PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ !

viața economică

ORIENTARE - DOCUMENTARE - TEORIE • ECONOMIE NAȚIONALĂ - ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 27 (357)
VINERI
3 iulie 1970
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREȘTI
20 pagini • 2 lei

BALANȚA LEGĂTURILOR DINTRE RAMURI

viața economică

Săptăminal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

nr. 27 din 3 iulie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALĂ

Obiective majore în economie: Înfăptuirea exemplară a planului pe acest an și pregătirea producției pe 1971 și întreg cincinalul 1971—1975. Semnează: **Aurel Duca**, prim-secretar al Comitetului județean Cluj al P.C.R. și ing. **Ilie Cișu**, prim-secretar al Comitetului județean Prahova al P.C.R. (pag. 3)

Agricultură:
Organizarea temeinică a producției și a muncii în agricultură — o cerință vitală — de **Gheorghe Petrescu**, prim-vicepreședinte al Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție (pag. 5)

Reducerea cheltuielilor materiale
Fabricația olefinelor — Trei variante tehnologice în fața opțiunii și a deciziei economice de ing. chimist **D. Tănăsescu** (pag. 6)

Turism
Casă ospitalieră
de **Porfir Negrea**, vicepreședinte al O.N.T. (pag. 7)

Salarii
Experimentarea noului sistem de salarizare în întreprinderile argeșene. Practici vechi care diminuează efectul urmărit.
de **Benone Popa**, dir. adjunct sucursala județeană Argeș a Băncii Naționale

Credit
Noi măsuri privind simplificarea operațiunilor bănești ale unităților economice
de **Gh. Marcu** (pag. 8)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

Optimul activității unității economice
lector univ. **Octavian Jaba**, Facultatea de studii economice Universitatea Al. I. Cuza-Iași

Cadre și răspunderi
Ion Micăle, directorul sucursalei jud. Prahova a Băncii Naționale
de **Maria Ioniță** (pag. 9)

Planificare
Prima balanță a legăturilor dintre ramuri pentru economia României
conf. univ. **Paul Alexiu**, director tehnic în C.S.P.

Dezbateri
Imperativ al progresului tehnic și al stimulării exportului: Introducerea produselor noi și cunoașterea ciclului de viață al mărfurilor
de **Emilia Aldea**, șef secție, Institutul pentru Studierea Conjuncturii Economice Internaționale (pag. 10—11)

■ TEORII ● IDEI

Cartea economică
Interviu cu dr. **Gh. Constantinescu**, directorul Editurii științifice
Între pragmatism și contestare. Intelectualii americani în fața războiului din Vietnam
de **Anghel Schor** (pag. 13)

Puncte de vedere
În legătură cu conceptul de economie mondială
de conf. dr. **George Marin**,
lector **Virgil Gheorghiță**, A.S.E. (pag. 14)
„Imaginația se învață"
de conf. dr. **E. Prahoveanu** (pag. 15)

■ ECONOMIE MONDIALĂ

La masa rotundă
Cooperarea industrială internațională și promovarea exportului
de **Irina Vianu**

Un studiu al O.I.M. relevă:
Discrepanțe social-economice inter și intra-țări
de **I. Pădureanu** (pag. 16)

Idei și orientări în problemele protejării mediului ambiant
de **Al. Anca** (pag. 19)

Redactor șef: Gheorghe DOLGU

Tiparul: Intreprinderea Poligrafică „Informația", str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

Proiectul de lege privind răspunderea conducerilor organizațiilor socialiste pentru gospodărirea mijloacelor materiale și bănești, organizarea și funcționarea controlului financiar.

PERFECȚIONAREA ORGANIZĂRII FUNCȚIEI DE CONTROL

PROIECTUL DE LEGE privind răspunderea conducerilor organizațiilor socialiste pentru gospodărirea mijloacelor materiale și bănești, organizarea și funcționarea controlului financiar se încadrează în ansamblul de acte normative elaborate de organele centrale de sinteză, menite a da viață principiilor stabilite de Conferința Națională din decembrie 1967 și Congresul al X-lea al P.C.R. pentru perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale. De data aceasta este rîndul Ministerului Finanțelor să propună cadrul legal de organizare al uneia din funcțiile esențiale ale conducerii sistemului economic — funcția de control.

Urmînd o practică încetățenită în întregul sistem al conducerii vieții noastre economice și sociale, practică ce s-a dovedit a fi eficientă cu ocazia altor experimentări, Ministerul Finanțelor supune propunerile sale unei largi dezbateri publice, invitînd toți salariații, îndeosebi specialiștii în domeniul economic-financiar, să-și aducă contribuția la îmbunătățirea acestor propuneri. Acțiunea este cu atît mai necesară și utilă cu cît, în condițiile adoptării noii structuri organizatorice a conducerii economiei naționale — prin înființarea unităților cu statut de centrală industrială — problemele ridicate de funcționarea controlului financiar, îmbracă aspecte noi, deosebit de complexe. Rezolvarea lor presupune o abordare mai nuanțată, cu luarea în considerație a condițiilor concrete în care-și desfășoară activitatea diversele organizații economice, a opiniei celor chemați să asigure practic gospodărirea, manevrarea mijloacelor materiale și bănești, date spre administrare de popor.

Definind controlul financiar ca instrument, ca funcție a conducerii economiei și subliniind rolul acestuia în prevenirea și identificarea deficiențelor, în pilotarea pe baze realiste a activității, proiectul de lege supus dezbaterii reprezintă în primul rînd un model organizatoric, structural. El integrează organic, coherent, precis, întregul ansamblu de atribuții, drepturi și obligații ce se nasc în desfășurarea activității de control financiar în conducerea economiei naționale. Modelul prezentat este adaptat economiei socialiste, conduse pe baza principiului centralismului democratic, care ține seama de necesitatea elaborării unui plan central de dezvoltare a economiei, dar și de aceea a lărgirii sistematice a atribuțiilor unităților economice. Astfel, proiectul prevede importante atribuții pentru conducerile de unități economice în exercitarea controlului financiar preventiv și a controlului financiar intern, dar subliniază rolul deosebit ce revine Ministerului Finanțelor, ca reprezentant al intereselor financiare ale statului, în coordonarea și orientarea unitară a controlului financiar pe toate treptele economiei, în asigurarea unității de concepție, de acțiune și de metodă. Acest rol este evidențiat și de prevederea cuprinsă în proiect conform căreia controlul financiar intern din administrația centrală a ministerelor și celelalte organe centrale, din centralele industriale și celelalte unități economice asimilate acestora, unități județene și interjudețene, întreprinderi și instituții din subordinea acestora, precum și de la comitetele executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București, va funcționa ca organ subordonat atît conducerii organizației socialiste, cît și Ministerului Finanțelor. Sînt de natură a acționa în sensul asigurării unei orientări unitare a controlului financiar și largile drepturi prevăzute pentru Ministerul Finanțelor în capitolul IV al proiectului de lege, ca și precizările privind organizarea, atribuțiile compartimentelor de control financiar din structura ministerelor economice, din aceea a Ministerului Finanțelor sau a băncilor.

În ansamblu, proiectul de lege prezentat de Ministerul Finanțelor reprezintă o contribuție însemnată la soluționarea complexelor probleme ridicate de perfecționările aduse în prezent în sistemul conducerii economiei noastre naționale. Noul model de organizare a activității de control financiar se caracterizează prin mai multă precizie și suplețe, ceea ce-i conferă un grad sporit de eficiență. El va asigura un control mai competent, operativ și eficient al activității de administrare a patrimoniului, o mai bună cunoaștere și urmărire a modului de gospodărire a bunurilor obștești, va contribui mai din plin la identificarea și mobilizarea rezervelor, la prevenirea, descoperirea și recuperarea pagubelor, la așezarea mai exactă a răspunderilor.

CURIER

● Alocația de stat pentru copii

NICOLAE ZEGREA, Cluj. — Referatul întocmit de serviciul plan-salarizare din cadrul întreprinderii unde lucrați corespunde reglementării în vigoare. Această reglementare prevede următoarele condiții: 1) Angajatul să fi avut dreptul, în luna anterioară aplicării noului sistem de salarizare, la alocația de stat pentru copii. 2) Salariatul să fi ocupat în continuare aceeași funcție, astfel încît majorarea salariului să nu fi fost determinată de o promovare. Atunci cînd, prin excepție, salariatul a fost încadrat într-o funcție inferioară celei pe care a deținut-o pînă la aplicarea noului sistem de salarizare, **el are dreptul în continuare**, la alocația de stat, chiar dacă salariul tarfar nou depășește plafonul stabilit de Decretul nr. 285/1960, astfel cum a fost modificat prin Decretul nr. 422/1965.

● Calcularea sporului

V. MIRONESCU, București. — În anexa VII-a la H.C.M. nr. 914/1968, cu modificările ulterioare, se prevede că angajații care au o vechime neîntreruptă în aceeași unitate, de la 10 la 15 ani, au dreptul la un spor la salariu de 5%, iar pentru cei cu o vechime de la 15 la 20 ani, sporul se majorează la 7%. Pentru salariatul care s-a încadrat în muncă la 1 iunie 1955, avînd de la acea dată, vechimea neîntreruptă în aceeași unitate, tranșa de vechime de la 10 la 15 ani se încheie la 31 mai 1970. Începînd cu data de 1 al lunii următoare, respectiv de la 1 iunie, acest salariat are dreptul la sporul prevăzut pentru tranșa următoare.

● Restituirea cheltuielilor făcute de inventatori

CORNEL HERLEA, economist, șef serviciu plan salarizare, Intreprinderea de construcții forestiere — Cluj.

1) Restituirea cheltuielilor făcute de inventatori, inovatori sau raționalizatori cu realizarea proiectelor de execuție, care se face în temeiul art. 26 și 79 din H.C.M. nr. 2250/1967, nu constituie o plată dublă prin acordarea și a unei recompense, stabilită în raport cu avantajele realizate. Potrivit legii, inventatorii, inovatorii și raționalizatorii au obligația să dea, odată cu înregistrarea propunerilor lor, numai o descriere și desenele explicative necesare pentru înțelegerea și realizarea proiectelor de execuție a propunerilor și pe baza lor, a prototipurilor experimentale. Efectuarea tuturor lucrărilor de realizare a propunerilor, cum sînt, de exemplu, proiectele de execuție, prototipurile și altele constituie o sarcină de serviciu a organizațiilor socialiste interesate în realizarea și aplicarea propunerilor și nu a autorilor. H.C.M. nr. 2250/1967 dă posibilitatea organizațiilor socialiste să plătească autorilor contravaloarea muncii și materialelor în cazul cînd acestea au fost suportate de autori, au fost efectuate în afara orelor de program și au fost utile organizației socialiste interesate la realizarea și aplicarea propunerilor.

Prin urmare, în asemenea cazuri se plătește în total sau în parte, în măsura în care au fost utile, cheltuielile pe care ar fi trebuit să le facă organizația socialistă interesată. Această plată este în deplină concordanță cu principiile de retribuire a muncii prestate de autor, pentru care nu avea nici o obligație. Recompensa, în schimb, este un drept patrimonial cu caracter stimulator, care se stabilește și se plătește diferențiat, în raport cu nivelul contribuției tehnice a soluțiilor propuse (noutate și progres pe planul tehnicii mondiale la invenții, noutate și progres la nivelul întreprinderii la inovații și raționalizări) și în raport cu avantajele realizate de organizațiile socialiste prin aplicarea soluțiilor tehnice propuse (recompensa la o inovație este 50% din recompensa unei invenții și recompensa la o raționalizare este 25% din recompensa unei invenții).

2) Pentru stabilirea valorii desenelor și proiectelor, în actul estimativ ce se întocmește de către un specialist, se iau normativele existente la institutele de proiectare respective. În cazul construcțiilor, se iau normativele de la Institutul de proiectare a Industriei Materialelor pentru Construcții, din care se vor scădea cheltuielile de regie ale instituției și beneficiile institutului.

3) Potrivit art. 33 și 80 H.C.M. nr. 2250/1967 și Instrucțiunilor nr. 375/1963, avantajele economice pentru stabilirea recompensei la invenții, inovații și raționalizări se calculează prin compararea situației existente înainte și după aplicare.

OBIECTIVE MAJORE ÎN ECONOMIE:

ÎNFĂPTUIREA EXEMPLARĂ A PLANULUI PE ACEST AN ŞI PREGĂTIREA PRODUCŢIEI PE 1971 ŞI ÎNTREG CINCINALUL 1971-1975

PARALEL cu desfășurarea unei activități tot mai susținute pentru îndeplinirea planului pe acest an la toți indicatorii și a angajamentelor sporite luate în întrecerea socialistă, în întreaga țară se fac pregătiri intense pentru asigurarea tuturor condițiilor tehnico-materiale necesare producției pe 1971 și pe următorii ani ai viitorului cincinal. După ce în perioada 15—25 iunie a.c. a avut loc la nivelul ministerelor defalcarea sarcinilor de plan pe 1971 pe unitățile subordonate (centrale, grupuri de uzine și combinate industriale) și de către acestea din urmă pe întreprinderi (secții, sectoare, ateliere), de la 25 iunie — 15 iulie a.c. se desfășoară dezbaterea indicatorilor de plan în ședințe lărgite la nivelul ministerelor, centralelor și combinatelor și apoi, între 15—31 iulie, în adunările generale ale salariaților din întreprinderi.

Defalcarea din vreme a sarcinilor de plan pe 1971, precum și dezbaterea lor la toate nivelele, au o importanță deosebită: pe de o parte, se creează un cadru propice pentru ca toți oamenii muncii să poată analiza cu maximum de răspundere sarcinile de plan și să facă propuneri de îmbunătățire a lor; pe de altă parte, încă de pe acum pot fi studiate și adoptate măsurile tehnico-organizatorice cele mai adecvate — potrivit condițiilor specifice ale fiecărei întreprinderi — pentru ca întregul potențial să fie utilizat cu maximum de eficiență.

O atenție deosebită în dezbateri este acordată măsurilor privind folosirea chibzuită a materiei prime și a materialelor, reducerea consumurilor specifice, astfel încît, paralel cu sporirea volumului de bunuri specifice, din aceeași cantitate de materie primă, să fie diminuate substanțial cheltuielile de producție. Un alt obiectiv major este asigurarea tuturor condițiilor pentru ca spațiile de producție, mașinile și utilajele, forța de muncă și timpul de lucru să fie utilizate din plin, astfel ca să se înregistreze sporuri însemnate de productivitate a muncii.

Acțiunile și măsurile ce se întreprind pentru sporirea producției, productivității muncii și reducerea cheltuielilor materiale, sînt strîns împletite cu cele privind obținerea unei calități superioare a produselor, încît acestea să corespundă tot mai bine cerințelor economiei naționale cît și exportului.

Pentru dezvoltarea în continuare și în ritm susținut a economiei naționale, atît în 1971 cît și în ceilalți ani ai cincinalului următor, vor fi alocate importante fonduri de investiții, fonduri ce se cer gospodărite cu maximum de eficiență. De aceea, luarea de măsuri din timp pentru realizarea în cele mai bune condițiuni a planului de investiții constituie o necesitate de prim ordin.

JUDEȚUL CLUJ

PRIORITATE ÎN UTILIZAREA EFICIENTĂ A RESURSELOR

Aurel DUCA
prim secretar al Comitetului județean Cluj al P.C.R.

MAI ÎNTÎI, o privire retrospectivă. Imaginea celor douăzeci și cinci de ani și mai bine de adînci prefaceri... Cincinalele care în succesiunea lor poartă proiectele construcției unui nou edificiu social-economic; cincinale clocotind de munca milioanelor de oameni ai muncii de pe întregul cuprins al țării... În plină desfășurare a bătăliei pentru înfăptuirea nobilului țel de dezvoltare în ritm susținut a economiei, încleștarea dintre oameni și uneltele lor a fost întreruptă cu brutalitate de urgia apelor.

În județul nostru, în mai puțin de o lună, viiturile nemiloase au izbit furioase a treia oară Dejul, Gherla și satele de pe malurile Someșului Mic. La 11 iunie firavul pîrîu Nadăș și-a umflat dușmănos apele. A inundat un mare număr de locuințe, întreprinderi industriale, a avariat poduri și conducte în municipiul Cluj și localitățile rurale. Pe întregul cuprins al județului stihia apelor și-a pus pecetea asupra a 118 așezări urbane și rurale, provocînd pierderi însemnate la 188 unități economice și social-culturale și la peste 2 100 gospodării de-ale cetățenilor. Pagubele pricinuite se estimează la aproape un sfert de miliard lei, din acestea 55 milioane lei cauzate de întreruperea producției în uzine și fabrici, șantiere de construcții, în transporturi, în serviciile gospodăriei comunale, circulația mărfurilor.

La chemarea organizației județene de partid, oamenii s-au strîns cu toții, muncind fără odihnă, pentru refacerea cursului firesc al vieții. Au fost repuse în funcțiune căile de comunicație, telecomunicațiile, rețelele de energie electrică, apă, canal și gaz; s-a înlăturat mîlul pustiitor depus de ape; au fost demontate, curățite și remontate utilajele și instalațiile; s-au reparat construcțiile industriale. **Din cele 28 fabrici lovite de furia repetată a apelor în Dej, Gherla, Cluj și Turda, toate funcționează în prezent la întreaga capacitate.**

Agenda de lucru a celor din județul Cluj consemnează în prezent o activitate neobosită pentru recuperarea producției nerealizată, reclădirea caselor de locuit, repararea definitivă a căilor de comunicații, a podurilor și a rețelelor de energie electrică. În fabrici și uzine, pe șantiere de construcții, se muncește cu program prelungit, astfel încît să se înlăture complet și cît mai repede efectele urgiei apelor și să se recupereze integral rămînerile în urmă. Totodată, au fost reexaminate angajamentele inițiale, hotărîndu-se peste tot să se obțină însemnate producții suplimentare. **Peste angajamentele inițiale de 100 milioane lei producție marfă, se vor da în plus bunuri de încă 100 milioane lei; la export — mărfuri în valoare de peste un milion lei valută; se vor spori beneficiile cu aproape 8 milioane lei, iar la prețul de cost se va obține o economie de 3,6 milioane lei.**

PARALEL cu efortul pentru reconstrucție, oamenii muncii au înscris remarcabile succese în îndeplinirea sarcinilor din ultimul an al actualului cincinal. **De la începutul anului au fost date, în plus, economiei, produse în va-**

(Continuare în pag. 4)

JUDEȚUL PRAHOVA

CARACTERISTICĂ DOMINANTĂ — DINAMISM, MODERNIZARE

ing. Ilie CIȘU
prim-secretar al Comitetului județean Prahova al P.C.R.

PRIMĂVARA acestui an — ultimul al actualului cincinal — a adus cu sine una dintre cele mai grele încercări pentru poporul nostru. Inundațiile, fără precedent, au provocat imense distrugeri și mari pagube materiale economiei naționale. Județul nostru nu a fost afectat de calamitățile naturale. Dar stagnarea producției industriale din județele calamitate au influențat, firește, planul de colaborare și cooperare dintre numeroase întreprinderi, a diminuat potențialul aprovizionării tehnico-materiale și a determinat necesitatea imperioasă de a orienta preocupările noastre în sfera producției materiale cu predilecție spre produsele de cea mai strictă necesitate.

Răspunzînd cu înflăcărare chemării conducerii partidului, oamenii muncii din județul Prahova, dovedind un fierbinte patriotism, au hotărît să nu-și precupețească eforturile pentru a aduce o contribuție cît mai substanțială la diminuarea pagubelor provocate economiei naționale de inundații. Cea mai grăitoare manifestare a patriotismului și a spiritului de responsabilitate, îl constituie faptul că **angajamentele inițiale de depășire a producției au fost dublate de la 200 la 420 milioane lei la producția globală industrială și de la 200 la 405 milioane lei la producția marfă vîndută și încasată.**

Eforturile depuse în perioada primelor 5 luni ce au trecut din acest an evidențiază faptul că **prevederile de plan pe ansamblul județului au fost îndeplinite înainte de termen, fiind date suplimentar produse în valoare de 125 milioane lei la producția globală și 167 milioane lei la producția marfă vîndută și încasată.** Datorită realizărilor bune obținute se poate estima că, încă de pe acum, sînt create condiții ca pînă la sfîrșitul anului să se poată asigura depășirea planului la principalii indicatori. **Prin măsurile întreprinse și cele care se vor lua în continuare, apreciem că pînă la finele anului 1970 se vor obține peste plan importante cantități de produse: 41 000 tone produse petroliere, 28 000 bucăți anvelope, 600 tone polietilenă, 1 000 tone îngrășăminte fosfatice, 560 000 mp geamuri, 200 tone ciment, utilaj petrolier și chimic, remorci și altele.**

ÎNCERCÎND o sintetizare a drumului parcurs în cincinalul care se încheie în acest an, trebuie arătat că județul Prahova ocupă în prezent unul din primele locuri pe țară în ceea ce privește nivelul producției globale, densitatea populației și numărul de salariați la mia de locuitori. Prahova este azi unul din principalele centre de prelucrare și chimizare a țițeiului, producător cu vechi tradiții de utilaj petrolier și de rafinării, cu mare pondere în economia națională. **La sfîrșitul anului 1970, producția industrială a județului va înregistra o dezvoltare impetuoasă cu un ritm mediu anual de 8%, față de 7,4% prevăzut inițial în planul actualului cincinal.**

De altfel, una din caracteristicile de

(Continuare în pag. 4)

JUDEȚUL CLUJ

(Urmare din pag. 3-a)

loare de aproape 120 milioane lei. Acestea reprezintă, printre altele, 14,5 mii tone ciment, 5,9 mii mc prefabricate din beton armat, 2 milioane bucăți cărămizi și blocuri ceramice, 633 km conductori electrici izolați, 483 tone oțel, 695 tone laminate finite, 2,7 milioane lei medicamente.

Sîntem hotărîți să continuăm cu aceeași intensitate activitatea în toate domeniile producției materiale și în semestrul al doilea. Alături de producția suplimentară de bunuri de consum, este imperios necesar, și de aceea ne-am și propus cu toată fermitatea, să sporim producția materialelor de construcții, atît de solicitate de economia națională pentru lecuirea definitivă a rănilor provocate de inundații. Dispunînd, în cadrul județului, de un important potențial de producție în această ramură, ne-am propus să investigăm toate posibilitățile și rezervele care ne-ar putea ajuta la sporirea producției de ciment, cărămizi, var, ipsos, material lemnos. În această acțiune sînt angajate, deopotrivă unitățile de apartenență republicană și cele ale economiei locale. Se preconizează să se obțină suplimentar 30 mii tone ciment și 4 mii tone var de către Fabrica de ciment din Turda, 30 mii tone ipsos și 30 mii tone ghips de către Fabrica de ipsos „Rapid" — Aghireș, 4 mii mp plăci aglomerate din lemn și 157 mii mp furnire de diferite esențe de către Combinatul pentru prelucrarea lemnului din Gherla; 1 000 km conductori electrici izolanți de către Uzinele Industria sîrmei din Cîmpia Turzii.

ÎN LINIILE SALE esențiale, cincinalul viitor prevede în toate compartimentele ritmuri înalte. **Producția industrială va crește de aproape trei ori mai mult decît cea obținută în 1965, iar producția globală agricolă urmează să sporească cu 35%, față de media anilor 1966 — 1970.** Caracteristic, în aceste ramuri fundamentale ale producției materiale, este faptul că ritmurile medii sînt superioare prevederilor Directivelor Congresului al X-lea al partidului. Sporuri mai pronunțate sînt prevăzute la întreprinderile din industria constructoare de mașini, industria metalurgică și chimică, dezvoltîndu-se cu precădere acele domenii care sînt organic legate de progresul tehnic și de valorificarea superioară a resurselor județului. În acest scop vor fi puse în valoare: potențialul hidroenergetic de pe rîul Someș, rezervele de caolin și de marmură, concomitent cu continuarea studiilor pentru valorificarea unor zăcăminte de minereu de fier, de cuarț și de feldspat.

Prevederile au în atenție, de asemenea, sporirea producției de utilaje tehnologice complexe, de mare tehnicitate, asimilarea și extinderea fabricației produselor cu un grad superior de prelucrare și parametri tehnico-economici ridicați. Se vor fabrica un mare număr de produse noi. **Din calculele preliminate rezultă că în 1975, din totalul producției globale industriale, peste 2 miliarde lei vor reprezenta produsele nou asimilate.** Exportul va crește, față de anul 1970, cu 63,5%, accentul punîndu-se pe livrarea produselor cu un înalt grad de prelucrare, în principal a celora din construcția de mașini și industria chimică.

Potrivit indicațiilor conducerii partidului, planul cincinal viitor cuprinde și pentru unitățile din județul Cluj, sarcini importante în ce privește reducerea importurilor. Una din acestea, pentru care va trebui să ne continuăm eforturile, este îmbunătățirea calității caolinului pentru industria de hîrtie, porțelan și ceramică. Realizarea nivelelor de producție propuse ne determină să găsim mijloacele utilizării mai depline a capacităților utilajelor, al căror indice de folosire în prezent este de numai 62%, cît și a măririi coeficientului de schimburi, care va trebui să ajungă la 2,2—2,4.

Dezvoltarea economiei județului se va înfăptui și în continuare prin angajarea cu prioritate a fondurilor centralizate. **Pentru viitorul cincinal se prevede investirea a circa 12 miliarde lei, ceea ce reprezintă o creștere de 58,8% față de actualul cincinal.** Se va pune accent pe valorificarea unor noi resurse de care dispune județul, precum și pe modernizarea și îmbunătățirea structurii ramurilor producției materiale. **Din totalul investițiilor, peste 72% sînt destinate dezvoltării, reutilării și modernizării capacităților existente.** Vor fi puse în funcțiune, în anii cincinalului viitor, Hidrocentralele de la Tarnița și Mărișelu, cu o capacitate de 265 MW, Uzina de cazane mici și arzătoare, Combinatul de produse din ceramică fină și Fabrica de mașini de rectificat la Cluj, oțelăria electrică de la Industria sîrmei — Cîmpia Turzii; Fabrica de nutrețuri combinate de la Baciu și Fabrica de pectină din Dej. Sînt prevăzute, totodată, dezvoltări importante la Uzinele „Armătura", „Triumf", „Carbochim", „Tehnofrig", „Terapia", „Metalul roșu" din Cluj, Combinatul de hîrtie și celuloză — Dej, Fabrica de mucava — Cluj și Uzina chimică — Turda.

În cadrul acțiunii **pentru promovarea progresului tehnic** se prevede o largă extindere a mecanizării, automatizării și a procedeelor tehnologice moderne, unitățile economice avînd întocmite programe în acest scop. În industria construcțiilor de mașini, ponderea pieselor prelucrate pe mașini agregate va depăși 40%, ponderea formării mecanice a pieselor în turnătorii va fi de 70%, iar a dezbaterii mecanice din forme — de peste 80%; în unitățile de exploatare și industrializare a lemnului se preconizează mecanizarea operațiunilor în proporție de peste 80%. Totodată, **se prevede asimilarea, în viitorul cincinal, a unui însemnat număr de mașini, utilaje, aparate și instalații noi, producție a cărei valoare va depăși, în 1971—1975, 8 miliarde lei.**

Intensificarea preocupărilor pentru **utilizarea rațională a forței de muncă** și depistarea de noi mijloace în vederea sporirii productivității muncii constituie un obiect de primă importanță în cadrul fiecărei secțiuni de plan din viitorul cincinal. **Această cerință de o deosebită acuitate, mai ales în perioada care urmează, va trebui să se regăsească în scăderea continuă a cheltuielilor de producție, în diminuarea sistematică a cheltuielilor la mia de lei producție marfă, care, față de acest an, la finele cincinalului trebuie să înregistreze un nivel mai mic cu cel puțin 10%.** În cadrul măsurilor de reducere a cheltuielilor materiale de producție, ne propunem, printre altele, ca în industria constructoare de mașini consumul de laminate să scadă de la 6,7 tone pe un milion lei producție, la 4,7 tone în 1975. De asemenea, pentru mobilă consumurile de cherestea sînt prevăzute a se diminua în aceeași perioadă de la 46,2 mc pe un milion lei producție la 36,5 mc. Reduceri de consumuri se vor obține și la energie și combustibil. În unitățile de construcții, nivelul cheltuielilor la 1 000 lei urmează să se micșoreze de la 990,2 lei la 947,5 lei. Printr-o rațională gospodărire a fondurilor bănești în sectorul circulației mărfurilor, s-a prevăzut a fi reduse cheltuielile pentru fiecare 1000 lei desfacere cu amănuntul, de la 80 lei la 74,60 lei. **Programul de reducere al cheltuielilor de producție și de circulație va contribui la realizarea în anul 1975 a unui volum de beneficii cu 3 miliarde lei mai mare față de 1970.**

Se va continua **dezvoltarea și modernizarea în ritm susținut a învățămîntului de toate gradele,** în care scop s-au prevăzut aproape 200 milioane lei. Se vor construi 200 săli de clasă în orașe și 106 la sate; ateliere și laboratoare pentru școlile de 10 ani; un internat de 300 locuri pentru învățămîntul de cultură generală; un grup social studențesc cu 920 de locuri; vor începe lucrările la facultatea de construcții etc. În sectorul ocrotirii sănătății se va construi, printre altele, un spital cu 500 paturi la Someșeni; vor fi amenajate două centre stomatologice, 9 creșe cu 864 locuri. În concordanță cu veniturile bănești ale populației, față de realizările din anul 1970, volumul mărfurilor vîndute va fi mai mare la finele viitorului cincinal cu 33,4%.

CINCINALUL ce urmează solicită eforturi încordate, cooperare multilaterală. Sub conducerea organizațiilor de partid, oamenii muncii din județul Cluj sînt hotărîți să dureze din realizările lor actuale puntea pentru succese depline și în viitorul cincinal.

JUDEȚUL PRAHOVA

(Urmare din pag. 3-a)

bază ale dezvoltării economiei județului nostru, în ultimii cinci ani, o constituie tocmai ritmul susținut de creștere a producției industriale care a determinat ca unele ramuri să se înscrie cu ponderi însemnate în producția totală a țării: combustibil 34,6%, chimie 10,1%, energie electrică 7,0%, construcții de mașini și prelucrarea metalelor 7,4%, materiale de construcție 8,6% și altele. De asemenea, merită subliniate unele mutații care s-au produs în economia județului. În timp ce ponderea industriei petrolului, în ansamblul industriei județului a scăzut de la 38% în 1965 la 29,4% în 1970, cea a ramurii chimiei a crescut de la 7,7% la 15%, iar a construcțiilor de mașini de la 15,4% la 18,5%.

Toate aceste realizări sînt o urmare directă a politicii științifice a partidului în domeniul investițiilor. Faptul că în contextul dezvoltării generale a economiei țării în actualul plan cincinal **au fost alocate județului investiții în valoare de 13,4 miliarde lei,** este o dovadă grăitoare. Au fost construite sau dezvoltate noi capacități și obiective industriale, printre care: instalația de oxid de etilenă și glicoli de la Combinatul petrochimic — Ploiești, Fabrica de tapițerie „Relaxa" — Mizil, instalația de cracare și fracționare a gazelor și de hidrofinare a motorinei de la Rafinăria Brazi, turnătoria de oțel de la Uzina mecanică — Teleajen; au fost dezvoltate și modernizate capacități de producție la uzinele „Victoria" — Florești, Uzina de mecanică fină — Sinaia, Uzina „1 Mai", „Uzina de utilaj chimic, Fabrica „Dorobanțul" din Ploiești, Fabrica de geamuri Boldești-Scăieni și multe altele. De asemenea, s-au început lucrări noi de dezvoltare la Termocentrala Brazi, Salina Slănic, Uzina de îngrășăminte chimice Valea Călugărească și altele.

Folosirea mai intensă a potențialului existent, punerea în funcțiune la termen și înainte de termen a noilor capacități și instalații, urmărirea atentă a atingerii și depășirii parametrilor proiectați, perfecționarea continuă a organizării producției și a muncii, sînt factori principali care au determinat ca în toți anii actualului cincinal sarcinile de plan să fie îndeplinite și depășite. **Acest fapt ne permite să raportăm depășirea sarcinilor actualului cincinal pe ansamblul său. Față de planurile anual reactualizate pe întreaga perioadă, se obține un plus la producția globală industrială de 1,3 miliarde lei, iar la producția marfă peste 1,5 miliarde lei.** Dezvoltarea impetuoasă a industriei și mai ales diversificarea și îmbunătățirea calității produselor, au permis creșterea livrării de mărfuri la export, astfel că în prezent județul nostru exportă peste 31% din producția sa, avînd relații cu peste 44 țări.

DACĂ ne propunem să facem o succintă trecere în revistă, o caracterizare a evoluției economiei județului Prahova în următorii cinci ani, cea mai nimerită expresie ar fi, **modernizare și dinamism.** Prevederile planului cincinal 1971—1975, elaborat nu de mult în profil teritorial, țin seama tocmai de aceste cerințe, de conexiunea prezentului cu viitorul, de modernizarea continuă a economiei, care să asigure eficiența și competitivitatea pe plan mondial, valorificarea cît mai deplină a resurselor →

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

Ministerul Construcțiilor Industriale

CU PLANUL SEMESTRIAL DE CONSTRUCȚII-MONTAJ ÎNDEPLINIT CU 6 ZILE MAI DEVREME

UN incontestabil succes pentru constructorii noilor obiective ale industriei românești. În cele șase luni care au trecut de la începutul anului, s-au dat în exploatare circa 150 de noi obiective și capacități de producție.

Cu toate că pe unele șantiere constructorii au avut de înfruntat calamitățile naturale din lunile mai-iunie, totuși ei au găsit resursele și mijloacele necesare ca, pe lîngă activitatea de stăvilire a efectelor inundațiilor și de redresare, să asigure nu numai îndeplinirea, dar și depășirea sarcinilor de plan. Așa cum rezultă din graficul alăturat, **pînă la sfîrșitul lunii iunie a. c., planul de construcții-montaj a fost depășit cu 3,8%,** ceea ce în cifre absolute înseamnă 150 milioane lei peste prevederi. Deosebit de important pentru îndeplinirea în bune condiții a întregului plan anual este faptul că realizările primului semestru depășesc cu 1,9% prevederile aceleiași perioade.

Dintre capacitățile puse în funcțiune înainte de termen menționăm: Instalația de fire polinitrilacrilice, la Uzina de fibre sintetice — Săvinești, Laminorul de șase țoli — Roman, Fabrica de bere — Constanța, Instalația de hîrtie gumată de la Combinatul de celuloză și hîrtie — Suceava etc.

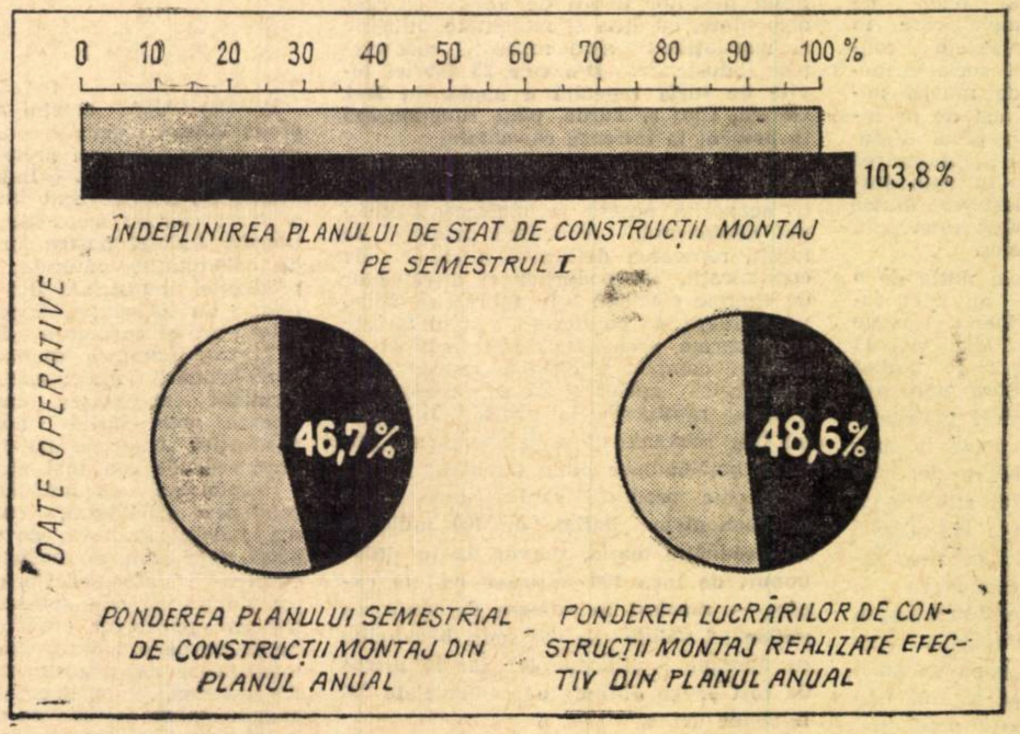

Buna pregătire a lucrărilor, asigurarea de către titularii de investiții a documentației și, în special, a utilajelor tehnologice, sînt principalii factori care au contribuit la succesul amintit. Acolo unde nu s-a reușit să se respecte aceste condiții fundamentale, s-au înregistrat și nerespectări ale termenelor de punere în funcțiune. La sfîrșitul semestrului I în această situație se aflau Fabrica de amidon-glucoză din Tîrgu Secuiesc, dezvoltarea capacității de producție la Fabrica „Victoria"-Timișoara, linia tehnologică pentru fabricarea tuburilor de azbociment-Tîrgu Jiu, Fabrica de tricotaje tip lînă-București etc. Iată de ce toate mijloacele și întreaga capacitate tehnico-organizatorică vor trebui în continuare mobilizate pentru recuperarea rămînerilor în urmă și realizarea în termen a tuturor obiectivelor ce urmează a fi puse în funcțiune în a doua parte a acestui an.

AGRICULTURĂ

ORGANIZAREA TEMEINICĂ A PRODUCȚIEI ȘI A MUNCII ÎN AGRICULTURĂ — O CERINȚĂ VITALĂ

Gheorghe PETRESCU
prim-vicepreședinte al Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție

Înfăptuirea în țara noastră a societății socialiste multilateral dezvoltate necesită realizarea unor ritmuri înalte de creștere economică în toate sectoarele producției materiale. În acest cadru, o deosebită importanță au măsurile de creștere și dezvoltare a agriculturii — ramură de bază a economiei naționale. Conducerea partidului și statului au subliniat nu odată că pentru progresul și tăria economică a orînduirii noastre socialiste au o mare importanță rezultatele ce se obțin în creșterea producției agricole vegetale și animale. Este știut că agricultura are un rol de seamă în aprovizionarea populației cu produse agroalimentare și a industriei cu materii prime, în asigurarea și creșterea disponibilităților pentru export, în crearea și sporirea rezervelor de stat, în formarea și creșterea venitului național. Tocmai de aceea dezvoltarea agriculturii constituie unul din factorii hotărîtori ai ridicării nivelului de trai al țărănimii, al întregului popor și o coordonată principală a progresului societății socialiste.

Partidul și statul nostru au creat și creează în continuare toate condițiile necesare ca agricultura să-și poată îndeplini cu succes și promptitudine sarcinile mari ce-i revin în dezvoltarea economică și socială a țării. În această direcție s-a înfăptuit socializarea agriculturii, creîndu-se cadrul organizatoric, economic și politico-social necesar ridicării pe o treaptă superioară de dezvoltare a producției agricole, s-a dezvoltat și s-a perfecționat continuu baza tehnico-materială, asigurîndu-se condiții din cele mai favorabile pentru intensificarea și modernizarea producției, s-au pregătit și repartizat unităților agricole un număr însemnat de cadre de specialiști cu o temeinică pregătire profesională, capabili să organizeze activitatea de producție și economică din agricultură pe temeiul celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii con[...]porane; s-a luat în decursul anilor [...]mplex de măsuri privind îmbunătă[...]rea organizării, planificării și conducerii agriculturii socialiste. Urmarea firească a tuturor acestor măsuri, a eforturilor materiale și financiare depuse, a acțiunilor întreprinse, a constituit-o creșterea an de an a producției agricole și participarea într-o măsură tot mai mare a agriculturii la sporirea avuției naționale.

Cu toate succesele obținute, rezultatele de pînă acum din agricultură nu sînt la nivelul posibilităților și a condițiilor create, nu satisfac în măsură suficientă nevoile crescînde ale economiei naționale. Față de industrie și de celelalte ramuri ale economiei, agricultura manifestă o oarecare rămînere în urmă. Cauzele unei asemenea stări de lucruri sînt multiple și ele au fost arătate cu o deosebită claritate de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, la plenara C.C. al P.C.R. din 17—19.III.1970. Cu acest prilej, punîndu-se un accent deosebit pe dezvoltarea și perfecționarea bazei tehnico-materiale a agriculturii și pe așezarea întregii activități productive pe temeiuri științifice, s-a subliniat necesitatea luării unor măsuri energice în domeniul organizării producției și a muncii, care să asigure valorificarea superioară a condițiilor materiale create, a potențialului ridicat al agriculturii noastre socialiste.

Răspunzînd acestei necesități, acestui deziderat major al dezvoltării producției noastre agricole, proiectul de lege referitor la organizarea producției și a muncii în agricultură, elaborat de către Ministerul Agriculturii și Silviculturii și Uniunea Națională á C.A.P., aprobat de recenta plenară a acesteia și supus dezbaterii maselor, constituie un document de o excepțională însemnătate pentru înfăptuirea cu succes în practică a sarcinilor mari puse de partid în fața oamenilor muncii din agricultură.

Elaborat din inițiativa și pe baza indicațiilor conducerii superioare a partidului, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, proiectul de lege corespunde cerințelor obiective ale desăvîrșirii construcției socialismului în patria noastră, necesității unei reglementări superioare unitare a problemelor complexe privind dezvoltarea forțelor și a relațiilor socialiste de producție din agricultură.

Înmănunchind într-un sistem unitar cele mai importante norme de organizare a activității de producție specifice acestei ramuri a economiei naționale, proiectul de lege creează noi norme, noi criterii și oferă în același timp cadrul legal pentru dezvoltarea în continuare și perfecționarea neîntreruptă a organizării producției și a muncii în agricultură. În acest scop, acordîndu-se atenția cuvenită reglementărilor generale de principiu, proiectul de lege stabilește și precizează sarcinile și responsabilitățile ce revin tuturor factorilor de decizie și execuție, care acționează în acest domeniu al economiei naționale.

Trăsătura caracteristică esențială a proiectului de lege o constituie punerea pe primul plan a cerințelor economiei naționale și a nevoilor de dezvoltare actuală și de perspectivă a agriculturii socialiste.

O importanță deosebită acordă proiectul de lege regulilor obligatorii privind folosirea fondului funciar, lucrărilor de tehnică agricolă și acțiunilor agrozootehnice. Dezvoltarea intensivă și multilaterală a agriculturii noastre socialiste impune — pe lîngă efortul uriaș pe care statul îl depune în dezvoltarea bazei ei tehnico-materiale — și un efort continuu și coordonat pentru sporirea și folosirea cît mai eficientă a suprafețelor agricole de care dispune țara noastră. Pămîntul, ca principal mijloc de producție în agricultură, animalele și plantațiile pomi-viticole reprezintă, indiferent de felul proprietății și gradului de dotare, o avuție națională de mare preț, a cărei folosire rațională și completă interesează în mod vital întreaga națiune. De aceea, exploatarea rațională a pămîntului și aplicarea tuturor măsurilor pentru conservarea și ridicarea potențialului lui economic, constituie o obligație de cea mai înaltă răspundere socială a tuturor lucrătorilor din agricultură. Trebuie arătat că deși s-au obținut însemnate realizări pe linia gospodăririi chibzuite a pămîntului, totuși s-au mai constatat cazuri de risipă a terenurilor agricole sau de neaplicare a întregului complex de măsuri agrotehnice indicate. Pentru înlăturarea acestor stări de lucruri, care se reflectă negativ în rezultatele obținute și — prin aceasta în dezvoltarea întregii economii naționale, — proiectul de lege prevede obligativitatea executării la timp a tuturor lucrărilor agricole cu respectarea strictă a regulilor agrotehnice, fitosanitare și sanitar-veterinare, precum și răspunderea ce revine lucrătorilor din unitățile agricole de stat, membrilor cooperatori și producătorilor individuali, organelor agricole centrale și locale, specialiștilor agricoli și tuturor celor ce muncesc în agricultură.

În proiectul de lege sînt prevăzute și puternic subliniate sarcinile și răspunderea ce revin Ministerului Agriculturii și Silviculturii în exercitarea conducerii unitare și realizarea planului pentru întreaga agricultură.

Așa cum rezultă din proiectul de lege, sarcini importante în organizarea producției și a muncii revin consiliilor populare județene, care răspund de planificarea și conducerea agriculturii pe plan local. Acestea au obligația de a asigura executarea la timp și în bune condițiuni a tuturor lucrărilor agricole, în care scop urmăresc și iau măsuri pentru respectarea prevederilor legale de către întreprinderile agricole de stat, cooperativele agricole de producție, membrii cooperatori și țăranii individuali. Lărgirea drepturilor și atribuțiilor consiliilor populare, prevăzută în proiectul de lege, este de natură să asigure conducerea mai bună a activității agricole pe plan local, îmbunătățirea planificării producției agricole și a aprovizionării populației cu produse agro-alimentare.

Prin proiectul de lege se stabilesc obligațiile concrete pe care unitățile de stat și în special stațiunile experimentale, întreprinderile agricole de stat și întreprinderile de mecanizarea agriculturii le au pentru sprijinirea dezvoltării sectorului cooperatist din agricultură. Elaborarea unor tehnologii moderne de cultivare a plantelor și de creștere a animalelor, aprovizionarea cu semințe cu însușiri biologice ridicate și cu animale din rase valoroase de mare productivitate, asigurarea executării la timp și de bună calitate a lucrărilor mecanizate, cooperarea și colaborarea economică cu întreprinderile agricole de stat sînt doar cîteva din mijloacele și căile prevăzute în proiectul de lege prin care se va asigura creșterea producției și a eficienței economice în agricultura cooperatistă.

O problemă care ocupă un spațiu important în proiectul de lege o constituie utilizarea rațională și cît mai deplină a forței de muncă din sectorul cooperatist. Trebuie arătat că forța de muncă din cooperativele agricole de producție este în prezent insuficient folosită și aduce o contribuție redusă la dezvoltarea agriculturii și la creșterea avuției naționale. Pentru înlăturarea neajunsurilor mari existente în acest domeniu, proiectul de lege prevede necesitatea ca toți membrii cooperatori să participe cu regularitate la muncă și să execute pe campanii și lucrări agricole numărul de zile calendaristice stabilit de adunarea generală. În această direcție este deosebit de importantă prevederea din proiectul de lege potrivit căreia membrii cooperatori nu pot fi recrutați pentru alte unități economice fără aprobarea organelor de conducere ale cooperativei din care fac parte.

Act juridic de o mare însemnătate economică, politică și etică proiectul de lege pentru organizarea producției și a muncii în agricultură este rodul unei largi consultări a numeroase cadre de activiști de partid și de stat, cadre de conducere din unitățile agricole de stat și cooperativele agricole de producție. Participarea maselor de oameni ai muncii la dezbaterea acestui proiect de lege în vederea definitivării lui reflectă concludent profundul democratism al orînduirii noastre socialiste.

Există deplina certitudine că aprobarea și aplicarea în viață a prevederilor cuprinse în proiectul de lege cu privire la organizarea producției și a muncii în agricultură va determina la o creștere însemnată a producției agricole și, pe această bază, la ridicarea în continuare a nivelului de trai al întregului nostru popor.

(Urmare din pag. 4)

materiale și umane de care dispune județul nostru.

Politica partidului de creștere a potențialului economic al țării, se reflectă în județul nostru în cele 13,5 miliarde lei investiții ce vor fi alocate din fondul centralizat al statului în viitorul plan cincinal. Cea mai mare parte (peste 90%) din investițiile productive ale viitorului cincinal, sînt destinate dezvoltării și modernizării actualelor capacități de producție, în special în chimie, energie electrică, petrol, construcții de mașini. Dezvoltări importante se prevăd pe platforma industrială de la Brazi, Uzina chimică — Valea Călugărească, Uzina „1 Mai", Uzina de utilaj chimic din Ploiești, Uzina mecanică — Cîmpina, și altele.

Producția globală industrială va fi în 1975 cu 45,2% mai mare față de 1970, iar ritmul mediu anual de anul 1970, iar ritmul mediu anual de creștere a producției — de 7,7%. Schimbările care vor avea loc în perioada următoare în structura producției industriale a județului reflectă în continuare orientarea partidului și statului spre valorificarea superioară a materiilor prime existente, creșterea greutății specifice a construcțiilor de mașini și a chimiei, ramuri care dispun de o puternică bază materială. Ca urmare, în anul 1975 producția unităților aparținînd Ministerului Industriei Chimice va deține o pondere de 22,8% în economia județului, față de numai 7,7% cît era la începutul actualului plan cincinal, iar ramura construcțiilor de mașini — 18,9% față de 15,4%. Dezvoltări importante vor înregistra și unitățile Ministerului Energiei Electrice, ale Ministerului Industriei Materialelor de Construcții și ale Ministerului Industriei Ușoare.

Cu ocazia analizelor și dezbaterilor efectuate în unitățile economice, cît și la nivelul județului, **s-au găsit posibilități suplimentare pentru majorarea sarcinilor de plan pentru viitorul cincinal cu 36 000 tone săruri fosfatice, 2 000 tone plastifiante, 4 200 tone detergenți, 36 000 bucăți anvelope, 750 tone hîrtie de ziar, 140 000 tone nisip cuarțos ș. a.** Producțiile suplimentare urmează a fi obținute mai ales pe seama folosirii raționale a capacităților existente și a scurtării termenelor de atingere a parametrilor proiectați la obiectivele puse în funcțiune.

Față de o creștere a producției în perioada 1971—1975 de 45,2%, numărul de salariați sporește cu 7,2%, în comparație cu 1970, ceea ce demonstrează aplicarea sarcinii date de Congresul al X-lea al P.C.R. privind creșterea productivității muncii, folosirea intensivă a capacităților existente și a forței de muncă. De altfel, merită subliniat faptul că **peste 75% din creșterea producției industriale în viitorul cincinal se va obține pe seama sporirii productivității muncii.**

O caracteristică principală a cincinalului 1971—1975 o constituie orientarea fermă spre **îmbunătățirea substanțială a indicatorilor calitativi** ai activității economice din întreprinderile județului nostru, **reflectată mai ales în reducerea cheltuielilor materiale de producție, a căror pondere trebuie să scadă de la 68,1% în 1970 la 61,7% în 1975. Pe această bază se are în vedere dublarea beneficiilor, în 1975, față de 1970.**

CUNOAȘTEREA nemijlocită a problemelor producției materiale, permanentul control la fața locului, mobilizarea și antrenarea în mai mare măsură a colectivelor de muncă, a comuniștilor, strădania de a da soluții cît mai judicioase și operative problemelor ce se ridică în unitățile economice ale județului, ne dă încrederea că sarcinile viitorului plan cincinal vor putea fi realizate și depășite.

ȘTIINȚĂ, TEHNICĂ TEHNOLOGIE, INOVAȚII

● **SPECIALIȘTII** care deservesc calculatorul electronic de la Combinatul siderurgic din Hunedoara **au pus la punct un sistem eficient de control al calității oțelului și laminatelor,** bazat pe procedee statistico-matematice. Datele, prelucrate automat, permit cunoașterea operativă a proprietăților chimice și fizico-mecanice ale mărcilor de oțel ce se elaborează și adoptarea măsurilor necesare, în timpul procesului tehnologic de fabricație, pentru prevenirea defectelor, reducerea rebuturilor și a pierderilor de metal.

Cadrele tehnice lucrează la elaborarea unui cod, care va cuprinde circa 150 000 articole, în scopul mecanizării și automatizării unor calcule economico-financiare și pentru asigurarea evidenței operative a materiilor prime și materialelor, precum și a pieselor de schimb din secțiile de producție. Se lucrează la întocmirea unui studiu care vizează optimizarea retezării automate a laminatelor, în condițiile unei viteze de laminare de 3,3 metri pe secundă, realizată în ultimul timp în cadrul liniei de semifabricație.

● **UN COLECTIV** de ingineri și tehnicieni de la Uzina de vagoane din Arad **a realizat un studiu tehnico-economic, care asigură îmbunătățirea sistemelor de tracțiune a vagoanelor de marfă de mare capacitate. Pe această bază se prevede introducerea cuplajului automat care va mări substanțial parametrii tehnico-funcționali de tracțiune a vagoanelor. Acceptat ca inovație, studiul elaborat arată că o dată cu economisirea unei cantități de 80 pînă la 100 kg metal la fiecare vagon, se reduce simțitor manopera, uzina înregistrînd pe această cale o economie de aproape 1 milion lei pe an.**

REDUCEREA CHELTUIELILOR MATERIALE

FABRICAȚIA OLEFINELOR

TREI VARIANTE TEHNOLOGICE ÎN FAȚA OPȚIUNII ȘI A DECIZIEI ECONOMICE

Pe baza estimării potențialului existent, a modului actual de folosire a gazelor de sondă și rafinărie, a comparării unor indici de echivalență fizici și valorici, studiul de față furnizează o serie de concluzii interesante, cu aplicabilitate practică. Autorul demonstrează că, în contrast cu soluțiile tehnologice clasice și cu materiile prime tradiționale utilizate la fabricația olefinelor, schimbarea destinației gazelor de sondă și rafinărie în procesul de valorificare permite sporirea substanțială a efectului util rezultat din prelucrare, concretizat într-o înaltă eficiență economică. Adoptarea soluției preconizate va permite industriei de materiale plastice să-și sporească potențialul productiv, să-și diversifice fabricația, în condițiile obținerii unor costuri mai reduse, comparativ cu nivelele actuale.

DEZVOLTAREA industriei chimice de produse macromoleculare — materiale plastice, cauciuc sintetic, fire și fibre sintetice — impune crearea unor importante capacități de fabricație a olefinelor. Hidrocarburi inferioare nesaturate, olefinele — (etilenă, propilenă, butene, izopren etc.), cît și acetilena, asigură, în principal, baza de materii prime pentru industria macromoleculelor și a altor produse chimice organice de bază. Eficiența economică a extinderii fabricației olefinelor este determinată de măsura în care se ține seama în calculele de fundamentare de infuența factorilor principali : natura și potențialul de materii prime, formele și mărimea surselor de energie disponibile, efortul de investiții, scara la care se intenționează a se dezvolta producția, gradul de integrare al uzinelor producătoare și al celor consumatoare, procedeele tehnologice care se aplică etc.

• *Criterii obligatorii în calculele de fundamentare*

CUNOAȘTEREA și, mai ales, analizarea sub toate aspectele a tuturor factorilor care influențează producția și eficiența economică a diferitelor variante alese, are o însemnătate primordială. Bunăoară, în cazul nostru, unul dintre factori care ridică cele mai dificile probleme **este materia primă,** întrucît ea are ponderea cea mai mare în prețul de cost al produselor. Etanul, propanul și butanul (hidrocarburi gazoase existente în gazele de schelă și de rafinării) sînt materiile prime care oferă cele mai avantajoase condiții de fabricare a olefinelor. În lipsa acestor materii prime se recurge fie la fabricarea olefinelor din benzine și petrol, fie la obținerea materialelor plastice din gaz metan prin intermediul acetilenei.

Obținerea olefinelor din benzine sau utilizarea acetilenei în locul olefinelor prezintă, în condițiile țării noastre, o serie de dezavantaje economice. În primul rînd, asigurarea consumurilor suplimentare de benzine impune accentuarea importului de țiței. Pentru fabricarea a 200 mii tone/an etilenă și 100 mii tone/an propilenă, de pildă, sînt necesare aproximativ 800 mii tone/an benzine. Pentru obținerea lor este nevoie să se prelucreze aproximativ 4 milioane tone/an țiței.

În al doilea rînd, realizarea în țară de capacități noi pentru acetilenă, avînd ca rațiune numai disponibilul de metan, nu apare justificată din punct de vedere economic. Fabricarea acetilenei implică consumuri specifice mari de energie și materii prime, investiții specifice ridicate, atît în chimie, cît și în ramura energetică și un volum sporit de utilaje și instalații din import. În final, toate acestea conduc la obținerea unor materiale plastice scumpe.

Pornind de la aceste considerente, se pune firesc întrebarea : există alte căi ce pot fi luate în considerație pentru rezolvarea favorabilă a problemei ? **În condițiile țării noastre, care dispune de o industrie extractivă și de prelucrare a țițeiului, utilizarea pe scară largă a etanului și a hidrocarburilor mai grele, care se află în gazele combustibile de schelă și de rafinării, poate asigura fabricarea olefinelor economic și în cantități mari.** Cantități mari de etan și hidrocarburi mai grele se ard, o dată cu aceste gaze, pierzîndu-se în acest fel, o materie primă dintre cele mai prețioase pentru fabricarea olefinelor.

Pentru utilizarea etanului și a hidrocarburilor mai grele din gazele de schelă și de rafinărie, la fabricarea olefinelor este necesară mai întîi o separare din amestecurile de gaze respective și apoi o înlocuire a lor în procesele de ardere, cu gazul metan. Prin această soluție tehnică se pot înlocui de fapt benzinele și petrolul cu metanul, putîndu-se pune la dispoziția economiei naționale importante cantități de hidrocarburi lichide.

• *Valorificarea gazelor din rafinării și schele*

CU APROAPE 2 ani în urmă, un colectiv de specialiști din cadrul Ministerului Petrolului și Ministerului Industriei Chimice, din care a făcut parte și autorul articolului, au inițiat studii menite să conducă la găsirea de căi mai eficiente pentru producerea olefinelor, evitînd fabricarea lor din benzine și petrol, extrase din țiței, cît și eliminarea unor eventuale dezvoltări de capacități de acetilenă pe bază de metan.

Aceste studii au și fost concretizate prin prevederea în planul cincinal — 1971—1975 — a unor instalații de colectare, recuperare și prelucrare a fracțiilor de etan și hidrocarburi mai grele din bazinul Olteniei, pe platforma petrochimică Pitești-Sud, valorificîndu-se circa 120 mii tone pe an, care în prezent sînt utilizate drept combustibil.

Admițînd, într-o primă ipoteză, că și pentru restul gazelor de schelă avem același randament de extracție, același potențial și ritm de diminuare în timp a debitului de fracție recuperabilă de etan și hidrocarburi mai grele, rezultă că din cele două treimi de gaze de schelă nestudiate încă, se mai pot extrage circa 2000 mii tone/an etan și hidrocarburi gazoase mai grele.

O estimare a potențialului gazelor de rafinărie combustibile pe platformele Gheorghe Gheorghiu-Dej, Ploiești sud — Brazi și Pitești indică existența a aproximativ 830 mii tone/an combustibil convențional (550 mii tone fizice), cu un conținut de cca. 350 mii tone etan și hidrocarburi mai grele.

Judecînd în funcție de repartiția acestui potențial pe rafinăriile producătoare, apare avantajos a se studia eventualitatea transportului gazelor prin conducte de pe platforma Grupului industrial — Borzești la Brazi și prelucrarea lor prin separare la temperaturi scăzute, într-o instalație unică, în care să se efectueze și piroliza gazelor separate, fie recuperarea fracției etan pe platformele respective și prelucrarea lor la o unitate centrală de piroliză. În astfel de ipoteze se poate conta pe extracția unor cantități de aproximativ 200 mii tone/an etan și hidrocarburi mai grele, la un randament de extracție de 0,8.

Eventuala prelucrare centralizată la Brazi a fracției recuperate din gazele de rafinărie prezintă o serie de avantaje importante. **Instalația de prelucrare se amplasează în zona care dispune de cele mai mari cantități de gaze.** Gazele ce trebuie transportate, fiind în cantități mai mici, fac posibilă **utilizarea țevilor cu diametrul de 200 mm, care se fabrică în țară.** De la prelucrarea gazelor de rafinării rezultă un gaz compus în cea mai mare parte din hidrogen și metan ,care poate satisface necesarul de combustibil gazos al rafinăriilor Brazi și Ploiești (cca. 420 mii tone/an combustibil convențional). De asemenea, nu mai este necesară înlocuirea gazelor de rafinărie combustibile din zona Brazi — Ploiești, cu gaze combustibile din magistrala care trece prin Ploiești.

In acest mod poate fi alimentată mai ușor cu metan platforma Grupului industrial Borzești, care necesită circa 200 mii tone/an combustibil convențional. Amplasamentul Brazi este susceptibil și pentru prelucrarea celor circa 200 mii tone/an etan și hidrocarburi mai grele, care se pot extrage din gazele de schelă din Muntenia și Moldova. In acest caz capacitatea instalației de prelucrare va fi de circa 600 mii tone/an.

In fine, amplasamentul Brazi fiind situat în vecinătatea zonei petrolifere Valea Prahovei, permite utilizarea unor sonde epuizate ca rezervor natural subteran de gaze. Se pot prelua astfel fluctuațiile celor 4 surse de gaze care se colectează la Brazi, asigurîndu-se continuitatea în procesul de fabricație.

• *1 leu = 6,4 lei*

UTILIZAREA cantităților de gaze de schelă și rafinărie în scopul fabricării olefinelor, folosindu-se tehnologii moderne și căile organizatorice examinate, poate conduce la **realizarea următoarelor producții de olefine : circa 200 mii tone/an etilenă și 50 mii tone/an propilenă.** Pe lîngă aceste cantități de olefine se mai obțin gaze combustibile, compuse în cea mai mare parte din metan și hidrogen, într-o cantitate echivalentă cu circa 500 mii tone/an combustibil convențional, volum suficient atît pentru acoperirea necesarului rafinăriilor Brazi și Ploiești sud cît și pentru satisfacerea nevoilor propriilor cuptoare de piroliză. Producția de olefine amintită se realizează din punct de vedere al materiilor prime cu gazul metan, care înlocuiește gazele de rafinărie și cu gazul metan care înlocuiește extrasul din gazele de schelă din Muntenia și Moldova.

Aceste **concluzii demonstrează că la specificul țării noastre este indicat din punct de vedere economic a se generaliza această cale, deoarece calculele pe ansamblu arată că pentru obținerea unei cantități de circa 250 mii tone olefine se consumă circa 300 mii tone metan, adică 1,22 tone/tonă, ceea ce se consideră extrem de avantajos.**

Compararea consumului de gaz metan, materie primă pentru olefine cu cel pentru fabricarea acetilenei se efectuează pe baza următoarelor echivalențe : gazele reziduale care rezultă din procese se echivalează prin intermediul puterii lor calorice cu metanul ; energia electrică consumată, se echivalează cu metanul pe baza consumului specific de combustibil din termocentralele moderne — 0,335 kg combustibil convențional pentru 1 Kwh produs ; oxigenul consumat la fabricarea acetilenei prin procedeul oxidării parțiale, se convertește în metan prin intermediul energiei electrice consumate în instalațiile de separarea aerului de mare capacitate : 440 Kwh/tona de oxigen.

Consumurile specifice obținute pe această cale sînt : pentru procedeul oxidării parțiale 2,4 tone metan pentru o tonă acetilenă, iar pentru procedeul cu arc electric — 3,3 tone metan pentru o tonă acetilenă. Comparînd cu consumul de materii prime pentru olefine, se constată că, în primul caz, (oxidare parțială) acetilena are un consum specific de două ori mai mare (2,4/1,22), iar în cazul al doilea (arc electric), de circa 2,7 ori mai ridicat (3,3/1,22). Dacă se aduc aceste consumuri suplimentare la scara de mărime corespunzătoare unei producții de 250 mii tone/an, metanul consumat în plus se poate ridica la circa 430 milioane m^3N/an, în primul caz, și la circa 700 milioane m cubi N/an, în al doilea caz.

Făcînd comparație numai sub aspectul echivalenței valorice a materiilor prime și raportînd valoarea celor 250 mii tone olefine produse, la valoarea celor 300 mii tone metan consumat, se găsește că, pentru un leu cheltuit cu materia primă, se obțin 6,4 lei. În ipoteza în care se utilizează benzina ca materie primă, acest indicator este de numai 3,2 lei/leu.

Nu se poate ignora nici faptul că, pe de o parte, materialele plastice sînt solicitate la export, iar pe de altă parte, valorificarea etan-propan-butanului din gazele de schelă și de rafinărie înlocuiește benzina obținută din țiței importat. Cantitatea de benzină corespunzătoare unei valori a produselor de piroliză, echivalentă cu valoarea olefinelor rezultate din gazele de schelă și de rafinărie, este de minim 500 mii tone/an. Prin livrarea acestei cantități la export, se mai poate obține un aport de valută de circa 10 milioane dolari pe an.

IMPORTANȚA deosebită a acestei probleme economice, ce se situează la granița dintre ramurile extracției, prelucrării țițeiului și chimiei, care a fost parțial rezolvată la Combinatul petrochimic — Pitești, impune urgentarea finalizării studiilor începute în anul 1968 și pentru celelalte regiuni ale țării.

Dumitru TĂNĂSESCU
ing. chimist

NOI OBIECTIVE ECONOMICE

• **Pentru producția motoarelor necesare echipării tractoarelor de 40 CP,** în cadrul Uzinelor de specialitate din Brașov a intrat în funcțiune o unitate specială cu o suprafață de producție de 4 000 mp. Datorită creării noii fabrici, uzina brașoveană va putea realiza pînă la sfîrșitul anului peste 10 000 asemenea tractoare. Anul acesta, la Brașov se vor produce 30 000 de tractoare în mai multe variante. Numai pînă acum au fost introduse în fabricația de serie 6 tipuri de tractoare, în prezent uzina pregătindu-se să includă în producție tractorul de 150 CP.

• La Uzinele „Industria Sîrmei", din Cîmpia Turzii, a fost pusă în funcțiune **noua stație de recuperare a substanțelor decapante,** cu o capacitate anuală de 5 400 tone sulfat feros și 550 tone acid sulfuric. Aproximativ 80% din instalațiile acestui complex industrial au fost construite în țară. Cu ajutorul acestei stații, soluțiile reziduale de la decaparea sîrmei trec printr-un proces de evaporare și răcire în vid, obținîndu-se substanțe active de mare puritate, uzina turdeană realizînd astfel importante economii. Noua unitate industrială a fost construită de grupul de șantiere al întreprinderii de construcții-montaj-Cluj.

• La Intreprinderea „Metalica" din Oradea a început construcția a **două noi hale de fabricație,** cu o suprafață de 5 000 mp și a unei **centrale termice proprii.** O dată cu intrarea în producție a noilor capacități, producția anuală a acestei întreprinderi va fi de două ori mai mare decît cea actuală. Printre obiectele de uz casnic ce vor fi produse în noile hale se numără boilere, perii de covoare și parchet, aparate de spălat mozaic.

• **FABRICA de plăci fibrolemnoase,** prima unitate a viitorului Combinat de industrializare a lemnului de la Sebeș, și-a început **probele tehnologice.** Au fost puse sub presiune cele două cazane și instalațiile aferente care vor furniza 40 tone de abur pe oră. La Sebeș, plăcile fibrolemnoase se vor realiza prin procedeul uscat, practicat pentru prima oară în țara noastră. Se află, de asemenea, în etapa probelor tehnologice stația de tocare și secția de formalizare. S-au încheiat lucrările în sectorul instalațiilor de apă, abur și aer comprimat, din cadrul unor secții și a intrat în exploatare depozitul de materii prime.

• **LA BRAȘOV,** în cadrul Combinatului de industrializare a lemnului, a început **construcția unei fabrici de accesorii metalice pentru platformele de autocamioane.** Datorită utilajelor de înaltă productivitate, procesului de producție organizat în flux continuu, accesoriile metalice fabricate în noua unitate se vor obține la un preț de cost mai redus decît în unitățile nespecializate care le produceau pînă acum. Noua fabrică va asigura și o aprovizionare mai ritmică cu astfel de piese.

• În partea de sud-vest a Sucevei, unde prinde contururi o nouă zonă industrială a orașului, a început construcția a **două importante unități ale industriei alimentare.** Este vorba de Fabrica de conserve din carne, cu o capacitate anuală de 4 000 tone și de un mare Antrepozit frigorific pentru 3 000 tone produse similare.

• **Poligonul de prefabricate** al Trustului de construcții din Timișoara a început să producă panouri mari, finisate în exterior și cu tîmplăria gata montată. Zilnic se vor realiza aici panouri pentru 10 apartamente. Primul bloc cu 48 de apartamente din astfel de panouri este în construcție în noul cartier de locuințe „Calea Sagului" din Timișoara.

TURISM

CASĂ OSPITALIERĂ

Moderna și cocheta stațiune Mangalia — Jupiter se adaugă salbei de nestemate înșirate de-a lungul litoralului românesc.

DISPUNÎND de un patrimoniu turistic bogat și variat, cu frumuseți naturale inegalabile și cu o bază materială modernă, România s-a pregătit mai bine ca oricînd în trecut pentru a asigura vizitatorilor ei de peste hotare și turiștilor interni cele mai bune condiții pentru petrecerea vacanței de vară. Marea casă ospitalieră care este România își așteaptă oaspeții din țară și de peste hotare.

Așteaptă primitorul litoral al Mării Negre cu stațiunile lui turistice internaționale — Mamaia, Eforie nord, Eforie sud, Costinești, Neptun-Mangalia, Jupiter-Mangalia și Venus-Mangalia.

Așteaptă pitoreștile stațiuni de munte și balneo-climaterice — Sinaia, Predeal, Poiana Brașov, Tușnad, Vatra Dornei, Herculane, Olănești, Călimănești, Căciulata, Lacul Roșu, Băile Felix Oradea și atîtea altele.

Așteaptă vestitele mănăstiri din nordul Moldovei, nordul Olteniei și nordul Transilvaniei.

Așteaptă magnifica deltă a Dunării, monument al naturii unic în Europa.

Așteaptă Bucureștiul — ca și toate orașele și satele de pe traseele turistice ale țării.

● Litoral 1970

PE LITORAL, în afara condițiilor naturale deosebit de prielnice pentru o vacanță plăcută și folositoare sănătății, sînt pregătite cele mai diversificate forme și mijloace de cazare, hoteluri clasificate pe patru categorii de confort, pensiuni, vile individuale, boungalow-uri, sate de vacanță, camping-uri, caravaning, locuințe ale cetățenilor.

Sînt, de asemenea, restaurante care utilizează diverse forme de deservire, à la carte, meniuri la alegere, servite de către ospătari sau cu servire proprie. Există, totodată, mijloace de distracție și agrement de toate categoriile: bowlinguri, minigolf, schi nautic, călărie, pescuit, vînătoare, toate categoriile de jocuri sportive, programe de folclor, programe de baruri de noapte și altele.

Se organizează în mod curent o gamă largă de excursii pe litoral, în delta Dunării, la mănăstirile din nordul Moldovei, pe Valea Prahovei, în munții Carpați, la București, Iași, Cluj, Baia Mare, Suceava, Timișoara și Sibiu, ca și pe mare, la Odesa, Istambul, Cairo.

Pentru a permite părinților cu copii să participe la excursii, s-au construit și dat în funcțiune pentru acest sezon în fiecare stațiune de pe litoral, grădinițe de copii care dispun de bone calificate și cunoscătoare de limbi străine.

● Pentru turiștii automobiliști

PE TOATE TRASEELE turistice ale țării, turiștii automobiliști pot circula în condiții normale, în deplină siguranță rutieră.

De pildă, traseul Stamora-Moravița-Timișoara-Caransebeș - Orșova - Porțile de Fier-Turnu Severin-Craiova-Pitești-București, poate fi parcurs fără nici o dificultate. De altfel, inundațiile nu au produs stricăciuni șoselei.

Pentru a îmbunătăți condițiile de primire pe acest traseu, în perioada care a trecut de la sezonul turistic 1969 și pînă în prezent baza materială a turismului a fost îmbogățită prin darea în funcțiune a hotelurilor și motelurilor noi din Timișoara, Turnu Severin, Craiova și în zilele următoare la Pitești, ceea ce permite ca orice etapă de mers, să se găsească o posibilitate de cazare convenabilă și corespunzătoare cerințelor și veniturilor turiștilor.

Celelalte variante de traseu posibile, adică prin Arad-Deva-Sibiu-Brașov-Ploiești, sau Sibiu-Călimănești-Rîmnicul Vîlcea-Pitești, sau Lugoj-Deva sau Caransebeș-Hațeg-Deva au creat aceleași condiții. La Arad, Hațeg, Hunedoara și Sebeș Alba, s-au pus în funcțiune în ultimul an hoteluri, moteluri sau hanuri moderne și bine echipate, în care serviciile sînt ireproșabile.

Pe traseul Borș-Oradea-Cluj-Turda-Mediaș-Sibiu-București — toate șoselele au fost redate circulației; la Cluj, Oradea și Mediaș s-au dat în folosință noi hoteluri pregătite bine pentru a-și primi oaspeții.

Traseele turistice rutiere din București spre litoral, fie că e vorba de cel prin Slobozia-Hîrșova, fie de cel prin Călărași, neavînd de suferit de pe urma inundațiilor, sînt în perfectă stare de circulație.

Prin munca eroică depusă de către poporul român, șoselele afectate de inundații din nordul Ardealului au fost repuse în funcțiune, așa încît cei ce doresc să viziteze această frumoasă zonă turistică — Satu Mare, Baia Mare, Tîrgu Mureș, Sighetul Marmației, Bistrița, și apoi Vatra Dornei — Suceava, pot circula normal. În această zonă îi așteaptă de la 15 iulie noile și elegantele hoteluri de la Baia Mare și Suceava.

Dar pentru automobiliști nu numai condițiile de cazare și masă sînt importante. Îi interesează cel puțin tot atît condițiile și posibilitățile de alimentare cu carburanți și lubrefianți, posibilitățile de aprovizionare cu piese de schimb, modul în care se acordă asistența tehnică pe șosele, în care se pot repara eventualele defecțiuni, cum este asigurată asistența sanitară și juridică în caz de avarii. Și în această privință lucrurile sînt mult îmbunătățite față de anul trecut. Un număr de 300 de stații de benzină constituie o rețea bine organizată și bine aprovizionată cu densitatea pe șosele de 3—5 la fiecare 100 km.

Asistența tehnică rutieră este organizată de A.C.R. prin 40 mașini care străbat toate traseele turistice, dintr-un capăt al țării în celelalt. Stațiile de întreținere și reparații, cunoscute sub denumirea de automoto-service, în număr de peste 100, se găsesc de regulă din 50 în 50 de km ca unități specializate, iar printr-un acord între ACR și IRTA, un număr de 83 autobuze amplasate acolo unde nu există încă autoservice, tractează și repară mașinile defecte. Asistența sanitară este asigurată atît de unitățile stabile cît și de cele mobile de pe trasee. Asistența juridică în caz de nevoie este asigurată de juriști și avocați ai A.C.R. care pot fi contactați la toate cele 39 filiale ale A.C.R.

Piesele de schimb necesare care nu se găsesc în stațiile de întreținere și reparații, se aduc în 24 de ore din Austria, conform unui acord încheiat de A.C.R. cu (O.A.M.T.C.) Automobil Clubul Austriac.

● Promptitudine și diversitate în servicii

PENTRU A PRIMI cum se cuvine oaspeții, Oficiul Național de Turism, împreună cu alte 24 de ministere și organe centrale reunite în Consiliul Național al Trustului și cu ajutorul celor 39 de Comitete Executive ale Consiliilor Populare Județene, ca și al celor municipale, orășenești și comunale au întreprins din timp o largă acțiune de pregătire.

Anul trecut de exemplu, unii turiști au fost deranjați de aspectul de șantier al stațiunilor de la Mangalia (Neptun, Jupiter, Venus). Oaspeții din acest an, delegații firmelor partenere vorbesc acum despre „miracolul" de la Mangalia, „miracol" ce ascunde în el eforturile a peste 12 000 muncitori constructori care, înfruntînd multe greutăți și capriciile celui de al doilea an de iarnă neobișnuită pe litoralul românesc al Mării Negre, au reușit să dea acestor stațiuni înfățișarea proiectată.

S-a avut apoi în vedere ridicarea generală a nivelului serviciilor tuturor lucrătorilor ce primesc și deservesc pe turiști. În această privință, s-a acționat atît în direcția înlăturării cauzelor obiective, cît și a celor subiective.

Dintre cauzele obiective amintesc doar una: capacitatea insuficientă a restaurantelor, ceea ce determina servirea mesei în mai multe serii. În această privință s-a adoptat măsura de a nu se mai construi hoteluri și pensiuni fără restaurant propriu, cu legătură directă din holul de recepție. Ca urmare, 16 hoteluri date în funcțiune pe anul 1970 din totalul de 20 au restaurante proprii.

În al treilea rînd, s-a acționat în direcția diversificării serviciilor turistice. Turiștii care nu servesc masa à la carte au în fiecare zi posibilitatea să aleagă meniul dorit, meniu ce este alcătuit astfel încît în 14 zile de sejur să nu se repete, dacă o preferință expresă nu este exprimată în acest sens.

S-a procedat apoi la o măsură de îmbunătățire a atribuțiilor și competențelor. Practica de a avea un director pentru hotel și altul pentru restaurant a fost lichidată, s-au instituit un număr de 71 de complexe de hoteluri și restaurante, iar în conducerea acestora a fost încredințată directorului unic, care răspunde de atît de calitatea serviciilor hoteliere, cît și a celor din restaurante, și care a fost investit cu competențe depline.

O mare atenție s-a acordat recrutării instruirii și pregătirii cadrelor.

Pentru ca măsurile luate în privința întăririi răspunderii unității de bază să fie eficiente și pentru a crea condiții ca aceasta să se ocupe exclusiv de turism, s-a înființat Centrala de Turism — Litoral, cu sediul la Constanța, care grupează întreprinderile de hoteluri și restaurante și agențiile internaționale de turism și care îndeplinește toate funcțiile care în anii trecuți erau încredințate aparatului din București al O.N.T.

● La început de sezon

SEZONUL DE VARĂ pe litoral a început la 14 mai în condiții excepționale. Timp de 10 zile, pînă la 24 mai, numărul vizitatorilor a fost în medie de 44% mai mare decît în perioada corespunzătoare a anului trecut.

Dar în acele zile, asupra unor regiuni ale țării noastre s-a abătut o calamitate naturală de proporții nemaicunoscute. Inundațiile au făcut ravagii în multe părți ale țării. Din fericire, dezastrul n-a cuprins obiectivele turistice. **Baza materială a turismului n-a fost afectată de inundații.**

Așa după cum s-au putut convinge și cei peste 100 000 de turiști ce ne-au vizitat în luna iunie, zecile de ziariști străini și reprezentanții posturilor de radio și televiziune din Austria, Franța, R.F. a Germaniei, delegații a numeroase firme partenere, datorită măsurilor luate de partid și guvern, a ajutorului extern pe care l-am primit, în țară nu au apărut dificultăți în aprovizionarea populației și nici un fel de epidemie, iar pentru viitor un asemenea pericol nu există.

Măsurile organizatorice adoptate pe litoral au început să-și arate roadele și, ca urmare, în primele 46 de zile de activitate pe litoral, nu s-au înregistrat reclamații și nemulțumiri ale firmelor partenere și ale turiștilor care și-au petrecut sau care își petrec vacanța pe litoral.

Casa noastră, marea și ospitaliera casă românească este deschisă și sîntem bucuroși de oaspeți.

Porfir NEGREA
vicepreședinte al O.N.T.

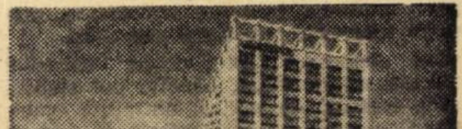

Hotelurile „Dacia" din Oradea și „Unirea" din Iași se numără printre noile construcții menite să sporească rețeaua O.N.T.

SALARII

Experimentarea noului sistem de salarizare

PRACTICI VECHI CARE DIMINUEAZĂ EFECTUL URMĂRIT

NOUL sistem de salarizare, generalizat în toate ramurile economiei naționale, este incontestabil, superior celui vechi, corespunzînd într-o mai mare măsură cerințelor actuale de dezvoltare a industriei, comerțului, transportului și, în general, creșterii eficienței economice. Prevederile sale leagă mai bine remunerarea prin salariu de rezultatele muncii, stimulează într-un grad avansat obținerea unor indicatori tehnico-economici superiori, contribuie la stabilitatea cadrelor pe locul de muncă, determină o preocupare sporită pentru desăvîrșirea pregătirii profesionale.

Pentru completa reușită a sistemului nou de salarizare este necesar, ca el să fie aplicat în spiritul unei echități sociale, caracteristic orînduirii noastre. Din analiza efectuată asupra modului cum s-au aplicat pînă în prezent noile prevederi în întreprinderile argeșene, rezultă că mai sînt unele neclarități și practici neconforme cu principiile ce stau la baza sa, care diminuează efectele pozitive așteptate.

● *De ce indicatorii calitativi nu se generalizează ?*

UNA din prevederile noului sistem de salarizare, este aceea că pentru obținerea unei eficiențe economice sporite trebuie, neapărat ca toate întreprinderile să aibă drept criteriu pentru încasarea integrală a salariului tarifar lunar, pe lîngă îndeplinirea unui indicator de cantitate și a unuia sau a mai multor indicatori de calitate (reducerea cheltuielilor de producție la 1 000 lei producție marfă, beneficiul realizat la 1000 lei fonduri investite, producția realizată la 1000 lei fonduri de investiții, viteza de rotație a mijloacelor circulante, rentabilitatea). Dacă la data de 30 septembrie 1969 toate cele 20 unități intrate în experimentare din județul Argeș nu aveau nici una obligația realizării unui indicator de calitate, în prezent din 52 întreprinderi și organizații economice numai 14 mai sînt în această situație. Printre ele sînt unele unități mari, cu o pondere însemnată în economia județului, care influențează substanțial rezultatele totale: Combinatul petrochimic-Pitești, Rafinăria-Pitești, Fabrica de stofe „Argeșana", unități ale Combinatului de industrie alimentară etc. Ca atare **propunem, ca în baza dispozițiilor legale (H.C.M.** 914/1968, anexa 4, punct 12) **organele tutelare și Ministerul Muncii să stabilească și acestor unități cel puțin un indicator de calitate pe lîngă cel cantitativ pe care îl au în prezent de realizat.**

● *Imobilismul financiar, frînă în calea inițiativei*

SISTEMUL gradațiilor introdus pentru personalul tehnic administrativ, precum și al treptelor de salarizare pentru mun-

Benone POPA

director adjunct, Sucursala Județeană-Argeș a Băncii Naționale

(Continuare în pag. 12)

CREDIT

NOI MĂSURI PRIVIND SIMPLIFICAREA OPERAȚIUNILOR BĂNEȘTI ALE UNITĂȚILOR ECONOMICE

RECENT, Consiliul de Administrație al Băncii Naționale a luat unele măsuri în vederea simplificării și raționalizării unor norme de lucru bancare, menite să ușureze munca în organizațiile socialiste, precum și relațiile acestora cu unitățile bancare.

Astfel, cu privire la operațiunile cu numerar, s-a stabilit ca depunerile de numerar la casieriile băncii sau prin poștă de către organizațiile socialiste să se efectueze de regulă, pentru sume de la 500 lei în sus. Această limită se aplică și în cazul organizațiilor de masă și obștești. Măsura a fost însoțită în mod corespunzător de prevederea că limita minimă a soldului de casă ce se stabilește unei organizații socialiste poate fi ridicată la 500 lei. La stabilirea limitei soldului de casă se iau în calcul și cheltuielile de deplasare ce se efectuează în mod curent, cu excepția celor ce se plătesc periodic, în sume importante, sau pentru intervale de timp mai mari.

Este cunoscut faptul că în cazurile apreciate ca necesare, băncile pot stabili limita soldului de casă și unităților (subunităților) care nu au casierie și efectuează operațiile de încasări și plăți printr-un titular de avans delegat în mod permanent. Trebuie avut în vedere că, în astfel de cazuri, limita de sold se va stabili la valoarea minimă care este prevăzută de instrucțiuni și că evidența operațiunilor pe care le fac în numerar aceste unități (subunități) trebuie ținută în registrul de casă.

Noile măsuri stabilesc că organizațiile care realizează încasări în numerar din activitatea curentă sau în mod întîmplător, pot să efectueze plăți direct din încasări. Aceste organizații vor fi, deci, autorizate, spre deosebire de perioada dinaintea aplicării prezentelor măsuri, să ridice numerare de la bancă numai în cazurile cînd sumele intrate din încasări și sumele existente în casieriile întreprinderii nu sînt suficiente pentru a face față necesarului de plăți. De la aceste prevederi fac excepție unitățile **bugetare care nu au fost autorizate să efectueze plăți din încasări.**

Unitățile care beneficiază de dreptul de mai sus pot efectua plăți directe din încasări ale drepturilor de salarii și ale celor asimilate acestora, indiferent de natura lor. Se precizează însă că sumele aferente chenzinei a II-a, premiile și orele suplimentare, drepturile calculate după depunerea declarației de salarii pe luna respectivă, precum și remunerările din fondul de salarii nescriptic și din fondul de școlarizare **se pot plăti numai după efectuarea controlului bancar preventiv,** potrivit dispozițiilor în vigoare privind controlul utilizării fondului de salarii și numai în limita sumei avizate în acest sens de unitatea bancară, fiind interzise efectuarea de plăți peste sumele avizate. Folosirea acestor sume nu poate avea loc însă decît după ce unitățile bancare, în baza controlului efectuat, au stabilit limita sumei ce poate fi folosită.

Avînd în vedere că aceste plăți pot fi de sume importante, s-a mai prevăzut măsura ca în cazul în care încasările zilnice nu sînt suficiente pentru efectuarea plăților, unitățile cu sarcini de încasări să poată reține încasările pe două-trei zile premergătoare aceleia în care se efectuează plata. Trebuie avut în vedere însă că această operație se poate face numai dacă organizațiile socialiste au asigurate condiții corespunzătoare de păstrare a numerarului în deplină securitate. Dacă nici în acest mod nu se va putea asigura numerarul necesar, diferența se va ridica de la bancă.

De asemenea, organizațiile socialiste pot plăti direct din încasări și alte cheltuieli legate de activitatea curentă, inclusiv cele plafonate (deplasări, plăți către particulari, cărăușie), cu condiția încadrării acestora în plafoanele aprobate și a respectării dispozițiilor legale care reglementează aceste plăți.

Organizațiile socialiste, cu ocazia vărsămîntului la bancă sau prin poștă — ce se va face a doua zi după efectuarea reținerii drepurilor de salarii din încasări — vor comunica unității bancare la care au contul, pe foaia de vărsămînt sau pe mandatul poștal, natura plății, categoria de personal, activitatea, perioada pentru care s-a făcut plata, precum și suma efectiv plătită. În cazul cînd organizațiile respective nu au de efectuat vărsăminte a doua zi după reținerea din încasări a sumelor pentru salarii, vor comunica băncii datele menționate printr-o scrisoare separată.

În ce privește celelalte cheltuieli (deplasări, plăți către particulari, cărăușie) organizațiile socialiste au obligația să comunice unității bancare la care au contul — pe foaia de vărsămînt sau pe mandatul poștal, cu ocazia primului vărsămînt — sumele reținute pentru astfel de cheltuieli în vederea diminuării plafoanelor aprobate. Organizațiile socialiste care realizează încasări în mod întîmplător, vor comunica sumele reținute prin scrisoare separată la datele de 15 și 30 ale lunii.

Pe motivul evidențierli plăților separat, pe feluri de cheltuieli sau de fonduri, au apărut și alte situații care amplificau nejustificat munca unităților economice și bancare. Astfel, s-au emis de către numeroase unități economice mai multe cecuri de ridicări în numerar în aceeași zi. Pentru a preveni astfel de situații, s-a hotărît ca unitățile socialiste să nu prezinte în aceeași zi și pentru același cont mai multe foi de vărsămînt sau cecuri pentru ridicări de numerar. De asemenea, organizațiile socialiste autorizate a efectua plăți din încasări, de regulă, nu vor putea să prezinte concomitent, pentru același cont, foaie de vărsămînt și cec pentru ridicări în numerar. În cazurile în care pe verso-ul cecului sau pe foaia de vărsămînt nu se pot înscrie toate detaliile necesare explicației plăților sau încasărilor, s-a admis ca datele respective să se arate într-o anexă la acestea.

Gh. MARCU

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

● METALIMPORT — Contracte de export perfectate recent, prevăd vînzarea a 335 t aluminiu blocuri către parteneri din Austria și Elveția. Contracte de import prevăd cumpărarea a 75 butelii de mercur metalic din Anglia, 1 300 t oțel carbon tras pentru șuruburi și 120 t glisiere pentru ascensoare din Belgia.

● MAȘINIMPORT — Recent au fost încheiate contracte care prevăd cmumpărarea unui cuptor electric cu vatra mobilă cu o putere de 245 KW de la firma „Sfeat" din Italia și 400 000 izolatori de la firma „Electroimpex" din Sofia. Totodată, s-au încheiat contracte pentru exportul în Austria, a 420 000 bucăți baterii electrice R-6-1,5 V, 260 000 bucăți baterii electrice 3 R 12—4,5 V carton și 260 000 bucăți baterii electrice 3 R 12—4,5 V plastic.

● INDUSTRIALIMPORT — Un contract încheiat cu firma poloneză „Centrozap" prevede cumpărarea bateriilor 3 și 4 pentru uzina cocsochimică de la Combinatul siderurgic Galați.

● MECANOEXPORT — Contracte de export prevăd — printre altele — vînzarea a 24,5 t armături sanitare în R. S. Cehoslovacă, 6 compactoare pe pneuri în R. P. Ungară. Contracte de import prevăd cumpărarea din U.R.S.S. a 7 compresoare și 1 ventilator.

● I.S.C.E. PETROLEXPORT — De curînd a încheiat noi contracte pentru exportul a 8 300 t ortoxilen în Austria și 135 000 t motorină cu destinația Grecia și Turcia.

● ICECOOP — Pentru exportul de pene în diferite sorturi, a fost perfectat un contract în valoare de 265 000 lei valută cu firma „Müller Imhof" din Zürich. Cu firma „Riccoted Fzerfabrik" din Danemarca a fost încheiat un contract care prevede livrarea către această firmă de pene de găină color în valoare de 96 000 lei valută. Un contract în valoare de 137 000 lei valută a fost încheiat cu firma italiană „Argo Import-export" pentru executarea în lohn de ornamente pentru pomul de iarnă. Printre livrările efectuate în ultima perioadă se înscriu articole artizanale în valoare de 125 000 lei valută către firma „Cinec" din Paris, pene în valoare de 215 000 lei valută firmei „Richard Behr" din R. F. a Germaniei, covoare orientale în valoare de 123 000 lei valută către firma „Romano Carpets" din Anglia, confecții textile în valoare de 122 000 lei valută în U.R.S.S.

● CHIMIMPORT va exporta 440 t negru de fum în diverse sorturi în R. S. Cehoslovacă și 240 t negru de fum „Carbomets" în R. F. a Germaniei, în R. P. Chineză 120 000 t uree granule îngrășăminte și în Venezuela 3 000 t îngrășăminte complexe. Cu destinația Brazilia va livra 2 000 t sodă caustică concentrație 98%.

● INDUSTRIALEXPORT — Un contract încheiat recent cu parteneri din R. F. a Germaniei prevede livrarea pe această piață a 39,6 t diverse utilaje chimice. Conform contractului recent încheiat, va importa de la firma „Tehnoexport" Praga, o instalație pentru producerea acidului citric din melasă, cu o capacitate de 1 500 t/an.

● MINERALIMPORTEXPORT — Printre contractele de import se înscriu cele încheiate pentru cumpărarea a 150 000 t cocs din R. P. Chineză și 11 000 t antracit din Belgia.

● PRODEXPORT — Contracte încheiate recent prevăd — printre altele — exportul a 700 t ulei de ricin în Elveția, 500 flacoane loțiune pentru păr Gerovital H_3 în Mexic, apă de colonie „Lăcrămioara" flacoane în Aden.

OPTIMUL ACTIVITĂŢII UNITĂŢII ECONOMICE

CONDUCERE ŞI ORGANIZARE

STABILIREA de obiective realiste şi mobilizatoare, capabile să direcţioneze spre maximum de eficienţă activitatea unităţilor economice, constituie atribuţia esenţială a conducerilor acestora. Ştiinţa conducerii oferă astăzi un întreg arsenal de mijloace în acest scop. Un domeniu interesant, departe de a fi epuizat, rămîne cel al alegerii obiectivului central, în funcţie de care să fie structurată întreaga activitate desfăşurată de unitatea economică. Există diverse puncte de vedere, multe supuse verificării practice. Nici unul, se pare, n-a reuşit să răspundă complet scopului propus.

Articolul de faţă defineşte obiectivul central sub forma „optimului economic total", sau „absolut", concretizat în minimul cheltuielilor de producţie. Acesta este o rezultantă a unei multitudini de optimuri parţiale, economice şi tehnico-economice. Este definit conţinutul fiecărei categorii, precum şi natura legăturilor dintre ele. Important de remarcat este faptul că modelul prezentat, original din mai multe puncte de vedere, integrează obiectivele unităţii economice în cele generale, ale ramurii sau economiei naţionale.

PROCESUL de elaborare a deciziilor privind alocarea şi folosirea resurselor presupune existenţa, deci, aflarea unui optim economic sau tehnico-economic. Probleba optimului economic poate fi abordată atît la nivelul economiei naţionale, cît şi la nivelul unităţilor economice industriale (centrale industriale, combinate, grupuri, întreprinderi, fabrici).

● Optim absolut

LA BAZA DETERMINĂRII optimului economic la nivelul unităţilor trebuie să stea principiul creşterii continue a eficienţei activităţii economice, care se concretizează în diferite criterii de optimizare: cheltuieli minime, beneficii maxime, minimum de cheltuieli avansate pentru realizarea unui anumit obiectiv, consum de timp şi de materiale minim etc. După părerea noastră, **cel mai adecvat criteriu al optimului activităţii de producţie este minimul cheltuielilor de producţie**, întrucît acesta reflectă, la ora actuală, cel mai exact consumul de muncă şi condiţiile concrete de producţie din fiecare unitate economică şi, în acelaşi timp, constituie o pîrghie importantă în conducerea şi stimularea acestora. Ţinînd seama de acest criteriu, optimul economic al activităţii de producţie se poate prezenta sub forma **optimului economic total** sau **absolut** şi sub forma unor **optimuri economice parţiale.**

Mecanismul formării optimului economic total sau absolut al activităţii productive în cadrul unei unităţi este reprezentat în schema din fig. 1.

În această concepţie rezultă, deci, că optimul total al activităţii economice a unei unităţi industriale este o **rezultantă a nivelului optim a trei categorii de factori** şi anume: alegerea structurii optime a producţiei, repartizarea-alocarea optimă a resurselor în cadrul structurii cheltuielilor de producţie şi folosirea optimă a acestor resurse.

● Optimuri parţiale economice

ALEGEREA STRUCTURII optime a producţiei, la nivelul unităţii economice, poate fi concepută la rîndul ei ca un model distinct şi determinată în funcţie de diferite criterii: minimul de cheltuieli, beneficii maxime, folosirea integrală a capacităţilor de producţie, etc. Optimizarea acestui factor, în raport cu respectivele criterii, conduce la obţinerea unor optimuri economice parţiale. În realizarea structurii optime a producţiei un rol deosebit îl are specializarea întreprinderilor în fabricarea anumitor produse, care determină reducerea cheltuielilor de producţie.

În legătură cu **repartizarea-alocarea optimă a resurselor,** o importanţă deosebită are stabilirea unui raport optim între ponderea cheltuielilor materiale şi aceea a muncii vii. Şi în acest caz pot fi construite modele economice, avînd la bază diferite criterii de optimizare, care vor reprezenta o serie de optimuri economice parţiale. Printre problemele de această natură amintim: determinarea nivelului tehnic optim, eficienţa economică a folosirii înlocuitorilor, alegerea variantei optime de investiţii ş.a. Asemenea probleme pot fi prezentate sub forma unor modele economico-matematice sau sub forma unor variante.

Un cîmp larg de aspecte îl ridică **folosirea optimă a resurselor** (factorilor procesului de producţie). Resursele sînt disponibile întotdeauna în cantităţi determinate şi, din acest motiv, folosirea lor optimă presupune repartizarea şi consumarea lor în raport cu un criteriu de optim. În practică aproape toate problemele de folosire optimă a resurselor sau de „gospodărire raţională" pot fi formulate ca probleme de maxim şi minim. Şi în această situaţie se pot construi diferite modele economice în legătură cu folosirea raţională a celor trei factori ai procesului de producţie, care prin optimizare, în raport cu diferite criterii, vor conduce la obţinerea unor optimuri economice parţiale. Dintre problemele mai importante ale folosirii optime a resurselor fac parte: determinarea duratelor optime de serviciu a utilajelor şi echipamentelor după criteriul cheltuielilor de exploatare minime, sau după alte criterii, optimizarea încărcării maşinilor şi utilajelor, determinarea unor amestecuri optime de materii prime, determinarea zonelor optime de deservire a maşinilor, determinarea optimului calificării cadrelor, optimul economic al unor măsuri tehnico-organizatorice, etc.

Ţinînd seama de aceste elemente problema optimului economic total sau absolut al activităţii productive a unei unităţi economice industriale după criteriul cheltuielilor de producţie minime poate fi prezentată, în principiu, astfel:

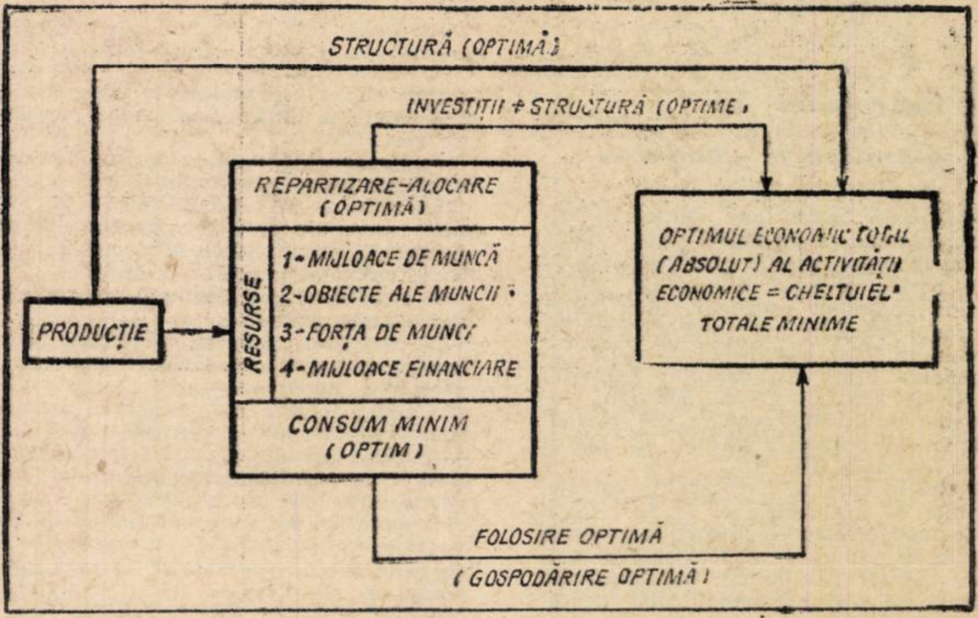

Modelul de principiu al formării optimului economic total (absolut) şi al unor optimuri economice.

$$C(F_i) = f(F_{sp}, F_{ar}, F_{fr}),$$

în care: $C(F_i)$ = funcţia obiectiv a cheltuielilor de producţie ce trebuie optimizată:

F_{sp} = factorul structurii de sortiment al producţiei;

F_{ar} = factorul repartizării-alocării resurselor;

F_{fr} = factorul folosirii resurselor.

La rîndul lor, aceşti factori sînt determinaţi de alţi factori, pe care îi vom nota în mod corespunzător cu K_j, K_g, K_p. În acest caz, va rezulta:

$$C[F_i(K_{jgp})] = f[F_{sp}(K_j), F_{ar}(K_g), F_{fr}(K_p)]$$

Optimul economic total sau absolut al activităţii productive industriale se va prezenta astfel:

$$\text{Min } C[F_i(K_{jgp})] \rightarrow$$
$$\rightarrow \text{Max} - \text{Min } f[F_{sp}(K_j), F_{ag}(K_r), F_{fr}(K_p)]$$

Octavian JABA

lector universitar, Facultatea de studii economice Universitatea „Al. I. Cuza" — Iaşi

(Continuare în pag. 18)

CADRE ŞI RĂSPUNDERI

ION MICĂLE

directorul sucursalei judeţene Prahova a Băncii Naţionale

● V-aţi născut pe meleagurile Teleormanului. Cum aţi ajuns să lucraţi în judeţul Ploieşti ?

— Ca mulţi tineri, am visat şi eu să mă fac aviator. Visul mi s-a împlinit. Am fost pilot pe avioane de vînătoare şi mi-am dobîndit măiestria în văzduhul judeţului. De atunci, n-am mai părăsit aceste locuri. Dar, meseria de pilot este o meserie a tinereţii... care, din păcate, ţine relativ puţin. La acest adevăr mai adăugaţi pasiunea pentru operaţiunile bancare şi aveţi explicaţia de ce de mai bine de 22 de ani sînt lucrător de bancă. Dacă aş mai avea o viaţă de trăit tot în bancă aş lucra.

● Cunoaşterea economiei judeţului a constituit un proces îndelungat ? V-aţi îndoit vreodată că o veţi putea cunoaşte în toată complexitatea ei ?

— Primul 1 Mai, după numirea mea ca director, l-am sărbătorit în suflet cu această îndoială. Eram în tribuna oficială şi pe dinaintea ochilor mi-au trecut colectivele de muncă ale întreprinderilor. Ce multe erau şi ce puţin le cunoşteam! Dar timpul a trecut şi azi, după părerea mea, cred că am reuşit s-o cunosc. Chiar mă obsedează şi în timpul liber. O dată, eram la un meci de fotbal şi m-a izbit frecvenţa culorii albastru în tribuna opusă, atunci, directorul de bancă din mine mi-a şoptit: stăm prost cu coloranţi şi la prima verificare pe care am făcut-o aşa era. Un director de unitate bancară operativă care nu cunoaşte bine economia judeţului nu poate aduce contribuţia cerută la rezolvarea problemelor pe care le pune întreprinderile şi sarcinile ridicării eficienţei economice.

● Un coleg de breaslă mi-a spus că sînteţi un bun „negustor". Ce trebuie să înţeleg ?

— Nu ştiu dacă sînt sau nu un bun negustor. Ceea ce ştiu sigur este că mă străduiesc să păzesc cu străşnicie averea încredinţată de stat şi de aceea urmăresc ca la sectoarele care îmi asigură controlul şi administrarea ei, activitatea să se desfăşoare în condiţii cît mai bune şi anume la contabilitate şi casierie. Consider că sînt exigent cînd dau banii statului şi lupt să nu lucrez în pierdere. Cred că fac bine. Mă supără mult unii conducători de întreprinderi care vor să-şi camufleze lipsurile din unităţi cu ajutorul creditului şi atunci iau măsuri.

● În asemenea condiţii, nu vi s-a întîmplat să vă amestecaţi în treburile interne ale întreprinderii, să comiteţi imixtiuni în gestiunea economică a acestora ?

— Cred că mă amestec atît cît îmi permite legea şi pînă unde mă asigur că voi primi banii înapoi la termenul fixat plus eficienţa scontată.

● Dacă aşa stau lucrurile, vă rog să-mi spuneţi ce studiaţi cînd am intrat în biroul dv.? Nu păreaţi liniştit, ci pe gînduri ?

— Aşa stau lucrurile cînd întreprinderile lucrează bine şi cînd conducerile de întreprinderi sînt sincere cu noi. Dar pe ici, pe colo mai constatăm şi lucruri neplăcute. Dacă vreţi să ştiţi ce studiam, vă informez: creşterea împrumuturilor restante şi consecinţa ei imediată — încetinirea vitezei de rotaţie a fondurilor la unele întreprinderi. La aceste unităţi, inspectorii bancari au descoperit că inventarele nu reflectă realitatea, că valoarea stocurilor fără mişcare este dublă faţă de cea declarată.

Pentru unii conducători sîntem într-adevăr sfetnici buni şi i-am ajutat să lichideze, de ani de zile, împrumuturile restante, cum este cazul Combinatului petrochimic de la Brazi. Alţii, însă, ne evită.

● Aveţi forţe pentru acoperirea necesităţilor legate de controlul bancar ?

— În general, da. Atunci cînd avem probleme ce interesează şi alte organe cu specific financiar, colaborăm cu acestea. Pot să vă spun că anumite acţiuni le rezolvăm cu sprijinul Direcţiei de control şi revizie judeţene. Asemenea relaţii de colaborare avem şi cu organele C.E.C.-ului, A.D.A.S.-ului şi Băncii Agricole.

● Unii economişti din întreprinderi mi-au spus că aţi organizat o analiză privind rezervele întreprinderilor pe linia creşterii rentabilităţii şi influenţa creditului în acest domeniu. Aveţi forţe umane suficiente şi competente pentru aceasta şi pe cînd concluziile ?

— Este un gînd al meu mai vechi şi încerc acum să-l duc la bun sfîrşit. Am un colectiv de muncă bun, competent. Azi, toţi şefii de compartimente au studii superioare, dobîndite la cursurile cu sau fără frecvenţă. Au avut create condiţii pentru aceasta. Au primit, cum se zice în limbaj bancar, un credit; a venit timpul să-l ramburseze...

Maria IONIŢĂ

PLANIFICARE

PRIMA BALANȚĂ A LEGĂTURILOR DINTRE RAMURI PENTRU ECONOMIA ROMÂNIEI

PRINTR-O HOTĂRÎRE a Consiliului de Miniștri, s-a aprobat elaborarea primei balanțe a legăturilor dintre ramuri pentru economia țării noastre pe anul 1970. Întocmirea acestui instrument modern de analiză economică și planificare se înscrie în ansamblul de măsuri în curs de aplicare pentru perfecționarea metodelor de conducere a economiei, pentru îmbunătățirea fundamentării planurilor economice. Esențial și caracteristic pentru balanțele de acest fel sînt, pe de o parte, numeroasele informații pe care le furnizează cu privire la relațiile care s-au format între diversele ramuri din economie, iar pe de altă parte, modul corelat de evidențiere a interdependențelor existente în procesul reproducției.

Instrument al planificării moderne

BALANȚA legăturilor dintre ramuri este concepută ca un model static deschis de tipul input output (intrări-ieșiri), în care partea centrală a acestuia, reprezentînd consumul productiv, intermediar (cadranul I) să fie mărginită de vectorul produsului final, cuprinzînd consumul, acumularea brută și exportul (cadranul II) și de vectorul valorii adăugate, cuprinzînd veniturile primare ale participanților la producția socială și amortizarea (cadranul III).

Modul în care va fi construită balanța, permite ca în tabelele ei să se reflecte — în mod corelat — proporțiile generale și cele de ramură ce se formează în procesul reproducției lărgite. Indicatorii din balanță au o dublă semnificație, dezvăluind atît relațiile reciproce de producție-consum ce se formează între ramurile economiei naționale și între acestea și consumatorii produsului final, cît și structura valorică a producției fiecărei ramuri.

Prin informațiile numeroase și sistematice pe care le furnizează, balanța legăturilor dintre ramuri poate fi folosită pentru aprofundarea analizei economice în legătură cu: modul de formare și utilizare a resurselor de bunuri și servicii din economia națională; mărimea cheltuielilor materiale de producție pe ramuri de proveniență, atît la nivelul ramurilor economiei naționale, cît și a subramurilor și întreprinderilor; eficiența economică a producției, investițiilor, exportului; destinația producției din fiecare ramură și subramură; relațiile dintre diferite ramuri și modul de participare a acestora la programul de investiții, creșterea nivelului de trai al populației și exportul țării.

Deosebit de importantă este utilizarea acestei balanțe în planificare, ca instrument modern de prognoză și proiectare. Avînd un mod special de ordonare a informațiilor economice, balanța permite exprimarea relațiilor dintre ramuri printr-un sistem de ecuații lineare. Acest sistem de ecuații permite transpunerea într-o perioadă viitoare, de plan, a relațiilor care s-au format în procesul reproducției lărgite într-o perioadă trecută.

Pe baza informației furnizate de balanță — mai precis de primul său cadran care se prezintă ca o matrice patratică — se determină coeficienții tehnici ai consumului direct care arată cît reprezintă consumul productiv din fiecare ramură, necesar pentru a obține produse în valoare de un milion lei în altă ramură, evidențiind astfel gradul de interdependență dintre ramuri.

De remarcat că fluxurile între ramuri, reflectate în balanță, se referă la produse și servicii consumate efectiv și nu la cele cumpărate. În acest fel, coeficienții tehnici exprimă mai fidel interdependențele efective de producție, neinfluențate de eventualele modificări de stocuri.

Prin inversarea matricei coeficienților consumului direct, se pot calcula coeficienții tehnici ai consumului total. Aceștia, exprimînd mai cuprinzător relațiile tehnologice dintre ramuri, dau posibilitatea să se calculeze nu numai consumurile directe ci și cele indirecte determinate de reacția în lanț a creșterii producției într-o anumită ramură și permit stabilirea volumului total de materii prime și materiale din toate ramurile, necesar pentru a crește cu o unitate producția destinată consumului final.

Coeficienții cheltuielilor totale sînt utilizați pentru a elabora — cu ajutorul calculatoarelor electronice — mai multe variante de dezvoltare a economiei naționale. Pornind de la ipoteze diferite de creștere a acumulării, consumului și exportului, se obțin date cu privire la dezvoltarea necesară a tuturor ramurilor producției materiale și la utilizarea resurselor din economie.

Folosind acest procedeu în diferite etape ale procesului planificării, se obține — într-un timp scurt — un grad mult mai mare de precizie în:

- elaborarea schițelor preliminare privind dezvoltarea economiei în perspectivă, care permit să se studieze mai multe variante în ce privește ritmurile, structura și eficiența dezvoltării și să se verifice corelarea dintre principalele proporții preconizate;
- fundamentarea prevederilor privind producția pe ramuri și verificarea implicațiilor în ce privește necesarul de resurse materiale (inclusiv importul), forța de muncă, capacități de producție, în diferite variante și ipoteze de lucru;
- verificarea echilibrului între resurse și utilizarea acestora.

De asemenea, în cazul modificării unor ipoteze de lucru cu privire la investiții, producție, import-export etc. — modificări firești în procesul de căutare a unor soluții optime de construcție a planului — balanța permite stabilirea într-un termen scurt a influențelor determinate de aceste schimbări asupra dezvoltării tuturor ramurilor din economia națională. Se va putea asigura astfel în permanență coerența tuturor variantelor de plan elaborate și posibilitatea alegerii variantei optime.

POSIBILITĂȚILE concrete de utilizare a balanței legăturilor dintre ramuri depind în bună măsură de metodologia acesteia. De aceea, soluțiile metodologice adoptate pentru elaborarea primei balanțe de acest tip pentru economia României precum și modul în care este concepută culegerea și prelucrarea informațiilor urmăresc asigurarea condițiilor pentru utilizarea balanței în cît mai multe domenii.

74 de ramuri

UNA DIN PROBLEMELE metodologice de bază ale balanței este stabilirea **dimensiunii** acesteia. În prezent, în cele mai multe țări se elaborează balanțe cuprinzînd între 60 și 100 de ramuri, iar în unele cazuri chiar mai multe: în U.R.S.S., de exemplu, 120; în Norvegia — 134; în Japonia — 436; în S.U.A. — 450.

Este evident că cu cît numărul de ramuri este mai mare, cu atît balanța permite o analiză mai profundă a economiei, iar relațiile dintre ramuri sînt mai precis conturate. Pe de altă parte, o balanță foarte analitică implică un volum extrem de mare de informații de la întreprinderi și multe prelucrări la nivel central, prelungind excesiv durata de elaborare.

În vederea stabilirii unei dimensiuni raționale a balanței, în funcție de specificul și structura economiei noastre, au fost analizate datele din peste 2.000 întreprinderi industriale, de construcții și agricole, grupîndu-se producția lor în ramuri cu un conținut cît mai apropiat. **Astfel, s-a ajuns la gruparea producției în 74 de ramuri, din care 61 ramuri industriale, față de circa 30 ramuri productive urmărite în mod curent de statistica economică.**

Prin agregări succesive se vor putea obține balanțe mai concentrate ce vor fi folosite în anumite etape ale elaborării planului, precum și pentru efectuarea unor comparații internaționale, potrivit metodologiilor CAER (46 ramuri) și O.N.U. (36 ramuri).

Experiența dobîndită pe plan mondial arată că, problema dimensiunilor balanței trebuie abordată în mod conjugat cu aceea a conținutului ramurilor. **Puterea de exprimare a balanței depinde nu numai de numărul de ramuri, ci și de conținutul acestora în sensul că coeficienții de consum fideli realității pot fi furnizați numai de balanțe construite pe ramuri în care se grupează produse omogene.**

Pentru a se asigura o definire cît mai precisă a conținutului fiecărei ramuri s-au folosit lucrările în curs de definitivare ale clasificării generale codificate, a produselor și serviciilor din economia națională. Această lucrare de mari proporții va asigura — după punerea ei în aplicare — prelucrarea unitară, cu ajutorul mijloacelor mecanografice și electronice a datelor privind producția și circulația produselor; definirea unitară a structurii grupărilor utilizate în planificare și statistică; unificarea nomenclatoarelor de produse și servicii folosite în prezent pentru organizarea activității de aprovizionare tehnică-materială și pentru concretizarea programelor de producție etc.

Introducerea clasificării generale a produselor și serviciilor în activitatea practică este una din premisele realizării programului de dotare a economiei naționale cu mijloace de prelucrare a informației, mecanografice și automatizate, precum și a măsurilor în curs de aplicare privind perfecționarea sistemului informațional.

Mijloc de lucru: prețurile cumpărătorului

EVALUAREA indicatorilor din balanță urmează să se facă în prețurile producătorului [1]), deoarece în acest fel sînt exprimate mai exact și în mod explicit relațiile dintre ramurile de producție și cele de deservire, iar coeficienții calculați pe această bază sînt mai stabili. În cazul evaluării în prețurile consumatorului [2]), în structura valorică a producției fiecărei ramuri, sînt cuprinse și cheltuielile de comercializare. Întrucît aceste cheltuieli nu sînt întotdeauna proporționale cu volumul producției, coeficienții calculați pe această bază sînt mai puțin stabili în timp.

Deoarece în economia noastră, numai o grupă restrînsă de produse (principalele materiale de construcție, oțelul beton, cărbuni, minereurile feroase, energia electrică) circulă la prețuri de vînzare „franco stația de destinație", avem posibilitatea ca evaluarea indicatorilor balanței să se efectueze în prețurile producătorului, fără a crea dificultăți unităților raportoare. Pentru a realiza acest lucru, întreprinderile vor evalua indicatorii ținînd seamă de prețurile efectiv practicate, iar colectivul central care va elabora balanța va face calculele necesare pe baza informațiilor comunicate de întreprinderi referitoare la cheltuielile de transport și desfacere pentru a separa cheltuielile de comercializare plătite de furnizor și a le include la ramurile consumatoare, ca intrări de servicii de la ramurile de transport și circulația mărfurilor.

Nu producția globală, ci producția brută

PRODUCȚIA diferitelor ramuri urmează a fi exprimată în balanță, cu ajutorul indicatorului „producția brută". Sub aspect valoric înțelegem prin producție brută suma valorii materialelor consumate și a valorii adăugate în cadrul ramurilor productive. Din punct de vedere al structurii sale materiale, definim producția brută ca sumă a produselor executate, atît cele destinate a fi livrate în afară cît și pentru consumul propriu al întreprinderii.

În producția brută se cuprind deci, în plus față de producția globală — calculată după metoda de întreprindere, utilizată în prezent — valoarea produselor care sînt consumate productiv în cadrul aceleiași întreprinderi. De altfel, în unele ramuri industriale ca de exemplu industria cărbunelui, a petrolului, prelucrarea lemnului, industria hîrtiei și celulozei, industria cărnii și în general în industria locală modul de calcul al producției globale se apropie în mare măsură de conținutul indicatorului „producția brută". În același timp, valoarea producției brute — fiind calculată în prețuri cu ridicata ale industriei — include și cuantumul impozitului pe circulația mărfurilor.

Folosirea indicatorului producției brute în locul producției globale, face posibilă evidențierea și a consumului fiecărei ramuri din producția sa proprie, permițînd astfel analiza separată a întregului consum intern din fiecare ramură precum și în comparație cu celelalte ramuri, a raportului dintre producția pentru consum propriu, cea destinată consumului productiv în alte ramuri și pentru consumul final. Sistemul de culegere și prelucrare a datelor va permite totodată calcularea pe fiecare ramură și a indicatorului producției globale, oferind astfel posibilitatea comparării indicatorilor balanței cu celelalte lucrări de statistică și planificare.

Uzura fondurilor fixe în cadrul procesului de producție se consideră a fi o intrare a ramurilor productive, ca și celelalte cheltuieli de producție. Amortizarea nu are însă semnificația dublă de „intrare-ieșire", ea nefiind de natura unei „livrări" dintr-o ramură către altă ramură. Din această cauză, amortizarea își va găsi locul în cadranul III, spre deosebire de celelalte cheltuieli materiale care sînt evidențiate în cadranul I.

Volumul amortizării aferente fiecărei ramuri în parte, va rezulta prin însumarea amortizării anuale, calculată pe baza normelor în vigoare stabilite pentru fiecare fond fix care a fost folosit în procesul de producție a ramurilor. În cazul în care producția unor unități economice se încadrează în două sau mai multe ramuri, o dată cu stabilirea acesteia pe ramurile de apartenență, se va repartiza corespunzător și amortizarea, potrivit reglementărilor referitoare la calculul prețului de cost.

În cazul unităților economice, care nu calculează în mod curent amortizarea fondurilor fixe, aceasta se va calcula de către colectivul central care elaborează balanța. Astfel, pentru unitățile agricole din sectorul cooperatist, calculul se va face pe baza datelor privind valoarea medie anuală a mijloacelor fixe din CAP, raportată de acestea prin dările de seamă anuale și a normelor de amortizare din unitățile agricole de stat.

În ceea ce privește amortizarea fondurilor fixe productive din gospodăriile personale ale membrilor CAP, din gospodăriile individuale ale țăranilor necooperativizați și ale salariaților, aceasta se va calcula tot de către colectivul central care elaborează balanța pe baza datelor din balanța fondurilor fixe, ce se întocmește anual la Direcția Centrală de Statistică. Tot astfel se va determina și amortizarea fondurilor fixe productive aflate în proprietatea micilor meseriași necooperativizați.

Cum se calculează valoarea nou creată?

VALOAREA nou creată în procesul de producție urmează a fi reflectată în balanță prin indicatorii veniturilor primare ale lucrătorilor din sfera producției materiale, care au contribuit la crearea sa și ale unităților de producție din sectoarele de stat și cooperatist cu repartizarea pe ramuri, astfel: **venituri primare ale lucrătorilor** (salarii, venituri ale membrilor C.A.P., alte venituri primare ale lucrătorilor din unitățile socialiste, venituri primare ale meșteșugarilor necooperativizați și ale gospodăriilor populației); **venituri primare ale statului** (beneficii nete, impozitul pe circulația mărfurilor, alte venituri primare ale statului); **venituri primare ale cooperației:** (beneficii, alte venituri primare ale cooperației).

Se preconizează ca indicatorii veniturilor primare să se refere la întreaga producție fabricată. În acest sens, în afară de veniturile cu caracter de salarii, care în evidența curentă sînt cuprinse în totalitatea lor în cheltuielile de producție, va trebui ca celelalte categorii de venituri (beneficiul și impozitul pe circulația mărfurilor) — care în evidența curentă sînt calculate numai pentru producția vîndută și încasată — să fie calculate de către unitățile raportoare la întreaga producție fabricată în anul 1970, adică inclusiv pentru stocurile de produse finite, semifabricate din producția proprie și de producție neterminată. Calculul urmează să se facă pe baza raportului mediu realizat între categoriile respective venituri (beneficiul și impozite) și costurile producției.

Bunurile și serviciile livrate de ramurile producției materiale pentru formarea fondurilor fixe productive și neproductive în economia națională urmează să apară în balanță în cadranul II, ca componente ale producției finale.

În balanța legăturilor dintre ramuri se va cuprinde volumul total al investițiilor grupat pe două categorii: productive și neproductive: delimitarea se va face ținînd seama de destinația fiecărui obiect de investiții.

Indicatorii din balanță referitori la investiții se vor determina pe baza datelor comunicate de beneficiarii de investiții din sectorul socialist și pe baza unor calcule ce se vor efectua de către colectivul central care elaborează balanța pentru investițiile populației, folosind în acest scop date din bugetele de familie, înregistrarea construcțiilor de locuințe din fonduri proprii ale populației, precum și din ancheta privind valoarea acestor construcții.

Evidențierea consumului neproductiv

CONSUMUL **neproductiv** urmează a fi reflectat în cadranul II al balanței, pe următoarele părți componente:

I. **Consumul individual;**

II. **Consumul social:**

— al populației (în unități social-culturale);

— al unităților de deservire social-culturală (pentru întreținerea și funcționarea acestora);

— al administrației și altor instituții.

Fluxurile de bunuri și servicii destinate consumului neproductiv apar în balanță într-un singur sens, ca fluxuri de intrare, de la ramurile producției materiale către consumatorii finali evidențiați în cadranul II. Prin convenție, momentul intrării bunurilor și serviciilor la consumatorii finali se identifică cu momentul consumului efectiv. Ca excepție, pentru instituțiile social-culturale și de administrație datele din balanță vor reflecta consumul efectiv de alimente, medicamente și materiale de întreținere, urmînd ca variația stocurilor să fie luată în considerare ca acumulare de fonduri circulante.

În ce privește modul de culegere a datelor pentru balanță, s-a avut în vedere, pe de o parte necesitatea de a asigura date cît mai exacte și corelate, iar pe de altă parte de a solicita un volum de muncă mai redus în întreprinderi.

Soluția aleasă îmbină cercetarea selectivă cu culegerea integrală a datelor de la unități. Astfel, se vor folosi exclusiv, metoda selectivă în întreprinderile agricole de stat, cele de mecanizare a agriculturii, în cooperația agricolă de producție, cooperația de consum și sfera nematerială, datele urmînd a fi transmise de un număr restrîns de unități reprezentative (6—20% din totalul unităților respective). În industria locală, cooperația meșteșugărească, în unitățile de construcții subordonate consiliilor populare și sectorului cooperatist, în telecomunicații și gospodăria comunală s-au ales eșantioane cuprinzînd după necesități, între 15 și 50% din numărul total de întreprinderi, în care să se completeze formularele prevăzute pentru înregistrarea totală a datelor. În restul unităților din aceste sectoare se vor completa formulare simplificate, care vor oferi punctele de sprijin pentru extinderea datelor de structură obținute de la unitățile din eșantion pe ansamblul activităților respective.

Celelalte unități productive — mai ales întreprinderile republicane industriale și de construcții — urmează să comunice toate datele necesare construirii balanței. Sistemul de formulare pentru culegerea datelor, a fost conceput în ideia obținerii informațiilor într-o formă cît mai apropiată de schema balanței, pentru a permite verificarea corelațiilor dintre indicatori pe sistemul balanței încă de la unitățile raportoare. S-a ales această soluție în vederea evitării sau reducerii în cît mai mare măsură a necorelărilor de date care ar putea interveni la o înregistrare de acest gen, făcută pentru prima dată și care ar conduce la necesitatea unor rectificări la centralizarea și prelucrarea datelor.

S-au elaborat formulare generale, utilizabile în toate ramurile producției materiale sau la toți beneficiarii de investiții. Formularele de uz general referitoare la structura valorică a producției și la repartizarea sa au fost adaptate în cazul unor indicatori, la specificul cooperativelor agricole de producție și al unităților din ramura circulației mărfurilor.

Folosirea aceluiași tip de formulare de către toate unitățile din diferite ramuri, pe lîngă avantajele pe care le oferă pentru prelucrarea datelor, are și un rol instructiv la întreprinderi, prin introducerea conceptelor, clasificării și limbajului balanței legăturilor dintre ramuri și va constitui o bază pentru adîncirea analizei comparative între ramurile economiei naționale. Totodată, întreprinderile vor putea determina, pentru fiecare din ramurile de producție, structura cheltuielilor pe ramuri de proveniență (din producția internă și din import), valoarea consumului productiv din producția proprie, mărimea producției nete, respectiv partea cu care contribuie în crearea venitului național, precum și categoriile principale de consumatori către care se îndreaptă producția lor. În acest fel, întreprinderile vor avea un tablou corelat al structurii activității lor, al legăturilor cu economia națională și o bază de calcul pentru aprecierea comparativă a eficienței fiecărei ramuri de producție.

ÎN PREZENT în întreprinderi și celelalte unități raportoare sînt în curs de desfășurare lucrările legate de culegerea și gruparea datelor necesare elaborării balanței, care se referă în principal la:

- stabilirea ramurilor în care se încadrează activitatea fiecărei întreprinderi;
- înscrierea pe facturile emise și pe alte documente de livrare și de consum a codului ramurilor de proveniență a produselor și serviciilor livrate în conformitate cu nomenclatorul balanței legăturilor dintre ramuri;
- gruparea consumului de materiale pe ramuri de proveniență (producătoare) și pe ramuri consumatoare;
- gruparea pe ramuri de producție a cheltuielilor materiale și de muncă vie din articolele complexe de cheltuieli.

Grupările de date urmează a se face în întreprinderi în mod sistematic în tot cursul anului pentru întreaga activitate depusă de la 1 I pînă la 31 XII.

Fiind vorba de prima lucrare de acest gen în economia noastră, este necesar ca toți cei antrenați în acțiunea de raportare a datelor să studieze temeinic instrucțiunile metodologice ale Colectivului interdepartamental pentru a se asigura exactitatea datelor în structura stabilită pentru balanță. Aceasta constituie o premisă de bază pentru a asigura nivelul calitativ al primei balanțe a legăturilor dintre ramuri ce se realizează în țara noastră.

conf. univ. Paul ALEXIU
director tehnic în C.S.P.

[1]) Prețul producătorului = prețul de vînzare stabilit la condiția de livrare franco-depozit furnizor.

[2]) Prețul consumatorului = prețul de vînzare stabilit la condiția de livrare franco-depozit consumator, sau, la mărfurile vîndute prin unitățile comerciale, prețul de vînzare cu amănuntul.

DEZBATERI

Imperativ al progresului tehnic și al stimulării exportului

INTRODUCEREA PRODUSELOR NOI ȘI CUNOAȘTEREA CICLULUI DE VIAȚĂ AL MĂRFURILOR

ÎN CONDIȚIILE contemporane ale progresului tehnic accelerat, care scurtează viața produselor, o preocupare permanentă constituie crearea de noi produse, concomitent cu perfecționarea celor existente și continua lor adaptare la cerințele pieței externe. Problemele legate de concepерea și lansarea unui produs nou pe piață au o deosebită importanță pentru industria noastră aflată în plin proces de diversificare, proces reflectat și în îmbunătățirea structurii exportului. Numai în sectorul industriei chimice au fost introduse în producție și oferite la export în perioada 1965—1970 un număr de circa 40 produse noi.

Eforturi similare s-au făcut și în sectorul construcțiilor de mașini, în care nomenclatorul **de export** s-a îmbogățit cu **peste 100 de produse.** Cifrele sînt totuși modeste, dacă se au în vedere obiectivele consolidării poziției României ca exportator și realizării unui export eficient prin livrarea de produse noi.

● *Noutățile, factor al competitivității*

PE PLAN MONDIAL, o frecvență ridicată a introducerii de noi produse se semnalează îndeosebi în industria aeronautică, de aparatură electronică și echipament industrial și în industria chimică, sectoare în care cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare dețin între 54 și 76% din cuantumul total al cheltuielilor de cercetare și dezvoltare efectuate în țările respective.

Desigur că realizarea unui produs nou implică — pe lîngă afectarea unor fonduri însemnate — și pregătiri minuțioase, adesea nu lipsite de risc. După aprecierile economiștilor americani, pentru fiecare produs chimic lansat în producția de masă se elaborează în medie 540 variante teoretice, din care se selecționează 90—92 variante pentru cercetarea de laborator, din acestea reținîndu-se în continuare 8—10 variante pentru producția în instalațiile pilot; în final, numai una din variante este adoptată pe scară comercială. Din 100 de produse noi lansate pe piață circa 20% sînt comercializate cu succes, în 19—20 de cazuri mărfurile nou introduse dispar curînd de pe piață, iar în restul de 60 de cazuri produsele respective nu au un ciclu de viață îndelungat *). În ciuda tuturor acestor dificultăți, practica firmelor mari producătoare și exportatoare dovedește că singura șansă de a rezista cu succes în competiția externă este prezența continuă cu produse noi.

Există o multitudine de metode și tehnici utilizate de către institutele de cercetare a pieței sau firmele de marketing din diverse țări pentru stabilirea șanselor și tacticii de lansare a unui produs. Comun tuturor acestor metode de „planning" a produsului este faptul că proiectele de investiții sînt precedate de întocmirea unui temeinic studiu de piață. Acest lucru este deosebit de important pentru noi, mai ales în cazurile în care o mare parte din instalațiile proiectate este prevăzută a fi realizată pe piața externă. De aceea, considerăm că este necesar să se renunțe complet la practica — din păcate întîlnită uneori — de a se solicita avizarea unei instalații în termen de 10—15 zile, sau numai atunci cînd instalația respectivă se află deja în curs de contractare, deoarece în asemenea cazuri fundamentarea studiului tehnico-economic din punctul de vedere al pieței externe devine o formalitate.

● *Cele 4 (5) faze ale curbei vînzărilor*

DEOSEBIT de importantă pentru asigurarea eficienței investițiilor în al căror obiectiv intră și desfacerea pe piața externă este cunoașterea vîrstei produselor, a ciclului lor de viață, a fazei în care se află în momentul respectiv. Majoritatea economiștilor consideră că ciclul de viață al produselor constă din îmbinarea a 4 faze succesive: de introducere a pro-

Emilia ALDEA
șef secție la Institutul pentru Studierea Conjuncturii Economice Internaționale

(Continuare în pag. 12)

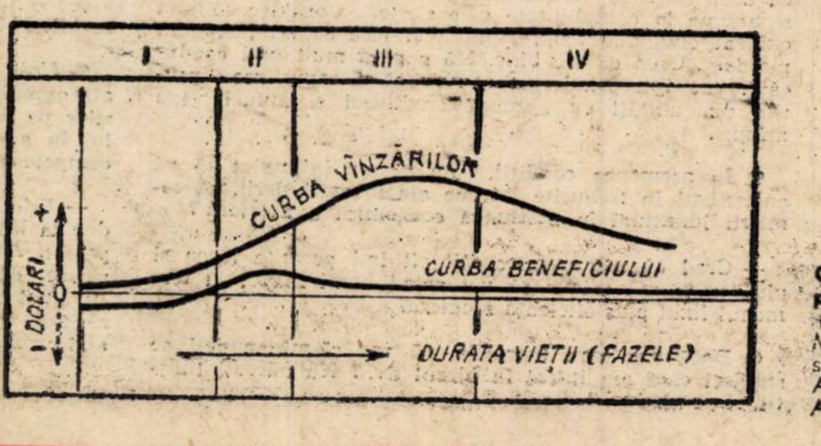

Curba vieții unui produs chimic. (Sursa: Jerome Mc. Carthy, „Basic Marketing — A Managerial Approach", 1968).

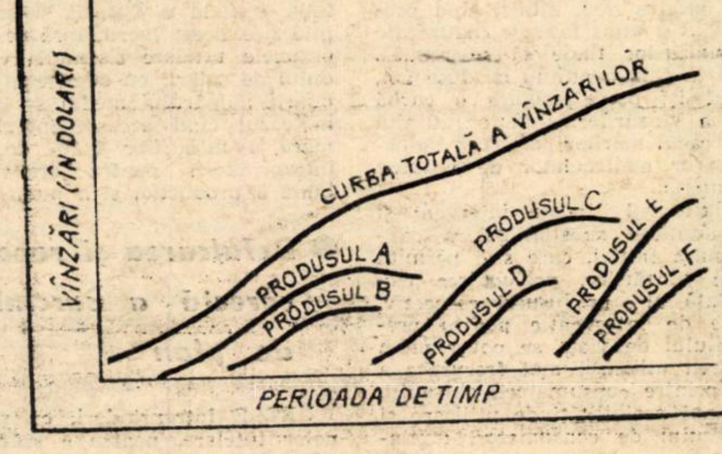

Structura vînzărilor unei companii care introduce regulat produse noi. (Sursa: Jerome Mc. Carthy, „Basic Marketing — A Managerial Approach", 1968).

(Urmare din pag. 11)

dusului, de dezvoltare, de maturitate şi — ultima — de declin. Există şi opinia unei a cincea faze, aşa numită de saturaţie, intercalată între fază de maturitate şi cea de declin a produsului.

Durata fiecăreia din aceste faze diferă de la produs la produs, în funcţie de caracteristicile lui, de ritmul modificărilor tehnologice, gradul de acceptare a produsului pe piaţă şi puterea de competitivitate a acestuia. Reamintim că elementele determinante, care acţionează diferit în fiecare fază, sînt: beneficiul, vînzările, curba preţurilor şi politica de comercializare.

În prima fază — de **introducere**, cînd se urmăreşte acceptarea produsului de către consumator, stimularea aşa-zisei cereri primare prin semnalarea existenţei, avantajelor şi posibilităţilor de utilizare ale noului produs, producătorul întreprinde cheltuieli însemnate de publicitate (25—30% din preţul de vînzare, faţă de 2—4% la vechile produse). Beneficiul este, de regulă, mic sau uneori inexistent, cheltuielile pentru introducerea produsului pe piaţă însemnînd deocamdată o investiţie pentru viitor, vînzările sînt încă reduse şi limitate la o anumită categorie de consumatori.

Durata acestei faze depinde de complexitatea produsului, de gradul de noutate, de adaptarea la cerinţele consumatorului, de măsura în care sînt prezente pe piaţă produse concurente.

Dezvoltarea producţiei şi consumului — deşi modestă în cifre absolute — cunoaşte totuşi ritmuri înalte: 20—40% anual. În ceea ce priveşte preţurile la care se introduce un produs nou, ele sînt fie joase (aşa-numitele preţuri de penetraţie), fie ridicate, punîndu-se accentul pe performanţele produsului. Adoptarea uneia sau alteia din tactici depinde de aprecierile asupra duratei probabile a ciclului de viaţă, de gradul de protejare prin patente a produsului, de elasticitatea cererii. Potrivit unui studiu întocmit, acum cîţiva ani, de un grup de economişti americani asupra curbei de viaţă a 155 de produse, în această fază s-ar afla:

- în domeniul chimiei: cauciucul sintetic stereo-specific, medicamentele noi, produsele bionice;
- în domeniul electronicii: electronica moleculară;
- în domeniul energeticii: materialele cu un conţinut ridicat de energie, aplicaţiile laserului.

În a doua fază — cea de **dezvoltare** sau de **creştere** — se înregistrează un salt însemnat al curbei vînzărilor, ca urmare a sporirii cererii, însoţită de astă dată şi de o urcare substanţială a beneficiilor. Spre sfîrşitul acestei faze, nivelul beneficiului tinde să se reducă deoarece apar primii concurenţi, care copiază (cu unele îmbunătăţiri) produsul original şi care adesea — datorită folosirii unei tehnologii mai avansate — oferă produsele lor la preţuri mai scăzute. În aceste condiţii, cel care a lansat produsul trebuie să acţioneze asupra consumatorului pentru a-l face să prefere marca sa.

Ritmul de dezvoltare a producţiei şi consumului continuă să fie ridicat în această perioadă, depăşind 10% anual. Conform aceluiaşi studiu, în această fază s-ar afla masele plastice poliolefinice, poliuretanice, siliconice, bioelectronica, televiziunea în culori, calculatoarele electronice, sticla flexibilă, materialele rezistente la temperaturi ridicate, maşinile electrice.

În faza de **maturitate** a produsului curba vînzărilor se menţine ascendentă, desfacerea produsului căpătînd un caracter de masă. Concurenţa între diverşii producători devine intensă, ceea ce se reflectă în scăderea marjei beneficiului. În aceste condiţii fiecare producător recurge la stimularea desfacerilor prin concentrarea pe anumite segmente ale pieţei şi prin apeluri către consumator, subliniind avantajele produsului propriu, diferenţele calitative, de preţ, de ambalaj etc.

Perioada de maturitate poate fi depăşită foarte rapid sau poate persista generaţii, cu un ritm moderat de evoluţie a consumului global (6—9% anual) şi un nivel stabil al consumului pe locuitor. Sfîrşitul acestei perioade este marcat de apariţia unui nou produs competitiv, de acelaşi gen. În această fază pot fi situate cauciucul sintetic butadien-stirenic, industria chimică în ansamblul ei, fibrele sintetice, industria autovehiculelor, majoritatea minereurilor, televiziunea alb-negru, radioul, industria mobilei etc.

Apropierea produsului de limita de saturaţie a capacităţii de absorbţie a pieţei, generalizarea fenomenului capacităţilor excedentare de producţie determină pe unii economişti să delimiteze perioada de saturaţie ca o fază de sine stătătoare, în care fenomenele relevate în faza de maturitate se accentuează.

În ultima fază, cunoscută sub denumirea de **îmbătrînire** sau **declin**, caracteristica principală o constituie înlocuirea produselor vechi prin altele noi. Curba vînzărilor descreşte considerabil, cea a beneficiului tinde să se apropie tot mai mult de limita inferioară, iar preţurile se reduc substanţial. În această perioadă, cînd noile produse aflate în faza de introducere sau chiar de plină dezvoltare coexistă cu cele vechi, se consideră raţional ca politica de comercializare să fie îndreptată spre susţinerea nivelului vînzărilor, îndeosebi în rîndul consumatorilor mai conservatori. Vînzările se dezvoltă într-un ritm lent, sub 2% anual, ritm ce caracterizează în prezent în S.U.A. produse ca penicilina şi streptomicina, răşinile fenolice, oţelul, metalele neferoase primare etc.

● ...şi elasticitatea instrumentelor de marketing

ACTIVITATEA de marketing se sprijină pe o serie de instrumente — calitate, preţ, volumul desfacerilor, publicitate şi service, a căror putere de acţiune este diferenţiată în fiecare fază a ciclului. Printre cei care au studiat importanţa diferitelor instrumente de marketing în diversele faze ale ciclului de viaţă al produsului remarcăm pe economistul finlandez Gösta Mickwitz.

Mickwitz consideră că, în faza de introducere a unui produs, **calitatea** acestuia are o influenţă majoră asupra curbei vînzărilor, urmată fiind de reclamă şi preţ. Activitatea de service are în această perioadă o influenţă minoră. În faza de dezvoltare a produsului, cînd apare concurenţa, **reclama** devine instrumentul cel mai eficace, în timp ce importanţa calităţii produsului cade pe al doilea plan, elasticitatea folosirii preţurilor şi a service-ului fiind de asemenea încă scăzută.

În perioada de maturitate a produsului, cînd distribuţia capătă un caracter de masă, iar concurenţa a devenit foarte puternică, producătorul face efort să capteze atenţia cumpărătorului prin reducerea preţului. **Preţul** devine deci în această fază instrumentul cu coeficientul maxim de elasticitate, urmat de reclamă, calitate şi service. Spre finele acestei perioade (respectiv în aşa-numita fază de saturaţie) concurenţa intensă determină reducerea preţurilor la un nivel foarte scăzut şi, ca urmare, nu mai poate fi vorba de o elasticitate a folosirii preţurilor. Pledînd pentru diferenţierea produsului său faţă de cele ale concurenţei, producătorul pune un accent primordial pe ambalaj, în al doilea rînd pe publicitate, service şi calitate, care — apreciază Mickwitz — au în această perioadă o influenţă egală asupra vînzărilor.

În faza de îmbătrînire a produsului este puţin probabil că se va obţine o stimulare a vînzărilor prin investirea unor sume suplimentare pentru ambalaj. Se pune problema de a găsi noi utilizări produsului, pentru care să se facă o reclamă intensă; calitatea şi service-ul menţin o oarecare influenţă asupra volumului vînzărilor, dar preţurile nu mai acţionează. Desigur, această schemă de elasticitate a lui Mickwitz nu poate fi considerată ca fiind general valabilă, deoarece puterea de acţiune a diferitelor instrumente de marketing diferă în funcţie de caracteristicile produsului.

Este necesar să precizăm că noţiunea ciclului de viaţă nu este ceva rigid, cu o aplicare uniformă pentru întreaga piaţă mondială a produsului respectiv. Este posibil ca într-o anumită regiune un produs să se afle în perioada de maturitate, în timp ce în altă regiune să fie abia în faza de introducere sau în plină expansiune.

● Ce oferă cunoaşterea ciclului de viaţă?

DEŞI CONCEPTUL de ciclu de viaţă al produselor industriale capătă o recunoaştere tot mai largă, luarea lui efectivă în consideraţie este încă redusă. Cunoaşterea vîrstei şi a duratei probabile de viaţă a unui produs industrial este foarte utilă, deoarece permite producătorului să intervină cu corective pentru a-şi asigura o curbă continuu ascendentă a vînzărilor.

O primă posibilitate de intervenţie din partea producătorului constă în a introduce un produs nou, atunci cînd produsul iniţial A a atins faza de maturitate şi curba vînzărilor tinde să se reducă. Introducînd în flux continuu produse noi, producătorul îşi poate asigura o curbă ascendentă a vînzărilor, situaţie întîlnită frecvent în cazul marilor companii industriale, al căror nomenclator de produse se extinde mereu.

Dar producătorul poate interveni şi prin îmbunătăţirea substanţială a calităţii produsului iniţial, care să-i permită revitalizarea vînzărilor, prelungirea ciclului de viaţă al produsului respectiv. Posibilităţile de intervenţie pentru prelungirea ciclului de viaţă se pot rezuma la: stimularea utilizării mai frecvente a produsului printre consumatorii obişnuiţi, crearea de noi posibilităţi de utilizare şi lărgirea cercului de consumatori (extinderea pieţei).

Să luăm, de plidă, cazul relonului românesc, intrat în producţie la Săvineşti în 1959, deci la o distanţă de 10—15 ani de alţi producători de fibre poliamidice, a căror evoluţie se caracterizează în prezent printr-o strînsă competiţie pe piaţa mondială şi încetinirea ritmului de creştere a vînzărilor. Trebuie ţinut seama de faptul că fibrele tip nylon, care deţin în prezent ponderea principală în totalul producţiei mondiale de fibre sintetice, tind să fie înlocuite în următorii 5—10 ani (ca volum şi poziţie) de fibrele poliesterice, al căror ritm de dezvoltare este de pe acum mult mai rapid. În 1980, consumul mondial de fibre sintetice este apreciat la 12 milioane de tone, din care fibrele poliesterice 4,6 milioane, fibrele poliamidice 4,1 milioane, fibrele polinitrilacrilice 2,3 milioane de tone etc.

În aceste condiţii de concurenţă sporită pe piaţa externă, considerăm că producţia şi exportul nostru de fibre sintetice ar trebui orientate pe două direcţii principale: a) extinderea mai rapidă a livrărilor de fibre poliesterice (terom) şi fibre poliacrilnitrilice (melana), ca avînd şanse de competitivitate sporită, faţă de fibrele poliamidice; b) extinderea livrărilor de fibre poliamidice texturate, pentru care există perspectiva unui ritm rapid de dezvoltare a producţiei şi a consumului în anii următori.

EXAMINAREA curbei de viaţă a produselor industriale şi a trăsăturilor sale caracteristice impune unele concluzii pentru activitatea noastră ca exportatori, şi anume:

- este necesar să se introducă în flux continuu produse noi pentru a asigura astfel o curbă permanent ascendentă a vînzărilor pe piaţa externă;
- apariţia pe piaţa externă a unui produs românesc trebuie precedată de o intensă activitate de propagandă şi reclamă, care să-i creeze anticipat consumatorului o imagine asupra noului produs;
- investiţiile să fie orientate, ţinîndu-se seama de faza ciclului de viaţă în care se află produsul respectiv pe piaţa mondială, de modificările tehnologice probabile care pot avea o influenţă hotărîtoare asupra stimulării cererii, cît şi asupra nivelului preţurilor;
- sînt necesare intervenţii prompte şi permanente asupra produselor exportate pentru a le prelungi durata vieţii şi a revitaliza desfacerile.

*) Marktinformationen für den Aussenhandel, nr. 14/1968.

NOUL SISTEM DE SALARIZARE

(Urmare din pag. 8)

citori permite ca încadrarea fiecărui angajat să se facă în funcţie de experienţa în muncă, operativitatea în îndeplinirea sarcinilor, calitatea lucrărilor executate, iniţiativa de care dispune etc, permiţînd o diferenţiere a remunerării, de la salariul de bază pînă la ultima gradaţie, diferenţiere ce depăşeşte suma de 1000 lei lunar. Dat fiind faptul că o dată cu majorarea salariilor a avut loc şi acordarea sporului de vechime neîntreruptă în aceeaşi unitate, ceea ce a consumat un fond de salariu apreciabil din cel pus la dispoziţie, în multe cazuri încadrarea, nu s-a putut face la gradaţii superioare.

Nu pledăm pentru majorarea fondului de salarii, deoarece ne dăm seama că volumul acestuia este bine analizat şi stabilit în funcţie de posibilităţile actuale ale economiei naţionale, dar **sîntem de părere să se dea conducerilor de întreprinderi şi instituţii posibilitatea ca fondul de salarii aferent posturilor ce se reduc, ca urmare a măsurilor luate pe linia unei mai raţionale folosiri a forţei de muncă, să fie reţinut de unitatea în cauză pentru încadrarea în trepte şi gradaţii superioare a muncitorilor, tehnicienilor şi economiştilor merituoşi.** Legislaţia actuală a muncii şi salarizării nu interzice acest lucru, însă se practică de organele tutelare sistemul reducerii fondului de salarii cu sumele aferente diminuării numărului mediu scriptic chiar şi în cazul cînd aceasta intervine ca urmare a măsurilor luate de conducerea întreprinderii pentru organizarea mai bună a producţiei şi a muncii

● Defalcarea şi repartizarea corectă a sarcinilor de plan

UNELE întreprinderi, cu ştiinţa organelor tutelare, pentru a scăpa de reducerile de salarii ce au loc în cazul neîndeplinirii unor indicatori care stau la baza acordării integrale a salariului tarifar, practică sistemul repartizării sarcinilor de plan trimestriale într-o proporţie mărită în luna III, sau cele anuale în trim. IV şi cu precădere în luna decembrie. Astfel, personalul tehnic-administrativ şi muncitorii cu plata în regie, întrucît realizează indicatorii stabiliţi drept condiţie, primesc salariile integrale pe primele 2 luni ale trimestrului cu toate că pe total trimestru planul este nerealizat, reducerea efectuîndu-se doar în ultima lună. Acest procedeu anihilează caracterul mobilizator al sistemului îmbunătăţit de salarizare aflat în experimentare, fiind total dăunător pentru creşterea eficienţei economice a activităţii întreprinderii în cauză.

Ilustrativ este exemplul Combinatului de industie alimentară-Argeş care a defalcat în aşa fel planul de producţie pe trimestrul I a.c., la Fabrica „Frigorifer", din subordinele sale, încît el să apară realizat în luna ianuarie în procent de 103,2%, în luna februarie de 103,5%, iar în luna martie numai de 60,7%. Dacă repartiţia s-ar fi făcut proporţional cu zilele lucrătoare din fiecare lună atunci sarcinile de plan apăreau realizate în ianuarie, numai în proporţie de 58%, în februarie 47% şi în martie 77%. Faţă de aceste rezultate muncitorii în regie şi personalul tehnico-administrativ de la combinat şi de la fabrică, trebuiau să primească, conform dispoziţiilor H.C.M. 914/1968, pe fiecare lună din trimestrul I a.c. salariul redus cu 20% iar cadrele de conducere cu 33%, dar aceştia au primit salariile reduse, în procentele arătate, numai pentru luna martie a.c.

La fel stau lucrurile şi cu Fabrica de industrie a cărnii. Din defalcările făcute de combinat, planul apare îndeplinit în ianuarie şi februarie, iar în martie abia în procent de 35%, cu toate că rezultatele sînt aproape la acelaşi nivel cu cele obţinute în lunile precedente.

Socotim că ar fi indicat ca în vederea eliminării unor asemenea practici să se dea dreptul organelor bancare, ca după o analiză amănunţită făcută de cadre competente să respingă planurile de muncă şi salarii nejudicios întocmite, în care se solicită bani pentru plata muncii. De asemenea, apreciem că ar fi bine venită şi măsura scurtării termenului pînă cînd unităţile pot să-şi modifice sarcinile lunare de plan în care scop propunem data de 15 sau 20 a lunii în curs.

● Reglementări ce se cer... reglementate

MAI propunem ca Ministerul Muncii să risipească şi confuzia creată între dispoziţiile H.C.M. 1813/1960, art. 3 şi prevederile din anexa 5 la H.C.M. 914/1968, modificată prin H.C.M. 488/1969, întrucît provoacă greutăţi întreprinderilor cît şi organelor Băncii Naţionale în acordarea gratificaţiilor. Conform prevederilor H.C.M. 1813/1960, art. 3 şi a Instrucţiunilor nr. 1 ale Ministerului Finanţelor şi Băncii Naţionale, toate beneficiile peste plan realizate de întreprinderile industriale se consideră ca nedatorate efortului propriu în cazul cînd întreprinderile respective nu au realizat planul de producţie la toate sortimentele aprobate de organul tutelar şi nu au redus cheltuielile de producţie ca urmare a efortului propriu. Aceste două condiţii trebuie îndeplinite cumulativ, astfel că în cazul neîndeplinirii planului de producţie pe sortimente nici nu se mai analizează dacă beneficiul peste plan s-a obţinut prin reducerea cheltuielilor datorită efortului propriu, toată suma fiind atrasă integral la buget.

În schimb, anexa 5 de la H.C.M. 488/1969 şi instrucţiunile emise de Ministerul Muncii în aplicarea H.C.M. 914/1968, deşi dispun că beneficiul peste plan din efortul propriu se stabileşte conform reglementărilor legale în vigoare, adică conform H.C.M. 1813 şi instrucţiunilor 1 ale Ministerului Finanţelor, prevăd că realizarea planului de producţie pe sortimente este obligatorie numai în cazul cînd organele tutelare au stipulat în regulamentul de premiere obligaţia îndeplinirii acestui indicator, care este considerat suplimentar. Din cauza acestor neconcordanţe, la Întreprinderea de industrie locală-Piteşti şi la Întreprinderea de industrie locală-Topoloveni, care nu au realizat planul de producţie la toate sortimentele aprobate de Direcţia de industrie locală, beneficiile peste plan au fost atrase la buget ca nedatorate efortului propriu, ele fiind totuşi îndreptăţite după prevederile anexei 5 să primească gratificaţii pe anul 1969 deoarece în regulamentul de premiere nu este prevăzută obligaţia suplimentară de îndeplinire a planului de producţie pe sortimente.

Apreciem că sesizarea la timp a unor greutăţi şi nelămuriri, identificarea şi scoaterea în evidenţă a unor practici dăunătoare, găsirea de noi soluţii de către cei care sînt chemaţi să răspundă de o remunerare corectă şi echitabilă a muncii, soluţii care să corespundă mai bine scopului propus, vor contribui la aplicarea judicioasă a noului sistem de salarizare.

TEORII IDEI

ÎNTRE PRAGMATISM ȘI CONTESTARE

Intelectualii americani în fața războiului din Vietnam

POT OARE americanii să se rezume sau numai să se concentreze în analiza războiului pe care îl duc în Vietnam, doar la examinarea caracterului și eficienței mijloacelor ce le folosesc și să tragă totuși, pe această bază, concluzii salutare, pentru ei, pentru omenire și, bineînțeles, pentru Vietnam? Întrebarea are vădite accente etice, dar, într-o măsură nu mai puțin însemnată și praxeologice. În cartea sa, recent tradusă în limba franceză, sub titlul **L'Amérique et ses nouveaux mandarins**, *) Noam Chomsky pledează cu pasiunea militantului, cu rigurozitatea omului de știință pentru un punct de vedere nu numai mai generos, dar și mai clarvăzător în abordarea chestiunii vietnameze.

Savant cu renume mondial, Noam Chomsky, profesor la Institutul de tehnologie din Massachusetts, este, după aprecierea specialiștilor, „autorul celor mai importante contribuții în lingvistica matematică", „cel mai strălucit exemplu" de cercetător de intersecție, la confluența dintre lingvistică și matematică (vezi „Limbaj, logică, filozofie" de S. Stati, S. Marcus, C. Popa, Gh. Enescu, Al. Boboc, Ed. Științifică, București, 1968, pag. 57). Iată însă că autorul unor modele matematice care se referă la asamblarea cuvintelor în frază, nu scrie numai despre „Structuri sintactice", „Lingvistică carteziană" ș.a., dar și despre una din marile probleme și tragedii ale vieții politice internaționale actuale. Ce l-a determinat pe savant să iasă din oarecum inevitabilul turn de fildeș al specialistului? „Rezistența stupefiantă a vietnamezilor — spune Chomsky — ne-a constrîns să ne întrebăm «ce-am făcut?»".

Statele Unite s-au trezit în fața neașteptatei revelații a incapacității lor de a înfrînge rezistența poporului vietnamez. Au apărut astfel în opinia publică americană **două orientări critice.**

Una este poziția „pragmatică", a unor intelectuali, care nu mai acceptă politica oficială, nu pentru că aceasta ar urmări obiective condamnabile, ci pentru că ei nu mai cred că „intervenția represivă a americanilor poate să ducă la o victorie" și mai ales pentru că „costă prea mult". „Dacă — spune Chomsky — rezistența vietnameză s-ar fi prăbușit, dacă situația ar fi devenit asemănătoare cu ceea ce este ea în Tailanda, Guatemala sau Grecia, unde forțele ordinii, cu aprobarea și ajutorul nostru exercită un control vast, această opoziție la războiul din Vietnam ar înceta; și, după un reprezentant al atitudinii pragmatice, „noi cu toții am celebra înțelepciunea și competența politică a guvernului american". Purtătoarea acestei tendințe este, după Chomsky, o intelectualitate tînără, liberală, documentată, formată într-o doctrină pragmatică, foarte bine pregătită să acționeze asupra evenimentelor, care și-a asimilat secretul metodei științifice, creatoare în soluționarea problemelor politice și industriale... dar, „lamentabil de incapabilă să interpreteze intelectual scopurile și să precizeze natura lor ideală...".

A doua tendință — „semne că devenim conștienți de oribila realitate" —, se manifestă sub forma rezistenței la violență, la militarizarea societății americane, a luptei împotriva rasismului și a exploatării. „Tineretul țării — spune Chomsky — dă dovadă de o nouă stare de spirit, caracterizată prin contestare și revoltă; evoluție sănătoasă și plină de speranțe, pe care puțini oameni ar fi prevăzut-o acum vreo 10 ani. Participarea pasionată a studenților la lupta pentru drepturile civile, la mișcarea care cere terminarea războiului, la rezistență... toate acestea au schimbat în bine climatul intelectual și moral al universităților"

Noam Chomsky își îndreaptă ascuțișul criticii sale împotriva primei tendințe. Nu pentru că nu ar fi bine să se pună capăt războiului fie și din motive pragmatice, dar pentru că el este de părere că lucrurile nu pot înainta prea mult atîta timp cît analiza se desfășoară la nivelul calculelor: cheltuieli, pierderi, tactici folosite ș.a. Pe acest tărîm, argumentele pro și contra sînt interminabile și întotdeauna se mai poate prezenta o tactică nouă, care, chipurile, de astă dată ar duce sigur la victorie. Trebuie să recunoaștem în această privință o deosebită capacitate de analiză și de prevedere. Oare ce este extinderea războiului în Cambodgia, decît unul din nenumăratele mijloace menite „în sfîrșit" să pună capăt rezistenței poporului vietnamez. Iluzii asemănătoare s-au manifestat și cu prilejul celorlalte escaladări. Bineînțeles, actuala administrație a avut grijă s-o prezinte ca o metodă cu totul nouă, radical deosebită de tot ce s-a făcut pînă acum. S-a spus chiar că actuala acțiune reprezintă „cea mai mare victorie repurtată în acest război lung și dificil". Cuvîntările și studiile din care este alcătuită cartea lui Chomsky sînt scrise în 1968 și, bineînțeles, o astfel de operație concretă nu a putut fi luată în discuție. Dar înțelegem din carte că ea nu poate depăși în principiu ceea ce s-a făcut pînă acum. „Sănătatea sistemului nostru — spune Chomsky — ar fi putut să se manifeste printr-o schimbare de politică rezultînd dintr-un proces de conștiință — am acționat greșit în Vietnam, ne-am comportat în mod criminal, o „victorie" americană ar fi avut o semnificație tragică. Toate acestea sînt cît de posibil de îndepărtate de concepțiile ce inspiră politica americană. Și cît timp lucrurile merg așa, sîntem condamnați să vedem reînnoindu-se aceleași orori".

Savantul american critică intelectualitatea liberală americană — „noii mandarini ai Americii" — pentru că, deși, am zice, buni meșteșugari în politica pe termen scurt, în analiza mijloacelor, sînt incapabili să se ridice la nivelul unui punct de vedere de perspectivă și prin aceasta eminamente uman.

Cu alte cuvinte este nevoie să înțelegi că nu este suficient să dispui de anumite mijloace materiale. Există și idealuri care se pot dovedi uneori mai ...materiale chiar decît mijloacele utilizate.

Naturaliștii și filozofii au supus mai de mult criticii prejudecata că scopurile și mijloacele ar avea fiecare un statut arbitrar și de sine stătător. Iluzia se mai menține la nivelul bunului simț, alimentată de constatarea că adesea, pe termen scurt și la scară mică, este greu să se observe în cele două ipostaze prezența vreunor trăsături înrudite. Mijlocul nu poartă în el **în mod nemijlocit** natura scopului. În scopuri reprobabile, de pildă, subjugarea unor popoare, s-a folosit nu numai forța, dar și ceva ce ar semăna cu persuasiunea, nu numai o bîtă mare, dar și duhul blîndeții cum își formula politica unul din președinții S.U.A. Independența reală, dar numai relativă, a celor două momente este ușor extinsă spre absolut, iar labilitatea cuvîntului este suficientă pentru a adăposti adesea sensuri opuse. În această oarecare independență și alteritate a mijloacelor în raport cu scopul, Hegel a văzut „viclenia" naturii (și a rațiunii umane), care — „în timp ce lasă obiectele să acționeze potrivit naturii lor proprii, unele asupra altora și să se uzeze unul pe celălalt, fără ca ea să se amestece în mod nemijlocit în acest proces — își înfăptuiește totuși numai scopul ei". Acest scop „este împlinirea intențiilor sale, care sînt altceva decît ceea ce urmăreau nemijlocit cei de care el se servește cu acest prilej" (Logica, Ed. Acad., 1962, pag. 343).

Nu are însă și mijlocul unele atu-uri asupra scopului? Cît timp își menține determinațiile ce-l caracterizează, scopul nu există în act, ci doar în potență — el este în realitate o rezultantă posibilă a unor acțiuni actuale, iar în conștiința omului — o anticipare ideală. În raport cu scopul, acțiunile amintite îndeplinesc rolul de mijloace — deși au funcționat și ele cîndva în calitate de scop, în raport cu acțiunile premergătoare lor —, dar, luate în sine, ele au asupra scopului superioritatea că sînt o realitate deplină, prezentă, și, prin urmare, pot condiționa realizarea scopului, îi pot confirma sau infirma realitatea.

Fără a putea nega virtutea mijlocului de a fi o existență actuală, prezentă, trebuie însă remarcat că realitatea nu se închide în prezent. Ea conține în sine și germenele posibilului și al necesarului (scopului), în raport cu care acțiunile prezent sînt doar mijloace și ca atare **comandate** de către scop. Bineînțeles, nu în sens subiectiv, ci în sensul mai sus indicat, de posibil și necesar în mod obiectiv. Independența relativă a mijlocului față de scop și, mai ales, neînțelegerea dependenței sale finale față de acesta duce la o exagerare a tehnicilor, la o absolutizare a lor, la credința că stăpînirea lor îți asigură orice.

Vulnerabilitatea punctului de vedere pragmatic rezidă în incapacitatea sa de a vedea că prezentul nu acoperă întreaga realitate, că în afară de calcule, mijloace și tehnici mai există tendințe pe termen lung și deci și scopuri, deosebite de cele vizate, legități istorice care nu se lasă subordonate primelor, capabile chiar să le răstoarne acțiunea. Cartea lui Chomsky este remarcabilă prin aceea că demonstrează într-un caz concret — drama vietnameză — necesitatea stringentă pentru intelectualitatea oficială a Statelor Unite (noii „mandarini"), de a se plasa pe un punct de vedere mai larg și mai uman, care este totodată — în opoziție cu pragmatismul preferat de ea — și unicul punct de vedere practic. „Viclenia" necesității, de care vorbea Hegel, constă tocmai în această reducere, în ciuda unor aparențe, a forțelor puse în mișcare la rolul de mijloace inconștiente ale ei.

Anghel SCHOR

---

*) Noam Charnsky: L'Amérique et ses nouveaux mandarins, Ed. Seuil, 19[illegible]334 pag.

CARTEA ECONOMICĂ

Interviu cu dr. GH. CONSTANTINESCU, directorul Editurii Științifice

● **V-am ruga să ne faceți unele confidențe cu privire la planul dv. editorial, în domeniul științelor economice.**

— În acest an, Editura Științifică va pune la dispoziția cititorilor lucrări după părerea noastră, interesante, cu o tematică variată.

Dintre cele originale menționăm: **Teorie și practică în domeniul prețurilor** de prof. I. Rachmuth, membru corespondent al Academiei R.S.R.; **Organizarea conducerii întreprinderilor — ghid de proiectare** de I. Puiu, V. Ionescu, A. Vulcu; **Conducerea științifică în comerț** de conf. dr. C. Florescu; **Analize macroeconomice — S.U.A., Anglia, R.F.G., Franța** de dr. I. Anghel, S. Sava, E. Cosmescu și alte lucrări.

În privința traducerilor, pe lîngă lucrarea **Decizii optime** de O. Lange, care a și apărut în librării, se mai află sub tipar cartea **Analiza input-output**, a cunoscutului economist american W. Leontief, prevăzută cu un studiu introductiv semnat de Costin Murgescu, membru corespondent al Academiei R.S.R. Tot în acest an va mai apărea, în versiune românească, lucrarea **Teoria generală a folosirii mîinii de lucru, a dobînzii și a banilor,** a lui J. M. Keynes, în traducerea și îngrijirea științifică a lui L. Jaeger.

În prezent ne ocupăm de pregătirea în vederea trimiterii în tipografie a unor titluri care vor apărea în 1971. Amintim doar cîteva dintre ele: **Analiza matematică pentru economiști** de R. C. D. Allen (traducere din limba engleză), lucrările originale **Metode moderne de econometrie** de T. Schatteles, **Relațiile de plăți cu străinătatea** de P. Eremiuc și altele.

● **În ce măsură satisfaceți cerințele autorilor, ale publicului cititor?**

— În privința cerințelor autorilor, trebuie să arătăm că propunerile acestora referitoare la lucrări bune și care ne-au interesat au fost totdeauna acceptate. Am respins ofertele necorespunzătoare. Nu totdeauna respingerile s-au referit la lucrări slabe. Au fost cazuri de lucrări care, prin profilul lor, intrau în sfera de activitate a altor edituri (manuale, de exemplu). N-au fost acceptate, de asemenea, lucrările a căror problematică se adresa unui cerc mult prea restrîns de cititori, valorificarea materialelor respective putîndu-se realiza mai bine prin intermediul publicațiilor economice periodice.

Considerăm că prin lucrările apărute pînă în prezent, precum și cele ce vor mai apărea în acest an, am contribuit la informarea cititorilor în domenii foarte importante și pînă acum mai puțin prezente în literatura economică (studii de economie capitalistă contemporană, matematică pentru economiști, lucrări de organizare și conducere a întreprinderilor). Ne considerăm în continuare datori cititorilor cu lucrări mai strîns legate de activitatea din economie, lucrări care, trebuie să mărturisim, nu le realizăm ușor.

Este adevărat că întîmpinăm și unele greutăți în contractarea și realizarea unor lucrări pe teme importante ale construcției economice din țara noastră, în atragerea la realizarea acestor lucrări a celor mai competenți autori.

● **Cum rezolvați problema unor lucrări de specialitate cu audiență mică? Nu există un sistem de tipărire în tiraje mici care să fie totuși rentabile?**

— Lucrările economice, cu foarte rare excepții, apar în tiraje mici, chiar dacă nu sînt de strictă specialitate. În acest an, tirajul cel mai ridicat este de 3000 exemplare, iar în 1971 — 4000 exemplare (estimativ), tirajul mediu nedepășind 2000 exemplare. Aceasta face ca activitatea redacției de economie să se soldeze an de an cu pierderi. Tirajele mici se explică, în parte, prin lipsa unor anchete cuprinzătoare de tiraje, prin felul în care se vinde cartea economică.

Examinarea datelor statistice privind vînzările de carte științifică, pe specialități, arată că dintre științele sociale, cererea de carte economică este cea mai redusă. Părerea noastră este că motivele pentru care literatura economică, care se adresează cadrelor didactice, cercetătorilor, economiștilor din aparatul central și din întreprinderi etc., se cumpără slab, are cauze mai profunde și comportă o discuție mai largă.

Cît privește tipărirea în tiraje și mai mici, editura nu dispune de asemenea posibilități.

● **Ați făcut o anchetă printre cititori? Dacă da, ce rezultate ați obținut.**

— Editura a efectuat o anchetă printre cadrele de conducere și economiștii din marile întreprinderi din țară. La solicitările noastre am primit un număr însemnat de scrisori, prin care erau apreciate, alături de lucrările de informare, lucrările cu caracter de îndrumar concret în muncă. Tematica cea mai solicitată a fost cea de organizare și conducere.

● **Cum apreciați rezultatele perfecționării conducerii în domeniul editorial?**

— Perfecționarea conducerii în sistemul editorial merge în general pe coordonatele generale realizate în economia românească, totuși unele particularități merită a fi menționate: în primul rînd, editurile au fost degrevate de o serie de probleme cu caracter financiar contabil, ceea ce le permite să se concentreze mai mult asupra problemelor de conținut (orientare tematică, nivelul științific al cărților, prezentare grafică etc.). După cum este cunoscut, editurile din cadrul **Centralei Cărții** au trecut de la 1 ianuarie 1970 la un regim economic de întreprinderi extrabugetare, fapt ce le permite o mai mare larghețe în determinarea planurilor tematice; concentrarea activității financiar-contabile într-un singur loc (la **Editura Litera**) a dus la eliberarea editurilor de aceste operațiuni și folosirea mai judicioasă a fondurilor de care dispun. Aceasta nu înseamnă că a scăzut atenția noastră asupra rezultatelor economice. **Editura Științifică** continuă și pe mai departe să fie o instituție rentabilă.

A. S.

PUNCTE DE VEDERE

ÎN LEGĂTURĂ CU CONCEPTUL DE ECONOMIE MONDIALĂ

ÎN PERIOADA POSTBELICĂ noţiunile de „economie mondială", „economie internaţională", „piaţă mondială", „produs mondial", „plan mondial de dezvoltare", „mondialism" sînt tot mai prezente în vocabularul economiştilor, marxişti şi nemarxişti, fac obiectul a numeroase conferinţe şi colocvii internaţionale şi articole în publicaţiile de specialitate şi presa obişnuită. O analiză a cauzelor sporitelor preocupări teoretice în legătură cu economia mondială n-ar fi, desigur, lipsită de interes. În articolul de faţă ne propunem însă să abordăm numai conceptul ca atare de „economie mondială", semnificaţia lui teoretică şi poltico-practică actuală.

Două grupe de teorii

ESENŢA, particularităţile şi tendinţele economiei mondiale ca fenomen complex economic, social şi politic au constituit obiect al cercetării încă pentru economia politică clasică burgheză. De atunci şi pînă azi, la economiştii marxişti şi nemarxişti, conceptul de economie mondială a urmat evoluţii diferite.

Astăzi o presiune deosebită exercită concepţiile „mondoeconomice". Acestea, reflectînd în mare măsură esenţa vechilor concepţii cu privire la economia mondială, cu unele excepţii [1]), pot fi împărţite în două mari grupe: teorii care sub forme diferite prezintă economia mondială ca „sumă a economiilor naţionale" şi altele care văd în economia mondială „un organism deosebit", cu „funcţii specifice" şi chiar cu „instituţii speciale".

În ceea ce priveşte prima grupă, menţionăm că de la concepţia lui Karl Tyszka, exprimată la începutul secolului, despre „suma simplă a economiilor naţionale" [2]) s-a ajuns în ultimul timp la teoriile lui R. Prebisch, G. Myrdal, T. Balogh sau F. Perroux — cunoscuţi ca reprezentanţi ai „noii orientări" critice liberal-reformiste — care apreciază că în economia mondială s-au format doi poli — centru şi periferia, „două clase ale naţiunilor — dezvoltate şi subdezvoltate".

Teoriile mai noi, care prezintă economia mondială ca „organism deosebit", nu reafirmă în mod expres unele idei mai vechi care legau existenţa economiei mondiale de prezenţa obligatorie a organizaţiilor economice internaţionale [3]) sau de conducere internaţională unică, în forma unui stat sau guvern mondial [4]). Ele încearcă să convingă că existenţa economiei mondiale nu presupune prezenţa unui „subiect" economic şi politic care să îndeplinească funcţiile de conducere ale economiei mondiale, dar lasă suficient loc pentru interpretări pe această linie. Astfel, în lucrarea sa „Les forces décisives dans l'économie mondiale" (Paris, 1967), J. L. Sampedro se limita să arate că „economia (mondială — n. n.) este o organizare şi nu un haos", în sensul că aceasta ar fi „reglementată de anumite forţe decisive". Şi în literatura de specialitate din unele ţări socialiste, după apariţia lucrării lui J. Kuczynski „Studien zur Geschichte der Weltwirtshaft" (1952), de exemplu, definiţia economiei mondiale ca „organism deosebit" este preluată în mod sistematic.

În acest context, apare pe deplin justificată aprecierea economistului sovietic I. P. Oleinik care, în ultima sa lucrare, consideră că sînt fără obiect „încercările de a se folosi unele sau altele din concepţiile învechite cu privire la economia mondială pentru a defini conţinutul acestei categorii în etapa actuală [5]). În acelaşi timp, este de neînţeles pentru noi cum autorul, pornind de la un asemenea raţionament, ajunge totuşi la concluzia că economia mondială este „un organism social-economic cu anumite trăsături specifice, funcţii şi instituţii, legităţi şi contradicţii".

Atît teoriile care prezintă economia mondială ca „sumă a economiilor naţionale", cît şi cele care văd în ea un „organism deosebit", cu „funcţii" şi „instituţii speciale" prezintă serioase lacune din punct de vedere ştiinţific şi duc la concluzii politice eronate.

În aceste condiţii, elaborarea ştiinţifică a conceptului de economie mondială se impune în mod hotărîtor, fiind în joc destinul şi locul fiecărei naţiuni în cadrul economiei mondiale obiective.

Premisele metodologice

ELEMENTUL esenţial ştiinţific pentru studierea în ansamblu a problemelor economiei mondiale a fost introdus pentru prima dată de K. Marx. Într-o „Introducere" ce face parte din manuscrisul „Schiţă a criticii economiei politice" [6]), el înscria analiza condiţiilor internaţionale ale producţiei, diviziunea internaţională a muncii, schimbul internaţional, export-import, cursul schimbului, piaţa mondială şi crizele. Deci, de la început este înlăturată confuzia economiştilor clasici burghezi care identificau economia mondială cu comerţul exterior. Rezultă că economia mondială este un ansamblu de relaţii economice complexe care constituie „condiţiile internaţionale ale producţiei".

K. Marx preciza că, dacă la începuturile capitalismului, comerţul mondial şi piaţa mondială au creat o nouă istorie a capitalului, piaţa mondială în acest stadiu timpuriu nu constituie încă un element component al economiei mondiale. Ea era numai embrionul acelei pieţe care avea să fie creată de către marea industrie şi noile mijloace de comunicaţie. În perioada cînd industria de fabrică ajunge la o anumită maturizare, abia cînd „maşinile sînt produse de maşini", s-a creat o nouă diviziune internaţională a muncii, care a transformat o parte din globul pămîntesc „în cîmp de producţie prin excelenţă agricol, lucrînd pentru cealaltă parte a globului, devenită cîmp de producţie prin excelenţă industrial" [7]).

Pornind de la aceste condiţii de formare a economiei mondiale evidenţiate de K. Marx, „cîmpul industrial" şi „cîmpul agrar", Lenin a văzut dialectica generării unui anumit sistem de legături economice între ţări sau grupuri de ţări, a stabilit cu claritatea ştiinţifică proprie marxismului că procesul de formare a economiei mondiale s-a desăvîrşit odată cu terminarea împărţirii teritoriale a lumii, care a dus la transformarea capitalismului „într-un sistem mondial de asuprire colonială şi de sugrumare financiară a imensei majorităţi a populaţiei globului de către un mănunchi de ţări «înaintate»" [8]).

De mare valoare metodologică ni se pare a fi faptul că V. I. Lenin explică formarea pieţei externe capitaliste nu pe baza legilor realizării produsului social total, ci ale producţiei şi circulaţiei mărfurilor. Revenind asupra acestei chestiuni cu ocazia apariţiei broşurei lui N. Buharin „Economia mondială şi imperialismul", Lenin preciza că faptele economiei mondiale trebuie considerate ca un tot, că înlocuirea „capitalismului paşnic" (al secolului al XVIII-lea) cu imperialismul a fost determinată de dezvoltarea celor mai adînci şi fundamentale tendinţe ale capitalismului şi ale producţiei de mărfuri în general.

Rezultă deci că economia mondială nu poate fi înţeleasă fără relaţiile generate de producţia de mărfuri dezvoltată, indiferent de forma ei social-economică în care s-ar afla într-o parte sau alta a globului, aşa cum de altfel se şi prezintă situaţia azi.

Tot ca premisă metodologică, trebuie plecat de la existenţa obiectivă a statelor, pe care nu de puţine ori a subliniat-o V. I. Lenin în operele lui. Înflorirea naţiunilor socialiste, renaşterea popoarelor şi formarea economiilor naţionale din ţările în curs de dezvoltare şi chiar lupta pentru afirmarea independenţei a unor state capitaliste dezvoltate (Franţa, Suedia, Canada etc.) sînt fapte evidente. De aceea relaţiile economice internaţionale nu pot avea loc între sisteme economice mondiale considerate ca entităţi globale şi integrate, ci între state independente şi suverane, organismele suprastatale fiind ipso facto piedici în calea dezvoltării independente şi suverane a statelor.

V. I. Lenin, în „Schiţa iniţială a tezelor cu privire la problema naţională şi problema colonială", destinată Congresului al doilea al Internaţionalei Comuniste, subliniind tendinţa de a se crea o singură economie mondială, reglementată de către proletariatul aparţinînd tuturor naţiunilor, preciza că numai o dată cu înfăptuirea aceste tendinţe va putea fi vorba de un plan general. El menţiona totodată necesitatea egalităţii între naţiuni, dar nu a unei egalităţi formale, declarative, cum o face democraţia burgheză. Cu o altă ocazie, încă înainte de aceasta, el critica pe economiştii care îşi închipuiau că statul democratic al socialismului victorios ar putea exista fără frontiere (ca un „complex de senzaţie fără materie") sau că ar putea fi stabilite frontierele potrivit necesităţilor producţiei [9]).

Valenţe multiple

PLECÎND de la aceste premise metodologice, valenţele teoretice şi practice — politice ale conceptului leninist de economie mondială apar ca multiple. Ne oprim la cîteva în mod deosebit:

1. Economia mondială ca fenomen complex economic şi social-politic se află într-un proces de continuă dezvoltare. De la începutul procesului ei de formare ca economie mondială capitalistă — nu ca economie mondială în general — şi pînă la desăvîrşirea acestui proces a trecut o perioadă îndelungată de timp. În plus, aşa cum rezultă din numeroasele studii leniniste despre imperialism, desăvîrşirea procesului de formare a sistemului mondial al economiei capitaliste nu este echivalentă cu instaurarea unei depline stabilităţi a acestuia. Procesul reîmpărţirii lumii, specific trecerii la imperialism, a avut loc în cadrul aceluiaşi sistem economic mondial al capitalismului, care, pe o anumită treaptă, a generat condiţiile materiale pentru scindarea lumii în două sisteme social-politice şi economice diferite.

Aceasta nu a însemnat însă scindarea economiei mondiale, ci menţinerea şi dezvoltarea unor multiple legături economice internaţionale între state aparţinînd celor două sisteme, ca şi între statele fiecărui sistem în parte. Legităţile proprii ale fiecărui sistem social-economic au generat schimbări calitative şi în raporturile economice din cadrul celor două sisteme, în raporturile în care se află economia naţională a fiecărei ţări faţă de sistemul economic respectiv, dar nu exclude legăturile dintre economiile naţionale ale ţărilor aparţinînd unor sisteme diferite; dimpotrivă, conform concepţiei leniniste, le presupune ca o cerinţă obiectivă.

„În epoca noastră — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al P.C.R. — cînd cuceririle ştiinţei şi tehnicii pun la îndemîna popoarelor imense mijloace şi posibilităţi de a-şi spori avuţia naţională şi spirituală, de a valorifica resursele naturale în folosul societăţii, dezvoltarea relaţiilor economice între state, participarea la diviziunea internaţională a muncii se impune ca o cerinţă obiectivă a progresului uman" [10]).

2. **Esenţa economiei mondiale constă în sistemul complex de relaţii dintre economiile naţionale,** indiferent de nivelul lor de dezvoltare sau de orînduirea socială. Complexitatea acestor relaţii este imprimată, printre altele, de nivelul şi calitatea forţelor de producţie, de forma şi structura materială a legăturilor (de producţie, de piaţă, financiare şi de credit etc.), de caracterul lor social-politic (relaţii internaţionale de tipuri diferite).

3. Economia mondială nu poate reprezenta sub nici o formă o „simplă sumă a economiilor naţionale", între care ar exista relaţii de liberă concurenţă (aşa cum prezintă concepţia neoclasică) sau care ar fi reglementate de către stat (conform concepţiei keynesiste).

Existenţa economiei mondiale nu poate fi legată de prezenţa obligatorie a organizaţiilor economice sau de o conducere unică internaţională, de un stat sau guvern mondial. Teoriile care prezintă economia mondială ca „un organism deosebit", „cu funcţii specifice", „instituţii speciale", care leagă existenţa economiei mondiale de prezenţa organizaţiilor economice internaţionale, în afară de faptul că nu respectă esenţa fenomenului respectiv, servesc adesea ca bază pentru a explica „necesitatea" unor supraorgane, deasupra economiilor naţionale a numeroase state, ceea ce vine în flagrantă contradicţie cu suveranitatea, cu năzuinţele de veacuri ale popoarelor pentru independenţă şi libertate.

Teoriile respective izvorăsc din aşa-zisele „concepţii mondialiste", conform cărora statul naţional, suveranitatea ar fi devenit o frînă în dezvoltarea cooperării economice în lumea de azi [11]) şi, ca atare, ar fi necesară instituirea unei „autorităţi politice internaţionale".

Pe planul politicilor economice externe, pornindu-se de la concepţiile respective cu privire la economia mondială, se încearcă justificarea „necesităţii iminente" a contopirii diferitelor economii naţionale într-o economie supranaţională, coordonată de organisme suprastatale, care chipurile ar şterge diferenţele dintre ele, ar asigura lichidarea oricărei concurenţe economice şi social-politice internaţionale, ar asigura „armonizarea" intereselor tuturor naţiunilor.

Unele din conceptele cu privire la economia supranaţională au în vedere parcurgerea drumului în două etape, mai întîi, contopirea deplină în entităţi economice şi politice subregionale sau regionale, iar după aceea, extinderea lor continuă pînă la dimensiuni mondiale, aceasta apreciindu-se că ar decurge din aşa-zisa tendinţă obiectivă a lumii contemporane, din „legitatea" evoluţiei grupărilor economice regionale sau subregionale.

4. Particularităţile economiei mondiale pe diferite trepte de dezvoltare sînt determinate de nivelul forţelor de producţie şi modificările structurale din cadrul acestora, de caracterul şi sfera de extindere a diferitelor tipuri de relaţii de producţie, de perfecţionarea continuă a relaţiilor de producţie socialiste etc.

Astfel, în condiţiile creşterii impetuoase a forţelor mondiale ale socialismului, sporirii potenţialului material şi spiritual al fiecărei ţări socialiste în parte, extinderii continue a relaţiilor de colaborare şi cooperare dintre ele, concomitent cu intensificarea mişcării de eliberare naţională a popoarelor împotriva dominaţiei coloniale şi neocoloniale pentru consolidarea suveranităţii lor naţionale, ale dezvoltării impetuoase a revoluţiei tehnico-ştiinţifice, **economia mondială actuală prezintă tabloul unui complex de relaţii între ţări cu sisteme social economice diferite şi cu nivele de dezvoltare diferite.**

5. Astfel privit, conceptul de economie mondială permite încadrarea corectă a fiecărei ţări, independente şi suverane, din punct de vedere al locului şi rolului ei în economia mondială şi nu diluarea în diferite grupări economice regionale, care lipsesc dezvoltarea economiei mondiale de însăşi baza ei, dezvoltarea puternică a fiecărei ţări. Aceasta nu înseamnă, desigur, o dezvoltare autarhică a fiecărei ţări în parte, ci intensificarea relaţiilor dintre statele naţionale.

Conf. dr. George MARIN
lector Virgil GHEORGHIŢĂ
Academia de Studii Economice

1) I.P. Fominski în cartea sa „Mirovoie kapitalisticeskoe hozeaistvo i uglubleinie evo krizisa v sovremennih usloviah" (Moscova, 1966), apreciază, de pildă, că „existenţa anumitor forme ale diviziunii mondiale a muncii şi a pieţei mondiale nu înseamnă că în prezent există economie mondială".

2) Karl Tyszka, „Das weltwirtshaftliche Problem der modernen Industriestaaten", Jena, 1916.

3) „Economic Theory and Underdeveloped Regions", Londra, 1967.

4) Kobatch, „La politique économique internationale", Paris, 1910.

5) I.P. Oleinik, „Mirovoe soţialisticeskoe hozeaistvo", Moscova, 1969, pag. 13.

6) K. Marx, „Contribuţii la critica economiei politice". Bucureşti, ESPLP, 1954, pag. 235—236.

7) K Marx „Capitalul" Vol. 1, Bucureşti, Ed. Politică, 1957, pag. 464.

8) V. I. Lenin, „Opere complete". Vol. 27, Bucureşti, Ed. Politică, 1964, pag. 313.

9) V.I. Lenin, „Opere complete", Vol. 30, Bucureşti, Ed. Politică, 1964, pag. 21.

10) Nicolae Ceauşescu, „România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste". Vol. 2, Bucureşti, Ed. Politică, 1968, pag. 440.

11) Vezi, de exemplu, articolul „Une autorité politique mondiale" de B. A. Appadorai („Comprendre" nr. 23, 1965).

FIȘE

■ În studiul **La théorie économique et l'histoire et le statut d'une science empirique** (Teoria economică și istoria și statutul unei științe empirice) publicat în REVUE D'ÉCONOMIE POLITIQUE (nov.—dec. 1969) Daniel Pilisi reia o serie de probleme privind realismul ipotezelor în știința economică. El își exprimă părerea că este perfect justificat pentru știința economică să dezvolte sistemele deductive, propoziții ce conțin termeni teoretici fără o contraparte observabilă (după cum fizica utilizează conceptul de electron, de pildă). Urmează că aceste propoziții nu sînt direct verificabile. Cu toate acestea, segmentele de sisteme deductive constituie piese preasamblate — continuă Pilisi — ce urmează a fi integrate într-o teorie verificabilă în bloc. În acest caz respectivele propozițiuni servesc la legarea într-un tot unitar a ipotezelor cu previziunile și se dovedesc extrem de utile.

D. Pilisi consideră că timpul pe care știința economică îl consacră prefabricării unor segmente pur teoretice tinde să devină tot mai larg. Aceasta se explică prin dificultatea crescîndă de a realiza previziuni prin simple raționamente, nesusținute de propoziții teoretice elaborate. Dar — conchide autorul — timpul respectiv nu este timp pierdut căci segmentele pur deductive au drept caracteristică posibilitatea de a fi reutilizate de la o problemă de previziune la alta.

■ Cibernetica își propune să fundamenteze o teorie a sistemelor care să facă abstracție de **specificul** fiecărui sistem; știința economică se străduiește să determine **esența specifică a sistemului economic** în scopul prognozei, planificării și conducerii sistemului. În studiul lui Günter Söder din revista EINHEIT nr. 4/1970, din R. D. Germană, intitulat **Der Mensch im ökonomichen System des Sozialismus** (Omul în sistemul economic al socialismului) se reliefează ideea că concepția marxist-leninistă despre sistemul social pune omul în punctul central al sistemului economic, negîndu-se însă existența unui **„homo oeconomicus"** a cărui comportare să fie dictată numai de considerente pur economice. În condițiile societății socialiste dezvoltate, se accentuează relațiile și influențele reciproce dintre economie, politică, ideologie și știință, omul păstrînd rolul dominant în relația om-tehnică, în pofida intensificării revoluției științifice-tehnice contemporane. Concepția fatalistă despre tehnică, considerată ca opusă intereselor vitale ale omului — este străină socialismului.

■ Revista KYKLOS (vol. XXIII. Fasc. 2/1970) publică articolul **What is ICOR? Comment on Common Mistake** (Ce este coeficientul incremental al capitalului? Comentariu asupra unei greșeli frecvente), semnat de H. Schimmler, care își propune să demonstreze că coeficientul incremental al capitalului (ICOR) nu este același lucru cu coeficientul marginal al capitalului, după cum frecvent se face confuzia în literatura occidentală. Coeficientul incremental al capitalului este raportul dintre creșterea stocului de capital și creșterea produsului, pe cînd coeficientul marginal al capitalului este raportul dintre investiția brută și creșterea produsului. Ținînd seama că investițiile brute — care cuprind și amortizarea — sînt mai mari decît creșterea stocului de capital, este clar că cele două raporturi diferă. De asemenea — arată Schimmler — creșterea stocului de capital este mai mare decît investiția netă întrucît aceasta din urmă nu reflectă decît creșterea valorii rămase a stocului de capital. Prin urmare nici identificarea ICOR-ului cu un coeficient marginal al capitalului, avînd la numărător investiția netă nu ar fi justificată. În continuare autorul prezintă — spre experimentare — o serie de calcule care duc la rezultate diferite după cum se operează cu un tip sau altul de coeficient al capitalului.

■ Pierre Piganiol semnează studiul **De quoi demain sera-t-il fait?** (Din ce se va alcătui ziua de mîine?), apărut în suplimentul pe aprilie 1970 al revistei L'USINE NOUVELLE, în care pleacă de la premisa că știința nu se dezvoltă la întîmplare și că fiecare om de știință își elaborează o strategie, care nu întotdeauna poate fi optimă, dar de regulă este superioară opiniei generale formate în societate la un moment dat. Totuși, se apreciază că acest lucru nu este suficient, deoarece fiecare om de știință are, chiar și în domeniul în care acționează, un unghi de vedere relativ îngust, parțial, referitor la dezvoltarea științei. P. Piganiol subliniază necesitatea elaborării unor studii de conjunctură complete privind dezvoltarea cercetării științifice și își exprimă părerea că în acest caz este posibil ca strategiile individuale să se coordoneze mai bine într-o strategie generală. Cu alte cuvinte, se susține ideea că în condițiile actuale nu este suficientă o optimizare parțială, ci o optimizare generală a cercetării științifice.

■ Chester M. Sinnett susține în articolul **The challange of personal development** (Provocare a dezvoltării profesionale personale), avînd ca subtitlu proverbul arab „Patru lucruri nu se întorc niciodată: cuvîntul spus, săgeata trasă, viața trecută și prilejul pierdut", publicat în revista RESEARCH / DEVELOPMENT, februarie 1970, susține că importanța pe care activitatea creatoare o are în prezent face ca identificarea persoanelor creatoare să devină o problemă cheie a societății. Conform opiniei lui, o persoană creatoare, indiferent că este cercetător, profesor, doctor sau avocat, are următoarele caracteristici într-o proporție mai mare decît nivelul mediu: entuziasm, optimism, simț al umorului, curiozitate, atitudine interogativă, gîndire pozitivă, imaginație și fantezie, intuiție, ingeniozitate, simțul observației și cunoștințe, onestitate și sinceritate, curaj, energie, perseverență și individualitate.

METODE ECONOMICO-MATEMATICE ÎN ORGANIZAREA ȘI PLANIFICAREA AGRICULTURII

ÎN CONDIȚIILE actuale de dezvoltare puternică a forțelor de producție din agricultură și de organizare tot mai accentuată a activității din această ramură pe baza principiilor aplicate în industrie, folosirea metodelor economico-matematice în procesul de organizare, planificare și conducere a producției agricole devine o necesitate stringentă.

În ajutorul acestui deziderat a venit editura CERES, publicînd traducerea din limba rusă a lucrării lui R. G. Kravcenco, I. G. Popov și S. Z. Tolpekin privind „Metode economico-matematice în organizarea și planificarea producției agricole". Lucrarea cuprinde 469 pagini, fiind împărțită în trei părți. Prima parte se referă la bazele metodelor economico-matematice folosite în calculele de planificare în agricultură. Sînt abordate aici atît metoda simplex, distributivă și de rezolvare cu aproximație a problemelor de programare liniară, cît și funcțiile de producție în agricultură, metoda balanței legăturilor între ramuri și metode de planificare bazate pe teoria grafelor.

Partea a doua a lucrării se referă la metodele economico-matematice de planificare în întreprinderi. Ea cuprinde modele economico-matematice privind specializarea și planificarea optimă a întreprinderilor, optimizarea rațiilor furajere, a amplasării construcțiilor, folosirii optime a parcului de mașini și tractoare, mecanizării complexe a lucrărilor agricole, organizarea transporturilor precum și modele pentru calculul planului optim de dezvoltare a întreprinderilor agricole.

Partea a treia a lucrării se ocupă cu întocmirea modelelor economico-matematice pentru rezolvarea optimă a problemelor de macroeconomie și de planificare economică pe întreaga ramură agricolă. Aici sînt prezentate modele privind amplasarea pe teritoriu a producției agricole, a planului de achiziții de produse agricole, modele ale repartizării optime a îngrășămintelor chimice, a structurii optime a parcului de mașini și tractoare pe zone naturale și economice, precum și folosirea modelelor economico-matematice în optimizarea planificării producției agricole.

Caracteristica principală a lucrării este aceea că ea nu se ocupă de sistemul matematic de rezolvare a modelelor sau de elaborarea de programe, ci se adresează specialiștilor agronomi și economiștilor ce lucrează în agricultură, dîndu-le noțiunile necesare pentru întocmirea modelelor economico-matematice. Caracterul practic al lucrării, și sub acest aspect putem spun că e prima lucrare ce apare în literatura agrară din țara noastră, reiese din accentul pus pe acea parte a folosirii metodelor matematice și a mașinilor electronice de calcul care revin specialiștilor agrarieni. Pentru fiecare model în parte se arată felul cum se pune problema, cum se determină elementele variabile, principalele restricții și se stabilesc coeficienții în așa fel, încît pe baza studiului acestei lucrări orice specialist să poată întocmi un model în cadrul unității în care lucrează. Exemplificarea cu cazuri concrete a relațiilor enunțate face ca metodele expuse să poată fi însușite ușor. Editura s-a străduit și a reușit, cu concursul colectivului de traducători, să prezinte o lucrare îngrijită, corect tradusă și prezentată la un nivel tehnic redacțional superior.

Efectul util pe care această lucrare l-ar putea aduce atît în producție cît și ca manual folosit în cadrul institutelor agricole și economico-agrare este inhibat de tirajul relativ redus al lucrării.

dr. S. HARTIA

„IMAGINAȚIA SE ÎNVAȚĂ"

PREGĂTIREA OMULUI, ideile, au jucat un rol din ce în ce mai important. În prezent, în condițiile în care știința devine o forță nemijlocită de producție, este incontestabil faptul că ideile devin un element tot atît de necesar ca și ceilalți factori de producție.

Evident, că rolul ideilor nu trebuie legat numai de dezvoltarea forțelor de producție. Pe măsura creșterii gradului de complexitate al procesului economic, ideile devin indispensabile pentru coordonarea acestui proces, pentru conducerea lui, pentru adaptarea lui la modificările rapide și de multe ori radicale pe care le impun timpurile noastre și în special pentru prevederea acestor modificări. Rolul ideilor apare și mai pregnant ca un factor de cea mai mare importanță pentru obținerea eficienței economice. În aceste condiții au devenit tot mai frecvente ramurile științifice în Occident, în care se dezbat problemele punerii în valoare a ideilor. În Franța numai anul trecut au fost organizate, printre altele, cîteva reuniuni științifico-practice — în vederea precizării rolului și a formei prin care ideile și în general imaginația ar putea smulge această țară din „technological și managerial gap".

Dezbătînd tema valorificării inteligenței, toți factorii de răspundere sînt unanimi asupra însemnătății ei deosebite, precum și asupra unor puncte de plecare: creația și imaginația într-o economie de piață sînt identice cu profitul; sînt necesare idei extrem de creatoare; o singură idee nouă nu este suficientă, este necesară o combinație de idei; ideile noi trebuie să fie puternice ca să învingă conservatorismul și în general obiceiurile etc.

O primă cauză a unui început de diversificare a părerilor este legată de întrebarea: ce trebuie făcut ca să apară ideile noi, să se stimuleze imaginația în domeniul producției și în general al economiei? În legătură cu aceasta se evocă faptul că sursele de imaginație sînt multiple și neașteptate, se subliniază necesitatea analizei fenomenelor și a cauzalității lor etc. Atrag în mod deosebit atenția părerile hotărîte ale lui Claude Charmon și Gerald Antoine **(Entreprise Nr. 741, Forum: Mettre l'imagination au service de l'entreprise)** care consideră că **imaginația este o chestiune ce se învață**. În acest sens Cl. Charmont evocă metodele care pot duce la imaginație, metode ce constituie obiectul unor cursuri ce se predau la Buffalo, Columbia sau la marile corporații General Electric, General Motors sau I.B.M., cursuri denumite „creativitate" și „imaginație". În Franța se constată cu regret că astfel de obiect nu se predă nicăieri, iar Gerald Antoine aduce în acest sens critici sistemului universitar. Mai mult, el consideră că universitatea franceză se bazează pe o concepție tradițională care are la bază ideile lui Montaigne și Pascal care proclamă că: „imaginația este mama erorilor și a falsurilor" și în consecință sistemul de învățămînt superior se bazează mai mult pe imitație decît pe creație. Gerald Antoine apreciază această situație ca fiind deosebit de gravă, deoarece universitatea (sau educația națională) este considerată ca cea mai mare întreprindere națională datorită numărului funcționarilor săi și în special al clienților, întreprindere care poate avea cea mai puternică repercusiune asupra viitorului țării. Evident că această considerație este făcută în contextul știință — producție — activitatea intelectuală — calificare.

Antoine Riboud consideră însă că în Franța nu este lipsă de imaginație și în nici un caz din acest punct de vedere poporul francez nu este tributar anglo-saxonilor sau germanilor. În consecință, nu imaginația trebuie învățată, ci **aplicarea** ei sau mai precis **materializarea** ei. Pentru a se putea utiliza imaginația existentă, Riboud este de părere că trebuie elaborată metodologia punerii în aplicare a imaginației, este necesară precizarea unui sistem de evaluare a efectului diferitelor idei. Toate acestea el le cuprinde în necesitatea definirii unei **strategii a utilizării inovației**, ceea ce evident s-ar concretiza în creșteri economice atît la nivel micro, cît și macroeconomic.

Valorificarea acestui potențial economic prezintă interes, mai ales prin prisma viitorului. Pentru Denise Fayolle este cert că fără imaginație întreprinderea nu are nici un viitor. Jaques Ehrsam transpune această idee în limbajul cifrelor și ea capătă un plus de forță prin aceea că este confirmată de un calcul făcut la ordinator. Precizînd caracteristicile unei „economii de piață" pentru anul 2000, calculatoarele le definesc prin creșterea cu 36% a nivelului cultural, cu 70% a intervenției statului în economie și viața socială și cu 80% a însemnătății imaginației și a inovației.

Noul atrage după sine alte noutăți, tot mai multe noutăți și toate acestea într-un ritm foarte rapid, impus chiar de avalanșa noutăților. În această situație, a ține pasul cu viața, cu noul, impune în mod obiectiv a depune un efort în direcția descoperirii și promovării ideilor purtătoare de progres, al imaginației și al creativității.

Revenind la nivelul întreprinderii, din discuțiile purtate în jurul rolului și al locului ideilor noi în activitatea economică se degajă cîteva concluzii din care desprindem:

- Pentru a obține efectul economic scontat, noile idei nu mai pot fi solitare, atît din punctul de vedere al apariției lor, cît și (în special) din punctul de vedere al valorificării lor. Iată de ce se conchide că imaginația economică va fi rezultatul unei munci de echipă.
- Ideile noi devin utile și se materializează în efect economic dacă în prealabil au fost asigurate structurile corespunzătoare, o organizare adecvată recepționării noului și transpunerii lui cu eficiență în viață. Apare astfel tot mai pregnant faptul că imaginația nu mai este ceva spontan. Ea poate fi stimulată, dirijată și prevăzută. Datorită acestei situații ea intră ca o componentă de bază în atribuțiile conducerii activității economice la toate nivelele și îndeosebi la nivelul întreprinderii.
- A avea imaginație nu înseamnă a schimba totul, a modifica totul în permanență. În condițiile unei avalanșe de idei noi, factorii de răspundere trebuie să știe să spună în anumite cazuri „nu" imaginației. Căci introducerea noului fără un riguros calcul de eficiență este de neconceput.

Conf. dr.
Eugen PRAHOVEANU

ECONOMIE MONDIALĂ

LA MASA ROTUNDĂ

COOPERAREA INDUSTRIALĂ INTERNAȚIONALĂ ȘI PROMOVAREA EXPORTULUI

LUCRĂRILE GRUPEI EXPERȚILOR O.N.U.D.I. reunită la București între 8 și 13 iunie a avut ca temă cooperarea industrială între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare pentru promovarea exporturilor. Avînd în vedere deosebita importanță a acestei probleme astăzi în lume, am solicitat unui număr de participanți la reuniune să ne precizeze opiniile lor asupra priorităților, formelor și domeniilor acestei cooperări.

● V. E.: Căror cerințe considerați că trebuie să le răspundă cooperarea industrială internațională?

M. HEGRAEUS, reprezentantul comercial al Suediei la Zürich: — Cred că la această întrebare s-ar putea răspunde mai bine dacă am examina separat situația țărilor în curs de dezvoltare, care dispun de o piață internă mare, și a celor cu o piață internă mai mică. Pentru primele, cooperarea cu țările dezvoltate poate contribui la început la crearea industriilor pentru substituirea importurilor, care să satisfacă necesitățile locale, iar mai tîrziu, la dezvoltarea industriilor orientate spre export. Pentru țările cu piețe interne mai mici, cooperarea trebuie să abordeze chiar din prima fază problema industrializării prin prisma pieții externe. Țările dezvoltate pot ajuta la pătrunderea pe anumite piețe și apoi se pot crea industriile respective, pornind de la o piață de export deja existentă.

Oricare ar fi dimensiunea pieței este neîndoielnic însă că fluxul de know-how spre aceste țări este un element indispensabil pentru rezolvarea problemelor creșterii interne și externe, pentru crearea unor industrii de calitate și competitive.

ROBERTO MACEDO, Universitatea Sao Paulo-Brazilia: — În privința rolului cooperării industriale aș dori să menționez experiența țării mele. În ultima parte a deceniului 1960—1970 Brazilia a urmărit prin industrializare substituirea importurilor. Dar această orientare nu a dus la o dezvoltare satisfăcătoare a economiei. Noi n-am reușit să rezvoltăm situația balanței noastre de plăți, industria a rămas ineficientă și nu am putut modifica structurile noastre economice. În deceniul care a început intenționăm să modificăm politica noastră economică, industrializîndu-ne pentru export.

H. LYDALL, șeful secției pentru industria prelucrătoare din U.N.C.T.A.D.: — Deoarece reprezint aici U.N.C.T.A.D.-ul, îmi permit să răspund la această întrebare prin prisma obiectivelor celui de al Doilea Deceniu al Dezvoltării. Cooperarea industrială între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare poate contribui mult la atingerea acestui obiectiv, pentru continuarea progresului țărilor în curs de dezvoltare și sporirea asistenței pe care o furnizează țările dezvoltate. În cadrul acestui program rolul principal al cooperării industriale este asigurarea fluxului de cunoștințe tehnice.

● V. E.: În ce domenii și sub ce forme considerați că s-ar putea dezvolta cooperarea industrială în modul cel mai eficient?

VLADIMIR KAIGL, director adjunct al Diviziei U.N.I.D.O. pentru politica industrială și programare: — În primul rînd aș dori să amintesc că prin cooperarea industrială înțelegem relațiile între întreprinderi din diverse țări. Se practică forme diferite de cooperare industrială. Cele mai răspîndite sînt întreprinderile cu participare mixtă, între o societate dintr-o țară în curs de dezvoltare și una dintr-o țară dezvoltată, și subcontractarea, în care o întreprindere produce pentru cealaltă piese sau subansamble sau asigură asamblarea. Întreprinderi mixte pot fi stabilite practic în toate ramurile industriale. Subcontractarea are perspective bune în electronică, în construcțiile de mașini, industria electrică, precum și în unele ramuri ale industriei ușoare, ca textilele.

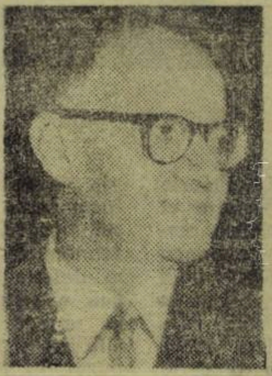

A. C. BANERJEE, secretar de stat la Ministerul comerțului exterior al Indiei: — Mă voi referi și eu la experiența țării mele. India pășește în al doilea Deceniu al dezvoltării cu o experiență pozitivă în ce privește cooperarea industrială. În ultimii 10 ani, s-a urmărit prin cooperare mai ales crearea unor întreprinderi în vederea substituirii importurilor. Forma principală a fost aceea a întreprinderilor mixte. Astăzi există în India aproximativ 2200 întreprinderi industriale cu participare mixtă, mai ales în domeniul construcțiilor de mașini și al industriei chimice.

În primii 7 ani ai deceniului trecut s-a creat o puternică bază industrială. Exporturile nu au fost promovate. În ultimii doi-trei ani însă roadele industrializării s-au oglindit și în export. În viitor, vom pune accentul în principal pe crearea de industrii orientate spre export, care să poată să-și desfacă produsele în exterior chiar de la început.

Cooperarea industrială se va amplifica mai ales în anumite sectoare ale construcțiilor de mașini, unde apar în fiecare an mii de produse noi. Cooperarea poate fi, de asemenea, lărgită în chimie și petrochimie, sectoare care vor fi dezvoltate cu prioritate în al patrulea plan cincinal al Indiei.

● V. E.: S-a vorbit aici despre întreprinderile mixte. Ce condiții trebuie să respecte această formă de cooperare pentru a nu impieta asupra drepturilor țării unde se implantează întreprinderea?

R. MACEDO: — După părerea mea, aceasta depinde mult de domeniul în care se efectuează investiția străină. Desigur, este nevoie de anumite măsuri de precauție pentru a menține controlul asupra dezvoltării economiei. În general însă avem nevoie de această formă de cooperare, altfel vom rămîne subdezvoltați.

A. C. BANERJEE: — În India, se urmărește în general ca participațiile străine să fie limitate la 49% din totalul acțiunilor. În unele cazuri excepționale însă se permite și o participare de peste 50%, dar numai atunci cînd avem un interes deosebit să dezvoltăm o anumită ramură industrială. În orice caz nu admitem vreun amestec străin în politica sau economia noastră.

● V. E.: Dar în ce privește subcontractarea, ce avantaje oferă ea și ce dezavantaje poate implica?

M. HEGRAEUS: — Este pozitiv, însuși faptul că se produc unele elemente sau subansamble în țări în curs de dezvoltare, și care sînt vîndute apoi sub auspicii internaționale și sînt atrase astfel în cir-

Irina VIANU

(Continuare în pag. 18)

Un studiu al O.I.M. relevă

DISCREPANȚE SOCIAL-ECONOMICE INTER ȘI INTRA-ȚĂRI

DISTINCȚIA, care mai de mult a început să se contureze în unele cercetări, între dezvoltare, pe de o parte, și creșterea economică, pe de altă parte, era pusă în legătură, de regulă, cu ideea că dezvoltarea implică și modificări de natură structurală pe care creșterea — pur cantitativă — nu le-ar comporta. Studiul O.N.U. asupra economiei mondiale pe 1968 a oglindit acum cîtva timp ideea că a confunda dezvoltarea cu creșterea economică, înseamnă a pierde din vedere semnificațiile sociale ale primei noțiuni. Acest aspect este concretizat și precizat într-un Raport al Organizației Internaționale a Muncii[1]), care se dezbate actualmente la Geneva în cadrul acestui for, punîndu-se în legătură distincția menționată cu problematica nivelurilor de trai comparative — atît pe plan național cît și pe scară internațională.

Trebuie constatat, se arată în Raport, că „imensul efort de dezvoltare desfășurat în ultimii douăzeci de ani — nu fără succes de altfel, dacă se iau în considerație rezultatele economice de ansamblu — nu a adus pînă în prezent o ameliorare sensibilă a nivelului de trai al celei mai mari părți a locuitorilor globului". Masa populației din țările în curs de dezvoltare este cea dintîi vizată prin această apreciere, însă nicidecum exclusiv, ci alături de acele pături din țările capitaliste dezvoltate care nici în contextul creșterii postbelice a venitului național nu au izbutit să depășească nivelul de trai minimal definit în mod curent în Occident ca „nivel de sărăcie". Merită precizat că Raportul ia ca punct de plecare al aprecierilor noțiunea de trebuințe minimale, în care se includ trebuințele fizice, pe de o parte, și cele „recunoscute" dintre necesitățile sociale, pe de altă parte. Evaluările cantitative înfățișate pe această bază ilustrează teza inițială a Raportului despre „insuficiența efectelor sociale ale dezvoltării", cu exemple de discrepanțe social-economice intra-țări (între diferite categorii de venituri, profesionale etc.) și inter-țări (mai ales între economiile dezvoltate și cele subdezvoltate).

Ca o indicație generală cu privire la inegalitățile nivelurilor de trai se ia bunăoară **dispersia veniturilor.** Repartizarea procentuală a veniturilor personale brute (înainte de scăderea impozitelor) pe zecimi ale populației arată de pildă, că în Statele Unite venitul mediu pe o unitate familială în zecimea inferioară nu reprezenta în 1966 decît a douăzeci și noua parte din venitul mediu în zecimea cea mai de sus: primul grup de 10% din populație obținea 1% din veniturile totale, ultimul grup de 10% obținea 29%. Sub rezerva imperfecțiunilor probabile ale datelor din punctul de vedere al comparabilității internaționale, prezintă interes cifrele care arată prezența generală a fenomenului: în cazul Angliei zecimea inferioară a populației primește 2% din venitul total, iar zecimea superioară 29.3%; în R. F. a Germaniei cifrele respective sînt de 2,1% și 41,4%, în Olanda 1,3% și 33,8%, în Danemarca 1,7% și 27,1%, în Norvegia 1% și 24,9%, în Suedia 1,6% și 27,9%, în Franța 0,5% și 36,8%, în Finlanda 0,5% și 32,5%. Cifrele rezultate după plata impozitelor ar putea reflecta eventuale redistribuiri de venituri, dar nu sînt disponibile; de asemenea procentele citate ar suferi modificări dacă s-ar putea ține seama de efectul anumitor servicii sociale.

În țările în curs de dezvoltare, unde venitul pe locuitor este mult mai mic, repartizarea veniturilor totale este mai accentuat inegală. În opt țări din America Latină, pentru care se dau cifre în raport, partea zecimii superioare a populației variază între 40,7% și 46,0%. Concentrarea veniturilor se manifestă aici și în faptul că abia în zecimea a noua (cea premergătoare vîrfului pi-

I. PĂDUREANU

(Continuare în pag. 18)

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

● R. D. Germană — Olanda

La Berlin a fost semnat recent un acord comercial între R.D.G. și Olanda pe anii 1970—1974, care prevede, printre altele, creșterea volumului comerțului bilateral cu 80% față de perioada precedentă. Potrivit acordului, R.D. Germană va exporta, în primul rînd, mașini și instalații, urmînd să crească îndeosebi livrările de mașini poligrafice, de utilaje chimice și de aparate electronice. Olanda va livra, îndeosebi mașini, instalații și mijloace de automatizare.

● R. P. Ungară — Anglia

Întreprinderea ungară de comerț exterior „Chemkomplex" a semnat cu firma britanică „Kellog International Corporation" un acord în valoare de 20 milioane de dolari. Firma engleză va elabora proiectele unei fabrici de amoniac ce va fi construită în Ungaria, va furniza utilajele necesare și va acorda asistență la instalarea acestora. Capacitatea de producție a fabricii va fi de 1.000 tone de amoniac pe zi. Aceeași întreprindere ungară a încheiat un acord și cu firma franceză „Gexa", care urmează să livreze utilaje pentru o serie de noi secții ale întreprinderilor chimice din R.P. Ungară, informează agenția MTI.

● R. P. Ungară — țări ale Americii Latine

Convorbirile purtate de către Sándor Czeitler, ministru adjunct al Comerțului exterior ungar, cu cercurile interesate din Ecuador, Argentina și Chile au dus la încheierea unor acorduri economice — anunță agenția MTI. Potrivit acestor acorduri, Ungaria va livra în Ecuador echipament pentru spitale în valoare de 2 milioane dolari; în Argentina ea va participa la lucrările de modernizare a instalațiilor portuare, iar în Chile trimite experți și echipament industrial pentru dezvoltarea industriei. De asemenea, în Brazilia, întreprinderea ungară „Metrimpex" livrează material didactic în valoare de 10 milioane dolari, destinat învățămîntului sperior; el se compune din echipament și instrumente medicale, mașini-unelte și instalații de laborator pentru cercetări nucleare.

● R. P. Polonă — Italia

În perioada 17—19 iunie, informează agenția P.A.P., ministrul comerțului exterior al Italiei, Mario Zagari, a făcut o vizită oficială în Polonia. El a avut convorbiri cu oficialități poloneze, în cadrul cărora au fost examinate problemele relațiilor comerciale polono-italiene, perspectivele dezvoltării lor continue. Referindu-se la colaborarea economică dintre cele două țări, agenția relevă că aceasta se extinde an de an. În 1969, valoarea globală a schimbului de mărfuri a fost de aproximativ 180 milioane de dolari, depășind volumul anului precedent. În acest fel, Italia s-a situat pe locul trei în rîndul partenerilor comerciali vest-europeni ai Poloniei.

● R. P. Bulgaria — Grecia

Potrivit acordului comercial pe cinci ani, semnat anul acesta între Bulgaria și Grecia, valoarea schimburilor reciproce va atinge încă în 1970 nivelul de 47 milioane dolari față de 21 milioane, cît a fost în anul precedent — informează agenția BTA. Referindu-se la structura schimburilor reciproce, agenția citată remarcă o modificare a acesteia, preponderența produselor agricole de pe listele de export cedînd locul celor industriale. De asemenea, dacă în 1963 pe lista de export a Bulgariei figurau 70 de poziții de mărfuri față de 23 ale partenerei sale, anul acesta raportul este de 120:75. În prezent, Bulgaria exportă în Grecia, între altele, diferitele tipuri de mașini, produse ale industriilor chimică și metalurgică, medicamente și importă — pe lîngă citrice și bumbac — laminate de aluminiu, fosfor, îngrășăminte, asfalt, articole de galanterie etc. Aceste schimburi se efectuează pe principiul egalității și avantajului reciproc. Excedentul balanței compensat pe seama transporturilor macomerciale în favoarea Bulgariei este ritime și a altor servicii prestate de Grecia, subliniază agenția B.T.A.

O RELUARE NEMARXISTĂ A TEORIEI VALORII-MUNCĂ

CÎND SE OCUPĂ nemijlocit de explicarea naturii valorii mărfurilor economiștii burghezi resping de obicei teoria valorii-muncă. Cu toate acestea, multe din studiile lor care nu au drept obiect problema valorii implică indirect acceptarea acestei teorii. În „Les 40 000 heures", de pildă, Jean Fourastié spune: „...1 kg. de carne cere de 8—10 mai mult muncă umană decît 1 kg de grîu, în consecință costă de 8—10 ori mai scump..." (Robert Laffont, Paris, 1965, p. 54).

Iată însă că un economist nemarxist argumentează necesitatea revenirii explicite la teoria valorii-muncă. În articolul **La stabilité des prix et le secteur public** (Stabilitatea prețurilor și sectorul public), apărut în REVUE ÉCONOMIQUE nr. 3/mai 1970, William Krehm, analizînd fenomenul curent, dar insuficient explicat al creșterii prețurilor în țările capitaliste, se întreabă dacă „știința economică" nu se află în fața unei crize analoge celei din anii 30 și își propune, în vederea găsirii unei soluții, „să iasă din cadrul doctrinei recunoscute și să reexamineze adevărurile bine stabilite în spiritul unei analize reci". După autor, lacuna principală a doctrinei „recunoscute", care consideră inflația drept un corolar al creșterii, rezidă în faptul că nu ține seama de expansiunea prodigioasă în viața economica actuală a sectorului public al economiei. Or, masa crescîndă de cheltuieli publice nu comportă o finanțare proprie, căci nu numai că cea mai mare parte a bunurilor și serviciilor produse de stat au prețuri ce nu acoperă costul lor, dar nici măcar nu au prețuri. Costurile lor sînt acoperite prin impozitele asupra bunurilor și serviciilor din sectorul privat sau din veniturile „factorilor de producție" din acest sector. Pe termen mediu sau lung, aceste impozite sfîrșesc prin a se preleva din prețul la consumator.

Doctrina „recunoscută", la care Krehm cere să se renunțe, este teoria marginalistă a valorii, „bazată pe ipoteza imaginară a concurenței perfecte", care, dată fiind „abandonarea unei unități de valoare obiectivă", este insensibilă la problemele macro-economice. Autorul propune să se revină la teoria lui Marx, teorie care „a putut să emită previziuni de o veracitate prodigioasă", dar care, dat fiind interesul ce-l purta față de relațiile calitative, nu se preta la explicarea fenomenelor de piață pe termen scurt. „Va fi deci necesar — spune autorul — să se revină la marea tradiție a lui Smith, Ricardo și Marx, cum de altfel a început Keynes, căci nu se poate căuta în altă ... fundamentul unei teorii obiective a valorii: nota comună a tuturor bunurilor și serviciilor, indiferent de diversitatea lor, este că sînt produse de munca umană".

Autorul propune însă „să se corijeze teoria clasică a valorii-muncă" în sensul „evaluării producției sectorului public prin măsurarea în om-ore a muncii medii ce a necesitat-o". În ochii lui Smith, Ricardo și Marx — spune el — funcțiunile statului erau neproductive, poziție astăzi de neconceput dat fiind că tocmai sectorul public este cel mai dinamic. Producția globală a sectorului privat ar putea fi astfel definită ca sumă a **valorii de bază**, corespunzînd costurilor și profiturilor fără impozite, care reprezintă cantitatea medie de „muncă abstractă" necesitată de producția sectorului privat, și a **dreptului de gaj al societății**, reprezentînd suma tuturor impozitelor direct sau indirect prelevate asupra sectorului privat și asupra factorilor săi de producție, adică în mare cantitatea medie de „muncă abstractă", consacrată producției sectorului public. După autor, o astfel de teorie ar sintetiza esența realității economice contemporane. Tendința ascendentă a prețurilor nu ar avea nici o legătură cu inflația datorită excesului cererii.

Teoria valorii-muncă — consideră autorul — ar putea fi studiată într-o viziune cantitativă, al cărei instrument de analiză ar fi o funcție globală de translație determinînd proporția impozitului ce se repercutează asupra nivelului general al prețurilor. O dovadă a netemeiniciei identificării prețurilor mai ridicate cu inflația ar fi faptul că această teorie a stat la baza politicilor deflaționiste care, prin ridicarea ratei dobînzii, a impozitelor și prin stoparea expansiunii sectorului privat, nu au făcut decît să accelereze mișcarea ascendentă a prețurilor, pe care doreau s-o combată.

A. A.

În operațiile de multiplicare

RANK XEROX **PUNE CAPĂT PROBLEMEI CHIMICALELOR**

CHIMICALELE, CERNELURILE, LICHIDELE nu vă mai incomodează în încăperea de multiplicat. Aceasta, pentru că nu mai este nevoie de nici o substanță pentru a executa copii cu multiplicatorul RANK XEROX.

Tot ceea ce vă trebuie este hîrtia obișnuită și documentul pe care vreți să-l multiplicați.

Nu aveți altceva de făcut decît să puneți documentul pe aparatul RANK XEROX. Apăsați pe un buton și priviți cum ies copiile multiplicate. Totul este perfect de la început pînă la sfîrșit.

Materialul este uscat și gata de difuzat.

De fapt, întregul proces este atît de curat, încît niciodată nu este necesară spălarea mîinilor după lucrul la mașină sau curățirea mașinii după utilizare.

RANK XEROX

vă oferă acest sistem de multiplicare curat cu trei tipuri de mașini.

Tipul cel mai mare și mai rapid — tipul 3 600 — execută o copie într-o secundă.

Tipul cel mai mic — tipul 660 — se poate instala pe un birou.

Între aceste modele se află modelul 720.

Dar toate cele trei modele au o caracteristică comună: Orice deranj este eliminat.

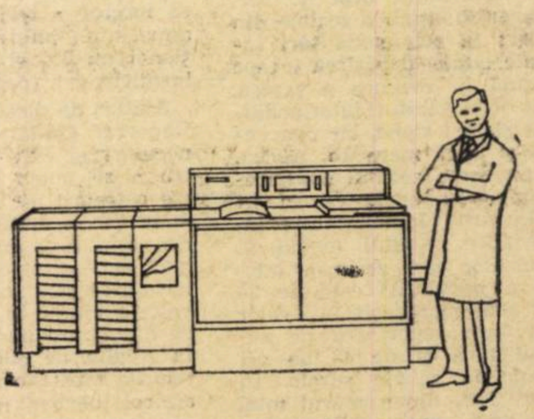

Informații suplimentare obțineți de la I.S.C.E. TEHNOIMPORT, Căsuța Poștală 110, str. Doamnei 5, București, și de la I.S.C.E. MAȘINIMPORT, Cal. Victoriei 133, București

PROMOVAREA EXPORTULUI

(Urmare din pag. 16)

cuitul internațional. Dar trebuie rezolvate anumite aspecte practice pentru ca această formă de cooperare să se poată dezvolta. În primul rînd, este necesar ca subansamblele sau piesele să fie întotdeauna de calitate corespunzătoare și în al doilea rînd să se scurteze perioadele de livrare.

V. KAIGL: — Avantajele țin în primul rînd de fluxul de know-how necesar țărilor în curs de dezvoltare și de posibilitățile de desfacere, așa cum spunea mai înainte colegul meu. Dezavantajele țin de faptul că uneori, partenerul din țara dezvoltată este atît de puternic încît își impune propriile lui condiții. De aceea, U.N.I.D.O. se străduiește nu numai să înlesnească reunirea partenerilor dar și să furnizeze sfaturi juridice țărilor în curs de dezvoltare pentru a le proteja.

• V. E.: Este posibil ca uneori, în perioade de scădere a activității economice, întreprinderea subcontractantă să rămînă fără lucru, după ce a făcut investiții în vederea unei anumite producții?

V. KAIGL: — Desigur, întotdeauna există acest risc. Evitarea lui poate fi asigurată printr-o clauză inclusă în acord care să garanteze achiziționarea producției o perioadă suficientă de timp.

• V. E.: Care sînt principalele obstacole ce se cer înlăturate pentru a asigura lărgirea cooperării industriale?

V. KAIGL: — Principalul obstacol este lipsa de informații cu privire la posibilitățile existente. După cum se știe, țările în curs de dezvoltare au adesea întreprinderi cu capacități excedentare. Acestea fuseseră create inițial pentru o piață internă care s-a dovedit insuficientă pentru a absorbi producția. Necesitățile țărilor dezvoltate însă, nu sînt întotdeauna bine cunoscute producătorilor din țările în curs de dezvoltare. Cum poate fi rezolvată această problemă? U.N.I.D.O. a lansat recent un Program de dezvoltare a produselor. Reunim laolaltă producători și exportatori dintr-o anumită țară în dezvoltare, care doresc să exporte pe piața unei țări dezvoltate și le cerem să ne spună ce doresc să vîndă. În țara dezvoltată. Reunim de asemenea, pe importatori sau angrosiști, le aducem produsele pe care țările în dezvoltare doresc să le exporte. Aceste produse sînt examinate atent sub aspectul proiectării și al calității. Se stabilește cum ar trebui să fie produsul pentru a putea fi vîndut, apoi U.N.I.D.O. furnizează asistență tehnică pentru a ameliora produsul conform specificațiilor menționate. După aceasta, se încheie acorduri bilaterale pentru vînzarea produselor respective pe piețele țărilor dezvoltate. Pînă acum am fost solicitați de două țări să organizăm asemenea consultări. Cred că și România ar putea fi interesată în asemenea aranjamente.

• V. E.: Ce își propune să facă U.N.C.T.A.D. în această direcție?

H. LYDALL: Dacă U.N.I.D.O. se concentrează asupra cooperării în producție, U.N.C.T.A.D. urmărește îmbunătățirea condițiilor de schimb, lărgirea fluxului schimburilor prin reducerea barierelor tarifare și și netarifare. În acest scop, U.N.C.T.A.D. efectuează studii ale cererii pentru a furniza țărilor în curs de dezvoltare informațiile de care au nevoie pentru orientarea producției lor. În plus, în colaborare cu G.A.T.T., U.N.C.T.A.D. a înființat un Centru internațional de comerț care furnizează sfaturi practice de marketing și instruește cadre pentru export.

S-a lucrat la această conferință intens de la prima întîlnire și pînă acum — ne declară în încheiere **M. HEGRAEUS**. Dezbaterile au fost pregătite de secretariatul U.N.I.D.O. și au fost interesante grație participării foarte active a președintelui român, profesorul Costin Murgescu. Cred că această Conferință va furniza o bază pentru activitatea noastră ulterioară.

OPTIMUL ACTIVITĂȚII UNITĂȚII ECONOMICE

(Urmare din pag. 9)

Aceasta este o relație de principiu. La ora actuală nu există și este greu de determinat un model matematic pentru aflarea optimului economic total sau absolut al activității economice, ținînd seama de toți factorii care determină nivelul cheltuielilor. Dacă totuși urmărim să determinăm un asemenea optim, calea pentru obținerea lui poate fi aceea a optimizărilor parțiale a tuturor factorilor de influență după unul și același criteriu minimul cheltuielilor.

Optimul economic total sau absolut va fi o rezultantă a optimizărilor parțiale efectuate în lanț, avînd toate drept criteriu cheltuielile minime, sau alte criterii echivalente (consum de timp minim, consum minim de materiale etc.).

Optimul economic total este **tendința** spre care trebuie să se îndrepte toate unitățile economice industriale, să constituie un deziderat al conducerii acestora în procesul de elaborare și luare a deciziilor. În această concepție, optimul economic total este o **mărime dinamică**, care se îmbunătățește continuu în sensul reducerii sau creșterii (în funcție de semnificația economică a criteriului de optimizare), datorită unei multitudini de factori, în care rolul hotărîtor îl au cercetările tehnico-științifice și aplicarea lor în producție.

• ...și tehnico-economice

OPTIMUL economic presupune ca atît scopul urmărit, cît și criteriul de optimizare să fie mărimi economice, sau să aibă acest caracter. În cazul în care scopul urmărit are un caracter tehnic (indicator, parametru etc.), iar criteriul de optimizare are un caracter economic (cheltuieli minime de mijloace, beneficii maxime etc.), obținem optimul tehnico-economic, care în diferite lucrări apare sub denumirea mai puțin adecvată de optim tehnic. Pot fi date nenumărate exemple de calcul a unui optim tehnico-economic: atingerea anumitor performanțe ale mașinilor cu o cheltuială minimă de mijloace, obținerea unei intensități maxime a proceselor tehnologice prin creșterea vitezelor de prelucrare cu o cheltuiată minimă de mijloace etc.

Între optimul economic și optimul tehnico-economic există o strînsă legătură. Realizarea optimului economic absolut al activității productive a unei unități economice industriale, în sensul conceput de noi, presupune și calculul unor optimuri tehnico-economice parțiale, după criteriul consumului minim de mijloace. Rezultă deci că **optimul economic total sau absolut al activității productive a unei unități industriale este în ultimă instanță o rezultantă, fie numai a optimurilor economice parțiale pe atît a optimurilor economice parțiale cît și a optimurilor tehnico-economice, legate între ele, avînd la bază același criteriu de optimizare.**

Optimul în sens strict tehnic se obține în cazul în care atît scopul urmărit cît și criteriul de optimizare sînt mărimi tehnice, reprezentînd anumiți indicatori, parametri, sau cînd se urmărește obținerea unei anumite stări tehnice de echilibru. Se pot cita, în acest sens, numeroase exemple din științele tehnice.

În general, toate problemele de optim, indiferent că este vorba de optimul economic sau de optimul tehnic, se prezintă ca stări de echilibru. În acest sens, se poate considera că orice echilibru este un optim, după cum orice optim este un echilibru.

Rezolvarea problemei optimului economic total sau absolut la nivelul unei unități economice industriale, așa cum este concepută în modelul de principiu, nu face abstracție, ci dimpotrivă solicită să se țină seama de criteriile optimului economic avut în vedere la nivelul economiei naționale sau la nivelul ramurilor industriale. Acest aspect este luat în considerare prin intermediul factorului structurii și nomenclaturii producției și al factorului repartizare-alocare.

Rezultă deci că modelul de principiu al formării optimului economic total sau absolut al unei unități economice industriale nu este conceput ca un optim individual, fără a se ține seama de multiplele interferențe care se cer a fi rezolvate la nivelul ramurilor industriale sau economiei naționale. Ținînd seama și de acest aspect, optimul economic total sau absolut al unei unități economice industriale va fi în final o rezultantă obținută în urma unei analize complexe și multilaterale a optimurilor economice și a optimurilor tehnico-economice, legate între ele, avînd în vedere criteriul eficienței economice maxime, privint atît din punct de vedere al întreprinderii cît și al economiei naționale. La ora actuală, deși s-au obținut progrese în ceea ce privește obținerea unor optimuri economice și tehnico-economice parțiale, rezolvarea problemei de ansamblu necesită încă eforturi susținute de cercetare.

UN STUDIU AL O.I.M.

(Urmare din pag. 16)

ramidei) partea procentuală depășește sistematic, deși nu totdeauna substanțial, o zecime din venituri; în cele nouă țări industriale citate, depășirea începe de regulă în zecimea a șaptea. Grupu..le cu venituri intermediare sînt și mai slabe, iar concentrarea și mai mare în Africa, unde ponderea zecimii superioare ajunge în unele cazuri la 60%. În cazul Indiei, dintre țările asiatice, venitul mediu al gospodăriilor din zecimea inferioară a populației este de 36 de ori mai mic decît al celor din zecimea superioară pe ansamblul țării și de 48 de ori mai mic în zonele rurale. În Filipine, 17% din numărul total al familiilor, rep..zentînd categoriile cele mai sărace ale populației, obțin 3,3% din veniturile totale ..n timp ce familiile cele mai bogate (1,4% din numărul total) primesc 15,3%, alică au un venit familial mediu de 54 de ori mai ridicat.

„Chiar dacă partea din venitul național care revine categoriilor celor mai sărace ale populației nu ar fi net inferioară în țările în curs de dezvoltare față de țările avansate, ar rămîne faptul că venitul necesar subzistenței reprezintă un procent mult mai scăzut din venitul național în cele dintîi unde, cum notează Myrdal, «puternicele inegalități înseamnă că cea mai mare parte a populației trebuie să încerce a trăi dintr-un venit anual mult inferior venitului național mediu, el însuși cu totul insuficient»" (pag. 26).

Alături de dispersia veniturilor, Raportul O.I.M. consideră însă necesari și alți indicatori pentru a se putea stabili ce anume categorii ale populației intră în grupările statistice cu veniturile cele mai mici. Printre cei mai slab remunerați, dintre salariați, se află atît în țările dezvoltate cît și în țările în curs de dezvoltare **muncitorii agricoli.** În Anglia, de pildă, în 1968 cîștigurile mediane ale muncitorilor agricoli bărbați reprezentau 71% din cele ale ansamblului lucrătorilor manuali bărbați și 67% din cele ale ansamblului salariaților bărbați. În Statele Unite cîștigurile anuale mediane ale muncitorilor și maiștrilor agricoli nu reprezentau în 1968 decît circa 50% din cele ale ansamblului muncitorilor (fără cei din agricultură și minerit). Situații de multe ori considerabil mai grave se întîlnesc în țările în curs de dezvoltare.

În ramurile neagricole, **muncitorii necalificați** se numără și ei printre categoriile cu veniturile cele mai scăzute. Deosebit de mici în raport cu retribuțiile din alte sfere de activitate sînt cîștigurile în **ramurile aflate în declin** absolut sau relativ. Nivelul de trai al salariaților cu retribuțiile cele mai scăzute poate fi evaluat prin compararea salariilor minime fixate de autorități sau în cadrul unor contracte colective cu venitul național pe o persoană ocupată. În 1967, raportul era de 0,43 în Belgia, 0,33 în Statele Unite, 0,34 în Anglia.

O preocupare deosebită se vădește în Raportul O.I.M. în legătură cu evoluția nivelului de trai în țările în curs de dezvoltare. Referindu-se la convențiile internaționale, care recunosc dreptul lucrătorilor la un nivel de trai suficient pentru ei și familiile lor, la asigurări sociale etc., Raportul constată: „Astăzi, milioane de muncitori — mai ales în țările în curs de dezvoltare, dar nicidecum numai în aceste țări — sînt privați, ei, ca și ai lor, de securitate economică și de condițiile de viață la care le dau dreptul aceste texte". Pe un plan foarte larg, aceasta se reflectă în faptul că „o mare parte a omenirii trăiește astăzi mult sub orice «prag al sărăciei»". Cu titlul de exemplu se arată că, după toate estimările, 30-35% din populația globului suferă de malnutriție, iar 10-15% de subalimentație. În majoritatea țărilor în curs de dezvoltare, valoare calorică a alimentației este cu 20% inferioară nevoilor. Principalele victime ale acestei situații sînt copii: în jumătate din țările în curs de dezvoltare din Asia și aproape în toate țările Africii, mortalitatea în rîndul lor este cel puțin de 25 de ori mai ridicată decît în Franța sau în Anglia. Prelungirea duratei vieții, a cărei medie în țările în curs de dezvoltare este evaluată astăzi la 50 de ani, a dus în multe cazuri la „o prelungire a mizeriei" (pag. 16). Condițiile de locuit în țările „lumii a treia" nu contenesc să se înrăutățească „Exodul care împinge populația din regiunile rurale înapoiate spre mizeria bidonville-urilor a provocat în multe țări o criză urbană aproape insurmontabilă prin amploarea ei". De altfel, în legătură cu urbanizarea, Raportul nu omite să atragă atenția asupra gravelor probleme cărora ea le dă naștere și în cele mai dezvoltate țări capitaliste.

Raportul O.I.M. vădește preocupare și chiar îngrijorare față de menținerea și accentuarea unor discrepanțe social-economice pe care creșterea economică nu o dată le-a scos și mai mult în evidență. În documentul O.I.M. se regăsește și recomandarea Raportului Pearson cu privire la țările în curs de dezvoltare, în sensul că „trebuie să se acorde tot atîta importanță unei repartizări mai echitabile a veniturilor ca și accelerării creșterii economice". Pe de altă parte, „gravitatea, natura și cauzele sărăciei diferă prea mult de la o țară la alta, ba chiar de la o regiune la alta din aceeași țară, ca să poată fi vorba de a stabili un «prag al sărăciei» universal valabil sau de a prescrie un asnsamblu de măsuri universal aplicabile în urma cărora nimeni să nu rămînă sub acest prag. Îi revine în primul rînd fiecărei țări de a-și stabili propria linie de acțiune, în funcție de situația sa economică și socială, de cultura sa, de gradul său de dezvoltare și de mulți alți factori".

1) La pauvreté et les niveaux de vie minima Role de l'O.L.T. Rapport du Directeur général à la Conférence internationale du Travail Bureau International du Travail, Geneve, 1970.

IDEI ȘI ORIENTĂRI ÎN PROBLEMELE PROTEJĂRII MEDIULUI AMBIANT

● *Căutarea comună a soluțiilor*

TEMA PROTEJĂRII și ameliorării ambianței naturale în care viețuiesc oamenii capătă o actualitate și o importanță pe care n-a mai avut-o. Proliferarea mașinilor, extraordinara ramificare a proceselor tehnologice, consumul mereu în creștere al combustibiilor, însoțite toate de efectele secundare ale poluării aerului și apelor, îngrămădirii reziduurilor, amplificării zgomotelor, dau naștere la îngrijorătoare dezechilibre în raporturile dintre om și natură, generează în aceeași măsură, poate, tulburări somatice și dereglări psihice. Lucrurile sînt mai bine cunoscute azi decît ieri și importanța ce li se acordă este infinit mai mare. Pînă de curînd, preocuparea era a unor cercuri mai restrînse, numai a unora dintre oamenii de știință, a naturaliștilor în special și a biologilor. Sfera s-a extins repede, înglobînd pe psihologi, sociologi, economiști ; pe oamenii politici apoi, administrațiile obștești, autoritățile, publicul larg. Semnalele de alarmă se înmulțesc, căpătînd uneori tonuri stridente. Ele pun oamenii în stare de veghe, reclamă măsuri nu numai pe plan național dar și acțiuni de coordonare și colaborare internațională. Așa a apărut inițiativa Conferinței mondiale ce se va ține în 1972 la Stockholm, consacrată măsurilor de apărare. După cum se știe, în pregătirea acesteia au și avut loc unele reuniuni comune, cum a fost aceea recentă de la Onoway — Michigan, în S.U.A., la care au luat parte și reprezentanți ai țării noastre.

Deși problema nu are aceleași aspecte pentru toate națiunile, gravitatea ei variind în funcție de treptele dezvoltării industriale, de mijloacele utilizate, de caracterul infrastructurilor — și nu în ultimul rînd de cel al structurilor social-economice — toată lumea s-a declarat interesată în căutarea comună a soluțiilor.

● *Inițiative, prețuri de cost, profituri*

ESTE TOTUȘI interesantă experiența particulară, care între timp s-a acumulat la diferite niveluri, în diferite țări, și care, independent de specificități, poate oferi tuturor sugestii pentru practica imediată sau mai îndepărtată.

În problema poluărilor, infestarea aerului pare să fie aspectul cel mai izbitor. Și e de remarcat că în această privință sursa principală o constituie gazele de eșapament ale vehiculelor cu motor. La Paris, prelevări de aer efectuate în 317 piețe și intersecții au arătat recent o concentrație îngrijorătoare de monoxid de carbon. Atribuindu-se indicele 100 pieței Bienvenue, din arondismentul al 15-lea — care de zece ani este punctul cel mai poluat — alte 25 de răspîntii și piețe au dovedit, în aceeași perioadă, un indice de peste 50. În California, S.U.A., unde circulația automobilelor e de o intensitate maximă, cercetări recente au descoperit pe unele străzi, la orele de vîrf, o concentrație a oxidului de carbon care depășește proporția de 30 la mie. O asemenea proporție este de natură să reducă capacitatea de oxigenare a hemoglobinei, în opt ore, cu 5%. S-a adoptat încă cu multă vreme în urmă, în statul californian, o lege împotriva poluărilor, care-i obliga pe constructorii de automobile să asigure încă la modelele pe anul 1963 ventilarea carterelor. Această măsură, și altele, au fost ulterior incluse de asemenea în legislația federală care, de atunci, s-a completat mereu cu altele noi. Modelele pe anul 1970 ale automobilelor produse în Detroit degajă de cinci ori mai puține hidrocarburi și de trei ori mai puțin oxid de carbon decît cele din 1960.

Apar însă probleme de caracter economic. Din cauza randamentului termic în scădere al carburanților, epurarea gazelor de eșapament duce la creșterea progresivă a consumului. Studiile în S.U.A. arată că o dată cu modelele din 1975 el va depăși 23 de litri la suta de kilometri. Începînd de aici izvorăsc problemele particulare a căror rezolvare nu poate să nu fie condiționată de specificitatea structurilor și sistemelor. În Occidentul capitalist intră în conflict interesele diferitelor societăți și companii private. De pe urma sporirii consumului de combustibil profită firmele petroliere. Profită, de asemenea, și cele care produc aditivele menite să ducă la ameliorarea chimică a calității benzinei și uleiurilor. Dar sînt și firme care se simt amenințate de măsurile antipoluante. Așa, de pildă, se proiectează în S.U.A. ca pînă în anii 1975—1976 să se elimine din combustibil antidetonantele pe bază de tetretil de plumb. Aceasta ar face ca emisiunile de hidrocarburi în aer să fie reduse cu 7%, iar cele de oxid de carbon cu aproape 50%. Societăți ca **Ethyl Corp.** sau **Dupont de Nemours,** a căror cifră de afaceri e condiționată de acest produs, la cea dintîi în proporție de 40%, iar la cea de-a doua în proporție de 5-7%, se simt lezate. Printre firmele avantajate vor mai fi și cele care se ocupă cu convertirea rafinăriilor de petrol la producția de benzină fără plumb, cum sînt de pildă **Ralph M. Parsons, Arthur McKee, Universal Oil Products, Stone & Webster,** și care-și împart o piață de 6-8 miliarde de dolari.

Aspectul economic al luptei împotriva poluărilor este pus în relief nu pur și simplu de amendările necesare în domeniul proceselor tehnologice, de natura industriilor și uneori de amplasarea lor, de amenajările și serviciile reclamate de consumatori — operații care cer fonduri și mijloace suplimentare — dar, după cum se vede, în țările capitaliste și de bilanțurile de profit și pierdere ale proprietarilor particulari.

Problema prețurilor de cost este, firește, de o însemnătate primordială. Numai un exemplu : firma americană **Monsanto Chemical** a pus la punct un procedeu de recuperare a anhidridei sulfuroase și transformarea ei în acid sulfuric. Dar costul ridicat al instalației și, de asemenea, faptul că prețul sulfului a scăzut în S.U.A., într-un singur an de la 42 la 30 de dolari tona, împiedică folosirea acestuia. Desulfurizarea majorează de asemenea prețul țițeiului cu 10—20%.

● *Între aberațiile pesimiste și voința de progres*

AGENȚII DE POLUARE atmosferică nu se reduc, firește, la gazele de eșapament ale automobilelor. În tabelul alăturat, elaborat de Administrația Națională a Controlului Poluării Aerului din S.U.A., evaluați în milioane de tone, aceștia apar după cum urmează :

Tip de poluant	Transporturi	Încălzire și Centrale termice	Industrie	Deșeuri solide	Diverse (incendii, etc.)
Oxid de carbon	71,2	1,9	7,8	4,5	8,6
Anhidridă sulfuroasă	0,4	22,1	7,2	0,1	0,6
Hidrocarburi	13,8	0,7	3,5	1,4	6,5
Pulberi	1,2	6	5,9	1,2	7,2
Oxizi nitrici	8	6,7	0,2	0,7	1,4
Total	94,6	37,4	24,6	7,9	24,3
%	50%	20%	13%	4%	13%

Este însă într-adevăr izbitor rolul precumpănitor în poluări al transporturilor. De aceea și măsurile de prevenire și combatere sînt în acest domeniu mai energice.

Controlul asupra emisiunilor de gaze industriale este mult mai puțin avansat. Aici, metoda folosită o constituie, în special, sporirea continuă a înălțimii coșurilor de fabrici și uzine. Cu zece ani în urmă, coșurile în S.U.A. aveau cel mult 72 de metri ; azi înălțimea lor medie este de 180. Potrivit biroului de studii american **Research Cottrell,** în viitor înălțimea coșurilor va trebui să crească la 360 de metri.

Cîteodată lichidarea unor surse de poluare înseamnă nașterea altora. Așa de pildă, măsurile împotriva infestării atmosferei stimulează, între altele, și construcția de centrale nucleare. Dar, ridicarea temperaturii în cursurile de apă folosite pentru operațiile de răcire a condensatoarelor, pune în primejdie echilibrul biologic al rîurilor, determină un nou tip de „poluare", numit „poluarea termică". Faptul că unii s-au gîndit să se folosească de aceste ape încălzite pentru... a crește homari, nu eclipsează importanța daunărilor asupra cărora s-a atras atenția.

După cum se vede, drumul utilizării rezultatelor științifice este plin de meandre, de poteci și ispite : un adevărat labirint în care nu e imposibil ca aventura să te poată duce spre necunoscut și rătăcire. E nevoie de luciditate și discernămînt în opțiuni. Opțiuni în domeniul soluțiilor tehnico-științifice, opțiuni în domeniul investițiilor.

În Franța, Ministerul Agriculturii apreciază că poluarea apelor este aspectul cel mai îngrijorător al problemei mediului înconjurător. Într-un departament din cinci, poluarea rîurilor este gravă ; într-unul din douăzeci, foarte gravă. Cei care poluează, trebuie să fie și cei care plătesc, susține Bernard Pons, secretar de stat la Ministerul Agriculturii. El denunță întreprinderile agricole alimentare care sînt responsabile într-o proporție de 20% de infestarea de origine industrială a cursurilor de apă. Un program pe cinci ani are drept scop lichidarea a 300 puncte mai importante de poluare. Cel puțin 10 milioane de franci vor fi deblocați anul acesta pentru credite excepționale în favoarea promovării pădurilor (care acoperă o cincime a teritoriului Franței) ; a parcurilor naturale ; a vînătorii ; pescuitului ; echitației ; restaurării terenurilor dislocate în munți. Alte 12 milioane vor fi investite anul acesta în parcurile naționale mai îndepărtate ale țării, în Vanoise, Pirineii occidentali și Cévennes. În agricultură se fac studii pentru înlocuirea mijloacelor chimice cu cele biologice. Utilizarea pesticidelor, afirmă Ministerul Agriculturii franceze, este de pe acum extrem de reglementată. Sînt penalizate defrișările abuzive. Un proiect de lege pentru protejarea speciilor rare, animale și vegetale, este în curs de examinare. Se încearcă o coordonare a serviciilor veterinare cu cele care au în sarcină represiunea fraudelor, în scopul supravegherii calității produselor agricole și combaterii poluării alimentelor.

În S.U.A. poluarea apelor este, așa cum rezultă din cercetările publicate, în proporție de 60%, rezultatul scurgerii canalelor. Industria metalurgică, de hîrtie, alimentară, petrolieră, fac restul. Mai mult de 2 000 de municipalități deversează apa din canale direct în rîuri și numai 700 dintre ele dispun de stații de filtrare corespunzătoare.

Evident, problema mijloacelor de finanțare a măsurilor împotriva poluării este și ea de o însemnătate capitală. Costul global al programului de protejare a mediului ambiant în S.U.A., evaluat încă în 1966 — pe o perioadă ce sfîrșește în anul 2000 — este, potrivit revistei „Harvard Bussiness", de 275 miliarde de dolari : 110 miliarde pentru tratarea apelor, 105 pentru epurarea atmosferică și 60 pentru eliminarea deșeurilor solide. În ceea ce privește repartizarea resurselor financiare, pentru combaterea poluării atmosferice proporția este de 35%, a poluării apelor de 37%, pentru eliminarea deșeurilor solide de 20%, pentru lupta contra zgomotelor de 3%. Cifrele absolute trebuiesc firește raportate la dimensiunea sarcinilor într-o țară ca S.U.A. Dar ele pot da o idee cu privire la datele problemei în general. Cu titlu de „curiozitate" menționăm că cifrele preliminate în programul american i-a impresionat pe unii într-atîta, încît a luat naștere în S.U.A. o nouă „doctrină" socio-economică, de esență pesimistă, malthusiană oarecum, și care poartă numele de „Zero—Growth" — Creșterea 0. Potrivit ei, ar trebui să se renunțe la dezvoltare, deoarece aceasta antrenează pe de o parte „o prelevare de către S.U.A. asupra resurselor naturale mondiale", iar pe de altă parte „o proliferare paralelă a daunărilor de tot felul în propria noastră țară".

Concepția ministrului francez al agriculturii, Jacques Duhamel, care a luat cuvîntul recent la o reuniune în Franța dedicată problemelor de protecție a mediului înconjurător, s-a dovedit mult mai optimistă. Natura, spune dînsul, nu poate fi „necropola unei civilizații moarte". Ea nu trebuie doar protejată ci de asemenea exploatată și promovată. Orice acțiune care are numai un caracter de apărare, riscă să fie inaplicabilă și ineficientă. „Trebuie să evităm, zice ministrul francez, contestația leneșă a progresului".

Unele fapte pot fi desigur îngrijorătoare. A încerca însă să oprești progresul, este nu numai o aberație, dar și o utopie. Lucrul cel mai de seamă rămîne maniera și condițiile în care se procedează la exploatarea naturii, alegerea rațională care are în vedere interesul general.

Alexandru ANCA

PERSPECTIVE OLANDEZE

BIROUL Central al Planului (Centraal Plan Bureau) de la Haga apreciază în prevederile sale, date nu cu mult timp în urmă publicității, că în acest an ar urma să fie obținută o creștere a producției cu 5%, iar a productivității cu 4%, cu puțin sub ritmurile anului trecut (5,5%, respectiv 4,5%). Unei prevederi de încetinire a creșterii salariilor nominale i se asociază una de încetinire a creșterii prețurilor cu amănuntul, astfel încît ar urma să se obțină o sporire a salariului real ceva mai mare decît anul trecut cînd potrivit datelor oficiale aceasta a fost de 0,7%. Din partea consumului particular se așteaptă o creștere de 5,5% (față de 3,5% în 1969), care ar putea ajunge la 6% în ce privește investițiile în capital fix. O înviorare se așteaptă și pe șantierele de locuințe. Pe baza cererii sporite, numărul șomerilor se crede că nu va depăși în acest an 55 000.

În ciuda devansării sporirii importurilor de către exporturi, Biroul Central al Planului prevede că nici în acest an balanța plăților curente nu se va solda cu un excedent. Avînd în vedere restricțiile la acordarea creditelor bancare și necesitatea acoperirii unor cheltuieli publice de pe piața capitalurilor, persistența unui nivel ridicat al dobînzilor este de așteptat.

Tot în acest an populația Olandei va depăși 13 milioane de locuitori.

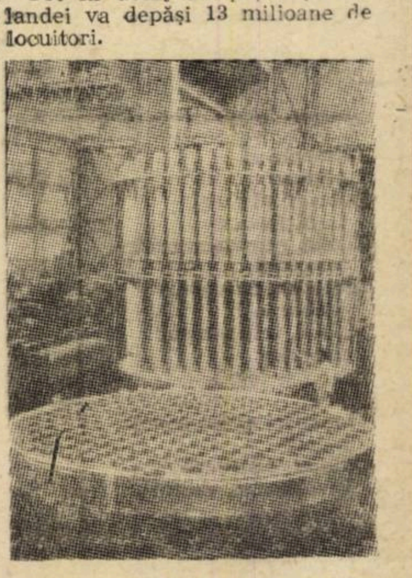

Nucleul central din oțel inoxidabil al unui reactor atomic de 1100 MW, construit în Olanda

MONDORAMA

DIN NOU AURUL

TREPTAT, aurul revine pe primul plan al actualității. Recenta creștere a cursului său o dovedește. De altfel, rezervele de aur ale băncilor centrale, care potrivit ultimului raport al B.R.I., scăzuseră în anii din urmă (cu 1400 milioane de dolari în 1967, cu 570 milioane în 1968), au sporit în 1969 cu 195 milioane și în trimestrul I 1970 cu încă 200 milioane de dolari. Pentru anul în curs, creșterea lor totală ar putea fi de 800 milioane. Din producția anuală de aur — în valoare de 1400 milioane de dolari — cererea industrială este estimată la 900 milioane. Datele nu se referă și la cererea tezaurizatorilor particulari.

TURISM DE IARNĂ PE COASTA ADRIATICĂ

AN DE AN se mărește capacitatea obiectivelor turistice în R. S. F. Iugoslavia. Anul trecut, Iugoslavia a fost vizitată de peste 4,7 milioane de turiști străini, ceea ce a adus țării un venit de 285 milioane dolari. În ultimii ani, turismul pe Coasta Adriatică s-a dezvoltat și iarna, după ce s-au construit bazine acoperite. Ca urmare, în primele trei luni ale acestui an, aportul de devize din turism a reprezentat 50 milioane dolari. Se prevede ca în sezonul care a început, numărul turiștilor străini va spori cu 25%.

„NU ESTE VINA LUI"

„KARL MARX nu este răspunzător de foametea din Asia sau de epidemiile din Africa. Nu este vina lui că sud-americanul mijlociu cîștigă numai 75 cenți pe zi. Dacă Africa, Asia și America Latină vor deveni comuniste, nu îl învinuiți pe el".

Oare unde este publicată această demascare a calomniilor anti-comuniste? În mod paradoxal, în revista marii finanțe americane, **Fortune**, alături de un portret pe o pagină a lui Karl Marx. Este adevărat că după frazele de mai sus urmează o reclamă care invită și alte firme americane să facă investiții în regiunile subdezvoltate ale globului. Indiferent de intenția publiciștilor însă, recunoașterea cauzelor reale ale revoltelor sociale este edificatoare.

R. A. I. ÎN CIFRE

DENSITATEA răspîndirii mijloacelor de comunicație de masă înregistrează în numeroase țări o creștere continuă în ultimii ani. Astfel, un recent raport al Ministerului italian al poștelor și telecomunicațiilor permite constatarea că în prezent un italian din cinci dispune de un aparat de radio și unul din șase de televizor. Anul trecut, emisiunile radiodifuziunii italiene (R.A.I.) au totalizat, potrivit aceluiași raport, 17 000 de ore (echivalentul a aproape doi ani calendaristici), iar cele ale televiziunii peste 5000 de ore. Pentru viitorul apropiat, televiziunea italiană are în vedere realizarea primelor emisiuni în culori și înființarea a două noi canale.

BRAIN-DRAIN ȘI CREȘTEREA ECONOMICĂ

PRINTRE factorii care au schimbat radical poziția Angliei în lume după război, comentatorul economic al revistei L'EXPRESS — Roger Priouret — consideră că se numără și fenomenul „brain-drain". Atrăgînd cadrele științifice, S.U.A. au reușit „să-și bage miinile pînă la cot" în resursele de materie cenușie ale Angliei. Astfel se explică, după părerea lui Priouret, că o țară care după război avea o puternică industrie electronică (singura în această situație dintre țările vest-europene), și se pregătea să lanseze înaintea Statelor Unite avioane cu reacție, ocupînd locul doi în ierarhia puterilor lumii capitaliste, se află astăzi pe locul patru, după S.U.A., Japonia și R.F.G. Ritmul de creștere economică este de aproximativ jumătate din acela al altor țări industriale și nivelul de trai al muncitorului englez este mai puțin ridicat decît al multor alți muncitori din țările vest-europene.

„PREȚUL DE COST" AL DELINCVENȚEI

ÎN S.U.A. delincvența costă peste douăzeci de miliarde de dolari pe an. Pagubele pricinuite de jafuri și de prinderea, detențiunea și anchetarea autorilor lor sînt evaluate astfel: delictele comise contra persoanelor și a proprietății particulare (asasinate, distrugeri, delapidări, furturi, atentate) — 15 miliarde de dolari pe an; intervenția autorităților (urmărire, prindere, anchetare, detențiune) — 6 miliarde de dolari anual. Actele infracționale duc în fața instanțelor 1 500 000 de persoane pe an, în afară de martori. Cifrele menționate se referă la anul 1967. Între timp situația s-a agravat. Se apreciază că pentru anul în curs ansamblul activității infracționale va antrena un spor de cheltuieli de cel puțin un miliard de dolari.

CONSERVE DE... FLORI

ÎN florăriile din Japonia au apărut cutii de conserve cu un colorit atrăgător. Ele conțin pămînt de flori și semințe. Cutia se deschide cu o cheie obișnuită pentru conserve. După cîteva zile de stropire, apar primele frunze. Potrivit relatării revistei **Der Stern**, întreprinderea producătoare garantează începutul înfloririi după două luni și nealterarea acestor originale conserve timp de jumătate de an.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

EVOLUȚII ALE CHELTUIELILOR DE CONSUM

ALĂTURI de nivelul absolut al bugetului familiilor, evoluția structurii acestuia pe diferite categorii de cheltuieli prezintă interes nu numai pentru sociologie și demografie, ci și pentru comerț, industrie, prestări de servicii și alte domenii. Datele privind modificarea structurii cheltuielilor de consum pe o perioadă mai lungă pot furniza indicații prețioase asupra configurației viitoare a cererii solvabile, pe diverse grupe de mărfuri și servicii.

Asemenea preocupări sînt mai evidente în țările industriale, avînd în vedere atît capacitatea ridicată de absorbție a pieței, cît și tendințele către saturarea acesteia în anumite sectoare. După cum se poate vedea din tabelul alăturat, datele referitoare la evoluția (în decurs de un deceniu) a structurii bugetelor de familie în patru țări capitaliste importante relevă o serie de similitudini. Astfel, cheltuielile pentru alimentație și îmbrăcăminte, pentru înzestrarea căminului tind să se plafoneze și, ca atare, ponderea lor în buget se reduce aproape în toate cazurile. În schimb, sînt în creștere — absolută și relativă — cheltuielile pentru chirie sau achiziționarea unui apartament propriu, pentru îngrijirea sănătății, pentru învățămînt și petrecerea timpului liber.

Trebuie menționat, totodată, că cifrele medii ale statisticilor din cele patru țări ascund decalaje importante în satisfacerea nevoilor de consum ale diferitelor categorii ale populației, de multe din binefacerile civilizației moderne beneficiind în primul rînd păturile avute ale populației. Un exemplu elocvent il oferă următorul grafic, din care rezultă — de pildă — că în Franța muncitorii agricoli cheltuiesc de circa trei ori mai puțin pentru îngrijirea sănătății lor decît rentierii sau cadrele superioare din economie sau administrație.

Repartiția bugetului familial
(în % din total)

Categoria cheltuielilor de consum	Statele Unite 1968	Statele Unite variația decenală	R.F.G. 1967	R.F.G. variația decenală	Anglia 1968	Anglia variația decenală	Franța 1967	Franța variația decenală
Alimente și băuturi	21,8	—3,5	33,6	—6,4	34,5	—4,5	37,1	—7,3
Îmbrăcăminte și încălțăminte	10,5	—0,3	11,6	—1,3	3,6	—1,0	10,3	—1,2
Chirie, rate de proprietate, apă	15,0	+1,7	11,1	+4,4	9,9	+2,0	8,5	+3,4
Încălzire, energie, carburanți	7,2	—	4,6	+0,5	9,5	+2,7	5,3	— 0,4
Mobilă, echipament menajer	9,7	+0,3	12,6	—1,0	10,8	—0,3	9,7	+0,3
Igienă și îngrijire	9,1	+1,1	4,1*	+0,5	1,5*	—	11,5	+2,2
Transport și telecomunicații	11,0	+1,1	8,4	+1,2	7,8	+0,6	7,7	+1,1
Odihnă, distracție, învățămînt, cultură	6,2	+0,3	7,8	+0,3	5,2	—	6,0	+1,2
Diverse	9,5	—0,7	6,2	+1,8	12,2	+0,5	3,9	—0,3

*) Exclusiv consumul medical finanțat de asigurări. **Sursa: „Le Monde" 23 XII 1969.**

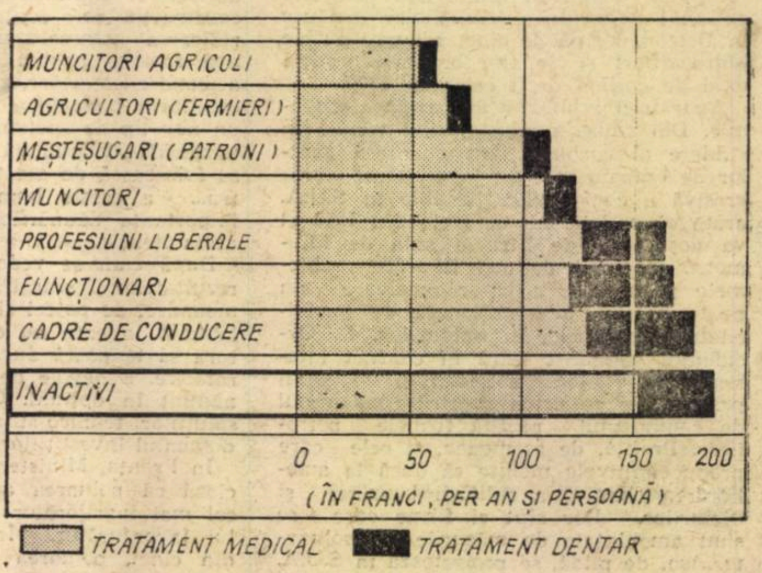

(după „Le Monde")

Cheltuielile pentru tratament medical (exclusiv spitalizarea), în raport cu categoria socio-profesională a capului familiei.

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

viața economică

ORIENTARE-DOCUMENTARE-TEORIE • ECONOMIE NAȚIONALĂ-ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 28(358)
28
VINERI
10 iulie 1970
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREȘTI
20 pagini • 2 lei

centralele industriale ȘI PLANUL

TRACTOARE

TENDINȚE MONDIALE ÎN PRODUCȚIE ȘI COMERȚ

CREȘTEREA ROLULUI CREDITULUI ÎN CONDUCEREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE

În industria de calculatoare electronice
GENERAȚIILE – FAZE CALITATIVE ALE PROGRESULUI TEHNIC

TEORIA RĂSTURNĂRII „PIRAMIDEI VENITURILOR" ȘI EVOLUȚII RECENTE ALE RATEI PLUSVALORII

viața economică

Săptăminal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

Nr-ului 28 din 10 iulie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALA

Creșterea rolului creditului în conducerea activității economice
de Virgil Pîrvu, vicepreședinte al Consiliului de administrație al Băncii Naționale
(pag. 3)

În dezbaterea centralelor industriale.
Înfăptuirea planului pe primul semestru al anului curent și măsurile de realizare a prevederilor pe 1971
(pag. 4—5)

Reducerea cheltuielilor materiale:
Corelații optime între cheltuielile materiale și creșterea producției (II)
de dr. S. Nica-Sîrbești, Grigore Vîlceanu și Maria Bucur
(pag. 6)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

La masa rotundă:
Ce trebuie făcut pentru saltul de la studiu-dosar, la studiu-eficiență
de Const. Cojocaru,
Cadre și răspunderi:
— Antonie Badea, director general — Centrala industrială de utilaje și piese de schimb pentru materiale de construcții
de Stere Popescu
(pag. 7—8)

Turism și dezvoltare
de Eugen Nicolescu
(pag. 9)

Informatica:
În industria de calculatoare electronice. Generațiile — faze calitative ale progresului tehnic
de ing. V. Baltac, I.E.T.C.
(pag. 10—11)

■ ISTORIE ECONOMICA
Drumul sinuos al metalurgiei românești în perioada interbelică
de dr. V. Axenciuc
(pag. 12)

■ TEORII ● IDEI

Puncte de vedere:
Teoria răsturnării „piramidei veniturilor" și evoluții recente ale ratei plusvalorii
de dr. Iosif Anghel, din I.C.E.
(pag. 13)

Școli — curente — economiști:
Teorii burgheze privind relațiile economice internaționale
de Virgil Ionescu
(pag. 14)

■ ECONOMIE MONDIALA

Atlasul „Vieții economice":
Tractoare
de conf. dr. Al. Puiu, asist. Const. Alexa
(pag. 16)

Din țările socialiste:
R.P. Ungară
Investițiile în contextul noului sistem de conducere și planificare
de Garam József, redactor șef al revistei „Figyelö"

R.P. Mongolă
Mersul ascendent al procesului de industrializare
de V. Brăneanu
(pag. 17)

Participarea femeilor în producția socială
de lector Ana Gluvacov, Institutul Politehnic — București
(pag. 18)

Republica Africa Centrală:
Premisele unei cooperări fructuoase
de D. Dragomirescu

Negocierile pentru lărgirea Pieței Comune: Început prudent
de I. Vianu
(pag. 19)

Redactor șef: Gheorghe DOLGU

Tiparul: Intreprinderea Poligrafică „Informația", str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CURIER

● „Proprie" și „internă".

NICOLAE IONESCU, Ploiești. — În actele normative privind reorganizarea ministerelor cu specific industrial apar noțiunile de „unitate cu gestiune economică proprie", și „unitate cu gestiune economică internă", fără a se da o definire a acestora. Din practică însă și din unele indicații date de Ministerul Finanțelor și Banca Națională rezultă că prin noțiunea de „unitate cu gestiune economică proprie" se înțelege acea care întocmește bilanț, are cont la bancă și este titulară de plan, funcționînd în baza principiilor stabilite de Decretul nr. 199/1948, avînd personalitate juridică. „Unitatea cu gestiune economică internă" este organizată pe lîngă o întreprindere cu gestiune economică proprie. Ea conduce evidența contabilă pînă la balanță, este titulară de subcont (de regulă) și uneori chiar de cont (în cazul cînd a fost autorizată de organul ierarhic superior în acest sens, în care scop i s-a defalcat normativ și mijloace proprii și are răspundere juridică limitată).

● Calculul salariului

CONSTANTIN POPESCU, Făgăraș. — Ținînd seama că în trimestrul IV/1969 ați fost în incapacitate temporară de muncă și n-ați beneficiat de premiu, salariul (cîștigul) luat în considerare la aplicarea noului sistem de salarizare în unitatea unde lucrați este cel format din salariul tarifar lunar de încadrare din luna anterioară majorării salariilor, la care se adaugă premiul mediu lunar, corespunzător cotei de 6% sau, după caz, de 4% asupra acestui salariu, în funcție de sector (tehnic-economic sau administrativ). Conform pct. 20 din anexa IX la H.C.M. nr. 914/1968, acordarea gradațiilor pentru personalul tehnic-administrativ, la începerea experimentării noului sistem de salarizare, se face ținîndu-se seama de calitățile personale ale salariaților respectivi și de stagiul în funcțiile deținute. Totodată, la acordarea gradațiilor se ține seama și de cîștigurile realizate de angajați înainte de începerea experimentării, în măsura în care aceste cîștiguri reflectau un aport corespunzător în muncă.

● Transferarea în interesul serviciului

ȘTEFANIA PREJA, Baia Mare. — Precizările fostului Comitet de stat pentru organizare și salarizare cu nr. 3463 din 31 martie 1969, și în prezent în vigoare, menționează următoarele: s-a constatat că la o serie de întreprinderi și instituții a existat practica de a se cere tuturor salariaților să completeze o cerere de angajare, chiar atunci cînd veneau prin transfer în interesul serviciului. Astfel, în cartea de muncă a apărut uneori, în mod eronat, că transferul s-a efectuat la cererea angajatului. În asemenea situații, în cazul în care un salariat contestă modul în care i s-a determinat vechimea neîntreruptă în întreprindere, respectiv instituție, iar din examinarea atentă a actelor existente la dosarul pe baza căruia s-a întocmit sau completat cartea de muncă se constată că, în fond transferul s-a efectuat în interesul serviciului, cererea angajatului constituind numai îndeplinirea unei formalități, comitetul de direcție, respectiv conducerea unității, după caz, poate să aprobe rectificarea cărții de muncă conform reglementării în vigoare.

● Cumul de funcții

ÎNTREPRINDEREA DE INDUSTRIE LOCALĂ, Dorohoi. — Reglementarea în vigoare (Legea nr. 17/1968), interzice orice cumul de funcții remunerate precum și remunerarea unor lucrări, efectuate de salariați chiar și în afara programului lor de lucru, dacă asemenea lucrări nu sînt prevăzute în H.C.M. Singura soluție, pînă la găsirea unui cadru corespunzător — este aceea a angajării, împreună cu o altă unitate, a aceluiași jurisconsult principal, fiecare unitate urmînd să-l retribuie corespunzător muncii prestate cu cîte o 1/2 de normă (sau 3/4 de normă într-o unitate și 1/4 în cealaltă).

● Imputații și rețineri

ION D. SCOREI, Sadu. — Soluția adoptată de conducerea întreprinderii este corespunzătoare reglementării în vigoare. Ținînd seama însă de deficiențele semnalate și de dv., în cadrul studiilor elaborate pentru îmbunătățirea legislației muncii, s-a examinat posibilitatea ca unitatea să aibă dreptul să emită — direct — decizia de imputare. De asemenea, se preconizează — pentru a se evita emiterea Deciziei — posibilitatea ca salariatul să-și poată lua un angajament de plată, în scris, care să înlocuiască decizia [illegible] imputare și să constituie titlul executoriu.

SCRISORI ● SCRISORI ● SCRISORI

PERSONAL DE SERVICIU SAU TEHNICO-ADMINISTRATIV ?

DUPĂ ce enumeră funcțiile care se includ în categoria personalului de serviciu Instrucțiunile nr. 23 pentru completarea dărilor de seamă statistice privind indicatorii de muncă și salarii, la capitolul „Distribuția salariaților pe categorii" (art. 33) precizează: „Nu intră în această categorie, ci în a muncitorilor următoarele funcții: oameni de serviciu din curțile industriale, muncitoarele care spală și repară îmbrăcămintea de protecție și cismarii care repară încălțămintea de protecție".

În sensul textului de mai sus se naște firesc următoarea întrebare: De ce funcția de personal de serviciu cu zona de deservire a birourilor trebuie să fie încadrat numai pe statul de funcțiuni al personalului tehnico-administrativ? De ce este mai tehnică sau mai administrativă atribuția personalului de serviciu care curăță birourile față de cel care își desfășoară activitatea în curțile industriale?

Consider că la stabilirea raportului de muncitori ce revine personalului tehnico-administrativ menținerea în continuare a acestei distribuții nu reflectă realitatea. Pe de altă parte locul ocupat pe schema personalului tehnico-administrativ de către personalul de serviciu este mai puțin justificat față de situația în care acest loc ar aparține unui salariat cu pregătire tehnică.

ing. Eva SCHÖNBERG
Tîrnăveni

PREȚUL UNOR MĂRFURI DEMODATE

SE ȘTIE că o parte din stofele din stoc se demodează și, pentru a putea fi vîndute, trebuie reduse prețurile. Această situație o aflăm în comerțul de stat, fapt pentru care s-a elaborat H.C.M. 966/1963. La art. 13 de exemplu se prevede că „aceste mărfuri se vor credita de către Banca Națională pe termen de 12 luni, de la data aplicării reducerii de preț". Din păcate, pentru noi bineînțeles, această înlesnire este dată numai pentru comerțul de stat și cooperația de consum. Astfel, se creează situația ca în comerțul de stat să existe stofe cu un preț redus iar în cooperativele noastre, același material să aibă prețul inițial. Mai mult, pentru aceste mărfuri sîntem obligați să plătim credite cu dobînzi penalizatoare. Drept ar fi ca pentru aceste mărfuri să se aplice, în toate cazurile, actele normative, actele prevăzute pentru comerț.

I. LUCA
Contabil șef
U.J.C.M. — Maramureș

REPLICĂ LA O... OPINIE

PROPUNERILE cu privire la debitorii proveniți din vînzarea mărfurilor cu plata în rate (nr. 10), nu aduc noutăți. În noua etapă de dezvoltare, se impune un sistem de vînzare cu plata în rate modern, comod pentru ambele părți și cu cheltuieli reduse. Întreprinderile comerciale trebuie eliberate de balastul acestei categorii de vînzări care ocupă un numeros personal. Acesta s-ar realiza prin acordarea de credite de către Casa de Economii și Consemnațiuni. Creditul să se acorde în baza unei cereri în care să fie menționat (de către întreprindere) venitul brut al solicitatorului, precum și eventualele popriri ce grevează salariul; să fie dat sub formă de cecuri cu valori limitate, cu putere circulatorie numai în magazinele de produse manufacturate.

Beneficiarul de credite să-și poată cumpăra bunurile necesare de la orice magazin din țară. În caz că își schimbă domiciliul, să primească credit numai după ce i-au sosit referințele de solvabilitate de la unitatea C.E.C. în raza căreia a locuit. În noul sistem, spre deosebire de cel actual cînd există mai multe contracte (unul la mobilă, altul la electrice etc.), salariatul ar avea o singură evidență, la unitatea C.E.C. unde își are domiciliul.

Ifrosie V. TOADER
economist
București

UNDE SÎNT ECONOMIILE...

FORMA și conținutul documentelor contabile au suferit îmbunătățiri esențiale care se oglindesc în reducerea volumului de muncă. Sînt și situații cînd nu s-au obținut avantaje care să justifice trecerea de la un formular la altul. Așa, spre pildă, imprimatele: decont de cheltuieli (3—04, A—5), referat pentru acordarea avansului (3—03, A—6) ordin de deplasare (11—06), aviz pentru înregistrare (3—05 form. 1/48 din A—5) nu satisfac [illegible] rințele scopului pentru care [illegible] tipărit deoarece au un format extrem de redus. De exemplu, la „referat pentru acordarea avansului" nu este spațiu pentru „scopul" avansului, fiind necesar un alt referat. Documentele nu pot fi îndosariate întrucît nu dispun de marginea necesară, conținutul de pe verso se alterează și trebuie lipit pe o altă hîrtie, într-un cuvînt mai mult consum de material decît înaintea îmbunătățirii. Situația este similară și la celelalte documente arătate mai sus.

Gheorghe LAZANU
economist
Cluj

RESURSE

O SERIE de mici animale acvatice și terestre constituie importante resurse de hrană mult solicitate la export. Este vorba de unele viețuitoare cum sînt broaștele comestibile, racii și scoicile, iepurii de casă, melcii și broaștele țestoase de pădure.

Principala cale de valorificare a resurselor respective o constituie crearea unor capacități de prelucrare care să asigure transformarea materiilor prime în produse competitive la export sau pentru nevoile interne. Această problemă merită, după părerea mea, mai multă atenție din partea organelor competente.

ing. Gh. I. GHELAȘE
[illegible]

ECONOMIE NAŢIONALĂ

CREŞTEREA ROLULUI CREDITULUI ÎN CONDUCEREA ACTIVITĂŢII ECONOMICE

VIRGIL PÎRVU
vicepreşedinte al Consiliului de administraţie al Băncii Naţionale

ÎN CADRUL vastului program de perfecţionare a organizării, conducerii şi planificării economiei naţionale, un loc central îl ocupă măsurile cu privire la mai buna utilizare în economia noastră a finanţelor şi creditului. Hotărîrile Consiliului de Miniştri, recent aprobate, cu privire la planificarea, repartizarea şi vărsarea beneficiilor, finanţarea mijloacelor circulante, finanţarea şi creditarea investiţiilor precum şi creditarea pe termen scurt şi efectuarea plăţilor între unităţile socialiste constituie o etapă importantă în traducerea f[illegible]ată, la nivelul întregii economii na[illegible]le, a programului aprobat de Conferinţa Naţională a P.C.R. din decembrie 1967. Elaborate pe baza unei analize ştiinţifice a realităţilor economiei României, în concordanţă cu măsurile aplicate în ultimul timp în privinţa perfecţionării, organizării şi conducerii întreprinderilor, cu prevederile noilor legislaţii din domeniul contractelor economice, investiţiilor, cointeresării, perfecţionării activităţii de comerţ exterior, noile acte normative în problemele finanţelor şi creditului aduc o contribuţie de seamă la sporirea rolului acestora în ridicarea eficienţei activităţii economice.

Printre măsurile luate în domeniul financiar-bancar, perfecţionarea creditului pe termen scurt şi a organizării plăţilor între organizaţiile socialiste prezintă o importanţă deosebită. Corespunzător cerinţelor fiecărei etape de dezvoltare a economiei, metodele folosite în domeniul creditului pe termen scurt au fost perfecţionate astfel încît acesta să constituie un mijloc cît mai eficient de control asupra realizării planului şi bugetului de stat, de ridicare a rentabilităţii întreprinderilor, de influenţare a gospodăririi cît mai eficiente a mijloacelor materiale şi băneşti puse la dispoziţia întreprinderilor. Perfecţionarea sistemului de creditare este un proces continuu, cerut de necesităţile economiei, astfel încît creditul să corespundă cerinţelor fiecărei perioade.

Concomitent cu dezvoltarea economiei naţionale, cu îmbunătăţirea relaţiilor de credit, a avut loc şi o sporire a volumului de credite pe termen scurt pe care întreprinderile îl primesc de la bănci. La sfîrşitul anului 1969, angajamentele de credite ale întreprinderilor erau cu 51% mai mari faţă de începutul acestui cincinal.

Creditul bancar deţine o pondere importantă în formarea mijloacelor circulante ale întreprinderilor — 45% din totalul mijloacelor circulante folosite de întreprinderi pe ansamblul economiei — ceea ce scoate în evidenţă rolul acestuia în finanţele întreprinderilor. Pornind de la aceasta, rezultă importanţa deosebită pe care o au relaţiile de credit în economia noastră, atenţia ce trebuie acordată acestei însemnate categorii economice.

La lucrările plenarei din decembrie 1969, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a arătat că **„este necesar să se întărească rolul creditului şi al controlului financiar, să se sporească răspunderea economică a întreprinderii pentru modul cum se utilizează fondurile băneşti şi materiale, să se reflecte mai corespunzător efortul propriu al întreprinderilor în rentabilitatea acestora".**

Noile reglementări în domeniul creditului au ca scop să sporească aportul creditului la folosirea mai bună a fondului de mijloace al economiei, în vederea obţinerii unei rentabilităţi cît mai ridicate. Cu toate rezultatele obţinute în îmbunătăţirea creditării, analiza modului cum a fost folosit creditul în diverse ramuri demonstrează că nu întotdeauna întreprinderile s-au preocupat de utilizarea cu maximum de eficienţă a fondurilor împrumutate de la bancă, din care cauză unele dintre acestea nu au fost rambursate la scadenţă. Deşi din totalul plasamentelor de credite, împrumuturile nerambursate la termen reprezintă circa 5%, totuşi există în medie un număr de circa 150 întreprinderi industriale care au credite restante faţă de bancă pe o perioadă mai lungă. Existenţa împrumuturilor restante s-a datorat mai ales faptului că în unele întreprinderi s-au format imobilizări de mijloace circulante ca urmare a unor neajunsuri în desfăşurarea aprovizionării tehnico-materiale sau în realizarea planului de producţie şi de desfacere, întreprinderile utilizînd un volum mai mare de fonduri decît cel rezultat din desfăşurarea normală a planului de activitate.

Pornind de la necesitatea obiectivă a rolului pe care banii şi creditul trebuie să-l aibă în influenţarea activităţii întreprinderilor, pentru folosirea cu răspundere sporită a fondurilor materiale şi băneşti ce li se pun la dispoziţie pentru realizarea sarcinilor de plan, noile metode de creditare au la bază o concepţie nouă în legătură cu relaţiile dintre bancă şi întreprindere, în legătură cu modul de stabilire şi acordare a fondurilor de către bănci. **Concepţia care stă la baza noilor metode de creditare porneşte de la necesitatea ca fiecare întreprindere să-şi desfăşoare activitatea cu un volum de fonduri limitate la sarcinile din plan, fără să atragă în circuit mijloace materiale şi băneşti peste nevoile reale. În funcţie de sarcinile de plan, întreprinderilor li se vor stabili limite de credite în cadrul necesarului de fonduri pentru fiecare trimestru în parte, care reprezintă în fapt capacitatea lor de plată din contul de la bancă.**

Spre deosebire de tehnica de creditare practicată pînă în prezent, care prevedea efectuarea neîntreruptă a plăţilor între întreprinderi, indiferent dacă acestea se încadrau sau nu în fondurile planificate, plusul de plăţi efectuîndu-se pe seama creditului bancar pentru care se percepeau dobînzi majorate, **în viitor plăţile se vor efectua de bănci numai în limita fondului planificat pe fiecare trimestru.** Încadrarea întreprinderilor în limita creditelor aprobate, în condiţiile îndeplinirii integrale a sarcinilor de plan, trebuie să constituie obiectivul central al activităţii de creditare. Prin intermediul limitei de credite se va putea urmări modul cum întreprinderea îşi desfăşoară activitatea, deoarece ea va scoate la iveală atît abaterile de la îndeplinirea sarcinilor economice şi financiare cît şi imobilizările de fonduri care determină apariţia împrumuturilor restante. **Capacitatea de plată va constitui în viitor, o problemă a întreprinderii şi aceasta va aduce o schimbare de fond în relaţiile bancă-întreprindere care vor fi aşezate pe principii noi ce-şi au izvorul în întărirea gestiunii proprii, în creşterea răspunderii întreprinderii în gospodărirea fondurilor materiale şi băneşti, în sporirea interesului conducerii întreprinderilor în ceea ce priveşte situaţia creditelor bancare.**

Această măsură, deosebit de importantă, impune din partea fiecărei întreprinderi aplicarea de măsuri care să asigure o desfăşurare ritmică a activităţii în toate compartimentele — aprovizionare, producţie, desfacere, încasarea contravalorii mărfurilor vîndute. Pentru aceasta întreprinderile vor trebui să se aprovizioneze numai cu ceea ce le este strict necesar şi să producă ceea ce are desfacerea asigurată, cerinţă care coincide cu prevederile legii contractelor. De asemenea, întreprinderile vor trebui să se ocupe şi mai mult de încasarea contravalorii mărfurilor vîndute, stimulîndu-le şi pe calea creditului preocuparea pentru realizarea indicatorului cu privire la producţia marfă vîndută şi încasată care oglindeşte rezultatul direct şi util al activităţii productive şi care în final stă la baza cointeresării materiale a salariaţilor.

Măsura luată implică o grijă sporită atît din partea cumpărătorului cît şi a vînzătorului. Orice întreprindere care se angajează faţă de alta trebuie să se asigure în prealabil că la termenul stabilit va avea fondurile băneşti necesare din care să efectueze plata, evitînd consecinţele negative care pot apărea din lipsa capacităţii de plată. La rîndul său şi furnizorul va fi interesat de a se informa asupra capacităţii de plată a clientului său pentru a evita greutăţile financiare ce pot surveni în activitatea sa, ca urmare a neîncasării la timp a mărfurilor vîndute sau serviciilor prestate. Noul sistem de creditare reglementează şi cazurile cînd unele întreprinderi cu activitate bună, datorită unor cauze obiective, independente de voinţa lor, sînt în situaţia de a apela la credite peste fondurile aprobate iniţial. **În cazul întreprinderilor cu activitate în general bună şi la care apare incidental o nevoie suplimentară de fonduri, ca urmare a nesincronizării în anumite perioade a plăţilor cu încasările, băncile vor accepta ca plăţile să se efectueze şi peste limita stabilită pe un termen ce nu poate depăşi 15 zile, timp în care întreprinderile şi băncile vor trebui să ia măsuri pentru încadrarea în limita de creditare aprobată.**

Perioada de 15 zile în care volumul fondurilor va putea depăşi nivelul stabilit iniţial este considerată ca o situaţie incidentală, rezultatul unei neconcordanţe temporare între încasări şi plăţi, măsura fiind un sprijin dat întreprinderilor cu o activitate bună. În acest timp, conducerile întreprinderilor sînt obligate să ia măsuri pentru impulsionarea livrărilor şi încasărilor în vederea încadrării în limita fondurilor normale. Nu sînt excluse situaţiile cînd, din analizele ce se vor face în această perioadă, să rezulte că întreprinderea va trebui să fie sprijinită de bancă cu un credit pentru nevoi temporare, care să-i majoreze limita de fonduri. Bineînţeles că **aceste credite pentru nevoi temporare nu vor fi acordate decît în cazuri bine justificate din punct de vedere economic, cînd insuficienţa temporară de fonduri nu se datoreşte unor neajunsuri în activitatea întreprinderii, ci sînt consecinţa unor greutăţi independente de munca acesteia.**

Un alt element nou care stă la baza sistemului de creditare aprobat este şi acela că în procesul de creditare se face o distincţie între unităţile economice bune, care îşi realizează planul şi-şi gospodăresc cu grijă mijloacele ce le au la dispoziţie şi unităţile care prezintă rămîneri în urmă în execuţia planului, au neajunsuri în folosirea mijloacelor ma-

(Continuare în pag. 9)

NOI OBIECTIVE ECONOMICE

● **Cea mai mare** şi mai modernă întreprindere din judeţul Sălaj, **Fabrica de produse ceramice pentru construcţii**, a început să funcţioneze. Cuptorul tunel de 151 m, care a ajuns la regimul optim de temperatură, a realizat prima şarjă. Noua unitate va produce anual peste 30 milioane de cărămizi pentru zidărie aparentă, blocuri ceramice cu goluri şi diferite alte corpuri pentru construcţii, precum şi circa 5 milioane plăcuţe ceramice ornamentale. Secţiile de formare, de uscare şi ardere sînt în mare parte automatizate.

Deşi fabrica produce acum din plin, constructorii Întreprinderii de construcţii şi montaje-Cluj n-au părăsit şantierul. Ei continuă munca la obiectivele înscrise în planul celei de-a doua etape de dezvoltare. În total, suprafaţa construită aici se va ridica la peste 17 000 mp, incinta noii fabrici măsurînd mai bine de 4 hectare.

● **La Fabrica chimică din Mărăşeşti** au intrat în funcţiune alte două noi secţii, prevăzute în planul de extindere a unităţii. În noile secţii se vor produce anual 900 tone gelatină alimentară şi 3 000 tone fosfat tricalcic. Noile spaţii de producţie vor putea valorifica mai eficient materiile prime, asigurînd o mai mare diversificare a producţiei. Astfel, fabricarea gelatinei alimentare se face prin prelucrarea oaselor tari, care constituiau reziduuri ale industriei alimentare. În acelaşi timp, se asigură folosirea integrală a capacităţilor de calcinare a oaselor degelatinate, atît prin calcinarea întregii cantităţi de şrot provenit din fabricarea cleiului de oase, cît şi a unei cantităţi de apatită pentru obţinerea fosfatului tricalcic solicitat de sectorul zootehnic.

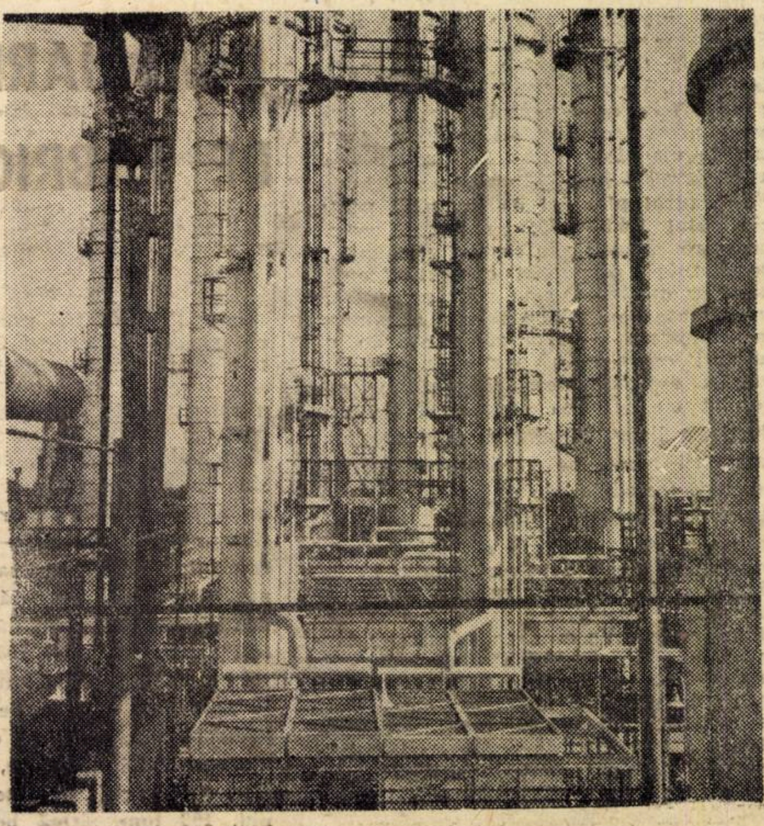

Coloanele Brazilor

(Foto : Gh. Vinţilă)

ÎN DEZBATEREA CENTRALELOR INDUSTRIALE

ÎNFĂPTUIREA PLANULUI PE PRIMUL SEMESTRU AL ANULUI CURENT ŞI MĂSURILE DE REALIZARE A PREVEDERILOR PE 1971

DEZBATERILE ce au loc în prezent în consiliile de administraţie ale centralelor industriale şi ale unităţilor cu statut de centrală în legătură cu modul de realizare a planului pe primul semestru al anului curent, cît şi în ce priveşte măsurile tehnico-organizatorice care să asigure condiţii favorabile înfăptuirii prevederilor pe 1971, constituie o expresie grăitoare a democraţiei socialiste din ţara noastră, a participării tot mai largi a oamenilor muncii la activitatea de conducere a economiei.

Analiza rezultatelor şi deficienţelor manifestate în activitatea unor unităţi, este împletită cu un larg schimb de experienţă pentru generalizarea metodelor înaintate, pentru scoaterea în evidenţă a noi resurse ce vor trebui fructificate în viitor. Totodată, discuţiile şi propunerile participanţilor în legătură cu prevederile de plan pe 1971 urmăresc găsirea celor mai corespunzătoare mijloace —potrivit specificului de producţie al fiecărei unităţi — pentru folosirea din plin a potenţialului tehnic şi uman, în vederea ridicării continue a productivităţii muncii. O deosebită atenţie este acordată problemelor sporirii eficienţei economice a întregii activităţi — utilizarea mai bună a materiilor prime, micşorarea cheltuielilor de producţie, mărirea economiilor la preţul de cost şi a beneficiilor etc. — baza dezvoltării, în continuare, a economiei naţionale, a ridicării nivelului de trai al poporului.

Centrala minelor şi metalurgiei neferoase — Baia Mare

SPORIREA PRODUCTIVITĂŢII MUNCII — OBIECTIV MAJOR

MINERII maramureşeni şi-au îndeplinit şi depăşit sarcinile de plan pe primul semestru al acestui an: **producţia globală 106,3%, producţia marfă 105%, productivitatea pe un salariat 105,2% şi beneficii peste plan** (pe primele 5 luni) **9670 mii lei.**

În prezent unităţile miniere se preocupă, pe de o parte, de asigurarea îndeplinirii sarcinilor de producţie pe 1970, iar pe de altă parte, de intensificarea ritmului la lucrările geologice, de deschidere şi pregătire a noilor capacităţi pentru producţia anilor viitori. Asigurarea capacităţilor de producţie la nivelul sarcinilor viitorului cincinal constituie o condiţie principală. Îndeplinirea sarcinilor de plan curente permite o orientare mai fermă a muncii comitetelor de direcţie spre asigurarea viitoarelor capacităţi de producţie; deşi la toate exploatările planul lucrărilor de pregătire a fost îndeplinit şi depăşit, pe genuri de lucrări există şi unele rămîneri în urmă. Aşa, de pildă, la Cavnic şi Săsar, sarcinile fizice la galerii direcţionale, la suitori nu sînt realizate la nivelul impus. Maşinile de încărcat sînt slab folosite (Cavnic, Băiuţ, Săsar), iar cele pneumatice lucrează sub parametri (Nistru, Herja, Baia Sprie, Baia Borşa). Pe ansamblul centralei se impune o folosire intensivă a tehnicii existente, aceasta constituind un obiectiv central în planul de lucru al Consiliului de administraţie.

În cadrul planului de investiţii pentru cincinalul 1971—1975, pe lîngă lucrările necesare dezvoltării, respectiv asigurării continuităţii producţiei exploatărilor şi uzinelor existente, s-au prevăzut fonduri importante pentru deschiderea şi punerea în exploatare a noilor zăcăminte de minereuri complexe. Volumul necesar de lucrări de deschidere şi pregătire este corelat cu sporirea capacităţii de producţie a liniei de abataj, prin creşterea avansării medii pe verticală şi mărirea ponderii metodelor de exploatare cu productivitate mărită.

În studiul întocmit la nivelul centralei privind **ridicarea nivelului tehnic** în perioada 1971—1975, pentru asigurarea volumului de lucrări de deschidere şi pregătire, se prevede mărirea saltului la înaintări cu 68,7% în 1975 faţă de realizările anului 1969, extinderea folosirii platformelor de săpare a suitorilor, experimentarea şi adaptarea unor noi metode de săpare a lucrărilor înclinate cu instalaţii speciale. Totodată, se va extinde încărcarea mecanică în galerii la 76% în anul 1975.

Realizarea producţiei de minereu pentru acoperirea producţiei de metale necesită extragerea din abatajele subterane a unor cantităţi sporite de minereuri, în anul 1975 producţia va fi de 1,7 ori mai mare decît cea realizată în anul 1969, la aceasta contribuind în mare măsură faptul că începînd din 1972 se va trece la exploatarea zăcămîntului Şuior în exclusivitate din subteran. Orientarea principală, în viitor, este schimbarea ponderii metodelor de exploatare în favoarea celor cu productivitate mărită, precum şi sporirea productivităţii fizice a acestora.

În perioada cincinalului va creşte producţia obţinută prin metoda cu subetaje de 2,6 ori, iar cea provenită prin metoda cu surpare de 1,5 ori. De asemenea, se va introduce şi extinde metoda de exploatare cu surpare în subetaje, la care creşterea prevăzută este de 5,5 ori. Realizarea acestor obiective este condiţionată de asigurarea cu utilaje corespunzătoare. Subordonat aceluiaşi scop se prevede **extinderea transportului mecanizat** în abataje cu maşini de încărcat pe pneuri şi trolii-screpere, de la 11,1% în anul 1969 la 39,7% în 1975. Ţinînd seama că transportul gravitaţional va reprezenta 38,1% în anul 1975, încărcarea şi transportul manual în abataje va scădea de la 33,2% în 1971 la 22,2% în anul 1975.

În condiţiile prezentate, **productivitatea muncii în abataj** va creşte an de an. În această privinţă specialiştii întrevăd îmbunătăţiri pe parcurs, pe baza studiilor de cercetare ce se efectuează actualmente prin noi tehnologii, precum şi prin mărirea gradului de extindere a metodelor de productivitate ridicată, introducerea rambleului hidraulic la Baia-Sprie şi Băiuţ etc. Totodată, orientarea de bază a consiliului de administraţie constă în îmbunătăţirea raportului dintre efectivul din subteran şi cel de la suprafaţă, introducerea şi extinderea mecanizării şi automatizării unor operaţii ale procesului tehnologic etc.

O altă preocupare majoră a consiliului de administraţie este şi **pregătirea cadrelor calificate** de muncitori, maiştri şi tehnicieni prin intermediul şcolilor profesionale, prin ucenicie la locul de muncă, prin învăţămîntul postliceal. Numai în anul şcolar 1970/71 s-au planificat peste 300 locuri; se pregătesc cadre de electricieni şi lăcătuşi de mină, mecanizatori, strungari şi sudori, maiştri mineri, forjori, sondori etc. În acelaşi timp, se va pune un accent mai mare pe întărirea disciplinei în muncă şi utilizării intensive a forţei de muncă — domenii în care există încă serioase rezerve interne.

Dezbaterile ce au avut loc recent în cadrul centralei din Baia Mare în legătură cu înfăptuirea planului pe primul semestru al acestui an, cît şi în jurul măsurilor de realizare a prevederilor pe 1971, au evidenţiat noi posibilităţi care, alături de aplicarea unor măsuri tehnico-organizatorice, creează cadrul propice de îndeplinire şi depăşire a sarcinilor prezente şi viitoare de plan.

Maria IONIŢĂ

Centrala industrială de maşini electrice şi materiale electrotehnice

ACŢIUNI COMPLEXE PENTRU DIMINUAREA COSTURILOR DE FABRICAŢIE

DIN RAPORTUL prezentat de directorul general în cadrul Consiliului de administraţie al Centralei industriale de maşini electrice şi materiale electrotehnice a reieşit că în cele şase luni din 1970, centrala a obţinut succese remarcabile. **Principalii indicatori,** care caracterizează sintetic activitatea productiv-economică **au fost îndepliniţi în următoarele proporţii: producţia globală — 100,3% (ceea ce reprezintă 47,3% din sarcina de plan anuală), producţia marfă — 100,3%, producţia marfă vîndută şi încasată — 101,9%, beneficiul — 103,8%.**

În această perioadă, **au fost livrate peste prevederi o serie de produse de importanţă vitală pentru diferite sectoare ale economiei naţionale, ca: 83 km conductori electrici, 32 tone funii de aluminiu, 193 tone sîrmă bobinaj textil, 212 km cabluri electrice, 25 ascensoare etc.** De asemenea, **sarcinile de plan la export au fost realizate în proporţie de 104,2%,** livrîndu-se în plus partenerilor externi un număr apreciabil de motoare electrice de diferite puteri şi pentru diverse domenii de utilizare, corpuri de iluminat etc. Cu ocazia analizei s-a remarcat că deşi întreprinderea „Electromureş" din Tîrgu Mureş a fost serios afectată de inundaţiile din luna mai, pe ansamblul centralei contractele au fost onorate integral.

Pornind de la nivelul rezultatelor înregistrate în prima jumătate a anului, au fost amplu şi profund investigate o serie de rezerve de natură tehnică, tehnologică şi de ordin organizatoric existente în compartimentele de bază a întreprinderilor din cadrul centralei (Fabrica de cabluri şi materiale electroizolante, „Acumulatorul", Uzina de maşini electrice, Întreprinderea de fabricaţie şi montaj ascensoare din Bucureşti, „Electrobanat" şi „Electromotor"-Timişoara, „Electromureş", „Electroprecizie"-Săcele, „Electroceramica"-Turda, Fabrica de motoare electrice — Piteşti şi Fabrica de frigidere — Găeşti). Efortul gîndirii colective s-a soldat cu identificarea unor noi posibilităţi de sporire a producţiei, productivităţii muncii, de diversificare şi îmbunătăţire a calităţii produselor, de reducere a costurilor de fabricaţie. Comparativ cu prevederile pe acest an, **în planul pe 1971 sînt înscrise creşteri apreciabile: la producţia globală industrială 17,5%, la producţia marfă 17,4%, cheltuielile la 1000 lei producţie marfă vor scădea cu 25,8%, comparativ cu nivelul planificat pentru anul în curs.**

Din multitudinea aspectelor abordate, ne-a reţinut atenţia în mod deosebit, opiniile şi mai ales măsurile propuse de participanţi pentru reducerea cheltuielilor de fabricaţie. În acest sens, **s-a propus ca atît la materiile prime şi materialele de bază, cît şi la cele auxiliare să fie reanalizate normele şi stabilite măsurile cele mai adecvate, sub raportul eficacităţii, pentru reducerea substanţială a consumurilor specifice.** Pe baza calculelor elaborate s-a stabilit că în **1971, normele de consum din planul de stat al centralei vor fi diminuate — prin măsurile luate în fiecare întreprindere — cu 4%, comparativ cu nivelele planificate pe anul în curs. Reproiectarea** pe scară largă a motoarelor electrice, va permite reducerea gabaritului şi greutăţii proprii, concomitent cu îmbunătăţirea, în continuare, a caracteristicilor tehnice şi funcţionale şi diminuarea consumurilor specifice de metal.

Paralel cu modernizarea fabricaţiei prin reproiectarea unor produse, în 1971, **vor fi asimilate o serie de produse noi,** mai evoluate sub raport constructiv (ponderea lor va fi de 11,8% în totalul produselor), care încorporează cantităţi mai reduse de metal şi alte materiale. În vederea reducerii importului, **s-a elaborat un amplu program de autoutilare,** care prevede fabricarea cu forţe proprii a unor maşini specializate, cu ajutorul cărora să se execute, în condiţii optime, operaţiile specifice fabricaţiei de serie mare în uzinele constructoare de motoare electrice. În acest mod se vor economisi fonduri valutare apreciabile, iar maşinile, realizate la costuri reduse, vor fi corelate mai bine dimensional şi sub raportul capacităţii cu volumul producţiei ce se cere fabricată. De asemenea, **au fost dezbătute posibilităţile de a se extinde utilizarea înlocuitorilor** pentru a se economisi importante fonduri materiale şi băneşti. Astfel, numai prin înlocuirea mantalei de PVC cu alta dintr-un material mai ieftin, cu aceleaşi proprietăţi fizico-mecanice, Fabrica de cabluri şi materiale electroizolante scontează obţinerea unei economii de circa 15 milioane lei, iar prin asimilarea unor produse pe bază de hîrtie de mică, în locul celor care utilizează foiţa de mică, se vor economisi încă 15 milioane lei.

Cifrele de plan pe 1971 urmează să fie dezbătute în fiecare întreprindere, secţie şi atelier, la fiecare loc de muncă. Cu acest prilej vor fi identificate şi atrase în circuitul productiv noi resurse, care vor contribui efectiv la multiplicarea posibilităţilor de îndeplinire şi depăşire a sarcinilor de plan, de ridicare a întregii activităţi economice pe trepte calitativ superioare.

I. BUMBEA

REDUCEREA CHELTUIELILOR MATERIALE

CORELAȚII OPTIME ÎNTRE CHELTUIELILE MATERIALE ȘI CREȘTEREA PRODUCȚIEI (II)

(Vezi partea I, în numărul 26 al revistei noastre).

Sporirea eficienței cheltuielilor materiale

CALEA PRINCIPALĂ de sporire a producției agricole, solicitată atît de necesitățile de consum intern cît și de export, este calea intensivă. Desigur că aceasta presupune efectuarea în continuare a unor cheltuieli materiale sporite — diferențiate pe sectoare de activitate — necesare atît creării unei baze tehnice materiale corespunzătoare cerințelor unei agriculturi intensive, cît și pentru asigurarea condițiilor ca investițiile efectuate să poată da maximum de randament. Aceasta pune pe prim plan, așa cum arătam, stabilirea unui raport optim între cheltuielile efectuate și producția obținută, raport care să determine o scădere a ponderii cheltiuelilor materiale în producția globală atît pe întreaga agricultură, pe cele două tipuri de unități, cît și pe fiecare unitate agricolă în parte.

Pentru realizarea acestui obiectiv se poate acționa concomitent din două direcții: prima și cea mai importantă constă în luarea tuturor măsurilor tehnice, economice și organizatorice astfel ca rezultatul final al intensificării producției, al creșterii cheltuielilor materiale, să se concretizeze într-un volum cît mai mare de producție; cea de a doua, dar nu mai puțin importantă, presupune îndreptarea eforturilor spre raționalizarea (economisirea) cheltuielilor de producție, care nu trebuie însă făcută în detrimentul cerințelor tehnologice, prin diminuarea arbitrară a necesarului de semințe, furaje etc., a volumului de lucrări, ci să constituie rod al spiritului gospodăresc al unităților agricole și al cadrelor din agricultură.

Creșterea producției — cale principală de sporire a eficienței cheltuielilor materiale

PENTRU CA EFECTUL economic al cheltuielilor materiale să rezulte dintr-o sporire a producției, acestea nu trebuie făcute la întîmplare. Sporirea producției agricole nu solicită numai semințe de calitate, asigurarea unei baze tehnice corespunzătoare, metode moderne de lucru etc., într-un cuvînt cheltuieli mari la unitatea de suprafață, ci și luarea unor măsuri tehnico-organizatorice care să faciliteze obținerea de rezultate superioare, demonstrarea eficienței cheltuielilor efectuate. Ne vom referi în continuare la cîteva dintre aceste măsuri, considerate ca fiind cele mai importante.

Sporirea producției agricole presupune în primul rînd creșterea gradului de mecanizare al lucrărilor. Eforturile materiale făcute pentru acest scop sînt și trebuie continuate, îndreptate spre asigurarea gamei necesare de tractoare și mașini agricole, care să permită mecanizarea proceselor de muncă în toate ramurile producției agricole, în forme de relief diferite, precum și măsuri care să faciliteze utilizarea completă și în tot timpul anului a bazei tehnice. Pentru creșterea producției agricole un rol deosebit de important îl are nu numai mecanizarea ca atare a lucrărilor, ci realizarea acestora la timpul cerut de agrotehnica avansată și în condiții corespunzătoare de calitate. Există încă unele unități agricole, în special cooperative, care deși au un grad înalt de mecanizare a lucrărilor, înregistrează pierderi de producție din cauză că nu întreprind măsuri pentru a realiza la timpul oportun unele lucrări de prășit, recoltare, transport și depozitare. Ca urmare, în asemenea unități nu există concordanță între creșterea cheltuielilor cu mecanizarea lucrărilor și creșterea producției de porumb, floarea soarelui, de legume etc. Eliminarea unor astfel de neajunsuri din activitatea cooperativelor agricole va fi facilitată, printre altele, și de măsurile recente privind înființarea din acest an în fiecare unitate, a secțiilor de mecanizare cu caracter permanent, care vor permite, datorită modului nou de organizare a activității lor, executarea la timp și în condiții de calitate a tuturor lucrărilor, folosirea la întreaga capacitate a mașinilor și tractoarelor, ceea ce va avea o influență directă asupra creșterii producției și sporirii eficienței mecanizării lucrărilor.

În sporirea producției agricole un rol deosebit îl are aplicarea îngrășămintelor chimice. Creșterea eficienței acestora și deci a producției agricole, în condițiile în care cu toată sporirea importantă a cantităților administrate la hectar, industria noastră chimică nu poate satisface încă în întregime nevoile unei agriculturi intensive, se poate realiza pe mai multe căi. În primul rînd prin asigurarea cu prioritate a necesarului de îngrășăminte la culturile care le valorifică cel mai bine, dînd cel mai mare spor de producție (culturi irigate, grîul, porumbul, plantele tehnice, sfecla de zahăr, floarea soarelui etc.). De asemenea, o atenție mai mare în alcătuirea corespunzătoare a unor doze cu un raport echilibrat dintre NPK, în funcție de cerințele specifice ale fiecărei plante, în condițiile pedoclimatice date, administrarea lor la timpul oportun și în stare fizică corespunzătoare etc., constituie o premisă la fel de importantă pentru sporirea producției ca efect al cheltuielilor cu îngrășăminte chimice.

Experiențele efectuate pe loturi demonstrative ne arată că administrarea unui kg de îngrășămînt chimic substanță brută, atunci cînd aceasta este făcută ținînd seama de caracteristicile solului și ale plantei, poate aduce un spor de producție de cel puțin 1 kg grîu, și 2 kg porumb. Un calcul estimativ ne arată, spre exemplu, că în anul 1967 în cooperativele agricole, ca urmare numai a cantităților de îngrășăminte chimice aplicate la cultura grîului și porumbului, ar fi trebuit să se realizeze un spor de producție de cel puțin 388 mii tone și respectiv 362 mii tone. Or, față de anul 1966, întregul spor de producție la grîu, datorat și celorlalți factori de creștere a producției, a fost de 436 mii tone, la cultura porumbului neînregistrîndu-se nici un spor de producție. Desigur, asupra creșterii producției de cereale influențează încă într-o măsură importantă și condițiile naturale, dar ele nu scuză deficiențele de ordin organizatoric și gospodăresc, care se manifestă în folosirea bazei materiale de care dispun unitățile agricole.

Creșterea producției agricole pe măsura eforturilor materiale pe care le fac statul și unitățile agricole pentru extinderea suprafețelor irigate necesită întreprinderea unor acțiuni care să permită darea la timp în exploatare a acestora, folosirea lor la întreaga capacitate, administrarea la timp și în număr corespunzător a udărilor, utilizarea lor pentru culturile care dau cel mai mare randament la hectar. La acestea trebuie adăugate măsurile legate de alegerea soluțiilor optime din punct de vedere tehnic și economic care să permită, pe de o parte, evitarea risipei de teren, degradarea acestuia prin sărăturare secundară și înmlăștinire, iar pe de altă parte, să faciliteze îndeplinirea tuturor parametrilor economici proiectați.

În anii 1967 și 1968, spre exemplu, din întreaga suprafață amenajată pentru irigat în cooperativele agricole, pentru care s-au efectuat importante cheltuieli materiale, peste 20% nu a fost irigată. Un calcul estimativ ne arată că dacă această suprafață ar fi fost irigată și ar fi fost cultivată cu porumb, la sporul de producție efectiv realizat la această cultură în regim de irigare, cooperativele agricole ar fi obținut o producție suplimentară de aproape 120 mii tone. Calculele ar putea fi multiplicate dacă am avea în vedere întreaga agricultură în care în perioada 1966—1969 nu s-au irigat efectiv decît 70—95% din suprafața amenajată.

De asemenea, experiența arată că în condiții normale, pe suprafețe mari, prin administrarea numărului de udări corespunzător nevoilor plantelor și la timpul potrivit, sporurile de producție prin irigare sînt de circa 1600 kg/ha la grîu și 3000 kg/ha la porumb. Or, în anii 1967 și 1968, pe total sector cooperatist, sporul de producție în condiții de irigare nu a depășit 940 kg la porumb și 480 kg la grîu. Dacă pe întreaga suprafață amenajată pentru aceste două culturi, cooperativele agricole ar fi realizat sporurile de producție amintite mai sus, ele ar fi obținut o producție suplimentară de cel puțin 44 mii tone grîu și peste 290 mii tone porumb. Experiența unor unități agricole demonstrează că asemenea sporuri de producție în condiții de irigare pot fi realizate și chiar depășite de către toate unitățile. Obținerea acestor sporuri de producție pe total sector cooperatist, și în general pe întreaga agricultură, ar fi contribuit la o creștere mai mare a producției globale și deci la o reducere mai accentuată a ponderii cheltuielilor materiale în producția globală.

Traducerea în viață a soluțiilor tehnice preconizate, precum și a măsurilor pentru exploatarea rațională a suprafețelor ce vor fi amenajate pentru irigații, conform prevederilor programului național de extindere a îmbunătățirilor funciare, va contribui la înlăturarea acestor deficiențe, va asigura sporirea considerabilă a producției agricole și, concomitent cu aceasta, reducerea însemnată a ponderii cheltuielilor materiale în producția globală.

Rezerve însemnate de creștere a eficienței cheltuielilor materiale pe calea sporirii producției există și în sectorul zootehnic, aflat în plină dezvoltare. În acest sector, pe lîngă procurarea materialului biologic corespunzător scopului și adaptat condițiilor climatice date, un rol important în realizarea unor producții sporite și deci a eficienței cheltuielilor materiale din această ramură are și alcătuirea unor rații furajere complete din punct de vedere al substanțelor nutritive, rații diferențiate în funcție de specie, rasă, categorie de vîrstă, destinația producției etc.

Aplicarea îngemînată a tuturor acestor măsuri nu poate avea alt efect decît sporirea eficienței cheltuielilor materiale din agricultură, creșterea contribuției agriculturii la sporirea venitului național.

Raționalizarea cheltuielilor materiale

PARALEL cu eforturile făcute pentru obținerea unei eficiențe economice ridicate a cheltuielilor materiale prin sporirea producției agricole, reducerea ponderii cheltuielilor materiale în producția globală, se realizează și prin raționalizarea, economisirea și utilizarea cu simț gospodăresc a acestora.

Făcînd o analiză a structurii cheltuielilor materiale, precum și a dinamicii acesteia atît pe total agricultură, cît și pe sectoare, reiese că atenția principală în raționalizarea cheltuielilor trebuie îndreptată cu precădere către cheltuielile efectuate cu furajele și așternutul pentru animale și cele legate de mecanizarea producției. Desigur, nu trebuie neglijate nici posibilitățile de economisire a celorlalte cheltuieli materiale (îngrășăminte, material biologic etc.).

Evident, ponderea elementelor de cheltuieli este diferită la cele două categorii de unități și chiar de la unitate la unitate, reflectînd atît direcțiile și gradul de intensificare a producției agricole, cît și rezervele de economisire a lor. Astfel, raționalizarea cheltuielilor cu furajarea depinde în mare măsură de reducerea costului fiecărei unități nutritive care intră în compoziția rației, de optimizarea structurii ei, înlocuirea unor furaje mai scumpe cu unele mai ieftine, dar cu aceeași valoare nutritivă etc. Spre exemplu, reducerea numai cu 1% a cheltuielilor efectuate cu hrana și așternutul animalelor pe întreaga agricultură în anul 1968 ar fi însemnat o economie de peste 170 milioane lei, care, investită în scopuri productive, ar fi contribuit la creșterea producției globale cu aproape 350 milioane lei. De asemenea, un rol esențial în reducerea cheltuielilor materiale în zootehnie îl are scăderea costurilor construcțiilor zootehnice, prin întocmirea de proiecte tip și organizarea producției de prefabricate, prin dimensionarea optimă și amplasarea rațională a acestora, precum și prin reducerea la minim a mortalităților.

Există, de asemenea, posibilități multiple de raționalizare a cheltuielilor efectuate cu mecanizarea producției. Acestea se referă în primul rînd la reducerea cuantumului amortizărilor pe unitatea de produs. Existența în unele unități agricole a unor mașini și utilaje nefolosite și, ca urmare, a unei dotări neraționale cu mașini și utilaje agricole, blochează fonduri mari și atrage pentru unitățile care le dețin un cuantum mare de amortizări. Inventarierea făcută de D.C.S. la 31 mai 1968 a reliefat faptul că numai în I.A.S. și I.M.A. existau mașini, utilaje și instalații nefolosite în valoare de peste 240 milioane lei.

Reducerea cheltuielilor materiale cu mecanizarea poate avea loc și pe seama diminuării cheltuielilor legate de reparațiile capitale, prin efectuarea la timp a operațiilor de întreținere și îngrijiri tehnice, respectarea periodicității reparațiilor în vederea evitării uzurii premature, micșorarea consumurilor de carburanți și lubrifianți și de piese de schimb, fără a influența negativ funcționarea și starea fizică a mașinilor. Diminuarea spre exemplu, a cheltuielilor efectuate cu mecanizarea lucrărilor cu numai 1% pe total agricultură în anul 1968 și investirea acestor economii în scopuri productive ar fi adus un spor de producție globală de peste 140 milioane lei.

Posibilități de reducere a ponderii cheltuielilor materiale în producția globală există și în modul cum sînt administrate și folosite îngrășămintele chimice (evitarea risipei, reducerea cheltuielilor de transport și depozitare, administrarea în combinațiile optime și în conformitate cu cerințele plantelor și solului, precum și distribuirea lor uniformă pe teren). Calculele efectuate de către specialiști ne arată că prin creșterea concentrației în substanță activă se pot realiza economii cu transportul de peste 500 lei per tonă; prin folosirea îngrășămintelor complexe, se reduc de 2—3 ori cheltuielile cu încorporarea în sol, iar prin folosirea îngrășămintelor granulate se elimină pierderile provocate de manipularea și încorporarea în sol a îngrășămintelor sub formă de praf, care sînt de aproximativ 10% etc. De asemenea economii importante se pot obține prin folosirea mijloacelor moderne (avion) de împrăștiere pe teren a îngrășămintelor chimice.

Nu lipsite de importanță sînt posibilitățile de reducere a cheltuielilor efectuate cu îmbunătățirile funciare și în special cu irigațiile. Așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 17—19 martie a.c., în acest domeniu s-au săvîrșit o serie de greșeli care au dus la scumpirea costurilor, la întîrzierea dării în funcțiune, la exploatarea nerațională a unor sisteme de irigații și a lucrărilor de indiguiri și desecări.

Considerăm, de asemenea, că reducerea cheltuielilor materiale este influențată și de modul în care se planifică și se realizează profilarea și specializarea unităților agricole. Dacă în întreprinderile agricole de stat aceste probleme sînt pe cale de a fi rezolvate corespunzător, nu același lucru se poate spune despre situația existentă în cooperativele agricole. Lipsa profilării și specializării producției împiedică aici orientarea investițiilor pe obiective cu eficiență economică ridicată, cheltuindu-se astfel ineficient o parte din fondul de acumulare.

În vederea remedierii acestei situații au fost luate o serie de hotărîri pentru perfecționarea planificării în agricultură, și înfăptuirea profilării producției C.A.P. Corespunzător acestor hotărîri, planificarea producției agricole va avea în vedere numai asigurarea fondului central de cereale și produse alimentare, urmînd ca restul suprafețelor să fie planificate de fiecare unitate în parte, corespunzător necesităților proprii și interesului acestora de a spori eficiența economică. Incontestabil că aceste măsuri vor avea un rol hotărîtor în orientarea viitoare a producției agricole din fiecare unitate, în profilarea și specializarea acestora, în lupta lor permanentă pentru creșterea continuă a producției agricole și reducerea ponderii cheltuielilor materiale în ansamblul producției globale.

Evident că un rol însemnat în reducerea cheltuielilor materiale din agricultură îl are și industria, aceasta ca urmare a faptului că o mare parte din elementele cheltuielilor materiale sînt produse ale industriei. Necesitățile agriculturii pentru asemenea produse determină o sporire a producției industriale respective, sporire care are loc în principal pe seama creșterii productivității muncii. Urmarea firească este reducerea prețului de cost al produselor industriale și deci și a celui de livrare a produselor respective către agricultură.

Din toate acestea rezultă că unitățile agricole dispun încă de însemnate rezerve pentru creșterea producției globale, a producției nete și reducerea ponderii cheltuielilor materiale în producția globală, rezerve care — valorificate deplin, vor contribui cu certitudine la creșterea aportului agriculturii la dezvoltarea economică a întregii țări, la sporirea permanentă a venitului național.

dr. Sabin NICA-SÎRBEȘTI
Gr. VÎLCEANU
Maria BUCUR

Combinatul de confecții și tricotaje — București

ÎN CENTRUL ATENȚIEI: ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII PRODUSELOR

ÎN CADRUL ședinței de lucru lărgită a Consiliului de administrație al Combinatului de confecții și tricotaje-București, **s-a relevat că toți indicatorii de plan pe primele 6 luni din 1970 au fost îndepliniți și depășiți, realizîndu-se o producție suplimentară de 43 milioane lei în contul angajamentului anual.** Pozitive sînt și rezultatele dobîndite în legătură cu realizarea indicatorilor de eficiență. **Se prelimină o economie peste plan, din reducerea prețului de cost cu 0,47 lei la producția marfă, de circa 10 milioane lei. Productivitatea valorică a muncii a fost realizată în proporție de 100,2%, fondul de timp maxim disponibil fiind utilizat mai bine decît în trecut.** Planul de calitate a fost și el îndeplinit în primul semestru la confecții din țesături, la ciorapi și tricotaje, manifestîndu-se în această perioadă o exigență sporită față de respectarea proceselor tehnologice și documentația tehnică.

Din cifrele planului pe 1971 prezentate, rezultă că în această perioadă urmează să se înregistreze sporuri serioase față de 1970 la principalii indicatori: **valoarea producției globale este mai mare cu 10,1%** (marcînd o creștere de peste 350 milioane lei); **productivitatea valorică a muncii pe salariat cu 10,4%** (întregul spor de producție urmînd să se obțină pe seama creșterii productivității fizice a muncii), **iar cheltuielile la 1000 lei producție marfă mai mici cu 22,3 lei. Volumul total al exportului este cu 13,6% mai mare față de 1970.**

Ca și în anii anteriori, în planul pe 1971 se pune un accent deosebit pe sporirea eficienței economice a întregii activități, în principal, prin diminuarea cheltuielilor de producție.

Discuțiile purtate pe marginea cifrelor de plan au vizat direcțiile principale în care vor trebui orientate eforturile colectivului combinatului, măsurile prioritare ce urmează a fi luate pentru ca producția pe 1971 să înceapă în condițiile cele mai bune. De altfel, colective organizate din ingineri, tehnicieni și economiști studiază atît posibilitățile de îmbunătățire a sarcinilor de plan pe întregul cincinal 1971—1975, cît și măsurile tehnico-organizatorice ce se impun a fi luate încă din acest an, urmînd să fie amplificate în cursul desfășurării planului.

Problema principală ce se cere rezolvată din timp este aceea a **aprovizionării tehnico-materiale, în vederea asigurării îndeplinirii ritmice a planului de producție.** În primul semestru al acestui an, activitatea combinatului și a unităților sale a fost uneori stînjenită de faptul că aprovizionarea cu diferite materii prime, materiale auxiliare, ambalaje și materiale de tehno-prezentare nu a decurs în mod ritmic, cu toate măsurile luate pe această linie încă din trimestrul IV al anului 1969. S-a subliniat cu acest prilej faptul că la data de 20 iunie 1970 existau încă importante restanțe la livrarea de țesături din partea unor furnizori. Cele mai mari restanțe le au Combinatul textil— Pitești (192 000 mp. țesături de lînă), Combinatul textil — Sibiu, Combinatul textil — Iași etc.

În vederea sporirii competitivității produselor Combinatului pe piața externă, se simte nevoia — așa cum a reieșit și din discuții — **de un sprijin mai mare din partea Ministerului Industriei Ușoare în rezolvarea problemei introducerii chimizării în confecții și a furniturilor de materiale auxiliare moderne, de tip nețesute, care conferă produselor parametrii calitativi superiori și asigură o mai înaltă productivitate a muncii.** În același timp, s-a insistat ca ministerul să sprijine în mai mare măsură Combinatul în asigurarea spațiilor de depozitare atît a materiilor prime, cît și a produselor finite, spații care au devenit cu totul necorespunzătoare, împiedicînd activitatea în condiții satisfăcătoare.

O altă problemă majoră, care a polarizat atenția celor prezenți la dezbateri, a fost aceea a măsurilor ce se impun a fi luate în vederea **îmbunătățirii continue a calității produselor.** Deși în toate fazele procesului de producție a crescut exigența pentru calitate, totuși în acest domeniu rezervele n-au fost nici pe departe epuizate. S-a relevat faptul că unele produse au fost respinse de beneficiari în primul semestru al anului, ceea ce s-a reflectat negativ în activitatea economică a unităților combinatului — pentru faptul că unele operații nu au fost executate corect (stafir vizibil pe față, butoniere necurățate, pete, betelii strîmbe, tighele scăpate și întrerupte etc.).

Pentru evitarea în viitor a unor asemenea situații și obținerea de produse de bună calitate, s-a preconizat ca serviciul C.T.C. să întărească controlul la unele operații-cheie din procesul tehnologic. În acest scop se va studia și posibilitatea introducerii metodelor statistico-matematice atît în controlul respectării tehnologiei pe circuitul de fabricație, cît și la sortarea pe calități a confecțiilor și tricotajelor. În cadrul discuțiilor n-au fost, desigur, pierdute din vedere și alte probleme, cum ar fi cele privind sporirea gradului de mecanizare a unor operații, folosirea din plin a mașinilor și a timpului de lucru etc.

L. ȚINTEA

Centrala industrială de prelucrare a cauciucului și maselor plastice

AMPLE ACȚIUNI PENTRU RIDICAREA EFICIENȚEI ECONOMICE

ANALIZA din Consiliul de administrație al Centralei industriale de prelucrare a cauciucului și maselor plastice, a relevat că pe perioada celor 6 luni ce au trecut, toți indicatorii au fost îndepliniți și depășiți atît pe ansamblul centralei, cît și în unitățile ei. Producția marfă a înregistrat o depășire de 2,8% și un spor de 29 milioane lei; productivitatea s-a îndeplinit în proporție de 102,2%; livrările de mărfuri către piața internă au fost mai mari cu 2,1%, iar cele la export cu 4,5%; volumul preliminat al beneficiului marchează o creștere de 3,7% etc.

Planul pe 1971, prezentat în continuare Consiliului de administrație, evidențiază un nivel cosiderabil sporit față de acest an, motivat de ritmul de dezvoltare susținut pe care sectorul prelucrării cauciucului și maselor plastice îl va cunoaște în perspectiva cincinalului. Valoarea producției globale va fi mai mare față de preliminările pe 1970 cu 16%, pe diferite poziții fizice înregistrîndu-se creșteri mult mai mari decît această medie.

În dezbaterile pe marginea asigurării condițiilor de realizare a planului pe 1971, o atenție deosebită s-a acordat necesității **reducerii cheltuielilor materiale în fiecare unitate componentă a centralei.** De altfel pregătirea condițiilor pentru reducerea cheltuielilor și în special a celor materiale a început încă din acest an. S-au efectuat numeroase studii, dintre care 39 au și fost concretizate în măsuri ce vor conduce în 1971 și 1972 la economii de peste 50 milioane lei, provenite din micșorarea consumurilor specifice, valorificarea rezultatelor cercetării, asimilarea de produse noi, reproiectarea și modernizarea celor existente în fabricație. Planul de măsuri adoptat a stabilit principalele direcții prin care se va realiza încadrarea în sarcina de reducere a cheltuielilor materiale și în indicii de consum individuali stabiliți prin plan.

Tot în scopul sporirii eficienței economice **se va acorda toată atenția și ridicării normelor și standardelor în vigoare la nivelul celor internaționale.** Studiile comparative efectuate au pus în lumină existența unor deficiențe serioase în acest sens. Mai sînt norme neverificate încă din 1960 deși condițiile tehnice, umane și baza de materii prime au evoluat continuu, situîndu-se, în numeroase cazuri, la cel mai înalt nivel mondial. De aceea, hotărîrea luată de conducerea centralei de a nu se aproba decît acele standarde și norme interne de fabricație care sînt comparabile cu cele internaționale constituie o măsură necesară, fiind singura cale ce va duce la atingerea nivelelor calitative și a performanțelor dorite.

Creșterea eficienței se va obține și **prin reproiectarea și modernizarea produselor existente în fabricație, în special** la întreprinderile mai vechi unde se mai mențin în producție sortimente depășite sub aspectul gabaritului și al greutății, cum sînt: încălțămintea din cauciuc de iarnă și de protecție, benzile de transport, articolele din cauciuc presat etc.

Alături de aceste măsuri, un loc de frunte îl ocupă și prevederile de **intensificare a ritmului de asimilare a produselor noi.** În acest context sarcina de asimilare a 2000 repere, prevăzută pentru 1971 dezvăluie o semnificație majoră. Pentru atingerea acestui nivel prin planul de măsuri Consiliul de administrație acordă atenția cuvenită concentrării tuturor forțelor la cele două mari obiective ale planului de investiții — Combinatul de articole tehnice din cauciuc de la Pitești și Fabrica de talpă și încălțăminte din cauciuc - Drăgășani — în care se vor obține o mare parte din noile produse, ele furnizînd, de altfel, 70% din sporul producției din anul viitor. Un element esențial care va contribui la depășirea sarcinilor pe 1971 îl reprezintă importantele acțiuni ce au loc în prezent pentru devansarea intrării în funcțiune a capacităților amintite și a atingerii parametrilor proiectați.

Pentru realizarea sarcinilor de creștere a productivității muncii se vor efectua analize multilaterale privind numărul de salariați și structura lor, stabilindu-se pentru fiecare fabrică programe de raționalizare a forței de muncă din activitatea de bază și auxiliară. Se va urmări îndeosebi extinderea zonelor de lucru, policalificarea muncitorilor, simplificarea evidenței operative și a sistemului informațional, organizarea centralizată a sectoarelor de servire pe linie de aprovizionare — desfacere, întreținere, reparații, piese de schimb, autoutilare și mică mecanizare etc. S-a subliniat, totodată, existența unor suficiente rezerve nevalorificate de creștere a productivității muncii, cum sînt: sporirea gradului de mecanizare și automatizare, mărirea gradului de utilizare intensivă a mașinilor, creșterea coeficientului de schimburi, îmbunătățirea utilizării timpului de lucru și reducerea coeficientului de fluctuație.

Septimiu POP

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

În primul semestru în industria minieră

PRIN SPORIREA RANDAMENTELOR PE POST — CĂRBUNE ȘI MINEREURI PESTE PLAN

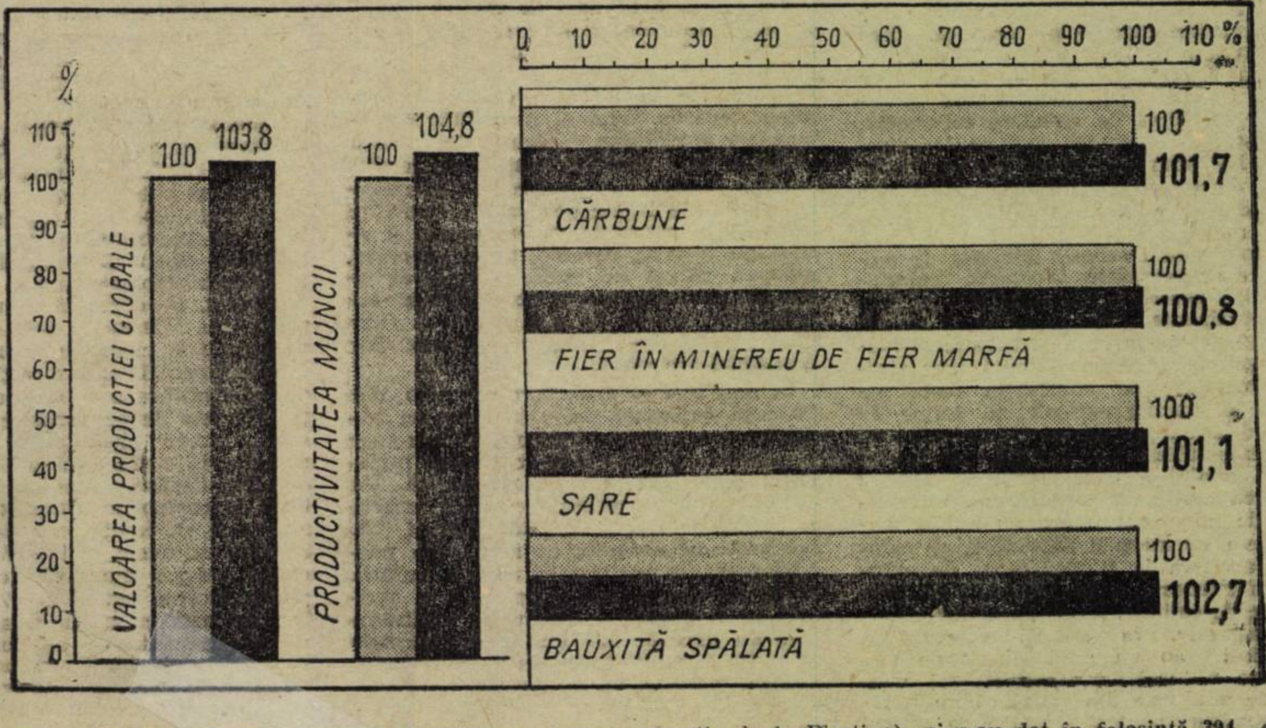

ÎN PRIMELE 6 luni ale acestui an, colectivele de muncă din unitățile Ministerului Industriei Miniere și Geologiei au înscris pe graficul întrecerii realizări de seamă în îndeplinirea sarcinilor de plan și a angajamentelor sporite. **În această perioadă a fost realizată o producție suplimentară în valoare de mai bine de 190 milioane lei, care s-a concretizat în 160 000 tone cărbune extrase peste plan.** S-au mai produs în plus, față de prevederi, **circa 3 000 tone de fier în minereu de fier marfă, mii de tone de bauxită spălată, dolomită, barită flotată, sare etc.** Aceste succese merită cu atît mai mult relevate, cu cît în acest an au fost afectate de calamități 22 unități miniere, unele fiind inundate, iar altele reducîndu-și activitatea din cauza lipsei de energie electrică, de materii prime etc.

Ca urmare a măsurilor tehnico-organizatorice luate, rezervele interne privind mai buna utilizare a tehnicii au fost mai bine valorificate, fapt ce a permis sporirea substanțială a productivității muncii. **Întregul spor de producție înregistrat în primele 6 luni a fost obținut pe seama creșterii productivității muncii, în timp ce efectivul de salariați a fost diminuat cu 1%.**

Acțiunile întreprinse pe linia îndeplinirii indicatorilor de plan s-au împletit cu grija pentru realizarea investițiilor. **Pe 6 luni s-a realizat 47,2% la total investiții din sarcina anuală și 50,1% la construcții-montaj.** Au fost puse în funcțiune, în această perioadă, **9 capacități noi, dintre care 2 înainte de termenele planificate** (mărirea capacității de producție a instalației de preparare a bauxitei de la Dobrești și a capacității de extracție de la Ploștina) **și s-au dat în folosință 394 de apartamente, cu o suprafață locuibilă de 9 466 mp.**

Intrînd în cel de-al doilea semestru al anului, colectivele de întreprinderi inițiază noi acțiuni eficiente, astfel încît să realizeze integral sarcinile de plan pe anul în curs și angajamentele suplimentare luate și să pregătească temeinic producția pe 1971.

CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

LA MASA ROTUNDĂ

Ce trebuie făcut pentru saltul

DE LA STUDIU — DOSAR LA STUDIU — EFICIENȚĂ

ÎN MAI MULTE RÎNDURI și sub diverse forme am informat cititorii noștri despre rezultatele obținute de unitățile economice în ampla acțiune de organizare științifică a producției și a muncii, declanșată cu trei ani în urmă de conducerea de partid și de stat. Și în prezent, în întreaga țară, se elaborează și se află în curs de aplicare, în diferite faze, numeroase studii de organizare cu o ridicată eficiență economică. Observația atentă arată însă că există un număr însemnat de studii care nu se finalizează, rămîn în dosare, nu se realizează eficiența preconizată de cei care le-au elaborat. Se cheltuiește în acest fel o mare cantitate de muncă calificată, depusă pentru transpunerea în formule, tabele, grafice, desene a ideilor specialiștilor. Pentru a desprinde care sînt principalele cauze ale neaplicării unora din studiile elaborate, redacția revistei „Viața economică" a organizat o dezbatere la care au participat cadre de conducere și specialiști din direcțiile ce se ocupă cu probleme de organizare din mai multe ministere economice. Prezentăm cîteva din opiniile lor.

O PRIMĂ PROBLEMĂ asupra căreia redacția a solicitat opinia participanților la discuție a constituit-o „valoarea" studiilor de organizare elaborate la diversele nivele organizatorice. În această noțiune se înscriu astfel de elemente ca: măsura în care studiul abordează o problemă reală, existentă la un moment dat într-un sector sau altul; dacă această problemă este într-adevăr una din cele mai importante ale sectorului în momentul respectiv; dacă studiul se concretizează în măsuri ușor de aplicat; dacă aceste măsuri se finalizează la rîndul lor în îmbunătățiri reale, cu eficiența economică măsurabilă.

Este evident că studiile care răspund afirmativ unor astfel de cerințe nu pot fi decît bine primite de factorii de decizie din economie. Astfel de studii — s-a subliniat la masa rotundă — sînt în majoritatea cazurilor aplicate cu multă operativitate. „Din păcate — aprecia inginerul **Ion Bălăuță** — un număr mare de studii abordează teme care n-au o legătură directă cu necesitățile unităților economice, prezintă soluții utopice, nu pot fi aplicate în practică". Se manifestă în continuare o anumită înclinare spre „teoretizare", studiile limitîndu-se la rezolvări de natură principială, nefiind susținute de calcule tehnico-economice, care să demonstreze valabilitatea și mărimea rezultatelor preconizate.

Așa cum s-a evidențiat în luările de cuvînt sînt mai mulți factori care concură la menținerea unei astfel de stări de lucruri. Ei nu sînt cu totul noi. Revista noastră a mai atras atenția asupra unora (vezi Viața economică nr. 34/1969). Se poate aprecia însă că pe prim plan, în acest moment, se situează competența cadrelor, a specialiștilor în organizare. Mai exact, carențele existente în pregătirea profesională a unora dintre aceștia. „Reușita unui studiu de organizare — spunea ing. **Constantin Popescu** — este funcție directă de competența specialistului care-l întocmește". Un număr de cadre care lucrează în compartimentele de organizare din unitățile economice nu știu cum trebuie elaborate studiile. În aceste compartimente există încă lucrători care n-au nici un fel de pregătire de specialitate. „În unele întreprinderi — atrăgea atenția arhitectul **Teofil Bantaș** — datorită unei subaprecieri a problemelor de organizare, compartimentele de specialitate n-au fost încadrate cu oamenii cei mai competenți. Aceasta a făcut ca problemele complexe, mai dificile să nu poată fi abordate la nivelul cerințelor actuale". Concluzia care se desprinde este că alături de și cu ajutorul CEPECA, ministerele și centralele (și mai ales acestea) trebuie să se preocupe în continuare de găsirea și organizarea de diverse forme de perfecționare a pregătirii specialiștilor în organizare. S-a apreciat că trebuie făcute mai multe și eficiente eforturi pentru pregătirea specialiștilor în cadrul unităților, cît mai aproape de locul de muncă. Aceasta cu atît mai mult cu cît s-a observat că de multe ori studiile, soluțiile preconizate de acestea, evidențiază o insuficientă cunoaștere a coordonatelor reale, prezente și de perspectivă ale unităților economice la care se referă.

Un al doilea factor cu influență asupra eficienței studiilor îl reprezintă însăși conducerea activității specialiștilor în organizare. Responsabilitățile pe această linie nu revin însă în întregime compartimentului de organizare. Ele aparțin în egală sau poate chiar în mai mare măsură și conducerilor de unități, ca și organelor ierarhice superioare acestora. Este de notat aici în primul rînd activitatea de îndrumare, concretizată în tematica de studii încredințată compartimentelor de organizare. Or, participanții la discuții au evdențiat că aceste tematici suferă de o relativă unilateralitate, ele fiind direcționate în special spre rezolvarea problemelor de producție și în mai mică măsură spre cele de conducere și organizare a muncii. Cum sublinia economistul **Alexandru Lungu** „unitățile economice n-au făcut altceva decît să-și însușească organigramele elaborate de forurile coordonatoare, lăsînd, totodată, ca problemele de normare să fie rezolvate de sistemul îmbunătățit de salarizare. „Și în industria lemnului — completa inginerul **Anatolie Fusch** — domeniul abordat de studii a fost limitat la îmbunătățirea tehnologiei anumitor produse. Puține studii au tratat probleme de organizare a producției pe ansamblul întreprinderii".

O aprinsă controversă s-a declanșat și în cadrul acestei discuții în jurul problemei relațiilor compartimentului de organizare cu celelalte compartimente din unitatea economică. Acesta are cu compartimentele operaționale, cele în care se produc schimbările preconizate de studii, un raport de consultare, de cooperare sau de subordonare? Părerile sînt împărțite. Evident, raportul de

Constantin COJOCARU

→

„Organizarea centralelor a generat unele paralelisme, care trebuie repede depășite"

ing. Nicolae MARIN
director, direcția organizării producției și a muncii, M.I.C.M.

„Unele conduceri de întreprinderi continuă să subaprecieze problemele de organizare".

arh. Teofil BANTAȘ
director, direcția plan-finanțe, M.I.M.C.

„Domeniul abordat de studiile de organizare a fost limitat la îmbunătățiri aduse tehnologiei anumitor produse"

ing. Anatolie FUCHS
director, direcția tehnică și dezvoltare, M.I.L.

„Aplicarea studiilor depinde în mare măsură de atitudinea, de receptivitatea cadrelor de conducere din unitățile economice"

econ. Traian PERJOC
director, direcția organizării producției și a muncii, M.I.U.

„Deși apreciată, metoda cost-standard n-a putut fi aplicată, deoarece ar fi necesitat ținerea altor evidențe paralele"

econ. Emilia JOIȚA
director, direcția organizării, M.I.A.

„Includerea în planul pe anul următor a rezultatelor obținute de pe urma aplicării studiilor de organizare este de natură a produce unele rețineri din partea conducerilor de unități"

ing. Constantin COCIMAROV
director adjunct, direcția personal M.I.M.G.

„Unitățile economice n-au făcut altceva decît să-și însușească organigramele elaborate de forurile conducătoare"

econ. Alexandru LUNGU
director adj., direcția planificare și urmărire producție, M.I.Ch.

„Actele normative ar fi bine să fie modificate treptat, pe părți, pentru a nu mai intra în contradicție cu cele apărute recent"

ing. Laurențiu LUCA
director adj., direcția personal-învățămînt, M.E.E.

„Reușita unui studiu de organizare este funcție directă de competența specialistului care-l întocmește"

ing. Constantin POPESCU
șef serviciu, organizare și informatică, M.I.M.

„O mare parte din studiile elaborate prezintă soluții utopice"

ing. Ion BĂLĂUȚĂ
șef serviciu, organizarea producției, M.C. Ind.

CADRE ȘI RĂSPUNDERI

ANTONIE BADEA

director general — Centrala industrială de utilaje și piese de schimb pentru materiale de construcții

● Sînteți, din cîte știu, de formație inginer. Chiar într-una din specialitățile ce formează obiectul activității principale a centralei. Ce rol acordați etapei universitare în pregătirea conducătorilor din economie?

— Așa cum el a fost și este conceput și în prezent, învățămîntul nostru superior tehnic și economic n-a format cadre de conducere pentru economie. A pregătit ingineri și economiști. Conducătorii au fost formați de practica economică și, parțial, de formele de învățămînt postuniversitar.

● De ce parțial?

— Pentru că acestea n-au avut nici ele ca obiectiv special înarmarea cu cunoștințe de conducere, ci numai îmbogățirea, lărgirea cunoștințelor inginerului cu elemente ale științelor economice și invers. Or, de aici și pînă la conducerea economică mai sînt multe trepte. După cum știți, în alte țări există instituții de învățămînt superior specializate în formarea de conducători în economie. Eu apreciez însă că o instituție de tipul C.E.P.E.C.A. — **care să perfecționeze cadre deja formate de practică** — este cea mai bună soluție pentru actualul nostru nivel de dezvoltare. Esențialul este să fie trimiși acolo oameni care dovedesc în practică reale aptitudini de conducători și, lucru de extremă importanță, pasionați pentru știința atît de grea, dar frumoasă a conducerii.

● Dumneavoastră ați fost la C.E.P.E.C.A.?

— Da. Urmez în prezent cursurile programului — P1, pentru perfecționarea cadrelor din conducerea centralelor industriale. Aș vrea să subliniez că-mi dau tot mai mult seama — este primul bun cîștigat la C.E.P.E.C.A. — că nu este suficientă perfecționarea noastră, a directorilor generali; este necesar ca toți colaboratorii noștri, care vin în contact, într-un fel sau altul, cu problemele organizării și conducerii să-și însușească metodele și tehnicile moderne de lucru ale acestei discipline. Altfel rămînem agățați undeva sus, fără temelie. Din acest motiv, pe lîngă directori și șefi de servicii, am trimis și trimitem la Otopeni mulți alți specialiști.

● Ca orice organ colectiv de muncă, eficiența activității consiliului de administrație este dependentă de modul său de organizare. În acest domeniu, ineficiența se manifestă fie în lipsa de participare propriu-zisă la căutarea soluțiilor, fie în participarea neconstructivă, lipsa de idei, discuții prelungite în mod inutil. Ce ați întreprins pentru evitarea unor astfel de fenomene?

— Aveți perfectă dreptate. A decide bine înseamnă a gîndi colectiv, dar neapărat organizat. Altfel iese altceva. Din acest punct de vedere, noi am gîndit și organizat astfel activitatea încît elaborarea variantelor de soluții să se facă în cadrul unor colective restrînse de specialiști, urmînd ca biroul executiv și consiliul de administrație să hotărască asupra căreia din variante să se oprească. El este chemat să aprecieze implicațiile diverselor variante elaborate de specialiști asupra obiectivelor, asupra strategiei și politicii generale a centralei. În felul acesta, se cîștigă timp și se valorifică toate competențele.

● Ce alți factori condiționează, după dv., calitatea deciziilor consiliului de administrație?

— Informare, informare și iar informare. Cunoașterea multilaterală a situației din interior, a pieței interne și externe, a tehnologiei, a cuceririlor științei conducerii și organizării. Este apoi acel așa-zis climat psihologic.

Stere POPESCU

→

subordonare nu poate fi acceptat. Cooperarea cu egală autoritate ar presupune dedublarea responsabilităţilor, ceea ce, de asemenea, nu este de dorit; nu pot exista doi responsabili pentru realizarea unuia şi aceluiaşi obiectiv — în cazul nostru întocmirea studiului de organizare. Este necesară totuşi valorificarea experienţei, a cunoştinţelor specialiştilor şi conducătorilor din compartimentele operaţionale — secţii şi servicii.

Pentru justa soluţionare a problemei se pare că trebuie împărţit procesul în două faze: întocmirea studiului şi aplicarea acestuia. Acceptînd principiul — indicat în acest moment de teoria conducerii şi verificat de practică — după care nu trebuie dedublată responsabilitatea, ar urma ca în faza de întocmire responsabil de întocmirea studiului să fie exclusiv compartimentul de organizare. Statutul unităţii economice poate şi trebuie să prevadă obligaţia specialiştilor şi conducătorilor operaţionali de a acorda orice fel de consultaţie solicitată de cel care întocmeşte studiul.

Pentru faza de aplicare există două variante de soluţii: sau modificările sînt efectuate de compartimentul de organizare ca urmare a deciziei conducerii întreprinderii şi cu consultarea specialiştilor operaţionali şi predate acestora în stare „finită"; sau compartimentul de organizare predă studiul compartimentului operaţional care, prin decizia conducerii, este obligat să-l aplice, solicitînd el. de data aceasta, consultaţie specialiştilor de la organizare.

Lipsa de claritate în definirea acestor raporturi a constituit una din cauzele esenţiale atît ale nevalorificării cunoştinţelor operaţionale cît şi ale neaplicării unei părţi din studii. Colaborarea este necesară, dar ea este eficientă numai sub forma consultării, şi nu a dublei răspunderi. „Una din condiţiile ce trebuie realizate în acest sens — preciza inginerul **Constantin Popescu** — o constituie subordonarea directă a compartimentului de organizarea conducerii unităţii economice, atît în întreprindere, cît şi în centrală".

Vizînd întărirea compartimentelor de organizare, inginerul **Anatolie Fuchs** propunea ca „în cadrul compartimentelor de organizare ale unităţilor economice să existe şi cîte un nucleu de proiectare care să întocmească proiectele tehnice şi devizele necesare aplicării studiilor. De asemenea, în institutele de cercetări ar trebui să fie înfiinţate servicii de organizare a producţiei, similare cu birourile de «engineering» din structura unor institute din alte ţări care să studieze problemele organizării producţiei pe ansamplul diferitelor organisme, de la întreprindere şi pînă la ramură".

În aria problemelor dezbătute, au fost cuprinse şi cele privind incidenţele cadrului legislativ, sistemului de planificare şi organizare a economiei, metodologiei de stabilire a indicatorilor de plan şi cointeresării materiale a specialiştilor, într-un cuvînt, influenţele exercitate de mecanismul economic asupra elaborării şi aplicării studiilor de organizare ştiinţifică a producţiei şi a muncii.

S-a remarcat că multe măsuri preconizate de studii nu pot fi aplicate datorită menţinerii unor reglementări care nu mai corespund condiţiilor în care îşi desfăşoară activitatea unităţile economice în prezent. Din luarea de cuvînt a economistei **Emilia Joiţa**, a reieşit deosebit de clar acest fapt. Astfel, la un combinat de industrie alimentară, a fost elaborat un studiu privind aplicarea metodei cost-standard, apreciat ca foarte bun de către specialişti. El n-a putut fi transpus în practică deoarece actuala legislaţie prevede o anumită metodologie de evidenţă, iar implementarea noii metode ar fi necesitat ţinerea altor evidenţe paralele, soluţie greoaie şi costisitoare. Dificultăţi generate de cadrul legislativ în aplicarea studiilor au fost evidenţiate şi de către ing. **Laurenţiu Luca.**

În privinţa actelor normative — spunea acesta — este necesar ca acestea să fie modificate numai pe părţi, continuîndu-se respectarea numai a celor pasaje şi prevederi al căror conţinut nu a fost depăşit de realitatea activităţii economice şi care, deci, nu intră în contradicţie cu altele noi. recent apărute.

În prezent, normele în vigoare împiedică întreprinderile şi centralele să elaboreze structuri organizatorice noi, pe care le consideră mai bune. „Cum era de aşteptat — arăta inginerul **Nicolae Marin** — organizarea centralelor grefate pe o întreprindere a generat paralelisme şi a supraîncărcat schemele existente. Depăşirea acestora presupune exercitarea nestingherită de către centrală a dreptului conferit de statutul cadru de a-şi îmbunătăţi continuu structura organizatorică".

Practica utilizată de forurile tutelare de includere în planul pe anul următor celui în care s-au întocmit şi aplicat un studiu de organizare a rezultatelor economice obţinute, nu este de natură să cointereseze întreprinderea în identificarea şi mobilizarea tuturor rezervelor în vederea realizării şi depăşirii prevederilor la diferiţi indicatori de plan. Este drept că efectuarea de studii trebuie să fie impusă de necesitatea îndeplinirii indicatorilor de plan — a arătat ing. **Constantin Cocimarov** — dar stabilirea unor sarcini prea mari, luîndu-se în calcul şi eficienţa studiilor, peste posibilităţile unităţii economice, duce la o supraîncărcare şi la reţineri din partea conducerilor de unităţi. În acest sens, arhitectul **Teofil Bantaş** a propus ca în cazul în care efectele studiilor de organizare aplicate în practică permit întreprinderii să obţină indicatori mai buni şi creează condiţii pentru realizarea planului pe anul următor, să nu se modifice sarcinile de plan, cu condiţia ca eficienţa scontată să nu necesite fonduri suplimentare de investiţii.

Dificultăţi în aplicarea studiilor se întîmpină şi datorită sistemului încă greoi de asigurare a utilajelor şi materialelor necesare. În dezbatere s-a evidenţiat următorul paradox: utilajele pentru studiile a căror aplicare începe în cursul lunilor mai — iunie trebuie incluse în lista de investiţii pînă la 1 aprilie; ori unităţile nu pot cunoaşte pînă la această dată necesarul real de utilaje pentru valorificarea studiilor. Unele studii din întreprinderile industriei alimentare privind transporturile interne n-au putut fi aplicate operativ, datorită neasigurării paletelor de lemn necesare. Pentru rezolvarea problemei s-a sugerat a se înfiinţa unele unităţi industriale care să producă utilaje de folosinţă generală (ing. **Nicolae Marin**).

Insuficienta cointeresare materială a specialiştilor care elaborează studiile de organizare este de asemenea un factor care nu facilitează realizarea unor studii de calitate şi aplicarea operativă a lor în practică. Dacă cel care realizează o inovaţie beneficiază de o recompensă, specialistul în organizare, care întocmeşte un studiu cu o eficienţă economică ridicată, certă, măsurabilă, nu poate primi nici un fel de stimulent material. Acordarea de recompense băneşti în funcţie de eficienţa ce se obţine i-ar cointeresa pe specialiştii în organizare să întocmească studii de calitate, legate de necesităţile producţiei şi să lupte mai hotărît pentru transpunerea lor în practică.

Îmbunătăţirea cadrului legislativ, a metodologiei de planificare, perfecţionarea în continuare a sistemului de organizare şi creşterea receptivităţii la problemele de organizare a cadrelor de conducere de pe diferite nivele ierarhice, asigurarea operativă cu utilajele necesare şi cointeresarea materială a specialiştilor ar da un impuls puternic elaborării unor studii de organizare de un înalt nivel calitativ şi aplicării lor în practică, în vederea obţinerii unei eficienţe economice ridicate.

AM EVIDENŢIAT o parte din problemele şi soluţiile care s-au degajat în cadrul dezbaterii organizate de către redacţia revistei noastre. Este neîndoielnic că ele sînt mai multe şi mai nuanţate. Pledează pentru această afirmaţie marea diversitate a condiţiilor în care-şi desfăşoară activitatea compartimentele de organizare. Este tot atît de sigur însă că, la fel ca în orice alt domeniu al practicii sociale, şi aici trebuie desprins în cele din urmă un mănunchi de principii, de concepte şi metode general valabile, a căror stăpînire să faciliteze acţiunea în diversele condiţii particulare, specifice. Cu această încredere, invităm pe toţi specialiştii interesaţi să participe la dezbaterea pe care o continuăm, de fapt, prin publicarea acestor însemnări de pe marginea unei mese rotunde.

TRANZACŢII COMERCIALE EXTERNE

● **INDUSTRIALEXPORT a livrat recent cu destinaţia R. D. Germană un grup motopompă, 3 bucăţi ax cardanic grup, 2 bucăţi ax cardanic mare, 1 convertizor cuplu CHC 750—2 şi 5 bucăţi habe. Cu destinaţia R. P. Ungară a livrat 4 bucăţi convertizor cuplu CHC 750—2, iar în R.P.D. Coreeană a expediat 4 bucăţi chiolbaşi de 150 şi 300 tf. De asemenea, s-au încheiat noi contracte pentru exportul în R. P. Polonă a: 1 bucată masă Rotary MR—205—S, completată cu pene de 4 1/4", 1 bucată frînă hidraulică FH 46" şi 1 set pene pneumatice PP 1,3 1/2" 4 1/2", 5,9/16". S-au încheiat cinci contracte noi pentru exportul în R. P. Ungară şi R. S. Cehoslovacă de piese de schimb pentru utilaj petrolier.**

● **INDUSTRIALIMPORT a încheiat cu firma „F. Pagnoni"-Italia un contract pe baza căruia va importa de la această firmă o instalaţie completă pentru acoperirea plăcilor aglomerate din lemn.**

● **MAŞINEXPORT a perfectat noi contracte pe baza cărora va exporta în Turcia 291 motoare electrice asincrone trifazate, precum şi 65 motoare electrice pentru macara, inclusiv aparatajul aferent. De asemenea, va livra în Italia 60 motoare asincrone trifazate cu rotorul în scurt-circuit, complet închise.**

● **METALIMPORT. — În cadrul contractului încheiat firma „Comex" din R.F. a Germaniei pentru export de ţevi oţel fără sudură, produse de Uzinele din Roman, s-a livrat o cantitate de 8 400 t. Tot către firme din R. F. a Germaniei s-au expediat 3 200 t ţevi sudură. Cu firma italiană „Arcos" s-a încheiat un contract pentru exportul a 760 t electrozi de sudură.**

● **PETROLEXPORT. — Pe baza contractelor recent definitivate, va livra în R. F. a Germaniei 300 000 t motorină, iar în Japonia 18 000 t motorină.**

● **MAŞINIMPORT a încheiat noi contracte pe baza cărora va importa o maşină automată de spălat borcane tip „Unima" şi o maşină de rectificat dantura tip ZSTZ din R. D. Germană, precum şi o maşină de frezat prin copiere, tip PK — 30 din R. S. Cehoslovacă.**

● **CHIMIMPORT a perfectat recent un nou contract pentru livrarea în R. P. Chineză a 70 t extract tanant din lemn de stejar, produs pus la dispoziţie de Fabrica de tananţi „Argeşul" din Piteşti. 600 tone polietilenă au fost contractate la export cu o firmă din Bogota-Columbia, iar 500 t celofibră tip lînă vor fi expediate în R. F. a Germaniei.**

● **TEHNOIMPORT a încheiat cu firme din Spania contracte pentru importul a 230 t plută brută în plăci.**

Nouă, preşedinţilor consiliilor de administraţie şi ai comitetelor de direcţie, ne revine sarcina, deosebit de delicată, a creării „echilibrului", a temperării cadrelor prea impulsive şi a stimulării la discuţii a celor prea „închise", timide. Să ştiţi că nu-i deloc uşor.

● **Aţi amintit de informaţie. Consideraţi că în prezent dispuneţi de datele necesare elaborării deciziilor pentru care sînteţi responsabil?**

— Din păcate răspunsul nu poate fi o afirmaţie categorică. Este drept că, în cursul anilor, sistemul informaţional a fost îmbunătăţit. N-am ajuns însă să construim un sistem care să ne permită a cunoaşte exact situaţia din unitate şi, pe această bază, să elaborăm deciziile cele mai bune. În plus, actualul sistem este suprasolicitat de volumul imens de informaţii din dările de seamă, solicitate de diferite organe centrale de sinteză. Paradoxal, aceste organe se plîng ele însele de lipsa de informaţii şi de calitatea celor existente. Rezultă deci că sistemul însuşi trebuie perfecţionat.

● **Care ar fi direcţiile acestei perfecţionări?**

— Simplificare, raţionalizare, automatizare. Speranţele noastre sînt legate de calculatoarele electronice. Ne pregătim în acest sens. În prezent, colaborăm cu Centrul de calcul al ministerului la definitivarea unor studii care să ne asigure trecerea la prelucrarea datelor pe calculator.

● **Consideraţi că structura organizatorică a centralei industriale ce o conduceţi a ajuns în prezent la „starea" optimă?**

— Am pornit cu o structură dată şi am încercat ca, în cadrul acesteia, să ne îndeplinim atribuţiile încredinţate. Acum ne aflăm în faza în care gîndim că trebuie să îmbunătăţim această structură, să „limpezim"

A decide bine înseamnă a gîndi colectiv, dar neapărat organizat

● **Paradoxal, organele centrale se plîng de lipsa de informaţii**

● **Ne aflăm în faza „limpezirii" relaţiilor noastre cu uzinele şi ministerul**

relaţiile dintre noi şi unităţile componente şi, mai ales, pe cele cu ministerul şi organele centrale.

● **Aveţi perspective de creştere? Există cerere pentru produsele şi serviciile la realizarea cărora este angrenat patrimoniul centralei?**

— După calculele noastre, necesarul de utilaje unicate şi piese de schimb pentru industria materialelor de construcţii va creşte în următorii cinci ani de peste trei ori. Avem deci ce face. Problema este **cum**. Prima linie de atac este inovaţia, realizarea de produse noi, mai bune şi mai ieftine. În acest sens vom dezvolta cu curaj activitatea de proiectare şi cercetare desfăşurată de centrul nostru. Trebuie, de altfel, să reconsiderăm organizarea întregii activităţi de concepţie tehnică.

● **Sînteţi un adevărat „mecanic şef" al întregii ramuri. Se pare că sînteţi în mod deosebit sprijiniţi de minister**

— În general, da. Mai ales în ultimul timp. Din păcate nici el, nici noi nu sîntem îndeajuns „sprijiniţi" de unele reglementări, care nu vor să părăsească scena. Ar trebui revăzute multe din vechile „norme de regie". Gîndesc că ar trebui unele îmbunătăţiri, în continuare unele reglementări privind utilizarea mijloacelor circulante şi ale economiilor realizate la fondul de salarizare.

● **Se spune că sînteţi un adorator al teatrului.**

— Da. Sînt pasionat după piesele „de idei". Profesia de conducător îţi impune o asiduă gimnastică a minţii, iar spectacolul de teatru este un excelent declanşator în acest sens.

ROLUL CREDITULUI

(Urmare din pag. 3)

teriale și bănești. În cazul unităților economice în activitatea cărora se mențin lipsuri în gospodărirea mijloacelor din care cauză cu toate măsurile preventive ce au fost luate, ajung în situația de a nu se încadra în nivelul fondurilor aprobate, creditarea se va putea continua numai în anumite condiții restrictive. În asemenea situații, creditarea va putea fi continuată pe un termen de pînă la 3 luni, cu dobîndă majorată (10% pentru întreprinderile din industrie, transporturi, agricultură, construcții-montaj și 6% pentru organizațiile comerciale), în limita unei sume ce se stabilește de unitatea bancară operativă, la cererea justificată a unității economice. Acordarea limitei de credite în condiții restrictive se face de unitatea bancară numai după o temeinică analiză a situației economico-financiare a întreprinderii în cauză și numai după ce aceasta s-a convins că planul de măsuri întocmit de întreprindere asigură redresarea situației acesteia, rambursarea în termen a creditului aprobat și încadrarea în limita normală de fonduri.

Atunci cînd măsurile luate nu au dus la redresarea situației financiare a unității economice respective în termenul stabilit, creditarea va putea fi continuată, cu aprobarea centralei băncii finanțatoare, la cererea justificată a organului ierarhic superior pe un nou termen de pînă la 3 luni, însă cu o dobîndă majorată de 12%, respectiv 8% în cazul organizațiilor comerciale. În această perioadă, situația economico-financiară a unității respective va trebui să fie analizată de colective de specialiști din cadrul ministerului, centralei industriale, băncii finanțatoare, precum și din Ministerul Finanțelor și Comitetul de Stat al Planificării. Aceste analize vor trebui să cuprindă toate laturile activității întreprinderii, să fie făcute de cadre competente și să permită tragerea celor mai corespunzătoare concluzii cu privire la măsurile ce se impun a fi luate la nivelul întreprinderii, centralei și ministerului. Rezultatele analizei împreună cu măsurile ce se propun urmează a fi prezentate vicepreședintelui Consiliului de Miniștri care coordonează ministerul respectiv.

Pentru cazurile cînd măsurile stabilite nu se aduc la îndeplinire și situația financiară a întreprinderii nu se îndreaptă, centralele băncilor finanțatoare sînt în drept ca după un preaviz de 30 zile, să suspende acordarea de credite peste nevoile normale de fonduri. Această măsură deosebită poate pune întreprinderea în situația de a nu putea efectua plățile curente față de furnizori, apărînd în acest fel plăți restante între întreprinderi, situație cu totul necorespunzătoare. În asemenea cazuri, plățile ar urma să se facă numai în limita încasărilor, într-o ordine de preferință și anume: salarii și alte drepturi asimilate lor, obligațiile către buget, plățile către furnizori, rambursarea creditelor bancare.

Prin măsurile propuse se urmărește a se acționa din timp pentru evitarea unei asemenea situații care ar putea atrage după sine „lanțul" plăților restante și care poate produce multe neajunsuri în relațiile economice dintre întreprinderi. De aceea, spre a se evita ajungerea într-o asemenea situație, se impune ca ministerele, centralele industriale, împreună cu conducerile unităților economice să acționeze cu operativitate și să ia măsuri care să prevină ivirea unor fenomene negative, care, în final, s-ar reflecta în apariția și menținerea unor împrumuturi restante reprezentînd expresia unei gospodăriri necorespunzătoare a întreprinderilor.

Sistemul de creditare recent aprobat este orientat spre combaterea atragerii nejustificate în circuitul economic a unor fonduri peste cele necesare desfășurării normale a activității întreprinderii. S-a căutat ca tehnica de creditare adoptată să corespundă cerințelor economiei noastre, să răspundă operativ, cînd apare nevoia de fonduri, dar totodată să fie eficient, acționînd prin aplicarea unui regim de creditare și de dobînzi diferențiat, pentru prevenirea utilizării necorespunzătoare de către întreprinderi a fondurilor atribuite.

Aplicarea eficientă a acestor măsuri impune o conlucrare directă și operativă între unitățile economice și unitățile bancare. Aceasta trebuie realizată atît în faza planificării fondurilor cît și în execuția planului. Printr-o colaborare directă între întreprinderi și unitățile bancare va trebui să se realizeze mărirea grijii și răspunderii în cererea, acordarea și utilizarea creditului.

Noile măsuri cer din partea conducerii unităților economice să acorde o atenție mai mare situației financiare a întreprinderii, să cunoască care este capacitatea de plată a întreprinderii, să urmărească pe bază de grafice evoluția încasărilor și plăților viitoare pentru ca în permanență să se poată încadra în fondurile planificate. Analizînd situația conturilor din bancă, conducerile întreprinderilor au posibilitatea să sesizeze cu operativitate neajunsurile care pot apărea în desfășurarea activității economice a unității respective, să dispună din timp măsuri de îndreptare. În general, situațiile grele care se pot ivi la un moment dat în situația financiară a unei unități nu trebuie să fie rezolvate numai pe calea emiterii unei cereri de credite suplimentare de la bancă, ci prin examinarea aprovizionării, producției, desfacerii, costurilor de producție, factori esențiali ai activității economice. Situația financiară nu este decît o consecință a unei anumite situații economice, de aceea și îmbunătățirea acesteia trebuie realizată tot prin măsuri economice.

Sporirea influenței creditului bancar asupra desfășurării activității economice a întreprinderilor este legată nemijlocit de creșterea rolului dobînzii, astfel încît să se determine și pe această cale gospodărirea rațională a mijloacelor materiale și bănești. În acest sens, în cadrul măsurilor cu privire la creditarea pe termen scurt se prevede creșterea nivelului dobînzii la creditele bancare pe termen scurt în medie de la 2,90% cît a fost pînă în prezent la 3,80%. Creșterea dobînzii se prevede atît la creditele curente, cît și mai ales la creditele care se aprobă peste limita normală de fonduri.

Creșterea nivelului general al dobînzilor și în mod deosebit aplicarea unor dobînzi majorate în cazurile în care la întreprinderi apar deficiențe în folosirea fondurilor se va reflecta corespunzător în beneficiile întreprinderilor, din care, potrivit funcțiilor noi date acestora se vor constitui fondurile de stimulare, ceea ce va lega și pe această cale cointeresarea colectivelor de muncă de modul de folosire a fondurilor.

O altă caracteristică importantă a măsurilor luate în domeniul creditului este aceea a participării mai largi a creditului bancar în formarea mijloacelor circulante ale întreprinderii. Dacă pe ansamblul economiei, așa cum s-a mai arătat, pe calea creditului se finanțează circa 45% din necesarul de mijloace circulante ale întreprinderilor, sînt sectoare importante în economie, în care participarea creditului este destul de redusă. Așa de exemplu în industrie ea este de numai circa 13%, deși cerințele controlului pe calea banului ar impune o participare mai mare a creditului. În cadrul industriei, în sectoarele cu proces continuu de producție creditul are o pondere și mai redusă.

În scopul lărgirii sferei creditului în economie, s-au făcut modificări în regimul de finanțare a mijloacelor circulante ale întreprinderilor, dîndu-se totodată un caracter mai economic relațiilor întreprinderilor și centralelor industriale cu bugetul de stat și cu băncile. În viitor, **vor fi dotate de la bugetul de stat numai întreprinderile noi, la punerea lor în funcțiune, iar nevoile de fonduri determinate de sporirea de la un an la altul a activității economice se vor acoperi în cursul anului pe calea creditului, care se va rambursa la închiderea dării de seamă contabile din beneficiul realizat.** Această nouă formă de creditare, conjugată cu celelalte forme de creditare pe termen scurt de care pot beneficia întreprinderile, va determina sporirea cointeresării și răspunderii acestora în stabilirea necesarului de mijloace circulante, în utilizarea lor eficientă, precum și realizarea sarcinilor de producție și beneficiilor, pentru a fi în măsură să-și majoreze sursele proprii și să renunțe astfel la credite care sînt purtătoare de dobînzi.

Concomitent cu lărgirea sferei creditului în economie, prin creditarea creșterii mijloacelor circulante necesare și a celor de la un trimestru la altul în cursul anului, se realizează și întărirea controlului bancar asupra folosirii mijloacelor materiale și bănești ale fiecărei unități în parte.

În domeniul controlului bancar, noul sistem de creditare face să sporească latura preventivă a controlului. Sporirea caracterului preventiv al controlului bancar concomitent cu acordarea unor drepturi mai largi acordate întreprinderilor în utilizarea fondurilor simplifică relațiile dintre bancă și întreprinderi, le axează într-o mai mare măsură pe efectul pozitiv al pîrghiilor economice. Sistemul de creditare se aplică în mod experimental, urmînd ca pe baza rezultatelor ce se vor obține să i se aducă ulterior îmbunătățirile necesare. Eficacitatea noului sistem de creditare va depinde atît de respectarea laturilor tehnice ale acestuia, dar mai ales de felul în care centralele industriale, întreprinderile și celelalte organizații economice ca și aparatul bancar vor pune în practică principiile noi ce stau la baza folosirii creditului în economie. Prin aportul comun al întreprinderilor, centralelor și unităților bancare, se va contribui la realizarea aceluiași țel înscris în documentele de partid și de stat — sporirea eficienței și continuarea ritmului de creștere a întregii activități economice, ca o expresie concludentă a dinamismului economiei noastre naționale.

TURISM ŞI DEZVOLTARE

COMERȚUL INVIZIBIL reprezintă tranzacțiile invizibile sau necomerciale și alcătuiește balanța invizibilă — parte componentă a balanței de plăți externe. În balanța invizibilă se includ plățile și veniturile provenite din serviciile prestate în legătură cu comerțul de mărfuri, precum și alte servicii cum sînt: transporturile, operațiunile de asigurare reasigurare **turismul internațional,** vînzările de licențe și brevete, serviciile bancare, cele legate de investițiile în străinătate (dobînzi, comisioane, dividende, redevențe, amortismente etc.), servicii diverse (schimburi culturale, serviciile guvernamentale, inclusiv cheltuielile cu caracter militar în străinătate), transferurile bănești cu caracter necomercial etc.

Între turismul internațional, pe de o parte și comerțul invizibil și balanța plăților externe, de pe altă parte, există o strînsă dependență ca între parte și întreg. Dezvoltarea impetuoasă pe care a înregistrat-o turismul internațional în deceniile șase și șapte ale secolului nostru a determinat pe plan mondial o creștere importantă a încasărilor și respectiv plăților pentru turismul internațional. Implicit a crescut și influența turismului internațional în cadrul operațiunilor de comerț invizibil și a balanțelor de plăți externe ale diverselor țări din lume.

În lipsa unor date centralizate pe plan mondial sau măcar continental, care să evidențeze rolul ce revine în perioada actuală turismului internațional în cadrul comerțului invizibil, prezentăm situația Statelor Unite și Spaniei ca exemple socotite a fi tipice de țări furnizoare, respectiv primitoare de turiști străini.

În tabelul de mai jos se poate vedea influența plăților respectiv a încasărilor din turism la aceste țări în cadrul balanței comerțului invizibil și balanței de plăți externe:

Datele prezentate scot în evidență importanța crescîndă pe care o are capitolul turism internațional:

pentru Spania, ca țară primitoare de turiști, turismul internațional devine o sursă importantă de devize, acoperind peste 2/3 din deficitul balanței comerțului exterior. Avînd în vedere acest lucru, Spania pune un accent deosebit pe activitatea de atragere de turiști străini prin dezvoltarea bazei materiale a turismului, cît și prin promovarea unei politici de prețuri competitive pe piața turistică internațională;

pentru Statele Unite, ca țară trimițătoare de turiști, turismul internațional (inclusiv plățile pentru transportul aerian aferente) reprezintă un canal important de scurgere a valutei din țară, al cărui volum echivalează cu circa $\frac{1}{4}$ și uneori (în 1967 de exemplu) $\frac{1}{2}$ din soldul pozitiv al balanței comerciale. Din această cauză, administrația Statelor Unite a luat în anii recenți o serie de măsuri pentru restringerea călătoriilor cetățenilor americani în străinătate și pentru transformarea S.U.A. într-o țară care atrage ea însăși turiști din țările străine.

Cu toate că, după cum s-a arătat, turismul internațional, ca și alte servicii cum sînt transporturile maritime, serviciile bancare și asigurările etc., face obiectul unei clasificări distincte din punctul de vedere al statisticii economice, o serie de specialiști consideră că turismul internațional poate găsi un element de comparație pe măsura lui numai în volumul comerțului exterior. În această comparație, ei pornesc de la următoarele considerente:

- modul de proveniență a devizelor străine prin turism este același ca și cel al sumelor provenite din exporturile de mărfuri;
- pentru numeroase țări, turismul internațional a devenit una din principalele „industrii de export" și în unele țări chiar prima;
- avînd în vedere însemnătatea turismului internațional în economia a numeroase țări, nu mai există nici un motiv care să justifice o distincție între industria turistică și industriile tradiționale de export.

Un recent studiu realizat de Uniunea Internațională a Organismelor Oficiale de Turism — UIOOT arată că încasările din turismul internațional, care reprezentau 5,35% față de volumul comerțului mondial în 1960, au atins în 1967 o cifră de 6,23% din totalul comerțului mondial.

În anii 1968 și 1969 exporturile mondiale au marcat o creștere mai importantă decît turismul mondial, în legătură mai ales cu o conjunctură excepțională a comerțului mondial (îndeosebi în 1969) și cu o conjunctură defavorabilă turismului internațional (mai ales în 1968).

Independent însă de factorii conjuncturali de ordin economic, politic, social etc., la care turismul internațional reacționează cu o sensibilitate acută, perspectivele turismului internațional în anii care urmează sînt dintre cele mai favorabile. Pentru deceniul 1970—1980 specialiștii apreciază că traficul turistic mondial se va dubla.

Și în țara noastră turismul internațional a marcat o creștere însemnată în ultimii ani. În anul 1969 țara noastră a fost vizitată de 1 850 000 turiști străini. Conform estimărilor, cifra vizitatorilor străini va putea atinge în anul 1975 cifra de 4 milioane persoane. Ca urmare, ponderea încasărilor valutare din turism apreciate ca reprezentînd în anul trecut 3,5% din volumul exporturilor țării noastre, urmează să atingă către sfîrșitul cincinalului următor 5% din vînzările de mărfuri pe piața externă.

În felul acesta turismul internațional se afirmă și în țara noastră ca o sursă din ce în ce mai importantă de devize necesare echipării economiei noastre naționale, stimulînd în același timp — prin efectul său multiplicator — dezvoltarea industriei, mobilizarea mai deplină a resurselor naturale, lărgirea activității serviciilor și comunicațiilor, o mai deplină folosire a forței de muncă și, contribuind, în cele din urmă, la dezvoltarea multilaterală a forțelor de producție ale țării noastre.

Eugen NICOLESCU

Balanța de plăți a Spaniei (milioane dolari S.U.A.)

	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Bunuri și servicii	— 453	— 295	— 846	— 983	— 907	— 709
Din care:						
— Balanța comercială (fob)	—1026	—1077	—1739	—1992	—1781	—1574
— Turism	611	852	1027	1202	1111	1110

Balanța de plăți a S.U.A. (milioane dolari S.U.A.)

	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Bunuri, servicii, transferuri	3269	5883	4364	2446	2179	— 349
din care:						
— Balanța comercială (fob)	5241	6831	4951	3926	3860	626
— Turism	—1596	—1499	—1613	—1627	—2144	....

Surse: International Financial Statistics, feb. 1970 pag. 230—231 și 326—327; Michael Peters, International Tourism, pag. 45.

INFORMATICA

ÎN INDUSTRIA DE CALCULATOARE ELECTRONICE

GENERAȚIILE — FAZE CALITATIVE ALE PROGRESULUI TEHNIC

ÎN URMĂ cu numai două decenii, firma UNIVAC oferea, pentru prima oară, în comerțul mondial un calculator fabricat în scopuri comerciale, Numărul calculatoarelor în lume se apropie azi rapid de cifra de 100 000 și nu există, practic, nici un domeniu de activitate umană în care noua unealtă creată de om să nu aibă aplicații, de cele mai multe ori, spectaculare.

Calculatoarele **primei generații** erau construite cu tuburi electronice, foloseau ca memorii interne dispozitive cu tambururi magnetice rotative, aveau un volum mare și, din cauza tubului electronic, erau extrem de nesigure, față de standardele de azi. Cu toate că primele aplicații erau extrem de modeste, față de marile sisteme de teleprelucrare de azi, ele au croit drum larg noii științe a calculatoarelor și au consolidat noua industrie a tehnicii electronice de calcul. Această dezvoltare se explică și prin faptul că tehnica de calcul electronică s-a impus ca o necesitate în urma creșterii complexității activității industriale și economice a cărei conducere nu se mai poate face eficient cu metodele clasice.

A doua generație de calculatoare apare după 1950—1952, o dată cu începerea fabricației industriale a tranzistoarelor și diodelor semiconductoare. Echipamentele de calcul construite cu aceste elemente aveau un consum de energie mult mai mic, siguranță în funcționare superioară și viteze sporite. Memoriile erau realizate cu toruri de mici dimensiuni, dintr-un material magneto-ceramic, denumit ferită. O astfel de memorie are un timp de acces cu trei, patru ordine de mărime mai mic decît al memoriilor cu tambur. În cadrul **generației a doua** a evoluat mult sistemul de programare. De la codificarea greoaie a programelor s-a trecut la folosirea unor limbaje de programare în care programul de calcul se scrie foarte apropiat de formularea matematică a problemei.

Deceniul al șaptelea s-a desfășurat sub semnul utilizării microelectronicii sau a folosirii circuitelor care se numesc integrate. Un astfel de circuit conține o schemă electronică compusă din tranzistoare, rezistențe, diode, etc. și are dimensiuni care nu depășesc cîțiva milimetri. Calculatoarele cu circuite integrate au nu numai dimensiuni mult mai mici, dar și siguranță în funcționare mult mai ridicată, consum de energie mai redus și din nou viteza de calcul a crescut. Prețul de cost al circuitelor integrate care compun **calculatoarele generației a treia** are o tendință clară de scădere, datorită automatizării producției. Din aceste motive folosirea circuitelor integrate s-a generalizat în prezent pentru noile tipuri de calculatoare electronice.

● Necesitatea compatibilității programelor

FABRICANȚII de calculatoare electronice sînt confruntați în prezent cu o serie de probleme de natură economică foarte dificile. Utilizatorii analizează cu luciditate produsele oferite, le compară din punctul de vedere al raportului performanță/preț, se interesează de biblioteca de programe oferită de firma constructoare, iau în considerare organizarea serviciilor de întreținere, etc. Piața mondială occidentală este dominată categoric de cîțiva coloși printre care IBM — International Business Machines — care controlează 80—90% din desfacerile mondiale. Un raport al OECD — Organisation for Economic Cooperation and Development — constată că nu este o regulă generală că IBM livrează cele mai avansate calculatoare din lume, dar furnizează un „sistem de programare (software) excelent și un serviciu de vînzare, întreținere și formare de cadre excelent". În acest context, noile produse sînt privite cu reluctanță marcată și pot mări piața numai dacă au carcateristici superioare modelelor consacrate care se află în uz.

O dificultate certă în lansarea noilor calculatoare electronice este decalajul între momentul elaborării fizice a calculatorului și momentul existenței unui sistem de programare validat de o experimentare suficientă. La toate calculatoarele lansate în ultimii ani, s-a ales o soluție de compromis. Se lansează calculatorul cu un sistem de programare mediu, urmînd a fi completat într-o perioadă de 1—2 ani, în care se face rodajul acestui sistem de programe, adică se elimină erorile de programare ce nu au putut fi evitate.

Problema **sistemului de programare** este deosebit de importantă. Utilizatorii au, în cele mai multe cazuri, o zestre de programe scrise pentru alte calculatoare și pe care doresc să le poată rula pe noul calculator. **Soluțiile oferite de constructorii de calculatoare sînt de două feluri. În primul rînd, se oferă familii de calculatoare, adică o serie de calculatoare electronice diferind prin viteza de calcul, capacitatea memoriei, numărul de echipamente periferice, dar care au proprietatea că un program scris pe un calculator mic poate fi rulat, fără modificări, pe un calculator mai mare din familia respectivă.** În acest fel, cumpărîndu-și un nou calculator, de regulă mai mare, utilizatorul își poate rula toate problemele vechi, fără a le reprograma. Familia IBM—360, cea mai răspîndită serie de calculatoare utilizată în prezent, realizează, cu anumite restricții, această compatibilitate de la calculatoarele mari spre calculatoarele mici.

O a doua soluție este asigurarea compatibilității la nivelul limbajelor de programare și a mediilor suport de informație. Două calculatoare compatibile, la acest nivel, au în setul de programe de bază compilatoare pentru aceleași limbaje de programare, de exemplu FORTRAN, COBOL, PL/1, etc. și același mod de înregistrare pe cartele perforate, benzi de hîrtie, benzi și discuri magnetice etc. Acest nivel de compatibilitate este mai elastic, permite un progres tehnic mai rapid deoarece nu leagă în mod rigid noile calculatoare de structura celor vechi. Prezintă dezavantajul că sînt inutilizabile programele scrise în limbajul direct al mașinii sau la care se cunoaște numai forma compilată a unor programe scrise pentru calculatoare din altă familie. Pentru contrabalansarea acestui dezavantaj, fabricantul noului sistem trebuie să livreze o bibliotecă de sortiment comparabil cu al celorlalte sisteme utilizate de beneficiarul potențial.

Este deci clar că, în afara unor caracteristici strict tehnice, legate de structura și viteza unității de comandă, a memoriei, a unităților de schimb, a informației între memorie și echipamentele periferice și a echipamentelor periferice înseși, la aprecierea unui nou calculator trebuie să se țină seama și de structura sistemului de programare și exploatare, de biblioteca sa de programe aplicative și de posibilitățile ce le oferă utilizatorului de a folosi programe scrise pentru alte calculatoare.

> ### Folosirea tehnicii de calcul în industria construcțiilor de mașini
>
> **În editura „Mașinostroienie"-Moscova—1970 — a apărut lucrarea „Organizarea centrului de calcul la întreprinderile constructoare de mașini". În lucrare, autorul E. N. Rapopert se ocupă de folosirea tehnicii de calcul în industria construcțiilor de mașini și aparate din Uniunea Sovietică.**

● Prototipul generic al unui calculator electronic numeric

CALCULATORUL electronic modern se caracterizează printr-un grad înalt de autonomie a unităților sale componente. Independența unităților calculatorului este necesară pentru realizarea simultaneității în executarea diverselor operații, pentru mărirea vitezei efective de executare a programelor. Calculatorul posedă, în primul rînd, **o unitate centrală cu un dispozitiv care efectuează principalele operații aritmetice și logice, în sistemul binar sau zecimal, în funcție de destinația calculatorului** (calcule tehnico-științifice sau de gestiune). Instrucțiile manipulează informații de formate diferite cu lungimi exprimate în biți (o cifră binară) sau caractere (6—9 cifre binare). Se folosește frecvent noțiunea de octet sau bait, care are 8 cifre binare semnificative. Instrucțiile programului se derulează în unitatea centrală sub acțiunea unui dispozitiv de comandă. Calculatorul poate fi apreciat după viteza sa, exprimată în număr de instrucții pe secundă. Unitatea centrală mai posedă un sistem de întreruperi care asigură comutarea de la un program la altul sau efectuarea unor alte operații de serviciu. Calculatoarele pot fi apreciate după numărul de nivele de întreruperi.

O a doua unitate importantă este **memoria care asigură depozitarea pentru intervale de timp variabile atît a datelor, cît și a programelor propriu-zise.** Caracteristica cea mai importantă este ciclul memoriei, adică intervalul de timp între două apeluri consecutive la unitatea de memorie. Din aceasta rezultă debitul memoriei, egal cu numărul de octeți citiți sau scriși în memorie, în unitatea de timp. O altă caracteristică importantă este capacitatea memoriei exprimată în numărul de octeți care pot fi înmagazinați în unitatea respectivă.

Echipamentele folosite pentru introducerea și extragerea informației și ca memorii externe de capacitate foarte mare se numesc **periferice.** Sînt folosite cititoare și perforatoare de cartele și benzi perforate, dispozitive de imprimare rapidă, memorii externe cu benzi sau discuri magnetice.

Transferarea informației de la echipamentele periferice spre memorie și invers se face de către o unitate specială numită **canal** sau **unitate de schimb,** care transferă simultan informația de la mai multe periferice independent de unitatea centrală. Canalele se caracterizează prin debitul de transfer exprimat în Kocteți pe secundă. Calculatorul este exploatat cu ajutorul unui sistem de operare conținînd programe care asigură coordonarea activității tuturor unităților calculatorului pentru a obține un randament superior al funcționării.

● Iris 50 — valoros vlăstar din generația a III-a

DE CURÎND, firma franceză — Compagnie Internaționale pour l'Informatique (C.I.I.) — a lansat pe piață primele exemplare ale noului său calculator electronic numeric—I.R.I.S.—50. Prima realizare a Planului Calcul, care a fost inițiat în 1966, de guvernul francez, cu scopul consolidării industriei naționale franceze de tehnică de calcul, IRIS—50 aparține generației a treia de calculatoare electronice. El este construit cu circuite integrate de tip TTL, realizîndu-se o deosebită robustețe și compactitate a unității sale centrale și a celorlalte ansambluri electronice.

Care este locul noului calculator IRIS-50 în gama foarte variată de calculatoare oferite azi pe piața mondială? Răspunsul îl putem afla din analiza datelor privind particularitățile constructiv-funcționale ale acestuia (vezi tabelul).

1	2
Instrucții	Lungimea 32 cifre binare, repertoriu 102 cablate, viteza de calcul între 50 000 și 450 000 instrucții/I.
Prelucrarea informației	Octet, semi-cuvînt, cuvînt (patru octeți) dublu cuvînt.
Nivele de întreruperi	96, repartizate în grupe, standard 3, restul opțiuni.
Memoria internă	Construită din toruri de ferită, ciclu 950 nanosecunde. Capacitate maximă 256 Kilooocteți, minimă 16 Kocteți trei accese independente la fiecare din cele 4 blocuri posibile ale memoriei.
Canale	1—4 unități, cu 64 căi de legătură cu perifericele, capacitatea maximă de transfer 450 kiloocteți pe sec.
Echipamente periferice	Gamă uzuală, incluzînd discuri magnetice amovibile, fixe și de masă, benzi magnetice, imprimantă, cititor și perforator de cartele, cititor și perforator de bandă, mașină de scris reversibilă etc.
Echipamente pentru teletransmisie	2 cuploare de teletransmisie pentru terminale locale (cu schimb de informație la nivel de caracter) și terminale la distanță (cu schimb de informație la nivel de mesaj).
Sistem de programe de bază.	Set de programe de bază, similar cu cel al tuturor celorlalte calculatoare din generația a III-a.

Analiza caracteristicilor ne permite să apreciem că IRIS—50 se situează în gama calculatoarelor de capacitate medie, fiind ceva mai rapid decît modelele 40 din seria IBM—360 și 45 din seria Siemens 4004, respectiv 50 din ICL System 4. Compatibilitatea cu aceste sisteme se realizează numai la nivelul suportului de informație și al limbajelor de programare comune FORTRAN IV, COBOL și LPG. Exploatarea calculatorului se poate face în mono sau multiprogramare, adică cu rularea unui simplu program sau a mai multor programe simultan.

● Modernitatea — caracteristică dominantă

PRIN CONSTRUCȚIA SA, IRIS—50 este un calculator electronic modern. Atributul de modern nu trebuie atașat numai unor supercalculatoare, unor prototipuri sau unicate construite pentru a răspunde unor cerințe speciale. IRIS—50 poate fi caracterizat ca un calculator modern aparținînd generației a treia nu numai prin tehnologia sa, care utilizează circuite integrate, plachete imprimate cu mai multe straturi și cablaje cu fir înfășurat. El posedă o serie de alte caracteristici ale sistemului fizic sau ale sistemului de programare, care îl favorizează în competiția existentă în gama calculatoarelor de capacitate medie. Calculatorul este modular, o serie de funcții sînt realizate opțional, putînd fi atașate în dependență de destinația calculatorului. Un exemplu concludent. Operatorul de calcul zecimal, care realizează direct în sistemul zecimal operațiile de calcul poate să nu existe la o configurație nedestinată operațiilor de gestiune, fiind prevăzut în schimb operatorul de virgulă mobilă ce permite mărirea preciziei rezultatelor și simplificarea programării prin extinderea gamei de numere reprezentate în calculator.

Calculatorul IRIS—50 se caracterizează și printr-o funcționare independentă a diverselor unități, precum și prin existența unui număr de 2 sau 3 accese independente la memorie. Întreruperile sînt tratate într-o manieră simplă, dar foarte eficace. Memoria internă are un debit foarte ridicat, în comparație cu calculatoarele similare din alte familii, ajungînd la valori de patru megaocteți pe secundă.

Calculatorul IRIS—50 are ca destinație principală rezolvarea problemelor de gestiune, pentru care are prevăzut un operator de calcul zecimal, un sistem de gestiune a fișierelor, compilatoare pentru limbajele orientate pe acest tip de calcule COBOL și LPG, precum și o bibliotecă de programe de gestiune, aflată în prezent în elaborare. Calculatorul poate fi însă utilizat și pentru alte tipuri de probleme. Pentru rezolvarea problemelor tehnico-științifice, calculatorul are un operator în virgulă mobilă, compilator pentru limbajul FORTRAN și o bibliotecă de aplicații științifice. În fine, rezolvarea problemelor de tip real este facilitată de sistemul de întreruperi, de gama largă a instrucțiunilor cablate și de limbajul de asamblare simbolică ASSIRIS.

Calculatorul este orientat și spre teleprelucrare, putînd fi conectat cu un număr mare de terminale, fie locale, fie situate la distanță. Sistemul de programe necesar unei astfel de prelucrări urmează a fi disponibil în anul următor.

ing. V. BALTAC
I.E.T.C.—București

> ### Stațiune automată de informații
>
> **LA CENTRUL de calcul al filialei siberiene a „Academiei de Științe a U.R.S.S. este în faza de exploatare experimentală stațiunea automată de informații „A.I.S.T.". Este vorba de un complex din două calculatoare electronice M-220 și un calculator Minsk 22.**
>
> **Sistemul destinat unei folosiri colective poate interacționa simultan cu 32 de abonați. Un asemenea sistem este un mijloc eficient pentru soluționarea sarcinilor de conducere, în cazurile în care se impune o prelucrare centralizată și operativă a unei mase de informații care parvin simultan din surse diferite.**

TELEINFORMATICA

ÎN SCURTA, dar extrem de dinamica istorie a calculatoarelor, utilizarea acestora a avut un caracter local, geografic, punctele de intrare și ieșire din calculator fiind situate în același loc, ca și instalația de prelucrare propriu-zisă.

Tendințele actuale și, cu atît mai mult cele de perspectivă, în domeniul folosirii echipamentelor de prelucrare automată a datelor vizează depășirea acestei restricții. Învingerea acestei bariere a devenit posibilă prin progresele remarcabile obținute în domeniul hardware-ului și software-ului calculatoarelor electronice, în special la cele de mare capacitate, care se pot adapta cu ușurință condițiilor impuse de prelucrarea datelor la distanță. Întrucît construirea unei rețele specializate pentru transmisiunea datelor numerice, apare cel puțin la ora actuală, neeconomică, în acest scop se folosesc rețelele de telecomunicații existente. Din această cauză, viteza de transmisie nu poate depăși anumite limite impuse de frecvența statistică a erorilor. Totuși, utilizarea calculatoarelor, în contextul unei vaste rețele de comunicații, a înregistrat succese.

În țări dezvoltate, rețeaua de telecomunicație este utilizată, într-o măsură din ce în ce mai mare, pentru transmisii de date rezultate din interconectarea calculatoarelor sau comutarea la distanță a unor terminale. Aici merită să fie amintit, cu titlu exemplificativ, rezervarea locurilor pentru călătoriile cu avionul, și altele. Efectuarea unor schimburi de informații la distanță se realizează în prezent atît prin transmisia datelor numerice caracter cu caracter, cît mai ales prin transmisia prin mesaje (grupuri de caractere).

În materie de teleinformatică, o problemă controversată o constituie modalitatea de control a datelor, prin controlul periferic (asigurat de echipamentele periferice și unele dispozitive speciale) sau prin controlul centralizat. În cel de-al doilea caz, terminalul nu îndeplinește decît o simplă funcție de emisie-recepție, verificarea făcîndu-se de către calculator printr-un software special elaborat, prin verificări logice, consultarea fișierelor etc. Opțiunea, pentru una sau alta din soluții (eventual mixtă) depinde de importanța care se acordă exactității informațiilor intermediare, precum și de compromisul economic între timpul de lucru al unității centrale și cel al tuturor echipamentelor folosite ca periferice.

Sistemele informatice nu se concep după o doctrină unică. Ele se adaptează necesităților utilizatorilor, topologiei rețelei de transmisie prin caracterul lor modular, diversității echipamentelor terminale folosite (mașini de scris, teleimprimatoare, console terminale, dispozitive de vizualizare, înregistratoare pe bandă magnetică, perforatoare de cartele și benzi), tipului de memorie folosit etc. Deși informatica își pierde din ce în ce mai mult caracterul local, nu se poate vorbi în prezent de realizarea unui veritabil sistem teleinformatic. Acesta implică, pe lîngă telecomunicațiile dintre om-mașină și relații mașină-mașină, ceea ce reclamă viteze de transmisie mult mai mari decît cele realizate prin mijloacele actuale. Teleinformatica ridică o serie de probleme legate de software-ul destinat prelucrării la distanță a datelor (teleprocessing), software-ul de transmisie, compatibilitatea între diversele echipamente, coduri utilizate, echipamente terminale etc.

Teleinformatica va conduce la centralizarea prelucrării datelor, permițînd, în același timp, o descentralizare a responsabilităților.

PLANUL CALCUL FRANCEZ

PENTRU a defini, în mod succint, condițiile care au condus și factorii care au determinat inițierea, în anul 1966, a Planului Calcul Francez, și eforturile ulterioare de dezvoltare a acestuia, nu este lipsită de interes o incursiune cu numai cîțiva ani în urmă, cu scopul de a schița situația în domeniul informaticii în Franța.

Sub aspectul utilizării mijloacelor tehnice ale informaticii, cîteva date previzionale la momentul lansării Planului Calcul, confirmate cu prisosință ulterior, sînt deosebit de semnificative:

- numărul calculatoarelor electronice urma să crească, în Franța, în anii 1967 și 1968 cu mai mult de 40% pe an;
- în decursul celor doi ani, capacitatea de calcul a parcului de calculatoare electronice urma să devină de 5 ori mai mare;
- cifra de afaceri a industriei informatice franceze, evaluată pe baza Planului Calcul, urma să o egaleze în 1976 pe cea a industriei de automobile;
- parcul informatic al administrației urma să atingă, în anul 1968, cifra de 1 miliard de franci francezi; întreg teritoriul Franței, începînd cu 1970, era prevăzut să fie controlat din punct de vedere administrativ, cu ajutorul calculatoarelor electronice.

Pe de altă parte, deși în privința numărului de calculatoare instalate și al capacităților de calcul disponibile, Franța se situa pe primele locuri în lume, iar sub aspect industrial pe locul doi, întreaga industrie de calculatoare electronice și de componente electronice aferente era constituită din filiale ale unor puternice firme americane, care utilizau tehnicile acestora și erau subordonate centrelor lor de decizie.

Statul francez a inițiat, în anul 1966, Planul Calcul, conștient fiind de rolul primordial al informaticii în procesul de dezvoltare a economiei în ansamblu, de faptul că progresul este condiționat de dezvoltarea unor tehnici de vîrf ca cea a calculatoarelor electronice de generația a III-a și a componentelor electronice profesionale aferente. **Prin amploarea obiectivelor sale și a mijloacelor materiale puse la dispoziție, Planul Calcul, și-a propus realizarea unei profunde restructurări a industriei electronice franceze,** antrenarea tuturor sectoarelor de activitate care se situează pe filiera informaticii fie „în amonte", ca societățile de software, de materiale speciale, de mecanică fină, de componente electronice, fie „în aval", ca ansamblul organizațiilor publice și a întreprinderilor particulare, care folosesc mijloacele moderne de prelucrare automată a datelor.

Este evident că, **pe lîngă aspectele industriale, se acordă o atenție deosebită dezvoltării sistemelor informatice în organismele administrației de stat, formării specialiștilor în domeniul hardware-ului și software-ului, creării la scară națională a așa-numitei „stări de spirit informatic",** care să conducă la utilizarea integrală a resurselor pe care această tehnică le oferă în toate domeniile de activitate.

Pentru a promova și coordona complexele acțiuni ale Planului Calcul, a fost înființat în Franța un organ statal special, **Delegația pentru informatică.** Acest organ a desfășurat o intensă activitate de regrupare a potențialului tehnic și industrial francez, fărâmițat într-o serie de societăți specializate mici, legate de mari grupuri industriale franceze. Astfel, prin fuziunea dintre Compania europeană de r[illegible]tomatizare electronică-CAE, depin[illegible]ind de grupurile C.S.F. și C.G.E. și [illegible] Societatea de electronică și automati[illegible]re, depinzînd de grupurile Schneid[illegible]ei — a fost creată Compania intern[illegible]ațională pentru informatică — C.I.I. Această firmă, în totalitate franc[illegible]ză, a avut sarcina să realizeze, c[illegible]ncomitent cu cele trei tipuri de ca[illegible]lculatoare ale seriei 10 000 (10 010 și tip[illegible]urile 10 020 și 10 070), care se fabrică [illegible] pe baza licenței firmei S.D.S. — S.[illegible]J.A., și gama de calculatoare elect[illegible]onice cuprinzînd patru tipuri de c[illegible]lculatoare din generația a III-a, de [illegible] concepție integral franceză.

Angrenare[illegible]a firmelor franceze specializate în [illegible] îndeplinirea obiectivelor Planului Cal[illegible]cul a fost realizată prin încheierea u[illegible]nor convenții între aceste firme și sta[illegible]tul francez. Astfel, statul francez și-a [illegible] asumat obligația de a finanța, pe [illegible] bază contractuală, pe o perioadă de [illegible] 5 ani, cercetarea și dezvoltarea unor produse stabilite de comun acord; de asemenea, statul acordă credite rambursabile, în caz de succes. La 13 aprilie 1967, statul francez a încheiat o convenție cu C.I.I., în virtutea căreia i-a alocat fonduri de cîteva sute de milioane de franci; la 2 iunie 1968, s-au semnat convențiile cu SPERAC, firmă producătoare de echipamente periferice (care depindea de grupurile Thomson-Houston și Compagnie des Compteurs) și cu COSEM, firmă producătoare de componente electronice (care depindea de grupurile C.S.F. și Thomson-Houston). Prin convențiile respective, li se acorda acestor firme, sub formă de contracte de studii și credite pentru cercetare-dezvoltare, pe o perioadă de 5 ani, circa 100 milioane de franci, fiecăreia.

Impulsionat de către Delegația pentru informatică, **procesul de concentrare a industriei electronice franceze, în general, și al celei legate de informatică în special a continuat.** Astfel, în prezent, grupul Thomson-C.S.F., rezultat din fuziunea Companiei franceze Thomson — Houston — Hotchkis — Brandt și a C.S.F., controlînd firmele C.I.I. calculatoare electronice și actuala sa Divizie Sperac-echipamente periferice, Cofelec-memorii cu ferite și SESCOSEM-circuite integrate, grupează într-o conducere unică întreaga industrie de informatică franceză.

Înființat în 1967, Institutul de cercetări pentru informatică și automatică — I.R.I.A. — are menirea de a constitui suportul științific și tehnic al Delegatului pentru informatică în acțiunile care urmăresc a promova recercetări fundamentale în domeniul informaticii, formarea de specialiști, dezvoltarea cooperării internaționale.

Incontestabil că, prin atenția pe care statul francez a acordat-o informaticii, Planul Calcul Francez a obținut o serie de succese, chiar dacă pe parcurs s-a renunțat la unele dintre prevederile sale. S-au realizat calculatoarele electronice I.R.I.S.-10 (P_0), derivat din 10 010, I.R.I.S.-50 (P_1), și I.R.I.S.-80 (P_3) a căruI anunțare pe piață a fost înlesnită de faptul că i s-a adaptat software-ul dezvoltat pentru calculatorul 10 070.

În anul 1969, cifra de afaceri a firmei C.I.I. a depășit 400 milioane de franci, iar numărul salariaților aproape s-a triplat. SPERAC a realizat unitatea de memorie cu discuri amovibile și a expus la S.I.C.O.B. 1969 primul lector optic de caractere fabricat în Franța.

SESCOSEM produce, în prezent, circuitele integrate lente, necesare fabricației calculatoarelor IRIS. Cifra sa de afaceri a atins în anul 1969, circa 800 milioane de franci, urmînd să atingă 1 miliard de franci la sfîrșitul anului 1970. Cofelec s-a instalat într-o nouă uzină și a pus la punct memoriile cu ferite ale calculatoarelor electronice IRIS-50 și IRIS-80. Se prevede ca la sfîrșitul celui de al VI-lea Plan, cifra de afaceri în domeniul informaticii să ajungă la 12 miliarde de franci, dintre care 2 miliarde pentru societățile de software, iar parcul de calculatoare electronice din Franța la circa 20 000 unități, dintre care 14 000 mici, 5 200 mijlocii și 800 de capacitate mare.

Considerînd informatica ca unul dintre factorii determinanți ai prosperității economice a viitorului, Planul Calcul își propune ca obiective majore să dezvolte o industrie națională de informatică competitivă pe plan internațional și să promoveze introducerea tehnicii de calcul în toate sectoarele de activitate.

ISTORIE ECONOMICĂ

DRUMUL SINUOS AL METALURGIEI ROMÂNEŞTI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

ÎN PERIOADA interbelică industria românească a cunoscut, aşa cum am subliniat şi în articolele anterioare, o dezvoltare mai accentuată. În cadrul acestei dezvoltări s-a remarcat ascensiunea mai rapidă a industriei metalurgice, în care cuprindem aici atît producerea cît şi prelucrarea metalului. Ea a suscitat vii dezbateri între reprezentanţii diferitelor curente ale claselor dominante, căpătînd însă un ascendent, sub impulsul unui complex de factori social-economici şi politici, cercurile interesate în dezvoltarea acestei ramuri.

Pentru înţelegerea evoluţiei industriei metalurgice, a creşterii rolului ei în economia naţională, este necesar să punctăm unele din coordonatele cadrului intern şi extern în care ea s-a dezvoltat.

● După desăvîrşirea statului naţional unitar român, pentru industria metalurgică s-au pus numeroase probleme între care: refacerea şi reorganizarea ramurii, orientarea ei către piaţa internă, mai ales a întreprinderilor din Transilvania stăpînite de marele capital străin, cucerirea unor poziţii, încă formale, dar evidente de către marea burghezie românească în această ramură, apariţia capitalului monopolist englez, în primul rînd a trustului Vickers, pe arena de luptă. Totodată au fost întreprinse unele măsuri protectoare şi încurajatoare pentru industria metalurgică, care însă n-au fost prea eficiente din lipsa de cointeresare a marii burghezii româneşti.

La mijlocul deceniului al treilea, industria metalurgică ajunge la o anumită configuraţie economică socială: se terminase împărţirea capitalului „inamic" între mari firme monopoliste, burghezia română îşi înscrie participarea, sprijinită de stat, la o serie de mari întreprinderi: concernul Reşiţa, trustul Titan-Nadrag-Calan, Astra-Arad etc. În 1923—1924 piaţa internă de produse metalurgice cunoaşte o primă împărţire între cîteva societăţi mari, iar în 1926 se creează oficial cartelul „Socomet", desăvîrşind monopolizarea desfacerii produselor metalurgice între marile societăţi din România — 40% şi cele străine din Grupul Europei Centrale — 60%. În această perioadă are loc o anumită creştere şi o difersificare a producţiei care răspundea cerinţelor de refacere şi dezvoltare a economiei, dar acestea erau frînate puternic de contingentul redus repartizat de Socomet uzinelor româneşti. Capacitatea de producţie era utilizată în proporţie de 40—50% şi pînă la criza economică din 1929—1932 ea rămîne la acelaşi nivel. Un alt rezultat al evoluţiei în această perioadă este creşterea ponderii capitalului autohton în acest sector.

● Creşterea rolului industriei metalurgice a atras după sine mărirea influenţei burgheziei industriale legată de această ramură, care solicita avantaje mai mari din partea statului. După tariful vamal moderat din 1924, în 1926 protecţia produselor metalurgice creşte simţitor, adăugînd profituri însemnate ramurii metalurgice. Reducerea minoră în 1927 şi în 1929 a taxelor de import este compensată de creşterea puternică a protecţiei vamale prin reducerea preţurilor în anii crizei şi prin tarifele din anii 1934 şi 1937. O serie de legi speciale din deceniul al 4-lea acordă privilegii fără precedent acestei ramuri — legea din 1936, din 1937 şi altele pînă în 1940 — avînd ca obiective centrale crearea unor noi întreprinderi şi subramuri.

● Un element specific acestei ramuri a fost creşterea gradului de împletire a capitalului privat cu capitalul de stat, comenzile mari de stat. După război statul devine proprietar şi participant al unor mari întreprinderi metalurgice cu capital autohton şi străin. Piaţa de stat, mai ales prin comenzi finanţate la preţuri ridicate, devine principala sursă de realizare a producţiei metalurgice. La sfîrşitul deceniului al patrulea piaţa de stat absorbea 70% din produse în timp ce piaţa particulară abia 30%.

Dacă pînă la criza economică începută în 1929, finanţarea industriei metalurgice, a cărei producţie în intervalul 1924—1938 se măreşte de la 4,1 la 11,4 mld. lei, s-a făcut din surse interne şi externe — prin credite şi participări de capital străin — după 1932 trece pe prim plan finanţarea internă, particulară dar mai ales de stat.

Rolul capitalului străin investit şi al creditului extern se reduc. Ca urmare, consolidarea forţei economice a industriei metalurgice aduce pînă la sfîrşitul deceniului al patrulea în prim planul vieţii politice grupări ale marii burghezii industrial-bancare, unul din nucleele centrale ale oligarhiei financiare — Malaxa — Carol II — Auşnit — Gigurtu etc.

● În sfîrşit, un alt element care trebuie semnalat este preţul ridicat pe care poporul român l-a plătit, prin exploatarea directă şi indirectă de către capitalul autohton şi străin, pentru această ramură de bază a economiei naţionale, dar care în 1938 era departe de a asigura necesităţile reproducţiei lărgite. Şi aceasta pentru că dezvoltarea era concepută, în primul rînd, şi, mai mult decît în multe alte ţări capitaliste, ca un mijloc de acumulare a capitalului şi de ridicare rapidă a forţei economice şi politice a burgheziei industriale autohtone. Acestea sînt confirmate de istoria marilor contracte oneroase cu statul pentru locomotive şi vagoane, pentru avioane, pentru armament şi echipament.

EVOLUŢIA INDUSTRIEI metalurgice, care s-a dezvoltat mai susţinut în perioada de după criză decît pînă la 1929, se constată în tabelul nr. 1.

După cum se vede dezvoltarea industriei metalurgice s-a materializat în creşterea capitalului investit, a valorii producţiei şi mai ales a forţei motrice. Relevăm totodată creşterea compoziţiei tehnice a capitalului prin mărirea cu aproape 80% a potenţialului motric în 1938 faţă de 1929 în comparaţie cu numărul personalului care creşte doar cu 28%. Paralel cu acest proces intern al întreprinderilor a avut loc şi concentrarea producţiei şi a capitalului prin reducerea însemnată a numărului întreprinderilor, de la 448 la 366 şi creşterea mărimii medii a capitalului şi a volumului producţiei pe unitate.

Industria metalurgică a fost una din ramurile cu creşterea cea mai însemnată în cadrul industriei transformatoare, alături de cea chimică şi textilă, şi care a susţinut conjunctura în general ridicată a industriei. Odată cu dezvoltarea a avut loc şi creşterea ponderii industriei metalurgice în cadrul industriei prelucrătoare (vezi tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Anul	Nr. întrep.	Capital investit	Forţa motrice	Valoarea producţiei
1929	12,1	16,1	17,0	15,0
1933	11,2	14,9	19,8	15,1
1938	9,7	16,9	20,3	16,3

La o scădere absolută a ponderii întreprinderilor corespunde o creştere mai mare decît media, a capitalului investit, a valorii producţiei şi cel mai mult, de la 17 la 20,3%, a forţei motrice.

Criza de supraproducţie din 1929—1932, scăderea puternică a preţului produselor agricole, adîncirea dezavantajelor schimbului extern determinat de exportul de materii prime şi importul de fabricate, în mare parte la preţuri de monopol etc., au afectat în interesele ei nemijlocite o parte a claselor exploatatoare. Burghezia industrială şi financiară întreprinde ca urmare o serie de măsuri de dezvoltare mai susţinută a acelor ramuri ale industriei care pot să elimine sau să reducă dependenţa pieţei interne de produsele străine, de monopolurile capitaliste internaţionale. Acestea s-au reflectat într-un curs mai susţinut al industrializării capitaliste şi în special în evoluţia ascendentă a industriei metalurgice.

Dacă în timpul crizei valoarea producţiei metalurgice a scăzut cu 40% importul de produse metalurgice s-a redus de la 11,6 mld. lei în 1929 la 3,5 mld. lei în 1938, deci cu 70%. În perioada de după 1933 creşterea producţiei metalurgice realizează un ritm mai mare decît creşterea importului, ceea ce are ca efect acoperirea necesităţilor pieţei într-o măsură mai mare de către producţia internă

Tabelul nr. 1

Anul	Nr. întreprind.	Capital investit în mil.-lei	Forţa motrice în c.p. — în mii —	Personal	Valoarea prod. în mil. lei
1929	448	6445	84,8	40,236	8444
1933	388	5928	105,4	31,319	5240
1938	366	8466	152,1	51,321	11263

Revista „Conjunctura economiei româneşti" făcînd o analiză a dezvoltării industriei metalurgice în perioada 1932—1938 menţiona la timpul respectiv următoarele momente caracteristice: ieşirea din criză a fost stimulată mai ales de valul de construcţii moderne, de protecţia vamală şi de comenzi de stat; în perioada 1932—1934 se intensifică producţia articolelor finite pe baza capacităţilor existente; caracterul dominant al activităţii în anii următori a fost intensificarea producţiei şi mai ales a investiţilor pentru satisfacerea comenzilor de stat de aproape 10 000 mil. lei, respectiv pentru căile ferate, porturi, poduri şi pentru înzestrarea armatei cu armament şi muniţie.

Se observă o anumită modificare a structurii industriei metalurgice prin trecerea de la producţia de materii prime şi semifabricate la produse finite.

Modificările uşoare de structură ale acestei ramuri se datoresc aproape exclusiv comenzilor statului şi restricţiilor la import. Subramurile care lucrează comenzi pentru stat au crescut mult mai repede decît restul industriei metalurgice. De pildă, producţia de maşini şi unelte agricole şi, în general, producţia destinată consumului particular, cît şi industriei petroliere (în restrîngere în această perioadă) şi care reprezenta circa 30% din totalul consumului metalurgic, a avut o conjunctură mai slabă. Schimbările de structură se confirmă de datele tabelului nr. 3.

În aprecierea acestor creşteri inegale ale diferitelor subramuri ale industriei metalurgice trebuie ţinut seama de faptul că piaţa internă asigura realizarea producţiei prin consumul particular în proporţie de abia o treime. Creşterea producţiei, modificarea uşoară a structurii, deplasarea investiţiilor spre producţia de mijloace de producţie s-a datorat în cea mai mare parte comenzilor de stat. Deoarece o mare parte a consumului intern era acoperită din import, modificările sesizate în structura producţiei au afectat şi s-au oglindit şi în structura importului. În general însă a crescut gradul de acoperire a pieţei de către producţia internă.

CUMULÎND producţia şi importul de produse metalurgice şi raportînd totalul la numărul de locuitori iese în evidenţă consumul deosebit de scăzut de produse metalurgice pe locuitor, care era la consumul general de 30,5 kg în 1929 şi de 25,3 kg în 1939, iar la producţia de fier mijloace de producţie de 21,9 kg în 1927 şi de 23,2 kg în 1937. În literatura economică a timpului, pe baza consumului general de produse metalurgice se ajungea la concluzia justă că România era una din ţările slab consumatoare de produse metalurgice, alături de Polonia, Iugoslavia etc.

După criza economică din 1929—33 se reia creşterea importului de maşini şi utilaje de la 14 500 tone în 1933 la 42 000 tone în 1938. Raportul dintre producţie şi import în acoperirea pieţei interne se inversează în favoarea netă a producţiei interne; astfel, dacă în 1924 producţia reprezenta 39,6% şi importul 60,4% în totalul consumului, în 1938, datele respective sînt de 70% şi 30%.

Cu alte cuvinte, pornind de la faptul că în 1924 şi 1938 consumul era aproximativ acelaşi pe locuitor, de circa 25 kg, constatăm că, dacă în 1925 producţia naţională dădea 10 kg din consumul pe locuitor iar importul acoperea 15 kg, în 1938 producţia internă satisfăcea într-o proporţie mult crescută acest consum, de 17,5 kg, iar importul participa cu o cotă redusă de 7,5 kg.

Aceste consideraţii generale nu pot reflecta însă şi schimbarea structurii calitative în domeniul producţiei şi importului. Ea va fi dată de gradul de acoperire a consumului metalurgic de către producţie şi import în 1938 pe categorii de produse (tabelul nr. 4).

TABELUL ne sugerează cîteva concluzii importante:

Acoperirea consumului de către producţia internă se realiza în proporţie de peste 90% la piese forjate şi turnate, sîrmă, cuie, mobile metalice, lăcătuşerie, locomotive şi vagoane, fontă şi laminate etc.), într-o porporţie de 60—70% la oţel şi construcţii metalice; circa jumătate din cerinţele pieţei erau satisfăcute de producţia internă la unelte şi scule, metale laminate şi turnate, precum şi la consumul de automobile, în ţară funcţionind o fabrică de asamblare a pieselor importate.

O serie importantă de produse de mare însemnătate pentru economia naţională se importau într-un procent ridicat din străinătate ca: aparate şi maşini circa 87% din necesarul intern, tuburi trase circa 62%, produse electrotehnice peste 70%.

Tabelul nr. 3

Produsul	Producţia în tone 1929	Producţia în tone 1939	Nivel în 1939 faţă de 1929 — % —
laminate	194.179	319.000	160
piese de fontă şi oţel	47.652	93.500	196
unelte şi maşini	8.038	13.900	173
articole pt. comerţ	34.542	54.650	158
construcţii metalice	25.762	16.400	40

De relevat că, în perioada de după criză, industria metalurgică, avînd o protecţie puternică faţă de concurenţa mărfurile străine, trece la fabricarea unor noi produse ca: fier laminat la rece, cabluri

dr. Victor AXENCIUC

(Continuare în pag. 15)

TEORII * IDEI

PUNCTE DE VEDERE

TEORIA RĂSTURNĂRII „PIRAMIDEI VENITURILOR" ȘI EVOLUȚII RECENTE ALE RATEI PLUSVALORII

TEORIA MARXISTĂ a plusvalorii ne furnizează temeiurile științifice cele mai exacte ale măsurării gradului de exploatare a proletariatului. Și, cu toate acestea, deși călăuziți de aceeași teorie, diferiții autori marxiști, care au întreprins încercări de măsurare, au ajuns la rezultate numerice diferite: din cauza, mai ales, a deosebirilor de metodă în tratarea statisticilor occidentale. Nici nu ar fi posibil ca într-un asemenea domeniu să se obțină rezultate identice sau „farmaceutic" exacte; după cum se va vedea, chiar și între calculele aceluiași autor (sau coautor), întreprinse în momente diferite pot apărea deosebiri, dar acestea trebuie să-și aibă explicații metodologice și, în nici un caz, să nu depășească o anumită măsură [1].

L. H. Keyserling, care nu indică cifre, atestă, totuși, importanța hotărîtoare a gradului de exploatare pentru mecanismul unei economii: „Discrepanța excesivă în distribuția veniturilor este baza dificultăților noastre economice și a celor sociale corespunzătoare: insuficienta ocupație a unei părți din forța de muncă și folosirea incompletă a capacității întreprinderilor.

UN ALT AUTOR, Simon Kuznets, își alege, ca temă a unei cercetări, caracterul și cauzele schimbărilor, pe termen lung, în distribuirea venitului personal. El se întreabă dacă inegalitatea în distribuirea venitului crește sau descrește în timpul creșterii economice a unei țări capitaliste și care sînt factorii care determină nivelul secular și tendințele inegalității veniturilor. „Acestea sînt probleme foarte vaste — spune S. Kuznets — care nu s-au rezolvat încă din cauza unor definiții confuze și a lipsei acute de date, precum și datorită presiunii unor concepții prestabilite despre venit".

Pe baza unei metodologii care nu are nimic comun cu teoria marxistă a plusvalorii, S. Kuznets încearcă să dea un răspuns parțial la întrebările pe care și le pune — de altfel și acesta rezervat din cauza lipsei de date statistice „care să poată fi folosite direct în măsurarea tendințelor seculare ale structurii venitului". Concluzia generală a autorului, cu referire la S.U.A., Anglia și Germania, este că „distribuția venitului, măsurată prin incidența venitului anual în clase mari, s-a mișcat către o egalitate, în special după 1920, dar începînd, probabil, încă din perioada dinaintea primului război mondial". „Egalitatea" sau, mai corect, „tendința la egalizare", care constituie concluzia fundamentală a lui S. Kuznets, se rezumă la cunoscuta teză a economiștilor americani, după care „piramida veniturilor, care a caracterizat toate societățile, este acum întoarsă cu capul în jos". Ilustrarea statistică a acestei teze poate fi găsită și în oficialul **Statistical Abstract of the United States.** Să luăm, de exemplu, tabelul 472, din ediția 1968 a acestui anuar, care conține distribuția procentuală a familiilor pe clase de venituri. Se poate constata că, în 1947, 10,8% din numărul total al familiilor americane primeau un venit mai mic de 1 000 de dolari pe an; în 1966, numai 2,3% din numărul total al familiilor mai primeau un asemenea venit; proporția familiilor cu venituri între 1 000 și 1 999 de dolari scade de la 16,6%, în 1947, la 5,4% în 1966 etc., pînă la clasa de venit dintre 5000 și 5999 de dolari, care crește, în proporția familiilor, de la 7,7% la 8,4%; la cea dintre 7000 și 9999 de dolari, pentru care proporția crește de la 5,8% în 1950, la 24,4% în 1966 și chiar pînă la clasa finală (15 000 de dolari **și mai mult**), pentru care proporția familiilor beneficiare crește de la 1,4% în 1955, la 9,2% în 1966.

Ceea ce S. Kuznets aduce, în plus, față de aceste date oficiale, este extinderea perioadei pentru care se face comparația, pentru S.U.A., pînă în urmă în anul 1929. De asemenea, el furnizează date asemănătoare, dar exprimate în cifre mai mici, și pentru Anglia și Germania antebelică. În plus, iarăși, S. Kuznets evocă și „două grupuri de forțe" care, în țările dezvoltate și pe perioade lungi de timp, „duc la lărgirea inegalității din distribuirea venitului înainte de plata impozitelor directe și exclusiv contribuțiile statului". Este vorba, mai întîi, de concentrarea economiilor în mîinile grupurilor sociale cu venituri înalte: grupul superior, de 5% din numărul total al familiilor americane, deține 2/3 din totalul economiilor americane. Iar, în al doilea rînd, de structura pe ramuri a distribuției venitului: media venitului pe locuitor rural este mai mică decît media pe locuitor urban. Așadar, toate celelalte condiții rămînînd egale, „ponderea crescîndă a populației urbane înseamnă o creștere a inegalității între cele două componente" și, în plus, „diferența relativă dintre veniturile per capita între populația rurală și cea urbană nu descrește neapărat în procesul creșterii economice, ci rămîne în cel mai bun caz, stabilă".

S. Kuznets mai are încă cel puțin două observații interesante: 1. din grupul superior de 5% din numărul total al familiilor americane, numai 1% a primit aproape jumătate din totalul veniturilor acestui grup, fapt care aruncă o lumină cu totul nouă asupra „tendinței de egalizare" și 2. „Fenomenul de micșorare a inegalității veniturilor, în țările dezvoltate, este relativ recent și nu a caracterizat stadiul mai timpuriu al creșterii economice. Perioadele în care inegalitatea veniturilor s-a accentuat au fost, pentru Anglia, anii 1780—1850, pentru S.U.A., anii 1840—1890 și, îndeosebi, anul 1870, iar pentru Germania, anii 1840—1890".

Nu avem intenția să contestăm valabilitatea cifrelor statistice oficiale sau a celor publicate de S. Kuznets — nici nu dispunem de surse statistice care să ne permită o verificare — dar trebuie să facem o observație pe care o considerăm importantă. Distribuția procentuală a familiilor americane pe clase de venituri, la care ne-am referit mai înainte (tabelul 472 din Anuarul statistic al S.U.A. pe 1968) conține 10 clase de venituri: de la „sub 1000 de dolari anual" pînă la „15 000 de dolari **și mai mult**". Această ultimă clasă cuprinde, așadar, și veniturile de 1 milion sau de 500 de milioane de dolari pe an. Dar, **statistic,** aria de venituri, înăuntrul căreia se manifestă „tendința de egalizare", este de „sub 1000" **„pînă** la 15 000" de dolari (clasa a 9-a: între 10 000 și 14 999 de dolari), pentru că, dincolo de această clasă superioară, statistica aceasta nu mai spune nimic. Or, veniturile de **pînă la 15 000** de dolari anual sînt **venituri din salarii,** care pot fi depășite nu numai de unii funcționari, ingineri, tehnicieni, ofițeri superiori, medici sau profesori universitari, dar chiar și de muncitorii cei mai calificați, fără să mai vorbim de veniturile din profesiunile libere (ale medicilor, avocaților etc.) sau de cele din „fermele fimiliale" etc. **Toate aceste venituri nu sînt venituri din proprietatea capitalistă, din exploatarea muncitorimii; aceasta înseamnă că procesul de egalizare se manifestă, în general, în interiorul însăși grupei exploataților și nu între exploatați și exploatatori.** Ceea ce este cu totul altceva. Nu vrem să spunem că fenomenul, redus la semnificația și proporțiile lui adevărate, nu ar fi interesant. El este un produs al revoluției științifice și tehnice, care impune ridicarea generală a calificării salariaților și care permite o mai bună retribuire a cadrelor calificate, dar el este distinct de evoluția gradului de exploatare, iar atîta timp cît nu este luată în considerare și evoluția profiturilor capitaliste, nu se poate susține că el ar constitui o dovadă a scăderii ratei plusvalorii sau a egalizării veniturilor între exploatatori și exploatați.

Așadar, teza răsturnării piramidei veniturilor nu este, în sensul care i se atribuie de către autorii ei, decît un **quid pro quo** teoretic.

CALCULELE noastre le-am efectuat în două variante: „rata plusvalorii la nivel național", cuprinzînd, adică, atît grupa mărfurilor materiale, cît și grupa serviciilor, și rata plusvalorii în industria prelucrătoare. Este bine înțeles că, în prima variantă, nu avem de-a face cu o adevărată rată a plusvalorii, pentru că din numărul total de salariați, care au fost luați în calcul, nu au putut să fie eliminați asemenea „salariați" cum sînt directorii generali de trusturi, și nici cei care, deși salariați adevărați, nu produc plusvaloare. Asupra acestui aspect vom reveni de altfel. Ceea ce precizăm, însă, de pe acum, este că denumirea de „rată a plusvalorii la nivel național", folosită pentru prima variantă de calcul, este o denumire **convențională.** Raportul exprimă, însă, o realitate nouă și o tendință nouă, a căror semnificație este subliniată de comparația cu **rata plusvalorii în industria prelucrătoare, care, aceasta este, în sensul strict al cuvîntului, o rată a plusvalorii.** Și, independent de mărimile absolute ale „ratei plusvalorii la nivelul național", semnificative sînt variațiile lor în timp.

Formula generală pe care o propunem și pe care am utilizat-o aici este următoarea:

$$p' = \frac{j}{w} - 1,$$

unde p' este rata plusvalorii (unitară), j este productivitatea anuală medie a muncii și w este salariul real anual mediu. În cazul variantei „la nivel național", mărimea „productivității" a fost determinată prin raportul dintre „produsul național brut" și numărul total al persoanelor salariate angajate, iar mărimea salariului mediu— prin raportul dintre suma totală a salariilor plătite și același număr total de persoane angajate. Și j și w au fost determinate, în ambele variante, în prețuri constante. În cazul variantei „industria prelucrătoare", am utilizat, pentru evaluarea valorilor j, fie „valoarea adăugată în această ramură și numărul „muncitorilor din producție" (în cazul S.U.A.), fie „produsul național brut" creat și în industria prelucrătoare și cea extractivă, la un loc, și numărul muncitorilor din ambele ramuri (R.F.G.), fie „produsul intern brut" creat în industria prelucrătoare și numărul „muncitorilor maturi din producție" (Anglia); pentru Franța, această a doua variantă nu a putut fi calculată iar pentru Anglia, ea nu a putut fi calculată decît pentru anii 1965 și 1967. Rezultatele calculelor le înfățișăm în tabel.

Înainte, însă, de a le discuta, trebuie să ne mai oprim un moment asupra formulei de calcul, care la prima vedere, poate părea neobișnuită. De fapt, însă, ea se reduce la relația cunoscută a lui Marx: $p' = p/v$. Într-adevăr:

$$p' = \frac{j}{w} - 1 = \frac{j - w}{w} =$$

$$= \frac{(j - w)\,F}{w\,F} = \frac{p}{v}.$$

unde F este numărul muncitorilor angajați. Avantajul acestei formule constă în aceea că ea ne obligă la utilizarea (și mai întîi calcularea) — în determinarea ratei plusvalorii — a doi indicatori de maximă importanță — productivitatea și salariul mediu — necesari pentru numeroase alte cercetări analitice. O altă observație: valorile lui j le-am aflat pornind fie de la „valoarea adăugată", fie de la „produsul brut", care cuprind — după cum se știe — și valoarea amortizărilor. Din această cauză, p' este întrucîtva supraevaluată. Pe de altă parte, însă, formula noastră, aplicată la industria prelucrătoare, nu cuprinde valoarea nouă (și deci, nici plusvaloarea) creată în acele activități comerciale care constituie prelungiri ale producției în sfera circulației, deși ea include toată plusvaloarea creată în industrie, deci și acea parte care este cedată comerțului. Din cauza omiterii plusvalorii create în comerțul cu produse ale industriei prelucrătoare, p' este întrucîtva subevaluată. Fără a putea stabili un raport cantitativ exact, putem totuși afirma că, în principiu, supraevaluarea (din cauza amortizărilor) și subevaluarea (din cauza comerțului) s-ar putea compensa reciproc. În sfîrșit, o ultimă observație: ceea ce a putut fi calculat, cu aproximație, este **rata reală a plusvalorii** în industria prelucrătoare. Nici un fel de calcul al **ratei anuale** a plusvalorii — pe baza datelor statistice disponibile — nu este posibil.

Rezultatele calculelor, înfățișate în tabel, cer explicații și suscită comentarii. Cum se explică, în primul rînd, diferențele sensibile dintre ratele „la nivel național" și cele la nivelul industriei prelucrătoare? Și cum se face că primele, spre deosebire de secundele — cu singura excepție a Angliei — tind să scadă? După părerea noastră, răspunsul la ambele întrebări ar trebui căutat în influența grupei serviciilor, a cărei pondere în totalul produsului național a crescut. În unele ramuri ale acestei grupe, venitul total este creat exclusiv din salarii. Este vorba, în primul rînd (dar nu exclusiv), de serviciile statului: învățămîntul, ocrotirea sănătății, aparatul administrativ, „serviciile" militarilor și „serviciile" aparatului de represiune etc. În toate aceste cazuri, $j = \frac{Fw}{F} = w$, iar

$$p' = \frac{w}{w} - 1 = 0$$

Așadar, ponderea mare a grupei serviciilor, respectiv a serviciilor statului, în produsul național, constituie explicația principală a faptului că rata plusvalorii „la nivel național" este sensibil mai mică decît cea la nivelul industriei prelucrătoare. Și, întrucît în unele țări, ponderea serviciilor publice crește, între 1950—1965, rata la „nivel național" a plusvalorii scade. Cazul Angliei este mai complicat, pentru că, deși ponderea serviciilor publice a crescut, rata la „nivel național" a înregistrat, totuși, o anumită creștere. Nu excludem, dintre explicațiile posibile, pe aceea a unor greșeli care au putut apărea din cauza dificultăților de ordin statistic. În nici un caz, cifrele referitoare la Anglia nu ar putea anula valabilitatea explicației pentru celelalte trei țări.

ACEASTĂ EXPLICAȚIE a tendinței de scădere pe care o înregistrează rata plusvalorii „la nivel național" nu este, în același timp, și o interpretare econo-

dr. Iosif ANGHEL
Institutul de cercetări economice

(Continuare în pag. 15)

Tabel

Ratele plusvalorii, în variantele „la nivel național" și „industria prelucrătoare", în S.U.A., R.F.G., Anglia și Franța între 1950 și 1967 (în procente)

	1950	1957	1965	1967	1950	1957	1965	1967
	la „nivel național"				în industria prelucrătoare			
— S.U.A.	100	85	87	...	171 [1])	182	211	...
— R.F.G.	199	175	147	152	245 [2])	246 [2])	262 [2])	266 [2])
— Anglia	84	39	90	...	...	...	133	139
— Franța	138	116	106	...	...	...	...	...

Note: 1) pentru anul 1954; 2) în industria prelucrătoare • în cea extractivă luate împreună.
Surse: Anuarele statistice ale țărilor, The National Income and Product Accounts 1929—1965; Yearbook of Labour Statistics 7.

ȘCOLI • CURENTE ECONOMIȘTI

TEORII BURGHEZE PRIVIND RELAȚIILE ECONOMICE INTERNAȚIONALE

GÎNDIREA economică burgheză și-a îndreptat de timpuriu atenția asupra relațiilor economice internaționale. În acest cadru, teoriile privind schimburile internaționale au fost și sînt predominante. În condițiile dominației monopolurilor, teoriile burgheze de acest fel s-au diversificat, răspunzînd unor noi nevoi, cu precădere ale burgheziei monopoliste din țările care își dispută dominația economică pe plan internațional. Au apărut astfel unele construcții ideologice nemarxiste, referitoare la cooperarea economică internațională sau la mecanismele relațiilor internaționale care configurează structura economică mondială. Vom prezenta în cele ce urmează, cîteva dintre teoriile burgheze mai semnificative despre relațiile economice internaționale.

Teorii ale schimburilor internaționale. — O primă teorie burgheză a schimburilor internaționale poate fi considerată teoria mercantilistă privind balanța comercială. În vederile mercantiliștilor, comerțul exterior trebuia să servească sporirii avuției naționale, considerată a fi alcătuită în principal din metalele prețioase monetizabile: aurul și argintul. În consecință, prin schimbul de mărfuri trebuie să se favorizeze intrarea și să se împiedice ieșirea metalelor respective. Aceasta ar fi putut avea loc prin devansarea valorică a importului de mărfuri de către exportul de mărfuri sau, altfel spus, printr-o balanță comercială excedentară.

Teoria mercantilistă privind schimburile internaționale se sprijinea pe o concepție unilaterală, naivă, despre fundamentul avuției naționale, considerat, în mod inexact, a fi alcătuit din metalele prețioase monetizabile. Deși atragerea de pe piața mondială a banilor, sub formă de aur și argint, a intensificat oarecum relațiile economice internaționale, asigurarea în mod continuu a unei balanțe comerciale excedentare de către toate națiunile era și este practic imposibilă. Mercantiliștii n-au făcut, de altfel, decît să dea iz doctrinar opiniei schimbului neechivalent, comună în epocă, după care „cineva nu cîștigă dacă altcineva nu pierde". Teoria mercantilistă privind balanța comercială a servit îndeosebi expansiunii coloniale a burgheziilor comerciale din Europa occidentală, precum și monarhiilor absolute din această regiune a lumii, promotoare ale exploatării interne și externe a maselor cu ajutorul fiscalității. Ea nu a fost de fapt o teorie despre schimburile economice internaționale, ci doar o teorie privind politicile comerciale. Este adevărat însă că o teorie științifică despre relațiile economice internaționale nu poate totuși ignora problemele balanței comerciale naționale, ale legăturilor dintre export-importul de mărfuri și corespondentele lor valutare; de asemenea, o astfel de teorie nu poate subaprecia importanța deținerii, de către națiuni, a instrumentelor de schimb necesare angrenării cît mai puternice în circuitul economic mondial.

Un efort suplimentar în domeniul teoretizării schimburilor internaționale l-a făcut gîndirea economică burgheză clasică. Este vorba, în speță, de teoria lui Ricardo despre comerțul exterior, cunoscută ulterior sub numele de teoria costurilor comparative. Ca și înaintașul său, Adam Smith, el considera, pe bună dreptate, că izvorul principal al avuției naționale este munca și a legat, în consecință, teoria sa despre comerțul exterior de diviziunea internațională a muncii. „Într-un sistem de perfectă libertate a comerțului, fiecare țară își consacră în mod natural capitalul și munca acelor genuri de activități care îi sînt cele mai avantajoase. Această urmărire a avantajului individual — scria economistul englez — este admirabil legată de binele universal al tuturor"[1]).

Schematic, teoria costurilor comparative se prezintă astfel: există două țări (de ex. Anglia și Portugalia) care produc două mărfuri (stofă și vin), prima țară cu cheltuiala de muncă a 100 și respectiv a 120 de oameni, iar a doua țară cu cheltuiala de muncă a 90 și, respectiv, 80 de oameni; deși a doua țară are costuri absolute mai scăzute decît prima, totuși ar fi avantajos pentru ea să se dedice producției de vin și să importe stofa de la prima; o asemenea opțiune ar fi și în avantajul primei țări Anglia, căci a doua (Portugalia) ar da munca a 80 de oameni și ar obține echivalentul muncii a 90 de oameni ai săi, iar Anglia ar da munca a 100 de oameni și ar obține echivalentul muncii a 100 oameni ai săi.

Teza costurilor comparative nu poate fi considerată o teorie generală a schimburilor internaționale; situația existentă la un moment dat, în domeniul costurilor comparative, este supusă modificărilor și, o dată cu acestea, se produc modificări și în privința presupuselor avantaje inițiale. Pe de altă parte, teoria costurilor comparative consacră schimbul neechivalent continuu pe fundalul unei anumite diviziuni internaționale a muncii statornicit la un moment dat. Ea a fost reținută ca o componentă în unele teorii actuale privind schimburile internaționale, fiind restructurată în spiritul concepțiilor subiectiviste de tip marginalist [2]). Pe vremea lui Ricardo, ea a servit burgheziei engleze, iar astăzi oligarhiei financiare, pentru a transforma țările mai puțin dezvoltate economicește în anexe agrare și de materii prime ale țărilor puternic industrializate.

După Ricardo, alți economiști englezi, anume John Stuart Mill și C. F. Bastable, au restructurat tezele ricardiene, construind așa-numita teorie a valorilor internaționale, prin care au încercat să justifice necesitatea schimbului neechivalent, sub forma repartizării inegale a „valorii internaționale" între partenerii comerciali [3]). Această teorie a sugerat studii care au dus în literatura economică la formularea așa-numitului raport de schimb, care este luat în considerație în analiza rentabilității comerțului exterior. Este știut că în prezent, raportul de schimb al țărilor în curs de dezvoltare s-a deteriorat considerabil, iar economiile lor naționale au înregistrat pierderi exorbitante. Dar unii economiști burghezi încearcă să minimalizeze importanța raportului de schimb în contextul relațiilor economice internaționale.

Mai recentă este doctrina keynesistă despre cooperarea economică internațională. — John Maynard Keynes s-a ocupat cam pe la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial de unele probleme ale relațiilor economice internaționale capitaliste. El a fost inspiratorul planului unei uniuni de clearing și al planului unei bănci capitaliste internaționale. (De altfel el a și participat la tratativele de la Bretton Woods și la înființarea F.M.I. și B.I.R.D.). Cooperarea economică internațională capitalistă trebuie să servească, în vederile lui Keynes, promovării unui „internaționalism", implicînd prezența unor instituții internaționale definite, chemate să-și îndrepte atenția asupra problemelor particulare, legate de fluxul comercial și de investiții și, mai presus de toate, asupra „amenințării unei depresiuni mondiale". Unii neokeynesiști s-au declarat de acord cu aceste vederi socotind că astfel „individualismul" ar fi fortificat de un anumit grad de planificare aplicată la scara mondială [4]). Practica postbelică ar fi mers, după unii, în sensul intrării economiei mondiale într-o epocă de intensificare a colaborării internaționale fără să se fi ajuns totuși la o „veritabilă integrare" a economiilor naționale, ceea ce vrea să însemne că nu au fost depășite contradicțiile inerente relațiilor economice dintre țările capitaliste [5]).

În doctrina economică burgheză despre cooperarea internațională în perioada postbelică se resimte temerea izbucnirii unei crize economice mondiale, de felul celei din 1929—1933, precum și speranța unei atenuări a contradicțiilor interimperialiste, în vederea întăririi dominației internaționale a marilor monopoluri și a marilor puteri.

Teoria „economiei dominante" și mecanismul configurației structurilor economice pe plan mondial. — Între teoriile nemarxiste privind mecanismul configurării structurilor economice pe plan mondial, un loc aparte îl deține teoria „economiei dominante", elaborată de François Perroux. Cunoscutul economist francez susține că explicarea fenomenelor pe plan economic internațional reclamă elaborarea unei „dinamici a inegalității", al cărei fundament l-ar constitui așa-numitul „efect de dominație". Intenționat sau neintenționat, efectul respectiv ar provoca, după părerea sa, disimetrie sau ireversibilitate, în virtutea componentelor tipice ale acestuia: diferența de forță în negociere și diferența de dimensiune. Pe această bază, „economia dominantă" ar deveni „un centru de conjunctură autonomă" și, prin însăși mișcările lui, ar influența, chiar nepremeditat, asupra altor economii, ale căror mișcări s-ar reduce la o acțiune de adaptare. Astfel, interdependența reciprocă și universală ar dispare și, pentru ca politicile economice naționale să nu devină frîne ale așa-numitei „creșteri armonizate la scară mondială", ar trebui să se înscrie pe linia opțiunilor în materie de consum și investiții ale „economiei dominante", respectiv ale economiei S.U.A., considerată de autor ca fiind actualmente și rămînînd și în viitor, pentru o lungă perioadă, o economie dominantă [6]).

Deși teoria „economiei dominante" surprinde unele realități din cadrul sistemului economic mondial capitalist, fiind în fond o anumită transpunere a mecanismului prin care monopolurile și principala țară capitalistă își exercită dominația în relațiile economice internaționale capitaliste, ea nu poate fi considerată o teorie generală științifică pe baza căreia să poată fi explicate aceste relații și — cu atît mai puțin — relațiile economice internaționale complexe existente actualmente pe întregul glob.

Teoria lui Perroux ignoră faptul că modul de producție din cadrul economiilor naționale joacă rolul determinant în configurarea relațiilor economice internaționale și a structurilor economice pe plan mondial. Ea desconsideră experiența istorică acumulată pînă acum, care infirmă presupusa tendință a unei anumite economii naționale „dominante" de a acționa în sensul „creșterii armonizate la scară mondială". Teoria „economiei dominante" nu ține cont de lupta reală a țărilor în curs de dezvoltare de a se elibera de sub dominația economiei fostelor metropole și nici de tendințele tot mai vizibile, existente în anumite țări capitaliste dezvoltate, de a ieși de sub tutela S.U.A. Pe de altă parte, ea nu ia în seamă conținutul principal al epocii contemporane — trecerea de la capitalism la socialism — proces care a restrîns și restrînge sfera dominației imperialiste și, totodată, prin constituirea sistemului socialist, a condus la întronarea unor relații economice internaționale înnoitoare, care implică promovarea la scară mondială a principiilor respectării suveranității și independenței naționale, neamestecului în treburile interne, egalității în drepturi și avantajului reciproc.

Epoca noastră scoate în evidență tot mai mult faptul că economia diferitelor popoare și națiuni ale lumii contemporane nu se resemnează la a rămîne un epifenomen al „economiilor dominante", ci aspiră la creație proprie, realizată în cadrul unei colaborări internaționale echitabile. Politica economică națională a diferitelor țări ale lumii nu poate fi privită ca un derivat al opțiunilor politicii practicate în cadrul „economiei dominante" și, ca atare, se înscrie nu ca o frînă, ci ca un factor stimulator al progresului economic național și universal. „Efectul de dominație", de care vorbește economistul francez, ține exclusiv de natura capitalismului și este puternic condamnat de forțele revoluționare și democratice de pretutindeni.

Superioritatea doctrinei economice marxist-leniniste se dezvăluie îndeosebi prin relevarea faptului că relațiile economice internaționale și principiile care stau la baza lor se configurează în funcție de natura rînduielilor social-economice din cadrul diferitelor națiuni, în funcție de cerințele obiective ale progresului național și universal. O teorie științifică multilateral constituită în privința relațiilor economice internaționale implică atît o bază metodologică adecvată, cît și soluționarea problemelor legate de schimburile economice, cooperarea internațională și mecanismele de configurare a structurilor economice în cadrul economiei mondiale, domenii în care eforturile trebuie continuate.

Virgil IONESCU

---

1) David Ricardo, Opere alese. București, Editura Academiei, 1959, p. 126.

2) Vezi Iosif Anghel, Șt. Ungureanu, Neocolonialismul, Fapte și Teorii economice, București, Editura politică, 1962, p. 239 și urm.

3) Vezi John Stuart Mill, Principles of Political Economy. London. Longmans, Grean and Co., 1902, p. 252—385 și C. F. Bastable, The Theory of International Trade, London, Macmillan and Co., 1903, p. 22—48.

4) Vezi R. Harrod, La coopération économique internationale, „Economie appliquée, tome III, nr. 1. Paris, 1950, p. 5—30.

5) Vezi Wilhelm Röpke, L'Economie mondiale aux XIX et XX siècle. Genève—Paris, 1959, p. 39—40.

6) Vezi François Perroux, L'Economie du XX-e siècle. Paris, PUF, 1961, p. 23 și urm.

FIȘE

■ **Les sept chemins de la découverte** (Cele șapte căi ale descoperirii) este titlul studiului apărut sub semnătura lui Michel Fustier în suplimentul pe luna mai 1970 al revistei L'USINE NOUVELLE. Descoperirile — spune autorul — indiferent de domeniul în care au loc, se realizează pe baza unor legi comune. Pentru a le dezvălui este necesară urmărirea atentă a mecanismului descoperirilor în toate domeniile activității umane. În consecință, conchide M. Fustier, dacă se acceptă acest punct de vedere, se schimbă natura activității de cercetare și de descoperire, de punere în circulație a noului. Se apreciază că activitatea de cercetare devine o acțiune sistematică în care calitățile proprii ale indivizilor, tehnicile de cercetare, cunoștințele de cultură generală sînt fecundate cu observațiile unei discipline precise, ale unei noi științe, care pot să facă ca geniul și chiar „hazardul" pe seama căruia se pun atîtea descoperiri să devină ceva obișnuit, ceva zilnic. Aceste aprecieri sînt legate de condițiile actuale și în special de cele de viitor, în care vor trebui să acționeze întreprinderile și în general toți acei ce vor fi cuprinși în diferite activități economice.

■ Cunoscutul economist sovietic Z. V. Atlas semnează o amplă monografie intitulată **Soțialisticescaia denejnaia sistema** (Sistemul bănesc socialist), Editura Finansî, Moscova, 1969, 380 p. Apreciind că în toate țările socialiste principiul de bază al organizării sistemului bănesc este conducerea unitară și planificată, autorul observă că fiecare țară înfăptuiește acest principiu în funcție de specificul ei, ceea ce este reflectat în: a) denumirea unității bănești; b) stabilirea cantității de aur ce cuprinde unitatea bănească națională și a cursului ei față de alte valute; c) sistemul de emisie și de circulație a semnelor bănești metalice și de hîrtie.

■ De fiecare dată cînd este vorba de a utiliza un calculator electronic alegerea metodelor este în funcție de două imperative esențiale: rapiditatea prelucrării datelor și capacitatea necesară a memoriei, afirmă A. Checroun și C. Roche într-un studiu publicat în nr. 4, 1970 al revistei AUTOMATISME. Pentru prelucrarea imaginilor de orice natură, aceste două imperative sînt strîns legate între ele pentru că informația este cel mai adesea sub formă de ansamblu de puncte; ca urmare, ocuparea memoriei pentru prelucrare depinde de numărul acestor puncte reținute pentru a caracteriza forma studiată. Autorii pun problema necesității de a simplifica de fiecare dată, pe cît posibil la maximum, forma de studiat, adică de a suprima toate punctele a căror lipsă nu alterează caracteristicile esențiale ale figurii considerate. Prin conservarea maximului de informație semantică a figurii și a minimului necesar pentru definirea caracteristicilor esențiale pentru a o putea distinge, se obține ceea ce autorii consideră „osatura" sau „scheletul" formei. Pentru caracterizarea „scheletelor", autorii propun mai multe metode și algoritmi.

FIȘE

■ O prelegere a prof. dr. docent Ștefan Dumitrescu, ținută la Bonn, în cadrul Institutului „Für das Spar —, Giro-und Kreditwesen" al Universității Bonn, și la Paris, la „Faculté de Sciences Economiques", tratînd despre „Punctul optim al nivelului mediu de trai, instrument de calcul al parităților monetare", a fost publicată în limba germană, cu titlul **Das Optimum des durchschnittlichen Lebensstandards: Ein Instrument zur rechnerischen Entwicklung der Währungsparitäten** — în revista ARCHIV FÜR DAS SPAR —, GIRO-UND KREDITWESEN, 1969, caietul 8.

■ O nouă cercetare, din unghiul intereselor țărilor capitaliste dezvoltate, a ajutorului acordat țărilor în curs de dezvoltare o întîlnim în studiul **Aid and the Balance of Payments** (Ajutorul și balanța de plăți), publicat în ECONOMIC JOURNAL (martie 1970) și semnat de B. Hopkin. Autorul consideră că țările dezvoltate care acordă ajutoare trebuie să ia în considerație, înainte de toate, efectele pe care această acțiune le produce asupra balanței lor de plăți, anume trebuie urmărit ca efectul net asupra balanței să fie minim. Aceasta s-ar putea obține prin așa-zisa „legare" a ajutorului.

Prin „legarea" ajutorului se înțelege practica acordării ajutorului doar cu condiția ca acesta să fie utilizat pentru achiziționarea de mărfuri în țara donatoare. B. Hopkin arată că și mai avantajos — desigur, pentru țările dezvoltate — este ca „legarea" să prevadă nu numai cumpărarea de mărfuri din țara donatoare, ci și lista exactă a acestor mărfuri. Se știe, însă, că practica „legării" ajutorului, pentru care pledează B. Hopkin, diminuează efectele pozitive ale acestuia și a fost în consecință înfierată atît de țările în curs de dezvoltare cît și de unele organisme internaționale.

■ În articolul **Probleme teoretico-metodologice privind prognoza social-economică**, publicat în revista IKONOMICESKA MISĂL, nr. 2, 1970, prof. Ivan Hadjiivanov afirmă că în etapa actuală planificarea de perspectivă capătă un caracter dominant. Elaborarea științifică a planurilor de dezvoltare social-economică de perspectivă îndepărtată sau medie este, în esență, după părerea sa, un proces iterativ, constituit din următoarele etape, legate dialectic între ele: elaborarea proiectului de plan sau a prognozei privind ritmurile și proporțiile de dezvoltare; repartiția teritorială, pe ramuri și pe unități economice, a indicatorilor stabiliți; elaborarea planurilor pe ramuri și regiuni, ținînd seama de resursele materiale, de forța de muncă și de disponibil de investiții; coordonarea acestor planuri regionale și pe ramuri și întocmirea balanței legăturilor între ramuri în cadrul economiei naționale. Autorul consideră ca fundamentale la elaborarea prognozei: principiul complexității și conexiunii inverse, dinamismul, determinismul, caracterul stohastic și optimalitatea.

■ În studiul **The Concept of Causality in Economics** (Conceptul de cauzalitate în știința economică), publicat de revista KYKLOS (vol. XXIII, 1970, fasc. 2) Julian L. Simon consideră mai întîi că definițiile existente cu privire la acest concept sînt insuficiente și își propune să dea ceea ce el numește o definiție operațională. J. L. Simon nu-și propune decît să precizeze o serie de condiții care sînt necesare pentru ca observarea unei succesiuni de evenimente economice să poată fi considerată o relație cauzală și să dea o serie de exemple în acest sens. Condițiile pe care el le consideră necesare sînt: propoziția ce stipulează o relație cauzală trebuie să aibă la bază un număr suficient de experimente; ea trebuie să fie capabilă să servească la formularea unor predicțiuni corecte și să țină seama de posibila influență a unor terți factori; este, de asemenea, necesar ca ea să fie în concordanță cu teoria economică general acceptată.

■ În articolul **Apologie d'une politique demodée** (Apologia unei politici demodate), publicat în EXPANSION, nr. 17 din martie 1969, Jean Boissonat critică tendința de regres în politica veniturilor în favoarea politicii monetare, observată în unele țări occidentale. Rezultatele în ce privește puterea de cumpărare la o creștere a veniturilor de 10%, antrenînd o creștere a prețurilor de 5% și o creștere a veniturilor de 5%, fără creșterea prețurilor, sînt, spune J. Boissonat, în aparență, aceleași, dar efectele asupra economiei sînt în mod radical diferite. În primul caz, creșterea prețurilor poate antrena devalorizare și șomaj, evitate în cel de-al doilea caz. Soluționarea problemei autorul o vede într-o creștere a productivității muncii, care să permită ridicarea veniturilor fără antrenarea creșterii prețurilor.

RATA PLUSVALORII

mico-socială a însuși procesului care se desfășoară. Anume a faptului care constă în aceea că tendința de creștere a serviciilor publice (și a altor servicii, poate mai puțin importante — serviciile medicale prestate de medici particulari neexploatați în întreprinderi capitaliste de îngrijire a sănătății etc.) trebuie, în mod inevitabil, să coboare „rata națională a plusvalorii". Avem, iarăși, de-a face cu un efect economico-social al revoluției tehnico-științifice, pentru că dezvoltarea pomenitelor servicii nici nu ar fi putut avea loc și nici nu ar fi fost necesară fără creșterea de productivitate pe care ea o determină, dacă facem o anumită abstracție. Abstracția pe care o avem în vedere este aceea a serviciilor cu caracter social-politic reacționar — a serviciilor militare-războinice, a serviciilor poliției, agențiilor de spionaj etc. —, ceea ce ne permite să reținem serviciile învățămîntului, ocrotirii sănătății etc., care și ele cresc, și să analizăm lucrurile dintr-un punct de vedere „pur" economic, ca să spunem așa. Pe scurt: progresul impune, cu necesitate, creșterea serviciilor publice utile societății, iar creșterea acestora provoacă, inevitabil, scăderea „ratei naționale a plusvalorii". Acest fenomen nu ar putea fi însă separat de fenomenul opus — foarte clar vizibil din cifrele tabelului nostru — că în principala ramură a producției materiale, adică în industria prelucrătoare, rata plusvalorii crește. Aceasta înseamnă că un număr de forțe de muncă, în curs de scădere absolută și relativă, este supus unui grad crescînd de exploatare nemijlocită. În timp ce, în ansamblul ei, rata plusvalorii tinde să scadă, în ramurile hotărîtoare ale producției materiale societatea capitalistă a devenit și tinde să devină nemijlocit tot mai profund exploatatoare. Dacă, bineînțeles, vorbim de exploatare nemijlocită, pentru că exploatarea are loc și în serviciile publice — chiar și în cele „pure" (învățămînt etc.) dar, în formă mijlocită, prin statul capitalist monopolist, în folosul capitalului privat monopolist.

Capitalul privat tinde, astfel, să recupereze în mod direct, în sectorul producției materiale, prin ridicarea gradului exploatării, ceea ce el pierde, tot în mod direct, în sectorul serviciilor, prin scăderea gradului exploatării. Din punct de vedere dinamic, fenomenul are importanță și pentru perioade trecute, de 18 sau 16 ani, în care el a fost măsurat în tabelul nostru, dar mult mai mare ar putea fi importanța lui într-o dinamică a viitorului. Se înțelege că nu ar putea fi vorba de o extrapolare pură și simplă a procentelor de scădere, respectiv de creștere, înregistrate în trecut. Dar, se poate presupune că ele înseși, cele două tendințe opuse, vor continua să se manifeste, cu o forță mai mare sau mai mică. Aceasta nu înseamnă că rata plusvalorii din industria prelucrătoare — și, desigur, și din celelalte ramuri ale producției materiale în care numărul de forțe de muncă se tinde să scadă sau să rămînă constant, iar venitul creat ar continua să crească — ar trebui să tindă spre infinit, în timp ce „rata națională a plusvalorii" ar tinde spre zero. Asemenea situații—limită nu pot fi imaginate, fie și pentru motivul că există și tipuri de servicii: transporturile, comunicațiile, comerțul etc. și care sînt, cantitativ, cele mai importante — în care rata plusvalorii este mare și tinde probabil să crească. Dar, ceea ce se poate imagina — și, chiar, prevedea — este că, atîta timp cît revoluția tehnico-științifică va continua, rata plusvalorii din producția materială va continua să crească și ea — cel puțin pînă la un punct foarte înalt — fără ca, prin aceasta, să se producă în mod necesar crize economice de supraproducție sau un șomaj cronic de masă. Dacă în trecut — și pentru trecut — s-a putut afirma că rata plusvalorii nu ar putea crește dincolo de anumite limite fără ca societatea capitalistă să „facă explozie" sau fără ca mecanismul ciclic al reproducției să creeze antagonismului dintre producție și consum o nouă bază de pornire și să prevină, prin aceasta, apariția unor expresii cantitative exagerate ale ratei plusvalorii, acum — și pentru viitor — se poate susține că asemenea expresii cantitative ar putea fi atinse — dar, totuși, numai pînă la un anumit punct — fără ca ele să producă, în mod necesar, efectele cunoscute.

Nu vrem, cituși de puțin, să afirmăm că perioada crizelor economice s-ar fi încheiat, dar am vrea să emitem ipoteza — care rămîne abia să fie fundamentată — că mecanismul capitalist de autoreglare, caracterizat de dezvoltarea ciclică, prin crize de supraproducție, a suferit, sub influența revoluției științei și tehnicii anumite modificări, că el tinde să fie, poate, înlocuit sau, poate, numai completat, de un alt mecanism, mai complex. Dar, aceasta este — cum ar fi spus Rudyard Kipling — o altă poveste.

[1]) Avem în vedere propriile noastre calcule din 1964 (**Despre repartiția funcțională a venitului național în Capitalismul contemporan și teoria economică, Ed. politică, 1965**). Diferența dintre calculele de atunci și cele de acum, efectuate de data aceasta în colaborare cu S. Sava și E. Cosmescu, se explică și prin deosebirile metodologice, dar și prin aceea că în calculele din 1964 a fost cuprins și comerțul. Oricum, diferențele sînt relativ neînsemnate. În plus, calculele de acum nu se opresc la anul 1960, ci se extind asupra anilor 1965 sau, chiar, 1967.

ISTORIE ECONOMICĂ

(Urmare din pag. 12)

izolate, tablă ondulată, automobile prin asamblare, lămpi incandescente, țevi laminate, aparate de bord etc., precum și la extinderea producției de vagoane, locomotive, motoare Diesel, automotoare, frîne automate, recipiente, cazane. După 1933 se dezvoltă producția de armament care, pînă atunci, în cea mai mare parte se importa. La Reșița și la Astra Brașov, se produceau tunuri de cîmp, tunuri antiaeriene, proiectile de toate felurile, iar la Copșa Mică și Cugir se fabrica armament ușor; puști, puști mitraliere etc. La I.A.R. se produceau avioane; Uzinele Malaxa, cele mai moderne din țară, fabricau oțeluri speciale, de scule, precum și armament și muniție.

Elementul esențial care se impune reținut în analiza și implicațiile consumului de produse metalurgice este că acesta era foarte scăzut față de țările capitaliste dezvoltate ale Europei: 25 kg în România față de 255 kg în Belgia, 203 kg în Franța, 200 kg în Anglia, 197 kg în Germania, 104 kg în Cehoslovacia, 61 kg în Italia.

Cauza importantă care a frînat dezvoltarea pieței interne a fost dominația monopolurilor interne și internaționale în această ramură. De fapt, procentul de acoperire a pieței interne cu produse metalurgice în perioada de după 1923 și inclusiv în anii crizei era hotărît prin convenția monopolistă intervenită între organizația monopolistă internă care grupa principalele uzine metalurgice și organizația monopolistă internațională, Grupul Central European. Făcîndu-se împărțirea pieței, se stabileau și prețuri ridicate de monopol la produsele metalurgice, ceea ce împiedica extinderea consumului intern.

Astfel, deși s-au înregistrat unele rezultate în privința creșterii economice, industria metalurgică rămînea încă o ramură relativ slab dezvoltată. Subdezvoltarea sa împiedica realizarea unei reproducții lărgite independente în economie. Cantitatea de bunuri industriale—de consum și mijloace de producție — era deficitară atît cantitativ cît și calitativ. Ea nu putea asigura piața internă decît la o parte din nevoile de bunuri de consum și în măsură redusă de mijloace de producție. Însăși industria metalurgică era dependentă de materia primă — laminate, fontă — din import, precum și de capitalul constant — mașini, utilaje, surse de energie de pe piața externă, dominată de marile monopoluri.

Prin modul în care era susținută și finanțată — tarife protecționiste, comenzi la prețuri ridicate pentru stat etc., marile întreprinderi ale acestei ramuri au realizat o masivă acumulare de capital prin intermediul bugetului de stat pe seama maselor muncitoare și a altor ramuri ale economiei.

Datorită nivelului relativ scăzut al tehnicii și respectiv al productivității muncii, prețul de cost era ridicat. La aceasta contribuia producția unei mari cantități de bunuri de consum metalurgice în întreprinderi mici și meșteșugărești.

Prețurile interne erau cu 60—70% mai mari decît pe piața mondială. Aceste prețuri erau suportate de masele muncitoare care acopereau prin impozite directe și indirecte cheltuielile bugetare făcute pentru masivele comenzi de stat. Totodată capitaliștii și-au însușit prin exploatare profituri ridicate. În timp ce numărul societăților crește doar în trei ani, între 1935 și 1938, cu 10% activul se dublează, ajungînd să-și modifice ponderea de la 13,1% la 19,3% în activul societăților anonime și să dețină deci circa 1/5 din totalul activului industrial.

După bilanțurile centralizate ale celor mai mari societăți reiese o creștere considerabilă a ratei profitului: 13,2% în 1929, 7,6% în 1932, 11,3% în 1935, 18,8% în 1938. Principala sursă a acumulărilor în industria metalurgică au constituit-o profiturile mari și avansurile acordate de stat pentru comenzile de furnituri mai ales întreprinderilor producătoare de material rulant și de armament.

Tabelul nr. 4

Denumirea produselor	Producția în mii t	Import în mii t	Gradul de acoperire a consumului de către producție
Piese forjate	50,8	4,3	92
Piese turnate de fontă și oțel	40,7	1,4	97
Construcții metalice	16,8	8,3	67
Sîrmă, cuie etc.	34,8	0,8	98
Articole menaj, ambalaje	7,7	0,7	92
Mobile, metal, produse lăcătușerie	3,4	0,2	94
Locomotive și vagoane	12,0	0,3	98
Unelte și scule	9,0	8,9	50
Aparate și mașini	4,9	31,7	13
Tuburi trase	20,5	33,7	38
Fonta și laminate	435,0	28,4	94
Oțel	276,0	100,4	73
Metale laminate	11,0	11,5	49
Automobile	8,8	9,2	48
Produse electrotehnice	4,0	10,2	28

ANALIZA industriei metalurgice permite, pe lîngă o serie de concluzii economico-sociale la nivelul ramurii și unele concluzii cu arie mai largă politico-economică.

Odată cu relevarea creșterii investițiilor și a producției în industria metalurgică într-un ritm superior celui mediu din întreaga industrie prelucrătoare, nu trebuie uitate împrejurările concrete istorice-politice care au influențat această orientare. În orice caz, presupunînd că acești factori favorizanți ar fi acționat o perioadă mai lungă de timp, fără urmările negative incontestabile generate de condițiile orînduirii capitaliste, pentru a se ajunge ca metalurgia să devină o ramură de bază prin funcția și rolul său în reproducția produsului social, la parametrii anilor '40 era nevoie de încă multe decenii. Și dezvoltarea anarhică specifică modului de producție capitalist și interesele monopolurilor internaționale, ridicau bariere insurmontabile în transformarea metalurgiei într-o ramură pivot a economiei, într-un sector generator al independenței economice a țării. Transformarea metalurgiei, care cuprinde azi de fapt două puternice ramuri distincte — metalurgia propriu-zisă și construcțiile de mașini — a avut loc numai în anii socialismului, în cursul procesului de industrializare socialistă.

ATLAS viața economică

- Cheia de contact a mecanizării agriculturii
- „Fuga spre poli"
- Puterea în creștere — greutatea în scădere
- Service-ul — factor al competitivității

TRACTOARE

DEȘI ÎN ULTIMELE DOUĂ DECENII parcul mondial de tractoare a crescut considerabil, evoluția producției prezintă mari disparități între diferitele regiuni și țări ale globului. Ponderea hotărîtoare a producției mondiale este concentrată în țările socialiste și în cele capitaliste industriale. Țările socialiste se remarcă îndeosebi prin creșterea rapidă și cu un grad ridicat de continuitate a producției de tractoare. O bună parte dintre ele nici nu aveau organizată o asemenea producție în urmă cu 25—30 de ani. Față de 1960, în anul 1968 producția de tractoare (în mii bucăți) crescuse în R. D. Germană de la 4,4 la 7,2, în Iugoslavia de la 7,3 la 10,9, în Polonia de la 8,7 la 37, în România de la 17,1 la 24,9 (în 1969), în U.R.S.S. de la 231,5 la 409 etc.

În ceea ce privește majoritatea țărilor capitaliste industriale constructoare de tractoare, după atingerea unor nivele maxime ale producției în anii 1963—1965, a urmat o perioadă de declin, care s-a prelungit pînă în 1969. Astfel, față de anul 1965, în anul 1969 volumul producției de tractoare (în mii bucăți) se redusese în S.U.A. de la 272 la 215, în Anglia de la 202,5 la 165, în R.F. a Germaniei de la 104,6 la 95, în Franța de la 89,2 la 65. În aceeași perioadă se remarcă însă o creștere a producției de tractoare în Italia de la 63,1 mii la 75 mii, în Japonia de la 23,2 mii la 85 mii.

Evoluția nefavorabilă din ultimii ani a producției de tractoare în multe țări capitaliste industriale are numeroase cauze, printre acestea fiind de menționat o anumită saturare a piețelor lor interne și posibilitățile încă reduse de absorbție pe piața mondială din pricina procesului lent de mecanizare din țările în curs de dezvoltare, care se sconta că își vor intensifica importurile de tractoare. De asemenea, ca factor conjunctural, se invocă și condițiile meteorologice nefavorabile din anul 1969, care au slăbit interesul producătorilor agricoli dintr-o serie de țări capitaliste pentru achiziționarea de tractoare.

Acestor cauze trebuie să le adăugăm contradicțiile existente în agricultura țărilor capitaliste care îngrădesc posibilitățile anumitor categorii de fermieri, în special ale celor cu gospodării mici, să mecanizeze pe scară largă producția agricolă. Totuși, este de semnalat tendința din unele țări capitaliste industriale, ca de pildă R.F.G., în care se extinde mecanizarea asociată a agriculturii, prin care grupuri de agricultori își unesc capitalurile pentru a cumpăra mașini agricole pe care le folosesc în comun.

Tabelul nr. 1

Producția și exportul de tractoare[1]) al cîtorva țări capitaliste mari producătoare în 1969 (estimații)

Țara	Producție (în mii bucăți)	Export (în mii bucăți)	Ponderea exportului în totalul producției (în %)
S.U.A.	215,0	30,0	14,0
Anglia	165,0	100,0	60,3
R.F.G.	95,0	35,0	36,8
Italia	75,0	45,0	60,0
Franța	65,0	24,0	36,9
Japonia	85,0	4,0	4,7

¹) exclusiv tractoare de grădină și livadă.

TENDINȚA de diversificare a producției s-a accentuat în ultimii ani atît în diferitele țări, cît și în cadrul aceleiași firme producătoare. De pildă, uzinele John Deer din Mannheim produc cea mai variată gamă, de la tractoare mici de grădină (8—14 C.P.) pînă la tractoare grele de 145 C.P. și în ultimul timp chiar de puteri foarte mari — 280 C.P. (Landmaschinen Markt, nr. 24, 1968, pag. 52).

Pe fondul tendinței generale de diversificare a producției, se remarcă „fuga spre poli", adică, pe de o parte, creșterea ponderii producției de tractoare de mare putere, pe de altă parte, o înviorare a producției de tractoare foarte mici, specializate pe o serie de lucrări în viticultură, grădinărit, pomicultură etc. Tendința principală rămîne însă cea a deplasării spre cele de mare putere. Astfel, față de anul 1950, în 1968 puterea medie a tractoarelor în fabricație crescuse în Cehoslovacia cu 47%, în Polonia cu 31%, în România cu 37%, în U.R.S.S. cu 28%, în Ungaria cu 53% etc. La rîndul lor, S.U.A. se remarcă prin producția de tractoare de mare putere, orientare care se va accentua în anii următori, în timp ce în Japonia, de pildă, se merge îndeosebi pe producția tractoarelor mici. În R. F. a Germaniei, puterea medie a crescut în perioada 1955—1970 de la 15 C.P. la 40 C.P., în următorii zece ani urmînd să se ajungă la o putere medie pe tractor de cel puțin 55 C.P. Anglia, care este o mare producătoare și exportatoare, se orientează și ea într-o măsură sporită spre producția de tractoare de mare putere. Menționăm de pildă, tractorul produs recent de firma Muir-Hill din Glowcester, cu o capacitate de 163 C.P., 2500 rotații pe minut, 10 viteze înainte și două înapoi, proiectat în mod special pentru piața S.U.A. și a Australiei.

Tabelul nr. 2

Suprafața arabilă per tractor

Anul	Europa[1]	America de Nord	America latină	Orientul Apropiat	Extremul Orient	Africa	Oceania
1955	71	45	389	1279	9098	1360	89
1967	27,2	40,4	219,8	498,2	1834,2	663,3	99,9

¹) fără U.R.S.S.

Sursa : Bulletin mensuel. Economie et Statistique agricoles, vol. 15, nr. 5, mai 1966, pag. 1; F.A.O., Production Yearbook 1968.

În prezent, se manifestă pe plan mondial o tendință pronunțată de concentrare a producției. Astfel, în timp ce în 1957 patru companii (Deutz, International Harvester, Fendt și Eiher) realizau în R.F.G. 40% din totalul producției naționale, în anul 1968 primele 4 firme dețineau aproape 60% din această producție. În Anglia, 5 companii (Massey-Ferguson, Ford, David Brown, International Harvester și British Motor Corporation) controlează aproape întreaga producție a țării, iar în S.U.A., 55% din întreaga producție de mașini agricole era realizată de 8 companii etc. (B.I.K.I., Supliment, nr. 2/1969, pag. 56).

Ultimii ani au marcat și o intensificare a preocupărilor pentru ridicarea calității, exprimată printre altele de faptul că în prezent tractoarele dezvoltă o putere superioară la o greutate mai redusă, ceea ce se reflectă favorabil și în consumul de combustibil. Astfel, de pildă, în U.R.S.S. consumul specific de metal s-a redus în 1968 față de 1960 la tractoarele pe pneuri de la 55—80 kg/C.P. la 48—57 kg/C.P., iar la cele pe șenile de la 75—110 kg/C.P. la 69—75 kg/C.P. Noile tractoare M.T.Z. 80 și T—150, care vor intra în curînd în producția de serie, vor avea un consum specific de metal de 35—37 kg/C.P. și respectiv 40—42 kg/C.P. (Vestnik Mașinostroenia nr. 12/1969). Producătorii englezi oferă în prezent tractoare cu un consum de combustibil cu 10% mai redus, la putere comparabilă, decît în urmă cu 10 ani etc.

O tendință fermă care se manifestă în ultimul timp în țările dezvoltate este trecerea la tractoare cu motoare Diesel. De asemenea, cîștigă tot mai mult teren tractoarele cu dublă tracțiune. De pildă, din cele 7 tipuri de tractoare pe care R. S. Cehoslovacă le exportă în Anglia, două sînt astăzi cu dublă tracțiune (Macchine & Motori agricoli nr. 8/1969).

Totodată, îndeosebi în țările dezvoltate din punct de vedere economic, au crescut considerabil cerințele în direcția realizării unor tractoare cu o formă modernă, cu cabine rabatabile, cu aer condiționat și avînd un grad avansat de siguranță și comoditate pentru operator, reducînd la minimum vibrațiile și zgomotul.

COMERȚUL INTERNAȚIONAL deține o pondere însemnată în producția mondială de tractoare și aceasta atît datorită faptului că, deși în ultimii 10—15 ani numărul producătorilor a crescut, el este încă redus în comparație cu numărul țărilor lumii, cît și ca urmare a unei tendințe de specializare între țările producătoare.

Exporturile țărilor socialiste au cunoscut în ultimii ani o creștere însemnată, cea mai mare parte din acestea revenind schimburilor reciproce.

Exporturile țărilor capitaliste industriale se concentrează la cîțiva mari producători, primul loc deținîndu-l de mai mulți ani Anglia. În anul 1969, exporturile au deținut peste 60% din producția Angliei, 61% din cea a Belgiei, 37% din cea a R. F. a Germaniei și Franței, 14% din cea a S.U.A. și numai 5% din cea a Japoniei (vezi tabelul nr. 1).

Tendința de restrîngere a comerțului internațional cu tractoare, care s-a făcut simțită în țările nesocialiste încă din 1966—1967, a continuat și în anul următor, fără a fi generală. Pe ansamblul țărilor care reprezintă principalii producători și exportatori dintre țările capitaliste, exporturile au fost în anul 1969 cu 3,4% mai reduse decît în 1968. Totuși, trebuie remarcat că valoric exporturile de tractoare au înregistrat o tendință diferită decît din punct de vedere al volumului fizic, respectiv o creștere medie de peste 18%. În unele țări sporul a fost mai mare : Franța — peste 22%, Italia — 37%, S.U.A. — aproape 22% etc. Disparitățile dintre evoluția volumului fizic și cea a valorii exporturilor se datoresc atît promovării masive a progresului tehnic în domeniul producției de tractoare, cît și politicii de prețuri a marilor firme monopoliste din țările capitaliste industriale. Modernizarea tractoarelor în Anglia, spre exemplu, a dus la creșterea prețurilor în perioada 1967—1969 cu aproape 5% pe an.

Corespunzător unor previziuni occidentale, anul 1970 va marca o redresare a pieței mondiale a tractoarelor, iar tendința de urcare a prețurilor se va accentua, mai ales ca urmare a extinderii comerțului cu mașini moderne. Astfel, în S.U.A., se sconteazä o creștere a prețurilor cu 4,8% la tractoarele de tipuri noi, în timp ce vechile tipuri vor rămîne la prețurile anului precedent.

În strînsă concordanță cu tendințele din evoluția structurii producției, crește ponderea tractoarelor cu puteri mari și în domeniul comerțului internațional. Astfel, ponderea tractoarelor cu puteri sub 70 C.P. în exporturile mondiale s-a redus de la 80% în 1963 la 50% în 1968, cea a tractoarelor cu puteri între 70 și 100 C.P. a crescut în aceeași perioadă de la 15% la 40%, iar a tractoarelor de peste 100 C.P. s-a dublat, ajungînd la 10%. Specialiștii de la cunoscuta firmă Massey-Ferguson prevăd că în anul 1974 tractoarele cu puteri mai mari de 90 C.P. vor reprezenta circa 28% din exporturile mondiale.

Pe de altă parte, un loc însemnat continuă să-l dețină în comerțul internațional tractoarele mici pentru lucrările de grădinărit și în livezi. S.U.A., care produc și exportă mai ales tractoare mari, expediază totuși anual în străinătate pînă la 20 000 de tractoare mici, încasînd peste 6 milioane dolari. Totodată, se remarcă o creștere a gradului de folosire a tractoarelor în ramurile amintite prin modernizarea mașinilor agricole. National Institute of Agricultural Engineering din Anglia, a conceput o mașină universală de recoltat legume (morcovi, varză, sfeclă, ceapă, salată, conopidă etc.), care poate fi adaptată la tractoare și care are un randament superior față de tot ce s-a realizat anterior în acest domeniu.

Ponderea tractoarelor pe șenile rămîne încă redusă în producția mondială (circa 10%) și în comerțul internațional ; în anul 1968 principalii exportatori — S.U.A., R.F.G., Franța, Italia — au livrat împreună circa 13 000 bucăți.

Preocuparea sporită a unor țări în curs de dezvoltare de a construi fabrici de tractoare a determinat intensificarea cooperării economice și tehnico-științifice în acest domeniu. Dintre numeroasele exemple menționăm cooperarea dintre România și Iran și pe cea dintre R.F. a Germaniei și Algeria. În această din urmă țară urmează a se construi o uzină cu o producție anuală de 10 000 tractoare pe roți și 1000 tractoare pe șenile. În acest scop R.F.G. va acorda Algeriei un credit de peste 82 milioane mărci. India și Turcia, care au atins în anul 1969 o producție de 15 500 și respectiv 16 000 tractoare au mers în general pînă acum pe linia asamblării pe baza importului de piese. În prezent ele au început să construiască uzine întregi în cooperare cu alte țări.

Cooperarea economică în domeniul producției de tractoare va căpăta o nouă extindere în următorul deceniu, ceea ce va influența într-o anumită măsură exporturile diferitelor țări

DESERVIREA TEHNICĂ a devenit un auxiliar care condiționează în proporții însemnate succesul în vînzarea produselor, în primul rînd a mașinilor și utilajelor. Această deservire capătă semnificații deosebite în domeniul tractoarelor și al altor mașini agricole, dacă avem în vedere specificul folosirii lor. Mașini care costă mii de dolari sînt în unele cazuri folosite numai cîteva zile pe an. Este evident că o pană mai lungă ar fi extrem de dăunătoare pentru recoltă și ar compromite investițiile pe un an întreg. Tocmai de aceea, în caz de nevoie, asistența tehnică trebuie să fie în măsură să intervină operativ, în decurs de cîteva ore. Așa se explică faptul că firmele exportatoare de mașini agricole din țările dezvol-

conf. dr. Alexandru PUIU
asist. Constantin ALEXA

(Continuare în pag. 18)

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

R. P. UNGARĂ

INVESTIȚIILE ÎN CONTEXTUL NOULUI SISTEM DE CONDUCERE ȘI PLANIFICARE

GARAM József
redactor șef al revistei „Figyelö"

CREȘTEREA eficienței economiei este o cauză a întregii noastre societăți. Unul din fundamentele sporirii eficacității producției este justețea politicii de investiții, economicitatea investițiilor, recuperarea cît mai grabnică a fondurilor utilizate.

Noul mecanism de conducere din Ungaria a schimbat radical și sistemul investițiilor, regimul de decizie și finanțare a acestora. Înainte, fondul de acumulare al economiei naționale era concentrat aproape în întregime în buget, de la care, potrivit planului și cadrului de investiții hotărît în mod centralizat, întreprinderile primeau gratuit fonduri destinate finanțării investițiilor. Acest regim de investiții avea — ce-i drept — un mare avantaj: fondurile de investiții puteau fi lesne transferate de la o întreprindere la alta. Dar, totodată, întreprinderile nu erau interesate în economicitatea investițiilor, în această privință decizînd organele centrale; pe de altă parte, cheltuielile, care de altfel depășeau totdeauna suma prevăzută, erau suportate de la bugetul de stat.

Noul nostru regim de investiții are următoarele principii de bază: în ramurile producătoare nu mai există fonduri și investiții gratuite, o parte din cheltuielile de investiții trebuie să fie procurate și suportate nemijlocit de către întreprinderi. În concordanță cu aceasta, a fost creat un fond de dezvoltare a întreprinderii, care se formează din beneficiul întreprinderii și din amortizări. În prezent există deci două fonduri de acumulare: unul concentrat, în continuare, în buget, iar celălalt — fondul de dezvoltare a unităților (întreprinderilor) gestionare. În noul sistem, investiția poate proveni așadar atît din sursă de stat cît și din sursele întreprinderii.

E ușor de înțeles că acest mod de finanțare ridică la un nivel superior economicitatea investițiilor și are ca rezultat mai rapida lor realizare. Lucru extrem de important, dar care nu reprezintă totul. Și în asemenea condiții, o cerință de bază este ca statul să orienteze, să îndrume activitatea de investiții, să asigure utilizarea planificată, în concordanță cu planurile de dezvoltare a economiei, a fondurilor acordate pentru investiții.

Și în noul mecanism, statul dispune de mai multe pîrghii funcționale, de posibilități de orientare a investițiilor. Una din cele mai importante reiese din însăși competența juridică a statului. Guvernul este acela care decide în ce privește înființarea de noi combinate, fabrici, întreprinderi de dimensiuni mai mari, el este factorul hotărîtor atunci cînd este vorba de creșteri de 25—30% în producția unor ramuri industriale sau la unele produse mai importante, prin extinderi, reconstrucții sau dezvoltări ce urmează a fi făcute precumpănitor cu instalații tehnologice din import; de guvernul țării depinde construcția de locuințe, dezvoltarea rețelei de comunicații, producția petrolieră și de gaze, sistemul de conducte, precum și dezvoltarea gospodăririi și distribuirii apei etc. Cu alte cuvinte, statul își menține rolul decisiv în acele domenii ale investițiilor care determină structura economiei și necesită o viziune de ansamblu, la scară națională, precum și în domeniul investițiilor din sfera sănătății și culturii, ale căror cheltuieli sînt acoperite de fonduri bugetare. Valoric, investițiile amintite alcătuiesc un volum de circa 50% din totalul investițiilor din economia națională. Baza materială a acestor decizii este fondul de investiții ce se creează, în continuare, în bugetul central și care e distribuit nemijlocit de organele economice superioare, cu scopul ca obiectivele formulate în planurile economice să devină realitate.

Se pune întrebarea dacă, prin sistemul enunțat, conducerea economiei este capabilă să concentreze fondurile de acumulare, puse la dispoziție de către stat și de către întreprinderi, asupra unor obiective complexe, care depășesc de departe sfera de competență a întreprinderilor. Pe baza experienței ultimilor doi ani, la această întrebare se poate da un răspuns pozitiv, eficiența nefiind azi mai mică decît anterior, ci dimpotrivă.

Ca ilustrare ne vom opri, dintre mai multe ministere economice cu profil industrial numai la unul singur — e drept cel mai mare — Ministerul Siderurgiei și și Construcțiilor de Mașini.

Un obiectiv foarte important pentru noi este accelerarea execuției programului de construcții de locuințe și, în consecință, mecanizarea construcțiilor. În cursul celui de-al patrulea cincinal, producția industriei construcțiilor va crește cu circa 40—50%. Produsele industriei construcțiilor de mașini, care urmează a fi incluse în construcțiile de locuințe, în scopul sporirii confortului necesită o creștere de circa 60—70%. Potrivit planului economiei naționale privind industria construcțiilor de mașini și potrivit și propriilor planuri ale întreprinderilor din această ramură, se prevede ca creșterea capacității să fie realizată în proporție de peste 90% cu produse ale construcțiilor de mașini din țară.

Se prevede, de asemenea, dezvoltarea în ritm rapid a utilizării gazului metan. Drept urmare, în planul industriei construcțiilor de mașini o sarcină importantă constă în asigurarea mașinilor și instalațiilor, a conductelor, a aparatajului de consum și a instrumentelor de măsurarea consumului etc.

În cel de-al IV-lea cincinal, se va realiza un progres însemnat în executarea programului central de dezvoltare a tehnicii de calcul. Corespunzător cu aceasta, planurile de dezvoltare și de producție ale întreprinderilor din industria de aparatură de precizie, precum și din industria telecomunicațiilor și a tehnicii vacuumului, ținînd seama de cooperarea economică internațională, de colaborarea mai intensă în cadrul C.A.E.R., prevăd fabricarea mașinilor de calcul, producția de piese de schimb și de părți componente necesare acestora, în scopul satisfacerii necesităților interne și al creșterii sferei de produse exportabile. Cooperarea cu țările socialiste face posibil ca anumite procedee, licențe, respectiv mașini pe care noi nu le producem, să le importăm din țările frățești. Însemnătatea acestui program nu constă numai în aceea că pune în industria construcțiilor de mașini bazele dezvoltării mai rapide a uneia dintre cele mai dinamice — pe plan internațional — ramuri industriale specializate, dar și în faptul că, datorită producției de piese de schimb și procedeelor tehnologice ce se realizează pe baza acestui program, se asigură competitivitatea în viitor a întregii noastre industrii a construcțiilor de mașini și a telecomunicațiilor.

Trebuie să ne ocupăm separat și ceva mai pe larg de programul de dezvoltare al construcțiilor de autovehicule — unul din programele de dezvoltare complexă de mare anvergură din viața țării noastre. Este caracteristic pentru dimensiunile și însemnătatea acestui program faptul că, în cîțiva ani, în cadrul investițiilor totale din industria construcțiilor de mașini va crește foarte rapid proporția investițiilor avînd ca obiect dezvoltarea industriei autovehiculelor.

Proporția investițiilor în dezvoltarea construcțiilor de autovehicule în totalul investițiilor industriei construcțiilor de mașini a fost în anii 1961—1965 în medie de 27,5%, în 1969 ea a depășit 50,3%.

Poate că cele ce urmează vor exprima și mai pregnant proporțiile acestui program. În 1967 producția de autovehicule a utilizat 11% din producția de oțel a țării, în 1970 — 24%; din lingourile de oțel aliat tras — 27%, respectiv 49%; din aliajele de aluminiu a folosit în anul 1967 — 59%, în 1970 — 87%.

Dar programul producției de autovehicule accelerează progresul cantitativ și calitativ nu numai în ramurile industriei construcțiilor de mașini, ci și în alte ramuri producătoare. De aceea, dezvoltarea industriei constructoare de autovehicule devine, ca să spunem așa, un motor al dezvoltării pe întreg profilul industriei. Această influență s-a resimțit și în industria ungară în ultimii cîțiva ani și anume pe două planuri: pe de o parte în ridicarea nivelului constructiv și tehnologic, pe de altă parte în creșterea caracterului de masă al producției și, concomitent, în sporirea economicității. Nivelul tehnic crescînd, ca urmare a acestei dezvoltări, face cu putință ca ramurile care „conlucrează" cu industria autovehiculelor să-și valorifice și independent respectivele produse mai moderne.

Creșterea fabricației produselor finite este bine caracterizată de faptul că, în timp ce în 1966 am fabricat 2 933 autobuze, în 1970 această cifră va ajunge la 7 000, urmînd că în 1975 să fie de ordinul a 10—12 000 bucăți.

Dacă ne gîndim la faptul că Franța fabrică anual 2—3 000 de autobuze, Italia — aproximativ 3 500, R. F. a Germaniei — circa 10 000, S.U.A. aproape 19 000, Japonia și Anglia cîte 20—25 000 și că această producție la rîndul ei are loc în mai multe uzine și se împarte după tipuri, devine clar că R.P.U. ocupă în acest domeniu și pe scară mondială un loc foarte onorabil...

Partidul și guvernul au aprobat nu de mult directivele celui de-al IV-lea cincinal, care confirmă în domeniul construcțiilor de autovehicule obiectivele urmărite pînă acum. Programul construcțiilor de autovehicule este susținut în mare măsură de faptul că la el participă nu numai întreprinderi industriale, ci o muncă considerabilă își asumă și oamenii de știință, cadrele universitare. Și nu numai prin aceea că ajută la studierea sau experimentarea vreunui produs sau procedeu nou; de pildă, Catedra de motoare cu combustie internă și automobile a Politehnicii din Budapesta, precum și Corpul inginerilor din comunicații și-au formulat, corespunzător cu aceste programe, planul de învățămînt pentru studenți. Aceste planuri contribuie la satisfacerea necesarului de specialiști cerut de program.

Programe care necesită o asemenea colaborare obștească pot fi realizate numai dacă organele de conducere procedează la o necesară coordonare de nivel superior și dacă întreprinderile ajută și cu mijloace financiare proprii realizarea obiectivelor de plan ale economiei naționale. Că lucrurile se petrec în felul acesta este atestat și de faptul că întreprinderile siderurgice au inițiat, din fonduri proprii, investiții de ordinul miliardelor de forinți, pentru ca programul construcțiilor de autovehicule să devină din plan — realitate.

Consider că cele cîteva exemple enumerate evidențiază destul de clar faptul că reforma economică din Ungaria nu împiedică, ci dimpotrivă ajută îndrumarea și realizarea programelor coordonate de investiții destinate dezvoltării economiei naționale și anume nu numai în sfera investițiilor de stat, ci și în aceea a investițiilor întreprinderilor.

Experiența primilor doi ani ai reformei dovedește suficient de convingător că în noul sistem de investiții se afirmă, grație cointeresării întreprinderilor, avantaje crescute, dar nu-și fac și nici nu pot să-și facă apariția dezavantaje ce-ar proveni din slăbirea coordonării la nivelul economiei naționale, deoarece partidul și conducerea de stat dispun de toate instrumentele necesare acestei coordonări.

R. P. MONGOLĂ

MERSUL ASCENDENT AL PROCESULUI DE INDUSTRIALIZARE

ÎN ANII construcției socialiste, potențialul industrial al R. P. Mongole a marcat o continuă creștere. Început prin construirea de întreprinderi pentru prelucrarea materiei prime animaliere în bunuri de consum ca și crearea și dezvoltarea bazei de materii prime și energetice a țării, procesul de industrializare a avansat în ritmuri susținute.

Trecînd în revistă, pe etape, procesul de industrializare socialistă, revista **Mongolia** (nr. 4/1970) prezintă cîteva cifre care atestă locul industriei în evoluția întregii economii. Încă la sfîrșitul celui de-al doilea cincinal (1957) ponderea industriei reprezenta 41% din întreaga producție industrială și agricolă a țării. Astăzi, într-o singură zi se produc în Mongolia tot atîtea bunuri industriale cîte se produceau în întregul an 1940. Congresul al XIV-lea al P.P.R.M. (1961) la care s-a hotărît accelerarea industrializării socialiste, a reprezentat începutul unei noi etape în dezvoltarea forțelor de producție. A crescut numărul de întreprinderi, s-au îmbunătățit indicii de calitate din activitatea lor, a crescut nivelul cultural și pregătirea tehnică a muncitorilor.

În ultimii patru ani s-au construit și dat în exploatare peste 50 de noi întreprinderi și secții, fondurile fixe în industrie crescînd astfel cu 81%. Volumul producției globale industriale a sporit în 1969, comparativ cu 1965, de circa 1,4 ori, cu un ritm mediu anual de 8,3%. Cu 27,7% a crescut, în aceeași perioadă, productivitatea muncii, contribuția ei la sporul producției industriale cunoscînd următoarea evoluție: 24,1% în 1953—56; 45% în 1958—1968; 54% în 1961—1965 și 78,9% în 1966—69.

Pe măsura dezvoltării industriei s-a modificat și structura ei. Astfel, volumul producției mijloacelor de producție în 1968 a crescut de 1,3 ori comparativ cu 1965. Ponderea producției mijloacelor de producție (grupa A) în volumul total al producției industriale a sporit de la 25,3% în 1952, la 43,8% în 1968. S-au dezvoltat cu precădere asemenea ramuri ca industria combustibilului, energetică, producția de materiale de construcție. În perioada 1966—1969 producția de energie electrică a crescut într-un ritm mediu anual de 12,2%, extracția de cărbune cu 13,6%, producția de beton armat cu 26%, materialele lemnoase cu 15,8%.

În legătură cu sarcinile prevăzute în actualul plan cincinal 1966—1970 privind dezvoltarea industrială a țării, în ultimii ani a sporit importul de mașini, utilaje și materii prime industriale. În schimbul acestora, arată publicația **Novosti Mongolii** nr. 41/1970, R. P. Mongolă livrează lînă, carne, blănuri, articole de marochinărie și produse agricole. Tendința de îmbunătățire a structurii exportului se vădește în faptul că, dacă cu numai cîțiva ani în urmă, ponderea cea mai mare a articolelor de export o reprezentau materiile prime brute, astăzi Mongolia exportă produse ale industriei ușoare și alimentare, ale industriei miniere, articole ale cooperației meșteșugărești etc. Față de 28,8% cît reprezenta în anul 1966 ponderea mărfurilor industriale în volumul total al exportului, acestea au crescut la 34% în anul 1968.

Se creează noi ramuri care se dotează cu mașini de înaltă productivitate; se aplică tehnologii avansate, crește numărul întreprinderilor în care procesele de muncă sînt mecanizate și automatizate. În ultimii ani, au fost date în exploatare: linia de transport a energiei electrice Suhe-Bator — Darhan — Ulan-Bator, cu sistem de dispecerat central: prima parte a combinatului de prelucrare a cărnii din Ulan-Bator; o fabrică de cărămizi din siliciu la Darhan; uzine de reparații auto la Ulan-Bator, Kobdo și Zabhan: s-au extins și reconstruit fabrici și secții în alte localități de pe întinsul țării.

În ultimii 7 ani numărul muncitorilor din industrie a crescut cu 31%; astăzi, jumătate din efectivul lucrătorilor ocupați în producția materială revine industriei și construcțiilor. Crește preocuparea pentru pregătirea cadrelor. Dacă în trecut calificarea muncitorilor se făcea în special prin ucenicie la locul de muncă, începînd din 1964 s-a introdus învățămîntul tehnic-profesional, care a devenit forma principală de calificare a forței de muncă. Pe această bază, în ultimii 5 ani rețeaua de învățămînt profesional a pregătit peste 10 mii de muncitori de diferite profesiuni.

Penuria de forță de muncă, arată revista **Mongolia**, impune o deplină și rațională utilizare a ei, în vederea atingerii unor obiective sporite pînă la sfîrșitul actualului cincinal, cînd volumul global al producției industriale va fi cu 70—80% superior celui din cincinalul precedent. Pe această linie, s-a prevăzut creșterea resurselor de muncă în sfera productivă cu 12%. După cum s-a subliniat la Plenara din ianuarie a. c. a C.C. al P.P.R.M., consacrată îmbunătățirii indicatorilor de calitate în economie, cu toate realizările incontestabile în dezvoltarea economiei naționale și a culturii, sînt necesare eforturi pentru ridicarea eficienței producției.

Rezultatele obținute de colectivele de muncă în răstimpul trecut de la plenară vin să confirme angajarea lor în lupta pentru folosirea judicioasă a timpului de muncă, pentru ridicarea nivelului de calitate al produselor, pentru economii de materii prime și materiale. După cum reiese din materialele publicate în presa mongolă, numeroase unități productive își aduc contribuția la impulsionarea activității economice și sociale.

V. BRANEANU

PARTICIPAREA FEMEILOR ÎN PRODUCȚIA SOCIALĂ

KARL MARX aprecia că participarea femeilor în producția socială constituie o condiție fundamentală a emancipării lor sociale. Studiind acest fenomen în evoluție istorică, Karl Marx și V. I. Lenin au considerat că participarea femeilor în producția socială, deși are implicații multiple și contradictorii, este un proces obiectiv și ireversibil. O analiză completă și multilaterală a procesului atragerii femeilor în activitatea economică solicită studii îndelungate și eforturi conjugate ale cercetărilor din multe ramuri ale științei. De aceea, ne propunem să ne oprim doar asupra unor fenomene care au intensificat acest proces în epoca actuală, pentru a stabili dacă ele au caracter obiectiv și de durată.

Este demonstrată istoric necesitatea evidentă a muncii productive a oamenilor de ambele sexe pentru crearea valorilor materiale și spirituale ale omenirii. În prezent, omenirea este angrenată în luptă pentru dezvoltarea economică și socială. În acest scop, există o vie preocupare pentru utilizarea tot mai eficientă a resurselor, inclusiv a forței de muncă. Or, după cum se știe, femeile reprezintă aproape jumătate din resursele de muncă ale lumii.

Dezvoltarea științei și tehnicii, procesul amplu al industrializării, au însemnat o estompare și o schimbare în diviziunea muncii între bărbați și femei. Activitatea femeilor în aproape toate domeniile economiei în timpul celui de-al doilea război mondial a contribuit și ea la aceasta.

Procesul încadrării femeilor în număr tot mai mare în producție a fost favorizat de schimbările produse în poziția femeii față de munca profesională cît și de ideea, tot mai larg acceptată a egalității femeii cu bărbatul. Revoluția tehnico-științifică contemporană a extins sfera de aplicare a muncii femeilor cu numeroasele sale consecințe. Introducerea tehnicii moderne, îndeosebi automatizarea, a oferit femeilor acces larg spre profesiuni noi, care înainte erau legate de eforturi fizice grele. Progresul tehnic științific modern a ridicat exigența față de nivelul de cultură și de pregătire profesională a celor ce muncesc.

Datorită acestui fapt, o importanță deosebită a căpătat organizarea pregătirii generale și profesionale a femeilor, care, din numeroase cauze social-istorice concrete, era și mai este rămasă în urmă față de cea a bărbaților în multe țări. Conform Anuarului statistic al UNESCO, numărul femeilor bacalaureate aproape s-a triplat în lume în perioada 1950—1964 (283%), iar numărul femeilor absolvente de școli secundare a crescut de peste două ori (234%). În România, în anul școlar 1968/1969 fetele formau 46,9% din numărul studenților, în învățămîntul tehnic ele reprezentau 29%, în școlile economice 74,8% și 81,7% în școlile pedagogice.

Numeroase studii demografice apreciază că femeile absolvente ale școlilor generale și de specialitate cîștigă prioritate numerică asupra bărbaților, în special în grupele de vîrstă mai tinere. Analizele statistice arată că această evoluție este departe de a fi încheiată și va continua. Tot sub influența schimbărilor produse de revoluția tehnico-științifică, munca în gospodăria familială ocupă un loc tot mai puțin important în activitatea femeilor, și aceasta, fie pentru că o serie de activități tradiționale ale gospodinelor se deplasează tot mai mult în sfera socială, fie că mijloacele moderne au creat posibilitatea reducerii timpului consumat pentru aceste activități, ceea ce a constituit un element favorizant al intrării femeilor în activitatea profesională extrafamilială.

Este incontestabil că în secolul imenselor schimbări sociale, în secolul dezvoltării impetuoase a științei și tehnicii, multe femei consideră participarea la producția socială ca o condiție obiectiv necesară, pentru a obține egalitatea în drepturi în societate, în familie. Există o creștere a convingerii că munca socială utilă are o mare importanță pentru dezvoltarea personalității lor. Aceasta le lărgește orizontul cultural, politic, social. Numeroase studii și anchete sociologice arată [illegible] mai multe femei tratează [illegible] profesională nu ca un simplu mijloc de cîștig suplimentar pentru bugetul familiei, ci și ca pe o preocupare de viață. Chiar și la acelea la care principala motivație a participării lor în afara căminului este cea economică, reiese că aceasta înseamnă deseori nu atît o necesitate economică, cît tendința spre un standard de viață superior al familiei, mai ales o satisfacere mai bună a nevoilor copiilor, a celor culturale etc.

Proporția femeilor economic active în totalul populației feminine diferă în funcție de nivelul economic, organizarea socială, de calificare, tradiții etc. (În compararea datelor trebuie ținut seama, evident, de deosebirile existente în ce privește organizarea și metodele întocmirii statisticilor și definirea femeii ocupate și salariate). Ponderea femeilor, în numărul celor ocupați a atins în U.R.S.S. 50% în 1967, iar în celelalte țări socialiste din Europa a variat (în 1969) între 33—48%. În țara noastră, ponderea femeilor ocupate în populația feminină în vîrstă de muncă reprezintă 46,9% în 1969, ceea ce ne situează printre țările cu un nivel deosebit de ridicat.

Conform statisticilor oficiale, în țări ca S.U.A., Franța, Anglia, R.F.G., Japonia, Canada numărul femeilor angajate a crescut, oscilînd în 1967 între 33 și 37% din totalul celor ocupați. Aceeași tendință de creștere a numărului femeilor care lucrează ca salariate se constată și în celelalte țări capitaliste din Europa, precum și în țările în curs de dezvoltare din Asia, America Latină, Africa.

CAUZELE care determină pe femei să intre în producție sînt multiple pentru majoritatea lor. Totuși stimulentul principal pare să fie determinat de necesități economice. Aceasta cu atît mai mult cu cît se știe că între femeile care lucrează multe sînt văduve, mame singure, divorțate sau nemăritate, cu alte cuvinte, ele sînt capi de familie. Conform datelor oficiale, o cincime din femeile care lucrează în R. F. G. fac parte din această categorie (Die Frau in Beruf: Familie und Geselschaft Bonn, 1967, p. 10). Un milion și jumătate din femeile americane care lucrează sînt singure sau principali susținători ai familiei (Handbook on Women Workers, Washington, 1965, p. 26). Un procent mare din femeile care muncesc în țările capitaliste îl formează fetele tinere, care sînt nevoite să renunțe la studii și merg să lucreze pentru a da ajutor material familiei.

În componența populației feminine muncitoare crește însă și ponderea femeilor căsătorite, atît în țările socialiste cît și în cele capitaliste. Astfel, în multe țări majoritatea femeilor căsătorite intră în producție. În Canada proporția acestora era apreciată în 1969 ca fiind de 52%, din totalul forței de muncă feminine active, în Polonia (în 1967) el se ridica la 70%. În același an, numărul femeilor măritate, aflate în cîmpul muncii în Anglia, Franța, Suedia, Finlanda atingea 50%.

În România, conform recensămîntului din 1966, ponderea femeilor căsătorite care lucrau era de 75,1% (R. Halus: Populația activă în R. S. România și tendințe în structura pe vîrste. În „Studii de statistică", nr. 7/1969 p. 50).

Majoritatea femeilor căsătorite care lucrează sînt mame, ceea ce demonstrează că între participarea la munca socială și creșterea și educarea noii generații nu există o incompatibilitate. În Polonia, de pildă, după rezultatele unui studiu, reiese că din numărul femeilor angajate, numai 8% nu aveau copii, iar 80% din ele aveau copii sub 14 ani.

SE POATE APRECIA că dacă numărul femeilor care lucrează în țările capitaliste prezintă limitele procentuale arătate, și nu mai înalte, aceasta se datorește nu faptului că nu ar exista necesitatea socială a muncii lor sau nu ar fi femei care ar dori acest lucru, ci unor frîne de ordin obiectiv, multe din ele generate de orînduirea socială capitalistă.

După cum reiese din studii efectuate în țările capitaliste femeile continuă și astăzi să fie obiect de discriminare, în raport cu bărbatul, în ceea ce privește formarea profesională, salarizarea, avansarea etc. În momentele de criză economică de supraproducție, sînt concediate în primul rînd femeile, forța de muncă feminină fiind utilizată, mai mult sau mai puțin în funcție de conjunctura economică dintr-o perioadă dată. O constatare pentru toate țările capitaliste este aceea că chiar și acolo unde salariul egal la muncă egală este legiferat, legea rămîne în cele mai multe cazuri o ficțiune, femeile fiind retribuite pentru aceeași muncă mai prost decît bărbații.

Povara impozitelor, sistemul cumulat al impozitului pentru persoanele căsătorite constituie o altă cauză care frînează participarea femeilor în producție în țările capitaliste. O altă cauză generală care împiedică femeile să lucreze în unele țări capitaliste, o constituie lipsa și mai ales costul foarte ridicat al serviciilor de asistență socială, creșe, grădinițe etc.

Experiența istorică a demonstrat că problemele economice și sociale ale femeilor pot fi rezolvate numai în cadrul luptei generale a maselor sub conducerea partidului revoluționar pentru eliberarea de asuprire și exploatare a celor ce muncesc, în procesul făuririi societății socialiste. Făurirea economiei socialiste nu generează în mod automat realizarea egalității depline în drepturi a femeilor cu bărbații. Ea se realizează în mod treptat, o dată cu progresul social economic general care are loc în perioada făuririi societății socialiste. Este un proces complex: politic, social, economic, cultural, ideologic.

Proporția femeilor economic active este în momentul de față mai ridicată în țările socialiste decît în țările capitaliste. În acest sens au acționat factorii economici, politici și sociali generați de stadiul și nivelul de dezvoltare al orînduirii sociale socialiste din aceste țări. Trebuie însă trasă concluzia că toate femeile vor intra în viitor în producție? Indiciile tendințelor reale par să dovedească în mod incontestabil că nu. Iar viața casnică își va îndeplini în continuare funcțiile sale sociale, folosind însă alte mijloace materiale și pe baza altor relații umane.

lector Ana GLUVACOV
Institutul Politehnic-București

TRACTOARE

(Urmare din pag. 15)

tate acordă o atenție deosebită service-ului, și în primul rînd livrării pieselor de schimb. Adeseori ele trimit piesele de schimb în țara importatoare chiar mai devreme decît utilajul de bază, iar ulterior, în funcție de cerințele concrete ale pieței, completează aceste rezerve.

Promptitudinea și rapiditatea au devenit caracteristici esențiale ale deservirii tehnice în exportul de mașini agricole. În Canada, compania Ford garantează cumpărătorilor de mașini agricole deservirea tehnică chiar pentru utilajul care este folosit o singură zi pe an. Mai mult de 95% din comenzile pentru piese de schimb sînt satisfăcute pentru oricare ținut al Canadei în decurs de cel mult 8 ore. Se folosește pe scară largă primirea comenzilor pentru piese de schimb prin telefon, ceea ce simplifică mult formalitățile de livrare.

Marile firme exportatoare asigură service-ul fie prin reprezentanțe destinate în exclusivitate acestui scop, fie prin filiale comerciale care urmăresc totodată dezvoltarea unor relații între cercurile de afaceri în vederea impulsionării vînzării. De altfel, între volumul vînzărilor și costul service-ului există o strînsă condiționare, după unele calcule, la un export de 250 tractoare acest cost reducîndu-se de 5 ori față de cel înregistrat în cazul unui export de numai 25 tractoare.

Unele firme folosesc și alte metode în vederea impulsionării exporturilor ca, de pildă, deschiderea unor școli internaționale. Există, de pildă, o școală internațională Perkins, ai cărei instructori au vizitat numai în ultimii 5 ani peste 50 de țări de pe toate continentele, pregătind circa 55 000 persoane în modul de funcționare a mașinilor agricole produse de această firmă. Peste 3800 persoane, dintre care 40% proveneau din 62 de țări, au urmat în anul 1969 la Peterborough, unde se află sediul principal al firmei, cursurile de specializare în vederea însușirii modului de funcționare al motoarelor Diesel. În anul 1968, Compania Ford a organizat în Anglia cursuri săptămînale de reciclare a personalului care asigură service-ul, la care au participat și 130 francezi etc.

Se poate afirma deci că actul de vînzare nu constituie sfîrșitul, ci mai degrabă începutul în relațiile dintre producătorii de tractoare și gospodăria agricolă.

Evoluția ascendentă sau descendentă a tranzacțiilor este rezultanta mai multor factori care au căpătat o importanță deosebită în comerțul internațional cu tractoare, cum sînt: calitatea și adaptabilitatea la condițiile de relief și climă din țara importatoare, condițiile de livrare (preț, credite), service-ul și know-how-ul care însoțesc mai pretutindeni livrarea de mașini agricole.

Deși nu este exclus ca dificultățile survenite în ultimii ani pe piața tractoarelor să reapară în deceniul următor, marile decalaje dintre continente sau țări privind înzestrarea cu tractoare — evidențiate de tabelele 2 și 3 — sugerează că această piață rămîne una dintre componentele nu lipsite de însemnătate ale comerțului mondial și cooperării internaționale în producție.

Tabel nr. 3

Tractoare în agricultură

Țara	Parcul (în mii bucăți)		Suprafața (în ha) care revenea la 1 tractor în 1966	
	1950	1966	agricolă	arabilă
Austria	13,9	206,2	19,1	8,2
Anglia	325,0	459,6	42,6	16,3
Belgia	9,7	71,8	23,2	12,7
Bulgaria	6,0	46,9a)	125,0a)	97,1a)
Cehoslovacia	26,0b)	195,0a)	36,6a)	27,5a)
Danemarca c)	17,9	166,3	18,2	16,2
Elveția	17,5	—	35,4	6,6
Finlanda	12,3	131,5	21,8	20,9
Franța	138,7	1100,0a)	30,9a)	18,7a)
Grecia	5,0d)	45,0	192,8	85,6
R.D.G.	36,4	138,7a)	45,8a)	35,3a)
R.F.G.	139,0	1215,0	11,5	6,8
Irlanda	12,9	64,2	74,0	18,7
Italia	56,9	460,9	44,3	33,1
Iugoslavia	8,0	51,0	288,5	162,1
Norvegia	11,0	75,1	13,3	11,2
Olanda	18,4	—	20,3e)	8,7e)
Polonia	28,4	151,2a)	131,1a)	102,7a)
România	13,7	92,8a)f)	159,8a)	105,5a)g)
Spania	16,0	169,2	205,5	121,7
S.U.A.	3786,0	—	95,4	40,0
Suedia	68,5	241,9	15,2	13,1
Turcia	10,2	64,0	849,7	412,3
Ungaria	13,4	67,6a)	42,6	16,3
U.R.S.S.	595,4	1739,0a)	313,5a)	134,1a)

Sursa: Rocznik statystyczny 1969, Warszawa, pag. 672.
a) 1967; b) 1951; c) în 1950 exclusiv tractoare pentru pomicultură și legumicultură; d) 1949; e) 1964; f) 96,3 în 1968; g) 102 în 1968.

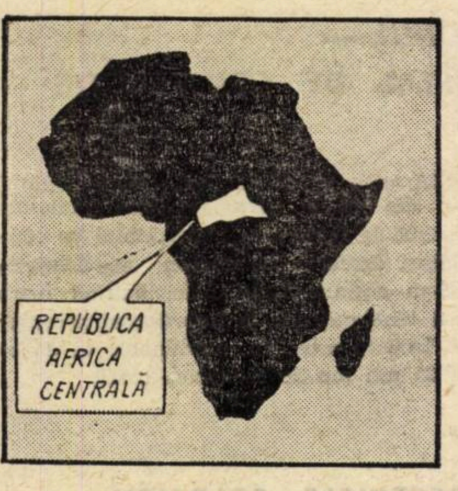

REPUBLICA AFRICA CENTRALĂ

PREMISELE UNEI COOPERĂRI FRUCTUOASE

PRINTRE tinerele state africane care depun eforturi și progresează pe calea spre o dezvoltare de sine stătătoare, independentă, se numără și Republica Africa Centrală. Situată, după cum o arată și numele, în inima „continentului negru" pe un platou unde ocupă o suprafață de 623 000 kmp (mai mare ca a Franței, de exemplu), dar pe care trăiesc numai 1.528.000 locuitori această țară are, în cadrul eforturilor generale de a depăși cît mai repede condiția de subdezvoltare moștenită de la epoca colonială căreia i s-a pus capăt acum zece ani, o serie de trăsături specifice. Una dintre ele este potențialul uman limitat, la care se mai adaugă și inegala lui distribuție teritorială.

Gradul incipent al dezvoltării economiei țării contrastează puternic cu bogăția solului și subsolului său: păduri întinse, imensele resurse hidroenergetice ale fluviului Oubangui, diamante și, relativ recent descoperite, promițătoarele zăcăminte de uraniu de la Bakouma.

Prospecțiunile, deși aflate încă la început, au scos în evidență și alte resurse: minereu de fier, nichel, mangan, cobalt, cositor, cupru etc. „Subsolul nostru — declara ministrul economiei al Republicii Africa Centrală într-un interviu pe care a avut amabilitatea să ni-l acorde cu ocaziei unei vizite în țara noastră (vezi **Viața economică** nr. 38 din 20 septembrie 1968) — conține multe bogății a căror exploatare încă nici nu a început. Preocuparea noastră prioritară este căutarea tuturor posibilităților pentru punerea în valoare a acestui potențial". În contextul amintit, ministrul central-african mai declara atunci: „Noi contăm pe voința noastră de dezvoltare, dar și pe colabararea și cooperarea cu țările prietene, avînd la bază respectarea suveranității fiecărei țări, dorința reciprocă de pace ca premisă fundamentală a prosperității. Pe această bază dorim să întreținem relații economice și culturale prietenești cu toate țările lumii".

După cum este cunoscut, în cursul anului 1968 au fost semnate la București un acord de cooperare economică, un acord comercial pe termen lung și un acord de colaborare culturală și științifică. Un moment semnificativ al evoluției pozitive a relațiilor de prietenie și colaborare dintre cele două țări ale noastre a fost înregistrat la sfîrșitul lunii iunie, cînd a avut loc la București prezentarea scrisorilor de acreditare ale primului ambasador al acestei țări în România. Președintele Consiliului de Stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia cu acest prilej: „Contactele din ultimi ani dintre țările noastre, acordurile care au fost încheiate între România și Republica Africa Centrală, au făcut posibilă o mai bună cunoaștere a preocupărilor și realizărilor celor două popoare, creînd condiții prielnice pentru dezvoltarea colaborării bilaterale reciproc avantajoase".

Vizita oficială pe care președintele Republicii Africa Centrală Jean Bedel Bokassa o întreprinde începînd de astăzi în România, discuțiile oficiale care vor avea loc, constituie un bun prilej de a valorifica mai larg posibilitățile existente de intensificare a colaborării economice, politice și culturale dintre țările noastre, în interesul reciproc al celor două popoare, al cauzei păcii și cooperării internaționale.

D. DRAGOMIRESCU

Negocierile pentru lărgirea Pieței Comune

ÎNCEPUT PRUDENT

LA 30 iunie s-au deschis oficial, iar la 21 iulie va avea loc prima ședință de lucru în cadrul tratativelor pentru aderarea Angliei, Danemarcei, Irlandei și Norvegiei la Piața comună vest-germană.

Care sînt motivele încercării țărilor respective de a deveni membre ale acestei grupări? Ce speră să obțină și ce urmări doresc să evite?

În cazul **Angliei** impulsul principal al cererii este reconsiderarea rolului său în lume, atît pe plan economic cît și politic, ca urmare a schimbărilor radicale intervenite după război în raporturile de forță dintre principalele țări capitaliste. Lipsită de imperiul său colonial, sursă principală a bogăției sale pînă la ultima conflagrație mondială, Anglia, în primul rînd putere financiară, nu era pregătită să înfrunte concurența pe plan industrial. Întreprinderile sale, dezvoltate la adăpostul preferințeor imperiale, nu au putut atinge performanțele celor din S.U.A., R.F.G. sau Japonia. Cu un ritm de creștere postbelică a economiei de două ori mai scăzut decît al altor țări avansate, și dorind în același timp să mențină rolul internațional al lirei pentru care nu mai exista însă vechea bază economică, Anglia a fost nevoită să recurgă la variații bruște ale politicii conjuncturale cu periodice măsuri deflaționiste care au frînat deseori creșterea producției. Acestea au împiedicat efectuarea investițiilor în vederea modificărilor structurale vitale în industrie. Ponderea Angliei în producția industrială a lumii și în comerțul exterior a scăzut continuu, ea alunecînd de pe locul doi în lumea capitalistă în 1950, pe locul patru în prezent și, după unele evaluări — dacă actualul ritm va continua — pe locul șase în 1980.

Aderarea, în opinia promotorilor ei, ar oferi un stimulent pentru modernizarea și restructurarea industriei prin accesul la o piață de patru ori mai mare decît aceea a Angliei. În același timp, reorientarea spre Europa va oferi, se speră, o alternativă pierderii rolului politic pe continentele îndepărtate și o posibilitate de a influența, în alt context, evoluția evenimentelor internaționale.

Acestea sînt speranțele. Există însă, totodată, ezitări și o opoziție — mai puternică acum decît în trecut — legate de „prețul" extrem de ridicat al aderării, în special în ce privește costul vieții și balanța de plăți.

Cea mai grea problemă este aceea a politicii agricole comune. Adoptarea prețurilor agricole comunitare, cu mult mai ridicate decît actualele prețuri din Anglia, va scumpi mult alimentele; povara asupra balanței de plăți va crește cu mai multe sute de mii de lire, fie că necesitățile de importuri agricole vor fi acoperite din Piața Comună, la prețuri mai ridicate decît cele mondiale, fie din importul din terțe țări, dar cu obligația de a vărsa la fondul agricol comunitar diferența dintre prețul mondial și cel comun. Balastul scumpirii vieții și al deteriorării balanței de plăți ar putea obliga Anglia să recurgă din nou la deflație și, în loc să stimuleze înnoirile structurale în industrie, să le amîne încă o dată. În aceste condiții, nu este de mirare că opinia publică britanică nu manifestă un entuziasm deosebit față de aderare. De aceea, prudent, noul guvern a și afirmat că nu va plăti orice preț în vederea aderării. Încă în manifestul electoral al partidului conservator se preciza: „Singurul nostru angajament este de a negocia. Nici mai mult, nici mai puțin".

Motivul pentru care **Irlanda** a cerut să devină membră în Piața Comună este strînsa dependență a economiei sale de comerțul cu Anglia, care, absoarbe 70% din exportul său și furnizează 50% din importuri.

În cazul Irlandei, comerțul exterior joacă rolul de forță motrice a dezvoltării industriei și agriculturii, căci piața internă are o capacitate de absorție redusă.

Pentru industrie, care reprezintă 30% din produsul național brut, comerțul exterior asigură cea mai mare parte a materiei prime, iar pentru agricultură (20% din P.N.B. și 50% din export) — principalele debușee. Aderarea la Piața Comună ar da posibilitatea Irlandei să mențină legăturile sale tradiționale cu Anglia, dar și să-și diversifice sursele de import și debușeele. Irlanda mizează de asemenea pe faptul că o cooperare cu economii mai dezvoltate ar permite probabil, un progres mai alert al industriei sale, cu atît mai mult cu cît în țară se numără astăzi 52 000 de șomeri, iar costul mîinii de lucru este scăzut.

Ca și în cazul Angliei, în Irlanda populația în general ar avea de suferit efectele negative. Costul vieții ar crește ca urmare a alinierii la prețurile agricole comune, considerabil mai ridicate decît cele irlandeze.

În cazul **Danemarcei**, dificultățile pe care le pune rămînerea în afara Pieței Comune, sînt cele ale exportului de produse agricole. Deși exportul de produse industriale a crescut mult (cu 156% în 1960—1968), această ramură fiind foarte specializată și competitivă, exporturile agricole rămîn vitale pentru Danemarca. Reprezentînd 30,5% din totalul vînzărilor pe piețele externe în 1968, agricultura asigură venituri unei părți importante din populație și încasările pentru achiziționarea materiei prime pentru industrie.

Înființarea Comunității economice europene și îndeosebi aplicarea politicii agricole comune, au impietat serios asupra posibilităților Danemarcei de a exporta în această parte a lumii care, mai înainte, fusese una din principalele sale piețe. Din 1960 pînă în 1968, ponderea Pieței Comune în exporturile agricole ale Danemarcei a scăzut de la 29,5% la 23%. Numai spre R.F.G. exporturile agricole s-au redus din 1964 pînă în 1968 cu 275 milioane coroane.

În pofida acestor considerente, opinia publică din Danemarca este departe de a fi unanim în favoarea aderării. Rezerve au mai ales cercurile industriale. Aspectele politice ale suveranității sînt avute și ele în vedere.

Norvegia, de asemenea, întreprinde negocierile datorită strînselor sale legături comerciale cu Anglia. Principalul sector al economiei — care ar putea să se dezvolte într-o piață comună lărgită — este agricultura, care, împreună cu silvicultura și pescuitul, furnizează 7,5% din P.N.B. Dar productivitatea în agricultura este foarte scăzută datorită condițiilor naturale și structurilor nefavorabile. Alinierea la prețurile agricole comune, mai scăzute, ar reduce veniturile agricultorilor fără însă a îmbunătăți prețurile pentru consumatori, după cum remarca un studiu publicat în toamna lui 1969 de Comisia Pieței Comune. De altfel, în acel studiu, nu numai în cazul Norvegiei ci și în al celorlalți candidați, concluzia generală a comisiei era că deoarece taxele vamale și prelevările la produsele agricole și industriale vor fi incluse în preț, „cheltuielile pentru bugetul Comunității vor fi suportate în întregime de consumator".

I. VIANU

REPERE

- Pesoul argentinian a fost devalorizat. Conform noului curs oficial, un dolar valorează acum 4 pesos în loc de 3.50 cît fusese fixat la 13 martie 1967.
- Banca Federală a R.F.G. a ridicat de la 5% la 10% nivelul rezervelor minime pe care diferitele bănci sînt obligate să le păstreze fără dobîndă la Institutul de emisiune.
- Iugoslavia își propune să devină exportatoare de citrice (în special de mandarine, mai rezistente la frig), prin crearea unor plantații într-o regiune mlăștinoasă din Dalmația centrală. Proiectul beneficiază de asistența P.N.U.D. și a F.A.O.
- Banca mondială a acordat Braziliei un credit de 100 milioane de dolari, reprezentînd o parte din investiția necesară pentru construirea a 8 000 km de șosele de primă importanță. Jumătate dintre ele vor fi amenajate în Nordeste, regiune mai puțin dezvoltată a țării.

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

FINLANDA: PERSPECTIVE PE TERMEN SCURT

SE APRECIAZĂ că economia finlandeză se afla încă sub efectul devalorizării monedei naționale (marca) din octombrie 1967. În 1969 produsul național brut a crescut cu 8%, înainte de toate pe seama producției industriale, care a înregistrat un spor de 10%. Mărirea producției a fost stimulată de o intensificare a cererii externe care a început încă în 1968, grație operațiunii de devalorizare a mărcii. Volumul exportului a crescut în 1968 cu 11,9%, iar în 1969 cu 16%. În plus, în cursul anului trecut s-a dezvoltat activitatea de investiții, volumul acestora mărindu-se cu 17,7% (în 1968 suma investițiilor scăzuse cu 5,1%). În cadrul producției industriale, al cărei spor de 10% se compară cu un ritm mediu anual de creștere de 6% în perioada de după 1948, bunurile de investiții au înregistrat o dezvoltare ceva mai lentă, producția lor crescînd cu 8%.

În cursul anului trecut, îndeosebi în a doua jumătate a anului, au început să apară semnele unei înrăutățiri a balanței comerciale și de plăți, care au determinat adoptarea unor măsuri de către autorități. Soldul pasiv al balanței comerciale — trebuie ținut seama, între altele, că Finlanda are un import net considerabil de bunuri de investiții — a avut tendința de a se accentua în cursul anului trecut și a reprezentat la sfîrșitul anului 159 milioane de mărci. Balanța de plăți și-a păstrat soldul activ, dar considerabil diminuat: 48 milioane mărci, față de 269 milioane în 1968. Rezervele de aur și devize ale țării au reprezentat la finele anului trecut 1 290 milioane mărci, în creștere față de 1968 (1 175 milioane). Măsurile adoptate de autorități, începînd din toamnă, în fața evoluției descrise a balanțelor externe au vizat o oarecare restrîngere a creditelor — în general în proporție de 10% față de cele 12 luni premergătoare. Efectele acestor măsuri sînt așteptate să se producă încă în cursul acestui an, ceea ce se oglindește în perspectivele pe termen scurt pe care le degajează observatorii pe baza datelor și evaluărilor oficiale.

Produsul național ar urma să crească în 1970 față de anul precedent cu 6,5%. Exportul de bunuri și servicii va evolua probabil în ritm mai lent decît în cursul anului trecut, totuși destul de susținut. Se consideră că volumul exportului va crește cu circa 11,5% față de 16% în 1969. Investițiile în capital fix au șanse să rămînă la fel de intense ca pînă acum. După previziunile oficiale, formarea brută de capital fix în sectorul privat va crește cu 15% în cursul acestui an, avînd în vedere nevoile de recuperare apărute în anii de dezvoltare încetinită a producției și a investițiilor. Este așteptată, de asemenea, o creștere a construcției de locuințe, atît sub efectul factorului demografic, cît și ca o reflectare a politicii oficiale de încurajare a mobilității forței de muncă. Tot după previziunile oficiale, volumul importului de bunuri și servicii ar urma să fie cu 15,5% mai mare. Avînd în vedere și previziunile cu privire la export, balanța plăților curente ar putea să înregistreze în 1970 un deficit de circa 70 milioane de dolari (la paritatea oficială = 294 milioane mărci finlandeze).

Afară de perspectivele pe termen scurt, există și indicii asupra perspectivelor pe termen mediu ale economiei finlandeze — pînă în 1973 — cuprinse într-un document elaborat de Centrul de planificare economică, care îndeplinește funcția de Secretariat al Consiliului economic al Finlandei. Documentul nu reprezintă un program de acțiune și nici nu reflectă decizii de politică economică. Este vorba de proiecții bazate pe un număr de variante, ale căror limite le-au constituit trei elemente concrete: deficitul balanței plăților curente, nivelul șomajului (circa 2,2% din populația activă la finele anului trecut) și soldul bugetului de stat. În varianta care extrapolează tendințele din trecut, produsul intern brut ar urma să crească în anii următori în medie cu 4,7% anual, investițiile în capital fix cu 5,7%, importul cu 7,5% și exportul cu 5,9%. Indicele de prețuri derivat din produsul intern brut ar crește cu 4% anual.

MONDORAMA

CAPRONUL — MATERIAL DE CONSTRUCȚIE

PE BAZA unei tehnologii noi, combinatul „Belkoopsoiuz" din orașul sovietic Gomel folosește ca materie primă la fabricarea materialului de construcție de finisaj deșeurile de capron ale fabricilor de ciorapi. S-au obținut astfel plăci imitînd marmura, care pot fi bine utilizate la îmbrăcarea pereților sau a podelei. Încă în acest an, combinatul va da o producție de 25 mii mp de asemenea plăci.

ELICOPTERE PENTRU POPULAȚIA MOSCOVEI

SPECIALIȘTII din Moscova au elaborat planul de amplasare, în următorii zece ani, a stațiilor de elicoptere în incinta capitalei sovietice. Ele vor fi amenajate lîngă stațiile metroului moscovit, lîngă aeroporturile orașului și în diferite puncte de intensă circulație, pentru a asigura legături rapide între diferite cartiere. Se prevede ca, într-un viitor relativ apropiat, elicopterele să transporte anual în Moscova peste 600 000 de pasageri.

AUTOBUZUL VIITORULUI ?

AUTOVEHICULELE sînt unul din principalii factori de poluare a atmosferei. Locuitorii orașului Koblenz din R.F.G. au privit de aceea cu satisfacție primul autobuz acționat electric străbătînd străzile orașului lor, fără zgomot și fără să emane gaze

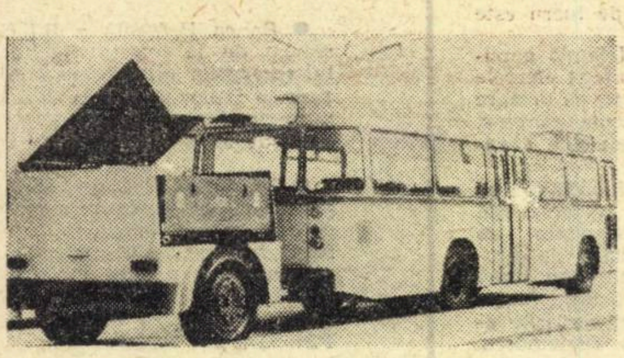

toxice. Autobuzul este acționat de o baterie, a cărei greutate, împreună cu containerul în care se găsește, este de 4050 kg. Ea este amplasată într-o remorcă lungă de trei metri, în greutate de 1350 kg și permite unui autobuz plin o rază de acțiune de pînă la 50 km, ceea ce corespunde unei durate de funcționare de 2-3 ore. La stația terminus șoferul poate schimba în cîteva minute bateria, care rămîne la încărcat timp de alte cîteva ore. Prețul unei asemenea baterii este deocamdată prohibitiv: 20 000 de mărci. De aceea, în prezent se lucrează la crearea unor acumulatori mai mici și cu o capacitate de funcționare de cel puțin o zi.

PROGRAMUL SPAȚIAL JAPONEZ

DUPĂ ce la 11 februarie a fost plasat pe orbită, cu o rachetă Lambda de construcție proprie, primul satelit artificial japonez, programul spațial al țării Soarelui-Răsare se desfășoară în ritm susținut. Cu noua rachetă Mü (costînd 6 milioane mărci vest-germane, față de 1,5 milioane pentru Lambda) va fi lansat în septembrie 1970 un alt satelit de 70 kg. În 1974 urmează să fie lansat un satelit geostaționar de telecomunicații. În cadrul programului său de 4 ani, Japonia își propune să lanseze 25 de sateliți.

DILEMA PUBLICITĂȚII

ÎN S.U.A. sînt editate în prezent peste 750 de reviste, cu 10% mai mult decît cu 5 ani în urmă. Majoritatea lor au un profil specializat și un cerc restrîns de cititori. Printre acestea, există peste 60 de reviste care se adresează exclusiv vînătorilor și pescarilor, 37 au ca temă yachtingul, altele tratează despre grădinărit, curse de cai, cosmetică, dans etc. Unele reviste au o viață efemeră — apar și dispar în funcție de bogăția paginilor de reclamă. Or, aceste pagini, mai ales în reviste de mare tiraj ca LIFE, LOOK și altele au de făcut față unui concurent foarte puternic: televiziunea. Dacă o firmă vrea să facă reclamă produselor sale în fața unui public larg, ea se adresează în primul rînd televiziunii, iar dacă intenționează să lanseze un produs specific, pentru o categorie precisă de consumatori, atunci se folosește înainte de toate de revistele de specialitate. Veniturile din reclame ale companiilor americane de televiziune — scrie BUSINESS WEEK — au crescut practic de la zero în 1950 la 3,4 miliarde dolari în 1969. În același an, revistele au încasat pentru publicitate suma de 1,2 miliarde dolari.

PERSPECTIVELE FOLOSIRII CALCULATOARELOR

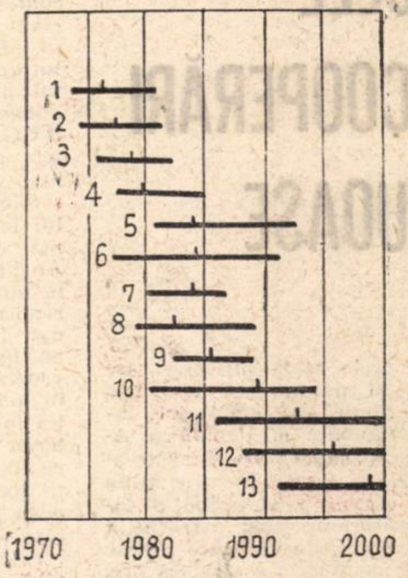

174 experți din Europa apuseană au răspuns la un chestionar pregătit de firma americană Parson and William Inc. asupra noilor domenii de folosire a calculatoarelor electronice în anii viitori. Răspunsurile lor au fost schițate în graficul alăturat reprodus după revista **Science et vie.** Liniile orizontale indică perioadele de aplicare, iar cele verticale data medie ce se degajă din ansamblul răspunsurilor.

1. Controlul traficului urban ;
2. Controlul și supravegherea bolnavilor în spitale ;
3. Utilizarea pe scară largă a calculatoarelor electronice ca instrumente auxiliare în învățămînt ;
4. Controlul zborului avioanelor comerciale (inclusiv decolări și aterizări) ;
5. Calculatoarele „de buzunar" cu memorie mare ;
6. Diagnosticarea medicală eficientă ;
7. Controlul vehiculelor ;
8. Reducerea cu 50% a numărului salariaților din industrie, grație automatizării gestiunii și proceselor de producție ;
9. Înregistrarea veniturilor private de către majoritatea întreprinzătorilor cu transferarea automată a taxelor și impozitelor ;
10. Învățămîntul la domiciliu ;
11. Dispariția bibliotecilor actuale ca surse de informare ;
12. Utilizarea pe scară mare a sistemelor de pilotare automată a vehiculelor ;
13. Calculatoarele cosmice tot atît de răspîndite ca și telefonul și televizorul astăzi.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

DINAMICA PREȚURILOR UNOR MATERII PRIME ÎN ULTIMELE 3 DECENII

URMĂRIREA tendinței prețurilor principalelor materii prime (inclusiv metale nobile) în ultimii treizeci de ani evidențiază un evantai de situații, de la staționar — în cazul aurului (ultima modificare datează din 1934, cînd prețul oficial al unciei de aur fin a fost ridicat de la 21 la 35 dolari), pînă la creșteri de 5—6 ori. Prețurile — extrase dintr-un buletin editat de Morgan Guaranty Trust — se referă la piața americană și sînt exprimate în dolari. Dolarul s-a depreciat, desigur, între timp, dar faptul acesta nu influențează sensibil analiza cînd se compară dinamica prețurilor respective, deoarece devalorizarea deformează toate prețurile în același sens.

După cum se poate vedea din graficul alăturat, dintre metale creșteri mai semnificative au înregistrat argintul și cuprul, în timp ce la altele — cum ar fi cositorul, plumbul, zincul, la fel ca și în cazul petrolului și cărbunelui, majorarea prețurilor a fost de ordinul 2,8—3,1 ori.

Dacă extindem analiza și la grupa principalelor materii prime agricole, se constată că pe primele locuri în ierarhia urcării prețurilor se situează porumbul și cafeaua, urmate de soia, vite cornute, porci, zahăr ș.a. Numai cauciucul natural înregistrează în 1968 o anumită scădere a prețului față de 1939, după revirimentul din deceniile al cincilea și al șaselea.

În cazul cînd alături de materii prime, al căror preț a crescut cel mai mult, se iau în calcul și produsele semifinite și finite, media generală a prețurilor cu ridicata se situează în 1968 la un nivel de 2,4 ori mai înalt decît în 1938. Explicația faptului că majorarea prețurilor la materii prime nu s-a reflectat întru totul în prețurile produselor finite și semifinite o constituie sporirea productivității muncii în industria prelucrătoare, care a absorbit în parte această majorare.

Evoluția prețurilor unor materii prime (1939—1968) →

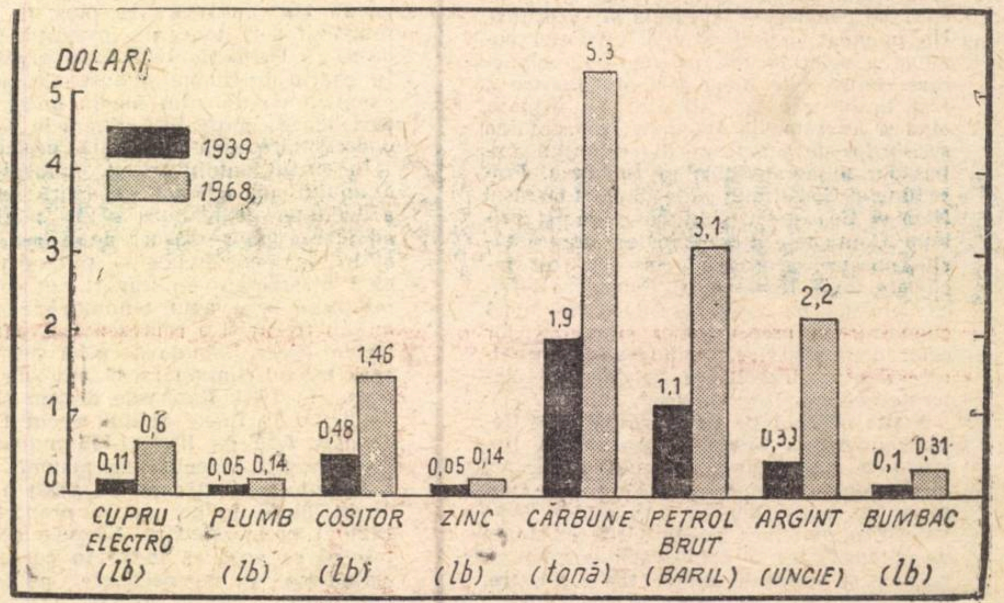

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

viața economică

ORIENTARE-DOCUMENTARE-TEORIE • ECONOMIE NAȚIONALĂ - ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 30(360)
VINERI
24 iulie 1970
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREȘTI
20 pagini • 2 lei

SPORIREA EFICIENȚEI ECONOMICE A INVESTIȚIILOR

Un indicator calitativ, impus de cerințele stimulării progresului tehnic și al modernizării

ÎNNOIREA PRODUCȚIEI

FRANȚA

CE ADUCE NOU CEL DE-AL VI-lea PLAN?

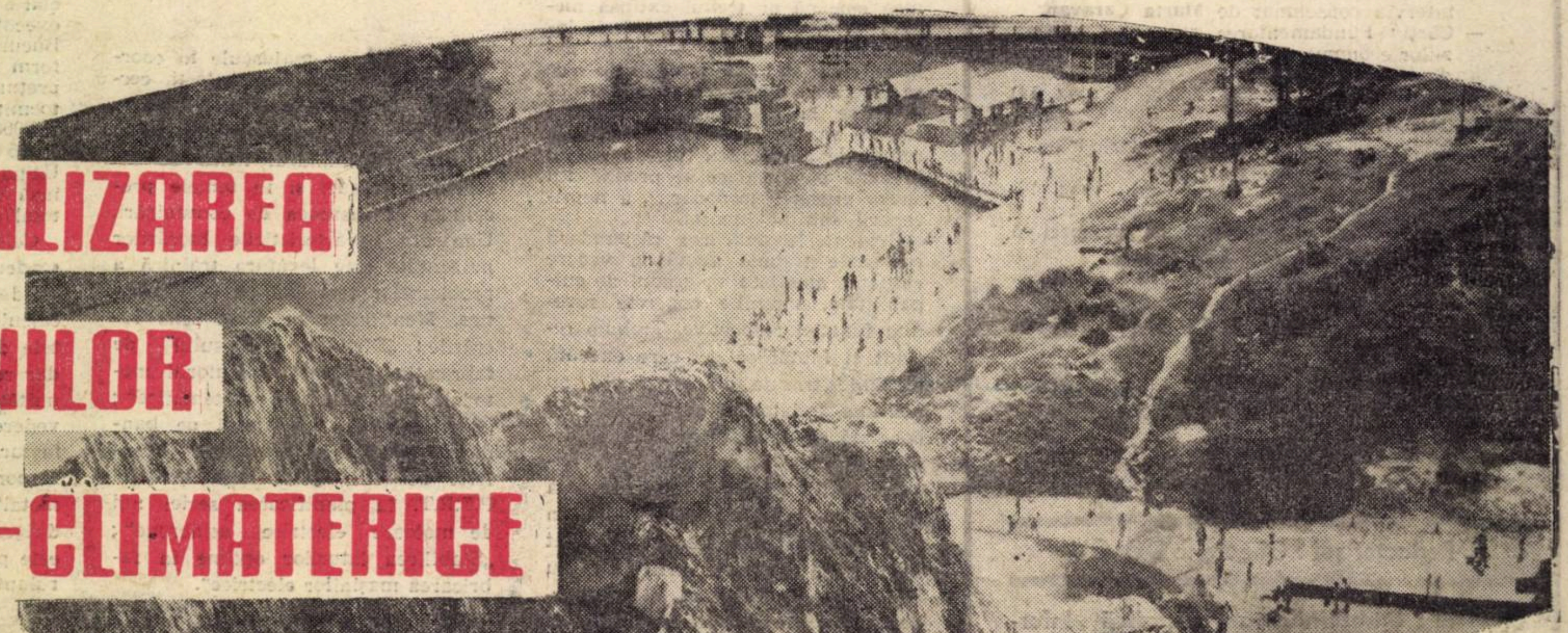

RENTABILIZAREA STAȚIUNILOR BALNEO-CLIMATERICE

viața economică

Săptăminal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

numărul 30 din 24 iulie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALA

— În unitățile economice : **Adunările generale ale salariaților dezbat măsurile de realizare a planului pe 1970 și 1971**

● Intreprinderile de construcții-București : Condiții corespunzătoare înfăptuirii planului
de **Petre Gheorghiu**

● Uzina „Neferal"-București : Clară retrospectivă, lucidă perspectivă
de **M. Postelnicu, Stere Popescu** (pag. 3)

— Un indicativ calitativ de plan impus de cerințele stimulării progresului tehnic și al modernizării : Innoirea producției
de ing. **M. Pîrjol**, C.S.P. (pag. 4)

— Un nou cadru de desfășurare a relațiilor economice, pe linia aprovizionării tehnico-materiale. Convorbire cu ing. **V. Actarian**, șeful Departamentului aprovizonării tehnico-materiale din C.S.P.
de **Maria Ioniță** (pag. 5)

— **Agricultură**

● Sistemul actual de creditare a manoperei în C.A.P. poate fi îmbunătățit
de **Mariana Negruș**, asistentă, Academia de Studii Economice

● Două exemple care pledează
de **Teodor Mureșan**, inspector principal, Banca Agricolă — sucursala jud. Maramureș (pag. 6)

— Reducerea cheltuielilor materiale
Cu ing. **Aurel Rizea**, director general al Combinatului de industrializarea lemnului-București, despre : „Valoarea lemnului în circuitul transformării sale în bunuri materiale (pag. 7)

— Turism: Rentabilizarea stațiunilor balneoclimaterice
de **Porfir Negrea**, vicepreședinte al O.N.T. (pag. 9)

— În perspectiva cincinalului 1971—1975 : Elemente hotărîtoare în sporirea eficienței economice a investițiilor
de ing. **Matei Ghigiu**, ministrul construcțiilor industriale (pag. 10—11)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

— Centrale industriale : Reorganizarea activităților auxiliare
de **S. Buda-Bujor**, Combinatul de bumbac nr. 1 — București.

— Cadre și răspunderi : Gheorghe Goina, președintele C.A.P. „Viața Nouă"-Sintana, jud. Arad, Erou al muncii socialiste
de dr. **Sabin Nica-Sîrbești** (pag. 12)

■ TEORII ● IDEI

— Puncte de vedere : O ipostază esențială a capitalismului monopolist de stat (I)
de **A. Oprea** (pag. 13)

— Șantier științific : dr. I. Mărgineanu interviu consemnat de **Marta Caravan**

— Cărți : Fundamentarea științifică a deciziilor economice
de dr. **M. Horowitz** (pag. 14)

■ ECONOMIE MONDIALA

— Între „în sfîrșit !" și „prea tîrziu !"
de **Dinu Hervian** (pag. 16)

Din țările socialiste

● R.P. Bulgaria : Orientări de perspectivă în structura balanței energetice

● Cuba : Dezvoltarea și modernizarea bazei materiale

● R.S.F. Iugoslavia : Profil nou la „Energoinvest" (pag. 17)

— În Franța : Ce aduce nou cel de-al VI-lea plan în disputa dintre dirigism și liberalism
de dr. **Eugen Prahoveanu** (pag. 19)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CURIER

● Incadrarea absolvenților învățămîntului superior

VIOREL GRIGORIU, Piatra Neamț. — În precizările cu nr. 11 394 din 30 octombrie 1968, ale fostului Comitet de stat pentru organizare și salarizare (precizări și în prezent în vigoare) se arată (cap. II pct. 1) că absolvenții institutelor de învățămînt superior cu examen de stat (diplomă) care au urmat cursurile acestor institute în vederea completării studiilor cerute de indicator pentru funcțiile ce le ocupă, sînt încadrați, după absolvire pe aceleași funcții. Ei vor fi salarizați cu salariul tarifar nemicșorat, la gradația de care beneficiau pînă la acea dată. Aceeași reglementare se aplică și în cazul celor care ocupă funcții la care sînt prevăzute condiții de studii superioare sau medii și care absolvă, cu examen de stat (diplomă) un institut de învățămînt superior în specialitate.

● Drepturi la detașare.

ȘTEFAN KOSYK, Turnu Măgurele. — Conform art. 3 din H.C.M. nr. 832/1959, republicată, pot beneficia de drepturi de detașare numai angajații trimiși să lucreze în unități ce se află la distanțe mai mari de 10 km în afara perimetrului localității în care se afla sediul unității la care lucrează în mod obișnuit. La art. 17 din hotărîrea susmenționată se precizează că atunci cînd locul de muncă obișnuit se află în altă localitate decît aceea în care angajații își au domiciliul permanent, nu beneficiază pe timpul cît se află în detașare în localitatea domiciliului lor, de diurna (indemnizația) și de cheltuielile de cazare, ci numai de rambursarea cheltuielilor de transport. Dat fiind faptul că potrivit mențiunii din buletinul de identitate domiciliul dv. permanent se află în localitatea unde lucrați, în detașare, soluția adoptată de întreprindere corespunde reglementării în vigoare. În conformitate cu art. 17 din Codul Muncii, angajații pot fi detașați pe cel mult șase luni la o altă unitate din aceeași localitate sau în alta, dacă interesele serviciului necesită aceasta. După termenul de șase luni detașarea se poate face numai cu consimțămîntul angajatului.

● Vechimea neîntreruptă

ILIE CORBU, Brăila — Ținînd seama de prevederile anexei VII la H.C.M. nr. 914/1968 cu modificările ulterioare (art. IV alin. 1 lit. a), în cazul în care v-ați reîncadrat la „Exportlemn" în termen de cel mult 90 de zile de la data terminării cursurilor post-universitare de relații internaționale, perioada respectivă se consideră atît ca vechime în muncă cît și ca vechime neîntreruptă în aceeași unitate. Această reglementare a fost repetată în Legea organizării și disciplinei muncii în unitățile socialiste de stat (art. 9 lit. a). Se prevede că beneficiază de vechime neîntreruptă în aceeași unitate și angajatul care „a fost trimis să urmeze o școală, un curs de calificare, de perfecționare sau de specializare". Avînd în vedere că înregistrarea motivului pentru care ați încetat activitatea salariată la unitatea de unde ați fost scos din muncă este eronată, este necesar ca, în baza prevederilor Regulamentului pentru aplicarea Decretului nr. 90/1960, prevînd carnetul de muncă, să solicitați unității unde sînteți angajat să facă modificarea corespunzătoare. În acest scop va trebui să dovediți că ați fost scos din munca profesională și că în timpul studiului postuniversitar ați beneficiat de bursă.

● Ocuparea unor funcții

ION RISTULESCU — Ploiești — În conformitate cu prevederile pct. 5 din anexa IV B aprobată pe baza H.C.M. nr. 328/1967 și în prezent în vigoare, cadrele care au fost înscrise în corpul contabililor autorizați și experților contabili, pe baza examenelor stabilite de legea nr. 113/1948, pot ocupa funcții economice medii (de planificator, contabil, statistician, merceolog etc.). Atunci cînd aceste cadre au o vechime de peste cinci ani în funcțiile medii susmenționate, ele pot ocupa posturile de contabil principal, statistician principal, planificator principal, etc. Ocuparea funcției de șef birou se poate face numai de cadre care au absolvit o școală de nivel mediu.

● Stimularea invențiilor

CORNEL BONTA, Oradea — Problema ridicată de dv. este reglementată prin H.C.M. nr. 2250/1967 și Decretul nr. 884/1967, privind invențiile, inovațiile și raționalizările. Astfel, potrivit acestor reglementări, în măsura în care salariații unei organizații economice sau social-culturale, propun soluții pentru rezolvarea unei probleme tehnice din orice domeniu al economiei, științei, culturii etc., pentru perfecționarea constructivă și funcțională a mașinilor, agregatelor, instalațiilor etc., rezolvarea unei probleme de organizare a producției cu eficacitate economică calculabilă etc., aceștia beneficiază de stimulente materiale și morale în raport cu importanța și economia antecalculată ce se poate obține. De asemenea, în conformitate cu prevederile H.C.M. nr. 151/1970, muncitorii, personalul tehnic-administrativ încadrat într-o organizație economică pot beneficia, în tot cursul anului, de premii pentru rezultatele deosebite obținute în activitatea lor, cu avantaje economice certe, ca urmare fie a aplicării unor idei proprii în munca lor, fie prin organizarea mai judicioasă a procesului de muncă etc., precum și premii pentru economii de materiale și forță de muncă.

★

● **EUGEN TWARDOWSCHI, Suceava.** — Propunerea dv. a fost trimisă forurilor competente.

SCRISORI ● SCRISORI ● SCRIȘORI ●

ÎN SCOPUL PREVENIRII DAUNELOR

PENTRU anumite pagube este prevăzută de lege stabilirea răspunderii integrale, iar pentru altele la nivelul de trei salarii nete. Părerea mea este că ar trebui extinsă metoda de stabilire a răspunderii integrale și pentru alte naturi de pagube cum sînt, de pildă, cele ce se referă la depășirea consumurilor specifice la materiale, a manoperei, pe șantierele de construcții, la refacerile de lucrări, într-un cuvînt la toate pagubele ce se produc din cauza proastei gospodăriri, a nepriceperii sau neglijenței.

Evident, la aplicarea răspunderii materiale trebuie avută în vedere calitatea angajatului, gradul de culpabilitate, sarcinile concrete revenite funcției respective. Trebuie reținut și faptul că cei care execută sarcinile trasate de superiori au legitima îndatorire ca atunci cînd constată că prin aplicarea unor ordine se aduc daune avutului obștesc să informeze despre aceasta factorii de răspundere. De felul în care salariații executanți au căutat să prevină pagubele materiale sau bănești trebuie legată și răspunderea materială. Dacă sarcinile au fost executate automat deși se cunoaște că prin aceasta se aduc daune, răspunderea materială trebuie extinsă și la nivelul funcțiilor de execuție.

Nicolae NICHITA
economist
Galați

LUCRĂRI STUDENȚEȘTI

ÎNSCRISĂ cu majuscule în coordonatele activității studențești, cercetarea științifică a găsit în facultatea noastră mulți adepți, lucru reflectat în numărul mare de înscriși la cercuri și în temele prezentate la sesiunea de comunicări. Una din caracteristicile lucrărilor prezentate este legătura trainică a problemelor teoretice cu cele practice. Menționăm în acest sens lucrările : „Dirijarea procesului de fabricație a berei cu ajutorul metodelor statistico-matematice" ; „Sincronizarea montajului pe bandă de montaj la fabricarea capsulelor de CO_2 ; „Folosirea metodei P.E.R.T. la planificarea seriei noi de motoare electrice asincrone" ; „Stabilirea laturilor optime în fabricarea mașinilor electrice".

Matei ȘTEFAN
student în anul III la Facultatea de studii economice-Timișoara

SURPRIZA DE LA SCADENȚĂ

ÎN URMA unor proiecte tehnice întocmite de Institutul de proiectări pentru industria ușoară — în vederea dezvoltării fabricii de sticlărie din Turda — s-au dat spre execuție uzinei „Tehnometal" din București două benzi rulante. Conform evaluărilor din cataloagele de prețuri ale M.I.C.M., institutul a întocmit devizele cu valoarea de 130 000 lei pentru banda de 65 m și 35 000 lei pentru cea de 16 m. Uzina constructoare și-a rezervat însă dreptul de a comunica prețul total după executarea lucrării.

Cele două benzi au fost livrate la scadență dar... surpriză ! valoarea lor depășea de 5, și respectiv 9 ori, calculele inițiale. Au urmat cuvenitele demersuri la institut și uzină, dar rezultatul a rămas nul. Ambele unități își mențin punctul lor de vedere. Cum vom onora noi însă factura furnizorului ? Ultimele corespondențe primite de la „Tehnometal" menționează o oarecare „indulgență". Vrem să știm însă care este prețul real al celor două benzi rulante ?

Iosif CÎMPEANU
dirigintele șantierului
Turda

IN UNITĂŢILE ECONOMICE

ADUNĂRILE GENERALE ALE SALARIAŢILOR DEZBAT MĂSURILE DE REALIZARE A PLANULUI PE 1970 ŞI 1971

ÎN UNITĂŢILE ECONOMICE din întreaga ţară au început adunările generale ale salariaţilor, care au înscrise pe ordinea de zi două puncte de importanţă capitală pentru bunul mers al producţiei, pentru ridicarea eficienţei economice: analiza activităţii economice şi financiare pe primul semestru şi măsurile ce se impun pentru îndeplinirea integrală a planului şi a angajamentelor pe 1970; dezbaterea sarcinilor de plan pe 1971 şi a măsurilor tehnico-organizatorice pentru realizarea lor exemplară.

Adunările generale ale salariaţilor — expresie a democraţiei socialiste — prilejuiesc o largă şi activă participare a maselor de oameni ai muncii la organizarea şi conducerea activităţii, la găsirea celor mai corespunzătoare căi şi mijloace de sporirea eficienţei economice. De aceea, pe agenda de lucru a adunărilor generale ale salariaţilor figurează, pe lingă evidenţierea rezultatelor pozitive dobîndite în prima jumătate a anului, problemele majore legate de mai buna folosire a tehnicii, a forţei de muncă, a timpului de lucru, în scopul sporirii mai accentuate a productivităţii muncii, precum şi de gospodărirea mai judicioasă a materiei prime — domenii în care în toate întreprinderile există încă serioase rezerve ce pot fi fructificate.

Analizînd multilateral problemele ce se cer rezolvate pentru îndeplinirea planului pe anul în curs, adunările generale ale salariaţilor acordă o atenţie deosebită pregătirii condiţiilor pentru buna desfăşurare a producţiei în 1971 — primul an din viitorul cincinal. Printre acestea se numără încheierea din vreme a contractelor economice, care să asigure atît aprovizionarea cu materii prime şi materiale a întreprinderilor, cît şi desfacerea produselor lor pe piaţa internă şi la export.

Caracterizate prin competenţă şi răspundere, adunările generale ale salariaţilor — for colectiv de dezbatere şi analiză a problemelor esenţiale ale producţiei — prilejuiesc o largă participare a maselor şi un fructuos schimb de opinii şi sugestii pentru asigurarea bunului mers al producţiei şi obţinerii unei mai înalte eficienţe economice a întregii activităţi.

ÎNTREPRINDERILE DE CONSTRUCŢII — BUCUREŞTI

CONDIŢII CORESPUNZĂTOARE ÎNFĂPTUIRII PLANULUI

ADUNAREA generală a reprezentanţilor salariaţilor de la **Întreprinderea de construcţii-montaj nr. 2** din Capitală, a analizat cu minuţiozitate şi răspundere sarcinile de plan pe 1971, în lumina lucrărilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 8—9 iulie 1970, care subliniază necesitatea identificării unor noi resurse de creştere a producţiei şi productivităţii muncii, de ridicare a rentabilităţii, reducerea cheltuielilor materiale, realizarea integrală şi cu o înaltă eficienţă a programului de investiţii.

Pe fondul acestor probleme de stringentă actualitate, darea de seamă a comitetului de direcţie, prezentată de către ing. **Constantin Popa**, directorul general al întreprinderii, a scos în evidenţă preocuparea acestui organ de muncă colectivă de a crea şantierelor condiţii optime de desfăşurare a procesului de producţie. S-au relevat, printre altele, măsurile întreprinse pentru perfecţionarea activităţii de programare, conducere şi organizare a producţiei, folosirea pe scară largă a unor mijloace şi procedee noi cu maximă eficienţă economică (schele, autoridicătoare, pompe de beton, maşini de turbosol pentru tencuit) şi altele.

Rezultatele obţinute în primul semestru al anului 1970 sînt, din acest punct de vedere, concludente. **Planul producţiei globale a fost îndeplinit în proporţie de 110%, iar productivitatea muncii a înregistrat un spor de 5%.** Colectivul a depus eforturi sporite pe linia îndeplinirii planului de predări, reuşind ca angajamentele să fie întrutotul respectate. **Faţă de graficul Direcţiei generale construcţii-montaj, care stabilea predarea a 1802 apartamente pînă la 30 iunie 1970, şantierele au reuşit să execute în plus 279 de apartamente.**

Darea de seamă s-a oprit şi asupra unor neajunsuri manifestate în activitatea întreprinderii. Şantierul 5, de exemplu, care are de predat în acest an hotelul „Intercontinental", nu a realizat planul pe primul semestru din cauza unor proiecte de execuţie întîrziate. In acest sens, se impunea o mai fructuoasă colaborare între executant şi proiectant, o mai atentă supraveghere a lucrărilor din partea cadrelor tehnice şi inginereşti din şantier.

Participanţii la discuţii au solicitat comitetului de direcţie o mai mare operativitate în rezolvarea problemelor tehnice ivite pe şantier, îndeosebi pe linia folosirii utilajelor din dotare, pentru că la acest capitol s-au înregistrat depăşiri peste prevederile din deviz de 22,40%.

În 1971 — primul an din viitorul cincinal — **Întreprinderea de construcţii-montaj nr. 2 va avea de realizat un plan de producţie de peste 300 milioane lei.** Printre obiectivele principale se numără dezvoltarea, în continuare, a frontului de locuinţe în Drumul Taberei — microraioanele 7—7', încheierea lucrărilor la blocurile din Pantelimon şi Berceni, atacarea din timp a noilor obiective din zonele Grozăveşti-Plevnei şi Militari. Tot în anul viitor este proiectată extinderea spaţiului la Facultatea de Fizică, realizarea unor cămine studenţeşti cu 1600 de locuri pentru Institutul Politehnic, o sală de sporturi cu 6000 de locuri, Liceul industrial nr. 1 din bulevardul Macaralei şi Şcoala generală cu 24 de clase din ansamblul de locuinţe din Drumul Taberei.

Neîndoios, îndeplinirea planului pe anul 1971 impune încă de pe acum luarea unor măsuri complexe, crearea tuturor condiţiilor tehnico-materiale pentru buna desfăşurare a procesului de producţie. Semnificativ ni s-a părut faptul că pe agenda de lucru a comitetului de direcţie s-a şi înscris rezolvarea unor asemenea probleme. Am aminti aici doar introducerea dispozitivelor speciale de închidere a golurilor, de ridicare pe verticală pentru macaralele de fereastră, dotarea şantierelor cu 30 de schele metalice, extinderea cofrajelor metalice tunel şi a cofrajelor plane mari-tego etc.

TOT ÎN CADRUL unei ample dezbateri în adunarea generală, reprezentanţii salariaţilor **Întreprinderii de construcţii-montaj nr. 1** au analizat îndeplinirea planului pe primul semestru 1970 cît şi sarcinile pe 1971. Cu acest prilej s-a remarcat preocuparea susţinută a comitetului de direcţie pentru asigurarea încă de pe acum a frontului de lucru pe timp friguros.

Darea de seamă a scos în evidenţă iniţiativa serviciului tehnologic, care a şi început să stabilească soluţiile tehnice, elaborarea documentaţiilor pentru ca încă din luna iulie a.c. ele să fie primite de către conducerile şantierelor. Constructorii din acest colectiv de muncă au trecut la pregătirea infrastructurilor în ansamblurile din Ferentari-Viştea, în vederea asigurării montajului în perioada de iarnă.

Un loc de seamă în analiza şi dezbaterile cifrelor de plan ale anului viitor l-a ocupat **continua îmbunătăţire a calităţii lucrărilor.** Cu toate că pe şantierele întreprinderii nu s-au semnalat situaţii deosebite în ce priveşte consolidarea şi unele remedieri la blocuri, darea de seamă şi participanţii la discuţii au relevat că mai sînt încă suficiente rezerve în această direcţie. În primul rînd, s-au constatat neajunsuri privind calitatea structurilor glisate la unele blocuri din ansamblurile Berceni şi bulevardul Ion Şulea. Nu pot fi trecute cu vederea nici turnările de betoane de slabă calitate la blocurile B 1, V 5 (şantierul 3) şi L 13 (şantierul 1). Pentru eliminarea deficienţelor semnalate, comitetul de direcţie şi-a propus să pună un accent deosebit pe organizarea cursurilor de calificarea şi ridicarea calificării profesionale, cu prioritate pentru meseriile de bază.

În 1971, I.C.M. nr. 1 are de îndeplinit o sarcină de plan de peste 322 milioane lei, la care se adaugă (prin punerea în funcţiune a poligonului de prefabricate Bîrzeşti), **realizarea unei producţii industriale în valoare de 12 milioane lei.** Se vor preda, de asemenea, beneficiarilor 5400 apartamente. Merită să reţinem şi propunerea comitetului de direcţie de a studia, în colaborare cu Institutul „Proiect-Bucureşti" şi Fabrica „Progresul", posibilitatea de a realiza la panourile mari de faţadă a unor ancadramente şi solbancuri în jurul ferestrelor pentru înlăturarea infiltraţiilor.

În cele două adunări generale ale reprezentanţilor salariaţilor s-au precizat cîteva dintre principalele obiective ale anului viitor şi în acest sens s-au făcut numeroase şi interesante propuneri de îmbunătăţire a întregii activităţi economice a întreprinderilor.

Petre GHEORGHIU

UZINA „NEFERAL" — BUCUREŞTI

CLARĂ RETROSPECTIVĂ, LUCIDĂ PERSPECTIVĂ

ATMOSFERA DE LUCRU e dominantă. Preocuparea comună tuturor: eficienţă, adică rentabilitate, calitate, cantitate, spor în muncă. Aceasta s-a evidenţiat şi în adunarea generală a salariaţilor Uzinei „Neferal" din Bucureşti, care a avut loc în ziua de 17 iulie a.c. În după-amiaza aceea Comitetul de direcţie, prin preşedintele său L. Frumosu, a prezentat darea de seamă privind realizarea indicatorilor de plan pe primele şase luni ale anului, perspectivele pe 1970 şi cifrele de plan pe 1971.

★

ÎN DAREA DE SEAMĂ a Comitetului de direcţie se arată, între altele, că asigurîndu-se participarea şi sprijinul tuturor salariaţilor, spre folosul tuturor, în fiecare zi, prin impulsionarea cotidiană a livrărilor de materii prime şi urmărirea realizării principalilor indicatori, planul pe întiiul semestru al anului a fost îndeplinit şi depăşit. Am insistat mai sus, cu riscul pleonasmului, pe noţiunea de „zilnic" pentru că din experienţa acestei uzine (şi nu numai a ei) se vede încăodată că numai prin preocuparea pentru buna desfăşurare a muncii de fiecare zi se pot obţine succesele spectaculoase şi că cifrele mari sînt, la urma urmei, alcătuite din numere mici. In aceste prime şase luni au fost asimilate 11 produse noi (cu un aport valoric de un milion şi jumătate de lei) printre care: un aliaj pentru acumulatori, aliaj antifricţiune pe bază de zinc, alt aliaj de lipit cu argint, granule de aluminiu secundar pentru dezoxidare în siderurgie, decapant pentru aliaje de lipit cu argint şi altele.

S-au anunţat apoi cifrele sporite de plan pentru 1970 şi s-au enunţat mijloacele preconizate pentru concretizarea lor: aplicarea înainte de termen a obiectivelor prevăzute în planul M.T.O. şi planul tehnic, descoperirea şi valorificarea de noi resurse interne şi altele, stabilindu-se cu exactitate şi în amănunt cine şi ce are de făcut. Sînt, de asemenea, comunicate urgenţele şi fazele de executare a unor lucrări, fie că e vorba de cercetare, de proiectare, de introducere a tehnicii noi, de definitivare a unor tehnologii sau de probleme de organizare ştiinţifică a producţiei şi a muncii. Dificultăţile existente sau posibile n-au fost nici ele ocolite. Dimpotrivă! Adunarea a fost informată, de pildă, că în acest an se prevăd unele dificultăţi, în ceea ce priveşte aprovizionarea cu deşeuri metalice neferoase. Atenţia mărită deci pe această direcţie şi eforturi pentru o mai gospodărească agonisire şi utilizare a lor, ca şi pentru lichidarea unor stocuri cu mişcare lentă sau fără mişcare.

Pe scurt, darea de seamă a Comitetului de direcţie a îmbrăţişat aspectele esenţiale ale activităţii întreprinderii, insistînd asupra obiectivelor care-i stau în faţă în semestrul II, mai ales asupra celor menite să-şi aducă o contribuţie substanţială la realizarea cifrelor de plan pe 1971, care vor spori după cum urmează: producţia globală şi marfă cu 13%, beneficiul cu 40%, producţia de plumb cu 12%, iar cea de bronzuri cu 20%, în timp ce cheltuielile la 1000 lei producţie marfă urmează a scădea cu 15 lei.

Spre finalizare, se vor elabora noi aliaje şi prealiaje neferoase, va spori capacitatea de prelucrare a deşeurilor oxidice, se va intensifica acţiunea de prospectare a pieţei în vederea depistării de noi sortimente şi cantităţi de aliaje neferoase necesare economiei naţionale, cu perspectiva înlocuirii importului lor. S-a mai subliniat în darea de seamă şi un alt obiectiv de importanţă remarca-

M. POSTELNICU
Stere POPESCU

(Continuare în pag. 8)

Un indicator calitativ de plan, impus de cerințele stimulării progresului tehnic și ale modernizării :

ÎNNOIREA PRODUCȚIEI

ASIMILAREA de noi produse, înnoirea producției, constituie un domeniu de activitate de mare importanță pentru economia noastră națională. Partidul nostru a subliniat că pentru modernizarea producției și creșterea eficienței economice este necesară promovarea cu consecvență a progresului tehnic, însușirea în fabricație a unei largi game de produse moderne, „întinerirea" permanentă a gamei sortimentale a producției industriale a țării. Referindu-se la o ramură vitală pentru economia națională, cum este industria constructoare de mașini, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** sublinia la plenara C.C. al P.C.R. din decembrie 1969 sarcina de a se stabili **măsuri și programe concrete pentru asimilarea de noi mașini și utilaje de înaltă tehnicitate, necesare diferitelor sectoare de producție, comparabile din toate punctele de vedere cu cele similare de pe piața mondială.**

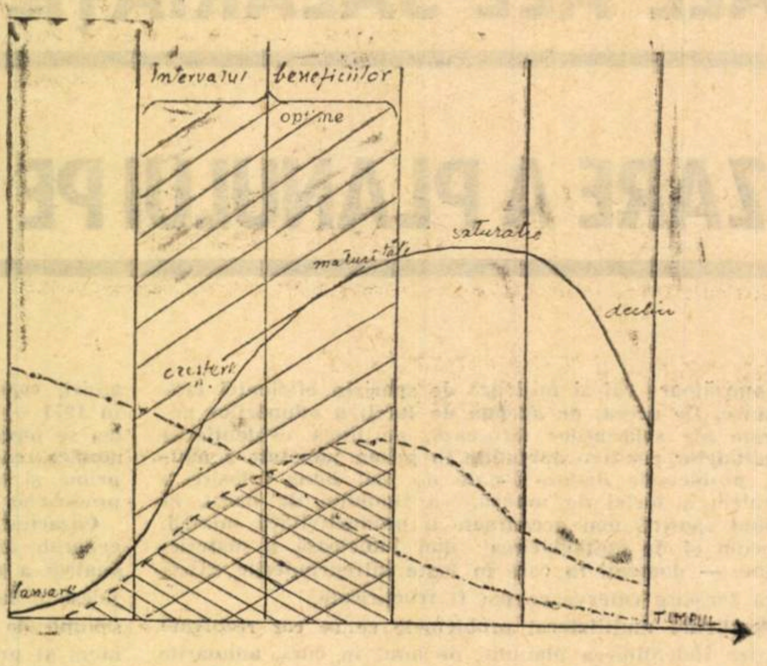

evoluția volumului desfacerilor
evoluția prețului de vînzare
evoluția masei beneficiului

Evoluția desfacerii, prețului de vînzare și a beneficiilor, în decursul perioadelor de fabricație a unui produs.

● *Ritmul asimilării noilor produse se accelerează*

RITMUL ȘI PROPORȚIILE asimilării noilor produse exercită o influență complexă asupra economiei naționale, ele favorizînd :

● **progresul general al economiei naționale, încadrarea în ritmul de dezvoltare impus de revoluția tehnico-științifică contemporană ;**

● **participarea eficientă a economiei naționale la diviziunea internațională a muncii, prin exporturi competitive și valorificarea superioară a inteligenței și resurselor de muncă ale țării ;**

● **ieftinirea continuă a producției, reducerea ponderii cheltuielilor materiale, diminuarea consumurilor de materii prime și materiale, valorificarea superioară a acestora.**

Nu poate fi ignorată legătura directă care există între procesul rapid de înnoire a producției și nivelul de dezvoltare atins de țările puternic industrializate. **Ciclul de înlocuire a produselor industriale vechi se reduce în mod constant, ca urmare a unui uriaș efort concentrat în cercetarea științifică și aplicativă.** Excluzînd materiile prime de bază, la care în mod firesc viața produsului este mai lungă, se estimează că, în prezent, durata medie de existență a produselor industriale se situează între 5-10 ani. În acest sens, este caracteristic ritmul introducerii în fabricație a noilor produse în industria chimică americană, unde **numai 40% din producția chimică este reprezentată de produse „vechi", asimilate anterior unei perioade de 6 ani, iar 60% sînt produse mai noi de 6 ani.**

În industriile prelucrătoare, în general, se disting două laturi ale înnoirii producției :

● **perfecționarea unor produse existente în fabricație, prin ridicarea performanțelor, concomitent cu reducerea greutății și a gabaritelor.** Considerat sub acest aspect, ciclul de viață al produselor este foarte scurt, practic sub un an, întrucît de pe planșetele de proiectare curg aproape continuu perfecționări constructive și funcționale ale fiecărui produs ;

● **introducerea în fabricație a unor produse noi din punct de vedere al principiilor fundamentale de funcționare sau acoperind zone mai cuprinzătoare ale necesităților de consum ale beneficiarilor.** Ciclul de asimilare al produselor din această categorie este evident mai lung, perioada ce se scurge de la începerea cercetărilor științifice pînă la fabricația în serie extinzîndu-se, de regulă, pe parcursul unui număr mai mare de ani.

Industria noastră și-a dovedit forța de asimilare, vitalitatea tehnică și economică printr-o creștere puternică a gamei sortimentale, mereu extinsă an de an, fapt evident atît în ceea ce privește produsele destinate consumului productiv sau echipării industriei cît și bunurile de consum. În aceeași direcție, este semnificativă pătrunderea tot mai largă a produselor românești cu grad ridicat de prelucrare pe piețele externe, ponderea acestora reprezentînd în prezent circa 45% din volumul exportului, comparativ cu numai 7% în anul 1950.

Creșterea în ritm ridicat a producției industiale în viitorul cincinal, face ca problema asimilării produselor noi, a ridicării calității produselor, să capete dimensiuni și semnificații substanțial diferite comparativ cu perioadele trecute. **Dacă se au în vedere prevederile referitoare la creșterea exportului de produse industriale, cele privind sarcinile de dotare complexă a economiei cu utilaje și instalații, sau exigențele de calitate sporite și volumul important de creștere a bunurilor pentru consumul populației, rezultă tot atîția factori principali care determină necesitatea obiectivă a unei extinderi și înnoiri în ritm mai rapid a gamei sortimentale a producției industriale românești. Competitivitatea pe piețele externe este și ea în mod hotărîtor determinată de ritmul asimilării noilor produse, cu influențe directe asupra eficienței activității de comerț exterior.** În tabelul nr. 1 sînt arătate — la cîteva produse chimice de bază — intervalele de timp care au fost necesare în diferite țări industrializate, pentru asimilarea produsului respectiv (cifrele exprimă în ani timpul scurs de la apariția produsului pe piața mondială pînă la asimilarea în țara respectivă).

Cifrele convenționale medii prezentate în ultimul rînd din tabel, deși nu au o semniifacție fizică, pot da o imagine comparativă asupra capacității de adaptare la noile tehnologii și produse ale unor țări, care au o mare pondere în schimburile comerciale externe pe plan mondial.

Comparativ cu realizările pe plan mondial, în țara noastră termenele de însușire a unor noi produse sînt în unele cazuri prea lungi, peste 10—15 ani de la apariția pe piață a unui nou fabricat. Faptul că în actualul cincinal chimia, de exemplu, și-a îmbogățit nomenclatorul de export în medie cu numai 8 produse noi pe an, iar construcția de mașini cu circa 20 produse noi pe an (la un număr

ing. M. PÎRJOL
C.S.P.

(Continuare în pag. 8)

Timpul necesar asimilării (ani)

	R.F.G.	Anglia	Franța	Japonia	Italia
Uree — formol	1	0	2	7	8
Acetat de polivinil	0	21	9	8	26
Nylon	2	9	2	12	5
Polietilenă	9	6	17	17	15
Polipropilenă	0	2	3	4	0
Media timpului de asimilare la cele 5 produse	2,4	6,4	6,6	9,6	10,8

SAPTAMINAL — UN GRAFIC COMENTAT

UZINELE „UNIREA" — CLUJ

PRIN MODERNIZAREA PROCESULUI DE FABRICAȚIE — PRODUCTIVITATE ÎNALTĂ

ÎN ACEST AN — așa cum se prevede în plan — peste 88% din sporul producției globale al uzinei clujene constructoare de utilaj textil urmează să se obțină pe seama creșterii productivității muncii. Situația din primul semestru al anului, ilustrată în grafic, evidențiază o depășire a indicatorului planificat pe un salariat cu 423 lei și a celui din anul trecut cu 5 469 lei.

La obținerea acestui succes și-au adus contribuția, în special, măsurile tehnico-organizatorice stabilite și aplicarea lor succesivă în producție. Prin extinderea unor metode moderne de organizare a producției (lansarea cumulată în lucru pentru reperele ce se regăsesc în număr mic în componența mașinilor, reamenajarea depozitelor de piese turnate, laminate și S.D.V.-uri la secția de prelucrări mecanice etc.), se economisesc, de pildă, în prezent mii de ore manoperă. Totodată, punerea parțială în funcțiune cu 5 luni înainte de termen a conveierului de la turnătorie a permis, pe lîngă eliberarea unei suprafețe productive, decongestionarea mijloacelor de transport în hala de turnare și în cea de curățire și o mai rațională organizare a fluxului de producție. Acțiunile amintite, cît și altele (perfecționarea tehnologiilor de fabricație, ridicarea calificării muncitorilor etc.), au avut o influență valorică pozitivă asupra costurilor de producție de peste 1,5 milioane lei.

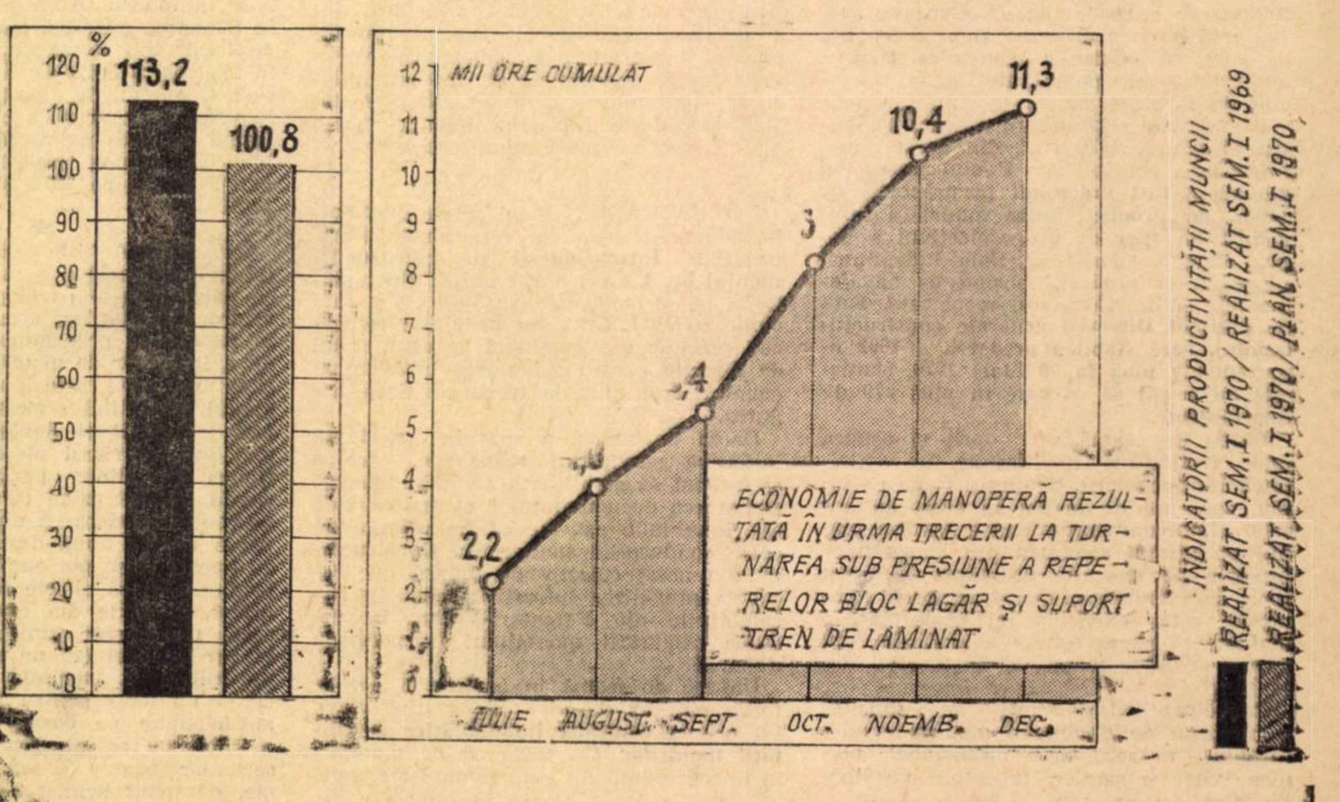

În continuare, colectivul de la „Unirea" — Cluj este preocupat să folosească alte resurse de sporire a productivității muncii. Astfel, prin modificarea constructivă și tehnologică a reperelor bloc-lagăr și suport-tren de laminat la mașinile de filat bumbac, prin trecerea de la metoda clasică la turnarea sub presiune, se prevede obținerea unor însemnate economii de ore manoperă. Reperele respective se vor monta în a doua parte a anului pe un număr de 125 de mașini și vor servi și la modernizarea a încă 120 utilaje de filat vechi. Pentru utilizarea potențialului și a timpului de lucru de care dispune, colectivul clujean este hotărît să promoveze la toate locurile de muncă metode moderne, astfel încît anul 1970 să fie încheiat — la capitolul productivitate — cu însemnate realizări.

UN NOU CADRU DE DESFĂȘURARE A RELAȚIILOR ECONOMICE PE LINIA APROVIZIONĂRII TEHNICO-MATERIALE

LEGEA contractelor economice prevede, în principal, așezarea pe noi baze a relațiilor dintre furnizori și beneficiari în procesul aprovizionării tehnico-materiale. Aceste prevederi atrag după ele unele adaptări metodologice și organizatorice menite să asigure respectarea riguroasă a disciplinei de plan și contractuale de către părțile contractante. Reglementările prevăzute de Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 806/1970 precizează cadrul în care se vor desfășura relațiile dintre furnizori și beneficiari, stabilind, totodată, drepturile și răspunderile partenerilor în executarea obligațiilor ce le revin pe tot parcursul realizării contractelor economice.

Pentru informarea cititorilor „Vieții economice" despre noile măsuri care au survenit în domeniul aprovizionării tehnico-materiale, în legătură cu aplicarea legii contractelor, redacția s-a adresat tovarășului prim-vicepreședinte al C.S.P.-ului, ing. V. Actarian, șeful Departamentului aprovizionării tehnico-materiale, care a binevoit să ne prezinte aspectele principale și semnificațiile prevederilor ultimelor hotărîri ale Consiliului de Miniștri.

Convorbire cu ing. V. ACTARIAN, șeful Departamentului aprovizionării tehnico-materiale din C.S.P.

- **Contractul economic-instrument de planificare.**
- **Între furnizor și beneficiar — relații directe, nemijlocite.**
- **Corelare permanentă între resurse și necesități prin intermediul balanțelor materiale.**
- **Sporirea competențelor unităților productive și a răspunderii lor patrimoniale pentru neexecutarea clauzelor contractuale.**

● Care au fost condițiile care au făcut necesară apariția acestor reglementări ?

— Conducerea de partid și de stat a acordat și acordă o atenție continuă modului în care se asigură baza materială a activităților productive, desfășurării întregului proces de aprovizionare tehnico-materială a economiei. Analiza condițiilor în care se realizează aprovizionarea și desfacerea producției a scos în evidență o serie de deficiențe care, așa cum se subliniază în documentele celui de al X-lea Congres al P.C.R. „influențează negativ realizarea ritmică a planului în industrie, agricultură, construcții și în celelalte ramuri economice".

Unele lipsuri constatate în planificarea și realizarea activității de aprovizionare tehnico-materială au fost generate de menținerea unui sistem de lucru complicat, greoi, și au condus la consumuri mari de materiale, la stocuri uneori supradimensionate, iar în ce privește disciplina contractuală, la numeroase abateri care provoacă perturbații și pierderi în procesul de producție. În același timp, o dată cu creșterea complexității economiei, multiplicarea locurilor de producție și de consum, intensificarea circuitelor de aprovizionare, este necesară perfecționarea întregului sistem de aprovizionare tehnico-materială, de rezolvarea acestei probleme esențiale depinzînd desfășurarea ritmică, cu rezultate optime, a activității în toate întreprinderile și ramurile.

Ținînd seama de aceste condiții, după cum se știe a fost elaborată legea contractelor economice care prevede în principal perfecționarea raporturilor contractuale dintre organizațiile socialiste, concomitent cu întărirea răspunderii celor care participă la realizarea producției de bunuri materiale, pentru realizarea ritmică și în cele mai bune condiții a sarcinilor de plan.

Măsurile reglementate prin legea contractelor economice se înscriu în cadrul general al perfecționării conducerii și planificării vieții noastre economice: **aș sublinia, în mod deosebit, faptul că în procesul de aprovizionare tehnico-materială se realizează, prin noile reglementări, o deplasare importantă a centrului de greutate, către centralele industriale și întreprinderile economice, adică acolo unde se stabilesc, se concretizează și se realizează, de fapt, relațiile economice dintre furnizori și beneficiari cu privire la livrarea materiilor prime, materialelor și utilajelor necesare desfășurării continue a procesului de producție.**

● Care sînt elementele noi, metodologice și organizatorice, care, pornind de la legea contractelor, stabilesc un nou cadru de desfășurare a relațiilor economice dintre parteneri ?

— Legea contractelor economice stabilește principiile generale care stau la baza raporturilor dintre furnizori și beneficiari și anume:

● contractul economic este **instrument de planificare,** servind la fundamentarea planurilor anuale pe baza prevederilor cuprinse în planul cincinal sau de perspectivă și la concretizarea și desfășurarea relațiilor economice dintre întreprinderi;

● încheierea contractelor se face **pe baza acordului liber de voință al partenerilor asupra tuturor elementelor contractuale, prin contactul direct, nemijlocit dintre furnizori și beneficiari;**

● **contractele economice,** reflectînd nevoile și posibilitățile întreprinderilor, **trebuie să asigure acestora realizarea sarcinilor de plan,** corespunzător intereselor generale ale economiei cu privire la dezvoltarea ramurilor și sectoarelor de activitate economică și social culturală, la creșterea continuă a eficienței economice.

În dezvoltarea principiilor stabilite de legea contractelor economice, **Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 806 din 16 iunie a.c. stabilește obligația ministerelor și celorlalte organe, titulare ale planului de stat, de a lua măsuri pentru ca unitățile economice cu statut de centrală, unitățile cu gestiune economică proprie și alte organizații socialiste cu personalitate juridică să intre în relații directe de aprovizionare și desfacere și să încheie contracte economice, fără emitere prealabilă de cote și repartiții.** În aceste condiții, contractul nu va mai reprezenta deci un act formal întocmit pe baza unor dispoziții primite de la organul tutelar, ci concretizarea unor nevoi și posibilități reale stabilite de către parteneri prin legăturile directe, nemijlocite, care au loc în perioada precontractuală. De fapt, aprobarea prin planul cincinal, defalcat pe ani, pe ministere, centrale și întreprinderi, a sarcinilor privind volumul producției, obiectivele de investiții, prevederile de import și export, livrările la fondul pieței, precum și normele și normativele de consum, creează toate condițiile pentru determinarea resurselor și a necesarului de materii prime, materiale, utilaje și stabilirea pe această bază a contactului direct între furnizori și beneficiari.

Acest mod de lucru corespunde, în același timp, principiului de bază în planificare și anume întocmirea planului de jos în sus, creînd posibilitatea unui transport mare de informații la centru, ceea ce face ca planul de stat să reflecte mai bine nevoile și posibilitățile întreprinderilor, asigurînd convergența acestora către realizarea obiectivelor majore ale dezvoltării economiei naționale.

● Cum se asigură corelarea nevoilor și posibilităților locale cu interesele de ansamblu ale economiei naționale, în procesul dinamic al dezvoltării ramurilor și sectoarelor vieții economice și social-culturale?

— Pentru asigurarea unei corelări permanente între resurse și necesar, încărcarea deplină a capacităților de producție și utilizarea rațională a resurselor materiale, precum și pentru asigurarea concordanței dintre contractele economice ce se încheie și prevederile de ansamblu ale planului, noua hotărîre prevede **obligativitatea elaborării de balanțe pentru principalele materii prime, materiale, utilaje și alte produse care se realizează și se consumă în economie.**

Balanțele materiale vor fi întocmite de un coordonator, care de regulă este principalul producător — întreprindere, centrală, minister — pe baza comenzilor primite de la beneficiari și a celorlalte elemente culese în activitatea de prospectare a pieței, precum și a datelor cu privire la capacitățile de producție, import, export etc. **Semnificativ este procesul dinamic de echilibrare a acestor balanțe materiale, de către coordonator în conlucrare cu ministerele și celelalte organe centrale furnizoare și beneficiare, pentru asigurarea necesarului fundamentat exprimat prin comenzi, pentru stabilirea soluțiilor economice de utilizare rațională a resurselor materiale, extinderea înlocuitorilor etc.** De fapt, în această etapă, se asigură concordanța dintre posibilități și nevoi, astfel încît să se poată trece la încheierea contractelor economice pe baza unei balanțe echilibrate.

Reglementările actuale prevăd trepte și etape diferite de aprobare a balanțelor materiale; astfel, balanțele materiale vor fi aprobate de către Consiliul de Miniștri pentru materiile prime și materialele cu rol hotărîtor în dezvoltarea și stabilirea proporțiilor economiei, de către colegiile ministerelor sau organelor centrale, pentru alte produse importante care condiționează îndeplinirea unor sarcini din planul de stat și de către consiliile de administrație ale unităților cu statut de centrală sau de către comitetele de direcție ale întreprinderilor, pentru celelalte produse.

Sistemul stabilit creează condiții mai **bune, ca prin balanțele materiale, să se cunoască situația reală și de ansamblu a fiecărui produs, iar încheierea contractelor economice să se facă ținîndu-se seama de necesitățile prioritare ale economiei, avîndu-se în vedere, în primul rînd, sarcinile de export, obiectivele de investiții și livrările destinate consumului populației, stabilite prin planurile de stat și departamentale.**

Prin îmbinarea mai bună a prevederilor unităților economice, reflectate în balanțele materiale și în contractele economice încheiate, cu propunerile organelor centrale care au viziunea de ansamblu a problemelor, se creează condițiile pentru o corelare mai bună a asigurării bazei materiale a realizării sarcinilor din planul de stat, atît la nivelul economiei, cît și al fiecărei întreprinderi sau unități economice.

● Ce competențe și răspunderi revin pe diferite trepte organizatorice, întreprinderilor, centralelor, și ministerelor în încheierea și executarea contractelor economice ?

— Deplasarea către întreprinderi și centrale a unui volum important de activitate cu privire la aprovizionarea tehnico-materială a condus la o sporire corespunzătoare a competențelor acestor unități, în primul rînd prin faptul că furnizorii — respectiv coordonatorii de balanță — vor elabora balanțe pentru principalele materii prime, materiale, utilaje și alte produse care se realizează sau se consumă în economie, din care o parte însemnată se aprobă de către consiliile de administrație ale centralelor sau de către comitetele de direcție ale întreprinderilor și unităților economice.

În asigurarea necesarului fundamentat al beneficiarilor, coordonatorii de balanță asigură încărcarea integrală și cu maximum de eficiență a capacităților proprii de producție precum și ale altor întreprinderi producătoare, optimizarea transporturilor materialelor de masă, dimensionare judicioasă a stocurilor, încadrarea consumurilor în normele și normativele aprobate, extinderea folosirii înlocuitorilor și materiilor prime și materialele indigene. Noua hotărîre subliniază în mod deosebit, faptul că unitățile economice furnizoare și beneficiare sînt obligate să pună la dispoziția coordonatorului toate datele necesare elaborării și echilibrării balanțelor și să execute măsurile stabilite de comun acord cu acesta și cu organele lor tutelare.

Așa cum arătam, conform prevederilor legii, contractele economice se încheie pe baza acordului de voință al părților constatat în scris, prin legături directe, nemijlocite, între furnizori și beneficiari. **Furnizorii trebuie să-și asigure portofoliul de comenzi care să permită folosirea integrală și cu maximum de eficiență a capacităților productive și să încheie contracte pentru orice produs pe care îl fabrică sau îl pot asimila în termenul cerut, ținînd seama de volumul și caracteristicile tehnico-economice ale producției prevăzute în planul de perspectivă. Beneficiarii, la rîndul lor, trebuie să-și dimensioneze strict necesarul, pe bază de norme și normative de consum fundamentate din punct de vedere tehnico-economic, de norme și normative de stocuri, de necesitatea economisirii la maximum a resurselor materiale, folosirea pe scară largă a înlocuitorilor, astfel încît să-și asigure baza tehnico-materială a sarcinilor planificate cu cheltuieli minime de muncă socială.**

Legea contractelor economice acordă o însemnătate deosebită răspunderii patrimoniale a organizațiilor socialiste pentru neexecutarea contractelor economice potrivit cu clauzele stabilite de comun acord de către părți. În acest scop, legea prevede o serie de dispoziții menite să ducă la întărirea disciplinei contractuale, la creșterea răspunderii patrimoniale a organizațiilor socialiste, a conducerii acestora și a salariaților vinovați de nerespectarea sarcinilor ce decurg din contractele economice încheiate; este instituit un nou sistem de răspunderi materiale, disciplinare și penale. Prin Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 306 din 24 martie a.c. sînt stabilite limitele minime ale penalităților, precum și amenzile ce se aplică în cazul în care se ivesc abateri de la disciplina contractuală.

Aceste instrumente au rolul să contribuie la o mai susținută preocupare a personalului din întreprinderi și centrale și în primul rînd a conducerii acestora, în vederea respectării riguroase a angajamentelor, asumate prin contracte, astfel încît să nu se producă întreruperi în fluxul normal al aprovizionării și desfacerii, care ar putea influența negativ activitatea economică a unui șir întreg de întreprinderi.

● Ce aspecte se desprind din aplicarea practică a noilor reglementări ?

— În prezent, activitatea de încheiere a contractelor pentru anul 1971 — conform noilor reglementări — se desfășoară din plin. Faptul că ministerele, centralele și întreprinderile au intrat din timp în posesia sarcinilor de plan pe anul respectiv, a dat posibilitatea pe de o parte să se determine un necesar fundamentat de materii prime și materiale, iar pe de altă parte să intre în relații directe cu partenerii, astfel încît transmiterea comenzilor și încheierea contractelor să aibă loc cu mult timp înaintea începerii anului. Totodată, cunoașterea din vreme a sarcinilor de plan pentru perioada 1971—1975, creează condiții optime pentru încheierea contractelor de lungă durată, îndeosebi între furnizorii și beneficiarii care au relații tradiționale de aprovizionare și desfacere.

Ca în orice perioadă de început, este necesară îndrumarea permanentă de către organele ierarhic superioare, a centralelor și întreprinderilor care, în calitate de furnizori trebuie să-și asigure portofoliul de comenzi ce permit nominalizarea și eșalonarea producției, iar în calitate de beneficiari, contracte economice cu termene de livrare care să le asigure desfășurarea ritmică a procesului de producție.

Important, în perioada actuală, este faptul că ministerele, celelalte organe centrale, consiliile populare județene, centralele și întreprinderile, trebuie să înțeleagă spiritul nou promovat în relațiile economice, că activitatea de aprovizionare și desfacere este rezultatul unor ample discuții directe între furnizori și beneficiari, de negocieri temeinice prin care să se clarifice în amănunt toate problemele decurgînd din obiectul tranzacției.

Organizarea corespunzătoare a acțiunii de încheiere a contractelor economice trebuie să conducă la stabilirea condițiilor care asigură respectarea obligațiilor bilaterale asumate de părți în desfășurarea procesului de aprovizionare tehnico-materială, la realizarea ritmică a sarcinilor de plan ce revin fiecărei întreprinderi și unități economice.

Maria IONIȚĂ

AGRICULTURĂ

SISTEMUL ACTUAL DE CREDITARE A MANOPEREI ÎN C.A.P. POATE FI ÎMBUNĂTĂȚIT

Creditul și în special creditul pe termen lung pentru investiții, reprezintă una din formele cele mai importante folosite de stat pentru sprijinirea dezvoltării și consolidării economice-organizatorice a cooperativelor agricole de producție.

Actualul sistem de creditare pe termen lung a cooperativelor agricole de producție este rezultatul succesivelor schimbări și îmbunătățiri făcute de stat pentru a găsi formele și metodele cele mai adecvate dezvoltării și consolidării acestor unități.

Ținînd seama de rolul determinant pe care îl are aplicarea corectă și la timp a întregii game de lucrări agrotehnice în perioada premergătoare intrării pe rod a plantațiilor pomiviticole, prin ultimele reglementări privind creditarea pe termen lung a cooperativelor agricole, acestora li s-a creat posibilitatea de a primi credite și pentru o cotă parte din valoarea manoperei la lucrările de înființare și întreținere a plantațiilor. Astfel, cooperativele pot beneficia de credite pe termen lung în proporție de pînă la 30% din valoarea manoperei la lucrările de înființare și de întreținere a plantațiilor de vii și de pînă la 40% din valoarea manoperei la lucrările de înființare și întreținere a plantațiilor de pomi, pînă la intrarea pe rod a acestora.

Crearea posibilității cooperativelor agricole de a apela la credite pe termen lung și pentru plata unei părți din valoarea manoperei la plantațiile vitipomicole, s-a reflectat pozitiv în activitatea multor unități, contribuind atît la înființarea de noi plantații, cît și la întreținerea mai bună a celor existente.

Creditarea manoperei să avantajeze deopotrivă toate cooperativele

SUBLINIIND importanța și caracterul stimulativ, al acestei măsuri, socotim însă că modalitatea concretă de creditare a unei părți din valoarea manoperei la lucrările de înființare și întreținere a plantațiilor pînă la intrarea pe rod, nu răspunde pe deplin unei cerințe de echitate, între cooperativele situate în diferite zone. Din analiza mai atentă a modului în care are loc determinarea cuantumului creditului ce îl primesc cooperativele solicitate, rezultă că la un volum de muncă egal, corespunzător unui anumit număr de lucrări de o anumită cantitate, aceasta diferă de la o unitate la alta. Iată de ce: corespunzător reglementărilor actuale, stabilirea volumului creditului se face avînd la baza calculului nu valoarea de deviz a lucrării, ci valoarea planificată a normei de muncă, ceea ce conduce la o creditare diferită a cooperativelor pentru același obiect de creditare.

Pornind de la considerentul că legiuitorul atunci cînd a cuprins în sfera creditului pe termen lung și creditarea unei cote părți din valoarea manoperei de înființare și întreținere a plantațiilor, a avut ca obiectiv principal cointeresarea cooperativelor în efectuarea tuturor lucrărilor cerute de agrotehnică în timpul util și de calitate corespunzătoare, creditarea pe baza valorii planificate a normei de muncă nu își atinge în întregime scopul.

Fără a minimaliza efectele favorabile manifestate în cadrul economiei cooperativelor prin luarea acestei măsuri, trebuie subliniat însă că acțiunea de creditare, pe baza valorii normei de muncă planificate, diferențiază cooperativele în sprijinul pe care îl primesc din partea băncii. Aceasta deoarece cooperativele cu o situație financiară bună sau foarte bună, acolo deci unde valoarea normei de muncă planificată este mare, vor putea beneficia — la același volum de lucrări — de un volum mai mare de credite. O situație contrară întîlnim însă la cooperativele cu o situație financiară mai grea. Aici, valoarea planificată a normei de muncă fiind mai mică, potrivit actualei reglementări, cooperativele vor beneficia, la același volum de lucrări, de un volum al creditului mai redus. De aceea considerăm că actualul sistem de creditare pe termen lung s-ar apropia mai mult de necesitățile reale dacă creditarea cotei părți a manoperei pentru lucrările de înființare și întreținere a plantațiilor pînă la intrarea pe rod s-ar face nu la nivelul planificat al normei de muncă, ci la nivelul valorii de deviz a manoperei.

Acordarea creditului în limita prezentată, socotim că ar contribui în primul rînd la sprijinirea cooperativelor mai slab dezvoltate. Aceasta deoarece retribuirea la un nivel superior a cooperatorilor ce lucrează în sectorul vitipomicol, i-ar cointeresa direct într-o sporire calitativă a muncii în această ramură a producției vegetale. Această măsură ar impune, după părerea noastră, existența unor tarife cu caracter general, eventual diferențiate pe două-trei zone în funcție de diferiți factori ca: înclinația terenului, grad de eroziune (care determină un volum mai mare sau mai mic de muncă manuală) posibilități reduse de mecanizare etc.

La cooperativele cu o situație financiară bună, diferența care ar apare în cazul în care valoarea de deviz a manoperei se situează sub valoarea planificată a normei de muncă, considerăm că ar putea fi suportată din fonduri proprii.

Creditarea manoperei la preț de deviz impune realizarea lucrărilor respectînd normele de deviz și deci sporirea calitativă a lucrărilor la nivelul tuturor cooperativelor.

Alături de aceste aspecte, menite după părerea noastră să ducă în primul rînd la sprijinirea directă și reală a cooperativelor, considerăm că soluția propusă duce și la simplificarea muncii bancare. Acordarea creditelor cotă-parte pentru înființarea și întreținerea plantațiilor, presupune în prezent din partea unității solicitante prezentarea unor date diferențiate pe categorii de lucrări de înființare și întreținere ca: suprafața, felul lucrării, valoarea planificată a unei norme de muncă, total valoare planificată a normei de muncă etc. În cazul în care la baza determinării cuantumului creditului ar sta valoarea manoperei de deviz socotim că s-ar reduce munca de calculare și verificare a sumelor ce urmează a forma obiectul creditului.

Extinderea sferei de creditare a manoperei și pentru alte obiective de investiții

ANALIZA întreprinsă în cadrul cooperativelor agricole de producție, asupra cheltuielilor efectuate din fonduri proprii pentru plata manoperei lucrărilor de investiții ce se execută din credite bancare în regie proprie, a dus la concluzia că acestea reprezintă sume importante, ajungînd uneori la un procent ridicat din valoarea totală a obiectivelor construite.

Putem menționa în acest sens că în cadrul lucrărilor de amenajare a unui hectar irigat, valoarea manoperei ajunge pînă la 28%, la 1 ha îndiguire 58%, la amenajarea unui ha de iazuri sau orezărie 50%; la construcția unui grajd de porci 30%; a unui saivan 43% etc.

În condițiile cooperativelor slab dezvoltate, destinarea unei părți din fondul de acumulare retribuirii normelor de muncă aferente unor lucrări de investiții din categoriile mai sus menționate, socotim că duce la fărîmițarea acestuia. Afirmînd acestea, ne referim la faptul că sume importante din fondul de acumulare al cooperativelor este destinat acoperirii cheltuielilor ocazionate de plata muncii aferente investițiilor, ceea ce duce după părerea noastră la diminuarea fondurilor pe care cooperativa le poate destina altor lucrări de investiții.

Pornind de la considerentul că creditul bancar este menit să întărească situația economică-financiară, în primul rînd a cooperativelor slab dezvoltate, precum și de la ponderea importantă pe care o dețin cheltuielile cu manopera în totalul valorii unor lucrări de investiții, socotim util a pune în discuție posibilitatea extinderii sferei de creditare pe termen lung și pentru manopera aferentă altor lucrări de investiții. Extinderea sferei de creditare în sensul amintit mai sus apreciem însă că este util să se facă diferențiat numai pentru anumite investiții și numai pentru lucrările în care valoarea manoperei depășește un anumit nivel (de exemplu 30%). Totodată ținem să precizăm că această posibilitate de a credita total sau parțial valoarea manoperei la anumite lucrări de investiții, creează posibilitatea tratării diferențiate a cooperativelor de către bancă. Astfel, cooperativele slab dezvoltate, care au un fond de acumulare insuficient pentru acoperirea integrală a sarcinilor de investiții ce apar la un moment dat, cum ar fi, de exemplu, crearea unor mari zone irigate în care sînt cuprinse toate unitățile agricole din raza respectivă, vor putea să facă față atît volumului de lucrări ce se impune a fi efectuat, cît și ritmului de execuție al acestor lucrări.

Rezultatele favorabile ale creditării manoperei la lucrările de înființare și întreținere a plantațiilor vitipomicole, ne îndreptățesc să considerăm că extinderea creditelor pe termen lung în sensul amintit mai sus ar contribui la cointeresarea cooperativelor în realizarea la termen a investițiilor, la executarea unor lucrări de calitate, ceea ce s-ar răsfrînge pozitiv în procesul de dezvoltare și creștere economică a cooperativelor agricole de producție.

MARIANA NEGRUȘ
asistentă
Academia de studii economice

DOUĂ EXEMPLE CARE PLEDEAZĂ

PENTRU a veni în sprijinul cooperativelor agricole de producție, Banca Agricolă Baia Mare — în conformitate cu H.C.M. 2745/1968 — a acordat acestora un volum mare de credite pe termen lung.

Analiza temeinică efectuată de organele băncii la acordarea creditelor pe termen lung a asigurat o creștere a contribuției creditului bancar la mărirea și dezvoltarea fondurilor fixe, la sporirea pe această bază a avutului obștesc a unităților cooperatiste.

Prin Hotărîrea menționată mai sus, Consiliul de Miniștri a dat un ajutor efectiv cooperativelor agricole de producție, în special prin acordarea de credite și pentru plata manoperei la lucrările ce se execută în antrepriză și de creditarea manoperei în procent de 30% pentru plantații de vii și 40% pentru plantații de pomi în bazine consacrate, inclusiv pentru lucrările de întreținere pînă la intrarea pe rod.

Legiuitorul a emis acest act normativ pentru a urgenta realizarea investițiilor și pentru a asigura ca lucrările să fie date în funcțiune la termenele planificate.

În baza acestei hotărîri, Banca Agricolă a emis în anul 1969 Instrucțiunile nr. 9 „privind creditarea pe termen lung pentru investiții a cooperativelor agricole de producție".

Instrucțiunea băncii lămurește cum se înțelege aplicarea art. 1, precizînd — la pct. 22 — că acordarea de credite cooperativelor agricole pentru plata unei cote-părți din valoarea manoperei se face în baza unei cereri și a unei documentații întocmite de cooperativă și vizate de Direcția agricolă județeană.

Printre unitățile din județul nostru care au solicitat credite pentru înființarea unor livezi intensive de pomi a cîte 50 ha sînt C.A.P. Mireșu Mare și C.A.P. Tămaia.

Din documentația tehnică și din memoriul justificativ al oportunității și eficienței economice a plantației de la Mireșu Mare a reieșit că în anul 1969 se puteau planta 20 ha, iar în 1970 restul de 30 ha. Valoarea manoperei pe care banca o putea credita la această lucrare însuma 227 mii lei, din care 20 mii lei pentru anul 1969.

În mod analog și la C.A.P. Tămaia era prevăzută plantarea în 1969 a 20 ha livadă intensivă, iar în 1970 diferența de 30 ha. Și la această lucrare s-a aprobat creditarea a 40% din valoarea manoperei în sumă de 245 mii lei, din care 24 mii lei pentru 1969.

Pînă la admiterea la creditare și efectuarea plăților pentru materialele necesare, toate treburile au funcționat în mod normal. Dar, o dată cu începerea execuției, adică în momentul în care trebuia prestată munca de către cooperatori, au început greutățile.

Așa, de exemplu, la plantația de la C.A.P. Mireșu Mare, în loc să se poată plăti 40% din valoarea manoperei din deviz, conform pct. 22 din Instrucțiunile nr. 9 ale Băncii Agricole s-a putut plăti numai 40% din valoarea normei de muncă; aceasta fiind planificată la 15 lei a revenit pentru plantația din anul trecut numai suma de 5 864 lei în loc de 19 544 lei. Din cauza valorii reduse a normei de muncă — din care s-a putut plăti numai 40%, respectiv 6 lei pentru o zi prestată efectiv, cooperatorii nu au participat la execuția lucrării decît în număr foarte redus. Datorită acestui fapt, lucrările de înființare a plantației nu s-au putut efectua în întregime, cu toate că desfundatul și pregătirea terenului, inclusiv o parte din gropi și împrejmuirea livezii erau executate integral, în special mecanizat cu utilajele de la I.M.A. Tg. Lăpuș. Cea mai importantă fază a lucrărilor — plantatul propriu-zis — s-a efectuat numai pe 2 ha în loc de 20. Dintr-un calcul efectuat sumar rezultă că acest neajuns duce în final la intrarea pe rod a livezii cu un an întîrziere — bine înțeles în condițiile în care plantarea se va face integral în 1970. Pierderea unui venit net de 206 mii lei în perioada rambursării creditelor este unul din rezultatele acestei rămîneri în urmă.

În mod similar s-au petrecut lucrurile și cu cea de a doua lucrare de la C.A.P. Tămaia, unde pierderile de venit net însumează 107 000 lei.

Consider că la emiterea normelor legale privind creditarea lucrărilor de plantații legiuitorul a preconizat ca să se crediteze și o parte a manoperei tocmai pentru a stimula execuția lucrărilor de investiții în sectorul cooperatist. De aceea, socotesc că Instrucțiunea nr. 9/1969 a Băncii Agricole nu trebuia să vină cu alte impedimente care favorizează cooperativele dezvoltate din punct de vedere economic și dezavantajează unitățile mai puțin dezvoltate.

Prevederile pct. 22 din Instrucțiunea sus-amintită consider că ar trebui interpretate în sens mai larg și că ar fi imperios necesară anularea ultimei părți a alineatului 2 și anume: „totodată se va ține seama de valoarea totală planificată a normei de muncă și de normele prevăzute în recomandările Uniunii Naționale a cooperativelor agricole de producție". Această prevedere îngrădește orientarea organelor de analiză și în loc ca prevederile H.C.M. nr. 2745/1968 să fie un stimulent pentru cooperatori, devin o piedică. Datorită acestui lucru unii cooperatori spun că în vreme ce art. 5 din H.C.M. sus-menționat dă cooperativelor posibilitatea de a plăti cu bani 40% din valoarea manoperei din deviz, instrucțiunea bancară le îngrădește acest drept acordîndu-le numai o pătrime din el, respectiv 40% din valoarea planificată a normei de muncă.

Pentru înlăturarea neajunsurilor semnalate consider necesar ca manopera să fie creditată și peste 40% din valoare, fără să se mai țină seama de valoarea planificată a normei de muncă, iar în anumite situații creditarea manoperei să se facă în întregime, chiar dacă lucrarea se execută în regie. La aceste lucrări unde manopera va fi creditată în întregime, de execuția lucrării, de întreținerea pînă la intrarea pe rod a plantațiilor respective cît și de rambursarea în întregime a creditului să răspundă inginerul cooperativei, care este reprezentantul Direcției agricole, respectiv al statului. Inginerul, în perioada de la aprobarea creditului și pînă la rambursarea lui, să nu poată părăsi locul de muncă sub nici o formă, pentru a putea fi tras la răspundere de execuția lucrării și de realizarea parametrilor proiectați. Acesta, împreună cu brigadierul sau fermierul pomicol al cooperativei să aibă o independență mai mare în execuția lucrării și să răspundă solidar atît material cît și penal de eventualele daune aduse din neglijența lor unității cooperatiste creditate.

De eficiența economică a lucrării de investiții să fie răspunzător și proiectantul care, după ce a întocmit documentația tehnică, să aibă obligația să urmărească pas cu pas executarea pe teren a investiției pînă la intrarea pe rod a plantației.

De asemenea, de necesitatea creditului și rambursarea lui să fie răspunzătoare și Direcția agricolă județeană, care consider că ar trebui să aibă o independență mai mare în aprobarea și executarea lucrărilor, deoarece aceasta este organul de specialitate care cunoaște posibilitățile locale și care poate lua măsuri de îmbunătățire a lucrărilor, respectiv de mărire a eficienței economice a investiției.

Socotesc că numai printr-o colaborare mai strînsă, printr-o analiză temeinică, printr-o orientare mai bună, organele județene vor putea sprijini efectiv conducerea cooperativelor, ajutîndu-le la îmbunătățirea muncii lor în așa fel ca toate lucrările de investiții să fie eficiente și să-și realizeze parametrii proiectați în graficul stabilit în documentația de execuție.

Teodor MUREȘAN
inspector principal
Banca Agricolă —
Sucursala jud. Maramureș

REDUCEREA CHELTUIELILOR MATERIALE

Cu inginerul AUREL RIZEA, director general al Combinatului de industrializarea lemnului — București, despre:

VALOAREA LEMNULUI ÎN CIRCUITUL TRANSFORMĂRII SALE ÎN BUNURI MATERIALE

VALORIFICAREA superioară a materiilor prime și materialelor constituie, ținînd seama de specificul fiecărei întreprinderi, sursa principală de reducere a cheltuielilor de producție și de sporire a beneficiilor. Practica dovedește cu prisosință că, prin utilizarea de tehnologii avansate, prin folosirea de înlocuitori, prin crearea unor produse noi, mai eficiente, se pot obține cu cheltuieli reduse, produse mai multe și o valoare ridicată din aceeași cantitate de materie primă.

Recent, redactorii Vieții economice, V. Boescu și L. Țintea, **au avut o discuție cu ing. AUREL RIZEA, directorul general al Combinatului de industrializare a lemnului — București, pe tema: LEMNUL ȘI VALOAREA SA ÎN CIRCUITUL TRANSFORMĂRII ÎN BUNURI MATERIALE. Consemnăm, în cele ce urmează, principalele probleme abordate.**

RED: — Am dori să ne precizați locul ce îl ocupă în industria lemnului Combinatul dv. din punct de vedere al nivelului producției?

A. R.: — Combinatul pentru industrializarea lemnului din București, cu statut de centrală industrială, integrează mai multe întreprinderi înrudite din punct de vedere al tehnologiei de fabricație (în afară de cele 5 fabrici de pe platforma din Pipera și Fabrica de casete de radio și televizoare, Fabrica de mobilă — Militari, Fabrica de chibrituri, Fabrica de butoaie, toate din municipiul București, Fabrica de tapițerie din Mizil). Prin cele 10 fabrici, cărora li se vor adăuga în primii ani ai cincinalului următor încă două capacități noi — Combinatul produce o gamă bogată și variată de mobilă, tapițerii și casete pentru radio și televizoare, un sortiment larg de plăci înnobilate, cantități însemnate de uși și ferestre, precum și alte produse.

Caracterul exclusiv de industrializare imprimă Combinatului — singurul de acest gen din cadrul ramurei — un profil special, al cărui nivel de producție îl situează printre cele mai mari din industria românească de prelucrare a lemnului. Profilul de industrializare, cît și natura unor produse — ne referim în mod special la uși — ferestre — care, prin sistemul lor constructiv înglobează cantități însemnate de materie primă, situează combinatul în rîndul marilor consumatori de lemn. Numai fabricile de pe platforma Pipera prelucrează 64% din cantitatea de lemn necesară întregului combinat, datorită consumului mare impus de producția de uși și ferestre.

RED.: — După cît cunoaștem, unitățile ce aparțin combinatului au fost înzestrate cu tehnică de prim rang. Cum se reflectă acest fapt în nivelul normelor de consum?

A. R.: — Dotarea tehnică cît și tehnologiile moderne care s-au introdus în procesul de fabricație al principalelor secții de producție, au avut, în mod firesc, o influență pozitivă asupra consumului de material lemnos. Bunăoară, în cadrul secției de binale, producția de serie o formează ușile celulare, unde consumul de material lemnos a fost redus cu 60% față de ușile clasice, ca urmare a folosirii plăcilor fibrolemnoase dure la elementele miezuri și fețe.

La secțiile de mobilier pentru bucătării, materialele de bază le formează produsele înnobilate (PFL — melaminat și emailat; PAL — melaminat și hîrtie decor stratificată), materiale care, prin sistemul de construcție folosit, au contribuit la reducerea substanțială a consumului de lemn masiv și au imprimat produsului o notă de modernitate, eleganță și utilitate. La secția de mobilă, prin dotarea cu o mașină de aplicat furnire pe cant, s-a renunțat la vechiul sistem de bordurare cu masive a panourilor și s-a trecut la furniruirea canturilor acestora, lucru ce a permis ca, anual, consumul de cherestea de fag să fie diminuat cu aproximativ 450 m.c.

Acestea sînt doar cîteva exemple. Sigur, pe dumneavoastră vă interesează acțiunile specifice întreprinse de noi, cît și efectul lor practic. De aceea, am să dau și cîteva exemple mai generale. La producția de mobilă corp, de pildă, unde pe total sector consumul de cherestea de fag este planificat la 57 mc/milion lei, la nivelul combinatului consumul preliminat pe semestrul I a fost de 54,200 mc/milion lei. Aceasta, ca urmare a diminuării consumului de lemn masiv din construcția mobilierului cu adaptarea diverșilor înlocuitori — masă plastică și metal. În cadrul platformei Pipera s-a inițiat, începînd din anul 1969, reproiectarea produselor cuiere Nufăr I și II destinate exportului, produse la care s-a înlocuit cheresteaua de fag de la masivuirea panoului cu bordură de masă plastică (înlocuitor perfect al lemnului), calitatea și estetica corespunzînd exigențelor beneficiarilor. Urmarea acestei măsuri, a rezultat economisirea a 500 mc de cherestea fag.

În scopul diminuării consumului de lemn masiv, atenția noastră a fost îndreptată și asupra sistemelor de ambalaje folosite la produsele noi lansate în fabricație, produse pentru a căror ambalare s-a folosit carton ondulat. Noul sistem, constructiv folosit în tehnologia ambalajelor pentru produsele destinate exportului a permis eliminarea totală a lemnului, economisindu-se, la nivelul planului de producție pentru anul în curs, 254 mc. cherestea rășinoase și 49 000 mp plăci fibrolemnoase din lemn. Precizăm că la cheresteaua de rășinoase pentru ambalaj mobilă corp, față de norma planificată pe sector de 24 mc/milion lei, combinatul nostru se înscrie cu un consum de numai 9,428 mc/milion lei.

RED.: — Nu ne îndoim că bilanțul realizărilor ce ni le-ați înfățișat, poate fi și mai bogat. Vă întrebăm dacă la toate produsele ce le realizați, consumurile specifice se află sub cota normelor stabilite?

A. R.: — Mă așteptam la o asemenea întrebare. Așa că mă voi strădui să vă dau un răspuns sincer, clar.

Depășiri de material lemnos am înregistrat în special la furnire estetice pentru uși celulare, datorită faptului că ele sosesc de la furnizor cu o gamă variată de lungimi peste necesarul de 2 200 mm, lucru care impune un procent sporit de pierderi prin capete. Pentru a diminua efectul economic negativ ce-l poate avea asupra prețului de cost al produsului, s-a trecut la industrializarea acestor resturi prin folosirea lor la furniruirea suprafețelor interioare de la casetele radio și televizoare.

Avîndu-se în vedere că sortimentațiile de cherestea prezintă o calitate de multe ori la limita clasei de calitate, ceea ce conduce la un procent sporit de pierderi, s-a procedat la valorificarea rămășițelor de fabricație. Specialiștii noștri au proiectat produse de mobilier de dimensiuni reduse, care includ în construcția lor resturi de cherestea, PFL și PAL, rezultate din producția de serie.

În cadrul acțiunii inițiate de ministerul nostru, de organizare a unei expoziții de mobilier cu consum redus de material lemnos, Combinatul a trecut la proiectarea și realizarea în faza de prototip a unor garnituri de mobilier cu un consum de lemn masiv mult micșorat față de producția de serie. Este în atenția noastră și, de altfel a început alegerea și definitivarea sistemului constructiv pentru realizarea unui mobilier de bucătării în care este evitat complet consumul de lemn masiv, baza constituind-o produsele înnobilate și elemente din metal și masă plastică.

La producția de uși celulare și ferestre, în scopul reducerii materialului lemnos din construcția acestora, există în studiu și se preconizează a se realiza:

- înlocuirea miezului din PFL cu fagure de hîrtie;
- înlocuirea miezului de PFL din construcția ușilor celulare cu polistiren;
- studierea redimensionării elementelor de uși (respectiv foaia de ușă de la grosimea de 42 mm la 35 mm grosime) și introducerea elementelor din metal, precum și combinație de lemn cu aluminiu la producția de uși și ferestre etc.

RED.: — În ce măsură ați reușit să valorificați deșeurile și ce soluții se conturează pentru viitor?

A. R.: — Da, avem încă destule deșeuri. În linii mari, am arătat cauza existenței lor. Ne preocupă valorificarea acestora prin depistarea de noi soluții și sisteme de industrializare în diverse produse de mici dimensiuni omologate sau care se afală în curs de proiectare. Pot arăta că la ora actuală s-au reanalizat toate schemele de croire de la materialele P.F.L., placaj și P.A.L.

Începînd cu luna noiembrie a.c., cînd va intra în probe tehnologice secția de PAL din cadrul platformei Pipera, deșeurile de fabricație (rumeguș, praf de lemn, resturi de cherestea foioase din producția de mobilă, resturi de fabricație de la binale) vor constitui materia primă pentru acest produs care, la nivelul planului anual de 5 000 tone plăci din așchii de lemn, vor veni cu o cotă însemnată la valoarea producției globale.

O cantitate mare de deșeuri se produce la Fabrica de butoaie. De altfel, aici am avut și unele probleme cu depășirea consumurilor specifice. Întrucît anual fabrica consumă peste 4 000 de vagoane de materie primă adusă din diferite puncte ale țării, iar condițiile tehnice nefiind din cele mai bune, pe baza studiului întreprins de specialiștii noștri, ministerul a aprobat dezafectarea ei din București (activitate ce a început) prin trecerea la C.I.L. — Miercurea Ciuc, pînă la sfîrșitul anului 1970. Această măsură va atrage după sine serioase avantaje economice, deoarece fabrica se va afla aproape de sursa de aprovizionare. În locul ei, va lua ființă o întreprindere de piese de schimb pentru unitățile de industrializare a lemnului.

RED.: — Ne-ar interesa ce mijloace și stimulente folosiți pentru a interesa pe fiecare lucrător în acțiunea de gospodărire rațională a lemnului?

A. R.: — Pînă la aplicarea noului sistem de salarizare, echipele și lucrătorii individuali, care reușeau să facă economii, primeau în raport direct și premii. În ultimul timp, aceste stimulente materiale nu au mai fost utilizate. Dispunem de instrucțiuni — pe care le-am primit cu mai bine de două luni în urmă — care stabilesc cînd și cum trebuie să aplicăm premierile pentru economii. Nu am pus însă la punct sistemul de evidență pe fiecare unitate și loc de producție, nu am analizat încă peste tot stadiul normelor în vigoare, raportat la condițiile tehnice, așa că, aceste impedimente ne-au reținut să aplicăm instrucțiunile. Sîntem în plină acțiune de rezolvare a problemelor amintite și sperăm că, într-un interval scurt, să utilizăm din plin stimularea materială pentru cei ce obțin economii.

RED.: — Dacă în aprovizionarea cu materii prime și materiale ați putut asigura buna desfășurare a procesului de producție, dar și evitarea stocurilor supranormative?

A. R.: — Potrivit prevederilor statutului, Combinatul folosește în mod global mijloacele circulante normate pentru activitatea economică și răspunde pentru imobilizările în stocuri ce depășesc normativul total. Această prevedere statutară, care constituie în același timp o competență mai largă acordată conducerii, creează posibilitatea folosirii cu mai multă operativitate și elasticitate a mijloacelor financiare în scopul finanțării aprovizionării producției și stocurilor, potrivit necesităților reale ale fiecărei perioade de activitate.

Prin stabilirea unor norme de aprovizionare raționale, corelate strîns cu eșalonarea sortimentației de producție pe perioade, s-a evitat în măsură mai

→

● Se apropie de cota finală **construcția barajului hidrotehnic de pe rîul Cigher**, din județul Arad. Realizat din dale și structuri succesive de beton turnate la mare adîncime în pămînt, barajul va ajuta la punerea în valoare a unor întinse terenuri agricole, prin desecări și prin sisteme de irigații care se vor amenaja. Totodată, aceste lucrări sînt destinate normalizării debitului rîului și al altor ape curgătoare din bazinul hidrografic de deal și de munte din nord-vestul județului. Barajul cu porțiunea ridicată pînă acum a ferit de inundații mari suprafețe agricole și numeroase așezări omenești.

Prin înălțarea barajului de pe rîul Cigher, în zona Tauț-Nădaș, se va forma un lac de acumulare cu o capacitate de circa 30 milioane mc de apă, care va permite regularizarea cursului rîului, extinderea rețelei de irigații, amenajarea unor crescătorii de pește etc., constituind totodată și o frumoasă zonă de agrement și de turism din județ.

● **Creatorii de la Fabrica de confecții „Mureșul" din Tg. Mureș** desfășoară o bogată activitate în scopul lărgirii gamei modelelor de îmbrăcăminte. Ei au pregătit recent o colecție de 80 noi modele, realizate în mare parte din materiale sintetice, cuprinzînd peste 30 de poziții coloristice.

● **La Borsec** au fost date în exploatoare două noi linii, capabile să îmbutelieze zilnic peste 420 000 sticle de apă minerală. Întreprinderea „Apemin" din localitate și-a dublat astfel capacitatea de producție, îmbuteliind anual circa 40 milioane de sticle.

● **În munții din nordul Moldovei** a început campania de recoltare a fructelor de pădure. În vederea bunei desfășurări a acestei activități, pe principalele văi montane au fost înființate 200 puncte de colectare, iar cele 8 centre de achiziții, amplasate în preajma ocoalelor silvice, au fost dotate cu utilajele și ambalajele necesare. Se preconizează ca în actuala campanie să fie colectate circa 4 400 tone de fragi, smeură, afine, ciuperci comestibile. O mare parte din această cantitate va fi livrată unor beneficiari externi.

TELEX

● **În județul Harghita** se intensifică activitatea pe șantierele de locuințe. La Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc, în orașul Cristurul Secuiesc și la Ciceu, precum și în alte localități, au fost predate locatarilor 574 apartamente, adică mai bine de jumătate din numărul apartamentelor prevăzute a fi construite în acest an în cuprinsul județului Harghita. Alte 520 de apartamente se află în stadii avansate de construcție. Realizarea unui asemenea volum de construcții a fost posibil datorită asigurării din timp a proiectelor, aprovizionării ritmice a șantierelor cu materiale, precum și organizării muncii în flux.

● **Se află într-un stadiu avansat** lucrările de sporire a capacității centralelor telefonice automate din municipiile Pitești și Tîrgu Mureș, prevăzute cu cîte 2 000 de linii ferate. Echipamentul tehnic, conceput pe baza cerințelor actuale în acest domeniu, este furnizat în întregime de cunoscuta uzină „Electromagnetica", iar montajul se execută de către specialiștii Întreprinderii „Teleconstrucția". Dezvoltarea și modernizarea rețelei de telecomunicații a acestor orașe contribuie la satisfacerea cererilor de instalare a unui număr mai mare de posturi telefonice, precum și la îmbunătățirea calitativă a legăturilor urbane, interurbane și internaționale.

● **A intrat parțial în funcțiune noul complex de sere intercooperatiste de la Sîntandrei**, județul Hunedoara. S-au recepționat și predat producției primele 4 ha, destinate producerii răsadurilor și cultivării roșiilor. Alte 8 ha urmează a fi terminate în cursul lunii viitoare. Serele de la Sîntandrei, care se execută cu participarea a 22 cooperative agricole de producție, vor produce și livra unităților de desfacere, încă anul acesta, aproximativ 450 tone de roșii și alte legume.

● **Noul cartier al orașului Piatra Neamț** — cunoscut sub denumirea de „Mărăței" — a intrat în cea de-a treia fază a dezvoltării sale. Pînă acum, aici s-au mutat peste 4 000 de locuitori. Noul ansamblu „Mărăței" va însuma 11 cvartale cu 325 de apartamente, precum și o centrală termică proprie. La construcții se vor folosi tehnologii originale, stabilite de specialiștii locali, datorită cărora costul unui apartament va fi cu circa 6 000 lei mai scăzut. O mare pondere o vor deține la noile construcții panourile prefabricate, pilonii de fundații și fațadele gata finisate în fabricile de specialitate din județ.

● **La Întreprinderea „Electromureș"** din Tîrgu Mureș a intrat în producția de serie un nou tip de radiator electric. Noul produs electrocasnic are avantajul că folosește ulei mineral și are forma unui calorifer în miniatură. Primul lot din noul tip de radiator, denumit „Favorit", se fabrică într-un număr de 7 variante. Termoregulatoarele acestui aparat asigură funcționarea lui la temperatura dorită, iar mobilitatea amplasării lui în diferite colțuri ale încăperilor se face cu ajutorul unui sistem de cărucior.

● **Colectivul întreprinderii de construcții, din cadrul județului Gorj**, a dat în folosință în ultimul timp 70 de apartamente în localitatea Sadu, 210 în orașul Tg. Jiu, iar alte 140 se află în finisaj. În acest fel, au fost îndeplinite sarcinile de plan revenite pe prima jumătate a anului.

mare decît în trecut, fenomenul nesănătos al supraaprovizionărilor. În vederea asigurării bunei desfășurări a procesului de producție, am acordat o deosebită atenție constituirii și menținerii stocurilor tehnice la principalele materii prime și materiale. Un instrument folosit în acest scop a fost și stabilirea cu furnizorii noștri a unor termene de livrare corespunzătoare.

Reușita unei politici a stocurilor de materii prime și materiale, care să asigure producția și să evite în același timp suprastocarea, este condiționată însă de o serie de factori, independenți de combinat. Amintim, de exemplu, resursele limitate la unele materii prime și materiale (plăci aglomerate și fibrolemnoase, formol și rășini), care ne-au obligat să lucrăm în sem. I din aprovizionări curente și să facem cheltuieli suplimentare pentru transporturi auto; tot lipsa materiilor prime la producători ne-au provocat greutăți în aprovizionarea cu lacuri poliesterice, lac de polizat și nitrodiluant. La aceasta, se adaugă necunoașterea din timp a sortimentației la binale și mobilă pentru export, care conduce fie la imposibilitatea de a asigura la timp materiile prime și materialele necesare, fie la aprovizionări care, ulterior, se dovedesc inutile. Din această cauză, combinatul nostru deține în prezent stocuri disponibile fără mișcare, în special de materiale auxiliare.

RED.: — În calitatea sa dublă de furnizor și consumator, cum se preocupă Combinatul de stabilirea relațiilor de lungă durată, care dau o mare stabilitate planului de aprovizionare și a celui de desfacere?

A. R.: — Încă din prima jumătate a anului 1970 am făcut unii pași în stabilirea unor asemenea relații care, după părerea noastră, prezintă avantaje mari pentru ambele părți.

Pentru o cît mai judicioasă fundamentare a planului cincinal 1971—1975, am solicitat marilor noștri beneficiari să ne comunice necesarul pe această perioadă la sortimentele din producția curentă a combinatului. În prezent sîntem în posesia necesităților de binale pentru Consiliul popular al municipiului București și Consiliile populare județene, de plăci înnobilate pentru CEIL-urile producătoare de mobilă, șantierele navale, uzinele de vagoane-Arad, de casete de radio și televizoare pentru Uzinele Electronica și noua uzină ce se va pune în funcțiune la Iași, pentru întreaga perioadă a cincinalului. Cunoaștem, de asemenea, pe perioade mai scurte, necesitățile de mobilă, chibrituri și tapițerii, dar faptul, că acestea depășesc actualele noastre capacități, este o indicație privind orientarea producției noastre în perioadele următoare.

Pentru a crea în viitor asemenea relații de lungă durată și cu parteneri externi, recent am prezentat Institutului pentru studierea conjuncturii economice internaționale posibilitățile noastre de producție și desfacere la export a plăcilor înnobilate, în vederea prospectării piețelor externe. Am avut, de asemenea, în vedere extinderea relațiilor de lungă durată și cu alți parteneri decît cei tradiționali. Pe această linie se înscrie acțiunea noastră din tr. II a.c., de a prezenta direct beneficiarilor potențiali, la sediul acestora, prin specialiști, produsele noastre din care unele, așa cum s-a dovedit, nu erau suficient cunoscute

În același timp, ca beneficiar de produse industriale din diferite ramuri ale economiei naționale, combinatul nostru a început să stabilească relații de lungă durată cu diferiți furnizori. Un exemplu îl constituie relațiile cu Centrala industrială de îngrășăminte chimice-Făgăraș pentru furnizarea necesarului de rășină plasten, fenol, formol și clei urelit pentru viitorul plan cincinal.

★

N. R. — În discuție au fost abordate și unele probleme care privesc specializarea fabricilor și a combinatului, tendința continuă de modernizare a proceselor tehnologice, factori ce vor influența în viitor și mai mult valorificarea superioară a masei lemnoase. Există totuși și unele probleme care sînt rezolvate numai în instrucțiuni, dar nu și practic. Bunăoară, prin instrucțiunile ministerului se prevede ca deșurile apte pentru industria de celuloză și hîrtie să fie recuperate și livrate unităților specializate. Întrucît sortarea și transportul lor sînt costisitoare (volum mare, greutate redusă), acestea se utilizează, în continuare, drept combustibil fie de combinate la centralele termice, fie de cetățeni. Se impune necesitatea unui studiu serios asupra curmării diverselor pierderi, astfel ca un volum important de masă lemnoasă (deșeuri, rumeguș) să capete o întrebuințare adecvată — mai ales în condițiile în care unitățile de celuloză și hîrtie duc lipsă de materii prime. Utilizarea rămășițelor de la combinatele de industrializare a lemnului în industria celulozei și hîrtiei va avea darul să contribuie și la economisirea unor cantități mari de lemn și rășinoase.

ÎNNOIREA PRODUCȚIEI

(Urmare din pag. 4)

de circa 100 întreprinderi) arată că în această direcție nu s-au valorificat nici pe departe posibilitățile oferite de dotarea tehnică a acestor ramuri. Și în industria ușoară procesul de asimilare decurge uneori greoi, cu formalități inutile. Din circa 1 500 mostre străine primite de 10 întreprinderi producătoare de textile și de bunuri de uz casnic din metal, s-au asimilat în intervalul anilor 1967—1969 mai puțin de 20%. Avizarea noilor modele decurge încet, astfel că — după unele calcule — ⅓ din viața unui produs de „modă" se irosește în această fază de avizare. Din media anuală de aproape 2 000 produse noi create în această ramură, au fost omologate, realizate și livrate comerțului în ultimii ani, numai circa 600 produse/an.

Întîrzierile ce se înregistrează în asimilări conduc la menținerea unor importuri costisitoare, uneori la deficite de produse și chiar la pierderi relative în relațiile de comerț exterior. „Uzura" pe piață a unui produs nou, determină ca la un interval de 5-6 ani prețul inițial de lansare să scadă cu 5—30%, astfel că rentabilitatea de export inițial calculată la efectuarea investiției, trebuie reconsiderată în termen destul de scurt, și în sens nefavorabil.

Direcțiile prioritare pentru următorul cincinal

RITMUL insuficient de asimilare a produselor noi are la origină mai multe cauze, **dintre care o parte sînt legate de sistemul indicatorilor de plan, precum și de cointeresarea materială.** Întreprinderile avînd ca sarcini nominalizate producția fizică și valorică, este evident că există în mod obiectiv tendința de a îndeplini și depăși aceste sarcini pe calea realizării produselor cu tradiție de fabricație, care au pregătite toate condițiile și nu implică riscurile și eforturile solicitate de un produs nou. Merită subliniat faptul că tocmai realizarea acestor indicatori cantitativi stă la baza sistemului de cointeresare materială a colectivelor din întreprinderi și că în sistemul actual nu există o legătură directă între asimilările de noi produse și cointeresarea salariaților.

Pe de altă parte, cu privire la asimilarea de produse noi, planul de stat prevede sarcini în expresie fizică numai pentru unele produse mai importante, puține ca număr și fără implicații în cointeresarea materială. **Absența din sistemul indicatorilor de plan a unor sarcini globale privind ponderea produselor noi sau de calitate superioară în totalul producției a constituit desigur una din carențele modului de planificare a activității industriei, care a fost corectată pentru cincinalul viitor prin înscrierea în plan a unor sarcini exprese în această direcție.** Acest indicator cu forță de sinteză ridicată, va acționa mult mai eficient decît prevederea în planul tehnic a diferitelor faze de cercetare, proiectare și asimilare, care constituie un complex de indicatori greu de urmărit și cu o arie de cuprindere limitată la un număr relativ redus de produse.

Un tur de orizont asupra unora din problemele majore ale modernizării producției în principalele ramuri industriale, ținînd seama de nivelul mondial atins în aceste sectoare, **dă o imagine asupra obiectivelor și direcțiilor de concentrare a eforturilor în cincinalul viitor.**

În construcția de mașini, sectorul electronicii și electrotehnicii este caracterizat — pe plan mondial — prin cel mai ridicat ritm de înnoire al producției. Asimilarea în fabricație a unor noi elemente semiconductoare moderne, a circuitelor integrate necesare echipamentelor de calcul, sînt sarcini calitative ce se pun în fața specialiștilor, pentru a menține ritmul modernizării producției în acest sector de vîrf al economiei. În majoritatea țărilor avansate din punct de vedere industrial, se constată o adevărată cursă pentru ridicarea parametrilor calitativi ai motoarelor electrice, transformatorilor de forță, aparatajului electric etc. **Dacă se are în vedere faptul că parametrul caracteristic kg/kw la motoarele electrice fabricate de noi, depășește cu circa 10% realizările de vîrf pe plan mondial,** reiese că există **o vastă arie de acțiune pentru perfecționări în acest sector.** De asemenea, în sectorul mașinilor-unelte, asimilările și modernizările se cer îndreptate spre fabricația mașinilor cu precizie înaltă, precum și a celor cu comandă-program. Comparativ cu ritmul înnoirii producției construcțiilor de mașini realizat în unele țări avansate, **apare necesar și posibil ca la sfîrșitul viitorului cincinal aproximativ 2/3 din producția ramurii constructoare de mașini din țara noastră să o reprezinte produsele noi sau perfecționate.**

Industria chimică, ramură cu o importantă pondere și în exportul țării, dispune de o bază tehnică de producție modernă, în continuă dezvoltare cu largi posibilități de extindere a gamei sortimentale. Necesitatea obiectivă de a spori participarea industriei chimice la înlocuirea pe scară largă a metalelor, lemnului, pielii etc., impune o diversificare substanțială a producției de mase plastice. Ciclul lent de asimilare a noilor produse, nevalorificarea unor cercetări proprii sînt deficiențe care vor trebui înlăturate, pentru a face mai competitivă această ramură. De la apariția pe piața mondială a noilor sortimente și pînă la asimilarea lor în țară, se scurg în multe cazuri 12—15 ani și chiar mai mult, în timp ce în alte țări acest interval este în medie de 6—10 ani. Probleme stringente de înnoire a producției se pun și în sectoarele de coloranți și îngrășăminte, în industria cauciucului și a produselor din cauciuc. **În aceste condiții, apare firească necesitatea de a atinge în perioada următorilor cinci ani un grad de înnoire a producției chimice de cel puțin 25—35%.**

Citind cîteva din problemele majore ale perfecționării și înnoirii producției industriale, sîntem departe de a fi epuizat ansamblul acestor probleme. Desigur că, cu aceiași acuitate se pun problemele asimilării noilor produse în industria materialelor de construcții, lemnului, ușoară, alimentară etc.

Sarcini de plan și pîrghii economice

PREVEDEREA prin plan a unor sarcini referitoare la înnoirea și perfecționarea produselor sub forma ponderii în producție a sortimentelor noi și îmbunătățite, creează cadrul necesar unei mai susținute preocupări a fiecărui colectiv de muncă, a cadrelor de conducere din întreprinderi, centrale, ministere pentru modernizarea întregii producții naționale. **Consider însă că acest cadru va trebui în mod necesar completat cu pîrghii economice care să acționeze în aceiași direcție cu sarcinile de plan referitoare la asimilarea de noi produse și să accentueze interesul pentru realizarea de produse noi.**

Așa cum arată experiența unor țări dezvoltate în calitatea sa de marfă, fiecare produs are un ciclu de viață, reprezentat în modul cel mai general prin evoluția volumului de desfaceri (vezi graficul nr. 1).

În economia de piață, creșterea ofertei influențează în mod direct prețul de vînzare și, în consecință, volumul total al beneficiilor, astfel că la atingerea perioadei de declin produsul „dispare", ca rezultat a slabei eficiențe economice pentru producător.

Desigur că ar fi greșită transpunerea mecanică a unor modele economice specifice economiei capitaliste în economia socialistă. Dar pare a nu fi lipsită de interes **reexaminarea situației în care în țara noastră un produs industrial de prelucrare se vinde pe toată durata existenței sale cu același preț și atunci cînd este nou asimilat și cînd, după o viață de 15—20 ani, este depășit din punct de vedere tehnic și economic.** În acest sens pare rațional ca, pornind de la cheltuielile medii de producție, exprimate ca preț mediu, să se practice adaosuri de preț în fazele de tinerețe a produsului, de lansare, cînd și cheltuielile și efortul de introducere în fabricație sînt mai mari, precum și rabaturi față de prețul mediu în fazele de „îmbătrînire", cînd produse noi trebuie să le înlocuiască pe cele vechi. **În acest fel, producătorul ar fi permanent cointeresat să lărgească paleta sortimentală, cu noi produse, spre a-și asigura o masă a beneficiilor cît mai ridicată, și ar renunța mai ușor decît în prezent la produsele învechite, ca urmare a unui beneficiu mai redus la aceste produse.**

Stabilirea unei relații directe între partea din beneficii destinată cointeresării salariaților din sectoarele de concepție și de fabricație și proporția produselor noi în totalul producției realizate, ar constitui, de asemenea, un instrument economic important, care ar susține preocupările pentru asimilarea de noi produse și reproiectarea celor existente în producție.

CLARĂ RETROSPECTIVĂ

(Urmare din pag. 3)

bilă: fabricarea de produse extraplan, cu o rentabilitate ridicată, prin utilizarea mai rațională a capacităților de producție și a forței de muncă.

Adunarea a luat cunoștință și de proiectul planului de măsuri tehnico-organizatorice pentru realizarea planului pe 1971, întocmit cu rigurozitate și cu stilul derivat din metodele moderne de conducere și organizare: ce trebuie făcut, în ce scop, cu ce rezultate dinainte calculate, cînd trebuie îndeplinit și de către cine.

★

ACEȘTI „cine", sau cel puțin unii dintre ei, și-au spus apoi cuvîntul. Redăm pe scurt:

● **Cornel TOMA inginer șef adjunct, secția plumb:** colectivul secției sale își propune să elimine complet turnarea manuală a plumbului și să mărească durata de funcționare a cuptoarelor electrice între două reparații.

● **ing. Petre NEAGOE, șef adjunct la secția cupru:** relevă aportul deosebit al sectorului mecano-energetic, care a efectuat lucrări de reparații de bună calitate ce au dus la prelungirea duratei de funcționare a utilajelor.

● **ing. Silviu INGHEL, șef serviciu C.T.C.:** un obiectiv însemnat al întregii activități trebuie să fie calitatea superioară a producției. Prin eforturile depuse s-au depășit prevederile calitative ale standardelor, normelor interne și caietelor de sarcini. Este necesar ca, pe baza legii calității, votată recent de Marea Adunare Națională, să se aplice chiar sancțiuni materiale celor care aduc producției prejudicii calitative. Este necesară o mai strînsă colaborare între serviciul C.T.C. și secțiile productive. Este necesară o revizuire a standardelor, normelor interne și a caietelor de sarcini, în special pentru pulberile sinterizate. In anul viitor va trebui să îmbunătățim recepția calitativă a materiilor prime.

● **Gheorghe VIȘAN, șef echipă rafinare, topitor la secția plumb:** planul pentru 1971 a fost dezbătut la nivelul secției încă de la 7 iulie. Colectivul secției a reușit să reducă numărul fazelor de elaborare a unor aliaje (exemplu, cele pentru cabluri telefonice) de la două la una.

● **ing. Constantin JERCA, mecanic-șef:** serviciul pe care-l conduce este pe deplin pregătit. A fost întocmit pentru trimestrul III al acestui an un plan cuprinzător. A fost înființată o echipă de autoutilare care a construit un cuptor electric de 2 tone pentru fabricarea bronzurilor superioare.

● **Ștefan MOISE, topitor la secția cupru:** În prezent circa 60% din producția secției se elaborează într-o singură fază, în loc de două. Propune să se construiască o sonetă cu ajutorul căreia să se spargă bucățile mari de metal, pentru a fi topite mai ușor.

● **Ion CIULEA, lăcătuș mecanic la podurile rulante:** propune ca, în afara reparațiilor capitale, celelalte să se facă în cadrul secțiilor de producție, pentru a se scurta timpul de reparații și cere ca serviciul mecanic-șef să pună în timp util la dispoziție piesele de schimb.

● **Gheorghe BOLOGA, topitor, șef de echipă la cuptoarele electrice, secția plumb** a cerut conducerii uzinei să asigure electrozi de bună calitate pentru a nu se mai degrada cărucioarele.

● **Cezar CORÎCI, inginer-șef al uzinei:** Fără a avea deschisă finanțarea pentru investiții, construim cu mijloace proprii o instalație nouă cu care ne pregătim intrarea în realizarea planului pe 1971. Faptul că Fabrica de cabluri și materiale electroizolante din București ne-a ales ca furnizor unic demonstrează prețuirea și încrederea tot mai mare pe care o acordă beneficiarii produselor noastre. Ne gîndim să introducem la secția plumb televiziunea industrială pentru urmărirea proceselor de producție.

★

A LUAT apoi cuvîntul **ing. Emilian Dragnea, președintele comitetului sindicatului sectorului 3, membru în biroul comitetului sectorului 3 al P.C.R.,** care, a făcut unele observații interesante în ceea ce privește fizionomia generală a adunării, și specificul muncii în colectiv, arătînd că vremea realizatorului solitar a trecut. Hotărîtoare este configurația grupului: sîntem într-o fază în care obținem rezultate valoroase numai prin disciplina colectivă și deplin consimțită. Rezultatele optime sînt adesea anonime și se contopesc în izbînda colectivă.

Erau niște cuvinte și idei care constituie concluziile cele mai potrivite pentru adunarea unui colectiv cu o atît de bogată zestre materială și spirituală, îmbelșugat în realizări și certitudini.

TURISM

RENTABILIZAREA STAȚIUNILOR BALNEO-CLIMATERICE

ÎN ȚARA NOASTRĂ există peste 100 de stațiuni climaterice de munte, care dispun de factori balneo-terapeutici naturali ce vindecă numeroase afecțiuni. Dar stațiunile balneo-climaterice ale României prezintă și avantajul că dispun de condițiile unui cadru natural prielnic organizării vacanțelor atît în sezonul de vară cît și în cel de iarnă. Anual, sute și sute de mii de oameni ai muncii își refac sau își fortifică forțele petrecîndu-și concediul în stațiunile de munte și balneo-climaterice, practicînd sporturi de vară sau de iarnă.

Cele 100 de stațiuni balneo-climaterice dispun în prezent de circa 50 000 paturi de cazare, variind de la cîteva sute la 3—4000 în stațiunile mai mari.

Exploatarea bazei materiale a stațiunilor este încredințată direct comitetelor executive ale consiliilor populare ale comunelor sau orașelor în cazul celor mici și de importanță „locală", sau comitetelor executive ale consiliilor populare județene, în cazul stațiunilor mai mari, de importanță județeană sau republicană. În acest scop s-au organizat 27 de întreprinderi economice ale stațiunilor balneo-climaterice (I.E.B.C.) care administrează circa 60% din totalul capacităților de cazare (30 000 paturi).

Deficiențe organizatorice

ÎN TOATĂ ȚARA, I.E.B.C.-urile și-au încheiat activitatea anul trecut cu 15 milioane lei pierderi, situație care, cu excepția cîtorva ani (1965—1968), a avut un caracter cronic.

Pentru a se rentabiliza această activitate, forurile competente au ales calea majorării tarifelor pentru cazare și masă, calea cea mai ușoară, utilizată de altfel și în urmă cu cîțiva ani.

Conducerea partidului a respins această soluție, a constituit un colectiv format din reprezentanții la nivel de conducere ai C.S.E.A.L., U.G.S.R., Ministerul Finanțelor, Comitetul pentru Prețuri, Ministerul Muncii și O.N.T. și care a fost însărcinat să stabilească precis cauzele nerentabilității stațiunilor și să determine căile și mijloacele de îmbunătățire a activității economico-financiare și de servire a oamenilor muncii, în condițiile asigurării rentabilității.

Aceste căi au fost în mare parte găsite și se concentrează îndeosebi pe linia lichidării paralelismelor în aparatul tehnico-administrativ de conducere și exploatare a diferitelor obiective ale bazei materiale din stațiuni, raționalizarea corectă a personalului de deservire și auxiliar, lărgirea zonei de activități economice și prestări de servicii, întărirea simțului de răspundere în gospodărirea mijloacelor materiale și financiare ale statului.

Cu toate acestea, părerea mea este că una din cauzele fundamentale care determină apariția fenomenului de nerentabilitate în activitatea acestui sector de activitate, pe de o parte, și prestarea unor servicii sub nivelul cerințelor civilizației moderne, pe de altă parte, o constituie **încălcarea principiilor economice în activitatea I.E.B.C.-urilor.**

Deși de cîțiva ani în denumirea întreprinderilor de care ne ocupăm s-a introdus cuvîntul „economică" I.E.B.C.-urile reprezintă un gen aparte (ca o excepție în economia socialistă a României): unități care nu sînt organizate pe principii economice.

Mă refer la faptul că I.E.B.C.-urile nu-și comercializează serviciile, nu apar pe piață cu marfă proprie, nu-și caută și nu-și atrag clienții. Această sarcină, de altfel cea mai importantă și cea mai grea, a oricărei întreprinderi hoteliere (ceea ce de fapt sînt și I.E.B.C.-urile) este preluată de așa-numiții beneficiari colectivi (U.G.S.R., O.N.T., etc.).

Acestor beneficiari colectivi le este repartizată 97% din capacitatea comercializabilă a stațiunilor și ei sînt obligați să efectueze întreaga activitate de promovare, propagandă comercială și de valorificare a locurilor de cazare și de încasare, concomitent cu prețul cazării, și contravalorii mesei pe întreaga perioadă de ședere la odihnă și tratament de 12, 18 sau 21 de zile.

Dacă din diferite motive, despre care o să vorbim în continuare, beneficiarii colectivi nu găsesc clienți pentru ocuparea tuturor locurilor de cazare ce li s-a repartizat, ei sînt obligați să plătească I.E.B.C.-urilor penalizări. Nu numai că I.E.B.C.-urile nu depun nici un efort pentru a-și vinde marfa, dar mai și penalizează pe cel ce muncește — pe beneficiarul colectiv. Am putea spune — interesantă logică economică.

Dacă n-ar fi avut încasări din aceste penalizări, pierderile anului 1969 erau cu 6 milioane lei mai mari.

Las de o parte considerentele de ordin juridico-moral, spre a sublinia că în timp ce beneficiarul colectiv, plătind penalizări, le impută salariaților săi, în timp ce I.E.B.C.-ul încasînd penalizări apare cu planul realizat și plătește, deci, salariaților săi premii pentru munca depusă de alții.

Dar acest sistem de lucru este în fond cauza economică majoră care a dus la dezinteresarea I.E.B.C.-urilor față de problema rentabilității, a cunoașterii permanente a raportului în care se găsește oferta serviciilor sale cu cererea de pe piață. Constatarea disproporției ar fi determinat măsuri pentru dezvoltarea volumului prin ridicarea calității serviciilor, lărgirea zonei acestora, întărirea răspunderii pentru prestarea integrală a serviciilor vîndute fiecărui client.

Încălcarea principiilor economice se menține în prezent sub pretextul „rolului social" pe care l-ar avea I.E.B.C.-urile. În legătură cu asta trebuie amintit că toate întreprinderile socialiste îndeplinesc un rol social. Dar nu despre asta este vorba! I.E.B.C.-urile sînt întreprinderi de hoteluri și restaurante, sînt deci întreprinderi comerciale. Ele își încasează integral valoarea serviciilor de cazare și masă. U.G.S.R. este beneficiarul colectiv care încasează de la client numai parțial contravaloarea serviciilor ce i se acordă acestuia în stațiune, plătind însă tariful integral I.E.B.C. Diferența între ce încasează de la client și între ce plătește la I.E.B.C. se acoperă din bugetul de stat al asigurărilor sociale. Similar se procedează și cu membrii cooperativelor meșteșugărești și ai altor organizații de masă.

Așa stînd lucrurile, I.E.B.C.-urile trebuie organizate în exclusivitate pe principii economice și însărcinate să răspundă direct de valorificarea eficientă a bazei materiale exploatate. Această măsură va întări răspunderea conducerii acestora pentru activitatea ce prestează, va determina întregul personal de deservire să-și îmbunătățească permanent calificarea, să aibă o atitudine respectuoasă și civilizată, să se lupte pentru un renume al stațiunii, fără de care nu vor avea clienți.

Desigur că aceasta nu presupune neapărat trecerea la organizarea unei rețele proprii de birouri de voiaj în toate centrele țării. I.E.B.C.-urile, organizate pe principii economice, pot încredința, în continuare, pe bază de contracte, această sarcină O.N.T.-ului, care avînd o rețea largă de valorificare, poate face această treabă în bune condițiuni. Numai raporturile contractuale trebuie schimbate. I.E.B.C. trebuie să plătească comision agențiilor O.N.T. pentru activitatea depusă în contul I.E.B.C., iar I.E.B.C. trebuie să plătească despăgubiri, prin O.N.T., clienților nemulțumiți de serviciile prestate, dacă acestea nu sînt în concordanță cu cele plătite. Reciproc, agențiile O.N.T. trebuie să plătească penalizări dacă n-au valorificat locurile la care s-au angajat prin contract să le valorifice, în cazul cînd aceasta nu se datorește unor servicii de proastă calitate sau unor cazuri de forță majoră.

Modernizarea metodelor

PRIN SISTEMUL actual de valorificare a locurilor de cazare, clientului i se vinde un loc de cazare de categoria x într-o stațiune anume. Pe de o parte, el nu știe în ce vilă sau casă de odihnă va sta, la ce etaj va locui, cu cine va fi în cameră etc.

Ajuns în stațiune, clientul sau turistul caută biroul de cazare. Acolo, după o așteptare mai mult sau mai puțin îndelungată, i se indică o anume cameră într-o vilă sau dintr-o casă de odihnă, i se indică și cantina la care va lua masa, dîndu-i-se bonurile respective.

Și acum în căutarea destinației. Ajuns acolo, apar situații cînd totul e în regulă și această etapă se încheie; dar cînd nu e în regulă totul se ia de la început la biroul de repartizare sau la conducerea I.E.B.C. De menționat că orice nemulțumire cu privire la condițiile de cazare, nerespectarea gradului de confort plătit, distanță mare pînă la cantină, cazare la etaje superioare fără lifturi a oamenilor bătrîni sau suferinzi etc., nu se adresează astăzi I.E.B.C.-urilor, ci beneficiarilor colectivi-trimițători, care „încurcă lucrurile", după aprecierea unanimă a I.E.B.C.-urilor și publicului!

Lichidarea tuturor neajunsurilor arătate și a multor altele, este posibilă pe deplin prin introducerea sistemului vînzării nominalizate pe cameră și pe vila sau casa de odihnă. Acest sistem presupune o organizare temeinică a evidenței spațiilor la cel ce vinde locurile de cazare, presupune însă, în același timp, desființarea birourilor de repartizare și, o dată cu ele, a defecțiunilor organizatorice determinate de ele.

În legătură cu crearea condițiilor pentru trecerea la acest sistem modern și civilizat de valorificare a locurilor de cazare, trebuie menționat că nu se propune decît revenirea la un sistem practicat cîndva în stațiunile noastre și care se și practică în prezent în activitatea hotelieră din alte țări atît pentru turismul intern cît și pentru cel internațional.

Desființarea obligativității de a cumpăra anticipat 3 mese pe zi pe toată perioada vacanței sau a tratamentului, este o altă modalitate de rentabilizare, prin faptul că turistului i se va înlesni astfel servirea meniurilor „à la carte", diferențiate.

★

DIN datele cunoscute, înainte de anul 1944, în stațiunile de munte și balneoclimaterice ale României exista o circulație turistică externă care se ridica la 200 000 de turiști anual. Stațiuni ca Sinaia, Bușteni, Predeal, Tușnad, Vatra Dornei, Herculane, Felix, Olănești, Călimănești-Căciulata, Sovata, Buziaș și altele erau cunoscute peste hotarele țării.

În prezent, stațiunile de munte și balneo-climaterice practic nu participă în totalul încasărilor decît cu un procent de 2%, în care este inclusă și contravaloarea tratamentului realizat în stațiunile de pe litoral și la geriatrie, acțiuni ce nu existau în 1944.

Se pune întrebarea de ce nu mai avem turism internațional în această importantă zonă turistică a țării?

Principala cauză evocată, este lipsa de competitivitate a stațiunilor noastre de munte și balneo-climaterice. Această cauză se referă nu la stațiune ca așezare umană sau ca așezare în cadrul natural geografic, pentru că din acest punct de vedere stațiunile noastre nu sînt mai prejos ca altele din Europa. Mai sînt necesare eforturi pentru dotările specifice și mai cu seamă cele care au apărut și s-au dezvoltat mai accentuat abia în ultimii ani, cum sînt mijloacele mecanice de transport pe cablu, patinoarele artificiale, gama largă a jocurilor distractive și posibilităților de practicare a unor sporturi preferate ș.a.m.d. În general este vorba deci de calitatea și diversitatea serviciilor suplimentare, care-și pot aduce o contribuție hotărîtoare nu numai la rentabilizarea stațiunilor, ci și la sporirea substanțială a încasărilor de valută.

Dar asupra acestor din urmă probleme vom reveni cu alt prilej.

Porfir NEGREA
vicepreședinte al O.N.T.

● **I.S.C.E. PETROLEXPORT. — Printre contractele de export încheiate recent se înscriu și cele care prevăd vînzarea a 16 600 t motorină în R. F a Germaniei.**

● **I.S.C.E. MECANOEXPORT. — Contracte de export încheiate în ultima perioadă prevăd livrarea de torpedouri pentru biciclete în valoare de 132 000 lei valută în Elveția, livrarea de piese de schimb pentru excavatoare în valoare de 366 000 lei valută în Pakistan, armături sanitare din alamă în valoare de 181 000 lei valută în R. D. Germană. Contracte de import prevăd cumpărarea a 3 instalații pentru preparat amestecuri din Anglia, diferite piese de schimb pentru prese hidraulice în valoare de 383 000 lei valută din Elveția, precum și piese pentru construirea unor excavatoare în valoare de 248 000 lei valută din R. F. a Germaniei.**

● **I.S.C.E. INDUSTRIAL IMPORT. — Cu parteneri din U.R.S.S. a încheiat un contract în valoare de 12 300 000 Rbl. pentru cumpărarea de echipamente pentru două blocuri energetice de termoficare cu putere unitară de 105 și 120 MW, destinate extinderii C.E.T. Brazi.**

● **I.S.C.E. FRUCTEXPORT.— Au fost vîndute 1 210 t tomate de seră în R. F. a Germaniei, Austria, Suedia, Danemarca, Elveția, 15 t castraveți de seră în Suedia, 4 t vinete de seră în R. F. a Germaniei și Elveția, 3 t ardei gras de seră în R. F. a Germaniei, 37 t cartofi timpurii în Danemarca, 7 t roșii de cîmp în Austria**

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

● **I.S.C.E. ROMAGRICOLA.— Contracte de export încheiate de curînd prevăd vînzare a 7 600 hl vin de diferite sortimente, precum și 25 000 hl must sulfitat în R. F. a Germaniei, 210 t pastă de ouă comestibilă congelată în Austria.**

● **I.S.C.E. — CHIMIMPORT. — Contracte perfectate recent prevăd vînzarea a 500 t cauciuc sintetic cu marca „CAROM 1 300" în R.S.F. Iugoslavia, 3000 t polietilenă granule în Austria și Suedia.**

● **I.S.C. MINERALIMPORT-EXPORT. — În luna iunie a.c. s-a încheiat cu parteneri din R. S. Cehoslovacă un contract pentru livrarea a 10 000 t brichete de cărbune. Contracte de import încheiate cu firme din Belgia prevăd cumpărarea a 4 000 t cocs mărunt și 3 500 t cocs de turnătorie.**

● **I.S.C.E. MAȘINEXPORT.— În trimestrul II a.c. au fost exportate 200 strunguri universale în Turcia, Iran, R. F. a Germaniei, U.R.S.S., Elveția, Israel, Belgia, Canada, R. S. Cehoslovacă, Venezuela, 20 strunguri carusel în Italia, R.A.U., Finlanda, R. P. Chineză, Japonia, R.F. a Germaniei, un strung universal automat tip SNA—500 în R. F. a Germaniei. Un alt contract prevede exportul — pentru prima dată — în Nigeria a tipului de strung universal SN-400. În trimestrul II a.c. au fost exportate pentru prima dată pe piața Indiei și în R. D. Germană mașini de lepuit bile. In aceeași perioadă au fost exportate 380 vagoane de marfă în R.D. Germană, R. S. Cehoslovacă, R. P. Ungară, 25 locomotive Diesel electrice de 2 100 CP în R.P. Polonă, 310 mașini pentru prelucrarea lemnului în R. F. a Germaniei, R. S. Cehoslovacă, India, Pakistan, Israel, 10 000 electromotoare de diferite construcții și de puteri variate în Franța, U.R.S.S., R. P. Polonă, R.F. a Germaniei, Italia, Singapore. 4,5 milioane baterii și pile galvanice au fost livrate în Austria, Belgia, Elveția, Algeria, R. S. Cehoslovacă, R. D. Germană, R.P. Ungară și 92 t textolit în U.R.S.S.**

ÎN PERSPECTIVA CINCINALULUI 1971-1975

ELEMENTE HOTĂRÎTOARE ÎN SPORIREA EFICIENȚEI ECONOMICE A INVESTIȚIILOR

ing. Matei GHIGIU
ministrul construcțiilor industriale

UN IMPORTANT obiectiv al dezvoltării economice a țării noastre în perioada 1971—1980, prevăzut de Directivele Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, îl constituie creșterea continuă a eficienței întregii activități economice. Așa cum sublinia la Congres tovarășul Nicolae Ceaușescu, realizarea acestui obiectiv va asigura dezvoltarea tot mai dinamică a României pe calea progresului și bunăstării, va accelera mersul nostru înainte pe drumul civilizației socialiste.

Ținînd seama de faptul că o pondere importantă — peste 30% — din venitul național este rezervată fondului de acumulări, creșterii potențialului economic al țării, ce se asigură în primul rînd prin înfăptuirea unui vast și susținut program de investiții, creșterea eficienței acestora prezintă o importanță excepțională, care justifică răspunderea ce revine în acest sens organizațiilor de construcții-montaj și celorlalți factori ce concură la realizarea investițiilor.

Dimensiunile economice ale problemei apar cu atît mai evidente, cu cît volumul investițiilor marchează — corespunzător necesităților obiective ale plasării țării noastre la nivelul statelor dezvoltate — o evoluție rapid ascendentă. Astfel, se estimează că investițiile din fondurile centralizate ale statului, realizate în perioada 1966—1970, vor totaliza circa 283,5 miliarde de lei, cu 3 miliarde de lei peste prevederile stabilite inițial pentru actualul cincinal; **în ce privește cincinalul următor, analiza profundă și multilaterală a posibilităților și necesităților a arătat că nivelul prevăzut în Directivele Congresului al X-lea al partidului, de** 420—435 miliarde de lei în perioada 1971—1975, poate fi depășit cu o zecime.

Creșterea complexă a eficienței economice a investițiilor presupune intrarea în circuitul economic a noilor capacități și obiective, într-o perioadă de timp cît mai redusă. Factorul timp, ca element de apreciere a eficienței investițiilor, influențează asupra tuturor fazelor realizării acestora — proiectarea, execuția, intrarea în funcțiune, realizarea indicatorilor tehnico-economici proiectați, inclusiv recuperarea fondurilor investite.

O condiție de bază: buna pregătire

REALIZAREA în condiții de eficiență sporită a investițiilor, impune **o temeinică pregătire a acestora încă de la elaborarea documentațiilor tehnico-economice.** Această pregătire constă, în principal, în efectuarea unor studii și cercetări adîncite pentru a fundamenta alegerea variantei de amplasament, a soluțiilor constructive și tehnologice, de organizare a șantierelor și metodele de execuție — ca și predarea documentațiilor către constructori în timp util pentru respectarea termenelor de dare în funcțiune a obiectivelor.

Experiența unor țări dezvoltate sub raport economic arată că pregătirea unei lucrări de investiție se face într-un timp care reprezintă 2/3 din întreaga perioadă rezervată activității de investiții, construcția începînd de regulă numai după ce toate problemele de proiectare, aprovizionare și organizare au fost soluționate. Necesitatea pregătirii judicioase a investițiilor am verificat-o și în realizarea obiectivelor economice din țara noastră. **Investițiile bine pregătite au intrat în funcțiune la termen sau chiar înainte de termen.** (Fabricile de fibre sintetice de la Iași și Săvinești, Uzina de aluminiu-Slatina, Uzina de mașini grele-București ș.a.) — **pe cînd în cazul lucrărilor de construcții atacate fără o suficientă pregătire prealabilă, durata de realizare s-a prelungit peste termenul planificat.** La investițiile insuficient pregătite, elaborarea documentației s-a făcut în paralel cu execuția, continuîndu-se uneori chiar după punerea în funcțiune, prin tot felul de completări și modificări care au atras după sine, pe lîngă efecte economice negative pentru beneficiari, cheltuieli suplimentare și imobilizări de mijloace de producție și forțe de muncă ale constructorului.

Cu toate că s-au stabilit măsuri menite să pună ordine în acest domeniu, problema a rămas deschisă și în acest an. Astfel, Ministerul Construcțiilor Industriale, care execută în acest an circa 30% din volumul total de construcții-montaj prevăzut în planul de stat, întîmpină încă greutăți în asigurarea condițiilor normale de execuție. La începutul lui 1970, volumul documentațiilor nu acoperea decît 66,6% din plan — iar în prezent, cu toate insistențele depuse, proporția documentațiilor primite nu a crescut decît la 90%, rămînînd neasigurat cu proiecte un volum de aproape 1 miliard de lei.

Din analiza deficiențelor ce mai apar în realizarea investițiilor reiese cu pregnanță că în perioada viitoare trebuie să se asigure un salt calitativ în ceea ce privește pregătirea. Noile reglementări cu privire la organizarea activității de proiectare, care leagă mai strîns proiectarea de execuție, oferă condiții favorabile în acest sens. De altfel, Hotărîrea Consiliului de Miniștri pentru asigurarea măsurilor privind planul de stat al economiei naționale pe anul 1971 trasează titularilor de investiții sarcina de a asigura decalajul necesar între elaborarea proiectelor și începerea lucrărilor, stabilind ca pînă la 1 septembrie 1970 să existe studiile tehnico-economice aprobate pentru lucrările a căror execuție e prevăzută să înceapă în anul viitor, iar proiectele de execuție să fie predate constructorului pînă la 1 octombrie pentru lucrările în continuare și pînă la 1 decembrie pentru lucrările noi.

În spiritul prevederilor Legii investițiilor, devine necesar să se asigure posibilitatea de a începe realizarea organizării de șantier înaintea aprobării indicatorilor tehnico-economici ai investiției respective, pe baza studiilor de amplasament aprobate. Prin aceasta se vor putea concentra resursele materiale și umane asupra lucrărilor de bază, ceea ce va contribui la scurtarea duratei de execuție a construcțiilor, la darea mai devreme în circuitul economic a unor importante fonduri fixe, cu rezultate pozitive asupra creșterii eficienței economice a investițiilor și a activității de construcții.

Pregătirea execuției și organizarea cît mai rațională a acesteia constituie una din sarcinile principale ale organizațiilor de construcții-montaj. Aceasta impune unităților de construcții luarea unui complex de măsuri care să asigure desfășurarea ritmică a producției de construcții-montaj, creșterea continuă a productivității muncii pe baza industrializării lucrărilor, aplicarea unor metode moderne de conducere și planificare a producției, perfecționarea sistemului de aprovizionare tehnico-materială — astfel încît să se asigure accelerarea ritmului de execuție. Organizarea științifică a producției și a muncii asigură cunoașterea precisă a etapelor de parcurs pînă la realizarea finală a investiției, în condițiile alegerii celei mai eficiente variante de organizare.

O importanță esențială pentru scurtarea duratei de pregătire a șantierelor prezintă **întocmirea din timp a proiectelor de organizare, de bună calitate.** Pregătirea terenului de construcție, prefabricarea obiectelor de organizare, realizarea unor baze de producție permanente, care să fie folosite un timp îndelungat și, eventual, transformarea acestora în baze de producție industrială pentru construcții, executarea cu prioritate a lucrărilor de alimentare cu apă și energie electrică, de canalizare și a drumurilor interioare pe traseele și, pe cît posibil, în soluțiile definitive contribuie la scurtarea duratei de execuție a lucrărilor de bază. Pentru lucrările de scurtă durată, accentul trebuie pus pe caracterul demontabil al obiectelor de organizare.

Creșterea gradului de complexitate al problemelor pe care le ridică realizarea în termen foarte scurt a investițiilor industriale implică **ridicarea nivelului calitativ al activității de conducere,** întrucît simpla experiență și intuiția devin insuficiente pentru luarea unor decizii optime. De aceea, **se impune extinderea preocupărilor pentru aplicarea în construcții a cercetării operaționale, folosind din ce în ce mai intens modelarea matematică și tehnica modernă de calcul.** Ministerul nostru beneficiază în acest sens de aportul unui centru propriu de calcul, care își completează în prezent dotarea materială și cu cadre, pentru a putea răspunde solicitărilor intense din viitorul cincinal.

Industrializarea lucrărilor — criteriu esențial

REALIZAREA vastului program de investiții în condiții de eficiență sporită este nemijlocit legată de găsirea unor soluții mai economice și rapide în execuție, de introducerea și generalizarea tehnologiilor și materialelor noi, a metodelor de lucru avansate, care să asigure o industrializare maximă a producției de construcții-montaj. După cum se știe, aceasta comportă trei elemente principale, a căror acțiune corelată asigură atît economia de timp, cît și de resurse materiale în pregătirea și realizarea lucrărilor: **extinderea folosirii prefabricatelor în construcții, instalații și montaj, care permite transformarea șantierului într-un loc de montaj al elementelor produse în serie, în fabrici sau în ateliere centralizate; sporirea gradului de aplicare a proiectelor de obiecte și elemente tip; creșterea continuă a mecanizării procesului de producție.**

În prefabricarea construcțiilor industriale, și în special a structurii halelor, s-au realizat progrese importante. Dispunem astăzi de soluții tipizate de hale parter, cu structura prefabricată, care satisfac cerințele constructive și funcționale pentru cele mai multe ramuri industriale. Paralel cu reducerea greutății, soluțiile prefabricate au evoluat și spre reducerea numărului de elemente folosite pentru aceeași suprafață, spre utilizarea tot mai largă a betoanelor și oțelurilor cu caracteristici îmbunătățite, a precomprimării. Astfel, **elementele de suprafață mare (36—54 m^2) cu armătură preîntinsă, de tip T și TT, produse în industria prefabricatelor sînt aplicate în mod frecvent, mărind productivitatea muncii pe șantiere și reducînd substanțial consumul de metal. Executarea prin prefabricare a halelor industriale permite în prezent a se realiza pe șantier productivități similare cu cele care se obțin la construcția halelor metalice, însă cu prețuri de cost pe m^2 de hală mai mici cu 10—20%, cu consumuri de metal reduse cu 30—50% și avînd, în plus, o rezistență mult sporită față de mediile agresive din unele industrii.**

Avantajele prefabricării, elocvent demonstrate de atîtea exemple din țara noastră și din practica mondială, nu mai necesită argumentări în plus. În condițiile în care indicațiile concrete din documentele de partid și de stat, sarcinile precise din planurile economice insistă asupra extinderii rapide a utilizării prefabricatelor, apare însă inexplicabilă reținerea unor proiectanți în aplicarea soluțiilor industrializate, în lărgirea gamei de lucrări ce pot fi rezolvate cu elemente produse în fabrici. Se proiectează încă destul de frecvent — și fără justificare în cazul obiectivelor industriale — betoane monolite, zidării de cărămidă, tencuieli, finisaje pretențioase etc. Chiar acolo unde se aplică prefabricarea structurii, în prea mică măsură se prevăd prefabricate pentru pereți exteriori, pentru compartimentări, precum și pentru diverse lucrări de completări (scări, pasarele, socluri, aticuri, copertine etc.). Prefabricarea nu a pătruns decît cu totul limitat la unele categorii de obiecte care se execută în cadrul incintelor industriale, cum ar fi halele de producție și de depozitare etajate, lucrările de gospodărie subterană etc. Nici în domeniul instalațiilor nu există suficientă preocupare în vederea prefabricării și a preasamblării elementelor componente.

Factorul principal care trebuie să contribuie la găsirea și introducerea soluțiilor avansate este **proiectarea.** Institutele trebuie să pună la îndemîna executanților proiecte care să prevadă folosirea celor mai avansate concepții de alcătuire a structurilor, metode și tehnologii de execuție precum și materiale noi, astfel încît activitatea pe șantiere să se rezume în principal la procese de montaj. În sporirea gradului de industrializare a lucrărilor de construcții-montaj, alături de proiectanți au un rol deosebit de important unitățile de execuție, interesate direct în promovarea unor sisteme capabile să asigure un ritm rapid de lucru, cu cheltuieli materiale și de manoperă cît mai reduse. Ținînd seama de aceasta, ministerul nostru a stabilit pentru întreprinderile în subordine obligația ca în contactul pe care trebuie să-l țină cu proiectanții pe parcursul elaborării proiectelor, să-și manifeste în permanență și în mod categoric poziția de a nu mai accepta soluții care necesită volume importante de lucrări executate monolit, cu productivități scăzute, cu consumuri ridicate de materiale și cu durate mari de execuție. Concepția de proiectare stabilită în comun trebuie să pornească de la criteriul economicității reale, analizînd concret implicațiile acesteia în toate fazele realizării investiției. Este, de pildă, necesar să se stimuleze producția de elemente prefabricate cu un grad de finisare cît mai avansat. Deși volumul cel mai mare de prefabricate trebuie produs în condiții uzinale, aceasta nu înseamnă să se renunțe la prefabricarea elementelor cu dimensiuni agabaritice sau cu greutăți mai mari decît capacitățile de manevrare a utilajelor de pe traseul fabrică-șantier; ele pot fi produse avantajos chiar pe șantiere, pe poligoane sau prin preturnare în raza de acțiune a macaralelor de montaj. Este necesar ca proiectarea să se orienteze spre **folosirea proiectelor tip și refolosibile,** spre tipizarea și executarea unor lucrări ușoare și ieftine. Trecerea treptată a elaborării proiectelor de execuție la întreprinderile de construcții creează condiții favorabile în acest sens.

Concomitent cu creșterea gradului de industrializare, o atenție deosebită trebuie acordată reducerii greutății proprii a construcțiilor, care micșorează consumul de materiale principale în structurile de rezistență, volumul de transporturi și manipulări. Insuficiența sortimentală și cantitativă a unor materiale ușoare (în special termo și hidroizolatoare) determină adoptarea unor structuri grele și chiar foarte grele. Prin dezvoltarea producției de materiale noi și eficiente, atît în industria materialelor de construcție cît și în industria chimică — pentru care au fost aprobate recent de către conducerea superioară programe de diversificare — se va ajunge la o reducere importantă a greutății alcătuirilor actuale ale elementelor de construcție, atît la pereții exteriori și interiori, cît și la acoperișuri, tavane etc.

Pentru ca aceste materiale să răspundă la imperativele industrializării, trebuie să poată fi asamblate — singure sau asociate — în elemente prefabricate, suficient de variate ca să permită multiple combinări în alcătuirea elementelor de construcție; să elimine manopera de finisaj, fie prin alcătuirea lor din materiale ce constituie prin structură elemente de finisaj (azbociment, ceramică eficientă, sticlă de construcții, materiale plastice etc.), fie prin aplicarea din fabricație a unor straturi de protecție — pelicule de mase plastice, ceramică glazurată, galvanizare la metale etc.

În ansamblul măsurilor de industrializare a construcțiilor, **mecanizarea lucrărilor** capătă o importanță sporită. Încă din faza elaborării documentațiilor se impune să fie folosite posibilitățile de mecanizare pe care le oferă atît numărul și performanțele utilajelor existente în parc, cît și introducerea treptată de noi tipuri de utilaje cu caracteristici superioare, în conformitate cu programul de dotare cu utilaje a organizațiilor de construcții-montaj în 1971—1975, aprobat de conducerea superioară de partid și de stat. Lărgirea gamei de mașini terasiere, asimilarea în fabricație a unor centrale mobile moderne pentru prepararea betonului, a mașinilor pentru transportul acestuia, a dispozitivelor necesare manipulării materialelor în pachete sau pe palete, sporirea capacității mijloacelor de transport, precum și realizarea de mașini și dispozitive cu care se vor mecaniza complex unele procese de lucru vor asigura condiții pentru mecanizarea la maximum a proceselor de producție.

Pe lîngă studierea amănunțită a tehnologiilor de execuție mecanizată ce urmează a fi aplicate, întreprinderile de construcții-montaj vor trebui să ia măsuri în continuare pentru **folosirea optimă, intensivă a mijloacelor existente, prin extinderea lucrului în două și trei schimburi,** organizarea proceselor tehnologice în flux, reducerea duratei reparațiilor, eliminînd cauzele care duc în prezent la folosirea nesatisfăcătoare a utilajelor din dotare.

Folosirea judicioasă a resurselor materiale și umane

CONCEPȚIA inginerească, orientată după criteriul maximei economicități, trebuie să se manifeste pe întregul flux al procesului de producție, la fiecare fază de lucrări.

Indicii înalți de creștere a productivității muncii stabiliți pe acest an și în viitorul cincinal pentru ministerul nostru, ca și pentru întreaga ramură de construcții-montaj, corespund unei necesități obiective de a corela volumul producției realizate cu dotarea tehnico-materială în continuă îmbunătățire, de a atinge într-un termen scurt nivelul obținut în țările avansate din punct de vedere economic, de a asigura executarea unui volum de investiții în permanentă creștere cu resurse de forță de muncă al căror volum, în condițiile menținerii tehnologiilor și sistemelor de organizare tradiționale, devine deficitar.

În realizarea sarcinii de productivitate a muncii pe anul 1970, unele din unitățile ministerului nostru progresează încă lent, tocmai datorită neconcordanței între dimensionarea fronturilor de lucru și cea a formațiilor de muncitori, ceea ce face să se mențină, în unele perioade, efective peste necesar. Situația poate și trebuie să fie îmbunătățită în cel mai scurt timp, organizîndu-se lucrul în schimburi, asigurîndu-se condițiile tehnico-materiale (aprovizionarea ritmică a locurilor de muncă, utilaje, asistență tehnică) și nivelul de disciplină în producție necesare pentru folosirea integrală a fondului de timp de lucru. O modalitate deosebit de eficace pentru a realiza atît scurtarea duratei de execuție, cît și economia de forță de muncă rezidă în **aplicarea formei elastice de salarizare în construcții-montaj — acordul global pe bază de contract-angajament pentru executarea unor obiecte, părți de obiect sau lucrări de specialitate.** Rezultatele obținute atît în cadrul experimentărilor din anul trecut, cît mai cu seamă după generalizarea experimentării noului sistem de salarizare și majorarea salariilor, cu începere de la 1 februarie 1970, atestă că pe această cale se satisfac în mod corelat atît interesele economice generale, în speță interesele întreprinderii executante, cît și cele ale muncitorilor, care sînt stimulați în realizarea rapidă a unor lucrări de bună calitate. În prezent lucrează în acord global mai mult de a șasea parte din totalul muncitorilor întreprinderilor de construcții, instalații, montaje și lucrări speciale ale ministerului nostru, această proporție crescînd rapid.

Asigurarea cadrelor calificate necesare pentru executarea lucrărilor din plan, sporirea ponderii lor în totalul salariaților, perfecționarea continuă a pregătirii lor constituie o premisă indispensabilă pentru valorificarea deplină a noilor condiții tehnice, pentru creșterea productivității muncii. **Anul acesta, rețeaua de școli a Ministerului Construcțiilor Industriale a dat producției 2370 de muncitori calificați, 225 de maiștri și 344 de tehnicieni.** Se prevede ca în cincinalul următor, ponderea muncitorilor calificați prin școli profesionale să crească de la 17% în 1970 la 25% în 1975; dinamica necesarului suplimentar de muncitori — 48 000 în următorii cinci ani — impune însă măsuri imediate atît pentru dezvoltarea ucenicei la locul de muncă, formă avantajoasă de învățămînt, cît și pentru extinderea calificării prin cursuri de scurtă durată.

În ce privește **economisirea resurselor materiale,** practica evidențiază largi posibilități de reducere a consumurilor specifice în execuție. Aceasta se referă atît la activitatea de concepție, pentru îmbunătățirea soluțiilor din proiect prin redimensionări, prin stabilirea unor trasee mai avantajoase ale rețelelor, prin utilizarea înlocuitorilor și a materialelor locale ieftine, cît și la corecta recepție, manipulare, depozitare și punere în operă a materialelor

Dacă în ce privește prima din aceste căi, rezultatele obținute în majoritatea întreprinderilor ministerului confirmă o largă dezvoltare a inițiativei, mărturie a creșterii capacității tehnice a cadrelor, apreciem că un accent deosebit trebuie pus pe **buna gospodărire a materialelor în depozite și pe șantiere,** pe valorificarea deșeurilor, pe utilizarea cît mai extinsă a materialelor de inventar folosite auxiliar la executarea lucrărilor, pe mărirea numărului lor de refolosiri. Aceasta este, în primul rînd, o problemă de concepție, de mentalitate. Trebuie să recunoaștem că în condițiile de astăzi, cînd sarcina economisirii resurselor materiale se pune cu atîta tărie, nu mai pot fi îngăduite nici normele de consum și procentele de pierderi admisibile atît de acoperitoare, nici tendința de risipă căreia ele îi dau naștere. De cîteva luni, pe șantierele ministerului nostru se desfășoară o acțiune susținută, de masă, pentru introducerea unei discipline și responsabilități ferme în gospodărirea materialelor, în reducerea consumurilor la strictul necesar impus de condițiile tehnice ale lucrărilor. Rezultatele sînt încurajatoare, dar va trebui să perseverăm pe această linie, pînă ce spiritul gospodăresc va deveni o constantă majoră pe șantierele noastre.

Bineînțeles, cea mai bună apărare împotriva risipei o constituie crearea unui climat tehnico-organizatoric în care ea să nu poată apare. Cu greu poate fi adus în stare de dezordine un șantier unde lucrările se execută din prefabricate, mecanizat. Industrializarea are, deci, efecte pozitive și din acest punct de vedere. În continuare va trebui ca, împreună cu industria, să ne preocupăm mai intens și de modernizarea condițiilor de manipulare și transport al materialelor, pentru a obține atît sporuri de productivitate, cît și eliminarea pierderilor. În linii mari, problema e rezolvată în ce privește cimentul; va trebui să perseverăm pentru a introduce și generaliza în termen cît mai scurt paletizarea și pachetizarea manipulării și transportului de la producător la locul de punere în operă a altor materiale — cărămida, betonul celular autoclavizat, produsele din azbociment, vata minerală, elementele din mase plastice, sticla de construcții, astfel ca, pe lîngă obținerea unei economii de manoperă, să se înlăture degradarea lor.

Livrarea echipamentului tehnologic, corelată cu termenele de montaj

O INFLUENȚĂ hotărîtoare asupra dării în funcțiune a obiectivelor industriale are asigurarea integrală a utilajelor tehnologice la termene corelate cu necesitățile de montaj. Respectarea graficelor de execuție în ce privește montarea utilajelor reprezintă o etapă hotărîtoare, de care depinde intrarea în funcțiune la termen a noilor capacități și obiective — orice întîrziere avînd grave repercusiuni asupra eficienței economice a investițiilor.

La acele capacități pentru care utilajele tehnologice au fost livrate în ordinea intrării în montaj, constructorii au putut să organizeze rațional lucrările, să folosească eficient resursele materiale și forța de muncă și să asigure intrarea lor în funcțiune în termen și înainte de termen. În această situație s-au aflat peste 100 de obiective predate de unitățile ministerului nostru în prima jumătate a anului, unele cu 1—5 luni mai devreme decît era prevăzut. Cu toate că situația s-a îmbunătățit față de anii precedenți, au mai apărut însă și dereglări. Astfel, dintre capacitățile cu termen de punere în funcțiune în trimestrul II 1970, la 13 obiective — printre care secția de tuburi din azbociment de la Tîrgu Jiu, lucrările de dezvoltare de la uzina „Victoria"-Timișoara, Fabrica de tricotaje tip lînă-București, Uzina mecanică-Buzău, Uzina chimică-Mărășești — nu s-au asigurat la timp o parte din utilajele tehnologice, ceea ce a dus fie la întîrzierea punerii în funcțiune, fie la realizarea lor doar parțială. În asemenea cazuri, pentru recuperarea întîrzierilor constructorul e obligat să adapteze organizarea în raport cu condițiile de asigurare a utilajelor, concentrînd nerațional forțe și mijloace, lucrînd de multe ori în asalt. Neasigurarea integrală a utilajelor tehnologice determină, nu de puține ori, darea în folosință cu soluții provizorii, pe scheme minimale, cu consecințe defavorabile asupra atingerii parametrilor proiectați. Pentru prevenirea unor astfel de situații **este necesară o examinare temeinică, încă de la faza de contractare cu furnizorul, a modului de eșalonare a lucrărilor de construcții-montaj — în funcție de aceasta stabilindu-se livrările în ordinea tehnologică de montaj a fiecărui utilaj în parte și asigurîndu-se respectarea riguroasă a disciplinei contractuale, atît de către furnizori cît și de către beneficiari.**

Un alt aspect care se reflectă în durata de execuție și, implicit, în eficiența investițiilor este **calitatea utilajelor.** Atît ritmul de execuție, cît și atingerea parametrilor proiectați sînt influențate negativ cînd calitatea utilajelor este necorespunzătoare, deoarece aceasta reclamă timp pentru remedieri, întîrziind intrarea în funcțiune. Astfel de situații s-au constatat recent la construcțiile metalice de la instalația de amoniac și azotat a Combinatului chimic-Slobozia, livrate de Uzinele de utilaj petrolier-Ploiești, din care o cantitate de 1600 tone erau incomplete și cu nepotriviri la îmbinări — ca și la utilajele livrate de „Independența"-Sibiu și „Grivița Roșie"-București pentru Uzinele de sodă-Govora. Pentru înlăturarea acestor situații se impune ca furnizorii de utilaje să respecte cu strictețe prescripțiile tehnice, iar beneficiarii să-și mărească exigența la recepția furniturilor.

★

DIVERSELE aspecte ale problemei complexe a eficienței economice a investițiilor — dintre care am punctat aici numai cîteva mai principale — nu se pot rezolva fără o **colaborare permanentă între beneficiar, proiectant, constructor și furnizor de utilaje,** fără o participare largă, de masă a diferitelor categorii de salariați din unitățile ce concură la realizarea investițiilor. De pe platforma realizărilor obținute în primul semestru al anului, cînd — în ciuda condițiilor naturale vitrege — planul a fost îndeplinit cu 6 zile mai devreme și depășit cu circa 150 milioane de lei, colectivele întreprinderilor ministerului nostru abordează cu un înalt simț de răspundere sarcinile ce le revin în continuare pentru înfăptuirea integrală a programului de investiții, pentru lichidarea cît mai grabnică a urmărilor calamităților din lunile mai și iunie 1970. Un obiectiv central al dezbaterilor ce au loc în prezent în ședințele comitetelor de direcții, în adunările generale ale salariaților în legătură cu sarcinile de plan pe anul 1971 îl constituie asigurarea condițiilor pentru scurtarea duratelor de execuție, pentru economia de resurse — într-un cuvînt, pentru sporirea eficienței economice a investițiilor. Planul de punere în funcțiune și indicatorii economici ce ne-au fost stabiliți pentru primul an al cincinalului următor se pot realiza, printr-o acțiune perseverentă, conștientă de valorificare a tuturor posibilităților de care dispunem.

CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

CENTRALE INDUSTRIALE

REORGANIZAREA ACTIVITĂȚILOR AUXILIARE

COMBINATUL de bumbac nr. 1 din București, înființat în luna octombrie a anului trecut are în componența sa patru întreprinderi în funcțiune („Dacia", „Aurora", „Industria bumbacului" în București și „Bucegi" la Pucioasa) și una în construcție — unitatea „Dunăreana" din Giurgiu. Activitățile de întreținere și reparare a mașinilor și instalațiilor productive sînt asigurate de un efectiv de aproximativ 1 100 salariați de diverse specialități, organizați în ateliere și puncte de lucru. Ponderea mare a acestor activități a făcut din ele una din preocupările majore ale conducerii combinatului imediat după constituire. În acest scop, s-a afectat personal specializat pentru întocmirea unei lucrări cu caracter de proiect de reorganizare, care în momentul de față este realizat în proporție de 90%. Iată cîteva din ideile și soluțiile cele mai interesante ale acestui proiect.

Etapizarea realizării sale a fost stabilită pe baza unui anteproiect finalizat într-un grafic GANT, cu evaluarea mijloacelor necesare. Din obiectivele ce stau în fața combinatului au fost selecționate acelea care revin în sarcina compartimentelor auxiliare, și anume: creșterea indicilor de folosire a mașinilor-unelte din atelierele de întreținere și reparații, de la 1,5 cît se realizează, astăzi în medie la 2,2; producția planificată și organizată a pieselor de schimb în ateliere specializate și centralizate; înlăturarea concepției reparațiilor preventiv-planificate, organizîndu-se un sistem de întreținere „preventivă"; evidența centralizată a utilajelor și pieselor de schimb; prelucrarea automată a datelor referitoare la activitatea de întreținere și reparații. Înfăptuirea acestor obiective asigură funcționarea utilajelor de bază la parametri optimi, realizarea activităților de întreținere cu eficiență maximă.

Un capitol important al proiectului îl constituie analiza situației actuale care stabilește „punctele critice" și concluziile care să conducă nemijlocit la măsuri concrete de reorganizare. Dintre măsurile prezentate în proiect amintim codificarea utilajelor, clasificarea și codificarea pieselor de schimb în vederea realizării unei evaluări globale a necesarului, a unor evidențe, cercetări și contractări în exterior. Totodată, se asigură reproiectarea de documente și formulare utilizate în aceste compartimente, raționalizarea circuitelor informaționale și a procedurilor administrative.

A fost evaluat necesarul de forță de muncă pentru realizarea sarcinilor stabilite și, legat de aceasta, a fost redistribuit personalul existent. S-a elaborat, totodată, o organigramă pentru combinat și unitățile componente în compartimentele de activități auxiliare, asigurîndu-se realizarea unor legături raționale de subordonare, colaborare și cooperare. Pe baza metodei „descrierii posturilor" din compartimente, s-au reîmpărțit sarcinile cu specific mecanic și electroenergetic. Au fost organizate compartimente funcționale de „stat major" care asigură o pregătire și asistență tehnică, programare și proiectare și studii de utilaje și piese, subordonate inginerului șef cu serviciile auxiliare.

În viitorul apropiat se vor mai realiza, de asemenea, normarea activității de întreținere, elaborarea unor metode unice de apreciere a gradului de uzură a utilajelor productive din unitățile combinatului.

Proiectul întocmit, care se realizează în prezent în combinatul nostru, poate fi aplicat, cu modificările corespunzătoare, și în alte combinate cu profil similar, care se găsesc în actuala etapă în plină acțiune de reorganizare.

Sorin Bujor BUDA
Combinatul de bumbac nr. 1— București

CENTRALIZAREA TRANSPORTURILOR

DEOARECE s-a constatat că dispersarea mare a mijloacelor de transport în unități mici duce la o nerațională exploatare și întreținere a acestora și la paralelisme în utilizarea fondurilor bănești, în cadrul **Grupului industrial pentru foraj și extracția țițeiului — Moinești** s-a întocmit un studiu pe baza căruia a fost schimbat modul de structurare organizatorică a acestor activități, astfel încît să se asigure respectarea principiilor deservirii comune a schelelor de foraj-extracție și a centralizării întregului parc.

Tot parcul va intra în dotarea **Întreprinderii de autotransport și ateliere — Moinești,** înființată într-o primă etapă de aplicare a acestui studiu, în cadrul G.I.F.E.T.—Moinești, care va asigura atît exploatarea cît și întreținerea mijloacelor auto și a celorlalte utilaje. Eficiența economică a aplicării, numai a etapei I-a a acestui studiu, se materializează în obținerea unui volum anual de economii de circa un milion lei.

CRONICĂ

● **Începînd din 27 mai a. c. atribuțiile funcției de director general al Grupului de uzine pentru aparataj și mașini electrice-Craiova au fost preluate de ing. Mihai LICULESCU,** care lucrează la „Electroputere" din 1955. După perioada de stagiu și-a continuat activitatea în conducerea procesului de producție, a trecut apoi în activitatea de concepție tehnică, îndeplinind și în acest domeniu, pentru un timp, atribuții de conducere, în funcția de șef al serviciului tehnic. Înainte de numirea în funcția de director general al grupului, a funcționat ca inginer șef al acestei unități economice. Inginerul Liculescu s-a afirmat îndeosebi prin înclinația spre nou, fiind apreciat ca un excelent „manager" al inovației. Lui i se datorește în primul rînd asimilarea noilor tipuri de transformatoare și autotransformatoare de 220 kW ca și a noilor unități de 400 kW.

● **Atribuțiile funcției de director general al Grupului de uzine pentru utilaj minier — Satu Mare sînt deținute în prezent de inginerul mecanic Vasile Cadar.** Înainte de a i se încredința actualul post, a fost inginer șef al Întreprinderii „1 Septembrie" și director al Uzinei „Unio" din același oraș.

Vasile Cadar — specialist în construcția de mașini-unelte — a adus o contribuție deosebită la proiectarea unor utilaje importante: mașina combinată de tăiat table de diferite grosimi, instalația pentru prepararea pămîntului de turnătorie, cubilouri rulante etc. El este cel care a propus și modificarea cuvei frigiderului „Fram", care, aplicată în practică, a avut o însemnată eficiență economică. Obiectivele sale prezente la conducerea grupului de uzine sînt legate de dezvoltarea întreprinderilor, îmbunătățirea calității produselor și perfecționarea tehnologiilor de fabricație.

● **Unul din cei mai buni specialiști în activitatea de foraj și extracție a țițeiului din țara noastră, și cu o îndelungată experiență în acest domeniu, ing. Ion Crivăț este director general al Grupului industrial pentru foraj și extracție a țițeiului-Ploiești. Este absolvent al Facultății de mine și metalurgie din cadrul** Politehnicii din București.

Ca director tehnic în fosta Direcție generală foraj-extracție de țiței din cadrul Ministerului Petrolului, a contribuit la extinderea unor metode avansate de foraj (cu turbine, dirijat etc.).

Grupul industrial al cărui director general este, cuprinde șase schele, o întreprindere de foraj și o bază de aprovizionare.

CADRE ȘI RĂSPUNDERI

GHEORGHE GOINA

Președintele C.A.P. „Viața nouă", Sintana, județul Arad. Erou al muncii socialiste

● **Nu de mult, cooperativa dv. a sărbătorit 20 de ani de existență. Din cîte știu, cu această ocazie, ați efectuat o analiză temeinică a drumului parcurs. Care apreciați a fi caracteristica esențială a acestei perioade?**

— În prim plan trebuie așezată preocuparea consecventă a adunării noastre generale și a consiliului de conducere pentru dezvoltarea continuă a proprietății obștești și, îndeosebi, a fondurilor fixe. A trebuit să treacă un timp pentru a ne convinge cu toții că fără o puternică bază tehnico-materială nu se poate realiza nici un fel de progres. Eforturile pe care le-am făcut în această direcție sînt mari, dar tot atît de mari sînt și roadele pe care le-am cules de pe urma lor. În perioada 1966—1969 valoarea fondurilor fixe la 100 ha a crescut în cooperativa noastră de la 489 354 lei la 708 834 lei. Corespunzător, producția globală la 100 ha a sporit de la 525 010 lei la 771 692 lei, fondul total de consum s-a mărit în aceeași perioadă cu circa 5 milioane lei, iar retribuirea totală a unei zile de muncă s-a ridicat de la circa 24 lei în 1966 la peste 30 lei în 1969.

● **Asigurați mobilizarea integrală a membrilor cooperatori la activitatea de producție?**

— În cooperativa noastră se muncește disciplinat, se muncește mult și bine. Participarea la muncă nu constituie o problemă. Toți cooperatorii — români sau germani — consideră munca în producția obștească ca îndatorirea lor de căpetenie și ca principala sursă de creștere a veniturilor personale.

● **Care este, după dv., principalul atu în obținerea acestui succes?**

— Ține de cele spuse de mine la prima dv. întrebare: creșterea sistematică a veniturilor obținute de cooperatori. Trebuie adăugată și munca noastră, a consiliului de conducere, depusă pentru antrenarea oamenilor la realizarea obiectivelor cooperativei.

● **Legat de aceasta, ce calități considerați că trebuie să aibă un președinte de cooperativă pentru a-și putea exercita cu maximum de eficiență atribuțiile încredințate?**

— În primul rînd, să-și cunoască bine atribuțiile. Să cunoască, de asemenea, în profunzime obiectivele actuale și de perspectivă ale unității, ca și mijloacele materiale și resursele umane de care dispune pentru realizarea acestora. Pe lîngă aceasta, personal-am pus la punct un sistem informațional, care-mi permite să cunosc operativ întreaga activitate a unității.

● **Sînteți președintele acestei cooperative de la înființarea ei. Am observat că vă bucurați de multă încredere și stimă. Cum le-ați cîștigat? A fost dificil?**

— Nu știu exact. Ceea ce vă pot spune este că, în tot ceea ce am făcut, am urmărit să cîștig încrederea, stima și respectul oamenilor cu care am lucrat, să fiu receptiv la propunerile și cerințele justificate ale acestora, să le cunosc nevoile și interesele, să-i înțeleg și să mă fac înțeles. Cîștigarea prin fapte a sprijinului masei de cooperatori constituie, după părerea mea, un factor hotărîtor în obținerea succesului. Este valabil pentru orice conducător. Cred că a contribuit la aceasta și preocuparea mea permanentă de a-mi perfecționa continuu pregătirea profesională, de a cunoaște realizările progresului tehnic și a milita activ pentru introducerea acestora în producție.

● **Ce pondere ați acordat în acest proces însușirii cunoștințelor economice?**

— Unui bun președinte de cooperativă, pe lîngă o pregătire politică și tehnică corespunzătoare, i se mai cere să fie și un bun economist, un bun gospodar. El trebuie să urmărească în permanență ca tot ceea ce se cheltuiește în cooperativă să aducă unității beneficii. „Să măsori de zece ori și să tai odată" — iată preceptul după care trebuie să se conducă un președinte de C.A.P. — pentru ca unitatea pe care o conduce să prospere cu adevărat. Sper că am răspuns întrebării dv.

● **În încheiere v-aș ruga, tov. președinte, să-mi spuneți ce măsuri considerați că se impun a fi luate în viitor pentru a asigura agriculturii cooperatiste prosperitatea la care vă refereați?**

— În primul rînd, socotesc că este necesar să fie îmbunătățită activitatea de planificare a producției, în sensul de a oferi un cîmp mai larg de acțiune inițiativei creatoare a organelor colective de conducere din cooperative.

● **La ce vă referiți anume, vorbind de lărgirea cîmpului de acțiune al conducerilor de cooperative?**

— Este absolut necesar, ca pe baza unor planuri de perspectivă de durată mai lungă, să se stabilească profilul și direcțiile de specializare a fiecărei cooperative. Ar trebui stabilite normative și tehnologii diferențiate cu caracter obligatoriu pentru fiecare unitate.

Poate fi folosită mai mult metoda contractelor pe termen lung. La unele produse agricole, cum sînt legumele, fructele, unele derivate din lapte, carne etc., să se extindă pe scară mai largă vînzarea directă sau prin intermediul asociațiilor intercooperatiste.

Cooperativele consolidate, cu fonduri mari de marfă, să aibă posibilitatea ca, în cadrul normelor legale în vigoare, să intre în relații comerciale directe cu partenerii externi.

Cred că ar trebui acordate conducerilor de cooperative mai largi atribuții în stabilirea formelor și a metodelor concrete de organizare, normare și retribuire a muncii, respectînd, bineînțeles, principiile și normativele cu caracter general, stabilite de organele centrale.

Și, să nu uit a aminti că este timpul să fie luate măsuri de calculare în cooperative a prețului de cost: fără cunoașterea costurilor reale de producție nu se poate conduce eficient activitatea productivă.

Acestea mi se par a fi principalele probleme ale căror soluții trebuie să intre în preocuparea organelor de decizie în viitorul imediat.

Discuție consemnată de
dr. Sabin NICA — SÎRBEȘTI

TEORII IDEI

■ Stimularea colectivelor unităților economice în direcția înnoirii produselor și a ridicării permanente a performanțelor lor, luarea implicită în considerare a fenomenului de uzură morală **în fabricație** se poate realiza, după părerea lui Mario Duma, autorul articolului **Valoare, preț și cointeresare materială**, apărut în **PROBLEME ECONOMICE nr.** 6/1970, prin scăderea continuă a prețurilor de vînzare; această scădere ar trebui să se facă într-un ritm care, după o perioadă de timp, să devină mai rapid decît reducerea normală a prețului de cost pe parcursul fabricației. Autorul propune ca o cale de realizare a acestui obiectiv reducerea prețurilor de vînzare ale tuturor mijloacelor de producție, în mod automat, la un interval egal de timp (1 an), cu o cotă fixă, stabilită de lege distinct pentru diferite tipuri de sortimente. Bineînțeles reducerea anuală a prețurilor duce, cum e și firesc, la scăderea beneficiilor obținute la fabricarea vechilor produse. In realitate, spune autorul, această scădere este compensată, în urma stabilirii unui echilibru dinamic, de creșterea corespunzătoare a beneficiilor aduse de noile produse. Mario Duma e de părere că perfecționările calita-

FIȘE

tive pe parcursul fabricației ar trebui să dea dreptul la o mărire limitată a prețului, în funcție și de efectul economic realizat, după cum scăderea calitativă ar trebui să fie urmată de reduceri ale prețului (ca în cazul unor bunuri de consum).

În articol se propune o reorganizare a metodei de calculare a beneficiilor avînd în vedere în egală măsură următorii factori: scăderea prețului de cost (scădere obținută în general la fabricarea produselor mai vechi), creșterea prețului de cost a noilor produse elaborate și asimilate, precum și durata de rotație a fondurilor necesare pentru realizarea produsului. Ultimul factor determină cointeresarea întreprinderii nu numai în introducerea noii tehnici și tehnologii, dar și în fabricarea de produse cu un grad mai mare de complexitate.

■ Suplimentul pe luna iunie a.c. al revistei **L'USINE NOUVELLE** cuprinde un grupaj de articole pe problematica turismului în lume și în Franța, a afirmării sale crescînde ca una din ramurile de activitate umană, cu largi perspective de dezvoltare. In articolul **Des structures inadaptées au tourisme de demain** (Structuri neadaptate la turismul de mîine) Claude Salmient reproduce o cvasi-definiție a turismului, formulată în 1968 de Albin Chalandon, ministrul echipamentului și locuințelor. „Turismul de mîine — spunea acesta — trebuie să fie un produs finit, omogen, fabricat în serie mare și, în plus, competitiv, dată fiind ușurința și libertatea circulației". După opinia autorilor unui recent raport, întocmit în cadrul O.C.D.E. pe problema turismului, cererea în acest sector va spori în viitor datorită atît ritmului susținut de urbanizare a populației în toate țările, cît și faptului că turismul se adresează unor pături sociale din ce în ce mai largi.

PUNCTE DE VEDERE

O IPOSTAZĂ ESENȚIALĂ A CAPITALISMULUI MONOPOLIST DE STAT (I)

RELAȚIA STAT-MONOPOL, îmbracă în actuala fază a dezvoltării capitalismului, o multitudine de forme, de ipostaze, determinate de condiții specifice fiecărei țări, de factori economici, politici, sociali, de raportul de forțe intern sau internațional etc. În acest sens, nu este lipsit de importanță pentru înțelegerea unui șir de fenomene ale lumii capitaliste ca, pe lîngă abordarea capitalismului monopolist de stat în ansamblu, să fie cercetate locul, rolul, importanța pe care o prezintă azi fiecare din ipostazele sale.

● „Complexul militar — industrial"

INTRAT ÎN TERMINOLOGIA CURENTĂ de relativ puțin timp, „complexul militar-industrial" reflectă o anumită realitate social-economică și politică a perioadei postbelice. Relații între industria de război și forțe politice, între „fabricanții de tunuri" și partide, guverne, stat, s-au statornicit în țările capitaliste dezvoltate și în alte perioade. Desigur, între ceea ce reprezenta altădată industria de război ca pondere, influență, implicații și ceea ce înseamnă acum „complexul", este o diferență radicală. Nu este vorba doar despre gradul de influență, ci despre ceea ce reprezintă o asemenea structură politico-militară-industrială din punct de vedere al caracterizării unei perioade. Spre deosebire de evoluția capitalismului monopolist pînă la cel de-al doilea război mondial, în anii care s-au scurs de la terminarea acestuia, „complexul militar industrial" **s-a dezvoltat ca una din trăsăturile cele mai pregnante ale capitalismului monopolist de stat din S.U.A.**

Împletirea intereselor statului burghez cu ale monopolurilor și, în genere, tot ceea ce înseamnă capitalism monopolist de stat nu este rezultatul unei apariții bruște, ci a unui proces de acumulare și dezvoltare treptată a diferitelor elemente, pînă la gradul de extindere, complexitate și maturitate cunoscut astăzi. Între aceste elemente se înscriu și raporturile dintre stat-industrie de război. Caracterul special al acestui domeniu de activitate — politică, militară și economică în același timp — a atras după sine (atunci cînd ramurile producătoare de mijloace de distrugere nu erau **direct** proprietate a statului) statornicirea unor legături strînse între armată și industrie, între militari, industriași, politicieni. Înainte și în timpul primului război mondial, în anii care au precedat pe cel de-al doilea, ca și în decursul desfășurării lui, evoluția unor asemenea relații a fost foarte sinuoasă, diferind de la perioadă la perioadă, de la țară la țară, în funcție de starea de război sau pace, de structura economică, politică ș. a. Desigur, nu orice relație stat-industrie este echivalentă cu capitalism monopolist de stat, fie el chiar în germene. Nu orice țară capitalistă era și imperialistă, și deci legăturile dintre anumite unități industriale care produceau material militar cu vîrfurile armatei, cu oameni politici nu reprezentau neapărat o trăsătură incipientă a capitalismului monopolist de stat. În țări capitaliste avînd o puternică structură monopolistă apar, însă, mai ales în preajma și în decursul celei de-a doua conflagrații mondiale, asemena raporturi care prefigurau — în condiții specifice țării și perioadei — „complexul militar industrial", ca element caracteristic, deși în germene, al capitalismului monopolist de stat.

Istoria își are însă ciudățeniile ei. Astfel se face că, datorită unor bine cunoscute împrejurări, tocmai în acele țări unde legătura dintre cercurile guvernante, militare și industria de război au avut un rol foarte important, asemenea structuri reprezintă astăzi un element cu o infinit mai redusă importanță, sau lipsește din peisajul politico-social. În schimb, interferența unei serii de factori a făcut ca acolo unde începuseră să se cristalizeze alte trăsături ale capitalismului monopolist de stat, așa numitul „complex" să se situeze azi pe un loc principal în viața socială.

Ieșind din cel de-al doilea război cu posibilități de care nu dispuneau ceilalți învingători (ca să nu mai vorbim despre învinși) S.U.A. — prima putere în lumea capitalistă — s-au erijat în forță conducătoare, diriguitoare pe planul vieții internaționle, urmărind să modeleze lumea potrivit intereselor și obiectivelor lor. „Războiul rece" și războaiele „calde", parțiale, tendințele de dominare și expansiune, agitarea anticomunismului și crearea unei atmosfere de teamă și neîncredere în interiorul țării, proclamarea necesității de a spori continuu arsenalul nuclear și clasic pentru ca raportul mondial de forțe să poată înclina astfel în favoarea lor, iată elemente însemnate care au contribuit la umflarea bugetelor militare, la accelerarea producției de război, la creșterea influenței militarilor în viața publică, la statornicirea și ascensiunea unei birocrații militaro-etatiste, la maturizarea „complexului militar-industrial", ca trăsătură a capitalismului monopolist de stat.

Într-un recent articol, J. K. Galbraith evoca plastic întreaga situație, sub diversele ei aspecte: „războiul rece, acea atmosferă de teamă și neîncredere în America, a dat apă la moară militarilor [1]). Marile procese de spionaj din anii '40 și '50 au dus la o supraaccentuare a problemelor securității și la neinformarea opiniei publice. Sub acest paravan, cercurile militare au beneficiat de o largă libertate. Totul favoriza militarismul". Și mai departe: „În anii '50, prin războiul «rece», birocrația militară a obținut o poliță în alb — și a făcut uz de ea".

În acest fel a crescut un mecanism vast și complex, militar și industrial, politic și economic, înglobind uriașe mijloace materiale și financiare, potențe

A. OPREA

(Continuare în pag. 15)

■ După cum remarcă R. Hallu în studiul **Réalités africaines et enquêtes budget-consommation,** publicat în revista **ECONOMIE & STATISTIQUE**, aprilie 1970, în țările din „Africa neagră" raritatea surselor de informare stastistică dau o importanță deosebită anchetelor privind bugetele de familie (buget-consum). Folosirea metodelor și conceptelor statistice „clasice" se dovedește a fi însă inoperantă. Ele nu permit să se țină seama de cîteva caracteristici esențiale ale vieții social-economice a populației din această parte a lumii. Astfel, după părerea sa, un element fundamental al economiei africane este locul important, adesea preponderent în producție și în consum, al bunurilor și serviciilor necomercializabile (auto consumul, cadouri în natură, trocul). O altă caracteristică de bază este complexitatea solidarității economice; deciziile privind producția, resursele, consumul sînt luate la mai multe nivele: sat, relații de familie (patriliniară sau matriliniară), concesiune, menaj. Considerat cea mai mică celulă a solidarității economice, menajul este dificil de definit în spațiu și în timp, precum și sub aspectul gradului de autonomie, mai ales în mediul rural.

FIȘE

■ Volumul **Problemi funkționirovaniia bolșih ekonomiceskih sistem** (Probleme ale funcționării macrosistemelor economice), Izd. „Nauka", Moscova, 1969, 384 pag., reunește materialele unei sesiuni ce s-a desfășurat pe această temă la Moscova în octombrie 1967. În studiul „Unele probleme metodologice ale funcționării optime a economiei socialiste ca macrosistem" A. I. Kațenelinboighen, I. V. Ovsienko și E. I. Faerman consideră că funcționarea optimă a economiei socialiste presupune rezolvarea problemei sintezei între relațiile economice dintre complexele subordonate pe diferite trepte ale ierarhiei — relații de producție „verticale" — și dintre complexele nesubordonate, aflate pe același nivel sau pe nivele ierarhice apropiate — relații de producție „orizontale". Legăturile verticale dau cadrul înlăuntrul căruia se realizează corelațiile între complexele economice, dar în procesul realizării planului se manifestă o retroacțiune a relațiilor orizontale asupra celor verticale. Autorii critică faptul că în majoritatea studiilor actuale se manifestă o ruptură între cercetările micro și macroeconomice, îndreptarea atenției fie asupra sistemului planificării și realizării planului pe verticală, fie asupra relațiilor orizontale — „relații de piață". Ei sînt de părere că lipsa unei înțelegeri teoretice a corelației între legăturile pe verticală și între cele pe orizontală duce inevitabil fie la subaprecierea, fie la supraaprecierea atît a principiului centralizării cît și a „mecanismelor de piață".

ȘANTIER ȘTIINȚIFIC

dr. I. MĂRGINEANU

● După cîte știm, desfășurați la Academia de învățămînt social-politic „Ștefan Gheorghiu" o activitate didactică orientată pe problema relațiilor economice internaționale. Cercetarea dv. științifică se înscrie în același cadru ?

— Preocupările de cercetare le-am îmbinat în permanență, cum e și firesc, după părerea mea, cu cele din domeniul muncii didactice. În ceea ce privește orientarea spre o anumită tematică, aș vrea să spun că de mai mulți ani m-am simțit atras de domeniul relațiilor economice internaționale. Ca subiect al lucrării de doctorat am ales relațiile comerciale ale țărilor în curs de dezvoltare cu țările capitaliste avansate. Este o temă care, cu toată vasta literatură pe care a generat-o în ultimii ani, în special peste hotare, oferă încă un cîmp larg de investigare.

● V-ați susținut relativ de curînd teza de doctorat. Ne-ați putea spune ce v-ați propus să arătați în această lucrare ?

— Am pornit la acest studiu fără a avea vreo idee preconcepută. Concluziile urmau să se degaje ulterior din cercetarea unui vast material faptic, oprindu-mă în special asupra evoluției prețurilor și raporturilor de schimb în comerțul țărilor în curs de dezvoltare cu țările capitaliste avansate, precum și asupra problemei schimbului neechivalent caracteristic acestuia. Am încercat o evaluare a pierderilor înregistrate de țările subdezvoltate, folosind o metodologie proprie, de aici rezultînd concluzii, mi se pare, interesante, care nu sînt însă radical deosebite de ale altor cercetători. Sînt anumite nuanțe, cărora personal le atribui o anumită însemnătate teoretică și practică. M-a preocupat, de asemenea, analiza căutărilor unor modalități de ameliorare a poziției ocupate de țările „lumii a treia" în comerțul internațional. Consider că fenomenul neechivalenței schimburilor este mai complex decît apare

„Vina" nu o poartă progresul tehnic, ci răspîndirea inegală...

el în interpretarea unor economiști, fiind generat de cauze profunde și variate, care țin atît de sfera producției, cît și de cea a circulației. De altfel, intenționez să revin în viitorul apropiat asupra acestei probleme.

● Aveți un punct de vedere cu privire la tezele ce s-au confruntat pe această temă în conferințele internaționale ?

— Da. O asemenea problemă este, de pildă, cea a legăturii dintre progresul tehnic și evoluția prețurilor internaționale. Este știut că pătrunderea tot mai puternică a înlocuitorilor sintetici pe piața mondială este însoțită de o tendință de reducere a prețurilor la produsele naturale înlocuite. Acest fenomen a dat naștere la interpretări greșite din partea unor economiști burghezi, care îl explică ca pe un rezultat inevitabil al progresului tehnic. Se pune însă întrebarea : cum se face că progresul tehnic devine generator de avantaje numai pentru unele țări, în timp ce pentru altele este o sursă de dezavantaje ? De ce extinderea — în sine de natură progresistă — a producției de materii prime sintetice în unele țări trebuie în mod obligatoriu să fie dublată de înrăutățirea situației economice a altor țări ? Nu cumva „vina" nu o poartă progresul tehnic ca atare, ci răspîndirea lui inegală în condițiile diviziunii internaționale capitaliste a muncii ? După părerea mea, ofensiva produselor sintetice devine pernicioasă pentru țările subdezvoltate numai pentru că, și în măsura în care, economia lor este subordonată aproape exclusiv producerii și comercializării unuia dintre produsele naturale afectate.

● Din studiul dv. rezultă anumite concluzii cu caracter de politică economică ?

— Printre considerentele cele mai importante care m-au determinat să aleg această temă se află și interesul pe care îl poate prezenta un asemenea studiu pentru investigarea posibilităților de dezvoltare a relațiilor economice externe ale țării noastre. Concluziile care se desprind din analiza marilor fluxuri economice internaționale — dintre care unul îl constituie comerțul țărilor subdezvoltate cu țările capitaliste avansate — nu pot lipsi dintr-un studiu al perspectivelor pe care le are România în viitorul deceniu de a se încadra tot mai intens și mai eficient în circuitul economic mondial.

● Spre ce vă orientați activitatea de cercetare în perspectivă ?

— Cercetarea concretizată în lucrarea de doctorat intenționez să o continui. Totodată, făcînd parte din catedra de economie politică, înțeleg să-mi continui, perfecționînd-o, activitatea de dascăl, în special în sectorul relațiilor economice dintre țările socialiste, domeniu de care mă ocup de mulți ani și pe care nu l-am abandonat. Revenind la întrebarea precedentă, aș preciza că intenționez să-mi îndrept atenția în viitor și spre depistarea unor modalități de dezvoltare a relațiilor economice ale țării noastre cu țările în curs de dezvoltare. E o problemă de perspectivă.

Interviu consemnat de
Marta CARAVAN

CĂRȚI

FUNDAMENTAREA ȘTIINȚIFICĂ A DECIZIILOR ECONOMICE

NUMELE economistului polonez Oskar Lange a depășit de mult hotarele țării sale, opera sa științifică fiind legată de cele mai noi direcții ale gîndirii economice contemporane, îndeosebi, de tendința de matematizare a științei economice. Cunoscuta sa „Introducere în econometrie", inițiază pe cititor într-un domeniu considerat inaccesibil fără cunoștințe temeinice de matematică. Lui Oskar Lange îi revine și meritul elaborării primului volum de cibernetică economică, apărut și în traducere românească. Menționăm, de asemenea și tratatul său de economie politică — din nefericire rămas neterminat. Originalitatea concepției lui Oskar Lange a ridicat nenumărate obiecții și a generat o seamă de controverse. Este posibil ca nu toate ideile sale să fie verificate de realitatea economică, dar este incontestabil că ele au contribuit și contribuie la dezvoltarea științei economice contemporane, stimulînd abordarea creatoare a studiului fenomenelor economice.

OSKAR LANGE a acordat un rol deosebit de important aplicării programării matematice în economie, apreciind marile potențe ale acestui nou capitol al matematicii în vederea determinării optimului economic. Rod al acestor preocupări, lucrarea sa **Decizii optime**, cu subtitlul Bazele programării *), recent apărut în limba română, este menită să ofere specialiștilor din țara noastră o înțelegere mai profundă a esenței programării matematice și să intensifice ritmul de aplicare a acestei metode în diverse domenii ale economiei noastre naționale, în vederea optimizării deciziilor.

Pentru O. Lange, teoria programării nu reprezintă un capitol al economiei politice sau matematicii, ci o parte din **praxeologie** — știința despre activitatea rațională. O asemenea optică permite situarea teoriei programării dincolo de limitele economiei și matematicii și îi conferă o sferă vastă de aplicabilitate, ceea ce, de altfel, este confirmat și de penetrația sa masivă în gama diversificată a cercetărilor operaționale. Oskar Lange face distincție între **teoria programării și cercetarea operațională** : evident că aceste două noțiuni nu coincid, dar ele se interferează într-o seamă de puncte, avînd numeroase domenii comune.

Obiectul de bază al lucrării lui Lange este facilitarea determinării optimului economic. Programarea matematică nu este singura metodă matematică elaborată pentru cuantificarea optimului economic, dar, în stadiul actual al științei, ea reprezintă metoda „optimă" de optimizare a economiei.

În literatura mondială există numeroase cărți de programare matematică, dar sînt puține lucrări de acest gen **scrise de economiști pentru uzul economiștilor.** În aceasta constă meritul primordial al lucrării lui O. Lange : ea este pe înțelesul economiștilor care au cunoștințe medii de matematică. Această accesibilitate nu implică de loc o diminuare a valorii științifice a conținutului. Ea lărgește cîmpul de aplicabilitate a modelelor economico-matematice la toate nivelurile de decizie.

Pentru conducerea unei economii moderne, asigurarea unui grad ridicat de optimalitate a deciziilor reprezintă condiția de bază a unui ritm înalt de creștere economică. Fără a nega rolul intuiției în activitatea decizională, ar însemna un risc prea mare a nu recurge la facilitățile oferite de tehnica electronică de calcul. A stăpîni această tehnică modernă presupune, în primul rînd, a cunoaște **alfabetul** ei și anume, modelele economico-matematice pe care ea poate să le rezolve. Lucrarea lui O. Lange introduce pe economist în domeniul economiei matematice, mai exact, în capitolul teoriei optimului economic și îi deschide orizonturile unei abordări a deciziilor economice printr-o prismă care, mai înainte, fie că îi era necunoscută, fie că o considera non-aplicabilă.

Problematica lucrării urmărește atît expunerea principiilor generale ale teoriei programării, cît și rezolvarea practică a problemelor de programare, ceea ce se reflectă în structura cărții.

PE DEPLIN justificat, un mare spațiu din lucrare se acordă unei probleme care nu și-a găsit soluția definitivă în economia matematică contemporană : **programarea în condiții de incertitudine.** Există diverse procedee de interpretare, formulare și rezolvare a problemei de programare în condiții de incertitudine sau risc. Termenul „incertitudine" este deobicei utilizat în cazurile în care pentru cercetarea fenomenului respectiv nu este posibil să se aplice calculele probabilităților ; dacă există o asemenea posibilitate, atunci este mai corect să se utilizeze termenul „risc". Incertitudinea intervine la planificarea producției, în problema de aprovizionare și stocuri, la exploatarea unor resurse naturale, în domeniul comerțului exterior etc. ; deși în economia planificată a socialismului sfera de acțiune a acestei noțiuni este mai restrînsă decît în economia capitalistă, ea nu poate fi ignorată. Dacă mai era nevoie de vreo confirmare, recentele inundații din țara noastră au relevat necesitatea introducerii elementelor „risc" și în planificarea economiei socialiste, îndeosebi acolo unde intervin factorii naturali.

În cadrul teoriei neoclasice a riscului — ale cărei elemente au fost elaborate de A. Marshall și dezvoltate ulterior de către A. Pigou — se consideră că, pentru un profit scontat mai mare, întreprinzătorul este gata să accepte un risc mai mare ; cu alte cuvinte, există un „preț" corespunzător unei anumite aversiuni pentru risc. Faptul stabilit pe cale intuitiv-empirică, după care, dacă riscul crește, „prețul" asumării acestui risc crește și mai rapid, a fost denumit **legea prețului crescînd al riscului.**

Teoria neoclasică a riscului introduce în analiză un factor subiectiv, prin formularea unei funcții de preferință, care pune în dependență alegerea programului de cheltuielile de producție și de un anumit risc ; această teorie implică o anumită sporire a riscului admisibil. Pentru a se remedia această carență a teoriei riscului s-a propus o altă formulare a problemei de programare a producției în condiții de incertitudine, prin introducerea limitei superioare a riscului admisibil sub forma unei condiții de echilibru. Formularea „de echilibru" nu implică ipoteza cu privire la existența unei anumite funcții de preferință (adică a unui anumit raport de substituție între cheltuieli și risc), ipoteză dificil de verificat pe cale empirică, ci este fundamentată pe o premisă de natură practică, și anume, că la întocmirea unui program de producție nu este recomandabil să se depășească o anumită limită a riscului. Oskar Lange este de părere că nu este necesar să se recurgă la ipotezele funcției de preferință, ci este suficient să se introducă o condiție care stabilește „limita superioară" a riscului apariției deficitului la produsul respectiv sub forma dispersiei, sau să se determine limita superioară a probabilității apariției deficitului.

Ultimul procedeu îl conduce pe O. Lange la abordarea **metodei probabilităților marginale,** descrisă de econometricianul francez J. Lesourne. Aplicarea acestei metode este însă condiționată de cunoașterea funcției de probabilitate a apariției deficitului, astfel că Lange prezintă o metodă de construire a unei asemenea funcții. Totuși, aplicarea în practică a metodei este destul de complicată.

Pentru rezolvarea pe o treaptă superioară a problemei optimizării deciziilor în condiții de incertitudine, O. Lange pledează pentru o aplicare extensivă a programării dinamice. O condiție necesară a rezolvării acestui tip de probleme este cunoașterea repartiției probabilității variabilelor aleatoare care apar în această problemă. Această programare poartă denumirea de **programare probabilistică** sau **statistică.** De obicei, se utilizează termenul programare probabilistică în cazul în care se cunoaște repartiția probabilității variabilei aleatoare care apare în problemă ; dacă această repartiție este necunoscută, dar ea trebuie estimată într-un anumit mod, programarea este denumită statistică.

În practica economică apar însă și modelele de programare dinamică în care distribuția probabilității variabilelor aleatoare este necunoscută, sau modelele caracterizate prin fenomene nerepetabile sau care se repetă de un număr mic de ori ; în asemenea cazuri, legea statistică a numerelor mari nu mai poate fi aplicată. Pentru rezolvarea unor probleme de asemenea tip a fost necesară elaborarea unor metode de **programare în condiții de totală incertitudine.** Programarea în condiții de totală incertitudine se bazează pe o nouă ramură a matematicii numită **teoria jocurilor strategice.**

Dat fiind stadiul relativ incipient al aplicării teoriei jocurilor strategice în problemele economiei planificate a socialismului, acest capitol al lucrării lui O. Lange este menit să contribuie la atenuarea rezervelor în privința potențelor metodei respective în condițiile specifice ale socialismului, unde este mai limitată situația de totală incertitudine în domeniul evoluției proceselor economice. In orice caz, „jocul omului contra naturii" nu poate fi negat nici în economia socialistă.

DEȘI EDIȚIA românească a lucrării lui O. Lange a apărut nu de mult volumul este de negăsit în librării. Epuizarea într-un termen scurt a unei cărți economice este un fapt îmbucurător, dovedind interesul unor cercuri largi de cititori pentru o lucrare de mare valoare științifică. Este totuși regretabil că volumul nu se mai găsește pe piață. Pe marginea acestui fapt ne vom permite a face cîteva observații în legătură cu tirajul cărților economice.

Nu cunoaștem tirajul editorial al lucrării lui Lange, dar este probabil că nu depășește 3 000 de exemplare, norma maximă la care editurile îndrăznesc să lanseze o carte economică. Evident că sînt cărți economice care sînt stocate în depozite, fie din lipsa de interes pentru tema tratată sau nivelul tratării, fie din pricina unei defectuoase difuzări a cărții și a popularizării ei. Există însă în prezent o mare cerință pentru o anumită categorie de cărți economice : **lucrările de economie matematică,** pe care editurile nu se preocupă să o satisfacă în măsura necesară. Poate că ar fi nimerit, credem, ca redacția revistei „Viața economică" să efectueze o anchetă de opinie asupra tirajelor cărții economice în etapa actuală...

dr. M. HOROWITZ

Institutul de cercetări economice

---

*) **Oskar Lange,** Decizii optime, Bazele programării. Editura științifică, București, 1970, 318 pag.

FIŞE

■ Sub titlul **Congiuntura U.S.A.: L' ottimismo ufficiale non convince** (Conjunctura S.U.A.: optimismul oficial nu e convingător), săptămînalul **MONDO ECONOMICO** nr. 19/1970 aminteşte profeţiile funebre de la începutul lunii mai ale lui John Kenneth Gallbraith, care a reaccentuat diagnosticul său alarmant de anul trecut cînd a prevestit resuscitarea fantasmelor din 1929—1933. „Chiar dacă am vrea să le refuzăm orice credit, scrie revista, nu există nici un dubiu că indispoziţiile gigantului american rămîn refractare îngrijirilor de care dispune administraţia". Problematica conjuncturii americane din ultimele luni este foarte complexă. Lucrurile par „a nu merge bine", în orice caz nu aşa cum s-a prevăzut, iar manevrele între inflaţie şi recesiune se arată dificile. Între timp au apărut fapte noi. Şomajul a atins în aprilie 4,8% din populaţia activă, adică aproape 4 milioane oameni, cifra record din ultimii 5 ani şi considerată „politiceşte critică". Pe de altă parte, în timpul scurs nu s-a profilat nici un semn de evoluţie pozitivă şi recesiunea pare a deveni o realitate. Consilierii de la Council of Economic Advisers admit pe faţă persistenţa unei presiuni inflaţioniste şi nu prevăd şanse eficiente de a o combate. Raportul lui First National City Bank consemnează coborîrea activităţii economice sub nivelul previziunilor oficiale, prevenind că dacă Administraţia, negînd recesiunea, va lua drumul acţiunilor expansioniste, atunci nu se va putea opri traiectoria ascendentă a preţurilor.

■ După părerea lui G. Mavridorakis, exprimată în studiul **La pénetration fiscale dans la comptabilité des amortissements,** publicat în **REVUE FRANÇAISE DE COMPTABILITÉ,** mai 1970, intervenţiile multiple ale legiuitorului şi administraţiei fiscale în gestiunea întreprinderilor, deşi făcute în majoritatea cazurilor într-un scop „lăudabil" din punctul de vedere al patronatului — măsuri de degrevare fiscală, de încurajare a investiţiilor etc. — au consecinţe negative pe planul reflectării exacte a realităţii **în contabilitate.** Cel mai bine se observă aceste consecinţe, după părerea autorului, în domeniul amortismentelor, unde, pe lîngă amortismentul considerat normal, se pot distinge aşanumitele „amortismente speciale", „amortismente excepţionale" etc., pe care „legiuitorul le-a autorizat în scopul foarte precis de a incita, a încuraja sau a dezvolta cutare sau cutare formă de investiţii" şi a căror caracteristică comună „este că nu au nici o semnificaţie economică", reprezentînd în fond adevărate cadouri acordate întreprinderilor. Pornind de la necesitatea ca evidenţa să furnizeze situaţii în care să se reflecte adevărul, autorul propune să se redea amortismentului caracterul său economic prin menţinerea măsurilor fiscale de încurajare a investiţiilor socotite ca absolut necesare, dar prin realizarea lor pe căi directe.

■ Studiul **Sources of Instability in the International Accounts** (Surse de instabilitate ale conturilor internaţionale), publicat în revista WELTWIRTSCHAFTLICHES ARCHIV (col. 104, nr. 1, 1970) şi semnat de H. R. Heller, încearcă să lanseze un nou punct de vedere în ceea ce priveşte rezolvarea actualelor probleme monetare ale lumii capitaliste. Autorul susţine că măsurile de pînă acum îndreptate spre îmbunătăţirea balanţelor de plăţi au fost greşit concepute. Anume, spune Heller, ele nu au avut în vedere decît ameliorarea globală a balanţei de plăţi fără a ţine seama de fiecare post al acesteia luat în parte. Politica preconizată de autorul studiului ar urma să asigure, dacă nu echilibrarea fiecărui post în parte, cel puţin stabilitatea acestuia şi eliminarea fluctuaţiilor. Aceasta, îşi exprimă el convingerea, va aduce o deosebită contribuţie la eliminarea dezechilibrului conturilor internaţionale. Din punct de vedere teoretic, spune el, în faţa economiştilor se ridică sarcina de a-şi extinde cercetările asupra tuturor posturilor balanţei de plăţi şi să nu se mai rezume la balanţa comerţului exterior aşa cum au procedat pînă în prezent.

■ Teoria occidentală a creşterii economice nu a putut să dea un răspuns satisfăcător la problemele actuale ale capitalismului monopolist de stat. În consecinţă, literatura economică occidentală este tot mai frecvent preocupată de a găsi o nouă orientare. Această preocupare se reflectă şi în studiul lui Philippe Herzog **Éléments pour une critique des théories de la croissance** (Elemente pentru o critică a teoriilor creşterii) publicat în revista franceză **REVUE ÉCONOMIQUE** nr. 2/1970. Fără a se pretinde fidel marxismului, autorul confruntă teoriile contemporane ale creşterii economice cu teoria marxistă a dezvoltării modului de producţie capitalist şi susţine că lucrările non-marxiste se caracterizează prin **anistoricitate şi utilizare de modele.** Nici structurile economice, nici subiectele practicii economice ca şi comportarea lor, nici procesele economice, nu sînt identificate sub formele istorice specifice capitalismului; astfel, explicaţiile fenomenelor fundamentale ale profitului, ale creşterii economice şi ale instabilităţii economiei capitaliste, sînt căutate separat, pornind de la un corp de ipoteze particulare asupra „comportamentului" agenţilor economici, care variază de la un model la altul.

■ Claude Lappière, autor al unei binecunoscute lucrări asupra muncii, publică în nr. 5/1970 al revistei **MANAGEMENT FRANCE,** un studiu intitulat **L'évaluation des emplois** (Evaluarea funcţiilor) în care arată că ţinînd cont de mutaţiile intervenite în sarcinile de muncă (scăderea ponderii efortului fizic, creşterea consumului nervos, diluarea responsabilităţilor individuale etc.), cercetătorii încearcă să perfecţioneze tehnicile de evaluare potrivit unor principii noi, inspirate din teoria modernă a comunicaţiei şi a sistemului om-maşină. Activitatea profesională este concepută ca fiind elaborarea unei serii de răspunsuri la anumite semnale, efortul necesar fiind cu atît mai mare cu cît informaţiile furnizate sînt mai complexe şi mai neprevăzute. Actul profesional propriu-zis constituie deci un răspuns la informaţiile primite şi această legătură între semnal şi răspuns declanşează funcţia de luare a deciziei. Ca urmare, metodele de evaluare se vor bizui nu numai pe criteriile folosite în sistemele clasice (responsabilităţi, eforturi fizice, condiţii de muncă), ci şi pe luarea în considerare a unor factori mai specifici, senzoriali şi intelectuali, măsurînd dificultatea sarcinii la nivelul de primire a informaţiei şi luare a deciziei (intensitatea, caracterul mai mult sau mai puţin, aleatoriu, gradul de abstractizare a informaţiei etc.).

■ Contrar unei păreri ce se generalizase acum cîţiva ani, după care posibilităţile ordinatoarelor sînt în continuă dezvoltare, şi aceasta în dauna omului, P. Davous insistă, în articolul **Ouelles sont les limites de l'ordinateur** (Care sînt limitele unui calculator electronic) din **ENTREPRISE** nr. 769/1970, asupra limitelor pe care le prezintă ordinatoarele pînă în prezent, cum şi asupra perspectivelor de depăşire a acestor limite. După părerea autorului, de peste 20 de ani, deşi au apărut mai multe generaţii de calculatoare, **structura** lor nu a suferit modificări esenţiale de unde şi o primă limită: spre deosebire de creierul omenesc, actualele calculatoare nu pot stabili o tratare paralelă, adică o asociaţie intimă între memorarea diferitelor date. Aceasta este în fond sarcina ce stă în faţa constructorilor de ordinatoare şi calitatea pe care se aşteaptă să o capete noua generaţie. O altă limită, de care vorbeşte autorul, este de ordin tehnic şi se referă la viteza de transmitere a informaţiei în comparaţie cu viteza luminii. Sporirea acestei viteze este direct invers proporţională cu gabaritul ordinatorului. Pe măsura reducerii mărimii calculatorului are loc miniaturizarea circuitelor şi a tuturor componentelor, ceea ce duce la reducerea distanţelor dintre ele şi de aci sporirea vitezei de transmitere şi prelucrare a informaţiei .

O IPOSTAZĂ ESENŢIALĂ A CAPITALISMULUI

(Urmare din pag. 13)

politice, economice, militare, ştiinţifice sau propagandistice.

Nu e lipsit de interes să amintim că unii teoreticieni, oameni politici, publicişti burghezi au emis păreri care nu numai că minimalizează rolul „complexului", dar şi disimulează conţinutul său de clasă. Potrivit acestora, el ar îngloba pînă şi pe negustorul, proprietarul de restaurant şi frizerul care obţin venituri de pe urma unei tabere militare sau a unei baze aeriene apropiate [2]). În realitate, complexul are un conţinut care-l caracterizează ca o îngemănare de interese, ale vîrfurilor burgheziei monopoliste, proprietare sau coproprietare ale unor mari (uneori uriaşe) companii industriale, cu cele ale tehnocraţilor civili sau militari din guvern, ale unor cercuri politice. Giganţi industriali, cu capital de peste un miliard de dolari, s-au concentrat în jurul Pentagonului. S-a cimentat o deplină comunitate de interese între militarii — care au un rol important în comenzile guvernului — şi marile firme contractante. Are loc un continuu transfer de personal între acest for statal şi industria de război. De regulă, după o vreme, militarii legaţi de industria de război se retrag din armată şi devin salariaţi — nu o dată în posturi de răspundere — ai companiilor respective. Legături strînse se statornicesc între vîrfuri ale capitalului monopolist şi deputaţi şi senatori.

Succint, în cifre, lucrurile se prezintă astfel: S.U.A. cheltuiau în 1969 pentru scopuri militare aproape atît cît pentru toate sferele civile laolaltă. Un număr de 22 000 de firme, dintre care peste o sută fac parte dintre „vîrfurile" industriale, lucrează exclusiv, cu precădere sau parţial pentru înarmare. Mai bine de 200 de senatori şi deputaţi întreţin legături strînse cu industria de război, iar peste 2 000 de foşti ofiţeri superiori lucrează pentru 95 mari firme de armament. Pe drept cuvînt se afirmă de către unii comentatori că ceea ce este numit acum, printr-un consens general, „complex militar-industrial", reprezintă un sistem masiv şi complicat, aflat jumătate înăuntrul şi jumătate în afara guvernului [3]). Descriindu-i structura ramificată, unii autori consideră că în afara celor două componente principale — Pentagonul şi industria de apărare — fac parte din „complex" şi agenţii de informaţii, asociaţii de funcţionari ai afacerilor externe, „care împrumută o strălucire civilă sau diplomatică poziţiilor de politică externă ce servesc nevoilor Pentagonului, organizaţii de „apărare", ca bunăoară „Institutul pentru analiza apărării" ş.a.m.d. Devine astfel clar că prin structură, conţinut, funcţionalitate, complexul se defineşte ca una din componentele importante ale mecanismului capitalismului monopolist de stat din S.U.A.

Dimensiuni social-politice

LA UN SFERT DE SECOL de la terminarea războiului, „complexul" reprezintă un element important al societăţii americane, imprimînd trăsături specifice întregului eşafodaj al relaţiilor sociale. El îşi pune amprenta asupra vieţii economice, politice, culturale, influenţează mentalităţi, determină comportamente. Este cunoscut şi des citat avertismentul dat de fostul preşedinte al S.U.A. — Eisenhower, cu privire la primejdiile pe care le atrage după sine dezvoltarea „complexului militar industrial". De atunci, asemenea avertismente, semnale de alarmă, provenind de la personalităţi ale vieţii politice americane, s-au înmulţit.

Astăzi apare o bogată literatură, se poartă largi dezbateri în jurul rolului şi activităţii „complexului", cristalizîndu-se în acest sens interesante opinii, care caracterizează influenţele multiple pe care le exercită acesta. Mulţi consideră că dezvoltarea complexului împiedică diversificarea industriei, economiei. Sporirea ingerinţelor sale în diferite compartimente naşte vii îngrijorări în rîndurile opiniei publice. Ea consideră că doctrina pe care se sprijină, acţiunile pe care le întreprinde sau le determină „complexul", constituie o primejdie crescîndă chiar pentru acele drepturi şi libertăţi circumscrise de democraţia burgheză [4]), că el reprezintă o piedică în calea unor măsuri ce vizează îmbunătăţiri pe plan economic sau social. Sînt apreciate ca alarmante intervenţiile „complexului" în sistemul de învăţămînt şi cercetare. S-a aflat, bunăoară, că mari instituţii universitare, ca Institutul Tehnologic din Massachussetts şi Universitatea „John Hopkins" au încheiat contracte cu Pentagonul, că Universitatea din California administrează fonduri importante pe care le foloseşte pentru cercetări şi experimente în domeniul rachetelor. Fiecare aspect al vieţii publice, de la politică şi pînă la învăţămînt, de la cercetare şi pînă la programe ale cinematografelor şi televiziunii, poartă într-un fel sau altul, într-o măsură sau alta, amprenta „complexului".

Caracterul specific al acestei structuri industriale-militare-etatiste, interesele şi concepţiile ce-i diriguiesc acţiunile, îşi pun pecetea şi asupra politicii externe, determinînd nu o dată preeminenţa soluţiilor de forţă, a acţiunilor cu caracter militar asupra celor politice, Activitatea directă sau indirectă a „complexului" în afara graniţelor S.U.A. este de natură să provoace şi să întreţină încordare, focare de conflict, primejdii de război, să determine măsuri potrivnice aspiraţiilor de libertate şi pace.

Acţiunile „birocraţiei" civile şi militare, publice şi private, ţinînd de marile companii sau de guvern, sînt determinate de aprecierea realităţii potrivit unui sistem propriu de valori, de modelarea realităţii, în funcţie de un şir de „adevăruri birocratice", cum le numeşte J. K. Galbraith.

Pivotul, nucleul în jurul căruia gravitează judecăţile de valoare ca şi acţiunile este anticomunismul. Şi aceasta nu înseamnă doar încercarea de a demonstra existenţa unei iminente primejdii, din partea ţărilor socialiste; nu o dată a fost apreciat drept „complot comunist" tot ceea ce nu concordă sau este împotriva intereselor monopolurilor militariste, a marei birocraţii militare sau civile nord-americane, tot ceea ce încearcă să schimbe rînduieli pe care aceasta le consideră ca fiind unicele juste şi valabile. În mod logic, o asemenea doctrină determină intervenţii brutale în treburile interne ale altor ţări, mergînd pînă la ocuparea militară, susţinerea unor regimuri politice din cele mai conservatoare, mai reacţionare, dar fidele intereselor imperialismului S.U.A. „Liberalii din generaţia mea — scrie acelaşi J. K. Galbraith într-un articol în care pledează pentru naţionalizarea marilor firme cu caracter militar — au văzut angajamentul încăpăţînat al «establishment»-ului militar şi al slujitorilor săi diplomatici faţă de aventura nereuşită din Vietnam, faţă de cursa rachetelor antirachetă, faţă de mitologia complotului comunist mondial". Asemenea „angajamente", continuă el, au dus la aventurile militare americane pe diferite meridiane ale lumii în ultimul deceniu, rezultatele fiind însă cu totul opuse celor scontate de către „complexul militar-industrial".

---

1. J. K. Galbraith: „Cine îi va opri pe militari"? în **Der Spiegel** din 29.IX.1969.

2. Murray Weidenbaum: „Sectorul public modern". Lucrare citată de **International Herald Tribune,** 20.XI.1969.

3. Richard Kaufman: „Trebuie să luptăm împotriva influenţei nejustificate a complexului militar-industrial". The New York Times, 22.VI.1969; vezi şi „Der Spiegel" din 29.IX.1969.

4. Gery Henderson, în articolul „Implicaţii adînci ale creşterii influenţei complexului militar-industrial al S.U.A." (The Cristian Science Monitor, 21.III.1969) consideră că opinia publică poate deveni dependentă de interceptările, urmăririle, spionările efectuate de mari agenţii de informaţii legate de „complex"; însuşi sistemul de conducere în stat ar putea suferi schimbări importante.

ECONOMIE MONDIALĂ

ÎNTRE „ÎN SFÎRŞIT!“ ŞI „PREA TÎRZIU!“

FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG încearcă să definească prin alternarea exclamaţiilor menţionate în titlul articolului de faţă sentimentele contrarii cu care au fost întîmpinate în R.F.G. măsurile antiinflaţioniste hotărîte de guvern la 9 iulie. De fapt, măsuri pentru „frînarea conjuncturii“ fuseseră luate şi mai înainte. Unele chiar la începutul anului. În iunie, cu prilejul discuţiilor în Bundestag referitoare la „bugetul cancelariei“, se menţionase „îngheţarea“ unor credite în valoare de 1,6 miliarde de mărci şi anularea unor cheltuieli publice în sumă de 400 milioane. În martie, fusese ridicată rata scontului. Spirala preţurilor a continuat însă să urce într-un ritm care depăşea toate prevederile. La începutul lunii iulie, Banca Federală decisese să majoreze cu 15% nivelul minim al rezervelor pe care băncile vest-germane sînt obligate să le păstreze în seifurile institutului de emisiune. Această majorare scotea din circulaţie lichidităţi în valoare de 2,7 miliarde de mărci. Însă presiunea nu scădea. Motoarele economiei continuau nestînjenit să se ambaleze. Ca lichidităţi blocate, cifrele nu reprezentau decît un procent neînsemnat faţă de fondurile pe care băncile au putut să le repatrieze în scurt timp din străinătate, pentru a subveni cererilor de credit ale clienţilor. În numai cîteva zile, s-au înregistrat intrări în R.F.G. de patru miliarde de mărci. În luna mai, balanţa externă de plăţi a ţării fusese excedentară cu 1,1 miliarde — de două ori cît în aprilie — iar în primele cinci luni ale anului, luate împreună, excedentul reprezenta suma de 2,7 miliarde de mărci. În pofida operaţiei de revalorizare a mărcii din octombrie 1969, care ar fi trebuit să tempereze elanurile exportului, vînzările externe crescuseră cu 12%. Robinetele creditului nu s-au dovedit instrumente eficiente în încercările de încetinire a aparatului de producţie. Opoziţia creştin-democrată cerea guvernului să recurgă la pîrghiile fiscale.

Într-o amplă dezbatere care avusese loc în Bundestag la începutul lunii iunie, răspunzînd criticilor de tot felul, ministrul economiei trecea în revistă în faţa deputaţilor o situaţie care nu se prezenta în chip dezavantajos. În ultimii trei ani, sublinia Karl Schiller, R.F.G. trăieşte „cel mai mare boom economic pe care l-a cunoscut vreodată“. Iar şirul de fapte pe care-l evoca ministrul, aveau o elocvenţă greu de contestat. Produsul naţional urma să crească, în 1970 în termeni reali, cu încă 6%. Investiţiile, cu 8,5%. La sfîrşitul lui 1969, rezervele monetare ale ţării urcaseră cu trei miliarde mărci, atingînd un total de 30,3 miliarde. Carnetele de comenzi ale industriilor erau suprasolicitate. Numărul locurilor vacante în cîmpul muncii era de 835 000. Şomajul scăzuse pînă la o rată de 0,6%. În februarie, cifra de afaceri o depăşise cu 19% pe aceea din aceeaşi lună a anului 1969. „În situaţia actuală, spunea Karl Schiller — încă greu de apreciat în ansamblul ei — nu este recomandabil ca în scopul frînării conjuncturii să se facă apel la armele cele mai ascuţite“.

Cînd la începutul lunii iulie autorităţile au recurs iar la măsuri de ordin monetar, situaţia marcase o evoluţie nouă, mai pronunţată. În iunie, majorările consimţite de patroni în domeniul salariilor atinseseră în medie un nivel de 13,5%. De altfel, încă din aprilie, Institutul vest-german al industriei anunţase că în comparaţie cu aceeaşi lună a anului 1969, nivelul salariilor era superior cu 16,2%. Carnetele de comenzi au continuat să se încarce. După cifrele publicate de serviciile guvernamentale, comenzile pe cinci luni în industria producătoare de bunuri de investiţie sporiseră cu 15%. În prezent, cererea internă de bunuri de investiţie şi de construcţii industriale depăşeşte cu mult oferta. Experţii atrag atenţia că nivelul comenzilor surclasează recordul înregistrat în cursul celor două perioade de „boom“ din anii 1961 şi 1965, după care, însă, a urmat „recesiunea“.

Nici o modificare a conjuncturii nu rezultă din ultimele cifre ale producţiei. În luna mai anul acesta, ea crescuse, faţă de mai anul trecut, cu 11%. Numărul muncitorilor străini în R.F.G. este astăzi de aproape două milioane.

În ceea ce priveşte preţurile, cursa lor accelerată a depăşit orariile controlabile. În sectorul bunurilor de echipament ele au urcat din mai 1969 pînă în mai 1970, potrivit datelor Ministerului Economiei, cu 10%. În sectorul construcţiilor industriale, au crescut în primul trimestru al acestui an, faţă de acelaşi trimestru al anului 1969, cu 14,8%. Influenţa asupra preţurilor de pe piaţa bunurilor de consum n-a întîrziat să se manifeste.

NOUL PROGRAM de măsuri, pe care unii în R.F.G. l-au salutat cu exclamaţia de „În sfîrşit!“ este, în însăşi definiţia lui Karl Schiller, ministrul economiei, „o deplasare a accentelor de la politica cheltuielilor, la politica impozitelor“. De fapt, el se sprijină pe „Legea de stabilizare a conjuncturii“ adoptată încă sub guvernul „marii coaliţii“ de sub preşedinţia fostului cancelar Kiessinger. Această lege dă dreptul guvernului de a ridica „în caz de necesitate“ impozitele pe venitul particularilor şi societăţilor cu 10% şi de a suspenda pe timp de un an reducerile fiscale acordate întreprinderilor în scopul promovării investiţiilor. Lucru care s-a şi făcut. Se subliniază însă că măsurile au un caracter temporar. Sumele provenite din această „suprataxă conjuncturală“ de 10% sînt rambursabile. Ea va intra în funcţiune la sfîrşitul acestei luni şi va fi menţinută în vigoare pînă la începutul lunii iulie 1971. Restituirea sumelor este prevăzută pentru cel mai tîrziu la data de 31 martie 1973. Dacă conjunctura o va permite, guvernul va putea să reducă procentul de 10% al impozitului înainte chiar de iulie 1971. Potrivit unor calcule preliminare, ansamblul de măsuri va determina o reducere a cheltuielilor cu 5,2 miliarde de mărci (banii urmînd să fie depuşi într-un cont blocat la Banca Federală), iar suspendarea temporară a reducerilor fiscale pentru întreprinderi, o amînare de investiţii, pînă la finele lui ianuarie 1971, în valoare de 4 miliarde de mărci.

Mai sînt cuprinse în programul de stabilizare şi alte prevederi. Controversele pasionate care au loc în opinia publică se referă şi la suspendarea pe termen nedefinit a înlesnirilor fiscale făgăduite anterior salariaţilor. Comentarii în presa Republicii Federale a Germaniei lasă să se înţeleagă că, de fapt, autorităţile n-ar fi fost niciodată împotriva folosirii mijloacelor fiscale, dar partidul social-democrat, din fruntea actualului cabinet, luase angajamente precise faţă de muncitori şi funcţionari în cursul campaniei electorale de anul trecut. Le-a fost promisă acestora dublarea cotei neimpozabile din veniturile din salarii. Un proiect de lege în acest sens fusese, de altfel, supus Bundestagului anterior, dar ulterior a fost retras.

Programul este însoţit şi de mai multe apeluri: către ministere, acestea fiind solicitate să practice o politică prudentă a cheltuielilor publice; către întreprinderi şi sindicate pentru a le cere „moderaţie“ şi sprijin pentru menţinerea preţurilor şi salariilor; către Banca Federală, ca aceasta să revină, de îndată ce măsurile îşi vor manifesta efectul de frînare, asupra politicii sale de dobînzi ridicate şi a restricţiilor de credit. De altfel Banca Federală n-a aşteptat mult. La 15 iulie ea a decis reducerea scontului de la 7,5% la 7%. Măsura, precipitată, pare să urmărească descurajarea noilor capitaluri care tind să se plaseze în R.F.G. Cu alte cuvinte să stăvilească „importul inflaţiei“.

N-A VENIT „PREA TÎRZIU“? întreabă alţi economişti vest-germani, referindu-se la program. Desigur, măsurile îşi vor exercita influenţa lor. Dar cînd? E greu să se prevadă că valul urcării preţurilor ar putea să scadă pînă în toamnă, scrie „Frankfurter Allgemeine Zeitung“. Prin plata anticipată a impozitelor, puterea de cumpărare va fi desigur resorbită, dar nu este improbabil ca, ţinînd seama de creşterea continuă a preţurilor, consumatorii să recurgă masiv la carnetele lor de economii. În ceea ce priveşte comenzile de maşini, acestea sînt angajate pe şase luni. În „Financial Times“ citim, reproduse, declaraţiile a două dintre cele mai puternice grupuri industriale ale R.F.G.: „Siemens“ şi „Krupp“. În ele, această ipoteză se confirmă. „Măsurile cu privire la reducerea investiţiilor nu vor avea vreun efect asupră-ne, spun firmele, deoarece cheltuielile noastre sînt angajate cu multe luni în urmă“. Ceea ce nu le împiedică să-şi exprime totuşi îngrijorarea cu privire la perspectivele investiţiilor în viitor. Fostul cancelar Erhard, membru al opoziţiei creştin-democrate, e adevărat, vorbeşte chiar despre „primejdia unei veritabile şi inevitabile recesiuni“.

Nu este pentru prima dată cînd experienţa economiei ţărilor occidentale face ca aceasta să acuze teama de stagnare în plină perioadă de „boom“. Ziarul „Die Welt“, reproducînd declaraţiile ministrului economiei, Schiller, scrie că şi acesta recunoaşte necesitatea de a se veghea ca într-o fază mai înaintată a actualului program de stabilizare „să nu se depăşească limitele“. Excedentul comerţului exterior, avertizează obsedat de acelaşi spectru ziarul „Frankfurter Allgemeine“, „nu este o garanţie pentru eternitate“ şi el consiliază să nu se dea curs cererilor de majorare a salariilor. „Puterea de competitivitate a mărfurilor noastre, scrie ziarul, s-ar putea găsi ameninţată“.

Dacă reprezentanţii patronatului au protestat împotriva suspendării măsurilor în vigoare privitoare la degrevarea fiscală a investiţiilor, sindicatele muncitorilor, în ce le priveşte, au reclamat măsuri drastice pentru a se zăgăzui scumpirea chiriilor şi specula funciară. Cu acestea, tabloul reacţiilor, desigur, încă nu se află completat. Ziarele îşi amintesc de grevele din septembrie anul trecut şi, probabil, nu fără temei, observă că e greu să se conteze pe o „acţiune concertată“ a salariaţilor şi patronilor.

HOTĂRÎRILE de la 9 iulie coincid cu un Memorandum redactat de Comisia Comunităţii Economice Europene, care urma să fie supus examinării miniştrilor de finanţe ai ţărilor comunitare la 20 iulie. Din capul locului, Memorandumul constată că este dificil să se conteze azi pe o ameliorare rapidă a climatului economic şi financiar. El atrage atenţia asupra influenţei defavorabile pe care o are asupra economiei diferitelor ţări apusene deficitul cronic al balanţei de plăţi americane. Se apreciază că şi în viitor, acesta va continua să creeze lichidităţi noi, internaţionale, şi că incertitudinea care stăruie de atîta vreme pe pieţele financiare şi monetare occidentale ar putea spori. Memorandumul face referiri speciale la situaţia din R.F.G., dar semnalează că, de fapt, în niciuna din ţările Pieţei Comune nu a putut fi stăvilită creşterea preţurilor. După analiza Comisiei, tendinţa de urcare va continua. După ce recomandase anterior să nu se procedeze la modificarea politicii conjuncturale şi să nu fie încetinită expansiunea, Comisia recomandă acum „diversificarea eforturilor de stabilizare“. Fără a se renunţa la restricţiile de credit ca mijloc de a stăvili „supraîncălzirea“ se spune, accentul ar trebui să fie pus totuşi pe politica bugetară sau fiscală. Se atrage, de asemenea, atenţia asupra fluxului de capitaluri străine care, precum s-a văzut în R.F.G., poate anula efectul rigorilor în domeniul creditului. Adresîndu-se „puterilor publice“, muncitorilor şi patronilor, Comisia de la Bruxelles recomandă şi austeritate şi „concertare“ împotriva inflaţiei.

Împărtăşind ideile din apelul Comisiei, un corespondent francez la Bruxelles scrie în „Le Monde“: „După cum ştie fiecare, muncitorii se vor număra printre cele dintîi victime ale inflaţiei, dacă aceasta nu va fi jugulată“. Afirmaţie incontestabilă. Dificultatea e însă că între inflaţie şi stagnare o alegere e greu de făcut.

Dinu HERVIAN

● Brazilia va înregistra, probabil, anul acesta unul din cele mai rapide ritmuri de creştere a PNB din lumea capitalistă — cu 9%. Previziunile se bazează pe bilanţul deosebit de favorabil al primelor 6 luni: producţia agricolă a sporit cu 9%, cea industrială cu 10%, valoarea exporturilor a atins cifra record de 1 230 milioane dolari, cu 27% mai mult decît în perioada corespunzătoare a anului trecut.

● În luna iunie, producţia industrială a Statelor Unite s-a redus cu 0,3% — a treia reducere lunară consecutivă. Sistemul federal de rezerve a anunţat că indicele producţiei industriale este în prezent de 168,6% faţă de media anilor 1957—1959. Cifra este considerabil sub aceea din iunie 1969 (173,7%).

● În primele 6 luni ale anului, F.M.I. a cumpărat de la Africa de Sud aur în valoare de 307 250 000 dolari, în baza acordului încheiat anul trecut cu această ţară. Rezervele de aur ale F.M.I. sînt în prezent de 3 593 milioane dolari.

REPERE

● Din ianuarie pînă în iunie inclusiv, vînzările de automobile de producţie străină în Statele Unite au sporit cu 13,1%, ponderea lor pe piaţa auto ajungînd la 13,3% faţă de 11% în perioada corespunzătoare a anului trecut. Locul I aparţine firmei vest-germane Volkswagen, locul II firmei japoneze Toyota. Urmează Opel, British Leyland, Datsun, Volvo, Fiat, Mercedes Benz şi Renault.

● Tranzacţiile cu D. S. T. (Drepturile speciale de tragere) de la lansarea lor, în ianuarie 1970, au totalizat la sfîrşitul lunii iunie 557,8 milioane dolari. Deţinerile principalelor 14 ţări industriale au sporit cu 3% faţă de alocaţiile din ianuarie, în timp ce D.S.T. deţinute de ţările în curs de dezvoltare din Africa, Asia, America Latină şi Orientul Mijlociu s-au redus cu 31%.

● În decurs de 10 ani, din 1958 pînă în 1968, preţurile de desfacere cu amănuntul la produsele agricole şi alimentare în Europa occidentală au sporit mult mai rapid decît preţurile de producţie. În Franţa, de exemplu, preţul grîului a crescut cu 30,13% iar cel al pîinii cu 124,27%. Preţul grîului s-a redus cu 16,1% în Luxemburg, cu 10,8% în R.F.G., cu 2,95% în Italia şi a sporit cu 21,7% în Olanda. În acelaşi interval, preţul cu amănuntul al pîinii a sporit în Belgia şi Luxemburg cu 65%, în R.F.G. cu 47%, în Italia cu 50,8%, în Olanda cu 90%.

● După date provizorii (pentru luna iunie) deficitul balanţei de plăţi a Italiei în primul semestru al anului s-a redus considerabil — la 560 milioane dolari faţă de 897 milioane dolari în primul semestru 1969.

● „Marca — timp de mulţi ani o insulă de stabilitate relativă în calea curentului inflaţionist internaţional — este acum ameninţată să fie luată de acest curent“, a declarat zilele acestea preşedintele Băncii Federale, Karl Blessing.

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

R. P. BULGARIA

ORIENTĂRI DE PERSPECTIVĂ ÎN STRUCTURA BALANȚEI ENERGETICE

RIDICAREA CONTINUĂ a nivelului tehnic al ramurilor producției materiale, de energie, reclamă sporirea eficienței economice și sporirea consumului, dezvoltarea complexă a bazei energetice și perfecționarea structurii balanței energetice. În acest sens — se arată în presa de specialitate din Bulgaria — apare necesitatea sporirii întregii producții de resurse energetice de la 27,7 milioane tone de combustibil convențional în anul 1970 la 41,5 milioane tone în 1975 și la 55,5 milioane tone în 1980; în ceea ce privește producția de energie electrică, aceasta urmează să crească de la 19 miliarde kWh (aproape 2290 kWh pe un locuitor) planificați în anul în curs, la 31 mld. kWh în 1975 și la 54 mld. kWh în 1980.

În prezent, principala bază energetică a Bulgariei o constituie cărbunele, a cărui extracție în ultimele două decenii a crescut de șapte ori. Aproximativ 80% din cărbunele extras este lignit, utilizat de majoritatea centralelor electrice. În același timp, datorită aplicării măsurilor de economisire a combustibilului, în perioada 1950—1968 consumul acestuia în centralele electrice a scăzut de la 744 grame la 426 grame de combustibil convențional pe un kWh.

Sistemul energetic bulgar se caracterizează printr-o concentrare relativ mare a capacităților de energie electrică; trei mari și moderne termocentrale — „Pârva Komsomolska", „Marița Iztok-2" și „Varna" — reunesc 44% din întreaga capacitate.

Mijloace importante — circa 8% din investițiile prevăzute pentru dezvoltarea industriei — sînt alocate pentru lărgirea bazei tehnico-materiale a producției de energie electrică. În anul în curs, se prevede că vor fi terminate lucrările de extindere și modernizare a termocentralelor „Marița—3" și „Russe" și va fi continuată construcția termocentralelor „Bobov—Dol", „Marița Iztok—3" — ambele de cîte 600 MW. Punerea în funcțiune a noilor capacități va permite să se extindă folosirea cărbunilor locali pentru producerea de energie electrică.

Bulgaria dispune și de resurse hidroenergetice. Potențialul energetic teoretic al tuturor rîurilor, inclusiv Dunărea, reprezintă circa 26 miliarde kWh pe an, dar capacitatea tehnică maximă de utilizare a acestei energii în hidrocentrale este evaluată la 14,5 miliarde kWh pe an.

În raportul prezentat la Plenara C.C. al P.C. Bulgar din noiembrie 1969, consacrată dezvoltării bazei energetice și perfecționării balanței energetice a Bulgariei, Jivko Jivkov, membru în Biroul politic al C.C. al P. C. B. și prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, a arătat — printre altele — că ponderea combustibililor solizi în volumul total al resurselor utilizate a scăzut de la 84,5% în 1956 la 57% în 1968, iar ponderea petrolului, a produselor petroliere și a gazului natural a crescut de la 12,1% la 42,1%.

Ritmurile relativ ridicate de creștere economică, prevăzute pentru cel de-al șaselea cincinal (1971—1975), vor determina modificarea în continuare a structurii balanței termo-energetice, urmînd ca rolul preponderent să revină resurselor energetice mai eficiente, ca petrol, produse petroliere și gaz natural.

O altă trăsătură fundamentală a dezvoltării viitoare a bazei energetice în R. P. Bulgaria o constituie trecerea la folosirea energiei nucleare, încă în cursul deceniului următor. Prin programul trasat în acest domeniu, se preconizează ca prima centrală nucleară să fie dată în exploatare lîngă orașul Kozlodui, urmînd să atingă o capacitate de 880 MW în anul 1976; se prevede, de asemenea, că în perioada 1976—1980 peste 50% din sporul de energie electrică va fi realizat în centralele nucleare. În anul 1980 ele vor ajunge să furnizeze aproximativ 25% din producția totală de energie electrică a țării, iar la sfîrșitul acestui secol centralele nucleare ar urma să furnizeze 60—65% din producția globală de energie electrică, necesară economiei naționale.

M.M.

CUBA

DEZVOLTAREA ȘI MODERNIZAREA BAZEI MATERIALE

ÎN ANII care au trecut de la înfăptuirea revoluției populare au avut loc transformări radicale în viața social-politică și economică a țării. Marcînd momentele drumului parcurs, revista „Panorama Economico Latinoamericano" (nr. 314/1969), arată că anii 1959—1961 au fost pentru Cuba o perioadă de modificări politice fundamentale, în cursul cărora a fost lichidată dominația monopolurilor străine, în special a celor nord-americane, a fost înfrîntă împotrivirea burgheziei autohtone și s-au pus bazele economiei socialiste. În 1962 a fost realizat primul plan anual al țării, care a inițiat dezvoltarea planificată a economiei naționale, iar experiența acumulată în anii următori a permis elaborarea strategiei dezvoltării economice a țării pînă în anul 1970.

Agricultura — și în primul rînd cultivarea trestiei de zahăr — a reprezentat coordonata cea mai importantă a dezvoltării, ea fiind aceea care a asigurat baza materială pentru dezvoltarea celorlalte ramuri productive. Producția agricolă a înregistrat un ritm de dezvoltare rapid.

Potrivit planului, la sfîrșitul anului 1970 parcul de mașini și unelte agricole din țară va crește de 5 ori comparativ cu anul 1960. Importul de tractoare cu roți și pe șenile a reprezentat în perioada 1965—1968 21,3 mii și respectiv 7 mii bucăți față de 16,5 mii și 2,6 mii bucăți în anii 1959—1964. S-au construit peste 50 de piste de decolare și aterizare pentru aviația agricolă. A crescut și cantitatea de îngrășăminte aplicate în agricultură — de la 444 mii tone în 1963 la 1488 mii tone în anul 1968. Importante resurse materiale au fost investite în lucrările de ameliorare a pămînturilor. Au fost construite sisteme de irigații, ca cel de pe rîul Hondo, care străbate sudul provinciei Pinar del Rio, și cel din provincia Las Villas. S-au amenajat mari lacuri de acumulare. Impulsul care s-a dat dezvoltării infrastructurii a diminuat dependența agriculturii de capriciile naturii.

Dacă în deceniul al cincilea pescuitul cu bărci și cu unelte rudimentare caracteriza această activitate, în prezent ea dispune de vase de pescuit moderne, achiziționate în perioada 1964—1968; ca urmare, și cantitatea de pește pescuit a sporit de la 21,5 mii tone în 1958 la 62,9 mii tone în 1967, prevăzîndu-se să ajungă în curînd la 100 mii tone. S-au luat măsuri de creare a unei baze de reparații navale pentru flota de pescuit.

EFORTURILE DEPUSE de statul cubanez în industrie vizează lichidarea disproporțiilor în structura și amplasarea ei. Investițiile importante în industria de prelucrare a metalelor au contribuit la crearea unei baze proprii de reparații auto și la creșterea producției de piese de schimb pentru toate ramurile economiei naționale. Tînăra industrie metalurgică cubaneză — căreia i se acordase certificatul de naștere cu 10 ani în urmă prin construirea primului furnal (la Antillana) — a dat la sfîrșitul anului trecut pentru prima oară oțeluri speciale, atît de necesare pentru mașinile și utilajele din industria zahărului. Ca urmare a cerințelor mereu sporite ale economiei naționale, consumul de tablă din oțel a sporit de la 29,4 mii tone în 1958 la 67,5 mii tone în 1968.

Cele 900 mii kW de capacități energetice instalate au asigurat o producție de energie electrică superioară cu 85% celei din anul 1958. În stadiu de construcție se află o nouă centrală electrică cu o putere de 325 mii kW. O importantă dezvoltare cunoaște industria alimentară (prelucrarea citricelor și a produselor animaliere). În anul 1964 a început procesul de reconstrucție și modernizare a fabricilor de zahăr, pentru care s-au investit circa 400 milioane de pesos. De remarcat faptul că în ultimul deceniu volumul investițiilor în dezvoltarea industriei a fost de două ori mai mare decît cel destinat acestui scop în deceniul precedent. Pe harta țării au apărut noi centre industriale ca, de pildă, Cienfuegos sau Nuevitas. Se dezvoltă baza de cercetări pentru industria extractivă, textilă și alimentară, industria de prelucrare a trestiei de zahăr. Volumul investițiilor în construcții, de la nivelul mediu anual de 250 milioane de pesos în ultimii ani premergători revoluției, urmează să ajungă la 900—1000 milioane de pesos anual pînă la sfîrșitul deceniului al șaptelea — deci o creștere de patru ori. În anii de edificare a socialismului s-au construit peste 50 mii km de șosele asfaltate, față de 10 mii km cîte existau în 1959.

Atenția acordată dezvoltării transporturilor s-a reflectat și în dotarea flotei maritime comerciale: dacă în anul 1958 aceasta se compunea numai din 10 nave cu o capacitate de încărcare de 50 mii tone, în anii revoluției Cuba a achiziționat 35 de nave maritime cu o capacitate de 262 mii tone. Concomitent, s-a dezvoltat transportul feroviar, auto și aerian.

A cunoscut o activitate susținută și construcția de locuințe, fapt ilustrat prin darea în folosință a circa 16 000 de apartamente anual în perioada 1959 — 1968, de două ori mai multe decît în anii 1949—1958. Se apreciază însă că pentru satisfacerea deplină a nevoilor de locuințe, nivelul construcțiilor va trebui să ajungă la 100 mii apartamente anual, ceea ce va fi posibil prin dezvoltarea susținută a industriei materialelor de construcție. S-a îmbunătățit asistența medicală pentru populație: a crescut numărul de școli de toate gradele.

REFERINDU-SE la perspectiva deceniului 1971—1980, revista citată menționează că în prima etapă, pînă în 1975, vor trebui rezolvate următoarele sarcini: sporirea considerabilă a volumului exportului; folosirea cu maximum de eficiență a rezervelor locale de forță de muncă și de zăcăminte utile; dezvoltarea pe toate căile a infrastructurii, în special a lucrărilor hidrotehnice, a construcției de drumuri și poduri; asigurarea pentru populație a unui nivel optim de alimentație și asistență sanitară; dezvoltarea învățămîntului de specialitate de toate gradele pentru asigurarea necesarului de muncitori calificați și specialiști în economie.

Se apreciază că înfăptuirea acestor obiective va pune bazele dezvoltării economice din perioada următoare, cînd accentul va cădea pe asigurarea corelației necesare între toate sferele de activitate economică; se apreciază că pe această bază, vor fi create condițiile pentru accentuarea procesului de diversificare a economiei (îndeosebi prin creșterea producției unor ramuri industriale de bază, ca metalurgia, prelucrarea metalelor și chimia), pentru intensificarea producției agricole, rezolvarea problemei locuințelor și îmbunătățirea structurii exportului.

V. BRÂNEANU

R. S. F. IUGOSLAVIA

PROFIL NOU LA „ENERGOINVEST"

26 DE UZINE, 4 mine, 7 birouri de engineering și de proiectare, 4 centre de cercetare și dezvoltare, un centru de calcul electronic și mai multe birouri repartizate în toată Iugoslavia, 33 de sucursale în diferite țări din toate continentele... Iată, în linii mari, structura uniunii de producție Energoinvest. Toate aceste multiple și complexe celule de producție ale marelui organism industrial își au obîrșia în nucleul organizației de proiectare cu aceeași denumire care, în anul 1951, era compusă doar din 130 de salariați. În acel an se trasa și calea dezvoltării viitoare a uniunii de producție. A urmat un proces complex de creștere și dezvoltare prin comasarea mai multor întreprinderi mijlocii, cu un nivel tehnic mediu, proces care a fost încheiat, în linii mari, în anul 1960. În acel an a fost adoptat și programul de reconstrucție, dezvoltare și modernizare a tuturor fabricilor componente, în funcție de interesele generale ale Uniunii, vizîndu-se cea mai judicioasă diviziune a muncii. Astăzi, multiplele unități de producție furnizează beneficiarilor interni și externi o gamă vastă — și în continuă extindere — de produse, care pot fi grupate în următoarele categorii principale:

— dispozitive de transformare, instalații și echipamente mecanice;
— instalații și echipamente energetice;
— echipamente pentru automatizare și reglare automată;
— produse pe bază de bauxită.

În procesul complex de formare, comasare, organizare, Energoinvest a fost prima mare uniune de producție iugoslavă care a adoptat metoda de a construi după sistemul „la cheie", aplicat de marile societăți străine. Atît în executarea de instalații și lucrări energetice cît și de cele industriale complexe. Energoinvest efectuează munca de cercetare, fabricarea sau achiziționarea de echipamente de bază, lucrări de construcții-montaj, de control și experimentare, pînă la predarea lucrării în stadiul finit, către beneficiar.

ILUSTRATIVĂ pentru drumul parcurs de Energoinvest în ultimul timp este compararea următoarelor cifre. Dacă valoarea fondurilor fixe productive înainte de reconstrucție (1960) reprezenta 2,3 milioane de dolari, în anul 1968 ea a atins 38 de milioane. Luîndu-se drept bază 1959 = 100, la următorii trei indicatori: volumul producției, valoarea fondurilor fixe productive și efectivul forței de muncă, nivelul corespunzător anului 1968 era 825, 1880 și 266. Un salt spectaculos s-a produs în domeniul exportului, care a crescut de 28 de ori. Volumul acestei creșteri fizice se explică și prin faptul că 15% (circa 5 milioane de dolari) din valoarea totală a noilor mijloace de producție instalate în decursul procesului de modernizare au fost alocate centrelor de cercetare științifică. Cadrele din centrele de cercetare efectuează lucrări de analiza producției, adoptă soluții tehnologice și constructive noi, moderne, perfecționate. Activitatea cercetătorilor este axată pe diferite ramuri ca energia electrică, automatizare, tehnică nucleară, protecția contra coroziunii, tehnica sudurii etc.

Succesele obținute de întreprindere s-au datorat, în măsură hotărîtoare, și preocupării care a existat, de la bun început, pentru formarea profesională a cadrelor. Problema a fost abordată sub diferite as-

→

pecte: acordarea de burse, specializarea în cadrul unităților proprii, în țară sau în străinătate, participarea la activitatea instituțiilor de învățămînt superior etc.

Referitor la problema perfecționării conducerii, potrivit statutului întreprinderii — arată E. Blum, directorul Energoinvest-ului [1]), alături de consilii muncitorești și comitete de conducere, ca organe conducătoare ale întreprinderii în ansamblu și ale unităților productive (sectoare, birouri de proiectare, uzine, secții etc.), la nivelul acestora din urmă funcționează și adunări generale ale salariaților.

În atribuțiile consiliului muncitoresc intră adoptarea unor decizii de importanță majoră pentru bunul mers al întreprinderii: elaborarea planului curent și de perspectivă, stabilirea structurii repartiției fondurilor, cererea de credite, coordonarea activității propriilor organe de conducere, dezbaterea bilanțului etc. În planul de producție, care este dezbătut de adunările generale, se aduce la cunoștința fiecărei unități productive și fiecărui muncitor sarcinile precise, atît pe ansamblul întreprinderii, cît și pe fiecare sector și loc de muncă.

Investițiile efectuate în cadrul Energoinvest reprezintă circa 25 milioane de dolari, ceea ce constituie baza materială pentru dezvoltare și creșterea eficienței, în condițiile existenței și a unei tehnologii moderne. Conducerea eficientă a tehnologiei moderne a impus stabilirea precisă a nivelului de calificare a personalului în diferite locuri de muncă; s-au evitat astfel cazurile care au existat în trecut de încadrare a diferitelor funcții cu cadre care nu aveau calificarea necesară.

În ceea ce privește procesul de perfecționare a organizării întreprinderii, presa de specialitate subliniază că s-a folosit, la elaborarea schemei organizatorice, nu numai experiența proprie, ci și cea a unor întreprinderi înrudite din alte țări, în măsura în care această experiență a corespuns specificului întreprinderii și orînduirii social-economice și politice din Iugoslavia. După cum menționa revista **Ekonomska Politika** (18.V.1970), urmărind elaborarea unui sistem eficient și funcțional de organizare a producției, Energoinvest a stabilit un acord de colaborare cu o firmă americană specializată în acest domeniu. Pe lîngă precizarea activităților și gruparea lor, prin noua organizare se propune crearea unor servicii moderne de marketing, de planificare și urmărire eficientă a construcției obiectivelor, modernizarea sectoarelor tehnico-financiar, de cercetare și dezvoltare. Principiile noului sistem de organizare a producției au fost supuse dezbaterii colectivului.

Energoinvest ocupă un loc important în economia națională iugoslavă. În programul său Energoinvest a trebuit să facă față unor probleme tehnice din ce în ce mai complexe: instalații pentru uzina de produse farmaceutice din Novo Mesto (intrată în funcțiune în 1967); echipamente pentru centrale electrice și stații de termoficare; un bloc termoenergetic cu o putere de 110 mii kW, intrat de curînd în funcțiune la centrala termoelectrică din Kakanj; boilere de înaltă presiune (200 atm) construite pentru prima oară în Iugoslavia. Întreprinderea a mai asigurat 90% din echipamentele necesare construcției noilor instalații ale rafinăriei de la Bosanski Brod — cea mai mare și modernă unitate de acest gen din Iugoslavia.

În același timp, ea și-a orientat tot mai mult activitatea spre export, care reprezintă peste 50% din producția sa globală industrială; întreprinderea a devenit cunoscută pe numeroase piețe din Europa, Asia, Africa și America, prin lucrările de organizare a producției, de proiectare și engineering. Activitatea vastă de comerț exterior cu alte țări nu se limitează la formele clasice de vînzare-cumpărare și executarea de lucrări după sistemul „la cheie"; Energoinvest s-a angajat totodată — pentru a asigura plasarea produselor și serviciilor sale — în vînzarea și cumpărarea de brevete, cooperarea cu societăți străine și, în ultimul timp, crearea de societăți mixte în străinătate. Întreagă această activitate a întreprinderii se desfășoară prin intermediul birourilor serviciului comercial. În colaborare cu alte întreprinderi iugoslave sau străine, ea se ocupă de executarea unor lucrări complexe în domenii ca: energie termică, extracția și prelucrarea de petrol și gaz, petrochimie, industrie alimentară, unele ramuri ale industriei chimice organice și anorganice.

Iulia MATEI

[1]) Soțialisticeskaia misl i praktika, nr. 26/1970

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

● R.S.F. Iugoslavia — Olanda

În legătură cu recenta vizită în Olanda a secretarului de stat iugoslav M. Tepavac, la invitația ministrului olandez M. J. Luns, presa iugoslavă trece în revistă relațiile economice între cele două țări. Se arată că valoarea schimburilor comerciale reciproce în 1969 a atins 68,3 milioane de dolari, valoarea exporturilor iugoslave fiind de 22,6 milioane de dolari. Se manifestă o tendință de echilibrare a balanței comerciale în primul semestru 1970, exporturile iugoslave în Olanda sporind cu 77% față de aceeași perioadă a anului trecut. Se remarcă, de asemenea, o evoluție pozitivă în domeniul cooperării industriale și tehnice.

● R.D. Germană — Olanda

La Berlin a avut loc recent semnarea unui acord comercial între R.D.G. și Olanda pe perioada 1970—1974, care prevede o esențială extindere a relațiilor comerciale reciproce. Numai pe perioada 1970—71 se prevede o sporire cu 80% a acestor schimburi față de volumul lor de pînă acum.

Potrivit acestui acord, R.D.G. urmează să sporească exportul de mașini poligrafice, mașini unelte, precum și mașini și aparatură pentru industria chimică. De asemenea, este prevăzută extinderea exporturilor de utilaje electrotehnice și de produse ale industriei ceramice. Olanda, la rîndul său, va exporta în R.D.G. în special diferite mașini automate și utilaje. Acest acord de lungă durată, subliniază buletinul **Markt Informationen** (nr. 26/1970), oferă posibilități vaste pentru dezvoltarea unor relații economice reciproc avantajoase.

● R.S.F. Iugoslavia — R.P. Ungară

Cotidianul **Nepszabadsàg** (8/VII.1970) informează despre semnarea unui acord suplimentar de cooperare între întreprinderea ungară de aparataj industrial „Ipari Müszergyar" și întreprinderea iugoslavă de aparate electrice de uz casnic „Gorenje Sever" — potrivit căruia volumul schimburilor reciproce în cadrul acordului de cooperare semnat în 1967 va crește de aproximativ 10 ori, ajungînd ca valoarea lor anuală să se cifreze la cîte 3 milioane de dolari de fiecare parte.

În cadrul acordului, pe primul loc se situează cooperarea în producția de diferite tipuri noi de aparate, ceea ce oferă ambilor parteneri posibilitatea sporirii sortimentelor, reducerii prețului de cost și perfecționării tehnice a produselor, permițînd totodată o mai bună valorificare a posibilităților de absorbție a pieței.

★

Banca Iugoslavă de Investiții și întreprinderea „Generalexport" din Belgrad urmează să investească 500.000 de dolari în acțiuni, în vederea fondării la New York a întreprinderii „Investrade", care va avea misiunea să dezvolte operațiile de import-export și activitatea de afaceri, legate de piața americană — relatează agenția **Taniug.** De asemenea, organul executiv al băncii iugoslave a decis să fie întreprinse acțiuni similare care să asigure relații mai strînse și cu alte regiuni ale lumii. În acest sens, s-a decis înființarea unui consorțiu, din care să facă parte diferite întreprinderi iugoslave, consorțiu menit să faciliteze participarea economică a Iugoslaviei la Banca de dezvoltare est-africană (creată pentru finanțarea dezvoltării Kenyei, Ugandei și Tanzaniei), în care scop întreprinderile iugoslave interesate vor investi 400.000 de dolari.

● R.P. Bulgaria — Turcia

Valoarea schimburilor comerciale reciproce între Bulgaria și Turcia se află

⟶

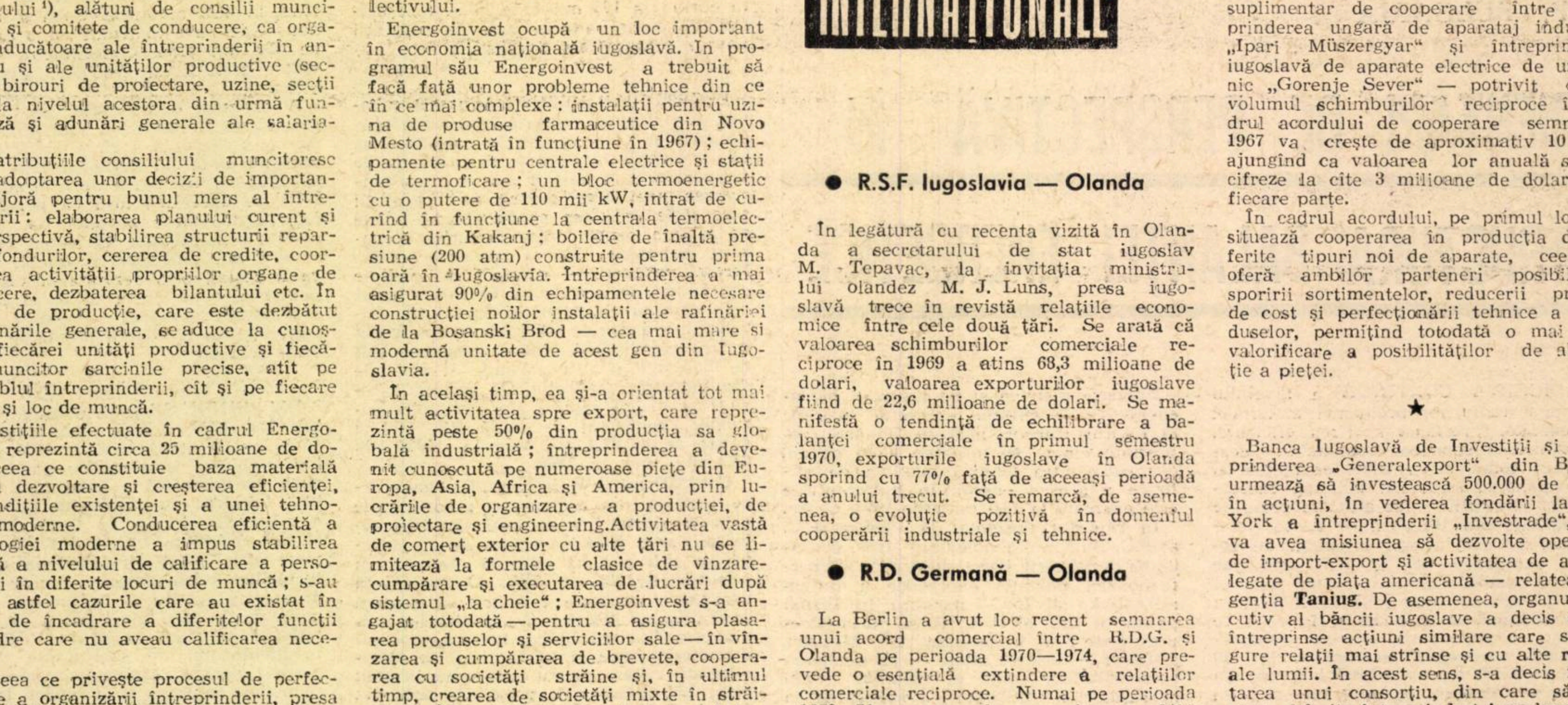

AVEȚI NEVOIE DE MAI MULTE ORIGINALE ÎN MINIMUM DE TIMP?

Originalul trebuie dactilografiat, verificat, corectate greșelile etc.

RANK XEROX LIMITED **simplifică toate acestea**

Cu un multiplicator RANK XEROX se execută copierea directă de pe documentul original. Nu mai este necesară dactilografierea unui original. Nu sînt necesare exemplare de control.

Se așează originalul pe mașină, se apasă pe un buton și se urmărește cum apar copiile uscate. Hîrtie obișnuită. Perfect de la început și pînă la sfîrșit.

Totul este foarte simplu, iar metoda de copiere este identică la toate cele trei tipuri de mașini pe care le exportăm.

Tipul 3 600 — cel mai mare și mai rapid — execută o copie într-o secundă.

Tipul 660 — cel mai mic — se instalează cu ușurință pe un birou.

Tipul 720 — modelul de mărime medie — se poate monta pe un postament simplu.

Probabil că nu aveți nevoie de toate cele trei tipuri.

Dar tot atît de sigur este faptul că aveți nevoie de originale.

Iar cu RANK XEROX LIMITED **totul este rezolvat.**

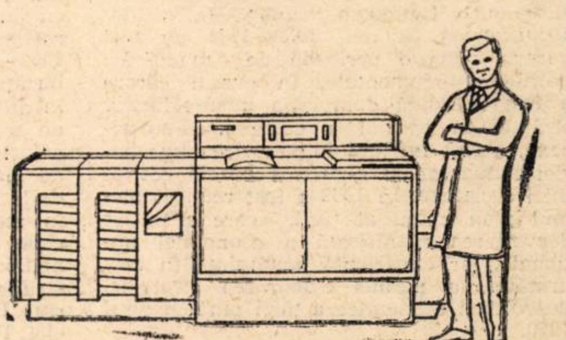

Informații suplimentare obțineți de la ISCE TEHNOIMPORT, Căsuța Poștală 110, str. Doamnei 5, București și de la ISCE MAȘINIMPORT, Calea Victoriei 133, București.

PUBLICOM

în continuă creștere: de la 2,5 milioane de dolari, cît a fost în 1955, la 10,3 milioane de dolari în 1969. Lista de export a Bulgariei în Turcia cuprinde combustibili, mașini și utilaje, în proporție de 18,3%, materii prime minerale — 29,4%, produse chimice (între altele îngrășăminte și cauciuc) — 37%, iar pe cea de import din Turcia un loc important este ocupat de materii prime și produse alimentare.

Vecinătatea geografică a celor două țări, arată agenția B.T.A., favorizează extinderea relațiilor comerciale și, totodată, există condiții pentru dezvoltarea și a celor de cooperare în domeniul prospecțiunilor geologice, a metalurgiei și construcțiilor de mașini, realizate pe baza unor acorduri de cooperare și comerciale de durată.

• R.P. Chineză — Tanzania și Zambia

La Pekin au fost semnate protocoluri și minute între guvernul R. P. Chineze și guvernele Tanzaniei și Zambiei privind construirea de către China a unei căi ferate, care va străbate teritoriile celor două țări africane, anunță agenția **China Nouă.** Documentele semnate privesc acordarea de împrumuturi necesare realizării acestei construcții și condițiile rambursării acestora, precum și lucrările de prospectare și proiectare a căii ferate, ce vor fi executate de partea chineză.

• U.R.S.S. — Danemarca

La Moscova a fost semnat recent un acord care prevede dezvoltarea contactelor comerciale și economice între U.R.S.S. și Danemarca, anunță agenția TASS. În prezent, Danemarca livrează Uniunii Sovietice nave, instalații industriale și diferite aparate și achiziționează din U.R.S.S. combustibil, produse petrolifere, mașini și instalații.

• R.P. Bulgaria — Austria

Un acord cu privire la transporturile rutiere de pasageri a fost semnat la Sofia de reprezentanții R. P. Bulgaria și Austriei. Agenția B.T.A. precizează că acordul contribuie la reducerea formalităților legate de transportul pasagerilor și creează condiții pentru deschiderea unei linii permanente de autobuze între cele două țări.

• R.P. Bulgaria — U.E.B.L.

Agenția B.T.A. anunță că la Bruxelles au luat sfîrșit lucrările celei de a treia sesiuni a Comisiei mixte pentru colaborarea economică, industrială și tehnică dintre R. P. Bulgaria și Uniunea economică belgo-luxemburgheză.

În timpul lucrărilor, au fost trecute în revistă rezultatele obținute și elaborate propuneri menite să ducă la intensificarea colaborării economice, industriale și tehnice între întreprinderile interesate. A fost semnat, de asemenea, un acord de colaborare în acest domeniu pe perioada 1970—1971.

• R.P. Mongolă — R.P. Chineză

Cu prilejul vizitei unei delegații comerciale guvernamentale mongole la Pekin, a fost semnat un protocol privind schimbul de mărfuri pe anul 1970 între R. P. Chineză și R. P. Mongolă, relatează agenția **China Nouă.**

• U.R.S.S. — Japonia

Cu ocazia vizitei unei delegații economice japoneze la Moscova, a fost discutată problema dezvoltării relațiilor comerciale sovieto-japoneze.

Potrivit aprecierii experților sovietici, volumul total al schimburilor bilaterale care, în virtutea acordului sovieto-nipon pe 1965—1970, urma să atingă 2 250 milioane de dolari, va depăși această cifră, datorită ritmului rapid de creștere a comerțului reciproc. După cum relatează agenția TASS, în prezent Japonia se numără, alături de Marea Britanie și Finlanda, printre cei mai importanți parteneri comerciali ai U.R.S.S. dintre țările capitaliste.

• R.D. Germană — Anglia

În ultimii ani, comerțul dintre Marea Britanie și R. D. Germană a cunoscut importante creșteri. Astfel, în 1969 diferite firme engleze au livrat în R.D.G. mărfuri în valoare de 5,8 milioane de lire sterline, iar pentru anul 1970 se prevede o creștere a volumului acestui export pînă la suma de 6,8 milioane de lire. Potrivit unor opinii exprimate de reprezentanți ai Camerei de Comerț din Londra, există premise pentru sporirea în următorii trei ani a comerțului dintre cele două țări cu 400%.

În viitorul apropiat, Camera de Comerț din Londra urmează să înființeze o secție pentru comerțul cu R. D. Germană, în cadrul căreia vor activa reprezentanți ai circa 500 de întreprinderi industriale și comerciale, precum și ai marilor bănci engleze.

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

INDICATORII DE ANSAMBLU

ÎN ANALIZELE efectuate la mijlocul anului pentru degajarea caracteristicilor generale ale conjuncturii, problema tensiunilor inflaționiste rămîne în centrul atenției. Intr-un Memoriu recent al Comisiei Pieței Comune se vorbește însă despre cumularea acestor tensiuni cu elemente recesive în anumite domenii. Dintre economiile naționale, trăsătura aceasta se consideră îndeobște a fi valabilă pentru Statele Unite. Deosebirile dintre evoluția conjuncturii americane și cea a conjuncturii vest-europene s-au mai accentuat în prima jumătate a anului, întrucît în Europa occidentală creșterea prețurilor are loc în ansamblu, pînă în prezent, pe fondul sporirii în continuare a producției, deși în ritmuri mai lente decît în anii precedenți.

Produsul național brut al țărilor O.C.D.E. crește în 1970, după prognoze elaborate la mijlocul anului, cu 3,0%, față de 4,9% în 1959 și 5,8% în 1968. În principalele șapte țări industriale ale grupului, sporul din anul acesta este evaluat la 3,5%, însă cu diferențieri considerabile: 0,5% în S.U.A., față de 2,8% în 1969 și 4,9% în 1968; 2,5% în Canada, față de 4,8% în ambii ani precedenți; 11,0% în Japonia, ritmul cel mai ridicat din țările O.C.D.E., deși, de asemenea, în ușoară încetinire; 6% în R.F. a Germaniei, în comparație cu 7,9% în 1969 și 7,2% în 1968; 5,5% în Franța, în comparație cu 7,9% în 1969, dar cu 4,9% în 1968; 3,5% în Anglia, care astfel atinge aproape dublul ritmului din 1969, cînd a fost de 1,8%, și același ritm ca în 1968; în sfîrșit, 7,5% în Italia, care înregistrează o accelerare a creșterii față de ambii termeni de comparație și anume 4,8% în 1969 și 5,9% în 1968. Tendința de încetinire este generală și în țările industriale mai mici din cadrul O.C.D.E., îndeosebi în Belgia, Danemarca, Suedia, Elveția, ca și în țările sud-europene membre ale organizației — Grecia, Portugalia, Spania, Turcia. Pe ansamblul acestora din urmă, ritmul de creștere al produsului național brut, prognosticat pentru 1970, este de 6,5% față de 7,4% în 1969 și 5,4% în 1968.

Dinamica investițiilor va fi și ea, după evaluările existente, ceva mai lentă în comparație cu anul trecut. Printre cauze se menționează nivelul ridicat al dobînzilor, care scumpește finanțarea, și, de asemenea, politica bugetară restrictivă aplicată în multe țări, care implică o creștere modestă a investițiilor publice. Situațiile naționale se remarcă și în acest domeniu prin diversitatea lor. In R.F. a Germaniei investițiile în utilaje și instalații, care în 1969 au sporit cu aproape 25%, vor crește anul acesta cu circa 13%. În Anglia se așteaptă o majorare a investițiilor în utilaje și instalații cu 4%, după ce anul trecut au cunoscut un ușor regres. Restrîngerii investițiilor publice i se atribuie în Franța perspectiva ca în cursul acestui an ansamblul investițiilor să crească doar cu 7%, față de 10% în 1969.

Comerțul internațional va înregistra, după indiciile existente la ora actuală, un spor de 11% în 1970, față de 14% anul trecut. În sensul încetinirii acționează de pildă slăbirea importului Statelor Unite, ca expresie a orientării recesive a conjuncturii din această țară. În a doua jumătate a anului sînt așteptate influențe moderatoare din partea cererii de import a Europei occidentale. Pe întregul an, evaluările arată, de pildă, în cazul Angliei o creștere a importurilor cu 7,5% și a exporturilor cu 9%. În cazul Franței se scontează ca exportul să crească aproximativ cu 15%, iar importul cu 6%.

Indicatorul preocupant al prețurilor bunurilor de consum este relativ cel mai puțin afectat de diversitatea de situații conjuncturale naționale. În multe țări, indicele acestor prețuri a crescut în primul trimestru 1970, pentru care există acum date complete, atît față de trimestrul precedent cît și față de întregul an 1969. În Statele Unite sporul a fost de 6,2%, față de 5,9% în trim. IV/1969, 5,4% pe tot anul 1969 și 4,2% în 1968; cifra pe luna aprilie 1970 s-a situat la nivelul unei creșteri anuale a prețurilor cu 7,2%. Un ritm deosebit de ridicat a înregistrat, dintre principalele țări industriale, Japonia: 8,2% în comparație cu 5,9% în trimestrul precedent și 5,2% în ansamblu pe 1969. Alte țări cu creșteri ale indicelui prețurilor bunurilor de consum în trim. I/1970 față de perioadele precedente sînt: Canada 4,7%, Belgia 4,3%, R.F. a Germaniei 3,4%, Italia 4,7%, Norvegia 9,3%, Austria 3,9%, Suedia 5,9%. O oarecare încetinire a ritmului față de trimestrul precedent s-a înregistrat în Franța, unde majorarea a fost de 5,6%, în Anglia unde a fost de 5%, în Olanda unde s-a înjumătățit reprezentînd 3,4%.

ÎN FRANȚA

CE ADUCE NOU CEL DE-AL VI-lea PLAN ÎN DISPUTA DINTRE DIRIGISM ȘI LIBERALISM?

PARLAMENTUL FRANCEZ a dezbătut de curind obiectivele celui de-al VI-lea Plan de dezvoltare economică.

Experiența franceză în conducerea de ansamblu a activității economice este una dintre cele mai dezvoltate din lumea bazată pe o „economie de piață". După un început greu, caracterizat prin lupta dintre partizanii dirigismului și cei ai liberalismului în economie, cel de-al IV-lea și al V-lea Plan consemnau victoria celor dintîi, planul și instituțiile de planificare devenind o autoritate. Intr-adevăr, realizările economiei franceze, înnoirile și în special dinamismul erau atribuite acțiunii de planificare. Au fost însă suficiente evenimentele din mai 1968, urmate de devalorizarea francului, pentru ca autoritatea planului să fie pusă la îndoială, iar disputa dirigism-liberalism să renască.

Trebuie observat că nu mai este vorba de vechea dispută, de acum 20 de ani, ci de una calitativ nouă, cu toate că în presa franceză se puteau citi și în 1969 aprecieri după care „dirigismul este trecutul, iar liberalismul este viitorul"

Planul francez nu a fost niciodată o directivă, ci o informare asupra viitorului. De-aceea, criticile ce i se aduc atît din partea partizanilor unei planificări autoritare, cît și din partea liberalismului economic sînt îndreptate în deosebi împotriva slabei lui eficiențe. In concepția actuală franceză, planul trebuie să conțină **strategia economică** a guvernului pentru întreaga națiune și să cuprindă elementele cele mai importante care să asigure o creștere economică în condițiile actuale, cum și în acelea ale viitorului.

Cum răspunde acestor cerințe proiectul pentru cel de-al VI-lea Plan (1971—1975)?

În primul rînd poate fi remarcat faptul că strategia propusă de cel de-al VI-lea Plan este axată pe modernizarea industriei. Primele planuri puneau accentul pe reconstrucția economică și pe dezvoltarea diferitelor ramuri cheie, în special în domeniul energeticei (cărbune, energie electrică), iar planurile ulterioare se axau pe utilare sau stabilirea ritmului mediu de creștere. Ele nu aveau însă pretenția furnizării unei strategii de ansamblu care să întrevadă consecințe ce depășesc cadrul celor 5 ani. Pentru prima oară în Franța își croiește drum acum o concepție oficială după care profitul fiecărui întreprinzător este indispensabil legat de mersul economiei naționale în ansamblul ei, iar acest mers este condiționat de reorientarea industriei spre ramurile cele mai noi.

Dacă aceasta poate fi apreciată ca o victorie a dirigismului, poate fi sesizată și o influență a opiniilor liberalizatoare. Nici planurile anterioare, cum am semnalat, nu erau coercitive, dar în cadrul lor se stabileau indicatori cantitativi privind producția ramurilor de bază ale economiei, producție care se aprecia că va putea fi creată și vîndută (realizată). Actualul proiect de plan renunță la indicatorii cantitativi și se rezumă la cîțiva indicatori calitativi, globali. În consecință, se apreciază că performanțele — în condițiile ascuțirii concurenței — pot fi mai bine exprimate prin intermediul indicatorilor financiari globali. Se dorește ca acești indicatori să poată evidenția eventualele strangulări, guvernului revenindu-i sarcina să le remedieze.

Un alt aspect care constituia critica planurilor anterioare și pe care încearcă să-l remedieze actualul plan se referă la mobilitatea sau adaptabilitatea planificării. În Franța se consideră că experiența a demonstrat că planurile au fost realizate de regulă altfel decît așa cum se prevăzuse inițial. În acest context se face referirea la evenimentele sociale, politice, economice, imprevizibile, care însă schimbă radical datele problemei. În consecință, planurile pierdeau orice valoare de referință.

Se constată, de asemenea, că intensificarea influenței factorilor externi sporește și mai mult riscul semnalat. În consecință, Comisariatul planului, în frunte cu René Montjoie, s-a preocupat de elaborarea unui mecanism care să permită revizuirea marilor obiective ale planului în funcție de noile condiții, planul devenind un „edificiu glisant".

Totodată, o atenție deosebită s-a acordat în toată perioada de pregătire a celui de-al VI-lea Plan găsirii unor metode adecvate, în raport cu noile cerințe, privind finanțarea noilor investiții și, ceea ce este deosebit de important, alegerea direcțiilor în care se vor face investițiile. Este vorba de a stabili direcțiile prioritare fără a se neglija o serie de activități care se cer imperios îmbunătățite — transporturile, telecomunicațiile, învățămîntul, construcția de locuințe etc.

O problemă cu totul deosebită ce stă în fața viitorului plan, problemă ce în trecut nu avea nici aceeași pondere și nici aceeași însemnătate este raportul față de factorii externi. Pentru economia Franței, problema capătă în prezent și poate cu atît mai mult în viitor o însemnătate deosebită, avîndu-se în vedere realizarea comunității vamale în cadrul Pieței Comune și perspectivele dezvoltării Comunității Economice Europene. Este adevărat că Piața Comună exista și atunci cînd se elabora planul actual, dar asupra ei planau încă foarte multe incertitudini și nu era cunoscut viitorul ei și nici evoluția politicii franceze față de C.E.E. În prezent, Piața Comună, cu toate problemele ei, este o realitate, care nu poate fi ignorată în stabilirea principalelor direcții de dezvoltare. Cel de-al VI-lea Plan trebuie să coreleze, pe cît posibil, obiectivele naționale cu acelea ale Comunității și să se adapteze noii situații caracterizate printr-o sporire considerabilă a concurenței o dată cu deschiderea frontierelor.

În presă, în toată perioada premergătoare dezbaterilor din Parlament, s-a remarcat că cel de al VI-lea Plan răspunde în mare tuturor acestor probleme, cum și criticilor ce au fost aduse Comisariatului în special de către C.N.P.F. (Consiliul național al patronatului francez) prin reprezentantul său, Louis Devaux. Intr-adevăr, aceste critici erau foarte vehemente și, la un moment dat, au pus sub semnul întrebării însăși necesitatea elaborării celui de al VI-lea Plan. Totodată, un număr destul de mare de politicieni și chiar de membri ai guvernului își exprimau într-un fel sau altul scepticismul în privința planului. Dar, în prezent, problema care preocupă atît factorii de răspundere, patronatul cît și opinia publică franceză este realizarea unei creșteri economice rapide și nu aceea a necesității sau a inutilității unui plan economic de dezvoltare. Și dacă planul poate să rezolve o serie de probleme, el este acceptat și îndreptat spre realizarea creșterii economice.

dr. Eugen PRAHOVEANU

MONDORAMA

NU BLOCURI, CI DIVERSIFICARE

CANADA este una din țările pe care o eventuală lărgire a Pieței Comune vest-europene ar afecta-o nefavorabil, în primul rînd prin ridicarea unor bariere în calea exporturilor sale agricole. În această situație, unele cercuri industriale favorizează crearea unui bloc economic nord-american. Guvernul se opune însă din considerente ce țin, în primul rînd, de suveranitatea națională. O „Carte Albă", publicată la începutul lunii iulie, deși menționează că lărgirea relațiilor cu S.U.A. va caracteriza și în continuare dezvoltarea economică a Canadei, atrage atenția că „va trebui să se acorde în același timp atenție evitării pericolului unei eroziuni a suveranității, independenței și personalității naționale a Canadei. Va fi nevoie de o politică activă de diversificare a comerțului și a cooperării tehnologice pentru a menține echilibrul".

CALITATEA DE EXPORTATOR NU ȚINE DE MĂRIME

RECENT, la Paris, ministrul francez al economiei și finanțelor, Valery Giscard d'Estaing, a înminat premiile Oscar la export, acordate în fiecare an întreprinderilor care au realizat succese deosebite în acest domeniu. În cadrul celor opt categorii de premii (pe genuri de produse și modalități de promovare a exportului) s-au decernat, în total, 24 de premii și mențiuni. De relevat, că dintre cîștigători, numai patru societăți au un personal de peste 1 000 de salariați fiecare.

La cealaltă extremă, în categoria „Micul exportator", un premiu și trei mențiuni au fost decernate unor întreprinderi, al căror personal este mai mic de 80 de salariați. Dar numărul țărilor în care au exportat anul trecut întreprinderile respective variază între 21 și 58, iar ponderea valorii exporturilor în ansamblul cifrei de afaceri a fiecărei întreprinderi — între 28 și 83%, în timp ce la cele 4 întreprinderi mari, amintite anterior, ponderea exporturilor este de 22—57%.

ȚIȚEI DEPOZITAT ÎN SARE

UN IMPORTANT masiv de sare aflat la 1 100-1 700 m adîncime în apropierea portului petrolier Wilhelmshaven din nordul R. F. a Germaniei urmează să fie folosit ca... rezervor de țiței. În acest scop, în stratul de sare se sapă 9 caverne, fiecare avînd o înălțime de 400 m și un diametru de 25 m. Începînd din acest an, în cavernele de la Wilhelmshaven vor fi depozitați 1,8 milioane mc de țiței.

Procedeul este simplu și ieftin. În 1968 s-a început forajul la 1 650 m adîncime. După aceea, în găurile de sondă s-a pompat printr-un sistem de țevi, lung de 8 km, apă din Marea Nordului (3 500 mc/oră). Fiecare mc de apă dizolva 150-200 kg de sare. Saramura grea (cu o concentrație de 250 grame de sare la litru) era evacuată printr-o a doua conductă înapoi în mare. Cheltuielile pentru realizarea întregului obiectiv sînt mai mici de jumătate din fondurile necesare pentru construirea unor cisterne convenționale la suprafață.

După părerea experților, aceste „cisterne" subterane reprezintă o soluție ideală: sarea nu modifică compoziția țițeiului, iar pereții de sare — la rîndul lor — nu sînt atacați de țiței.

Pentru golirea cisternelor subterane s-a elaborat, de asemenea, o metodă simplă și eficientă: în cavernele de sare se pompează apă de mare care, fiind grea, cade la fundul rezervoarelor și împinge astfel țițeiul în conductele de la suprafață, prin care este transportat spre prelucrare la rafinăriile racordate.

Experții cred că depozitele de țiței în sare, de tipul celor de la Wilhelmshaven, vor constitui un model ce se va generaliza acolo unde vor exista condiții similare, din pricina ieftinității lor relative.

GAZ PRIN EXPLOZIE NUCLEARĂ

ÎN CADRUL proiectului „Gasbuggy", a fost folosită, pentru prima dată experimental, o explozie nucleară subterană pentru deschiderea unor zăcăminte de gaz metan și țiței, blocate de straturi de stîncă groase de 100 m. Partea covîrșitoare a cheltuielilor presupuse de această operație a fost suportată de stat. Explozia a avut loc la o adîncime de 1280 m, într-o regiune nelocuită din statul New Mexico (S.U.A.), la circa 30 de km de cel mai apropiat oraș. Pregătirile, inclusiv cele referitoare la siguranța operației, au durat patru ani. Prin foraje a fost cercetată așezarea și cantitatea zăcămintelor de gaz, meteorologii au studiat direcția vîntului în regiunea respectivă, iar geologii au cercetat formațiunile rocilor. Cu toată durata lungă a pregătirilor, experții speră să extragă cu ajutorul acestei metode o cantitate de șapte ori mai mare de gaz decît prin procedeele convenționale. De altfel, se consideră că astfel pot fi exploatate și zăcăminte ce rămîn inaccesibile procedeelor obișnuite. Este vorba de zăcămintele din Munții Stîncoși, apreciate la 8,8 mii miliarde m^3 de gaz, dar și de imensele depozite din șisturile petrolifere din statul Colorado (rezerve de 65 miliarde de tone de petrol brut).

RECENSĂMÎNTUL DIN R.P. UNGARĂ

POTRIVIT ultimului recensămînt efectuat la 1 ianuarie 1970, Ungaria numără 10 315 597 cetățeni. În ultimele două decenii, populația țării a sporit cu un milion de locuitori. Grupat pe sexe, populația numără 4 970 000 bărbați și 5 345 597 femei, situație atribuită — parte războiului dar și longevității mai mari a femeilor.

În ultimul sfert de veac, ca urmare a unui intens proces de migrare spre oraș și de urbanizare, au apărut 43 orașe noi pe harta țării. Cu două decenii în urmă, ponderea populației urbane era de 38%, iar acum este aproape 50%.

96% din totalul populației active este ocupată în sectorul socialist, care numai în ultimele două decenii a sporit cu un milion, iar ponderea femeilor din totalul populației active atinge 40%.

Tineretul, începînd de la 18—20 de ani, are posibilitatea să-și cîștige singur existența și poate duce o viață independentă. Se remarcă tendința tinerilor căsătoriți de a întemeia gospodării independente de cele ale părinților, ceea ce generează, în anumită măsură, o situație mai încordată în asigurarea spațiului locativ.

În ultimii ani — datorită măsurilor social-administrative — concretizate prin acordarea de ajutoare bănești pentru fiecare nou născut și concedii plătite de maternitate mai prelungite, se înregistrează un spor al natalității de la 12,9 la mie, cît a fost în 1962, la peste 15 la mie în ultimii doi ani.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

DEPLASĂRI ÎN PRODUCȚIA ȘI CONSUMUL DE ENERGIE ELECTRICĂ

CE TENDINȚE de lungă durată se manifestă în domeniul producției și consumului de energie electrică în țările industrializate sau aflate în plin proces de industrializare? Două din aspectele esențiale ale acestei probleme — structura purtătorilor de energie utilizați pentru producerea de curent electric și structura consumatorilor acestuia — sînt analizate într-un studiu recent, publicat în nr. 4/1970 al revistei **L'Usine Nouvelle.** Chiar dacă evoluțiile evidențiate pentru Franța nu au un caracter absolut, avînd în vedere nivelul diferit al dezvoltării economice și al înzestrării cu resurse energetice în diverse țări, datele statistice reflectă totuși anumite tendințe cu caracter general, îndeosebi în domeniul consumului de energie electrică.

Anul trecut producția de energie electrică a însumat în Franța 131,4 miliarde kWh, fiind repartizată astfel: 78,5 miliarde kWh produse în termocentrale și 52,9 miliarde kWh furnizate de hidrocentrale. În ceea ce privește consumul, acesta s-a ridicat la 130,6 kWh (+9,5% față de 1968), fiind compus din 90,4 miliarde kWh curent de înaltă tensiune, 30,5 miliarde kWh curent de joasă tensiune și 9,7 miliarde — pierderi în rețea.

Structura combustibililor utilizați în termocentralele întreprinderii de stat „Electricité de France" a evoluat în ultimul deceniu în modul reflectat de datele din tabelul 1.

Se observă, că — față de creșterea generală de peste 3 ori a consumului energetic (exprimat în „tone echivalent cărbune") — cel de cărbune a sporit de numai 2,3 ori, în timp ce consumul de păcură s-a majorat de aproape 5,8 ori, cel de gaze naturale de 3,5 ori, iar contribuția uraniului — recent apărut în acest domeniu — se apropie de cea a gazelor naturale. Totodată, a crescut eficiența utilizării combustibilului; în rețeaua amintită, pentru obținerea unui kWh se consumau în 1959 (în medie) 2,85 de termii, iar în 1969 doar 2,44 termii.

Evoluția structurii consumului (studiul amintit oferă date doar pentru consumatorii de curent de înaltă tensiune, îndeosebi industria și transporturile feroviare) evidențiază creșterea mai rapidă a necesarului de consum al chimiei și electrochimiei (producția de carburi, clor, clorați etc.), al industriei alimentare și al categoriei „alți consumatori" (vezi tabelul 2).

Tabelul nr. 1

Combustibilul	1959		1969	
	milioane tone	milioane tec	milioane tone	milioane tec
Cărbune	5,2	4,7	11,8	11,0
Păcură	0,6	0,9	3,4	5,2
Gaze naturale	0,3	0,6	1,1	2,1
Uraniu	—	—	...	1,6
Diverse	...	0,2	...	0,5
Total:	...	6,4	...	20,4

Tabelul nr. 2

Ramura	1959	1969
Energetica	4,5	6,1
Siderurgia	5,4	9,2
Metalurgia neferoasă	5,1	8,9
Electrochimia	3,2	6,7
Chimia	4,0	10,4
Prelucrarea metalelor, construcții mecanice și electrice	5,7	11,0
Industria alimentară	1,9	4,1
Industria hîrtiei	2,7	4,7
Industria textilă	2,4	3,4
Transporturile feroviare	3,3	5,4
Alți consumatori	8,6	20,5
Total (mld. kWh)	46,8	90,4

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

viața economică

ORIENTARE - DOCUMENTARE - TEORIE • ECONOMIE NAȚIONALĂ - ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 31 (361)
VINERI
31 iulie 1970
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREȘTI
20 pagini • 2 lei

CHIMIZAREA —

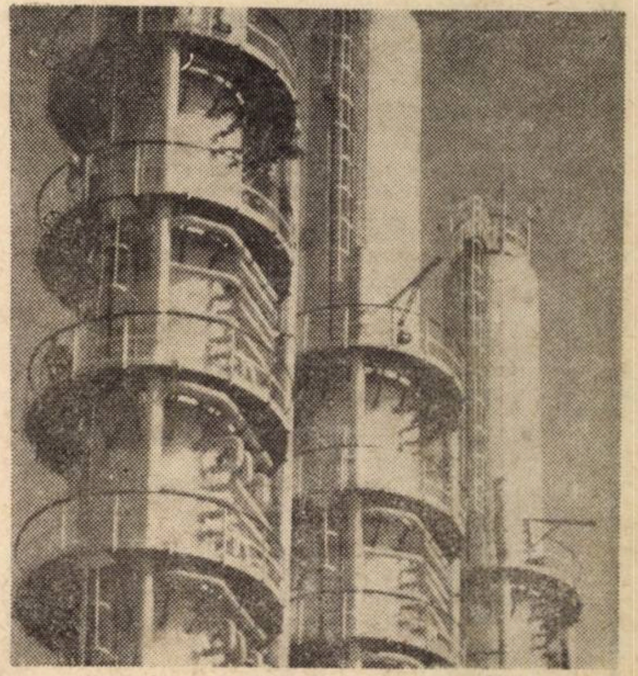

FACTOR ESENȚIAL

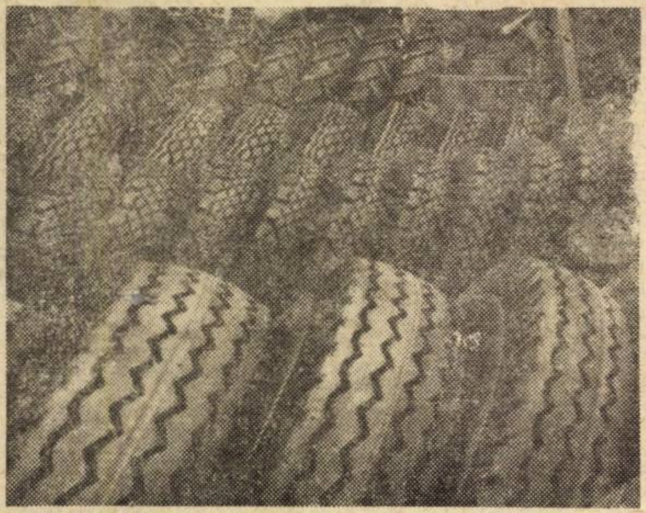

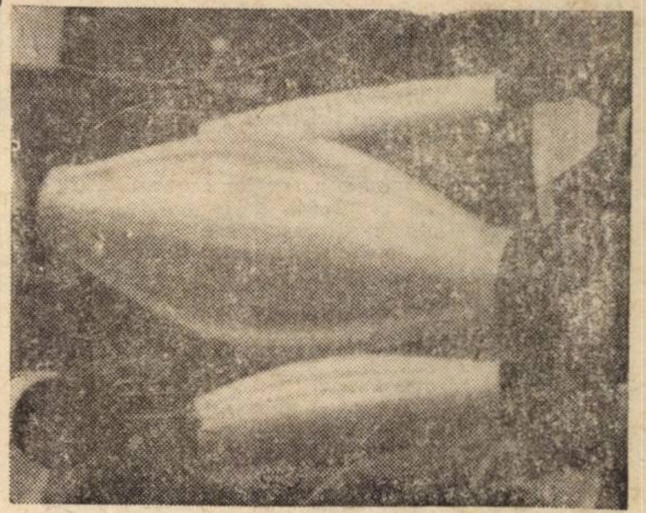

AL PROGRESULUI TEHNIC ȘI AL EFICIENȚEI ECONOMICE

FUNCȚIILE COMPLEXE ALE STATULUI ÎN EDIFICAREA SOCIALISMULUI

PÎRGHIILE FINANCIARE ÎN MECANISMUL CONDUCERII ȘI PLANIFICĂRII ECONOMIEI

„SOCIETATEA VIITORULUI" ÎN REFLEXIA IDEOLOGIEI BURGHEZE

viața economică

Săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

numărul 31 din 31 iulie 1970

— Funcțiile complexe ale statului în edificarea socialismului
de conf. dr. **Dumitru Mazilu,** membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice. (pag. 3)

■ ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Realități privitoare la cooperarea între industria republicană și cea locală, care combat pesimismul și lipsa de inițiativă ale unor ministere și intreprinderi
de ing. **Constantin Amariței** (pag. 5)

— Agricultură
- Aprecierea economică a terenurilor și evidențierea rezervelor de sporire a producției agricole
de conf. univ. **Emil Jura,** Institutul agronomic-Cluj.
- Un curs universitar, deosebit de util pentru pregătirea economiștilor
de conf. univ. dr. **Sabin Nica-Sîrbești** (pag. 6)

— Chimizarea, factor esențial al progresului tehnic și al creșterii eficienței economice
de doctorand **I. Petrescu,** Combinatul chimic-Făgăraș. (pag. 7)

— Un rol mai activ instrumentelor financiare, în mecanismul conducerii și planificării economiei naționale
de prof. univ. dr. **Iulian Văcărel.** (pag. 10—11)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

— Ce este, unde și cum vom folosi : Calculatorul de proces
de dr. **Rudolf Dootz,** Institutul de cercetări economice

— Cadre și răspunderi : Sergiu Pascariu, directorul Sucursalei județene Maramureș a Băncii Naționale
de **Maria Ioniță** (pag. 9)

■ TEORII • IDEI

— „Societatea viitorului" în reflexia ideologiei burgheze
de ing. dr. **Ion Cristescu** (pag. 13)

— Prima promoție a liceelor economice. (Reflecții cu privire la perfecționarea învățămîntului mediu economic)
de prof. **Iordache Dimitriu,** Liceul economic din Iași (pag. 14)

— Cărți : Legile economice și conducerea producției
de **Nicolae Popov** (pag. 15)

■ ECONOMIE MONDIALĂ

— Documentar :
Studiu-pilot internațional despre : Viteza de propagare a tehnologiilor noi (pag. 16)

— Țări socialiste :
- R. P. Ungară : Dezvoltarea și amplasarea rețelei comerciale.
- R. D. Germană : Intensă mișcare de inovații
- U.R.S.S. : Aplicații largi ale sistemelor automate de comandă. (pag. 17)

— America Latină : Disparități și tendințe în structura comerțului exterior
de **Maria Desmireanu,** cercetător principal la Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaționale. (pag. 18)

— O.N.U. și cooperarea tehnică
Convorbire cu Iulia Henderson, director al biroului O.N.U. pentru cooperare tehnică
de **Irina Vianu** (pag. 19)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

Adunările generale ale salariaților

DEZBATERI AMPLE ȘI PROPUNERI VALOROASE PENTRU FRUCTIFICAREA REZERVELOR EXISTENTE ÎN UNITĂȚILE ECONOMICE

ÎN ÎNTREAGA ȚARĂ în perioada 15—31 iulie au continuat să se desfășoare adunările generale ale salariaților din unitățile economice — prilej de analiză temeinică a realizărilor dobîndite în primul semestru al anului curent pe linia îndeplinirii indicatorilor de plan, a măsurilor ce se cer luate în continuare pentru realizarea integrală a planului pe 1970 și pregătirea producției pe 1971 — primul an din cincinalul următor.

Dezbaterile din adunările generale ale salariaților, sugestiile și propunerile ce s-au făcut, demonstrează hotărîrea fermă a oamenilor muncii de a adăuga noi succese la cele obținute pînă acum în dezvoltarea economiei naționale, de a înfăptui cu hotărîre planurile elaborate de partid pentru prosperitatea patriei, pentru ridicarea bunăstării poporului.

NOI RESURSE DE SPORIRE A RENTABILITĂȚII

DIN DAREA DE SEAMĂ prezentată de comitetul de direcție al Fabricii de cabluri și materiale electroizolante din Capitală, a rezultat că, pe primele 6 luni, principalii indicatori au fost realizați și depășiți : **108,8% la producția marfă vîndută și încasată, 101,4% la beneficiu. Planul de export a fost depășit cu 7,4%.**

Relevîndu-se aceste realizări, s-a accentuat faptul că unii indicatori calitativi nu au fost îndepliniți (costul la 1000 lei producție marfă și productivitatea muncii), ca urmare a înregistrării unor serioase cheltuieli neproductive, a necorelării planului forței de muncă cu planul de producție și a absențelor nemotivate.

Atît darea de seamă cît și discuțiile purtate au reliefat necesitatea de a se pune un accent mai mare decît pînă acum pe aprovizionarea locurilor de muncă cu diverse materii prime, pentru a se asigura desfășurarea ritmică a producției. Totodată, s-a pus un accent mai mare pe folosirea mai bună a utilajelor, a creșterii indicilor de utilizare — reliefîndu-se și măsurile tehnice și organizatorice ce se cer luate în acest sens.

Cu același spirit de răspundere s-au dezbătut apoi sarcinile de plan pe 1971 — mult sporite față de 1970 — și planul de măsuri pentru realizarea lor. **Astfel, producția globală și marfă va crește cu 10,3%, iar productivitatea muncii cu 7,8%. Cheltuielile la 1000 lei producție marfă urmează să scadă cu 3%.** Totodată planul pe 1971 prevede asimilarea de noi produse (materiale electroizolante pe bază de hîrtie de mică, lacuri electroizolante pentru clasa de izolație B.F.H.), precum și revizuirea standardelor existente sau elaborarea de noi standarde la principalele produse, în vederea obținerii unei calități superioare a acestora. La dezbateri s-a insistat asupra măsurilor necesare pentru reducerea consumului de aluminiu la trefilare cu 5 kg/t și a consumului de cupru ; s-a preconizat, de asemenea, eliminarea hîrtiei creponate pentru umplutură la cablul de forță P.V.C., extinderea conteinerizării transportului de granule P.V.C., reamplasarea unor utilaje etc.

Planul de măsuri prezentat de comitetul de direcție a fost întregit cu numeroase propuneri ale salariaților. S-a propus, astfel, modernizarea actualelor prese, în vederea măririi capacității lor, diversificarea mijloacelor de transport intern, completarea cu dispozitive a locurilor de muncă, reducerea în continuare a adaosurilor de prelucrare la aluminiu etc.

Felicia BULIBAȘA

DIMINUAREA CHELTUIELILOR DE FABRICAȚIE

ÎN CADRUL unei ample dezbateri în adunarea generală a reprezentanților salariaților Uzinelor textile „7 Noiembrie" din București s-a relevat că în primele 6 luni din acest an, prevederile au fost depășite la producția globală cu 2,4%, iar la producția marfă vîndută și încasată cu 1,9%. Cheltuielile la 1000 lei producție marfă au fost reduse, față de plan, cu 1,75 lei, obținîndu-se beneficii suplimentare de 121 mii lei. S-a subliniat, de asemenea, faptul că a fost acordată o atenție deosebită realizării planului de livrări atît la intern, dar în special pentru export.

În vederea realizării sarcinilor de plan în semestrul II/1970 și a îndeplinirii prevederilor pe 1971, a reieșit atît din analizele efectuate de comitetul de direcție cît și din propunerile oamenilor muncii necesitatea aplicării unui complex de măsuri. Amintim dintre acestea : continuarea și terminarea pînă la sfîrșitul anului 1970 a recondiționării pieselor și subansamblelor mai importante la carde și îmbunătățirea sistemului de umidificare în sala războaielor ; optimizarea partizilor în preparația țesătoriei și instalarea a 80 de fuse moderne de canetat, atît în vederea sporirii productivității muncii cît și a îmbunătățirii calității țevilor canetate și a reducerii ponderii deșeurilor ; instalarea unui aparat de vopsit sub presiune, care va permite creșterea productivității muncii, îmbunătățirea calității și diversificarea producției, prin folosirea unei game mai largi de coloranți ; reorganizarea sistemului de depozitare a firelor colorate, în vederea asigurării desfășurării lucrului pe partizi etc.

Propunerile făcute de către participanții la dezbateri au reliefat numeroase rezerve interne care valorificate pot conduce la sporirea și mai evidentă a eficienței economice. Astfel, **Constantin Mînăstireanu, maistru, șef de sector la filatură,** a propus îmbunătățirea sistemului de lucru în atelierul de răsucit fire prin efectuarea unui studiu pentru o mai bună organizare a echipelor de levată în vederea folosirii mai raționale a forței de muncă, reducîndu-se efectivul de muncitori cu 9 salariați ; **inginerul Gheorghe Haker, șef de sector la țesătorie** a propus organizarea transportului canetelor colorate la locurile de muncă, care va permite reducerea personalului angajat din această secție, cu 3 muncitori auxiliari.

Maistrul Pompiliu Zaman, ca și alți participanți la discuții a arătat că slaba calitate a materialelor auxiliare (suveici, pichere, curele de bătaie și altele), livrate de unii furnizori, de exemplu **Fabrica „Flamura Roșie"-Sibiu,** duce la depășirea normelor de consum la aceste piese, la mărirea timpului de staționare a mașinilor pentru remedierea defectelor ivite și deci la creșterea cheltuielilor de producție, solicitînd îmbunătățirea cît mai grabnică a calității pieselor amintite.

Stere POPESCU

ÎN ANALIZA PROIECTANȚILOR : INDUSTRIALIZAREA CONSTRUCȚIILOR

ADUNAREA generală a reprezentanților salariaților de la Institutul „Proiect-București" s-a caracterizat printr-o amplă analiză și dezbatere a sarcinilor de viitor prin prisma creării unui cîmp larg de dezvoltare a industrializării în sectorul de construcții. Darea de seamă prezentată de ing. **Constantin Pislărașu,** președintele comitetului de direcție, a subliniat că în **semestrul întîi planul a fost îndeplinit la producția globală în proporție de 105,2%, la productivitatea muncii pe un proiectant — 105,7%, iar la producția marfă vîndută și încasată — de 103,3%.** La acest bilanț se mai adaugă **predarea a 351 faze de proiectare cu o reducere de 1045 de zile față de termenele contractuale.**

Așa cum s-a desprins din dezbaterile adunării generale, pe prim plan s-a situat **problema elaborării documentațiilor în sisteme constructive industrializate.** Pentru construcțiile de locuințe cu P + 4 nivele, s-au elaborat 3 proiecte refolosibile, iar alte 3 se află într-un stadiu de definitivare în structuri prefabricate integral. De asemenea, într-o fază înaintată se află reproiectarea proiectului de panouri mari Militari, în scopul îmbunătățirii tehnologiei de fabricație și montare.

Pe baza proiectelor elaborate, **din cele 18.400 de apartamente cu termen de predare în 1971, 12 700, respectiv 68%, sînt realizate cu metode industrializate.**

Ni s-a părut extrem de revelator faptul că în această perioadă comitetul de direcție și-a propus ca, după un studiu sistematic, o serie de proiecte existente să fie declarate refolosibile, să unifice și să coordoneze introducerea observațiilor reieșite din colaborarea cu constructorul, să utilizeze pe scară largă fișiile din beton celular autoclavizat la pereții despărțitori. La toate acestea se poate adăuga rezolvarea placării cu prefabricate termoizolante a calcanelor, proiectarea de noi secțiuni cu grad ridicat de industrializare pentru locuințe amplasate în special pe arterele de penetrație.

În centrul atenției proiectanților, a comitetului de direcție, se situează în momentul de față și **finalizarea studiului pentru amplasarea construcțiilor de locuințe în perioada 1971—1975.** Folosindu-se pentru prima oară metode matematice rezolvate prin calculatorul electronic, s-a demonstrat cu prisosință eficiența restructurării unor zone cu construcții necorespunzătoare. În această direcție relevăm studiile elaborate pentru sistematizarea lacurilor Pantelimon I, Cernica și Mogoșoaia, studiile privind circulația și transportul în comun pentru ansamblul Titan C 5 îndesire, bulevardul Șulea — placare și Drumul Taberii — micro 9.

Participanții la adunarea generală au propus comitetului de direcție să studieze, cu atenție, organizarea de viitor a institutului, **îndeosebi pe linia specializării sectoarelor.** De asemenea, printre alte probleme de interes general, s-a sugerat să se treacă la industrializarea executării subsolurilor la clădirile P + 10 și P + 4 nivele, cu utilizarea planșeelor prefabricate peste subsol la clădirile cu P + 4 nivele, evitarea monotoniei în sistematizarea marilor ansambluri și, implicit, îmbunătățirea gradului de confort și a finisajelor în limita plafoanelor existente.

Gh. PETRE

FUNCŢIILE COMPLEXE ALE STATULUI ÎN EDIFICAREA SOCIALISMULUI

conf. dr. Dumitru MAZILU
membru corespondent al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice

AU TRECUT peste două decenii şi jumătate de la eliberarea României de sub jugul fascist, timp în care au avut loc profunde transformări pe toate planurile vieţii materiale şi spirituale, în domeniul economic, social-politic, cultural etc. Aceste transformări îşi găsesc expresia sintetică în trecerea ţării noastre de la orînduirea burgheză, în care se menţineau puternice rămăşiţe feudale, la orînduirea socialistă, care a lichidat exploatarea omului de către om, România înaintînd în prezent cu paşi hotărîţi pe drumul făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate.

Realizările dobîndite de poporul nostru în acest proces de o deosebită amploare şi complexitate au confirmat din plin justeţea liniei generale marxist-leniniste a Partidului Comunist Român, priceperea sa de a aplica principiile socialismului la condiţiile concrete din România, capacitatea sa de a uni eforturile întregii naţiuni române în vederea propăşirii economice şi sociale a ţării.

În acelaşi timp, experienţa noastră a demonstrat cu prisosinţă că în întreg procesul construcţiei socialiste, statului îi revine rolul de instrument principal al acestui proces, de organizaţie politică ce desfăşoară o vastă activitate economică, ştiinţifică, cultural-educativă, menită să asigure traducerea în viaţă a programului construcţiei socialiste.

Acest rol al statului a fost examinat şi, mai ales, afirmat în diferite lucrări de specialitate, uneori socotindu-se însă că implicaţiile sale nu mai trebuie analizate şi demonstrate.

Mai mult, în ultimii ani, au loc ample discuţii cu privire la locul statului în societate şi la perspectiva sa de viitor. Uneori există tendinţa de a se prezenta de asemenea natură problematica statului, încît s-ar putea deduce că în socialism statul ar fi ceva imuabil, neschimbător, veşnic, că o dată cu instaurarea orînduirii noi, ar înceta să mai acţioneze legile dialecticii în evoluţia mecansimului politic statal.

Pe de altă parte, se exprimă unele păreri după care ar trebui grăbit procesul de diminuare a rolului statului în societate, ignorîndu-se condiţiile istorice concrete, interne şi internaţionale actuale. O serie de autori continuă să examineze şi astăzi problematica complexă a dictaturii proletariatului, a rolului şi funcţiilor statului insuficient de nuanţat. fără a marca îndeajuns schimbările social-economice survenite şi fără a sublinia în măsura necesară influenţa lor asupra organismului politic statal.

O asemenea abordare a rolului şi funcţiilor statului nu este de natură a ajuta la înţelegerea şi explicarea multiplelor nuanţe ale sensului şi finalităţii statului în scopul descifrării perspectivelor dezvoltării sale în viitor, iar soluţiile preconizate nu sînt totdeauna în măsură să satisfacă exigenţele activităţii politice creatoare de perfecţionare continuă a activităţii statale.

Cercetarea rolului şi funcţiilor statului socialist trebuie făcută în lumina dialecticii factorilor obiectivi şi subiectivi care-i determină evoluţia, pe această bază putîndu-se desprinde tendinţele majore ale evoluţiei mecanismului statal, în perspectiva dezvoltării societăţii socialiste. **„Este evident** — a subliniat tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Congresul al X-lea al partidului — **că nu poate fi abordată în mod ştiinţific problema atît de complexă a rolului şi funcţiilor statului în socialism fără a lua în considerare întreg ansamblul condiţiilor sociale interne şi internaţionale contemporane".**

Cel ce analizează cu atenţie şi discernămînt mobilurile şi trăsăturile evoluţiei vieţii noastre social-politice, desluşeşte limpede faptul esenţial că partidul nostru — pornind de la analiza atentă, multilaterală a realităţilor procesului constructiv — subordonează evoluţia statului **necesităţii obiective a perfecţionării continue a bazei materiale, economice şi sociale a noii orînduiri.** Ca urmare a transformărilor profunde petrecute în structura societăţii noastre, care cunoaşte un adînc proces de **omogenizare,** statul nostru a devenit **exponentul unităţii social-politice a clasei muncitoare, ţărănimii, intelectualităţii, a tuturor oamenilor muncii,** fără deosebire de naţionalitate. Examinarea fenomenului politic statal nu se poate efectua în mod ştiinţific prin extragerea sa artificială din contextul dialectic al dezvoltării societăţii noastre socialiste.

Într-o strînsă interacţiune dialectică cu schimbările produse în structura economică **au avut loc deplasări importante pe planul raporturilor de clasă,** conjugate cu mutaţii sensibile în gîndire, în conştiinţa socială. S-au atins — în aceste conexiuni dialectice şi ca efect al unui climat înnoitor adecvat — noi dimensiuni în cimentarea unităţii structurale socialiste a poporului. Şi ca o încununare a evoluţiei legice a raporturilor sociale dintre oamenii muncii, creatori ai tuturor valorilor materiale şi culturale, s-au sedimentat noi elemente, nu numai de natura acumulărilor cantitative, ci şi de domeniul acelui salt calitativ aşteptat, dar, totodată, **pregătit activ, conştient,** întru deplină consolidare şi adîncire.

Obiectiv, examinînd cursul fenomenelor social-politice — în pofida unor greutăţi şi obstacole inerente, de care am fost conştienţi şi pe care, tocmai de aceea, am reuşit, deliberat, să le învingem — am parcurs un proces de progresivă întrepătrundere economică, morală, politică.

Deci, prin numeroase conexiuni, pe multiple planuri societatea românească a atins stadiul superior al unităţii de astăzi care — fiind o expresie a unor neîndoielnice realizări dobîndite — proiectează noi sensuri succeselor ce se cer a se obţine pe coordonatele viitorului. Iar, ca o consecinţă firească pe alt plan — cel al conducerii social-politice, care, ca un imperativ al stadiului atins, poate şi se cere a fi, necesarmente, **mai perfecţionată, mai suplă, mai operativă** — sînt adoptate noi forme adecvate prezentului şi în măsură a pregăti noi salturi, noi transformări în perspectiva evoluţiei organismului politic statal în viitor. A susţine, însă, că toate aceste schimbări ar însemna diminuarea menirii statului, deprecierea rolului unor clase sociale şi supraaprecierea rolului altor clase, aşa cum fac unii autori, **înseamnă a ignora deliberat realităţile,** a nu ţine seama de schimbările survenite în anii construcţiei socialiste, a nega adevărul indubitabil că societatea noastră este alcătuită din oameni ai muncii, participanţi activi şi hotărîţi la conducerea social-politică a ţării, strîns uniţi în jurul **partidului, forţa politică conducătoare în organismul social-politic,** inclusiv în viaţa de stat, **factorul de concepţie, organizare şi orientare a tuturor proceselor transformatoare progresiste ale societăţii româneşti contemporane.**

Viaţa a demonstrat cu prisosinţă că dialectica dezvoltării mecanismului social-politic presupune creşterea rolului conducător al clasei muncitoare şi al partidului marxist-leninist în întreaga viaţă de stat. Consfinţirea acestui rol pe plan legislativ, chiar în Constituţia României socialiste, reprezintă o recunoaştere şi o consacrare a elementelor noi acumulate pe planul raporturilor dintre clase; rolul clasei muncitoare, departe de a scădea, creşte continuu, devenind mai eficient în mecanismul politic statal.

Partidul Comunist Român polarizează în jurul său toate celelalte forţe sociale, toţi oamenii muncii în dezvoltarea victoriilor socialiste dobîndite.

Există o legătură legică între întărirea statului socialist **şi dezvoltarea continuă,** lărgirea nemaicunoscută **a participării maselor la viaţa social-politică.** Această interdependenţă dialectică derivă din esenţa statului socialist român, exprimată în faptul că puterea aparţine poporului unit din punct de vedere social-politic, liber şi stăpîn pe soarta sa.

Statul nostru socialist este organizaţia politică a puterii clasei muncitoare, aliată cu ţărănimea, a naţiunii socialiste, iar **scopul întregii sale activităţi îl constituie dezvoltarea orînduirii socialiste.** O dată cu dezvoltarea forţelor de producţie, cu îmbunătăţirea condiţiilor de trai ale poporului şi ridicarea nivelului său cultural, socialismul asigură o tot mai largă punere în valoare a energiilor şi capacităţilor creatoare ale membrilor societăţii, asigurîndu-se exercitarea celor mai largi drepturi şi libertăţi la care au aspirat masele de-a lungul timpurilor. Este evident un element de vădită superioritate a mecanismului nostru social-politic statal.

ROLUL STATULUI socialist român de instrument principal al construcţiei societăţii socialiste multilateral dezvoltate rezultă, în modul cel mai elocvent, din caracteristicile sale esenţiale, care pun în lumină esenţa noului tip de stat, sensurile şi finalităţile sale sociale:

a. **statul socialist are calitatea de proprietar al principalelor mijloace de producţie,** lucru prea binecunoscut, dar din care nu se desprind toate concluziile, între care cea mai importantă socotim a fi aceea potrivit căreia, această calitate nu-i conferă numai dreptul, **ci şi obligaţia imperioasă de a le gospodări cu deosebită chibzuinţă,** de a le utiliza în scopul propăşirii continue a economiei şi culturii, dezvoltării multilaterale a patriei. Orice proprietar are îndatorirea de a fi un bun gospodar în practica folosirii bunurilor ce le stăpîneşte; statul socialist este însă un proprietar deosebit, mijloacele ce le are în proprietate depăşind cifra obişnuitului. Tocmai de aceea, obligativitatea bunei gospodăriri este multiplicată la aceste elemente valorice, care — în consecinţă — numai astfel pot să se dezvolte. Acest înzestrat proprietar — statul socialist — **va fi şi mai bogat dacă efortul de gospodărire va fi mai eficient,** mai sistematic şi, bineînţeles, mai competent;

b. **statul are un caracter foarte cuprinzător, criteriul de funcţionalitate al tuturor organelor sale fiind cel teritorial,** şi avînd o evidenţă exhaustivă a tuturor locuitorilor, ceea ce îi conferă dreptul şi, în acelaşi timp, **obligaţia de a organiza forţele de producţie ale întregului popor,** de a le dirija şi folosi **în deplină conformitate cu cerinţele dezvoltării armonioase a economiei şi culturii.**

c. spre deosebire de celelalte tipuri de stat, **statul socialist înfăptuieşte conducerea şi organizarea în mod conştient** — în conformitate cu cerinţele legilor obiective ale dezvoltării sociale — **a proceselor economice şi social-culturale.** Sub conducerea politică a Partidului Comunist Român, statul nostru coordonează procesele dezvoltării planificate a economiei, ridicării continue a nivelului de trai, atingerii a noi trepte pe planul dezvoltării culturii;

d. **statul socialist** — ca orice alt tip de stat — **recurge la mijloace specifice în organizarea şi conducerea politico-juridică a diferitelor domenii ale vieţii sociale.** Statul este singura organizaţie politică care **recurge** — în caz de nevoie, şi experienţa socială demonstrează că, din păcate, situaţii care reclamă intervenţia mijloacelor specifice statului în reglementarea şi desfăşurarea raporturilor sociale, sînt încă destul de frecvente — la mijloace de coerciţiune, pe baza unor norme obligatorii, elaborate de către organele sale legale, constituţionale. Desigur, statul socialist foloseşte mijloacele coercitive numai în împrejurările în care intervenţia metodelor şi formelor de influenţare educativă se vădesc a nu avea eficienţa scontată.

Aceasta însă, nu justifică în nici un chip, tendinţa unor autori de subapreciere a coerciţiunii statale, neglijîndu-se examinarea ei multilaterală, ceea ce influenţează, uneori, negativ raportul ce trebuie să existe între mijloacele educative şi cele de constrîngere statală. Statul este un instrument al poporului care — prin intermediul său — organizează şi înfăptuieşte, sub conducerea politică a partidului, procesul constructiv. În realizarea acestui rol, conferit de naţiune, statul trebuie să utilizeze, în mod raţional, toate mijloacele sale de acţiune, inclusiv pe cele coercitive. Constrîngerea juridică statală — avînd în vedere necesitatea sa obiectivă — trebuie riguros reglementată, înfăptuindu-se sub controlul opiniei publice, organelor legale, constituţionale ale ţării. Deci, în afara mijloacelor educative, de influenţare morală, statul continuă să folosească şi în etapa actuală — în virtutea cerinţelor practicii sociale, organizării şi desfăşurării normale a raporturilor sociale — metode şi mijloace de coerciţiune, care, exprimînd voinţa naţiunii, se bucură de un cadru juridic adecvat, de veghea permanentă a partidului şi poporului, deoarece altfel, după cum experienţa a demonstrat, s-ar ajunge la consecinţe nedorite, la abuzuri şi ilegalităţi cu efecte traumatizante în relaţiile umane. Socotim că **cercetarea insuficientă sau** — cum s-a întîmplat, uneori — **trecerea sub tăcere a unor asemenea elemente caracteristice ale activităţii** politice **statale este de natură a îngreuna înţelegerea rolului deosebit de complex**

⟶

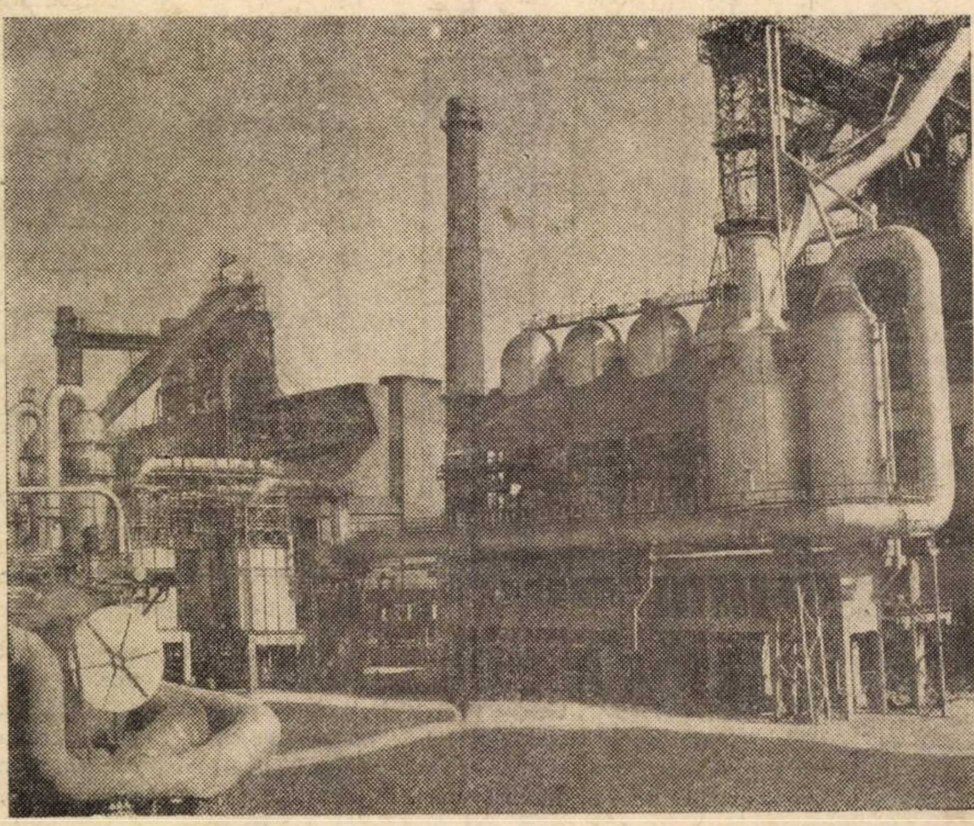

La Combinatul siderurgic-Galaţi funcţionează două furnale de 1700 mc fiecare, urmînd ca în cincinalul viitor să fie construite alte două de aceeaşi capacitate. În fotografie: cele două furnale aflate în funcţiune

al statului în procesul dezvoltării societății socialiste, generînd aprecieri și, după cum s-a dovedit, chiar concluzii eronate cu privire la rolul statului, la sarcinile și funcțiile sale în edificarea orînduirii noi.

Evoluția vieții economice și social-culturale demonstrează **tendința de creștere a rolului, atribuțiilor, obligațiilor funcționale ale organelor statale în conducerea economiei, științei și culturii, în organizarea și desfășurarea raporturilor internaționale.**

După lichidarea claselor exploatatoare, pe măsura desfășurării procesului de omogenizare a societății socialiste, rolul statului se schimbă, modificîndu-se și formele sale de acțiune. S-a adîncit caracterul democratic al puterii de stat muncitorești-țărănești, care a devenit un instrument al societății, o organizație politică a puterii suverane a poporului în slujba progresului întregii colectivități. De la o etapă la alta, pe măsura dezvoltării societății socialiste, **contribuția statului în organizarea și conducerea proceselor economice și social-culturale, în realizarea funcțiilor sale economico-organizatorică și cultural-educativă a luat o amploare tot mai mare.**

CREȘTEREA rolului statului și conducerea economiei naționale în etapa actuală răspunde unor cerințe obiective, determinate de nivelul forțelor de producție moderne, de gradul de complexitate a proceselor și relațiilor economice, de amploarea întregii construcții economico-sociale care se desfășoară în țara noastră. Statul socialist are, prin excelență, o misiune creatoare, transformatoare și organizatoare în viața socială. De la an la an a crescut rolul mecanismului statal în organizarea proceselor productive în coordonarea activității științifice și social-culturale, perfecționîndu-se necontenit toate verigile sale componente. Statul are un rol hotărîtor în traducerea în viață a directivelor partidului în domeniul economiei, științei și culturii, organizînd și coordonînd activitatea economică pe ramuri și sectoare, orientînd valorificarea mai rațională și mai eficientă a potențialului material și uman de care dispunem, perfecționînd necontenit planificarea în toate compartimentele de activitate, asigurînd folosirea judicioasă a pîrghiilor economice, printr-un studiu temeinic al cerințelor legilor obiective în scopul aplicării lor în viața socială. Măsurile de perfecționare a conducerii economiei și culturii statornicite de Congresul al IX-lea și de Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1967 au fost dezvoltate de către Congresul al X-lea și concretizate în actele legislative din ultimii ani. Noile organisme care s-au constituit, centralele industriale, combinatele, trusturile și grupurile de întreprinderi, trebuie să acționeze cu hotărîre pentru organizarea activității economice, pentru asigurarea aprovizionării tehnico-materiale și desfacerea producției întreprinderilor, pentru organizarea mai bună a profilării și specializării, a cooperării cu alte unități economice, punînd un accent mai mare pe întărirea sectoarelor de concepție tehnică, precum și pe organizarea științifică a producției și a muncii.

Analiza fenomenelor statale duce la concluzia că evoluția vieții de stat nu are loc fără greutăți, lipsuri, obstacole, că în procesul exercitării rolului și funcțiilor statului se întîlnesc o serie de neajunsuri, aspecte de birocratism, de formalism, de rutină și șablonism. Așa cum s-a subliniat la Congresul al X-lea al partidului, **unele organe ale statului,** la diferite nivele, păstrează și, uneori, chiar dezvoltă o formularistică greoaie, complicată, de natură a crea greutăți în desfășurarea activității practice. Pe de altă parte, există tendința dăunătoare de elaborare a prea multe indicații, directive, instrucțiuni și circulare, unele suprapunîndu-se și contrazicîndu-se. Această situație perturbă activitatea normală în sectoarele respective de activitate, influențînd negativ eficacitatea muncii.

Supunînd unei analize profunde aceste fenomene ale activității statale, Congresul al X-lea al partidului a atras atenția asupra necesității prevenirii lor prin întărirea controlului opiniei publice asupra muncii desfășurate de organele de conducere ale statului, la toate nivelurile. „**Fiecare activist** — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al X-lea al partidului — **își justifică funcția și locul său în ierarhia socială în măsura în care se dovedește capabil să asigure conducerea optimă a treburilor obștești, soluționarea problemelor ridicate de oamenii muncii**". Conducerea economiei și culturii în etapa actuală ridică problema importantă a raționalizării aparatului de stat, a creșterii eficienței tuturor verigilor sale.

Experiența a dovedit că numărul mare de direcții și servicii în ministere dăunează operativității soluționării problemelor, influențînd negativ activitatea practică. Plenara Comitetului Central al P.C.R. din 10-13 decembrie 1969 a subliniat necesitatea aplicării cu consecvență a măsurilor statornicite de Congres în direcția simplificării aparatului de stat, apropierii sale de verigile de bază ale economiei, facilitînd intervenția promptă, la nivelul calitativ cerut din partea organelor chemate să organizeze, să îndrume și să conducă procesele productive. Totodată, conducerea partidului a subliniat necesitatea ridicării pe o treaptă superioară a simțului de răspundere al tuturor organelor și funcționarilor de stat, pentru soluționarea competentă și operativă a problemelor ridicate de dezvoltarea economiei, științei și culturii.

ÎN PROCESUL construcției societății socialiste multilateral dezvoltate, **sarcini deosebit de importante revin statului în realizarea funcțiilor sale de apărare a cuceririlor socialiste ale poporului, de asigurare a ordinii de drept, de ocrotire a drepturilor și libertăților cetățenești.** Constructorii orînduirii noi participă în mod conștient la dezvoltarea economiei și culturii, aducîndu-și contribuția efectivă la consolidarea cuceririlor revoluționare și la obținerea unor noi succese în propășirea continuă a patriei.

Experiența anilor care s-au scurs a arătat că, în opoziție cu majoritatea covîrșitoare a membrilor societății, mai sînt unii cetățeni cu mentalități parazitare, dovedind spirit de nepăsare față de interesele generale ale societății, tendințe de căpătuială și chiar manifestări antisociale. Față de aceste fenomene negative în comportarea unor oameni, **statul socialist manifestă, intransigență, ocrotind** — prin organele sale specializate — **munca pașnică a poporului și asigurînd climatul necesar realizării drepturilor și libertăților cetățenești.** Făurirea orînduirii noi implică ordine și disciplină, activitate organizată și sistematică în toate domeniile vieții sociale, neavînd nimic comun cu atitudinea de toleranță și cocoloșire a lipsurilor, cu practica de a nu trage la răspundere pe cei vinovați, întîlnită la unii funcționari cu răspunderi în aparatul de stat, care — în felul acesta — prejudiciază interesele generale ale oamenilor muncii.

Măsurile întreprinse în ultimii ani de către conducerea de partid și de stat: adoptarea Codului penal, a Codului de procedură penală, a actelor normative care reglementează activitatea funcțională a tuturor organelor statului, sînt de natură a contribui la situarea întregii activități de stat și sociale pe temelia trainică a legilor țării. Are o însemnătate deosebită, în acest sens, instituirea controlului averilor împotriva acelora care își însușesc pe căi necinstite mijloace materiale și financiare din avutul poporului, precum și reglementarea prin lege a răspunderii gestionarilor și a celorlalți factori de răspundere chemați să administreze bunurile poporului.

Au crescut exigențele statului, ale întregii societăți față de averea națiunii. Toate organele statului, organizațiile de masă și obștești — după cum se sublinia la Congresul al X-lea al partidului — trebuie să acționeze sincronizat în sensul creării unei opinii intransigente împotriva celor care atentează la bunul public, care vor să trăiască fără muncă.

Dezvoltarea socială, creșterea avuției publice implică **creșterea spiritului de responsabilitate** civică a tuturor cetățenilor patriei. În actuala etapă de edificare socialistă a luat o amploare și mai mare rolul opiniei publice, al colectivității în lupta împotriva fenomenelor antisociale, devenind mai eficientă activitatea statală și în acest domeniu.

Acestea sînt, evident, numai cîteva caracteristici, tendințe și particularități ale evoluției rolului și funcțiilor statului socialist în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate în România. Introspecția lor mai profundă contribuie la explicarea mai nuanțată a unor fenomene de cea mai mare însemnătate în evoluția vieții sociale, dovedind necesitatea întăririi și perfecționării continue a organismului politic statal în conformitate cu sarcinile actualei etape de dezvoltare a României socialiste.

NOI OBIECTIVE ECONOMICE

● **La Craiova** a fost terminat un nou obiectiv industrial: **Fabrica de făinuri furajere și de extracție a grăsimilor naturale.** Noua unitate, — unde se vor prelucra circa 5 200 tone deșeuri de la abatoare și alte reziduuri animaliere, provenite din județele Dolj, Gorj, Vîlcea, Olt și Argeș, — va asigura anual 1 200 tone făină furajeră și 600 tone grăsimi naturale, produse care vor fi livrate întreprinderilor agricole de stat și la export. Primele șarje din cadrul probelor tehnologice confirmă indicii prevăzuți în proiect, potrivit cărora făina va conține peste 50% proteină brută.

● **În cadrul Uzinei constructoare de mașini din Reșița** a început construcția unei noi și moderne hale industriale destinate producției de motoare Diesel. Situată în prelungirea vechii secții, noua hală industrială va contribui la sporirea producției de motoare, în viitorul cincinal, cu 25 pînă la 50%. Sînt, de asemenea, în curs de montare noi utilaje tehnologice în secțiile mecanică grea, forjă, turnătoria de oțel și cea de metale neferoase, precum și în alte unități de producție ale uzinei. Cu ajutorul lor, uzina constructoare de mașini din Reșița va putea să treacă la fabricația de serie a unui nou grup de turbine, motoare electrice de mare capacitate, echipamente hidromecanice, compresoare cu puteri duble față de cele realizate pînă acum, poduri rulante și macarale portuare, utilaje tehnologice etc.

● **În cadrul Uzinei mecanice de material rulant, din Craiova,** se desfășoară lucrări în vederea extinderii capacităților de producție. Între altele, se află în construcție o hală de fabricație, cu o suprafață de 6 000 mp, un depozit de piese și materiale și alte obiective care vor crea condiții pentru ca uzina să poată repara anual 160 locomotive electrice, Diesel-electrice și Diesel-hidraulice. Din graficele șantierului rezultă că, pînă în prezent, constructorii și montorii au realizat mai mult de jumătate din volumul de investiții prevăzut pe anul în curs.

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

FABRICA DE SCULE — RÎȘNOV

REBUTURILE REDUC EFICIENȚA ECONOMICĂ

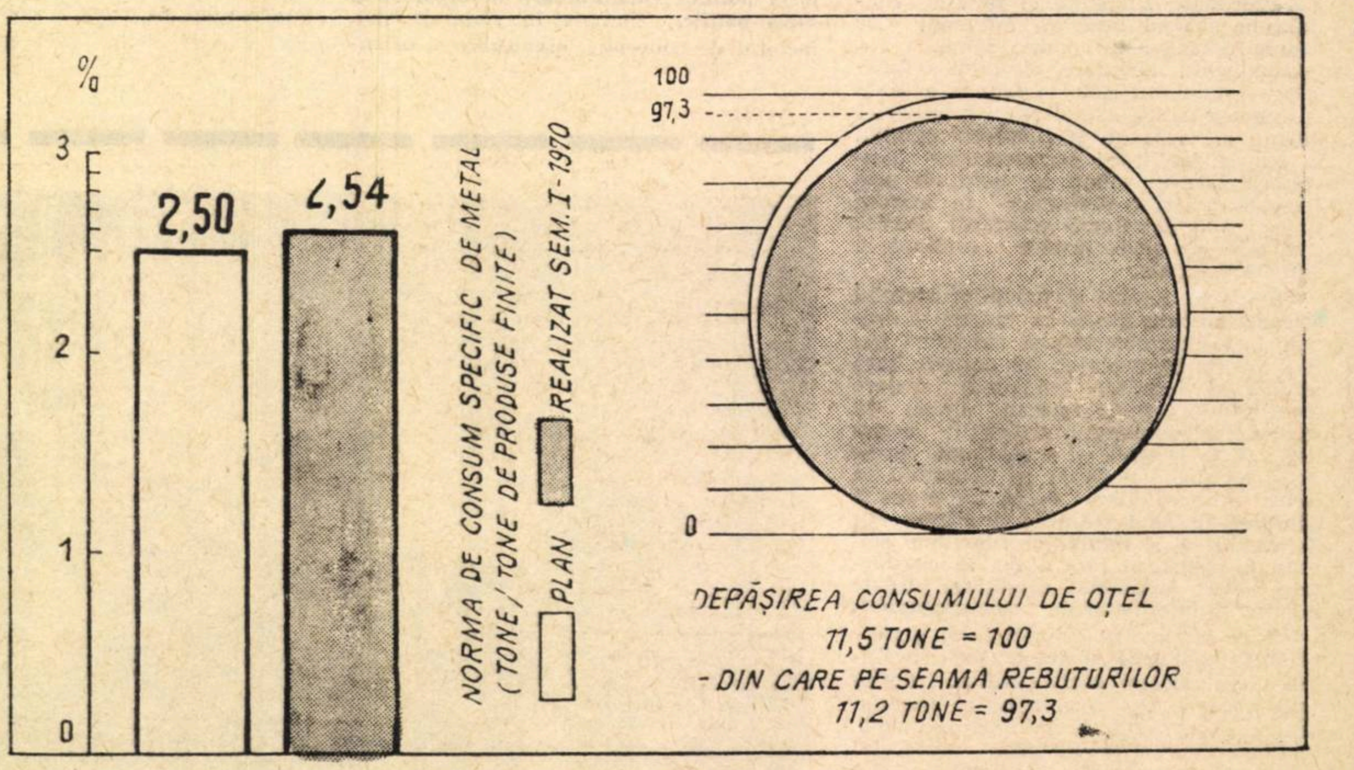

RESPECTAREA normelor de consum specific planificate este unul dintre indicatorii care semnalează eficiența economică a proceselor de fabricație. Iată de ce depășirea consumului de metal cu 0,04 tone pe tona de produse la Fabrica de scule-Rîșnov spune mult, mai ales dacă avem în vedere faptul că aici se utilizează pentru fabricarea de scule, numai oțeluri speciale care costă, în general, foarte scump. Situația arătată scoate la iveală deficiențele existente în însăși latura calitativă a activității întreprinderii.

Cauzele neîncadrării în consumurile specifice de metal sînt, în esență, două. Prima, care deține ponderea, o formează procentul ridicat de rebuturi. Datorită lor, așa cum rezultă din grafic, fabrica a pierdut în primul semestru al anului 11,2 tone de oțeluri de scule cu caracteristici speciale. Factorul principal, asupra căruia conducerea uzinei ar fi putut acționa, este nivelul insuficient de calificare profesională al forței de muncă. Doar așa se explică de ce peste jumătate din metalul rebutat (6,76 t) provine de la operația de sudură, iar alte cantități însemnate se obțin la locurile de muncă ce pretind o pregătire corespunzătoare (frezare 2,34 t, rectificare 0,73 t).

A doua cauză a depășirii consumurilor este urmare a genului de relații existente cu furnizorul — uzina bucureșteană „23 August". Contractele existente nu stipulează obligația livrării barelor de oțel la frecvențe dimensionale economice (din milimetru în milimetru) fiindcă furnizorul nu este de acord cu aceasta. În plus Fabrica din Rîșnov, pentru a-și putea îndeplini sarcinile de plan, acceptă să primească barele la dimensiunile care i se oferă chiar dacă sînt în neconcordanță cu cele contractate.

Remedierea cît mai grabnică a defecțiunilor semnalate prin mărirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului de calificare al muncitorilor, îmbunătățirea condițiilor de aprovizionare, sînt mijloacele de care depinde desfășurarea activității în a 2-a parte a anului în condițiile unei eficiențe economice sporite.

ECONOMIE NAȚIONALĂ

REALITĂȚI PRIVITOARE LA

COOPERAREA ÎNTRE INDUSTRIA REPUBLICANĂ ȘI CEA LOCALĂ

care combat pesimismul și lipsa de inițiativă ale unor ministere și intreprinderi

ANALIZÎND nivelul de cooperare atins pînă în prezent între industria republicană și cea locală rezultă că pentru multe unități economice republicane, dar mai ales pentru multe centrale industriale, grupuri sau combinate, industria locală reprezintă încă o mare necunoscută. Puține sînt unitățile care au descoperit în industria locală un partener de cooperare de nădejde, sigur și care să realizeze o producție de calitate garantată. Puține sînt marile unități ale industriei republicane (îndeosebi, ale industriei constructoare de mașini) în jurul cărora să graviteze ca „sateliți" unitățile industriei locale. Se întîlnesc încă păreri care susțin ideea că... „ce e făcut de mîna ta e bun făcut". Cu alte cuvinte, nimic nu e sigur, nimic nu poate fi stăpînit — nici termenul de livrare, nici calitatea produsului — dacă intervine cooperarea și mai ales cea cu industria locală.

Din fericire, sînt exemple concrete care contrazic cu date economice convingătoare asemenea poziții (Uzinele de autocamioane — Brașov, Uzinele de autoturisme — Pitești, Uzinele de strunguri din Arad). Singura explicație plauzibilă pentru cei ce resping ca soluție pentru o activitate rentabilă cooperarea cu industria locală, care-și manifestă neîncredere în posibilitățile ei de a participa cu bune rezultate economice la realizarea unor produse de înaltă tehnicitate, este necunoașterea acestui sector.

Sînt cazuri cînd și unele ministere desconsideră potențialul tehnic și de capacitate al industriei locale, ocolind-o cu bună știință. Iată exemplul construcțiilor metalice pentru construcții industriale. Pentru acest an în planul industriei locale este prevăzut realizarea a 6000 tone de asemenea construcții. Or, **după șase luni de zile Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, în calitatea de coordonator pe economie la acest sortiment, nu a reușit să acopere cu repartiții decît o cantitate de 2 060 tone.** Intreprinderile industriei locale din județele Bacău, Iași, Neamț și Satu Mare nu au primit nici o repartiție pentru execuția acestor construcții metalice atît de solicitate pe șantierele industriale.

Surprinde poate nu atît faptul că **necesitatea** impusă de marele volum de investiții planificat pentru 1970 nu se întîlnește cu **posibilitatea** de a executa în industria locală o producție destinată realizării acestor investiții, cît mai ales părerea că industria locală nu este capabilă, nu este dotată la nivelul cerut de participarea ei la înfăptuirea planului de investiții. Or, **după o situație centralizată de către CSEAL** (Comitetul de Stat pentru Economia și Administrația Locală) **rezultă că la nivelul anului 1970 valoarea producției realizată** (în baza cooperării) **pentru intreprinderile republicane se ridică la circa un miliard lei, iar pentru 1975 se prevede o producție de 2,5 ori mai mare.** Deși, departe de posibilitățile pe care le are, industria locală se dovedește încă de pe acum un valoros partener de cooperare.

Forme diverse de informare și colaborare

CONTRACTELE de cooperare încheiate în acest an de industria locală a județului Bacău cu unități ale industriei republicane (Uzina metalurgică-Bacău, Intreprinderea mecanică-Roman, Grupul industrial-Borzești etc.) se ridică la peste 20 milioane lei (ceea ce reprezintă circa 10% din producția planificată pentru acest an în industria locală a acestui județ). Ideea de a extinde cooperarea cu industria republicană a izvorît din nevoia de a nominaliza poziția „diverse" din planul acestui an și apoi de a acoperi cu materiale întregul volum de producție contractat pe această cale. Însă adevăratele cauze care stau la baza preocupărilor mereu mai evidente pe care le manifestă unitățile industriei locale din județul Bacău de a extinde tot mai mult cooperarea cu intreprinderile republicane sînt legate de marile avantaje pe care le aduce cooperarea.

În primul rînd, **cooperarea cu industria republicană concură la modernizarea proceselor tehnologice și la creșterea gradului de complexitate a lucrărilor** (condiționate de o anume dotare tehnică, de existența SDV-urilor etc.). Tot la modernizare contribuie și asistența tehnică pe care o acordă în perioada cooperării unitățile republicane.

În al doilea rînd, **cooperarea cu unități aflate în teritoriul județului, reduce substanțial cheltuielile de aprovizionare și, inclusiv, cele de livrare contribuind la creșterea vitezei de circulație a mijloacelor bănești.**

În al treilea rînd, se **creează condiții de specializare a unor ateliere ale industriei locale care concură la creșterea gradului ei de mecanizare și organizare a producției.** De exemplu, pentru a turna hidranții contractați cu Uzina metalurgică-Bacău a fost posibil să se organizeze în una din intreprinderile industriei locale o linie tehnologică specială de turnare a lor, mai mulți ani la rînd.

În concluzie, **pentru industria locală cooperarea cu industria republicană concură la dezvoltarea ei, la creșterea gradului de tehnicitate în executarea lucrărilor și folosirea intensivă a capacităților de producție** (în prezent, pe baza comenzilor pe care le are la operațiile de prelucrări, turnări și injectări, industria locală a județului Bacău lucrează în trei schimburi).

Pe baza relațiilor de colaborare care se statornicesc între industria locală și cea republicană, unitățile locale pot să-și suplinească lipsa de forță de muncă de înaltă calificare procurîndu-și din industria republicană, de pildă, matrițele necesare injectării maselor plastice sau să-și completeze dotarea — în multe cazuri întreprinderile cu care ea cooperează închiriindu-i sau transferîndu-i utilaje (Grupul industrial-Borzești i-a cedat o mașină de roluit tabla) și chiar intervenind la ministerul lor tutelar pentru a emite repartiții de dotare a industriei locale cu utilajele necesare executării unor lucrări în baza contractului de cooperare.

S-a pus mereu și continuă să se pună întrebarea dacă cooperarea cu industria republicană nu plafonează producția bunurilor de consum, nu îndepărtează industria locală de sarcina ei de căpetenie. Răspunsul celor care au practicat timp de mai mulți ani cooperarea, extinzînd-o de la o etapă la alta, este unul singur: **cooperarea ajută la diversificarea producției bunurilor de consum.** Exemplul industriei locale din județul Bacău este elocvent: **ponderea producției bunurilor de consum este în jur de 42% din totalul producției, cu o diversitate de produse ce depășește 500 de sortimente.**

Multe dintre acestea au apărut ca urmare a extinderii cooperării. Pînă a nu se contracta cu Întreprinderea mecanică-Roman produse din bachelită, industria locală din județul Bacău nu oferea la fondul pieței produse din acest material. De-abia după ce și-a organizat o linie specializată în produse de bachelită oferta industriei locale la fondul pieței s-a îmbogățit. La fel s-a întîmplat și cu produsele din cauciuc, sau din mase plastice executate prin extrudere, cu produsele galvanizate etc. **Cooperarea a înlesnit nu numai diversificarea producției industriei locale, dar și executarea unei serii de produse pentru piața bunurilor de consum, cu un grad de complexitate mai ridicat, ca urmare a modernizării proceselor tehnologice, dictate de cooperare.**

Pornind de la aceste avantaje și de la faptul că rentabilitatea producției prin cooperare depășește de două ori pe aceea a producției destinată fondului pieței, industria locală a județului Bacău este interesată în extinderea legăturilor sale cu industria republicană. Pentru aceasta, **colective special constituite ale industriei locale continuă să poarte discuții cu grupurile și combinatele industriale din județ urmărind să depisteze noi produse și lucrări ce pot fi executate de industria locală.** Astfel de la Grupul industrial-Borzești a fost preluată în totalitate producția paradiclorbenzenului pentru dezodorizante (produs destinat fondului pieței) care, la nivelul sarcinilor industriei locale, a devenit un produs rentabil. Cu Fabrica de șuruburi-Bacău s-a încheiat un contract de cooperare pentru strunjirea bolțurilor, comandă cu care s-a reușit să se acopere schimbul trei la toate strungurile existente în dotarea întreprinderilor de industrie locală. Pentru aceeași fabrică și pentru Uzina metalurgică-Bacău industria locală execută ambalajele de lemn necesare expedierii produselor lor.

Au fost preluate și unele activități neindustriale de slabă productivitate în întreprinderile republicane: de la Grupul industrial-Borzești a fost preluată operația de împachetare în cutii de 2 kg a sodei în vrac. S-au găsit comenzi și pentru executarea unor subansamble necesare lucrărilor de întreținere curentă, reparații capitale, investiții sau stații pilot. Cît privește execuția pieselor de schimb (garnituri din cauciuc și mase plastice, produse din bachelită etc.) s-au găsit suficiente posibilități de execuție pe plan local, scutind atît Întreprinderea mecanică-Roman cît și Combinatul de cauciuc-Borzești de a aduce asemenea repere de la sute de kilometri distanță (din București sau Brașov).

În baza discuțiilor pe care le poartă, industria locală din județul Bacău a fost mai bine informată despre nevoile unor unități ale industriei republicane. **Confruntîndu-le cu posibilitățile sale de execuție ea s-a angajat să asimileze chiar unele produse de serie mică aduse, pînă atunci, din import.** Astfel pentru Combinatul textil-Buhuși au fost preluate pentru asimilare o serie de produse chimice a căror producție în unitățile industriei chimice nu era rentabilă, ca și unele piese de schimb de serie foarte mică. Un alt obiectiv al tratativelor purtate de reprezentanții industriei locale viza **valorificarea deșeurilor și produselor auxiliare.** Astfel din produsele auxiliare ce rezultau în producția Combinatului chimic-Borzești, industria locală din județul Bacău va executa vopsele și substanțe anticorozive.

Am dat aceste exemple pentru a ilustra disponibilitățile de cooperare ale industriei locale într-un singur județ. Ele sînt însă mult mai multe, putînd ușor dubla miliardul de lei — valoarea producției ce va fi executată în 1970 în baza contractelor de cooperare încheiate cu industria republicană — fără a diminua cu nimic ei, dimpotrivă, reușind să diversifice și mai mult gama bunurilor de consum oferite la fondul pieței.

Interes comun — oferte reciproce

DEȘI de-a lungul anilor problema cooperării cu industria locală a suscitat interesul unor ministere, apreciindu-i-se importanța, pînă în prezent nici unul dintre acestea nu a elaborat un studiu temeinic care să stea la baza unor contracte de cooperare între întreprinderi republicane și cele ale industriei locale. Unele încercări au mai fost făcute de Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini și chiar de Comitetul de Stat al Economiei și Administrației Locale, dar neurmărite pînă la capăt, ele nu au putut ajunge la o fina-

ing. Constantin AMARIȚEI

(Continuare în pag. 8)

TELEX

● **Constructorii constănțeni de locuințe** au dat în folosință, de la începutul anului, 744 de apartamente. Cei mai mulți locatari s-au mutat, în această perioadă, în tînărul cartier Tomis Nord din Constanța, care va însuma, în final, circa 12 000 de apartamente și care unește astfel orașul cu stațiunea Mamaia. Pe lîngă cele circa 5 000 de apartamente, în noul cartier s-au construit pînă acum mai multe școli, complexe și magazine comerciale, parcaje și spații verzi. **Tot aici se află în construcție încă 14 blocuri cu peste 2 000 de apartamente. De asemenea, blocuri de locuințe sînt ridicate în cartierul marinarilor și zona industrială a municipiului, la Mangalia, Medgidia, Hîrșova și în alte localități din județ. În total, constructorii constănțeni s-au angajat să dea anul acesta în folosință, cu cel puțin zece zile înainte de termen, peste 2 400 de apartamente.**

● **La Rafinăria din Dărmănești** a fost pusă în funcțiune o instalație originală pentru recuperarea gazelor necondensate, ce se evacuează în atmosferă. Cu ajutorul ei, vor fi reintroduse anual, în procesul tehnologic, peste 5 000 tone gaze. Instalația se dovedește avantajoasă întrucît împiedică poluarea atmosferei și înlătură pericolul de incendiu.

● În acest an, **Inspectoratul silvic Maramureș** și-a îmbogățit patrimoniul forestier cu aproape 2 000 de hectare. Silvicultorii maramureșeni au plantat 150 de hectare, peste sarcinile planului de împăduriri pe anul în curs. Cea mai mare parte a suprafeței, circa 1 800 hectare, a fost plantată cu specii de rășinoase. Totodată, s-au efectuat lucrări de îngrijire a plantațiilor din anii anteriori pe 6 128 ha și s-au întreprins o serie de acțiuni de regenerare a pădurilor îmbătrînite.

● **Întreprinderea județeană de construcții-montaj** a deschis la Rîmnicu Vîlcea șantierul unui hotel turistic — primul dintr-o serie de obiective social-culturale, care vor înnoi aspectul urbanistic al acestui oraș aflat în plină dezvoltare. Amplasat în centrul pitorescului oraș de pe Olt, viitorul complex turistic va cuprinde un hotel confortabil cu 7 nivele, un restaurant, o braserie, bar de zi, grădină de vară. Complexul va contribui la o mai ubnă valorificare a potențialului turistic al Văii Oltului.

● **În orașul Reghin,** vechi centru al industriei de prelucrare a lemnului din județul Mureș, a fost punsă în funcțiune, înainte de termen, prima stație de transformare de 110 KV cu o capacitae de 25 MVA. O dată cu aceasta, Reghinul a fost conectat la sistemul național, care asigură alimentarea ritmică a industriei și orașului cu energie electrică. Energeticienii de aici pregătesc o nouă etapă de dezvoltare și extindere a sistemului energetic național în această parte a țării. Este vorba de construirea unei linii aeriene de 110 KV între Reghin și Gheorghieni, care va închide bucla sistemului național din centrul Transilvaniei, obiectiv important care va asigura acestei zone largi posibilități de industrializare și dezvoltare urbanistică.

AGRICULTURĂ

APRECIEREA ECONOMICĂ A TERENURILOR ŞI EVIDENŢIEREA REZERVELOR DE SPORIRE A PRODUCŢIEI AGRICOLE

ÎN CONDIŢIILE ţării noastre unde posibilităţile de creştere a fondului funciar agricol sînt limitate, o importanţă hotărîtoare pentru sporirea producţiei agricole o are folosirea integrală a capacităţii de producţie a fiecărei suprafeţe de teren.

De aceea pentru ca fiecare întreprindere agricolă socialistă să folosească cît mai raţional condiţiile existente, este necesar să se cunoască gradul de favorabilitate a terenurilor de care dispun. Stabilirea gradului de favorabilitate se face comparînd terenurile între ele, apreciind economic cu cît un teren este mai bun sau mai slab decît altul.

Caracterul complex al legăturilor reciproce dintre condiţiile naturale şi dezvoltarea agriculturii dă posibilitate de a folosi rezultatele aprecierii economice a solurilor într-o gamă variată de probleme importante, de care depinde dezvoltarea pe baze ştiinţifice a agriculturii în viitor.

Pe baza aprecierii economice a terenurilor, putîndu-se stabili capacitatea de producţie sau gradul de favorabilitate a fiecărei suprafeţe de teren ecologic omogenă la un anumit nivel de dezvoltare a celorlalte mijloace de producţie din agricultură şi comparînd această capacitate cu rezultatele obţinute de unităţi, se poate vedea cum a fost folosită această capacitate.

Referitor la această problemă Ion Ionescu de la Brad spunea : „Mai înainte de a şti aceea cu care vrem să îmbunătăţim agricultura, trebuie să cunoaştem bine aceea ce avem, bun sau rău, folositoriu sau păgubitoriu" (Calendar pentru bunul gospodar Iaşi 1845).

Avînd aprecierea economică a terenurilor agricole se pot afla, plecînd de la un anumit nivel agrotehnic, producţiile medii care trebuie să fie obţinute (producţii potenţiale) la culturi pe diferite soluri. Pe baza acestor date se pot stabili mai corespunzător şi în mod diferenţiat sarcinile de producţie, se poate aplica mai corect retribuirea suplimentară a cooperatorilor în funcţie de producţia obţinută peste plan.

Comparînd rezultatele economice ale unităţilor din aceeaşi zonă natural-economică (clasă de apreciere) cu producţia potenţială, se poate scoate în evidenţă care cooperative în condiţiile date au rezerve de sporire a producţiei. Neţinînd seama de capacitatea productivă a terenurilor, nu se mobilizează rezervele existente de creştere a producţiei culturilor, nu se pot stabili măsurile şi direcţiile în care trebuie acţionat. Acestea sînt considerentele principale care evidenţiază importanţa pentru practică a acţiunii de apreciere economică a terenurilor.

Pentru exemplificare s-au analizat aceste aspecte la 30 cooperative agricole de producţie situate în partea de nord-vest a Cîmpiei Transilvaniei, cărora li s-a făcut aprecierea economică a terenurilor. Zona respectivă este limitată la nord şi vest de cele două Someşuri, la sud de cumpăna apelor Someş-Mureş şi la est de hotarul judeţului Cluj.

Pentru a vedea cum este folosită capacitatea de producţie a terenurilor de către cooperativele respective, s-a calculat coeficientul de realizare a producţiei (care este raportul dintre producţia realizată şi cea potenţială), la toate cooperativele din zonă la trei culturi principale : grîu, porumb şi sfecla de zahăr, folosind media pe cinci ani.

Din graficul de mai jos, în care s-a făcut o grupare a tuturor cooperativelor în funcţie de coeficientul de realizare a producţiei se constată că majoritatea cooperativelor se situează în jurul coeficientului 1, ceea ce înseamnă că au realizat o producţie apropiată de cea potenţială. Totuşi se observă o uşoară tendinţă de a nu realiza potenţialul de producţie la grîu şi sfeclă de zahăr. În schimb la porumb reiese o tendinţă de depăşire a potenţialului existent. Aceste constatări sînt generale, valabile pe întreaga zonă. Sigur să ţinînd seama la fiecare cooperativă în parte de mărimea acestui coeficient, se poate şti la fiecare cultură dacă are încă sau nu rezerve nefolosite de sporire a producţiei.

Pentru a face aprecieri mai amănunţite şi a trage concluzii mai concrete s-au comparat rezultatele de producţie la terenul arabil în totalitate, apoi la grîu, porumb şi sfeclă de zahăr pe fiecare clasă de apreciere economică a terenurilor. În acest fel s-a urmărit să se scoată în evidenţă rezultatele şi posibilităţile ce există în fiecare clasă de apreciere în ceea ce priveşte creşterea producţiei.

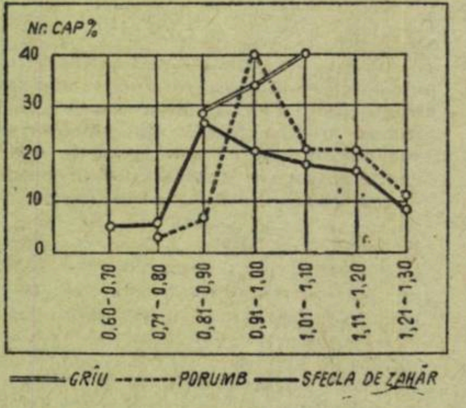

Gruparea C.A.P. după coeficientul de realizare a producţiei.

În cazul terenului arabil, care are trei clase de apreciere (clasa IV—VI), la cooperativele care au condiţiile cele mai favorabile (clasa IV-a) producţiile oscilează destul de mult. Astfel se realizează în medie o producţie cu 47% şi o productivitate a muncii cu 24% mai mare în cooperativele cu rezultatele cele mai bune faţă de cele cu rezultatele cele mai slabe. Aceasta datorită unei dotări tehnice mai bune, folosirii de cantităţi mai mari de îngrăşăminte şi executării lucrărilor la timp şi de calitate. Deci cooperativele din această clasă, cu toate că dispun de terenuri cu capacitate de producţie asemănătoare, obţin producţii diferite datorită felului cum lucrează aceste terenuri.

În condiţiile mijlocii de favorabilitate a terenului arabil (clasa V-a) şi a celor mai puţin favorabile (clasa VI-a) diferenţele de producţie între cooperative sînt de 31%, respectiv 45%.

Aceste aspecte se pot constata şi concretiza şi mai bine dacă se analizează rezultatele de producţie a culturilor pe clase de apreciere economică a terenurilor.

La grîu terenurile sînt apreciate în clasele III-V. Diferenţele cele mai mari de producţie s-au înregistrat la cooperativele situate în condiţiile cele mai slabe din zona respectivă (clasa V-a). Producţia a fost mai mare cu 35% la cooperativele cu rezultatele cele mai bune faţă de cele cu rezultatele mai slabe din aceeaşi clasă de apreciere, cheltuielile pe tona de produs au fost mai mici cu 26%, iar productivitatea muncii a crescut cu 27%. Aşa de exemplu CAP Unguraş a obţinut 1 127 kg/ha, pe cînd CAP Diviciori, făcînd parte din aceeaşi clasă de apreciere, a realizat numai 831 kg/ha. În condiţii mai bune (clasa III-IV) variaţiile de producţie sînt de 20%, respectiv 16%. Astfel CAP Chesău a obţinut 1 456 kg/ha, iar CAP Mociu 1 208 kg/ha, ambele făcînd parte din aceeaşi clasă de apreciere (clasa III-a).

Deci în toate condiţiile din zonă la grîu există rezerve nefolosite de creştere a producţiei. Cele mai mari sînt în cooperativele care au condiţiile mai slabe pentru această cultură.

La porumb şi sfecla de zahăr posibilităţile de creştere a producţiei sînt mai mari decît la grîu în toate clasele de apreciere, variaţia de producţie fiind între 35% şi 27% la porumb şi de 45% şi 40% la sfecla de zahăr. Aşa de exemplu CAP Chesău la porumb a obţinut 2 765 kg/ha, iar Gădălin 2 072 kg/ha, ambele făcînd parte din clasa IV-a de apreciere ; CAP Buza a realizat 1 815 kg/ha, iar Diviciori 1 201 kg/ha (clasa VI-a). La sfecla de zahăr, CAP Mica a realizat 30.890 kg/ha, iar Bonţida 21.510 kg/ha, deşi face parte din aceeaşi clasă a III-a de apreciere ; C.A.P. Cătina a obţinut 19.475 kg/ha, iar Feldioara 13.600 kg/ha, ambele aparţinînd clasei a IV-a de apreciere.

Se constată că în toate condiţiile naturale din zona cercetată există rezerve de creştere a producţiei, de îmbunătăţire a rezultatelor economice ale cooperativelor. Pentru folosirea integrală a potenţialului de producţie a terenurilor sigur că este necesar să crească cheltuielile de producţie. Dar această sporire a cheltuielilor trebuie să ducă la creşterea şi mai mare a producţiei, încît în toate condiţiile de favorabilitate să se asigure rentabilitate culturilor, să scadă ponderea cheltuielilor în producţie globală.

Un mijloc important care poate contribui la folosirea integrală a capacităţii de producţie a terenurilor este planificarea producţiei. Astfel, în cazul cooperativelor care dispun de condiţii mai bune, cît şi a celor care au condiţii mai slabe, avînd producţia potenţială, se poate planifica la hectar o producţie cît mai reală. Avînd punctajul de apreciere şi pe baza lui posibilitatea de a stabili potenţialul de producţie, organele judeţene de planificare vor putea repartiza sarcinile de producţie ţinînd seama mai bine de condiţiile existente. Iar cooperativele vor putea stabili sarcinile de producţie diferenţiat pe suprafeţe de teren şi brigăzi (ferme) în funcţie de capacitatea lor de producţie.

Avînd producţia medie planificată pe cooperativă pe culturi şi punctajul mediu, se poate afla cantitatea de producţie planificată ce revine pe un punct de apreciere. Această cantitate de produse pe un punct înmulţită cu numărul pe puncte pe care-l au diferitele suprafeţe, dă producţia planificată diferenţiată pe fiecare suprafaţă. Sigur că la urmă se va controla ca aceste producţii diferenţiate să asigure realizarea producţiei medii pe cooperativă.

Analizînd producţiile obţinute în decursul anilor, sporurile cele mai mari de producţie la ha de porumb s-au obţinut de cooperativele care au cele mai slabe condiţii. Astfel pe cînd producţia medie la porumb pe anii 1966—1968 faţă de 1963-1965 a crescut cu 165 kg/ha sau 8% la cooperativele din clasa IV-a de apreciere, la cele din clasa VI-a, sporul înregistrat a fost de 236 kg/ha, respectiv 15.9%. Deci cooperativele care dispun de condiţii mai bune au depus eforturi mai mici pentru creşterea producţiei de porumb.

La grîu şi sfecla de zahăr creşterea producţiei în decursul anilor sporeşte în raport cu gradul de favorabilitate. Sporul pe cele două perioade a fost la grîu de 374 kg/ha sau 32,8% la cooperativele din clasa III-a şi de 123 kg/ha, respectiv 15% la clasa V-a. La sfecla de zahăr sporul a fost de 6 523 kg/ha la clasa III-a, de 2 427 kg/ha sau 37.1% la clasa IV-a şi de 66 kg/ha, respectiv 15,1% la clasa V-a de apreciere. Deci la aceste două culturi eforturi mai mari pentru sporirea producţiei le-au depus cooperativele care au condiţiile mai bune, în special evidenţiindu-se acest lucru la sfecla de zahăr.

Din cele arătate se vede importanţa şi necesitatea efectuării aprecierii economice a terenurilor în întreprinderile agricole socialiste, lucrare care ajută direct la stabilirea direcţiilor în care trebuie acţionat pentru creşterea producţiei agricole în ţara noastră, prin folosirea întregii capacităţi de producţie a terenurilor.

conf. univ. EMIL JURA

Institutul agronomic Cluj

Un curs universitar deosebit de util pentru pregătirea economiştilor

ÎN CONDIŢIILE actuale de dezvoltare a forţelor de producţie, de introducere pe scară tot mai largă în practica agricolă a tehnologiilor moderne şi de organizare tot mai accentuată a producţiei şi a muncii pe temeiuri ştiinţifice, prezenţa activă în întreprinderile agricole a specialiştilor cu pregătire superioară constituie o necesitate de prim ordin. În acest cadru, o deosebită semnificaţie o capătă pregătirea pentru unităţile productive a unui număr sporit de economişti, chemaţi să contribuie, alături de specialiştii cu profil tehnic, la asigurarea şi creşterea continuă a eficienţei economice în această importantă ramură a economiei noastre naţionale. Pregătirea unor asemenea specialişti, deveniţi indispensabili pentru aşezarea agriculturii pe principiile gestiunii economice, necesită înarmarea lor cu temeinice cunoştinţe de tehnică şi tehnologie agricolă. Numai cunoscînd şi stăpînind aspectele de tehnică şi tehnologie a principalelor ramuri de producţie agricolă, economistul va putea soluţiona în modul cel mai eficient problemele complexe care caracterizează activitatea unei întreprinderi agricole.

Răspunzînd acestui deziderat major al pregătirii cadrelor de economişti, Editura didactică şi pedagogică a publicat recent un valoros şi instructiv curs de agricultură pentru studenţii din învăţămîntul superior economic : „AGRICULTURA" de **Dr. I. Dincu, dr. B. Mănescu şi ing. C. Vasilescu,** elaborată pe baza planului de învăţămînt, în strînsă legătură cu cerinţele actuale ale practicii agricole, tratează la un nivel ştiinţific ridicat, în mod sistematizat şi atotcuprinzător problemele esenţiale de agrotehnică şi tehnologie agricolă.

Lucrarea este compartimentată în şase părţi distincte, pe un număr de XXXI de capitole.

În prima parte autorii elucidează **problemele de bază ale solului** — ca principal mijloc de producţie în agricultură, punînd un accent deosebit pe măsurile tehnice de conservare şi ridicare a fertilităţii. Aici se analizează cu multă competenţă corelaţiile dintre sol, apă, aer, căldură şi plantă, cu sublinierea unor concluzii deosebit de utile pentru activitatea practică. Pe baza ultimelor rezultate obţinute de cercetarea ştiinţifică, **în partea a II-a a lucrării** sînt tratate **problemele principale ale agrotehnicii moderne.** În acest cadru, autorii analizează factorii de vegetaţie şi metodele de dirijarea lor ; prezintă măsurile de combatere prin procedee moderne a buruienilor ; se ocupă de mijloacele agrotehnice de sporire a producţiei cum sînt : lucrările solului, calitatea seminţei şi semănatul, folosirea unor asolamente raţionale, extinderea mecanizării şi electrificării proceselor de muncă, utilizarea judicioasă a îngrăşămintelor, sporirea suprafeţelor irigate, valorificarea eficientă a terenurilor slab productive şi neproductive etc. De menţionat că toate aceste probleme sînt tratate de către autori de pe poziţiile documentelor partidului nostru şi prin prisma ultimelor cuceriri ştiinţifice, realizate pe plan mondial în aceste domeniu.

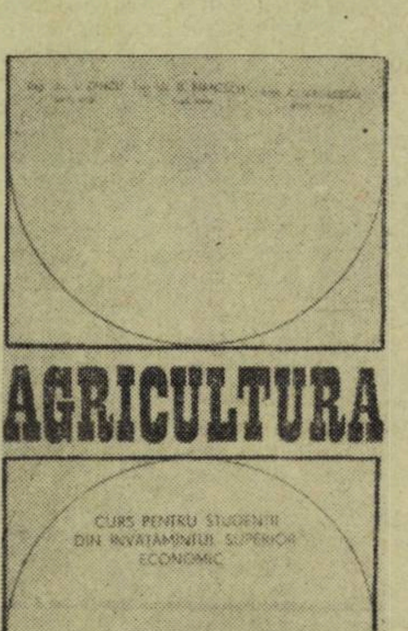

În partea a III-a a lucrării dedicată **problemelor de fitotehnie,** sînt tratate, pe grupe de culturi, problemele esenţiale ale sporirii producţiilor la unitatea de suprafaţă. În acest context, o atenţie deosebită, atît ca spaţiu cît şi ca mod de abordare a diferitelor aspecte tehnice, se acordă culturii cerealelor, care constituie, cum se ştie, baza dezvoltării întregii noastre agriculturi. O astfel de orientare corespunde pe deplin indicaţiilor şi sarcinilor de dezvoltare a agriculturii stabilite prin ultimele documente ale partidului nostru.

Într-un spirit de profundă rigurozitate ştiinţifică sînt elucidate în lucrare **problemele de horticultură.** Acestea fac obiectul celei de **a patra părţi a cursului.** Folosind un vast material bibliografic de specialitate şi analizînd critic experienţa practică acumulată de către unităţile agricole, autorii reuşesc să prezinte aici, într-o formă clară şi concisă, cele mai noi metode şi procedee de sporire a producţiei legumicole, pomicole şi viticole. O atenţie sporită se acordă în această parte a lucrării problemelor de valorificare superioară a producţiei horticole. În acest fel autorii realizează în modul de tratare o legătură strînsă între problemele tehnico-organizatorice şi cele economico-financiare, ceea ce este deosebit de important pentru pregătirea cadrelor de economişti.

Zootehnia, cu toate problemele de tehnică şi de tehnologie modernă aplicate în acest domeniu, — este tratată **în partea a V-a a lucrării.** Aici sînt prezentate şi analizate aspectele cele mai noi ale selecţiei, reproducţiei şi alimentaţiei animale. În continuare, sînt elucidate pe specii şi direcţii de producţie, problemele de bază ale creşterii producţiei animale. Un accent deosebit se pune pe necesitatea extinderii în practică a tehnologiilor de tip industrial şi pe creşterea gradului de mecanizare a proceselor de muncă.

În ultima parte a lucrării sînt abordate sintetic şi instructiv unele probleme legate de **aplicarea diferenţiată a măsurilor agrozootehnice şi ameliorative** în funcţie de condiţiile concrete naturale şi economice, existente în diferite zone ale ţării.

Prin întregul său conţinut, „Agricultura" ,elaborată de Dr. I. Dincu, Dr. B. Mănescu şi ing. C. Vasilescu, constituie o lucrare ştiinţifică meritorie, un curs universitar valoros şi util prin apariţia căruia se aduce o contribuţie de seamă la pregătirea şi instruirea cadrelor de economişti, atît de necesari agriculturii noastre socialiste.

conf. univ. dr. Sabin NICA-SÎRBEŞTI

CHIMIZAREA - FACTOR ESENȚIAL AL PROGRESULUI TEHNIC ȘI AL CREȘTERII EFICIENȚEI ECONOMICE

TRĂSĂTURA caracteristică a nivelului actual de dezvoltare a producției noastre materiale este creșterea rapidă a industriei chimice și chimizarea multilaterală a tuturor ramurilor economie naționale. Contribuind la intensificarea proceselor de producție, la folosirea rațională a materiilor prime, la crearea unor noi materii prime și materiale, precum și la obținerea unor cantități variate și tot mai mari de produse de larg consum și a unui volum sporit de acumulări, chimizarea ocupă un loc deosebit în politica economică a partidului.

Efectele chimizării pot fi obținute, pe de o parte, prin dezvoltarea rapidă, multilaterală și pe baze moderne a industriei chimice, iar pe de altă parte, prin dezvoltarta a o serie de ramuri ale industriei care folosesc în cea mai mare parte procese chimice și, în sfîrșit, prin valorificarea pe cale chimică a resturilor de producție sau a deșeurilor.

Considerațiuni cu privire la conținut

ÎN LITERATURA ECONOMICA, unii autori identifică procesul de chimizare cu cel al producției chimice. Subliniind inconsistența acestui punct de vedere și, implicit, aprecierea că este cu totul nejustificat de a identifica noțiunea chimizării cu cea de producție chimică este necesar să arătăm că nu prezintă o importanță esențială faptul că un produs a fost obținut printr-o metodă chimică într-o întreprindere care nu face parte din această ramură. Potrivit calculelor efectuate, ramurile nechimice ale industriei (forestieră, metalurgică, petrolieră etc.) realizează în jur de o cincime din întreaga producție a industriei chimice.

Adepții unui alt punct de vedere înțeleg prin chimizare dezvoltarea industriei chimice și creșterea producției de substanțe și preparate chimice, precum și introducerea pe scară largă a substanțelor și metodelor chimice de prelucrare în toate ramurile economiei. Minusurile unei astfel de formulări pot fi puse în evidență cu ajutorul a două cazuri. Să luăm, de pildă, exemplul unei țări care deși își dezvoltă într-un ritm susținut industria chimică nu folosește produsele sale pentru nevoile interne, ci le destină exportului. Se înțelege că în această situație nu se poate vorbi de chimizarea economiei țării respective. În același timp, se poate imagina și situația unei țări lipsită de producție chimică dar care, pe baza importului, aplică pe scară largă preparate și metode chimice de prelucrare în toate ramurile economiei naționale. Spre deosebire de primul caz, de data aceasta însă are loc un proces de chimizare. Deși asemenea situații extreme nu pot exista în realitate, totuși ele oglindesc într-o anumită măsură economia unor țări. Astfel, potrivit datelor statistice oficiale, în Turcia, Grecia și Islanda, deși industria materialelor plastice este practic inexistentă, totuși se importă și consumă asemenea materiale. O situație asemănătoare are loc în Danemarca și Grecia, unde cu toate că producția industrială a îngrășămintelor azotoase este inexistentă, se utilizează totuși asemenea îngrășăminte în cantități însemnate. Pe de altă parte, Norvegia exportă peste 90% din producția sa de îngrășăminte azotoase, iar Luxemburgul peste 90% din îngrășămintele cu fosfor.

În sfîrșit, în literatura economică consacrată dezvoltării chimiei și chimizării economiei naționale, există și o părere că prin chimizare trebuie să se înțeleagă introducerea pe scară largă a produselor și metodelor chimice în toate ramurile economiei, indiferent de nivelul dezvoltării industriei chimice. Considerăm că acest punct de vedere reușește să exprime esența procesului de chimizare. În dicționarul enciclopedic român prin chimizare se înțelege „prelucrarea prin procedee chimice a materiilor prime existente în cantități mari în natură, a deșeurilor industriale și agricole și transformarea lor în substanțe chimice utile“ [1]). Această definiție, justă în principiu, prezintă totuși unele insuficiențe. Din elementele definitorii ale noțiunii la care ne referim lipsește aprecierea cu privire la locul chimizării în cadrul progresului tehnic, iar sfera de cuprindere a procesului de introducere a chimiei și a metodelor chimice este vag prezentată. **După părerea noastră, chimizarea economiei naționale reprezintă una din direcțiile fundamentale ale progresului tehnico-științific, care constă în introducerea pe scară largă a materialelor și metodelor chimice de prelucrare a substanței în toate ramurile economiei naționale și în viața de toate zilele.**

Un principal beneficiar: agricultura

ÎN ȚARA NOASTRĂ, s-au stabilit următoarele direcții principale ale chimizării economiei: chimizarea agriculturii, dezvoltarea producției și utilizării materialelor și produselor sintetice pentru scopuri tehnice, creșterea producției chimice pentru fabricarea mărfurilor de larg consum, înlocuirea materiei prime alimentare cu materie primă sintetică.

În contextul procesului de intensificare și modernizare a agriculturii, chimizarea ocupă un loc deosebit, datorită rolului său activ în obținerea unor producții sporite. Experiența mondială arată că nivelul producției agricole este determinat, în măsură din ce în ce mai mare, de 3 factori: îngrășămintele, mecanizarea și irigațiile. Directivele Congresului al X-lea al P.C.R. pun un accent deosebit pe dezvoltarea chimizării agriculturii, atît sub aspectul producerii unor cantități crescînde și în continuă diversificare de îngrășăminte, insectofungicide, ierbicide, cît și al utilizării lor cît mai eficiente. În condițiile în care producția agricolă este rezultatul interacțiunii continue dintre procesele naturale și cele economice, îmbunătățirea permanentă a pămîntului constituie mijlocul de unire și polarizare a tuturor căilor de accelerare a progresului tehnic în agricultură. În acest scop, eforturile financiare trebuie orientate astfel încît să permită o dezvoltare armonioasă și completă a componentelor principale ale bazei tehnice-materiale a agriculturii, a mecanizării, a irigațiilor, a chimizării, a bazei tehnice pentru obținerea unor soiuri superioare de plante. În cadrul bazei tehnice-materiale, îngrășămintele sînt acelea cărora le revine o contribuție hotărîtoare, iar efectul mecanizării și, îndeosebi, al irigațiilor este substanțial amplificat în prezența lor.

S-a calculat că, dacă recolta, datorită totalului de măsuri principale agrotehnice (lucrarea solului, selecția și folosirea semințelor selecționate, a îngrășămintelor și a mijloacelor de protecție a plantelor), se ia drept 100%, atunci cota parte a recoltei obținute numai datorită introducerii îngrășămintelor minerale este de 30—50% din recolta globală a principalelor culturi agricole. Acest fapt permite să se economisească resurse considerabile de muncă și materiale. **In medie, o tonă de îngrășăminte minerale permite să crească peste recolta obișnuită 2 t de grîu, 0,8 — 1 t bumbac brut, 7,5 — 10 t sfeclă de zahăr.** Lucrările efectuate cu doze variabile de îngrășăminte la 4 unități agricole experimentale au scos în evidență că **pentru fiecare leu cheltuit în scopul fertilizării solului, creșterile maxime ale producției agricole au variat între 2,38 lei și 5,68 lei.** Rezultatele obținute în diferite județe ale țării confirmă faptul că o **cantitate de îngrășăminte pentru fabricarea căreia s-au consumat 10 ore/om, aduce un spor de recoltă echivalentă cu 200 ore/om muncă.**

Dăunătorii, bolile plantelor, buruienile pricinuiesc pagube enorme agriculturii. Pierderile anuale pricinuite de aceste cauze se ridică la aproximativ 20% din recolta globală a culturilor agricole. Pentru a sublinia pericolele la care sînt supuse culturile agricole este de ajuns să amintim că numai cartoful este amenințat de 400 de boli și dăunători, iar porumbul — de peste 100. O pereche de gîndaci de Colorado dă într-o vară peste 2 milioane de urmași, care pot distruge în întregime recolta pe 2,5 ha. de cartofi. O mare pagubă aduc agriculturii rozătoarele; s-a calculat că numai un șobolan consumă pe an circa 20 kg de grăunțe, iar un popîndău, circa 16 kg. Specialiștii apreciază că prin aplicarea diferitelor măsuri de protecție a plantelor la noi în țară se pot evita anual pierderi medii evaluate la circa 4 miliarde de lei, cu o cheltuială de numai 18% din această sumă. Aceste date sînt o mărturie a eficienței economice enorme de utilizare a produselor chimice de protecție a plantelor.

Și chimizarea zootehniei se caracterizează printr-o eficiență ridicată. **Chimia pătrunde în zootehnie pe patru căi principale:** furajele chimice, conservanții, substanțele pentru uz veterinar și agenții de reglare a proceselor vitale. Eficacitatea furajelor chimice este foarte mare. Astfel, potrivit datelor experimentale, **furajarea animalelor rumegătoare cu o tonă de uree mărește producția de lapte cu 8—10 t, cantitatea de carne cu 0,5—0,6 t, iar la oi, în afară de creșterea în greutate, se obține o creștere a producției de lînă cu 0,1—0,15 t. Folosirea biostimulatorilor la creșterea animalelor și păsărilor duce la reducerea timpului de îngrășare pînă la 30% și la sporirea în greutate de 1,4—1,5 ori față de condițiile normale de creștere.** Cercetările chimice și biochimice au arătat că daunele aduse zootehniei de pierderile de substanțe nutritive din cauza preparării și depozitării greșite a furajelor se ridică în unele situații la 25—50%. În cazul conservării chimice a furajelor umede pierderile se micșorează sensibil, astfel încît asimilarea practică a substanțelor nutritive crește cu aproximativ 50%.

Valoarea materialelor sintetice

EXTINDEREA CHIMIZARII producției se realizează și pe calea folosirii materialelor sintetice în tehnică și în viața cotidiană. Utilizarea materialelor sintetice (materiale plastice, fibre, cauciuc, lacuri și vopsele etc.) pentru scopuri tehnice și pentru fabricarea mărfurilor de larg consum se caracterizează printr-un nivel ridicat al eficienței economice. Industria constructoare de mașini reprezintă unul din consumatorii mari de materiale plastice și rășini sintetice. Folosirea materialelor plastice în industria constructoare de mașini determină economisirea metalelor feroase și neferoase, îmbunătățirea indicatorilor tehnico-economici ai construcției de mașini și ai utilajului (greutate, termen de exploatare, cheltuieli pentru reparații etc.), reducerea volumului de muncă, a prețului de cost, a investițiilor, cît și a termenelor de pregătire tehnică a producției de noi mașini. **În legătură cu eficiența economică a înlocuirii metalelor cu materialele plastice este suficient să amintim că randamentul de metale în industria constructoare de mașini variază în medie între 0,6—0,7, iar la prelucrarea materialelor plastice acesta se ridică la 0,9—0,95.** Aceasta înseamnă că **la prelucrarea materialelor plastice în comparație cu metalele, cantitatea de deșeuri scade aproximativ de 5 ori.** Datorită deosebirii fundamentale în tehnica și tehnologia prelucrării, **volumul de muncă necesar pentru fabricarea pieselor din materiale plastice în comparație cu cele metalice scade în medie de 3—8 ori, iar numărul de operații tehnologice de 5—10 ori.** Potrivit calculelor, **fiecare tonă de subansambluri și piese de mașini din materiale plastice asigură o economie a cheltuielii de muncă de 1 500—2 000 om-ore, ceea ce corespunde aproximativ cu eliberarea unui muncitor pe an din industria constructoare de mașini.**

Un alt indice important al eficienței economice al utilizării materialelor plastice sînt **investițiile.** Conform calculelor, **investițiile pentru un număr echivalent de subansambluri și piese de mașini din materiale plastice, în comparație cu cele metalice, se reduc în următoarele proporții: în locul metalelor feroase grele în medie de 4—5 ori, în locul aluminiului de 1,5—2,5 ori, în loc de metale feroase de 1,1—2 ori.** Tot masele plastice sînt chemate să satisfacă nevoile sporite de ambalaje ale economiei. Eficiența utilizării în acest scop a maselor plastice rezultă din faptul că **mărirea producției de ambalaje pentru transportul lichidelor (butoaie din P.V.C.) de aproape 5 ori în anul 1975 față de anul 1970, va duce la o economie de circa 12 000 t/an tablă de oțel și oțel inoxidabil, iar dezvoltarea producției de navete pentru transportul sticlelor, la un volum de patru ori mai mare în 1975 față de 1970, va însemna o economie de peste 25 000 mc de cherestea.**

O altă direcție eficientă este **utilizarea fibrelor chimice pentru scopuri tehnice** (anvelope pentru automobile articole tehnice de cauciuc etc.) și **pentru fabricarea obiectelor de larg consum.** Calitățile superioare ale fibrelor chimice, în special ale celor sintetice (omogenitate, lungime, finețe, rezistență la agenți fizici și chimici ș.a.), adecvate unor condiții variate de utilizare, permit folosirea lor cu maximum de eficiență economică. În plus, fibrele chimice deschid perspectiva creării de noi articole tehnice nerealizabile din fibre naturale (containere pentru transportul lichidelor, hangare aeriene suspendate ș.a.), contribuind astfel la îmbogățirea gamei de articole tehnice potrivit nevoilor dezvoltării continue a economiei naționale pe baza tehnicii moderne.

Utilizarea fibrelor sintetice are o eficiență maximă în acele ramuri în care înainte se utiliza mătasea naturală. Folosirea fibrelor chimice în producția de articole de cauciuc pe suport textil asigură, de asemenea, o eficiență sporită. Poziția medie în ceea ce privește eficiența utilizării fibrelor chimice este ocupată de producția de postavuri tehnice, de anvelope pentru automobile și de cabluri. O eficiență economică însemnată se obține și la folosirea fibrelor chimice în fabricarea mărfurilor de larg consum. **Fiecare tonă de fibre sintetice în industria textilă și de tricotaje eliberează aproximativ 1,5 t de bumbac și lînă naturală.** În condițiile țării noastre, factorul economic cel mai important al folosirii fibrelor chimice pentru scopuri tehnice este economisirea materiilor prime deficitare.

Utilizarea materialelor de lacuri și vopsele reprezintă o altă direcție importantă a chimizării industriei și construcțiilor. Eficiența acestei căi se exprimă în înlocuirea maximă a tipurilor naturale de materie primă, în special a uleiurilor vegetale cu cele sintetice. Ea se exprimă, de asemenea, prin mărirea durabilității acoperirilor pînă la nivelul duratei de serviciu a obiectelor vopsite și prin micșorarea consumului specific de materiale pe unitatea de suprafață vopsită.

doctorand I. PETRESCU
șef serviciu cercetări economice
Combinatul Chimic-Făgăraș

→

CHIMIZAREA

(Urmare din pag. 7-a)

Bunuri de consum

MĂRIREA producției bunurilor de consum, inclusiv a celor alimentare este posibilă nu numai pe calea sporirii utilizării de îngrășăminte minerale și de produse chimice de protecție a plantelor dar și datorită înlocuirii unor cantități mari de produse cheltuite pentru scopuri tehnice, cu produse sintetice. **Obținerea sintetică, de pildă, a alcoolului butilic și a celui etilic, a glicerinei, a detergenților etc. îmbunătățește bilanțul alimentar și furajer al țării și are o eficiență economică mare, întrucît fabricarea produselor sintetice revine mult mai ieftin decît a celor naturale.**

O altă cale de eliberare a materiilor prime alimentare folosită pentru scopuri tehnice este **înlocuirea uleiurilor vegetale cu acizi grași sintetici.** În principiu, **fiecare tonă de acizi grași sintetici înlocuiește o tonă de ulei vegetal, iar 1 t de detergenți sintetici suplinește 1 t de săpun natural de 40%.**

Potrivit sarcinilor stabilite de Directivele Congresului al X-lea al P.C.R. în planul cincinal 1971—1975, chimizarea va lua un avînt și mai puternic. Se are în vedere faptul că aceasta constituie una din căile principale prin care se pot înfăptui cu succes obiectivele politicii economice a partidului. Iată de ce considerăm necesar ca pe baza datelor cu privire la eficiența economică a utilizării materialelor chimice să se efectueze un studiu minuțios pentru îmbunătățirea nivelurilor de producție deja planificate a unor materiale reciproc înlocuibile. Totodată, ar fi util să se reanalizeze raporturile dintre producția și repartiția fibrelor chimice între tehnică și îmbrăcăminte, în direcția măririi proporțiilor de fabricare a lor pentru scopuri tehnice.

Determinarea indicatorului de chimizare

CHIMIZAREA economiei constituie un proces extrem de complex care începe cu prelucrarea materiei prime, a combustibilului și energiei și se întinde pînă la obținerea produsului final, incluzînd, de asemenea, sfera circulației și a consumului. În legătură cu aceasta, la **determinarea eficienței economice a chimizării și fundamentarea necesarului de produse chimice pentru economia națională este necesară o bază metodologică unică. În acest cadru un rol deosebit revine indicatorului chimizării economiei naționale.** În ultimii ani, în literatura economică au fost formulate o serie de propuneri cu privire la metodele de calcul a indicatorului chimizării economiei naționale. Unii economiști opiniază că datele privind creșterea volumului producției industriei chimice și datele privitoare la dezvoltarea unor noi ramuri ale acesteia ar putea fi adoptate ca indicatori ai chimizării. Deși foarte importante, aceste date nu dau o imagine clară a procesului de chimizare. Din aceleași motive, ca indicator al chimizării, nu sînt suficiente nici datele privind producția chimică pe cap de locuitor. Alți autori sînt de părere că indicatorul chimizării poate fi considerat ponderea consumului de produse chimice în volumul total al cheltuielilor materiale. Însă nici acesta nu poate fi considerat ca indicator al chimizării. Dacă s-ar adopta acest indicator, atunci — prin analogie —, ponderea cheltuielilor pentru energia electrică ar reprezenta un indicator al electrificării, ponderea cheltuielilor pentru mașini și utilaje — indicator al mecanizării ș.a.m.d.

Ponderea cheltuielilor pentru produse chimice, la fel ca și pentru alte produse, în valoarea totală a cheltuielilor materiale, reprezintă numai un indicator al structurii acestor cheltuieli. Folosirea ca indicator al chimizării, a raportului dintre cheltuielile pentru producția chimică și totalul cheltuielilor materiale, duce la situația în care indicatorul nivelului de chimizare depinde de influența a doi factori: cantitatea de produse chimice consumate, ceea ce corespunde într-adevăr noțiunii de chimizare. și volumul total al cheltuielilor materiale, inclusiv cele legate de chimizare. Pentru aceleași motive considerăm că nu este justă propunere de a calcula indicatorul chimizării sub formă de raport între valoarea producției chimice consumate în ramura respectivă și producția globală a ramurii.

Pentru stabilirea indicatorului chimizării economiei naționale, prima problemă care trebuie rezolvată, după părerea noastră, constă în alegerea acelor produse chimice și metode de prelucrare chimică care trebuie nu numai să caracterizeze deplin procesul de chimizare a întregii economii naționale, ci să asigure, în același timp, comparabilitatea indicatorilor din diferite țări. În anuarele statistice publicate în diverse țări, industria chimică este reprezentată prin următoarele produse principale: 1) acizi organici și anorganici (acid sulfuric, acid clorhidric, acid azotic, acid acetic etc.); 2) baze și săruri (sodă caustică și calcinată, amoniac etc.); 3) produse organice și produse petrochimice (alcooluri, fenoluri, aldehide etc.); 4) fibre chimice; 5) rășini sintetice și materiale plastice; 6) îngrășăminte chimice și substanțe chimice pentru agricultură; 7) medicamente; 8) cauciuc sintetic; 9) înlocuitori de piele. Deoarece toate produsele enumerate care fac parte din primele 3 grupe sînt folosite în cea mai mare parte chiar în industria chimică la procesele de sinteză, **considerăm că indicatorul general al chimizării trebuie întocmit pe baza datelor asupra consumului de produse chimice din ultimele șase grupe, care se consumă în special în alte ramuri decît industria chimică, adică în industria textilă, industria constructoare de mașini și metalurgică prelucrătoare, industria încălțămintei, în agricultură etc.**

Indicatorul general al chimizării economiei naționale poate avea următoarea formulă:

$$I_{ch\,n} = \Sigma\, I_{ch\,r}\, K_p$$

în care $I_{ch\,n}$ reprezintă indicatorul chimizării economiei naționale;

$I_{ch\,r}$ — indicatorul chimizării ramurii;

K_p coeficientul de ponderare.

Ținînd seama de principalele orientări ale chimizării economiei naționale, indicatorii pe ramuri se pot calcula în felul următor: a) **pentru industria textilă** — raportul dintre cantitatea de fibre chimice consumate și întreaga cantitate de fibre consumate de toate felurile; b) **pentru industria constructoare de mașini și metalurgică prelucrătoare** — raportul dintre cantitatea de materiale plastice consumate, în tone recalculate, și întregul consum de „oțel" — materiale plastice; c) **pentru agricultură** — raportul dintre suprafața la care se aplică îngrășăminte chimice și întreaga suprafață însămînțată; d) **pentru industria articolelor tehnice din cauciuc** — raportul dintre cantitatea de cauciuc sintetic consumat și cantitatea de cauciuc consumat: ș.a.m.d.

În legătură cu coeficientul de ponderare considerăm necesar ca acest indicator să reprezinte ponderea consumului de produse chimice menționate în diferite ramuri, în cantitatea totală a produselor chimice consumate în aceste ramuri. La folosirea acestui coeficient se va ține seama și de tendințele în domeniul chimizării, adică de creșterea accelerată a producției și a consumului de fibre chimice, materiale plastice și rășini sintetice, îngrășăminte chimice și antidăunători pentru agricultură.

Indicatorul chimizării economiei naționale caracterizează, în expresie cantitativă, una din cele mai importante tendințe de dezvoltare a economiei contemporane. Totuși, nu trebuie neglijat faptul că la fel ca și alți indicatori similari, indicatorul chimizării în expresie cantitativă nu este suficient pentru aprecierea importanței acestui proces la nivelul întregii economii naționale. O asemenea apreciere poate fi făcută numai pe baza analizei eficienței economice a chimizării.

ASPECTELE prezentate nu epuizează problema cercetată. Ele pun doar în evidență actualitatea și necesitatea adîncirii studiilor privitoare la eficiența economică a chimizării economiei și prezintă unele soluții în acest domeniu.

COOPERAREA

(Urmare din pag. 5)

lizare deplină. Așa se explică de ce la ora actuală cooperarea care s-a înfiripat între cele două genuri de unități a fost lăsată a fi inițiată și soluționată pe plan local, ministerele mulțumindu-se doar să le recomande o asemenea posibilitate.

Nici CSEAL, care deși periodic centralizează date referitoare la volumul producției realizată de industria locală în cadrul cooperării cu industria republicană, nu a inițiat pînă în prezent nici o acțiune de anvergură pentru extinderea și adîncirea cooperării. Sprijinirea acțiunii de integrare a producției la produsele realizate pe baza licențelor Renault și MAN prin evidențiere și urmărirea specială a reperelor preluate de unele întreprinderi ale industriei locale nu o putem categorisi ca acțiune pornită din inițiativa sa. **Dacă nu un studiu amănunțit elaborat în colaborare cu unul din ministerele interesate cel puțin un inventar de produse, repere, subansamble sau lucrări care ar fi putut fi preluate de la întreprinderile republicane ar fi fost posibil și necesar de întocmit.**

Nici noile organisme — centrale, grupuri, combinate industriale — nu au văzut în industria locală un partener cu mari disponibilități pentru cooperare. Deși în fiecare dintre acestea se întîlnesc întreprinderi care realizează unele produse pe baza unei astfel de cooperări, aceasta a apărut întîmplător, avantajele înregistrate de pe urma ei rămînînd un bun al respectivei întreprinderi. În cadrul Centralei industriale de mașini-unelte din București, de pildă, Uzina de strunguri din Arad executa o serie de piese forjate în cooperare cu industria locală din Salonta, iar alte piese turnate și ambutisări din tablă cu întreprinderi ale industriei locale din Sebiș, Marghita, Băilești. Întreprinderea mecanică din Suceava are chiar un contract de cooperare de lungă durată, pentru tot cincinalul, cu industria locală din Rădăuți și Botoșani pentru un volum important de piese turnate. Cu toate acestea **centrala industrială nu a considerat necesar să dezvolte, pe baza unei analize centralizate a tuturor reperelor ce le execută întreprinderile sale, cooperarea cu industria locală deși în execuția șuruburilor, a modelelor de turnătorie, a garniturilor de cauciuc sau a unor repere de masă plastică întîmpină serioase greutăți.**

Ce rezerve de capacitate productivă, cîte posibilități de modernizare a producției, de înnoire a gamei de produse poate dezvălui un studiu pe această temă efectuat la nivelul centralei, a scos la iveală Centrala industrială de mașini agricole. Și unele din întreprinderile sale au contracte de cooperare pentru execuția a diferite repere mărunte cu întreprinderile industriei locale. Dar centrala industrială nu s-a mulțumit doar cu atît. Ea a ajuns la concluzia că legăturile de cooperare cu industria locală pot fi lărgite în interesul ambelor părți. În primul rînd, **analizînd produs cu produs din punct de vedere al nivelului lor de tehnicitate comparativ cu produse similare realizate în alte țări și cu nivelul de dotare a unităților centralei s-a reușit să se depisteze acele produse de serie mică, care nu dau caracter industrial producției și pot fi realizate în unitățile industriei locale.** Asigurind acesteia asistența tehnică necesară, transferindu-i unele utilaje și SDV-uri solicitate de producția respectivă, centrala își propune să asigure condițiile impuse de realizarea produselor transferate. Astfel, de la uzina „Tehnometal" din Timișoara industria locală urmează să preia (tratativele sînt în curs) producția de lanțuri și cuie, iar de la Întreprinderea de utilaj de morărit Topleț producția de sape și cazmale, unele mașini și utilaje agricole (prășitoare, pluguri de vie, teascuri de vie pentru lucrări individuale). În felul acesta, **întreprinderile centralei vor putea extinde în spațiile rămase disponibile fabricația de serie la unele produse solicitate de agricultură sau vor putea trece la o producție mai complexă, de tehnicitate mai mare.**

De asemenea, o serie de repere care solicită prelucrări mecanice nepretențioase, chiar unele subansamble vor fi oferite spre studiu întreprinderilor de industrie locală pentru a fi preluate de acestea. Cooperarea ce s-a statornicit între Întreprinderea „7 Noiembrie"-Craiova cu Uzina metalurgică a industriei locale din București pentru execuția dispozitivului de frînare de la remorcile auto sau a unor piese turnate din aluminiu, ca și cu industria locală din Craiova pentru execuția unor piese și garnituri din cauciuc, va fi cu siguranță extinsă.

Desigur, intențiile bune ale Centralei industriale de mașini agricole se opresc uneori, înainte de a se finaliza, la seriozitatea cu care privesc întreprinderile industriei locale contractele de cooperare. Respectarea termenelor de livrare și în mod deosebit a calității pieselor executate trebuie să fie garantate pentru a exista siguranța livrării la timp a produsului final. **Pentru aceasta s-ar impune introducerea în planul întreprinderilor de industrie locală a unui capitol destinat cooperării cu industria republicană obligatoriu de realizat.** Totodată, pentru acest volum de producție ar trebui să i se asigure industriei locale necondiționat și materia primă necesară știind că la ora actuală ministerele coordonatoare asigură necesarul de materii prime și materiale ale industriei locale în... etapa a II-a de urgențe.

Industria locală ar putea prelua fără dificultate și producția pieselor de schimb în mod deosebit pentru mașinile și utilajele scoase din fabricație, eliberind astfel în întreprinderile republicane importante capacități de producție care ar putea fi afectate în întregime fabricației noilor produse. Reglementări în vigoare (H.C.M. 1156 din 1966) interzic însă o astfel de posibilitate, obligînd pe producătorii inițiali să rezerve o anume capacitate de producție pe timp de cinci ani de la scoaterea din producție a respectivelor mașini pentru execuția pieselor de schimb necesare. Or, asemenea prevederi limitează posibilitățile de înnoire a produselor de care ar putea dispune o întreprindere. Trecerea fabricației pieselor de schimb pentru combinele C-1, C-3, combina de siloz sau mașina de recoltat mazăre, de pildă, la industria locală s-ar putea face în etape pentru a nu se compromite calitatea pieselor de schimb respective.

În avantajul fiecăruia: sporirea eficienței

NEVOIA unui studiu centralizat pe centrală, grup sau combinat industrial care să poată constitui baza științifică a unei oferte concrete de cooperare cu industria locală, se impune cu necesitate. De altfel, ca și permanentizarea unui schimb sistematic de informații între industria locală și cea republicană, care să conducă la depistarea disponibilităților de capacitate productivă, mîna de lucru sau rezerve locale insuficient valorificate. Se constată, de asemenea, că în multe unități industriale republicane continuă să se execute o serie de produse cu grad de complexitate și tehnicitate redus incompatibile cu dotarea modernă de care se dispune, care pot fi foarte bine executate în întreprinderile industriei locale cu dotarea pe care o au. Pe această cale, capacitățile de producție ale industriei republicane bine și modern dotate, puse la punct cu ultimele cuceriri ale științei și tehnicii, nu vor mai putea fi irosite cu execuția unor produse simple, depășite din punct de vedere tehnic. Dimpotrivă, ținînd cont de existența nu numai a utilajelor moderne de productivitate ridicată dar chiar a unui corp de cadre de specialitate (ingineri, tehnicieni, maiștri, muncitori de înaltă calificare) a unor laboratoare, compartimente de concepție și proiectare, capacitățile rămase disponibile prin transferarea unor produse în execuția industriei locale vor putea fi folosite la asimilarea și fabricarea unor produse deficitare pe economie și care, în prezent, se importă. Un studiu la nivelul ramurii sau al județului în care să se analizeze posibilitățile ce există ca întreprinderile industriei republicane să predea o seamă de activități industriei locale în cadrul unui program de cooperare fără a se investi fonduri suplimentare, ar fi în măsură să scoată la iveală importante capacități de producție în industria republicană a căror dotare modernă le-ar permite fabricarea unor noi produse de înaltă tehnicitate, care ar îmbogăți cu siguranță și nomenclatorul de export al României.

Întreprinderile industriei locale dispun la ora actuală de importante spații de producție (hale) insuficient echipate cu utilaje și instalații a căror utilare ar putea fi realizată fără consumarea nici unui fond de investiții — pe baza sprijinului pe care l-ar putea acorda industria republicană în cadrul planului de cooperare statornicit cu industria locală. De activizarea acestor suprafețe de producție ar beneficia în primul rînd chiar industria republicană.

Și în elaborarea noilor investiții ideea cooperării între industria republicană și cea locală poate să-și facă loc printre proiectanți. **Emițînd încă din această fază ideea cooperării cu industria locală pentru execuția unor subansamble sau repere de tehnicitate redusă valoarea noii investiții va fi cu mult mai mică în timp ce eficiența ei va spori substanțial.**

Dezbaterea viitorului plan cincinal constituie cel mai bun prilej de a se analiza și modalitățile de cooperare cu industria locală, industrie ale cărei unități sînt specializate în producția de serie mică. Posibilitățile acesteia de a prelua execuția unor repere, subansamble și produse, pot să fie mai bine puse în valoare.

TEORII
IDEI

„SOCIETATEA VIITORULUI" ÎN REFLEXIA IDEOLOGIEI BURGHEZE

● Teama de viitor sau de revoluție? ● Ce este, de fapt, societate „postindustrială"? ● Extrapolarea statu-quo-ului ● Supralicitarea aspectelor tehniciste și eludarea conținutului social-economic.

ÎN ANSAMBLUL preocupărilor teoretice nemarxiste actuale se disting, printr-o anumită intensitate și permanență, cele referitoare la viitorul așa-numitei societăți „industriale". Literatura occidentală despre „societatea viitorului" se prezintă în ipostaze diferite, dintre care cea **prospectivă** a căpătat în ultimii ani extindere deosebită.

În concepția materialist-dialectică a istoriei, viitorul nu poate fi decît produsul, mereu îmbogățit, perfecționat, al activității creatoare a maselor populare în frunte cu clasa muncitoare — activitate, în cadrul căreia creșterea și perfecționarea producției sociale, în scopul satisfacerii tot mai depline a necesităților materiale și spirituale în continuă creștere ca amploare și diversitate a necesităților sociale ocupă primul loc. Desigur că, afirmînd misiunea eminamente creatoare a clasei muncitoare, materialismul istoric nu exclude, ci presupune creșterea și perfecționarea concomitentă a potențialului revoluționar-creator al grupurilor și claselor sociale care sînt angajate în activitatea de sporire și diversificare a avuțiilor materiale și spirituale ale societății.

În esența sa revoluționar-creatoare marxism-leninismul se dovedește o ideologie a optimismului revoluționar al creatorilor istorici, indiferent de coordonatele geografice. Evident alta este împrejurarea în care concep viitorul societății omenești reprezentanții claselor exploatatoare. În măsura în care aceste clase exploatatoare resimt forța mișcărilor primenitoare, mișcări de eliberare socială și națională, viitorul li se prefigurează în tonalități sumbre sau măcar neliniștitoare.

Este adevărat că nu putem și nu trebuie să ne reprezentăm această tensiune angoasantă ca o reflectare unisensă și liniară a destinului istoric al unei clase — cum este, de pildă, acum cea burgheză. Dar analiza temeiului și perspectivelor acestor neliniști poate să fie edificatoare, atunci cînd se analizează o astfel de problemă crucială cum este viitorul societății omenești. Cînd reputatul istoric Arnold J. Toynbee afirmă că extinderea unui privilegiu (era vorba de „privilegiile" bunăstării și timpului liber) este analogă cu anularea lui, putem înțelege că el este în favoarea menținerii privilegiilor doar pentru o parte a societății, dar că nu vede cu ochi buni accesul maselor la bunăstare și timp liber! Or, tocmai pentru asemenea obiective luptă masele. Opoziția de interese este clară și poziția lui A. J. Toynbee astfel definită explică neliniștile lui: tehnica este perfidă, deoarece oamenii devin trîndavi, risipitori, își pierd dragostea pentru frumos etc. Dar angajarea pe pozițiile unei clase fără perspectivă istorică se poate exprima și printr-un optimism de circumstanță cum este cazul cu teoriile convergenței istorice a sistemelor sociale în care optimismul se exprimă în sensul depășirii ideologiilor, care contrapun pe oameni în virtutea intereselor sociale, fundamental deosebite. Cînd reputatul sociolog — „scientist" american care a inițiat și conduce din octombrie 1965 „Comisia anului 2000", profesorul Daniel Bell, de la Universitatea din Columbia afirmă, împreună cu E. Sheels, S. Lipset, T. Parsons, un crez științific al indiferenței și pasivității față de ideologiile aflate obiectiv în luptă, cînd ei proclamă sfîrșitul ideologiilor, „caracterul nepreconceput" și eliberarea totală de influențele moral-politice, putem înțelege că această viziune artificioasă ascunde teama de conflictele obiective din societate, teama de revoluția socială.

ATITUDINILE pe care literatura burgheză de specialitate le adoptă față de această problemă crucială care este viitorul omenirii, pe care îl identifică — evident — cu capitalismul, amintesc uneori de literatura fantastică. Problematica viitorului, în optica nemarxistă rămîne, totuși o problemă gravă, serioasă [1]).

Explicația acestei preocupări, tot mai intense și mai bine conturate în ultimii ani, poate fi căutată într-o necesitate pe care apologia capitalismului contemporan o resimte tot mai acut: **să ofere o alternativă prospectivă la teoria marxistă,** la societatea socialistă, de peste o jumătate de secol o realitate concretă, nemijlocită. Nu putem, desigur, face abstracție nici de faptul că în deceniile postbelice a crescut enorm și crește mereu rolul statului capitalist contemporan în domeniul economic, îndeosebi prin planificare curentă, dar și prin investigații prospective, pentru care are nevoie, în tactica și strategia sa economică, și nu numai economică, de date orientative privind evoluția proprie, dar și a diferitelor alte zone ale lumii în perspectivă. În sfîrșit, în lume au apărut, în ultimul sfert de secol, noile state suverane, care își caută căi pentru depășirea înapoierii economice și culturale, ceea ce amplifică nevoile prospectivei economice pentru dezvoltare. Revoluția științifică și tehnică are — pe de altă parte — implicații profunde și cuprinzătoare asupra dinamicii relațiilor sociale și economice, asupra ritmului dezvoltării sociale în ansamblu, indiferent de orînduirile sociale care se confruntă. Acest fapt cere investigații și prospectări, căutarea unor rezolvări, a unor probleme social-economice cardinale.

Un exemplu de cercetare prospectivă nemarxistă este lucrarea „Anul 2000" [2]) a lui H. Kahn și A. Wiener, apărută în 1967. În centrul atenției autorilor stă conceptul de **„societate postindustrială"** adică tipul de societate care ar urma actualului stadiu — „societatea industrială" — în care s-ar găsi, acum cele mai înaintate țări capitaliste. Deci în următoarele trei decenii, potrivit concepției celor doi autori, s-ar pune temeliile noului stadiu al dezvoltării societății omenești care s-ar putea numi „societatea postindustrială", „economia serviciilor" sau „a supraabundenței" [3]). Din precizările pe care le fac autorii rezultă că această societate, previzibilă doar pentru S.U.A., este în plan conceptional stadiul care urmează „consumului înalt de masă" rostowian, iar în plan practic-politic succesoare a „marii societăți", proclamate, cum se știe, pe vremea administrației Johnson. Ar fi însă o explicație facilă dacă am considera că lucrarea lui H. Kahn și A. Wiener reprezintă consecința unei directe comenzi a forurilor conducătoare, a administrației S.U.A., ceea ce ar minimaliza mesajul cu potențe politice masive al acestei, deocamdată, insolite lucrări. La fel de nejustificată ar fi caracterizarea ei ca o simplă elucubrație, rod al fanteziei înfierbîntate a autorilor, ceea ce de asemenea ar minimaliza semnificațiile ei multilaterale.

Autorii și-au înțeles cu sobrietate sarcina scrierii acestei cărți pe care n-o consideră nici măcar un catalog de presupuneri (conjectures), ci o încercare metodologică și euristică de a ridica probleme, de a obține concluzii pentru studii mai aprofundate. Este de mentionat că autorii sînt conștienți că această tentativă nu este încă realizată prin editarea cărții, care apare doar ca un prim rezultat al unei munci de lungă durată. Cartea „Anul 2000" este produsul eforturilor multor instituții și persoane, reunite de **Academia americană de arte și științe, Carnegie Corporation, Corning Glass Work Foundation,** în cadrul **Comisiei „Anul 2000",** create în octombrie 1965, sub președinția lui Daniel Bell, sub egida institutului Hudson, condus de Herman Kahn.

ÎN CELE peste 500 pagini ale lucrării „Anul 2000" se dezbate o problematică serioasă și contradictorie referitoare la știință și tehnologie, proiecții economice, politică internațională ș.a. Autorii urmăresc tendințele multiple ale dezvoltării sociale pe termen lung, tendințe care sînt prezentate ca un amestec de progres și stagnare, grandoare și decadență a societății umane. Lucrarea întrunește unele trăsături elevate ale previziunii științifice cu simple extrapolări empirico-statistice, metodologii originale cu elemente de eclectism și sincretism.

Unul din paradoxurile caracteristice cărții menționate este cel referitor la prospecțiile economice „fără surprize", domeniu de altfel foarte substanțial susținut cu material statistic. În timp ce se preconizează „societatea postindustrială" ca succesoare a stadiului rostowian „al consumului de masă ridicat", se apreciază că spre anul 2000 „lumea în dezvoltare" va reprezenta 3/4 din populația mondială, dînd aproape aceeași proporție din producția mondială ca în anul 1965! Nu mai puțin stranie este la autorii „Anului 2000" constatarea că, pe măsura creșterii puterii („faustice"!) a omului asupra mediului, vor crește posibilitățile de control social asupra efectelor sociale ale dezvoltării economice și ale politicilor economice. Dar, în economie nu se prevede posibilitatea evitării ciclurilor; în ceea ce privește războaiele nu se poate declara ce ne poate aștepta. Un singur lucru rezultă însă cu certitudine: că greșelile posibile în aceste două direcții incumbă riscurile dezastrului.

Se poate, totuși, afirma că lucrarea „Anul 2000" are o viziune de respect statornic pentru lumea „așa cum este, în întreaga ei diversitate" și pentru personalitatea umană. S-ar putea obiecta că avem de-a face cu cunoscutul adagiu burghez și încă de tip liberal-romantic. Dar aceasta ar fi numai o parte a adevărului, pentru că „libertatea opțiunii umane" pe care o invocă autorii atît pentru prezent, cît mai ales pentru viitor s-ar putea să fie, cu sau fără voia autorilor, libertatea opțiunii împotriva coșmarurilor „societății postindustriale"! S-ar putea ca „efortul faustian" de a trasa cadrul unor opțiuni sociale pe care le propun susținătorii „Societății postindustriale" să se dovedească la rîndul său plin de neprevăzut, omenirea fiind tentată să se debaraseze de „ucenicul vrăjitor" care nu mai poate stăpîni forțele întunericului pe care le-a dezlănțuit. Sensul istoriei va indica desigur eliberarea omului și forțelor înconjurătoate de coșmarurile exploatării și exterminării omului de către om.

Pentru asemenea posibile implicații lucrarea „Anul 2000" devine obiect al interesului major nu numai al prospectivei unor cercuri de specialitate, dar și al opiniei publice largi. De aceea se cuvin eliminate manifestările de subapreciere a importanței unei asemenea lucrări și a altora similare pentru desfășurarea criticii marxiste științifice. Și trebuie spus că asemenea tentații facile nu lipsesc în literatura ultimilor ani.

ÎNTR-O PRIMĂ aproximație se poate aprecia că lucrarea „Anul 2000" ocolește conținutul social-economic al transformărilor spre „societatea postindustrială". O asemenea caracterizare este însă prea globală; nu pătrunde ea însăși în mecanismul prospecției efectuate de H. Kahn și A. Wiener; lucrarea amintită, în ciuda contradicțiilor sale interne, servește pentru adîncirea unor aspecte analitice ale întîmpinării secolului, respectiv mileniului următor. Prospecțiile făcute în această lucrare în problemele dezvoltării, progresului, ale viitorului omenirii, chiar dacă nu izbutesc totdeauna să ajungă la esența dezvoltării sociale, pătrund totuși în straturi de loc superificiale ale societății capitaliste contemporane: analizează un model **real** de economie, cel al S.U.A., conturîndu-i posibilitățile de dezvoltare așa cum le văd autorii. Lucrarea lui H. Kahn și A. Wiener, dă în acești parametri-limită o caracterizare a „societății postindustriale" în S.U.A., mai ales sub raportul cibernetizării, eficienței economice și dinamicii veniturilor. Dar problematica „Anului 2000" depășește, prin destinul ei istoric, limitele S.U.A. Dacă ar fi să caracterizăm lucrarea lui H. Kahn și A. Wiener ca și alte asemenea lucrări, din punctul de vedere al modului în care discern implicațiile social-politice mai largi ale dezvoltării viitoare, ar trebui să spunem că autorii lor pornesc de la ipoteza că, în următoarea treime de secol, nu va avea loc o revoluție proletară, o primenire radicală a societății capitaliste. Este un adagiu caracteristic literaturii prospective nemarxiste actuale [4]).

Realitate și ficțiune. — „Anul 2000", ca și alte lucrări de aceeași factură, încearcă să acrediteze ideea că societatea capitalistă poate să reziste încercărilor timpului, că ea dispune de resurse nelimitate, chiar revoluționare, fiind capabilă de acțiuni în folosul celor mulți. Aceste încercări sînt doar o latură a confruntării capitalismului cu viitorul în viziunea ideologilor burghezi. O preocupare de seamă a unor economiști sau sociologi de formație nemarxistă este căutarea de formule care, menținînd vechiul conținut social-economic, să lase la o parte însăși termenul de capitalism. Evident, ar fi greșit să reducem această stratagemă la aspectul său formal, exterior-semantic. A pune problema în termenii unor relații social-economice istoricește perimate ar însemna a se condamna la discreditare. De aici tentativele de a evita sugerarea unei orînduiri sociale cum este **capitalismul** ca viitor proiectat al omenirii. Au apărut, așadar, noi termeni care au intrat în circuitul ideologiei burgheze: „civilizația consumului" (M. Duverger), „societatea hibridă" sau „de unire spontană" (A. Berle), „societatea de tip integral" (P. A. Sorokin), „era tehnicii" sau „era scientică" ș.a.m.d. Circulă în diferite ipostaze, tezele despre „statul bunăstării generale" (welfare-state) ori „statul deasupra claselor", despre „puterea fără proprietate", „societatea industrială", „era cibernetică" ș.a.m.d.

S-ar părea, la prima vedere, că este vorba de două tentative diametral opuse în gîndirea prospectivă nemarxistă: una de diversificare și „perfecționare" a terminologiei, care menține „puțin transformată" noțiunea de capitalism: cealaltă de evitare, de ocolire a unui astfel de termen — „capitalismul" istoricește dizgrațiat. În fond, cele două tentative reprezintă însă doar aversul și reversul unei singure medalii: apărarea apologetică a capitalismului, deși nu întotdeauna nemijlocit exprimată și, de aceea, nu totdeauna nemijlocit sesizabilă. În acest fel se extrapolează, în fond, pentru viitorul previzibil al omenirii, statu-quo-ul.

O TRĂSĂTURĂ importantă a literaturii prospective nemarxiste actuale este invocarea din ce în ce mai insistentă, a comunității de destine a întregii umanități în căutarea de noi forme ale dezvoltării, ale progresului, altele decît cele pe care le-a consacrat (sau le-a discreditat) istoria, și oricum, altele decît cele pe care le-a generat noua experiență istorică prin crearea societății socialiste.

Invocarea comunității de soartă a omenirii are un substrat real, dar el este transpus de adversarii marxismului în termenii unei subsumări a întregii omeniri la destinele orînduirii perimate a capitalismului sau în alt plan, în termenii extrapolării răspunderii pentru stările de lucruri negative din lume asupra tuturor. Dar ar fi greșit să limităm invocarea comunității de soartă a omenirii la aceste considerații. Ideea comunității de soartă a omenirii poate fi folosită pentru formarea a noi detașamente combative ale mișcărilor democratice, pentru pace și progres social.

Împrejurarea mai permite și o altă reflecție. Spre deosebire de manifestările apologeticii grosiere, autorii nemarxiști nu se mai cramponează de virtuțile, glorificate cîndva, ale capitalismului, după cum nu mai resping „din principiu" orînduirea socialistă. Literatura prospectivă nemarxistă recentă s-a împăcat cu gîndul că socialismul și comunismul există, ca teorii și practici reale. Așa se explică de ce o serie dintre autorii de prospecțiuni ale viitorului nu mai înclină — cel puțin în vorbe — spre experiența trecută a capitalismului, deși resping, în același timp, și învățămintele experienței de peste o jumătate de secol a socialismului. Este aci adagiul cunoscut al teoriilor „convergenței" căruia „literatura viitorului" de tip nemarxist îi rămîne fidelă.

Prin asemenea atribute, literatura prospectivă nemarxistă evocă o nouă înțelegere a actualității, cît și a viitorului; s-a recunoscut, deci, că sînt necesare acum alte nuanțe față de apologia goală

dr. Ion CRISTESCU

→

FIȘE

■ PROJET nr. 46/iunie 1970 este consacrat în întregime Japoniei. Sub titlul **Les étapes de la croissance économique** (Etapele cresterii economice) prof. J. Van Overmeeren, după o retrospectivă istorică asupra evolutiei economice nipone, relevă importante transformări în structura acesteia. Pe ansamblu, economia japoneză este structurată pe „două etaje": intreprinderi gigante — întreprinderi mici. Micile întreprinderi sînt în genere furnizoarele celor mari. Criteriile de clasificare a întreprinderilor sînt: mărimea capitalului social, numărul personalului. Procesul de concentrare si centralizare în industrie este intens și e stimulat de guvern, ca factor favorabil al creșterii economice generale. Din 1959 cercetarea științifică e diriiată de un organ guvernamental central. În 1968 au fost abolite restricțiile privind achiziționarea tehnologiilor prin import, care de atunci marchează creșteri sensibile (mai ales din S.U.A.). Totusi, se observă o tendintă de a frîna importul în acest domeniu și a favoriza exportul propriu. În ultimul deceniu importul de utilaje și brevete a crescut de 6.5 ori, dar în schimb exportul tehnologiilor japoneze a crescut de 51 de ori! Mai ales în electronică. Cu toate acestea, Japonia ocupă încă locul al 4-lea în lumea capitalistă sub raportul cheltuielilor pentru dezvoltarea științei (1,9% din buget), iar condițiile cercetării — se spune în studiu — lasă de dorit sub diverse aspecte. Deși sub raportul produsului national brut Japonia urmează după S.U.A., în lumea capitalistă, sub cel al productivității ea se află sub nivelul R.F.G.

PRIMA PROMOȚIE A LICEELOR ECONOMICE

și citeva reflecții cu privire la perfecționarea invățămintului mediu economic

DE CURÎND, elevii care au reușit la concursul de admitere în liceele economice acum patru ani, o dată cu înființarea liceelor de specialitate din țara noastră, au susținut examenul de bacalaureat. Absolvenții liceelor economice au fost repartizați în producție pe posturi de economiști de nivel mediu, iar cei care doresc vor putea să se prezinte la concursul de admitere în invățămîntul superior în aceleași condiții ca și absolvenții liceelor de cultură generală.

Experiența celor patru ani de studii ne face să ne reconsiderăm unele puncte de vedere cu privire la forma, conținutul și profilul liceelor economice[1].

Datorită volumului mare de informații în domeniul tehnic și economic nu mai este posibilă pregătirea unor cadre medii cu un profil larg. Indicația dată de Directivele Comitetului Central al Partidului Comunist Român privind dezvoltarea învățămîntului, aprobate de Plenara din 22—25 aprilie 1968, ca la definitivarea studiului asupra dezvoltării în perspectivă a liceelor de specialitate să se țină seama de o mai bună specializare și profilare pe anumite ramuri, va de absolventilor posibilitatea să se adapteze ușor la procesul de producție. In acest context, pe lîngă secțiile inițiale ale liceelor economice: „Planificare-contabilitate", „Merceologie" și „Statistică" au mai luat ființă pe parcurs și secțiile „Administrație" și „Finanțe și credit". Ultima secție este justificată de importanța acordată în prezent finanțelor și creditului, de diversificarea aparatului bancar și de existența unei secții cu profil similar în învățămîntul superior economic. In ceea ce privește sarcina comasării și asigurării unei mutați în pregătirea specialiștilor cu profil apropiat ar fi indicat ca secția „Contabilitate agricolă" de la liceele agricole să funcționeze pe lîngă liceele economice.

O altă problemă actuală este perfecționarea continuă a planului de învățămînt și a programelor școlare. Pe lîngă introducerea predării **stenografiei**, ca disciplină obligatorie, este necesar să se extindă la toate liceele economice predarea unui curs de inițiere în **programare** cu ajutorul calculatoarelor electronice, așa cum s-a introdus încă din anul școlar încheiat la liceele economice din București și Timișoara. N-ar fi de prisos includerea în planul de învățămînt și a unor elemente de estetică industrială și comercială. De asemenea, dacă ținem seama de prevederile Legii privind asigurarea și controlul calității produselor ca în liceele de specialitate să se introducă cursuri privind indicatorii de calitate ai produselor, este necesar ca în planul de învățămînt al liceelor economice să se introducă o nouă disciplină intitulată „Controlul de calitate", care să aibă drept scop inițierea elevilor în următoarele probleme: conducerea activității controlului tehnic de calitate; tehnologia controlului statistic de calitate; standardizarea; alte forme ale controlului de calitate (analiza îndeplinirii planului de producție după calitate, contabilitatea calității, controlul financiar-bancar asupra calității produselor, controlul de export etc.).

Sînt de dorit îmbunătățiri ale manualelor școlare sub raportul conținutului, în pas cu perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale. Nu este admisibil ca, de pildă, în manualul de „Contabilitate industrială", tipărit anul acesta, să se trateze evidența contabilă a amortizării după regimul anterior Legii nr. 62 din 27 dec. 1968, sau să nu se pomenească despre reglarea rentabilității și evidența contabilă a impozitului de regularizare, probleme care se aplică în finanțele întreprinderilor de la 1 ianuarie 1970. Pentru ca în practica școlară să se verifice și să se impună manualele cele mai valoroase este bine ca Ministerul Învățămîntului să reia tradiția mai multor manuale pentru aceeași desciplină elaborate de către autori diferiți, iar manualele tehnice de specialitate să fie scoase la concurs.

Practica în producție ca parte integrantă a planului de învățămînt este o altă problemă căreia trebuie să i se acorde o atenție deosebită. În primul rînd, ar trebui să se extindă perioada de practică, mai ales că, în prezent, nu se face o practică terminală, după absolvirea cursurilor anului al IV-lea, absolut indispensabilă pregătirii unor economiști de nivel mediu. Proporția actuală de circa 8% a practicii în producție din numărul total de ore prevăzute în planul de învățămînt este prea mică, la școlile profesionale ponderea practicii depășește 50%. În al doilea rînd, ar trebui îmbunătățită legislația practicii în producție în așa fel incît să cuprindă în mod expres obligațiile ministerelor și întreprinderilor privind organizarea și controlul practicii. Ne gîndim la permanentizarea unităților de practică; acestea ar forma adevărate baze de practică în care personalul tehnic și economic a dobîndit o experiență pedagogică, ce sporește de la an la an. Responsabilul cu practica din întreprinderile respective trebuie să fie capabil să lămurească nu numai probleme aplicative, ci și probleme teoretice, să se ocupe cu atenție și grijă de îndrumarea permanentă a tinerilor practicanți.

Obținerea diplomei de bacalaureat economic reprezintă efortul final al elevilor noștri și, totodată, atestarea din partea școlii că absolventul este temeinic pregătit în meseria aleasă. Și aici, ar trebui să se coreleze numărul de probe cu cele susținute la bacalaureatul liceelor de cultură generală. Cele șase probe ale bacalaureatului economic la trei discipline diferite sînt prea multe față de indicațiile date de partid, de maximum 5 probe.

O ultimă problemă la care ne oprim este asigurarea încadrării absolvenților liceelor economice în producție. Greutățile întîmpinate în această direcție pot fi înlăturate numai prin elaborarea unui cadru legal, așa cum s-a procedat cu legiferarea încadrării în producție a absolvenților din învățămîntul superior.

Iordachi DIMITRIU
profesor — Liceul economic din Iași

[1]) Vezi „Viața economică" nr. 14, 1966, p. 10.

(Urmare din pag. 13)

a capitalismului și, respectiv, de calomnierea grosieră a socialismului și comunismului. În numele perpetuării capitalismului ca sistem social se propagă „evitarea conflictului de sisteme" sociale, politice, ideologice. Se pune problema găsirii unor „noi" tipuri de orînduire socială, a unui „alt" model al viitorului care să nu fie nici capitalist, nici socialist.

Ipostaza în care se prezintă literatura prospectivă nemarxistă actuală preconizează astfel necesitatea unei abordări „tehnice", „exacte" a fenomenelor economice și sociale, fără „impregnarea" cercetării cu ideologie. Se supralicitează atitudinile formal-tehniciste față de fenomenele vieții sociale, economice, politice, interne și internaționale. Tratarea „în afara ideologiei" a fenomenelor vieții sociale se încearcă a fi explicată „teoretic" prin faptul că încă în zilele noastre și, cu atît mai mult, spre sfîrșitul secolului nostru, ar fi fost lichidată sau ar fi în curs de lichidare inegalitatea social-economică, de clasă, cauza antagonismelor sociale. Se încearcă de fapt a se acredita ideea că dezvoltarea și progresul omenirii sînt elaborate în parametrii lor „reali", legitimi, exclusiv în Occidentul capitalist, în speță în S.U.A. — citadela capitalismului contemporan — care și-au adjudecat poziția de „model" al viitorului omenirii; pe de altă parte se încearcă a se demonstra că socieatea capitalistă deține inițiativa depășirii „crizei de conștiință" prin care trece omenirea, fiind gata „să depășească limitele ideologice, în numele științei".

Dacă vom contrapune însă acestor teze realitățile istorice, inconsistența lor va deveni evidentă. În primul semestru din 1969, de pildă, numărul șomerilor în țările capitaliste avansate ajunsese la 6,2 mil. față de 5,9 mil. în semestrul I 1968. În nouă luni din 1969 numărul greviștilor — 58 mil. — echivalează cu cel din întregul an 1968.

Dacă la nivelul conceptualizărilor tentativa desideologizantă este o pură ficțiune, rămîn totuși de examinat parametrii operaționali de analiză și extrapolare a datelor în tehnica elaborării cărora se folosesc performanțele remarcabile ale calculatoarelor. Fără îndoială că atît metodologia, cît și aparatul operațional folosite de cercetătorii nemarxiști ai viitorului societății sînt puternic impregnate de substanță ideologică. Dar aceasta este numai o parte a adevărului. Cealaltă rezidă în faptul că nu vom putea înțelege corespunzător sensul evoluției teoriei economice dacă în analiza acesteia nu vom ține seama și de existența elementelor de cercetare care se regăsesc în metodologie (aplicare a logicii) și în instrumentarul operațional (aplicare a matematicilor). În ultima jumătate a deceniului care s-a scurs tehnica elaborării prognozelor a evoluat mult prin anchete, extrapolări, modelare prospectivă în variante multiple, tabele probabilistice, ipoteze de lucru în explorarea de resurse și rezerve nefolosite pe Terra și în spațiul extraterestru ș. a. Ne interesează însă poziția literaturii prospective nemarxiste actuale față de forțele sociale, în primul rînd atitudinea față de forțele progresului social.

TENTATIVA JOCULUI DUBLU. — În literatura nemarxistă prospectivă se profesează o anumită tentativă de joc dublu. Încercînd să reducă puterea de atracție a marxism-leninismului, arhitecții „societății viitorului" acreditează ideea că de pe urma dezvoltării capitalismului în ipostaza „societății industriale", respectiv „postindustriale" ar avea de cîștigat în primul rînd proletariatul care, chipurile, s-ar integra logicii interne a dezvoltării capitalismului. În atari condiții, grupul social frustrat de roadele propriei munci creatoare ar fi, chipurile, intelectualii. Așadar, prima fațetă a jocului: contradicția reală a societății viitorului nu va mai fi cea între exploatatori și exploatați, pe care cu genialitate îi relevaseră Marx și Engels în „Manifestul Partidului Comunist", între burghezie și proletariat, ci între „beneficiarii" societății „industrializate" și „scientizate" — proletarii și „frustrații" intelectuali. Dincolo de încercarea de a respinge marxism-leninismul, această substituire de roluri urmărește să contrapună în mod artificial grupuri sociale aflate în mod firesc de aceeași parte a baricadei în lupta de eliberare socială. Este o încercare, ca multe altele, cu care a avut și are de luptat marxism-leninismul, de a discredita nu o teză oarecare sau alta, ci însuși sufletul marxism-leninismului.

În Occidentul capitalist industrial este deja fapt că nu numai ponderea, dar și forța combativă a așa-ziselor „gulere albe" sînt în creștere — și atunci nimic mai oportun decît demagogia care speculează evident anumite trăsături ale intelectualității ca grup social destul de neomogen, în scopul de a se atenua spiritul său de luptă și a se exploata pînă a se transforma în antagonisme anumite deosebiri dintre oamenii muncii intelectuale și fizice. Încercare pe cît de subtilă pe atît de lipsită de orizont istoric, deoarece chiar în rîndurile clasei muncitoare crește ponderea muncii intelectuale, iar o masă tot mai mare de intelectuali este redusă la soarta de slujbași salariați ai exploatatorilor.

UN ALT ASPECT al prezentării intelectualității în prospecțiile pentru „Anul 2000" — rezidă în acreditarea ideii că „scientizarea", „tehnocratizarea" societății provoacă prin ea însăși nu numai firești frămîntări, adeseori dureroase, de adaptare la desele mutații socio-profesionale, dar o adevărată degradare morală și spirituală. Așadar, noii „revoltați", noua forță a progresului exaltată de literatura prospectivă nemarxistă este în fapt generatoare de degradare morală și spirituală. Întrebarea care apare firesc este: de ce a fost necesară exaltarea virtuților unui grup social pentru a-l discredita apoi? Dacă exaltarea virtuților revoluționare ale intelectualității a fost necesară pentru anihilarea suflului revoluționar al oamenilor muncii în general, pentru zădărnicirea alianței firești dintre clasa muncitoare și intelectualitatea muncitoare împotriva exploatatorilor în general, o dată acest obiectiv considerat atins, se poate trece mai departe spre discreditarea eventualelor „potențe" revoluționare ale intelectualității. După ce au fost asmuțite una împotriva celeilalte, clasa muncitoare și intelectualitatea sînt proiectate în afara alternativelor pentru conducerea politică a societății. Și astfel — alea jacta est — au fost tranșate în spiritul celei mai desăvîrșite „indiferențe" ideologice problemele conducerii politice a „societății viitorului" de către literatura prospectivă nemarxistă.

Pentru cei ce nu leagă soarta istoriei și gîndirea de soarta capitalismului este evident că pot și trebuie reținute, chiar sprijinite căutările cu finalitate progresistă sau constatările lucide și trebuie contestate, demascate pervertirile apologetice — sub orice formă s-ar prezenta ele.

[1]) Primele manifestări ale acestei orientări în teoriile economice burgheze contemporane aparțin anilor '40. Poate fi menționat în acest sens sociologul german O. Flechtheim, care, în 1943, folosea termenul de „futurologie" în sensul de știință a prospecțiunii viitorului. Se consideră însă, în mod îndreptățit, că încercările lui de prospectare vin să consacre doar numele acetei „științe", însă că, în fond, adevăratul „boom" al literaturii nemarxiste privind prospecțiunea viitorului poate fi plasat în anii '60.

[2]) The year 2000. A framework for speculation în the thirty — three years.

[3]) A. Kahn grupează societățile după grupe de venituri anuale pe locuitor (dolari): 50—200 — preindustriale, 200—600 în plin proces de industrializare, 600—1 500 industriale, 1 500—4 000 industriale și avansate sau ale consumului înalt, 4 000—20 000 postindustriale.

[4]) Așa cum dovedesc lucrări ca „Stadiile dezvoltării economice" (1960), a lui W. W. Rostow și „Noul stat industrial" (1967), a lui J. K. Galbraith.

FIȘE

■ Sub titlul **Revoluția în știință și tehnică. Natura și direcțiile desfășurării ei** a apărut în revista LUPTA DE CLASĂ nr. 7/1970 cuvîntul unor participanți la o primă dezbatere de lucru în cadrul temei **Influența social-politică și umană a revoluției științifice și tehnice,** din planul general de cercetare a Secției de științe politice a Academiei de Științe Sociale și Politice. Referatul a fost susținut de prof. univ. dr. ing. Valter Roman.

Printre altele, conf. univ. dr. docent Victor Săhleanu a susținut că nu este corect să se vorbească despre o **explozie** informațională întrucît **aceeași** lege de creștere exponențială în numeroase sectoare ale științei și tehnicii este valabilă pentru multe decenii (sau chiar secole) în urmă. Aparența exploziei ar ține de faptul că astăzi nu mai putem face față, folosind vechile metode, ritmului de creștere absolută a informațiilor științifice-tehnice. În consecință, trebuie subliniate transformările **calitative** și **structurale.** Prof. univ. dr. Aristide Halanay a observat că, deși legea de creștere este aceeași, ritmul nu este același, derivata fiind mereu alta și tot mai mare, de unde rezultă că și creșterea **cantitativă** este un element esențial. În legătură cu cerința mai multor participanți la dezbatere de a se începe șirul dezbaterilor cu examinarea **conceptului revoluției științifice-tehnice,** prof. univ. dr. docent Solomon Marcus a opinat pentru un demers invers: în loc de a începe prin a elabora un concept riguros de revoluție tehnico-științifică și apoi să se treacă la probleme cu caracter mai concret, să se încerce analiza unor procese speciale, la capătul cărora s-ar putea ajunge altădată și la conceptul preconizat; una din caracteristicile dezvoltării științei contemporane este, după părerea sa, procesul de **structuralizare** a științelor în genere.

■ Mac Bolton în articolul **Where do we go from here?** (Încotro plecăm de aici?), publicat în numărul din martie al revistei PERSONNEL MANAGEMENT, se ocupă de problema satisfacției și insatisfacției în muncă a specialiștilor cu studii superioare. Cercetările întreprinse asupra unui eșantion de 192 licențiați care în perioada 1959—1966 au fost angajați în trei întreprinderi au dat următoarele rezultate: ponderea licențiaților care au părăsit întreprinderea la care s-au angajat inițial a fost mai mare în rîndul celor cu rezultate mai slabe în perioada studiilor universitare (54% din absolvenții care nu și-au luat licența; 47% din cei cu examenul de stat luat dar cu rezultate mediocre pe parcursul studiilor și numai 38,6% din licențiatii cu rezultate bune și foarte bune în perioada studenției). Printre cauzele care au incitat subiecții respectivi să părăsească întreprinderile, cele mai frecvente au fost: nivelul salarizării (26); modul de a activa al conducerii superioare (23); perspectivele satisfacției muncii pe termen lung (21) și munca realizată în mod curent (17). Principalele cauze țin deci de natura muncii efectuate, lucru confirmat și de corelația existentă între variația cauzelor plecărilor la cele trei companii și de modul de conducere și organizare al fiecăreia.

■ Sub direcția lui A. H. Karapetian și N. M. Rimașevskaia în editura Statistica, Moscova 1969, a apărut lucrarea **Balansî dohodov i potreblenia naselenia** (Balanțele de venituri și cheltuieli bănești ale populației) 176 p. În studiu este prezentată balanța diferențiată de venituri și cheltuieli a unei familii de salariați, balanță care se apreciază că poate rezolva trei sfere de probleme legate de planificarea nivelului de trai și anume: cercetarea programului de creștere a nivelului de trai în funcție nu numai de volumul dar și de structura producției; optimizarea repartizării bunurilor materiale și spirituale create și stabilirea celor mai eficiente căi de creștere a nivelului de trai; rezolvarea unui grup de probleme legat de repartiție și consum: creșterea salariului minim, lichidarea impozitelor, îmbunătățirea regimului de pensii, dezvoltarea fondurilor sociale. Posibilitățile ce le oferă acest nou instrument de planificare sînt completate prin aceea că el permite stabilirea prognozei în evoluția structurii puterii de cumpărare și o dată cu aceasta îmbunătățirea posibilităților de prevedere a cantității de bani necesari circulației mărfurilor.

■ Deoarece în prezent ritmul creșterii economice este mult accelerat, factorul timp — momentul în care are loc un anumit eveniment economic — capătă o importanță deosebită, susține Eva Müller în articolul **Die Bewertung des Zeitfaktors in der volkswirtschaftlichen Modellierung** — publicat în revista WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFT (nr. 5/1970). În acest caz, subliniază autoarea, trebuie să se aibă în vedere nu numai mărimea cheltuielilor afectate sau rezultatul realizat de pe urma acestor cheltuieli, ci și momentul în care se fac aceste cheltuieli, precum și cel în care ele aduc rezultate. Date fiind aceste considerente, se recomandă să se cîntărească în prealabil momentul cînd ne propunem să întreprindem o investiție. În acest sens autoarea propune să se efectueze aprecierea situației venitului național și a cheltuielilor necesare pentru realizarea lui în momentul respectiv, pentru a se putea determina astfel devalorizarea progresivă în timp la care el este expus. Această devalorizare, după părerea autoarei, se bazează pe două procese economice strîns dependente: pe creșterea continuă a avuției societății socialiste exprimată prin faptul că un același produs nu-și menține continuu aceeași pondere în cadrul economiei, și pe creșterea continuă a productivității muncii care duce continuu la reducerea costului mediu al produselor.

O lucrare privind economia forestieră *

PENTRU cercetătorii, inginerii și economiștii care lucrează în domeniul economiei forestiere se pune acut problema cunoașteri pozitiei țării noastre comparativ cu alte țări europene și chiar cu situația mondială, care să ofere o orientare pentru planificarea de perspectivă ținînd seama de nivelele și proporțiile pe care alte țări cu silvicultură și industrie forestieră dezvoltată le-au obținut.

Lucrarea de economie comparată „Dezvoltarea economiei forestiere a României" răspunde din plin acestei necesități. Bazată pe un bogat material documentar privind silvicultura, exploatările forestiere și industria de prelucrare mecanică și chimică a lemnului în România și alte 25 de țări europene, în U.R.S.S., Canada, S.U.A., lucrarea îmbrățișează laturile de bază ale activității economiei forestiere, precum și caracteristicile și tendințele dezvoltării acesteia, pe plan european.

Pentru producția în exploatările forestiere, în industria de prelucrare a lemnului și industria celulozei și a hîrtiei, datele prezentate cuprind o perioadă de peste 50 de ani (1913—1966), iar cele referitoare la producția și consumul ce revin pe un locuitor se referă în general la perioada 1938—1966. Analiza activității de silvicultură cuprinde aspectele principale ale acestei ramuri precum: suprafețele fondului forestier, compoziția speciilor, volumul de masă lemnoasă existent pe picior, creșterile brute anuale ale pădurilor, tendințele actuale de extindere a plantațiilor, împăduriri, posibilitatea normală a pădurilor, indicele de recoltare ș. a.

În capitolul care tratează despre exploatările forestiere se analizează producția și consumul din țara noastră la principalele grupe de sortimente de lemn în contextul european, prezentîndu-se date privind producția în unități fizice a volumului total exploatat, a lemnului de lucru, a lemnului gros, a lemnului de mină și pentru celuloză, a lemnului de foc precum și date sintetice comparative privind consumul. O tratare largă este consacrată activității de prelucrare mecanică și chimică a lemnului, determinîndu-se caracteristicile și tendințele dezvoltării actuale și de perspectivă, ponderea consumului pe diferite destinații, evoluția importurilor și a exporturilor, randamente, consumuri specifice, capacități de producție, structura materiilor prime folosite ș.a.

Locul și ponderea actuală a țării noastre în cadrul țărilor europene sînt judicios determinate prin prezentarea unor tabele sintetice cuprinzînd un număr de 132 indicatori caracteristici, îmbrățișînd resursele forestiere, exploatările forestiere, industria prelucrării lemnului și industria celulozei și a hîrtiei.

*) Ilie Dincă „Dezvoltarea economiei forestiere a României comparativ cu alte țări" Edit. CERES, Buc., 1970. 167 pag. + 96 Anexe.

Petre CIOCLU
economist principal

CĂRȚI

LEGILE ECONOMICE ȘI CONDUCEREA PRODUCȚIEI

DEZBATEREA multiplelor aspecte ale raportului dintre economia politică a socialismului și politica economică a partidului și statului socialist s-a oglindit pregnant în presa economică și în lucrările de specialitate, contribuie la delimitarea unor poziții și puncte de vedere atît printre teoreticienii de prestigiu, cît și printre cercetătorii mai tineri. Printre lucrările mai recente apărute pe această temă în Uniunea Sovietică, se numără și studiul lui V. I. Olighin-Nesterov, intitulat **Folosirea legilor economice ale socialismului și conducerea producției** *). În concepția autorului, conducerea producției „exprimă stăpînirea progresivă de către societatea socialistă a proceselor reproducției socialiste lărgite" (pag. 5).

Se vorbește despre un sistem determinat de legi, despre interacțiunea lor, dar — scrie autorul — „in fond este vorba de interacțiunea și dezvoltarea proceselor și fenomenelor obiective corespunzătoare, care — la rîndul lor — se exprimă prin așa-numita interacțiune a legilor. Este important să subliniem acest fapt, deoarece însăși interacțiunea „esențelor" poate să genereze și inevitabil generează noi fenomene, legități proprii. Polemizînd cu acei economiști care neagă existența unor fenomene stihinice în economia socialistă, autorul arată că „stăpînirea de către societate a proceselor producției și reproducției materiale... este un proces contradictoriu și neîntrerupt de cunoaștere și utilizare tot mai deplină a legităților reproducției socialiste lărgite; în condițiile reale ale desfășurării sale se manifestă tendințe opuse, fenomene necontrolate încă de societate, tendințe care se dezvoltă spontan, care nu sînt încă evidențiate și cunoscute în etapa respectivă. Dar factorul esențial și determinant este acela că afirmarea societății socialiste eliberează dezvoltarea producției sociale de contradicții antagoniste, limitează elementele stihinice ale reproducției, le subordonează tendinței fundamentale. Iar posibilitățile progresului continuu al reproducției în cursul construcției comuniste poartă în sine atît condițiile reale, cît și mijloacele de rezolvare a contradicțiilor obiective" (pag. 23).

O SINGURĂ lege economică, cea fundamentală, sau întregul sistem de legi — se întreabă Olighin-Nesterov — exercită funcția de regulator al dezvoltării economiei socialiste, al reproducției lărgite? Luînd în considerare legătura reciprocă dintre producție și consum (în condițiile rolului determinant al producției), autorul afirmă că „în socialism fiecare lege economică obiectivă (inclusiv legea valorii) — ca expresie a relației corespunzătoare cauză-efect dintre fenomene — apare, în anumite limite, ca un «regulator» al producției sociale. În ansamblu, însă, principiu regulator poate fi și devine folosirea conștientă crescîndă de către societate a întregului sistem de legi economice obiective ale socialismului" (pag. 31).

În lucrare se susține, de asemenea, necesitatea de a se acorda un rol sporit **experimentării științifice** în studierea fenomenelor social-economice, verificării în practică a tezelor teoretice. „Practica gospodăririi socialiste a permis, în ultima analiză — argumentează autorul — să se înlăture, de pildă, interpretarea prea cuprinzătoare a legii economice fundamentale a socialismului sau a legii dezvoltării planice, proporționale a economiei naționale, interpretare ce le atribuia exprimarea unei esențe deosebit de variate a fenomenelor ‚care poate fi realizată doar în cadrul ansamblului legilor" (pag. 33). De unde concluzia că ridicarea eficienței producției materiale trebuie să servească drept criteriu obiectiv al cunoașterii de către societate a legităților proceselor și fenomenelor social-economice, al utilizării superiorității socialismului în întrecerea lui cu capitalismul.

REFERITOR la conținutul social-economic al noțiunii de „conducere", privită ca relație socială de producție, în lucrare se subliniază că aceasta reprezintă manifestarea supremă și deplină a faptului că societatea stăpînește acțiunea legilor economice obiective. Autorul apreciază drept îngust, incomplet conținutul majorității definițiilor aflate în prezent în circulație cu privire la conducerea producției, și consideră că „fiind nemijlocit legată de folosirea conștientă a legilor economice, conducerea producției socialiste include elemente ale relațiilor proprii bazei și suprastructurii. Ea exprimă acțiunea relațiilor economice social-productive ale oamenilor asupra producției materiale, dar — totodată — servește suprastructurii sociale drept purtător sau instrument al influenței sale asupra producției" (pag. 37).

Întrucît conducerea producției socialiste apare, înainte de toate, ca o relație de producție nemijlocită, ea devine principalul obiect al cercetărilor politico-economice, care sînt chemate să dezvăluie — în întreaga lui diversitate — mecanismul obiectiv al funcționării sistemului legilor economice, precum și formele corespunzătoare de folosire a legilor economice în viața societății. „Alături de organizarea muncii și a mijloacelor de producție — se arată în lucrare — conducerea devine o verigă independentă, necesară, a producției sociale și, prin urmare, a aplicării muncii sociale" (pag. 70).

Conducerea științifică a întregii producții sociale se realizează prin funcția economico-organizatorică a statului socialist. Pe plan economic, autorul delimitează următoarele trei forme principale de manifestare a acestei funcții: conducerea de către stat a economiei, planificarea și activitatea administrativ-economică curentă a organelor și întreprinderilor de stat, relevînd complexitatea crescîndă a procesului de conducere în condițiile construirii comunismului.

UN ALT ASPECT examinat în lucrare îl constituie locul și rolul sistemelor de informare în cadrul proceselor de conducere. Accentuînd asupra importanței elementului organizatoric în cadrul conducerii producției, autorul arată că aceasta din urmă este caracterizată printr-un anumit factor structural — organizarea, la baza căreia stau funcțiile obiectiv necesare ale conducerii, ce apar sub forma unor complexe stabile de lucrări pentru folosirea informațiilor corespunzătoare. În cadrul lor își găsește realizarea natura informațional-reglementativă, imperativă, a proceselor conducerii. Fiind o categorie de sine stătătoare de lucrări cu destinație corespunzătoare, omogenitate și frecvență, funcțiile conducerii presupun o organizare necesară în timp și spațiu a primirii și utilizării informațiilor tehnico-economice cerute (pag. 105). Ca o concluzie logică apare necesitatea mecanizării proceselor conducerii, privită de către autor drept element al mecanizării și automatizării complexe a producției.

EFICIENȚA conducerii producției sociale, necesitatea și posibilitatea reducerii cheltuielilor aferente constituie obiectul analizei din partea finală a lucrării. Examinînd structura cheltuielilor respective, autorul stabilește relația de dependență directă a acestora de ansamblul cheltuielilor de producție, precum și formula de calcul a eficienței muncii de conducere (considerată ca un raport între cheltuielile pentru conducere și rezultatele ce se obțin).

N. POPOV

*) V. I. Olighin-Nesterov: Ispolzovanie ekonomiceskih zakonov soțializma i upravlenie proizvodstrom, Edit. „Misl" Moscova, 1969, 189 pagini.

ECONOMIE MONDIALĂ

REPERE

● În ultimele 10 zile cursul dolarului pe pieţele monetare occidentale s-a deteriorat în raport cu toate celelalte monede, cu excepţia lirei sterline.

● În luna iulie în Anglia numărul şomerilor a ajuns la cel mai inalt nivel pentru această perioadă din ultimii 30 de ani — 569 627. Ponderea în totalul forţei de muncă este de 2,5%, faţă de 2,4% în iunie şi 2,2% în iulie trecut.

● Recolta mondială de orez se aşteaptă a fi în acest an de circa 192 milioane t (+4% faţă de anul trecut). Datele, citate de Secretariatul Commonwealthului, nu cuprind producţia R. P. Chineze. India singură va obţine 63 milioane t.

● Producţia de aur a Republicii Sud Africane a inregistrat un nou record în primul trimestru al anului în curs: 495 385 kg, faţă de 474 124 kg în perioada corespunzătoare a anului trecut.

● Ajutorul public şi privat acordat de cele 16 ţări membre ale Comitetului de ajutor pentru dezvoltare din cadrul O.C.D.E. a atins in 1969 13,3 miliarde dolari, faţă de 13,2 miliarde în 1968. Dar suma aceasta nu mai reprezintă decît 0,72% din produsul naţional brut al ţărilor în cauză, faţă de 0,79% în 1968.

● În raportul său cu privire la situaţia economică pe trim. II 1970 Comisia Pieţei Comune apreciază că în cursul anului urcările de preţuri la bunurile de consum în ţările membre vor fi de 4,5—6%. Dacă nu se vor lua măsuri în 1971, situaţia se va agrava şi mai mult.

DOCUMENTAR

Studiu — pilot internaţional despre

VITEZA DE PROPAGARE A TEHNOLOGIILOR NOI

ÎNTR-O VREME cind problemele progresului tehnic, inclusiv ale decalajelor din acest domeniu, se află pe primul plan al atenţiei, ritmurile difuzării internaţionale a procedeelor de producţie rămîn în mare măsură o „pată albă" a cercetării. Şase institute europene[1]) au întreprins de aceea, la iniţiativa Institutului naţional de cercetări economice şi sociale din Anglia, un studiu-pilot, pe baze empirice, menit să creeze punctul de plecare pentru ulterioare concluzii asupra factorilor care înlesnesc sau frînează folosirea noilor tehnologii. Ma..rialele despre rezultatele interimare ale studiului[2]) arată că participanţii, dîndu-şi seama de dificultăţile statistice, au convenit să efectueze în fiecare ţară anchete paralele cu privire la răspîndirea unui număr limitat de astfel de tehnologii, socotite a exercita o influenţă însemnată în ramura în care sînt aplicate. Au fost alese zece procedee de producţie din nouă ramuri diferite şi anume: fabricarea oţelului cu insuflare de oxigen (prescurtarea folosită în continuare: OXI); turnarea continuă (prin extruziune) a oţelului (TCO); fabricarea hîrtiei cu prese speciale (PSH); utilizarea maşinilor-unelte cu program (MUP); utilizarea războaielor de ţesut fără suveică (RFS); fabricarea sticlei plane „float" (SPF); fabricarea cărămizilor în cuptoare tunel (CCT); metodele moderne de marcare şi tăiere a tablei de oţel în construcţiile navale (MTT); liniile de transfer automate în construcţia motoarelor de autoturisme (LTA); aplicarea acidului gibberellinic în transformarea orzului în malţ (AGM). Deşi numărul tehnologiilor alese este mic, institutele participante au considerat că reprezintă o bază bună de lucru cel puţin sub trei aspecte: numărul firmelor din ramurile respective, care a putut fi cuprins în studiu; ponderea produselor respective în export; necesarul de capital.

Investigaţia s-a concentrat asupra obţinerii următoarelor informaţii — pe cît posibil pe baze care să permită comparaţiile internaţionale: data primei aplicări a procedeului în ţara respectivă; difuzarea noii tehnologii după prima aplicare, în ceea ce priveşte numărul celor care o folosesc, ponderea echipamentului nou în totalul capacităţilor de producţie ale ramurii, ponderea producţiei obţinute în producţia globală a ramurii; aprecierile firmelor despre avantajele şi dezavantajele tehnologiilor noi în raport cu cele vechi; factori favorabili şi nefavorabili răspîndirii noilor procedee.

Gradul de răspîndire realizat pînă în anii 1966—1968 şi înfăţişat în tabelul nr. 1 este măsurat prin: A — procentul din producţia totală a ţării obţinut prin metoda respectivă; B — numărul la 1000 maşini-unelte; C — procentul din producţia totală a firmelor cuprinse în investigaţie.

Din tabelul nr. 1 rezultă deosebiri considerabile în ceea ce priveşte răspîndirea diferitelor tehnologii. Aceste deosebiri constituie rezultatul combinat al anului introducerii fiecărui procedeu şi al vitezei de propagare a acestuia. În tabelul nr. 2 sînt grupate datele care ilustrează decalajul temporal (time lag), exprimat în ani, dintre fiecare ţară şi ţara pionier, indicată — împreună cu anul — în dreptul procedeului.

După numărul tehnologiilor în care au avut rolul de ţară pionier, în frunte se clasează Anglia şi Suedia, pe cînd R.F.G. şi Italia nu au nici un an 0 în coloanele lor. Valoarea medie a decalajului temporal (suma numărului de ani împărţită la numărul procedeelor aplicate) se prezintă astfel: Anglia 2,3 (omiţînd ca extrem cazul CCT), Suedia 3,2, Franţa 4,2, Austria 4,5, R.F. a Germaniei 5,1, Italia 6,2. Fireşte că această clasificare trebuie privită cu rezervele necesare, în lumina cercului restrîns al tehnologiilor examinate. De altfel, impresia nu va fi exact aceeaşi atunci cînd va fi vorba de viteza de propagare a tehnologiilor noi, măsurată cu ajutorul numărului de ani necesar pentru a obţine un anumit procent din producţia ramurii cu ajutorul procedeelor respective. Asemenea date au putut fi stabilite în cadrul studiului numai pentru şapte din procedeele de producţie examinate, şi nu pentru toate ţările. Din tabelul nr. 3 rezultă că pentru a obţine partea procentuală indicată din producţia ramurii, diferitele ţări au avut nevoie de un număr foarte variat de ani. În orice caz, dacă în ceea ce priveşte viteza de difuzare a tehnologiilor noi, locurile de frunte sînt ocupate de Anglia şi Suedia, sub celălalt aspect — al atingerii rapide a unui grad ridicat de difuzare — în frunte se situează mai degrabă Austria şi R.F. a Germaniei.

Încercînd să explice de ce o anumită ţară a fost prima în aplicarea unei tehnologii noi şi de ce a fost urmată de altele în ordinea pe care au relevat-o datele studiului, autorii mărturisesc că — cel puţin în stadiul pe care îl reflectă materialele publicate — nu au putut ajunge la concluzii nete. În unele cazuri deciziile întreprinderilor sau firmelor au fost luate în funcţie de aspecte propriu-zis tehnice ale procedeelor de fabricaţie, în funcţie de mărimea pieţei, de importanţa ramurii etc. În cazul fabricării oţelului cu insuflare de oxigen, de pildă, proporţia de metal vechi folosită pare să fi determinat ordinea ţărilor, întrucît procedeul cere ca una din condiţii cantităţi corespunzătoare de metal topit. Ponderea combustibilului solid pare să explice întrucîtva ordinea aplicării procedeului de fabricare a cărămizilor în cuptoare tunel, deoarece combustibilul lichid şi cel gazos sînt mult mai adecvate pentru noua tehnologie. Mărimea pieţei pare să-şi fi exercitat influenţa asupra introducerii liniilor de transfer automate în construcţia autoturismelor şi a metodelor moderne de marcare şi tăiere a tablei de oţel în construcţiile navale. Însemnătatea industriei hîrtiei în economia suedeză, în raport cu alte ţări, şi-a spus cuvîntul în introducerea preselor speciale, însemnătatea construcţiei de avioane pentru cea engleză — în introducerea maşinilor-unelte cu program ş.a.m.d.

Pe baza elementelor referitoare la cinci tehnologii — OXI, TCO, CCT, RFS şi LTA —, autorii studiului ajung la concluzia preliminară că există o corelaţie destul de pronunţat negativă între viteza de difuzare a noilor procedee de producţie şi decalajul temporal în introducerea lor, ţările pionier avînd de regulă viteze de difuzare mai mici. „Acest rezultat concordă cu presupunerea că pionierul este confruntat cu tot felul de boli ale copilăriei, cu probleme noi legate de noua tehnologie, care se rezolvă probabil — treptat, treaptat — pe măsură ce procedeul este preluat de alţii" (Monatsberichte, Beilage 87, pag. 43). În două cazuri — PSH şi SPF — se constată însă contrariul, şi chiar dacă intervin cauze speciale, constatarea citată trebuie privită deci cu circumspecţie, cum se şi recomandă în studiu. Pe de altă parte, autorii acestuia consideră drept una din concluziile cele mai importante, dacă nu chiar cea mai importantă, că în cazul fiecărei tehnologii trebuie să se ţină seama îndeaproape de numeroşii factori proprii diferitelor ţări pentru a nu se greşi în evaluarea ritmurilor de propagare. De asemenea, se constată că în ciuda avantajelor indiscutabile pe care le au marile firme, studiul-pilot nu a scos la iveală dovezi categorice în sensul că acestea ar fi totdeauna în avangarda progresului tehnic. „Cea mai mare contribuţie la aplicarea noilor tehnologii l-a adus însă, probabil, factorul cel mai puţin sesizabil — atitudinea conducerii întreprinderilor" (pag. 44).

Rezultate mai complete şi eventual mai precise de pe urma prelucrării datelor culese de cele şase institute amintite vor fi probabil disponibile într-un viitor apropiat, poate chiar la sfîrşitul acestui an. Încă de pe acum sînt desigur interesante, pe lîngă cele relatate aici, datele mai detaliate cu privire la condiţiile şi efectele aplicării noilor tehnologii în fiecare din ramurile în cauză. Studiul-pilot sugerează, pe de altă parte, că extinderea metodelor sale de investigaţie asupra unor ţări atît de importante pentru dinamica progresului tehnic în lumea contemporană cum sînt Statele Unite sau Japonia, ar putea dezvălui noi aspecte concludente, eventual decisive pentru concluziile generalizatoare ce vor urma.

I. P.

Tabel nr. 1

	Anglia	Austria	Franţa	R.F.G.	Italia	Suedia
OXI : A (1967)	28	67	17	32	27	33
TCO : A (1966)	1,6	1,2	0,6	2,4	2,0	2,2
PSH : A (1968)	24	12	b	15	4	52
MUP : B (1966)	0,88	a	0,81	0,35	0,36	a
RFS : C (1968)	8,0	5,0	8,5	9,5	3,0	2,4
SPF : A (1966)	25	—	7	6	6	—
CCT : C (1966)	12	58	31	48	45	59
MTT : C (1966)	36	—	68	66	48	80
LTA : C (1968)	52	—	a	81	39	97
AGM : A (1968)	70	—	a	—	—	48

a) Date insuficiente; b) Intre 20 şi 30 la sută.

Tabel nr. 2

	Anglia	Austria	Franţa	R.F.G.	Italia	Suedia
OXI : 1952 (Austria)	8	0	4	5	12	4
TCO : 1952 (Austria)	8	0	8	2	6	11
PSH : 1963 (Suedia)	1	3	2	2	2	0
MUP : 1955 (Anglia)	0	8	2	7	5	3
RFS : 1953—54 (Franţa)	4	7	0	1	6	3
SPF : 1958 (Anglia)	0	—	8	8	7	—
CCT : 1948 (Suedia) *)	0 *)	9	1	11	3	0
MTT : 1950 (Suedia)	0	—	10	3	12	0
LTA : 1947 (Fr.-Angl.)	0	—	0	7	3	8
AGM : 1959 (Sued.-Angl.)	0	—	7	—	—	0

*) A fost omisă ca extremă data pentru Anglia — anul 1902.

Tabel nr. 3

	%	Anglia	Austria	Franţa	R.F.G.	Italia	Suedia
OXI	20	5	2	12	8	2	9
TCO	1	6	10	—	9	7	3
PSH	10	3	2	2	2	—	2
RFS	2	6	—	—	6	3	9
CCT	10	0 *)	4	12	2	10	8
LTA	30	10	—	—	1	15	2
AGM	50	4	—	—	—	—	3

*) Omis ca un caz extrem.

[1]) National Institute of Economic and Social Research, Londra; Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung, Viena; Bureau d'Information et de Prévisions Economiques, Paris; IFO Institut für Wirtschaftsforschung, München; Istituto Nazionale perlo Studio della Congiuntura, Roma; Industriens Utredninginstitut, Stockholm.

[2]) Vezi Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung, Monatsberichte, Beilage 87 din septembrie 1969; National Institute Economic Review nr. 48 din mai 1969; Intereconomics nr. 11/1969.

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

R.P. UNGARĂ

DEZVOLTAREA ȘI AMPLASAREA REȚELEI COMERCIALE

CA URMARE a industrializării și dezvoltării economice, populația urbană a Ungariei a crescut în ultimele două decenii cu aproximativ 1,2 milioane de locuitori, iar în viitorii cinci ani se apreciază că ea va spori cu încă 260—280 mii, ceea ce înseamnă că aproape 5 milioane de persoane (aproximativ 50% din populația țării) vor locui la oraș. Această modificare a structurii populației ridică o serie de probleme legate de dezvoltarea și amplasarea rețelei comerciale și a prestărilor de servicii.

Pornind de la acest considerent, Ministerul Comerțului Interior și Școala superioară pentru industria hotelieră și alimentație publică au organizat nu demult o consfătuire, la care au fost dezbătute pe larg o serie de probleme privind dezvoltarea și amplasarea rațională a rețelei comerciale în cel de-al IV-lea cincinal.

O dată cu introducerea noului sistem de conducere a economiei menționează săptămînalul economic **Figyelö**, care informează despre această consfătuire, a sporit și rolul planificării regionale. În prezent, se află în curs de elaborare planul național de amplasare, sistematizare și dezvoltare a rețelei comerciale, la baza căruia stau planurile de sistematizare a regiunilor, orașelor și altor localități mai importante.

Înfăptuirea obiectivelor prevăzute reclamă investiții deosebit de importatnte: numai extinderea rețelei comerțului interior va necesita alocații de ordinul a 17 miliarde forinți, cifră ce reprezintă 4% din totalul investițiilor pentru dezvoltarea economiei naționale în perioada celui de-al IV-lea plan cincinal.

O cotă importantă din aceste investiții este destinată modernizării rețelei unităților de desfacere în comerțul cu amănuntul. În presa de specialitate se apreciază că, în actualul stadiu de dezvoltare urbanistică, investițiile respective se realizează cu maximum de eficiență și totodată, se amortizează rapid prin construirea de supermagazine. În viitorul cincinal, numai în Budapesta, oraș care cuprinde 20% din populația țării, se prevede să fie construite 15 noi supermagazine, cu cîte 3000—7000 mp suprafață comercială fiecare. Din acestea, două vor fi amplasate în cartierele centrale, iar restul de 13 în diferite sectoare ale orașului.

La alocarea unor fonduri atît de însemnate pentru dezvoltarea rețelei comerciale s-a ținut seama de faptul că — în prezent, ca și în trecut —dintre sectoarele de utilitate publică și de prestări de servicii cea mai dinamică dezvoltare înregistrează comerțul. Astfel, în timp ce investițiile alocate în ultimii 15 ani pentru îngrijirea sănătății, pentru domeniul social-cultural și învățămînt s-au dublat, cele alocate pentru dezvoltarea rețelei comerciale au sporit, în aceeași perioadă, de 3,5 ori.

M. M.

R.D. GERMANĂ

INTENSĂ MIȘCARE DE INOVAȚII

ANUL 1969 se caracterizează printr-o intensă mișcare în domeniul inovațiilor.

Reducerea cheltuielilor de producție in economia R. D. Germane de pe urma introducerii invențiilor și inovațiilor a însumat în cursul anului trecut, 810,9 milioane mărci, față de 511,3 milioane în 1966 și numai 353,7 milioane mărci în 1964.

De asemenea crește numărul persoanelor antrenate în mișcarea de inovații: în 1968 ei reprezentau 13,9% din totalul lucrătorilor din industrie, iar în 1969 ponderea acestora a sporit la 14,6%; fiecare al șaptelea lucrător din sectorul socialist este un inovator. Din cei 40 000 de inovatori cu cit a crescut anul trecut numărul acestora, arăta revista economică **Die Wirtschaft** (nr. 15/1970), aproape jumătate sînt femei. Este îmbucurător și interesul tineretului pentru inovații, care se manifestă prin creșterea rapidă a ponderii tinerilor inovatori. Un rol de loc neglijabil în acest sens revine organizării periodice a unor expoziții care prezintă realizările „maeștrilor de mîine".

Mișcarea de inovație este orientată în special în cadrul unor domenii cheie din cadrul industriei, ca automatizarea și economisirea materialelor. O expresie a sporirii interesului pentru inovații constituie și numărul sporit de contracte de aplicare în practică a inovațiilor. In 1968 au existat în total 36 200 de astfel de contracte, iar în 1969 numărul lor atinge 43 800; beneficiul realizat de pe urma aplicării în practică a inovațiilor contractate a crescut în ultimul an cu 13% față de 1968.

Aplicarea în practică a inovațiilor a determinat realizarea unor importante economii de materiale. Printre întreprinderile care au obținut rezultate deosebite în domeniul economiei de materiale, publicația citată menționa Uniunea întreprinderilor de stat pentru utilaje de înaltă tensiune, Combinatul pentru produsele ceramice „Hermsdorf" și Fabrica de cabluri „Oberspree".

U.R.S.S.

APLICAȚII LARGI ALE SISTEMELOR AUTOMATE DE COMANDĂ

UTILIZAREA sistemelor automate de comandă constituie una din cele mai moderne căi de creștere a eficienței economice a activității de conducere. Ei i se acordă în prezent o mare importanță în industria Uniunii Sovietice. Referindu-se la această problemă, K. N. Rudnev, ministrul construcțiilor de aparate, mijloace de automatizare și sisteme de comandă, arăta recent că în prezent se face un pas nou pe calea perfecționării metodelor de conducere: se creează un sistem automat de conducere a întregii ramuri a construcțiilor de aparate, care va permite conducerea mai eficientă a industriei constructoare de aparate în noile condiții de planificare și stimulare economică.

Cu ajutorul tehnicii electronice de calcul, se vor putea efectua calcule în direcții cheie, ca planificarea de perspectivă a dezvoltării și amplasării ramurii, planificarea tehnico-economică și analiza activității economice. Calculele efectuate ajută la fundamentarea planurilor și la conducerea operativă a muncii întreprinderilor, astfel încît să se asigure realizarea planurilor stabilite cu minimum de abateri.

La realizarea unor indicatori tehnico-economici superiori ai ramurii în faza planificării, servește un subsistem de planificare operativă a ramurii, care funcționează în minister din 1966. Se automatizează, de asemenea, evidența contabilă, calculele în domeniul înzestrării tehnico-materiale, desfacerii producției, activității financiare. Se introduce un sistem automatizat de investigare a informației pentru organizațiile de cercetare și proiectare ale ramurii.

Întreprinderile acestei ramuri aplică deja opt sisteme automate de comandă, iar spre sfîrșitul anului numărul lor va fi de 13. Organizațiile ministerului elaborează circa o sută de sisteme automate de comandă pentru întreprinderi mari din alte ramuri, cum sînt uzinele de automobile din Gorki și Minsk, fabrica de tractoare din Pavlodar, Uzina de combine din Tula și altele. Anul trecut au fost date în exploatare 15 sisteme automate de comandă, dintre care două la uzinele de tractoare din Minsk și la baza din Leningrad a Comitetului de Stat pentru aprovizionarea tehnico-materială de pe lîngă Consiliul de Miniștri al U.R.S.S.

Avantajele sistemelor automate de comandă sînt mari; ele permit evitarea creșterii personalului administrativ de conducere, chiar în condițiile sporirii volumului producției. Termenul de recuperare a cheltuielilor pentru construirea și introducerea sistemelor automate de comandă nu depășește doi ani și, în curînd, el va fi scurtat și mai mult.

Sistemele automate de comandă își găsesc aplicare și în sfera neproductivă: pentru Ministerul aviației civile din U.R.S.S. se creează un sistem automat de rezervare a biletelor de avion și de dirijare a aeroportului „Vnukovo": altul va dirija navigația din portul fluvial Moscova.

În prezent se urmărește întărirea organizațiilor ce elaborează sisteme automate de comandă, precum și reducerea termenului de construire și a costului lor.

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

● R. P. Ungară — S.U.A.

Delegația comercială americană, condusă de Harold B. Scott, directorul biroului de comerț internațional de pe lîngă Ministerul Comerțului al S.U.A. în cursul recentei sale vizite în R. P. Ungară a purtat discuții cu reprezentanții Ministerului de Comerț și ai Camerei de Comerț din Ungaria. Buletinul MTI subliniază cu această ocazie că, dacă ar acorda Ungariei clauza națiunii celei mai favorizate și ar aboli măsurile discriminatorii aplicate încă în relațiile comerciale reciproce, partea americană ar contribui esențial la ameliorarea acestora.

Făcînd bilanțul schimburilor comerciale reciproce, agenția citată arată că în 1962 Ungaria a exportat în S.U.A. mărfuri în valoare de 3,4 milioane de dolari, iar în 1967 această cifră a atins 5,6 milioane; importurile ungare s-au ridicat la 3,4 milioane de dolari și, respectiv, 8,1 milioane de dolari. În 1969 valoarea schimburilor reciproce a crescut și mai mult atingînd 16,9 milioane de dolari, din care 7,7 milioane exporturi în S.U.A. și 9,2 milioane importuri din această țară. Exporturile ungare în S.U.A. constau îndeosebi din sticlărie, textile de in și bumbac, vinuri și articole de artizanat. În ceea ce privește importurile — menționează agenția MTI — ele cuprind mai ales produse agricole, materii prime, mașini și instalații. În 1969 S.U.A. au absorbit 0,4% din volumul total al exporturilor ungare și i-au furnizat 0,5% din totalul importurilor sale.

● Credit britanic acordat Ungariei

Casa bancară londoneză „Lazard Brothers" a acordat Băncii Naționale a R. P. Ungare un credit de 5,7 milioane lire sterline — anunță ziarul „Magyar Hirlap" din 14.VII. Această sumă va fi investită în dezvoltarea Uzinelor de azot din Pet, respectiv în construirea unei fabrici de amoniu de mare capacitate. Majoritatea utilajelor vor fi livrate de firma britanică „Kellog and Co.", restul mașinilor fiind procurate din Franța, R.F.G., Olanda și S.U.A.

Costul total al noii investiții se ridică la opt milioane lire sterline. Casa bancară „Lazard Brothers" creditează 85 la sută din valoarea mașinilor și utilajelor de proveniență engleză.

● R. P. Ungară — Iran

Schimburile comerciale între Ungaria și Iran se efectuează pe baza acordului semnat în 1969, iar modalitățile de efectuare a plăților sînt reglementate pe baza acordului de credit semnat în 1968, potrivit căruia Ungaria a oferit Iranului un credit în valoare de 40 milioane de dolari, cu o dobîndă de 2,5% și rambursabil în 10 ani. Acest acord a dus la intensificarea schimburilor reciproce: de la 11,5 milioane de dolari în 1968 la 18,8 milioane de dolari în 1969, sumă din care valoarea exporturilor ungare reprezintă 10,2 milioane și cea a importurilor 8,6 milioane de dolari.

Conform contractului special încheiat în cadrul acestui acord între întreprinderea ungară de comerț exterior Budavox și Ministerul poștelor din Iran, în anul 1970 partea ungară va livra în special instalații de telecomunicații, relee de radiolocație, laminate, oțeluri, vehicule. Importurile ungare din Iran cuprind în special bumbac, articole de pielărie și cauciuc, minereu de crom și minereu de zinc îmbogățit.

● R. P. Ungară — Italia

În cursul vizitei sale în Italia, o delegație ungară de specialiști în marketing a dus tratative cu firmele interesate pentru achiziționarea unei uzine de boilere electrice și a unei fabrici de plăci de faianță cu o capacitate de producție anuală de 1 milion de metri pătrați. Cu această ocazie s-au dezbătut și posibilitățile existente ca întreprinderi ungare să construiască, în cooperare cu firme italiene, unele tipuri de miniscutere și să producă confecții din țesături de proveniență italiană, în vederea comercializării lor în comun.

● Întreprinderi mixte

Anul trecut, întreprinderile ungare au constituit zece întreprinderi mixte cu firme vest-europene, asiatice, africane și sud-americane, relatează agenția MTI. În acest fel, numărul întreprinderilor mixte cu participare ungară a crescut . 32. Printre ele se numără o întreprindere ungaro-suedeză pentru utilizarea cofrajelor glisante, cea cu profil comercial — la care participă uzina de tractoare „Vörös Csillag" din Budapesta și firmele franceze „Interagra" și „Sepromec S.A." — pentru sporirea exportului de tractoare, societatea ungaro-italiană „Europa SPA" pentru realizarea de transporturi internaționale și naționale etc.

● R. P. Polonă — Italia

Între Camera de comerț exterior din Polonia și Institutul italian de comerț exterior a fost încheiat un acord de colaborare, a cărui menire este să sprijine dezvoltarea relațiilor comerciale reciproce. **Trybuna Ludu** (19/VII.1970) subliniază că este primul acord de acest gen semnat între Institutul italian de comerț exterior și o țară socialistă.

Acordul prevede înființarea unui grup mixt de lucru, compus din reprezentanții ambelor instituții, al cărui obiect de activitate va fi adîncirea studiului pieței din țările partenere.Între reprezentanții celor două țări vor avea de asemenea loc, precizează ziarul, schimburi de informații cu privire la posibilitățile de desfacere a diferitelor grupe de mărfuri nu numai pe piețele părților interesate, ci și pe terțe piețe. Acordul prevede totodată schimbul de misiuni comerciale, de specialiști și experți.

AMERICA LATINĂ

DISPARITĂȚI ȘI TENDINȚE ÎN STRUCTURA COMERȚULUI EXTERIOR

EVOLUȚIA ECONOMICĂ POSTBELICĂ se caracterizează, printre altele, printr-o dinamică deosebită a relațiilor comerciale dintre națiuni. Răpunzînd unor necesități obiective, comerțul internațional continuă să înregistreze ritmuri de creștere care le depășesc pe cele ale producției industriale. Dar, în concertul națiunilor, inegalitatea în dezvoltarea economică, disproporția în ce privește nivelul dezvoltării dintre grupa țărilor industrializate și cea a țărilor în curs de dezvoltare se manifestă la nivelul schimburilor comerciale în aceea că ultima participă într-o proporție tot mai redusă la comerțul internațional. În țările în curs de dezvoltare dinamica comerțului exterior evoluează aproximativ paralel cu dinamica produsului intern brut și în urma evoluției producției industriale, fiind în același timp mult mai lentă decît în țările avansate.

Evoluția lentă a exporturilor

AMERICA LATINĂ, deși se află în ansamblul său, într-o situație favorabilă — în rîndul țărilor în curs de dezvoltare — din punctul de vedere al dezvoltării economice, nu face nici ea excepție de la această tendință negativă. Cu toate eforturile făcute pentru intensificarea exporturilor, care condiționează în cele din urmă și capacitatea de import, ponderea țărilor latino-americane în exportul mondial scăzuse în 1967 la 5,4% de la 11,3% cît reprezenta în 1948. Această puternică scădere nu se datorează unor factori întîmplători, de moment, ci este în final rezultatul structurii exporturilor. Condiționată de numeroși factori, cererea mondială de produse primare — pe care este axat exportul Americii Latine — este mai redusă decît cererea de produse elaborate. De aici rezultă și aspectul diferit al curbei evoluției exporturilor latino-americane în raport cu evoluția mondială.

Tabelul nr. 1

Evoluția exportului țărilor latino-americane în comparație cu exportul mondial (în %)
1948 = 100

	1938	1955	1960	1965	1968
Total mondial	41	163	222	324	...
America Latină	26	122	131	169	187
— Argentina	27	57	66	92	84
— Bolivia	36	78	52	112	156
— Brazilia	25	121	103	136	160
— Chile	43	144	148	209	286
— Columbia	29	210	168	194	201
— Costa Rica	33	176	137	244	372
— Republica Dominicană	18	139	210	148	199
— Ecuador	19	215	274	340	396
— Guatemala	36	160	175	279	331
— Honduras	36	89	115	231	327
— Mexic	34	173	164	240	269
— Nicaragua	21	379	295	756	826
— Panama	[illegible]	144	112	316	396
— Paraguay	25	125	97	204	171
— Peru	43	170	274	425	551
— Salvador	22	238	260	420	473
— Uruguay	35	103	72	107	100
— Venezuela	17	180	234	264	275

Sursa : Calculat după „U.N. Yearbook of International Trade Statistics" 1958 și 1967 ; pentru 1968 U. N. Monthly Bulletin of Statistics, december 1969 și International Financial Statistics, march 1970.

Evoluția exporturilor din America Latină, mult mai lentă în comparație cu evoluția pe plan mondial, are două semnificații. Pe de o parte ilustrează că integrarea regiunii în circuitul mondial se realizează din ce în ce mai dificil pentru că modificările economice care ar oferi o soluție se înfăptuiesc într-o măsură total necorespunzătoare cu cerințele dezvoltării economice actuale (se menține schimbul de produse de tipul agricultură — industrie și extracție — prelucrare), iar pe de altă parte, avînd în vedere rolul exportului pentru procurarea de mijloace financiare necesare pentru achiziționarea mărfurilor destinate dezvoltării industriale, conturează limitele procesului de industrializare axat în măsură covîrșitoare pe tehnica și tehnologia procurate din exterior

Puține sînt țările în care evoluția exporturilor s-a menținut la ritmuri înalte: Nicaragua, Peru, Salvador și Ecuador. În două din principalele țări din America Latină — Argentina și Brazilia — care, în afara dimensiunilor teritoriale și a populației, reprezintă, împreună cu Mexicul, un însemnat nucleu industrial, evoluția exporturilor poate fi considerată ca alarmant de lentă. Scăderea accelerată a exporturilor argentiniene și creșterea mult prea lentă a celor braziliene au făcut ca locul acestor două țări în exportul regiunii și în exportul mondial să devină mult mai neînsemnat: în cadrul Americii Latine aportul lor din 1967 a reprezentat un volum redus aproape la jumătate față de cel din 1948, iar în cadrul exportului mondial ponderea lor a scăzut de la aproape 5% în 1948 la numai 1,5% in 1967. Nu insistăm întîmplător asupra acestor două cazuri. Ele sintetizează în fond delicata problematică a dificultăților întîmpinate de țările slab dezvoltate în promovarea dezvoltării economice în general și a dezvoltării industriale în particular. Atît în Argentina cît și în Brazilia modificările structurale ale comerțului rămîn în urma modificărilor care au avut loc în structura economică. Cu toate că nivelul lor industrial este mai ridicat decît în numeroase alte țări din America Latină, acest lucru se reflectă mult prea puțin în activitatea de export. Argentina își bazează schimburile comerciale pe exportul de produse agroalimentare și de materii prime (85% din totalul exporturilor în 1967). Numai exportul de cereale, vite și carne a reprezentat în 1967 56% din total. Exportul brazilian se comportă similar, ponderea corespunzătoare fiind 86% în 1967 ; din acest procent peste jumătate a revenit cafelei. Prin aspectele subliniate nu dorim să afirmăm că în alte țări, mai ales în cele în care exportul a luat un oarecare avînt, ar fi avut loc modificări structurale de natură să micșoreze dependența față de fluctuațiile pieței mondiale. Produsele agroalimentare și materiile prime reprezintă — în toate țările fără excepție — partea covîrșitoare a produselor exportate, și, ceea ce este mult mai semnificativ, unul sau două produse stau, de obicei, la bază.

În cele cîteva țări cu o evoluție mai rapidă a exporturilor aceasta nu s-a datorat unei diversificări mai mari și deci unei vulnerabilități mai reduse a comerțului lor, ci împrejurărilor favorabile de producție și de piață pentru banane (Ecuador), bumbac (Nicaragua), îngrășăminte naturale (Peru). De altfel, curba evoluției exportului lor prezintă căderi sau stagnări, corespunzătoare unor ani agricoli mai slabi sau fluctuației cererii de pe piața mondială.

Argentina și Brazilia, cu toate că au o activitate industrială mai bogată, ceea ce presupune o economie mai diversificată și existența de posibilități reale pentru îmbogățirea schimburilor comerciale, suferă totuși în activitatea de export influența evoluției agriculturii : stagnare îndelungată în Argentina, evoluție slab ascendentă în Brazilia.

În celelalte țări din America Latină, indiferent de dinamica mai rapidă sau mai puțin rapidă a exportului, problemele majore legate de comerțul lor exterior sînt similare.

Prin structura sa exportul reprezintă un punct vulnerabil al economiei, pentru că perturbări în producția sau desfacerea unuia sau a două produse pot afecta capacitatea de import și, cum aceasta este pînă la ora actuală baza procesului de utilare tehnică a industriei naționale, pot determina influențe negative în evoluția industrializării. Chiar în Mexic, de pildă, care are exportul mai diversificat în comparație cu alte țări, volumul vînzărilor externe (în 1967) a fost afectat de producția redusă de fibre textile (una din materiile prime de bază la export). Aceasta reflectă un comerț mai puțin elastic, caracteristică comună economiei și exportului tuturor țărilor din America Latină.

Tendințe de diversificare

ÎN DEZVOLTAREA economică și industrială a țărilor din America Latină tendințe noi au devenit evidente în perioada postbelică, tendințe care modifică vechile structuri devenite necorespunzătoare. Și în activitatea de export pot fi reperate asemenea tendințe care trebuie să dea în cele din urmă o rezolvare favorabilă problemei destul de dificile a necesității integrării mai complexe în circuitul comercial mondial. Avem în vedere unele mutații în orientarea geografică a exporturilor ca și tendința, încă slabă, de introducere în circuitul internațional de produse noi — materii prime, produse semifabricate și fabricate, utilaje.

Țările latino-americane au realizat o intensificare a schimburilor reciproce, o diversificare a piețelor de desfacere și aprovizionare, prin mărirea numărului de parteneri și lărgirea schimburilor cu țările socialiste din Europa (dinamică 636% în perioada 1956—1967), cu Canada (206%), Japonia (196%), cu țările din Europa occidentală (148%). În același timp a scăzut importanța S.U.A. ca partener comercial (la export de la 44,6% în 1956 la 32,2% în 1967 și la import de la 51,5% la 38,4%), scădere care se datorează atît politicilor comerciale din țările din America Latină cît și politicii restrictive a S.U.A. Dacă individualizăm referirile, trebuie să facem remarca interesantă că singurele țări pentru care partenerul nord-american continuă să rămînă — ca volum relativ — aceeași piață de aprovizionare și desfacere sînt tocmai țările în care evoluția comerțului a fost mai lentă sau a scăzut : Brazilia, Bolivia, Argentina, Uruguay.

Cîștigarea unei independențe relative mai mari prin devierea, cu cîteva grade măcar, de la centrul de gravitație al comerțului latino-american — S.U.A. — a însemnat o mobilitate comercială mai mare. În comparație cu cele patru țări enumerate mai sus, țările care și-au reorientat comerțul, din punct de vedere geografic, într-o proporție mai mare, au realizat o evoluție a exporturilor mult mai rapidă : 250% în perioada 1948—1968 față de numai 116% cît au realizat împreună Argentina, Brazilia, Bolivia și Uruguay.

Un alt aspect, acela al exportului de produse industriale (grupele 6 și 8 SITC), de produse chimice (grupa 5 SITC), și de mașini și utilaje (grupa 7 SITC), interesează din două puncte de vedere : a) al posibilității diversificării schimburilor comerciale (sprijinirea acestor schimburi pe produse mai puțin vulnerabile la fluctuațiile cererii și ofertei) ; b) al măsurii în care acțiunile de dezvoltare a industriei naționale antrenează modificarea locului pe care țara respectivă îl ocupă în diviziunea internațională a muncii.

Țările din America Latină sînt exportatoare de produse industriale, produse chimice și utilaje, însă partea acestora în exportul total nu se ridică încă la valori prea ridicate (vezi tabelul nr. 2).

În cîteva țări predomină la export produsele industriale textile (fibre și țesături) : Salvador, Guatemala, Nicaragua, Costa Rica, Columbia, Mexic ; alte țări exportă în special metale : Peru, Mexic, Argentina, Costa Rica. În Costa Rica, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Salvador, confecțiile și încălțămintea ocupă un loc important printre bunurile industriale exportate ; ele au contribuit destul de mult la diversificarea exportului lor și la modificarea structurii sale.

Produsele chimice tind, de asemenea,

Maria DESMIREANU
cercetător principal la Institutul pentru Studierea Conjuncturii Economice Internaționale

⟶

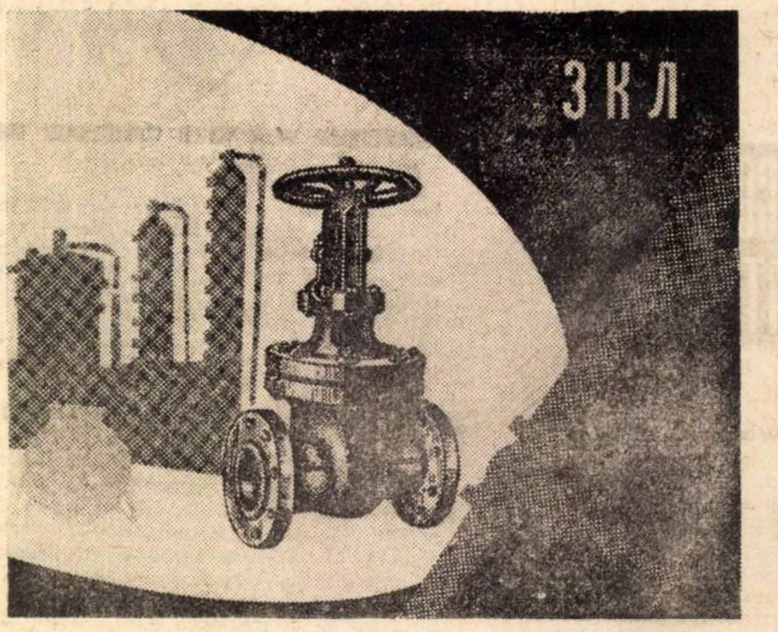

Robinete universale ZKL

pentru lichide, produse petrolifere și gaze de inaltă coroziune pentru parametrii :

T — 450 ; 550 ; 600 ;

Py (kg/cm²) — 16 ; 40 ; 160 ;

Dy (mm) — 50 ; 80 ; 100 ; 150 ; 200 ; 250 ; 300 ; 350 ; 400 ; 600.

Conform cererii clientului, robinetele sînt fabricate din oțel inoxidabil, de diferite mărci.

Dacă comanda este superioară de 100 robinete, acestea pot avea flanșe și lungimi de construcții conform standardelor britanice A.S.A.

ТЕХМАШЭКСПОРТ · TECHMASHEXPORT

Exportator :

V/O TECHMASHEXPORT

35, strada Mosfilmovskaia

Moscova V—330 — U.R.S.S.

Telex : 256.

PUBLIÇOM

să reprezinte un capitol de export ceva mai însemnat (decît utilajele) grație dezvoltării mai deosebite a industriei chimice aproape în toate țările din America Latină.

Exportul de mașini și utilaje este întrucîtva mai dezvoltat (în comparație cu majoritatea țărilor din America Latină) în destul de puține țări: Brazilia, Mexic, Argentina la care se adaugă în ultimii 2—3 ani Costa Rica și Salvador (care exportă aparataj și instalații electrice). Exportul cuprinde încă o gamă restrînsă de mărfuri. Sînt mai frecvente vînzările de mașini de birou Argentina, Brazilia), autovehicule (Argentina, Brazilia, Mexic), aparate electrice (Mexic, Costa Rica).

Tabelul nr. 2

Exportul de produse industriale (grupele 6 și 8 SITC), de produse chimice (grupa 5) și de utilaje (grupa 7)

în % din valoarea totală a exportului din 1967

Țara	Ponderea în export a: grupelor 6 și 8	grupei 5	grupei 7
Argentina	3,2	3,1	2,0
Brazilia	5,4	1,8	2,6
Columbia	6,5	0,9	0,7
Costa Rica	10,7	4,9	1,9
Republica Dominicană	0,2	2,8	—
Ecuador (1964)	0,0	0,7	—
Guatemala (1966)	11,4	3,6	0,9
Honduras	4,6	3,0	*)
Mexic	16,7	5,8	2,3
Nicaragua	5,9	2,3	0,1
Panama	1,4	*)	*)
Peru	22,4	0,4	0,2
Salvador	19,9	6,0	2,4
Venezuela	0,9	*)	0,3

*) Sub 0,1.

Nota: Pentru Bolivia, Chile, Paraguay, Uruguay nu am dispus de date grupate după clasificarea standard.

Sursa: Calculat după Yearbook of International Trade Statistics, 1967, United Nations, New York 1969.

Evoluția în timp a exportului de produse din grupele 5—8 SITC confirmă existența unei tendințe evidente spre creșterea rolului acestor produse în export, fenomen legat inevitabil de procesul de industrializare care se desfășoară în America Latină. Acum 10-15 ani ponderea celor patru grupe în exportul total era cu mult mai redusă, exceptînd Mexicul și Peru care exportau o cantitate importantă de metale. Exportul de produse industriale nu se dezvoltă numai în țările mai evoluate, ci și într-o serie de țări mai mici și mai slab dezvoltate din punct de vedere industrial. Ținem să subliniem că în Costa Rica și Salvador, spre exemplu, ponderea grupelor 5—8 în exportul anului 1955 reprezenta doar 0,4% și respectiv 1,9%. Schimbările în structura exportului sînt un rezultat al unei orientări modificate a politicilor naționale de dezvoltare industrială. S-a promovat și se mai promovează încă în numeroase state o politică de dezvoltare industrială avînd ca scop aproape exclusiv substituirea importurilor, politică ce nu a fost dublată, de cele mai multe ori, de măsuri corespunzătoare pentru orientarea unor ramuri industriale și spre piața internațională. Aceasta a avut efecte negative, a căror înlăturare constituie, la ora actuală, preocuparea a numeroase state, mai ales a celor mai dezvoltate, pentru că acestea au resimțit cel mai acut neconcordanța dintre nivelul de dezvoltare industrială pe care l-au atins și participarea lor la schimbul internațional de produse industriale. Se pare că semnalul de alarmă privind această situație a devenit mai acut în ultimul timp, pentru că în cîteva țări au fost luate recent, sau se au în vedere în perspectiva imediată, măsuri speciale care să impulsioneze dezvoltarea exporturilor. Pe această bază se poate presupune posibilitatea unui reviriment (oarecari rezultate s-au și obținut în Argentina în urma măsurilor luate — în 1969 ea a realizat cel mai mare volum al exporturilor din ultimii 20 de ani), atît în sensul unei participări mai substanțiale la schimburile comerciale internaționale cît și în sensul modificării mai rapide a structurii comerțului exterior, cel puțin în cîteva din țările care au avut dificultăți mai mari în acest domeniu. Dar, alături de obstacolele de ordin intern, țările din America Latină, ca de altfel toate țările în curs de dezvoltare, au de învins importante obstacole de ordin extern legate în principal de politica comercială discriminatorie practicată de țările capitaliste dezvoltate, ceea ce va mai continua să frîneze manifestarea mai intensă a tendințelor pozitive prezente în comerțul exterior al țărilor latino-americane.

Convorbire cu JULIA HENDERSON, director al biroului O.N.U. pentru cooperare tehnică

O.N.U. ȘI COOPERAREA TEHNICĂ

BIROUL O.N.U. pentru cooperare tehnică este unul din organismele care contribuie la realizarea programului Națiunilor Unite pentru dezvoltare, **ne-a declarat doamna Henderson.** Dacă organisme specializate se ocupă, de exemplu, de dezvoltarea agriculturii, ocrotirea sănătății, educație etc., Biroul nostru are în vedere probleme mai generale, cum ar fi planificarea economică și organizarea administrației publice, pe care noi le reunim sub denumirea de infrastructură. De asemenea, multe din proiectele noastre sînt îndreptate spre dezvoltarea resurselor naturale. Din aproximativ 212 proiecte, peste 130 au drept scop o mai bună folosire a resurselor naturale, îndeosebi în industria extractivă și amenajarea apelor. De exemplu, anul trecut s-au descoperit zăcăminte de cupru în zece țări.

Cred că pentru România sînt deosebit de utile acum studiile O.N.U. pentru normalizarea cursului apelor. Ne preocupăm de asemenea de energie și transport. Și în aceste domenii România a avut de suferit de pe urma inundațiilor, așa încît sperăm să putem ajuta la refacerea rețelelor de transport și energie.

Aș adăuga că, deși Biroul O.N.U. pentru cooperarea tehnică are un rol specializat, acest for poartă răspunderea de a da asistență guvernelor în elaborarea politicii economice, în stabilirea cadrului ei general, astfel încît să poată fi realizate obiectivele celui de „Al doilea deceniu al dezvoltării", deoarece majoritatea proiectelor noastre sînt destinate țărilor din Africa, Asia sau America Latină.

● Ce forme de cooperare internațională promovați pentru realizarea proiectelor dv.?

— Patru forme principale: trimitem consilieri sau experți, instruim cadre naționale și formăm instituții naționale de instruire a cadrelor, furnizăm aparatură și echipament, organizăm colocvii și consfătuiri internaționale. Ne preocupăm, de asemenea, să promovăm o strînsă cooperare economică a unor grupuri de țări care să-și intensifice legăturile comerciale, să reducă barierele vamale între ele, să realizeze o mai bună diviziune internațională a muncii, să întreprindă împreună eforturi pentru a ameliora administrația și planificarea și a reduce costurile. Căutăm să sporim cooperarea de acest fel în țările din Marea Caraibelor, în Pacificul de Sud sau în Africa.

● Care este, după părerea dv., legătura între cooperare și nivelul dezvoltării economice?

— Experiența noastră este că e mai ușor să ajungi la cooperare atunci cînd nu există deosebiri prea mari de nivel, altfel țara cea mai puternică va tinde să le domine pe celelalte. Există și forme în care țările mai puternice și mai slabe pot coopera cu succes — fie pe cale bilaterală, fie multilaterală, în cadrul unor organisme internaționale — ca de pildă U.N.C.T.A.D.

● Care sînt principalele obstacole în calea cooperării?

— Principalul obstacol este că nu avem destule fonduri. Întregul sistem O.N.U. dispune, în prezent, de numai 230 milioane dolari pe an pentru cooperare tehnică. Pentru a organiza cooperarea a peste 100 de țări — e foarte puțin.

A doua dificultate este că multe țări mici în curs de dezvoltare nu sînt deficitare numai în resurse materiale dar și în resurse umane — ele nu dispun de suficienți oameni educați care să valorifice asistența primită. Trebuie să treacă mult timp pînă ce cadrele sînt educate și instruite și să poată realiza proiectele tehnice. În al treilea rînd, în multe țări, administrația publică este și ea foarte slabă, neproductivă, cu un aparat supraîncărcat. De aceea, chiar cînd ajutorul nostru este primit, el este „absorbit" foarte greu. Întregul proces se desfășoară mai lent decît speram noi. De aceea, nu putem să ne gîndim că asistența va fi necesară numai un deceniu sau chiar două decenii, ci trebuie să privim această problemă într-o perspectivă mult mai îndelungată, poate de 50 de ani.

● Dificultățile amintite de dv. privesc în primul rînd asistența, deci un singur aspect al cooperării. Dar ce piedici există în calea altor forme ale acesteia?

— Este adevărat, asistența este numai un aspect. Cele 77 de țări reunite în U.N.C.T.A.D. consideră chiar mai importantă problema raportului de schimb. Dacă acesta s-ar îmbunătăți, țările în curs de dezvoltare ar putea să suporte singure cheltuielile pentru serviciile tehnice de care au nevoie.

● După cîte am înțeles, în cadrul Biroului O.N.U. pentru cooperare tehnică, dv. vă ocupați, special, de programele sociale și economice. Care credeți că sînt principalele probleme sociale ce se cer rezolvate pentru a reduce decalajul existent în lume?

— O primă problemă este aceea a tineretului. După cum se știe, în lume există astăzi mari frămîntări în rîndul tinerilor. Ei caută un scop în viață și doresc schimbări. Țara dv., de altfel, a avut inițiative valoroase în această chestiune încă începînd din 1963. Am avut plăcerea să discut cu dl. Mircea Malița și cu doamna Maria Groza despre problemele actuale ale tineretului și despre unele modalități de a atrage tineretul la eforturile pentru dezvoltarea lumii a treia, de exemplu, de a trimite tineri voluntari în aceste țări, care să contribuie la realizarea țelului nobil al dezvoltării economice și sociale al respectivelor țări.

O altă problemă socială foarte importantă pentru a realiza dezvoltarea este aceea a femeilor. În multe țări, peste jumătate din populație participă numai în extrem de mică măsură la construcția economică. Este necesară o mai bună educare a femeilor și schimbarea atitudinii față de ele, astfel încît să capete posibilitatea să participe din plin la activitatea economică. S-au realizat progrese în acest sens și cred că am ajuns, din stadiul dezbaterilor privind aspectele legale ale problemei, la stadiul practic.

Apărarea drepturilor omului și a demnității sale, indiferent de culoare, este de asemenea una din problemele acute ale epocii noastre, de care depinde dezvoltarea socială.

Convorbire realizată de
Irina VIANU

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

INDUSTRIA PETROLIERĂ FRANCEZĂ

EXTRACȚIA DE ȚIȚEI a Franței a fost în 1969 de 2,5 milioane tone, ceva mai puțin chiar decît cu un an înainte, cînd fusese de 2,7 milioane tone. Cu toate acestea, rafinăriile franceze au prelucrat anul trecut 90,7 milioane tone de țiței. Din această cantitate, 26,9 milioane tone (24,9 milioane în 1968) sau 28,85% (respectiv 30,65%) proveneau din Algeria și Gabon, 39,6 (respectiv 38,3) milioane tone sau 43,66% (47,07%) din Orientul Mijlociu, 15,3 (10,8) milioane tone sau 16,85% (13,25%) din Libia, iar restul din Venezuela, Nigeria, Uniunea Sovietică (1,8 milioane) și alte cîteva țări, plus producția autohtonă menționată.

Aceste cifre, ca și altele pe care le publică într-o analiză recentă Union des Chambres Syndicales de l'Industrie du Pétrole din Franța, demonstrează că în această țară consumul de produse petroliere — principalul purtător de energie în momentul de față — crește în pas cu extinderea sa pe plan mondial, iar în unele privințe mai repede. Ramura petrolieră luată în ansamblu își mărește capacitățile în ultimii ani, conform analizei citate, în medie cu 12% anual. În 1968 și 1969 investițiile ei au reprezentat circa 3,4 miliarde franci anual, față de circa 2,6 miliarde în fiecare din cei doi ani premergători; în 1970 nivelul investițiilor va fi aproximativ egal cu cel din 1969. Aceste plasamente se efectuează în cea mai mare parte în instalații de prelucrare, precum și în rețeaua de transport și distribuție. Pentru lărgirea participațiilor la extracția de țiței din alte țări s-au investit afară de aceasta în ultimii doi cîte 1,7 miliarde franci anual.

Capacitatea de rafinare a industriei petroliere franceze a crescut în 1968 și 1969 cu 21 milioane, ajungînd la începutul anului 1970 la 105 milioane tone. În amplasarea capacităților se observă o deplasare a preferințelor de la apropierea marilor porturi spre împrejurimile principalelor centre de consum, recurgîndu-se la conducte pentru transportarea țițeiului. Pe de altă parte, Franța este una dintre țările vest-europene care produc cantități mai mari de produse petroliere decît consumă ea însăși. În 1969 exportul net de produse petroliere a fost de 9 milioane tone (pentru comparație: în același an R. F. a Germaniei a avut un import net de 17 milioane tone, iar Anglia de 6 milioane tone). În vederea aprovizionării cu țiței a rafinăriilor, industria petrolieră franceză participă la prospecțiuni în diferite țări străine. Din foraje care au însumat 539.000 metri, 96.000 metri s-au efectuat în 1969 în Franța, 234.000 în Algeria, 70.000 în alte țări ale zonei francului și 139.000 în alte țări. Se dezvoltă, de asemenea, flota franceză de tancuri petroliere. De la circa 3 milioane tone în anii 1961—1965, capacitatea ei a ajuns la începutul anului 1970 la 5,14 milioane tone, sporurile recente fiind de 610.000 tone în 1968 și 515.000 tone în 1969. În cursul acestui an flota va primi un tanc petrolier de 125.000 tone, unul de 140.000 și trei de 212.000—240.000 tone.

Consumul de produse petroliere în Franța a crescut în 1969 cu 11,8%, față de un spor de 10,5% în 1968. Dintre produsele principale, consumul de carburanți pentru automobile s-a mărit cu 5,8%, ajungînd la 11,3 milioane tone în cursul anului, cel de benzină pentru avioane cu 16,6%, cel de gazolină cu 10,5%, iar cel de motorină cu 14%, acesta ajungînd la 44,5 milioane tone, din care circa 26 milioane tone pentru uzul gospodăriilor.

Pe de altă parte, crește folosirea țițeiului în cadrul industriei chimice. Consumul de țiței al petro-chimiei franceze în 1969 a fost de 2,7 milioane, adică mai mare decît extracția proprie și în creștere simțitoare față de anii precedenți (în 1967 consumul respectiv fusese de 1,45 milioane tone). Producția obținută a reprezentat 760.000 tone la etilen, 500.000 tone la propilen, 125.000 tone la butadien, în toate trei cazurile circa dublul producției din 1967.

În balanța energetică totală a Franței, petrolul a avut în 1969 o pondere de 54,7%, în creștere continuă în ultimii ani și deosebit de rapidă față de 1960, cînd ponderea a fost de 30,7%.

MONDORAMA

MAJORAREA TARIFELOR PENTRU TRANSPORTUL AERIAN?

SE VORBEȘTE tot mai mult în presa occidentală despre o posibilă majorare a tarifelor pentru transportul aerian, atît pentru cel intern, cît și pentru cel internațional. Firmele aeriene occidentale vor cere majorarea tarifelor la Congresul I.A.T.A. (International Air Transport Association), prevăzut pentru toamna acestui an.

Se argumentează că această majorare ar fi determinată de dificultățile financiare prin care trec companiile aeriene, care înregistrează scăderea profiturilor sau chiar pierderi, în condițiile investițiilor masive și ale unor cheltuieli ridicate de exploatare.

„ECHIVALENTUL MORAL AL CRIZEI DIN 1929"

DUPĂ un lung periplu prin S.U.A. în care a vizitat peste 30 de state, Michel Drancourt a publicat în Entreprise o suită de articole în care-și împărtășește impresiile, ajungînd la concluzia că sfidarea americană este depășită, problemele punîndu-se acum nu numai în termeni economici, ci și de civilizație; din acest punct de vedere, Europa are, în ciuda decalajului tehnologic față de S.U.A., mai multe atuuri. Drogurile, violența, revolta unei părți din tineret, etc. — fenomene cu care este confruntată societatea industrială americană — vor constitui, după părerea autorului, „echivalentul pe plan moral a ceea ce criza din 1929 a fost pe plan economic și social".

Datele arată o creștere a criminalității și violenței de 10 ori mai rapid decît populația S.U.A., revenind un asasinat la fiecare 40 de minute, un viol la 20 de minute și un furt la fiecare 20 secunde.

FEBRA DIVERSIFICĂRII

FEBRA diversificării activității economice cuprinde tot mai mult marile monopoluri occidentale. Chiar și marile companii petroliere au început investiții în alte domenii de activitate. De curînd s-a anunțat că Royal Dutch-Shell va lua controlul societății olandeze de metale neferoase Billiton Maatschappij. Royal Dutch-Shell crease deja în Olanda o societate pentru exploatarea sărurilor minerale și este angajată în exploatarea potasiului în Marea Britanie.

Aceeași evoluție se înregistrează și în S.U.A., Franța, Italia etc. Continental Oil și-a extins activitatea în industria cărbunelui, iar Gulf Oil în industria uraniului (la fel ENI în Italia); Societatea franceză a petrolului s-a asociat cu societatea americană Texas Gulf Sulphur pentru a exploata zăcăminte de sulf și potasiu în Africa. Cererea mare pentru produsele respective și rata ridicată a profitului sînt factorii care stau la baza tendinței monopolurilor respective spre domeniile menționate.

UN NOU „RĂZBOI" COMERCIAL?

PUTERNICE tendințe protecționiste își fac loc din nou în Statele Unite amenințînd să provoace un „război" comercial cu Europa occidentală. Una din măsurile care stîrnește nemulțumire este hotărîrea Comisiei pentru probleme financiare a Camerei reprezentanților de a nu accepta abolirea regulamentului cu privire la „prețul de desfacere american". În baza acestui regulament, în vigoare din 1922, taxele vamale la produsele importate nu sînt stabilite pe baza valorii declarate a produsului, ci pe baza prețului produsului echivalent din Statele Unite.

Comitetul pentru comerț care reunește mari exportatori, ca președinți ai societăților Ford, Boeing, General Motors, avertizează însă că, noul regulament ar putea duce la represalii în lanț din partea partenerilor străini.

PLAN ÎMPOTRIVA ȘOMAJULUI

BIROUL internațional al muncii a propus Columbiei un plan de luptă împotriva șomajului, elaborat împreună cu alte 11 organizații internaționale. În prezent un muncitor din 6 nu are de lucru și, după părerea profesorului Dudley Seers din Anglia care a elaborat un studiu despre Columbia, dacă nu se vor întreprinde măsuri hotărîte, șomajul va afecta nu peste mult timp o treime din populația țării.

Planul B.I.M. prevede crearea a 5 milioane locuri noi de muncă pînă în 1985. În acest scop se preconizează o reformă agrară, o mai echitabilă repartizare a veniturilor, o sporire considerabilă a unităților industriale. În intenția autorilor săi, planul B.I.M. urmează să servească drept îndrumar și pentru alte țări care au de suferit de pe urma șomajului și să stimuleze organismele internaționale să-și reorienteze politica de asistență în direcția rezolvării acestei probleme. Un studiu asemănător a fost cerut B.I.M. de către guvernul Ceylonului și de alte cîteva țări în curs de dezvoltare.

„JOCUL" — O CHESTIUNE SERIOASĂ

PENTRU a treia oară a fost organizată în R. F. a Germaniei „săptămîna jocului" de către Asociația de lucru pentru jucării. Această asociație, care numără astăzi 400 de membri, a fost creată în 1965 de producătorii din ramura respectivă, în colaborare cu oameni de știință și pedagogi. Se organizează conferințe de presă, se publică buletine, reviste, se fac filme despre jucării, se avizează asupra valorii educative, estetice etc. a jucăriei, se fac cercetări ale pieței. O dată pe an, asociația organizează o „săptămînă a jocului", cînd clienților mari și mici li se demonstrează în magazine sau în cadrul unor prezentări speciale, tot ce nu poate fi demonstrat din lipsă de timp în sezonul principal, înaintea sărbătorilor de iarnă. Deoarece în acest sezon se realizează 60—70% din cifra de afaceri, evaluată la 1,2 miliarde mărci vest-germane, tendința este de a asigura o ritmicitate mai bună și în celelalte perioade ale anului. Eforturile acestei industrii sînt de înțeles dacă se ține seama că, după previziuni, ponderea copiilor va crește în 1975 la 23,8% în totalul populației. Se anticipează că în 1975 se vor cheltui anual pe locuitor aproximativ 34 de mărci pentru jucării, față de numai 5,30 mărci în 1955.

MATERIAL DE CONSTRUCȚIE... APA

ÎN capitala Armeniei sovietice, Erevan, a început construcția unor pavilioane, ale căror acoperișuri vor fi făcute din... apă. Ele nu implică cheltuieli mari. Cu ajutorul unui motor electric, o roată centrifugă și un dispozitiv special dirijează apa pe o circumferință stabilită, astfel încît din jeturile de apă se formează o cupolă de mărimea cerută. Instalația care creează acoperișul din peliculă de apă poate fi staționară sau mobilă. Sub cupolă pot fi adăpostite magazine, cafenele, terenuri de joc.

FOTBALUL NU VA MAI HIBERNA

CĂLDURA toridă de pe stadioanele europene nu a împiedicat pe fotbaliști să se gîndească la iarna care se apropie. Se pare totuși că în curînd nu vor mai exista pauze de iarnă în activitatea jucătorilor de fotbal. Un sistem de încălzire pus la punct de firma Bayer din Leverkusen (R.F.G.) promite să mențină terenul de joc eliberat de zăpadă și gheață. O conductă subterană, izolată cu o substanță chimică denumită Levapren 400, topește în 48 de ore terenuri oricît de înghețate.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

EVALUĂRI ALE PRODUCTIVITĂȚII ÎN INDUSTRIA UNOR ȚĂRI CAPITALISTE

COMPARAREA productivității realizate în industria diferitelor țări oferă, de regulă, concluzii interesante, chiar dacă instrumentele de măsură și metodele de calcul atribuie o anumită doză de relativitate rezultatelor obținute. O încercare de acest gen a fost făcută recent de experții economici ai Comisiei Pieței comune europene, care au elaborat un memorandum asupra politicii industriale a Comunității.

Experții au căutat să aprecieze eficiența industriei țărilor Pieței comune, în raport cu cea a Statelor Unite, Japoniei și Angliei. Drept criteriu de comparație a fost adoptat volumul anual al valorii adăugate (la costul factorilor de producție), per persoană ocupată în industrie (vezi tabelul). De menționat, că, deși pare a fi o exprimare unitară — respectiv în dolari S.U.A. — a valorii adăugate, comparația are o doză de relativitate din cauză că se creează o posibilitate de abatere de la realitate (în sensul modificării decalajului real dintre țări) prin convertirea monedelor naționale ale celorlalte țări, la cursul oficial de schimb.

Se observă că industria S.U.A. — deși a progresat mai lent în perioada 1962—1968, în ceea ce privește valoarea adăugată, comparativ cu majoritatea celorlalte țări capitaliste — a păstrat totuși un avans apreciabil față de Franța și Olanda, iar în raport cu alte țări care figurează în tabel decalajul absolut a sporit chiar. Ca ritm înregistrat, pe primele locuri se situează Japonia și Olanda, iar pe ultimul — Anglia. În 1968, volumul anual al valorii adăugate realizat (pe o persoană ocupată) în industria S.U.A. era de circa două ori mai mare decît cel obținut în Franța și depășea de aproape patru ori pe cel realizat în Italia.

Țara	Valoarea adăugată (în mii dolari pe an)		Raportul față de nivelul din S.U.A. (în %)	
	1962	1968	1962	1968
Statele Unite	8,8	11,7	100	100
Piața Comună	2,9	4,7	33	40
Franța	3,8	6,1	43	52
Olanda	2,9	5,3	33	45
R.F.G.	3,1	4,8	35	41
Belgia	2,8	4,4	32	38
Italia	1,9	3,2	22	27
Anglia	2,7	3,4	31	29
Japonia	1,7	3,3	19	28

Sursa: L'Usine Nouvelle, nr. 16/1970.

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

viața economică

ORIENTARE - DOCUMENTARE - TEORIE • ECONOMIE NAȚIONALĂ - ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 32 (362)
VINERI
7 august 1970
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREȘTI
20 pagini • 2 lei

Un an de la cel de-al X-lea Congres al P.C.R.

PARTIDUL, SURSA FORȚEI NOASTRE

SE ÎMPLINEȘTE în aceste zile un an de la cel de-al X-lea Congres al partidului. Un an de activitate laborioasă, creatoare, teoretică și practică pusă în întregime în slujba înfloririi României socialiste, a dezvoltării orînduirii noastre economice și social-politice și ridicării bunăstării materiale și spirituale a poporului nostru, al propășirii națiunii române.

Se spune, nu fără temei, că dimensiunea istorică a unui eveniment important o poate confirma numai timpul, atît pentru că obiectivitatea aprecierii cere o anumită detașare de elementele emoționale, cît și pentru că timpul supune planurile, proiectele verificării practice.

Și într-adevăr, anul care a trecut, deși constituie o perioadă scurtă, a confirmat ceea ce noi comuniștii români, întregul nostru popor știam de la început, am simțit și simțim în fiecare zi: Congresul a marcat o etapă nouă în viața partidului și poporului, un eveniment de însemnătate istorică deosebită pentru destinele partidului și ale națiunii noastre socialiste. Așa cum a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu **„Congresul al X-lea va intra în istoria patriei ca un moment ce marchează ridicarea pe o treaptă nouă, calitativ superioară, a operei de edificare a societății socialiste în România“.**

Aceste dimensiuni sînt date în primul rînd de amploarea și implicațiile largi pe care le au hotărîrile adoptate privitor la dezvoltarea economiei naționale, a întregii noastre orînduiri în etapa următoare, a căror traducere în viață va marca înaintarea fermă a României, cu pași repezi, pe drumul socialismului. Directivele Congresului cu privire la dezvoltarea economico-socială a țării în anii 1971—1975 și la liniile directoare ale acestei dezvoltări pe perioada 1976—1980 constituie un program vast de înflorire multilaterală a României socialiste, al cărui obiectiv fundamental îl formează lărgirea și perfecționarea continuă a bazei tehnico-materiale a țării, făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

Găsim în Raportul prezentat de secretarul general al partidului la Congres, în celelalte documente ale Congresului, ca și în activitatea desfășurată de partid pentru traducerea în viață a acestui program, o amplă analiză științifică, marxist-leninistă, a fenomenelor economico-sociale care caracterizează societatea noastră de astăzi, o deosebită putere de scrutare a zilei de mîine a României socialiste, a ceea ce aceasta urmează să devină în deceniul următor, cînd țara noastră va străbate o nouă și importantă etapă în edificarea socialistă, în trecerea spre comunism. Ele se disting prin unitatea de concepție și logica riguroasă, prin îmbinarea unui înalt nivel teoretic cu o abordare originală, realistă și practică a sarcinilor concrete prin îmbinarea

Gheorghe CREȚOIU

(Continuare în pag. 4)

LA MASA ROTUNDĂ

STATUTUL-CADRU ȘI ACȚIUNEA ECONOMICĂ

CENTRALELE INDUSTRIALE

POLITICA P.C.R. PRIVIND DEZVOLTAREA BAZEI TEHNICO-MATERIALE A AGRICULTURII

23 AUGUST 1944-1970

TRANSPORTURILE ÎN CONTEXTUL ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

viața economică

Săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

nr. 32 din 7 august 1970

● ECONOMIE NAȚIONALĂ

— 23 August 1944 — 1970: **Politica P.C.R. privind dezvoltarea bazei tehnico-materiale a agriculturii**

de prof. **N. Gioșan**, președintele Academiei de științe agricole și silvice. (pag. 3)

Transporturile în contextul dezvoltării economiei românești
de ing. **Nicolae Stere**, șeful departamentului transporturi auto, navale și aeriene din ministerul transporturilor. (pag. 5)

— Dezbateri pe tema indicatorului „Productivitatea muncii": În industria textilă: **Indici mai înalți de folosire a mașinilor**
de dr. **Ștefan Ștefănescu**, director adjunct Ministerul Industriei Ușoare.

Din nou despre modul de exprimare a cheltuielilor de muncă
de **Gheorghe Toduță**, economist-Arad. (pag. 7)

— Salarii: Noul sistem de salarizare în industria minieră: **Stimularea stabilității cadrelor și sporirea randamentului muncii**
de ing. **C. Cocimarov**, director adjunct Ministerul Industriei Miniere și Geologiei. (pag. 8)

— Cronică sătmăreană: **Orașul renaște, se reface**
de **Mircea Postelnicu** (pag. 9)

● CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

— La masa rotundă: **Centralele industriale— Statutul, cadru și acțiunea economică**
de **Constantin Cojocaru** (pag. 10—11)

— **Tîrgul internațional, București — 1970.**
de **N. Popov** (pag. 12)

● TEORII ● IDEI.

— Predarea economiei politice în învățămîntul superior: **Să predomine considerentul utilității practice!**
de conf. univ. dr. **I. V. Totu**

Învățămîntul pentru marketing
de dr. **M. C. Demetrescu.** (pag. 13)

— Simpozionul de la Novosibirsk: **„Modelarea economiei naționale"**
de **T. Schatteles**

— Șantier științific: **L. Jaeger.** (pag. 14)

● ECONOMIE MONDIALĂ

— Din țările socialiste:
R. P. Chineză: **Realizări în producție.**

R. S. Cehoslovacă: **Dezvoltarea prioritară a ramurilor de bază ale industriei.**
de **Maria Melnic** (pag. 17)

— Convorbire cu Diarmid McLaughlin: **Implicațiile aderării Angliei la Piața Comună vest-europeană**
de **Irina Vianu** (pag. 18)

— Documentar: **Povara înarmărilor militare**
de **Minu Pîslă-Iași.** (pag. 19)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CURIER

● Promovare

ING. AUREL BRĂCĂCESCU, București — În ipoteza în care, în aplicarea „Precizărilor" fostului Comitet de stat pentru probleme de muncă și salarii, cu nr. 3565/1966 (respectînd condițiile prevăzute) vi s-a recunoscut că aveți vechime în funcții tehnice medii în specialitatea în care — ulterior — ați absolvit învățămîntul superior cu examen de stat, perioada lucrată se poate lua în considerare în proporție de pînă la 50% ca vechime în funcții tehnice superioare (pct. 5 din anexa IX la H.C.M. nr. 914/1968).

● Transferarea la cerere

MIHAI DUMITRU, Craiova — Conform reglementării în vigoare (legea nr. 1/1970 privind organizarea și disciplina muncii în unitățile socialiste de stat și anexa VII-a la H.C.M. nr. 914/1968, cu modificările ulterioare), transferarea la cerere determină întreruperea vechimii în aceeași unitate, în temeiul căreia se acordă sporul de salariu. Întrucît, fiind absolvent al învățămîntului mediu de cultură generală, ocupați la data aplicării hotărîrii o funcție medie economică, stagiul necesar — în cazul dv. — pentru promovarea în funcția de contabil principal, planificator principal, merceolog principal etc. este de numai cinci ani. Prevederile pct. 6 din anexa IV B. se aplică numai angajaților în funcții economice medii după aplicarea acestei hotărîri. Ultima problemă ridicată de dv. se află în studiul organelor competente.

● Revenire la desfacerea contractului de muncă

I. BECHERU, București — După emiterea ordinului prin care se precizează data desfacerii contractului de muncă și motivarea acestei măsuri pe temeiul art. 20 lit. b din Codul Muncii, nu este posibil să se revină și să se dispună transferarea angajatului respectiv. La data revenirii, salariatul nu mai este angajat al unității și nu mai are raporturi de muncă cu aceasta. Dat fiind faptul că desfacerea contractului de muncă s-a făcut în temeiul art. 20 lit. b din Codul Muncii, angajații beneficiază de vechimea neîntreruptă în aceeași unitate la fel cu angajații transferați în interesul serviciului, cu condiția ca reîncadrarea lor să aibă loc în 90 de zile. Din acest punct de vedere, anularea desfacerii contractului de muncă și emiterea unei decizii de transferare nu prezintă interes. Dacă s-a revenit asupra desfacerii contractului de muncă, angajatul n-are dreptul să beneficieze de compensația prevăzută de art. 73 din Codul Muncii.

● Recunoașterea vechimii în muncă

MARIA LAZĂR, Cluj Dacă, așa cum arătați în scrisoarea dv., ați fost scoasă din muncă și trimisă să urmați cursurile învățămîntului superior economic, beneficiind în baza contractului încheiat cu întreprinderea unde lucrați, de o bursă care vi s-a acordat pe toată perioada de studii, iar după absolvirea facultății v-ați reîncadrat în termen de cel mult 90 de zile la unitatea unde ați fost repartizată de Comisia guvernamentală, perioada de frecventare a cursurilor se consideră vechime și vechime neîntreruptă în muncă și în aceeași unitate (H. C. M. nr. 252/1967, anexa VII la H.C.M. 914/1968 și Legea nr. 1/1970). În consecință, vechimea dv. în aceeași unitate se calculează de la data angajării la unitatea care v-a trimis, conform contractului, să urmați cursurile învățămîntului superior.

ECOURI · ECOURI · ECOURI

„PREȚUL UNOR MĂRFURI DEMODATE"

DUPĂ apariția scrisorii „Prețul unor mărfuri demodate" (nr. 28). Direcția de prețuri și tarife din UCECOM ne scrie:

„Creditarea unităților pentru mărfurile și produsele ce le au în stoc se face după criterii stabilite de Banca Națională în raport cu apartenența unităților respective. Potrivit acestor criterii, organizațiile comerciale de stat beneficiază de credite curente separate atît pentru stocurile de marfă la prețuri inițiale, cît și pentru stocurile greu vandabile, cărora li s-a redus prețul. Fiecare din aceste categorii de mărfuri beneficiază de credite curente, în mod separat, timp de 12 luni de la data înregistrării lor. În schimb însă, unitățile cooperației meșteșugărești beneficiază de credite numai pentru maximum 12 luni, indiferent de poziția mărfii.

Pentru un regim unitar, respectiv pentru acordarea de credite în vederea finanțării stocurilor de mărfuri greu vandabile care să înceapă de la data reducerii prețurilor și nu de la data aprovizionării acestor mărfuri s-au făcut demersuri la Banca Națională. Propunerea noastră nu a fost însă acceptată".

Iată ce ne scrie însă și Direcția creditării industriei bunurilor de consum din Banca Națională:

„În vederea extinderii prevederilor H.C.M. nr. 966/1963 și pentru cooperația meșteșugărească este necesar ca UCECOM să inițieze un proiect de hotărîre, proiect pe care banca îl va aviza favorabil".

Comentariile, în continuare, sînt deci de prisos

SCRISORI ● SCRISORI ● SCRISORI

PREDAREA ECONOMIEI POLITICE

AM CITIT cu interes articolul tov. prof. univ. Barbu Zaharescu, „Predarea economiei politice — actualitate și diferențiere", apărut în nr. 29 al revistei. Apreciez, în special faptul că se formulează clar o cerință care, după părerea mea, nu se pune numai la Facultatea de Filozofie ci, este mai generală, și anume „a pune accentul nu pe istoricul dezvoltării categoriilor economice, ci pe economia contemporană".

După cum se știe, toți studenții (și nu numai cei de la Filozofie) au studiat economia politică în liceu. De acest fapt nu se ține încă seama în suficientă măsură. Subscriu, de aceea, la afirmația că „aceste cunoștințe trebuie acum — în facultate — lărgite, adîncite". Tratarea cu precădere a problemelor economiei capitaliste contemporane ar trebui să se facă de aceea în toate facultățile. Incurajator în acest sens este interesul sporit manifestat de studenți.

Cred, de asemenea, că ar fi util dacă în cadrul cursurilor de economie politică de la toate facultățile, dar mai ales de la cele economice, s-ar acorda un loc mai important decît în prezent cunoașterii și combaterii argumentate a principalelor teorii burgheze contemporane, care încearcă să explice fenomene evident tot contemporane. Afirmația mi se pare cu atît mai valabilă pentru cursul de istorie a doctrinelor economice. Și, fiindcă m-am referit la acest curs, cred că el se ocupă prea puțin de gîndirea marxistă din epoca contemporană. Dacă mi se permite o sugestie, cred că revista ar trebui să acorde mai mult spațiu și acestui subiect, mai ales în împrejurările în care cursurile o fac prea puțin.

prof. Dan NECȘULESCU
București

Pe teme de salarizare

PROMOVAREA MUNCITORILOR

O FORMĂ stimulativă introdusă prin noul sistem de salarizare o constituie acordarea sporurilor diferențiate în raport cu vechimea neîntreruptă în aceeași întreprindere. Din analiza a două perioade respectiv de la 1 februarie la 31 decembrie 1968 și 1 februarie — 31 decembrie 1969, rezultă că dintr-un număr de 742 muncitori plecați din proprie inițiativă, 619 aveau o vechime de pînă la trei ani, 79 între 3—5 ani (ambele categorii fără drept de spor) și numai 44 cu o vechime de la 5—10 ani. De asemenea, din totalul de 742 muncitori plecați, 695 au fost încadrați la nivel de bază și numai 47 au avut trepte. Rezultă deci că muncitorii care întrunesc condițiile și beneficiază de sporuri de vechime sau sînt încadrați în trepte de salarizare, au o fluctuație foarte redusă.

După calculele făcute, am ajuns la concluzia că stagiul de un an pentru acordarea primei trepte și de doi ani pentru acordarea treptei a doua și a treia este mult prea mare în comparație cu cel necesar promovării muncitorilor într-o categorie superioară conf. H.C.M. 240/1963. Datorită acestui stagiu, muncitorii noi angajați nu pot fi stimulați pentru aportul adus la ridicarea nivelului de calificare chiar dacă îndeplinesc toate celelalte condiții calitative, fapt ce-i determină să plece de la o întreprindere la alta.

Dacă noul sistem îmbunătățit de salarizare acordă sporuri de salarii salariaților cu o vechime neîntreruptă în aceeași întreprindere, în același timp prevede și anularea acestora în cazul salariaților care lipsesc nemotivat de la serviciu. În primele luni de aplicare, această prevedere nu a dat rezultate întrucît majoritatea muncitorilor neavînd spor de vechime, lipseau nemotivat în continuare. Ca o completare la H.C.M. 914/1968, în regulamentul de plata salariilor tarifare, s-a prevăzut diminuarea la toți salariații a echivalentului salariului tarifar realizat, cu 10% pentru o zi, cu 20% pentru două zile și 30% pentru trei zile absențe nemotivate. Urmare a acestei prevederi volumul de 8 zile absențe nemotivate a fost redus. În 1970 s-au înregistrat 0,2% absențe fața de 0,4% în 1968.

Concluzia noastră este că prevederile noului sistem de salarizare au adus o contribuție însemnată la sporirea cointeresării materiale, la depășirea sarcinilor de plan, la creșterea productivității muncii și îmbunătățirea calității producției.

ing. Radu DUMITRU
director tehnic de producție
Combinatul textil-Brașov

● La Orșova a fost construită o nouă unitate industrială: **Întreprinderea de reparat nave fluviale,** ale cărei hale se întind pe circa 4 000 mp. Întreprinderea este prevăzută cu o cală de mare capacitate, care va permite repararea navelor cu deplasamente pînă la 1 200 tone.

● **La Uzinele „Vulcan" din Capitală,** a fost terminată construcția unor noi hale industriale, prevăzute în planul de extindere a acestei vechi și cunoscute întreprinderi. Un prim obiectiv a fost terminat cu 6 luni înainte de termen și are o suprafață de aproape 7 000 mp. Noua hală este destinată operațiunilor de montaj greu. Aci vor fi asamblate, între altele, cazane cu o capacitate de 1000 tone abur pe oră. O altă construcție realizată este cea a noii secții de sculărie. Clădirea ocupă o suprafață de circa 2 500 mp asigurînd producerea anuală a 700 tone de scule, dispozitive, verificare și diverse matrițe.

● **În cadrul lucrărilor** de extindere și modernizare a Uzinei „Independența" din Sibiu, a început construcția unei turnătorii de fontă, oțel și neferoase. Noua unitate, în cadrul căreia operațiunile de formare și preparare a amestecului vor fi integral mecanizate, va asigura creșterea producției, de la 3 600 la 10 000 tone piese pe an. Tot în această etapă se construiește o hală cu o suprafață de 6 000 mp. care va adăposti, între altele, depozitele și anexele corespunzătoare producției de mare serie. De asemenea, vechile clădiri ale sectoarelor calde, din incinta uzinei, vor fi dotate cu mașini necesare organizării în flux a producției de utilaje complexe. În același timp, continuă construcția halei cu 5 nivele începută în luna februarie, destinată producției de unelte pneumatice pentru industria minieră și producției de lanțuri cu role, solicitate de industria petrolului și celei de mașini agricole.

NOI OBIECTIVE ECONOMICE

● **La întreprinderea de produse ceramice din Sătuc,** județul Buzău, a intrat în funcțiune prima linie tehnologică. Dotată cu utilaje moderne, fabricate în țară, secția are o capacitate de producție echivalentă cu potențialul unei întreprinderi care furnizează anual 30 milioane cărămizi. În prezent, se lucrează intens la construcția celei de-a doua linii tehnologice. Constructorii și montorii s-au angajat să încheie a doua etapă a lucrărilor, la 1 ianuarie 1971, cu cîteva luni înainte de termenul prevăzut.

● În cadrul etapei a 4-a de dezvoltare a **Uzinei de aluminiu din Slatina** a început construcția a două hale de electroliză, care vor spori cu 50 000 tone aluminiu pe an producția actuală a uzinei. Spre deosebire de celelalte 4 hale de electroliză care au fiecare, 176 cuve de cîte 63 kiloamperi, noile construcții vor dispune în final, de cîte 124 cuve avînd 83 kiloamperi, ceea ce face ca pe un spațiu productiv restrîns să se concentreze o capacitate sporită de producție. În operațiile de deservire a cuvelor vor fi folosite utilaje și agregate din cele mai moderne, care vor spori gradul de mecanizare și automatizare a procesului tehnologic de obținere a aluminiului.

● **Constructorii Centralei termoelectrice care se înalță în bazinul carbonifer al Rovinarilor au încheiat turnarea ultimului** pilon ce stă la temelia coșului de fum prin care urmează să fie evacuate gazele. După cum se știe, datorită structurii deosebite a terenului unde se află amplasat acest colos de 200 metri înălțime care ocupă la bază o suprafață echivalentă cu terenul de joc de pe două stadioane, proiectanții au adoptat o soluție originală: brîul continuu ce constituie baza conului este susținut de 115 piloni din beton în diametru de 88 cm fiecare, implantați la 21 metri adîncime. În zilele următoare va începe ridicarea coșului de fum prin metoda glisării.

23 AUGUST 1944–1970

POLITICA P. C. R. PRIVIND DEZVOLTAREA BAZEI TEHNICO-MATERIALE A AGRICULTURII

prof. N. GIOSAN
președintele Academiei de științe agricole și silvice

Cooperativizarea agriculturii

PARTIDUL și statul nostru au privit întotdeauna dezvoltarea agriculturii ca o rezultantă nemijlocită a acțiunilor întreprinse atît în domeniul relațiilor de producție, cît și în cel al forțelor de producție. Pornind de la planul cooperatist al lui Lenin, de la teoria marxist-leninistă a cooperativizării, P.C.R. a stabilit încă la Plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 martie 1949 un ansamblu de măsuri pentru crearea premiselor materiale și spirituale, necesare reorganizării socialiste a agriculturii. În cadrul grandiosului program de cooperativizare s-a pus un accent deosebit pe realizarea și folosirea în practică a unor asemenea căi și factori de dezvoltare a agriculturii, care, concomitent cu transformările pe tărîm social, să asigure și o sporire continuă a producției agricole. Cu acest prilej s-a arătat că trecerea de la agricultura extensivă a micilor producători de mărfuri, la cea intensivă, de tip socialist, se va putea înfăptui cu succes numai pe calea dezvoltării puternice a bazei tehnice-materiale, prin folosirea pe scară largă a tractoarelor și mașinilor agricole, a îngrășămintelor chimice, prin aplicarea și generalizarea în practică a metodelor și procedeelor moderne de cultivare a pămîntului și de creștere a animalelor.

În același timp s-a subliniat că înfăptuirea agriculturii bazată pe relații socialiste creează cele mai favorabile condiții pentru dezvoltarea și perfecționarea bazei tehnice-materiale, pentru deschiderea căilor de acces prin utilizarea în producție a cuceririlor științei și tehnicii înaintate.

Vorbind despre această interdependență a fenomenelor, Lenin a arătat că trecerea la marea gospodărie, bazată pe munca colectivă, va duce la o utilizare mai mare a cuceririlor științei și tehnicii, precizînd că „atunci toate cuceririle omenirii în domeniul științei și tehnicii, toate perfecționările, toate cunoștințele specialiștilor, toate vor trebui să fie puse în slujba muncitorilor uniți". Lenin concepea deci agricultura socialistă ca o ramură a economiei înzestrată cu o puternică bază tehnico-materială, singura în stare să asigure o continuă dezvoltare și modernizare a producției agricole.

Pe coordonatele progresului tehnic

CA REZULTAT firesc al politicii consecvente a partidului și statului de industrializare socialistă a țării s-a dezvoltat și perfecționat continuu baza tehnico-materială a agriculturii, realizările din acest domeniu schimbînd radical întreaga înfățișare a economiei noastre agricole.

De la o agricultură extensivă, bazată pe tracțiune animală și pe calitățile naturale ale pămîntului, unde variațiile climatice aveau și exercitau o influență hotărîtoare asupra rezultatelor obținute, iar producția era plafonată la un nivel inferior, s-a ajuns la o agricultură intensivă, bazată pe marea întreprindere agricolă socialistă, înzestrată din punct de vedere tehnic cu mijloace moderne, la o agricultură a cărei producție este în continuă creștere, datorită sporirii continue a mijloacelor de producție ce se folosesc și unde natura nu mai reprezintă elementul principal al producției, ci doar cadrul în care activează forțe umane calificate înzestrate cu un număr tot mai mare și variat de mijloace de producție.

Eforturile depuse pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a agriculturii au fost îndreptate prioritar spre asigurarea unităților socialiste cu mijloacele necesare mecanizării proceselor de muncă. O astfel de orientare era firească și pe deplin corespunzătoare condițiilor din agricultura noastră. Dintre componentele bazei tehnico-materiale, mijloacele de mecanizare constituie elementul primordial, cel mai dinamic al intensificării și modernizării producției, al transformării muncii din agricultură într-o variantă a muncii industriale, al ridicării productivității muncii.

Atenția sporită acordată înzestrării tehnice a întreprinderilor agricole a avut la bază și situația deosebit de precară, moștenită în acest domeniu de la regimul burghezo-moșieresc. Este suficient să arătăm că în 1938, anul cu economia cea mai prosperă din România antebelică, existau doar 4049 tractoare, revenind un tractor la 2422 ha. Predominante erau uneltele rudimentare și tracțiunea animală. Dezvoltarea unei puternice industrii naționale constructoare de mașini agricole a asigurat an de an o creștere a nivelului de înzestrare tehnică a agriculturii. La sfîrșitul anului 1969 întreprinderile agricole socialiste din țara noastră dispuneau de 105 768 tractoare, 57 538 semănători mecanice, 27 530 cultivatoare, 51 500 combine și de un însemnat număr de alte mașini și utilaje agricole perfecționate. Numai în perioada 1965—1969 încărcătura pe tractor s-a redus de la 121 ha la 96 ha, ceea ce evidențiază o creștere însemnată a gradului de mecanizare. Concomitent cu sporirea numerică a parcului de tractoare și mașini a avut loc un proces evident de lărgire a sortimentului și de îmbunătățire a calității diferitelor mașini și utilaje. S-au creat sau sînt în curs de realizare sisteme perfecționate de mașini pentru principalele sectoare de activitate din agricultură, ceea ce asigură premisele necesare pentru mecanizarea complexă a proceselor de muncă și pentru introducerea în producție a tehnologiilor moderne.

O altă direcție a progresului tehnic în agricultură, a dezvoltării bazei tehnico-materiale a producției agricole, a constituit-o și o constituie asigurarea unităților productive cu cantități sporite de îngrășăminte chimice. Și în acest domeniu au fost necesare eforturi mari mai ales că a trebuit să se pornească de la inexistența în trecut în agricultura țării a îngrășămintelor chimice. Grăitor în această privință este faptul că în același an 1938, în agricultură se foloseau doar 1,5 kg îngrășăminte chimice la hectarul de teren arabil. Existența unor asemenea stări de lucruri contravine flagrant cerințelor unei agriculturi intensive și explică în modul cel mai concludent de ce în politica partidului nostru de industrializare socialistă s-a pus un accent deosebit pe dezvoltarea puternică a industriei chimice producătoare de îngrășăminte. Datorită creșterii numărului fabricilor și complexelor de îngrășăminte chimice agricultura a fost asigurată an de an cu cantități tot mai mari într-un sortiment variat și de o calitate tot mai bună. În anul 1969 industria chimică a livrat agriculturii circa 540 000 tone îngrășăminte substanță activă, ceea ce în medie revine 60 kg la fiecare hectar de teren arabil.

Pentru a sublinia rolul și influența îngrășămintelor chimice asupra creșterii producției agricole este suficient să arătăm că potrivit rezultatelor experimentale obținute de către institutele noastre de cercetări, 1 kg îngrășăminte chimice substanță activă asigură în medie un spor de recoltă de pînă la 10 kg, la grîu, de 12 kg la porumb, de 15 kg la floarea soarelui și de 60 kg la sfecla de zahăr. Iată de ce chimizarea, ca parte componentă a bazei tehnice-materiale a agriculturii, constituie un factor de cea mai mare însemnătate pentru intensificarea producției.

Politica partidului și statului nostru de dezvoltare intensivă și de modernizare a agriculturii este evidențiată și de eforturile depuse în ultimii ani pentru creșterea celorlalte componente ale bazei tehnice-materiale cum sînt: îmbunătățirile funciare, plantațiile pomiviticole, efectivele de animale, asigurarea semințelor de soi, a materialului săditor, a animalelor de rasă etc. Cîteva date sînt edificatoare în această direcție. În perioada 1960—1969 s-au efectuat lucrări de irigații pe 676 000 ha. În aceeași perioadă s-au făcut peste 250 000 ha plantații noi de viță de vie. Efectivele animale pe total agricultură au sporit între anii 1960—1969 cu 584 mii capete taurine, 1670 mii porcine, cu 2635 mii ovine și cu 16 439 mii păsări.

S-au asigurat semințele valoroase pentru întreaga suprafață cultivată cu grîu, secară, orz, orez, porumb, floarea soarelui, sfeclă de zahăr etc., s-au perfecționat continuu rasele de animale. Importanța mare a generalizării soiurilor și raselor productive constă în aceea că acestea prin caracteristicile lor biologice folosesc mai bine condițiile de producție, dau cu aceleași cheltuieli producții sporite.

În întreaga politică de dezvoltare a bazei tehnice-materiale a agriculturii s-a avut în vedere că aici se lucrează cu organisme vii — plante și animale — care au anumite caracteristici biologice productive, iar pentru sporirea continuă a producției agricole este necesar să se asigure acestora condiții prielnice de creștere și dezvoltare. S-a dezvoltat și diversificat rețeaua de institute și stațiuni experimentale, care au elaborat în mod diferențiat noi tehnologii de cultivare a plantelor și de creștere a animalelor.

În vederea aplicării în practică a cuceririlor progresului tehnic și a organizării activității productive pe temeiuri științifice, s-a pregătit un număr mare de cadre de specialiști, care în marea lor majoritate lucrează în unitățile de producție.

Ca rezultat al eforturilor depuse pentru dezvoltarea și perfecționarea bazei tehnice-materiale, s-au înregistrat în toată această perioadă creșteri însemnate de producție și o mai mare stabilitate a randamentelor pe unitatea de suprafață.

Este semnificativ de arătat că potrivit datelor climatologice, jumătate din anii pe care i-am parcurs de la eliberarea țării noastre, au fost secetoși. Cu toate acestea astăzi nu se mai poate repeta anul de foamete 1946, cînd 20 județe au

(Continuare în pag. 6)

PARTIDUL, SURSA FORȚEI NOASTRE

(Urmare din pag. 1)

armonioasă a generalului cu particularul, care constituie cheia aplicării creatoare a adevărurilor fundamentale ale marxism-leninismului la realitățile sociale ale țării noastre.

ÎN ANUL care a trecut de la Congres, partidul a desfășurat o vastă activitate politică și organizatorică îndreptată spre dezvoltarea consecventă a economiei naționale și perfecționarea continuă a întregii orînduiri, spre asigurarea condițiilor optime necesare îndeplinirii sarcinilor actualului plan cincinal și trecerii la realizarea Directivelor Congresului pentru anii 1971—1975.

Analiza și dezbaterea în spiritul unei înalte exigențe a realizării planului pe 1969 și a prevederilor pentru anul în curs, complexul de măsuri politice, economice și organizatorice luate în vederea punerii în valoare a posibilităților de care dispune economia noastră națională au asigurat creșterea și multiplicarea forțelor productive ale țării și perfecționarea relațiilor sociale de producție, ridicarea pe această bază a nivelului de trai material și spiritual al poporului. Produsul social și venitul național — indicatori sintetici ai dezvoltării economice — au sporit în anul trecut cu 7,4% și respectiv 7,3% față de anul precedent; a crescut într-un ritm rapid și s-a diversificat producția industrială, a sporit contribuția agriculturii la mărirea potențialului economic al țării.

Veniturile bănești deținute de populație din retribuirea muncii au sporit cu 6,1% față de 1968; au continuat să se îmbunătățească condițiile de locuit ale populației prin darea în folosință a 139 mii locuințe noi, din care 78 mii din fondurile statului.

În primul semestru al acestui an, în ciuda condițiilor deosebit de grele, producția industrială a crescut cu 12,4% față de semestrul I al anului trecut, depășindu-se ritmul prevăzut pentru acest an și obținîndu-se peste plan produse în valoare de un miliard cinci sute de milioane. Se înfăptuiesc în bune condiții sarcinile privind creșterea productivității muncii, îmbunătățirea calității produselor, sporirea eficienței întregii activități economice; s-a realizat 44,6% din planul anual de investiții, iar planul de export pe primele șase luni a fost depășit, realizîndu-se o creștere de circa 23% față de primul semestru al anului trecut.

UN LOC IMPORTANT acordă partidul nostru agriculturii — ramură de bază a economiei noastre — a cărei contribuție la dezvoltarea economiei naționale în viitor va trebui să crească. În spiritul sarcinilor trasate de Congresul al X-lea al partidului, plenara din martie a.c. a C.C. a dezbătut și adoptat două documente de o deosebită însemnătate: programul național privind dezvoltarea zootehniei și creșterea producției animaliere în anii 1970—1980 și programul național privind gospodărirea rațională a resurselor de apă, extinderea lucrărilor de irigații, îndiguiri, desecări și de combatere a eroziunii solului, pînă în 1985.

Elaborate cu participarea largă a unui mare număr de specialiști, din inițiativa și sub îndrumarea conducerii partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu personal, aceste două programe grandioase, se disting prin concepția lor unitară, modernă și de lungă perspectivă. Ele se impun prin abordarea creatoare, realistă a problemelor dezvoltării agriculturii noastre, prin efortul de a da soluții unitare, la scara întregii economii naționale, care țin seama de interdependența numeroșilor factori care condiționează dezvoltarea agriculturii, de experiența valoroasă acumulată în anii socialismului, de tendințele cele mai avansate ce se conturează pe plan mondial

ÎN PRIMĂVARA acestui an, asupra țării noastre s-au abătut, după cum se știe, inundații catastrofale, care au lovit sute de întreprinderi industriale și agricole, provocînd pagube în valoare de peste 10 miliarde lei. Ele puteau fi însă și mai mari dacă nu erau măsurile ferme, hotărîte, luate de partid și de stat, eroismul de care au dat dovadă cetățenii patriei noastre, care au desfășurat o muncă neobosită, zi și noapte, pentru crearea și consolidarea digurilor, pentru stăvilirea apelor dezlănțuite și apărarea avutului obștesc.

A ieșit încă o dată în evidență uriașa însemnătate a rolului conducător al partidului și forța orînduirii și a economiei noastre socialiste, capacitatea lor de a pune în mișcare masele și de a mobiliza într-un termen scurt imense resurse materiale și umane în vederea prevenirii și înlăturării urmărilor acestor calamități provocate de furia forțelor naturii dezlănțuite. Măsurile adoptate de recenta plenară a C.C. al partidului, munca plină de abnegație a clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, creează condiții pentru recuperarea încă în acest an a pagubelor pricinuite de inundații, pentru realizarea și depășirea planului de stat și a angajamentelor asumate pe anul 1970.

O IMPORTANȚĂ hotărîtoare pentru asigurarea în continuare a concordanței între forțele de producție și relațiile de producție, pentru progresul general al societății noastre îl joacă perfecționarea sistemului de planificare, ridicarea nivelului științific al activității de organizare și conducere a vieții economice și sociale. Consecvent acestei preocupări majore a partidului, Congresul al X-lea a trasat sarcina urgentării aplicării ansamblului de măsuri adoptate de Conferința Națională a partidului din decembrie 1967, privind conducerea și planificarea economiei, în vederea fructificării depline a avantajelor orînduirii noastre socialiste, a ridicării eficienței întregii activități economice.

În perioada care a trecut de la Congres au fost întreprinse și pe această linie o serie de măsuri de importanță deosebită. Au fost organizate centralele economice, ca mari unități care să asigure conducerea mai operativă a producției, promovarea largă a cooperării și specializării producției.

La 1 martie s-a încheiat experimentarea și s-a generalizat aplicarea noului sistem îmbunătățit de salarizare; o dată cu majorarea generală a salariilor care duce la creșterea veniturilor populației salariate cu circa 12 miliarde lei anual, noul sistem asigură o mai justă legare a retribuției de rezultatele efective ale muncii, aplicarea mai consecventă a principiilor repartiției după muncă.

Totodată, au fost adoptate o serie de legi vizînd domenii de mare importanță pentru îmbunătățirea activității economice, printre care: noua lege a contractelor economice, legea privind organizarea, planificarea și executarea investițiilor, legea privind asigurarea și controlul calității produselor, legile pentru organizarea și disciplina muncii în unitățile socialiste de stat, precum și organizarea producției și a muncii în agricultură etc. Au intrat în vigoare noi măsuri în domeniul finanțelor și creditului, menite să asigure creșterea rolului pe care-l au aceste pîrghii economice în conducerea economiei naționale.

Toate aceste legi și măsuri au ca numitor comun, preocuparea pentru sporirea eficienței economice, cît și pentru a asigura atribuții mai largi unităților economice în gospodărirea mijloacelor de care dispun și în îndeplinirea planului.

PARTIDUL NOSTRU a desfășurat și o vastă și intensă activitate internațională, îndreptată spre dezvoltarea colaborării și unității tuturor țărilor socialiste, pentru unitatea tuturor forțelor antiimperialiste, pentru dezvoltarea largă a relațiilor cu toate țările și popoarele lumii, pentru pace și securitate în lume. **„Este un adevăr cunoscut** — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta plenară a C.C. al partidului — **că activitatea de făurire a societății multilateral dezvoltare, de ridicare a bunăstării întregului popor și preocuparea pentru întărirea coeziunii și unității țărilor socialiste, a mișcării comuniste și muncitorești, a tuturor forțelor antiimperialiste, pentru transpunerea în fapt a politicii de coexistență pașnică, de dezvoltare a colaborării cu toate statele lumii — fără deosebire de orînduirea socială — constituie un tot unitar, se condiționează reciproc, sînt părți inseparabile ale procesului de înfăptuire a rolului conducător al partidului nostru în societate“.** Desfășurată în deplină concordanță cu hotărîrile Congresului al X-lea, activitatea internațională a partidului nostru se bazează pe principiile marxism-leninismului, corespunzînd pe deplin intereselor și aspirațiilor poporului român, cît și intereselor unității țărilor socialiste, ale mișcării comuniste și muncitorești, ale păcii și progresului.

CONGRESUL AL X-lea și activitatea desfășurată de partid în perioada următoare lui, au dus mai departe, ridicînd pe o treaptă calitativ nouă, spiritul novator în abordarea și rezolvarea problemelor construcției socialiste, împletind în mod fericit analiza și relevarea realizărilor dobîndite de poporul nostru cu înaltă exigență, principialitatea și hotărîrea de a acționa cu toată fermitatea pentru lichidarea lipsurilor care mai dăinuie în munca noastră și pentru punerea în valoare a tuturor rezervelor existente în economie, în vederea accelerării mersului nostru înainte.

Toate acestea dau viață hotărîrilor istorice adoptate de Congres, politicii marxist-leniniste a partidului, reunind în jurul său întregul nostru popor și dau garanția îndeplinirii ferme a programului stabilit de Congres, a ridicării României pe noi culmi ale progresului și civilizației socialiste.

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

PRIN MUNCA PATRIOTICĂ

50 MILIOANE CĂRĂMIZI PENTRU REGIUNILE CALAMITATE

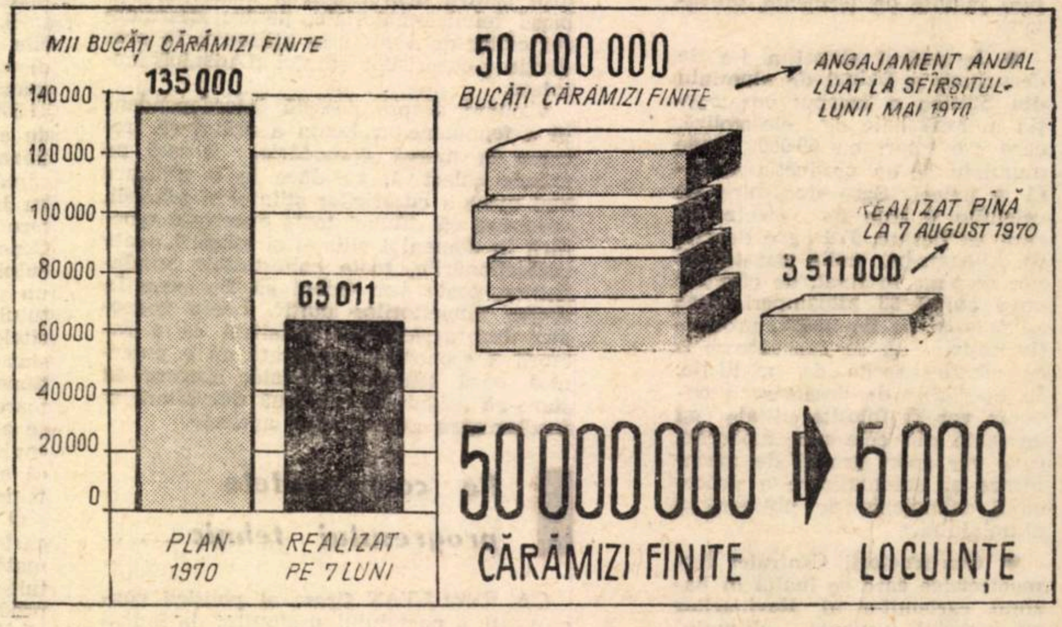

Fabrica de cărămidă „7 Noiembrie" — București

PESTE TOT unde în primăvara acestui an inundațiile au provocat mari pierderi materiale, se muncește la reconstrucția uzinelor și clădirilor de locuințe avariate sau distruse, se pun baze solide a noi cartiere și sate — care să fie ferite în viitor de furia apelor. Pentru buna desfășurare a activității de reconstrucție, o mare importanță are livrarea materialelor de construcții la timp și în cantitățile necesare.

În dorința de a sprijini efectiv acțiunea de refacere, lucrătorii din sistemul producției locale ai Fabricii de ceramică „7 Noiembrie"-București s-au angajat să producă în acest an, peste prevederile de plan, 15 000 000 bucăți cărămidă. Inițiativa lor nu a rămas fără ecou. Ea a ajuns în toate întreprinderile Direcției generale de construcții-montaj, în unitățile economice și instituțiile Capitalei. Pe baza propunerilor de a contribui prin muncă voluntară la amplificarea posibilităților de sporire a producției, s-au luat noi măsuri și hotărîri, care în final s-au transformat într-un important angajament și anume: **de a produce suplimentar în acest an 50 000 000 cărămizi finite, echivalentul construirii a 5000 de case.**

Zi de zi, în formații organizate, locuitorii Capitalei sînt la datorie. În unitățile Fabricii de cărămidă „7 Noiembrie", în fiecare duminică lucrează sute de oameni din diferite fabrici și uzine, din ministere, instituții centrale, studenți, activiști de partid, de la sfaturile populare etc. Ritmul de lucru a implicat o nouă organizare a activității în toate compartimentele. Noi soluții tehnico-economice s-au materializat în organizarea mai bună a producției, în aplicarea unor noi procedee de lucru. Așa, spre exemplu, pentru reducerea la jumătate a ciclului de uscare a cărămizii, în cele 17 unități ale fabricii s-a trecut să se lucreze în două schimburi. De asemenea, s-au organizat 5 cuptoare de cîmp pentru ardere, cu o capacitate de 200 000 bucăți. Se remarcă și inițiativa de acoperire a depozitului de macerare pe o suprafață de 150 mp, cu o prelată din polietilenă, care protejează argila de ploi. Fabrica „7 Noiembrie" a primit sprijin efectiv din partea unor întreprinderi în mecanizarea extragerii argilei, a transportului etc. În prezent, în toate cele 17 unități se lucrează mecanizat.

Pînă la 7 august a.c. s-au produs, față de angajament, aproape 11 milioane cărămizi crude — din care 3 511 000 finite au fost expediate beneficiarilor. În ultima vreme, datorită măsurilor luate s-a ajuns să se producă zilnic aproape 1 milion bucăți cărămizi crude.

Realizările suplimentare obținute — contribuție a muncii patriotice desfășurate de cetățenii Capitalei — nu au afectat activitatea cotidiană a întreprinderii, aceasta îndeplinindu-și ritmic sarcinile de plan. Datorită măsurilor luate, angajamentul de a livra în acest an regiunilor calamitate 50 milioane de cărămizi, va fi respectat.

REFLECȚII

TEOREMA LUI POMPEIU

acad. Grigore C. MOISIL

POATE un matematician să greșească? Bineînțeles! Poate să greșească chiar și cînd face matematică. Ce se întîmplă în acest caz? Nimic! Dacă își dă singur seama că a greșit, o scrie frumos într-un alt articol: „În Memoriul nostru... publicat în... la pag.... am făcut următoarea greșeală... În consecință, teoremele... sînt false. Această greșeală nu afectează demonstrațiile teoremelor... care rămîn valabile". Dacă n-o bagă de seamă singur, fraza poate să sune: „Așa cum îmi atrage atenția Domnul... în Memoriul nostru..." ș.a.m.d.

Evident, dacă face prea multe greșeli...

Mai este încă un tip de întîmplări pe care adeseori tot greșeli le numim, dar aceasta din greșeală.

Un matematician, atunci cînd începe un calcul, are de obicei o bănuială cum o să iasă sau măcar cam cum o să iasă. Atunci cînd încearcă să demonstreze o teoremă, știe să enunțe acea teoremă. Poate nu în întregime, dar o cam știe. Altfel nu ar ști către ce să se îndrepte.

Calculul poate să iasă așa cum l-a prevăzut. Poate și să iasă altfel. Înseamnă oare că, atunci a bănuit că o socoteală o să dea un rezultat și a obținut alt rezultat, înseamnă oare că a greșit?

Evident că a greșit, căci altfel ar fi obținut rezultatul bănuit. El, însă, nu numai că n-a afirmat că va obține acel rezultat — altfel n-ar mai fi făcut calculul — dar nici nu putea să afirme acest lucru. Iată de ce putem spune că a greșit cînd a afirmat rezultatul, dar nu că a greșit cînd a făcut presupunerea.

O presupunere, o ipoteză, nu e nici adevărată, nici falsă. E o întrebare. E o întrebare pe care și-o pune cel ce începe un calcul și răspunsul îl are abia cînd îl termină.

O știință e formată numai din afirmații și negații, dar trăirea unei științe e formată din întrebări și răspunsuri: din bănuieli și îndoieli.

Atunci cînd rezultatul unui calcul e cel bănuit, se merge înainte; dar tot înainte se merge și cînd rezultatul e altul decît cel bănuit.

Lucrurile stau mai complicat atunci cînd e vorba de a demonstra o teoremă. Atunci se poate să reușim să o demonstrăm. E bine. Dar dacă nu reușim să o demonstrăm? Se poate să demonstrăm că e falsă. De exemplu, să dăm un contraexemplu. Acest lucru poate să prezinte sau nu interes. Se poate să demonstrăm că afirmația despre care credeam că e o teoremă nu se poate demonstra nici ea, nici negația ei, că e indecidabilă, că e independentă de axiomele teoriei.

Atunci cînd se spune despre o propoziție că „e o teoremă", se presupune de obicei că e demonstrată. Se întrebuințează, totuși, expresia „Teorema lui Fermat", deși demonstrația propoziției respective nu e cunoscută: e ea adevărată? Cum crede multă lume. E ea falsă? Ceea ce nu e imposibil. E ea indecidabilă? Cum nu prea crede nimeni.

E dezagreabil că în fața unei propoziții matematice se poate întîmpla să nu știm în ce situație e acea propoziție. În cazul acesta lucrarea se oprește.

Matematicieni din toate vremurile au căutat să găsească mijloace de a ieși din această situație.

Demonstrații că unele probleme matematice sînt irezolvabile, s-au dat.

Mijloace de a ști dacă orice problemă matematică e rezolvabilă nu se cunosc.

Bănuiala pe care o ai: cutare propoziție matematică e adevărată sau falsă nu face parte din știința matematică ci din autobiografia matematicianului sau din caracteristicile în acel moment ale colectivului mondial al matematicienilor.

Faptul că poți dovedi că ceea ce colectivul mondial al matematicienilor bănuia că e adevărat, e fals, e un lucru foarte admirat. Aceasta e atitudinea neconformistă.

Neconformismul în știință nu înseamnă a nega ceea ce toată lumea știe. Aceasta e cel puțin incultură. Neconformismul în știință înseamnă a nega ceea ce toată lumea bănuiește. Și a o demonstra.

Sînt oameni care încearcă să rezolve prin radicali ecuația de gradul V, să construiască cu rigla și compasul cuadratura cercului. Ei nu știu ceea ce toți matematicienii știu. Ei confundă pe a ști cu a bănui. Ceea ce e demonstrat, e adevărat. Inutil să faci pe neconformistul. Dar ceea ce nu se știe, ci se bănuiește? Asta e altceva.

Un exemplu care ne interesează pe noi, românii, a fost dat la începutul secolului nostru de D. Pompeiu. În Teza sa de doctorat. E greu de spus în ce consta. O funcție analitică are puncte singulare, ceea ce înseamnă ceva. O funcție poate fi discontinuă într-un punct, ceea ce înseamnă altceva. Toată lumea bănuia că o funcție analitică e discontinuă în punctele sale singulare. Cineva chiar dăduse o demonstrație. Pompeiu a arătat că acest lucru nu e adevărat. Demonstrația dată de Zoretti s-a dovedit falsă.

TRANSPORTURILE ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

ing. Nicolae STERE
șeful departamentului transporturilor auto, navale și aeriene din Ministerul Transporturilor

ÎN CONTEXTUL ritmului accelerat al creșterii economice a țării prevăzut de cel de-al X-lea Congres al P.C.R., se înscriu atît dezvoltarea sectorului de transporturi, cît și participarea acestuia, din ce în ce mai activă și mai operativă, la continuarea procesului de producție în sfera circulației, precum și transportul călătorilor. De altfel, intensificarea și diversificarea legăturilor dintre ramuri, pe de o parte, și interdependența dintre acestea și zonele geografice ale țării, pe de altă parte, precum și relațiile de comerț exterior, au determinat criteriile care au stat la baza elaborării programului de dezvoltare a transporturilor în perioadele anilor 1971—1975 și 1976—1980.

Un larg proces de dotare cu tehnica nouă

ÎN ULTIMII ANI, transporturile au cunoscut o serioasă dezvoltare, fiind dotate cu mijloace moderne și s-au extins automatizarea și electrificarea proceselor de exploatare. **Numai în 1969, căile ferate au fost înzestrate cu 159 locomotive Diesel de diferite tipuri, 9875 vagoane de marfă** (în echivalent 2 osii), **275 vagoane pentru trenuri de călători.** S-au efectuat lucrări de extindere a blocului automat de linie, centralizări electrodinamice în stații, electrificarea liniei Craiova-Orșova, dublări de linii pe o lungime de peste 150 km. Din volumul total al transporturilor de mărfuri și călători, 74% s-au efectuat cu tracțiune Diesel și electrică.

Transporturile auto de deservire generală au fost și ele dotate cu 5973 autovehicule de marfă, 1513 remorci auto și 762 autobuze. Cerințele sporite ale transportului auto în traficul de marfă și călători au determinat organizarea unor unități de transport specializate, înzestrate cu autocamioane și autobuze diversificate din punct de vedere al capacității de încărcare și al structurii mărfurilor de transportat. Ca urmare, **în actualul cincinal volumul mărfurilor expediate și al călătorilor transportați cu autovehiculele aparținînd Ministerului Transporturilor a crescut cu peste 59% la indicatorul „mărfuri expediate" și cu 80% la numărul călătorilor transportați. În 1969, au fost modernizate 391 km de drumuri naționale, ceea ce a făcut ca lungimea totală a acestora să atingă, la sfîrșitul anului peste 8240 km.** Concomitent, au fost acoperite cu îmbrăcăminți asfaltice ușoare circa 370 km de drumuri naționale. Pînă la sfîrșitul anului 1970, rețeaua de drumuri naționale modernizate va reprezenta aproape 85% din întreaga rețea de drumuri naționale din țara noastră.

În transportul naval, creșterea cerințelor interne și de export au dus la dezvoltarea flotei prin înzestrarea acesteia cu nave de mare capacitate și specializate pe feluri de mărfuri. **În ultimii cinci ani, capacitatea flotei noastre maritime a crescut de aproape 4 ori, prin dotarea cu cargouri pentru mărfuri generale de 4500—14 500 tdw, tancuri petroliere de 19 000 și 36 000 tdw și nave mineraliere pînă la 25 000 tdw.** În prezent, flota maritimă a țării atinge peste 100 de porturi din toate mările și oceanele lumii.

Șantierele navale din țară au asimilat și construit nave maritime cu un tonaj pînă la 12 500 tdw. Paralel cu aceasta s-a mărit capacitatea de prelucrare a porturilor prin sistematizarea, dezvoltarea și înzestrarea lor cu utilaje moderne. La Constanța s-au executat lucrări de extindere a portului și au început amenajările cheiurilor, din care 1000 m au fost date în funcțiune, cu instalațiile necesare în principal pentru descărcările de minereuri, încă din anul 1969. **În prezent, în portul Constanța — poarta maritimă a țării — se poate derula un trafic de trei pînă la patru ori mai mare și se pot primi nave pînă la 80 000 tdw.**

Măsurile impuse de creșterea cerințelor interne și de export au făcut ca volumul prestațiilor efectuate pe linia transporturilor navale — exprimat în „parcursul mărfurilor" — să crească în perioada 1965—1969 de peste patru ori. S-a construit și dat în folosință portul Mahmudia destinat aprovizionării Combinatului Siderurgic de la Galați, care la sfîrșitul acestui an va avea o capacitate de 1700 mii tone trafic pe an. În vederea creșterii gradului de mecanizare a operațiunilor de încărcare-descărcare și reducerii staționării navelor sub operații, atît portul Constanța cît și porturile fluviale au fost dotate cu utilaje de ridicat și transportat; ele vor permite ca, în acest an, peste 73% din volumul mărfurilor derulate în porturi să se facă mecanizat.

O importantă dezvoltare a cunoscut flota aeriană prin **introducerea în exploatare curentă a avioanelor turbo-propulsoare și turboreactoare.** Rețeaua de linii aeriene regulate interne și externe, s-a dezvoltat continuu. **În prezent, orașul București este legat de 15 centre importante din țară, precum și de 18 țări din Europa și Orientul Apropiat și Mijlociu.** Volumul de transport la călători — km a atins în 1969 aproape 900 mil, marcînd astfel o creștere de aproape 2,5 ori.

O dată cu introducerea noilor tipuri de avioane s-au luat măsuri pentru construcția unor noi aeroporturi și modernizarea și dezvoltarea celorlalte. De curînd, a fost dat în exploatare aeroportul internațional București-Otopeni cu o capacitate de 1 100 000 pasageri pe an, înzestrat cu tehnica modernă pentru navigația aeriană și dirijarea zborurilor pe timp de zi și de noapte. În afară de construcția aeroporturilor București-Otopeni și Tg. Mureș au fost realizate piste betonate și instalații aferente pe aeroporturile Baia Mare, Iași, Oradea și Suceava și aerogările aeroporturilor Iași, Cluj, Mihail Kogălniceanu (Constanța). Se afirmă din ce în ce mai mult aviația utilitară, prin aportul pe care îl aduce în prestații centrelor economice și administrative și prin executarea unui important volum de lucrări pentru agricultură.

Creșterea traficului de mărfuri și călători, a tuturor prestațiilor în general, a determinat — încă în cursul acestui cincinal — efectuarea unor lucrări de investiții pentru construcții noi, extinderea și modernizarea aeroporturilor, porturilor, uzinelor de reparații și a stațiilor de întreținere auto.

În pas cu cerințele mereu crescînde

PÎNĂ în 1975 **volumul general al transporturilor de mărfuri va crește cu 30—42% față de anul 1970.** În acest scop se va crea sistemul național de transport de mărfuri în transconteinere, se vor lua măsuri pentru repartizarea judicioasă a sarcinilor între toate sectoarele de transport, pentru îmbunătățirea indicilor de folosire a parcului, înlăturarea transporturilor neraționale și încrucișate, mărirea vitezei comerciale. Vor fi extinse și me-

(Continuare în pag. 16)

TELEX

● **LA FĂCAI,** localitate situată în vecinătatea orașului Craiova, a fost amenajat un lac de agrement pe o suprafață de circa 50.000 mp și o mare perdea forestieră. În punctul turistic „Hanul doctorului" sînt pe terminate lucrările de construcție a unui nou ștrand, iar în lunca Jiului a fost extins complexul sportiv existent. Aceste obiective s-au executat în cea mai mare parte prin muncă patriotică. De altfel, de la începutul anului ,cetățenii au realizat, prin muncă voluntară, diferite lucrări, a căror valoare se ridică la 24.000.000 lei. S-au plantat peste 600.000 arbori și arbuști ornamentali, s-au realizat 15.000 mp de străzi și trotuare, precum și numeroase alte lucrări edilitar-gospodărești. Planurile prevăd ca pînă la sfîrșitul anului să fie executate diferite lucrări evaluate la circa 50 000 000 lei.

● **LUCRĂRILE DE ELECTRIFICARE** a căii ferate între Orșova și Caransebeș se desfășoară într-un ritm susținut. Colectivul grupului de șantiere-construcții căi ferate Tr. Severin a luat, la această lucrare, un avans de două luni față de prevederile peste plan. Recent, constructorii au finalizat cu 170 zile mai devreme unul dintre cele mai importante obiective de pe acest traseu: tunelul Iablanița, lung de 496 m. Au fost, de asemenea, încheiate în avans față de grafic, construcția substației electrice de tracțiune de la Poarta și cablurile pentru intervenții de la Iablanița, Mehadia și Tomajda. Lucrările la tunelul Poarta au intrat în etapa finală de execuție.

● **NUCUL, MAHONUL** sînt principalele materii prime din care colectivul Combinatului de exploatare și industrializare a lemnului din Iași realizează apreciate garnituri de mobilă care se exportă în 25 de țări din trei continente. Recent, au fost expediate spre expoziția de mobilă care va avea loc la Constanța circa 50 de piese de mobilă stil sau modernă. Pentru extinderea producției, colectivul de organizare științifică a muncii a elaborat un studiu care prevede, printre altele, reorganizarea unor linii tehnologice de fabricație, mecanizarea într-un grad mai înalt a transportului prin introducerea de benzi transportoare și alte lucrări care îmbunătățesc condițiile de muncă, și sporesc productivitatea muncii.

● Pentru a putea răspunde cu promptitudine cerințelor ridicate de producția modernă, Uzinele „Rulmentul" din Brașov au fost dotate cu o stație electronică de calcul și evidență care poate efectua 3 000 de operații pe secundă. Aceasta nu este însă singura uzină brașoveană care beneficiază de calculatoare electronice. La Uzina de tractoare există un puternic centru electronic de calcul, care efectuează 40 000 operații pe secundă, legate de culegerea, înregistrarea și prelucrarea informațiilor privind gestiunea materialelor și materiilor prime, pieselor de schimb și a consumului pe secții. Lărgindu-și sfera de activitate, centrul a preluat o serie de lucrări contabile pentru determinarea supranormativelor, conturilor de cheltuieli, întocmirea situațiilor zilnice ale producției în sectoarele calde și altele. În același timp, se efectuează diferite operații de calcul și evidență pentru institutele de cercetări și institutele politehnice din Brașov și București.

POLITICA P.C.R.

(Urmare din pag. 3)

pierdut aproape complet recolta, iar pe întreg teritoriul țării producția a fost extrem de mică. Astăzi, datorită mijloacellor tehnice de care dispune agricultura, seceta este învinsă an de an, obținîndu-se recolte tot mai mari și mai stabile. Producția de cereale, de pildă, a fost în anul 1969 de 12 820 000 tone, fiind mai mare cu peste 3 800 000 tone față de producția realizată în 1938, considerat an de vîrf a producției agricole antebelice. Rezultate asemănătoare s-au obținut și la celelalte culturi, precum și în sectorul creșterii animalelor. Succesele înregistrate în creșterea producției vegetale și animale au făcut ca agricultura să contribuie an de an la o mai bună aprovizionare a populației cu produse agroalimentare și a industriei cu materii prime și în același timp să sporească disponibilitățile pentru export. Cîteva date sînt semnificative în această direcție. Consumul de pîine, și în general de cereale a ajuns la limita superioară a alimentației cerută de o rație fiziologic normală. Cantitatea de zahăr consumat în medie de un locuitor s-a mărit de la 6,9 kg în 1950 la 17,8 kg în 1968. Datorită dezvoltării producției animale, cantitatea de carne consumată în medie de un locuitor a crescut de la 16,7 kg în 1950 la 31,5 în 1968, iar numărul de ouă s-a mărit mai mult de două ori ajungînd în 1968 la 130 de bucăți în medie la un locuitor față de 59 în 1950.

Creșterea continuă a producției vegetale și animale în afară de faptul că a contribuit la îmbunătățirea aprovizionării populației a asigurat și o ridicare continuă a nivelului de trai al țărănimii, prin sporirea veniturilor acestora. Astfel, în anul 1969 veniturile bănești ale țărănimii au fost cu 17,4% mai mari decît în anul 1962, anul încheierii cooperativizării.

La o analiză mai aprofundată, progresele evidente ale agriculturi noastre socialiste nu ne pot totuși satisface, deoarece ele nu sînt încă la nivelul așteptărilor, a condițiilor create și a posibilităților reale mari de care dispun unitățile agricole. Aceasta face ca, în comparație cu industria, agricultura să prezinte o serioasă rămînere în urmă. Cauzele unei asemenea stări de lucruri au fost arătate cu claritate și analizate temeinic de către tov. Nicolae Ceaușescu, la Plenara C.C. al P.C.R. din martie a.c. S-a subliniat cu acest prilej că într-o anumită perioadă, **„punîndu-se în mod justificat accentul pe industrializarea socialistă a țării, nu s-a înțeles suficient necesitatea de a se asigura, concomitent, progresul rapid și multilateral al agriculturii. Ca urmare a acestor subaprecieri, agriculturii nu i-au fost acordate suficiente mijloace pentru modernizarea proceselor de producție"**. A existat într-o anumită perioadă și o mentalitate înapoiată antiștiințifică de reducere a cheltuielilor pentru irigații, îngrășăminte și alte mijloace moderne, pe motiv că nu știm, chipurile să le folosim, ceea ce, de asemenea, a dus la restrîngerea mijloacelor de producție în agricultură. La aceasta mai trebuie adăugat și faptul că baza tehnico-materială cu care au fost dotate unitățile de producție nu s-a folosit în toate cazurile în mod rațional; nu s-au corelat armonios între ei factorii de producție.

Subliniind că neglijarea înzestrării tehnice-materiale a agriculturii poate avea repercusiuni grave asupra întregii economii, asupra modului de satisfacere a cerințelor materiale a societății, secretarul general al partidului a arătat că este imperios necesar să fie luate cele mai energice măsuri pentru dezvoltarea puternică și modernizarea bazei tehnico-materiale a producției agricole. Numai creînd o puternică bază tehnico-materială a agriculturii, asigurînd mecanizarea și chimizarea lucrărilor, aprovizionarea cu apă a solului, recuperarea terenurilor degradate, conservarea în bune condițiuni a fondului funciar — se poate făuri o agricultură cu adevărat modernă, în stare să furnizeze produse agroalimentare în cantități tot mai mari pentru buna aprovizionare a populației, să asigure materiile prime agricole necesare industriei, și să creeze disponibilități tot mai mari pentru export.

Pornind de la această premisă esențială a progresului, conducerea partidului nostru a elaborat, dezbătut și aprobat la plenara C.C. din martie a.c. cele două programe naționale de dezvoltare și modernizare a agriculturii, cu privire la folosirea rațională a apelor, îmbunătățirile funciare și dezvoltarea zootehniei, pentru a căror realizare s-a prevăzut să se investească numai din fondurile statului peste 80 miliarde lei.

Eforturile materiale sporite pentru dezvoltarea bazei tehnice-materiale, conjugate cu celelalte măsuri tehnice, organizatorice și economice vor asigura, fără îndoială, ca resursele materiale și umane de care dispune agricultura țării noastre să fie folosite mai deplin, mai rațional, în interesul ridicării nivelului de trai al țărănimii, satisfaceri cerințelor de consum a populației, al progresului întregii noastre societăți.

Coordonate fundamentale ale dezvoltării viitoare

CREȘTEREA și modernizarea bazei tehnico-materiale a agriculturii în următorii ani, se întemeiază pe dezvoltarea ascendentă a economiei naționale care dă posibilitatea sporirii resurselor de acumulare socialistă a statului și a cooperativelor agricole de producție, ceea ce, firește, permite efectuarea de investiții mai mari față de perioada precedentă.

Investițiile pentru etapa următoare se caracterizează prin dezvoltarea armonioasă și complexă a componentelor principale ale bazei tehnico-materiale a agriculturii (mecanizare, irigații, îngrășăminte, sortiment mai larg de insecto-fungicide și ierbicide, baza tehnică pentru obținerea de semințe calitativ superioare, construcții pentru dezvoltarea producției animale etc.) ceea ce are o importanță deosebită pentru asigurarea unei eficiențe ridicate a fondurilor investite.

Caracteristic pentru etapa actuală și de perspectivă **în domeniul mecanizării** este extinderea și diversificarea lucrărilor agricole, executate cu mijloace mecanice. Pentru realizarea planului de mecanizare complexă a tuturor ramurilor agricole urmează să se stabilească în cel mai scurt timp sisteme de mașini atît pentru fiecare cultură, cît și pentru creșterea animalelor. În acest cadru se vor asigura cu prioritate mașinile necesare mecanizării culturii sfeclei de zahăr, cartofilor, efectuării lucrărilor pe terenuri în pantă, producerii și preparării furajelor, sectoare cu un consum ridicat de forță de muncă și un nivel scăzut al productivității muncii.

Diversificarea tipurilor de tractoare va prezenta în viitorii ani un adevărat salt calitativ al mecanizării. Viața a demonstrat că un număr redus de tipuri de tractoare nu poate asigura mecanizarea eficientă a lucrărilor, care îmbracă forme atît de variate, în funcție de sol, relief, climă, plante, metode agrotehnice etc. Prin diversificarea tipurilor de tractoare se creează condiții de a se trece la o treaptă nouă, superioară în mecanizarea lucrărilor agricole și anume, de la mecanizarea culturilor cerealiere, la mecanizarea complexă a principalelor lucrări la toate culturile, atît în zonele de șes, cît și în cele de deal. Pentru realizarea acestor obiective se vor asimila și produce în serie de către industria constructoare de mașini noi tipuri de tractoare, mașini și utilaje agricole pentru cele mai diverse ramuri ale agriculturii. Potrivit directivelor Congresului al X-lea al P.C.R. în 1975 vor lucra în agricultură peste 120 mii tractoare și un număr însemnat de alte mașini agricole cu caracteristici și performanțe ridicate.

În procesul de mecanizare a agriculturii o importanță mare o are modernizarea nu numai a lucrărilor agricole mobile, executate în cîmp, dar și a lucrărilor staționare, pregătitoare sau de prelucrare-sortare a producției. În acest domeniu folosirea într-o proporție mai mare a energiei electrice va permite mecanizarea întregului ciclu de producție, ridicînd productivitatea muncii. Tot în cadrul procesului prospectiv de mecanizare a producției agricole trebuie vorbit și despre dezvoltarea mijloacelor de transport. În agricultură datorită volumului mare de transport a producției și caracterului perisabil a multor produse, neglijarea acestui factor și neasigurarea mijloacelor necesare realizării transporturilor la timp și în bune condiții, cu mijloace adecvate fiecărui produs, poate să ducă la reducerea producției deja realizate, sau la deprecierea calitativă, a ei, ceea ce desigur constituie o pierdere și reduce din eficiența economică a eforturilor materiale depuse pentru realizarea însăși a producției.

Alături de mecanizare, partidul nostru va acorda în continuare o deosebită atenție **chimizării producției,** deoarece știința agricolă a arătat că o agricultură intensivă, multilateral dezvoltată este indisolubil legată de folosirea pe scară largă a unui bogat sortiment de îngrășăminte, insecto-fungicide și alte substanțe chimice. Ca urmare a dezvoltării industriei chimice producția de îngrășăminte chimice va spori în viitorii 5 ani într-un ritm deosebit de rapid. Aceasta va face ca în 1975 agricultura să primească aproape două milioane tone de îngrășăminte substanță activă, revenind cca 200 kg îngrășăminte chimice substanță activă în medie la hectarul de teren arabil.

Pentru folosirea rațională a cantităților mari de îngrășăminte ce vor fi livrate agriculturii în următorii ani se vor intensifica studiile și cercetările de pedologie și agrochimie menite să stabilească modul cel mai eficient de administrare a diferitelor tipuri și sortimente de îngrășăminte.

Se are în vedere ca la stabilirea sortimentelor de substanțe chimice pentru viitor să se țină seama de rezultatele experimentărilor efectuate în țara noastră și în alte țări cu diferite tipuri de astfel de substanțe precum și de tendințele existente în dezvoltarea industriei chimice pe plan mondial. Astfel, s-a ajuns la concluzia că în viitor va trebui să se pună un mai mare accent pe dezvoltarea îngrășămintelor complexe și a îngrășămintelor concentrate. Prin folosirea îngrășămintelor complexe se creează posibilitatea de satisfacere simultană cu mai multe elemente nutritive a cerințelor plantelor cultivate și totodată se realizează însemnate economii, legate de ambalarea, transportul, păstrarea și încorporarea acestora. Îngrășămintele complexe în comparație cu cele simple, obișnuite, se prezintă într-o stare fizico-chimică mult mai bună, au o stabilitate chimică mult mai ridicată, nu se aglomerează, se pretează mult mai ușor și mai bine la încorporarea mecanizată. În același context se prevede ca în viitor agricultura să primească cantități tot mai mari de îngrășăminte granulate, deoarece în această stare mecanizarea administrării lor se poate face în condiții bune, se poate aplica localizat în cuiburi, de-a lungul rîndurilor, la îngrășarea de bază, și în timpul vegetației, ridicîndu-se astfel eficiența folosirii lor.

Paralel cu dezvoltarea mecanizării și chimizării partidul prevede o creștere substanțială și a celorlalte componente ale bazei tehnico-materiale. În această direcție o deosebită importanță pentru ridicarea fertilității economice a solului, pentru realizarea unor sporuri importante de producție, precum și a unei stabilități mai mari a recoltelor, o au **lucrările de îmbunătățiri funciare.** Programul național elaborat în acest domeniu prevede ca în următorii 15—20 ani să se irige practic întreaga suprafață apreciată ca posibilă de irigat la nivelul cunoștințelor de azi, adică cca 5—5,5 milioane ha. Ca o primă etapă în 1971—1975 urmează să se amenajeze pentru irigații o suprafață de peste un milion ha, ceea ce va face ca agricultura țării noastre să dispună în 1975 de o suprafață irigată de peste 2 milioane ha.

Luînd toate măsurile pentru realizarea integrală a planului de irigații, se va acorda o atenție sporită și celorlalte lucrări de îmbunătățiri funciare. Se are aici în vedere regularizarea cursurilor rîurilor pentru a preveni inundațiile, ameliorarea solurilor cu exces de umiditate din vestul țării, Lunca Dunării și luncile rîurilor interioare, prin îndiguiri și desecări.

Pentru prima dată se prevăd importante investiții în vederea combaterii eroziunii solului pe suprafețe de sute de mii de hectare în bazinele hidrografice din Podișul Moldovei, centrul Transilvaniei și din alte zone ale țării. Valorificarea eforturilor financiare și materiale ale statului necesită însă din partea unităților agricole, cuprinse în aceste perimetre, eforturi sporite pentru executarea în bune condiții a lucrărilor antierozionale și întreținerea lucrărilor de amenajare. Creșterea numărului de tractoare și mașini agricole specifice lucrărilor în pantă și sporirea substanțială a cantităților de îngrășăminte chimice, crează condiții materiale deosebit de favorabile aplicării unei agrotehnici adecvate stăvilirii eroziunii, refacerii și sporirii potențialului de producție a solurilor erodate. Va trebui ca aceste condiții create de stat să fie utilizate cît mai rațional de către unitățile de producție.

Unul din elementele principale ale agrotehnicii avansate îl constituie **folosirea soiurilor cu potențial genetic ridicat.** Volumul sporit și variat de mijloace tot mai perfecționate ce se folosesc și se vor folosi într-o proporție din ce în ce mai mare în agricultura noastră trebuie să găsească și elementul biologic capabil să le asimileze și să asigure o folosire eficientă, maximă a acestora. Sub acest aspect, în țara noastră s-au făcut eforturi deosebite pentru introducerea în cultură a materialului biologic adecvat. Au fost introduse soiuri noi de grîu, floarea-soarelui etc., dar în special hibrizi de porumb care au contribuit substanțial la sporirea producției agricole. În viitor, continuîndu-se această acțiune, se pune problema ca paralel cu sarcina institutelor de cercetări și stațiunilor experimentale de a crea noi soiuri și hibrizi adecvați într-o măsură și mai mare noilor mijloace ce se vor dezvolta, să se ducă o activitate și mai susținută de înmulțirea semințelor de soi, amplasarea lor teritorială mai rațională și combaterea impurificării lor.

Un element important al dezvoltării bazei tehnico-materiale al agriculturii, care va da acestei ramuri un caracter complex, intensiv, modern, îl constituie **dezvoltarea creșterii animalelor.**

Generalizarea tehnologiilor moderne în unitățile agricole de stat și extinderea lor pe scară din ce în ce mai largă și în cooperativele agricole constituie caracteristica esențială a dezvoltării în perspectivă a zootehniei și, totodată, calea principală pentru sporirea producției și a productivități muncii în această importantă ramură a agriculturii. Promovarea și extinderea progresului tehnic, a tehnologiilor moderne, intensive și organizarea riguros științifică a producției, ca principale căi de intensificare și modernizare a zootehniei, vor fi concepute în mod coordonat. În acest scop se va stabili o ierarhizare a urgenței și priorității investițiilor, urmărindu-se o corelare mai strînsă între efective, baza furajeră, dezvoltarea industriei de nutrețuri, organizarea rețelei de ameliorare și reproducția animalelor, dezvoltarea capacităților de cazare. De asemenea, se are în vedere să se elaboreze și să se aplice un program concret, pe plan național pentru prevenirea și combaterea principalelor boli, pe specii și direcții de creștere și exploatare a animalelor.

În contextul general al dezvoltării bazei tehnico-materiale a agriculturii, **știința ca forță de producție** este chemată să contribuie într-o măsură mai substanțială decît pînă acum la dezvoltarea continuă a producției agricole. În această direcție cercetările științifice din agricultură vor fi orientate prioritar către soluționarea problemelor majore ale practicii agricole care să asigure, pe de o parte, premisele necesare dezvoltării și perfecționării continue a bazei tehnice-materiale, iar pe de altă parte, să permită valorificarea cu maximum de eficiență economică a importantelor resurse materiale și umane existente în agricultura țării. Academia de Științe Agricole și Silvice dispune de toate condițiile materiale și de forțele științifice necesare realizării cu succes a acestor importante obiective.

ȘTIINȚĂ, TEHNICĂ TEHNOLOGIE, INOVAȚII

● **Specialiștii de la Uzina chimică,** din cadrul Grupului industrial petrochimic-București, au perfecționat tehnologia de producere a unor tipuri speciale de catalizatori de sinteză, utilizați în procesul de fabricație a policlorurii de vinil. Ca urmare, randamentul instalației de P.V.C. s-a ridicat la 99%, față de 96% cît prevăd proiectele, ceea ce asigură un spor de producție anual de peste 5 000 tone. În plus, calitatea policlorurii de vinil a crescut simțitor în condițiile unui consum mai mic de materii prime.

● **Uzina „Victoria" din Călan** utilizează un nou procedeu tehnologic pentru obținerea fontelor perlitice, destinate turnării pieselor pentru mașini unelte. Noua tehnologie, care constituie o invenție a inginerilor **Aurel Mitrofan** și **Mihai Marghescu,** dă posibilitatea obținerii unor metale cu caracteristici fizico-mecanice îmbunătățite, structură omogenă, constantă și cu indici calitativi superiori. Spre deosebire de vechile metode cunoscute, procedeul Uzinei din Călan este mai simplu și nu face necesară utilizarea așa-ziselor inhibatori sau modificatori, care se introduc în mod obișnuit în fonta lichidă, spre a-i conferi rezistență ridicată. Eliminarea inoculării acestor elemente ieftinește procesul de producție și are numeroase avantaje tehnice. Cel mai important este acela că fontele de înaltă rezistență, care pînă acum se puteau produce numai cu agregate speciale și în condiții deosebite, se pot realiza în orice turnătorie cu instalații curente. În plus, fonta lichidă poate fi supraîncălzită și menținută la temperaturi ridicate, de minimum 1 375 grade Celsius, dîndu-se astfel posibilitatea turnării unor piese cu greutate mare, fără pericolul modificării structurii metalului în timpul acestei operații.

● **Un colectiv de specialiști de la Institutul de cercetări metalurgice din București** a creat un procedeu pentru fabricarea unei noi mărci de oțel. Tehnologia, socotită invenție, permite obținerea unui oțel cu calități deosebite, destinat fabricării pieselor necesare instalațiilor de brichetat cărbuni. În compoziția acestuia intră carbon, crom și vanadiu. Oțelul poate fi ușor prelucrat prin așchiere și are o rezistență optimă la uzura prin frecare. Noua marcă de metal este superioară tuturor celor utilizate atît în țară, cît și peste hotare, la instalațiile pentru brichetarea cărbunilor.

● **Specialiștii grupului industrial de foraj și extracție a țițeiului din Moinești** au realizat, după o concepție proprie, un nou tip de pompă de extracție. Utilajul se caracterizează prin aceea că nu permite scurgerea țițeiului în timpul extracției, evitînd, totodată, uzura rapidă a angrenajelor folosite în asemenea operații. Prin introducerea noului tip de pompă în exploatările petrolifere, Grupul de foraj și extracție economisește anual circa 200.000 lei.

DEZBATERI PE TEMA INDICATORULUI „PRODUCTIVITATEA MUNCII“

În industria textilă

INDICI MAI ÎNALȚI DE FOLOSIRE A MAȘINILOR

ÎN PLANUL de stat pe 1970, s-a prevăzut pentru întreprinderile industriei textile **indicatori de productivitate a muncii exprimată în unități fizice care trebuie să fie realizați în timp de un an de fiecare muncitor.** Acești indicatori au fost transmiși combinatelor și întreprinderilor numai ca sarcină anuală, urmînd ca ele să facă defalcarea pe trimestre. La stabilirea nivelului de creștere a productivității fizice s-au avut în vedere nu toți salariații din unitățile respective, ci numai muncitorii din secțiile de producție — din filaturi și țesătorii.

Introducerea indicatorului de productivitate a muncii în unități fizice, are o deosebită însemnătate economică. Ea va înlătura situațiile eronate din trecut cînd, datorită realizării productivității valorice planificate, unele întreprinderi erau tentate să realizeze, cu prioritate, produsele în a căror pondere intra materia primă mai scumpă. În acest fel, se putea cu greu analiza felul în care sînt utilizate tehnica și forța de muncă, rezervele interne existente în domeniul creșterii productivității muncii. Dar nu numai atît. Productivitatea muncii valorice, împiedica cunoașterea eforturilor reale depuse de unii muncitori în producție și, deci, nici la stimularea lor materială nu se ținea întotdeauna seama de principiul socialist al remunerației după cantitatea și calitatea muncii.

Chiar în condițiile metodologiei vechi de planificare a productivității muncii valorice, s-a obținut în decursul ultimilor ani în întreprinderile aparținînd acestei subramuri, o sporire substanțială a productivității muncii fizice.

Cele mai mari creșteri de productivitate a muncii fizice s-au obținut, în 1965 față de 1955, la țesăturile subțiri de in și cînepă (53%), urmate în ordine de firele de lînă pieptănată, țesăturile de lînă și tip lînă și țesăturile de mătase (22%). Sporirea productivității muncii fizice la aceste produse cît și la altele, este nu numai rezultatul dobîndirii unei experiențe mai largi a cadrelor de muncitori, a îmbogățirii cunoștințelor lor profesionale, ci și a unor măsuri eficiente aplicate în toate întreprinderile, din care evidențiem doar cîteva:

• **montarea de utilaje noi de mare productivitate** (războaie de țesut automate, mașini de bobinat și de canetat, mașini de tricotat etc.). La un război de țesut automat în țesătoriile de bumbac se obține un nivel al productivității muncii fizice de 3 pînă la 4 ori mai mare. **An de an a crescut ponderea războaielor de țesut automate pentru bumbac din totalul de războaie — de la 44,3% în 1965 la 60% în 1969.** Același lucru este valabil și pentru celelalte tipuri de războaie de țesut;

• **modernizarea unor utilaje vechi** ca, de exemplu, flaiere, ringuri, carde etc. **Prin modernizarea cardelor din filaturile de bumbac s-a ajuns ca acestea să aibă un randament de 15—20 kg/oră față de 8,5—10 kg/oră.** Cu alte cuvinte, numai prin modernizarea cardelor s-a obținut o dublare a productivității muncii.

• **mărirea indicatorilor de folosire al utilajelor și mașinilor de bază, ca urmare a creșterii vitezei de lucru a acestora și a coeficientului timpului util.** Semnificația economică a creșterii indicatorilor de utilizare asupra productivității muncii fizice, constă în faptul că, **pe această cale, s-a obținut în 1969 o producție suplimentară, față de anul 1955, de circa 3000 tone fire subțiri de in și cînepă, de circa 1200 tone fire tip lînă pieptănată și de circa 10 mil mp țesături de lînă, și tip lînă, fără nici o cheltuială de forță de muncă în plus;**

• **mecanizarea unor operații cu volum mare de muncă.** Numai prin mecanizarea încărcării și descărcării bazinelor de topire a tulpinelor de in și cînepă, s-a obținut la această operație o creștere a productivității muncii de 70%.

Așadar, au fost create condiții tehnice și organizatorice, care permit ca rezultatele dobîndite pînă acum să fie serios amplificate. Sînt însă valorificate pretutindeni aceste posibilități? Faptele arată că nu, mai ales dacă ne referim la modul în care este utilizată în unele combinate zestrea tehnică. Iată unele exemple:

În 1969, filaturile de bumbac din cadrul Combinatului nr. 2 București, au obținut un indice de utilizare extensiv a mașinilor și utilajelor de bază de 98,9%, de altfel cel mai ridicat pe sector; în schimb, filaturile din cadrul Combinatului nr. 3 tot din București, au obținut un indice de utilizare extensiv de numai 94,4%. Aceasta s-a datorat numărului mare de opriri care s-a înregistrat la filaturile acestui combinat și anume 5,4% din fondul disponibil de timp, față de 1,1% cit s-a consemnat la combinatul nr. 2. Aceste opriri s-au datorat unor deficiențe în organizarea producției și a muncii.

Același lucru este valabil de altfel și pentru alte unități. La Combinatul textil de la Sibiu, s-a obținut în 1969 la războaiele automate de țesut lînă, un indice de utilizare extensiv de 90%, în timp ce la Combinatul textil-Constanța, la același tip de războaie, de numai 78%. Și aici, numărul de opriri a reprezentat 3,8% din fondul de timp disponibil. **Dacă Combinatul textil-Constanța ar fi realizat același indice extensiv ca și Combinatul din Sibiu, ar fi putut obține o producție suplimentară de 15 mii mp țesături lînă, ceea ce ar fi permis o creștere a productivității fizice cu 3%.**

Sînt semnificative și unele situații referitoare la indicatorii de utilizare intensivă, în timp ce la Combinatul textil-Sighișoara, de exemplu, s-a realizat în 1969, la produsul „Drapel“ de 80 cm lățime un indice de utilizare intensiv de 6108 bătăi război/oră, la Combinatul textil-Pitești, la același produs și pe aceleași utilaje, s-a obținut un indice de numai 5802 bătăi război/oră, adică mai scăzut cu 5%. **Dacă la Pitești s-ar fi obținut un indice intensiv asemănător cu cel de la Combinatul textil-Sighișoara, s-ar fi realizat în 1969, la acest produs, o cantitate suplimentară de circa 30 mii mp, care ar fi influențat pozitiv productivitatea muncii fizice cu 2%.**

Înlăturarea unor asemenea deficiențe, cît și altele, precum și luarea unor măsuri optime, ținîndu-se seama de situația concretă din fiecare unitate în parte, constituie o condiție de bază pentru realizarea nivelelor de productivitate fizică stabilite prin planul de stat pe anul 1970.

DIN STUDIILE întocmite de unele colective de specialiști din minister, a reieșit că la războaiele de țesut automate tip „Unirea“ din Cluj, de pildă, prin îmbunătățirea dispozitivului automat de schimbare a canetei, de efectuare la un înalt nivel calitativ a operațiilor de încleiat, bobinat și urzit, **există posibilitatea măririi zonei de deservire de la 12 la 15 războaie pe țesător.** Aceasta înseamnă, în final, creșterea productivității muncii exprimată în mp țesături de bumbac și tip bumbac crude/muncitor/an, cu circa 25%.

Același lucru este valabil și pentru industria lînei. Tot dintr-un studiu întocmit de specialiștii ministerului, a reieșit că la războaiele de țesut automate produse în țară, există posibilitatea ca prin reducerea timpului de schimbare, umplere a suveicii în totalitate, reducerea timpului de legări de fire, urzeală și bătătură (ca urmare a îmbunătățirii substanțiale a calității firelor), să se **realizeze o mărire a zonei de deservire de la 4 la 6 războaie pe un țesător.** Aceasta s-ar concretiza în sporirea productivității muncii exprimată în mp țesături lînă și tip lînă/muncitor/an cu 50%. Cu cît rezultatele acestor studii vor fi generalizate mai repede în toate țesătoriile de bumbac și de lînă, cu atîta rezultatele obținute pe linia creșterii productivității muncii fizice, vor fi mai mari. Exemplele arătate sînt valabile și pentru creșterea zonelor de deservire din filaturile de bumbac și din cele de lînă.

Cît de important este din punct de vedere economic obținerea unui indicator mai înalt de utilizare, ne arată următorul fapt. **Numai prin creșterea cu 1% în anul 1970 față de 1969 a indicatorilor de utilizare intensivă a utilajelor de bază din industria textilă s-ar putea realiza, cu același consum de forță de muncă, o producție suplimentară de 1 087 tone fire de bumbac, 181 tone fire de lînă pieptănată, 4,4 mil mp țesături de bumbac și tip bumbac și 0,6 mil mp țesături de lînă și tip lînă.**

Obținerea unor indici mai înalți, de utilizare a mașinilor și utilajelor, în scopul sporirii accentuate a productivității muncii fizice, **este nemijlocit legată și de întărirea disciplinei în producție, de utilizarea din plin și productivă a timpului de lucru — domenii în care, în 1969, s-au înregistrat neajunsuri serioase.** Și aici situațiile comparative sînt ilustrative. În timp ce la Combinatul textil din Lugoj s-a înregistrat în trim. IV al anului trecut un indice de utilizare a timpului de lucru al muncitorilor de 92,7%, la Combinatul de bumbac din București, acesta a fost de numai 88,7% Aici numai numărul de absențe nemotivate și concedii fără plată s-a ridicat la 1425 mii ore-om, care a reprezentat 8% din timpul neutilizat. **Dacă timpul utilizat s-ar fi ridicat la nivelul celui din Lugoj, s-ar fi putut obține, în aceeași perioadă, o producție suplimentară de circa 300 mii mp țesături, care ar fi influențat productivitatea muncii fizice cu 1,5%.**

NEÎNDOIELNIC, introducerea indicatorului de productivitate fizică, care va crea condiții pentru o apreciere mai reală a eforturilor depuse de unități și de fiecare muncitor în producție și, deci, de cointeresare materială corespunzătoare a acestor eforturi, **implică necesitatea acordării unei atenții deosebite calității produselor.** Numai astfel, întreprinderile vor putea respecta contractele de livrare către beneficiari, obține o înaltă eficiență economică.

dr. Ștefan ȘTEFĂNESCU
director adjunct —
Ministerul Industriei Ușoare

DIN NOU DESPRE MODUL DE EXPRIMARE A CHELTUIELILOR DE MUNCĂ

NUMĂRUL mediu scriptic al salariaților, indicator cu ajutorul căruia se exprimă cheltuielile de muncă utilizate în calculul productivității muncii a fost supus, în repetate rînduri, analizei critice, fără ca pînă în prezent să se fi ajuns la o soluție unanim acceptată. Au fost subliniate consecințele negative generate de posibilitățile reduse ale acestuia de a exprima fidel, de a permite aprecierea realistă a nivelului productivității muncii la un moment dat, cît și dinamica ei.

În principal, observațiile de natură critică se referă la faptul că indicatorul „numărul mediu scriptic al salariaților“ nu măsoară corect munca efectiv consumată în procesul de producție, ci reprezintă disponibilul de salariați pe care îl are o unitate economică la un moment dat; incluzînd absențele de la lucru, indiferent de cauzele care le provoacă, în aparență rezultă că acestea sînt cheltuieli de muncă necesare obținerii unui volum oarecare de produse, iar îmbunătățirea utilizării timpului de lucru este considerată drept factor de creștere a productivității muncii, etc. **Pentru caracterizarea mai reală a eficienței muncii s-au propus o serie de indicatori, ca om-ora efectiv lucrată, om-zi efectiv lucrată, numărul mediu al salariaților efectiv prezenți la lucru și alții.**

Atît **numărul mediu scriptic al salariaților, cît și numărul mediu al persoanelor prezente efectiv la lucru** (propus de unii autori) **nu iau în considerare zilele lucrate într-un interval de timp dat, cînd se calculează, de exemplu, productivitatea lunară, anuală etc., cît și numărul de ore lucrate în cadrul unei zile de muncă.** Respectiv, la un număr de salariați constant, productivitatea muncii variază nejustificat, în funcție de numărul de zile lucrate într-o lună sau de durata, în ore a zilei de muncă. Aceasta poate fi sub sau peste cea stabilită pentru întreprinderea respectivă. Aparent, nivelul productivității muncii poate să scadă sau să crească, deși, de fapt, pe salariat este neschimbat.

Analiza rezultatelor obținute de Combinatul textil-Arad în ansamblu, cît și de unitățile componente, în 1969, comparativ cu 1968 (vezi tabelul nr. 1) sînt concludente în această privință.

Pornind de la relațiile:

1) $Iw_a = Iw_z \times Iz_a$, iar

2) $Iw_z = Iw_h \times Io_z$, respectiv

3) $Iw_a = Iw_h \times Io_z \times Iz_a$

reiese că:

1) productivitatea muncii anuală se modifică în măsura în care variază nivelul productivității muncii orare, durata medie a zilei de lucru și numărul mediu de zile lucrate de către un muncitor într-un an;

2) productivitatea muncii zilnice se mo-

Gheorghe TODUȚA
economist-Arad

⟶

Tabel nr. 1

Dinamica indicatorilor productivitate anuală, zilnică, orară și de timp de lucru — în % —

INDICATORI	Combinatul textil	pe unități: U.T.A.	Teba	Tricoul roșu	F-ca de confecții
1. Productivitatea muncii:					
a) pe an și muncitor mediu scriptic Iw_a	108,71	99,73	105,10	106,34	130,07
b) pe o zi efectiv lucrată Iw_z	109,32	100,81	106,18	106,66	129,47
c) om-oră efectiv lucrată Iw_h	109,90	101,65	105,80	107,64	129,61
2. Nr. mediu de zile lucrate de un muncitor Iz_a	99,47	99,15	99,46	99,51	100,48
3. Nr. mediu de ore lucrate de un muncitor în medie pe zi Io_z	99,50	99,25	100,12	99,49	99,87

difică în măsura în care variază productivitatea muncii orară și durata medie a zilei de lucru.

În cazul nostru, atît la nivelul Combinatului, cît și pentru Uzinele textile și „Tricoul roșu" productivitatea muncii se reduce succesiv, față de nivelul orar, ca urmare a scăderii, în 1969 față de 1968, atît a duratei zilei de lucru, cît și a numărului mediu de zile lucrate într-un an. La Fabrica „Teba", creșterea duratei zilei de lucru cu 0,12% a determinat devansarea indicelui productivității muncii orare, de către indicele productivității muncii zilnice. În schimb, reducerea numărului mediu de zile lucrate într-un an a determinat diminuarea indicelui productivității muncii anuale. La Fabrica de confecții, indicele productivității muncii zilnice este mai scăzut decît cel al productivității muncii orare, datorită scăderii duratei zilei de muncă, în schimb creșterea numărului de zile lucrate într-un an a determinat sporirea indicelui productivității muncii anuale.

Considerăm că exemplul dat este suficient de elocvent pentru a demonstra erorile ce pot apărea în aprecierea eficienței activității unei întreprinderi — prin prisma productivității muncii — ca urmare a faptului că indicatorul timpului de lucru nu exprimă real cheltuielile efective de muncă. Analizînd dinamica productivității muncii anuale la Uzinele textile, de exemplu, se poate trage concluzia că nivelul acesteia a scăzut în 1969, față de 1968, cînd, de fapt, productivitatea orară a sporit cu 1,65%. Actuala metodologie stimulează conducerile întreprinderilor la folosirea pe scară largă a orelor suplimentare, deoarece cu cît numărul acestora este mai mare, cu atît sporește productivitatea zilnică, lunară și respectiv cea anuală (vezi tabelul).

Raportul dintre productivitatea muncii zilnice cu și fără ore suplimentare

%

Unitatea	Anii 1968	Anii 1969
Combinatul textil Arad	101,36	101,07
din care:		
— Uzinele textile	101,66	101,07
— Fabrica Teba	101,38	101,74
— Tricoul roșu	101,83	101,16
— Fabrica de confecții	100,17	100,31

Ținînd seama de faptul că indicatorul productivității muncii vizează caracterizarea eficienței activității desfășurate prin corelațiile care se stabilesc cu alți indicatori tehnico-economici (creșterea producției pe seama productivității muncii, stabilirea necesarului de forță de muncă, corelația cu salariul nominal mediu etc.) **consider necesară introducerea obligatorie, mai ales în ramurile cheie ale economiei naționale, pentru exprimarea cheltuielilor de muncă a indicatorului om-oră, care elimină aproape în totalitate influența pierderilor de timp din cadrul zilei de muncă. În acest caz, nivelul productivității muncii poate fi exprimat fie prin producția medie ce revine la o oră efectiv lucrată, fie prin timpul necesar exprimat în ore, pentru realizarea unei unități de producție — valorice și fizice** (determinarea necesarului de ore pe unitatea de producție nu trebuie confundată cu norma de timp, deoarece aceasta se referă numai la timpul normat pentru lucrările salarizate în acord). **Ambii indicatori sînt în strînsă legătură, evidențiind în același timp influența nemijlocită a gradului de înzestrare tehnică a muncii, nivelului de organizare, de tehnicitate și calificare a forței de muncă** etc. În acest mod se **reflectă direct și exact eforturile colectivelor de întreprinderi pentru sporirea productivității muncii.** De asemenea, **permit comparații mai concludente, între întreprinderi cu profil de fabricație similar, din țară sau străinătate, ca și valorificarea mai eficientă a rezervelor existente.**

Consider că, în actualul stadiu de dezvoltare economică înfăptuirea sarcinilor mari și complexe puse în fața noastră de partid, trecerea de la dezvoltarea extensivă a economiei la o dezvoltare intensivă impun preocupări sporite în direcția găsirii soluțiilor metodologice care să asigure valorificarea superioară, cu eficiență maximă, a întregului potențial tehnic și uman de care dispunem. Cu atît mai mult este necesar să se aibă în vedere determinarea cît mai exactă a nivelului productivității muncii — factorul determinant al progresului economic și social.

Noul sistem de salarizare în industria minieră

STIMULAREA STABILITĂȚII CADRELOR ȘI SPORIREA RANDAMENTULUI MUNCII

ÎN UNITĂȚILE miniere experimentarea noului sistem de salarizare și majorarea salariilor s-a generalizat cu începere de la 1 ianuariei 1970 creîndu-se prin aceasta condiții mai favorabile pentru realizarea obiectivelor anului în curs și a cincinalului următor. **În primele 6 luni de la generalizare, planul producției-marfă pe total minister a fost depășit cu 3,6%, iar această depășire s-a obținut în întregime pe seama creșterii productivității muncii, planul la acest indicator fiind depășit cu 4,5%, la o îndeplinire medie a normelor de 100,7%.**

Aplicarea noilor norme de muncă fundamentate tehnic, care reflectă într-o măsură mult mai mare decît cele anterioare timpul real necesar executării lucrărilor, în condițiile unei mai bune organizări a procesului de producție și legarea mai strictă a salariului tuturor salariaților de rezultatele obținute, au constituit un stimulent puternic pentru folosirea rezervelor de îmbunătățirea activității la fiecare loc de muncă atît din partea executanților, care realizează direct producția, cît și din partea celor care îl deservesc, precum și a personalului care organizează și conduce procesul de producție. Astfel, noile norme de producție care, în general, sînt mai mari decît productivitatea realizată anterior, au impus o preocupare mai susținută a conducătorilor procesului de producție pentru asigurarea condițiilor necesare realizării lor, precum și folosirii mai raționale a timpului de lucru de către executanți. **Așa se explică faptul că la o realizare medie a normelor de muncă de 100,8% pe minister, cca 84% din totalul muncitorilor au îndeplinit normele între 90—100%, iar 16% s-au situat sub 90%.**

Nivelul salariilor tarifare stabilite pentru muncitorii din subteran a permis o diferențiere mai judicioasă a unor exploatări miniere față de unitățile din alte ramuri, **ceea ce va contribui la diminuarea dificultăților ce se întîmpină în asigurarea necesarului de forțe de muncă în industria minieră.** Pe trimestrul I a.c., de exemplu, pe totalul industriei miniere numărul de muncitori a fost completat la nivelul planificat. La aceasta a contribuit și diferențierea mai corespunzătoare a salariilor în raport cu condițiile de muncă din unități.

Fiecare din elementele noului sistem de salarizare și a reglementărilor pe care le cuprinde, reflectă o judicioasă îmbinare a interesului fiecărui salariat cu acela al întregii societăți, constituie tot atîtea pîrghii de cointeresare în îmbunătățirea activității, asigură o deplină echitate în retribuire. Analizînd elementele noului sistem de salarizare și a reglementărilor stabilite, cu completările ce s-au făcut pe parcursul experimentării parțiale, **se poate aprecia că generalizarea confirmă superioritatea acestui sistem față de cel vechi. Totodată din aplicarea noilor măsuri rezultă că mai sînt posibile unele perfecționări care să mărească eficiența noului sistem de salarizare.**

În vechiul sistem de salarizare, de exemplu, atît cîștigurile unor muncitori, cît și al unor cadre tehnico-administrative erau adesea la același nivel deși vechimea în muncă și aportul acestora la realizarea planului, nu era egal. Prin aplicarea noului sistem de salarizare, încadrarea făcîndu-se astfel încît împreună cu sporul de vechime în muncă să se acopere cîștigurile vechi cu o anumită majorare (limitată), **s-au creat situații în care muncitori sau cadre tehnico-administrative cu o vechime mai mare să fie încadrați în trepte, respectiv gradații, inferioare față de alții cu o vechime mai mică în muncă.** Această situație este mai frecventă în cazul ramurilor în care lucrările se execută cu formații de lucru ce cuprind mai mulți muncitori, cu aceeași categorie tarifară de calificare. În aceste cazuri, muncitorilor din aceeași categorie tarifară de calificare, avînd cîștigurile anterioare egale, a fost greu să li se acorde majorări diferențiale prin încadrare pe trepte diferite, mai ales în situațiile cînd pentru acoperirea cîștigului vechi trebuia acordată treapta maximă.

Pentru a se înlătura într-o perioadă cît mai scurtă astfel de situații nejuste, ar fi indicat să se completeze actualele reglementări în sensul ca **muncitorii și salariații tehnico-administrativi care au vechimea necesară pentru o treaptă, respectiv gradație mai mare decît cea pe care au fost încadrați, să poată fi promovați pe trepte, respectiv gradații superioare, fără a li se cere stagiul minim stabilit de reglementările în vigoare.** Bineînțeles, trecerea de la o treaptă la alta, respectiv de la o gradație la alta, să fie justificată pentru aceste cazuri prin calitățile personale și aportul adus la activitatea unității în care lucrează.

O ALTĂ REGLEMENTARE din noul sistem de salarizare care ar comporta unele adaptări pentru a fi aplicată mai echitabil, este aceea privind **diminuarea salariilor tarifare la muncitorii în regie din activitatea de deservire generală a întreprinderilor, în raport cu gradul de nerealizare a planului de producție.** Întrucît fondul de salarii ce se poate consuma trebuie să fie corespunzător volumului producției realizate și în principiu în cazul nerealizării planului de producție muncitorii din activitatea de deservire a întreprinderii sînt solicitați sub nivelul sarcinilor normale (sau prin însăși activitatea lor influențează gradul de îndeplinire a planului), este just să fie retribuiți în raport cu gradul de nerealizare a planului. Aplicarea rigidă a acestei reglementări poate conduce însă la unele situații inechitabile. Sînt cazuri cînd numărul muncitorilor respectivi se reduce în raport cu volumul producției ce se realizează efectiv. În această situație muncitorii de deservire sînt solcitați (încărcați) la nivelul sarcinilor lor normale. Totuși salariul lor se diminuează corespunzător cu gradul de nerealizare a planului de producție.

Pentru o retribuire mai echitabilă în astfel de situații, precum și pentru stimularea unei raționale folosiri a muncitorilor de deservire pe întreprindere, **s-ar putea adopta, după părerea mea, soluția ca salariile lor tarifare, în cazul nerealizării planului de producție, să se poată acorda în limita fondului de salarii admisibile, fără însă a se aplica o diminuare procentuală mai mare decît cea de realizare a planului de producție** (dacă, de exemplu, planul a fost realizat în proporție de numai 90%, iar numărul muncitorilor de deservire pe întreprindere a fost tot de 90% față de planul forțelor de muncă, atunci acestora ar urma să li se plătească salariul integral. În situația însă cînd la același nivel de realizare a planului a fost folosit un număr de 95% din planul forțelor de muncă, aceștia ar urma să primească salarii diminuate numai cu 5%).

Tot în legătură cu acordarea salariilor tarifare pentru muncitorii în regie (de deservire) se **pune problema revederii actualei reglementări potrivit căreia în cazul recuperării în perioadele următoare a nerealizărilor la planul de producție dintr-o lună, se restituie o parte din sumele cu care au fost diminuate salariile tarifare pe luna respectivă.** Aplicarea acestei prevederi, perfect justificată pentru stimularea recuperării nerealizărilor ce s-ar înregistra în unele luni din diferite motive, este însă dificilă, în special în unitățile miniere în cadrul cărora există o mare instabilitate la muncitorii în regie în ceea ce privește locul de muncă și forma de plată. De ce? Toți muncitorii noi angajați lucrează la început o anumită perioadă în regie (de deservire), apoi o bună parte dintre aceștia trec la fronturile de lucru unde sînt salarizați în acord. Sînt și cazuri cînd unii muncitori care, de regulă, lucrează în regie la deservirea generală a întreprinderii sau a anumitor sectoare, sînt trecuți în unele zile la fronturile de producție pentru înlocuirea celor absenți. Datorită acestei situații, în perioada în care se obțin recuperările, mulți dintre muncitorii în regie nu mai sînt cei care au lucrat la aceleași locuri de muncă în luna în care nu s-a îndeplinit planul. În asemenea cazuri, restituirea sumelor (uneori foarte mici, chiar sub 1 leu), presupune o evidență voluminoasă, în unele cazuri complet inutilă. **Pentru simplificare, ar fi util să se examineze posibilitatea ca, în cazul recuperării rămînerilor în urmă în producție și în limita sumelor totale ce se pot restitui, să se acorde premii tuturor muncitorilor în regie, care au prestat muncă în luna ce se realizează recuperarea.**

ing. C. COCIMAROV
director adjunct
Ministerul Industriei
Miniere și Geologiei

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

● ICECOOP. — Contracte încheiate de curînd prevăd exportul de diferite sorturi de miere în valoare de 306 000 lei valută către firma „Kimpton Brothers" din Londra. Un alt contract a fost perfectat recent cu o firmă din New York pentru vînzarea a 60 000 buc. scaune pliante. Un contract încheiat cu parteneri din U.R.S.S. prevede cumpărarea a 6 000 mașini de cusut. Cu parteneri din R. P. Albania a fost perfectat un contract pentru importul de pături din bumbac în valoare de 930 000 lei valută, conserve de pește în valoare de 130 000 lei valută, pantofi din p.v.c. în valoare de 520 000 lei valută, dulceață de smochine și de portocale în valoare de 14 000 lei valută, precum și un contract de export pentru vînzarea de tricotaje P.N.A. în valoare de 250 000 lei valută, aparate de radio Carmen în valoare de 820 000 lei valută, geam de ornament alb, în valoare de 200 000 lei valută. Printre livrările efectuate se înscriu: mobilă în valoare de 312 000 lei valută și articole de marochinerie în valoare de 78 000 lei valută în U.R.S.S., confecții în valoare de 118 000 lei valută în U.R.S.S. și R.F. a Germaniei, plante medicinale în valoare de 170 000 lei valută în R. F. a Germaniei, Franța, R. D. Germană.

● ISCE INDUSTRIALEXPORT. — Contracte încheiate recent prevăd exportul în R.S. Cehoslovacă de părți și piese de schimb pentru instalații de forat puțuri de apă FA—12 în valoare de 80 000 lei valută, exportul în R. D. Germană de piese de schimb pentru utilaj petrolier, lanțuri și piese de schimb pentru motoare în valoare de 12 000 lei valută. În aceeași perioadă au fost livrate la export părți de instalații utilaj petrolier în valoare de 48 000 lei valută în R. P. Ungară, piese de schimb pentru utilaj petrolier în valoare de 467 000 lei valută în R. D. Germană, R. P. Ungară, U.R.S.S., Algeria, utilaj tehnologic pentru industria chimică în valoare de 1 660 000 lei valută în U.R.S.S. și R. D. Germană.

● ISCE METALIMPORT. — Un contract pentru exportul a 10 000 t tablă groasă a fost perfectat cu Uzina belgiană „Sidmar", în contrapartidă cu importul a 8 000 t bandă.

CRONICĂ SĂTMĂREANĂ

ORAȘUL RENAȘTE, SE REFACE

PE MĂSURA apropierii de oraș, peisajul capătă valoare de document istoric, geografic, demografic.

Pe întinsele șesuri, apa încă băltește ici-colo, iar pe terenuri mai scăzute, din păcate prea mule, mîlul adus necruțător de năvala viiturii mai stă întins, respingător și sumbru, sub bătaia iute a soarelui din temei de vară.

Pe aici, pe această mare felie de piine a țării, s-a revărsat Someșul.

Și nu numai el.

Parcă se revărsase tot cerul plumburiu, căptușit cu nori, din acele cumplite zile din mai și iunie ale acestui an. Parcă n-ajunsese prima inundație! A trebuit să vină și cea de-a doua.

Perfid și crud, Someșul a atacat mișelește, pe la spate. Iar oamenii care munceau pe diguri să-i stăvilească valurile, abia dacă au mai putut să ajungă acasă.

Dar nu toți!

Invidioase și dușmănoase, apele pătrunseră prin alte părți neferecate ale orașului Satu Mare înglodindu-l, înecîndu-l aproape în întregime.

Se apropie Satu Mare.

Pe șosea, fluxul automobilistic e continuu și intens.

De-o parte și de alta a căii ferate apar primele case ale orașului sau ceea ce a mai rămas din ele. Din depărtare se văd trîmbele de fum care anunță că aici activitatea normală s-a reluat, că pulsul vieții bate mai departe, mai puternic, că împinge seva energiei pînă în ramificațiile extreme ale urbei care-și trăiește acum o epocă de „recondita".

Într-adevăr, orașul renaște, se reface, se reconsideră și se reînnoiește.

Repetările nu sînt făcute pentru consecvență fonetică, ci cu intenția de a sublinia cadrul general de eforturi și dăruire, de eroism conștient, care caracterizează pe oamenii de pe strada Eroilor, Argeș, Viitorului și atîtea altele, unde au rămas prea puține case pe temelie, dar care, aceeași oameni, au găsit gînd și energie pentru refacerea locurilor lor de muncă și a celor de trai cotidian.

Mai întîi a fost viața

— IAR viața noastră este viața uzinei, ar spune (și spune) oricare dintre salariații întreprinderilor calamitate, pe care tot ei le-au repus în funcțiune, după ce le-au spălat, curățat, ferchezuit și restabilit condiția de existență dinainte. În această eroică muncă de refacere n-au fost singuri, după cum singuri n-au fost nici în vitejeasca luptă împotriva inundațiilor. După cum arăta recent tov. Iosif Uglar, prim secretar al Comitetului județean al P.C.R., președintele Consiliului popular județean, eforturile statului au fost deosebite, iar sprijinul multilateral, amplu, divers:

a) asistența tehnică a însemnat participarea inițială, continuă și neîntreruptă la refacere. Au venit la început oameni și mașini, pompe și tractoare, din depărtări sau mai de aproape. De la Porțile de Fier au sosit cu toată inima și cu tot ce le trebuia, specialiști în hidrotehnică. Le-am mulțumit și le mulțumim. Ne-au dat ajutor atunci la desecări, întreprinderi de îmbunătățiri funciare, unități agricole de stat și cooperatiste...

Apoi, în zilele și săptămînile următoare, sprijinul statului, al tovarășilor de muncă și viață s-a văzut iarăși;

b) s-au livrat cantități de materii prime suplimentare întreprinderilor sătmărene;

c) prin aceeași grijă a partidului și statului au fost trimise utilaje peste prevederi, înlocuind pe cele distruse, astfel încît cele 13 întreprinderi calamitate au fost repuse în funcțiune într-un termen record.

Ceea ce se concretizează în recuperarea a 28 de milioane lei din volumul total al pierderilor înregistrate la producția globală.

Cifre mici poate, în comparație cu pagubele estimate: total 1 miliard lei, din care aproximativ 300 milioane în industrie.

Semnificative însă și edificatoare pentru capacitatea de redresare a celor ce le realizează și care nu se opresc aici.

Pînă la 23 August, vor fi redobîndite alte 42 milioane lei, datorită sprijinului material primit de la stat și strădaniei celor care atunci, în zilele și săptămînile cînd n-au putut lucra, tot statul le-a plătit salarii care cumulează 19 milioane de lei.

Aceleași noțiuni, cu altă sferă

APELE au venit. Apele au trecut.

Oamenii au luptat cu ele și le-au învins. Au fost răniți, mai sînt încă răni. Se vor vindeca și acelea. Viața reintră pe făgaș.

De fapt, ar trebui scris la timpul trecut. Pentru că știrile ce se-ntretaie, nu sînt contradictorii, ci conforme și reconfortante:

● la întreprinderea „1 Septembrie", care a trecut prin momente de veritabilă epopee economică, în lupta cu vicisitudinile, care a prejudiciat grav activitatea de producție, energia și devotamentul întregului colectiv de salariați s-a elevat nebănuit.

Printre consecințe: capacitatea cuptorului-tunel a fost sporită cu 28%, permițînd astfel ca sarcinile de plan să fie realizate chiar în condițiile existente, în timp ce calitatea a înregistrat o creștere de 0,1%;

● colectivul de lucrători al Întreprinderii textile „Ardeleana" a îndeplinit planul pe 7 luni cu două zile mai devreme. Producția dată peste plan pînă la sfîrșitul lunii iulie a depășit suma de 400 000 lei, concretizată fizic în 100 000 mp țesături. Livrările la export au înregistrat o substanțială creștere, fiind depășite planificările cu circa 4 milioane lei. Printre țările beneficiare ale țesăturilor produse la I.T.A. Satu Mare se numără R.F.G., Belgia, Olanda, Danemarca, Libia ș.a.

● Întreprinderea de produse industriale și-a adus contribuția la buna aprovizionare a șantierelor cu materiale de construcție. Sarcinile pe șapte luni au fost îndeplinite cu 6 zile înainte de termen, iar pînă la 31 iulie întreprinderea a realizat o producție globală suplimentară în valoare de 925 000 lei și o producție marfă în plus de 200 000 lei. Peste plan 1 920 mp fîșii de planșeu, atît cît este necesar pentru 40 apartamente și 26 tone de confecții metalice.

În contul beneficiilor s-a înscris peste plan suma de 512 000 lei.

● Paralel cu preocuparea pentru îndeplinirea sarcinilor de plan privind produsele destinate pieței interne, colectivul Întreprinderii „Texar" din cadrul Combinatului textil Satu Mare, acordă o atenție deosebită onorării integrale a contractelor încheiate cu beneficiarii externi. În cursul primelor șase luni care au trecut din acest an, „Texar" a expediat în Republica Federală a Germaniei, Belgia, Olanda, Danemarca și alte țări 2 823 700 mp țesături de bumbac și celofibră, depășind prevederile contractuale cu 123 700 mp țesături. Valoric aceasta înseamnă mărfuri la export peste plan în sumă de 369 000 lei valută.

● Organizînd bine munca de atelier, colectivul cooperativei meșteșugărești „Unirea" din Satu Mare a realizat producția marfă planificată pentru semestrul I în proporție de 105%, ceea ce înseamnă o depășire a planului cu 776 000 lei. S-au dat în plus produse de marochinărie, lenjerie, lăcătușerie, articole foto și jucării, acestea din urmă fiind exportate în Anglia. La indicatorul desfacerea mărfurilor cu amănuntul se înregistrează o depășire a prevederilor cu 3%, în timp ce volumul economiilor peste plan se ridică la 70 000 lei.

Și așa mai departe, s-ar putea continua pe pagini întregi.

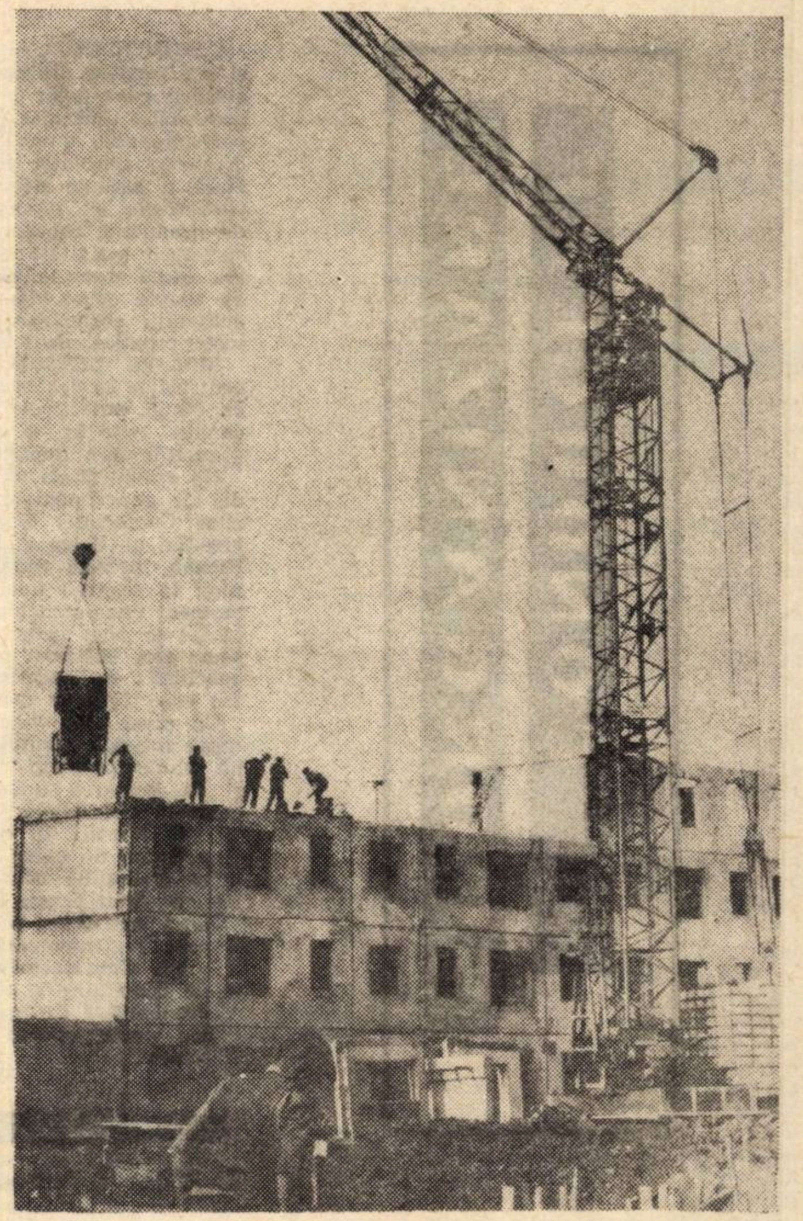

Cartierul „Someș" va fi considerabil extins, prin construcția de noi blocuri, însumînd aproape 1000 de apartamente.

Pe aici nu e nimeni...

RĂSPUNS dezarmant pentru reporterul venit să capete informații, după ce a văzut nămeții de mîl adunați pe trotuarele prea multor străzi, și ele sfîrtecate în măruntaie de screpere, tîrnăcoape, lopeți..

La sediul Comitetului municipal de partid, la consiliul popular, greu găsești pe cineva din conducere.

— Sînt pe șantiere, capeți răspuns.

Și sînt într-adevăr acolo, unde se edifică cele 1650 de apartamente ce se construiesc peste planul inițial, care prevedea 1 500 de apartamente.

Inginerul Francisc Haller, șeful serviciului de arhitectură și sistematizare din cadrul Consiliului popular municipal, arată că, pe harta municipiului apar noi cartiere de locuințe; cartierul „Solidarității" (situat în vecinătatea străzii Viitorului) și cartierul „Carpați" (în dreapta străzii Păulești). De asemenea, s-a lărgit considerabil zona cartierului „Someș". Totodată, în zonele grav afectate de inundații, se edifică unele artere principale, care vor da o nouă înfățișare, acestei părți a orașului. Străzile Fabricii, Rodnei, Lăcrămioarei, 23 August și Pionierul constituie o arteră principală, pe care se construiesc blocuri de locuințe de la 4 pînă la 10 nivele. Pe străzile Gr. Ureche, Partizana Zoia și Teilor — care vor face legătura între artera principală, menționată și str. Barițiu — se construiesc locuințe cu două nivele, în așa fel amplasate, încît să permită o modernizare pe viitor a acestor străzi. Pe unele dintre ele se pot construi și case-parter.

Sînt și zone (din experiență se învață) în care reconstrucția nu este admisă. Cetățenii care au avut terenuri și locuințe prin părțile bîntuite, obțin locuri de casă în alte zone, avînd pregătite proiecte tip pentru case cu etaj sau numai parter, în mai multe variante, care li se furnizează gratuit, o dată cu autorizația de construcție. Cererile (și aprobările) au depășit cu mult cifra de 2 000.

Cert este că, în afara locuințelor pro-

Mircea POSTELNICU

(Continuare în pag. 16)

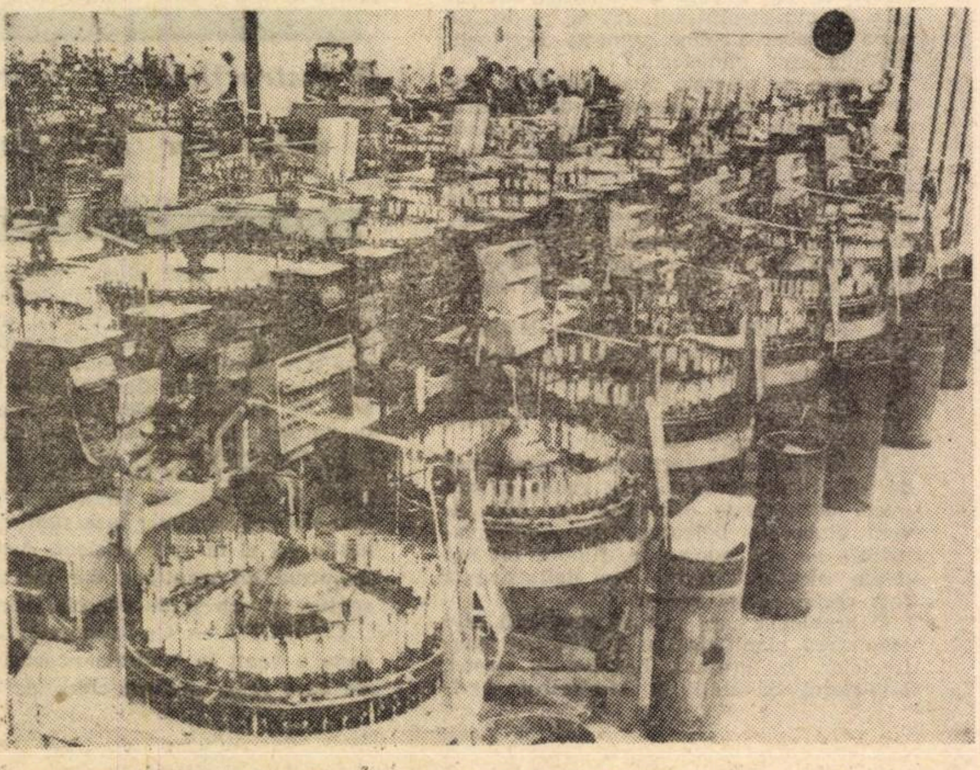

Modernele mașini din secția dantelărie de la „Solidaritatea", una dintre cele mai lovite unități sătmărene, au fost puse la punct și lucrează iarăși din plin.

CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

LA „MASA ROTUNDĂ"

CENTRALELE INDUSTRIALE

STATUTUL — CADRU ȘI ACȚIUNEA ECONOMICĂ

IN ZIUA de 31 iulie 1970, la redacția revistei „Viața economică" a avut loc o „masă rotundă" unde s-au discutat probleme legate de activitatea unităților economice cu statut de centrală. Au participat: Eduard ULMANU, **director general al Centralei industriale de materiale de instalații și echipament metalic;** Nicolae CHIRCU, **director tehnic și** Vasile BULBUCAN, **director economic — Centrala industrială de utilaje și piese de schimb pentru materiale de construcții;** Constantin PĂNESCU, **director economic al Centralei industriale de utilaj energetic, metalurgic și de construcții;** Izi BRILL, **director comercial al Combinatului de lînă — București;** Gheorghe PANAITESCU, **contabil șef al Trustului de construcții-montaje miniere;** Veturia ODOR, **consilier în Centrala industrială de medicamente și coloranți;** Nicolae GOGLEA, **șeful serviciului de organizare științifică a producției și a muncii — Fabrica de medicamente „Sintofarm"-București.**

Au participat redactorii Constantin COJOCARU și Stere POPESCU.

C. COJOCARU: — Cum s-a preconizat și s-a verificat pe parcurs, procesul constituirii centralelor industriale, — unități economice puternice, capabile să asigure perfecționarea muncii de conducere și creșterea eficienței economice, — reprezintă o acțiune deosebit de importantă. Obiectivele ei — apropierea conducerii de producție, concentrarea și schimbarea structurii activității economice, promovarea largă a specializării și cooperării etc.— au ample consecințe asupra desfășurării activității economice și sînt, cum o dorește practica, deosebit de favorabile.

Minuțios pregătită, acțiunea formării centralelor se desfășoară cu succes. Etapă cu etapă, obiectivele sînt realizate, noile condiții ivite în drum sînt asimilate, greutățile sînt depășite.

Ne apropiem de ultima etapă a perioadei de experimentare: conform prevederilor Conferinței Naționale și ale Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, această etapă trebuie încheiată pînă la sfîrșitul anului curent. La acest moment noua structură va fi definitivată: la fel și noul cadru legislativ. Timpul scurs este suficient pentru tragerea unor concluzii; de asemenea cel rămas pentru corectările ce mai trebuie făcute.

Cu acest scop v-am invitat la această masă rotundă: pentru a discuta împreună unele probleme privind organizarea și funcționarea unităților cu statut de centrală industrială. Concret:

- **Măsura în care au fost sau nu preluate de către centralele industriale atribuțiile conferite.**
- **Anul acesta a avut loc o laborioasă activitate de elaborare de legi care reglementează activitatea economică. Cum au sprijinit aceștia procesul de constituire a centralelor ca unități economice? Ce mai trebuie făcut pentru perfecționarea legislației în vigoare?**

● Numai producție, sau întreaga activitate economică?

E. ULMANU: — Din cîte cunosc eu, centralele înființate pe structura direcțiilor generale au avut o mai bună experiență de conducere și coordonare și au putut prelua din mers sarcinile care le-au revenit.

În ceea ce privește sarcinile ce trebuiau să treacă la centrală, pot afirma, cel puțin pentru sectorul nostru, că ele au fost preluate. La fel și atribuțiile, deși mai sînt posibilități de îmbunătățire.

Pînă acum s-a lucrat, după sistemul vechi, cu cote și repartiții, pe care le dădea centrala. În momentul de față însă a apărut legea care reglementează contractările și desființează repartițiile și cotele. În acest moment întîmpinăm unele greutăți, întrucît, legea a început să acționeze tîrziu, iar contractările pentru anul 1971 se desfășoară destul de greu. Comenzile trebuie date în funcție de nomenclatoare, care nu s-au difuzat încă în întregime. Nu există o metodologie unitară: în unele părți comenzile trebuie date la uzine, în alte cazuri la trusturi, la centrale sau în sfîrșit, la ministere, prin DGAD-uri.

În momentul de față se desfășoară această acțiune de primire a comenzilor, care trebuie centralizate și pe a căror bază trebuie întocmite balanțele materiale. Trebuie văzut cum se va desfășura această acțiune în continuare, mai ales acolo unde cererile depășesc capacitățile, fiind trasată sarcina ca la CSP să nu se prezinte nici o balanță pînă cînd ea nu este echilibrată.

O altă lege care a apărut de curînd se referă la decontarea producției vîndute. În aplicarea ei noi întîmpinăm unele greutăți, legea stabilind că dacă o marfă este vîndută unei întreprinderi care n-are mijloace de plată, unitatea furnizoare nu poate încasa banii. Or aceasta poate declanșa reacții în lanț, ceea ce va face ca întreprinderi care merg bine să întîmpine greutăți din cauza lipsei de fonduri existente la beneficiari.

În general, legislația care apare, urmărește și favorizează perfecționarea activității dar, după părerea mea, nu sînt realizate toate condițiile necesare pentru aplicarea acestor legi. Dacă aceste condiții ar fi create, în așa fel ca noi să fim asigurați cu tot ceea ce ne trebuie și să rămînă de luat numai măsurile organizatorice în întreprinderi și centrale, lucrurile ar merge bine.

C. COJOCARU: — Dacă îmi dați voie, înainte de a trece la o altă problemă, vă rog să dezvoltați aceste idei. Dv. ați spus că ar fi bine să se creeze condiții pentru mai buna aplicare a legilor adoptate în acest domeniu; că ar fi bine dacă pe seama centralelor ar rămîne numai atribuții legate de organizarea producției. Dar ce ziceți de soluția cealaltă: să lăsăm centralele să rezolve singure problemele aprovizionării și desfacerii?

E. ULMANU: — Eu nu afirm că legea pentru reglementarea contractărilor directe nu se va putea aplica, însă instrucțiunile de aplicare a legii au venit tîrziu, iar nomenclatoarele de produse încă nu s-au difuzat. Numai după apariția nomenclatoarelor vom putea vorbi despre aplicarea dispozițiilor legii contractelor.

Or, contractele trebuie să fie încheiate în septembrie, iar comenzile centralizate; după centralizare se vor întocmi balanțele pe produse și apoi vor începe contractările. În funcție de aceste contractări, urmează să se stabilească necesarul de materiale pentru anul viitor.

Bineînțeles, noi n-am putut aștepta. Am determinat necesarul de materiale pentru anul viitor pe bază de date statistice, de experiență. Dar este posibilă apariția unor stocuri supranormative.

I. BRILL: — Este drept că legea a apărut tîrziu. De exemplu, la Ministerul Industriei Ușoare, unde sîntem obligați să facem comenzi semestriale, în trimestrele II și III ale anului acesta ne-am condus după legea veche, iar în trimestrul IV și din 1971 încolo, vom aplica prevederile noii legi. Or, asta ne creează unele dificultăți.

C. COJOCARU: — Vă rog, tovarășe Ulmanu, să ne spuneți cum vedeți dv. rezolvarea acestei probleme?

E. ULMANU: — Vom urgenta la maximum primirea comenzilor, vom scurta perioada de întocmire a balanțelor și vom da drumul imediat la contracte. Totuși vom mai avea de întîmpinat unele greutăți.

C. COJOCARU: — Și în legătură cu a doua chestiune, la care v-am rugat să răspundeți: dacă este bine ca cineva să asigure toate condițiile în care centralele și întreprinderile să-și desfășoare activitatea, sau dacă este mai bine ca aceste unități să și le creeze ele singure?

E. ULMANU: — După noua lege se tinde ca centralele să-și facă singure aprovizionarea, fără repartiții și fără cote.

Un aspect care va trebui să fie prevenit este lipsa de interes care poate apare la unii furnizori în a încheia contracte și a livra materialele la buna înțelegere, mai ales atunci cînd va fi vorba de materiale pentru care dispun de resurse insuficiente.

Eu vă dau, ca exemplu, cazul barelor trase din oțeluri speciale, unde cantitățile sînt relativ mici. Uzinele de la Hunedoara sau cele din Cîmpia Turzii, cu greutate vor introduce în fabricație un astfel de sortiment. Și probabil că mai sînt și alte exemple.

● Cine numește directorii: centrala sau ministerul?

ÎN PRACTICĂ apar și alte probleme. De exemplu, centrala industrială numește directorii de întreprinderi după avizul scris al ministrului adjunct de resort. Se pune întrebarea: cine numește directorii: centrala sau ministerul?

În ceea ce privește noua legislație, am impresia că unele ministere de ramură, ca și cele de sinteză, au uneori tendința să rezolve prea mult problemele prin dispoziții și instrucțiuni și mai puțin prin muncă concretă de îndrumare. Pe de altă parte, unele legi se modifică pe parcurs, fără a se înlocui legislația veche, ceea ce creează anumite greutăți în interpretarea unitară a dispozițiunilor și actelor normative.

C. COJOCARU: — Conferința Națională a partidului a hotărît ca pînă la sfîrșitul anului 1970 să fie terminată acțiunea de revizuire a legislației economice. Realizarea acestei sarcini va înlătura greutățile de care vorbiți dv.

V. ODOR: — În legătură cu cele spuse de tov. Ulmanu, eu vă pot spune că noi avem definitivate comenzile pe 1971, avem elaborate balanțele, iar nomenclatoarele ne sînt cunoscute, fiindcă tot noi le-am alcătuit; forma lor definitivă a fost reglementată recent.

O problemă care trebuie rezolvată este etapizarea planificării și a încheierii contractelor. În prezent, beneficiarii noștri, Ministerul Sănătății și Ministerul Agriculturii și Silviculturii, au exact aceleași termene de încheiere și de definitivare a tuturor contractelor ca și noi. Or, **normal este ca mai întîi beneficiarii să-și stabilească necesarul, să facă studii de conjunctură, să ni le transmită și apoi sectorul nostru economic să analizeze posibilitățile de satisfacere cu capacități de producție, materii prime ș.a.m.d.** Cu toate că am sesizat în acest sens CSP-ul, avem încă greutăți.

E. ULMANU: — Dv. ați satisfăcut integral cererea?

V. ODOR: — Acoperim 98% din nomenclatorul stabilit de beneficiari.

E. ULMANU: — Nu trebuie uitat că există o diferență esențială între sectorul medicamentelor și construcția de mașini. Cînd nu se găsește un medicament, acesta poate fi înlocuit. Noi însă trebuie să facem față cererii exact așa cum este ea formulată de beneficiar. Nu se poate concepe că dacă cineva îmi cere șuruburi, eu să-i dau nituri și el să fie mulțumit. Nu pot să-i dau nici măcar șuruburi de dimensiuni apropiate celor stabilite.

V. ODOR: — Dar un studiu de conjunctură în perspectivă trebuie să aveți.

E. ULMANU: — Așa-zisul serviciu al pieței nu se ocupă decît de balanțe. Noi facem totuși unele studii de perspectivă, privind mai ales dezvoltarea capacităților de producție.

V. ODOR: — Afirmația tov. Ulmanu în ceea ce privește atitudinea ministerului se verifică și la noi. Conform prevederilor, ministerul trebuia că abordeze centrala industrială drept ceea ce este: **o unitate economică de sine-stătătoare.** Din păcate, **soluțiile pentru toate problemele majore trebuie avizate de minister, inclusiv pentru acelea pe care statutul-cadru, aprobat în luna mai de colegiul ministerului, le-a lăsat în atribuția centralei.** Nu numai numirea directorilor de întreprinderi, dar și modificările planului menținînd valorile pe trimestre și ani, nu pot fi făcute decît cu aprobarea ministerului. La fel, numărul salariaților nu poate fi modificat decît de minister.

● Instrucțiunile și controlul: utile, dar mai simple!

În schimb, toată ziua vin instrucțiuni și comisii. N-am nimic împotriva controlului: din contră, sînt pentru urmărirea realizării sarcinilor, dar sînt prea multe comitete care vin să controleze activitatea și cer tot felul de materiale informative. Pe de altă parte, constatăm că jos, în unități, salariații nu ajung să citească toate materialele care apar.

GH. PANAITESCU: — Ca să nu mai reiau și eu această chestiune: **controlul este necesar. Trebuie însă subliniat că de multe ori el nu este eficient. Așteptăm de pe urma lui rezultate,** dar nu totdeauna se ține seama și de părerile noastre.

V. ODOR: — Un exemplu: anul acesta a venit în centrala noastră o comisie care ne-a analizat chiar pe linia organizării centralei. Nu ni s-a comunicat nimic.

C. COJOCARU: — Adică nu sînteți informați cu privire la rezultatele controalelor?

V. ODOR: — Exact. Tovarășii nu ne-au spus nici că stăm bine, nici că stăm rău.

C. COJOCARU: — Referitor la modificarea unor legi sau instrucțiuni, nu trebuie uitat că organizarea este o acțiune dinamică. Și-apoi, sîntem într-o perioadă de experimentare și deci unele măsuri trebuie îmbunătățite sau corectate.

● Categoric, producția „merge" mai bine

V. ODOR: — Noi sîntem o centrală organizată pe scheletul uneia dintre uzine care funcționează pe baza principiului gestiunii economice proprii.

După comasarea unor întreprinderi, relativ integrate tehnologic, dar cu procese de producție diferite, cu metodologii de plan și sisteme de desfacere deosebite, **a trebuit asigurată o anumită etapizare a procesului formării centralei, a preluării de activități de la întreprinderi.**

În prima etapă, s-au reluat de la uzina de medicamente: importul, o parte din activitatea contabilă și financiară, to... prețul de cost și o parte din problemele de export, ca acțiuni principale.

În a doua etapă, respectiv în luna aprilie, întrucît erau unele greutăți de aprovizionare, am încercat o formulă cu colective de aprovizionare în uzine, reținînd la centrală numai un nucleu pentru aprovizionarea restului unităților. Măsura n-a dat rezultatele scontate și am alcătuit o altă organigramă, potrivit căreia uzina rămîne numai cu activitatea de producție, restul atribuțiilor ei trecînd la centrală. De remarcat că de la constituirea centralei (15 octombrie 1969), Uzina de medicamente-București și-a realizat lună de lună toți indicatorii și din punct de vedere economic merge mai bine în prezent decît a mers în trecut.

Potrivit etapizării de care vorbeam, pînă la sfîrșitul anului urmează să preluăm toate problemele de export de la minister și în primul semestru din anul viitor să organizăm ca unitate cu gestiune economică internă și fabrica „Sintofarm". În semestrul următor vom constitui la fel întreprinderea „Biofarm". Desigur că ele nu vor fi la fel cu prima unitate, cu toate că sînt amplasate în Capitală; pentru 1972—1974 am prevăzut, și consiliul de administrație a aprobat recent, preluarea activităților de dezvoltare, de cercetare, de finanțare, comerciale și personal și de la întreprinderile din provincie.

C. COJOCARU: — O concepție asemănătoare are și „Danubiana".

V. ODOR: — Da, în acest fel organizăm și noi activitatea.

C. COJOCARU: — Este interesant de știut dacă și ceilalți tovarăși înțeleg să-și transforme întreprinderile în unități fără gestiune economică proprie.

● Nu este loc pentru tipare

E. ULMANU: — Vreau să cer tov. Odor o explicație: dv. ați spus că intenționați să preluați activitățile de personal ale uzinelor în centrală.

V. ODOR: — A uzinei cu gestiune economică internă și ulterior a celorlalte, atunci cînd timpul va permite.

E. ULMANU: — Pînă unde intenționați să mergeți cu preluarea acestor atribuții? Eu vreau să înțeleg un lucru: vreți să faceți la nivelul centralei numai politică de cadre sau să preluați toate activitățile pe care le îndeplinește acum uzina, adică angajări de muncitori, desfaceri de contracte etc.?

V. ODOR: — Centrala face angajările pînă la nivelul de șef de serviciu.

C. COJOCARU: — Este vorba deci numai de întreaga activitate privind cadrele de conducere și de politica de personal pentru restul salariaților întreprinderilor?

V. ODOR: — Da.

E. ULMANU: — Am pus această întrebare întrucît întreprinderile noastre sînt dispersate teritorial. Or, atunci cînd avem întreprinderi la Oradea, la Cluj, la Botoșani și în Dobrogea, este absolut imposibil să rezolvăm noi aceste probleme pentru uzine.

N. CHIRCU: — Cîteva cuvinte despre centrala noastră. Ea s-a constituit dintr-o direcție generală din minister și s-a grefat pe o unitate existentă în București, care a devenit unitate cu gestiune economică internă.

Mă asociez părerilor expuse anterior cu privire la posibilitățile care mai există în perfecționarea relațiilor între minister, centrală și întreprinderi, întrucît nu totdeauna putem să ne exercităm atribuțiile

C. COJOCARU: — Există o serie de drepturi acordate prin statut și pe care în momentul de față ar trebui să le exercite centrala. Eu vreau să știu dacă la acestea vă referiți sau la altele, ce ar trebui acordate încă centralelor. Să le diferențiem.

● Cu sau fără cont, întreprinderea rămîne responsabilă

N. CHIRCU: — De această ultimă categorie este vorba.

În ceea ce privește preluarea sarcinilor de la întreprinderi, noi am luat foarte multe. Vreau însă să mă refer la un aspect al activității întreprinderilor cu gestiune economică internă și anume: în lumina ultimelor reglementări, sacțiunea neexecutării contractelor se localizează la părțile contractante. Deci, obligația aceasta revine cert centralei. Noi am dori ca legislația să precizeze ce anume revine din acest punct de vedere unităților cu gestiune economică internă, adică să le definim răspunderea și să arătăm consecințele pe care ele urmează să le suporte ca urmare a unor obligații pe care și le-a luat centrala.

Concret: o defecțiune a unei unități din provincie grevează din punct de vedere economic exclusiv centrala.

C. COJOCARU: — Am înțeles, dar vă rog să vă gîndiți dacă nu este posibil să aveți dv., intern, o metodologie de localizare a acestor efecte.

V. BULBUCAN: — Consiliul de administrație nu poate elabora un act normativ care să genereze un act de dispoziție și încasarea unei penalizări din contul bancar al întreprinderii în favoarea contului său.

E.ULMANU: — Mi-e neclar un lucru: cum poate o unitate fără personalitate juridică să aibă cont la bancă?

V. BULBUCAN: — Există un act normativ al Băncii de Stat, care prevede că o unitate cu gestiune internă, care are beneficii diferite de ale centralei, poate beneficia de un cont la bancă. De asemenea, atunci cînd este vorba de o unitate cu gestiune internă, care se află în altă localitate decît centrala, ea poate beneficia de un cont la bancă și de o contabilitate proprie.

Dar noi am spus aici că nu există nici un act normativ care să delimiteze răspunderile izvorîte din nerealizarea obligațiilor de plan ale întreprinderii respective, la nivel de unitate cu gestiune internă, cu cont sau fără cont la bancă. Acest act normativ lipsește deși el este absolut necesar.

● Mai mult și mai puțin decît o direcție generală

Eu aș mai adăuga ceva la ceea ce a spus aici un coleg: de fapt, centrala sintetizează niște atribuții de organ de coordonare (care aparțineau fostei direcții generale) și de organ economic, în sensul că ea realizează, prin unitățile în subordine, ceea ce nu făcea înainte direcția generală, adică realizează pentru toate unitățile aprovizionarea, desfacerea, investițiile etc. **Este mult mai mult decît o direcție generală, dar vreau să accentuez că, din punct de vedere al drepturilor de decizie, este mult mai puțin decît aceasta.**

În acest sens zic eu că **centralelor le-ar mai trebui acordate unele drepturi în plus față de acelea pe care le au acum.** Bunăoară, pe linie financiară, ni se stabilește normativul total al centralei, dar nu avem latitudinea de a dispune de acest normativ de la un trimestru la altul, de a-l corela cu fenomenele care rezultă din desfășurarea procesului de producție. Dacă este vorba să facem o transferare de la produse finite la fabricație, trebuie să ne adresăm ministrului de resort sau ministrului de finanțe. Ce se întîmplă însă? Cînd vrem să facem acest lucru, ne aflăm cu 15—20 zile înainte de sfîrșitul trimestrului. Aprobarea însă va veni după expirarea trimestrului și noi putem rămîne cu lucrarea nefăcută.

I. BRILL: — Vă rog să-mi dați voie să vă citesc din prevederile statutului combinatului nostru, stabilite pe baza statutului-cadru:

Art. 3 — Combinatul este înzestrat cu fonduri fixe și se dotează cu mijloace circulante proprii, avînd autonomie în gospodărirea fondurilor sale...

Art. 5 — Creșterile de mijloace circulante ale combinatului de la un an la altul sau între trimestre se acoperă în condițiile reglementărilor legale. Combinatul folosește în mod global mijloacele circulante normate pentru activitatea sa economică, fie centralizat pe combinat, fie defalcat pe fabricile cu gestiune economică internă...

Dar, în baza instrucțiunilor nr. 1/1964 ale B.N.R.S.R., mijloacele circulante se planifică și se urmăresc pe elemente, iar creditele se acordă numai în cazul justificării pe elementele respective și nu global. Prin urmare, conform acestei reglementări, combinatul n-are dreptul să folosească mijloacele circulante global. Ca urmare a acestei reglementări, combinatul, deși are disponibil de mijloace circulante la unele elemente, este obligat să solicite credite și să plătească dobînzi la elementele la care se depășește normativul.

V. BULBUCAN: — După ce ni se aprobă planurile și fondurile de investiții pe centrală, pentru orice modificări care intervin în listele respective, în vederea utilizării unor prisosuri de la o poziție de utilaj la alta, trebuie să apelăm la minister și la Banca de Investiții pentru aprobările cuvenite. De aceea, cred că, respectînd planul și urmărind toate obiectivele lui, ar trebui să avem și dreptul să facem mișcări în favoarea pozițiilor care reclamă deplasări sau care impun astfel de schimbări. De asemenea, sînt necesare unele modificări în metodologia de planificare a investițiilor. În general, Banca de Investiții pentru toate pozițiile cere memorii economice justificative. Înțelegem să răspundem la această obligație pentru utilajele mari, dar credem că memoriile nu se justifică pentru scule mici, de exemplu, pentru trusele de compas furnizate laboratoarelor de proiectare. Cred că ar trebui să se limiteze această obligație la un anumit cuantum valoric și la utilaje de o anumită importanță.

● Respectînd una, încalc alta...

ÎN LEGĂTURĂ cu legislația, așa cum s-a arătat aici, avem de întîmpinat unele greutăți.

În primul rînd, s-au abordat toate activitățile în același timp: în materie de investiții, de contractări, de aprovizionare și desfacere, de import și export, de control financiar intern, în materie de gestiune și de disciplină a muncii etc.

Este bine că aceste probleme au fost abordate concomitent, dar sînt necesare încă o serie de corelări. Să iau legea contractelor. Ea modifică 40 de hotărîri ale Consiliului de Miniștri, dar nu le abrogă în totalitate ci din decretul 263 se abrogă anumite articole, din H.C.M. 564 sînt valabile numai anumite articole etc. Care dintre noi poate ca într-un singur an, cînd noi sîntem în plin marș, să stăpînească bine toate aceste hotărîri, să vadă ce anume rămîne valabil din ele și ce nu? Din cauza aceasta, uneori apar contradicții și greutăți în soluționarea unor probleme.

Vă dau un exemplu. Potrivit legii contractelor, noi trebuie să asigurăm comandarea utilajelor pentru investiții cel puțin cu șase luni înainte de începerea anului de plan, adică pînă la 1 iulie 1970 pentru anul 1971. În legea de repartizare a beneficiilor și investițiilor se prevede că nu este admisă comandarea și contractarea utilajelor înainte de deschiderea finanțării și aprobarea creditelor. Or, această deschidere a finanțării și aprobare a creditelor se definitivează cam la sfîrșitul lunii martie sau începutul lunii aprilie. Care text de lege să-l respectăm? Contractez cu șase luni înainte și respect legea contractelor sau nu contractez decît după trei luni de la începerea anului de plan și respect cealaltă lege, dar o încalc pe aceea a contractelor.

C. PĂNESCU: — Așa cum rezultă și din denumirea ei, centrala noastră este foarte complexă. Cînd a luat ființă, ea a continuat de fapt activitatea unei foste direcții generale. Pe baza experienței noastre, voi încerca să răspund la întrebările care s-au pus aici.

În primul rînd, atribuțiile de la minister au fost preluate treptat, în măsura în care s-au dat și continuă să se dea. În acest sens, de exemplu, ultima dispoziție legală, H.C.M. 806, în care se prevede desființarea repartițiilor și trecerea la balanțe, în care unele centrale sînt socotite coordonatoare pe sectorul respectiv, conferă centralei o atribuție importantă. Centrala noastră este coordonatoare de balanțe pentru utilajul materialelor de construcții și pentru utilajul de industrie alimentară. Vom primi aceste atribuții și pentru utilajul energetic complet și treptat pentru utilajele rutiere și de construcții.

Dar mai sînt unele atribuții prevăzute în statut care nu pot fi exercitate fără avizul ministerului. Să mă explic. Se dau centralei indicatori de plan, dar centrala trebuie să comunice apoi acești indicatori ministerului, defalcați pe uzine și să obțină aprobarea lor. Practic deci, defalcarea indicatorilor pe uzine este o atribuție exercitată de minister, nu de centrală. Se dau sarcini de producție la utilajul alimentar dar ni se spune și cît anume să se facă la fiecare întreprindere. În cursul unui an, dacă vrem să facem o schimbare de produse de la o fabrică la alta pentru o mai bună încărcare a capacităților, trebuie să comunicăm ministerului și numai cu aprobarea lui putem să facem schimbarea.

Faptul că toate aceste raportări, modificări de plan și reglementări de la o perioadă la alta, atît pentru sortimentele de stat cît și pentru cele departamentale trebuie transmise pe întreprinderi, **duce la un volum de muncă de birou mai mare decît ar fi necesar.**

În ceea ce privește preluarea de la întreprinderi a o serie de activități, eu cred că centrala noastră n-a avut încă posibilitatea s-o facă. Vă pot exemplifica în felul următor: centrala n-ar fi putut să preia aprovizionarea unor unități ca: „23 August", „Progresul"-Brăila

(Continuare în pag. 16)

TÎRGUL INTERNAȚIONAL BUCUREȘTI-1970

Premisele unei premiere

ÎN ZILELE de 13—24 octombrie, în cadrul vastului complex expozițional din Piața Scînteii, reprezentanți ai industriei din 27 de țări ale lumii — inclusiv România — se vor confrunta în cadrul unei noi manifestări, care se înscrie începînd din acest an pe agenda tîrgurilor internaționale.

Această premieră tehnico-economică internațională pe pămîntul țării noastre, profilată pe gama modernă a producției construcțiilor de mașini, constituie în același tip un corolar logic, necesar, al dezvoltării susținute a industriei românești în ultimele două decenii, al locului și rolului crescînd ce revine României în circuitul economic mondial al valorilor materiale și spirituale.

Aplicarea consecventă a liniei de industrializare socialistă a țării, verigă de bază a politicii economice elaborate de Partidul Comunist Român, a condus la dezvoltarea viguroasă, la diversificarea și modernizarea industriei noastre constructoare de mașini. În perioada 1951—1968, producția industriei construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor a înregistrat un ritm mediu anual de creștere de 18,1%, iar în cadrul ei construcțiile de mașini propriu-zise — de 19,3%, electrotehnica — de 23,7%, construcțiile metalice și produsele metalice — de 18,9% etc. Anul trecut a marcat noi sporuri substanțiale, cum sînt: în producția de mijloace de automatizare +47,6%, de locomotive Diesel și electrice magistrale +28,1%, de tractoare (fizice) +17,4%, de mașini-unelte pentru așchierea metalelor +16,1% ș.a.m.d.

Paralel, subramuri ca producția de mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor, electrotehnică și electronică, producția de instalații pentru uzinele chimice etc. au cunoscut o amplă diversificare a sortimentelor livrate, o preocupare permanentă pentru ridicarea nivelului tehnic al acestora. În producția de mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor, de pildă, este prevăzut să se realizeze, în cursul acestui an 125 de noi tipodimensiuni, se urmărește sporirea numărului mașinilor speciale și de mare productivitate, astfel încît această producție să se mențină la nivelul celor mai moderne realizări pe plan mondial.

Un alt factor important îl constituie amplificarea continuă — ca volum și arie geografică — a comerțului exterior al României, a relațiilor sale economice reciproc avantajoase cu toate țările, indiferent de orînduirea lor socială. În perioada 1965—1969 volumul schimburilor noastre comerciale a crescut, în medie anuală, cu 12,5%, iar numărul partenerilor comerciali s-a mărit de la 98 la 110 de țări. Construcțiile de mașini au susținut acest proces; exporturile noastre de mașini și echipament industrial au crescut, în 1969, de peste 40 de ori, în comparație cu nivelul anului 1950, produsele noastre fiind exportate în peste patruzeci de țări de pe întreg globul.

În ceea ce privește industria electrotehnică, aceasta exportă motoare electrice în Austria, Belgia, Cehoslovacia, Franța, India, Iran, R.F. a Germaniei, Turcia, Uniunea Sovietică și alte țări, iar transformatori de putere în Albania, Cehoslovacia, Ceylon, Cuba, Grecia, India, Irak, Iran, Iugoslavia, Pakistan, Polonia, Sudan, Tunisia, Uniunea Sovietică ș.a. Un loc important ocupă exportul nostru de utilaje petroliere; de o bună apreciere se bucură pe piața externă tractorele și mașinile agricole românești, utilajele de construcție și cele miniere. Nu poate fi omisă nici dezvoltarea — în forme noi, mai stabile și mai eficiente — a colaborării și cooperării economice și tehnico-științifice cu diferite țări.

Trebuie subliniată, totodată, participarea din ce în ce mai activă a industriei noastre la tîrgurile și expozițiile naționale și internaționale din alte țări, faptul că potențialul sporit de absorbire al pieței românești pentru mașinile, utilajele și instalațiile de înaltă tehnicitate suscită un interes tot mai mare în rîndurile partenerilor noștri externi. Toți acești factori concură pentru a transforma prima ediție a Tîrgului internațional de la București într-un moment de întîlnire și confruntare utilă a unor valoroase realizări ale tehnicii mondiale, pentru a asigura cunoașterea mai largă a posibilităților industriei românești în primul rînd în domeniile care se încadrează în profilul tîrgului, precum și a realizărilor obținute în alte țări.

Tîrgul internațional — București în cifre

Numărul pavilioanelor și halelor	22
Suprafața totală de expunere	78 000 mp
din care:	
— suprafețe acoperite	48 000 mp
— platforme de expunere în aer liber	30 000 mp
Numărul țărilor participante	26
— U.R.S.S.	1 850 mp
— R. D. Germană	1 850 mp
— R. S. Cehoslovacă	1 350 mp
— R. P. Polonă	870 mp
— R. P. Ungară	580 mp
— R. P. Bulgaria	440 mp
— R. S. F. Iugoslavia	350 mp
— R. P. Albania	100 mp
— R. F. a Germaniei	7 500 mp
— Statele Unite ale Americii	3 000 mp
— Austria	2 500 mp
— Italia	2 300 mp
— Anglia	2 000 mp
— Elveția	1 800 mp
— Franța	1 250 mp
— Danemarca	1 100 mp
— Japonia	1 100 mp
— Belgia	720 mp
— Suedia	580 mp
— Olanda	550 mp
— Spania	360 mp
— Finlanda	300 mp
— Israel	215 mp
— Argentina	500 mp
— Brazilia	220 mp
— India	200 mp
Numărul firmelor * prezente cu standuri individuale... circa	70

*) Din Austria, R. F. a Germaniei, Franța, Suedia, Elveția, Anglia, Italia, Liechtenstein, Luxemburg și Olanda.

Scurt itinerar pentru vizitator

VIZITATORII tîrgului — îndeosebi cei de specialitate — vor avea de rezolvat, în funcție de timpul disponibil și de preferințe, problema parcurgerii întregului complex sau a alegerii anumitor pavilioane ori grupe de exponate. Alegere dificilă, pentru că numai întreprinderile române de export prezintă — în pavilioanele A și N, precum și pe platformele de expunere în aer liber, însumînd în total aproape 22000 mp — o gamă variată de produse, a căror sinteză poate constitui cartea de vizită a industriei noastre constructoare de mașini.

Întreprinderea „Mașinexport" va prezenta mașini-unelte pentru tăierea metalelor fabricate de uzinele „Strungul" din Arad și Fabrica de mașini-unelte și agregate București, în timp ce „Mecanoexport" va expune peste 120 de tipuri de rulmenți, exportate pînă în prezent în 45 de țări. Lor li se vor asocia standurile organizate de întreprinderile de comerț exterior „Autotractor", „Industrialexport", „Uzinexport", „Tehnoexport", „Electronum", „Petrom" și „Metalimport".

În standurile rezervate utilajelor de prelucrare a lemnului Întreprinderea mecanică din Roman va fi prezentă cu un număr de peste 40 de exponate, iar în cele destinate mașinilor pentru industria textilă și a confecțiilor uzinele „Unirea" din Cluj vor expune unele dintre realizările lor de performanță.

Larg reprezentate vor fi mașinile și utilajele de construcții, cunoscute deja în zeci de țări. La aceste standuri vor putea fi întîlnite exponatele uzinelor „Progresul" din Brăila, „Timpuri noi" și „Steaua roșie" din București ș.a.

Fără îndoială că numeroși vizitatori se vor opri în fața articolelor electronice și de automatiazre, purtînd marca Fabricii de elemente de automatizare din București, a uzinelor „Electronice", „Electromagnetica" și „Electroaparataj" etc. Industria electrotehnică va fi reprezentată de produsele Fabricii de mașini electrice-Pitești, ale uzinelor „Electroputere"-Craiova, „Electroaparataj"-București, „Electromotor"-Timișoara ș.a.

Alături de produsele care se încadrează în profilul propriu-zis al primului Tîrg internațional de la București, industria română va prezenta utilaje petroliere și miniere, autovehicule, tractoare, mașini agricole, instalații pentru întreprinderi chimice și rafinării etc.

Pătrunzînd în incinta expoziției (vezi planul alăturat) vizitatorul va ajunge mai întîi la pavilioanele C (unde expune industria daneză) și D (cea olandeză), putînd continua cu pavilionul B (ce va cuprinde exponatele engleze și elvețiene) sau cu pavilioanele Z_1 (Argentina și Israel), Z_2 (Iugoslavia), Z_3 (Spania), Z_4 (Albania și Brazilia) și S (Bulgaria, Franța și Ungaria). Ocolind, mai departe, pavilionul central (A) vizitatorul va putea vizita pavilioanele W și T (R.F. a Germaniei), O (Uniunea Sovietică), P (R.D. Germană), U (Cehoslovacia și Polonia), K și L (Italia).

Pe latura cealaltă a complexului expozițional se află pavilioanele M, I și F, care vor adăposti exponatele firmelor străine cu standuri individuale, E (Finlanda) și pavilionul 2 (S.U.A.). În afară produselor românești în pavilionul central vor putea fi vizionate și cele fabricate de industria Belgiei, Japoniei și Suediei. Austria va expune în pavilionul H din parcul Herăstrău.

Două dintre pavilioane — R și I — sînt destinate unor activități speciale: primul va adăposti un centru de presă și informare (care va publica, printre altele, un buletin informativ al Tîrgului, în 5 limbi), iar cel de-al doilea va fi rezervat diferitelor manifestări (recepții, simpozioane etc.). Vizitatorii și participanții vor avea de asemenea la dispoziție un oficiu turistic, săli pentru proiecția filmelor.

În cadrul Tîrgului se prevede prezentarea unui număr de 24 de conferințe, de către specialiști români din cadrul Comitetului de stat pentru energia nucleară, Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, Ministerului Industriei Metalurgice, Ministerului Industriei Lemnului, Ministerului Industriei Chimice și Direcției generale de metrologie și standarde. Dintre temele abordate spicuim: „Protecții climatice, aliat potențial al industriei", „Echipamentul hidroenergetic al sistemului hidroenergetic și de navigație Porțile de Fier", „Producerea cocsului brichete din cărbuni necocsificabili", „Engineeringul și proiectarea în sectorul siderurgiei și al materialelor refractare", „Noi produse și procedee în industria lemnului" ș.a. Urmează a fi proiectate și filme științifice românești.

N. POPOV

Principalele grupe de mașini, cuprinse în profilul primei ediții a Tîrgului:

1) Mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor (printre care mașini automatizate de mare productivitate, precum și pentru operațiuni speciale), cum sînt: mașini-unelte pentru tăierea metalelor, aparate și dispozitive de defectoscopie, utilaje pentru industria de rulmenți.

2) Aparate și accesorii pentru sudură.

3) Mașini pentru prelucrarea lemnului, printre care instalații pentru fabricarea plăcilor aglomerate, a plăcilor fibrolemnoase, mașini pentru fabricarea mobilei, finisarea și înnobilarea derivatelor din lemn.

4) Utilaje mecanice speciale — pompe și compresoare.

5) Echipamente, instalații și materiale pentru producția și transportul de energie electrică, din care: aparataje de înaltă tensiune, mașini speciale pentru industria electrotehnică, transformatori, condensatori, aparataje de joasă tensiune, aparate de măsură electrice, generatoare de înaltă și joasă frecvență, echipamente pentru centrale electrice nucleare și instalații pentru apă grea.

6) Utilaje, instalații și alte produse pentru telecomunicații și industria electronică.

7) Echipamente și aparate electronice de comandă și automatizare, printre care linii tehnologice pentru industria radiotehnică și electronică, utilaje, instalații și aparate pentru căi ferate și centre electronice de calcul, instalații electronice și electromecanice de calculat.

8) Echipamente, instalații și alte articole electrice și electronice pentru cercetare, măsură și control, din care: reactori și laboratoare pentru cercetări nucleare, aparate Röntgen și alte aparate electrice și electronice medicale.

9) Mașini și utilaje pentru industria textilă și de tricotaje.

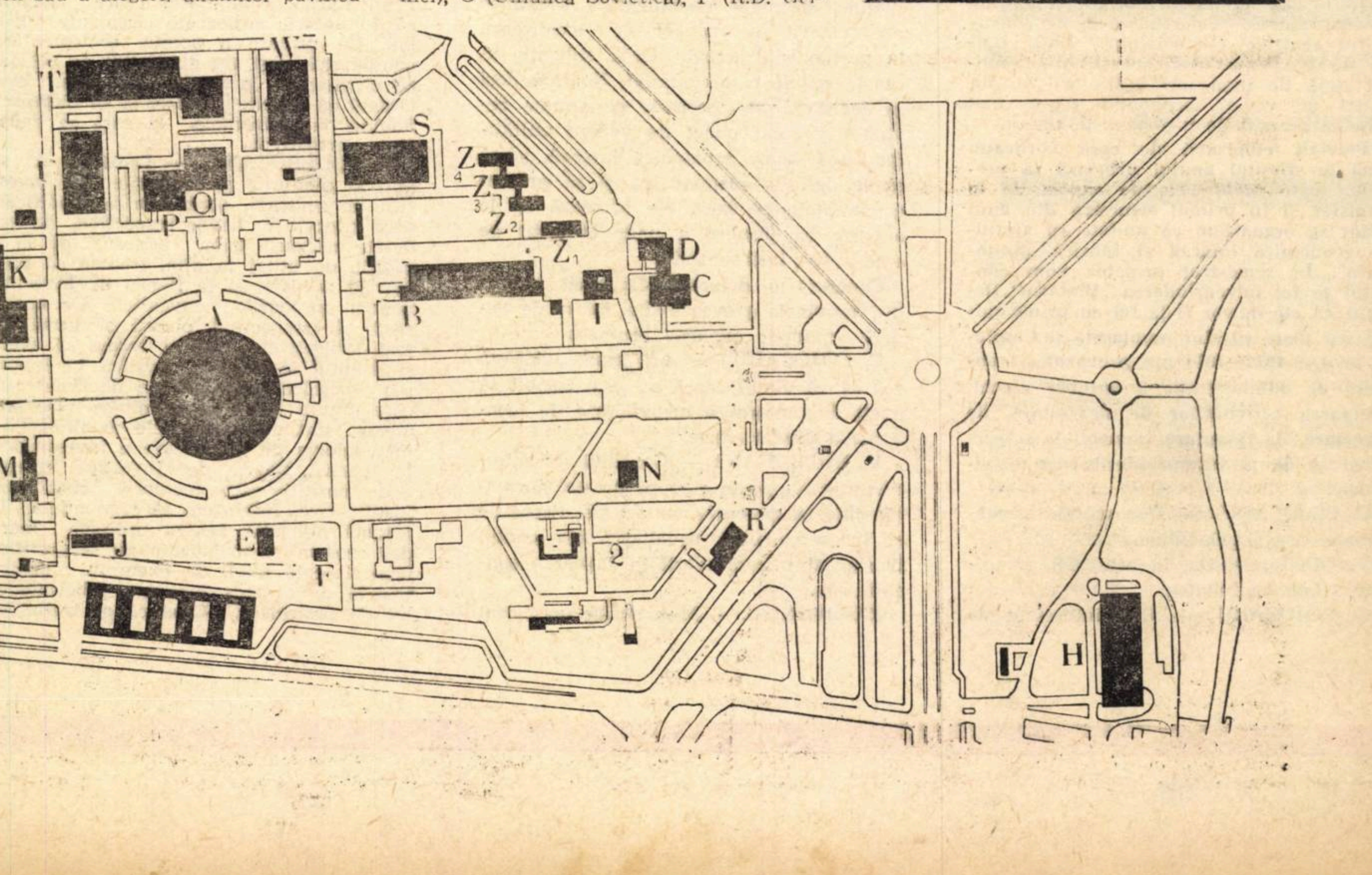

TEORII IDEI

Predarea economiei politice în învățămîntul superior

SĂ PREDOMINE CONSIDERENTUL UTILITĂȚII PRACTICE!

STUDIUL DISCIPLINELOR de marxism-leninism în învățămîntul superior își impune necesitatea prin cîteva obiective majore: formarea concepției științifice despre viață și societate, însușirea metodei dialectice de analiză și sinteză a fenomenelor și proceselor sociale, economice, politice și ideologice, dezvoltarea multilaterală a personalității studenților.

Directivele C.C. al P.C.R. cu privire la dezvoltarea învățămîntului, din aprilie 1968, precum și o serie de documente de partid ulterioare, acordînd o deosebită atenție funcțiilor instructiv-educative ale disciplinelor sociale, au supus atenției cadrelor didactice coordonate principale ale perfecționării activității lor, printre care menționăm: adaptarea predării la specificul institutelor și facultăților, lărgirea sferei de cuprindere a problematicii prin abordarea fenomenelor și proceselor esențiale, contemporane, ridicarea nivelului teoretico-științific, asigurarea purității și combativității ideologice, analiza profundă a practicii social-economice din țara noastră.

Înscrierea pe aceste coordonate presupune din partea fiecărui cadru didactic o activitate laborioasă de informare, analiză și sinteză menită să asigure instruirea studenților prin demonstrații științifice și nu prin simple afirmații sau declarații. În lumina acestui imperativ ne permitem să facem cîteva considerații cu privire la unele direcții necesare ale perfecționării structurii și conținutului cursului de economie politică.

O PRIMĂ CERINȚĂ care ni se pare deosebit de stringentă este ridicarea nivelului **utilității practice** a cursului predat, prin lărgirea cadrului de abordare și analiză a problemelor economice — înlocuirea monologului cu dialogul, cunoașterea cît mai bine a realității vieții economice. Adică cursul nu trebuie să se rezume la prezentarea cunoștințelor despre problemele economice sub forma unor teze ci, atît abordarea cît și analiza **să se facă pe fondul unui evantai larg al diferitelor curente, concepții, păreri, însoțite de argumente și contraargumente** — din cadrul cărora să se evidențieze concluzia sau părerea cea mai apropiată de adevăr. Acestea ar permite ca studenții să aibă posibilitatea să cunoască nu numai diferitele puncte de vedere existente în literatura de specialitate, dar să le judece și să le decanteze, să-și pună întrebări și să încerce să formuleze răspunsuri. Confruntarea permanentă a teoriei economice cu practica permite să se înțeleagă că valoarea științifică a economiei politice marxist-leniniste constă nu în enunțarea unor rețete sau formule ci în analiza dialectică a resoartelor interioare ale vieții economice și a legilor economice care o guvernează. Totodată, ceea ce este deosebit de important este faptul că studiul economiei politice nu și-ar găsi finalitatea în simpla memorizare a diferitelor definiții și caracteristici care să poată fi expuse la examene, ci în însușirea de către studenți a metodei dialectice de analiză a fenomenelor și proceselor economice astfel încît concluziile științifice însușite să devină convingeri.

CREȘTEREA EFICIENȚEI predării economiei politice depinde în același timp de măsura în care **cursul este adaptat la specificul facultății.** Consider că trebuie depuse eforturi susținute pentru satisfacerea acestei cerințe. Modalitatea de înfăptuire a acestui deziderat depinde, în primul rînd, de experiența și pregătirea fiecărui cadru didactic. Extremele trebuie însă eliminate. Dizolvarea sau difuzarea problemelor care formează obiectul economiei politice a socialismului într-un amalgam de cunoștințe din domeniul disciplinelor ce definesc profilul facultăților este tot atît de dăunătoare ca și așa-numita adaptare a cursului la specificul facultății prin înșiruirea de date sau exemple răzlețe din cadrul altor discipline de profil.

Realizarea unui curs de economie politică corespunzător specificului unei facultăți presupune ca atît abordarea, cît și analiza problemelor ce formează obiectul acestei discipline să se facă sub impulsul necesității obținerii maximului de utilitate pentru pregătirea specialiștilor. Adică, profesorul trebuie să asigure și să demonstreze utilitatea practică a însușirii cunoștințelor economice în mod diferențiat, în funcție de profilul de specializare al studenților. Acest lucru nu se poate obține prin simple afirmații care se fac de regulă la tema obiectul economiei politice, ci printr-o problematică bine structurată și ordonată în care cunoștințele economice să se împletească organic cu cunoștințele de specialitate.

Pentru un curs de economie politică de la facultățile de drept, de exemplu, interdependențele dintre raporturile economice și raporturile juridice, dintre legile economice și legile juridice dintre economic și politic — trebuie să constituie coordonate ale analizei tuturor problemelor economice. În acest context rolul economic al statului, direcțiile de perfecționare a conducerii economiei socialiste, formele schimburilor economice de activități și reflectarea juridică a acestora sînt probleme care trebuie să ocupe o pondere majoră în cursul de economie politică.

ANALIZA PROBLEMELOR macroeconomice trebuie să fie însoțită de abordarea unor probleme microeconomice. Din cadrul acestora consider că problemele economice ale întreprinderilor, printre care gestiunea economică proprie, raporturile economice din cadrul combinatelor și centralelor industriale, direcțiile perfecționării conducerii și organizării activității instituțiilor producătoare, raporturile dintre întreprinderi și stat etc. trebuie să fie analizate nu numai prin prisma conținutului lor economic ci și din punctul de vedere al reflectării pe plan juridic, împreună formînd ceea ce am putea numi sistemul complex economico-juridic al funcționării producției socialiste.

ÎN SFÎRȘIT, îmbunătățirea structurii cursului trebuie să pornească și de la necesitatea **perfecționării celorlalte forme de studiu.** Ne referim la extinderea dezbaterilor organizate pe **bază de referate elaborate de către studenți.** După cum dovedește practica, folosirea acestei forme de studiu permite dezvoltarea aptitudinilor intelectuale ale studenților, creșterea răspunderii acestora. Totodată, dezbaterile pe bază de referate stimulează încrederea studenților în capacitățile lor de judecată și gîndire, creează o atmosferă emulativă între ei, imprimă un nivel ridicat al exigenței fiecăruia față de activitatea proprie și a colegilor.

Eficiența dezbaterilor pe bază de referate, ca formă de studiu a disciplinelor de marxism-leninism nu poate fi obținută prin recunoașterea, uneori numai teoretică, a avantajelor oferite. Aplicarea în practică a acesteia presupune schimbări esențiale în întreaga activitate a cadrelor didactice și a studenților. Este vorba, în primul rînd, de îmbunătățirea conținutului predării în direcția creșterii rolului aspectelor metodologice ale studiului marxism-leninismului. În al doilea rînd, o importanță deosebită prezintă selectarea cu discernămînt a problemelor supuse dezbaterii pe bază de referate astfel încît acestea să suscite interesul pentru studiu. Ceea ce devine esențial și care, de altfel, condiționează buna desfășurare a dezbaterilor, se referă la existența unei îndrumări permanente a studenților din partea cadrelor didactice, desfășurată cu tact, răbdare și perseverență. Aceasta presupune cunoașterea capacităților fiecărui student, a insuficiențelor existente în pregătirea lui și folosirea unor metode individuale de lucru. Toate acestea nu se realizează brusc, de la sine, ci numai printr-un efort conjugat al cadrelor didactice și al studenților.

Evident, considerațiile făcute nu epuizează toate aspectele complexe ale acestui curs; ele se încadrează în efortul comun al cadrelor didactice pentru perfecționarea predării economiei politice în învățămîntul superior.

conf. univ. dr. I. V. TOTU

ÎNVĂȚĂMÎNTUL PENTRU MARKETING

LA GENEVA a avut loc recent al IV-lea Seminar Internațional al Federației Internaționale de Marketing cu tema **învățămîntul pentru marketing** (lichidarea unei deficiențe în conducerea și administrația economică). Specialiști din 16 țări au dezbătut 29 de referate în cele 4 secții privind învățămîntul de marketing în industrie, în universități, în școli de specialiști pentru conducerea și administrația economică și în asociațiile de marketing. În cele ce urmează vom înfățișa ideile principale ale dezbaterilor și vom face unele considerații pe marginea lor.

● *Sisteme și subsisteme*

POTRIVIT teoriei moderne a învățării, conducerea și administrația economică (management) reprezintă un ansamblu de procese dinamice constituind un mecanism pentru dobîndirea de cunoștințe și competențe în scopul unei bune funcționări a întreprinderii. Procesul de conducere (identificarea problemei, luarea, executarea și controlul deciziei) se încheie propriu-zis prin învățarea, din rezultatele și din experiența astfel obținută, a căilor de acționare mai eficientă în viitor, pentru adaptările continue și necesare la noile situații. Procesele de învățare prin luarea deciziilor și cele privind adaptarea continuă la schimbările din economie apar la diferite nivele ale conducerii în întreprindere, desfășurîndu-se tradițional sub forma „învățării prin experiență" sau a „învățării prin acționare". Aceasta nu reprezintă însă o rezolvare științifică a problemei fiindcă, așa cum a arătat conducătorul Seminarului Internațional dr. J. C. Drăgan, vicepreședintele Federației Internaționale de Marketing și președintele Asociației spaniole de marketing, tehnicile procesului spontan de învățare sînt obscure, nestructurate și nesistematizate și mai ales incompatibile cu prefacerile profunde prin care trece știința și lumea contemporană.

Vorbitorul s-a referit cu precădere la soluțiile pe care le poate aduce acestor probleme învățămîntul de marketing științific organizat, pe baza generalizării principiilor deduse din condensarea experienței mondiale de instruire. Învățămîntul de marketing este „o activitate permanentă care se desfășoară în scopul difuzării, lărgirii, dezvoltării și reînnoirii cunoștințelor, metodelor și procedeelor legate de cucerirea rentabilă a piețelor". Această concepție conferă în cadrul întreprinderii moderne, o prioritate pentru „materia cenușie".

Învățămîntul de marketing prezintă aspecte complexe atît ca forme organizatorice cît și prin conținut. Prof. Gabriele Morello, președintele Asociației europene a centrelor de pregătire a cadrelor de conducere din întreprinderi și președintele Asociației italiene de marketing, subliniă că marketingul într-o concepție funcționalistă reprezintă simultan trei diferite aspecte: **procesele desfacerii, tratarea informației și dirijarea unor resurse umane și materiale.** Instrumentele metodologice, tehnicile, conceptele și chiar abordările sînt diferite de la un aspect la altul și bineînțeles și procesele de învățare sînt deosebite. Fidel liniei sale de gîndire, prof. Morello a descris marketingul ca un sistem alcătuit din subsisteme: dezvoltarea și desfacerea continuă a produselor, canalele de distribuție, informarea și publicitatea, prețurile, personalul comercial și aprovizionarea.

● *Industria — șantier de învățămînt*

O SERIE de exponenți ai experienței predării marketingului în mari întreprinderi ca Philips și Unilever din Olanda, Nestlé din Elveția, I.R.I. din Italia, precum și specialiști din Iugoslavia, Ungaria, România au arătat că învățămîntul de marketing trebuie văzut ca făcînd parte integrantă din sarcina generală a dezvoltării resurselor umane ale întreprinderii și a formării proprii de specialiști pregătiți pentru realizarea noilor competențe și perfecționarea performanțelor lor individuale.

Marketingul a fost practicat în întreprinderi cu mult înainte de a fi predat în învățămînt. Pînă nu de mult viața economică era principala sursă producătoare de cunoștințe de marketing. Astăzi situația s-a schimbat dar nu există totuși, instituție de învățămînt care să poată adînci și dezvolta această disciplină fără participarea activă a întreprinderilor. Universitățile și școlile de specializare în administrația economică devin treptat adevărați parteneri ai întreprinderilor în învățămîntul de marketing.

Rolul întreprinderilor în învățămîntul de marketing constă în inițierea cadrelor tinere în problemele de marketing specifice ramurii respective, precum și din reînnoirea cunoștințelor de marketing la celelalte cadre. Tot în această concepție de învățare intră și dezbaterea perfecționării sistemului stabilit de marketing sau a unor părți din acesta în întreprinderea în cauză, prelucrîndu-se activ noile cunoștințe apărute pe plan științific. Se tinde astfel a se dezvolta la salariați noi calități și performanțe în marketing, precum și adoptarea concepției de marketing în toate domeniile de activitate, inclusiv în cel financiar, în cel al cercetării și dezvoltării producției etc.

Pentru învățămîntul individual marile întreprinderi editează materiale didactice de marketing, cu texte de învățămînt programat și cu exerciții și cazuri specifice proprii. Participanții își confruntă, în mici grupuri, soluțiile și rezultatele sub îndrumarea unui instructor.

Pentru învățămîntul comun sînt practicate cursuri și seminare acoperind toate aspectele conducerii proceselor de marketing, programe tratînd anumite aspecte ale marketingului ca, de pildă, cercetările de marketing precum și seminarii și

dr. M. C. DEMETRESCU

(Continuare în pag. 18)

ȘANTIER ȘTIINȚIFIC

L. JAEGER

● Din ceea ce ați publicat, s-ar părea că vă preocupă atît studiul critic al doctrinelor economice, cît și analiza unor fenomene ale economiei capitaliste, îndeosebi a celor legate de forța de muncă. Există totuși o orientare preferențială ?

— Părerea mea este că cele două preocupări merg foarte bine împreună dacă ai timpul să le îmbini. Mai mult, ele se și stimulează reciproc. Este o alternare în care una din preocupări, căpătînd preponderență la un moment dat, stîrnește noi curiozități în legătură cu cealaltă.

● Din interviul pe care a binevoit să ni-l acorde dr. Gh. Constantinescu, directorul Editurii științifice, am aflat că urmează să apară în traducerea și îngrijirea științifică a dv., cartea lui J. M. Keynes „Teoria generală a folosirii mîinii de lucru, a dobînzii și a banilor". Ce v-a determinat să acordați un timp însemnat acestei munci ?

— În special de la Keynes încoace, și cu noi impulsuri după al doilea război mondial, literatura economică occidentală are o tendință netă de concentrare asupra chestiunilor de politică economică. Probleme stringente ale economiei țărilor capitaliste, cum sînt limitarea oscilațiilor ciclice, controlul asupra proporțiilor șomajului, asupra dinamicii prețurilor ș.a., au făcut ca ceea ce a început Keynes în „Teoria generală" să fie continuat în direcția elaborării unei teorii a politicii economice, concomitent cu dezvoltarea instrumentarului pentru intervenția statului în economie. Încă de pe băncile universităților, economiștii sînt formați în vederea folosirii, a aplicării în noi situații, a dezvoltării instrumentelor respective. Pe această cale, a concentrării asupra problemelor politicii economice, al cărei purtător nu este numai statul, ci și marile firme, de exemplu, s-au realizat acele mijloace, tehnici, metode de dirijare a proceselor micro și macroeconomice care merită — și cărora li se acordă — atenție și din partea noastră.

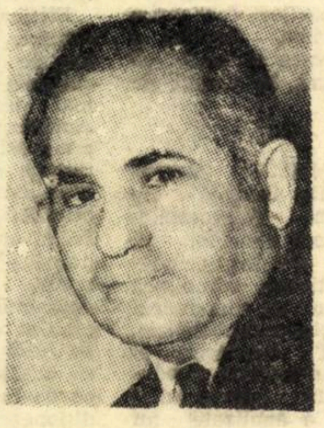

...în capitalism, clasei muncitoare i se cere interes pentru producție, eficiență ridicată, dar nu există nici un mecanism care să asigure participarea ei la roadele creșterii productivității...

● Se poate oare spune că economiștii burghezi, concentrîndu-și atenția și eforturile asupra politicii economice, au abandonat economia politică, teoria economică generală ?

— Ei nu au abandonat-o nicidecum. Însuși Keynes, care a declarat că prin „Teoria generală" a revoluționat gîndirea economică, a precizat că acceptă în totul doctrina „clasicilor", care în terminologia sa înseamnă teoreticienii subiectiviști ai valorii din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și pînă la Alfred Marshall. Teoria economică generală a gînditorilor burghezi de astăzi are aceleași baze, deși explicitarea lor ocupă un loc mai puțin însemnat ca altădată.

● Cum s-ar putea aprecia locul analizei problemelor forței de muncă, pe care ați amintit-o mai înainte, în analiza de ansamblu a gîndirii economice burgheze și a economiei capitaliste ?

— În perioada despre care vorbeam s-a născut și această disciplină — economia muncii, reflectînd nu numai dificultățile specifice din acest domeniu ale economiei capitaliste, dar și preocuparea mai sistematică pentru eficiența folosirii forței de muncă. Un aspect mai recent al aceleiași preocupări îl constituie calitatea forței de muncă, îndeosebi sub aspectul instrucțiunii. Noi trebuie să analizăm problemele forței de muncă, atît din punctul de vedere al modalităților prin care se caută în Occident să se asigure cea mai înaltă eficiență a ei, cît și sub aspectul locului pe care îl ocupă mai departe clasa muncitoare într-un sistem cu bază capitalistă. Aci revenim în domeniul politicii economice, de exemplu prin problema politicii veniturilor, care reflectă faptul că clasei muncitoare i se cere o eficiență din ce în ce mai ridicată, cunoștințe tehnice înalte, interes pentru producție etc. în împrejurări cînd condițiile participării sale la roadele creșterii productivității muncii sînt aceleași ca în trecut. In această privință ea nu poate acționa decît în același mod în care a acționat în trecut, adică să desfășoare acțiuni revendicative ; se menține lipsa unui mecanism elaborat și recunoscut, nesiguranța deci.

Precizarea locului forței de muncă în creșterea economică îi preocupă pe economiștii burghezi nu numai prin prisma politicii veniturilor. Există, de exemplu, elementele unei teorii a reciclării — preocuparea pentru a asigura rezerva de forță de muncă în concordanță cu cerințele progresului tehnic, iar pe plan social — cu stabilitatea sistemului capitalist. Ceea ce se face practic în materie de recalificare, reciclare etc. este în mod mărturisit prea puțin. De altă parte, costul acestui efort îl suportă în cea mai mare parte, ca și în trecut, salariații. Metodele concrete folosite sau preconizate pentru adaptarea forței de muncă la tehnica cea mai modernă ne interesează și pe noi, bineînțeles sub aspectul a ceea ce se poate aplica în contextul nostru social.

A.S.

SIMPOZIONUL DE LA NOVOSIBIRSK :

„MODELAREA ECONOMIEI NAȚIONALE"

ÎNTÎLNIRILE științifice internaționale — conferințe, seminarii, simpozioane — au o funcție aparte în psihologia și fiziologia creației științifice, fiind mai mult și chiar **altceva** decît oarecari întruniri de prezentat rapoarte. Ritualul lor, format pe nesimțite fără un cod precis, urmărește de fapt să ofere participanților satisfacția (nu are rost să fie negat acest lucru) pe care o are „inițiatul" sau „adeptul" cînd își marchează astfel importanța. Și e bine să fie așa. Simțind că ceea ce facem e important (doar ce oameni de seamă îi acordă importanță !), vom lucra cu mai multă convingere și, ca atare, mai bine. (Economiști sîntem, ce-i drept, dar totuși oameni). Dacă acum o astfel de întrunire va fi și de o înaltă, foarte înaltă ținută științifică, scutită de „steif"-ul protocolar apăsător și într-un extrem de interesant mediu de intensă creație științifică, atunci sămînța „psihologică" pe care o sădește pe solul slăbiciunilor omenești ale participantului, va încolți în noi lucrări. Avem toate motivele să credem că simpozionul de „Modelare a economiei naționale" de la Novosibirsk (22—27 iunie) cu o largă și foarte însemnată participare sovietică și internațională, întrunind caracteristicile de mai sus, a avut asupra participanților tocmai acest efect stimulator. A auzi și vedea atîtea somități, pe care de regulă numai le citim (chiar atît ar fi frumos), toți prezentînd nu speech-uri de circumstanță, ci **foarte importante comunicări științifice,** ascultîndu-i, întrebîndu-i și discutînd cu ei la sesiune, în hol, pe coridoare sau chiar la „Gostinița", a determinat ca participanții să se întoarcă „încărcați" cu problemele și stimulentele pe care sala de lectură nu le poate oferi niciodată. De unde se poate deduce că o participare mai frecventă la întrunirile **științifice** internaționale e foarte de dorit.

Se poate spune fără rezerve că simpozionul de „Modelare" a fost un succes remarcabil și că cele 10.000 km de zbor ale participanților români au rentat din plin. Ședințele s-au ținut de fapt în „Orășelul Academic" de lîngă Novosibirsk („Lîngă" = regionalism siberian pentru 65 km de la aeroport) și aceasta a contribuit la stimulentul pe care l-a constituit distinsa participare.

CINE erau de față ? Să vedem în primul rînd gazdele. Prof. Kantorovici, „părintele" acestei sesiuni, nu trebuie recomandat în mod deosebit. De data aceasta însă am cunoscut și formidabila falangă de tineri cercetători de la institutul său siberian, care în mijlocul taigalei produc cele mai frumoase lucrări de economie matematică (vezi mai jos). Profesori și cercetători din Moscova, Leningrad, Kiev și alte centre academice și economice sovietice au contribuit prin comunicările lor, extinzîndu-se pe o gamă largă de cercetări teoretice și empirice, la înaltul nivel al întîlnirii. Prezența, și printr-o comunicare, a pionierului economiei matematice în U.R.S.S., prof. Konüs, a contribuit, fără îndoială, la ținuta sesiunii.

Americanii urmau gazdele ca număr — desigur la o considerabilă distanță — și, de asemenea, în privința „calibrului". Figura distinsă a lui Tjalling Koopmans (Yale) apărea ca un „șef" neoficial al delegației, demnitate bine meritată de contribuțiile sale importante la metodologia economiei matematice. Mai erau prezenți : Lawrence Klein (Universitatea Philadelphia), care de la „Keynesian Revolution" și pînă la cele două tratate de econometrie și desigur faimosul model Klein—Goldberger al economiei S.U.A. și-a cucerit un nume în mai multe domenii ale științelor economice ; David Gale (Stanford), care nu trebuie recomandat în mod special celor introduși în „secretele" modelelor economice-matematice liniare, la fel ca și Lionel McKenzie (Rochester). Între econometricienii empirici s-au remarcat Clopper Almon (Univ. Michigan), un fost colaborator al „atelierului" Leontief și Ann Carter (Harvard, actuala manageră neoficială a acestui atelier).

Cercetători de seamă au venit și din țările socialiste deși, din nefericire, unii dintre cei programați n-au mai putut fi prezenți. Astfel, în programul simpozionului, numele profesorului Kalecki a apărut în chenar negru. A fost, în schimb, prezent Branco Horvath (Belgrad), care a completat opera sa controversată printr-o comunicare valoroasă.

Prezența celui mai important econometrician francez, Edmond Malinvaud, printr-o comunicare strălucită, ca și a „empiriștilor" S. Ichimura (Tokyo), P. N. Mathur (India) sau I. Sandee (Olanda) au contribuit la înalta ținută a sesiunii. Totuși, absența (din motive de sănătate) a lui Ragnar Frisch, a lui Richard Stone (care și-a trimis comunicarea) ca și a lui Andras Brody (Budapesta) a fost regretată de cei care le cunosc opera.

Numele înșirate ar fi poate cele mai proeminente ; în orice caz, din generațiile mai „mature", și prezența lor s-a dovedit a avea un puternic efect de emulație asupra celor mai tineri.

TITLUL simpozionului este mult prea vag pentru a ajuta să-ți formezi, de la distanță, o imagine asupra temei comunicărilor și discuțiilor. S-a lucrat în două „secții", dar o graniță între preocupările acestora nu prea poate fi fixată. În orice caz, nu cu multă precizie. Voi încerca, de aceea, să reunesc pe șase grupe tematice comunicările prezentate, indiferent de secția sau ziua prezentării lor, relevîndu-le pe cele mai importante. Într-adevăr, cele șase grupe pe care le-am întocmit mai mult sau mai puțin arbitrar, oferă o imagine destul de clară a principalelor preocupări — cu cîteva excepții — în domeniul modelării macroeconomice, în măsura în care aceasta este legată de teoria și practica planificării și politicii de creștere.

PRIMA GRUPA : modele abstracte de creștere. Se poate spune că aici lucrările s-au desfășurat sub spectrul lui John von Neumann. În special cercetătorii sovietici au elaborat mai multe modele, variante ale celui propus de von Neumann, deducînd diferite teoreme de barieră („turnpike theorem" ; „maghistralnaia teorema"). Comunicările prezentate de V. L. Makarov (Novosibirsk), A. M. Rubinov (Novosibirsk) și I. V. Romanovski (Leningrad) sînt dintre cele mai frumoase producții puse în discuția simpozionului. L. W. McKenzie s-a încadrat în această serie prin lucrarea sa asupra unor „Proprietăți asimetrice ale unei traiectorii optimale de creștere într-un model de producție de tip von Neumann".

„Prea departe de realitate" s-ar părea. Totuși, lucrurile nu stau chiar așa și comunicarea lui Jinchiki Tsukui (Osaka), distribuită, dar necitită, e cea mai bună dovadă a importanței modelului von Neumann pentru empirie și practică. Aș vrea să mă opresc numai prin cîteva observații asupra remarcabilei evoluții a modelului de creștere von Neumann, de la marele său creator și pînă la puțin cunoscutul Tsukui care, după modesta părere a celui ce semnează acest articol, a deschis o epocă în domeniul cercetării empirice a creșterii și a aplicării modelelor macroeconomice. (În această privință Tsukui, poate fără să știe, și poate fără să fie cine știe ce mare gînditor, ar putea apare într-un rol similar cu acela al lui Leontief).

Acum peste 30 de ani, John von Neumann a construit un model de creștere, căruia de atunci și pînă astăzi mulți economiști îi reproșează „lipsa de realism". Unii, totuși, de orientare matematică, au început să construiască tot felul de variante ale acestui model, adaptate unuia sau altuia din aspectele „realiste" ale unei economii naționale. În cazul unora din aceste modele s-a făcut o descoperire remarcabilă. S-a constatat că o economie, dispunînd de anumite tehnologii de producție, are un ritm maxim „al său". Cu alte cuvinte : dacă între ramurile unei economii naționale definite prin tehnicile de producție de care dispun, **există un anumit raport de proporționalitate,** atunci această economie se va dezvolta în ritmul cel mai mare posibil. Această optimă proporție dintre ramuri definește traiectoria von Neumann a dezvoltării. Orice altă proporționalitate între ramuri, în cadrul aceleiași economii, va determina un ritm mai scăzut de creștere. S-a mai constatat apoi că în anumite modele-variante von Neumann, oricare va fi structura producției dintre ramuri într-un moment inițial $t=0$, și oricare ar fi structura finală, adică proporția ramurilor într-un moment terminus $t=T$, producția maximă în structura dorită în momentul T va fi realizată numai dacă în cea mai mare parte a timpului dintre 0 și T, dezvoltarea va urma traiectoria von Neumann. Intr-un cuvînt, diferitele modele von Neumann au arătat calea dezvoltării celei mai rapide în anumite structuri economice. Nu e de mirare că modelul și variantele sale au suscitat interes la economiștii din țările socialiste. Numai că lipsea o variantă tratabilă și statistic. McKenzie a făcut primul pas în această direcție și a fost urmat de Tsukui, care a construit un fel de hibrid Leontief—von Neumann, mai puțin subtil din punct de vedere matematic decît toate celelalte, dar utilizabil pentru predicțiuni statistice. Și pe această bază Tsukui a calculat traiectoria von Neumann a economiei japoneze pentru perioada 1955—1960 — calcul retroactiv, totuși un experiment extrem de util. Astfel, Tsukui a adus modelul von Neumann pe pămînt și producția sa a constituit obiectul comunicării difuzate la simpozion. Avînd în vedere utilitatea descoperirii sale, este de înțeles și regretul nostru de a nu-l fi întîlnit personal, spre a afla mai mult despre metodele sale de cercetare empirică.

Atît despre grupul „aristocrației matematice", cum îmi plăcea să-i numesc, cu sinceră admirație și neascunsă invidie.

UN AL DOILEA grup de comunicări trata probleme de planificare a creșterii cu modele matematice, fără însă a se restrînge la analiza unui anumit

T. SCHATTELES

⟶

FIŞE

■ În traducere românească a apărut în Editura ştiinţifică primul volum din marea lucrare colectivă **Histoire Générale des Sciences,** publicat sub direcţia lui René Taton, director ştiinţific la Centre national de la Recherche Scientifique. Volumul I, **Ştiinţa antică şi medievală. De la origini la 1450,** tradus după ediţia a doua revăzută şi adusă la zi, cuprinde 720 pag.

Notăm cîteva reflecţii. Grecii — spun autorii, referindu-se la perioada antică, — au moştenit cunoştinţe acumulate în decursul unei experienţe milenare şi transmise cu fidelitate din epocă în epocă, în Egipt şi în Orient, însă ştiinţa s-a constituit puţin cîte puţin, ca disciplină autonomă, prin **propriul** lor efort : prin realizarea unui progres în sensul **explicării,** căutării cauzelor, **reducerii** faptelor la un număr restrîns de principii, prin **eliberarea** de mit şi de religie, precum şi prin trecerea de la **utilizarea** lucrurilor la **înţelegerea** lor.

În ce priveşte evul mediu autorilor li se pare imposibil de acceptat dubla acuzaţie de stagnare, şi de sterilitate. Deşi moştenirea antică n-a fost nici total cunoscută şi nici exploatată totdeauna judicios, a existat o **evoluţie şi un progres continuu.** Evul mediu nu trebuie judecat, aşa cum se face deseori, în lumina catolicismului contrareformei şi a procesului lui Galilei.

■ Fernand Bouquerel, în analiza pe care o face problemelor întreprinderii contemporane, în volumul **Management. Politique — Stratégie — Tactique** (Conducere. Politică — Strategie — Tactică), Dunod, Paris, 1969, 280 p., distinge trei tipuri de întreprinzători : a) **specialistul** — care alege ca punct de plecare produsul al cărui succes vrea să-l asigure ; alegerea este legată de specialitatea ce o posedă ; exemplul tipic îl constituie **întreprinzătorul inventator ;** activitatea sa se exercită într-o singură dimensiune — în profunzime ; b) **comerciantul** ia drept punct de plecare necesităţile pieţei, trecind la furnizarea de produse pe care le consideră susceptibile de a fi vîndute ; aportul său decisiv constă nu în organizarea fabricaţiei, ci a debuşeelor ; comerciantul ideal este acela care creează necesităţi noi ; c) în cazul celui de-al treilea tip de întreprinzător, **financiarul,** punctul de plecare îl reprezintă necesităţile de capital ; principalul său obiectiv constă în a reuni şi/sau descoperi capitaluri ; întreaga activitate şi-o consacră creării de întreprinderi şi grupării lor în diferite modalităţi.

■ Revista britanică **International Affairs** (aprilie 1970) publică studiul **International Economics and International Relations. A case of Mutual Neglect** (Economia internaţională şi relaţiile internaţionale. Un caz de neglijare reciprocă) semnat de Susan Strange. Autoarea studiului consideră că schimburile economice internaţionale au un caracter dinamic şi impun tot mai mult întărirea colaborării şi cooperării internaţionale. După părerea sa, unei asemenea evoluţii i se opun însă structuri politice rigide. În acest sens, susţine S. Strange, este semnificativă situaţia ţărilor în curs de dezvoltare ale căror posibilităţi de progres au fost demonstrate de economişti, dar care nu sînt traduse în fapt datorită obstrucţiei practicate de unele ţări capitaliste dezvoltate. Prăpastiei, care se adînceşte, între condiţiile economice internaţionale şi cele politice îi corespunde, scrie S. Strange, pe planul gîndirii, o prăpastie între ştiinţa economică şi cea politică. Autoarea pledează în consecinţă pentru realizarea unor cercetări complexe care ar urma să ducă la constituirea unei ştiinţe a relaţiilor economice internaţionale, care să ţină seama, în egală măsură, de condiţiile economice şi politice.

■ Lucrarea **Mejdunarodnie organizaţii** (Organizaţiile internaţionale), de G. I. Morozov, apărută la Moscova, în editura „Mîsl" (1969, 230 pag) îşi propune să ridice şi să analizeze cîteva probleme importante de teorie şi metodologie a studierii organizaţiilor internaţionale. Considerînd studiul organizaţiilor ca o ştiinţă complexă, de graniţă în raport cu o serie de ştiinţe sociale, autorul formulează un sistem de clasificare a organizaţiilor internaţionale contemporane, atît interguvernamentale, cît şi neguvernamentale (al căror număr total depăşeşte în prezent două mii). Lucrarea cuprinde un scurt istoric al constituirii principalelor organizaţii internaţionale, precum şi o succintă prezentare critică a concepţiilor unor oameni de ştiinţă din ţările capitaliste asupra organizaţiilor internaţionale şi a rolului lor (reprezentanţi ai aşa-numitului funcţionalism structural).

■ IMPACT : SCIENCE ET SOCIETE vol. XX — 1/1970 publică un ciclu de articole consacrate rolului femeii în cîmpul muncii. În articolul **La femme à l'époque de la science et la technique. Les effets de l'évolution technique** (Femeia în epoca ştiinţei şi tehnicii. Efectele evoluţiei tehnice), Madeleine Guilbert relevă efectele stimulative ale industrializării asupra accesului masiv al femeilor în cîmpul profesional şi social-politic, precum şi rezistenţele împotriva mutaţiilor pe care epoca industrializării le-a generat în condiţia femeii. Ce va aduce automatizarea în această privinţă ? Se vor schimba condiţiile de muncă, se vor reduce orariile de lucru, se va simplifica munca menajeră. „Mecanizarea" în menaj va exercita o influenţă pozitivă indiscutabilă asupra condiţiilor de viaţă ale femeilor, deschizîndu-le noi posibilităţi de profesionalizare, iar reducerea orariilor va stimula formarea profesională. Automatizarea va deschide femeilor accesul spre posturi azi cvasi-închise pentru ele. Totuşi automatizarea pătrunde mai greu şi inegal în sectoare care ocupă personal feminin mai prost plătit. În bănci şi asigurări s-au introdus însă ordinatoare chiar în servicii unde lucrează de preferinţă femei. Introducerea proceselor automatizate în industrie exclude femeile de la noile agregate, rezervîndu-li-se operaţiile manuale, repetitive, rapide ; şi la posturi de operatori şi programatori se preferă încă bărbaţi în multe sectoare. Totuşi aceste incidenţe conservatoare nu sînt definitorii pentru evoluţia de fond a situaţiei. Mai cert este că automatizarea va deschide noi perspective profesionale în condiţia femeii.

■ Maurice Blin semnează articolul **Université et entreprise,** apărut în ediţia suplimentară a revistei L'USINE NOUVELLE pe luna mai 1970. Autorul observă o asemănare între funcţiile ce le îndeplineşte o întreprindere şi acelea pe care trebuie să le îndeplinească şi activitatea din învăţămîntul superior. Este vorba de producţie, gestiune şi cercetare. Dacă însă în industrie aceste activităţi sînt net separate şi constituie specialităţi distincte, în învăţămîntul superior o astfel de diferenţiere nu există. Profesorul, după opinia autorului, este şi cercetător şi controlor şi administrator (rector, decan), ceea ce are repercusiuni negative asupra acestei activităţi. M. Blin consideră că activitatea universitară este absolut necesar să fie organizată, întocmai ca a unei mari întreprinderi, pe bază de cercetări previzionale. Dezvoltarea în viitor a unei „producţii" universitare fără un studiu prealabil al nevoilor producţiei şi ale pieţei este sortită eşecului. Se recunoaşte că în momentul actual informaţiile ce le furnizează statisticile nu sînt suficiente şi în consecinţă se insistă asupra necesităţii elaborării unor tehnici speciale de previziune a nevoilor sociale, direcţie în care, după aprecierea autorului, ar trebui să se îndrepte ştiinţele umanitare.

■ Pe baza studierii a 103 articole asupra problemelor cauzelor şi implicaţiilor satisfacţiei în realizarea funcţiei, specialiştii N. Pallone, F. Richard şi R. Hurley, ajung la concluzii pe care le publică în studiul Job satisfaction research of 1966—67 (Cercetarea satisfacţiei în ocupaţie în 1966—67), din **THE PERSONEL AND GUIDACE JOURNAL,** februarie 1970, vol. 48, nr. 6. Rămîn — consideră ei — suficient de evidente ipotezele lui Hezberg potrivit cărora satisfacţia în realizarea unei funcţii este generată de un set de variabile, pe cînd insatisfacţia este generată de un alt set deosebit din punct de vedere calitativ. Relaţia între satisfacţia în realizarea funcţiei şi satisfacerea necesităţilor psihologice şi sociale rămîne neclară. Unii salariaţi îşi satisfac multe necesităţi prin muncă, alţii doar cîteva. Măsura în care salariaţii, avînd o anumită ocupaţie, anticipează sau cer satisfacerea nevoilor psiho-sociale prin muncă rămîne să fie cercetată. Un sprijin redus a fost adus ipotezelor care susţin că insatisfacţia în muncă duce la schimbarea funcţiei sau a carierei.

■ **Faut-il récrire l'Evangile ?** (Trebuie rescrisă evanghelia ?). Sub acest titlu Patrice Droin redă în revista **ENTREPRISE** nr. 771 cîteva din ideile expuse de participanţii la un colocviu organizat de Patronatul francez pe tema **Evanghelia şi societatea industrială.**

După părerea lui P. Droin cauza care a determinat pe reprezentanţii cercurilor de afaceri din Franţa să discute o astfel de problemă este conservatorismul catolicismului în comparaţie cu protestantismul. Se afirmă fără dubii că biserica catolică are o doctrină economică şi în sprijinul acestei păreri sînt citate principalele enciclici cu caracter social: **Rerum Novarum** (1891), **Quadragesimo Anno** (1931), **Mater et Magistra** (1961), **Pacem in Terris** (1963) cum şi **Reflecţii asupra situaţiei economice şi sociale** publicate de Episcopatul francez în februarie 1966. Plecînd de la această influenţă, P. Droin se întreabă dacă lumea latină (catolică) nu are de învins un foarte serios handicap în comparaţie cu lumea anglo-saxonă (protestantă), apreciind faptul că protestantismul liberal a jucat rolul unei mari forţe atît în dezvoltarea unei economii de piaţă, cît şi în înţelegerea importanţei eficienţei într-o societate modernă. În consecinţă, se consideră necesară discutarea influenţei pe care biserica catolică o are în Franţa în elaborarea politicii de dezvoltare socio-economică.

■ Studiul economiştilor belgieni H. Glejser şi P. Ghikour — Mpia-Mwel **Combination of Phillips', Okun's and Other Laws to Explain Prices Changes** (O combinare a legilor lui Philip, Okun şi a altor legi pentru a explica oscilaţiile preţurilor), publicat în **CAHIERS ECONOMIQUES DE BRUXELLES,** nr. 46 — trim. II. 1970, încearcă să explice fenomenul oscilaţiei pe termen scurt a preţurilor în condiţiile unei economii de piaţa concurenţială, pe baza unui model econometric. Acest model formalizează matematic o concepţie economică exprimată anterior de cîţiva economişti occidentali şi care constă în: 1) funcţia lui Phillips care raportează schimbările în salariu determinate de nivelul şomajului ; 2) legea lui Okun care raportează schimbarea în gradul de ocupare a forţei de muncă cauzată de variaţia în nivelul producţiei (sau al productivităţii); 3) analiza oscilaţiilor în nivelul preţurilor datorată variaţiilor în costul manoperei şi al cheltuielilor materiale efectuată, de G. Fromm şi O. Eckstein. Calcularea statistică a modelului econometric a fost efectuată pe baza unui eşantion constînd din serii dinamice de date anuale din 14 ţări industriale dezvoltate, pentru perioada 1950—1968.

■ **Managers et ménagères,** sub acest titlu Maurice Blin semnează în **L'USINE NOUVELLE,** nr. 27, iulie 1970, un articol în care trage un semnal de alarmă cu privire la situaţia economică din Anglia şi în special din S.U.A.

Autorul constată că în aceste două ţări activitatea economică din ultimul timp se caracterizează printr-o stagnare a ritmului de creştere, inflaţie şi şomaj. În mod deosebit, autorul insistă asupra inflaţiei, fără precedent, din S.U.A. şi apreciază că ea este o ameninţare pentru Europa occidentală, care ar putea fi „contaminată", avîndu-se în vedere influenţa economică a S.U.A. M. Blin consideră, de asemenea că această situaţie demonstrează că ştiinţa economică actuală din Occident, ale cărei temelii au fost puse în condiţiile marii crize din 1930, trebuie revizuită de urgenţă, deoarece remediile ei se dovedesc a fi inoperante. Occidentul, conchide autorul, are nevoie de un nou Keynes. Această situaţie îl determină pe M. Blin să prevadă unele surprize politice, legate în special de viitoarele alegeri din S.U.A.; el se referă la nemulţumirea alegătorilor şi, în special, a alegătoarelor, care devin adevăraţi „agenţi economici" — de unde şi titlul articolului.

---

model. Kantorovici, **spiritus rector**-ul simpozionului şi Koopmans au fost proeminenţele în acest grup, în care s-au încadrat şi cele două comunicări româneşti. În comunicarea sa oarecum programatică, L. V. Kantorovici întrevede noi metode cu scop practic pentru planificarea economică : „modelele matematice ale unui sistem economic dinamic controlat nu trebuie să fie numai metode de calcul ale planului dezvoltării sistemului, dar trebuie să includă şi schema sa de funcţionare, în special în vederea cercetărilor operative ale planului precum şi un întreg complex de parametri economici funcţionali". Koopmans porneşte de la un model de dezvoltare continuă (continuing state) şi urmăreşte descifrarea traiectoriei dezvoltării pe termen lung din modele intertemporale construite pentru numai cîteva perioade. Eleganţa expunerii sale trebuie să rămînă un model din care ar trebui mulţi să înveţe.

Şi acum, comunicările româneşti : Ihor Lemnij a discutat problema conţinutului de informaţii în diferite funcţii de producţie, cu privire la reziduul explicator de progres tehnic. T. Schatteles, în contextul legăturii dintre trăsăturile generale ale logicii modelelor macroeconomice şi logica practicii planificării, a abordat problema funcţiilor obiectiv ale modelelor de creştere.

Problema funcţiilor-obiectiv a mai fost abordată de prof. Valtukh (Novosibirsk) în termenii funcţiilor de indiferenţă. Referirile la Pareto şi Slutski au fost evidente, vizibil marcate şi de referinţele bibliografice.

UN AL TREILEA grup de comunicări se referă la probleme speciale de analiză şi de calcul privind aplicaţii ale unor modele macroeconomice. Malinvaud a tratat problema consumului şi planificării, Horvath cele ale investiţiilor, iar o serie de cercetători sovietici ca Makarov, Lavrianov, Oganian au prezentat algoritme pentru modele de plan.

Comunicările din cele trei grupe înşirate mai sus erau toate din domeniul teoriei şi metodei. Am văzut ce au tratat, dar merită menţionat şi ce **nu** au tratat. A fost o surpriză pentru noi faptul că simpozionul a fost în general orientat aproape în exclusivitate spre categorii de modele subsumate noţiunii de „modele lineare" şi că nu am ascultat nici o comunicare referitoare la o categorie mai nouă de modele de creştere, aplicînd „optimul Pontriaghin". Surpriza a fost cu atît mai mare cu cît aici s-a pus problema aplicării unor importante realizări ale unui grup de matematicieni, în frunte cu profesorul Pontriaghin. Dintr-o convorbire avută cu prof. Valtuck, rezultă că aceasta este, în general, în afara preocupărilor Institutului de la Novosibirsk, singurul interesat mai serios fiind dr. I. A. Itscovici care, de altfel, a prezentat un model dinamic liniar (deci „clasic").

Celelalte comunicări s-au distribuit pe alte trei grupe, şi anume : aplicaţii şi cercetări econometrice privind macromodelele ; aplicaţii teoretice speciale şi, în fine, modele de funcţionare a economiei capitaliste.

LA PRIMA dintre acestea, (sau a 4-a grupă), alegerea era foarte bogată : Aganbeghian, pentru U.R.S.S., Mateev pentru Bulgaria şi Maria Augustinovics pentru Ungaria, au prezentat problemele modelelor de planificare. Un grup japonez condus de Ichimura şi L. Klein a prezentat un model de tip econometric pentru Japonia (asemănător cu modelul Klein—Goldberger). De reţinut (poate pentru „grupa a 2-a") : L. Klein a mai prezentat o comunicare „autocritică", în care propune reunirea modelelor de tip econometric cu cele de tip input-output (şi păcat că L. Johansen, întemeietorul sintezei, nu a fost prezent).

Clopper Almon a prezentat „modelul Maryland".

APOI GRUPA a 5-a — David Gale s-a distins printr-un model de echilibru cu comerţ exterior dezechilibrat, aceasta fiind una din cele mai frumoase expuneri ale simpozionului.

ÎN FINE, în ultima grupă a comunicărilor frecvenţa era mică, dar stilul şi tonul ca şi conţinutul comunicărilor a fost deosebit de interesant. Cercetările s-au referit la **mecanismul** economiei capitaliste, care trebuie **înţeles** şi **cunoscut.** Astfel, modelul de reproducţie ciclică prezentat de S. M. Menşikov (Moscova) şi un model al ciclului capitalist de Brody (Ungaria) pot fi considerate — indiferent dacă eşti sau nu de acord cu concluziile lor — drept modele pentru felul în care trebuie studiată economia capitalistă.

În linii mari vorbind, se poate spune că simpozionul de la Novosibirsk, chiar şi dacă ne referim la cele mai abstracte comunicări prezentate, a fost, de fapt, locul unui fel de „dialog" între planificator şi analist, chiar dacă uneori economistul analist a fost silit, fără voie, să se restrîngă la un monolog. Atmosfera a fost constructivă (s-a **demonstrat** mai mult şi s-a „combătut" mai puţin), ceea ce a contribuit la indiscutabilul succes al simpozionului.

TRANSPORTURILE

(Urmare din pag. 5)

canizate fronturile de încărcare și descărcare și se va lărgi folosirea paletelor și a mijloacelor mecanizate în manipularea mărfurilor.

O dezvoltare mai accentuată vor cunoaște **transporturile auto,** îndeosebi pentru satisfacerea cerințelor de transport pe distanțe scurte. În 1975, volumul mărfurilor transportate cu mijloace auto va fi cu 32—45% mai mare decît în 1970. Parcul auto de folosință generală va fi dotat cu peste 28 000 autocamioane de diferite tipuri, în funcție de nevoile variate de transport ale economiei; mai mult de jumătate din acestea vor fi mijloace de mare tonaj (7—16 tone) echipate cu motoare Diesel, ceea ce va contribui la creșterea productivității și reducerea costului transporturilor.

Autocamioanele cu macarale hidraulice cu braț rotitor, folosite la manipularea conteinerelor, autotractoarele cu șea, autotractoarelor cu semiremorci încăcătoare și semiremorcile de 10 și 20 tone destinate acțiunii de transconteinerizare, autovehiculele cu obloane ascensoare pentru paletizare și platformele basculante folosite la transportul mărfurilor în vrac, vor contribui din plin la adaptarea parcului auto nevoilor de transport și manipulare mecanizată care se pun în viitorul cincinal. Vor fi organizate unități specializate pentru exploatarea și întreținerea autovehiculelor destinate transporturilor internaționale. Aceste unități vor urmări ca autovehiculele destinate transporturilor internaționale să fie asigurate la înapoiere de către agențiile proprii cu încărcătură corespunzătoare de marfă.

Pentru creșterea volumului serviciilor la sate, în special pentru transporturile interurbane de călători, **se preconizează ca în perioada 1971—1975 numărul traseelor deservite de autobuzele din dotarea Ministerului Transporturilor să crească de la 4000 cît sînt în acest an, la 7000 în 1975.** În acest fel rețeaua de localități deservite va ajunge în 1975 la circa 8600 comune și sate.

Dezvoltarea transportului auto de mărfuri și călători în viitorul cincinal va conduce la creșterea rapidă a traficului rutier. În aceste condiții, unele sectoare, sau chiar trasee, de drumuri naționale nu vor mai putea face față intensității de circulație. **Pentru a răspunde cerințelor de transport, determinate de dezvoltarea impetuoasă a economiei naționale, se prevăd măsuri pentru ridicarea stării tehnice a drumurilor, care vor duce la modernizarea a peste 96% din rețeaua de drumuri naționale și la ridicarea clasei tehnice a drumurilor sau a unor sectoare de drumuri.** Prin lucrările prevăzute în plan se vor evita strangulările din diferite puncte, încrucișările de nivel, treceri peste calea ferată, se va asigura o vizibilitate corespunzătoare. În funcție de trafic, pe unele trasee se vor construi benzi suplimentare de circulație, pasaje de nivel etc.

Transporturile navale se vor înscrie în viitorul cincinal pe aceeași linie ascendentă de dezvoltare, asigurîndu-se participarea sporită la aprovizionarea cu materii prime necesare industriilor siderurgice, chimice și petroliere. **Prin dotarea cu nave de mare capacitate și prin lucrările de dezvoltare a porturilor, contribuția flotei maritime în derularea comerțului exterior va fi de peste 46% în anul 1975 față de 36% în acest an.** Navele românești vor putea efectua transporturi de mărfuri pentru terți, pe distanțe intermediare între două porturi, ceea ce va contribui, de asemenea, la sporirea fondului valutar. Pentru transporturile de minereu — care va avea o mare pondere în comerțul nostru exterior — se preconizează, în vederea reducerii cheltuielilor și degrevării căii ferate, adaptarea pe sectorul Constanța — Galați a soluției transportului pe apă, prin nave mixte maritime- fluviale de circa 5000 tone.

O mare atenție va fi acordată utilizării eficiente a uriașului potențial al Dunării, în cadrul liniilor directoare stabilite de plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din decembrie 1969. Folosirea mai eficientă a transportului fluvial, înzestrarea flotei cu noi tipuri de nave pentru mărfuri și călători, mărirea capacității de trafic a porturilor și mecanizarea operațiunilor de manipulare a mărfurilor vor avea coordonatele stabilite de Plenara C.C. al P.C.R. din decembrie 1969, potrivit cărora lucrările de irigații, canalele magistrale și cursurile rîurilor mari vor mări posibilitățile de dezvoltare și pentru navigația fluvială. Transporturile fluviale vor trebui să preia o parte, din ce în ce mai mare, din nevoile de transport ale țării.

Cu prilejul vizitei făcută în ianuarie a.c. în orașul Oltenița, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a indicat măsurile necesare pentru traducerea în viață a hotărîrilor Congresului al X-lea al P.C.R. cu privire la intensificarea traficului fluvial. Secretarul general al partidului s-a referit, de asemenea, la măsurile care trebuie luate în scopul asigurării unui transport fluvial eficient a cerealelor și materiilor prime necesare diverselor sectoare ale economiei naționale.

Însușirea de către Ministerul Transporturilor a indicațiilor date de conducerea superioară de partid și stat își găsește expresia în studiile care se fac și măsurile care se iau pentru stabilirea curenților de mărfuri pe calea ferată și cu mijloace auto care pot fi preluate de către transportul fluvial, în condiții de eficiență economică sporită. În lumina concluziilor care se desprind pînă în prezent, **se prevede ca volumul transportului fluvial să crească, pînă în anul 1975, cu peste 80% față de anul 1970 pe seama transporturilor din cariere, a transportului de cereale, minereuri, cărbuni, produse din lemn etc. precum și a exportului, importului și tranzitului**

Corelată cu creșterea traficului fluvial s-a prevăzut sporirea activității portuare prin construirea de noi dane, amenajarea de noi platforme și dotarea porturilor cu mijloace mai bune de încărcare-descărcare. În portul Tulcea, de exemplu, întreprinderile industriale existente impun o intensă activitate de aprovizionare cu materii prime. Ca urmare, s-a prevăzut construirea de cheiuri corespunzătoare acostării navelor maritime și amenajări care să permită dezvoltarea activității de pescuit. La Galați, aprovizionarea marelui Combinat siderurgic impune separarea activității comerciale de cea industrială. Aceasta face necesară construirea unui port mineralier cu o capacitate de 8 mil. tone/an. În docurile portului Brăila s-au prevăzut refacerea a cinci dane și înzestrarea lor cu macarale moderne de chei și un pod descărcător, care să asigure un trafic de aproape 3,5 mil. tone/an. La Cernavodă, Călărași, Oltenița, Tr. Măgurele, Orșova și Moldova Veche sînt prevăzute amenajări și mecanizări corespunzătoare traficului sporit stabilit.

Extinderea relațiilor externe ale țării noastre cu alte state, tendințele de prelungire a unor linii aeriene permanente și dezvoltarea turismului intern și internațional determină ca și activitatea transportului aerian să se încadreze în ritmul general al dezvoltării celorlalte sectoare de transport. **În viitorul cincinal aviația civilă va fi dotată cu avioane moderne turboreactoare și turbopropulsoare de viteză și capacitate sporite, pentru dezvoltarea traficului intern și internațional.** Vor fi totodată continuate lucrările de modernizare a aeroporturilor și de echipare a acestora cu aparatură de dirijare și protecție a navigației aeriene. **Ca urmare, volumul prestațiilor exprimat în călători km va înregistra o creștere de circa două ori față de anul 1970** (de la 1 miliard călători km la 1,85—2,2 miliarde călători km.).

Pentru satisfacerea, în primul rînd, a cererilor pentru agricultură se va pune accent în continuare pe dezvoltarea aviației utilitare; prestațiile aviației utilitare exprimate în ore de zbor vor crește pînă în 1975 cu 47% față de anul 1970.

Transconteinerizarea

UNA din cele mai importante probleme, care își va găsi rezolvarea în viitorul cincinal, o constituie **crearea sistemului național de transport de marfă în transconteinere** în care procesul „ambalare-depozitare — încărcare — transport — descărcare — depozitare" va fi unitar a cărui caracteristică va fi o strînsă cooperare tehnico-organizatorică a diferitelor mijloace de transport și o intensificare a eforturilor tehnico-organizatorice în vederea măririi vitezei de circulație a mărfurilor între producători și consumatori.

Organizarea transportului transconteinerizat la nivelul cerințelor imediate ale economiei naționale necesită: parc de transconteinere de 10—30 tone, parc de vagoane port-conteinere, parc de semiremorci portconteinere, nave specializate și nave parțial amenajate pentru transportul de transconteinere, construcții pentru centrele de manipulare și transbordare a transconteinerelor (terminale) între diferite categorii /de mijloace de transport, utilaje pentru manipularea și transbordarea transconteinerelor în terminale, utilaje pentru manipularea transconteinerelor la depozitele beneficiarilor. **Investițiile totale pentru crearea sistemului de transport transconteinerizat în perioada 1971—1975, însumează peste 1 200 000 mii lei.** Aceste investiții vor putea fi recuperate în circa 6 ani, dacă se iau în considerare toate economiile ce se vor realiza pe plan național sau, în circa 10 ani, dacă se ia în considerare numai reducerea cheltuielilor de transport. **Volumul de transport care se propune a fi transconteinerizat, la nivelul anului 1975, este de aproape 9 000 mii tone.**

Pe baza indicațiilor conducerii superioare de partid au fost determinate fluxurile optime de circulație pentru minimalizarea, pe fiecare produs, a volumului de transport exprimat în tone km. Ca urmare a prelucrării datelor de către Centrul de calcul al Ministerului Transporturilor și Centrul de calcul și cibernetică economică au fost stabilite măsurile necesare aplicării în practică a soluțiilor de optimizare avînd posibilități ca în perioada cincinalului 1971—1975 să fie asigurate condițiile necesare creșterii volumului de încărcări-descărcări și de raționalizare a transporturilor.

Măsurile luate, ca și cele preconizate pentru modernizarea și dezvoltarea tuturor sectoarelor de transport — caracteristica principală a cincinalului viitor — vor fi strîns împletite cu altele privind sporirea productivității muncii, reducerea cheltuielilor materiale, a prețului de cost, în scopul sporirii eficienței economice. **Îmbunătățirea tuturor indicilor tehnico-economici în Departamentul transporturilor auto, navale și aeriene își vor găsi reflectarea corespunzătoare în sporirea beneficiului de 1,2 ori în 1975 față de 1970.** Lucrătorii care activează în sectorul transporturilor sînt hotărîți să desfășoare și în cincinalul următor o activitate fructuoasă, pentru a contribui astfel la dezvoltarea economiei naționale, la creșterea nivelul de trai, material și cultural, al poporului.

CRONICĂ SĂTMĂREANĂ

(Urmare din pag. 9)

prietate personală, trusturi de construcții precum „Carpați" din București, cele din Baia Mare, Cluj și Oradea, însumînd cam 2 000 de constructori, au trimis aici utilaje, instalații, materiale și mai ales OAMENI, care nu-și menajează nici energia și nici capacitățile profesionale pentru ca pînă la 15 noiembrie, treptat, să împlinească cifra stabilită mai sus amintită și cele peste trei mii de apartamente din blocuri să-și primească noii locatari.

*

După cumplita încleștare cu apele, a început, se desfășoară și continuă, apriga și tenacea luptă cu timpul.

Iar sătmărenii, sprijiniți de frații lor din toată țara, de partid și de guvernul țării, sînt siguri că vor învinge și de data asta.

...Pe unele străzi mai sînt încă nămeți de mil.

Se văd încă destule case prăvălite.

Frumosul parc din fața gării nu și-a recăpătat încă splendoarea.

Pe Calea Traian încă se lucrează la refacerea conductei de apă.

Și peste tot pivnițele și subsolurile sînt deschise pentru uscare și aerisire.

Dar viața și-a reluat cursul firesc.

Șantiere! Un oraș șantier.

Pe aceleași străzi, trec șiruri de camioane, unele cu remorci, încărcate cu prefabricate, cărămizi, țigle, lemnărie, tablă...

În parcul încă nu total despotmolit, se joacă niște princhinduși în șorțulețe albastre.

Sînt sătmărenii cei mai mici, cărora părinții lor le vor povesti ce-a fost în crîncena primăvară a anului 1970.

Dar poate că nu le va veni să creadă...

Cu atît mai bine pentru ei...

STATUTUL CADRU

(Urmare din pag. 11—12)

ș.a.m.d. Aceasta ar fi dus la crearea unui aparat mare și, probabil, și la apariția unor dificultăți. Am în vedere varietatea mare de produse, care ar fi trebuit urmărite de serviciile centralei.

Totuși, pe linia aprovizionării, noi încercăm să ajungem la o situație nouă față de direcția generală. **Am creat o bază de aprovizionare a centralei, cu intenția să asigurăm prin aceasta, în afara materialelor din import etapa a II-a și aparatajul electrotehnic,** care este foarte numeros și creează stocuri supranormative în fiecare unitate; la fel și pentru unele materiale cerute de uzine în cote sub-minimale și greu de aprovizionat de furnizorii principali și din baze. Această măsură va duce în primul rînd la evitarea creării de stocuri în întreprinderi.

O metodologie clară poate scurta multe drumuri

ESTE ȘTIUT că centralele preiau activitatea de aprovizionare, de proiectare etc; dar ele dispun de un număr limitat de cadre. De exemplu, noi avem uzine care au și cîte 70 de oameni la serviciul de aprovizionare, dar centrala nu are decît 20. Nu se poate prelua cu aceștia munca cîtorva sute de oameni din uzine.

Din acest motiv noi apreciem că este necesar să se revadă numărul de salariați din aparatul centralelor. El să fie mai strîns legat de condițiile concrete ale activității fiecărei centrale. Sau, să ni se acorde un anumit număr total de salariați t. a. pe care să-l putem noi defalca între aparatul centralei și cel al întreprinderilor subordonate.

Un alt exemplu: a apărut H.C.M. 424, relativ la export. Unde este cea mai mare greutate? E drept, situația este mult îmbunătățită la intern: la data actuală avem comenzi și contracte pentru anul viitor. În ceea ce privește exportul, apar unele paralelisme. Uzina și respectiv centrala n-au un plan valutar. Centrala nu are contact cu piața decît pe linie tehnico-economică. Partea comercială o tratează I.S.C.E. Deci, trebuie să meargă doi oameni peste hotare: unul de la I.S.C.E. și altul de la centrală. N-ar fi posibil să găsim și aici posibilități de simplificare a lucrurilor, cu consecințe favorabile pe plan economic?

Unele dispoziții legale privitoare la creditare nu creează întreprinderilor posibilitatea să aplice celelalte indicații pe baza cărora să poată lucra economic. De exemplu, în sectorul de aprovizionare sînt reglementări care prevăd că motoarele electrice trebuie comandate cu șase luni sau cu nouă luni înainte de data cînd urmează să fie livrate. Și totuși, în întreprinderi, normativele pentru materiale sînt prevăzute numai pentru 45 zile. În aceste condiții, unitățile intră în mod automat în supranormativ: comandă motoare și le țin șase luni cu premeditare în stoc.

Și un ultim aspect. Cred că ar trebui lărgite atribuțiile centralelor în transferarea unor mijloace fixe de la o întreprindere la alta. Nu mi se pare justificat ca pentru o asemenea măsură să obținem de fiecare dată aprobarea ministrului.

Pentru clasificarea întreprinderilor sau a unităților cu gestiune economică, Ministerul Muncii ne-a dat un anumit punctaj. Pe această bază, noi facem lucrarea și o ducem la ministerul nostru, care o trimite spre avizare la Ministerul Muncii. Dar o dată stabilit un anumit punctaj, n-ar fi suficient să vină de la Ministerul Muncii oameni care să controleze modul cum se respectă acest punctaj și să sancționeze pe cei ce nu-l respectă?

GH. PANAITESCU: — Aș propune și eu, pentru lărgirea competențelor din sectorul de construcții montaj, să se recunoască dreptul pe care tebuie să-l aibă centrala sau trustul ca, atunci cînd din anumite motive rămîne cu valori mai mici de plan, cum a fost și cazul unor unități ale noastre în anumite perioade, să execute lucrări și în alte sectoare. În prezent, noi nu putem introduce în planul nostru nici chiar lucrări de construcții-montaj, fără avizul băncii și al C.S.P.

La unitatea noastră „Motru", de exemplu, am avut posibilitatea să executăm un club sindical, însă banca ne-a răspuns că nu este posibil fiindcă noi trebuie să executăm lucrări miniere.

C. COJOCARU: — Cred că putem spune că problemele puse de noi în discuție au fost în mare parte atinse. Sperăm că o parte din soluțiile preconizate vor intra în atenția factorilor de decizie interesați. Vă mulțumesc pentru participarea la această masă rotundă.

ECONOMIE MONDIALĂ

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

• Acord pe termen lung între U.R.S.S. și R.P. Ungară

La 30 iulie, la Ministerul comerțului exterior al U.R.S.S. a fost semnat un acord pe termen lung cu privire la livrări reciproce de nave și instalații navale între U.R.S.S. și R.P. Ungară pe anii 1971—1975 — relatează ziarul **Izvestia** din 31.VII.1970.

• R.S.F. Iugoslavia — Australia

Acordul comercial dintre Iugoslavia și Australia a fost semnat recent la Belgrad de către Mise Pavisevici, vice-președinte al Vecei Executive Federative a R.S.F. Iugoslavia și John Mc Ewen, vice-premier și ministrul comerțului și al industriei al Australiei. Cu această ocazie a fost abordată problema extinderii comerțului bilateral care în anul trecut s-a ridicat la aproximativ 27 milioane dolari.

• R.P. Bulgaria — Țările latino-americane

Trecind în revistă relațiile economice cu continentul latino-american, Buletinul Camerei de comerț al R.P. Bulgaria **Informations économiques** (nr. 5/1970, ediția franceză) subliniază că Bulgaria întreține în prezent relații comerciale cu 16 țări latino-americane, avind reprezentanți comerciali în 9 dintre ele, iar cu 6 a semnat acorduri comerciale.

În utlima perioadă — arată publicația citată — aceste relații au un curs ascendent: de la 2 080 000 de dolari cît reprezenta valoarea schimburilor comerciale reciproce în 1963, ele au atins în 1969 cifra de 23 106 000 de dolari. În general, balanța acestor schimburi este echilibrată uneori înclinînd ușor în favoarea R. P. Bulgaria.

Exportul Bulgariei se compune în general din produse ale industriilor farmaceutică și chimică, mașini agricole, mașini-unelte, electrocare, eletropalane, echipament pentru telecomunicații, contoare electrice, țesături de bumbac, confecții, conserve de legume și fructe, iar în ultimul timp la această listă se mai adaugă ciment, băuturi alcoolice, tutun, grîne, ulei de floarea soarelui etc.

Importurile Bulgariei din America Latină cuprind în special piei de cornute mari, cacao, tananți, ulei de mentă, cafea, făină de pește, porumb, carne, lînă și alte produse.

Studiile efectuate și contactele reciproce multiple au dus la descoperirea a numeroase posibilități de export de echipament industrial bulgar și de instalații complete pentru întreprinderi precum și de elaborare de proiecte și realizări de construcții de către întreprinderi bulgare competente. Ca urmare, întreprinderea bulgară „Technoexport" a semnat un acord potrivit căruia va livra în Uruguay o fabrică de suc de fructe. Chile, Peru și Uruguay sînt interesate să importe întreprinderi complete, cuprinzînd fabrici de deshidratare a legumelor, instalații pentru producția de piure de tomate, de suc de fructe, compoturi și dulcețuri, abatoare prevăzute cu instalații frigorifice, întreprinderi de prelucrare a laptelui.

Studiile efectuate au scos la iveală și numeroase posibilități de cooperare eficientă în domeniul industriei, în fabricarea unor tipuri de mașini.

În acest sens, publicația amintită citează, ca exemplu, cooperarea inițiată de întreprinderea bulgară de comerț exterior „Agromachinaimpex" cu firma chiliană „Fundición y Maestranza" în producția de secerătoare și de instalații pentru irigații prin aspersiune.

Sint menționate, de asemenea, numeroasele posibilități de cooperare multilaterală reciproc avantajoasă în industria extractivă, în domeniul pescuitului ș.a.

• U.R.S.S — Iran

La Moscova a fost semnat un nou acord pe termen lung, privind schimbul de mărfuri și plățile dintre U.R.S.S. și Iran. Acordul prevede ca, în intervalul 1971—1975, valoarea schimburilor comerciale dintre cele două țări să se dubleze față de nivelul atins în perioada 1966—1970. Comunicatul subliniază că schimbările în structura comerțului sovieto-iranian oglindesc succesele obținute în dezvoltarea economică a celor două părți în creșterea schimburilor comerciale reciproce. Aceasta, relatează agenția TASS, a impulsionat crearea unei societăți mixte pe acțiuni sovieto-iraniene pentru operațiile de transport și expediție, care va funcționa pe teritoriul iranian. Protocolul privind crearea acestei societăți a fost, de asemenea, semnat la Moscova.

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

R.P. CHINEZĂ

REALIZĂRI ÎN PRODUCȚIE

• În industria chimică

ÎN ULTIMUL AN, în R. P. Chineză au fost recuperate din reziduuri industriale citeva sute de tone de coloranți, 8 000 tone uleiuri și zeci de mii de tone de acizi, sodă, benzen, fenol, tiosulfat de sodiu, sulfat de sodiu, sulfat de cupru și alte produse chimice, în valoare totală de peste 10 milioane yuani. Au fost obținute, de asemenea, cantități importante de aur, argint, cupru și zinc. Din zgură s-au obținut peste 200 000 tone ciment și sute de tone de îngrășăminte.

După experiențe și studii repetate, colectivul fabricii de coloranți nr. 10 din Șanhai a reușit să folosească gazele emanate de la producerea hidrogenului sulfurat și să obțină o mare cantitate de sulfură de sodiu. Prin aceasta, nu numai că s-a mărit producția fabricii, ci a fost rezolvată totodată problema poluării aerului. Industria chimică din Șanhai a realizat anul trecut peste 50 de produse din apa și gazele reziduale, ca sulfură de sodiu, carbonat bazic de magneziu etc.

• Campanie de împăduriri

ȚĂRANII și lucrătorii forestieri din provinciile de sud, est și centrale ale R.P. Chineze desfășoară în acest an o intensă campanie de împăduriri. Începînd din luna ianuarie, printr-o serie de acțiuni la care au participat peste 5 milioane de oameni, în zonele de munte ale provinciei Hunan au fost plantați diferiți arbori pe o suprafață de peste 100 000 de hectare, de două ori mai mult decît s-a realizat în perioada corespunzătoare a anului trecut.

În provincia Guandun au fost, de asemenea, împădurite circa 100 000 de hectare, iar în provincia Honan aproximativ 80 000 de hectare. Pepinierele din aceste provincii cuprind circa 22.600 hectare cu puieți. În regiunea Kueilin din provincia Guansi au fost pregătiți puieții pentru împădurirea a peste 73 000 de hectare în cursul acestui an.

R. S. CEHOSLOVACĂ

DEZVOLTAREA PRIORITARĂ A RAMURILOR DE BAZĂ ALE INDUSTRIEI

PRINTRE problemele de care se ocupă pe larg în ultimul timp presa de specialitate din R. S. Cehoslovacă se numără elaborarea planului de perspectivă privind dezvoltarea economiei, precum și modificările structurale ce urmează să aibă loc în cadrul ramurilor de producție.

Astfel, în articolul „Balanța economiei naționale și perspectiva pe termen lung", publicat în revista **Planované hospodárstvi** (nr. 1/1970), se arată că în timp ce în planurile pe termen mediu se are în vedere în primul rînd asigurarea echilibrului economic, a unui ritm stabil de creștere și satisfacerea nevoilor producției — în elaborarea planurilor de perspectivă mai îndepărtată se pune accentul în special pe factorii care asigură această creștere.

Printre factorii cu efect stimulator, Rudolf Koleda, de la Școala superioară de economie din Bratislava (**Planované hospodárstvi**, 2/1970) include acele modificări în structura economiei naționale care determină creșterea radicală a eficienței acesteia, în general, și care creează baza tehnică-materială a revoluției tehnice și științifice. El se referă aici la procese ale economiei naționale ca, de pildă, raționalizarea și automatizarea în industrie, chimizarea agriculturii, prelucrarea electronică a datelor, precum și la dezvoltarea prioritară a domeniilor purtătoare de progres tehnic (energetica, metalurgia, industria maselor plastice etc.).

Referindu-se la aceleași procese, **Hospodárské noviny** (23/1970), apreciază că ele sînt determinate de continua adîncire a diviziunii internaționale a muncii, de dezvoltare intensă a cooperării și specializării în diferite domenii de producție între diverse state, fapt care — la rîndul său — condiționează intensificarea comerțului exterior. El apreciază totodată că industria de bază își va menține în continuare pozițiile, producția ei urmînd să reprezinte în deceniile viitoare peste 50% din volumul total al producției industriale. După părerea sa, economia Cehoslovaciei din anul 2000 se va caracteriza prin rolul dominant jucat de unele ramuri cheie ale industriei de bază cum sînt: chimia, construcția de mașini, industria materialelor de construcții, energetica; potrivit aprecierii autorului, energetica va constitui un factor de transformare a nivelului tehnic al producției și, totodată, a modului de viață al populației.

Industriei constructoare de mașini, a cărei pondere în prezent este de 30% din totalul producției industriale, i se prevede pînă în anul 2000 un ritm lent de creștere, însoțit de reducerea sortimentelor și de o extindere apreciabilă a producției subramurilor cheie, purtătoare ale progresului tehnic, ca: electrotehnica, mecanică fină și electronica.

În viitor ponderea industriei chimice se va dubla, ajungind să reprezinte 15% din volumul total al producției industriale a Cehoslovaciei în anul 2000: rolul primordial este atribuit petrochimiei, a cărei dezvoltare are de pe acum implicații importante în toate ramurile economiei naționale. Se are în vedere extinderea în special a producției de mase plastice și de îngrășăminte. În presa de specialitate se menționează că dezvoltarea viitoare a acestei ramuri va fi condiționată de sporirea importului de materii prime, în special de combustibil lichid și gazos.

Se prevede, de asemenea, că economia R. S. Cehoslovace va rămîne și în viitor tributară importului de materii prime necesare dezvoltării metalurgiei neferoase, a cărei pondere în volumul total al producției industriale este în prezent de numai 3%. Se apreciază că nici în viitor ea nu va lua o extindere deosebită. deoarece posibilitățile industriei maselor plastice și perspectivele de cooperare cu alte țări vor oferi soluții pentru rezolvarea dificultăților create de insuficiența acestor materii prime. În ceea ce privește siderurgia, aceasta își va menține și în viitor importanța, ca urmare a dezvoltării în continuare a industriei constructoare de mașini grele; se prevede totuși că ponderea sa în volumul total al producției industriale va scădea de la aproximativ 10—11% — cit este în prezent — la circa 6% în anul 2000.

Referitor la dinamica evoluției viitoare a industriei materialelor de construcție, se apreciază că aceasta este condiționată și de o serie de factori extraeconomici. Ținînd seama însă de avîntul construcțiilor de locuințe și al celor industriale, precum și de dezvoltarea mijloacelor de comunicație, pronosticurile efectuate pînă în prezent arată că ponderea actuală a acestei ramuri — de 4% din volumul total al producției industriale — va ajunge să se tripleze la sfîrșitul secolului în special pe seama producției de prefabricate.

Dar cea mai importantă problemă a viitorului rămîne energetica și baza ei de materii prime. Ca urmare a epuizării resurselor interne de combustibili solizi, va spori treptat importul de combustibil lichid și gazos, prevăzîndu-se că se va instaura o nouă eră, era atomo-electrică.

Pe lîngă modificările structurale menționate, în cadrul producției ramurilor industriale de bază se are în vedere de pe acum sporirea ponderii acelor sortimente de produse care sînt destinate consumului populației, ajungîndu-se astfel la o anumită sporire a consumului populației și în acest domeniu.

Deplasarea factorului dinamic de dezvoltare a economiei către ramurile prelucrătoare va determina — conchide presa de specialitate — o intensificare a participării Cehoslovaciei la comerțul mondial, la colaborarea economică internațională, atrăgînd, totodată, după sine sporirea exigențelor față de eficiența activității economice și față de calitatea producției.

Maria MELNIC

Convorbire cu Diarmid McLAUGHLIN

IMPLICAŢIILE ADERĂRII ANGLIEI LA PIAŢA COMUNĂ VEST-EUROPEANĂ

TRUSTUL de educaţie şi cercetare din Londra, al cărui director este Diarmid McLaughlin, studiază activitatea organizaţiilor internaţionale şi în special problemele integrării vest-europene. O atenţie deosebită se acordă în ultimul timp implicaţiilor aderării Angliei la Piaţa Comună.

La acest ultim aspect s-a referit şi prima noastră întrebare, atunci cînd, recent am solicitat d-lui McLaughlin să ne acorde o întrevedere.

— Dacă abordăm tema aderării, aş aminti în primul rînd că nu este încă de loc sigur dacă Anglia se va hotărî pînă la urmă să devină membră în Comunitatea Economică Europeană. După cum ştiţi, majoritatea opiniei publice din ţara noastră este împotriva acestui lucru. Rezultatul tratativelor va depinde foarte mult de condiţiile pe care le vom putea obţine. În eventualitatea că vom deveni totuşi membri ai acestei grupări, problema care se va pune cel mai acut este aceea a agriculturii. După cum se ştie, adoptarea politicii agricole comune ar scumpi produsele alimentare şi importurile noastre, ceea ce s-ar reflecta defavorabil în balanţa de plăţi. După părerea mea, prin dialectica lucrurilor, sporirea maximă a dificultăţilor va duce însă în ultimă instanţă la rezolvarea lor. Într-adevăr, introducerea preţurilor unice, mai ridicate, în Anglia, Irlanda şi Danemarca, unde productivitatea în agricultură este mai mare, va însemna că aceste ţări vor avea interes să-şi sporească producţia agricolă. Atît pentru faptul că în acest fel fermierii ar obţine venituri suplimentare, cît şi pentru că s-ar reduce la minimum cheltuielile pentru importul de produse agricole din alte ţări ale Pieţei Comune, sau pentru că s-ar reduce vărsămintele noastre la Fondul agricol comun, din taxele percepute la importurile noastre din ţări terţe. În acest fel am atenua dificultăţile balanţei noastre de plăţi. Fără îndoială, o asemenea evoluţie va spori însă şi mai mult dificultăţile actuale ale Pieţei Comune, legate de subvenţionarea agriculturii şi desfacerea excedentelor, pînă la un punct în care politica agricolă comună va trebui modificată, aşa încît să nu se mai bazeze pe actualele criterii, ci pe considerente mai economice. În acest sens, Anglia va îndeplini rolul ucenicului vrăjitor, dar în propriul său interes.

● La ce implicaţii vă aşteptaţi asupra schimburilor internaţionale, în cazul lărgirii Comunităţii?

— Cred că o grupare mai mare ar putea să se simtă mai răspunzătoare pentru evoluţia comerţului internaţional. În orice caz, Anglia ar dori ca lucrurile să evolueze spre liberalizare şi va încerca să-şi exercite influenţa în acest sens. În orice caz, la produsele industriale, tariful extern comun nu va prezenta o piedică prea importantă, deoarece nivelul general al tarifelor va fi mult redus prin aplicarea hotărîrilor rundei Kennedy. La produsele agricole situaţia va fi însă mai dificilă, deoarece gradul de autosatisfacere a necesităţilor în Piaţa Comună va spori mult. Excedentele vor creşte şi se va încerca vînzarea lor în ţări terţe.

● Unii consideră că o grupare economică mai mare în Europa de vest ar putea deveni o „ameninţare" faţă de Statele Unite.

— Existenţa unei grupări regionale mai puternice în Europa occidentală va însemna, inevitabil, că responsabilităţile în lume vor fi împărţite în mult mai mare măsură decît în prezent, ceea ce nu e rău pentru multe ţări. În cazul Americii Latine, de exemplu, ţările din acest subcontinent, care doresc foarte mult lărgirea comerţului cu ţările vest-europene şi asistenţă de la acestea pentru a evita dependenţa excesivă de S.U.A. ar putea avea o asemenea alternativă. Cînd poţi alege eşti mai puternic.

Problema se pune în mod asemănător şi pe plan monetar. După cum se ştie, în prezent dolarul este un etalon internaţional de schimb. În acelaşi timp, el este şi moneda internă a S.U.A., ceea ce creează o situaţie foarte nesănătoasă. Trebuie găsită o soluţie. Unii susţin că ar trebui să folosim numai aurul, dar din numeroase motive aceasta nu pare a fi realizabil. Am creat şi o monedă internaţională artificală, drepturile speciale de tragere, dar ele circulă numai între băncile centrale. Nu avem încă o monedă internaţională pentru tranzacţiile între particulari, în afară de dolar. Circulaţia lirei sterline nu mai este importantă. De aceea, mulţi vest-europeni speră că se va crea o monedă vest-europeană, care să fie folosită în schimburile internaţionale alături de dolar, astfel încît să nu se mai depindă exclusiv de acesta.

Interviu realizat de
Irina VIANU

REPERE

● **Recolta mondială de grîu se anunţă a fi cu 20 milioane t mai mică în acest an faţă de anul trecut. Toate ţările mari exportatoare de grîu, cu excepţia Argentinei, se aşteaptă la recolte mai reduse, motiv pentru care actualul nivel al preţurilor nu pare ameninţat. Aceasta ar favoriza reînnoirea Acordului internaţional al grîului.**

● **S.U.A. au făcut cunoscut că nu prevăd să utilizeze pînă la sfîrşitul acestui an cota lor de drepturi speciale de tragere (889 milioane dolari).**

● **Exploatate, zăcămintele de cupru recent descoperite ar putea aduce Iranului peste cîţiva ani venituri mai importante decît miliardul de dolari pe care îl obţine acum din extracţia de petrol. Estimaţiile experţilor privind mărimea zăcămintelor variază între 300 milioane şi 1 miliard tone.**

● **În cursul ultimelor 10 luni, poliţia franceză a inculpat 1762 de persoane pentru trafic de stupefiante (585 kg de opiu, 130 kg. de morfină, 65 kg. de heroină etc.) în valoare totală de 500 milioane de franci.**

● **În Mexic venitul naţional pe locuitor a crescut de la 83 dolari în 1940 la 600 dolari în 1969, dar nu depăşeşte 146 dolari în cazul populaţiei ţărăneşti. Potrivit directorului Institutului naţional de alimentaţie, jumătate din populaţia ţării suferă încă de malnutriţie.**

● **În trimestrul II al anului curent, după evaluările băncii Morgan Guaranty Trust, deficitul balanţei de plăţi a S.U.A. s-a ridicat la 2 miliarde dolari, faţă de 1 miliard în trimestrul I 1970.**

ÎNVĂŢĂMÎNTUL PENTRU MARKETING

(Urmare din pag. 13)

întîlniri de lucru la care se dezbat probleme de marketing legate de un anumit produs sau grupă de produse. De asemenea, se ţin seminarii comune cu alte organizaţii economice şi se practică un intens şi larg schimb de experienţă cu profesori, instructori şi participanţi ai altor cursuri de marketing.

● *Universitatea şi centrele de perfecţionare*

CEEA CE domină preocupările generale pentru perfecţionarea rolului universităţilor în învăţămîntul de marketing este strîngerea legăturilor cu viaţa întreprinderilor. În acest scop aproape toate părerile unor referenţi din Franţa, Suedia, Irlanda, Grecia, Iugoslavia, Olanda, România înclină către adoptarea unor structuri universitare mai elastice şi lărgirea formulelor pedagogice, în sensul unei transformări a cursurilor, metodelor de lucru şi obiectivelor tradiţionale. Prof. Guy Serraf de la Universitatea din Paris a fost de părere că profesorul trebuie să aplice specialitatea sa într-o întreprindere în care să lucreze jumătate din timpul său de muncă. El va fi implicat astfel în situaţiile concrete ale întreprinderii, în problemele concrete şi noi ale acesteia, putînd astfel experimenta şi testa tehnici şi soluţii, verificînd şi eventual modificînd vechile teorii. În cealaltă jumătate de timp consacrată studenţilor săi, profesorul va clarifica o serie de idei şi metode, generalizînd observaţiile sale, organizîndu-şi cunoştinţele practice şi dezvoltînd teorii.

Şi pentru studenţi este indispensabil contactul cu situaţiile reale din întreprinderi. Stagiile actuale sînt însă prea izolate şi au un caracter excepţional atît în timp cît şi geografic, ceea ce nu permite o implicaţie totală a stagiarului. De aceea apare mai raţională formula stagiilor lungi, foarte integrate în procesele de învăţămînt, bine urmărite, controlate şi exploatate prin seminarii conduse de un director de stagiu. Un stagiu de cel puţin trei luni — jumătate din orarul zilnic în întreprindere iar jumătate în facultate, în specialitatea de marketing — ar duce la rezultate mult mai mari decît cele obţinute în prezent.

Alţi vorbitori au condamnat descriptivismul în învăţămînt, aglomerarea detaliilor care în fapt pot fi mult mai bine învăţate la viitorul loc de muncă şi au pledat pentru învăţarea cunoştinţelor fundamentale, a principiilor şi metodelor de analiză, ajutîndu-l direct pe student să achiziţioneze experienţa necesară pentru rezolvarea problemelor practice.

● *Fertilizarea reciprocă a disciplinelor*

MARKETINGUL trebuie predat într-un cadru multi-disciplinar. Iniţial marketingul, fiind situat într-o macroperspectivă, avea legături mai slabe cu alte discipline însă pe măsură ce a devenit mai analitic şi mai orientat către rezolvarea unor probleme concrete s-a ajuns la utilizarea unor contribuţii multidisciplinare în special psihosociologice şi statistico-matematice, într-o perspectivă microeconomică.

Astăzi anumite părţi din psihologie şi sociologie au fost pînă într-atîta anexate de marketing încît au devenit inseparabile de acesta. De altfel circulaţia conceptelor şi metodelor dintr-un domeniu ştiinţific într-altul iluminează cercetările de marketing, ipotezele de lucru şi metodologia, deschide noi drumuri ale cunoaşterii în marketing, promovînd coordonarea, sinteza şi în final germinarea de noi idei de marketing. La Academia de Studii Economice din Bucureşti această tratare trans-multi şi inter-disciplinară a cercetărilor în economie a fost statuată prin cuprinderea în programul de învăţămînt a unor cursuri de sociologie comercială şi psihosociologia consumatorului, sociologie industrială, sociologia agriculturii, sociologia economică şi psihologia socială.

Pentru pregătirea unui viitor specialist în marketing au o semnificaţie directă şi reprezintă o mare contribuţie la înţelegerea proceselor de marketing, învăţarea unor concepte, teorii şi metode generate de psihologi asupra percepţiei, simbolismului, asociaţiei, obişnuinţei, stimulilor, răspunsurilor, imaginilor, limbajului şi semanticei, motivaţiei şi personalităţii, dezvoltării atitudinilor, valorilor şi opiniilor. În acest scop se dovedesc a fi operaţionale noţiunile, tehnicile şi procedeele privind acţiunea în grup şi dinamica acestuia, teoria grupului de referinţă, ideile de rol şi statut social, timpul liber, gospodăria, ciclul de viaţă, moda, comunicaţiile interpersonale, şi cele de masă, mobilitatea socială, dezvoltarea urbanistică, inovaţia, difuzarea şi adoptarea unui produs etc.

Abordarea interdisciplinară a marketingului trebuie să includă mai mult decît ştiinţele societăţii şi ale omului şi anume trebuie să cuprindă contribuţii din domeniul conducerii şi administrării întreprinderilor, din teoria organizaţiilor, finanţe, contabilitate, demografie, antropologie, ecologie, ştiinţa comunicaţiilor, ergonomia, cercetările operaţionale şi ingineria sistemelor, ultima fiind, de pildă, aplicabilă la vehicularea mărfurilor sau marketingul logistic (localizarea punctelor de deservire a consumatorilor şi de prestări de diferite servicii, fluxul informaţional, depozitarea şi minuirea materialelor şi ambalajelor, conducerea şi administrarea stocurilor etc.).

Evident că nu este uşor a vitaliza conceptele academice prin exemple practice, a controla eficienţa predării şi a obţine informaţii esenţiale privind modul cum învaţă studenţii. Ţinta învăţămîntului de marketing trebuie să fie o bună echipare a studenţilor cu mijloacele unei autodezvoltări. A transfera studenţilor **tehnicile învăţării continue** trebuie să reprezinte prioritatea supremă în instruire fiindcă în viitor toţi specialiştii trebuie să se pregătească neîncetat şi să se recicleze mereu pentru a ţine pasul cu schimbările din ştiinţă şi tenologie.

O altă problemă dezbătută a fost aceea a dependenţei învăţămîntului de marketing de cercetarea naţională. Aşa după cum a arătat conducătorul seminarului dr. J. C. Dragan, dezvoltările marketingului nu pot fi implantate ca atare pe un sol străin fiindcă fiecare ţară are propriile sale condiţii şi probleme, pieţe specifice şi organizări economice tipice. Numeroasele cazuri şi exemple de marketing din biblioteca Universităţii din Harvard pot avea o foarte restrînsă aplicabilitate în alte ţări din alte continente. Pentru ca efortul organizării învăţămîntului să poată deveni mai eficient, a spus vorbitorul, el trebuie gîndit precis în termenii nevoilor şi obiectivelor. Programele de învăţămînt pentru licenţă trebuie să fie largi însă riguroase subliniind domeniile de bază ale întreprinderii şi economiei, ştiinţele sociale legate de acestea şi o pregătire solidă analitică şi de laborator. **Predarea, cercetarea şi prestarea de consultaţii** trebuie să fie activ desfăşurate. Realizarea calitativ superioară a acestor funcţii ale învăţămîntului poate duce la acel învăţămînt de marketing care este atît de cerut de realităţile contemporane.

Delegaţia română (prof. C. Olariu, V. Schiopescu, şi semnatarul acestor rînduri) a luat parte la dezbaterile seminarului internaţional prin susţinerea de referate şi intervenţii şi prin participări active la discuţii.

DOCUMENTAR

POVARA CHELTUIELILOR MILITARE

Mai mult decît oricînd în istorie

ESTE o realitate tristă că astăzi în lume se cheltuieşte în scopuri militare mai mult decît oricînd în decursul istoriei, ceea ce apasă greu asupra nivelului de trai al popoarelor şi constituie o ameninţare permanentă la adresa însăşi a civilizaţiei umane. Într-o perioadă de numai 6 ani (1964—1969), cheltuielile militare mondiale au reprezentat 1000 miliarde de dolari. Faţă de 1964, în 1969 ele erau cu 44% mai ridicate, ajungînd la cifra imensă de 200 miliarde de dolari. Aceste cheltuieli reprezintă peste 7% din produsul mondial brut şi cu 40% mai mult decît se alocă în întreaga lume pentru nevoile învăţămîntului public. Şi în timp ce pe vaste întinderi ale globului milioane de oameni continuă să trăiască în mizerie şi sărăcie, sau în orice caz sub nivelul pe care l-ar permite progresele civilizaţiei moderne, sumele alocate în lume pentru scopuri militare nu încetează să crească. Potrivit calculelor Agenţiei americane pentru controlul înarmărilor şi dezarmare, ele vor ajunge în 1980 la circa 300 miliarde de dolari.

Reluînd datele agenţiei menţionate, cunoscutul săptăminal **Jeune Afrique** evidenţia (în numărul 486 din 28 aprilie a.c.) că în timp ce ţările în curs de dezvoltare dispun de insuficiente capitaluri pentru lichidarea moştenirii coloniale, bugetele lor militare cresc de două ori mai repede decît cheltuielile militare mondiale. Astfel, faţă de 40% — cît a reprezentat creşterea cheltuielilor militare în ţările dezvoltate între anii 1964—1969, în ţările în curs de dezvoltare sporul respectiv era de 73,3%. Raportate pe locuitor, cheltuielile militare au crescut în aceeaşi perioadă cu 33,5% (de la 134 dolari la 179 dolari pe locuitor) în ţările dezvoltate, în timp ce în ţările în curs de dezvoltare creşterea a fost de 66,6%. Cheltuielile militare ale ţărilor în curs de dezvoltare sporesc mai rapid nu numai decît cheltuielile similare ale ţărilor dezvoltate, ci şi decît propriul lor produs naţional brut.

Cazul Africii

DEŞI în Africa sînt necesare eforturi însemnate pentru lichidarea subdezvoltării, formarea de cadre şi ameliorarea condiţiilor de viaţă ale populaţiei, fonduri importante se cheltuiesc în scopuri militare. În 1969 aceste cheltuieli reprezentau 0,5% din totalul cheltuielilor militare mondiale, adică peste 1 miliard de dolari. Aceasta în timp ce, cu toate succesele înregistrate, analfabetismul deţine încă o pondere însemnată în totalul populaţiei africane, iar un medic revine la 100 000 de locuitori [1]. Comparativ cu produsul naţional brut, cheltuielile militare ale ţărilor Africii, faţă de cheltuielile afectate pentru educaţie şi sănătate se prezentau în 1967 ca în tabelul alăturat.

Tabelul evidenţiază o diversitate de situaţii. Astfel, reiese că R.A.U. şi Libia sînt ţările cu cele mai ridicate cheltuieli militare pe locuitor din întreaga Africă în curs de dezvoltare. Nivelul ridicat al cheltuielilor militare din ţările amintite se află evident în legătură cu conflictul încă nesoluţionat din Orientul Apropiat, acelaşi care face ca în Israel cheltuielile militare să fi ajuns să reprezinte 43% din bugetul ţării. În acelaşi timp, în Coasta de Fildeş, unde cheltuielile pentru învăţămînt şi ocrotirea sănătăţii se ridică la 127 dolari pe locuitor, cheltuielile militare pe locuitor în 1967 nu depăşeau 4 dolari. În Gabon, cheltuielile pentru educaţie şi sănătate pe locuitor erau de 6 ori mai mari decît cheltuielile militare, iar Malawi, Mali, Niger, Sierra Leone, Tanzania şi Volta Superioară nu alocă decît 1 dolar (sau mai puţin) pe locuitor bugetelor lor militare. În ansamblul său, continentul african consacră 4 dolari pe an şi locuitor în scopuri militare. Cifrele menţionate rămîn totuşi printre cele mai scăzute din lume, dacă se compară cu cele ale altor regiuni sau state. Astfel, în lume se cheltuiesc raportat pe locuitor, 53 dolari în scopuri militare, 37 dolari pentru învăţămînt (dar 6 în Africa) şi 17 dolari pentru sănătate (2 în Africa).

Ţări	Produsul naţional brut	Cheltuieli militare	Cheltuieli pentru învăţămînt	Cheltuieli pentru sănătate	Militari la 1000 de locuitori
	În dolari pe locuitor				
Africa în ansamblu	171	4	6	2	1
Algeria	242	8	12	1	5
R. Africa Centrală	130	2	5	2	1
Camerun	142	3	3	2	1
Ciad	79	2	3	1	0,5
Congo-B	145	7	5	2	2
Congo-K	80	2	3	1	2
Dahomey	72	6	3	2	1
Etiopia	66	6	1	2	2
Gabon	380	6	25	11	2
Ghana	213	5	9	0,5	2
Guineea	83	4	5	2	1
Coasta de Fildeş	267	4	127	20	1
Kenya	119	2	5	2	0,5
Liberia	216	3	5	3	4
Libia	909	17	29	2	5
R. Malgaşă	118	2	7	2	1
Malawi	52	0,5	3	1	0,5
Mali	70	1	4	2	1
Mauritania	141	5	8	2	1
Maroc	183	5	7	2	4
Niger	79	1	1	2	0,5
Nigeria	107	2	2	2	0,5
Rhodesia	237	4	4	3	1
Senegal	215	4	8	2	0,5
R.A.U.	184	22	10	10	6
Sierra Leone	156	1	5	2	1
Somalia	50	3	1	1	3
Sudan	108	3	4	2	1
Tanzania	73	1	2	1	0,5
Togo	119	2	2	1	1
Tunisia	209	3	11	4	5
Uganda	93	2	2	2	1
Volta Superioară	50	1	1	1	0,5
Zambia	297	5	15	3	1

Sursa : Jeune Afrique nr. 486 28 aprilie 1970.

Deşi Africa se înscrie în tendinţa generală de creştere a cheltuielilor militare, după 1964 cheltuielile în acest scop comparate cu produsul naţional brut au marcat o tendinţă de stabilizare. De la 2,5% cît reprezentau în 1964, ele au înregistrat în anii următori chiar o uşoară scădere de pondere, la 2,4%. Pe plan mondial raportul respectiv se situa în 1967 la 7,3%. În acelaşi an, se înregistrau niveluri de 9,1% în S.U.A., 7,5% în Europa, 8,8% în Orientul Mijlociu, 4,1% în Oceania, 3,3% în Asia de Sud-Est şi 2,2% în America Latină.

Cu 4 dolari pe locuitor cheltuieli militare, Africa se află deci pe ultimul loc în lume. În ţările în curs de dezvoltare în ansamblu se cheltuiesc însă 8 dolari pe locuitor în scopuri militare, în Orientul Mijlociu 25, în America Latină 10, în Europa 116, iar în S.U.A. 352 dolari pe locuitor. Cu toate acestea, cheltuielile militare în Africa erau în 1967 de 2,5 ori mai mari decît cheltuielile alocate pentru sănătate, reprezentînd echivalentul a aproape 90% din ajutorul economic extern.

Cheltuielile de înarmare reprezintă o grea povară pentru toate popoarele, intensificarea lor resimţindu-se asupra condiţiilor generale de viaţă ale oamenilor. De aceea, toate popoarele — şi cu atît mai mult cele care abia au păşit pe calea dezvoltării şi care trebuie să-şi concentreze toate eforturile pentru a micşora decalajul care le separă de ţările avansate — sînt vital interesate în realizarea unor progrese concrete în oprirea cursei înarmărilor, în direcţia dezarmării generale, în stabilirea între naţiunile lumii a unor relaţii bazate pe respectarea independenţei şi suveranităţii, care să excludă folosirea forţei în relaţiile dintre state şi, implicit, motivarea acestor cheltuieli.

Minu PÎSLĂ
Iaşi

[1] Louis-Paul Aujoulat. Santé et développement en Afrique, A. Colin, Paris, 1959, pag. 38.

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

PREŢURILE MATERIILOR PRIME

LA SFÎRŞITUL lunii iunie , faţă de aceeaşi perioadă din 1969, principalii indici ai preţurilor materiilor prime indicau creşterea acestora pe pieţele internaţionale. Indicele Moody — S.U.A. (31 decembrie 1931 = 100) se ridicase în acest interval de la 394,9 la 411,7, iar indicele Reuter — Anglia (18 septembrie 1931 = 100) de la 528,9 la 556,6. Faţă de perioade mai apropiate, însă, ambii înregistrau o tendinţă de scădere, conturată îndeosebi în trimestrul II/1970 şi, mai accentuat, din luna mai a acestui an. Indicele Reuter atinsese nivelul maxim în anul curent la începutul lunii aprilie, cînd s-a situat la 570,8 ; indicele Moody, după ce la sfîrşitul lunii decembrie 1969 atinsese nivelul 419,0, reprezenta încă 414,7 la sfîrşitul lunii mai. Oscilaţiile cu tendinţă descendentă ale preţurilor materiilor prime sînt puse în legătură cu fluctuaţiile pe care le-a înregistrat în ultimele luni cursul acţiunilor la bursa din New York, iar ca fundal general al lor este considerată evoluţia regresivă a conjuncturii economice din Statele Unite. Cursurile acţiunilor au fluctuat însă şi la alte burse de valori, iar o slăbire a cererii de materii prime s-a manifestat, la diferite mărfuri, şi din partea industriei altor ţări. În aceste condiţii a apărut şi o tendinţă de lichidare a unor stocuri create în scopuri speculative, fenomen atribuit costului ridicat al finanţării operaţiunilor respective.

Scăderile cele mai remarcate ale preţurilor sînt cele de pe pieţele de metale şi, îndosebi, de metale neferoase. Pe aceste pieţe pare să se fi încheiat în trimestrul II al acestui an boom-ul care a durat peste doi ani. Nivelul mediu al preţurilor pe piaţa londoneză, exprimat în grupa „metale" a indicelui revistei „The Economist", a scăzut de la 287,7 — punctul maxim, atins către sfîrşitul lunii martie —, la 230,6 la începutul lunii iulie, deci cu circa 20%, situîndu-se astfel cu 3,8% sub nivelul perioadei corespunzătoare din 1969 pe care în martie îl depăşea cu 33%.

La cupru, schimbarea raportului dintre cerere şi ofertă pe piaţa londoneză a determinat o scădere a preţului de la 749 l. st. tona — nivelul maxim, atins la 15 aprilie — la 565 l. st. tona la 9 iulie (conductori în lingouri). Preţul cositorului atingînd la 23 aprilie nivelul maxim de 1638 l. st. tona, a ajuns la 8 iulie la 1433 l. st. tona, evoluţie influenţată şi de anunţarea intenţiei autorităţilor americane de a relua vînzările din stocurile strategice, care fuseseră sistate în iulie 1968. Mai rezistente faţă de factorii de scădere din ultimele luni s-au dovedit a fi preţurile la plumb şi zinc, care însă depăşiseră încă în noiembrie 1969 respectiv în februarie 1970 punctul maxim şi de atunci cunoscuseră o mişcare regresivă. La aceste două metale producătorii au recurs la achiziţii în scopul de a sprijini preţuraîle ; acestea au înregistrat o oarecare redresare, fără a se putea evita însă creşterea în continuare a stocurilor. Pe piaţa aluminiului se constată un grad mai mare de fermitate, în raport cu ansamblul conjuncturii pe pieţele metalelor neferoase, dar într-o situaţie caracterizată printr-un nivel de preţuri simţitor redus faţă de începutul anului : tona de aluminiu, care atunci era cotată pe piaţa liberă din Londra la 256—268 l. st. a ajuns la 225—233 l. st. la începutul lunii iulie. Pe piaţa liberă a nichelului a continuat scăderea preţurilor, ale cărei premise s-au creat în primul trimestru al anului, mai ales ca urmare a unei noi producţii record a minelor canadiene. Preţurile au scăzut simţitor şi la argint, între altele din cauza lichidării unor stocuri speculative de către cei care căutau să-şi acopere pe această cale pierderile suferite la bursele de valori.

Pe pieţele materiilor prime nemetalice evoluţia preţurilor a fost mai diferenţiată. La uleiuri alimentare vegetale preţurile au crescut în trimestrul II al anului curent sub influenţa unor cereri de import susţinute în Europa occidentală, ca urmare a reducerii stocurilor în cursul anului trecut. Faţă de situaţia cererii, oferta rămîne relativ redusă la aceste produse — arahide şi ulei de arahide, seminţe de rapiţă, ulei de floarea soarelui, ulei de soia. Preţuri ferme se înregistrează în continuare la zahăr, unde s-a menţinut tendinţa ascendentă care se manifestă încă de la începutul anului. Pe de altă parte, au crescut în continuare preţurile la iută, cu toate că aici se întrevede un echilibru al cererii şi ofertei. Regresivă este în schimb tendinţa la sisal, în timp ce perspectivele unei recolte relativ slabe de bumbac fac să se menţină fermitatea preţurilor la acest produs, în ciuda faptului că scade ponderea în consumul total de fibre. O tendinţă ascendentă au preţurile la cafea, deoarece producţia mondială va rămîne, probabil, pentru al patrulea an consecutiv sub nivelul cererii, pe cîtă vreme la cacao s-a accentuat în ultimele luni tendinţa de scădere care se manifestă de la sfîrşitul anului trecut. Tinde, de asemenea, să se reducă preţul cauciucului natural, produs care s-a resimţit atît de pe urma reducerii conjuncturale a producţiei americane de automobile, cît şi de pe urma vînzărilor S.U.A. din stocurile strategice.

Pe piaţa produselor petroliere s-a accelerat tendinţa de creştere a preţurilor care se manifestă de la începutul anului. Cererea în zona nord-americană este fermă, în special, la păcură şi produsele înrudite. Şi la alte produse petroliere, care în această perioadă a anului cunosc reduceri sezoniere ale preţurilor, acestea s-au stabilizat. În schimb, la benzină preţurile nu au fost impulsionate de creşterea sezonieră a cererii, deoarece s-au creat stocuri care apasă asupra nivelului lor ; în iunie nivelul preţurilor respective era cu 10% mai scăzut decît în aceeaşi perioadă din 1969. Fenomene asemănătoare se constată şi în zona vest-europeană.

MONDORAMA

SÎNT NECESARE ŞI INDUSTRII MODERNE

ESTE oare indicat ca în ţările în curs de dezvoltare să se dezvolte mai ales ramuri care folosesc multă forţă de muncă, aşa cum afirmă astăzi unii economiti occidentali, sau este preferabil să se creeze doar industrii moderne, automatizate? Părerea secretarului general al U.N.C.T.A.D., Manuel Perez Guerrero — exprimată într-o conferinţă ţinută cu prilejul vizitei sale recente în România — este că sînt necesare ambele direcţii de dezvoltare. Industriile cu o pondere ridicată a capitalului variabil sînt necesare pentru a absorbi forţa de muncă ce nu-şi găseşte întrebuinţarea. Tot atît de necesare sînt industriile moderne, căci fără ele ţările în curs de dezvoltare nu vor putea pătrunde pe piaţa mondială şi nu vor reuşi să-şi accelereze exportul. Pentru a asigura desfacerea în ţările dezvoltate, nu este suficient, cum se afirmă uneori, ca expansiunea rapidă să aibă loc numai în ţările dezvoltate, cele slab dezvoltate fiind antrenate automat; este nevoie de o politică deliberată, una pe care Guerrero o numeşte „negativă" — adică de desfiinţare a discriminărilor vamale existente şi alta „pozitivă", de asistenţă în vederea dezvoltării care, în lumea modernă nu poate fi decît globală.

PACEM IN MARIBUS

250 DE EXPERŢI din 45 de ţări, reuniţi la o conferinţă in Malta avînd ca deviză „Pacem in maribus", au discutat problema controlului exploatării resurselor minerale din largul mărilor şi oceanelor, avînd în vedere că dreptul internaţional a fost elaborat într-o epocă cînd prospecţiunile se făceau numai în apropiere de ţărm. După părerea participanţilor, ar trebui conceput un acord internaţional care să aibă la bază vechiul principiu după care marea aparţine tuturor.

RUGINA CAFELEI ÎN ACŢIUNE

DE CÎND în secolul trecut rugina cafelei a devastat plantaţiile de cafea din Ceylon, cea mai bogată regiune în culturi de cafea pe acele vremuri, plantatorii se tem de această boală necruţătoare, mai ales că nici pînă în zilele noastre nu s-a găsit o „armă" chimică împotriva ei. Ea distruge anual aproximativ 20% din recolta de cafea în Africa, iar acum acţiunea sa nimicitoare s-a extins şi asupra culturilor din Brazilia, punînd în pericol cea mai importantă cultură a acestei ţări. Pentru a împiedica pătrunderea ciupercii în provinciile sudice Parana şi Sao Paulo, guvernul brazilian are în vedere crearea unei centuri pe o lungime de 400 km şi o lăţime de 50 km. Aceasta presupune nimicirea cu buldozere şi prin foc a altor milioane de arbuşti de cafea de la Rio de Janeiro pînă la Belo Horizonte.

COCA-COLA ŞI AQUA CHEM

PAUL AUSTIN, preşedintele lui Coca-Cola Company a anunţat recent că societatea sa achiziţionează controlul lui Aqua Chem din Milwaukee — printr-o investiţie de 150 milioane dolari. Coca-cola, pînă astăzi producător exclusiv de băuturi (consumul de coca-cola în lume este de 100 milioane sticle pe zi) se orientează astfel spre alte sectoare. Prin intermediul lui Aqua Chem, Coca-cola va începe să acţioneze pe piaţa mondială a aparatelor de combatere a poluării apei şi aerului, de desalinizare a apei de mare şi de incinerare a deşeurilor. Aqua Chem are o cifră de afaceri de 335 milioane franci şi posedă 9 uzine, dintre care 5 în S.U.A. iar desfacerile sale se îndreaptă spre 139 de ţări.

PREGĂTIRI OLIMPICE

DESEMNAREA oraşului canadian Montreal din provincia Québec ca loc de desfăşurare a Jocurilor Olimpice din 1976 va contribui puternic la îmbogăţirea zestrei sportive a acestuia. În momentul de faţă, Montrealul dispune de trei stadioane, fiecare a circa 30 000 de locuri, 20 de săli de sport, cea mai mare cu o capacitate de 18 000 locuri, numeroase piste de alergări etc. Printre construcţiile sportive prevăzute a se amenaja în vederea J. O. se numără un stadion olimpic de 80 000 de locuri, bazine în tribunele cărora vor încăpea 10 000 de spectatori şi un velodrom cu aceeaşi capacitate. Satul olimpic va fi amenajat la numai 3 km de stadion şi va putea găzdui 12 000 de persoane. În oraş şi împrejurimi există de pe acum 165 000 de locuri de cazare pentru numeroşii vizitatori pe a căror prezenţă se contează.

„BETON" DIN... LEMN

SPECIALIŞTII din R. D. Germană au pus la punct o tehnologie pentru prepararea unui nou material de construcţie — betonul din lemn. Ca materie primă sînt folosite stuful, scoarţa şi cioturile copacilor care se amestecă cu ciment, clorură de var şi sticlă lichidă. Masa obţinută este prelucrată termic, apoi din ea se toarnă plăci lungi de 75 cm şi groase de 12 cm. O asemenea placă cîntăreşte 12 kg. In ce priveşte calităţile ei termo şi fonoizolante, acestea corespund unui zid de cărămidă gros de 42 cm. Fabrica din oraşul Grottendorf produce zilnic 600 mc de asemenea plăci, cantitate care înlocuieşte 90 000 de cărămizi.

INVESTIŢII ŞI VÎNZĂRI DE ARME

ANUNŢAREA intenţiei guvernului englez de a ridica embargoul asupra vînzării de arme către Africa de sud a provocat, după cum se ştie, numeroase proteste.

Unele date, publicate cu acest prilej de revista laburistă de stînga **Tribune** aruncă o lumină edificatoare asupra mizei existente în această parte a lumii pentru cercurile financiare londoneze care promovează politica de apropiere cu regimul de apartheid.

După surse oficiale sud-africane, totalul investiţiilor engleze în această ţară s-a ridicat la 1 300 milioane lire în 1966 (58% din totalul investiţiilor străine). De pe urma acestor investiţii directe şi de portofoliu, City-ul londonez încasează dividende de peste 100 milioane lire anual. Investiţii deosebit de mari au societatea britanică I.C.I., după care urmează giganţii petrolieri Shell şi B. P. Şase uzine de automobile au înfiinţat aici filiale în ultimii 10 ani. Un rol deosebit le revine băncilor. Din cele 10 mari societăţi din Africa de sud pentru finanţarea industriei extractive, trei sînt conduse de la Londra.

ÎMPOTRIVA PRAFULUI

COLABORATORII ştiinţifici ai Institutului pentru cercetarea prafului din Bonn sînt de părere că încă şi astăzi jumătate din cazurile de boli profesionale sînt provocate de praf. Focarele principale ale prafului se găsesc în patru ramuri industriale: industria minieră, cea a materialelor de construcţie, prelucrarea plumbului — de exemplu construcţia de acumulatoare şi de caroserii — industria chimică. Institutul apreciază că în 1970 valoarea instalaţiilor de desprăfuire vîndute în R.F.G. se ridică la 350 milioane mărci, atît pentru protecţia locului de muncă, cît şi a mediului înconjurător. Din suma menţionată, o treime revine protejării locului de muncă, întrucît aici concentraţia care periclitează sănătatea este maximă. S-a ajuns la concluzia că pentru desprăfuire trebuie să se cheltuiască circa 10% din investiţiile în instalaţii producătoare de praf — scrie Industriekurier.

STATISTICĂ INTERNAŢIONALĂ

ASPECTE ALE MIŞCĂRII COOPERATISTE ÎN LUME

ÎN ULTIMA jumătate de secol mişcarea cooperatistă cunoaşte o largă dezvoltare în toate regiunile lumii. În anul antebelic 1913, numărul societăţilor cooperatiste era evaluat la 126 000, iar cel al membrilor săi la 20 000 000. Statisticile Alianţei cooperatiste internaţionale arată că, în 1966, în cele 58 de ţări membre ale organizaţiei existau 166 523 de cooperative, avînd 230 547 925 de membri. Evident că mişcarea cooperatistă înregistrează progrese şi în ţările neafiliate la A.C.I., în marea lor majoritate ţări în curs de dezvoltare.

Desigur, există deosebiri substanţiale între cooperaţia din ţările socialiste şi cea din ţările capitaliste nu numai din punct de vedere al amploarei cantitative dar şi al conţinutului său economic şi social.

Tabelul 1

Continentul	Numărul cooperativelor			Numărul membrilor		
	1937	1951—52	1966	1937	1951—52—53	1966
Africa	3598	6637	7342	331911	1271229	1819578
America latină	51251	51514	42937	14674426	20666650	33694237
Asia	167554	382343	439461	14860476	60230117	73123904

Sursa: M.I.T., Revue Internationale du Travail, iulie 1969, pag. 29

Primul tabel al rubricii noastre se referă la cooperaţia existentă în ţările în curs de dezvoltare, evaluările pe ultimele trei decenii prezentîndu-se astfel (vezi tabelul 1):

Se observă o creştere a numărului cooperativelor în Africa şi Asia, în timp ce în America Latină are loc un fenomen de concentrare a acestora (de la 286 membri în medie pe cooperativă în 1937, la 785 membri în 1966). Cu toate progresele realizate, Africa rămîne cu mult în urma altor continente în acest domeniu.

Mişcarea cooperatistă internaţională are o structură complexă, cooperativele fiind profilate pe un număr considerabil de activităţi. După cum arată statisticile recente pentru ţările membre ale A.C.I., cele mai numeroase erau în 1966, cooperativele de credit, urmate de cooperativele agricole şi de cele de consum; în ceea ce priveşte numărul total al cooperatorilor cuprinşi, pe primele locuri se situează — în ordine — cooperativele de consum, cele de credit şi apoi cele agricole (vezi tabelul 2).

Tabelul 2

Tipul cooperativei	Numărul cooperativelor	Număru membrilor
De consum	55.209	111.896.273
Agricolă	156.858	36.951.430
De pescuit	8.652	1.481.154
Meşteşugărească şi de artizant	52.414	3.974.245
De construcţii şi locuinţe	31.980	5.466.106
De credit	296.138	64.641.660
Diverse	9.272	6.137.057

Sursa: B.I.T., Revue internationale du Travail, iulie 1969, pag. 45

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

viața economică

ORIENTARE · DOCUMENTARE · TEORIE · ECONOMIE NAȚIONALĂ · ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 33 (363)
33
VINERI
14 august 1970
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREȘTI
20 pagini ● 2 lei

23 AUGUST 1944-1970

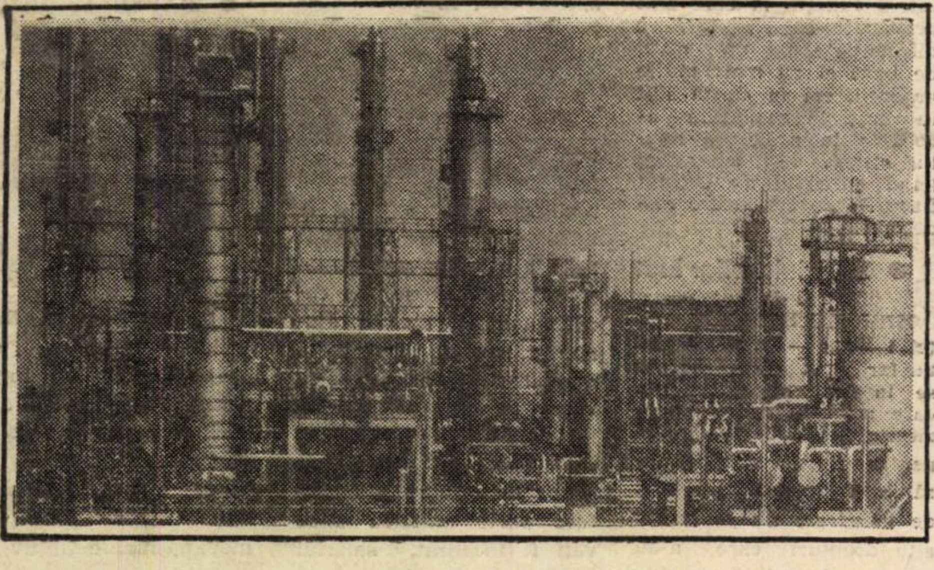

INDUSTRIALIZAREA ÎN RITM SUSȚINUT – FACTOR DECISIV ÎN DEZVOLTAREA ȘI MODERNIZAREA ECONOMIEI

Prof. dr. M. LEVENTE despre:
UNELE PROBLEME ALE PLANIFICĂRII PRODUCȚIEI ÎN AGRICULTURA COOPERATISTĂ

Un articol de dr. I. ANGHEL despre
RITMURILE ȘI CAUZELE CREȘTERII ECONOMICE ÎN ȚĂRILE CAPITALISTE

Grupaj de materiale despre:
TEORIA ȘI EXPERIENȚA „CONDUCERII PRIN OBIECTIVE"

viața economică

Săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

nr. 33 din 14 august 1970

– 23 August 1944—1970

Industrializarea în ritm susținut — factor decisiv în dezvoltarea și modernizarea economiei.

● Motorul dinamizant al întregii economii,
de **Gheorghe Crețoiu.** (pag. 3)

● Pe drumul unei dezvoltări intensive, eficiente
de **conf. dr. Fl. Burtan.** (pag. 4)

● Ridicarea nivelului tehnic și modernizarea producției
de **lector univ. F. Ioan.** (pag. 5)

● Valorificarea superioară a resurselor naturale accelerează ritmul dezvoltării și mărește eficiența economică
de **conf. dr. Ștefan Diamandescu.**

● Baza creșterii și diversificării comerțului exterior
de **conf. dr. Alexandru Puiu.** (pag. 6)

● Industrializare și civilizație
de **G. Retegan.** (pag. 7)

● **ECONOMIE NAȚIONALĂ**

Considerații cu privire la planificarea producției în agricultura cooperatistă (I)
de **prof. dr. Mihai Levente.** (pag. 8)

● **CONDUCERE ȘI ORGANIZARE**

— „Conducerea prin obiective" își verifică potențele

● O metodă a precizării răspunderilor
de **ing. Valeriu Marinescu,** director CEPECA.

● Din experiența uzinei „Policolor" — București : Pătrunderea metodei schimbă ansamblul activității.
de **Stere Popescu.**

— Cadre și răspunderi : Vasile Horvath, director general al Centralei industriale de reparații auto — București
de **P. Gheorghe.**

— Convorbire cu Louis Barnes despre : Comportament și eficiență
de **Irina Vianu.** (pag. 10-11)

● **TEORII ● IDEI**

— Despre ritmurile creșterii economice în principalele țări capitaliste și despre cauzele lor
de **dr. Iosif Anghel,** Institutul de cercetări economice. (pag. 13)

— Școli ● curente ● economiști : Gîndirea economică nemarxistă din România, la începutul secolului al XX-lea (I)
de **prof. dr. Nicolae I. Văleanu.** (pag. 14)

● **ECONOMIE MONDIALA**

— Țări în curs de dezvoltare : Confruntări și tendințe în problemele asistenței financiare externe
de **Clement Gavrilescu.** (pag. 16)

— Din țările socialiste.
R. D. Vietnam : Pe frontul reconstrucției
de **Mircea Ionescu.** (pag. 17)

— Monopolurile internaționale și inegalitatea țărilor capitaliste dezvoltate
de **conf. dr. Eugen Prahoveanu** (pag. 19)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CURIER

● Salarizarea absolvenților

IOSIF NEMENYI, Cluj. — Din scrisoarea dv. rezultă că înainte de începerea cursurilor universitare aveați o vechime în munca salariată de peste 12 luni. În această situație erați îndreptățit ca la data angajării (1 februarie 1969), la unitatea unde ați fost repartizat și care nu aplicase noul sistem de salarizare, să fiți încadrat între limitele funcției deținute și nu la salariul tarifar prevăzut pentru economiștii stagiari. În prezent, absolvenții învățămîntului superior cu examen de stat, de diplomă, proveniți din cîmpul muncii, sînt salarizați, de la începutul activității lor, cu salariul tarifar prevăzut pentru al doilea an de activitate, corespunzător funcției pe care o dețin. În ipoteza în care conducerea unității nu va face rectificarea încadrării vă puteți adresa organului ierarhic superior, solicitînd să se aplice reglementările în vigoare.

● Salarizarea personalului didactic ajutător

CONSTANTIN CONERU, Gătaia. — Conform noului sistem de salarizare, pedagogii sînt încadrați ca personal ajutător didactic, la un nivel de bază și la mai multe gradații. După trecerea a trei ani de la încadrarea în gradația I-a, veți putea fi promovat (cu respectarea condițiilor prevăzute) la gradația următoare. Pentru angajații cu rezultate deosebite în activitatea desfășurată, care au obținut în această perioadă calificativul „foarte bine" termenul de promovare poate fi redus pînă la jumătate. Potrivit prevederilor unei Note la anexa 1 A (H.C.M. nr. 2841/1968), pedagogii care au absolvit liceul pedagogic sau școala pedagogică post liceală cu examen de diplomă, sau care au (conform cu normele stabilite de Ministerul Învățămîntului) pregătire echivalentă, sînt salarizati în condițiile stabilite pentru învățători.

★

● **IOAN IONESCU, București.** — Dacă sînteți absolvent al învățămîntului superior tehnic și ați lucrat — pînă la absolvire— în funcții tehnice medii în specialitatea studiilor superioare absolvite— perioada respectivă se poate lua în considerare (în proporție de pînă la 50%) ca vechime în funcții tehnice superioare.

● Vechimea

A. MUNTEANU—Caransebeș. — Potrivit prevederilor din statul de funcțiuni și deciziei dv. de încadrare ați ocupat postul de funcționar principal care are un caracter administrativ. Timpul cît ați deținut acest post nu se poate lua în considerare ca vechime în funcții economice medii.

● Gradații

RODICA NECULA, București. — Salariații care ocupau — la data începerii experimentării noului sistem de salarizare, — funcții de conducere la care s-au stabilit salarii tarifare fixe cu indemnizații, li se acordă, de către conducătorul organului tutelar, un număr de gradații cu respectarea indicațiilor privind modul de acordare a acestora. În cazul transferării ulterioare — în interesul serviciului — într-o funcție la care sînt prevăzute salarii tarifare diferențiate pe un nivel de bază și pe mai multe gradații, cei în cauză sînt încadrați la gradațiile acordate la aplicarea noului sistem de salarizare (cînd angajații au deținut funcțiile de conducere respective).

● Salariul tarifar brut

HEINRIC HEIBERT, Oțelul Roșu — Prin salariul tarifar brut de încadrare se înțelege salariul din care nu s-au dedus impozitul și contribuția de 2% pentru pensia suplimentară. În salariul tarifar brut de încadrare nu se includ alte drepturi care n-au caracter de salariu tarifar. De pildă, sporul pentru vechime neîntreruptă în aceeași unitate, sporul pentru munca în condiții vătămătoare, indemnizația de șantier etc.

● Salarizarea cadrelor didactice

ELENA CHIAR, Brașov. — 1) Normele privind stabilirea vechimii (stagiului) în învățămînt a personalului didactic prevăd pentru profesorii care predau obiecte de cultură tehnică generală și de specialitate, că la stabilirea vechimii în învățămînt se ia în considerare și timpul de lucru în producție, în specialitatea disciplinei pe care o predau sau într-una înrudită.

2) Încadrarea dv. la data de 1 septembrie 1969, cînd aveați o vechime mai mică de 5 ani a fost greșită.

3) Salariile tarifare prevăzute la anexa nr. 1 A la H.C.M. nr. 2841/1968, se majorează — cu 2 clase pentru cadrele didactice care predau ore în învățămîntul seral și pentru cadrele didactice cu studii superioare complete, de la școlile de specializare postliceală și școlile de maiștri, precum și pentru cadrele didactice care au studii superioare complete pentru disciplinele de specialitate, la liceele respective.

★

● **EUGEN IGNAT, Pitești.** — Avînd peste 12 luni de muncă salariată înaintea începerii învățămîntului superior pe care l-ați absolvit, promovînd și examenul de stat în cazul angajării dv. ca economist, veți fi încadrat la nivelul de salarizare prevăzut la această funcție pentru al doilea an de activitate. În funcție de grupa de ramură din care face parte unitatea unde veți fi încadrat, salariul tarifar de încadrare va fi diferențiat în mod corespunzător.

● Munca de reconfortare

EMIL TELIBAN, Brașov. — Pensionarul de invaliditate de gradul I sau II poate presta o muncă de reconfortare numai dacă i s-a recomandat aceasta în mod expres, de către Comisia de expertiză medicală. În această ipoteză, poate cumula pensia de invaliditate — în întregime — cu remunerarea cuvenită pentru munca prestată. Contractul de lucrări, pentru munca prestată la domiciliu (dacă are un caracter ocazional) nu se ia în considerare ca vechime în muncă, iar retribuția primită nu conferă calitatea de angajat, respectiv de membru cooperator. Pentru ultima problemă este necesar să consultați un avocat.

● **TOADER IFROSIE, București.** — Trebuie să rețineți faptul că în condițiile sistemului de salarizare aplicat pînă la introducerea celui actual, în cazul în care salariul tarifar de încadrare avut în perioada cînd ați deținut funcția de șef de serviciu era cuprins între limitele acestei funcții, conducerea unității n-avea obligația să stabilească un cuantum mai mare. Aceasta chiar dacă salariul tarifar al angajatului care ocupa anterior funcția respectivă era mai mare decît al dumneavoastră.

● **PAVEL C. MOTEA, Craiova.** — De acord cu dv. Am multiplicat scrisoarea și am trimis-o unităților de proiectare interesate.

● **ST. STOENESCU, București.** — Am avea nevoie de adresa dv. pentru a vă scrie personal.

● **C. ANASTASIU, București.** — Angajații care ocupă funcția de inginer principal, pe baza aprobării date cu respectarea prevederilor legale, fără să îndeplinească condițiile de studii, nu pot fi promovați, nici definitiv nici cu caracter temporar, într-o funcție superioară celei deținute.

SCRISORI ● SCRISORI ● SCRISORI

DECONTAREA CHELTUIELILOR DE TRANSPORT AUTO

ACHITAREA de expeditor a costului transportului cu autocamioanele complică mult munca și determină efectuarea unor lucrări fără folos, atît de salariații unităților furnizoare, cît și de băncile care primesc documentele spre decontare. Dat fiind faptul că întreprinderile furnizoare, la data întocmirii facturii unde înserează produsele livrate, nu cunosc care este cuantumul cheltuielilor de transport ce trebuie recuperat, sînt nevoite să întocmească alte facturi atunci cînd primesc documentul de decontare din partea unității de transporturi auto, din care rezultă suma achitată. Unitățile băncii efectuează și ele operațiuni duble.

Folosirea acestui procedeu complică operațiunile de decontare, contribuind la încetinirea vitezei de rotație a fondurilor pe economie și la crearea de debitori în evidențele contabile ale furnizorilor. Foarte mult s-ar simplifica lucrurile dacă întreprinderile de transporturi ar introduce documentele de decontare în vederea încasărilor respective de la beneficiarul valorilor materiale. După părerea noastră, ele nu pot invoca faptul că în cazul admiterii ca plata să fie făcută direct de cumpărător nu ar avea o comandă din partea acestuia. Și în cazul transporturilor pe C.F.R., cererile de vagoane se fac de unitățile expeditoare și acestea nu au dificultăți în încasarea la timp a taxelor de transport. Nu trebuie uitat nici faptul că în realitate cei care confirmă efectuarea transporturilor sînt tocmai destinatarii prin semnătura pusă pe foile de parcurs.

Ministerul Transporturilor în instrucțiunile aprobate prin Ordinul nr. 41/31 ianuarie 1968 la pct. 103 al. 4 prevede și această posibilitate, dar în mod cu totul excepțional. De ce nu am face o regulă din acest sistem, care este mult mai economic? Această propunere reflectă de altfel cererile îndreptățite ale unor unități din județul nostru. Pentru rezolvarea lor, n-am găsit însă înțelegere din partea Intreprinderii de transporturi auto Pitești.

Benone Gh. POPA
director adjunct
Sucursala Județeana Argeș
a Băncii Naționale

DISCIPLINA CONTRACTUALĂ

CA URMARE a scrisorii privind crearea unei funcții de responsabil cu disciplina contractuală, publicată în nr. 39/1969, Ministerul Muncii a răspuns următoarele : „Se va analiza necesitatea organizării unui compartiment pentru disciplina contractuală și a funcțiilor necesare cu ocazia definitivării noului sistem de salarizare".

Noul sistem de salarizare s-a aplicat, dar compartimentul respectiv nu s-a înființat, deși în noua lege a contractelor economice nr. 71/1970 se prevăd sarcini și răspunderi sporite, a căror neîndeplinire se sancționează cu amenzi.

Este o omisiune ? S-a ajuns oare la concluzia că nu mai este necesară organizarea unui compartiment pentru disciplina contractuală ?

Fl. BOȘOTEANU
economist-Uzina „Rulmentul"
Brașov

23 AUGUST
1944-1970

> Partidul va continua neabătut linia perfecționării structurii producției industriale, a dezvoltării rapide a ramurilor de bază care condiționează înzestrarea tehnică superioară a economiei, valorificarea eficientă a resurselor naționale. Ponderea construcțiilor de mașini, metalurgiei, chimiei și energiei electrice va ajunge în 1975 la 54 la sută în totalul producției industriale, față de 40 la sută în 1965, accentuînd într-o măsură însemnată caracterul modern al industriei noastre socialiste.
>
> Paralel cu îmbunătățirea structurii pe ramuri a industriei se va acorda și în viitor toată atenția repartizării teritoriale judicioase a forțelor de producție. In stabilirea amplasamentelor noilor obiective industriale vom continua să îmbinăm organic considerentele de eficiență economică cu criteriile sociale, legate de necesitatea ridicării județelor și localităților mai puțin dezvoltate, a accelerării progresului lor economic și social.
>
> NICOLAE CEAUȘESCU
>
> (Din Raportul prezentat la cel de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român)

INDUSTRIALIZAREA ÎN RITM SUSȚINUT FACTOR DECISIV ÎN DEZVOLTAREA ȘI MODERNIZAREA ECONOMIEI

MOTORUL DINAMIZANT AL ÎNTREGII ECONOMII

AMPLE ȘI PROFUNDE sînt transformările social-economice care au avut loc pe pămîntul românesc în cei 26 de ani care au trecut de la eliberarea țării de sub jugul fascist. Socialismul a devenit o realitate nu numai de necontestat, dar și ireversibilă. Pe planul forțelor de producție dispunem astăzi de o industrie puternică, în plină dezvoltare, de o agricultură socialistă care progresează continuu, într-un cuvînt de o economie în plin proces de modernizare; se dezvoltă învățămîntul, știința și cultura, afirmîndu-se tot mai mult ca factori de seamă ai edificării societății socialiste. O dată cu aceasta se afirmă tot mai mult binefacerile civilizației asupra condițiilor de viață ale oamenilor, crește continuu nivelul de trai material și spiritual al poporului.

Industria — ramură conducătoare

FACTORII care au determinat dezvoltarea în ritm susținut a economiei românești în ultimul sfert de veac sînt multipli. Ei sînt inseparabili legați de avantajele orînduirii noastre socialiste și de politica științifică și clarvăzătoare a Partidului Comunist Român, care a știut să determine strategia și tactica dezvoltării economice prin aplicarea adevărurilor fundamentale ale marxism-leninismului la condițiile țării noastre, la cerințele fiecărei etape a construcției socialiste și să mobilizeze în același timp energiile creatoare ale poporului în direcția înfăptuirii marilor năzuințe și obiective ale societății.

La baza lor stă faptul că partidul, pornind de la concepția materialistă care arată că factorul hotărîtor al progresului social, al înfloririi economiei naționale și ridicării nivelului de trai al populației îl constituie dezvoltarea susținută a forțelor de producție, a concentrat toate eforturile în direcția industrializării socialiste a țării.

Ca urmare, producția idustrială era în 1969 de 15 ori mai mare față de 1938; ea a înregistrat în anii 1951—1969 un ritm mediu anual de 13%, ceea ce reprezintă o devansare de 1,85 ori față de ritmul mediu pe plan mondial și de 2,45 ori față de ritmul mediu al țărilor capitaliste dezvoltate.

O dată cu aceasta au avut loc modificări esențiale în structura producției industriale; ca urmare a creșterii mai rapide — de 22 ori față de 1938, — ponderea grupei A în totalul producției industriale a crescut de la circa 45 la 69,3% în 1969. A crescut sensibil ponderea ramurilor industriale care au un rol decisiv pentru progresul general al economiei noastre naționale, s-a lărgit gama și se înnoiește nomenclatorul produselor realizate de industria noastră.

Ca urmare industria a devenit ramura conducătoare a economiei naționale, contribuind în 1969 cu 57,4% la formarea venitului național. Aceasta se reflectă în întreaga viață economică și socială a țării, determinînd schimbări adînci în structura generală a producției, în caracterul exportului; ea este capabilă să asigure dezvoltarea mai departe a țării, propulsarea ei pe traiectoriile progresului tehnico-științific contemporan și o dată cu aceasta ale civilizației moderne.

Un rol și funcții sporite

RETROSPECTIVELE și comparațiile față de nivelul de pornire în domeniul dezvoltării economice sînt nu numai reconfortante, dar și utile; ele dau măsura conștiinței de sine a națiunii, servesc pentru marcarea mai clară a devenirii ei social-istorice, a perioadei istorice străbătute și pentru desprinderea unor învățăminte care fertilizează gîndirea și acțiunea practică a prezentului și viitorului.

În această ordine de idei ni se pare că a scrie și a vorbi despre industrializare, despre evoluția și formele ei de manifestare în anii socialismului în România, nu este niciodată prea mult, întrucît de fiecare dată găsim — mai ales în lumina practicii sociale devenite tot mai bogată în acest domeniu și a marilor dezbateri și confruntări teoretico-ideologice care au loc pe plan mondial —, noi sensuri și semnificații. Cu atît mai mult cu cît *în istoria civilizației omenești industria a jucat și joacă, așa cum a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu, un rol primordial în dezvoltarea bazei tehnico-materiale a societății, în înflorirea multilaterală a economiei, a științei și culturii, în ridicarea nivelului de trai al poporului, în apărarea și consolidarea independenței naționale a fiecărui stat, în asigurarea participării active a fiecărui popor la progresul general al umanității, la schimbul de bunuri materiale și spirituale pe plan mondial.*

Acest rol se afirmă cu o forță sporită în zilele noastre, cînd revoluția științifică-tehnică *amplifică proporțiile transformărilor structurale* care au loc în întreaga economie, în industrie, agricultură, transporturi etc., *multiplicînd funcțiile industriei* ca ramură dinamizatoare a întregii economii naționale. Care dintre țările lumii sînt astăzi capabile să beneficieze de cuceririle științei și tehnicii moderne, de binefacerile civilizației contemporane și să facă față competiției ce se desfășoară în domeniul dezvoltării economice pe plan mondial? Nu este greu a demonstra că numai acelea care, indiferent că sînt mari sau mici, posedă o industrie puternică, modernă, dezvoltată și diversificată, sînt „sensibile" la cuceririle științei și tehnicii, au capacitatea de manevrare și de adaptare rapidă la noile cerințe, la schimbările pe care le provoacă progre-

Gheorghe CREȚOIU

⟶

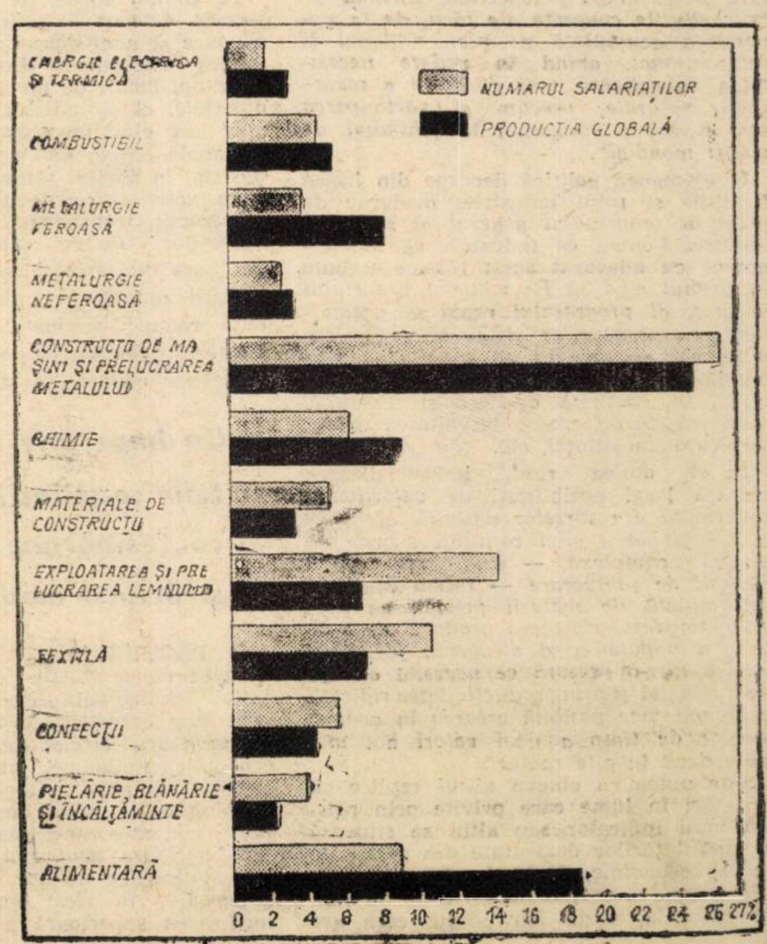

Structura industriei pe ramuri, după numărul salariaților și producția globală în anul 1969.

NOI OBIECTIVE ECONOMICE

● **În localitatea** Titu, din județul Dîmbovița, a început construcția unui important obiectiv economic: **Fabrica de aparate electrice pentru instalații de joasă tensiune.** Noua fabrică, prevăzută a fi dată în funcțiune pînă în 1973, va fi echipată cu instalații și utilaje de înaltă tehnicitate, procesul de fabricație fiind aproape în întregime automatizat. Fabrica va realiza o gamă variată de aparate electrice comutatoare, prize și fișe bipolare cu contact de protecție, tablouri de apartamente cu două circuite, sonerii, patroane fuzibile etc., — necesare instalațiilor electrice interioare.

● **La Fabrica chimică „Sintofarm" din Capitală** a intrat în producție, înainte de termen, o secție pentru producerea unui valoros sortiment de coloranți, denumit în termeni tehnici azonaftol, destinat vopsirii bumbacului și celofibrei. Acest colorant se remarcă prin rezistență deosebită, în special la lumină și spălare, și, datorită calităților sale, este foarte solicitat de industria textilă. Prin intrarea în funcțiune a instalațiilor moderne ale noii secții, producția de coloranți a fabricii bucureștene crește cu 275 tone anual.

Pe baza cercetărilor întreprinse de specialiștii Institutului de cercetări chimice din București, tot în cadrul întreprinderii „Sintofarm" au fost realizați de curînd și noi coloranți reactivi care se caracterizează prin rezistențe sporite la lumină, spălat și călcat intens.

● **La întreprinderea „Automatica" din Capitală** a fost terminată înainte de termen construcția unei noi hale; are o suprafață de producție de 7 000 mp, precum și circa 3 500 mp destinați spațiilor de magazinaj, recepție și expediție a mărfurilor finite. Noua hală adăpostește sectorul de montaj al panourilor de automatizare, produs de bază al acestei întreprinderi bucureștene. Construcția mărește capacitatea de producție a fabricii cu 70 la sută.

În cadrul acelorași măsuri de extindere a unității, se înscrie și modernizarea atelierului de galvanizare. Sînt în curs de modernizare fluxul tehnologic la atelierul de construcții metalice, precum și în alte sectoare ale întreprinderii. Într-un stadiu avansat de construcție se află și clădirea noului pavilion tehnico-social, care va cuprinde laboratoare, servicii de concepție, un grup social și diverse birouri. Capacitățile date în folosință pînă acum vor determina o creștere substanțială a producției marfă. Potrivit planului, ea va fi de 3,4 ori mai mare anul acesta, comparativ cu anul 1965.

sul tehnico-științific contemporan. Este mai actual ca oricînd ceea ce spunea Lenin că este puternic cel care are cea mai bună tehnică, cea mai bună organizare, cele mai bune mașini, că „fără mașini nu se poate trăi în societatea modernă".

Cu toată diversitatea de opinii, concepții și de forme preconizate, tema industrializării formează astăzi obiectul unor mari dezbateri teoretice și politice, cu însemnate deplasări și reconsiderări de poziții la diverși economiști. Un economist occidental, care de mult timp se ocupă de problemele țărilor în curs de dezvoltare remarca entuziasmul și înflăcărarea cu care-i vorbea un tînăr economist african, pronunțînd cuvîntul de industrializare. Este oare întîmplătoare această fascinație ? Sau mai corect spus este oare o pură fascinație, o pasiune sau ambiție a celor care secole de-a rîndul au fost ținuți la periferia dezvoltării economice, a culturii și civilizației ? Sau erau exprimate în această formă patetică cerințe și aspirații reeșite din însăși ființa unor popoare care au simțit prea mult și au plătit scump consecințele unor alcătuiri social-economice, în care ele nu au contat decît ca surse de materii prime și piețe de desfacere ?

Recunoașterea industrializării drept baza dezvoltării civilizației în gîndirea economică nemarxistă este astăzi tot mai larg răspîndită, nu numai în țările care aspiră la ea sau o realizează, ci și în cele care au trecut de mult la stadiul mașinist al producției și dispun de o industrie puternică. Și acest lucru este cu atît mai important și semnificativ pentru gîndirea economică. Atunci cînd Fr. Perroux pune semnul egalității între prosperitate și industrializare, afirmînd că „Industria procură națiunilor prosperitate și putere. Țările care au cele mai ridicate venituri reale pe locuitor, sînt cele care au cea mai mică parte din munca lor angajată în agricultură"..., el confirmă, de fapt, una din tezele de bază ale învățăturii noastre despre rolul determinant al forțelor de producție în dezvoltarea socială.

Concepție unitară și de lungă perspectivă

PENTRU ROMÂNIA, care a moștenit de la capitalism o economie relativ slab dezvoltată și ca urmare mari decalaje față de țările dezvoltate, industrializarea era o sarcină vitală odată cu trecerea la construirea socialismului.

Ar fi însă incomplet, unilateral, dacă am vedea necesitatea industrializării numai prin prisma reducerii decalajului care ne separă de țările avansate din punct de vedere economic și cu atît mai mult a „efectului de substituție", adică a înlocuirii importurilor mari prin producția proprie. O asemenea înțelegere ar putea duce la un orizont limitat, lăsînd în umbră *rolul și funcțiile, nivelul tehnic și structura industriei*; s-ar putea înțelege că pentru mărirea producției industriale pe locuitor este indiferent ce industrie făurim sau că în alcătuirea structurii de ramură și pe subramuri criteriul principal trebuie să-l constituie înlocuirea importului.

O asemenea concepție este străină partidului nostru. Așa cum s-a subliniat în Tezele C.C. al P.C.R. pentru Congresul al X-lea *„Partidul promovează înfăptuirea industrializării într-o concepție unitară și de lungă perspectivă, pornind de la condițiile concrete ale țării, de la experiența acumulată pe plan național și internațional, avînd în vedere necesitatea valorificării mai eficiente a resurselor naturale, precum și participarea mai activă a României la schimbul de valori mondial"*.

O asemenea politică decurge din însăși funcțiile și rolul industriei moderne de *pivot al progresului general al societății noastre*. Pentru ca industria să îndeplinească cu adevărat acest rol, ea trebuie *în primul rînd să fie motorul propriului progres, al progresului rapid al agriculturii, transporturilor și al celorlalte ramuri ale economiei*; ea trebuie să răspundă cerințelor de consum ale populației, în continuă creștere și diversificare, să favorizeze dezvoltarea sferei serviciilor, a științei, etc.

În al doilea rînd, industrializarea creează largi posibilități de *valorificare superioară a resurselor naturale ale țării prin înglobarea unei cantități sporite de muncă complexă, — prin prelungirea ciclului de prelucrare — într-o cantitate determinată de materii prime; ea permite, totodată, ridicarea gradului de ocupare a populației și atragerea forței de muncă într-o ramură ce necesită o calificare înaltă și prin productivitatea ridicată a muncii face posibilă crearea în aceeași unitate de timp a unei valori noi mai mari decît în alte ramuri.*

S-ar putea ca cineva să-mi replice că sînt țări în lume care privite prin prisma unui indicator sau altul se situează în rîndul țărilor dezvoltate din punct de vedere economic, fără să aibă o industrie complexă prelucrătoare. Cine nu știe, de exemplu, cazul Kuweitului care are un venit național pe locuitor ridicat chiar mai mare decît S.U.A., el fiind în fond rezultatul extracției petrolului. Dar cu ce preț este obținut acest nivel ? Iată ce spune Gilbert Blardonne, directorul revistei „Croissance des Jeunes Nations": plecînd de la produsele brute achiziționate din țările în curs de dezvoltare, țările industriale realizează prin prelucrare și comercializare, cîștiguri substanțiale, care numai ele compensează transferurile de capital către „lumea a treia"; dintr-un studiu elaborat de Organizația Țărilor producătoare de Petrol (OPEC) reiese că din 100 de franci în petrol vîndut țărilor industriale, țara producătoare primește numai 10,60 franci, în timp ce țara industrială importatoare încasează restul de 89,40 de franci care acoperă transportul, prelucrarea și comercializarea (care realizează în plus și mai multe locuri de muncă și o ocupare mai mare a forței de muncă).

Prin urmare industrializarea trebuie, *în al treilea rînd, să ducă la ancorarea mai largă a țării în circuitul economic mondial și la schimbarea, locului ei în diviziunea internațională a muncii.* Aceasta este *baza reală* a realizării echității societății și egalității în schimburile internaționale. Aceasta este legată de asigurarea unei ponderi ridicate ramurilor prelucrătoare în totalul industriei, precum și a unui nivel înalt de competitivitate a produselor.

Este adevărat că promovarea tehnicii avansate și accentuarea caracterului intensiv al dezvoltării industriei duc la reducerea ritmului de creștere a locurilor de muncă în această ramură. Astfel, dacă producția industrială a crescut în anii 1960—1969 cu 198%, numărul salariaților a sporit cu numai 58%. În 1961—1962 au fost atrase în industrie anual 100 000 de persoane, în timp ce în 1965—1968 numărul lor mediu a scăzut la 60—70 000 de persoane.

Cerințele creșterii rapide a productivității sociale a muncii și ale racordării industriei la rețelele progresului tehnic contemporan nu lasă însă altă alternativă, altă soluție, decît *trecerea industriei pe baza tehnicii avansate.* A proceda altfel în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane înseamnă nu numai a încetini ritmul de creștere a productivității muncii în industrie și în alte ramuri ale economiei, ci și a perpetua și a adînci diferențele care există în acest domeniu între țara noastră și țările avansate, cu toate consecințele pe care ele le au pe planul cheltuielilor de producție și al competitivității mărfurilor pe piața externă.

În concepția partidului nostru, prin industrializare nu se urmărește doar o mărire a producției industriale, ci crearea și dezvoltarea unui *întreg complex de activități industriale*, care să asigure valorificarea superioară a resurselor naturale, să favorizeze și să susțină progresul multilateral al economiei. Industrializarea asigură : înflorirea orașelor și transformarea lor în puternice centre economice ; mecanizarea și chimizarea agriculturii, schimbarea caracterului muncii din această ramură și apariția unor întreprinderi industriale și centre muncitorești în raioanele agricole, favorizînd prin aceasta apropierea treptată a satului de oraș ; repartizarea rațională a forțelor de producție pe teritoriul țării ; creșterea rîndurilor și ridicarea nivelului de pregătire a clasei muncitoare și întărirea rolului ei conducător în societatea noastră.

Pe planul forței de muncă industrializarea determină ridicarea gradului de ocupare și a eficienței utilizării forței de muncă nu numai direct, prin crearea unor noi locuri de muncă în ramurile industriale, ci și indirect, prin intermediul unui larg efect de propagare în economia națională. Apar noi activități de tip industrial în mediul sătesc, crește complexitatea activităților de tip industrial în construcții, transporturi și chiar în sfera serviciilor. Pe de altă parte numai pe baza creșterii rapide a productivității muncii în industrie și în celelalte ramuri productive devine posibilă creșterea, uneori deosebit de rapidă, a populației ocupate în sfera serviciilor.

Un imperativ al revoluției tehnico-științifice contemporane: structură modernă

O PARTICULARITATE a dezvoltării forțelor de producție în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane o constituie *caracterul deosebit de complex al structurii economice*, atît la nivelul economiei naționale, cît și al industriei însăși și în plan teritorial.

Asimilarea realizărilor științei și tehnicii contemporane, asigurarea mobilității necesare pentru a face față marilor mutații ce au loc în prezent și în perspectivă în acest domeniu, ca și valorificarea superioară a resurselor naturale, menținerea în competiția dezvoltării economice, toate acestea sînt strîns legate de modernizarea structurii industriei și diversificarea continuă a producției. Diversificarea structurii producției micșorează dependența economiei și a comerțului exterior de conjunctura și variațiile comerțului exterior.

O dată cu trecerea la construirea noii economii, pentru România problema modernizării structurii industriale s-a pus cu deosebită acuitate. Nu era vorba de adaptarea vechii structuri, moștenită de la capitalism, întrucît aceasta nu corespundea noilor sarcini și cerințe. Se cerea creată o nouă structură, în care să se împletească în mod armonios producția mijloacelor de producție cu producția bunurilor de consum, ramurile extractive cu cele producătoare ale industriei. Era necesară crearea și dezvoltarea unor noi ramuri și subramuri, asigurarea unei ponderi corespunzătoare cerințelor și condițiilor noastre pentru ramurile cele mai dinamice cu un mare efect de antrenare, direct și propagat, asupra întregii economii naționale.

Ca urmare a politicii de investiții care a ținut seama de aceste cerințe, a unor ritmuri mai rapide de dezvoltare a ramurilor hotărîtoare pentru progresul economiei naționale, ponderea acestor ramuri — energia electrică, metalurgia, construcțiile de mașini și chimia, — era în anul trecut de 48,2% față de 42,0% în 1965.

Dar în concepția partidului nostru, structura producției sociale nu este ceva imuabil ; ea se află într-o continuă îmbunătățire. În primul rînd pentru că însuși progresul tehnic contemporan determină mari mutații în domeniul științei, tehnicii, al structurii producției etc. În al doilea rînd, trebuie avut în vedere că procesul de făurire a unei economii moderne în țara noastră nu este încheiat.

De aceea, în anii viitorului cincinal, așa cum s-a subliniat la Congresul al X-lea, partidul va continua neabătut linia perfecționării structurii producției industriale, a dezvoltării rapide a ramurilor care condiționează înzestrarea tehnică superioară a economiei, valorificarea eficientă a resurselor naturale. Ponderea construcțiilor de mașini, a metalurgiei, chimiei și energiei electrice va ajunge în 1975 la 54% în totalul producției industriale, accentuînd într-o măsură însemnată caracterul modern al industriei noastre.

Vor avea loc schimbări calitative în interiorul ramurilor industriale. În siderurgie va crește ponderea oțelurilor speciale, cu proprietăți superioare, mai eficiente. În industria construcțiilor de mașini o dezvoltare rapidă cunosc electrotehnica, electronica, mecanica fină și producția de mașini-unelte. Dezvoltarea chimiei, mai ales a petrochimiei se înscrie pe aceeași linie pozitivă.

S-au creat condiții pentru realizarea unei proporții optime între producția mijloacelor de producție și producția bunurilor de consum, pentru diversificarea mai accentuată a producției industriei ușoare și alimentare și pentru creșterea substanțială a bunurilor tehnice și cu valoare de întrebuințare ridicată. Toate acestea nu copiază automat structura altor țări, ci concordă cu tendințele actuale și de perspectivă ale progresului tehnic și cu nevoile și condițiile țării noastre.

PE DRUMUL UNEI DEZVOLTĂRI INTENSIVE, EFICIENTE

PENTRU partidul nostru a fost întotdeauna clar că fără o dezvoltare economică multilaterală, în centrul căreia să se afle industrializarea socialistă, nu va putea fi realizat programul construcției socialiste. Rolul industriei, în general, și al industriei grele, în special, a fost subliniat încă la Conferința Națională a partidului din anul 1945. Starea de înapoiere economică în care se găsea România, în momentul în care clasa muncitoare a cucerit puterea politică, a făcut ca, aproape exclusiv, industrializarea să necesite un volum imens de investiții pentru construirea unor noi capacități industriale, în primul rînd, în ramurile de bază ale industriei.

În întreaga perioadă 1950—1969 volumul fondurilor fixe productive din industrie a sporit de 5,9 ori, față de 3,0 ori pe ansamblul economiei naționale. Eforturile de industrializare au sporit pe măsura creșterii potențialului nostru economic ; peste 70% din fondurile fixe industriale existente în 1969, fuseseră puse în funcțiune în perioada 1960—1968.

Ca urmare a acestei politici au fost înregistrate modificări pozitive în structura pe ramuri a întregii economii naționale, a sporit în mod considerabil venitul național și, îndeosebi, a părții lui create în industrie, au fost înregistrate creșteri importante ale veniturilor oamenilor muncii, s-a înfăptuit transformarea socialistă a agriculturii, a crescut volumul comerțului exterior și i s-a îmbunătățit structura. Dezvoltarea industrială a atras după sine o mai completă folosire a forței de muncă. Înzestrarea muncii cu o tehnică modernă a făcut ca alături de factorii extensivi ai creșterii economice să-i găsim, tot mai mult, prezenți pe cei de ordin intensiv, să crească continuu productivitatea muncii.

Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român a făcut o amplă analiză a etapei de construcție socialistă, în care se află țara noastră. Cu acest prilej, s-a accentuat în mod deosebit, locul și rolul industrializării în cadrul procesului de făurire a unei economii moderne, dinamice și echilibrate. Stabilind că România se află în perioada construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, Congresul a arătat că această societate nu poate fi înfăptuită decît pe baza dezvoltării multilaterale a economiei, a creării unei puternice baze tehnico-materială, avînd ca pivot al întregii construcții continuarea susținută a industrializării țării.

Fără a minimaliza succesele obținute de industria noastră, trebuie arătat, așa cum preciza tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congres, că „ținînd seamă atît de stadiul la care ne aflăm, cît și de dezvoltarea vertiginoasă a producției materiale pe plan internațional, de puternica revoluție tehnico-științifică — trebuie să constatăm că industria noastră mai are încă mult de făcut pentru a se ridica la nivelul cerințelor unei societăți avansate". Pentru a o apropia de aceste cerințe, Congresul a stabilit că trăsătura de bază a dezvoltării industriei noastre în perioada următoare va fi îmbunătățirea structurii sale, creșterea accentuată a unor ramuri moderne, strîns legate de progresul tehnico-științific contemporan.

Această creștere presupune, **în primul rînd, continuarea susținută a politicii de acumulări socialiste, investiții masive în toate ramurile economiei naționale și, înainte de toate, în industrie.** Dacă și statele dezvoltate din punct de vedere economic alocă pentru acumulare, an de an, o parte însemnată a venitului național, acest lucru este cu atît mai necesar pentru țara noastră, care are încă de lichidat un serios decalaj economic față de primele. De aceea, vom continua să extindem, în proporții mereu mai mari, capacitățile noastre productive. Dar această creștere presupune, **în al doilea rînd, o îmbunătățire calitativă a activității industriale, folosirea cît mai eficientă — cît mai aproape posibil de nivelul superior mondial — a capacităților de producție, a resurselor materiale și umane de care dispunem.**

Fizionomia unei economii moderne, ca și rezultatele pe care le-am obținut în dezvoltarea forțelor de producție, ne permit și în același timp ne obligă, să luăm tot mai mult în considerație, în aprecierea rezultatelor și în modelarea viitoarei noastre industrii, indicatorii calitativi ai activității. În economia țării noastre și, în primul rînd, **în industrie au fost create toate condițiile pentru desfășurarea într-o mai mare măsură a unei activități intensive.** Sînt țări care în anumite perioade realizează între 90 și 100% din sporul producției industriale pe seama creșterii productivității muncii. **Față de anul 1950, productivitatea muncii în industria noastră avea în 1969 un nivel de 456% înregistrînd pe întregul interval un ritm mediu anual de creștere de 8,3%.** Continuăm să fim, totuși, sub nivelul productivității muncii din țările dezvoltate economic. Productivitatea muncii este pentru economia țării noastre o problemă de excepțională importanță. Rezolvarea ei implică, așa cum arăta secretarul general al partidului nostru, ca în fiecare ramură industrială să se ia măsuri pentru introducerea tehnicii și tehnologiei avansate, pentru extinderea automatizării și mecanizării proceselor de producție, pregătirea și perfecționarea calificării forței de muncă, fundamentarea științifică a normelor, folosirea completă și productivă a timpului de lucru și întărirea disciplinei în fiecare secție și loc de muncă.

O activitate intensivă vom putea realiza nu numai prin folosirea unor mijloace

conf. dr. Fl. BURTAN

⟶

de muncă mai eficiente, ci şi printr-o mai bună folosire a capacităţilor existente.

De asemenea, reducerea cheltuielilor materiale de producţie reprezintă o cerinţă de maximă importanţă, pentru etapa în care ne aflăm, a cărei rezolvare contribuie la înfăptuirea scopului propus — făurirea unei industrii moderne. Prin cheltuielile materiale ridicate, îndeosebi la unele produse, se menţine indirect o risipă de muncă socială. Înlăturarea ei va contribui la o reducere relativă a acumulărilor în anumite compartimente ale producţiei sociale şi la sporirea lor absolută, mai substanţială, în altele, la creşterea mai rapidă a nivelului de trai. Ceva mai mult, reducerea consumului de materiale — în măsura în care determină o greutate mai mică a produsului — poate influenţa şi asupra preţului de export, modificînd favorabil raportul nostru de schimb extern.

Reducerea cheltuielilor materiale de producţie, valorificarea superioară a resurselor naturale, creşterea competitivităţii produselor noastre pe piaţa mondială, îmbunătăţirea, în ultimă instanţă, a realizărilor la toţi indicatorii eficienţei economice industriale şi sporirea rezultatelor cantitative şi calitative ale activităţii din toate ramurile economiei naţionale, sînt nemijlocit condiţionate **de gradul şi ritmul modernizării industriei.** O industrie modernă înseamnă nu numai un aparat de producţie corespunzător şi forţă de muncă superior calificată, ci şi o structură modernă a industriei şi a ramurilor ei, un nomenclator de produse care să satisfacă cerinţele variate şi de o complexitate mereu mai mare ale întregii economii, o capacitate de adaptabilitate la noile condiţii.

Ceea ce se remarcă în măsurile preconizate de Congresul al X-lea este accentuarea poziţiilor producătoare ale industriei în economie, creşterea rolului ei de promotor al progresului tuturor ramurilor economiei naţionale. Ramurile de bază ale industriei — energetica, metalurgia, construcţiile de maşini, chimia — vor cunoaşte în perioada următoare ritmuri superioare celui pe ansamblul industriei, ponderea lor în producţia industrială totală ajungînd în 1975 la 54%, faţă de 40% în anul 1965. Se va accentua astfel caracterul modern al industriei noastre.

Vor avea loc modificări structurale interne în fiecare ramură. Cel mai rapid se vor dezvolta sectoarele productive strîns legate de progresul tehnico-ştiinţific, care condiţionează promovarea noului şi în celelalte compartimente ale producţiei sociale, asigură valorificarea superioadă a resurselor naturale şi creşterea productivităţii muncii sociale.

RIDICAREA NIVELULUI TEHNIC ŞI MODERNIZAREA PRODUCŢIEI

PROGRAMUL COMPLEX elaborat de Partidul Comunist Român privind industrializarea socialistă a ţării a înscris între obiectivele sale permanente de bază modernizarea sistematică a producţiei industriale, ridicarea pe trepte calitativ superioare a nivelului tehnic al tuturor produselor. În acest mod se asigură cheltuirea cu eficienţă superioară a mijloacelor materiale, băneşti şi a muncii vii, sporirea gradului de competitivitate al produselor româneşti în confruntarea tot mai exigentă de pe pieţele externe, alinierea economiei româneşti la imperativele progresului contemporan.

Această constantă a politicii economice a P.C.R. s-a concretizat într-un efort susţinut pe două direcţii, care se intercondiţionează reciproc, într-un proces unic. Pe de o parte, efortul se materializează în dotarea industriei cu mijloace de muncă, în special maşini-unelte şi instalaţii tehnologice de un înalt nivel tehnic. Pe de altă parte, este vorba de ridicarea nivelului tehnic şi calitativ al produselor industriale, corespunzător cerinţelor şi exigenţelor reclamate de nevoile interne şi de comerţul nostru exterior. Acţiunea convergentă a acestor eforturi de promovare în producţia industrială a cuceririlor tehnico-ştiinţifice contemporane, se materializează în permanenta modernizare a structurii producţiei industriale, în creşterea eficienţei economice a activităţii productive.

În ansamblul factorilor care asigură practic modernizarea producţiei, conferă produselor caracteristici tehnico-funcţionale superioare un rol hotăritor îl are gradul de echipare cu mijloace de muncă de factură tehnică ridicată a proceselor de fabricaţie. Manifestarea acestei laturi calitative a progresului tehnic se concretizează prin randamente şi însuşiri calitative ale tehnicii noi, care cresc de regulă mai repede decît valoarea ei. Este vorba de o formă de manifestare economică a efectului creşterii productivităţii muncii sociale mai ales sub impulsul tehnicii noi.

Expresia sintetică a acestei laturi potenţiale a introducerii tehnicii noi în producţia industrială poate fi redată în mai multe forme. Este destul de concludentă relaţia care s-a stabilit între dinamica gradului de înzestrare a muncii cu fonduri fixe, şi cea a productivităţii muncii, pe de o parte şi dinamica dotării muncii cu fonduri fixe şi înzestrarea ei cu energie electrică, pe de altă parte. (vezi tabelul).

1950 = 100*)

anii	Indicele de creştere a productivităţii muncii	Indicele de creştere a înzestrării muncii cu fonduri fixe	Indicele de creştere a înzestrării muncii cu energie electrică
1955	1,60	1,15	1,58
1960	2,37	1,46	2,29
1965	3,65	1,73	3,80
1968	4,35	2,19	5,24

*) Elaborat pe baza datelor din Anuarul Statistic al R.S.R., 1969, pag. 111 ; 124; 214; 234.

Datele din acest tabel atestă o sporire mai rapidă a productivităţii faţă de creşterea înzestrării muncii cu fonduri fixe şi devansarea înzestrării muncii cu energie electrică comparativ cu gradul de dotare cu fonduri fixe. Semnificaţia primei corelaţii constă în acumularea de fonduri fixe ca acumulare de tehnică superioară, care-şi concretizează latura calitativă printr-o productivitate sporită a muncii. Desigur, nivelul acestor corelaţii este determinat, în final, de interacţiunea mai multor factori tehnico-economici, structurali şi organizatorici. În tot cazul, considerînd că progresul tehnic este factorul cu influenţa majoră asupra creşterii productivităţii muncii, corelaţia amintită este expresia randamentelor sporite ale tehnicii noi. Totodată, corelaţia dintre înzestrarea muncii cu energie electrică şi cu fonduri fixe arată calea modernă de introducere a progresului tehnic — electrificarea producţiei industriale, care presupune atît o tehnică modernă, pusă în mişcare de energia electrică, cît şi o tehnologie înaintată bazată pe folosirea energiei electrice nemijlocit ca instrument de prelucrare.

Orientarea efortului de investiţii spre modernizarea constantă a tehnicii productive, a tehnologiilor de fabricaţie a fost dublată permanent de ridicarea nivelului instruirii profesionale şi lărgirea orizontului de cultură tehnică al cadrelor, adaptarea continuă a organizării fabricaţiei la cerinţele impuse de progresul tenhic. Rezultanta acestui proces complex o constituie mutaţiile calitative intervenite în structura nomenclatoarelor de fabricaţie. Contingentele de produse noi, pe lîngă elementele de progres tehnic incorporate, au schimbat alura structurii fabricaţiei, imprimîndu-i o tentă modernă. Pe lîngă numărul produselor noi asimilate, esenţial în acest proces este tendinţa de creştere a complexităţii produselor şi reducerea cheltuielilor materiale, în raport cu valoarea obţinută. Dacă analizăm, de pildă, producţia industriei noastre constructoare de maşini, rezultă un grad de complexitate din ce în ce mai ridicat, întrucît valoarea medie a unei tone de produse a crescut mai repede decît greutatea medie a unei maşini:

1960 : 15 mii lei/tonă, 1,37 tone/bucată
1965 : 28 mii lei/tonă, 1,57 tone/bucată
1970 : 38 mii lei/tonă, 1,95 tone/bucată

Acest bilanţ este rezultatul efortului de cercetare ştiinţifică al numeroaselor colective din institutele noastre de cercetări şi proiectări şi din unităţile industriale, care prin reproiectări, modernizări şi asimilări reduc greutatea produselor, plasîndu-le prin prisma parametrilor constructivi şi funcţionali înalţi printre produsele cele mai evoluate de pe plan mondial.

Ca urmare a investiţiilor făcute pentru ridicarea nivelului tehnic, s-au introdus în perioada 1960—1969 în producţia industrială numai de uzinele aparţinînd M.I.C.M. 4850 noi maşini, instalaţii şi utilaje la cel mai înalt nivel al tehnicii actuale. Oglindirea acestui efort se reflectă în extinderea mecanizării şi automatizării. Numai în perioada 1966—1968 de pildă, a crescut dotarea cu utilaje pentru mecanizare cu 42%.

Progrese însemnate s-au obţinut şi în privinţa introducerii mecanizării producţiei în industria constructoare de maşini, unde, gradul de mecanizare ajunsese în prima jumătate a anului 1969, la 93,3% la operaţiile de preparare a amestecurilor, iar la operaţiile de dezbatere la 74,4%. În această ramură a devenit un fenomen firesc dotarea cu maşini-unelte cu comandă program, introducerea liniilor automate şi semiautomate. In industria chimică s-a ajuns la automatizarea

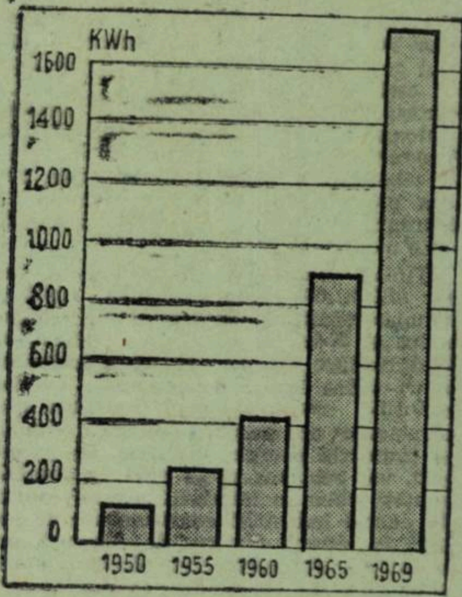

Producţia de energie electrică pe locuitor.

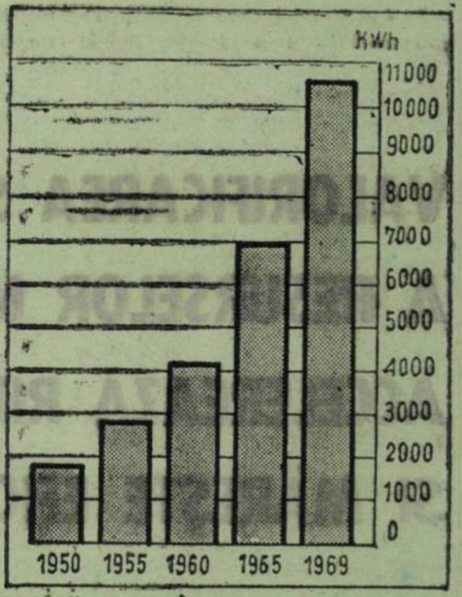

Consumul de energie electrică pe salariat din industrie.

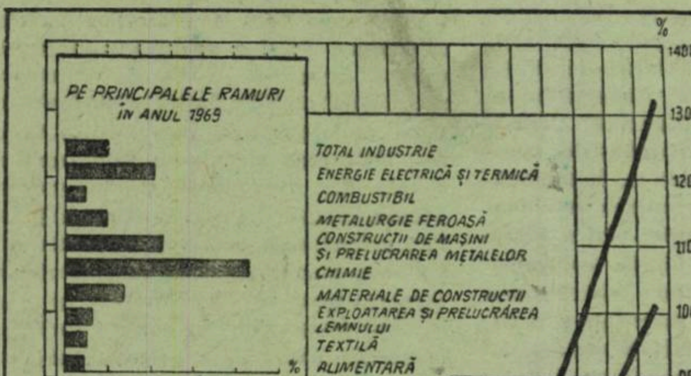

Dinamica producţiei globale industriale.

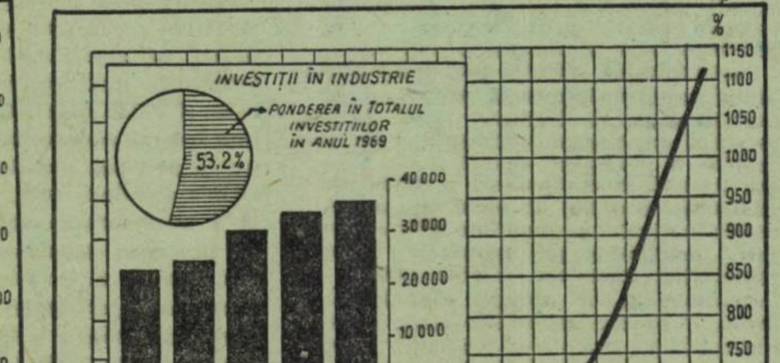

Principalii indicatori ai industriei socialiste.

lector univ. F. IOAN

întregii producții de amoniac și azotat de amoniu. În industria energiei electrice s-a realizat, de asemenea, un grad superior de automatizare. În siderurgie, gradul de automatizare în producția de fontă și oțel ajung la 92—95%. În industria textilă crește rapid numărul de războaie automate și semiautomate. Peste 60% din producția industriei uleiurilor vegetale, a zahărului, a laptelui și, respectiv, 90% din producția de bere este obținută în întreprinderi dotate cu instalații tehnologice moderne.

Ținînd seama atît de stadiul în care ne aflăm, cît și de exploziva revoluție tehnico-științifică, în Directivele Congresului al X-lea al P.C.R., s-a preconizat o dezvoltare mai accentuată a acelor ramuri strîns legate de progresul tehnico-științific contemporan: industria constructoare de mașini, industria chimică și industria energiei electrice. De asemenea, vor continua să se producă sensibile mutații chiar în interiorul acestor ramuri. În cadrul industriei constructoare de mașini, în viitorul cincinal de exemplu, prioritățile sînt reprezentate de dezvoltarea producției de utilaje tehnologice complexe, a mașinilor-unelte cu comandă program, a instalațiilor de automatizare, în industria electronică, de fabricația de aparatură pentru automatizarea proceselor de producție a elementelor de mecanică fină.

Procesul activ de înnoire și de continuă modernizare a producției industriale, pe baza folosirii unei tehnici și tehnologii de înalt nivel are drept efect propulsor creșterea gradului de satisfacere a nevoilor interne și creșterea absolută a exportului de mărfuri industriale. Industria constructoare de mașini de pildă, acoperă în acest an circa 66% din necesarul de utilaje al economiei, față de 61,8% cît s-a acoperit în 1969. În 1969, volumul exportului de mașini și utilaje a depășit de peste 2 ori pe cel realizat în 1965.

Desigur, o astfel de orientare privind continua modernizare a producției, expresie a modificărilor care intervin în progresul tehnico-științific contemporan, nu poate fi efectuată fără aplicarea procedeelor tehnologice noi. Introducerea tot mai largă a mecanizării și automatizării proceselor de producție, a sistemelor de programare și conducere a acestora, determină caracterul complex al procesului de extindere a bazei materiale de producție în industria noastră, în sensul că el cuprinde atît latura creșterii fizice a capacităților de producție, cît și obținerea unei structuri mai favorabile, care pot permite folosirea cît mai deplină a avantajelor ce decurg din potențialul tehnic.

O importantă latură a politicii partidului de ridicare a nivelului tehnic și de modernizare a producției industriale o constituie preocuparea pentru intensificarea cercetării științifice proprii și valorificarea cît mai operativă a cuceririlor tehnico-științifice înregistrate pe plan mondial.

VALORIFICAREA SUPERIOARĂ A RESURSELOR NATURALE ACCELEREAZĂ RITMUL DEZVOLTĂRII ȘI MĂREȘTE EFICIENȚA ECONOMICĂ

PRINTRE fundamentele procesului de edificare în ritm înalt a unei economii moderne, valorificarea superioară a resurselor țării ocupă un loc de prim ordin. Fructificarea la cel mai înalt nivel a resurselor naturale, adîncirea gradului de prelucrare a materiilor prime, diversificarea accentuată a producției, atragerea resurselor de muncă spre ramurile superior dotate tehnic, exercită o multilaterală influență pozitivă asupra procesului de industrializare și dinamismului economiei noastre naționale.

Prezența resurselor naturale, în cadrul unui complex economic național, constituie fără discuție o premisă favorabilă dezvoltării economice, un factor potențial de creștere rapidă a economiei. Tot atît de axiomatic este însă și adevărul că aportul acestor resurse la creșterea economică depinde în măsură hotărîtoare de modul în care ele sînt valorificate. **Dezvoltarea economică este condiționată, pe de o parte, de intensitatea cu care resursele naturale sînt atrase în circuitul economic, iar pe de altă parte, de nivelul la care acestea sînt valorificate în urma prelucrării industriale.**

Atît experiența României în acest domeniu, cît și concluziile pe care le oferă întreaga istorie a societății contemporane, demonstrează faptul că singura cale pentru transformarea bogățiilor naturale dintr-un factor potențial într-unul efectiv de dezvoltare intensivă a economiei naționale, o constituie industrializarea țării. În același timp, valorificarea superioară creează premise tot mai favorabile dezvoltării, diversificării și perfecționării neîntrerupte a industriei.

Absența sau insuficienta dezvoltare a unei industrii prelucrătoare a determinat România, înainte de 23 August 1944, să exporte în stare neprelucrată o serie de bogății naturale de bază; — petrolul, lemnul, animalele, cerealele, sarea etc. Crearea unei industrii moderne proprii a înlăturat o veche carență a economiei românești — gradul redus de prelucrare industrială a fondului de materii prime indigene, care atrăgea după sine existența unei greutăți specifice foarte mari a produselor brute în volumul total al exportului și dependența economică accentuată față de țările dezvoltate industrial.

Luarea în considerare a interdependenței industrializare — valorificare superioară, constituie una din coordonatele majore, caracteristică constantă a politicii economice a partidului nostru.

Concentrarea atenției partidului și statului spre modernizarea producției, sensul principal al eforturilor făcute de țara noastră constituindu-l integrarea cît mai rapidă a ultimelor realizări ale științei și tehnicii contemporane, a **impulsionat adîncirea gradului de prelucrare a resurselor naturale cu multiple efecte pozitive, nemijlocite sau propagate, asupra producției celor mai diferite ramuri ale economiei și, în special, asupra industriei.** Eforturile însemnate făcute pe linia investițiilor, orientarea susținută a acestora spre ramurile prelucrătoare ale industriei și înzestrarea întreprinderilor cu o tehnică tot mai perfecționată, au determinat adîncirea continuă a gradului de prelucrare a materiilor prime și de diversificare a producției, dinamizarea subramurilor prelucrătoare influențînd favorabil creșterea și structura ramurilor industriale. Semnificația unor asemenea efecte favorabile devine deosebit de concludentă urmărind dinamica extracției, respectiv a exploatării și a prelucrării modificările structurale intervenite în industria petrolului și a lemnului (vezi tabelul nr. 1).

Tabel nr. 1

Ramuri	1950	1955	1960	1965	1969	Ritm mediu anual de creștere 1951—1969	Ritm mediu anual de creștere 1961—1969
Petrol	100	196	265	382	453	8,3	6,1
din care:							
— extracția țițeiului	100	213	251	291	307	6,1	2,3
— prelucrarea țițeiului	100	183	272	435	550	9,4	8,1
Ponderea prelucrării țițeiului în total industrie petrol %	56	52	58	63	65,7	—	—
Exploatarea și prelucrarea lemnului	100	182	268	496	641	10,3	10,2
din care:							
— exploatarea forestieră	100	182	202	303	277	5,5	3,6
— prelucrarea lemnului	100	182	317	640	922	12,4	12,6
Ponderea prelucrării lemnului în total ramură	56	57	68	72	81		

Datele evidențiază influența favorabilă tot mai puternică a valorificării superioare a celor două importante resurse naturale — după anul 1955, asupra corelației extracție-prelucrare. Astfel, în industria petrolului indicele de devansare a extracției de către prelucrare a crescut de la 1,5 în 1955 (comparativ cu 1950) la 1,8 în 1969, pentru industria de exploatare și prelucrare a lemnului, creșterile fiind și mai însemnate, respectiv de la 2,1 la 3,3.

Se impune, de asemenea, atenției, aportul însemnat pe care acest proces îl are în accelerarea producției unor întregi ramuri industriale. Pe exemplul celor două resurse analizate se constată că valorificarea din ce în ce mai ridicată a resurselor de țiței a determinat accelerarea ritmului de creștere a întregii producții din industria petrolului de 1,36 ori în perioada 1951—1969, iar valorificarea superioară a masei lemnoase aproape a dublat ritmul valorii producției în industria lemnului. Resursele materiale sînt superior valorificate și în cadrul altor ramuri industriale, exclusiv prelucrătoare, cum sînt construcțiile de mașini, chimia, energia electrică și termică.

În țara noastră, **atragerea susținută a resurselor naturale în circuitul economic și prelucrarea tot mai complexă a materiilor prime au determinat intensificarea fabricării produselor ce valorifică superior resurselor materiale, ampla diversificare a producției în industria chimică și cea constructoare de mașini, creșterea deosebit de rapidă a produselor noi asimilate cu indici tehnico-economici superiori, accelerarea producției de energie electrică și termică, care asigură o valorificare ridicată resurselor hidroenergetice și cărbunilor inferiori. Pe o asemenea bază ramurile respective au înregistrat cea mai rapidă dezvoltare.**

Fără a considera ramurile menționate pînă acum drept singurele participante la valorificarea superioară a resurselor naturale, apreciem aportul acestora la dezvoltarea în ritm rapid a întregii producții industriale din țară ca substanțial și concludent ilustrate de datele prezentate în tabelul nr. 2.

Tabel 2

Dinamica producției globale industriale (1950 = 100)

	1955	1960	1965	1969	Ritm mediu anual de creștere 1951 — 1969
Producția globală obținută prin eliminarea influenței valorificării superioare	190	288	485	655	10,4
Producția globală efectivă obținută	202	340	649	1000	13,0

Din datele evidențiate se poate constata că valorificarea superioară a resurselor naturale, prin toate efectele favorabile analizate anterior, a asigurat, în afara unei orientări generale moderne, industriei din țara noastră și o accelerare a ritmului de creștere cu peste 25% (13,0% față de 10,4) pe întreaga perioadă a construcției socialismului în țara noastră. Mai mult decît atît, creșterea continuă a ecartului între cele două dinamici evidențiază rolul crescînd al acestui proces asupra dinamismului industriei românești. Astfel, indicele de devansare a primei dinamici de către cea de a doua care s-a mărit de la 1,06 în 1955 (comparativ cu 1950) la 1,18 în 1960, 1,34 în 1965, ajungînd în 1969 la 1,53, demonstrează concludent efectele pozitive ale acestui proces calitativ.

Realizările însemnate obținute pînă în prezent de România în acest domeniu, demonstrează caracterul științific și realismul politicii de valorificare superioară a resurselor naționale la nivelul progresului științific și tehnic contemporan.

Într-un plan mai general, elementele calitative noi ce vizează nemijlocit acest proces, își găsesc concretizarea în orientarea dată de Directivele Congresului al X-lea al P.C.R. care subliniază că, **„Trăsătura de bază a dezvoltării industriei noastre în perioada următoare va fi îmbunătățirea structurii sale, creșterea accentuată a unor ramuri moderne, strîns legate de progresul tehnico-științific contemporan, pentru a se asigura valorificarea superioară a resurselor materiale și a capacității tehnice a forței de muncă, ridicarea productivității muncii sociale".**

Această trăsătură generală se particularizează în fiecare ramură industrială, prin **modificări structurale** determinate de dezvoltarea prioritară, considerabil accentuată, a celor mai moderne subramuri și producții **care vor asigura o valorificare din ce în ce mai înaltă și eficientă a resurselor materiale.**

Îmbunătățirea structurii industriei constructoare de mașini, de pildă, este prefigurată de orientarea spre dezvoltarea accelerată a electrotehnicii și electronicii, a producției de utilaje tehnologice, de instalații complexe, a elementelor de automatizare, a fabricării mașinilor unelte de înaltă tehnicitate, a mecanicii fine și opticii. Aceleași implicații le vor avea și creșterea accentuată a producției oțelurilor de calitate superioară, lărgirea substanțială a gamei mărcilor de oțeluri de înaltă rezistență, inoxidabile în siderurgie, precum și dezvoltarea prioritară a producției de îngrășăminte chimice, a materialelor plastice și rășinilor sintetice, a industriei cauciucului sintetic și a fabricării firelor și fibrelor sintetice, a chimiei de sinteză fină și de mic tonaj, în industria chimică.

Proces continuu, valorificarea industrială superioară a resurselor naturale capătă noi valențe sub impulsul permanent al progresului tehnic. Orientarea principială dată de partid privind dezvoltarea ramurilor care încorporează în cel mai înalt grad elementele valoroase rezultate din dezvoltarea științei contemporane, proporțiile și repartizarea prioritară a fondurilor de investiții pentru dezvoltarea acestor sectoare vor permite industriei românești să înregistreze noi succese remarcabile în sfera valorificării resurselor naturale, a potențialului creator al poporului nostru.

conf. dr. Ștefan **DIAMANDESCU**

BAZA CREȘTERII ȘI DIVERSIFICĂRII COMERȚULUI EXTERIOR

EXPERIENȚA statelor avansate pune în evidență faptul că dezvoltarea economică a unei țări, în primul rînd nivelul atins de producția industrială, gradul de diversificare și de modernizare a acesteia, determină în mod hotărîtor proporțiile participării ei la circuitul economic mondial. Ultimele decenii au reliefat, și mai mult decît în trecut, că o țară, cu cît este mai dezvoltată din punct de vedere economic, cu atît are mai multe posibilități de a participa la

⟶

relațiile economice mondiale. Această tendință este demonstrată și de datele pe care le furnizează analiza comparativă a evoluției volumului comerțului exterior al țărilor capitaliste industriale și al celor în curs de dezvoltare. În ultimul deceniu, decalajul dintre cele două grupe de țări, nu numai că s-a menținut, dar s-a și adîncit. Astfel, în anul 1960, volumul comerțului exterior pe locuitor al țărilor capitaliste dezvoltate era de 6,3 ori mai mare decît al celor în curs de dezvoltare, iar în anul 1969 raportul respectiv reprezenta circa 10:1.

Experiența țării noastre, care într-o perioadă istorică relativ scurtă, a obținut rezultate remarcabile în dezvoltarea economiei naționale și, în primul rînd a industriei, este elocventă atunci cînd ne referim la rolul hotărîtor pe care acesta din urmă îl are asupra dezvoltării schimburilor economice externe, mutațiilor structurale din cadrul lor **În perioada 1950—1969, volumul comerțului exterior al țării noastre a crescut de circa 7,7 ori, devansînd creșterea venitului național și a produsului social total.** Totodată, au avut loc transformări esențiale în structura exportului și a importului de mărfuri. **România întreține relații economice cu peste 110 state, de pe toate meridianele lumii. În perioada 1948—1969, țara noastră a încheiat aproape 700 de acorduri comerciale, de cooperare economică și culturală,** față de numai 112 în anii 1918-1938. România participă la numeroase organizații economice internaționale create de țările socialiste sau la diferite organisme apațînînd rețelei Organizației Națiunilor Unite.

În ultimul deceniu, ritmul mediu de creștere a volumului comerțului nostru exterior, a devansat pe cel înregistrat de comerțul mondial, precum și pe cel al diferitelor grupe de țări. Astfel, **în perioada 1960—1965 indicele de devansare a volumului relativ al comerțului nostru exterior față de cel al comerțului mondial a fost de 1,60, iar în perioada 1966—1969 de 1,59.** În aceleași perioade, indicele de devansare a creșterii comerțului nostru exterior, față de ritmul mediu anual înregistrat de schimburile externe ale țărilor socialiste a fost de 1,76 și respectiv 2,64, comparativ cu cel al țărilor capitaliste industriale 1,44 și, respectiv, 1,23, iar față de cele ale țărilor în curs de dezvoltare 2,31 și, respectiv, 2,16. Ca urmare, **în anul 1969, ponderea R. S. România în comerțul mondial era de circa 0,65%, reprezentînd o creștere de aproximativ două ori, comparativ cu anul 1950.**

Angrenarea economiei naționale în circuitul economic mondial este reflectată și de comparația dintre evoluția volumului comerțului exterior cu cea a venitului național și a producției industriale.

În perioada construcției economiei socialiste ritmul mediu anual de creștere a volumului comerțului exterior al României, a devansat, pe cel al venitului național. Notabil este și faptul că, de la o perioadă la alta, indicele de devansare a crescut : 1,11 în perioada 1951—1960, 1,22 în anii 1961—1969, iar în ultimii patru ani din acest interval (1966—1969) indicele a fost de 1,44.

Legătura indisolubilă dintre industrializarea socialistă și participarea țării noastre la circuitul economic mondial apare în mod pregnant din mutațiile structurale care au avut loc în schimburile comerciale externe. În perioada interbelică, cu toate că în domeniul dezvoltării industriei românești se înregistrează anumite progrese parțiale, structura exportului a rămas aproape aceeași, în sensul că patru grupe de mărfuri — cerealele, lemnul, petrolul, produsele petroliere și animalele — dețineau în medie 95% din volumul fizic și 85% din valoarea acestuia. Structura exportului românesc se reflecta într-un raport de schimb extrem de nefavorabil pentru țara noastră. România trebuind să exporte, în ajunul celui de-al doilea război mondial, 8 tone de mărfuri pentru 1 tonă importată.

În anii construcției economice socialiste structura exportului românesc a înregistrat schimbări radicale pe linia creșterii ponderii produselor industriale prelucrate. Astfel, **față de anul 1950, în 1969 ponderea mașinilor și utilajelor pentru producție a crescut de la 4,2% la 21,7%, cea a produselor chimice, îngrășămintelor și cauciucului de la 1,7% la 7,1%, a mărfurilor industriale de larg consum de la 1,3% la 15,7%.** Concomitent, a crescut ponderea produselor industriale, în totalul importurilor românești, ceea ce asigură valorificarea mai eficientă a resurselor materiale și umane ale țării în cadrul schimburilor externe. A crescut valoarea obținută pe tona de mărfuri exportate. În ultimii 2-3 ani, raportul de schimb a fost mult îmbunătățit, față de cel existent în perioada antebelică, ajungînd la 2—2,5 tone exportate pentru 1 tonă importată.

Îmbunătățirea, în continuare, a acestui indicator este condiționată îndeosebi de industrializarea mai accentuată a structurii exporturilor noastre, mai ales pe linia creșterii ponderii mașinilor și utilajelor și a produselor chimice. De asemenea, comerțul nostru exterior se află în fața sarcinii de a realiza o serie de îmbunătățiri macro-structurale, respectiv de a promova mai curajos la export produse industriale care valorifică la un nivel cît mai înalt materia primă și manopera utilizate în sfera productivă. În acest domeniu există încă însemnate rezerve, fapt demonstrat de numărul ridicat de produse exportate la care se obține un curs de revenire nefavorabil.

Creșterea eficienței economice în întreprinderile producătoare, dezvoltarea producției pentru export, elaborarea unor programe judicioase de marketing, prin care să se asigure prospectarea sistematică a pieței mondiale, perfecționarea în continuare a metodelor de conducere și de cointeresare a întreprinderilor producătoare și a celei de comerț exterior în dezvoltarea exporturilor sînt cîteva din direcțiile mari prin care, în prezent, se urmărește creșterea eficienței comerțului nostru exterior.

conf. dr. Alexandru PUIU
Academia de studii economice
București

• În anii 1951—1969, au fost alocate pentru dezvoltarea industriei investiții în valoare de 306,8 miliarde lei. Principalele ramuri au primit fonduri după cum urmează (miliarde lei) :
— Metalurgia feroasă și neferoasă 62,588.
— Energetica 39,725.
— Chimia 38,835.
— Construcția de mașini și prelucrarea metalelor 29,122.

INDUSTRIALIZARE ȘI CIVILIZAȚIE

ASOCIEREA celor două noțiuni poate stîrni o oarecare nedumerire, dar este suficient să reamintim două constatări de cunoaștere comună pentru ca relația dintre industrializare și civilizație să fie vizibilă și firească. Prima : **civilizația poporului român a progresat fără întrerupere, dar nici într-o perioadă de timp complexitatea ei n-a fost mai mare și ritmul transformărilor nu a fost mai dinamic, mai vioi decît în perioada ultimilor 25 de ani.** A doua : **economia românească s-a dezvoltat și în trecut, dar nici într-o perioadă de timp ritmul de dezvoltare nu a fost mai accelerat,** iar structurile ei mai complexe decît în perioada construcției societății socialiste în România. Din această similitudine a evoluției civilizației și economiei noastre naționale se naște întrebarea : nu cumva dezvoltarea economiei naționale și progresul civilizației în ritmuri atît de înalte specifice aceleiași perioade de timp au origine comună : INDUSTRIALIZAREA ?

Dacă da, atunci de ce natură este relația dintre industrializare și civilizație ? Să apelăm la definiții. Definirea industrializării ca element fundamental al dezvoltării de ansamblu a economiei, bazată pe concentrarea investițiilor în instalații, mașini, utilaje și construcții necesare ramurilor industriale și pe aplicarea cuceririlor științei și tehnologiei pentru obținerea unor mari cantități de produse standardizate este în afară de controverse. În schimb, nu avem o definiție a civilizației unanim acceptată de antropologi, etnologi și sociologi. În accepțiunea cea mai largă și care reflectă în mai mare măsură relația dintre industrializare și civilizație, aceasta este o formă a culturii caracterizată prin elemente definitorii măsurabile, cum sînt : dezvoltarea exponențială a științei și tehnologiei, creșterea populației și urbanizarea, eterogenitatea structurii profesionale a populației, înmulțirea mijloacelor și căilor de formare a omului, difuzarea științei și tehnicii în rîndurile celor mai largi mase ale populației și, fiindcă civilizația contemporană se întemeiază pe știință și tehnică, prin eliminarea magiei, misticismului și riturilor magice și instaurarea rațiunii umane în locul lor.

• În 1969, producția pe locuitor a crescut, de la 8,5 kg de fontă cît reprezenta în 1938, la 173,8 kg ; cea de oțel de la 18,2 kg la 277 kg ; la energie electrică de la 72,4 KWh la 1575,4. Întreaga producție de fontă și oțel a anului 1938 s-a realizat în 1969, în 13 și respectiv în circa 18 zile.

Funcții și relații

DIN cele două definiții rezultă că **industrializarea și civilizația au cel puțin două elemente comune :** ȘTIINȚA ȘI TEHNOLOGIA. Nici una nu au progresat și nu vor progresa atît timp cît n-au progresat știința și tehnologia. Dar în timp ce în sfera industrializării știința și tehnologia au rol numai dacă se transformă prin aplicare în instalații, mașini și utilaje, în procedee tehnologice, pentru civilizație știința și tehnologia constituie două domenii de activitate destinate să extindă limitele și profunzimea cunoașterii și stăpînirea mai temeinică a mijloacelor naturii.

Celelalte domenii ale civilizației generate de industrializare : creșterea populației și a urbanizării, structura, stratificarea și mobilitatea socială, diviziunea accentuată a muncii sociale, mijloacele de formare a individului, solicită rațiunea și activitatea umană pentru dezvoltarea laturilor lor pozitive și pentru eliminarea sau comprimarea la maximum, prin mijloace tehnologice, a consecințelor industrializării dăunătoare societății. Diferite sînt și funcțiile industrializării și ale civilizației. **Scopul final al industrializării constă în producerea belșugului sub toate formele : belșug de produse, belșug de servicii, de recreații, de mijloace de răspîndire și însușire a științei, tehnicii și culturii.**

Civilizația dezvoltă capacitatea creatoare și cognitivă a omului spre a-l face stăpîn al forțelor naturii, adaptabil fără traumatisme ritmului alert al evoluției imprimat de industrializare, înlesnește formarea ființei umane în perspectiva cerințelor de dezvoltare proprie și a economiei și o pregătește să consume eficient bunurile create în sfera civilizației și a producției materiale.

A doua trăsătură comună fundamentală constă în faptul că **în societatea contemporană atît industrializarea cît și componentele civilizației sînt administrate, planificate prin organisme centrale specializate, adică prin instituții, care orientează nu numai dezvoltarea lor, ci crează și cadrul stabilirii unor relații funcționale directe între industrializare și civilizație.**

Analiza mai amănunțită dezvăluie că între industrializare și civilizație există o relație **de interdependență reciprocă.** Din acest motiv, perioadele din istoria omenirii în care nivelul civilizației a depășit nivelul forțelor de producție au fost deosebit de rare. **În societatea contemporană este însă de neconceput progresul industrializării fără dezvoltarea impetuoasă a științei și tehnicii și fără formarea permanentă a omului.** Dar, întrucît civilizația nu este decît reflexul industrializării, toate sau aproape toate componentele sale înfățișează pe lîngă aspecte pozitive care-i asigură dezvoltarea progresivă și aspecte care pot să devină focare de criză. Acestea nu pot fi evitate sau remediate decît printr-o pregătire temeinică a viitorilor 30 de ani.

Instituționarea științei și tehnologiei

ESTE, fără îndoială, o trăsătură caracteristică a societății noastre. Politica științei și a tehnologiei se exercită prin organisme centrale înzestrate cu funcții și structuri adecvate. Aceste organisme coordonează și orientează programele de cercetare, stabilesc prioritățile în cercetarea științifică din diferitele ramuri și domenii, între proiectele de cercetare științifică și tehnologică, elaborează criteriile de pregătire a cadrelor pentru cercetări în funcție de obiectivele politicii științei și tehnologiei și stabilesc volumul cheltuielilor pentru cercetarea științifică și tehnologică. Datorită fondurilor alocate cercetării și datorită concentrării specialiștilor pe frontul activității științifice și de dezvoltare s-a născut creșterea exponențială a cuceririlor științei și tehnologiei, iar în perioada noastră, acestea se impulsionează oarecum unele pe altele prin forțele interne proprii.

Integrate organismelor naționale, pentru aplicarea politicii științei și tehnologiei sau autonome, dar în dependență strînsă, sînt organismele cu rolul de a asigura transformarea invenției în inovație, adică tehnica nouă necesară accelerării progresului industrializării.

Toate acestea se fac ușor dacă există personal specializat în elaborarea și aplicarea politicii științei și tehnologiei în cadrul de planificare generală centralizată, dacă activitatea de cercetare științifică și tehnică satisface nu numai exigențele prezente ale industrializării, ci bazată pe prospectare tehnologică, elaborează tehnici și produse noi, dacă se rezolvă cele cîteva probleme ale inovației tehnologice și dacă, în general, se asigură acestei ramuri o dezvoltare stabilă și ascendentă fără fluctuații ciclice.

Urbanizare, dar și orășenizare

CIVILIZAȚIA societății actuale este de origine urbană. Orașele au fost și sînt centre ale civilizației. Afluxul de populație spre centrele urbane a fost firesc. Dar, în perioada noastră, ritmul și caracterul urbanizării nu mai sînt firești și nici sănătoase. S-a născut mai întîi metropola, apoi zonele urbanizate, iar acum megalopolisul. Surpaaglomerarea în orașele gigant constituie o primejdie pentru civilizația noastră. S-a născut urbanismul sau planificarea urbană, dar și politica urbană. Noi menținem urbanizarea la un ritm acceptabil, fiindcă trebuie să modernizăm orașele și să evităm supraaglomerarea urbană.

Desigur, dacă nu era necesară acțiunea de reînnoire urbană, ritmul mediu anual de construcție a apartamentelor efective ar fi fost adaptate ritmului mediu anual de creștere al populației urbane. Dar așa, în timp ce între anii 1956/1966, ritmul construcțiilor de locuințe a fost de 12,3% pe an, procesul de urbanizare s-a desfășurat într-un ritm egal cu 2,8%. Intre anii 1966/1969, depărtarea dintre cele două ritmuri s-a micșorat, dar a rămas totuși foarte mare (15,4%, respectiv 5,6%). Acțiunea de modernizare a orașelor este necesară, fiindcă înfățișarea moștenită a centrelor urbane nu corespunde nivelului nostru de civilizație.

Dacă am frînat procesul de urbanizare, am impulsionat în ritmuri foarte accelerate procesul **orășenizării,** adică al răspîndirii în mediul rural a trăsăturilor de viață caracteristică civilizației urbane. Dar nu ne-am limitat numai la aceasta. Pentru ca să asigurăm localităților rurale o structură urbanistică la nivelul cerințelor civilizației noastre, am creat Comisia centrală pentru urbanizare cu sarcina de aplicare a politicii în domeniul

G. RETEGAN

→

• În perioada 1966—1969 au intrat în funcțiune peste 950 de capacități de producție și obiective industriale importante. De asemenea au fost modernizate și reutilate alte zeci de întreprinderi existente.

1.100 de capacități și obiective industriale mai importante urmează să fie construite în cincinalul 1971—1975. Repartizarea lor pe principalele ramuri va fi : 100 în ramura energiei electrice, 70 în siderurgie, 170 în construcții de mașini și 180 în chimie.

amenajării teritoriului și a localităților. Probabil că toate problemele și aspectele sînt examinate într-o perspectivă de cel puțin 30 de ani.

Structura de clasă deschisă și stratificarea socială complexă

ÎN 20 de ani, ca urmare a măsurilor luate în sfera relațiilor de producție s-a născut o structură de clasă socialistă, cu clase și categorii sociale neantagonice, barierele dintre clase au fost distruse, permeabilitatea asigurată, șanse egale pentru toți în funcție de pregătire și capacitate, cu rolul conducător și preponderența numerică a clasei muncitoare (peste 42,0%, față de celelalte clase și categorii sociale: intelectualitate, țărănime cooperatistă, individuală și meseriași cooperativizați și necooperativizați).

Dar industrializarea bazată pe știința și tehnica civilizației contemporane a diversificat profund **stratificarea socială**, adică a ocupațiilor și specialităților exercitate de populația activă. Procesul de formare de noi ocupații și specialități a fost însoțit de procesul de dispariție a unor ocupații și specialități învechite sau nerentabile. Din acestea și din altele, s-a născut o stratificare complexă, cu poli de concentrare mobili, izvorîți din complexitatea industrializării și din orientarea investițiilor spre ramurile hotărîtoare pentru progresul tehnic.

Diviziune complexă a muncii sociale și mobilitate socială intensă

AU apărut sau sînt în curs de a apare ramuri noi de activitate socială: electronica, automatica, telecomunicațiile, etc. Au apărut domenii noi de activitate în ramura științei și tehnologiei.

Diviziunea muncii sociale s-a diversificat și s-a adîncit. Aceste două procese au imprimat forței de muncă o **mobilitate socială** (deci teritorială, profesională orizontală și verticală) mai accentuată decît în alte perioade de timp din istoria poporului nostru. În teritoriu, adică dinspre sate spre orașe, între orașe, între acestea și sate. Dintr-o profesie și dintr-o specialitate într-alta de același nivel superior și din funcții în alte funcții.

Ritmul mobilității sociale în cele patru accepțiuni menționat nu este la nivelul ritmului de dezvoltare a industrializării și al evoluției civilizației contemporane. Racordarea nivelelor nu va întîrzia prea mult, din moment ce stratificarea și mobilitatea socială au la bază dezvoltarea capacităților creatoare ale individului prin formarea permanentă.

Progresul mijloacelor de formare

FIE că este vorba de școli, licee, institute și universități, de presă, reviste și cărți, de radio sau televiziune, mijloacele de formare a ființei umane sînt în societatea contemporană, instituționalizate. Este firesc. Instituționalizarea a fost impusă de necesitatea de asigurare a unor structuri adecvate cerințelor progresului științei, tehnologiei, culturii etc. și de stabilire a unor programe care să conțină esența cunoștințelor societății contemporane, bază a dezvoltării în continuare a ființei pentru viața socială. Dar mijloacele sînt limitate și cel puțin sfera de cuprindere a unora din ele (școli, licee, institute și universități) este și ea limitată. De aici necesitatea de dezvoltare a celorlalte mijloace și de **formare permanentă** a individului pornind de la subgrupul de cunoștințe însușit prin școli. Efortul este orientat continuu spre legarea și a structurii și a programelor de cerințele activității productive, dar și de exigențele asigurării progresului componentelor civilizației.

În ultimii ani televiziunea se răspîndește, la noi, în ritmuri superioare radio-ului. Perioada de creștere maximă a abonamentelor la radio a fost în 1950—1954 (ritmul mediu anual de creștere 33,0%), după care a urmat ritmul mai redus, pînă la 3,0% între anii 1965—1969. În schimb, răspîndirea aparatelor de televiziune a crescut pronunțat între 1960—1964 (37,5%) și mai lent între 1965—1969 (26,6% ritm mediu anual). Poate că explicația constă în numărul limitat al releelor de retransmisie, poate că se adaugă și electrificarea incompletă a mediului rural, sau nivelul veniturilor unei categorii de populație. Dar cele două mijloace de transmisiune reprezintă un puternic mijloc de formare. În această direcție, mai sînt însă multe de făcut.

Pot să apară, firește și unele consecințe nedorite. Industrializarea produce supraaglomerarea urbană, aglomerarea șoselelor și a mijloacelor de transport, poluează aerul și apa, deteriorează mediul înconjurător. Eliminarea și limitarea consecințelor negative, pe deplin posibilă în condițiile unei economii planificate, vor face ca ființa umană să se bucure din plin de belșugul de bunuri materiale și spirituale create de civilizația societății contemporane.

ECONOMIE NAȚIONALĂ

PUNCTE DE VEDERE

CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA PLANIFICAREA PRODUCȚIEI ÎN AGRICULTURA COOPERATISTĂ (I)

prof. dr. Mihail LEVENTE

CREȘTEREA PRODUCȚIEI cu ridicarea eficienței activității economice a cooperativelor agricole de producție impune perfecționarea organizării producției și a muncii pe baza utilizării tehnicii și a metodelor moderne. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta plenară a C.C. a partidului, organizarea temeinică a producției și a muncii în agricultură, în vederea creșterii continue a producției vegetale și animale, constituie o sarcină deosebită.

Aceasta impune și perfecționarea formelor și metodelor de planificare a producției, a tehnicilor de organizare a gestiunii economice în cooperativele de producție. O importanță mare o are în acest sens valorificarea propriei noastre experiențe căpătate în anii socialismului, ca și a experienții dobîndite, pe plan mondial, inclusiv de către gospodăriile avansate din țările cu agricultură bazată pe proprietatea privată.

Tehnici care pot fi adaptate

PROGRAMAREA producției agricole a exploatațiilor capitaliste [1]), este marcată de stigmatele acestui mod de producție. Obținerea profitului maxim, criteriu suprem al programării, constituie obsesia fiecărui exploatant. Profitul maxim însă a se realiza pe o piață în care, dacă este „atomistică" — supraproducția și concurența provoacă reducerea prețurilor. Sporul de producție obținut ca urmare a creșterii productivității muncii, este cedat îndeosebi industriilor din „aval" (prelucrătoare de materii prime agricole), sau sferei distribuției. În ipoteza în care piața este dominată de monopoluri cum sînt și complexele agro-industriale, naționale sau pluri-naționale, fermierii cedează chiar mai mult: însăși proprietatea sau cel puțin dreptul de a conduce exploatația (după cum se știe, aceasta este tendința care începe să precumpănească în țările vestice).

Capriciile conjuncturii (variația cererii și a prețurilor) prilejuiesc un alt șir de dificultăți pe care au a le înfrunta programatorii agriculturii din țările capitaliste.

Economiștii agrari din vest, conștienți de aceste dificultăți, se străduiesc să facă ceea ce se poate face: să perfecționeze tehnica gestiunii, la nivel micro-economic (a exploatației, tratată de obicei ca entitate de sine stătătoare) și să lanseze apeluri repetate la „înțelegerea" societății.

Programarea peconizată pentru exploatațiile agricole capitaliste are la bază, după cum afirmă G. Bublot [2]), „comparația între costul marginal și venitul marginal", precum și „Combinațiile optime ale factorilor [3]) (și adoptarea de tehnici eficiente de producție — n.n.), „alegerea judicioasă a produselor și a planului de producție" care „constituie însăși esența gestiunii" (acestei „arte a combinărilor rentabile", așa cum este denumită de Chombart de Lauwe, n.n.), obiect al celor mai importante decizii ale șefului exploatației. Aceste decizii trebuie luate în principal pe baza comparațiilor marginale pe care le implică în cost și în încasări. Nu este deloc nevoie ca în conducerea exploatației să fie avute în vedere costurile medii de producție sau prețul de revenire".

Și în altă parte G. Bublot, precizează că numai cheltuielile variabile fac parte din costul marginal, costurile fixe fiind independente de volumul producției.

O primă remarcă: tractoarele, mijloacele de transport, etc. se uzează, respectiv, amortizează, în raport de orele de lucru sau de km parcurși; cheltuielile fixe influențează așadar costul și venitul marginal.

Potrivit acestor marginaliști, a maximiza venitul înseamnă a obține marja brută maximă posibilă care este egală cu valoarea produsului brut (calculat pe baza prețurilor de desfacere) minus cheltuielile variabile.

Un alt autor, Chombart de Lauwe, precizează care parte a capitalului trebuie să precumpănească în sistemul de producție pentru a se maximiza marja brută. După părerea sa, intensificarea producției (sporirea consumului de fonduri variabile) asigură mai curînd și cu eforturi financiare mai reduse decît investițiile, un astfel de rezultat.

„Trebuie căutată o rotație mai rapidă a capitalurilor" recomandă acesta. „Un chintal de orz (în plus, n.n.) plătește tratarea cu un erbicid"... „Trebuie profitat de capacitatea aparatului de producție", de fondurile fixe existente și de forțele de muncă permanente. Dar care ar trebui să fie orientarea generală în alegerea culturilor, pentru ca, dînd curs indicațiilor de mai sus, să se maximizeze efectiv marja brută sau netă?

Va trebui, consideră autorii citați, să se acorde cea mai mare atenție factorilor rari, limitanți (pentru întreprinderea respectivă), pămîntului, ori forței de muncă, construcțiilor productive, mașinilor etc., adică, să li se asigure acestora utilizarea integrală și totodată cea mai rentabilă destinație productivă care să ducă la maximizarea „marjei". Recomandarea este întemeiată; ceilalți factori (îngrășămintele, semințele de soi etc.) pot fi multiplicați (ei fac parte din categoria factorilor variabili), procesul de intensificare se poate înfăptui dacă bineînțeles, exploatația dispune sau poate obține sumele necesare procurărilor în procesul programării, factorii rari ar urma să fie afectați pe rînd, mai multor producții, pentru a se putea stabili, comparînd costurile și veniturile marginale, care ar fi cea mai rentabilă orientare a producției.

„Costul de oportunitate" ne oferă putința de a înțelege și mai bine modul în care raționează programatorii producției citați mai sus. Costul de oportunitate al unei producții, reprezintă randamentul sau partea din el marjă, la care se renunță, cînd un factor rar este afectat altei producții; costul de oportunitate al unui factor al producției este remunerarea suplimentară a acestui factor care s-ar obține, dacă ar fi afectat celei mai rentabile producții. De pildă, dacă un ha de teren arabil, în loc să fie cultivat cu ovăz, ar fi cultivat cu grîu ca urmare a diferenței randamentelor și a prețurilor, s-ar obține un venit net mai mare cu 300 lei, — sumă care în acest caz reprezintă costul de oportunitate.

RECOMANDĂRILE de mai sus, nu sînt lipsite de interes. În ele este schițată o programare a producției demnă de atenția noastră. Se impune însă o a doua remarcă: în bun limbaj marginalist, marja brută sau netă globală poate fi maximă, fără ca producția exprimată în aceleași prețuri, să fie maximă. Astfel, dacă costul unității marginale este egal cu cheltuielile variabile pe care producerea sa le ocazionează, marja brută aferentă acestei unități, este nulă, iar dacă este mai mare, este negativă. În ambele cazuri explotațiile capitaliste vor evita maximizarea producției.

● În cazul C.A.P., plata muncii intră în valoarea netă adăugată. Pentru ridicarea nivelului de trai al țăranilor, va fi necesar ca la programarea producției să se urmărească maximizarea valorilor nete adăugate (respectîndu-se unele restricții) și să se renunțe la includerea în cheltuielile variabile a plății muncii sau altor venituri care vor reveni cooperatorilor.

Criterii, condiții și restricții

PORNIND de la logica calcului operațional (programării lineare) și de la necesitatea maximizării valorilor adăugate care ar fi în condițiile economiei socialiste, criteriile și restricțiile planificării producției C.A.P.?

Obiectul esențial al producției C.A.P. (și, în general, al agriculturii noastre) este creșterea eficienței economice pe care o concepem ca rezultantă a maximizării valorilor nete adăugate cu respectarea următoarelor restricții:

● să se obțină o producție maximă (calculată în prețurile de desfacere) pe întregul sector C.A.P., ceea ce presupune folosirea optimală a factorilor, iar în condițiile noastre în primul rînd, a pămîntului;

● structura producției sectorului C.A.P. să corespundă nevoilor economiei naționale (balanțelor planului de stat pe produse). Credem că definiția de mai sus, asigură, pe deoparte, resursele necesare acțiunii principiului cointeresării materiale iar pe de altă parte, concordanța dintre cerințele eficienței și ale creșterii economice. Programării, în economia socialistă, îi revine, așadar, funcția de a coordona interesele individuale (al uneia și tuturor C.A.P.) cu cele generale (ale societății). Numai astfel concepută ea poate media armonizarea intereselor micro economice cu imperativele macro-economice, exprimate prin planurile zonale și centrale de stat [4]).

În cadrul acestei armonizări va trebui să se găsească loc pentru un șir de măsuri al căror rost este elasticizarea restricției, respectarea structurii planificate a producției.

C.A.P.-urile noastre au condiții ideale pentru a folosi în planificarea producției cu mult mai multă eficiență decît exploatațiile capitaliste unele metode de calcul marginaliste.

În primul rînd, suprafețele lor sînt mari; principalul factor limitant (terenul) nu frînează opțiunea dintre mai multe sisteme de producție și implicit, maximizarea valorilor nete adăugate.

În al doilea rînd, în economia noastră indicatori cum sînt necesarul de produse și structura sa, pot fi cunoscuți anterior întocmirii planurilor; supraproducția, care în economia capitalistă reduce uneori pînă la anulare marja brută și netă nu poate avea loc.

În al treilea rînd, nu puține prețuri sînt preștiute (pentru produsele ce se li-

1) Conținutul unor indicatori pe care îi vom folosi în acest capitol este următorul:
a. valori adăugate: producția netă, plus amortismentul;
b. valori nete adăugate: producția netă;
c. **marja brută**: producția netă, inclusiv amortismentul, exclusiv salariile permanenților;
d. **marja netă**: producția netă, exclusiv salariile permanenților.

2) G. Bublot: L'exploitation agricole. Economie — Gestion — Analyse, Paris, Béatrice — Nauwelaerts 1967, pag. 90.

3) Combinarea factorilor producției (ficși și variabili) cu producțiile și tehnicile alese, definește sistemul de producție.

4) Dacă în cele ce urmează vom fi consecvenți cu definiția dată mai sus, folosirea cu temei a unor procedee tehnice marginaliste în programarea producției C.A.P. și a sectorului cooperatist nu va putea dăuna pentru că n-ar ocaziona nicidecum un transfer de concepte ideologice sau de legi proprii sistemului capitalist în economia socialistă. Ar reprezenta numai adoptarea de metode de calcul, operație la fel de justificată ca și importul de tehnologii.

→

vrează pe bază de contracte) ; C.A.P. nu au deci a se teme de capriciile conjuncturii.

De asemenea, caracteristicile terenurilor și condițiile climatice zonale și locale au fost cercetate și pot fi cunoscute cooperativelor.

Forțele de muncă disponibile sînt și ele cunoscute, chiar pentru o perspectivă mai îndepărtată (sînt preliminate prin planuri).

Așa cum s-a mai arătat, integrarea unor activități industriale etc. în agricultură ar permite folosirea continuă a forței de muncă și ca urmare, alegerea sistemului de producție va putea fi orientată în așa fel încît să se asigure utilizarea rentabilă și a altor factori rari (terenuri, construcții, instalații etc.) fără teama de a se micșora marja brută sau netă. Eventualele minusuri de forță de muncă, pot fi suplinite prin mecanizare, etc. Factorii rari, nemultiplicabili (suprafețele și forțele de muncă) nu creează programării, alegerii sistemului de producție optimal, de către C.A.P.-uri nici pe departe dificultățile pe care au a le înfrînge fermierii din agricultura capitalistă.

Cît despre investiții și acestea pot fi preliminate ca și resursele financiare destinate să acopere cheltuielile variabile.

Iată un șir întreg de certitudini și în același timp de condiții care favorizează aplicarea în planificarea socialistă a metodelor în măsură să asigure atingerea coordonată a obiectivelor sale : **producții maxime, în structura necesară economiei, valori adăugate maxime.**

Pentru ca planificarea producției C.A.P. să-și exprime efectiv potențele menționate, vor trebui întrunite și alte condiții de mare însemnătate cum sînt : zonarea științifică a producției, stabilitatea profilului, cointeresarea materială a cooperatorilor și cadrelor, practicarea unor prețuri mai elastice precum și practicarea unor forme mai elastice în domeniul desfacerii produselor și aprovizonării tehnico-materiale etc.

De asemenea, va fi necesar să se respecte democrația cooperatistă și autonomia C.A.P. inclusiv în procesul elaborării planurilor, așa cum de altfel a recomandat tovarășul Nicolae Ceaușescu la plenara C.C. al P.C.R. din 17—19 martie 1970, cînd a subliniat : „După cum se știe, conducerea partidului și statului au luat măsuri pentru perfecționarea planificării în agricultură, măsuri ale căror efecte se vor manifesta încă în toamna acestui an. Corespunzător acestor hotărîri, planificarea producției agricole va avea în vedere numai asigurarea fondului central de cereale și produse alimentare, urmînd ca restul suprafețelor să fie planificate de fiecare unitate în parte, corespunzător necesităților proprii și interesului acestora de a spori eficiența economică".

Limitarea planificării centrale numai la unele produse, le-ar îngădui C.A.P. să-și întocmească planurile cu respectarea următoarelor momente metodologice.

a) Cooperativele agricole să elaboreze : de sine stătător, proiectele de plan dînd curs imperativelor economice arătate mai sus, ținînd seama însă, așa cum se va arăta în continuare și de necesitatea de a dezvolta producțiile care fac parte din fondul central ;

b) În momentul următor, să se centralizeze — la județ și UNCAP — propunerile C.A.P. și dacă balanțele centrale nu se echilibrează, să se ia în considerare exporturi de prisosuri și importuri în compensație, pentru echilibrarea balanțelor de plan.

c). Dacă unele balanțe vor rămîne în continuare dezechilibrate să se ceară obținerea de către cooperative a unor producții suplimentare, care alimentează fondul central [5]).

Desfășurarea acestor producții impuse în sectorul cooperatist să se facă însă cu respectarea a două cerințe :

— reducerea cea mai mică posibilă a valorilor adăugate, proiectate a se obține de către C.A.P. ;

— repartizarea echitabilă (pe zone și C.A.P.) a reducerilor astfel operate : în acest sens înțelegem să interpretăm recomandările Plenarei U.N.C.A.P. din 22-23 decembrie 1969 [6]).

Dacă s-ar accepta metodologia schițată mai sus, indicatorii producției marfă (totală), valoarea adăugată etc. ca și producțiile medii obținute la ha sau pe animal, după părerea noastră, ar îndeplini în viitor, la nivel central funcții informative (statistice), fără a fi necesară desfășurarea lor, prin plan, pînă la unitate.

ÎN CONTINUARE, am dori să facem cîteva precizări, care ar putea fi utile la mai buna definire a unora dintre condițiile care asigură maximizarea valorilor adăugate în sectorul C.A.P.

● Sistemul de producție pentru care va opta fiecare C.A.P. va trebui să țină seamă de restricția : respectarea regulilor asolamentului. După cum se știe, asolamentul comportă un anumit grad de elasticitate (permite practicarea pe aceeași solă a mai multor culturi cu cerințe agrotehnice asemănătoare). Această elasticitate va trebui valorificată cu prilejul ultimelor retușuri care s-ar aduce planurilor C.A.P. (pentru echilibrarea balanțelor de produse, la nivelul economiei naționale).

● Apoi, producția C.A.P. de alimente ușor perisabile, al căror transport la distanțe mari ar fi dificil și neeconomic, va trebui coordonată cu cererea populației pe zone pre-orășenești, adică în cadrul ariei de desfacere justificată economic.

Și în primul caz și în cel de al doilea, asociațiile și uniunile cooperatiste — uzînd de metoda persuasiunii — ar putea să asume atributul de coordonator al producției, cu nevoile economiei naționale, respectiv al ofertei de astfel de produse ale C.A.P., cu nevoile locale de consum.

S-a vorbit mai sus de factorii rari, a căror influență asupra planurilor nu poate fi nesocotită. În economia noastră — cel puțin pentru o etapă — dintre acești factori mai fac parte și următorii : îngrășămintele și alte substanțe chimice, furajele combinate etc., care fiind și ele limitate, restrîng resursele intensificării producției. Capacitățile reduse de amenajare a terenurilor pentru irigații și pentru executarea altor ameliorări funciare, dotarea insuficientă cu mijloace de transport, mai cu seamă specializate, acționează în același fel.

În aceeași ordine de idei, trebuie amintită și rigiditatea funcțională a unora dintre componentele aparatului de producție (ne referim la construcțiile productive, utilajele și mașinile agricole concepute, de obicei, doar pentru una sau două destinații). În această privință, ar fi necesar să se urmărească cu mai multă insistență pluri-funcționalizarea lor, care ar permite pe deoparte, modificări lesnicioase și, totodată, economicoase ale sistemului de producție, iar pe de altă parte, amortizarea mai completă și mai rapidă a fondurilor fixe, reducerea prețului de cost al produselor, sporirea valorilor adăugate.

Înlăturarea cît mai grabnică a acestor restricții, ar accelera procesul inițiat în vederea sporirii valorilor ce se obțin pe unitatea de suprafață sau animal, creșterii productivității muncii [7]).

Metodele programării producției

METODELE de gestiune, care cuprind și metodologia planificării de perspectivă și curentă a producției agricole, sînt : **empirice** (cum este metoda bugetului-tip) [8]) și **sintetice** (cele care operează ca norme standard, stabilite în stațiunile experimentale, laboratoare etc.).

În ambele cazuri, alegerea sistemului de producție al unei unități economice se face în trei faze, și anume : analiza, diagnosticul (evidențierea laturilor slabe și stabilirea priorităților de urmat pentru eliminarea lor) și formularea de indicații detaliate cărora va trebui să li se dea curs în programul (sistemul) de producție viitor, pentru maximizarea veniturilor.

Criteriile și restricțiile enunțate mai sus, sînt avute în vedere pe parcursul celor trei faze.

Într-o agricultură dinamică, aparatul de producție înregistrează modificări, uneori structurale, de la an la an. În astfel de situații, metodele empirice încetează de a mai fi eficiente. Dacă, de pildă, se efectuează amenajări pentru irigare, drenări sau înlocuiri de soiuri de plante, rase de animale ori se schimbă sistema de mașini, tehnicile agricole etc., va trebui să se recurgă la norme standard stabilite științific, pe bază de experimentări și, implicit, să se renunțe la generalizarea unei experiențe meritorii (a gospodăriilor fruntașe) dar depășită. În astfel de împrejurări, metoda bugetului tip, bazată pe analiza de grup nemaifiind îndeajuns de prospectivă, va fi abandonată. În perioada revoluției tehnico-științifice contemporane, la stabilirea sistemului de producție al unui C.A.P. etc., trebuie folosite metode sintetice, întemeiate pe norme standard științifice [9]).

Metodele programării lineare (eventual stohastice), reprezintă din acest punct de vedere, un optim metodologic. Practicarea lor este indicată pentru marile întreprinderi, care pot recurge la **ordinatoare.**

După cîțiva ani, agricultura noastră va putea folosi astfel de metode [10]). Pînă atunci (ca urmare a insuficientei dotări a economiei noastre cu ordinatoare, a costului prea ridicat al folosirii lor, a lipsei de cadre specializate) ni se pare că ar putea fi adoptate pentru planificarea agriculturii cooperatiste elemente ale unei metode sintetice mai simple, bazată tot pe calculul operațional, situată între cea a bugetului tip și cea a programării liniare consecvente. Metoda „programei planning" cuprinde astfel de elemente. Opțiunea pentru procedee ale acestei metode ar fi în spiritul a ceea ce spunea V. I. Lenin : „Mai bine mai puțin, dar mai bine (din păcate, ignorat adesea).

5) Respectarea cu deplină consecvență a principiilor economice ne obligă să luăm în considerare și posibilitatea de a se acorda compensații bănești cooperativelor obligate să includă în planul lor producții care ar reduce suma valorilor adăugate pe care ar fi putut să o obțină dacă ar fi destinat același factori altor producții, mai rentabile.

6) Plenara a recomandat ca începînd cu anul 1970 să se atribuie cooperativelor agricole de producție, în sectorul vegetal, prevederi de plan numai pentru producția marfă contractată cu statul și suprafețele necesare realizării acesteia la principalele culturi : grîu, porumb, orez, floarea soarelui, sfeclă de zahăr, cartofi și legume. În acest scop vor fi luate măsuri pentru concentrarea suprafețelor destinate realizării producției marfă în zone și unități specializate în aceste culturi, cărora să li se asigure cu prioritate baza tehnico-materială și mijloacele financiare corespunzătoare în vederea obținerii de producții care să dea certitudinea realizării fondului de stat.

În sectorul creșterii animalelor să se planifice producția marfă, numărul de animale matcă și efectivele totale pe specii".

7) Atunci cînd întreprinderea dispune de mulți lucrători permanenți (cooperatori), alegerea sistemului de producție și a direcțiilor intensificării trebuie să urmărească valorificarea cît mai intensă a forței de muncă (maximizarea valorilor adăugate pe cooperator). Cînd forțele de muncă sînt în număr redus, criteriul programării va trebui să fie creșterea productivității pe ha etc.

8) Bugetul-tip valabil, pentru un grup de exploatații situate în aceeași zonă, avînd un aparat de producție asemănător, constituie un model al unui sistem de producție, cel practicat de întreprinderile fruntașe și care poate fi adoptat în anul agricol următor, de alte întreprinderi, cu o dotație similară.

9) Aceste norme sînt mărimi care se referă la consumuri, la producții și randamente, raportate la factorii producției ori la întreaga exploatație. Ele sînt exprimate în unități naturale sau monetare și sînt caracteristice pentru un sistem de producție care vizează optimul economic ; maximizarea producției, a valorilor adăugate.

10) G. Bublot op. cit. p. 551, indică împrejurările cînd este recomandabilă folosirea programării liniare"... dacă, scrie el, numărul factorilor limitanți (constrîngerilor) este mare sau alegerea se referă la un număr destul de ridicat de producții și sînt de studiat diferite tehnici (ale producției, n.n.) sau dacă datele (rezultate, n.n.) trebuie să fie riguros exacte, metoda cea mai eficace este, neîndoios, programarea lineară. Ea oferă în plus și posibilități interesante de parametrizare a unuia sau două prețuri sau resurse (financiare etc., n.n.). Ea permite deci și determinarea planurilor optime de gestiune pentru grupe de ferme, cu suprafețe diferite" .Am adăuga : date fiind neregularitățile greu previzibile care intervin în producția agricolă în această ramură programarea stohastică pare a fi mai indicată decît cea lineară.

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

TEHNOLOGII MODERNE — EFICIENȚĂ SPORITĂ

CERCETAREA APLICATIVĂ a devenit, în zilele noastre, o caracteristică de prim ordin a progresului industrial. Ea contribuie direct la perfecționarea constructivă a produselor, la ridicarea parametrilor funcționali, la modernizarea tehnologiilor de fabricație, ceea ce, în ultimă instanță, se materializează în impulsionarea procesului de asimilare și scurtarea ciclurilor de fabricație, în îmbunătățirea calității și reducerea costurilor de producție.

Un exemplu concludent în acest sens ni-l oferă și activitatea asiduă a specialiștilor de la Institutul de cercetări tehnologice pentru construcția de mașini (I.C.T.C.M.) care, pe lîngă rezolvarea a 57 de teme de cercetare cuprinse în planul pe 1970, au sarcina să sprijine introducerea în producție a 28 de soluții, finalizate în anul trecut. Din calculele elaborate, rezultă că aplicarea lor pe scară industrială se va solda cu un efect economic de 56 000 000 lei. Dintre soluțiile ce se vor utiliza industrial în acest an, reține atenția **realizarea prin deformare plastică a acului flexibil de cale ferată,** perfectată de I.C.T.C.M., împreună cu specialiștii de la Uzina mecanică — Buzău.

Noua tehnologie — așa cum se observă din grafic — permite reducerea cheltuielilor de producție (diminuarea consumului de metal pe fiecare produs cu 843 kg, a manoperei cu 425 lei, a cheltuielilor de regie și a celor cu S.D.V„-urile cu 785 și, respectiv, 85 lei). Economia valorică pe unitatea de produs reprezintă 4 825 lei. La nivelul producției anuale, Uzina mecanică — Buzău va înregistra, ca urmare a aplicării noii tehnologii, o economie de 12 000 000 lei. În același timp, întreprinderea va economisi 2 100 tone de oțel. De asemenea datorită parametrilor constructivi, funcționali înalți și faptului că produsul se încadrează în normele U.I.C. (Uniunea Internațională a Drumului de Fier) uzina va putea exporta în acest an 800 de produse.

Exemplul dat nu este unic. În acest an, au fost introduse, în industria construcțiilor de mașini, și alte noi tehnologii eficiente în turnătorii, tratamente termice, în sectoarele prelucrătoare. Rezultă, deci, că prin aplicarea în producție a procedeelor moderne experimentate ca eficiente în practică, se pot obține, pe lîngă importante îmbunătățiri în organizarea și desfășurarea proceselor de producție, o reducere a cheltuielilor de fabricație și o eficiență sporită pe fiecare unitate de produs.

CONDUCERE ŞI ORGANIZARE

„CONDUCEREA PRIN OBIECTIVE“ ÎŞI VERIFICĂ POTENŢELE

CONDUCEREA PRIN OBIECTIVE, metodă modernă de conducere, care îşi găseşte o aplicabilitate din ce în ce mai largă în marile întreprinderi din ţările dezvoltate din punct de vedere industrial, izvorăşte şi se încadrează organic în curentul general de adaptare a acelor forme de conducere şi organizare care să permită folosirea mai raţională a potenţialului uman, material şi financiar de care se dispune la un moment dat, ţinînd seama de condiţiile specifice în care îşi desfăşoară activitatea fiecare întreprindere.

Întrucît metoda a început să fie aplicată în unele din unităţile noastre — iar rezultatele sînt îmbucurătoare — ni se pare util a prezenta cititorilor noştri, atît principalele sale caracteristici, cît şi concluziile ce se desprind de pe urma uneia din încercările de implementare a ei.

O METODĂ A PRECIZĂRII RĂSPUNDERILOR

ÎNAINTE de orice, prezentarea acestei metode, pe care nu o mai ocoleşte astăzi nici o lucrare ştiinţifică dedicată problemelor managementului, trebuie să precizeze că ea se bazează pe cunoaştere, pe precizie. Nu poate fi concepută aplicarea ei în condiţiile incertitudinii, ale necunoscutului. Ea presupune, în primul rînd, cunoaşterea cît mai exactă de către toate categoriile de cadre a obiectivelor generale ale întreprinderii, precum şi a obiectivelor funcţiei proprii.

● *Rezultate şi factori prioritari*

DEOARECE la realizarea unui obiectiv concură mai mulţi factori, pentru a nu se irosi forţele în urmărirea tuturor, este necesar ca o dată cu fixarea obiectivelor să se stabilească şi care sînt acei factori care au o influenţă predominantă. De aceea, concomitent cu stabilirea obiectivelor, fiecare conducător trebuie să-şi stabilească, pe baza unei selecţii şi ierarhizări, aria rezultatelor „cheie“ şi a „standardelor“ de măsurare a rezultatelor. De subliniat că stabilirea obiectivelor, a rezultatelor „cheie“ şi a „strandardelor“ se face chiar de către conducătorul respectiv, ca urmare a unei discuţii şi înţelegeri între el şi şeful său ierarhic, ele rezultînd ca o acceptare conştientă.

Metoda este concepută ca pornind de la obiectivele generale ale întreprinderii, obiective ce derivă din indicatorii tehnico-economici şi din politica sa generală. Pe baza acestora se stabilesc, pentru fiecare compartiment, obiectivele specifice, astfel încît acestea să concure la realizarea obiectivelor generale şi în consecinţă la realizarea indicatorilor tehnico-economici.

De aici derivă necesitatea de a avea o structură organizatorică, în care fiecare salariat să cunoască în cele mai mici amănunte care sînt activităţile sale, cum trebuie să-şi exercite atribuţiile, care sînt legăturile cu alţi salariaţi sau compartimente, care sînt informaţiile pe care le primeşte şi pe care le furnizează, care sînt resursele materiale şi financiare pe care le are la dispoziţie, care sînt obligaţiile şi drepturile sale.

● *Politica generală: definită şi cunoscută finalizatorilor*

METODA conducerii prin obiective impune existenţa unei politici bine definite şi a unor obiective generale clare, ce sînt exprimate în mod sintetic în planurile de perspectivă şi curente ale întreprinderii. Definirea precisă a politicii generale a întreprinderii precum şi a obiectivelor ce derivă din aceasta, comunicate tuturor factorilor interesaţi, favorizează introducerea conducerii prin obiective deoarece:

- precizează punctul de vedere al conducerii superioare în diversele domenii de activitate;
- furnizează cadrul ce permite delegarea de autoritate, permiţînd în acelaşi timp controlul asupra felului cum se exercită aceasta.
- fixează limitele şi domeniile în care cei ce au primit autoritate prin delegare pot lua decizii;
- anticipează condiţiile şi situaţiile, indicînd cum trebuie procedat într-o anumită situaţie;
- întreţine un climat favorabil, stimulînd încrederea în sine şi iniţiativa, asigurînd astfel condiţiile unei munci colective.

Deoarece metoda vizează ansamblul activităţii tehnico-productive şi economice, fixînd obiective pentru fiecare compartiment şi cadru de conducere, indiferent dacă activităţile au un caracter direct productiv sau sînt activităţi tehnico-economice, ce concură la pregătirea şi finalizarea producţiei, este necesar ca fiecărui compartiment să i se fixeze, concomitent cu obiectivele, **şi resursele umane, materiale şi financiare pentru realizarea acestora, precum şi sistemul de măsurare a modului de utilizare a acestor resurse.** Dacă pentru compartimentele cu activitate direct productivă (secţii, sectoare etc.) fixarea acestor „bugete de cheltuieli“ nu ridică probleme deosebite, pentru celelalte compartimente, operaţiunea este mai dificilă, dar nu imposibil.

Introducerea metodei prin obiective presupune existenţa unui sistem informaţional, capabil să furnizeze conducerii toate informaţiile necesare pentru stabilirea obiectivelor şi aprecierea justă a rezultatelor obţinute.

Condiţia de bază pentru reuşita metodei este autoperfecţionarea personalului chemat să introducă şi să dezvolte metoda, ceea ce presupune crearea acelui climat care să permită ca fiecare să-şi asume, în deplină cunoştinţă de cauză, întreaga responsabilitate pentru realizarea cu maximum de eficienţă a obiectivelor propuse şi acceptate. De aici rezultă că introducerea unei astfel de metode presupune o preocupare permanentă din partea conducerii pentru educarea salariaţilor, proces de lungă durată, ce se realizează concomitent cu perfecţionarea metodei însăşi.

● *Avantaje: activ, concret, precis*

AVANTAJELE ce le oferă metoda sînt numeroase. Aş dori să mă opresc însă, foarte pe scurt, asupra influenţei favorabile ce o exercită în organizarea conducerii.

Metoda impune ca la întocmirea structurii organizatorice să se ţină seama de cîteva principii moderne de organizare. Nu putem vorbi de conducerea prin obiective dacă nu ţinem seama de principiul **muncii colective**, unul din principiile de bază în conducerea şi organizarea întreprinderilor moderne. **Întreaga metodă se bazează pe acest principiu; de la stabilirea planurilor, pînă la analiza rezultatelor.**

De asemenea, metoda promovează **descentralizarea conducerii operative, creînd** în acelaşi timp condiţiile şi punînd la dispoziţia conducătorului instrumentele cu ajutorul cărora el se poate asigura că această descentralizare devine un element activ în realizarea sarcinilor. Metoda creează condiţiile pentru precizarea poziţiei fiecărui conducător, întărindu-i acestuia autoritatea, concomitent cu creşterea gradului de responsabilitate. Deaceea, una din condiţiile cerute de metodă este ca ansamblul activităţilor întreprinderii să fie bine precizate şi divizate în compartimente specializate, asigurîndu-se astfel omogenitatea funcţională. În aceeaşi măsură, conducerea prin obiective asigură **unitatea de comandă, răspundere şi acţiune**, fiecare salariat avînd un singur şef, care îl ajută la stabilirea obiectivelor şi care îi analizează rezultatele.

Avantajul cel mai important oferit de această metodă, constă în **perfecţionarea continuă a cadrelor de conducere, în antrenarea conştientă a acestora la rezolvarea eficientă a problemelor** ce apar pe parcursul desfăşurării activităţii.

ing. Valeriu MARINESCU
director
CEPECA

Din experienţa uzinei „Policolor“ — Bucureşti

PĂTRUNDEREA METODEI SCHIMBĂ ANSAMBLUL ACTIVITĂŢII

CU SPRIJINUL susţinut al specialiştilor de la C.E.P.E.C.A., în ultimul trimestru al anului 1969 la Uzina „Policolor“, unitate componentă a Grupului industrial de lacuri şi vopsele — Bucureşti, a fost elaborat un studiu privind conducerea şi organizarea secţiei de lacuri şi vopsele. Acest studiu a început să fie aplicat în trimestrul I/1970, fiind definitivat la sfîrşitul lunii mai a.c.

Ce s-a făcut? Ce rezultate pot fi evidenţiate din acest experiment? Analiza şi discuţiile purtate cu realizatorii lui permit încă de pe acum unele concluzii.

● Care sînt şi cum se stabilesc „obiectivele — cheie?“

PRINCIPALELE probleme şi în acelaşi timp etape parcurse în experimentarea acestui proiect au fost: **pregătirea personalului colectivului care a elaborat studiul şi a celui din conducerea secţiei de lacuri şi vopsele; proiectarea sistemului de indicatori, care să poată fi folosiţi pentru stabilirea obiectivelor; crearea unui sistem informaţional şi a unei structuri organizatorice adecvate.**

Pentru început, realizatorii proiectului au solicitat tuturor conducătorilor din secţie să completeze o fişă a activităţilor desfăşurate. Aceasta cuprinde descrierea scopului principal al activităţii funcţiei respective, funcţia actuală (indicîndu-se conducătorul şi subordonatul direct), resursele (de personal, materiale şi fonduri fixe) administrate de persoana în funcţie, alte activităţi îndeplinite şi atribuţiile acordate. Pe baza acestor elemente, s-a putut face apoi descrierea obiectivelor-cheie şi s-au stabilit nivelul performanţelor şi datele de control ale acestora. Pentru funcţia de şef secţie, de pildă, în fişa obiectivelor-cheie s-a stabilit că responsabilităţile cele mai importante ale acestui post sînt: îndeplinirea programului de fabricaţie cu costuri reduse, executarea acestui program în timp, în cantităţile cerute şi cu calitatea prescrisă de norme şi utilizarea eficientă a resurselor administrate.

Nivelul performanţelor stabilite pentru **primul obiectiv** — îndeplinirea programului de fabricaţie cu costuri reduse, arată că responsabilitatea funcţiei de şef secţie lacuri este îndeplinită, atunci cînd **contribuţia secţiei la realizarea planului de producţie al uzinei are o tendinţă anuală de creştere de 5%, abaterile de la bugetele de fabricaţie şi de cheltuieli înregistrate lunar nu depăşesc 1% şi cînd la nici unul dintre elementele de cheltuieli nu se depăşeşte cu mai mult de 5% nivelul planificat.**

Responsabilitatea funcţiei de şef secţie lacuri pentru cel de **al doilea obiectiv** (executarea programului de fabricaţie în timp, în cantităţile cerute şi cu calitatea prescrisă) este îndeplinită bine cînd sînt realizate următoarele performanţe: **cantitatea totală programată lunar se realizează integral; abaterile cantitative pe sortimente nu depăşesc 1% faţă de programul de fabricaţie lunar; duratele de fabricaţie efective nu depăşesc cu mai mult de 10% pe cele normate şi numărul loturilor respinse de C.T.C. nu depăşesc 2 pe lună, pentru cauzele dependente de activitatea secţiei.**

Cel de **al treilea obiectiv** — utilizarea eficientă a resurselor administrate, este realizat cînd **la materiale se înregistrează pierderi de fabricaţie peste standardele existente pentru mai puţin de 5% din numărul materiilor prime utilizate; costul pierderilor totale de fabricaţie are o tendinţă anuală de scădere de 1%, opririle maşinilor cheie, datorate secţiei, nu depăşesc 10% din capacitatea maximă posibilă; fluctuaţia personalului nu depăşeşte 50% pe an.**

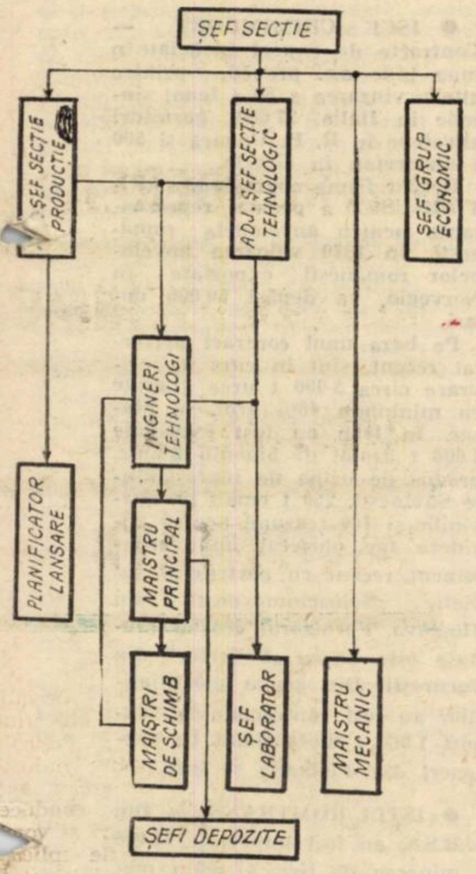

Vechea structură organizatorică a secţiei

Datele de control ale performanţelor, adică informaţiile, care arată în ce măsură sînt atinse nivelele de performanţă, în ce măsură, deci, sînt realizate obiectivele, sînt conţinute în **evidenţa contribuţiei anuale şi lunare precum şi a realizării cheltuielilor, comparate cu bugetul secţiei, rapoartele lunare de producţie, fişele de fabricaţie, evidenţa C.T.C. fişa de utilaje şi evidenţa personalului.**

Fişe ale obiectivelor-cheie au fost întocmite şi pentru alte funcţii din secţie: adjunct cu pregătirea fabricaţiei, adjunct şef secţie tehnolog, contabil şef de secţie, maistru mecanic, maistru principal, maistru de schimb şi alţii. Trebuie subliniat că aceste fişe au constituit punctul de pornire în aplicarea metodei C.P.O. în cadrul secţiei. Utilizarea lor a uşurat considerabil acţiunea de aplicare a studiului.

● Contribuţia la beneficii: „nota de la matematică“

TRECÎNDU-SE la stabilirea indicatorilor pe baza cărora să se evalueze activitatea desfăşurată de diverşi responsabili, s-au constatat o serie întreagă de deficienţe ale vechiului sistem: lipsa unor standarde bine precizate de apreciere a activităţii economice a secţiei; definirea incompletă, nesatisfăcătoare a atribuţiilor pe care trebuie să le aibă fiecare dintre conducători; evidenţa greoaie şi imperfectă a rezultatelor economice ale secţiei. Din acest motiv, în cadrul unui proiect separat, **colectivul a elaborat un nou sistem de indicatori**, care să poată reflecta mai exact rezultatele obţinute de fiecare responsabil. Astfel, s-a introdus indicatorul **„contribuţia la beneficii“**, sigurul care apreciază în prezent rezultatele economice ale conducătorului secţiei. El este determinat astfel:

$C_B = P_v - (C_f + C_c)$ în care: C_B = contribuţia la beneficiu; P_v = valoarea producţiei realizate, în preţuri cu ridicata; C_f = cheltuieli de fabricaţie; C_c = alte cheltuieli.

Acest indicator are avantajul că poate fi folosit şi în planificare, în calcul utilizîndu-se în locul elementelor C_f şi C_c, bugetele de fabricaţie (B_f) şi respectiv de cheltuieli (B_c), planificate pentru o perioadă de timp.

Simplificarea modulului de evidenţă a cheltuielilor efectuate în activitatea de fabricaţie a făcut posibilă analiza activităţii secţiei, ca un tot unitar (**„centru de contribuţie“**), a cărui eficienţă este apreciată exclusiv prin compararea volumului cheltuielilor proprii cu valoarea rezultatelor obţinute, singura comparaţie într-adevăr semnificativă, atît pentru conducătorii secţiei cît şi pentru cei ai grupului industrial, din care face parte Uzina „Policolor“.

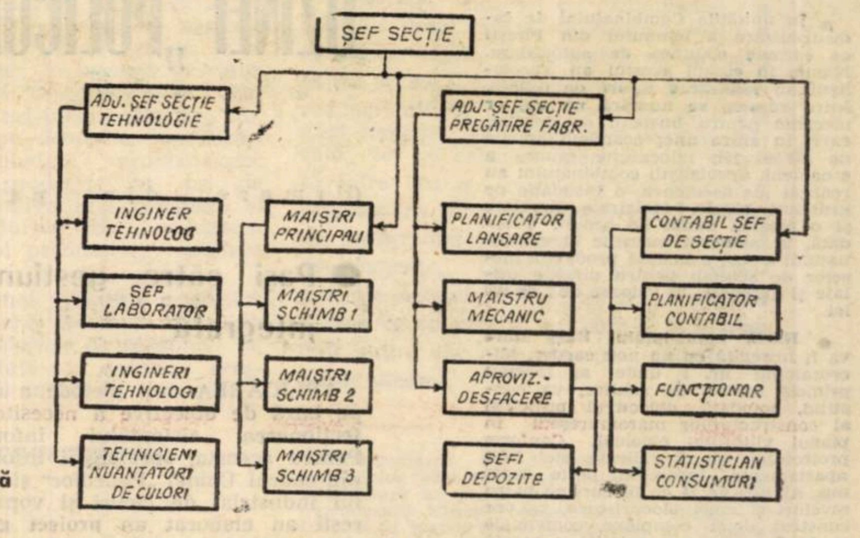

Noua structură organizatorică

Noul sistem conţine, de asemenea, un indicator economic care permite aprecierea efortului propriu al secţiei de lacuri şi vopsele, unde s-a implementat iniţial studiul C.P.O. Acest indicator este **„valoarea economiilor la buget“** (E_c), într-o perioadă de timp dată.

$E_c = (B_f - C_f) + (B_c - C_c)$ în care: B_f, C_f, B_c şi C_c au aceeaşi semnificaţie ca în formula prezentată mai înainte.

În acest caz însă **bugetul de fabricaţie B_f reprezintă cheltuielile de fabricaţie** (de materii prime) **recalculate pentru producţia efectiv realizată. Această operaţie se execută acum cu ajutorul unor programe de calcul electronic pe calculatorul de la CEPECA, într-un timp foarte scurt. Utilizarea indicatorului amintit pune în evidenţă necesitatea reducerii cheltuielilor cu materiile prime, pîrghia cea mai importantă a reducerii preţului de cost.**

Faptul că s-a renunţat la urmărirea preţului de cost pe unitatea de produs, după elemente de evidenţă primară, nu trebuie interpretat în nici un caz ca o diminuare a importanţei acestui indicator analitic. El va fi utilizat, în continuare, pentru perioade de timp determinate, la stabilirea preţului de vînzare a produselor şi la analiza preţului de cost al acelora la care se constată depăşiri importante de materii prime, din import sau cu valori mari. Utilizarea acestui sistem pentru situaţiile arătate asigură analizei o calitate ridicată.

Stere POPESCU

(Continuare în pag. 12)

CADRE ŞI RĂSPUNDERI

VASILE HORVATH

director general
Centrala industrială de reparaţii auto Bucureşti

● Care este, tov. director general, compartimentul organizatoric prin intermediul căruia simţiţi „pulsul“ acestui uriaş mecanism, în conducerea căruia aveţi rolul primului dirijor?

— Cred că acela al planificării. El mă informează — pe lîngă latura fizică a activităţii unităţilor — şi de cea economică (salarii, preţ de cost ş.a.), furnizîndu-mi elementele necesare luării multor decizii operative. Aceasta, spre deosebire de evidenţa contabilă, căreia îi este caracteristic un important „coeficient de inerţie“, de pînă la două decade, fapt ce nu-mi permite să iau decizii în momentul apariţiei unei situaţii sau alta în activitatea productiv-economică a centralei.

● Aţi întreprins ceva pentru a înlătura sau atenua acest efect nefavorabil?

— Bineînţeles. Am organizat, în colaborare cu Institutul de cercetări în transporturi, contabilizarea electronică a materialelor ieşite din magazii şi a includerii contravalorii acestora în preţul de cost al producţiei. Calculele le efectuăm la Centrul de calcul din Ministerul Transporturilor. Programarea miilor de poziţii de materiale, s-a făcut cu o deosebită exactitate.

● Care sînt mijloacele dv. de informare cele mai rapide asupra activităţii întreprinderilor din cadrul centralei?

— Deoarece uzinele de reparaţii auto sînt dispersate în întreaga ţară, pentru o informare rapidă asupra activităţii lor şi transmiterea de la centrală către acestea, a deciziilor luate, utilizez în mare măsură sistemul legăturilor telex. Am achiziţionat aparate pentru toate unităţile şi rămîne ca Ministerul Poştelor şi Telecomunicaţiilor să ne sprijine în generalizarea sistemului, instalînd aparatele la toate uzinele. Totodată, în acest an, vom extinde prelucrarea automată a datelor şi la urmărirea realizării planului orar de producţie şi calculul salariilor

● Prin intermediul cărui compartiment — cum scrutaţi şi vă construiţi viitorul?

— În primul rînd prin serviciul tehnic. Specialiştii din cadrul său întocmesc lucrări privind prospectarea pieţei interne şi externe, elaborează studii de dezvoltare în perspectivă a sectorului, determină capacităţile de producţie la nivelul actual de dotare tehnică şi organizare.

În luarea unor decizii privind problemele de perspectivă, de un real folos îmi este şi serviciul de organizare a producţiei şi a muncii. Aici au fost elaborate în trimestrul II al acestui an, normative unice de manoperă pentru toate uzinele de reparaţii.

● Apreciaţi că actualele competenţe acordate directorilor generali de centrale sînt suficiente?

— Da. Trebuie ca acestea să nu rămînă însă nişte simple paragrafe de text, pe hîrtie, în statute, ci să se materializeze, să se regăsească în instrucţiunile emise de diferite organe, care să le garanteze folosirea de către respectivii conducători. Să vă dau un exemplu. Cîţiva specialişti din sectorul nostru au conceput un cuptor pentru vopsirea containerelor pe care le producem. Nu putem realiza acest cuptor deoarece Ministerul Finanţelor n-a permis reţinerea decît a unei sume de pînă la 1% din beneficiile planificate, faţă de 3% cît prevede statutul-cadru al centralei industriale.

● Ce probleme de perspectivă vă preocupă acum, pe dv., ca director general al centralei?

— Dezvoltarea tehnică şi perfecţionarea organizării sectorului, asigurarea cadrelor, reducerea consumului de metal, mecanizarea şi automatizarea tuturor proceselor de muncă, asimilarea în fabricaţie a pieselor care, în prezent, se importă, pentru a contribui la diminuarea efortului valutar al economiei naţionale.

● Aveţi unele greutăţi în desfăşurarea muncii dv.?

— Cu părere de rău, vă mărturisesc că da. În primul rînd, aprovizionarea îmi „toacă“ timpul şi uzează nervii. Unii furnizori nu asigură la timp uzinelor de reparaţii auto piesele de schimb necesare. Printre aceştia, aş aminti Uzina de la Colibaşi, care nu ne-a livrat cantitatea de pistoane şi segmenţi prevăzută în contracte. Remarc faptul că în industria construcţiilor de maşini capacitatea de producţie pentru piese danturate nu este bine dimensionată, în raport cu necesităţile economiei. Sînt unele piese de schimb, care deşi intră în profilul de fabricaţie al unor uzine constructoare de maşini, acestea nu le produc şi, deci, nu ni le livrează, motivînd că sînt nerentabile. Furnizorii lor ar trebui să-şi facă producţia eficientă prin reducerea costurilor de fabricaţie şi nu prin sistarea realizării anumitor repere. Aceste piese pot fi produse în ultimă instanţă şi în sectorul pe care-l conduc, dar — la proporţiile respective — numai sacrificînd eficienţa.

O altă greutate este fluctuaţia muncitorilor. Singura soluţie care depinde de noi în înlăturarea efectelor fluctuaţiei, este pregătirea unui stoc-tampon de forţă de muncă calificată. Noi utilizăm intens această posibilitate, dar ea de multe ori nu este suficientă.

P. GHEORGHE

Convorbire cu LOUIS BARNES despre

COMPORTAMENT ŞI EFICIENŢĂ

LOUIS BARNES este profesor de relaţii umane la Harvard Business School din S.U.A. Domnia sa a vizitat ţara noastră la începutul lunii august şi a purtat convorbiri cu specialişti români în domeniul managementului.

Studiul relaţiilor umane în întreprindere este o disciplină relativ nouă, căreia i se acordă însă o mare importanţă în cadrul managementului. L-am rugat pe Dl. Barnes să definească în primul rînd această disciplină.

— Aşi dori să menţionez că după părerea mea nu putem încă considera cunoştinţele despre relaţiile umane ca fiind o ştiinţă, precizează interlocutorul nostru. S-a ajuns la unele reguli aproximative, dar ele nu ne îndreptăţesc să vorbim deocamdată despre o ştiinţă a comportamentului uman, cel puţin în sensul pe care eu îl atribui ştiinţei. Este încă la fel de mult o artă cît şi o ştiinţă.

Obiectul cercetărilor noastre este în principal să găsim forme de organizare care să utilizeze cel mai bine motivaţiile comportamentului uman, să favorizeze soluţionarea problemelor ce apar în grupuri, a conflictelor între persoane, între instituţii private sau între aceştia şi administraţia de stat.

Preocuparea pentru comportament în întreprinderi a început la sfîrşitul deceniului al III-lea, cînd s-au elaborat o serie de studii într-o uzină din Statele Unite, încercîndu-se să se înţeleagă de ce depinde ca muncitorii să lucreze mai bine. S-au cercetat diferite variabile — condiţiile fiziologice, de iluminat, perioadele de odihnă, condiţiile materiale de muncă. Dar s-a constatat că aceste condiţii nu erau nici pe departe atît de importante pentru productivitatea muncii cît erau condiţiile morale — satisfacţia pe care o

Interviu realizat de
Irina VIANU

(Continuare în pag. 18)

TELEX

● **În unitățile Combinatului de industrializare a lemnului din Pitești** se extinde acțiunea de autoutilare. Numai în cursul acestui an, specialiștii au realizat 9 tipuri de utilaje. Între acestea se numără un cojitor mecanic pentru buștenii de derulaj, care, în afara unei economii anuale de 200 000 lei, înlocuiește munca a 4 oameni. Specialiștii combinatului au realizat, de asemenea, o instalație de grunduit binale, 6 ferăstraie circulare și o mașină dublă de cepuit. Totodată, în atelierul mecanic al combinatului a fost asimilată producția pieselor de schimb pentru diferite utilaje și agregate, în valoare de 1 300 000 lei

● **Harta municipiului Baia Mare** va fi întregită cu un nou cartier. Microraionul nr. 1, unde au început primele lucrări de șantier, va constitui, totodată, obiectivul principal al constructorilor maramureșeni în planul viitorului cincinal. Conform proiectului vor fi ridicate aici 2 638 apartamente, însumînd peste 66 000 mp. Alături de 24 de blocuri cu patru niveluri și cinci blocuri-turn, se vor construi două complexe comerciale și de deservire a populației, o școală cu 16 săli, un dispensar, creșă, grădiniță de copii și altele. Proiectul este executat de un grup de specialiști ai Direcției de sistematizare și arhitectură Maramureș, într-o concepție modernă, care se armonizează perfect în peisajul orașului.

● **La Uzina „1 Mai" din Ploiești** au fost realizate **noi tipuri de sape cu trei conuri,** utilizate îndeosebi în forajul cu masa rotativă. Spre deosebire de alte utilaje similare, fabricate pînă acum, noile tipuri de sape românești sînt prevăzute cu instalații de autocurățire, care le conferă un plus de eficacitate. Tot în această unitate au fost asimilate tipuri de sape cu role pentru structuri tari, echipate cu dispozitive de avansare automată și duze prevăzute pentru forajul cu jet — procedeu modern de săpare a sondelor adînci.

Linia specială, cu care a fost dotată uzina, avînd procesul tehnologic automatizat, ca și procedeele perfecționate de fabricație adoptate, permit constructorilor să realizeze sape de foraj cu caracteristici superioare.

● **Nomenclatorul Fabricii de mobilă din Sf. Gheorghe** s-a îmbogățit cu încă 8 sortimente. Specialiștii întreprinderii au realizat noi tipuri de mobilier care poate fi adaptat ușor la orice încăpere. Printre acestea sînt camere combinate, sufragerii, canapele-pat și biblioteci formate din piese diferite. În fabricația de serie a acestei unități industriale se află peste 20 tipuri de mobilă, în mai multe variante.

● **Fabrica de băuturi răcoritoare din Brașov** și-a adăugat o nouă unitate de producție. Dotată cu o linie tehnologică automată, noua unitate are o capacitate de producție de 3000 sticle pe oră. Întregul proces de producție — spălarea, dezinfectarea sticlelor, umplerea, dozarea, capsularea și depozitarea — este dirijat de un singur om. Practic, prin intrarea în funcțiune a liniei amintite și a altora, Fabrica de băuturi răcoritoare din Brașov și-a dublat capacitatea. În același timp, au fost realizate trei sortimente noi: caisada, sucul diabetic și un suc natural din cireșe amare. În fază de fabricație se află și o băutură pentru cei mici, denumită „Vitcola".

● **În acest an vor fi asfaltate** — pe baza procedeului de mixturi ușoare — **numeroase căi rutiere.** În prezent se lucrează într-un ritm intens pe rutele Corabia — Bechet — Calafat, Timișoara — Sînnicolau, Chișineu Criș — Vîrsand, Sărățel — Reghin, Blaj — Teiuș și Bacău — Vaslui. Asfaltarea acestor artere va contribui la crearea unor legături lesnicioase și rapide între localități, precum și la creșterea traficului de călători și mărfuri pe aceste șosele.

● **La Focșani** în Piața Unirii a început construcția unui modern complex turistic. Acesta se va compune dintr-un hotel cu 200 de locuri, două restaurante și un bar de zi. Tot aici vor funcționa sediul Agenției județene O.N.T., un magazin cu produse de artizanat, un centru de schimb valutar și alte unități de servire.

DIN EXPERIENȚA UZINEI „POLICOLOR"

(Urmare din pag. 11)

Pași către gestiunea integrată

APLICAREA noii metode a conducerii pe bază de obiective a necesitat și perfecționarea sistemului informațional. Pentru aceasta, specialiștii informaticieni din cadrul Uzinei „Policolor" și al Grupului industrial de lacuri și vopsele-București au elaborat un **proiect general al sistemului informațional** pentru platforma de unități din București și relațiile acestora cu grupul. Noul sistem răspunde noii structurii organizatorice propuse și metodei de conducere, asigurînd totodată o prelucrare eficientă și rapidă a informațiilor necesare luării deciziilor.

Sistemul general cuprinde o serie de subsisteme a căror definire rezultă din proiectele elaborate pe funcții: pregătirea și urmărirea producției, comercial, mecano-energetic, financiar. Aceste subsisteme asigură: pregătirea, exploatarea și întreținerea datelor de bază (produse, materii prime, utilaje, personal — norme); controlul și gestiunea stocurilor de materii prime, semifabricate și produse finite; planificarea necesarului brut și net de produse finite, semifabricate și materii prime; programarea și urmărirea realizării producției; realizarea aprovizionării (comenzi, urmărire și contabilitate), a vînzărilor (contractare, urmărire, contabilitate), activității financiare (fonduri bănești și balanța încasărilor și plăților) și a contabilității generale (balanțe sintetice și bilanț).

La proiectarea sistemului general informațional, **specialiștii au ținut seama de integrarea sistemului de programe, în funcție de necesarul de materii prime și materiale, pentru care s-a elaborat o temă separată de proiect.** În elaborarea noului sistem informațional s-a luat, de asemenea, în considerare **nivelul de organizare al platformei de unități din București și funcțiunile grupului, care asigură deservirea activității de producție.**

În conținutul proiectului găsim **expunerea soluțiilor propuse de perfecționare a sistemului informațional și justificarea lor, descrierea principalelor proceduri de lucru,** atît a celor manuale cît și a celor care se efectuează pe calculatorul de la CEPECA **și a schemelor de sistem ale principalelor proceduri, cu machetele suporților de informații: intrări, ieșiri și fișiere.**

Corespunzător, a fost elaborată și o **formularistică adecvată** care cuprinde: planul de producție și bugetul de fabricație lunar, bugetul de cheltuieli, inventarul producției neterminate, bugetul de fabricație lunar realizat, fișa de execuție a bugetului de cheltuieli, fișa de calcul a contribuției secției, situația consumurilor pe produse finite și cea a costurilor și rentabilității pe unitate de produs.

Paralel cu proiectarea noului sistem informațional, colectivul de implementare a metodei de conducere prin obiective de la Uzina „Policolor" a elaborat, în colaborare cu serviciul de organizare științifică a producției și a muncii din cadrul Grupului industrial de lacuri și vopsele-București, un **sistem de programe pentru calculul necesarului de materii prime și semifabricate, atît fizic cît și valoric, pe secții și pe întreaga uzină, pentru orice cantitate de produse, planificată sau realizată.**

Refolosind unele părți din programele de gestiune a stocurilor s-au elaborat **programe pentru analiza utilizării materiilor prime și semifabricatelor, ce folosesc elemente din sistemul de programe pentru calculul necesarului.**

Structura nu mai „ascunde" responsabilitatea

APLICAREA în secția de lacuri și vopsele a metodei conducerii din obiective, sub multiplele sale aspecte, n-a putut fi realizată fără schimbări substanțiale în structura organizatorică a secției. **Cu prilejul discuțiilor purtate în vederea definirii responsabilităților conducătorilor acesteia, pe baza analizei vechii structuri organizatorice a secției** (vezi schema nr. 1), **s-a desprins concluzia că existau posibilități de definire mai precisă a responsabilităților fiecărui conducător.**

Pentru realizarea acestui scop, **la stabilirea noii variante, îmbunătățite a structurii organizatorice, a secției** (vezi schema nr. 2) **s-a urmărit evitarea legăturilor duble de subordonare a inginerilor tehnologi, care „ascund" responsabilitatea reală a acestora și realizarea unor legături mai bune de subordonare ale maistrului principal de fabricație și celui mecanic față de șeful secției. S-a realizat, totodată înlăturarea interdependențelor, caracteristice vechiului sistem organizatoric, care îngreunau definirea clară a responsabilităților fiecărui conducător, fapt care făcea ca aceștia să nu poată fi pe deplin integrați în procesul de realizare a obiectivelor secției.**

Noua structură organizatorică, pe lîngă faptul că răspunde necesităților relevate mai sus, asigură avantaje sporite conducerii secției în privința operativității și eficienței activității de conducere. Definirea noii structuri organizatorice a dus la evitarea paralelismelor în activitatea de informare și luare a deciziilor, la o mai bună corelare între aprovizionare și producție, fapt care s-a reflectat în **îmbunătățirea ritmicității producției.** Astfel, producția în decada I, în lunile aprilie și iunie 1970 (în luna mai a avut loc o revizie parțială a utilajelor tehnologice) a fost de 2,2 ori mai mare decît în luna ianuarie și de 1,7 ori față de acea din luna februarie. Pe cînd în luna ianuarie nu s-a realizat în prima decadă decît 19,6% din planul lunar, în lunile aprilie și iunie proporția a fost de 32%.

Eliminarea paralelismelor, delimitarea sferelor de atribuții pentru fiecare salariat din secție au determinat o **utilizare mai rațională a forței de muncă,** fapt ce a dus la **creșterea apreciabilă a productivității muncii.** În primele 7 luni, de pildă, sarcina de plan la acest indicator de eficiență a fost realizată în proporție de 101,3%.

Preocupările colectivului Uzinei „Policolor" în domeniul perfecționării organizării conducerii, producției și a muncii nu se rezumă numai la aplicarea metodei de conducere prin obiective. Ele cuprind, de asemenea, în prezent, **elaborarea unui program de introducere a metodei de conducere prin bugete, a metodei de programare a producției pe bază de stocuri, a unui sistem de prelucrare automată a datelor (S.P.A.D.), a unor proiecte de planuri „glisante" pentru cinci perioade următoare și altele.** Aceste studii, aplicate în practică, la Uzina „Policolor" și extinse și la celelalte unități din cadrul grupului industrial creează premise pentru ridicarea eficienței economice a activității acestei importante unități a industriei noastre chimice.

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

● **ILEXIM.** — Contracte în valoare de 237 000 dolari au fost încheiate cu parteneri din Olanda, pentru livrarea pe această piață de bufete, vitrine de stejar, biblioteci stil, schelete pentru taburete. **În ultima perioadă au fost livrate către firmele partenere din R. F. a Germaniei articole din metal în valoare de 168 000 dolari. Pentru livrarea de diferite împletituri au fost încheiate contracte cu firme din Italia, în valoare de peste 20 milioane lire italienești, S.U.A. în valoare de 30 000 dolari, Franța în valoare de 22 500 franci francezi. Pentru exportul de covoare au fost perfectate contracte în valoare de 25 000 dolari cu parteneri din R. F. a Germaniei și Canada.**

● **ISCE METALIMPORT. — Un contract recent prevede exportul în Finlanda a 2 455 t profile grele și mijlocii.**

● **ISCE MECANOEXPORT a încheiat în ultima perioadă contracte care prevăd exportul a 24 t piese turnate din oțel în Franța, 2 300 băi din fontă în Iran, 310 t armături sanitare din fontă și oțel în R. F. a Germaniei.**

● **ISCE CHIMIMPORT. —** Contracte de export încheiate în luna iulie a.c. prevăd, printre altele, vînzarea a 80 t fenol sintetic în Italia, 27 000 garnituri anvelope în R. P. Ungară și 500 t dicloretan în Grecia.

Recent firma norvegiană MOTORHUSET a preluat reprezentanța pentru anvelopele românești. În 1970 valoarea anvelopelor românești exportate în Norvegia, va depăși 50 000 dolari.

Pe baza unui contract perfectat recent, sînt în curs de livrare circa 5 000 t uree granule cu minimum 46% azot, în Maroc. În Iran au fost expediate 1 000 t azotat de amoniu tehnic, produs de uzina de îngrășăminte Săvinești. 250 t email perclorvinilic și 160 t grund pentru frigidere fac obiectul unui aranjament recent cu partenerul sovietic „Soiuzchimexport" din Moscova. Furnizorul acestor produse este uzina „Policolor" din București. Din grupa plastifianților au fost contractate la export 1 060 t dioctilftalat cu parteneri din Finlanda și Iran.

● **ISTEI ROMTRANS. — Din U.R.S.S. au fost importate: 73 000 t minereu de fier, 17 400 t metal, 8400 t apatită, 9 170 t cărbuni, 17 300 t cocs.**

Au fost exportate în U.R.S.S.: 1 140 t produse ale industriei chimice, 3 520 t mașini și utilaje, 320 t mobilă, 9 170 t metale, 940 t minerale, 2 780 t produse lemnoase, 580 t produse ale industriei ușoare, 220 t produse petroliere.

● **Un grup de tehnicieni de la Șantierul naval din Galați** au perfecționat și adaptat în producție un **dispozitiv de tăiat și fasonat profile metalice.** Aceste operații se făceau pînă acum în ateliere specializate, cu utilaje clasice și care necesitau activități suplimentare și timp pentru transport la locul de montaj pe cală. Noul dispozitiv este portabil, cîntărește doar 10—12 kg, putînd fi cu ușurință deplasat acolo unde este nevoie. De asemenea, prin reducerea unor operații se scurtează ciclul de fabricație a navelor și crește productivitatea muncii la fazele de construcție. Același dispozitiv poate fi folosit și la debitarea altor materiale navale de dimensiuni reduse.

● **La Uzina de utilaj greu „Progresul" din Brăila** a fost experimentată cu succes **o nouă rețetă de turnare a pieselor din fontă.** La baza acesteia stă introducerea în amestecul de formare a unor rășini pe bază de lac de bachelită. Prin noua rețetă, se obține o autoîntărire și uscare rapidă a amestecurilor, urmată de o calitate mai bună a pieselor, dată de netezimea fețelor și de o mai ușoară dezbatere și curățire.

● SPECIALIȘTII Fabricii de ciment din Bicaz au introdus în producție **un nou sortiment de var,** solicitat de către întreprinderile de beton celular autoclavizat. Noul produs asigură reducerea substanțială a greutății blocurilor din beton, mărindu-le în schimb rezistența la coroziune și la presiune. Totodată, calitatea blocurilor din beton celular autoclavizat este superioară celor realizate din var obișnuit sub raportul densității și al ușurinței la prelucrare. Primele cantități de var din noul sortiment au și fost expediate Întreprinderii de prefabricate din Craiova.

● UN COLECTIV de ingineri și tehnicieni de la Întreprinderea minieră din Ploiești a creat un **nou procedeu de construcție a tavanului artificial în abataje.** Sistemul prevede realizarea unui tavan de protecție și a unui paravan de securitate în spatele abatajului pentru exploatarea subterană a zăcămintelor cu front lung. Tavanul artificial este confecționat din fișii de plasă metalică, ce se montează deasupra elementelor metalice de susținere a abatajului. Plasa servește inițial la protecția minerilor contra căderilor de rocă. Pe măsura avansării abatajului, plasa de sîrmă și armătura metalică de susținere se prelungesc în fața frontului de lucru. În același ritm se demontează ultimul rînd de armătură metalică. Astfel, plasa de sîrmă cade treptat pe vatra abatajului și se acoperă cu sterilul care se prăbușește lent fără a periclita bunul mers al lucrului. Sterilul depus peste plasa de sîrmă formează viitorul tavan al abatajului ce urmează a fi deschis pentru exploatarea feliei de cărbune aflate mai jos. În felul acesta, noul tip de construcție minieră, considerat invenție românească, este folosit succesiv ca tavan și paravan de protecție pentru toate abatajele decalate prin care se exploatează în fișii succesive straturile de minereu.

ȘTIINȚĂ, TEHNICĂ TEHNOLOGIE, INOVAȚII

Față de vechile procedee, noul sistem elimină consumul de material lemnos, realizează o mai bună protecție contra căderii rocilor, este mult mai simplu de executat și creează posibilitatea recuperării armăturilor de susținere, fiind astfel mai ieftin și mai rentabil.

● PARALEL cu preocuparea de a-și însuși tehnologia reparațiilor capitale la modernele locomotive Diesel, specialiștii Uzinelor mecanice de material rulant „16 Februarie" din Cluj aduc continuu **îmbunătățiri locomotivelor cu aburi.** „Robinetul mecanicului D2" este un sistem de frînare propriu celor mai noi tipuri de locomotive, dar el a fost adaptat cu succes și la locomotivele vechi, mărindu-li-se astfel siguranța în circulație. În cutia de foc au fost introduse termosifoane, dispozitive care ridică mult randamentul termic al cazanelor, iar printr-o altă raționalizare tehnică — înălțarea colectoarelor de apă — a crescut calitatea aburului și deci forța de tracțiune a locomotivelor. Specialiștii clujeni au adus locomotivelor cu aburi, în ultimii ani, peste 30 de îmbunătățiri tehnice.

● **În cadrul Uzinelor Industria Sîrmei din Cîmpia Turzii** se desfășoară cercetări asidue pentru asimilarea unor produse și tehnologii noi. De curînd a fost pusă la punct tehnologia de fabricație a trei noi mărci de oțeluri, care vor servi pentru obținerea unor piese de bază necesare autoturismelor „Dacia". O altă marcă de oțel recent elaborată va servi pentru confecționarea bujiilor auto. Totodată, s-au obținut cîteva mărci de electrozi utilizați pentru sudura cu calități deosebite. Noii electrozi permit operații speciale, ca de exemplu, sudura perforatoarelor miniere și încărcarea prin sudură a liniilor de cale ferată. Așa, de pildă, prin sudura electrică pot fi corectate șinele corodate sau cele care prezintă știrbituri pe suprafața de rulare, fără ca acestea să fie înlocuite. Cercetările sînt conduse de inginerul **Ion Valea,** care lucrează de peste 30 de ani în această mare unitate metalurgică, timp în care a acumulat o bogată experiență profesională.

● PORNIND de la faptul că **betonul celular autoclavizat** este utilizat cu bune rezultate în construcția căsuțelor de agrement pentru litoral sau munte, colectivul atelierului de proiectare din cadrul Centralei industriale de prefabricate din beton preconizează valorificarea acestui material și în construcția de locuințe în zonele în care acestea au fost distruse de inundații. În colaborare cu lucrătorii Institutului de proiectări pentru construcții tip, s-au și elaborat proiecte de execuție pentru apartamente cu 2 și 3 camere. Ele pot fi folosite la realizarea de case gospodărești cu unul sau mai multe apartamente, lucrîndu-se în continuare la proiecte pentru clădiri cu parter și cu etaj.

Folosirea betonului celular autoclavizat la construcția de locuințe este avantajoasă atît pentru faptul că acestea pot fi executate într-un timp record — numai o lună de zile — cît și pentru că prețul lor de cost este mai scăzut. Prefabricatele pentru realizarea acestor locuințe se produc în cadrul Întreprinderii de prefabricate din Craiova.

TEORII · IDEI

DESPRE RITMURILE CREȘTERII ECONOMICE ÎN PRINCIPALELE ȚĂRI CAPITALISTE ȘI DESPRE CAUZELE LOR

DETERMINAREA, pe baza unei anumite periodizări, a ritmurilor de creștere a „produsului național brut" (P.N.B.) în S.U.A., Anglia, R.F.G., și Franța, în anii de după cel de-al doilea război mondial, și înfățișarea unor considerații asupra cauzelor acestor ritmuri, apreciate îndeobște ca neobișnuit de mari pentru țările capitaliste, sînt obiectivele principale pe care le urmărim aici.

● *Ritmurile anilor 1950–1967*

TRECEM peste descrierea dificultăților pe care ni le-au rezervat statisticile naționale oficiale ale celor patru țări în stabilirea valorilor absolute ale P.N.B. (în cazul R.F.G. — pentru a nu da decît un singur exemplu — principala dificultate a constat în obținerea unor serii comparabile pentru anii 1950—1960, în care contribuția land-ului Saar nu este cuprinsă, și anii 1960—1967, în care această contribuție este inclusă), precum și asupra justificării stabilirii, în cadrul întregii perioade, a două subperioade, pentru a înfățișa imediat rezultatele calculelor noastre ale ritmurilor (vezi tab. 1).

Tabel nr. 1

Ritmurile medii anuale de creștere a P.N.B. al S.U.A., Angliei, R.F.G. și Franței, pe bază de prețuri constante, între 1950 și 1967

(în procente)

Perioadele	S.U.A.	Anglia	R.F.G.	Franța
1950—1967	3,8	2,9	6,2	4,8
1950—1957	3,5	3,0	8,5	4,6
1957—1967	4,0	2,8	4,6	4,9

Surse : The National Income and Product Accounts of the United States, 1929—1965 ; International Financial Statistics, colecția ; U.N. Monthly Bulletin of Statistics, colecția ; anuarele statistice ale celor patru țări (colecțiile).

Cîteva observații sumare asupra ritmurilor. În ceea ce privește întreaga perioadă a anilor 1950—1967, cele patru țări se împart în două grupe foarte clar delimitate între ele — grupa S.U.A. și Anglia, cu ritmuri sub 4%, și grupa R.F.G. și Franța, cu ritmuri de aproape 5 sau 6 la sută. Gruparea aceasta rămîne valabilă și pentru prima subperioadă, cu deosebirea, totuși că R.F.G. înregistrează un ritm excepțional de 8,5%. Pentru ultima subperioadă — și cea mai interesantă, pentru că ea se caracterizează printr-o manifestare mai accentuată a efectelor revoluției tehnico-științifice — gruparea inițială nu mai este valabilă: apare o tendință de apropiere între ritmurile S.U.A., R.F.G. și Franței, datorită creșterii ritmului S.U.A. și scăderii celui al R.F.G., iar Anglia — cu un ritm mai mic de 3% — rămîne izolată, dar „consecventă" cu propriile ei ritmuri anterioare. Am putea avansa ipoteza că în Anglia, din motive specifice economiei britanice și, în primul rînd, din cauza structurii economice a acestei țări, efectele progresului tehnic s-au făcut mai puțin simțite. Oricum, rămîne faptul că, în toate cele patru țări, ritmurile au fost mai înalte decît cele obișnuite — istorice, ca să spunem așa — pentru economiile acestor țări. Dacă adăugăm, la acestea, Italia și Japonia, rezultă, după Angus Maddison, următoarele medii internaționale ale ritmurilor anuale: 2,3% între 1870 și 1955, și 5,5% între 1955 și 1964 [1]). Evaluări asemănătoare pentru trecut și prezent ne sînt furnizate și de alți autori.

Ni s-a părut interesant — pentru măsurarea relativă a variațiilor pe care le-au înregistrat mărimile absolute ale P.N.B. în S.U.A., Anglia, R.F.G. și Franța (în prețuri constante) în întreaga perioadă și în cele două subperioade luate aparte — să calculăm coeficienții de variație după formula raportului dintre abaterea medie pătratică și media aritmetică a distribuției. Am obținut rezultatele înscrise în tab. 2.

Tabelul nr. 2

Coeficienții de variație ai P.N.B., în S.U.A., Anglia, R.F.G. și Franța, pe bază de prețuri constante, între 1950 și 1967 și în două subperioade

Perioadele	S.U.A.	Anglia	R.F.G.	Franța
1950—1967	0,185	0,159	0,299	0,246
1950—1957	0,076	0,072	0,187	0,101
1957—1967	0,138	0,099	0,153	0,159

Sursa : Vezi tabelul nr. 1.

Comparația internațională a mărimilor absolute ale coeficienților de variație nu prezintă un interes nou, pentru că între aceștia și ritmuri există o relație care ține de natura matematică a coeficienților: cei mai mari coeficienți i-au cunoscut țările cu cele mai înalte ritmuri și invers. Comparația în timp a coeficienților, pentru fiecare țară în parte, și a respectivelor tendințe între țări, prezintă însă interes. În trei din cele patru țări, variația a fost mai accentuată în cea de-a doua subperioadă decît în prima; numai în R.F.G., coeficientul a fost mai mic între 1957 și 1967 decît între 1950 și 1957. Dar — și acesta este, probabil, aspectul cel mai interesant — în toate cele patru țări, coeficienții de variație au fost mai mici atît în prima, cît și în ultima subperioadă, decît în ansamblul perioadei (1950—1967), ceea ce ar putea însemna că, în interiorul fiecăreia din cele două subperioade a existat o anumită tendință de „stabilizare", în comparație cu perioada totală, a cărei instabilitate se pare că s-ar datora tocmai deosebirilor dintre cele două subperioade. În orice caz, coeficienții de variație aduc, după părerea noastră, o verificare a justeței periodizării întreprinse de noi.

Se înțelege că am efectuat calcule și pentru evaluarea P.N.B. pe locuitor, pentru ritmurile lui de creștere, pentru ritmurile de creștere ale populației și pentru raportul dintre ritmul P.N.B. pe locuitor și ritmul populației. Acest din urmă raport indică, după părerea noastră, relația dintre ritmul progresului tehnic și economic, pe de o parte, și ritmul demografic, pe de altă parte. Dacă ne-am închipui că acest raport ar fi subunitar — în fapt, el este supraunitar [2]) în toate cele patru țări — am avea de-a face cu o societate, sau cu o perioadă a unei societăți, în care ritmul progresului tehnic și economic ar fi mai lent decît ritmul de creștere a populației, cu o societate care ar fi amenințată de declin.

Trecem peste comparațiile pe care le-am încercat — pe baza unei anumite metode — între P.N.B. pe locuitor, recalculat în dolari constanți 1950, comparabil internațional, al celor patru țări, pentru a ne ocupa, pe scurt, de explicarea cauzelor ritmurilor înalte postbelice.

● *Despre cauzele ritmurilor*

ESTE CERT că determinarea, într-o formă analitică, a cauzelor, care au făcut posibile ritmurile postbelice ale țărilor capitaliste dezvoltate, nu este o problemă ușor de rezolvat. Elaborarea unui studiu amplu și coerent, prin care să ni se ofere demonstrația convingătoare, exhaustivă și definitivă — de pe poziții marxist-leniniste — a factorilor și a influenței lor cantitative — care au dat naștere acestor ritmuri deosebite rămîne încă o sarcină de îndeplinit. Aceasta nu înseamnă că nu s-ar găsi, încă, în literatura economică — și în cea nemarxistă, și în cea marxistă — expuneri interesante despre factorii creșterii economice postbelice. Dar, acestea se limitează, de cele mai multe ori, la demonstrații parțiale, la ipoteze mai mult sau mai puțin atrăgătoare, la analiza factorilor specifici care au acționat într-o țară sau alta, sau chiar la simple analize conjuncturale pe termen scurt. Ceea ce ne interesează aici sînt factorii generali, și asupra acestora vrem să ne formulăm un punct de vedere propriu, nu numai rezervat și ipotetic dar, în mod inevitabil, și oarecum simplificator al unei realități de o complexitate extremă. Mai mult! ar fi greu ca într-o discuție asupra unei teme atît de disputate să putem avea pretenția unei originalități totale.

Cauza primă constă în apariția **sistemului mondial socialist,** dar acesta, deși de importanță majoră, este totuși un fenomen de natură în primul rînd politică. El și-a exercitat influența economică asupra țărilor capitaliste dezvoltate — în domeniul acesta al ritmurilor — tocmai pe cale politică și socială, prin determinarea unei schimbări în organizarea și comportarea proletariatului. Poate că această schimbare, care s-a tradus — cum spune M. Dobb — într-o întărire a poziției clasei muncitoare în ansamblul relațiilor sociale ale lumii capitaliste, este un factor politic subiectiv. De fapt, este vorba de mai mult decît de o simplă întărire a acestei poziții. Oricum, el s-a transformat într-un fenomen economic, pînă acum durabil și profund înrădăcinat, în perioada postbelică, în procesul reproducției capitalului social: creșterea continuă, mai lentă sau mai rapidă, a salariului real. Această creștere nu implică în mod necesar o scădere a ratei plusvalorii. Am demonstrat că, dimpotrivă, creșterea salariului mediu real este compatibilă cu creșterea gradului de exploatare a clasei muncitoare [3]). Dar, ea implică o creștere **absolută** a cererii, care nu s-ar fi produs, sau nu s-ar fi produs în aceeași măsură, dacă clasa capitaliștilor ar fi dispus — în absența creșterii salariului real — de o și mai mare masă din valoarea nou creată.

Un alt efect economic — tot în legătură cu ritmurile occidentale — al apariției și dezvoltării sistemului mondial socialist a fost acela — exercitat și direct, și prin mijlocirea prăbușirii sistemului colonial al imperialismului și apariției unui număr mare de state suverane — al modificării structurii mondiale a cererii. Acesta a fost impulsul prim și hotăritor al avîntului industrializării, sau al dezvoltării industriale, pe plan mondial, al tendințelor noi de specializare internațională, al accentului deosebit pe producția de mijloace mecanice de muncă mereu noi și perfecționate, și pe creșterea rapidă a acestei producții.

Creșterea salariului real este — în relația care ne interesează aici — un factor al cererii și nici nu s-ar fi putut, în condițiile capitalismului, ca procesul ritmurilor să-și aibă originea primară în factori ai ofertei. Economistul sovietic M. Barabanov spune că creșterea consumului a dobîndit actualmente o importanță mare, incomparabilă, ca o condiție primă a ritmurilor de creștere a producției [4]). După părerea noastră, fără mișcarea înregistrată de salariul real, nu ar fi putut fi vorba de o creștere semnificativă a consumului și a cererii. Iar creșterea cererii a exercitat o influență extraordinară asupra cursului revoluției tehnico-științifice, chiar dacă aceasta și-a avut punctul de plecare în necesitățile războiului. Necesitatea în care se găsește întreprinderea capitalistă de a-și menține sau majora rata profitului sau, pur și simplu, de a supraviețui — în ciuda creșterii salariului real și a accentuării concurenței monopoliste — a fost, probabil, și mai continuă să fie și astăzi — motorul principal care a împins și continuă să împingă înainte revoluția în știință și tehnică, revoluție care își are dialectica ei nu numai pe tărîm tehnic și științific, dar și pe tărîmul, poate mai complex, al cererii și ofertei.

Această revoluție este, într-adevăr, în același timp, și un factor al creșterii ofertei și un factor al creșterii cererii. Asupra producției și a ofertei ea acționează, se înțelege, în primul rînd, prin creșterea productivității muncii. Dar, chiar prin creșterea productivității, ea acționează și asupra creșterii salariului și, deci, și în sensul creșterii cererii. Legătura dintre productivitate și salariu a devenit astăzi într-atît de directă, încît ea figurează și în contracte colective de muncă sau în acorduri dintre centrale sindicale și guverne. Asupra cererii și ofertei, aceeași revoluție acționează — se știe — și, sau mai ales, prin intermediul investițiilor. Acțiunea aceasta este însă complexă: apariția unor ramuri noi cere investiții suplimentare, dar creșterea eficienței economice poate economisi investiții; investițiile sînt finanțate din venit, în care caz ele influențează cererea, dar ele pot fi finanțate și din fondul de amortizare, în care caz ele reprezintă o modalitate de realizare a produsului, prin care nu se mărește valoarea capitalului aflat în funcțiune, dar se mărește forța productivă a acestuia și, deci, oferta. Progresul tehnic impune, oricum, o anumită orientare a investițiilor, o creștere a gradului de specializare a producției și pe planul națiunii și pe cel internațional, iar, ca urmare, are loc dezvoltarea piețelor naționale și a pieței mondiale, însoțită, bineînțeles, și de creșterea cererii și de creșterea ofertei.

Un efect direct asupra cererii îl produce revoluția tehnico-științifică, prin crearea de produse noi sau de produse cunoscute dar modificate și perfecționate, care oferă obiectul — și atracția —pentru cheltuirea veniturilor suplimentare, înainte de scurgerea vieții fizice a vechilor obiecte. Efectul este prezent și în domeniul bunurilor de consum și în acela al mașinilor și instalațiilor industriale. Durata morală a vieții capitalului fix descrește cu o anumită rapiditate în ultimele decenii dominate de progre-

dr. Iosif ANGHEL
Institutul de cercetări economice

(Continuare în pag. 15)

GÎNDIREA ECONOMICĂ NEMARXISTĂ DIN ROMÂNIA, LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-lea (I)

ȘCOLI • CURENTE • ECONOMIȘTI

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ va pune în curînd la dispoziția publicului nostru cititor Istoria doctrinelor economice, elaborată de colectivul catedrei de specialitate de la Academia de Studii Economice, sub îndrumarea și coordonarea prof. dr. I. Nicolae Văleanu. Reproducem, în exclusivitate, o parte din Tema 27, dedicată gîndirii economice nemarxiste din România la începutul secolului al XX-lea.

STRÎNS legată de frămîntările social-economice și politice, gîndirea economică din țara noastră de la începutul secolului al XX-lea (pînă la primul război mondial) continuă într-o anumită măsură, caracteristicile celei din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. In peisajul, și chiar orientarea ei, apar și o seamă de elemente noi. Acest lucru era legat de continuarea dezvoltării capitalismului — cu puternice rămășițe feudale — încă în primul stadiu al evoluției dar într-o etapă mai avansată, cînd contradicțiile sale deveniseră mai acute, mai multilaterale și mai amplificate.

Gîndirea economică din România, axată pe coordonatele structurii sociale amintite și pe problemele esențiale ale economiei, s-a delimitat în cîteva curente mai importante cum au fost: a) curentul conservator; b) curentul burghezo-liberal; c) curentul țărănist al poporanismului și d) curentul marxist. Menționăm că acestea au fost principalele curente de gîndire economică dar nu și singurele, că ele nu epuizează întreaga țesătură a tabloului luptei teoretico-economice ci doar momentele ei importante. Fiecare curent va fi ilustrat prin opera personalităților marcante. Curentul marxist este tratat într-o altă temă.

CURENTUL CONSERVATOR

CONSERVATORISMUL moșieresc, ca un curent de gîndire social-economică, n-a rezistat decît pînă la primul război mondial. După aceea, mai ales în urma reformei agrare din 1918—1921 care a slăbit considerabil poziția economică a moșierimii, curentul amintit s-a dizolvat în mod treptat. Poate ceva mai încet decît corespondentul său pe plan politic — partidul conservator. În perioada cît a mai fost curent de gîndire ca suport al unui partid de guvernămînt, conservatorismul a abordat o gamă largă a problematicii economice — mai puțin teoretic și mai mult practic — dar dominanta netă a fost cea agrară. Poate n-ar fi exagerat să spunem că, prin prisma ei, de pe pozițiile de clasă ale moșierimii — interesată mai mult sau mai puțin în dezvoltarea capitalismului — au fost judecate și celelalte probleme ale evoluției societății românești. Și-i lesne de înțeles acest lucru, dacă ne gîndim că existența însăși a moșierimii era legată de o anumită situație a problemei agrare.

În cadrul curentului conservator îi distingem pe „ruginiții“ Ion și Emil Lahovary, Al. Marghiloman, Titu Maiorescu etc. — toți politicieni de seamă — și pe „conservatorii progresiști“ — C. Garoflid, Radu Rosetti, C. Rădulescu-Motru, Sandu Aldea etc. Constatarea unei probleme agrare ca și recunoașterea imposibilității menținerii intacte a statu-quo-ului erau elemente comune aproape la toți. Și unii și alții căutau să arate că situația grea a țărănimii se datorește unor trăsături de caracter ale truditorilor pămîntului — leneși, bețivi, lipsiți de prevedere etc. — nepotrivirii dintre forma burgheză și fondul feudal, pretinsei prematurități a înfăptuirii reformei agrare de la 1864 etc. Interveneau însă și unele deosebiri între „ruginiți“ și „progresiști“ — reținem atenția că este vorba de deosebiri în cadrul acelorași interese de clasă, care din această cauză îmbrăcau forma unor nuanțe — în legătură cu poziția față de situația economică și socială și cu remediile ei. Dacă „ruginiții“ negau existența unor cauze profunde de natură social-economică a problemei agrare, istoricește acumulate, apoi „progresiștii“ le recunoșteau și făceau încercări de dezvăluire a lor: e drept, de pe pozițiile moșierimii. Dacă primii vedeau soluția problemei în aducerea formei (burgheze și, după ei, necorespunzătoare „sufletului românului“) la nivelul fondului (feudal, cu unele transformări cerute de dezvoltarea economiei de schimb), apoi cei din urmă se raliau părerii că, din contră, ridicarea fondului la nivelul formei este tot atît de necesară, pe cît de inevitabilă este dezvoltarea capitalismului. Această ridicare a fondului la nivelul formei, este concepută ca un proces de durată, efectuat fără zguduiri, sub îndrumarea moșierimii, pe măsură ce ea însăși se adapta cerințelor dezvoltării capitalismului. Din această „cale prusacă“ de dezvoltare a capitalismului moșierimea trebuia să tragă maximum de foloase.

Acceptarea și susținerea ideii inevitabilității dezvoltării capitalismului, a ridicării fondului la nivelul formei burgheze îi apropie măcar aparent pe „conservatorii progresiști“ de liberali, de o soluție burgheză în formă, dar burghezo-moșierească în fond. Fiind vorba în epocă de necesitatea obiectivă a unei soluții burgheze pentru remedierea problemei fundamentale, cea agrară, aspectul general burghez al soluției „conservatorilor progresiști“ l-a determinat chiar și pe un marxist ca Gherea să dea o înaltă prețuire unor autori ca C. Garoflid și Radu Rosetti. Se scăpa în acest caz din vedere latura moșierească a soluției burgheze și încă ceva: o soluție burgheză radicală în condițiile date ale României de atunci nu mai putea fi aplicată nici de burghezie, cu atît mai mult de moșierime.

I. Radu Rosetti (1853-1926)

A FOST unul dintre marii moșieri de „viță veche“, „cult și luminat“, cum ni-l prezintă Gherea, care a înțeles că problema agrară din țara noastră nu poate fi explicată fără a te cobori în cauzele ei economice și sociale. Cercetările sale de mai mulți ani ale problemei agrare s-au materializat în scrieri de mare anvergură din care cităm: „Pămîntul, sătenii și stăpînii în Moldova“ și „Pentru ce s-au răsculat țăranii?“ amîndouă apărute în teribilul an 1907. Importanța conținutului lucrărilor, la care s-a mai adăugat și atmosfera momentului apariției, au determinat un larg ecou în rîndul opiniei publice. Ziarul liberal „Voința Națională“ prezenta scrierile lui R. Rosetti ca dînd lovituri teoriilor conservatoare despre originea marii proprietăți. C. Stere, în „Viața Românească“ aducea elogii pentru tratarea stării de mizerie și împilare a țăranului român, iar Gherea le aprecia ca „un unicum“ pentru că autorul lor pune probleme „pe adevăratul teren, le caută explicația în relațiile social-economice, în lupta de clasă, silindu-se să le lămurească istoricește și economicește“.

Calitățile lucrărilor lui Rosetti sînt, incontestabil, mari și au meritat aprecierile elogioase, dar nu pot fi scăpate din vedere marile carențe legate de punctul de vedere burghezo-moșieresc al autorului, lucru remarcat de altfel și de Gherea. Sînt prinse în aceste scrieri multe idei bune despre originea și evoluția marii proprietăți pe bază de documente certe, despre evoluția raporturilor dintre boieri și țărani, despre reforma agrară de la 1864, despre împroprietăririle parțiale ulterioare din pămînturile statului, despre învoielile agricole etc. Toate aceste probleme sînt supuse unui examen critic, iar, cînd este vorba de situația extrem de grea a țărănimii, critica ia accente de condamnare violentă. Și toate acestea nu sînt o simplă condamnare morală, ci urmarea unei analize socio-economice, pe baza datelor recensămintelor celor mai recente. Dacă la acestea mai adăugăm ideea cedării de pămînt țăranilor, cuprinsă în soluția preconizată de Rosetti, ne dăm seama de ce opera sa a căpătat largă popularitate, de ce autorul ei a fost apreciat ca „om bun la suflet“ — înscris pe linia progresului —, căruia i s-au adresat unele aprecieri exagerate. Nu trebuie scăpat din vedere însă nici un moment latura punctului de vedere moșieresc cuprins în liberalismul lui Rosetti.

Ideea de bază a lucrării „Pentru ce s-au răsculat țăranii“? este că țăranii s-au răsculat fiindcă s-au comis multe abuzuri, au fost nedreptățiți iar nedreptatea și starea de mizerie i-a împins la actul disperat al răscoalei. O repetare a unui asemenea act ar duce la o catastrofă. Deci, pentru a evita catastrofa, trebuie întreprins ceva pe linia modificării stărilor de lucruri existente. „Nu ne putem expune, spunea el în lucrarea amintită, la noi izbucniri ca cea de astă primăvară, căci nu știm cum vom ieși din ele. Primejdia ne silește să ținem seama de cerințele obștei și spre acest scop, să luăm măsuri pentru a înlătura cu desăvîrșire pricina de căpetenie a nemulțumirii. A da prilej să se reînnoiască încă o dată asemenea încercare ar fi o nebunie, căci nimeni nu poate ști care va fi rezultatul ei“[1]. Ceea ce-l îngrijora pe Rosetti nu era soarta țărănimii pe care-o arăta cu mult curaj și competență, ci soarta orînduirii care-n esența ei trebuia menținută. De aici și ideea că nu marea proprietate, ca atare, și orînduirea care se bazează pe ea, erau vinovate de starea deplorabilă existentă, ci numai anumite abuzuri și excese. Soluția sa. ca și a altora din aceeași categorie, era ca să se întreprindă o seamă de măsuri, inclusiv cedarea unei părți din pămînt țăranilor, pentru înlăturarea exceselor și înzdrăvenirea organismului social. „Trebuie deci, scrie el, ca proprietarii de moșii mari și de latifundii să se resemneze la cedarea către țărănime, bineînțeles în schimbul unei drepte despăgubiri, a unei părți mai mare sau mai mică a pămîntului lor cultivabil“[2]. Ansamblul măsurilor preconizate în cadrul soluției erau tipice pentru dezvoltarea capitalistă a agriculturii pe „cale prusacă“: cedarea treptată, pe bază de răscumpărare, a unei părți din pămînt de către moșieri țăranilor, pe măsură ce primii aveau nevoie de capitaluri pentru exploatare, iar setea de pămînt a celor din urmă mai trebuia cumva potolită, stimularea dezvoltării „fruntașilor satului“ și a creării unei clase de mijloc la sate, libera circulație a bunurilor rurale etc. În această latură iese cu claritate în evidență atît latura liberală a concepției lui Rosetti — susținerea dezvoltării și a liberalismului economic — cît și cea moșierească — măsuri generale, de evoluție treptată, fără zguduiri de jos, pe măsură ce însăși interesele de adaptare a moșierimii la dezvoltarea capitalismului o cer. Această esență burghezo-moșierească este adesea mascată de critica viguroasă, pe bază de analiză social-economică făcută stărilor de lucruri. Modul nediferențiat de tratare a multitudinii problemelor social-economice, înlocuirea analizei legăturilor cauzale a fenomenelor cu suma unor constatări și observații — legarea mecanică a unor fenomene cu altele — laturi slabe ale operei lui Rosetti cum remarca Gherea — i-au permis ca pe baza unui material amplu foarte demascator să ajungă la concluzii și soluții foarte moderate.

II. Constantin Garoflid (1872-1942)

A FOST unul dintre cei mai mari moșieri, om politic de seamă și economist. Marile frămîntări și probleme ale țării noastre de la începutul secolului al XX-lea l-au determinat să părăsească medicina pentru care se pregătise și să se ocupe de „fiziologia socială“, devenind unul dintre cei mai competenți economiști îndeosebi în problema agrară. In tinerețe a cochetat și cu cercurile socialiste ale studenților români de la Paris.

Concepția lui Garoflid în problema agrară s-a cristalizat încă de la începutul secolului și a fost expusă în două lucrări, tot în preajma răscoalei de la 1907: „Păreri în chestia agrară“-București 1907 și „Problema agrară și dezlegarea ei“ (1908). Acestea și alte studii sînt reunite în 1920 în lucrarea „Chestia agrară din România“, iar studiile lui despre alte probleme decît cea agrară — în culegerea „Păreri economice și financiare“ (București, 1926).

Coordonatele economice ale concepției lui Garoflid se înscriu în cadrul susținerii dezvoltării capitaliste pe „cale prusacă“ a economiei românești ca o economie „eminamente agrară“. Momentele cele mai importante ale acestei concepții au fost: a) acuitatea problemei agrare și cauzele ei; b) soluția socială; c) remediul tehnico-economic.

Despre scrierile lui Garoflid de la 1907—1908 Gherea a avut cuvinte de laudă de spus pentru că ele atacau frontal și cu destul curaj pentru un moșier problema agrară ca o problemă social-economică. Graoflid recunoștea de la început acuitatea problemei agrare, iar principala ei cauză o vedea în structura anormală a proprietății. Din acest punct de vedere Garoflid recunoștea că rădăcinile lui 1907 trebuie căutate la 1864, în modul cum s-a făcut împroprietărirea țăranilor, atunci și apoi cum s-au amăgit țăranii cu împroprietăriri parțiale din rezerva de stat, sau cum au fost legați prin învoieli agricole. Pornind de la structura nerațională istoricește constituită, el a făcut o critică viguroasă, bazată pe analize economice, reformei agrare, învoielilor agricole, și mai ales proprietății parcelare, parțial și celei latifundiare. În această latură a operei, privită la suprafață, ea apare ca avansată iar fragmentele ei rețin atenția și azi prin realism. Judecată în fondul ei, însă, fond dictat de punctul de vedere moșieresc, ea ni se înfățișează într-o altă postură. Ceea ce părea realism devine cinism, criticismul devine strigăte de îngrijorare ale moșierului preocupat de soarta clasei sale, iar obiectivismul — preocupare de adaptare a moșierimii la mersul implacabil al dezvoltării capitalismului, cu toate obstacolele întîlnite.

Este un adevăr cunoscut și recunoscut că reforma agrară de la 1864 n-a rezolvat radical problema fundamentală a evoluției economiei românești. Cu toate neajunsurile, ea a stimulat dezvoltarea capitalismului, e drept în condițiile păstrării rămășițelor feudale care au imprimat acea structură hibridă și sufocantă problemei agrare. Vinovat de aceasta nu era nici reforma și nici inițiatorii ei, ci moșierimea care a limitat-o și pe parcurs a mutilat-o prin învoielile agricole. Explicația lui Garoflid este tipic moșierească, urmărind să disculpe moșierimea și să acuze pe alții, îndeosebi țărănimea. După el, împroprietărirea a fost un act pripit realizat, înainte de vreme, cînd, chipurile nu se copseseră condițiile ca țăranul român să devină proprietar. Eliberarea și împroprietărirea țăranilor ar fi trebuit făcute mult mai tîrziu, cînd aceștia ar fi parcurs — sub îndrumarea moșierimii și a statului, care le-ar fi dezvoltat spiritul de economie și muncă — drumul pentru intrarea în civilizație. Țăranul — după Garoflid — needucat, bețiv, leneș, indolent „nu poate fi altfel folosit decît cu dorobanțul și pe baza învoielilor agricole“[3]). În acest caz, toată critica făcută aspectelor reale ale învoielilor agricole este dată peste cap de ideea că... altfel nu s-ar fi putut. Și în acest caz moșierimea nu purta răspunderea de atrocitățile unor învoieli barbare ci... tot țăranul care s-a vrut eliberat și cei ce l-au eliberat. Este inutil să mai arătăm că se copseseră condițiile eliberării și împroprietăririi țăranilor încă de la 1848, că acestei cerințe imperioase i s-a opus un concurs de împrejurări interne și externe în care moșierimea și-a avut un rol și locul ei.

Teza, justă în forma ei generală, a lui Garoflid, după care principala cauză a răului o constituia structura nerațională a proprietății — și care ataca problema fundamentală a economiei românești — în fondul ei devenise iarăși o teză de protejare a intereselor moșierimii. Și iată cum: Garoflid recunoștea că substanța irațională a structurii proprietății e dată de existența pe de o parte, a unei mase de gospodării neputincioase pe suprafețe parcelare, iar, pe de altă parte, de existența latifundiilor. Dar, după el, elementul fundamental al caracterului irațional nu-l constituiau latifundiile ci proprietățile parcelare. „Nu dezvoltarea relativ prea mare a latifundiilor și nici constatarea că avem două sau trei sute de familii de țărani care nu au pămînt trebuie să ne îngrijoreze, ci faptul că... avem prea mulți țărani proprietari de întinderi prea mici de pămînt“[4]). De aici decurgea și soluția burghezo-moșierească: reorganizarea proprietății prin accelerarea ruinării unei importante părți a micilor gospodării, rotunjirea latifundiilor prin reorganizarea lor în exploatări pînă la 50 ha, iar la nevoie împroprietărirea fruntașilor satului prin vinderea de fapt a unei părți din moșii. „Nu înșelînd foamea celor ce cer pămînt azvîrlindu-le cîte o bucățică vom rezolva chestia socială... (ci prin, n.n.) completa reorganizare a proprietății funciare“[5]. Aceasta din urmă înseamnă consolidarea marii proprietăți (despre care el spune că „dacă latifundiile trebuie să dispară, marea proprietate nu. Ea este necesară evoluției agriculturii“) — rotunjindu-se în corpuri de moșii și procurîndu-și ceva capital prin vînzarea unei părți de moșii, stimularea unei proprietăți chiaburești — „talpa țării“ —, limitarea micii proprietăți la dimensiunile de care marea proprietate avea nevoie de ea, crearea unui proletariat agricol. Latura burgheză a soluției este legată de o anumită stimulare a dezvoltării capitalismului, iar cea moșierească este legată de grija deosebită pentru consolidarea marii proprietăți. Ea era departe de soluțiile radicalismului, care recunoștea principala cauză a problemei agrare în sine și posibilitatea unei reforme care a stat la baza proiectului Garoflid de re-

prof. dr. Nicolae I. VĂLEANU

(Continuare în pag. 15)

FIȘE

■ **Un univers într-o carte** este titlul unui volum — primul dintr-o serie de cinci — publicat de Editura politică (București, 1970, 180 pag.) în intenția, cum ne informează în „Cuvînt înainte" Ion Bucheru, de a răspunde — urmărind pas cu pas subîntrebările posibile — la cît mai multe din marile întrebări „ce și le pune un tînăr în procesul descifrării coordonatelor condiției sale de cetățean al acestei țări, de contemporan cu revoluția tehnico-științifică mondială, de om receptiv la solicitările multiple ale culturii, literaturii, artei, vieții sociale, ale cunoașterii în genere". Deși se adresează în mod special tineretului, întrebări ca: Ce înseamnă să fii cult? Ce înseamnă să fii modern? Ce raport există între ideal și profesiune? Care sînt factorii care condiționează progresul societății? Vîrsta: stimulent sau obstacol? Pe ce cîmpuri de bătălie se cuceresc demnitatea și onoarea? De ce modul cum este organizat timpul liber indică gradul de civilizație al individului? ș. a. — nu pot să nu trezească interesul oricui, independent de vîrstă sau profesiune. Printre autori: acad. Mihai Beniuc, dr. N. S. Stănescu, prof. Costin Murgescu, prof. Edmond Nicolau, prof. Virgil Brădățeanu, Ștefan Ureș, Constanța Niculescu ș. a.

■ Lucrarea **MEASURING LABOUR PRODUCTIVITY** (Măsurarea productivității muncii), editată de Serviciul de Statistică al O.I.M. în 1969, este consacrată problemelor metodologice ale productivității muncii în diferite țări și problemelor comparării internaționale a datelor naționale referitoare la productivitatea muncii. Numărul orelor lucrate se obține nu din datele observației statistice, ci prin înmulțirea duratei medii a zilei de lucru cu numărul muncitorilor ocupați. Criteriul cel mai precis de măsurare a timpului de lucru este considerat om/oră, mai ales, în cazul comparațiilor internaționale. Totodată, se ține seama de diferența între ora lucrată și ora plătită (diferența între acești doi indicatori variază în diferite țări între 5—15%).

Calculul nivelurilor productivității muncii se face pe baza indicatorilor valorici ai producției globale și nete, care sînt folosiți și în studiul statistic al dinamicii productivității muncii. Dacă pentru determinarea tendințelor creșterii productivității muncii se folosesc ambii indicatori, în cazul confruntării internaționale a nivelurilor productivității, se consideră indicatorul producției globale prezintă lacune sensibile, fiind influențat de gradul de specializare și combinare a producției. În astfel de cazuri se preferă folosirea indicatorilor producției nete.

■ În studiul intitulat **Teoria predelnoi proizvoditelnosti: istoki, znacenie, soțialnaia funcția** (Teoria productivității marginale: izvoare, importanță, funcție socială) apărut în revista **MIROVAIA EKONOMIKA I MEJDUNARODNIE OTNOSENIA** nr. 6/1970, S. Nikitin face o amplă trecere în revistă istorică și actuală a teoriei mai sus-amintite.

Una din problemele asupra căreia se insistă se referă la folosirea analizei marginale la determinarea optimului în activitatea economică în țările capitaliste. Autorul scoate în evidență greutățile ce stau în determinarea optimului. Este vorba atît de greutățile determinate de acțiunea pur practică de calcul (de evidență, imposibilitatea determinării mărimii marginale etc.) cît și de două limite care țin de esența acestei metode și anume: modelele prin intermediul cărora se determină optimul nu cuprind influențele ce le exercită progresul tehnic; de pildă, determinarea creșterii resurselor productive și a producției se face în condițiile menținerii aceleiași tehnici, deși în realitate, după cît se știe, are loc o perfecționare rapidă a mijloacelor de muncă; stabilirea optimului de producție cu ajutorul analizei marginale se bazează pe premisa autoînlocuirii neîntrerupte a resurselor de producție. Or, în realitate, subliniază S. Nikitin posibilitățile de refacere a resurselor de producție sînt limitate, cu atît mai mult dacă se face abstracție și de revoluția științifică tehnică contemporană.

■ Revista WIRTSCHAFT-SWISSENSCHAFT din R. D. Germană consacră numărul său pe luna iunie 1970 modelării matematice a economiei. Cele opt studii publicate tratează despre: sistemul de modele economico-matematice al planificării centrale; balanța dinamică a legăturilor interramuri; un model de optimizare a producției pentru mai multe perioade; alegerea coeficienților — cheie în modele structurale; modelarea în domeniul electrotehnicii și electronicii; optimizarea de perspectivă în sfera relațiilor economice externe; un model de calcul agregat pentru întreprinderea industrială; optimizarea activității în întreprinderile siderurgice. În studiul elaborat de Heinz Brass, Klaus Gebicke și Günther Hölzer **Zu einigen Fragen des Systems ökonomisch-mathematischer Modelle der zentralen staatlichen Planung** (Unele probleme ale sistemului de modele economico-matematice ale planificării centrale de stat), se preconizează ca sistemul de modele al planificării centrale să aibă trei trăsături esențiale: 1) să fie calculat la două nivele de agregare: la nivelul A se vor calcula proporțiile fundamentale ale economiei naționale, adică producția, repartiția și utilizarea produsului social-total, iar la nivelul B — o nomenclatură detaliată pe produse; 2) să reflecte circulația produsului social-total în toate fazele sale (producție, repartiție, redistribuire, utilizare); 3) să cuprindă planificarea teritorială.

■ Jacques Burko, în studiul **La recherche de la recherche** (Cercetarea cercetării) din **ENTREPRISE** nr. 756/970 consideră că dezvoltarea cercetării științifice legată de dezvoltarea tehnicii se desfășoară pe baza unor legi care trebuie cunoscute și folosite. Respectiv, dezvoltarea științei nu poate fi lăsată la voia întîmplării, deoarece aceasta poate duce la fapte paradoxale ca depășirea populației globului de necesarul de oameni de știință sau depășirea venitului național al tuturor țărilor de cheltuielile pentru știință. Autorul afirmă că dezvoltarea cercetării științifice a intrat într-o epocă nouă, în epoca **resurselor limitate.** În consecință, omenirea se găsește în prezent în fața unei probleme noi în ceea ce privește corelația știință-dezvoltare. Dacă în trecut această corelație însemna un raport direct între creșterea cantitativă a cercetării (numărul de specialiști, cheltuieli afectate etc.) și dezvoltarea economică, în prezent și cu atît mai mult în viitor, omenirea trebuie să aleagă dintre toate direcțiile tentante, pe acelea care vor da rezultate imediate, creîndu-se astfel resursele necesare pentru efectuarea de alte cercetări, respectiv pentru dezvoltare.

■ Profesorul A. A. Klautsch, în articolul **10 ways to relieve tensions common to engineers** (10 căi de a diminua tensiunile comune inginerilor), publicat în lucrarea **Management guide for engingeers and technical administrators** (Ghid de conducere pentru ingineri și cadre de conducere tehnică), editată de N. P. Chironis, New York, McGraw Hill Book, 1969, 376 p, susține să inginerii sînt frecvent orientați spre interiorizare, fiind mai predispuși tensiunilor decît alte cadre cu studii superioare din întreprinderi. Autorul consideră că există mai multe căi de natură să diminueze efectele acestei predispoziții profesionale, dăunătoare activității economice, printre care: moderație atît în viața profesională cît și cea de familie, dezvoltarea preocupărilor și ocupațiilor extraprofesionale, să învețe să pareze eșecurile sau pierderile cu succese și cîștiguri, să-și dezvolte simțul umorului privitor la propriile fapte; să-și reexamineze periodic și reajusteze cînd este cazul sistemul de valori după care se conduc; să fie altruiști etc.

Erată

În nr. 32/7 august 1970, pag. 14, la „Șantier științific" rîndurile din stînga fotografiei se vor citi: „...în capitalism, clasei muncitoare i se cere interes pentru producție, eficiență ridicată, dar nu există un mecanism elaborat și recunoscut care să asigure participarea ei la roadele creșterii productivității, lupta revendicativă fiind o necesitate permanentă...".

GÎNDIREA ECONOMICĂ NEMARXISTĂ

(Urmare din pag. 14)

formă agrară în 1917. Ea excludea, după reorganizarea proprietății în cadrul amintit mai sus, posibilitatea împroprietăririi țăranilor și transmuta problema din domeniul agrar — al relațiilor de producție — în cel agricol — al măsurilor tehnico-economice. Programul măsurilor agricole prevăzute de Garoflid are multe elemente raționale care merg pe linia intensificării agriculturii. El însă nu se putea traduce în fapt, datorită rezolvării necorespunzătoare a laturii social-economice a problemei. Găsim foarte judicioasă părerea lui D. Hurezeanu după care „în concepția lui Garoflid se creează o ruptură provenită din tendința de a uni formele de producție capitalistă, proprii unui anumit tip de proprietate funciară, cu marea proprietate funciară din România, care, după caracterul ei, genera sistemul de exploatare bazat pe dijmă și nu căpăta forme adecvate sistemului occidental de relații agrare capitaliste"[6]).

Concesiile făcute de latura „progresistă" a curentului conservator spiritului burghez nu anulau esența moșierească a teoriilor și soluțiilor, ci le creau o aparență liberală.

---

[1] Radu Rosetti: Pentru ce s-au răsculat țăranii? Buc. 1907, p. 625.
[2] Idem pag. 236.
[3] C. Garoflid. Păreri în chestia agrară, pag. 41.
[4] Idem, pag. 41.
[5] Idem, pag. 35.
[6] D. Hurezeanu. Op. cit .pag. 5.

DESPRE RITMURILE CREȘTERII ECONOMICE

(Urmare din pag. 13)

sul tehnic, impunînd astfel o creștere mai rapidă a producției de mașini și instalații; iar în ceea ce privește bunurile de consum denumite durabile, creșterea sensibilă a producției acestora nu ar mai fi posibilă — cînd un anumit grad de satisfacere a pieței este atins — dacă cererea s-ar limita la nevoile de înlocuire a obiectelor uzate fizic sau la nevoile sporului de populație. În fapt, cererea este alimentată și mărită de apariția noilor produse, ce se obțin ca urmare a invențiilor și inovațiilor și care scurtează durata de întrebuințare a bunurilor de consum de uz îndelungat. Dar, aceasta este și un efect asupra producției și ofertei.

Același dublu efect îl produce revoluția în știință și tehnică și prin noile ramuri industriale. Este creată, în același timp, și o cerere suplimentară și o ofertă suplimentară, care apar și se dezvoltă cu rapiditate. Ponderea în ansamblul producției a unor ramuri vechi descrește și se produc transferuri de capitaluri și de forță de muncă, prin care se modifică vechile structuri pe ramuri ale economiei. Modificările structurale se caracterizează, în general, prin creșteri de productivitate și prin accelerări ale creșterii economice.

Poate că vechea noastră imagine a monopolului, ca factor opus concurenței, ar trebui să sufere o anumită schimbare. V. I. Lenin vorbea despre „contradicția dintre monopoluri și libera concurență care există alături de ele" ca despre una dintre „contradicțiile cele mai adînci și mai fundamentale ale imperialismului" [5]). Astăzi, sub imperiul revoluției tehnico-științifice, însăși concurența monopolistă a luat amploare și a îmbrăcat forme deosebite. Producția de serie mare, pe baza tehnicii noi, în unități industriale nou create de către monopolurile existente — și, prin aceasta, menținerea sau mărirea ratei profitului și, în orice caz, majorarea masei de profituri — sînt limitate de dimensiunile pieței; înlăturarea concurenților sau dezvoltarea acestor dimensiuni este condiționată de lansarea unor noi produse pe piață — de progresul continuu al inovațiilor — de stimularea cererii, de accelerarea ritmurilor de creștere economică și de creștere a veniturilor personale. Dezvoltarea concurenței monopoliste apare, în zilele noastre, ca unul dintre factorii — și nu dintre cei minori — ai creșterii ritmurilor, ea influențînd, în sens pozitiv, și cererea și oferta. Mulți economiști occidentali afirmă că locul tipului clasic de concurență — cel de pe tărîmul prețurilor — a fost luat de concurența de pe tărîmul inovațiilor.

Dezvoltarea forțelor de producție — principalul efect al revoluției tehnice și științifice — însoțită de creșterea productivității muncii și a producției materiale, a făcut posibilă o rapidă dezvoltare a sectorului serviciilor, iar acesta a ajuns să reprezinte un domeniu în creștere de aplicare a investițiilor de capital și de absorbire de forță de muncă, deci de creștere a cererii și de stimulare a ofertei. Ritmurile postbelice își găsesc aici una dintre explicațiile lor cele mai interesante.

Poate că una dintre întrebările cele mai bizare, care se naște în legătură cu ritmurile posbelice, este aceea a noilor forme în care evoluează, în timp, procesul reproducției monopoliste. Ceea ce constatăm, în fapt, este că, independent de posibilitatea repetării crizelor de supraproducție — graba în decretarea unei concluzii care ar nega-o s-ar putea dovedi nejustificată —, perioada postbelică cunoaște mai în toate țările capitaliste dezvoltate — fără a pierde, totuși, din vedere crizele economice din S.U.A., de altfel de scurtă durată și de amploare incomparabil mai mică decît crizele pe care capitalismul le-a înregistrat în secolul al XIX-lea sau în primele patru decenii ale secolului nostru — fenomenul opus al creșterii mai rapide a cererii. Alternanțele inflație și „supraîncălzire", de o parte, și deflație și stagnare, de altă parte, sînt tocmai consecințe ale rămînerii în urmă a ofertei față de creșterea cererii. „Supraîncălzirea" nu este urmată de criză, ci de o frînare deliberată a cererii — **controlul cererii** rămîne un element principal al politicii noastre economice, spunea fostul premier H. Wilson, cu prilejul unui discurs preelectoral rostit în ianuarie 1970 — și, apoi, de reluarea conjuncturii favorabile. Mai importantă decît tribulațiile monetare ale capitalismului, decît încetinirile sau opririle temporare ale creșterii, pe care le produce această formă nouă de instabilitate a capitalului, rămîne împrejurarea că antagonismul dintre producție și consum nu s-a manifestat — cel puțin pînă acum, de la încheierea războiului încoace și cu excepția crizelor din S.U.A. — în forma „clasică", ci într-o formă nouă, fundamental deosebită. Acesta este un fapt de importanță majoră. El poate fi și cauză și efect al ritmurilor postbelice ale creșterii economice și rămîne să fie abia cercetat cu toată atenția pe care o merită.

În sfîrșit, încheiem aceste considerații sumare cu sublinierea rolului capitalismului monopolist de stat. Poate că reglementările monopoliste de stat, inclusiv încercările de planificare economică, ca și intervențiile directe în economie ale statului, în calitate de consumator sau de investitor, au îndeplinit și îndeplinesc mai ales funcții de echilibrare economică, de limitare a rolului regulator al pieței, cum spune economistul polonez Z. Virozembskii. Nu am vrea să negăm, prin aceasta, că într-o țară sau alta, planificarea economică de stat — înțelegînd aici, printr-o asemenea noțiune, ansamblul procedeelor de intervenție a statului — nu ar fi contribuit și la o anumită creștere a ritmului economic, creștere care nu s-ar fi produs fără această intervenție. Oricum, aspectul major rămîne cel al ajustării cererii și ofertei, al corectării **ex ante** a mecanismului deteriorat al pieței. Și, prin aceasta, acțiunea tuturor factorilor, care au produs efecte directe asupra ritmurilor, a fost fără îndoială favorizată.

---

[1]) A. Maddison, **Coexistence et croissance,** în **Tiers-Monde** oct.-dec. 1966.

[2]) Între anii 1957 și 1967, raportul a fost de 1,7 pentru S.U.A., 3,0 pentru Anglia, 3,2 pentru R.F.G. și 3,1 pentru Franța.

[3]) Vezi: **Teoria răsturnării „piramidei veniturilor" și evoluții recente ale ratei plusvalorii,** în „Viața economică" nr. 28, 1970.

[4]) M. Barabanov, **Konecinii obscestvenii produc S.S.A. i evo struktura,** în Mirovaia ekonomika i mejdunarodnîie otnoșenia nr. 4, 1967, pag. 96.

[5]) V. I. Lenin, Opere complete, vol. 27, Ed. politică, 1964, pag. 421.

Ţări în curs de dezvoltare

CONFRUNTĂRI ŞI TENDINŢE ÎN PROBLEMELE ASISTENŢEI FINANCIARE EXTERNE

ÎNTRE 20 iulie — 1 august a.c., s-au desfăşurat la Geneva lucrările celei de a patra sesiuni a Comisiei pentru invizibile şi finanţarea comerţului din cadrul Conferinţei O.N.U. pentru comerţ şi dezvoltare (U.N.C.T.A.D.). Au participat 42 ţări membre, printre care şi România, 24 ţări în calitate de observatori, precum şi reprezentanţii unui număr de 15 instituţii specializate şi organizaţii interguvernamentale şi guvernamentale.

Ordinea de zi deosebit de încărcată şi complexă, numărul mare de studii, din care o parte au fost difuzate în timpul sesiunii, nu a permis să se adîncească toate problemele, dezbaterile concentrîndu-se, în special, pe unele aspecte mai importante privind transferul resurselor financiare spre ţările în curs de dezvoltare, liberalizarea condiţiilor şi modalităţile de acordare a asistenţei externe, reforma monetară internaţională şi dezvoltarea şi modul în care ţările în curs de dezvoltare îşi mobilizează resursele interne.

● *Intrări de capital prea reduse...*

TRANSFERUL NET de resurse financiare din ţările dezvoltate şi din partea organismelor multilaterale spre ţările în curs de dezvoltare a înregistrat în anul 1968 o creştere de 10,6% faţă de anul 1967, atingînd cifra de 12,2 miliarde dolari. Date publicate foarte recent de Comitetul de Asistenţă pentru Dezvoltare (C.A.D.) din cadrul Organizaţiei de Cooperare şi Dezvoltare Economică (OCDE,) arată însă că numai asistenţa financiară acordată de ţările membre ale acestui comitet, care are o pondere covîrşitoare în totalul asistenţei financiare externe, ar fi fost de 13,2 miliarde dolari în 1968 şi de 13,3 miliarde dolari în 1969, deci mai mare decît rezultă din Studiile UNCTAD (doc. TD/B/C.3/71 din 20 februarie 1970).

Creşterea asistenţei externe în anul 1968 se datorează fluxului important de capitaluri private, care numai în ce priveşte ţările membre CAD a înregistrat un spor de 41%. În anul 1969 transferul de capitaluri private al ţărilor membre C.A.D. a rămas, practic, staţionar, faţă de 1968 (cca 6 miliarde dolari), datorită îndeosebi diminuării investiţiilor de capital privat provenind din S.U.A. În cadrul capitalurilor private transferate în 1969 în ţările în curs de dezvoltare, este de menţionat ponderea creditelor de export de furnizor, care reprezintă aproximativ 25% şi continuă să înregistreze de mai mulţi ani o susţinută tendinţă de creştere.

Dacă se raportează volumul asistenţei financiare externe la produsul naţional brut (PNB) al ţărilor dezvoltate membre CAD se constată că, cu toată creşterea absolută a asistenţei externe, ponderea sa a scăzut de la 0,79% în 1968 la 0,72% în 1969, faţă de obiectivul de 1% stabilit în cadrul UNCTAD. Dacă Franţa, Italia, Belgia, Olanda, Danemarca, R.F.G. au furnizat o asistenţă financiară, care după datele publicate de C.A.D. depăşeşte 1% din PNB, în schimb S.U.A., care are pondere mare în asistenţa financiară externă, a transferat numai 0,49% din PNB în 1969, faţă de 0,66% în 1968.

Ţările în curs de dezvoltare şi-au manifestat neliniştea faţă de diminuarea ponderii asistenţei externe în PNB şi au cerut ca anul 1972 să constituie data limită pînă la care se va realiza obiectivul de 1%, ţările care au atins sau depăşit acest obiectiv urmînd să-l sporească şi mai mult în viitor. Ele s-au pronunţat şi în favoarea adoptării unui obiectiv în materie de asistenţă publică, care, după cum se ştie, se acordă în condiţii mult mai avantajoase decît celelalte elemente componente ale asistenţei externe (credite de export, investiţii de capital, ajutor legat etc) şi au preconizat procentul de 0,75% din PNB sau cel puţin 0,70%. Ţările dezvoltate nu au avut o poziţie unitară în legătură cu data limită pentru realizarea obiectivului de 1%, unele propunînd o dată mai îndepărtată (de exemplu 1975), iar altele neacceptînd principiul datei limită. O serie de ţări socialiste (U.R.S.S., R.S. Cehoslovacă, R.P. Polonă, R.P. Ungară) împărtăşind îngrijorarea exprimată de ţările în curs de dezvoltare faţă de evoluţia realizării obiectivului de 1%, au subliniat că ele nu sînt responsabile de problemele dificile pe care le întîmpină ţările în curs de dezvoltare şi care sînt o consecinţă a colonialismului şi neocolonialismului. Ţara noastră, consecventă poziţiei exprimată încă de la Conferinţa de la Geneva din 1964, a sprijinit cererea ţărilor în curs de dezvoltare pentru atingerea neîntîrziată a obiectivului de 1%, a subliniat însemnătatea cooperării economice şi tehnice ca factor eficient în asigurarea unui flux mai mare de resurse financiare şi materiale spre ţările în curs de dezvoltare şi importanţa creditelor comerciale pentru procesul dezvoltării eeconomice.

● *...şi ieşiri de capital prea mari*

PREOCUPĂRILOR ţărilor în curs de dezvoltare legate de nerealizarea obiectivului de 1% şi de perspectiva nu prea clară de a vedea realizat acest obiectiv pînă la jumătatea deceniului următor, li se adaugă alta şi mai importantă şi anume aceea privind ieşirile serioase de resurse financiare din ţările în curs de dezvoltare spre cele dezvoltate, generate îndeosebi de investiţiile de capital privat. În genere, ieşirile de resurse financiare din ţările în curs de dezvoltare iau următoarele forme: beneficii asupra investiţiilor, dividende şi dobînzi, repatrierea capitalurilor străine şi transferul în străinătate al capitalului autohton.

În privinţa ieşirilor de resurse financiare din ţările în curs de dezvoltare, studiile cele mai recente ale UNCTAD nu publică date decît pentru anul 1967, care sînt, după părerea noastră, concludente şi pentru perioada ulterioară. În anul 1967 plăţile efectuate de ţările în curs de dezvoltare pentru amortizarea datoriei externe şi pentru veniturile din investiţii s-au ridicat la 8 miliarde dolari, faţă de cca 11,5 miliarde dolari cît au fost intrările nete de resurse financiare. Soldul favorabil pe ansamblul ţărilor în curs de dezvoltare, este de 3,5 miliarde dolari, dar sînt numeroase ţări care înregistrează un pronunţat sold negativ. Suma de 8 miliarde dolari privind ieşirile de resurse financiare se compune din cca 5,5 miliarde dolari venituri din investiţii, din care 73% reprezintă numai beneficii şi dividende şi 2,5 miliarde dolari — serviciul datoriei externe. De menţionat că ţările exportatoare de petrol nu au furnizat în anul respectiv decît 6% din suma de 2,5 miliarde dolari.

Iată, pentru exemplificare, cum se prezintă raportul dintre vărsămintele brute de venituri din investiţii şi încasările nete de capitaluri pe termen lung şi sume nerambursabile pe perioada 1965—1967.

Tabelul nr. 1

	Raport mediu anual pe perioada 1965—1967
1. Ţări neexportatoare de petrol (48 ţări) .	49,3
din care:	
— America Latină (20 ţări)	104,9
— Africa (13 ţări) . .	57,0
— Asia (15 ţări) . . .	25,2
2. Ţări exportatoare de petrol	521,2

Sursa: Doc. TD/B/C. 3/73—20.II.1970.

Este util să se sublinieze şi faptul că plăţile reprezentînd venituri din investiţii au crescut mai repede decît valoarea exporturilor de mărfuri şi servicii, ceea ce a condus la creşterea ponderii acestor plăţi şi deci la agravarea balanţelor de plăţi externe. Dăm, în acest sens, următorul exemplu din documentul susmenţionat, care se referă numai la ţările care nu sînt exportatoare de petrol (vezi tabelul nr. 2).

Deşi cea mai mare parte a ţărilor în curs de dezvoltare limitează ieşirile de capital autohton şi o asemenea categorie nu figurează în balanţa de plăţi externe. totuşi aceste ieşiri sînt estimate ca fiind apreciabile. Astfel, s-a constatat o creştere serioasă a cumpărărilor de acţiuni aparţinînd societăţilor americane de către ţările în curs de dezvoltare, creşterea în 1967 fiind de 2,7 ori mai mare decît în 1966 (de la 200 milioane dolari la 547 milioane dolari, America Latină reprezentînd aproape 60% din această sumă, iar Asia aproape 20%).

● *Revendicări legitime*

IEŞIREA unei părţi importante din resursele financiare ale ţărilor în curs de dezvoltare sub forma veniturilor din investiţiile de capital privat au determinat ţările Americii Latine să susţină în cadrul sesiunii că transferul de capital privat nu trebuie considerat ca făcînd parte din asistenţa externă, părere care nu a fost împărtăşită de toate ţările în curs de dezvoltare. Aceste ţări au fost însă de părere că lor le revine, în primul rînd, sarcina să ia măsurile necesare pentru a frîna asemenea ieşiri de resurse.

Pentru balanţele de plăţi destul de fragile ale multor ţări în curs de dezvoltare intrările slabe de resurse financiare, însoţite de ieşiri importante de capital, constituie o problemă grea, care determină aceste ţări ca în cadrul asistenţei ce li se acordă să insiste ca ponderea cea mai mare s-o deţină sumele nerambursabile sau aşa-zisele „daruri" sau sumele acordate în condiţii deosebit de avantajoase, ca în cazul creditelor acordate de Asociaţia Internaţională pentru Dezvoltare care face parte din grupul Băncii mondiale (credite pe 30—40 ani, termene de graţie pe 8—10 ani şi dobîndă de 0,75% pe an, care de fapt nu este o dobîndă propriu-zisă, ci serveşte numai acoperirii unor cheltueli de ordin administrativ).

Datoria externă a ţărilor în curs de dezvoltare constituie şi ea o mare dificultate, această datorie estimîndu-se, după date publicate la finele lunii iulie a.c., la aproximativ 55 miliarde dolari.

În ce priveşte liberalizarea condiţiilor şi modalităţilor de acordare a asistenţei externe, ţările în curs de dezvoltare au insistat în cadrul sesiunii pe acordarea de credite fără dobînzi, pe scutirea de dobînzi în anumite perioade, pe aplicarea aşa zisei „clauze temporare" după care o ţară debitoare poate să amîne o plată, dacă are dificultăţi temporare obiective, pe diminuarea ponderii creditelor comerciale în cadrul asistenţei externe datorită costului lor ridicat şi termenelor scurte de plată în raport cu alte genuri de asistenţă, pe desfiinţarea aşa-zisului „ajutor legat" acordat în mărfuri, nu în bani, dar al căror preţ este uneori foarte ridicat, pe crearea unui fond multilateral de reducerea dobînzilor, alimentat de ţările capitaliste dezvoltate, din care ar urma să se plătească diferenţa dintre dobînda mare a pieţei şi dobînda foarte scăzută de care ar beneficia ţările slab dezvoltate etc.

Ţările capitaliste dezvoltate au avut o poziţie destul de similară în aceste probleme. Ele s-au arătat dispuse să acorde unele facilităţi, atrăgînd atenţia că în următorii 3 ani o sumă de 2,4 miliarde dolari va mări disponibilităţile Asociaţiei Internaţionale pentru Dezvoltare, s-au arătat dispuse să desfiinţeze treptat aşa

Clement GAVRILESCU

⟶

Tabelul nr. 2

în %

	1963	1964	1965	1966	1967
America Latină şi alte ţări din emisfera occidentală	10,9	11.9	12,3	14,0	16,1
Africa	7,7	7,7	7,7	8,9	9,1
Orientul Mijlociu	9,5	10,9	10,9	11,5	15,0
Asia	7,0	8,0	8.4	7.6	8,3

zisul „ajutor legat" și au atras atenția asupra distincției ce trebuie făcută între creditele comerciale, care au o anumită pondere în asistența externă și asistența pentru dezvoltare care este singura pentru care trebuie create condiții deosebite.

Țara noastră a subliniat importanța îmbunătățirii condițiilor de acordare a creditelor comerciale de către țările dezvoltate precum și necesitatea ca la baza acordării asistenței externe să stea o serie de principii de care cel ce oferă credite sau asistență financiară în general, ar trebui să țină seama. Astfel, aceasta nu trebuie să fie legată de condiții politice sau să exercite discriminări privind regimul social-politic; asistența externă trebuie să fie conformă cu cerințele de dezvoltare economică a țărilor beneficiare și să aibă ca obiectiv susținerea unei dezvoltări continue a economiei țărilor primitoare și bineînțeles să se realizeze cu respectarea strictă a principiilor fundamentale care trebuie să caracterizeze relațiile dintre state suverane.

Este util să precizăm că în privința reformei monetare internaționale țările în curs de dezvoltare înțeleg ca aceasta să se realizeze practic astfel încît să constituie o nouă sursă de finanțare a dezvoltării.

Astfel, în raportul elaborat în septembrie 1969 de un grup de experți, intitulat „Reforma monetară internațională și cooperarea în vederea dezvoltării", ideea de bază este aceea a unei legături dintre drepturile speciale de tragere și obținerea unui supliment de asistență externă. Această idee de a spori asistența pe măsura sporirii lichidităților nu este nouă, ea fiind ridicată și cu prilejul elaborării primului raport în probleme monetare în cadrul UNCTAD.

Trebuie să spunem că țările capitaliste dezvoltate au respins ideea legăturii dintre lichidități și sporirea asistenței externe deoarece este evident că ace[illegible] ar constitui o nouă sarcină de transfer de resurse financiare în favoarea țărilor în curs de dezvoltare.

Țara noastră declarîndu-se în principiu, de acord cu legătura dintre lichidități și asistența externă, a arătat că nu trebuie să se determine numai fluxul de resurse financiare pe care le-ar genera re[illegible]rea practică a unei asemenea legături ci și valoarea reală, nu numai nominală, a asistenței externe, datorită instabilității sistemului monetar occidental. A fost din nou subliniată ideea că la dezbaterile privind reforma monetară să participe toate țările interesate, deoarece, prin consecințele sale, o asemenea reformă nu vizează numai interesele unui grup restrîns de țări.

Cît privește mobilizarea resurselor interne, atenția s-a concentrat pe elaborarea unui sistem de indicatori care să permită o caracterizare cît mai completă posibil a stadiului de dezvoltare economică a țărilor în curs de dezvoltare și a modului în care acestea folosesc resursele interne și externe. Se pare că țările capitaliste dezvoltate doresc să supervizeze la nivel internațional modul în care se dezvoltă economiile naționale ale țărilor slab dezvoltate. Țările socialiste au subliniat necesitatea înfăptuirii unor reforme social-economice, dezvoltarea sectorului public, realizarea unei mai juste repartiții între acumulare și consum.

Țara noastră a subliniat ideea, de altfel însușită mai de mult de țările în curs de dezvoltare, și anume că realizarea resurselor interne incumbă țărilor în curs de dezvoltare care au responsabilitatea dezvoltării economiilor lor naționale. Dar de aici se desprinde o consecință logică deosebit de importantă și anume că alegerea mijloacelor de a mobiliza resursele interne constituie, cum este și firesc, dreptul suveran al acestor țări.

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE — R. D. VIETNAM

PE FRONTUL RECONSTRUCȚIEI

PUȚINI LA NUMĂR au fost, în ultimul pătrar de veac, anii în care poporul vietnamez a putut să-și consacre întreaga sa forță, întreaga sa capacitate creatoare construcției economice a țării. Acest popor eroic, pentru care nu există nimic mai scump decît independența și libertatea, a fost nevoit să lupte, și luptă în continuare, cu o hotărîre de neclintit pentru înfăptuirea aspirațiilor sale sacre.

Scurtul răgaz de pace, care a urmat victoriei asupra colonialiștilor și cuceririi independenței, a fost încununat de realizări însemnate. A fost efectuată reforma agrară, s-a trecut la construcția socialismului, iar succesele obținute au îmbunătățit evident nivelul material și cultural al poporului în comparație cu perioada de dominație colonială.

Ingeniozitatea și o putere de muncă supraomenească, în condițiile — de multe ori — ale unei tehnici elementare, arme pe care poporul vietnamez știe să le mînuiască cu adevărată măiestrie la care s-a adăugat sprijinul frățesc, internaționalist, al țărilor socialiste, au adus în R.D. Vietnam zorile unei vieți noi. Se înfăptuia „miracolul vietnamez", pe care nu a putut să-l oprească nici „operațiile chirurgicale" — cum au numit cu cinism intervenționiștii americani bombardamentele lor concentrate asupra tuturor obiectivelor economice.

Cele cinci miliarde de dolari — după estimațiile presei americane — aruncate în luptă și pierdute, nu au putut distruge industria tinerei republici. Dimpotrivă, industria R.D. Vietnam nu numai că nu a fost distrusă și nu și-a încetat activitatea. Între timp, în ciuda „caruselului bombardamentelor" — și-a sporit producția. De asemenea, în agricultură, în pofida dificultăților provocate de război, a lipsei de brațe de muncă, s-au realizat, pe alocuri, producții anuale de 5 tone de orez la ha în două recolte succesive.

I-am văzut muncind pe oamenii acestor străvechi meleaguri care au săvîrșit adevărate miracole, cu trudă și voință, cu spirit de sacrificiu, călăuziți de o nemărginită dragoste de patrie.

Am avut posibilitatea să cunosc la fața locului cum au reușit să asigure continuitatea producției. Deși în marile orașe, în localitățile prin care am trecut, nici o întreprindere nu a scăpat neatinsă, marea lor majoritate fiind chiar distruse pînă la temelii, utilajele lor au fost dispersate din timp, piesă cu piesă și reinstalate, după un plan dinainte stabilit, în grote din munți, în tunele, sub pămînt, sau în junglă, în clădiri ușoare de bambus. La baza acestui plan a stat ideea cooperării. Au fost grupate eșalonat, pe distanțe de zeci de kilometri, secțiile unei uzine sau ale unor uzine diferite, în funcție de succesiunea operațiilor de producție, sau pe baza folosirii acelorași materii prime și furnizării reciproce a semifibricatelor. În aceste condiții, muncitorii au reușit nu numai să mențină nivelul producției, dar chiar să realizeze o producție ridicată, de o calitate din ce în ce mai bună și la un preț de cost tot mai scăzut. Inconvenientele și greutățile inițiale, generate de dispersarea întregii industrii, au fost treptat înlăturate. Astăzi, fiecare secție dispersată constituie nucleul unei viitoare fabrici. Amplasarea secțiilor — de cele mai multe ori în apropierea surselor de materii prime — a permis o mai bună valorificare a acestora. De asemenea, amplasarea unor nuclee industriale în mijlocul țărănimii influențează direct viața acesteia, modificînd structura populației active în favoarea industriei. Se formează astfel noi detașamente de muncitori calificați.

In economia acestei țări angajate ferm pe calea socialistă s-a ajuns ca în prezent — și aceasta ți-o spune cu mîndrie oricine la Hanoi sau Haifong, la Thanh Hoa sau Nam Dinh — „toți oamenii în R.D. Vietnam au hrană și îmbrăcăminte, au medicamente în caz de boală și toți copiii merg la școală". Fiecare este însă conștient că mai sînt numeroase dificultăți în viața de zi cu zi și, spre înlăturarea lor se îndreaptă acum eforturile unite ale tuturor. „Să muncim cît doi" este azi o lozincă în general întîlnită, la înfăptuirea căreia s-a angajat întreaga țară.

În activitatea constructivă a R.D. Vietnam se pot constata în prezent o serie de inițiative politice și economice, caracteristice etapei actuale a construirii socialismului. După cum spunea într-un interviu Nguyen Duy Trinh, vicepremier și ministru al afacerilor externe al R.D. Vietnam, „Ne aflăm într-o permanentă stare de alarmă pentru a zdrobi orice încercare îndreptată împotriva suveranității și securității R.D. Vietnam... Dar, în timp ce ne concentrăm toate eforturile în lupta împotriva imperialismului american — spre binele patriei — trebuie să ne gîndim de pe acum la sarcina urgentă a construirii viitorului, la reconstrucția și creșterea economică, la dezvoltarea culturii; trebuie să pregătim în toate domeniile construcției socialiste condițiile noului progres puternic, atunci cînd pacea va fi instaurată în țara noastră".

După relatările din ultimul timp ale presei de partid din Hanoi, în programele economice actuale ale R.D. Vietnam se acordă o atenție deosebită creșterii producției, în special a celei de bunuri materiale, în scopul îmbunătățirii treptate a condițiilor de viață ale populației.

Schema dezvoltării economice — după cum reiese din documente de partid — acordă prioritate industriei grele, dezvoltării continue a producției în domeniile construcțiilor de mașini, energiei electrice, extracției de cărbune, producției de materiale de construcții, metalurgiei, industriei chimice. Condițiile specifice concrete ale economiei cer însă ca îndeplinirea acestei sarcini primordiale pentru construirea unei economii independente să se bazeze pe doi piloni solizi: agricultura și industria ușoară.

Agricultura a obținut și pînă acum succese în zonele de cîmpie, în zonele de deltă și de coastă realizînd producții ridicate la hectar. Pe viitor se prevede extinderea culturilor și spre regiunile mijlocii și înalte și, totodată, trecerea de la monocultura orezului la producția agricolă diversificată, care să poată satisface atît nevoile aprovizionării populației cu alimente cît și cele ale industriei.

Sarcini deosebite se pun în prezent industriei ușoare și alimentare; sporirea producției, îmbunătățirea calității și diversificării mărfurilor, creșterea productivității, iată cîteva din obiectivele urgente în aceste domenii.

În general, în întreaga economie se pune problema îmbunătățirii continue a conducerii și organizării raționale a producției, care să țină seama de necesitatea rentabilizării producției. Un accent deosebit se pune, de asemenea, pe buna pregătire tehnică și științifică a cadrelor de conducere, precum și pe ridicarea nivelului de calificare a muncitorilor, astfel ca economia nord-vietnameză să poată progresa rapid, fără o perioadă de tranziție, de la un sistem precapitalist și colonial la o organizare socialistă modernă a producției.

Programul de dezvoltare economică a țării se înfăptuiește cu succes. Întreprinderile industriale din mai multe provincii, anunță o știre transmisă de Agenția VNA, și-au depășit sarcinile de plan pe primul semestru al acestui an. Astfel, întreprinderile din Hanoi au realizat o producție de bunuri de consum cu 15% mai mare față de anul trecut. În provincia Thai Binh, multe întreprinderi și-au depășit planul cu 7 pînă la 9%. Fabrica de mașini „2 Septembrie" a realizat planul pe 1970 în proporție de 64%. Folosind în mod rațional materialele, fabrica a reușit să producă peste prevederi o serie de accesorii pentru mașini agricole. Planul pe primul semestru a fost, de asemenea, depășit de întreprinderi din provinciile Bac Don, Quang Nunh și Ha Tay.

Directivele C.C. al Partidului celor ce muncesc din Vietnam, cu privire la sărbătorirea celei de-a 25-a aniversări a Zilei naționale a R.D. Vietnam, arată că R.D. Vietnam trebuie să-și refacă și să-și dezvolte agricultura, industria, comunicațiile și transporturile, să dezvolte cultura, educația, sănătatea publică, să ridice nivelul de trai material și cultural al oamenilor muncii. Printre sarcinile urgente, legate de construirea socialismului în țară, Directivele enumără sprijinirea producției agricole, a industriei ușoare și meșteșugurilor, în vederea soluționării eficiente a problemei alimentelor și bunurilor de consum de necesitatea vitală și de uz curent. Directivele arată că este necesară, în același timp, dezvoltarea unor ramuri-cheie ale industriei grele

Comitetul Central al partidului a chemat întregul popor să se angajeze în întrecerea patriotică, să ridice productivitatea și eficiența muncii și să îndeplinească cu succes planul de stat pe acest an. Iar poporul, strîns unit în jurul Comitetului Central al Partidului celor ce muncesc din Vietnam, răspunde cu entuziasm chemării partidului, hotărît să îndeplinească sarcinile sale.

Mircea IONESCU

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

● U.R.S.S. — R. F. a Germaniei

Importantul contract cu privire la livrarea de gaze naturale sovietice către R.F.G. și achiziționarea de conducte și utilaje pentru industria de gaze a U.R.S.S., semnat în februarie, continuă să fie comentat favorabil la Bonn — scrie corespondentul în R.F.G. al ziarului sovietic *Soțialisticeskaia industria*, V. Kuznețov. „Acest contract va fi urmat de altele și va stimula dezvoltarea legăturilor economice și comerciale între țările noastre", declara corespondentului directorul general al concernului Mannesman, care produce pentru U.R.S.S. conducte cu diametru mare.

Anul trecut, scrie corespondentul, volumul comerțului R.F.G. cu statele socialiste a crescut cu 14% în comparație cu anul 1968. După cum se menționează aici, aceasta este cea mai mare creștere anuală din întreaga perioadă postbelică. Printre marii parteneri comerciali ai Uniunii Sovietice, R.F.G. ocupă în prezent locul patru. Volumul schimbului de mărfuri a reprezentat, anul trecut, 497 milioane ruble (1,8 miliarde mărci).

● U.R.S.S. — Japonia

Întreprinderea sovietică de comerț exterior „Tehnomașinimport" a achiziționat de la firmele japoneze „Nisse Ivai" și „Mitzubisi Heavy Industry" o uzină pentru materiale polimerice, cu o capacitate de producție de 90 mii tone anual — relatează revista **Vneșneaia Torgovlea** Nr. 7/1970.

Suma contractului reprezintă circa 23 milioane ruble; uzina care va fi livrată pînă în 1972, va fi dată în exploatare în anul 1973.

● R.S.F. Iugoslavia — Olanda

Referindu-se într-un articol din publicația iugoslavă **Revue de la politique internationale** nr. 485/1970 (ediția franceză) la relațiile economice iugoslavo-olandeze, T. Petrov arăta, printre altele, că anul trecut valoarea totală a schimburilor comerciale bilaterale s-a cifrat la 68,3 milioane de dolari. Exporturile, care s-au ridicat la 22,6 milioane dolari, relevă tendința de reducere a deficitului iugoslav — menționează revista. Evoluția comerțului pe primul trimestru al acestui an arată că vînzările Iugoslaviei către Olanda au crescut cu 77%.

● R. P. Chineză — R. P. a Yemenului de Sud

Între R. P. Chineză și Republica Populară a Yemenului de Sud a fost semnat la Pekin un acord economic și de cooperare tehnică, anunță agenția *China Nouă*. Din partea chineză, acordul a fost semnat de Ciu En-lai, premierul Consiliului de Stat al R.P. Chineze, iar din partea Yemenului, de Salem Rabya Ali, președintele Consiliului Prezidențial al Republicii Populare a Yemenului de Sud.

● R. S. Cehoslovacă — Italia

La Praga a avut loc recent semnarea unui acord suplimentar de cooperare eco-

→

(Urmare din pag. 17)

nomică industrială între Italia și R.S. Cehoslovacă. Prevederile acestui nou acord vin să completeze acordul comercial de durată (1970—1974), protocolul privind schimburile comerciale pe 1970, precum și acordul de cooperare tehnică și științifică semnat în 1965.

• R. S. Cehoslovacă — Grecia

Întreprinderea cehoslovacă de comerț exterior „Tehnoexport" a semnat cu firma „Helenic Sugar Industry Thessalonique" un contract referitor la extinderea unei fabrici de zahăr în localitatea Platy din Grecia. În acest scop, partea cehoslovacă se angajează să livreze construcții mecanice, utilaje în greutate totală de 1 000 tone și să asigure montajul lor. Fabrica va intra în funcțiune în anul 1971.

• R. S. Cehoslovacă — Norvegia

Firma E. F. Dohl din Norvegia a deschis un nou centru pentru desfacerea autoturismelor Škoda. Centrul se compune dintr-o hală de peste 5 700 metri pătrați, un depozit pentru 250 autoturisme, un atelier de asigurare a servisului și un depozit de piese de schimb cu 17 000 poziții — condus pe bază de fișe perforate. Anul trecut firma norvegiană a plasat în țară peste 1 500 de autoturisme, informează revista „Le Commerce extérieur Tschécoslovaque".

• R. S. Cehoslovacă — R. D. Germană

Cu ocazia recentei sale vizite la Praga, ministrul adjunct al comerțului și aprovizionării, Manfred Merkel a purtat discuții cu omologul său F. Ruzička. S-a căzut de acord asupra lărgirii sortimentului schimbului reciproc de bunuri de consum și adîncirii colaborării științifice și tehnice în domeniul comerțului interior, informează Rude Pravo.

★

În cadrul unei recente conferințe de presă desfășurate la Budapesta, József Biro, ministrul comerțului exterior al R.P.U., a declarat că în interesul dezvoltării pe mai departe a comerțului exterior ungar, se prevede mărirea numărului întreprinderilor cărora va fi acordat dreptul să efectueze schimburi comerciale directe cu firme străine și totodată vor fi analizate posibilitățile de creare a unor noi întreprinderi mixte ungare cu cele din străinătate. R. P. Ungară, a declarat J. Biró, a încheiat acorduri comerciale pe termen lung cu Italia și Franța și se pregătește semnarea unor astfel de acorduri cu R.F. a Germaniei și țările Benelux. Referindu-se la relațiile comerciale ungaro-austriece, vorbitorul a relevat că ele se desfășoară pe baza unui acord pe cinci ani, care va expira în anul 1972. Anul trecut, ele au atins suma de 10 milioane dolari, urmînd să crească în cursul acestui an.

• R. D. Germană — Japonia

Întreprinderea pentru comerț exterior a R.D.G. „Import de instalații industriale" a semnat recent la Berlin un contract cu firma japoneză „Toyo Engineering Corporation" privind cumpărarea unei instalații complete pentru producția de amoniac. Presa din R.D.G. menționează că acesta este cel mai important contract semnat pînă acum între R.D.G. și Japonia

COMPORTAMENT ȘI EFICIENȚĂ

(Urmare din pag. 11)

acordă munca și nevoia muncitorilor de a li se acorda atenție ca oameni. Ca urmare a început să se dezvolte un domeniu de cercetare și predare numit comportamentul organizațional.

• Ce loc ocupă predarea acestor discipline la Harvard Business School ?

— La cursurile din primul an, cele obligatorii, aproximativ 30% din timpul studenților este consacrat diferitelor aspecte ale comportamentului uman. Predăm cursuri despre comportamentul uman în organizații, despre tipuri de relații inter-personale, aspectele comportamentale ale planificării, organizării, dinamica consultării și a grupurilor, raporturile umane în medii de cultură mixtă.

• Ce metode de predare folosiți?

— Avem 750 de studenți în fiecare an. Îi împărțim în 10 secții. Eu predau de exemplu cursul de comportament uman în organizații. La acest grup materialul este adeseori bazat pe studiul cazurilor și rolul meu ca profesor este să pun întrebări pentru a pune diagnosticul și a găsi o soluție împreună cu studenții. Studiem mai ales cazuri de conflicte de putere și autoritate, de dificultăți în comunicare, de neînțelegeri între secții din întreprindere — de exemplu între sectorul de producție și acela de cercetare — dezvoltare.

Unii gîndesc că este suficient să elaboreze scheme de organizare a producției. Ei nu-și dau seama că de-abia după aceea încep problemele — care țin de relațiile umane. Acestea sînt mult mai complicate, dar rezolvarea lor aduce cu sine rezultate mult mai mari în ce privește eficiența muncii.

La facultatea noastră predau aproximativ 20 de profesori — sociologi, psihologi, psihiatri, antropologi sociali, căci problemele relațiilor umane țin de discipline multiple.

• Care sînt principalele categorii de probleme pe care revoluția tehnico-științifică le creează în domeniul relațiilor umane ?

— Cred că cea mai importantă categorie de probleme apare datorită faptului că tehnica modernă tinde să fărîmițeze grupul uman. În trecut muncitorii erau interdependenți și lucrau alături. În prezent, în uzinele moderne, găsim un muncitor într-un loc, lucrînd de pildă la un tablou de comandă al unui proces de producție, un altul în alt loc etc. Toate cercetările arată că oamenii ar prefera să facă parte dintr-o echipă care să rezolve împreună o problemă, decît să fie izolați. După părerea mea sporirea tehnicizării a amplificat problemele umane în organizare. În parte deoarece lucrătorii devin cu mult mai instruiți, mai complecși. Ei vor dori, vor cere și vor aștepta mai mult respect pentru ei ca ființe umane. Așa că dezvoltarea educației necesită mai mari posibilități de realizare profesională și umană în general.

• Înțelegeți prin aceasta o mai mare nevoie de a participa la decizii, la mersul întreprinderii ?

— Da, întocmai. Mulți conducători vor fi surprinși constatînd că deși îmbunătățesc salarizarea muncitorilor sau sistemul premial, lucrurile nu merg deloc bine dacă ei nu acordă atenție nevoilor psihologice ale acestor oameni mai educați. Departamentele de personal din întreprinderi se preocupă mult de aceste aspecte dar, din păcate, nu de aceste departamente depinde de obicei adoptarea deciziilor respective.

Cred că a doua mare categorie de probleme puse relațiilor umane de revoluția tehnico-științifică este rapiditatea cu care se schimbă astăzi tehnologia. Se pune deosebit de acut problema „perimării" cadrelor. În Statele Unite s-au făcut unele studii din care reiese că, dacă acum 10 ani inginerii cei mai bine plătiți — deci cei mai calificați — erau cei în vîrstă de 40—45 ani, cu cinci ani în urmă vîrsta lor era de 36 ani, iar acum această vîrstă este de 33—34 ani. Aceasta dovedește învechirea din ce în ce mai rapidă a cunoștințelor acumulate în timpul studiului din facultate. De aceea este foarte important să folosim cît mai bine aceste cadre, promovîndu-le la timp, înainte ca știința lor să se perimeze. Relațiile umane acordă o mare importanță studierii modului în care să fie promovate cadrele la momentul oportun și în care ele să fie folosite în general.

EMG — UZINA PENTRU INSTRUMENTE ELECTRONICE DE MĂSURAT

FABRICĂ:

- instrumente de măsurat electronice ;
- aparate electronice pentru diagnostic medical ;
- serii de piese de construcție-domino electronice logice ;
- calculatoare de masă electronice digitale ;
- instalații de calculat electronice digitale.

Pentru rezolvarea temelor de calcul diferite, EMG recomandă :

CALCULATORUL DE MASA CU GRUP HUNOR — 157
la care pot fi conectate
UNITĂȚI CU CLAPE ȘI INDICATOARE HUNOR — 158.

După nevoie, se pot conecta nu numai una, ci două, trei sau chiar patru asemenea unități. Datorită acestui fapt, cu tipul HUNOR 157 — 158 se poate efectua munca în total a patru calculatoare de masă deservite succesiv.

Domeniul de utilizare se lărgește și mai mult prin conectarea unui
IMPRIMATOR DE REZULTATE
HUNOR — 159

HUNOR 157 — 158 servește, în primul rînd, la efectuarea cu semn corect a celor patru operații de calcul fundamentale (adunare, scădere, înmulțire, împărțire) cu numere întregi și zecimale. Prin utilizarea registrelor libere se pot, de asemenea, efectua și operații complexe, mai lungi. Există și posibilitatea adunărilor, scăderilor, înmulțirilor (ridicărilor la putere) a mai multor numere egale.
Capacitatea : 15 numere.

ORION EMG

Producător : E. M. G. — UZINA PENTRU INSTRUMENTE DE MĂSURAT ELCTRONICE

Budapesta, XVI, Cziráky u. 26—32
Telex, 0 33—50

Exportator :

METRIMPEX

Budapesta 62 Căsuța poștală 202.

PUBLICOM

MONOPOLURILE INTERNAȚIONALE ȘI INEGALITATEA ȚĂRILOR CAPITALISTE DEZVOLTATE

DEZVOLTAREA INEGALA a țărilor capitaliste este una din consecințele cele mai importante ale extinderii dominației monopolurilor din planul național la cel internațional. Expansiunea monopolistă se bazează pe o serie de pîrghii, pe un mecanism generat de condițiile obiective ale întregului edificiu al orînduirii burgheze în stadiul său actual. Pe măsura dezvoltării imperialismului, acest mecanism cunoaște și el o evoluție, înregistrează modificări.

La sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului nostru mecanismul de dominație externă se baza pe sistemul colonial, care în prezent nu mai există în formele sale tradiționale. În crearea unor forme noi de dominație, de esență neocolonialistă, un rol esențial îl are extinderea activității și sporirea forței monopolurilor internaționale. Acest lucru atrage după sine unele particularități și în ce privește direcțiile acțiunii legii dezvoltării inegale a țărilor capitaliste. La începuturile imperialismului, criteriul principal în aprecierea forței internaționale a unei oligarhii financiare, în aprecierea poziției sale în ierarhia puterilor imperialiste erau posesiunile coloniale și sferele de influență ce decurgeau de aici. În prezent, criteriul mai corect pare să fie legat de locul pe care îl ocupă în ierarhia mondială capitalistă, puterea cu care ele își extind activitatea dincolo de granițele naționale, de teritoriul țărilor în care își au sediul.

Un domeniu în care se reflectă, după părerea noastră, activitatea internațională a monopolurilor este și venitul național al țărilor capitaliste dezvoltate. Statisticile internaționale ne arată, de pildă, că în 1969, S.U.A. se situează în fruntea puterilor imperialiste, cu un produs național brut de 930 miliarde dolari, Japonia urmează cu 165 de miliarde, R.F.G. — 155, Franța — 132, Anglia — 110, Italia —83.

Se pune, desigur, întrebarea dacă, de pildă, produsul național brut de 930 de miliarde dolari (în 1969) provine exclusiv din activitatea economică ce se desfășoară în cadrul granițelor S.U.A.

Chiar și o sumară analiză dă un răspuns negativ. Este evident că o parte și poate chiar o parte însemnată din produsul național brut al S.U.A. nu se creează în această țară, deși îi aparține. Ceea ce nu se cunoaște din statisticile publicate este cît anume (pe firme și pe ansamblu) se creează în afara granițelor S.U.A. Cert este că profiturile obținute din afară nu sînt neglijabile ; de aici, preocuparea susținută a firmelor din S.U.A. de a investi în străinătate și mai ales în țări capitaliste dezvoltate. În acest sens, nu este lipsit de interes faptul că din 1950 și pînă în 1968 investițiile americane în străinătate au crescut — în ansamblul lor — de peste 5 ori, iar cele în țările Europei Occidentale de peste 10 ori. P.K. Warren, unul din reprezentanții marelui business din S.U.A., apreciază că peste 750 de firme americane își extind cîmpul lor de acțiune în străinătate și că această activitate este în continuă și constantă dezvoltare.

Perfecționarea și intensificarea mecanismului de expansiune permit S.U.A. să se detașeze categoric față de celelalte puteri occidentale, pe de o parte, iar pe de altă parte le permite să-și completeze P.N.B., nu numai pe seama exploatării unor popoare din țări în curs de dezvoltare, dar și pe seama unor țări dezvoltate.

Detașarea S.U.A. față de celelalte țări imperialiste este evidențiată atît prin diferența absolută a volumului P.N.B. obținut (de 8—9 ori mai mare față de P.N.B. al Japoniei, al R.F.G., al Franței sau al Angliei) cît și prin ponderea pe care o dețin monopolurile americane cu activitate internațională în comparație cu monopolurile internaționale din celelalte țări. Într-o statistică publicată de revista „Entreprise" (nr. 706) care își propune să prezinte activitatea primelor o sută de monopoluri internaționale, constatăm că 67 din ele își au sediul în S.U.A. și numai 5 în Franța, 5 în Elveția, 4 în Anglia, 3 în Olanda (fără a socoti cele două monopoluri cu capital angloolandez — Royal Dutch-Shell și Unilever), 4 în R. F. a Germaniei, 3 în Italia, 3 în Canada, 2 în Belgia și 2 în Suedia.

Faptul că expansiunea monopolistă după cel de al doilea război mondial s-a extins și a devenit dominantă și la nivelul vîrfurilor, exportul de capital căpătînd o nouă particularitate concretizată prin implantarea de întreprinderi producătoare în țările capitaliste dezvoltate, atrage după sine aspecte concludente în ceea ce privește acțiunea legii dezvoltării inegale a țărilor capitaliste în stadiul actual.

În primul rînd merită să fie relevată intensificarea luptei de concurență dintre puterile imperialiste. În perioada de început a imperialismului, lupta de concurență — pe plan mondial — dintre diferitele monopoluri, ca și dintre diversele țări capitaliste se ducea pe terțe piețe, în alte țări și continente. Domeniul era variat, fie că era vorba de acapararea de noi surse de materii prime, sau de teritorii, ori de comerț exterior sau de export de capital. Această luptă în numele profiturilor se ducea oarecum indirect, sau, mai precis, în cadrul unui „spațiu economic" îndepărtat, care el însuși era o pradă, un teritoriu ce trebuia cucerit sau păstrat. În prezent, această confruntare este directă, în „spațiul economic" socotit pînă nu de mult ca fiind intangibil și aparținînd de drept și în mod exclusiv oligarhiei financiare din țara respectivă. Nu întîmplător monopolurile din țările vest-europene consideră intervenția firmelor americane și implantarea de întreprinderi ale acestor firme ca o acțiune brutală și perfidă, ele fiind asemuite cu calul troian, iar exportul de capital american ca o „debarcare" sau o „invazie", termeni evident împrumutați din activitatea militară pentru că nimeni nu neagă că este vorba în fond de o luptă, de un atac și de o apărare. Numeroase lucrări teoretice (bazate pe demonstrarea fenomenului așa-zis de „sfidare" sau „provocare"), de măsuri propuse sau de acțiuni practice, reprezintă laolaltă căutările pentru a găsi un remediu, în această luptă de concurență în care state dominante de odinioară nu se pot împăca în nici un fel cu situația de a deveni ele însele dominate. Și totuși faptele scot în evidență o realitate inevitabilă : dezvoltarea inegală. Așa cum în perioada anterioară, producția de mărfuri, proprietatea privată și legile ei îi diferențiau pe producători transformîndu-i în patroni sau proletari, la fel în prezent, în condițiile acelorași legi, amplificate în efectul lor de monopolizarea producției și extinderea concurenței la scară internațională, diferențierea își continuă cu un plus de forță și cu maximum de extindere acțiunea ei de eroziune.

Dezvoltarea inegală actuală, bazată și pe faptul că o parte din P.N.B. al unei țări dezvoltate este rezultatul muncii (inclusiv al cercetării științifice și al valorificării ideilor) și al altor națiuni dezvoltate, are totodată puternice implicații de ordin politic.

conf. dr. Eugen PRAHOVEANU

REPERE

● Guvernul britanic a anunțat că la 4 decembrie a.c. va fi suspendat sistemul depunerii obligatorii a 50% din contravaloarea produselor importate, pe timp de șase luni și fără dobîndă, instituit în noiembrie 1968 pentru a frîna importurile și a echilibra astfel balanța comercială.

● La Berna a fost dată publicității scrisoarea adresată Consiliului ministerial al Pieței Comune de guvernul elvețian prin care acesta se declară gata pentru a începe discuții cu „cei șase" și propune deschiderea lor în cursul lunii octombrie anul curent.

● Cea mai importantă societate de transporturi aeriene din S.U.A., „Pan American World Airways", care activează numai pe liniile externe, studiază posibilitatea fuzionării cu o altă companie americană, cu o densă rețea interioară, dar puțin activă în străinătate.

● Franța a aderat la Banca asiatică de dezvoltare (B.A.D.), creată pe baza unui acord semnat la Manila în 1965. Cele 25 milioane de dolari care reprezintă subscripția Franței sporesc capitalul B.A.D. la peste 1 miliard de dolari.

● O anchetă întreprinsă de Organizația internațională de standardizare scoate în evidență inconvenientele și cheltuielile suplimentare pe care le provoacă exportului de autovehicule diversitatea legislațiilor naționale privind numerele de înmatriculare

● Construcția unui zgîrie-nori înalt de 443 m, — care va lua deci locul lui Empire State Building din New York (381 m + 68 m antena de televiziune) în calitatea sa de cea mai înaltă clădire de pe glob — a început la Chicago, din inițiativa unei firme de vînzări prin corespondență.

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

BELGIA: TENDINȚĂ DE „CALMARE"

ÎN ECONOMIA belgiană pare să se apropie de sfîrșit perioada de conjunctură înaltă care a început în ultimele luni ale anului 1967, sub impulsul unei susținute cereri de export. Deosebit de sensibilă la acțiunea acestui din urmă factor — exportul de mărfuri și de servicii al Belgiei reprezintă circa două cincimi din produsul intern brut —, economia a beneficiat în continuare de o reluare accentuată a investițiilor în capital fix și, de asemenea, de o redresare în domeniul construcțiilor de locuințe. În 1959, volumul produsului național a putut să înregistreze astfel o creștere de 6%, iar exportul de mărfuri s-a mărit în cursul anului cu peste un sfert. Această evoluție a început să cunoască o oarecare slăbire în cursul ultimelor luni ale anului trecut. Au apărut indiciile unei încetiniri a creșterii comenzilor, atît din exterior cît și din partea întreprinderilor belgiene ; stocurile de produse finite care se reduceau cu regularitate de la începutul anului 1968 au înregistrat din nou creșteri. În trimestrul 1/1970 numărul de luni de producție reprezentat de carnetele de comenzi a scăzut, pentru întîia oară din toamna anului 1967, în decurs de trei luni consecutiv. Gradul mediu de folosire a capacităților de producție s-a redus pentru prima dată după doi ani de expansiune, trecînd de la 87,2% în octombrie 1969 la 86,3%. În anchetele conjuncturale a crescut simțitor ponderea conducătorilor de întreprinderi care apreciază că lucrează sub nivelul capacității normal utilizate, ca și ponderea celor care atribuie acest fapt mai ales unei cereri insuficiente.

Indicele producției industriale, care în 1969 a cunoscut o creștere de 11%, după un spor de 8% în 1968, reflectă și el o pierdere de viteză. În ultimele trei luni ale anului trecut, indicele a crescut cu 8%, atingînd un nivel cu 7,5% mai ridicat decît în aceeași perioadă din 1968 (după eliminarea oscilațiilor sezoniere). Exporturile din primul trimestru 1970 nu le-au depășit decît cu foarte puțin pe cele din trimestrul IV/1969, în timp ce importurile au cunoscut o creștere substanțială. Analiștii O.C.D.E. relevă că aceste evoluții recente pot fi atribuite, într-o anumită măsură, și unor factori mai mult sau mai puțin întîmplători, citînd printre aceștia intemperiile și mișcările greviste care au afectat unele sectoare de activitate și au frînat cheltuielile de consum, precum și dispariția în perioada de la începutul acestui an a speculațiilor monetare care, în preajma revalorizării mărcii vest-germane de exemplu, stimulaseră anumite sectoare ale cererii pentru mărfuri belgiene. Cu toate acestea, modificările indicatorilor statistici disponibili cu privire la starea economiei Belgiei li se par destul de nete pentru a conchide că faza de conjunctură înaltă a fost depășită și că în 1970 creșterea se va desfășura în ritmuri întrucîtva încetinite.

După evaluări din surse oficiale belgiene, ritmul de creștere al produsului național brut în expresie reală va reprezenta 5% pe tot anul 1970, iar indicele producției industriale va progresa cu 7—8%. Dacă aceste încetiniri față de dinamicile respective din 1969 sînt relativ puțin însemnate, mai substanțiale se anunță a fi scăderile de ritm din sectorul vital al schimburilor externe. Creșterea exporturilor de bunuri și servicii este prevăzută a reprezenta pe anul curent 9,9%, față de 16,0% în 1969, în timp ce importurile de bunuri și servicii vor crește cu 11,1%, în comparație cu 16,3% în anul trecut. În această situație, conjunctura economiei belgiene va putea fi influențată de eventuale modificări de tendință sau de politică economică în principalele țări partenere de schimburi externe, printre care pe primul loc se situează R.F. a Germaniei, urmată de Franța. Schimbările de paritate monetară — care au avut loc în trecutul apropiat în aceste două țări — par să fi avut, în ansamblu, un efect stimulator asupra cererii de mărfuri din Belgia ; efectele unor reglementări actualmente în curs de aplicare, ca de pildă măsurile de frînare adoptate de R.F. a Germaniei, sînt însă greu de prevăzut pînă în momentul de față. Tendința de încetinire a exporturilor belgiene se înscrie într-o tendință similară pe scară internațională, dar raportul dintre cele două mișcări — de care depinde dacă Belgia își va menține sau nu pozițiile pe piețele mondiale, ușor extinse în 1969 — încă nu este clar previzibil. Planurile de investiții ale industriei prelucrătoare belgiene — conform ultimei anchete conjuncturale din februarie 1970 — se anunțau destul de ferme pe acest an, deși nu urmau să atingă — potrivit evaluărilor de atunci, ritmul de creștere de anul trecut, care a fost de 16,5% în prețurile curente.

MONDORAMA

CONTRA CURENTULUI

ESTE CUNOSCUT faptul că tensiunile în relațiile comerciale dintre Statele Unite și partenerii săi occidentali cunosc în ultima vreme o accentuare deosebită. Se știe, totodată, că administrația americană face eforturi pentru a evita orice înăsprire în acest domeniu, cu atît mai mult cu cît există suficiente divergențe în alte compartimente ale relațiilor interoccidentale. Pe linia respectivelor eforturi, administrația S.U.A. a prezentat Comisiei de finanțe a Camerei reprezentanților un proiect de lege în ce privește comerțul exterior, menit să reducă din obstacolele existente. Spre surprinderea observatorilor, proiectul a primit două amendamente care impun contingentări în importurile americane de textile și încălțăminte, și totodată, prevăd ușurări fiscale pentru exportatorii americani. Comentînd știrea, presa vest-europeană și-a manifestat reticențele și a precizat că riscul unui „război comercial" între S.U.A. și partenerii săi occidentali s-a mărit astfel considerabil.

EFICIENȚA TAXEI SCONTULUI

UN NUMĂR crescînd de experți occidentali își exprimă îndoielile cu privire la efectele modificărilor ratei oficiale a scontului. Analize publicate în principalele cotidiene vest-europene scot în evidență cîteva aspecte pregnante. Astfel, în ciuda scăderii taxei scontului în R. F. a Germaniei continuă afluxul de capital străin, în vreme ce creșterea taxei în Anglia nu a împiedicat exodul de capitaluri britanice. Recent, o evoluție contradictorie a accentuat deruta : rata dobînzii la creditele curente a scăzut în Franța sub rata oficială a scontului aplicată de banca de emisiune franceză. Lucrul este nu numai surprinzător dar și alarmant, în sensul că face să înceteze influența (atribuită în general de către specialiști) nivelului ratei de scont.

DISPARITĂȚI ȘI EVOLUȚII ÎN CONSUMUL DE ZAHĂR

DUPĂ aprecierile experților O.N.U., consumul total de zahăr va înregistra o creștere sensibilă în deceniul care urmează, de la circa 70 milioane tone în 1970 la 102 milioane tone în 1980. Cu toată stabilitatea sau creșterea lentă a consumului care se preconizează în America de Nord și Europa, disparitățile existente între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare vor continua să aibă aceleași proporții, ca în prezent. Iată cum arată previziunile O.N.U. pentru diferite zone geografice :

	1970		1980	
	Consum pe locuitor (kg)	Consum total (mii tone)	Consum pe locuitor (kg)	Consum total (mii tone)
Europa	38	27.000	40	32.000
America de Nord	50	11.000	50	13.000
America Latină	35	9.000	40	14.000
Asia	10	20.000	15	38.000
Africa	12	3.000	15	4.000
Oceania	45	900	50	1.000
Total		70.900		102.000

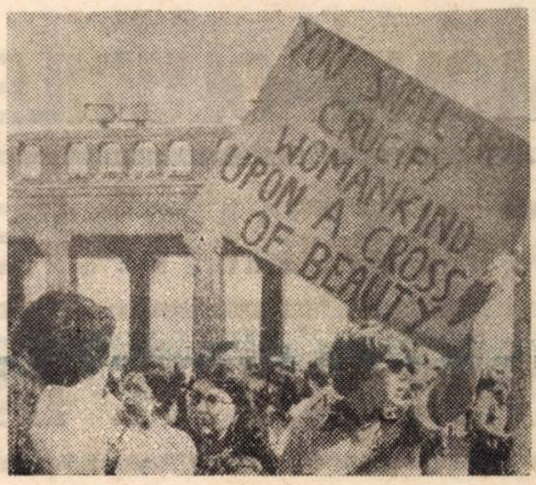

LYSISTRATA – 1970

„NU VEȚI CRUCIFICA femeile pe o cruce a frumuseții" spune placarda ținută de fetele din fotografie, care fac parte dintr-o amplă mișcare ce va organiza la 26 și 27 august prima grevă a femeilor americane. Timp de 2 zile femeile nu se vor duce la lucru, nu vor face cumpărături, nu vor avea grijă de copii, decît de sugari, în sfîrșit vor refuza să vadă de treburile casnice obișnuite.

Acesta este obiectivul pe care și-l propune N.O.W. (Organizația Națională a Femeilor), inițiind o grevă pentru a apăra drepturile femeii, căci în cea mai bogată țară capitalistă femeile au totuși de suferit de pe urma unei discriminări pe care ele o numesc „sexistă" (neologism format prin asimilare cu cuvîntul rasist). Ele susțin că, sub aparența unei proslăviri a frumuseții feminine, a sexualității, femeia este transformată de fapt într-un simplu „obiect" de plăcere sau de muncă, bărbații ignorîndu-le ca ființe umane.

Betty Friedan, conducătoarea mișcării și autoare a cărții „Femeia mistificată", arată că situația femeii americane se degradează rapid în ultimii 20 ani. După ce, în timpul războiului, femeile ajunseseră să ocupe locuri de muncă mai importante datorită penuriei de forță de muncă, după 1950 ele sînt eliminate din ce în ce mai mult din muncile mai calificate, obținînd încă unele locuri numai în sistemul de învățămînt (cu excepția celui superior) și al ocrotirii sănătății. Salarizarea femeilor albe este mai proastă decît a bărbaților albi și chiar a bărbaților negri, singura categorie și mai nefavorizată fiind aceea a femeilor negre. O vînzătoare într-un magazin primește, de pildă 42% din salariul unui vînzător.

La întrebarea „ce reprezintă în ultima instanță femeia pentru bărbatul american ?" Betty Friedan răspunde : „o sub-ființă, *ceva* pe care îl dorești, *ceva* cu care te culci, *ceva* care face copii și îi îngrijește, *ceva* care este adăugat unei mături sau mașini de scris și care nici măcar nu trebuie plătit cum trebuie... *ceva* care trebuie să rămînă însă foarte foarte feminin".

I. V.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

ȘOMAJUL ÎN REGIUNILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE

PROBLEMA raportului dintre ritmul creșterii demografice și cel al expansiunii economice în țările în curs de dezvoltare, perspectivele de absorbire în circuitul activ a forței de muncă disponibile sau doar parțial ocupate constituie una din problemele cheie ale dezvoltării economico-sociale. Cercetările făcute în acest domeniu arată că, după o anumită îmbunătățire a situației în deceniul 1960—1970, ea riscă să se deterioreze în perioada următoare.

După cum relevă Yves Sabolo într-un studiu publicat de **Revue Internationale du Travail** („La croissance sectorielle de l'emploi. Perspectives pour 1980", în nr. 5/1969), pe ansamblul regiunilor în curs de dezvoltare rata șomajului a diminuat de la 7% în 1960 la 5,4% în 1970, avînd perspective să crească la 5,7% în 1980. Situația apare întrucîtva diferită pe continente : curba șomajului în Africa (cea mai ridicată) este ascendentă în 1970 față de 1960 și descrește apoi ; urmează Asia — cu o evoluție opusă a curbei șomajului — și America, unde rata șomajului este cea mai scăzută și oscilația mai redusă în timp.

Cu toată pregnanța cifrelor prezentate în tabel, trebuie menționat — așa cum arată însuși autorul studiului — că ele subestimează realitatea. Aceste statistici, bazate pe recensăminte ale populației, completate cu alte surse de informații, conturează destul de precis șomajul vizibil, dar includ în cadrul populației ocupate și largi categorii de fapt subocupate. Acest șomaj „deghizat" poate atinge pînă la o cincime din populație, în cazul unor țări cuprinse în aria studiului. Dar, faptul că cifrele prezentate au caracterul unor estimații minimale nu face decît să sublinieze seriozitatea problemei. Perspectivele de agravare a șomajului în regiunile în curs de dezvoltare decurg — se apreciază în studiu — îndeosebi din faptul că sectoarele neagricole, din pricina subdezvoltării lor, nu sînt capabile să absoarbă forța de muncă ce nu-și găsește întrebuințare în agricultură.

EVOLUȚIA ȘOMAJULUI PE REGIUNI

Regiunea	1960 (mii persoane)		1970 (mii persoane)		1980 (mii persoane)		Rata șomajului (în % din populația activă)		
	populația activă	șomeri	populația activă	șomeri	populația activă	șomeri	1960	1970	1968
Țări în curs de dezvoltare din care :	584.018	36.011	669.207	36.047	838.665	48.014	7,0	5,4	5,7
Africa...	112.124	8.482	137.229	10.836	169.823	11.311	7,6	7,9	6,7
— Africa de vest	40.046	3.206	49.591	3.649	62.380	3.167	8,0	7,4	5,1
— Africa de est	30.119	2.409	35.799	3.391	42.883	4.107	8,5	9,5	9,6
— Africa centrală	13.693	1.093	16.109	1.622	18.680	1.550	8,7	10,1	8,3
— Africa de nord	22.177	1.597	28.110	1.793	36.260	1.731	7,8	6,4	4,8
— Africa de sud	6.089	177	7.620	381	9.620	756	3,0	5,0	7,9
America...	71.423	3.163	91.939	4.157	121.265	6.007	4,4	4,5	5,0
— America de sud (zona temperată)	12.252	577	14.270	1.080	16.959	957	4,9	7,6	5,7
— America de sud (zona tropicală)	36.507	1.462	47.370	1.252	63.470	1.561	4,2	2,7	2,5
— America centrală (zona continentală)	14.962	552	20.710	1.306	28.772	3.065	3,8	6,3	7,5
— Ins. Antile	7.702	572	9.589	519	12.064	424	8,0	5,4	3,5
Asia...	364.471	24.366	440.039	21.054	547.577	30.696	6,7	4,8	5,6
— Asia de est	15.361	876	20.257	1.350	27.404	4.169	6,0	6,7	15,2
— Asia de sud (centrală)	239.066	17.691	283.088	10.120	344.290	12.412	8,0	3,5	3,6
— Asia de sud-est	89.688	4.843	110.108	7.598	140.975	12.330	5,7	6,9	8,7
— Asia de sud-vest	20.356	956	26.586	1.986	34.908	1.785	4,9	7,5	5,1

Sursa : B.I.T. Revue internationale du Travail nr. 5/1969

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

viața economică

ORIENTARE - DOCUMENTARE - TEORIE • ECONOMIE NAȚIONALĂ - ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 34 (364)
VINERI
21 august 1970
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREȘTI
20 pagini • 2 lei

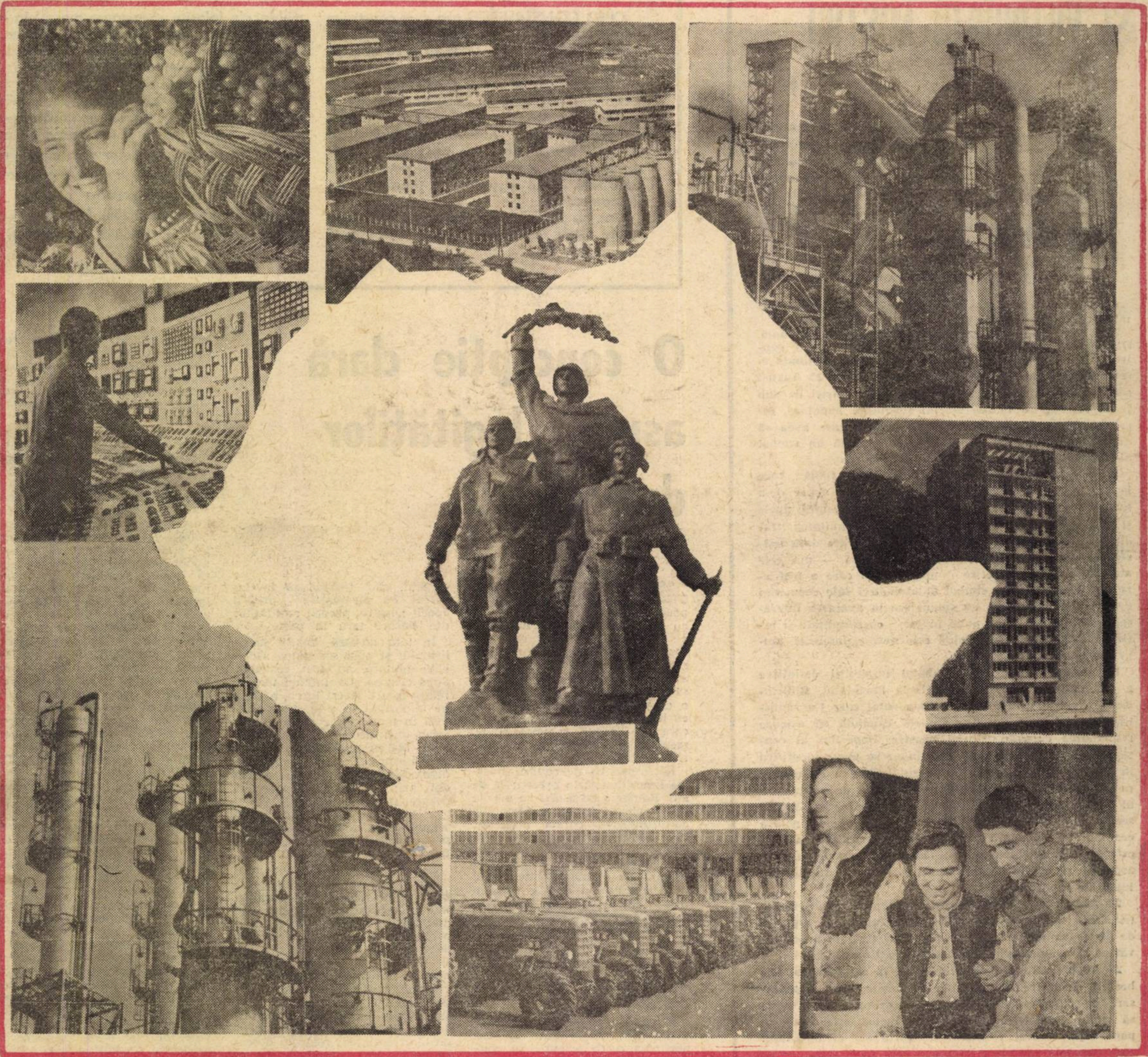

TRĂIASCĂ

23 AUGUST

ZIUA ELIBERĂRII PATRIEI DE SUB JUGUL FASCIST!

SIMBOL AL TRECUTULUI, PREZENTULUI ȘI VIITORULUI NOSTRU

STEAGURILE vor flutura sărbătorește nu numai pe fabrici și teatre, pe șantiere și școli, pe edificii publice și pe cămine, în miinile sutelor și sutelor de mii de muncitori, țărani, intelectuali, ostași, sportivi, elevi, studenți, alcătuind aceste organisme multicolore ale spontaneității și entuziasmului care sînt coloanele de manifestanți.

Sărbătoarea va fi mai ales a inimilor. A tuturor inimilor cetățenilor acestei țări.

Noi, românii, ne iubim fierbinte sărbătoarea națională. O iubim nu dintr-un reflex de disciplină cetățenească, pentru că este sărbătoarea națională, ci pentru profunda ei semnificație istorică. Insurecția armată de la 23 August este nu numai bătălia pentru eliberarea Patriei de sub jugul fascist, nu numai startul revoluției populare, începutul drumului de adinci transformări care avea să ducă la România de astăzi, ci este totodată un simbol al trecutului, prezentului și viitorului nostru.

Ea este un simbol al virtuților poporului român, care la această răscruce a Europei a știut să-și apere de-a lungul veacurilor pămîntul strămoșilor săi, munții, apele și glia trudei sale, a știut să-și apere demnitatea, tradițiile, ființa națională, să găsească de fiecare dată ieșirea — o ieșire dreaptă, cinstită, glorioasă — din cele mai grele, mai dramatice împrejurări în care a fost aruncat de istorie. Un simbol al uluitoarei sale capacități de a se ridica precum un singur om în apărarea intereselor sale vitale, de a pune în joc, cu simplitate și inflexibilă hotărîre, atunci cînd este nevoie, bunurile, sîngele și viața fiilor săi.

Insurecția armată este simbolul împletirii definitive a destinelor poporului cu destinele Partidului. Ridicîndu-se legendar din adîncurile poporului care l-a zămislit, Partidul a fost singura forță capabilă să asigure schimbarea cursului istoriei noastre. Depozitar al conștiinței și onoarei naționale, el singur se putea identifica în marșul pentru reurcarea cursului istoriei cu masele pe care le chema la luptă. Primul său act de conducător al destinelor românilor a fost un act de rezonanță multiseculară, care i-a permis să intre în istorie pe poarta cea mare și să apară pentru toți drept ceea ce a fost, este și va fi întotdeauna: purtătorul celor mai înaintate aspirații și continuatorul celor mai bune tradiții de luptă ale poporului.

23 August este simbolul urii poporului român împotriva fascismului, prefața gloriosului capitol de luptă și de jertfe în care avea să se pecetluiască, prin sîngele vărsat în comun, prietenia noastră cu Uniunea Sovietică.

23 August este simbolul revoluției în România, al eliberării definitive a energiilor zăgăzuite, care explodaseră de-atîtea ori de-a lungul veacurilor, fără a reuși să rupă lanțurile asupririi. 23 August este simbolul poporului, devenit conștient de forța sa, al poporului care cunoaște exaltarea libertății, care pune stăpînire pe stradă, care denunță deschis, sfidează pe conducătorii reacționari, le cere socoteală, al poporului, care, în sfîrșit, pune la putere pe reprezentanții săi, alungă pe moșieri și împarte pămînt țăranilor, alungă pe rege, pe patroni, al poporului care printr-un neîncetat șir de lupte ajunge stăpîn pe țara lui și începe printr-o trudă migăloasă și eroică s-o organizeze și s-o construiască în spiritul viselor de dreptate ale înaintașilor, potrivit idealurilor înaripate, dar lucide ale partidului său.

Ne regăsim anul acesta pentru a 26-a oară în coloanele de manifestanți care sărbătoresc cel mai mare eveniment din istoria modernă a României. Clocotul revoluției s-a stins, dar nu și entuziasmul începuturilor ei. Entuziasmul a rămas. Debordant cu prilejul marilor sărbători, al marilor adunări populare, serios și concentrat în uzine, pe ogoare, pe șantiere, în instituțiile de învățămînt și cultură, pretutindeni unde se muncește, se construiește, se creează. A rămas, pentru că așteptările noastre au fost și sînt îndeplinite, pentru că perspec-

(Continuare în pag. 4)

CARACTERUL ȘTIINȚIFIC AL POLITICII PARTIDULUI — GARANȚIA ÎNAINTĂRII ROMÂNIEI

CÎND CONSTRUIEȘTI așa cum construim noi, plămădind și replămădind instituțiile și formele vieții sociale, relațiile între oameni și pe oameni înșiși, modificînd metabolismul om-natură pe scara și în ritmul în care acționăm noi, este nevoie, desigur, de o unitate fără fisuri a marii noastre familii socialiste, este nevoie desigur de o nețărmurită dragoste de țară a conducătorilor și a celor conduși, este nevoie de o fără limită încredere în țelurile noastre comuniste.

Dar nu numai atîta. Este nevoie între multe altele, ca drumul urmat, metodele și mijloacele folosite să asigure mersul în întîmpinarea viitorului, predeterminat de legile progresului, pe căile cele mai scurte, situat la interferența legilor materiei și ale psihicului individual și colectiv, a legilor care guvernează faptele economice, mișcarea științei, comportarea marilor grupări umane, a unor legi nu abstracte, acționînd în inexistente laboratoare ale relațiilor pure, ci în spațiul nostru geografic național, în această țară a noastră, în societatea noastră de astăzi. Este nevoie ca țelurile construcției, articulate în planuri și

O concepție clară asupra legităților dezvoltării

SUCCESUL OPEREI DE CONSTRUCȚIE SOCIALISTĂ nu poate fi decît direct proporțional cu caracterul științific al politicii partidului comunist conducător. Modelîndu-se potrivit opțiunilor acestei politici, societatea are o creștere normală, viguroasă și armonioasă sau dimpotrivă o creștere dificilă, contorsionată, cu hipertrofii și atrofieri. Istoria, care are legile ei implacabile, respinge și sancționează arbitrariul și subiectivismul.

Retrospectiva dezvoltării noastre îmbrățișează în prezent 26 de ani. România de astăzi cu marile sale realizări în toate domeniile constituie, în pofida lipsurilor care mai persistă, o imensă reușită a politicii Partidului Comunist Român. Același lucru poate fi spus cu și mai deplin temei dacă, schimbînd optica, ne gîndim la România de mîine așa cum este ea prefigurată de politica elaborată de Congresele al IX-lea și al X-lea ale partidului. Poporul nostru își are astfel asigurată premisa fundamentală a victoriei în cursa pentru progres.

Caracterul științific al politicii partidului este rezultanta a numeroase elemente. Între ele, de o deosebită importanță este capacitatea de a asigura, în condiții determinate și în continuă schimbare, o ierarhizare a priorităților dezvoltării sociale care să corespundă cît mai deplin relațiilor reciproce dintre componentele mecanismului social.

Acest mecanism, în forma pe care el îl îmbracă în capitalism, a fost cu genialitate dezbătut de Karl Marx, care a demonstrat că orice societate, oricît de puțin evoluată sau dimpotrivă oricît de complexă, se caracterizează prin anumite forțe de producție și anumite relații de producție, printr-o anumită bază economică și socială și o anumită suprastructură, printr-un anumit raport funcțional, între aceste elemente și între componentele lor. Această schemă elaborată de Marx, precizată de Engels și Lenin, de partidele comuniste și muncitorești, a intrat în categoria adevărurilor generale formulate de știință. Ea constituie, împreună cu alte adevăruri ale marxism-leninismului, un îndreptar inestimabil pentru practica socială, dar totuși un îndreptar general, care trebuia să fie încărcat cu elementele proprii epocii noastre, proprii realităților din fiecare țară în parte.

În țara noastră, bazele socialismului și apoi societatea socialistă unitară au fost realizate, după cum se știe, într-un termen relativ scurt. Acest lucru, extrem de important în sine, a însemnat însă în fapt doar crearea premiselor unei dezvoltări pur socialiste. Marea problemă a creșterii : încotro și cum ? a rămas deschisă. Răspunsul la ea a fost dat prin elaborarea concepției despre făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, adică despre îmbogățirea, dezvoltarea și perfecționarea tuturor componentelor mecanismului social.

În această concepție centrul de greutate cade pe dezvoltarea bazei tehnice materiale a socialismului. Aceasta este una din cele mai fertile orientări ale politicii partidului. Nu numai pentru că dezvoltarea forțelor de producție este pîrghia principală a conectării României la fluxurile civilizației moderne, a creării unei vieți mereu mai bune, pe măsura eforturilor poporului nostru, dar și pentru că, în cadrul progresului socialist, relațiile descoperite de Marx între componentele mecanismului social își mențin valabilitatea. Formă a dezvoltării, relațiile de producție și în general relațiile sociale au un rol imens în mișcarea ansamblului social, dar evoluția lor decurge, necesar, din dezvoltarea forțelor de producție, care constituie în continuare conținutul dezvoltării sociale. Necesitatea perfecționării relațiilor de producție nu poate deriva din principii și cerințe abstracte, din raportarea la un model ideal, ci din condițiile noi, care apar în primul rînd datorită creșterii forțelor de producție. Iată cîteva rațiuni care explică rolul central al economiei în politica partidului, locul ei central în preocupările organelor și organizațiilor de partid. Ritmul progresului social rămîne esențialmente legat de ritmul progresului economic, deși, desigur, la rîndul său progresul economic poate fi accelerat sau frînat de formele sociale ale producției.

Dintr-un alt unghi de vedere, analiza permite degajarea concluziei că însăși politica de dezvoltare a bazei tehnice materiale a socialismului, promovată de partidul nostru se sprijină pe un solid fundament științific. În stabilirea ritmului general de creștere, a corelațiilor dintre ramuri și sectoare, deci a mutațiilor de structură, în stabilirea evoluției structurilor de ramură, în repartizarea teritorială a forțelor de producție se străvede o concepție clară despre raportul între crearea unui complex economic național și participarea tot mai intensă la circuitul economic mondial, o concepție clară despre tendințele mari imprimate de revoluția tehnică-științifică și despre posibilitatea utilizării lor în vederea unei creșteri accelerate, a unei cît mai depline valorificări a resurselor materiale și de muncă ale țării. În această lumină, orientarea spre industrializare cu opțiunile ei, spre relansarea agriculturii ca una din ramurile de bază ale economiei, orientarea spre ritmuri de creștere susținute, bazate pe o rată înaltă a acumulării, apar în întreaga lor semnificație progresistă.

Vom găsi, de asemenea, în politica partidului privind dezvoltarea bazei tehnice-materiale a socialismului o consecventă preocupare de asigurare a corelațiilor optime între componentele tehnice și umane ale forțelor de producție. Trebuie desigur, puse la activul partidului nostru în eforturile de a asigura o temeinică fundamentare științifică a opțiunilor sale atenția prioritară acordată producției de mijloace de muncă și în general de mijloace de producție — construcțiile de mașini cu subramurile lor moderne, energia electrică, chimia, metalurgia — înțelegerea faptului că știința devine tot mai mult o forță de producție, modul în care se oglindește în opțiunile sale importanța excepțională a componentei umane a forțelor de producție. Trecerea la învățămîntul general și obligatoriu de 10 ani, amploarea eforturilor pentru dezvoltarea și modernizarea învățămîntului de toate gradele, preocuparea susținută pentru formarea cadrelor, inclusiv într-o perspectivă mai îndelungată, sînt tot atîtea mărturii ale unei concepții clare, științifice despre corelațiile optime între componentele forțelor de producție în procesul creșterii.

Situarea creșterii economice în prim plan nu diminuează atenția acordată în politica sa de partidul nostru perfecționării formelor vieții sociale, înainte de toate, a relațiilor de producție. În această privință ceea ce conferă viabilitate, un caracter științific, opțiunilor politice este faptul că ele derivă atît din cerințe legate de ridicarea eficienței, deci în ultimă analiză din caracterul tot mai social al forțelor de producție, cît și din cri-

POLITICII PARTIDULUI — PE MAGISTRALELE PROGRESULUI

programe să fie formulate cu o tot mai măiastră mînuire a științei și artei prospectării viitorului, a științei și artei dezvoltării sociale, a științei și artei conducerii societății omenești. Este nevoie ca în fiecare din marile sale opțiuni politica partidului conducător să respire concordanța cu exigențele acestor științe, să rămînă între coordonatele lor, asigurînd menținerea construcției pe magistralele progresului și implicit succesul ei în raport cu interesele fundamentale ale poporului.

Și dacă societatea noastră se prezintă astăzi așa cum o cunoaștem, dacă înfățișarea țării este așa de diferită de ce a fost, dacă ne situăm atît de siguri la confluența marilor curente ale civilizației omenești, aceasta se datorește faptului că energiile populare sînt orientate de partidul nostru spre obiectivele unei politici care pune în slujba intereselor țării și ale comunismului luciditatea, realismul și siguranța proprii numai abordării științifice a complexelor probleme ale edificării sociale.

terii de ordin moral — politic, proprii naturii socialiste a societății noastre.

Relațiile de producție sînt esența, ele se manifestă întotdeauna, intermediat, prin instituții, prin forme și metode de organizare a vieții sociale. În ansamblul de măsuri concepute în ultimii ani, în special de la Conferința Națională a P.C.R. și Congresul al X-lea al partidului, noul în această privință nu este greu de sesizat. Vom găsi, de pildă în noua structură organizatorică a industriei ca și în orientarea spre lărgirea sferei cooperării în agricultură noi forme de organizare a proprietății socialiste corespunzătoare treptei atinse în creșterea caracterului social al producției. După cum, în remodelarea raportului între conducerea centralizată și inițiativa unităților economice, între conducerea prin directivă și conducerea prin acționarea pîrghiilor economice, între plan și piață ca și în acele forme care instituționalizează participarea sporită a oamenilor muncii la elaborarea și executarea deciziilor vom găsi elemente noi ale organizării schimbului de activități, de asemenea în acord cu direcția mutațiilor survenite în planul forțelor de producție, în evoluția social-politică a societății.

Așa cum arată practica, deși experiența acumulată este încă restrînsă, aceste schimbări acționează efectiv în sensul optimizării deciziilor adoptate, în sensul sporirii siguranței executării lor, ceea ce le recomandă ca fiind corespunzătoare cerințelor obiective ale etapei pe care o parcurgem.

Același dublu comandament, de care am amintit mai sus, prezidează și spiritul perfecționării relațiilor în sfera repartiției. Pentru că dacă sporirea potențialului economic și creșterea complexității producției fac posibilă și necesară sporirea cointeresării materiale, trăsăturile moral-politice ale societății noastre sînt incompatibile cu crearea unor disproporții prea mari între veniturile și modul de trai al diferitelor categorii de cetățeni.

Aceste repere, extrase din fluxul schimbărilor care au loc în societatea noastră demonstrează că progresul social-economic al României se desfășoară nu potrivit unor inspirații idealisto-voluntariste, ci pe terenul ferm al studierii realității și al elaborării opțiunilor potrivit unor metodologii științifice care asimilează tendințele înaintate ale civilizației actuale fără a altera relațiile lăuntrice ale mecanismului social.

Pentru a încheia seria acestor considerații, al căror scop se limitează la a propune cîteva unghiuri de vedere asupra unei teme vaste și complexe, am mai sublinia importanța dezvoltării în cadrul organismului societății a tuturor acelor elemente care prin forța lor propulsivă pot stimula procesul creșterii, progresul social-economic, importanța activizării și utilizării tuturor energiilor potențiale ale poporului. Fără aceasta, oricît de corect ar fi stabilite țelurile, ritmul mișcării înainte va fi lent, mișcarea însăși va avea loc sub semnul întrebării.

Partidul nostru este indiscutabil un mare polarizator de energii. Nu numai în împrejurări excepționale, în momente de cumpănă, cum au fost cele ale înfruntării stihiei apelor, ci permament, în întreaga activitate de zi cu zi. Aceasta este, în primul rînd, rezultatul consonanței depline a politicii partidului cu interesele fundamentale ale poporului român. Dar este, în același timp rezultatul unei plămădiri a raporturilor sociale și a structurilor instituționale care ține seama de toate schimbările survenite în societatea noastră socialistă, de toate cerințele unei dezvoltări socialiste armonioase. Rezultatul unei concepții clare și solide despre menirea clasei muncitoare, despre conținutul alianței muncitorești țărănești, despre rolul intelectualității. Rezultatul unei concepții fertile despre rolul conducător al partidului și despre legătura lui cu masele, în virtutea căreia, partidul conduce efectiv dinlăuntrul poporului și nu de undeva deasupra lui. Rezultatul unei concepții clare despre stat, al unei concepții care are drept premisă fundamentală ideea că socialismul și democrația sînt de nedespărțit, ideea participării, ideea valorii inestimabile a consultării populare, a schimbului de opinii. Acesta este rezultatul faptului, că datorită partidului nostru socialismul apare ca o etapă normală a istoriei noastre în tot ce a avut ea mai bun și mai progresist, iar partidul însuși — drept exponent și continuator al celor mai bune tradiții de luptă ale poporului român. În sfîrșit, acesta este rezultatul faptului că partidul nostru a plămădit cu o neobosită atenție trăsăturile socialiste ale națiunii române, punînd marile ei potențe progresiste în slujba dezvoltării multilaterale a României.

Caracterul științific al politicii partidului nostru este, desigur, principala cheie a înțelegerii succeselor de pînă acum ale României socialiste și — ceea ce are o importanță și mai mare — principala cheie a porților viitorului, principala garanție a progresului rapid al țării noastre pe drumul făuririi unei economii moderne și prospere, al societății socialiste multilateral dezvoltate.

Gheorghe DOLGU

„Desfășurarea, încununată cu succes, a revoluției din România a contribuit la îmbogățirea tezaurului teoriei și practicii marxism-leninismului cu noi metode și forme de luptă, cu noi soluții date marilor probleme ridicate de transformarea socialistă a societății; experiența din țara noastră a pus cu deosebită putere în evidență rolul maselor în cucerirea puterii, importanța deosebită a unirii tuturor forțelor revoluționare, democratice, progresiste ale națiunii în vederea răsturnării claselor exploatatoare și construirii noii orînduiri sociale".

NICOLAE CEAUȘESCU

UNELE ASPECTE ALE DIALECTICII GENERALULUI ȘI PARTICULARULUI ÎN POLITICA P.C.R.

SUCCESELE noastre unanim recunoscute în politica națională și internațională, nu ar fi fost posibile fără o abilă mînuire a dialecticii generalului și particularului.

Relativa individualizare a diferitelor țări socialiste, datorită aplicării nuanțate a adevărurilor general valabile ale marxism-leninismului nu poate fi înțeleasă ca o știrbire a unității acestor țări. Unitatea lor este organică și ea se află în esența comună a principiilor călăuzitoare. Diversitatea formelor stimulează dezvoltarea, iar socialismul este prin natura sa orîn-

→

←

duirea celor mai accelerate schimbări progresive.

Instrumentul dialectic pe care ni-l oferă categoriile corelative general — particular presupune o analiză: a) a raportului internațional — național în construcția socialistă; b) a raporturilor dintre sistemul economic-social la scară națională și diferitele sale subsisteme; c) a raportului dintre programul general al construcției socialiste și diferitele sale etape de realizare. Primele două aspecte au caracter oarecum extensional, spațial. Vom insista ceva mai mult în rîndurile de față asupra ultimului aspect — cel temporal — procesual — care — ni se pare — este în centrul atenției partidului mai ales în momentul actual.

Sub acest raport, particularitățile diferențiază nu atît și nu numai o țară socialistă de alta, o regiune a aceleiași țări de alta, ci, chiar în aceeași țară, o etapă a dezvoltării de alta. Așa cum elaborarea unei teorii — după ce au fost descoperite ideile ei fundamentale — se prezintă ca o trecere de la abstract la concert, făurirea unei realități sociale noi se stratifică într-o trecere continuă de la general la particular. De altfel, aceasta este adevărat cel puțin pentru orice creație umană. Radiodifuziunea și televiziunea se bazează „în principiu" pe transformarea undelor sonore și respectiv luminoase în unde electromagnetice de un anumit fel — cu o capacitate incomparabil sporită, față de primele, de a străbate spațiul — și retransformarea, la locul de destinație, a undelor electromagnetice în undele inițiale. Inseamnă oare aceasta că existau radioul și televizorul din momentul în care au fost descoperite undele electromagnetice și posibilitatea preluării de către ele a informației ce o poartă undele sonore sau vizuale? Este suficient să amintim doar, în cazul televiziunii, că orice imagine prezintă o variație spațială de luminozitate, pe cînd undele electromagnetice nu cunosc practic decît o variație temporală de frecvență sau lungime de undă. Mijlocul de a traduce una în cealaltă, problemă nu numai practică, tehnică, dar și teoretică, a fost elaborat în procesul unei succesiuni continue de la general la particular, fiecare particular grefîndu-se organic în general, și transformînd în act valențele potențiale ale principiului constructiv.

Distanța între conceptul unui lucru și realizarea sa a fost observată încă de filozofii antici, chiar dacă uneori într-o formă mistică, denaturată. Spre deosebire de concepte, care exprimă un conținut idealizat — poartă într-un anumit sens pecetea veșniciei și nimbul perfecțiunii — realitățile senzoriale sînt efemere și nelipsite de cusururi. S-a tras concluzia că nu obiectele senzoriale, ci ideile ar alcătui existențe veritabile, primordiale. Ideile ar fi paradigme, prototipuri ale obiectelor senzoriale, iar acestea — copiile neperfecte ale celor dintîi. Lăsînd la o parte diferitele influențe sociale, iluzia se explică prin aceea că generațiile succesive găsesc conceptele (ideile) elaborate sau cel puțin formulate, dar procesul istoric, relativ stihinic al abstragerii lor din materialul empiric rămîne ascuns. Iată că totuși conceptele care reflectă legități, tendințe obiective, poartă întrucîtva, o dată elaborate, caracterul ce le-a fost atribuit. Ele sînt **prototipuri** ce urmează să-și găsească o întruchipare în viața reală. Dar, spre deosebire de concepția pomenită, nu numai întruchipările nu pot fi perfecte, ci doar perfectibile, dar nici prototipurile. Mai precis, ele sînt perfecte doar în generalitatea lor. Ele exprimă doar trăsăturile caracteristice principale a ceea ce urmează a se întruchipa și, prin aceasta, potențiale dar nu și mecanismele lor concrete de realizare și de funcționare.

Principiile socialismului au fost mai înainte intuite de către socialiștii utopici, apoi demonstrate științific de către clasicii marxism-leninismului, pe baza legităților generale ale mișcării sociale, precum și a tendinței istorice a capitalismului, descoperite de ei. Orînduirea socială din țara noastră se caracterizează prin trăsăturile generale ale socialismului încă din momentul în care s-au realizat transformările cu caracter socialist ale bazei și suprastructurii noastre sociale. Dar toate aceste trăsături nu sînt, în fiecare etapă și în raport cu concretizările viitoare decît un cadru — un fel de schemă-bloc care urmează să fie înzestrată cu o aparatură numeroasă menită să asigure o funcționare perfectă, cu maximum de eficiență, a întregului sistem.

Ceea ce realizează partidul nostru, începînd în special de la Congresul al IX-lea, trecînd prin Conferința Națională din 1967 și Congresul al X-lea, reprezintă efortul de a da, în mai mare măsură, viață acestor principii, a particulariza generalul, a face ca generalul să se realizeze în deplinătatea sa prin particular. Această particularizare a generalului presupune cercetare, experiment, invenție și creație științifică socială, valabilă nu numai pentru țara noastră, dar și pentru alte țări socialiste, după cum și rezultatele obținute de alte țări socialiste pot găsi aplicabilitate și în țara noastră. Bineînțeles, despre acest lucru poate decide numai poporul nostru, Partidul Comunist Român. Este modul în care creația particulară a partidului nostru, depășind limitele naționale, se adaugă universalului, îmbogățește tezaurul teoriei marxiste a socialismului.

Într-un anumit sens, aceasta este o dezvoltare în care forma dobîndește un conținut tot mai bogat — dar nu este vorba de o cale excepțională, artificială, ci calea logică a realizării oricărei creații umane.

Socialismul nu poate nici el fi gîndit și cu atît mai puțin făurit decît într-o viziune care, dintr-un anumit unghi de vedere, îl stratifică în o serie de caractere atributive generale și altele — particulare.

Înfăptuirea plenară a imperativelor sintetizate în conceptul societății socialiste multilateral dezvoltate, elaborat de Congresul al X-lea al partidului, presupune creșterea intensă a forțelor de producție, crearea unei economii avansate, a unei industrii și agriculturi moderne — implicînd dezvoltarea susținută a științei și învățămîntului, ridicarea nivelului de trai, — precum și **„perfecționarea continuă a relațiilor de producție, a organizării societății, crearea cadrului organizatoric care să permită manifestarea în sfera vieții sociale a fiecărui cetățean, participarea tot mai activă a celor ce muncesc la conducerea treburilor țării, lărgirea libertăților, dezvoltarea democrației socialiste"** (Nicolae Ceaușescu. Din Raportul prezentat la Congresul al X-lea al P.C.R.).

Noțiunea de „societate socialistă multilateral dezvoltată" exprimă nu numai particularitatea obiectivelor ce ni le propunem în această etapă, dar și particularitatea mijloacelor menite să asigure țelul propus. Exprimată succint, particularitatea acestor mijloace constă în a face în așa fel încît, asigurînd orientarea și controlul dezvoltării de ansamblu al întregului sistem și al parametrilor săi principali, să maximizăm, pe calea unei autonomii operative, aportul creator al elementelor sale particulare, al tuturor subsistemelor, dotate în acest scop cu un grad optim de libertate. Acest „grad optim" este minuțios dozat, în așa fel încît să nu introducă elemente de spontaneitate, ci să asigure funcționalitatea și eficiența maximă a dezvoltării preconizate a sistemului național. In limbajul teoriei sistemelor, aceasta s-ar putea formula ca o trecere de la un sistem preponderent de comandă la un sistem prevăzut cu numeroase bucle de reacție — și deci cu anumite automatisme — într-un cuvînt, la un sistem cibernetic. Un atare sistem presupune un anumit transfer de funcțiuni de la centru la periferie, dar, prin aceasta, și o viziune sporită de ansamblu și de perspectivă — la centru.

Anghel SCHOR

RĂSPUNDERE ȘI INIȚIATIVĂ

CONSTRUIREA socialismului nu este un proces automat, ci conștient, este opera maselor în frunte cu partidul comunist, care le mobilizează și le organizează. Cu cît participarea maselor este mai directă și mai efectivă, cu atît rezultatele obținute în acest proces istoric sînt mai convingătoare. Gradul și eficiența cu care masele de oameni ai muncii sînt atrase și participă la această vastă operă constructivă depind în bună măsură de formele și metodele de organizare și conducere a vieții economice și sociale.

Ritmul rapid și susținut de dezvoltare al economiei românești pe temelia politicii de industrializre socialistă, complexitatea crescîndă a vieții noastre economice și sociale, măreţele obiective pe care ni le propunem în perspectiva anilor ce vin au scos tot mai mult în evidentă în ultimii ani necesitatea perfecționării întregului sistem de organizare și conducere, necesitate subliniată încă la Congresul al IX-lea al P.C.R. din iulie 1965.

Acest proces de perfecționare cerea în primul rînd o analiză profundă și lucidă a lipsurilor care frînau mersul nostru înainte, analiză facilitată de îmbogățirea propriei noastre experiențe în organizarea socialistă a societății, ca și de studierea cu spirit de discernămînt a experienței altor țări.

Modernizarea organizării și conducerii economiei socialiste românești în acord cu transformările survenite de-a lungul dezvoltării ei presupunea — așa cum a reieșit din această analiză, amplificată printr-o amplă dezbatere inițiată de partid în unitățile de producție, în organele centrale și în presă — înlăturarea fenomenelor de centralism excesiv, a manifestărilor de subiectivism în conducerea economiei, a verigilor intermediare care frînau afirmarea nestînjenită a inițiativei cadrelor de specialiști și muncitori lucrînd direct în producție.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la adunarea festivă consacrată centenarului lui Lenin: **„Privită prin prisma marxism-leninismului, democrația socialistă constituie nu numai o parte inseparabilă a socialismului, ci și o necesitate obiectivă pentru făurirea cu succes a noii orînduiri sociale. Noi considerăm că esența democrației socialiste constă în asigurarea tuturor condițiilor pentru exercitarea de către popor a dreptului său suveran de a participa — atît prin reprezentanții săi cît și în mod nemijlocit — la conducerea treburilor țării, în antrenarea maselor largi populare la dezvoltarea și înflorirea societății socialiste. Asigurînd îmbinarea armonioasă a intereselor generale ale colectivității cu interesele fiecărui cetățean, democrația socialistă permite afirmarea deplină a capacităților și talentelor fiecărui om al muncii, manifestarea multilaterală a personalității umane".**

Democrația este una din trăsăturile definitorii ale socialismului. Prin intermediul democrației, statul socialist este un stat cu adevărat popular. Pe de altă parte, prezența ei este una din condițiile de bază ale acelei înfloriri a personalității umane pe care o presupune socialismul.

În același timp, democrația socialistă este o necesitate obiectivă a progresului socialist. Construirea unei noi societăți, avansarea pe drumuri noi, încă nebătute, cer maiximum de participare efectivă a oamenilor muncii, maximum de hotărîre de a le atinge. De altfel, aceeași necesitate decurge si nemijlocit din caracterul forțelor de producție moderne. Nu este oare limpede că participarea la decizii a unui număr cît mai mare de oameni este unul din factorii cei mai importanți ai stimulării inițiativei, ai optimizării deciziilor, în ultimă analiză — ai sporirii eficienței prin canalele variate ale productivității, calității, ale reducerii costurilor etc?

Avînd rădăcini adînci în cerințele obiective ale dezvoltării, concepția despre democrație a partidului nostru este una din cele mai grăitoare ilustrări a caracterului științific al politicii sale. În domeniul economiei, ca și în celelalte domenii ale vieții sociale, dezvoltarea, îmbogățirea, perfecționarea formelor democrației noastre socialiste constituie unul din sensurile de bază ale ansamblului măsurilor elaborate de partid în anii din urmă, între altele, ale măsurilor privind noua structură organizatorică a industriei și redistribuirea atribuțiilor pe verticala ierarhică, privind aplicarea principiului conducerii colective la toate nivelele, privind instituționalizarea adunărilor generale ale salariaților.

Suflul înnoitor al măsurilor aplicate de partid încă după Congresul al IX-lea a stimulat gîndirea creatoare a maselor, a cadrelor de specialiști, a căror inițiativă îndreptată spre creșterea eficienței întregii activități de producție, spre combaterea risipei de materiale, energie și timp a crescut mult, concurînd la dezvoltarea în ritm susținut a economiei noastre.

Atitudinea P.C.R. de încurajare a dezbaterilor publice, a schimului liber de păreri — în care inevitabil nu toate se dovedesc juste, dar toate contribuind la decantarea adevărului, —, a exprimării unor opinii critice în toate domeniile vieții sociale constituie o expresie a vitalității orînduirii noastre, o formă verificată de viață ca eficientă a luptei împotriva manifestărilor de conservatorism și șablonism, pentru afirmarea fără piedici a tot ce este nou, înaintat, o formă de participare activă la efortul nostru de a progresa.

Dezbaterea publică nu are loc numai în cazul unor probleme interesînd un colectiv de muncă sau altul. Deosebit de semnificativ pentru stadiul actual al democrației socialiste românești este că cele mai importante măsuri pentru dezvoltarea societății constituie rodul consultării maselor largi de muncitori, țărani, intelectuali, prezentînd astfel garanția ancorării temeinice în realitățile țării.

Ce-a de a 26-a aniversare a eliberării României de sub jugul fascist găsește poporul nostru într-o intensă activitate în vederea încheierii aplicării ansamblului de măsuri prevăzute la Conferința Națională și Congresul al X-lea privind perfecționarea organizării, conducerii și planificării economiei. Antrenarea maselor de oameni ai muncii încă din faza elaborării măsurilor și dezbateriior constituie premisa unei participări conștiente și active la aplicarea lor, a creșterii productivității muncii sociale și a eficienței întregii noastre activități, factor de seamă pentru înfăptuirea în bune condițiuni a prevederilor viitorului plan cincinal, jalon important pe calea spre reducerea decalajului care ne desparte de țările dezvoltate, spre făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

D. DRAGOMIRESCU

SIMBOL AL TRECUTULUI, PREZENTULUI ȘI VIITORULUI NOSTRU

(Urmare din pag. 2)

tivele din trecut se identifică cu retrospectivele din prezent, pentru că, fluxul obișnuit al vieții nu lasă loc oboselii și dezabuzării.

Construcția noastră avansează cu succes în ritmuri sănătoase, viguroase. România socialistă capătă tot mai mult contururile unei țări moderne prin economie și prin instituțiile sale, în societatea noastră se dezvoltă necontenit și efectiv trăsăturile de libertate, echitate și democrație, proprii socialismului. Independentă și suverană, țara noastră își dezvoltă continuu legăturile de prietenie, alianță și colaborare cu celelalte țări socialiste, participă activ la circuitul mondial de valori materiale și spirituale, se bucură de stima națiunilor lumii.

Ca și în alte împrejurări, din piepturile a zeci și zeci de mii de oameni vor răsuna numele partidului, numele secretarului său general. P.C.R.! Ceaușescu! P.C.R. — Ceaușescu! Este modul în care masele ieșite în agora țin cuvîntări. Ele spun: Mergi înainte, partid iubit. Meriți pe deplin încrederea noastră nețărmurită. În jurul tău douăzeci de milioane de oameni formează un zid de granit.

Românii își iubesc fierbinte sărbătoarea națională, pentru că își iubesc istoria, pentru că sînt mîndri de prezentul lor, pentru că sînt increzători în viitorul lor.

Gheorghe DOLGU

O POLITICĂ ECONOMICĂ EXTERNĂ COERENTĂ ŞI CONSECVENTĂ

LUMEA CONTEMPORANĂ numără, fără îndoială, printre trăsăturile sale distinctive, tendința de intensificare a legăturilor economice — și nu numai economice — dintre oamenii diferitelor continente și regiuni ale globului. Nu izolarea, nu autarhia, ci schimbul tot mai larg de valori materiale și spirituale caracterizează epoca în care trăim. Pornind de la aceste tendințe obiective, cu caracter legic, Partidul Comunist Român își elaborează în mod conștient, științific opțiunile fundamentale ale politicii economice externe, precizează obiectivele strategice și tactice ale acestei politici, fixează și folosește instrumentele care să asigure atingerea obiectivelor stabilite.

Politica economică externă a României are drept premisă esențială faptul că relațiile economice externe actuale se desfășoară între state, națiunea avînd un rol primordial în stabilirea și dezvoltarea legăturilor internaționale. Importantul rol al națiunii se manifestă — în primul rînd în sensul exercitării suveranității fiecărui popor asupra resurselor sale materiale și umane, al punerii lor în slujba dezvoltării multilaterale a respectivei economii naționale, al ridicării bunăstării populației. Experiența arată că încălcarea acestui adevăr aduce daune atît intereselor relațiilor internaționale cît și intereselor fiecărei națiuni în parte. România socialistă, dezvoltîndu-și relațiile sale externe, respectă cu strictețe suveranitatea națională și independența partenerilor săi, acționînd în mod consecvent pe plan internațional — în organizațiile mondiale ca și în legăturile bilaterale — împotriva oricărui amestec în treburile interne ale altor state, împotriva oricăror manifestări de neocolonialism.

Pe de altă parte, politica economică externă a țării noastre ține seama de faptul că una din premisele lărgirii necontenite a relațiilor economice internaționale se află în adîncirea diviziunii mondiale a muncii. Dezvoltarea multilaterală a economiei naționale a diverselor state și procesul obiectiv al adîncirii diviziunii internaționale a muncii nu sînt fenomene contradictorii. Dimpotrivă, experiența demonstrează că cu cît este mai multilateral dezvoltată economia unei țări cu atît este ea mai antrenată în schimburi internaționale, vînzînd și cumpărînd cantități mai importante de mărfuri, dînd și preluînd din cuceririle științifice și tehnice obținute de alte țări ale lumii. Și aceasta pentru că în condițiile dezvoltării multilaterale, specializarea — presupusă de diviziunea internațională a muncii — nu se face prin „eliminarea" unor ramuri ale economiei naționale, ci prin orientarea cu precădere către anumite sortimente ale unor și acelorași mărfuri, pe care le poate produce competitiv. Așa, de pildă, nici o țară a lumii nu-și abandonează siderurgia pentru că poate cumpăra fontă și oțel de pe piața mondială, ci se străduiește să producă anumite sorturi din aceste metale de bază, astfel încît, exportînd și importînd oțel și fontă să-și satisfacă nevoile economiei naționale în ce privește întreaga gamă de aliaje.

Așadar, politica economică externă a României își are baza în politica sa economică internă, în dezvoltarea impetuoasă a forțelor sale de producție, în creșterea și diversificarea producției. Această dezvoltare multilaterală nu exclude ci presupune, în mod necesar, eforturi în direcția încadrării tot mai puternice în diviziunea internațională a muncii.

Ținînd seama că relațiile externe se desfășoară cu alte state, țara noastră acordă o atenție deosebită închegării și dezvoltării legăturilor economice cu toate țările globului. Desigur, un loc central îl ocupă relațiile cu țările socialiste, de care ne leagă comunitatea țelurilor construcției socialismului și comunismului, relațiile de tip nou, marxist-leniniste, stabilite între țări cu aceeași orînduire socială. Totodată, România dă o mare importanță relațiilor sale economice cu țările în curs de dezvoltare, acordîndu-le asistență în dezvoltarea lor economică și în lupta lor împotriva imperialismului. Se dezvoltă, de asemenea, relațiile cu țările capitaliste dezvoltate.

Principalele instrumente ale politicii economice în care se materializează relațiile internaționale sînt comerțul exterior și cooperarea economică dintre diferitele state. Țelurile pentru care sînt folosite aceste instrumente sînt acelea de a servi interesele dezvoltării multilaterale a economiei noastre naționale, de a folosi tot mai rațional resursele noastre de materii prime și de forță de muncă, de a intensifica legăturile economice cu alte state în interesul întăririi păcii și colaborării internaționale. Atît comerțul nostru exterior cît și cooperarea cu alte state au cunoscut un mers ascendent, ceea ce își găsește expresia în volumul mereu crescînd al exportului și importului de mărfuri, în numărul tot mai important de contracte de cooperare cu firme din numeroase țări. Paralel cu sporurile lor cantitative, comerțul exterior și cooperarea au înregistrat neconteniite perfecționări calitative în special în ce privește modificările și îmbunătățirile structurale, ca urmare, în primul rînd, a dezvoltării multilaterale a economiei noastre naționale. Totodată, poziția mărfurilor noastre pe piața mondială s-a modificat substanțial ca urmare a ridicării calității și a sporirii competitivității lor.

În elaborarea politicii economice externe se pornește, în primul rînd, de la interesele noastre naționale, de la cerințele făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Pentru a asigura însă dezvoltarea neconteniită a relațiilor externe se ține seama nu numai de propriile interese, ci și de cele ale partenerilor. De aceea, partidul și statul nostru militează în mod consecvent pentru dezvoltarea relațiilor pe baza egalității partenerilor, al respectului reciproc, al intereselor, pe baza avantajului reciproc. Aceasta constituie nu numai o cerință esențială a bunelor relații dintre parteneri, dar și chezășia îmbunătățirii climatului politic internațional, a încrederii și colaborării dintre popoare.

Dr. N. S. STANESCU

NOI OBIECTIVE ECONOMICE

● **A intrat în funcțiune,** cu o lună de zile mai devreme, **Fabrica de mobilă din localitatea Cîmpeni.** Potrivit proiectelor, aici vor fi realizate anual 5 000 de garnituri de mobilă. În prezent, în halele fabricii se produc garnituri de hol M—319 și biblioteca combinată „Milcov-2". Procesele de prelucrare a masei lemnoase și de finisare sînt aproape în întregime mecanizate sau automatizate. Echipamentul tehnic cu care a fost dotată această modernă unitate industrială din Țara Moților este furnizat în proporție de 60 la sută de către uzinele constructoare de mașini din țară.

● **De curînd,** a fost dat în funcțiune **noul triaj C.F.R. Palas — Constanța.** Construcția a cuprins amenajarea de noi linii principale și secundare, servicii tehnice și de exploatare comercială a materialului rulant, precum și montarea de instalații de centralizare electrodinamică. Noul triaj va contribui la îmbunătățirea traficului de mărfuri intern și internațional în zona litoralului, reducerea duratei de imobilizare a vagoanelor și sporirea gradului de siguranță a circulației trenurilor. Lucrările de concepție, proiectare și execuție au fost realizate de institute și întreprinderi specializate ale Departamentului Căilor Ferate.

● **La Sebeș** se află într-un stadiu avansat **construcția unui modern Combinat de industrializare a lemnului,** care va avea în faza finală o capacitate de 114 000 tone plăci fibrolemnoase și 70 000 tone cherestea de foioase. Într-una din unitățile combinatului, Fabrica de plăci fibrolemnoase, a început montajul și reglarea echipamentului tehnic. Totodată, continuă într-un ritm intens executarea celui de-al doilea obiectiv al combinatului: Fabrica de cherestea. Pînă acum a fost amenajată, aproape în întregime, rețeaua de alimentare cu apă, abur și aer comprimat, de energie electrică și telecomunicații, și a intrat în funcțiune depozitul de aprovizionare cu materiale.

● **Începînd din anul viitor, capacitatea de producție a Fabricii de conserve, din comuna Valea lui Mihai, județul Bihor,** se mărește cu 4 000 tone. În acest scop, se efectuează în prezent lucrări de dezvoltare și sistematizare, a căror valoare totalizează peste 23 milioane lei. Printre utilajele de mare randament, care urmează a fi instalate în cadrul întreprinderii, se află o nouă linie pentru fabricarea pastei de tomate, cu o capacitate de 2 000 tone. Cea de a doua fază a dezvoltării fabricii — este prevăzută pentru anul 1971.

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

DINAMICĂ ASCENDENTĂ A VENITULUI NAȚIONAL

MĂRIMEA ABSOLUTĂ a venitului național, raportarea lui la numărul de locuitori și dinamica sa pe perioade mai îndelungate, au devenit indicatori statistici larg folosiți pentru aprecierea nivelului de dezvoltare economică a țărilor, ca și a tendințelor pe termen lung.

Distanța care separa România antebelică de restul țărilor europene, din punct de vedere al venitului național pe locuitor, s-a micșorat în mod continuu în anii construcției socialismului. Principala cauză a reducerii decalajului este ritmul mult mai rapid de creștere a venitului național al țării. În timp ce totalul populației noastre a fost cu 23% mai mare în 1969 decît în 1950, venitul național a fost de 5,6 ori mai mare, ceea ce înseamnă că venitul național pe locuitor a sporit de 4,5 ori în acest interval.

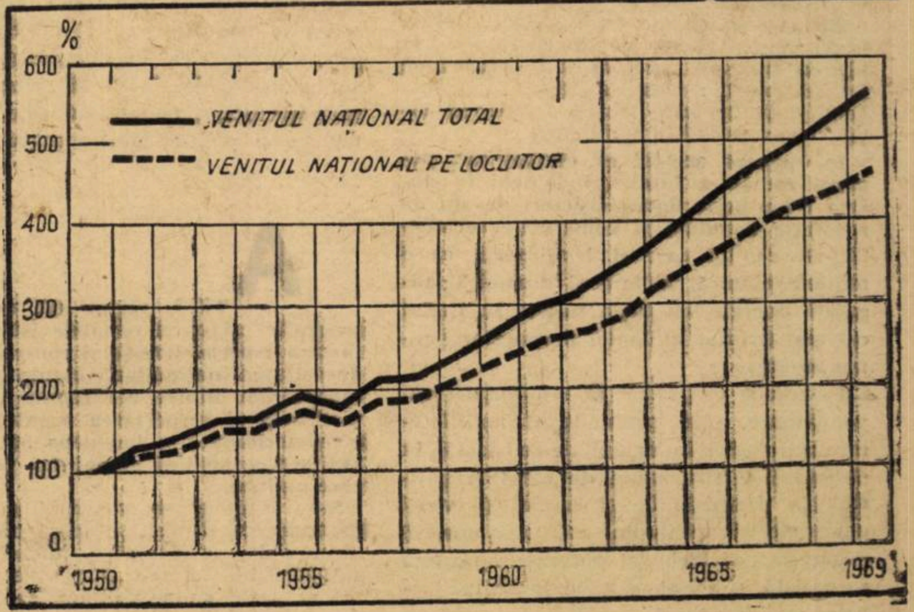

Ritmul mediu anual de creștere a venitului național a fost de circa 9,5% în perioada 1951—1969. In cincinalul 1971—1975 se prevede o sporire medie anuală a venitului național cu 7,7—8,5%, ceea ce va face ca în 1975 venitul național să fie de circa 12 ori mai mare decît venitul antebelic.

PARTIDUL ȘI VOCAȚIA

VITALITATEA acțiunilor generate de aspirațiile și mișcările democratice și progresiste ale națiunilor dau epocii contemporane un caracter dinamic, trepidant, demonstrînd necesitatea realizării nestînjenite a potențialului lor creator. Națiunea este — după cum a evidențiat tovarășul Nicolae Ceaușescu — **„o forță motrice de seamă a dezvoltării social-politice în lumea de azi“ [1]).** Ea se dovedește a fi cadrul social istoric propice, corespunzător încă multă vreme, progresului și perfecționării relațiilor interumane fundamentale, înmănunchind un vast ansamblu de factori deschiși mersului înainte a civilizației, dezvoltării creației materiale și spirituale a popoarelor, înfăptuirii celor mai înalte idealuri sociale.

Înflorirea vieții naționale este legată astăzi pentru fiecare popor — într-o strînsă și nemijlocită relație reciprocă — de folosirea cuceririlor revoluționare ale științei și tehnicii contemporane precum și de contribuția la dezvoltarea lor; de prosperitatea economică; de realizarea democrației și dreptății sociale; de înflorirea culturii și transformarea ei într-un bun al maselor populare.

Mature, cu structuri bine articulate și dezvoltate, sau dimpotrivă în stare germinativă, în curs de cristalizare și dezvoltare, națiunile sînt verigi de bază în angrenajul marilor procese sociale ale lumii actuale.

Punctul culminant și totodată epicentrul tendințelor istorice caracteristice epocii noastre este înfăptuirea revoluției și construcției socialiste de către un apreciabil număr de națiuni și popoare, aflate anterior în diferite stadii de dezvoltare. Constituite în patrusprezece state socialiste și însumînd o treime din populația globului, acestea întruchipează apariția și înflorirea unui nou tip de națiuni, superior — națiunile socialiste.

Radicalele transformări revoluționare care au schimbat structura și fizionomia social-politică a popoarelor din țările socialiste, au dat posibilitatea de ecloziune unui nesfîrșit lanț de forțe materiale și spirituale, multe din ele înăbușite sau nevalorificate în trecut; au angajat națiunile respective pe căile avansării în ritm rapid pe trepte tot mai înalte de civilizație, bunăstare și cultură, pe calea socialismului și comunismului. Acest proces se realizează în cadrul fiecărei națiuni, printr-o uriașă operă constructivă cuprinzînd toate domeniile vieții sociale: economia, politica, ideologia, cultura. Forța animatoare a acestui salt în istorie este clasa muncitoare condusă de partidul comunist.

Deosebit de impresionantă este colosala ridicare a popoarelor care cuceresc azi afirmarea lor ca națiuni, prin scuturarea jugului robiei coloniale și constituirea lor în state naționale independente. E vorba de acel uriaș ocean al lumii dezmoștenite atît amar de vreme de imperialism, format din zeci și zeci de popoare, unele frustrate timp de veacuri, cu rapacitate, de colonialiști. Ele năzuiesc și luptă azi cu ardoare să dobîndească, să recupereze prin realizarea ființei lor naționale, binefacerile unei vieți libere, civilizate. Nu mai puțin semnificativ este fenomenul manifestat în rîndurile națiunilor mature din sfera așa-numitei civilizații „occidentale“, din țările capitaliste avansate. În fiecare din aceste țări are loc un profund proces de galvanizare a luptei pentru democrație, pace și progres social, cu lupta pentru salvgardarea intereselor naționale. Împletirea acestor obiective se reflectă în toate acțiunile și manifestările politice ale clasei muncitoare, ale forțelor populare, ale opiniei publice democratice și progresiste, ale partidelor comuniste și muncitorești din țările respective. Reperul primordial al acestora este, în general, în momentul actual: apărarea intereselor naționale împotriva tendințelor de hegemonie politică și dominație economică monopolistă a imperialismului; împotrivirea față de participarea la blocuri militare agresive și la organisme integraționiste; opoziția fermă, intransigentă față de orice lezare a independenței și suveranității națiunilor.

În epopeea acestui ev efervescent, poporul român a înscris, îndeosebi în durata celor peste douăzecișicinci de ani de revoluție populară și construcție socialistă, un capitol care îl legitimează ca o națiune matură, unitară și dinamică, angajată energic, cu toate forțele în fluxul cel mai avîntat al luptei popoarelor pentru progres.

În cursul propriilor sale înfăptuiri revoluționare, prin profunde și multilaterale schimbări în modul de existență, în structura și fizionomia de clasă și politică, în dimensiunile și conținutul vieții materiale și spirituale, națiunea noastră și-a primit și închegat puternic substanța sa socială, și-a îmbogățit și înnobilat factura moral-politică, ridicîndu-se pe o nouă treaptă de dezvoltare: **socialistă.** Coordonatele puternicei coeziuni ale unității de interese și năzuinți, de atitudine și acțiune ale întregului popor — caracteristică esențială a societății socialiste — sînt **rodul politicii revoluționare, marxist-leniniste, a Partidului Comunist Român.**

Pentru partidul marxist-leninist, confluența luptei pentru libertate și propășire națională cu ansamblul luptei proletariatului pentru democrație și progres social și, în speță, cu revoluția și construcția socialistă nu constituie un simplu sincretism tactic, o latură adiacentă a politicii sale. Realizarea luptei clasei muncitoare la valoarea integrală a potențialului său revoluționar, transformarea ei într-o forță socială conștientă de sine se traduce în practica social-istorică prin integrarea sa activă și de sine stătătoare în sistemul relațiilor și proceselor politice ale comunității naționale. Experiența istorică atestă că pentru a-și împlini misiunea revoluționară proletariatul trebuie **„să se ridice la rangul de clasă națională, să se constituie el însuși ca națiune“ [2]).**

Politica marxist-leninistă a fiecărui partid comunist își găsește sensul și verificarea în măsura în care cuprinde și stăpînește, într-un larg cîmp vectorial, ansamblul interdeterminărilor, corelațiilor și liniilor de forță ale existenței și luptei clasei muncitoare în structura și dinamica națiunii respective.

Produs istoric inevitabil și formă de comunitate umană corespunzătoare cerințelor progresului social — reflex al accentuării continue a gradului de complexitate și aglutinare a vieții economice politice și culturale a popoarelor — națiunile au apărut și s-au dezvoltat în capitalism, conform legilor acestei orînduiri, inegal și contradictoriu. Ca urmare, ele înfățișează o gamă foarte variată de nivele și forme de realizare și continuă să evolueze, într-un proces efervescent multilateral, de durată. Emersiunea tuturor popoarelor lumii moderne și contemporane relevă cu pregnanță raportul direct, conex, de strînsă reciprocitate, dintre nivelul și caracterul structurii social-economice, politice, cultural-ideologice și gradul diferit de realizare și dezvoltare a lor ca națiuni, fapt reflectat în stadii deosebite de maturizare, omogenitate, coeziune, independență.

Imperialismul a proliferat exponențial, în toate verigile sistemului mondial capitalist, contradicțiile inexorabile ale acestei orînduiri. Problema național-colonială se împletește strîns cu contradicțiile rezultate din dezvoltarea inegală și în salturi a țărilor dezvoltate. **Tendința spre realizarea plenară a națiunilor și totodată aceea a dezvoltării și adîncirii relațiilor între națiuni este un nod gordian pentru capitalism. Paradoxul acesta capătă aspecte paroxistice atîta timp cît libera și egala dezvoltare a națiunilor nu se împlinește pe scară mondială, degajînd participarea și accesul tuturor la cuceririle și binefacerile civilizației.** Sub toate aspectele problema raporturilor între națiuni constituie pentru capitalism o problemă istorică nevralgică. Deosebit de acută în condițiile crizei generale a capitalismului, ea însumează ghemul de antagonisme, decalaje și crize generate de imperialism pe terenul relațiilor economice și politice dintre națiuni.

ATÎTA vreme cît meridianele geografice și circumstanțele istorice ipostaziază aspecte diverse și contradictorii în dezvoltarea națiunilor, esența problemei raporturilor dintre ele rămîne legată de realizarea și respectarea dreptului lor la autodeterminare, la independență și suveranitate economică și politică pentru fiecare națiune.

S-au găsit și se vor mai găsi multe Casandre ca și mulți utopiști pentru care „decalajul“, „sfidarea“, întruchipate în antagonismul dintre „națiunile dezvoltate“ și „cele subdezvoltate“ ar rezida în însăși existența națiunilor, „în pretenția“ lor la viață. Diagnostice sinistre sau soluții fanteziste de asemenea factură sînt declinate și fac vogă acolo unde nu se află nici interesul și nici putința pentru rezolvarea problemei.

Realitatea istorică arată că inegalitatea antagonică dintre națiuni, generată de capitalism, constituie unul din resorturile primordiale ale luptei popoarelor împotriva imperialismului, ale luptei pentru afirmarea liberă și independentă a fiecărui popor, pentru însușirea, promovarea și realizarea în cadrul fiecărei națiuni a marilor cuceriri ale civilizației. Varietatea manifestărilor și tensiunii contradicțiilor imperialismului generează în proporții ample energia revoluționară a maselor muncitoare și deschide perspectiva ca, în cadrul diferitelor națiuni și în momente deosebite, să fie înlăturat capitalismul și instaurat socialismul.

MIȘCAREA de eliberare națională a popoarelor oprimate, lupta pentru a deschide cale liberă afirmării independente a națiunilor dominate de imperialism, și tot astfel, orice problemă acută de interes național în cadrul națiunilor avansate, reprezintă un „ferment“ pentru „intrarea în scenă“ a proletariatului revoluționar, pentru declanșarea unor mișcări democratice de masă și pentru înmănuncherea lor într-un unic torent revoluționar.

Socialismul și internaționalismul proletar nu se situează într-o poziție antinomică față de națiune și în afara problemelor ei de existență. Sorgintea și tăria luptei pentru idealul comunist rezidă pentru orice forță revoluționară în legătura trainică cu poporul din propria patrie, cu clasa sa muncitoare. **Încrederea nestrămutată în aspirațiile progresiste și** este expresia cea mai înaltă a patriotismului și a internaționalismului, a spiritului revoluționar și a realismului politic pentru fiecare partid comunist.

PRELUÎND făclia luptei revoluționare democratice a poporului român pentru realizarea celor mai luminoase idealuri sociale și naționale, continuator al tradițiilor glorioase ale mișcării muncitorești și socialiste, **Partidul Comunist Român** reprezintă de o jumătate de secol, în istoria noastră contemporană, cel mai înalt pol al coliziunii incandescente și propulsive, dintre acțiune și gîndire în politică, în procesul de activizare și antrenare a forțelor vii, creatoare ale maselor populare, în frunte cu clasa muncitoare, pe spirala progresului social și național.

De la începutul existenței sale, în confruntare directă cu politica claselor dominante, în opoziție fermă și intransigentă față de regimul burghezo-moșieresc, față de partidele și grupările politice reacționare, Partidul Comunist Român și-a manifestat factura de clasă, poziția revoluționară, mandatul istoric progresist, autoritatea și implantarea sa pe scară națională. Afirmarea sa politică s-a realizat în împrejurările unei puternice ofensive a claselor exploatatoare împotriva forțelor revoluționare și progresiste, în condiții de ilegalitate și dură represiune.

Împletită organic cu istoria poporului care l-a plămădit, istoria Partidului Comunist Român relevă elocvent lupta sa eroică și efortul continuu de a răspunde funcției și cauzei sale revoluționare, printr-o abordare realistă științifică a problemelor vitale ale țării, prin descifrarea esenței sensului și dinamicii contradicțiilor sociale și politice caracteristice dezvoltării capitalismului în România, prin **democratice, în virtuțile revoluționare și în capacitatea de creație a maselor muncitoare ale tuturor națiunilor mari și mici, dezvoltate sau subdezvoltate, constituie o trăsătură funciară a ideologiei și politicii internaționaliste, marxist-leniniste.**

Revoluțiile și marile acte de creație materială și spirituală ale popoarelor sînt manifestări de înaltă și puternică acțiune și gîndire colectivă, expresie a celor mai profunde și generale interese și năzuinți ale celor mai înaintate forțe sociale și politice ale națiunilor, acționate de resorturile fundamentale ale progresului social. Ele sînt pentru fiecare popor rodul propriei dezvoltări și al propriului efort.

Istoria ilustrează din plin, fără a fi epuizat încă, varietatea și subtilitatea nuanțelor prin care mișcarea istorică a popoarelor și geniul revoluționar al proletariatului dau relief revoluției și construcției socialismului. Națiunea este în această operă nu un pasager vas comunicant, ci cea mai înaltă retortă în care, sînt gestate și se afirmă forțele progresului social, se modelează bazele materiale și spirituale ale societății fără clase, se filtrează civilizația deplinei împliniri a omului, a umanismului real, desăvîrșit. În acest proces **fiecare națiune „aduce** — după cum a sesizat Lenin — **un specific într-o formă sau alta a democrației, într-o varietate sau alta a dictaturii proletariatului, într-un ritm sau altul al transformărilor socialiste ale diferitelor laturi ale vieții sociale“ [3]).**

Sarcina avangărzii proletare din fiecare țară, a partidului comunist, este de a studia, de a descoperi specificul dezvoltării forțelor socialismului în cadrul propriei națiuni, de a-l interpreta corect, de a formula și a aplica linia politică cea mai corespunzătoare, cea mai convenabilă și mai accesibilă realizării socialismului în cadrul național dat. Împlinirea acestei sarcini și răspunderi inalienabile definirea obiectivelor și liniei sale politice în funcție de locul și rolul clasei muncitoare înăuntrul societății românești.

În lupta împotriva exploatării de clasă a capitaliștilor și moșierilor, împotriva regimului retrograd burghezo-moșieresc, împotriva aservirii țării de către imperialiștii străini, partidul comunist a fost exponentul cel mai înaintat al muncitorilor, țăranilor, al intelectualității legate de popor, al tuturor oamenilor muncii, al tuturor forțelor patriotice și progresiste.

ÎN perspectivă istorică avem astăzi atestarea deplină și ineluctabilă a modului în care Partidul Comunist Român și-a desfășurat forța și aptitudinile sale revoluționare pentru a răspunde rolului său de clasă și național. Vorbesc despre aceasta: marile lupte sociale din cursul crizei care a zd[illegible]uncinat întregul eșafodaj al regimului burghezo-moșieresc la cumpăna deceniului trei și patru, lupte în care proletariatul, în fruntea tuturor maselor muncitoare, a înscris pagini de eroism și glorie; activitatea patriotică și democratică pentru mobilizarea și unirea tuturor forțelor pătrunse de conștiința demnității și securității naționale împotriva pericolului fascist; acțiunea dîrză, intransigentă, plătită cu grele jertfe, de ridicare la luptă a tuturor forțelor patriotice și democratice împotriva politicii de trădare națională a vîrfurilor cele mai reacționare ale claselor dominante care au instaurat dictatura fascistă și s-au supus dictatului hitlerist acceptînd ciuntirea teritorului național, aservirea economică și politică și împingerea țării în războiul odios antisovietic; momentul culminant al acestei lupte — insurecția antifascistă din August 1944 — acțiune titanică inițiată, organizată și condusă de P.C.R., care prin coalizarea celor mai largi forțe sociale, politice și militare, a

⟶

înfăptuit marele act de salvare a țării aflată în pragul catastrofei naționale: răsturnarea dictaturii militare fasciste, ieșirea din războiul antisovietic și întoarcerea armelor împotriva cotropitorilor hitleriști.

Antagonismele regimului burghezo-moșieresc s-au concentrat în conjunctura internă și externă a anului 1944 într-o profundă criză națională, marcînd începutul falimentului dominației politice a claselor exploatatoare. **23 August a dat un puternic avînt mișcării revoluționare, democratice și antiimperialiste. Masele populare, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea partidului comunist, au dobîndit, din acest moment de cotitură istorică, inițiativa în lupta cu clasele reacționare, determinînd prin luptă schimbarea raportului de forțe în favoarea lor.** Pendulul balistic al istoriei indică o situație revoluționară cu o puternică forță de propulsie, deschizînd perspectivele unei noi ere în istoria României prin cucerirea puterii de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea și cu celelalte forțe sociale care o urmau. **Este meritul Partidului Comunist că în aceste condiții, stăpîn pe legile luptei de clasă, pe arta politică a activizării și organizării tuturor forțelor animate de suflul revoluției, avînd claritatea sensului istoric al procesului social în desfășurare, a găsit acea traiectorie care, concordînd cu condițiile și problemele specifice ale României, a condus la înfăptuirea revoluției și construcției socialiste.** Din inițiativa și sub conducerea P.C.R. s-a închegat un larg front național — democratic, puternică forță politică de masă care în focul acerbelor înfruntări cu forțele reacțiunii a impus voința poporului, croind făgaș regimului democrat popular. El a coalizat forțele democratice și progresiste ale națiunii pe baza unei platforme-program care viza **rezolvarea problemelor cheie ale tuturor așezărilor naționale**, în vederea creării cadrului social-economic și politic pentru înaintarea nestînjenită a națiunii noastre pe calea progresului, a

în ceea ce constituie însăși substanța existenței și conștiinței sale socialiste.

Prin întreaga sa luptă și activitate, prin politica sa cutezătoare, consecvent revoluționară și patriotică, prin înaltele idealuri umane ale ideologiei sale, **partidul comunist a dat poporului român vitalitatea și perspectivele, mobilurile și forța de acțiune pentru ca energia și năzuințele sale să se întruchipeze în opera de construire a socialismului, măreț act de creație și renaștere națională, contribuție de cinste la cauza libertății și a progresului tuturor popoarelor.**

NAȚIUNEA dovedește în toată plenitudinea, în procesul concret al construirii socialismului și al dezvoltări ei socialiste multilaterale în drumul spre comunism, vocația ei progresistă, rolul ei istoric ca formă superioară de comunitate umană. Socialismul generează condițiile pentru realizarea egalității, libertății și echității de drept și de fapt, în toate sferele vieții sociale, pentru înlăturarea a tot ceea ce capitalismul și, în genere, orînduirile întemeiate pe proprietatea privată și exploatare au cultivat în relațiile dintre oameni, dintre clase, dintre popoare.

Procesele revoluționare interne care caracterizează dezvoltarea națiunilor socialiste se proiectează și în sfera relațiilor internaționale, creînd baze obiective și trainice pentru apropierea și colaborarea între națiuni, între state. **Se naște posibilitatea reală a îmbinării armonioase, viabile a intereselor naționale și internaționale.**

Așa după cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu: **„Spre deosebire de orînduirile precedente, socialismul oferă premisele pentru înflorirea multilaterală a națiunilor, pentru îmbinarea organică a**

ISTORICĂ A NAȚIUNII

democrației, a libertății, a deplinei suveranități. **Întemeiată pe unitatea clasei muncitoare, pivotul forțelor revoluționare; pe alianța muncitorească-țărănească, forța de bază a mișcării național-democratice; pe adeziunea puternică și luminată a majorității intelectualității legate de popor; pe înfrățirea, în lupta pentru cauza comună, a poporului român cu masele muncitoare ale naționalităților conlocuitoare; pe simpatia și sprijinul larg al păturilor mijlocii, coaliția democratică, condusă de P.C.R., a transformat poporul în factor decisiv în istoria României contemporane. De atunci „am trecut** — după cum arată sintetic tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Congresul al X-lea al P.C.R. — **de la orînduirea burgheză, în care se mențineau puternice rămășițe feudale, la orînduirea care a lichidat pentru totdeauna exploatarea omului de către om — parcurgînd astfel mai multe etape istorice. Poporul român a înfăptuit cu succes societatea nouă, socialistă“ [4]).**

TRONSON cu tronson, revoluția populară și construcția socialistă au dus la **metamorfozarea radicală a întregului sistem social al societății noastre**, la schimbări fundamentale în baza tehnică materială, în relațiile de producție, în structura de clasă, în organizarea socială și de stat, în ideologie, în cultură, în statutul și rolul internațional al României. **Aceste schimbări își găsesc expresie în generalizarea bazei social-economice socialiste, în triumful definitiv al socialismului la orașe și sate, în dezvoltarea democrației socialiste, în înrădăcinarea și înflorirea vieții noi în toate ramurile în care pulsează munca, gîndirea, simțirea poporului român, în afirmarea deplină a independenței și suveranității sale naționale. Pecetea profundă a fiecărei etape, a fiecărui act din fluxul revoluției a intrat, prin combustia mișcării istorice, în structura și fizionomia națiunii noastre, topindu-se**

intereselor naționale cu interesele internaționale ale popoarelor. Internaționalismul socialist nu presupune sacrificarea sau lezarea intereselor naționale, ci, dimpotrivă, afirmarea deplină a acestora; tot astfel grija față de interesele propriului popor nu înseamnă ignorarea cerințelor internaționalismului, ci presupune dezvoltarea solidarității internaționale. Progresul fiecărei națiuni, emanciparea socială și națională a fiecărui popor reprezintă fundamentul trainic al solidarității internaționale a țărilor socialiste, al întăririi sistemului socialist mondial“ [5]).

Tendința firească a dezvoltării națiunilor socialiste și a relațiilor dintre ele este legată de dezvoltarea colaborării lor în spiritul prieteniei, solidarității, al egalității și respectului reciproc, în opoziție cu antagonismele, cu șovinismul și naționalismul, cu tendințele de hegemonie promovate de imperialism. Progresul fiecărei națiuni socialiste și al țărilor socialiste în ansamblu corespunde intereselor generale ale luptei maselor muncitoare de pretutindeni, pentru pace și libertate, pentru democrație și socialism, cerințelor internaționalismului, ale solidarității frățești între oamenii muncii.

Afirmarea deplină, independentă și suverană a națiunii este o lege a progresului istoric, un imperativ al cuceririlor civilizației contemporane, o trăsătură esențială a procesului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, a înaintării spre comunism.

Mihai M. PETRESCU

---

1) Nicolae Ceaușescu: România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste, vol. 2, Ed. Politică. 1968, pag. 414.

2) Marx-Engels: Opere, vol. 4, Ed. Politică, 1958, pag. 485.

3) Lenin: Opere complete, vol. 30, Ed. Politică, 1964, pag. 125.

4) Nicolae Ceaușescu: România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 4, Ed. Politică, 1970, pag. 251.

5) Nicolae Ceaușescu: România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 4, Ed. Politică, 1970, pag. 305.

„Pecetea profundă a fiecărei etape, a fiecărui act din fluxul revoluției

a intrat, prin combustia mișcării istorice, în structura și fizionomia națiunii noastre,

topindu-se în ceea ce constituie însăși substanța existenței și conștiinței sale socialiste“.

ÎNTRECEREA SOCIALISTĂ — CATALIZATOR AL ENERGIILOR ȘI INIȚIATIVEI CREATOARE

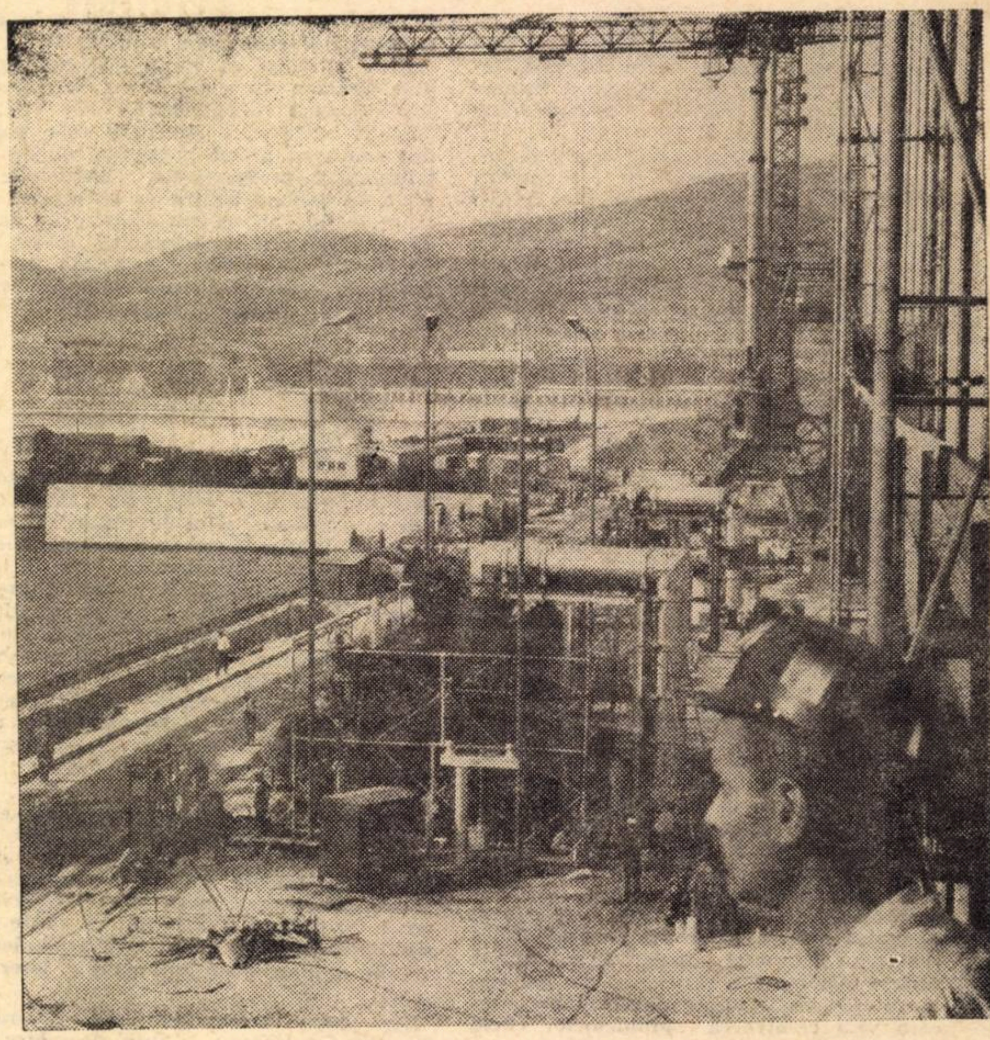

Prometeii energeticii românești au aprins o nouă și strălucitoare stea. Realizînd, cu 45 de zile înainte de termen, intrarea în funcțiune a primului hidrogenerator de la Porțile de Fier, succes închinat marii noastre sărbători naționale făurarii „Porților Luminii" fac din nou dovada uriașei forțe creatoare a poporului român, constructor și stăpîn al propriului destin socialist.

ÎN ÎNTREAGA ȚARA, anul acesta, ca de altfel și în anii trecuți, se desfășoară o însuflețită întrecere socialistă, pentru îndeplinirea și depășirea sarcinilor de plan. Acum, în preajma celei de-a 26-a aniversări a eliberării țării, cei ce muncesc raportează partidului îndeplinirea și depășirea angajamentelor asumate, realizarea cu mult înainte de vreme a prevederilor planului cincinal 1966—1970. Această activitate fructuoasă se concretizează în importante cantități de produse date peste plan, destinate consumului intern și exportului, în obținerea de economii și beneficii suplimentare, rezultate din sporirea productivității muncii, reducerea cheltuielilor materiale, ridicarea calității produselor etc.

Izvorînd din specificul relațiilor de producție socialiste, condusă și organizată de partid, întrecerea socialistă își dovedește pe deplin rolul mobilizator al energiilor și inițiativei creatoare a celor ce muncesc. Exprimînd adeziunea deplină la programul elaborat de partid pentru dezvoltarea multilaterală a societății noastre socialiste, angajamentele luate anul acesta de oamenii muncii, au avut la bază o mai profundă analiză a posibilităților, a căilor de valorificare a acestora. Este un rezultat direct al lărgirii acțiunii de organizare științifică a producției și a muncii, inițiată de conducerea de partid și de stat, și totodată un puternic factor care stimulează abordarea științifică cu mai mult realism, a problemelor conducerii și organizării activității economice.

UN FACTOR PUTERNIC: STIMULENTELE MORALE

ACTIVITATEA membrilor societății presupune în mod obiectiv, în vederea desfășurării ei, existența unor stimulente specifice. Întotdeauna, rolul și conținutul concret al acestor stimulente sînt determinate de modul de producție, de relațiile care guvernează societatea, de locul pe care îl ocupă diferitele grupuri de oameni în sistemul de producție socială, de raportul lor față de mijloacele de producție socială, de rolul pe care îl au în organizarea socială a muncii și de felul și mărimea părții de care dispun din bogăția societății. **Subliniind importanța stimulentelor materiale și asigurînd creșterea rolului lor, partidul nostru a accentuat necesitatea perfecționării pîrghiilor și stimulentelor morale, care se înscriu printre factorii importanți în înfăptuirea obiectivelor grandioase ale construcției socialiste.**

ÎN CONDIȚIILE SOCIALISMULUI, stimulentele morale au, în mod obiectiv, cea mai largă sferă de aplicare. Aceasta deoarece statornicirea proprietății sociale asupra mijloacelor de producție a schimbat fundamental situația oamenilor muncii în societate. Socialismul a lichidat pentru totdeauna exploatarea omului de către om, a transformat radical caracterul muncii. Dreptul la muncă al cetățenilor indiferent de sex și naționalitate, este un drept nu numai consfințit de lege, dar și în fapt. Munca este nu numai criteriul principal de apreciere a oamenilor în societate, nu numai o obligație socială, dar și o datorie de onoare. **Utilizarea pîrghiilor și stimulentelor morale devine astfel posibilă și necesară în toate sferele vieții materiale și spirituale, în producția bunurilor materiale, în știință, artă, cultură etc.** In socialism, locul stimulentelor materiale este determinat de nivelul de dezvoltare al forțelor de producție, de posibilitățile de satisfacere a nevoilor maselor numai pe baza cantității și calității muncii, în timp ce pîrghiile și stimulentele morale sînt legate de noua atitudine față de muncă și avutul obștesc, izvorăsc din entuziasmul și abnegația cu care oamenii muncii înfăptuiesc politica partidului.

UN LOC deosebit de important în multitudinea stimulentelor morale pentru colective și persoane sînt stimulentele în întrecerea socialistă pentru îndeplinirea și depășirea planurilor de dezvoltare a economiei. Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. și Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România, apreciind contribuția adusă la îndeplinirea și depășirea planului de stat pe anul 1969, a declarat fruntașe un număr important de județe și institute de cercetări. Au fost acordate 18 distincții județelor pentru rezultatele obținute în întrecerea pentru depășirea planului în industrie, investiții-construcții, circulația mărfurilor și agricultură; 6 distincții pentru întrecerea între consiliile populare; alte 6 distincții pentru institutele de cercetare științifică. Ca stimulent moral, pentru județele care s-au clasat pe locurile fruntașe, s-a acordat Ordinul muncii și diploma de onoare.

Totodată, **în fiecare an cei ce s-au evidențiat printr-o activitate și performanțe deosebite în profesia lor,** — învățămînt, știință, medicină, artă și sport — **sînt distinși prin diverse titluri onorifice** cum sînt: „profesor și învățător emerit", „om de știință emerit al R.S.R.", „medic emerit", „artist emerit", „maistru emerit al artei", „maistru emerit al sportului" etc. Pentru aportul adus în producție la îndeplinirea și depășirea sarcinilor anuale de plan, mii și zeci de mii de oameni ai muncii din toate ramurile de producție sînt distinși cu insigne ca: „insigna de merit ceferist", „insigna 1.000.000 km zbor", „fruntaș în poligrafie", „insigna de inventator și inovator", „insigna de fruntaș în comerțul de stat" etc.

An de an, un număr important de oameni ai muncii, echipe, brigăzi, secții și întreprinderi primesc, de asemenea, din partea sindicatelor în colaborare cu conducerile tehnico-administrative, stimulente morale în întrecerea socialistă pentru realizările obținute în îndeplinirea planului. În 1969, un număr de 5 întreprinderi au primit din partea Consiliului Central al Uniunii generale a sindicatelor, steaguri și diplome de întreprinderi fruntașe pe țară; 46 întreprinderi au primit din partea Comitetelor uniunilor sindicatelor — în colaborare cu ministerele — steaguri și diplome de întreprinderi fruntașe pe ramură, iar 104 întreprinderi au primit diplome de evidențiere pe țară.

În întreprinderi, comitetele sindicatelor, împreună cu conducerile tehnico-administrative au acordat unui număr de 30 666 echipe și brigăzi diplome de echipe sau brigăzi fruntașe; unui număr de 463 066 de muncitori, tehnicieni, ingineri, li s-a acordat insigna de fruntaș în întrecerea socialistă, iar un număr de 54 557 salariați care lucrează în alte sectoare decît cele ale producției, au primit titlul și diploma de evidențiat în muncă.

Pentru rezultatele obținute în activitatea de invenții și inovații în afara stimulentelor materiale pe care le-au primit inventatorii, inovatorii și raționalizatorii potrivit legislației în vigoare, consiliile județene ale sindicatelor au acordat cercurilor inovatorilor din întreprinderi peste 100 diplome de cerc al inovatorilor clasificat pe primele locuri în cadrul concursului organizat în anul 1969.

Așa cum sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu** cu prilejul acordării distincțiilor județelor aflate pe primele locuri în întrecerea socialistă pe anul 1969: **„Cei ce s-au situat pe primul loc în întrecere, au satisfacția — și se pot mîndri — că activitatea pe care au desfășurat-o anul trecut este recunoscută și apreciată, în fața întregului popor".** Stimulentele morale acordate pentru realizările anului trecut au contribuit la desfășurarea și mai largă a inițiativei creatoare a maselor în întrecerea socialistă pe acest an. Încheierea semestrului I din 1970 ne arată că angajamentele luate de oamenii muncii — cuvîntul dat în fața partidului — se îndeplinesc cu succes.

STUDIEREA și aprofundarea în continuare a rolului stimulentelor morale în strînsă legătură cu cele materiale, în vederea sporirii rolului lor, fac parte integrantă din eforturile desfășurate în cadrul elaborării celor mai potrivite forme și metode menite să asigure participarea maselor largi de oameni ai muncii la soluționarea problemelor complexe ale construcției noastre socialiste.

Petru DESPOT

membru al Comitetului executiv al C.C. al U.G.S.R. — șeful secției economice

ÎNTRECEREA ȘI CONDUCEREA MODERNĂ A INTREPRINDERII

DESFĂȘURATĂ pe fundalul planului de stat, care urmărește valorificarea cît mai înaltă a potențialului tehnic și economic, a întregii capacități, atît a indivizilor cît și a tuturor colectivelor de salariați, **întrecerea socialistă reprezintă una din modalitățile, specifice socialismului, de antrenare a salariaților la stabilirea și realizarea obiectivelor unităților economice.** În fond, angajamentele asumate în întrecere nu sînt altceva decît corectări ce îmbunătățesc indicatorii de plan, obiectivele generale ale întreprinderii.

De la începuturile ei, cînd se baza aproape exclusiv pe entuziasmul izvorît din victoria revoluției socialiste și, cînd, inevitabil, a trebuit să aibă un caracter relativ empiric, mișcarea a parcurs un drum lung. Creșterea rolului conducător al partidului în întreaga viață socială, aprofundarea caracterului științific al politicii acestuia și lărgirea democrației socialiste, au determinat dezvoltarea întrecerii socialiste, îmbogățirea conținutului și a formelor ei, au făcut ca întrecerea socialistă să integreze treptat cele mai noi cuceriri ale științei conducerii întreprinderii.

Este știut că antrenarea membrilor diverselor colective la găsirea și apoi la realizarea obiectivelor unei acțiuni constituie una din preocupările principale, o atribuție esențială a conducerii, așa cum apare ea în lumina științelor managementului modern. Conținutul ei concret este însă determinat și reflectă caracteristicile orînduirii sociale, ale fiecărei etape de dezvoltare, ale fiecărui nivel ierarhic.

În prezent, atît specialiștii, cît și conducătorii din economie, din toate țările lumii, acordă o atenție deosebită acestei atribuții. Preocuparea s-a materializat, pe planul cercetării, în elaborarea unor noi orientări în teoria conducerii (comportamentul, dinamica grupurilor, participare, conducerea prin obiective etc.), iar pe plan practic în schimbări importante în metodele și tehnicile conducerii, între care relațiile umane ocupă un loc central.

Este, însă, evident că întreprinderea socialistă, prin însăși natura sa — determinată, în esență, de forma de proprietate asupra mijloacelor de producție — asigură condițiile cele mai bune pentru antrenarea, pentru participarea salariaților la stabilirea și realizarea obiectivelor acesteia. În socialism, salariații participă nu numai la stabilirea obiectivelor propriei funcții, ci și a celor ale întreprinderii, **ale întregii societăți** din care fac parte, ceea ce este, evident, exclus în condițiile existenței proprietății private asupra mijloacelor de producție. Salariatul întreprinderii socialiste este **direct interesat** în realizarea obiectivelor, veniturile lui fiind determinate **de mărimea rezultatelor obținute de societate, de întreprindere și de aportul propriu;** proprietatea privat-capitalistă aduce, după cum se știe, în această relație și alți factori, care nu sînt de natură a cointeresa din plin masa salariaților în rezultatele activității întreprinderilor.

Forma proprietății creează cadrul general al posibilităților. Transformarea acestora în realități depinde de **formele organizatorice** și de **dinamica acțiunii propriu-zise,** desfășurată de conducerea întreprinderii. Pe linia creării structurilor, sînt cunoscute eforturile făcute de conducerea de partid și de stat din țara noastră în ultimii ani, iar rezultatele nu au întîrziat să se arate. Unul din principalele țeluri urmărite prin măsu-

Constantin COJOCARU

(Continuare în pag. 12)

UNA DIN RAMURILE-CHEIE ALE PROGRESULUI NOSTRU

CONSTRUCŢIA DE MAŞINI

CU 30 DE ANI IN URMĂ, întreprinderile care produceau sau prelucrau metalul în România, se puteau număra pe degete. Volumul producţiei lor era mai mic decît al industriei textile, al confecţiilor, pielăriei şi încălţămintei luat la un loc, şi de 3 ori mai puţin decît al industriei alimentare.

Anul acesta ponderea industriei construcţiilor de maşini se apropie de un sfert din totalul producţiei industriale a ţării. Structura sa se modernizează continuu. Prin potenţialul de care dispune şi nivelul de pregătire a cadrelor, construcţia de maşini a reuşit să rezolve an de an sarcini de o tot mai mare complexitate tehnică, sporindu-şi necontenit rolul în făurirea premiselor tehnico-materiale ale societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Drumul parcurs de industria construcţiilor de maşini este cea mai grăitoare expresie a consecvenţei cu care partidul nostru a urmărit în politica sa economică, propulsarea României în rîndul ţărilor înaintate ale lumii.

DUPĂ un pătrar de veac de la eliberarea patriei de sub jugul fascist, la cea de-a 26-a sărbătorire a istoricului eveniment, constructorii de maşini, antrenaţi într-o activitate creatoare, plină de însufleţire, pot privi cu justificată mîndrie drumul pracurs, frămîntările, strădaniile şi succesele lor. Ei pot privi cu încredere îndeplinirea sarcinilor ce le revin în acest ultim an al cincinalului în curs, pasul hotărîtor pentru trecerea la viitorul plan cincinal 1971—1975, o treaptă nouă în procesul de continuă perfecţionare şi modernizare a forţelor de producţie în ţara noastră, pentru înflorirea întregii economii naţionale.

În acest an, conform preliminărilor, ponderea industriei construcţiilor de maşini se va apropia de un sfert din totalul producţiei industriale a ţării ; cu 30 de ani în urmă, nici nu se putea vorbi de existenţa în România a unei astfel de industrii, ţara dispunînd doar de cîteva întreprinderi mai mari, restul fiind ateliere cu caracter mai mult de reparaţii. În actuala sa alcătuire modernă, cu amploarea şi perspectivele pe care le arată, **construcţia de maşini din ţara noastră este o creaţie a regimului socialist, a Partidului Comunist Român.** În politica economică a partidului şi statului, ea s-a bucurat neabătut de o atenţie deosebită, ceea ce s-a tradus, an de an, prin considerabile investiţii, construcţii de uzine cu înalt nivel tehnic, pregătire minuţioasă a unui puternic ansamblu de cadre. Şi pentru viitor Directivele Congresului al X-lea al partidului prevăd în continuare pentru această ramură o dezvoltare într-un ritm superior ritmului mediu anual de creştere pe întreaga industrie.

De la micile „ciocănării" şi ateliere, — la linii de fabricaţie automată

DEŞI România dispunea de uriaşe bogăţii naturale, industria de prelucrare a metalelor de acum cîteva decenii se caracteriza printr-o foarte slabă dezvoltare, datorită, pe de o parte, lipsei unei industrii siderurgice, iar pe de altă parte, faptului că investiţiile erau îndreptate îndeosebi spre acele ramuri industriale care aduceau un profit mai mare şi în timp cît mai scurt. Este concludent faptul că, în anul 1938, industria metalurgiei feroase, a construcţiilor de maşini şi a prelucrării metalelor reprezenta în volumul total al producţiei industriale numai 10,2%. În acelaşi timp, greutatea specifică a valorii producţiei industriei electrotehnice în totalul producţiei industriale nu reprezenta decît 1%.

În România dinainte de război, se produceau într-un an 3 poduri rulante electrice, 700 grape cu colţi cu 2 şi 3 cîmpuri, 14 batoze de cereale, un număr redus de motoare electrice şi generatoare electrice. Despre o producţie de strunguri, de rulmenţi, de turbine, de tractoare etc. nici nu putea fi vorba. În acea perioadă, ţara noastră ocupa unul din ultimele locuri printre ţările din Europa constructoare de maşini, cum şi în ce priveşte consumul de metal pe locuitor. Pentru nevoile populaţiei, industria de prelucare a metalelor fabrica doar unelte simple piese forjate, cuie, sîrmă, articole de tablă presată, şuruburi, nituri etc. şi folosea o tehnică înapoiată. De altfel, în valoarea raportată a producţiei construcţiilor de maşini, ponderea mai mare aparţinea reparaţiilor.

România, ţară în care agricultura ocupa un loc însemnat în economia naţională, nu avea o industrie de maşini agricole şi tractoare. Ţară bogată în petrol nu avea o industrie de utilaj petrolier. Pentru acoperirea nevoilor interne, se recurgea la cumpărarea de peste hotare a maşinilor şi utilajelor necesare ; astfel în 1935, ţara noastră importa peste 80% din necesarul de aparate şi maşini industriale, maşini şi utilaje electrotehnice etc. Aproximativ 95% din necesarul de maşini-unelte se aduceau din import. În 1938, din cele 366 de întreprinderi în fiinţă — pentru industria construcţiilor de maşini şi siderurgie la un loc — cele mai multe erau ateliere de reparaţii sau executau articole de mică importanţă.

Nivelul tehnic al întregului proces tehnologic era scăzut, utilajele şi maşinile, de tipuri învechite, uzate în mare măsură. La uzina „Lemaitre" — azi „Timpuri Noi" — acoperişul şi macaralele de la turnătorie erau construite din lemn ; se lucra în condiţii foarte grele, cîte 12 şi 14 ore ore pe zi. De igienă de protecţia muncii, de sănătatea muncitorilor nu se îngrijea nimeni. De la această stare de lucruri, **pînă la cele 240 000 de tractoare executate pînă în decembrie 1969, în 30 de tipuri** din care se exportă în peste 50 de ţări ale lumii, sau **la cele peste 200 000 de camioane la începutul acestui an** ; la **elegantele autoturisme Dacia 1300**, la **instalaţiile de foraj** cunoscute în lumea întreagă şi premiate la tîrguri internaţionale, la **liniile industriale complexe, integral automatizate** — drumul nu putea fi uşor. Partidului Comunist Român, în fruntea clasei muncitoare, i-a revenit rolul istoric, deschizător de epocă nouă pentru poporul nostru, de a ne conduce spre realizarea acestor mari izbînzi.

În condiţiile create de eliberarea ţării la 23 August 1944, a început marea bătălie pentru lichidarea moştenirii dureroase lăsate de regimul burghezo-moşieresc în toate domeniile vieţii economice. A fost pus cu deosebire accentul pe acest sector vital, al industriei grele şi al construcţiei de maşini, a cărui dezvoltare condiţionează însăşi independenţa economică a unui popor şi desfăşurarea normală a tuturor celorlalte sectoare. Obiectivul principal al politicii economice a partidului l-a constituit orientarea spre o dezvoltare rapidă, pe baze moderne a construcţiei de maşini, construirea de noi unităţi industriale şi dotarea lor cu instalaţii de mare capacitate şi nivel ridicat, axate pe cele mai moderne şi eficiente tehnologii.

Spre făurirea unei structuri moderne

ESTE grăitoare în acest sens evoluţia principalilor indcatori ai ramurii : în intervalul 1960—1968 de exemplu, numărul total al întreprinderilor nu mai creşte sensibil (de la 199 numai la 202, datorită tocmai concentrării şi profilării, în timp ce numărul muncitorilor creşte de la circa 194 000 în 1960, la circa 336 000 în 1968 (cu 73%), iar puterea instalată care deserveşte producţia sporeşte cu aproape 138% în acelaşi interval, ceea ce revine la o putere instalată, raportată la 100 de muncitori de 136% în 1968 faţă de 1960 şi un consum de energie electrică pe muncitor de 155% în 1968 faţă de 1960.

Scade continuu numărul micilor întreprinderi, astfel că, **în 1968 întreprinderi cu un număr de muncitori mai mic decît 200 nu mai erau decît 6, din cele 30 existente în 1960 ;** în acelaşi timp numărul întreprinderilor cu peste 3 000 de muncitori creşte, ajungînd la 27 în 1968 faţă de 13 în 1960.

Producţia globală a întregii ramuri a construcţiilor de maşini sporeşte într-un ritm deosebit de rapid : 87% în 1948 faţă de 1938, de 10 ori în 1960, de 41 de ori mai mare în 1969. Ponderea ocupată de construcţia de maşini în producţia globală industrială a anilor 1938, 1965 şi 1969 este de 10,2, 21,2 şi, respectiv, 24,2%

Ţinînd seama de importanţa industriei electrotehnice în dezvoltarea generală a ramurii, creşterile înregistrate de acestea sînt şi mai spectaculoase ; astfel, **comparativ cu 1950, producţia construcţiilor de maşini creşte de 15 ori în 1965 şi de 27 de ori în 1969, în timp ce producţia industriei electrotehnice creşte de 27 de ori şi, respectiv, de 56 de ori** (ritmul mediu anual de creştere în intervalul 1951—1969 este de 19%, respectiv 23,6%).

În cursul planurilor de stat care s-au succedat, au fost create şi se dezvoltă în continuare o serie de subramuri noi, care nici nu au existat în vechiul regim ; astfel **au fost puse bazele industriei de tractoare şi de autocamioane, de maşini-agricole, de maşini-unelte, de utilaj petrolier şi chimic, energetic şi minier, industriei electrotehnice de materiale de telecomuncaţii şi altele.** Începutul industriei electronice şi de automatizări din ţara noastră se situează tot în primii ani ai puterii populare, cu înfiinţarea primelor întreprinderi de specialitate, în primul rînd cu unele utilaje existente şi apoi, treptat, cu dotări de utilaje noi tot mai importante şi trecerea la fabricaţia unor produse în care concepţia proprie ocupă un loc din ce în ce mai însemnat.

Realizări deosebite în pregătirea unui nou cincinal

PENTRU perioada 1966—1970, Directivele Congresului al IX-lea, cum şi planul cincinal au prevăzut un ritm de creştere a producţiei de 14,6%, superior celui pe întreaga industrie. În primii patru ani constructorii de maşini au depăşit aceste prevederi, realizind o creştere a volumului producţiei ramurii într-un ritm mediu anual de 16,1%. Pentru acest an, ultimul din actualul plan cincinal şi etapă pregătitoare pentru cincinalul următor, **se preliminä că producţia globală va depăşi de peste două ori pe cea realizată în 1965, sarcinile sporind cu 14,6% faţă de anul trecut, ceea ce duce la o pondere a industriei construcţiilor de maşini de aproape 25% în totalul producţiei industriale a ţării noastre.**

Importanţa deosebită a acestui spor constă mai ales în faptul că a permis recuperarea în bună parte a rămînerilor în urmă precizate de Congresul al IX-lea, deoarece sectoarele respective au cunoscut o dezvoltare mai accentuată, şi anume : industria electrotehnică, cea electronică şi pentru telecomunicaţii, construcţia de maşini-unelte ; s-a îmbunătăţit astfel structura ramurii, profilul său apropiindu-se de cel al industriilor similare din ţările cu grad de industrializare avansat şi îndelungată experienţă tehnică. Exemplul edificator pentru această dezvoltare selectivă : **ponderea producţiei industriei electrotehnice şi electronice în producţia totală a construcţiei de maşini se ridcă, în acest an, la 21 27%.**

Unul din sectoarele importante este al electronicii şi aparatajelor de automatizare care permit automatizarea **proceselor de producţie, factor hotărîtor în ridicarea productivităţii muncii şi a competitivităţii produselor. Industria electronică şi de automatizări va produce în 1970, de 2,85 ori mai mult decît în 1965, ceea ce reprezintă un ritm mediu anual de creştere a producţiei de 23,3%. Industria producătoare de maşini-unelte, de care depinde echiparea ramurii însăşi, cunoaşte, de asemenea, un ritm anual de creştere a producţiei mult sporit faţă de cel prevăzut pe ansamblul construcţiei de maşini şi anume reprezintă 30%.**

Aceste sporuri de producţie sînt posibile, în primul rînd, datorită politicii de investiţii a partidului, care a consacrat construcţiei de maşini, în perioada 1966—1969, un plus de investiţii de aproape 4 miliarde lei, ponderea investiţiilor alocate pentru ramura construcţiilor de maşini şi prelucrarea metalelor crescînd astfel la dublu în 1968 faţă de 1965. Fondurile de investiţii de care beneficiază această ramură pentru îndeplinirea sarcinilor de producţie ale anului 1970 sînt

Ing. T. OPRESCU
Ministerul industriei construcţiilor de maşini

(Continuare în pag. 14)

Din principalele produse realizate de industria construcţiilor de maşini

Produsul	U/M	1970/1965 %
Industria electro-tehnică şi electronică		
• motoare electrice peste 0,25 kW	MW	231
• transformatoare electrice peste 0,25 kVA	MVA	209
• conductori şi cabluri electrice izolate	mii km	237
• televizoare	mii buc	290
• aparate de radio	mii buc	140
• mijloace de automatizare şi ale tehnicii de calcul, aparate electrice de măsură şi control	mii lei	500
Utilaje energetice		
• cazane de abur industriale	tabur/h	478
• turbine hidraulice	MW	909
• turbine de abur	MW	500
Utilaje tehnologice		
• pentru turnătorii şi tratamente termice	tone	752
• pentru industria textilă	tone	413
Mijloace de transport		
• locomotive Diesel şi electrice magistrale	buc.	231
• vagoane de marfă pentru linii magistrale	buc.	120
• autocamioane şi autobuze	buc.	241

Din produsele noi, omologate in 1970

- Cuptor electric cu cameră cu vatră fixă, pentru 900° C.
- Utilaje tehnologice pentru instalaţii de sodă caustică de 50 000 t/an.
- Tractorul de 40 CP pe şenile, S—400
- Autotren pentru transportat carburanţi
- Instalaţii de foraj F—125 şi F—320 pentru adîncimi de 6 000 m, cu acţionare termică
- Instalaţie de prevenire a erupţiilor, cu acţionare hidraulică tip HDF—20
- Compresoare pentru gaze comprimate, de 8 000 Nm^3 şi 27 175 Nm^3
- Cazan de apă fierbinte de 10 Gcal, pe gaze naturale şi păcură
- Centrală mobilă pentru beton, 10—15 000 m^3/an
- Macara de 25 tf pentru lansat conducte, montată pe tractor
- Grup hidroenergetic cu turbină Kaplan de 178 MW, pentru Sistemul hidroenergetic de la Porţile de Fier
- Locomotivă DH 150—250 CP, cale îngustă
- Vagoane pe 4 osii, descoperite şi acoperite
- Strung Carusel 1 250, tip SC-1250-1
- Maşină de alezat şi frezat orizontal, pentru comandă-program numerică Ø 100
- Maşină de filetat interior vertical, automată, Ø 3 tip MV IV AS
- Combină de recoltat cartofi
- Autotransformator de 400 kV
- Răcitor electric cu compresor
- Plite electrice cu compresor
- Electrocardiograf cu canale EKG—2

PULSAȚIILE SOCIALISMULUI ÎN JUDEȚELE ȚĂRII

SOCIALISMUL, vastă operă constructivă desfășurată sub conducerea Partidului, a dus la schimbări radicale în întreaga înfățișare a țării, în condițiile de viață și trai ale întregului nostru popor. Grija deosebită manifestată de partid pentru ridicarea la o viață nouă, civilizată, a tuturor județelor țării, este puternic oglindită și prin exemplul județelor **Iași** și **Vrancea.** Odinioară, aceste ținuturi moldovene, erau cunoscute doar ca vechi tîrguri sau locuri unde s-au zămislit multe legende. Astăzi, ca urmare a investițiilor îndrumate pentru industrializare, în ambele județe pulsează o viață nouă, care a schimbat radical vechile preocupări ale oamenilor. La Iași, de pildă, ființează în prezent o diversitate de întreprinderi utilate modern, (metalurgice, constructoare de mașini, textile, chimice, alimentare), în timp ce în Vrancea, ținut recunoscut în podgoriile de vii, au apărut fabrici și uzine de prelucrarea lemnului, de confecții, de materiale de construcții, alimentare etc.

Un alt județ chemat la adînci transformări înnoitoare este și **Vîlcea.** Condițiile specifice au făcut posibil ca aici să se dureze în anii noștri, o puternică industrie chimică care participă cu o pondere însemnată la producția ramurii. În prezent, în Vîlcea, se desfășoară o muncă titanică între natură și om pentru regularizarea rîului Lotru și construirea uneia din cele mai mari hidrocentrale din țară.

Dar, despre asemenea fapte deosebite se poate scrie astăzi de oriunde, pulsațiile socialismului vibrînd puternic în toate județele, orașele și comunele țării.

IAȘI

ÎN URMĂTORII CINCI ANI PRODUCȚIA INDUSTRIALĂ VA CREȘTE DE 2,25 ORI

Miu DOBRESCU
prim-secretar al Comitetului județean Iași al P.C.R.

INDUSTRIA ieșeană se înscrie activ în eforturile generale ale poporului, contribuie la compensarea pierderilor generate de calamitățile care au lovit crunt multe județe ale țării. Faptul că întreprinderile industriale din Iași au fost afectate în mică măsură de calamități — stihiile naturii lovind mai ales suprafețele agricole și unele sate ale județului — a permis colectivelor de muncitori, ingineri și tehnicieni din fabrici și uzine o reevaluare a posibilităților și inițierea unor acțiuni menite să asigure sporirea considerabilă a contribuției la redresarea economică.

Organele și organizațiile de partid, comitetele de direcție, sindicatele, organizațiile U.T.C. din unitățile economice au analizat cu înaltă responsabilitate posibilitățile de care dispun, valorificîndu-le în așa fel încît potențialul uman și material al fiecărei unități în parte să fie folosit cît mai rațional și cu maximă eficiență. **Bilanțul primelor șapte luni ale acestui an consemnează o depășire a producției globale industriale în valoare de peste 89,5 milioane lei.** Comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, s-a realizat o producție mai mare cu 13,7%; peste 66% din acest spor s-a obținut pe seama productivității muncii care, față de 1969, a înregistrat o creștere de 10%.

Eforturi deosebite s-au depus la **Uzina mecanică „Nicolina"**, unitate care produce utilaje pentru construcții și construcții de drumuri, la **Fabrica de produse ceramice, Uzina metalurgică, Uzina de fibre sintetice, Fabrica de antibiotice** și **Combinatul textil. Peste 3 milioane cărămizi, 2 914 tone țevi și profile îndoite din oțel, 94,3 tone fibre poliesterice, peste 1 600 de miliarde unități internaționale de penicilină, streptomicină și derivați, 178 de mii bucăți tricotaje și alte produse livrate peste plan de aceste unități,** vin să suplinească o parte din producția nerealizată datorită inundării unor fabrici și uzine din alte județe ale țării.

CELE ȘAPTE LUNI care au trecut ne permit să evidențiem cîteva aspecte și din activitatea constructorilor care, conștienți că prin reducerea termenelor de execuție își aduc contribuția la obținerea unor produse suplimentare, au depus eforturi deosebite pentru depășirea angajamentelor asumate inițial. **Faptul că la sfîrșitul primelor șapte luni planul de construcții-montaj a fost depășit cu 7,3%, confirmă pe deplin că strădania constructorilor, a proiectanților și beneficiarilor de investiții, dă roade.** Printr-o activitate mai susținută, printr-o mai rațională organizare a muncii, pe unele șantiere, realizările perioadei la care ne referim au depășit cu mult media generală. Bunăoară, la lucrările de la Uzina mecanică „Nicolina" sarcinile programate s-au îndeplinit în proporție de 118,9%, la Uzina mecanică din Pașcani — cu 136,6% la Fabrica de antibiotice cu 121,3%, iar la Combinatul alimentar cu 126,9%. Trebuie remarcat, de asemenea, că lucrările ale cărui beneficiar este Consiliul popular județean, au cunoscut în aceste luni un ritm de execuție alert, depășindu-se prevederile planului cu 18,7%. Deosebit de intens se desfășoară lucrările pe șantierul de extindere a Uzinei de fibre și fire sintetice, unde constructorii înfăptuiesc cu succes angajamentul de a da în funcțiune, cu cel puțin trei luni înainte de termen, o capacitate de 3050 tone fire poliesterice pe an, facilitînd astfel realizarea unei producții suplimentare de peste 200 tone fire. Concomitent, la chemarea organelor și organizațiilor de partid, în întreprinderile industriale și pe șantierele de construcții **au fost intensificate acțiunile pentru reducerea consumurilor de metal, lemn, materiale de construcții, pentru colectarea deșeurilor de metal, textile și lemn,** a căror utilitate economică nu poate fi ignorată.

Unitățile industriale ieșene și-au sporit simțitor angajamentele asumate în vasta întrecere care a cuprins țara întreagă. **Astfel, ele vor realiza, peste plan, o producție marfă de 255 milioane lei, cu 120 milioane lei mai mult față de angajamentul inițial; unitățile cooperației meștesugărești și-au dublat angajamentele luate la începutul anului.** Pe această bază, pînă la sfîrșitul lui 1970, industria ieșeană va livra suplimentar, economiei naționale: 2.200 tone țevi din oțel, 2.300 tone profile îndoite, 1.500 miliarde unități internaționale de penicilină și derivați, 650 000 mp țesături, 490 000 bucăți tricotaje din bumbac ș.a. Tot suplimentar, se vor mai produce: 150 tone fibre poliesterice, 780 tone granule poliesterice, 4,7 milioane cărămizi și blocuri ceramice, 1.500 mc cherestea etc. Pe ansamblul județului Iași, **valoarea beneficiilor peste plan va însuma 84,5 milioane lei (din care 63,5 milioane în industrie) față de angajamentul inițial de 40 milioane lei. Din angajamente luate, pe șapte luni, au fost realizate 1414 t țevi de oțel, 1500 t profile îndoite, 95 t fibre poliesterice, 178,9 mii bucăți tricotaje, 638 milioane unități penicilină și derivați.** Demne de remarcat sînt și rezultatele înregistrate la beneficiile peste plan și economii la cheltuielile de producție. **Față de angajamentele anuale s-au realizat 91,1 și respectiv 62,5 milioane lei.** Datorită activității fructuoase desfășurate în activitatea întreprinderilor, angajamentului industriei ieșene de a îndeplini, pînă la 23 August a.c., planul producției globale pe întregul cincinal a fost înfăptuit încă de la începutul acestei luni.

REFERINDU-NE la viitorul plan cincinal, crearea unei baze solide, se impune cu atît mai mult cu cît vom avea de înfăptuit obiective ale căror dimensiuni și aspecte calitative vor fi net superioare celor din perioada 1966—1970. Bunăoară, **producția globală industrială ce se va obține în județul Iași, în 1975, trebuie să fie de circa două ori și un sfert mai mare decît în 1970.** Realizarea acestei prevederi va fi asigurată printr-un ritm mediu anual de creștere a producției industriale de aproape 19%, ceea ce va situa județul Iași la o cotă superioară, atît față de realizările din ultimii ani, cît și față de ritmul prevăzut pe ansamblul economiei. **O mare parte din sporul de producție va avea ca sursă creșterea cu circa 65% a productivității muncii, față de 1970.**

Județul va cunoaște și în continuare un intens proces de industrializare. Volumul important de investiții din bugetul statului, alocat județului nostru, va asigura dezvoltarea substanțială a unor capacități de producție existente: de aproape patru ori la Uzina de fibre și fire sintetice, de două ori la Uzina de prelucrare a maselor plastice, Fabrica de antibiotice, Uzina metalurgică și de aproape nouă ori în industria materialelor de construcții. Profilul industrial al județului se va diversifica și se va îmbogăți cu noi ramuri, prin construirea unor unități industriale moderne, înzestrate cu aparatură și utilaje de cea mai bună calitate. Avem în vedere Fabrica de produse radio-tehnice, Uzina de mașini-unelte

(Continuare în pag. 16)

VRANCEA

PLAIURILE MIORIȚEI CONECTATE LA REȚELELE DEZVOLTĂRII ȚĂRII

ȚINUT de legendă, unde s-a zămislit Miorița, țară a vinurilor și a pădurilor — județul Vrancea — are o bogată zestre de mărturii din vremuri străvechi. Țara Vrancei de odinioară, încinsă cu brîu de ape — rîurile Putna, Zăbala și Năruja — cu cingătoare de dealuri și ferecată de munți, este amintită din cele mai vechi timpuri.

ÎNTR-O CATAGRAFIE din 1774 erau menționate meșteșugurile ce se practicau în Vrancea: blănăria, ciubotăria, ciocănitoria (extrasul sării), cojocăria, dogăria, lăcătușăria, rotăria. O altă lucrare, din 1829, arată că primul fierăstrău de fasonat cherestea de brad se construiește la Tulnici, acționat de apa Lepșei.

Primul embrion de industrie se definește abia în 1901, prin înființarea la Mărășești, de către „Societatea Anonimă România", a unei fabrici pentru utilizarea deșeurilor de la abatoare și tăbăcării, oase și răzături de piele. În 1938 se pun bazele unei întreprinderi cu gater, care execută furnire și placaje, valorificînd, numai într-o mică măsură bogatele resurse de materii prime ce le ofereau pădurile vrîncene.

Așadar, în trecut nu se putea vorbi despre o activitate industrială cît de cît dezvoltată a Vrancei. Astăzi industria a prins să se ridice în ritmuri ascendente.

Pentru valorificarea uneia din principalele bogății ale județului — lemnul — a fost construit **un Combinat de exploatare și industrializare la Focșani**, unitate modernă, cu o capacitate de producție de 1 500 garnituri „Miorița" pe an. O altă importantă unitate industrială vrînceană este **Fabrica de confecții — Focșani**, dată în exploatare cu toată capacitatea în 1965. Aici se execută confecții textile, inclusiv confecții de policlorură de vinil, care a înregistrat pînă în 1968, un ritm mediu anual de creștere a producției de peste 16%. Important de subliniat că din producția acestei moderne unități de industrie ușoară, peste 50% se exportă, așa încît se cere reținută această trăsătură distinct calitativă.

Importante transformări și modernizări a cunoscut și **Fabrica „Chimica" din Mărășești**. În ultimii ani, aici au fost puse în funcțiune secția „Spumogen", iar în 1960 secția „păcură de oase calcinate" cu o capacitate de 6700 t.

Totodată, la **Întreprinderea de vinuri și băuturi alcoolice** au fost construite și modernizate 85% din sectoarele de producție. În rîndul acestora sînt **Centrele de vinificare și depozitare de la Păunești, Gugești, Movilița, Clipocești**, cu o capacitate medie de 200 vagoane pe campanie.

Nomenclatorul întreprinderilor județului Vrancea cuprinde, de asemenea **Întreprinderea de vinuri pentru export**, **Întreprinderea de legume și fructe care conservă prin deshidratare cantități industriale de ceapă, cartofi, spanac și produce pulpe de fructe.**

În rîndul celor mai tinere vlăstare ale

ing. I. ALEXANDRESCU

(Continuare în pag. 12)

MOTTO: Per aspera, ad astra.

LA LEAGĂNUL HIDROCENTRALEI

DREPT ESTE că spusele străbunului italic, poet și filozof vizionar, s-ar potrivi multora dintre realizările socialismului românesc. Pentru că toate concură la feerica luminare materială și spirituală a poporului nostru și toate s-au făcut cu trudă și migală, învingînd greutăți, sfărîmînd prejudecăți.

Dar poate că nicăieri ele nu-și găsesc o mai acută concretizare decît acolo, în valea unde Lotrul își restrînge albia și-și adună undele, și unde între doi munți de stei, se înalță un al treilea, făurit de oameni, care, îmbinîndu-i va zăgăzui poarta cea mare a viitorului lac de acumulare. Patru milioane de metri cubi de bolovani de piatră sînt smulși din coapsa muntelui Chioara pentru a fi transportați în valea Lotrului, la Vidrișoara, ca să îmbrace nucleul de argilă al barajului.

Prin bolovani se ajunge sus la Chioara, ori dincolo, la Mioara, de unde se scoate argila, bolovani de stîncă ori de lut sînt prin hăuri; bolovani sînt transportați cu uriașe Belazuri de 27 de tone și puternice Tatra de 12 tone, care fac zilnic cîte 22—25 de drumuri. Acolo se lucrează continuu. Oamenii se grăbesc să aprindă cît mai repede stelele zămislite de ei, care vor alcătui constelația Lotrului.

● *Eroism conștient, generos*

NU SE POATE spune că e ușor. Și nici nu poate fi.

Natura nu este aici prea binevoitoare. Copleșitoare în măreția ei, fascinantă în primitivism, ea rămîne îndărătnică în a-și apăra parcă integritatea. Dar firea e nevoită să se supună voinței omului. Deși uneori iarăși se răzvrătește. Precum a făcut-o în primăvara acestui an atît de necruțător în vitregii.

Ca pretutindeni în țară, cei aproape opt mii de oameni care muncesc cu spor pe imensul șantier din bazinul Lotrului (totalizînd aproape 100 de km p), ca pretutindeni, oamenii se osteneau și se bucurau de roadele muncii lor. Sărbătoriseră recent succese de seamă.

● În adîncul munților avusese loc de curînd o „premieră" constînd în lansarea de probă a primului tronson pe galeria forțată. Iată ce înseamnă asta:

Galeria forțată a Hidrocentralei Lotru — un impresionant tunel în lungime de 1 250 metri, cu un diametru de 4 metri și o înclinație de 32 grade, se protejează în interior cu un blindaj metalic pentru a putea face față suprasolicitărilor de aproape 100 atmosfere exercitate de vertiginoasa coloană de apă, ce va coborî spre paletele turbinelor.

Aceste blindaje, fabricate de Uzinele „Independența" Sibiu, în greutate de 4 000 tone, după ce sînt preasamblate pe platforma de montaj de la cota 1 185, sînt introduse pe cărucioare în inima muntelui, centrate pe axul galeriei, urmînd ca de aici să înceapă ultima călătorie a blindajului spre adîncuri, la locul stabilit pentru montaj.

Pentru a se ajunge la această realizare, colectivul lotului Galeria forțată, a depus eforturi susținute timp de peste trei luni, cînd a executat importante lucrări preliminare ca: transportul și montarea troliului de montaj de 40 t.f. și a troliului de persoane de 5 t.f. în casa vanelor fluture, organizarea platformei de montaj la cota 1 185 și asigurarea stocului necesar.

● Pe Galeria forțată au fost lansate (repetiția este inevitabilă) cele mai grele blindaje asamblate vreodată de Întreprinderea de construcții hidrotehnice, folosind utilaje speciale unice în țară. Introducerea tronsonului de 12 m lungime cu un diametru de 4 m și o greutate de 80 tone pe o galerie înclinată în unghi de 32 grade la peste 1 200 m adîncime constituie o realizare tehnică de prestigiu.

Tot atunci s-a exeprimentat și introdus sudura automată sub strat de flux la asamblarea virolelor blindajului, ceea ce contribuie la creșterea productivității muncii cu peste 3% pe întregul șantier, la scurtarea duratei de execuție și îmbunătățirea calității lucrării, s-au terminat probele și a început fabricația de serie a blindajelor aducțiunii și castelului de echilibru utilizînd instalații mecanizate concepute și realizate pe șantier.

Au venit însă zilele triste de la mijlocul lui iunie, cînd apele s-au învolburat, cerul s-a întunecat, întunecînd bucuriile oamenilor, încrețindu-le frunțile.

Un comunicat anunța atunci sobru și trist:

În urma ploilor deosebit de abundente și a topirii unei mari cantități de zăpadă, Lotrul și Latorița s-au revărsat, inundînd majoritatea șantierelor, provocînd importante pagube materiale. Toate drumurile de legătură dintre loturi și șantiere au fost rupte sau blocate de viiturile de ape de pe versanți.

Asta se întîmpla într-o miercuri noaptea.

Începînd de joi dimineața constructorii s-au încleștat într-o luptă aprigă cu furia apelor.

În primele zile, în primele ore din această luptă s-au înregistrat și cele dintîi victorii.

Cu utilaje și unelte, cu buldozere și autogredere, cu trupul și cu sufletul oamenii au restabilit în cel mai scurt timp posibil căile de legătură, au despotmolit și recuperat materiale și utilaje, au refăcut instalații, au luat de la capăt construcția barajului celei mai mari hidrocentrale care se poate realiza în țara noastră pe rîurile interioare.

Sînt fapte demne de filele unei cronici a eroismului din care n-ar putea lipsi aceea dedicată mecanicilor, fierarilor, strungarilor, lăcătușilor, șoferilor de la autoateliere, care au acționat și reacționat cu o promptitudine și dăruire deosebită.

● *Timpul curge*

TIMPUL se scurge, evident. Important este în ce fel se petrece această scurgere și cu ce foloase. Printre codrii și prăpăstiile din munții Lotrului a urmat și continuă o perioadă de muncă tenace, materializată în tone de anrocamente și steril depuse pentru remedierea drumurilor distruse, în metri liniari de avansamente la fronturile neatinse de calamitate, în utilizarea mașinilor și utilajelor la capacitatea maximă.

Sînt gînduri și imperative comune tuturor celor care lucrează pe șantiere și care s-au angajat să depășească, în aceste condiții vitrege, prevederile planului și ale primului lor angajament.

Intrarea în ritmul normal de lucru era obiectivul nr. 1 al tuturor constructorilor. Pentru realizarea lui s-au mobilizat toate forțele — oameni, mașini, utilaje. La Baraj s-a trecut la curățirea mîlului adus de ape, repararea utilajelor afectate și treptat anrocamentele se depun din nou de ordinul tonelor. La Mănăileasa și Hoteagu s-a scos apa din galerii, lucrîndu-se cu toate forțele la excavații și betonare. Pentru intrarea în normal a activității, la Petrimanu era necesară reglementarea circulației pe drumul Ciunget-Petrimanu. În acest scop, porțiunea Ciunget-Podu Prejbeni a fost încredințată șantierului Uzină, iar de la Prejbeni spre Petrimanu șantierului Captări sud. Restul oamenilor care nu lucrau la drumuri, a fost reorganizat. S-a făcut o nouă repartizare a sarcinilor de producție pe cap de om, s-a reorganizat lucrul în așa fel încît producția să nu sufere. Oamenii au înțeles acest lucru, și-au înzecit eforturile și în fiecare zi graficul producției a fost și este în continuă creștere.

Timpul trece și aci, prin munții Lotrului, dar cu folos deosebit.

● *Virtuți relevate și revelate*

PE ACOLO, pe la Baraj sau la Mănăileasa, la Petrimanu ori la Ciunget (unde va fi hidrocentrala), la Gura Lotriței sau la Mălaia, la Vidruța, la Goața, Haneș ori Hoteagu sînt tot atîtea fronturi de luptă ale omului cu starea firii, spre a lui bucurie și bunăstare.

Acolo nu e loc și nici timp de joc cu noțiunile. Acolo front înseamnă ceea ce este: loc de luptă. Iar atac — termen adesea utilizat de către constructori — reprezintă momentul desfășurării unei noi faze — operațiune din cel mai frumos război posibil: acela al omului pentru binele omului. Toată lumea de prin părțile locului știe, de pildă, că lotul de la Oltețu a început atacul. Se mai află că:

● Pe Coșana se desfășoară lucrările pentru captarea rîului în ramura de sud. După defrișări a fost atacat portalul. Ortacii de aici se dovedesc a fi nerăbdători pentru deschiderea unei noi aducțiuni prin inima munților.

● La Voineșița, s-a dat în folosință colonia de exploatare a Hidrocentralei de pe Lotru. Clădirile care sînt înlănțuite printr-o linie arhitectonică originală, întemeiază de fapt viitoarea stațiune.

● Pe șantierul Uzină s-au executat integral cele 6 galerii de legătură între distribuitorul conductei forțate și turbine. Lucrarea a fost terminată cu o lună de zile înainte de termen, ceea ce permite ca și montajul să aibă o decalare asemănătoare.

● La Rudăreasa, o dată cu înființarea brigăzilor de tineret, a fost posibilă îndeplinirea planului, înregistrîndu-se chiar depășiri. Forța tineretului și o mai bună organizare și-au spus cuvîntul.

Desigur că înșiruirea ar putea continua. Sînt fapte mărețe, care relevă calități umane deosebite, revelate în condiții deosebite. Ar trebui văzuți, de pildă, șoferii autobasculantelor care cară piatră dovedindu-și calități de supercascadori pe niște frînturi de drumuri în segmente de serpentine ori mineri sfredelind stînca ignobilă imposibil de identificat în prealabil de geologi, sau electricieni-montori făcînd alpinism de performanță vrînd-nevrînd și echilibristică aeriană la înălțimi amețitoare.

Ei, toți aceștia ale căror nume abia ar încăpea în paginile unei cărți voluminoase, au pus umăr la umăr pentru ca în recenta adunare pentru dezbaterea cifrelor de plan să se poată constata că pe semestrul I a.c., producția globală de construcții și montaj a fost îndeplinită în proporție de 101 la sută.

Și totul este datorat virtuților cunoscute sau numai bănuite ale bărbaților și femeilor care și-au unit pentru ani destinul lor cu acela al Lotrului.

● *Priveliști vechi și noi*

SUTE de kilometri de drumuri mai bune și mai rele (din păcate) fac legătura între diferitele loturi, puncte de lucru, șantiere și colonii. Zeci de rîuri și pîraie străbat munții într-o parte și într-alta, nebănuind ce le așteaptă: mai toate (în total 86) își vor aduna apele în lacul cu numele unui personaj de legendă haiducească: Vidra. Pe sub stînci necălcate se scurmă 150 km de galerii subterane spre adunarea debitului acestora în viitoarea „mare" a Lotrului care va avea un volum util de 300 milioane mc, stăviliți de un baraj înalt de 120 m și lung. la coronament. de 325 m.

Deocamdată, peisajul este spectaculos numai prin ceea ce natura i-a dăruit. De sus, de la Puru, unde s-au edificat primele construcții din viitoarea stațiune Vidrișoara (sau Vidra căci încă nu se știe precis) se văd bine contururile viitorului lac cu malurile sale crestate de pîraie și rîpi. Privite de pe șosea, doborîturile din pădurea defrișată pînă la nivelul apei viitorului lac par bețe de chibrituri, iar oamenii se văd cît niște furnici.

Forfotă de camioane și basculante, cu armături, betoane, anrocamente.

Vibrocompactoare puternice tasează straturile depuse în fiecare clipă în corpul barajului. Se lucrează intens, fără întrerupere. 4—5 000 m.c. de stîncă sînt aduse zilnic pentru întregirea lui.

Și așa este peste tot.

Căci peste tot, toți sînt hotărîți, să-și respecte angajamentele și să facă astfel ca în 1972 prima din cele trei turbine să intre în funcțiune.

Și atunci luminile viitoarei stațiuni turistice Vidra (sau Vidrișoara, cum i-o zice) se vor reflecta în oglinda alăturată a lacului de acumulare, sfidînd apele și amintindu-le că au plătit însutit cu miliarde și miliarde de kilovați ore, pagubele pricinuite în primăvara cea cruntă a anului 1970.

Mircea POSTELNICU

REFLECȚII

PROIECTE

acad. Grigore C. MOISIL

EXISTA o „Societate de Științe Matematice din Republica Socialistă România". Nu despre ce a făcut această societate vreau să vorbesc aci, deși, adeseori, de 23 August, mi-a plăcut să fac un bilanț. Dar tot atît îmi place să arăt cum se deschid perspective. Să caut în arhive? Cu drag o s-o fac altădată. Azi vreau să spun cititorilor „Vieții economice" ceva despre o intenție a Societății.

De cîțiva ani, unii absolvenți ai Facultății de Matematici și Mecanică sînt repartizați în întreprinderi industriale. Ideea e bună. E consecința prețuirii pe care partidul nostru a arătat-o pentru întrebuințarea metodelor matematice în organizarea științifică, matematică a întreprinderilor. Faptul de a avea un matematician în întreprindere va da rezultate bune. A dat, putem spune, dacă ne gîndim la ceea ce se cheamă „controlul statistic al producției". Centrul de statistică matematică al Academiei Republicii Socialiste România se poate mîndri că a introdus în tehnica noastră metoda controlului statistic al producției. Utilizarea calculatoarelor electronice este în țara noastră tot rezultatul muncii, mai ales a matematicienilor noștri: a celor de la Centrul de Calcul al Universității din București, a celor de la Institutul de Calcul al Filialei Cluj a Academiei Republicii noastre, a celor de la Institutul de Matematică al Academiei Republicii noastre și a celor de la Facultatea de Matematici a Universității din București [1]).

Facultatea de Matematici are mai multe secții de specializare, care dau diplomați cu specializările: mecanica solidelor deformabile, mecanica fluidelor, statistică, utilizarea calculatoarelor, cercetarea operațională.

Numai cel nepriceput, însă, își închipuie că cel ce are o diplomă poate fi întrebuințat imediat în producție. Gîndiți-vă: oare cel ce întrebuințează statistica o va face în același mod dacă se duce la o mare întreprindere de confecții de stofă sau la un furnal înalt? La o întreprindere poligrafică sau la una petrochimică?

Despre întreprindere va învăța la întreprindere; dar despre felul de a aplica ce a învățat? Sînt, poate, întreprinderi care știu să folosească matematicienii: de exemplu, cele care i-au mai folosit. Nu numai ele. Și cele care vor să-și cumpere un calculator electronic. Dar celelalte?

Sînt aci două probleme diferite.

Prima problemă: tehnica actuală are nevoie să întrebuințeze mult mai multă matematică decît o știu tehnicienii: mereu alta, mereu cea mai nouă. De unde află această matematică? Bineînțeles, de acolo unde se face matematică: de la Institutul de Matematică al Academiei Republicii Socialiste România; acest institut a creat un Centru de consultații privind aplicațiile matematicii moderne în economie [2]). La acest Institut de matematici (calea Griviței 21) se pot afla multe. De oricine? Nu. Numai de cei care sînt interesați.

A doua problemă: matematicienii repartizați la întreprinderi au nevoie să păstreze contactul între ei cu cei mai bătrîni (bătrîn vine de la veteran, care a mai fost în lupte). Societatea de Științe Matematice din R. S. România își propune să strîngă contactul cu diplomații în matematici și să le dea lor sprijinul necesar în munca lor la întreprinderi. Iată de ce invită pe matematicienii ce lucrează în întreprinderi să-și trimită adresa la Societate. Societatea îi va informa de anume activități ce, poate îi interesează. De exemplu, în 1970, societatea a organizat lunar expuneri pentru cei ce lucrează în domeniul calculatoarelor electronice: despre Centrul de Calcul Economic și Cibernetică Economică a vorbit directorul său, Pescaru, despre activitatea în vederea aplicării metodelor matematice la I.P.I.U. a vorbit ing. Titus Greciuc, despre calculatorul DACICC—200 constructorul său, dr. E. Muntean (cu vizita la calculator, la Institutul de cercetări în economia agrară), anume învățăminte trase dintr-un stagiu în Franța ne-a comunicat tov. Iftimie. Tot așa, a fost organizată o conferință asupra „Analizei impulsionale", ținută de Michel Cuénod, doctor în științe tehnice, visiting profesor la Universitatea din Florida și la Universitatea Laval din Quebec și o alta asupra felului cum se predă mecanica în S.U.A., ținută de ing. Virgil Constantinescu. Această activitate a avut o lipsă, pe care vreau să o facem să dispară: Societatea nu are încă un fișier de adrese, să știe la fiecare conferință sau ședință pe cine să informeze despre acest lucru. Și în special: nu știe cine are nevoie de sprijinul Societății în acest domeniu.

Azi știm că toți diplomații facultății, repartizați în întreprinderi au, aproape sigur, nevoie de acest sprijin. Gîndiți-vă: vine la întreprindere omul tînăr, cu diploma în buzunar, cu media mare, dovadă că a învățat serios. Ce să facă?

Matematică? Bineînțeles, că de aia a urmat Facultatea de matematici. Adică ce? Teoreme, demonstrații? Că asta a învățat la Facultate.

Trebuia să învețe acea matematică de care are nevoie întreprinderea? Poate că a și învățat-o. De ce are nevoie întreprinderea? Dumneata știi, că dumneata ești matematician. Ba dumneata știi, că dumneata ai nevoie. Cînd comanzi un kilogram de cuie, dumneata ceri cuie și spui cît să fie de lungi, cît să fie de groase. Nu-mi ceri mie, depozit de cuie: dă-mi cuie, de alea de care am nevoie. Discuția se poate prelungi la nesfîrșit.

Bineînțeles, nu se poate cere (s-a cerut de unii, dar asta nu e cerere serioasă) ca diplomatul matematician să știe, de la cursuri, tot ce au nevoie cele... fabrici, institute de proiectare, institute de cercetare departamentale din țară.

Și atunci? Societatea de matematici crede că un început de rezolvare a problemei poate încerca să-l dea ea. Fiecărui matematician repartizat „în producție" societatea va căuta să-i dea un tutore învățat cu munca aceasta. Sînt cîțiva. Nu mulți. Dar la sfaturile acestora și în schimbul de experiență unul cu altul, sper că se va obține ceva. Sediul Societății este: str. Academiei nr. 14 (în localul Facultății de Matematici). Telefon 14 46 53.

Eu nu vreau să împiedic alte mijloace de lucru. Acesta e unul dintre ele.

---

1) Nu uităm nici rolul pe care l-au avut I.F.A. și Institutul Politehnic din Timișoara. Despre felul cum s-a început această muncă am scris în revista **Automatică — Metrologie — Calculatoare** nr. 13—14, care a apărut recent.

2) Vezi „Scînteia" din 12 iunie 1970, articolul „Matematica modernă în știință și economie" de D. Drăghicescu.

JUDEȚUL VRANCEA

(Urmare din pag. 10)

industriei din Vrancea se aliniază **Fabrica de coniac de la Focșani**, unitate modernă a industriei alimentare, care, odată cu mărțișorul lui 1970, a lansat pe piață noul produs „Coniac Vrancea".

Pe o diagramă ascendentă se înscriu și unitățile industriei locale; ele pun în circuitul economic mobilă, prefabricate din beton armat, coșuri împletite (destinate aproape în totalitate exportului), butoaie, materiale de construcții. Numai Fabrica de cărămidă de la Păunești, care a dat prima șarjă în 1969, furnizează peste 1 milion cărămizi anual.

Desigur, pentru a evalua nivelul acestui impuls spre industrializare al județului Vrancea, se cere să examinăm parametrii acestei creșteri. Diagrama investițiilor pune în lumină faptul că **media anuală a realizărilor din 1966—1968 a fost cu 38% mai mare, față de intervalul 1961—1965, iar volumul investițiilor s-a dublat în 1968, față de 1960.** S-au operat, de asemenea, schimbări calitative în privința balanței resurselor de muncă, în sensul că, în acest județ cu excedent de forțe de muncă, **a sporit ponderea populației ocupate în sfera producției materiale, astfel încît ea reprezintă acum 22,6% din totalul populației ocupate în economia județului.**

Aceste noi racorduri economice s-au răsfrînt în mod pozitiv asupra complexului de factori sociali, determinînd ca nivelul lui să înregistreze creșteri evidente. **Volumul mărfurilor desfăcute populației a sporit, în 1969 față de 1960, cu 1369 frigidere, 677 mașini de spălat rufe, 1744 aparate radio etc.**, iar în ceea ce privește învățămîntul fiecare al 5-lea locuitor al județului este elev cuprins într-o formă de învățămînt de stat.

SITUAT la curbura Carpaților, județul Vrancea este dăruit de natură cu forme de relief dispuse armonios, reprezentînd un ținut de tranziție unde-și dau întîlnire Podișul Moldovei, Cîmpia Română și Munții Carpați. Raportate la suprafața totală a județului, terenurile agricole dețin ponderea de 50,6%, astfel încît agricultura reprezintă o însemnată ramură economică.

Despre felul cum era pus în valoare în trecut acest potențial economic, mai cu seamă în zona colinară, o monografie din 1943 menționează: „terenurile pustiite se năruie, revărsîndu-se mai ales primăvara și în vremea ploilor, în avalanșe mari. În urma lor apar stîncile sterpe, spre care vrîncenii privesc cu desnădejde și obidă în suflet".

În anii construcției socialiste s-au întreprins acțiuni eficiente pentru dezvoltatea agriculturii, căreia i-au fost redate noi suprafețe arabile, prin refacerea patrimoniului silvic, replantarea pădurilor, corectarea torenților. Ca urmare a acestor acțiuni s-a integrat în circuitul agricol în intervalul 1960—1968, suprafața de 13 725 ha. De asemenea, s-au executat plantări masive de vii, au fost defrișate viile hibride și s-au făcut replantări cu vițe nobile, cu soiuri de mare productivitate.

Pentru refacerea patrimoniului viticol s-au realizat numai în 1968—1969 peste 2600 ha plantații noi în masive cu veche tradiție (Odobești, Panciu, Cotești, Jariștea, Păunești etc.) și s-au făcut completări în goluri cu peste 2 milioane butaci, cu soiuri care au dus faima vinurilor vrîncene — galbena de Odobești, Crimpoșia, Băbeasca. Toate acestea au făcut ca, în privința suprafeței ocupate cu vii și pepiniere viticole, județul Vrancea să ocupe primul loc pe țară.

În ceea ce privește creșterea animalelor s-a pus accentul pe îmbunătățirea raselor. Recensămîntul din 1969 al animalelor a scos în evidență că rasa brună și metișii de brună, reprezintă peste 60% din efectivele de vaci ale județului Vrancea.

Dotarea agriculturii vrîncene în anii viitorului cincinal cu mijloace materiale sporite, va face ca aceasta să se dezvolte pe linia furnizării de materii prime agricole în cantități din ce în ce mai mari și de calitate superioară.

PE AGENDA anului 1971 se înscrie, la capitolul industriei vrîncene, atacarea din plin a lucrărilor de construcție pentru **Fabrica de dispozitive, ștanțe, matrițe și scule aschietoare,** prevăzută să fie terminată în 1973.

Fundamentînd viitoarea ascensiune industrială în cadrul Combinatului de exploatarea și industrializarea lemnului, va intra în producție, în septembrie anul acesta, **Fabrica de plăci fibrolemnoase cu o capacitate de cca 114 mii tone pe an.** În perspectivă, combinatul se va dezvolta și prin construirea unei **Fabrici de plăci înnobilate,** cu o capacitate de 2 500 000 mp P.F.L., emailat pe an.

Mîndrie a vrîncenilor, **Fabrica de confecții din Focșani,** unde în prezent lucrează 3250 muncitori, număr care raportat la populația orașului concluzionează că 10% va cunoaște o însemnată dezvoltare. Lucrările de extindere ce se vor întreprinde la această puternică unitate industrială, vor determina o creștere a producției în 1975 cu cca 100 milioane lei față de nivelul actual.

În acest județ, cu întinse „moșii ale lui Bachus", sînt prevăzute alocări de substanțiale fonduri de investiții pentru dezvoltarea actualelor capacități, pentru construirea de noi obiective ale industriei vinului și băuturilor. Se prevede o secție nouă de distilat la Gugești pentru valorificarea fructelor, borhoturilor și drojdiei de vin. În planul de perspectivă este inclusă și construirea secției de fabricat vermut, amenajarea unei secții pentru vinuri spumoase cu o capacitate de 2 milioane sticle pe an ș.a.

Ținînd seama de existența unor bogate resurse locale de materii prime pentru fabricarea sticlei și de nevoia stringentă a ambalajelor de sticlă pentru industria viticolă a Vrancei, Comitetul județean de partid a propus construirea unei Fabrici de ambalaje din sticlă. Propunerea este judicioasă, întrucît, consumul de ambalaje din sticlă, reprezintă în prezent 80 milioane de butelii anual, iar în perspectivă va crește la peste 100 milioane.

Industrializarea rezervelor considerabile de materiale de balastieră pe care le deține județul se va realiza prin construirea în viitorul apropiat a unei Fabrici de produse ceramice la Odobești, cu o capacitate de 60 milioane bucăți pe an (echivalent cărămizi) și 4 milioane kahle. De asemenea, în primul an din apropiatul cincinal, la Fabrica chimică Mărășești va fi „atacată" o nouă capacitate de producție, care să permită să se realizeze 4000 tone ulei din oase și 950 tone gelatină alimentară anual.

Actualele și viitoarele obiective industriale ale județului Vrancea, grăbesc maturizarea procesului de industrializare, racordînd aceste vechi meleaguri în circuitul economic național, cu un potențial mereu sporit.

ÎNTRECEREA

(Urmare din pag. 8)

rile de perfecționare a conducerii și planificării economiei naționale, stabilite de Conferința Națională a partidului din decembrie 1967 și aplicate în practica economică, îl constituie tocmai **crearea de structuri adecvate participării mai largi a salariaților la luarea deciziilor din economie, acordarea de noi drepturi conducerilor de unități, prin intermediul cărora acestea să poată antrena mai intens colectivele la realizarea deciziilor.**

Anul 1970 a fost unul deosebit pentru întreprinderile românești. Au fost **inundațiile**, distrugerile, dereglările în mecanismele economice. A fost ultimul an al cincinalului. A trebuit, în mod deosebit, îndreptată **atenția înainte**, spre viitorul cincinal. Toate acestea au presupus un plus de concentrare a eforturilor, pentru descoperirea de noi rezerve, pentru asumarea de angajamente, **de responsabilități suplimentare.** Acum, în întîmpinarea sărbătorii de 23 August, aflăm că angajamentele asumate sînt realizate.

Evaluînd mărimea acestor eforturi, comparînd-o cu alta, din alt timp, sau din altă parte, ajungi vrînd-nevrînd, la întrebarea: **care este izvorul acestei forțe?** Încercînd să răspundem, trebuie să așezăm la loc cuvenit **înalta conștiință** a salariatului întreprinderii socialiste românești; el știe că rezultatele eforturilor sale îi aparțin. Un rol de seamă îl joacă **structurile,** care au asigurat desfășurarea canalizată, cu eficiență a energiei. Cele două caracteristici nu mai sînt însă suficiente pentru a explica **mărimea** debitului acestor plusuri de energie, mărimea forței lui. Entuziasmul, spiritul de sacrificiu își are aici rolul său. El poate determina prelungirea programului de lucru, o încordare suplimentară a mușchilor și nervilor. La toate acestea trebuie adăugat nivelul de calificare al salariaților, organizarea procesului de producție, **calitatea conducerii întreprinderii.**

Observarea cu atenție a modului în care s-au desfășurat adunările generale ale salariaților din anul acesta, unde sînt definite și asumate angajamentele, ca și a modului în care acestea sînt apoi traduse în fapt, nu poate să nu conducă la constatarea unor importante schimbări față de trecut. Ca una dintre cele mai importante, poate fi notată aceea că înarmarea întreprinderilor cu concepte, tehnici și metode moderne de conducere și organizare au asigurat condiții mai bune pentru **fundamentarea** angajamentelor întrecerii socialiste. Acestea sînt mai **mobilizatoare**, dar și mai **realiste.** În acest sens, este interesant de remarcat că afirmații de tipul: „Mă angajez să lucrez bine pentru a contribui la îndeplinirea angajamentelor **prezentate** aici", au cedat locul celor de tipul: „Analiza activității din atelier, secție, arată că s-ar putea face și asta, și asta, dacă s-ar realiza condițiile X, Y, Z..." sau „Conform studiului elaborat de..., dacă s-ar produce schimbarea... s-ar putea obține rezultatul..." Este saltul de la empirism la știință, de la „numai entuziasm" la entuziasm susținut de **rațiunea** acțiunii.

Este, într-adevăr, un salt. Saltul acesta este însă urmarea unui șir **neîntrerupt** de eforturi. Au fost necesare strădanii pentru ridicarea continuă a calificării profesionale, a nivelului de cultură generală al tuturor categoriilor de salariați. A fost declanșată o largă acțiune de organizare științifică a producției **și** a muncii. Miile de studii de organizare aplicate în întreprinderi — majoritatea izvorîte din sugestiile salariaților în adunările generale — s-au materializat în importante **sporuri de producție și bebeneficii**, sporuri care au contribuit, atît la definirea (asigurîndu-le caracterul realist), cît și la îndeplinirea angajamentelor asumate (cu mai mare eficiență). Prin intermediul acestei acțiuni s-au produs **schimbări substanțiale în mentalitatea** lucrătorilor și conducătorilor din economie, au fost puse la îndemîna acestora cele mai noi concepte și tehnici de organizare, lucru care, de asemenea, a favorizat din plin desfășurarea cu eficiență a întrecerii socialiste.

Nu trebuie scăpat din vedere nici faptul că **întrecerea socialistă,** ca formă de participare ce izvorăște din esența specifică a socialismului, din conștiința tuturor salariaților că a face mai mult și mai bine este numai în interesul lor, acționează ca un **stimul în utilizarea** pe scară largă a **metodelor științifice** de investigare și valorificare a tuturor rezervelor tehnice, economice și umane existente în întreprinderi. Această relație este deosebit de fertilă. Ea trebuie continuu perfecționată și folosită cît mai din plin.

Constantin COJOCARU

ROMÂNIA ÎN CONCERTUL NAȚIUNILOR

ROLUL ȘTIINȚEI ȘI TEHNOLOGIEI MODERNE ÎN DEZBATERILE O. N. U.

RECENT, guvernul Republicii Socialiste România a solicitat înscrierea pe ordinea de zi a celei de a 25-a sesiuni a Adunării generale a O.N.U. a unui punct intitulat „Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state".

ÎN ELABORAREA și prezentarea acestei inițiative, România pornește de la convingerea că problemele colaborării economice, tehnice și științifice, care sînt esențiale pentru progresul popoarelor și pentru însăși cauza păcii, trebuie să ocupe un loc din cele mai importante în preocupările Organizației Națiunilor Unite.

Întreaga istorie a civilizației umane stă mărturie importanței pe care folosirea cuceririlor științei și tehnicii a avut-o în accelerarea progresului omenirii.

În zilele noastre, dezvoltarea explozivă a științei și tehnicii și masiva lor penetrație în cele mai variate domenii ale vieții sociale, în special în sfera producției materiale, enormele posibilități pe care acestea le oferă omului pentru a-și spori dominația asupra naturii și satisface mai deplin nevoile, constituie obiectul preocupărilor tuturor națiunilor în vederea progresului lor multilateral. În tot mai multe țări știința și tehnologia modernă au devenit un obiectiv central al politicii de stat, o parte integrantă a programelor naționale de dezvoltare pe termen lung. Totodată, sub impulsul actualei revoluții științifice și tehnologice, relațiile bi și multilaterale dintre state își îmbogățesc continuu conținutul și își multiplică formele practice de cooperare. Este unanim recunoscut că, în condițiile actuale, nu se poate concepe dezvoltarea multilaterală a unei țări fără a ține seamă de contribuția științei și tehnologiei, ca resursă fundamentală pentru creșterea capacității de producție. Stăpînirea științei și tehnologiei moderne, accesul tuturor națiunilor la descoperirile științifice și inovațiile tehnice, constituie o condiție indispensabilă pentru diminuarea și lichidarea marilor decalaje economice existente între diferite țări. Persistența fenomenului subdezvoltării în țări și zone întinse de pe diferite continente creează un obstacol major, de structură, pentru ca popoarele respective să poată beneficia de roadele cuceririlor științei și tehnicii contemporane. Acest fenomen generează disparități și un dezechilibru important în repartizarea pe plan internațional atît a capacităților științifice și tehnice, cît și în privința fondurilor alocate de diferite țări în acest domeniu.

Statisticile recente ale O.N.U. pun în evidență faptul că la totalul cheltuielilor afectate pentru domeniul cercetare-dezvoltare (C-D) pe plan mondial, țările în curs de dezvoltare participă cu numai 2%. În aceste țări, cheltuielile pentru domeniul C-D nu depășesc 0,2% din produsul lor național brut (PNB), în timp ce în țările dezvoltate, acest procent este de 2—3%. În același timp, preocuparea țărilor în curs de dezvoltare pentru aplicarea științei și tehnologiei moderne la condițiile lor specifice de dezvoltare întîmpină serioase dificultăți legate de slăbiciunea instituțiilor științifice proprii, în special a celor pentru elaborarea politicilor și planurilor naționale în domeniul științei și tehnicii, lipsa de personal științific și tehnic calificat, accentuată de tendința exodului de competență din țările în curs de dezvoltare spre cele dezvoltate. Concepția după care aceste țări pot găsi o rezolvare a problemelor menționate, preluînd exclusiv tehnici din țările dezvoltate nu poate oferi decît soluții parțiale și pe termen scurt. Transferul de cunoștințe și tehnici, oricît de necesar și util ar fi, nu poate să se substituie efortului fiecărei țări de a-și crea o capacitate științifică tehnică proprie.

În sprijinirea, ca factor complementar, a acestor eforturi, o importanță deosebită revine cooperării internaționale. Știința și tehnologia modernă, mai mult decît oricare alt domeniu al producției materiale, presupune și totodată stimulează dialogul și cooperarea între țări. Schimbul de informații, documentație și experiență tehnico-științifică, reprezintă astăzi o necesitate obiectivă pentru toate țările lumii. Mare sau mică, nici o țară nu se poate dezvolta izolat, fiind determinată în propriul ei interes să întrețină și să dezvolte relații de colaborare economică și tehnico-științifică, să participe la circuitul mondial de valori și schimb de experiență.

Comunitatea internațională poate și trebuie să creeze cadrul adecvat pentru ca fiecare țară să beneficieze de roadele creației științei și tehnicii contemporane, pentru accelerarea dezvoltării sale economice.

În cei 25 de ani de existență, Organizația Națiunilor Unite a desfășurat o susținută activitate de promovare a cooperării internaționale pe plan economic și tehnico-științific. În acest scop, au fost puse în funcțiune organisme de specialitate care au înregistrat progrese în studierea și definirea aspectelor legate de aplicarea științei și tehnicii în folosul dezvoltării. Organizația Națiunilor Unite pentru știință și tehnică iar, în domeniile lor specifice, și celelalte instituții specializate (O.M.S., F.A.O. și A.I.E.A.), au adus, de asemenea, o contribuție însemnată la realizarea unor programe internaționale de cooperare economică și tehnico-științifică.

Convocarea sub auspiciile Națiunilor Unite a primei conferințe pentru aplicarea științei și tehnicii în folosul regiunilor puțin dezvoltate din 1963 a oferit prilejul pentru o inventariere și evaluare de ansamblu a nevoilor reale ale țărilor și a problemelor esențiale pe care acestea sînt chemate să le soluționeze.

Trebuie relevată, de asemenea, preocuparea O.N.U. de a include în activitățile sale domenii noi, legate de realizările cele mai recente ale științei și tehnologiei, cum sînt aplicarea energiei atomice în scopuri pașnice, explorarea și exploatarea mărilor și oceanelor, conservarea mediului înconjurător, utilizarea calculatoarelor electronice.

Imperativele dezvoltării și diversificării colaborării internaționale au scos însă în evidență tot mai pregnant faptul că formele, metodele și instrumentele de cooperare folosite pînă în prezent în cadrul O.N.U., sînt departe de a răspunde nevoilor reale, de a favoriza o largă diseminare a cunoștințelor și experienței, de a facilita accesul neîngrădit la cuceririle științei și tehnologiei moderne. Există un interes general pentru întărirea capacității și sporirea contribuției O.N.U. la amplificarea cooperării economice și tehnico-științifice între state.

Acționînd în sensul dezvoltării cooperării științifice și tehnologice prin intermediul sistemului de organisme aparținînd Națiunilor Unite, România a inițiat în ultimii ani o serie de măsuri concrete la Adunarea generală a O.N.U., în Comisia Economică a O.N.U. pentru Europa, la UNESCO. Propunerile țării noastre referitoare la folosirea calculatoarelor electronice și a tehnicilor moderne de calcul în procesul dezvoltării, lărgirea cooperării științifice și tehnologice pe plan european, organizarea unei Conferințe a miniștrilor însărcinați cu politica științei din statele europene membre ale UNESCO, s-au bucurat de un larg ecou internațional.

Viitoarea sesiune jubiliară a Adunării generale a O.N.U. care se va desfășura sub deviza „Pace, justiție și progres", oferă un prilej potrivit pentru o dezbatere largă, cu participarea statelor interesate, privind rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării internaționale.

Punctul cu numărul 100, înscris la inițiativa țării noastre pe agenda sesiunii, oferă o asemenea ocazie, de natură să consacre preeminența rolului științei și tehnicii în procesul dezvoltării și, totodată, să contribuie la crearea premiselor care să asigure intensificarea cooperării economice și tehnico-științifice între state.

Ion ALEXANDRU

ADUNAREA GENERALĂ A O.N.U

1965 — Rezoluția 2 129 (XX): „Acțiuni pe plan regional în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între state europene aparținînd unor sisteme social-politice diferite".

1965 — Rezoluția 2 037 (XX): „Declarație privind promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare".

1965 — Rezoluția 2 083 (XX): „Punerea în valoare și utilizarea resurselor umane".

1967 — Rezoluția 2 317 (XXII): „Rolul Comisiei economice pentru Europa în dezvoltarea cooperării economice internaționale".

1967 — Rezoluția 2 318 (XXII): „Știința și tehnica".

1968 — Rezoluția 2 458 (XXIII): „Cooperarea internațională pentru utilizarea calculatoarelor electronice și a tehnicilor moderne de calcul în folosul dezvoltării".

1969 — Rezoluția 2561 (XXIV): „Administrația publică și managementul".

MEMENTO:

INIȚIATIVE ALE ROMÂNIEI ÎN CADRUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE

COMISIA ECONOMICĂ PENTRU EUROPA

1967—70 — Rezoluțiile 14 (XXII), 4 (XXIII), 6 (XXIV) și 5 (XXV):

„Cooperarea științifică și tehnologică", care au condus la convocarea primei reuniuni de experți guvernamentali din țările europene în domeniul științific și tehnic și au pus bazele activității C.E.E./O.N.U. în acest domeniu

1970 — Rezoluția 4 (XXV): „Dezvoltarea comerțului exterior în Europa"

1970 — Rezoluția 3 (XXV): „Crearea comitetului pentru industria chimică"

CONFERINȚA NAȚIUNILOR UNITE PENTRU COMERȚ și DEZVOLTARE — U.N.C.T.A.D.

1964 — Recomandări privind: a) „Livrări de echipament pe credit rambursabil prin cote părți din produsele obținute din întreprinderile construite cu acest echipament" și b) „Importanța acordurilor pe termen lung".

1968 — Recomandări privind „Informarea opiniei publice asupra problemelor comerțului internațional și dezvoltării", „Formarea de personal tehnic și specializat în domeniul promovării exporturilor" și „Promovarea cooperării economice și industriale în vederea expansiunii și diversificării exporturilor".

CONSTRUCTORII ROMÂNI PE MERIDIANELE LUMII

CONSTRUCTORII români sînt prezenți astăzi în diverse țări ale lumii, înscriindu-și în realizările lor, printre altele, montajul rafinăriilor de la Gauhati și Brauni din India, a instalațiilor petroliere de la Boëhlen din R. D. Germană, coșurile de fum din R.S. Cehoslovacă, lucrări de cofraje glisante și eșafodaje mecanice, blocuri de locuințe, construcții social-culturale și diverse lucrări edilitare, care au primit certificate bune de calitate.

În momentul de față, în multe țări (R.S. Cehoslovacă, R.D. Germană, R.F. a Germaniei, Pakistan, R.A.U., Turcia, Venezuela, Iran) sînt în curs lucrări românești de construcții și montaje industriale. Se remarcă, printre altele, cofrajele glisante de execuție românească, tot mai solicitate pentru caracteristicile lor tehnice. Coșul de fum, cuplat cu un castel de apă, executat după o concepție originală — glișarea coșului cu liftarea planșeului destinat solidarizării stîlpilor — din cadrul complexului universitar din Marburg am Lahn — R.F. a Germaniei, în cooperare cu firma „Hochtief", cofrajele glisante pentru blocuri de locuințe turn în U.R.S.S. și pentru complexul hotelier din Chrudim-R. S. Cehoslovacă, sînt edificatoare.

Specialiștii români construiesc, de asemenea, în prezent, eșafodaje metalice pentru firma „Elba-Werk", un laborator de virologie umană pentru Uzinele Behring și alte obiective importante în R.F. a Germaniei.

În diferite țări, Iran, Turcia, Cehoslovacia, Republica Arabă Unită, Pakistan, constructorii români acordă asistență tehnică la realizarea unor importante obiective industriale. De pildă, Antrepriza Română de Construcții Montaj din București, prin cadrele sale de ingineri și specialiști, este coautoare la montarea uzinelor de acid sulfuric de la Samsun, de superfosfați de la El Azig, a Uzinelor de sodă din Shiraz și El Mex, la glisarea coșului de fum de la Bratislava și altele.

Instalatorii români, ingineri, tehnicieni, muncitori care lucrează pe șantierele din străinătate ale ARCOM și-au cîștigat prin calitatea lucrărilor efectuate notorietate. Aceasta explică numărul crescut de oferte de construcții și lucrări inginerești adresate de diverse firme străine Antreprizei Române de Construcții Montaj, care, în contextul dezvoltării continue a schimburilor comerciale ale României cu alte țări, devine o prezență tot mai activă. Se constată în această direcție o sporire a solicitărilor de servicii din partea ARCOM-ului care, dispunînd de un număr considerabil de specialiști, muncitori, tehnicieni, ingineri, proiectanți, axîndu-și activitatea de colaborare cu alte institute de studii, proiectare și cercetare din România și pe aportul unor personalități științifice de seamă, poate executa în străinătate, lucrări complete de construcții, montaj și instalații specifice industriilor chimice, petroliere, metalurgice și siderurgice, constructoare de mașini, electrotehnice și energetice, materiale de construcții, forestiere, alimentare, ușoare. Pe de altă parte, capacitatea industriei românești permite să se livreze pe piața externă, la un nivel competitiv, prefabricate și subansamble pentru echipament electric și pentru lucrări de montaj, instalații, construcții, cofraje glisante, prefabricate diverse din beton armat și beton armat precomprimat, chesoane pentru acoperișul halelor industriale, construcții metalice de rezistență etc.

Realizările românești întregite prin experiența anilor, dau un sens major și cristalizează munca și talentul specialiștilor români, aflați într-o permanentă competiție pentru calitate.

Paul CIORAN

CONSTRUCȚIILE DE MAȘINI

(Urmare din pag. 9)

practic egale cu cele din întregul cincinal. Pe această bază au fost date în funcțiune numeroase capacități și obiective noi de certă importanță.

Insemnate sporuri de producție s-au obținut și ca urmare a îmbunătățirii indicatorului de productivtate a muncii care. in anul in curs, trebuie să depășească cu aproape 10% valoarea atinsă in anul 1969. În cincinalul actual, 74,8% din sporul de producție va fi realizat datorită ridicării nivelului productivității muncii. Preocupările pentru reducerea cheltuielilor materiale au condus la preliminarea unei reduceri a nivelului acestora în 1970, calculate la 1 000 de lei producție-marfă, cu 12% față de anul 1965 iar beneficiile trebuie să crească cu peste 20%.

Cadrele utilizate în construcția de mașini constituie un potențial tot mai prețios al acestei ramuri. In fabricile și atelierele din vechiul regim lucra un număr foarte redus de cadre cu pregătire superioară: de exemplu, în 1930 erau aproximativ 800 de ingineri mecanici, electrotehnici și de telecomunicații. **Numărul inginerilor și tehnicienilor ajunge la aproximativ 27 300 în 1960 și peste 44 300 in 1968** Totodată, ponderea inginerilor și a tehnicienilor, față de totalul personalului tehnic-administrativ, va crește sensibil, reflectind astfel sporirea volumului activității de concepție, de cercetare și proiectare. Față de noile sarcini și în funcție de progresele revoluționare ale tehnicii, cu pătrunderea tot mai adîncă în procesele de producție, pregătirea cadrelor medii se face tot mai mult în școli tehnice sau profesionale, astfel că numărul celor pregătiți în aceste două categorii de școli, in 1969 față de 1965 crește cu 24%, iar in acest an față de 1965, sporul este de 75%, asigurind și pe această cale abordarea cu succes a sarcinilor importante din noul cincinal.

Factor hotărîtor pentru introducerea tehnicii moderne in toate ramurile economiei

IN EPOCA NOASTRA, în care știința și tehnica ocupă un loc din ce în ce mai însemnat, cu implicații profunde asupra dezvoltării economice și sociale a popoarelor, introducerea rapidă și extinderea eficientă în producție a noilor cuceriri științifice și tehnice, reprezintă o cerință vitală. Dezvoltarea economiei depinde tot mai mult de ridicarea potențialului științific și tehnologic, de menținerea în pas cu progresul tehnic, care impune perfecționarea continuă a utilajelor și a tehnologiilor, folosirea de noi materii prime. In activitatea desfășurată constructorii de mașini au urmărit, paralel cu sporirea cantitativă a producției și lărgirea continuă a nomenclatorului, perfecționarea și modernizarea constructivă, sistematică a produselor fabricate. În acest an, acțiunea de diversificare, de modernizare, de amplificare sortimentală cunoaște un ritm susținut, urmărind totodată ca produsele obținute să fie comparabile cu cele mai bune realizări similare din țările cu nivel industrial ridicat.

În perioada 1966—1969, diversificarea producției a însemnat asimilarea în fabricație a circa 3 000 de tipodimensiuni de mașini, utilaje și instalații noi. Iar în 1970, intră în fabricație curentă peste 80 de produse și grupe de produse noi mai importante, în special mașini-unelte, utilaje pentru industria construcțiilor, produse de mecanică de precizie și de electronică. Se va ajunge astfel, așa cum a fost subliniat la plenara C.C. al P.C.R. din 10—13 decembrie 1969, ca **în acest an să fie acoperit circa 66% din necesarul de utilaje al economiei.**

În actualul cincinal, industria de mașini-unelte a asimilat în fabricație tipuri cu grad înalt de automatizare, precizie și randamente ridicate. **Numărul total al tipodimensiunilor ajunge la 130 în 1970;** printre produsele acestui cincinal se numără strungul carusel cu traversă fixă cu ciclu de lucru complet automatizat, mașina de frezat universală și verticală cu comandă secvențială etc. In 1970, se asimilează primele carusele și mașini orizontale de alezat și frezat în concepție românească, ce vor putea fi dotate cu comandă program numerică.

În cadrul industriei electrotehnice și electronice, numărul total de tipovariante de produse în fabricație în 1970 este de 20 000; în anul trecut, au fost asimilate în fabricație transformatoarele de 190 MVA, cablurile de 1,6 și 10 kV armate și nearmate care vor permite obținerea unor însemnate economii de plumb, mașinile de facturat și contabilizat, radiotelefoane cu unde ultrascurte, milivoltmetre și logometre indicatoare și înregistratoare, dispozitive semiconductoare cu siliciu— care reprezintă domenii noi ale tehnicii și, totodată, domenii de vîrf pe plan mondial. A crescut cota de echipamente cu destinație profesională necesare în automatizări. În 1970, începe fabricația calculatoarelor electronice moderne.

În domeniul utilajelor energetice, au fost asimilate produse de un nivel ridicat de concepție, cum sînt: cazanul de aburi de 420 t/h, de gaze și păcură, pentru grupurile de 300 MW, grupul hidroenergetic de 6 MW pentru Centrala Paltin-Doftana; grupul hidroenergetic de 175 MW pentru Centrala hidroelectrică Lotru. Pentru 1970 s-a prevăzut finalizarea grupurilor hidrogeneratoare de 178 MW tip Kaplan pentru Sistemul hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier.

În cadrul industriei siderurgice, a fost echipat cu utilaje de performanță, furnalul de 1000 m^3 de la Hunedoara și cel de 1700 m^3 de la Galați, s-au executat utilaje pentru oțelăria și slebingul combinatului, benzi de aglomerare de 1 300 m^2 etc.

Au fost numeroase livrările către sectorul de construcții, materiale de construcții rutiere: echipamente de lucru montate pe tractoare, dumperul pitic de 0,75 m^3, centrala automată de beton; în anul 1969 au fost asimilate 21 de utilaje noi, în special destinate mecanizării muncilor grele și a celor de volum mare, cum sînt: excavatoarele hidraulice pe pneuri și pe șenile, de 0,6 m^3 și 0,4 m^3, screpere pe cablu de 1,5 și 3 m^3, instalație transportabilă de mixturi asfaltice de 35—40 t/h, ruloul compactor vibrator autopropulsat de 6—8 tf. În 1970 se termină asimilarea gamei de excavatoare universale de 0,4 și 0,6 m^3, cu acționare hidraulică, avînd o productivitate foarte ridicată, performanțe competitive.

Producția de mașini de ridicat și transportat a fost în 1969 de două ori și jumătate mai mare decît în anul corespunzător din șesenal, iar fabricația automacaralelor de 5 tone, care a început în 1964, s-a dublat în 1969 față de acel an. **Producția de utilaj petrolier** din acest cincinal a fost marcată de instalația de foraj F-200, prevăzută cu motoare de mare putere și convertizoare hidraulice, care a primit medalia de aur la Tîrgul internațional de la Brno din anul 1968. În 1970, se asimilează instalația de foraj F-125, care înlocuiește vechea instalație 2 DH-75, avînd o greutate specifică redusă la mai bine de jumătate, deci se realizează cu o economie de consum de metal care atinge 160 t pe instalație. Sarcina la cîrlig și vitezele de lucru sînt sporite, atingînd valorile instalațiilor existente pe plan mondial.

Pentru **industria chimică și rafinării**, producția de utilaje tehnologice a crescut continuu; au fost realizate linii de fabricație pentru acid sulfuric de 100 000 t/an, precum și rafinării, participarea proprie fiind în proporție de 60—70%, de asemenea, linii de fabricație a negrului de fum, a amoniacului și a superfosfaților. În 1970, au fost realizate o serie de utilaje tehnologice pentru instalația de sodă caustică de 50 000 t/an și pentru linia de uree de 300 000 t/an.

Numărul de tractoare prevăzut a fi realizat în 1970, a fost, prin planul cincinal, de 27 mii de bucăți, cu 74% mai mult decît la începutul cincinalului, față de care constructorii de mașini și-au propus să realizeze în acest an, un plus de 3280 bucăți. Semnificative pentru introducerea tot mai largă a progresului tehnic în agricultură sînt caracteristicile tractorului Universal 400, asimilat în acest cincinal, care are un consum redus de combustibil, greutate mică, putere mare a motoarelor, ară, seamănă, prășește, administrează îngrășăminte chimice. În 1969, au fost asimilate tractoare pentru pășuni și viticultură. Iar producția de mașini și utilaje agricole — pluguri, semănători, cultivatoare etc. a sporit în 1969 cu 50,2% față de 1965, perioada corespunzătoare din cincinalul anterior.

În domeniul mijloacelor de transport, o nouă gamă de autoutilitare pînă la 1,2 t, un autocamion de 8 t pe 3 osii, un troleibuz de mare capacitate de tip articulat pentru circa 150 de pasageri sînt creații, din acest cincinal, ale constructorilor de autovehicule. În 1970, s-a trecut la fabricația de serie, cu un grad de integrare sporit, a autoturismului Dacia 1300. Pentru căile ferate se asimilează vagoane de călători și de marfă și se diversifică utilizările șasiurilor aflate în fabricația de serie.

În domeniul construcțiilor navale, s-a realizat spărgătoare de gheață, cargouri de 1600, 3500 și 4500 tdw pentru transportul de mărfuri generale, cargouri mineraliere de 10 200/12 500, remorchere maritime. În 1969 au fost asimilate remorcherul de 1600 CP cu șlepurile aferente, nava clasă fluvială de 300 de locuri pentru pasageri și altele.

Pentru **industriile ușoară, textilă, alimentară, de exploatare și prelucrare a lemnului**, — constructorii de mașini din țara noastră au asimilat și dat în fabricație noi produse de complexitate ridicată, precum și linii tehnologice speciale, cum sînt linii pentru conserve, panificație și altele, într-un volum mult sporit față de anii precedenți.

Din această succintă enumerare, se desprind liniile directoare care au stat la baza planului de asimilări în special pentru 1970;

— introducerea în fabricație de linii și utilaje complexe cu pondere mare în solicitările de import de la diverse ramuri ale economiei;

— obținerea unor importante economii de metal prin reducerea consumurilor specifice, adoptînd soluții constructive judicioase, de înalt nivel tehnic;

— sporirea gradului de automatizare pentru instalațiile complexe, strîns legat de ridicarea performanțelor produselor.

O preocupare constantă a constructorilor de mașini este exigența pentru calitatea, durabilitatea și fiabilitatea produselor lor. În acest sens, au fost dezvoltate laboratoarele, mijloacele și metodele de control tehnic de calitate, a fost sporit gradul de severitate la unele încercări; numeroase produse sînt urmărite în exploatare, este studiată comportarea lor în condiții de lucru diverse.

Obținerea acestor realizări ca și a celor preconizate pentru viitor nu poate fi asigurată decît cu ajutorul unei **puternice rețele de unități de cercetare**; institute departamentale, institute ale centralelor industriale și grupurilor de uzine, laboratoare uzinale. Realizările sectoarelor de concepție din construcția de mașini reprezintă procese tehnologice noi, mașini și echipamente moderne, cu înalt grad de complexitate și automatizare, puse la dispoziția întregii economii naționale. A fost urmărită în mod special obținerea unor soluții de nivel tehnic ridicat și eficiență economică.

Tematica de cercetări pe anul în curs este axată pe programele prioritare din domeniul mașinilor-unelte cu comandă numerică, ale motoarelor termice, ale utilajului petrolier cu grad înalt de automatizare și mecanizare, pe temele programului nuclear național. Se urmărește realizarea de economii de metal prin reducerea greutății utilajelor și echipamentelor din programul de producție al uzinelor, introducerea de procedee tehnologice moderne, înlocuirea metalului cu materiale sintetice.

Produse de prestigiu pentru piața externă

CREȘTEREA continuă și sistematică a producției în toate domeniile construcției de mașini din țara noastră a permis atît satisfacerea necesităților interne, cît și sporirea disponibilităților pentru export. Ca urmare, volumul comerțului exterior a crescut mult, iar relațiile de cooperare s-au extins la peste 100 de țări, industria construcțiilor de mașini fiind capabilă să participe astăzi la acțiuni internaționale de cooperare economică, tehnică și comercială. Locul ocupat de produsele acestei ramuri în exportul țării a sporit, **ponderea mașinilor și utilajelor față de volumul total al produselor exportate ajungînd la 21,7% în 1969, față de numai 0,8% în 1948, 4,2% în 1960 și 18,5% in 1965.**

Pontențialul actual al industriei construcțiilor de mașini este convingător ilustrat de ponderea ridicată a exportului unor produse importante, în volumul total al producției: utilaj energetic 11,1%; echipament petrolier și chimic 33,2%; construcții navale, locomotive Diesel-electrice, mașini-unelte 44,2%; motoare electrice, transformatoare de putere, semiconductoare, rulmenți, utilaj de construcții și construcții de drumuri 17%. Diversificarea și îmbogățirea nomenclatorului de export, includerea de instalații, echipamente complexe, cu parametri tehnico-economici la nivel mondial, au făcut posibilă impunerea României pe noi piețe de desfacere, cunoașterea și aprecierea lor pe o arie tot mai largă în lume. Îmbunătățirea structurii exportului prin creșterea ponderii produselor de înaltă tehnicitate și competitivitate ca: mașini-unelte, echipament electric, tractoare, locomotive Diesel-electrice, a permis creșterea volumului exportului de mașini și utilaje în țări puternic dezvoltate ca R.F. a Germaniei, Franța, Suedia, Anglia etc. Tractoarele românești au primit elogii din partea agricultorilor din Belgia, India, Franța, Brazilia, Iran, Irak, Libia și R.A.U., Semănători, cultivatoare purtate au fost livrate unor parteneri din Bulgaria, Cehoslovacia, Uniunea Sovietică; rulmenți se livrează în 50 de țări, printre care și în Danemarca și R.F. a Germaniei, iar în 1969, cantitatea totală exportată a fost dublă față de cea din 1964. Autocamioane și autoturisme de teren românești au fost furnizate în R.P. Chineză și Cehoslovacia.

Sondele fabricate la Ploiești — din care unele pot fora pînă la 7000 m adîncime — lucrează în Sahara, ca și în Argentina. În Franța se exportă și motoare electrice, grupuri electrogene, grupuri de sudură, strunguri carusel de mare viteză și productivitate. Constructorii români au înălțat rafinării și termocentrale în India, fabrici de ciment în R.P.D. Coreeană, fabrici de tractoare în Iran.

Noi produse apar pe agenda de export în 1970: semiremorci izoterme, autocisterne de combustibil, vagoane diverse, platformă și acoperite, o gamă largă de mașini-unelte pentru așchierea metalului și pentru prelucrarea lemnului, presa hidraulică cu 15 etaje, combina autopropulsată C 12 și altele. Concepția proprie contribuie cu invenții apreciate în mod deosebit la expozițiile internaționale, cum sînt: defectoscopul electronic, instalația pentru cromarea tijelor lungi, convertorul amplificator etc. etc. In anii 1968 și 1969, cinci invenții ale constructorilor de mașini din România au primit medalii de aur, iar una medalia de argint.

Tîrgurile și expozițiile internaționale constituie manifestări economice deosebit de importante prin faptul că ele oglindesc progresul continuu al științei, tehnicii și determină o difuzare rapidă a noutăților în aceste domenii, impunînd totodată o confruntare și selectare a celor mai valoroase. La unele tîrguri de mare prestigiu internațional, cum este cel de la Hanovra, specializat pentru ramura mașini și utilaje, România a participat pentru prima dată în 1966, cu diverse mașini moderne și o instalație de foraj în funcțiune; autocamioanele „Bucegi" și „Carpați" au fost prezentate pentru prima dată la Salonul de automobile de la Geneva, iar tractoarele românești de diverse tipuri, la Salonul de mașini agricole din Paris, tot în 1966.

Prezentarea la aceste tîrguri și expoziții a adus binemeritate distincții: Medalia de aur de la Leipzig în 1964 pentru instalația de foraj 3 DH-200, cea de la Brno în 1968 pentru F-200, precum și Medalia de aur și Diploma de onoare a tîrgului de mostre de la Leipzig din 1965, pentru tractorul românesc U 650. Prezente pentru prima dată la bienala franceză de mașini-unelte din 1968, mașina de frezat roți dințate, mașina de alezat și frezat, o gamă variată de strunguri au întrunit aprecierile elogioase ale specialiștilor. De asemenea, standul industriei electrotehnice românești, prezentat în 1968 la bienala franceză de specialitate, a fost apreciat ca cel mai complet și mai reușit. În toamna lui 1970, produsele construcției de mașini vor ocupa un loc important la primul Tîrg internațional de la București. În ultimii ani, au fost create service-uri corespunzătoare pentru tot mai multe din mărfurile vîndute peste hotare; ele urmează să fie extinse la toate produsele livrate în exterior.

Preocupări actuale

AȘA cum se arată în Directivele Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, „trăsătura de bază a dezvoltării industriei noastre în perioada următoare va fi îmbunătățirea structurii sale, creșterea accentuată a unor ramuri moderne, strîns legate de progresul științific contemporan". În acest sens, **producția industriei construcțiilor de mașini, furnizor important al tuturor celorlalte ramuri, va trebui să crească in cincinalul viitor cu 100%, într-un ritm mediu anual de 15,9%** (față de 11,5—12% cît prevăd Directivele) **superior mediei pentru producția globală industrială;** proporția în care urmează să acopere necesarul de utilaje al economiei va spori an de an.

Se va acorda atenție în special **îmbunătățirii structurale a nomenclatorului de produse, dezvoltării prioritare a unor subramuri și domenii care se impun pe baza unor criterii determinate științific.** Astfel, se va pune accentul în primul rînd pe satisfacerea cît mai rapidă a necesităților de dotare ale ramurilor de bază din economia națională, cum sînt energetica, metalurgia, chimia, construcția de mașini, agricultura, construcțiile, transporturile. Vor fi dezvoltate cu precădere domeniile care reprezintă o înaltă tehnicitate: agregate energetice de puteri mari și nucleare, mașini-unelte de mare productivitate, aparatură electronică și elemente de automatizare.

Valorificarea superioară a metalului reprezintă unul din criteriile determinante în stabilirea programelor de dezvoltare în viitor, cu realizarea unor produse cu înalt grad de prelucrare, manoperă de mare finețe tehnică, valoare proprie cît mai ridicată, cum sînt: produsele industriei electronice și a tehnicii de calcul, ale mecanicii de precizie și industriei optice. Această orientare obligă, în primul rînd, la creșterea aportului sectoarelor de concepție, dezvoltarea cercetării științifice departamentale, transpunerea cît mai rapidă în producție a rezultatelor obținute. Presupune, de asemenea, și extinderea cooperării tehnico-științifice cu alte țări. Una din preocupările centrale rămîne sporirea eficienței economice a întregii activități a ramurii, creșterea productivității muncii, reducerea cheltuielilor materiale.

★

La efortul colectiv care îndrumă economia țării noastre spre o nouă treaptă de perfecționare, construcția de mașini aduce contribuția sa prin ridicarea potențialului și a eficienței, prin creșterea competitivității produselor în circuitul economic mondial, prin consolidarea prestigiului de care se bucură astăzi, în lume, mașinile și utilajele fabricate în România.

LEGISLAȚIA INDUSTRIALĂ ȘI LUPTA DE INTERESE ÎNTRE CAPITALUL AUTOHTON ȘI CEL STRĂIN

LEGISLAȚIA INDUSTRIALĂ reprezintă cadrul juridic în care se desfășoară politica economică de dezvoltare a industriei. În perioada interbelică, printre legile cu caracter economic un loc deosebit, prin conținutul și consecințele sale, a ocupat grupul de legi elaborate în 1924 de guvernul liberal, legi care au exprimat în mare măsură politica intervenționistă a statului în domeniul industrial. O asemenea politică se încadra în curentul protecționist ce cuprinsese întreaga Europă.

LEGISLAȚIA industrială a anului 1924 — cuprinzînd legea comercializării și controlului întreprinderilor economice ale statului, legea regimului apelor, legea energiei și legea minelor — a constituit cadrul politicii de exploatare ulterioară a bogățiilor țării în conformitate cu cerințele politicii „prin noi înșine". Așadar, legislația menționată a avut menirea să consolideze pozițiile marii burghezii industrial-bancare autohtone în defavoarea capitalului străin.

Legea comercializării și controlului întreprinderilor economice ale statului din 6 iunie 1924 avea ca scop declarat de liberali modificarea sistemului de exploatare și administrare a bunurilor statului în sensul îmbunătățirii funcționării și sporirii rentabilității întreprinderilor economice de stat. Prin ea se introducea în aceste întreprinderi conducerea și organizarea activității de către capitalul particular și după principiile sale, statul căutînd, chipurile, să-și asigure concursul acestui capital. Motivul oficial al promulgării legii a fost lipsa de capital din partea statului. Sistemul de organizare și conducere denumit „comercializarea întreprinderilor economice ale statului" consta în reunirea în cadrul aceleiași întreprinderi a bogățiilor statului și a capitalului particular, pentru ca acesta din urmă să le poată exploata în propriul interes. Prevederile legii o dovedesc.

Legea împărțea întreprinderile statului cu caracter economic în două categorii. Din prima categorie făceau parte întreprinderile de interes general de care depindea dezvoltarea economiei naționale, întreprinderile ce serveau exclusiv pentru apărarea țării și cele care constituiau monopol al statului. S-au inclus deci în această categorie C.F.R., P.T.T., R.M.S., Atelierele speciale ale armatei și întreprinderile lor anexe. Întreprinderile R.M.S. puteau fi trecute în categoria a doua.

Din cea de-a doua categorie făceau parte întreprinderile cu caracter pur economic dar care nu formau un monopol exclusiv al statului: întreprinderile industriale și atelierele de orice fel, N.F.R., S.M.R., exploatarea pădurilor, pescăriilor, abatoarele, frigoriferele, generatorii de energie, distribuirea produselor petroliere etc. Întreprinderile din prima categorie aveau capital exclusiv de stat și erau administrate pe baza unor legi speciale. Cele din categoria a doua se puteau exploata și administra în asociație cu capitalul privat format de preferință prin cooperare. Întreprinderile comercializate se constituiau sub forma societăților pe acțiuni în care acțiunile erau nominative, iar participarea capitalului și a personalului străin erau limitate. Limitat era și numărul de voturi al statului. Astfel, participarea străină era limitată la 40% din capital și 25% din numărul personalului și din salarii. Numărul de voturi al statului era stabilit la minimum 1/4 și maximum 1/3, iar participarea statului la beneficii era progresivă. Dividendele capitalului particular nu puteau depăși 35%. Durata pentru care se „comercializau" întreprinderile era de 50 de ani, cu dreptul de reînnoire. Legea prevedea ca bunurile ce nu puteau forma obiectul unei singure întreprinderi să fie comercializate prin concesionare în raport cu dispozițiile legii minelor. Pentru controlul întreprinderilor comercializate s-a creat un Consiliu Superior pe lîngă Ministerul Industriei și Comerțului.

O sumară analiză a conținutului legii relieferează caracterul ei de clasă și de grup. Comercializarea numai a întreprinderilor cu caracter pur economic, arată grija guvernului liberal de a trece în mîinile marii burghezii industrial-bancare principalele bogății ale țării, a căror exploatare permitea o rentabilitate sigură. Preocuparea principală a legii a fost nu ridicarea rentabilității întreprinderilor de stat, ci a întreprinderilor în care își plasa capitalul marea burghezie liberală. Normal ar fi fost să se comercializeze acele întreprinderi care, pentru a-și desfășura activitatea necesitau un capital mare și un termen lung de amortizare. În realitate, s-au comercializat întreprinderile care aveau ca obiect principalele bogății ce erau puse în valoare.

Limitînd ponderea capitalului străin la 40% și a numărului de voturi ale statului la maximum o treime, fără a preciza și ponderea capitalului particular, această lege permitea marii burghezii liberale să înlăture concurența capitalului străin și să exploateze în favoarea ei bunurile statului. Legea permitea, de asemenea, ca aportul capitalului particular să fie mai mic decît al statului, dar administrarea întreprinderilor respective să fie întotdeauna în mîini particulare. Exemplu în acest sens este înființarea, la 25 octombrie 1925, a Societății naționale de gaz metan, cu un capital de 160 milioane lei, din care 125 milioane aparțineau statului. Pentru înfăptuirea scopului declarat al legii, statul ar fi trebuit să exercite efectiv conducerea și controlul întreprinderilor comercializate, iar aportul statului să fie evaluat în concordanță cu realitatea. Or, pe lîngă faptul că statul deținea maximum o treime din numărul voturilor, nu lua parte nici la alegerea membrilor acestui consiliu, nici a cenzorilor și desemna doar pe unul din cei trei componenți ai comitetului de direcție. Aportul statului în întreprinderile comercializate era evaluat în mod cu totul arbitrar de către Consiliul superior de Control și Îndrumare, format din nespecialiști. Consiliul era compus din 10 membri, din care 6 erau membri ai P.N.L. În 1924, la promulgarea legii comercializării, nu exista nici un fel de inventariere a bogățiilor statului, nici un fel de documentare, nici un fel de studiu. Consiliul Superior de Control și Îndrumare, după cum remarca un reprezentant al partidului poporului la discuția proiectului de lege în Parlament, evalua „...în mod discreționar și fără apel bogățiile țării, caz unic și fără precedent în istoria parlamentară" [1]). Statul mai era obligat să suporte cheltuielile ocazionate de noile investiții și, în caz de faliment, să asigure plata datoriilor către creditorii întreprinderii, riscînd astfel să-și piardă aportul.

Formal, P.N.L. s-a pronunțat împotriva concesiunilor, dar modul de comercializare a întreprinderilor economice ale statului echivala de fapt cu o concesionare. Că în practică era vorba de cedarea bogățiilor statului o dovedește și prevederea conform căreia la expirarea termenului de concesiune statul putea să răscumpere ceea ce mai exista. Concursul capitalului particular pentru punerea în valoare a bogățiilor statului, pe care îl proclamau liberalii, se traducea în practică prin concursul dat de stat capitalului particular în întărirea forței sale economice. Beneficiul net al întreprinderilor comercializate se stabilea de către consiliul de administrație, iar repartiția lui se realiza în favoarea capitalului particular.

Beneficiul pînă la 5% era însușit numai de către capitalul particular, iar tot ce depășea această cifră se împărțea între stat și capitalul particular, fără să se ia în considerare aportul fiecărei părți și în așa fel, încît abia la o rată a beneficiului de 35% statului îi revenea o parte egală cu a capitalului particular.

Cota de 15% din beneficii, prevăzută a fi repartizată muncitorilor, însemna concretizarea principiului de participare a muncitorilor la beneficii, cuprins în programul P.N.L. din 1921. Prin ea, burghezia liberală căuta să atașeze muncitorii de întreprinderi, să le creeze iluzia unei repartiții echitabile, să prevină revendicările muncitorești cu privire la îmbunătățirea repartiției, fapt remarcat și de reprezentanții altor grupări ale burgheziei.

La discuția legii comercializării în parlament V. Madgearu spunea: „...atunci cînd partidul liberal și-a pus în program participarea la beneficii a muncitorilor, a aruncat o undiță patronală" [2]).

Legea prevedea, de asemenea, ca o treime din cei doisprezece membri ai consiliului de administrație să fie numiți de guvern, iar unul dintre ei să reprezinte interesele muncitorilor.

În funcție de conținutul legii comercializării, dr. N. Lupu constata că mai bine i s-ar fi potrivit denumirea de lege pentru „specularea averii statului". Interesele marii burghezii erau prezentate de către liberali și de această dată ca interese ale întregii țări, subordonarea bogățiilor naționale îmbrăcînd forma paradoxală de „acaparare patriotică".

Anticomunismul a reprezentat pentru liberali paravanul în spatele căruia își realizau interesele înguste de grup. Căutînd să justifice cedarea bogățiilor țării în mîinile marii burghezii industrial-bancare, Constantin Georgescu spunea în parlament: „Astăzi, cînd bate cu putere vîntul comunist, este foarte înțelept ca statele să exploateze direct cît mai puțin din bogățiile sale" [3]).

Conținutul legii comercializării nu putea să ducă la realizarea scopului declarat cu ocazia promulgării ei. Rezultatele au fost contrarii. În cei patru ani de existență a legii comercializării, statul a cedat capitaliștilor particulari bunuri de miliarde de lei, de pe urma cărora au obținut profituri fabuloase. În schimb, statului nu i-au revenit în toată această perioadă decît circa 40 milioane lei [4]). Rentabilitatea exploatării bunurilor economice ale statului a scăzut la 1,5% în 1928 față de 5,4% cît era înainte de război. Pînă în 1928 pe baza legii comercializării au fost constituite șase societăți mai importante: I.A.R., Uzinele Copșa Mică — Cugir, societatea Lonea, Sonametan, societatea Radio și societatea de difuziune radiotelefonică. Societatea carboniferă Lonea, de exemplu, comercializată în 1925, și-a redus simțitor producția în anii 1927 și 1928. Această scădere însă nu poate fi atribuită în exclusivitate comercializării. Ea s-a datorat, în bună măsură, și crizei economice care începuse să se manifeste mai devreme în industria carboniferă. Cert este însă faptul că, în tot acest interval, veniturile statului provenite de la Lonea s-au situat la mare distanță de veniturile capitalului particular. Dacă veniturile acestuia din urmă au fost în 1925 de 5%, iar în 1927 de 9%, veniturile statului s-au cifrat la 0,05% și, respectiv, 1,6%. Semnificativ pentru conținutul comercializării este și exemplul Uzinelor Copșa Mică — Cugir.

Foarte plastic exprima M. Manoilescu rezultatele comercializării într-o conferință ținută în 1929, atunci cînd s-a pus problema introducerii regiei cointeresate în aviație. „Pe baza experienței, spunea el, statul ar veni cu capitalul și particularul cu aerul; la sfîrșit ar rămîne particularul cu capitalul și statul cu aerul" [5]). Trebuie adăugat însă că el combătea sistemul comercializării pentru a-l înlocui cu altul și mai spoliator — sistemul concesiunii.

Legea comercializării a provocat vii discuții, întrunind doar agrementul marii burghezii industrial-bancare. În acest sens, într-o moțiune a U.G.I.R. din 1924 se arată, referitor la lege, că „...o salută cu satisfacție, ea corespunzînd vederilor acestei uniuni". Dar moțiunea are grijă să ceară limitarea prevederilor legii doar la bunurile aparținînd statului.

DIN ANSAMBLUL legilor privitoare la exploatarea bogățiilor țării făcea parte și legea regimului apelor din 25 iunie 1924. Ea a unificat regimul apelor pe tot cuprinsul țării, întrucît în Transilvania și Bucovina existau reglementări după legile ungare și austriece. Această unificare s-a realizat în contextul politicii liberale. Legea proclama ca bunuri ale statului apele care puteau să fie folosite în interes public și cele care puteau să producă o forță motrice. Exploatarea apelor și efectuarea, în acest scop, a diferitelor lucrări, se concesiona întreprinderilor ce ofereau garanția executării lucrărilor respective, adică marelui capital.

România dispunea de importante zăcăminte de combustibili solizi, lichizi, gazoși și de însemnate căderi de apă. Cu toate acestea, la începutul deceniului al treilea, România era mult rămasă în urmă față de alte țări în privința producerii și consumului de energie electrică.

Ca și în cazul celorlalte legi, scopul enunțat al legii energiei era rațional: unificarea folosirii izvoarelor de energie pe întreg cuprinsul țării, utilizarea economică a tuturor izvoarelor de energie, stimularea folosirii combustibililor inferiori și a energiei hidraulice paralel cu economisirea petrolului, a gazului metan, a cărbunilor de calitate superioară și a lemnului, resurse care fiind epuizabile trebuiau economisite.

Legea prevedea posibilitatea exploatării resurselor de energie fie direct de către stat, fie în asociație cu capitalul particular. Concesionarea lor putea să se realizeze, așa cum cereau principiile politicii liberale, numai către cetățenii români sau către societăți cu caracter preponderent național.

Legea cuprindea o serie de dispoziții și norme pentru producerea și distribuirea energiei în conformitate cu scopul enunțat.

În vederea aplicării legii, guvernul liberal a creat chiar o comisie de electrificare, la care au colaborat și experți din Franța, Italia, Elveția. Însă prevederile legii energiei nu aveau să devină niciodată, în perioada capitalismului, o realitate.

Pentru economia națională a României aplicarea legii, chiar în haina ei burgheză, ar fi prezentat o mare importanță. Dar aceasta cerea capitaluri însemnate, fără a promite profituri imediate și sigure. Ca urmare, nu a trezit un prea mare interes în rîndurile burgheziei industrial-bancare. Totuși, legea energiei oferea posibilitatea concesionării atît a uzinelor hidro cît și a celor termoelectrice și marea burghezie nu putea să nu folosească acest prilej. Numai în anul 1925 s-au aprobat 147 cereri de concesiuni. Ele se refereau, mai ales, la construirea și exploatarea uzinelor termice comunale pentru alimentarea cu energie a diferitelor localități. Multe dintre concesiunile care legal au fost acordate burgheziei liberale, au revenit de fapt capitalului străin. Datorită insuficienței de capital, burghezia liberală s-a transformat într-un intermediar între bogățiile țării și capitalul străin, în schimbul unei părți din profit și a unor locuri în conducerea societății respective. După această metodă, pe baza legii energiei, concernul internațional Brown Boveri a obținut concesiunea de fapt a uzinelor electrice din mai multe orașe ale țării.

Pînă și o lucrare oficioasă din 1938, cum era Enciclopedia României, constata ca singur merit al legii energiei, faptul că a arătat necesitatea unei politici de stat în acest domeniu și importanța energeticii pentru dezvoltarea economică.

Prin articolul 19, Constituția din 1923 atribuia statului în scopul valorificării cît mai bune a zăcămintelor, proprietatea bogățiilor de orice natură ale subsolului cu excepția rocilor comune, a carierelor de materiale de construcții și a depozitelor de turbă. Totodată, Constituția preciza necesitatea elaborării unor legi care să concretizeze principiul enunțat. Prin aceasta, ea a constituit un moment important în evoluția legislației cu caracter economic din România.

LEGEA MINELOR din 4 iulie 1924 avea menirea ca, alături de celelalte legi susmenționate, să precizeze și să dezvolte prevederile constituționale ale articolului 19 Ca scop principal era enunțată unificarea legislației miniere pe tot cuprinsul țării, înlocuind cele 19 legi și statute în vigoare în acest domeniu. După declarațiile guvernului liberal, legea minelor mai trebuia să asigure „...o cît mai bună valorificare a zăcămintelor miniere. Dezvoltarea economiei naționale, prin întărirea și armonizarea tuturor factorilor producției naționale, precum și asigurarea conservării lor. Apărarea intereselor economiei naționale pe piața internațională".

Întrucît exploatarea bogățiilor miniere influențează în mare parte întreaga dezvoltare industrială, legea minelor impunea o serie de măsuri pentru a evita epuizarea zăcămintelor și a asigura continuitatea activității în acest domeniu. Pentru prima dată se stabileau de către stat norme după care să se efectueze prospectarea, explorarea și exploatarea bogățiilor miniere.

Legea minelor avantaja net marea burghezie autohtonă în defavoarea capitalului străin. Că acesta era țelul principal al legii, rezultă și din articolul „Propunere pentru rezolvarea problemei petrolului românesc", publicat în „ROMÂNIA PETROLIFERĂ" din 1 februarie 1923, prin care se subliniază că cele mai bogate regiuni petroliere ale țării, cele mai mari profituri și conducerea socie-

lector Georgeta MACARIE
Iași

→

tăților petroliere revin capitalului străin. Pentru înlăturarea situației existente se cerea elaborarea unei noi legislații. Aceasta a încercat să fie legea minelor din 1924.

Prevederile legii minelor erau aplicabile numai societăților ce urmau să se creeze după apariția legii, pentru bunurile aparținînd statului. Ea respecta drepturile cucerite, lucru ce reflectă caracterul limitat al naționalizării bogățiilor subsolului.

Prin prevederile sale, legea minelor a contribuit, într-o anumită măsură, la dezvoltarea producției miniere, la reducerea ponderii capitalului străin în acest sector al economiei și la creșterea gradului de concentrare a capitalului și producției. După declarațiile conducătorilor liberali, numai în industria petrolului ponderea capitalului autohton a sporit de la 4%, cît era înainte de război, la 25% în primii doi ani de aplicare a legii și la 41% în 1929. Se pare însă că datele sînt voit exagerate, în plus pentru perioada 1925—1929 și în minus pentru perioada antebelică.

Cea mai mare parte a prevederilor legii minelor și anume cele mai importante prevederi, după cum s-a întîmplat și cu legea energiei, nu s-au aplicat în practică. Nu s-a urmărit o exploatare rațională a zăcămintelor miniere și nici o valorificare superioară a lor. În schimb, s-au trecut mari suprafețe de terenuri miniere, în primul rînd petroliere, în mîinile capitaliștilor autohtoni și străini. În 1924 statul a concesionat capitaliștilor din rezerva sa de terenuri petroliere o suprafață de 500 ha, pentru a fi exploatate, iar în 1927 s-au concesionat alte 1 390 ha sub formă de explorare. De fapt și acestea erau tot terenuri pentru exploatare, pentru că se găseau în vecinătatea celor exploatate. O mare parte din concesiuni s-au acordat societăților care practic se găseau în mîna capitalului străin. Din rezerva de 500 ha terenuri petroliere ale statului, 128 ha au fost concesionate societății Steaua Română.

Pe baza legii comercializării și a legii minelor, societatea Lupeni, comercializată în nov. 1924, avea în 1928 un număr de 95 de concesiuni, iar societatea Petroșani avea la aceeași dată 154 de concesiuni, din care 129 erau cîmpuri miniere. Creșterea veniturilor statului de pe urma acestor concesionări a fost infimă față de creșterea profiturilor burgheziei.

Legea minelor nu a prevăzut măsuri pentru asigurarea rezervelor de petrol necesare economiei naționale și pentru descoperirea de noi zăcăminte petrolifere. Unele prevederi ale legii erau inaplicabile, fiind foarte generale. Faptul este confirmat de însuși ministrul industriei și comerțului, care arăta în 1928 că, pentru aplicarea legii minelor erau necesare alte două legi și 18 regulamente. Pînă la sfîrșitul anului 1927 se promulgaseră sau erau sub tipar abia 4 regulamente.

Legea minelor mai prevăzuse și crearea unui fond de prospectare și explorare de către stat a terenurilor petroliere, pentru descoperirea de noi zăcăminte. El se alimenta din taxele pentru permisele de prospecțiuni miniere, pentru permisele de explorări, pentru acordarea concesiunilor și exploatărilor miniere, pentru validarea drepturilor miniere cîștigate. De asemenea, la acest fond se vărsa și jumătate din impozitele miniere percepute. Dar fondul, care ajunsese la 250 mil. lei, a fost utilizat în 1929 pentru înfăptuirea stabilizării.

Întreaga legislație economică a anului 1924, în general, și legea minelor, în special, a impus anumite limite capitalului străin, dar aceste limite s-au dovedit a fi destul de vulnerabile. Toate legile respectau drepturile cucerite. Chiar dispozițiile legii minelor erau aplicabile numai societăților ce urmau să se creeze după apariția legii, pentru bunurile aparținînd statului, conținînd o serie întreagă de derogări. Și, după cum remarca M. Plătăreanu, nici o cerere de derogare de la dispozițiile legii nu a fost respinsă. Concesiunile acordate capitalului străin își păstrau valabilitatea timp de 50 de ani de la promulgarea Constituției liberale. Legea mai prevedea, pentru societățile străine care explorau cu rezultate bune o regiune indicată de stat, posibilitatea de a obține concesiunea, primului perimetru explorat fără obligația de a-și naționaliza capitalul, ci numai administrația.

Pentru unele prevederi referitoare la limitarea capitalului străin nu exista baza necesară transpunerii în practică. Forța economică a burgheziei liberale era insuficientă pentru a-și subordona efectiv capitalul străin. Ținînd seama de acest fapt, ziarul „DIMINEAȚA" din 13 mai 1924 scria că ar fi un succes pentru capitalul românesc dacă ar putea participa măcar cu 40% din capitalul total al industriei miniere. Apoi, în condițiile în care forța capitalului autohton era mult mai mică decît a capitalului străin, acesta din urmă avea posibilitatea să ocolească prevederile legale și, așa cum s-a întîmplat, să continue să se infiltreze în economie. Prin acumularea de plusvaloare și sporirea capitalului propriu, prin participarea băncilor la industrie, prin acordarea de credite, prin cumpărarea de acțiuni la societățile deja existente, prin înființarea de societăți noi, volumul total al capitalului străin din economia românească a sporit. Dar, datorită creșterii mai rapide a capitalului autohton, ponderea capitalului străin s-a redus, ajungînd în 1929 — după unele calcule[7] la 36%. El era plasat aproape în totalitate în marile întreprinderi din industrie, bănci, comerț.

În industria petrolului în întreaga perioadă de existență a legii minelor s-au înființat 35 de societăți cu capital străin, care, la sfîrșitul anului 1928, dețineau peste 80% din capitalul tuturor societăților petroliere create în intervalul 1924—1928. Pe lîngă căile amintite mai sus, capitalul străin a pătruns în industria petrolieră și sub paravanul capitalului românesc. S-au înființat o serie de societăți miniere române în care elementul autohton consta doar din cîteva personalități politice în consiliul de administrație pe numele cărora erau trecute o parte din acțiuni. În realitate, acțiunile rămîneau tot în portofoliul străin. Ca și în cazul legii energiei, dar într-o măsură amplificată, burghezia liberală a preluat terenuri petroliere de la stat și le-a trecut spre exploatare capitalului străin. MONITEUR DU PÉTROLE ROUMAIN, din 15 febr. 1929, arăta că un mare număr de societăți petroliere nu aveau nici un fel de activitate. Printre acestea se numărau: Rotary, Petrolul Olteniei, Breaza, Excelsior, Mina petroliferă, Luceafărul Petrolifer. Rolul de intermediar a fost jucat și de societăți petroliere românești mai mari și mai vechi.

Producția de țiței a sporit în perioada de existență a legii minelor de la 1.851.303 tone în 1924, la 4.268.541 în 1928. O analiză mai atentă arată că producția din terenurile statului a sporit de la 38,3% în 1925 la 49,2% în 1928, paralel cu creșterea ponderii întreprinderilor cu capital străin și mixt de la 69,4% în 1925 la 75,5% în 1928. Acest fapt denotă că exploatarea terenurilor statului s-a făcut mai ales de către capitalul străin, folosind căile amintite. Că producția a sporit în principal pe seama exploatării terenurilor statului rezultă și din faptul că în proprietatea de stat aproape 51% din terenurile concedate erau în exploatare la sfîrșitul anului 1927, în timp ce în proprietatea particulară, la aceeași dată, cifra corespunzătoare era de numai 6,4%.

Totuși, pătrunderea capitalului străin și acapararea bogățiilor naturale pe căi ocolite era incomodă și greoaie pentru monopolurile internaționale. Apoi, ca principiu, acestea nu puteau să admită unei țări mici și bogate ca România să proclame limitarea capitalului străin. Ar fi fost un precedent cu consecințe negative pentru politica externă a puterilor imperialiste. De aceea, încă înainte de promulgarea legii minelor, după constituția care o anunța, au și început presiunile din partea țărilor capitaliste dezvoltate. Astfel, guvernele S.U.A. și Angliei, care aveau de apărat interese în petrolul românesc, au cerut prin miniștrii lor de la București să nu se elaboreze nici o lege care să le afecteze interesele. După apariția anteproiectului legii minelor, avocatul lui Rockefeller cerea, la 21 mai 1924, departamentului de stat al S.U.A. „să se trimită instrucțiuni ministrului american la București... ca să se opună cu tărie votării punctelor asupra cărora s-au formulat obiecții și să se coopereze în acest scop cu conducerea locală a societății Româno-Americană"[8]. Printr-o scrisoare cu caracter de amenințare ministrul S.U.A. la București îl avertizează pe I. G. Duca că guvernul său nu admite să se ia măsuri care ar aduce prejudicii cetățenilor americani. La fel, guvernul olandez cerea lichidarea imediată a capitalurilor olandeze investite în industria petrolieră românească care,după aprecierea ziarului ÎNDREPTAREA din 13 iunie 1924, echivalau cu 60 miliarde dolari. Pe de altă parte, toate societățile cu capital străin existente în industria petrolieră din România au făcut front comun pentru a-și apăra interesele și a determina modificarea legii minelor înainte de votarea ei. 26 dintre aceste societăți, în frunte cu Astra Română și Româno-Americană, au cerut guvernului român, printr-un memoriu, tratament egal pentru capitalul românesc și străin.

Sub aceste presiuni, guvernul liberal este nevoit să cedeze și, la 6 decembrie 1925, modifică articolele 32 și 33 din legea minelor, stabilind pentru capitalul românesc o pondere de 50,1% din total și pentru personal — două treimi. În plus s-au acordat capitalului străin și alte facilități. Prin legea din 28 martie 1926 se permite societăților străine să-și amortizeze investițiile antebelice și să-și creeze fonduri de sute de milioane. Așa se face că în 1928 societățile Româno-Americană și Astra-Română erau complet amortizate.

Modificarea legii minelor nu a mulțumit capitalul străin. Chiar în noile condiții ea însemna o îngrădire a acestuia. Ca urmare, presiunile au continuat. În 1926 Standard Oil acaparează o parte din piața externă de desfacere a produselor petroliere românești, iar capitalul străin este mai reținut în investiții. Exprimînd cauza acestor rețineri un autor străin, reprezentant al intereselor capitalului monopolist englez, afirma că refuzul capitalului străin de a se plasa în întreprinderi se datorește imposibilității de a exercita „...controlul legitim care uneori este salvator și indispensabil"[9]. De asemenea, finanța internațională a refuzat să acorde vreun împrumut statului român și a condiționat acordarea împrumutului de stabilizare, de abrogarea legii minelor. În 1928 organul de presă al lui Anglo Persian Oil Company afirma că: „Băncile nu pot acorda României ajutorul financiar cerut dacă nu se modifică radical legea minelor"[10]. Acest lucru l-a realizat P.N.Ț. în 1929.

LEGEA comercializării, legea apelor, legea energiei și legea minelor formează un **tot unitar**, fiecare constituind un complement al celorlalte. Elaborate în temeiul politicii „prin noi înșine", ele au permis capitalului autohton să participe mai intens la punerea în valoare a bogățiilor țării și să-și însușească o parte mai mare din profituri. Aplicarea lor doar parțială arată că „prin noi înșine" s-a realizat în mai mare măsură ca **politică** și mai puțin ca **practică economică**.

Prin faptul că cea mai mare parte a prevederilor celor patru legi analizate nu s-a aplicat, nu s-a asigurat o rațională rezolvare a importantei probleme a surselor de energie. Ele au rămas mai mult „un program radical decît un instrument legislativ". Compararea prevederilor legale cu aplicarea lor în economie arată adevărata esență a politicii P.N.L.

În aprecierea transpunerii în fapt a prevederilor legale se impune luarea în considerare, pe lîngă scopul căruia serveau, a încă cel puțin doi factori: perioada relativ scurtă de timp în care legile respective s-au aplicat, datorită deselor schimbări de guvern, și forțele interne și externe care li s-au opus.

Prin unificarea legislației industriale pe tot cuprinsul țării și prin stimularea activității industriale proprii, suita de legi economice a anului 1924 a contribuit la consolidarea sistemului economic național al României. Ea a corespuns nu numai concepției marii burghezii liberale autohtone, ci și spiritului legislației mondiale.

---

1) Monitorul Oficial, partea a III-a Dezbateri parlamentare 1924. pag. 2172.

2) Idem, pag. 2206.

3) Idem. pag. 2274.

4) I. Fideș — Comercializarea bunurilor statului. În Dreptatea din 13 decembrie 1928.

5) M. Manoilescu — Politica de stat a aviației. București 1929. pag. 21.

7) Marin Lupu — Studii privind dezvoltarea economiei României în perioada capitalismului. În Studii și Cercetări Economice 1967, pag. 291.

8) Gh. Răvaș — Din istoria petrolului românesc. Ed. a II-a ESPLA 1957, pag. 187.

9) G. C. Logio — Rumania. Its history, politics and economics Manchester 1932. pag. 126.

10) „Viitorul" din 13 septembrie 1928.

JUDEȚUL IAȘI

(Urmare din pag. 10)

din Iași, Fabrica de tricotaje din mătase, Fabrica de produse din sticlă, o secție de paste de tomate etc. La Iași se vor realiza, în premieră pe țară, materiale de construcții din poliesteri armați cu fire de sticlă, fibre polipropilenice, noi utilaje pentru construcții de drumuri ș.a.

Sub conducerea organelor și organizațiilor de partid, colectivele de muncitori, ingineri și tehnicieni din toate unitățile economice desfășoară în prezent o amplă acțiune de pregătire a condițiilor pentru realizarea sarcinilor calitativ superioare ale noului cincinal. S-au elaborat studii și măsuri menite să reducă, în special, cheltuielile materiale de producție și să ridice calitatea produselor. La Țesătoria de mătase „Victoria", Uzina metalurgică, Uzina mecanică „Nicolina" etc. s-au studiat mai multe variante de utilizare rațională a spațiilor productive. Se are în vedere folosirea capacităților existente prin mărirea coeficientului de schimburi, cu prioritate la Uzina mecanică „Nicolina" și Combinatul de exploatare și industrializare a lemnului. Se urmărește încărcarea mașinilor-unelte din secțiile auxiliare pentru asigurarea unui volum sporit de piese de schimb și subansamble, în vederea reducerii substanțiale a importurilor. Preocupări deosebite sînt și pe linia reducerii consumului de materii prime și materiale. **Pentru anii următori se prelimină diminuări substanțiale ale consumurilor specifice de metal la construcția țevilor sudate și a utilajelor terasiere și pentru construcții, a celor de cherestea și furnire, bumbac, materiale**

În ansamblul preocupărilor, un loc de seamă este rezervat **introducerii progresului tehnic**. La Uzina mecanică „Nicolina", de pildă, se preconizează introducerea tratamentelor termice în atmosfere controlate, sudura în mediu gazos, extinderea matrițării, precum și alte măsuri care vor permite utilizarea mai rațională a forței de muncă și reducerea cheltuielilor materiale de producție. La Uzina de prelucrare a maselor plastice și Uzina de fibre sintetice, eforturile vor fi îndreptate spre modernizarea transportului intern, în special prin paletizare, containerizare și mecanizare. La rîndul său, colectivul Uzinei mecanice-Pașcani este într-un stadiu avansat cu preparativele pentru extinderea tratamentelor termice în cuptoare cu mers continuu, introducerea unor benzi transbordoare suspendate pentru piese grele, mecanizarea operațiunilor de curbare și călire, a încărcării cuptoarelor, introducerea turnării în cochile și centrifugale a metalelor neferoase.

O nouă gamă de produse va îmbogăți în anii următori sortimentația în întreprinderile județului nostru. La Uzina mecanică „Nicolina" se pregătește asimilarea și introducerea în fabricație a șapte noi tipuri de utilaje terasiere și de construcții, Fabrica de antibiotice va asimila 30 de produse noi. Combinatul de exploatare și industrializare a lemnului va realiza 25 de noi tipuri de mobilă, industria locală va introduce în producție zeci de noi produse de larg consum pentru necesitățile interne și pentru export.

Concomitent, eforturile colectivelor sînt îndreptate și în direcția **creșterii mai accentuate a productivității muncii**. Asigurîndu-și colaborarea unor cadre cu înaltă calificare, din învățămîntul superior și din activul Cabinetului județean pentru organizarea științifică a producției și a muncii, specialiștii din unitățile industriale elaborează studii de organizare mai eficientă a producției și a muncii, de îmbunătățire a informaticii, se pregătesc pentru trecerea la programarea și analiza producției pe calculatoare electronice.

CELE CÎTEVA coordonate prezentate prefigurează dezvoltarea potențialului economic al județului, gradul tot mai înalt de punere în valoare a importantelor rezerve existente în toate unitățile economice. Oamenii muncii din județul nostru își conjugă în chip fericit eforturile proprii, cu cele ale întregului popor, îndreptate în direcția dezvoltării multilaterale a României socialiste.

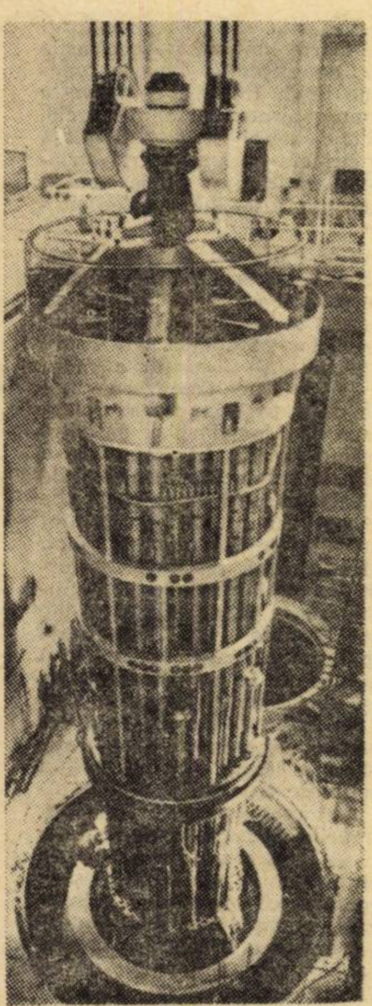

Corespondență din Moscova

PRESTIGIOASĂ GENEALOGIE INDUSTRIALĂ

VIZITÎND trei uzine aflate la multe sute de kilometri una de cealaltă, la Leningrad, la Novosibirsk și la Harkov, stînd de vorbă cu conducătorii și cu specialiștii lor, cu muncitorii, străbătînd imensele lor hale, am făcut cunoștință cu o genealogie industrială care și-a cucerit un binemeritat prestigiu nu numai în Uniunea Sovietică ci și în multe alte țări ale lumii, și anume aceea a turbinelor și generatoarelor electrice care poartă marca „fabricat în U.R.S.S.".

CEA MAI IMPORTANTĂ producătoare de utilaje energetice grele din U.R.S.S. este Uzina metalică din Leningrad. Aici s-a născut, în anul 1924, prima turbină cu aburi sovietică, cu o putere de 2000 de kW.

„Pentru vremea aceea era un agregat puternic, ne spune K. Spiridonov, constructorul principal al turbinelor cu aburi și cu gaze, dar curînd după aceea el a rămas doar un punct de pornire; au urmat turbinele de 10, 24, 25, 50 și 100 de mii de kW, proiectate și produse de uzina noastră în anii cincinalelor antebelice. După război, puterea turbinelor care au ieșit de pe porțile Uzinei metalice a continuat să crească. Primul reprezentant al noii generații de mașini electrice de construcție modernă a văzut lumina zilei tot aici, la noi, în 1952. Este vorba de prima turbină cu aburi cu o putere de 150.000 kW realizată în Europa. Centenarul uzinei noastre l-am sărbătorit prin înfăptuirea primei turbine cu aburi cu o putere de 200.000 kW, distinsă la Expoziția universală de la Bruxelles cu marele premiu. În 1960, uzina noastră a dat prima turbină cu aburi cu o putere de 300.000 kW, care este produsă în prezent în serie. A urmat apoi, în 1964, prima turbină cu aburi, biaxială din Europa, cu o putere de 800.000 kW și cu parametri supracritici ai aburului, care funcționează acum la termocentrala Slavianskaia.

Recent a fost proiectată și realizată o „soră" a ei, de aceeași putere, dar cu un singur ax, ceea ce înseamnă o mare economie de metal — de aproape 20%. În prezent, colectivul nostru de proiectanți lucrează la elaborarea unei turbine cu o putere de un milion două sute de mii de kW.

Realizarea ei ridică probleme tehnice deosebit de complexe. De exemplu, dacă paletele turbinelor de 300—800 de mii kW au o lungime de 960 milimetri, pentru noua turbină — care va fi primul reprezentant al celei de a treia generații, cea a deceniului al optulea — sînt necesare palete cu o lungime de 1200 milimetri, necunoscută încă în practica mondială a construcției de utilaje electrice. Creșterea puterii turbinei este în raport direct cu lungimea paletelor. Viteza rotativă la periferia ultimei palete va fi de 660 de metri pe secundă, deci de două ori viteza sunetului. Pentru o asemenea viteză sînt necesare aliaje noi cu titan, rezistente la temperaturi înalte. O altă problemă serioasă este consumul foarte mare de abur. Pentru a-l asigura, industria noastră va trebui să asimileze producerea de țevi de mare diametru, din oțel aliat.

Un produs relativ nou al uzinei noastre, a continuat interlocutorul, sînt turbinele cu gaze. Prima mașină din această categorie — de 12.000 kW — am proiectat-o și realizat-o în 1955. În 1968 și-a susținut cu succes severele examene, la care a fost supusă timp de zece luni, turbina cu gaze cu o putere de 100.000 de kW. În prezent ea funcționează la termocentrala din Krasnodar. Folosirea acestui gen de mașini permite reducerea substanțială a cheltuielilor de construcție a centralelor, pentru că turbina cu gaze de 100.000 de kW necesită o „suprafață locativă" de două ori și jumătate mai mică decît o turbină cu aburi de aceeași putere, neavînd nevoie de cazane de aburi. În plus, turbina atinge parametrii proiectați de putere după numai 13—14 minute de la pornire, în timp ce surorile ei cu aburi au nevoie pentru aceasta de cîteva ore. Noua mașină este de aceea deosebit de potrivită pentru acoperirea solicitărilor sistemelor energetice în orele de vîrf".

Un drum nu mai puțin remarcabil au străbătut și constructorii de turbine hidraulice din cadrul bătrînei uzine a cartierului Vîborg. Etapele principale ale acestui drum ne sînt evocate de profesorul G. S. Scegolev, doctor în științe tehnice, constructorul principal al acestui gen de mașini. Începutul a fost făcut în 1924. În 1939 uzina a produs prima turbină hidraulică cu palete rotative din lume, cu o putere de 55.000 kW. După război au fost create puternicele agregate cu o putere unitară de 126.000 kW, instalate la hidrocentralele „V. I. Lenin" și „Congresul al XX-lea al P.C.U.S.", de pe Volga. O etapă superioară au constituit-o turbinele de 230.000 kW instalate la Bratsk, iar în 1964 uzina a început să producă uriașele agregate de 500.000 kW pentru hidrocentrala de la Krasnoiarsk. În prezent biroul de proiectare pe care îl conduce G. S. Scegolev lucrează la crearea turbinelor hidrocentralei Saiano-Sușenskaia, care vor avea o putere unitară de 650.000 kW.

Străbătînd secțiile uzinei, întîlnești numeroase mașini-unelte și macarale unicat, de dimensiuni neobișnuite, pe măsura colosilor energetici, ale căror piese trebuie prelucrate sau deplasate. La unul din strungurile carusel cu un diametru de 19 metri lucrează eroul muncii socialiste Ivan Morozov. Piesa pe care o strunjea, cînd am stat de vorbă cu el, avea o greutate de 240 de tone. În secția de turbine hidraulice intră două linii de cale ferată pe care au fost transportate, pe platforme speciale, pînă la debarcaderul de pe malul Nevei, subansamblele turbinelor pentru hidrocentrala de la Krasnoiarsk, al cărei gabarit nu permitea transportul pe liniile feroviare. Ele au ajuns la destinație, navigînd pe bacuri speciale prin lacurile Ladoga și Onega, apoi pe calea maritimă de nord și, în sfîrșit, pe Enisei în jos pînă la Krasnoiarsk. Într-una din secții, unde se șlefuiesc paletele turbinei cu gaz de o sută de mii de kW, am admirat măiestria muncitoarelor Ana Denejkina și Liubov Lukasova, care transformau suprafețele paletelor în adevărate oglinzi de oțel.

UZINA DE MAȘINI ELECTRICE grele din Novosibirsk este una dintre cele mai mari întreprinderi din „capitala" Siberiei. A fost dată în funcțiune în anul 1953. Produce turbo și hidrogeneratoare, motoare electrice de diferite tipuri și destinații și subansamble pentru locomotive și tractoare de mare putere. Aici lucrează aproape 8000 de angajați, fiecare al patrulea fiind inginer sau tehnician cu calificare superioară. Numai sectorul de cercetări și proiectări are peste 600 de specialiști. După cum mi-a declarat Nikolai Skolnikov, inginerul șef al uzinei, perfecționarea continuă a mașinilor electrice și a celorlalte produse este o preocupare de bază a colectivului. În ultimii ani toate modelele anterioare au fost înlocuite cu altele noi, cu caracteristici tehnice superioare. Pentru efectuarea marelui volum de calcule inginerești reclamat de perfecționarea continuă a producției, uzina are un centru propriu de calcul. Turbine de mare putere, purtînd marca fabricii siberiene, se află montate la Bratsk și Viliuisk în Siberia, în Kazahstan, în Asia Centrală și în Extremul Orient sovietic.

Dacă generatoarele de 60.000 și 100.000 de kW pe care uzina le produce în serie sînt unificate pe întreaga țară, cel de 300 000 de kW se produce aici într-o variantă proprie, deosebită de variantele de aceeași putere, fabricate la Leningrad și Harkov. Astfel, este posibilă întrecerea pe plan tehnic între cele trei uzine.

„ELEKTROTIAJMAȘ" din Harkov a fost dată în funcțiune la sfîrșitul anului 1947. În primii ani de existență a produs motoare electrice și alte utilaje electrice pentru locomotive. Din 1954 a trecut, paralel, și la producția de turbo și hidrogeneratoare. În 1958 a dat primele turbine de 200.000 de kW, care se produc și acum în serie. În același an au fost fabricate hidrogeneratoare care nu au nevoie de sală de mașini. Astfel de generatoare funcționează la hidrocentrala Kremenciug, prima unitate energetică fără sală a mașinilor din U.R.S.S. Generatoarele ei sînt acoperite cu un capac special care le apără de intemperii. Ele sînt astfel construite, încît exploatarea, revizia și reparațiile curente și capitale se fac fără ridicarea capacului protector. Renunțîndu-se la construcția sălii mașinilor, punerea în funcțiune a acestui gen de hidrogeneratoare se face cu cheltuieli reduse.

O mare victorie a colectivului uzinei a constituit-o realizarea turbogeneratorului cu o putere de 500.000 kW. La indicatorii tehnico-economici de bază, el întrece toate tipurile cunoscute de generatoare de aceeași putere, are cel mai scăzut consum de materiale pe unitatea de putere și cel mai înalt coeficient de randament. În ceea ce privește dimensiunile, nu numai că nu este mai mare, dar este chiar ceva mai mic decît generatorul de 200 000 de kW. Unicate pentru clasa lor sînt și hidrogeneratoarele orizontale capsulare, pregătite de constructorii de aici pentru hidrocentrala de la Kiev. Agregatele de acest tip, destinate hidrocentralelor cu căderi mici de apă, închid în aceeași capsulă metalică și generatorul și turbina.

Cea mai puternică mașină proiectată și realizată pînă acum la Harkov este turbogeneratorul cu un singur ax, cu o putere de 800.000 kW. Se pregătește acum unul de un milion de kW; au început lucrările de proiectare pentru cele de un milion două sute de mii de kW și un milion șase sute de mii de kW. Cei peste o mie de ingineri care lucrează la secția de cercetări și proiectări a uzinei au la îndemînă și un centru electronic dotat cu un calculator „Minsk-22". Anul acesta aproape întregul spor de producție se realizează pe seama creșterii productivității muncii celor peste zece mii de angajați ai uzinei. Un indiciu elocvent al dezvoltării rapide a uzinei îl dau următoarele două cifre: dacă în 1965 valoarea totală a producției era de 18 milioane de ruble, anul acesta producția însumează peste 100 de milioane de ruble.

TOATE CELE TREI UZINE despre care am vorbit produc mașini electrice nu numai pentru nevoile interne ale Uniunii Sovietice, ci și pentru export. Printre numeroasele țări în care au fost livrate turbine hidraulice și termice, generatoare, motoare electrice puternice sau documentații tehnice și proiecte pentru ele, se numără și România. Am întîlnit în toate cele trei uzine muncitori și specialiști care au lucrat la comenzile țării noastre, care au fost în România. Ei și-au exprimat satisfacția de a se număra printre participanții direcți la colaborarea rodnică romåno-sovietică în acest domeniu de primă importanță economică.

Tendința generală a progresului tehnic în construcția de mașini energetice, pe care am putut-o constata pe viu, este creșterea continuă a puterii unitare a agregatelor. Așa cum am văzut, cele mai puternice dintre ele se apropie de un milion de kW, în timp ce proiectanții au și trecut acest prag. Încă în cincinalul viitor, alături de blocuri de 500 și 800 de mii de kW care vor fi produse în serie, vor fi realizate și primele două blocuri energetice supraputernice de cîte 1.200.000 kW fiecare. Un astfel de agregat va reuni, singur, puterea tuturor centralelor Rusiei prerevoluționare. Este cea mai grăitoare expresie a drumului glorios străbătut, cu pași de gigant, de industria sovietică constructoare de mașini energetice grele.

Silviu PODINĂ

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

● R.P. Chineză

Întreprinderile industriei ușoare din Pekin au realizat anul trecut o producție cu o valoare totală de două ori mai mare decît în anul 1965, informează agenția China Nouă. În acest an, ritmul de creștere a producției este foarte ridicat, în special în întreprinderile specializate în fabricarea ceasurilor de mînă, mașinilor de cusut, încălțămintei, confecțiilor, obiectelor din material plastic, sticlăriei, ceramicei, produselor din aluminiu pentru uz casnic etc.

În provincia Hopei se desfășoară mari lucrări de extindere a suprafeței irigate, care însumează 1 300 000 de ha. În acest scop, anul trecut întreprinderile industriei locale au produs 46 000 instalații pentru stațiile de pompare care nu se produceau înainte de eliberare; în prezent, industria locală mai produce motoare Diesel, motoare electrice, pompe și transformatoare care sînt folosite în lucrările de irigații.

● R.P. Bulgaria

La Reca Devnia, în regiunea Varna, a început construcția celui mai mare complex industrial al viitorului plan cincinal bulgar — Fabrica de sodă calcinată. Ea va avea o capacitate de 1 200 000 tone — de trei ori mai mare decît actuala capacitate a vechilor uzine chimice „Karl Marx". Tot aici se construiește Combinatul pentru îngrășăminte minerale complexe cu o capacitate anuală de producție de 800 000 tone îngrășăminte complexe și 346 000 tone de triplu superfosfat. Această producție este echivalentă cu cea a combinatelor din Stara Zagora și Dimitrovgrad, luate la un loc. Prin darea în folosință a acestui combinat, agricultura bulgară va primi cîte 180 kg de substanță activă pe un hectar de pămînt arabil.

● R.D. Germană

O vie activitate de construcții se desfășoară la șantierele navale din Republica Democrată Germană. Recent, la șantierele din Stralsund a fost lansată la apă o nouă navă de pescuit de tipul „Atlantic", destinată exportului, iar la șantierele Warnow din Warnemünde se află în faza finală de construcție un nou tip de vas pentru transportul mărfurilor. De asemenea constructorii de la șantierele din Rostock vor livra pînă la sfîrșitul acestui an 11 nave de pescuit de tip „Caspica", destinate exportului. Se prevede ca în acest an șantierele navale din R.D.G. să construiască vase cu un deplasament total de circa 370 000 tone. În ultimii doi ani, industria construcțiilor navale — una din cele mai importante ramuri ale economiei naționale ale R.D. Germane — a livrat peste 3 000 de nave unor parteneri din 20 de țări ale lumii.

● R.P. Polonă

Extragerea și prelucrarea minereului de cupru sînt ramuri tinere ale economiei poloneze. Prima mină de cupru — „Lena", din Silezia Inferioară — a început să producă în anul 1950. În cei 20 de ani care s-au scurs de atunci, în Polonia au mai fost descoperite numeroase și bogate zăcăminte cuprifere. Astfel, numai noile mine „Liubin" și „Polkowice" vor furniza în acest an aproximativ două milioane de tone de minereu de cupru. Paralel cu extracția, se dezvoltă și industria de prelucrare a minereului de cupru, în cadrul căreia un loc important îl ocupă marea uzină „Legnica". Datorită acestor realizări, informează agenția PAP, în anul 1971 Polonia își va satisface în întregime necesitățile de cupru din resurse proprii.

REVISTA „CROISSANCE DES JEUNES NATIONS" publică, sub semnătura lui Gilbert Blardone, un studiu consacrat problemelor economice care confruntă „lumea treia" la începutul celui de-al doilea deceniu al dezvoltării. Autorul consideră că, deși s-au obținut unele rezultate bune, metodele și mijloacele folosite pentru învingerea subdezvoltării nu au corespuns așteptărilor. Atrăgînd atenția asupra menținerii raporturilor de inechitate și dominație dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, Gilbert Blardone pune accentul — fără a diminua importanța ajutorului financiar extern — în primul rînd pe mobilizarea resurselor interne ale țărilor lumii a treia pentru rezolvarea problemelor subdezvoltării. Redăm, mai jos, extrase din acest studiu :

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

„ADEVĂRATELE LUPTE ALE DEZVOLTĂRII"

„Ni se pare că trebuie să insistăm cu deosebire asupra a patru aspecte ale realității care sînt esențiale pentru viitorul dezvoltării în următorii zece ani și care constituie, după părerea noastră, adevăratele probleme și adevăratele lupte ale deceniului următor.

Mai întîi este vorba, ca în bilanțul rezultatelor ultimilor zece ani, să se scoată în relief efortul propriu, pe de-a întregul remarcabil al țărilor lumii a treia. În occident se insistă mai ales asupra eșecurilor — care de asemenea există — și asupra a ceea ce rămîne de făcut, ceea ce este considerabil. Dar prea adeseori se uită contribuția lumii a treia la obținerea unor succese nu mai puțin reale, dar despre care nimeni sau aproape nimeni nu vorbește. Consecințele acestei viziuni sistematic pesimiste sînt dezastruoase. Ea discreditează lumea a treia, popoarele și guvernele ei și provoacă în opinia noastră publică descurajare și neîncredere.

Apoi trebuie demistificate condițiile care stau în prezent la baza a ceea ce se numește „ajutorul și cooperarea". Intr-adevăr, în 1970, ca și în 1960, relațiile între țările dezvoltate și țările subdezvoltare sînt departe de a fi devenit relații de solidaritate. Ele rămîn încă în mare măsură marcate de exploatarea celui mai puțin dezvoltat de către cel mai dezvoltat.

Dar nu ar servi la nimic să denunțăm menținerea relațiilor de exploatare între națiunile bogate și cele sărace, dacă aceasta ar servi la camuflarea, într-un mare număr de țări ale lumii a treia, a egoismului noilor clase conducătoare. Exploatarea nu este numai externă, ci și internă. A refuza să vezi acest lucru și a nu ține cont de el în politică înseamnă a sorti eșecului toate eforturile întreprinse.

În sfîrșit, sarcina noastră pentru următorii zece ani va consta în denunțarea falselor soluții ale subdezvoltării, îndeosebi pe acelea care fac din dezvoltare înainte de toate o problemă de ajutor financiar extern și de exporturi sporite. Desigur finanțarea externă este indispensabilă pentru a completa economiile interne ale lumii a treia, insuficiente datorită ponderii reduse a veniturilor valutare ale acestor țări. Desigur că exporturi mai mari vor aduce exportatorilor un plus de devize, dar esențialul politicilor de dezvoltare nu este acesta.

• *Motorul dezvoltării — în interiorul țării*

MOTORUL dezvoltării nu se află în exteriorul, ci în interiorul țării. Comunitatea internațională, dacă dorește cu adevărat să ajute la dezvoltarea Asiei, Africii și Americii Latine, are altceva de făcut decît să sporească transferurile sale financiare și achizițiile din țările subdezvoltate cu cîteva miliarde ; într-adevăr, problema dezvoltării este mai complexă, ea nu se reduce la o problemă financiară, ci este mult mai complexă pentru țările bogate. Ele vor trebui nu numai să-și reorganizeze schimburile cu lumea a treia. Este necesar să se reexamineze în întregime structurile și regulile jocului în relațiile internaționale.

85% din investițiile lumii a treia au fost finanțate prin economiile lumii a treia. Capitalurile particulare și publice transferate din țările bogate spre lumea a treia nu reprezintă în perioada 1960—1970 decît 15% din totalul finanțării. În plus, aceste 15% nu sînt transferuri nete, deoarece o parte este rambursabilă și constituie datoria externă a lumii a treia. Ele sînt grevate de dobînzi sau se află la originea unor profituri importante, cum este cazul mai ales cu investițiile particulare străine. Acestea ușurează vînzările de produse și materiale din țara care împrumută către țara care primește. Ele sînt deci generatoare de activitate economică, de locuri de muncă și de venituri în țările bogate care acordă împrumutul.

În sfîrșit, plecînd de la produsele brute achiziționate în lumea a treia, țările industriale — prelucrîndu-le și comercializîndu-le — realizează cîștiguri substanțiale, care numai ele compensează transferurile de capital către lumea a treia. Cazul cel mai spectaculos este al petrolului, dar nu este singurul (aceeași situație în ce privește cuprul, zincul, staniul, uraniul etc.).

Or, dacă națiunile și organizațiile internaționale fac pretutindeni și întotdeauna caz de importanța „ajutorului" pe care îl acordă, uită totuși în mod sistematic să vorbească de avantajele pe care acest ajutor le oferă țărilor dezvoltate însele sub forma dobînzilor primite, a veniturilor și profiturilor transferate, a mărfurilor vîndute și a locurilor de muncă create.

În aceste condiții nu este surprinzător faptul că opinia noastră publică este încredințată că orice progres realizat în lumea a treia este rezultatul generozității ei, în timp ce țările dezvoltate nu participă decît cu 15% la finanțarea investițiilor și primesc în schimb, sub diverse forme, mult mai mult decît împrumutul. În sfîrșit, chiar importanța așa-zisului „ajutor" acordat de țările dezvoltate rămîne relativă, deoarece valoarea lui nu depășește 0,75% din produsul național brut al țărilor industrializate, dar ar trebui să fie sporit cu 25%, dacă se urmărește să se atingă obiectivul de 1% din produsul național brut recomandat de UNCTAD la conferința mondială de la New Delhi din 1968...

• *Raporturi de inechitate*

ÎNTR-UN mod general, și cu foarte puține excepții, nu este exagerat să spunem că relațiile între țările dezvoltate și țările subdezvoltate nu sînt încă stabilite pe baza luării în considerație a intereselor reciproce. Deși ele nu sînt în toate cazurile raporturi pur și simplu de exploatare, ca în perioada colonială, rămîn net dominate de interesele țărilor industrializate.

De exemplu, în materie de finanțare, practica „împrumuturilor condiționate" s-a generalizat. Țara care acordă creditele pune condiția ca acestea să fie folosite în cea mai mare parte pentru achiziționarea de material de la întreprinderile țării creditoare...

În sfîrșit, pe piața mondială, dominația țărilor achizitoare de materii prime și vînzătoare de produse manufacturate este totală. Într-adevăr, țările industriale „stabilesc" prețurile la materiile prime prin volumul comenzilor lor. Și aici fluctuațiile de conjunctură din țările dezvoltate se repercutează fără nici un fel de amortizor, cu puține excepții, asupra veniturilor comerțului exterior al țărilor subdezvoltate.

Dezvoltarea nu va putea «demara» cu adevărat decît în momentul în care se vor găsi mijloacele de compensare, dacă nu de suprimare, a tuturor efectelor dominației.

În viitor, un alt punct merită să rețină atenția. Este vorba de sprijinul acordat în mod sistematic de către țările dezvoltate conducătorilor lumii a treia cei mai preocupați de interesele lor personale, strîns legate de cele ale națiunilor industriale. Se înțelege evident, că națiunile bogate protejează și sprijină cu banii lor și, la nevoie, cu armatele lor pe acei oameni care în lumea a treia le apără cel mai bine interesele politice, economice și financiare. Dar aici este un punct de vedere îngust care compromite dezvoltarea și acumulează animozitate, chiar ura populațiilor față de țările industriale pe drept cuvînt făcute responsabile de menținerea în funcție a unor conducători incapabili să promoveze interesul general al poporului lor, atunci cînd aceștia nu sînt corupți și incompetenți. Neocolonialismul perpetuează colonialismul și riscă să ducă la conflicte identice, deoarece el întreține violența și blochează progresul.

Noile clase conducătoare provenite, în majoritatea lor, din decolonizarea anilor 1950—1960, sînt îmbibate de idei politice și economice occidentale. Experiența dovedește că în majoritatea timpului ele nu au în vedere decît propriul lor interes care se opune celui al poporului lor, dar coincide cu cel al protectorilor lor străini. În aceste condiții este ușor de înțeles pentru ce asemenea conducători nu au voit ca masele să înțeleagă adevăratele probleme ale dezvoltării. Trezirea maselor prin îndrumarea politică, economică și socială nu s-a realizat. Acestui lucru i se preferă o politică de școlarizare în manieră occidentală, adaptată lumii urbane a funcționarilor, mijlocul cel mai sigur de a desprinde elitele necesare care să efectueze încadrarea autoritară a poporului în sensul dorit de conducători.

• *Ajutorul și exportul*

PENTRU public, ca și pentru majoritatea experților, dezvoltarea este în primul rînd o problemă de investiții, de echipament pentru creșterea producției, ameliorarea serviciilor, transport, educație, sănătate, înlăturarea șomajului și construcția de noi orașe. Or, finanțarea investițiilor înseamnă economii, fie economii interne obținute din veniturile locuitorilor, fie economii transferate din exterior sub formă de împrumuturi și de donații.

Este o iluzie să speri să găsești în exterior sume suficiente pentru dezvoltarea lumii a treia, în timp ce, după 1967, pretutindeni ajutorul public este în scădere.

În miliarde de dolari acest ajutor se prezintă în felul următor : în 1956 — 3,3 ; 1961 — 5,1 ; 1962 — 5,5 ; 1963 — 5,9 ; 1964 — 6 ; 1965 — 6,1 ; 1966 — 6,3 ; 1967 — 6,6 ; 1968 — 6,4 ; 1969 mai puțin de 6,4.

În ceea ce privește investițiile particulare și creditele comerciale, ele nu reușesc să compenseze, cu excepția unor țări relativ mai dezvoltate, cum ar fi Mexicul, scăderea ajutorului public. Or, în 1968 „ajutorul" nu reprezenta decît 2% din venitul total al țărilor subdezvoltate și nu a finanțat decît 10% din investițiile lor. A promite un ajutor sporit în deceniul următor țărilor lumii a treia, înseamnă a le înșela. În ceea ce privește investițiile particulare, știm că criteriul lor de localizare nu este dezvoltarea țării care le primește, ci securitatea și avantajele financiare diverse pe care firmele pot să le obțină. Ele vor merge deci în țările cele mai bogate, singurele capabile să le garanteze securitatea și rate de profit ridicate.

Pe de altă parte, perspectiva este periculoasă, deoarece insistînd asupra producțiilor pentru export, ea va orienta structurile economice și investițiile țărilor sărace spre piața mondială despre care toată lumea știe că oferă posibilități de debușeuri foarte limitate pentru țările subdezvoltate, cu excepția cîtorva materii prime de bază. În ceea ce privește produsele manufacturate ale lumii a treia, ele nu au nici o șansă pe această piață dominată de firmele națiunilor industriale. Piața mondială este o iluzie pentru lumea a treia. Ea întreține subdezvoltarea ei.

Iată pentru ce insistăm din ce în ce mai mult, plecînd de la exemple concrete, asupra necesității ca țările subdezvoltate să orienteze în mod deliberat și cu curaj eforturile lor economice nu spre piața mondială, ci spre necesitățile imense ale pieței lor interne. Este vorba înainte de toate de a proteja această piață potențială împotriva invadării ei de către produsele străine inutile, în scopul de a o rezerva pentru industriile locale și de a păstra devizele necesare importurilor de echipamente care nu pot fi în primul moment construite pe loc. Atunci cînd această piață este prea restrînsă, ca urmare a unei populații insuficient de numeroase, colaborarea între țările vecine poate permite lărgirea ei. Densitățile mari de populație de care beneficiază unele țări trebuie să le permită fără dificultate să-și alcătuiască economia pe baza pieței lor interne. Acesta este cel mai mare avantaj al creșterii demografice actuale, care adeseori este prezentată ca o nenorocire pentru țările subdezvoltate. Atunci cînd este vorba de țări subpopulate, ritmurile de creștere demografică, care sînt și în aceste țări foarte ridicate, constituie pentru ele o mare șansă, tocmai pentru că pornind de la o populație tînără se va putea realiza dezvoltarea lor economică. Dacă demografia pune, îndeosebi pe plan alimentar, un anumit număr de probleme pe care nu trebuie să le negăm, în schimb ea este cel mai bun stimulent pentru producție și inovație, evident atunci cînd populațiile constată că muncesc pentru ele însele și pentru copiii lor și nu pentru a alimenta profiturile firmelor străine sau piața mondială.

Pe plan extern ar trebui să fie dusă de urgență o acțiune energică de către toate țările lumii a treia în comun pentru a obține o reformă generală și radicală, pe de o parte a sistemului monetar internațional și pe de altă parte a sistemului de finanțare internațională a investițiilor. Sistemul monetar internațional actual, dominat de grupul celor zece — țări dintre cele mai bogate din lume, — nu oferă nici un mijloc de reglementare serios pentru țările subdezvoltate, care să le permită să finanțeze în timpul perioadei lor de dezvoltare, deficitele inevitabile și normale ale balanțelor lor de plăți. Iată de ce se pune problema reformării acestui sistem în așa fel ca mijloacele de reglementare să fie furnizate țărilor subdezvoltate în funcție de realizarea programului lor de dezvoltare. Acest criteriu este singurul susceptibil să garanteze eficiența mijloacelor de reglementare ca și posibilitățile viitoare de rambursare și echilibrare a balanței de plăți a țărilor actualmente deficitare. Sistemul de finanțare a investițiilor pe plan internațional nu este mai bine adaptat problemelor lumii a treia decît sistemul monetar. Se pune problema ca și organizațiile internaționale specializate, cum sînt Banca Internațională de Reconstrucție și Dezvoltare (B.I.R.D.), Fondul European de Dezvoltare (F.E.D.) etc să înființeze programe de credite pentru echipament eșalonate pe următorii zece ani. Ar trebui să se obțină credite cu o dobîndă foarte mică, acordate pe o perioadă foarte mare de timp și rambursabile atunci cînd venitul mediu al populației ar permite ; aceste credite ar trebui să aibă ca obiectiv prioritar finanțarea echipamentelor prevăzute în programele de dezvoltare coordonate ale țărilor lumii a treia.

Evident, aceasta necesită o modificare a regulilor de gestiune și finanțare actualmente în vigoare în toate organismele internaționale. Dar pe acest plan ni se pare a fi adevărata luptă care trebuie cîștigată. Într-adevăr, tocmai revenind în mod deliberat la necesitățile lor interne, țările lumii a treia vor asigura economiei lor o bază largă și solidă și, obținînd o revizuire a regulilor monetare financiare internaționale, vor obține adaosul indispensabil pentru economia lor internă în vederea finanțării dezvoltării lor.

Ajutorul nu poate să mai depindă de bunăvoința fiecărei națiuni și de hotărîrea cutărei sau cutărei organizații. Finanțarea dezvoltării trebuie prevăzută de comunitatea internațională, mijloacele de finanțare trebuie acordate în funcție de programele pe termen lung ale diverselor țări, iar durata împrumuturilor pusă de acord cu aceste programe".

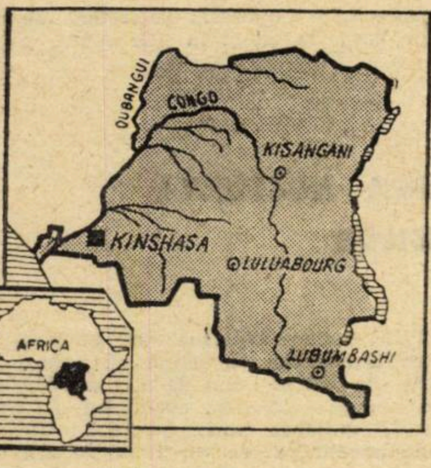

REPUBLICA DEMOCRATICĂ CONGO

DECENIUL INDEPENDENȚEI

SITUATĂ în centrul continentului african, Republica Democratică Congo (Kinshasa), stat cu o suprafață deosebit de întinsă (2 345 409 km^2) și cu o populație de 21,6 milioane de locuitori, se înscrie în rîndul marilor state ale Africii prin potențialul său economic și uman.

După cucerirea independenței (30 iunie 1960), moment de răscruce în istoria statului congolez, obiectivul politic imediat a devenit consolidarea acesteia prin mobilizarea tuturor resurselor. Necesitățile dezvoltării economice au impus ca primă orientare valorificarea rațională a bogățiilor subsolului care, prin volumul și concentrația lor, constituie principala bogăție a țării. Ele sînt localizate în întregime în partea de est și de sud a teritoriului (de la frontiera sudaneză pînă la frontiera zambiană și în regiunea Katanga) și se disting printr-o mare varietate: cobalt, cupru, zinc, plumb, cositor, aur, diamante, cadmiu, germaniu, wolfram etc.

R. D. Congo este cel mai mare producător mondial de diamante industriale ([illegible]% din totalul mondial) și de cobalt (69% din total), al cincilea producător de cupru (6% din producția mondială) și al șaptelea producător mondial de cositor și zinc. Este, de asemenea, una din puținele țări africane care dispune în abundență de materie primă pentru fabricarea cimentului. Valoarea producției miniere reprezenta 346 milioane zairi în 1969, față de numai 175 milioane zairi în 1959. În prezent, industria minieră concentrează 80% din valoarea exporturilor totale ale țării, reprezentînd 50—55% din produsul național brut.

O atenție deosebită a fost acordată sporirii producției de cupru, ce formează aproape 65% din exporturile și încasările bugetare. Se estimează că, pînă în anul 1973, producția de minereu de cupru va atinge 400 000 tone. O creștere însemnată a cunoscut producția de cobalt și zinc care a atins în 1968, 10.549 t și respectiv 182 000 t. Totodată, s-au înregistrat creșteri și la producția de cărbune, minereu de mangan, petrol etc.

Preocuparea guvernului pentru asigurarea suveranității statului asupra marilor bogății ale subsolului său este ilustrată de faptul că este proprietate de stat cea mai mare parte a industriei miniere. Activitatea de exploatare minieră este coordonată de cîteva mari societăți în frunte cu Gecomin (Société générale congolaise des minerais). Aceasta reprezintă prima întreprindere națională a Congoului, fiind unul din cei trei giganți ai industriei mondiale de cupru. Ea realizează întreaga producție de cupru a țării, ca și producția de cobalt, zinc și cadmiu. Alte societăți sînt: MIBA (Societatea minieră din Bakwanga), care cercetează și exploatează zăcămintele diamantifere: Congo-Etain; Symetain etc.

Analizînd situația economică și necesitățile de perspectivă ale țării, guvernul congolez a formulat ca priorități: relansarea agriculturii, amenajarea hidroelectrică a fluviului Congo și ameliorarea infrastructurii.

Agricultura constituie una din cele mai importante ramuri ale economiei congoleze. În structura ei se distinge o producție agricolă destinată consumului intern, ale cărei necesități le acoperă în întregime (ulei de palmier, porumb, orez, arahide etc.) și alta orientată spre export (cafea, cacao, tutun, cauciuc).

Un aport însemnat la dezvoltarea economică a țării este chemată să-l furnizeze potențialul hidroenergetic, care reprezintă circa 13% din totalul mondial și 50% din potențialul african. Construirea centralei hidroelectrice Inga, una din cele mai mari din lume (se prevede o putere instalată de 300 MW) va contribui la acoperirea consumului unor ramuri industriale noi, între care, la loc de frunte, siderurgia.

Ținînd seama de imensitatea teritoriului și de necesitățile unei economii în dezvoltare, s-au luat măsuri pentru îmbunătățirea rețelei transporturilor feroviare și rutiere. În acest scop a fost înființat „Oficiul de exploatare a transporturilor din Congo" (OTRACO). Pe plan financiar, un ansamblu de măsuri (din care menționăm: crearea monedei naționale — ziarul — și înființarea Societății congoleze de finanțare a dezvoltării) a avut drept rezultat restabilirea echilibrului balanței de plăți în 1968 și realizarea unui excedent pe exercițiul bugetar 1969, ceea ce a permis în 1970 investiții de stat de circa 100 milioane dolari.

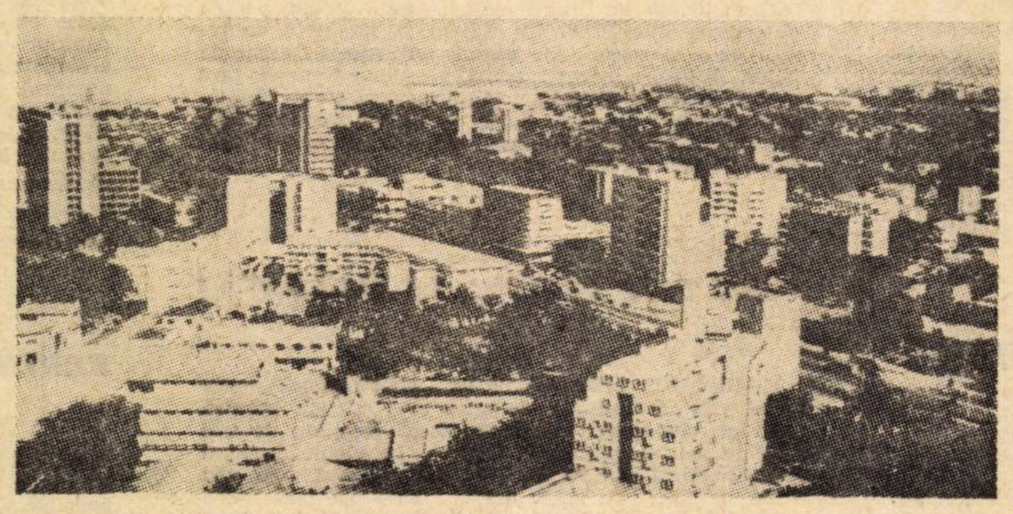

Situată pe fluviul Congo, capitala republicii cu același nume se prezintă vizitatorilor ca un oraș modern, numărînd astăzi peste 750 000 de locuitori.

În ultimii ani, comerțul exterior al R. D. Congo a cunoscut o puternică dezvoltare. Dacă la export ponderea principală o dețin minereurile, în special cuprul și zincul, și produsele agricole menționate, la import, ponderea cea mai mare o au materialele de transport, mașinile și aparatele electrice, produsele chimice, materialele plastice.

Măsurile luate în scopul dezvoltării și diversificării activității economice exprimă opțiunea fundamentală a actualei politici a guvernului congolez.

Republica Democratică Congo, afirmîndu-și vocația africană, duce în același timp o politică externă de pace și colaborare cu toate țările, indiferent de orînduirea lor social-politică, de promovare a oricărei forme de colaborare care să poată asigura redresarea și dezvoltarea economică a țării, punerea în valoare a bogatelor resurse ale teritoriului său. Constatăm cu satisfacție că între România și Congo s-au stabilit relații de prietenie și colaborare bazate pe principiile suveranității, egalității și neamestecului în treburile interne. Între cele două țări există un acord de cooperare științifică și tehnică și s-au pus bazele unor acțiuni viitoare de cooperare în diverse domenii.

Vizitele și contractele anterioare dintre reprezentanții celor două țări au evidențiat posibilități multiple de extindere a relațiilor economice și culturale dintre țările noastre.

Vizita oficială pe care președintele Republicii Democratice Congo, generalul Joseph Désiré Mobutu o va face în țara noastră la invitația președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, va contribui, fără îndoială, la dezvoltarea relațiilor economice, tehnico-științifice și culturale în avantajul reciproc al celor două țări, înscriindu-se totodată ca o nouă contribuție la cauza păcii și colaborării internaționale.

Marcel MOLDOVEANU
cercetător la Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaționale

REPERE

● **Comisia financiară a Camerei Reprezentanților din S.U.A. a hotărît să nu se mai opună suprimării sistemului protecționist cunoscut sub numele de American Selling Price, după ce, cu numai o lună în urmă, se pronunțase în favoarea menținerii lui.**

● **Ministerul japonez al finanțelor a făcut cunoscut că va autoriza deschiderea de sucursale ale băncilor străine în Japonia numai în măsura în care țările de origine vor permite înființarea de filiale bancare japoneze pe teritoriul lor. În prezent în Japonia activează 18 bănci străine, provenind din 10 țări.**

● **Pentru a facilita comerțul exterior, guvernul de la Canberra a hotărît să adopte sistemul metric, utilizat în țări cu care se fac 75% din tranzacțiile comerciale ale Australiei.**

● **Rata scontului se menține extrem de ridicată în Danemarca: 9%. În același timp, rezervele oficiale nete de aur și devize nu depășesc 380 milioane de dolari, adică valoarea importurilor pe o singură lună.**

● **În momentul instaurării noului președinte al Columbiei, situația agriculturii acestei țări poate fi rezumată astfel: 4% din proprietari dețin 66% din terenurile cultivabile, în timp ce 96% dintre ei posedă mai puțin de 2 ha fiecare. În același timp, numărul șomerilor depășește 800 000.**

● **„Prețul de cost" al unui student este evaluat oficial în Franța la 4966 franci, pe an, din care 2714 franci pentru plata personalului didactic, 1369 pentru cheltuieli de funcționare etc.**

● **În clasamentul celor mai mari firme industriale din afara S.U.A. pe anul 1969, locul trei este ocupat acum de Philips (în 1968 pe locul șase). Deținătoarea locului trei în clasamentul precedent era British Petroleum.**

● **În cele 12 luni care s-au scurs de la devalorizarea francului, rezervele nete de aur și devize ale Franței au crescut cu 2,3 milioane dolari, ajungînd la circa 3,6 milioane dolari.**

● **Exportul de automobile al Japoniei în primul semestru al acestui an (470 000 de vehicule) a fost cu 13,5% mai mare decît cel din perioada corespunzătoare a anului trecut.**

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

TURISMUL ÎN SEMESTRUL I/1970

DUPĂ informațiile disponibile cu privire la prima jumătate a anului în curs, turismul internațional cunoaște o nouă perioadă de expansiune în continuarea redresării din 1969. În anii 1967 și 1968 ritmurile de creștere ale turismului pe ansamblul țărilor membre ale O.C.D.E. scăzuseră la 1% și respectiv 2%, mult sub cele înregistrate în deceniul premergător. În 1969 creșterea a fost din nou susținută de 10—12%, numărul total al turiștilor străini fiind de circa 120 de milioane, iar suma totală a încasărilor în devize de ordinul a 12,3 miliarde de dolari. Activitatea din acest sector se dovedește astfel foarte sensibilă la influența factorilor economici și sociali, însă cu o anumită întîrziere. În 1969 devalorizarea francului francez și revalorizarea mărcii vest-germane nu au mai putut înrîuri rezultatele sezonului turistic, în timp ce efectele devalorizărilor de la sfîrșitul anului 1967 se estompaseră în bună măsură. Noua creștere a activității turistice în 1970 reflectă cu întîrziere evoluția favorabilă a conjuncturii economice dintr-o serie de țări în cursul anului trecut și se apreciază că ar putea să ducă la depășirea nivelurilor maxime atinse anterior.

În Europa, numărul sosirilor la frontiere în primele șase luni ale anului în curs a crescut cu 8% în Spania, cu 24% în Irlanda, în primele 5 luni — cu 21% în Austria și Anglia, cu 24% în Grecia, cu 22% în Portugalia, cu 9% în Elveția, dar a scăzut cu 8% în Danemarca (turiști din țările nescandinave). Pentru primul trimestru al anului există date referitoare la Italia, unde sosirile la frontiere au sporit cu 12%, și Franța, unde au crescut cu 2%. Încasările din turismul internațional s-au mărit în primul trimestru cu 15% în Italia, cu 43% în Turcia, cu 26% în Spania, iar în primele cinci luni cu 21% în Austria.

La această dinamică au contribuit în mare măsură fluxurile turistice din principalele țări furnizoare de turiști. Îndeosebi ca urmare a revalorizării mărcii vest-germane, în R.F.G. s-a înregistrat o intensificare accentuată a plecărilor peste hotare în prima parte a anului 1970. Cheltuielile efectuate de turștii vest-germani în străinătate au crescut cu 30% în primele cinci luni ale anului. Sosirile de turiști din R.F.G. la frontiere au crescut cu 28% în Statele Unite, 21% în Portugalia, 20% în Anglia, 13% în Grecia, 8% în Elveția, 7% în Spania. Spre țările nordice, în schimb, s-a îndreptat un număr mai mic de turiști vest-germani decît în perioada corespunzătoare din 1969. Din Anglia unde la începutul anului 1970 au intervenit unele înlesniri în acest domeniu, au sosit la frontiere în primele cinci luni cu 24% mai mulți turiști în Grecia, cu 13% în S.U.A., cu 12% în Portugalia și Elveția, cu 1% în Danemarca, dar cu 4% mai puțini în Spania. Datele existente cu privire la Statele Unite confirmă o prognoză oficială americană în sensul creșterii susținute a turismului. În primele cinci luni, sosirile de turiști americani la frontiere au sporit cu 26% în Anglia, 20% în Elveția, 12% în Portugalia, 11% în Grecia, 5% în Danemarca, 4% în Spania. Numărul turiștilor francezi sosiți la frontiere s-a mărit în primele cinci luni cu 16% în Statele Unite, 13% în Portugalia și Anglia, 7% în Danemarca, 2% în Spania și Elveția, 1% în Grecia.

Ca număr de nopți petrecute în hoteluri și alte mijloace de cazare, sporul cel mai însemnat l-a înregistrat Italia unde a fost în primul trimestru de 33,8%. Urmează în ordine Portugalia cu +24,6% în primele patru luni, Austria cu +15% în primele cinci luni, Elveția cu +7,2% în același interval. Austria a avut cel mai mare număr absolut de înnoptări cu 13,3 milioane în cinci luni, urmată de Elveția cu 7,2 milioane în aceeași perioadă de timp.

În ansamblu, evoluția turismului internațional în 1970 pare să continue două tendințe observate în 1969 și anume: 1) revenirea la fluxurile turistice normale în zona nord-americană, după mișcarea excepțională determinată de expoziția de la Montreal în 1967; 2) intensificarea simțitoare a fluxurilor intra-europene. De asemenea, se constată o creștere însemnată a fluxurilor între Europa Occidentală și America de Nord, precum și între Europa și America de Nord, de o parte, și Japonia, de altă parte. În primul trimestru, sosirile de turiști străini în Japonia au crescut cu 37%, și deschiderea Expoziției de la Osaka în martie a accelerat de bună seamă această tendință.

MONDORAMA

DIFICULTATEA DE-A FI SITUAT PE PRIMUL LOC

ELVEȚIA deține și astăzi întîietatea în producția și exportul de ceasuri pe plan mondial. 97% din producția ei merge la export. Dar lupta pentru această întîietate devine tot mai grea. Dacă în 1960, de exemplu, 99% din ceasurile importate de S.U.A. proveneau din Elveția, în 1966 partea Elveției scăzuse la 71% — scrie *Daily Telegraph*. Concurența cea mai periculoasă o constituie industria de ceasuri japoneză, care, a început și ea să producă ceasuri electronice cu cristal de cuarț, de o excepțională precizie. În plus, în Elveția cu producția de ceasuri se ocupă 550 de societăți, pe cînd dincolo de hotarele ei această industrie este concentrată în proprietatea cîtorva companii gigantice.

PRIMA REȚEA DE VIDEOTELEFON DIN S.U.A.

DE CURÎND primarul orașului Pittsburg a inaugurat prima rețea publică de videotelefon din S.U.A. Deși cele 38 de posturi ale rețelei videofonice sînt deținute deocamdată numai de conducerile unor mari întreprinderi, societățile de telefoane din America sînt convinse — scrie *Der Spiegel* — că sub aspect economic, acest început poate fi comparat cu instalarea în 1878 a primei linii telefonice regulate din orașul New Haven. În 1971 urmează să fie conectat la rețea orașul Chicago, iar pînă în 1973 New York, Washington, Detroit, Cleveland și Newark. În 1975 firma Bell Telephone speră să aibă instalate în 25 de orașe circa o sută de mii de „picturephones". Deocamdată răspîndirea lor este frînată de cheltuielile mari pe care le implică. Cheltuielile de instalație se ridică la 150 de dolari, iar abonamentul lunar (inclusiv convorbiri totalizînd 30 de minute) la 160 de dolari.

GRATUITATE PE PLOAIE

SOARELE și marea sînt două din elementele esențiale care atrag pe turiștii străini — 200 000 cu 15 ani în urmă, 21,7 milioane în 1969 — în Spania. Soarele strălucește atît de statornic deasupra coastelor iberice încît proprietarul uneia din numeroasele pensiuni de pe litoralul spaniol n-a ezitat să monteze la intrare un afiș prin care anunță că oferă tuturor clienților săi gratuitate completă în zilele ploioase.

Evident, soarele și apa nu sînt suficiente pentru a atrage un număr atît de mare de turiști. Acestor daruri ale naturii li se adaugă în ultimii ani un efort constant de echipare hotelieră și rutieră. Strădaniile depuse pentru ameliorarea rețelei rutiere explică de ce astăzi — în condițiile unei preferințe crescînde a turiștilor pentru formele camping-caravaning — 13,5 milioane dintre ei au venit în Spania cu automobilul. Alte 5 milioane de turiști străini au luat cu asalt aeroporturile, multe dintre ele construite special pentru deservirea litoralului. Un milion și jumătate de turiști au ales trenul, iar alte 2 milioane au venit pe mare. Această „invazie" sezonieră aduce Spaniei, țară a cărei balanță de plăți ar fi altminteri cronic deficitară, venituri la care, după expresia cotidianului bruxellez *La libre Belgique*, visează nu puțini miniștri de finanțe occidentali.

UNDE ESTE ROMUL... DE-ALTĂDATĂ?

MARINARII britanici au un „convingător" motiv să afirme că tradițiile de care este atît de mîndră țara lor, sînt grav subminate. După ce, timp de trei sute de ani, și-au primit zilnic — pe ploaie, furtună sau sub tirul ghiulelelor — rația de rom, se văd acum privați de acest drept. Drastica hotărîre a Amiralității (care a intrat în vigoare de la 1 august) este compensată de permisiunea ce le-a fost acordată marinarilor de a... cumpăra bere din magaziile navelor.

„HARTA ACUSTICĂ" A VARȘOVIEI

...A FOST elaborată de Direcția de acustică de pe lîngă Institutul de tehnică a construcțiilor din Varșovia în colaborare cu specialiștii de la Centrele epidemiologic și sanitar și Institutul de transport auto, pe baza unui număr impresionant de măsurători ale intensității zgomotului în diferite puncte din oraș, la diverse ore din noapte și zi. Cercetările — scrie Trybuna Ludu — au scos la iveală că în centrul orașului există multe puncte în care intensitatea zgomotului depășește 80 de decibeli. Normele-limită poloneze prevăd un maxim de 25 decibeli în încăperi și 45 decibeli în spații libere

Harta acustică prezintă interes atît pentru arhitecți și urbaniști, dar mai ales pentru medici. Oamenii care sînt obligați să muncească sau să se odihnească în medii prea zgomotoase au un puls mai accelerat, tensiunea mărită, atenție scăzută, suferă de insomnii și manifestă somnolență. Acest album de hărți acustice va fi de mare folos cu ocazia proiectării de noi cartiere atît în Varșovia cît și în alte centre populate.

ILUMINAREA NOCTURNĂ A STRĂZILOR

AUTORITĂȚILE rutiere belgiene au adoptat un program pentru iluminarea cu lămpi cu vapori de sodiu amplasate la 120 m una de alta a 1 500 km șosele și 2 000 km de autostrăzi, necesitînd o investiție totală de 7,7 miliarde franci belgieni. Cheltuielile anuale de întreținere se vor ridica la alți 600 milioane f. b. Argumentul determinant în adoptarea acestei hotărîri, la prima vedere neeconomicoasă, îl constituie numărul mare al accidentelor rutiere nocturne, soldate cu numeroase victime și mari pagube materiale, antrenînd cheltuieli ridicate companiilor de asigurare. Se menționează astfel că accidentele nocturne reprezintă în Belgia 35% din numărul total al accidentelor de automobil, dar că gravitatea lor este mai mare decît a celor diurne: noaptea se înregistrează de trei ori mai multe cazuri mortale decît ziua. Prin această operație se speră să fie cruțate 200 de vieți omenești și să se obțină o reducere a pagubelor materiale de pe urma accidentelor cu cel puțin 2 miliarde f. b. pe an.

BANI NOI ÎN CIRCULAȚIE ÎN UNGARIA

DE LA 1 iulie 1970 în R.P. Ungară au intrat în circulație noi monede de 2 forinți. Începînd cu 1 august a.c., au fost emise noi bancnote de 500 forinți, iar pentru anul viitor se prevede punerea în circulație a unor monede noi de 5 și de 10 forinți. Apariția noilor monede și bancnote, arată **Népszabadság**, este determinată de sporirea, în ultimele două decenii, a volumului comerțului interior și operațiilor bănești. Prin punerea în circulație a bancnotelor de 500 forinți scade timpul de manipulare a banilor și se realizează, totodată, o reducere a necesarului de bancnote cu 35%, ceea ce va aduce o serie de economii.

DICȚIONAR AGRICOL ÎN 8 LIMBI

Dicționarul amintit în titlu cuprinde 25 780 de cuvinte, fiind una din cele mai voluminoase lucrări de acest gen. Elaborarea lui a fost inițiată cu 13 ani în urmă la o conferință internațională a editurilor agricole și silvice dintr-o serie de țări socialiste. S-a luat atunci hotărîrea ca dicționarul să fie editat în limbile rusă, bulgară, cehă, maghiară, polonă, română și engleză, sub conducerea academicianului I. I. Siniaghin, vicepreședintele Academiei de științe agricole a U.R.S.S. Controlul și coordonarea redactării au fost încredințate Editurii agricole de stat din Praga. Tirajul total al noului dicționar, care va fi difuzat în țările care au contribuit la editarea lui, printre care și România, va fi de 19 000 de exemplare.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

„GENERAȚIILE" FLOTEI COMERCIALE MONDIALE

DATE puse la dispoziție de Lloyd's Register of Shipping, evidențiază că flota mondială se află în plin proces de întinerire. Astfel se explică faptul că nu mai puțin de 58% din totalul ei (după tonaj) nu împlinise încă, la data de 1 iulie 1969, vîrsta de 10 ani (vezi tabelul alăturat) în timp ce doar 8% din tonaj depășea un sfert de secol. Dacă acestea sînt datele globale, situația pe grupe de țări și pe categorii de vase scoate la iveală interesante tendințe.

Țările socialiste din Europa și Asia se remarcă prin procentajul cel mai ridicat (67%) al navelor care nu împliniseră încă 10 ani de la lansarea la apă. Urmează, din acest punct de vedere, țările capitaliste dezvoltate — cu 63%. În schimb, flota țărilor în curs de dezvoltare și a celor din Europa cuprinde în proporție de 25% din tonaj vase cu o vechime mai mare de două decenii. Ambele grupe de țări se caracterizează și prin procentajul cel mai scăzut de nave sub 10 ani (47% și, respectiv, 42%).

Revenind la categoria vaselor de peste douăzeci de ani, se constată că ponderea tonajului lor reprezintă 12% în cazul flotei circulînd sub pavilioanele statelor Liberia și Panama și al grupei țărilor capitaliste dezvoltate și 10% în cel al țărilor socialiste.

În sfîrșit, pe categorii de nave, ponderea cea mai ridicată pentru navele de pînă la 10 ani se întîlnește la cele pentru transportul mărfurilor în vrac — 84%; urmează, cu 62%, navele-cisternă și, cu 42%, celelalte categorii.

Repartiția pe categorii de vîrstă a flotei comerciale mondiale la 1 iulie 1969 [1])
(în procente din tonajul total) [2])

	Total	Grupa de vîrstă (în ani)					
		0—4	5—9	10—14	15—19	20—24	25 și peste
Total mondial	100	36	22	19	10	6	8
Pe grupe de țări:							
Țările capitaliste dezvoltate (fără Europa sudică)	100	39	24	17	9	6	6
Liberia, Panama	100	32	17	26	13	5	7
Europa sudică	100	25	17	20	13	11	14
Țările socialiste din Europa și Asia	100	37	30	15	6	2	10
Țările în curs de dezvoltare	100	27	20	15	12	12	15
Pe categorii de nave:							
Nave-cisternă	100	37	25	22	11	3	3
Nave pentru transport în vrac [3])	100	62	22	9	3	2	2
Alte nave	100	22	20	20	12	11	14

Sursa: Étude sur les transports maritimes, 1969. Rapport du Secrétariat de la C.N.U.C.E.D., pag. 17.

1) tabelul nu cuprinde vasele sub 100 t.r.b., nici flota de rezervă a S.U.A., nici flota de pe Marile Lacuri a S.U.A. și a Canadei.

2) procentajele fiind ajustate, totalul nu este egal cu 100.3) vase de peste 6000 t.r.b.

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ !

viața economica

ORIENTARE - DOCUMENTARE - TEORIE • ECONOMIE NAȚIONALĂ - ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 35 (365)
35
VINERI
28 august 1970
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREȘTI
20 pagini • 2 lei

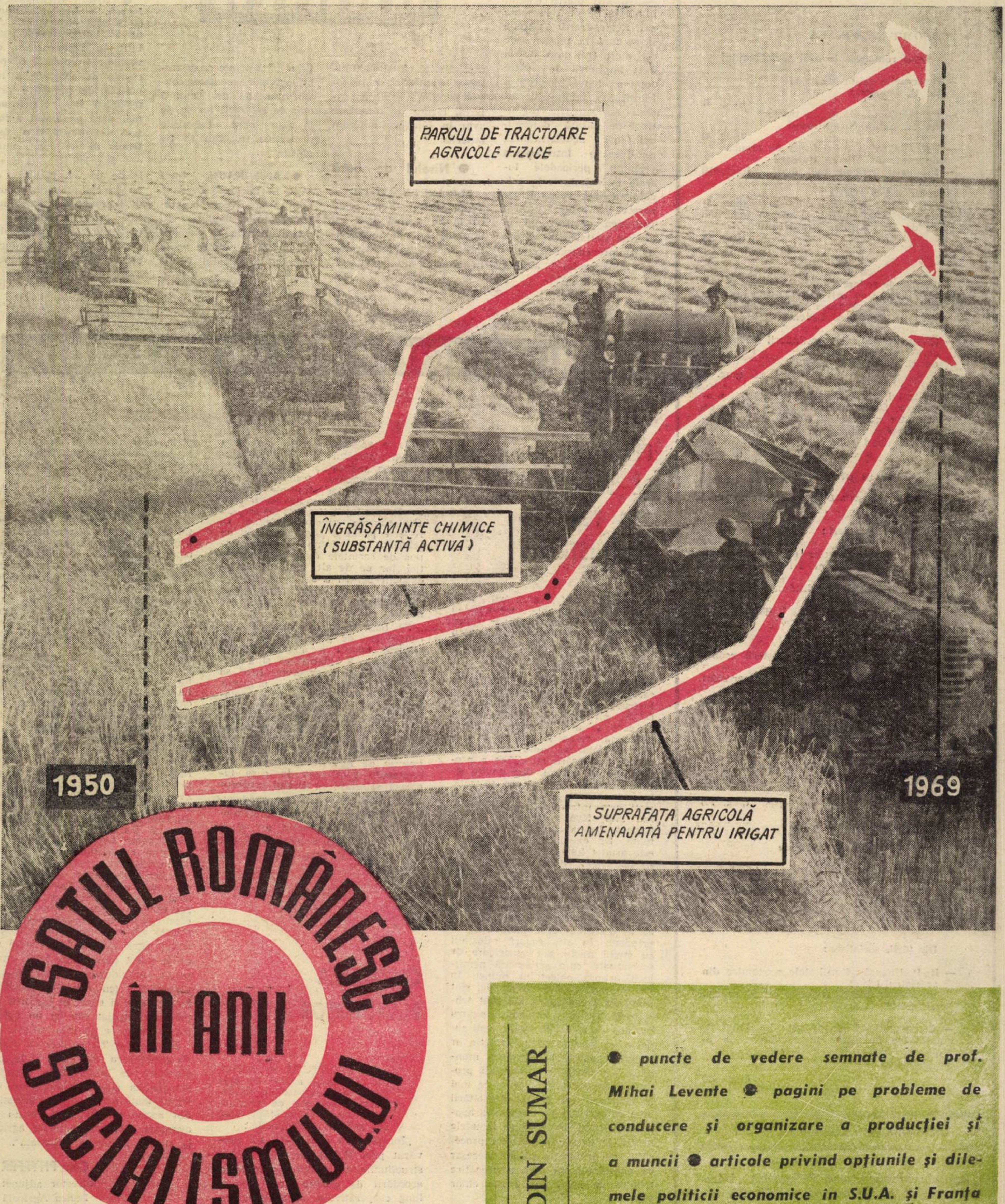

SATUL ROMÂNESC ÎN ANII SOCIALISMULUI

DIN SUMAR

• puncte de vedere semnate de prof. Mihai Levente • pagini pe probleme de conducere și organizare a producției și a muncii • articole privind opțiunile și dilemele politicii economice în S.U.A. și Franța

viața economică

Săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

nr. 35 din 28 august 1970

● ECONOMIE NAȚIONALA

Satul românesc in anii socialismului

— Pe temelia noilor structuri
de **D. Dumitriu** (pag. 3)

— De la plugul arhaic, la tractor
de dr. **Sabin Nica-Sirbești** (pag. 4)

— Pe căile valorificării forței de muncă
de conf. dr. **Mircea Bulgaru**

— Producții agricole mai mari, fluctuații mai mici
de dr. ing. **S. Hartia** (pag. 5)

— Componentele unui trai mereu mai bun
de dr. ing. **Nicolae Brașoveanu** (pag. 6)

★

Puncte de vedere :

— Considerații cu privire la planificarea producției în agricultura cooperatistă (II)
de prof. dr. **Mihai Levente** (pag. 7)

— Obstacole în calea extinderii cooperării, care trebuie înlăturate
de **M. Stoianovici, E. Fokt** (pag. 8)

— Controlul, instrument al calității produselor. Dialog cu ing. **Dumitru Niculescu**, inspector general de stat pentru controlul calității produselor
de **M. Radian** (pag. 9)

● CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

— Organizarea, știință și profesiune în plină ascensiune
de **C. Cojocaru**

Cadre și răspunderi :

— Maria Flucsă, director general la Combinatul de bumbac nr. 2-București
de **Stere Popescu**

— Zece atu-uri ale conducătorului eficient
de **Petre Danciu**, Cluj (pag. 10—11)

● TEORII ● IDEI

— Legături funcționale ale creșterii economice
de **C. V. Băloiu** — Institutul de cercetări economice (pag. 13)

Șantier științific :
A. Iancu, șef de sector la I.C.E.

Cărți :

— **Marketing — prospectarea pieței**
de **E. Bibiri**, doctorand în economia comerțului (pag. 14)

● ECONOMIE MONDIALA

Dileme și opțiuni occidentale

— Franța : Mlădirea măsurilor restrictive
de **Petre Ionescu**

— S.U.A. Spre o redescoperire a protecționismului ?
de **Nicolae Mal** (pag. 16—17)

Din țările socialiste :

— R. P. Ungară : Rezultatele economice din semestrul I/1970.
de **Garam József**, redactor șef al revistei „Figyelö"

— Corespondență din Hanoi : La Nghe An craterele bombelor se convertesc în orezării
de **C. Vlad** (pag. 18)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CURIER

● Menținerea vechimii neîntrerupte

AUREL PETRAR, Cluj. — Conform prevederilor legii nr. 1/1970, privind organizarea și disciplina muncii în unitățile socialiste de stat și ale anexei VII la H.C.M. nr. 914/1968, cu modificările ulterioare, se recunoaște vechimea neîntreruptă în aceeași unitate și în cazul angajatei care cere desfacerea contractului de muncă pentru a-și îngriji copilul în vîrstă de pînă la șapte ani. Reîncadrarea trebuie să se facă în termen de cel mult trei luni de la data împlinirii de către copil a vîrstei respective. Încadrarea, înlăuntrul acestei perioade, fie cu contract pe durată determinată, ori nedeterminată, nu duce la întreruperea vechimii, perioadele lucrate incluzîndu-se în calculul acestei vechimi. Deoarece dv. v-ați păstrat vechimea neîntreruptă în aceeași unitate, vi se pot aplica prevederile Circularei Ministerului Muncii cu nr. 170.001/1970, care prevăd că la stabilirea gradațiilor pentru salariații trecuți pe funcții mai mici, **din motive independente de activitatea lor,** se va putea acorda un număr de gradații corespunzător vechimii lor în specialitate, cît și calităților și aptitudinilor profesionale, fără a se depăși salariul tarifar de încadrare avut în funcția deținută anterior

● Nivelul de bază

ELISABETA TÖTH. — Tîrgu Mureș. — Ne scrieți că la 26 august 1969 ați împlinit doi ani de activitate în funcția de inginer. În această situație unitatea **avea obligația** ca, începînd **de la 1 septembrie 1969**, să vă încadreze la salariul tarifar prevăzut **la nivelul de bază** pentru funcția respectivă. Potrivit prevederilor art. **118** din Codul Muncii, termenul de sesizare a pretențiilor bănești ale angajatului privind executarea contractului său de muncă este de cel mult un an de la data cînd drepturile respective trebuiau să fie plătite.

● **ANA NACU, Gura Văii.** — Perioada în care, nefiind absolventă a învățămîntului mediu, ați ocupat funcția de calculator principal, nu se poate include în calculul vechimii în funcții economice medii. Această perioadă se consideră vechime în funcții administrative. Intrucît ați absolvit ulterior învățămîntul mediu și ați fost încadrată contabil, urmează ca după realizarea unei vechimi de cel puțin 5 ani în această funcție — deci în situația dv. la 31 iulie 1973 — să aveți întrunite condițiile necesare pentru promovarea în funcția de contabil principal.

● **ION MARINESCU, Pitești.** — Legislația muncii (Codul Muncii și H.C.M. nr. 252/1967), prevede posibilitatea recunoașterii ca vechime în muncă, și perioada de ridicare a nivelului de pregătire profesională sau politică **numai dacă angajatul a fost scos din muncă și a fost trimis** de unitatea unde era angajat. Din cele relatate de dv. rezultă că nu îndepliniți aceste condiții esențiale, întrucît **inainte** de înscrierea la cursurile învățămîntului superior ați cerut desfacerea contractului de muncă.

ECOURI · ECOURI · ECOURI · ECOURI

PERSONAL DE SERVICIU SAU TEHNICO-ADMINISTRATIV ?

ÎN URMA publicării scrisorii „Personal de serviciu sau tehnico-administrativ ?" (nr. 28), Centrul de studii pentru organizarea și normarea muncii al Ministerului Muncii, ne scrie :

Practica a arătat că modul în care sînt grupați salariații pe baza Instrucțiunilor nr. 23 elaborate de D.C.S., nu mai corespunde etapei în care se află economia noastră națională, respectiv cerințelor impuse de folosirea metodelor și tehnicilor organizării științifice a producției și a muncii. Sînt multe situații, printre care și cea sesizată, în care aceeași categorie de salariați este introdusă într-o grupă sau alta, fără ca aceasta să fie impusă de natura lucrărilor efectuate. De exemplu, un economist este grupat fie la categoria ingineri și tehnicieni, dacă își desfășoară activitatea în serviciul plan, fie la categoria funcționari, dacă lucrează la financiar, deși în ambele cazuri activitatea sa necesită același conținut de cunoștințe și se încadrează în domeniul economic al întreprinderii. În alte cazuri, salariații cu studii medii sau superioare de specialitate, care acționează nemijlocit asupra obiectului muncii în cadrul procesului de producție, sînt încadrați la categoria personal tehnico-administrativ numai pentru motivul că au studii medii sau superioare, deși în mod practic ar trebui încadrați la categoria muncitori. În condițiile înzestrării producției cu utilaje din ce în ce mai perfecționate, ca și ale dezvoltării unor ramuri noi ale economiei, apare necesitatea obiectivă ca la unele locuri de muncă din fluxul procesului de producție să fie necesar ca executanții să aibă o pregătire tehnică de nivel mediu sau chiar superior.

Toate acestea impun revederea actualei structuri de raportare statistică a salariaților. După părerea noastră, gruparea trebuie să răspundă cerințelor multiple impuse de planificarea, organizarea și conducerea științifică a economiei. Cu alte cuvinte, gruparea trebuie să reflecte pe de o parte necesarul de salariați de diferite categorii, impus de cerințele reale ale producției, iar pe de altă parte numărul existent pentru a se vedea măsura în care economia națională este asigurată cu cadrele de care are nevoie.

Pe baza unor indicații date de conducerea de partid și de stat, Centrul nostru a analizat modul de grupare a salariaților și a elaborat propuneri concrete, care să răspundă unor scopuri multiple, cum ar fi organizarea muncii, elaborarea de normative de personal, planificarea și statistica personalului, stabilirea necesarului de salariați etc. La baza acestor propuneri au fost puse cerințele profesionale impuse de locurile de muncă din economie, activitatea în care lucrează salariații în cadrul procesului de producție și natura produsului individual al muncii, întocmindu-se un tabel sinoptic, a cărui detaliere este determinată de scopul urmărit de diferite înregistrări statistice.

ing. P. ISAC
director

CREDITAREA PLANTAȚIILOR

ÎN LEGĂTURĂ cu articolul „Sistemul actual de creditare a manoperei în cooperativele agricole de producție poate fi îmbunătățit" (nr. 30) arătăm următoarele :

„Începînd cu anul 1968, s-a prevăzut prin H.C.M. nr. 2745 și Instrucțiunile nr. 9/1969, posibilitatea acordării de credite pe termen lung cooperativelor agricole pentru plata unei cote-părți de pînă la 30% din valoarea manoperei la lucrările de înființare și de întreținere a plantațiilor mari de vii și de pînă la 40% pentru plantațiile mari de pomi, pînă la intrarea lor pe rod, cu condiția ca acestea să se realizeze în bazine consacrate. Cu toate că prin aceste măsuri s-a urmărit impulsionarea acțiunilor pentru extinderea plantațiilor, volumul creditelor solicitate în anii 1969—1970, pentru plata manoperei, a fost destul de redus, circa 200 mii lei, respectiv sub 1% din totalul creditelor pe termen lung acordate în această perioadă. Aceasta datorită faptului că plantații mari în zone consacrate au efectuat îndeosebi cooperative agricole care au posibilități de plată, iar acelea care nu au executat în bune condițiuni lucrările nu au solicitat credite, deoarece acordarea lor era condiționată de calitatea lucrărilor.

În articol se critică faptul că acordarea creditelor pentru plata manoperei se face la nivelul valorii normelor de muncă din cooperativele agricole respective și nu la valoarea din deviz. Se omite însă să se arate că, potrivit prevederilor statutare, și instrucțiunilor date de Ministerul Agriculturii și Silviculturii și Uniunea Națională a Cooperativelor Agricole de Producție, valoarea convențională a normei de muncă este aceeași pentru toți membrii cooperatori, indiferent în ce sector lucrează. Ca atare, dacă creditul s-ar fi acordat la valoarea din deviz, plata muncii trebuia efectuată tot la valoarea normei de muncă realizată pe întreaga cooperativă agricolă, astfel că unele nu ar fi putut plăti sume mai mari pentru extinderea și întreținerea plantațiilor (cu excepția cazurilor în care s-ar fi executat lucrările cu personal angajat sau cu un antreprenor, ceea ce nu este indicat).

Considerăm că extinderea sferei de creditare a manoperei și la alte obiective de investiții ar duce la situația ca statul să crediteze integral toate acțiunile de investiții din aceste unități, ceea ce nu ar avantaja nici cooperativele agricole și nici economia națională".

Gh. PHYFFER
director adjunct
Banca Agricolă

ECONOMIE NAȚIONALĂ

SATUL ROMÂNESC ÎN ANII SOCIALISMULUI

AGRICULTURA ROMÂNIEI a cunoscut în ultimul sfert de veac profunde transformări. De la relații bazate pe exploatarea capitalistă — în care continuau să existe puternice rămășițe semifeudale — agricultura a trecut la relații socialiste de producție. Aceasta constituie o profundă revoluție, cu multiple și esențiale consecințe și implicații. O revoluție în raporturile oamenilor față de mijloacele de producție. O revoluție în ce privește baza materială și perspectivele de continuă înnoire, ținere a pasului cu procesele transformărilor științifice și tehnice contemporane, inabordabile pentru mica gospodărie țărănească. O revoluție în accesul omului muncitor de la sate la bunurile materiale create de industria zilelor noastre. O revoluție — o nebănuit de structurală revoluție — în mentalitatea agricultorului, o deschidere largă a orizontului lui spiritual, moral și cetățenesc.

Grupajul de față nu-și propune să facă o incursiune istorică în transformările petrecute în satul românesc. El vrea doar să surprindă cîteva din reperele progresului său indiscutabil, din roadele semințelor sădite la sate de partidul nostru comunist.

PE TEMELIA NOILOR STRUCTURI

ÎNCHEIEREA cooperativizării agriculturii consfințind triumful definitiv al socialismului în întreaga economie, reprezintă unul din evenimentele de seamă din viața și istoria poporului nostru.

Evidențiind înalta semnificație politică și social-economică a acestui proces, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: **„Trecînd cu succes examenul practicii, agricultura cooperatistă s-a dovedit forma obiectiv-necesară de organizare a muncii țărănimii în condițiile orînduirii socialiste. Experiența țării noastre demonstrează convingător că transformarea socialistă a agriculturii este o condiție fundamentală a succesului întregii opere de construcție socialistă, calea pe care se asigură generalizarea relațiilor de producție socialiste în întreaga economie, lichidarea definitivă și sub orice formă a exploatării omului de către om".**

Prin înfăptuirea socializării agriculturii s-a asigurat lichidarea exploatării capitaliste într-una din ramurile importante ale economiei, s-au creat condiții favorabile pentru creșterea producției vegetale și animale, sporirea veniturilor țărănimii și dezvoltarea complexă, multilaterală a satului românesc.

Obiectivele dezvoltării agriculturii nu pot fi desprinse de obiectivele generale ale dezvoltării societății noastre și, în acest cadru, ele se situează pe multiple planuri: economic, social și politic. Privit într-o perspectivă istorică, **obiectivul principal în agricultură îl constituie sporirea contribuției acestei ramuri la creșterea economică a României.** Rolul agriculturii în dezvoltarea social-economică a țării noastre decurge din faptul că ea reprezintă o ramură de bază a economiei socialiste. Este evident că fără o agricultură intensivă, modernă, cu o înaltă productivitate, organizată pe baza celor mai noi cuceriri ale științei, nu se poate asigura făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră.

ÎN RETROSPECTIVA dezvoltării satului românesc, transformarea socialistă a agriculturii în general, cooperativizarea în particular, apar tot mai subliniat ca premisă fundamentală a făuririi unei economii agricole moderne. Astfel, printr-un proces unic și într-un termen scurt, au fost create acele unități de producție, care prin dimensiuni sînt major compatibile cu aplicarea științei și tehnicii contemporane, și totodată — relații noi, care asigură ridicarea întregii mase țărănești și punerea în mișcare a unor forțe propulsive specifice, cu mult mai puternice decît cele generate de proprietatea privată. Înlocuirea agriculturii parcelare cu agricultura marilor unități socialiste, a exploatării omului de către om cu cooperarea în interesul unor țeluri comune, reprezintă marea poartă a progresului pe care satul românesc a pășit sub conducerea Partidului Comunist Român.

Este cunoscut că după eliberarea țării de sub jugul fascist, Partidul Comunist Român a elaborat un program de largă perspectivă istorică, program menit să asigure refacerea economică a țării, lichidarea rămînerii în urmă a țării noastre și construirea unei societăți socialiste moderne, multilateral dezvoltate. La baza acestui program stă industrializarea socialistă a țării, ca singura cale posibilă de introducere a progresului tehnic în întreaga economie, de lărgire a relațiilor economice externe, de asigurare a independenței economice a țării.

Dezvoltarea în ritm rapid a industriei a dus la schimbări structurale în întreaga economie. Ponderea agriculturii a scăzut în produsul social de la 30,2% în 1938 la 19,5% în 1968, iar în venitul național de la 38,5% la 26,2%. În același timp, ponderea populației agricole a scăzut de la circa 75% la 51% din totalul populației ocupate. Privită prin prisma acestor cifre s-ar părea că rolul agriculturii este în scădere, că pe măsură ce se dezvoltă industria (și celelalte ramuri) agricultura ar deveni o ramură cu o importanță mai redusă. Tendințele exprimate de acești indicatori sînt legate de schimbările în diviziunea socială a muncii, determinate de progresul tehnic contemporan, agricultura devenind o ramură cu un număr descrescînd de brațe de muncă, dar cu o activitate economică sporită. Astfel, deși numărul populației agricole s-a redus, producția globală agricolă a sporit în perioada 1951 — 1968 într-un ritm mediu anual de 4,4%, iar pentru perioada 1971—1975 se prevede ca acest ritm să fie de 5,5—6%.

Dacă privim agricultura prin prisma **funcțiilor sale de asigurare a alimentației populației, a aprovizionării industriei cu materii prime, de furnizare a noi contingente de forță de muncă pentru alte ramuri, de dezvoltare a pieței interne și externe, de participantă la acumulările necesare reproducției lărgite a întregii economii naționale, constatăm că rolul agriculturii nu numai că nu se diminuează, ci sporește pe măsură ce se dezvoltă întreaga economie națională.** Aceste funcții ale agriculturii devin tot mai importante în perioada de construire a so-

D. DUMITRIU

⟶

←

cietăţii socialiste multilateral dezvoltate, ca şi în întreaga perioadă de construire a comunismului în patria noastră — obiectiv programatic al Partidului Comunist Român.

Este de la sine înţeles că prin cooperativizarea agriculturii, relaţiile de producţie n-au căpătat un caracter închistat, rigid, ci aceste relaţii trebuie continuu perfecţionate pentru a se asigura dezvoltarea agriculturii în concordanţă cu creşterea forţelor de producţie din agricultură şi cu cerinţele mersului ascendent al întregii economii naţionale. Partidul nostru s-a preocupat în permanenţă nu numai de dezvoltarea forţelor de producţie, ci şi de perfecţionarea continuă a relaţiilor de producţie de la sate. Pe această linie se înscriu o serie de măsuri luate în ultimul timp, în lumina hotărîrilor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român. Este cunoscut că sporirea producţiei agricole nu se poate face fără modernizarea bazei tehnice-materiale. Sporirea producţiei animale în condiţii de eficienţă economică ridicată, de pildă, necesită trecerea la sisteme de tip industrial. Aceasta necesită însă investiţii mari şi care reclamă reunirea eforturilor economice ale mai multor cooperative. Tocmai din aceste necesităţi au izvorît crearea şi extinderea întreprinderilor intercooperatiste de creştere industrială a animalelor, de producere a legumelor în sere şi solarii, de amenajări hidroameliorative etc. Avem aici de-a face cu extinderea **integrării orizontale** pe bază de cooperare între cooperative, sau între cooperative şi întreprinderile de stat, precum şi cu o **integrare verticală** cu diferitele organizaţii comerciale sau cu industria de prelucrare a produselor agricole. Asistăm, aşadar, în prezent la o organizare la un nivel superior a relaţiilor de producţie din agricultura noastră.

Perfecţionarea relaţiilor de producţie are loc în prezent şi prin aplicarea măsurilor de îmbunătăţire a întregului sistem de retribuire a muncii în cooperative, precum şi a organizării muncii şi întăririi disciplinei în muncă, măsuri care se aplică începînd cu acest an şi care vor avea, fără îndoială, efecte pozitive asupra sporirii producţiei şi consolidării agriculturii noastre cooperatiste.

Cooperativizarea agriculturii a deschis căile pentru modernizarea întregii vieţi a satului românesc. În satele noastre se dezvoltă o activitate economică complexă, ceea ce permite o lărgire a surselor de sporire a veniturilor populaţiei rurale. În acelaşi timp, înfăptuirea măsurilor de sistematizare rurală vor asigura crearea condiţiilor de ridicare treptată a satului la cerinţele civilizaţiei moderne.

DE LA PLUGUL ARHAIC, LA TRACTOR

ÎN RAPORT cu cerinţele agriculturii moderne sîntem încă în urmă. Dar saltul de la plugul arhaic tras de vite costelive la tractor, la fertilizante, la canalele de irigaţii a fost făcut, ceea ce reprezintă una din cele mai importante componente ale revoluţiei săvîrşite la sate în anii socialismului. Pe această bază sînt răsturnate şi transformate nu numai metodele şi condiţiile de muncă, ci tot ceea ce în viaţă şi în mintea oamenilor ţine de un trecut de care ne-am separat definitiv.

PROGRESUL TEHNIC care este una din premisele majore ale socializării agriculturii, este în acelaşi timp mijlocul necesar cel mai eficient, factorul cel mai dinamic, al intensificării şi modernizării producţiei. Atît experienţa ţării noastre, cît şi experienţa statelor cu agricultură avansată demonstrează în modul cel mai convingător că numai creînd o puternică bază tehnico-materială şi folosind pe scară largă progresul tehnic, se poate făuri o economie agricolă modernă, trainică şi de mare randament, capabilă să satisfacă într-o măsură tot mai mare cerinţele mereu sporite ale economiei naţionale în ce priveşte produsele agroalimentare.

Evidenţiind rolul hotărîtor al bazei tehnico-materiale în procesul de dezvoltare şi creştere economică a agriculturii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu arăta că agricultura socialistă nu va duce de la sine la rezolvarea problemelor de fond — creşterea producţiei vegetale şi animale. Or, de fapt, aceasta este una din problemele esenţiale ale progresului, ale civilizaţiei, ale ridicării bunăstării poporului nostru.

Dezvoltarea bazei tehnico-materială a agriculturii este legată nemijlocit de politica consecventă de industrializare socialistă a ţării.

Este ştiut că, în domeniul agriculturii am moştenit de la vechiul regim o bază tehnico-materială deosebit de redusă ca volum şi rudimentară sub raportul calităţii. În 1938 existau doar 4049 tractoare fizice, revenind o încărcătură de 2422 ha pe tractor; marea majoritate a acestora aparţineau moşierilor; agricultura nu dispunea de nici un autocamion pentru transportul produselor agricole; peste 50% din gospodăriile ţărăneşti cu pînă la 3 ha de pămînt şi cca 30% din cele cu 3—5 ha nu posedau nici un animal de muncă; valoarea tuturor fondurilor fixe şi a cheltuielilor materiale de producţie, calculată la un hectar suprafaţă cultivată a fost de numai cca 400 lei. Situaţia înzestrării agriculturii cu mijloace tehnice s-a înrăutăţit şi mai mult în timpul războiului şi în anii de secetă care au urmat. Iată de ce PCR a pus cu toată tăria, încă la Conferinţa Naţională din 1945 problema dezvoltării puternice a industriei autohtone. Ca urmare a creării şi dezvoltării industriei naţionale constructoare de maşini agricole, agricultura a fost înzestrată într-o perioadă istorică relativ scurtă cu un număr însemnat de tractoare, maşini şi utilaje destinate mecanizării proceselor de muncă.

Tabelul nr. 1

Dinamica parcului de tractoare, maşini şi unelte în agricultură (bucăţi)

Specificare	1948	1950	1960	1969
Tractoare	10.189	13.713	44.194	101.906
Pluguri pt. tractor	8.606	3.642	46.130	95.015
Cultivatoare mecanice	560	1.343	20.667	27.530
Semănători mecanice	5.100	6.350	33.948	55.040
Maşini pt. împrăştiat îngrăşăminte chimice	—	—	3.182	13.757
Combine păioase	45	118	17.577	48.368
Combine porumb	—	—	846	4.591

Creşterea gradului de înzestrare tehnică a agriculturii a determinat o sporire a nivelului de mecanizare a lucrărilor agricole, iar diversificarea parcului de tractoare şi maşini a condus la lărgirea gamei de lucrări mecanizate. In prezent, suprafaţa de teren ce revine pe un tractor este de 96 ha, iar numărul lucrărilor şi operaţiunilor care se efectuează mecanizat este de peste 80.

Paşi înainte au avut loc în anii construcţiei socialiste la sate şi în ceea ce priveşte chimizarea agriculturii. Şi aici moştenirea rămasă de la regimul burghezo-moşieresc era mai mult decît săracă. Astfel, cantitatea de îngrăşăminte chimice folosite în agricultură era în 1938 de numai 11.105 tone, ceea ce nu depăşea cu mult un kilogram la hectarul de teren arabil. Cît priveşte substanţele fitofarmaceutice folosite pentru combaterea dăunătorilor, acestea se ridicau în acelaşi an la 600—700 tone, revenind în medie doar 0,06 kg la hectar.

În ultimele două decenii, ca urmare a măsurilor preconizate de partid şi a condiţiilor create pentru aplicarea lor, cuceririle chimiei au fost puse pe scară largă în slujba agriculturii. Unităţile agricole au fost asigurate an de an cu cantităţi de substanţe chimice tot mai mari, într-un sortiment variat, într-o structură corespunzătoare, de o calitate tot mai bună.

Tabelul nr. 2

Îngrăşăminte chimice substanţă activă folosite în agricultură

Specificare	U/M	1950	1960	1965	1969
Îngrăşăminte total	mii tone	5,9	74,5	266,4	540.000
La 100 ha agricol	kg	41,3	512,6	1805,1	3.600
La 100 ha arabil	kg	62,1	757,5	2712,8	5.510

În afara îngrăşămintelor chimice, unităţile agricole au fost asigurate cu cantităţi mereu sporite de insectofungicide, ierbicide, biostimulatori şi alte substanţe chimice necesare intensificării şi modernizării producţiei agricole.

O altă direcţie a progresului tehnic în agricultură care s-a evidenţiat tot mai pregnant în ultimii ani, contribuind la adîncirea procesului de intensificare a producţiei o constituie extinderea lucrărilor de îmbunătăţiri funciare şi îndeosebi a irigaţiilor.

Îmbunătăţirile funciare, şi în cadrul lor irigaţiile, sînt legate la noi aproape în exclusivitate de socializarea agriculturii. Că aşa stau lucrurile, ne-o demonstrează faptul că în 1938 suprafaţa amenajată pentru irigat reprezenta doar 2% din totalul terenului arabil. Alte lucrări hidroameliorative nici nu sînt evidenţiate în statisticile oficiale antebelice.

În perioada construcţiei socialiste şi, mai ales, după Congresul al IX-lea al P.C.R. din 1965, îmbunătăţirile funciare au cunoscut o puternică dezvoltare, fapt demonstrat convingător de datele tabelului nr. 3.

Lucrările de îmbunătăţiri funciare au cunoscut o dezvoltare şi mai puternică în ultimii doi ani. Astfel, în 1969 suprafaţa amenajată pentru irigaţii a ajuns pe total agricultură la peste 676 000 ha. În aceeaşi măsură s-au extins şi celelalte lucrări hidroameliorative.

Baza tehnico-materială a agriculturii a cunoscut o evidentă creştere şi în ceea ce priveşte extinderea plantaţiilor viti-pomicole şi a suprafeţelor ocupate de sere şi solarii legumicole.

Progresul tehnic a pătruns tot mai mult în economia agriculturii socialiste şi prin asigurarea unităţilor cu seminţe de soi, cu material săditor valoros şi animale de rasă.

Tabloul profundelor transformări intervenite în dezvoltarea bazei tehnico-materiale a agriculturii în anii socialismului este şi mai concludent reliefat de evoluţia investiţiilor şi a fondurilor fixe, existente în agricultură. Astfel, în perioada 1950—1965 volumul total al investiţiilor din agricultură a crescut de la 583 mil. lei la 8 283 mil. lei, ajungînd în 1968 la 10 238 mil. lei. Valoarea fondurilor fixe ale unităţilor agricole socialiste a crescut în perioada 1952—1968 de la 5 390 milioane lei la 48 593 milioane lei, adică de peste 9 ori, concomitent înregistrîndu-se şi o îmbunătăţire substanţială a structurii şi calităţii acestora.

Directivele Congresului al X-lea al P.C.R. cu privire la dezvoltarea agriculturii în viitorul cincinal şi programele naţionale referitoare la îmbunătăţirile

→

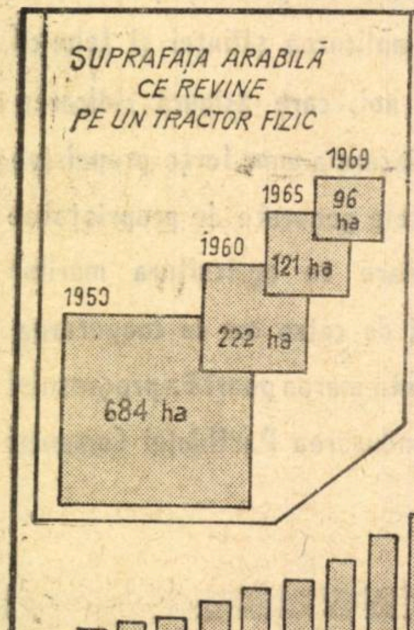

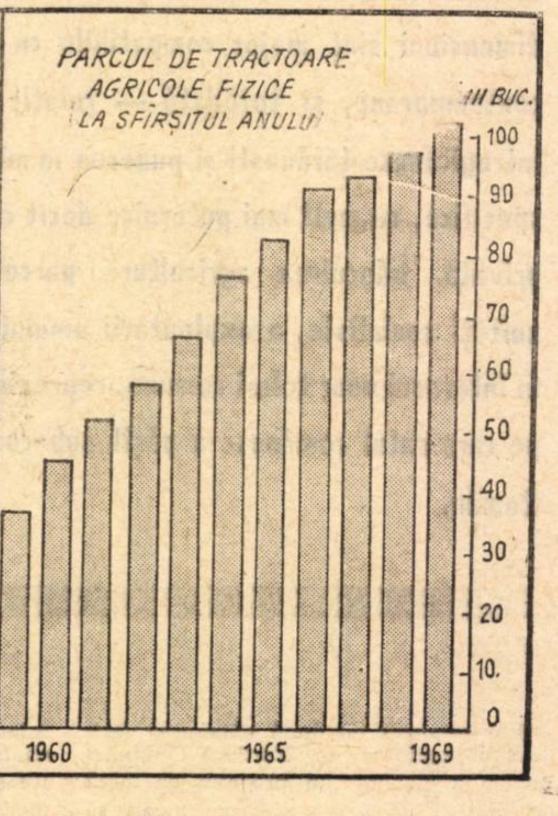

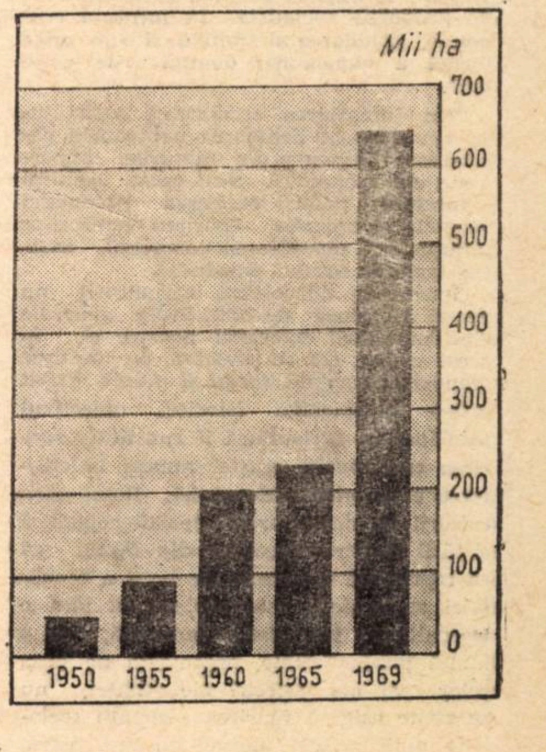

Suprafaţa agricolă amenajată pentru irigat la sfîrşitul anului

←

Tabelul nr. 3

Îmbunătățirile funciare efectuate (mii ha)

Specificare	1950	1960	1968
1) Suprafața amenajată pentru irigat *)	...	199,7	505,4
2) Suprafața ameliorată prin indiguiri și desecări **)	...	130,2	192,2
3) Conservarea solului **)	3,4	353,6	370,6
4) Prevenirea eroziunii solului **)	3,0	314,0	234,3
5) Combaterea eroziunii solului **)	0,4	39,6	136,3

*) Existent la finele anului.
**) Lucrări efectuate în timpul anului.

funciare și dezvoltarea zootehniei adoptate la plenara C.C. al P.C.R. din 17-19 martie 1970, cuprind sarcini și măsuri de o excepțională însemnătate pentru intensificarea și modernizarea producției agricole; pentru materializarea în practică a acțiunilor cuprinse în cele două programe naționale, volumul investițiilor centralizate destinat dezvoltării bazei tehnice-materiale va însuma 80 miliarde lei, la care se vor adăuga peste 20 miliarde lei din fondurile proprii ale cooperativelor agricole.

Vasta acțiune ce se desfășoară în prezent privind zonarea, profilarea, concentrarea producției agricole și specializarea unităților, creează condiții favorabile pentru utilizarea cu maximum de eficiență economică a puternicei baze tehnico-materiale cu care va fi înzestrată în viitorii ani agricultura țării. O asemenea utilizare a bazei tehnice, alături de tehnologiile moderne care pătrund pe scară tot mai largă în economia unităților agricole, vor duce, fără îndoială, la o creștere considerabilă a producției și la sporirea substanțială a aportului agriculturii la opera de făurire în România a societății socialiste multilateral dezvoltate.

dr. Sabin Nica-SIRBEȘTI

PE CĂILE VALORIFICĂRII FORȚEI DE MUNCĂ

FAȚĂ de 1950, o persoană ocupată lucrează cu 30 % mai mult pămînt, îngrijește cu 60 % mai multe animale

ÎN ANII TRANSFORMĂRII SOCIALISTE a țării, au avut loc schimbări importante în numărul și structura forței de muncă. Prin dezvoltarea impetuoasă a ramurilor economiei naționale și, îndeosebi, a industriei și a construcțiilor, populația ocupată a crescut în perioada 1950—1969 cu 18% sau, în cifre absolute, cu aproape 2 milioane persoane.

Datorită procesului de industrializare a țării, în această perioadă au avut loc schimbări profunde atît în ceea ce privește dinamica cît și ritmul de creștere a populației ocupate pe ramuri ale economiei naționale. În timp ce în industrie populația ocupată s-a dublat, în agricultură a scăzut cu 18,6%. Totodată, ponderea populației ocupate în agricultură în totalul populației ocupate în economia națională a scăzut de la 74,1% în anul 1950 la 51,0% în anul 1969.

Scăderea populației ocupate în agricultură — cu peste 1,2 mil. persoane — concomitent cu creșterea gradului de intensificare a producției agricole a fost posibilă datorită mecanizării lucrărilor agricole, electrificării principalelor procese de producție și creșterii productivității muncii agricole.

În anul 1969, de exemplu, aratul a fost mecanizat în cooperativele agricole de producție în proporție de 97%, semănatul 93% și recoltatul cerealelor păioase în proporție de peste 80%. In întreprinderile agricole de stat aceste lucrări au fost mecanizate în proporție de 99%. Creșterea gradului de mecanizare a lucrărilor agricole și a productivității muncii agricole a permis eliberarea unui număr important de persoane ocupate în agricultură și îndreptarea acestora către alte ramuri ale economiei naționale (în construcții, transporturi, industrie etc.). Numai în ultimii 5 ani (1966—1970) au fost eliberate din agricultură cca. 450 mii persoane, ceea ce înseamnă aproape 100 mii persoane anual.

Procesul de reducere a populației ocupate din agricultură s-a desfășurat paralel cu dezvoltarea sistematică și folosirea consecventă în producție a tehnicii înaintate, a mașinilor moderne etc., precum și ridicarea permanentă a calificării muncitorilor, organizarea muncii și a cointeresării materiale a lucrătorilor agricoli.

Stimulînd factorii de creștere ai productivității muncii s-a reușit să se creeze în această perioadă o masă de bunuri materiale — agroalimentare — mai numeroase și mai variate, cu un număr mai mic de lucrători. Este suficient să arătăm, de exemplu, că producția globală (în prețuri comparabile) a crescut cu fiecare an, înregistrînd în anul 1969 o creștere de peste 2 ori față de anul 1950. De asemenea, că o persoană ocupată în agricultură lucrează acum în medie, o suprafață agricolă cu 30% mai mare și îngrijește cu 60% mai multe animale decît în anul 1950.

Comparativ cu anul 1950, în anul 1968, produsul social și venitul național, calculate pe o persoană ocupată în agricultură a fost cu 168% și, respectiv, 118% mai mari.

Pe categorii de gospodării, o productivitatea a muncii ridicată și cu tendință permanentă de creștere se înregistrează în întreprinderile agricole de stat. În ultimul an, valoarea producției globale ce revine pe un salariat mediu scriptic a fost de 49 mii lei, de aproape 6 ori mai mare decît în anul 1950. Ca urmare a organizării producției pe principiul gestiunii economice proprii, precum și prin folosirea mai completă a capacității tractoarelor și mașinilor agricole, reducerea orelor nefolosite productiv etc. a sporit productivitatea muncii și în întreprinderile pentru mecanizarea agriculturii. Volumul lucrărilor efectuate, în expresie bănească, ce revine în medie pe un salariat din aceste unități a crescut de la 32 mii lei în anul 1966 la 44 mii lei în anul 1969, cu 36,3%.

Baza tehnico-materială pusă la dispoziție de stat prin întreprinderile de mecanizare a agriculturii, mobilizarea resurselor și factorilor interni, au contribuit la obținerea unor rezultate pozitive pe linia productivității muncii și în cooperativele agricole de producție. Astfel, valoarea producției globale realizată în medie de un cooperator apt de muncă care a lucrat, a crescut în anul 1969 cu 6,7% față de anul 1966. Aceeași tendință de creștere (cu 6,5%) se desprinde și din analiza dinamicii valorii producției globale realizate la o zi-muncă în perioada 1966—1969.

Consumul de zile-muncă pe unitatea de produs a fost, în general, mai redus în 1969 decît în anii precedenți la toate culturile și îndeosebi la cele care solicită un mare volum de muncă (cereale prășitoare, legume, plante uleioase, pentru alte industrializări etc.). Astfel, consumul de zile-muncă la un hectar a fost mai mic, în anul 1969 față de anul 1966, cu 20,8% la porumb-boabe, cu 25,0% la floarea-soarelui, cu 27,5% la tutun, cu 3,9% la sfeclă de zahăr, cu 12,3% la legume etc.

Creșterea productivității muncii pe total, ca și pe fiecare categorie de unitate în parte s-a datorat, de asemenea, folosirii mai judicioase a timpului de muncă.

În întreprinderile agricole de stat și întreprinderile pentru mecanizarea agriculturii, deși mai există însemnate rezerve, s-au obținut rezultate importante în această direcție. O persoană ocupată care a lucrat ca salariat permanent sau sezonier efectuează în medie anual aproximativ 250 zile-om.

În cooperativele agricole de producție, în care lucrează aproximativ 80% din populația ocupată din agricultură, folosirea timpului de muncă prezintă o importanță deosebită. O dată cu intensificarea producției și dezvoltarea gospodăriei obștești, folosirea timpului de muncă al cooperatorilor s-a îmbunătățit. În anul 1969 un cooperator apt de muncă, care a lucrat, a efectuat în medie cu 33% mai multe zile-muncă decît în anul 1962 și cu 15% mai multe decît în anul 1963. În cooperativele agricole fruntașe participarea cooperatorilor în gospodăria obștească se apropie tot mai mult de cea a lucrătorilor din unitățile agricole de stat. Din gruparea cooperatorilor apți de muncă care au lucrat, rezultă că numărul cooperatorilor care au efectuat peste 200 zile-muncă este de aproape 850 mii, din care 430 mii cooperatori au efectuat peste 300 zile-muncă. În profil teritorial, cooperativele agricole din județele Timiș, Ialomița, Constanța și Brăila au asigurat o participare mai intensă a membrilor la muncă în gospodăria obștească — unui cooperator apt de muncă, care a lucrat revenindu-i 200 zile-muncă în anul 1969 — prin dezvoltarea ramurilor de producție cu caracter mai intensiv (creșterea animalelor, legumicultura, plante tehnice, secții anexe etc).

Crearea de noi locuri de muncă în ramurile neagricole, prin menținerea în continuare a unui ritm ridicat de industrializare — ca și intensificarea producției agricole prin extinderea mecanizării, chimizării și irigațiilor vor crea condiții tot mai bune pentru folosirea rațională a forței de muncă agricole, pentru creșterea productivității muncii în această importantă ramură a economiei naționale.

conf. dr. Mircea BULGARU

Cantitate și calitate: producția legumicolă a serelor intercooperatiste din Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej (C.A.P.-urile Tg. Trotuș, Ștefan cel Mare, Gura Văii și C.A.P. „Gheorghe Gheorghiu-Dej")

PRODUCȚII AGRICOLE MAI MARI, FLUCTUAȚII MAI MICI

ROADELE ogoarelor sporesc într-un ritm de două ori mai înalt decît populația țării

DEZVOLTAREA relațiilor socialiste a descătușat agricultura țării noastre, dîndu-i un avînt nemaicunoscut pe aceste meleaguri, producția agricolă mărindu-se an de an. Datorită politicii clarvăzătoare, profund științifice a partidului nostru de efectuare a procesului cooperativizării agriculturii în raport cu convingerea prin fapte a țărănimii de avantajele sistemului cooperatist și asigurarea paralelă a mijloacelor de producție și a cadrelor necesare, producția agricolă a cunoscut în întreaga perioadă a transformării socialiste o dezvoltare ascendentă, fapt ce rezultă concludent din graficul alăturat.

În ansamblul său, producția globală agricolă a cunoscut o dezvoltare substanțială, ajungînd ca în ultimii ani să aibă un nivel cu peste 60% mai mare decît în perioada antebelică (1938). În aceeași perioadă, populația a crescut doar cu 30%. Creșterea într-o proporție mai mare a produselor alimentare, față de ritmul de creștere a populației a permis asigurarea unei alimentații mai bune — cantitativ și calitativ — sporirea rezervelor de stat și crearea de disponibilități pentru export.

dr. ing. S. HARTIA

→

COMPONENTELE UNUI TRAI MEREU MAI BUN

NIVELUL veniturilor spune mult, dar este departe de a spune totul. Penetrația tot mai intensă a elementelor confortului modern, vigoarea și sănătatea copiilor și adulților, conectarea crescîndă la rețelele culturii nu sînt oare tot atîtea noi dimensiuni ale vieții țăranului nostru?

SCHIMBĂRILE structurale din viața satelor, determinate de edificarea socialismului în agricultură, au deschis cîmp liber creșterii bunăstării materiale și culturale a țărănimii. Nivelul de trai vizează dimensiunile veniturilor populației, condițiile de locuit, nivelul și structura consumului, gradul de dezvoltare și utilizare a serviciilor, de culturalizare ș.a. Prin prisma acestor laturi, încercăm să schițăm mutațiile care s-au produs în cîmpul vieții materiale și spirituale ale satului românesc în anii socialismului.

Volumul și structura veniturilor țărănimii cooperatiste sînt determinate în primul rînd de nivelul retribuirii muncii în cooperativele agricole, precum și de aportul gospodăriei personale ajutătoare, de gradul de participare a cooperatorilor în cadrul ramurilor și activităților neagricole, de veniturile bănești — pensii, ajutoare, în bani sau în natură, bunuri, servicii — primite din fondurile sociale de consum.

În condițiile dezvoltării și modernizării agriculturii, ca rezultat al politicii economice a partidului și statului nostru, a avut loc o evoluție ascendentă a veniturilor țărănimii. Astfel veniturile bănești ale țărănimii au fost în 1969 cu cca 18% mai mari decît în 1962, anul încheierii cooperativizării agriculturii.

Un eveniment remarcabil cu profunde implicații social-economice în mediul rural, îl constituie instituirea pensiilor în sectorul cooperatist al agriculturii. În anul 1969 s-au plătit pensii unui număr de peste 1 milion de țărani cooperatori, fondul total de pensii plătite depășind suma de 590 mil. lei.

Tabloul veniturilor țărănimii ar fi incomplet dacă nu s-ar adăuga la toate acestea contribuția statului prin fondurile de consum sociale, adică prin cheltuielile pentru învățămînt, sănătate, cultură.

Ridicarea generală a nivelului de viață, noua condiție social-economică a țărănimii, se reflectă de asemenea, în structura consumului. În acest sens se evidențiază două coordonate importante: creșterea ponderii bunurilor de folosință îndelungată, în cadrul consumului neagricol și a alimentelor de înaltă valoare nutritivă în sfera consumului alimentar. Astfel, în perioada 1963—1968, volumul achiziționării unor bunuri personale de uz îndelungat — obiecte pentru înzestrarea locuinței (mobilă, covoare), obiecte de uz casnic cu mare durată de folosință (mașini de spălat, mașini de cusut, mașini de gătit, frigidere, radiouri, televizoare, instalații electrice) a crescut de cîteva ori, iar a alimentelor cu valoare nutritivă ridicată: la carne și preparate de carne cu 30%, la grăsimi cu 19,7%, la zahăr cu 31,%, la pîine cu 16%.

Aceste coordonate sînt definitorii pentru a contura profilul nou al condițiilor materiale de viață ale țărănimii în raport cu starea de lucruri din trecut. Nu vorbeau oare unii sociologi și igieniști de atunci, de viața precară și mizeră a țăranului, datorită „alimentației vicioase prin consumul excesiv de porumb, prin consumul redus de alimente de origină animală, de alimente proaspete", de lipsa de proteine care constituie „carența cea mai acentuată a regimului plugarilor noștri", de hrana „arhaică și regresivă a țăranului"?

Ca rezultat al progreselor realizate de țara noastră în domeniul îmbunătățirii alimentației, România ocupa încă în anul 1962 un loc de frunte pe harta repartizării mondiale a distribuției proteinelor, (întocmită de F.A.O.), situîndu-se în grupa țărilor care dispun de peste 30 grame proteine zilnic, alături de Anglia, Franța, Belgia, Olanda, R. F. a Germaniei, Țările scandinave, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, Bulgaria, Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii, Canada, Argentina, Uruguay.

După cum evidențiază cercetările efectuate de Ministerul Sănătății, ca efect al acestor realizări, într-o perioadă de șapte ani, la aceeași vîrstă a copiilor, a avut loc o îmbunătățire evidentă a indicatorilor somatometrici, caracterizată prin creșterea greutății corpului cu 5,8 kg, a înălțimii cu 6,2 cm, a perimetrului toracic cu 3,9 cm.

Un aspect al îmbunătățirii condițiilor de viață îl constituie dezvoltarea elementelor de confort, civilizație și urbanism. În acest context, condițiile de locuit sînt revelatorii pentru caracterizarea nivelului de trai. In perioada 1951 — 1969 un număr de 1 267 000 case noi au fost ridicate la sate, majoritatea covîrșitoare fiind executate din fondurile proprii. Reflectînd acest proces la nivelul întregii țări, publicațiile O.N.U. înscriu țara noastră la un loc de frunte în Europa, în ceea ce privește ritmul construcției de locuințe. De remarcat că din totalul locuințelor noi, construite în mediul rural, în anul 1968, 75% sînt cu 2—3 camere, 40% sînt construite din cărămidă și piatră și 89% sînt acoperite cu țiglă și tablă. Redînd aceste date, să nu uităm că potrivit statisticilor din anul 1941, la fiecare sută de locuințe 34 erau din lut și bordeie; 73 aveau doar 1—2 camere, 71 erau fără dușumele, 27 erau acoperite cu paie și trestie.

În domeniul asistenței sanitare merită a fi subliniată prezența medicilor în satele țării noastre într-o proporție de circa 12 ori mai mare decît în anul 1939 și numărul sporit de dispensare, case de nașteri etc.

Factor de civilizație și progres, electrificarea, o altă determinantă de ridicare a nivelului de viață — a pătruns în mediul rural în proporție de 75%, la sfîrșitul anului 1969 fiind electrificate 9.874, din totalul de 13.149 sate, ceea ce a permis diversificarea structurii bazei energetice în procesul de producție și lărgirea dimensiunilor procesului de culturalizare a țărănimii prin extinderea rețelei abonaților la radio și televiziune, a rețelei de cinematografe, cămine culturale.

În vederea intensificării procesului de omogenizare a structurilor social-economice a populației țării, a apropierii condițiilor de viață dintre oraș și sat, un rol important îl are noua organizare administrativ-teritorială a României și activitatea de sistematizare a locuințelor rurale. În acest scop centrele de comune, constituie și vor constitui și mai mult în viitor, nuclee de polarizare a activității economice și culturale, de urbanizare a mediului rural.

Evident că dezvoltarea în viitor, în proporții sporite a factorilor de intensificare a producției agricole și perfecționare în continuare a relațiilor de producție în agricultură, se vor reflecta în mod implicit și în nivelul de viață al țărănimii, imprimînd satului românesc contemporan o nouă fizionomie ca structură economică și profil spiritual al țărănimii, un nivel ridicat de progres și cultură, o nouă condiție social-economică.

dr. ing. Nicolae BRAȘOVEANU

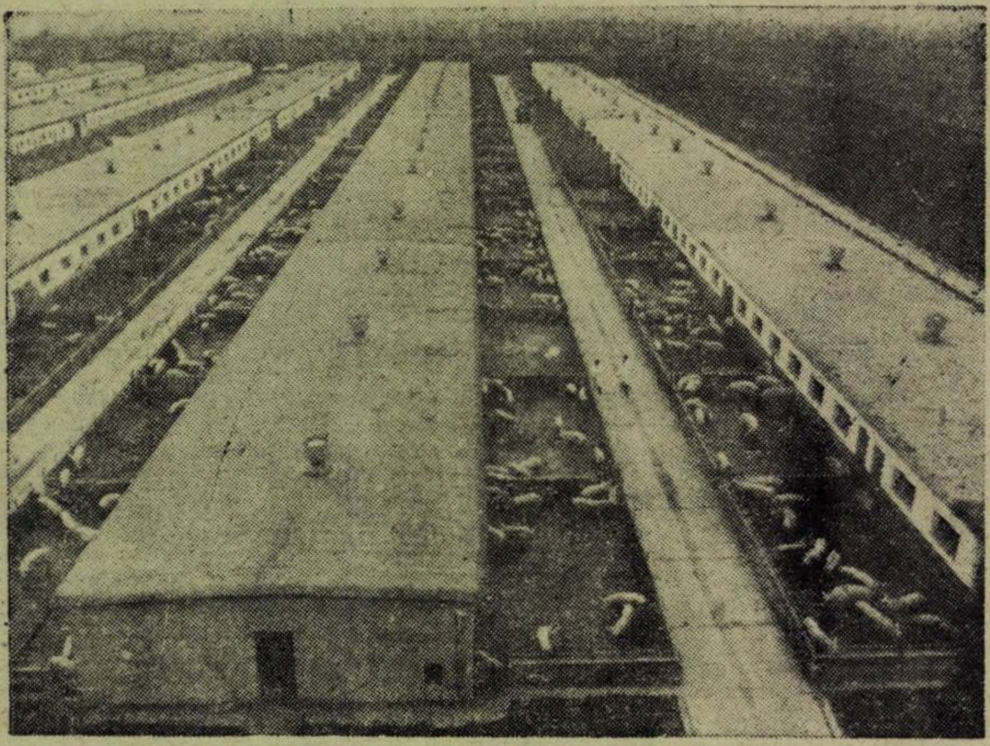

„Fabrica" de porci: Combinatul zootehnic-Călărași

←

Totodată, s-a schimbat substanțial structura produselor agricole. Așa cum se vede din grafic, produsele animale au avut un ritm de creștere mai rapid decît cel al produselor vegetale, ceea ce a dus la mărirea volumului de proteine animale, deosebit de necesare pentru o alimentație fiziologică normală. În același interval în producția vegetală s-au produs însemnate schimbări. Producția de cereale s-a dezvoltat. De la o producție de 8 milioane de tone, realizată în medie în anii 1934—38, s-a ajuns în prezent la peste 13 milioane de tone anual. Ca urmare a măsurilor luate de partid în 1956, producția de floarea-soarelui a sporit de la 48 mii tone, la 750 mii tone în anul 1969, ceea ce reprezintă o creștere de peste 15 ori, iar la sfecla de zahăr în aceeași perioadă, producția s-a mărit de la 392 mii tone la 3800 mii tone, adică de aproape 10 ori. Producția de legume și cartofi, care au o foarte mare importanță în îmbunătățirea calitativă a alimentației populației, și-a mărit ponderea în valoarea producției vegetale de la 8%, cît reprezenta în anul 1938, la aproape 20% în ultimii ani.

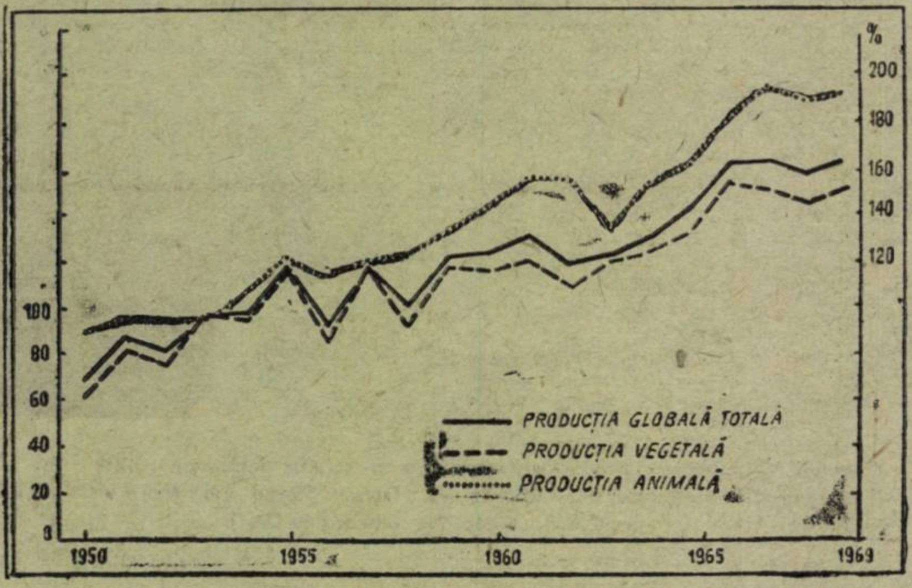

Creșterea producției globale agricole (1938 = 100%).

Din evoluția producției agricole prezentată în grafic este interesant de relevat faptul că în ultima perioadă, în special după terminarea procesului de cooperativizare a agriculturii, oscilațiile producției agricole de la un an la altul sînt tot mai mici, dezvoltarea producției prezentînd o curbă aproape continuu ascendentă. Acesta este un rezultat al sporirii continue a mijloacelor de producție de care dispune agricultura țării noastre, care fac ca în lupta sa cu natura omul să iasă din ce în ce mai mult învingător, să-și supună forțele naturii.

Dezvoltarea continuă a mecanizării agriculturii, a chimizării și în special a irigațiilor, care se efectuează pe baza programului național de îmbunătățiri funciare, înfăptuirea măsurilor și acțiunilor înscrise în programul național de dezvoltare a zootehniei și traducerea în viață a sarcinilor referitoare la zonarea, profilarea, concentrarea producției și specializarea unităților vor duce la o sporire și mai considerabilă a producției agricole, la satisfacerea tot mai deplină a cerințelor economiei naționale în produse agro-alimentare.

Nu încape nici o îndoială că oamenii muncii din agricultură vor depune toate eforturile pentru ca sarcinile stabilite în vederea dezvoltării acestei importante ramuri a economiei să fie realizate și depășite. Rezultatele de pînă acum și conducerea fermă de către partid a agriculturii pe drumul dezvoltării intensive și multilaterale constituie în această direcție o garanție sigură. Se va ajunge, în acest fel, ca la finele anului 1975 agricultura să contribuie într-o măsură mult sporită la creșterea potențialului economic al țării, la satisfacerea multiplelor nevoi ale societății, la mersul ascendent al construcției socialiste în România.

Sat sau oraș? Urbanizarea comunei Vișeul de jos (Maramureș) se desfășoară din plin...

PUNCTE DE VEDERE

CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA PLANIFICAREA PRODUCȚIEI ÎN AGRICULTURA COOPERATISTĂ (II)

prof. dr. Mihai LEVENTE

Planificarea la nivelul C.A.P. şi a asociaţiilor şi uniunilor de C.A.P.

METODA programei planning, prezentată de mai mulți autori (C. Bublot, Chombart de Lauwe etc. în lucrările citate, precum și de C. Clark [11]) intr-o formă sintetică, dar cu deplină claritate) răspunde necesităților agriculturii capitaliste. Ea este folosită numai la nivel micro-economic și operează cu categorii cum sint : marja brută (evocă doar în treacăt și marja netă), randamentul factorilor (inclusiv al proprietarului solului, căruia i s-ar cuveni arenda și al șefului exploatației, a cărui remunerare distinctă face parte din cheltuielile de producție) etc. Această metodă urmărește maximizarea marjei brute. Pentru aceasta sint comparate mai multe combinații ale aparatului și altor factori ai producției cu diferite producții, în vederea stabilirii variantei optime a sistemului sau planului de producție care va fi adoptat pentru unul și în mod excepțional, pentru mai mulți ani[12]).

In cele ce urmează ne vom strădui să selecționăm procedeele de calcul și de programare care ar putea fi adoptate (modificate corespunzător) la planificarea producției C.A.P., la maximizarea valorilor adăugate în aceste unități care sint menite să promoveze nu numai interesele particulare ci și cele generale, ale societății.

Aparatul de producție al C.A.P. constă din factori pre-existenți perioadei programării (anului sau campaniei agricole) a căror amortizare (a fondurilor fixe) sau retribuție (a forței de muncă permanente) trebuie oricum asigurată, independent de planul de producție. Deci sfera sa depășește cadrul mijloacelor fixe, cuprinde și lucrătorii permanenți (membrii cooperativei).

Factorii variabili ai producției pot fi „ajutați" în funcție de necesitățile producției și de resurse. Alături de seminte, chimicale, furaje, contravaloarea serviciilor angajate etc., din categoria factorilor variabili fac parte și munca angajaților temporari, în expresia valorică, sumele necesare pentru plata factorilor variabili precum și asigurările etc.

Este de la sine înțeles că un plan multi-anual (de perspectivă), îndeosebi atunci cînd vizează o reprofilare a întreprinderii, antrenează modificări în volumul și structura aparatului de producție și factorilor variabili.

Ca și factorii, și producțiile se află în relații de interdependență, care pot fi de mai multe tipuri :

● complementare (producția animală furnizează îngrășăminte culturilor vegetale) ;

● suplimentare (două producții folosesc succesiv același factor, cum este cazul terenului pe care se cultivă în același an agricol masă verde și apoi porumb pentru boabe etc.) ;

● competitive (grîul și sfecla de zahăr sînt în această situație, în raport cu terenul și, parțial — pînă la recoltarea grîului — în raport cu forța de muncă).

La stabilirea planului de producție vor trebui avute în vedere și aceste particularități ale agriculturii ; ignorarea lor, fie că ar lipsi întreprinderea de unele avantaje (valorificarea produselor secundare, practicarea culturilor succesive etc.), fie că i-ar dăuna (dacă un factor al producției, solicitat în același timp de două producții, în relații de competitivitate, va fi destinat celei care produce mai puține valori).

In sfîrșit — în cadrul precizării noțiunilor — este de menționat și faptul că un sistem de producție poate fi cu atît mai suplu (adaptabil și altor producții), cu cît aparatul de producție are o pondere mai redusă și sumele destinate factorilor variabili, o pondere mai mare (de pildă, dacă întreprinderea n-ar achiziționa mijloace de transport ci le-ar închiria, și ar folosi sumele devenite astfel disponibile pentru intensificarea producției).

De asemenea, nu este lipsit de interes să se rețină și faptul că producția animală (spre deosebire de cea vegetală) vădește o mai mare stabilitate de la an la an (ca randament, atît în expresie naturală, cît și valorică) și că de regulă, încasările acestei ramuri sînt mai frecvente.

PROCEDEELE folosite la elaborarea planului C.A.P. trebuie să respecte trei reguli, și anume :

● După efectuarea analizei și punerea „diagnosticului" se stabilesc și ierarhizează, în raport cu mărirea valorilor care pot fi adăugate, producțiile posibile în condițiile pedoclimatice în care își desfășoară activitatea C.A.P. ;

● Ținînd seamă de caracterul complementar, suplimentar și competitiv al producțiilor, se operează substituiri de producții, integral sau parțial, acordîndu-se precădere acelora care contribuie la maximizarea valorilor totale adăugate (pe C.A.P.)[13]).

● Atunci cînd o nouă substituire nu mai prezintă interes, se definitivează proiectul planului de producție.

Metodologia schițată mai sus se bazează, așadar, pe aproximări succesive și nu pe aplicarea riguroasă a tehnicii programării lineare.

Combinările optime, operate ca mai sus, trebuie să țină seama de raportul dintre prețurile de desfacere ale produselor, de modificările ce intervin în volumul și costul factorilor, precum și de efectele substituirii exprimate în valorile adăugate[14]).

La substituirile de variante ar putea fi avute în vedere și riscurile care derivă din neregularitățile climatice (și în cazul unor produse din instabilitatea prețurilor) pentru atingerea nivelului proiectat al valorilor adăugate.

În continuare, vom încerca să ilustrăm, prin mijlocirea unor tabele, elaborate pe baza metodologiilor menționate anterior — bineînțeles ținînd seama de condițiile noastre, modul în care se stabilește marja pe factori ai producției, pe producții și pe întreprindere și, ca urmare, cum se alege varianta optimă a planului de producție. De asemenea, vom face considerații cu privire la ordinea în care trebuie alocate fondurile disponibile, pentru maximizarea, și pe această cale, a valorilor adăugate.

Acest tabel este util ierarhizării producțiilor după aportul în valori adăugate și ne indică totodată și restricțiile pe care le întîmpină această ierarhizare ca urmare a limitelor resurselor întreprinderii în factori ai producție.

În tabelele nr. 1 și 2 este redată suma valorilor nete pe care le poate adăuga fiecare factor, în funcție de producția căreia îi este alocat.

Datele din tabele pot fi desfășurate și în alt mod, și anume : vertical pot fi înscrise producțiile în ordinea valorilor nete adăugate, iar orizontal, necesarul mai detaliat al fiecăreia, în factori ficși și variabili.

Planificatorul aflat în posesia unor asemenea date va dispune de tot ceea ce îi este necesar în vederea dimensionării producțiilor, operării de substituiri succesive și formulării opțiunii finale care va duce la maximizarea valorilor nete adăugate pe întreaga întreprindere.

Înainte de a se încheia opțiunea pentru sistemul de producție cel mai rentabil (repartizarea prioritară a factorilor pe producții, în funcție de valorile adăugate pe care le procură fiecare) va fi însă necesar să se controleze dacă se asigură :

a) folosirea integrală a tuturor factorilor (condiție a maximizării producției) ;

b) maximizarea folosirii, respectiv a retribuirii forței de muncă, în vederea ridicării nivelului de trai al cooperatorilor. Această ultimă recomandare trebuie tratată în perspectiva întregii activități a C.A.P., inclusiv a celei neagricole, integrate.

În încheiere la această parte referitoare la tehnica planificării producției C.A.P., am dori să formulăm cîteva observații :

1). Dată fiind interdependența factorilor și producțiilor agricole, restricțiile agro și zootehnice, precum și limitele resurselor fixe, efectele efortului de maximizare a valorilor adăugate vor fi mai favorabile dacă vor putea fi mobilizate în decursul anului de plan, resurse variabile în vederea intensificării producțiilor alese.

În acest scop, se recomandă folosirea de soiuri mai productive, de doze suplimentare de îngrășăminte chimice și furaje combinate, de insecticide, practicarea scrupuloasă a metodelor înaintate agro și zootehnice etc.

2). Pentru ca lucrările de elaborare a planului să nu dureze prea mult (ne referim la substituirile succesive de producții), este indicat să se acorde o atenție prioritară producțiilor care permit cea mai înaltă valorificare a factorilor rari : pămîntul sau forța de muncă. Marja netă a unuia dintre acești factori, nu trebuie să aibă o valoare mică și, în nici un caz, negativă.

3). A treia observație (corelată cu cele precedente) : uneori va fi oportun să se repartizeze unul sau mai mulți factori producțiilor a căror marjă, calculată pe unitatea de factor, va fi cea mai mică. „Astfel, dacă (întreprinderea — n. n.) dispune de 3 000 ore de lucru, este mai bine să fie folosite 2 800 ore în cadrul unui asolament intensiv care procură o marjă de 10 fr. pe oră, adică în total de 28 000 fr., decît să nu fie folosite decît 1 500 ore, într-un asolament extensiv (în culturi mecanizate, cu o înaltă productivitate a muncii — n. n.) și care ar răsplăti ora de lucru cu 16 fr., dar ar asigura obținerea unei marje de numai 24 mii fr." [15]). Într-adevăr, în primul caz, forța de muncă va fi mai bine folosită și retribuită decît în al doilea caz (la efective constante formate din lucrători permanenți).

Observația de mai sus prezintă un interes actual pentru cooperatorii noștri, pînă cînd disponibilitățile lor în timp de muncă își vor găsi plasament în alte activități mai bine remunerate, integrate în agricultură.

Tabelul nr. 2

Valori nete adăugate

	Unitatea de măsură	Producții A	B	C	D	E	F
Pe 100 ha	lei	2000	2500	2600	3000	3200	4000
Pe zi-om	lei	40	45	50	55	60	65
Pe unitate a capacității de cazare	lei	20	15	23	18	20	15

4) în agricultură, specializarea și tehnicele marginaliste au întîmpinat unele îngrădiri cauzate de particularitățile acestei ramuri (necoincidența timpului de producție cu cel de muncă și multiplele interdependențe dintre factorii producției, dintre aceștia și producții etc.). Și în această privință competența cadrelor tehnice poate veni cu o contribuție pozitivă la elaborarea de planuri raționale și totodată rentabile.

Cele de mai sus „mutatis mutandis", își găsesc aplicație și în programarea coproducției organizată în cadrul asociațiilor de C.A.P. ca și la centralizarea succesivă (pe județe, zone și țară) a planurilor.

S-a arătat că factorii producției și prin consecință și planul, pot suporta ajustări (sînt receptivi la remanieri) ; mai importante, dacă planul este de perspectivă și totodată de reprofilare și mai limitate, de la an la an.

Elasticitatea planului, dincolo de limitele pe care i le oferă metoda schițată mai sus, se învederează atunci cînd se poate recurge la suplimentarea mijloacelor fixe sau la amenajarea celor existente (a aparatului de producție) ori la mobilizarea de noi factori variabili. Venitul obținut în plus, ca urmare a folosirii unor doze adiționale de fonduri, diferă în funcție de destinația care le-a fost dată. Ca atare în acest caz, pentru maximizarea valorilor adăugate, va trebui să se facă uz de compararea unei serii de variante, de resursele metodei aproximărilor succesive.

Tabelul nr. 1

Cerințele în factori ai producției, disponibilitățile de factori și valorile nete adăugate pe producții (cifre convenționale)

	Unitatea de măsură	Producții A	B	C	D	E	F	Nivelul disponibilității factorilor
Necesarul în terenuri	ha	89	60	80	85	100	130	
Necesarul în muncă, în perioada de vîrf	zile/om	20	25	30	35	40	45	350
Necesarul în construcții pt. animale	unitatea de cazare	80	80	80	110	110	140	700
Valori nete adăugate	mii lei	50	45	60	70	80	90	400

11) C.B. Clark „Le programme Planning" O.C.D.E. Documentation dans agriculture et alimentation nr 45, 1962.

12) Temeiurile care ne determină să-i respingem esența economică și socială care exprimă legea fundamentală a economiei capitaliste au fost arătate în paginile precedente cînd s-a tratat despre : „Criterii, condiții, restricții în planificarea producției C.A.P."

13) În această fază și în următoarea, sînt avute în vedere — așa cum de altfel s-a arătat, schimburile externe și apoi producțiile care vor trebui desfășurate pe zone și C.A.P. în vederea asigurării fondului central.

14) Creșterea prețului de desfacere al unui produs prilejuiește „un efect de venit", care antrenează una sau mai multe substituiri.

15) Chombart de Lauwe, op. cit. p. 396.

(Continuarea în pag. 12)

OBSTACOLE ÎN CALEA EXTINDERII COOPERĂRII CARE TREBUIE ÎNLĂTURATE

IMENSA FORȚĂ a cooperării ca factor de sporire a productivității muncii, de reducere a costurilor, într-un cuvînt de sporire a eficienței economice, este indiscutabilă. Dar datorită unor practici pe care cu un termen fluid le putem califica drept lipsite de justificare economică, sînt încă destule cazuri în care cooperarea apare ca neavantajoasă pentru beneficiarii ei. Este tema studiului semnat de doi economiști din Brașov, studiu care îndeamnă nu numai la reflecție, ci și la acțiune neîntîrziată pentru înlăturarea a tot ceea ce poate frîna extinderea largă a acțiunilor de cooperare în cadrul industriei noastre.

ADÎNCIREA SPECIALIZĂRII ÎNTREPRINDERILOR ȘI LĂRGIREA COOPERĂRII dintre ele, reprezintă un proces obiectiv determinat de dezvoltarea rapidă a forțelor de producție și accentuarea diviziunii sociale a muncii. În condițiile existenței proprietății obștești asupra mijloacelor de producție, acest proces poate și trebuie să fie dirijat, determinîndu-i-se proporțiile și ritmul optim pe baza unei fundamentări științifice, tehnice și economice. Obiectivul principal urmărit prin organizarea și dezvoltarea relațiilor de cooperare trebuie să fie asigurarea condițiilor pentru creșterea sistematică a eficienței activității productive, atît la nivelul economiei naționale, cît și a fiecărei întreprinderi colaboratoare în parte. Din analiza situației concrete la cîteva importante întreprinderi brașovene, s-au conturat o serie de posibilități mai vechi (vezi Viața economică nr. 5/7. II. 1969), iar altele mai noi pentru optimizarea relațiilor de cooperare.

SPECIALIZAREA întreprinderilor din județul Brașov a avut drept consecință amplificarea legăturilor de cooperare dintre acestea, urmărindu-se folosirea eficientă a resurselor materiale și de muncă. În prezent, la producerea autocamioanelor își dau concursul peste 60 de întreprinderi, iar Uzinele „Tractorul" cooperează cu alte zeci de unități economice. Pe de altă parte, la multe întreprinderi beneficiare se constată tendința de creștere a gradului de integrare a fabricației, mai ales din momentul în care gestiunea economică proprie a căpătat un nou conținut, iar beneficiul s-a transferat într-o pîrghie importantă de cointeresare materială. Pot fi întîlnite situații firești, cînd integrarea unor repere are o motivare tehnico-economică, mai ales în cazul în care unitățile furnizoare nu sînt specializate în direcția respectivă sau nu dispun de capacități de producție corespunzătoare.

● O oglindă deformantă — prețurile

PRACTICA arată însă și situații contrarii, și din păcate nu puține la număr, cînd se **recurge la integrarea producției fără nici o justificare economică, executîndu-se cu forțe proprii diferite repere,** pe care le produc unități existente și specializate. În acest fel se fac investiții costisitoare, adesea nerecuperabile. Motivarea pe care o aduc întreprinderile beneficiare, o constituie influența negativă pe care reperele din cooperare o au asupra prețului de cost și asupra beneficiului întreprinderilor respective. Analizînd multilateral această situație, pe exemplul unui număr însemnat de întreprinderi, se desprind următoarele cauze:

Există întreprinderi la care reperele din cooperare au o pondere valorică însemnată în prețul de cost planificat. În anul 1970, la Uzina de autocamioane, în funcție de tipul de autocamion, ponderea cooperării oscilează între 60—68% din totalul prețului de cost al acestora, la Uzina Tractorul 51%, la Uzina „6 Martie" Zărnești 41%, dintre care motoreta 54,6%, iar transmisiile cardanice 67,2% față de totalul prețului lor de cost etc. În aceste condiții, întreprinderile beneficiare nu au nici o posibilitate de a acționa asupra reducerii prețului de cost al produselor lor în ansamblu ci numai asupra pieselor și subansamblelor din producție proprie. Pentru aceste întreprinderi, coeficientul ridicat de cooperare este dezavantajos din punct de vedere al rezultatelor lor financiare, întrucît furnizorii mențin prețuri ridicate la reperele executate în cadrul cooperării. **Considerăm necesar să se renunțe la practica de a menține timp îndelungat prețuri de livrare neschimbate; prețurile din cooperare trebuie să fie elastice, putînd fi modificate periodic, reflectînd în acest sens cheltuielile reale de muncă, la care să se adauge cota normală de beneficiu.**

O altă cauză, care canalizează întreprinderile în direcția integrării fabricației, o constituie **includerea destul de frecventă în prețul de cooperare a unei cote exagerate a rentabilității.** Această anomalie este determinată, la rîndul ei, de o serie de alte cauze: unele sînt, așa cum am mai arătat, consecința menținerii îndelungate la același nivel a prețurilor care au ajuns să nu mai reflecte cheltuielile sociale de muncă; altele provin din tendința de nerespectare a unor acte normative sau din interpretare denaturată a acestora. În acest sens, ne referim la H.C.M. 1087/1960, care reglementează prețurile cu ridicata la produsele sau reperele ce se fabrică într-un număr restrîns de exemplare, dar pe care unele întreprinderi o aplică și pentru produsele de serie mare (vezi Viața economică nr. 5/1969 pag. 11).

Bunăoară, Uzina de prelucrare a maselor plastice din Buzău, pentru elementul filtrant la filtrul magnetic, a calculat o rentabilitate de 356%. C.I.L. Reghin pentru lăzile de ambalaje, o rentabilitate de 249,5%, Fabrica de Hîrtie-Bușteni, pentru un reper filtrant 75,79%. Uzina nr. 2-Brașov, beneficiara acestor repere, deși n-a avizat asemenea prețuri, a acceptat în final rentabilitatea cerută pentru că furnizorii respectivi au refuzat să execute comenzile la prețuri mai scăzute, iar uzina era pusă în situația de a nu realiza planul sortimentelor la care erau folosite reperele amintite.

Nu se respectă, în toate cazurile prevederea ca prețurile calculate, înainte de aprobarea lor de forul tutelar, să fie înaintate uzinei beneficiare, spre avizare; uneori chiar dacă ele sînt înaintate, această operație este pur formală. Întrucît prevederile H.C.M. 1087/1960, au ca scop să acorde competențe mai largi întreprinderilor în aprobarea prețurilor și să scurteze perioada de pregătire a intrării în fabricație a unor produse și lucrări cu caracter urgent, considerăm că **s-ar putea renunța la prevederile de a trimite calculațiile de preț la beneficiar spre avizare. Aceasta întrucît necesită multă muncă, timp și cheltuieli ocazionate de numărul mare al prețurilor, care pe județul Brașov într-un an se ridică la ordinul miilor, cu condiția să se limiteze prin acte normative cota de rentabilitate inclusă în calculul acestor prețuri.** De altfel, renunțarea la avizul beneficiarilor socotim că se poate face și în cadrul produselor de serie, în condițiile în care rentabilitatea este limitată, întrucît pînă în prezent, cele mai mari discuții la avizarea de către beneficiari a prețurilor cu ridicata la reperele și ansamblele din cooperare, se purtau pe seama ponderii rentabilității incluse în prețuri și mai puțin în legătură cu nivelul celorlalte elemente de cheltuieli, care în general erau determinate pe baza unor norme și normative.

Tot în legătură cu H.C.M. 1087, semnalăm și faptul că, uneori, prețul lucrărilor sau produselor executate de-a lungul unui an, suferă majorări în anul următor ca urmare a creșterii cotei de rentabilitate medie a întreprinderii furnizoare. De aceea, revenim la propunerea de **a se plafona cota de rentabilitate inclusă inițial în valoarea produselor și chiar de a se uniformiza pe întreaga ramură sau pe ansamblul industriei.** În mod firesc, fiecare întreprindere beneficiară, ar trebui să cunoască și chiar să urmărească modul cum se realizează reperele care fac obiectul cooperării de către uzinele furnizoare, calitatea, cheltuielile de producție, rentabilitatea lor, să existe sprijin tehnic reciproc și, în ultimă instanță, răspundere colectivă. În practică însă, întreprinderile furnizoare obișnuiesc să treacă sub tăcere nivelul rentabilității în fața beneficiarilor, spre a nu se solicita forurilor tutelare reducerea prețurilor respective.

● Matematic — exact, economic — fals

CA RĂSPUNS la asemenea situații ce nu pot fi justificate, întreprinderile beneficiare, în loc să intervină pentru înlăturarea acestor deficiențe în vederea perfecționării relațiilor de cooperare, fie că se complac în această situație (în majoritatea cazurilor), fie că recurg la integrarea în producție proprie a respectivelor repere la un cost ridicat. Ce-i drept, calculele matematice de la oricare din întreprinderile în cauză, dovedesc însă că prețul pieselor obținute din cooperare este totuși superior prețului de cost obținut prin integrare. S-ar părea deci, că integrarea fabricației se justifică economic chiar și în cazul în care piesele provin de la întreprinderi specializate.

Spre a da un răspuns acestei probleme, analizăm în continuare un asemenea calcul de integrare la Fabrica de Articole din Tablă-Codlea, legat de dezvoltarea producției sale în 1971. (Vezi tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

	Preț practicat prin colaborare (lei)	Preț rezultat din calculul integrării (lei)	Procentul de reducere
Ventilator MSPC 300	2.740	2.050	25,5
Ventilator MSPU 900	2.740	2.050	25,5
Instalații lichid	3.380	2.530	25,1
Filtru MSPU 900	1.206	903	25,2

Calculînd procentul de reducere a prețului ca urmare a integrării acestor repere, se constată că, se situează în jurul a 25% ceea ce înseamnă o scădere substanțială la prețul de cost și deci un volum însemnat de economii pentru F.A.T. Codlea. Dar ventilatoarele propuse spre integrare sînt produse în prezent de o unitate specializată, Fabrica de Ventilatoare-București. Este oare în avantajul economiei naționale această integrare care va cere bineînțeles, investiții?

Considerăm că nu, și iată de ce: prețul de livrare al ventilatorului produs de către fabrica amintită este de 2 740 lei din care 43% este cota de rentabilitate deci, prețul de cost al ventilatorului este de 1 561,80 lei. Dacă la acest preț de cost, Fabrica de ventilatoare-București ar aplica o cotă normală de rentabilitate de 6%, prețul cu ridicata ar fi (1 561,80 lei plus 93,71 lei beneficiu) în total 1 655,50 lei. Comparînd acest preț cu prețul de cost calculat de F.A.T. Codlea, rezultă că prin integrarea ventilatorului, economia națională ar pierde aproape 400 lei la o singură bucată, ceea ce înseamnă la producția realizată aproape 800 mii lei anual. Prin urmare, soluția economică în acest caz este reducerea cotelor exagerate de rentabilitate și regii, pe care Fabrica de ventilatoare-București le aplică la acest produs, fapt ce ar cointeresa unitatea de articole de tablă-Codlea, în menținerea și dezvoltarea cooperării și nicidecum trecerea la integrarea ventilatorului. În aceeași situație se găsesc și Uzina Tractorul, Uzina de Autocamioane, Uzina de reparații, Hidromecanica, Combinatul de exploatare și industrializarea lemnului Brașov, etc., care intenționează să integreze în viitor fabricația unor repere din colaborare, aparent avantajoase, dar care prin limitarea rentabilității, execuția acestora în întreprinderi specializate ar fi cu mult mai eficientă pentru economia națională.

Pentru evitarea unor atari situații, **considerăm că este necesară determinarea gradului optim de integrare a fabricației — pentru fiecare caz în parte— ținîndu-se seama de limita capacităților de producție de care dispun întreprinderile respective, fără a apela la fonduri suplimentare de investiții, dacă economia națională dispune de asemenea capacități.**

● Planificarea în serviciul cooperării

UN ALT domeniu care necesită măsuri de perfecționare este metodologia de planificare a reperelor care fac obiectul cooperării dintre întreprinderi. Pînă în acest an, încheierea contractelor de colaborări era reglementată de un act de planificare și anume, de planul de cooperare emis de forurile tutelare, care urmăreau și realizarea acestuia. În prezent, conform legii 71, aceste comenzi se acceptă de părțile în cauză, generînd unele situații cînd majoritatea furnizorilor evită colaborările la produsele cu valoare mică și în special cu rentabilitate mai scăzută, contractînd mai mult sortimentele avantajoase care să le asigure realizarea indicatorilor producției globale, producției-marfă sau a planului de beneficii.

În al doilea rînd, întreprinderile furnizoare includ în planul lor de producție, valoarea colaborărilor stabilită prin acordul dintre părți dar nu întotdeauna și sortimentele. Aceasta pentru a se pune la adăpost, în sensul că dacă nu îndeplinesc un sortiment din colaborare, să nu suporte răspundere materială asemănătoare nerealizării sortimentelor proprii de plan. **Pentru evitarea nerespectării sortimentelor — ceea ce presupune riscul neîndeplinirii planului de către întreprinderile beneficiare — sîntem de părere ca ele să fie incluse în toate cazurile și în planul pe sortimente al întreprinderilor furnizoare, indiferent dacă acestea sînt stabilite de forurile tutelare sau prin acordul dintre părți.**

Revenind la metodologia de planificare, ținem să menționăm faptul că, **neexistînd o reglementare fermă, producția care constituie obiectul cooperării dintre întreprinderi, de cele mai multe ori mărește nejustificat valoarea producției globale.** Aceasta se întîmplă deoarece între-

M. STOIANOVICI
E. FOKT
economiști-Brașov

(Continuare în pag. 12)

CONTROLUL – INSTRUMENT AL CALITĂȚII

Dialog cu ing. DUMITRU NICULESCU, inspector general de stat pentru controlul calității produselor

RECENT, Consiliul de Stat a emis Decretul privind organizarea și funcționarea Inspectoratului General de Stat pentru Controlul Calității Produselor, organ central al administrației de stat căruia-i revine înfăptuirea — împreună cu ministerele și alte instituții centrale — politicii partidului și statului în domeniul calității și al controlului tehnic de calitate al produselor, lucrărilor și serviciilor, în scopul ridicării continue a nivelului calitativ al acestora. In legătură cu acest eveniment de importanță majoră, ne-am adresat tov. ing. DUMITRU NICULESCU, Inspector general de stat, cu rugămintea de a informa cititorii asupra intențiilor și planurilor Inspectoratului, a structurii și a metodelor pe care le va folosi în activitatea sa.

— Desfășurăm în momentul de față o intensă activitate de organizare pentru aplicarea prevederilor decretului — **ne-a spus d-sa.** Inspectoratul a și luat legătură cu toate ministerele, **în vederea definitivării și aprobării regulamentelor compartimentelor C.T.C.** din întreprinderi care — în conformitate cu legea — **funcționează în dubla subordonare** a conducerii întreprinderii respective și a Inspectoratului General de Stat. Cu unele ministere aceste regulamente au și fost definitivate și aprobate prin ordine ale miniștrilor, la altele ele se află într-un stadiu avansat de elaborare.

● Ce ne puteți spune despre aceste regulamente ?

— Caracterul lor esențial constă în faptul că C.T.C.-ul nu va mai fi, ca pînă în prezent, restrîns la o activitate pasivă de respingere a produselor necorespunzătoare calitativ. Compartimentele C.T.C. capătă răspunderi mai largi în ce privește asigurarea calității în fabrică — control preventiv — ca și în îndeplinirea programului de îmbunătățire permanentă a calității. Dubla subordonare va întări autoritatea și inițiativa aparatului C.T.C., al cărui șef este **membru de drept al colectivului de conducere** al întreprinderii.

● Aceasta presupune și modificări în actuala structură a C.T.C.-urilor...

— Da, și e firesc din moment ce sarcinile sînt mai complexe. In cadrul C.T.C.-urilor vor funcționa **trei subdiviziuni noi.** Prima se va ocupa cu aparatajul de măsură, metodele de control și — în general — de toate acțiunile pentru motivarea calității. Acest compartiment va stabili, pe fluxul de producție, posturile permanente de control al calității (situate la intrarea în magazii sau la trecerea în secțiile de producție următoare) precum și posturile de control volante, pe flux, care în anumite ore, la anumite mașini sau operații vor efectua sondaje asupra evoluției calității produselor.

Constructorul șef, tehnologul șef, creatorii, aparatul de concepție, prescriu în documentațiile tehnice parametrii calitativi care trebuie măsurați, valoarea parametrilor respectivi și cerințele privind gradul de severitate al controlului ce trebuie efectuat. Pentru același produs însă, fabricat în întreprinderi diferite, trebuie aplicate scheme de control ale calității diferențiate, în funcție de dotația în utilaj a fiecărei întreprinderi, a pregătirii profesionale a personalului respectiv.

● Dar asta înseamnă că structura organizatorică să fie lăsată la aprecierea fiecărui conducător de întreprindere. Cum se va asigura unitatea organizatorică în asemenea condiții ?

— Trebuie să dispunem de o organizare elastică a controlului de calitate, corespunzătoare fiecărei unități, cu respectarea, bineînțeles, a atribuțiilor și obligațiilor fiecăruia. Aș spune că trebuie să meargă mai departe și anume, condițiile materiale modificîndu-se în timp, chiar pentru aceeași fabrică, va fi necesar să se modifice și schema de control. Așadar o primă secțiune a compartimentului C.T.C. va trebui să răspundă de **dotarea controlorilor de calitate cu mijloace de control cu precizia adecvată.** De altfel, aceste considerente au determinat trecerea coordonării activității de metrologie — pe întreaga economie — în cadrul Inspectoratului.

● Ce ne puteți spune despre cea de-a doua subdiviziune a compartimentelor C.T.C. ?

— Ea se va ocupa de **analiza tehnico-economică a calității.** Nu vă mirați, este într-adevăr o inovație, dar o inovație bazată pe realități. **Și calitatea se gestionează** se măsoară prin leu. Lipsa de calitate se manifestă în pagube care „mușcă" din beneficiile întreprinderilor, din acumulările lor. Problema se pune ca rebuturile, remanierile, reclamațiile externe să fie analizate, aprofundate — împreună cu aparatul de concepție și de producție — identificate cauzele care duc la defecțiuni și stabilite soluțiile ce urmează a fi aplicate. Șeful compartimentului C.T.C. răspunde nu numai **de interzicerea livrării de mărfuri necorespunzătoare,** dar în aceeași măsură și de aplicarea unor măsuri, în cadrul întreprinderii, **care să ducă la înlăturarea cauzelor** care provoacă neajunsurile arătate.

C.T.C.-urile care au o dublă subordonare vor fi îndrumate de Inspectorat să facă acest lucru cu consecvență. In mod concret, **o fișă va întovărăși fiecare lot de produse fabricate care nu vor fi primite în magazie sau la secțiile următoare fără viză de acceptare a C.T.C.** Dacă piesele nu corespund și C.T.C. nu-și pune viza pe documentul respectiv, cerem întreprinderilor să ia măsurile necesare ca maistrul să nu poată să se reaprovizioneze cu materii prime (nu a justificat folosirea utilă a celor cu care s-a aprovizionat mai înainte), iar lucrătorul care a dat rebutul să nu fie plătit pentru operația respectivă.Piesele neintrînd în magazie, în contabilitate nu se va înregistra o producție necorespunzătoare, nerecunoscută de societate. Observați deci că rolul acestei secții este de a asigura gospodărirea judicioasă a mijloacelor materiale puse la dispoziția maiștrilor. Dar controlorii de calitate nu se vor mărgini doar la constatări : ei vor trebui să ajute pe maiștri **să prevină** asemenea situații iar maiștrii, la rîndul lor, vor trebui să ajute muncitorii să efectueze **un autocontrol riguros al calității** lucrărilor efectuate.

● Ne-ați vorbit pînă acum de două subdiviziuni ale compartimentului C.T.C. Ați amintit și de o a treia. Permiteți-mi, în această ordine de idei, să vă pun întrebarea dacă nu cumva există riscul ca aparatul C.T.C. să coste mai mult decît costul remanierilor ?

— Este o problemă de optimizare a cheltuielilor. Un calcul statistic făcut într-o întreprindere a arătat că cheltuielile pentru calitate se repartizează astfel : 5 la sută pentru prevenirea defectelor, 20 la sută pentru identificarea acestor defecte și 75 la sută pentru remanieri, rebuturi, stingerea reclamațiilor etc. S-a constatat însă că, după ce s-au luat măsurile corespunzătoare, cheltuielile de prevenire au crescut la 12,5%, cele de identificare a defectelor (costul aparatului C.T.C.) au scăzut la 15%, în timp ce **cheltuielile pentru remanieri, rebuturi,** stingeri de reclamații **au scăzut la 47,5%, diferența de 25% rămînînd astfel în întreprindere sub formă de beneficii suplimentare,** care înainte se cheltuiau pentru rebuturi și reclamații. Asta înseamnă că **într-o întreprindere care duce o politică a** calității — **cheltuielile pentru identificare și prevenire se fac pe contul reducerii masive a cheltuielilor datorate lipsei de calitate.**

Menționez că în momentul de față funcționează, pe total economie, în probleme de C.T.C., cîteva zeci de mii de salariați, număr care după părerea mea poate fi substanțial redus în condițiile îmbunătățirii organizării serviciilor respective, a stabilirii mai precise a atribuțiilor și răspunderilor pe fiecare funcție și post de control precum și a ridicării calificării aparatului de control. Deci, pe total, nu se pune problema unei măriri a schemelor ci a unei reduceri a lor.

● Paranteza fiind, într-un fel, închisă, v-aș ruga să ne vorbiți și despre cea de-a treia subdiviziune a compartimentului C.T.C.

— Subdiviziune sau nucleu, spuneți-i cum doriți. Ea se va ocupa de **fiabilitatea și programarea îmbunătățirii calității.** Specialiștii respectivi au drept obligație să privească în viitor, să activeze zi de zi pentru ridicarea producției la nivelul științei și tehnicii moderne și satisfacerea în condiții cît mai bune a cerințelor consumatorilor. În timp ce controlul final al fabricii verifică operativ, prin probe mai mult sau mai puțin sumare dacă produsele finite corespund specificațiilor contractuale și își dă avizul pentru livrarea acestor produse, nucleul de fiabilitate extrage din magazia de produse finite un anumit număr de exemplare și le supune la probe complete, simulînd solicitările beneficiarului. De exemplu : într-o fabrică de medicamente se extrage un număr de 1 000 de fiole care se depozitează în condițiile prescrise pentru beneficiari și se controlează menținerea calității medicamentului respectiv pe un anumit număr de fiole, la intervale regulate (care se întind pe întreaga perioadă de garanție).

● Termenul de fiabilitate, atît de răspîndit între specialiști este deocamdată mai puțin cunoscut nespecialiștilor...

— Calitatea unui produs se măsoară prin serviciul pentru care a fost cumpărat, prin satisfacerea necesităților celui care a cheltuit bani pentru procurarea lui. Cu un cuvînt, se măsoară prin **comportarea produsului la cumpărător,** într-un anumit interval de timp, adică prin **fiabilitatea** lui. Produsele trebuie să aibă o durată în timp, să fie ușor de întreținut, să existe piese de schimb, iar reparațiile să se poată efectua cu ușurință. Această secție a compartimentului C.T.C. va coordona activitatea de **„service".**

Nucleul de specialiști în fiabilitate va păstra legăturile, va vizita pe beneficiari pentru a le cunoaște părerile, sugestiile, pentru a se convinge de măsura în care marca fabricii își păstrează prestigiul. Inspectoratul general de stat cere întreprinderilor producătoare de bunuri de larg consum să organizeze **magazine de prezentare a produselor** lor unde, alături de vînzători, vor lucra și reprezentanții C.T.C., **pentru a cunoaște în mod direct și concret observațiile cumpărătorilor.** Acest nucleu de specialiști se va organiza și în vederea **cunoașterii nivelului mondial al produselor similare** și, împreună cu serviciile de concepție și creație din fabrici, vor întocmi **programe de îmbunătățirea calității, de asimilare de produse noi, de înnoire continuă** a calității.

● Care sînt dificultățile la care vă așteptați în această acțiune de mare anvergură ?

— Important este faptul că nu construim în vid, că pornim de la niște baze temeinice. Inspectoratul s-a organizat prin lărgirea sferei de activitate a Inspectoratului General de Stat pentru Mărfuri de Export, ai cărui lucrători au acumulat o bogată experiență. Vom dezvolta această experiență. Vom avea grijă, în continuare, ca mărfurile de export să fie de calitate și o vom face mai bine decît pînă acum. Același lucru îl vom face și pentru mărfurile de pe piața internă. C.T.C.-urile, avînd acum o dublă subordonare, vor acționa cu autoritate și competență pentru aplicarea strictă a prevederilor legii.

● După cît am înțeles, legea și decretul privind organizarea Inspectoratului nu face nici o discriminare între atributele Inspectoratului privind destinația produselor și că, prin urmare, atribuțiile sale, și deci și atenția sa, se vor îndrepta în aceeași măsură și către mărfurile destinate pieței interne. Cum veți acționa pentru a acoperi o arie atît de largă ? Este posibilă realizarea concomitentă a sarcinilor de control de calitate la întreg efectivul producției ?

— Nu există nici o contradicție între un domeniu și altul. Aș spune chiar că se condiționează unul pe celălalt. Sarcina noastră, prin lege, este să contribuim la ridicarea generală a nivelului calității producției, pentru consumul intern și export. Este **o acțiune de educație generală în domeniul calității producției,** întreprinsă de partidul și statul nostru, acțiune de cea mai mare importanță dacă vrem să obținem un loc avan-

M. RADIAN

(Continuare în pag. 12)

● Schimbări de esență în activitatea C.T.C.-urilor ● Noile regulamente ale C.T.C.-urilor în faza aplicării ● Modificări de structură în aparatul de control ● Inovații interesante : compartimentele de analiză tehnico-economică a calității și de fiabilitate ● Programe de îmbunătățire a calității ● Optimizarea cheltuielilor pentru calitate ● Prevenirea, înainte de toate ● Complex de măsuri pentru atingerea indicatorilor de calitate și înnoirea permanentă a calității ● Mărfurile pentru piața internă — egale în drepturi și îndatoriri cu cele ce merg la export ● „Micile înțelegeri" pe cale de dispariție

ZECE ATU-URI ALE CONDUCĂTORULUI EFICIENT

PENTRU conducătorul din economia modernă, George R. Terry, autorul cărţii **Principles of Management** (Principii de conducere) —, apărută în editura Richard D. Jrwin, Inc., Homewood, Illinois — socoate ca indispensabile următoarele însuşiri personale, subliniind însă că de ele trebuie făcut uz la locul, la timpul şi în condiţiile potrivite.

1) **A dispune**, oricînd e nevoie, **de energia fizică şi intelectuală necesară**, pentru a putea face faţă cu succes celor mai diverse solicitări. Lipsa de energie este calificată ca factorul care anulează de la început cele mai bune intenţii ale omului.

2) **Echilibrul emoţional.** Este nevoie de o puternică stăpînire de sine, nefiind admisă nici o „ieşire". „Accesele" pot fi fatale oricărui conducător. Nu trebuie să ne aşteptăm numai la succese, în absolut toate împrejurările. A-ţi manifesta supărarea şi indignarea, în caz de nereuşită, este cu totul neindicat.

3) **Cunoaşterea mentalităţii oamenilor** cu care vine în contact permanent. Orice conducător trebuie să ştie cît mai multe în legătură cu dorinţele, preferinţele şi antipatiile celor din jur faţă de anumite situaţii şi persoane şi să ţină seama de ele.

4) **A intui cu uşurinţă punctul de vedere al celorlalţi.** Permite anticiparea acţiunilor altora şi luarea din timp a măsurilor necesare în propriul interes. Mai presupune, totodată, şi un deplin respect faţă de persoana, drepturile şi convingerile celor din jur.

5) **Obiectivitatea deplină în relaţiile cu colaboratorii.**

6) Numai **chemarea interioară** pentru activitatea de conducere poate consacra în mod definitiv pe un ins în astfel de funcţiuni care solicită în permanenţă entuziasm, creier lucid, muncă aprigă, stăruinţă şi încredere în sine.

7) **Capacitatea de a putea transmite propria voinţă şi de a însufleţi pe alţii,** respectiv talentul de a vorbi şi scrie în mod clar şi convingător.

8) În numeroase împrejurări, conducătorului i se cer **calităţile unui bun pedagog.**

9) **Arta de a lucra cu oamenii** — înseamnă abilitatea de a-i înţelege, de a le descoperi laturile bune şi defectele, de a le cîştiga simpatia şi încrederea. De obicei, oamenii sînt dispuşi să colaboreze cu acei conducători care sînt oricînd gata să-i ajute, fiind, totodată receptivi, prietenoşi şi atenţi la punctele lor de vedere.

10) **Competenţa profesională,** deşi amintită la urmă de Terry, nu este cea mai puţin importantă dintre calităţile adevăraţilor conducători. Obţinerea succesului în orice activitate nu este posibilă fără respectarea unor principii care trebuie înţelese şi aplicate în mod corespunzător.

„A planifica, a organiza, a delega, a analiza, a consulta, a decide şi a coopera" — iată cîteva din componentele care alcătuiesc la un loc ceea ce s-ar putea numi „măiestria profesională" a conducătorilor. Conducătorul bun mai posedă şi simţul rar al sesizării rapide a „situaţiei de ansamblu", care include întreaga ierarhie a valorilor şi a sarcinilor de executat.

Desigur, „nici un conducător nu este perfect" — spune George R. Terry. Mulţi din ei nu posedă toate însuşirile specificate mai sus şi totuşi fac faţă cu succes atribuţiilor încredinţate. Alţii, deşi le posedă pe toate, nu sînt totuşi conducători ideali. De aceea, enumerarea lor este doar indicativă, fără a epuiza suita de însuşiri valoroase cerute. Arta conducerii este prea complexă pentru a putea fi identificată doar cu o sumă de calităţi, oricît de reprezentative ar fi ele.

Petre DANCIU
Cluj

ORGANIZAREA — ŞTIINŢĂ ŞI PROFESIUNE ÎN PLINĂ ASCENSIUNE

NUMĂRUL în continuă creştere de publicaţii, instituţii de cercetare şi de formare a cadrelor de specialişti, de manifestări ştiinţifice naţionale şi internaţionale, stau mărturie a faptului că dezvoltarea şi aplicarea ştiinţei organizării şi conducerii, născută în atelierele industriale la începutul acestui secol, este considerată astăzi un mijloc important de ridicare a eficienţei economice. Atracţia exercitată asupra specialiştilor şi factorilor de decizie nu este o „modă" ci o necesitate reală, determinată de rezultatele concrete obţinute prin aplicarea cuceririlor ştiinţei, pe care o denumim în mod uzual „management". Evident că deşi generală, atracţia are motivaţii cu totul diferite, dependente de structura social-politică a diverselor ţări. Aşa cum sublinia Lenin, sistemul Taylor reflectă condiţiile specifice ale capitalismului dar cuprinde **„şi o serie de rodnice cuceriri ştiinţifice privind... elaborarea celor mai juste metode de muncă, introducerea celor mai bune sisteme de evidenţă şi de control etc."**.

După aprecierea multor specialişti, această ramură a cunoaşterii şi instrument de acţiune în acelaşi timp, se află în prezent într-un punct de cotitură. Momentul este definit astfel, pe de o parte, pentru că au fost adunate sub acelaşi „acoperiş" o multitudine de concepte, metode şi tehnici, provenite din domenii extrem de diverse ale cunoaşterii umane, dar nu s-a reuşit, pînă în prezent, să fie integrate aceste elemente eterogene într-o disciplină ştiinţifică clar definită. Pe de altă parte, pentru că în prezent creşte considerabil rolul „profesioniştilor", al specialiştilor în management şi se ridică probleme multiple în legătură cu definirea locului acestora în cadrul diverselor organisme de conducere.

Evidenţiind că o contribuţie deosebită la dezvoltarea ştiinţei conducerii întreprinderilor şi-au adus-o — în special în ultimele decenii — specialiştii din ţările socialiste, precizăm că materialul de faţă nu-şi propune să abordeze exhaustiv problematica dezvoltării acestei ştiinţe, ci numai să treacă în revistă consideraţiile făcute de unii autori occidentali, cu obiectivul limitat de a releva actualitatea problemei şi a invita la reflecţie pe specialiştii noştri.

Pe un arc al cunoaşterii

PRIN TERMENUL de conducere ştiinţifică, pe care l-a introdus în limbaj, F.W. Taylor înţelegea de fapt organizarea locului de muncă al muncitorului, precizarea naturii raporturilor dintre acesta şi conducerea sa şi folosirea unui anumit sistem de cointeresare în muncă. De atunci, conţinutul termenului s-a îmbogăţit continuu. Amintindu-l, astăzi, ne gîndim la: cercetări operaţionale, metode de programare matematică, liniară şi non-lineară, metode de simulare, econometrie, modele economice ale întreprinderii, analiza sistemelor, cibernetică, psihosociologie organizaţională, praxeologie etc. etc. Cum s-a ajuns aici?

O trecere în revistă a contribuţiilor aduse de diverşi autori de-a lungul timpului este de natură a uşura sesizarea articulaţiilor între curentele de gîndire şi a tendinţei de integrare a lor într-o concepţie unitară. În acest sens, ni se pare demnă de reţinut, încercarea făcută de Joseph Massie în cartea sa **Essentials of Management**, tradusă şi în franceză. Intre cele două vîrfuri extreme ale arcului, definite prin F. W. Taylor, care introduce în industrie studiul timpilor şi Claude Shannon, care elaborează bazele teoriei informaţiei, Massie apreciază drept contribuţii decisive cele aduse de: F. Gilberth — introducerea studiului mişcărilor în industrie; H. Fayol — prima teorie generală a conducerii; H. L. Gannt — graficele de programare, care-i poartă numele; M. Weber — pionierul teoriei „birocraţiei"; G. E. Mayo — reconsiderarea factorului uman în relaţiile industriale; K. Lewin — prima teorie coerentă a dinamicii grupurilor; P. Drucker — conceptul de conducere prin obiective; G. B. Dantzig — bazele aplicării practice a programării lineare.

Este de observat că pînă la al doilea război mondial tendinţa dominantă a fost aceea de desăvîrşire a tehnicilor clasice de organizare şi mai puţin de multiplicare a acestora şi elaborarea de concepte noi. Accentul a fost pus îndeosebi pe măsurarea timpilor şi studiul mişcărilor. Astfel, cronometrajului i s-a adăugat metoda timpilor elementari, apoi celebrul „M.T.M." şi metodele tot mai perfecţionate ale observărilor instantanee. După război, cîmpul de investigaţie se lărgeşte, extinderea producîndu-se în special în domeniul gestiunii stocurilor şi programării activităţii care generează avalanşa metodelor matematice şi în domeniul relaţiilor umane care se soldează cu reconsiderarea importanţei ştiinţelor sociale. Acestea reprezintă, de altfel, cele două curente care se înfruntă în prezent pentru cucerirea unui loc prioritar în teoria şi practica conducerii. Este posibil ca adevărul să fie undeva la mijloc şi soluţia să fie găsită prin integrare şi nu prin excludere. Eşecurile înregistrate pînă în prezent cu cercetările operaţionale şi calculatoarele electronice, arată că abordarea unilaterală — din punct de vedere al tehnicilor folosite — a problemelor de conducere trebuie evitată şi înlocuită cu una care să ia în consideraţie întreprinderea drept ceea ce ea este de fapt: un sistem extrem de complex de oameni, de maşini şi materiale.

Ca o concluzie la acest capitol, ni se pare potrivită prezentarea încercării de

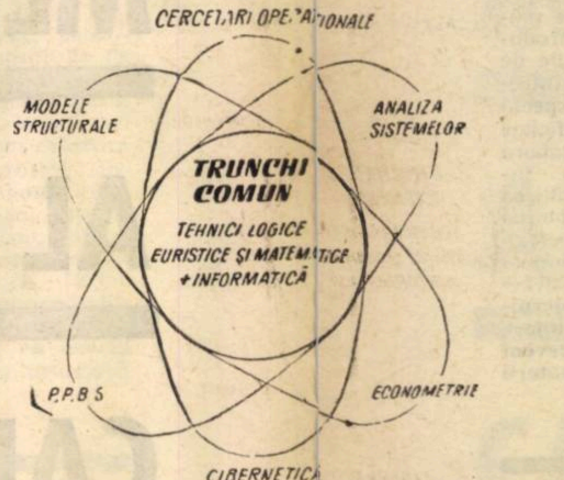

clasificare a ştiinţelor conducerii făcută recent de Jacques Wanty într-un număr al revistei belgiene Organisation Scientifique. Wanty împarte ştiinţa conducerii în următoarele părţi componente; **cercetările operaţionale** — studiul ştiinţific al problemelor economice de rutină care dau naştere unor modele de flux; **analiza sistemelor** — studiul ştiinţific al organizării ansamblurilor complexe care reunesc oameni şi materiale; **econometria** — descrierea matematică a fenomenelor macro-economice, pe baza folosirii de agregate de date statistice; **cibernetica** — ştiinţa sistemelor auto-adaptive, unde accentul este pus înainte de toate pe problemele de feedback (retro-acţiune); **P.P.B.S. (Planning, programming, budgeting system)** — definirea de obiective, studiul compatibilităţii între obiective, studiul mijloacelor de pus în acţiune, revizuirea obiectivelor, programarea în timp, consecinţele bugetare; **modele structurale** — abordare structurală şi exploratorie a problemelor complexe de conducere în economie, politică, aceasta atît la scară micro cît şi macro-economică.

De la atelier la sistem

PROFESIA de organizator urmează îndeaproape traiectoria disciplinei: de la simplu agent de studiu al muncii (introdus de Taylor în atelier), pînă la apariţia unui larg evantai de „super-specialişti" şi a organizatorului generalist, chemat să pună în funcţiune uriaşele mecanisme care sînt întreprinderile moderne. Sînt interesante, în acest sens, înseşi modificările produse în terminologia care defineşte activitatea efectuată: de la O.S.M. — organizare ştiinţifică a muncii (H. Emerson) la C. S. — conducere ştiinţifică (F. W. Taylor) şi apoi la C.S.I. — conducere ştiinţifică a întreprinderii, deci a sistemului în ansamblul său.

Evoluţia profesiei poate fi urmărită pe două planuri. Primul se referă la conţinutul problematic cu care este confruntat organizatorul. Aici se poate vorbi, pe de o parte, de o lărgire pe orizontală, de la atelierul de producţie la toate celelalte funcţiuni ale organismului economic (cercetare — dezvoltare, economico-financiară, comercială, de personal) pe de altă parte, de o extindere pe verticală, specialistul în organizare ridicîndu-se treptat de la locul de muncă, de la sistemul simplu om-maşină, la organisme din ce în ce mai complexe, pînă la nivelul întreprinderii. Şi chiar mai sus.

Organizatorul a intrat în întreprindere cu studiul locului de muncă. Aceasta a constituit — după expresia publicistului francez Jacques Baron — calul său troian. Curînd însă s-a observat că este insuficientă organizarea locului de muncă atît timp cît materialele nu vin la timp, fazele fluxului tehnologic nu sînt bine sincronizate etc.

Intervenţia în gestiunea stocurilor a presupus abordarea problemelor de aprovizionare, studiul pieţei, distribuţie, vînzare, de aici la preţul de cost, la contabilitate, financiar ş.a.m.d. pînă s-a ajuns la structura şi gestiunea de ansamblu, organizatorul definindu-şi în cele din urmă ca „obiect al muncii" sale sistemul întreprinderii, organismul economic. Merită notată aprecierea că în prezent 80% din beneficiile totale obţinute prin intervenţia organizatorilor în întreprinderi provin din modificările de structură, finalizate în „aşezarea omului potrivit la locul potrivit".

Al doilea plan priveşte însăşi organizarea activităţii organizatorului. Din acest punct de vedere, se remarcă tendinţa tot mai accentuată de transformare a profesiei într-o ramură de activitate de sinestătătoare, cu o piaţă în continuă expansiune şi cu servicii şi tehnici specifice, tendinţă concretizată în apariţia şi dezvoltarea de întreprinderi, de organizaţii de consilieri care funcţionează pe baza principiilor gestiunii economice proprii. Procesul de concentrare se face şi în acest domeniu tot mai mult simţit. Se apreciază că în prezent numai cîteva organizaţii de acest fel din ţările occidentale realizează o parte foarte mare din cifra de afaceri a profesiunii. Desprinderea organizatorilor din întreprinderi şi constituirea lor în întreprinderi autonome îşi are raţiunile ei. Că „ochiul de afară vede mai bine" este foarte adevărat cînd este vorba de structuri. Direcţia şi cadrele unei întreprinderi, ei înşişi creatorii şi ocupanţii structurii existente, nu pot vedea suficient de obiectiv şi critic neajunsurile structurii respective. Rămînîndu-le dreptul de a decide structura şi ocupanţii acesteia, este mai adecvat ca analiza şi propunerile de modificare să fie lăsate în atribuţiile unor „ochi din afară". Evident, acestui argument, oarecum particular profesiei de organizator, i se adaugă toate celelalte fenomene care determină procesele de specializare şi concentrare din economie.

Ceea ce am dori să subliniem în încheiere este că procesul de specializare — foarte intens în această profesie —, determinat de punctele extrem de îndepărtate de unde provin cunoştinţele folosite, nu trebuie să ducă la ideea renunţării la organizatorul generalist, capabil să lucreze în echipă şi să-şi cunoască suficient cultura sa profesională pentru a şti să folosească eficient competenţa „super-specialiştilor" în punerea la punct a organismelor economice complexe.

Constantin COJOCARU

LOCUL ŞI ROLUL COMPARTIMENTELOR DE ORGANIZARE

ÎNFIINŢAREA compartimentelor de organizare reprezintă un element deosebit de valoros al noii structuri organizatorice a unităţilor economice. Aceste compartimente, constituite sub formă de servicii sau birouri, au rolul să analizeze activitatea şi să elaboreze măsuri de perfecţionare organizatorică a unităţii economice în ansamblul ei.

După cum se ştie, atribuţiile încredinţate acestor compartimente în întreprinderile noastre se regăsesc în practica mondială la compartimente cu o mare diversitate de denumiri: metode, planing, ordonanţare, lansare, control şi urmărire a producţiei, organizare a conducerii, organizare a producţiei şi a muncii, normare a muncii, compartimente de transport şi manipulare a mărfurilor, servicii de marketing, de gestiune a stocurilor etc. Se evidenţiază, de asemenea, o mare diversitate în ceea ce priveşte locul ocupat în structura organizatorică de către aceste birouri, servicii, uneori chiar direcţii, departamente.

Analiza activităţii desfăşurate de compartimentele de organizare din întreprinderile noastre ne conduce la concluzia că ele ar trebui mai mult diferenţiate, în funcţie de tipul structurii, punctele critice, politica şi obiectivele diverselor întreprinderi.

Numai analiza concretă a atribuţiilor conducerii şi a funcţiunilor fiecărei organizaţii economice în parte poate să ducă la stabilirea locului şi atribuţiilor imediate şi de perspectivă ale compartimentului de organizare a producţiei şi a muncii. Astfel este posibil ca la o unitate să ne intereseze în mod deosebit **ce fel de produse** se fabrică, în ce cantitate, cu ce fel de funcţionalitate, de ce calitate etc. Într-un asemenea caz, o pondere însemnată o vor avea problemele de marketing, de studiul pieţei şi preferinţelor consumatorilor. Dacă ne preocupă **cînd** fabricăm produsele, la ce termene, vom da prioritate problemelor de programare, lansare şi urmărire a producţiei, astfel ca termenele prevăzute în contractele încheiate cu beneficiarii să fie respectate, maşinile să fie încărcate raţional şi timpul de lucru al muncitorilor să fie deplin utilizat, evitînd totodată apariţia de stocuri supranormative de materiale, materii prime, semifabricate etc. Dacă important este **cum** fabricăm, atunci are prioritate un compartiment de studiere a metodelor de muncă, a sculelor şi dispozitivelor, a procedeelor de lucru etc., şi deci, serviciul sau biroul de organizare a producţiei şi a muncii se va profila pe acest gen de probleme.

După părerea mea, serviciul sau biroul de organizare a producţiei şi a muncii poate fi un compartiment de stat major al conducerii întreprinderii sau se poate regăsi şi la nivele de execuţie cum ar fi, de exemplu compartimentul de programare, lansare şi urmărire a producţiei, cel de metode etc. În nici un caz nu este de dorit a se stabili structură, componenţă şi atribuţii şablon pentru compartimentul de organizare, ca, de altfel, pentru nici un fel de compartiment.

ing. Filip ROUĂDEDEAL

CADRE ŞI RĂSPUNDERI

MARIA FLUCSA
director general
Combinatul de bumbac nr. 2 — Bucureşti

● **V-aş ruga, mai întîi, să-mi schiţaţi principalele etape ale carierei dv.**

— După absolvirea Facultăţii de chimie industrială din cadrul Politehnicii din Iaşi, în 1956, am fost repartizată la Ţesătoria „Suveica" din Bucureşti. In această întreprindere, am trecut prin toată „filiera", de la inginer stagiar la secţia finisaj, pînă la director de fabrică, în 1961.

● **Cîteva trăsături ale stilului dv. de muncă.**

— Cred că au fost mai multe. În primul rînd, dorinţa de a descoperi „valorile" şi a le aşeza acolo unde trebuie. Vin apoi fermitatea şi consecvenţa în luarea deciziilor — a evita pe cît posibil dispoziţiile contrare unela anterioare; apropierea oamenilor; abordarea cu realism şi entuziasm a tuturor problemelor, chiar şi a celor mai delicate.

● **Spuneţi-mi, în ce stadiu aţi ajuns în privinţa organizării combinatului?**

— Noi ne-am conturat patru etape. Am parcurs două, realizînd constituirea structurii organizatorice, conform organigramei date şi preluarea de către combinat a unor activităţi pe care înainte le desfăşurau întreprinderile: contabilă, financiară, de aprovizionare, desfacere, creaţie, organizare a producţiei şi a muncii, normare. Întreprinderile din cadrul combinatului pot astfel să-şi concentreze eforturile spre problemele de producţie.

● **Prin ce se vor caracteriza celelalte două etape?**

— În a treia etapă, care va începe în trimestrul IV a.c., vom căuta ca orice altă activitate în afară de producţie, să fie concentrată la nivelul combinatului. Acesta va prelua de la unităţi activitatea de mecanic-şef şi va continua concentrarea activităţii comerciale, financiar-contabile, de normare. În această etapă vor lua fiinţă noi servicii în combinat, printr-o redistribuire a personalului existent. În ultima etapă, care va începe în semestrul II al anului viitor, vom transforma toate fabricile în unităţi productive ale combinatului.

● **Ce probleme ridică în acest moment conducerea combinatului?**

— Mai multe. Aş vrea să remarc că ar trebui restrîns cît mai mult numărul celor faţă de care conducerea combinatului răspunde într-un fel sau altul.

Consiliul de administraţie ar trebui să răspundă pentru deciziile luate numai faţă de ministerul coordonator, nu şi faţă de o serie de organe locale: bancare, financiare, de statistică etc. Numai astfel combinatele din industria uşoară vor deveni ceea ce trebuie să fie.

● **Şi cele de perspectivă, de dezvoltare?**

— Realizarea şi punerea în funcţiune la termenele stabilite a fabricii (ţesătorie şi filatură) de la Turnu-Măgurele şi a filaturii de la Drăgăneşti-Olt; asigurarea tuturor condiţiilor necesare realizării sarcinilor de plan ale viitorului cincinal, care sînt cu peste 30% mai mari faţă de ale celui pe care-l vom încheia la sfîrşitul acestui an şi continuarea procesului de ridicare a calificării cadrelor, de la muncitori pînă la şefii de unităţi. Toate cadrele de conducere vor trebui să treacă pe la CEPECA. Folosind din plin CEPECA, ca şi cursurile organizate de către ministerul nostru, noi am organizat cursuri de perfecţionare, pe diferite profile, şi la nivelul combinatului, pentru cadrele cu pregătire medie şi superioară. În ceea ce priveşte CEPECA cred că ar trebui ca activitatea desfăşurată acolo să se apropie mai mult de problemele concrete ale organizării şi conducerii combinatelor, în general ale unităţilor cu statut de centrală industrială.

● **Ce greutăţi trebuie înlăturate în vederea creşterii eficienţei activităţii de conducere?**

— Mai întîi înţelegerea îngustă de către unele cadre a noţiunii de răspundere personală. În orice muncă de conducere pot apare greşeli, eşecuri. Dacă greşelile, eşecurile nu se repetă, nu constituie o tendinţă, conducătorul nu trebuie dezavuat, înlocuit, ci lăsat să-şi realizeze obiectivele fixate, folosind metodele sale de lucru.

● **Desigur că problemelor dificile şi complexe ale conducerii combinatului vă consacraţi cea mai mare parte din timp. Cum vă petreceţi puţinele ore libere pe care le aveţi?**

— Caut să descopăr pasiunile, înclinaţiile fiului meu — de 13 ani — şi să-l orientez spre o profesiune, în care să dea maximum de randament.

Deseori port discuţii „aprinse" cu soţul meu care este economist, căutînd să-l fac să înţeleagă tehnica, iar eu să-mi clarific problemele economice cele mai spinoase.

Mă pasionează mult literatura tehnică şi beletristica. Îmi aleg genurile literare în funcţie de gradul de oboseală din ziua respectivă.

Îmi place muzica. Datorită lipsei de timp liber trebuie să mă mulţumesc, de cele mai multe ori, cu banda de magnetofon. Mă fascinează Beethoven şi Ceaikovski. Fiindcă am pretenţia că mai sînt încă tînără, nu ocolesc deloc muzica uşoară.

Stere POPESCU

OBSTACOLE ÎN CALEA EXTINDERII COOPERĂRII

(Urmare din pag. 8)

prinderile beneficiare înglobează în mod destul de frecvent, în valoarea cheltuielilor materiale şi valoarea produselor achiziţionate prin cooperare care, la rîndul lor, includ şi o anumită cotă de muncă vie şi de beneficii. În aceste condiţii, cu cît numărul de întreprinderi care concură la fabricarea unui reper este mai mare se denaturează mai mult ponderea cheltuielilor materiale şi valoarea producţiei globale deoarece fiecare dintre întreprinderi îl include în valoarea producţiei sale. Din această cauză, indicatorul valoric al producţiei globale nu-şi mai găseşte reflectarea în producţia fizică, în fondul de marfă existent la nivel de economie naţională. De aceea considerăm că **ar fi normal ca numai o singură uzină să raporteze reperul respectiv ca producţie globală. Celelalte unităţi colaboratoare care execută o prestaţie sau alta, să includă în producţia lor globală numai valoarea operaţiilor ce le execută şi nu valoarea materialului care a mai fost raportată anterior.**

Asemenea înregistrări duble se întîlnesc şi la beneficii. În mod firesc, o fabrică care foloseşte piese rezultate din cooperare, ar trebui să se bucure de avantaje economice, în special în ce priveşte costurile. În realitate, fiecare dintre întreprinderile beneficiare, demonstrează că piesele din cooperare sînt mai scumpe decît dacă ar fi realizate în întreprinderea care dă produsul finit (cu cît un reper suferă mai multe prelucrări executate în întreprinderi diferite, fiecare dintre ele îi adaugă şi o cotă, mai mare sau mai mică, de beneficiu).

O situaţie şi mai necorespunzătoare o întîlnim la întreprinderile care au în fabricaţie produse complexe din punct de vedere tehnic, la obţinerea cărora îşi dau concursul mai mulţi colaboratori. Sînt cazuri cînd, pentru fabricarea unor ansamble de către anumiţi furnizori este necesar şi aportul întreprinderii beneficiare, care fie că execută numai anumite operaţii sau chiar repere întregi, dar care constituie părţi componente ale ansamblelor ce sînt livrate în cadrul planului de cooperare (deci intervin dese operaţii de vînzare-cumpărare). În această situaţie, deşi ansamblul se va monta în cadrul produsului finit, totuşi din punct de vedere al cheltuielilor, întreprinderea beneficiară, determină preţuri cu ridicata la reperele ce le execută pentru ansamblele furnizorului său (deşi sînt parţial şi ale ei), le aplică rentabilitatea medie, le trimite la avizare etc, fără a o interesa că, în fond acest lucru nu duce decît la o umflare artificială a preţului produsului său finit.

Pentru evitarea anomaliilor arătate, susţinem părerea (exprimată în Viaţa economică nr. 21/22 mai 1970, pag. 12) ca **procentul normal de beneficiu să fie calculat o singură dată şi anume, asupra produsului finit, întreprinderile cooperatoare avînd dreptul la o cotă parte în funcţie de participarea lor la fabricarea produsului respectiv, iar ulterior beneficiul efectiv să fie cel rezultat ca urmare a măsurilor de reducere a cheltuielilor de producţie.**

● *Centrala industrială poate şi trebuie să intervină*

CENTRALA INDUSTRIALA fiind un organ cu o înaltă competenţă tehnică şi economică, **are sarcina de a efectua studii şi de a lua măsuri eficiente pentru perfecţionarea sistematică a relaţiilor de cooperare dintre întreprinderi, îndeplinind un rol de coordonator al acestora.** Centrala industrială trebuie să intervină, în primul rînd, în rezolvarea unor situaţii care apar în mod curent între întreprinderile colaboratoare, fie din cadrul aceluiaşi minister, fie din ministere diferite şi pe care nu le pot rezolva singure (acceptarea unei comenzi, livrarea ritmică, avizarea de preţuri etc.).

În al doilea rînd, **ea trebuie să sprijine accelerarea ritmului de asimilare a produselor noi** spre a se asigura în toate întreprinderile noastre, o reînnoire continuă a produselor. Acest deziderat, pentru produsele complexe, se poate realiza prin simultaneitatea asimilării diferitelor părţi componente de către mai multe uzine specializate cum este cazul noilor tipuri de autocamioane şi tractoare. Aceasta cu atît mai mult cu cît în practică se întîlnesc cazuri de sustragere de la participarea activă la asimilarea de noi produse din diferite motive. Printre întreprinderile care creează greutăţi, de pildă, Uzinei Tractorul, remarcăm F.A.T. Codlea care, deşi este specializată în articole de tablă nu vrea să mai asimileze nici un reper sub motiv că, forul tutelar i-a planificat alte produse în fabricaţie; „Automatica"-Bucureşti, refuză asimilarea unui nou tip de termostat, deşi, pînă în prezent execută termostate pentru toate tipurile de tractoare; Uzinele de Autocamioane creează greutăţi la asimilarea genţilor de tractor, etc. Pornind mai ales de la constatarea că unele dintre întreprinderile menţionate fac parte din aceiaşi centrală, rezolvarea lor ar putea interveni mai operativ.

Un alt domeniu în care centrala industrială îşi poate aduce contribuţia sa, este **controlul asupra modului în care se interpretează şi se traduc în viaţă dispoziţiile legale,** H.C.M.-urile, al căror conţinut privesc cooperarea şi, dacă e cazul, intervenţia motivată la forul în drept spre a fi reanalizate şi perfecţionate. Cît priveşte tendinţa unor întreprinderi de a cere investiţii pentru integrarea unor repere, Centrala Industrială, după un studiu temeinic, ar putea, de la caz la caz, să avizeze sau să respingă asemenea cereri, conducîndu-se după considerentul că produsele pentru economia naţională trebuie să fie realizate cu minimum de cheltuieli de muncă socială.

Considerăm că realizările dobîndite pînă acum în sfera cooperării deşi importante, nu reflectă decît în parte posibilităţile pe care le oferă industria noastră socialistă, în plin proces de diversificare şi modernizare. Ridicarea continuă a nivelului eficienţei economice, atît în cadrul fiecărei întreprinderi colaboratoare cît şi pe ansamblul economiei naţionale — trebuie să devină principiul călăuzitor şi în domeniul atît de important al cooperării dintre unităţile producătoare.

CALITATEA PRODUSELOR

(Urmare din pag. 9)

tajos în diviziunea internaţională a muncii şi ridicarea nivelului de trai al poporului nostru. În ceea ce priveşte produsele pentru piaţa internă, legea contractelor economice prevede obligaţia beneficiarilor de a stipula clauze privind calitatea produselor de care trebuie să se ţină seama la recepţie. Vom milita pentru aplicarea întocmai a acestor prevederi.

● În acelaşi mod ca şi pentru mărfurile de export?

— Puţin diferit ca metodă, dar în esenţă la fel. În acest domeniu controlul de calitate va avea trei funcţii. Prima — la sesizarea comerţului privind o marfă necorespunzătoare se va analiza situaţia cu conducerea fabricii şi cu C.T.C.-ul respectiv, şi se vor trage la răspundere vinovaţii. Pînă acum, rezolvarea unor asemenea litigii se făcea **pe bază de „mica înţelegere" între comerţ şi industrie, adesea pe contul cumpărătorului.** De data aceasta, există un organ de stat care nu poate admite asemenea „înţelegeri" şi a cărui raţiune de a exista este **de a stabili măsuri care să prevină producţia de calitate proastă,** restabilind legea în drepturile ei, atunci cînd e încălcată. Legea ne dă dreptul şi ne creează obligaţia de a opri producţia de mărfuri necorespunzătoare, de a aplica amenzi şi, atunci cînd e necesar, de a cere destituirea celor vinovaţi. Dar acestea sînt măsuri extreme, la care am dori să apelăm cît mai rar. Repet, întregul aparat al Inspectoratului General de Stat s-a angajat ferm să îndeplinească întocmai indicaţiile **conducerii partidului şi statului, prevederile legii.**

În al doilea rînd, **Inspectoratul se va sesiza şi singur** de situaţii necorespunzătoare privind calitatea. Vom merge în depozite, şantiere şi, împreună cu beneficiarii respectivi, vom vedea în ce măsură sînt sau nu corespunzătoare produsele, ambalajele, precum şi condiţiile de depozitare, pentru a lua măsuri în întreprinderile producătoare care nu respectă condiţiile de calitate sau la beneficiari — după caz. De asemenea, vom colabora cu conducerile ministerelor pentru înnoirea produselor, pentru îmbunătăţirea permanentă a calităţii lor, pentru dotarea cu aparate de măsură şi control, pentru instruirea şi perfecţionarea profesională a salariaţilor etc. Planul cincinal 1971—1975 cuprinde **un program de modernizare a calităţii produselor, de asimilare de produse noi, program care va deveni baza acţiunilor noastre** pentru următorii ani.

Planificarea producţiei

(Urmare din pag. 7)

Unele probleme financiare ale C.A.P.

DUPĂ CUM SE ŞTIE, industrializarea agriculturii este un proces în cadrul căruia volumul fondurilor pe unitatea de suprafaţă şi pe lucrător tinde spre un nivel cît mai ridicat. Ea obligă la alocarea de fonduri pentru investiţii şi intensificarea producţiei agricole, condiţie de bază pentru creşterea productivităţii muncii (dacă numărul lucrătorilor se menţine constant sau creşte într-o proporţie mai redusă).

În agricultura noastră cooperatistă acest proces nu se poate desfăşura continuu, şi nici în proporţiile cerute de dezvoltarea proporţională a economiei, fără sprijin financiar acordat de stat.

Necesitatea acestui sprijin financiar decurge din următoarele împrejurări:

— incapacitatea unui şir de C.A.P. — cel puţin pentru o etapă — de a acumula la nivelul cerinţelor modernizării producţiei şi de a ridica în acelaşi timp, condiţiile de trai ale membrilor lor;

— variabilitatea anuală a veniturilor C.A.P. provenite din activitatea agricolă, care le pune în imposibilitate de a înfăptui an de an investiţiile şi alte cheltuieli la nivelul proiectat, dacă nu li se asigură credite [16]), inclusiv pe termen lung (echivalent cu un ciclu agricol plurianual). Evident, după integrarea în C.A.P. a unor activităţi neagricole, acestea, odată cu creşterea veniturilor, vor fi în măsură să-şi constituie unele rezerve; vor recurge într-o mai mare măsură la auto-finanţare şi mai puţin la credite bancare. Pentru aceasta va fi necesară însă scurgerea unei perioade pe care o apreciem la 3—5 ani.

● În cooperativele agricole consumul de mijloace de producţie şi de fonduri destinate plăţii muncilor agricole, este continuu iar încasările discontinue şi decalate în timp (la încheierea ciclului de producţie). Ca urmare a acestei particularităţi a industriei biologice, cooperativele se pot vedea obligate să recurgă la credite (pe termen scurt).

● Variaţiile climatice obligă întreprinderile agricole la un consum de fonduri inegal de la an la an, uneori mai mare, iar alte ori mai mic decît cel prevăzut.

În prima ipoteză, atunci cînd nu vor avea rezerve, cooperativele vor trebui ajutate cu credite (restituibile, în medie, într-un an).

Dată fiind interdependenţa dintre factori şi producţii, în agricultură o investiţie atrage alta. Într-adevăr, o investiţie modifică sistemul de producţie; alte cheltuieli sînt necesare pentru restabilirea echilibrului acestuia. De pildă, cumpărarea unui tractor impune cumpărarea uneltelor tractate de acesta. Deosebit de aceasta, întreprinderea va avea nevoie de fonduri suplimentare pentru plata carburanţilor şi lubrefianţilor, a reparaţiilor, pentru retribuirea unui tractorist etc.

În agricultură efectele economice ale unei investiţii nu se obţin întotdeauna în primul ciclu productiv. În această ramură intervine — aşa cum s-a arătat în altă parte — o disociere în timp între consumul fondurilor şi obţinerea rezultatelor scontate. Apoi, nu toate mijloacele fixe pot fi amortizate linear. Efectele economice ale investiţiei de fonduri într-o plantaţie de pomi fructiferi întîrzie un şir de ani şi sînt inegale pe fracţiuni ale ciclului total (plurianual) de producţie.

Şi din aceste particularităţi ale agriculturii decurg urmări pentru finanţarea internă şi externă a C.A.P. cum sînt: necesitatea constituirii de rezerve şi adeseori a obţinerii de credite pe termene diferite, dar în medie, mai lungi decît în alte ramuri, cu cicluri de producţie mai mici.

Integrarea în C.A.P. a unor activităţi neagricole va necesita alte fonduri. În măsura în care aceste activităţi vor fi comerciale, fondurile nu ar fi prea importante; ar putea fi autofinanţate sau procurate prin credite restituibile după desfacerea produselor (după cîteva luni). Construirea însă de obiective cu caracter industrial sau altele, costisitoare, autofinanţate sau chiar finanţate prin credite rambursabile pe termen mai lung, ar cere însă sacrificii mai mari din partea cooperatorilor şi anume: o amputare a veniturilor prezente în vederea achiziţionării unor bunuri a căror rentabilitate anuală ar reprezenta numai o fracţiune din sumele cheltuite. Se pune problema dacă în această etapă pe care o pracurgem, cooperatorii vor putea accepta astfel de sacrificii (creşterea ratei acumulărilor şi reducerea corespunzătoare a fondurilor de consum). Dacă pentru ultima categorie de obiective C.A.P. nu ar obţine credite avantajoase dar ar fi oarecum obligat să le realizeze, s-ar putea să fie stimulat peste limitele dorite, exodul către oraş, unde industriile sînt construite de stat şi nu plătite de muncitori, şi unde veniturile muncitorilor (ca şi pensia de bătrîneţe) sînt mai mari.

Pentru a se preveni astfel de efecte, acţiunea de integrare s-ar putea desfăşura după următoarea ordine prioritară:

a) integrarea unor activităţi care nu necesită investiţii mari, sau care pot fi amortizate în termen foarte scurt cum ar fi: condiţionarea, stocajul şi comercializarea unor produse;

b) dezvoltarea industriilor casnice şi artizanale;

c) construirea de obiective industriale propriu-zise, în primul rînd pe bază de credite avantajoase.

Tot în contextul problemei finanţării C.A.P., trebuie amintite şi moladiltăţile autofinanţării:

— autofinanţarea în natură — consecinţă a autoaprovizionării cu mijloace de producţie şi bunuri de consum — este una dintre aceste modalităţi, practicată de C.A.P.;

— o altă formă a autofinanţării este cea în bani, sursele sale fiind: rezervele unei C.A.P. precum şi cele constituite de mai multe C.A.P.

Asigurările pot fi considerate, de asemenea, o formă a autofinanţării cu atît mai mult dacă sînt organizate în cadrul sectorului (la nivelul uniunilor cooperatiste), pentru a înlocui „o incertitudine cu o altă certitudine", obţinute prin plata primei de asigurare care nu este în definitiv altceva decît costul certitudinei.

În concluzie, este de dorit ca banca să ţină seama de particularităţile economice ale agriculturii şi de situaţia socială actuală a ţărănimii cooperatiste şi să deroge de la condiţiile comune, cerute în materie de creditare întreprinderilor industriale şi comerciale.

La rîndul lor, organele de control al utilizării creditelor vor trebui să aibă în vedere aceleaşi împrejurări şi să conlucreze strîns cu structurile inter-cooperatiste a căror competenţă ar trebui folosită la stabilirea condiţiilor de acordare şi la eşalonarea restituirii creditelor.

Fără a intenţiona să recomandăm un moratoriu general, credem totuşi ca pînă la elaborarea unor planuri de reprofilare a producţiei, de consolidare economică şi organizatorică a C.A.P. şi pînă la obţinerea primelor rezultate încurajatoare în această direcţie, statul va trebui să susţină o serie de C.A.P.; în interesul întregii economii, a întăririi alianţei muncitorilor cu ţăranii *).

16) Creditele trebuie însoţite de materiale, utilaje etc. în structura cerută de C.A.P., adică de prevederi corespunzătoare în balanţe şi în planurile furnizorilor.

* Recomandările de mai sus au fost formulate înainte de a fi cunoscute şi deci independente de efectele calamităţilor naturale suportate de agricultura noastră în anul 1970.

TEORII IDEI

LEGĂTURI FUNCȚIONALE ALE CREȘTERII ECONOMICE

DACĂ AR FI să se încerce o parafrazare a cunoscutului aforism al lui Jean Bodin, potrivit căruia „il n'y a de richesse que d'hommes", apărat de mercantiliști și, în general, de „populaționiștii" care subordonează bogăția omului, s-ar putea spune că nu există creștere economică în sine, ci oameni. Reprezentarea — fie ca în formă grafică, mecanică sau analitică — a creșterii economice, spune ceva concret numai în măsura în care reflectă venitul național „per capita" și exprimă dinamica acestuia.

Să înfățișăm grafic un ansamblu de valori într-un sistem de coordonate, în care pe axa absciselor înscriem populația totală (P), iar pe cea a ordonatelor venitul național pe un locuitor (y). Vezi fig. 1.

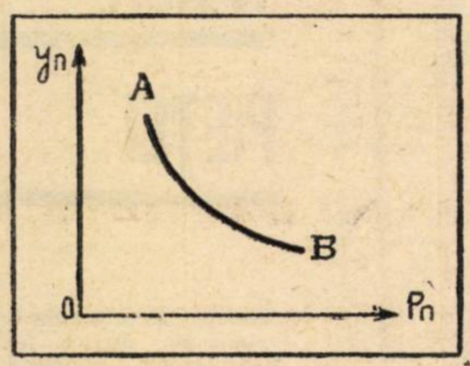

Dacă curba AB este expresia raportului $\frac{Y}{P} = y$ (Y reprezentînd venitul național total) înseamnă că putem avea un ansamblu de valori, de formă convexă, care vor exprima venitul mediu pe cap pe locuitor la un anumit P_i ($i=1, 2,...n$) la un Y constant. De aceea, curba AB poate fi denumită „curba venitului național mediu pe un locuitor".

Legăturile funcționale sînt pe cît de evidente pe atît de simple: la o mărime dată a lui Y curba AB va depinde în toate cazurile de valoarea lui P. Aceasta vrea să însemne că în condițiile unui Y constant, cu cît P va fi mai mare, cu atît punctele de pe isoquantă vor fi mai apropiate de axa absciselor. Și invers: la un Y variabil, cu un P constant, punctele de pe isoquantă se vor îndepărta atît de axa absciselor, cît și de originea coordonatelor pe măsura creșterii valorii Y.

Cum cele două mărimi — reprezentînd, de fapt, indicatori agregați — pot fi presupuse constante numai în mod cu totul ipotetic, apropierea sau îndepărtarea de originea coordonatelor punctelor de pe isoquantă va depinde de „cursa", respectiv de viteza cu care se mișcă cele două valori agregate: P și Y.

Ajunși aici, putem afirma că problema care se pune este aceea a maximizării expresiei Y/P. Se înțelege că, sub raportul randamentului individual, avem în vedere un P omogen și în care, pentru moment, facem abstracție de „presiunea demografică", respectiv de faptul că în realitate nu P participă la formarea lui Y ci, cum bine se știe, numai o parte a acestuia și anume populația ocupată în activitățile producătoare de venit național. Menționăm, de altfel, că, în contextul dat, vom considera populația nu în calitatea sa de producător ci în aceea de consumator, de beneficiar al venitului național produs într-o perioadă dată. Privind-o sub acest raport și pornind deci de la principiul omogenității indicatorului agregat P, condiția este simplă:

$$\frac{Y}{P} \rightarrow \max.$$

Expresia aceasta, considerată însă în mișcare și nu static, constituie, cum vom arăta mai departe, criteriul cantitativ de bază al diferențierii tipului de creștere economică.

Venitul național, indiferent de criteriul după care se calculează, este o funcție de mai multe variabile. Din multiple considerente, cele de simplificare nepuțînd fi omise, venitul național se tratează în literatura de specialitate ca o mărime dependentă funcțional de cheltuiala de muncă materializată în mijloacele de producție și respectiv de cheltuiala de muncă vie; acestea sînt, de fapt, cunoscutele componente ale funcției de producție de tip Cobb-Douglas. Cu această precizare desigur

$$Y = f(K^{\alpha} L^{\beta}) \text{ iar } y = f\left(\frac{Y}{P}\right)$$ înțelegînd prin K = munca materializată; L — munca vie, y = venitul național mediu pe un locuitor; Y și P își păstrează semnificațiile anterioare.

Înlocuind, în relația $y = f\left(\frac{Y}{P}\right)$, valoarea lui Y și considerînd că $\alpha + \beta = 1$, obținem:

$$y = f \cdot \frac{f(K^{\alpha}, L^{\beta})}{P} = f\frac{f(K^{1-\alpha}, L^{\alpha})}{P} ... \quad (1)$$

Considerînd deci K și L, respectiv $(1-\alpha)$ și β ca inputuri globale din venitul național total realizat într-un interval de timp dat, relația (1) devine:

$$y = \frac{K^{1-\alpha}, L^{\alpha}}{P} = \frac{1}{P} K^{1-\alpha}, L^{\alpha}. \quad (2)$$

Teoretic, și numai teoretic, $y \rightarrow \max.$ poate fi realizat indiferent de tipul de progres tehnic pe căi opuse: prin creșterea cantitativă și calitativă a cheltuielilor care compun numărătorul relației (1) sau prin diminuarea cantitativă a numitorului aceleiași relații. Or, cum această din urmă ipoteză teoretică este cu desăvîrșire inoperabilă, singura cale realistă rămîne prima.

Trecînd acum de la analiza statică la cea dinamică se poate conchide că $y_n > y_0$ ori de cîte ori:

$$K_n^{1-\alpha}, L_n^{\alpha} > K_0^{1-\alpha}, L_0^{\alpha} \text{ dar cu } P_n = P_0; \quad (3)$$

$$K_n^{1-\alpha}, L_n^{\alpha} = K_0^{1-\alpha}, L_0^{\alpha} \text{ cu } P_n < P_0; ... \quad (4)$$

$$\frac{K_n^{1-\alpha}, L_n^{\alpha}}{K_0^{1-\alpha}, L_0^{\alpha}} > \frac{P_n}{P_0} \quad (5)$$

Sînt, desigur, posibile și alte combinări care sintetizate vor face ca $y_n > y_0$ în toate situațiile cînd:

$$\frac{1}{P_n} K_n^{1-\alpha}, L_n^{\alpha} > \frac{1}{P_0} K_0^{1-\alpha}, L_0^{\alpha} \quad ... \quad (6)$$

Această din urmă relație rămîne, bineînțeles, valabilă nu numai în cazul în care progresul tehnic este considerat neutru, ci și în cele în care avem de-a face cu un progres tehnic în care se economisește munca materializată sau munca vie, adică și în cazurile în care avem de-a face cu ceea ce în literatura anglo-saxonă se numește „capital saving" și, respectiv, „labour saving". Ea își păstrează, de asemenea, valabilitatea în toate cazurile în care dinamica venitului național este mai vie decît cea a evoluției numărului total al populației.

Dacă — fie și în mod abuziv — facem abstracție de munca materializată și considerăm Y = fL atunci

$$y = f\left(\frac{L}{P}\right).$$

Abstracția la care am recurs nu ni se pare de natură să modifice concluziile cu privire la legăturile funcționale ale modelului de creștere economică căci, în realitate, dacă ar fi să se aibă în vedere istoria inputurilor, care fixează mărimea lui Y, s-ar ajunge la concluzia că „generațiile" noi și vechi de investiții în funcțiune se reduc, în ultimă analiză, la o mărime omogenă: munca omenească, singura creatoare de valoare. Aceasta este însă o problemă care ar merita o discuție aparte.

Punînd problema ca mai sus, am vrut numai să atragem atenția asupra faptului că în expresia Y/P sînt posibile mai multe combinări cantitative ale factorilor agregați, dintre care unele permise, altele nu, ca de ex. (4), în sfîrșit altele puțin probabile și numai temporare, ca de ex. (3).

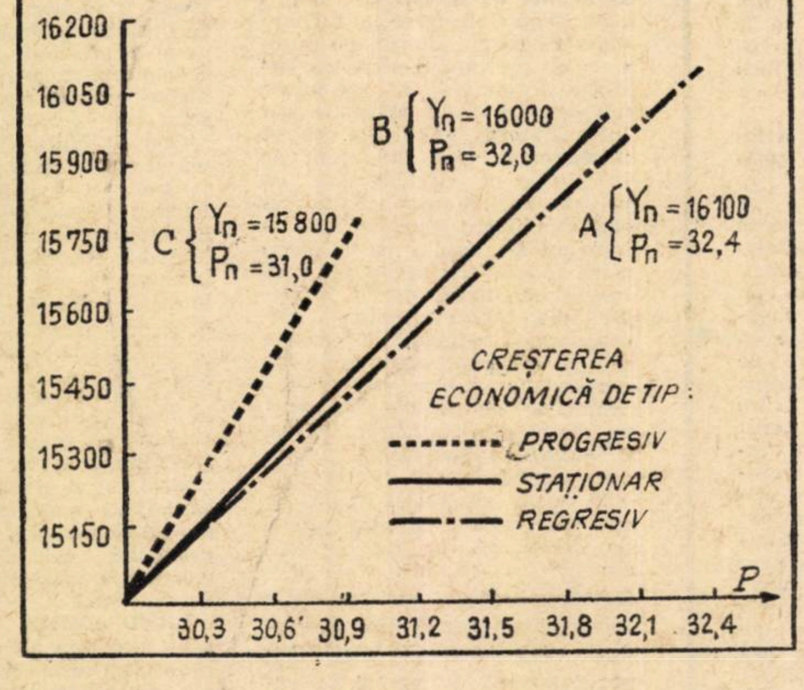

Rezultatul acestor combinări este reflectat de y, iar strădania de a îmbunătăți continuu condițiile de trai ale populației este oglindită de dinamica lui y, respectiv de raportul y_n/y_0.

Să încercăm să concretizăm, admițînd unele evoluții (ipotetice) (vezi tabelul nr. 1).

Dacă se are în vedere cuantumul venitului național determinat pe un locuitor și se face abstracție de structura economiei naționale pe ramuri de activitate, din datele prezentate rezultă că în anul de bază — cînd venitul național total a fost notat cu Y_0 — nivelul la care se afla y și, am spune, creșterea economică, era identic în toate cele trei situații; între 0 și n venitul național total și numărul populației au înregistrat însă variații diferite, ceea ce a avut ca efect unele modificări ale valorii lui y.

În condițiile unei asemenea evoluții — care sub influența unor factori cu acțiuni și intensități diferite au provocat amintitele decalaje ale venitului mediu socotit pe „beneficiarii de venit" — apare legitimă următoarea întrebare: se poate vorbi de o creștere economică în cazul tuturor celor trei țări? Și dacă da, atunci despre ce anume „model" de creștere economică este vorba?

Considerînd-o în sine, adică făcînd, pentru moment, abstracție de scopul căreia îi este subordonată, răspunsul la prima întrebare este pozitiv, fiindcă relația Y_n/Y_0 evidențiază un spor al venitului național, în fiecare caz în parte. Distanța 0-n fiind egală în timp, economia cea mai dinamică — cel puțin așa cum rezultă din relația amintită — a avut-o prima țară, care a realizat o creștere globală a venitului național de 1,1 miliarde sau în mărime relativă de 7,3%. Evoluția cea mai lentă a înregistrat-o țara C, aci creșterea absolută fiind de 0,8 miliarde; vorbind la figurat, înseamnă că pe drumul parcurs de A, C a înregistrat o rămînere în urmă cu circa 1/4 de distanță. Țara B ocupă o poziție intermediară, atît ca volum global cît și ca ritm de creștere a venitului național total.

Analiza de mai sus pune însă în evidență rezultatele globale în procesul muncii, proporția antrenării și valorificării resurselor materiale și umane, plusurile cantitative obținute față de un moment anterior.

Informația pe care o furnizează comparația aceasta este, desigur, valoroasă, ceea ce și explică atenția pe care i-o acordă statistica economică. Totuși, ea nu reușește să surprindă acele aspecte care caracterizează fizionomia procesului de creștere economică. De asemenea, avînd în vedere că niciodată creșterea economică nu are loc în sine și pentru sine, o informație mai detaliată și completă și, pe această bază, un răspuns la întrebările de mai sus, pot fi date numai stabilind ecuația om-venit național. Relația aceasta este singura în stare să exprime măsura în care „destinatarii" creșterii au beneficiat de „plusurile cantitative" realizate față de anul de referință. Totodată, ea permite înțelegerea legăturilor funcționale ale modelului de creștere economică, a impactului demo-economic.

În acest scop este necesară agregarea celor doi idicatori cantitativi (Y și P), fiecare dintre ei urmînd a fi considerat în două ipostaze; în anul de bază și în anul terminal, ani notați cu 0 și, respectiv, cu n. Din raportul Y_0/P_0 sau Y_n/P_n obținem o mărime care, simbolizată cu y, va exprima venitul național pe un locuitor în puncte diferite sub raport temporal (o-n).

Egal în anul de bază pentru fiecare țară, sub impulsul unor factori dinamizatori, dar, care, cum s-a arătat, au avut intensități și acțiuni diferite, în momentul „n", adică la sfîrșitul intervalului, venitul pe locuitor este, de această dată, diferit. Notat ca mai sus, y este de circa 496 în țara A, de 500 în B și de aproximativ 510 în C. Cu alte cuvinte, în țara pe care relația Y_n/Y_0 o relevase ca avînd economia cea mai dinamică, venitul pe un locuitor a scăzut de la 500 la 496 sau, în procente cu 0,8%. În B, deși venitul național total a crescut, y a rămas constant, ceea ce înseamnă că elasticitatea venitului național a fost egală cu cea a populației și că plusul de venit din anul terminal față de cel din anul de bază a fost în întregime consumat de creșterea numerică a populației apărută în aceeași perioadă. Și, în sfîrșit, țara notată cu C, deși, printr-o anumită prismă, a apărut ca fiind cea mai puțin dinamică, este singura în care y a sporit de la 500 la aproximativ 510, adică în medie cu 2%.

Ecarturile evidențiate s-au format, în principal, sub acțiunea contrară a doi factori, fiecare la rîndul său în funcție de o serie întreagă de alți parametri, care pun și mai mult în evidență impactul dintre evoluția demografică și creșterea economică.

Primul: intensitatea diferită cu care s-au desfășurat acele fenomene și procese demografice care determină creșterea numerică a populației totale a fiecărei țări. Deși nu este explicitată durata 0-n în care s-a produs mișcarea demografică, dar fiind egală în toate cele trei ipoteze, o analiză comparativă pe țări este de natură să dovedească faptul că cel mai „alert" ritm al creșterii populației a fost observat în prima țară: 8%. În B, el a fost de 6,6% iar în C exact la jumătatea ritmului din B, adică 3,3%. Cu cît evoluția numerică a populației este mai accelerată, cu atît, caeteris paribus, ea se transformă într-o restricție tot mai severă a creșterii venitului național pe un locuitor. Singura modalitate de a-i anihila

C. V. BĂLOIU

Institutul de cercetări economice

(Continuare în pag. 15)

ȘANTIER ȘTIINȚIFIC

A. IANCU

șef de sector la Institutul de cercetări economice

● **V-am ruga să ne relatați cîteva aspecte mai semnificative din evoluția dv. ca cercetător științific.**

— În cei 15 ani de activitate științifică și publicistică am studiat o problematică destul de variată. Pentru multe din domeniile abordate, am avut posibilități limitate de alegere, cercetarea lor fiindu-mi de multe ori impusă de împrejurări. Astăzi, după o oarecare experiență științifică personală, pot, cred eu, judeca mai bine ce trebuia și ce nu trebuia să fac. Am constatat, în primul rînd, că hotărîtor pentru a te dezvolta ca cercetător și a putea duce o activitate științifică rodnică este colectivul din care faci parte și în cadrul căruia îți desfășori activitatea. Venirea la I.C.E. în urmă cu zece ani a constituit un impuls puternic în formarea și perfecționarea mea ca cercetător și, lucru foarte important, mi-a dat posibilitatea să-mi reconsider complet metodele de cercetare. Am avut șansa de a lucra sub conducerea științifică a unor tovarăși cu o viziune largă și cu o exigență recunoscută față de rigurozitatea științifică. De asemenea, numeroasele contacte științifice directe cu cercetători talentați din institut m-au stimulat în însușirea metodelor moderne de investigație, a unor noi dimensiuni de judecare a rolului cercetării economice.

● **Ne-ați convins; rolul colectivului este foarte important, uneori hotărîtor. Presupun, totuși, că nu el v-a elaborat lucrările.**

„...ambianța profesională și un grad înalt de receptivitate...".

— Firește, colectivul creează ambianța de lucru, dar munca de cercetare și procesul de creație propriu-zis rămîn pe seama eforturilor individuale. Sînt necesare ambianța profesională și un grad înalt de receptivitate la tot ceea ce este nou și util atît dezvoltării tale ca cercetător cît și în însuși procesul cercetării și în judecarea fenomenelor economice. A trebuit să-mi concentrez eforturile, fără ezitări și întreruperi, pe o perioadă îndelungată, în direcția însușirii limbilor străine precum și a unor capitole din matematica teoretică și aplicativă: analiza matematică, algebra liniară, statistica matematică, programarea liniară, analiza input-output ș. a. Acest efort de însușire a instrumentarului elementar de cercetare deși m-a stînjenit în activitatea publicistică, m-a ajutat mai tîrziu să pătrund cu mai multă ușurință în intimitatea fenomenelor economice, să le înțeleg mai bine și, totodată, mi-a dat acces la studierea și cunoașterea marilor opere științifice ale gîndirii economice universale contemporane.

● **După cîte sîntem informați, ați predat recent o lucrare la Editura politică și vă pregătiți pentru o călătorie de studii în străinătate.**

— Este adevărat, ultima mea lucrare, ce însumează circa 350 de pagini, intitulată **Eficiența economică maximă — metode de modelare,** am dat-o recent la Editura politică. Ea constituie rezultatul eforturilor de mai mulți ani a cercetării fenomenelor economice și a însușirii metodelor moderne de investigație. Cu toate că lucrarea despre care vorbesc are o tematică destul de întinsă, ea nu cuprinde decît o parte din problematica largă a eficienței maxime și anume acele aspecte care se pretează la studiul fenomenului economic cu ajutorul așa-numitelor modele statice. Nu vorbesc mai mult despre această lucrare întrucît vreau să las publicul cititor să judece dacă eforturile au fost cheltuite cu sau fără folos. Țin însă să menționez că în următorii ani voi cerceta eficiența economică maximă cu ajutorul modelelor dinamice agregate și multisectoriale în care problemele economice și tehnice de calcul sînt mult mai dificile, la multe probleme cercetarea economică neputînd încă da soluții satisfăcătoare, ipotezele de lucru fiind deocamdată încă destul de îndepărtate, față de viața economică reală. Sper totuși ca treptat să pot ajunge la anumite rezultate care să servească atît ca problematică pusă în discuție în literatura noastră economică cît și activității economice practice. In cercetarea în acest domeniu mă voi bucura de prilejul unei vizite de studii de un an la Massachussetts Institute of Technology și la Harvard University, unde activează profesori și cercetători de renume ca P. Samuelson, W. Leontief, R. Solow, R. Dorfman, E. Domar, A. Carter și alții.

■ A. S.

MARKETING — PROSPECTAREA PIEȚEI

ESTE UN ADEVĂR binecunoscut, cu caracter axiomatic, că revoluția tehnico-științifică, prin descoperirea unor noi domenii ale cunoașterii în toate sectoarele de activitate și transferul tot mai rapid al invențiilor și al rezultatelor cercetărilor științifice în tehnologie și producție creează relații tot mai complexe în societatea modernă. Apariția de noi ramuri industriale, creșterea și diversificarea neîncetată a producției, lansarea de produse noi și de idei de produse noi, generează la rîndul lor cerințe și nevoi noi, rafinează pe cele vechi, modifică în final structura și evoluția consumului.

Tot atît de binecunoscut este și faptul că, din multitudinea de produse ce se creează zi de zi, nu toate pot fi adecvate cererii consumatorilor și nu toate pot fi absorbite de piață. A apărut astfel necesitatea ca procesul de producție să fie precedat de cunoașterea cerințelor, a dorințelor, a motivelor, a preferințelor și gusturilor consumatorilor, indiferent că în această din urmă categorie avem în vedere consumatorul final ca individ sau în calitate de consumator industrial care prelucrează produsele primului. Dacă în trecut producătorul decidea cît, cum și ce să producă, comerțului revenindu-i rolul de distribuitor, astăzi, în condițiile unei economii moderne o asemenea practică este de neconceput. Producătorul trebuie — și viața îl obligă — să cunoască dinainte de a lua decizia de fabricație, cît, cum și ce să producă. Comerțul, în același timp, a încetat să fie un simplu mecanism de distribuție, rolul său pasiv transformîndu-se din ce în ce mai mult într-un rol activ. Comerțul devine astfel un factor accelerator al economiei. Așa se explică, de fapt, de ce studierea și cunoașterea pieței au început să preocupe într-o măsură crescîndă întreprinderea, ajungînd să intre în obiectivele ei strategice curente.

Lucrarea **Marketing — prospectarea pieței** * — sinteză a unei pasionate și asidue munci de cercetare și documentare a autorului ei, Dr. M. C. Demetrescu, este, în țara noastră, prima carte ce are obiect tratarea problemelor complexe ale marketingului.

Conținutul noțiunii de marketing a evoluat mult în timp. O definiție exactă asupra conceptului de marketing este destul de dificil de dat, existînd o mare diversitate de păreri în această privință. Există, totuși, un consens aproape general asupra faptului că marketingul înseamnă, în fond, **cucerirea științifică a pieței, pe baza unui arsenal de metode și tehnici de cercetare.** Pentru mai buna înțelegere a noțiunii de marketing, autorul s-a străduit să prezinte o serie de definiții formulate de specialiști sau de organisme naționale sau internaționale avînd ca obiect marketingul. Dar, indiferent de definițiile ce circulă azi cu privire la noțiunea de marketing, un lucru este cert. Marketingul s-a impus ca o disciplină dinamică, devenind un instrument indispensabil în activitatea întreprinderilor, în organizarea rațională a producției și desfacerii produselor acesteia. De aceea, cunoașterea tehnicilor de marketing devine astăzi o necesitate obiectivă, o cerință imperioasă pentru orice economist.

În viața economică a țărilor socialiste, aflate în plin proces de dezvoltare, au loc relații din ce în ce mai complexe între producție și consum, între furnizori și beneficiari. Cercetările și tehnicile de marketing pot contribui nu numai la cunoașterea acestor raporturi, dar și la stabilirea unor raporturi mai judicioase între producție și consum. Ele pot duce, în final, la o mai rațională orientare și adaptare a producției la cerințele reale ale consumatorilor, în funcție de nevoile și dorințele lor, de gusturile, aspirațiile și preferințele lor. Un interes din ce în ce mai mare pentru problemele marketingului se constată și în țări socialiste ca Iugoslavia, Cehoslovacia și Ungaria. Înființarea unor asociații de marketing în Cehoslovacia și Iugoslavia și participarea activă a acestor țări la reuniunile internaționale consacrate dezbaterii problemelor de marketing atestă interesul crescut pentru această disciplină, pentru cunoașterea și aplicarea tehnicilor de marketing și în economia socialistă.

În condițiile noii legi a contractelor economice, recent intrată în vigoare și care a determinat desființarea cotelor și repartițiilor prestabilite, organizațiile economice din țara noastră sînt puse în situația de a trata ele însele în funcție de posibilități și necesități, elementele esențiale ale contractelor. Aceasta presupune o cunoaștere sistematică a nevoilor pieței, o cercetare prealabilă și constantă a cererii potențiale a întreprinderilor partenere. Lărgirea atribuțiilor și competențelor organizațiilor și întreprinderilor direct productive, trecerea la un sistem bazat pe relații mai directe, fără verigi intermediare emițătoare de cote și repartiții, obligă la găsirea unor noi forme și metode de conducere a întreprinderii. În acest context, cunoașterea tehnicilor de marketing și înțelegerea modului de aplicare a acestora în condițiile economiei noastre devin probleme de cea mai mare însemnătate și actualitate.

Oferind cititorului într-o formă logică și armonioasă o schiță generală a noilor concepte și tehnici de marketing, verificate de cercetările, aplicațiile și experiența mondială, lucrarea se adresează unei game foarte largi de cititori: economiști din ministere și întreprinderi, cadre didactice, studenți, cercetători etc.

Trebuie remarcat faptul că, în mod deliberat, autorul nu a tratat exhaustiv problemele marketingului. În abordarea tematică, el **a ținut permanent seamă de necesitatea tratării acestei teme prin prisma perspectivelor de dezvoltare și aplicare a marketingului în țara noastră.**

FIIND PRIMA lucrare de acest gen, era firesc să se ofere o privire de ansamblu asupra metodelor și tehnicilor folosite în cercetările de marketing, într-o strînsă conexiune cu alte domenii ca matematica, statistica, psihologia, sociologia etc. De-aceea sînt tratate metodele cantitative utilizate în marketing, respectiv o serie de tehnici și metode împrumutate din statistică — **analiza seriilor dinamice, diferiți indici economici, analiza dispersională, analiza corelațională, metodele selective, ancheta, sondajul** etc.

O atenție deosebită este acordată de autor **sondajelor statistice,** despre care autorul afirmă: **„Metoda sondajelor are o importanță asemănătoare cu cea dobîndită de microscop în cercetările biologice".** Sînt tratate astfel diferite aspecte metodologice legate de determinarea eșantioanelor, de eficiența lor în cadrul diferitelor tipuri de cercetări, de modul în care acestea își dovedesc valabilitatea în cadrul cercetărilor de marketing. Sînt descrise aici diverse tipuri de sondaje și tehnici cum sînt: **„Sondajul pentru proporții și procente", „Statistica fără cifre", „Cuantificarea testelor conjuncturale"** etc.

Un domeniu mai puțin cunoscut în literatura noastră de specialitate căruia autorul îi consacră un loc aparte este cel al așa-numitelor **„strategii ale acțiunilor de marketing".** Sînt tratate aici diferite acțiuni care vizează în final evaluarea și măsurarea pieței, pătrunderea pe piață a produselor pe cele mai adecvate căi, organizarea distribuirii fizice a mărfurilor, adaptarea producției și mărfurilor la cerințele pieței, politica prețurilor, publicitatea comercială și relațiile publice etc.

Un alt domeniu al marketingului, de asemenea mai puțin cunoscut în literatura noastră de specialitate, căruia autorul îi acordă un loc important în lucrare îl constituie cercetarea psihologică a consumatorului. Tratînd aceste probleme, autorul face o trecere în revistă a diferitelor tehnici folosite pentru cercetările motivaționale și de atitudine, procedeele experimentale, interviurile în profunzime și testele proiective, studierea comportamentului economic etc.

În legătură cu publicitatea — autorul se ocupă pe larg de suporturile acesteia. Se cuvine să subliniem un merit special al autorului și anume faptul că tratează în mod detaliat o serie de aspecte mai puțin cunoscute în țara noastră și anume cele legate de **estimarea eficienței mesajelor publicitare,** acțiune de mare importanță în alegerea mijlocului publicitar optim. Printre acestea menționăm: **testele de coincidență, modelul EFA — 64 pentru analiza semantic — factorială, testele de recunoaștere și de memorizare cu ajutorul tahistoscopului** etc.

Oprindu-se asupra cercetărilor de piață și utilizarea lor în țara noastră, M. C. Demetrescu își concentrează atenția asupra a două principale aspecte: studierea macroeconomică și demoscopică a pieței. El examinează condițiile în care au evoluat cercetările de acest gen, domeniile în care s-au aplicat și posibilitățile de extindere și adaptare ale tehnicilor de marketing în țara noastră.

NU PUTEM încheia aceste rînduri fără a sublinia încă o dată meritul deosebit al autorului în elaborarea acestei lucrări absolut inedite pentru țara noastră. Printr-o laborioasă și sistematică muncă de cercetare și documentare — circa 300 de titluri de lucrări și articole de specialitate consultate —, dr. M. C. Demetrescu a reușit să pună la îndemîna celor interesați o lucrare de cel mai mare interes și actualitate.

Regretăm faptul că Editura politică, deși bine orientată în editarea unei asemenea lucrări, nu a reeditat pînă acum această carte. La numai cîteva zile de la apariție lucrarea a fost complet epuizată. Ne întrebăm, în genere, de ce oare lucrările valoroase nu se tipăresc în tiraj corespunzător sau de ce, dacă se constată acest lucru după editare nu se iau măsuri pentru reeditare?

Eduard BIBIRI
doctorand în economia comerțului

*) Mihai C. Demetrescu. **Marketing — prospectarea pieței,** Editura politică, București, 1969, 179 pag.

FIŞE

■ Sub titlul **Industrializare şi urbanizare** au apărut în volum, în Editura Academiei, sub egida Academiei de ştiinţe sociale şi politice, Institutul de psihologie (Bucureşti 1970, 260 pag.), rezultatele cercetărilor de psihologie concretă efectuate la Boldeşti de un grup de cercetători de la secţia de psihologie socială a Institutului de psihologie, de la Institutul pedagogic, Facultatea de filozofie a Uni-

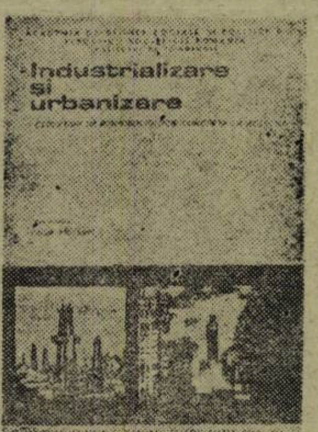

versităţii Bucureşti, Muzeul satului, Academia de studii economice ş.a. Lucrarea, apărută sub redacţia lui Traian Herseni, mai este semnată de Septimiu Chelcea, Geta Dan-Spinoiu, Fulvia Eftin, Cornelia Făcăoaru, Ligia Gherguţ, Constantin Nichita, Vasile P. Nicolau, Al. Puşcariu, Nicolae Radu, Gheorghe Rizescu, Nicolae Simache, Cătălin Zamfir, Elena Zamfir, Boris Zderciuc.

Explicînd în Introducere modul de abordare a temei, Traian Herseni arată că cercetările sociologice şi psihologice de teren concepute pe baza unor întrebări formulate în cabinet, exclusiv după preocupările şi ideile oamenilor de ştiinţă, nu pot duce la rezultate cu adevărat ştiinţifice. „În consecinţă — spune d-sa — ne-am deplasat la Boldeşti fără nici un plan de lucru, fără nici un chestionar, fără formulare şi fără texte, pur şi simplu ca să vedem, să înţelegem, să stabilim cît mai precis cu putinţă problema acestei colectivităţi, nu aşa cum ne-ar plăcea sau ne-ar conveni, ci aşa cum se prezintă ea în teren, după starea de fapt, după situaţia concretă".

Capitolele cărţii sînt: „Boldeştii de altădată", „Intreprinderea industrială", „Primele reacţii ale satului", „Etapa actuală", „Industrializarea şi urbanizarea".

■ Studiul Organizaţiei de Cooperare şi Dezvoltare Economică (O.C.D.E.) privind dezvoltarea în perspectivă a celor 22 de ţări membre ale acestei organizaţii este comentat de Patrice Drouin în articolul **Objectiv 1980**, apărut în revista ENTREPRISE nr. 769 din iunie 1970. Pentru următorii 10 ani se apreciază că ritmul mediu anual de dezvoltare va fi cel mai rapid pentru Japonia şi Franţa. Pe ansamblul celor 22 de ţări membre ale O.C.D.E., produsul naţional brut va creşte pînă în 1980 cu 65—70%, ceea ce reprezintă un ritm anual de creştere de 5,3%.

Atît autorii studiului cît şi P. Drouin subliniază faptul că aceste cifre vor fi valabile numai dacă nu vor interveni recesiuni mai puternice şi mai lungi ca aceea din 1960, sau alte evenimente politice şi sociale imprevizibile. În mod deosebit se insistă asupra actualei recesiuni din S.U.A. Se exprimă temerea că măsurile inflaţioniste ce au menirea să combată această recesiune ar putea să nu aibă efectul scontat. În acest caz, în special pentru ţările vest-europene, a căror economie este în prezent atît de strîns legată de economia S.U.A., previziunile analizate îşi pierd valabilitatea.

■ În articolul **Nekotorîe voprosî soverşenstvovania raspredelitelnîh otnoşenii** (Unele probleme ale perfecţionării relaţiilor de repartiţie), Voprosî Ekonomiki nr. 6, 1970, K. Lapşina şi V. Lion îşi expun părerile referitor la perfecţionarea repartiţiei socialiste, cu concretizări la industria uşoară. Autorii consideră că atît legea repartiţiei după muncă, cît şi legea valorii au la bază principiul echivalenţei şi în consecinţă ambele acţionează, în condiţiile economiei socialiste, în aceeaşi direcţie stimulatoare. Totodată, se remarcă faptul că între aceste două legi sînt şi contradicţii care nu pot fi ignorate. Legea repartiţiei după muncă, arată autorii, presupune evaluarea muncii depuse plecînd de la condiţii concrete, asemănătoare pentru un grup de întreprinderi. Legea valorii presupune o medie, subordonînd cheltuielile de muncă ale diferitelor întreprinderi cheltuielilor mijlocii, socialmente necesare. Mecanismul legii valorii presupune un surplus pentru acele întreprinderi care reduc cheltuielile individuale în comparaţie cu cele sociale. Astfel, dacă legea valorii reacţionează la toate deosebirile din procesul de producţie, legea repartiţiei după muncă reacţionează numai la deosebirile legate de munca depusă de colectivul respectiv. Datorită acestei situaţii, se consideră că fondurile de stimulare (cointeresare) trebuie alcătuite avîndu-se în vedere particularităţile individuale ale fiecărei întreprinderi, fondul de salarii constituind măsura muncii colective depuse într-o anumită întreprindere.

■ Tatham L., în lucrarea **The use of computers for profit** (Folosirea computerelor pentru a obţine beneficii), New York, Mc Graw Hill Book, 1969, 291 pag., face o cuprinzătoare analiză a problemelor implicate de introducerea unui calculator în întreprindere. Cauzele principale care determină — potrivit opiniei autoarei — eşuarea utilizării computerului sînt: obiective prost definite de către conducere, astfel încît la achiziţionarea computerului nu se iau în consideraţie necesităţile pe termen lung; lipsa de realism în estimarea costurilor introducerii şi utilizării, sau a mărimii beneficiilor; insuficienta atenţie acordată relaţiilor umane la introducerea computerului, astfel încît el inspiră temeri şi trezeşte resentimente; neparticiparea conducerii la pregătirea introducerii, colectivul fiind lipsit de o îndrumare competentă şi de autoritate suficientă în organizare; comunicare slabă între conducătorii întreprinderii şi echipa computerelor, ceea ce duce la apariţia de fricţiuni personale; procedurile de analiză şi planificare deficitare, astfel că noile sisteme sînt imprecise sau inadecvate; prea multă sau prea puţină ambiţie din partea unei fracţiuni a conducerii, ceea ce duce la acţiuni inoportune, întîrzieri sau la subutilizarea computerului; lipsa de încredere în capacitatea calculatorului şi deci folosirea sa incompletă, eventual pe seama altor beneficiari.

■ Introducerea factorului timp în modelele economico-matematice este o preocupare majoră a ştiinţei economice contemporane în dorinţa de a înlătura neajunsurile derivate din caracterul static al majorităţii modelelor aplicate în prezent. Studiul economiştilor Bärbel Biersack şi Manfred Packeiser **Die Bestimung des positiven Lösungsbereichs mit Hilfe linearer Optimierungsaufgaben bei der Anwendung der dynamischen Verflechtungsbilanz** (Determinarea domeniului soluţiei pozitive cu ajutorul programării liniare la utilizarea balanţei legăturilor interramuri dinamice), din revista WIRTSCHAFT-WISSENSCHAFT nr. 7, iulie 1970, este consacrat dinamizării tabelelor input-output, folosind avantajele modelelor de programare liniară. În acest scop, modelul trebuie să cuprindă două variabile de producţie pentru fiecare grupă de produse — producţia realizată cu fondurile de bază existente la începutul anului şi producţia realizată cu fondurile noi investite, puse în funcţiune în anul respectiv. Funcţia obiectiv a modelului dinamic de optimizare este considerată utilizarea maximă a fondurilor fixe existente.

■ O gamă largă de probleme filozofice şi sociologice este abordată în culegerea **Soţiologhia i ideologhia** (Sociologia şi ideologia), apărută în editura Nauka, Moscova, 1969, 466 pag. În studiul intitulat **Scopul şi experienţa cercetărilor sociologice,** semnat de G. V. Osipov, se consideră că este raţional ca, în condiţiile actuale, cercetările sociologice să fie îndreptate în următoarele direcţii: a) cercetarea schimbărilor survenite în structura socială a societăţii; b) problemele sociale ale muncii şi ale tehnicii; c) problemele sociale ale vieţii şi serviciile; d) coducerea socială; e) problemele sociale generate de apropierea condiţiilor de viaţă între oraş şi sat; f) problemele sociale ale vieţii spirituale; g) problemele sociologice şi social-psihologice ale personalităţii şi h) metodologia, metodica şi tehnica cercetărilor sociologice concrete.

■ **Entreprise et finalité humaine,** studiu apărut sub semnătura lui Michel Fustier în ediţia suplimentară pe luna iunie 1970 a revistei L'USINE NOUVELLE, abordează tema rolului social al întreprinderii. Dacă în secolul trecut şi pînă la jumătatea secolului nostru, spune autorul, teoreticienii economişti puteau susţine că ceea ce este bun pentru întreprindere este bun şi pentru întreaga societate sau ţară, în prezent, acest punct de vedere trebuie revăzut. În sprijinul acestei afirmaţii M. Fustier citează studii recente care demonstrează că ceea ce este pentru moment rentabil pentru întreprindere nu este întotdeauna rentabil şi pentru colectivitate, iar ceea ce nu este rentabil pe plan social termină a fi, mai devreme sau mai tîrziu prejudiciabil şi pentru întreprindere. Un caz particular este considerat a fi **poluarea** naturii. Dacă întreprinderile nu vor putea, fie să refacă stricăciunile ce le aduc mediului înconjurător, fie să evite aceste stricăciuni, este greu să ne imaginăm existenţa unei întreprinderi înfloritoare într-o lume distrusă.

LEGĂTURI FUNCŢIONALE

(Urmare din pag. 13)

(sau atenua) reacţia este aceea de a mobiliza totalitatea factorilor de producţie pe seama cărora produsului social şi venitului naţional li se pot imprima un asemenea ritm care să depăşească pe cel al mişcării naturale şi al mişcării mecanice a populaţiei.

Cel de-al doilea factor care a provocat diferenţele semnalate între venitul naţional al celor trei ţări, trebuie pus în legătură cu măsura diferită în care au fost mobilizate resursele disponibile, s-a asigurat eficienţa producţiei şi, in general a întregii activităţi economice.

Cu toate că în perioada luată în considerare venitul naţional total a crescut în toate cazurile, în evoluţia sa y a urmat, cum s-a văzut, tendinţe diferite. Determinarea direcţiei acestor tendinţe şi a intensităţii cu care se produc, pot fi exprimate cu ajutorul următoarei relaţii dintre fenomenul-cauză şi fenomenul-efect:

$$\Delta Y = \left(\frac{Y_n/P_n}{Y_0/P_0} - 1\right) 100 \text{ de unde rezultă că}$$

$$\Delta Y = \left(\frac{Y_n \cdot P_0}{P_n Y_0} - 1\right) 100, \qquad (7)$$

(Δy reprezetînd creşterea (sau scăderea) relativă a venitului naţional pe un locuitor.

Cînd $\Delta y = 0$, respectiv cînd fracţia este echiunitară, venitul pe un locuitor din anul terminal (y_n) este egal cu cel din anul de referinţă (y_0). Un rezultat supraunitar sau subunitar va indica o creştere, în primul caz, şi o scădere în cel de al doilea a lui **y**.

Dacă, pe baza datelor din tabelul de mai jos, se determină y_n şi y_0 se va vedea că Δy a înregistrat elasticităţi diferite faţă de Y_n/Y_0. Astfel:

a) În cazul ţării A deşi Y_n/Y_0 este de 107,3%, Y_n/P_n este totuşi $< Y_0/P_0$ ceea ce a făcut ca Δy să fie negativă, valoarea sa fiind — 0,6%. Un asemenea model de creştere economică, în care $y_n < y_0$, îl vom numi de **tip regresiv.**

b) În cazul celei de-a doua ţări $Y_n/P_n = Y_0/P_0$ iar $y = 0$, ceea ce înseamnă că viteza de creştere a producţiei şi a numărului populaţiei au fost de acelaşi ordin de mărime. Nivelul venitului naţional pe un locuitor rămînînd constant, adică $y_n = y_0$, modelul creşterii economice îl vom considera de **tip staţionar.**

Tabelul nr. 1

Ţara	Venitul naţional (Y) în milioane		Y_n/Y_0 %	Populaţia (P) în milioane		P_n/P_0 %
	Y_0	Y_n		P_0	P_n	
A...	15000	16100	7,3	30	32,4	8,0
B...	15000	16000	6,6	30	32,0	6,6
C...	15000	15800	5,5	30	31,0	3,3

c) În sfîrşit, în ultima ţară Y_n/P_n este $> Y_0/P_0$, iar $\Delta y > 0$, deoarece $y_n > y_0$. Cînd coeficientul de elasticitate al venitului naţional este superior celui al populaţiei — determinat pentru o anumită perioadă — modelul creşterii economice este de **tip progresiv.**

Sintetizînd, pe baza celor expuse mai sus, se poate conclude că, dată fiind influenţa reciprocă dintre venitul naţional şi evoluţia numerică a populaţiei, variatia diferită, sub raportul intensităţii, a acestor doi indicatori agregaţi, se caracterizează într-un anumit tip de mişcare, şi care, în acelaşi timp, exprimă fizionomia creşterii economice.

SCHEMA INTERRELAŢIILOR FUNCŢIONALE ALE MODELULUI DE CREŞTERE ECONOMICA

Evoluţii posibile	Tipul de creştere economică
$Y_n/P_n > Y_0/P_0$; $\Delta y > 0$; $y_n > y_0$	progresiv
$Y_n/P_n = Y_0/P_0$; $\Delta y = 0$; $y_n = y_0$	staţionar
$Y_n/P_n < Y_0/P_0$; $\Delta y < 0$; $y_n < y_0$	regresiv

Geometric, relaţia existentă între elasticitatea venitului naţional şi a numărului populaţiei poate fi redată cu ajutorul unui sistem de coordonate rectangulare, asemănător cunoscutului grafic al lui Lexis. Pe axa ordonatei se înscrie venitul naţional total, iar pe cea a abscisei numărul populaţiei. Relaţia venit naţional-populaţie, ordonată grafic, duce la concluzia că întotdeauna tipul de creştere economică dinamică are cel mai mare unghi de deschidere al pantei, descriind evoluţia venitului naţional pe un locuitor. (vezi fig. 2).

Este adevărat că forma pantei care descrie evoluţia indicatorului y şi, respectiv, a lui Δy pe baza cărora rezultă modelul de creştere, depinde de modalitatea de gradare a abscisei şi, respectiv a ordonatei, dar aceasta nu schimbă afirmaţia potrivit căreia creşterea economică de tip progresiv are cea mai mare deschidere dintre unghiurile de incidenţă.

Relaţiile economice existente au demonstrat că la o mărime dată a lui Y, y este o variabilă care depinde de numărul populaţiei totale, ceea ce înseamnă că ori de cîte ori numărul populaţiei rămîne staţionar, în măsura în care va spori venitul naţional total, teoretic va creşte, exact în aceeaşi proporţie şi cota medie ce revine fiecărui membru al colectivităţii umane respective. Dar, cum practica nu verifică ipoteza, mărimea venitului mediu — abstracţie făcînd de rata acumulării — depinde nu numai de suma şi dinamica venitului naţional ci şi de numărul şi evoluţia numerică a celor între care acesta se împarte. De aici două cerinţe. Prima priveşte stabilirea condiţiilor endogene şi exogene care fixează mărimea şi structura venitului naţional total, populaţia urmînd, de această dată, să fie tratată ca factor de producţie. A doua, determinarea optimului economic teoretic al populaţiei, considerat prin prisma venitului naţional pe un locuitor, adică în relaţia sa intimă cu forma creşterii economice.

În socialism. aceste două cerinţe fac parte integrantă din politica economică, fapt reflectat în relaţia dintre dinamica venitului naţional total şi a evoluţiei demografice şi deci în creşterea continuă a venitului naţional mediu socotit pe un locuitor.

FRANȚA

mlădierea măsurilor restrictive

DUPĂ trecerea unui an, autoritățile și presa economică analizează rezultatele operației de devalorizare a francului, întreprinsă în august 1969.

RĂSPUNZÎND întrebărilor ce i s-au pus în cadrul unui interviu cu redactorii revistei parisiene **L'Express**, Valéry Giscard d'Estaing, titularul ministerului de resort, nu fără un accent de satisfacție, declara: „Planul de redresare s-a încheiat — devalorizarea a reușit".

Cîteva recapitulări și observații în domeniul cifrelor sînt necesare. Rezervele franceze de schimb au sporit într-adevăr, într-o progresie lunară quasi-geometrică. În iulie, intrările de valută străină au fost de 292 milioane dolari. In opt luni, intrările s-au ridicat la un total de 2,4 miliarde de dolari.

Pe baza acestei situații noi a trezoreriei, Franța și-a putut îngădui recent o oarecare mlădiere a măsurilor restrictive în materie de schimburi cu străinătatea. Inlesniri au fost făcute, parțial, în domeniul turistic. În ceea ce privește facilitățile așteptate de întreprinderi, nu pare că ele vor fi acordate.

Deși în prezent rezervele nete de schimb ale Franței se ridică la 3,66 miliarde de dolari, ele sînt considerate ca fiind încă expuse riscurilor. În total, suma nu acoperă importurile decît cel mult pe trei luni; iar teama de speculațiile internaționale în domeniul capitalurilor nu este nejustificată.

Fragil cum pare, succesul este totuși real. Franchețea cu care ministrul economiei și finanțelor zugrăvise situația îndată după devalorizare, permite azi francezilor să măsoare întreaga distanță parcursă. „Fără devalorizare, spunea atunci Giscard d'Estaing, rezervele noastre reale ar fi la sfîrșitul anului 1969 egale cu zero; iar la finele primului semetru 1970 de-a dreptul negative: Franța ar avea mai multe datorii decît rezerve". In acel moment, declarația păruse paradoxală și uimise. În mod oficial, rezervele fuseseră evaluate la 3,58 miliarde de dolari. De fapt, cifra nu lua în socoteală datoriile Franței la Banca Reglementelor Internaționale, nici pe cele contractate față de Statele Unite și celelalte membre ale „Clubului celor zece", nici suma de 770 milioane de dolari prelevată de Banca Franței asupra întreprinderilor bancare franceze operînd în străinătate. Hemoragia de devize era apreciată, în momentul devalorizării, la 300 milioane dolari pe lună.

POTRIVIT analizelor făcute de experții francezi în momentul inițierii planului de redresare, alegerea nu era fără dificultăți pentru ministrul economiei și finanțelor. Între o politică de rigori și austeritate — tinzînd să restabilească poziția francului prin reechilibrarea balanței comerciale — și o politică de planificare selectivă, al cărei scop să fie stimularea producției mai ales în acele sectoare unde cererea rămînea excedentară — urmînd ca efectele inflației să fie combătute pe alte fronturi — nu s-a oprit la nici una. Fusese criticat adesea pentru severitatea planului de stabilizare inițiat încă în timpul primului său ministeriat, pe de o parte, iar pe de alta s-a observat că nici nu voia să indispună majoritatea guvernamentală, „liberală prin doctrină", cum o definește ziarul **Le Monde**, care, de asemenea acuză „afinitățile ministrului cu cercurile patronale".

Calea aleasă de Valery Giscard d'Estaing a fost o devalorizare moderată, însoțită de un plan de asanare pe termen scurt, care, dacă s-a dovedit, precum a fost taxată, o reușită financiară, din punct de vedere social, cum o consideră și **Le Monde**, este foarte „costisitoare".

După trecerea unui an, balanța externă de plăți a Franței este azi excedentară; cea comercială aproape reechilibrată; poziția francului înviguratâ. Pe plan intern, urmarea devalorizării a fost o expansiune a producției dar și o puternică stagnare a consumului. In timp ce activitatea industriilor a sporit, de pildă, cu 6—7%, cererea la produsele industriale (automobile, aparate menajere) s-a redus într-un an cu 3,6%. Devalorizarea a stimulat desigur puternic exporturile franceze — și deci producția. Cererea internă însă a fost frînată prin restricțiile de credit în domeniul consumului, al construcției de locuințe și prin majorarea impozitelor. Unii comentatori explică reducerea consumului intern și prin valul de cumpărături care a urmat ridicării salariilor în 1968.

Judecînd după ritmurile actuale ale producției în Franța, rata de creștere a productivității este ridicată. Ceeace face ca unii să pună sub semnul întrebării posibilitatea de a se asigura de lucru tuturor. Într-adevăr, în cinci luni s-a înregistrat un plus de 40 000 șomeri; față de numai trei mii de slujbe suplimentare. În timp ce prețurile au continuat să crească.

DILEME ȘI OPȚIUNI

S.U.A.

spre o redescoperire a protecționismului?

DE PESTE două luni, comentatorii economici occidentali analizează sub toate aspectele șansele evitării unui „război comercial" între principalele puteri ale lumii capitaliste, oscilînd între un pesimism implacabil și un optimism prudent.

PRINCIPALA temă de reflecție a constituit-o, desigur, conflictul care a luat amploare în S.U.A. între partizanii protecționismului și cei ai liberalizării comerțului. În condițiile în care tendințele inflaționiste s-au accentuat, șomajul a crescut la 5%, iar indicele prețurilor a depășit cu 3,9 la sută nivelul anului trecut, concepțiile protecționiste din forul legislativ american au găsit un teren propice — pe fondul unei insatisfacții generale. Desigur, aceste concepții vizează materializări mai subtile decît clasicile bariere vamale, avocații protecționismului pledînd îndeosebi pentru variante de genul „contingentărilor", „standardizărilor" etc.

Înfruntarea între „neo-protecționiști" și „liberaliști" s-a făcut simțită chiar și printre membrii guvernului S.U.A. „Unele oficialități guvernamentale, — scrie ziarul **Christian Science Monitor** — se pronunță pentru o largă reglementare contingentată a comerțului internațional, argumentînd că numai un asemenea sistem poate să facă față structurii schimbate a economiei mondiale". Aceste cercuri din Administrația S.U.A. sînt, după părerea ziarului citat, influențate în mare măsură de concepțiile economistului Peter F. Dutcker. În lucrarea sa **„Era discontinuității"**, acesta susține că conceptul clasic al avantajului comparativ în comerțul dintre națiuni nu-și mai găsește aplicare. În trecut, afirmă el, se putea considera, cel puțin în linii generale, că o serie de factori cum sînt clima sau prezența materiei prime, creează un avantaj natural unor țări în comerțul cu unele produse, și dezavantajează pe altele. Acum argumentul nu mai este valabil. Revoluția științifică și, concomitent, revoluția tehnologică, au schimbat „regulile jocului". Astfel, nu mai este necesar în prezent să dispui de o climă potrivită și un sol adecvat pentru a dezvolta, de exemplu, o industrie textilă; este nevoie numai să dispui de capital, de cunoștințe pentru a crea o fabrică de produse textile sintetice și de mînă de lucru.

Pornind de la aceste considerente, unii membri ai Administrației susțin necesitatea încheierii unor acorduri internaționale prin care să fie „raționalizat" comerțul mondial în ce privește accesul și împărțirea piețelor interne, iar în cazul cînd nu se ajunge la o înțelegere, să se recurgă la contingentări unilaterale.

Pe de altă parte, președintele Nixon respinge asemenea argumente, declarîndu-se drept un adept al liberalizării comerțului. El a spus chiar, recent, că va face uz de dreptul **de veto** pe care îl conferă Constituția în cazul în care Congresul va adopta o lege limitînd importul de produse industriale, în afara celor textile. **„Nu voi semna o asemenea lege** — a subliniat președintele — **deoarece ea va constitui începutul unui război comercial"**. Reacția președintelui Nixon a fost determinată de orientarea protecționistă a lucrărilor Comisiei financiare a Camerei Reprezentanților care, în cele din urmă, a elaborat un document de compromis, dar protecționist în esența sa. Pe de o parte, comisia — sub amenințarea vetoului prezidențial — a hotărît să nu se mai opună suprimării sistemului American Selling Price (potrivit căruia la importul de produse chimice se ia drept bază de calcul pentru taxele vamale nu prețul facturat de firmele străine exportatoare, ci prețul de vînzare practicat pentru aceleași produse în Statele Unite. După cum se știe, această procedură ridică prețul produselor importate. S.U.A. s-au angajat să desființeze acest sistem încă de la încheierea negocierilor din cadrul Rundei Kennedy). Totodată, potrivit documentului propus de comisie spre dezbatere Camerei Reprezentanților, președintele S.U.A. ar urma în sfîrșit, — după multe tergiversări — să fie investit cu dreptul de a proceda la o nouă reducere generală (20%) a taxelor vamale, în cadrul negocierilor tarifare internaționale.

Proiectul de lege prevede, pe de altă parte, limitarea importurilor de textile artificiale, textile din lînă și de încălțăminte pe o perioadă de cinci ani, începînd din 1971. Contingentările vor fi suprimate dacă furnizorii străini vor accepta programele de limitare voluntară. Do-

„SÎNTEM totuși bolnavi de inflație" — observă un redactor care participă la interviul revistei L'Express. La care ministrul economiei răspunde : „Intr-adevăr, tendința de a urca prețurile este partea slabă a economiei franceze". După părerea sa însă „ridicarea prețurilor este mai mult un simptom decît o consecință". În loc să se caute pricina răului în „gestiunea nesatisfăcătoare, în politica industrială necorespunzătoare, în sistemul nepotrivit de salarii" se recurge la urcarea prețurilor.

În ciuda carențelor de gestiune și de politică industrială la care se referă declarațiile ministrului, investițiile, după cum tot el constată, au fost totuși „considerabile" în 1969 și vor rămîne potrivit prevederilor tot astfel și în 1970. În ceea ce privește profiturile, observatorii economici subliniază că ele au crescut „în chip spectaculos". Referindu-se numai la cele mai mari treizeci de societăți — care singure distribuie jumătatea dividendelor plătite de firmele cotate la bursă — acestea arată o creștere a beneficiilor nete, anul trecut, după amortismente, impozite, etc., de 31%.

Nu tot astfel se prezintă situația populației cu venituri fixe, sau aproape fixe. Statisticile arată că — într-un an — valoarea reală a alocațiilor destinate capilor de familie a scăzut, în cinci din șase cazuri, cu 1—3% ; că salariul minim n-a sporit în termeni reali decît cu 4,9%; că salariul muncitorilor orari n-a crescut în medie decît cu 4,1%. Ritmul este cu mult sub creșterea economiei și a productivității. În mod practic puterea de cumpărare a funcționarilor a stagnat. Numeroasele falimente demonstrează că pentru meșteșugari și pentru micii comercianți urmările devalorizării sînt insuportabile. În total, observă Gilbert Mathieu, titularul rubricii economice a ziarului „Le Monde" la fel ca în 1959 se pare că noua amputare a francului a antrenat o agravare a disparităților sociale — „deosebit de regretabilă într-o țară în care inegalitatea veniturilor este cu mult mai sensibilă decît oriunde în altă parte".

PROSPECTÎND viitorul, unii experți francezi atrag atenția asupra unor factori specifici care au acționat anul trecut și care, poate, mai acționează deocamdată. Exporturile franceze au fost favorizate nu numai de devalorizarea francului; dezvoltarea economică în Europa și Japonia le-au influențat într-un mod considerabil : jumătate din exporturile franceze sînt absorbite de țările Pieței Comune și de piața niponă. Pe de altă parte, capacitatea de producție a întreprinderilor franceze, după cum se subliniază, s-a dovedit a fi insuficientă pentru a face față cererii externe masive fără tensiune în domeniul prețurilor. Încadrarea creditelor pentru întreprinderi, deși întărită după devalorizare, n-a dat rezultatele așteptate. Băncile au acordat întreprinderilor — celor mai mari în special — credite depășind cu mult plafoanele autorizate. Capitalurile care reveneau în țară de peste granițe, îngroșate cu primele revalorizării mărcii vest-germane, au contribuit la nereușita măsurilor de plafonare a creditului. Investițiile au fost masive pentru că au fost favorizate de profiturile masive care au permis autofinanțarea. Dacă profiturile vor crește și în 1970, așa cum de altfel se prevede, acest lucru se va datora aceluiași efect cumulat al expansiunii, ridicării prețurilor și sporului de productivitate.. În ceeace privește prețurile, ministrul economiei nu se arată îngrijorat de creșterea lor. Ele jenează desigur pe gospodine în domeniul alimentar (4,1%) recunoaște el, dar în domeniul industrial (2% pe primul trimestru) „nu afectează competitivitatea noastră deoarece prețurile vest-germane și italiene cresc mai repede". Acest mod de consolare arată că nu s-au produs pe plan internațional condițiile așteptate pentru a se evita inflația internă. Noi am reușit operația de devalorizare în condiții de „supraîncălzire" subliniază — ca pe un lucru deosebit — ministrul economiei și finanțelor. Dar despre stabilitate este încă greu să se vorbească. Este evident că bivalența sau polivalența factorilor care acționează în economie nu-i de natură să asigure în structurile occidentale echilibrul de durată. Iată, sînt cinsprezece ani de cînd țările capitaliste navighează între inflație și stagnare, călăuzite de timonieri pe care unii i-ar dori „vrăjitori" !

Petre IONESCU

OCCIDENTALE

cumentul stipulează că astfel de contingentări la importurile altor produse vor trebui aplicate atunci cînd comisia tarifară va considera că o industrie americană este pusă în pericol de amploarea importurilor. Președintele va avea însă dreptul să refuze aplicarea acestor măsuri dacă va fi de părere că respectivele contingentări contravin interesului național. În ce privește importul de petrol, se prevedea legalizarea actualului regim de contingentări, acordîndu-se președintelui posibilitatea de a-l înlocui treptat printr-un regim de taxe vamale în scopul reducerii prețurilor prin sporirea importurilor.

Analizînd acest proiect de lege, comentatorii economici consideră că „veto-ul cu care a amenințat președintele Nixon a avut un oarecare efect". Dar, după cum remarca, de pildă, ziarul **Le Monde**, „comisia nu a făcut concesii esențiale... Pericolul protecționismului persistă, căci ne putem foarte lesne imagina că dacă importul unui produs oarecare va crește, președintele — care nu va fi întotdeauna dl. Nixon — nu se va opune presiunii **lobby**-ului care îi va reclama noi contingentări".

Desigur, adevăratele proporții ale posibilei înfruntări comerciale dintre S.U.A. și principalii lor parteneri nu vor putea fi cunoscute decît după definitivarea proiectului de lege de către Congres și mai ales după ce vor deveni publice reacțiile — și,eventual, măsurile de retorsiune — ale Pieței Comune, Angliei și Japoniei.

Nu puțini sînt, totuși, aceia care consideră că ostilitățile sînt deja în curs de desfășurare, chiar dacă nu au fost făcute declarații oficiale de război (comercial !) și se emit repetate apeluri la calm și cooperare în înlăturarea dificultăților. Aceste păreri pornesc de la concluzia că, practic, înfruntarea a luat locul tratativelor atunci cînd „după o agonie de 14 luni" **(The Economist)**, convorbirile japono-americane au luat sfîrșit printr-un fiasco total, japonezii neacceptînd să restrîngă voluntar exporturile de produse textile în S.U.A. pînă la un nivel pe care partea americană să-l considere cît de cît rezonabil. Acest deznodămînt a creat în S.U.A. o reacție violentă, alimentînd tendințele protecționiste. „Cea mai mare dezbatere asupra comerțului exterior din anul 1962 și poate chiar de la Marea Depresiune economică se desfășoară în prezent în Congresul S.U.A. și este concentrată asupra industriei textile" — scria ziarul **International Herald Tribune.** Încă de pe timpul campaniei sale prezidențiale, Richard Nixon a promis — ca o „excepție" de la concepțiile sale liberaliste — că va adopta măsuri de protejare a acestei industrii. Numeroși comentatori au atribuit promisiunea sa necesității obținerii voturilor statelor sudice în care industria textilă cunoaște o largă răspîndire.

Tendința S.U.A. de a soluționa prin mijloace protecționiste pozițiile necompetitive ale industriei textile americane este urmărită cu neliniște nu numai în Japonia, dar și în țările vest europene. Pe de o parte, acestea vor fi direct afectate de contingentarea importurilor de produse textile întrucît se află și ele printre exportatori (Piața Comună vinde în Statele Unite textile în valoare de 3 miliarde franci). Pe de altă parte, partenerii comerciali europeni se tem ca „excepția" acceptată în principiu de președintele Nixon să nu atragă după sine noi concesii la presiunile reprezentanților altor industrii americane. Analizînd, în acest context, peisajul înfruntărilor comerciale occidentale, comentatorul economic Frank Porter scria în **Herald Tribune** : „Lumea pare să alunece înapoi spre discreditatul mercantilism practicat în secolele 17 și 18. Această doctrină amorfă stipulează alianța capitalului și a guvernului pentru a ridica la maximum avantajul comercial al fiecărei națiuni și a acumula un cît mai larg surplus comercial cu putință. Dar, pentru toate națiunile a realiza acest obiectiv deodată este o imposibilitate atît matematică cît și economică". Am adăuga : și politică.

Nicolae MAL

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

BILANȚ SEMESTRIAL ȘI PROGNOZE

ÎN PRIMELE 6 luni ale anului 1970, producția în țările capitaliste dezvoltate a crescut ceva mai încet, iar prețurile mult mai repede decît prevăzuseră experții la finele anului trecut. Dacă prima parte a acestei caracterizări din ultimul număr al publicației **Perspectives économiques de l'O.C.D.E.** este însoțită de precizarea că „pericolul în prezent nu pare să fie acela al unei recesiuni" — nici în Statele Unite, nici în celelalte țări industriale din Occident, partea a doua este întovărășită de mențiunea că creșterile de prețuri se dovedesc „periculoase și persistente".

Principalii indicatori ai situației conjuncturale se prezintă după cum urmează : Dinamica producției (produsul intern brut sau produsul național brut) în prețuri constante marchează o diferențiere netă între S.U.A., de o parte și restul țărilor O.C.D.E., pe de altă parte. În timp ce în Statele Unite producția a scăzut în semestrul I/1970 cu 1,5%, în celelalte țări ea a înregistrat o creștere de 6,5%, pe ansamblul zonei rezultînd un spor de 1,75%. Prețurile, în schimb, au crescut ceva mai încet în S.U.A. și anume cu 5,25%, față de 6,25% în restul zonei O.C.D.E. Printre principalele șapte țări, Statele Unite se situează sub acest aspect pe locul penultim, sporurile indicelui prețurilor derivat din PNB evoluînd în primele 6 luni ale anului astfel : R. F. a Germaniei +7,5%, Italia +6,75%, Japonia +6,5%, Franța +5,75%, Anglia +5,5%, S.U.A. +5,25%, Canada +4%. Exportul întregii zone O.C.D.E. a crescut în prețurile curente cu 14%, cifra datorîndu-se însă în bună parte unui spor substanțial al prețurilor pe piețele internaționale — cu 5,75% ; sporul real al exportului a fost de 7,75%.

Ritmul de creștere al producției se încetinește progresiv în țările O.C.D.E. de doi ani încoace. Pe ansamblul acestor țări el a fost de 5,8% în 1968, apoi de 4,9% în 1969 și se prevede acum a fi de 3,25% în 1970 (media anuală a perioadei 1958—1967 : 5,3%). La sfîrșitul anului trecut, încetinirea a putut fi atribuită exclusiv tendinței de stagnare din Statele Unite și pierderilor de producție, ca urmare a conflictelor sociale din Italia. La evoluția în continuare regresivă din Statele Unite s-au adăugat în prima jumătate a anului în curs noi elemente : reducerea, împotriva tuturor așteptărilor, a ritmului de creștere a producției în Anglia, evaluat în prezent pentru primul semestru la mai puțin de +1%, în expresie reală ; slăbirea ritmului de creștere al cererii interne în Franța, unde creșterea generală se menține însă susținută datorită cererii externe ; o oarecare pierdere de viteză a expansiunii în Japonia, datorită unei slăbiri a cererii de bunuri de investiții.

Prognoza experților O.C.D.E. pe întregul an 1970 pornește înainte de toate de la presupunerea unei ușoare redresări a situației în S.U.A. în a doua jumătate a anului, astfel că rezultatul general ar fi un spor al producției de 0,25%, în condițiile unei creșteri a indicelui prețurilor cu 5%. Pe ansamblul principalelor 7 țări industriale occidentale este presupusă o creștere a producției cu 2,75% în expresie reală, rezultată din următoarele evoluții — pe lîngă cea menționată din S.U.A. : Canada +3%, Japonia +10,75%, Franța +5,5%, R. F. a Germaniei +5,5%, Italia +7%, Anglia +2,25%. Cu excepția ultimelor două țări, toate — și ansamblul celor șapte — ar cunoaște astfel ritmuri de creștere încetinite față de 1969. Același lucru este valabil pentru toată zona O.C.D.E. fără Statele Unite, cu un ritm de creștere presupus de +6% pe întregul an 1970, față de +7,2% anul trecut. Încetinirea este cvasi-generală printre țările capitaliste dezvoltate mai mici : 5,5% pe anul 1970 (față de 6,4% în 1969) în Austria, 5% (6,2%) în Belgia, 3,5% (7,0%) în Danemarca, 6,5% (8,0%) în Finlanda, 4,5% (5,1%) în Olanda, 3,5% (5,0%) în Suedia, 4,5% (5,2%) în Elveția. Un spor de ritm de 0,1% se prevede în Norvegia, de 0,5% în Irlanda.

Cu privire la perspectivele în domeniul prețurilor, experții O.C.D.E. constată că în nici una din țările mari nu se întrevăd pînă în prezent semnele unei încetiniri a creșterii și că pe ansamblul zonei ritmul de creștere al prețurilor pare a tinde să se mai accelereze. Prognoza cu privire la indicele prețurilor derivat din PNB pentru principalele 7 țări pe ansamblul anului 1970 față de 1969 a fost revizuită în sus cu un punct în comparație cu cea de la finele anului trecut, și anume de la +4,25% la +5,25%. Revizuiri în plus, deosebit de accentuate, au fost necesare în cazurile Angliei, R.F.G., Italiei și Japoniei ; în ultimele trei țări se prevede în prezent că indicele general al prețurilor va urca față de anul trecut cu 6% sau chiar mai mult. În ultimele 12 luni, constată experții, zona O.C.D.E. a înregistrat urcarea de prețuri cea mai pronunțată și cea mai generalizată de la perioada războiului din Coreea încoace. În cele mai multe țări prețurile au sporit într-un ritm de peste două ori mai rapid decît ritmul mediu de la începutul anilor '60, iar în ultimii doi-trei ani vigoarea tendințelor inflaționiste a fost mereu subestimată.

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

R. P. UNGARĂ

REZULTATELE ECONOMICE DIN SEMESTRUL I/1970

dr. GARAM József
redactor șef al revistei „Figyelö"

DATELE privind rezultatele economice obținute în primul semestru al anului 1970 constituie un obiect de aprofundate studii pentru economiștii maghiari deoarece ele servesc drept mijloc de apreciere a activității trecute, dar mai ales — cu excepția agriculturii — un mijloc de previziune a dezvoltării economiei noastre naționale pînă la finele anului. Pentru economia Ungariei, aceste date prezintă un interes deosebit și pentru faptul că, deși în unele domenii (producția globală, productivitatea pe un locuitor), s-au obținut rezultate pozitive chiar din primul an al introducerii noului mecanism de conducere al economiei, am avut ocazia să fim martorii unor fenomene nedorite. Aceasta s-a datorat în special faptului că în 1968, dar mai ales în 1969, s-a încetinit ritmul creșterii producției industriale pe locuitor. Cu toate că la baza acestui fapt au stat unele cauze explicabile — necesitatea valorificării stocurilor mari de mărfuri industriale acumulate în trecut, — iar calculul producției pe locuitor se efectua în condițiile reducerii timpului de lucru, datele pe primul semestru al anului 1970 prezintă totuși interes deosebit și pentru faptul că începînd chiar cu anul 1970 s-a simțit nevoia creșterii stocurilor la unele produse, deși procesul de reducere a timpului de lucru s-a oprit.

S-a pus însă problem. dacă în primul semestru al anului 1970 a crescut în mod corespunzător ritmul producției și cel al productivității. Chiar dacă a survenit o oarecare încetinire a acestora, ea este justificabilă. În cazul însă în care s-ar fi instalat o stagnare mai îndelungată, ar fi fost necesar să se caute în altă parte cauzele care au determinat-o.

Deci datele statistice pe primul semestru constituie o dovadă clară că încetinirea ritmului creșterii producției și al productivității nu se poate imputa noului mecanism de conducere a economiei, ci unor cauze „speciale" amintite parțial mai înainte.

După cum rezultă din datele tabelului alăturat, industria de stat — inclusiv cea alimentară — a produs cu 6,8% mai mult decît în primele șase luni ale anului trecut. Acesta este un lucru pozitiv, cu atît mai mult cu cît în proporție de aproape 90% ea se datorește creșterii productivității muncii, sporirea numărului de salariați exercitînd o influență neînsemnată în acest sens. Producția pe un salariat în industria de stat a crescut în primul semestru cu 6%, contribuind în mare măsură la creșterea neînsemnată a angajărilor (cu 0,5%) de noi salariați. Se constată chiar că în iunie 1970 numărul salariaților în industrie a fost cu 0,1% mai redus decît în anul precedent.

Pe ramuri, creșterea mai accelerată a producției s-a înregistrat în industria chimică (15%), în industria constructoare de mașini (9%) și în industria ușoară (5%). În unele ramuri, în acest prim semestru al anului 1970 se înregistrează creșteri apreciabile nu numai în raport cu perioada corespunzătoare a anului trecut, ci și în cadrul celui de al treilea cincinal. Acest lucru se poate spune și în ceea ce privește ritmul creșterii producției în industria constructoare de mașini.

În ceea ce privește aprovizionarea populației, un element deosebit de pozitiv se apreciază a fi creșterea esențială în industria textilă și în industria ușoară în general.

În valorificarea produselor industriale se înregisrează ritmuri la fel de accelerate de creștere ca și în producția lor, ba uneori ele apar chiar mai dinamice. În primele șase luni ale anului, industria socialistă a valorificat cu aproximativ 8% mai multe produse decît în anul precedent. Prin faptul că valoarea desfacerilor a depășit pe cea a producției, înseamnă că stocurile de produse industriale au crescut numai într-o neînsemnată măsură, sau chiar uneori nu au crescut de loc — ajungîndu-se astfel la lichidarea chiar și a celor greu vandabile.

Se prezintă satisfăcătoare, de asemenea, și situația achizițiilor din agricultură. Încă de la începutul anului trecut, din cauza producției insuficiente de furaje, achizițiile de animale au fost mai mari decît de obicei; anul acesta însă, drept urmare a unei producții satisfăcătoare de furaje, producătorii oferă pentru achiziții un număr de vite ce apare optim din punct de vedere zootehnic. La unele produse animaliere se înregistrează o depășire esențială a achizițiilor din prima jumătate a anului trecut (la ouă cu 36%, la pui cu 29%, la lapte cu 5%).

În comerțul cu amănuntul, în prețuri curente, s-a depășit cu 11% volumul vînzărilor din aceeași perioadă a anului trecut. O creștere relativ ponderată a valorii vînzărilor (cu 6,5%) se realizează în comerțul cu produse alimentare și în întreprinderile de alimentație publică. În industria confecțiilor valoarea vînzărilor a crescut cu 10%, cea mai dinamică creștere — cu 19,4% — fiind înregistrată în comerțul cu produse chimice. Creșterea volumului desfacerilor a fost favorizată și de o mai bună organizare a aprovizionării — lună de lună — a rețelei comerciale decît în lunile corespunzătoare a anului precedent. În primele 6 luni, comerțul a primit cu 30% mai multe mărfuri decît în primul semestru 1969. A crescut mai ales aprovizionarea cu mărfurile provenite din import — volumul acestora sporind în prima jumătate a anului cu aproape de două ori față de anul trecut. Totodată, la 30 iunie, valoarea stocurilor în comerțul interior a fost cu 18% mai mare decît la aceeași dată a anului trecut, iar cea a vînzărilor a crescut, în aceeași perioadă, cu 11%. Aceasta a avut o importantă contribuție la îmbunătățirea aprovizionării și la ridicarea nivelului de deservire a populației.

În primele șase luni veniturile bănești ale populației au fost cu 8% mai mari decît în aceeași perioadă a anului 1969. Creșterea salariilor medii în industrie — cu excepția anului trecut — se situa întrucîtva sub nivelul creșterii productivității. Totalul veniturilor realizate din salarii a fost, de asemenea, mai redus decît cel realizat anul trecut. În schimb, creșterea veniturilor bănești realizate din valorificarea produselor agricole — a atins 10%. În ceea ce privește retribuțiile bănești ale membrilor cooperatori provenite din cote părți sociale au crescut și mai mult (cu 15%), la care o importantă contribuție au avut măsurile de sporire a pensiilor.

În prima jumătate a anului valoarea economiilor și a depunerilor populației a crescut foarte mult, ajungînd la 1 iunie să depășească suma totală de 40 miliarde forinți.

Un aspect deosebit de pozitiv este faptul că în primul semestru prețurile nu au depășit nivelul mediu de creștere planificat, situîndu-se sub 1% (0,7—0,8%).

În primele 6 luni ale anului 1969 s-au alocat cu 15% mai multe mijloace pentru investiții decît în anul precedent, deși s-au luat măsuri speciale de reducere a numărului de noi investiții de mari proporții. Drept urmare a acestor măsuri de concentrare a crescut valoarea investițiilor pe un obiectiv.

Evoluția unor indicatori principali:

	ianuarie-iunie 1970 față de ianuarie-iunie 1969 (în %)	iulie 1969-iunie 1970 față de iulie 1968-iunie 1969 (în %)
— Producția industrială globală	106,8	105,2
— Producția industrială globală medie pe zi	106,1	104,9
— Valorificarea principalelor produse animaliere	94	96
— Veniturile bănești ale populației	108	109
— Din care cele provenite din salarii (cu excepția salariilor din agricultură)	107	108
— Veniturile bănești ale membrilor cooperatori din agricultură	113	115
— Veniturile populației din valorificarea produselor agricole (cu excepția pieței libere)	107	108
— Valoarea comerțului cu amănuntul (în prețuri curente)	111	110
— Totalul importurilor	133	118
— Totalul exporturilor	117	118

Evoluția comerțului exterior constituie la ora actuală domeniul cu cele mai multe probleme în economia noastră — și pentru faptul că importul a crescut mai repede (cu 33%) de cît exportul (17%). Analizînd însă mai îndeaproape datele, constatăm că ritmul mai accelerat de creștere a importurilor nu a afectat evoluția balanței comerciale externe: ea a fost echilibrată în 1968, iar în 1969, atît în tranzacțiile efectuate în ruble cît și cele în dolari, ea s-a încheiat cu un sold activ, ceea ce a permis să ducem o politică de intensificare a importurilor. Din analiza schimburilor noastre externe mai rezultă că un rol important îl dețin produsele agrare, în special în ceea ce privește exportul în țările capitaliste care constă, în primul rînd din produse agricole, adică materie primă. Dacă condițiile meteorologice se vor menține prielnice, se prevede că produsele agrare exportate în cea de a doua jumătate a anului să contribuie esențial la ameliorarea balanței comerciale externe din acest an.

CORESPONDENȚĂ DIN HANOI

LA NGHE AN — CRATERELE BOMBELOR SE CONVERTESC ÎN OREZĂRII

NU S-AR PUTEA SPUNE despre provincia Nghe An că are condiții prea favorabile pentru dezvoltarea agriculturii: trei sferturi din suprafața provinciei este acoperită de munți și păduri. Solul este în general sărac, inundațiile și seceta sînt mai frecvente decît în alte regiuni ale țării. Iar pe deasupra, aici, ca și în alte orezării și plantații presărate pe întinsul R. D. Vietnam, oamenii au avut de înfruntat în acești ani sute și sute de atacuri aeriene inamice deosebit de violente.

Rulînd pe firul șoselei naționale nr. 1 Hanoi — Saigon, am remarcat că, pe măsură ce coboram spre sud, craterele bombelor deschise în mîlul fertil al orezăriilor, deoparte și de alta a drumului, se îndesesc. În fața mea, apăreau diguri distruse, orezării răscolite de explozii, așezări în ruină. Din august 1965, cînd asupra provinciei au căzut primele bombe americane, peisajul acesta apocaliptic nu a încetat să se extindă pe întinderile Nghe An-ului. Oamenii săi aveau să-i stea însă drept stăvilar dîrz cu prețul tuturor eforturilor, al tuturor sacrificiilor, zi și noapte, obligîndu-l să se retragă pas cu pas, chiar dacă aceasta avea loc sub amenințarea bombelor, în zgomotul asurzitor al avioanelor dușmane, care și astăzi continuă să încalce spațiul aerian al provinciei. Cei din Nghe-An refac digurile, înalță case ușoare din tulpini de bambus, astupă craterele sau le amenajează în rezervoare de apă, în eleștee pentru pești. O muncă încordată, aspră, menită să asigure în orice condiții viața, lupta locuitorilor acestui ținut al patriei vietnameze.

Districtul Quynh Lun, cel dintîi pămînt al provinciei pe care pășește călătorul venit dinspre nord, exemplifică sugestiv acest uriaș efort constructiv care se face în primul rînd prin agricultura sa. La orez, recolta de iarnă-primăvară a fost în acest an superioară tuturor celor precedente și aceasta sub trei aspecte: suprafața cultivată, randament și (în consecință) producția — cu 6 chintale peste media obținută la hectar. Pentru perioada imediat următoare, alte sarcini stau în fața districtului, printre care și obținerea, prin munca unui om, a unei producții de cinci tone și jumătate de orez la hectar.

Pentru reușita campaniei, autoritățile locale au conceput un plan complex de măsuri vizînd realizarea unor progrese în cele mai diferite sectoare ale agriculturii. Peste 2 000 de cadre au urmat un curs organizat în scopul îmbunătățirii cunoștințelor de gestiune economică și a pregătirii tehnice. O inițiativă interesantă a constituit-o, în acest an, mobilizarea — înainte de începerea recoltării — a 1 000 de tineri pentru deschiderea unui șantier de defrișare în junglă. Cîteva sute de mii de țărani din regiunile irigate au contribuit la însămînțarea la timp a unor păminturi deluroase și muntoase pentru ca, mai apoi, oamenii din zonele de coastă să se ofere să ajute la strîngerea recoltei în ținuturile irigate. Din aprecierea că există încă mari posibilități pentru extinderea suprafețelor cultivate ale districtului, s-a născut lozinca „Fiecare bulgăre de pămînt este un bulgăre de aur". Cooperativele din Quynh Lun au deschis, fiecare, cel puțin cîte un șantier de punere în valoare a orezăriilor nelucrate. Numai într-o singură lună, în mai 1970, în district au fost redate agriculturii 1 000 de hectare de orezării. La activul agricultorilor din Quynh Lun merită a mai fi adăugate: sporirea cu 800 ha a terenurilor irigate și cu 900 ha a terenurilor de pe care se obțin două recolte de orez pe an.

Preocupările celor din Quynh Lun în domeniul producției agricole sînt specifice ținuturilor Nghe An-ului. Aflate în →

←

zona de cîmpie, favorabilă îndeosebi culturilor de orez, pe platourile înalte ale provinciei, în lupta permanentă cu jungla, bătălia recoltei continuă. Aici nu se dă însă bătălia numai pentru orez, ci mai ales aceea pentru cafea, cauciuc, ceai, portocale. Un mănunchi de ferme de stat, asigură cea mai mare parte a producției de plante industriale specifice regiunii. Plantația Tay Hien, pe care am vizitat-o, situată pe teritoriul a nouă sate și trei districte, posedă două mii de hectare cultivate cu hevea, arbori de cafea și portocali din specia xadoa, renumită în tot Vietnamul și chiar dincolo de hotarele sale. „În cei 14 ani de existență ai fermei, îmi spune directorul Vo Van Luyen, doar în doi ani am fost deficitari ; în ceilalți 12 am obținut beneficii frumoase. Bombardamentele inamice ne-au produs, însă, în acești ani multe pagube. Oamenii și mașinile au putut fi evacuați, dar plantațiile și clădirile au avut mult de suferit. Din 28 de fabrici, depozite și staule pentru animale au fost distruse 25. Acum trebuie să construim totul din nou, deși am avut de realizat mari sarcini legate de evacuarea în timpul bombardamentelor. Am reușit să asigurăm producția în momentele cele mai dificile ale acestor ani".

În lupta cu dificultățile de tot felul, agricultura provinciei Nghe An nu a încetat în toți acești ani să mențină ridicat nivelul producției, să se dezvolte potrivit condițiilor momentului. Nguyen Hoai Phong, membru în Comitetul administrativ al provinciei, îmi vorbește de pildă, despre felul în care a fost introdusă pe scară largă cultura de ceai pe ogoarele Nghe An-ului. „În trecut, un singur sat din toată provincia cultiva ceai. Dat fiind condițiile naturale, în general favorabile, autoritățile proiectaseră de mai multă vreme introducerea masivă a culturii de ceai în satele provinciei. Bombardamentele inamice nu au făcut decît să grăbească punerea în aplicare a planului. Mulți dintre locuitorii evacuați au început să cultive ceai pe plantație, care se acomoda mai bine ca multe altele la noile condiții. Așa se face că astăzi Nghe An-ul produce o varietate de ceai verde, mult apreciată și solicitată pentru export" — încheie interlocutorul meu.

Iată, așadar, suficiente exemple care ne permit să afirmăm că, dacă Nghe An-ul nu a fost înzestrat cu ceea ce se numește, de obicei, vocația agricolă, munca oamenilor săi permite să se vorbească astăzi despre miracolul agricol al acestei provincii.

C. VLAD

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

U.R.S.S. — Islanda

Referindu-se la relațiile comerciale sovieto-islandeze, revista **Vneșniaia Torgovlea** (nr. 8/1970) arată că acestea se desfășoară pe baza acordului semnat în 1953 între cele două țări. De la 6,5 milioane ruble în 1953, volumul comerțului exterior bilateral a crescut la 16.8 mil. ruble în 1969. Pe lîngă produsele petroliere, care constituie principalul articol al exportului sovietic către Islanda, U.R.S.S. mai exportă automobile, material lemnos, laminate de metale feroase, conducte de gaz, cărbune, ciment etc. La rîndul ei, Islanda exportă în U.R.S.S. conserve de pește, făină de pește, pește sărat, tricotaje din lînă și alte produse. Pe baza protocolului cu privire la schimburile reciproce de mărfuri între U.R.S.S. și Islanda pe anii 1969—1971, se prevede o contiună lărgire a comerțului bilateral. Perspectivele comerțului sovieto-islandez pe acest an, arată revista, sînt favorabile ; o confirmare în acest sens o constiuie încheierea de către „Prodintorg" cu firme islandeze, a unor contracte cu privire la livrarea, în 1970, în U.R.S.S., a 26 mii tone de produse de pescărie. Pe baza unui alt contract, „Soiuzneftexport" va livra în acest an Islandei circa 400 mii tone de produse petroliere.

R. P. Bulgaria — Finlanda

La Sofia a fost semnat recent un protocol cu ocazia primei sesiuni a comisiei mixte bulgaro-finlandeze de cooperare economică, industrială și tehnică. Acest document prevede extinderea cooperării în domeniul exploatării forestiere și al industriei lemnului, în construcția de mașini, în metalurgie precum și în industria alimentară și agricultură. De asemenea au fost stabilite contracte directe între întreprinderile de mobilă bulgare și finlandeze.

R. P. Bulgaria — Japonia

Recent a fost semnat la Tokio un protocol privind colaborarea tehnico-științifică între Japonia și Bulgaria potrivit căruia urmează să aibă loc un schimb de specialiști din domeniul agriculturii și industriei, un schimb de informații tehnice, organizarea de expoziții de produse industriale — precum și alte forme de cooperare. O atenție specială se acordă colaborării tehnice în domeniul agriculturii — subliniază publicația **Informations economiques de Bulgarie** (nr. 6 1970).

R. S. Cehoslovacă — R. F. a Germaniei

R. F. a Germaniei se situează pe primul loc între beneficiarii din vest ai industriei constructoare de mașini unelte din R. S. Cehoslovacă, fiind urmată de Italia, Franța, Suedia, Anglia, Norvegia și Belgia, informează publicația cehoslovacă **Economic Digest** (nr. 6.1970). R. F. a Germaniei cumpără peste un sfert din exporturile totale efectuate de întreprinderea de comerț exterior din Praga Strojexport

R. P. Ungară — R. F. a Germaniei

Ziarul **Magyar Hirlap** relatează că uzinele producătoare de mașini-unelte „Csepel" au perfectat un acord de cooperare cu firma „Burkhard und Weber" din R.F.G. Pe bază de licență vest-germană, uzinele ungare vor produce mașini de găurit. La rîndul lor, uzinele „Lang" vor fabrica utilaje pentru laminoare în colaborare cu firma „Siemag" din R.F.G. Publicația maghiară **Bulletin hebdomadaire** informează că anul trecut valoarea produselor industriei ungare, elaborate pe bază de licențe occidentale a crescut la 2 245 000 000 forinți, față de 1 064 000 000 forinți în 1968. Cea mai mare parte a licențelor au fost achiziționate din R.F.G., Franța, Anglia, Belgia și Austria.

R. S. Cehoslovacă — Turcia

La Ankara a avut loc recent semnarea unui protocol privind schimburile comerciale între R. S. Cehoslovacă și Turcia pe perioada 1970—1971, potrivit căruia Turcia va importa echipament industrial și va exporta în schimb bumbac, tutun, citrice etc.

REPERE

● **Moneda națională ecuadoriană — sucre — a fost din nou devalorizată : 1 dolar este acum egal cu 25 sucres, în loc de 18,18. Pe piața liberă cursul era de 21,7 sucres pentru un dolar.**

● **Printr-o lege semnată de președintele Nixon, în S.U.A. a fost desființat, după 181 de ani de existență, Ministerul Poștelor. Locul său va fi luat de o agenție federală intitulată United States Postal Service. Pentru prima oară în istoria țării, cei 750 000 de poștași americani vor putea discuta cu direcția mărimea salariilor și primelor lor, prin intermediul sindicatelor, rămînind însă în continuare lipsiți de dreptul de grevă.**

● **Regia Națională Renault s-a clasat în 1969, pentru-a treia oară consecutiv, în fruntea marilor exportatori francezi. In clasament urmează Peugeot, De Wendel-Sidelor și Simca.**

● **Ca răspuns la acuzațiile de protecționism și ermetism, Japonia a adoptat un program eșalonat de liberalizare a economiei sale. După cum a anunțat comitetul de control al investițiilor străine în Japonia, de la 1 septembrie vor deveni accesibile investitorilor străini 326 de domenii de activitate industrială. „Unii observatori — scrie „Le Monde" — cosideră totuși că barierele tehnice și administrative care rămîn în vigoare anulează în mare măsură semnificația acestei liberalizări".**

BIBLIOTECILE
PRODUSE DE UNITĂȚILE MINISTERULUI INDUSTRIEI LEMNULUI

INDISPENSABILE APARTAMENTULUI MODERN

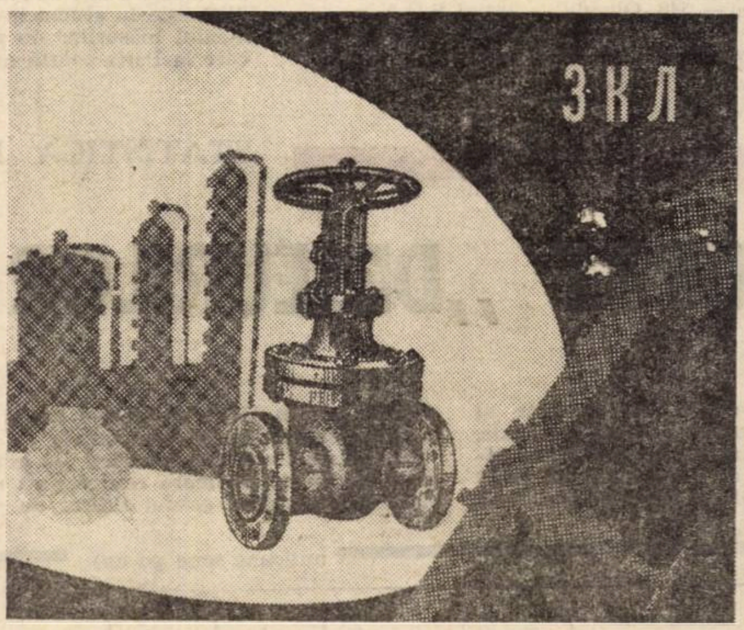

Robinete universale ZKL

pentru lichide, produse petrolifere și gaze de înaltă coroziune pentru parametrii :

T — 450 ; 550 ; 600 ;

Py (kg/cm²) — 16 ; 40 ; 160 ;

Dy (mm) — 50 ; 80 ; 100 ; 150 ; 200 ; 250 ; 300 ; 350 ; 400 ; 600.

Conform cererii clientului, robinetele sînt fabricate din oțel inoxidabil, de diferite mărci.

Dacă comanda este superioară de 100 robinete, acestea pot avea flanșe și lungimi de construcții conform standardelor britanice A.S.A.

ТЕХМАШЭКСПОРТ · TECHMASHEXPORT

Exportator :

V/O TECHMASHEXPORT

35, strada Mosfilmovskaia

Moscova V—330 — U.R.S.S.

Telex : 256.

PUBLICOM

MONDORAMA

ESCARPIT... EXASPERAT

„POŢI face baie gratuit în mare, dar trebuie să plătești ca să pui piciorul pe plajă. Să ne bucurăm că scăldatul este gratuit! În epoca noastră sînt din ce în ce mai puţine lucruri pe care le poţi face gratuit. Trebuie să plătești ca să poţi circula pe autostrăzi și trebuie să plătești ca să poţi să te oprești în orașe. Trebuie să plătești pentru a te putea așeza, pentru a merge... Va veni negreșit o zi cînd va trebui să plătești ca să respiri, cînd aerul va fi atît de poluat încît va trebui să încredinţezi unor concesionari grija de a face respirabili, pe ici pe colo, cîţiva metri cubi de atmosferă.

Viaţa e alcătuită din nesfîrșite concesiuni plătite. Cînd ea se sfîrșește, trebuie să plătești încă o dată pentru a obţine o concesiune perpetuă, scrie cunoscutul micro-columnist al ziarului *Le Monde*, Robert Escarpit, exasperat de bilanţul tuturor acestor constatări.

GEOGRAFIA MONDIALĂ A CEAIULUI

CEA MAI CONSUMATĂ băutură din lume este... ceaiul. După recentul congres al cultivatorilor acestei plante, ţinut la Paris, revista **La Semaine des hopitaux** face cunoscute cîteva date referitoare la „beţia

mondială de ceai". Cifra cea mai concludentă: în lume se consumă 14 000 de ceşti de ceai în fiecare secundă. Repartizat pe naţiuni, consumul acesta uluitor revine astfel (ceşti de ceai pe cap de locuitor, anual): Anglia — 2 216 (deci, fiecare englez bea, în medie, 6 ceaiuri pe zi), Irlanda — 1 600, Australia — 1 450, Noua Zeelandă — 1 400, Tunisia — 680, Maroc — 563, Canada — 548, Olanda — 434 şi S.U.A. — 168. Un consum record îl înregistrează şi U.R.S.S., unde ceaiul este o veritabilă băutură naţională, dar lipsesc date centralizate pentru clasificare. La fel şi în China, care cunoaşte această minunată plantă de mai bine de trei mii de ani. **În fotografie:** culegători de ceai din Ceylon, ţară care deţine pe piaţa mondială unul din locurile fruntaşe prin cantitatea exportată.

LUMINĂ ÎN MUNŢI

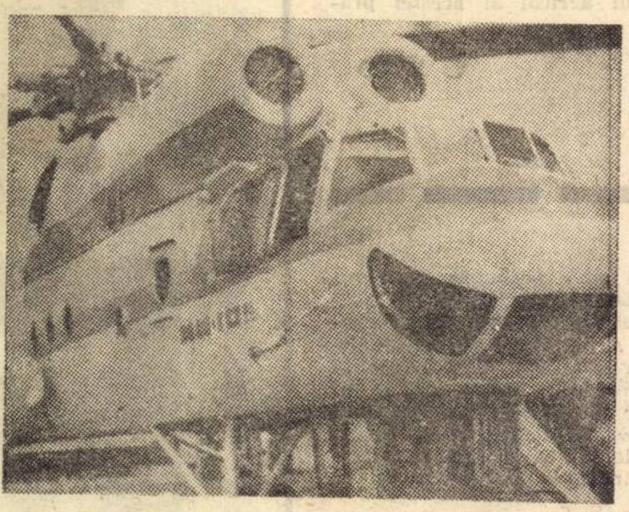

ÎN munţii Daghestanului sovietic urcă tot mai sus pilonii liniilor de înaltă tensiune. Numai în raionul Şuntin, la o altitudine de 2500 metri deasupra nivelului mării, se vor planta peste o mie de piloni. Constructorii şi-au luat angajamentul să desăvîrşească în anul 1970 electrificarea acestui raion îndepărtat şi greu accesibil. În cursul anului trecut, în munţii Daghestanului s-au instalat peste 1500 km de linii de înaltă tensiune. În această acţiune constructorii au fost mult ajutaţi de elicoptere.

În clişeul alăturat: noul elicopter sovietic NI—10K, „specializat" în lucrări de montaj de genul celor amintite şi pentru transportarea de obiecte cu gabarit mare.

VĂ STRÎNG PANTOFII?

LA Geneva a fost creat un comitet internaţional care are menirea să analizeze şi să înlăture confuzia care domneşte în sistemele existente în diferite ţări în domeniul măsurilor de pantofi. Aşa de pildă, pantofii care la Paris poartă nr. 38, în Anglia poartă nr. 5, iar în S.U.A. nr. 7. Iar „dimensiunea mondială" elaborată cu cîţiva ani în urmă de reprezentanţi ai fabricilor europene de încălţăminte nu numai că n-a devenit universală, ci a adus noi elemente de confuzie în comerţul internaţional cu încălţăminte. Firmele exportatoare şi importatoare de încălţăminte aşteaptă, pe bună dreptate, ca lucrările numitului comitet de la Geneva să fie încununate de succes.

ŞI LINIŞTEA ARE CĂUTARE...

DEZVOLTAREA rapidă a comunicaţiilor internaţionale permite dezvoltarea apreciabilă a turismului internaţional chiar într-o ţară nordică, destul de îndepărtată, cum este Finlanda. Avantajele pe care le poate oferi Finlanda turiştilor străini sînt determinate, în primul rînd, de densitatea redusă a populaţiei pe un teritoriu relativ întins (337 mii km^2). Astfel, turiştii găsesc aici natură virgină, spaţii largi şi... linişte (atît vara, cît şi iarna), o reţea de şosele în general puţin aglomerate ca şi un număr sporit an de an de campinguri şi moteluri. Lor li se adaugă o serie de staţiuni pentru practicarea sporturilor de iarnă, construite îndeosebi în ultimele decenii.

Rezultatul este că Finlanda a găzduit anul trecut 1,3 milioane de vizitatori, la o populaţie de mai puţin de 5 milioane de locuitori, iar balanţa sa turistică a înregistrat un excedent de 4 milioane de mărci.

ATELIERUL SUBMARIN

ÎN URMA unui concurs instituit în anul 1966, specialişti francezi şi englezi au întocmit două proiecte pentru realizarea unui „jeep" submarin — un atelier necesar reparaţiilor urgente la instalaţiile portuare, aflate sub apă, sau, eventual, la navele ancorate în porturi, care au nevoie de revizii ur[illegible]te ale cîrmelor, elicelor şi ale suprafeţelor subm[illegible]sibile. Cele două proiecte au fost folosite de către

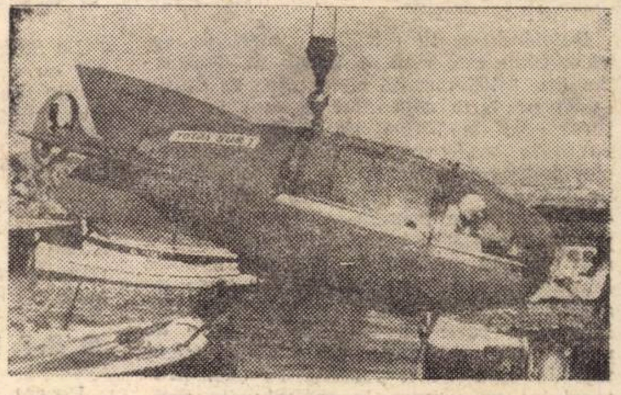

Societatea Europeană de Propulsie care, în primăvara aceasta, a construit primul exemplar dintr-o serie de şase vehicule submarine de acest fel, denumite TOTAL SUB **(în fotografia alăturată).**

Înzestrat cu instalaţii de energie electrică şi cu aparate şi unelte necesare sudurii, tăierii, găuririi şi manşonării conductelor, TOTAL SUB poate lucra pînă la o adîncime de 60 de metri, avînd la bord 6 oameni. Lungimea sa este de 6 metri, iar greutatea — 5 tone.

STATISTICĂ INTERNAŢIONALĂ

COSTURILE „DEŞEURILOR" CIVILIZAŢIEI MODERNE

POLUAREA mediului înconjurător al omului, efectele sale nocive crescînde, perspectivele alarmante pentru viitor îndeosebi în ţările care au atins un înalt nivel de industrializare reţin tot mai mult atenţia atît în ţările respective, cît şi în forurile internaţionale competente.

În Statele Unite ale Americii, de pildă, unde în zonele de mare concentrare urbană şi industrială gradul ridicat de poluare a apei şi aerului, intensitatea zgomotului au devenit o ameninţare nemijlocită pentru floră, faună şi sănătatea populaţiei, se efectuează studii şi se preconizează un complex de măsuri pentru combaterea cauzelor şi efectelor acestei calamităţi a societăţii moderne, pentru eliminarea carenţelor existente în aplicarea legislaţiei respective. Cîteva date asupra surselor şi agenţilor care poluează atmosfera S.U.A., furnizate de National Air Pollution Control Administration (unul dintre organismele publice create în scopul luptei împotriva poluării) sînt edificatoare. După cum se poate urmări în tabelul alăturat, mijloacele de transport, instalaţiile de încălzire a clădirilor şi centralele termice emit 70% din volumul total al gazelor şi particulelor solide, care infectează atmosfera.

În cercurile de specialitate se consideră că promovarea unor măsuri eficiente, corelate, pentru combaterea poluării mediului înconjurător va necesita cheltuieli uriaşe, cu tendinţe de creştere simţitoare în viitoarele decenii. Într-un studiu publicat recent în **Harvard Business Review**, volumul cheltuielilor necesare în ultimul sfert al acestui secol era evaluat, numai pentru S.U.A., la suma de 275 miliarde dolari. Repartiţia aproximativă a acestor cheltuieli (inclusiv pentru îngrijirea sănătăţii victimelor poluării), este prezentată în graficul alăturat.

milioane tone pe an)

Agentul poluant	Transporturile	Încălzirea şi centralele termice	Industria	Deşeuri solide	Diverse (incendii etc.)
Oxid de carbon	71,2	1,9	7,8	4,5	8,6
Anhidridă sulfurică	0,4	22,1	7,2	0,1	0,6
Hidrocarburi	13,8	0,7	3,5	1,4	6,5
Pulberi	1,2	6,0	5,9	1,2	7,2
Oxizi nitrici	8,0	6,7	0,2	0,7	1,4
Total	94,6	37,4	24,6	7,9	24,3
Pondere (în %)	50	20	13	4	13

SURSA: Le Monde, 16 VI, 1970

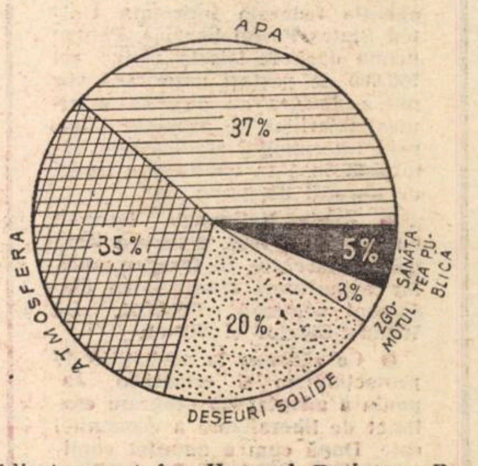

PROLETARI DIN TOATE ŢĂRILE, UNIŢI-VĂ!

viaţa economică

ORIENTARE - DOCUMENTARE - TEORIE • ECONOMIE NAŢIONALĂ - ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 36 (366)
VINERI
4 septembrie 1970
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREŞTI
20 pagini • 2 lei

O RAMURĂ TÎNĂRĂ

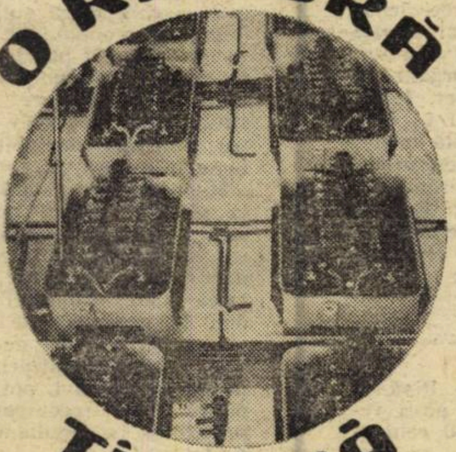

A INDUSTRIEI ROMÂNEŞTI

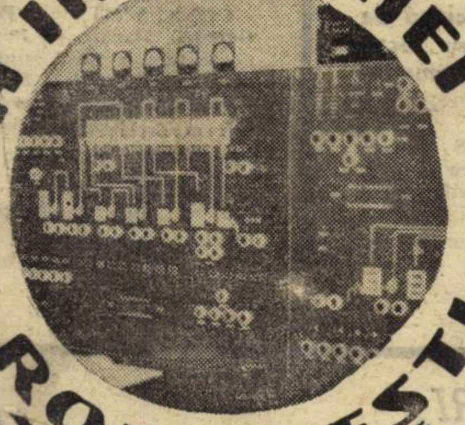

AUTOMATICA – DECENIUL I

• REZERVE ALE CREŞTERII PRODUCTIVITĂŢII

Un studiu despre evoluţia acestui indicator în industria constructoare de maşini

• CENTRALELE INDUSTRIALE

Gestiunea economică şi multiplele ei implicaţii

• NEPTUN ÎN SLUJBA LUI MERCUR

Documentar privind tendinţele actuale ale transporturilor maritime mondiale

viața economică

Săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

numărului 36 din 4 septembrie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALĂ

Din nou despre rezervele nefolosite pentru
Creșterea productivității în construcția de mașini
de dr. **Vasile M. Popescu** (pag. 3)

Reflecții :
Mai întîi trebuie să ai o idee.
de acad. **Grigore C. Moisil**

Forță de muncă :
Un nu hotărît neglijenței și soluțiilor birocratice în
Formarea și repartizarea cadrelor
de **V. Micu** — Ministerul Muncii (pag. 5)

Efortul propriu și viteza de rotație
de **Maria Ioniță** (pag. 6)

Balanța legăturilor dintre ramuri :
Estimarea bănească a indicatorului producției agricole
de **C. Ciobanu** (pag. 7)

Relațiile economice româno-britanice :
Avantaje reciproce
de **Gh. Marcu**, director general adjunct ISCEI (pag. 8)

Turism și competitivitate
de **Porfir Negrea**, vicepreședinte O.N.T. (pag. 9)

O ramură tînără a industriei românești
Automatica
de ing. **M. Sirbu**, director I.P.A. (pag. 10—11)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

Dezbateri :
— Centralele industriale în căutarea optimului
Gestiunea economică
de dr. **Dan Onicescu**, expert CEPECA (pag. 12)

— Organizarea corespondenței — sursă de „directorizare" a directorilor (**Zoltán Király**, consultant în organizarea conducerii întreprinderilor)

— Cum nu trebuie „formați" colaboratorii
de **Maria Melnic**. (pag. 13)

■ TEORII ● IDEI

Școli ● curente ● economiști :
— Gîndirea economică nemarxistă din România la începutul secolului XX (II)
de prof. dr. **N. I. Văleanu** (pag. 14)

— H. Johnson — avocat al reformei monetare
de **Radu Negrea** (pag. 15)

■ ECONOMIE MONDIALĂ

Japonia — paradoxe de balanță
de **Al. Anca**
Anglia — semnele stagnării ? (pag. 17)

Documentar :
Tendințe actuale ale transporturilor maritime mondiale
Neptun în slujba lui Mercur
de dr. doc. **T. Cristureanu** (pag. 18)

R.P. Bulgaria : Un nou context economic
de **I. Bumbea**
R.P.D. Coreeană : Dinamismul forțelor de producție
de **I. Dăianu** (pag. 19)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

/0470

CURIER

● Recunoașterea vechimii

CONSTANTIN DRAGOTA, Lugoj. — Conform H.C.M. nr. 252/1967, perioada cît ați fost elev al școlii profesionale nu se ia în calculul vechimii în muncă. Timpul de satisfacere a stagiului militar se include în calculul acestei vechimi pe baza prevederilor art. 30 lit. b din aceeași Hotărîre, chiar dacă înainte de efectuarea acestui stagiu n-ați avut calitatea de angajat. Perioada lucrată ca salariat, anterior efectuării stagiului militar, constituie și vechime neîntreruptă în muncă în aceeași unitate

V. VELCU, Timișoara. — 1) Atît în cadrul vechiului sistem de salarizare, cît și după aplicarea H.C.M. nr. 914/1968, cu modificările ulterioare, există o diferențiere în salarizarea absolvenților învățămîntului superior **proveniți din cîmpul muncii**, față de cei care nu au o vechime, de cel puțin 12 luni, ca salariați înainte de începerea cursurilor universitare. Din datele ce ne-ați comunicat, era posibil ca, în condițiile reglementării anterioare aplicării H.C.M. nr. 914, la reîncadrarea în muncă, după absolvirea învățămîntului superior și promovarea examenului de diplomă, să fiți încadrat **între limitele de salarizare a funcției de economist**, pe care ați deținut-o și nu neapărat la limita minimă prevăzută pentru această funcție. După prestarea a 12 luni în calitate de economist, în condițiile aplicării noului sistem de salarizare (în cazul dv. la 1 februarie 1970), trebuia să fiți încadrat ca economist cu salariul prevăzut **la nivelul de bază** și nu la nivelul corespunzătoar economiștilor în al doilea an de activitate.

2) Conform Precizărilor cu nr. 3.463 din 31 martie 1969, ale fostului Comitet de Stat pentru Organizare și Salarizare (pct. 1 din cap. IV), în cazul în care un salariat contestă modul în care i s-a determinat vechimea neîntreruptă în întreprindere, comitetul de direcție al întreprinderii poate să aprobe rectificarea carnetului de muncă.

● Incadrări

J. C., Deva. — Pînă în prezent nu s-au adus reglementări privind echivalarea cursurilor școlilor tehnice de trei ani, la care au fost admiși absolvenți ai învățămîntului mediu de cultură generală, cu cele ale școlilor de subingineri. De asemenea, nu s-au stabilit eventuale examene de diferență care ar urma să fie date în vederea echivalărilor.

● Cine beneficiază de premii pentru economii de manoperă ?

Ing. ARTEMIS FELICESCU, Rimnicu Vilcea. — Prin „executanți direct la locul de muncă", în sensul prevederilor anexei nr. 2 la H.C.M. nr. 151/1970, se înțeleg acei salariați care participă direct la desfășurarea activității pe locul de muncă și prin care se obțin economii de manoperă. În măsura în care acțiunea întreprinsă se referă la activitatea unui colectiv mai restrîns sau mai larg de salariați, cei care au contribuit la elaborarea și aplicarea măsurii respective pot beneficia de premii pentru economii de manoperă. Nu beneficiază salariații care îndeplinesc funcții de coordonare, chiar dacă în sfera lor de activitate intră și sectorul de muncă respectiv. De asemenea, nu pot beneficia de aceste premii nici alți salariați din cadrul unității sau ai centralei coordonatoare. În măsura în care alți salariați decît cei executanți direct la locul respectiv de muncă elaborează unele studii și propun anumite măsuri care după aplicare duc și la economii de manoperă, aceștia pot fi premiați în cursul anului din fondul de premiere constituit (din beneficii) pentru realizări deosebit de bune în muncă, precum și, alături de toți lucrătorii, la sfîrșitul anului pentru realizarea și depășirea sarcinilor pe unitate ce decurg din planul de stat. Dacă unele propuneri care duc la economii de manoperă au caracter de inovații sau raționalizări, salariații respectivi pot beneficia de recompensele prevăzute în regulamentul de inovații.

NICOLAE NICHITA, Galați. — Articolul dv. a apărut încă în nr. 30 al revistei. Cel privind „corective necesare în [illegible] tura organizatorică [illegible] sectoare economice" este în atenția secției noastre de specialitate.

CONSTANTIN BURGHELE, Bacău. — Propunerea dv. a fost studiată la nivelul conducerii Ministerului Muncii. S-a considerat, în final, că prevederile pct. IV (1) lit. a din anexa VII-a la H.C.M. nr. 914 sînt de strictă interpretare și nu pot fi extinse.

SCRISORI ● SCRISORI ● SCRISORI

ACORD GLOBAL

ȘANTIERUL nr. 1 din cadrul Trustului de construcții Craiova a introdus sistemul de salarizare în acord global pe obiecte, părți de obiecte sau lucrări de specialitate. În vederea executării acestora în acord global, conducerea șantierului a luat măsuri privind organizarea și programarea producției, asigurarea mijloacelor tehnice și a materialelor necesare, dînd astfel posibilitate muncitorilor să se ocupe în exclusivitate de realizarea obiectivelor. Pînă în prezent s-a reușit ca la obiectivele la care s-a lucrat să fie înregistrate succese atît în ce privește termenul de predare cît și calitatea. Veniturile formațiilor de lucru au crescut. Echipele de parchetari au realizat sporuri de salarii de 30%, iar cele de izolatori și de zugravi de 17% și, respectiv, 15%.

Noua formă trebuie deci extinsă întrucît cointeresează colective largi de constructori.

Carol BORA
șeful serviciului C.F.I. Trustul de construcții Craiova

CODIFICAREA CONDIȚIILOR FUNDAMENTALE

ÎN noua lege a contractelor economice se spune că neîndeplinirea obligațiilor cu privire la organizarea și îndrumarea încheierii contractelor economice, precum și a celor referitoare la rezolvarea neînțelegerilor precontractuale, constituie contravenție și se sancționează conform H.C.M. nr. 306/1970. În această situație se impune o cunoaștere mai aprofundată a tuturor condițiilor fundamentale. Este deci imperios necesar ca să se pună de acord condițiile fundamentale cu noua lege a contractelor economice, sau să se republice cu toate modificările la zi. Ar fi nevoie, după părerea mea, chiar de o codificare a lor deoarece, fiind diferite de la un minister la altul, este foarte greu să se poată face o încadrare a încălcării disciplinei contractuale de către diferitele întreprinderi cu care se intră în legătură.

Fl. BOȘOTEANU
economist
Uzina „Rulmentul"-Brașov

AVALANȘA REFERATELOR

ÎN ANSAMBLUL lucrărilor de birou întîlnim o seamă de hîrtii cu caracter formal, birocratic : o avalanșă de referate formale, prevăzute cu alte referate, vize, aprobări și semnături, în baza cărora se emit alte documente. La rîndul lor acestea sînt iarăși semnate și aprobate de aceleași persoane care au avizat și aprobat actul inițial. Astfel, se întocmesc referate pentru ridicarea unor materiale necesare curățeniei, reparațiilor curente, lucrărilor de întreținere, pentru montarea unei broaște, înlocuirea unui geam, pentru rechizitele necesare birourilor etc. cînd, în mod normal, bonul de materiale în care se menționează, între altele și destinația bunurilor solicitate, este documentul care justifică în mod legal operațiunile respective. Se mai întocmesc referate prin care se cere emiterea de dispoziții de plată pentru achitarea unor facturi, situații de lucrări, scrisori de transport, etc. cînd însăși documentele respective indică obligativitatea achitării lor.

În întreprinderea noastră, noianul formelor birocratice a mai crescut cu încă un document. E vorba de referatul prin care se comunică serviciului „Norme și salarizare" procentul de îndeplinire a sarcinilor de serviciu pentru personalul t.a. în vederea întocmirii listelor de plată. De ce este oare nevoie de acest referat, cînd, în mod normal, conducătorul compartimentului este obligat ca, în cazul cînd cineva nu s-a achitat de îndatoririle ce-i revin, să ceară, plata drepturilor de salariu în raport cu munca prestată ?

Dumitru Ioan BELCHIȚA
șeful serviciului contabilității
U.R.A. București — Obor

DIN NOU DESPRE REZERVELE NEFOLOSITE PENTRU

CREȘTEREA PRODUCTIVITĂȚII

ÎN CONSTRUCȚIA DE MAȘINI

Ilustrațiile paginii reprezintă aspecte din două moderne unități ale ramurii constructoare de mașini : Fabrica de motoare electrice — Pitești și Fabrica de mașini unelte și agregate — București

EXPRIMÎND, în ultimă analiză, eficiența cu care este cheltuită munca socială, creșterea necontenită a productivității muncii constituie o cerință de stringentă actualitate, o condiție esențială a progresului, un factor hotărîtor al ridicării eficienței economice și îmbunătățirii nivelului de trai al poporului. Înfăptuirea sarcinilor puse de partid pe linia creșterii productivității muncii capătă o semnificație aparte pentru industria construcțiilor de mașini, ramură de importanță vitală pentru progresul economic general al țării.

INTETIZÎND atît priceperea organizatorică a cadrelor de conducere, măiestria profesională, cît și gradul de utilizare a forței de muncă, timpului de muncă și mijloacelor tehnice din dotare, productivitatea muncii în întreprinderile Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini a înregistrat în primele 6 luni ale anului — cu unele excepții — creșteri însemnate.

Iată cum se prezintă evoluția productivității muncii, în corelație cu a celorlalți indicatori economici, pe ansamblul ministerului (vezi tabelul nr. 1).

Așa cum rezultă din tabel, ca un corolar al măsurilor aplicate în cadrul acțiunii de organizare științifică a producției și a muncii, cît și al efectelor pozitive directe pe care le-au generat noul sistem de salarizare și majorarea salariilor, **în primul semestru al anului 1970, pe ansamblul întreprinderilor aparținînd ministerului, productivitatea muncii a fost cu 11,6% mai mare decît în perioada corespunzătoare a anului precedent.**

Menținerea unor ritmuri înalte ale productivității muncii a constituit factorul determinant al sporirii producției industriale. Astfel, dacă se ia ca bază de comparație anul 1950, ponderea sporului de producție obținut pe seama productivității muncii a crescut la 78,7% în 1955, 85,8% în 1960, 88,7% în 1965 și 90,7% în 1968, scăzînd în mod corespunzător ponderea sporului de producție realizat prin mărirea numărului de salariați. **Comparativ cu 1968, în anul trecut 54,5% din sporul producției globale industriale s-a obținut pe seama creșterii productivității muncii.** În primele 6 luni ale acestui an, continuarea valorificării studiilor întreprinse și investigarea de noi resurse în domeniul tehnic și al folosirii forței de muncă, au condus la creșterea în măsură și mai mare a aportului productivității muncii la sporirea producției globale. **În semestrul I, de pildă, comparativ cu realizările perioadei corespunzătoare din anul trecut, 76,3% din acest spor a fost realizat pe seama factorului menționat.**

Fără a minimaliza eforturile depuse de colectivele întreprinderilor aparținînd acestui minister pentru căutarea celor mai eficiente căi menite să asigure o creștere continuă a forței productive a muncii, trebuie însă menționat că în acest domeniu n-au fost epuizate nici pe departe rezervele. În cursul primului semestru al anului, de exemplu, un număr de centrale, grupuri industriale și uzine au înregistrat niveluri sub prevederile stabilite la indicatorul productivitatea muncii. Printre întreprinderile care s-au aflat în această situație, menționăm : **Uzina de strunguri-Arad** (care a realizat planul productivității muncii numai în proporție de 92,5% pe trimestrul I și în proporție de 90,7% pe întregul semestru) și **Fabrica de mașini unelte și agregate-București** (97,9% pe întreg semestru) din cadrul Centralei industriale mașini-unelte București, **Uzina „Electronica"-București** (96,9% în trimestrul I) din cadrul Centralei industriale electronice și automatizări București, **întreprinderea „Electrotehnica"-Turda** (98,1% pe trimestrul I) din cadrul Centralei industriale de mașini și materiale electrotehnice-București, **Uzina de utilaj minier Orașul Dr. Petru Groza** (90,1% pe trimestrul I) din cadrul Grupului de uzine utilaj minier Satu Mare și **Uzina de pompe București** (98,5% pe trimestrul I) din cadrul Centralei industriale de utilaj chimic și rafinării București.

Acest fapt a determinat nerealizarea planului productivității muncii pe perioada respectivă pe ansamblul unor centrale industriale cum au fost : **Centrala industrială de mașini-unelte** (99,4% în primul trimestru și 99% pe întregul semestru), **Centrala industrială electronică și automatizări** (99,5% în trimestrul I), **Centrala industrială de mașini și materiale electrotehnice** (99,7% pe trimestrul I), sau a frînat creșterea într-o proporție mai mare a productivității muncii pe ansamblul grupurilor industriale din care fac parte sau pe ansamblul ministerului.

Să examinăm, succint, cauzele.

ÎN TOATE întreprinderile există încă mari rezerve în domeniul folosirii utilajelor. Iată (tabelul nr. 2) indicii de utilizare, cît și coeficientul de schimburi, determinate de gradul de folosire a fondului de timp disponibil, realizați în semestrul I, comparativ cu anul 1969 (vezi tabelul nr. 2).

Deși, comparativ cu nivelul mediu realizat în 1969, mașinile-unelte au fost mai bine utilizate în trimestrul I/1970, față de trimestrul IV/1969, se constată însă o ușoară scădere a indicilor respectivi. Rezerve însemnate care n-au fost pe deplin mobilizate au existat și în trimestrul II. Aceasta, în primul rînd, din cauza volumului mare al timpului neutilizat. **Numai în trimestrul II 1970 acesta a reprezentat 27,3% din fondul de timp disponibil al mașinilor din secțiile de bază și 43,2% din cel al secțiilor auxiliare.** In acest trimestru **volumul întreruperilor accidentale din secțiile de bază, raportate la numărul mașinilor în funcțiune, a reprezentat, în medie, 106 ore pe mașină-unealtă, ceea ce echivalează cu peste 6 zile lucrătoare a două schimburi nefolosite.** De menționat că la unele grupe de mașini din secțiile de bază întreruperile accidentale au reprezentat proporții mai mari față de timpul de lucru programat (22,4% la mașinile de ștanțat și presat piulițe, 16,0% la mașinile de rabotat cu cuțit mobil, 15,9% la mașinile de frezat prin copiere, 15,0% la liniile complexe continue de confecționat piulițe, 14,1% la calandrele de rulat tablă etc.).

Analizînd cauzele volumului mare de întreruperi accidentale, se constată că aproape toate sînt determinate de deficiențe care mai există la unele întreprinderi : **întreținerea și exploatarea necorespunzătoare a mașinilor și utilajelor, nerespectarea graficului de reparații curente și capitale, slaba calitate a reparațiilor, lipsuri în aprovizionarea ritmică și de bună calitate a materialelor, în asigurarea forței de muncă calificate etc.** Printre întreprinderile care în perioada respectivă au înregistrat pierderi de timp mai mari datorită cauzelor arătate, menționăm : **Uzina de mașini grele-București** (unde întreruperile accidentale din secțiile de bază au înregistrat 34,1% față de timpul

dr. Vasile M. POPESCU

→

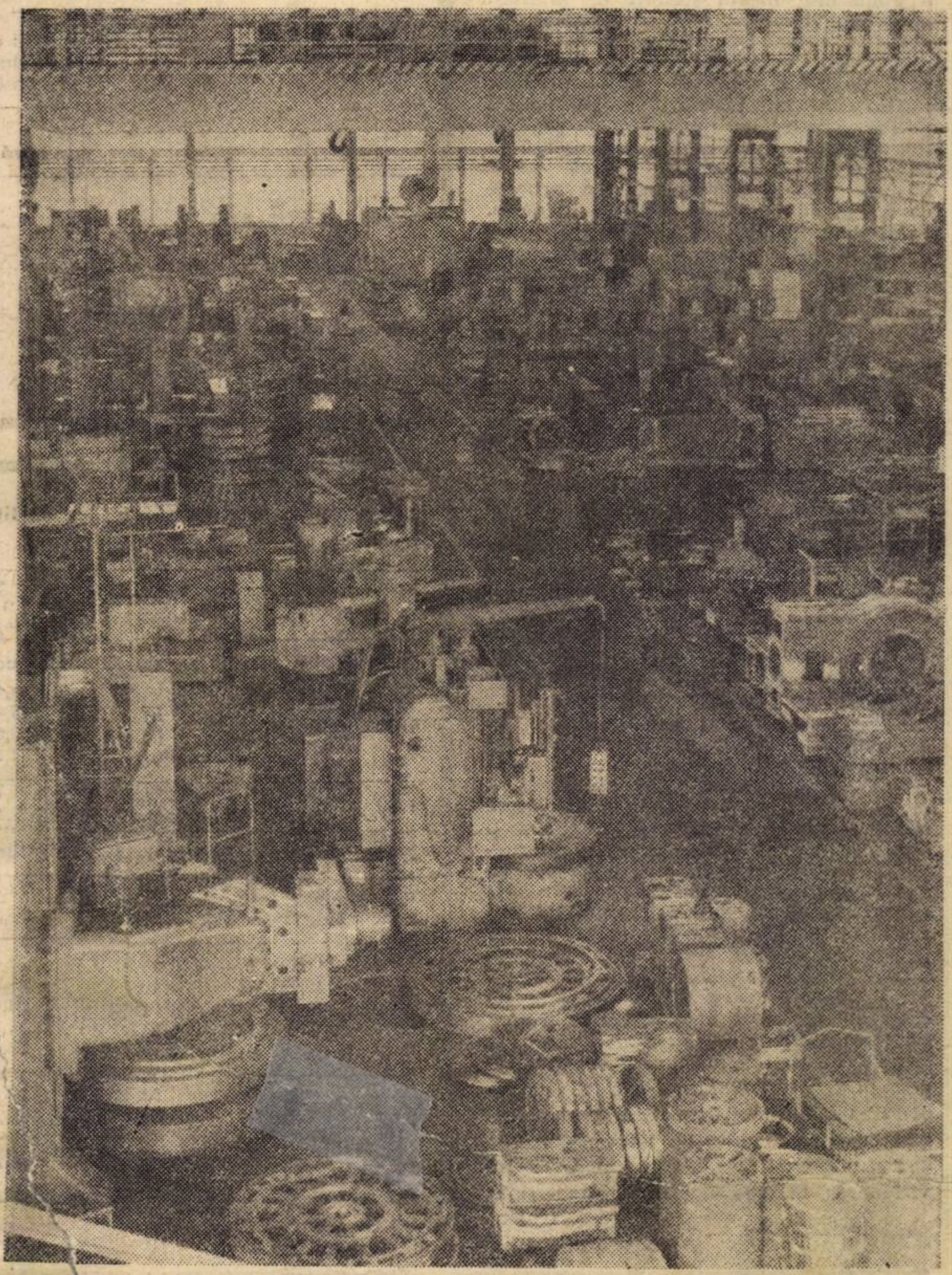

←

de lucru programat). **Uzina mecanică-Timişoara (32,0%), Şantierul naval-Giurgiu (30,4%) Uzina de construcţii metalice şi maşini agricole Bocşa (25,1%), Uzina Vulcan-Bucureşti (21,3%)** etc.

In aceste întreprinderi, ca şi în multe altele, luarea celor mai eficiente măsuri pentru îmbunătăţirea întreţinerii şi exploatării mijloacelor tehnice, organizarea mai bună a aprovizionării materiale a întreprinderii şi a locurilor de muncă, soluţionarea problemelor legate de asigurarea cu forţă de muncă calificată etc., constituie tot atîtea căi de creştere substanţială a productivităţii muncii şi, implicit, de obţinere a unor sporuri de producţie. **Dintr-un calcul estimativ efectuat, rezultă că dacă s-ar fi evitat numai întreruperile datorate reparaţiilor accidentale s-ar fi putut realiza, la nivelul semestrului I 1970, pe ansamblul ministerului, un volum de producţie suplimentar de circa 120 milioane lei. La aceasta s-ar mai fi adăugat încă circa 200 mil. lei, în cazul cînd s-ar fi eliminat întreruperile determinate de neasigurarea cu forţă de muncă.**

ÎN UNELE uzine acţiunea complexă de dimensionare realistă a necesarului de forţă de muncă, incluzînd în aceasta şi îmbunătăţirea raportului dintre muncitorii de bază şi cei auxiliari, dintre personalul tehnico-administrativ şi muncitori etc., a fost înţeleasă în mod just, avînd o incontestabilă valoare practică pentru creşterea randamentului muncii productive. De pildă, la uzinele „Înfrăţirea"-Oradea şi „Timpuri Noi"-Bucureşti, Întreprinderea de fabricat şi montat ascensoare-Bucureşti şi altele, pe baza unei riguroase organizări interne a secţiilor, atelierelor şi fiecărui loc de muncă, modernizării utilajelor, perfecţionării fluxurilor tehnologice cît şi a valorificării mai largi a resurselor de creştere a randamentului în muncă a fiecăruia dintre salariaţii existenţi, se urmăreşte cu perseverenţă ca sporurile de producţie să se realizeze aproape în exclusivitate pe seama creşterii productivităţii muncii, renunţîndu-se în mare măsură la calea angajării de noi salariaţi.

Se înţelege că în condiţiile generalizării experimentării noului sistem de salarizare şi a majorării salariilor, fiecare întreprindere are un fond de salarii mai bine dimensionat, care trebuie să fie strict corelat cu volumul producţiei realizate, orice angajare de forţă de muncă peste necesar consumînd în mod nejustificat acest fond. Tocmai de aceea, **o obligaţie de prim ordin a fiecărei întreprinderi constă în respectarea cu rigurozitate a numărului mediu scriptic de salariaţi planificat, frînarea oricăror tendinţe de depăşire a lui.** Din păcate, şi în cursul acestui an unele conduceri de întreprinderi, pentru a înlătura influenţa altor factori care puneau sub semnul întrebării problema îndeplinirii planului de producţie, au recurs la calea cea mai uşoară — angajarea unei forţe de muncă peste limitele admise prin plan. **In primele două luni ale anului 1970, de exemplu, întreprinderile din cadrul Centralei industriale de electronică şi automatizări din Capitală au depăşit cu 430 salariaţi numărul mediu scriptic planificat.** Şi acest lucru se întîmplă în condiţiile cînd alte întreprinderi din Bucureşti, aparţinînd aceluiaşi minister, resimt lipsa de forţă de muncă, întîmpinînd greutăţi, din această cauză, în îndeplinirea planului. Dacă se analizează situaţia uzinei „Electronica" **se constată că, în această perioadă, deşi a menţinut în producţie un număr de 111 oameni peste cel planificat, n-a îndeplinit planul producţiei globale decît în proporţie de 98,2%, iar sarcina de creştere a productivităţii muncii în proporţie de 96,6%.** Depăşirea şi în perioadele următoare a numărului planificat de salariaţi a avut implicaţii directe asupra productivităţii muncii: în luna mai a.c., spre exemplu, din această cauză, sarcina la acest indicator n-a fost realizată decît în proporţie de 98,8%.

Această situaţie nu este unică. Sînt şi alte întreprinderi în care se înregistrează fenomene asemănătoare. Or, tocmai acestea au determinat ca în unele perioade ale anului să se deregleze corelaţiile dintre creşterea productivităţii muncii şi salariul mediu, dintre volumul producţiei globale şi fondul de salarii, chiar pe ansamblul ministerului. **În luna februarie a.c., de exemplu, deşi pe ansamblul ministerului numărul mediu scriptic de salariaţi planificat a fost depăşit cu 0,2%, planul producţiei globale nu a fost realizat decît în proporţie de 99,9%, iar sarcina de creştere a productivităţii muncii în proporţie de 99,7%.** În spatele acestei situaţii, nicidecum mulţumitoare, stau îndeosebi cauze de natură subiectivă: încălcarea disciplinei în muncă (prin nerespectarea programului de lucru, învoiri şi absenţe nemotivate), deficienţe în aprovizionarea cu materii prime şi materiale, exploatarea neraţională a maşinilor şi instalaţiilor etc.

Productivitatea muncii mai este trasă **în jos şi de ponderea încă mare a personalului tehnico-administrativ care**, deşi în ultimii ani a înregistrat o scădere, are încă în unele întreprinderi o proporţie ridicată. În primul trimestru, de pildă, depăşirea numărului mediu scriptic al salariaţilor la Fabrica de elemente pentru automatizare şi întreprinderea „Electrotehnica" **a fost determinată în mare parte de menţinerea unor structuri tehnico-administrative umflate, unde ponderea personalului T.A. în totalul salariaţilor a fost de 30,5% şi, respectiv, 28,4%.**

Nu mai este necesar să subliniem importanţa deosebită pe care o are, de asemenea, **asigurarea unui raport just între numărul muncitorilor care lucrează în secţiile şi la muncile de bază şi cel al muncitorilor care prestează diferite activităţi auxiliare sau de deservire.** Introducerea largă a mecanizării şi a micii mecanizări face, ca, an de an, în muncile auxiliare şi de deservire să fie nevoie de mai puţine braţe de muncă, acestea putînd fi îndreptate spre sectoarele direct productive. Cu toate acestea, **în multe întreprinderi constructoare de maşini se menţine încă o proporţie ridicată de muncitori auxiliari, aceştia reprezentînd uneori 30—50% din numărul total al muncitorilor.**

Aspectele arătate cu privire la folosirea forţei de muncă subliniază necesitatea ca ministerul, centralele şi grupurile industriale să acţioneze mai ferm în acest domeniu, asigurîndu-se ca în fiecare întreprindere numărul de salariaţi să corespundă strict nevoilor reale ale producţiei. Concomitent, considerăm necesar ca şi întreprinderile să capete o răspundere mai mare în stabilirea necesarului de forţă de muncă, cît şi în utilizarea optimă a acesteia, în realizarea unei concordanţe între calificarea dobîndită şi meseria (activitatea) efectiv prestată, între nivelul calificării şi gradul de complexitate a muncii prestate. În acest scop, **socotim că ar fi util ca în cazul cînd o întreprindere solicită majorarea fondului de salarii, recalcularea acestuia să se facă direct proporţional nu numai cu nivelul îndeplinirii planului producţiei globale, ci să se ţină seama, în egală măsură, şi de respectarea proporţiei prevăzute pentru depăşirea volumului producţiei pe seama creşterii productivităţii muncii.**

NIVELUL productivităţii muncii se află într-o legătură directă, indisolubilă, şi cu **gradul de utilizare a timpului de lucru.** Analizele efectuate pînă în prezent au scos în evidenţă că deşi în multe uzine disciplina muncii s-a îmbunătăţit, totuşi pierderile de timp de lucru cauzate de învoiri şi concedii fără plată, absenţe nemotivate şi alte cauze de natură subiectivă se menţin încă la un nivel ridicat, **marcînd chiar unele tendinţe de creştere. Iată dinamica şi structura pierderilor de timp pe ansamblul întreprinderilor aparţinînd ministerului (vezi tabelul nr. 3).**

Tabelul nr. 1

în %

Detalii	Valoarea producţiei globale	Total salariaţi: Fond de salarii	Număr mediu scriptic	Productivitatea muncii	Salariul mediu
1. În procente faţă de planul perioadei respective:					
— trimestrul I 1970	100,8	100,8	100,4	100,4	100,4
— trimestrul II 1970	101,5	100,5	100,2	101,4	100,3
Total semestrul I 1970	101,1	100,7	100,3	100,9	100,5
2. În procente faţă de realizările perioadelor similare din 1969					
— trimestrul I 1970	115,8	113,8	103,8	111,6	109,6
— trimestrul II 1970	115,7	115,0	103,6	111,7	110,0
Total semestrul I 1970	115,7	114,0	103,7	111,6	110,3

Tabelul nr. 2

— în % —

	Indicii de utilizare a fondului de timp disponibil al maşinilor: Secţii de bază	Secţii auxiliare	Coeficientul de schimburi: Secţii de bază	Secţii auxiliare
TOTAL ANUL 1969	70,8	54,9	2,12	1,65
— trim. III 1969	70,8	54,5	2,12	1,64
— trim. IV 1969	72,1	55,9	2,16	1,68
ANUL 1970				
— trim. I	71,7	56,7	2,15	1,70
— trim. II	72,7	56,8	2,18	1,70

Tabelul nr. 3

Dinamica şi structura pierderilor de timp de lucru

— în % —

		Întreruperi	Învoiri şi concedii fără plată	Absenţe nemotivate	Alt timp nelucrat	Total
1. Dinamica pierderilor de timp de lucru						
1969	Trim. I	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Trim. II	52,1	149,6	124,4	159,0	114,4
	Trim. III	62,2	200,6	133,4	151,4	130,2
	Trim. IV	61,9	152,2	142,2	151,6	125,8
1970	Trim. I	117,6	114,4	98,1	141,4	108,8
	Trim. II	151,7	168,2	101,4	143,6	127,6
2. Structura pierderilor de timp de lucru						
1967	Întregul an	12,7	23,7	40,7	22,9	100,0
1968	Întregul an	15,7	26,2	49,6	8,5	100,0
1969	Trim. I	23,6	18,4	50,9	7,1	100,0
	Trim. II	10,7	24,1	55,4	9,8	100,0
	Trim. III	11,3	28,4	52,1	8,2	100,0
	Trim. IV	11,6	22,3	57,6	8,5	100,0
	Întregul an	13,8	23,6	54,1	8,5	100,0
1970	Trim. I	25,5	19,4	45,9	9,2	100,0
	Trim. II	28,0	23,5	40,5	8,0	100,0
	Total semestru	26,9	21,6	43,0	8,5	100,0

În primul trimestru al anului 1970, de exemplu, aceste pierderi de timp au fost mai mari cu circa 150 mii ore-om (8,8%) decît cele înregistrate în aceeaşi perioadă a anului trecut. **Pentru a ne da seama de volumul mare de timp de lucru ce se iroseşte sub forma întreruperilor, învoirilor şi concediilor fără plată, absenţelor nemotivate şi alte cauze, menţionăm că numai în primul semestru al anului în curs s-au înregistrat circa 4,2 mil. ore neutilizate din aceste cauze.**

Printre întreprinderile care au înregistrat un număr mare de asemenea pierderi se află Fabrica de maşini unelte şi agregate, Uzina de pompe şi Electronica din Bucureşti, Uzina de strunguri din Arad şi altele. La Fabrica de maşini unelte şi agregate, de pildă, s-au înregistrat în semestrul I.1970 circa 49 mii ore/om absenţe nemotivate, iar la Uzina de strunguri din Arad aproape 17 mii ore/om pierderi datorate învoirilor şi concediilor fără plată. **Din calculele efectuate, rezultă că pe un muncitor, pierderile de timp de lucru datorate cauzelor arătate, înregistrate pe ansamblul întreprinderilor Ministerului Industriei Construcţiilor de Maşini în primul semestru al acestui an revin în medie circa 16 ore/om.**

După cum se observă din datele tabelului prezentat, cea mai mare pondere din totalul pierderilor de timp de lucru o deţin absenţele nemotivate care, în primele şase luni ale anului 1970, au însumat circa 1,8 mil. ore/om (43%). Şi pierderile de timp datorate învoirilor şi concediilor fără plată au reprezentat circa 900 mii ore/om, cu toate că faţă de 1969 ponderea lor a scăzut.

În această perioadă, un volum sporit de pierderi de timp s-a datorat întreruperilor de o zi în cadrul schimbului.

Este adevărat că în cursul trim. II o parte însemnată din aceste pierderi a fost determinată la unele uzine de participarea salariaţilor la prevenirea ca[illegible]lor provocate de inundaţii. Cu [illegible] cestea, la multe întreprinderi, p[illegible] respective sînt datorate unor def[illegible] în întreţinerea şi reparaţia utilajelor, [illegible] sei de materiale, a energiei electrice, de comenzi etc. Uzina de reparaţii utilaj chimic şi piese de schimb-Găeşti, de pildă, a înregistrat pînă la sfîrşitul lunii mai a.c. un număr de peste 100 mii ore/om întreruperi de natura celor arătate, din care cauză n-a îndeplinit sarcina de creştere a productivităţii muncii decît în proporţie de 94,6%. Pe ansamblul Ministerului Industriei Construcţiilor de Maşini, aceste pierderi au însumat pe cele 6 luni ale anului în curs circa 1,1 mil. ore/om.

Multe întreprinderi, pentru a face faţă sarcinilor de plan încearcă să-şi acopere deficienţele existente în organizarea procesului de producţie, în respectarea disciplinei în muncă etc. prin recurgerea cu uşurinţă la ore suplimentare şi la munca în asalt, fapt care influenţează negativ asupra creşterii productivităţii muncii. **Numai în primele 6 luni ale anului 19[illegible] volumul orelor suplimentare efectuate [illegible] ansamblul acestui minister a reprezentat aproape 10,6 mil. ore/om, echivalînd cu timpul de lucru a circa 8800 muncitori.** Dacă avem în vedere faptul că în aceeaşi perioadă numai pierderile din timpul de lucru provocate de întreruperi, învoiri, concedii fără plată, absenţe nemotivate şi alt timp nelucrat au reprezentat circa 4,2 mil. ore/om, ceea ce echivalează cu timpul de muncă a circa 3500 muncitori, este evident că numai prin eliminarea acestor categorii de pierderi s-ar fi putut evita circa 40% din volumul orelor suplimentare efectuate.

În ultimă analiză, folosirea incompletă a timpului de lucru a avut consecinţe nefavorabile asupra creşterii eficienţei economice. Din calculele orientative efectuate, rezultă că cele circa 4,2 mil. ore/om irosite în perioada analizată echivalează cu o producţie globală de circa 380 mil. lei (din care, numai absenţele nemotivate — circa 160 mil. lei). **Aceasta înseamnă că în condiţiile anului 1970, un singur minut irosit pe ansamblul întreprinderilor Ministerului Industriei Construcţiilor de Maşini echivalează cu pierderea unei producţii de aproape 390 mil. lei.** Tot calculele arată că dacă s-ar fi evitat pierderile de timp arătate, **productivitatea muncii pe salariat, pe ansamblul ministerului, ar fi crescut, în primele 5 luni ale anului 1970, cu circa 1,5%.**

În lumina celor relevate, este necesar ca centralele şi grupurile industriale, cu sprijinul nemijlocit al ministerului, să analizeze cu multă răspundere modul cum sînt utilizate mijloacele tehnice, forţa de muncă şi timpul de lucru şi să ia măsuri concrete şi eficiente pentru a asigura obţinerea unei înalte productivităţi a muncii.

— VOI, oamenii de știință, nu lucrați organizat. Tu, ești matematician, și te ocupi de logică matematică; Vrânceanu, mare matematician, se ocupă de geometrie diferențială. Eu nu zic că lucrurile astea n-au importanță, dar mă gîndesc: nu sînt unele lucruri mai importante care ar trebui studiate cu prioritate?

— Cancerul?

— Fără îndoială, dar o să-mi spui că nu te pricepi, că nu ești nici medic, nici biolog, nici chimist.

— Foametea în țările in curs de dezvoltare?

— Fără îndoială, dar o să-mi spui că acolo trebuie luate măsuri de organele locale, ajutate de foruri internaționale. Mă gîndesc la probleme în care nu apar astfel de dificultăți. Iată un exemplu: cutremurele de pămînt. Ai văzut că cutremurul în Peru a făcut aproape două milioane de sinistrați? Scria la gazetă: 1,7 milioane. Dacă voi matematicienii ați pune în ecuații problema asta; un cutremur dă unde în pămînt. Nu știu dacă sînt ca undele mării.

— Nu sînt, dar sînt ca cele ce se produc în aer sau în solide cînd cînți, vorbești sau țipi, sau cam ca cele de radio, de televiziune. Vibrații ca cele ale diapazonului sau ale corzii de vioară.

— Vezi că știi! De ce nu puneți voi, la Institutul de matematică sau la Facultatea de matematici și mecanică, în planul vostru de cercetare, studiul undelor cutremurelor de pămînt? Eu nu zic să-l oprești. E greu. Da să știe omul dinainte. Să fugă pe cîmp cu ce are el mai de preț. Sinistrați tot două milioane ar fi, dar n-ar fi morți. Casa dărîmată o mai face omu', da mortul din groapă nu se mai întoarce. De ce nu puneți problema asta în plan, ca problema prioritară?

E foarte greu să explici că nu ajunge să pui în plan o problemă, chiar să-i zici prioritară, ca s-o rezolvi.

Întîi: propagarea undelor seismice a fost studiată.

REFLECȚII

MAI ÎNTÎI TREBUIE SĂ AI O IDEE...

acad. Grigore C. MOISIL

Aceste studii pot fi folosite și sînt folosite, dar la altceva. Ele sînt folosite în prospecțiunile geologice. Se face așa. Vrei să afli dacă nu cumva într-o regiune ai zăcăminte metalifere sau petrol sau apă sau lucruri de astea. Pui într-un loc dinamită și o faci să explodeze. Zguduiala pămîntului, undele seismice sînt înregistrate, și se face harta; zăcămîntul metalifer are densitatea mai mare ca cea a pămîntului; asta se vede de pe harta pe care ai însemnat cum au mers undele. Și vezi unde ai metale, unde apă sau petrol. Se cheamă prospecțiuni seismice.

— Asta-mi place.

— Stai, că nu am terminat. Mai ai îngropate în pămînt și alte lucruri: temple, cetăți, morminte. Arheologii au învățat să profite și fac la fel, prospecțiuni seismologice. E un institut de geofizică la Milano al cărui conducător, Lerici îl cheamă, e îndrăgostit de arheologie. Și ce cîștigă în geofizică risipește în arheologie. Și la Institutul de arheologie din București s-a învățat să se aplice tot felul de metode ce fac uz de tehnica modernă: fotografii din avion, întrebuințarea calculatorului Centrului de calcul al Universității din București și altele.

— Asta nu-mi place la voi, oamenii de știință. Eu îți vorbesc de cutremurul din Peru, și tu-mi răspunzi cu Columna lui Traian. Eu te-ndemn să pui prioritar prevederea cutremurelor și tu-mi răspunzi cu alte chestii.

— Fleacuri, vrei să spui?

— Nu, că-s om civilizat; da nu-nțeleg de ce nu vrei să pui în plan ca problemă prioritară studiul prevederii cutremurelor de pămînt. Cît timp îți trebuie? Eu nu zic s-o rezolvi în doi, trei ani. Iacă. îți dau 10 ani. E bine?

— Cercetări se fac, se fac și la noi.

— Nu cercetări. Soluții vreau.

— Vezi, pentru asta ar trebui să aibă cineva o idee.

— Ce idee?

— Dac-aș ști aș avea-o eu.

FORȚA DE MUNCĂ

UN NU HOTĂRÎT NEGLIJENȚEI ȘI SOLUȚIILOR BIROCRATICE ÎN

FORMAREA ȘI REPARTIZAREA CADRELOR

Ingineri stagiari la uzina de utilaj chimic „Grivița Roșie"

ESTE NEVOIE să mai repetăm că fără cadre suficiente și bine pregătite eforturile materiale pe care le facem pentru dezvoltarea potențialului economic nu va putea da rezultatele așteptate? Este nevoie să reamintim locul pe care îl ocupă formarea cadrelor în politica partidului nostru? Desigur nu este nevoie. Și totuși, deși aceste adevăruri sînt bine cunoscute, la nivelul ministerelor, centralelor, întreprinderilor al consiliilor populare județene, continuăm să întîlnim cazuri de neglijență și birocratism cu care este greu să te împaci și care ar trebui să înceteze de a mai fi un leit- motiv al analizelor activității noastre economice. Tocmai în această idee publicăm articolul economistului Viorel Micu **din Ministerul Muncii.**

● *Efortul de instruire la nivelul cerințelor*

ASIGURAREA cu cadre calificate, cu ajutorul școlii, se poate realiza, în acele ramuri de producție și în acele județe în care există o strînsă concordanță între volumul producției, dezvoltarea în perspectivă și structura, pe de o parte, și întinderea planului de școlarizare, precum și capacitatea de instruire a școlilor pe de altă parte. Cea mai bună acoperire cu absolvenți de școli o au industria construcțiilor de mașini, industria ușoară și întreprinderile din județele dezvoltate din punct de vedere economic.

Unitățile cuprinse în analiză: din cele două ramuri de producție au primit anul trecut 34,5% din totalul absolvenților școlilor profesionale repartizați. Creșterea importantă a numărului de absolvenți nu acoperă însă integral necesarul de cadre. Școlile profesionale au satisfăcut în 1968 numai 79,2% din nevoile unităților analizate, o situație mai bună înregistrîndu-se în 1969, cînd producția a primit 90% din solicitările de cadre calificate.

Acolo unde capacitatea de instruire a școlilor profesionale este insuficientă sau unde industria s-a dezvoltat fără să se ia măsuri corespunzătoare pe planul îmbunătățirii bazei materiale a învățămîntului profesional, întreprinderile pot să-și asigure numai o mică parte din necesarul de cadre calificate. Anul trecut, de exemplu, **Intreprinderea județeană de construcții-montaj Mehedinți** a lucrat cu circa 300 de muncitori calificați sub numărul mediu scriptic, ceea ce a determinat nerealizarea planului de producție. Netrăgînd învățămintele ce se impun, unitatea n-a luat nici anul acesta măsurile necesare.

Mai sînt și alte întreprinderi care nu întocmesc planuri de pregătire a cadrelor sau nu se preocupă de instruirea lor, mergînd pe linia de-a le lua gata formate de către alții, diminuînd potențialul calificat al celor prevăzători. In 1969, conducerea **Fabricii „Colorom"** din Codlea, pentru a putea pune în funcțiune o nouă capacitate de producție, a trebuit să solicite Combinatului de celuloză și hîrtie din Suceava să-i cedeze 27 dintre absolvenții școlii profesionale ce i-au fost repartizați.

Ceea ce este și mai grav este faptul că de pregătirea personalului calificat nu se preocupă conducerile unor obiective noi sau dacă o fac se împotmolesc în propria lipsă de prevedere. **Fabrica de bere din cadrul Combinatului alimentar — Constanța**, de pildă, care a intrat în producție în luna iunie 1970, a fost pusă în situația să angajeze muncitori pentru activitatea de întreținere pe seama altor întreprinderi din oraș, în timp ce cei 53 de tineri trimiși să se instruiască în școlile profesionale ale Ministerului Industriei Alimentare vor absolvi cursurile abia în 1971.

Unele întreprinderi ca, de pildă, **Combinatul textil din Constanța**, au în vedere numai pregătirea muncitorilor de bază, neglijînd formarea de cadre pentru meseriile auxiliare: lăcătuși mecanici, electricieni de întreținere ș.a. Și în aceste cazuri se practică metoda de a privi în curtea vecinului și de a acoperi neglijența prin munca altora.

● *Dimensionarea corectă a structurii*

NU SÎNT rare nici cazurile cînd o necorelare a posibilităților mai mari de școlarizare cu necesarul are drept consecințe pregătirea de cadre pentru care nu se pot asigura locuri de muncă. O astfel de situație este des întîlnită în cazul maiștrilor și al mecanicilor agricoli. **În județul Dîmbovița**, de exemplu, au fost repartizați 51 de absolvenți ai școlii de maiștri fără să fi fost solicitați, dintre care 11 la **Fabrica de ciment din Fieni** și 6 la **Intreprinderea textilă „Trainica" din Pucioasa.**

In agricultură în fiecare an se solicită cifre sporite de cadre școlarizate, în condițiile în care un număr important de întreprinderi de mecanizare a agriculturii renunță la absolvenții ce le-au fost repartizați. Printre unitățile respective se numără și cele din Rădăuți, Burdujeni, Dej, Șimian etc. În acest fel sînt cheltuiți inutil bani, se folosește neeficient spațiul de școlarizare, iar în unele cazuri, tinerii absolvenți trebuie apoi să-și însușească o nouă meserie pentru a putea fi încadrați în unități cu un alt profil de muncă. E de semnalat, de altfel, că în timp ce există un excedent relativ de mecanici agricoli se simte o lipsă acută de muncitori calificați pentru sectorul de irigații și hidroameliorații. De asemenea, sînt pregătiți mai puțini electromecanici pentru silozuri. Iată, de ce, se impune o schimbare a profilului unor școli care pregătesc cadre pentru agricultură și instruirea cu prioritate a muncitorilor în meseriile deficitare.

Cei care pregătesc forța de muncă au datoria să lichideze acest deficit. In multe situații numai crearea de noi școli va putea determina o schimbare calitativă. De pildă, județul Brașov cu cele 20 de școli profesionale pregătește muncitori în peste 50 de meserii, în timp ce Bistrița Năsăud, cu posibilități proprii, nu-și poate asigura cadrele de care are nevoie decît pentru meseriile de mecanic agricol, zidar, dulgher și pădurar. E mult prea puțin pentru un județ chemat să-și manifeste cu mai multă pregnanță valențele industriale.

● *Integrarea in producție nu se incheie odată cu angajarea*

INTEGRAREA absolvenților în producție se manifestă pe mai multe planuri și se face într-o perioadă mai scurtă sau mai lungă, atît în funcție de complexitatea locului de muncă, cît și de căldura, grija cu care sînt înconjurați noii încadrați. Ne vom referi doar la cîțiva din factorii care condiționează integrarea tinerilor în producție, și anume la cei care

VIOREL MICU
economist, Ministerul Muncii

→

←

acționează mai ales în afara întreprinderii.

După un an de la încadrarea în producție a promoției anului 1968, din absolvenții învățămîntului profesional și tehnic se mai aflau în unitățile respective 90,29%, iar din cei ai învățămîntului superior 94,93%. Numărul celor care au părăsit locurile de muncă inițiale nu este chiar atît de mic pentru a nu fi luat în seamă, chiar dacă aceștia se regăsesc în alte unități. De ce pleacă tinerii absolvenți dintr-o întreprindere în alta? De sigur în balanța cauzelor ce determină acest fenomen își au partea lor de contribuție interesele cu caracter strict personal. Ele pot fi combătute cu mai puțin succes, dar nu au ponderea determinantă.

Integrarea profesională a absolvenților este stînjenită și de lipsa de orientare și selecție profesională, de condițiile de cazare, de vizita medicală făcută înainte de intrarea în școală, de încadrarea lor pe posturi inadecvate meseriei sau specialității însușite. Eliminarea fluctuației și, mai ales atașarea absolvenților la noul loc de muncă, sînt indisolubil legate de construirea de cămine pentru tineri, judicioasa remunerare a muncii acestora, atragerea lor la viața colectivităților de muncă etc.

Considerente teritoriale

Sînt încă județe și întreprinderi care nu dispun de școli profesionale, de maiștri, de specializare postliceală etc. sau numărul și capacitatea lor de instruire sînt cu totul insuficiente. Din această cauză absolvenții școlii generale din județele respective au mai puțin acces spre învățămîntul profesional și mediu de specialitate, motiv pentru care unitățile industriale trebuie să-și recruteze cadrele calificate din rîndul celor pregătiți de județele cu asemena posibilități. In anul școlar 1967/1968 în **județul Bistrița-Năsăud** au fost cuprinși în învățămîntul profesional numai 21,3% din totalul absolvenților școlii generale, iar din aceștia, considerați sută, abia 29,0% în școlile profesionale din raza județului. Intr-o asemenea situație se află aproape toate județele cu o industrie mai slab dezvoltată.

La un pol cu totul opus se situează județele ce dispun de un număr mare de școli de toate gradele și pentru care nu găsesc candidați în cadrul limitelor lor administrative. In județul Timiș, în anul școlar 1969/1970, în cele 24 de grupuri școlare profesionale și de specialitate au fost cuprinși 13546 de elevi, din care 57,6%, au domiciliul stabil în alte județe. Dintre aceștia din urmă, numai 41,3% sînt pregătiți pentru întreprinderi din alte județe. Unde duce o astfel de situație? Recrutarea elevilor din zone aflate la distanță de unitățile pentru care au fost pregătiți, favorizează fluctuația, tinerii absolvenți avînd tendința de a se apropia de casă atunci cînd găsesc locuri de muncă adecvate. Aceste exemple pledează pentru amplasarea noilor grupuri școlare în județele ce au în prezent posibilități limitate de instruire a cadrelor de care simt nevoia.

Echilibru între formele de pregătire

UNEORI, în mod nejustificat, se asigură o prea mare dezvoltare liceelor de cultură generală, neglijîndu-se rețeaua de școli profesionale și tehnice. In timp ce în **județul Gorj**, de pildă, aflat în plină ascensiune economică, există o acută lipsă de cadre calificate, funcționează nu mai puțin de 9 licee de cultură generală, doar 4 școli profesionale, limitate ca posibilități de școlarizare, o singură școală de specializare postliceală și două licee de specialitate. Cît de anacronică este această situație o spun sutele de locuri neocupate în liceele de cultură generală, lipsa de posibilități de școlarizare a personalului cerut de întreprinderile în funcțiune sau aflate în construcție.

Nu facem o tratare detaliată a implicațiilor pe care dezvoltarea exagerată a liceelor de cultură generală o are asupra integrării profesionale a tinerilor. Nu trebuie neglijat însă faptul că învățămîntul superior și școlile de specializare postliceală nu cuprind nici 50% din totalul absolvenților liceului de cultură generală, — inclusiv absolvenții învățămîntului seral și fără frecvență — că mulți tineri din această categorie, așteptînd să găsească un post administrativ, se îndepărtează de munca productivă.

Pentru o integrare cît mai bună în producție, mai ales a cadrelor cu pregătire medie de specialitate se cere o mai bună precizare a locului pe care trebuie să-l ocupe absolventul școlii de specializare postliceală, cel al liceului de specialitate, precum și subinginerul. De asemenea, se cere lărgită și îmbunătățită instruirea practică a elevilor liceelor de specialitate pentru a le înlesni să învețe meseria pe timpul școlarizării și nu după intrarea în producție. În 1969, mulți dintre absolvenții liceelor economice au fost repartizați în unități agricole, fără însă ca aceștia să-și fi însușit în școală cunoștințele de contabilitate agricolă. Or, în această situație ei nu au putut să rezolve, în condiții bune, sarcinile încredințate.

PENTRU a se realiza o concordanță cît mai deplină între nivelul dezvoltării economiei naționale și planul de pregătire al cadrelor calificate, pentru a se asigura tuturor ramurilor, subramurilor și întreprinderilor personalul calificat în meseriile cerute de progresul tehnic, pentru a se obține o judicioasă folosire a forței de muncă și a se lichida cauzele care determină fluctuația absolvenților, se impune o permanentă studiere a fenomenelor ce apar în legătură cu calificarea cadrelor și găsirea, pe această cale, a celor mai eficiente soluții de înlăturare a neajunsurilor. Pentru aceasta urmează să se realizeze o dimensionare a planului de pregătire a personalului în raport cu liniile și nivelele de dezvoltare ale economiei naționale, pe baza programului de pregătire a cadrelor pe perioada 1971—1980, lucrare în curs de elaborare, la a cărei temelie stau prevederile Congresului al X-lea al P.C.R.

EFORTUL PROPRIU ȘI VITEZA DE ROTAȚIE

PRINCIPIILE gestiunii economice proprii cer ca fiecare unitate productivă să folosească cît mai eficient mijloacele circulante de care dispune. Felul în care se cheltuiesc fondurile destinate producției, viteza cu care acestea trec prin fazele aprovizionare — producție — desfacere reprezintă probleme de o covîrșitoare importanță, soluțiile adoptate de conducerile întreprinderilor conducînd la un anumit volum de cheltuieli și ceea ce este cu totul esențial, la o auumită eficiență a activității economice.

Pornind de la rolul pe care il are accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante în creșterea eficienței, am întreprins o analiză în unele întreprinderi ale județului Prahova, cu scopul desprinderii rezervelor și posibilităților de punere a lor în valoare.

Producție superioară cu cheltuieli minime

„URMĂRIND îndeplinirea unui asemenea indicator la nivelul unui județ — ne-a declarat tov. **I. Micăle**, directorul sucursalei județene Prahova a Băncii Naționale — revista vine în sprijinul unităților economice. Prin analiza acestui indicator, ele își văd unele limite din activitate, felul cum sînt conduse pe linie financiară; prin aceasta se pot scoate la iveală unele rezerve pe care le au în folosirea mijloacelor circulante, în organizarea producției și a muncii etc.".

Analiza efectuată dezvăluie ca o trăsătură pozitivă, atenția pe care numeroase conduceri de centrale, grupuri de uzine, combinate o acordă îndeplinirii planului economic, aspectelor financiare, felului cum sînt cheltuite și cum circulă fondurile pe parcursul procesului productiv. Din această analiză a rezultat că întreprinderile din județul Prahova și-au îndeplinit sarcinile de plan la principalii indicatori, înregistrînd chiar depășiri importante. Unități economice cum sînt: **Întreprinderea de carotaj și perforare — Ploiești, Întreprinderea de panificație — Prahova, Rafinăriile Ploiești și Teleajen, Uzina chimică Valea Călugărească** au obținut, în primul semestru, o accelerare a vitezei de rotație a mijloacelor circulante variind între 0,3—7 zile, ceea ce înseamnă utilizarea unor mijloace circulante mai mici cu 7000 mii lei.

Nu același lucru putem afirma despre Uzina de utilaj chimic-Ploiești, Tehnolemn-Ploiești, Combinatul alimentar-Ploiești, Centrala cărbunelui Ploiești, Uzina de reparații de utilaj petrolier-Teleajen care au înregistrat o tendință accentuată de creștere a imobilizărilor, o încetinire a vitezei de rotație între 1—10 zile.

Una din preocupările conducerii unităților economice trebuie să fie aceea de a asigura tuturor sectoarelor condițiile necesare pentru desfășurarea neîntreruptă și în mod ritmic a activității de producție. Ca atare, atenția trebuie să se concentreze asupra organizării producției în secții, aprovizionării tehnico-materiale în sortimentele și tipo-dimensiunile necesare, întăririi controlului în executarea la timp a obligațiilor contractuale etc. Pornind de la aceste atribute ale conducerii, am organizat o discuție cu unele cadre de conducere de la Uzina de utilaj chimic Ploiești, unitate care prezintă o încetinire a vitezei de rotație a mijloacelor circulante de 10 zile și stocuri supranormative, formate în anii precedenți, de peste 7 milioane lei. Dezbaterile care a avut loc au îmbrățișat multiple aspecte, dezvăluind cauzele subiective dar și obiective ale acestor neajunsuri.

Nominalizarea planului de producție — sarcină a centralei industriale

PRIMA problemă care a fost pusă în discuție, de tov. **Gh. Dumitrache** — director tehnic, a fost necesitatea **nominalizării planului**, îndeosebi în condițiile producției de unicate. Uzina susamintită este principala producătoare de utilaj chimic din țara noastră și de aceea este absolut necesar ca să-și cunoască, din timp, obligațiile ce-i revin în cadrul economiei naționale. Or, nici pînă la jumătatea trimestrului doi, planul de producție nu era

→

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

INVESTIȚII

PESTE ȘI SUB MEDIE

PENTRU dezvoltarea forțelor de producție și sporirea producției materiale, statul alocă și în acest an însemnate fonduri de investiții. In primele șapte luni — așa cum rezultă din grafic — ca urmare a activității fructuoase depuse de beneficiari, proiectanți, constructori, furnizori de utilaje tehnologice și de materiale de construcții, **au fost realizate din planul anul pe economie 52,1% din totalul investițiilor planificate, iar la construcții-montaj — 54,30%.** Pînă la 31 iulie a.c. **au fost puse în funcțiune 160 de capacități de producție industriale și agrozootehnice, din care 20 în avans față de termenele planificate.**

Dovedind o preocupare sporită pentru pregătirea investițiilor (deschiderea finanțării, eliberarea terenurilor, elaborarea documentației tehnice, contractarea utilajelor tehnologice etc.), Ministerul Energiei Electrice a realizat 59% la total investiții și 59,6% la construcții-montaj, Ministerul Industriei Metalurgice 58,5% și, respectiv, 60,3%, iar Ministerul Industriei Miniere și Geologiei 57,8% și, respectiv, 60,1%.

Sînt însă și ministere care au înregistrat rămîneri în urmă, situîndu-se în această perioadă sub media pe economie. Ministerul Industriei Materialelor de Construcții în șapte luni a realizat abia 48,2% din totalul investițiilor pe întregul an și 51,2% la construcții-montaj, Ministerul Industriei Chimice — 42,2% la total investiții și 47 % la construcții-montaj. La acest din urmă minister n-au fost date în exploatare 5 obiective ale căror termene au expirat la 31 iulie a. c.

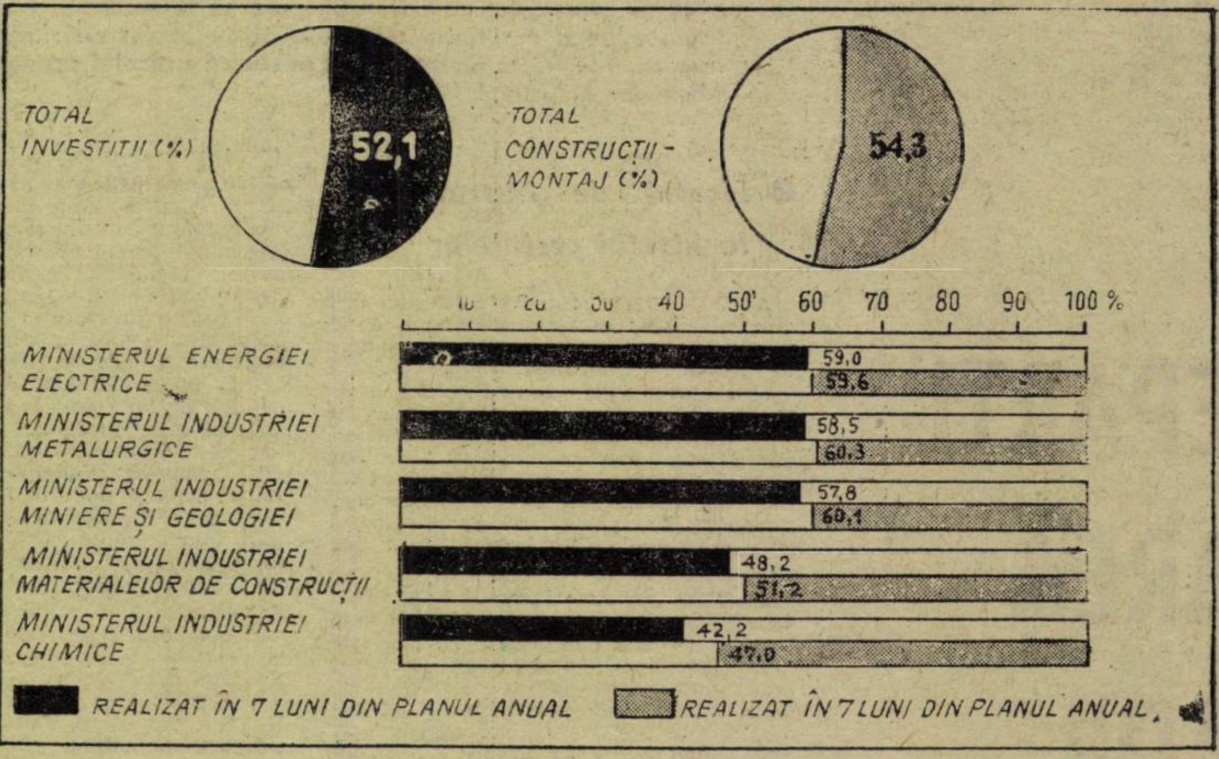

Cauza comună a realizărilor sub medie înregistrate la aceste două ministere o constituie îndeosebi faptul că n-a fost pregătită temeinic documentația tehnică, iar o serie de utilaje tehnologice fie că n-au fost contractate la timp, fie că n-au fost corelate cu termenele de montaj. În vederea recuperării rămînerii în urmă și a realizării în bune condițiuni a planului de investiții pe întregul an, este necesar ca ministerele respective să analizeze stadiul fiecărei lucrări în parte și, în funcție de situația existentă, să ia măsuri pentru rezolvarea operativă a problemelor ce se pun. În principal, este necesar să se activeze în direcția utilizării din plin a forței de muncă, a utilajelor și mecanismelor de construcții, precum și pentru gospodărirea mai bună a materialelor — domenii în care există încă importante rezerve.

←

în totalitate nominalizat. O asemenea situație creează mari greutăți în aprovizionarea tehnico-materială, determină conducerea unității să se aprovizioneze cu o serie de repere, fără a ști cînd le va lansa în procesul de producție.

Acoperirea planului de producție cu comenzi revine ca sarcină **Centralei industriale de construcții chimice și rafinării** pe care aceasta, în cursul primului semestru, nu și-a îndeplinit-o la timp.

O altă problemă care a stat în centrul dezbaterilor a fost **calitatea materiilor prime și materialelor.** Tov. **Lică Ionel,** director comercial, pornind de la specificul produselor uzinei, a subliniat rolul important ce revine calității în domeniul aprovizionării tehnico-materiale. Se impune o exigență sporită în asigurarea permanentă a locului de muncă cu materii prime și materiale, în dimensiunile și calitatea solicitată de procesul tehnologic și în acțiunea de recepționare a acestora. Una din doleanțele exprimate de specialiștii uzinei constă în aceea că Grupul de uzine „Republica", furnizorul lor, să selecționeze produsele pe care le livrează, încît să se primească numai produse corespunzătoare din punct de vedere calitativ și cantitativ.

Numeroși specialiști au criticat faptul că materiile prime și materialele trec prin bazele de aprovizionare doar scriptic, operațiune pentru care baza încasează și un comision de 5%. Practic, baza de aprovizionare nu are posibilitatea să cunoască calitatea acestor repere și nici necesitățile unităților pe care le deservește.

Luîndu-se în discuție situația financiară a uzinei, afectată de volumul important al imobilizărilor, tov. **Ilie Radu** — contabil șef adjunct, a criticat practica aprovizionării în avans, precum și faptul că materiile prime și materialele care constituie stoc supranormativ nu au fost preluate de baza de aprovizionare nici pînă în prezent, deși uzina a solicitat aceasta în repetate rînduri. Pentru readucerea lor în circuitul economic s-a propus organizarea unei ședințe de lucru la nivel de județ, la care să participe și reprezentanți ai uzinelor constructoare de mașini, în cadrul căreia să se facă o redistribuire a stocurilor supranormative.

Aprovizionarea și organizarea muncii — condiții ale unei activități eficiente

DESIGUR, pe lîngă deficiențele enumerate mai sus, s-au analizat și criticat și o serie de neajunsuri care aparțin în exclusivitate conducerii uzinei. Astfel, neaprovizionarea în proporție de 100% a reperelor necesare pentru utilajele lansate în producție a condus la neritmicitatea procesului de producție, la dereglări [în] fluxul tehnologic. Au fost cazuri, cînd utilajele sub formă de producție neterminată stau pe spațiile de producție din cauză că serviciul de aprovizionare nu a asigurat o serie de repere care vin în cadrul cooperării.

De asemenea, atelierele de proiectare ale uzinei nu asigură întotdeauna, la timp, documentațiile, nu acoperă cerințele urgente ale uzinei. Pentru remedierea acestor deficiențe, s-a solicitat sprijinul institutului de cercetare care funcționează pe lîngă centrala industrială respectivă, în sensul de a ajuta uzina prin preluarea unor documentații, executîndu-le însă la termenele necesare uzinei.

Volumul însemnat al dobînzilor pentru împrumuturile bancare neachitate în termen este o urmare firească a nerealizării unor indicatori (Tehnolemn-Ploiești, Victoria-Florești, Feroemail-Ploiești, Drum Nou-Bucov), a neritmicității fabricației și desfacerii producției marfă, precum și abaterilor de la disciplina de plan în aprovizionarea tehnico-materială. În județul Prahova, atrage atenția faptul că imobilizările în stocuri supranormative au tendința de creștere, încetinind viteza de rotație a mijloacelor circulante.

Din cele arătate mai sus, se desprinde necesitatea ca atît conducerile unităților economice cît și organele bancare să analizeze, sistematic, laturile economice și financiare ale activității întreprinderilor, să efectueze, periodic, analize economico-financiare competente.

Este necesar ca organele bancare să întreprindă acțiuni eficiente la întreprinderi pentru înlăturarea neajunsurilor. Noile instrucțiuni de creditare și decontări vin în sprijinul organelor bancare, dîndu-le posibilitatea să scoată în evidență cu mai multă fermitate și exigență neajunsurile care se manifestă în activitatea economică. În continuare, sarcina organelor bancare este de a semnala operativ aspectele negative și de a rezolva cu mai multă fermitate problemele constatate, printr-o mai bună valorificare a actelor de control întocmite. În felul acesta, organele bancare își vor aduce o contribuție însemnată la accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante.

Maria IONIȚĂ

Balanța legăturilor dintre ramuri

ESTIMAREA BĂNEASCĂ A INDICATORILOR PRODUCȚIEI AGRICOLE

*REFLECTAREA INDICATORILOR VALORICI **ai agriculturii în balanța legăturilor dintre ramuri se poate face prin folosirea a două sisteme de prețuri specifice lucrărilor de balanță: prețurile producătorului și prețurile consumatorului.***

Autorul articolului preconizează folosirea prețurilor producătorului, arătînd avantajele și implicațiile acestora. Este scos în evidență caracterul specific al prețurilor curente ale producției agricole care stau la baza prețurilor consumatorului și producătorului.

CERINȚELE teoretice și utilizarea practică a datelor obținute din balanța statistică a legăturilor dintre ramuri, impun ca atît la reflectarea legăturilor tehnologice dintre ramurile agriculturii urmărite în balanță — cît și la reflectarea legăturilor dintre ramurile agriculturii și celelalte ramuri ale economiei naționale în expresie valorică, — să se utilizeze un sistem de prețuri care ține seama de volumul integral al cheltuielilor de producție și care să facă distincție între diferitele categorii de cheltuieli.

Modul diferit de înregistrare în evidența contabilă a unităților agricole socialiste a producției obținute și consumate în cursul anului și a cheltuielilor de producție, lipsa prețului de cost la unele produse agricole în întreprinderile agricole de stat și lipsa, în general, a prețului de cost al producției din cooperativele agricole de producție (excepție fac circa 400 C.A.P. care calculează extracontabil prețul de cost al produselor agricole) și din gospodăriile personale, precum și lipsa unor studii temeinice privind cheltuielile de producție în gospodăriile țărănești etc. sînt caracteristici specifice ale estimării indicatorilor agriculturii și probleme care nu trebuie neglijate la elaborarea metodologiei balanței, la stabilirea modului de estimare bănească a indicatorilor cuprinși în balanță.

În funcție de particularitățile agriculturii, (diversitatea condițiilor naturale și influența factorilor climaterici, biologici, pedologici etc. asupra nivelului producției, neliniaritatea dintre cheltuieli și producția obținută, caracterul complex al activităților din unitățile agricole etc.) modul de evaluare bănească a indicatorilor producției agricole și al cheltuielilor materiale de muncă vie, trebuie să răspundă unor cerințe și anume: **să reflecte relațiile efective din cadrul unităților agricole, ceea ce impune folosirea unor prețuri reale din perioada cercetată; indicatorii exprimați valoric cu ajutorul prețurilor să nu se îndepărteze de aspectul fizic — material al fenomenului studiat; estimarea valorică să nu influențeze negativ asupra stabilității coeficienților tehnologici calculați.** Aceste cerințe impun folosirea unor categorii de prețuri specifice balanței legăturilor dintre ramuri: prețurile producătorului și prețurile consumatorului.

La reflectarea legăturilor tehnologice dintre ramurile agriculturii va trebui să se folosească prețurile curente ale perioadei, prețurile în care circulă produsele agricole în economia națională și să se țină seama de întregul volum al cheltuielilor de producție, făcîndu-se delimitarea strictă între cheltuielile de producție propriu-zise și cele legate de vînzarea producției.

Sistemele de prețuri

PRACTICA altor țări în domeniul elaborării balanței, precum și unele studii și experimentări făcute la noi în țară arată că se pot întocmi mai multe variante de balanță, în funcție de sistemul de prețuri folosit în estimarea indicatorilor. În mare, sînt folosite două categorii de prețuri ce diferă în funcție de cuprinderea sau neincluderea în prețuri a cheltuielilor de comercializare a producției: **prețurile producătorului** (care sînt prețurile de vînzare franco-depozit furnizor) și **prețurile consumatorului** (care reprezintă prețurile de vînzare franco-depozit consumator).

În condițiile agriculturii, diferența dintre cele două categorii de prețuri constă în modul de reflectare pe ramurile balanței a cheltuielilor de comercializare a produselor agricole și de semnificație diferită a cifrelor înscrise în balanță pe ramuri de proveniență. În mod concret, problema prețurilor are două aspecte: a) utilizarea prețurilor la estimarea cheltuielilor materiale de producție și a serviciilor consumate productiv și b) utilizarea prețurilor la estimarea producției obținute de unitățile agricole.

De remarcat că adoptarea unui sistem de prețuri sau a altui sistem impune o rezolvare unitară, atît în ceea ce privește estimarea cheltuielilor materiale de producție cît și în ceea ce privește estimarea producției obținute în ramurile agriculturii.

Reflectarea cheltuielilor materiale de producție în balanță prin folosirea prețurilor producătorului cere ca fiecare element al cheltuielilor de aprovizionare să fie tratat ca o intrare furnizată de ramurile care participă efectiv la aceste activități (ramurile transporturilor și circulația mărfurilor), iar în cazul **folosirii prețurilor consumatorului, cheltuielile de aprovizionare vor fi cuprinse la un loc în ramuri din care face parte produsul care le-a cauzat,** ignorîndu-se (adică neevidențiindu-se separat) aportul ramurilor de transporturi și al circulației mărfurilor la aducerea bunurilor de la producător la consumator, așa cum se face de obicei în lucrările statistice obișnuite.

În cazul estimării producției obținute de unitățile agricole în prețurile producătorului, **eventualele cheltuieli de comercializare a producției — sortare și ambalare, transportul la distanțe mai mari de 5 km de gospodărie** (pentru care unitatea primește, în unele cazuri, contravaloarea transportului), **taxele plătite în piețe și oboare etc. — trebuie evidențiate separat.**

Cînd evaluarea producției se face în prețurile consumatorului, în structura valorică a producției fiecărei ramuri sînt cuprinse și cheltuielile de desfacere aferente ieșirilor acestor ramuri, lucru ce influențează asupra coeficienților calculați pe baza acestor date, deoarece cheltuielile respective nu sînt proporționale cu volumul producției. În acest caz, **cheltuielile de transport-aprovizionare se arată ca provenind din ramurile din care face parte produsul transportat,** mărind în mod artificial ponderea ramurilor respective în cheltuielile de producție.

În cadrul lucrărilor pregătitoare pentru elaborarea balanței legăturilor dintre ramuri s-a ajuns la concluzia că, în condițiile țării noastre, este mai bine ca **indicatorii agriculturii să fie reflectați în balanță în prețurile producătorului,** cu toate că utilizarea acestor prețuri întîmpină unele greutăți în pregătirea și raportarea datelor de către acele unități care urmăresc la un loc, într-un singur cont contabil, atît costul materialelor cumpărate, cît și cheltuielile de aprovizionare aferente.

Folosirea prețurilor producătorului are avantajul că exprimă mai bine relațiile dintre ramurile de producție și cele de deservire și asigură obținerea unor coeficienți tehnologici mai stabili și neinfluențabili de schimbările organizatorice — și deci mai folositori pentru analizele ce se fac pe baza datelor obținute din balanța legăturilor dintre ramuri.

În practică, ambele sisteme de prețuri pot fi folosite și prezintă importante avantaje, ele completîndu-se reciproc: de aici, rezultă că ar fi bine ca **balanța să se elaboreze în ambele sisteme de prețuri.** Experiența numeroaselor țări care au întocmit balanțe ale legăturilor dintre ramuri arată că prețurile producătorului sînt totuși mai avantajoase, pentru că acestea nu deformează valoarea producției ramurilor agriculturii, neincluzînd cheltuielile de comercializare, care se pot modifica în timp și care pot duce, în acest fel, la instabilitatea coeficienților calculați.

Astfel, dacă presupunem că producția ramurii „produse vegetale" (i) se repartizează astfel:

$$x_{i1} + x_{i2} + \cdots + x_{in} = x_i$$

și dacă evidențiem cheltuielile de comercializare a producției respective pe unitate de produs (transport, ambalare, sortare etc.) cu K_{ij}, atunci ecuația se modifică astfel:

$$(x_{ij} + K_{i1} \cdot x_{i1}) + (x_{i2} + K_{i2} \cdot x_{i2}) + \cdots + (x_{in} + K_{in} x_{in}) = x_{ik}$$

Este clar că cei doi coeficienți vor fi diferiți, mai ales dacă se presupune că valoarea totală a producției ramurii rămîne neschimbată:

$$a_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_j} \quad \text{și} \quad a'_{ij} = \frac{x_{ij} + K_{ij} \cdot x_{ij}}{x_j} \quad \text{în care:}$$

x_{ij} = valoarea producției unei ramuri „i" consumată productiv de ramura „j";
K_{ij} — cheltuielile de comercializare făcute cu producția din ramura „i";
x_j = valoarea totală a producției ramurii „j";
a_{ij} — coeficientul tehnic care reprezintă intrările din ramura „i" pentru producția ramurii „j".

În concluzie **evaluarea indicatorilor ramurilor agriculturii în balanța legăturilor dintre ramuri este indicat a se face în prețurile producătorului,** în care scop, la nivel central, se vor face unele prelucrări succesive ale datelor referitoare la cheltuielile de transport (pentru aprovizionare-desfacere) și ale cotelor de adaos comercial raportate de unitățile agricole pentru a obține datele în prețurile producătorului.

În același timp, prin culegerea unor date suplimentare privind cheltuielile de desfacere incluse în prețurile cu ridicata și ale altor cheltuieli de desfacere făcute de unitățile agricole, se vor efectua, la nivel central, unele prelucrări din care să rezulte cheltuielile materiale în prețurile consumatorului, precum și producția unității în aceleași prețuri. În acest fel, se vor elabora **două variante de balanță** în care agricultura va fi reflectată în cele două prețuri.

În mod concret, calculele vor consta, în principiu, în excluderea din consumul intermediar al ramurilor agriculturii a cheltuielilor aferente desfacerii produselor agricole livrate în alte condiții decît franco-depozit furnizor, evidențierea pe ramuri distincte a cheltuielilor de aprovizionare și în repartizarea cheltuielilor de desfacere pe ramuri consumatoare proporțional cu intrările din ramura care a suportat cheltuielile de transport pentru desfacerea produselor sale.

Suplinirea unor neconcordanțe

FORMAREA **prețurilor curente** ale producției agricole, prețuri care stau la baza atît a prețurilor producătorului cît și a prețurilor consumatorilor se face în mod diferit de la o categorie de unități agricole la alta.

Producția-marfă a ramurilor agriculturii se realizează pe mai multe canale cu prețuri diferite: vînzări către fondul central de stat de produse agricole (achiziții, contractări, cote etc.), export de produse agricole, plăți pentru lucrările agricole efectuate de întreprinderile pentru mecanizarea agriculturii, restituiri de semințe și împrumuturi către stat, vînzări directe către întreprinderi economice și social-culturale, vînzări pe piața țărănească și direct populației etc.

C. CIOBANU

→

←

În acest fel, evaluarea producției-marfă agricole în prețuri curente se efectuează în mod diferențiat în funcție de categoria de gospodării și de formele de realizare.

De asemenea, trebuie arătat că în lucrările statistice și de planificare obișnuite, producția globală vegetală și animală se estimează, la nivelul economiei naționale, într-un alt mod decît se face estimarea producției la nivelul unităților agricole, în sensul că în primul caz se folosesc prețuri stabilite la nivelul agriculturii. Or, balanța legăturilor dintre ramuri se face pe baza datelor raportate de unitățile agricole, ale căror prețuri diferă în funcție de zona de producție, fertilitatea solului, ponderea producției-marfă etc. În plus, înseși prețurile curente, modul de stabilire și conținutul lor diferă de la o categorie de unități agricole la alta.

Diversitatea prețurilor practicate pentru vînzarea și consumul produselor agricole, precum și existența unei importante părți de producție agricolă nemarfă (consumul propriu productiv — semințe, furaje, îngrășăminte etc., produse date membrilor C.A.P. pentru muncă, consumul personal al producătorilor agricoli, pierderile de produse agricole, stocurile de produse agricole, consumul social din C.A.P., etc.) face necesară **calcularea unor prețuri curente medii, specifice fiecărei categorii de unități agricole,** cu ajutorul cărora se evaluează producția agricolă în balanța legăturilor dintre ramuri.

- În întreprinderile agricole de stat producția marfă se evaluează în prețul de livrare iar producția nemarfă în prețul de cost sau prețul de înregistrare;
- În cazul cooperativelor agricole de producție, a gospodăriilor personale ale membrilor C.A.P. și a gospodăriilor agricole individuale — în lipsa prețului de cost, atît producția marfă, cît și producția nemarfă (consumul productiv, stocurile de produse, pierderile etc.) se evaluează cu prețul mediu de realizare al producției-marfă.

Acest sistem de evaluare a producției se întîlnește numai în agricultură și prezintă inconvenientul că face ca între volumul fizic și volumul valoric al producției agricole, în diferite unități agricole și sectoare sociale să nu existe o concordanță deplină, în sensul că pentru același volum de producție în expresie naturală, de aceeași calitate, să apară valori diferite, ceea ce poate duce la unele dezechilibrări în balanță.

Sistemul de prețuri folosit la estimarea indicatorilor pentru balanța legăturilor dintre ramuri diferă întrucîtva de sistemul actual de prețuri folosit pentru calculul indicatorilor producției globale agricole, al cheltuielilor materiale și al produsului net.

În tabelul sintetic al balanței legăturilor dintre ramuri din țara noastră pe anul 1970, agricultura va figura pe trei rînduri și trei coloane cu următoarele ramuri: produse vegetale, produse ale creșterii animalelor și deservirea agriculturii, ceea ce impune calculul producției brute a celor trei ramuri ale agriculturii în mod deosebit de calculul actual al producției globale agricole. Este vorba, în special, de faptul, că în componența producției brute agricole se va cuprinde și producția brută legată de deservirea agriculturii, lucru ce va duce la schimbarea ponderii agriculturii în produsul social și la schimbarea greutății specifice a sectoarelor sociale în producția agricolă, precum și la schimbarea ponderii cheltuielilor materiale în producția brută.

Producția brută a ramurii deservirii agriculturii se va estima, fie pe baza tarifelor de executare a lucrărilor agricole, fie la nivelul cheltuielilor de producție ale unităților de deservire a agriculturii.

Pentru reflectarea datelor privind cheltuielile materiale în prețurile producătorului, **unitățile agricole care țin evidența cheltuielilor materiale făcute într-un singur cont, ar fi necesar să organizeze urmărirea separată pe ramuri de proveniență a acestora. Tot separat este necesar să raporteze și cheltuielile de transport făcute cu mijloace proprii, dacă aceste cheltuieli se referă la transportul de aprovizionare.**

În concluzie, se poate spune că elaborarea balanței legăturilor dintre ramuri pentru agricultură, pe lîngă faptul că va furniza date pentru analiza profundă a relațiilor dintre agricultură și celelalte ramuri ale economiei naționale — și deci va permite perfecționarea metodologiei de planificare a acestei ramuri, — va duce și la îmbunătățirea sistemului de prețuri din ramurile agriculturii. În același timp, prin corelarea mai justă a raportului dintre cheltuielile de muncă vie și muncă materializată se va îmbunătăți evidența și calculul prețurilor din unitățile agricole, prin menținerea în continuare a unor rezolvări metodologice date de balanță referitoare la conținutul indicatorilor producției marfă, al prețurilor folosite și al modului de urmărire a cheltuielilor de producție.

Relațiile economice româno-britanice

AVANTAJE RECIPROCE

RELAȚIILE economice româno-britanice, relații cu vechi tradiții, se încadrează în tendința de creștere rapidă și de diversificare a comerțului exterior al României și corespund unor necesități economice, care se pot satisface, prin schimburi reciproce, în avantajul ambelor țări.

Aranjamentul comercial româno-britanic, încheiat în 1968 (pe perioada 1968—1973), a constituit și constituie un instrument de seamă în dezvoltarea schimburilor de mărfuri dintre cele două țări.

Marea Britanie ocupă un loc din ce în ce mai important în schimburile comerciale ale României. Printre toți partenerii comerciali ai României, Marea Britanie se situează pe locul 6, cu un volum total de schimburi care reprezintă circa 4,5% din volumul total al comerțului exterior român (în 1969), și pe locul 3, după Republica Federală a Germaniei și Italia, în comerțul cu țările occidentale.

Evoluția schimburilor comerciale româno-britanice a înregistrat o linie ascendentă. Astfel, în 1969, volumul acestor schimburi a fost de circa 5,4 ori mai mare decît în anul 1960, ceea ce depășește ritmul mediu de creștere atît a comerțului mondial, cît și a comerțului exterior al fiecăreia dintre cele două țări. Deși această evoluție reprezintă, evident, un prilej de satisfacție, nivelul atins nu oglindește utilizarea integrală a posibilităților oferite de economiile celor două țări.

România a cumpărat din Marea Britanie o serie de mărfuri cum sînt: mașini, utilaje, instalații, produse chimice, produse metalurgice etc., necesare economiei sale în plină dezvoltare, și a exportat pe piața britanică produse agro-alimentare, produse din lemn, chimice, ale industriei ușoare. În ultimii ani, structura exportului românesc s-a diversificat, cuprinzînd unele produse ale construcției de mașini, noi produse chimice și ale industriei lemnului, ca și din alte sectoare.

Balanța schimburilor comerciale româno-engleze a fost uneori excedentară în favoarea României, alteori în favoarea Marii Britanii. În ultimii ani, prin operațiunile comerciale importante încheiate cu partenerii din Marea Britanie, importul românesc a crescut substanțial, depășind exporturile românești pe piața engleză.

Organizațiile românești de comerț exterior cunosc realizările tehnologice ale industriei britanice și posibilitățile acesteia de satisfacere a unor necesități de import ale economiei noastre. În prezent, au loc negocieri între firme britanice și întreprinderi românești, pentru achiziționarea unor importante obiective. În situația cînd aceste negocieri se vor finaliza, iar firmele britanice vor reuși să primească integral sau o parte din comenzile în discuție, importul românesc va înregistra, în continuare, o creștere valorică. Se vor depune însă eforturi ca și exporturile românești în Anglia, îndeosebi cele de produse industriale, să înregistreze o creștere corespunzătoare, astfel încît, pe o perioadă mai lungă, schimburile să fie echilibrate.

România dispune de un potențial industrial-agricol în continuă dezvoltare, capabil să furnizeze la export o gamă largă de produse competitive, importate în mod curent de Marea Britanie. În acest sens, sînt de menționat produsele industriei constructoare de mașini (mașini-unelte, tractoare, echipamente pentru rafinării și instalații chimice etc.), produse ale industriei chimice (sodice, fenol și metanol, îngrășăminte complexe, anvelope etc.), ale industriei lemnului (mobilă, plăci, placaj), ale industriei ușoare (încălțăminte, confecții, tricotaje, marochinărie, sticlărie), agro-alimentare (conserve de carne, de fructe și legume, vin etc.).

Pentru dezvoltarea schimburilor comerciale româno-britanice devine necesară totodată, extinderea — în continuare — a liberalizării la importul de produse românești în Marea Britanie, a unor produse pe care Anglia le importă în cantități mari din alte țări și care constituie mărfuri ale exportului românesc.

În dezvoltarea și diversificarea schimburilor româno-britanice, un rol tot mai important îl poate juca și cooperarea industrială, tehnică și științifică, ce se desfășoară în baza acordului româno-englez de colaborare științifică și tehnică, încheiat în anul 1967. Există un început bun — în această privință — între România și unele firme din Marea Britanie: cu „B.A.C." și „Britten Norman" în domeniul aviației și cu „Taylor Woodrow" în domeniul irigațiilor. În prezent, se poartă discuții între firmele britanice și românești, pe alte teme de cooperare, dar care, evident, nu epuizează posibilitățile ce există în acest domeniu. Înființarea de societăți mixte pentru desfacerea produselor prelucrate românești pe piața engleză, ca de exemplu întreprinderea „Arcode" pentru produsele chimice, constituie, de asemenea, o metodă eficientă de dezvoltare a schimburilor. În perspectivă, pot fi constituite asemenea societăți pentru comercializarea mașinilor-unelte sau a produselor agro-alimentare românești pe piața britanică, cît și pe terțe piețe.

Transformările profunde care vor avea loc în dezvoltarea economiei României în următorii cinci ani, se vor oglindi și în comerțul nostru exterior, atît în volumul cît și în structura acestuia, creînd țării noastre noi posibilități de a participa la diviziunea internațională a muncii. În acest context, relațiile economice româno-britanice au perspective certe de dezvoltare. Înfăptuirea programului economic pe perioada 1971—1975 necesită importuri crescînde de instalații, mașini, materiale și materii prime. În același timp, industria românească va oferi la export o serie de produse noi, de înalt nivel tehnic, solicitate pe piețele externe (mașini-unelte cu comandă automată, o gamă largă de tractoare de capacitate mică pentru munci agricole speciale, autocamioane cu motor diesel, mașini de calculat, îngrășăminte complexe, catalizatori, anvelope radiale), iar calitatea și nivelul tehnic al produselor exportate în prezent vor fi substanțial îmbunătățite. Perspective, de asemenea largi, are cooperarea industrială și tehnico-științifică.

Relațiile economice româno-engleze, avînd la bază o serie de realizări, oferă perspectivele unei dezvoltări multilaterale și reciproc avantajoase a colaborării dintre cele două țări.

Gheorghe MARCU
Director general adjunct
Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaționale

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

• ILEXIM. — Contracte perfectate în ultima perioadă prevăd livrarea în Grecia a unor cantități de lăzi din fag, în valoare de 90 600 dolari. Un contract în valoare de cca 20 000 dolari a fost semnat recent cu o firmă importatoare din Cipru, pentru exportul de amidon de grîu. Pentru livrarea de mozaic și borduri pavele, a fost perfectat un contract de export în valoare de 427 000 mărci cu o firmă parteneră din R.F. a Germaniei. Noi contracte prevăd exportul de diverse împletituri din răchită, rogojini din papură, în valoare de 877 000 lei valută, precum și covoare orientale și kelim în valoare de 699 000 lei valută în Belgia, împletituri și stuf în valoare de 850 000 lei valută în R. F. a Germaniei, diverse textile, sticlărie, articole de artizanat, articole din lemn și fier forjat, în valoare de 495 000 lei valută în Austria.

• ISCE INDUSTRIALEXPORT. — În U.R.S.S. a fost livrat utilaj tehnologic pentru industria chimică în valoare de 1 800 mii lei valută. Instalații și părți de instalații pentru utilaj petrolier, în valoare de 1 930 mii lei valută au fost expediate către parteneri din R. P. Chineză și R. P. Albania.

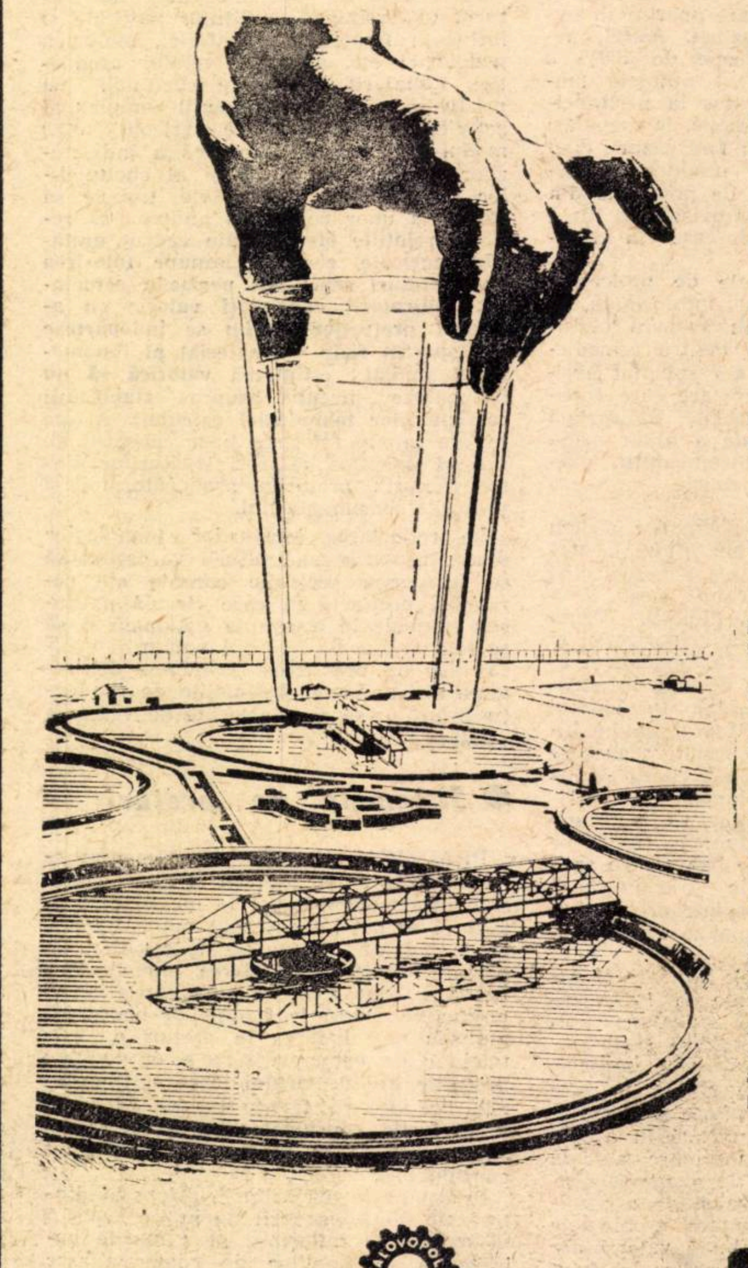

APA CURATĂ BAZA IGIENEI ȘI SĂNĂTĂȚII

Instalație cu randament înalt, modernă, pentru:

- tratarea apei potabile și industriale
- epurarea apelor industriale și de canalizare
- epurarea apelor de scurgere din spitale
- epurarea apelor piscinelor publice
- fluorarea și ozonizarea apei

proiectează și produce Královopolská Strojírná Brno

Informații și detalii despre avantajele tehnice și economice a acestor instalații, veți primi la cerere de la:

STROJEXPORT

P.O.B. 662 — Praga
R. S. Cehoslovacă

PUBLICOM

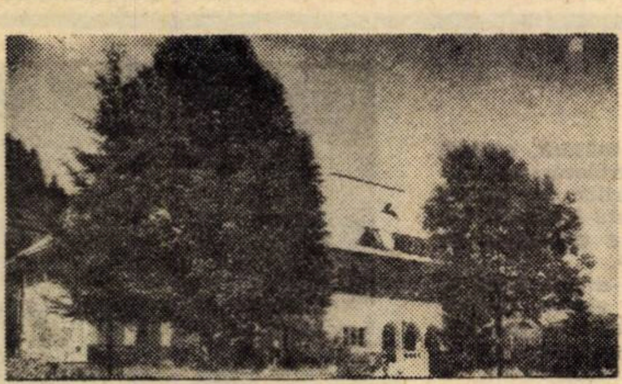

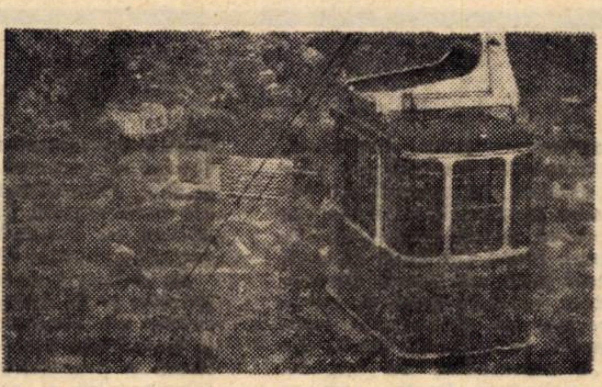

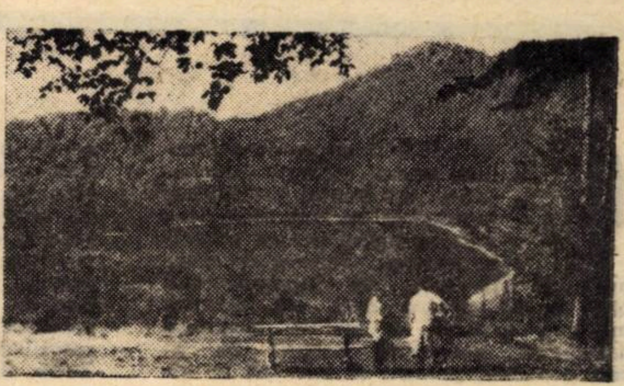

STUDII ASUPRA STAȚIUNILOR BALNEO-CLIMATERICE

TURISM ȘI COMPETITIVITATE

ÎNCĂ DINAINTE de război, stațiunile noastre balneo-climaterice situate mai ales în zone montane și premontane și dispunînd de mijloace terapeutice dintre cele mai eficiente, erau bine apreciate și găzduiau în fiecare an numeroși oaspeți străini, contribuind astfel la sporirea încasărilor valutare. Dar dacă, în ultimii ani, stațiunile de pe litoral au înregistrat o impetuoasă dezvoltare, celelalte au cunoscut o perioadă de stagnare față de ritmul rapid în care progresează turismul internațional. În cele de mai jos, autorul, pe baza unui studiu amănunțit, efectuat de un colectiv competent, demonstrează căile și mijloacele de a face ca stațiunile noastre să devină competitive cu oricare altele similare din Europa. Ceea ce este nu numai posibil, dar în condițiile actuale, absolut necesar.

PATRIMONIUL turistic național, reprezentat de stațiunile balneo-climaterice din zona de munte și premontană a constituit înainte de război principala zonă turistică a României. In momentul de față, ca potențial, reprezintă o zonă secundară, după litoral, contribuind la încasările valutare cu numai 2%. De aceea s-a pornit la determinarea elementelor principale care stabilesc competitivitatea unei stațiuni din țara noastră cu a alteia din străinătate, respectiv a stațiunilor noastre cu stațiunile similare din Europa. In acest scop a fost utilizată metoda comparabilității. Din cercetările și analizele efectuate s-a stabilit un număr de 45 elemente caracteristice ce trebuie comparate.

Din analizele și comparațiile făcute a rezultat că stațiunile de odihnă și balneo-climaterice românești — ca așezări umane — nu sînt inferioare nici uneia din străinătate, ba dimpotrivă, arhitectura de ansamblu și arhitectura fiecărei clădiri, armonios încadrată în cadrul natural, dă fiecăreia o anumită personalitate, ce o deosebește de oricare alta. Totodată, ca amplasare de altitudine, stațiunile românești se găsesc la cote metrice egale sau mai favorabile decît alte stațiuni similare. Ca durată a perioadei în care zăpada se păstrează aptă pentru schi, situația este similară cu cea din alte stațiuni situate la cote metrice egale sau apropiate. Ca temperatură a aerului, situația este caracterizată de geruri ușor suportabile. Ca surse naturale de tratament, stațiunile noastre dispun de condiții care sînt greu de echivalat în alte țări ale lumii.

Concluzia generală arată, deci, că existența acestor condiții obiective și a acestor caracteristici comparabile cu a altora, permite a se trece la stabilirea elementelor care fac în prezent necompetitive stațiunile, în vederea alcătuirii unui program național de dotări și amenajări.

Care sînt aceste elemente?

1. Inexistența sau existența redusă a **mijloacelor mecanice de transport** pe cablu (teleferice magistrale cu cabine, cu funcția de a transporta rapid un număr mare de persoane, în condiții de deplină siguranță și pe orice fel de condiții meteorologice, din stațiune pînă în zona pîrtiilor de schi și apoi din nou în stațiune; teleferice cu scaune cu aceeași utilitate, însă care efectuează transportul numai pe distanțe mici, pe teren mai puțin accidentat, numai pe timp favorabil, dar în condiții de deplină siguranță a circulației; teleschiuri stabile sau mobile care urcă turiștii numai pe pîrtiile de schi pentru a le da posibilitatea să facă mai multe coborîri).

2. Este stringentă nevoia de **pîrtii lungi** (8—10 km) amenajate, ca și de utilaje pentru bătut zăpada (care satisfac cerințele a 40—60% din oaspeții stațiunilor și a 10—15% din numărul total al populației stabile).

3. **Patinoare artificiale acoperite** sau neacoperite care satisfac cerințele pentru patinaj a circa 30—50% din oaspeții stațiunilor și cerințele pentru spectacole a tuturor oaspeților și locuitorilor stabili.

4. **Terenuri de golf** care satisfac cerințele pentru acest joc a 30—40% din oaspeți și care devine spectacol în timpul campionatelor naționale, europene sau mondiale. Acest gen de sport, care era caracteristic păturilor intelectualității și burgheziei culte, a devenit în ultimii 25 de ani un sport de mase, extrem de răspîndit mai cu seamă în S.U.A., R.F.G., Anglia și altele.

5. **Piscine** de hotel și **bazine acoperite** sau descoperite pentru stațiune, cu dimensiuni variate, din care cîte una de dimensiuni olimpice.

6. **Cazinouri, localuri de distracție, de agrement** cu funcțiuni multiple.

7. **Localuri de bowling** (popicării mecanice cu comandă electronică, cu mai multe piste paralele) ceea ce conferă acestui gen de joc caracter de spectacol.

8. **Băi de aburi,** foarte răspîndite în țările scandinave și alte țări europene.

9. **Restaurante mici,** cu program de funcționare la ore tîrzii sau toată noaptea (nu baruri de noapte) și care să dispună de unul sau doi instrumentiști de muzică populară.

Din cele de mai sus rezultă că ceea ce lipsește stațiunilor noastre nu este exclusiv ceea ce noi denumim baza materială pentru cazare și masă. Dacă, într-o măsură, această bază există, ea nu poate fi valorificată la nivelul turismului internațional, dacă îi lipsesc celelalte dotări și anume acelea care determină satisfacerea cerințelor ce constituie în prezent mobilul, atracția călătoriei, scopul șederii într-o stațiune sau alta.

Cunoscînd toate acestea, a fost posibil ca, printr-o vastă activitate de teren, la care au fost antrenați zeci de specialiști din diverse sectoare de activitate, să se elaboreze în 1968, un studiu la nivelul fiecărei foste regiuni și apoi pe toată țara. Volumul investițiilor era estimat la mai multe miliarde de lei.

STUDIUL a fost de un mare ajutor pentru activitatea de planificare curentă a investițiilor, întrucît, păstrînd concepția de ansamblu, a permis introducerea lucrărilor în planurile anuale, declanșarea lucrărilor de construcții pentru primele dotări a acelor stațiuni care au cele mai favorabile condiții obiective și subiective pentru a fi lansate curînd pe piața turistică externă cu întreaga lor capacitate.

Așa se explică de ce la Sinaia a fost „atacată" pentru prima dată construcția telefericelor cu cabine, instalație ce pleacă din stațiune, are o stație intermediară la Cota 1400, iar de acolo urcă la Cota 2034 m, unde se deschid pentru schiori pîrtiile care, din toate punctele de vedere, nu sînt mai prejos decît cele din Alpii francezi, italieni sau elvețieni. Una din pîrtii, în lungime de 8000 m va fi printre cele mai lungi din Europa. Telefericul va fi dat în exploatare în luna noiembrie—decembrie 1970 odată cu începerea sezonului de schi. Așa se explică de ce în Sinaia va începe în acest an construcția unui teren de golf urmînd a fi dat în funcțiune în 1971.

La Poiana Brașov a fost construit primul patinoar artificial descoperit cu destinație turistică, se construiește telefericul Poiana—Canter și s-au terminat studiile pentru terenul de golf din Poiana de jos.

Aceste obiective reprezintă doar începutul materializării vastului program început, util pentru a acumula experiența necesară înainte de a pleca la un nou și greu drum.

DATORITĂ faptului că în cincinalul care vine se alocă fonduri de 4,3 miliarde de lei pentru modernizarea și dezvoltarea bazei materiale a turismului, a apărut posibilitatea ca din studiul general, care cuprinde toate stațiunile, să se delimiteze 10—12 stațiuni care, prin utilizarea principiilor prioritare în politica de investiții, urmează să fie dotate cu tot ce le este necesar pentru a putea satisface cerințele oaspeților, respectiv pentru a putea deveni competitive pe piața externă.

Principiile care stau la baza programului sînt:

● Efectuarea acelor investiții care permit ca prin cheltuieli minimale să aducă baza de cazare existentă la nivelul de confort corespunzător, urmărind ca prin modernizare să se realizeze toate cele patru categorii de confort uzuale. Se urmărește astfel ca baza modernizată să satisfacă cerințele tuturor categoriilor de oaspeți în raport cu diversitatea veniturilor, respectiv a posibilităților de plată disponibile pentru asemenea nevoi și necesități sociale.

● Realizarea cu prioritate a acelor dotări, care să permită creșterea puterii de atracție a stațiunii, ceea ce va avea efecte favorabile asupra economicității investițiilor.

● Realizarea dotărilor cu posibilități interne și utilizarea pe scară largă a cooperării în vederea executării acestora la nivelul cel mai ridicat din Europa, investițiile prin cooperare urmînd a se restitui din încasările obiectivelor realizate (după darea lor în funcțiune).

Pe baza acestor principii, Oficiul Național de Turism și Comitetul de Stat pentru Economie și Administrație Locală, împreună cu comitetele executive ale consiliilor populare județene și cu acordul altor organe centrale interesate, au aprobat propunerile agențiilor județene, ale I.H.R-urilor și I.B.C.-urilor, privind realizarea dotărilor necesare. Stațiunile stabilite care beneficiază — între anii 1971—1975 — de efectele acestui program sînt: Sinaia, Predeal, Bușteni, Tușnad, Vatra Dornei, Slănic-Moldova, Băile Herculane, Băile Felix, Olănești, Călimănești, Căciulata, Govora.

Programul prevede:

● Construcția a 19 instalații mecanice de transport pe cablu (teleferice cu cabine, teleferice cu scaune, teleschiuri etc.).

● Amenajarea a 29 km de pîrtii de schi.

● Construcția bazei de tratament și a unor centre de fizioterapie în stațiunile de munte și balneo-climaterice.

● Amenajarea pentru turismul internațional a 80 construcții cu 4700 paturi și, ca urmare, transformarea actualelor case de odihnă și vile în hoteluri și pensiuni.

● Reamenajarea cantinelor sau construcția (pentru fiecare hotel) a 84 restaurante proprii.

● Amenajarea sau construcția a 62 unități cu specific ca: restaurante, braserii-cofetării, berării bar sau local de noapte, restaurante cu autoservire etc.

● Construcția a 12 cazino-club (cu piscină, bowling electronic, biliard, jocuri mecanice, bar etc.).

● Construcția sau amenajarea a cîte două grădinițe de copii în fiecare stațiune.

● Amenajarea a 20 terenuri de minigolf în celelalte 11 stațiuni (în afară de Sinaia).

● Amenajarea a 66 terenuri de sport (tenis, handbal etc.).

● Patinoare artificiale și naturale.

Alături de aceste dotări sau reamenajări, se are în vedere construcția de stații de întreținere auto, alei, parcaje, alimentare cu apă, canalizare, școli de schi, spălătorii, curățătorii chimice, refacerea izvoarelor de apă minerală, iluminat public, stații P.E.C.O., unități comerciale și prestări de servicii etc.

Prin înfăptuirea acestui program și a celui ce se referă la dezvoltarea capacităților stațiunilor prin construcția de noi hoteluri moderne (Sinaia, Covasna, Băile Herculane, Vatra Dornei, Slănic Moldova, Borsec, Borșa, Mogoșa etc.) se estimează că la nivelul anului 1975 turismul internațional în această zonă turistică a țării va crește astfel încît să asigure încasări valutare suplimentare de circa 100 milioane lei, ceea ce ar ridica ponderea acestor zone turistice de la 2% în prezent la 15—20%.

Obținerea acestor rezultate este condiționată, evident, de modernizarea sistemului de valorificare pentru nevoile interne a bazei materiale existente pe de-o parte, iar pe de altă parte, de găsirea unor metode și mijloace de valorificare pe piața externă care să corespundă stadiului actual al dezvoltării acestei activități.

Porfir NEGREA
vicepreședinte al Oficiului Național de Turism

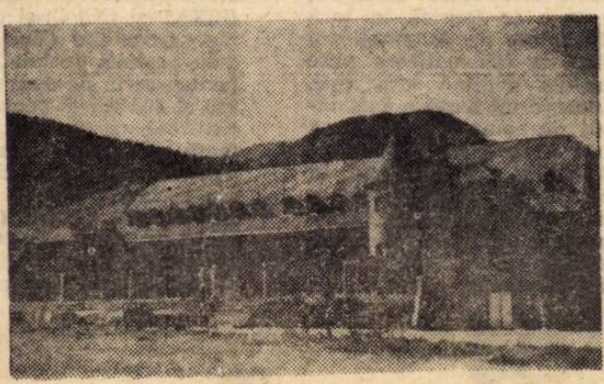

O RAMURĂ TÎNĂRĂ A INDUSTRIEI ROMÂNEŞTI

AUTOMATICA DECENIULUI

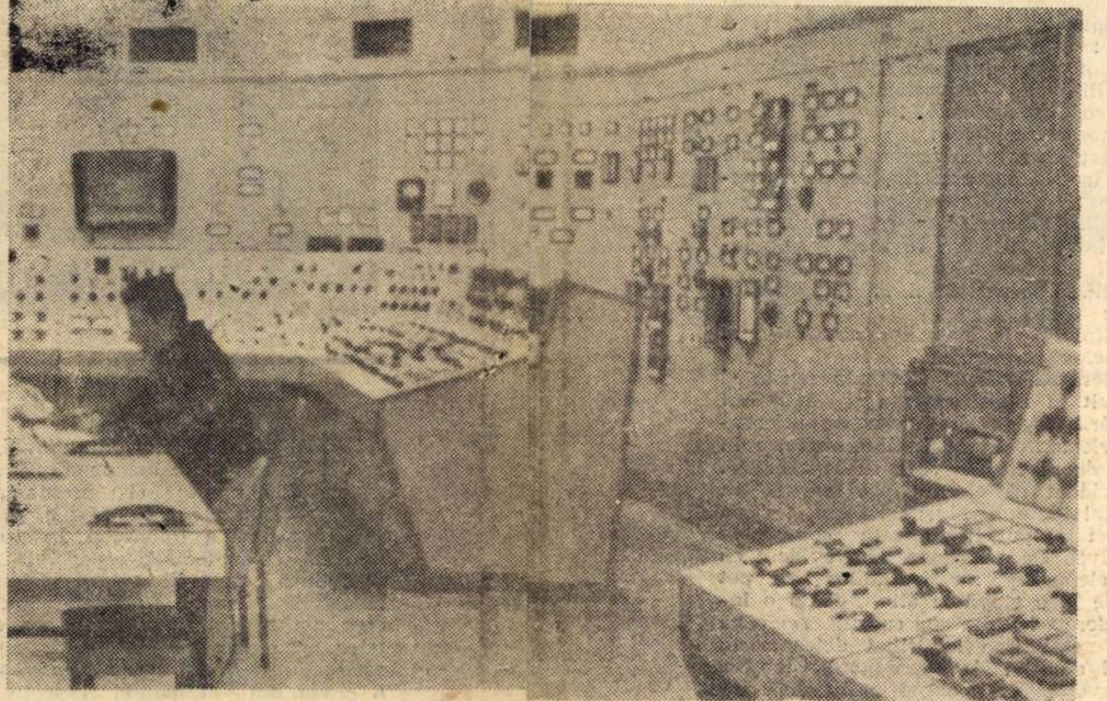

ANUL acesta se împlineşte un deceniu de la crearea industriei naţionale de mijloace de automatizare. Avînd în vedere volumul deosebit de mare al investiţiilor industriale pe care statul nostru le-a realizat pînă în prezent şi urmează să le înfăptuiască în următorii ani, se pune un accent din ce în ce mai mare pe sporirea continuă a eficienţei fondurilor investite, utilizarea cît mai raţională a capacităţilor de producţie şi utilajelor, ridicarea substanţială a productivităţii muncii prin perfecţionarea continuă a tehnologiilor, folosirea pe scară largă a mecanizării şi automatizării proceselor de producţie. Pornind de la faptul că introducerea pe scară largă a automatizării în conducerea proceselor de producţie, reprezintă un factor esenţial al unei economii moderne, că automatizarea creează baza tehnico-materială indispensabilă pentru creşterea impetuoasă a productivităţii muncii sociale, statul nostru a pus un accent deosebit pe introducerea ei în toate ramurile economiei.

CUNOSCÎND că pe plan mondial, partea aferentă automatizării din totalul investiţiilor industriale variază între 10—15%, ajungînd pentru anumite ramuri industriale chiar pînă la 16—18%, se înţelege mai bine cauza pentru care s-a acordat în ţara noastră o atenţie susţinută dezvoltării concepţiei proprii în acest domeniu, precum şi formării în ultimii 10 ani, într-un ritm accelerat, a industriei naţionale de mijloace de automatizare. Acest ritm se va accentua în cincinalul următor (1971—1975), prin dezvoltarea în continuare a producţiei mijloacelor de automatizare, ale tehnicii de calcul, aparatelor electrice de măsură şi control. **Este suficient să amintim că dacă în fiecare din cele 2 planuri cincinale (1960—1965 şi 1966—1970) s-a realizat o creştere de peste 2 ori a producţiei mijloacelor de automatizare, pentru cincinalul viitor se prevede o creştere a mijloacelor de automatizare şi tehnicii de calcul de 3—3,5 ori, ceea ce înseamnă pentru anul 1975, un volum de producţie de 3,5—4 miliarde lei.** Această dezvoltare va permite ca la nivelul anului 1975 să se acopere practic în cea mai mare parte necesarul intern de instalaţii de automatizare, creîndu-se şi disponibilităţi pentru export.

Pentru a se asigura extinderea automatizării în toate ramurile economiei naţionale, efectuîndu-se totodată reducerea importurilor şi unificarea soluţiilor adoptate, a fost organizată şi s-a dezvoltat în ţară concepţia instalaţiilor de automatizare şi fabricaţia elementelor şi echipamentelor de automatizare necesare. Astfel, în 1960 a luat fiinţă întreprinderea „Automatica", cu profil complex (cercetare-proiectare-fabricaţie şi punere în funcţiune), care a preluat realizarea integrală a unor instalaţii de automatizare (agregate termice, fabrici din industria alimentară şi uşoară, chimie, siderurgie).

În anul 1961 s-a format Grupul de Uzine de Automatizări (GUAEIA) în subordinea Ministerului Industriei Construcţiilor de Maşini, avînd ca sarcină realizarea instalaţiilor de automatizare pentru necesităţi interne şi pentru export. În acelaşi timp a luat fiinţă un institut central, specializat în automatizări — Institutul de proiectări automatizări (IPA) — cu caracter complex de cercetare, proiectare, execuţii fizice şi puneri în funcţiune de echipamente şi instalaţii de automatizare, funcţionînd în cadrul Grupului de Automatizări (GUAEIA), ca organ de concepţie al acestuia. În cadrul grupului funcţiona şi întreprinderea de Montaj Instalaţii de Automatizare (IMIA), precum şi o serie de fabrici producătoare de elemente, echipamente şi instalaţii de automatizare, printre care şi Automatica.

Începînd din 1969 s-a constituit **Centrala Industrială de Electronică şi Automatizări** (CIEA), care a reunit, pentru profilul de automatizări, 5 întreprinderi specializate în fabricaţia aparatajului de joasă tensiune, elementelor şi echipamentelor de automatizare, a panourilor şi pupitrelor, Întreprinderea de Montaj Instalaţii de Automatizări şi Institutul de cercetări şi Proiectări Automatizări (IPA). Există în prezent toate premisele ca în această centrală industrială să se realizeze în mod corespunzător, livrarea complexă a tuturor instalaţiilor de automatizare, de la concepţie şi pînă la punerea în funcţiune pentru toate ramurile economiei naţionale, atît pentru necesităţi interne, cît şi pentru export. Se realizează în prezent dezideratul justificat al beneficiarilor pentru livrarea „la cheie" a instalaţiilor de automatizare printr-un singur furnizor general.

CA URMARE a activităţii Grupului de Automatizări şi apoi a Centralei Industriale de Electronică şi Automatizări, **valoarea livrărilor complexe a crescut în perioada 1966—1970 de circa 5 ori,** ponderea instalaţiilor realizate sub această formă fiind în continuă creştere. Se preconizează ca începînd din anul 1971 marea majoritate a instalaţiilor de automatizare care se realizează în ţară să fie executate sub formă de contracte pentru livrări complexe, cu asigurarea garanţiilor din partea furnizorului general CIEA şi a proiectanului IPA asupra performanţelor stabilite ale instalaţiilor de automatizare, asupra calităţii instalaţiilor livrate şi la termenele necesare punerii în funcţiune a obiectivelor.

Acţiunea de introducere a automatizării în principalele ramuri ale economiei naţionale şi în special în industria chimică şi petrolieră, siderurgică şi energetică, s-a efectuat — pînă la apariţia şi dezvoltarea industriei proprii de mijloace de automatizare — prin importuri, împreună cu instalaţia sau utilajele tehnologice. S-a urmărit, în această perioadă, achiziţionarea aparaturii moderne, cu sisteme unificate şi, pe cît posibil, de diversitate nu prea mare. Cu toate că s-au realizat în acest mod un număr important de obiective, cu înalt grad de automatizare, apreciem că diversitatea aparaturii din import, achiziţonată de la diferite firme, a reprezentat un impediment pentru exploatare. Pentru reducerea diversităţii aparaturii utilizate s-au luat o serie de măsuri prin IPA, printre care menţionăm: utilizarea la maximum în proiecte a sistemelor unificate de reglare automată, stabilirea semnalelor şi tipurilor recomandate de aparate şi corelarea tipurilor propuse cu planul de perspectivă al asigurării acestor sisteme în ţară. Astfel, prin avizele date de către IPA la proiectele elaborate de alte institute, precum şi în proiectele realizate de IPA s-a propus utilizarea din ce în ce mai largă a sistemelor şi echipamentelor electronice unificate de automatizare care începuseră să se fabrice în ţară şi anume:

- aparatura de reglare automată a proceselor rapide (reglări de tensiuni şi turaţii în instalaţii de forţă), de tip UNIDIN, fabricate în ţară începînd din 1963 pe bază de concepţie proprie;
- aparatura de comutaţie statică pentru echipamente secvenţiale şi numerice de automatizare (programatoare, scheme de comandă, semnalizare, protecţie, echipamente de dispecerizare, transmisie şi prelucrare a informaţiei) de tip UNILOG, fabricate în ţară începînd din 1963—1964, pe bază de concepţie proprie;
- aparatura de reglare automată a proceselor lente (presiuni, debite, temperaturi, nivele etc.) de tip E-line, fabricate în ţară, începînd din 1966—1967 după licenţe.

În afara acestor sisteme unificate s-a impus treptat aparatura de comutaţie fabricată în ţară pe bază de concepţie proprie sau după licenţă (contactoare, întrerupătoare, comutatoare, chei, butoane) elemente de execuţie pneumatice, precum şi o gamă largă de elemente şi echipamente specializate pentru diverse utilizări (regulatoare de temperatură şi debite, blocuri electronice de temporizare, supraveghetoare de flacără, regulatoare de turaţie pentru maşini unelte, echipamente de comandă program, maşini-unelte etc.).

DINTRE obiectivele mai importante, cu un înalt grad de automatizare în industria chimică şi petrolieră menţionăm Combinatele de la Craiova, Roznov, Săvineşti, Turnu-Măgurele, Brazi, Piteşti, Brăila. Multe din aceste obiective s-au realizat prin importuri complexe ale instalaţiilor tehnologice şi instalaţiilor de automatizare. O serie de instalaţii proiectate însă, în ultimii ani, de către institutele Ministerelor Chimiei şi al Petrolului pentru partea de tehnologie şi de către IPA pentru partea de automatizare, au fost realizate sub forma livrărilor complexe de către CIEA şi sînt în prezent în funcţiune sau în curs de execuţie.

S-au realizat şi pus în funcţiune instalaţiile de automatizare pentru liniile de acid sulfuric de 100 000 t/an de la Turnu-Măgurele şi Năvodari şi sînt în curs de execuţie instalaţiile de automatizare pentru liniile de acid fosforic de la Năvodari şi Valea Călugărească, instalaţiile de amoniac, uree, acid azotic şi azotat de amoniu din cadrul Grupului de îngrăşăminte azotoase de la Slobozia şi instalaţiile aferente Grupului de îngrăşăminte de la Tg. Mureş. S-au realizat, de asemenea, automatizarea instalaţiilor de anhidridă ftalică de la Brazi, precum şi instalaţiile de automatizare ale Fabricii de Negru de fum-Piteşti (linia 2-a în funcţiune), iar acum sînt proiectate cele destinate Fabricii de negru de fum-Copşa Mică.

Sînt în desfăşurare o serie de lucrări pentru conducerea prin calculator şi pentru introducerea echipamentelor de control centralizat a proceselor chimice pentru Combinatul petrochimic-Piteşti — linia de piroliză şi dispecerul. Aparatura de reglare automată utilizată în toate aceste instalaţii este electronică unificată, de tipul E-line care se fabrică în ţară la Fabrica de Elemente de Automatizare (FEA). Instalaţiile de automatizare puse în funcţiune au dat deplină satisfacţie, asigurînd o conducere eficientă a instalaţiei de la tabloul de comandă, obţinerea unor performanţe superioare în producţie şi un grad ridicat de siguranţă în exploatare. Instalaţia de automatizare a negrului de fum de la Combinatul Petrochimic-Piteşti, pusă în funcţiune din 1969, asigură controlul centralizat din camera de comandă al întregului proces, prin dotare cu aparatură de măsură, control şi reglare, comenzi şi interblocări ale utilajelor, semnalizarea ieşirilor din limită ale parametrilor. La această instalaţie s-a aplicat cu rezultate bune aparatura de comutaţie statică UNILOG.

În industria extractivă a petrolului şi gazelor şi în transportul acestor materii prime pe conducte magistrale prezintă o importanţă mare supravegherea centralizată a proceselor prin echipamente de telemecanică şi control centralizat. Asemenea echipamente s-au livrat pe baza concepţiei IPA de către unităţile CIEA pentru cîmpurile de extracţie ţiţei de la Moineşti şi Moşoaia şi pentru conducta magistrală-vest de gaze.

La baza experienţei acumulate în automatizarea instalaţiilor chimice şi petroliere, s-au realizat şi sînt în curs de realizare o serie de instalaţii de automatizare pentru export. Astfel, a fost realizată, montată şi pusă în funcţiune instalaţia de automatizare pentru un proces de distilaţie atmosferică în R.D. Germană. Instalaţia tehnologică, realizată pentru valorificarea superioară a gudroanelor de cărbune, este dotată cu aparatură modernă de automatizare, conducerea întregului proces tehnologic efectuîndu-se din camera de comandă. La punerea în funcţiune, instalaţia de automatizare a funcţionat corect iar în continuarea exploatării s-a dovedit un instrument indispensabil al conducerii optime şi eficiente a procesului tehnologic. S-a dovedit, şi cu această ocazie, că aparatura electronică de reglare cu semnal unificat este aptă pentru a fi utilizată, cu bune rezultate, în instalaţiile de prelucrare a petrolului. Au fost, de asemenea, livrate la export instalaţii de automatizare pentru procese de producerea uleiurilor superioare din materii prime de natură parafinoasă.

Industriile chimică şi petrolieră reprezintă unul din marii consumatori ai instalaţiilor de automatizare din ţara noastră. Avînd în vedere specificul de continuitate şi complexitate a proceselor tehnologice, funcţionarea corectă şi eficientă a instalaţiilor nu poate fi concepută fără automatizare. **Investiţiile în instalaţii de automatizare variază în aceste ramuri între 6 şi 18%, apropiindu-se treptat de nivelul superior,** o dată cu necesitatea tot mai acută de a asigura conducerea procesului prin calculatoare electronice. În perspectivă se va da o atenţie deosebită realizării instalaţiilor de automatizare pentru aceste ramuri de bază ale economiei naţionale. Avînd în vedere experienţa acumulată în ţară în acest domeniu, există posibilitatea creşterii importante în viitor a exportului de engineering, asigurîndu-se concepţia, livrarea şi punerea în funcţiune a instalaţiilor la beneficiar cu garanţiile necesare.

ŞI ÎN INDUSTRIA ENERGETICĂ s-au realizat o serie de obiective importante, cu un înalt grad de automatizare. Pot fi astfel menţionate marile termocentrale de la Işalniţa-Craiova, Luduş şi Deva, precum şi o serie de hidrocentrale, dintre care menţionăm Complexul Hidroenergetic de la Bistriţa şi Argeş, iar în prezent în curs de execuţie, în cooperare cu R.S.F. Iugoslavia, Complexul hidroenergetic de la Porţile de Fier pe Dunăre. Sistemul energetic naţional este dotat cu echipamente de transmitere şi prelucrare a informaţiei (echipamente de telemecanică, calculator numeric). Sînt de asemenea dotate cu calculatoare numerice termocentralele Luduş şi Işalniţa şi se prevede introducerea de mijloace de calcul la Complexul Porţile de Fier. Principalele instalaţii de automatizare aferente acestor grupuri au fost importate, lucrările de proiectare efectuîndu-se de firme străine în colaborare cu Institutele de Proiectări Energetice şi Hidrotehnice (ISPE şi ISPH) ale Ministerului Energiei Electrice.

În cadrul CIEA, s-a depus o activitate intensă pentru proiectarea, fabricarea, punerea în funcţiune şi omologarea instalaţiilor de automatizare aferente agregatelor termoenergetice care s-au asimilat în ţară. Lucrările de proiectare s-au efectuat la IPA, în colaborare pentru stabilirea temei cu institutele de specialitate ale furnizorului de cazane — turbine (ICPET şi CCPC) şi cu uzinele furnizoare ale agregatelor (Vulcan şi Reşiţa). Astfel s-au realizat instalaţiile de automatizare pentru seria de cazane de abur de 20, 50, 120 şi 420 t/h şi pentru turbinele aferente realizate cu aparatură de reglare automată electronică fabricată în ţară. S-au asimilat instalaţiile de automatizare pentru seria de cazane de apă fierbinte de 25, 50, 100 Gcal/h (6 variante), precum şi pentru cazanele de apă fierbinte de capacitate mică — de 2, 3, 5 Gcal/h (12 variante), utilizînd aparatură de reglare automată unificată sau specializată (pentru cazanele mici). Instalaţiile de automatizare aferente acestor agregate sînt realizate integral de I.I.S. Automatica, montajul şi punerea în funcţiune asigurîndu-se la beneficiar de IMIA în colaborare cu proiectantul IPA pentru punerea în funcţiune.

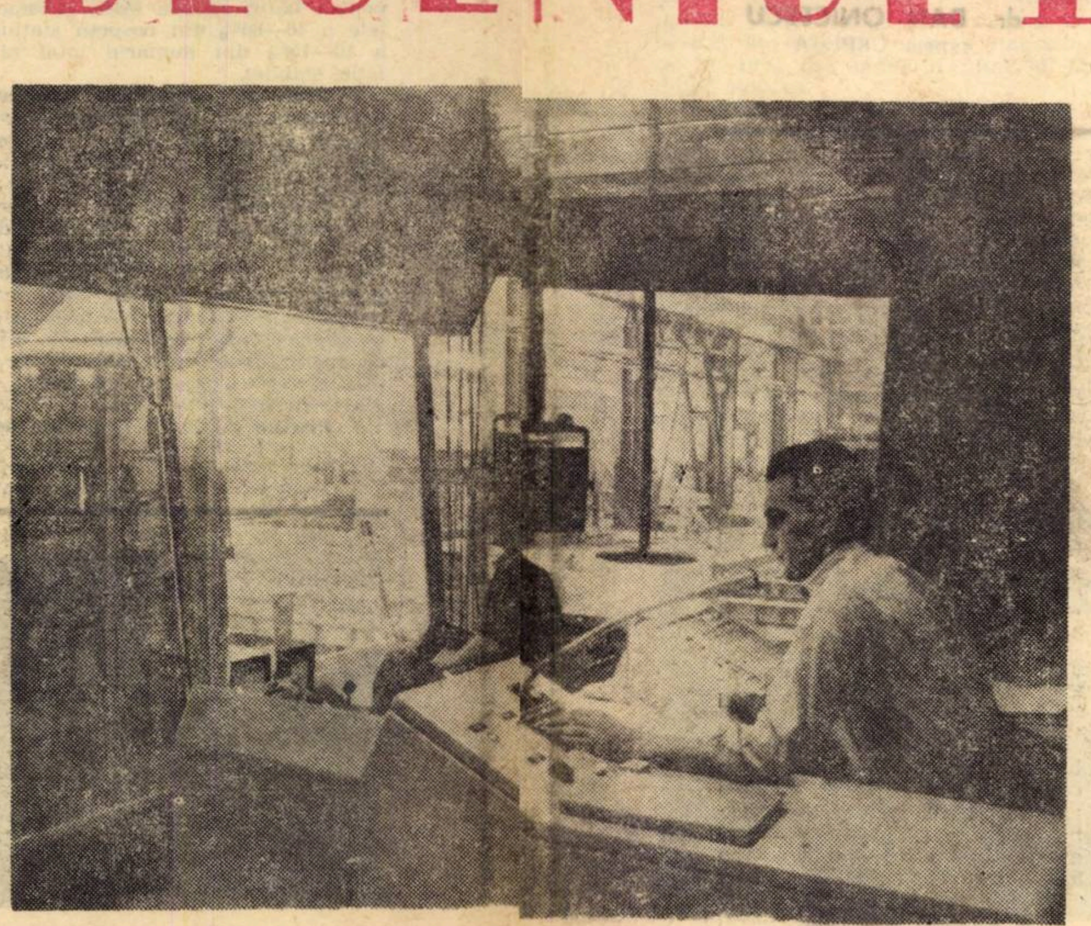

Programul de automatizare prevăzut la aceste agregate termice asigură: controlul termotehnic, aprinderea şi supravegherea automată a flăcării (păcură sau gaz metan) protecţia automată şi reglarea automată a parametrilor principali. Grupuri termoenergetice echipate cu asemenea instalaţii sînt montate la un număr foarte mare de centrale din ţară, dintre care amintim Turnu-Măgurele, Suceava, Călăraşi, Piteşti, Buzău etc. Menţionăm punerea în funcţiune a primelor grupuri de 50 MW cu cazane de 420 t/h la termocentralele de la Govora şi Palas-Constanţa. Este demnă de remarcat activitatea ISPE, IPA şi IRME în direcţia introducerii comutaţiei statice în circuite secundare din centrale electrice. S-au elaborat de IPA, pe baza temelor ISPE şi s-au experimentat apoi într-o centrală electrică cu colaborarea IRME, o serie de blocuri specializate, necesare schemelor de comandă, control şi semnalizare ale întreruptoarelor şi separatoarelor din centralele şi staţiile electrice. După experimentarea cu succes a unui echipament, s-a realizat la FEA, pe baza proiectelor ISPE—IPA echipamentul UNILOG—CELESTA, pentru termocentrala Palas-Constanţa, în curs de punere în funcţiune.

În prezent, în cadrul IPA şi a altor unităţi din CIEA, se desfăşoară o acţiune amplă pentru realizarea instalaţiilor de automatizare necesare grupurilor termoenergetice de 300 MW, lucrări care vor duce la asimilarea unui important număr de elemente şi echipamente moderne şi de înaltă tehnicitate ce vor dota în perspectivă marile termocentrale ale ţării noastre cu instalaţii de automatizare.

În ceea ce priveşte telemecanizarea şi dispecerizarea în cadrul sistemului energetic, trebuie menţionate lucrările şi rezultatele obţinute de IRME în construcţii şi livrarea ca unicate şi mică serie a unor echipamente de telemecanică. În perioada următoare asemenea echipamente vor fi furnizate industrial de CIEA, pe baza concepţiei unui sistem unificat de telemecanică „UNITEL" realizat la IPA, în colaborare cu IRME şi Institutul de Cercetări Telecomunicaţii (ICTc) şi fabricat la Fabrica de Elementele de Automatizare.

ÎN INDUSTRIA SIDERURGICĂ peste 90% din producţia de fontă, oţel şi laminate se realizează la nivelul anului 1970 în instalaţii cu principalele operaţii automatizate, sau în instalaţii complet automatizate. Trebuie să evidenţiem gradul înalt de automatizare atins la Combinatul Siderurgic-Galaţi. Laminorul de tablă groasă şi laminorul slebing de aici sînt realizate cu aparatură modernă de comandă şi reglare, cu echipamente de comutaţie statică, acţionări reglabile şi calculatoare de procese, furnizate de firme franceze şi din U.R.S.S. La aceste agregate s-au realizat în ţară instalaţiile de automatizare pentru cuptorul cu propulsie de la laminorul de tablă groasă şi cuptoarele adînci de la laminorul slebing.

În ceea ce priveşte automatizarea furnalelor (Galaţi şi Hunedoara) acestea s-au realizat pe bază de proiecte elaborate în ţară (la IPROMET şi IPA) utilizînd aparatură electronică de tipul celei asimilate în ţară. Potrivit prevederilor actualului cincinal, în anul 1970 producţia de fontă obţinută în furnale avînd principalele operaţii automatizate va reprezenta 95% din întreaga producţie.

În construcţia de maşini instalaţiile şi echipamentele de automatizare utilizate au un specific foarte divers, o complexitate diferită. Aici se poate vorbi de instalaţii de reglare automată a proceselor lente şi rapide, transport uzinal automatizat, echipamente de comandă cu program numeric la maşini-unelte, instalaţii de centralizare şi înregistrare a producţiei, instalaţii de control automat şi sortare etc. Un exemplu tipic în acest sens îl prezintă Uzina de Maşini Grele-Bucureşti (UMGB), un gigant al industriei constructoare de maşini, în care se vor realiza turboagregatele de 300 MW. În cadrul acestei uzine automatizarea maşinilor şi utilajelor se face atît prin import cît şi prin livrări din ţară prin CIEA. Instalaţiile de automatizare ale agregatelor nestandardizate care se realizează în ţară vor fi furnizate de CIEA, pe baza proiectelor IPA. Temele se elaborează de IPCM — proiectantul general al uzinei — în colaborare cu IPA.

O importanţă deosebită pentru construcţiile de maşini o au cuptoarele pentru tratamente termice. Instalaţiile de automatizare pentru aceste cuptoare au fost proiectate de IPA, în colaborare cu ICTCM, şi se realizează în prezent cu aparatură din ţară şi import de completare. O atenţie deosebită s-a acordat în ultimii ani, elaborării şi experimentării în ţară a echipamentelor de comandă program pentru maşini-unelte. În acest domeniu există în prezent un program prioritar care prevede asimilarea unui larg sortiment de maşini-unelte dotate cu echipamente de comandă program. După primele echipamente elaborate — comanda program analogică pentru strunguri paralele de tip SNA-400, realizată de IPA în colaborare cu Uzina de Strunguri-Arad, echipamentele de comandă program numerică pentru strungul carusel SC-1250 şi maşina de alezat şi frezat AF-100, realizate în colaborare cu Institutul de maşini-unelte — ICPMUA şi FMUA-Bucureşti, se va efectua experimentarea, omologarea acestora pe maşini-unelte, şi se va trece la fabricaţia de serie. În viitorul apropiat se vor elabora echipamente tipizate de comandă program numerică cu utilizare la o largă gamă de maşini unelte fabricate în ţară. În acest domeniu deosebit de important pentru perspectivă, se prevede o colaborare mai intensă în viitor cu celelalte ţări socialiste din cadrul CAER.

Pentru urmărirea funcţionării utilajelor şi înregistrarea producţiei s-au elaborat în ţară şi sînt în faza de a fi introduse în fabricaţia de serie înregistratoare cronologice de date, concepute la IPA şi care sînt în curs de experimentare la diferite întreprinderi constructoare de maşini. Pentru conducerea operativă a producţiei o serie de uzine constructoare de maşini au trecut sau vor trece în viitorul apropiat la utilizarea mijloacelor electronice de calcul (Uzina Tractorul-Braşov, Fabrica de Maşini Unelte şi Agregate-Bucureşti, Uzina Constructoare de Maşini-Reşiţa etc.).

ÎN INDUSTRIA materialelor de construcţii, industria minieră, industria uşoară, alimentară, agricultura, transporturi şi telecomunicaţii, automatizarea reprezintă din ce în ce mai mult o necesitate pentru buna desfăşurare a proceselor tehnologice. La cele mai multe instalaţii tehnologice realizate în ţară s-au asigurat, prin proiectare la IPA, în colaborare cu institutele tehnologice ale beneficiarilor, şi instalaţiile de automatizare aferente. **În industria materialelor de construcţii,** de pildă, s-au realizat în ţară o serie de instalaţii de automatizare pentru linii de ciment precum şi anumite instalaţii de automatizare şi echipamente de acţionări reglabile pentru fabricile de sticlă. **Pentru industria minieră** s-au fabricat instalaţii de automatizare pentru extracţia şi prelucrarea minereului de fier, metalelor neferoase, cărbunelui. **Pentru industria uşoară** accentul s-a pus în special pe instalaţiile de automatizare şi condiţionare a aerului necesare în fabricile de ţesături precum şi pe realizarea unor programatoare automate cu elemente de comutaţie statică necesare benzilor transportoare pentru fabrici de încălţăminte. **Pentru industria alimentară** s-au realizat instalaţii de automatizare pentru mori de mare capacitate, fabrici de bere, fabrici de zahăr, abatoare etc.

Şi agricultura a beneficiat de instalaţii de automatizare produse în ţară pentru sere legumicole, silozuri, sisteme de irigaţii şi desecări.

În transportul feroviar s-au introdus echipamente de SCB şi dispecerizare realizate în ţară, s-au instalat echipamente de telemecanică pentru dispeceratul energetic al liniilor electrificate. Pentru prima linie electrificată Braşov—Bucureşti instalaţia de telemecanică a fost importată, iar pentru următoarele linii (Orşova — Caransebeş etc.) urmează să fie realizate în ţară ca livrare complexă CIEA. S-au executat, de asemenea, lucrări de dispecerizare pentru transportul urban în Municipiul Bucureşti, pentru îmbunătăţirea ritmicităţii transportului în comun.

În domeniul telecomunicaţiilor s-au elaborat şi introdus în fabricaţie echipamente de alimentare automată pentru staţii de radioreleu şi echipamente de dispecerizare pentru staţii de radioficare.

O preocupare deosebit de importantă se acordă prin IPA şi CIEA, concepţiei, fabricaţiei şi punerii în funcţiune a instalaţiilor de automatizare aferente unor agregate şi utilaje fabricate de Ministerul Industriei Construcţiilor de Maşini (centrale de betoane de 30.000 şi 60.000 mc/an, instalaţii pentru mixturi asfaltice, instalaţii de automatizare pentru compresoare de mare capacitate etc.).

PENTRU a asigura o creştere continuă a participării interne la realizarea instalaţiilor de automatizare, este necesară organizarea corespunzătoare a concepţiei (cercetare — proiectare — asimilarea în fabricaţie) a elementelor şi echipamentelor moderne de automatizare. Principalele forţe privind cercetarea şi elaborarea produselor noi în domeniul automatizării sînt concentrate la I.P.A. Institutul încheie contracte anuale sau de lungă durată cu fabricile producătoare sau cu beneficiarii pentru concepţia unor produse noi, competitive, pe care le elaborează pînă la nivelul de prototipuri omologate, inclusiv documentaţia de execuţie, şi asigură prin aceste contracte asistenţa tehnică necesară asimilării în fabricaţie a acestor produse. Anual, Institutul finalizează peste 30 de teme de cercetare, realizează peste 50 de prototipuri omologate de produse noi şi urmăreşte valorificarea acestor cercetări la beneficiari. **Din calculele preliminare, rezultă că la fiecare leu investit în cercetare trebuie să se obţină o valoare suplimentară a producţiei de 8—10 lei şi alte efecte economice în valoare de 2—4 lei.**

Principalele profile în elaborarea echipamentelor şi elementelor de automatizare precum şi direcţiile de cercetare care s-au dezvoltat la I.P.A. sînt următoarele:

— aparatură de automatizare pentru procese industriale (traductoare, regulatoare, aparatură specializată);
— echipamente de acţionări reglabile şi pentru automatizarea instalaţiilor de forţă (reglarea turaţiei, tensiunii, excitaţie statică, convertizoare de frecvenţă, alimentări de rezervă);
— echipamente, blocuri şi elemente de comutaţie statică pentru utilizări industriale;
— echipamente de comandă-program pentru maşini-unelte şi alte agregate;
— sisteme de transmitere şi prelucrare a informaţiei;
— utilizarea calculatoarelor numerice pentru conducerea proceselor tehnologice;
— cercetări privind viabilitatea şi calitatea produselor;
— studii şi cercetări privind eficienţa economică a automatizării realizate.

Legăturile strînse existente astăzi între institut şi beneficiari, contractele economice ferme cu viitorii producători ai produselor cercetate (în special Fabrica de Elemente de Automatizare, Automatica şi Electrotehnica pentru acţionări reglabile) asigură o eficienţă sporită a activităţii de cercetare în acest domeniu şi premisele unor valorificări certe şi rapide ale cercetărilor încheiate.

Activitatea de cercetare aplicativă şi de persepectivă efectuată de I.P.A. în domeniul sistemelor şi echipamentelor de automatizare se completează şi se îmbină cu cercetarea fundamental-aplicativă efectuată în învăţămînt (în special la catedra de automatică a Institutului Politehnic — Bucureşti). Sînt încheiate şi în curs de încheiere o serie de contracte şi de convenţii de colaborare în domeniul utilizării calculatoarelor pentru conducerea de procese, identificarea proceselor, comanda-program numerică a maşinilor-unelte, elemente pneumatice de automatizare etc.

LA ÎMPLINIREA A 10 ANI de la înfiinţarea primelor unităţi specializate în România în domeniul automatizării, putem vorbi despre un bilanţ pozitiv. Eforturile depuse de statul nostru socialist în crearea unei industrii naţionale de automatizare permit să valorificăm astăzi, din ce în ce mai complex şi mai eficient potenţialul de concepţie proprie în acest domeniu şi să asigurăm prin producţie internă, la un nivel tehnic competitiv, atît necesarul de instalaţii de automatizare, cît şi volumul de export prevăzut. Este necesar ca în viitorul apropiat metoda livrărilor complexe de instalaţii de automatizare, de la concepţie pînă la punerea în funcţiune „la cheie" prin CIEA şi unităţile sale, să se generalizeze, aceasta fiind singura cale spre asigurarea răspunderii furnizorului unic de specialitate-automatizări şi condiţia principală pe care o pune aceasta pentru a putea garanta funcţionarea instalaţiilor de automatizare livrate.

ing. Marcel SIRBU
director I.P.A.

CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

DEZBATERI

CENTRALELE INDUSTRIALE ÎN CĂUTAREA OPTIMULUI

NE GĂSIM în fața momentului definitivării unor importante soluții legate de punerea în practică a măsurilor de perfecționare a conducerii economiei naționale stabilite de Conferința Națională a partidului. Unul din punctele nodale ale acestora îl reprezintă constituirea centralelor industriale, al căror statut definitiv va fi adoptat curînd. Experiența de pînă acum arată că pentru a se atinge obiectivele fixate, mai sînt necesare unele îmbunătățiri în soluțiile adoptate inițial. Multe din acestea sînt legate de definirea conceptului de gestiune economică. Se evidențiază existența unor neclarități, de înlăturarea cărora depinde rezolvarea multor probleme practice, privind precizarea atribuțiilor diverselor nivele organizatorice. Să amintim că folosim curent astfel de noțiuni : conducere și organizare, conducerea economiei naționale, conducerea întreprinderii, gestiune, gestiune economică, gestiune economică proprie, gestiune internă, gospodărire, administrare etc. Care este conținutul fiecăreia, prin ce se deosebesc, ce relații există între ele ? La o parte din aceste întrebări încearcă să răspundă articolul de față, exprimînd, evident, una din părerile posibile. În dorința evidențierii a cît mai multe, din care să se poată alege cea mai bună, invităm pe toți specialiștii să participe la această dezbatere.

GESTIUNEA ECONOMICĂ

• ESTE ȘI PROPRIE ȘI INTERNĂ ?

• ESTE ȘI LA MINISTER ȘI LA CENTRALĂ ȘI LA ÎNTREPRINDERE ȘI LA SECȚIE ?

• *Patru definiții : alegem una sau căutăm pe-a cincea?*

ARIA obișnuită a noțiunii de **conducere** este cuprinsă în perimetrul atributelor (funcțiilor) cunoscute sub denumirea de previziune, organizare, coordonare, comandă și control. Noțiunea de **gestiune** economică conține o serie de elemente care o diferențiază calitativ de aceea de conducere. Este vorba de : elementul **administrare** (conducerea organizației socialiste are — prin efectul deciziei de numire — puterea de a dispune de patrimoniul încredințat ; evident, această putere de dispoziție este limitată de cadrul legal și în orice caz nu poate subînțelege dreptul de înstrăinare) ; elementul **folosire** (în sensul de „punere în funcțiune“, care pe plan juridic este independent de elementul „administrare“ și care implică utilizarea rațională a mijloacelor materiale și bănești ce constituie activul patrimoniului) ; elementul **păstrare** (legat de forma socială de proprietate a întregului popor, sau a unui grup de oameni ai muncii, în cazul cooperației) ; elementul **asigurare** (consecință a mandatului încredințat conducerii de a acționa în orice împrejurare în așa fel, încît să asigure integritatea proprietății socialiste în cadrul legalității socialiste).

În încercarea de a defini noțiunea de gestiune economică trebuie să ținem seama de necesitatea de a evita confuzia între gestiunea economică și ansamblul principiilor de organizare a economiei, ca și de aceea de a releva faptul că gestiunea economică nu înseamnă simpla transpunere a noțiunii de „management“, ci o formă superioară, specifică, procesului de conducere a organizațiilor economice socialiste.

Ca atare, propunem pentru gestiune economică următoarele definiții :

a. **Sistemul (concepția) care urmărește realizarea atributelor conducerii în condițiile administrării, folosirii, păstrării și asigurării patrimoniului organizației socialiste, îmbinînd interesul colectiv și cointeresarea materială sporită a întreprinderii ;**

b. **Sistemul (concepția) care urmărește determinarea modalităților prin care pîrghiile economice pot acționa și stimula la un nivel superior activitatea întreprinderii ;**

c. **Sistemul (concepția) care urmărește crearea și aplicarea formelor și metodelor concrete de valorificare superioară a potențialului uman și material al întreprinderii (economiei) ;**

d. **Sistemul (concepția) care urmărește generalizarea principiilor și metodelor de conducere destinate ridicării continue a eficienței (în întreprindere sau pe economie).**

Înțelegerea principiului de gestiune economică (deci a noțiunii) poate fi diferită după nivelul la care se găsesc cei ce lucrează. Apare necesar să se precizeze dacă elementele gestiunii economice sînt aceleași pentru toate nivelele (minister, centrală, întreprindere, iar în interiorul centralei sau întreprinderii pentru director general, directori funcționali, șefi de compartimente sau servicii etc.). În ceea ce ne privește, considerăm că elementele gestiunii economice trebuie să fie aceleași pentru toate nivelele, chiar dacă, în activitatea concretă, incidența lor asupra modului de realizare a diferitelor funcțiuni și atribuții este inegală.

Avînd în vedere și faptul că ideea pîrghiilor economice este asociată noțiunii de gestiune economică, credem că trebuie considerate ca elemente componente ale gestiunii economice și următoarele :

a. înțelegerea și aplicarea **principiului delimitării dreptului de decizie pe toate treptele de conducere a economiei** (bineînțeles în condițiile respectării consecvente a principiului centralismului democratic și a legității obiective a dezvoltării planice a economiei).

b. înțelegerea și aplicarea **atributului de control al conducerii**, înțeles ca „îndrumare activă“ și nu ca activitate posterioară acțiunii, îndeplinită numai în vederea precizării unei sancțiuni sau recompensări ;

c. înțelegerea și capacitatea de a sintetiza **acțiunea funcțiunilor întreprinderii** în interdependența lor logică ;

d. **utilizarea concretă** (și specifică necesităților organizației respective) **a pîrghiilor economice**, astfel :

— cum trebuie înțeles rolul sporit al sistemului de prețuri și planificarea sortimentelor ;

— care trebuie să fie rolul finanțării economiei (întreprinderii) și pînă unde trebuie extins ;

— cum trebuie înțeleasă și apreciată ideea de sporire a rolului creditului și pînă unde se poate extinde acest rol ;

— înțelegerea rolului productivității muncii și pregătirea unui sistem organizat de creștere a acesteia ;

— înțelegerea problemei cointeresării și organizarea activității în scopul realizării acesteia.

Fără îndoială, elementele gestiunii economice pot fi identificate, enumerate și grupate fie global, fie în funcție de niveluri ierarhice.

O PRIMĂ delimitare a cîmpului de acțiune al gestiunii economice ar putea fi reprezentată de :

a. principiile și metodele de organizare (a întreprinderii, a producției și a muncii) ;

b. cunoașterea produsului (întrebuințări, utilizatori, înlocuitori, curbă de viață, economicitate etc.) ;

c. cunoașterea pieței ;

d. funcțiunea de personal, cu toate etapele (aspectele) acesteia, inclusiv cointeresarea ;

e. analiza dinamică a activității generale a întreprinderii, în scopul fundamentării previziunii și a planificării ;

f. analiza contribuției la reproducția lărgită ;

g. definirea indicatorilor sintetici ai rezultatelor economice.

Enumerarea acestor elemente scoate și mai mult în relief urgența și interesul clarificării aspectelor legate de diferențierea elementelor gestiunii economice în funcție de nivelul la care ea se exercită. Este evident că ele nu pot interesa în mod egal toate nivelurile ierarhice, după cum nici nu pot fi realizate concret la orice nivel. De asemenea, este evident că aceste elemente nu sînt „fixe“, ele pot varia de la o etapă la alta, de la o întreprindere la alta (în cadrul aceleiași etape), stabilirea lor fiind determinată în mod esențial de coordonatele majore ale dezvoltării economiei naționale într-un anume moment.

Condițiile concrete ale economiei noastre au determinat organizarea unităților cu statut de centrală. Acestea cuprind, la rîndul lor, două tipuri de unități economice : întreprinderi cu gestiune economică proprie și întreprinderi cu gestiune economică internă. Se pune întrebarea : care este legătura dintre denumirile respective și noțiunea de gestiune economică ?

Credem nimerit să precizăm că gestiunea economică, păstrîndu-și același conținut, îmbracă totuși forme de exercitare diferite, determinate de gradul de autonomie acordat. În acest sens, centralele industriale (toate tipurile de unități similare), ca și întreprinderile cu gestiune economică proprie reprezintă unități economice, respectiv au personalitate juridică, independență operativă, posibilitatea de relații directe cu banca și cu bugetul statului. Întreprinderea cu gestiune economică internă nu mai are aceste caracteristici.

În toate cazurile, în ambele forme de gestiune economică, activitatea trebuie să fie organizată după următoarele principii :plan de activitate, utilizarea resurselor să asigure acoperirea cheltuielilor și realizarea de beneficii ; activitatea desfășurată să asigure o relație pozitivă dintre reproducția lărgită și cointeresarea salariaților. Din acest punct de vedere, apare necesitatea să se precizeze pentru ambele forme : limitele dreptului de delegare către nivelul inferior ; aspectele corelației cu bugetul statului ; modul cum se asigură cointeresarea.

Noi propunem ca delegarea acordată întreprinderilor cu gestiune economică proprie să fie generală, cu excepția dreptului de numire a cadrelor de conducere de la nivelul de șef serviciu adjunct în sus ; întreprinderile cu gestiune economică internă să beneficieze de delegarea integrală în domeniul producției, aprovizionării și desfacerii — inclusiv încheierea de contracte ; corelația cu bugetul statului să fie stabilită (după acord prealabil cu Ministerul Finanțelor) direct, de toate unitățile care încheie bilanț propriu; să se stabilească anticipat, în cadrul legislației generale, drepturile privind cointeresarea pentru ambele tipuri de gestiune economică.

dr. DAN ONICESCU
expert CEPECA

ÎN LUME

DIMENSIONAREA SPAȚIILOR DESTINATE BIROURILOR ADMINISTRATIVE

ÎN CADRUL proiectării construcțiilor administrative, una din problemele controversate în prezent este aceea a dimensionării încăperilor destinate birourilor. Referitor la această temă se înfruntă două concepții : una care susține avantajele birourilor mici și mijlocii — adică **teoria compartimentării parcelare** — și alta, care pledează pentru încăperi mari și chiar foarte mari, cunoscută sub denumirea de **teoria spațiilor mari.**

Se apreciază că dimensionarea „clasică“, parcelară, a încăperilor de birou, nu mai corespunde în prezent cerințelor activității economice ; mai mult chiar, ea ar frîna în anumite privințe desfășurarea optimă a muncii administrative și, în ultimă instanță, activitatea de conducere. Ca urmare, în prezent, sîntem martorii unor experiențe, întreprinse pe plan mondial, privind reconsiderarea dimensionării birourilor, impunîndu-se tot mai mult concepția „birourilor cu spații mari“.

Se cunosc cîteva realizări deosebite. Firma Vereinigte Seidenwebereien A. G. din Krefeld (R.F.a Germaniei), de pildă, a concentrat într-un singur birou pe toți cei 107 funcționari ai săi. Acești salariați rezolvă lucrări pentru care înainte erau folosiți 186 salariați. Economia de personal de 42.6% a rezultat în principal din concentrarea lucrărilor, care înainte se executau în birouri situate pe șapte etaje, într-o singură mare încăpere.

Experiența permite ca să se distingă două categorii de birouri mari și anume : **birouri mari funcționale** și **birouri mari universale. Birourile mari funcționale** sînt cele care cuprind toate locurile de muncă la care se execută lucrări de același fel sau înrudite funcțional (de exemplu : biroul salarii, biroul central de dactilografiere, etc.) Sînt considerate birouri mari funcționale și acelea în care locurile de muncă individuale sînt conectate funcțional, adică prin succesiunea lucrărilor pe care le execută formează în ansamblu același proces de muncă. Ele permit circulația neîntreruptă a documentelor între diferitele locuri de muncă. Birourile mari funcționale cuprind de regulă salariații unui singur compartiment din cadrul administrației întreprinderii.

Birourile mari universale au luat naștere pe baza concepției că, indiferent de natura muncii administrative, ea constă în vehicularea și prelucrarea informațiilor. Acest numitor comun leagă între ele diferitele locuri

DIAGRAMĂ DE CIRCUIT

PENTRU REZOLVAREA CORESPONDENȚEI

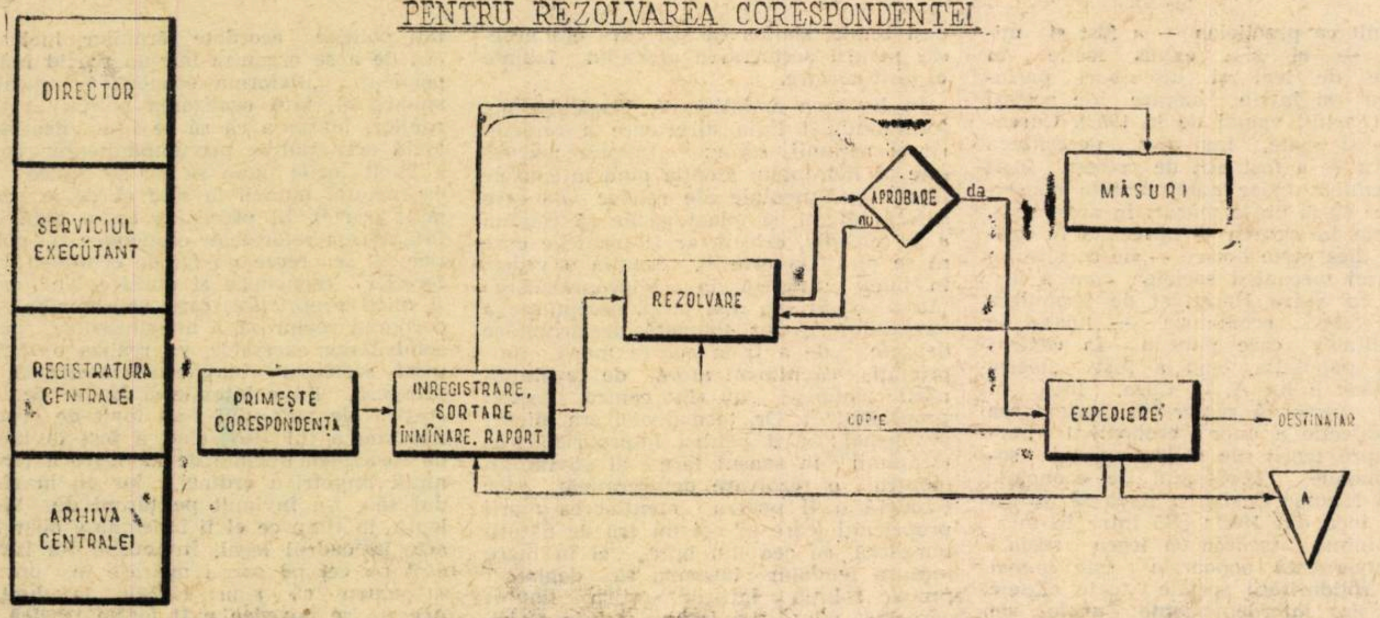

Organizarea corespondenței

SURSĂ DE „DIRECTORIZARE" A DIRECTORILOR

CORESPONDENȚA poate părea, la prima vedere, o problemă minoră. Comparată, de pildă, cu complexele probleme ale aprovizionării sau ale organizării producției unui uriaș organism economic.

Dar să nu ne pripim. „Banala" citire a corespondenței înghite UN SFERT din timpul de muncă al directorului comercial sau al celui de producție. Adică trei luni **pe an! A acorda în plus** două luni **pe an directorului comercial să se gîndească la soluțiile problemelor de aprovizionare — și încă gratuit — nu ni se pare un lucru minor. Iată de ce revenim asupra acestei teme cu experiența a încă unei unități cu statut de centrală *).**

CENTRALA Cărbunelui — Petroșani este o mare unitate economică, cu multiple relații exterioare și interne. Una din formele sub care se materializează aceste legături este corespondența de serviciu: zilnic intră și ies prin registratura unității mai bine de 200 scrisori. Prin intermediul acesteia, conducerea centralei rezolvă probleme importante, stabilește relații cu alte unități, angajează răspunderi. Înainte, fluxul general de circulație a corespondenței se prezenta conform schemei de jos.

Neajunsurile circuitului: durată prelungită (circa 4 ore în medie de la înregistrare pînă la executant); antrenarea directorilor în lectura întregii corespondențe (25% din timpul zilnic de lucru); operativitate redusă.

Pentru ameliorarea situației am conceput o nouă organizare a corespondenței de serviciu, așa cum se prezintă în diagrama de sus.

În acest sistem, serviciul secretariat filtrează întreaga corespondență, dirijînd către directori numai acele scrisori care le sînt adresate personal, — celelalte mergînd direct la serviciile executante. Șefilor de servicii li s-au acordat largi delegări în comunicații, încît la directorii pe funcții nu vin la semnat decît acte care angajează material centrala sau se adresează conducerii ministerului sau altor organe centrale.

Diagrama de circuit, realizată în baza unui concept cibernetic, aplicată de la 1 mai 1970, a devenit în scurt timp un instrument de conducere, rolul de „agent de circulație" revenindu-i serviciului secretariat. Acesta este compartimentul care funcționează pe lîngă conducerea centralei, execută toate lucrările de secretariat și registratură, organizează circulația și păstrarea documentelor în cadrul aparatului central, către și de la unitățile proprii și unități exterioare. Aplicînd principiul „feed-back-ului", el întocmește decadal o informare pentru directorii și inginerii șefi care coordonează serviciile din centrală, informare în care se evidențiază corespondența nerezolvată în termen.

Implementarea diagramei de circuit pentru rezolvarea corespondenței s-a făcut după o prealabilă pregătire din care a făcut parte și elaborarea unor norme de lucru, prin care s-au reglementat în amănunt problemele primirii, înregistrării, rezolvării, semnării și expedierii corespondenței.

Eficiența măsurilor luate n-a întîrziat să se manifeste: **reducerea duratei circuitului între registratură și serveciul executant cu 75%; REDUCEREA TIMPULUI DIRECTORILOR AFECTAT REZOLVĂRII CORESPONDENȚEI, DE LA 25% LA 8—10% DIN TIMPUL LOR ZILNIC DE LUCRU; rezolvarea mai oprativă a corespondenței; creșterea autorității și a gradului de răspundere al șefilor de servicii.**

Un capitol în care nu am reușit să facem raționalizări este **corespondența cu băncile, precum și actele de** plăți și încasări prin bancă. Prin avizul său nr. 66522/19. IX. 1969, Ministerul Finanțelor acordă directorului financiar-contabil dreptul de a doua semnătură, ceea ce duce implicit la obligarea a încă unui director la prima semnătură. Cu toată seriozitatea cu care privim problema, credem că **trebuie încă reflectat dacă este indicat a fi antrenați doi directori de centrală pentru acest gen de lucrări.**

economist KIRALY Zoltán

Consultant în organizarea conducerii întreprinderilor

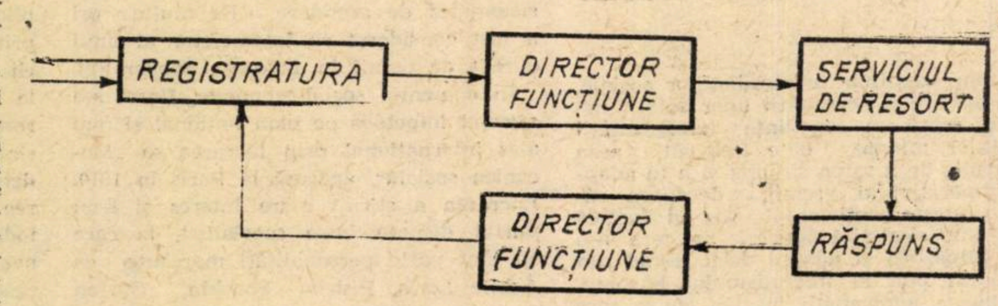

de muncă și creează necesitatea reunirii lor într-un singur spațiu. Pe baza acestei concepții au luat naștere birouri mari universale care, în cazuri extreme, cuprind întreaga administrație a întreprinderii.

Unii autori susțin că nu este justificat să lucreze în același spațiu salariați între care nu există o legătură nemijlocită în procesul muncii, în vreme ce alții susțin că sub forma birourilor mari universale ideea birourilor mari își găsește realizarea cea mai pronunțată și deplină. În acest sens, firma Grosversandhaus din R.F.G. a reunit pe o suprafață de 4 600 m^2 pe toți cei 350 de salariați ai săi. În acest fel, întregul personal, de la ucenic la director, lucrează într-un singur spațiu. De asemenea, la Uzinele „Volvo" din Götteborg (Suedia) numai directorul general și sala de recepție a vizitatorilor externi au spații separate, restul funcționarilor fiind concentrați într-o singură încăpere.

Ideea birourilor mari pare să cîștige teren pe zi ce trece. Astfel se explică hotărîrea recentă a 12 societăți franceze, printre care banca Rotschild, Asigurările generale etc, de a suprima, începînd din acest an, pereții despărțitori dintre încăperi, pentru a realiza birouri mari.

Sub aspect organizatoric, birourile mari prezintă o serie de avantaje. Astfel, ele contribuie la creșterea productivității muncii administrative. Testele executate în R.F.G., de pildă, au demonstrat că pentru rezolvarea aceleiași probleme de matematică au fost necesare 16 minute în încăperi mari și 21 în cele obișnuite, iar pentru citirea unui text, au fost necesare 13 minute în încăperi mari și 18 în cele normale. Totodată birourile mari permit o mai bună folosire a spațiului construit, efectuarea cu mai multă ușurință a reorganizărilor și aplicarea raționalizărilor, nefiind necesară mutarea pereților.

Comunicările între salariați sînt mai directe și se economisește timp cu deplasările, cu căutările de persoane. În privința disciplinei muncii, birourile mari impun punctualitate la sosiri și plecări de la locul de muncă, nu facilitează părăsirea nemotivată a locului de muncă, nu admit convorbiri pe ton ridicat sau peste mai multe locuri de muncă și permit un control permanent al muncii executanților.

Birourile mari reprezintă în prezent o experiență importantă pe plan mondial care se încadrează în eforturile generale de a face munca mai productivă. Această experiență, precum și concluziile care se vor desprinde, ca urmare a aplicării ei pe scară din ce în ce mai largă, sînt urmărite și studiate astăzi în întreaga lume.

prof. univ.
dr. Ștefan LANCZOS
Cluj

SĂPTĂMÎNALUL economic cehoslovac **Hospodarske Noviny** inserează în unul din numerele sale recente un adevărat „arsenal de mijloace prin care un director poate omorî plăcerea de muncă și de viață a unui cadru de conducere subordonat". transformîndu-l treptat într-un inofensiv „eunuc de birou" — cum se exprimă revista menționată. Reproducem, pe scurt, conținutul acestor „mijloace".

● **Trasați-i numai sarcini irealizabile.** Dacă se va codi, mărturisiți-i cu finețe dar categoric că în lunga dv. carieră nu ați mai întîlnit un alt lucrător atît de incapabil; insinuați că el întotdeauna are cîte ceva de obiectat și oricine altul în locul lui ar scoate treaba respectivă la capăt, chiar și numai cu mîna stîngă.

● **Difuzați pretutindeni că toate insuccesele colectivului se datorează lui.** Dacă nu vă reușește undeva ceva, chemați-l imediat și tratați-l ca pe un delicvent. Orice încercare de explicare și dezvinovățire, considerați-o drept recunoaștere a vinei. Dacă va îndrăzni să fie atît de lipsit de tact și va încerca să uzeze în apărarea sa de argumente solide, retezați cu zicala: „cine se scuză, se acuză".

● **Tratați-l ca pe un novice.** Nu vă mulțumiți să-i spuneți numai ce are de făcut, dar să nu economisiți nici explicațiile de amănunt. În acest fel veți reuși să ucideți în el autoîncrederea, inițiativa, capacitatea de a decide, de a se descurca singur.

● **Dacă vă cere sprijin, acordați-i în așa fel încît să nu-i folosească.** În cazul că va solicita sprijinul colegilor pentru realizarea de sarcini urgente, dați-i drept ajutoare pe cei mai incapabili și leneși și oferiți-i cît mai puține mijloace materiale. Date fiind asemenea condiții obiective, dacă va încerca eventual să vă

CUM NU TREBUIE „FORMAȚI" COLABORATORII

ceară sfatul, explicați-i în mod foarte general și nebulos că vă răpește din timpul dv. prețios cu astfel de fleacuri. În acest fel atingeți două ținte — se va chinui cu un sprijin de care nu se poate folosi și cu o problemă pe care nu o poate scoate la capăt.

● **Amestecați-vă continuu în atribuțiile lui.** Mai ales în lipsa sa. Tratați despre sarcinile ce-i revin și cu subalternii săi și aduceți-le cît mai multe modificări. Cînd se va întoarce, subalternii îl vor informa că șeful a decis să se procedeze altfel și totul trebuie luat de la cap. Cu cît îi veți face mai des astfel de surprize cu atît îi va pieri cheful de muncă, va începe să se considere inutil și la fel vor începe să-l trateze și subalternii săi.

● **Controlați-l continuu.** Luați-l prin surprindere, mai ales dacă are o treabă urgentă de făcut. Făceți-vă timp și puneți-l să vă explice și să vă raporteze totul în amănunt. Veți reuși să-l otrăviți, sarcina urgentă nu va fi gata la timp — oferindu-vă o dovadă în plus despre incapacitatea sa.

● **Criticați-l de față cu subalternii săi.** Sau, ca efectul să fie mai sigur — ironizați-l. Se știe că aveți simțul umorului foarte dezvoltat, iar oamenii veseli sînt simpatizați. Simpatia pentru dv. va spori dacă veți utiliza tot soiul de metafore hiperbolice sau zicători și aforisme cu tîlc pe seama lui.

● **Trasați-i tot soiul de sarcini neplăcute și dificile.** Cele ușoare și plăcute rezolvați-le singur. De pildă, transferați-i pe agenda lui misiuni ca: transferările pe locuri de muncă mai puțin avantajoase, retrogradările, transferările în schimbul de noapte, penalizările, anchetele și sancțiunile pentru abaterile disciplinare.

● **Să nu-i treceți cu vederea nici o greșală.** Insistați că ele se datorează ignoranței și incapacității lui și străduiți-vă să ajungă să se convingă singur despre asta. De teama să nu mai greșească și să evite să mai aibă de-a face cu dv. nu va mai fi capabil să facă nimic.

Consemnate de
Maria MELNIC

● CURENTUL BURGHEZO-LIBERAL

FĂRĂ a înregistra schimbări spectaculoase față de cele burgheze din trecut, acest curent a marcat o evoluție legată de accentuarea laturii sale vulgare și de o anumită apropiere de teorii ale unor reprezentanți ai moșierimii. În problema agrară, spre exemplu, reprezentanții acestui curent sînt foarte aproape de „progresiștii" curentului conservator. Atît de aproape, încît proiectul moșieresc de reformă agrară al lui Garoflid a fost preluat în fond de reprezentanții burghezo-liberali, îmbrăcat într-o altă formă și prezentat drept proiect propriu. Acest lucru l-a mărturisit în 1919, în scris, chiar Garoflid. Aceasta se explică printr-o apropiere între o anumită parte a moșierimii și burgheziei, prin accentuarea luptelor muncitorimii și țărănimii împotriva exploatatorilor, fapt care cîntă și aici prohodul acelor elemente științifice existente la economiștii burghezi din sec. XIX. De fapt, aceasta este perioada schimbării „vechii gărzi" — Aurelian, Xenopol, Barit etc. — cu „noua gardă" — I. Băicoianu, E. Costinescu, Spiru Haret, V. Kogălniceanu etc.

În alte probleme decît cea agrară — dezvoltarea industriei, a complexului economiei naționale, a relațiilor economice externe, atitudinea față de capitalul străin etc — poziția acestui curent este diferită. Legînd consolidarea pozițiilor interne și externe ale burgheziei autohtone de dezvoltarea industriei, reprezentanții acestui curent au dat importanță problemelor teoretico-economice și sociale ale industrializării, cît și celor de politică economică. Dispunînd de o anumită experiență a protejării industriei și o realitate a existenței ei, s-au întreprins cercetări și anchete — amintim „Ancheta industrială" din 1901—1902, publicată în 1904 — asupra industriilor și meseriilor, trăgîndu-se, de regulă, concluzii în favoarea intensificării sprijinirii și protejării industriilor autohtone. Se afirmă cu vigoare un economist (mai mult autodidact) Emil Costinescu — adept al industrializării. Mai puțin teoretic și mai mult ca practician — a fost și ministru — el și-a expus ideile în proiecte de legi și discursuri parlamentare și într-o lucrare de același profil (Tariful vamal de la 1903). Curentul — și poate, mai ales, necesitatea obiectivă — a fost atît de presant încît a determinat chiar administrația conservatoare să ia unele măsuri în acest sens. S-a făcut încercarea — apreciată în epocă mai ales peste hotare — de constituire a „teoriei mecanicii sociale", cum a fost cea a lui Spiru Haret, și de formulare a unor teorii economice — lipsite de originalitate, care puneau în centrul atenției populația, cum a fost „teoria poporației" a lui A. C. Cuza. Încă în această perioadă remarcăm orientarea cu predilecție a unor economiști burghezi spre teorii ale solidarismului social-economic. Profesorul de economie politică Nicolae Basilescu ținea să atragă atenția încă din 1902: „Să intre în mintea și inima tuturor că legea socială care guvernează popoarele este numai legea solidarității sociale: toate clasele sociale sînt interdependente unele de altele, fericirea sau nenorocirea uneia este cauza fericirii sau nenorocirii celorlalte și viceversa" [1]). Studiile sale vizau distragerea atenției de la cauzele profunde ale contradicțiilor economice și conflictelor sociale, orientînd-o spre măsuri de reformă pentru întărirea regimului burghezo-moșieresc.

În perioada amintită asistăm la o creștere a preocupării și interesului pentru istoria doctrinelor economice, expuse nu numai în lucrări (cursuri, tratate) de economie politică dar și ca scrieri de sine stătătoare. Publicistica economică se îmbogățește și-și conturează mai precis profilul preocupărilor teoretice și practice. Se înscriu cu contribuții reviste de largă circulație ca „Economia Națională", „Curierul financiar", „Revista de credit", „Revista economică" „Gazeta de Transilvania" și altele. Din multitudinea economiștilor de orientare burghezo-liberală desprindem cîțiva cu anumite elemente mai caracteristice pentru epocă, în scopul de a ilustra, măcar în mare, liniile tabloului complex al acestui curent.

I. Vasile Kogălniceanu
1863—1921

„Logica tragică a liberalismului, chiar și de cea mai bună speță..."

Fiul tribunului reformei agrare de la 1864 s-a ocupat, în opera sa, îndeosebi de problema agrară. În anii grei de intensă luptă a țărănimii — 1906-1907 — împreună cu alte elemente burgheze mai avansate, ca C. Dobrescu-Argeș, Al Valescu ș.a., a desfășurat o bogată activitate publicistică și organizatorică de constituire a unui partid țărănesc. În 1906 publică apelul „Către săteni", un fel de platformă-program, și tot atunci ține Congresul de constituire a partidului țărănesc, sugrumat din fașă de puterea oficială. Lucrarea sa principală este „Chestia țărănească" (1906), în care expune concepția unui democratism burghezo-țărănesc cu toate părțile tari și tarele sale. Opera lui Kogălniceanu, cum bine remarca un cercetător al ei [2]), prezintă interes nu atît pentru calitățile ei științifice, cît prin faptul că în ea se reflectă trăsăturile caracteristice ale stării de spirit a unor păturí de intelectuali, la începutul secolului XX în România, acea încordare și tensiune izvorîtă din ascuțirea contradicțiilor sociale, acea intuire a necesității unor soluții urgente, unită cu conștiința ineficacității soluțiilor minore, date frecvent, acea strădanie de a salva situația și a te adapta imperativului vremii, deasupra căruia plutește sentimentul vag că vremea cere imperios altă ieșire, pe care n-o poți împărtăși și adopta decît ieșind din orizontul plat al liberalismului burghez. Asemenea intelectuali intuiau că se cere o prefacere mai radicală, cu participarea maselor și în folosul maselor, dar se temeau totodată ca lucrurile să nu meargă cumva prea de parte. De aceea, V. Kogălniceanu, tratînd problema agrară ca o gravă problemă social-economică, s-a adresat țărănimii cu o soluție, a încercat s-o organizeze fără s-o instige împotriva ordinii și să-i traseze coordonatele luptei în cadrul și cu mijloacele legale. Era, credem, dovada cea mai grăitoare a neputinței liberalismului, chiar și cel mai curajos, de a se angaja într-o acțiune de prefacere radicală în folosul maselor, deși intuia, simțea că așa ceva era necesar pentru accelerarea mersului înainte al țării noastre.

În lucrarea amintită, V. Kogălniceanu, formulîndu-și linia directoare a cercetării și acțiunii, scria: „Datoria noastră este să îndreptăm atenția pînă la cauzele mari, fundamentale ale relelor de care suferă sătenii, și odată găsite să căutăm a le remedia, oricare ar fi piedicile care ni se pun în cale" [3]). Soluția o vedea, în bună măsură, în împroprietărirea țăranilor „în cea mai largă accepțiune a cuvîntului" [4]), dar totodată declarîndu-se departe „de a fi în contra marii proprietăți, că nimeni afară de revoluționarii comuniști, nu sînt contra acestei proprietăți" [5]). Or, tocmai aici era miezul problemei: a fi pentru împroprietărirea țărănimii în sensul larg al cuvîntului (pentru o rezolvare democratică), dar totodată a fi pentru menținerea marii proprietăți (care la noi nu era de natură burgheză, ca cea din apus, ci în mare măsură feudală) însemna să deplasezi practic soluția într-un cadru limitat care, așa cum s-a întîmplat de altfel, nu tăia rădăcinile răului, ci temporar poate-l ameliora. Dacă componenta economico-socială a problemei agrare Kogălniceanu o vedea rezolvabilă prin împroprietărirea în sensul celor spuse mai sus, apoi componenta politică o vedea rezolvabilă prin votul universal, prin libertăți politice acordate țăranilor, inclusiv cea de a se organiza într-un partid independent. „Reforma economică rurală, spunea el, fără egalizarea politică a țăranilor, însemna ca să se lase neatinsă toată acea putere precumpănitoare care a făcut legile bune să nu se aplice și ca regimul muncii la sate să devie așa de aspru" [6]). El preconiza ca, o dată cu înfăptuirea reformelor economice și politice, să se creeze un fel de echilibru al forțelor economice și politice ale marii și micii proprietăți, care va contribui la corijarea reciprocă a neajunsurilor prin combaterea exceselor, va realiza o sănătoasă societate burghezo-democratică și prosperă. Buna intenție și ideile democratice ale autorului s-au lovit de cruda realitate a lui 1907, cînd a fost învinuit de societatea oficială de instigare a țărănimii împotriva ordinei, iar el, la rîndul său, i-a învinuit pe țărani de violență, în timp ce el îi îndemnase doar la acte în cadrul legal. Învinuitul i-a învinuit pe cei pe care-i apărase în opera sa pentru că s-au ridicat la luptă. Aceasta se dovedea a fi logica tragică a liberalismului, chiar și de cea mai bună speță, într-o societate măcinată de puternice contradicții ale capitalismului care se opintea să se dezvolte și ale rămășițelor feudale care nu se lăsau măturate.

II. Spiru Haret
1851—1912

„Matematician și ministru, a încercat să pună societatea umană în ecuație..."

A făcut parte din intelectualitatea angajată în acțiunile politice ale Partidului liberal. Matematician cu renume, fost ministru al Instrucției publice, el a acordat multă importanță frămîntatelor probleme sociale. Broșura lui despre „Chestia țărănească", apărută în 1905, a făcut mare vîlvă prin latura ei critică foarte drastică, concepută ca un rechizitoriu la adresa conservatorilor, pe care-i făcea vinovați de gravitatea problemei agrare. În latura constructivă însă, broșura cuprindea măsuri foarte moderate: bănci populare, casă rurală, obștii sătești, cooperative, răspîndirea și consolidarea sistemului de arendare. De multe ori a fost considerat ca întemeietor al unui curent de opinii în favoarea cooperației.

În domeniul social-economic, Haret s-a afirmat impetuos pe plan național și mai ales internațional prin lucrarea sa „Mecanica socială", apărută la Paris în 1910. Lucrarea a stîrnit mare interes și s-au purtat dispute între specialiști, la care au luat parte personalități marcante ca Achile Loria, Pitirim Sorokin, Gaston Richard, A. Barriol ș.a. pe plan internațional, Rădulescu Motru, Traian Lalescu, Bogdan Dinică ș.a. pe plan național. După aprecierea lui Sorokin, prin această lucrare Haret a pus început unei noi orientări în sociologie, și anume cea a mecanicii sociale, tot așa cum economistul american G. H. Carey pusese început fizicii sociale. Recenzînd lucrarea, James Laur arăta că: „un matematician și ministru al statului român a încercat să pună societatea umană în ecuație. Este un efort meritoriu și util, previzionînd dezvoltarea ulterioară a științei despre societate și a rolului matematicii. In acest context încadrînd sensul și rostul lucrării lui Haret, recenzentul scria mai departe: „Eu nu pot să rezist plăcerii de a nu transmite cititorilor noștri adevărurile născînde din care va fi alcătuită știința de mîine. O eră nouă se pregătește, care conține în genere principiile unei conștiințe aprofundate și ale unei organizări metodice a societății umane. Legile eterne și imuabile ale geometriei, fenomenele atît de perfect analizate ale fizicii par să întîlnească un cîmp de aplicație față de care se arată a fi impropriu deoarece sînt prea precise. Gînditorii profunzi nu ezită să extindă la om și la grupurile umane operațiile care erau rezervate exclusiv studiului mișcării mașinilor sau corpurilor cerești" [7]). Să vedem cum a procedat Haret la extinderea la om și la grupările sociale a metodei matematice pentru că, așa cum ne avertizează chiar el, în introducere, „acest studiu este o încercare de aplicare a metodei științifice la cercetarea problemelor sociale" [8]). Societatea este concepută ca o sumă de indivizi iar fiecare individ joacă același rol în societate ca atomul în materie. Deci individul este transformat în punctul material iar mediul său social în cîmp de forțe. Odată acest lucru făcut, comentează Sorokin, nu mai e nici o dificultate să aplici formulele matematice la fenomenele sociale; e doar necesar să copiezi aceste formule, înscriind cuvîntul individ la locul punctului

GÎNDIREA ECONOMICĂ NEMARXISTĂ DIN ROMÂNIA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX (II)

material, iar termenul de grup social la locul sistemului fizic sau al cîmpului forțelor. Procedînd astfel, s-a ajuns la formulări ca : a) creșterea energiei cinetice a unui individ este echivalentă cu diminuarea energiei potențiale ; b) energia totală a unui individ în cîmpul său de forțe se conservă constantă în cursul tuturor modificărilor sale ; c) energia totală a unui grup social privind o acțiune la un moment dat (T_1) este echivalentă cu energia totală pe care o avea grupul în momentul inițial (T_0) plus cantitatea totală a muncii efectuate în acest timp (T_1—T_0) de toate forțele exterioare grupului care nu a influențat indivizii sau elementele grupului. Și alte formule în acest gen care abundă în lucrarea lui Haret.

Încercarea în sine de a introduce metoda matematică în cercetarea fenomenelor social economice este, incontestabil, un lucru meritoriu, întrucît corespunde unei cerințe obiective. Meritul lui Haret este amplificat de nivelul la care el a căutat să rezolve o astfel de problemă care frămînta minți de seamă pe plan mondial. Totodată nu putem să nu remarcăm carențele importante legate de concepția burgheză vulgară pe care se sprijină această încercare și pe maniera mecanicistă de transpunere tale quale a legilor mecanicii raționale în societate. Societatea apare ca suma simplă a indivizilor în care dispar raporturile sociale, clasele și lupta de clasă. Lupta în societate este privită din punctul de vedere al individului iar cauza ei — violența — semn al barbariei pe care civilizația trebuie s-o înlăture prin amelioararea situației celor neavuți, prin educație și desăvîrșirea morală a individului. Mesajul iluminist-umanist care străbate opera sa, cu accente patetice de sinceră condamnare a multor rele existente, se adresează civilizației capitaliste pe care-o cheamă la autoperfecționare prin educație.

Lucrarea, cum arată autorul în introducere, a fost concepută plecînd de la realitățile epocii sale și, mai ales, de la cele românești, care arătau că locul îndrumării științifice a societății în scopuri înalt umane era luat de meschinărie și politicianism, iar „ceea ce se cheamă politică, nu este de multe ori decît o textură de meschine subtilități, de mici intrigi, de josnicii mărunte, în loc să fie ceea ce ar trebui să fie, o știință foarte dificilă, clădită însă pe baze sigure și solide“ [9]).

După el, știința despre societate trebuie să țină seama că acțiunile oamenilor sînt determinate de porniri interne ale individului și de mediul exterior, constituit dintr-o sumedenie de factori grupați în trei categorii : a) economici ; b) intelectuali ; c) morali. Realizarea civilizației este parțială dacă se sprijină numai pe dezvoltarea și perfecționarea uneia sau alteia din grupările de factori. Civilizația integrală se realiza doar prin dezvoltarea armonioasă a tuturor grupărilor de factori. Dar nici ea nu este completă dacă în sînul societății date nu se realizează și o repartiție rațională a bogăției. „Într-adevăr nu ajunge ca suma bunăstării economice, intelectuale și morale a unei societăți să fie mare, mai este necesar ca ea să fie repartizată cît se poate mai armonios în masa socială, căci este greu să numim bogată sau cultă o societate în care avuțiile colosale ale cîtorva indivizi se ridică deasupra unei mulțimi de înfometați sau în care pătura subțire a intelectualilor maschează și ascunde masa de jos care zace în ignoranță“ [10]. În legătură cu aceasta, Haret pune în discuție o problemă economică de mare importanță și anume capitalul.

Capitalul este definit ca orice mijloc de producție și în acest caz progresul omenirii este legat de progresul capitalului. „El este o forță care se manifesta într-o formă sau alta, peste tot și în toate timpurile, în societățile sălbatice ca și în cele civilizate. Este o forță căci ea își are izvorul în instinctul cel mai obișnuit al oricărei specii vii, în instinctul de conservare“ [11]). Este obișnuita teză burgheză vulgară despre capital. Totodată după Haret „Capitalul este o muncă acumulată, aceasta este definiția și justificarea sa“ [12]). În acest sens definit, capitalul se poate mări în mod normal numai prin activitatea fiecărui individ. Dar, explică el, au apărut speculații și legea dobînzii care permit acumularea foarte rapidă de capital, deposedarea unora de întregul capital și supraaglomerarea lui în mîinile altora. Printre neajunsurile societății capitaliste el vedea „creșterea excesivă a dobînzii capitalului dușmanul liberei dezvoltări a muncii... Un pericol al organizării actuale este acumularea excesivă a capitalului în mîini puține“ [13]). Cauzele răului social astfel înțelese reclamau și remediul pe aceeași dimensiune : țărănimea și micii producători în general — masa mare afectată de speculații — să fie ferită de exploatare prin crearea de bănci populare, cooperative etc. Iar statul, prin legi, să nu permită concentrarea excesivă de capitaluri. O înțelegere unilaterală a racilelor sociale nu putea să ducă decît la remedii parțiale, unilaterale, de natură paleativă. Concepția care stă la baza mecanicii sociale a lui Haret se înscrie în coordonatele reformismului burghezo-liberal la modă în vremea sa. El era categoric de partea apărării capitalismului scriind că „Toate atacurile îndreptate împotriva existenței capitalului sînt concentrate împotriva evidenței și bunului simț și este de neconceput ca partizanii muncii să ceară distrugerea capitalului, care reprezintă și el muncă și inteligență acumulată“ [14]. Da, dar străină ! Acest lucru nu l-a înțeles Haret și programul său de remediere a societății se reducea la unele măsuri care ar fi putut tempera momentan răul dar în nici un caz nu lichida rădăcinile lui.

prof. dr. Nicolae I. VĂLEANU

---

1. N. Basilescu, Studii Sociale, Buc. 1914, pag. 34.
2. Vezi D. Hurezeanu op. cit. pag. 68.
3. V .Kogălniceanu — Chestiunea țărănească, București 1906, pag. 16.
4. Idem pag. 60.
5) Idem pag. 63.
6. Idem pag. 68.
7. James Laur A travers la science... Cit. din Spiru Haret Mecanica socială, București, E. S. 1969 cap. Opinii despre „Mecanica socială“, pag. 245.
8. Spiru Haret, op. cit .pag. 3.
9. Idem, pag. 190.
10. Idem pag. 174—175.
11. Idem pag. 175
12. Idem pag. 162.
13. Idem
14. Idem.

H. JOHNSON AVOCAT AL REFORMEI MONETARE

UNA dintre cele mai interesante prelegeri ținute la Institutul bancherilor (asociație profesională internațională înființată în 1879, cu sediul la Londra) care organizează în fiecare an un seminar pe teme financiare, cunoscut sub denumirea de „Școala bancară internațională de vară“, a fost fără îndoială aceea prezentată de profesorul Harry Johnson, de la Universitatea din Chicago, sub titlul „Comerțul exterior și plățile internaționale“, la care am avut prilejul să asist. Sesiunea, desfășurată la Oxford, a reunit 215 reprezentanți ai băncilor naționale și comerciale din 58 de țări între care și România, precum și cîte un reprezentant din partea Băncii Internaționale de Colaborare Economică, Fondului Monetar Internațional și Băncii Reglementelor Internaționale. În cadrul sesiunii au fost prezentate opt prelegeri de către specialiști în probleme financiare cunoscuți pe plan internațional, iar participanții, împărțiți pe grupuri de discuții, au dezbătut un număr de zece teme de politică monetară și tehnică bancară.

Potrivit aprecierii prof. Johnson, în prezent există trei probleme principale ale sistemului monetar interoccidental : lichiditatea, încrederea în monedele de rezervă și modificarea parităților monetare.

Înlocuirea sistemului clasic al etalonului aur prin etalonul aur și devize, ca și tendința din ultimul timp de înlocuire și a acestui sistem cu un etalon dolar prin demonetizarea aurului, îi apar profesorului Johnson numai ca soluții de tranziție, care nu au putut rezolva problema lichidităților internaționale. Pe lîngă aceasta, orice sistem în care una sau mai multe monede naționale sînt utilizate ca mijloc de rezervă ridică în cele din urmă, în mod inevitabil, problema încrederii în aceste monede, respectiv în capacitatea autorităților monetare de a asigura libera lor convertire în aur, atunci cînd ar fi solicitate în acest sens ; cu atît mai nesigur apare un etalon dolar, în care aurul nu mai joacă nici un rol, iar întregul sistem se bazează pe o singură monedă națională. Pentru rezolvarea în fond a acestor probleme va fi necesară, apreciază prof. Johnson, o modificare fundamentală a însuși sistemului monetar interoccidental.

În ce privește problema modificării parităților monetare, în ultimul timp se observă un important curent de opinie în unele cercuri financiare din Occident în favoarea unei mai mari flexibilități a cursurilor valutare. Totuși, adoptarea unei asemenea măsuri pare improbabilă, afirmă profesorul Johnson, deoarece întîmpină o rezistență puternică, în special din partea conducerii Fondului Monetar Internațional, care consideră că ea ar contraveni principiilor statutare ale Fondului și disciplinei monetare pe care sînt ținute să o respecte țările membre. Comisia Pieței Comune are, de asemenea, o atitudine negativă, întrucît apreciază că problemele sistemului monetar interoccidental se vor putea rezolva prin crearea unei monede unice a „celor șase“.

Experții vest-europeni susțin că realizarea unei monede unice a Pieței Comune ar fi necesară din două motive principale, pe care Harry Johnson le socotește însă a fi neîntemeiate. Primul este crearea în acest fel a unui simbol al integrării economice, care să determine apoi țările membre să accelereze armonizarea politicii lor economice; al doilea este limitarea rolului pe care îl joacă dolarul S.U.A. pe plan monetar internațional, opunîndu-i o monedă europeană tot atît de puternică. Netemeinicia acestor argumente, consideră prof. Johnson, constă în aceea că, în primul caz, integrarea monetară apare ca un obiectiv primordial, respectiv ca o premisă pentru realizarea ulterioară a deplinei integrări economice și politice a Pieței Comune, în timp ce în al doilea caz, integrarea economică și politică trebuie realizate înaintea integrării monetare, pentru a se crea baza necesară realizării unei monede europene atît de puternice încît să zdruncine poziția dominantă a dolarului S.U.A.

Realizarea unei monede unice a Pieței Comune apare însă ca un proces destul de dificil, implicînd negocieri îndelungate, iar în ipoteza că se va ajunge să fie creată efectiv, va avea unele implicații negative, între care necesitatea aplicării anumitor măsuri de control în cele șase țări membre asupra comerțului lor exterior și a mișcărilor de capital, pentru a se evita orice acumulare nedorită de rezerve de dolari S.U.A.

Referindu-se în continuare la problemele dezvoltării economice, Harry Johnson a subliniat faptul că majoritatea țărilor dezvoltate, și în primul rînd S.U.A., au redus în ultimii ani — avînd ca motiv deficitul balanței lor de plăți — ajutorul în favoarea țărilor în curs de dezvoltare. S-a ajuns astfel la așa-numita criză a ajutorului, tocmai în momentul în care necesitățile țărilor în curs de dezvoltare sînt în creștere și cînd au fost create premisele ca ele să utilizeze fondurile primite mai eficient decît în trecut.

În mod practic, pentru a obține fondurile necesare în valută, țările în curs de dezvoltare vor trebui să depună eforturi serioase pentru sporirea exporturilor lor și pentru atragerea de investiții particulare din străinătate.

În ce privește comerțul internațional, el consideră că eventuala aderare a Angliei la Piața Comună va duce la o accentuare a tendinței de creare a unor blocuri cu regim discriminatoriu în schimburile economice internaționale. Potrivit părerii profesorului Johnson, este posibil însă ca tratativele dintre Anglia și Piața Comună să fie abandonate, avînd în vedere sarcinile financiare foarte mari care ar trebui suportate imediat de această țară și avantajele economice destul de îndoielnice pentru ambele părți. Dacă aceste negocieri vor fi încununate, totuși, de succes, S.U.A. vor putea să accepte realizarea unor obiective economice și politice pe termen lung în țările vest-europene, fără a lua nici o inițiativă numai în cazul că acordurile încheiate, în special cele privind politica agricolă comunitară, nu vor dăuna prea mult exporturilor lor în țările respective.

În concluzia expunerii sale, Harry Johnson a subliniat faptul că dificultățile sistemului monetar interoccidental, precum și deficitul balanței de plăți și scăderea competitivității sale pe piețele internaționale au determinat S.U.A. ca în ultima perioadă de timp să nu mai acționeze în aceeași măsură ca mai înainte pentru intensificarea ajutorului pentru dezvoltare și pentru liberalizarea comerțului internațional. Deoarece atît ajutorul pentru dezvoltare cît și liberalizarea schimburilor comerciale prezintă o importanță deosebită pentru realizarea obiectivelor economice ale țărilor în curs de dezvoltare, aceste țări au fost, de fapt, cele care au suportat, în cea mai mare parte, implicațiile negative ale discriminărilor din comerțul internațional și ale deficiențelor care s-au manifestat în funcționarea sistemului monetar interoccidental.

Radu NEGREA

FIȘE

■ Delimitarea sferei muncii creatoare de venit național, arată prof. univ. dr. Em. Dobrescu în intervenția la dezbaterea pe tema „Munca socială creatoare de venit național" (PROBLEME ECONOMICE nr. 7/1970) a dat naștere la numeroase opinii din cele mai diferite, determinate în mod obiectiv de tendința de complicare a proceselor reproducției, de diversificare a activităților, cît și în mod subiectiv din imprecizium terminologice, mai ales din substituirea criteriilor de delimitare a acestei categorii. S-au utilizat fie disparat, fie concomitent, cel puțin următoarele criterii: forma rezultatelor, corespondența rezultatelor cu anumite nevoi de consum, participarea la schimburile pe piață a rezultatelor muncii, măsura în care activitățile respective sînt însoțite de obținerea unor venituri, gradul de includere a diferitelor activități în sistemul social economic dominant. Dacă în discuție se apelează la mai multe criterii, dacă acestea se contrapun în mod mecanic, subliniază autorul, calea confruntării raționale și fructuoase de opinii este închisă.

■ In Franța, planificarea a ajuns la cifra 6. Opțiunile celui de al VI-lea plan constituie un obiect de controversă în publicistica franceză, prevederile sale fiind disecate prin prisma unor interese multiple și contradictorii. Revista ECONOMIE ET POLITIQUE consacră numerele pe lunile mai și iunie a.c. unei analize atotcuprinzătoare a aspectelor fundamentale ale planului. Intr-un amplu studiu de sinteză: **Méthodes et idéologies de la planification monopoliste** (Metode și ideologii ale planificării monopoliste), Philippe Herzog supune unei critici aprofundate principiile și tehnicile planificării în condițiile capitalismului monopolist de stat. El afirmă că, în condițiile economiei capitaliste, un model elaborat la nivelul economiei naționale nu poate fi decît previzional. Utilizarea sa nu conduce la norme de activitate pentru întreprindere, bancă sau chiar administrația publică. Problema de previziune sugerată de contabilitatea națională se referă la evoluția cantitativă a principalelor fluxuri de producție, consum sau investiții și repartiția bunurilor, drepturilor și titlurilor financiare în cursul unei perioade viitoare. Modelul poate avea succes numai dacă ipotezele admise sînt confirmate de evoluția economiei.

■ În Editura „Ekonomika" Moscova, a apărut, sub îngrijirea științifică a acad. T. S. Haciaturov, cartea economistului ceh L. Rjiga **Ekonomiceskaia effektivnost naucino — tehniceskogo progressa** (Eficiența economică a progresului tehnico-științific), 1969, 312 pag., în care autorul își propune să evidențieze aspectele principale ale problematicii și calculării eficienței economice a progresului tehnico-științific, cercetării și determinării variantei celei mai eficiente.

L. Rjiga arată, printre altele, că procesul transformării științei într-o forță nemijlocită de producție nu poate fi extins asupra întregului domeniu al cunoașterii științifice, în special asupra cercetărilor fundamentale, ale căror rezultate se materializează în forțe productive doar **mijlocit**, prin intermediul cercetărilor aplicative. Creșterea rolului științei se reflectă în deplasarea centrului de greutate al muncii sociale **din domeniul producției nemijlocite în domeniul pregătirii ei**, în contopirea treptată a acestor două domenii, activitatea cercetătorilor științifici căpătînd tot mai mult caracterul muncii productive, creatoare de valori și izvor al dezvoltării forțelor productive.

■ B. Swannack, în articolul **How to change pay structures** (Cum să schimbi structurile de salarizare) publicat în MANAGEMENT TODAY, aprilie 1970, evidențiază că eficacitatea perfecționării modalităților de retribuire este condiționată de satisfacerea următoarelor cerințe: să determine pe salariați către obținerea unei productivități mai înalte și să permită o mai precisă măsurare a rezultatelor obținute; să încurajeze elaborarea de politici flexibile în termeni acceptabili atît conducerii cît și celorlalți salariați; să faciliteze acceptarea noilor utilaje de producție și a standardelor obiective ca bază pentru evaluarea muncii; să asigure stimularea puternică în folosirea eficientă a materialelor ca și menținerea și îmbunătățirea standardelor de calitate; să promoveze antrenarea salariaților la realizarea obiectivelor întreprinderii. Un asemenea sistem poate fi elaborat prin folosirea studiului muncii ca bază pentru stabilirea stimulentelor directe.

■ In complexa analiză de conducere comparată pe care P. M. Haenni o face în studiul **Différences entre les méthodes de management des entreprises dans le monde** (Diferențe între metodele de conducere ale întreprinderilor în lume), publicat în MANAGEMENT FRANCE, nr. 1, 1970, autorul se ocupă și de problema „gap management" O cauză principală a acestuia sînt considerate rezultatele învățămîntului american în domeniul conducerii, atît pe tărîm cantitativ — există 600 de școli de nivel universitar în care învață 15% din totalul studenților —, cît și pe cel calitativ, ceea ce se exprimă în nivelul învățămîntului, recunoașterea formării adulților ca un proces permanent, admiterea faptului că orice materie poate fi studiată la orice vîrstă, supletea pregătirii din colegii, concepută să servească unei game largi de necesități, și existența unui al treilea ciclu de formare pentru licențiați. Alte explicații ale superiorității americane le-ar constitui cei 30.000 de consultanți în problemele conducerii, cele 2.000 cărți și 500 titluri de reviste de conducere publicate anual, comparativ cu 100 și respectiv 50 în Europa Occidentală, precum și cele 250 computere existente în medie la un milion locuitori, față de numai 170 în principalele țări vest-europene.

■ O sursă importantă pentru studierea economiei întreprinderilor o constituie publicația organismului specializat al O.N.U. pentru problemele industrializării U.N.I.D.O., care a apărut sub titlul **Profiles of manufacturing establishments,** („Profile ale întreprinderilor industriale"). U.N.I.D.O., New York, 1968. Din publicația amintită au apărut pînă acum două tomuri voluminoase prezentînd principalele date și indicatori privitor la activitatea întreprinderilor industriale din cinci țări: Franța, India, Israel, Japonia și Iugoslavia. Primul tom cuprinde date privitoare la 90 întreprinderi industriale, iar al doilea — la 461 întreprinderi. Aceste întreprinderi fac parte din 20 ramuri ale industriei prelucrătoare.

După cum se arată în prefața secretariatului UNIDO, scopul publicației este de a oferi conducerilor întreprinderilor și institutelor de cercetare și de proiectare un material cifric bogat asupra diferitelor variante posibile ale soluționării problemelor legate de dezvoltarea industriei. Datele prezentate sînt anonime, publicația trecînd sub tăcere numele întreprinderilor. Datele prezentate — arată autorii — nu pot fi luate ca bază de comparație în mod necritic, pentru studierea lor cu folos fiind necesară și luarea în considerare a unor împrejurări specifice, ce n-au putut fi reflectate în cifre.

■ Intr-un studiu intitulat **L'innovation et l'économie de „pleine innovation"** (Inovația și economia de „completă inovație"), publicat în revista ECONOMIE APPLIQUEE, nr. 2—3, 1970, profesorul Fr. Perroux se ocupă și de **problemele profitului**, în condițiile tendinței de inovare care se manifestă în prezent. O strategie a profitului — susține dînsul — trebuie să ia în considerație mai multe elemente: profitul prin **decalaj**, calculat ca diferență între preț și cost, a cărui percepere inteligibilă este condiționată de descompunerea sa în părțile componente și analiza modului de apariție și utilizare; profitul prin **inovare**, generat de noutățile economice, care nu poate fi înlocuit cu nici un alt sort de venit; necesitatea ca orice analiză să pornească de la concurența de tip monopolist, situație în care profitul de inovație este mai bine evidențiat. Profitul de inovație — spune el — nu s-a realizat niciodată ca urmare a quasi mecanismelor pieței, ele depinzînd de strategia agenților economici.

■ O tratare amplă și complexă a problemelor planificării economiilor în curs de dezvoltare o întîlnim în lucrarea lui A. Waterston **La planification du développment** (Planificarea dezvoltării), Dunod, 1969, 543 pag, recent publicată în traducere franceză. Autorul lucrării este deținător al unei solide experiențe practice și, după cum ne atrage el însuși atenția în partea introductivă, a încercat nu constituirea unui eșafodaj teoretic, ci prezentarea unor învățăminte desprinse din practica imediată. Autorul analizează în detaliu o serie de probleme, ca: tipurile planificării economiilor în curs de dezvoltare, sistemele informaționale și organizatorice, metodele de instrumentare etc.

Arătînd că rezultatele planificării nu au fost, în majoritatea țărilor în curs dezvoltare, pe măsura așteptărilor, A. Waterston consideră că aceasta nu înseamnă că trebuie blamată planificarea în sine. Dimpotrivă, susține el, experiența dovedește că numai prin planificare poate fi depășită starea de înapoiere economică. În același timp, continuă el, apare că metodele de planificarea folosite pînă acum nu sînt bine puse la punct și nu corespund totdeauna condițiilor concrete. Această situație, conchide autorul, indică necesitatea depunerii unor eforturi susținute în vederea ameliorării practicilor existente.

„LUPTA DE CLASĂ" LA 50 DE ANI

REVISTA lunară „Lupta de clasă", organ teoretic și politic al C.C. al P.C.R., împlinește 50 de ani de existență, apariția sa fiind legată de intensa activitate de clarificare ideologică în vederea transformării partidului socialist în partid comunist.

În această jumătate de secol revista a fost un instrument de nădejde al politicii partidului comunist în clarificarea teoretică a căilor revoluției și construcției socialiste în patria noastră, în educarea marxist-leninistă a comuniștilor, în formarea conștiinței socialiste a maselor largi ale oamenilor muncii.

În anii grei ai prigoanei și ilegalității, comuniștii ca și numeroși patrioți cu gîndire înaintată au găsit în paginile „Luptei de clasă" explicația științifică a realităților românești, a evoluției raporturilor forțelor de clasă, cheia înțelegerii evoluției internaționale, au sorbit încredere în inevitabilitatea triumfului socialismului în România, revista aducîndu-și contribuția la procesul de întărire ideologică, politică și organizatorică a partidului.

Ocupînd un loc de frunte în arsenalul mijloacelor propagandei de partid, revista Comitetului Central a devenit în anii socialismului un puternic pilon ideologic al partidului în eforturile sale de aplicare creatoare a marxism-leninismului la condițiile României, o tribună a generalizării experienței construcției noii orînduiri în patria noastră, un promotor înflăcărat al țelurilor și principiilor politicii partidului nostru. Militînd cu consecvență pentru educarea maselor în spiritul ideilor comunismului, al patriotismului fierbinte, în spiritul internaționalismului socialist, revista este totodată un luptător consecvent pentru nou împotriva vechiului, pentru afirmarea celor mai înaintate tendințe și idei în economie și în întreaga viață socială, în știință, în artă, în cultură, ceea ce o face să se bucure de o binemeritată popularitate în rîndurile cititorilor.

În zilele acestei prestigioase aniversări, colectivul redacției „Viața economică" adresează un călduros salut colectivului redacțional al „Luptei de clasă", urîndu-i să aducă o contribuție crescîndă la orientarea ideologică a vieții economice, științifice și culturale, la formarea și informarea opiniei publice, la stimularea gîndirii politice vii a oamenilor, la promovarea atitudinii militante, combative față de influența ideologiei străine, la afirmarea principiilor fundamentale ale politicii interne și externe a partidului și statului nostru.

CĂRȚI

„SOCIETATEA BLOCATĂ"

MICHEL Crozier, cunoscut prin cartea sa „Fenomenul birocratic", apărută acum cîțiva ani și care a făcut multă vîlvă la timpul respectiv, este din nou în atenția recenziilor presei occidentale de volume pe teme sociale prin scandalul provocat de cartea sa tipărită anul acesta în Editions du Seuil — „La société bloquée". Pasiunile generate de recentul său volum se explică nu atît prin afirmațiile sale despre un aspect sau altul al realităților țărilor occidentale ci prin concluziile sale generalizatoare referitoare la societatea capitalistă. Deși este departe de a fi un simpatizant sau un adept al ideilor marxismului, Crozier ajunge la afirmarea adevărului că orînduirea burgheză suferă de pe urma unei „scleroze generalizate". Pentru a evita orice confuzie, trebuie ținut seama că remarcile sale critice pornesc din același punct de vedere ca acela al lui Servan-Schreiber (în „Le défi américain"), în sensul că el consideră societatea vest-europeană drept o „societate blocată", care are de învățat de la „societățile mai avansate".

Încercînd să descifreze trăsăturile care fac societatea vest-europeană să fie „blocată" în progresul său, el ajunge la concluzia că esențiale sînt trei: valorificarea puterii statului se face încă în sensul tradițional și nu în spiritul modern al negocierii dintre forțele sociale existente; lipsa inovării, care permite adaptarea permanentă a organismelor sociale la realitățile nou apărute; întîrzierea cu care „managementul" se adaptează erei informaticii.

Soluția, pentru autor, este: modernizarea vieții sociale prin „participare", adică printr-un acces larg al maselor la conducere. În această privință, el exprimă punctul de vedere că „participarea" nu ar reprezenta o doleanță sau o revendicare a maselor, nici un cadru oferit de clasele conducătoare sau o nostalgie romantică și utopică. Ea constituie o necesitate, o sarcină obiectivă a epocii actuale care să transforme pe participanții la activitatea socială în oameni capabili să suporte de bună voie, conștienți, tensiunile pe care le generează orice responsabilitate colectivă.

Partea a doua a cărții, care concretizează afirmațiile generale la situația Franței, precizează particularitățile acesteia în ce privește „blocarea" căilor de acces la „participare". În această ordine de idei, Crozier enumeră factorii frenatorii: ecranul „protector" ce separă pe cei ce au drept să ia decizii de cei care suportă consecințele respectivelor decizii; stratificarea socială bazată pe privilegii de avere, rang etc; concepția absolutistă despre conducere și autoritate; criza socială ca unic mijloc declanșator de transformări în organismele societății.

Dacă analiza sistemelor sociale ce fac din orînduirea capitalistă o societate „blocată" este realmente valoroasă, nu același lucru se poate afirma și despre puținele soluții preconizate de autor. Deși acestea sînt prezentate de Crozier ca necesități rezultate din realitățile obiective, soluțiile sale rămîn pioase doleanțe ireconciliabile cu însăși esența societății burgheze contemporane sau simple mijloace pentru a permanentiza orînduirea respectivă prin „reforme" ce nu modifică, în fond, lucrurile.

De aceea, cartea lui Michel Crozier se impune cititorului mai ales ca o radiografie a realităților occidentale, făcută cu luciditate critică și mai puțin ca o investigare a mecanismelor care să permită „deblocarea" unei societăți ce manifestă puternice tendințe de anchilozare.

E. ȘERBAN

ECONOMIE MONDIALĂ

JAPONIA

paradoxe de balanță

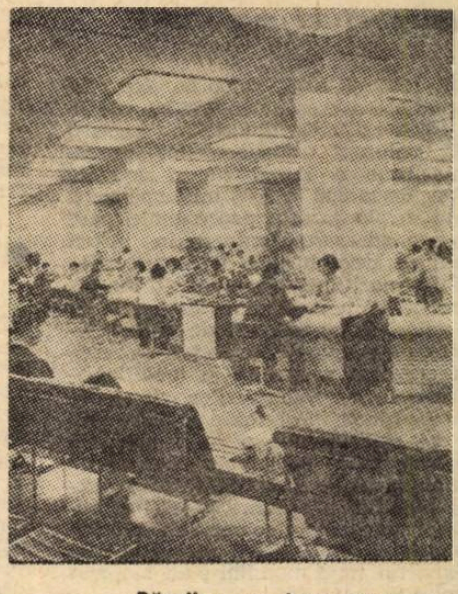

Băncile : un barometru.

EXCEDENTUL plăților externe curente ale Japoniei a atins, începînd cu exercițiul 1968, nivelul așteptat de experții planului japonez abia pe exercițiul 1971. Potrivit prevederilor actuale, el se va situa în 1970 între 2 și 2,5 miliarde dolari și va marca o nouă creștere în primul semestru al anului viitor — cînd va depăși în mod sensibil totalul preliminat al ieșirilor nete de capital pe termen lung.

Contrastul dintre situația financiară externă a Japoniei și cea a majorității celorlalte mari țări industriale capitaliste n-ar mai fi nevoie să fie demonstrat și altfel. Cifrele sînt însă toate flagrante. Decalajul dintre rata creșterii economice în Japonia și aceea a celorlalte principale țări industrializate, care în prima jumătate a anilor '60 reprezenta în medie 5,3%, s-a lărgit pînă la 9% în perioada 1966—1969 — în timpul căreia produsul național brut japonez a sporit, în prețuri stabile, de aproximativ trei ori mai repede decît în medie cel al celorlalte țări mari, membre ale O.C.D.E.

În fața acestui „miracol", experții O.C.D.E. nu mai contenesc a se minuna. Proiectînd experiența și mecanismele Europei occidentale asupra situației economice în Japonia — pentru a-i judeca rezultatele în funcție de criteriile cu care sînt obișnuiți să opereze — ei constată contrariați că rata de creștere japoneză a fost cu 50% superioară celeia pe care ei o consideră îndeobște compatibilă cu un echilibru al balanței externe de plăți.

Interesați să afle o explicație a paradoxului — cu atît mai mult cu cît se pare că în Japonia persistă una din ratele cele mai ridicate ale inflației — experții O.C.D.E. opinează în raportul lor anual asupra economiei japoneze că în cele din urmă secretul ține de investiții. Potențialul industrial al Japoniei s-a dezvoltat grație unor investiții extrem de importante. Se subliniază că de la 16% în 1965, partea investițiilor productive private în P.N.B. a crescut la 22% în 1969. Sporul anual a fost de aproape 23%. Cheltuielile de investiții sînt realizate pe de o parte prin economisirile voluntare ale întreprinderilor (autofinanțare) și ale particularilor, iar pe de altă parte, prin economisirea forțată rezultată din... inflație. Secretul ar consta, așadar, nu numai în investițiile masive — prin autofinanțare — dar și în cel al inflației ca sursă de investiții.

Un fapt esențial, pe care raportul O.C.D.E. nu putea să-l treacă cu vederea, este acela că Japonia a știut să se folosească — desigur pe baza potențialului său industrial atît de important — de dezvoltarea comerțului mondial. (Nefiind împiedicată de un dezechilibru al plăților externe, puterea industriei japoneze a dus și la progresiunea nivelului de trai).

Într-o balanță de plăți însă, și excedentul este un termen al dezechilibrului. Liberalizarea importului de mărfuri n-ar putea singură să elimine excedentul. De aceea Japonia pare acum să examineze soluția unui export masiv de capitaluri, care nu este, de altfel nici în prezent neglijabil.

Noi previziuni oficiale arată că în 1975 excedentul balanței s-ar putea cifra la 3,5 miliarde dolari.

Nu este greu de înțeles, în lumina datelor de mai sus, sensul pe care-l are apelul adresat Japoniei de experții O.C.D.E. în vederea unei mai strînse „cooperări monetare internaționale". Ei se tem că, așa cum stau lucrurile, „lichiditățile internaționale ar putea fi supuse unor tensiuni excesive". Japonia, zice raportul anual al O.C.D.E., „ar trebui să folosească situația sa economică favorabilă precum și rolul mult mai important pe care a început să-l joace în schimburile și plățile internaționale, pentru a suprima cît mai curînd posibil obstacolele ce se pun în calea importurilor de mărfuri și ieșirilor de capital — precum și subsidiile speciale ce sînt în prezent acordate exportului". De unde se vede că polemicile care stăruie de mai multă vreme cu privire la „măsurile protecționiste japoneze" și care așa cum s-a văzut recent, mai ales în discuțiile dintre S.U.A. și Japonia, nu sînt întotdeauna colorate de cea mai perfectă curtuoazie, au răzbătut de data asta, chiar dacă cu vîrful săgeților bandajate, în documentele O.C.D.E.

În cazul în care Japonia va consimți să ia asupră-și din dificultățile de balanță ale țărilor occidentale volumul care i se pretinde într-o formă mai mult sau mai puțin aluzivă — aceasta va însemna poate din parte-i, manifestarea unui paradox în plus.

Alexandru ANCA

REPERE

● **SITUAȚIA ECONOMICA DIN BELGIA continuă să fie „fundamental sănătoasă" — subliniază ministrul economiei al acestei țări în ultimul său raport lunar de conjunctură. Producția industrială a crescut cu 12,7% în perioada februarie—aprilie, exporturile au crescut cu 18,3% în primele cinci luni ale anului, iar importurile cu numai 15,6%. Indicele prețurilor pe primele șapte luni arată o creștere de 2,3%.**

● **BUGETUL AUSTRALIEI pe exercițiul financiar 1970—1971 cuprinde o sumă record la capitolul cheltuieli : 7,8 miliarde dolari australieni. Pentru a face față acestor cheltuieli, autoritățile au hotărît majorarea cu 2,5% a taxelor fiscale asupra societăților, precum și a altor impozite.**

● **BALANȚA DE PLAȚI A ITALIEI a fost aproape echilibrată în iunie, rezultat considerat ca foarte satisfăcător de cercurile economice italiene, cu atît mai mult cu cît a fost obținut fără prețul vreunei îndatorări în străinătate. In iunie 1969, deficitul ei se ridica la circa 200 milioane de dolari.**

● **UN STUDIU AL I.N.S.E.E. constată că în Franța 37,8% din totalul salariaților lucrează în întreprinderi cu peste 1000 de angajați ; în același timp, întreprinderile cu mai puțin de 50 de angajați grupează 21,7% din totalul salariaților.**

● **NOI ZĂCĂMINTE DE GAZE NATURALE au fost descoperite în platoul continental olandez al Mării Nordului. După aprecierea lui Royal Dutch/Shell, ele sînt exploatabile din punct de vedere al eficienței economice. Pînă în prezent asemenea zăcăminte fuseseră descoperite numai în zona engleză a Mării Nordului.**

ANGLIA

semnele stagnării ?

City : pulsul activității...

ȘANSELE unei redresări rapide a economiei britanice par iluzorii în contextul ultimelor date statistice publicate la Londra, apreciază observatorii economici subliniind, totodată, că perspectivele transpunerii în practică a promisiunilor electorale ale guvernului par să se îndepărteze din ce în ce mai mult.

Costul vieții continuă să crească. Indicele prețurilor cu amănuntul s-a majorat din luna ianuarie și pînă în prezent cu 5,4%, manifestînd tendința de a atinge pînă la sfîrșitul anului o medie de 8%. Au crescut prețurile la produsele alimentare (fenomen atribuit în special grevei docherilor) precum și la automobile, comunicații telefonice și transporturi rutiere. Costul chiriilor a crescut, de asemenea, în decursul anului 1970 cu 2,5—3%. Totodată, căile ferate britanice au anunțat o sporire — începînd din luna septembrie — a tarifelor pe unele circuite de 5 pînă la 10%.

Producția industrială — potrivit datelor statistice oficiale — a înregistrat un ritm de creștere de 2,75% ceea ce reprezintă, după părerea observatorilor, „în cel mai bun caz o stagnare".

Dar, fenomenul cel mai îngrijorător îl constituie șomajul, care a atins în luna august un record pentru ultimii 30 de ani de cînd există date statistice oficiale. Astfel, numărul persoanelor care nu găsesc de lucru a ajuns la peste 605 000, adică 2,6% din populația activă. Sînt temeri că pînă la sfîrșitul anului se vor înregistra 700 000 de șomeri.

„O schimbare a politicii economice este urgent necesară", a declarat secretarul general al T.U.C., Victor Feather, subliniind că „dacă actuala tendință va continua, vom ajunge la cea mai proastă situație cu putință : o stagnare economică însoțită de inflație".

N. M.

TENDINŢE ACTUALE ALE TRANSPORTULUI MARITIM MONDIAL

DOCUMENTAR

NEPTUN ÎN SLUJBA LUI MERCUR

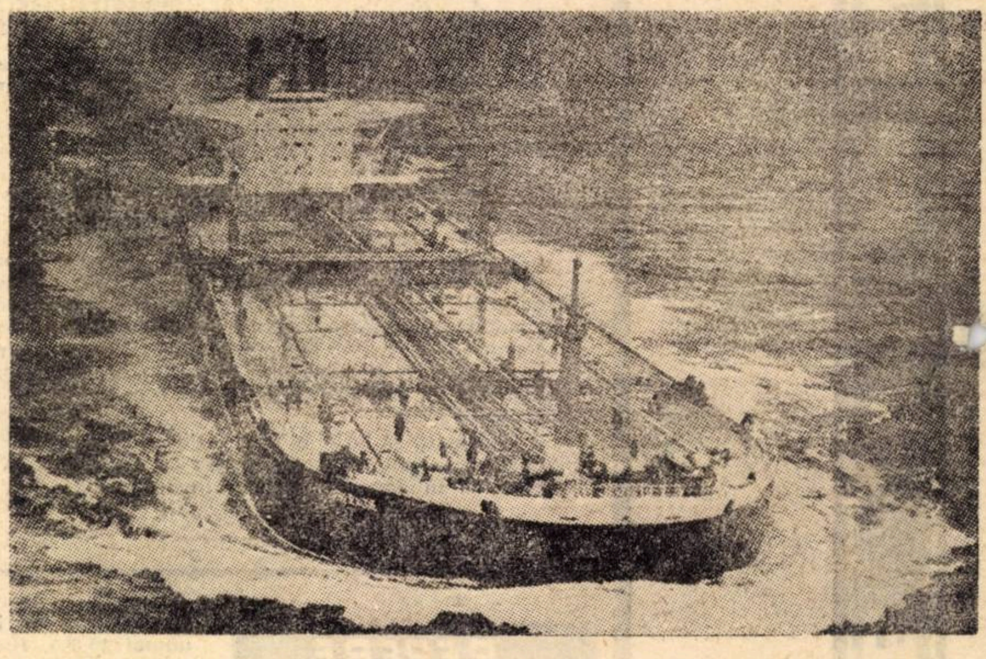

DOCUMENTARUL de faţă îşi propune să ofere o imagine asupra evoluţiei transporturilor maritime de mărfuri în ultimii 10—15 ani şi a schimbărilor furtunoase pe care le-a cunoscut flota comercială în acest răstimp, ca şi asupra unor previziuni pînă în 1980.

● *O paralelă comerţ — transporturi maritime*

ÎNTRE 1955 şi 1968, valoarea exporturilor mondiale a crescut cu 186,5%, de la 83,9 la 237.4 miliarde dolari. In aceeaşi perioadă, volumul transporturilor comerciale maritime a înregistrat o creştere cu 156,3%, de la 800 la 2050 milioane tone. Diferenţa de 30 puncte procentuale pare să indice o oarecare rămînere în urmă în ritmul de dezvoltare a transporturilor comerciale maritime. Trebuie să remarcăm însă că indicii calculaţi sînt unul de natură valorică, iar celălalt de natură fizică. Diferenţa se cuvine deci a se atribui atît creşterii preţurilor şi modificărilor structurale ale exporturilor, cît şi deprecierii continue, deşi lente a dolarului.

Dacă ne referim numai la o perioadă mai recentă, 1963—1968, vom observa că în acest interval, în timp ce valoarea exportului mondial a crescut cu 47,4%, volumul transporturilor comerciale maritime a sporit cu 54,8%, deşi preţurile medii la exportul total mondial s-au majorat cu numai 4%.

Interesant este de asemenea să se constate că în timp ce în 1955, transporturile în tancuri petroliere reprezentau 43,7% din totalul transporturilor maritime mondiale, în 1968 ponderea lor ajunsese la 54,6%, în dauna celei a „cargourilor uscate".

Ponderea ţărilor socialiste din Europa şi Asia în transporturile maritime mondiale (sub raportul mărfurilor încărcate) a fost în 1968 de 7,1% (faţă de 5,1% în 1959), în timp ce ponderea ţărilor în curs de dezvoltare a fost de 63,5% (61,4% în 1959), iar a ţărilor capitaliste industrializate de 28,1% (31,8% în 1959).

Nu aceeaşi este configuraţia cifrelor relative la mărfurile descărcate. Ponderea ţărilor în curs de dezvoltare în acest total era în 1968 de 18,3%, faţă de 22,9% în 1959. Una din explicaţiile scăderii amintite este găsită de autorii raportului U.N.C.T.A.D. din care cităm toate aceste cifre [1]) în expansiunea comerţului internaţional cu petrol, efectuat în majoritate spre ţările capitaliste dezvoltate. Aceste din urmă ţări sînt destinatarele a 75,1% din totalul mărfurilor descărcate în 1968 (72,3% în 1959). Ponderea ţărilor socialiste la acelaşi indicator a sporit de la 2,2 la 2,6%.

Din punctul de vedere al dinamicii dezvoltării transporturilor în intervalul 1959—1968 (1959=100) ţările socialiste au înregistrat (la capitolul mărfuri înbarcate) indicele cel mai ridicat, 292, faţă de 209 pentru ţările în curs de dezvoltare, 187 pentru ţările capitaliste industrializate şi 212 pentru totalul mondial.

● *Tonajul mondial*

ÎNTRE 1955 şi 1969 tonajul flotei maritime comerciale mondiale aflată în activitate a crescut de peste 2,4 ori. In acelaşi timp, tonajul total al navelor cisternă a crescut de peste 2,9 ori, ponderea acestora ridicîndu-se în 1969 la 38,2%, faţă de 31,9% în 1955. Ritmul mai alert de creştere a flotei de petroliere în raport cu cea a flotei mondiale totale — apreciază autorii studiului citat — îşi găseşte explicaţie în sporirea rapidă a cererii de petrol şi produse petroliere, ea însăşi încurajată la rîndul ei de reducerea cheltuielilor de transport permisă de apariţia navelor foarte mari.

O analiză a repartiţiei tonajului mondial pe pavilioane de înmatriculare (care, după cum se ştie, nu corespunde în mod necesar cu apartenenţa naţională reală a vaselor respective), evidenţiază ponderea încă ridicată — peste jumătate — a flotei comerciale a ţărilor capitaliste dezvoltate, dar şi un ritm de creştere superior celui mondial în ce priveşte flota ţărilor socialiste (vezi tabelul nr. 1).

Tabelul evidenţiază diminuarea participării relative a flotei ţărilor capitaliste dezvoltate la tonajul mondial. Dar nu trebuie uitat — ca şi în cazul ţărilor Europei sudice de altfel — că o serie de state dezvoltate posedă un tonaj considerabil înmatriculat în ţări din altă grupă, cum ar fi Liberia şi Panama. Acesta este şi motivul pentru care cele două ţări amintite sînt înregistrate separat şi nu în grupa ţărilor în curs de dezvoltare, în care le-ar plasa nivelul lor economic general. Deşi în ansamblu ponderea ţărilor în curs de dezvoltare a crescut, faptul acesta marchează regresul relativ al grupei ţărilor latino-americane, în contrast cu progresul rapid al flotei asiatice, de la 1,8 milioane t în 1955 la 8,9 milioane t în 1969.

Cu aceleaşi rezerve de pînă acum menţionăm că cele mai mari zece flote comerciale ale lumii purtau următoarele pavilioane naţionale de înregistrare (în milioane trb la data de 1 iulie 1969): Liberia 29,2, Japonia 23,9, Anglia 23,8, Norvegia 19,6, U.R.S.S. 13,7, S.U.A. 11,4, Grecia 8,5, Italia 7,0, R.F. a Germaniei 7,0, Franţa 5,9.

Două dintre aceste ţări şi-au dublat tonajul flotei sub pavilionul lor între 1964 şi 1969. Este vorba de Japonia şi Liberia. În acelaşi interval tonajul flotei sovietice a sporit cu 70%.

Tabelul nr. 1

Repartiţia tonajului mondial după pavilionul de inmatriculare

Grupa de ţări	Tonajul (milioane trb) 1955	Tonajul (milioane trb) 1959	Procente din tonajul mondial 1955	Procente din tonajul mondial 1969	Indicele tonajului (în %) 1955=100
Total mondial	**82,7**	**202,0**	**100**	**100**	**244**
Ţările capitaliste dezvoltate *)	61,4	118,5	74,2	58,6	193
Europa sudică **)	4,1	15,6	4,9	7,7	380
Liberia, Panama	8,3	34,6	10,1	17,1	417
Ţările socialiste ***)	3,5	18,1	4,2	9,0	517
Ţările în curs de dezvoltare	5,4	15.3	6,5	7,6	283

*) fără Europa sudică.
**) Cipru, Spania, Gibraltar, Grecia, Malta, Portugalia, Turcia, Iugoslavia.
***) Fără Iugoslavia, pe care autorii documentului au cuprins-o la Europa sudică.

● *Previziunile lui Ichiro Onozuka*

DUPĂ previziunile lui Ichiro Onozuka, de la Hitachi Shipbuilding and Engineering Co., publicate de Schipbuilders' Association of Japan şi reluate de documentul U.N.C.T.A.D. la care ne referim, cererea de noi vase comerciale maritime pentru perioada 1971—1975 va fi de 141,3—155,0 milioane tdw, din care petroliere 76,2—83,8 milioane tdw. Pentru perioada 1976—1980, cererea nouă este estimată de expertul japonez la 190,5—244,3 milioane tdw, din care 107,4—121,3 milioane tdw tancuri petroliere. Principala ipoteză care stă la baza previziunilor lui Ichiro Onozuka este că produsul naţional brut al ţărilor membre ale O.C.D.E. va creşte pînă în 1980 într-un ritm de 4,6 pînă la 5% în termeni reali. Autorul are în vedere de asemenea, relativ la deceniul următor, atît sporirea „eficienţei" navelor, cît şi lungirea duratei parcursului, ca urmare a apariţiei petrolierelor gigant, oricum nevoite să ocolească Capul Bunei Speranţe. Trebuie ţinut seama în plus de cererea rezultînd din necesitatea înlocuirii vaselor ieşite din uz.

În acest mod se poate întocmi prognoza asupra tonajului flotei comerciale mondiale pe anii 1975 şi 1980 (la 30 iunie în fiecare din aceşti ani) prezentată în tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2

Estimaţii privind flota mondială în următorii zece ani (in milioane tdw)

	1970	1975	1980
Nave-cisternă	124,6—127,8	183,5—193,8	265,8—289,7
Cargouri „uscate"	**154,9—157,5**	**202,8—211.3**	**266,4—284,3**
Total	279,5—285,3	386,3—405,1	532,2—574,0

Menţionăm că aceste previziuni sînt foarte apropiate de cele elaborate în 1967 de către Ministerul Transporturilor din Japonia, ele fiind de asemenea nu cu mult inferioare celor ale Comisiei Geddes din Anglia, (1966). Aceste previziuni au desigur o anumită doză de relativitate, decurgînd din ipotezele pe care se sprijină. După cum recunoaşte însuşi I. Onozuka, continuarea nefuncţionării Canalului Suez ar atrage o sporire a cererii mondiale de nave de toate categoriile în raport cu previziunile sale

● *„Productivitatea" navelor*

UNUL din factorii importanţi de care trebuie ţinut seama în determinarea cererii viitoare este creşterea eficienţei flotei comerciale mondiale. Un indicator sintetic în această privinţă îl constituie aşa numita productivitate a navelor, care reprezintă numărul de tone-mile de mărfuri transportate pe o unitate de capacitate într-o perioadă de timp dată. Analiza citată de autorii studiului, — referitoare numai la vasele care transportă mărfuri în vrac şi la petroliere — permite să se constate în ce măsură creşterea „productivităţii" navelor constituie o realitate (vezi tabelul nr. 3).

Explicaţia creşterii indicelui (cu 37 procente în exemplul ales) este că, pe de o parte, a crescut distanţa medie parcursă de aceste nave într-un an (de la 3210 mile în 1960 la 4730 mile în 1968), iar pe de altă parte s-au perfecţionat sensibil instalaţiile de manevrare a încărcăturilor în vrac.

Tabelul nr. 3

„Productivitatea" flotei comerciale

Anul	(în mii tone-mile pe 1 tdw	Indice (în %)
1960	29,8	100
1965	37,7	127
1968	40,3	137

Sursa: Fearnley and Egers Chartering Co. Ltd., Trades of World Bulk Carriers, Oslo, 1969.

În aceeaşi perioadă, mărimea indicatorului respectiv a sporit în cazul tancurilor petroliere de la 63 mii tone-mile petrol pe tdw la 94,4 mii.

● *Giganţii mărilor*

DACĂ ar fi să caracterizăm cifric evoluţia furtunoasă a flotei comerciale în deceniul al şaptelea, o comparaţie ar fi edificatoare: tonajul mediu al tancurilor petroliere existente în 1961 era de 22694 tdw, iar al celor comandate de 44845 tdw. Opt ani mai tîrziu, în 1969, media capacităţii petrolierelor existente aproape se dublase, ajungînd la 40460 tdw în vreme ce aceea a petrolierelor comandate depăşise 149000 tdw. O tendinţă similară, dar la o scară mai redusă, s-a înregistrat în cazul vaselor transportînd mărfuri în vrac. Nimic nu duce la concluzia că această tendinţă se va inversa sau va înceta, observă autorii studiului. Şantierele navale capabile să construiască supertancuri devin tot mai numeroase. La 30 iunie 1969 se numărau în lume 26 de şantiere apte să construiască vase de peste 200 000 tdw (16 în Europa occidentală, 9 în Japonia şi 1 în Iugoslavia). Alte 14 şantiere erau în curs de extindere.

Creşterea dimensiunilor petrolierelor permite ca astăzi costul care revine pe 1 tdw în cazul unui petrolier de 250 000 tdw să fie de circa 80 de dolari, faţă de 100 dolari în cazul navelor de 75 000 tdw.

Aceste economii n-ar fi fost totuși posibile, remarcă autorii, fără o serie de perfecționări în concepția, construcția și deservirea vaselor. Grație modernizării instalațiilor portuare, operațiile de încărcare-descărcare, de exemplu, se efectuează astăzi într-un ritm de 12 000 t pe oră, adică dublu față de cel obișnuit cu numai cîtiva ani în urmă.

Unii experți, la întrebarea dacă „talia" petrolierelor va continua să crească, sînt înclinați să răspundă că peste un anumit nivel de capacitate economiile obținute se diminuează. Nu trebuie omis însă că previziunile și calculele lor au la bază cunoștințele tehnice ale zilei de azi, iar tehnica nu stă pe loc. În plus, creșterea dimensiunilor navelor maritime depinde și de factori exteriori lor cum sînt adîncimea apei în porturi și în largul lor. În Europa, de exemplu, numai cîteva porturi au în prezent posibilitatea să primească nave de peste 200 000 tone.

În ce privește transportul mărfurilor în vrac, deceniul al șaptelea a adus cu sine, pe lîngă o creștere însemnată a dimensiunilor, și cîteva noi tipuri de vase, așa numitele vase combinate sau polivalente (cum este vasul mineralier-vrac-petrolier) care permit economii substanțiale, la cheltuielile de transport.

Astfel, în jurul lui 1960 transportul unei tone de minereu de fier între Peru și Japonia cu un „Liberty ship" de 10 000 t revenea la circa 16 dolari. Un mineralier de 106 500 t transportă astăzi pe aceeași rută tona de minereu cu 3,75 dolari.

O frînă în creșterea în continuare a dimensiunii acestor vase rămîne durata relativ mare a operațiunilor de încărcare-descărcare a mărfurilor solide.

Un lucru este însă cert: la creșterea atît de rapidă în ultimii ani a fluxurilor comerciale internaționale a jucat un rol și perfecționarea unuia din cele mai vechi mijloace de transport pe care le-a cunoscut omenirea — vapoarele.

prof. dr. doc. T. CRISTUREANU

---

*) Review of maritime transport, 1969, UNCTAD, Geneva — New York, 1969. Doc. TD/B/C. 4/66.

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

• U.R.S.S.: Contracte cu firme străine

Potrivit publicației sovietice **Vneșneaia Torgovlea** (nr. 6/1970), întreprinderea de comerț exterior „Lițenzintorg", împreună cu Institutul francez al petrolului, au vîndut firmelor japoneze „Japan Sintetic Rubber Co." și „Japan Gaz Chemical Co." licența asupra procesului comun sovieto-francez de obținere a izoprenului — folosit ca materie primă de bază pentru sinteza cauciucului. Aceeași publicație se referă, printre altele, la semnarea, de către întreprinderea sovietică de comerț exterior „Prommașimport" a mai multor contracte cu firma vest-germană „Holzmaschinenring" și cu firmele italiene „Miatton" și „Intercoop" pentru achiziționarea unor linii tehnologice automatizate pentru industria mobilei.

• R. D. Germană — Finlanda

În cadrul acordului pe cinci ani (1968—1973) la Helsinki a fost semnat protocolul pe perioada 1970/1971, privind schimburile comerciale între R.D.G. și Finlanda, informează **Die Wirtschaft** (nr. 25/1970). Pe lista de export a R.D.G. în Finlanda figurează produse ale industriilor constructoare de mașini, electrotehnice și electronice, chimice, precum și cele ale industriei ușoare, fiind importate în schimb produse tradiționale ale industriei lemnului și hîrtiei din Finlanda, ale agriculturii, precum și unele produse ale industriei constructoare de mașini și electrotehnice.

• Se dezvoltă comerțul cubano — chilian

Potrivit unei declarații a agenției Prensa Latina, reprodusă de publicația sovietică **BIKI** nr. 87/1970, reprezentanți ai cercurilor oficiale și de afaceri chiliene sînt de părere că schimburile comerciale dintre Cuba și Chile vor înregistra creșteri. Acordul comercial, încheiat în ianuarie a.c. între uniunea cubaneză de comerț exterior „Alimport" și societatea comercială chiliană de reformă agrară (TORA), a deschis porțile pentru reluarea relațiilor comerciale, întrerupte în 1964, sub presiunea S.U.A. Se apreciază că volumul comerțului reciproc va crește, în 1971, pînă la 10 milioane dolari.

R. P. BULGARIA

UN NOU CONTEXT ECONOMIC

VIZITA făcută recent în R. P. Bulgaria mi-a prilejuit un contact direct cu realitățile din economia acestei țări. Întîlnirile cu conducători de unități industriale, convorbirile cu specialiști din instituții centrale mi-au permis să-mi formez convingerea că economia bulgară cunoaște, în prezent, un proces amplu și profund de modernizare. Efortul se desfășoară atît pe linia dotării cu mijloace de muncă de factură tehnică superioară, a creării condițiilor propice pentru promovarea tehnologiilor celor mai eficiente, cît și pe planul perfecționării formelor de organizare, conducere și planificare a economiei. Procesul se desfășoară în etape și cu intensități diferite în toate sectoarele.

Declanșată în anii 1964—1965, reforma economică a avut, în primii ani, un caracter experimental. Au fost alese unități economice reprezentative din fiecare domeniu de activitate, care au început să lucreze după noile principii de organizare a activității. Din 1968, pe baza rezultatelor obținute, a corectărilor și adaptărilor pe care practica le evidenția, ca fiind necesare, s-a trecut de la faza de experiment la extinderea aplicării sale la toate unitățile economice.

Noua orientare în domeniul organizării economiei prezintă o serie de trăsături caracteristice, care marchează vizibil tendința trecerii rapide de la o economie extensivă la promovarea unei dezvoltări intensive în toate domeniile de activitate productivă.

Așa cum afirma Gheorghi Gheorghiev, adjunctul șefului sectorului ritmuri, proporții, balanțe și eficiență economică din Comitetul de Stat al Planificării, reforma economică are drept scop intensificarea procesului de dezvoltare a economiei bulgare, menținerea unor proporții optime între sectoarele și ramurile ei, asigurarea condițiilor optime pentru promovarea pe scară largă și în ritm rapid a tehnicii noi, stimularea specializării, cooperării și concentrării producției, crearea unei structuri moderne în economia țării, repartizarea și utilizarea rațională a potențialului de forță de muncă și a fondurilor de investiții, pentru valorificarea superioară a bogățiilor naturale de care dispune fiecare zonă a Bulgariei.

ATINGEREA acestor obiective a impus, desigur, găsirea celor mai potrivite căi și metode practice de înfăptuire, adaptarea lor la cerințele fiecărei etape prevăzute în programul general de aplicare a reformei economice. Inițial, îmi mărturisea interlocutorul, noua formă de organizare a industriei de pildă, pe ministere de ramură, uniuni și întreprinderi, plasa centrul de greutate al activității economice la întreprindere. După o perioadă relativ scurtă s-a observat că întreprinderile deveniseră unități de sine stătătoare care, dată fiind multitudinea problemelor pe care trebuiau să le rezolve, nu puteau să promoveze în condiții optime progresul tehnic, să asigure dezvoltarea în perspectivă a producției, în pas cu tendințele moderne ce se înregistrează în acest domeniu pe plan național și mondial, cu evoluția cerințelor. Soluția adoptată pentru corectarea acestui neajuns s-a preconizat a fi lărgirea sferei atribuțiilor uniunilor industriale, întreprinderile devenind în noua ipostază sectoare cu profil determinat al activității uniunilor. Interlocutorul a precizat că, în noul context, ministerul trebuie să fie coordonatorul înfăptuirii politicii economice elaborată de partid, pentru sectorul respectiv. Pe baza normativelor elaborate de Comitetul de Stat al Planificării, el stabilește nivelul principalilor indicatori de plan ai uniunilor, finanțează construcția obiectivelor noi, de interes general pentru ramura respectivă, stabilește volumul valutei pentru import-export, indicatorii privind progresul tehnic etc.

NOUA concepție prevede ca uniunile să joace rolul de prim ordin în ansamblul activității economice. Ele au sarcina de a gospodări direct întreaga activitate de producție, economică și financiară a sectorului propriu de activitate, de a stimula inițiativele în direcția realizării perspectivelor de dezvoltare a producției, introducerea progresului tehnic, pregătirea cadrelor, concentrarea și specializarea producției, desfacerea produselor. De asemenea, uniunea avînd relații directe cu banca, poate contracta credite pentru modernizarea înzestrării tehnice a unităților, asimilarea de produse noi, pentru extinderea activității productive, de cercetare aplicativă etc. În esență, uniunea nu este o verigă administrativă în cadrul noului sistem de organizare, ci are un rol economic complex conferit de sfera largă a competențelor de care dispune.

În cadrul acestui sistem organizatoric, relațiile dintre minister, uniune și întreprindere devin mai directe, mai simple și capătă un plus de operativitate — mi-au precizat în discuțiile purtate Alexander Baceff, director economic la Uzina de electrocare și motoare „6 Septembrie" și V. Vrublevski, șeful serviciului plan de la Uzina de mașini-unelte din Sofia.

Ierarhic, întreprinderea este subordonată uniunii. Nu are relații directe cu ministerul. Ea se îngrijește de rezolvarea problemelor legate nemijlocit de îndeplinirea planului de producție, cum ar fi cele privind organizarea internă a producției, perfecționarea tehnologiilor etc. Întreprinderea răspunde numai față de uniune în ce privește activitatea sa productivă. Fiind degrevată de sarcini privind desfacerea, relațiile cu banca etc., încheierea de contracte de cooperare cu întreprinderi din afara uniunii, întreprinderea — preciza Dimităr Marincev, director al Combinatului metalurgic Kremikovți — își poate concentra eforturile spre sporirea producției, ridicarea calității produselor, creșterea eficienței economice a activității productive.

Uniunile, în funcție de profilul lor de producție, realizează obiectivele fixate prin planurile curente și de perspectivă privind dezvoltarea sectorului respectiv sub aspectele sale esențiale: dotare, modernizare, obiective noi, asimilare, prospectarea pieței etc. Relațiile cu ministerul de resort sînt mult simplificate. Față de multitudinea de indicatori ce se cereau raportați în trecut, actualmente numărul lor a scăzut și, implicit, volumul și numărul situațiilor, rapoartelor, informărilor, referatelor, solicitate pe diferite căi, la diverse nivele. În prezent, indicatorii ce se urmăresc în mod obligatoriu sînt în număr de 8, în industria construcțiilor de mașini, de pildă, atît pentru întreprindere și uniune, cît și pentru minister. De asemenea, lărgirea sferei competențelor uniunii — verigă cu rol economic preponderent — și simplificarea relațiilor cu ministerul este demonstrată și de faptul că aceasta are dreptul să aprobe fonduri de investiții pînă la 500 000 leva (în industria construcțiilor de mașini, de pildă). Gradul sporit de autonomie în domeniul activității economice și tehnice a uniunii are un suport material. Acesta este constituit din fonduri de mărime apreciabilă pentru dezvoltarea tehnică a unităților din componența sa, pentru asimilarea de produse noi, pentru organizarea unei producții noi. De asemenea, uniunea dispune de fond social, de fonduri pentru cointeresarea materială, de fond valutar etc.

DESIGUR, apreciau interlocutorii mei bulgari, actualul sistem de organizare este susceptibil de îmbunătățiri. Că lucrurile stau așa, ne-o dovedesc preocupările economiștilor din țara vecină. În prezent, ei lucrează la elaborarea unui program metodologic de planificare, care vizează deopotrivă funcțiile planului, precizarea conținutului fiecărei etape de planificare, a sarcinilor organelor care trebuie să alcătuiască planul, controlul îndeplinirii lui etc. De asemenea, colective de specialiști se preocupă de înfăptuirea, pe principii noi, a reformei sistemului de prețuri, pornind de la condițiile reale interne în care se realizează produsele și ținînd seama și de nivelul prețurilor practicate pe plan mondial la produse similare etc.

Firește, generalizarea aplicării noului sistem de organizare a economiei s-a reflectat în rezultatele înregistrate de la o etapă la alta, în creșterea producției, a productivității muncii, în sporirea potențialului productiv etc. În acest sens, elocvent este faptul că în primul semestru al acestui an întreprinderile industriale din sectorul de stat și cooperatist au înregistrat, față de aceeași perioadă a anului trecut, o producție cu 9,5% mai mare. Valoarea producției realizate în prima jumătate a acestui an depășește volumul producției obținute în întregul an 1963. În aceeași perioadă, productivitatea muncii a sporit cu 7,6%, pe această cale obținîndu-se 80,1% din sporul de producție. Au fost asimilate și introduse în fabricație de serie peste 220 de tipuri noi de produse de către uzinele constructoare de mașini etc. Aceasta demonstrează — după părerea unanimă a economiștilor bulgari — eficiența noilor forme de organizare a activității economice.

I. BUMBEA

R. P. D. Coreeană

DINAMISMUL FORȚELOR DE PRODUCȚIE

„ȚARA diminețelor liniștite" — denumire simbolică a frumuseții peisajelor sale — în cei 22 de ani de la întemeierea republicii populare democrate și-a transformat radical înfățișarea, urcînd noi trepte pe calea industrializării și modernizării economiei.

Numai în ultimii ani s-au dat în folosință cîteva obiective industriale cu o deosebită pondere în economia țării: furnalul nr. 2 de la combinatul siderurgic Hwanghe, laminorul de la combinatul siderurgic Kanson, secția de uree de la fabrica de îngrășăminte „17 Aprilie", precum și alte 300 de întreprinderi și secții moderne de dimensiuni mici și mijlocii.

Ritmul intens promovat de Partidul Muncii din Coreea în toate compartimentele vieții economice se vădește, între altele, în saltul realizat de o ramură cheie — siderurgia — care produce astăzi în mai puțin de 50 de zile tot atîta oțel cît se producea în întregul an 1944. Ilustrative pentru dinamismul industriei constructoare de mașini — ramură care se bazează în întregime pe materiile prime, combustibilul și energia electrică produse în țară — sînt următoarele date comparative. Dacă înainte de eliberare ponderea producției sale era neînsemnată (1,6%) în ansamblul producției industriale, aceasta a crescut la 7,4% în 1948 și 32% în prezent. Industria construcțiilor de mașini satisface astăzi circa 90% din necesitățile interne ale țării.

Deosebit de pregnante apar rezultatele obținute de uzina constructoare de mașini „15 Iunie-Cenlima" — o unitate dintre cele mai importante în domeniul producției de mașini grele. Înălțată din nou după război din cenușă și ruine, uzina a trăit în perioada reconstrucției un proces complex de extindere, modernizare și diversificare a producției. Printre produsele ei figurează astăzi echipamente pentru industria minieră, metalurgică, chimică, pentru hidrocentrale, transporturi, agricultură și alte ramuri vitale ale economiei naționale. O recentă mărturie a încununării eforturilor creatoare ale colectivului uzinei este realizarea primei prese de 6000 tone din țară.

Bogăția de resurse hidroenergetice ale țării a permis construirea marilor hidrocentrale Supung, Jangjiun, Pukciong, Hochun care formează o parte din salba de izvoare de lumină ale țării. Puterea instalată a centralelor hidro și termoelectrice, care a crescut față de anul 1945 de cinci ori, asigură o producție de peste 17 miliarde kWh de energie electrică anual.

În ultimii ani, în R.P.D. Coreeană se desfășoară în ritmuri susținute electrificarea liniilor de cale ferată, care astăzi cuprinde 25% din ansamblul rețelei feroviare a țării. Artere de importanță vitală pentru economia națională a țării, căile ferate asigură, în totalitatea lor, în numai 20 de zile, transportarea unei cantități de mărfuri egale cu cea transportată în întregul an 1964.

În această perioadă, oamenii muncii din R.P.D. Coreeană sînt angajați în efortul general pentru a întîmpina cu noi realizări cel de al V-lea Congres al Partidului Muncii din Coreea, care va avea loc în luna octombrie. Încă din primele luni ale anului, tot mai numeroase colective de muncă din centrele industriale Phenian, Ciongin, Wonsan, Hamhîn au raportat îndeplinirea și depășirea planului pe primul semestru, iar pînă astăzi a crescut tot mai mult numărul unităților productive și chiar al unor ramuri economice întregi care au îndeplinit sarcinile pe întregul an 1970. Sînt dovezi de netăgăduit ale voinței oamenilor muncii de a contribui cu toate forțele la creșterea rapidă a potențialului economic, la asigurarea unui viitor socialist luminos întregului popor.

I. DĂIANU

MONDORAMA

O STATISTICĂ A CHELTUIELILOR PENTRU CERCETARE

OFICIUL statistic al comunităţilor europene a publicat recent un raport considerat a reprezenta prima tentativă de analiză sistematică a cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare în ţările Pieţei Comune. Raportul permite constatarea că efortul public pentru cercetare al „celor şase“ se repartizează după cum urmează: Franţa 48% (2 miliarde dolari), R.F.G. 35% (1 439 milioane), Italia 8% (334 milioane), Olanda 6% (271 milioane) şi Belgia 3% (106 milioane dolari). Raportate la produsul intern brut, alocaţiile publice pentru cercetare reprezintă 1,5% în Franţa, dar 0,5% în Italia şi Belgia.

Calculate pe locuitor, cheltuielile publice pentru cercetare şi dezvoltare din 1969 permit următorul clasament (cifrele reprezintă dolari): Franţa 40, R.F.G. 24, Olanda 21, Belgia 11, Italia 6, media pe ansamblul Comunităţii fiind de 22 dolari. Clasamentul amintit — atrage atenţia cotidianul economic parizian **Les Echos**, relevînd respectivele cifre — nu ţine seama şi de eficienţa cu care sînt cheltuite aceste fonduri.

FORD-EUROPE

IMPERATIVELE electorale au determinat anunţarea mai devreme în Franţa a construirii unei uzine de automobile în apropiere de Bordeaux, aparţinînd celui de-al doilea gigant nord-american în ramura respectivă — Ford. Cu acest prilej, cercurile economice vest-europene scot în evidenţă că pe continentul european, inclusiv în Anglia unde îşi are sediul, Ford Europe utilizează 113 000 de salariaţi în 14 uzine răspîndite în şase ţări. Capacitatea totală de producţie a acestor uzine este de 6 000 de autovehicule pe zi (turisme, camioane, tractoare), pe lîngă care se fabrică diferite piese, accesorii, motoare. In Europa continentală, cea mai mare uzină Ford se află la Köln. De pe banda ei de montaj ies zilnic 1 200 de automobile.

ÎN CURÎND PREVIZIUNEA INUNDAŢIILOR?

PROBLEMA inundaţiilor este permanent de actualitate în Anglia, scrie John Delin, corespondentul ştiinţific al săptămînalului londonez **The Sunday Telegraph.** În această ţară, unde clima este dominată de curenţii de aer purtători de nori de ploaie venind dinspre Atlantic, cantităţile de precipitaţii nu sînt prea mari, dar faptul că ploile cad la intervale neregulate creează întîrzieri în scurgerea naturală a apelor. Din cauza complexităţii problemei, numai în ultimii ani s-au depus enorme eforturi pentru a se elabora metode ştiinţifice pentru a încerca să se prevadă inundaţiile şi, în consecinţă, să se găsească soluţii pentru îndepărtarea efectelor lor. O acţiune a fost pornită în 1968 în sudul Angliei, cu sprijin guvernamental.

Dr. J. V. Sutcliffe, de la Institutul de Hidrologie din Wallingford, care este coordonatorul acestei acţiuni, face o distincţie între a prevedea inundaţiile şi a determina data la care ele se vor produce. Cercetătorii de la institutul citat cred că atunci cînd va fi elaborat sistemul matematic complicat necesar pentru prevederea inundaţiilor, vor putea pune la punct o programare de bază pentru calculator care, cu ajutorul informaţiilor curente asupra precipitaţiilor şi a debitului rîurilor, va permite ca avertizarea să fie făcută cu precizie.

Se urmăreşte, totodată, să se adune o vastă documentaţie în privinţa frecvenţei inundaţiilor care va permite să se hotărască ce măsuri trebuie luate pentru a înlătura sau micşora inundaţiile şi dacă aceste măsuri ar fi economice, adică să se determine dacă investiţii de milioane de lire ar fi justificate cînd pagubele cauzate ar fi de ordinul sutelor de lire, bineînţeles cu excepţia cazurilor în care vieţi omeneşti ar fi puse în pericol.

DIRIJABILUL REDIVIVUS

PUBLICITATEA a devenit o componentă firească a peisajului urban; ochii cetăţenilor trebuie captaţi cu mijloace mereu mai ingenioase, de multe ori, mai scumpe. De aceea, apariţia unei forme de publicitate inedite şi pe deasupra şi ieftine nu poate să treacă neobservată. Astfel, ziarele apusene au relatat de curînd despre iniţiativa cetăţeanului Theo Wüllenkemper din Essen (R.F.G.), care intenţionează să construiască, începînd cu anul viitor, o mică flotă de... dirijabile, aflată în serviciul publicităţii. Dirijabilele sale, avînd fiecare peste 60 m lungime, vor putea, de asemenea, transporta turişti (cel puţin 150) sau mărfuri (25—30 tone).

În exterior, ele vor fi dotate cu ecrane luminoase pentru publicitate, vizibile de la mari depărtări. Succesiunea reclamelor pe ecran va fi dirijată de un mic calculator aflat în nacelă. Echipajul va putea primi comenzi de reclamă chiar în timpul zborului şi le va introduce şi pe ele imediat în calculator.

Catastrofele spectaculoase ale unor dirijabile dintre cele două războaie mondiale nu s-au şters încă din memoria celor mai vîrstnici. Ameninţă ele — prin această iniţiativă — să se reproducă? Nu, ne asigură inovatorul în cauză. Baloanele vor fi acum umflate cu un gaz neinflamabil, iar carcasa lor va fi o ţesătură combinată de fibre sintetice şi naturale. T. Wüllenkemper pretinde că a şi primit comenzi din S.U.A. şi Japonia. R.F.G. — se întreabă presa apuseană — va exporta ea dirijabile în era reactoarelor supersonice?

„MODEI ÎI EŞTI FIDEL... SCHIMBÎND-O!“

UNA din cele mai vechi fabrici de umbrele din lume — „Samuel Fox“ — îşi va închide în luna septembrie porţile din lipsă de comenzi. Hotărîrea a fost luată ca urmare a declinului general al pieţei umbrelelor clasice, cărora au început să le fie preferate cele... telescopice.

Construind primele umbrele cu schelete metalice încă din anul 1848, firma „Samuel Fox“ a prosperat timp de peste 100 de ani sub generoasele ploi care cad asupra Marii Britanii, cucerind apoi, treptat, pieţele Europei şi Americii. Acum inventatorii sobrei „Paragon—U“ cad victime modei pe care n-au vrut s-o urmeze, dintr-un „nobil“ conservatorism insular.

CREIERUL ELECTRONIC ŞI COMISIILE DE EXAMINARE

CREIERUL electronic nu a pătruns încă cu drepturi depline în comsiile de examinare. Penetraţia lui în facultăţi este însă tot mai adîncă. La Institutul Economic „Karl Marx“ din Budapesta, rezultatele obţinute la examene de peste 2 000 de studenţi sînt centralizate şi analizate într-o jumătate de oră de o maşină electronică de calcul. Această operaţie se efectuează în cadrul măsurilor de mecanizare a culegerii şi prelucrării datelor privind activitatea institutului în scopul obţinerii rapide a unor informaţii temeinice, obiective şi precise. Creierul electronic „memorează“ datele referitoare la activitatea fiecărui student în parte şi poate trage concluziile de ansamblu asupra rezultatelor sale la învăţătură.

INTOXICAŢIE CU MERCUR?

EXPERŢI din S.U.A. consideră că a crescut de 10 ori, în ultimii 35 de ani, în zonele industriale, cantitatea de mercur absorbită de populaţia americană prin intermediul apei, alimentelor şi aerului, şi că nu este exclus să bîntuie în prezent o intoxicaţie cu mercur, încă nedepistată. Simptomele: nervozitate, dificultăţi în concentrare, iritabilitate, dureri de cap, oboseală, transpiraţie.

Constatările de mai sus au fost făcute într-un voluminos raport, întocmit de Biroul Federal pentru igiena apei, în care se studiază situaţia din 989 localităţi din Statele Unite. Experţii atrag atenţia asupra unei noi şi periculoase forme a poluării mediului înconjurător, aceea cu metale. Pe lîngă mercur, în apa potabilă din mai multe oraşe americane au fost găsite doze periculoase din diferite metale otrăvitoare ca plumbul, cuprul şi arsenicul.

STATISTICĂ INTERNAŢIONALĂ

STRUCTURA POPULAŢIEI ACTIVE ÎN CÎTEVA ŢĂRI CAPITALISTE DEZVOLTATE

REPARTIŢIA pe ramuri a populaţiei active, privită comparativ în diverse ţări, oferă o imagine în genere corectă a gradului lor de dezvoltare economică. Tabelul care urmează, întocmit de experţii Institutului naţional de statistică şi studii economice din Franţa (I.N.S.E.E.) cu date referitoare la anul 1967, permite obţinerea unei asemenea reprezentări.

Se constată ponderea ridicată deţinută de sectorul industrial în R.F.G. (40% din populaţia activă), cea relativ mai redusă din Japonia şi S.U.A., ca şi faptul că agricultura ocupă între 3 şi 5% din populaţia activă a Angliei şi S.U.A., dar pînă la 24% în Italia şi Japonia. Corespunzător, ponderea aşa numitului sector terţiar ajunge la 63% în cea mai dezvoltată ţară a lumii capitaliste — S.U.A.

Ţara	Industria (fără construcţii şi lucrări publice)		Construcţii şi lucrări publice		Agricultura	Alte activităţi
	în milioane persoane	în % din total	în milioane persoane	în % din total	în % din total	
Franţa	6,0	30	1,9	9	16	45
R.F.G.	10,4	40	2,0	[illegible]	10	43
Italia	6,0	31	1,8	9	24	36
Belgia	1,3	36	0,3	8	6	50
Olanda	1,4	31	0,4	10	8	51
Anglia	9,9	39	1,8	7	3	51
Suedia	1,2	32	0,3	9	10	49
S.U.A.	21,7	28	3,4	4	5	63
Japonia	13,1	27	3,5	7	23	43

Sursa: Le Monde nr. 7955, 12 august 1970.

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

viața economică

ORIENTARE • DOCUMENTARE • TEORIE • ECONOMIE NAȚIONALĂ • ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 37 (367)
VINERI
11 septembrie 1970
37
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREȘTI
24 pagini • 2 lei

PREȚURILE CU RIDICATA

ÎN DEZBATEREA SPECIALIȘTILOR

REZULTATE BUNE DAR ȘI REȚINERI ÎN APLICAREA NOULUI SISTEM DE PREMIERE

DE LA CERCETARE LA APLICARE DE CE „...O CALE ATÎT DE LUNGĂ"?

Istorie economică

MARI AFACERI PE SEAMA STATULUI

viața economică

Săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

numărului 37 din 11 septembrie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALĂ

În pragul noului cincinal
de **Gheorghe Dolgu** (pag. 3)

Prețurile cu ridicata — în dezbaterea specialiștilor (pag. 4—5)

Reflecții :
Cap nou pentru tehnică nouă
de acad. **Grigore C. Moisil**

De la cercetare la aplicare de ce „...o cale atît de lungă" ?
de ing. **I. Barbu**, Institutul de cercetări metalurgice (pag. 9)

Intoleranță față de fenomenele care generează discrepanțe în rentabilitate
de **Dan Mateescu** (pag. 10)

Agricultură :
În procesul intensificării — raporturi optime între investiții și eficiență
de dr. ing. **Eugen Jianu** (pag. 11)

Cheltuieli materiale mai mici — beneficii în creștere
Rezultate bune, dar și rețineri nejustificate în aplicarea noului sistem de premiere
de **Gheorghe Nicolescu**, director general adjunct în Ministerul Finanțelor

În industria textilă :
Măsuri s-au luat... dar nivelul stocurilor se menține ridicat
de dr. **Ștefan Ștefănescu**.

Unde se situează lemnul de mină pe traiectoria tradiție-inovație ?
de dr. ing. **Petru Vlad** pag. 12—13)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

Universitarul și atelierul fabricii
de **Traian Pintea** și **Andrei Boer**-Cluj (pag. 15)

■ TEORII ● IDEI

Importanța eficienței este capitală
Cum o evaluăm ?
Neajunsurile actualei metodologii
de ing. **Ion Iliescu** — I.C.E. (pag. 16)

■ ISTORIE ECONOMICĂ

Mari afaceri pe seama statului : Opera camuflărilor
de prof. dr. **Victor Axenciuc** (pag. 18)

■ ECONOMIE MONDIALĂ

Dezbateri în presa țărilor socialiste
Economisirea materialelor factor al eficienței economice (pag. 19)

Elveția : sacrosanctul secret va deveni permeabil

Anglia : triunghiul inaccesibil
de **Dinu Hervian** (pag. 20)

Documentar :

Țările capitaliste dezvoltate
Rolul crescînd al comerțului invizibil
de **I. Pădureanu** (pag. 22)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CURIER

● Stabilirea salariului tarifar.

Ing. VIOREL BUCUR, Cluj. — 1) Între principiile de bază ale noului sistem de salarizare se află și diferențierea salariilor tarifare în raport cu importanța socială a muncii prestate. Acest principiu ține seama de necesitatea atragerii cu precădere a cadrelor spre ramurile și activitățile cele mai importante ale economiei, a căror dezvoltare are o largă influență asupra creșterii, în ansamblu, a potențialului economic al țării. Ținînd seama de cele de mai sus, H.C.M. nr. 914/1968 prevede diferențierea salariilor tarifare ale acelorași funcții din categoria personalului tehnic, economic și de altă specialitate, în șapte grupe de ramuri. În prima grupă, de pildă, intră unitățile pentru extragerea subterană a cărbunelui superior, a minereurilor de metale rare și minereurilor complexe neferoase, în timp ce în grupa VII-a de ramuri, se încadrează unele unități din industria alimentară, industria locală, gospodăria comunală etc.

2) În ce privește salarizarea angajaților nelocalnici din sectorul construcții-montaj, trebuie ținut seama că aceștia beneficiază de unele drepturi specifice și anume de cazare gratuită, de indemnizație de șantier, precum și de compensarea cheltuielilor de transport pentru vizitarea periodică a familiei. Salarizarea personalului tehnic-administrativ din activitatea de construcții-montaj a ținut seama de specificul muncii care se desfășoară pe șantierele respective. La salariile astfel stabilite se acordă și drepturile susmenționate.

★

CONSTANTIN VATAVU, Deva. — Cele relatate de dv. se referă la aplicarea eronată a prevederilor H.C.M. nr. 914/1968. Potrivit principiilor noului sistem de salarizare, salariile tarifare ale personalului tehnic, economic, de altă specialitate și administrativ, care ocupă aceeași funcție, se diferențiază pe un nivel de bază și mai multe gradații care se acordă, în raport cu calitățile profesionale personale, caracterizate prin vechimea și experiența în muncă, capacitatea profesională, spiritul de inițiativă și operativitate, calitatea lucrărilor efectuate, conștiinciozitatea în realizarea sarcinilor și contribuția adusă la îmbunătățirea activității colectivului de muncă. În exemplul dat este normal ca salariatul cu o vechime neîntreruptă în aceeași unitate mai mare să aibă și un cîștig lunar mai mare decît cel cu o vechime mai mică, întrucît la același salariu tarifar (presupunînd că ambii au aceleași calități profesionale, se adaugă, în primul caz și sporul de vechime care este acordat în mod diferențiat.

● Alocația de stat

DUMITRU CATANA, Oltenița. — Potrivit art. 19 din H.C.M. nr. 914/1968, cu modificările ulterioare, salariații unităților la care se aplică noul sistem de salarizare și majorarea salariilor (care au dreptul la alocația de stat pentru copii) beneficiază, în continuare, de acest drept chiar dacă plafoanele prevăzute de actele normative în vigoare sînt depășite. Dacă, după introducerea experimentală a noului sistem de salarizare, angajatul beneficiază de o majorare de salarii, care determină depășirea plafonului, dreptul la alocație se acordă, exclusiv, în funcție de noul salariu tarifar majorat, ne mai avînd aplicabilitate prevederile art. 19 din Hotărîre. Întrucît dispozițiile normative în vigoare nu prevăd vreo excepție de la această reglementare, în cazul menționat de dv. (majorarea salariului ca urmare a promovării examenului de stat), dreptul la alocație se va acorda în raport cu noul salariu tarifar ce vi se va stabili.

● Promovarea în funcția de economist principal

SILVIA PASCA, Brașov. — Perioada cît ați lucrat ca planificatoare, înainte de înscrierea la cursurile învățămîntului superior și promovarea examenului de diplomă, se va putea lua în considerare în proporție de pînă la 50% la promovarea în funcția de economist principal. În consecință, avînd o vechime în funcții economice medii de nouă ani, după ce veți lucra, ca economistă, cel puțin trei ani și jumătate, conducerea unității va putea considera că îndepliniți condițiile de vechime necesare pentru ocuparea acestei funcții, astfel cum se prevede la pct. 5 din anexa IX la H.C.M. nr. 914/1968.

● Salarizarea funcției de șef de birou

T. UNGUREANU, Ostra. — Față de prevederile cap. II pct. 1 din Precizările nr. 11394/1968, ale fostului Comitet de stat pentru organizare și salarizare, și în prezent în vigoare, care stabilesc că absolvenții învățămîntului superior cu examen de stat (care au urmat aceste cursuri în vederea completării studiilor cerute de indicatorul de studii și vechime pentru funcțiile ce le ocupă și care vor fi încadrați — după absolvirea studiilor, în continuare pe aceleași funcții) vor fi salarizați cu salariul tarifar nemicșorat, la gradația de care beneficiau pînă la acea dată. Dacă veți rămîne în funcția de șef birou financiar, urmează să fiți încadrat cu două clase de salarizare în plus, față de încadrarea (clasa) avută pînă la promovarea examenului de diplomă. În sensul aplicării H.C.M. nr. 914/196[illegible] funcția de șef birou se consideră funcție de conducere, chiar și atunci cînd face parte dintr-un serviciu.

ECOURI

PRACTICI VECHI CARE DIMINUEAZĂ EFECTUL URMĂRIT

REFERINDU-SE la articolul cu acest titlu din nr. 27, Direcția coordonarea salarizării din Ministerul Muncii ne scrie :

„Aplicarea elementelor noului sistem de salarizare, aprobate prin H.C.M. nr. 914/1968, cu modificările ulterioare, se face cu caracter experimental, urmînd ca pe baza rezultatelor și concluziilor ce vor reieși să se treacă la definitivarea sistemului. Pe parcursul experimentării, ministerele care coordonează activitatea unor ramuri sau sectoare de activitate, împreună cu Ministerul Muncii, pe baza analizei modului în care se aplică elementele noului sistem de salarizare în unități și a rezultatelor obținute, au luat o serie de măsuri în vederea îmbunătățirii aplicării acestuia, corespunzător condițiilor concrete din fiecare unitate, și obținerii unei eficiențe cît mai ridicate, în cadrul reglementărilor aprobate de Consiliul de Miniștri. Unele aspecte care nu au fost încă suficient conturate pe baza rezultatelor obținute pînă în prezent din exprimentare, sau care depășesc cadrul reglementărilor aprobate au fost reținute și sînt analizate în continuare, pentru a fi reglementate cu ocazia definitivării sistemului de salarizare.

Astfel, față de cele patru variante privind modul de acordare a salariilor tarifare în cazul realizării sarcinilor aprobate prin H.C.M. nr. 914, unele ministere au optat definitiv pentru varianta a II-a, în care acordarea salariilor tarifare este condiționată de realizarea unui indicator cantitativ și a unuia calitativ, extinzînd-o la toate unitățile subordonate, în timp ce altele continuă să experimenteze mai multe variante. Problema revizuirii încadrării pe gradații a unor salariați, corespunzător calităților lor profesionale și experienței în muncă, precum și a fondurilor din care să se acopere o asemenea măsură, este reținută pentru a fi analizată cu ocazia definitivării, depășinid cadrul reglementărilor aprobate. În ce privește beneficiile peste plan din efort propriu, începînd cu anul 1970, problema premierii este reglementată prin H.C.M. nr. 151/1970, iar cea a repartizării beneficiului prin H.C.M. nr. 859/1970. În noile reglementări noțiunea de economii sau beneficii «din efort propriu» nu se mai utilizează".

ing A. BURLA
director

ÎN PRAGUL NOULUI CINCINAL

JUDECÎND prin prisma indicatorilor ce reflectă activitatea economică pe primele 8 luni ale anului lucrurile merg bine, deși condițiile în care s-a muncit, din cunoscutele motive tragice, au fost cum nu se poate mai dure. Acum cînd ultimul trimestru al ultimului an al cincinalului bate la ușă — iar ce semnificație are dubla utilizare a cuvîntului „ultim" nu mai este nevoie de demonstrat — se conturează puternice elemente pentru certitudinea că ne vom realiza sarcinile, că industria noastră va putea realiza o creștere în jurul a 12%, menținîndu-și deci viteza de înaintare care o caracterizează de mulți ani. S-a îmbogățit bilanțul îndeplinirii programului de măsuri stabilite de Conferința Națională a P.C.R. și de Congresul al X-lea al partidului și dincolo de faptul că măsurile aplicate își găsesc practic justificarea, constituie un cadru din ce în ce mai adecvat unei creșteri sănătoase, construirii unei economii moderne sub toate aspectele, lucrul cel mai prețios este poate acela că a început să se schimbe modul de a concepe problemele, că accentele în procupări se deplasează continuu pe aspectele calitative, pe acele aspecte pe care le subsumăm, poate uneori cam forțat, uneori cam schematic, dar cu suficient temei, noțiunii de eficiență.

Și tocmai pentru că am transformat eficiența într-un imperativ principal al preocupărilor noastre, dar în primul rînd pentru că sîntem comuniști și nu avem dreptul să ne culcăm pe lauri, este cazul să apăsăm cu și mai multă insistență pe o serie întreagă de lucruri, pe care din păcate le cunoaștem nu de azi, de ieri, dar care, tot din păcate, continuă să facă parte din piesajul vieții noastre economice, chiar dacă nu cu titlul de trăsături dominante, determinante. În această ordine de idei, aș sublinia doar cîteva lucruri din concluziile pe care le-au impus o serie de analize și dezbateri desfășurate în ultimul timp la diferite nivele și în diferite sectoare.

SA VORBIM mai întîi despre plan, acest instrument principal al structurării vieții noastre economice. Nu este oare limpede că avem a ne reproșa din nou și din nou, că dacă cifrele globale ale realizării lui sînt bune, în spatele lor se mai ascund rămîneri în urmă, deficiențe și lipsuri, uneori dintre cele mai serioase? Acestea trag desigur în jos, o știe orice conducător, oricare ar fi nivelul competențelor lui. Dar reflectează oare suficient toți conducătorii de unități la consecințele pe care, într-o economie planificată, cu atîtea numeroase și complicate interrelații, le au reacțiile în lanț declanșate de neajunsuri, uneori neînsemnate din sectoarele lor? Cei mai mulți fac acest lucru, dar pentru o serie dintre ei răspunsul la această întrebare trebuie să fie negativ. Desigur că, în aceste condiții, sîntem în drept să cerem ca sancțiunile prevăzute în legile țării pentru cei ce le încalcă să fie aplicate cu mai multă hotărîre. Sîntem în drept să ne gîndim că articulațiile dintre plan și decizia centrală, pe de o parte, unitatea economică pe de altă, trebuie în continuare îmbunătățite, astfel încît respectarea intereselor generale să fie mai bine asigurată. Dar, mai presus de orice, trebuie să ne multiplicăm eforturile pentru a obține mai multe și mai rapide succese pe linia unui stil nou de gîndire și acțiune, a unui stil care să excludă departamentalismul, viziunea îngustă, a unui stil care să propulseze pe primul loc al obiectivelor conducătorului, țelul contribuției maxime la realizarea planului țării, la atingerea țelurilor comune — a unui stil de gîndire și acțiune întemeiat pe mai multă, pe mult mai multă răspundere.

În acest context, în acest cadru, se impune să privim și lipsurile pe care, pe alocuri, le întîlnim în gospodărirea fondurilor de producție, în gestiunea forței de muncă.

Poporul acesta harnic și eroic a înțeles pe deplin unul din comandamentele de bază ale politicii partidului său, a înțeles că în numele intereselor prezente și viitoare ale țării, în numele modernizării României, trebuie să construim, să construim, să construim, să ne întemeiem mișcarea înainte pe o rată înaltă a acumulării. Dar construim nu pentru a construi și acumulăm nu dintr-o devoratoare pasiune de a acumula. Construim pentru a produce mai mult și mai bine, pentru a ne spori avuția, pentru a ne accelera progresul. Acest adevăr elementar, repetat și răsrepetat de partid este însă lezat de unele practici care nu-și pot avea izvorul decît într-o sfîntă iresponsabilitate. Dintre fațetele mai numeroase ale problemei m-aș referi la îngrijirea capacităților de producție — a instalațiilor, mașinilor și utilajelor. Ce gîndesc oare, ce calcule își fac acei conducători care admit ca termenele de reparații capitale și revizii periodice să nu fie respectate, care mențin în funcționare utilaje și instalații costisitoare, verificîndu-le bunul mers cu total insuficiente metode empirice, în timp ce aparatele de măsură și control stau deteriorate și inactive? S-ar putea ca printr-o ciudată inversare de valori să gîndească chiar că fac un lucru bun. Că pun îndeplinirea planului mai presus de orice.

Trebuie luptat ca planul să fie îndeplinit cu orice preț, desigur. Dar aceasta înseamnă cu risipă de fantezie, cu perseverență, cu eforturi, și nu cu miopie, nu pe baza filozofiei absurde că orice mijloc ar fi bun pentru a face față unor imperative de moment. Ce valoare poate avea îndeplinirea planului cînd instalațiile se deteriorează, cînd opririle mult mai lungi vor determina, la un moment dat, pierderi de producție cu mult mai importante? Lipsa de răspundere poartă în acest caz numele de neglijență și conjuncturism, iar aceste trăsături, atunci cînd nu se dovedesc a rezulta din simple accidente, din excepționale erori de decizie, sînt incompatibile cu calitatea de conducător

SUB UNGHIUL unei noi gîndiri care să pornească în primul rînd de la înțelegerea raportului între parte și întreg, între unitatea economică și economia națională aș privi și problema gestiunii materiilor prime. Știm cu toții cît de strînse sînt unele din balanțele noastre și știm și de ce. Știm că avem un nivel ridicat, prea ridicat al cheltuielilor materiale, al consumurilor specifice, al consumurilor de materiale. Or, nu rareori întînim cazuri de insuficientă preocupare în această direcție, de decizii nefundamentate din punctul de vedere al intereselor economiei naționale. Se gîndesc, de pildă, acei care admit ca în unele județe să se consume cu sute și mii de tone de ciment mai mult decît s-a stabilit că se poate consuma pentru scopuri edilitare realizate prin contribuții voluntare că astfel subțiază fluxul de ciment spre șantiere? Se gîndesc oare conducătorii de unități care adoptă linia depășirii planului la anumite produse fără să-și fundamenteze decizia pe toate elementele necesare, între altele pe certitudinea unei aprovizionări suplimentare, că astfel contribuie la crearea unor dificultăți în satisfacerea nevoilor de aprovizionare la materia primă respectivă? Se pare că nu! Și aceasta nu pentru că ar lipsi indicațiile, nu pentru că s-ar pluti în necunoscut, ci, între altele, pentru că intervine probabil filozofia greșită potrivit căreia „o să ne descurcăm noi" sau „o să găsească cei în drept o soluție". Soluții se găsesc, în cele mai multe cazuri, dar cu prețul modificării unor opțiuni inițiale, ceea ce frînează creșterea eficienței activității economice.

Acum, în pragul unui nou cincinal, multe lucruri pot fi spuse în legătură cu gestiunea forței de muncă. De pildă, în legătură cu faptul că la destule întreprinderi coeficientul de schimburi este încă redus, ceea ce dovedește cel puțin că în cadrul lor conducerile nu se preocupă suficient de formarea de cadre calificate și asigurarea de condiții pentru stabilizarea lor. Sau în legătură cu faptul că ritmul ridicării calificării profesionale a muncitorilor nu este suficient de rapid în raport cu creșterea exigenței tehnicii cu care sînt înzestrate întreprinderile noastre, ceea ce impune atenției, între altele, o concluzie rezultă din recentele analize și dezbateri: să punem un accent mult mai mare pe pregătirea practică a viitorilor muncitori! Să le dăm, desigur, în continuare elementele necesare pentru înțelegerea teoretică a proceselor la care vor fi chemați să participe, dar să facem în același timp totul pentru ca ei să știe să lucreze cu cît mai multă siguranță, cu cît mai multă îndemînare la mașinile și instalațiile pentru deservirea cărora sînt formați.

Conducerea rațională a proceselor de producție cere, de asemenea, maiștri mai mulți și mai bine pregătiți. Nu descoperim nici o Americă prin această afirmație. În orice țară cu economie dezvoltată, pe rolul maistrului se pune un accent deosebit, ceea ce, între altele, permite inginerilor să se consacre sarcinilor pe măsura pregătirii lor, muncii de concepție, rezolvării problemelor mari ale conducerii proceselor de producție, ale organizării raționale a producției și a muncii. Dar de unde să-i luăm pe maiștri, pe acești oameni care trebuie să reunească în persoana lor cunoștințe, experiență și spirit organizatoric? O idee simplă și îndrăzneață, avansată recent și sugerată de altfel de însăși viața se impune a fi studiată și aplicată, cu dscernămînt, dar și cu hotărîre, anume ideea de a promova în rîndul maiștrilor lucrători care au dovedit în practică aptitudinile necesare. Avem un fond bogat de muncitori în care nu este greu de găsit numeroși oameni, îndrăgostiți de meseria lor, oameni integri, energici, inventivi, cu sete și posibilitate de a-și lărgi cunoștințele, gata să-și asume răspunderi sporite în îndeplinirea sarcinilor trasate de partid.

LA SFÎRȘITUL acestei incursiuni selective în problemele dezvoltării unei industrii viguroase, cum este industria noastră, cîteva cuvinte se cer spuse în legătură cu pregătirea startului în noul cincinal.

Ne aflăm la cîteva luni de la organizarea masivă a centralelor și unităților cu statut de centrală. În ansamblu, rezultatele sînt pozitive, ceea ce confirmă justețea orientării spre crearea lor. În același timp, s-au acumulat o serie de elemente care se cer luate în considerare pentru corectarea unor erori, pentru asigurarea unei mai bune funcționări a acestor noi mecanisme.

Ceea ce trebuie evitat cu orice preț este slăbirea conducerii producției în întreprinderi și apariția la nivelul centralei a unor structuri care să îngreuneze conducerea directă a activității economice. Producția are loc în unități de producție și nu se pot admite nici un fel de schimbări care să nu însemne un cadru mai bun și condiții mai bune pentru desfășurarea ei, după cum nu se poate admite ca unul din rezultatele trecerii la noua structură organizatorică să nu fie un aparat de conducere mai simplu și mai suplu.

Buna funcționare a centralelor va constitui, indiscutabil, una din premisele succesului nostru în primul an al cincinalului viitor.

Sarcinile pe 1971 sînt cunoscute de ministere, de centrale, de întreprinderi. Este timpul să fie rezolvate problemele care au mai rămas în legătură cu încadrarea în indicatorii de plan. În această ordine de idei, probabil că merită pus în gardă împotriva unor raționamente de felul următor: „Cu ajutorul ministerelor vom reuși să ne încadrăm în indicatorii stabiliți", ceea ce înseamnă că se scontează pe sprijin în sensul coborîrii nivelului unor indicatori. Un asemenea ajutor ar fi un fals ajutor, iar eforturile pentru obținerea lui — eforturi îndreptate nu în cea mai potrivită direcție. „Ajutorul" trebuie căutat în direcția activizării a ceea ce cu un termen atît de des utilizat definim drept rezerve interne.

Nemijlocit legată de asigurarea condițiilor trecerii la îndeplinirea planului pe 1971 este încheierea contractelor economice potrivit exigențelor legii votate cu cîteva luni în urmă. De încheierea contractelor depind atît aprovizionarea tehnico-materială corespunzătoare, cît și posibilitatea de a asigura din timp o programare rațională a producției, o îndeplinire ritmică a planului. Este esențial, ca ministerele, centralele să clarifice în cel mai scurt timp problemele care au rămas neclarificate și să procedeze cu hotărîre la desfășurarea acestei acțiuni, recuperîndu-se rămînerile în urmă, acolo unde ele există. Legea lasă o mare libertate de mișcare unităților economice. Această libertate trebuie folosită cu inițiativă și răspundere.

Pînă la încheierea anului și a cincinalului au rămas ceva mai mult de trei luni. Pentru ca bilanțul final să fie cît mai bogat, să fie pe măsura așteptărilor partidului și poporului, trebuie să ne îndreptăm și mai mult atenția nu numai spre ceea ce este bun, spre ceea ce merge bine, cît și spre lipsuri, să vorbim de neajunsuri, și nu numai să vorbim, ci să le analizăm cu profunzime cauzele și să luăm cu hotărîre măsuri pentru eradicarea lor neîntîrziată.

Gheorghe DOLGU

PREŢURILE CU RIDICATA –

Elucidarea problemelor complexe legate de indeplinirea sarcinilor trasate de Conferinţa Naţională a P.C.R. din decembrie 1967 şi Congresul al X-lea al P.C.R. cu privire la perfecţionarea sistemului de preţuri practicat in economia ţării noastre, şi in primul rind a sistemului preţurilor cu ridicata, a constituit obiectul unor ample studii, elaborate în cadrul instituţiilor centrale de sinteză economică, ce au atribuţiuni de coordonare in domeniul preţurilor. La intocmirea acestor studii au fost atraşi şi specialişti din ministere şi alte instituţii interesate.

Ţinind seama de complexitatea problemelor pe care le ridică efectuarea operaţiei de reaşezare generală a preţurilor cu ridicata şi de influenţele insemnate ce intervin in urma acesteia in diferitele sectoare ale economiei naţionale, in scopul de a contribui la precizarea principiilor şi criteriilor care ar urma să stea la baza acestei operaţiuni, Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice impreună cu Comitetul de Stat pentru Preţuri au organizat o dezbatere ştiinţifică care s-a desfăşurat între 28 august — 9 septembrie 1970.

La această dezbatere au participat Gheorghe Gaston Marin, preşedintele Comitetului de

PROBLEMELE PERFECŢIONĂRII SISTEMULUI PREŢURILOR CU RIDICATA

LOCUL IMPORTANT pe care il ocupă preţurile cu ridicata în sistemul de preţuri folosit în cadrul economiei impune rezolvarea cu prioritate a problemei înlăturării neajunsurilor acumulate în decursul timpului în sistemul acestor preţuri şi adaptarea lui la cerinţele stadiului actual şi de perspectivă a dezvoltării economiei noastre naţionale.

Aşa cum s-a precizat în Directivele Conferinţei Naţionale a P.C.R. din decembrie 1967, neajunsul esenţial al actualelor preţuri cu ridicata constă în faptul că ele nu reflectă corespunzător cheltuielile de muncă socială încorporată în diferitele produse, ceea ce frînează îndeplinirea în bune condiţii a funcţiilor ce revin sistemului preţurilor cu ridicata in desfăşurarea activităţii economice. Acest neajuns s-a amplificat în decursul perioadei ce a trecut de la ultima reaşezare generală a preţurilor cu ridicata (1963), datorită sissistemului de menţinere vreme îndelungată a nivelului acestor preţuri, cu toate că între timp au intervenit schimbări esenţiale în factorii care determină mărimea preţurilor. Ca urmare, preţurile cu ridicata în vigoare nu mai oglinedsc nici evoluţia cheltuielilor de producţie, nici efortul făcut de societate pentru înzestrarea ramurilor cu fonduri de producţie şi nici locul şi rolul sporit al comerţului exterior.

Îndepărtarea preţurilor cu ridicata de cheltuielile sociale de producţie îşi găseşte oglindirea în existenţa pe de o parte a unor ramuri nerentabile şi produse cu pierderi la nivel de ramură, iar pe de altă parte a unor ramuri şi produse cu rentabilităţi mult superioare mediei pe economie şi respectiv pe ramuri.

În aceste condiţii ,actualele preţuri cu ridicata nu pot fi folosite în mod concludent ca etalon de măsurare a valorii reale a mărfurilor şi a eficienţei economice a producţiei, investiţiilor şi comerţului exterior, ca instrument de estimare reală a rezultatelor activităţii economice a fiecărei ramuri şi întreprinderi, ceea ce îngustează în mare măsură rolul şi funcţiile sistemului preţurilor cu ridicata.

Este de subliniat că existenţa produselor cu pierderi determină în frecvente cazuri ocolirea fabricării acestor produse (în special cînd ele nu sînt nominalizate prin planul de stat sau departamental), indiferent de necesităţile economiei naţionale; la rîndul său existenţa unor produse cu rentabilităţi exagerate poate determina anumite deplasări în structura producţiei care uneori nu corespund intereselor generale ale economiei. În acelaşi timp, livrarea la export a unor produse ale căror preţuri cu ridicata conţin rentabilităţi exagerate, a avut drept rezultat creşterea artificială a cursurilor de revenire la export şi denaturarea eficienţei activităţii de comerţ exterior.

Menţionăm că, în scopul înlăturării neajunsurilor determinate de existenţa unor produse cu preţuri care conţin rentabilităţi exagerate, în baza H.C.M. nr. 2442/1969, cu începere de la 1 ianuarie 1970 s-au luat unele măsuri de reglare a rentabilităţii la produsele mai importante şi cu pondere mare în export prin introducerea preţurilor de calcul. Aceste preţuri de calcul, care cuprind o rentabilitate de 10—15%, se practică efectiv la livrarea mărfurilor pentru export, ceea ce are drept rezultat reducerea alocaţiilor bugetare (diferenţelor deficitare) pentru finanţarea exportului şi o îmbunătăţire a cursurilor de revenire respective. Întrucît însă livrările de mărfuri pentru beneficiarii interni se fac în continuare la preţurile cu ridicata in vigoare (diferenţa între aceste preţuri şi preţurile de calcul fiind vărsată la buget sub forma impozitului de regularizare), soluţia adoptată — concepută dealtfel ca o măsură tranzitorie —nu rezolvă decît un aspect parţial al problemei, reglarea rentabilităţii pentru toate produsele şi destinaţiile urmînd a fi rezolvată în cadrul acţiunii de perfecţionare a sistemului preţurilor cu ridicata în ansamblu.

Înlăturarea neajunsurilor existente în actualul sistem al preţurilor cu ridicata, în scopul apropierii lor de cheltuielile sociale de producţie, al întăririi funcţiilor economice ale preţurilor cu ridicata (etalon de măsurare a valorii mărfurilor, pîrghie de stimulare şi cointeresare în folosirea raţională a resurselor materiale, de muncă şi băneşti, factor de repartiţie şi redistribuire a plusprodusului creat în economie), al adaptării lor la cerinţele actuale şi de perspectivă ale dezvoltării economiei naţionale, impun ca o necesitate pregnantă reaşezarea generală a tuturor preţurilor cu ridicata, atît în ramurile producătoare de mijloace de poducţie, cît şi în cele producătoare de bunuri de consum.

I. SFERA DE CUPRINDERE A REAŞEZĂRII GENERALE A PREŢURILOR CU RIDICATA

PREŢURILE cu ridicata constituie veriga principală a sistemului de preţuri, atît datorită faptului că prin mijlocirea lor se înfăptuieşte circulaţia mărfurilor între întreprinderi şi organizaţii socialiste — care reprezintă partea preponderentă a produsului social global — cît şi pe considerentul că ele constituie baza de formare (sau influenţează hotărîtor) nivelul celorlalte categorii de preţuri. Perfecţionarea sistemului preţurilor cu ridicata este condiţia necesară pentru perfecţionarea sistemului de preţuri în ansamblul său.

Întrucît însă diferitele categorii de preţuri folosite în economie (cu ridicata, cu amănuntul, de cumpărare) acţionează în sfere diferite, cu caracteristici şi cerinţe specifice istoriceşte formate, operaţia perfecţionării sistemului de preţuri pe ansamblu nu poate fi concepută ca o operaţie unică, pentru toate categoriile de preţuri, ea trebuind să fie eşalonată în timp potrivit cerinţelor politicii economice a partidului şi guvernului aplicate în diversele sectoare ale economiei naţionale. In consecinţă, reaşezarea generală a preţurilor cu ridicata, căreia trebuie să i se dea prioritate în acţiunea de perfecţionare a sistemului de preţuri, nu implică reaşezarea simultană a preţurilor cu amănuntul şi a celor de cumpărare a produselor agricole. Perfecţionarea acestor categorii de preţuri se va efectua prin operaţii speciale determinate de cerinţele specifice ale sferei de aplicare a lor în diferitele etape ale dezvoltării economiei naţionale, conform planurilor de evoluţie a preţurilor pe perioade.

Reaşezarea preţurilor cu ridicata, privită ca o operaţie distinctă, va cuprinde direct, în primul rînd **industria de stat** (republicană şi locală), producătoare de mijloace de producţie şi bunuri de consum, în limitele circulaţiei acestora în cadrul sectorului socialist de stat şi cooperatist, adică inclusiv cooperaţia de consum şi meşteşugărească, fără a afecta direct şi simultan relaţiile economice dintre acest sector şi populaţie.

Operaţia reaşezării preţurilor cu ridicata pentru produsele industriale va trebui să urmărească şi o mai bună folosire a **condiţiilor de livrare** — franco (stabilirea punctului pînă la care cheltuielile de manipulare şi transport sînt în sarcina furnizorului), în scopul folosirii lor ca pîrghie care să contribuie la vehicularea raţională a mărfurilor, la utilizarea judicioasă a mijloacelor de transport şi la reducerea cheltuielilor legate de transporturile încrucişate şi pe distanţe lungi.

Operaţia de reaşezare a preţurilor cu ridicata va trebui de asemenea să cuprindă tarifele pentru **transportul mărfurilor** (pe calea ferată, cu mijloace auto, pe apă şi aeriene); revizuirea tarifelor existente se impune în scopul încurajării transporturilor pe distanţe scurte cu mijloace auto şi a intensificării traficului pe Dunăre, în condiţiile modificării preţurilor cu ridicata ale produselor industriale care influenţează direct cheltuielile de transport.

Al treilea sector de activitate economică, necesar a fi cuprins în operaţia de reaşezare, este ramura **construcţii-montaj**, în care trebuie rezolvate atît problemele legate de influenţa preţurilor cu ridicta reaşezate, cît şi cele privind eliminarea peirderilor existente şi asigurarea unei rentabilităţi corespunzătoare.

Reaşezarea preţurilor cu ridicata pentru bunurile de consum, în condiţiile menţinerii nivelului general al preţurilor cu amănuntul, impune tot-

ÎN DEZBATEREA SPECIALIŞTILOR

Stat pentru Preţuri, Ştefan Arsene şi Ilie Zaharia, vicepreşedinţi ai Comitetului de Stat pentru Preţuri, membri şi membri corespondenţi ai Academiei Republicii Socialiste România şi ai Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice, specialişti din C.S.P., Comitetul de Stat pentru Preţuri, Ministerul Finanţelor, D. C. S., cadre universitare, specialişti din ministere şi instituţii centrale.

Discuţiile au fost conduse de prof. Roman Moldovan, membru corespondent al Academiei R. S. România, prim-vicepreşedinte al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice.

La baza discuţiilor a stat materialul „Propuneri privind principiile generale ale reaşezării preţurilor cu ridicata" elaborat de un colectiv de specialişti din cadrul Comitetului de Stat pentru Preţuri.

În numărul de faţă publicăm acest material, urmînd ca în continuare să inserăm luările de cuvînt şi propunerile prezentate în cadrul dezbaterii.

Revista „Viaţa economică" pune la dispoziţia cititorilor coloanele sale pentru a-şi expune punctele de vedere şi propunerile în legătură cu problemele care au format obiectul dezbaterii ştiinţifice.

odată revizuirea nivelului **rabaturilor comerciale**, în scopul adaptării lor la schimbările survenite în nivelul cheltuielilor de circulaţie sub influenţa preţurilor cu ridicata şi tarifelor reaşezate, a noilor condiţii de franco şi a sarcinilor de reducere a acestor cheltuieli.

II. PRINCIPIILE GENERALE ALE REAŞEZĂRII PREŢURILOR CU RIDICATA

OPERAŢIA COMPLEXĂ a reaşezării generale a preţurilor cu ridicata pentru produsele industriale, a tarifelor pentru transporturile de mărfuri şi a preţurilor de deviz în ramura construcţii-montaj, implică precizarea principiilor generale care să asigure unitatea de concepţie a întregii operaţii şi asigurarea unor legături şi corelaţii raţionale şi eficiente între preţurile şi tarifele reaşezate.

Problemele principale care se cer a fi rezolvate în acest scop se referă la căile de realizare a apropierii preţurilor cu ridicata de cheltuielile sociale de producţie, respectiv : determinarea corespunzătoare a conţinutului şi nivelului preţului de cost real al produselor ; dimensionarea venitului net în preţurile cu ridicata reaşezate pe baza unor principii general unitare şi a unor criterii diferenţiate pe ramuri şi produse în funcţie de condiţiile şi necesităţile specifice ale acestora ; îmbunătăţirea corelaţiilor dintre preţurile cu ridicata ale produselor de fabricaţie internă şi a celor importate : folosirea formelor de prelevare la buget a venitului net cuprins în preţuri care depăşeşte nevoile întreprinderilor producătoare.

A). Apropierea preţurilor cu ridicata de cheltuielile sociale de producţie

AŞEZAREA PREŢURILOR cu ridicata pe baza cheltuielilor sociale de producţie constituie în condiţiile economiei noastre un proces care nu poate fi realizat decît treptat, în decursul unei perioade de timp mai îndelungate, întrucît el este inseparabil legat de optimizarea nivelurilor de dezvoltare a ramurilor şi subramurilor economice, apropierea nivelurilor de înzestrare tehnică a ramurilor şi întreprinderilor care să-şi găsească reflectarea în obţinerea unor costuri de producţie apropiate la produsele identice sau similare fabricate de mai multe întreprinderi, asigurarea echilibrului între necesităţi şi resursele materiale ce pot fi afectate pentru satisfacerea lor.

În consecinţă, în cadrul reaşezării preţurilor cu ridicata, în etapa actuală vor trebui luate în considerare acele situaţii şi cazuri în care apare necesară abaterea nivelului acestor preţuri de la cheltuielile sociale de producţie determinate potrivit criteriilor folosite ca regulă generală. Asemenea abateri apar ca justificate în special pentru produsele care se obţin în condiţii naturale care determină costuri ridicate, sau în întreprinderi cu o înzestrare tehnică înapoiată sau insuficientă, precum şi în cazurile în care echilibrul între resursele existente şi nevoile de consum nu poate fi asigurat în condiţiile actuale decît prin folosirea unor preţuri speciale.

Una din condiţiile necesare apropierii preţurilor cu ridicata de cheltuielile sociale de producţie este crearea unor preţuri cu ridicata unice pentru toţi producătorii care fabrică acelaşi produs. Aceasta implică pe de o parte, precizarea conţinutului şi nivelului preţului de cost al produselor şi a normelor de determinare a preţului de cost mediu pe ramură — ca expresie a cheltuielilor de producţie socotite ca normă socială în care trebuie să se încadreze întreprinderile — iar pe de altă parte, stabilirea criteriilor de dimensionare a venitului net ce se va include în preţurile cu ridicata reaşezate, astfel ca aceasta să oglindească cît mai corespunzător — în condiţiile economiei noastre în etapa actuală — plus-produsul creat în diferitele ramuri ale producţiei materiale.

La determinarea noilor preţuri cu ridicata unice, este necesar să se ţină seama de faptul că în situaţia actuală cînd aceste preţuri cuprind condiţii de livrare franco diferite (de la franco depozit furnizor la franco staţia de destinaţie), conţinutul lor apare diferenţiat, ceea ce face ca nivelurile lor să fie sub anumite aspecte necomparabile. Astfel, în cazul preţurilor cu ridicata franco depozit furnizor, în ele nu se cuprind cheltuielile de transport, pe cînd în cele franco destinaţie aceste preţuri cuprind pe seama furnizorului şi cheltuielile de transport care, faptic, se referă la o activitate desfăşurată într-un alt sector economic. Această situaţie se răsfrînge şi asupra valorii producţiei marfă la furnizori care capătă şi ea conţinut şi mărime diferită în funcţie de condiţiile de franco practicate. Pentru ca preţurile cu ridicata ale întreprinderii unice să aibă un conţinut omogen şi comparabil, apare indicat ca ele să fie stabilite şi cu condiţie de livrare franco unică şi anume „loco furnizor".

În toate cazurile în care cerinţe determinate de natura şi caracteristicile mărfurilor, repartiţie teritorială a forţelor de producţie sau destinaţie impun folosirea unei alte condiţii de franco, cataloagele preţurilor cu ridicata vor cuprinde — într-o coloană separată — preţurile cu ridicata în condiţia de livrare franco adoptată ca obligatorie atît pentru furnizor cît şi beneficiar.

Înafara acestor reglementări, apare necesar să se prevadă dreptul pentru furnizori şi beneficiari de a putea stabili pe cale contractuală condiţii de livrare franco speciale, altele decît „franco-furnizor".

Aplicarea concepţiei expuse cu privire la determinarea preţurilor cu ridicata unice asigură unitatea de conţinut a acestor preţuri, atît în ramurile producătoare de mijloace de producţie, cît şi în cele producătoare de bunuri de consum, ridică în mare măsură rolul preţului cu ridicata ca etalon de măsurare a muncii sociale încorporate în diferitele mărfuri în sfera producţiei, permite folosirea preţului cu ridicata ca instrument de apreciere comparativă a eficienţei activităţii productive pe ramuri, întreprinderi şi produse.

În toate cazurile în care cerinţele politicii economice impun folosirea unor preţuri superioare — pentru anumite destinaţii în sfera producţiei sau pentru asigurarea legăturii cu preţurile mărfurilor livrate la fondul pieţei care se desfac populaţiei la preţuri cu amănuntul — diferenţele în plus faţă de preţurile cu ridicata unice valabile pentru producători se vor aşeza şi preleva la buget sub forma impozitului pe circulaţia mărfurilor.

În consecinţă în noul sistem al preţurilor cu ridicata, este necesar a se menţine folosirea a două feluri de preţuri cu ridicata şi anume :

- **preţuri cu ridicata ale întreprinderii** formate din preţul de cost mediu pe ramură şi venitul net normat (fără impozit pe circulaţia mărfurilor) ;
- **preţuri cu ridicata ale industriei**, formate din preţul cu ridicata al întreprinderii şi impozit pe circulaţia mărfurilor stabilit în mod diferenţiat în funcţie de destinaţia produselor şi beneficiari.

Determinarea corespunzătoare a conţinutului şi nivelului preţului de cost al produselor

POTRIVIT metodologiei în vigoare privind determinarea preţului de cost, în componenţa acestuia intră următoarele grupe de cheltuieli :

→

←

— cheltuieli materiale (materii prime și materiale, combustibil și energie, amortizări) ;

— cheltuieli de muncă vie (salarii și contribuții pentru asigurări sociale) ;

— alte cheltuieli bănești (iluminat, încălzit, deplasări, dobînzi bancare, comisioane la mărfurile exportate etc.) ;

— vărsămintele întreprinderilor pentru formarea fondului de finanțare a tehnicii noi.

În legătură cu structura prețului de cost, în cadrul discuțiilor privind precizarea conținutului acestuia, s-a exprimat părerea că elementele cu caracter de venit net (contribuții pentru asigurări sociale, dobînzi bancare, unele cheltuieli cu școlarizarea și pregătirea cadrelor, impozite și taxe locale) ar trebui eliminate din prețul de cost și trecute în beneficiu. Aplicarea unei asemenea soluții nu ar afecta nivelul prețurilor cu ridicata, ci ar schimba numai sursa de acoperire a cheltuielilor menționate. Ținînd seama de faptul că scoaterea din prețul de cost a elementelor cu caracter de venit net constituie o operației dificilă, care ar necesita un mare volum de muncă pentru refacerea calculațiilor pe produse, fără a influența nivelul și corelațiile prețurilor cu ridicata reașezate, apare indicat a se menține în conținutul prețului de cost aceste elemente. Menționăm că această soluție a fost adoptată — pe aceleași considerente de ordin practic — și cu prilejul reformelor de prețuri din celelalte țări socialiste.

În urma studiilor și analizelor efectuate, s-a ajuns la concluzia că, în general, metodologia actuală de determinare a prețului de cost este corespunzătoare și urmează a fi folosită ca atare în cadrul operației de reașezare.

Folosirea pentru scopurile reașezării prețurilor cu ridicata a calculațiilor de preț de cost întocmite de întreprinderi pe produse, potrivit normelor metodologice în vigoare, va trebui însă însoțită în cadrul acestei operații de o analiză critică a principalelor grupe de cheltuieli și, în primul rînd, a consumurilor de materiale și manoperă, în scopul eliminării cheltuielilor neeconomicoase, nejustificate de condiții obiective și necorespunzătoare sarcinilor de ridicare a eficienței economice în toate sectoarele de producție, de reducere a cheltuielilor, ridicarea calității produselor și frînarea producției de calitate inferioară, astfel ca noile prețuri cu ridicata să poată constitui un factor activ pentru organizarea superioară a întregii activități productive, în conformitate cu cerințele și posibilitățile tehnico-științifice moderne.

Problemele de principiu care se cer rezolvate pentru determinarea nivelului noilor prețuri cu ridicata privesc : modul de determinare a prețului de cost al produselor la nivel de ramură, modul de includere în prețul de cost a semifabricatelor din producția proprie, regimul cheltuielilor neproductive, modul de constituire și utilizare a fondului pentru finanțarea tehnicii noi.

a) **În legătură cu determinarea prețului de cost pe produse la nivel de ramură**, în urma studiilor efectuate, s-a ajuns la concluzia că, în general, la baza noilor prețuri cu ridicata trebuie pornit de la prețul de cost mediu ponderat la nivel de ramură, în cadrul căruia să fie luate în calcul toate întreprinderile care fabrică produse identice sau similare. S-a avut în vedere că acest criteriu — care are și în prezent cea mai largă aplicare — exprimă cel mai bine condițiile medii de producție din ramura respectivă, oglindește în fapt norma maximă de cheltuieli recunoscute ca fiind socialmente necesare.

Prin excepție, în anumite cazuri cînd costurile unor întreprinderi, fără pondere însemnată în fabricarea anumitor produse, se situează — datorită unor condiții specifice — la un nivel mult mai ridicat sau mult mai scăzut față de prețul de cost mediu pe ramură, deformînd mărimea acestuia, se poate lua în considerare soluția potrivit căreia prețul de cost mediu pe ramură se determină fără includerea costurilor acestor întreprinderi.

Criteriile menționate sînt aplicabile, în general, în subramurile industriei prelucrătoare. Trebuie însă avut în vedere că, întrucît prețurile de cost ale acelorași produse sînt în frecvente cazuri foarte diferențiate pe întreprinderi, în funcție de nivelul organizării producției și a muncii, de gradul lor de dotare tehnică etc. — evident că, în cadrul prețurilor cu ridicata ce se vor stabili, unele întreprinderi vor suporta la anumite produse pierderi. Lichidarea acestor pierderi trebuie să constituie o preocupare a întreprinderilor și centralelor respective, luîndu-se în acest scop măsuri pentru reducerea prețului de cost individual, prin perfecționarea organizării producției și a muncii, reutilări și modernizări etc.

Spre deosebire de ramurile industriei prelucrătoare, în ramurile industriei extractive diferențierea costurilor pe întreprinderi oglindește, în primul rînd, deosebirile existente în ce privește condițiile de exploatare determinate în principal de acțiunea unor factori naturali. Ținînd seama de faptul că interesele majore ale economiei naționale impun folosirea resurselor naturale, chiar în condițiile obținerii produselor respective la costuri mai ridicate, este firesc de a se adopta o soluție care să permită desfășurarea normală a activității tuturor întreprinderilor din acest sector, recunoscîndu-se ca socialmente necesare cheltuielile individuale de producție, determinate de condițiile specifice de exploatare ale întreprinderilor respective. In acest sens, în cadrul prețului unic la nivel de ramură al produselor din subramurile industriei extractive, este indicat să se stabilească prețuri diferențiate pe întreprinderi, determinate pe baza prețului de cost individual al fiecăreia, la care să se adauge o cotă de venit net. In acest fel, beneficiarii vor putea primi produsele respective ca și pînă acum la prețuri unice, iar diferențele în plus și în minus dintre prețul cu ridicata unic la nivel de ramură și prețurile cu ridicata individuale pe întreprinderi ar urma să fie compensate prin intermediul organului coordonator (centrală, minister).

În ceea ce privește includerea în prețul de cost mediu pe ramură a cheltuielilor de producție pentru produsele fabricate de unitățile noi, care nu au atins încă parametrii tehnico-economici prevăzuți, apare justificat ca aceste cheltuieli să fie luate în calcul cu prețurile de cost prevăzute în documentațiile tehnice în vigoare.

Este de arătat că, pentru a se putea asigura rentabilitatea tuturor întreprinderilor și a tuturor produselor din economie, s-ar putea recurge la soluția stabilirii prețurilor cu ridicata pe baza **prețurilor de cost marginale** (ale întreprinderii cu costurile cele mai ridicate). O asemenea soluție nu este însă justificată economic, deoarece prețul de cost marginal, cuprinzînd cheltuieli de producție excesive — determinate de gradul înzestrării lor tehnice sau de unele deficiențe organizatorice — nu reflectă nivelul real al productivității muncii sociale din ramura respectivă.

Dacă s-ar adopta prețurile de cost marginale, ca bază pentru determinarea nivelului noilor prețuri cu ridicata, aceasta ar avea o serie de consecințe negative, dintre care cele mai importante sînt următoarele :

- ar determina creșterea nejustificată a nivelului general al prețurilor cu ridicata, îndepărtîndu-le în și mai mare măsură decît în prezent de nivelul și corelațiile prețurilor de pe piețele mondiale reprezentative ;
- s-ar mări în mod artificial cursurile de revenire la export, ceea ce ar denatura eficiența activității de comerț exterior ;
- s-ar acoperi pe calea prețurilor cu ridicata deficiențele din activitatea unor întreprinderi sau condițiile necorespunzătoare de producție din unele subramuri, ceea ce ar frîna luarea cît mai neîntîrziată a măsurilor necesare pentru înlăturarea cauzelor care determină înregistrarea unor costuri de producție excesive (îmbunătățiri tehnico-organizatorice, unele investiții suplimentare avînd eficiență certă etc.) ;
- ar determina realizarea de către majoritatea întreprinderilor a unor beneficii exagerate, ceea ce ar slăbi rolul prețului cu ridicata ca instrument de consolidare a gestiunii economice proprii a întreprinderilor ;
- ar împiedica aprecierea eficienței reale a produselor românești în cadrul diviziunii internaționale a muncii și înlocuirea treptată a acelora la care se cheltuiește o cantitate de muncă socială excesivă.

Față de neajunsurile arătate, rezultă că construirea noilor prețuri cu ridicata pornind de la prețurile de cost marginale ar duce la îngustarea în mare măsură a funcției prețurilor cu ridicata ca măsurător al valorii mărfurilor, ceea ce ar reduce în general eficiența folosirii categoriilor valorice în cadrul conducerii pe bază de plan a economiei.

b) **În ceea ce privește regimul includerii în prețul de cost a semifabricatelor din producția proprie, folosite în scopuri productive în cadrul aceleiași întreprinderi**, trebuie arătat că, în prezent, acestea circulă între secții, de regulă, la prețul de cost.

Prin excepție, în unele subramuri ale industriei ușoare, alimentare, lemnului și petrolului — în care există atît întreprinderi integrate, cît și neintegrate — semifabricatele din producția proprie circulă între secții la prețurile cu ridicata. Această măsură a fost luată, la timpul său, în scopul asigurării unui regim unitar de aprovizionare cu semifabricate sub aspectul prețului, atît pentru întreprinderile integrate cît și pentru cele neintegrate. Inconvenientul acestui regim constă în faptul că, pentru produsele în cauză, nu ies în evidență avantajele integrării producției.

Ținînd seama de avantajele deosebit de importante pe care le prezintă acțiunea de concentrare a producției în unități economice complexe, în cadrul cărora se urmărește prelucrarea integrală a materiilor prime și semifabricatelor pînă la obținerea produselor finite, este indicat ca, în principiu, semifabricatele din producție proprie să circule între secțiile aceleiași întreprinderi la prețul de cost, rentabilitata întreprinderilor integrate reflectîndu-se astfel în întregime în prețurile cu ridicata ale produselor finite.

Avînd în vedere măsurile de reorganizare a industriei, în urma cărora numeroase întreprinderi în trecut independente au fost incluse în cadrul combinatelor, apare necesitatea reglementării aplicării principiului mai sus arătat în noile condiții. În acest sens, este indicat ca în cadrul reașezării prețurilor cu ridicata să se examineze soluția potrivit căreia semifabricatele din producție proprie, folosite în scopuri productive în cadrul aceleiași întreprinderi (combinat) cu gestiune economică proprie, circulă între secții în felul următor :

- **la prețul de cost**, în cazul cînd diferitele secții ale întreprinderii, combinatului, centralei etc., sînt încadrate într-un proces tehnologic unic, secțiile livrîndu-și reciproc diferite semifabricate, subansamble sau alte produse finite, necesare consumului productiv. De exemplu, în cazul întreprinderilor și combinatelor miniere, metalurgice, chimice, constructoare de mașini etc., în cadrul cărora însuși caracterul procesului tehnologic necesită o integrare cît mai deplină, este firesc ca semifabricatele, subansamblele etc. din producția proprie să circule între secții la prețul de cost, reliefîndu-se astfel prin nivelul mai redus al prețului de cost avantajele acestei forme de organizare a producției față de întreprinderile similare neintegrate ;
- **la prețul cu ridicata**, în cazul cînd încadrarea secțiilor în întreprinderi, combinate, centrale etc. are numai caracter organizatoric, secțiile păstrîndu-și în continuare individualitatea tehnologică a producției. De exemplu, la unele combinate ale industriei lemnului, alimentare etc., în cadrul cărora integrarea nu este o necesitate determinată de condiții tehnologice, ci de rațiuni de ordin organizatoric-economic, apare normal ca semifabricatele din producția proprie să circule între secțiile aceleiași unități cu gestiune economică proprie la prețuri cu ridicata, ceea ce dă posibilitatea de a se analiza comparativ eficiența activității economice a fiecăreia din secții comparativ cu altele similare aparținînd altor întreprinderi sau combinate.

În funcție de criteriile mai sus menționate, urmează a se stabili pe ramuri regimul de circulație a semifabricatelor și produselor finite între secțiile aparținînd aceleiași unități economice, adoptîndu-se soluția care corespunde cel mai bine cerințelor consolidării gestiunii economice proprii.

c) În ceea ce privește **cheltuielile neproductive** (pierderi din rebuturi, pierderi de materii prime, materiale și produse finite în timpul depozitării și manipulării lor, locații, penalizări etc.), s-a ajuns la concluzia că asemenea cheltuieli, avînd în mod evident caracter inutil din punct de vedere social, nu pot fi luate sub nici o formă în considerare în determinarea prețului de cost care va sta la baza noilor prețuri cu ridicata. Ca urmare, întreprinderile vor fi stimulate să acționeze în direcția reducerii și eliminării totale a unor astfel de cheltuieli.

Trebuie avut însă în vedere că la actualul nivel al tehnologiei producției, există unele cazuri în care suportarea unor pierderi din rebuturi este inevitabilă, fiind prevăzute ca atare chiar în licențele de fabricație ale produselor respective, în standarde sau norme interne. Considerăm că nu se poate face abstracție de această realitate, întrucît în astfel de situații existența în anumite limite a unor rebuturi apare de fapt ca o pierdere tehnologică. În astfel de situații, avînd caracter de excepție de la regula generală, este admisibilă și necesară luarea în considerare a unor pierderi tehnologice determinate de existența inevitabilă a unui volum limitat de rebuturi — cu tendință de scădere — creîndu-se astfel posibilitatea stabilirii nivelului prețurilor cu ridicata în concordanță cu tehnologia reală de producție.

d) În ceea ce privește **fondul pentru tehnica nouă**, este cunoscut că acesta a fost introdus în țara noastră începînd cu anul 1962, în vederea finanțării unor cheltuieli cum sînt : asimilarea fabricării de produse noi, cumpărări de licențe, producerea de prototipuri, efectuarea de cercetări pentru dezvoltarea producției etc. Potrivit regimului actual, acest fond se formează din cote incluse în prețul de cost al întreprinderilor (între 0,1—1,5% față de prețul de cost de uzină) și puse la dispoziția ministerelor, care le redistribuie pe întreprinderile subordonate, sub formă de alocații nerambursabile, în funcție de necesitățile acestora, independent de contribuția lor la constituirea fondurilor.

Avantajul acestui mod de constituire și utilizare a fondului pentru tehnica nouă constă în faptul că întreprinderile care au sarcini de plan tehnic pot beneficia de acest fond fără a suporta variațiuni mari în costurile produselor noi în perioada de asimilare. Pe de ată parte, contribuția tuturor întreprinderilor la constituirea acestui fond este relativ redusă și fiind difuzată în costurile tuturor produselor, nu poate altera esențial nivelul și conținutul prețului de cost al acestora.

Fără îndoială, însă, faptul că, toate întreprinderile din unele ramuri încarcă prețul de cost al producției cu sume, care în foarte multe cazuri nu au o legătură directă cu propria lor dezvoltare, constituie un neajuns al actualului sistem care denaturează totuși într-o anumită măsură prețul de cost pe întreprinderi și produse.

Problema aplicării unui regim corespunzător de includere în prețul de cost al cheltuielilor legate de finanțarea introducerii tehnicii noi prezintă o mare importanță, dacă se are în vedere faptul că ritmul crescînd al reînnoirii producției în unele ramuri și în special în industria constructoare de mașini, industria chimică etc. va determina creșterea absolută în următorii ani a chetuielilor aferente introducerii tehnicii noi (asimilări de noi produse, cumpărarea de licențe, cercetări tehnologice etc.), ceea ce va necesita sporirea surselor de constituire a fondurilor necesare în acest scop.

Pentru înlăturarea neajunsului regimului actual determinat de neconcordanța dintre modul de constituire și modul de utilizare a fondului pentru introducerea tehnicii noi, se poate avea în vedere și soluția potrivit căreia, în viitor, acest fond ar urma să fie constituit la centralele industriale pe seama prelevării unor cote procentuale — între 2-3% — din beneficiile planificate ale tuturor întreprinderilor subordonate. Fondul asftel constituit ar urma să fie repartizat de către centralele industriale pe întreprinderile subordonate, în funcție de necesitățile acestora prevăzute în planul tehnic. Din sumele primite de către întreprinderi de la centrale, ar urma să se includă în prețul de cost toate cheltuielile nemijlocit legate de fabricarea anumitor produse, plata licențelor, a modelelor de referință. Aceste sume vor fi restituite centralelor de către întreprinderi, în mod eșalonat, pe măsura includerii cheltuielilor respective în prețul de cost al produselor și a vînzării lor, pentru a nu se ajunge la costuri exagerate în perioada de asimilare a noilor produse.

În ceea ce privește celelalte cheltuieli efectuate de către întreprinderi pe seama fondului pentru tehnica nouă — care prin natura lor nu pot fi individualizate pe anumite produse — (cercetări care nu dau rezultate, probe de laborator, cercetări legate de producția viitoare etc.), sumele respective ar urma să nu fie restituite centralelor.

Avantajele constituirii fondului pentru tehnica nouă din beneficii sînt următoarele :

— se creează posibilitatea ca toate întreprinderile să primească alocațiile necesare pentru introducerea tehnicii noi potrivit necesităților concrete ale acestora ;

— prețul de cost al producției în întreprinderi va fi grevat numai cu acele cheltuieli care, prin natura lor, trebuie să-și găsească reflectare în costurile și, implicit, în prețurile cu ridicata ale produselor ;

— se înlătură neconcordanța actuală dintre modul de constituire și modul de utilizare a fondului pentru tehnică nouă, prețul de cost al producției fiind grevat numai cu cheltuielile care au legătură nemijlocită cu propria dezvoltare a întreprinderilor.

Urmează ca, în urma discutării sub toate aspectele a acestei probleme, să se adopte soluția cea mai indicată. Menționăm că și în alte țări socialiste (U.R.S.S. și R. P. Polonă) fondul pentru finanțarea tehnicii noi se constituie din beneficii

Cu privire la criteriile de dimensionare a venitului net pe ramuri și produse

AȘEZAREA PREȚURILOR cu ridicata astfel încît să se obțină o apropiere a acestora de baza lor firească — cheltuielile sociale de producție — necesită, pe lingă determinarea riguroasă a prețului de cost care stă la baza prețurilor cu ridicata, elaborarea unor criterii economicește fundamentate pentru dimensionarea venitului net ce urmează a fi inclus în aceste prețuri. După cum se cunoaște, în sistemul prețurilor cu ridicata în vigoare, venitul net inclus în prețurile cu ridicata ale întreprinderii sub forma beneficiului se determină pe baza unor cote procentuale, diferențiate pe produse și aplicate asupra prețurilor de cost ale acestora.

Criteriile de dimensionare a venitului net — folosite pînă în prezent în scopul determinării prețurilor cu ridicata — nu mai satisfac integral cerințele noii etape a dezvoltării economiei noastre datorită următoarelor considerente :

● în condițiile economiei moderne, nu este suficient ca, în cadrul noilor prețuri cu ridicata, mărimea venitului net să asigure un anumit raport numai față de prețul de cost al producției, deși acest raport rămîne în continuare de mare importanță deoarece prețul de cost este singurul element care oglindește nemijlocit volumul de muncă materializată și de muncă vie consumată în întreprinderi pentru obținerea fiecărui produs. Alocarea, an de an, a unor fonduri considerabile pentru înzestrarea întreprinderilor cu mijloace de muncă dintre cele mai moderne necesită stabilirea unei dependențe directe între volumul venitului net cuprins în prețurile cu ridicata ale produselor și valoarea fondurilor de producție puse la dispoziția unităților productive, în scopul de a se stimula pe această cale utilizarea cît mai eficientă a acestora ;

● modul în care se dimensionează, în prezent, mărimea venitului net cuprins în prețurile cu ridicata în vigoare diferă de cel folosit de alte țări (atît capitaliste cît și socialiste), ceea ce determină deosebiri de structură care împiedică compararea nivelului și corelațiilor prețurilor interne cu cele de pe piețele mondiale reprezentative și, implicit, aprecierea eficienței economice a importului și exportului nostru. În consecință, este necesar ca, la dimensionarea venitului net ce se va cuprinde în noile prețuri cu ridicata, să se urmărească apropierea structurii și corelațiilor acestor prețuri cu cele existente pe piața mondială, astfel ca prețurile cu ridicata reașezate să poată fi folosite în mod concludent la aprecierea eficienței activității de import-export. Este de arătat în această privință că, în țările capitaliste — așa cum se cunoaște — rata profitului se determină față de capitalul avansat, iar în țările socialiste, cu ocazia reformelor de prețuri efectuate în ultimii ani, s-a adoptat, în general, criteriul determinării ratei venitului net în raport cu fondurile de producție.

Soluția dimensionării venitului net cuprins în prețurile cu ridicata în funcție de fondurile de producție nu a fost însă aplicată nicăieri sub forma unei rate unice în toate ramurile și subramurile economice, deoarece aceasta, pe de o parte ar fi determinat schimbarea radicală a nivelului existent al acestor prețuri, apariția unor grave anomalii în corelațiile dintre prețuri și schimbări importante în proporțiile sintetice din economie, iar pe de altă parte ar fi dus în numeroase cazuri la obținerea unor rentabilități necorespunzătoare față de prețul de cost. Astfel, în cadrul reformei prețurilor cu ridicata din U.R.S.S. (1967), față de rata medie a rentabilității în raport cu fondurile de producție de 15%, s-au aplicat pe ramuri rate, variind între 8% în industria cărbunelui și 33% în industria ușoară. Rata rentabilității față de fonduri este diferențiată pe ramuri și în celelalte țări socialiste care au adoptat tipul de preț bazat pe schema prețului de producție. Nici pe această cale nu a putut fi însă evitată existența de produse cu pierderi la nivel de ramură și întreprinderi nerentabile.

Cu prilejul studierii problemei criteriilor de dimensionare a venitului net în cuprinsul prețurilor cu ridicata reașezate și în țara noastră numeroși economiști s-au pronunțat pentru adoptarea tipului de preț bazat pe schema prețului de producție, considerînd că întregul venit net cuprins în actualele prețuri cu ridicata și cu amănuntul ar trebui redistribuit în noile prețuri cu ridicata reașezate exclusiv în raport cu volumul fondurilor de producție cu care sînt înzestrate ramurile și subramurile economice. Pentru aprecierea consecințelor concrete pe care le-ar avea aplicarea unei asemenea soluții, s-au efectuat calcule experimentale din care a rezultat că adoptarea fondurilor de producție ca unic criteriu de dimensionare a venitului net — cu aplicarea unei rate unice de venit net în toate ramurile economiei — ar avea ca efect creșterea exagerată într-o serie de ramuri a ratei venitului net față de prețul de cost, ridicarea nivelului prețurilor cu ridicata în ramurile primare și intermediare, creșterea cursurilor de revenire la export și îndepărtarea prețurilor cu ridicata de nivelele de prețuri de pe piețele externe reprezentative.

Astfel, luînd ca bază o rată medie de venit net față de fondurile de producție de 20%, rata medie față de costurile de producție ar fi de 167,4% în transporturile feroviare, 97,6% în extracția țițeiului, 85,1% în extracția gazului metan, 97,7% în industria energiei electrice, 50,1% în industria cărbunelui. În același timp, criteriul fondurilor de producție, aplicat linear în toate ramurile, ar duce la creșterea nivelului prețurilor cu ridicata cu circa 45% în extracția țițeiului, cu 52% în extracția gazului metan, cu 98% în industria energiei electrice, cu 112% în transporturile feroviare, cu 30,5% în industria cărbunelui etc.

Din cele expuse mai sus se poate trage concluzia că aplicarea unei rate unice pentru dimensionarea venitului net în cadrul prețurilor cu ridicata prezintă neajunsuri esențiale, care ar determina în ultimă analiză înrăutățirea actualului sistem al prețurilor cu ridicata și nu îmbunătățirea lui. Trebuie avut, totodată, în vedere că trecerea integrală la un alt criteriu de dimensionare a venitului net în prețurile cu ridicata decît cel folosit în prezent (prețul de cost), ar însemna — în condițiile aplicării unei rate unice de venit net pentru toate ramurile și subramurile economiei — modificarea substanțială a tuturor nivelelor și corelațiilor de prețuri existente și, deci, influențe importante asupra legăturilor economice între ramurile și sectoarele economiei naționale.

Din analiza diferitelor variante posibile s-a ajuns la concluzia că dimensionarea venitului net pe ramuri și produse în cadrul operației de reașezare trebuie să asigure stabilirea unor nivele de prețuri cu ridicata, care să satisfacă concomitent necesitățile legate de asigurarea rentabilității pe ramuri și produse, stabilirea unor norme de eficiență economică a utilizării fondurilor de producție (fixe și circulante) de care dispun ramurile și întreprinderile, asigurarea unor cursuri de revenire în schimburile de mărfuri cu alte țări care să oglindească nivelul real al productivității muncii sociale din țara noastră și măsura în care prețurile cu ridicata interne se apropie de nivelurile și corelațiile de prețuri pe piața mondială.

Din punct de vedere tehnic, noile prețuri cu ridicata urmează a fi determinate ca și pînă în prezent pornind de la prețurile de cost medii ale produselor, calculate la nivel de ramură, la care să se adauge un venit net determinat sub formă procentuală față de prețul de cost. De altfel, la nivel de produse, nici nu poate fi folosită o altă metodă, în calculațiile de preț de cost ale produselor neputînd fi evidențiate distinct nici fondurile de producție utilizate pentru obținerea diferitelor produse, nici salariile indirecte (cu excepția întreprinderilor care produc un singur produs).

Menținerea actualei metode de construire a prețurilor cu ridicata impune însă **reconsiderarea de fond a criteriilor de dimensionare a venitului net** cuprins în aceste prețuri. În acest sens, din studiile efectuate, rezultă că **la stabilirea cotelor de venit net pe produse și ramuri este indicat să se aibă în vedere un complex de criterii** și anume :

● acoperirea prețului de cost mediu la nivel de ramură și **asigurarea rentabilității pe produse** atît la nivelul ramurilor cît și în întreprinderile care lucrează în condițiile normale de dotare, organizare și gospodărire ;

● volumul venitului net cuprins în prețurile cu ridicata ale produselor să permită la nivel de ramură și în majoritatea întreprinderilor producătoare **îndeplinirea funcțiilor lărgite ale beneficiului** în noile condiții de organizare a întreprinderilor ;

● stabilirea cu prilejul dimensionării venitului net pe ramuri a unui anumit **raport între suma venitului net și valoarea fondurilor de producție (fixe și circulante)** cu care sînt înzestrate diferitele ramuri, în vederea asigurării unui termen corespunzător de recuperare a fondurilor de producție ; acest raport va căpăta funcția de **normă minimă de eficiență economică**, iar termenul de recuperare corespunzător acestuia va trebui să fie în toate cazurile inferior duratei de folosință a fondurilor de producție ;

● **îmbunătățirea corelațiilor dintre prețurile cu ridicata** ale produselor care pot avea utilizări similare în consumul productiv, în scopul stimulării pe cale economică a folosirii raționale a diferitelor resurse materiale, a impulsionării producției și utilizării materialelor înlocuitoare și protejării resurselor materiale deficitare ;

● stimularea, prin prețurile cu ridicata, a optimizării schimburilor economice internaționale prin **oglindirea** în ele în mod cît mai corespunzător a **raportului față de prețurile mondiale** și pentru realizarea unor cursuri de revenire la produsele exportate și importate care să ducă la creștera eficienței comerțului exterior și reducerea diferențelor financiare suportate de la buget.

B). Îmbunătățirea corelațiilor între prețurile cu ridicata

ÎN CADRUL reașezării prețurilor cu ridicata un obiectiv de importanță deosebită îl constituie determinarea unor corelații economicește fundamentate între aceste prețuri, atît pentru produsele de fabricație internă, cît și pentru cele importate, în scopul asigurării circulației normale a mărfurilor în economie și stimulării folosirii raționale a resurselor materiale.

a) În ceea ce privește prețurile cu ridicata ale **produselor de fabricație internă**, la stabilirea corelațiilor dintre ele este necesar să se aibă în vedere în special următoarele :

● raportul dintre prețurile produselor noi și cele asimilate anterior trebuie să fie astfel construit încît să stimuleze producția și folosirea produselor noi în economie, constituind un factor eficient de promovare a tehnicii noi, precum și de înnoire a sortimentelor de bunuri de larg consum ; în acest scop, la determinarea prețurilor cu ridicata reașezate vor trebui avute în vedere normele generale elaborate în cadrul noii legislații a prețurilor privind stimularea prin prețuri a fabricării produselor noi și a progresului tehnic ;

● prețurile cu ridicata reașezate trebuie să corespundă cerințelor de stimulare a ridicării continue a calității produselor, urmărindu-se în acest scop diferențierea acestor prețuri pe calitățile diferite ale aceluiași produs și folosirea sistemului de scăzăminte penalizatoare și adausuri stimulative ;

● pentru **stimularea folosirii materialelor înlocuitoare și a utilizării raționale a diferitelor materii prime și materiale interschimbabile** în producție este necesară asigurarea unor corelații de prețuri cu ridicata care să cointereseze pe producător în fabricarea unor astfel de materiale și pe beneficiar în utilizarea lor pe scară cît mai largă ;

● la **diferențierea prețurilor pe sortimente, tipuri, dimensiuni și calități** trebuie să se țină seama de prețul lor de cost și valoarea de întrebuințare, folosindu-se în acest scop indicatorii și parametrii corespunzători (parametrii tehnici de funcționalitate, durata și rezistența produselor, conținutul în substanțe utile, gradul de finisare și modul de prezentare comercială etc.) ;

● în scopul stimulării producției pieselor de schimb, în cantitățile corespunzătoare necesităților crescînde ale economiei naționale, se consideră indicat ca prețurile cu ridicata ale acestora să fie stabilite la un astfel de nivel, încît suma prețurilor pieselor de schimb, care intră în componența unui anumit utilaj sau a unei anumite mașini să depășească prețul utilajului sau mașinii respective cu procente diferențiate în funcție de : condițiile concrete de producție ale pieselor de schimb ; necesitățile obiective de efectuare a reparațiilor capitale ; necesitatea utilizării maxime a resurselor materiale ; necesitatea reducerii importurilor de piese de schimb prin însușirea producției lor în țară.

În ansamblu, îmbunătățirea corelațiilor de prețuri în diferite domenii trebuie să sprijine acțiunea de îmbunătățire a calității produselor, mărirea eficienței în utilizarea resurselor materiale, promovarea tehnicii noi.

b) În cadrul reașezării generale a prețurilor cu ridicata, va trebui să se țină seama de **necesitatea îmbunătățirii corelațiilor dintre prețurile produselor din import și cele ale produselor corespunzătoare din producție internă**, în vederea folosirii în mai bune condiții a prețurilor cu ridicata pentru punerea mai deplină în valoare a materiilor prime interne, impulsionarea producerii de noi materiale și înlocuitori ai unor produse de importanță deosebită, raționalizarea importurilor prin producerea în țară a unei game mai largi de mașini și utilaje. În acest scop, în conformitate cu prevederile H.C.M. nr. 460 din 15 aprilie 1970, la stabilirea prețurilor cu ridicata ale produselor importate se va ține seama în mai mare măsură de costul valutei obținute prin export necesară pentru realizarea importurilor.

Totodată, propunem ca prețurile cu ridicata ale produselor din import să fie stabilite pe baza unor criterii diferențiate, avîndu-se în vedere natura produselor importate (materii prime, materiale, mașini și utilaje), precum și destinația acestora (satisfacerea nevoilor de producție sau completarea resurselor interne, lărgirea și diversificarea sortimentului), astfel :

● **pentru materiile prime și materialele care provin în exclusivitate din import**, prețurile cu ridicata să fie stabilite, de regulă, pe baza cursului mediu de revenire la total export, asigurîndu-se astfel o reflectare corespunzătoare a costului valutei cheltuite pentru realizarea importurilor respective ;

● **pentru materiile prime și materialele din import care au corespondent identic în producția internă, fiind aduse pentru completarea resurselor interne**, să se practice prețuri cu ridicata unice, stabilite în funcție de ponderea importului (în cazul cînd importul are o pondere hotărîtoare — pe baza unui curs de revenire minim rațional, determinat în funcție de un preț extern în condiții normale, iar în cazul cînd producția internă este preponderentă — pe baza cheltuielilor de producție interne). În anumite cazuri (de exemplu, pentru țiței), prețul cu ridicata unic va fi determinat ca medie ponderată a prețului intern și a celui de import. În măsura în care materiile prime și materialele importate au caracteristici tehnice și calitative superioare în comparație cu produsul corespunzător din producția internă, urmează a se stabili prețuri corespunzătoare mai mari.

La anumite produse la care, prin crearea unor capacități de producție suplimentare, importul poate fi frînat și la care interesele economiei cer limitarea acestuia, existînd posibilități de dezvoltare a producției interne, este indicat ca peste prețurile cu ridicata ce se vor stabili să se aplice **taxe vamale** ;

● **pentru materiile prime și materialele din import, care se aduc în scopul diversificării sortimentului**, să se stabilească prețuri cu ridicata potrivit criteriilor arătate la alineatele precedente, aplicîndu-se însă în cazurile justificate taxe vamale peste prețurile cu ridicata. Este necesar ca taxele vamale ce se vor percepe peste prețurile cu ridicata să fie incluse în toate cazurile în costul produselor importate, urmînd deci a fi suportate de către întreprinderi din beneficiul realizat la produsele respective. In felul acesta, sistemul taxelor vamale va contribui la limitarea la strictul necesar a unor importuri și la folosirea rațională a disponibilităților valutare ;

● **pentru mașini, utilaje și instalații complexe din import**, prețurile cu ridicata vor fi stabilite pe baza unui curs de revenire diferențiat pe relații (potrivit prevederilor H.C.M. nr. 460/1970) ;

● **bunurile de consum importate — alimentare și nealimentare** — urmează a se desface ca și pînă acum la prețurile cu amănuntul, stabilite în corelație cu prețurile în vigoare pentru produsele similare din producția internă. Este însă necesar să se urmărească o diferențiere mai accentuată a acestor prețuri în funcție de natura produselor (de larg consum, de consum restrîns, de lux), de calitatea mărfurilor, gradul de finisare, originalitatea execuției și cererea consumatorilor. Livrarea acestor produse către beneficiarii interni (fondul pieței) urmează a se face la prețurile cu ridicata deduse din prețurile cu amănuntul stabilite, mai puțin rabatul comercial și impozitul pe circulația mărfurilor.

c) În ceea ce privește **prețurile cu ridicata ale produselor destinate exportului**, nivelul acestora

va trebui, de regulă, să fie același cu cel al prețurilor cu ridicata ale întreprinderii, stabilite pentru produsele destinate consumului intern, adăugîndu-se însă cheltuielile suplimentare de export, în cazul produselor pentru care — potrivit H.C.M. nr. 2424/1969 — s-au stabilit cote de cheltuieli avînd o astfel de destinație.

În cazurile cînd intervin cheltuieli speciale de export pentru produsele care, potrivit cerințelor beneficiarilor externi, se livrează în condiții esențial deosebite față de cele interne (dimensiuni engleze la cherestea, tropicalizări la mașini și utilaje, finisări și ambalaje speciale etc.), urmează a se stabili prețuri cu ridicata ale întreprinderii speciale pentru export (așa cum se prevede în H.C.M. nr. 2424/1969), care să acopere și aceste cheltuieli, care vor trebui recuperate de altfel prin prețurile externe.

Determinarea cursurilor de revenire și aprecierea eficienței exportului la produsele pentru care se efectuează cheltuieli suplimentare de export urmează să se facă în toate cazurile prin luarea în calcul a prețurilor cu ridicata, inclusiv cota de cheltuieli de export adăugată.

După introducerea noilor prețuri cu ridicata ale întreprinderii stabilite pe baza criteriilor expuse în prezentul material, nu va mai fi necesar să existe în paralel prețurile de calcul, puse în aplicare potrivit H.C.M. nr. 2442/1969, pentru produsele principale destinate exportului, deoarece noile prețuri cu ridicata ale întreprinderii vor fi aplicate pentru livrările la export.

★

AȘA CUM S-A ARĂTAT mai sus, în noul sistem al **prețurilor cu ridicata** reașezate vor funcționa ca **și pînă în** prezent două feluri de prețuri **cu ridicata : ale întreprinderii** și ale industriei. **Prețurile cu ridicata ale întreprinderii** se vor forma **din prețul de cost și o** cotă de venit net dimensionată **potrivit complexului** de criterii adoptat **în cadrul reașezării** și **îmbrăcînd** forma **beneficiului pe produs.** Aceste prețuri, unice pentru toți producătorii aceluiași produs și avînd o structură omogenă indiferent de destinația produsului, nu implică deci includerea unui impozit încă de la formarea lor.

În cazurile în care este necesară diferențierea prețurilor cu ridicata în funcție de destinația produselor în producție sau calitatea beneficiarilor, livrările se vor face efectiv la prețuri cu ridicata ale industriei care vor cuprinde în afară de prețul cu ridicata al întreprinderii și o cotă de impozit pe circulația mărfurilor. Pentru unul și același produs vor putea fi folosite, prin urmare, în afară de prețul cu ridicata al întreprinderii, mai multe prețuri cu ridicata ale industriei, fiecare cu altă cotă de impozit, în funcție de destinația produselor.

Prețurile cu ridicata ale industriei își vor găsi aplicarea cea mai largă în sfera bunurilor de consum, vîndute populației la prețuri cu amănuntul.

Problema formelor de prelevare la buget se pune și în cazurile cînd venitul net inclus în prețurile cu ridicata ale întreprinderii formează la nivel de întreprindere o masă de venit net care depășește nevoile acesteia pentru asigurarea funcțiilor normate ale beneficiului. În aceste cazuri, pentru prelevarea surplusului de venit net se pot folosi atît formele utilizate astăzi, cum sînt prelevările prin cote-părți din beneficiu, cît și forme noi (impozitul pe venit), care va putea fi introdus pe măsura lărgirii funcțiilor beneficiului.

Adoptarea fondurilor de producție drept unul din criteriile folosite pentru dimensionarea venitului net, inclus în prețurile cu ridicata, ridică problema studierii posibilităților de introducere a **taxei pentru folosirea fondurilor de producție** ca mijloc activ de cointeresare a întreprinderilor în utilizarea cît mai rațională și mai eficientă a fondurilor de producție cu care sînt înzestrate, în lichidarea unor instalații și utilaje învechite și înlocuirea lor cu altele de înalt nivel tehnic și randament sporit în producție (ceea ce pune și problema revizuirii actualei legislații privind transferul fondurilor fixe între întreprinderile socialiste). În legătură cu această problemă sînt de arătat următoarele aspecte :

● introducerea acestei taxe în sistemul nostru al prețurilor cu ridicata nu comportă redimensionarea venitului net inclus în prețurile cu ridicata reașezate conform principiilor propuse, respectiv folosirea ei drept criteriu suplimentar de dimensionare a venitului net, iar introducerea în practică poate fi făcută o dată cu punerea în aplicare pe ramuri a prețurilor cu ridicata reașezate ;

● întrucît la dimensionarea venitului net cuprins în prețurile cu ridicata reașezate nu se va putea obține de la început o rată de rentabilitate față de fonduri care să asigure întreprinderilor venituri suficiente pentru acoperirea atît a funcțiilor normate ale beneficiului cît și o taxă pentru fonduri la nivel corespunzător (în limitele unei cote de 4—5%, determinată la nivelul dobînzii pentru creditele bancare obișnuite), cotele acestei taxe vor trebui diferențiate astfel ca să nu afecteze funcțiile normate ale beneficiului, în cazurile necesare prevăzîndu-se chiar scutiri de plata acestei taxe. Pe măsura reducerii prețului de cost și a creșterii corespunzătoare a venitului net, taxa pentru fonduri va putea fi adusă treptat la nivelul necesar în toate ramurile.

Menționăm că taxa pentru fonduri calculată în procente asupra valorii fondurilor de producție a fost introdusă în toate țările socialiste, în unele (R.P.B., R.D.G., R.P.P.) chiar înainte de efectuarea reformelor de prețuri. Cotele acestei taxe sînt în unele țări unice (în R.P.B. — 3%, în R.P.U. — 5%), iar în altele diferențiate între 2—6%. În toate țările socialiste, cu excepția R.P.U., taxa pentru fonduri se prelevă din beneficiu, mobilizînd pînă la 1/3 din volumul total al acestuia. În R.P.U., taxa pentru fonduri este inclusă în prețul de cost, ca cheltuială de producție.

III. MACROMODELUL SISTEMULUI PREȚURILOR CU RIDICATA REAȘEZATE

ÎN SCOPUL VERIFICĂRII rezultatelor aplicării principiilor generale ale reașezării prețurilor cu ridicata — prezentate în materialul de față — și în urma analizării avantajelor și dezavantajelor mai multor variante, s-a elaborat un **macromodel orientativ** (întocmit pe baza volumului și structurii producției planificate pe anul 1969), din care rezultă ordinul de mărime aproximativ al noilor nivele ale prețurilor cu ridicata în ramurile și subramurile industriei, în transporturile de mărfuri și în activitatea de construcții-montaj, noile rate de venit față de costuri și față de fondurile de producție, precum și prețurile cu ridicata orientative ale unor produse reprezentative.

În elaborarea macromodelului, s-a pornit de la indicațiile prevăzute în Directivele Conferinței Naționale a P.C.R. din decembrie 1967, potrivit cărora **problema hotărîtoare, de fond, în perfecționarea sistemului prețurilor cu ridicata constă în analizarea critică — pe toate treptele organizatorice (întreprinderi, combinate, centrale, ministere) — a costurilor de producție, în vederea eliminării din acestea a oricăror cheltuieli inutile din punct de vedere social și a mobilizării maxime a rezervelor interne.**

Noile nivele ale prețurilor cu ridicata reașezate, pe ramuri, subramuri, și produse au fost determinate avîndu-se în vedere **necesitatea stabilirii unei baze de calcul fundamentate în ce privește nivelul prețului de cost pe ramuri, subramuri și produse,** astfel ca acestea, pe de o parte, să corespundă condițiilor de producție ale anului în care urmează a se pune în aplicare noile prețuri cu ridicata, iar pe de altă parte să se preîntîmpine învechirea prematură a prețurilor. În acest sens, în urma analizelor efectuate, s-a ajuns la concluzia că, în principiu, este indicat a se avea în vedere prețul de cost de perspectivă, estimat pe baza condițiilor reflectate în indicatorii planului cincinal al perioadei 1971—1975.

La stabilirea concretă a prețurilor cu ridicata, va trebui însă avut în vedere ca acestea să fie astfel construite încît să permită, chiar din primul an al aplicării lor, realizarea următoarelor obiective :

● **acoperirea, de regulă, în cadrul noilor prețuri cu ridicata ale produselor, a costurilor medii de producție la nivel de ramură,** strict necesare în funcție de condițiile concrete în care își desfășoară activitatea diferitele ramuri.

● **includerea în cadrul costurilor de producție a materiilor prime din import la prețuri cu ridicata determinate pe baza unor cursuri de revenire corespunzătoare,** în concordanță cu noile reglementări privind sporirea eficienței activității de comerț exterior ;

● **cuprinderea în noile prețuri cu ridicata a unui venit net potrivit criteriilor propuse în materialul de față.**

La determinarea nivelului noilor prețuri cu ridicata cuprinse în macromodelul experimental întocmit au fost avute în vedere și soluțiile necesare pentru rezolvarea unor probleme specifice pe ramuri (noul nivel al taxei forestiere, determinarea cheltuielilor reale cu descoperirea rezervelor în industria extractivă ș.a.).

Pe ansamblul celor trei ramuri ale economiei naționale cuprinse în operațiunea de reașezare generală a prețurilor cu ridicata (industrie, transporturi de mărfuri și construcții-montaj), nivelul general al prețurilor cu ridicata ale întreprinderii înregistrează o oarecare reducere față de cel actual. Pe ramuri industriale, intervin însă schimbări mai importante, în sensuri diferite, în funcție de problemele specifice care se cer rezolvate în fiecare ramură în parte. Astfel, în timp ce nivelul general al prețurilor cu ridicata ale întreprinderii — așa cum s-a arătat mai sus — nu suferă schimbări esențiale, pe ramuri — în scopul eliminării pierderilor existente sau al rentabilităților exagerate — se înregistrează atît creșteri de prețuri cu ridicata care merg pînă la 55%, cît și reduceri, care în unele ramuri reprezintă peste 30%.

Ca urmare a acestor mișcări de nivele de prețuri cu ridicata ale întreprinderii, dispersia rentabilității pe ramuri se atenuează simțitor în comparație cu situația existentă. Astfel, în timp ce în prezent ratele de venit net față de prețul de cost variază pe ramuri între —18,1% (pierdere) și 30,7%, în cadrul macromodelului experimental întocmit, aceste rate sînt mult mai apropiate, variind între 9,6% — 24,2%. Dispersia rentabilității față de fondurile de producție, care în prezent variază pe ramuri între —7,2% (pierdere) și 32,6%, se reduce la rîndul său, situîndu-se între 4,6% — 20,6%.

Rezultatele orientative ale macromodelului experimental elaborat permit a se aprecia că, în condițiile reașezării generale a prețurilor cu ridicata potrivit principiilor propuse, se va putea obține o îmbunătățire substanțială a sistemului acestor prețuri, ceea ce va crea condiții pentru folosirea mai eficientă a prețurilor cu ridicata, ca instrument de raționalizare a utilizării resurselor materiale, de muncă și bănești în toate ramurile și subramurile economice. În acest sens sînt de subliniat următoarele aspecte :

● venitul net cuprins în noile prețuri cu ridicata ale întreprinderii a fost dimensionat în așa fel, încît concomitent cu asigurarea unei rate corespunzătoare față de prețul de cost, să se obțină și o rată față de fondurile de producție cît mai apropiată de necesitățile obiective ale reproducției lărgite a acestora în timpul duratei lor de serviciu ;

● în toate ramurile și subramurile economice se asigură acoperirea integrală a cheltuielilor de producție și desfășurarea unei activități rentabile pe ansamblul producției. Aceasta creează premisele stabilirii unor prețuri cu ridicata corespunzătoare pe produse, în cadrul cărora să poată fi asigurată rentabilitatea producției în toate întreprinderile care lucrează în condiții normale de dotare, organizare și gospodărire ;

● reducerea prețurilor cu ridicata ale întreprinderii în unele ramuri cu pondere însemnată la export (industria chimică, industria constructoare de mașini, industria ușoară etc.) va determina îmbunătățirea cursurilor de revenire.

Reașezarea generală a prețurilor cu ridicata va constitui o etapă hotărîtoare pentru eliminarea neajunsurilor existente în actualul sistem al acestor prețuri, creînd totodată premisele necesare pentru perfecționarea întregului sistem de prețuri practicate în economia noastră.

TELEX

● **Anul acesta,** în decursul a șapte luni și jumătate, în orașele și centrele muncitorești din județul Hunedoara, constructorii de locuințe au predat beneficiarilor 2 000 de apartamente. La Deva, în Valea Jiului, Hunedoara și în alte localități ale județului se mai află în diferite stadii de lucru alte 2 000 de apartamente, care urmează să fie recepționate pînă la sfîrșitul anului. În perioada actualului cincinal, peste 16 000 de familii din județul Hunedoara, s-au mutat în apartamente noi, construite din fondurile alocate de stat.

● **La Uzina chimică din Borzești** a început să producă, cu o lună înainte de termen, o nouă instalație pentru fabricarea unor substanțe destinate combaterii dăunătorilor din agricultură și silvicultură, substanță cunoscută sub denumirea de „Pinetox". Noua instalație are o capacitate anuală de 600 tone substanță activă.

● **Specialiștii Institutului de cercetări metalurgice din București,** în colaborare cu un grup de ingineri și tehnicieni de la Uzinele „Tractorul"-Brașov, au pus la punct tehnologia de fabricație a unor noi tipuri de plăcuțe așchietoare pentru strunguri. Noile produse — realizate prin sinterizarea în vid a carburilor de wolfram — sînt caracterizate printr-o mare rezistență la uzură, duritate și lipsă de porozitate. În prezent, noile plăcuțe așchietoare sînt produse în stația pilot-productivă a I.C.E.M.-ului, urmînd ca în anul viitor să intre în producție la una din fabricile bucureștene.

● **Pe șesul Bahluiului,** în fața actualei stații feroviare de călători din Iași va apare un modern cartier. Pe o suprafață de 40 hectare se vor înălța, pînă la sfîrșitul anului viitor, blocuri cu 1 500 de apartamente. În faza finală, proiectul prevede 8 100 de apartamente în blocuri cu 4 și 10 etaje. Cartierul a fost conceput ca o unitate, dispunînd de întreaga gamă de construcții social-culturale : două complexe de creșe și grădinițe, trei școli generale cu 90 săli de clasă, un liceu, un dispensar cu centru stomatologic, un centru social-cultural cu bibliotecă, club și sală de festivități. Spațiile comerciale au fost amplasate la parterul blocurilor, principalele magazine formînd o esplanadă comercială. De asemenea, noul cartier va avea peste trei hectare de spații verzi.

● **La Uzina metalurgică din Aiud, județul Alba,** se transpune în fapte un program de investiții privind amplificarea capacităților de producție. Este vorba de o nouă etapă de dezvoltare a uzinei potrivit căreia, în primii ani ai următorului cincinal, vor fi puse în funcțiune o turnătorie de piese din oțel, o hală nouă pentru prelucrări mecanice și alta de construcții metalice și utilaje siderurgice, o modelărie și uscătorie. Prin înfăptuirea acestui proiect, se va asigura obținerea unui spor anual de producție de 26 900 tone piese de schimb, utilaje pentru industria metalurgică și construcții metalice.

● **Recent la „Uzina 1 Mai" din Ploiești** a fost asimilat noul tip de pompă — 2 PN — cu forță de 1 000 C.P., destinată acționării instalațiilor pentru foraje la adîncimi mari și mijlocii. Realizat de specialiștii uzinei în colaborare cu cei ai Institutului pentru proiectarea construcțiilor utilajelor petroliere, noul agregat atinge parametri tehnici și funcționali comparabili cu cei ai pompelor similare din alte țări.

Tot la această mare uzină au fost asimilate anul acesta tipuri de instalații și sape cu role cu caracteristici superioare, necesare forajului pînă la 7 000 metri adîncime, ale căror performanțe de funcționare sînt astăzi cunoscute și apreciate pe șantierele de foraj din peste 20 de țări ale lumii. Continua modernizare a instalațiilor și utilajelor, incluse în nomenclatorul actual, a făcut ca mai bine de 60% din producția de agregate petroliere ce se realizează în acest an să fie solicitată la export.

REFLECŢII

CAP NOU PENTRU TEHNICĂ NOUĂ

acad. Grigore C. MOISIL

— AI scris matale un articol care m-a înverşunat mult. Zici: „Nu te descurca! Invaţă!“ Păi bine, academicianule, eu m-am descurcat, şi ce, rău am făcut? Trebuia să las lucrurile încurcate pînă terminam şcoala?

— Eu nu zic că rău ai făcut că te-ai descurcat. N-ai avut ce face. Eu altceva zic: astăzi tehnica şi economia s-au complicat atît de mult că nu mai merge descurcîndu-te. Pe lîngă bun simţ mai trebuie şi ştiinţă de carte. Pe lîngă şcoala vieţii e nevoie şi de viaţa în şcoală. Chiar meseriile care nu cereau multă ştiinţă de carte, azi cer.

— Exemplu?

— Sanda era o colegă de-a mea, care nu învăţa nici fizică, nici chimie. Venea, înainte de oră, la o colegă a ei: „Ortansa, spune-mi în două cuvinte lecţia de azi“. Şi i-o spunea şi se descurca. Şi la examen a venit odată: „Ortansa, spune-mi în două cuvinte chimia organică şi anorganică“. A trecut şi examenul, s-a terminat şi liceul. Sanda, eu nu ştiu ce-a învăţat, dar sigur că nici fizica, nici chimia. Şi s-a măritat şi a avut copii şi mult timp a trecut. Intr-o zi a chemat-o pe Ortansa la masă. Işi cumpărase o oală-minune, aşa cum ştie să fabrice „Emailul Roşu“ din Mediaş. Şi cînd dădea apa în clocot, pusese la fiert porumb, a descoperit oala să vadă dacă a fiert porumbul. Fiersese. A acoperit-o la loc şi a tras-o deoparte, să se mai răcească. Dar cînd s-a mai răcit, nu mai putea scoate capacul.

— Ortansa, nu mai mîncăm porumb. Oala-minune nu se mai deschide. S-a înţepenit.

Ortansa şi-a adus aminte de fizica pe care o învăţase. I-a dat un sfat simplu: să încălzească din nou apa. Şi oala s-a deschis. Nu se înţepenise. Era altceva.

— Da' porumb fiert face şi baba din colţ, pe care, e drept, am alfabetizat-o, da' fizică n-a învăţat încă. Ea zice c-o s-o înveţe pe lumea cealaltă.

— Da, da' baba din colţ nu are oală-minune. Pentru tehnica nouă trebuie cap nou.

— Ortansa, vreau să-mi iau o maşină de gătit electrică, spuse Sanda. Vrei tu să vii să mă-nveţi în două cuvinte despre electricitate?

PUNCTE DE VEDERE

DE LA CERCETARE LA APLICARE DE CE... „O CALE ATÎT DE LUNGĂ?“

APLICAREA rezultatelor muncii de cercetare în practica industrială ridică o serie de probleme legate de viteza trecerii de la tema de cercetare la producţie industrială. Articolul pe care-l publicăm atrage atenţia asupra cîtorva factori ce pot stimula sau frîna aplicarea soluţiilor obţinute, asigura sau anihila efectele economice normale care trebuie să fie obţinute în urma cercetării.

Intrucît în ultima vreme s-a accentuat în repetate rînduri de conducerea noastră de partid şi de stat necesitatea valorificării optime a rezultatelor activităţii de cercetare ştiinţifică, socotim că problema merită a fi pe larg examinată şi discutată.

A DEVENIT de largă circulaţie ideea că unul din factorii cei mai importanţi care asigură progresul economic este aplicarea în practică a realizărilor ştiinţei şi tehnicii contemporane.

Repetarea insistentă a acestei formulări a dus la răspîndirea unei anumite iluzii asupra modului de acţiune al acestei legi, la acceptarea tacită a existenţei unui proces care s-ar desfăşura în mod natural — spontan — şi, din acest motiv, ar da rezultate în mod automat. Şi astfel se renunţă adesea la analiza factorilor care pot frîna sau stimula aplicarea realizărilor ştiinţei şi tehnicii contemporane (respectiv a rezultatelor cercetărilor şi a muncii de creaţie a inventatorilor şi inovatorilor).

Vom încerca să atragem atenţia doar asupra cîtorva dintre aceştia, pornind de la realităţile concrete legate de condiţiile aplicării cercetării în ţara noastră, de la potenţialul economic şi ştiinţific realizat în urma dezvoltărilor spectaculoase întregistrate în toate domeniile în ultimii 26 de ani.

● Conlucrare şi cointeresare

PENTRU accelerarea transpunerii în practică a rezultatelor cercetărilor ştiinţifice, **este necesar să se realizeze o corelaţie cît mai justă între interesele generale ale societăţii,** reprezentate în mod curent de direcţiile dezvoltării economiei naţionale, cu toate implicaţiile acestora pe linie internă şi a relaţiilor de schimb internaţionale şi **interesele grupurilor sociale care contribuie la aplicarea lor în practică,** adică a unităţii cu gestiune economică proprie (centrală sau întreprindere), a unităţii care execută cercetarea (institut, colectiv de cercetare, catedră de învăţămînt superior) sau — în cazuri mult mai rare — cercetători, inovatori şi inventatori individuali. Aceste interese de grup social, corespund anumitor avantaje sau poziţii de ordin moral, psihologic şi, mai ales, economic.

Punînd accentul pe satisfacerea intereselor economice menţionate este evident că aplicarea în practică a oricărei cercetări ar trebui să se reflecte în creşterea eficienţei activităţii economice. In acest caz, factorul de cointeresare morală, psihologică şi materială în aplicarea în practică a unei cercetări, acţionează atît la nivelul naţiunii, cît şi la nivelul colectivului de întreprindere, a colectivului de cercetare, cu reflectarea respectivă a rezultatelor obţinute asupra satisfacerii nevoilor indivizilor care compun fiecare grup în parte.

În momentul actual al dezvoltării ştiinţei, tehnicii şi economiei din ţara noastră, evaluarea eficienţei muncii de cercetare ridică o serie de probleme cu privire la modul şi viteza în care se face aplicarea rezultatelor ei (ne referim la lucrări de cercetare reuşite, încheiate, după parcurgerea optimă a întregului proces — de la alegerea temei, pînă la crearea condiţiilor unei aplicabilităţi la nivel industrial cu indici tehnico-economici optimi).

● Cînd rezultatele bune tulbură „munca de rutină“

DIN EXAMINAREA atentă a unor fenomene apărute în ultimii ani, rezultă că **există o anumită decalare între dezvoltarea ştiinţelor şi tehnicii din ţara noastră şi formele concrete de transpunere în viaţă a rezultatelor obţinute, de valorificare a diferitelor soluţii puse la punct.** Unele fapte arată că o bună parte din realizările ştiinţelor tehnice şi, mai ales, cele de importanţă mai mare, care cer proiecte şi investiţii de anvergură, pătrund cu greutate în industrie, aplicarea lor fiind adesea întîrziată. Aceasta pentru că cei chemaţi să le folosească preferă să aibă un „trai liniştit“, să aplice în continuare tehnologia folosită sau materiile prime „clasice“ utilizate în mod curent peste tot, mai ales că realizează corect planul şi uneori îl depăşesc chiar. Adesea o idee, soluţie tehnică sau realizare nouă, care ar permite multiplicarea producţiei sau obţinerea ei la preţuri mult inferioare, dar după un timp oarecare de frămîntări, greutăţi şi eforturi de aplicare şi adaptare, sînt privite cu scepticism şi înlăturate în faţa unei alte rezolvări mai comode care, deşi nu duce la aceleaşi rezultate, merge totuşi „la sigur“. De exemplu, din multe altele se poate aminti realizarea de către un colectiv de la Institutul Politehnic-Bucureşti, care a găsit o soluţie de încleiere a hîrtiei cu parafină clorurată, în locul colofoniului folosit în acest scop. Dar soluţia, deşi elaborată de mai bine de 10 ani, nu se aplică nici în prezent, în timp ce continuă importul unor cantităţi mari de colofoniu.

Adesea adaptarea pentru o instalaţie sau uzină nouă a unei tehnologii de import „garantate“, este preferată unei tehnologii sau unui procedeu pus la punct în ţără, deşi acest „import de inteligenţă“ costă bani grei, valută şi nu este întotdeauna mai „sigur“, decît soluţia dată de cercetătorii noştri. Iată şi în această privinţă unele exemple. In loc să se aplice „procedeul românesc de fabricare a acizilor piridino-carbonici (acizii nicotinici)“ — al cărui titular este Institutul de cercetări chimico-farmaceutice — s-a preferat să se importe o instalaţie, care însă n-a putut să fie pusă în funcţiune de doi ani! Aşa stînd lucrurile, s-a hotărît în ultima vreme aplicarea procedeului românesc, bineînţeles după ce s-au pierdut ani de producţie şi s-a cheltuit valută pentru importul instalaţiei.

Aceste fenomene arată că deşi interesele economiei naţionale (ale grupului social major) impun în anumite condiţii aplicarea rezultatelor cercetărilor, iar interesele cercetătorilor ar favoriza acest lucru, totuşi nu sînt create condiţiile de evidenţiere a rezultatelor economice ce s-ar putea obţine la nivelul unităţilor productive. Aceste rezultate nu sînt puse întotdeauna în concordanţă cu interesele „beneficiarilor titulari“ — întreprinderi uzine, centrale — care, pe baza unor calculaţii corecte şi conforme cu reglementările în vigoare, găsesc motive şi justificări economice pentru a evita aplicarea rezultatelor cercetării în practică. Acest lucru nu trebuie înţeles simplist, ca o manifestare a unui act de „rea voinţă“ sau de „neînţelegere“, ci derivă din **lipsa unor reglementări care să asigure cointeresarea tuturor grupelor sociale de care depinde aplicarea în practică, dar mai ales din lipsa de cointeresare directă a celor ce constituie grupele cu drept de decizie.**

Simplificînd la maximum — şi exagerînd într-o anumită măsură pentru a pune în evidenţă un fenomen — se poate spune că în organele de avizare şi examinare din prima fază se prezintă numai părerea grupului social cu drept de decizie (întreprindere-unitate economică beneficiară) şi a grupului de execuţie (cercetători, proiectanţi), dar nu se cere şi părerea reprezentanţilor grupului social major, care să susţină interesele economiei naţionale (C.S.P., Consiliul de Miniştri); reprezentanţii acestui grup sînt întrebaţi abia după filtrarea problemelor prin optica şi interesele primelor două grupe şi după eliminarea acelor studii care cer eforturi şi sacrificii la nivel de beneficiar titular.

În aceste condiţii, întocmirea unui plan de valorificare a cercetărilor a fost socotit ca un important pas pentru a da impuls acestei acţiuni. Dar, la o examinare mai amănunţită, rezultă că acest plan nu are prevăzut în mod clar cine răspunde de realizarea — valorificarea fiecărei probleme în parte şi, mai ales, cine este interesat în aplicarea ei. Dacă sarcinile planificate vor reveni tot institutelor, tot cercetătorilor sau proiectanţilor (care nu dispun de posibilităţi de realizare), dacă ele nu vor fi corelate cu interesele economice — de grup şi individuale — ale acelora care trebuie să asigure aplicarea rezultatelor, atunci el este de la bun început neviabil. Dacă nu se rezolvă problema cointeresării uzinelor în această direcţie, există riscul ca rezultatele cercetărilor să rămînă doar în dosare. Planul de valorificare trebuie strîns îmbinat cu planurile de perspectivă, cu cele de investiţii şi asimilare în producţie şi asigurată mai ales cointeresarea beneficiarilor, a unităţilor cu gestiune economică proprie.

● Cote de beneficii preferenţiale

DUPĂ unele situaţii întîlnite în practică, se pare că **nu există în prezent suficiente posibilităţi de cointeresare a întreprinderilor la aplicarea lucrărilor de cercetare, a brevetelor de invenţii româneşti.** În această situaţie, ar fi utilă şi stimulatoare **introducerea unor indicatori de plan diferenţiaţi, a unei cote de beneficii preferenţiale pentru întreprinderile care aplică rezultatele muncii de cercetare româneşti, a unor prime sau a altor forme de stimulare specială pentru aplicarea la proiectare sau în producţie a procedeelor şi proceselor tehnologice rezultate.**

Nu s-a ajuns încă peste tot la înţelegerea deplină a faptului că produsele muncii de cercetare sînt o marfă cu un caracter specific, care satisfac anumite necesităţi şi, deci, au o valoare concretă de întrebuinţare şi se supun tuturor legilor economice ale pieţei mondiale, a schimburilor economice şi de aceea trebuie tratate ca atare. Aşa cum nimeni n-ar putea fi de acord ca să se importe cu bani grei obiecte de consum sau utilaje pe care le putem produce în ţară, tot astfel nimeni n-ar trebui să fie de acord ca să se cumpere cu banii statului şi să se aplice tehnologii şi brevete străine, cînd acestea pot fi realizate de noi! Totuşi, se cere adesea cu multă candoare achiziţionarea brevetelor şi licenţelor străine.

O fază de trecere deosebit de importantă de la cercetare la aplicare, ce trebuie să asigure, atît condiţiile de realizare

ing. Ilie BARBU
Institutul de Cercetări Metalurgice

(Continuare în pag. 14)

INTOLERANȚĂ FAȚĂ DE FENOMENELE CARE GENEREAZĂ

DISCREPANȚE ÎN RENTABILITATE

IN DIRECTIVELE Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, s-a subliniat cu claritate că întreprinderile, centralele industriale și ministerele economice trebuie să acționeze în permanență pentru reducerea cheltuielilor de producție și eliminarea pierderilor, pentru sporirea beneficiilor, astfel încît rentabilitatea producției materiale să se situeze consecvent la nivelul dotării tehnice și a posibilităților pe care le oferă organizarea superioară a producției și a muncii.

Dovada certă a capacității întreprinderilor și ramurilor industriale de a obține o eficiență economică și o rentabilitate ridicată o dau rezultatele superioare, consemnate de cele mai multe colective de oameni ai muncii în domeniul reducerii cheltuielilor materiale de producție, al sporirii productivității muncii, al îmbunătățirii calității produselor și ridicării nivelului tehnio al acestora. Prin aceasta, majoritatea covîrșitoare a întreprinderilor industriale nu numai că își asigură mijloacele necesare lărgirii producției, dar și contribuie în mod hotăritor la creșterea venitului național. În primele cinci luni ale anului acesta, beneficiile totale erau mai mari decît prevederile cu 1,7 miliarde lei. Față de cifrele semestrului I al anului 1969, în perioada ianuarie — iunie 1970 beneficiile vărsate la bugetul statului au fost cu 3,3% mai mari. Toate ministerele au îndeplinit și depășit planul de beneficii pe primele cinci luni din 1970, cu excepția Ministerului Industriei Alimentare — unde s-a înregistrat o nerealizare de 1,1 milioane lei.

Consemnînd aceste rezultate în general bune, nu poate fi trecut cu vederea, totuși, că în perioada ianuarie — mai 1970, o serie de întreprinderi nu au îndeplinit planul de beneficii. Ne gîndim la cele 36 unități economice din cadrul Ministerului Industriei Ușoare, care au marcat o nerealizare de 27 milioane lei, la cele 15 întreprinderi aparținînd Ministerului Industriei Lemnului, unde beneficiile realizate au fost cu 33 milioane lei mai mici decît prevederile, la cele 15 unități din cadrul Ministerului Transporturilor — unde, în total, s-a înregistrat un minus de 25 milioane lei, ca și la alte unități, din alte ramuri, care nu au îndeplinit planul de beneficii. Prin aceasta, ele au influențat negativ și în mod direct acumulările totale cuvenite statului.

Dar, în perioada la care ne referim, absolut nesatisfăcătoare a fost și activitatea unor întreprinderi — din diverse ramuri industriale — care, în loc să manifeste cea mai mare atenție pentru îmbunătățirea situației lor financiare, creșterii eficienței economice, au depășit pierderile planificate.

Fenomenul e cu atît mai distonant, cu cît, la multe întreprinderi planificate cu pierderi, s-au obținut însemnate economii față de prevederi. Consecința? Efortul colectivelor unor unități aparținînd Ministerului Industriei Chimice — unde pierderile efective au fost mai mici decît cele prevăzute cu 18,4 milioane lei, sau al unor întreprinderi din cadrul Ministerului Petrolului — economii peste plan însumînd 5 milioane lei, pentru a ne referi la numai două exemple — a fost pur și simplu anulat de pierderile suplimentare evidențiate la unități ale Ministerului Industriei Miniere și Geologiei, ale Ministerului Construcțiilor Industriale, ca și ale Ministerului Industriei Alimentare. Ca să nu mai vorbim că 38 de întreprinderi — din diverse ramuri industriale — care au fost planificate cu beneficii, au „realizat"... pierderi.

Nu trebuie să apelăm la prea multe argumente pentru a demonstra anacronismul rentabilității scăzute — mai mult, al pierderilor. Esențial e faptul că, în astfel de împrejurări, societatea pierde de două ori. Mai întîi, din cauza resurselor irosite, a cheltuielilor prea mari de muncă vie și materializată care se înregistrează în întreprinderile și ramurile unde nu se obțin beneficiile prevăzute sau în cele în care rezultatul final este o pierdere. Apoi, pentru că economia națională este lipsită de bunurile ce se puteau realiza din aceste resurse risipite.

Pe bună dreptate s-a subliniat la Conferința Națională a partidului că rentabilitatea nu este o chestiune a diferitelor întreprinderi, ci o problemă de însemnătate națională, fundamentală, a întregii societăți, de care depind sporirea acumulărilor, ritmul creșterii producției materiale și sporirea avuției naționale, ridicarea bunăstării poporului. Principial, toate comitetele de direcție și toate forurile de resort din centralele industriale și minstere economice recunosc necesitatea de a îndeplini acest imperativ actual. În practică, însă, în multe întreprinderi industriale, nu se acționează cu destulă hotărire pentru obținerea unor beneficii cît mai mari, a unei rentabilități ridicate — acolo unde este cazul, pentru eradicarea pierderilor.

Important este de văzut ce factori au influențat în mod negativ nivelul rentabilității, volumul beneficiilor, în perioada parcursă de la începutul anului. Din păcate, analiza acestor cauze nu oferă posibilitatea constatării unor elemente inedite. Întîlnim, în continuare, consumuri specifice superioare celor normate, de materii prime și materiale, cheltuieli neeconomicoase, refuzuri de plată pentru calitatea necorespunzătoare a unor mărfuri etc., adică aceleași și aceleași cauze asupra cărora conducerea de partid și de stat a atras atenția în numeroase rînduri, dar care, nu în puține unități industriale, continuă să se manifeste. Bunăoară, în primul semestru al anului, 16 întreprinderi din cadrul Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini au depășit cu peste 1560 tone consumurile normate de metal. E adevărat că alte 80 unități industriale ale acestui minister au obținut economii de metal. Totuși este evident că în cazul în care și la cele 16 întreprinderi s-ar fi înregistrat (cel puțin) încadrarea în normele de consum planificate, soldul general — pozitiv — pe minister ar fi fost mult mai consistent. Ce a însemnat depășirea normelor de consum de metal într-o întreprindere sau alta pentru prețul de cost al producției, e ilustrat chiar și de un singur exemplu: în primele patru luni din acest an, la uzina „Vulcan" din Capitală, prin depășirea a 45 de norme de consum, s-au folosit suplimentar materiale în valoare de 2,1 milioane lei. O sumă care, extrapolată la ansamblul celor 16 întreprinderi constructoare de mașini — unde s-au depășit normele de consum de metal, dă o imagine fidelă a „balastului" cu care a fost încărcat prețul de cost al producției perioadei respective, cu care a fost, deci, diminuat beneficiul ce se putea obține.

Mult ar fi avut de cîștigat eficiența producției industriale dacă în toate întreprinderile s-ar fi intervenit hotărît pentru lichidarea cheltuielilor neeconomicoase — datorate mai ales împrumuturilor restante, provocate de imobilizările în stocuri supranormative — și a rebuturilor. Referindu-ne la cheltuielile neeconomicoase, trebuie spus că, la începutul lunii iunie, față de sfîrșitul lunii aprilie, pe ansamblul industriei, volumul lor a crescut cu aproape 48 milioane lei. Cea mai mare parte din această sumă s-a datorat dobînzilor penalizatoare plătite pentru împrumuturi restante, iar cauza principală a acestor credite cu rol de sancțiune constă în existența mobilizărilor în stocuri peste cele normate (materii prime și materiale, producție neterminată și chiar produse finite). Sutele de milioane de lei, cît reprezentau creditele restante la data de 30 iunie a.c., pe ansamblul Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, al Ministerului Industriei Ușoare, sau al Ministerului Construcțiilor Industriale — împrumuturi pentru care s-au plătit dobînzi consistente — relevă clar rezervele mari de care dispune economia națională în ceea ce privește reducerea substanțială a prețului de cost și sporirea beneficiilor.

Aceasta, pe de o parte. Pe de altă parte, se cere cu tot mai multă insistență intensificarea eforturilor pentru diminuarea din ce în ce mai accentuată a rebuturilor, Faptul că în cinci luni din acest an, la unitățile Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, și la cele aparținînd Ministerului Industriei Metalurgice pierderile din rebuturi au înregistrat sume considerabile atestă clar că în aceste sectoare economice — și nu numai aici — posibilitățile de ridicare necontenită a rentabilității sînt departe de a se fi epuizat.

Cum arătam la începutul acestor rînduri, și întreprinderile Ministerului Industriei Ușoare și cele ale Ministerului Industrie Lemnului — precizăm că ne referim la situația generală a acestor minsitere — au îndeplinit și depășit planul de beneficii pe 5 luni ale anului, cu 55,3 milioane lei și, respectiv, 41,3 milioane lei. Dar depășirile puteau fi mult mai mari dacă la aceste ministere întreaga producție marfă livrată și facturată ar fi fost și încasată.

Asemenea stări nefavorabile de lucruri sînt de mai multe ori păgubitoare. Mai întîi, pentru că au diminuat și diminuează — și, după cum se vede, cu sume importante — volumul beneficilor, nivelul rentabilității. Apoi, mărfurile respective au trecut — și au „umflat" — stocurile peste normativ (de aici, împrumuturi restante, dobînzi penalizatoare, preț de cost încărcat nejustificat și, în final, beneficii „anemiate"). Or, în producția finită stocată se găsesc încorporate cantități importante de materii prime și materiale precum și consum de muncă ce ar fi putut fi folosite în alte scopuri ale economiei naționale. În fine, ținînd seama că la elaborarea balanțelor materiale se prevede o activitate de aprovizionare și desfacere normală — aceste imobilizări pot crea perturbații în circuitul valorilor materiale între diversele întreprinderi, ca și în satisfacerea fondului pieței și al exportului.

Se înțelege, aceste neajunsuri care se manifestă în unele întreprinderi industriale din diverse ramuri economice și care diminuează încă eficiența economică, trebuie să constituie pentru toți factorii de răspundere — de la organele centrale de sinteză și ministerele economice, pînă la centralele industriale și întreprinderi — un prilej de a analiza temeinic deficiențele existente, cauzele lor, de a conlucra activ la elaborarea și aplicarea măsurilor necesare pentru îndeplinirea riguroasă a planului pe acest an la toți indicatorii, inclusiv la cei financiari. Intervențiile imediate trebuie împletite cu măsuri care să aibă ample efecte de perspectivă, vizînd ridicarea permanentă a gradului de rentabilitate a producției.

Dan MATEESCU

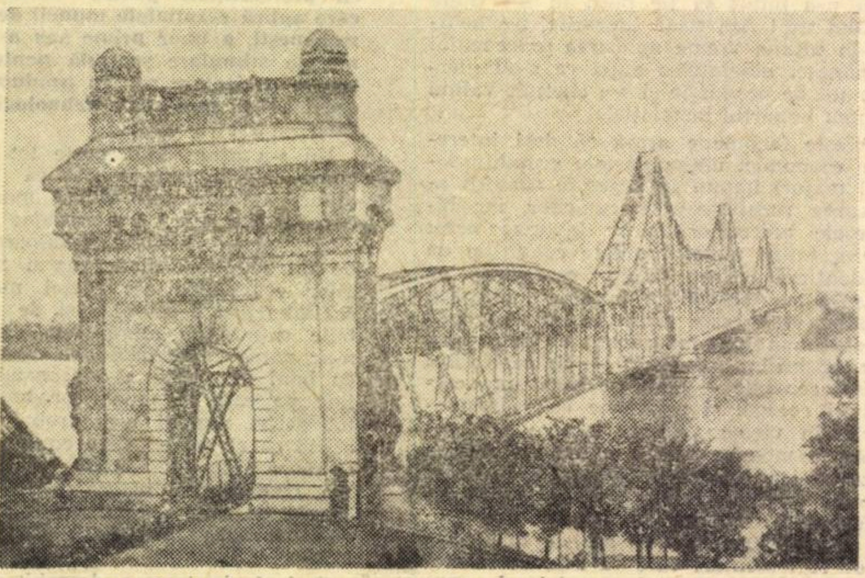

ÎL CUNOAȘTEM cu toții. Pe umerii săi puternici trec trenurile care ne duc la Constanța în fiecare vară. Este podul cel mare de la Cernavodă, care împlinește luna aceasta 75 de ani de existență. A fost construit între anii 1890—1895 după planurile și sub conducerea inginerului român Anghel Saligny. Întregul complex de lucrări (poduri și viaducte) are o lungime totală de 4088 m și a costat 35 milioane de lei din acel timp, fiind inaugurat la 14 septembrie 1895. Prin dimensiunile sale, inclusiv deschiderile dintre piloni (190 m), podul de la Cernavodă era socotit la sfîrșitul secolului trecut a patra lucrare de acest gen din lume.

În momentul cînd aniversăm podul inginerului Saligny, discipolii aces-

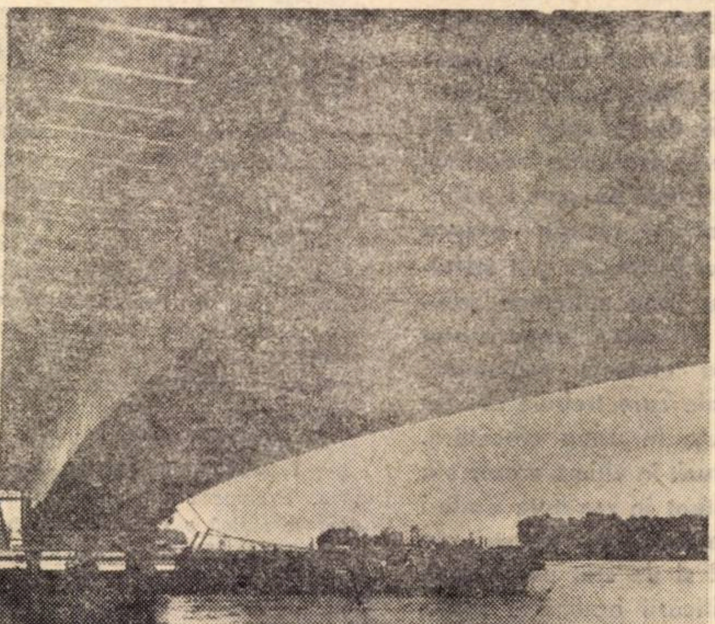

tuia se află într-o fază avansată a lucrărilor pe șantierul unui alt mare pod transdanubian, de astă dată rutier, între Giurgeni și Vadul Oii, de pe care vă prezentăm un aspect în fotografia de mai sus. În prezent, pe malul stîng al Dunării se lucrează la construirea ultimelor tronsoane ale tablierului metalic.

AGRICULTURĂ

ÎN PROCESUL INTENSIFICĂRII

RAPORTURI OPTIME ÎNTRE INVESTIŢII ŞI EFICIENŢĂ

IN CONDIŢIILE ţării noastre, cu posibilităţi limitate de luare în cultură a noi terenuri, materializarea cerinţei sporirii producţiei agricole, impune axarea reproducţiei socialiste lărgite pe desfăşurarea unui amplu proces de intensificare, pe temeiul dezvoltării complexe, multilaterale, cantitative şi calitative, a bazei tehnice-materiale. Revoluţia tehnico-ştiinţifică contemporană, care şi-a lărgit şi îşi lărgeşte necontenit sfera de aplicabilitate şi în agricultură, a determinat şi determină noi coordonate în ceea ce priveşte continuarea şi accelerarea ritmului de intensificare. Spectaculoasa promovare a progresului tehnic, a tehnologiilor cu caracter din ce în ce mai pregnant industrial, generalizarea organizării ştiinţifice a producţiei şi a muncii. au schimbat fundamental posibilităţile de intensificare.

ELEMENTUL esenţial, nota fundamentală a intensificării, o constituie investiţiile şi cheltuielile suplimentare, succesive, efectuate pe o suprafaţă, de obicei, deja aflată în producţie, în vederea ridicării fertilităţii sale economice şi a extinderii bazei tehnice-materiale, respectiv, a deschiderii unor largi perspective de prelucrare mai în adîncime şi mai multilaterală a solului — trăsătură specifică, hotărîtoare, a unei agriculturi moderne.

În decursul timpului, dezbaterea şi analiza eficienţei economice a investiţiilor suplimentare, succesive, solicitate de desfăşurarea procesului de intensificare, a constituit subiectul unor aprige şi vii dispute. Poziţiile luate de economiştii agrari au îmbrăcat cele mai variate aspecte şi cele mai diferite nuanţe, începînd de la negarea, sub o formă sau alta, a posibilităţilor de realizare a creşterii fertilităţii economice a solului implicit, a capacităţilor de a obţine „mai mult" pe aceeaşi suprafaţă de teren pe seama unor investiţii suplimentare, succesive —, trecînd prin limitarea acestora şi mergînd pînă la afirmarea lipsei oricăror limite — naturale sau economice — pe linia realizării unor producţii continuu crescînde în folosirea terenului.

De altfel, multă vreme au fost făcute interpretări unilaterale, fragmentare, dogmatice, ale teoriei marxist-leniniste asupra intensificării producţiei agricole şi, respectiv, asupra fertilităţii economice a solului. Trasarea semnului egalităţii între „legea fertilităţii descrescînde" şi posibilitatea unor atari manifestări, ca şi între „legea randamentelor neproporţionale, descrescînde" şi posibilitatea existenţei unei asemenea manifestări — în conjunctura unor anume situaţii concrete şi cu caracter de fenomen nemijlocit dependent de nivelul cunoştinţelor noastre în acea etapă, de stadiul de dezvoltare a bazei tehnice-materiale a agriculturii, precum şi de nivelul organizării producţiei şi a muncii — îşi are obîrşia tocmai în interpretări de acest gen. Fiindcă, nici K. Marx, nici V. I. Lenin nu au negat posibilitatea şi existenţa randamentelor descrescînde în desfăşurarea procesului de intensificare ; ei au fixat numai cadrul social, tehnic şi economic în care asemenea fenomene pot apărea, subliniind că ele nu reprezintă — „fenomene generale", de durată, permanente, ci aspecte care apar în anume situaţii conjuncturale, astfel încît nu se poate vorbi despre „o lege a randamentelor descrescînde".

PLECÎND de la dependenţa dintre volumul recoltei şi acţiunea unor factori de vegetaţie, „legea randamentelor neproporţionale, descrescînde" — în variatele aspecte formulate — a fost fundamentată pe înţelegerea metafizică a corelaţiilor producţie/factori de producţie, pe înţelegerea unilaterală a caracterului „neproporţional" cu care sporurile de producţie răspundeau acţiunilor repetate ale unuia sau altuia din factorii de producţie. De unde şi concluzia economică, — cu tendinţe de generalizare, de absolutizare, — a neproporţionalităţii randamentelor faţă de investiţiile succesive, respectiv, a randamentelor descrescînde, la acţiunea repetată a investiţiilor suplimentare. Aşadar, susţinerea caracterului de „lege" a fenomenelor de diminuare a randamentelor de pe urma investiţiilor succesive, îşi avea obîrşia, atît în îngustimea înţelegerii arealului factorilor de creştere a producţiei, în nesesizarea caracterului complex al interacţiunii şi interferenţei lor, cît şi în înţelegerea postulatului conform căruia procesul de intensificare a producţiei agricole nu înseamnă numai investiţii într-un factor sau altul, ci, deopotrivă şi modificarea profundă a conceptului tehnologic, precum şi a sistemului organizatoric al producţiei.

Trebuie recunoscut că pentru practica intensificării producţiei, a alegerii variantei optime de materializare a intensificării, a raţionalizării organizării producţiei într-o anumită etapă şi într-o anumită conjunctură, utilizarea concluziilor şi interpretarea econometrică judicioasă a problemelor randamentelor descrescînde, este de un real folos în obţinerea unor producţii mai mari, de mai bună calitate şi mai ieftine. Fiindcă, existenţa randamentelor neproporţionale într-o conjunctură dată, este ceva obiectiv, specific producţiei agricole, de a cărei realitate trebuie să se ţină seama în desfăşurarea procesului de intensificare a producţiei.

Prezentată într-o formulare simplistă, teoria că orice investiţie în agricultură este însoţită de un spor de producţie din ce în ce mai mic, pînă ce la un moment dat nici nu mai avem de-a face cu o creştere a producţiei, capătă un înţeles denaturat. În fond, fenomenul obiectiv şi specific agriculturii, determinat de particularităţile biologice ale producţiei agricole, nu exprimă o latură negativă a producţiei agricole, ci, situaţia existentă la un moment dat, la o anumită etapă de dezvoltare a cunoştinţelor noastre. Ca atare, acest fenomen trebuie interpretat şi acceptat în acest sens de către organizarea ştiinţifică a producţiei şi a muncii în vederea imprimării şi a asigurării unei eficienţe cît mai ridicate în desfăşurarea procesului de intensificare a producţiei agricole.

PRACTICA producţiei confirmă că limita obiectivă a eficienţei investiţiilor suplimentare, succesive, se află într-o continuă deplasare, optimul economic fiind influenţat nu numai de soluţiile tehnice şi tehnologice, de promovarea progresului tehnic şi de organizarea superioară a producţiei, ci, deopotrivă, şi de preţurile de vînzare precum şi de cele de aprovizionare. Tendinţa generală în ceea ce priveşte mişcarea „momentelor optime" este o curbă mereu ascendentă, punctele de inflexiune fiind direct influenţate de dezvoltarea forţelor de producţie şi de conjunctura economică generală. Aşadar, nu poate fi vorba de o limită absolută a eficienţei investiţiilor suplimentare, succesive, de un prag de netrecut în ceea ce priveşte optimul, ci de limite cu caracter relativ, în funcţie de nivelul tehnic, organizatoric şi economic al proceselor de producţie respective.

V. I. Lenin, vorbind despre fertilitatea descrescîndă şi randamentele neproporţionale, fără a nega existenţa unor atari fenomene, sublinia că, aşa cum a fost formulată de către susţinătorii săi, legea amintită „nu ţine seama tocmai de ceea ce este principal ; nivelul tehnicii, starea forţelor de producţie. În fond, însăşi noţiunea de «investiţii suplimentare» (sau succesive) de capital şi de muncă presupune schimbarea mijloacelor de producţie, transformarea tehnicii. Pentru a spori considerabil cantitatea de capital investit în pămînt, trebuie inventate maşini noi, noi sisteme de cultivare a pămîntului, noi metode de întreţinere a vitelor, de transportare a produselor etc.". Numai în condiţiile menţinerii neschimbate, invariabile, a nivelului tehnicii, agrotehnicii, în condiţiile menţinerii aceleiaşi capacităţi de producţie a plantelor şi animalelor, arăta V. I. Lenin „este valabilă pînă la un anumit punct şi legerea fertilităţii descrescînde a solului, valabilă în sensul că nivelul neschimbat al tehnicii pune limite relativ foarte înguste investiţiilor suplimentare".

Cerinţele existenţei în practica producţiei a unor „praguri" în ceea ce priveşte eficienţa economică a investiţiilor suplimentare, succesive, legate de desfăşurarea procesului de intensificare a producţiei agricole, — fiindcă fenomenul respectiv reprezintă, în fond, o situaţie legată de interacţiunea factorilor de sporire a producţiei în etapa dată şi în întreprinderea dată, în funcţie de o situaţie conjuncturală concretă, poate repetabilă, dar în nici un caz absolutizabilă, — impun producătorului agricol analiza atentă a posibilităţilor, a căilor, precum şi a mijloacelor de intensificare, în vederea evitării nu numai a oricărei risipe, ci şi a oricărei necorelări, de asemenea, împotriva oricărei încălcări a „pragului optim" pentru acel moment dat. Aceasta pentru că orice încălcare a „pragului optim" atrage după sine, în mod imperativ, diminuarea eficienţei economice.

Ca atare, într-o conjunctură dată, problema fundamentală în desfăşurarea procesului de intensificare a producţiei agricole poate fi astfel redată : ce producţie suplimentară urmează să se obţină pentru ca în funcţie de investiţiile suplimentare, preţul de cost să fie mai mic sau cel mult egal cu cel înregistrat înainte de desfăşurarea procesului de intensificare, sau, într-o altă formulare, pînă la ce punct se pot face, economic, eficient investiţii suplimentare, ţinînd seama de nivelul scontat al producţiei suplimentare şi de preţul său de cost firesc. Necesitatea optimizării factorilor de producţie şi a randamentelor obligă producătorul agricol să nu risipească mijloacele de producţie, să nu facă nici o investiţie suplimentară neeconomică, avertizînd că orice cantitate de mijloace folosite în plus, fără o corelare judicioasă cu cerinţele eficienţei reale a factorului respectiv şi cu coordonatele situaţiei conjuncturale date, va aduce, în final, nu un spor proporţional de producţie, ci un venit din ce în ce mai mic.

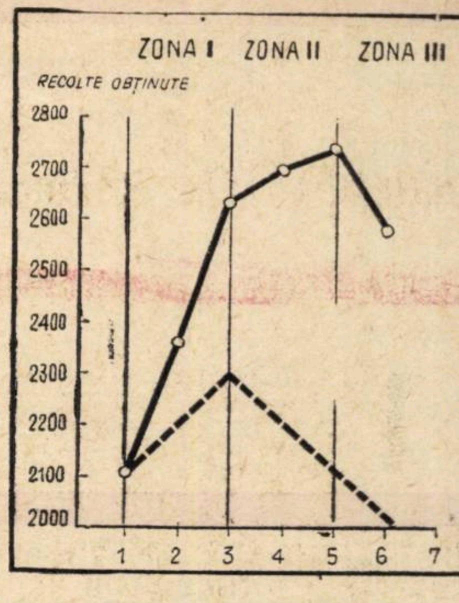

Dozele factorului variabil

De aceea, stabilirea raportului optim între sporirea producţiei şi ridicarea productivităţii muncii, pe de o parte, şi cheltuielile de producţie precum şi amortismentul investiţiilor suplimentare necesitate de asigurarea creşterii fertilităţii economice a solului şi a dezvoltării bazei tehnice-materiale, pe de altă parte, formează problema primordială a eficienţei creşterii producţiei în contextul trecerii la sisteme agricole din ce în ce mai intensive, la tehnologii cu caractere din ce în ce mai pronunţat industriale.

CORELAREA cheltuielilor de producţie cu producţia, — în vederea optimizării raportului lor, — este un proces dialectic, aflat în permanentă modificare, în funcţie de cerinţele intensificării producţiei şi ale eficienţei economice. Această armonizare poartă, fireşte, amprenta stadiului de dezvoltare a bazei tehnice-materiale de producţie, a nivelului de organizare a folosirii acesteia, a condiţiilor concrete pedoclimatice şi social-economice în ansamblul cărora unitatea de producţie îşi desfăşoară activitatea.

Vorbind despre corelaţia dintre majorarea cheltuielilor de producţie cu volumul şi calitatea producţiei suplimentare realizată, este necesar să disociem „efectul economic" de „eficienţa economică". Efectul economic are un caracter absolut şi se materializează în mărimea sporului de producţie realizat sau în creşterea productivităţii muncii, eventual, în ambele deodată. A aprecia însă rezultatele unor investiţii numai din punctul de vedere al efectelor economice înseamnă a face o analiză unilaterală, fragmentară, raportată la o simplă latură a activităţii unităţilor în cauză ; înseamnă, de cele mai multe ori, a deschide porţile pentru viitoare surprize în ceea ce priveşte situaţia preţului de cost. Or, cea mai frecventă greşeală a unor economişti din unităţile agricole o constituie tocmai faptul că se mulţumesc cu evidenţierea efectului economic imediat, oprind în mod nejustificat analiza în această fază.

Spre deosebire de caracterul nemijlocit, absolut, al efectului economic, eficienţa economică are un caracter relativ mai complex, rezultînd din corelarea creşterii producţiei şi a productivităţii muncii cu cheltuielile solicitate, bineînţeles, privite comparativ cu o situaţie anterioară luată ca bază. Din acest punct de veder, necesitatea promovării progresului tehnic, în cadrul intensificării producţiei agricole, „realizarea randamentului maxim cu minime cheltuieli", poate fi astfel formulată : fiecare efect să aibă eficienţa sa, asigurînd ridicarea producţiei la un preţ de cost cît mai mic, în conjuctura unor cheltuieli şi investiţii specifice cît mai reduse.

Nu trebuie pierdut din vedere faptul că, dacă în industrie folosindu-se de trei sau de patru ori mai mult bumbac se va obţine de trei sau de patru ori mai multă pînză, în agricultură, utilizîndu-se de trei sau de patru ori mai multe îngrăşăminte pe hectarul cultivat, nu se va obţine în mod obligatoriu şi o producţie de trei sau respectiv de patru ori mai ridicată. O atare stare de fapt, care nu este infirmată de practica generală a intensificării producţiei agricole, nu constituie un caz particular al „randamentului marginal", ci, dimpotrivă, o fundamentare a acestuia.

IN desfăşurarea procesului de intensificare, producţia (P_1) cuprinde atît producţia anterioară (P) cît şi un spor de producţie, respectiv, o producţie suplimentară (P_s) realizată tocmai ca rod al intensificării, obţinută cu un volum de cheltuieli (C_1), su-

dr. ing. Eugen JIANU

(Continuare în pag. 14)

Tabel nr. 1

Eficienţa comparativă a dozelor crescînde de îngrăşăminte folosite în fertilizarea solului la cultura grîului în staţiunea Mărculeşti şi Dobrogea (medii ponderate pe trei ani, 1967, 1968 şi 1969)

Îngrăşăminte (NPK) substanţă activă kg pe ha.	Cheltuieli cu fertilizarea lei/ha	Îngrăşăminte suplimentare kg/ha	Cheltuieli suplimentare lei/ha	Recolta obţinută kg/ha	Valoarea producţiei obţinute lei/ha	Sporul de recoltă realizat kg/ha	Valoarea sporului de producţie realizat lei/ha	Venit suplimentar revenind la 1 leu cheltuit în plus
50	180	—	—	2120	2120	—	—	—
100	340	50	160	2365	2450	245	330	2,07
150	490	50	150	2630	2810	265	360	3,19
200	640	50	150	2700	2820	70	10	2,17
250	790	50	150	2725	2760	25	—60	1,54
300	960	50	170	2580	2580	—145	—180	0,97

N.B. Cheltuielile suplimentare cu fertilizarea includ valoarea îngrăşămintelor şi cheltuielile aferente fertilizării propriu-zise ;
Valoarea producţiei obţinute reprezintă venitul brut realizat pe hectarul cultivat şi include şi sporul primit pentru calitatea producţiei respective.

CHELTUIELI MATERIALE MAI MICI — BENEFICII ÎN CREȘTERE

REZULTATE BUNE, DAR ȘI REȚINERI NEJUSTIFICATE ÎN APLICAREA NOULUI SISTEM DE PREMIERE

ACORDAREA de premii din beneficiile realizate, sistem recent introdus, are ca obiectiv central stimularea creșterii eficienței economice, obținerea unor rezultate financiare superioare, în concordanță cu posibilitățile existente în fiecare unitate economică.

După cum se știe, în noile condiții premiile se acordă din beneficiile realizate, ceea ce constituie un mijloc important de cointeresare a salariaților în punerea în valoare a tuturor rezervelor existente în unitățile economice, întrucît obținerea unui volum sporit de beneficii dă posibilitatea creșterii fondului de premiere și acordarea pe această bază a unor premii individuale mai mari.

Corelația care se stabilește între volumul beneficiului și cel al fondului de premiere are în vedere stimularea obținerii unui volum sporit de beneficii care să corespundă intereselor generale ale economiei. De aceea, constituirea integrală a fondului de premiere se poate face numai în cazul în care întreprinderea și-a realizat sarcinile principale care îi revin din plan, cum ar fi realizarea producției marfă valoric și în sortimentele stabilite de organul ierarhic superior, nedepășirea cheltuielilor planificate la 1 000 lei producție marfă, realizarea planului la export în lei valută etc. Neîndeplinirea acestor indicatori, precum și a beneficiului planificat reflectă existența unor deficiențe importante în activitatea unității respective, astfel că este normal ca fondul de premiere să se reducă în anumite limite. Aceasta întărește răspunderea tuturor factorilor de răspundere, a fiecărui salariat la locul său de muncă în urmărirea realizării sarcinilor de plan, stimulează exercitarea unui control colectiv deoarece rămînerile în urmă, indiferent unde se produc, se reflectă în rezultatele pe întreaga întreprindere, în beneficiile realizate și deci în fondul de premiere.

Pentru a stimula realizările deosebite din cursul anului, ceea ce contribuie în mod evident la obținerea unor rezultate bune pe întregul an, H.C.M. nr. 151/1970 prevede că 25% din fondul de premiere să se utilizeze pentru premierea în cursul anului a acelor salariați care au avut realizări deosebite (pînă la stabilirea cotelor de premiere din beneficiu, s-a stabilit, ca măsură tranzitorie, constituirea unui fond de premiere pentru realizări deosebite în limita de 0,5% din fondul de salarii planificat pe trimestrul respectiv).

Dintr-o analiză făcută recent a rezultat că unitățile economice nu utilizează încă în suficientă măsură această pîrghie de cointeresare a salariaților în obținerea unor rezultate cît mai bune. Așa de exemplu pînă la 1 septembrie a.c. unele unități din Capitală au acordat premii foarte scăzute (ex.: „Viscofil", Fabrica de Pile, Uzina de Utilaj Chimic, Uzina „Timpuri Noi" etc.), iar alte unități nu au acordat pînă în prezent nici un fel de premiu (ex.: Uzina „Republica").

Unitățile respective nu au înțeles că acordarea la timp a premiilor pentru realizări deosebite, recompensarea salariaților care și-au intensificat eforturile pentru obținerea unor astfel de rezultate exercită o puternică forță de atracție pentru întreaga masă de salariați, constituie un mijloc important de mobilizare a acestora în realizarea și depășirea sarcinilor de plan.

Faptele demonstrează că acolo unde a existat preocupare, s-au obținut realizări bune și în consecință s-au acordat și premii destul de însemnate (ex.: Combinatul de confecții și tricotaje a acordat premii pentru realizări deosebite de cca. 380 mii lei).

Situații foarte diferite se observă și în ce privește premiile pentru realizări deosebite acordate pe ministere. Astfel, premiile acordate de unitățile aparținînd de Ministerul Industriei Alimentare, Ministerul Industriei Materialelor de Construcții, Ministerul Petrolului etc. sînt neînsemnate, în timp ce unitățile aparținînd de Ministerul Industriei Ușoare și Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini au acordat un volum mai însemnat de premii.

Fondurile de premiere consumate pe județe reflectă de asemenea modul diferit în care unitățile economice s-au preocupat de stimularea salariaților care au avut realizări deosebite. Astfel, unitățile economice din județul Brașov au acordat un volum de premii de aproape de 5 ori mai mare decît cele din Capitală, județul Teleorman, de aproape 3 ori mai mare decît județul Bacău etc.

Acordarea unor premii cît mai mici în cursul anului, pentru a spori fondul de premiere la sfîrșitul anului (justificare pe care o aduc unele unități) nu este în interesul acestora, întrucît, așa cum s-a arătat, acordarea premiilor respective urmărește obținerea unor rezultate bune în tot cursul anului, ceea ce va influența și rezultatele finale. De aceea, folosirea cu pricepere a stimulentelor care se acordă în cursul anului dă certitudinea recompensării eforturilor depuse, sporește preocuparea pentru punerea în valoare a rezervelor existente, pentru diversificarea și creșterea calității producției, pentru eliminarea cheltuielilor neeconomicoase, pentru sporirea productivității muncii, reducerea prețului de cost, eliminarea imobilizărilor etc. ceea ce contribuie la obținerea unor rezultate financiare superioare.

În cadrul noilor reglementări, un mijloc important de sporire a veniturilor salariaților îl constituie acordarea de premii din economiile de materiale și forță de muncă, obținute la locul de muncă. Pentru economiile de materii prime și materiale, premiile care se acordă reprezintă pînă la 30%, 40% sau 50% din valoarea economiei realizate, cotele de premiere fiind diferențiate în funcție de valoarea materialului, de dificultatea realizării economiei, de importanța acestuia etc. Avînd în vedere interesul economiei de a se reduce, pe toate căile, consumul de metal, cocs metalurgic, material lemnos, bumbac, talpă, piei etc. produse deficitare sau care se importă, în cazul în care se realizează economii nete la nivelul întreprinderii, de astfel de materiale (prevăzute în lista la anexa 2 de la Hotărîre), premiile se acordă în afara fondului de salarii. Atît premiile de materiale, cît și cele pentru forță de muncă se acordă independent de faptul dacă unitatea a realizat sau nu beneficii.

Reducerea consumului de materii prime și materiale, sarcină prevăzută în documentele de partid, prezintă o deosebită importanță, astfel că unitățile economice trebuiau să ia toate măsurile pentru aplicarea cît mai operativă și judicioasă a acestei forme de premiere. Deși au trecut aproape șapte luni de la aprobarea Hotărîrii, se constată rețineri nejustificate în aplicarea acestei forme de cointeresare a salariaților în reducerea cosumurilor normate prin reducerea pierderilor sau a rebuturilor tehnologice, a cotelor admise de deșeuri, perisabilități etc.

Din datele existente rezultă că practic, nu s-au acordat premii pentru realizări de economii de materii prime și materiale și, mai mult chiar, nu s-au luat toate măsurile care să creeze condiții pentru stimularea celor care realizează economii la locul de muncă. O excepție care merită a fi amintită, o constituie Uzina „Danubiana" din București, la care s-au realizat importante economii de materii prime și materiale, pentru care s-au acordat pînă în prezent, premii de cca. 860 mii lei.

Hotărîrea nr. 151/970, care a fost elaborată pe baza indicațiilor primite din partea conducerii de partid și cu consultarea a numeroase cadre de specalitate, cuprinde toate elementele care dau posibilitatea întreprindrilor să o aplice, fără a fi necesare instrucțiuni suplimentare. Reținerea unor unități de a acorda premii pentru economii de materii prime și materiale, apare ca nejustificată, deoarece anexa nr. 2 la Hotărîre reglementează cine beneficiază de premiile respective, nivelul premiilor, condițiile care trebuie îndeplinite, din ce fonduri se acoperă aceste premii etc.

Acordarea de premii pentru economii de materii prime și materiale implică, în afară de responsabilitatea care revine unităților economice pentru justa determinare a acestor economii, luarea unor măsuri care să asigure aplicarea prevederilor Hotărîrii. Astfel, ministerele, centralele industriale și întreprinderile trebuiau să stabilească lista materialelor pentru care se acordă premii și nivelul premiilor. Se constată însă că aceste liste au fost stabilite cu întîrziere și mai mult chiar unele ministere nu le-au definitivat încă (ex.: Ministerul Industriei Chimice), ceea ce produce greutăți în aplicare, salariații necunoscînd partea care le va reveni din economiile realizate. Întîrzierea în stabilirea listelor respective, apare ca inexplicabilă, întreprinderile fiind primele interesate în realizarea de economii la materii prime și materiale, mijloc important de reducere a prețului de cost.

Stabilirea listelor de materii prime și materiale pentru care se acordă premii nu poate fi considerată ca fiind singura activitate care trebuie desfășurată pentru obținerea de economii. Pentru a se acorda premiile respective, Hotărîrea prevede că economia trebuie să fie măsurabilă și să rezulte din evidența întreprinderii, ceea ce necesită găsirea celor mai potrivite forme de evidențiere a realității economiei, forme care pot fi diferite de la o întreprindere la alta și chiar de la un loc de muncă la altul. Multe unități economice s-au mulțumit să inventarieze unele greutăți care apar în justa evidențiere a economiilor realizate și mai puțin în a găsi soluțiile pentru rezolvarea problemei.

Stabilirea economiei obținute necesită existența unor norme de consum pentru fiecare loc de muncă în parte, care să se încadreze în norma de consum pe produs sau pe întreprindere stabilită prin plan sau care a stat la baza întocmirii planului prețului de cost și financiar. Nu în toate cazurile s-au luat însă măsuri pentru stabilirea de norme la fiecare loc de muncă în parte, ceea ce nu dă posibilitatea stabilirii eventualei economii realizate și, mai mult chiar, nici nu poate stimula asemenea realizări. De asemeni desele derogări care se acordă de conducerile unor întreprinderi la consumul de materii prime și materiale, în numeroase cazuri cu multă ușurință, nu pot constitui un factor de mobilizare a salariaților la

Gh. NICOLESCU
director general adjunct în Ministerul Finanțelor

→

ÎN INDUSTRIA TEXTILĂ

MĂSURI S-AU LUAT... DAR NIVELUL STOCURILOR SE MENȚINE RIDICAT

REDUCEREA cheltuielilor materiale pe unitatea de produs **este nemijlocit legată de lichidarea cheltuielilor neeconomicoase, printre care și dobînzile penalizatoare plătite pentru deținerea unor stocuri supranormative de materii prime și materiale.** De altfel, existența stocurilor supranormative este dăunătoare economiei naționale în ansamblu și pentru faptul că duce la scoaterea din circuitul producției, pe o perioadă de timp, a unor importante valori materiale.

Ținînd seama de aceste considerente, în unitățile industriei textile au fost întreprinse măsuri pentru reducerea stocurilor supranormative și fără mișcare. Totuși, la sfîrșitul trimestrului II a.c. valoarea acestora a crescut față de trimestrul I pe ansamblul industriei textile cu 27%, avînd următoarea structură (vezi tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Specificația	Perioada: 31.III.1970 % din total	Perioada: 30.VI.1970 % din total
Imobilizări din stocuri supranormative și fără mișcare	100,0	100,0
din care:		
materii prime și materiale	42,2	54,8
producția neterminată și semifabricate	6,9	6,4
produse finite	50,9	38,8
din care:		
țesături de in, bumbac, lînă și mătase	14,3	27,4
tricotaje	25,0	39,6
confecții textile	20,2	32,3

După cum se desprinde din datele tabelului, creșteri de stocuri supranormative s-au înregistrat, în perioada analizată, la toate elementele componente și, în mod deosebit, la materii prime și materiale. În cadrul produselor finite, **cele mai mari stocuri au fost consemnate la tricotaje și confecții.** De altfel, ele reprezentau la 30 iunie 1970, circa 72% din întreaga valoare a stocului supranormativ de produse finite. Creșteri mai mari de stocuri supranormative s-au înregistrat la Combinatul textil Cluj, Combinatul textil Sighișoara, Combinatul de confecții și tricotaje București și altele.

La creșterea stocurilor supranormative au contribuit, ce-i drept, și unele cauze obiective: schimbarea structurii producției (ca urmare a unor cereri suplimentare sau renunțări din partea beneficiarilor), primirea cu întîrziere a unor comenzi pentru export (aprovizionarea făcîndu-se anticipat pe baza unui sortiment ipotetic) și altele. În același timp, însă, s-au făcut simțite unele deficiențe interne, printre care aprovizionarea nerațională cu materii prime sau piese de schimb. Pentru exemplificare, iată, în tabelul nr. 2, volumul stocurilor supranormative de piese de schimb existente la 30 iunie 1970 la cîteva combinate textile în comparație cu Combinatul de bumbac nr. 1 București:

Tabelul nr. 2

Denumirea Combinatului	Stocuri supranormative de piese de schimb (%)
Combinatul de bumbac nr. 1 București	100
Combinatul de bumbac nr. 2 București	430
Combinatul de bumbac nr. 3 București	330
Combinatul textil nr. 2 Timișoara	160
Combinatul textil Pitești	170
Combinatul textil Sf. Gheorghe	210

Așadar, **stocurile supranormative de piese de schimb existente la combinatele respective variază ca mărime între 1,6 și 4,3 ori.** Acest lucru confirmă încă o dată concluzia că achiziționarea pieselor de schimb nu se face în limita necesităților impuse de procesul de producție, ci în cantități mari, fără ca cei în cauză să se gîndească că imobilizează importante fonduri bănești.

Dar cele mai multe stocuri provin din faptul că **unele întreprinderi sau combinate se abat de la disciplina de plan sau contractuală** (nu respectă termenele de livrare, expediază produse necorespunzătoare din punct de vedere calitativ), **realizează produse fără să aibă desfacerea asigurată** etc. În perioada analizată, nerespectarea termenelor de livrare și, ca urmare, renunțarea de către beneficiari la unele cantități contractate au dus, în final, la creșterea stocurilor supranormative de produse finite. Consecința? Stocurile supranormative înregistrate la sfîrșitul trimestrului II reprezentau peste 22% din totalul stocurilor de produse finite ale combinatelor din industria textilă.

Refuzurile pentru calitate necorespunzătoare din partea beneficiarilor interni și externi au constituit o altă cauză a creșterii stocurilor supranormative de produse finite. Din totalul stocurilor supranormative de produse finite existente în industria textilă la 30 iunie — peste 14% — s-au datorat acestei cauze. Produse respinse, reprezentînd valori mari, s-au înregistrat la Combinatele textile din Constanța și Pitești.

Unele combinate au realizat produse fără desfacere asigurată, ceea ce s-a reflectat, de asemenea, în creșterea stocurilor supranormative. Numai la Combinatul de in și cînepă București s-au înregistrat, în perioada analizată, stocuri supranormative la fire în valoare de circa 6 milioane lei. Același lucru este valabil și pentru Combinatul de tricotaje nr. 1 București, care a fabricat pentru

dr. Ștefan ȘTEFĂNESCU
director adjunct — Ministerul Industriei Ușoare

→

UNDE SE SITUEAZĂ LEMNUL DE MINĂ PE TRAIECTORIA TRADIȚIE — INOVAȚIE?

CONCOMITENT cu investigațiile orientate spre perfecționarea tehnologiilor de extracție, a organizării muncii în abataje, a transportului etc., specialiștii din industria minieră se preocupă de găsirea a noi soluții privind reducerea consumului de materiale, în special de lemn, pe tona de substanță minerală extrasă. Studiile în acest domeniu au ținut seama de faptul că exportarea cărbunelui și a minereurilor în subteran se desfășoară în condițiile unor zăcăminte cu caracteristici fizico-mecanice diferite, în care atît lucrările miniere de deschidere și pregătire, cît și abatajele necesită a fi susținute, în majoritatea cazurilor.

Semnificația unei etape

PORNIND de la realitatea concretă, specialiștii din sfera producției și cercetării au elaborat soluții originale, aplicabile la condițiile specifice de exploatare existente în țara noastră. Conjugarea eforturilor, aplicarea unor noi tehnologii, s-a soldat cu rezultate pozitive: **în perioada anilor 1966—1969, consumul specific de lemn de mină a scăzut de la 35 m^3/1000 t la 25 m^3/1000 t cărbune.** Scăderea de 28,5% a consumului specific, față de creșterea producției de cărbune cu 39%, oglindește o dinamică îmbunătățită a acestui indicator, comparativ cu perioada anterioară.

În sectorul cărbune, principalul consumator de lemn de mină și cherestea din industria minieră (circa 67%), reducerea consumului specific s-a realizat, atît prin creșterea ponderii producției din exploatări la zi, cît și prin îmbunătățirea tehnologiilor de extracție a producției în subteran, în principal a tehnologiei de susținere cu înlocuitori ai lemnului. **A luat extindere susținerea metalică în abatajele cu front lung, chiar și în unele abataje cameră din minele de lignit, și s-a introdus plasa metalică la bandajarea pereților galeriilor și la podirea și bandajarea abatajelor frontale.**

Spre deosebire de rezultatele bune obținute în exploatările carbonifere, **în domeniul extracției de minereuri consumul specific de lemn de mină n-a înregistrat reduceri esențiale în ultimii 10 ani, cu toate că producția fizică a cunoscut o dinamică foarte accentuată.** O cauză obiectivă rezidă în specificul și caracteristicile zăcămintelor de minereuri — condițiile de neuniformitate a masei mineralizate, ca formă, amplasare în spațiu, duritate, tectonică etc., care nu au facilitat o abordare a problemei reducerii consumului de lemn similară cu cea din ramura carboniferă. De aceea, preocupările principale s-au limitat, pînă acum, la extinderea gamei de înlocuitori la susținerea galeriilor, ca: beton monolit sau prefabricat, torcret și susținerea metalică. Abia în ultimii doi ani s-a abordat mai amplu cercetarea reducerii consumului de lemn de mină în abatajele și suitorii minelor de minereuri.

O situație oarecum similară întîlnim și la minele de neferoase, de fier și de minereuri nemetalifere. La finele anului 1969, consumul specific de lemn de mină a fost de 21,7 m^3/1000 t la minele de minereuri neferoase, de 20,8 m^3/1000 t la cele de minereuri de fier și de 27,7 m^3/1000 t la minele de minereuri nemetalifere. Aceste consumuri specifice sînt mari, față de posibilitățile reale de reducere a lor. În primul rînd în abataje, ele pot fi micșorate prin înlocuirea treptată a metodelor clasice de exploatare cu consum ridicat de lemn (surpare și cu rambleu) și cu productivitate mică, cu metode noi, de mare productivitate (înmagazinare, subetaje, banc subminat etc.). De asemenea, extinderea pe scară largă a înlocuitorilor lemnului în lucrările de deschidere și pregătire pot conduce la economisirea unor cantități de lemn de mină și cherestea de ordinul zecilor de mii de metri cubi.

Coordonate, căi de realizare

DATELE prezentate indică existența unor mari posibilități de reducere, în continuare, a consumului specific de lemn de mină. **Pentru 1970, ultimul an al cincinalului, industriei miniere îi revin sarcini deosebit de mari, atît pe linia creșterii producției — 12,8%, cît și în domeniul valorificării superioare, prin perfecționarea tehnologiilor, a rezervelor minerale interne.** În cadrul acestor sarcini se înscrie, în mod deosebit, și **reducerea consumului și eliminarea risipei de lemn de mină.**

Acordînd atenția cuvenită indicațiilor date de conducerea de partid și de stat, **Ministerul Minelor a prevăzut pentru anul curent, în domeniul carbonifer, o scădere a consumului de lemn de la 25 m^3/1000 t la 23,7 m^3/1000 t cărbune; la 19,5 m^3/1000 t la minereuri neferoase, la 17,6 m^3/1000 t minereuri feroase și 25 m^3/1000 t la minereuri nemetalifere.**

Pentru realizarea acestor obiective o preocupare de prim ordin, atît pentru unitățile de cercetare, cît și pentru cele de producție constituie depistarea și înlăturarea risipei de lemn sub aspectul tehnologic, cît și al aprovizionării și gospodăririi lui.

În prezent **se aplică încă în proporție prea mare metode de exploatare clasice la minele de minereuri și cărbune care, printre alte dezavantaje, îl au și pe acela al unui consum specific foarte mare de material lemnos.** Pentru ilustrare, redăm comparativ consumurile specifice de lemn de mină, realizate atît prin aplicarea principalelor metode de exploatare clasice, cît și prin utilizarea celor moderne (vezi tabelul):

Metoda de exploatare		Consumul specific (mc/1000 tone)
A) Minereuri:		
Metodă clasică	Ascendentă cu rambleu	
	— Leșul Ursului	35
	— Moldova Nouă	25
	— Bălan	22
Metode moderne	Descendentă cu surpare	25 —35
	Înmagazinare	1,5— 3 [illegible]
	Subetaje	5
B) Cărbuni		
Procedeu clasic	Camere susținute cu lemn	40
Procedeu modern	Camere susținute cu metal (lignit)	15
	Frontale susținute cu metal	3 — 5

Comparațiile demonstrează că la minereuri **se cer extinse cît mai mult metodele cu eficiență ridicată, ca înmagazinare, subetaje și alte metode noi la zăcămintele cu caracteristici adecvate, iar la cărbune să se utilizeze pe scară mai largă susținerea metalică în abatajele cameră, precum și abatajul frontal susținut cu metal.** Împletiturile metalice (plasa), ca înlocuitor al bandajului din lemn în galerii și tavanele artificiale din abataje, și alți înlocuitori (tablă perforată, tablă ondulată, plăci din beton armat) sînt întrebuințați încă în măsură redusă, atît la cărbune, cît și la minereuri. De aceea, **se impune extinderea aplicării acestor metode, care și-au dovedit atît eficiența tehnică, cît și gradul înalt de economicitate.** Susținerea provizorie, cu lemn la galeriile de durată lungă, ca și a cofrajelor de cherestea pentru betonarea acestora este practicată încă pe scară largă, deși se cunosc soluții cu înlocuitori din metal recuperabil mult mai eficiente. De asemenea, susținerea cu torcret și ancore este folosit în măsură prea mică în galerii, suitori și abataje (ancore) deși ele constituie înlocuitori importanți ai lemnului, cu largi posibilități de aplicare și extindere.

Aportul cercetării

ÎN SFERA de cercetare a institutului nostru, o pondere însemnată o au temele **privind elaborarea de soluții originale, care să permită utilizarea economică a lemnului în mină.** Pe linia înlocuirii materialului lemnos, folosit la susținerea lucrărilor miniere și a abatajelor, de pildă, ICEMIN se preocupă, în continuare, de găsirea a noi soluții. Astfel, crearea de echipament metalic de susținere și auxiliar, adaptat specificului minelor de minereuri va constitui baza materială adecvată pentru înlocuirea lemnului de mină în abataje. Susținerea mixtă a abatajelor cameră la minele de minereuri, a cărei tehnologie s-a definitivat încă din 1969, este considerată o soluție eficentă pentru reducerea consumului de lemn în aceste abataje. De asemenea, susținerea lucrărilor miniere principale cu prefabricate grele din beton armat, montate mecanizat, va elimina aproape complet lemnul de susținerea provizorie în galerii și va asigura o importanță deosebită.

Diminuarea consumului de lemn la susținerea suitorilor din minele metalifere este abordată sub principalele ei aspecte

dr. ing. Petru VLAD
director ICEMIN

→

REZULTATE BUNE

(Urmare din pag. 12—13)

obținerea de economii de materiale. Crearea condițiilor pentru a se putea realiza economii de materii prime și materiale impune luarea și a altor măsuri decît a celor referitoare la evidențierea realității acestor economii. În cadrul acestor măsuri se înscrie și aprovizionarea cu materii prime și materiale în sortimentele, tipodimensiunile și de calitatea necesară procesului de producție, depozitarea și manipularea acestora în cît mai bune condițiuni, dotarea cu unele aparate de măsură și control etc., astfel încît premiile care se acordă să reflecte cît mai deplin priceperea și efortul depus pentru realizarea economiilor.

Reținerile unor unități economice de la acordarea de premii pentru realizarea de economii de materii prime și materiale sînt justificate adesea prin măsura de prevedere, de a aștepta rezultatele finale, pentru a nu se ajunge la depășirea consumurilor specifice normate pe întreaga întreprindere, deși s-au realizat economii la unele locuri de muncă. Se pierde din vedere însă că obținerea de economii de materii prime și materiale la fiecare loc de muncă, stimularea celor care le-au obținut, contribuie la îmbunătățirea situației pe ansamblul întreprinderii și nu la înrăutățirea acesteia.

Acordarea de premii din beneficiile realizate de fiecare unitate, precum și acordarea de premii pentru realizarea de economii de materi prime, materiale și forță de muncă, îmbină în mod armonios interesul întreprinderilor în realizarea unei eficiențe superioare, în sporirea volumului beneficiilor, cu interesul fiecărui salariat de a obține un premiu individual cît mai mare, constituie un mijloc important de cointeresare în realizarea și depășirea sarcinilor de plan.

De aceea, aplicarea măsurilor prevăzute în H.C.M. nr. 151/1970, recompensarea la timp a salariaților care au avut realizări deosebite, precum și a celor care au obținut economii de materii prime, materiale și forță de muncă, crearea condițiilor pentru aplicarea prevederilor Hotărîrii, mobilizarea salariaților pentru realizarea unei eficiențe economice superioare, trebuie să constituie o preocupare de seamă pentru toate întreprinderile.

UNDE SE SITUEAZĂ

(Urmare din pag. 12—13)

concrete, ceea ce ne permite să apreciem că în acest domeniu se va înregistra o reducere simțitoare a lemnului de mină utilizat. **Înlocuirea materialului lemnos, folosit la susținerea intersecțiilor abatajelor echipate cu complexe OMKT, prin utilizarea unei susțineri mecanizate, special concepută, constituie un alt obiectiv important pentru reducerea, în continuare, a consumului de lemn la minele de lignit.** De asemenea, tot pentru abatajele echipate cu complexe OMKT urmează a se omologa și aplica soluții originale privind înlocuirea lemnului de mină folosit la sprijinirea frontului de cărbune. În continuare, se vor efectua cercetări pentru înlocuirea lemnului de mină folosit la bandajarea lucrărilor miniere.

Toate aceste cercetări, cît și altele încheiate, vor contribui la realizarea sarcinilor ce revin Ministerului Minelor pe anul curent. **Ele au servit la elaborarea și fundamentarea unui studiu analitic, care-și propune ca obiectiv major nedepășirea cantității de 700 000 metri cubi de lemn de mină pe ansamblul acestei industrii.**

Pe lingă aspectele de ordin tehnologic, legate de consumul de lemn de mină, trebuie amintit și aspectul organizatoric, de aprovizionare și gospodărire a lemnului de mină, care poate genera situații ce pot fi calificate drept risipă. Astfel, **livrarea de către Ministerul Industriei Lemnului a unor sortimente de lemn, ce nu corespund prevederilor din normativele în vigoare** (dimensiuni, umiditate) **sau nelivrarea eșalonată a cantităților de lemn contractate, conduc la rebuturi și utilizări neraționale ale lemnului.** În cadrul întreprinderilor miniere, buna gospodărire a lemnului depinde de depozitarea sistematică, de debitarea la dimensiuni tipizate fără pierderi, de tratamente chimice pentru prelungirea vieții lui și, implicit, a duratei de utilizare. **Recuperarea, mai ales în abataje, refolosirea lui, precum și evidența consumului de lemn pe genuri de lucrări, reprezintă alte căi de reducere a consumului specific de lemn.**

Eforturile conjugate ale specialiștilor din minister, din producție și cercetare trebuie orientate atît în direcția promovării metodelor noi și a elaborării de soluții eficiente, cît și pe linia studierii posibilităților de extindere în domenii noi a înlocuitorilor, de restrîngere a numărului și sferei proceselor tehnologice în care se utilizează lemnul.

DE LA CERCETARE

(Urmare din pag. 9)

„inginerească" cît și cele economice, este așa numitul „engineering", care cuprinde atît studiile de utilitate, economicitate, conjunctură etc., cît și toate fazele de proiectare și industrializare a procedeelor, precum și cele de brevetare, asistență tehnică, „know-how" la export. La noi în țară, deși cercetările științifice fundamentale și aplicative au ajuns să înregistreze în unele domenii rezultate la nivel mondial, totuși prin lipsa sau insuficiența acestei verigi, rezultatele sînt destul de limitate. Practica dezvoltării în diferite țări arată că marile societăți industriale din Apus acordă o importanță mai mare acestei faze, decît cercetărilor propriu-zise, întrucît chiar în cazul unor rezultate reușite în cercetare, neprelucrarea lor prin „engineering" poate duce la irosirea eforturilor făcute în prima fază.

O altă pîrghie economică, care ar trebui studiată și introdusă, pentru a impulsiona aplicarea rezultatelor cercetărilor în practică, este aceea a **stabilirii unor prețuri diferențiate pentru produsele realizate în țară și cele aduse din import.** În condițiile actuale — de prețuri egale — orice consumator este tentat să ceară să i se aducă materialele sau utilajele necesare din import, fiind frînate economic — prin indicatorii de plan urmăriți la nivelul uzinelor — eforturile de a se orienta aprovizionarea către resursele interne sau de a realiza produse de înlocuire a celor din import, folosind rezultatele cercetărilor efectuate în țară.

● *Accent mai mare pe valorificarea invențiilor*

A DOUA PROBLEMĂ MARE a acțiunii de valorificare și de creștere a eficienței cercetărilor românești este **„exportul de inteligență".** Ținînd seama de faptul că are loc un anumit fenomen de îngustare a cerințelor pieței mondiale și că nomenclatorul mărfurilor ce se pot desface în unele țări avansate se micșorează în proporții considerabile, se pune în mod acut problema desfacerii mărfii celei mai prețioase, mai rentabile și mai vandabile din zilele noastre; **rezultatele muncii de cercetare științifică.** Este inadmisibil ca numărul licențelor și livrărilor complexe vîndute sub regim de licență și „know-how" să fie atît de redus, în timp ce o serie întreagă de realizări românești se valorifică de către alții fără a fi fost apărate suficient.

Pe plan intern, legea nouă a invențiilor, care a intrat în vigoare la începutul anului 1969, reprezintă, prin foarte multe din prevederile sale, un progres substanțial față de trecut, dar eliminarea prevederii cointeresării materiale a acelora care aplică invențiile în uzine a dus la o anumită frînare a acțiunii de valorificare pe această cale a muncii de cercetare. A apărut o situație paradoxală: ca o consecință directă a faptului că nu sînt cointeresate la balanța de plăți externe și nici la evidențierea unor economii mai substanțiale ce nu corespund „efortului propriu", unele întreprinderi titulare de brevete de invenții introduc acțiuni de anulare a acestora și se luptă din răsputeri pentru a nu folosi și a nu plăti drepturile ce rezultă din aceste brevete.

De aici apare ca o **necesitate stringentă introducerea unor cifre de control privind beneficiile realizabile prin aplicarea invențiilor și inovațiilor, precum și asigurarea trecerii în fondurile uzinei a unei cote părți din economiile realizate în urma invențiilor aplicate — economii care, în mod curent, se varsă la bancă.** Ar fi deosebit de utilă **asigurarea unor cote părți legale de prime pentru cei care contribuie la aplicarea invențiilor și inovațiilor în producție, ca să se evite sistemul introducerii în colectivele de inventatori și inovatori a diferiți „coautori" mai mult sau mai puțin „onorifici" în ce privește munca concretă de realizare sau aplicare a lor.** Aceste cote de premiere ar trebui fixate ca o parte din recompensa cuvenită cercetătorilor și inventatorilor, iar stabilirea lor să fie făcută **după aplicare,** pe baza examinării concrete a contribuției fiecăruia la transpunerea în practică a soluției studiate.

Este absolut necesar ca pe fluxul tehnologic al muncii de cercetare: necesitate socială (fixarea temei pentru cercetare), idee pentru rezolvare (cercetare științifică — proiectare — investiție sau asimilare în producție și apoi producție industrială sau valorificare prin export de licență), flux tehnologic (care trebuie să asigure finalizarea și aplicarea în condiții economice optime a cercetărilor noastre), să se găsească la fiecare treaptă, căile de cointeresare materială și morală. Aceasta se referă, atît la interesele cercetătorilor și institututelor de cercetare, cît și la proiectanți, specialiști din uzine, unități de proiectare sau întreprinderi productive. Cu alte cuvinte, se cer stabilite reglementări care să asigure un efect economic moral, social etc. pozitiv și în același sens, la toate grupele sociale și la toți componenții acestor grupe, a căror conlucrare duce la aplicarea în practică a rezultatelor unei munci de cercetare sau invenții.

MĂSURI S-AU LUAT

(Urmare din pag. 12—13)

piața internă produse în culori și mărimi nesolicitate de beneficiari.

Cauzele formări stocurilor supranormative de produse finite, fără desfacere asigurată, devin și mai pregnante, dacă analizăm următoarele date (vezi tabelul nr. 3):

Față de această situație, este necesar ca în toate unitățile industriei textile să se ia măsuri de înlăturare a cauzelor care generează stocuri supranormative.

În acest sens se impune:

● corelarea mai judicioasă a planului de aprovizionare, producție și desfacere, în sensul cunoașterii mai exacte a necesarelor de aprovizionat;

● organizarea mai bună a producției și a muncii, care să ducă la scurtarea duratei ciclului de fabricație, la reducerea cantităților de produse de calitate inferioară, respectiv la stocuri mai mici de materii prime și materiale. Acest lucru este valabil și pentru producția destinată exportului;

● folosirea economică și cu spirit de răspundere a materiilor prime și materialelor, prin reducerea deșeurilor și a rebuturilor, prin folosirea de înlocuitori ai materiilor prime scumpe sau deficitare;

● ridicarea continuă a calității produselor textile, în vederea evitării refuzurilor din partea beneficiarilor interni sau externi;

● organizarea mai bună a producției proprii de piese de schimb.

Tot în vederea reducerii imobilizărilor existente și prevenirii formării de noi stocuri supranormative, este necesar ca fiecare combinat să urmărească, în continuare, aducerea la îndeplinire a măsurilor din graficele de lichidare, întocmite cu ocazia analizelor efectuate de specialiștii din minister.

Tabelul nr. 3

Cauzele formării stocurilor de produse finite fără desfacere asigurată	Tricotaje % din total	Confecții % din total	Țesături % din total
Stocuri supranormative de produse din care:	100,0	100,0	100,0
Cantități rămase din sortarea produselor pentru export	74,7	—	23,3
Produse executate în cadrul contractelor și nepreluate din cauza calității necorespunzătoare	15,0	18,8	11,3
Produse executate în avans în cadrul contractelor, din cauza neacoperirii capacităților de producție la care beneficiarii au renunțat în termen	8,0	—	17,2
Produse executate, dar refuzate de beneficiari, deoarece nu au fost livrate în termen.	—	69,2	27,6
Produse dezasortate realizate de secțiile de creație	2,3	—	—
Cupoane	—	—	18,4
Alte cauze	—	12,0	2,2

RAPORTURI OPTIME

(Urmare din pag. 11)

perior volumului de cheltuieli (C) aferent producției (P) inițiale, într-o valoare (Cs), reprezentînd tocmai cheltuielile suplimentare, investițiile succesive, solicitate de efortul de intensificare. Pornind de aici, o formulare econometrică a eficienței investițiilor suplimentare în desfășurarea procesului de intensificare poate fi astfel sintetizată: $\frac{C_1 - C}{P_1 - P}$ trebuie să conducă la un preț de cost mai mic sau cel mult egal cu cel al situației martor inițiale, respectiv, raportul dintre prețul de cost al producției obținute în final pe seama intensificării și prețul de cost al producției martor să fie mai mic sau cel mult egal cu unitatea. Ceea ce înseamnă că prețul de cost al producției suplimentare realizată în cadrul desfășurării procesului de intensificare nu poate fi, la rîndul său, mai mare decît prețul de cost al producției martor, inițiale.

Este apoi necesar să fie elucidată problema oportunității, necesității și posibilității determinării anticipate a volumului cheltuielilor suplimentare în funcție de prețul de cost al producției martor, precum și de sporurile de producție scontate pe seama intensificării. Pornind de la datele de mai sus și pentru a se putea vorbi despre o eficiență în procesul de intensificare, este necesară respectarea următoarei corelații:

Cs = Preț de cost martor × Ps

În practica producției, analiza economică ne prezintă următoarele ipostaze pe baza cărora putem trage concluzii în ceea ce privește eficiența economică a desfășurării procesului de intensificare în funcție de sesizarea limitelor optime în deschiderea unui cîmp cît mai larg de acțiune pentru un factor sau altul într-o situație conjucturală dată:

Oglindirea grafică a datelor tabelului (vezi graficul 1) reflectă inflexiunea randamentului pentru sporurile succesive ale unui factor variabil de producție, în cazul nostru îngrășămintele. Rezultă dar că randamentul economic descrescînd se manifestă înaintea randamentului fizic propriu-zis, fenomen care implică ca, în desfășurarea procesului de intensificare, fiecare decizie să fie riguros fundamentată pe analiza situației conjucturale amintite.

Firește, nu poate fi absolutizată și nici generalizată existența momentului optim al fertilității, pentru toate întreprinderile și toate cazurile pedoclimatice concrete. Aceasta pentru că, în fond, momentul optim depinde nu numai de cantitatea de îngrășăminte, ci și de regimul de precipitații, de factorii căldură și lumină, de potențialul biologic al semințelor, de agrotehnica aplicată etc. De asemenea, de costul unei doze de îngrășăminte și, respectiv, de valoarea unei tone de grîu. Toate acestea trebuie avute în vedere atunci cînd se analizează posibilitățile de asigurare a creșterii eficienței economice; ele nu infirmă și nu pot infirma existența momentelor optime în desfășurarea procesului de intensificare.

Agricultura socialistă, în cadrul căreia promovarea progresului tehnic, precum și dezvoltarea planică-proporțională își găsesc un cîmp tot mai larg de afirmare, deschide cele mai largi perspective optimizării investițiilor suplimentare, succesive, urmărind intensificarea producției. Posibilitățile alegerii celei mai eficiente variante dintr-un număr de soluții, devine din ce în ce mai pregnante, o dată cu îngustrea posibilităților efectuării unor investiții și cheltuieli dincolo de limita raționalului, a eficienței.

CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

UNIVERSITARUL ȘI ATELIERUL FABRICII

PUNEREA ÎN VALOARE a rezervelor existente în organizarea locului de muncă din uzină presupune, înainte de orice, cunoașterea amănunțită a omului, a posibilităților și limitelor sale psiho-fiziologice, cunoașterea mediului în care activează, a utilajului etc., a relațiilor tuturor acestor factori. Or, o asemenea abordare a problemei necesită o echipă de studiu formată din : tehnolog, economist, medic, psiholog, sociolog iar în cazuri mai complexe chiar și a altor specialități.

Unde se găsesc acești specialiști ? Cum pot fi atrași în rezolvarea problemelor practice din întreprinderi ? Ce probleme ridică în prezent organizarea acestei relații ? Iată întrebările la care încearcă să răspundă pe baza experienței proprii, autorii acestui articol.

FOLOSIND INTERESUL manifestat de cadrele didactice din învățămîntul superior și cercetători față de problemele producției, cabinetul de organizare din Cluj a căutat să asigure contactul lor cu unitățile productive. Acest dialog al specialiștilor cu întreprinderile evoluează continuu spre găsirea limbajului comun în folosul ambelor părți.

Marile unități economice ale județului, cum ar fi Combinatul Industriei Alimentare, Combinatul Textil, Combinatul de Piele și Încălțăminte, „Industria sîrmei" din Cîmpia Turzii, Uzina „Tehnofrig", Uzina „Unirea" și altele, manifestă un interes crescînd față de atragerea, permanentizarea contactelor cu oamenii de știință, capabili să ajute în organizarea mai bună a muncii.

Micul laborator de ergonomie (deocamdată insuficient dotat) al Combinatului alimentar a fost înființat cu sprijinul de specialitate al activului obștesc al cabinetului nostru. Ajutorul acordat în domeniul metodologiei de lucru, recrutarea specialiștilor competenți, precum și împrumutul de aparataj de la institutele de cercetare au contribuit la obținerea unor economii anuale de peste **un milion de lei, în numai opt luni de activitate.** Din punct de vedere organizatoric, o formă asemănătoare există și la Uzina „Tehnofrig". Psihotehnicianul acestei întreprinderi își desfășoară activitatea cu bune rezultate.

Avînd în vedere lipsa de aparataj pentru studierea complexă a corelației om-mașină, precum și lipsa de specialiști (mai ales în domeniul psihologiei industriale) **procedeul accesibil oricărei întreprinderi în momentul de față este încheierea de contracte de cercetare cu catedrele universitare și institutele de cercetare.** În decurs de cîțiva ani (pînă la asigurarea necesarului de personal calificat), forma predominantă în studierea proceselor de muncă va fi contractul de cercetare, respectiv intervenția masivă, metodologică și practică, a specialiștilor externi.

Colectivul de psihologia și fiziologia muncii din cadrul cabinetului de organizare — compus în mare parte din cadre medicale de înaltă calificare științifică și cu practică îndelungată, — a încercat această formă de intervenție în mai multe întreprinderi, îndeosebi în Combinatul textil. Orientarea spre această mare unitate a fost în bună măsură influențată de faptul că numărul zilelor de incapacitate temporară de muncă reprezintă cca. 11% din fondul de timp (majoritatea salariaților sînt femei, există anumite boli cu frecvență mai mare cu caracter profesional etc.). Măsurătorile și prelucrarea datelor obținute au contribuit la cunoașterea și aprofundarea elementelor esențiale ale muncii femeilor de la fabrica „Someșul".

Datorită numărului mare de locuri de muncă luate în studiu, a sprijinului acordat de către conducerea Combinatului, rezultatele obținute au o incontestabilă valoare științifică și practică. Conducerea combinatului, receptivă la nou, și-a însușit propunerile de îmbunătățire a organizării locului de muncă, mai ales în unele domenii accesibile pregătirii tehnicienilor de care dispune, cum ar fi problemele de ventilație, iluminat, zgomote și altele.

CU TOATE REZULTATELE pozitive, obținute nu numai la Combinatul textil dar și la alte unități, colaborarea între medici, psihologi, sociologi și specialiști uzinali ridică **cîteva probleme care nu se pot rezolva decît printr-o și mai strînsă colaborare a părților.**

În primul rînd, **susținerea dialogului** între specialiști pe tema organizării locului de muncă **presupune găsirea unui limbaj comun.** Specialistul extern trebuie să cunoască foarte precis scopul urmărit de întreprindere, posibilitățile acesteia, precum și limitele. El trebuie să accepte și unele considerente de ordin tehnic și tehnologic, precum și de ordin economic. Întreprinderea este cea care poate dirija studiul în direcția dorită spre a obține efectul economic maxim, iar pentru a îndeplini acest deziderat trebuie să cunoască cît mai bine posibilitățile echipei de cercetare. Este necesară deci, o foarte bună cunoaștere reciprocă și colaborare a părților, pe toată durata studiului, inclusiv perioada de aplicare.

În al doilea rînd, se pune problema **adîncirii studiilor. Cercetătorii, obișnuiți cu întocmirea unor studii adîncite pînă la un nivel care satisface exigența publicațiilor de specialitate nu reușesc întotdeauna să răspundă exigențelor întreprinderii, care dorește proiect de organizare a locului de muncă.** În cazul cercetărilor de la fabrica „Someșul" s-a constatat, printre altele, că scaunele folosite sînt inadecvate specificului muncii și datelor antropometrice ale muncitoarelor, contribuind la mărirea gradului de oboseală și scăderea productivității. Pe lîngă această constatare (neavînd specialiști în proiectarea de mobilier) combinatul pretinde proiect, sau cel puțin indicații precise privind construirea unui scaun care să satisfacă respectivele cerințe, ale ergonomiei, dar să răspundă și unor considerente tehnice și economice. Pentru a preveni asemenea situații ar fi de dorit conlucrarea unor specialiști ai beneficiarului sau din altă unitate economică la definitivarea studiului, completînd elementele rezultate dintr-o cercetare riguros științifică cu indicațiile sau proiectele necesare valorificării lor.

De aici rezultă a treia problemă și anume cea a **poziției întreprinderii față de aceste studii.** Chiar în cazul cînd conducerea combinatului sau întreprinderii are o atitudine favorabilă colaborării cu cercetători și alți specialiști, se manifestă de obicei rezerve în momentul în care valorificarea studiului reclamă alocarea în acest scop a unei cote din capacitatea tehnică a personalului propriu. Astfel, deși conducerea Combinatului Textil — Cluj consideră că „rezervele cele mai importante... există la organizarea locurilor de muncă, fiind planificate o serie de studii pentru rezolvarea problemei", totuși ele au fost întrerupte pentru a întocmi „alte studii mai importante" (? !). Adică este vorba, probabil, de rezolvarea unor probleme zilnice, care, în multe cazuri, amînă în mod nejustificat rezolvarea celor de perspectivă și de mare eficiență.

Se remarcă, de asemenea, cu ușurință că greutățile menționate izvorăsc în general din mentalitatea unor conducători de unități economice ca și a unor conducători ai echipelor de cercetare. Eliminarea lor este o chestiune de timp, dar și de bună organizare și de „rodaj" în activități comune.

Experimentul Cabinetului de organizare din Cluj de a apropia cercetătorii de problemele producției dovedește existența unor mari posibilități în domeniul rezolvării problemelor economice și organizatorice ale unităților economice de către specialiști externi, avînd o pregătire științifică din cele mai diverse domenii. Noua legislație a cercetării științifice stimulează puternic inițiativa institutelor și catedrelor în oferirea de soluții concrete, aplicabile. Găsirea unui limbaj comun (la care o valoroasă contribuție își aduce și CEPECA) conduce treptat la diminuarea și eliminarea greutăților menționate. La îmbunătățirea acestei situații și generalizarea formelor de colaborare a cercetătorilor cu întreprinderile o valoroasă contribuție pot aduce, după cum se vede, cabinetele de organizare.

Traian PINTEA
Andrei BOER
Cluj

CADRE ȘI RĂSPUNDERI

● Una din laturile activității bancare o constituie sprijinirea îndeplinirii ritmice și a depășirii planului economic. Cum apreciați că și-au realizat această sarcină lucrătorii din direcția pe care o coordonați ?

— Sînt ramuri unde, pînă nu demult, participarea creditului la formarea mijloacelor circulante era mică și, deci, și influența organelor bancare avea proporții modeste. În ultimul timp, însă, prin noua legislație adoptată, rolul creditului a crescut în întreaga economie, implicit și în aceste ramuri. În mod obișnuit, pe ministere, planul de stat, așa cum și dv. cunoașteți, se îndeplinește la toți indicatorii. La aproape toate ministerele se constată chiar depășiri ale unor indicatori de plan, pe care, bineînțeles, organele bancare le sprijină, dacă produsele rezultate au desfacerea asigurată.

● Dar în situația opusă ?

— Sînt, desigur, și unități economice care, din diferite cauze subiective sau obiective, nu-și îndeplinesc unii indicatori de plan. În aceste cazuri, organele bancare au sarcina să analizeze situația economică a unităților respective și să decidă dacă le va credita suplimentar, peste limitele normale de fonduri, sau nu. S-a depășit etapa cînd creditul se acorda automat. Cred în caracterul mobilizator al noilor principii de creditare, al instrumentelor cu care lucrăm, inclusiv al rolului sporit al dobînzii și voi milita pentru transpunerea lor în viață, în așa fel ca să fie cît mai puține întreprinderi, care rețin în sfera producției și circulației mărfurilor fonduri suplimentare peste limitele admise.

● Care sînt cauzele care determină „longevitatea" unor asemenea deficiențe ?

— Vă referiți, desigur, la stocurile supranormative. Deși acte normative recente reglementează, într-un spirit nou, relațiile furnizor-beneficiar, procesul aprovizionării tehnico-materiale etc., totuși există „principii" învechite, ce se mențin la unii lucrători din ministere, centrale, grupuri de uzine etc. Cu aceștia va trebui să luptăm pentru a-și schimba optica, să facă o cotitură și în gîndire, să înțeleagă spiritul noii legislații. Principiul „mai bine să prisosească, decît să lipsească" mai domină încă în activitatea unor lucrători din serviciile de aprovizionare tehnico-materială, se mai produc sortimente fără desfacere asigurată etc.

Adoptarea legii contractelor și a celorlalte măsuri de îmbunătățire privind aprovizionarea tehnico-materială, a legii privind gospodărirea mijloacelor materiale și bănești și organizarea și funcționarea controlului financiar va schimba, fără îndoială,

Aureliu PETRESCU

director al Direcției creditării industriei grele și a transporturilor — Banca Națională

optica. Actualele drepturi și răspunderi ale organelor de control trebuie să ducă la întărirea răspunderii materiale a celor vinovați pentru pagubele aduse economiei naționale. Iată de ce, după părerea mea, „longevitatea" acelor carențe la care vă referiți se va micșora.

● Banca este un mecanism „sensibil". Deși datele la care au intrat în vigoare noile legi cu caracter economic sînt recente, banca „a simțit" unele efecte ?

— Desigur. Au și apărut documente bancare care au înregistrat categoria „furnizori neplătiți", sistarea creditării suplimentare etc., care vor avea consecințe asupra gestiunii economice.

● Recentele instrucțiuni elaborate de Banca Națională creează un cadru legal suficient de larg aplicării noilor legi cu caracter economic ? Simplifică munca bancară ?

— După părerea mea, da. Uneori, tot după părerea mea, chiar prea larg. De pildă, în domeniul comerțului exterior, termenul de 60 de zile acordat de instrucțiunile băncii pentru încasarea contravalorii mărfurilor vîndute la export, cu dreptul de a fi prelungit cu încă 30 de zile, mi se pare prea lung, față de 47 de zile, cît reprezintă termenul mediu realizat pînă acum la încasarea devizelor. El nu este un termen stimulativ, cu atît mai mult cu cît există ministere la care, uneori, încasarea valutei se face în termen de 120 de zile de la livrarea mărfurilor. Prin pîrghia creditului, va trebui să intensificăm și să accelerăm încasarea devizelor pentru a spori soldul activ al balanței valutare.

● O altă latură a muncii bancare este controlul. Cum îl apreciați în noile condiții ?

— Dv. știți că cine merge prin apă, se udă. Organele bancare sînt și prin această latură a activității lor solidare cu ceilalți parteneri cu care întrețin relații, atît în obținerea unor rezultate bune cît și în lipsurile care au existat și mai există în economie. Sarcina de control e ingrată, deoarece intensificarea controlului presupune intensificarea și aprofundarea analitică a fenomenului economic. Organele bancare au avut și au poziție critică față de lipsuri și nu vor ceda nici în viitor această poziție. Dar, pe ici, pe colo, cum spunem noi, unii lucrători din ministere, centrale mai încearcă „să pună zahăr" pe unele probleme nerezolvate. Acum, cred eu, această posibilitate s-a îngustat. Activitatea de control se va organiza mai bine, putem pune mai multă ordine în întocmirea actelor de control, vom putea valorifica mai bine și imediat constatările făcute, deși unele suprapuneri cu alte organe nu sînt excluse în totalitate.

Maria IONIȚĂ

IMPORTANȚA EFICIENȚEI ESTE CAPITALĂ

CUM O EVALUĂM?

NEAJUNSURILE ACTUALEI METODOLOGII

PROBLEMA EFICIENȚEI economice a investițiilor trebuie socotită, după aprecierea unor reputați autori, ca unul dintre cele mai importante capitole ale economiei socialiste, care pînă în prezent nu a fost încă pe deplin elaborat, deși elucidarea teoretică a problemei celor mai potrivite metode de calcul a format obiectul unor largi discuții, atît în paginile publicațiilor de specialitate cît și în cadrul consfătuirilor organizate de institutele de cercetări științifice din toate țările socialiste. Au fost înregistrate unele rezultate importante în acest domeniu de cercetare, unii autori reușind să sistematizeze oarecum problemele fundamentale ale eficienței economice, să aducă unele lămuriri asupra unor aspecte insuficient clarificate, să găsească mai ales unele posibilități de aplicare în practică a numeroaselor criterii de eficiență. Părerile variate și, de multe ori, contradictorii ale diferiților autori asupra celor mai adecvați indicatori de exprimare ai eficienței economice, lipsa unor vederi unitare în ceea ce privește modul de abordare a acestei probleme, au creat și creează încă mari dificultăți în stabilirea metodologiei de calcul indicată a fi aplicată, atît în țara noastră cît și peste hotare; complexitatea deosebită a problemei, lipsa unor puncte de vedere unitare în multe din aspectele sale face ca ea să fie mereu reluată în literatură, de multe ori chiar de la primele ei elemente.

DIFICULTATEA realizării unui acord în ceea ce privește aprecierea obiectivă și univocă a eficienței economice în socialism și a construirii instrumentului de lucru corespunzător se datorește în principal faptului că ea nu poate fi comensurată printr-o mărime unică, care să permită o comparare directă cu o investiție similară, sau, cu atît mai puțin, să reprezinte în sine o valoare absolută; indicatorii numeroși și eterogeni care o caracterizează sînt de o mare varietate și nu permit aducerea la un numitor comun, fiecare dintre ei reprezentînd o altă valoare de întrebuințare; unii sînt indicatori naturali, iar alții valorici; unii sînt comensurabili (indicatori tehnico-economici), iar alții de natură calitativă (indicatori sociali și politici), unii sînt indicatori simpli, iar alții complecși (combinații ale indicatorilor simpli), unii sînt esențiali, alții ajutători; faptul fundamental este că **eficiența economică nu poate fi exprimată printr-un indicator unic** (ori cît de savant ar fi elaborat), **ci numai printr-un sistem (mulțime) de indicatori simpli.**

În imposibilitatea elaborării unui indicator unic, care să sintetizeze întregul sistem de indicatori care definesc laolaltă eficiența, și a stabilirii unei ierarhii a importanței acestora care să poată fi aplicabilă în toate cazurile, practicienilor din domeniul analizei economice nu le rămîne de urmat decît una din următoarele căi:

— **Să compare,** doi cîte doi, indicatorii adoptați pentru caracterizarea eficienței economice și să încerce a trage o concluzie pe baza rezultatelor obținute. Aplicarea în practică a acestei metode ridică însă greutăți de neînvins, dat fiind că, în quasiunanimitatea cazurilor, compararea indicatorilor rezultați pentru obiectivul proiectat în cadrul unei anumite variante, cu indicatorii corespunzători în cadrul altei variante, ai unor lucrări similare existente, în stare de proiect, sau convenționale, arată diferențe în plus pentru unii indicatori și în minus pentru alții, astfel încît o alegere neafectată de subiectivism este prinicipial imposibilă. Spre exemplu, referindu-ne la doi dintre indicatorii cei mai caracteristici și mai uzitați, **prețul de cost și investiția specifică,** nu este de loc ușoară opțiunea dacă una dintre variante se caracterizează printr-un preț de cost mic și o investiție specifică mare, iar alta printr-o investiție redusă și un preț de cost ridicat. Principiul prețului de cost minim nu poate fi aplicat fără restricții, dat fiind că, în acest caz, chiar o reducere neînsemnată a prețului de cost ar justifica investiții oricît de mari în obiectivul proiectat, ceea ce ar duce, în ultima analiză, la o frînare a producției globale de bunuri și nu la o accelerare a ei; punctul de vedere diametral opus, care ar susține orientarea fondurilor spre investiții minime pe unitatea de capacitate, nu poate fi nici el aplicat în mod absolut, dat fiind că ar fi incompatibil cu sarcina introducerii pe scară largă a tehnicii noi în toate sectoarele economiei. Încercarea de mediere a acestei contradicții cu ajutorul „duratei de recuperare", sinteză a prețului de cost și investiției specifice, nu rezolvă nici ea problema: „partea" nu poate reprezenta „întregul"; unul sau chiar mai mulți dintre indicatorii fundamentali sau derivați ai eficienței economice nu se pot substitui noțiunii de eficiență în accepțiunea sa integrală.

Critici asemănătoare pot fi aduse evident oricăruia dintre indicatorii, simpli sau complecși, ai eficienței. Este clar că în asemenea condiții decizia finală nu poate fi decît rezultatul unor judecăți de valoare, subiective prin natura lor, și nicidecum a unor operațiuni, raționamente și calcule matematice. Deosebit de important este și faptul că numărul și felul indicatorilor care alcătuiesc sistemul variază de la un gen de lucrări la altul, de la o etapă la alta, de la economist la economist și chiar de la caz la caz. (În anexa 1 la H.C.M. nr. 3060/1966 privind elaborarea documentațiilor tehnico-economice pentru investiții și sistematizare, este dat „tabloul indicatorilor tehnico-economici ai întreprinderilor productive care fundamentează eficiența economică", tablou care cuprinde 17 indicatori și 13 subdiviziuni ai acestora, în total 30; nu au fost date însă nici un fel de indicații în ceea ce privește obligativitatea și modul de ierarhizare și compunere, respectiv de utilizare a lor).

O ilustrare concretă a actualei situații o constituie studiul comparativ al eficienței dezvoltării unor întreprinderi din ramura producției de ciment. Tabelele nr. 1 și 2, întocmite cu valorile indicatorilor realizați în cadrul variantelor studiate sînt grăitoare în ceea ce privește greutățile care apar în procesul de analiză datorită faptului că nu există încă o reglementare oficială care să clarifice pe deplin modalitățile de folosire a sistemului de indicatori adoptat pentru fundamentarea eficienței economice a investițiilor. Compararea doi cîte doi a indicatorilor arată superioritate în raport cu unii și inferioritate în raport cu alții; în lipsa unui act normativ, care să stabilească indicatorul (sau indicatorii) care trebuie să hotărască asupra eficienței în ultimă instanță, o alegere neafectată de subiectivism nu este posibilă.

După cum arată datele tabelului nr. 1, nici unul dintre criterii nu poate fi determinant; rezultatele neconcludente ale tabelului dau naștere în mod firesc întrebării: care din cele 6 criterii trebuie reținut în cele din urmă, **dat fiind faptul că numai din punctul de vedere al prețului de cost și al termenului de recuperare ordinea de preferință se menține** neschimbată, Turda — Fieni — Medgidia, în timp ce oricare alt criteriu conduce la alte rezultate? Dificultatea alegerii variantei cu eficiență maximă sporește considerabil dacă analiza se efectuează pe baza nu numai a acelor 6 indicatori menționați, ci a tuturor indicatorilor prevăzuți de acte normative ca acela menționat (H.C.M. 3060/1966), concluzia fiind cu atît mai subiectivă, cu cît numărul indicatorilor este mai mare. În cazul studiat de noi, posibilitatea utilizării mai multor criterii de eficiență reprezentate prin considerarea izolată a indicatorilor adoptați sau în grupe de cîte 2—3—4—5—6 indicatori creează o situație imposibil de soluționat. Astfel, tabelul nr. 2 în care se indică 64 grupări ce se pot face din cei 6 indicatori considerați, grupați cîte 1, 2, 3, 5, 6, precum și variația rezultatelor analizei, dă o concludentă indicație asupra relativității rezultatelor la care duce analiza eficienței economice fără o precizare prealabilă a componenței sistemului care trebuie să stea la baza analizei. Din conținutul său rezultă că pentru oricare dintre variantele de proiect studiate se pot găsi unul sau mai mulți indicatori, în raport cu care respectiva variantă să apară ca fiind cea mai eficientă. Este clar deci, că fără stabilirea prealabilă a sistemului de indicatori și, în plus, a unor coeficienți de **pondere** care să reflecte importanța fiecăruia în cadrul sistemului adoptat, o decizie privind alegerea investiției cu eficiență maximă este dificil de luat.

Tabelul nr. 1

Tabel comparativ al indicatorilor de eficiență economică la trei fabrici de ciment

Denumirea unităților	Mod de dezvoltare: linii tehnologice noi	Capacitate de producție		Indicatori de eficiență după dezvoltare					
								Termen de recuperare (ani)	
		înainte de dezvoltare (tone)	după dezvoltare (tone)	Preț de cost	Preț de vînzare	Venit net	Investiție spec. (lei/t creștere)	Prin reducerea prețului de cost al producției anuale	Prin sporul de beneficii
Fieni	O linie în plus	530.000	850.000	129	100	100	3,65	8,84	4,5
Turda	Trei linii în plus	485.000	1.506.000	100	101	203	2,84	31,9	3,18
Medgidia	O linie în plus	816.000	1.160.000	182	112	104	3,48	14,95	5,15
Clasificare din punctul de vedere al eficienței economice (ordine de preferință), după dezvoltare:				Turda Fieni Medgidia	Fieni Turda Medgidia	Turda Medgidia Fieni	Turda Medgidia Fieni	Fieni Medgidia Turda	Turda Fieni Medgidia

CEA DE-A DOUA cale pe care ar putea-o adopta practicienii economiști în munca de analiză a eficienței ar fi să-și fixeze atenția asupra a numai cîtorva indicatori, considerați ca hotărîtori, și să-și limiteze analiza (așa cum se procedează adeseori în practică) numai la compararea acestora; este evident că rămîn valabile, și în acest caz, toate criticile menționate mai înainte.

Mai există și un alt aspect al problemei, fără clarificarea căruia concepția și concluziile analizei eficienței nu pot fi decît variabile de la o unitate de analiză la alta, de la un economist la altul. Este vorba de faptul că, datorită ritmului exploziv al dezvoltării contemporane, una din importantele trăsături ale eficienței este caracterul ei dinamic, în sensul că trebuie avute în vedere nu numai situația din momentul efectuării analizei, ci și

toate modificările previzibile în ceea ce privește structura producției, prețul de cost, sursele de materii prime, conjunctura internă și externă etc., dat fiind că întreprinderea analizată trebuie să fie eficientă nu numai la o anumită dată, ci pe întreaga ei durată de serviciu; întrucît există mai multe posibilități de luare în considerare a acestui aspect (care poate influența hotărîtor decizia în ceea ce privește eficența economică), fără indicații speciale privind calea obligatorie de urmat, rezultatul final poate diferi radical de la un economist la altul.

Subliniem, de asemenea, că eficiența analizată la nivel de ramură, sub-ramură sau întreprindere, poate duce la concluzii cu totul diferite față de cele la care se ajunge analizînd eficiența la nivelul întregii economii; tipic în această privință este exemplul fabricilor de îngrășăminte agricole, a căror activitate — apreciată la nivelul întregii economii — apare ca eficientă, cu toate pierderile care ar putea fi înregistrate la prețul de cost, dat fiind faptul că aceste pierderi sînt cu prisosință recuperate prin surplusul de produse agricole ce se obține datorită aplicării îngrășămintelor.

GREUTĂȚILOR PRINCIPALE de mai sus trebuie să li se adauge și următoarea, de o importanță care nu poate fi subestimată, dat fiind că reprezintă problema centrală, de sine stătătoare a analizei eficienței economice în socialism; ne referim la modul de introducere în analiză a factorilor calitativi (social-politici), în afara celor cantitativi (tehnico-economici); o mare inflență în luarea deciziei privind noile investiții au **criteriile de ordin calitativ,** care pot duce la apreciabile abateri de la optimul înțeles în sens pur economic, criterii care, negăsindu-și o reflectare directă în indicatorii valorici sau naturali, scapă în ultimă analiză măsurării cantitative. Există aspecte calitative (incomensurabile, după unii autori, în realitate incomensurabili numai în prezent, însă foarte probabil comensurabili în etape viitoare ale cercetării economice), care nu pot fi luate în considerare decît cu ajutorul unei multilaterale **analize social-politice.** Dat fiind că, de la caz la caz, introducerea în analiză a factorilor extra-economici poate modifica concluziile analizei eficienței economice fundamentale pe indicatorii cantitativi, cu importante consecințe pentru economia națională, este imperios necesar ca, de pe poziția de exigență corespunzătoare actualului stadiu de dezvoltare a științelor, să se pretindă și să se găsească căi de rezolvare cît mai concrete și mai bine fundamentate economic și pentru tratarea aspectelor calitative ale problemei eficienței. De altfel, în zilele noastre, cînd matematica pătrunde tot mai adînc chiar și în disciplinele prin excelență umaniste, analiza aspectelor calitative ale eficienței economice exclude tratarea verbală a problemelor, obligîndu-le a le regîndi în termeni principiali noi.

MOMENTUL HOTARÎTOR în crearea unei noi capacități îl constituie aprobarea studiului tehnico-economic, aprobare condiționată în cea mai mare măsură de modul în care s-a făcut fundamentarea eficienței economice a respectivului obiectiv. Aceasta arată, pe de o parte, influența pe care o are asupra mersului economiei activitatea organizațiilor de proiectare și, deci, răspunderea lor, iar, pe de altă parte, sarcina care revine organelor superioare de control și îndrumare a activității de proiectare și analiză economică în ceea ce privește elaborarea neîntîrziată a unei metodologii de lucru, care să dea soluții unitare tuturor problemelor pe care le ridică analiza științifică a eficienței economice (probleme doar exemplificate în cele ce preced, însă nicidecum epuizate). După părerea mea, reglementarea în detalii a modului de elaborare a unui asemenea normativ, apare tot mai necesară pentru îndrumarea activității practice și teoretice.

Fără acest normativ, îndreptar de lucru și plafon minimal (însă univoc) de răspunsuri la numeroasele și dificilele probleme de care analiza eficienței economice nu este scutită nici chiar în cazurile cele mai simple, îndreptarea fondului spre obiectivele de cea mai ridicată eficiență nu va putea fi efectiv realizată, dat fiind că unul sau mai mulți indicatori favorabili pot să ducă la aprecieri nejuste a eficienței de perspectivă ai unor investiții; fără acest normativ general care să permită o tratare unitară a problemelor de eficiență, studiul acesteia ar ajunge în situația de a deveni „știința cu care se poate dovedi orice".

ing. Ion ILIESCU
cercetător principal I.C.E.

Tabelul nr. 2

Variația eficienței optime în funcție de numărul indicatorilor și felul acestora la fabricile de ciment Fieni, Turda și Medgidia

Nr. crt.	Posibilități de grupare a indicatorilor în sisteme	Numărul total n_i de valori optime întrunite de varianta i (i=1,2,...K); (K=3)			Varianta optimă (n_i=max.)
		V_1 (Fieni)	V_2 (Turda)	V_3 (Medgidia)	
1	I_1	0	1	0	Turda
2—6	I_2, I_3, I_4, I_5, I_6				
7	(I_1, I_2)	1	1	0	Turda-Fieni
8—21	$(I_1, I_3), (I_1, I_4)$...				
22	(I_1, I_2, I_3)	1	2	0	Turda
23—41	$(I_1, I_2, I_4), (I_1, I_2, I_5)$...				
43—56	$(I_1, I_2, I_3, I_5), (I_1, I_2, I_3, I_6)$...				
57	$(I_1, I_2, I_3, I_4, I_5)$	5	3	0	Fieni
56—63	$(I_1, I_2, I_3, I_4, I_6), (I_2, I_3, I_4, I_5, I_6)$				
64	$(I_1, I_2, I_3, I_4, I_5, I_6)$	2	4	0	Turda

Nota: Pentru simplificare considerăm, convențional ca variantă optimă pentru care suma $(n_{10}+n_{20}+...n_{K0})$ capătă valoare maximă.

FIȘE

■ Arătînd că prospectiva nu este un capriciu al modei, ci o știință necesară, utilă, care răspunde necesităților practicii sociale, Mircea Malița, în articolul **Linii directoare ale cercetărilor prospective**, apărut în LUPTA DE CLASĂ nr. 8/1970, face distincția între planificare și prospectivă. Deși prognoza (prospectiva) nu este după unele opinii decît o planificare pe termen lung, menționează autorul, există totuși o deosebire de natură între ele: planul, directivele sînt îndreptate spre acțiune și au o gamă redusă de variante posibile, toate examinate în sensul realizării lor imediate; ele antrenează în același timp un număr limitat de factori, postulînd într-un sens specific un soi de continuitate care limitează imprevizibilul ce apare din variante. Spre deosebire de planificare, prognoza trebuie să studieze evoluția stării unui sistem considerat în totalitatea sa. Cercetarea prospectivă este o contemplare obiectivă și rece a variabilelor posibile ale viitorului, enumerarea variabilelor posibile fiind de natură a orienta planificarea. De aceea, se subliniază, prognoza nu e o planificare pe termen lung care urmează planificării scurte, ci „este o încercare de prevedere care trebuie pusă înaintea planificării pentru a-i lumina calea".

■ Revista VOPROSI EKONOMIKI nr. 5/1970 publică studiul lui A. I. Veinstein intitulat: **Kriterii optimalnovo razvitia soțialisticescovo narodnovo hozeaistva** (Criteriile dezvoltării optime a economiei naționale socialiste). Autorul consideră că nu poate fi rezolvată problema optimului economic la diferitele activități economice (optimul local) pînă cînd nu se rezolvă și problema optimului general sau pe ansamblul economiei unei țări. Referindu-se la optimul general, A. L. Veistein trece în revistă, în mod critic, propunerile diferiților economiști în ceea ce privește criteriul de optimizare. El apreciază că venitul național poate fi considerat cel mai potrivit criteriu pentru determinarea acestui optim, propunînd însă unele modificări în calculul lui. Astfel se consideră necesar ca în venitul național să fie incluse și unele servicii și anume: transportul și telecomunicațiile ce deservesc populația, serviciile ce folosesc un volum mare de mijloace materiale (gospodăria comunală, spălătoriile etc.), precum și serviciile legate nemijlocit de producția materială (prospectări geologice, proiectări.) Pe lîngă aceasta, autorul consideră că, cel puțin pentru folosirea venitului național drept criteriu de optimizare, această noțiune trebuie lărgită cu activitatea depusă în domeniul ocrotirii sănătății, învățămîntului, artelor și literaturii.

■ Printre problemele abordate de profesorul W. Plouvier, în articolul **Le nouveau role du management** (Noul rol al conducerii) publicat în revista ORGANISATION SCIENTIFIQUE, nr. 5, 1970, consacrat lucrărilor celui de al XV Congres CIOS, desfășurat la Tokio, la sfîrșitul anului trecut, se arată că principalii factori care explică accelerata expansiune economică a Japoniei în ultimele decenii sînt: abundența forței de muncă și progresele în domeniul învățămîntului; capacitatea și zelul atît al cadrelor de conducere cît și al celeilalte părți a salariaților; procentul mare al acumulărilor; faptul că întreprinzătorii nu au ezitat să se îndatoreze și să suporte riscurile legate de investirea unor capitaluri importante; înlocuirea echipamentelor distruse în timpul războiului; climatul favorabil și modalitățile propice asigurate de stat; limitarea cheltuielilor de apărare națională.

■ În primul număr pe acest an al revistei **MANAGEMENT DECISION,** Peter Hart și John Mellors publică un studiu intitulat **Management Youth and Company Growth, A Correlation?** (Există o corelație între tinerețea conducerii și creșterea întreprinderii). Examinarea dezvoltării a 27 de companii din industria de echipament britanică ar arăta că între ritmul creșterii producției și vîrsta conducerii de vîrf există o corelație. Ritmul mediu de sporire a producției întreprinderilor avînd directori de maximum 65 ani în perioada 1962—1967 a fost de 17,66%, indicele similar, în cazul companiilor dirijate de directori depășind vîrsta menționată fiind de numai 5,66%. Și în celelalte 57 întreprinderi din alte ramuri studiate dezvoltarea companiilor conduse de personal mai tînăr a fost superioară celorlalte, diferențele fiind însă mai mici. Totodată, analiza a relevat că dispersia creșterilor este ceva mai mică în cazul întreprinderilor dirijate de directori mai în vîrstă. Spre exemplu, în cazul întreprinderilor de echipament electric deviațiile au fost de 3,84% față de 14,49% pentru companiile conduse de cadre mai tinere. Autorii admit că rezultatele trebuie luate în considerare cu precauție, dat fiind că eșantionul este destul de limitat. În plus ei citează rezultatele unui studiu analog realizat în S.U.A. în care creșterile obținute de întreprinderile conduse de directori de peste 58 ani au fost de 5,93% față de 5,65% pentru cele dirijate de conducători mai tineri. Cei doi specialiști precizează că nivelul de formare a cadrelor de conducere în cele două țări este complet diferit, ceea ce ar putea explica diferența dintre rezultatele celor două cercetări.

■ În ce măsură libertatea de decizie a centralelor și întreprinderilor este compatibilă cu obligația îndeplinirii sarcinilor de plan? Aceasta este problema ce și-o pune S. Bolland în nr. 1/1970 al revistei poloneze EKONOMISTA. În concepția autorului, libertatea de decizie ce poate fi acordată de organele de planificare centralelor și întreprinderilor se limitează la alegerea căilor de realizare a sarcinilor de plan ce sînt indiferente din punctul de vedere al preferințelor social-economice ale organelor centrale. În consecință, ea se referă la aspectele ce pot fi situate sub „un punct de indiferență" al organelor centrale. Numai în legătură cu aceste aspecte, centralele și întreprinderile pot maximiza propriile lor preferințe, realizînd totodată sarcinile de plan.

Dar chiar astfel înțeleasă, exercitarea libertății de decizie a centralelor și întreprinderilor presupune constituirea prin plan a anumitor rezerve pe care autorul le numește „rezerve pentru realizarea alternativelor planului", care nu trebuie confundate cu rezervele pentru împrejurări excepționale. Formarea unor asemenea rezerve constituie însă o povară pentru fondul de acumulare, reprezentînd o parte din cheltuielile social-economice ale descentralizării. Pentru a se justifica, cheltuielile pentru constituirea acestor rezerve speciale trebuie să fie mai mici decît avantajele social-economice ce rezultă din sistemul descentralizat de conducere. Stabilirea raporturilor dintre cheltuielile și avantajele de acest gen reprezintă o decizie politică, ea neputînd constitui obiectul unui calcul economic.

ISTORIE ECONOMICĂ

MARI AFACERI PE SEAMA STATULUI

OPERA CAMUFLĂRILOR

METAMORFOZA CAPITALULUI • AFACEREA „STEAUA ROMÂNĂ" • TRANZACŢII OCULTE

TRATATELE DE PACE de la Versailles, Trianon etc. în scopul acordării despăgubirilor de război pentru ţările învingătoare, prevedeau că „sub rezerva dispoziţiilor contrarii, care ar putea să rezulte din tratate, Puterile aliate sau asociate îşi rezervă dreptul de a reţine sau de a lichida toate bunurile, drepturile şi interesele aparţinînd la data punerii în vigoare a prezentului tratat, supuşilor germani sau unor societăţi controlate de ei pe teritoriul lor, în coloniile, posesiunile şi ţările lor de protectorat, inclusiv în teritoriile ce le-au fost cedate în virtutea prezentului tratat".

România, care fusese pînă la primul război mondial în sfera de investiţii şi influenţă a Germaniei şi Austro-Ungariei, era gazda unor însemnate capitaluri investite în industrii, bănci, comerţ, asigurări etc. Conform prevederilor tratatelor de pace statul român avea dreptul să intre în posesia unor considerabile fonduri industriale şi financiare, acţiuni şi interese ale societăţilor statelor foste inamice. Ce s-a petrecut însă în realitate ?

MAREA BURGHEZIE română, urmărind să-şi mărească averile şi forţa economică, a apelat la un compromis cu capitalurile străine, atît din sfera puterilor centrale cît şi din aceea a puterilor aliate, în dauna statului. În loc ca toate bunurile capitaliştilor statelor inamice să fie trecute în patrimoniul statului, guvernele burgheze din perioada 1918—1922 au acceptat trecerea majorităţii acestora în posesia monopolurilor statelor aliate. Iată şi mecanismul cel mai des folosit: societăţi capitaliste din ţările Antantei sau din ţări neutre cumpărau acţiunile societăţilor germane sau austriece, devenind proprietarele lor, şi cereau statului român să le considere, în virtutea apartenenţei noilor proprietari, ca societăţi cu capital „aliat" sau „neutru" scoase de sub jurisdicţiile tratatelor de pace şi să le aprobe funcţionarea legală.

O serie de grupuri ale marii burghezii române, prin influenţa de care dispuneau, au determinat guvernul să legalizeze tranzacţiile de cumpărare de acţiuni „inamice" de către societăţile „aliate", condiţionînd aceste servicii de pachete de acţiuni şi posturi în conducerea societăţilor străine. Această operaţiune s-a desfăşurat sub acoperirea teoretică şi politică a conceptului de „naţionalizare" a capitalului străin, naţionalizare a cărei esenţă consta în realizarea priorităţii cantitative a capitalului românesc asupra celui străin în fiecare societate (55—60% din capital şi 2/3 plus preşedintele în cadrul conducerii societăţii). „Naţionalizarea" avea în vedere atît societăţile cu capital străin care se constituiau, cît şi societăţile străine existente ,cărora se încerca să li se impună pe cale de lege aceste condiţii.

Operaţiunea sau dezideratul naţionalizării capitalului a dat loc la numeroase fricţiuni şi conflicte între capitalul străin şi autohton, dar a realizat totodată o puternică întrepătrundere între interesele celor două grupări. Pe aceste suporturi teoretice şi politice, s-au făcut afaceri, tranzacţii, pe care opoziţia le-a numit „camuflări", de sute de milioane sau chiar de miliarde de lei. Unele dintre cele mai mari întreprinderi petroliere, metalurgice, carbonifere, miniere, bancare au trecut de fapt din mîinile capitalului german şi austriac în ale celui englez, francez, belgian, italian sau elveţian cu concursul plătit al guvernelor vremii. Societăţi ca Steaua Română, Concordia, Vega, Reşiţa, Petroşani, Mica etc., aparţinînd înainte de război monopolurilor din ţările coaliţiei centrale, se „naţionalizează", iar în spatele firmei de Societate anonimă română exploatează capitalul străin. „Asistăm — scria în 1919 ziarul „Viitorul" — la spectacolul acesta de metamorfoză teatrală în care vedem că societăţi şi întreprinderi care pînă mai deunăzi erau pur germane sau austro-ungare, iau o nouă formă (aliată sau neutră) spre a scăpa de controlul şi urmăririle la care ar fi pe drept supuse ca instituţii duşmane". Presa vremii, dezbaterile parlamentare au avut în centrul lor, multă vreme, marile afaceri realizate de grupările burgheziei, de politicienii din toate clasele dominante. Demascarea reciprocă a constituit totdeauna prilej de blamare a partidelor şi reprezentanţilor lor. Cu aceste ocazii s-au scos la lumina zilei şi judecăţii istoriei multe rufe murdare din cuferele fiecărei grupări politice burgheze.

Desigur, cercetarea operaţiunilor de camuflare şi naţionalizare relevă setea de îmbogăţire a burgheziei, de dobîndire a supremaţiei în economia ţări faţă de capitalul străin, metodele şi sistemele de acumulare primitivă practicate. In general întreaga acţiune de naţionalizare a avut ca rezultat o creştere a capitalului autohton în unele ramuri ale industriei şi în bănci. Problema de care vrem să ne ocupăm este însă preţul plătit şi rezultatele finale ale acestor naţionalizări.

„NAŢIONALIZAREA" societăţii petroliere Steaua Română, ne apare revelatoare pentru întregul sistem practicat în epoca respectivă.

Steaua Română era una dintre cele mai mari societăţi petroliere, căreia înainte de primul război mondial îi aparţinea 20% din extracţie şi 25% din prelucrarea ţiţeiului. Capitalul era deţinut de grupurile financiare germane în frunte cu Deutsche Bank, De aceea, ea constituia un obiectiv principal, atît pentru grupările bancare române, cît şi pentru monopolurile străine. Ca urmare, imediat după încheierea păcii, guvernul român pune sub sechestru societatea Steaua Română în vederea aplicării statutului societăţilor inamice. Pentru determinarea naţionalităţii posesorilor de acţiuni şi stabilirea proporţiei faţă de ei se hotărăşte ştampilarea acţiunilor Stelei Române. S-au prezentat 21% din acţiuni ca aparţinînd unor persoane din ţările Antantei sau asociate şi deci nesupuse lichidării. Restul acţiunilor se găseau sub diferite forme în mîini „inamice". Banca românească — mare bancă a capitalului liberal — urmărea să intre în posesia majorităţii acţiunilor Stelei pentru a o controla. Lucrurile însă se complică. Deutsche Bank informează statul român că un pachet majoritar de acţiuni al Stelei Române de 100.002 bucăţi, faţă de totalul de 200.000, se găsea gajat încă înainte de război la două bănci : la Skandinavska Credit Aktien Bolaget din Suedia şi la Credit Suisse, ambele din ţări neutre.

Guvernul român, prin jurnalul Consiliului de Miniştri din 12 septembrie 1920 examinînd referatul Ministerului Industriei şi Comerţului din 10 septembrie şi „văzînd şi documentele citate în acest referat autorizează Ministerul Industriei şi Comerţului să proceadă la ştampilarea celor 100.002 acţiuni ale societăţii Steaua Română, foste în mîini inamice şi aflătoare apoi în gaj în Elveţia". Jurnalul este semnat de generalii Al. Averescu, Ion Răşcanu şi de O. Tăzlăuanu, I. V. Stîrcea, C. Garoflid, I. C. Atanasiu etc.

Inainte însă de aceasta, în 1919, la San Remo are loc o întîlnire oficială între reprezentanţii guvernelor Marii Britanii şi Franţei unde se hotărăşte o acţiune comună pentru cucerirea poziţiilor germane din petrolul românesc. Tranzacţia începută de finanţa liberală cu sprijinul statului intră deci în sfera acestei convenţii anglo-franceze .Aşa că atunci cînd se creează un sindicat bancar românesc (format din Banca Românească, Banca Marmorosch Blank, Banca ţărănească, Banca generală a ţării româneşti, Creditul extern etc.) pentru achiziţionarea acţiunilor Stelei Române şi stabilirea controlului finanţei liberale asupra acestei mari societăţi petroliere, apar două probleme grele : lipsa de capital în valută pentru a cumpăra acţiunile Stelei şi pretendenţii anglo-francezi. Dar oricît de opuse ar părea aceste două impedimente, ele au concurat în acelaşi sens. Grupurile monopoliste, engleze — Anglo-Persian Oil Co şi Banca Stern Brothers şi francez — Banque de Paris et des Pays Bas oferă credit grupului băncilor române conduse de Banca de credit român pentru cumpărarea părţii sale de acţiuni. Acţiunile se repartizaru astfel : grupul român 50,1%, grupul englez 24,95% şi cel francez 24,95%. Corespunzător acestor trei grupuri s-au format şi trei societăţi Steaua română, franceză şi engleză.

Cumpărarea celor 50.100 acţiuni de către grupul român însemna investirea unui capital considerabil, întrucît o acţiune Steaua, a cărui preţ nominal era de 500 lei, s-a plătit cu 800 franci elveţieni, respectiv la un curs cu peste 400% mai mare.

DIN tranzacţia realizată pînă în această etapă se constată două elemente care subminează chiar şi aparenţa de dominaţie a capitalului românesc în Steaua Română. In primul rînd pentru datoria contractată la grupurile englez şi francez grupul român lăsa în gaj acestora întregul său pachet de acţiuni. In al doilea rînd, datoria se pare că era artificial mărită ca urmare a unei combinaţii „oculte" între grupurile anglo-franceze şi Deutsche Bank. Presa timpului arată că acţiunile neştampilate ale Stelei Române cotau la bursele străine, neoficial desigur, în ajunul încheierii tranzacţiei, la circa 110—120 franci elveţieni. C. Hrisescu deţinător a multor informaţii, declara că „convingerea intimă a celor ce cunosc de aproape afacerea este că între grupul anglo-francez şi Deutsche Bank, graţie legăturilor strînse de afaceri pe care firma Stern Brothers, reprezentantul grupului englez, le avea cu Deutsche Bank, a intervenit un alt aranjament de alt ordin decît cel al plăţii efective a participaţiei lor, şi că preţul convenit a apărut numai de formă pentru întreaga tranzacţie spre a impune grupului român".

Aceste două momente, datorii amare şi gajarea acţiunilor grupului român la grupurile englez şi francez făceau iluzorie „naţionalizarea" Stelei Române. Toate acestea se petreceau în perioada în care leul se devaloriza de la o zi la alta, ceea ce făcea ca datoria în lei a băncilor româneşti să crească vertiginos, iar grupul român să intre în impas.

Datoria iniţială pentru cele 50 102 acţiuni deţinute de grupul băncilor române se ridica la 50 841 476 fr. francezi şi 842 283 lire sterline, respectiv obligaţia către grupul francez şi englez. Aceste sume trebuiau plătite pînă la 31 decembrie 1924. Ele înregistrau o dobîndă care mergea pînă la 10% anual, capitalizată trimestrial.

Apropiindu-se scadenţa şi prevăzînd că nu poate plăti acţiunile, sindicatul băncilor române începe tratative cu grupurile francez şi englez pentru prelungirea şi uşurarea datoriei. Trebuie să amintim că investiţiile grupului român la capitalul Stelei au crescut ca urmare a măririi capitalului prin noi emisiuni de capital de la 100 mil. lei în 1920 la 1000 mil. în 1927, sub formă de acţiuni a 500 lei, grupului român revenindu-i 459,9 mii acţiuni în sumă de 346 mil. lei. In 1923 intervine o convenţie prin care plata datoriei grupului român se eşalonează pînă în decembrie 1926. După calculele făcute, la 31 decembrie 1924 datoria către grupul francez crescuse la 63 623 mii franci francezi şi către grupul englez la 1 112 mii lire sterline, respectiv cu circa 25% faţă de sumele iniţiale. Situaţia se înrăutăţea pentru băncile româneşti. Atunci intră în joc statul. „În urma intervenţiilor făcute de către membrii grupului român pe lîngă statul român — se spune într-un document intern al Băncii româneşti — pentru a concesiona societăţii Steaua Română perimetre noi (petroliere spre exploatare — n.n.) acesată societate a convenit prin convenţia de mai sus a bonifica grupului român 900 000 lstg".

Statul român cedează astfel societăţii terenuri petroliere în suprafaţă de 123 ha., iar grupurile străine reduc datoria grupului bancar român cu peste 40%. Prin noua convenţie statul român devine acţionar la Steaua Română. Acţiunile atribuite statului, în număr de 35 000 nominative şi înalienabile, au provenit dintr-o nouă emisiune suplimentară realizată în 1925.

Nici în 1926 datoria care creştea cu dobînzile şi alte speze nu poate să fie achitată. Urmează alte convenţii de prelungire pînă în 1933 cînd, datorită crizei financiare, o parte din băncile româneşti dau faliment şi grupul român este prezentat în ultimă instanţă de două mari bănci — Banca românească şi Banca de credit român — solidare pentru întreaga datorie. Situaţia se complică şi mai mult datorită restricţiilor şi controlului devizelor şi plăţii lor prin Banca Naţională a României. O nouă formulă paleativă intervine în 1933. Prin convenţia încheiată, scadenţa datoriei grupului român, care era în anul 1944, se prelungeşte pînă în... 1961, dobînda se fixează la 4% pînă în 1937, iar în continuare o anuitate de 6,50%. Stabilizarea leului în 1929 nu a putut redresa situaţia financiară a afacerii Steaua Română din cauza crizei economice, iar după 1932-1933 încep să se manifeste din nou semnele inflaţiei. În perioada ce urmează datoria grupului român creşte, ajungînd în 1938 la un total de circa 467,5 mil. lei.

Calculînd capitalul, dobînzile şi celelalte cheltuieli solicitate de mărirea capitalului societăţii Steaua Română, o singură acţiune cu preţ nominal de 500 lei revenea cu un preţ de cost de 1107 lei, în timp ce la bursă cota doar cu circa 315 lei. Şi cu toate aceste cheltuieli de sute de milioane făcute pentru menţinerea participaţiei româneşti la Steaua Română, grupul român s-a văzut pînă la urmă cu o datorie considerabilă faţă de valoarea reală, respectiv o pierdere masivă de mijloace financiare.

Grupurile străine, care aveau în fapt în mîna lor conducerea societăţii, au manevrat astfel condiţiile de plată, de calcul al preţului de export al produselor încît grupul băncilor româneşti să-şi reducă treptat forţa economică, deşi deţinea 51% din acţiuni .Dacă mai adăugăm amănuntul că, potrivit convenţiilor, toate acţiunile grupului român erau blocate la sindicatul comun organizat ad-hoc nu numai pentru perioada pînă la achitarea datoriei, ci şi 10 ani după lichidarea obligaţiilor ne putem da seama atît de efectele reduse ale naţionalizării întreprinse de statul burghez, dar mai ales de forţa monopolurilor străine, de lupta lor pentru menţinerea supremaţiei în industria petrolului românesc.

Pentru a micşora pierderile financiare rezultate din această afacere, băncile româneşti au amortizat treptat investiţia cu o parte din beneficiu. Aceasta însemna, de fapt, o redistribuire a plusvalorii, încasată din exploatarea internă a maselor, în favoarea marilor monopoluri străine.

prof. dr. Victor AXENCIUC

ECONOMIE MONDIALĂ

Evoluția structurii producției și consumul de materiale

MATERIA primă și materialele reprezintă aproape jumătate din produsul social global al U.R.S.S. ; pentru producția lor se folosesc două cincimi din fondurile fixe de producție și resursele de muncă ale țării. De aceea, este firesc interesul pe care-l suscită problema sporirii eficienței și a perfecționării structurii producției așa-numitului produs „intermediar": numeroase și variate grupe de produse din industria extractivă, din agricultură și silvicultură, diferite materiale, combustibili și energie etc.

Această problemă — susține E. Savinski, în nr. 3/1970 al revistei sovietice **Voprosi Ekonomiki** — are multiple aspecte și diferite metode de rezolvare. Cel mai mare interes prezintă cercetarea interacțiunii dintre consumul de materiale determinat de structura producției și eficiența acesteia, precum și metodele folosite în prognoza lor...

Ca urmare a progresului tehnic are loc o largă și intensivă înlocuire a unor produse ale muncii cu altele, acest proces exercitînd o influență tot mai mare asupra diferitelor laturi ale economiei. Capacitatea obiectelor muncii, în general, și a materialelor în special de a se înlocui reciproc se deosebește de capacitatea de înlocuire reciprocă a produselor finite, care— în proporție de trei pătrimi — reprezintă obiecte ale consumului personal, iar pentru o parte considerabilă din acestea alegerea este condiționată de interese personale și de gusturi, greu de apreciat. Înlocuirea reciprocă a obiectelor muncii are loc în sfera productivă, aici existînd factori tehnici și economici determinați care pot fi ținuți în evidență. Sub acțiunea acestor factori au loc schimbări în structura producției sociale, care exercită o anumită influență asupra nivelului consumului de materiale și a eficienței...

...Și în viitor, cea mai probabilă este orientarea schimbătoare a tendinței consumului de materiale în raport cu dezvoltarea tehnicii, cu deplasările în structura producției, cu modificarea prețurilor etc. Este necesar să se ia în considerare faptul că legătura dintre consumul de materiale în producție și structura acesteia reprezintă manifestarea unei legități mai generale : cea a corelației dintre nivelul economic și cel tehnic al dezvoltării economiei naționale...

După ce precizează că articolul de față își propune o apreciere aproximativă a influenței pe care o pot avea asupra indicatorului general al consumurilor specifice de materiale modificările ce intervin în structura pe ramuri a produsului social global și deplasările structurale în componența pe ramuri a industriei, autorul arată că unele dintre schimbările structurale viitoare vor duce la creșterea consumului de materiale, altele la reducerea lui. În pofida deosebirilor între aprecierile cantitative ale prognozelor elaborate de diferiți autori, se remarcă în cadrul acestora unele tendințe generale privind modificările viitoarei structuri a producției sociale.

În ceea ce privește structura produsului final, se prevede că în cadrul sporului global al fondurilor fixe va crește continuu ponderea fondurilor de producție, iar în producția de bunuri de consum — se va mări ponderea produselor de folosință îndelungată, în special a produselor industriei constructoare de mașini. Modificările structurale în această direcție pot reduce nivelul indicatorilor medii ai consumului de materiale. O influență deosebit de mare urmează să exercite scăderea (în producția industrială globală) a ponderii producției industriei alimentare și ușoare, caracterizată prin nivelul cel mai înalt al consumului de materiale. În cadrul structurii produsului social global, toate calculele de prognoză indică o creștere a ponderii industriei și o reducere a ponderii producției agricole. Întrucît consumul de materiale în producția industrială este considerabil mai mare decît în cea agricolă, tendința menționată va provoca o ridicare a indicatorilor medii ai consumului de materiale.

Nivelul consumului de materiale depinde, de asemenea, de modificările structurii pe ramuri a industriei. Creșterea mai rapidă a construcțiilor de mașini și mărirea ponderii acestora în întreaga producție industrială vor influența în sensul reducerii consumului de materiale în producția industrială, deoarece în construcțiile de mașini acest indicator se situează cu mult sub nivelul mediu (în 1966, în U.R.S.S. cu 27%).

Una din trăsăturile caracteristice ale progresului tehnic în toate ramurile economiei naționale este reducerea consumurilor de materii prime și materiale în procesele tehnologice. Se reduce consumul de combustibil în producția de energie electrică și calorică, precum și consumul de metal în producția de mașini, mașini-unelte, utilaje de același tip, scade greutatea lor calculată la unitatea de capacitate, se micșorează greutatea unui metru pătrat de laminate, țesături, hîrtie. Toate acestea duc la economii în cheltuirea de muncă raportată pe o unitate de efect al consumului. Reducerea consumurilor de materiale, ca rezultat al acțiunii de perfecționare a proceselor tehnologice și a proiectării fabricatelor constituie un mijloc real de sporire a eficienței producției. Este necesar să se țină seama de faptul că reducerea consumurilor specifice de materiale reflectă, în același timp, o creștere a productivității muncii sociale. Este greu de stabilit limitele acestui proces.

În ramurile în care dominante sînt metodele chimice de prelucrare, limita amintită o reprezintă consumul teoretic sau tehnic de materiale. În prezent, într-o mare parte a sectoarelor producției chimice, consumul efectiv de materii prime și materiale este apropiat de normele tehnice. Printre aceste ramuri se numără industria chimică propriu zisă, metalurgia, producția de ciment, de sticlă, industria alimentară și alte cîteva ramuri industriale. Dar, și în aceste ramuri este posibil să se reducă în continuare consumurile la materiile prime de bază prin introducerea mai largă în industrie a materialelor de sinteză primare precum și pe seama folosirii complexe a acestora, a utilizării deșeurilor și produselor auxiliare, a refolosirii unor materii prime și materiale etc. În prezent nu este posibil să se aprecieze cantitativ influența factorului amintit. Este neîndoielnic însă că, în perspectivă, reducerea consumului tehnologic de materii prime și materiale trebuie să determine o scădere a nivelului indicatorilor specifici ai consumului de materiale.

Pentru a se putea aprecia caracterul modificărilor posibile ale consumului de materiale este necesar să se facă distincție între perioada apropiată și cea mai îndepărtată. În cadrul celei dintîi se vor menține încă numeroase tendințe actuale de dezvoltare ale economiei și este foarte probabil că în această perioadă consumurile specifice de materiale vor continua să crească. Evoluție, condiționată îndeosebi de particularitățile etapei actuale a reconstrucției tehnologice a numeroaselor ramuri producătoare de materii prime, cînd ritmul de creștere a înzestrării cu energie și cu fonduri fixe depășește ritmul de creștere a producției și productivității muncii.

În perioada următoare, după cum arată experiența Uniunii Sovietice și a altor țări, este de așteptat să se manifeste din plin efectul reconstrucției tehnice a agriculturii, a industriei chimice și industriei de hîrtie și celuloză și a altor ramuri de materii prime. Ca urmare, se va accentua caracterul intensiv al producției, fapt care trebuie să se reflecte pozitiv asupra indicatorului consumurilor specifice de materiale.

Dezbateri în presa țărilor socialiste

ECONOMISIREA MATERIALELOR — FACTOR AL EFICIENȚEI ECONOMICE

EVOLUȚIA PONDERII MUNCII MATERIALIZATE în procesul social global ; interacțiunea factorilor care determină creșterea sau scăderea cheltuielilor materiale în procesul de producție ; căile de reducere a consumurilor de materii prime și materiale — iată o serie de aspecte ale producției sociale, de a căror rezolvare este strîns legată însăși eficiența acesteia. Redăm, în cele ce urmează, extrase care oglindesc dezbaterea teoretică și practică a problemelor amintite în presa de specialitate din unele țări socialiste

---

90 de posibilități de utilizare a maselor plastice

GOSPODĂRIREA judicioasă a materiilor prime brute și prelucrate constituie una din problemele la ordinea zilei în economia R.D.G. În centrul atenției se află, în prezent, măsurile de substituire a unor materiale mai scumpe sau deficitare cu altele mai ieftine. În acest cadru, arăta nu de mult Gerhard Steiner, ministrul economiei materialelor (în suplimentul nr. 17 al revistei **Die Wirtschaft**), s-a prevăzut „să se stabilească direcțiile fundamentale în acțiunea de substituire a materiilor prime prelucrate, prin elaborarea de prognoze privind modificările ce urmează să sufere baza de materii prime, prin dezvoltarea, diversificarea și descoperirea de noi materii prime".

Totodată, urmează a fi elaborate condiții fundamentale precise, bazate pe calcule, în vederea dirijării acțiunii de înlocuire a unor materii prime în planurile anuale, ținîndu-se seama de prevederile din planurile de perspectivă. În fine, se preconizează „coordonarea la nivelul economiei naționale a propunerilor de utilizare a înlocuitorilor de materiale".

Subliniind că economisirea materialelor, mai ales în condițiile actualei revoluții tehnice și științifice, constituie o însemnată sursă de sporire a eficienței economiei naționale în general, Wolfgang Rauchfuss scria în **Neues Deutschland** (14/VI. 1970) că „ea este deosebit de importantă pentru economia R.D.G., în care zilnic se prelucrează materiale în valoare de aproape 365 milioane de mărci, iar aproximativ 65% din costurile generale de producție în industria de subordonare republicană reprezintă costul materiilor prime și materialelor". Pe aceste considerente sînt fundamentate hotărîrile de introducere a organizării științifice în producție, de extindere sistematică a automatizării și de aplicare a unei raționale politici în ceea ce privește structura bazei de materii prime care — împreună cu utilizarea gospodărească a materialelor — să contribuie la dezvoltarea în perspectivă a economiei naționale.

Se prevede, între altele, folosirea de materii prime prelucrate noi, utilizarea rațională a înlocuitorilor de materiale (în special a maselor plastice în locul laminatelor de oțel) și introducerea concomitentă de procedee și tehnologii noi caracterizate prin înaltă productivitate și consum scăzut de materii prime. De asemenea, se va pune accentul pe o mai intensă utilizare a materiilor prime indigene.

Citînd unele rezultate obținute de pe urma măsurilor de economisire a materialelor în întreprinderi și combinate, autorul menționează întreprinderea industrială Halle Nord — unde coeficientul de valorificare a materiilor prime utilizate în realizarea unui nou tip de utilaj pentru construcții rutiere a urcat de la 56% la 94%.

O sursă de economisire a materialelor se arată în **Die Wirtschaft** (nr. 14/1970)

(Continuare în pag. 23)

ELVEȚIA

sacrosanctul secret va deveni permeabil

DUPĂ APROAPE doi ani de negocieri dificile asupra ridicării parțiale a secretului bancar în Elveția, un acord de principiu a fost încheiat între guvernele de la Berna și Washington care dă, într-o oarecare măsură, satisfacție cererilor formulate în acest sens de autoritățile americane hotărîte să înceapă o „urmărire decisivă" a mafioților, traficanților de droguri și altor reprezentanți ai „crimei organizate", al căror capital ajunge, pe căi diferite, în sigurele și discretele seifuri elvețiene.

Inițiind aceste negocieri, Statele Unite au susținut că etanșul secret bancar elvețian oferă un paravan evazioniștilor fiscali și agenților organizațiilor criminale cu ramificații internaționale. Multă vreme tratativele au bătut pasul pe loc datorită resentimentelor manifestate de reprezentanții Bernei față de orice atingere adusă sacrosanctului secret bancar. În cele din urmă, negocierile au ieșit din impas după ce membrii cabinetului federal elvețian au formulat opinia că „sînt justificate măsuri excepționale în

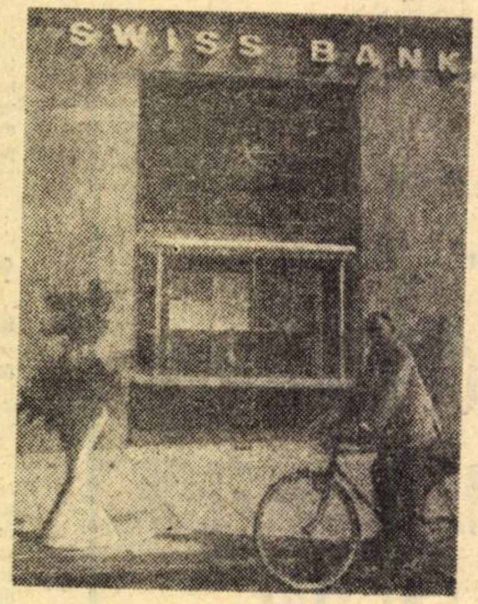

combaterea gangsterilor care operează pe scară internațională și care folosesc metode «sofisticate» în manevrarea unor sume considerabile de bani".

Proiectul de acord încheiat între cele două țări (care urmează să fie definitivat în cursul lunii septembrie) prevede în esență o cooperare reciprocă în depistarea și pedepsirea delictelor calificate drept crime de către legislațiile ambelor țări. „Crima organizată — a declarat un purtător de cuvînt al guvernului elvețian, anunțînd acordul realizat — reprezintă o formă extrem de periculoasă de criminalitate și este, deci, justificată o depășire a cadrului obișnuit al măsurilor de colaborare judiciară pentru a o reprima".

Păstrînd, în general, o mare discreție în legătură cu acest acord și manifestînd tendința evidentă de a-l minimaliza, autoritățile elvețiene subliniază că pentru a obține ridicarea secretului bancar, justiția americană va trebui să fie în măsură să demonstreze că „dezvăluind un delict de fraudă fiscală va putea, dacă nu să lichidize bandele organizate de răufăcători, cel puțin să aresteze pe unul din șefii acestora". Acordul nu permite Statelor Unite să obțină o evidență în mod direct. Nici chiar guvernul elvețian nu poate obține accesul la registrele unei bănci din țară fără un ordin judecătoresc care se emite doar în cazul urmăririi unui delict calificat ca atare de legea elvețiană. Potrivit acordului de principiu încheiat între cele două țări, guvernul elvețian va reprezenta S.U.A. în cererea de obținere a unui asemenea ordin împotriva unei persoane acuzată de activitate crminală. Pentru a obține asemenea derogări de la lege, poliția americană va trebui să aducă dovezi formale că persoana dispunînd de un cont numerotat în Elveția, pusă sub urmărire judiciară, face parte dintr-o organizație criminală.

ACORDUL ÎNCHEIAT între guvernele elvețian și american privind ridicarea secretului bancar în Elveția întrerupe o tradiție centenară pe care s-a edificat — în parte — prosperitatea acestei țări.

Reputația de „fortăreață bancară" pe care și-a cîștigat-o de-a lungul anilor Elveția a fost bazată pe conceptul tradițional al secretului absolut. Multă vreme, secretul bancar a constituit o regulă inviolabilă, deși nu fusese adoptată o legislație în acest sens. Abia în anul 1934 a fost votată o lege prin care se prevedea pedepsirea cu 6 luni închisoare sau cu o amendă de 2 000 lire sterline a tuturor funcționarilor care vor dezvălui secrete bancare. Această lege nu a intenționat înlesnirea pătrunderii de capitaluri dubioase în țară. Momentul adoptării ei coincide cu introducerea în Germania hitleristă a unor pedepse drastice — mergînd pînă la sentința capitală — împotriva tuturor persoanelor care dețin fonduri în bănci din străinătate. Astfel s-a asigurat protecția multor victime ale regimului nazist. Cu timpul, această situație a fost exploatată de numeroase alte persoane dubioase, inclusiv de către unii hitleriști notorii și, în ultimă instanță, a permis multor deponenți din diferite țări să se sustragă urmăririi fiscale și judiciare.

Sînt cunoscute bănuielile, alimentate de numeroase indicii certe, că în băncile elvețiene au fost depozitate capitalurile hitleriștilor care au părăsit Germania în preajma capitulării. Elveția a refuzat să furnizeze cea mai mică informație aliaților în legătură cu acest subiect, dar a recunoscut implicit acest lucru consimțind — în anul 1945, după ce i s-a reproșat că a adăpostit tezaurele S.S., să facă un vărsămînt global și forfetar de 100 milioane de dolari spre a fi folo-

REPERE

• **GUVERNUL JAPONEZ intenționează să ia în viitorul apropiat inițiativa organizării unei largi conferințe internaționale în cadrul căreia să fie examinate posibilitățile unei extinderi a Rundei-Kennedy: reducerea cu aproape 50% a tarifelor vamale și suprimarea obstacolelor netarifare în schimburile comerciale. Ministrul de Finanțe, Takeo Fukuda, — informează corespondenții de presă — ar fi făcut de pe acum o serie de sondaje, în acest sens, în unele capitale occidentale sugerind ca lucrările conferinței să se desfășoare la Tokio.**

• **NUMĂRUL MUNCITORILOR STRĂINI DIN R.F.G. se apropie în prezent de 2 milioane — anunță Oficiul brațelor de muncă din Wiesbaden. Numai în anul 1969 au sosit în țară, în căutare de lucru, peste 1 milion de străini. Numărul vest-germanilor care au emigrat a fost, în același an, de 440 000.**

• **„INVESTIȚIILE sînt practic inexistente, șantierele de construcții sînt rare: în toată Lisabona nu ai să vezi nici zece clădiri aflate în construcție... Particularii, atît portughezi cît și străini, ezită să facă investiții căci viitorul țării pare nesigur. Statul consacră cea mai mare parte a resurselor sale războiului care absoarbe 42% din buget" — scrie cotidianul economic francez** Les Echo, **referindu-se la consecințele nefavora**

ANGLIA

triunghiul inaccesibil

MOMENTELE acute ale conjuncturii economice în Anglia sînt mai ales autumnale. Cel puțin așa par lucrurile dacă le judeci după tonul presei britanice, care, întotdeauna la sfîrșitul vacanțelor de vară, suie cu o octavă sau două. Evoluția situației, cum rezultă ea din cercetarea indicilor, nu dovedește de fapt că deteriorarea conjuncturii ar ține de coincidențe sau de vreo fatalitate sezonală. Este adevărat că analizele sînt de obicei mai cuprinzătoare toamna. Mai mult anul acesta poate ca altădată. Interesul sporit pentru mersul treburilor purcede de la faptul că din iunie Anglia are la cîrmă un guvern nou.

Cifrele și datele privitoare la activitatea economică nu dezmint comentariile îngrijorate ale presei. Grevele, șomajul, se află în centrul preocupărilor și ele nu sînt de natură să asigure responsabililor economiei engleze un sentiment de confort. Departamentul utilizării forței de muncă și al productivității a arătat de curînd că numărul celor rămași fără lu-

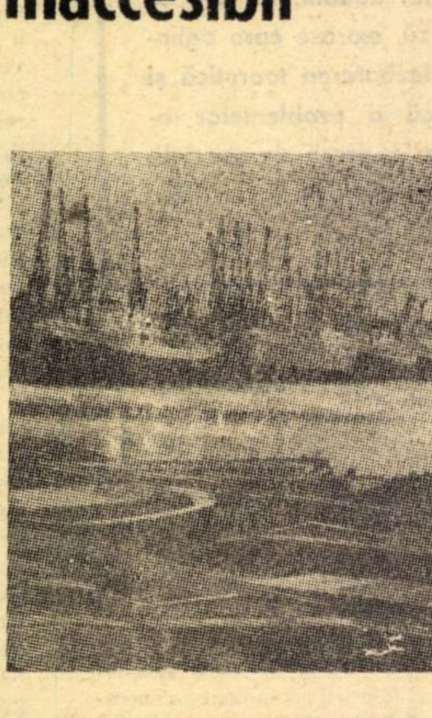

Docurile în timpul grevelor.

cru a crescut din luna iulie cu 36 000, atingînd un total de 606 000. În prezent, rata șomajului este 2,6%. Luna trecută „am avut cea mai ridicată cifră de șomaj din oricare lună a lui august de la război încoace" arată un ziar englez. Iar secretarul general al sindicatelor britanice, Feather, declară că „situația este extrem de serioasă". În cazul în care tendința actuală persistă, zice el, șomajul riscă să sporească în ianuarie sau în februarie anul viitor la cifra de 750 000.

În ceea ce privește prețurile, creșterea lor ar putea părea paradoxală într-o perioadă de stagnare. Dar nu este din această cauză mai puțin reală. La vînzarea en detail, urcarea e de 8% pe an. Între iunie și iulie se constată că indicele costului vieții s-a ridicat cu un punct, la 149 (în ianuarie 1969 = 100). Cum în urmă cu cîteva luni rata anuală de creștere a prețurilor fusese de numai 6%, experții sînt convinși că dacă tendința nu se modifică rapid, o nouă majorare, pînă la 10%, este posibilă. Încercarea salariilor de a ține cadența cu prețurile, în pofida tuturor majorărilor care au fost admise, este și rămîne aleatorie.

Nesiguranța se desprinde și din analiza publicată recent de Institutul național englez pentru cercetări economice și sociale. Pe baza orientărilor actuale, ea prevede sporirea continuă a șomajului; o creștere a producției — din trimestrul II/1970 și pînă în trimestrul II/1971 — de numai 1,5%; reducerea investițiilor în industria prelucrătoare; scăderea exporturilor; creșterea importurilor pentru acoperirea unei părți mai mari a cererii interne. Apreciind potențialul de creștere a productivității la 3—3,5%, Institutul atrage atenția că acest factor este de natură să întunece și mai mult perspectivele utilizării forței de muncă. Mai puțin ca în analizele anterioare, dar totuși mai optimist, se arată Institutul cu privire la soarta balanței externe de plăți. El prevede un excedent de 475 milioane de lire în acest an și de 750 milioane în 1971. Tot el se vede însă îndată obligat să admită că aceasta va fi rezultatul stagnării interne, al creșterii prețurilor la export și poate, într-o măsură oarecare, al dezvoltării comerțului mondial.

CĂ STAGNAREA producției și proliferarea șomajului sînt fenomene inseparabile, nu mai e nevoie să fie demonstrat. Grevele, desfășurate pe fondul unei inflații permanente, au același caracter, ineluctabil. Între 1 ianuarie și 31 iulie anul acesta, au fost trecute la pasiv 6 054 000 de zile-muncă. De la inaugurarea compartimentului respectiv al statisticii publice, cifra constituie un adevărat record. Datele comunicate cu privire la producție în perioada celui de al doilea semestru al anului trecut și a celui dintîi semestru al anului acesta, indică un ritm anual de creștere nu mai mare de 1%. O comparație între prima jumătate a anului 1970 și prima jumătate a anului 1969, arată chiar că în această perioadă rata de creștere n-a depășit 0,5%.

Aparent paradoxal este și paralelismul dintre stagnare și inflație. Referindu-se la spirala prețurilor, un ziar englez scrie: „Dată fiind presiunea asupra profiturilor și dificultățile de a obține credite, industriile n-au altă alegere decît să încerce a recupera prin prețuri costurile sporite". Însă prin această explicație dilemele adevărate nu sînt, bineînțeles, înlăturate.

Responsabilii economiei se tem că ata-

siţi special ca despăgubiri pentru victimele nazismului. Pe această cale a preferat Elveţia să iasă din impasul creat de dorinţa respectării sacrosanctului secret bancar şi necesitatea „dezangajării" capitalurilor criminalilor nazişti.

Potrivit legislaţiei elveţiene „caracterul confidenţial" se extinde asupra tuturor aspectelor necunoscute publicului, de care bancherul ia cunoştinţă în virtutea raporturilor de afaceri cu clientul său. Secretul se referă în special la numele deponentului, care este uneori reprezentat de un simplu număr, sau, pentru a se evita confuziile, de un număr însoţit de un pseudonim. Operaţiunile se desfăşoară în biroul directorului băncii sau al reprezentantului acestuia, desemnat special. Cel mai adesea, sumele depozitate nu pot fi ridicate decît de client personal sau de mandatarul său autorizat. Seifurile sînt instalate de-a lungul unei reţele de culoare cu uşi mascate, astfel încît clienţii să nu se întîlnească între ei. Datorită certitudinii de securitate şi anonimat, care a contribuit la succesul unei „strategii de captare", băncile elveţiene au atras în decursul anilor capitaluri uriaşe, inclusiv numeroase „fonduri rătăcitoare".

În aceste condiţii este explicabil interesul pe care l-a stîrnit în lume recenta hotărîre a autorităţilor de la Berna de a lăsa să pătrundă o privire indiscretă în camerele blindate de la Geneva şi Zürich. Unele ziare amintesc — explicînd, insinuant, concesia — că a doua zi după anunţarea acordului de principiu, Elveţia a reuşit să convertească în aur, în Statele Unite, 50 milioane de dolari...

Cert este că, acceptînd să coopereze în demascarea căpeteniilor „crimei organizate", guvernul elveţian se străduieşte pe de altă parte să estompeze cît mai mult concesiile făcute, şi să dea asigurări că este vorba numai de abateri minore de la legea secretului bancar. Această atitudine este determinată, desigur, de temerea ca nu cumva să fie deteriorată legenda „paradisului fiscal", care a adus pînă în prezent atîtea avantaje ţării.

INSISTENŢA cu care Statele Unite au urmărit realizarea acestui acord se explică prin nenumăratele dovezi deţinute de F. B. I., potrivit cărora sumele obţinute pe căi ilicite în S.U.A. sînt plasate de către gangsterii americani în băncile elveţiene. Avînd o evidenţă precisă asupra activităţii acestora, dar neputînd, de cele mai multe ori să-i aducă în faţa justiţiei din lipsă de probe materiale, poliţia americană speră să poată recurge la ultima sa „carte" — evazionismul fiscal, cu care a reuşit să trimită în închisoare, de-a lungul deceniilor, pe cîţiva dintre cei mai faimoşi gangsteri ai Americii.

Iniţiativa angajării negocierilor elveto-americane a aparţinut lui Robert Morgentau, pe atunci procuror federal al statului New York. Cunoscut ca un magistrat integru şi tenace, el a anchetat activitatea financiară a unor cunoscuţi — dar nedovediţi — lideri ai Mafiei, ajungînd la concluzia că „banii au miros". Reconstituind itinerariul clandestin al capitalului crimei, el a descoperit că una din etapele acestuia o constituie conturile numerotate din băncile elveţiene, unde fondurile infractorilor dobîndesc nu numai o respectabilitate anonimă ci îşi schimbă şi naţionalitatea — ceea ce le permite să se sustragă fiscului atunci cînd revin pentru a fi investite la bursa din New York.

O dată cu anunţarea acordului de principiu realizat între S.U.A. şi Elveţia, presa americană a început să-şi îndrepte lupa spre cei care sînt nemijlocit vizaţi de consecinţele acestuia. Unul dintre ei este Mayer Lansky, „ministrul de finanţe" al Mafiei, ultimul „mare patron" al

M. NICOLAE

(Continuare în pag. 23)

REPERE

bile ale războiului colonial portughez asupra economiei ţării.

• PRIMUL SIMPOZION EUROPEAN DE GESTIUNE A AFACERILOR, organizat de Centrul de Studii Industriale, în colaborare cu Universitatea din Geneva, va avea loc la Davos între 24 ianuarie şi 7 februarie 1971. La el vor participa 750 de cadre superioare din cele mai importante societăţi vest-europene, precum şi un număr limitat de conducători de întreprinderi de importanţă medie, aleşi „în virtutea dinamismului lor". Tema principală a simpozionului va fi „Pregătirea viitorului — proiecte de acţiune pentru conducătorii de întreprinderi".

cînd în continuare inflaţia vor agrava mai mult fenomenul de stagnare a producţiei.

În ultima săptămînă a lui august, tabloul zugrăvit de experţii economici, de diferite orientări, de observatorii din presă, de personalităţile oficiale, părea, aşadar, destul de sumbru. În chip neaşteptat s-a anunţat spre sfîrşitul lunii şi o nouă degradare în poziţia lirei sterline. Cursul coborîse la un nivel considerat intolerabil. Banca Angliei s-a văzut nevoită să intervină energic în mai multe rînduri pentru a-i opri declinul. „Scurt a fost răgazul !" — constată comentatorii. De la revalorizarea mărcii vest-germane nu au trecut decît 10 luni. De fapt, pe măsură ce refluxul de capitaluri care a urmat revalorizării vest-germane şi-a pierdut vigoarea, iar excedentul balanţei scădea (încă din aprilie), lira a început să dea încă o dată semne de oboseală. Acum capitalurile evadează iar — într-un volum considerabil. Dacă la începutul procesului de deteriorare, Banca Angliei a fost în măsură să răscumpere devize în valoare de sute de milioane de lire, în prezent, pentru a susţine moneda, se vede nevoită să apeleze în mod masiv la rezervele de schimb. La 31 august paritatea lirei scăzuse la 2,38 lire un dolar S.U.A. Precipitarea s-a datorat pare-se concurenţei pe care o suferă lira din partea eurodolarului, mişcărilor neloiale ale altor ţări în domeniul scontului şi, în sfîrşit, zvonurilor cu privire la o nouă reevaluare a mărcii vest-germane şi a florinului olandez. Cel puţin aşa sînt explicate lucrurile de unii observatori ai evoluţiilor economice din Europa occidentală. Nu peste mult, noul guvern va primi vizita unei misiuni a F.M.I. care urmează să-i pună problema împrumuturilor contractate de Anglia anterior : un miliard de dolari.

INAPOINDU-SE din vacanţă, membrii noului guvern conservator sînt în curs de a reexamina dificultăţile şi de a căuta remedii. Presa observă că în contrast cu angajamentele din cursul campaniei electorale, poltica vechiului cabinet laburist n-a fost schimbată. Sînt menţinute restricţiile de credit ca şi impozitele asupra consumului. Pentru un partid care tocmai a preluat cîrma, problemele pe termen scurt sînt evident şi cele mai stînjenitoare. Înainte de vacanţă, guvernul Heath a avut să facă faţă — după cum se ştie — grevei celor aproape 50 000 de docheri. În prezent, el se află în perspectiva unor greve mult mai ample. Aproximativ trei milioane de angajaţi ai sectorului naţionalizat reclamă sporuri de salarii de 15 pînă la 40%. Prima grevă anunţată este aceea a salariaţilor din administraţiile locale care va include un număr de 800 000 de oameni. Între timp au intrat în grevă 30 000 de lucrători din industria construcţiilor de automobile. Cereri de majorare a salariilor mai prezintă minerii şi feroviarii : cei dintîi cu 30%, ultimii cu 25%. A fost chiar exprimată temerea că, greşit abordate problemele salariaţilor, s-ar putea deschide calea unei greve generale : „ca aceea din 1926".

La 7 septembrie la Brighton, a început congresul sindicatelor. Încă înainte de asta, Consiliul central T.U.C. l-a avertizat pe primul ministru „să nu se angajeze pe calea greşită de a încerca să stăvilească revendicările salariale". Poziţia conducătorilor sindicali nu este totuşi definitiv fixată, cred unele ziare. Se aminteşte, în schimb, că poziţia masei de salariaţi — cum a demonstrat-o greva do-

Dinu HERVIAN

(Continuare în pag. 23)

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

INDICATORI COMPARAŢI S.U.A. - CANADA

ÎN EVOLUŢIA celor două economii nord-americane se constată asemănări considerabile, ambele aflîndu-se sub semnul unei încetiniri a creşterii în prima jumătate a anului. Indicele producţiei industriale a Statelor Unite (1957—1959=100) s-a situat în iunie la 168,6, faţă de 171,1 în ultima lună a anului trecut şi 174,6 în iulie 1969, care a fost nivelul maxim atins. În Canada, indicele producţiei industriale a fost mai fluctuant, înrîurit şi de grevele care au avut loc anul trecut într-o serie de ramuri, printre care şi siderurgia ; nivelul din mai 1970 a fost însă cu 0,6% mai scăzut decît în decembrie 1969, şi experţii O.C.D.E. apreciază că în a doua jumătate a anului ritmul va mai scădea. Într-o analiză publicată la începutul lunii august, ei atribuie „încetinirii sensibile a activităţii economice în S.U.A.", alături de măsurile de reglementare a cererii, evoluţia prognosticată în Canada : „ritmul de creştere va rămîne fără îndoială în 1970 net inferior celui potenţial, iar şomajul va creşte probabil în cursul anului".

Piaţa forţei de muncă se prezintă în cele două ţări cu similitudini conjuncturale pronunţate. În Canada, şomajul a reprezentat în iunie 6,6% din populaţia activă, nivelul cel mai ridicat din 1961 încoace, iar în Statele Unite a atins 5,0% în mai, nivelul cel mai ridicat din 1965. In ambele ţări, numărul şomerilor a crescut cu circa 40% faţă de decembrie 1969, cum constată **Bank of Montreal — Business Review** (29 iulie). Rata şomajului în S.U.A. a fost ceva mai mică în iunie decît în mai şi anume de 4,7%, dar totalul populaţiei active a continuat să scadă, ca şi în lunile precedente, indicînd slăbiciunea pieţei forţei de muncă. În iunie, populaţia activă salariată neagricolă a S.U.A. s-a redus cu 215 000 de persoane, din care 120 000 în industria prelucrătoare. În Canada, totalul populaţiei active nu a crescut aproape deloc în 1969, dar creşterea sa reluată în 1970 a fost însoţită de mărirea şomajului.

În domeniul preţurilor se constată, după unii observatori, o slăbire a încordării în economia canadiană. Conform datelor din buletinul economic, editat de Bank of Montreal, creşterea preţurilor la bunurile de consum s-a desfăşurat în ultimele 10 luni într-un ritm anual de 2,8%, în timp ce în cele 6 luni premergătoare înregistrase un ritm anual de 7,4%. Şi **Perspectives Economiques de l'O.C.D.E.** semnalează aici o tendinţă de calmare în Canada, arătînd că indicele de preţuri a crescut între trim. I/1969 şi trim. III/1969 într-un ritm anual de 6,1%, între trim. III/1969 şi trim. I/1970 în ritm de 3,3% şi între februarie — martie şi aprilie — mai ale anului în curs de 3,9%. Aceasta ar tinde să readucă economia canadiană la situaţia din 1967 — an cînd a avut loc un spor de preţuri de 3,5%, dar faţă de care ritmurile respective nu conteneau să se accelereze pînă nu de mult. Alta este situaţia în Statele Unite, unde preţurile au crescut în 1969 cu circa 6% şi unde tendinţa mai recentă a fost de accelerare în continuare a ritmului. Cea mai recentă caracterizare a conjuncturii americane în Federal Reserve Bulletin (iulie) relevă creşterea indicelui preţurilor cu 0,4% în mai, cînd a atins nivelul 134,6 (1957—1959 = 100), faţă de 126,8 în mai 1969 şi 127,7 în medie pe anul trecut. Datele O.C.D.E. pentru S.U.A. arată un spor de 6,6% între trim. I/1969 şi trim. III/1969, de 5,9% între trim. III/1969 şi trim. I/1970 şi de 6,7% între februarie — martie şi aprilie — mai anul curent.

Spre deosebire de anii trecuţi, cînd urcările de preţuri, perspectiva unor urcări sau accelerarea lor păreau să determine o sporire anticipativă a investiţiilor, în prezent atît în Statele Unite cît şi în Canada se fac remarcate revizuirile în minus ale programelor de investiţii. In Canada s-a efectuat, la începutul anului, o anchetă din care a rezultat că întreprinderile intenţionează să mărească sumele investite cu circa 7,5%. Dar în primul trimestru cheltuielile efective în acest scop au suferit o reducere şi la mijlocul anului se constată că există posibilitatea să nu aibă loc anul acesta nici un spor real al investiţiilor. Un proces similar de scădere se observă după diferite indicii în Statele Unite, deşi nu se cunosc încă cifre revizuite pe ansamblu. Constatările referitoare la acest domeniu sînt coroborate de faptul că în amîndouă ţările, intrarea de noi comenzi în industria prelucrătoare, după ce a atins un nivel maxim către sfîrşitul anului trecut, a scăzut de atunci ca volum. Se semnalează, de asemenea, o uşoară scădere a sumei totale a profiturilor declarate de corporaţii. Pe de altă parte, întreprinderile motivează reducerea programelor de investiţii prin semne de slăbiciune în domeniul desfacerilor. Nici anul trecut, nici anul acesta vînzările cu amănuntul nu cunosc o tendinţă ascendentă clară. În primele patru luni ale anului curent ele au scăzut chiar destul de accentuat în Canada, mai ales ca urmare a reducerii vînzărilor de mărfuri de uz îndelungat. În ianuarie — mai vînzările de automobile au fost aproape cu 20% mai reduse decît în aceeaşi perioadă a anului trecut, situaţie care se regăseşte aproximativ în aceleaşi proporţii în S.U.A. În ambele ţări s-a micşorat cererea de mobilă, aparate de radio, televizoare, ca şi numărul de construcţii de case începute.

Pe de altă parte, atît în Canada cît şi în Statele Unite a avut loc o dezvoltare relativ susţinută a exporturilor, concomitent cu o creştere lentă a importurilor, ceea ce a dus la balanţe comerciale cu excedente crescînde.

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

Noi acorduri semnate de întreprinderile de comerț exterior din Polonia

Recent, întreprinderea poloneză de comerț exterior „Cecop" a încheiat un acord cu întreprinderea de comerț exterior din Bulgaria „Technoimport" privind livrarea a trei cazane de cîte 650 tone abur pe oră pentru termocentrala din Bobovdol.

De asemenea, reprezentanții centralei de comerț exterior „Centromor" au semnat la Oslo un acord privind construcția a două cargoboturi de cîte 54 mii tdw, care urmează să fie executate pe șantierele navale din Gdynia; termenul de livrare a fost fixat pentru anul 1973. Beneficiarul acestei comenzi — firma norvegiană „Olsen & Ungestad" din Oslo — întreține de mult timp relații de colaborare cu partea polonă în domeniul transporturilor pe ruta Europa — Extremul Orient. Cotidianul polonez **Trybuna Ludu**, care publică această știre, subliniază că acordul încheiat oferă noi posibilități industriei navale polone pentru vînzarea de nave de mare tonaj pe piața norvegiană. Cu această ocazie se menționează că de la începutul anului 1969 armatorii norvegieni au achiziționat din Polonia în total 27 de ambarcațiuni de diferite tipuri, situîndu-se, sub acest raport, pe locul doi, după U.R.S.S.

Trybuna Ludu informează totodată despre acordul încheiat între întreprinderea polonă de transporturi oceanice și concernul Chrysler (S.U.A.), potrivit căruia navele flotei polone vor transporta în Europa occidentală automobilele produse de această firmă. Acordul a fost încheiat pe trei ani, în care perioadă navele de sub pavilionul polonez vor acosta săptămînal în porturile New York și Baltimore unde vor încărca de fiecare dată 200—300 tone reprezentînd automobile și piese de schimb produse de concernul amintit.

Tranzacții încheiate de întreprinderile de comerț exterior din R. P. Ungară

În vederea procurării de utilaje pentru Combinatul de îngrășăminte chimice în curs de construcție în localitatea Pét, întreprinderea ungară de export și import de utilaj pentru industria chimică, „Chemokomplex", a încheiat un acord cu întreprinderea de comerț exterior din U.R.S.S. „Neftehimpromexport" privind livrarea unei uzine de acid azotic, cu o capacitate de producție de 1 300 tone pe zi. În același scop, întreprinderea ungară menționată a semnat un acord cu firma franceză „Gexa", prevăzînd livrarea de către aceasta a unor uzine pentru producția de uree, de azot-fosfor-potasiu, precum și a unităților anexe auxiliare. Valoarea tranzacției încheiate cu firma franceză atinge 115 milioane de franci, livrările urmînd a fi efectuate în perioada 1971—1973. După cum informează agenția **Hungaropress**, aspectele legate de „engineering" privind realizarea uzinei de azot-fosfor-potasiu au fost încredintate firmei „Wellmann Lord" (S.U.A.). Înfăptuirea obiectivelor prevăzute în acest acord, presupune — în ultimă analiză — o cooperare între firme din Ungaria, Franța, S.U.A., Belgia, Norvegia și Olanda.

Întreprinderea „Chemokomplex" a încheiat un acord și cu firma londoneză „Kellogg International" (filială a unei firme americane) privind livrarea unei uzine de amoniac cu o capacitate de producție de 1000 tone pe zi. Valoarea totală a contractului se ridică la 20 milioane de dolari, inclusiv costul diferitelor instalații executate în Anglia, S.U.A. și R.F.G. Mașinile și instalațiile urmează a fi livrate în anii 1971—1972, firmei „Kellogg" revenindu-i, de asemenea, sarcina de a pregăti personal maghiar pentru deservirea instalațiilor respective.

Hungaropress informează și despre acordul încheiat de întreprinderea ungară de comerț exterior „Komplex" cu întreprinderea „Unitechna" din R.D.G. privitor la importul a 5 linii de îmbuteliere a berei. Capacitatea totală a acestor instalații este de 70 000 sticle pe oră.

DOCUMENTAR

ȚĂRILE CAPITALISTE DEZVOLTATE

ROLUL CRESCÎND AL COMERȚULUI INVIZIBIL

INTERESUL SPORIT AL ECONOMIȘTILOR pentru operațiunile invizibile între țări se bazează încă, în mare parte, pe date fragmentare. Probabil și din această cauză invizibilele constituie, după o apreciere răspîndită, elementul cel mai neglijat al balanței de plăți. Or, aici se încadrează servicii și transferuri care au o pondere crescîndă în economia modernă. Capitolele mari în care se împart ele în statistici sînt **călătoriile** (mai ales turismul internațional, dar și deplasările de oameni de afaceri, studenți, funcționari, pelerini); **transporturile** (inclusiv asemenea cheltuieli cum sînt taxele portuare ș.a.); **veniturile de pe urma investițiilor; tranzacțiile guvernamentale; alte servicii** (necontabilizate la cele precedente, mai ales asigurări, drepturi de autor și brevete, comisioane, locații, plăți pentru activități de construcție ș.a.); **transferurile particulare** (aici se includ trimiterile bănești ale persoanelor plecate să lucreze în alte țări); **transferurile publice** (inclusiv cele dintre guverne și organizațiile internaționale).

GAMA MARE a activităților și dinamismul deosebit al unora dintre ele explică faptul că, după o evaluare recentă, **operațiunile invizibile au ajuns să reprezinte pe ansamblul țărilor membre ale O.C.D.E. peste 40% din suma schimburilor de mărfuri ale acestor țări.** Ritmul lor de creștere în anii '60 a fost de circa 9% în medie anuală, foarte apropiat de cel al schimburilor vizibile. Și unele și altele s-au dublat în intervalul 1960—1968 (vezi tabelul nr. 1). La coloana „credit" raportul dintre cele două totaluri indică chiar o creștere a ponderii invizibilelor în ansamblul schimburilor (de la 40% la 42%). Toate acestea rezultă din date reunite recent, pentru prima oară pe baze comparabile [1]), care permit și degajarea unor tendințe pe categorii de operațiuni și pe țări.

Incidența operațiunilor invizibile variază destul de mult de la o țară la alta, în primul rînd în funcție de un șir de factori structurali. Poziția geografică, anumite caracteristici demografice, nivelul tehnic al economiei naționale, importanța relativă a activelor acumulate în străinătate, tradițiile în ceea ce privește unele activități — cum sînt operațiunile bancare, de asigurări sau de transport maritim — exercită o acțiune permanentă și predominantă asupra volumului și dinamicii schimburilor invizibile. Excedentele realizate din asemenea tranzacții au contribuit, în bună măsură, la echilibrarea plăților curente ale unor țări ca Austria, Anglia, Elveția, a căror balanță comercială a fost deficitară de-a lungul deceniului. (Exportul de servicii al Angliei reprezintă 8,5% din produsul ei național brut, iar soldul general al balanței sale a invizibilelor se ridică la 1,7% din P.N.B.). In cazul Statelor Unite, înrăutățirea simțitoare a balanței comerciale în ultimii ani a putut fi compensată, în proporție apreciabilă, grație unei îmbunătățiri a balanței invizibilelor: aceasta a ajuns de la un pasiv mediu anual de 1 331 milioane dolari în perioada 1960—1963, la un sold activ de 760 milioane dolari în 1968.

Dacă acțiunea factorilor structurali este predominantă, incidența conjuncturii economice nu este nici ea neglijabilă, cu toate că se face simțită în acest domeniu în mai mică măsură decît asupra balanțelor comerțului vizibil. Un factor conjunctural îl constituie sensibilitatea cheltuielilor pentru călătorii în străinătate față de fluctuațiile activității economice. Un altul rezidă din faptul că forța de muncă migratorie — ale cărei trimiteri bănești în țara de origine formează un factor de activizare a balanței inivizibilelor a acesteia — este prima care are de suferit de pe urma oscilațiilor conjuncturale ale ocupării mîinii de lucru. Conjunctura economică se repercutează de asemenea, într-o măsură sau alta, asupra sumei dobînzilor transferate, asupra cheltuielilor de transport ș.a. Experții O.C.D.E. înclină spre părerea că importanța unor factori conjuncturali a crescut în anii '60, dar fără a fi putut să pună sub semnul întrebării proeminența factorilor structurali. Datele privind capitolele mari de operațiuni invizibile stau mărturie în acest sens.

CALĂTORIILE au reprezentat circa 16% din suma totală a operațiunilor invizibile ale țărilor O.C.D.E. în 1968. Excedente importante obțin la acest capitol țările mediteraneene și alpine, gazde turistice tradiționale: Italia — 1 139 milioane dolari în 1969 (față de 667 milioane media anilor 1960—1963), Spania — 1 195 milioane dolari (414 milioane), Austria — 489 milioane dolari (246 milioane), Elveția 450 milioane dolari (261 milioane). Deficite în creștere prezintă, pe de altă parte, țări ca Suedia, R. F. a Germaniei, Statele Unite, care au un venit național pe locuitor mai ridicat decît primele și sînt furnizoare nete de turiști.

TRANSPORTURILE vădesc și ele influențe structurale importante. Pe ansamblul țărilor O.C.D.E., cheltuielile respective au reprezentat 25% din totalul operațiunilor invizibile în 1968, dar pentru state insulare ca Anglia și Japonia sau cu tradiții puternice în cărăușia maritimă ca Norvegia, cifra a fost mai ridicată. Norvegia a încasat în 1969 de pe urma transporturilor 1 476 milioane de dolari, dintr-un total de 1 951 milioane dolari încasate pentru servicii exportate; după scăderea sumelor plătite pentru importurile de servicii corespunzătoare, a rezultat un excedent de circa 800 milioane de dolari, aproximativ echivalent cu soldul activ al balanței norvegiene a invizibilelor din același an, situație care s-a înregistrat cu o mare regularitate de-a lungul deceniului

VENITURILE DE INVESTIȚII externe constituie singurul capitol la care ansamblul zonei O.C.D.E. — grupînd cele mai dezvoltate țări capitaliste — înregistrează un excedent substanțial în relațiile cu restul țărilor nesocialiste: circa 6 miliarde dolari în 1968, față de circa 3 miliarde la începutul deceniului. Dar înăuntrul zonei se constată o diferențiere considerabilă. În fruntea ierarhiei excedentelor se află Statele Unite, cu circa 6 000 milioane dolari în 1969, față de circa 4 000 în medie pe anii 1960—1963, fiind urmate de Anglia cu 1 200 milioane în 1969 (846 în medie anual în 1960—1963) și Elveția cu 500 milioane dolari (175 milioane). Pe de altă parte, deficite cunosc Japonia cu 281 milioane dolari în 1969, față de 73 milioane, media anilor 1960—1963, R.F.G. cu 141 milioane (275), Canada cu 914 milioane (606). In ansamblul încasărilor S.U.A. pentru servicii exportate, veniturile din investiții (fără profiturile reinvestite) oscilează de-a lungul deceniului în jurul a 45%: în 1969, de exemplu, ele au reprezentat 8 838 milioane dolari dintr-un total de 19 040 milioane, în 1968 — 7 752 milioane dolari dintr-un total de 17099 milioane, plus 2 124 milioane profituri reinvestite, iar în 1960 — 3 349 din 7 839 milioane, plus 1 266 milioane reinvestite

TRANZACȚIILE GUVERNAMENTALE erau formate în proporție de 67% la sfîrșitul perioadei decenale (62% la începutul ei) din cheltuielile militare ale S.U.A. și Angliei în străinătate. In primii ani ai deceniului, peste 20 de procente din suma totală erau cheltuieli efectuate de Franța peste hotare, în mare parte pentru scopuri militare. Principalii beneficiari la acest capitol al invizibilelor au fost de departe R.F.G. și Japonia. La sfîrșitul perioadei, aproape jumătate din cheltuielile militare externe ale S.U.A. se efectuează în afara zonei O.C.D.E.

La capitolul ALTE SERVICII, foarte eterogen, cum s-a văzut la început, factorii structurali se manifestă în special în materie de servcii financiare și de redevențe tehnologice. Statele Unite și Anglia au o poziție creditoare dominantă la aceste două puncte, ca reflectare a faptului că sînt furnizoare tradiționale de servicii financiare, bancare etc. internaționale și că dețin cele mai mari investiții în străinătate. Incasările lor însumează 40% din totalul încasărilor respective ale zonei O.C.D.E. Privind separat redevențele tehnologice, se constată că într-un an recent (1968) S.U.A. au încasat 1 279 milioane dolari — cheltuielile nu se cunosc — iar Anglia a încasat 250 milioane și a cheltuit 209 milioane dolari. Pentru țările debitoare, situația se prezenta în același an astfel (în milioane dolari): Franța încasări 61, cheltuieli 142; R.F.G. încasări 105, cheltuieli 251; Italia încasări 65, cheltuieli 219; Japonia încasări 29, cheltuieli 296. Pe ansamblul capitolului „Alte servicii", S.U.A. înregistrează excedente importante și crescînde — de la 1015 milioane dolari în medie anual pe anii 1960—1963 la 2 413 milioane în 1969 — ca și Anglia — de la 504 la 1 008 milioane dolari. Deficite mari și crescînde cunosc în același interval R. F. a Germaniei și Japonia — de la 641 la 1 339 milioane dolari în primul caz, de la 272 la 758 milioane în cazul al doilea. Această situație ar putea însă să se schimbe pe măsură ce cele două țări își măresc investițiile de capital în străinătate. Această din urmă posibilitate atrage atenția asupra faptului că și factorii structurali, departe de a fi imuabili, sînt pasibili de evoluții care pot modifica actuala repartiție a invizibilelor între țările capitaliste.

Tabelul nr. 1

Totalul operațiunilor invizibile ale țărilor O.C.D.E. (miliarde dolari)

	1960		1968	
	Credit	Debit	Credit	Debit
Servicii				
Călătorii	5,2	4,9	11,3	10,4
Transporturi	8,8	8,8	16,6	17,0
Venituri din investiții	8,4	4,8	17,6	11,2
Tranzacții guvernamentale	3,2	5,9	5,2	7,9
Alte servicii	5,9	4,6	12,7	11,2
Total	31,4	29,0	63,4	57,3
Transferuri				
— particulare	1,7	1,9	3,5	4,2
— publice	0,2	3,9	0,6	5,3
Total	1,9	5,8	4,1	9,5
Total operațuni invizibile	33,3	34,8	67,5	66,8
Schimburi de mărfuri	80,9	76,3	159,8	154,2

Sursa: Vezi nota 1.

1) „Les opérations invisibles des pays de l'O.C.D.E. durant les années 60", de Eduardo Merigo și Stephen Potter, anexă la „Pérspectives économiques de l'O.C.D.E." Juillet 1970.

I. PADUREANU

ECONOMISIREA MATERIALELOR

(Urmare din pag. 19)

constituie și aplicarea strictă a standardelor. Se apreciază că numai în ramura metalurgiei s-ar putea realiza economii anuale de 200 000 tone de laminate de oțel, dacă furnizorul de produse metalurgice ar respecta standardele în vigoare.

Presa de specialitate arată, de asemenea, că o contribuție deloc neglijabilă în economisirea materialelor are — pe lîngă îndeplinirea normelor de consum — și respectarea normativelor referitoare la mărimea stocurilor de rezervă și la condițiile de depozitare, a materiilor și materialelor.

În ramura construcții-montaj, reducerea consumului de materiale numai cu 1% atrage o economie de 110 milioane de mărci. La aceasta se mai adaugă și economiile realizabile în domeniul investițiilor, peste 80% din economii pe seama materialelor putînd fi realizate încă în faza de pregătire a producției.

O importantă contribuție revine aici proiectantului, care are latitudinea să găsească modalitățile de substituire cît mai eficientă a materiilor prime deficitare, de utilizare cu precădere a materialelor ușoare și de realizare a tipurilor de construcții ușoare — deci de reducere la minimum a costurilor construcției și a uzurii morale (atît sub aspect estetic cît și funcțional).

În sprijinul acestei acțiuni de economisire a metalelor prin înlocuirea lor cu mase plastice, la **Institutul pentru construcții ușoare din Dresda, în programa de studii a fost introdus un curs special pentru pregătirea specialiștilor și completarea calificării cadrelor de conducere în acest nou domeniu. Cu ocazia organizării acestui curs, s-a constatat că există peste 90 de posibilități de aplicare a maselor plastice, realizabile în prezent sau în viitorul apropiat, ca înlocuitori ai metalelor în diferite domenii ale economiei.**

Acest institut, menționează **Die Wirtschaft** (nr. 13/1970), are și rol de „mijlocitor central" între producători și beneficiari ai maselor plastice. Aici se elaborează cu maximum de precizie prognoza tendințelor în utilizarea maselor plastice ca înlocuitori ai metalelor, se determină evoluția probabilă a cererii pentru masele respective și se stabilesc limitele optime de utilizare a lor, precum și costurile minime la care vor putea fi realizate pentru ca rolul lor de înlocuitori să fie eficient.

Presa de specialitate din R. D. Germană informează că la traducerea în fapt a acțiunii de economisire a materialelor au fost angrenate și instituțiile bancare. Serviciul pentru industrie a Direcției raionale a Băncii de credit pentru comerț și industrie din Schwerin, de pildă, și-a propus — pentru primul semestru al anului 1970 — să verifice prin filialele sale activitatea întreprinderilor industriale mai importante din district, pe baza unei concepții unice, elaborată în acest scop, care să permită urmărirea eficienței măsurilor de economisire a materialelor.

Pe baza analizei consumurilor și a costurilor, efectuată la Întreprinderea pentru producția de mașini de cusut Wittenberge — arată **Die Wirtschaft** (nr. 28/1970) s-a ales orientarea optimă în utilizarea unor înlocuitori de materiale la fabricarea produselor noi, efectuîndu-se totodată comparația cu nivelul mondial atins la aceste produse. Conducerea întreprinderii stabilește alternativa de realizare a construcției în ceea ce privește alegerea materiilor prime și a înlocuitorilor, a modului și timpului de realizare, efectuate pe baza unui chestionar. Se pune un accent deosebit pe reducerea volumului și a greutății noilor produse (a mașinilor de cusut și de tricotat) și pe găsirea de noi posibilități de substituire a metalelor cu mase plastice.

ELVEȚIA

(Urmare din pag. 21)

anilor '30, care a mai rămas încă în libertate, neputînd fi aduse dovezi concrete împotriva lui. În fața locuinței sale luxoase din Miami stau în permanență agenți ai F.B.I. În ciuda vieții de pensionar pe care o duce la cei 68 de ani ai săi, continuă să fie urmărit pas cu pas. Agenții nici măcar nu-și mai dau osteneala de a rămîne neobservați: sînt pe urmele lui de peste... 40 de ani. Duce o viață liniștită, își plătește cu regularitate impozitele, iese cu cîinele la plimbare și, din cînd în cînd, face cîte un voiaj „turistic" în Europa. El și-a început cariera ca ucigaș cu simbrie, ajungînd, treptat, la o poziție influentă în organizație și la concluzia că Mafia, pentru a supraviețui, trebuie să se înzestreze cu o fațadă ireproșabilă și să nu se consacre numai unor operațiuni atît de riscante cum sînt traficul de stupefiante și șantajul. Sub influența lui Lansky — considerat drept **marele reformator** al crimei organizate din S.U.A. — unii mafioți s-au „reconvertit", abandonînd crima sordidă pentru a pătrunde sistematic în lumea cercurilor de afaceri.

Metoda utilizată de el pentru a „respectabiliza" organizația este extrem de simplă: prin diverși „curieri" banii obținuți de Mafia prin jaf, șantaje, trafic de stupefiante etc. sînt depozitați în bănci elvețiene. Aceste sume sînt, apoi, reinvestite în Statele Unite în afaceri perfect oneste de către unul sau mai mulți intermediari, stabiliți în Elveția. În majoritatea cazurilor, întreprinderile care beneficiază de aceste investiții ignoră complet originea lor.

Aceștia sînt banii pe care Morgentau îi consideră „mirositori". Descoperind circuitul lor, justiția americană speră să dea o lovitură de grație „crimei organizate".

ANGLIA

(Urmare din pag. 21)

cherilor — este mult mai hotărîtă, și că fruntașii se vor vedea nevoiți s-o urmeze.

În fața degradării condițiilor sociale și economice, ideile guvernului, după părerea lui „Financial Times", sînt „imprecise". În cursul campaniei electorale conservatorii au declarat că nu doresc blocarea salariilor; în general că nu sînt partizanii „intervenției". Guvernul se pregătește să facă totuși presiuni asupra șefilor întreprinderilor naționalizate pentru ca aceștia să accepte „controlul și restricțiile voluntare". În trecut tocmai întreprinderile naționalizate au acceptat mai ușor majorările revendicate de salariați. Guvernul speră că astfel patronii industriilor și firmelor particulare nu vor mai avea motiv să accepte la rîndul lor cererile. Dacă mai adăugăm la aceasta și intenția guvernului de a prezenta în cursul anului parlamentar un proiect de lege privitor la reglementarea „relațiilor industriale" și la limitarea puterilor deținute de sindicate, nu pare să rămînă mare lucru din principiul „neintervenției". Profesată întotdeauna în opoziție, doctrina liberaliștilor de neintervenție, de „întreprindere liberă", de „liberă concurență" devine labilă și cețoasă o dată instalată echipa la conducerea treburilor statului. Predicatorilor, observă în altă ordine de idei ziaristul britanic S. Brittan, le place adesea să spună că dificultatea cu principiile carității creștine este aceea că n-au fost niciodată aplicate. Același lucru se poate afirma, zice el, și despre libera concurență.

De fapt mai de mult încă, sub guvernarea laburiștilor care l-au și inițiat, marile organizații sindicale și-au manifestat opoziția față de proiectul de lege al „relațiilor industriale".

CE RECOMANDĂ sindicatele pentru ieșirea din stagnare și șomaj și pentru prevenirea «recesiunii» de care vorbesc cu atîta neliniște toate părțile interesate? Ele preconizează o politică de stimulare a economiei. Trebuie reduse impozitele pe consum spun sindicatele și micșorate restricțiile la cumpărările în rate. Problema «inflației costurilor» nu poate fi disociată de problema expansiunii. O creștere economică de 3—4% este posibilă.

În ceea ce privește cercurile industriale, ele denunță restricțiile de credit aplicate anul trecut — menținute și în primul trimestru al anului în curs — și explică scăderea investițiilor ca fiind o urmare a acestora. La rîndul lor recomandă expansiunea.

O politică de «reflație» preconizează de asemenea Institutul național al cercetării economice și sociale. Institutul opiniază că așa cum se prezintă ele azi, lucrurile merg „spre catastrofă". Dacă nu se iau măsuri urgente de expansiune, o nouă recesiune și o nouă devalorizare cu greu vor putea fi evitate. Instrumentele politicii de reducere a creditului și de grevări fiscale sînt în opinia Institutului inutilizabile. Mai bine inflație decît stagnare, se argumentează. Ca să afecteze rata inflației, măsurile monetare și fiscale ar trebui — după părerea lui — să meargă pînă la o amploare care n-ar putea decît să creeze o situație socială și economică de neacceptat.

Nu pot fi însă desigur decît puține iluzii cu privire la politica pe care încearcă să o definească acest nou termen, realizat prin schimbare de prefix. Ce s-ar putea înțelege prin «reflație» decît că la terminologia de «inflație a prețurilor», de «inflație a costurilor,» s-ar mai adăuga o expresie, aceasta menită să escamoteze în discuția economică cea mai autentică și clasică inflație monetară?

„Trebuie într-adevăr să acceptăm inflația ca pe un mod permanent de viață?" — se întreabă contrariat un editorialist englez. La această întrebare, atît de răspîndită, Institutul răspunde într-un mod nu prea original. Pentru a lupta împotriva inflației trebuie să aplicăm... «politica veniturilor». Lăsînd la o parte eșecurile suferite de «politica veniturilor» în trecut, și pe care nu le ignoră nimeni, cum ar putea o politică de tipul celei care are în vedere în primul rînd blocarea salariilor, să înlăture teama de agravare a condițiilor sociale, de care Institutul tocmai făcea mențiune? Adevărul este că e vorba de un cerc vicios. Accesul triunghiului magic înscris în el este, cum se știe, iluzoriu. O economie cu prețuri stabile, fără șomaj și cu o balanță externă echilibrată, cum și-o doresc țările occidentale, rămîne deocamdată un ideal intangibil. O spune chiar Institutul, cînd admite că, cu vremea, nu-i exclusă în Anglia o succesiune regulată, implacabilă, a inflației și devalorizării. Credibilitatea analizei Institutului poate cîștiga cu atît mai puțin, cu cît admite, oarecum ca o concluzie, că „prezicerile în economie nu sînt decît un exercițiu hazardat".

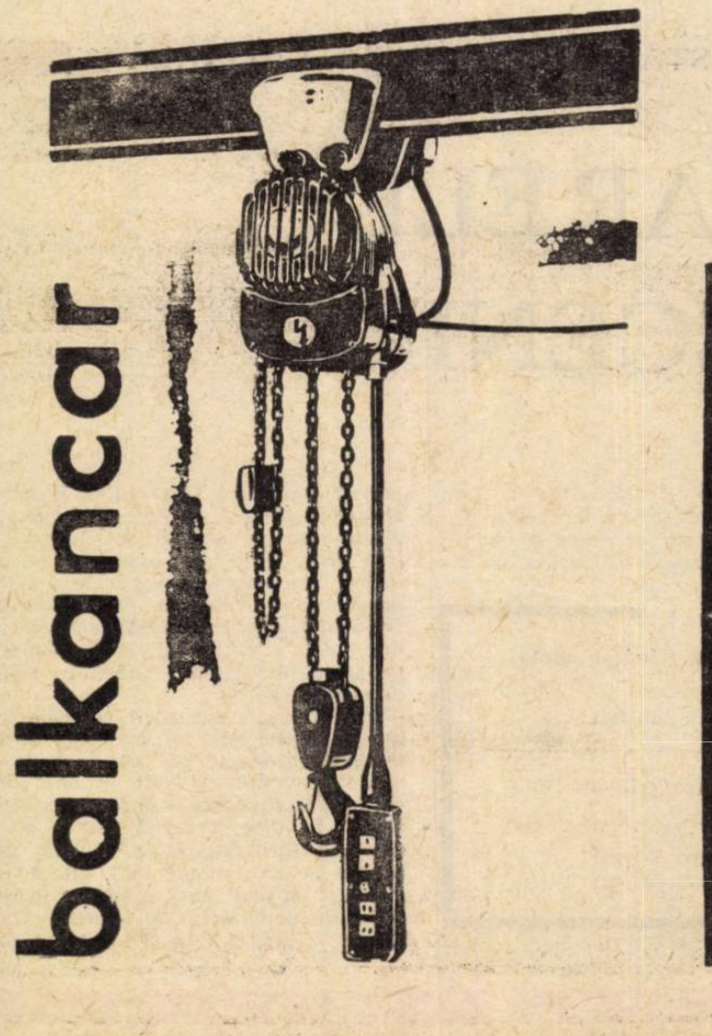

CONSTRUCȚIE UȘOARĂ ȘI COMPACTĂ.
EXPLOATARE SIGURĂ ȘI COMODĂ!

MACARALE ELECTRICE
CU LANȚ TIP MB

Capacitate de ridicare: 250 la 1000 kg
Înălțime de ridicare 3,2 la 12 m
Viteză nominală de ridicare: 4 m/min.
Viteză minimă de ridicare: 1 m/min.
Element portant: lanț cu verigi inelare.

Se livrează macarale electrice de tip normal, adaptate unor condiții speciale de lucru:
- climat tropical uscat sau umed
- mediu chimic — agresiv

La cererea clientului macaralele electrice se exportă:
- fie cu suspensie fixă
- fie cu dirijare liberă, dirijare cu lanț sau dirijare electrică.

Pentru orice informații sau cereri de ofertă, vă rugăm a vă adresa la:
BALKANCARIMPEX, Direcția „Export". Sofia, Bulgaria
str. Alabin nr. 56.
Telex: 386
Telegrame: Balkancarimpex-Export Sofia.

PUBLICOM

MONDORAMA

O TREIME DIN FUZIUNI EŞUEAZĂ

ÎN S.U.A. o treime din fuziunile realizate în ultimii 24 de ani au eşuat nu după multă vreme. Avînd în vedere importantele mijloace materiale şi talentele umane angajate în aceste operaţiuni, cum se explică nereuşitele amintite? — se întreabă Theodore H. Silbert, frecvent conferenţiar în şcolile de afaceri americane. După părerea sa, trei întrebări sînt suficiente pentru a-ţi da seama dacă o fuziune va reuşi sau nu: 1) Aduce fuziunea talentele şi resursele de care fiecare din firmele implicate au nevoie? 2) Este costul ei rezonabil? 3) Va cîştiga fiecare partener suficient prin această fuziune, astfel încît propunerea să poată satisface pe acţionari? T. Silbert consideră că dacă răspunsul este în toate cazurile afirmativ, fuziunea are şanse de succes. Dar există şi capcane, spune el. Compania „înghiţită" poate avea o serie de dificultăţi pe care le ţine ascunse pînă după fuziune, iar personalul ei poate opune rezistenţă schimbărilor pe care le doreşte firma dominantă. Dar cele mai mari dificultăţi le prezintă, după T. Silbert, obţinerea de la firmele cu care urmează să se facă fuziunea, a unor bilanţuri reale, nu a celor „pentru uzul acţionarilor şi autorităţilor fiscale"!

OFENSIVĂ ANTI-POLUARE

CAMPANIA declanşată de opinia publică mondială împotriva poluării aerului şi a apelor începe să capete forme mai organizate şi mai... concrete. 1 milion de dolari amendă — acesta este verdictul pe care un tribunal federal din New Orleans l-a pronunţat, zilele trecute, împotriva societăţii „Chevron Oil" pentru violarea legislaţiei împotriva poluării. Un incendiu izbucnit pe una din platformele ce controla producţia a 12 puţuri forate în mare, în largul Golfului Mexic, a provocat o explozie în urma căreia jeturile de petrol au scăpat de sub control, poluînd pe o suprafaţă uriaşă apele mării.

Cercetările au dezvăluit că, în goană după profituri, societatea Chevron (filială a uneia din cele mai mari firme petroliere din Statele Unite — „Standard Oil") nu a instalat mecanisme antişoc pe 90% din sondele sale din regiunea respectivă. Aceste mecanisme asigură oprirea automată a producţiei, în caz de accidente pe platformele de control, împiedicînd astfel deversarea petrolului şi poluarea — cu consecinţe atît de dezastruoase — a apelor din zonele de exploatare.

„EUROMAST"

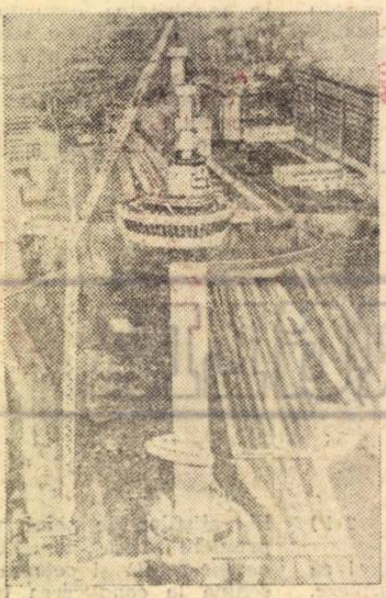

LA Rotterdam au fost realizate în vara aceasta două premiere mondiale în materie de construcţii. S-a clădit, pentru prima dată, un turn peste alt turn şi s-a lucrat, tot pentru prima dată, cu o macara mai înaltă de o sută de metri. Este vorba de supraînălţarea vestitului turn „Euromast" (care măsoară 104 metri) cu un alt turn înalt de 81 de metri. Lucrarea a fost inaugurată în luna mai, cu ocazia deschiderii expoziţiei internaţionale Comunication '70. Noul ansamblu se termină cu o cabină în care încap 32 de persoane. În fotografie se vede cum se realizează operaţia de ridicare a tronsoanelor turnului suprapus, cu ajutorul unei macarale, a cărei săgeată atinge 170 de metri înălţime. Capacitatea de ridicare a macaralei la cota maximă de 170 de metri este de 15,5 tone.

„GASTRONOMIE" — O NOUĂ PUBLICAŢIE ÎN R. D. GERMANĂ

CU începere din acest an, în Republica Democrată Germană apare o nouă revistă intitulată „Gastronomie", destinată personalului care activează în domeniul alimentaţiei publice. Pe bună dreptate, acestui sector i se potriveşte de minune, afirmaţia valabilă în medicină că „un gram de profilaxie face tot atîta cît un kilogram de terapie".

Eforturile depuse pe această linie vor contribui indirect la ameliorarea stării de sănătate a populaţiei, ştiut fiind că aceasta depinde în foarte mare măsură de o alimentaţie raţională.

„METROU" PENTRU GUNOI

ÎN Republica Federală a Germaniei problema mormanelor de gunoi începe să ia proporţii îngrijorătoare. Într-un oraş mare ca Hamburgul, de exemplu, 250 de vehicule speciale circulă zilnic pentru a ridica gunoiul. Statisticienii au calculat că, peste zece ani, vor fi necesare 500 de vehicule. Din pricina densităţii circulaţiei şi a lipsei de personal, problema gunoiului nu pare să poată fi soluţionată pe această cale. Din acest motiv, autorităţile de resort caută căi noi pentru a menţine oraşul curat. In prezent este în discuţie un „metrou pentru gunoi", care se anunţă o soluţie aproape ideală. Conform planului amintit, gunoiul urmează să fie transportat printr-un sistem subteran de ţevi şi cu ajutorul unei instalaţii de pompare pînă la un punct anumit, unde va fi ars. Nu ar mai fi necesare astfel decît un sfert din parcul de maşini şi o zecime din personalul actual. Amortizarea sumei pe care ar necesita-o construirea acestui sistem de canale s-ar face în cîţiva ani

LINIA TELEGRAFICĂ INDO-EUROPEANĂ

IN arhiva centrală de stat a R.S.S. Gruzine a fost descoperit un document care atestă că exact cu o sută de ani în urmă a fost dată în exploatare linia telegrafică indo-europeană, care trecea pe teritoriul Transcaucaziei. S-a stabilit că lucrările au fost conduse de inventatorul german Walter Siemens. In decurs de şase zile, pe fundul Mării Negre au fost aşezate 85,3 mile de cablu. Paralel, s-a lucrat la instalarea liniei pe uscat. Pornind de la Londra, traseul acestei linii telegrafice atingea Odessa, Tbilisi, Erevan, Karaci, avînd punctul final la Bombay.

CARAVANĂ-AMFIBIE

FIRMA britanică Caravans International a lansat de curînd un nou model de caravană-amfibie — o casă pentru 5 persoane, care se poate deplasa pe uscat sau pe apă, acţionată de două motoare de motocicletă de cîte 30 CP. Vehiculul, denumit Hover-

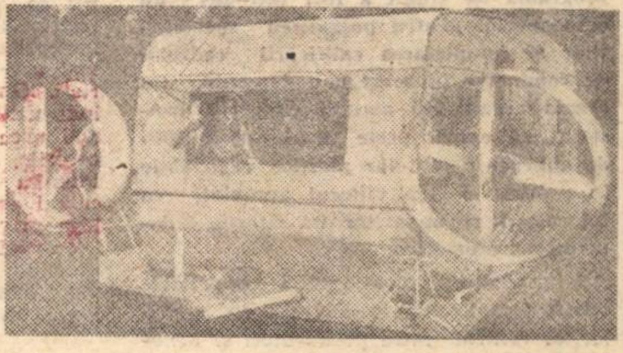

home, care funcţionează pe principiul pernelor de aer, se deplasează pe uscat cu o viteză de 40 km pe oră, iar pe apă cu 15 noduri pe oră. Pe lîngă dormitorul pentru 5 persoane şi o mică toaletă, el este dotat cu o bucătărie utilată cu reşou, radioficare şi un mic generator de energie electrică. Cabina de comandă este izolată de spaţiul de locuit.

STATISTICĂ INTERNAŢIONALĂ

CALCULATOARELE - LA DOUĂ DECENII

PRIMELE calculatoare au văzut lumina zilei spre anul 1950, în S.U.A., la Universitatea Harvard şi la Biroul Naţional al Standardelor, iar în Anglia la universităţile Cambridge şi Manchester. Trei ani mai tîrziu se consemna începerea utilizării lor comerciale, care — de atunci — a cunoscut o extindere calificată de un recent raport al Consiliului Economic şi Social al O.N.U., drept „fenomenală". În 20 de ani, numărul calculatoarelor instalate în S.U.A., de exemplu, a depăşit 50.000. Previziuni recente ale O.C.D.E. apreciază că valoarea calculatoarelor aflate în serviciu în 1975 va fi de 2,6 ori mai mare în S.U.A. şi de 3 ori mai mare pe ansamblul globului decît în 1969 (vezi tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Valoarea estimativă a calculatoarelor în funcţiune la sfîrşitul anului 1969 şi în 1975

(în milioane dolari)

Anul	S.U.A	Întreaga lume
1969	21.100—21 850	30 500—31 500
1975	54.000—54.400	92.000—96.400

În privinţa înzestrării cu calculatoare, lumea capitalistă nu cunoaşte doar decalajul (care este cel mai adînc), dintre ţările dezvoltate şi cele în curs de dezvoltare, ci şi pe acela (mai puţin strident), vizibil în tabelul nr. 2, dintre S.U.A. şi celelalte ţări dezvoltate. Datele, deşi se referă la anul 1966, sînt citate într-un studiu apărut anul trecut sub egida O.C.D.E. Semnalele de alarmă trase în Occident în ultimii cîţiva ani pe această temă dovedesc însă că decalajul în cauză nu s-a atenuat de atunci.

Tabelul nr. 2

Date comparative privind înzestrarea cu calculatoare

Ţara	Numărul de calculatoare care revine: la 1 miliard dolari P.N.B	la 1 mil. de locuitori activi
Anglia	18,8	64,8
Belgia	16,5	79,6
Canada	18,6	132,9
Elveţia	25,5	138,7
Franţa	15,3	76,4
R.F.G.	23,0	100,9
Italia	18,7	57,9
Japonia	21,5	42,9
Olanda	19,8	89,3
S.U.A.	38,3	361,2
Suedia	16,4	91,1

Sursa: O.C.D.E., Gaps in Technology: Electronic computers. Paris, 1969, pag. 11.

PROLETARI DIN TOATE ŢĂRILE, UNIŢI-VĂ!

viaţa economică

ORIENTARE - DOCUMENTARE - TEORIE • ECONOMIE NAŢIONALĂ - ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 38 (368)
VINERI
18 septembrie 1970
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREŞTI
24 pagini • 2 lei

■ centralele : problematica actuală

■ dezbatere : preţurile cu ridicata

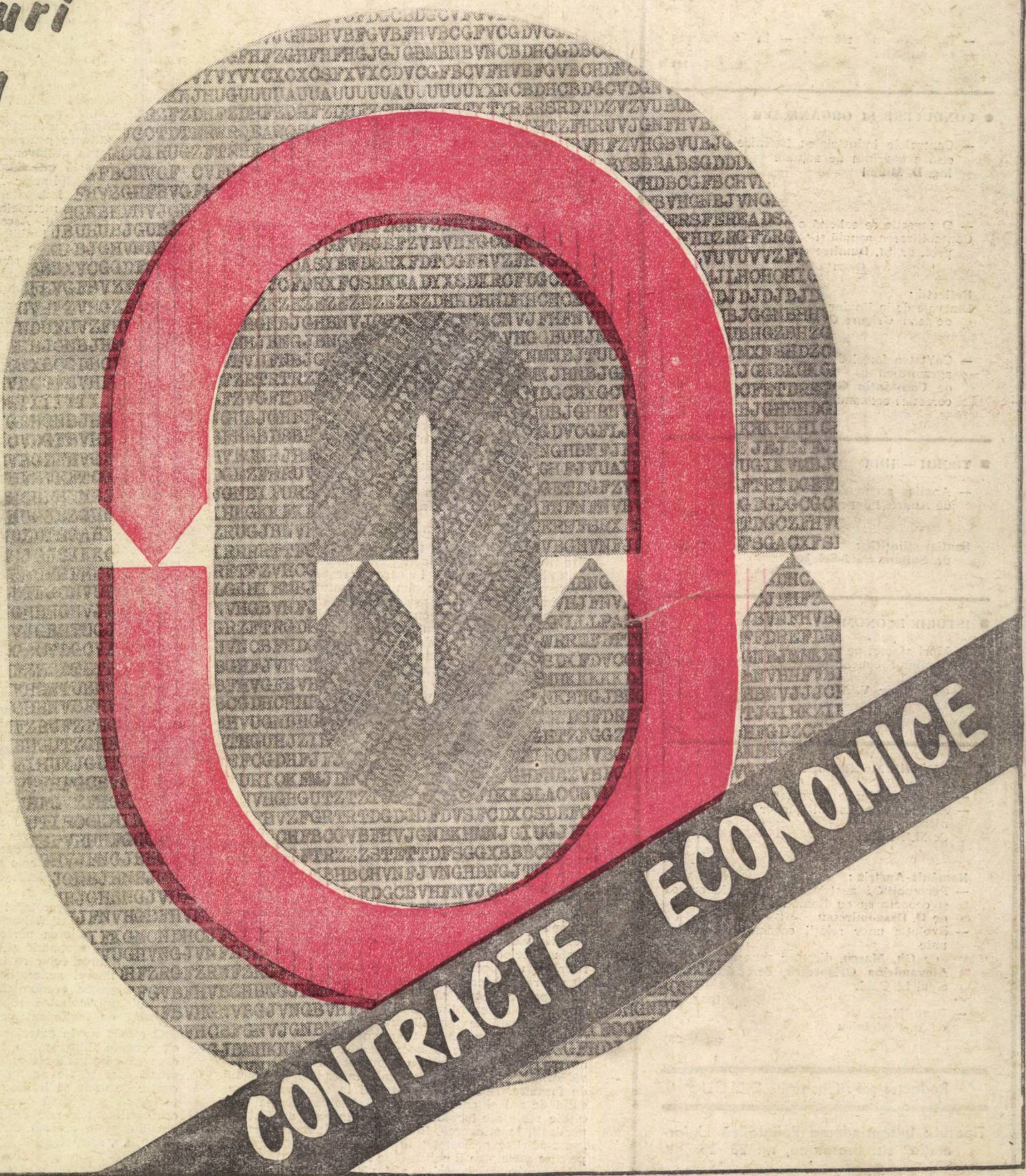

viața economică

Săptăminal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

numărul 38 din 18 septembrie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALA

— Contractele între întreprinderi : Legături noi : furnizori-beneficiari
de dr. **D. Fundătură** (pag. 3)

— Metodologie uniformă, adaptabilă la specificul fiecărei ramuri
de ing. **Ștefan Constantinescu**, adjunct al ministrului industriei metalurgice (pag. 5)

— Ritm lent în finalizarea comenzilor
de **I. Dumitrescu**

— Cine taie nodul gordian ?
de **L. Țintea, I. Bumbea** pag. 6)

★

— Prețurile cu ridicata — în dezbaterea specialiștilor (pag. 7—11)

● CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

— Centralele industriale : Definire mai precisă a cadrului de acțiune
ing. **D. Mihail** (pag. 12—13)

— O sugestie ce solicită o rezolvare tehnică : Contabilizarea rapidă și tehnică
prof. dr. **Șt. Dumitrescu** (pag. 14)

Reflecții :
Din vale de la Rovine...
de acad. **Grigore C. Moisil** (pag. 15)

— Calitatea forței de muncă și modernizarea agriculturii
de **Constantin Grigorescu**, Institutul de cercetări economice (pag. 16—17)

■ TEORII — IDEI

— Analiza economică și planificarea
de **Andrei Popper** (pag. 18)

Șantier științific :
dr. **Sultana Sută-Selejan** (pag. 19)

■ ISTORIE ECONOMICA

— Mari afaceri pe seama statului
Capitalul bancar asaltează industria cărbunelui
de prof. dr. **V. Axenciuc** (pag. 20)

■ ECONOMIE MONDIALA

— Franța : „Marile vacanțe"
— Africa : Continentul țărilor „subproteinizate"
de **M. Nicolae** (pag. 21)

România-Austria :
— Personalități austriece despre colaborarea și cooperarea cu România
de **D. Dragomirescu**
— Evoluția unor relații economice tradiționale
de **Gh. Marcu**, director general adjunct, **Alexandrina Grigorescu**, cercetător principal I.S.C.E.I. (pag. 22)

— Brno '70.
de **M. Postelnicu** (pag. 23)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

VIAȚA RECLAMĂ MODERNIZAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ECONOMIC

ÎNTÎLNIREA tovarășului Nicolae Ceaușescu cu cadre din învățămîntul economic superior și alți economiști a scos în relief o dată mai mult importanța atașată de partid pregătirii cadrelor, în acest caz a cadrelor economice, preocuparea partidului pentru asigurarea tuturor premiselor indispensabile făuririi unei economii moderne.

DE PERFECȚIONAREA învățămîntului economic nu se vorbește prima dată. Numeroși specialiști și-au exprimat în această privință părerea, inclusiv în paginile revistei noastre. Au fost puse în aplicare măsuri și nu se poate spune că ele nu ne-au dus spre mai bine, deși nu se poate nega că lacunele absolvenților acestui învățămînt mărturisesc în continuare de lipsurile lui.

Întîlnirea de lucru de la Comitetul Central este, într-un fel, o continuare a preocupărilor din ultimii cîțiva ani, dar cu semnificația deosebită că orientează nu numai spre o intensificare a acestor preocupări, ci și spre o abordare calitativ nouă, spre o abordare a problematicii perfecționării învățămîntului superior, proprie epocii noastre de revoluție tehnică științifică, spre o abordare rezultată din exigențele procesului de construcție în care sîntem angajați astăzi, din accentele pe care le punem pe modernizare, pe calitate și eficiență.

Este limpede că dacă vrem să avem specialiști capabili să conducă în chip nou, să gîndească în chip nou, să facă într-adevăr ceea ce se cheamă economic, trebuie să ne îndreptăm privirile spre școală, să-i acutizăm la maximum sensibilitatea la nou, la solicitările vieții, s-o integrăm cît mai strîns în mecanismul economic, în procesele construcției, în procesele transformării științei într-o forță de producție directă. Cum spunea secretarul general al partidului, trebuie să transformăm învățămîntul economic într-un factor activ al pregătirii unor cadre cu o înaltă calificare profesională, capabile să dea soluții optime problemelor complexe pe care le ridică producția, întreaga viață economică a țării, să lupte pentru înlăturarea a tot ceea ce frînează mersul înainte, să fie promotoare consecvente ale noului, ale creșterii eficienței economice în toate sectoarele, să se preocupe de punerea în valoare a tuturor rezervelor, să organizeze în bune condiții activitatea întreprinderilor, a unităților de producție în care lucrează.

Avem datoria să reflectăm mai profund asupra legării învățămîntului de practică. Să asigurăm în fapt locul cuvenit însușirii cunoștințelor tehnice și economice necesare pentru rezolvarea în deplină cunoștință de cauză, cu maximă competență, a problemelor economice. Aceasta impune desigur o regîndire a locului pe care diferitele forme de pregătire a specialiștilor economiști îl au în rețeaua învățămîntului economic și tehnic, după cum impune o regîndire a structurii programelor, astfel încît cunoștințele practice să-și dobîndească ponderea cuvenită. Cultura economică generală este, desigur, indispensabilă specialistului, dar problemele concrete nu pot fi rezolvate corespunzător, cu o bună cultură generală, însă fără o temeinică pregătire de specialitate. Desigur, în considerarea acestei probleme vor putea fi utilizate o serie de mari „rezerve interne", de fapt eliminarea anomaliilor rezultate din proliferarea secțiilor, catedrelor și disciplinelor de predare, din interferențe și repetări inutile. Astfel problematica actuală a economiei va putea și va trebui să pătrundă larg în procesul de formare, și nu în maniera descriptivistă, a referirilor — lipite — la ultimele documente ci prin axarea procesului însuși pe însușirea cunoștințelor și deprinderilor necesare. Bineînțeles, că totul presupune o continuă osmoză — astăzi destul de slabă — între verigile vieții economice și învățămînt, atît prin prezența specialiștilor practicieni la masa conferențiarilor, prin aducere în dezbatere a unor situații reale, cît și prin asistența pe care prin definiție învățămîntul superior trebuie să o acorde economiei. În sfîrșit, se pare că a venit timpul ca practica în producție să fie debarasată de formalismul ce o caracterizează adesea, să fie organizată în asemenea perioade, în asemenea forme, pe asemenea durate, în asemenea unități, încît să ajungă cu adevărat un obiect de învățămînt cu o înaltă eficacitate în cadrul procesului de formare. Aceasta va contribui la scurtarea procesului de ani și ani al adaptării absolvenților la condițiile reale ale locului de muncă în care au fost repartizați, la atingerea, în termene mult mai scurte, a „parametrilor proiectați" în ceea ce privește aportul pe care societatea îl reclamă de la ei.

Modernizarea hotărîtă a învățămîntului economic înseamnă drum larg disciplinelor noi, dimensionarea ponderii lor în raport direct cu importanța pe care cunoștințele respective le au în asigurarea unei gestiuni raționale, a unei conduceri eficiente, înseamnă ca metodele moderne de calcul și analiză să fie nu obiect de cultură economică generală, ci instrumente însușite temeinic, utilizate larg în cursuri, în exercițiile pregătitoare pentru activitatea reală pe care practicantul sau absolventul o va desfășura în întreprindere. Această orientare înseamnă reconsiderarea conținutului disciplinelor „vechi" care și ele trebuie să fie axate pe, îmbibate cu, structurate în lumina utilizării largi a metodelor celor mai înainte de analiză și de calcul. Această orientare înseamnă și reevaluarea rolului limbilor străine, care tratate altfel decît ca obiect de cultură generală, ca dexteritate, trebuie să ajungă să constituie pentru student încă din primii ani de studiu un instrument indispensabil al lărgirii orizontului profesional.

Știm că va trebui să acționăm energic pentru ridicarea formelor și metodelor de instruire la nivelul experienței universitare celei mai valoroase, pe linia tradițiilor bune ale școlii superioare românești, dar și în spiritul a ceea ce pedagogia modernă a impus ca eficient în ultimele decenii. Aici se ridică și problema reconsiderării rolului cursului și a ponderii lui în procesul instructiv-educativ, astfel ca de la repetarea — pe care astăzi se pune un accent principal — a manualelor și prelegerilor multiplicate să trecem la un sistem de prelegeri care să orienteze, să ofere material de reflecție, să aprofundeze anumite laturi și aspecte ale fenomenelor analizate. Aici se ridică și problema sporirii ponderii activităților practice, bazată pe folosirea largă a metodei cazurilor — pe cît se poate alcătuite pe date reale —, a metodei simulării etc. Putem și trebuie să punem un accent mai mare, cu mult mai mare pe munca independentă a studentului, pe organizarea de seminarii care să reprezinte nu meditații, nu verificări de tip școală medie, ci veritabile dezbateri, bine pregătite, interesante, pasionante. Aici se ridică și problema unei îndrumări a studenților mult mai directe, mai ample, mai sistematice. Un „tutore", care pe tot parcursul anilor de studiu, urmărește și îndrumă pe student, îi dă teme de studiu, dezbate cu el rezultatele acestor studii poate avea, așa cum arată experiența altor state, o influență de neînlocuit asupra formării profesionale, științifice și morale a viitorilor specialiști. Celui care consemnează aceste reflecții i s-a spus nu odată de către diverși interlocutori, inclusiv studenți că în universitățile britanice, de pildă, cel mai greu moment pentru student în cursul anului este săptămînala întîlnire cu „tutorele", efortul cerut pentru a-și apăra concluziile în fața analizei critice a acestuia. Un moment greu, dar și dintre cele mai utile.

Între ideile reliefate cu pregnanță în întîlnirea de acum cîteva zile se numără și necesitatea unor eforturi perseverente pentru ridicarea pregătirii cadrelor didactice, pentru sporirea rolului lor. Au fost evocate căi și mijloace de mai operativă situare a lor la confluența marilor probleme ale vieții noastre economice, de împrospătare și îmbogățire continuă a cunoștințelor lor.

Întîlnirea cu secretarul general al partidului ne-a lăsat o problematică bogată, un prețios material de reflecție în vederea perfecționării substanțiale a învățămîntului economic și, mai presus de orice, ne-a insuflat tuturor celor ce îndeplinim nobila misiune a formării tinerei generații de specialiști hotărîrea de a ridica școala economică superioară românească, în general universitatea românească la nivelul rolului deosebit de important pe care i-l rezervă partidul.

O școală nu în exteriorul societății, ci în interiorul ei, organic integrată în întreaga ei viață ; o școală care să răspundă cît mai exact comenzii sociale ; o școală care să fie nu numai școală, ci un sistem de centre de unde să iradieze concepții și gîndire inovatoare, să pornească impulsuri spre nou către toate compartimentele activității noastre — aceasta ne cere partidul și în această direcție ne vom orienta priceperea, fantezia, energia.

Gheorghe DOLGU

CONTRACTELE ÎNTRE ÎNTREPRINDERI

LEGĂTURI NOI: FURNIZORI-BENEFICIARI

O dată cu măsurile ce se iau în vederea îndeplinirii integrale a sarcinilor de plan pe 1970, în întreprinderi, combinate, centrale industriale și ministere se fac și intense pregătiri pentru producția din 1971 — primul an al viitorului cincinal. În cadrul acestor pregătiri, un rol hotărîtor are încheierea contractelor economice între producători și beneficiari.

Noua lege a contractelor economice, intrată în vigoare la 1 martie a.c., transformă contractul într-o puternică pîrghie economică a planificării și a desfășurării relațiilor dintre producători și beneficiari.

În ce stadiu se află acțiunea de încheiere a contractelor economice pe 1971, ce probleme se ridică și cum pot fi ele soluționate ? Iată aspectele pe care și-au propus să le dezbată autorii articolelor pe care le publicăm în numărul de față.

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A P.C.R. și Congresul al X-lea al partidului, făcînd bilanțul realizărilor înregistrate în toate domeniile de activitate, au elaborat principiile și direcțiile de perfecționare continuă a conducerii, organizării și planificării economiei, de întărire a rolului instrumentelor economice și de extindere a folosirii lor în procesul de conducere a întregii vieți economice și social-culturale.

Pornind de la faptul că procesul de specializare și de profilare a întreprinderilor se adîncește continuu, iar diversificarea producției se lărgește în tot mai mare măsură, cel de al X-lea Congres al Partidului Comunist Român a evidențiat intensificarea neîncetată a legăturilor ce se desfășoară între întreprinderi, expresie a caracterului complex al economiei noastre, care subliniază gradul de interdependență, de raporturi cauzale în care se găsesc întreprinderile și ramurile în procesul producției materiale. Aceasta determină necesitatea perfecționării sistemului de aprovizionare tehnico-materială, îndeosebi în direcția simplificării lui, creșterii operativității, adaptării mai prompte a producției la cerințele tot mai variate ale consumului. **Una din laturile cadrului de perfecționare a aprovizionării tehnico-materiale este concretizată în Legea contractelor economice, pîrghie hotărîtoare în stabilirea relațiilor dintre întreprinderi și centrale industriale, în dubla calitate a acestora, de furnizori și de beneficiari.**

Principii profund înnoitoare

PLECÎND de la o abordare principial nouă a relațiilor dintre întreprinderi și centrale, legea contractelor economice are în vedere perfecționarea raporturilor contractuale potrivit obiectivelor fundamentale și sarcinilor actuale ale dezvoltării economiei naționale, stabilirea unui raport mai judicios între plan și contract, întărirea disciplinei de plan și contractuale.

Elementele novatoare pe care se bazează noua structură metodologică a concretizării relațiilor economice dintre furnizori și beneficiari sînt, în principal, următoarele :

a) în procesul de vînzare-cumpărare a mijloacelor de producție, **relațiile economice dintre întreprinderi se stabilesc direct, nemijlocit, la inițiativa liberă a părților și fără intervenția unor acte administrative de planificare** (cote de plan, repartiții, ordine de livrare, nivele etc.), așa cum se practica după vechea metodologie. Cu alte cuvinte, părțile contractante se aleg reciproc și stabilesc obiectul și celelalte elemente ale contractului economic, își precizează în amănunt, în drepturi și obligații reciproce, modul în care se va desfășura activitatea de aprovizionare-desfacere între ele.

Punctul de plecare în această acțiune îl constituie sarcinile ce revin întreprinderilor pentru anul respectiv din planul cincinal, sarcini care se detaliază și se concretizează prin aceste relații directe, astfel încît mecanismul plan-realizare să răspundă efectiv nevoilor și posibilităților reale ale unităților economice contractante.

b) contractului economic îi este atribuit un dublu caracter : de instrument de planificare, servind la fundamentarea planurilor anuale și de mijloc de concretizare a modului de desfășurare a relațiilor economice dintre organizațiile socialiste, în scopul înfăptuirii integrale a sarcinilor de plan. Există astfel o legătură intimă între plan și contract, care se manifestă sub aspect diferit în tot cursul desfășurării relațiilor economice ; aceasta constituie trăsătura esențială, de bază, a legii contractelor economice.

Sînt mai mulți factori care definesc legătura dintre plan și contractul economic, atribuind acestuia din urmă caracterul de instrument de planificare, a căror acțiune se manifestă în procesul de încheiere a contractelor și de elaborare a planului anual. Așa cum arătam mai înainte, la baza contractului stă acordul de voință al părților asupra tuturor elementelor contractuale : cantitate, calitate, structura sorto-dimensională, termene de livrare, preț etc. Dar aceste elemente trebuie stabilite cu mult înainte de începerea anului de plan următor, pentru ca centralele economice să fie avute în vedere la elaborarea și fundamentarea lucrărilor de definitivare a planului. În funcție de natura produselor ce urmează să facă obiectul contractelor, pe specificul producției, legea stabilește că pentru materiile prime de bază, precum și pentru mașini, instalații și utilaje a căror fabricație necesită o durată mai îndelungată de pregătire tehnică și organizatorică, contractele economice trebuie să fie încheiate cu cel puțin 6 luni înainte de începerea perioadei de plan. Un asemenea devans (care în unele cazuri poate fi și de 8-10 luni), presupune atît cunoașterea temeinică a condițiilor concrete în care se desfășoară procesul de aprovizionare tehnico-materială în perioada respectivă, cît și stabilirea din vreme a volumului și structurii viitoarei activități a întreprinderii. Elementele principale care stau la baza încheierii contractelor economice pentru anul următor în cadrul acestor prevederi sînt, pe de o parte, sarcinile aprobate prin planul cincinal sau de persepctivă și, pe de altă parte, un bogat volum de informații care conduc la nominalizarea și concretizarea acestor sarcini rezultate din acțiunea de prospectare a pieței, a consumatorilor produselor respective.

dr. D. FUNDĂTURA

→

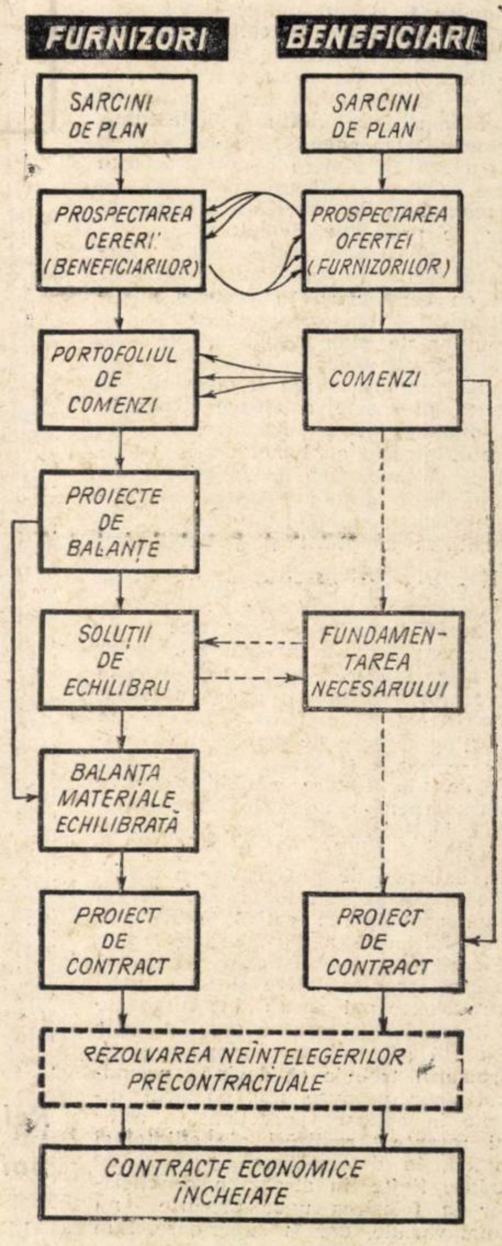

←

Caracterul de instrument de planificare al contractului este demonstrat și de prevederea legală după care **întreprinderile furnizoare vor pune în fabricație numai produse care au asigurată desfacerea prin contracte economice.** În cursul executării planului, ele vor putea introduce în fabricație produse peste cele prevăzute inițial, numai în condițiile în care au desfacerea asigurată prin contracte. Reiese clar, deci, că planul de producție și planul de desfacere al întreprinderilor și centralelor industriale trebuie fundamentate numai pe baza contractelor economice, din ele derivînd sarcini corelative pentru beneficiari și pentru furnizori, atît în ce privește vînzarea produselor cît și, pornind de la aceasta, volumul, structura și eșalonarea producției pentru anul ce urmează.

c) legea contractelor economice subliniază cu deosebire faptul că s-au creat condițiile necesare pentru încheierea unor contracte economice de lungă durată, îndeosebi pentru produsele pentru care s-au format relații de continuitate între furnizori și beneficiari, precum și pentru produsele — în special utilaje și instalații — cu un ciclu lung de fabricație. Aceasta demonstrează totodată rolul ce se acordă contractelor economice în concretizarea perspectivei activității întreprinderilor, în posibilitatea nominalizării producției pe o perioadă îndelungată, creîndu-se astfel condițiile organizării din vreme a producției, a stabilirii profilului de activitate, a dezvoltărilor ce rezultă ca necesare, în funcție de volumul cererii și de condițiile de livrare solicitate de beneficiari.

Trecerea de la stabilirea sarcinilor pe perioade scurte la elaborarea profilului de activitate al întreprinderii pe perioade lungi, duce la lărgirea atribuțiilor de conducere și organizare ale întreprinderilor economice, corespunzător cerințelor și tehnicilor moderne. Aceasta trebuie să constituie în perioada actuală unul din imperativele perfecționării stilului de conducere și formelor de organizare microeconomice.

Contacte multiple și directe

PORNIND, așadar, de la sarcinile stabilite pentru un anume an calendaristic din planul cincinal, întreprinderile își elaborează planul de aprovizionare și planul de desfacere pentru anul respectiv. În calitate de furnizori, întreprinderile trebuie să-și precizeze volumul și structura producției, eșalonarea ei în timp, măsurile de îmbunătățire continuă a calității și posibilitatea asimilării unor produse noi, avînd în vedere ca prin aceasta să se asigure utilizarea integrală și cu maximum de eficiență a capacităților de producție.

Căile pe care le poate utiliza furnizorul pentru a stabili un contact direct cu beneficiarii în vederea nominalizării — chiar în amănunt — a sarcinilor de plan, sînt multiple: organizarea de expoziții permanente sau temporare; întocmirea și difuzarea de pliante, prospecte, cataloage comerciale; organizarea de discuții bilaterale și multilaterale cu beneficiarii tradiționali și potențiali, de consultări, de recepționare a unor sugestii cu privire la comportamentul produselor, la necesitatea adaptării și perfecționării lor.

Pe aceste căi, ca și pe multe altele, întreprinderile furnizoare au posibilitatea să intre în contact direct și permanent cu beneficiarii produselor lor, asigurîndu-se astfel că oferta reprezintă satisfacerea unor nevoi sociale, care trebuie să fie acoperite în condițiile impuse de cerere și că ambele — oferta și cererea — sînt factori de manifestare a obligațiilor ce decurg pentru unitățile economice din îndeplinirea sarcinilor de plan ce le revin.

În acțiunea de prospectare a pieței, a beneficiarilor, un loc important îl ocupă participarea activă, inovatoare și de inițiativă a furnizorilor, prin prezentarea caracteristicilor tehnice și a sferei largi calitative și de utilități a produselor noi. ce nu sînt cunoscute de beneficiari și pentru care trebuie asigurată pătrunderea lor pe piață. Furnizorul trebuie să devină promotorul unor produse noi, factorul dinamic în aplicarea practică a celor mai recente realizări ale științei și tehnicii, în diversificarea gamei de produse finite, în atragerea beneficiarilor la folosirea unor produse nu numai variate, dar și superioare. Sub acest aspect, eficiența economică a activității întreprinderilor se manifestă sub forma a două funcții explicite: de utilitate socială și de cheltuieli de muncă vie și materializată cît mai reduse.

Concomitent, întreprinderile, în calitatea lor de beneficiari, desfășoară o intensă activitate de prospectare a ofertei, a furnizorilor, pentru a-și asigura baza materială necesară continuării neîntrerupte a activității de producție. **Nu numai oferta caută solicitatori** — tradiționali și potențiali — **care să o accepte, ci și cererea își caută partenerul corespunzător, oferta care răspunde cel mai eficient condițiilor de satisfacere, de acoperire a nevoilor pe care le exprimă.**

Volumul și structura cererii se determină pornind tot de la sarcinile ce decurg din planul cincinal sau de perspectivă, pentru anul respectiv. La acestea se adaugă măsurile tehnico-organizatorice pentru folosirea integrală a capacităților de producție, precum și cele cu privire la posibilitățile asimilării unor produse noi și la lansarea lor în fabricație, capacitățile de producție ce vor fi puse în funcțiune în perioada respectivă etc. — elemente care, conjugate cu normele și normativele de consum și de stocuri cu fundamentare tehnico-economică, conduc la stabilirea necesarului de materii prime și materiale ce trebuie asigurat de către beneficiari.

Relațiile contractuale trebuie privite în toată complexitatea lor: furnizorul este în același timp consumatorul unor materiale pe care trebuie să le contracteze pentru a asigura consumul necesar realizării producției lui. Începerea din vreme a acțiunii de prospectare și contractare pentru anul următor dă astfel posibilitatea întreprinderilor, în dubla lor calitate — de furnizori și de beneficiari — de a-și coordona într-un cadru optim asigurarea materială a producției cu obligațiile ce și le asumă la livrare, pe baza comenzilor primite și a contractelor ce le vor încheia.

Acțiunea de prospectare în viziunea noilor reglementări apare, așadar, ca o etapă complexă de căutări reciproce a partenerilor, de confruntări active și realiste dintre cerere și ofertă, de dialog creator între furnizori și beneficiari, de precizări și definitivări a relațiilor economice ce iau naștere între întreprinderi. Această etapă marchează începutul procesului de aprovizionare și desfacere. Încheierea acțiunii de prospectare se concretizează pentru beneficiari în emiterea comenzilor către furnizorii care prezintă cele mai eficiente condiții (din punct de vedere al cantității, calității, eșalonării livrărilor și cheltuielilor de aprovizionare) pentru acoperirea necesarului de materii prime și materiale, iar pentru furnizori în constituirea portofoliului de comenzi, care conduce la nominalizarea în detaliu a producției, la stabilirea volumului, structurii și eșalonării ei, corespunzător profilului de activitate și capacităților de producție de care dispun.

Relația comenzi-balanțe-contracte

LEGĂTURA dintre necesarul fundamentat al beneficiarilor, exprimat prin comenzi și contractele economice care urmează să se încheie, o formează balanțele materiale ce se elaborează de către furnizori în continuarea operațiunilor ce se efectuează în această etapă. Întrucît prin balanțele materiale se asigură corelarea dintre resurse și necesar, elementele ce vor fi cuprinse în acestea trebuie să reflecte atît potențialul complet, folosirea intensivă a capacităților de producție, cît și utilizarea rațională a resurselor materiale.

Confruntarea activă dintre cerere și ofertă, dintre volumul resurselor și cel al nevoilor oferă partenerilor primele indicii cantitative asupra utilității sociale a producției și asupra desfacerii ei. Proiectele de balanțe materiale întocmite pe baza portofoliului de comenzi pot evidenția unele neconcordanțe — evident temporare — care generează o acțiune complexă de soluționare a dezechilibrului, de aducere la același numitor, la un raport de egalitate a volumului și structurii resurselor cu cele ale nevoilor, pornind de la analiza factorilor specifici pentru fiecare din cele două elemente ale raportului. Astfel, un volum mai mare de resurse, care depășește pe cel al cererii, poate evidenția fie o slabă sau incompletă prospectare a pieței, fie beneficiari neacoperiți (în ambele cazuri cererea și oferta nu s-au întîlnit), fie chiar un surplus de resurse care nu-și găsesc utilitate. În același timp, din punctul de vedere al necesităților, unele neconcordanțe evidențiate de proiectele de balanțe materiale elaborate se pot datora supradimensionării normelor de consum, acumulării unor stocuri acoperitoare, calculate pentru un timp mai îndelungat decît cel care rezultă din ritmul normal al livrărilor, folosirea incompletă a resurselor interne etc.

Procesul de echilibrare a balanțelor materiale elaborate în această etapă reprezintă o acțiune dinamică, menită să asigure o participare largă a partenerilor — beneficiari și furnizori — și a organelor lor coordonatoare pentru găsirea celor mai bune soluții, care să conducă la punerea de acord a posibilităților reale ale furnizorilor cu nevoile fundamentale ale beneficiarilor, corespunzător intereselor comune pentru realizarea sarcinilor lor de plan. Conlucrarea continuă — pe orizontală și pe verticală — a furnizorilor și beneficiarilor contribuie la clarificarea încă în această fază a problemelor deosebite ce se pot ivi în aprovizionarea cu unele produse, iar soluțiile stabilite de comun acord creează posibilitatea desfășurării continue a procesului de aprovizionare tehnico-materială.

Elaborarea balanțelor materiale reprezintă o etapă importantă în activitatea furnizorilor și beneficiarilor, deoarece balanțele materiale echilibrate constituie baza încheierii contractelor economice ce trebuie să exprime condițiile reale în care părțile au căzut de acord cu privire la asigurarea nevoilor materiale și la derularea livrărilor, pentru perioada respectivă. Procesul de echilibrare a balanțelor, atît în conlucrarea pe verticală (direct între beneficiari și furnizori), cît și pe orizontală (cu participarea organelor coordonatoare și de sinteză), reprezintă, de fapt, punerea de acord, în momente diferite și pe trepte diferite, a intereselor locale ale întreprinderilor cu cele ale economiei naționale în ansamblu.

Metodologia actuală de stabilire a relațiilor economice prevede instituirea unor coordonatori de balanță pentru produsele principale ce se fabrică de mai multe întreprinderi. De regulă, coordonatorii de balanță sînt principalii producători sau principalii consumatori (pentru materialele ce sosesc în totalitate din import). Rolul acestor coordonatori este de a elabora balanțele materiale pentru produsele date în competența lor, ei răspunzînd de asigurarea necesarului economiei cu produsele respective. Coordonatorii de balanță sînt, astfel, factori de bază în desfășurarea procesului de aprovizionare tehnico-materială.

Plan-contract

REFLECTÎND corelația dintre resurse și necesar, dintre sarcinile stabilite prin plan și baza materială pentru realizarea lor, **balanțele materiale reflectă, în esență, obiectivele fundamentale ale dezvoltării economiei într-o anumită etapă.** Aceasta face necesar ca, în funcție de importanța produselor, de rolul lor în asigurarea volumului și ritmului producției materiale, să se stabilească nivelele diferite de aprobare a balanțelor materiale: de către Consiliul de Miniștri — prin planul de stat — pentru principalele produse, hotărîtoare în realizarea ritmurilor și proporțiilor de dezvoltare a economiei, de către ministere — prin planul departamental — pentru alte produse importante, în general cele care prezintă probleme în realizarea resurselor și acoperirea necesarului beneficiarilor, și de către furnizori — pentru toate celelalte produse.

Aprobarea la nivele diferite a balanțelor materiale elaborate asigură, în afară de corelarea reală a activității întreprinderilor și centralelor cu obiectivele economiei naționale într-o relație dialectică dintre particular și general, dar și înscrierea în balanțe, în plan, a sarcinilor care, fie că au fost omise și, deci, nu au fost prinse în contractele economice încheiate, fie că nu au fost cunoscute de părți în etapa încheierii contractelor. În acest fel, balanțele materiale aprobate prin planul de stat sau departamental aduc contractelor economice corecturile ce se dovedesc necesare, asigurînd corespondența directă a posibilităților furnizorilor cu nevoile beneficiarilor, prin prisma realizării obiectivelor prevăzute în plan.

Succesiunea desfășurării întregului plan metodologic arătat, pornind de la prospectarea pieței și pînă la derularea livrărilor pe baza contractelor economice încheiate, asigură un transport mare de informații de la întreprinderi la organele centrale de sinteză, ceea ce face ca planul să reflecte mai bine și în mai mare măsură nevoile și posibilitățile reale ale întreprinderilor și centralelor, realizarea proporțiilor și ritmurilor de dezvoltare a economiei într-un proces continuu de conlucrare, de colaborare multilaterală a tuturor factorilor acestui mare angrenaj economic. În acest fel, prin elaborarea de jos în sus a planurilor, prin îmbinarea strînsă a prevederilor unităților economice, reflectate în contracte, cu studiile și propunerile organelor de sinteză, care au viziunea de ansamblu a problemelor, se creează condițiile ca planul de stat să cuprindă numai obiectivele principale, conducătoare ale activității economice și social-culturale, lăsînd întreprinderilor și organelor locale inițiativa largă a concretizării măsurilor și a organizării practice a acțiunilor care să dea viață sarcinilor majore ale economiei.

Faptul că la baza definitivării planurilor anuale trebuie să stea contractele economice încheiate de întreprinderile și centralele industriale, nu trebuie înțeles că planul anual va reprezenta o sumă de contracte. Pe de o parte, contractele economice au ele însele la bază sarcinile pentru anul respectiv, cuprinse în planul cincinal. În timp ce prin planul anual se stabilesc obiectivele și sarcinile principale în dezvoltarea economiei, prin contractele economice se nominalizează în detaliu aceste sarcini și se precizează raporturile dintre întreprinderi și aportul lor concret la realizarea acestora.

Pe de altă parte, planul anual ține seama de contractele economice încheiate, dar aduce acestora corecturile și adaptările necesare atunci cînd ele nu reflectă judicios nevoile și posibilitățile economiei, sau cînd apar elemente noi ce nu au fost sau nu au putut fi avute în vedere în perioada premergătoare planului de stat. Prin aceasta, planul de stat investește contractele economice cu o autoritate mai mare decît aceea a acordului bi-

SCADENȚE NEONORATE...

CU TOATE că în acest an s-a manifestat, în general, o răspundere sporită față de respectarea disciplinei contractuale, unele ministere au înregistrat totuși minusuri la acest capitol. Astfel, unele contracte n-au fost onorate la termenele scadente, provocînd pagube serioase nu numai întreprinderilor beneficiare prin faptul că n-au primit la termen produsele comandate, ci și celor furnizoare, puse în situația să plătească însemnate sume drept amenzi și penalizări. Pierderi apreciabil mai mari a avut însă economia națională, care n-a primit la termenele stabilite prin contracte o serie de bunuri materiale necesare fie consumului productiv sau individual, fie finalizării și dării în exploatare a unor obiective industriale.

Iată cîteva exemple: din aproape 27 000 contracte, cu termene scadente pînă la 31 august a.c., întreprinderile Ministerului Industriei Metalurgice n-au onorat 530, ale Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini — 3959 din aproape 60 000, ale Ministerului Industriei Chimice 1 423 din cele peste 20 000. **Într-o proporție mai mare sau mai mică au rămas restanțiere față de termenele scadente și unele întreprinderi ale Ministerului Industriei Materialelor de Construcții, Ministerului Industriei Lemnului, Ministerului Industriei Ușoare și altele.**

Pentru nerespectarea termenelor scadente, de exemplu, numai întreprinderile Ministerului Industriei Chimice au plătit, în această perioadă, sub formă de amenzi și penalizări, 2,4 milioane lei — sumă care le-a diminuat volumul de beneficii.

Așa stînd lucrurile, mai este oare nevoie de demonstrat importanța pe care o are onorarea la termen a obligațiilor asumate prin contractele economice?

lateral, și anume de obligativitate a realizării lor corespunzător intereselor de dezvoltare a economiei naționale. **Relația plan — contract acționează ca o formă concretă de aplicare creatoare a principiului centralismului democratic, ca o legătură dialectică a categoriilor economice în condițiile etapei actuale.**

Probleme încă nerezolvate

PREVEDERILE legii contractelor economice și aplicațiile metodologice și organizatorice necesare, solicită orientare cu totul nouă în stabilirea relațiilor economice dintre întreprinderile furnizoare și beneficiare. De pildă, **trebuie subliniat faptul că încheierea — în viziunea noilor reglementări — a contractelor economice prin relații directe, nemijlocite, între furnizori și beneficiari** și stabilirea de comun acord a tuturor clauzelor **contractuale, nu mai justifică aprobarea prin planul de stat** și prin planurile departamentale a unor cote de materiale pe beneficiari și nici stabilirea de la centru, prin dispoziții date de oragnele tutelare, a legăturilor reciproce — calitative și cantitative — dintre furnizori și beneficiari.

Totodată este necesară aplicarea în întreprinderi și centrale a unui complex de măsuri care să reglementeze unitar pe economie competențele și răspunderile diferitelor compartimente care participă la procesul de încheiere a contractelor și elaborare a planului.

Campania contractuală, în special pentru contractele anuale, trebuie să aibă un cadru bine organizat, pentru a se crea toate condițiile ca furnizorii să-și poată asigura portofoliul de comenzi, iar beneficiarii să aibă certitudinea acoperirii bazei materiale a activității productive. Va trebui acordată o atenție deosebită încheierii contractelor pentru materiile prime și materialele cu o gamă largă de sortimente și tipodimensiuni, la care este necesară întocmirea în prealabil a programelor de fabricație.

Din punct de vedere organizatoric, se impune abordarea într-un sipirit principial nou a problemelor de aprovizionare—desfacere, a relațiilor contractuale. Trebuie pornit de la faptul că această activitate nu revine în exclusivitate compartimentelor respective din întreprinderi, deoarece întreaga activitate a întreprinderilor și centralelor industriale, rezultatele muncii tuturor sectoarelor economice, depind de modul în care se încheie și se execută contractele. Evident că va trebui acordată o atenție sporită precizării din timp a sarcinilor de plan pentru fiecare unitate, revizuirii normelor de consum, elaborării documentațiilor tehnice pentru investiții, stabilirii surselor de aprovizionare etc.

O problemă care-și caută rezolvarea în prezent este cea pri-privitoare la structura organizatorică, la dimensionarea și selecționarea aparatului, în așa fel încît, pe diferite trepte, activitatea de aprovizionare și desfacere, întreaga activitate productivă, **să se desfășoare pe baze economice, pe relații economice**, iar controlul permanent, eficient, al executării **exemplare a obligațiilor asumate prin contracte să fie o lege pentru întreprinderi, centrale, ministere.**

METODOLOGIE UNIFORMĂ, ADAPTABILĂ LA SPECIFICUL FIECĂREI RAMURI

LA întrebarea : **„Ce probleme ar trebui rezolvate, ce trebuie făcut pentru mai buna desfășurare a activității de încheiere a contractelor economice ?"**, ne răspunde :

ing. Ștefan CONSTANTINESCU
adjunct al ministrului industriei metalurgice

LEGEA nr. 71/1969 și H.C.M. nr. 806/1970 stabilesc principii noi în ce privește încheierea contractelor economice, rolul acestora în fundamentarea planului, ele constituind, în același timp, instrumentul principal prin care se realizează derularea materialelor și produselor finite de la furnizor la beneficiar. Sarcinile principale stabilite de cele două acte normative constau în aceea că furnizorii trebuie să-și asigure din timp portofoliul de comenzi, în urma căruia să se creeze condiții pentru încărcare judicioasă și eficientă a capacităților de producție și să nu se mai fabrice produse fără desfacere.

Pe linia desfacerii metalului, Ministerul Industriei Metalurgice a luat măsuri pentru crearea unui cadru corespunzător în vederea încheierii contractelor economice pe anul 1971, la toate nivelele : centrale siderurgice, grupul de fabrici de produse refractare, unități cu statut de centrală, D.G.A.D. în minister.

În desfășurarea acțiunilor determinate de acest cadru, în etapa actuală se întîmpină o serie de dificultăți, legate atît de situația specială a metalului, cît și de unele necorelări.

1. Produsele metalurgice sînt, în totalitatea lor, materiale cu specificații. Din această cauză, la data încheierii contractelor economice, beneficiarii trebuie să prezinte necesarul de tipodimensiuni, mărci și calități.

2. Pentru echilibrarea balanțelor, în scopul asigurării necesarului — ținîndu-se seama în mod corelat și unitar de interesele economiei naționale — este nevoie de determinarea resurselor de metal, cunoscînd că cele din producția internă se completează cu cele din import — cliring și schimburi — iar în cadrul fiecăreia din aceste surse, trebuie avute în vedere o serie de particularități :

a) **în stabilirea, contractarea și realizarea resurselor din producția internă**, potrivit cadrului actual de organizare a producției metalurgice, aceeași gamă de produse se realizează de mai multe centrale industriale, dispersate teritorial. De exemplu, profilele ușoare se execută atît de Centrala industrială Hunedoara, cît și de Centrala siderurgică Reșița, Centrala siderurgică Galați și de Centrala industrială de țevi, trefilate și cabluri ;

b) **în stabilirea, contractarea și realizarea resurselor din import**, un aspect deosebit îl reprezintă schimburile, care se realizează, în general, „prin operațiuni legate", necesitînd schimburi de un fel de produse, ca de exemplu : produse plate (tablă groasă) din producția unei singure centrale cu altfel de produse, profile laminate sau material tubular (țevi) din producția altor centrale.

3. **Din analiza comenzilor depuse de către beneficiari la coordonatorii de balanțe din M.I.M., a rezultat că unele din ele nu cuprindeau elementele necesare și concrete pentru încheierea contractelor.** Este vorba mai ales de lipsa specificațiilor tipodimensionale, invocată de beneficiari și, mai ales, de cei din ramura industriei constructoare de mașini. Aceasta din cauza nenominalizării detaliate a planului de producție, a necunoașterii obiectelor din planul de investiții, a lipsei de documentație tehnică, de comenzi și contracte pentru produsele la export etc.

Lipsa documentației tehnice constituie, de altfel, o problemă legitimă pentru toți beneficiarii de utilaje unicate, deoarece H.C.M. nr. 750/1970 prevede că proiectele de execuție se vor preda de către proiectanți pînă la data de 31.XII.1970. Deci, centralele industriale ale M.I.C.M. vor putea prezenta specificație concretă de necesarul de metal pentru întreg anul 1971 numai după această dată, cu condiția să cunoască și comenzile pe produse la export.

De aici, concluzia că **acțiunea de încheiere a contractelor economice trebuie să se facă în mod diferențiat, pe etape, pe ramuri, cînd se cunosc concret sortimentele și tipodimensiunile necesitate de beneficiari, pentru a fi cuprinse în programele de laminare sau prevăzute la import.**

4. La întocmirea balanțelor de metal, pentru anul 1971, pe poziții de plan, **a reieșit că cererile** (comenzile) **prezentate de beneficiari depășeau resursele cu peste 300 mii tone.** La aceasta s-a ajuns tocmai din necunoașterea detaliată a planului de producție și de investiții, cererile respective nefiind fundamentate pe bază de elemente concrete.

Avînd în vedere timpul înaintat, Ministerul Industriei Metalurgice, din dorința de a veni în sprijinul centralelor industriale și întreprinderilor furnizoare din M.I.M. și a centralelor industriale și întreprinderilor beneficiare de metal ale celorlalte ministere și în scopul grăbirii și concretizării contractelor directe, a ținut ședințe de lucru cu acestea **în perioada 10—20.VIII.1970.** Împreună cu ele și cu principalele ministere, organizații economice centrale și C.S.P., a conlucrat la echilibrarea balanțelor de materi prime și materiale metalurgice și la stablirea cantităților pe beneficiari. La baza acestora au stat : **consumurile efective pe 1969 ; consumurile preliminate ; resursele de metal, principalele destinații și feluri de consum ale acestora.**

Pentru a se stabili centralele industriale și întreprinderile furnizoare de metal către centralele industriale și întreprinderile beneficiare, după discuțiile purtate într-un cadru organizat la Ministerul Industriei Metalurgice, s-au fixat condițiile și termenele în care să se depună, la coordonatorii de balanțe, specificațiile pe tipo-dimensiuni, mărci și calități.

Ținînd seama că, în etapa actuală, beneficiarii cunosc necesarul concret pentru sem. I.1971, stabilindu-se ca depunerea specificațiilor tipodimensionale să se facă **pînă la 15 septembrie a.c.**, este nevoie ca, pentru sem. II.1971, beneficiarii de utilaje și de plan-investiții să nominalizeze produsele **pînă la 31.XII. a.c.**, cu documentația respectivă, inclusiv exportul, astfel ca specificațiile pentru această perioadă de plan să poată fi depuse **pînă la 1 martie 1971.**

Pe baza specificațiilor depuse de beneficiari, coordonatorii de balanțe, împreună cu centralele industriale și întreprinderile furnizoare, întocmesc programe de fabricație, în care se stabilesc sortimentul pe tipodimensiuni, mărci și calități pe furnizorii direcți, precum și alte elemente necesare pentru încheierea contractelor economice. În această perioadă, toți șefii de serviciu și alți lucrători din Direcția generală de aprovizionare și desfacere din Ministerul Industriei Metalurgice s-au deplasat la centralele industriale și întreprinderile furnizoare de metal, pentru a lămuri și sprijini aplicarea prevederilor H.C.M. nr. 806/1970.

Totodată, la o serie de produse limitate tipodimensional, care se consumă

⟶

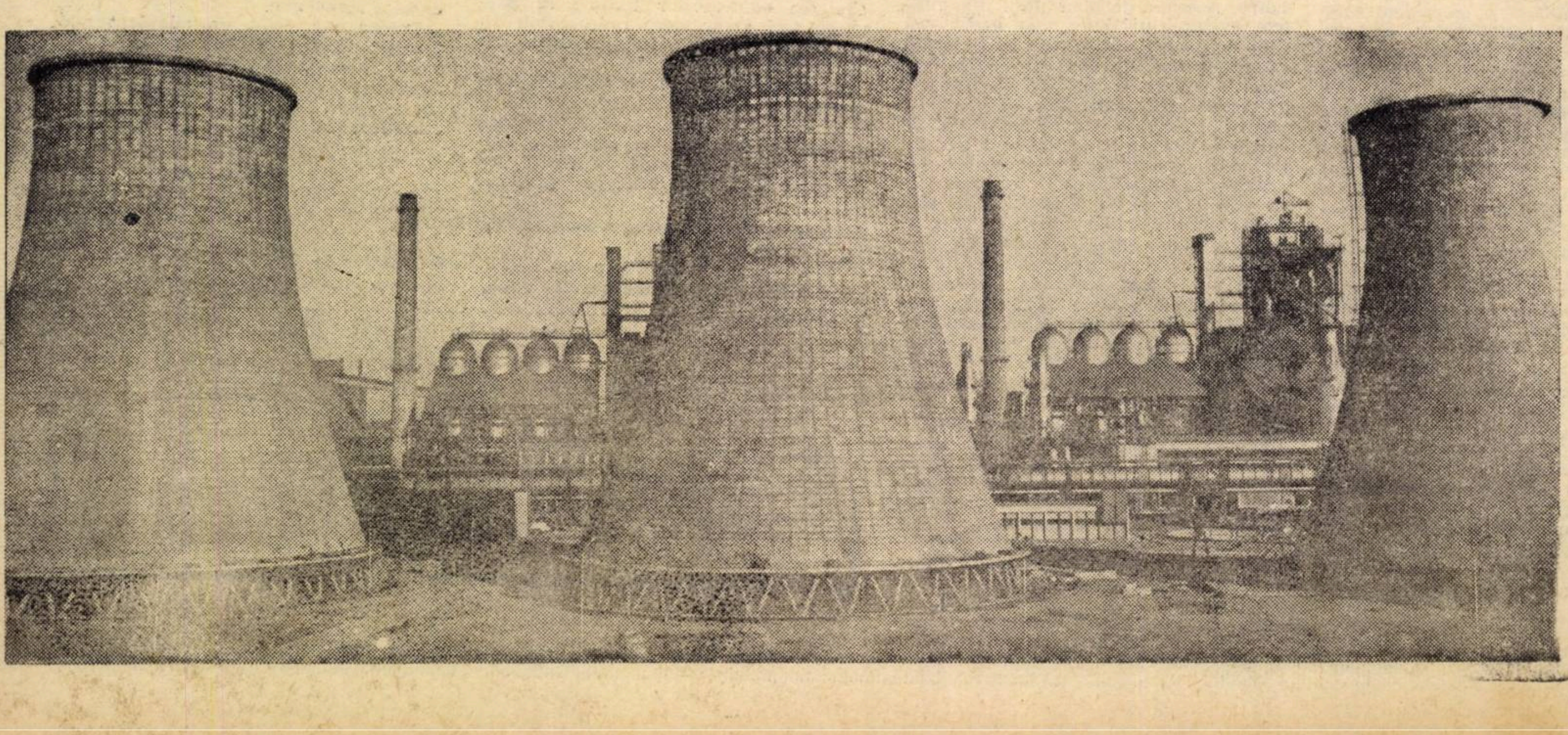

Combinatul siderurgic Galați — platforma furnalelor

←

de un număr mai mic de beneficiari — **șină de cale ferată, material mărunt de cale, bandaje și discuri, tablă navală, burlane-conducte, semifabricate** (țagle, blumuri) — **și anumite produse pentru fondul pieței,** s-au încheiat deja contracte economice pe anul 1971. De exemplu, **la Centrala industrială Hunedoara s-au încheiat contracte pentru 1320 mii tone metal, la Centrala industrială de țevi, trefilate și cabluri pentru 127 mii tone etc.**

Apreciem că metoda folosită de Ministerul Industriei Metalurgice poate fi preluată și de alte ministere, la produsele ale căror balanțe sînt deficitare, prevenindu-se astfel eventuale dificultăți în asigurarea planului cu contracte economice.

Pentru aprovizionarea producției și investițiilor unităților Ministerului Industriei Metalurgice cu materii prime din producția internă și din import, precum și cu materiale, combustibili, mașini-utilaje, etc. din coordonarea altor ministere, **s-au luat măsuri de a se prospecta piața externă pentru materii prime din import, încheindu-se cu unii furnizori contracte și grafice de livrări, iar cu alții, s-au stabilit termene de încheierea contractelor economice.** Pentru materiile prime din producția internă s-au încheiat unele contracte în raport cu necesitățile și nivelele acordate prin balanțe de Ministerul Industriei Miniere și Geologiei.

În ce privește celelalte materiale (combustibili și utilaje), s-a conlucrat la echilibrarea balanțelor cu ministerele respective, stabilindu-se nivele, după care s-au dat dispoziții de contractare.

Dat fiind că nu a existat o metodologie unică, la nivel de economie, au rămas încă în discuție cantități de materiale necesare acoperirii sarcinilor de plan producție și de investiții, probleme care vor fi studiate în cursul lunilor septembrie și octombrie a.c. De altfel, ne-am propus grafice cu termene în vederea discutării, în continuare, a divergențelor respective, pentru asigurarea necesarului corespunzător.

De menționat că, **la majoritatea ramurilor, aspectul principal ce decurge din metodologia de aprovizionare este că aceasta nu este unitară, fiecare ramură lucrînd în funcție de organizarea proprie.** Iată cîteva exemple:

— **La M.I.C.M.,** comenzile se dau la D.G.A.D. — Baze de desfacere și Centrale coordonatoare (cu excepția sculelor așchietoare pentru care acestea se depun la Fabrica de scule-Rîșnov și pentru aparate de măsură la Uzina de mecanică fină, ambele din cadrul Centralei industriale de mașini-unelte).

— **La Ministerul Petrolului,** comenzile se depun la Centrala pentru coordonarea, livrarea și transportul produselor petroliere-București, ca centrală de desfacere și coordonator de balanțe pentru toate produsele din coordonarea Ministerului Petrolului;

— **La Ministerul Industriei Alimentare,** comenzile au fost depuse la Combinatele industriale alimentare cele mai apropiate de beneficiari, nivelele stabilindu-se de D.G.A.D.;

— **La Ministerul Industriei Materialelor de Construcții,** comenzile s-au depus direct la întreprinderile furnizoare, iar nivelele s-au stabilit de D.G.A.D.

Pentru preîntîmpinarea în viitor a dificultăților în probleme de aprovizionare și desfacere, apreciem că este necesar ca C.S.P. — D.A.T.M., în colaborare cu ministerele, să elaboreze **o metodologie uniformă, adaptabilă după specificul fiecărei ramuri, cu condiții și termene precise, pentru a putea fi aplicată în mod cît mai eficient.**

Considerăm că, pentru activitatea de contractare a C.I.E.A., ar fi necesară o îmbunătățire a metodologiei de elaborare a proiectelor necesare instalațiilor de automatizare și, implicit, pentru scurtarea perioadei de contractare, să se concentreze acest gen de activitate la Institutul de proiectări pentru automatizare (I.P.A.), care este specializat în astfel de lucrări. De asemenea, ar fi de mare utilitate, chiar în condițiile actualului sistem de lucru, emiterea comenzilor de către beneficiari în termene optime, în funcție de complexitatea instalațiilor de automatizare pe care o solicită. În acest sens, se impune, mai ales în condițiile noi create de legea contractelor economice, ca beneficiarii să-și formuleze, pe baza circulărilor de prospectare pe care le lansează în timp util în fiecare an C.I.E.A., cererile în sensul precizării lucrărilor principale, urmînd ca, mai tîrziu, să emită comenzile și să trimită și documentația aferentă. Aceste propuneri conțin elemente pozitive pentru activitatea de contractare și, de aceea, merită să stea în atenția factorilor de decizie din centrale, ministere și alte foruri centrale din economie.

I. DUMITRESCU

RITM LENT ÎN FINALIZAREA COMENZILOR

PROFILUL complex al fabricației din uzinele Centralei industriale de electronică și automatizare (C.I.E.A.) — produse pentru consumul de masă al populației (radio, televizoare, becuri etc), consumul productiv (generatoare, aparatură, AMC-uri și altele) și pentru investiții (instalații de automatizare complexe pentru toate ramurile economiei naționale) — imprimă un caracter diferențiat relațiilor cu beneficiarii. Pentru produsele finite destinate consumului individual și productiv, relațiile furnizor-beneficiar sînt întemeiate pe aceleași principii ca și în celelalte sectoare de activitate industrială. În ce privește instalațiile complexe de automatizare, destinate echipării obiectivelor industriale, sfera beneficiarilor este mai restrînsă, limitîndu-se la titularii de investiții.

În funcție de aceste particularități și procesul de încheiere a contractelor economice capătă unele caracteristici distincte. Complexitatea produsului determină dimensiunile ciclului de fabricație. Totodată, ponderea importului în furnitură finită etc., influențează direct termenele fazelor de contractare și relațiile dintre C.I.E.A. și beneficiarii săi.

Ținînd seama de acest specific al profilului de fabricație, să vedem care este situația încheierii contractelor pe 1971 și problemele ce se pun.

Pe ansamblul centralei, **pentru producția marfă a anului 1971, destinată consumului intern s-au primit pînă la 1 septembrie a.c. comenzi în proporție de 85%, contractele încheiate reprezentînd circa 35%.** Desigur, față de anul trecut, cînd la această dată beneficiarii nu lansaseră nici o comandă pentru 1970, situația pe ansamblul centralei prezintă un progres. Dacă pătrundem însă cu analiza în structura situației comenzilor și contractelor, observăm că unele întreprinderi din cadrul centralei se situează cu mult sub nivelul mediu. Întreprinderea „Automatica", de pildă, furnizorul de instalații de automatizare, care are o pondere valorică apreciabilă în totalul producției marfă al Centralei, avea la această dată un portofoliu de comenzi de circa 50%, **dar contracte ferme de livrare încheiate doar în proporție de 24%.**

Procentul redus de acoperire cu contracte, precum și ritmul lent de trecere de la comenzi la contracte definitive, sînt în directă legătură cu problemele pe care le generează specificul fabricației și natura destinației acestor furnituri. În proporție de 99%, instalațiile de automatizare sînt destinate echipării proceselor tehnologice ale obiectivelor de investiții din industria chimică, constructoare de mașini, pentru obiectivele energetice, dotarea serelor, pentru irigații etc.

La prima vedere, se pare că, dat fiind numărul relativ redus al beneficiarilor și constanța lor în timp, procesul de contractare nu prezintă dificultăți deosebite. Durata de timp oarecum mare a realizării investiției și complexitatea instalațiilor de automatizare aferente, necesită o corelare strictă a termenelor de execuție a subansamblelor și de livrare a aparaturii de automatizare cu cele de punere în funcțiune. Din această cauză, pe parcursul acțiunii de contractare apar anumite impedimente. Termenele se corelează greu din cauză că documentația tehnică este livrată de beneficiari cu întîrziere, incompletă sau se modifică pe parcurs.

În 1969, grupul de uzine de la Reșița, cu care C.I.E.A. are contract pe termen lung, a întîrziat cu peste 2 luni livrarea documentației pentru 9 poziții de furnitură, fapt ce se repercutează negativ asupra termenului final de livrare a aparaturii de automatizare necesară hidrocentralei de pe Lotru. Acesta este doar unul din multele exemple întîlnite în activitatea C.I.E.A. La aceasta se adaugă și faptul că sectorul de proiectare al fiecărui beneficiar, are o metodologie proprie de elaborare a proiectelor de execuție pentru instalațiile de automatizare de care are nevoie la un moment dat. De aici decurg o serie de inconveniente: acestea nu țin seama, în toate cazurile, de ciclul lung de aprovizionare (din țară și mai ales, din import) și de execuție al instalațiilor de acest gen, prezintă omisiuni, necesită refaceri, utilizează un sistem impropriu sectorului de codificare a unor elementele, subansamble etc.; de multe ori formulează cereri de aparatură care nu se mai fabrică (aici este și o lacună a C.I.E.A., în ceea ce privește elaborarea de cataloage, prospecte, pliante etc.).

Fiecare dintre aceste elemente întîrzie prelucrarea documentației, strică armonia dintre termenele intermediare și cel de punere în funcțiune, în ultimă instanță, prelungește operațiunea de perfectare a contractelor.

Pentru soluționarea acestei probleme, unii specialiști din cadrul C.I.E.A. propun ca pentru omogenizarea meto-

CINE TAIE NODUL GORDIAN?

PARALEL cu măsurile luate pentru realizarea indicatorilor de plan din acest an, Centrala industrială de utilaj chimic și rafinării desfășoară în aceste zile o activitate intensă în vederea pregătirii producției pe 1971 — primul an al cincinalului. De fapt, așa cum demonstrează cifrele, pregătirea producției pentru anul viitor a început încă de la adoptarea de către Marea Adunare Națională a noii legi a contractelor economice. O dată legea aprobată, atît Centrala cît și cele 6 întreprinderi ce o compun au luat legătură directă cu beneficiarii, arătîndu-le posibilitățile pe care le au pentru satisfacerea cererilor lor. Totodată, Centrala a îndrumat beneficiarii — în funcție de natura cererii acestora — nu numai spre uzinele proprii, ci și spre cele 7 întreprinderi din afara ei, profilate pe producția de utilaj chimic și rafinării al cărei coordonator general este.

La 31 august a.c. situația privind încheierea contractelor pentru 1971 se prezenta astfel:

Uzina de utilaj chimic-Ploiești și Uzina mecanică de utilaj chimic-București încheiaseră contracte pentru 80% din valoarea producției; Uzina „Independența"-Sibiu — pentru 90%; Uzina de utilaj chimic „Grivița Roșie"-București pentru 66%; Uzina de pompe București pentru 6%, iar Fabrica de ventilatoare-București pentru 2%. În medie pe Centrală valoarea contractelor era de 64% din producție.

După cum rezultă din cifrele referitoare la primele 4 uzine, **producția marfă ce urmează să se fabrice în 1971, are de pe acum asigurată desfacerea în proporție de 66—90%.** Centrala este în posesia și a altor comenzi și, pe măsură ce va fi pusă la punct documentația tehnică, vor fi încheiate contractele economice.

PENTRU a releva superioritatea noii legi a contractelor, am analizat felul cum a evoluat această operație în anul trecut, cînd erau în vigoare cotele și repartițiile (vezi tabelul).

Cifrele din tabel, sînt grăitoare. Ele arată că prin abordarea principial nouă a procesului de contractare, prin simplificarea metodologiei și prin introducerea de relații directe între uzinele producătoare și beneficiari, există posibilitatea ca această operație să se desfășoare în bune condițiuni și să se încheie în termenele stabilite prin lege.

În condițiile vechii metodologii încheierea contractelor trebuia să parcurgă trei etape, care reprezentau un drum întortocheat și lung ce dura luni de zile.

În prezent, **prin noul cadru legislativ, cei în cauză** (adică beneficiarul și producătorul) **se întîlnesc și tratează direct, clarifică pe loc condițiile contractuale.** În acest mod nu numai că se elimină neînțelegerile și greșelile care puteau surveni, dar, ceea ce este mai esențial, operația de contractare se scurtează, în unele cazuri, cu două trei luni.

MULT mai complicată este situația celor două uzine producătoare de pompe și ventilatoare, care pînă la sfîrșitul lunii august a.c., au încheiat un număr infim de contracte în raport cu volumul producției ce urmează să-l realizeze în anul viitor.

Nu s-au depus oare suficiente străduințe sau nu există cereri pentru produsele respective? Dimpotrivă. Din cele discutate la Centrala industrială de utilaj chimic și rafinării cu cadre de conducere (ing. Nicolae Panaite, director general, ing. Ion Munteanu, director comercial, Ion Sterian, șeful serviciului desfacere), **rezultă că există la ora actuală un portofoliu de comenzi, care pot acoperi în proporție de peste 50% volumul producției de pompe și ventilatoare.** Contractele însă nu pot fi perfectate (de menționat că atît pompele cît și ventilatoarele trebuie echipate cu motoare electrice), deoarece între Centrala industrială de utilaj chimic și rafinării — producătorul corpului pompelor și ventilatoarelor — și Centrala industrială de mașini și materiale electrotehnice, care furnizează motoarele, s-a născut o divergență privind metodologia de contractare. În ce constă ea? Cu adresa nr. 226442/5/VIII 1970, Centrala industrială de mașini și materiale electrotehnice cere ca specificațiile tipodimensionale ale motoarelor să fie depuse, pentru semestrul I.1971, pînă la 1 septembrie a.c., iar pentru semestrul II 1971, pînă la 31 decembrie.

Centrala industrială de utilaj chimic și rafinării nu este însă de acord cu aceste termene, din mai multe motive. Ea poate să facă comenzi de motoare la 1 octombrie 1970, pentru trimestrul II.1971 (pentru primul trimestru necesarul s-a depus înainte de termenul fixat de C.I.M.M.E.). Pentru semestrul II.1971, comenzile urmează a fi făcute la 31 decembrie a.c. pentru trimestrul III și la 31 martie 1971 pentru trimestrul IV.

Precum se vede, **termenele stabilite de cele două centrale nu coincid, dar fiecare dintre ele își apără cu dîrzenie punctul de vedere.** Pînă acum însă, întrucît nu s-a găsit o soluție de compromis, contractele pentru pompe și ventilatoare nu pot fi încheiate cu beneficiarii, deoarece nu se știe cînd vor fi livrate motoarele electrice de antrenare — parte principală a produselor respective.

Așadar, s-a creat un adevărat nod gordian. Cine este chemat oare să-l taie? Desigur, Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, care coordonează activitatea ambelor centrale industriale.

L. ȚINTEA
I. BUMBEA

%

Situația comparativă a încheierii contractelor în 1969 și 1970 pe uzinele de utilaj chimic ale Centralei, față de planul producției marfă

	În 1969 pentru 1970 (cumulat de la începutul anului)		În 1970 pentru 1971 (cumulat de la începutul anului)	
	iulie	august	iulie	august
Uzina de utilaj chimic Ploiești	24	27	50	80
Uzina de utilaj chimic „Grivița roșie" București	45	53	48	66
Uzina „Independența" Sibiu	19	26	76	90
Uzina mecanică de utilaj chimic București	36	44	52	80

După publicarea, în nr. 37, a materialului „Problemele perfecționării sistemului prețurilor cu ridicata", care a stat la baza dezbaterii organizate de Academia de Științe Sociale și Politice împreună cu Comitetul de Stat pentru Prețuri, cu numărul de față „Viața Economică" începe inserarea luărilor de cuvînt și a propunerilor referitoare la îmbunătățirea prețurilor cu ridicata în țara noastră

PREȚURILE CU RIDICATA ÎN DEZBATEREA SPECIALIȘTILOR

Roman MOLDOVAN

membru corespondent al Academiei R.S. România
prim-vicepreședinte al Academiei
de științe sociale și politice

DESCHIDEM DISCUȚIA NOASTRĂ cu rugămintea ca, așa cum s-a precizat și în invitație, pe lîngă problemele teoretice generale sau anumite aspecte particulare pe care fiecare dorește să le ridice, cei care iau cuvîntul să se refere și la unele părți concrete din material, pentru că obiectul principal al acestei dezbateri este să contribuim la precizarea căilor celor mai corespunzătoare pentru perfecționarea sistemului prețurilor cu ridicata, ca primă etapă a perfecționării sistemului prețurilor în ansamblu.

Precizăm că luările de cuvînt nu angajează instituțiile din care fac parte vorbitorii. Este un schimb absolut liber de păreri într-o problemă pe care o punem în discuție.

dr. I. MARINESCU

DETERMINAREA VENITULUI NET ÎN CORELAȚIE CU CHELTUIELILE CE TREBUIE ACOPERITE

AM SĂ MĂ REFER la cîteva probleme care mi s-au părut interesante în special ca mod de rezolvare și unele care, după părerea mea, ar mai necesita încă oarecare discuții. Și deși poate cei care au elaborat materialul ar vrea să începem cu unele critici, eu voi sublinia justețea unor soluții date, începînd cu folosirea costurilor de producție ca mijloc de determinare a prețurilor.

În literatura de specialitate — și în legătură cu aceasta mă refer și la articolul tovarășului Ionete din ultimul număr al revistei „Probleme economice" — se redezbate problema dacă la baza determinării prețurilor trebuie să stea valoarea estimată în mod direct, ca muncă simplă sau costurile de producție. Cred că în costurile de producție se include tocmai munca și anume, munca diferențiată. Din clipa în care la baza valorii stă munca, iar în final costurile nu sînt decît o însumare a muncii diferențiate pe anumite trepte, eu consider că tocmai din acest punct de vedere determinarea prețurilor pe baza costurilor de producție este foarte justă.

A doua problemă care cred că a fost just soluționată în material este însușirea prețului de decontare internă în special la sectoarele industriei extractive și la industria forestieră. Aceasta a contribuit la obținerea rezultatelor pozitive cuprinse în macromodel și anume, reducerea nivelului general al prețurilor cu ridicata. Aceasta este o chestiune foarte esențială, pentru că creșterea nivelului general al prețurilor cu ridicata nu ar reflecta toate eforturile de creștere a productivității muncii și reducerii costurilor de producție în general.

Și, în sfîrșit, încă o parte pozitivă, cel puțin așa consider eu, este menținerea separării beneficiului de impozitul pe circulația mărfurilor. După cum se cunoaște, în literatura de specialitate, unii autori susțin necesitatea unificării acestor categorii economice în cadrul venitului net. După părerea mea, există totuși funcții și deosebiri esențiale între beneficiu și impozitul pe circulația mărfurilor, și cred că just s-a procedat menținîndu-se atît beneficiul inclus în prețul cu ridicata al întreprinderii, el reprezentînd un indicator foarte important pentru analiza eficienței și rentabilitatea produselor — cît și impozitul pe circulația produselor care poate fi folosit ca instrument de politică economică.

Acum trec la unele observații și probleme în legătură cu materialul supus dezbaterii. Prima se referă la taxa asupra fondurilor. Taxa asupra fondurilor este privită, teoretic, fie ca un mijloc de creștere a venitului net, respectiv ca o formă de impozit, fie ca o formă de dobîndă pentru capitalul avansat, fie ca un instrument de creștere a eficienței mijloacelor de producție. Eu consider că taxa asupra fondurilor trebuie așezată la unitățile care sînt dotate cu utilaje și mașini cu parametri tehnico-economici superiori. De ce? Pentru că acestea pot să aibă, fără îndoială, o mai înaltă productivitate în comparație cu unitățile mai slab dotate, care produc aceleași bunuri și ale căror costuri de producție intră în media costurilor de producție pe produs.

Cu privire la venitul net inclus în prețuri, dați-mi voie să-l consider din alt punct de vedere și anume al corelației dintre venituri și cheltuieli cărora trebuie să le facă față aceste venituri. În fond, ce înseamnă venit net inclus în prețuri? Înseamnă un mijloc, o cale de a acoperi cheltuielile cu caracter general prin intermediul bugetului statului și în legătură cu aceasta, consider că trebuie puse în discuție trei probleme. Prima este mărimea venitului net. Cît de mare trebuie să fie aceasta? Sigur că în practica financiară se pleacă de la o situație dată și anume se iau în considerare impozitele care sînt incluse în prețuri și cantitățile planificate rezultînd volumul venitului net.

Cu aceasta nu am rezolvat încă problema determinării venitului net necesar. În legătură cu aceasta, eu subscriu la indicațiile Conferinței Naționale din 1967 și la măsurile care s-au luat în ultima vreme, dorind să fie extinse, în sensul că ar urma ca foarte multe cheltuieli care în trecut și în prezent se efectuează prin intermediul bugetului statului în favoarea întreprinderii să fie cît mai reduse, urmînd ca cheltuielile care privesc funcționarea și gestiunea întreprinderilor să fie realizate pe seama acestora, iar la bugetul statului să revină numai acele obiective care într-adevăr nu pot fi rezolvate de către întreprinderi. Aplicarea gestiunii economice a întreprinderilor va duce din ce în ce mai mult la deplasarea către întreprinderi a multor cheltuieli pe care le-am găsit în bugetele de stat la capitolul finanțării economiei, urmînd să rămînă la bugetul central al statului în principal investițiile cu caracter excepțional și dotările de mijloace de rulment care nu pot fi efectuate prin resurse proprii și intermediul creditului.

A doua problemă în legătură cu venitul net este aceea a capacității ramurilor economice de a participa la formarea lui, respectiv la acoperirea cheltuielilor statului. După ce criterii putem acționa în această privință? Eu consider că ar trebui să avem în vedere două criterii. Primul este acela al repercusiunii așezării unor venituri nete, adică a influenței acestora asupra costurilor de producție la beneficiari: majorează prețurile sau nu? În măsura în care tindem să reducem prețurile, opinez să nu se așeze impozite ce duc la înregistrarea de pierderi la beneficiari.

Al doilea criteriu este acela al proporționalității între veniturile și cheltuielile înregistrate la serviciile prestate prin intermediul unităților de stat. Consider că și aici ar trebui revizuită problema corelației acestor venituri și cheltuieli, în sensul că ar urma să fie acoperite de la buget acele servicii care într-adevăr vin în favoarea anumitor categorii sociale, respectiv cele cu venituri mici, ceea ce ar contribui la reducerea cheltuielilor statului la acest capitol și implicit la reducerea acumulărilor în cadrul prețurilor. De altfel, nu trebuie pierdut din vedere că impozitele cu caracter fix în cadrul prețurilor sînt plătite de consumatori, indiferent dacă au un venit de o mie sau două-trei mii de lei pe lună.

A treia problemă în legătură cu venitul net este aceea a bazei de repartiție. În material, se ajunge la concluzia că venitul net trebuie determinat în principal în funcție de costuri, ținînd seama și de alte criterii. Eu sînt de părere că repartiția venitului net trebuie să se facă în funcție de mijloacele de producție productive plus salariile productive.

Un cuvînt asupra perspectivelor. Mergem către reașezarea sau către planificarea prețurilor? Și din material se lasă să se înțeleagă că, după ce se va termina cu reașezarea prețurilor, mergem spre planificarea prețurilor. Dat fiind complexitatea planificării prețurilor, este necesar să se treacă la studierea din timp a aspectelor teoretice și practice ce le incumbă această problemă.

prof. Gh. ȘICLOVAN

CONSECVENT CU PREȚUL DE PRODUCȚIE

CU PERMISIUNEA dumneavoastră, apreciez că nu mai este necesar să subliniez importanța deosebită a problemei pe care o discutăm acum, a momentului în care are loc această discuție, menționînd însă că hotărîrea și concluziile care vor fi trase în urma discuției noastre pot influența activitatea economică timp de mulți ani de zile. Din această cauză consider că soluția propusă în material trebuie discutată cu cea mai mare atenție. Un lucru care știu că a fost reținut de toată lumea, îl mențio-

→

PREŢURILE CU RIDICATA ÎN DEZBATEREA SPECIALIŞTILOR

←

nez şi eu, e faptul că noi avem multe dificultăţi în economie din cauza actualelor preţuri cu ridicata. El a fost menţionat şi în lucrările Conferinţei Naţionale a P.C.R. din 1967. Preţurile cu ridicata, aşa cum le avem noi în momentul de faţă, prezintă acea deficienţă capitală, după părerea mea, că nu permit o cunoaştere reală a fenomenelor obiective, nu permit o cunoaştere reală a proporţiilor obiective din economie. Din cauza aceasta, ele nu constituie în prezent acel instrument în mîna conducerii economiei care să permită luarea deciziilor celor mai potrivite în diverse împrejurări.

În propunerile privind reaşezarea preţurilor cu ridicata, prezentate în materialul pe care-l dezbatem, sînt foarte multe lucruri bune, demne de reţinut, însă asentimentul pentru alte propuneri care sînt conţinute în acest material, este după părerea mea, destul de greu de dat. Aşa începe chiar cu prima pagină. Se arată că actualul sistem al preţurilor cu ridicata este deficient, are neajunsuri pentru că în general preţurile pe care le avem noi sînt îndepărtate de cheltuielile sociale de producţie şi că acest neajuns este generat de faptul că nivelul preţurilor cu ridicata a rămas cel din 1963, adică de aproape opt ani. Eu aş spune că păcatul originar este în altă parte. Sigur că trecerea a opt ani în viaţa unui sistem de preţuri este un lucru care poate să însemne destul de mult. Un asemenea fapt nu poate însă să determine o schimbare fundamentală în însăşi structura lui. El poate să ducă la deformări, dar nu la distorsiuni, care să producă atîtea discuţii cîte le-am avut şi noi şi cîte au avut loc în celelalte ţări socialiste.

Convingerea mea este că lipsa centrală a sistemului nostru de preţuri provine din acea reformă a preţurilor cu ridicata din anul 1955, cînd s-a renunţat la sistemul de preţuri existent atunci. Fără a discuta prea mult asupra acestei teme, este de arătat că, în mod arbitrar, a fost scos impozitul pe circulaţia mărfurilor din preţurile mijloacelor de producţie, creîndu-se în mod arbitrar şi nejustificat un regim de preţuri neunitar, unul pentru mijloacele de producţie, altul pentru bunurile de consum. Aşa a luat naştere sistemul de preţuri cu ridicata actual, pe care noi îl avem acum, cu modificările lui ulterioare, cu unele schimbări mai mari sau mai mici, chiar cu unele îmbunătăţiri.

Este de menţionat însă ,că acest tip de preţuri a fost practic abandonat între timp de toate ţările care l-au avut şi ele, l-au abandonat şi cei care l-au creat, astfel că, se poate spune, că noi singuri îl mai avem în funcţiune.

Cred că nu este cazul să discutăm absolut toate laturile şi toate problemele pe care le-ar solicita acest domeniu foarte vast. Sînt foarte multe lucruri interesante, cum este, de exemplu, problema dacă fondul pentru tehnica nouă să fie sau nu inclus în costuri. După părerea mea, acest fond nu trebuie inclus în costurile de producţie, la cîteva chestiuni, care de fapt au constituit problemele centrale şi în celelalte reforme ale preţurilor cu ridicata, care au avut loc în alte ţări socialiste. Mă refer la ele nu pentru că ele au făcut obiectul discuţiei şi în celelalte ţări şi că au constituit punctul central al reformelor, ci pentru că în mod obiectiv ele sînt cele care, de fapt, determină înseşi natura şi calitatea preţurilor care se construiesc.

În propunerile care se fac se porneşte de la o seamă de premise care, în general, pot fi acceptate şi nu se poate să nu fie acceptate. Eu vreau să le menţionez pentru că este important a le reţine, deoarece în discordanţă cu aceste premise, se formulează apoi propuneri. Aceste propuneri nu sînt concordante cu premisele de la care se porneşte.

După cum se cunoaşte, în prezent venitul net inclus în preţurile cu ridicata se determină pe baza unor cote diferenţiate pe produse. Citez: din material: „Criteriile de dimensionare a venitului net inclus în preţurile cu ridicata nu mai satisfac integral cerinţele noii etape de dezvoltare a economiei noastre datorită mai multor considerente". Deci, sistemul actual de includere a venitului net nu mai satisface. Apoi „Modul în care se dimensionează în prezent mărimea venitului net cuprins în preţurile cu ridicata diferă de cel folosit în alte ţări, atît capitaliste cît şi socialiste, ceea ce determină deosebiri de structură, care împiedică compararea nivelului şi corelaţiilor preţurilor interne cu cele mondiale. În consecinţă, este necesar ca la dimensionarea venitului net să se urmărească apropierea structurii şi corelaţiilor acestor preţuri cu cele existente pe piaţa mondială, astfel ca preţurile cu ridicata reaşezate să poată fi folosite în mod concret la aprecierea activităţii de import şi export".

După ce se pun aceste premise, care este concluzia, respectiv care este soluţia care se adoptă ? Din punct de vedere tehnic noile preţuri cu ridicata urmează a fi determinate ca şi pînă în prezent, pornind de la preţurile de cost medii ale produselor, calculate la nivel de ramură, la care se adaugă un venit net determinat sub formă de cotă procentuală faţă de preţul de cost. Aici nu este vorba numai de un procedeu tehnic, ci este vorba de o metodă care influenţează esenţial înseşi calculele şi rezultatele care se obţin. Deci problema nu constă în aceea dacă se acceptă sau nu această soluţie, ci în faptul că preţul de cost, aşa cum rezultă din cifre se transformă într-un criteriu hotărîtor în dimensionarea venitului net pe ramuri şi produse.

În sprijinul acestei tehnici se arată de altfel că la nivel de produse, nici nu poate fi folosit alt procedeu, întrucît în calculaţiile produselor nu pot fi individualizate pe produse nici fondurile de producţie, nici salariile indirecte, cu excepţia întreprinderilor care produc un singur produs. Vreau să spun că această afirmaţie nu o socotesc întemeiată. Nu o socotesc întemeiată atît pe bază de cercetări proprii, cît şi pe baza experienţei altor ţări pe care am să o arăt mai tîrziu.

Se mai afirmă, mai departe că de fapt, la reaşezare, vor trebui folosite o serie de criterii, care stau la baza calculelor care s-au făcut pentru propunerile care s-au elaborat. Astfel, se arată că prin preţurile care s-au construit după sistemul care a fost preconizat se asigură o rentabilitate pe produse atît la nivelul ramurii, cît şi pe întreprindere. În acelaşi timp, se mai menţionează că volumul venitului net care este cuprins în aceste preţuri cu ridicata permite ramurilor în mod practic o aliniere a eficienţei. Ele s-ar aşeza în nişte condiţii practic de egalitate într-un anumit fel. Bineînţeles că nu este vorba aici de egalitate matematică, dar în tot cazul de o foarte mare apropiere a acestora.

În linii mari, nu se poate să nu fii de acord cu asemenea criterii, care au un temei real, ştiinţific şi practic. Aş dori însă în această privinţă să vă rog să ne uităm cîteva minute şi la rezultatele care sînt arătate chiar în tabloul de sinteză ce a fost elaborat de colectivul care a întocmit materialul pe care-l dezbatem.

Avem ratele de venit net faţă de preţul de cost şi faţă de fondurile de producţie la preţul final realizare. Din tabel, rezultă că ratele de venit net, atît faţă de preţul de cost, cît şi faţă de fondurile de producţie vor fi în continuare foarte diferenţiate pe ramuri, fiind cu mult mai ridicate în industria uşoară şi alimentară faţă de celelalte ramuri industriale.

De aici rezultă mai multe lucruri. În primul rînd, rezultă fără echivoc această diferenţiere foarte mare între diversele ramuri. În soluţiile care s-au dat de fapt s-a ajuns la o dispersie mai mică în cazul ratei de venit net faţă de preţul de cost, însă faţă de fondurile de producţie, ratele de venit net pe ramuri continuă să rămînă mult diferenţiate. Aşa că criteriul care se spune în material că s-a avut în vedere la construirea acestui sistem de preţuri, stabilirea unui raport între suma venitului net şi valoarea fondurilor de producţie fixe şi circulante, în aşa fel încît acesta să capete funcţia de normă minimă de eficienţă economică nu se realizează în fapt, ceea ce nu permite de a se face nici un fel de comparaţii între eficienţa ramurilor economiei naţionale. Or, una din funcţiile preţurilor este aducerea lor la un numitor comun, pentru a se putea judeca comparativ eficienţa economică pe ramuri.

Dacă noi nu putem judeca toate fenomenele economice prin preţuri construite după principii unitare, înseamnă că, practic, în loc să avem o economie în care să avem o unitate de elemente de judecată, o unitate de instrumente de măsură, avem felii ale economiei, în care fiecare îşi are propriile sale instrumente şi unităţi de măsură.

Aceeaşi concluzie rezultă şi din alte calcule care pot fi făcute.

Din lucrările care s-au făcut rezultă că, pe total şi în bună măsură şi pe ramuri mari, preţurile cu ridicata nu se depărtează de cele actuale.

Să vedem care sînt elementele importante ale judecăţilor economice, ale ratei venitului naţional faţă de fonduri, ale venitului net faţă de fonduri, ale participării la veniturile statului ale diferitelor ramuri ale economiei naţionale şi să vedem dacă, pornind de la acestea, noi putem face nişte judecăţi de eficienţă întemeiate şi referitoare la probleme capitale pentru economia naţională cum ar fi, de exemplu, participarea ramurilor la crearea venitului naţional, eficienţa ramurilor, eficienţa comerţului exterior pe ramuri etc. Astfel, care este venitul naţional care se creează în diversele ministere în condiţiile actuale de preţuri, care nu diferă ca ordin de mărime de preţurile ce se propun în material ?

Datele arată că în raport cu fondurile de producţie, venitul naţional creat este foarte diferenţiat pe ramuri. Atrage atenţia faptul că la Ministerul Industriei Uşoare şi Ministerul Industriei Alimentare, venitul naţional creat raportat la fondurile de producţie ale acestora este cu mult mai ridicat în raport cu celelalte ministere, fiind de exemplu de mai bine de 2 ori mai mare decît la Ministerul Industriei Construcţiilor de Maşini.

Vedeţi cît este de deschis acest diapazon al venitului naţional raportat la fondurile de producţie în diferite ramuri. Pe bună dreptate se poate pune întrebarea: ce se creează cu fondurile de producţie care se afectează ramurilor economiei ? Cît se produce cu fondurile fixe şi circulante care sînt alocate ramurilor ? Cum mai putem face noi o judecată de eficienţă economică dacă există diferenţe atît de mari în ce priveşte venitul naţional creat pe ramuri, în raport cu fondurile de producţie ?

Aceeaşi dispersie se constată şi în ce priveşte rata de venit net faţă de fonduri, care socotesc că reprezintă forma cea mai completă a eficienţei economice. În aceste condiţii, cu sistemul de preţuri actual este foarte greu de determinat direcţiile de alocare pe ramuri a fondurilor de investiţii.

Ministerul Finanţelor este foarte interesat în ceea ce priveşte aportul la buget faţă de mijloacele alocate, deci aportul la buget faţă de fonduri. Şi în acest gen de calcule rezultatele prezintă o dispersie excesiv de mare.

Din toate acestea ar rezulta că singurele domenii în care mai merită să faci investiţii, singurele domenii în care avem venit naţional ridicat la investiţiile făcute şi venit net şi care participă în măsură importantă la formarea veniturilor bugetului statului sînt industria uşoară şi industria alimentară, într-o oarecare măsură şi construcţiile de maşini, dar mai puţin. Adevărul este însă, după părerea mea, în cu totul altă parte. Apare limpede că preţurile cu ridicata în unele ramuri sînt în mod cu totul artificial menţinute la un nivel foarte scăzut. Acest nivel foarte scăzut rezultă şi dintr-un alt tablou comparativ pe care vreau să-l prezint pentru că el este legat şi de preţurile internaţionale.

Astfel, între criteriile care se spune că se au în vedere la elaborarea preţurilor cu ridicata este şi criteriul stimulării prin preţurile cu ridicata a optimizării schimburilor economice internaţionale, prin oglindirea în ele în mod cît mai corespunzător a raportului faţă de preţurile mondiale, pentru realizarea unui curs de revenire la produsele importate şi exportate, care să ducă la creşterea eficienţei comerţului exterior şi reducerea diferenţelor alocate de la buget.

Să vedem cum ne găsim noi în raport cu preţurile internaţionale, să vedem care sînt cursurile de revenire, dacă noi încercăm cît de cît să ne apropiem de corelaţiile pe care le prezintă ele chiar într-o perioadă de 10—15 ani, dacă prin propunerile din material se încearcă un prim pas în această direcţie. Din datele pe care le-am analizat rezultă că nivelul cursurilor de revenire la export ale mărfurilor din industria uşoară şi alimentară este aproximativ de circa 2 ori mai mare în raport cu cel din alte ramuri industriale şi în tot cazul foarte favorabil în ramurile primare ale economiei, extractivă, lemn etc.

Acestea toate arată că preţurile cu ridicata ale mijloacelor de producţie sînt la un nivel foarte scăzut, lucru care de altfel se reflectă în înseşi rentabilităţile acestor ramuri. Eu cred că nu este soluţia optimă aceea potrivit căreia ramurile extractive şi de bază să fie ţinute cu preţuri joase şi tot ceea ce se realizează ca venit net sau cea mai mare parte a acestuia să se realizeze prin preţurile bunurilor de consum. Aceasta viciază evident toate judecăţile economice. De altfel, tezele care stăteau la baza acestui procedeu nu au nici un fel de temei, pentru că nici pe departe nu se poate spune că este adevărat că ceea ce nu este cuprins în preţurile mijloacelor de producţie se realizează integral în preţurile bunurilor de consum.

Faţă de toate acestea, sînt de părere că propunerile care se fac au multe lipsuri, în sensul că preţurile care s-ar obţine pe baza lor nu ar putea să arate care este contribuţia reală a ramurilor economiei naţionale şi industriei la crearea de venit naţional, dat fiind compoziţia preţurilor Imaginea relaţiilor ramurilor industriei cu statul nu ar fi reflectată corespunzător, respectiv nu s-ar arăta raportul real dintre efortul depus de către ramurile economiei pentru susţinerea economiei naţionale şi între rezultatele pe care ele le au, de asemenea nu sînt posibile calcule comparative de eficienţă. Astfel, dacă s-ar mai putea face comparaţii de eficienţă în cadrul ramurilor, între întreprinderile din cadrul acestora, asemenea calcule nu se mai pot face între ramuri diferite.

Referitor la determinarea duratei reale de recuperare a investiţiilor, temă care a fost amintită în discuţii, vreau să fac o paranteză. Noi avem un sistem foarte bun de determinare a duratei de recuperare, prin raportarea venitului net care se obţine pe seama investiţiei care se face la valoarea acesteia. Dacă s-ar folosi metoda de determinare a duratei de recuperare pe seama reducerii preţului de cost, metodă destul de mult susţinută, fără temei, atunci am ajunge la situaţia următoare: ca exemplu, la o

nouă fabrică de bere, care s-ar construi pentru că nu avem bere suficientă și care prezintă o mare eficiență deoarece termenul de recuperare pe seama venitului net este de un an, după formula recuperării pe seama reducerii prețului de cost, durata de recuperare ajunge la un termen infinit. Din ce cauză? Deoarece ar apare că niciodată nu se mai recuperează această investiție, pentru că reducerea suplimentară a prețului de cost față de o fabrică făcută pînă ieri, alaltăieri, este zero. Evident că nu se poate lua în considerare o asemenea judecată. Dar pentru determinarea duratei reale de recuperare este necesar să avem niște prețuri care să fie comparabile între alte ramuri, ca punct de plecare.

Mai departe aș vrea să spun că, în acest fel, este îngreunată extrem de mult și calcularea eficienței reale a comerțului exterior. După cum am arătat, de la bun început aceste cursuri de revenire sînt așezate în așa fel încît ele sînt extrem de dispersate, în general, marile bunuri de consum și micile mijloace de producție. Mai bine spus, s-ar deduce că este foarte favorabil să exportăm produse ale industriei extractive, spre exemplu, și că nu este rentabil ca să exportăm bunuri de consum, tocmai acolo unde avem mai multă muncă vie acumulată și care ar fi cazul să fie valorificată prin schimburile externe.

Deci propunerile care se fac și lucrările efectuate pe baza acestor propuneri, după părerea mea personală, prezintă foarte serioase lipsuri, care cred că ar fi bine să fie analizate în continuare, pentru a se vedea care sînt toate consecințele pe care le-ar genera adoptarea unor asemenea soluții.

În legătură cu aceasta, vreau să subliniez un fapt, că din analiza concretă a soluțiilor pe fiecare ramură industrială în parte, rezultă că sînt foarte multe criterii care au fost avute în vedere și că aceste criterii nu sînt aplicate în mod unitar. Or, după părerea mea, acolo unde sînt prea multe criterii și ele nu sînt aplicate în mod unitar se poate trage concluzia că nu există criterii, sau că aplicarea criteriilor enunțate este un caz de excepție, iar regula generală este aplicarea unor condiții aparte de la caz la caz.

Acum, ce propuneri vreau să fac în această privință? Eu susțin introducerea prețurilor de producție, construite poate chiar cu unele amendamente, dar este necesar ca acestea să fie adoptate în mod unitar și mai ales aplicate în mod unitar după aceleași principii în toate ramurile economiei naționale, dacă vrem să avem un sistem de prețuri după care să facem judecăți întemeiate.

În sprijinul prețurilor de producție s-au adus foarte multe argumente, începînd în fond chiar cu Marx, care le-a descoperit și de către practica tuturor economiilor care le-au consemnat. Acest lucru este valabil și în momentul de față pentru economia capitalistă, cu toate că se spunea și încă se mai spune că, în epoca imperialistă, în epoca monopolistă prețurile de producție nu-și mai găsesc rostul și locul, pentru că procesul egalizării ratei profitului a dispărut și așa mai departe. Or, practic, procesul egalizării ratei profitului nu a dispărut, continuă să se petreacă, datele existente în țările capitaliste cele mai dezvoltate atestă acest lucru.

Este important de relevat că fenomenul utilizării prețurilor de producție sau a unor prețuri apropiate lor, devine tot mai general în țările socialiste: U.R.S.S., Ungaria, Cehoslovacia, Bulgaria, Iugoslavia etc.

Aș vrea să ridic încă o problemă, importantă, tot de principiu, în afară de problema adoptării tipului de preț, aceea a necesității realizării unei tendințe de apropiere de prețurile mondiale. Să fie bine înțeles: aici este vorba nu de apropierea de prețurile mondiale, ci de corelațiile existente între prețurile mondiale. Personal, pe baza analizei datelor, sînt convins că prin trecerea la un sistem de prețuri de tipul prețurilor de producție, altfel se vor situa raporturile dintre mijloacele de producție, industria extractivă și bunurile de consum decît le avem acum, practic vom începe cu adevărat și o apropiere de corelațiile dintre prețurile mondiale.

Dar în afară de aceasta vreau să amintesc încă o chestiune. Este necesar, după părerea mea, ca sistemul de prețuri cu ridicata care se construiește să fie un sistem de prețuri unitar, în sensul ca principiile și criteriile care se vor adopta să fie unitare pentru toate ramurile — și pentru A și pentru B. Noi avem o economie unitară. Ca urmare, noi nu putem stabili regimuri diferite pentru un sector față de celălalt. Faptul că există în fiecare dintre noi această tendință subiectivă de a construi anumite feluri de prețuri care într-un anumit fel să corespundă unora dintre ale noastre, zic eu că sînt niște consecințe ale vechiului subiectivism de care noi încă nu am reușit să ne debarasăm în suficientă măsură.

Din cauza aceasta aș zice că este necesar ca în tratarea prețurilor în viitor regimul să fie identic atît în industria mijloacelor de producție, cît și în industria bunurilor de consum, pentru că numai în acest fel putem ajunge la un sistem care să fie unitar. Practic, aceasta înseamnează că trebuie să reconsiderăm ceea ce am făcut noi în anul 1955, cînd am creat acea ruptură între lumea prețurilor mijloacelor de producție și cea a bunurilor de consum.

S-a spus atunci că în economie nu se pierde nimic întrucît ceea ce se reduce de la mijloacele de producție trece la bunurile de consum. Nu este adevărat. La întocmirea bugetului în anul 1955 în noile prețuri cu ridicata am avut un volum de venituri cu cîteva miliarde de lei mai puțin decît în vechile prețuri. Acestea au fost niște valori care n-au dispărut din economie, dar care n-au mai fost evidențiate ca atare nicăieri.

Vă rog să mă credeți că luarea mea de cuvînt ține seama de importanța operațiunii care se pregătește, a reformei prețurilor cu ridicata, care prin efectele sale își va manifesta influența timp de mulți ani.

Valabilitatea actului din 1955 a ținut 15 ani. Nu știu cît o să dureze valabilitatea actului la care se lucrează acum. Fără îndoială însă că nu puțin. Vă mărturisesc că am citit multe argumente pro și contra sistemului de prețuri de tipul prețurilor de producție. Argumente pentru menținerea actualului sistem nu prea găsesc, n-am găsit nicăieri.

Unul din argumentele foarte importante care se aduce pentru menținerea practică a statu quo-ului, ca să nu procedăm la o schimbare a sistemului, este că prin trecerea la prețurile de producție s-ar produce o schimbare foarte serioasă a proporțiilor din economie, a raporturilor dintre prețuri, a raporturilor între unități și bugetul de stat și așa mai departe. Acest lucru este adevărat, multe din proporțiile cunoscute ar apare altfel, în alte condiții de prețuri.

În această privință, aș dori să arăt că se pare că altora nu le-a lipsit curajul să schimbe aceste raporturi. În general, în țările care au efectuat reforme ale prețurilor au fost adoptate anumite sisteme de judecată, care au fost socotite întemeiate, s-au făcut reformele și din acestea a rezultat cîteva lucruri. Să vedem care este situația în Ungaria, de exemplu.

În urma reformelor de prețuri cu ridicata din 1959 și 1968 — practic din 1959, pentru că ei atunci au abandonat vechiul sistem de prețuri și au trecut la sistemul actual unificînd regimul de prețuri pe toate ramurile economiei naționale, — abandonînd acea diferențiere între bunurile de consum și mijloacele de producție, s-au obținut următoarele modificări ale nivelului de prețuri: în industria grea, inclusiv construcțiile de mașini, nivelul este de 176%, în industria ușoară — 139%, în industria alimentară — 131%, în construcții — 178%, în transporturi de mărfuri 165%.

În Cehoslovacia, în urma reformei prețurilor cu ridicata făcute în anul 1967, s-a realizat o creștere medie generală de circa 35%. Nu am date, dar am putea spune cu certitudine că la mijloacele de producție a fost mai mare, acolo a fost un salt.

În Republica Democrată Germană — un salt în etapa întîia, în 1964: la cărbune, minerale, energie etc. de 67%; în etapa a doua, la materiale de construcții, hîrtie, celuloză, fire, fibre — 40% și, apoi, în etapa ulterioară, în 1967 — 4%.

Deci, argumentul că prin introducerea prețurilor de producție s-ar schimba mult unele raporturi din economie, nu are consecință, deoarece justețea acestor raporturi este condiționată de justețea prețurilor și nu invers.

Încă o chestiune care este importantă. Se spune că, de fapt, nici nu se poate construi un sistem de prețuri de tipul prețurilor de producție. Din ce cauză? Pentru că dacă pe ramuri ale economiei venitul net poate fi distribuit, în raport cu criteriul fondurilor de producție, cînd este vorba de produse, este imposibil de făcut această operațiune, trebuind să se recurgă la repartizarea proporțională cu prețul de cost.

Personal, pe baza experienței proprii și avînd în vedere și experiența altor țări, consider că este posibilă repartizarea venitului net în prețurile produselor pe baza folosirii criteriului fondurilor de producție. Există posibilități tehnice în acest sens.

În legătură cu participarea prețului de cost în alegerea tipului de preț vreau să mai fac o remarcă importantă, care se referă la un argument invocat împotriva introducerii prețurilor de producție, deci împotriva repartizării venitului net pe ramuri proporțional cu fondurile de producție pe care îl auzim în discuții, acela că, nu se poate neglija în construirea unui sistem de prețuri, prețul de cost, că nu se poate să nu se aibă în vedere prețul de cost. Dar cine se gîndește să nu-l aibă în vedere? Baza prețului de producție nu este tot prețul de cost? Evident că și prețul de producție are la bază prețul de cost, numai că la el se adaugă un venit net care este repartizat nu proporțional cu prețul de cost, ci în concordanță cu legile obiective ale economiei politice și cu practica impusă de evoluția de acum seculară a economiilor dezvoltate, proporțional cu capitalul, respectiv fondurile avansate.

Deci, la baza prețurilor de producție stă tot prețul de cost, atîta doar că el nu mai primește un venit net proporțional cu el însuși, ci primește un venit net proporțional cu fondurile care au fost alocate ramurilor pentru producerea acestor produse.

În ceea ce privește problemele centrale pe care le pune materialul, eu cred că ele se rezumă la cele de mai sus. Din cauza aceasta mă voi mărgini la ele. Ar mai fi multe de discutat despre natura și folosirea impozitului pe circulația mărfurilor, despre calitatea statului de a crea sau nu un venit net printr-un act administrativ etc.

Există o teză susținută de către Marx și ea spune că statul poate să distribuie ceea ce se creează, dar în nici un caz nu poate ca printr-un act administrativ el să creeze ceva. Noi, prin impozit, putem face o redistribuire a veniturilor, a valorilor care se creează, dar să spunem că în acest fel se creează un venit net suplimentar nu se poate, economia politică nu cunoaște o asemenea teză. Și aș mai dori să spun în această privință, tot legat de impozit și de felul de percepere a lui că natura economică a acestui impozit nu diferă de cea a beneficiului, așa că tratarea sa ca mărime, ca repartizare și tehnică de prelucrare nu se poate să nu țină seama de această identitate.

Vă cer iertare pentru lungimea cuvîntului și vă mulțumesc pentru atenție.

H. KLEIMAN

NIVELUL PREȚURILOR TREBUIE CREAT PORNIND DE LA COSTURILE DE PRODUCȚIE

MĂ RALIEZ și eu antevorbitorilor care sînt de acord cu ideea cuprinsă în material că nivelul prețurilor trebuie creat pornind de la costurile de producție. Aș vrea, însă, să arăt că noțiunea de cost de producție ar trebui adîncită mai mult, în sensul că unele elemente care ar trebui să se reflecte în costuri astăzi și care ar trebui să se reflecte în viitoarea reașezare, nu se vor reflecta așa cum este întocmit materialul.

Astfel, ocupîndu-mă printre alte probleme, de prețurile la petrol și țiței, am ajuns să constatăm că prețurile noastre la țiței sînt extrem de mici. Și de ce sînt mici? Pentru că ele nu cuprind cheltuielile efective. La noi nu se plătesc redevențe, care în țările capitaliste, unde se exploatează țițeiul, intră în cost.

La noi, cheltuielile pentru amenajarea drumurilor de acces pentru sonde sînt plătite din bugetul statului; instalațiile de transport, de energie electrică, de apă etc. nu sînt prinse în prețul de cost al țițeiului. În ultimul timp s-a luat măsura ca cheltuielile centralelor să fie prinse în prețul de cost al produselor.

După părerea mea, cheltuielile Ministerului Petrolului trebuie să fie cuprinse în prețul de cost. Cu alte cuvinte, noi trebuie să avem un preț de cost al țițeiului care să arate cheltuielile de producție pentru acest produs și să vedem dacă merită sau nu merită să exploatăm un anumit produs. Părerea mea este că ar trebui studiată problema introducerii unei rente a pămîntului, nu taxa care se ia acum pe tona de țiței, pentru că pămîntul acesta care-l ocupă sonda și instalațiile trebuie să dea ceva și acest ceva trebuie prins în prețul de cost al țițeiului.

Problema cheltuielilor de la Ministerul Petrolului trebuie analizată la toate ministerele economice. Nu mă refer la Ministerul Finanțelor și alte ministere care sînt ministere de sinteză sau funcționale, care trebuie să fie plătite de la buget.

În legătură cu problema taxei pe fonduri, țin să arăt că n-am văzut nicăieri măcar un singur autor care să arate în ce a constat eficiența introducerii acestor fonduri în țara respectivă. Am văzut doar că există o luptă de opinii pentru a determina un coeficient, de a determina eficiența, dar deocamdată nici acest coeficient nu este calculat. Eu aș vrea să ridic problema taxei pe fonduri și sub aspect juridic. În economia socialistă, după cum se știe, mijloacele de producție sînt proprietate de stat, nu a întreprinderilor. Întreprinderea are drept de administrare a lor, dar nu și dreptul de a restrînge producția și de a elibera utilaje pe care să le vîndă. Acest drept îl are numai statul, și atîta timp cît chestiunea se rezolvă pe cale administrativă, taxa pe fonduri nu are nici o valoare.

În ceea ce privește problema celor două canale sub care să se preia acumulările, aș vrea să arăt că impozitul nu are astăzi rolul pe care ar trebui să-l aibă. Impozitul trebuie să aibă un rol economic și — dacă vreți — chiar fiscal.

Dacă se face o reașezare, se pornește de la costuri bine întemeiate și se asigură o rentabilitate normală produselor, se vor stabili prețuri de fabrică, care să lase un loc important de acțiune și impozitului pe circulația mărfurilor. Adică, în funcție de interesele statului, să se aplice o cotă mai mare sau mai mică. Și aici trebuie să vedem problema și sub aspectul comerțului exterior, pentru că avem interesul la unele produse pe care le exportăm

⟶

PREŢURILE CU RIDICATA ÎN DEZBATEREA SPECIALIŞTILOR

←

să aplicăm și o taxă vamală, prin care să fie frînat exportul la un anumit produs. Legat de aceasta, dacă vrem să deschidem căi reale impozitului pe circulația mărfurilor în viitoarea reașezare trebuie neapărat să ne gîndim la prețurile cu amănuntul.

Există în conținutul prețurilor cu amănuntul anomalii. Dacă vom face reașezarea prețurilor cu ridicata, pornind de la costurile de producție și vom rupe problema de prețurile cu amănuntul mare lucru nu vom face, pentru că vom ajunge la discrepanțe de acumulare revoltătoare. Rolul impozitului este de a stimula să se producă un anumit produs ca să crească veniturile bugetului sau să restrîngem produsele pe care nu vrem să le mai introducem pe piață.

O altă problemă care consider că trebuie bine analizată în materialul de reașezare este problema costurilor foarte variate pe întreprinderi din aceeași ramură, și anume, faptul că ele sînt dotate în mod diferențiat, măsurile de aprovizionare cu materii prime sînt foarte variate, costurile, de asemenea, sînt și ele foarte variate. În ramura extracției țițeiului, de pildă, fiecare schelă își are prețul ei. Această chestiune trebuie extinsă mult mai mult pentru că dacă noi obligăm o întreprindere, care în alte condiții ar fi dată la fier vechi, să producă ciment, trebuie să-i asigurăm acelei întreprinderi și un anumit preț așa-zis intermediar, pentru ca să aibă un beneficiu.

Ultima problemă pe care vreau s-o ridic este problema prețurilor în valută. Noi vorbim de cursuri de revenire și întotdeauna pornim să discutăm prețurile noastre interne pentru export și cele pentru mărfurile pe care le importăm. Desigur, există condiții obiective, în care ca negustor, într-un loc dai mai ieftin, depinde ce iei în schimb, dar problema prețurilor în valută nu trebuie scăpată din mîna noastră dacă vrem să avem un comerț exterior eficient, adică să avem o pîrghie de a măsura eficiența comerțului exterior.

V. DUMITRESCU

Direcția Centrală de Statistică

VENITUL NET SĂ FIE PRIVIT ÎN UNITATEA CELOR DOUĂ FORME DE BAZĂ

AŞ VREA SĂ RIDIC problema unor indicatori care ne dau foarte mare bătaie de cap. De ce ? Fiindcă actualele prețuri sînt în așa fel stabilite încît diferențele între ramuri, așa cum a arătat tovarășul profesor Șiclovan, nu se referă numai la industrie, ci la întreaga sferă a producției materiale, respectiv și la agricultură, la circulația mărfurilor, la comerțul exterior. Or, valoarea trebuie văzută în totalitatea ei ca să putem stabili transferul de valori dintr-o ramură în alta. Și cînd mă refer la acest transfer, mă gîndesc că plusprodusul din agricultură este luat de industrie.

În al doilea rînd, existența celor două categorii a beneficiului și a impozitului — iarăși este un lucru care nu arată în mod just nivelul cheltuielilor sociale de producție. De aceea, propun să eliminăm această diferențiere între impozit și beneficiu. Și cînd spun acest lucru mă gîndesc la faptul că, după reașezarea prețurilor din 1963, au intervenit impozitele de corelare care s-au mărit de la an la an, care reprezintă 10—15 la sută din totalul volumului impozitului. Nu știu dacă impozitul de corelare este ca nuanță impozit.

Ce înseamnă impozit ? Ni s-a cerut să stabilim volumul impozitului propriu-zis, direct. A fost foarte dificil, pentru că nu putem ști cît este volumul impozitului indirect în volumul impozitului total. Natura impozitului în condițiile socialismului diferă de cea din condițiile capitaliste.

Înglobarea beneficiului și a impozitului pe circulația mărfurilor ar permite repartizarea uniformă sau în proporții diferite, în funcție de criteriile adoptate, a întregului venit net, care se va adăuga la prețul de cost, ceea ce ar reflecta mai bine realitatea. Mă refer și la ponderea cheltuielilor materiale în produsul social — o problemă care se discută, problema cheltuielilor materiale. În condițiile în care mijloacele de producție sînt degrevate de impozit, ponderea acestor cheltuieli nu este reală.

De asemenea, avem indicatorul cheltuieli la mia de lei producție marfă. Producția marfă este calculată la prețuri în care nu sînt incluse și impozitele. Ne întrebăm dacă în aceste condiții cheltuielile la mia lei producție marfă reflectă realitatea. Indicatorii care caracterizează activitatea unei întreprinderi nu oglindesc activitatea întreprinderii respective pentru că acești indicatori sînt calculați la prețurile cu ridicata ale întreprinderii și nu la prețurile cu ridicata ale industriei. Din această cauză, nu putem stabili participarea fiecărei ramuri sau fiecărei întreprinderi la crearea venitului național și respectiv la crearea produsului social. Implicațiile sînt multiple, nu le pot enumera pe toate, însă, de exemplu, în economia noastră, în statistică, momentan ne preocupăm de problema stabilirii abaterilor de la prețuri pe o perioadă mai îndelungată, respectiv de la ultima reașezare pînă în momentul de față. Nu pot spune că punctul de plecare este 1963, ci mai curînd 1 ianuarie 1965, pentru că în doi ani s-au făcut numeroase modificări de prețuri care au influențat volumul acestor indicatori. Deci, pentru viitor, dacă stabilim 1973, 1973 să fie, să nu fie 1975, adică să existe o fixare a termenului de aplicare a prețurilor.

Datorită faptului că nu există prețuri cu ridicata unitare avem greutăți și în compararea prețurilor noastre cu cele internaționale, în stabilirea raportului dintre prețurile pieței noastre interne cu cele practicate în relațiile de import și export. Trebuie să ne gîndim la toate aceste aspecte, să vedem dacă nivelul prețurilor reprezintă cheltuielile sociale de producție și să nu existe diferite prețuri pe diverse destinații și diverși beneficiari.

Pentru cei care lucrează în întreprinderi este imposibil să știe care sînt prețurile, modificările aduse prețurilor în industria alimentară, în industria ușoară, în toate ramurile de activitate. Există atîtea liste de prețuri încît salariatul care trece pe factură prețul, la un moment dat nu mai știe care este prețul adevărat. În condițiile existente unor prețuri unitare, toate întreprinderile pot să raporteze aceleași prețuri. Dacă se realizează acest lucru, consider că s-ar elimina o serie de dezavantaje la nivel de întreprindere.

Arh. T. Bantas (Ministerul Industriei Materialelor de Construcții)

arh. T. BANTAŞ

CORELAREA ESTE NECESARĂ NU NUMAI ÎN CADRUL RAMURII, CI ȘI ÎNTRE RAMURI

ÎN LEGĂTURĂ cu materialul supus discuției, aș vrea să arăt că, după părerea noastră, acest material ar trebui să aibă un preambul în care să fie prezentate o serie de aspecte noi care guvernează economia noastră, în legătură cu noul sistem de planificare preconizat pentru perspectivă și noul sistem de organizare a economiei, competențele pe care le au centralele industriale și întreprinderile. Aceasta pentru că sistemul pe care îl preconizăm în ceea ce privește perfecționarea prețurilor trebuie să se integreze în mod organic în principiile pe care le punem la baza planului nostru economic de perspectivă și în cointeresarea centralelor și întreprinderilor în realizarea acelor parametri fundamentali, care știm că sînt corelați cu noul sistem de salarizare. Mă refer la producția marfă vîndută și încasată și la beneficii.

Dacă din acest punct de vedere noul sistem de prețuri trebuie să se integreze în mod organic în aceste reglementări, în ceea ce privește industria noastră considerăm că ar fi indicat ca să existe prețuri de vînzare cu ridicata ale industriei și respectiv prețuri cu amănuntul. De ce spun acest lucru ? Pentru că în prezent noi avem unități sau produse care au mai multe categorii de prețuri, iar în urma aplicării ultimelor prevederi cu privire la introducerea impozitului de regularizare situația s-a complicat și mai mult. Or, constatăm, așa cum a arătat și tovarășul Dumitrescu, de la Direcția Centrală de Statistică, că aceste noi reglementări nu ajută, ci complică problemele economice ale întreprinderii. Ba mai mult, nu ne permit a mai face comparații judicioase în ceea ce privește stadiul, nivelele, modul cum întreprinderea se preocupă de reducerea prețului de cost.

În ceea ce privește sistemul de prețuri noi considerăm că prețul franco vagon stația de destinație este perimat, nu corespunde. El poate să reflecte cheltuielile sociale de producție într-un anumit moment, dar imediat după aceea nu mai reflectă cheltuielile sociale de producție și nu este un stimulent nici pentru optimizarea transporturilor.

Noi considerăm că, în cadrul principiilor generale ale reașezării, trebuie de la început fundamentată necesitatea ca să nu mai fie prevăzută această condiție. S-ar putea ca anumite centrale economice în cadrul competențelor pe care le au în baza legii contractelor, să cadă, prin contract, de acord cu beneficiarul pentru a livra de la caz la caz produsele în anumite condiții de franco, știindu-se de la început unde vrea beneficiarul să-și ducă produsele și atunci se poate stabili un preț de contract.

În al doilea rînd, noi considerăm că în ramura noastră este necesar să existe posibilitatea aplicării de bonificații sau adaosuri la prețurile care se vor stabili. Mă refer la situația anumitor produse care sînt foarte solicitate în perioade de vîrf. Așa, spre exemplu, este situația cu cimentul la care prețul este unic, indiferent în ce lună se livrează. În ianuarie—februarie, avem în întreprinderi pierderi de capacități și livrăm cimentul cu același preț, deși poate centrala ar putea să-și facă un calcul economic și să spună că, chiar dacă îl dă mai ieftin cu 5%, poate să producă o cantitate și să nu piardă capacitatea, iar în luna august — care este lună de vîrf — cheltuielile suplimentare de producție trebuie recuperate prin preț. Aceasta — după părerea noastră — ar conduce la organizarea mai temeinică a producției și la avantaje pentru cei care ar putea, cunoscînd că obțin un produs la un preț mai ieftin într-o anumită perioadă, să-și poată aranja depozitele.

Aceeași problemă se pune și la alte materiale și considerăm că în industria materialelor de construcții ar trebui să existe această posibilitate de a aplica bonificații sau adaosuri într-o anumită limită.

În ceea ce privește nivelul de prețuri noi apreciem că trebuie să se aibă în vedere nu numai corelarea în cadrul ramurii, ci și între ramuri. Spre exemplu, prețurile oțelului și cimentului în toate țările sînt într-un raport cu totul diferit față de raportul care există la noi. Sigur că noi căutăm să reducem venitul net la materialele de construcție, să fie mai ieftine, dar ajungem să cădem în cealaltă extremă. La reașezare trebuie din nou adus prețul la nivelul unor cheltuieli sociale de producție normale. Spre exemplu, în condițiile actuale o fabrică de ciment este recuperată din beneficii într-o perioadă mult mai îndelungată decît perioada avută în vedere atunci cînd s-a stabilit durata de amortizare a mijloacelor fixe. Trebuie să se aibă în vedere, după părerea noastră, ca în acele ramuri, așa cum s-a susținut și aici, valoarea unei investiții este mai mare decît valoarea producției, să se țină seama ca beneficiile să aibă în vedere și durata de recuperare a investiției.

Considerăm că este indicat ca să se stabilească un an de bază pentru care să se întocmească calculele. După părerea mea, cred că trebuie să fie pus ca an de bază anul 1970 care a fost luat în considerare și la elaborarea cincinalului viitor.

Ar trebui, de asemenea, după părerea noastră, să se aibă în vedere că dacă se elaborează în anul 1971 balanța legăturilor între ramuri, vom avea un fond de date științifice care ne va putea orienta foarte bine în ceea ce privește stabilirea proporțiilor între ramuri, în ceea ce privește modul în care noi să putem să fundamentăm noile prețuri care să intre în vigoare în anul 1973.

În sfîrșit, o problemă privind apropierea prețurilor interne de prețurile mondiale. Am înțeles că noi mergem pe principiul unicității prețurilor și totodată căutăm să stabilim prețuri care să fie valabile o durată mai îndelungată. Influența prețurilor mondiale poate să se reflecte și în ceea ce privește prețul de cost al produselor noastre și atunci ar însemna că dacă acceptăm ca să fim apropiați de prețurile mondiale, acceptăm totodată să adaptăm prețurile la cele mondiale, continuu.

Cunoaștem cum a variat prețul oțelului pe piața mondială, or, ar trebui să se lămurească această problemă pentru că a stabili ca principiu pe viitor apropierea de prețurile mondiale înseamnă că implicit noi va trebui să corectăm prețurile oțelului în funcție de fluctuațiile pieței mondiale. Este necesar — după părerea noastră — ca în materialul de bază să se reflecte și modul în care se va soluționa această problemă.

Ştefan ARSENE

PREŢURILE — INSTRUMENT CU FUNCŢII MULTIPLE

ÎNTRUCÎT MATERIALUL pus în discuţie a fost difuzat participanţilor la această discuţie, eu n-am să fac o prezentare a cuprinsului lui, ci am să fac doar unele precizări şi am să expun unele consideraţiuni.

În primul rînd, trebuie să arăt că, în problema preţurilor, atît din punct de vedere teoretic cît şi din punct de vedere practic, problemele noastre nu se deosebesc esenţial de cele din celelalte ţări socialiste care au făcut sau sînt pe cale de a efectua reforme ale preţurilor cu ridicata. Şi în celelalte ţări socialiste s-a scris pe larg — cu mult mai mult decît la noi — în legătură cu direcţiile perfecţionării sistemului de preţuri, despre reaşezarea preţurilor şi în special în legătură cu modul de determinare a venitului net care trebuie inclus în aceste preţuri. Pot să afirm că toate variantele şi soluţiile care au fost enunţate în diferite ţări se regăsesc şi în literatura noastră de specialitate, unele dezvoltate mai pe larg, altele mai puţin.

În acelaşi timp, în ţările de care am vorbit, pe lîngă discuţiile teoretice, s-au alcătuit diferite modele de preţuri, corespunzător diferitelor variante teoretice susţinute. De pildă — după cîte cunoaştem — în U.R.S.S. s-au făcut zece asemenea modele, în Ungaria — şase, în Republica Democrată Germană — trei. Şi la noi s-au făcut pînă în prezent şapte modele de asemenea preţuri, ceea ce este foarte important, pentru că sîntem astfel în măsură să răspundem la toate ipotezele care se pun în legătură cu reaşezarea acestor preţuri iar în cazul că apar ipoteze noi, putem să construim alte modele, deoarece dispunem de toate elementele necesare.

S-a spus aici că sistemul preconizat prin macro-modelul nostru, diferă esenţial în ce priveşte determinarea venitului net de celelalte ţări care au făcut reforme ale preţurilor cu ridicata. Să vedem dacă aceasta corespunde realităţii. Dacă cercetăm modelul pus în aplicare în U.R.S.S. sau cel din Bulgaria, Ungaria sau Republica Democrată Germană, constatăm în primul rînd că, indiferent de tipul de preţ adoptat, criteriile avute în vedere au fost multiple şi complexe.

În al doilea rînd, o caracteristică generală o constituie faptul că regăsim în toate ţările menţionate aceleaşi criterii de bază — desigur cu ponderi diferite şi anume : volumul fondurilor de producţie ; asigurarea rentabilităţii pe produse la nivel de ramură ; asigurarea funcţionării unei gestiuni economice sănătoase ; corelaţiile cu preţurile mondiale ; corelaţiile dintre diversele preţuri interne. Dacă ne referim la cifrele concrete ale venitului net cuprins în preţurile puse în practică în diferite ţări, constatăm diferenţe foarte importante. Astfel în U.R.S.S., după datele publicate — venitul net cuprins în preţurile cu ridicata de întreprindere, reaşezate în funcţie de fonduri, cuprinde pe ramuri o variaţie între 8% în industria cărbunelui şi 33% în industria uşoară. Diferenţe de proporţii asemănătoare se întîlnesc şi în alte ţări. Cum se explică oare acestea ?

Materialele publicate răspund la această întrebare. Luarea în considerare şi a celorlalte criterii menţionate în afară de volumul fondurilor de producţie, conduce în mod necesar la diferenţieri încă mari. Desigur, aceste diferenţieri, sînt cu mult mai reduse decît înainte de reaşezare, dar ele se mai menţin datorită unei serii de necesităţi economice concrete.

Cum se prezintă datele în macromodelul care face obiectul discuţiei noastre ? În comparaţie cu variaţia anterioară, faţă de fonduri, de la —7% la 32%, avem o variaţie de la [illegible],6% la 20,6%, deci cu mult mai redusă. Este de reţinut că discrepanţa ratelor de venit net în diverse ramuri este mai mică chiar faţă de alte ţări care au menţionat drept criteriu fundamental volumul fondurilor de producţie. Aceste date demonstrează că, în practică, nu pot fi aplicate ca atare modele teoretice alcătuite „din birou", fără a ţine seama de necesităţi de primă importanţă ale conducerii economice. Modelele exclusiviste pot determina rezultate atît de diferite faţă de funcţiile pe care preţurile trebuie să le îndeplinească, încît să determine grave anomalii de preţuri. De pildă, aplicînd variantele calculate de noi, fie cea cu rata faţă de salarii, sau cele cu rata faţă de fonduri, am obţinut rezultate atît de contradictorii pe ramuri şi pe produse, încît am fost obligaţi să le abandonăm şi să căutăm soluţii de îmbinare a diferitelor necesităţi economice pe care preţurile trebuie să le reflecte.

În materialul pe care dumneavoastră l-aţi primit, figurează cîteva cifre exemplificative în legătură cu asemenea rezultate. De pildă, aplicînd o rată unică pe economie faţă de fonduri, pentru a nu cita decît un singur rezultat, am ajunge în transporturile de mărfuri pe calea ferată la un beneficiu de 167% faţă de costuri, ceea ce este de neconceput.

Aş vrea să abordez în continuare problema nivelului unic al preţurilor pentru mijloacele de producţie şi bunurile de consum. Sînt de acord cu tovarăşul Şiclovan că, în ţările capitaliste, există tendinţa de egalizare a ratei profitului ; după datele publicate în Statele Unite ale Americii rata faţă de capitalul avansat (după plata impozitelor) variază între ramuri de la simplu la dublu, de la 9% la 20%. Cum se pune această problemă la noi ?

În macromodelul prezentat, calculele se referă la trei categorii de preţuri, în funcţie de destinaţie, şi anume : la preţul cu ridicata de întreprindere ; la preţul cu ridicata de livrare a mijloacelor de producţie (acolo unde este necesar ca acestea să se vîndă cu alte preţuri decît cele de întreprindere) ; la preţul cu ridicata a bunurilor de consum. Există, în sfîrşit, şi o a patra grupă, care le însumează, respectiv la preţurile finale de realizare. Este această grupare, ceva creat artificial, din birou, sau este o soluţie obligatorie izvorîtă din necesităţi economice ? Să examinăm puţin această problemă.

Asigurarea unui nivel unic al preţurilor bunurilor de consum şi al mijloacelor de producţie înseamnă fie reducerea substanţială a primelor, fie urcarea în proporţii foarte mari a celorlalte. Toată lumea este de acord, şi de altfel o asemenea sarcină nu s-a pus niciodată la noi, reaşezările de preţuri cu ridicata nu trebuie să modifice şi nivelul general al preţurilor cu amănuntul la bunurile de consum, precum şi cel al preţurilor de cumpărare la produsele agricole, întrucît nivelul general al acestor categorii de preţuri depinde în afară de mărimea preţurilor cu ridicata şi de alţi parametri hotărîtori : mărimea venitului naţional şi repartiţia lui, asigurarea echilibrului în cadrul balanţei venturilor cheltuielilor băneşti ale populaţiei etc. Trebuie amintit faptul că, spre deosebire de preţurile cu ridicata, modificările de preţuri cu amănuntul şi de cumpărare a produselor agricole atrag după sine influenţe pozitive sau negative fie asupra bugetului de stat, fie asupra populaţiei.

Reaşezarea preţurilor cu ridicata nu este o operaţie care să conducă la consecinţe asupra nivelului de trai. Această problemă fundamentală a dezvoltării se stabileşte prin planul de stat, cu tot complexul de măsuri care decurg pentru creşterea producţiei şi a veniturilor reale. Deci, faţă de cele arătate, nu rămîne decît cea de a doua soluţie pentru obţinerea unui nivel unic al preţurilor : să creştem substanţial preţurile cu ridicata. Aceasta ar avea însă drept consecinţă dublarea scriptică, formală, a acumulărilor realizate în economie şi includerea în preţurile cu ridicata a unor rate de venit net care, după cîte cunosc, nu există în nici o ţară, fie socialistă, fie capitalistă şi care ar asigura reproducţia mijloacelor de producţie în circa 3—4 ani. Trebuie subliniat că ţările cu o economie dezvoltată şi cu o productivitate mult mai ridicată realizează acest obiectiv în 6—7 ani. Conform macromodelului, rata de venit net faţă de fonduri de circa 11% asigură dublarea acestora în circa 9 ani, ceea ce mi se pare corespunzător, dacă ţinem seama de faptul că amortizarea lor se face în 18 ani şi de posibilităţile reale, materiale, de care dispune economia noastră.

Să examinăm, sub alt aspect, ce ar însemna să aducem preţurile mijloacelor de producţie la nivelul bunurilor de consum. Din punct de vedere monetar, aceasta ar echivala, după părerea mea, cu o devalorizare a leului.

În al doilea rînd, măsura ar avea drept rezultat o deformare şi mai pronunţată decît în prezent a raportului de preţuri dintre ţara noastră şi alte ţări şi în orice caz am ajunge la rezultatul ca mărfurile noastre să arate cu mult mai puţin competitive pe piaţa mondială decît sînt în realitate.

În al treilea rînd, s-ar crea asemenea corelaţii de preţuri între produsele diferitelor ramuri care, practic, după aceea n-ar putea să reziste nici în raport cu corelaţiile mondiale şi nici cu corelaţiile dintre valorile de întrebiunţare a diferitelor produse.

Iată cîteva exemple. Aplicînd o rată unică de venit net faţă de fonduri, aceasta ar duce la rentabilităţi cu totul exagerate faţă de preţul de cost : în industria energiei electrice — 94,7%, în extracţia ţiţeiului — 80%, în timp ce în alte ramuri ca, de pildă, în industria cărnii şi frigului rentabilitatea faţă de costuri s-ar reduce la 3%, în industria panificaţiei la 7%, în industria tricotajelor şi confecţiilor la 7,7%. În acelaşi timp, ar trebui majorate preţurile cu ridicata în industria cărbunelui cu 25% şi ar trebui reduse aceste preţuri cu 32% la gazul metan şi cu 12% la produsele petroliere, cu toate că şi în prezent, aşa cum se cunoaşte, decalajul dintre preţurile cu ridicata ale acestor produse nu este satisfăcător.

Aşadar, în timp ce corelaţiile de preţ sînt astăzi necorespunzătoare la o serie de produse, prin unificarea preţurilor cu ridicata la nivelul preţurilor cu amănuntul, numărul lor s-ar lărgi, iar anomaliile ar deveni şi mai pregnante.

Aşezarea preţurilor mijloacelor de producţie şi bunurilor de consum pe aceeaşi bază nu se poate înfăptui, în mod real, pe baze sănătoase decît într-un timp îndelungat şi în primul rînd prin reducerea costurilor mijloacelor de producţie. Pînă atunci realităţile, necesităţile economice impun folosirea mai multor nivele de preţuri : un preţ cu ridicata care revine unităţilor producătoare şi într-o serie de cazuri alte preţuri, cu care se vînd mărfurile către consumul productiv şi către populaţie, preţuri care pe lîngă exprimarea cheltuielilor sociale de producţie conţin într-o măsură mai mare sau mai mică elemente de politică economică de redistribuire. De altfel, stabilirea unor preţuri unitare atît pentru mijloacele de producţie cît şi pentru bunurile de consum n-a fost rezolvată pînă în prezent nicăieri, păstrîndu-se în continuare mai multe categorii de preţuri.

Cele arătate mai sus nu înseamnă de loc că varianta propusă este perfectă şi nu ar mai putea fi în continuare îmbunătăţită.

Trebuie să recunosc că, în această variantă, sînt cuprinse o serie de aprecieri cu o anumită doză de subiectivism. Din păcate, în afara unor modele pur teoretice, încă nu s-a reuşit elaborarea unor soluţii de cuantificare matematică exactă a tuturor factorilor care trebuie avuţi în vedere la elaborarea unui preţ şi cu atît mai mult a unui întreg sistem de preţuri. Datorită acestui lucru este de la sine înţeles că, la punerea în aplicare a criteriilor propuse, va fi necesară modificarea unor rate, coeficienţi sau a altor elemente. S-ar putea ca într-o anumită ramură să fie necesar, de exemplu, ca în loc de 10% să se aplice 12% drept rată, de venit net faţă de fonduri, dar aceasta nu schimbă fondul problemelor arătate.

Aş dori să mă opresc în continuare, pe scurt, şi la o altă problemă, strîns legată de cele de mai sus şi anume la funcţiile preţurilor, despre care s-a vorbit mult şi în literatura de specialitate şi în consfătuirea noastră. Cel mai mult s-a pronunţat aici, în acest domeniu, tovarăşul Dumitrescu, care nu vede în preţ decît funcţia ca instrument de măsură. Din cele susţinute de dînsul rezultă cam următoarele : — Vă rog să faceţi nişte preţuri care să nu aibă decît această funcţie unică de măsurător. Desigur că funcţia de instrument de măsură a preţului este esenţială. Dar ea nu poate fi unică, cu atît mai mult cu cît în economia noastră avem de făcut faţă la numeroase priorităţi şi deci preţul trebuie neapărat să reprezinte şi o pîrghie eficientă de susţinere a acestora. Altfel am avea un bun instrument de măsurat, dar pe care n-am putea să-l folosim pentru înfăptuirea opţiunilor stabilite, pentru înfăptuirea proporţiilor prevăzute prin plan.

Aşa cum am mai arătat există o contradicţie între aceste două funcţii ale preţurilor, respectiv între funcţia de instrument de măsură şi cea de pîrghie economică. Din această contradicţie decurg mai multe concluzii. În primul rînd, pentru ca abaterea preţului faţă de valoare să fie folosită ca pîrghie ea trebuie să fie bine fundamentată, justificată şi să fie temporară, adică să fiinţeze atîta timp cît există cauzele care o generează. În al doilea rînd, pentru că preţurile trebuie să îndeplinească neapărat şi funcţia de măsurător, pe lîngă preţurile din practică va trebui să folosim şi nişte instrumente ajutătoare, adică va trebui să construim unele modele de referinţă, în funcţie de diferite criterii pentru a putea măsura abaterea preţurilor de la valoare şi a desprinde concluziile necesare. În sfîrşit, pentru ca această contradicţie să fie cît mai limitată a fost şi este necesar, aşa cum s-a mai arătat, să existe mai multe categorii de preţuri.

Tov. Dumitrescu a criticat metoda folosirii pentru unul şi acelaşi produs a două, trei sau chiar patru preţuri. Existenţa mai multor preţuri pentru acelaşi produs nu este însă rezultatul unei metode, ci a unei politici diferenţiate a preţurilor. Există un nivel de preţuri pentru sectorul de stat, altul pentru c.a.p. şi un altul pentru populaţie. Uneori, în funcţie de destinaţia produsului se mai adaugă la cele trei categorii enunţate încă 2 sau 3 nivele de preţ. Dar, repet, aceasta nu ţine de metodă, ci de necesităţi de politică economică care pot dăinui diferite perioade de timp. Trebuie menţionat însă, că peste tot, în toate ţările, nivelul preţurilor prezintă importante diferenţieri atît în funcţie de verigile prin care trec mărfurile, cît şi în funcţie de destinaţie. Statele intervin în mod activ folosind diferite mijloace şi în primul rînd sistemul de impozite şi taxe directe şi indirecte pentru a stimula sau frîna prin preţ un consum sau altul, pentru a înfăptui o anumită politică economică.

S-a mai spus în şedinţa noastră, că macromodelul prezentat păstrează, cu mici modificări, aceleaşi criterii şi acelaşi nivel de preţuri ca şi în prezent.

Această afirmaţie nu corespunde de loc nici intenţiei autorilor şi nici realităţii. Desigur, dacă examinăm numai nivelul general al preţurilor propuse şi vedem că el scade cu cîteva procente, putem afirma că nivelul preţurilor nu diferă foarte mult faţă de cel acutal. Dar cînd analizăm nivelul preţurilor pe ramuri şi micşorarea considerabilă a discrepanţelor între ratele de venit net pe ramuri, este imposibil să nu constatăm existenţa unor diferenţe calitative a preţurilor propuse faţă de cele în vigoare.

Care au fost criteriile avute în vedere la reaşezarea din anul 1963 ? Au fost două criterii de bază. Primul, de a adăuga la costul mediu pe ramură un beneficiu în jur de 6%, ceea ce faţă de funcţiile de atunci ale beneficiului era mai mult decît suficient ; al doilea — de a face corelaţii cît mai corespunzătoare între preţurile produselor, de unde a rezultat o diferenţiere a nivelului preţurilor pe diferite ramuri.

Problema de a obţine o anumită rată de venit faţă de fonduri n-a fost pusă atunci. Asigurarea unor corelaţii cît mai corespunzătoare cu preţurile externe de asemenea nu a fost pusă. Iată că intervin deci, pentru a nu cita decît două, o serie de elemente calitativ noi faţă de trecut şi care se reflectă în mod simţitor asupra nivelului şi structurii preţurilor diferitelor ramuri.

O ultimă problemă. Cîţiva tovarăşi au vorbit despre imobilismul preţurilor şi au întrebat cum se va face corectarea preţurilor în viitor. Mie mi se pare că, în prezent, problema este destul de clară. Probabil că aceasta va fi ultima reaşezare generală, de ansamblu, a preţurilor cu ridicata care se va înfăptui, pentru că după aceea, va trebui să introducem planificarea preţurilor şi reaşezarea lor parţială, pe ramuri, grupe de produse şi produse ori de cîte ori condiţiile avute în vedere atunci cînd ele au fost stabilite, s-au modificat. Aşadar, este vorba nu numai de a elimina cu ocazia acestei reaşezări o serie de deficienţe care există în preţurile actuale, ci şi de a merge mai departe — folosind metoda planificării preţurilor şi corectarea acestora în conformitate cu planul şi cu realităţile din economie — astfel încît să nu mai ajungem în situaţia unei rigidităţi şi a unor preţuri îngheţate ani de zile, care îşi pierd treptat eficacitatea.

CENTRALELE INDUSTRIALE

DEFINIRE MAI PRECISĂ A CADRULUI DE ACȚIUNE

Începutul e bun, dar experiența acumulată pînă acum de centrale arată că este necesară rezolvarea urgentă a unor probleme ce le frînează activitatea. În primul rînd, a celor legate de relațiile lor cu ministerele și întreprinderile.

CONSTITUIREA centralelor industriale a răspuns, în cadrul preocupărilor politicii economice a partidului și statului nostru, cerințelor puse de rezolvarea unor probleme importante: concentrarea producției în mari unități economice care să asigure o eficiență corespunzătoare printr-o conducere directă, operativă a producției; punerea în practică a principiului descentralizării unor atribuții în condițiile creșterii complexității producției: accentuarea colaborării și specializării întreprinderilor în vederea valorificării eficiente a potențialului uman și material al acestora etc. Analiza rezultatelor obținute arată că centralele industriale constituie o prezență din ce în ce mai activă în viața economică a țării. Preocupările de optimizare a colaborării între unitățile coordonate, ridicarea tuturor întreprinderilor la performanțe înalte, competitive ale producției, preocupări sporite în domeniul cercetării și proiectării, trebuie să fie evidențiate ca reușite ale centralelor industriale.

Pentru a păstra această evoluție pozitivă și a o menține pe coordonate de progres continuu este necesar să se sublinieze unele probleme care pot face obiectul unor analize, contribuind la perfecționări în continuare.

O delimitare clară a atribuțiilor

PROCESUL de delimitare a atribuțiilor pe nivelele ierarhice în economie a avut loc în condițiile constituirii centralelor industriale și a reorganizării aparatului central al ministerelor. Acest proces nu trebuie imaginat ca fiind definitiv cristalizat. El se află într-o anumită evoluție, în care centralizarea sau descentralizarea unor atribuții poate fi influențată de o serie de factori: gradul de dotare cu mijloace automatizate de prelucrare a datelor, complexitatea producției, dispersarea teritorială a unităților etc.

Mutațiile de atribuții se prezintă, în principiu, ca în schema nr. 1. Se ridică problema felului în care s-a acționat și se acționează încă din acest punct de vedere. Problema preluării de către centrală a unor atribuții care se justifică economic să se realizeze centralizat este necesar să se rezolve în cadrul unui ansamblu de măsuri care să aibă în vedere printre altele: exercitarea operativă de către centrală a acestor atribuții în folosul tuturor întreprinderilor; modificarea corespunzătoare a sistemului informațional și de relații potrivit noilor competențe; tratarea diferențială a situației întreprinderilor în funcție de mărimea acestora, principiul după care funcționează, gestiune economică proprie sau internă, amplasarea față de centrală etc.

În afara acestor măsuri, problema echilibrării atribuțiilor între centrală și întreprinderi trebuie tratată distinct și pe funcțiile acestor unități (vezi schema nr. 2).

a) În domeniul FUNCȚIUNII DE CERCETARE, existența la nivelul centralei industriale a unei unități de cercetare și proiectare pentru cazul întreprinderilor cu o producție relativ omogenă, de serie mare sau de masă, justifică o concentrare mai mare a atribuțiilor la centrală. Se pot realiza la acest nivel cercetări și proiectări de produse noi, se pot rezolva problemele creării de capacități noi de producție, se pot elabora studii de organizare generalizabile etc. Întreprinderile din această categorie trebuie să aibă însă și ele preocupări de modernizare a produselor existente, de îmbunătățire a performanțelor acestora, de elaborare și aplicare a unor studii de organizare specifice unității respective.

b) În domeniul FUNCȚIUNII DE PRODUCȚIE, precumpănitoare sînt atribuțiile întreprinderilor. Centrala nu trebuie să se rezume la rol de „dispecer", ci trebuie să intervină direct în optimizarea producției. Ea poate face acest lucru organizînd o colaborare ireproșabilă între unitățile sale, între acestea și unitățile altor centrale, poate prelua — în cadrul unor unități centralizate și specializate — realizarea reparațiilor de utilaje, producția de piese de schimb, organizarea unor sectoare de deservire (sculării, secții de producție primară).

c) În domeniul FUNCȚIUNII COMERCIALE, noul cadru legislativ, avînd la bază contractul economic de lungă durată ca instrument de planificare și, în același timp, ca mijloc de concretizare a relațiilor economice dintre unități, face posibilă o concentrare a atribuțiilor la nivelul centralei. În acest fel se simplifică relațiile între parteneri, se asigură o stabilitate mai mare aprovizionării. În domeniul comerțului exterior, motive de coordonare a relațiilor impun desfășurarea acestora la nivelul centralei. Dar, în funcție de caracteristicile ei, întreprinderea poate avea o contribuție mai mare sau mai mică în domeniul funcțiunii comerciale. În situația cînd întreprinderea are un profil de producție singular sau concentrează producția de un anumit tip în economia națională (producția de tractoare, de autocamioane, producția unui anumit aparataj etc.) participarea ei la activitățile comerciale, inclusiv la cele de comerț exterior, va fi mult mai activă. Nu același lucru se poate petrece în centrala care grupează mai multe întreprinderi de același profil și unde este rațională o coordonare a eforturilor în aceste domenii.

Un exemplu concret vine să ilustreze abordarea nu tocmai adecvată a acestor probleme. Astfel, la Centrala industrială de mașini agricole (C.I.M.A.) București — concepută să se constituie pe structura uzinei de mașini agricole „Semănătoarea", care a devenit unitate cu gestiune economică internă — s-a prevăzut concentrarea problemelor de aprovizionare și desfacere la nivelul centralei. Propunîndu-și să perfecționeze structura organizatorică, centrala susține atît la nivelul acesteia cît și la cel al uzinei — pe structura căreia de fapt trebuie să funcționeze — constituirea de compartimente de aprovizionare și desfacere. Un studiu făcut în acest sens relevă că numai acțiunea de contractare (perfect posibilă de realizat centralizat) ar permite folosirea de la uzinele aparținînd centralei a unui număr de circa 13 salariați ocupați cu aceleași sarcini, în rezolvarea altor probleme mai importante.

d) În domeniul FUNCȚIUNII FINANCIAR-CONTABILE centralizarea sau descentralizarea atribuțiilor între centrală și întreprinderi trebuie să aibă în vedere înțelegerea conceptului de gestiune economică proprie și internă și, mai ales, diapazonul de atribuții ce pot fi conferite unei unități cu gestiune economică internă. Din acest punct de vedere, tratînd limita maximă de înțelegere a acestui concept și aplicînd totodată principiul delegării de autoritate, unitatea cu gestiune economică internă poate întreține în numele centralei relații de natură economică, poate face calcule economice (balanță) și interpreta rezultate și poate avea cont de decontare la bancă. Motive de simplificare a relațiilor și de analiză a rezultatelor pe centrala industrială fac ca astfel de unități să nu aibă legătură cu bugetul statului.

Nu se poate practica, fără a se asigura condițiile corespunzătoare, metoda după care unitatea cu gestiune economică internă, considerată strict unitate de producție, să afle cu întîrziere, determinată de prelucrarea datelor de la centrală, informații referitoare la evoluția activității sale. Datele furnizate de unitățile cu gestiune economică internă, simplificate în raport cu concepția de organizare de ansamblu, trebuie să fie în același timp și în primul rînd sursă de reflecții și de decizie pentru această unitate.

e) În domeniul FUNCȚIUNII DE PERSONAL este justificat ca majoritatea atribuțiilor să se regăsească la întreprindere, unitatea care trebuie să asigure folosirea rațională a tuturor resurselor umane și materiale. Modul în care este concepută politica personalului tehnic-administrativ, poate influența delimitarea atribuțiilor care, pentru situația unor centrale concentrate teritorial, poate fi desfășurată la nivelul centralei. O influență, în acest sens, poate avea și modul în care sînt materializate preocupările privind pregătirea și perfecționarea cadrelor (subordonarea școlilor sau a altor unități cu acest profil).

Întreaga concepție de delimitare pre-

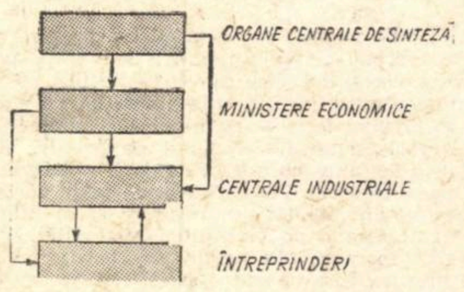

Fig. 1 — Mutații de atribuții.

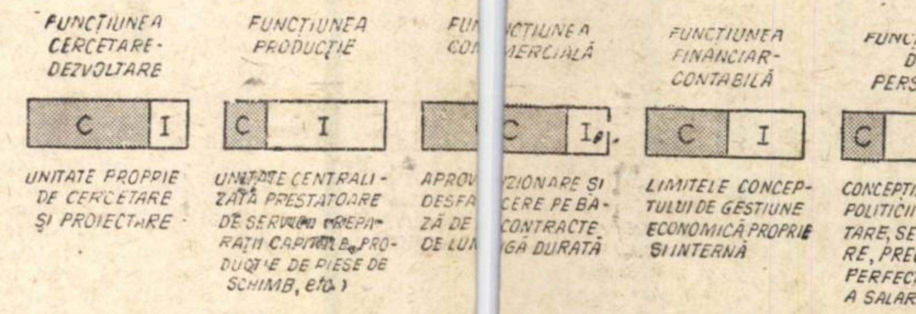

Fig. 2 — „Echilibrul" atribuțiilor între centrală și întreprindere.

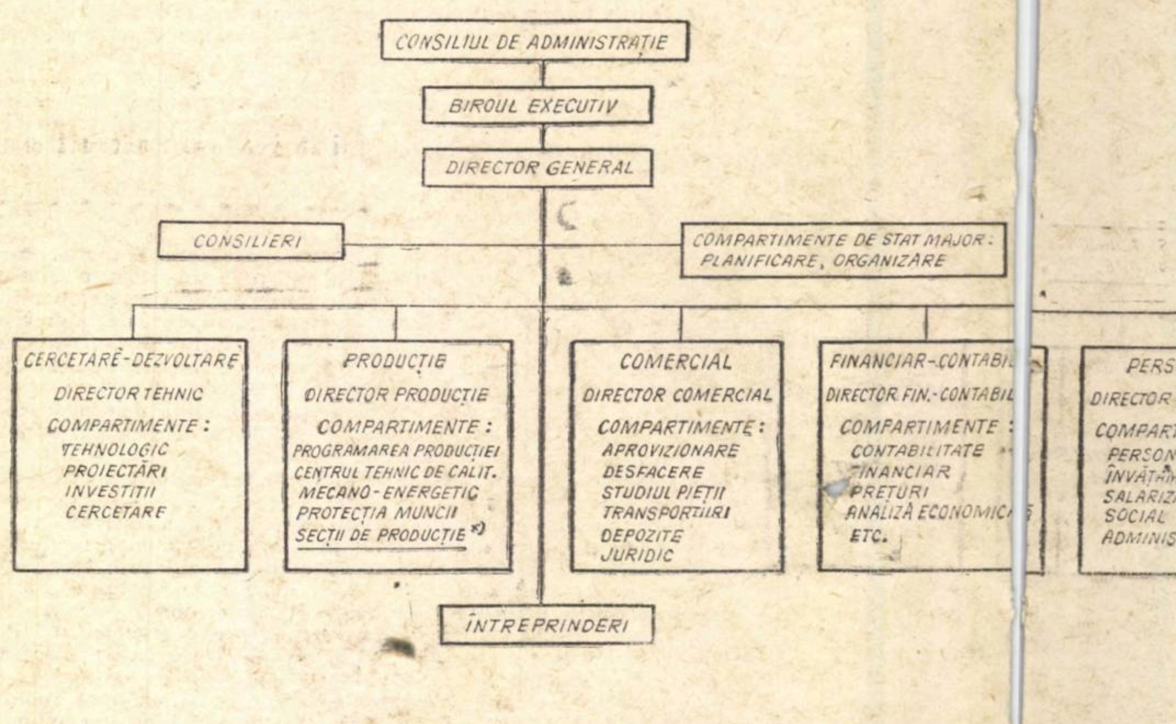

Fig. 3 — Tipul II de organizare a centralelor.

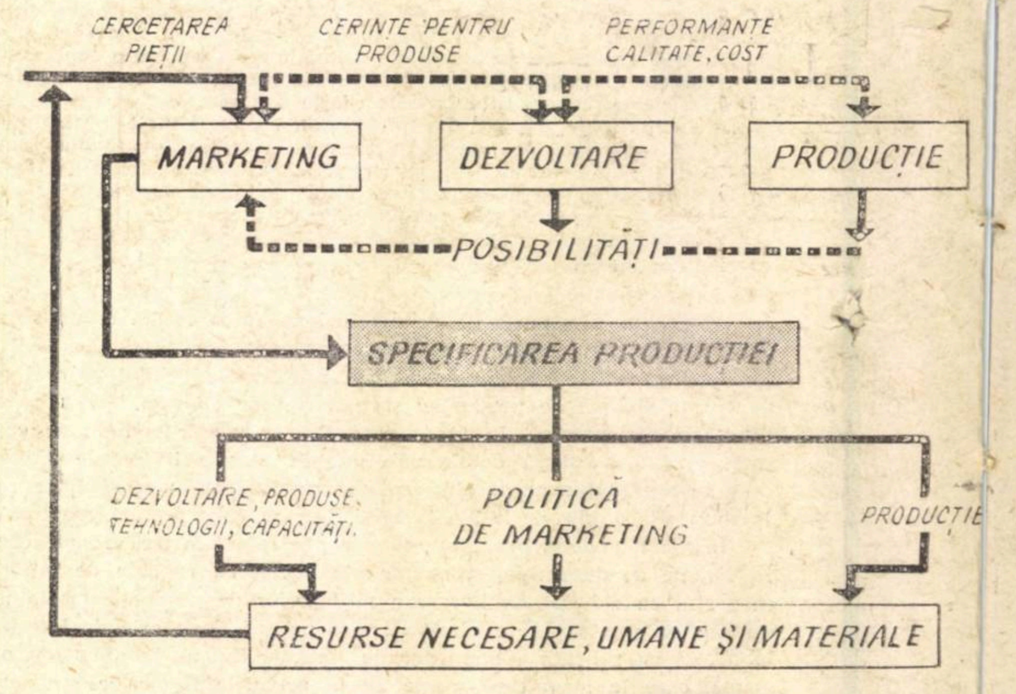

Fig. 4 — Integrarea funcțiilor la nivelul conducerii.

cisă a atribuțiilor trebuie făcută prin statutele adaptate ale centralelor industriale, prin regulamentele de organizare și funcționare ale acestora și ale unităților subordonate.

Legat de aceste reglementări trebuie subliniat faptul că cea mai mare parte a statutelor adaptate la nivelul centralelor industriale nu reflectă condițiile specifice de lucru ale acestora, fiind o reproducere aproape fidelă a statutului-cadru. Trebuie semnalat totodată că unele unități nu și-au elaborat încă nici pînă în prezent regulamentele de organizare și funcționare. Din conținutul multora din aceste regulamente nu rezultă clar pentru fiecare funcție sau grup de funcții atribuțiile, responsabilitățile și competențele respective.

AȘA CUM a mai fost subliniat, tipul de centrale constituite cu aparat distinct de cel al unităților subordonate (tipul I) s-a justificat mai ales pentru centrale cu profil de ramură sau subramură (Centrala de transport și distribuție a energiei electrice, Centrala de transporturi-auto) la care problemele de coordonare a relațiilor pe plan național au o anumită preponderență. Acest tip practicat însă și pentru alte centrale care nu intrau în această categorie a evidențiat unele inconveniente, și anume: manifestarea centralei ca organism intermediar între întreprindere și minister, concentrarea preocupărilor pe probleme de coordonare etc.

Exemplele pot clarifica cele arătate și pot constitui motive de reflecție pentru perfecționări viitoare. Astfel, centrala industrială de construcții navale — Galați a fost concepută cu aparat distinct (60 posturi) de Șantierul naval — Galați, unitate reprezentativă în acest sector și aflată în același oraș. În aceste condiții, centrala nu poate desfășura cu personalul de care dispune decît o activitate de coordonare pe un plan foarte general. Avînd cîte 2 salariați în compartimente cum sînt cele de investiții, mecano-ener-

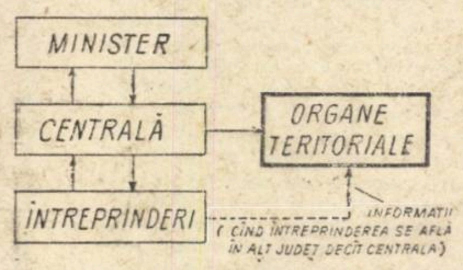

Fig. 5 — Un tip rațional de relații.

getic, control tehnic de calitate, ea nu-și poate permite o activitate de intervenție directă în procesul de producție.

La centralele constituite pe structura unor mari întreprinderi care au devenit unități cu gestiune economică internă (tipul II) se poate observa o abordare mai directă, mai operativă a problemelor de producție, o utilizare mai eficientă a personalului. Cu toate acestea, mai trebuie acționat în vederea perfecționării unor aspecte, și anume: manifestarea unei preocupări echilibrate pentru toate unitățile centralei și nu numai față de unitatea pe structura căreia s-a constituit; simplificarea conducerii unității pe structura căreia s-a constituit centrala, asigurînd conducerea acesteia de către directorul de producție al centralei; delimitarea precisă a atribuțiilor între centrală și întreprindere pe structura căreia s-a constituit, între centrală și celelalte întreprinderi.

Structura organizatorică a unei centrale de acest fel poate fi reprezentată ca în schema nr. 3.

Unitățile cu statut de centrală constituite prin gruparea mai multor întreprinderi, care toate au devenit unități cu gestiune economică internă (tipul III), și care au fost create mai ales în ramurile industriei lemnului, industriei ușoare și industriei alimentare, au înregistrat de asemenea rezultate pozitive. Echilibrate din punct de vedere al mărimii, cu posibilități mari de concentrare a unor atribuții la nivelul unităților cu statut de centrală, aceste unități mai au de rezolvat probleme de genul următor: delimitarea atribuțiilor între unitatea cu statut de centrală și unitățile cu gestiune economică internă subordonate — rezolvabilă prin înțelegerea justă a conceptului de unitate de producție; asigurarea unei conduceri competente în condițiile eterogenității producției unităților care alcătuiesc centrala (în special în industria alimentară); utilizarea corespunzătoare a cadrelor de specialitate. În legătură cu ultima problemă, proprie și altor centrale industriale, trebuie subliniat faptul că în foarte multe cazuri tocmai din sectoarele de producție au fost luate cadre de specialitate, strict necesare, și au fost trecute în aparatul funcțional al centralelor. Totodată, un număr foarte mic de specialiști din aparatul ministerelor a fost trecut în cadrul centralelor industriale.

Și aici se pune în discuție concordanța care trebuie să existe între transferul de atribuții și asigurarea cadrelor care să le realizeze, menținîndu-se continuitatea activității acestora la noile unități.

Inițiativă sau instrucțiuni?

ATÎT pentru regulamentul de organizare și funcționare cît și pentru alte probleme referitoare la desfășurarea activității acestui mecanism economic complex care este centrala industrială, de foarte multe ori se invocă lipsa unor instrucțiuni.

Generată de lipsa delegării de autoritate, de imprecizia unor reglementări, de teama de a nu greși, maladia instrucțiunilor — practicată în ambele sensuri — solicitată de unități sau impusă de organe centrale, trebuie combătută. Complexitatea și diversitatea proceselor economice impune inițiativă în rîndul celor legați strict de producție. Parcurgem o etapă în care, din ce în ce mai mult, nu se mai pot concepe rețete, soluții standard pentru conducerea și organizarea producției.

În cadrul politicii noastre economice, la nivelul ramurii sau economiei naționale, a reglementărilor, al căror grad de precizie a crescut, descentralizarea atribuțiilor a fost concepută ca o acțiune care să dea cadrul necesar unei inițiative sporite.

Pe de altă parte, sprijin nu înseamnă tutelă, avize, înregistrarea neajunsurilor.

Dacă am acorda credit specialiștilor în materie de organizare, care spun că pentru marile unități, constituite prin gruparea întreprinderilor, este necesară o perioadă de consolidare de 3-5 ani pentru integrarea sistemelor diferite de informare, de organizare, de aprovizionare etc., ar trebui să ne punem, pentru situații din țara noastră, problema scurtării acestei perioade.

Se pune aici problema sprijinului ce trebuie acordat funcționării centralelor, integrării mai rapide a unităților componente. Conceptul de sprijin se cere însă reconsiderat. El nu înseamnă tutelă măruntă, dirijarea de la distanță a proceselor de producție, teama de a nu delega din autoritate. Sprijin nu înseamnă multitudine de condiționări, de avize atunci cînd trebuie întreprinse acțiuni. Sprijin nu înseamnă înregistrarea neajunsurilor, a unora care de cele mai multe ori se repetă. Sprijin nu înseamnă întîlniri nesincronizate a mai multor organe de control la aceeași unitate.

Noțiunea nouă, modernă a conceptului de sprijin al centralelor, din partea ministerelor, a organelor centrale de sinteză, a institutelor de cercetări și proiectări, a instituțiilor de învățămînt superior și a altora înseamnă: participare directă în echipe mai mult sau mai puțin complexe la rezolvarea pînă la capăt a unor probleme de mare însemnătate economică; furnizarea de materiale metodologice care să lase libertate de acțiune și de inițiativă corespunzătoare specificului de activitate; furnizarea de studii model cu putere mare de generalitate; posibilitatea de a apela la persoane cunoscute drept competente în materie, la instituții specializate ori de cîte ori nevoile producției o cer; participarea în organele de conducere colectivă a diferiților specialiști din afara unității, care să aducă un aport individual și să creeze baze pentru relații între instituții; semnalarea la timp a apariției unor fenomene nedorite și participarea directă la soluționarea lor; elaborarea în comun a unor reglementări de interes general.

Beneficiind de o largă autonomie de acțiune, centralele industriale au nevoie de conturarea în perspectivă a activității lor. Fiecare centrală, în lumina dezvoltării generale a economiei naționale, trebuie să-și definească propria sa linie de dezvoltare, să aibă elaborate studii care să acopere — din acest punct de vedere — o perioadă de cel puțin 10 ani. La baza acestor studii trebuie să stea o largă informare asupra a ceea ce se realizează și mai ales se preconizează a se realiza pe plan mondial.

O categorie de atribuții care mijlocesc prezența crescîndă a centralei industriale în circuitul de valori pe plan mondial se referă la activitatea de marketing, inclusiv problemele referitoare la studiul pieței. Este necesar ca accentuarea preocupărilor în acest domeniu să pornească de la ideea de **integrare** a studiului pieței, cercetării și dezvoltării produselor, tehnologiilor și capacităților, realizării producției și asigurării resurselor necesare într-un sistem articulat, așa cum se arată exemplificativ în schema nr. 4.

În aceste probleme, unele ministere (M.I.C.M., Ministerul Petrolului și altele) susțin necesitatea funcționării în cadrul centralelor industriale a unor baze de aprovizionare distincte, organizate pe principiul gestiunii economice proprii sau interne. Mai mult, există propuneri de preluare a acestor baze la nivelul ministerelor. Față de o astfel de situație, de necesitatea rezolvării prompte a problemelor de aprovizionare, nu numai că nu apare justificată mărirea numărului de astfel de baze, ci dimpotrivă integrarea activității acestora în funcțiunea comercială, reducîndu-se circuitul centrală — bază și mărindu-se intervenția operativă a centralei.

Perfecționarea cadrelor este una din preocupările care ar trebui tratate în mod prioritar de către centrale. În condițiile accentuării uzurii morale a cunoștințelor, se cere accelerat procesul de reînnoire a acestora. Apare pregnant necesitatea profesionalizării cadrelor de conducere. Nu se mai poate accepta ocuparea unor posturi-cheie de către oameni insuficient pregătiți. Din ce în ce mai mult competențele tehnice trebuie să facă loc celor în materie de conducere. Se impune ca acele cursuri organizate de centrele de pregătire și perfecționare la nivelul ministerelor și al centralelor să fie frecventate de cît mai multe cadre de conducere din aceeași unitate, deoarece în acest fel s-a constatat că se poate acționa mai eficient, se pot implanta mai ușor metode moderne de conducere, decît în cazul perfecționării singulare a unor cadre care, la întoarcere, nu găsesc un mediu în totalitate prielnic, susceptibil la noutăți.

Rețeaua centrelor de perfecționare trebuie extinsă, deoarece capacitatea CEPECA, concepută ca un centru național, nu este nici pe departe suficientă.

Tot la capitolul preocupărilor sporite în domeniul perfecționării cadrelor este de subliniat necesitatea ca în cadrul cursurilor respective cu cadre din centrale și unitățile subordonate să se prevadă vizite de studii în unități economice din țări dezvoltate industrial, pentru obținerea unor informații care să consolideze procesul de perfecționare, și să ofere soluții potențiale de valorificat apoi în mod practic.

Relații raționale!

FIE că este vorba de relații în cadrul sistemului întreprindere — centrală industrială — minister economic, fie că se tratează relațiile cu alte organisme, sînt necesare precizări care să raționalizeze circulația informațiilor în cadrul acestor relații. Problema ar putea fi reprezentată ca în schema nr. 5.

Lucrurile par extrem de simplu de realizat. În realitate, ele sînt destul de complicate. Sînt complicate pentru că ministerele, mai ales cele care au organizate direcții de îndrumare și control a producției, întrețin încă relații directe cu întreprinderile. Sînt complicate pentru că la nivel teritorial diferite organe cer informații de la întreprinderi chiar cînd centrala se află în același județ cu întreprinderile respective. Sînt complicate pentru că informațiile cerute sînt de multe ori altele și, deci, nu figurează pe documente cu circulație acceptată.

Atrage în mod special atenția funcționarea direcțiilor de îndrumare și control a producției existente la 7 ministere care au de realizat o serie de atribuții prevăzute ca atare în regulamentele de organizare și funcționare, ce se suprapun cu cele ale altor direcții funcționale (elaborarea de studii privind dezvoltarea capacităților de producție, asimilarea produselor noi, urmărirea deschiderii finanțării la lucrările noi și a realizării acestora, urmărirea realizării planului de standardizare, modificarea planului de producție etc.). Acestora li se adaugă situația specială din unele ministere, cum este Ministerul Industriei Alimentare, unde existența a 7 direcții de producție specializate generează de multe ori relații pe toate aceste canale cu fiecare combinat, fără ca relațiile să fie în totalitate sincronizate.

În afara raționalizării relațiilor de acest gen se mai ridică o problemă insuficient valorificată și anume aceea a exercitării de către unele unități cu statut de centrală sau de unele întreprinderi de servicii în folosul altor unități. Amplasarea teritorială a unor centrale sau întreprinderi poate ușura realizarea unor astfel de servicii. Astfel, Combinatele de industrie alimentară Constanța sau Bihor pot sprijini activitatea de export a altor combinate. Uzina mecanică-Buzău, dependentă de Grupul de uzine pentru construcția de vagoane-Arad, poate acționa, pe baza unei delegări de autoritate, în numele grupului sau al celorlalte unități din grup pe lîngă întreprinderile din București sau din zona Brăila — Galați, în vederea perfectării unor relații, impulsionării rezolvării unor probleme etc.

Analiza și raționalizarea relațiilor este necesar să pornească de la studierea sistemului informațional. Aceasta, cu atît mai mult cu cît unele întreprinderi consideră că subordonarea lor la centrale nu a redus, ci dimpotrivă, a amplificat volumul de informații solicitate. Justificat într-o oarecare măsură de perioada de început, cînd centralele nou constituite nu au avut seriile dinamice ale datelor de la uzinele grupate în subordinea lor, acest fapt trebuie combătut în prezent. În perfecționarea sistemului informațional ar trebui avute în vedere: simplificarea sistemului de indicatori care se urmăresc la nivelul centralelor; raționalizarea tuturor categoriilor de evidențe; elaborarea în cadrul centrelor de calcul existente a unor programe standard pe probleme reglementate în mod unitar pe economie, pentru a fi valorificate pe scară largă; accelerarea dotării unităților economice cu echipamente periferice, conectate la unitățile centrale de calcul; organizarea stocajului de informații și realizarea accesului multiplu la informațiile respective etc.

Pentru luarea operativă a deciziilor și pentru optimizarea acestui proces apare utilă proiectarea și realizarea tabloului de bord al conducerii centralelor și, respectiv, al întreprinderii. Conceperea unui astfel de tablou de bord trebuie să satisfacă o serie de cerințe: să se refere la toate funcțiunile unității economice, oferind o imagine completă a fenomenelor care au loc în unitatea respectivă; să conțină date cu un nivel superior de prelucrare, pentru a ușura luarea unor decizii optime; să conțină date care să se refere la trecut, prezent, precum și la unele elemente previzionale; să fie un instrument accesibil, să localizeze fenomenele și să indice responsabilii.

★

SEMNALAREA succintă a unor preocupări care, împreună cu altele, bineînțeles, trebuie să capete la nivelul centralelor industriale un caracter sistematic și organizat, sincronizarea eforturilor tuturor factorilor care acționează în sprijinul centralelor industriale vor fi de natură să contribuie la consolidarea acestor mari unități economice, la sporirea autonomiei lor și la obținerea rezultatelor dorite în creșterea eficienței economiei noastre naționale.

ing. D. MIHAIL

● Producția industrială a întreprinderilor bucureștene reprezintă aproape 1/5 din producția industrială a țării, iar în unele ramuri proporția ajunge la 45%. Reușiți să cuprindeți prin control această activitate economică complexă?

— Întrebarea mi-am pus-o și eu, în momentul cînd am primit funcția de director și tot atunci mi-am dat seama ce importanță va avea latura organizatorică a muncii mele. De ea depindea răspunsul afirmativ la această întrebare. Azi, pot să vă răspund: ne-am străduit și am reușit să cuprindem această gestiune imensă, am făcut să se simtă controlul nostru în toate sectoarele. Desigur, unul din factorii hotărîtori ai acestui rezultat pozitiv au fost cadrele cu care am lucrat și lucrez.

● Aș dori să-mi vorbiți despre unele trăsături ce caracterizează pe cel ce desfășoară această muncă de control — pe controlorul revizor.

— El trebuie să fie un bun **economist-finanțist.** Munca de control îi impune cunoașterea temeinică, sub aspect teoretic și practic, a problemelor fundamentale în domeniul planificării economice, financiare, ale creditului, decontărilor și chiar probleme juridice legate de stabilirea răspunderilor. Pentru aceasta, o mare atenție se acordă pregătirii profesionale a cadrelor, înțelegerii sensului dat fiecărui act legislativ de către legiuitor.

● Un act de control are implicații mult mai complexe. Numai pregătirea profesională este suficientă?

— De ce nu-mi puneți întrebarea direct? Eu știu că prin întreprinderi se spune cam așa: „dacă a venit controlul, nu se poate să nu găsească ceva în neregulă". Nu-i chiar așa, Nu vedem peste tot numai angajați care se abat de la disciplina economică și financiară, sau infractori, delapidatori. Controlorul revizor trebuie să fie **un bun analist,** să aibă discernămînt, să fie un om **echilibrat,** care să nu cadă în exagerări, să fie instruit. Nu voința organului de control trebuie să primeze și să determine decizia, ci forța **elementelor obiective, a faptelor.**

● Aveți indicatori din care să rezulte calitatea activității de control, eficiența muncii dv.?

— Vreți să-mi spuneți: „controlați pe toată lumea, pe voi cine vă controlează? Există unii „indicatori" și pentru munca noastră. V-aș enumera cîțiva, cum ar fi: „Cîte măsuri de îmbunătățire s-au luat operativ în momentul constatării, împreună cu conducerile unităților controlate". „Din volumul pagubelor constatate,

CADRE ȘI RĂSPUNDERI

Emil CIOFLAN

directorul direcției de control și revizie a municipiului București

cîte s-au recuperat ca urmare a controlului" și ultimul din cei pe care vreau să-i enumăr „cîte acte de dispoziție și măsuri au rămas definitive pînă în final și au fost aduse la îndeplinire". Acesta din urmă mi se pare un „indicator sintetic" al activității de control și trebuie să vă spun că în ultimii doi ani, la direcția noastră, n-a fost infirmată nici o măsură dispusă, cifra acestora fiind de peste 2000.

● Concepția organului de control asupra gestiunii economice are mi se pare rol hotărîtor. Ce părere aveți cu privire la conținutul și sfera ei?

— Cunosc și urmăresc dezbaterea organizată de revista dv. pe această problemă. După părerea mea, gestiunea economică este una singură. Denumirile „proprie" și „internă" sînt bariere care sînt impuse de voința omului, de natură juridică. Drepturile și obligațiile ce decurg din gestiunea economică sînt cunoscute și nu mă opresc asupra lor. Gestiunea „internă" este o noțiune creată. Comitetul de direcție poate delega anumite atribuții pe linie de gestiune unui organ subordonat, dar aceasta nu înseamnă că „gestiunea internă" are o existență și sferă proprie. Noi privim gestiunea economică ca una singură, indiferent unde este dispersată și efectuăm o verificare cuprinzătoare și analitică asupra ei, în scopul dezvoltării și creșterii sale. La un șantier, organizat pe gestiune economică internă, un organ de control îmi sesiza acum cîtva timp, că există unele imobilizări de fonduri. Cazul, dacă era analizat în accepțiunea că gestiunea economică este una singură, nu mai apărea negativ, deoarece, pe total, normativul nu era depășit; dacă priveai gestiunea ca fiind „proprie" sau „internă" apăreau imobilizări, denaturîndu-se în acest fel realitatea, în funcție de care erau viciate concluziile și măsurile. În raport cu bugetul statului, fondurile respective erau în cadrul normativului. Vedeți, concepția noastră asupra gestiunii are o importanță practică deosebită.

● Munca de control este o profesie? Ce rol are partea afectivă în această activitate și pînă unde poate fi admisă? Un controlor revizor poate fi și un om generos?

— Acțiunea de control trebuie gîndită, pregătită. De aceea, personal, n-o consider numai ca o meserie, ci mai mult — o muncă de cercetare, de investigație, să cauți noul și să-l promovezi, atunci cînd el înseamnă progres. În munca noastră, afectivul nu primează, dar intervine, aceasta mi se pare omenesc. Pînă unde intervine el? Este de dorit să intervină în așa măsură și pînă acolo încît dimensiunea sancțiunii stabilite să corespundă gradului de vinovăție. Conștiința și convingerea intimă intervin și trebuie ținut cont de condițiile și de momentul cînd s-au produs faptele. Altfel fără conștiință și probitate profesională, nu poți dormi liniștit. Cel care exercită controlul trebuie să fie un om bogat sufletește și este generos dacă vreți, dar nu atît încît să-i acopere pe cei, de pildă, care nu-și îndeplinesc obligațiile ce le revin sau, care-și strîng averi pe căi ilicite.

Maria IONIȚĂ

O sugestie ce solicită o rezolvare tehnică:

CONTABILIZAREA RAPIDĂ ȘI TEHNICĂ

ÎN PREZENT informările contabile se obțin cu întîrziere de zile și chiar luni. Ele se utilizează cu riscul a nenumărate posibilități de erori. Pentru înlăturarea unora din ele, s-a introdus în unele sectoare prelucrarea mecanică a documentelor, ceea ce reprezintă „felii" de contabilitate, cum sînt: a) calcularea și întocmirea statelor de salarii, ca document de înregistrat la conturile **Casa** și **Salarii**; b) calcularea și întocmirea facturilor, ca document de înregistrat în conturile **Clienți** și **Mărfuri**; c) evidența furnizorilor pentru contul **Furnizori**; d) mișcarea numerarului; la unele mașini se lucrează încasările, iar la alte mașini plățile, ca documente pentru contul **Casa**; e) mișcarea **Magaziei**, cu intrare și ieșire de mărfuri și materiale etc., etc.

În acest scop se folosesc mașini acționate manual, mecanic sau electric ca: Ascota, Olivetti, Burroughs, Elliot, National, Optimatic, I.B.M., Bull cu game etc., sau mașini cu cartele perforate Powers, Mollerith, S.A.M. etc. Ele corespund unui scop „mecano-grafic". Situațiile obținute ca document pentru „felii" din contabilitate sînt ulterior **asamblate**, pentru a obține a situație „bilanțieră". Controlul se face prin concordanța totalurilor între „debit" și „credit". Prin aceste modalități fenomenul economic **nu** se memorează simultan în poziție contrarie. Prelucrarea descrisă este numită impropriu „mecanizare a contabilității".

Aceste sisteme nu înlătură decît în mică măsură neajunsurile semnalate.

Mașina de contabilitate pe care o preconizăm ar fi un instrument operativ, dînd posibilitatea obținerii imediat, la comandă, a unor informații certe, atît despre oricare cont, cît și asupra întregului patrimoniu. Ea poate fi comparată cu un film în care figurile mișcătoare sînt înlocuite prin cifre. Prima peliculă arată cadrul unității filmate și corespunde „Bilanțului de deschidere". Peliculele următoare memorează și informează succesiv despre schimbările intervenite în acțiune, iar ultima peliculă fixează și ne informează despre cadrul în care, încetînd acțiunea, se află acea unitate. Ea corespunde „Bilanțului de închidere". Ceea ce avem pretenția de a prezenta nu este însăși rezolvarea tehnică, ci modul de punere a problemei din punctul de vedere al cerințelor contabilității — în vederea unei rezolvări tehnice ulterioare. La nivelul actual al tehnicii aceste cerințe sînt realizabile.

Întreprinderile, după ramura căreia îi aparțin, folosesc un „Plan de conturi zecimal" codificat în consecință. Documentul de contabilizat (factură, notă de casă, bon de materiale, stat de salarii etc.) primește, înainte de a fi memorat de contabilitate, într-un spațiu special destinat acestui scop, mecanic sau manual, datele de reper — în cerneală magnetică specială cu oxid de fier, sau prin perforare, sau în cerneală obișnuită, pentru a fi citite de „ochiul optic" (vezi fig. 1).

Fig. nr. 1

Nr. ordine document	Simbol cont debit	Simbol cont credit	Suma
216	4.2.3	7.4.1	1000

Aceste date de reper sînt citite de un aparat electronic, care transformă semnele în impulsuri de semnalizare electrică și le transmite pentru a fi memorate prin imprimare, pe o bandă de magnetofon în 4 canale, fiecare corespunzînd unui spațiu al datelor de reper. În fiecare din canale se imprimă într-un singur rînd, datele citite. Documentele trec apoi în aceeași ordine numerică la aparatul de microfilmare.

Banda de magnetofon, avînd datele înregistrate succesiv după documente, trece la un alt aparat „cititor", care poate primi comanda de a citi întreaga bandă, sau numai de a selecta din bandă, după simbol, un anumit cont, cu sumele ce ne interesează, indicînd vizual pe ecran, sau în scris: numărul operațiunii (documentului), simbolul contului și sumele parțiale cu totalul lor, distinct pentru „debit" și pentru „credit", diferența indicînd „soldul". Cînd ni se indică totalul sumelor și conturilor din debit, concomitent cu totalul sumelor și conturilor din credit, obținem Balanța premergătoare Bilanțului.

Înregistrarea sumelor în matrice — pe coloană conturile debitoare și pe linie conturile creditoare — ne permite o singură înscriere a sumei atît pentru debit cît și pentru credit. Astfel, putem obține, în formă de șah, întreaga contabilitate, pe cale mecanică, în mod automat cu ajutorul calculatorului electronic.

Metoda are următoarele avantaje: concentrarea documentelor de contabilizat, într-un singur punct, unde se extrage și se memorează numai ce este indispensabil; înlătură erorile, prin memorarea mecanică, simultan în contrariile debit-

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

● ISCE INDUSTRIALIMPORT. — Cu firma „Lurgi" din Franța a încheiat un contract care prevede importul unei instalații pentru obținerea olefinelor (etilenă și propilenă) și hidrogenarea benzinei cu o capacitate de 200 000 t/an. Cu firma furnizoare „Skodaexport" din R. S. Cehoslovacă s-a definitivat un contract pentru importul de utilaj tehnologic, documentație tehnică de proiectare și asistență tehnică la montaj și punerea în funcțiune, pentru C.E.T. București-Vest; instalația contractată are o capacitate de 2x125 MW.

● ICECOOP. — pentru exportul a 1700 t miere poliflora și tei s-au încheiat contracte cu firme importatoare din R.F. a Germaniei, iar pentru 290 t miere de albine de pădure cu firme din Austria. Cu firma „Friedrich Lubiens" din R. F. a Germaniei s-a încheiat un contract pentru livrarea de pătuțuri pentru copii în valoare de 40 000 lei valută. Cu firma parteneră „Raznoexport" din U.R.S.S. a fost perfectat un contract în valoare de 13,9 milioane lei valută, care prevede livrarea către această firmă de diverse confecții textile.

Livrările efectuate în ultima perioadă au cuprins: confecții în valoare de 850 000 lei valută către parteneri din U.R.S.S., covoare orientale în valoare de 482 000 lei valută în R.F. a Germaniei și Anglia, pene în valoare de 240 000 lei valută în R.F. a Germaniei și Elveția.

● ISCE INDUSTRIALEXPORT. S-au livrat la export mașini și utilaje în valoare totală de 7 milioane lei valută în U.R.S.S., R. P. Chineză, R. D. Germană, R. S. Cehoslovacă, R. P. Polonă, R. P. Ungară, R.P.D. Coreeană, R. P. Albania, Birmania, Argentina, Algeria, Brazilia, India, reprezentînd utilaje petroliere și piese de schimb pentru acestea, precum și utilaje tehnologice pentru industria chimică. Contracte perfectate recent prevăd exportul în R. P. Ungară și R. S. Cehoslovacă de

DOCUMENT	ANALIZA CONTABILĂ		BANDA MAGNETOFON				
			CANAL 1 NR. ORD. OPER.	CANAL 2 SIMBOL CONT DEBIT	CANAL 3 SIMBOL CONT CREDIT	CANAL 4 SUMA	MICRO-FILM DOCU-MENT
FACTURA VÎNZARE MARFĂ CONTRA NUMERAR 525 L	CASA ≈ MARFA	525	1	22	425	425	▨
STAT PLATĂ SALARII SECȚIA A 278 L	PRODUCȚIE ≈ CASA	278	2	327	22	278	▨
NOTA PREDARE MAGAZIE DE PRODUSE COST 712 L	PRODUSE ≈ PRODUCȚIE	712	3	424	3015	712	▨
NOTA INTRARE MATERIALE FURNIZOR X 882 L	MATERIALE ≈ FURNIZ. A	882	4	1278	824	882	▨
TOTAL ▸		2397	–	–	–	2397	

Fig. nr. 2 — Exemplificare.

SELECTARE după bandă

Canal 1	Canal 2	Canal 3	Canal 4
1	22	—	525
2	327	—	278
3	424	—	712
4	1278	—	882
1	—	425	525
2	—	22	278
3	—	3015	712
4	—	824	882
Total :			4794

Fig. nr. 5

credit (input-output). Informează precis, despre operațiile ce privesc fiecare din conturi, în momentul solicitării. Obligă serviciile respective să ajungă la cifre și rezultate în concordanță cu informațiile sintetice arătate de mașină. Informațiile prompte și exacte orientează just și în timp util conducerea în activitatea sa economică. Microfilmarea documentelor, în ordinea succesivă a operațiilor permite consultarea lor comodă și în întregime, înlăturînd extragerea datelor. Spațiul de păstrare și consultare al arhivei este infinit mai redus. Păstrarea datelor contabile se poate face pentru un timp mult mai îndelungat. Situația definitivă (bilanțieră) contabilă se obține cînd este necesară, iar nu după zile și săptămîni.

Schema ne arată : (1) : documentele citite și preluate automat de calculator care, transformă semnele în impulsuri de semnalizare electrică și le transmite, pentru a fi memorate, pe o bandă magnetică cu 4 canale ; (2) : memorare : nr. document și operațiune, simbol cont debitor, simbol cont creditor, suma ; după citire documentele sînt trimise în ordinea lor numerică la aparatul de microfilmare (4) ; cînd conducerea unității economice are nevoie de informații contabile, benzile sînt trecute printr-un aparat de citire (3), care selectează la comandă, după bandă, sumele corespunzătoare conturilor, cu simbolul indicat, atît cele de pe canalul „debit" cît și cele de pe canalul „credit". Rezultatul selectării este preluat de un aparat informator (5), vizual sau mecanografic. Selectarea poate fi parțială (pentru un anumit cont) cu sumele din debit și din credit, sau pentru toate conturile, cu sumele lor din debit și credit, exprimînd prin soldurile lor, o situație bilanțieră. Cu datele astfel obținute se poate urmări și face controlul la zi al oricărui gestionar răspunzător de păstrarea și păzirea patrimoniului.

prof. dr. Ștefan DUMITRESCU

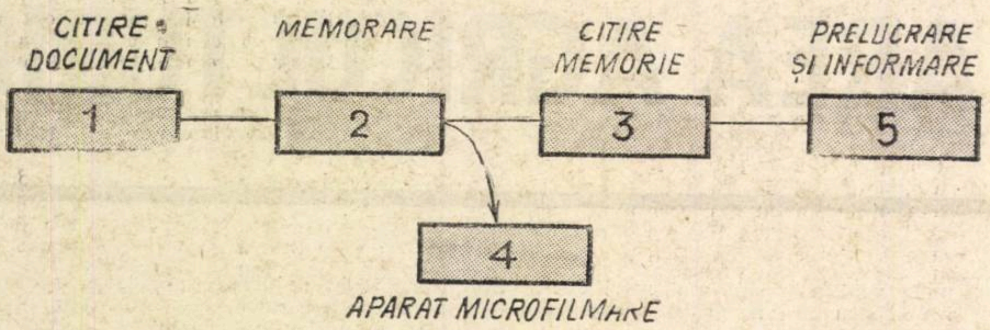

Fig. nr. 3 — Schema.

piese de schimb pentru utilaj petrolier.

● **ISCE CHIMIMPORT. — Un aranjament încheiat recent cu firma sudaneză „The State Trading Corporation" prevede exportul a 26 000 t uree, în compensație cu importul de bumbac sudanez. Pentru exportul de negru de fum în cantitate de 400 t, au fost încheiate contracte cu parteneri din Franța, pentru produsul livrat de Uzina Chimică din Copșa Mică și cu parteneri din R. F. a Germaniei, pentru tipul de negru de fum livrat de Combinatul Petrochimic din Pitești. 600 000 bucăți pungi și saci din polietilenă fac obiectul unei comenzi primite de la o firmă braziliană.**

● **ISCE MINERALIMPORT-EXPORT — Cu o firmă din Italia a fost perfectat, de curînd un contract pentru importul în 1971 a 120 000 tone cocs de furnal**

● **ILEXIM — Pentru livrarea de diverse împletituri, a fost perfectat un contract cu o firmă din Austria, în valoare de 2 000 dolari. Alte contracte de export prevăd livrarea de articole de menaj în valoare de 5 700 dolari în Siria, de fiare mici de călcat în Anglia, de scaune tip restaurant — în valoare de peste 10 000 franci elvețieni — în Elveția. Un alt contract prevede livrarea în Elveția de făină de carne și oase în valoare de 46 000 dolari.**

● **ISCE ROMANOEXPORT — Contracte de export încheiate în ultima perioadă prevăd — printre altele — livrarea a 280 000 ml țesături din mătase artificială în Franța, 6 100 bucăți articole de tricotaj în Anglia, 50 000 ml țesături din celofribă în R. F. a Germaniei, 2 280 000 ml țesături din bumbac în Danemarca, R. F. a Germaniei și Belgia.**

**„CE-I MÎNA pe ei la luptă ? Ce voia acel Apus ?
Laurii voiau să-i smulgă de pe fruntea ta de fier ?"**

Eu nu sînt de acord cu Mircea cel Bătrîn, atunci cînd minimizează importanța vanității omenești : „Laurii voiau să-i smulgă..." Trebuie mărturisit că gesturile făcute din vanitate, din fudulie sînt mult mai numeroase decît cele făcute „de nevoie". Numărul oamenilor care fură ca să-și cumpere o pîine este mai mic decît cel al celor care fură ca să-și cumpere un automobil. Ușierii sînt mai puțin servili decît cei cărora le deschid ușa.

„Nevoia învață pe om". Așa spusă, fraza e falsă ; altfel trebuie spus ca să fie adevărat : nevoia îi aduce aminte omului ceea ce el știa dinainte și-l face ca toate cunoștințele lui anterioare să și le amintească și cu ele să construiască ceva. Nevoia creează lucruri tehnic noi pe baza unor cunoștințe teoretice căpătate dinainte.

Epistemologia leninistă pune foarte clar în evidență acest lucru.

De la contemplarea vie la gîndirea abstractă și de aci înapoi la practică.

Nu e loc în epistemologia leninistă pentru o trecere directă de la contemplarea vie la practică, sărind veriga gîndirii abstracte. Nu e loc în epistemologia leninistă nici pentru o trecere de la practică la practică. Produsul practicii poate fi supus unei contemplări vii, bineînțeles, și de aci, prin etapa de gîndire abstractă ne putem întoarce înapoi la practică.

Ceea ce trebuie subliniat, cred, e că, pe de o parte, gîndirea abstractă e o treaptă care urmează logic contemplării vii ; abia odată această contemplare vie realizată, asupra ei se poate exercita gîndirea abstractă. Pe de altă parte, numai trecînd prin etapa gîndirii abstracte ne putem întoarce la practică.

Creația practică nu e o pură repetare a obiectului contemplat. Un baraj nu e o cascadă, ci e o cascadă trecută prin meditația omenească, ce transformă o cascadă într-un baraj. Un lan nu e un cîmp pe care a crescut grîu ; ci e un cîmp pe care s-a plantat grîu. Un pod făcut dintr-un copac întins peste un rîu nu e un copac căzut peste un rîu, pe care trec oamenii, ci e un arbore care a fost doborît de om ca să fie adus de om și așezat de om peste rîu, cu intenția ca oamenii să treacă pe pod.

REFLECȚII

DIN VALE DE LA ROVINE

acad. Grigore C. MOISIL

Problema care ne-o putem pune e alta. În ultimul secol, prin diferite forme foarte evoluate de contemplare vie, constituind ceea ce poartă numele de „metoda experimentală", omul a ajuns să cunoască un număr foarte mare de fenomene ale naturii. Prin teorii matematice bine închegate omul a reușit să le lege între ele pe planul gîndirii abstracte.

N-ar fi oare momentul ca omul să nu se mai ocupe decît de folosirea acestui imens material matematico-experimental pentru ridicarea nivelului său de bunăstare ?

Să oprească dezvoltarea teoriilor care nu-i dau un folos imediat și să acorde tot sprijinul numai acelor descoperiri pe care le poate imediat folosi ?

Nu cumva, acordînd prea multă atenție dezvoltării științei pe planul gîndirii abstracte, omul uită să se întoarcă la practică ?

Umblînd în spațiile cu prea multe dimensiuni, uită că în spațiul nostru cu trei se poate lovi de pragul de sus ? Ocupîndu-se de curbele fără tangentă, uită că roata se rostogolește ? Făcînd teoria lui Galois, uită să rezolve ecuațiile ? Făcînd mecanică cerească uită de cea pămîntească ?

Geometria spațiilor cu mai multe dimensiuni, cînd s-a făcut, nu servea. Azi servește. Curbele fără tangentă nu servesc încă. Mecanica cerească de cînd a început s-o facă Newton și pînă mai alaltăieri, nu servea ; azi servește în astronautică ; sateliții servesc ? Vezi articolele despre foloasele sateliților artificiali. Teoria elasticității servește azi, dar a cam rămas prea simplă.

Toate cercetările de mai sus, care azi servesc, nu foloseau cînd au început să fie făcute. De ce s-au făcut ?

„Laurii voiau să-i smulgă..."

Azi știm toți că Cruciadele, cînd s-au făcut, nu s-au făcut din turism ; nici pentru motivele pe care le scriau cărțile de școală de pe vremea mea. Asta nu înseamnă că fiecare cavaler nu voia, cum spune poetul :

**„Laurii voiau să-i smulgă de pe fruntea ta de fier.
A credinței biruință cată orice cavaler".**

Fiecare în parte ? Asta-i mărturisire.

Toți la un loc ? Asta-i idealism istoric.

Materialismul istoric nu împiedică motivația personală. Contele Baldovin a plecat în Cruciade fiindcă era credincios ; markgravul de Hohenstube fiindcă era vanitos ; baronetul Lovelake fiindcă era conformist.

Materialismul istoric dă motivarea fenomenului istoric. Trimit pentru cruciați la autorii competenți.

Știința merge așa de repede că lasă multe din descoperirile ei neaplicate.

Da, dar băgați de seamă : dacă un vehicul care merge repede e oprit brusc, știți că nu e bine.

Mergeți prea repede, spun bătrînii.

Știința gîndește :

„Și cuprins de biruință, să mă-mpiedic de-un moșneag ?"

CALITATEA FORȚEI DE MUNCĂ ȘI MODERNIZAREA AGRICULTURII

DE LA SATE se manifestă o tendință de înrăutățire a structurii populației ocupate și cum poate fi contracarată această tendință? Ce influență are asupra migrației forței de muncă de la sate spre orașe diferența de venituri între agricultură și industrie? La ce raport de venituri orașul își pierde atracția și la ce pondere a populației ocupate în agricultură se poate realiza acest nivel de echilibru? Ce concluzii impune analiza statistică a nivelului de calificare, analiza gospodăririi cadrelor?

Iată cîteva întrebări la care Constantin Grigorescu, **de la Institutul de Cercetări Economice, pornind de la cerințele modernizării agriculturii, oferă cititorilor noștri un interesant material de reflecție.**

UNA DIN TRASATURILE de bază care definesc o agricultură modernă este nivelul calitativ ridicat al forței de de muncă. Treptat, pe măsura dezvoltării economice, această trăsătură se impune cu pregnanță, înlăturînd caracteristica proprie agriculturii tradiționale — marea densitate a populației agricole. Între aceste două extreme, pe de o parte, numărul redus, dar de calitate al forței de muncă, iar pe de altă parte, numărul mare de lucrători agricoli, dar cu nivel de cultură scăzut, există o gamă variată de situații. Condițiile economico-sociale își pun amprenta asupra ritmului și formelor de conturare a noului și de înlăturare a vechiului.

Examinarea situației forței de muncă din agricultura țării noastre în etapa actuală oferă un astfel de exemplu. Condiționată de victoria socialismului la sate, modernizarea agriculturii noastre capătă în prezent noi contururi. Directivele Congresului al X-lea al P.C.R. indică direcțiile de bază. Pe fondul realizărilor considerabile înregistrate, îndeosebi la culturile de cîmp, s-a trecut la extinderea mecanizării în toate ramurile producției agricole cu deosebire ale plantelor tehnice, legumiculturii, pomiculturii și zootehniei. Creșterea considerabilă a suprafețelor irigate și aplicarea de îngrășăminte în cantități sporite, la nivelul țărilor cu agricultură avansată, sînt alte procese care arată tendința de dezvoltare a agriculturii noastre.

Crearea complexelor de creștere și îngrășare a animalelor, a fabricilor de furaje combinate, completează domeniile principale care definesc modernizarea agriculturii în etapa actuală.

Noua bază materială este **factorul determinant** care atrage necesitatea modificării numărului, structurii și calității forței de muncă. Locul agricultorului universal este luat de lucrătorul specializat într-un anumit domeniu al producției agricole; alături de meseriile specific agricole există meserii industriale — electricieni, mecanici, etc.; procesele de producție sînt organizate de tehnicieni și ingineri, unitățile economice și formațiunile de muncă sînt conduse de cadre înarmate cu cunoștințe de specialitate.

Folosirea cu maximă eficiență a bazei materiale moderne impune anumite cerințe cu privire la structura forței de muncă și nivelele de calificare. Dar dacă crearea bazei materiale poate fi realizată relativ mai ușor, formarea cadrelor și asigurarea unităților economice cu forța de muncă corespunzătoare este un proces mai complex. El este condiționat nu numai de o corectă planificare și prognozare a structurii forței de muncă și în funcție de aceasta de întocmirea planului de școlarizare, dar și de faptul că asigurarea la nivelele necesare a forței de muncă a unităților economice este legată de deplasarea unor lucrători în ramurile neagricole și de venirea unor cadre de regulă tinere și de multe ori provenind din alte medii decît cele agricole. La aceasta adăugăm că deplasările interramuri sînt adesea însoțite de **deplasări teritoriale**. În socialism sînt condiții obiective pentru accelerarea și ușurarea acestui proces. Evident, formele și soluțiile sînt variate. Faptele și considerațiile care urmează nu vor să fie decît o părere, un punct de vedere.

Disparitățile structurale nu sînt inevitabile

ÎNTR-UN referat prezentat la o dezbatere științifică organizată în vara acestui an arătam că în cursul procesului reducerii populației agricole s-a continuat o tendință de creștere a populației din grupele superioare de vîrstă și a populației de sex feminin și că această tendință generată de factorii economici și sociali are urmări contradictorii. În perioada 1956—1966 dimensiunile acestei tendințe rezultă din următoarele cifre și fapte:

a) populația activă din agricultură s-a redus cu 1.364,4 mii persoane din care 81,7% fac parte din grupele de vîrstă 14-29 ani;

b) în totalul reducerii populației agricole bărbații reprezintă 854,0 mii (62,6%) iar femeile 510,4 mii (37,4%).

Vîrsta și sexul sînt, firește, caracteristici care definesc parțial calitatea forței de muncă. Reducerea populației agricole reprezintă, așa cum ne-a dovedit-o istoria, un fenomen de progres social; industria și ramurile neagricole își asigură forța de muncă necesară și din excedentul populației agricole active; în agricultură crește productivitatea muncii. Reducerea în continuare a populației agricole în condițiile constatate pînă în prezent ne poate duce la concluzia accentuării tendinței de creștere a populației vîrstnice și a ponderii femeilor. Evident, aceasta ar echivala cu o deteriorare a forției de muncă agricole, deteriorare determinată nu numai de capacitatea de muncă mai scăzută a bătrînilor și a femeilor, dar și de nivelul relativ mai scăzut de cunoștințe pe care aceste două categorii de populație îl au și pe cale de consecință de receptivitatea lor mai redusă față de inovații. În aceste condiții, deși ca urmare a dezvoltării învățămîntului gradul de instrucție al țăranului a crescut față de trecut, totuși sub acest aspect în prezent rămînerea în urmă față de muncitorul industrial s-a accentuat. Astfel, numărul mediu de ani de școală al unui lucrător din agricultură a crescut de la 3,6 în 1956 la 4,3 în 1966 față de 4,7 și 5,8 al unui muncitor. Diferența relativă a crescut deci de la 1,1 ani la 1,5 ani.

Tabel nr. 1

Structura pe vîrste a populației active din industrie și din unitățile economice agricole la 15 martie 1966

Grupe de vîrstă — ani —	Industrie	I.A.S.	I.M.A.	C.A.P.
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
14—19	6,7	9,4	21,3	8,8
20—24	13,2	11,3	17,5	8,2
25—29	17,5	16,0	18,2	10,7
30—39	31,3	31,9	30,5	23,4
Subtotal:	68,7	68,6	87,5	51,1
40—49	17,8	16,2	8,6	18,5
50—54	6,9	6,1	2,0	9,6
55—59	4,6	4,9	1,3	9,1
60 și peste	2,8	4,3	0,6	11,7

Economiștii și sociologii trag un semnal de alarmă; ei arată posibilitatea apariției unor fenomene negative în cazul în care nu se iau măsuri corespunzătoare. Fenomenul este real și nu rare sînt cazurile în care lucrările agricole sînt de slabă calitate tocmai ca urmare a structurii defectuoase a forței de muncă de care dispun unitățile agricole. Soluția constă în măsuri economice și sociale, baza lor fiind dezvoltarea intensivă a agriculturii și apropierea nivelului veniturilor reale ale țărănimii de veniturile reale ale muncitorilor din ramurile neagricole.

Experiența arată că atragerea tineretului de către industrie nu se datorește unor virtuți proprii, înnăscute ale industriei. Tineretul poate să lucreze tot așa de bine și în agricultură, cu condiția ca perspectivele de realizare de venituri în cursul vieții active și de obținerea unei pensii adecvate după încetarea activității să nu fie prea diferite de cele de care beneficiază muncitorii din sectoarele neagricole. Datele tabelului de mai jos (vezi tabelul nr. 1) învederează cu prisosință că structura pe grupe de vîrstă a populației ocupate în întreprinderile agricole de stat, spre exemplu, este apropiată de cea existentă în industrie. Ceva mai mult, în întreprinderile pentru mecanizarea agriculturii, unde veniturile sînt mai mari decît în I.A.S., structura pe grupe a populației ocupate este chiar mai bună decît în industrie. Datele arată următoarea situație:

Potrivit aprecierilor unor specialiști, țăranul încetează să mai migreze spre ramurile neagricole în momentul în care veniturile sale reprezintă 65—70% față de veniturile persoanelor din celelalte sectoare [1]). Dacă acceptăm că această cifră are o anumită semnificație și o comparăm cu raportul actual de 50% dintre veniturile țăranilor și ale muncitorilor, înseamnă că și în perioada următoare ar trebuie să ne așteptăm la o deplasare proporțional mai mare a tineretului spre ramurile neagricole. Aceasta este o latură importantă și privește îndeosebi țărănimea cooperatistă ale cărei venituri sînt relativ mai mici.

Concomitent cu preocuparea pentru sporirea nivelului veniturilor țărănimii cooperatiste, ca mijloc de orientare a unei părți din tineret spre C.A.P., — socotim că I.M.A., unitățile intercooperatiste și complexele pentru creșterea și îngrășarea animalelor ar putea să aibă un rol crescînd în asigurarea forței de muncă corespunzătoare lucrărilor agricole.

Am arătat că lucrătorii din I.A.S. și I.M.A. au o structură pe vîrste apropiată de cea a lucrătorilor industriali. Explicația o găsim așa cum s-a arătat în nivelul veniturilor. După părerea noastră, apropierea veniturilor medii ale țărănimii de veniturile lucrătorilor din ramurile neagricole constituie mijlocul principal de asigurare a echilibrului pe vîrste populației ocupate în agricultură. În aceste condiții socotim că atragerea în agricultură prin I.M.A. complexe agricole și unități intercooperatiste, a profesiilor legate nemijlocit de tehnologiile moderne ar fi o formă esențială de a se ajunge la tipul de forță de muncă caracteristic agriculturii moderne. Nivelul productivității muncii și gradul mai ridicat de socializare a mijloacelor de producție existente în aceste unități permit o formă avansată de retribuire a muncii, salarizarea, ceea ce fără îndoială va avea o înrîurire favorabilă asupra orientării tineretului și spre activitățile agricole.

Valorificarea potențelor tineretului

EXPERIENȚA arată că apropierea veniturilor medii ale persoanelor ocupate în agricultură de veniturile medii ale persoanelor ocupate în ramurile neagricole se realizează treptat, într-un timp îndelungat și este legată de reducerea populației agricole. Potrivit progresului tehnico-științific contemporan, specialiștii apreciază că populația agricolă în țările înaintate economic ar putea să fie stabilizată la o proporție de cca. 5—7% din totalul populației ocupate [2]). Semnificative din acest punct de vedere sînt datele privind ponderea populației agricole din S.U.A. și Anglia în totalul populației ocupate (S.U.A.: 12,5% în 1950, 8,4% în 1960 și 4,7% în 1968; Anglia 4,9 în 1951 și 3,1% în 1966). Or, tocmai la nivelul acestor ponderi structura pe vîrste a populației agricole înregistrează mărimi care nu diferă mult de cele din industrie.

Apropierea veniturilor populației agricole de veniturile populației din celelalte sectoare ca factor determinant de asigurare a echilibrului pe vîrste a populației active nu este însă în mod absolut condiționată de reducerea populației agricole la o pondere de 5—7%. Experiența unor țări cu agricultură modernă arată că chiar la o pondere de 10—15% a populației agricole în totalul populației active se poate asigura apropierea veniturilor între cele 2 mari sectoare ale economiei naționale și implicit echilibrarea structurii pe vîrste a populației active. Esențial este ca productivitatea muncii să fie suficient de mare pentru apropierea veniturilor.

Exemplificăm aceasta cu situația din Danemarca și Olanda, țări cu cea mai intensivă producție și în care ponderea populației agricole în totalul populației active este relativ mai mare decît în S.U.A. și Anglia.

Tabel nr. 2

— în % —

	Olanda	Danemarca
Ponderea populației agricole în totalul populației active	10,7	17,5
Raportul dintre mărimea venitului național pe o persoană activă din agricultură și industrie pe ansamblul economiei naționale.	96,8	79,3
Proporția populației active de pînă la 39/34 ani în:		
industrie	63,5	46,3
agricultură	48,2	41,2

După cum rezultă din tabel, în Danemarca ponderea lucrătorilor industriali de pînă la 34 de ani este cu numai 5,1% mai mare decît ponderea respectivă a

←

lucrătorilor agricoli. În Olanda, diferența dintre ponderea lucrătorilor industriali și a celor din agricultură este ceva mai mare, dar aceasta se explică și prin faptul că grupa de vîrstă luată în considerare este mai mare (pînă la 39 de ani și nu pînă la 34 de ani ca în cazul Danemarcei).

Reținerea unei părți a tineretului în agricultură este condiționată și de alți factori de ordin social și economic. De astă dată este vorba nu atît de nivelul veniturilor curente cît mai ales de crearea acelor forme de activitate și de muncă care să permită punerea pe deplin în valoare a potențelor creatoare ale tinerilor.

După părerea noastră, acest aspect, al creării unor condiții adecvate pentru valorificarea cît mai deplină a potențelor creatoare ale tineretului, ar trebui extins nu numai la activitatea cultural-artistică, ci și la activitatea de cercetare științifică. Crearea în fiecare gospodărie a unor nuclee de cercetare, conduse de ingineri agronomi sau zootehniști ar stimula interesul tineretului pentru agricultură, laboratoarele agricole și cîmpurile experimentale fiind forme deosebit de adecvate pentru valorificarea capacităților creatoare ale tinerilor cu studii. Sub acest aspect, tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat că: „inginerul trebuie să organizeze chiar o activitate de cercetare, împreună cu ceilalți specialiști din cooperativă și cu unii țărani cooperatori, jucînd un rol activ în aplicarea științei agricole, în ridicarea generală a nivelului activității cooperativei".

Perfecționarea organizării producției și a muncii, perfecționarea formelor de retribuire a muncii și adîncirea democrației cooperatiste sînt tot atîția factori care permit o mai bună valorificare a potențelor creatoare ale tineretului și ca atare sînt de natură să trezească un interes mai mare în rîndurile acestuia pentru munca agricolă.

După părerea noastră, alături de raportul de venituri, posibilitățile mai reduse pe care le oferă C.A.P. în comparație cu unitățile industriale, etc. pentru calificare și promovare socială, explică plecarea masivă a tineretului spre oraș. De regulă cei care pleacă sînt cei mai buni absolvenți ai școlii de cultură generală. Semnificative sînt datele din tabelul de mai jos (vezi tabelul nr. 3) obținute pe baza unei anchete efectuate cu sprijinul unor specialiști din Ministerul Învățămîntului în toamna anului 1969.

Datele tabelului nu necesită comentarii speciale. Simpla lor comparare arată că spre tipurile de școli neagricole — profesionale sau medii se orientează cei mai buni tineri. Același lucru putem spune despre cel care se încadrează direct în industrie; în agricultură rămîn tinerii cu calificativele școlare mai slabe.

Socotim că școala din mediul rural poate să joace un rol crescînd în dezvoltarea în rîndurile elevilor a interesului pentru munca agricolă. Posibilități există, procesele din producția agricolă prezintă aceleași curiozități științifice, dacă nu chiar mai mari, ca și cele din industrie. În același sens poate influența o mai strînsă colaborare între școală și unitățile agricole, în condițiile în care în CAP și IAS s-ar dezvolta o activitate de cercetare.

Sporirea veniturilor și crearea unor condiții pentru realizarea potențelor creatoare ale tineretului au semnificații mai profunde. Nu numai că ar atrage în egală măsură și tineri cu pregătire școlară ridicată, dar ar asigura participarea lor la muncă, întrucît astăzi sînt situații cînd absolvenți ai clasei a VIII-a de cultură generală care nu urmează școli postgenerale nu participă la muncile din C.A.P., fiind în căutarea unor locuri de muncă în ramurile neagricole.

● Formare și gestiune rațională a cadrelor

CALIFICAREA forței de muncă în condițiile agriculturii moderne privește toate categoriile de lucrători — muncitori, tehnicieni, ingineri. Modernizarea agriculturii reduce considerabil numărul absolut de lucrători necalificați. Dar, în condițiile acestui important proces crește necesarul de lucrători calificați cu sarcina nemijlocită de a efectua lucrările agricole. Aplicarea tehnologiilor moderne în producția vegetală și animală necesită de acum un lucrător cu bogate cunoștințe de cultură generală și de specialitate și chiar unele cunoștințe de ordin științific. Cerințele privind pregătirea generală și de specialitate ale muncitorilor agricoli sînt asemănătoare cu cele care se pun în fața muncitorului industrial, agricultura modernă fiind, așa cum se apreciază în ultimul timp, de același tip cu producția industrială.

Accentuarea modernizării agriculturii în perioada următoare necesită, după părerea noastră, acordarea unei atenții sporite formării viitorilor muncitori agricoli prin cursuri de calificare și chiar prin școli profesionale. În prezent prin școli profesionale se formează numai muncitorii din unitățile agricole care prestează meserii de tip industrial. Îngrijitorul de animale ca și lucrătorul din cultura vegetală nu sînt formați prin școli profesionale sau cursuri profesionale.

Înarmarea lucrătorilor agricoli cu temeinice cunoștințe de specialitate ar contribui la executarea în condiții mult mai bune, conform regulilor agrotehnice a lucrărilor agricole. Lărgirea orizontului cultural și profesional al lucrătorilor agricoli le-ar da posibilitatea să sesizeze situațiile deosebite care apar în producție și să ia măsuri adecvate. Prioritar această cerință se pune pentru complexele de creștere și îngrășare industrială a animalelor, unde pe un spațiu mic se concentrează un număr foarte mare de animale. Am vrea să menționăm, de asemenea, că o temeinică formare profesională ar permite o mai bună organizare a producției și a muncii. În sectorul zootehnic s-ar putea trece de la echipe specializate la echipe complexe de creștere a animalelor, ceea ce ar spori răspunderea fiecărui lucrător pentru executarea tuturor lucrărilor de care depinde soarta producției.

Spre deosebire de agricultura individuală, marea producție modernă presupune o recombinare a factorilor de producție, schimbări în organizarea producției și a muncii. Remarcăm, de asemenea, cerința aplicării în producție a cuceririlor tehnico-științifice contemporane. Subliniem acest aspect întrucît revoluția tehnico-științifică contemporană privește în egală măsură atît industria cît și agricultura; mai mult, potrivit părerilor unor specialiști, cuceririle din domeniul științelor biologice aplicabile la producția agricolă ar fi chiar superioare cuceririlor din domeniul științelor tehnice. Organizarea proceselor de producție și a muncii ca și dezvoltarea și aplicarea tehnologiilor moderne, cale importantă pentru făurirea unei agriculturi moderne, necesită, ca și industria, specialiști cu înaltă calificare — cadre cu pregătire superioară și medie.

Corespunzător orientării intensive și multilaterale a agriculturii noastre, s-a asigurat și formarea în număr crescînd a cadrelor de ingineri, tehnicieni agronomi și horticultori, de medici veterinari și ingineri mecanici. Astfel, în martie 1966 la recensămîntul populației s-au înregistrat: 10 435 ingineri agronomi și ingineri mecanici agricoli; 1 746 ingineri zootehniști și 2 996 medici veterinari.

În marea categorie a tehnicienilor s-au înregistrat: 15 070 tehnicieni agronomi și mecanici agricoli; 10 758 tehnicieni zootehniști și veterinari. La aceeași dată s-au înregistrat, de asemenea, 2 049 maiștri agricoli și 1 119 maiștri zootehniști și veterinari. În perioada care a trecut de la recensămîntul din 1966 cifrele privind numărul inginerilor și tehnicienilor agricoli a înregistrat noi creșteri.

O problemă esențială a asigurării cu forță de muncă a unităților agricole privește numărul și structura cadrelor cu pregătire medie și superioară.

Datele recensămîntului cadrelor din 2 septembrie 1968 ca și datele dărilor de seamă ale cooperativelor agricole arată existența la nivelul ramurii a unor disproporții în structura cadrelor tehnice cu pregătire medie și superioară și o serioasă rămînere în urmă în privința pregătirii cadrelor economice, în special pentru C.A.P. În I.A.S., ferme și alte unități, spre exemplu, la 15 800 cadre tehnice cu studii superioare revin numai 10 900 cadre tehnice cu studii medii. În I.M.A., datele corespunzătoare sînt: 874 și respectiv 1 346. Această situație duce la folosirea nerațională a cadrelor cu studii superioare, acestea fiind împinse spre executarea unor lucrări inferioare calificării lor. La această practică negativă s-a ajuns ca urmare a modului defectuos în care s-a determinat structura cadrelor. Astfel, la data respectivă în schemele de personal ale I.A.S., ale fermelor și ale altor unități, erau prevăzute mai puține posturi pentru cadrele cu pregătire medie decît pentru cadrele cu pregătire superioară, raportul fiind de 0,85 pentru cadrele tehnice și 0,78 pentru cadrele economice. Dezechilibrul dintre cadrele cu pregătire superioară și cele cu pregătire medie apare și mai accentuat în C.A.P. În anul 1969, spre exemplu, la 8 345 specialiști agricoli cu studii superioare reveneau numai 3 851 specialiști agricoli cu studii medii. Deci un raport de 0,46. Pe lîngă o concepție greșită cu privire la rolul și locul cadrului cu pregătire medie în procesul de producție, numărul redus al specialiștilor cu studii medii din C.A.P. se explică și prin modul în care aceștia sînt retribuiți. Nefiind retribuiți cu salarii ca inginerii agronomi, tehnicienii formați în liceele agricole se orientează spre locurile de muncă (de multe ori neagricole) care le oferă venituri sigure și regulate. În 1968, spre exemplu, din totalul salariaților cu studii agricole medii numai 57,3% lucrau în agricultură. Dacă la aceasta adăugăm pe cei care lucrau în învățămînt și cercetare, proporția ajunge la 66,7%. Sub acest aspect, o situație relativ mai bună prezintă folosirea cadrelor cu studii agricole superioare — la aceeași dată proporția celor care lucrau în agricultură, învățămînt și cercetare fiind de 82,9%. Și într-un caz și în altul, procentele respective sînt mai mici decît cele prevăzute în schemele de personal — la tehnicieni cu aproape 10 procente, iar la ingineri cu 3 procente.

Tabelul nr. 3

Situația școlară din clasa a VIII-a a absolvenților școlii de cultură generală, care își continuă studiile și a acelora care s-au incadrat in producție (Seriile: 1966/1967, 1967/1968 și 1968/1969)

Nr. crt.	Școala sau locul de muncă al absolvenților clasei a VIII-a in noiembrie 1969	Media notelor din clasa VIII-a de cultură generală a elevilor cu domiciliul în: municipii și orașe	comune suburbane	comune rurale
1.	Licee de cultură generală	8,25	8,58	8,72
2.	Licee de specialități neagricole	7,70	8,52	8,69
3.	Licee agricole	7,05	8,70	8,12
4.	Școli profesionale neagricole	6,67	6,78	7,21
5.	Școli profesionale agricole	6,10	6,14	6,48
6.	Clasa a IX-a	6,58	6,60	6,78
7.	Industrie, construcții, etc.	6,30	6,42	6,45
8.	I.A.S., I.M.A., ferme	5,89	6,28	6,30
9.	C.A.P.	—	6,36	6,36
10.	Alte situații	6,56		

NOTĂ: Mediile s-au calculat pe baza datelor selective pentru 22 de județe, cîte 2—3 școli din fiecare județ.

Partidul a criticat modul defectuos în care s-au determinat structurile de personal, ca și modul defectuos în care s-au întocmit planurile de școlarizare. Corectarea acestor deficiențe, reconsiderarea rolului specialistului cu studii medii cu prilejul întocmirii programului național de pregătire a cadrelor pe perioada următoare, va contribui la o mai bună folosire a forței de muncă.

Practic, se va asigura sporirea efectivă a eficienței cheltuielilor făcute pentru pregătirea specialiștilor cu studii medii și superioare. Apare, de asemenea, oportun să se analizeze modul în care sînt salarizați tehnicienii din C.A.P.; credem că ar fi de luat în considerare posibilitatea asimilării retribuirii lor cu cea a tehnicienilor din I.A.S. și I.M.A.

● Și conducătorii unităților trebuie formați

MODERNIZAREA agriculturii este un proces complex care privește în egală măsură toate unitățile agricole, inclusiv C.A.P. În cooperative se extind treptat noi forțe productive, se perfecționează activitatea economică, crește eficiența producției. Ritmul de extindere a acestor procese depinde în mare măsură de îmbunătățirea pregătirii membrilor din conducerea și administrația cooperativelor. Or, sub acest aspect, există serioase rezerve. La sfîrșitul anului 1969 situația pregătirii acestor cadre se prezenta astfel: (vezi tabelul nr. 4).

Pregătirea cadrelor de conducere necesită, evident, timp. Concomitent cu preocuparea pentru grăbirea ritmului de pregătire a cadrelor de conducere în C.A.P., credem că ar trebui ca problemele economice ale conducerii unităților agricole să se bucure de mai multă atenție în programele de învățămînt și în tematicile de cercetare.

Este știut că stabilitatea salariaților în aceeași unitate de producție ca și apropierea lor de locul de muncă sînt factori esențiali pentru desfășurarea normală a producției. Aprecierea este valabilă, firește, pentru toate categoriile de personal; ea este însă de o importanță majoră pentru cadrele de conducere, pentru personalul cu studii medii și superioare. Dacă analizăm datele recensămîntului cadrelor din septembrie 1968 privind domiciliul stabil și locul de muncă al personalului tehnic-administrativ din I.A.S., ferme și alte unități, constatăm o situație nesatisfăcătoare. Din totalul personalului tehnic administrativ, numai 66,6% domiciliază în localitatea în care lucrează; 26,3% domiciliază în altă localitate din același județ și 7,1% domiciliază în alte județe. Procentele respective pentru salariații care ocupă posturi pentru care se prevăd studii superioare sînt și mai nefavorabile: 56,7%; 30,6% și 12,7%. Menționăm totodată că asemenea proporții nu se mai regăsesc în celelalte ramuri ale economiei naționale.

A locui în aceeași localitate în care lucrezi reprezintă idealul, atît pentru specialistul agricol cît și pentru unitatea agricolă. Realizarea acestui deziderat ridică numeroase probleme în care trebuie armonizate interesele personale cu interesele generale. De multe ori armonizarea acestor interese nu se realizează (cifrele de mai sus fiind o dovadă elocventă), ceea ce face ca o parte din energia și capacitatea de muncă a cadrelor să se irosească în deplasări obositoare și costisitoare de la locuință la locul de muncă și invers.

Credem că efortul pentru a găsi soluții acestei probleme va fi pe deplin răsplătit prin sporul de producție și de venituri.

Problemele menționate definesc, în parte, complexitatea procesului de formare a forței de muncă, a cadrelor, ca parte componentă, organică a modernizării agriculturii. Grăbirea acestui proces mărește eficiența producției agricole iar cheltuielile de formare sînt recuperate în termene scurte.

Constantin GRIGORESCU
Institutul de Cercetări Economice

---

1) C. Aiello. „Exodo agricolo e ristructturazione fondiaria in Italia". Revista de Economia Agraria, 3/1963, p. 163—181.

2) George Friedmann, Pierre Naville, „Traité de Sociologie du Travail", 1961, p. 231.

Tabelul nr. 4

Pregătirea profesională a președinților și brigadierilor din C.A.P.

	TOTAL	Cu pregătire superioară	Cu pregătire medie	Cursuri și școli pînă la un an
Președinți	4655	188	263	2701
Brigadieri și șefi de ferme	30852	19	1406	9107

ANALIZA ECONOMICĂ ŞI PLANIFICAREA

PROBLEMELE cruciale ce confruntă ţările capitaliste dezvoltate şi cele în curs de dezvoltare sînt foarte deosebite. În timp ce, în cadrul primelor, eforturile se concentreaza către prevenirea nefolosirii artificiale a resurselor productive, în cazul celorlalte eforturile de sporire a investiţiilor nu se fac în vederea generării unei cereri efective, ci în scopul creării şi expansiunii capacităţilor productive, absolut necesare asigurării creşterii economice. Totodată, în ţările în curs de dezvoltare — caracterizate prin persistenţa unor structuri arhaice şi existenţa unei forţe de muncă supraabundente, dar necalificate — problemele de ordin social, privite din unghiul creşterii economice, au o amploare mult mai mare decît în ţările capitaliste dezvoltate.

Constatarea acestor aspecte, precum şi înregistrarea unor relative eşecuri ale politicii de dezvoltare i-a determinat pe unii teoreticieni să conteste posibilitatea utilizării tehnicilor cantitative ale politicii economice în elaborarea unei strategii a dezvoltării. Fr. Perroux — de pildă — consideră că, datorită faptului că economiile în curs de dezvoltare sînt formate din sectoare slab integrate şi care trebuie să se integreze, a) calculul global oferă un sprijin neînsemnat, iar b) calculele sectoriale sînt insuficiente deoarece gradul de integrare al sectoarelor variază [1]). În lumina acestei afirmaţii, analizei economice îi revine, în cel mai bun caz, doar rolul de a elabora metode de evaluare a proiectelor şi nimic mai mult.

S-au mai ridicat, de asemenea, obiecţii în legătură cu incapacitatea integrării în bune condiţii, în modelele matematice, a unor condiţii sociale şi instituţionale. Rămîn astfel în afara modelelor — ne spune economistul suedez I. Svennilson [2]) — ca neidentificaţi, factori de creştere importanţi, ceea ce pune sub semnul întrebării însăşi acurateţea analizei practicate şi a deciziilor derivate din ea.

După părerea noastră, afirmaţiile mai sus prezentate supun atenţiei aspecte ce merită a fi luate în consideraţie cu toată seriozitatea. În acelaşi timp, credem că a ţine seama de ele nu echivalează cu respingerea peremptorie a analizei economice moderne, ci dimpotrivă conduce la utilizarea precaută a acesteia şi obligă la cunoaşterea precisă a virtuţilor şi servituţiilor acesteia.

Pe bună dreptate economistul francez Ch. Prou [3]) — care a participat la elaborarea unor planuri cincinale indiene şi este deţinător al unei remarcabile experienţe practice — se pronunţă în favoarea utilizării analizei economice moderne în elaborarea planurilor de dezvoltare. El arată, însă, că pe întreg parcursul demersului analitic trebuie să avem în vedere două elemente de primă importanţă : a) planul este, în mod fundamental, un act politic şi b) există numeroase constrîngeri care restrîng domeniul calculului economic. Într-adevăr, stabilirea elementelor amintite drept repere permanente de care trebuie să se ţină seama în luarea deciziilor poate imprima acestora din urmă un caracter realist şi oportun.

Modelele economice utilizate de planificatori sînt în general modele de alocare a resurselor, cu ajutorul cărora se încearcă o alocare, de o asemenea natură, încît să contribuie la rezolvarea problemelor fundamentale ale economiei respective. În cazul ţărilor în curs de dezvoltare, acestea ar putea fi considerate :

a) insuficienţa resurselor fizice ; b) insuficienţa acumulării şi c) forţa de muncă supraabundentă şi necalificată. La acestea se adaugă — ca o principală condiţie restrictivă — necesitatea evitării presiunii inflaţioniste. Ceea ce ne preocupă aici este a încerca să arătăm în ce măsură metodele analitice ale politicii economice pot reprezenta o bază de rezolvare a acestor probleme.

Elaborarea liniilor directoare ale strategiei globale a dezvoltării presupune o analiză desfăşurată în trei momente : **analiza agregată, analiza de structură şi analiza proiectelor specifice.** După părerea noastră, atît o privire asupra stării metodelor cantitative ale politicii economice, cît şi aprecierea unor rezultate practice ne permit să desprindem concluzia că analiza economică poate aduce o contribuţie importantă la luarea unor decizii pertinente în toate cele trei momente. Vom căuta să prezentăm mai jos unele argumente în sprijinul punctului nostru de vedere.

În primul rînd — analiza în termenii unor mărimi agregate permite stabilirea unor corelaţii fundamentale, relevarea sarcinilor ce revin în legătură cu acumularea şi semnalarea unor importante aspecte strategice. În acest sens ni se pare deosebit de interesantă adaptarea modelului agregat al creşterii economice Harrod — Domar de către P. C. Mahalanobis [4]) la condiţiile economiei Indiei şi pentru necesităţile planificărilor din această ţară. În raport cu modelul original, Mahalanobis a introdus o modificare importantă. Anume, rata medie a acumulării a fost considerată ca fiind diferită de rata ei marginală. În acest caz modelul poate fi prezentat sub forma :

$$I_t = S_t \qquad (1)$$
$$S_t = aY_t - b \qquad (2)$$
$$Y_t = \alpha K_t \qquad (3)$$
$$I_t = K'_t \qquad (4)$$

unde : I_t — investiţia în momentul t, S_t —acumularea corespunzătoare, Y_t — venitul în momentul t, K_t — mijloacele de producţie în momentul t, α — inversul coeficientului capitalului. În comparaţie cu modelul Harrod-Domar, nu diferă decît ecuaţia (2), care introduce distincţia dintre rata medie şi rata marginală a acumulării (a şi b sînt doi parametri ce se determină statistic). În continuare se obţine ecuaţia diferenţială $K_t = a\alpha K_t - b$ din care reiese relaţia fundamentală:

$$K_t = (K_0 - b/a\alpha)\, l^{a\alpha t} + b/a\alpha \qquad (5)$$

Spre deosebire de modelul Harrod-Domar, aici rata de creştere a economiei diferă de la o perioadă la alta. Exponentul $a\alpha t$ semnifică posibilitatea aceasta, indicînd că se poate realiza o creştere asimptotică cu timpul în cazul în care se menţin în permanenţă o rată a acumulării superioară celei medii, ceea ce reprezintă o concluzie de o deosebită importanţă. De asemenea, deschiderea modelului poate servi ulterior drept bază de calcul al ajutorului străin necesar pentru suplimentarea acumulării interne în vederea asigurării unei rate de creştere susţinute.

În al doilea rînd — analiza începută în termenii unor mărimi agregate poate fi detaliată în termeni de structură. Cînd vorbim despre o analiză de structură avem în vedere, mai întîi modelele Feldman-Mahalanobis, şi apoi, modelele legăturilor dintre ramuri. Prima categorie de modele priveşte economia ca fiind compusă din două, trei sau patru sectoare principale, pe care le clasifică fie din punctul de vedere al relaţiilor de producţie dominante (sector tradiţional, sector capitalist, sector de stat), fie din punctul de vedere al naturii activităţii depuse (sector primar, secundar, terţiar), fie din punctul de vedere al naturii produsului (sector producător de mijloace de producţie şi sector producător de bunuri de consum) etc. Operarea cu astfel de modele permite desprinderea unor aspecte esenţiale cum ar fi : raportul dintre rata reală şi cea potenţială a creşterii, posibilităţile de dezvoltare raţională a sectoarelor secundar şi terţiar, în condiţiile unei productivităţi date în sectorul primar [5]), raportul dintre fondul de acumulare şi fondul de consum, alocarea fondului de acumulare.

Din păcate, spaţiul nu ne permite o prezentare detaliată a interesantului model elaborat de Mahalanobis, care priveşte economia ca fiind compusă din sectorul producător de mijloace de producţie şi sectorul producător de bunuri de consum. Vom prezenta doar ecuaţia fundamentală a acestuia, din care reies, măcar în parte, potenţele sale analitice. Această ecuaţie este :

$$Y_t = Y_0 \left\{1+\alpha_0 \frac{\beta_c\lambda_c + \beta_k\lambda_k}{\beta_k\lambda_k}\left[(1+\lambda_k\beta_k)^t - 1\right]\right\} \qquad (6)$$

unde : β_k şi β_c sînt inversele coeficientului capitalului, respectiv în sectorul care produce mijloace de producţie şi în sectorul care produce bunuri de consum ;λ_k şi λ_0 reprezintă respectiv ponderea pe care o are în investiţia totală investiţia făcută de sectorul producător de mijloace de producţie şi investiţia făcută în sectorul producător de bunuri de consum ; y este venitul şi α rata acumulării.

Ecuaţia indică faptul că există posibilitatea realizării unei rate de creştere rapide atunci cînd se menţine o rată înaltă a acumulării şi relaţia $\lambda_k>\lambda_c$. Totodată, stabilirea unei anumite rate de creştere ce se consideră dezirabilă, permite calcularea celorlalţi parametri în aşa fel încît să asigure atingerea obiectivului propus. O altă concluzie importantă ce se obţine din studiul ecuaţiei fundamentale a modelului este aceea că rezultate echivalente cu cele ce derivă din relaţia $\lambda_k>\lambda_c$ se pot obţine prin sporirea aşa-numitei productivităţi marginale a capitalului (β_k), adică a eficienţei activităţii economice.

La rîndul său, utilizarea modelelor legăturilor dintre ramuri ca instrument analitic în practica planificării se dovedeşte azi indispensabilă în toate economiile, inclusiv în economiile în curs de dezvoltare. Analiza legăturilor dintre ramuri face posibilă proiectarea schimbărilor ce urmează să aibă loc în structura economiei prin sublinierea compoziţiei consumului intern, investiţiilor, exportului şi importului. Determinarea matricii coeficienţilor şi cunoaşterea fluxului şi cererii finale pentru fiecare tip de bunuri de consum furnizează date de primă importanţă, necesare elaborării planurilor de dezvoltare. Trebuie, însă, menţionat că alcătuirea unor tabele input-output este o întreprindere statistică dintre cele mai dificile, ceea ce atestă existenţa unor limite serioase în folosirea modelelor legăturilor dintre ramuri de către planificatorii din ţările în curs de dezvoltare.

În al treilea rînd — analiza proiectelor specifice. cu ajutorul unor metode moderne indică răspunsul la întrebarea deosebit de importantă a alegerii tehnicii.

Experienţa a dovedit că în momentul în care se pune problema utilării cu mijloace de producţie trebuie să se recurgă la un calcul economic care să ţină seama de capacitatea de absorbţie şi asimilare a tehnicii avansate. Acesta este şi motivul pentru care o serie de valoroşi economişti contemporani — cum ar fi J. Tinbergen, R. Frisch, H. J. Bruton, A. K. Sen şi alţii — şi-au concentrat eforturile spre elaborarea unor metode cantitative de alegere a tehnicii noi.

J. Tinbergen [7]) arată că, în mod generic, criteriul de apreciere a unui proiect poate fi formulat cu ajutorul relaţiei :

$$r = \frac{x_1 + p_1x_1 + \ldots + p_nx_n}{y_1 + q_2y_2 + \ldots + q_ny_n}$$

unde : $x_1, x_2, \ldots, x_n$ reprezintă contribuţiile proiectului (de pildă creşterea venitului naţional în unităţi monetare, $p_1, p_2 \ldots p_n$ preţurile relative faţă de o unitate x ; $y_1, y_2 \ldots y_n$ elementele rare necesare şi $q^1 q^2 \ldots q_n$ preţuri relative faţă de o unitate y_1.

Acest criteriu general se poate particulariza pentru diferite cazuri, obţinîndu-se astfel o apreciere relativă asupra oportunităţii unui proiect. Exprimarea alegerii unui proiect cu ajutorul unui criteriu de felul celui prezentat mai sus, nu epuizează, desigur, modalităţile de analiză. Semnalăm, fără a ne permite să discutăm aici, procedeele foarte utile care au la bază o funcţie de producţie, cum este metoda cunoscută sub numele „analiza cost/beneficiu pentru proiecte cu mai multe scopuri". Menţionăm că această ultimă metodă a fost cu succes utilizată în India de către economiştii K. N. Raj, N. V. Sovani şi N. Rath pentru alegerea tehnicii proiectelor de irigaţii.

Pînă aici nu am făcut altceva decît să aducem unele argumente în favoarea ideii că, în condiţiile în care avem la dispoziţie informaţii adecvate, analiza economică modernă permite planificatorilor luarea unor decizii ştiinţific fundamentate. Apare însă clar că munca de planificare nu devine prin asta o sarcină uşoară. În primul rînd, atragem atenţia asupra dificultăţilor ce se întîmpină în ţările în curs de dezvoltare în însăşi punerea la punct a unei informaţii adecvate. În al doilea rînd, chiar dacă obiectivele planului au fost stabilite în mod ştiinţific, pentru realizarea lor trebuie parcursă etapa extrem de dificilă a **instrumentării.** Reuşita în această etapă depinde atît de cadrul instituţional existent, cît şi de calitatea sistemului, de organizare, administrare şi persuasiune.

În încheiere, nu putem decît să amintim cuvintele lui W. Leontief [8]), care spunea că oricît de greu ar fi drumul dezvoltării şi oricîte obstacole ar cuprinde el, şansele de a-l parcurge cu succes sînt mai mari atunci cînd cunoaştem acest drum. De aceea, dacă planificarea economiilor în curs de dezvoltare cu ajutorul metodelor cantitative ale politicii economice este dificilă, planificarea fără aceste metode este imposibilă.

Andrei A. POPPER
Institutul de cercetări economice

1) Fr. Perroux, „Tehnicile cantitative ale planificării", Bucureşti Ed. Academiei 1969, pag. 30.
2) I. Svennilson, în volumul „Problems of Economic Development", 1965, pag. 97.
3) Ch. Prou, „Etablissments des programmes en économie sous développée", Paris, Dunod, 1964, pag. 162.
4) J. N. Bhagwati şi S. Chakravarty, Contributions to Indian Economic Analysis, American Economic Review, september 1969, pag. 3.
5) Vezi pentru o discuţie a acestor prime două aspecte S. Ishikawa, Economic Development in Asian Perspective, Tokyo 1967, cap. I.
6) J. N. Bhagwati şi S. Chakravarty, pag. 5.
7) J. Tinbergen, La Plafinication, Hachette 1967, pag. 151.
8) W. Leontief, Technology and Economic Development, Penguin Books 1963, pag. 149.

FIŞE

■ În 1970, Editura Gallimard a publicat o nouă lucrare a lui François Perroux : **Aliénation et société industrielle,** (Înstrăinare și societate industrială) 184 pag, în care cunoscutul economist francez abordează problema raporturilor dintre individ și societate.

Trecînd în revistă tratarea alienării de către Marx și Hegel, autorul o înscrie în condițiile societății contemporane pe care o denumește industrială. Fr. Perroux consideră că dezvoltarea industriei și a întregului aparat legat de aceasta, inclusiv statul, au agravat și mai mult înstrăinarea individului. Cu toate acestea, problema înstrăinării nu este de nerezolvat. Autorul vede soluția în creația colectivă care este impusă chiar de dezvoltarea societății, creația fiind apreciată ca o culme a dezalienării. În concepția sa, umanizarea reprezintă acel stadiu în care coerența proiectelor fiecărui subiect (individ) și convergența tuturor proiectelor subiecților tind să se confunde ca două aspecte ale aceleiași mișcări. Dezalienarea este eliberarea fiecărui subiect într-un ansamblu în care nimeni nu pierde calitatea de subiect. Ea își atinge culmea atunci cînd fiecare subiect se creează în același timp în care îi creează pe ceilalți, conchide autorul.

■ În cadrul rubricii „Discuții" revista PLANOVOE HOZIAISTVO nr. 6/1970 inserează articolul lui V. Kornienko : **Ob ekonomiceskoi samostoiatelnosti socialisticeskih predpriatii** (Despre independența economică a întreprinderilor socialiste). Autorul consideră că unii economiști fac o confuzie între noțiunile de independență economică a întreprinderilor de stat și proprietate. V. Kornienko apreciază că subiecții cu care se pot stabili relații reale de proprietate la nivelul întreprinderii sînt statul și colectivul de lucrători. Dacă vom considera statul drept proprietar, în acest caz nu apare nici o problemă. Dar, dacă recunoaștem că întreprinderea este și o proprietate a întregului popor în acest caz apare drept proprietar colectivul respectiv de lucrători. În consecință, unii economiști, afirmă autorul, consideră existența unei dedublări a acestei proprietăți. Combătînd acest punct de vedere, V. Kornieko afirmă că proprietatea întregului popor și cea colectivă reprezintă două forme de proprietate și nu doi subiecți diferiți de proprietate. Se precizează în continuare că în măsura în care o proprietate este colectivă (ca în cazul celei colhoznice) ea nu poate fi, în acelaș timp, a întregului popor. Datorită acestui fapt se apreciază că teza după care se divide subiectul proprietății întregului popor poate fi admisă teoretic, dacă se admite și existența a doi proprietari care reprezintă întregul popor.

■ Exponenți ai tendinței care acordă un credit din ce în ce mai mare cadrelor de conducere ca resursă de bază a creșterii economice, E. J. Singer și J. Kamsden în lucrarea **The practical approach to skills analysys** (Abordare practică a analizei aptitudinilor), London, MC Graw — Hill, 1969,170 p., abordează unele din principalele probleme pe care le ridică formarea științifică a personalului de conducere. Printre acestea de o atenție deosebită se bucură elaborarea politicii de formare a conducătorilor în cadrul întreprinderii. Conform opiniei lor, bazată pe o îndelungată experiență, principalele elemente care trebuie avute în vedere pentru a stabili o politică de formare eficace sînt : activitatea de formare reprezintă o sarcină care revine conducerii ierarhice, fiind o componentă a responsabilităților atribuite fiecărui cadru de conducere ; programele de formare sînt proiectate și introduse pentru a îmbunătăți performanțele funcțiilor în realizarea unor necesități definite ; ele se vor baza pe aptitudinile și cunoștințele cerute salariaților cu experiență, modelate într-o formă riguroasă de către analiști. Studiul de evaluare pentru determinarea eficacității formării constituie o parte integrantă a tuturor programelor de formare.

■ În studiul **Theoretische Grundfragen der Entwicklung des Preissystems im ökonomischer System des Sozialismus** (Probleme teoretice fundamentale ale dezvoltării sistemului de prețuri în sistemul economic al socialismului) apărut în WIRTSCHAFTWISENSCHAFT nr. 7/1970, Kurt Ambree, Jurgen Bosche și Fred Matho, încearcă rezolvarea unora dintre cele mai controversate aspecte ale previziunii, planificării și stabilirii prețurilor în condițiile economiei socialiste. Ei consideră justă introducerea impozitelor pe fondurile de producție în preț, deoarece „scumpirea" mijloacelor de producție stimulează întreprinderile la o mai rațională utilizare a capacităților de producție. Autorii studiului sînt de părere că acest principiu ar trebui să se extindă și la forța de muncă astfel ca întreprinderile să suporte, în afara plății salariilor, și o cotă de impozit asupra volumului de muncă vie utilizată. Aceste fonduri plătite pentru utilizarea forței de muncă ar urma să acopere în special cheltuielile de formare a cadrelor. Printr-un asemenea sistem de prețuri, conchid autorii, se creează premise favorabile pentru desfășurarea normală a procesului de substituire dintre fondurile materiale de producție și forța de muncă în condițiile revoluției din știința și tehnica contemporană.

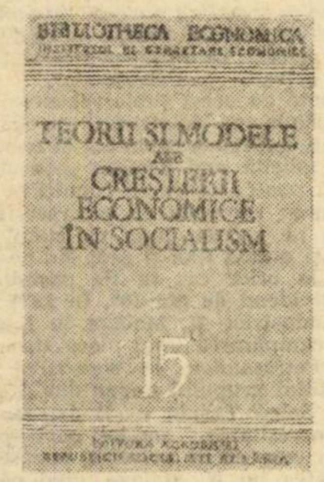

Recentul volum Teorii și modele ale creșterii economice în socialism, **Ed. Academiei R.S. România, 337 pag., reprezintă rezultatul unor cercetări efectuate în cadrul Institutului de Cercetări Economice și de unii lucrători din instituții centrale, expuse cu prilejul unui colocviu ce a avut loc pe tema de mai sus în anul 1969.**

Majoritatea comunicărilor cuprinse în prima parte a volumului se referă la unele aspecte ale creșterii economice — îndeosebi determinarea criteriilor de optimizare și elaborarea modelelor de creștere precum și incidența comerțului exterior și a cooperării internaționale la dezvoltarea economiei naționale. Astfel, sînt abordate teme privind optimizarea corelației dintre acumulare și consum (prof. dr. Em. Dobrescu), tipul modelului de optimizare a economiei naționale (dr. M. Horovitz), criteriile de optim pentru modelele de creștere economică (dr. ing. N. Racoveanu și M. Altăr), incidența factorului internațional asupra dezvoltării economice a țărilor socialiste (conf. dr. N. Belli și S. Arsene), elaborarea unui model previzional și folosirea de metode moderne de promovare pentru comerțul exterior al României (prof. dr. Al. Zamfir) etc. În partea a doua a volumului sînt publicate discuțiile pe marginea comunicărilor la care au participat acad. Gr. Moisil, acad. N. Teodorescu și alții.

După cum arăta prof. M. Levente în cuvîntul de deschidere, teoria creșterii economice este caracterizată printr-un grad relativ înalt de matematizare, pe deplin explicabil dacă se ține seama de conținutul predominant cantitativ al problematicii ei. Dar, avertizează autorul, cultivarea unui exclusivism matematic ar putea să dăuneze cercetării ca și planificării, tot atît de mult cît au păgubit aceste preocupări ocolind aparatul matematic. De aceea, alături de cercetarea modelării creșterii economice, este necesar să se pună în valoare și alte resurse, știut fiind că creșterea economică depinde și de o serie de factori politici, psihologici, morali, culturali ce nu pot fi surprinși în expresie matematică. De aceea, se conchide, combinarea modelelor cu alte metode de investigare va fi o soluție în orice caz mai bună decît aderarea globală la un exclusivism metodologic de o factură sau alta.

ŞANTIER ŞTIINŢIFIC

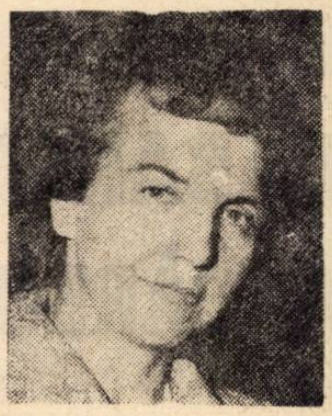

Conf. dr. Sultana SUTĂ-SELEJAN

● **Căror necesități practice ale societății românești contemporane a încercat să răspundă activitatea dv. de cercetare științifică ?**

— În cele două decenii de activitate didactică mi-am axat munca de cercetare științifică pe două sarcini majore care decurgeau din procesele înnoitoare care au avut loc în țara noastră după 23 August 1944 : de a asigura studenților lecții corespunzătoare cerințelor științifice contemporane și de a valorifica în mod științific, pe baza metodologiei marxiste, gîndirea economică din trecutul patriei noastre.

● **Atribuiți deci cercetării și cunoașterii istoriei gîndirii o importantă utilitate socială ?**

— Este exact. Fiind un mijloc de instruire, istoria doctrinelor economice concentrează ca într-un focar adevărurile descoperite de omenire timp de milenii cu privire la latura fundamentală a existenței ei — viața economică, oferind premise indispensabile economistului modern pentru înțelegerea prezentului și a direcției de dezvoltare în viitor. Este ca un ghid care concentrează și potențează experiența economiștilor. Ea deschide perspective nebănuite în cercetare și ușurează perfecționarea mijloacelor de investigație ale economiștilor de pe toate meridianele globului pămîntesc. Ca mijloc de educație, ea contribuie la formarea unor convingeri umane și cetățenești, care invită la adeziune față de idealurile promovate de gînditorii umanitari și patrioți, progresiști și revoluționari, și la circumspecție, în același timp, față de gînditorii retrograzi. În consecință, ea sporește spiritul critic, discernămîntul.

● **Ce teme din istoria gîndirii economice ați abordat cu predilecție în munca dv ?**

— În materialele cu caracter didactic am acordat atenție problemelor metodologice ale specialității în care lucrez, clasicilor burghezi (mai ales Smith și Ricardo), marxismului (aportul lui V. I. Lenin la dezvoltarea creatoare a economiei politice marxiste) și gîndirii economice din România (în mod deosebit din perioada feudalismului și în prima fază a capitalismului). Studiile elaborate le-am consacrat mai ales gîndirii economice din România. Aceste ultime preocupări s-au materializat în teza de doctorat publicată de Editura Academiei sub titlul „Gîndirea economică a lui Nicolae Bălcescu". Preferințele mele, materializate în lucrări tipărite sau în manuscris, s-au îndreptat către cercetarea folclorului poetic românesc ca mijloc de cunoaștere a gîndirii economice populare mai vechi din țara noastră și operelor lui C. Dobrogeanu-Gherea, M. Eminescu, Șt. Zeletin, M. Manoilescu precum și teoriei costurilor comparative de producție în diferite etape istorice.

● **Pe fundalul strădaniei dv. de a studia gîndirea economică pe plan național și mondial de-a lungul timpului, ce vi se pare mai important ?**

— Mă preocupă ideea de a înțelege și de a reda cît mai corect legătura dialectică dintre particular și general, dintre național și internațional, respectiv universal, precum și deosebirea dintre adevăr și iluzie, dintre realism și utopie în opera diferiților gînditori.

Pentru a realiza aceste deziderate complexe, mi se par de cea mai mare importanță tezele marxiste despre lupta contrariilor ca izvor al dezvoltării și despre partinitatea gîndirii sociale, apelul repetat la discernămînt cuprins în documentele Partidului Comunist Român și adresat istoriografilor culturii din țara noastră, pe scurt, redarea și interpretarea operei înaintașilor și contemporanilor noștri în unitatea părților ei contradictorii stabilirea justă a ierahiei valorilor spirituale cultivate de ei. În legătură cu acestea, susțin cu toată căldura practica dezbaterilor publice, în spiritul unei înalte principialități și responsabilități sociale, a celor mai complexe și dificile probleme din istoria gîndirii economice, pentru a reda cît mai veridic și mai profund esența teoriilor economice analizate. În acest spirit mă străduiesc să cercetez problemele aflate în momentul de față pe șantierul meu științific : gîndirea economică burgheză pe plan mondial de la 1870 și pînă în momentul de față (mai ales marginalismul și teoriile burgheze despre comerțul internațional) și gîndirea economică din România la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

● **Proiecte ?**

— Două : definitivarea cursului personal de Istoria gîndirii economice mondiale și din România elaborat pentru necesitățile specifice ale Facultății de comerț, din cadrul A.S.E. și pregătirea pentru tipar a monografiei „Gîndirea economică a lui Mihail Eminescu". direa economică a lui Mihai Eminescu".

Discuție consemnată de
Florence COSTIN

ISTORIE ECONOMICĂ

MARI AFACERI PE SEAMA STATULUI

CAPITALUL BANCAR ASALTEAZĂ INDUSTRIA CĂRBUNELUI

„Naționalizare... privată" • Un colac de salvare • Intervine și Malaxa

ÎN octombrie 1920, în aceeași lună cînd are loc parafarea afacerii de „naționalizare" a celei mai mari societăți petroliere — Steaua Română, marile bănci românești deschid acțiunea de naționalizare (mai exact de participare majoritară a capitalului românesc alături de cel străin) a celui mai mare complex de întreprinderi carbonifere din Valea Jiului. În cadrul național unitar de după 1918, industria carboniferă din Valea Jiului era chemată să stimuleze dezvoltarea economică și în special să asigure necesarul de combustibil al căilor ferate române avizate pînă atunci la import din străinătate.

Reprezentînd un bun al puterilor centrale și supus, conform tratatelor de pace, lichidării în favoarea statelor aliate sau asociate, întreprinderile de extracție de cărbuni din Valea Jiului ale societății Salgo-Tarján trebuiau să treacă în proprietatea statului român. Ca și în cazul Stelei Române, burghezia autohtonă, prin diferite manevre, înlătură statul și întreprinde „naționalizarea" minelor din Valea Jiului. Cerințele naționalizării — asigurarea de către capitalul românesc a unui procent de cel puțin 51% din acțiuni și 2/3 din membri în conducerea societății se realizează formal, prin crearea Societății Petroșani. Pentru aceasta s-au constituit două grupuri: **grupul român**, format din 19 bănci și societăți industriale în frunte cu Banca Românească și grupul **Salgo-Commerce** constituit din societatea Salgó Tarján — Budapesta și Banque Commerciale Hongroise de Pesta. Capitalul noii societăți, conform actului constitutiv, se fixează la 100 mil. lei subscris în felul următor: a) grupul Salgó Commerce aduce minele și instalațiile evaluate la 90 mil. lei și o subscriere în numerar de 5 mil. lei, în total 95 mil. lei și b) grupul românesc subscrie 5 mil. lei. Printr-un act adițional intervenit între cele două grupuri, grupul maghiar cedează grupului român jumătate din acțiunile sale acoperite cu aparatul în natură evaluate la 19 mil. fr. elvețieni, ceea ce a asigurat acestuia din urmă creșterea participării de la 5% inițial la 50% din capitalul Societății Petroșani. Ulterior, în anii 1922, 1924, 1927 capitalul social este mărit prin reevaluare succesivă, de la 100 mil. lei la 820 mil. lei, noile acțiuni împărțindu-se gratuit vechilor acționari ai celor două grupuri proporțional cu pachetele deținute, astfel că în 1928 fiecare dintre acestea poseda cîte o jumătate din totalul capitalului acționar.

Între timp, în 1924 are loc un proces de naționalizare, în condiții similare, a unei alte mari întreprinderi carbonifere din Valea Jiului — Societatea Urikany cu sediul în Budapesta. Și în acest caz se formează două grupuri: grupul ungar, reprezentat de Societatea Urikany, care aduce o contribuție în natură — mine și instalații — de 380 mil. lei și 10 mil lei numerar și același grup român, în frunte cu Banca Românească care subscrie acțiuni de 10 mil. lei. Noua societate fondată astfel se numește Lupeni și are un capital de 400 mil. lei. Printr-o convenție adițională asemănătoare celei precedente, grupul Urikany cedează băncilor românești un pachet de acțiuni de 47,5% din capital, care împreună cu 2,5% subscris inițial asigură 50% din capital grupului românesc, respectiv 15,5 mil. fr. elvețieni. În 1927 Societatea Lupeni își mărește capitalul tot prin reevaluarea investițiilor, la 590 mil. lei. În 1931 ambele societăți fuzionează într-una singură — Societatea Petroșani — cu un capital social de 1410 mil. lei.

Interesant de reținut este și modul de împărțire a conducerii societăților „naționalizate". Convențiile adiționale, prin care se asigura grupului român jumătate din capital, prevedeau totodată și reprezentarea paritară a celor două grupuri de acționari. Astfel, în convenție se menționa: „1. Consiliul de administrație al Societății Petroșani se va compune jumătate din delegații grupului Salgó Commerce și cealaltă jumătate din delegații grupului român, acesta din urmă avînd dreptul de a desemna pe deasupra și pe președintele consiliului de administrație. Dintre administratorii delegați (— persoanele care conduceau efectiv societatea, n.n. —) unul va fi desemnat de grupul Salgó Commerce, iar celălalt de grupul român. Părțile contractante se angajează a păstra în această privință aceeași proporție la toate alegerile noi, precum și la alegerile complementare sau cooptări".

Despre forța economică a concernului Petroșani și rolul jucat în economia națională am scris cu alt prilej și vom reveni doar cu cîteva considerații ceva mai departe. Ceea ce ne propunem să evidențiem aici este modul cum s-a realizat pînă la urmă „naționalizarea" celui mai mare concern carbonifer din România.

Pentru ca grupul românesc să poată plăti cele 19 mil. fr. elvețieni și 15,5 mil. fr. elvețieni, în total 34,5 mil. fr. elvețieni, se încheie o serie întreagă de convenții cu clauze grele pentru băncile românești. Acestea prevedeau în primul rînd garanția, constituită sub forma gajului acțiunilor cumpărate, dar neplătite de grupul român, la grupul Salgó-Commerce și Petroșani. Toate acțiunile grupului român erau în gaj pînă la plata deplină a datoriei în proporții egale la Salgó Commerce, Budapesta și la Societatea Petroșani. A doua clauză era a plății acțiunilor. Prin convenția adițională din octombrie 1920, se fixează ca termen de plată 4 ani de la constituirea societății, respectiv pînă în 1924. Convenția prevedea, de asemenea, posibilitatea amînării cu încă de două ori doi ani, a plății datoriei dacă cursul leului se reduce față de francul elvețian. Cum însă după 1920 urmează o puternică inflație, plata datoriei grupului român urmează să se prelungească pînă în 1928. În 1925 intervine o nouă convenție care prevede pe scurt următoarele: termenul de plată se fixează la 1 iulie 1940; 2. pînă la această dată grupul român se obligă să depună creditorului Salgó Commerce în contul datoriei — anual la 1 iulie — toate dividendele ce revin la propriile acțiuni, dar care să nu fie mai mici de 1 000 000 fr. elvețieni. În cazul cînd dividendele ar fi fost insuficiente pentru acoperirea sumei, grupul român era obligat să o completeze cu mijloace proprii. Se prevede, de asemenea, că acțiunile grupului român puteau fi eliberate pe măsura achitării lor.

În anii care urmează au loc o serie de modificări: în 1930 datoria către grupul ungar se reduce cu 10%; în 1931 la fuziune, suma minimă de depus sporește de la 1 mil. fr. elvețieni la 1,2 mil. fr. elvețieni; în decembrie 1931, din cauza greutăților financiare provocate de criza economică, Salgó Commerce cesionează creanța sa Casei Mendelshohn et Co. din Amsterdam, ceea ce face ca în anii următori plata datoriei grupului român să aibă loc către noul creditor. La datoria contractată în franci elvețieni se plătea 5% dobîndă anuală cu capitalizare trimestrială. În consecință datoria grupului romîn crește. Numai la cei 19 mil. fr. elvețieni pentru acțiunile Petroșani în 1930 se cuveneau o dobîndă de 11,4 mil. fr. elvețieni. Un calcul al serviciului contabilității din arhiva Societății Petroșani ne înfățișează costul acțiunilor de capital: 1) o acțiune Petroșani 1046 lei; o acțiune Lupeni 866,70 lei în condițiile în care valoarea nominală era de 500 lei, iar negocierile de bursă nu ajungeau nici la 400 lei. Tocmai datorită acestui decalaj dintre prețul de cost și prețul care putea fi încasat pe acțiuni, grupul băncilor române au început să le amortizeze, creînd rezerve ascunse.

Anii crizei economice au afectat puternic situația băncilor din grupul român, o parte din ele dînd chiar faliment. În această situație, participanții grupului român cad de acord să folosească clauzele convențiilor pentru a renunța la acțiunile neachitate. Astfel, la 1 ianuarie 1935 se renunță la acțiunile Petroșani neachitate. De la 1 ianuarie 1936 grupul român Lupeni renunță la cumpărarea întregii jumătăți de capital care-i revenea prin înțelegerile anterioare. Ca urmare, în 1936 din cele 1410 mii acțiuni aparținînd grupului român, s-a renunțat la 870 404 bucăți, rămînîndu-i în proprietate deplină 139 596 acțiuni și posibilitatea ca pînă la sfîrșitul anului 1937 să răscumpere cota de 50% acțiuni specificate în convenții inițiale.

Pînă în 1938 nu mai intervin modificări în structura capitalului. În consecință, proporția capitalului Societății Petroșani a evoluat potrivit tabelului nr. 1.

Tabelul nr. 1

	1931	1938
Grupul român (în mil. lei)	705	270,8
%	50%	19,16%
Grupul ungar (în mil. lei)	705	1139,2
%	50%	80,84%

Prin urmare, după ce ani de-a rîndul s-au plătit dobînzi, comisioane și alte drepturi societăților străine pentru creditele necesare cumpărării celor 50% din acțiuni, cheltuieli care depășeau două treimi de miliard lei, grupul român se vede în situația de a renunța la acțiunea de naționalizare a industriei carbonifere, capitalul străin franco-ungar rămînînd în continuare dominant în această ramură.

Aceasta este o fațetă și nu cea mai complexă a problemei.

A doua latură a afacerii carbonifere constă în rolul pe care l-a avut de jucat aparatul de stat. El izvorăște din mențiunea, la prima vedere nesemnificativă, din convenția adițională, după care datoria grupului român către grupul străin se va achita prin dividendele care ar reveni acțiunilor sale. De aici decurge interesul persistent al grupului român de a asigura prin toate mijloacele societăților carbonifere dividende cît mai mari. Mărimea beneficiilor depindea însă de prețul de vînzare al cărbunilor. Este cunoscut că principalul consumator de cărbuni erau Căile Ferate Române. De aceea Direcția Căilor Ferate trebuia cucerită în interesul marilor societăți carbonifere. Grupul român, prin influențele pe care le-a exercitat, a făcut ca prețurile la cărbuni să crească continuu pînă în 1927. Urmează apoi o reducere ușoară provocată de criza economică, iar după 1933 acestea se mențin constante. Trebuie să menționăm că prețul cărbunilor a scăzut în timpul crizei mult mai puțin decît media generală.

Criza economică a ascuțit concurența dintre monopolurile petroliere și societățile carbonifere pentru piața statului, mai ales că prețul păcurei scade mai mult decît al cărbunilor. În acest moment intervine guvernul și se încheie cunoscutul „Protocol al combustibilului" pe baza căruia s-au încheiat în perioada mai 1931 — mai 1933 contracte între Căile Ferate și societățile furnizoare. Acestea n-au putut însă salva industria carboniferă. Între 1929 și 1933, ani de guvernare cu precădere a partidului național-țărănist, are loc o politică de „subminare" a Petroșanilor „naționalizată" de liberali. S-au mărit achizițiile de păcură, s-a redus cota de cărbuni pentru căile ferate de la Petroșani, s-au impus norme superioare de calitate etc. Producția de cărbuni a țării se reduce astfel pînă în 1933 la jumătate față de 1928. Exploatarea cărbunilor era nerentabilă și nici perspective nu se vedeau. În plus, statul plătea furniturile de cărbuni nu în bani, ci în obligațiuni C.F.R. care aveau o circulație restrînsă.

Acestea au fost unele din motivele economice ale renunțării la „naționalizarea" Petroșanilor. Starea economică și interesul grupului român pentru afacerea Petroșani se oglindește foarte bine în mărimea dividendelor distribuite la acțiuni, care au scăzut de la 30% în 1921, la 13% în 1929 și la 5% în 1939.

După departajarea acțiunilor, respectiv după 1936, între grupul român și străin tratativele de naționalizare nu au încetat. Arhivele ne dezvăluie o serie de discuții privind cumpărarea tuturor acțiunilor Petroșani de la grupul străin chiar și înainte de 1934. În 1933 s-a propus achiziționarea minelor de către stat sau împreună cu statul. La această soluție grupul român nu a aderat. El milita pentru „naționalizarea privată" a Petroșenilor.

Într-o notă cu acest subiect se menționa expres: „Problema colaborării cu C.F.R. nu se pune, nefiind acceptabilă și logică". Dar nota solicita mai departe „concursul guvernului pentru ușurarea condițiilor de naționalizare", respectiv un contract ferm de livrări pe termen lung cu statul de 5—10 ani și o cotă fixă și preț fix pe doi ani dar „în orice caz să fie posibil să dăm un dividend de cca 10". În 1934 cunoscutul industriaș N. Malaxa se interesează de cumpărarea unui mare stoc din acțiunile Petroșanilor. În scrisoarea reprezentantului grupului ungar din România către Salgó Tarján — Budapesta se explicita necesitatea acestei participații astfel: „în ceea ce ne privește, cunoscînd personalitatea lui N. Malaxa, cred că această participare va avea avantajul de a ne asigura un contract rațional (se are în vedere cu c.f.r.-ul) evitînd vexațiunile... ceea ce va fi un avantaj indirect pentru noi". Mai tîrziu, chestiunea cumpărării acțiunilor de către grupul român se complică prin interdicția în 1937 pe care o stabilește guvernul ungar de a se vinde acțiunile lui Salgó Commerce băncilor române. În primăvara anului 1939 se duc din nou tratative între grupul român și cel ungar la care ultimul consimte să vîndă acțiuni pînă la dobîndirea a cel mult 50% din capitalul social. Dar prețul cerut este foarte mare, de 557 lei per acțiune, și plata în valută. După 1941 ofensiva asupra Petroșanilor o iau grupurile financiare germane, care urmăreau să achiziționeze 1/3 din totalul acțiunilor, dar fără rezultat.

Acestea sînt cîteva date ale unei afaceri care a avut la bază urmărirea unui profit cît mai mare, dar care marelui public era prezentată ca un act de patriotism și de independență economică. Ea a reprezentat în fapt o colaborare „frățească" cu capitalul străin, colaborare din care dacă băncile românești pînă la urmă au cîștigat dividende și acțiuni, țara a pierdut multe sute de milioane de lei dobînzi, comisioane, profituri exportate peste graniță fără nici un echivalent.

prof. dr. V. AXENCIUC

FRANȚA

„marile vacanțe"

A VENIT TOAMNA. Plajele rămîn pustii, munții își regăsesc calmul lor sacerdotal, iar orașele se repopulează. Activitatea economică își reia pulsul normal, iar... economiștii descoperă noi subiecte de reflecție.

Este bine organizat sistemul concediilor ? Aceasta este întrebarea pe care și-o pun în prezent numeroși economiști occidentali, demonstrînd, totodată, că răspunsul, în foarte multe cazuri, nu poate fi decît negativ. Se știe că în numeroase țări vest-europene perioada concediilor se concentrează exclusiv asupra cîtorva luni — de vară, bineînțeles — din an. În Franța mai ales, în lunile iulie și august, întreaga activitate industrial-economică (și politică !) încetează, fabricile își închid porțile, magazinele își trag obloanele și toată lumea pleacă în... marile vacanțe.

„Pe lîngă acest dans, care se desfășoară pe plajele hexagonului (și care are 25 milioane de participanți, adică 47% din populația țării), carnavalurile din Rio sau din Bâle par derizorii. Nici o țară, din nici un punct al planetei, n-a imaginat și n-a realizat o asemenea sarabandă. Căci, înainte de hippies, a fost invenția franceză a concediilor concentrate în spațiu și timp" — scrie revista **L'Express** într-un studiu consacrat daunelor provocate economiei țării de sistemul actual al concediilor.

După cum arăta, de exemplu, într-un recent interviu, ministrul tehnologiei, Albin Chalandon, „producția industrială înregistrează în Franța o scădere de 45% în luna august, față de 14% în Italia, 11% în Olanda, 9% în Belgia și 5% în Germania occidentală.

S-a calculat că această suspendare a activității economice în mijlocul anului costă economia franceză între 2 și 3 miliarde franci. Dar neajunsurile nu se opresc aici. Statisticienii demonstrează că iulie și august au devenit „lunile cele mai sîngeroase ale anului". În 1969, „marile vacanțe" s-au soldat cu 2999 de morți și 43.102 răniți în accidente de circulație, plus aproape 1500 de persoane înecate și 100 de victime ale alpinismului. Dacă la aceste cifre se adaugă numărul turiștilor francezi care și-au pierdut viața în străinătate sau al deceselor provocate de insolații etc., reiese că simultaneitatea concediilor (ceea ce implică supraaglomerarea șoselelor, reducerea — datorită suprasarcinilor — a eficienței și rapidității organismelor de salvare marină, montană sau medicală) este jalonată anual cu 6.000 de cadavre. Aceste pierderi de vieți omenești costă, la rîndul lor, societatea franceză aproximativ 2 miliarde de franci. Adăugate daunelor provocate de stagnarea activității economice rezultă o pierdere, în cele două luni fatidice, de 4—5 miliarde franci. Iar aceste cifre nu includ, din lipsă de calcule exacte, numeroase alte aspecte cum sînt : costul supraechipamentelor realizate pentru a adăposti și hrăni într-o perioadă atît de scurtă un număr atît de mare de consumatori ; pierderile înregistrate în urma nefolosirii aproape totale a acestor complexe în restul anului ; precum și totalul pagubelor de materiale provocate de accidentele de tot felul — distrugeri de mașini, de ambarcațiuni, incendierea pădurilor ș.a.m.d.

Bizuindu-se pe aceste date, economiștii francezi propun o eșalonare a concediilor în decursul întregului an, relevînd avantajele unui asemenea sistem. Dar tot ei recunosc că o asemenea „revoluție" nu va fi ușor de pus în practică.

A.B.

REPERE

● CONSILIUL INTERNAȚIONAL AL CAFELEI. — Organizație din care fac parte 41 de țări producătoare și 21 dintre principalele țări importatoare — a stabilit, după lungi și anevoioase dezbateri, la 54 milioane saci cota de export pe anul 1970—1971. Acordul prevede că în cazul urcării sau coborîrii prețurilor, cantitatea de cafea exportată va putea fi sporită sau, respectiv, redusă pentru a se menține prețurile stabile. În cadrul dezbaterilor din Consiliu, unele state, printre care Brazilia, au pledat pentru stabilirea unei cote mai reduse (46 milioane saci) de cafea desfăcută pe piața mondială, pentru a obține, astfel, o majorare a prețurilor de achiziționare a acestui produs. Respectivei tendințe i s-au opus însă țările importatoare.

● PRINCIPALELE COMPANII PETROLIERE care au concesionat fabuloasele zăcăminte de la Prudhoe Bay (pe coasta septentrională a Alaskăi) au hotărît să înființeze o societate — „Alyeska Pipeline-Service Company" — care să realizeze și să gireze construcția și exploatarea unei conducte (pipe-line) prin care petrolul va fi transportat pînă în portul Valdez.

● MAREA NORDULUI continuă să-și dezvăluie bogățiile. În apropierea coastei Norvegiei, la Ekofisk, au fost descoperite noi zăcăminte de petrol considerate printre cele mai mari din lume. Forările întreprinse de „Phillis Petroleum" au dezvăluit existența unor rezerve estimate la un miliard de tone. Un consorțiu internațional va începe în anul 1971 exploatarea acestor zăcăminte care au avantajul de a se afla în imediata apropiere a țărilor consumatoare.

AFRICA

continentul țărilor „sub-proteinizate"

ÎN DEZBATERILE care au loc în diferite organisme africane pe marginea acutelor disparități economice cărora trebuie să le facă față țările acestui continent, revine ca un alarmant leit-motiv problema alimentației. Flagelul foametei, prin amploarea ravagiilor pe care le face în Africa, a determinat chiar pe unii oameni politici africani să propună înlocuirea eufemismului „țări în curs de dezvoltare" prin mult mai realista definiție : „**țări sub-proteinizate**".

Datele statistice privind situația agriculturii „continentului negru" explică unele din cauzele acestui fenomen. Agricultura ocupă un loc preponderent în economia africană, ea asigurînd 36% din produsul național brut și 60% din rețetele de export. 70 la sută din populația activă este ocupată în agricultură. Cu toate acestea, producția este departe de a acoperi necesitățile de hrană ale populației : Africa importă anual produse agricole în valoare de peste 1,5 miliarde dolari.

Nivelul precar al acestei ramuri vitale a economiei africane este ilustrat elocvent de cîteva cifre : investițiile de capitaluri în sectorul agricol nu reprezintă decît 15—30 la sută din investițiile globale ; consumul de îngrășăminte în anii 1967—1968 a fost în Africa de numai 3 kg pentru fiecare hectar cultivat, față de 12 kg pe ansamblul țărilor „lumii a treia", 153 kg — în Europa occidentală și 356 kg — în Japonia. (Producția de îngrășăminte este concentrată în țările dezvoltate care au produs în perioada respectivă 53,8 milioane tone, față de 2,6 milioane tone pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare și 0,3 milioane tone — de către țările africane). În aceste condiții, este explicabil de ce productivitatea agricolă în Africa este foarte scăzută. Datorită mijloacelor tehnice de care dispune, cultivatorul american realizează o producție de 40 de ori mai mare, iar cel francez de 12 ori mai mare decît aceea a unui țăran african mijlociu. „De fapt scrie revista **Jeune Afrique** — productivitatea agricolă în Africa se situează actualmente sub nivelul pe care țările occidentale l-au cunoscut cu un secol și jumătate în urmă, adică înaintea «revoluției» lor agricole".

Așa se explică de ce doi africani din trei suferă de subnutriție. Din tabelul alăturat, elaborat de F.A.O., rezultă că hrana populației africane prezintă un deficit grav de calorii și proteine. Mai trebuie ținut seama de faptul că această statistică, calculată pe baza consumului pe locuitor, nu ține seama de repartiția inegală a produselor alimentare între diferite pături ale populației, căci, așa cum remarca revista **Cérès**, „unii membri ai claselor privilegiate continuă să cheltuiască nesăbuit și să trăiască potrivit celor mai luxoase norme internaționale, alături de o mizerie generală care face ca contrastul să fie absolut inuman".

Desigur că acestea sînt doar cauzele imediate ale subnutriției africane. Ele sînt însoțite de alte cauze, profunde, care le condiționează : tragica moștenire a secolelor de exploatare colonială — în primul rînd monocultura — și inechitățile din relațiile economice internaționale. La acestea se adaugă, în foarte multe cazuri, menținerea unor forme înapoiate, retrograde, în relațiile de producție. „Foamea în lume — sublinia un delegat sudanez la ultimul congres al F.A.O. — nu mai este o problemă pur tehnică, ci mai curînd una fundamental politică. Fără reformă agrară, fără cooperative agricole, fără ajutor financiar dezinteresat «revoluția verde» va rămîne o simplă utopie bogată în promisiuni".

M. NICOLAE

Rația alimentară zilnică

pe locuitor	Numărul de calorii	Cantitatea de proteine (în grame)	
		Proteine animale	Cantitatea totală de proteine
I. Țări dezvoltate	3090	57,8	90,2
II. America Latină	2535	22,8	66,9
III. Asia	2030	8.1	53,5
IV. Africa			
a) Țări africane a căror populație se hrănește în special cu mei și sorg : Gambia, Senegal, Mali, Niger Sudan, Volta Superioară, Ciad, Tanzania, Ethiopia	2125	17,3	63,8
b) Țări africane a căror populație se hrănește în special cu rădăcini și tuberculi : Camerun, Coasta de Fildeș, Congo (B), Congo (K), Gabon, Ghana, Africa Centrală, Togo, Uganda.	2030	9,2	42,3

ROMÂNIA-AUSTRIA

PERSONALITĂȚI AUSTRIECE DESPRE COLABORAREA ȘI COOPERAREA CU ROMÂNIA

CU ocazia unei recente vizite în Austria, o delegație de ziariști români din care a făcut parte și redactorul nostru Dinu Dragomirescu, a avut cinstea să fie primită de către personalități de frunte ale vieții politice din țara prietenă. În convorbirile purtate cu acest prilej, trimisul nostru a putut luat cunoștință de interesul cu care este așteptată în Austria apropiata vizită a președintelui Consiliului de Stat al României, NICOLAE CEAUȘESCU. În cele ce urmează, cităm cîteva dintre opiniile exprimate cu privire la raporturile româno-austriece, cu referire specială la relațiile economice.

După ce a declarat că evoluțiile politice recente din Europa, care creează noi perspective și posibilități, conferă vizitei președintelui Ceaușescu o deosebită importanță și interes, președintele federal al Austriei **FRANZ JONAS** a fost de părere că o asemenea vizită trebuie considerată ca un simbol și o mărturie a prieteniei reciproce, ca o expresie a dorinței de colaborare a celor două țări și popoare. Referindu-se la relațiile în domeniile tehnic, cultural, științific, din ce în ce mai strînse dintre statele europene, de fapt o veritabilă interdependență, președintele Jonas și-a exprimat convingerea că intensificarea lor constituie cea mai bună premisă pentru un climat de pace în Europa. „Cu cît mai multe conducte de petrol și gaze vor traversa Europa, cu atît șansele de pace cresc, pentru că fiecare își dă seama ce nenorocire ar însemna distrugerea lor".

Așa cum este cunoscut, declarația program a noului guvern austriac, prezentată la sfîrșitul lunii aprilie a.c., face din întreținerea de raporturi cu toate țările indiferent de sistemul lor social-politic, o componentă esențială a politicii externe austriece. În acest context, cancelarul federal **dr. BRUNO KREISKY** a caracterizat drept excelente relațiile Austriei cu România, apreciind totodată că schimburile economice, politice și culturale, ca și contactele individuale dintre cetățenii celor două țări creează perspective bune acestor relații. Menționînd că Austria și România au colaborat adesea la O.N.U., dr. Kreisky și-a exprimat totodată părerea că sînt încă o serie de lucruri de făcut în Comisia Dunării. Proiectata construire în viitorul relativ apropiat a unui canal între Rin-Main și Dunăre, legînd astfel Marea Nordului cu Marea Neagră, ar aduce o schimbare în fluxurile de mărfuri din Europa, putînd interesa atît Austria cît și România. Remarcînd că în societatea industrială modernă, țările care furnizează doar cereale sînt întotdeauna slabe, șansele de viitor aparținînd numai statelor industriale, cancelarul federal al Austriei a declarat că a urmărit cu mare interes fazele evoluției politice și economice ale României, politica ei de industrializare. „Mă bucură vizita președintelui Ceaușescu în Austria — ne-a spus domnia sa. Cred că se va putea convinge nemijlocit că în Austria există o mare simpatie pentru România".

„Legăturile economice și comerciale reprezintă o premisă esențială pentru evoluția pașnică a relațiilor dintre popoare", ne-a declarat **dr. JOSEF STARIBACHER**, ministrul comerțului, meseriilor și industriei în seara zilei cînd ne-a primit în impozanta clădire de pe Ring, care adăpostește nu mai puțin de patru ministere, în vecinătatea vestitului Prater.

Interlocutorul nostru ne-a vorbit despre preocuparea guvernului din care face parte de a intensifica și a îmbunătăți structura schimburilor comerciale cu țările din Europa răsăriteană în general și cu România în special. „Guvernul austriac — ne-a declarat domnia sa — nu împărtășește ideea delimitării procentuale a ponderii schimburilor cu Estul. Orice asemenea delimitare nu-și are rostul și noi ne vom strădui să extindem aceste legături cît mai mult posibil". În continuare, dr Staribacher și-a exprimat speranța că pe lîngă schimburile de mărfuri se vor extinde într-o măsură mai mare decît pînă acum acordurile de cooperare între firme austriece și românești, declarînd totodată că va sprijini, pe măsura posibilităților, această tendință. „Cred că vizita președintelui Ceaușescu în Austria va aduce o mare contribuție la buna dezvoltare a relațiilor dintre cele două țări", ne-a declarat în încheiere ministrul comerțului, meseriilor și industriei.

„Relațiile noastre sînt bune în cel mai adevărat sens al cuvîntului", și-a exprimat din capul locului opinia ministrul afacerilor externe, **dr. RUDOLF KIRCHSCHLÄGER**, primindu-ne într-o după amiază însorită de septembrie în biroul său de lucru din Ballhausplatz. „În sectorul colaborării economice și tehnico-științifice, ca și în cel al relațiilor culturale mai este însă de făcut ceva. Comerțul exterior nu trebuie să se mărginească la o simplă circulație de mărfuri, ci trebuie să se transforme într-o veritabilă cooperare a economiilor celor două țări. Sîntem ferm convinși că vizita președintelui Nicolae Ceaușescu va da un nou impuls intensificării relațiilor austro-române. Din experiența muncii noastre știm că din cînd în cînd este nevoie de asemenea impulsuri".

Despre dorința de a dezvolta cooperarea și în general relațiile prietenești cu România ne-am dat seama nu numai în convorbirile pe care le-am avut la Viena, sau cu ocazia vizitei la cunoscutele uzine siderurgice VÖEST din Linz, la Salzburg sau în alte zone ale țării pe care le-am vizitat, ci și din discuții purtate cu simpli cetățeni, bucuroși să poată sta de vorbă cu români.

Căldura cu care am fost primiți chiar și la cei peste 2000 de metri altitudine ai lacurilor de acumulare de la Kaprun, străjuite de ghețari, nu lasă loc nici unui dubiu, admițînd că ar fi existat vreunul.

Am înțeles atunci mai bine cuvintele președintelui Franz Jonas la începutul călătoriei noastre în această pitorească țară: „Vizita președintelui Nicolae Ceaușescu este așteptată cu bucurie și interes nu numai de către oficialități, ci și de către mase largi ale poporului austriac".

Dinu DRAGOMIRESCU

EVOLUȚIA UNOR RELAȚII ECONOMICE TRADIȚIONALE

ÎN CADRUL dezvoltării și diversificării relațiilor economice externe ale României socialiste, consecință directă a creșterii potențialului său economic, Austria reprezintă unul din statele cu care țara noastră întreține legături economice tradiționale.

Schimburile comerciale dintre România și Austria au loc în prezent pe baza Acordului comercial pe termen lung 1966-1970 și a listelor de mărfuri anexe la Acord stabilite în fiecare an. Acordul comercial pe termen lung, împreună cu Acordul de plăți, au asigurat schimburilor comerciale o evoluție ascendentă. Astfel, anul 1969 a marcat o creștere de 1,66 ori față de volumul realizat în anul 1965, iar în primele 6 luni ale anului curent, volumul comerțului dintre cele două țări a depășit cu 10,4% volumul realizat pe întreaga perioadă a anului 1965. În 1969 Austria a ocupat locul 11 între partenerii comerciali ai țării noastre, cu o pondere de 2,37%, și locul 5 între țările nesocialiste, deținînd o pondere de 5,27% în tranzacțiile cu acestea din urmă.

Modificările structurale caracterizează, de asemenea, în mod favorabil desfășurarea schimburilor dintre cele două țări. Astfel, la exportul românesc pe piața austriacă, caracterizată printr-o exigență ridicată, mașinile, utilajele și bunurile de echipament au crescut de la un an la altul În perioada 1965-1969 România a exportat în Austria, cantități sporite, diferite mașini-unelte, strunguri, agregate frigorifice, electromotoare, echipament metalurgic, utilaj chimic, utilaje agricole etc. Merită de menționat faptul că din rîndul utilajului agricol exportat, mașina de de împrăștiat îngrășăminte MIC 1 a obținut marea medalie de aur la expoziția internațională organizată la Viena în 1970, multe firme exprimîndu-și intenția achiziționării ei.

Paralel cu realizările din ultimii ani pe linia exportului de mașini și utilaje, se poate constata că produsele agro-alimentare dețin încă o pondere importantă — deși în scădere — în exportul românesc pe piața austriacă. Cu privire la exportul de materii prime este de menționat că în Austria creșterea producției industriale într-un ritm superior mediei vest-europene a făcut ca importul austriac de materii prime să fie destul de susținut. În acest context, unele din exporturile noastre de materii prime au găsit plasament favorabil pe piața austriacă. O atenție aparte a fost acordată capitolului format mai ales din materiile sintetice și materii de bază chimice și care reprezintă 45% din importul total de materii prime al Austriei, exporturile noastre de astfel de produse cunoscînd o intensificare.

Cu privire la exportul de țesături, confecții, articole de încălțăminte și sticlărie, este de menționat faptul că România ocupă primul loc între țările socialiste exportatoare de astfel de produse pe piața austriacă. La importul de țesături din Austria, România ocupă de asemenea primul loc în rîndul țărilor socialiste.

La import, poziția dominantă o au mașinile și utilajele, produsele siderurgice, produsele chimico-farmaceutice și produse ale industriei ușoare, precum și o serie de materii prime din domeniul chimiei și industriei ușoare, necesare pentru acoperirea nevoilor economiei românești în plină dezvoltare. Este demn de relevat faptul că importul unor instalații ca de exemplu, instalațiile de măsură, comandă și control de la complexul de sticlărie Brăila, unele instalații de la fabrica de tricotaje tip bumbac Suceava, unele mașini și utilaje pentru linia de încălțăminte de la fabrica „Victoria"—Timișoara a contribuit la producerea unor mărfuri de calitate superioară dintre care unele sînt exportate și pe piața austriacă.

În legătură cu exportul austriac de mașini, utilaje și bunuri de echipament, una din problemele care nu este încă pe deplin rezolvată și care face uneori exporturile unor astfel de produse mai puțin competitive o constituie faptul că firmele austriece nu practică sistemul de creditare a exporturilor pe termen lung decît într-o măsură destul de limitată.

Semnarea la București la 1 iunie 1970 a Acordului comercial pe termen lung, pentru perioada 1971-1975, între România și Austria deschide posibilitatea continuării și intensificării pe mai departe a schimburilor comerciale dintre cele două țări. Această posibilitate, privită prin prisma politicii externe definite în declarația-program prezentată de cancelarul federal Bruno Kreisky și a interesului deosebit manifestat de Austria față de dezvoltarea schimburilor cu țările socialiste, se așteaptă să fie concretizată prin stabilirea de contigente mai satisfăcătoare la exporturile noastre de mobilă, rulmenți, sticlărie și faianță de menaj, rețea cord, mănuși de piele, aparate de radio etc, precum și prin diminuarea taxelor vamale ridicate aplicate la exportul unor produse românești ca vagoane cisternă, contoare electrice, lămpi fluorescente etc.

În cadrul relațiilor economice dintre România și Austria un loc tot mai important îl ocupă cooperarea economică și tehnico-științifică. La baza relațiilor de cooperare dintre cele două țări se află Acordul de cooperare industrială, economică și tehnică semnat în februarie 1968 la Viena. Atitudinea activă a celor două țări pe linia promovării relațiilor de cooperare s-a manifestat și cu ocazia sesiunilor Comisiei mixte de cooperare româno-austriece, din care ultima a avut loc în mai 1970 la București.

Pe baza cadrului creat de Acordul de cooperare, între specialiștii celor două țări au avut loc întîlniri la diferite nivele, inclusiv în cadrul grupei mixte de lucru româno-austriece create pentru ramura construcții de mașini și electrotehnică. După părerea ambelor părți, aceste legături directe vor crea condiții pentru soluționarea operativă, pe baza avantajului reciproc, a unor probleme de cooperare în producție, pentru satisfacerea nevoilor celor două țări ca și ale unor terțe țări, vor permite rezolvarea unor teme importante de colaborare tehnică, folosirea optimă a capacităților de producție etc.

Acțiunile de cooperare finalizate de întreprinderile românești de comerț exterior și firmele austriece, atît pe linia asimilării în fabricație a unor instalații pentru industria textilă, cît și a cooperării în domeniul construcției de nave fluviale și maritime și al amenajării unor laboratoare de încercări constituie un început promițător pe linia intensificării și diversificării viitoare a fluxurilor economice dintre cele două țări, paralel cu dezvoltarea potențialului lor industrial.

Bazîndu-se pe principiile respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, relațiile economice româno- austriece contribuie nu numai la dezvoltarea economică a ambelor țări, ci și la consolidarea prieteniei dintre ele și a destinderii în Europa.

Gheorghe MARCU
director general adjunct

Alexandrina GRIGORESCU
cercetător principal
Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaționale

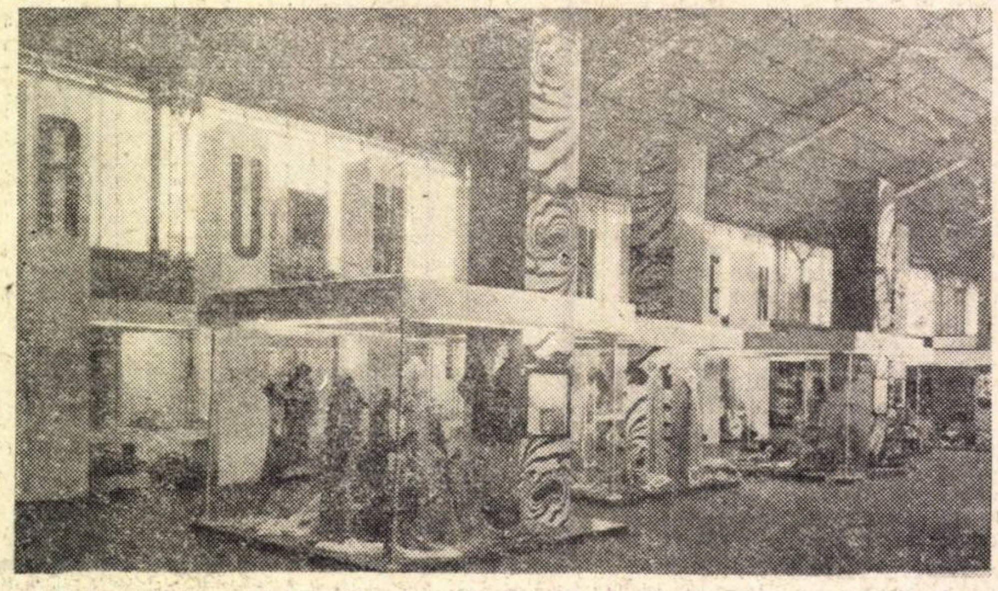

Vedere de la standul românesc la Tîrgul internațional de la Viena — 1969.

ZILELE trecute și-a închis porțile Tîrgul internațional al construcțiilor de mașini de la Brno aflat la cea de-a 12 ediția a sa, care prin amploarea pavilioanelor, diversitatea exponatelor și numărul participanților a depășit pe toate cele precedente. Faptul se explică și prin poziția geografică deosebit de favorabilă pe care o are orașul Brno, situat în centrul Cehoslovaciei și în mijlocul Europei.

Standurile au fost instalate în toate pavilioanele din Parcul de expoziții, a cărui arie totalizează 750 000 mp, din care 74 000 mp suprafață acoperită. Au participat aproape 1600 de firme și expozanți din 29 de țări ale lumii : Anglia, Austria, Belgia, Canada, Cehoslovacia, Cuba, Danemarca, Elveția, Republica Democrată Germană, Republica Federală a Germaniei, Finlanda, Franța, Italia, Iugoslavia, Japonia, Norvegia, Olanda, Polonia, România, Spania, Statele Unite, Suedia, Ungaria, Uniunea Sovietică și altele.

Timp de zece zile, orașul Brno a devenit o mare piață a construcțiilor de mașini, prezentînd o ambianță favorabilă pentru aprofundarea contactelor comerciale existente și pentru crearea de noi legături, organizarea expozițiilor pe branșele nomenclaturii oferind posibilitatea unei orientări rapide și de confruntare directă înlesnind studiul pieții și legătura directă între producători și eventualii clienți. S-a remarcat acolo așa numita „claritate comercială“ a expozițiilor repartizate în douăsprezece grupe fundamentale : mașini unelte de ridicat ; echipament de mine, de uzine metalurgice, de foraj și de preparație ; mașini și echipament pentru industria chimică și alimentară ; mașini și echipament pentru industria textilă, de pielărie și cauciuc ; mașini și echipament pentru industria poligrafică, mașini de birou și statistice ; instalații de condiționare a aerului, armături și pompe, motoare Diesel, echipament de comandă și de transmisie ; echipament energetic electrotehnic pentru înaltă tensiune ; de asemenea, pentru joasă tensiune, dispozitive de reglaj și instrumente de măsură ; tehnică nucleară, sanitară și de laborator ; tehnică a transporturilor, mașini de construcție ; tractoare și mașini agricole ; materii prime și produse chimice de bază.

La cea de-a XII-a ediție a Tîrgului Internațional de la Brno s-au reîntîlnit nu numai participanți tradiționali din statele socialiste și din alte țări, dar și numeroși expozanți care au sosit acolo pentru prima oară anul acesta. Așa au fost, de pildă, firmele Honda și Mitsubishi Shoji Kaiaha (Japonia), Transex Ljuba Rijeka (Iugoslavia), IGU, Magüt și Komplex (Ungaria), Intermet (R.D.G.), Mecanoexport (România), Luimex (Spania), Bell și Howell (S.U.A.), Esso Europe Inc. (Marea Britanie) și alte firme.

Țara gazdă a avut o participare masivă, fiind reprezentată de către numeroase întreprinderi producătoare și de comerț exterior. Pavilionul A — Rotonda, de exemplu, a constituit partea de introducere în expozițiile tîrgului. Exponatele de aici au reprezentat de fapt un mijloc de recapitulare concretă a rezultatelor obținute de către economia cehoslovacă în douăzeci și cinci de ani de construcție socialistă. În mijlocul Rotondei a putut fi văzută o mică expoziție a premiilor și medaliilor atribuite de-a lungul anilor constructorilor de mașini din Cehoslovacia ; organizatorii tîrgului au denumit-o sugestiv „scrinul succeselor“.

Exponatele dominante din acest pavilion au demonstrat „pe viu“ nivelul tehnic al industriei cehoslovace. Așa a fost, bunăoară, turnul vertical SKJ 10 (fabricat de ZPS Hulin), pompa de acumulare (fabricată de CKD Blansko), presa de injecție Polak CL OO — 1000/85 (fabricată de Vihorlat), mașina de tricotat circulară cu diametru mare (produsă de Zbrojovka Vsetin), avionul Trener 526 AF (fabricat de către Moravan Otrokovice), tractorul forestier (produs de Martinske strojarne), în centrul Rotondei aflîndu-se o pompă pentru centrală electronucleară. Partea dreaptă a Rotondei a fost rezervată standurilor de consultații : Institutul de normalizare și de măsuri, Institutul de cercetări pentru securitatea muncii și alte organizații și instituții de știință și cultură tehnică.

În toate celelalte pavilioane (numerotate de la A la Z) alături de întreprinderi de comerț exterior și producătoare din țara gazdă, și-au prezentat fabricatele, modele și machete de fabrici și uzine, firme din alte țări, participînd laolaltă la o masivă competiție pașnică, utilă tuturor și progresului general.

Țara noastră a fost reprezentată în pavilionul B cu mașini-unelte, de prelucrare a metalelor și instrumente de măsură, în pavilionul C de către întreprinderile Mașinexport și Mecanoexport, cu un stand al întreprinderii Autotractor cuprinzînd noi tractoare de diferite tipuri, autocamioane, combine pentru cereale, compresoare și altele, fiind, de asemenea, prezentă în pavilionul H la Centrul Internațional de Informații, unde numeroase țări au avut birouri ce și-au confirmat pe deplin utilitatea. Un interes deosebit au stîrnit în marele public pavilionul P (în care erau expuse autoturisme de fabricație cehoslovacă, accesorii și echipament de service-station, motociclete, motoare pentru ambarcațiuni) și R (în care au fost expuse automobile Simca, Volkswagen, Renault, Audi-NSU-Auto-Union, General Motors, Berliet, Ford, British Leyland, Peugeot, Daimler, Benz, Alfa Romeo, Fiat, Citroën, Honda Motor, Saab Scania, BMW, Girling, Goltzenwerke, Sloveniaauto, Moskvici și altele).

Un program bogat în simpozioane, zile profesionale, expuneri individuale ale expozanților, conferințe de presă, întîlniri ale redactorilor presei tehnice ori economice și altele asemenea au contribuit la crearea unei atmosfere specifice unui tîrg internațional modern.

M. POSTELNICU

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

PREȚURILE ÎN COMERȚUL INTERNAȚIONAL

ÎN CONTRAST net cu evoluția din anii '60, cînd creșterea prețurilor în comerțul internațional al țărilor capitaliste a fost mult mai lentă decît pe plan intern (indicele de prețuri implicit în produsul național brut), începînd din 1969 cele două ritmuri sînt foarte apropiate. Valoarea medie în dolari a mărfurilor exportate de ansamblul țărilor O.C.D.E. a sporit cu aproape 4% din anul trecut, procent care nu s-a mai înregistrat în acest domeniu din 1957. Între 1960 și 1968 prețurile de export practicate de aceleași țări crescuseră în medie pe an cu 0,75%, față de 3,25% cît a fost ritmul mediu anual al prețurilor interne. În primul semestru din 1968 prețurile de export pe ansamblul zonei O.C.D.E. înregistrează chiar o scădere cu 3,4%, ca apoi să evolueze astfel : +1,6% în semestrul II/1968, +4% în sem. I/1969, +5,3% în sem. II/1969. Date preliminare indică pentru primul semestru al anului în curs un spor de prețuri de 5,75%.

Valorile medii la import ale țărilor din aceeași zonă au crescut în ritm mai lent decît cele la export, mai ales din cauza tendinței de stagnare a prețurilor obținute de țările care exportă produse primare. În sem. I/1968 valorile medii la import pe ansamblul țărilor O.C.D.E. au scăzut cu 2,4%, în sem. II/1968 au rămas neschimbate, în sem. I/1969 au crescut cu 4,0%, în sem. II/1969 cu 4,3%, iar în sem. I/1970 cu 5,5%.

Diferențele între ritmul de creștere al prețurilor interne și cel al prețurilor în comerțul internațional sînt mai mici dacă indicele prețurilor de export și import este comparat nu cu indicele implicit de prețuri al întregului produs național brut, ci cu acela al ramurilor producătoare de bunuri — agricultura, industria extractivă și industria prelucrătoare. Aceasta pentru că serviciile, incluse în calculul PNB, cunosc o creștere mai rapidă a prețurilor. Pe ansamblul țărilor O.C.D.E. și luînd nivelul anului 1960 ca egal cu 100, indicele implicit de prețuri al PNB a crescut pînă în 1969 la circa 136, cel al agriculturii, industriei extractive și industriei prelucrătoare la circa 121, în timp ce indicele prețurilor de export s-a ridicat la circa 111, iar cel al prețurilor de import la circa 106.

Între 1960 și 1967, indicele implicit de prețuri al bunurilor a crescut în medie cu 1,8% pe an, pe cînd valorile medii ale exporturilor au sporit cu ceva mai puțin de 1%. Accelerările și încetinirile ritmurilor de creștere a prețurilor în comerțul internațional par să fi fost determinate mai ales de variațiile cererii externe. În ani cu creștere relativ lentă a volumului exporturilor, cum au fost 1961, 1962 și 1967 (circa +5%) prețurile în comerțul internațional au rămas stabile sau chiar au scăzut, deși pe plan intern prețurile au continuat să crească și cu toate că în 1961 au avut loc și operațiuni de revalorizare a unor monede. Între 1963 și 1968, cînd volumul exporturilor a crescut cu 8% sau mai mult anual, valorile medii au cunoscut o accelerare a creșterii.

Explicațiile care se dau de către observatori și analiști diferențelor dintre evoluția prețurilor în comerțul internațional și cea a prețurilor interne invocă de obicei trei elemente : 1) ramurile de export au înregistrat probabil sporuri deosebit de mari ale productivității muncii ; 2) reducerea barierelor comerciale în anumite zone în anii '60 a permis o mai mare libertate de mișcare în alegerea furnizorilor în funcție de preț ; 3) concurența a fost mai mare pe piețele internaționale decît pe cele naționale. În ceea ce privește variațiunile mari ale prețurilor de export în 1968 și 1969, ele sînt atribuite unui concurs de mai mulți factori. În sensul unor reduceri observate în prima jumătate a anului 1968 par să fi acționat efectele directe și indirecte ale devalorizării lirei sterline și a altor monede occidentale către sfîrșitul anului 1967. În sensul unor creșteri par să fi acționat ulterior revalorizarea mărcii vest-germane și devalorizarea francului francez : prima pentru că procentul de revalorizare a fost repercutat integral asupra clienților din străinătate ai firmelor exportatoare vest-germane, prețurile în mărci fiind menținute ; a doua pentru că exportatorii francezi au mărit prețurile lor în franci cu un procent foarte apropiat de acela al devalorizării, spre deosebire de procedeul folosit de exportatorii englezi în 1967.

Analiza pe țări a deosebirilor dintre evoluția prețurilor interne și a celor internaționale indică o anumită diversitate și sub acest aspect. Deosebirile sînt foarte accentuate în țările Pieței Comune, dintre care Italia oferă exemplul cel mai frapant : față de 1960 = 100, indicele implicit de prețuri al PNB a crescut aici pînă în 1969 la circa 132, în timp ce valoarea medie a exporturilor a oscilat în jurul nivelului 100, și urcarea ei la circa 104 în 1969 indică o apropiere mult mai neînsemnată a celor două curbe decît în S.U.A., Canada, dar și față de R.F.G. și Franța. Este o reflectare a faptului că pentru Italia — ca și pentru Japonia — prețurile constituie în mai mare măsură un instrument de expansiune comercială decît pentru celelalte țări citate.

Pentru următoarele 12 luni (semestrele II/1970 și I/1971, experții O.C.D.E. prognostichează o încetinire simțitoare a ritmului de creștere a prețurilor în comerțul internațional : la 2,5% și respectiv 1,25% în import, la 2,75% și respectiv 1,75% în export. Această prognoză se bazează, între altele, și pe presupunerea că volumul schimburilor va crește și el în ritm mai lent.

MONDORAMA

SCHISMA „CĂRĂUȘILOR" DE PETROL

ARMATORII „independenți", deținători de petroliere, au hotărît să se regrupeze pentru a-și apăra interesele în fața puterii crescînde a companiilor producătoare de petrol, cărora le reproșează, mai ales, de a fi încercat să coboare taxele de afretaj ori de cîte ori li s-a ivit prilejul.

Astfel, armatorii „independenți" au creat zilele trecute „International Association of Independent Tanker Owners" (I.A.I.T.O.) care își va avea sediul în Norvegia, la Oslo. Această nouă organizație se va substitui asociației **Intertanko**, creată în 1934 și care reunea atît amatorii „independenți" cît și companiile petroliere deținătoare de nave de transport. I.A.I.T.O., care se bucură de sprijinul a numeroși armatori din Marea Britanie, țările scandinave, Grecia, Italia, va avea deci autoritate asupra celei mai mari părți din tonajul petrolier „independent" care se ridică în prezent la 83 milioane tone, adică 63% din tonajul petrolier total al lumii capitaliste.

SOLUȚIA: CONTRA-ATACUL

O.C.D.E. (Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică) din care fac parte majoritatea țărilor Europei Occidentale, S.U.A., Canada și Japonia, a publicat un studiu asupra „discrepanțelor tehnologice" existente între țările membre în domeniul calculatoarelor electronice. Concluzia documentului: întreprinderile americane au instalat peste 90% din ordinatoarele lumii occidentale.

Amintind că, dată fiind această situație, majoritatea țărilor producătoare de computere au luat măsuri pentru protejarea firmelor lor naționale, experții O.C.D.E. sugerează firmelor europene și japoneze calea de ieșire din impas: **asaltul asupra pieței americane.** „Este, desigur, dificil să te lansezi pe piața americană — se arată în studiu — dar avem toate motivele să considerăm că aceasta este o condiție a succesului în noile domenii în care, practic, toată clientela potențială se află, pentru moment, în Statele Unite. Astfel, cucerirea pieței americane nu mai este, în acest caz, o consecință a succesului pe alte piețe ci, mai curînd, o condiție necesară, dar nu suficientă a succesului pe piețele mondiale".

RĂZBOIUL MERELOR

În ciuda nenumăratelor conferințe și negocieri „maraton", consacrate de membrii Pieței Comune armonizării, compensării, echilibrării etc. relațiilor intercomunitare, asperitățile și conflictele de interese dintre statele membre continuă cu aceeași intensitate. Săptămîna trecută fermierii din sudul Franței au făcut o primire din cele mai ostile... turiștilor vest-germani. La Cavaillon, un autobuz care îi transporta pe aceștia din urmă a fost oprit și acoperit cu inscripții ce exprimau protestul împotriva invaziei de automobile vest-germane; la Carpentras au fost distribuite manifeste cerînd oprirea importului oricăror produse din R.F.G.

Această stare de spirit este strîns legată — după părerea presei franceze — de blocarea la frontiera cu Germania occidentală a 200 de vagoane cu mere **Golden Delicious** livrate de producătorii din regiunea Provence — Coasta de Azur. Autoritățile federale au apreciat că fructele sînt... crude.

S. U. A.: RESTRUCTURĂRI ÎN OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

CONFORM evaluărilor Ministerului Muncii din S.U.A., în deceniul actual, populația activă a țării va crește de la 83 milioane de persoane la aproape 100 milioane. Dinamica pe ramuri de activitate va fi însă net diferențiată. În timp ce pentru aparatul administrativ se prevede o creștere de 36% (pînă în 1980), pentru sectorul serviciilor — de 33%, pentru cel al construcțiilor — de 29%, iar pentru comerț, bănci și asigurări — de circa 18%, industria prelucrătoare și transporturile vor înregistra sporuri mult mai modeste: de 8% și, respectiv, 7%.

Se apreciază că în două ramuri de activitate — industria extractivă și agricultura — procesul de reducere a efectivelor ocupate va continua: în prima de la 660 000 persoane în 1970 la 580 000 în 1980 (cu 12%), iar în cea de a doua de la 4 milioane de persoane la 3,2 milioane (cu 20%).

„PATEFON ÎN IMAGINI"

CASETELE de televiziune, care conțin reproduceri de programe TV, reprezintă un nou articol pentru care cele mai mari companii producătoare de televizoare își dispută întîietatea pe piața occidentală. Sistemele lansate de casele de producție diferă, atît sub aspectul soluției tehnice a înregistrării (filme înguste, benzi de magnetofon etc.) și al aparatului de reproducere, cît și al prețului. De curînd, concernul A.E.G.—Telefunken a anunțat punerea la punct al unui nou sistem: conservarea imaginilor în culori pe disc și reproducerea lor cu ajutorul acului de patefon. Aparatul de reproducere — care are înfățișarea unui patefon obișnuit și se conectează direct la fișa antenei televizorului — și discurile cu înregistrările de imagini se anunță foarte ieftine. În condițiile producției de serie, arată **Der Spiegel**, un disc cu un program de cinci minute va costa 20 pfeningi, iar aparatul — 500 de mărci vest-germane.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

AURUL ÎN LUMEA CAPITALISTĂ

ÎN CURSUL ultimelor patru decenii producția de aur a țărilor capitaliste a crescut de 2,2 ori, înregistrînd însă oscilații considerabile de la o perioadă la alta și tendințe diferite de la țară la țară. Din datele tabelului nr. 1 rezultă că producția de aur a lumii capitaliste s-a dublat între anii 1929 și 1940, a scăzut puternic în deceniul următor și s-a redresat apoi, menținîndu-se la un nivel aproximativ constant în ultimii ani.

Se constată că, dintre principalii producători de aur din lumea capitalistă, doar R.S.A. și Filipine au înregistrat creșteri masive între anii 1929 și 1969. Producția Ghanei, Australiei, Columbiei sau Canadei, deși a crescut și ea, se află totuși în regres în ultima perioadă, în timp ce în Statele Unite, Japonia și mai ales în Mexic scăderea producției este absolută. Situația prețurilor de pe piața aurului a avut o influență hotărîtoare asupra nivelului producției. Astfel, în deosebi în ultimii ani, producătorii socotesc că aurul are un preț prea mic și de-aceea și-au redus extracția de metal prețios.

Nomenclatura principalelor țări capitaliste deținătoare de aur monetar diferă mult de cea a țărilor producătoare. După cum se poate vedea din tabelul nr. 2, grupului „celor zece" țări, care dețin o poziție hotărîtoare în cadrul F.M.I. și determină direct orientările în cadrul sistemului monetar occidental, îi revin 80% din rezervele naționale de aur ale tuturor țărilor. Pe de altă parte, rezervele totale ale țărilor capitaliste dezvoltate depășesc de peste zece ori ansamblul rezervelor naționale ale țărilor în curs de dezvoltare; totodată, trebuie ținut seama și de faptul că o parte net preponderentă a rezervelor de aur de care dispun o serie de organisme internaționale (F.M.I., B.R.I., ș.a.) a fost furnizată de asemenea de țările capitaliste industriale.

Tabelul nr. 1

Producția de aur

Țara	1929	1940	1946	1953	1965	1967	1969	1969/1929 (în %)
	Greutatea (în mii uncii de aur fin)							
Republica Sud Africană	10412	14046	11927	11941	30540	30535	31276	300
Canada	1928	5333	2849	4056	3606	2986	2434	126
Statele Unite	2059	4870	1575	1958	1705	1584	1733	84
Ghana	208	886	586	731	782	767	707	340
Australia	427	1644	824	1075	878	805	700	164
Filipine	163	1121	1	481	437	491	540	331
Japonia	298	405	43	228	265	253	253	85
Columbia	137	632	437	437	319	258	219	160
Mexic	655	883	420	483	216	165	181	28
Alte țări	2053	7640	2768	2870	2392	2316	2437	119
Producția mondială capitalistă	18 340	37460	21430	24260	41140	40160	40480	221
	Valoarea (în milioane dolari)*							
Producția mondială capitalistă (evaluări)	640	1310	750	850	1440	1405	1415	221

*) Calculat pe baza prețului oficial de 35 dolari uncia de aur fin. **Sursa:** Cel de-al 40-lea raport anual al B.R.I.

Tabelul nr. 2

Rezervele de aur (la 1.I.1970)

Țara	milioane dolari
Rezerve naționale	
— Statele Unite	11859
— R.F.G.	4079
— Franța	3547
— Italia	2956
— Elveția	2642
— Olanda	1720
— Belgia-Luxemburg	1520
— Anglia	1471
— R.S.A.	1115
— Canada	872
— Japonia	413
— Suedia	226
— Alte țări dezvoltate	3252
Total țări dezvoltate	35672
— Țările Orientului Mijlociu	1052
— Alte țări	2410
Total țări în curs de dezvoltare	3462
Rezerve internaționale	
B.R.I., F.M.I., Fondul European	1882
Total mondial capitalist	41016

Sursa: L'Observateur de l'O.C.D.E., aprilie 1970.

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

viața economică

ECONOMIE NAȚIONALĂ • ECONOMIE MONDIALĂ

ANUL VIII nr. 39 (369)
VINERI
25 septembrie 1970
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
str. Nicolae Iorga nr. 36
Telefon 11.78.76
BUCUREȘTI
24 pagini • 2 lei

›spre o redimensionare a rolului maistrului »dezbatere: prețurile cu ridicata »atlasul vieții economice »

viața economică

Săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

SUMARUL

numărul 39 din 25 septembrie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALA

Învățămîntul economic de care avem nevoie

— Impresionant potențial, adîncă responsabilitate
de **Mircea Malița**, ministrul învățămîntului.

— Direcții ale perfecționării
de prof. dr. docent **Marin A. Lupu**, rectorul Academiei de Studii Economice.

— Imperativul practicii, al metodelor moderne
de acad. **V. Malinschi**

— La examenul cerințelor vieții
de prof. univ. dr. **Iulian Văcărel**

— Cadre competente, temeinic pregătite
de prof. dr. **Alexandru D. Albu**, decan al Facultății de Comerț, Academia de Studii Economice
(pag. 3—6)

Prețurile cu ridicata — în dezbaterea specialiștilor
(pag. 6—11)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

— Spre o redimensionare a rolului maistrului
de ing. **Miron Popescu**

— Energia informațională
de **Const. Rapcea**
(pag. 12—13)

— Cadre și răspunderi :
Constantin Pâneseu, director economic, Centrala industrială de utilaj energetic, metalurgic și de construcții — București
de **Constantin Cojocaru**
(pag. 14)

★

— Calitatea produselor
de dr. **Marcel P. Mihail**
(pag. 15)

■ TEORII — IDEI

— **Școli — curente — economiști :**
J. K. Galbraith și starea științei economice
de **L. Stroja**
(pag. 16)

— Fenomenul devansării cercetării științifice față de producție
de **Vasile Spiridon**
(pag. 17)

— Metodologia inspirației
(pag. 18)

■ ISTORIE ECONOMICA

— Rolul S.N.C.I. în finanțarea marii industrii din România
de **M. Iovanelli**
(pag. 19)

■ ECONOMIE MONDIALA

— Atlasul „Vieții economice" : Cauciucul sintetic
de conf. dr. **Al Puiu**, lector **Anica Moțiu**
(pag. 20)

— Ipostaze ale noului în China milenară
de **Viorel Popescu**
(pag. 21)

— Austria — o țară mică, o economie dezvoltată
de **Gh. Marcu**, director general adjunct, **Alexandrina Grigorescu**, cercetător principal I.S.C.E.I.
(pag. 22)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CURIER

● Ocuparea funcției de șef de serviciu financiar

GHEORGHE IONESCU, București — Așa cum ne arătați, sînteți din anul 1969 absolvent al învățămîntului superior economic, cu examen de diplomă, avînd și o vechime de peste 16 ani în specialitate (contabil principal, revizor contabil și economist). Ținînd seama de prevederile indicatorului de studii și vechime care prevede, pentru întreprinderile de gradul I, că postul de șef al serviciului financiar poate fi ocupat de absolventul învățămîntului superior economic cu o vechime în specialitate de 9 ani, îndepliniți condițiile legale pentru a putea fi promovat în această funcție. Aceleași condiții sînt prevăzute și pentru șeful serviciului contabilitate.

● Salarizarea absolvenților

EVA GARTNER, Vînju Mare — Pentru a se asigura atragerea cadrelor spre ramurile și activitățile care condiționează dezvoltarea, în ansamblu, a economiei noastre naționale, noul sistem de salarizare prevede diferențierea salariilor tarifare în raport și cu importanța socială a ramurilor și sectoarelor de activitate. În concordanță cu acest principiu, salariile tarifare prevăzute în anexele III—III/7 la H.C.M. nr. 914/1968, cu modificările ulterioare, sînt stabilite — pentru aceleași funcții de execuție tehnice, economice, de altă specialitate precum și pentru funcțiile de conducere — în mod diferențiat, pe șapte grupe de ramuri. În timp ce Uzinele de construcții de mașini din Reșița sînt încadrate în grupa a III-a de ramuri, industria locală este încadrată în grupa a VII-a, astfel că și salariile tarifare ale absolvenților, prevăzute pentru primul și al doilea an de activitate, sînt diferențiate în mod corespunzător. Ținînd seama de aceasta precum și de faptul că perfectarea transferului angajaților, de la o unitate la alta este condiționată de acordul acestora, trecerea dv. la „Victoria" — Vînju Mare, chiar dacă s-a efectuat în baza art. 16 din Codul Muncii, nu poate determina stabilirea altui salariu tarifar decît cel prevăzut pentru unitățile respective.

● Perioada de stagiu

RADU GÎRLAN, București. — Întrucît proveniți din cîmpul muncii, unde ați avut o activitate salariată mai mare de 12 luni, veți primi salariul prevăzut pentru ingineri, în al doilea an de activitate. Dat fiind faptul că în perioada cît ați fost angajat, n-ați ocupat o funcție tehnică pentru care este prevăzută condiția absolvirii învățămîntului tehnic superior, această perioadă nu se scade din stagiul de trei ani pe care trebuie să-l îndeplinească absolvenții învățămîntului superior tehnic, la unitățile unde au fost repartizați, conform prevederilor Decretului nr. 158/1970.

● Transferări

AUREL BELEA, Timișoara. — Din actele ce ne-ați trimis rezultă că transferarea dv. la I.R.E. Timișoara — la 9 august 1968 — s-a făcut în urma unei cereri ce ați formulat-o în acest sens. Hotărîrea Comitetului de Direcție de a nu rectifica înregistrarea din carnetul de muncă, bazată pe analiza actelor care a dus la aprecierea că înregistrarea corespunde situației de fapt, are un caracter definitiv.

★

MIHAI TRÂISTARU, Rîmnicu Vîlcea. — Conform prevederilor cap. II lit. c din Instrucțiunile Ministerului Finanțelor și ale fostului Comitet de stat pentru probleme de muncă și salarii, cu nr. 7000/1964, și în prezent în vigoare, indemnizația prevăzută la art. 16^2 din Codul Muncii se plătește angajatului transferat în altă localitate care și-a stabilit definitiv domiciliul său și al familiei, precum și angajatului care, fără să-și schimbe domiciliul, definitiv, locuiește totuși efectiv în acea localitate, singur sau împreună cu familia sa, chiar dacă pe buletinul de identitate are viză de flotant.

● Drept de cazare

EMILIAN CIUREA, Potcoava. — În ipoteza în care domiciliați în localitatea unde ați efectuat practica în calitate de elev al școlii tehnice, nu aveți dreptul la cazarea gratuită sau la compensarea cheltuielilor de cazare. Acest drept este recunoscut numai elevilor care efectuează practica (privind întocmirea proiectului de diplomă) în alte localități decît acelea unde domiciliază.

★

● **Ioan ȘICLOVAN, Vișeul de Sus.** — Vă mulțumim pentru observația făcută. Cele semnalate de dv. corespund realității.

IMPORTANT !

Anunțăm pe cititorii noștri că a început reinnoirea abonamentelor pentru anul 1971.

Abonați-vă din timp pentru a vă asigura continuitate în primirea revistei !

Prețul unui abonament anual este de 104 lei pentru revistă și 208 lei pentru revistă și suplimentul publicitar.

Abonamentele se fac prin oficiile P.T.T.R. și difuzorii de presă din intreprinderi și instituții.

SCRISORI

DENUMIRI ȘI SFERE

IN URMA măsurilor luate privind perfecționarea structurii organizatorice a economiei, s-a simțit necesitatea ca și unele funcțiuni, cum este, de exemplu, contabilul șef să se transforme în director economic la unele unități, iar la altele în director financiar contabil. Nu sînt obiecțiuni de făcut acolo unde funcția de contabil șef s-a transformat în director financiar contabil, deoarece această nouă denumire cuprinde exact sfera de atribuțiuni pe care le exercită titularul postului. Nici atunci cînd a primit titulatura de director economic cu condiția însă ca. de data aceasta, noua funcțiune să includă și latura comercială, respectiv serviciile de aprovizionare și desfacere.

Din articolele publicate în presa economică, precum și din corespondența ce intervine între diferite unități rezultă că, paralel cu funcția de director economic, este menținută la unele unități și cea de director comercial. Nu putem fi de acord cu existența acestor două funcțiuni alăturate pe simplul considerent că cea economică cuprinde în mod implicit și sectorul comercial. Ca atare, nu poate exista nici o rațiune ca pe lîngă funcția de director economic care trebuie să dirijeze toată activitatea economică inclusiv cea comercială să existe și funcția de director comercial. În mod logic nu pot coexista deoarece noțiunea de comercial este inclusă în cea de economic, fiind numai o subdiviziune a acesteia din urmă.

Iosif SURULESCU
economist — jurist
Timișoara

GOSPODĂRII — MODEL ÎN MEDIUL RURAL

AM CITIT cu interes grupajul de articole intitulat „Satul românesc în anii socialismului" din numărul 35 al revistei. Valul inovator care a cuprins toate satele noastre constituie o realitate vie. Fiecare gospodar caută să-și edifice cea mai corespunzătoare locuință, în funcție de posibilitățile materiale și gusturile pe care le are. Nu întotdeauna însă reușește și aceasta din lipsă de modele potrivite pe care să le imite.

Rîndurile de față au scopul de a atrage atenția specialiștilor asupra necesității existenței unor gospodării model sub toate aspectele. Mă refer, de pildă, la tipul de locuință, anexele gospodărești, instalațiile sanitare, folosirea suprafeței de teren din jurul casei etc. Nu vrem să intrăm în detaliile legate de modul de folosire a spațiului construit și nici a metodelor de încălzit. Ne mărginim doar a sublinia actualitatea și importanța social-economică a acestor preocupări în momentul de față cînd are loc acțiunea de sistematizare a satelor.

Petre DANCIU
cercetător științific la
Centrul de Științe Sociale—Cluj

Corespunde învățămîntul nostru economic — sub aspect calitativ, ca orientare și organizare — cerințelor economiei naționale? Este oare acest învățămînt la nivelul performanțelor atinse pe plan mondial de țările avansate? Ce măsuri se impun pentru a asigura ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a învățămîntului economic românesc, pentru ca să corespundă pe deplin exigențelor pe care le ridică viața, construcția socialismului în țara noastră?

ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC DE CARE AVEM NEVOIE

Mircea MALIȚA
ministrul învățămîntului

IMPRESIONANT POTENȚIAL, ADÎNCĂ RESPONSABILITATE

SE VERIFICĂ adevărul că examenul veritabil pe care îl are de dat învățămîntul este susținut în fața practicii. In felul în care merg întreprinderile, în modul în care este realizată administrarea, în acuratețea cu care se fac calculele economice, în precizia cu care se realizează gestiunea, evitîndu-se confuziile, întîrzierile, asigurîndu-se în sistemul economiei noastre o circulație fără gîtuiri a informației și o sprijinire, o fundamentare științifică a deciziei, se pot recunoaște trăsăturile învățămîntului nostru economic.

Acest învățămînt este un impresionant potențial. Economiștii, care sînt în realitate calculatorii eficienței mecanismului economic și specialiști ai optimizării, își pot aduce contribuția lor chiar din învățămînt pentru bunul mers al economiei naționale. Dacă cele 2 000 de cadre din învățămîntul economic, cei aproape 20 000 de studenți și cei peste 30 000 de elevi ai liceelor economice ar avea numai o mică contribuție la procesul de îmbunătățire continuă a economiei, acest aport nu ar întîrzia să se resimtă. Dintre funcțiunile clasice ale oricărei instituții de învățămînt economic, nu se dă atenție suficientă atribuției care se numește **consultare.** Un expert în această materie afirmă că, în toate țările dezvoltate, universitățile în general și în mod special facultățile cu profil tehnico-economic participă direct la progresul tehnic și economic al țărilor respective, prin prestări de cercetări, consultații organizatorice, asistență tehnologică, — acordate pe bază contractuală, atît întreprinderilor, cît și organismelor sau instituțiilor statului.

(Continuare în pag. 4)

prof. dr. docent
Marin A. LUPU
rectorul Academiei de Studii Economice

DIRECȚII ALE PERFECȚIONĂRII

IN CONDIȚIILE desfășurării revoluției tehnico - științifice contemporane și a consecinței sale directe — revoluția în domeniul conducerii vieții economice și sociale — profilul economistului își împrospătează necontenit conținutul. Economistul este definit ca un specialist cu o temeinică pregătire teoretică și practică în domeniul conducerii și al organizării economice, permanent receptiv la nou, avînd capacitatea de a se informa, a gîndi și a alege între mai multe variante pentru a lua, la timp, decizii optime în problemele cu care este confruntat la locul de muncă. Adoptîndu-se trăsăturile specifice, definiția este folosită în organizarea pregătirii economiștilor în toate țările dezvoltate ale lumii.

În țara noastră, preocupările privind perfecționarea pregătirii economiștilor pentru a răspunde cît mai bine cerințelor economiei noastre urmează calea indicată în hotărîrile de partid și de stat, în primul rînd în hotărîrile Congreselor al IX-lea și al X-lea, ale Conferinței Naționale din decembrie 1967 și ale Plenarei P.C.R. din aprilie 1968 cu privire la învățămînt. Aceste hotărîri consacră succesele obținute în modernizarea învățămîntului superior și stabilesc cadrul și direcțiile principale în vederea continuei lui adaptări la necesitățile practicii sociale.

În articolul de față, voi înfățișa succint situația existentă în învățămîntul superior economic, străduindu-mă să relev neajunsurile care mai persistă, cauzele care le generează și să fac unele propuneri.

(Continuare în pag. 4)

acad. V. MALINSCHI

IMPERATIVUL PRACTICII, AL METODELOR MODERNE

RECENTA consfătuire care a avut loc la C.C. al P.C.R. cu privire la învățămîntul superior economic din țara noastră, cu referire specială la Academia de Studii Economice din București, are o deosebită semnificație, confirmînd pe deplin utilitatea practicii de consultare periodică a specialiștilor din diverse ramuri și sectoare de activitate și reafirmînd totodată atenția și grija pe care conducerea superioară de partid și de stat, personal tovarășul Nicolae Ceaușescu o acordă atît învățămîntului nostru superior economic cît și cadrelor de economiști. In același timp consfătuirea este menită să activizeze la un nou nivel eforturile pe linia îmbunătățirii continue a învățămîntului nostru economic superior.

Dacă ținem seama de frumoasele tradiții progresiste ale învățămîntului nostru economic în trecut, de prestigiul de care se bucura în bună măsură fosta Academie de Studii Comerciale și Industriale din București, — unde au învățat și numeroși studenți din țări vecine, — și mai ales de sarcinile de răspundere ce ne stau în față în dezvoltarea continuă, ascendentă a economiei naționale, situația învățămîntului nostru economic superior reclamă noi măsuri pe linia modernizării și actualizării structurii și conținutului cursurilor, perfecționării metodelor de predare, legării învățămîntului cu practica construcției economice în prezent și în perspectivă, ținînd seama de indicațiile directive ale Documentelor de partid, ale Hotărîrilor Congreselor partidului, ale Conferinței Naționale a P.C.R., ca și de importantele acte normative cu carac-

(Continuare în pag. 5)

prof. univ. dr.
Iulian VĂCAREL

LA EXAMENUL CERINȚELOR VIEȚII

APRECIERILE pe care le vom face în cele ce urmează poartă deopotrivă caracter critic și autocritic, deoarece exprimă opiniile noastre în dublă calitate, de cadru didactic și de lucrător într-unul din ministerele beneficiare de cadre pregătite în învățămîntul superior economic.

La o confruntare a realizărilor obținute de școala românească cu nevoile etapei actuale ar trebui să dăm răspunsul la cîteva întrebări, și anume: corespunde oare învățămîntul nostru economic — sub aspect calitativ, ca orientare și organizare — cerințelor economiei naționale, aflate în plin proces de dezvoltare și modernizare? Este oare acesta la nivelul performanțelor atinse pe plan mondial de țările avansate? Ce măsuri se impun pentru a asigura ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a învățămîntului economic românesc pentru ca să corespundă pe deplin cerințelor pe care le ridică viața, construcția socialismului în țara noastră?

În ultimele două decenii învățămîntul nostru economic, cu toate sinuozitățile sale determinate de modificări uneori neinspirate, a înregistrat rezultate pozitive. El a pregătit un contingent numeros de cadre de specialiști, cu o calificare din ce în ce mai înaltă.

Problemele complexe și variate pe care le ridică economia noastră națională, sarcinile ce revin unităților economice, operativitatea cu care trebuie sesizate fenomenele în economie ne obligă însă să pretindem mai mult din partea învățămîntului, să năzuim spre rezultate și mai bune decît în trecut.

(Continuare în pag. 5)

IMPRESIONANT POTENȚIAL, ADÎNCĂ RESPONSABILITATE

(Urmare din pag. 3)

Pentru ca această funcțiune de sprijin efectiv a vieții economice să se realizeze în bune condiții, practica trebuie să devină materie de învățămînt ; ea nu este pentru învățămîntul economic o simplă activitate extrașcolară făcută în cursul vacanțelor, ci trebuie integrată organic în curriculum-ul universitar. Profesorii trebuie să desfășoare asemenea activități pe scară largă. De altfel, nici activitatea de predare nu și-o pot desfășura cu spor, fără legături directe cu viața economică, întrucît metoda predării unor exemple **reale** economice îi obligă implicit la aceasta.

Învățămîntul economic trebuie să-și asume și sarcina pregătirii postuniversitare, o formă a normativelor care sînt pe cale de apariție. La învățămîntul universitar se adaugă învățămîntul postuniversitar,un pas spre educația permanentă. Socotind într-o primă aproximare numărul celor care trebuie să-și reîmprospăteze cunoștințele de specialitate, ar fi de susținut de către învățămîntul nostru superior economic o sarcină de 5 000 de specialiști pe an în cursul următorului plan cincinal.

Privind în față lipsurile pe care le are învățămîntul nostru actual, trebuie să remarcăm că numărul de discipline, secții și catedre este foarte mare, în timp ce metodele sînt puține la număr și rigid utilizate. Ar trebui ca raportul să fie invers : discipline restrînse și metode diversificate. Este citată des „metoda cazurilor", care trebuie concepută nu numai ca formulă de laborator, seminar sau aplicații, dar care înlocuiește cu succes teoria prezentată la curs, fără ca nici un fel de vătămare a integrității disciplinei să se producă. Alte metode utilizate în alte părți cu succes sînt acelea ale simulării modelelor și jocurilor. Nu este adevărat că trebuie să așteptăm un nou plan de învățămînt și noi programe, noi cursuri pentru a putea proceda la modernizarea și îmbunătățirea învățămîntului economic. Citez exemplul Editurii didactice, care are în program de pe acum 37 de titluri, dintre care vreo 15 vor apărea în anul viitor, publicații economice exemplificative, ilustrative pentru completarea literaturii grele de specialitate. Învățămîntul superior economic nu trebuie conceput ca despărțit de învățămîntul mediu de specialitate, în care rețeaua noastră numără 44 de licee. Acest învățămînt mai recent înființat își are consolidarea legată și condiționată de sprijinul pe care cadrele superioare pot să i-l dea. Metodele matematice trebuie să joace în continuare un rol de prim ordin, întrucît economistul este un calculator. De cele mai multe ori metodele de care dispun economiștii se reduc la fracția simplă sau la regula de trei, în timp ce complexitatea fenomenelor cu care au de-a face nu poate fi răzbită decît prin modelele superioare, transcriptibile doar în limbajul calculatoarelor electronice.

Faptul că întîlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu cadrele din învățămîntul superior a luat ca prim subiect de discuție modernizarea învățămîntului economic este o mare onoare pentru economiști, dar el implică în același timp și o adîncă responsabilitate. Are o profundă semnificație logică faptul că modernizarea învățămîntului superior, multiplicarea formelor și apropierea lor de necesitățile vieții începe cu acel învățămînt care este chemat să dea cadre, calculatori și organizatori pentru o întreagă economie modernă. Valoroasele indicații pe care profesorii de economie le-au primit cu acest prilej vor avea o influență benefică nu numai asupra acestei ramuri de învățămînt, ci asupra întregului învățămînt românesc.

DIRECȚII ALE PERFECȚIONĂRII

(Urmare din pag. 3)

Rețeaua și planurile de învățămînt

MAI ÎNTÎI despre **rețeaua** învățămîntului superior economic. După părerea mea, rețeaua actuală este suficientă și ea acoperă în mod satisfăcător întregul teritoriu al țării. În viitor, în măsura schimbărilor ce ar surveni în profesiuni ca urmare a diversificării economiei, ar putea fi luată în considerație, înființarea sau desființarea unor facultăți sau secții în cadrul actualelor centre universitare.

În ce privește numărul studenților din învățămîntul superior economic, acesta a crescut între 1961 și 1970 de la circa 5000, din care circa 3200 la cursuri de zi, la circa 19 500, din care 11 600 la cursuri de zi, ceea ce înseamnă o sporire de aproape 4 ori. Din numărul total de studenți, Academia de Studii Economice din București deține peste 60%, adică circa 11 700, din care aproape 7 600 la cursuri de zi. După părerea mea, pentru anii următori nu se pune problema sporirii cifrei totale de școlarizare la învățămîntul de zi. Se simte însă tot mai acut necesitatea elaborării unor studii pe o perioadă de 10—15 ani pentru fundamentarea cifrelor de școlarizare în perspectivă. Pentru aceasta ar fi necesar ca Ministerul Învățămîntului să organizeze o unitate de planificare a învățămîntului încadrată cu personal de specialitate.

În legătură cu organizarea și planificarea învățămîntului economic, aș dori să mai ridic încă două probleme și anume : pregătirea unor cadre de **economiști de nivel intermediar** (între absolventul de liceu și licențiatul economist), cum și **corelarea învățămîntului din liceele de specialitate economică cu acel superior**, atît în ce privește rețeaua și cifra de școlarizare, cît și în ce privește conținutul reflectat în planuri și programe. Ambele probleme merită o discuție mai largă. Aici voi remarca doar că pentru rezolvarea problemei pregătirii economistului de nivel intermediar, îmi mențin opțiunea mai veche privind introducerea **sistemului ciclurilor** în învățămîntul superior economic. Aceasta ar da posibilitate, pe de o parte, a formării, în primii 2—3 ani de studii, a unor cadre calificate pentru producție, de nivel intermediar, iar pe de altă parte, selecționării celor mai buni studenți care vor urma ciclul al doilea, în vederea obținerii licenței.

În ce privește învățămîntul în liceele economice, după părerea mea este necesar ca paralel cu îmbunătățirea structurii și a conținutului său, să crească și numărul elevilor, ținînd seama de proporția mică dintre economiștii de nivel mediu și cei de nivel superior. (Circa 2 economiști de nivel mediu la un economist de nivel superior, în timp ce în țările dezvoltate raportul este de 5 pînă la 8 și chiar 10 la 1).

Conținutul actual al învățămîntului nostru superior se reflectă în primul rînd **în planurile de învățămînt**, care sînt, în general, cele aprobate la reorganizarea din 1967. În aceste planuri, proporțiile dintre disciplinele de profil și disciplinele cu caracter general corespund normelor stabilite de Ministerul Învățămîntului. Dacă se ține seama însă de necesitatea întăririi pregătirii de specialitate a studentului pentru a răspunde cît mai bine sarcinilor ce revin economistului în producție, **planurile actuale sînt susceptibile de îmbunătățiri însemnate.** Astfel, discipline noi, moderne, cum sînt : Conducerea activității economice, Marketingul, Sistemul informațional economic sînt introduse numai la unele secții și într-un număr restrîns de ore. În schimb, există în planuri alte discipline, îndeosebi ideologice sau de cultură generală, cărora li se afectează prea multe ore, mai ales dacă avem în vedere că la unele dintre ele se repetă numeroase cunoștințe predate în liceu. Chiar dintre disciplinele socotite de profil, dar mai ales dintre cele socotite ca ajutătoare specialității există unele care ar putea suporta reduceri de ore sau scoaterea lor din planurile unor secții. S-ar mai putea opera reduceri și transferuri de ore și între unele discipline de profil. Ar trebui, în schimb, întărite disciplinele care se referă la aplicarea metodelor matematice moderne necesare pregătirii economiștilor.

Evident, la baza acestor schimbări în planuri trebuie să stea o concepție unitară, care să țină seama, în principal, de interesele învățămîntului, de necesitatea înnoirii planurilor în direcția modernizării și perfecționării lor.

O pondere sporită activităților aplicative și practicii în producție

O PROBLEMĂ care este generată de modul cum se elaborează planurile de învățămînt o constituie **proporția dintre prelegeri și activitățile aplicative** (seminarii, lucrări practice, proiecte). Potrivit normelor în vigoare, această proporție este în jur de 1/1. Reglementarea proporțiilor dintre prelegeri și activitățile aplicative rezultă dintr-o concepție, după părerea mea, discutabilă, care domină în învățămîntul nostru superior începînd de la reforma din 1948. Potrivit acestei concepții, accentul în procesul instructiv — educativ cade pe prelegere, activitățile aplicative se reduc, în măsură însemnată, la seminarii, iar acestea uneori nu depășesc forma meditației. Aceasta face ca învățămîntul universitar să capete, într-o măsură însemnată, forma celui liceal. Experiența românească mai veche, ca și cea actuală a țărilor dezvoltate, pune problema înlocuirii expunerii vorbite a întregii materii a cursului, mai ales acolo unde există manuale, cu expunerea numai a problemelor mai grele sau noi. În acest fel, profesorului îi revine sarcina, mai grea dar mai eficientă, de a conduce dezbaterile cu studenții, de a folosi metode moderne („metoda cazurilor", metoda modelării etc) și urmărirea îndeaproape a activității studentului, consacrată rezolvării unor probleme ridicate de realitate.

Aș îndrăzni să spun că actuala concepție, imprimată prin planul de învățămînt, capătă un aliat și un apărător în dispozițiile privitoare la întocmirea și aprobarea statelor de funcțiuni. Aceste dispoziții prevăd că pentru formarea unei norme didactice de predare pentru profesori, conferențiari și lectori sînt necesare cel puțin trei ore de curs, adică de prelegeri. De aci, lupta unor cadre didactice pentru crearea, prin planurile de învățămînt, a unui număr cît mai mare de ore de prelegeri, care dă posibilitatea sporirii normelor didactice. După părerea mea, ar trebui revăzute, în sensul celor de mai sus, atît normele de elaborare a planurilor de învățămînt și modificat raportul prelegeri — activități aplicative în favoarea acestora din urmă, cît și criteriile cu privire la constituirea normelor didactice de predare.

Programele de studii, deși mai bune decît în trecut, continuă să aibă neajunsuri însemnate, reflectate în special în suprapuneri și interferențe cu alte cursuri, ca și în neincluderea totală sau parțială a unor teme moderne. Cauza rezidă, în primul rînd, în insuficienta informare a cadrelor respective.

O altă problemă mult dezbătută, căreia nu i s-a găsit pînă acum o rezolvare satisfăcătoare în învățămîntul nostru superior, o constituie **practica în producție a studenților.** Părerea mea este că, cel puțin pentru învățămîntul superior economic, fără a aduce o rezolvare deplină, folosirea, în cadrul lucrărilor practice, a metodelor moderne de genul celei a „cazurilor", repartizarea de teme individuale studenților și controlul permanent al muncii studenților de către cadrele didactice care lucrează cu ei ar prezenta elemente importante pe drumul rezolvării acestei probleme. Aplicarea acestor metode găsește un sprijin în laboratorul economic, a cărui funcționare, cu o serie întreagă de greutăți, a început în ultimii ani în Academia de Studii Economice. Toate acestea ar constitui forme mai eficiente de legare a pregătirii studentului cu viața reală, cu practica producției. Evident, folosirea acestor metode de muncă cu studenții ușurează sarcinile practicii în producție a studenților, fără a le înlocui integral.

În încheierea acestui capitol privitor la îmbunătățirea procesului de învățămînt, vreau să mă refer în cîteva cuvinte și la **activitatea depusă de studenți.** Este clar că, în ultimii ani, rezultatele muncii studenților atît în ce privește notele obținute, cît și comportarea, sînt mai bune decît în trecut. Progresele continuă însă să fie lente și, după părerea mea, cu unele eforturi, mai ales de organizare a muncii, studenții ar putea obține rezultate mult mai bune. Cauzele rezidă, în parte, în modul cum catedrele și cadrele didactice se ocupă de îndrumarea și educarea studenților. Există însă și alte cauze, și anume o oarecare elasticitate și lipsă de fermitate în dispozițiile care reglementează activitatea studenților. Ne referim la repetatele aprobări de reexaminări din trecut, la regimul motivărilor de absențe, ceea ce nu constituie un stimulent pentru întrecere. Problemele privind educația studenților sînt deosebit de complexe și cer mai multă grijă și atenție în rezolvarea lor.

Reciclarea și completarea cunoștințelor

ÎN CONDIȚIILE actuale, pentru absolvenți se creează necesitatea de a studia în continuare și a se ține permanent la curent cu ideile, tezele, metodele, procedeele noi, iar pentru școală — obligația de a-i sprijini în acest scop.

În această privință, trebuie spus că învățămîntul superior economic nu s-a preocupat în mod sistematic de cunoașterea rezultatelor obținute de absolvenții săi în producție. Din observații sporadice făcute de Academia de Studii Economice asupra unor grupe de absolvenți din ultimii ani rezultă că, în general, aceștia își îndeplinesc conștiincios și cu pricepere sarcinile ce le revin la locurile de muncă. Este însă neapărat necesar să se organizeze o urmărire sistematică a situației în producție a absolvenților economiști.

La mulți absolvenți economiști, mai ales la acei care au absolvit sub regimul planurilor de învățămînt de pînă la 1967, se observă o formație mai mult funcționărească, scăpîndu-le din înțelegere probleme cu caracter economic, cum ar fi acelea privind modul de informare, luarea deciziilor, rolul și tehnica contractelor economice, problemele prețurilor etc. Aceasta face necesară **organizarea de cursuri de informare și completare periodică a cunoștințelor, cum și a unor cursuri de reciclare. Ar trebui, de asemenea, rezolvată problema cursurilor postuniversitare.**

Pregătirea cadrelor didactice

ÎNVĂȚĂMÎNTUL superior economic dispune de un puternic corp profesoral, ai cărui membri în proporție de peste 80% au vîrsta sub 45 de ani. Un corp profesoral, deci, tînăr, ca vîrstă. Un număr însemnat de cadre didactice posedă titlul de doctor, sau se pregătește pentru a-l obține.

Cu toate acestea, carențele învățămîntului superior economic, atît în ce privește procesul de învățămînt, cît și cercetarea științifică, sînt legate în special de activitatea cadrelor didactice.

Principalele neajunsuri din activitatea cadrelor didactice se reflectă în cunoașterea insuficientă a realităților noastre și în contribuția nesatisfăcătoare la rezolvarea problemelor economiei naționale.

Stările de fapt, arătate în acest articol, se datoresc și tendinței de a accepta cu greu noul, de a continua activitatea în vechile tipare, adică prin lecții cu conținut istoricist, descriptivist, cu o problematică nesatisfăcătoare, insuficient legate de cerințele și practica economiei noastre, uneori depășite, cu suprapuneri și interferențe, ceea ce se constată și din conținutul manualelor și cursurilor editate.

Deficiențe se constată și în ce privește activitatea de cercetare științifică. Pentru eliminarea, chiar și parțial, a acestor neajunsuri se impun măsuri mai ferme de obligare a frecventării cursurilor de limbi străine, de susținere a unor examene sau probe de specialitate, de îndeplinire a normelor de cercetare, de organizare

a unor cursuri de reciclare. Este necesară, de asemenea, mobilizarea fiecărui cadru didactic, creșterea simțului său de răspundere, încadrarea mai fermă în efortul pe care-l face astăzi poporul nostru, sub conducerea partidului, pentru a-și construi o viață înfloritoare.

Ar fi poate necesar să se revadă și cadrul legislativ și normativ în vigoare pentru a întări și mai mult răspunderea cadrelor didactice pentru propria lor activitate.

ÎN CONCLUZIA generală a articolului de față, aș vrea să arăt, poate chiar să repet că, în comparație cu anii anteriori, nivelul actual al învățămîntului nostru economic este categoric superior și crește cu fiecare an. Comparativ cu țările dezvoltate și cu cerințele actuale și de perspectivă ale economiei noastre, avem însă rămîneri în urmă.

După părerea mea, așa cum a rezultat, cred și din articol, în momentul de față pentru învățămîntul superior economic se pune o problemă **de calitate**, nu de cantitate, ca pînă acum. Ca urmare, socotesc potrivită menținerea cifrelor actuale de școlarizare. Accentul trebuie să cadă mai mult pe calitatea învățămîntului, prin perfecționarea conținutului său, Pentru aceasta este necesară, în primul rînd, întărirea disciplinelor noi, moderne. Introducerea sistemului ciclurilor în întregul învățămînt superior economic ar opera o selecționare a studenților, nu numai la cursurile de zi și serale, dar și în învățămîntul fără frecvență, unde, judecînd după rezultatele actuale, s-ar putea crea o rezervă serioasă de cadre de economiști de nivel intermediar. Folosirea unor metode moderne aplicative ar lega mai strîns învățămîntul de producție, de practică.

IMPERATIVUL PRACTICII, AL METODELOR MODERNE

(Urmare din pag. 3)

ter economic elaborate și puse în aplicare în ultimii ani.

Unul din marile învățăminte care se degajă din linia generală a politicii partidului, care se impune cu stringența unei axiome, este aceea că în fond nu există nici un domeniu, nici o ramură, nici un compartiment al activității sociale care n-ar fi dator să dea și examenul de maturitate al eficienței economice. Cu atît mai valabil este acest lucru pentru activitatea economică, pentru domeniul producției și valorificării bunurilor materiale, acum cînd se pun cu atîta acuitate și urgență în toate ramurile și în toate unitățile economiei naționale probleme de productivitate, de economie a materialelor, de calitate a produselor, de reducere a cheltuielilor, de asigurare a rentabilității.

Este, desigur, îmbucurător faptul că actuala Academie de Studii Economice din București, în decursul existenței sale a pregătit peste 20.000 de economiști, adică mult mai mult, pe total ca și pe medie anuală, decît fosta Academie. O măsură deosebit de importantă pentru o pregătire mai temeinică a viitorilor economiști o reprezintă înființarea liceelor economice, absolvenții cărora, se poate sconta, vor fi mai familiarizați cu disciplinele și problemele economice încă în faza medie a pregătirii lor.

Cu toată etapa prelungită de căutări și improvizații avem astăzi un așezămînt superior de pregătire a economiștilor mult mai bine pus la punct decît în trecutul apropiat. Este extrem de pozitiv faptul că începînd din 1967 au fost introduse noi discipline, acordîndu-se o atenție cuvenită conducerii planificate a economiei naționale, a ramurilor și întreprinderilor, îmbunătățirii sistemului informațional, predării disciplinelor matematice, ciberneticii economice, marketing-ului. Cu toate acestea ponderea unor discipline de cultură generală cum este filozofia, economia politică, istoria economiei naționale sau istoria doctrinelor economice nu este destul de diferențiată pe facultăți și pe secții. Insuficientă a fost și atenția care s-a acordat predării limbilor străine.

Un efort susținut al corpului profesoral a avut drept rezultat faptul că mai toate disciplinele care se predau în prezent sînt asigurate cu manuale și cursuri. Pe viitor însă locul predării pe bază de cursuri trebuie redus la capitolele principale și la temele cele mai actuale, rezervîndu-se un loc mai mare seminariilor, lucrărilor aplicative, cu caracter practic, organic legate de problemele concrete care se ridică în întreprinderi.

Teoria cazurilor sau metoda simulării, ca și alte procedee moderne, nu pot să înlocuiască legătura nemijlocită, activitatea practică efectivă a studenților în producție. Sub acest aspect practica de pînă acum a avut numeroase lacune și sub aspectul timpului sau a perioadei ce se rezerva pentru practică, ca și sub aspectul organizării și urmăririi eficienței acesteia. Desigur că în această direcție este de dorit și un sprijin mai susținut și o grijă mai mare a întreprinderilor beneficiare față de practica studenților economiști.

Importanța deosebită a practicii studenților în producție se vădește atît în însușirea temeinică a cunoștințelor cît și mai ales în dezvoltarea aptitudinilor aplicative, a spiritului de inițiativă în găsirea și promovarea soluțiilor celor mai eficiente în condițiile concrete ale producției și circulației bunurilor materiale. Tot pe linia unei legături mai bune cu practica s-ar putea înscrie și colaborarea mai strînsă dintre instituțiile de învățămînt și cele de cercetare, în vederea organizării unor sesiuni științifice comune pe teme și probleme economice actuale de real interes teoretic și practic.

O atenție mărită va trebui acordată predării și însușirii cunoștințelor economice în instituțiile de învățămînt superior cu profil tehnic. După cum un economist trebuie să cunoască cît mai temeinic cel puțin procesele tehnologice ale unității în care lucrează, tot astfel și tehnicienii trebuie să-și însușească cunoștințele economice și mai cu seamă disciplinele moderne și instrumentarul modern care se folosește tot mai larg în activitatea practică.

Pentru ridicarea învățămîntului nostru economic superior la un nou nivel, pentru a-l adapta cît mai repede și cît mai corespunzător cerințelor concrete ale practicii economice este nevoie, înainte de toate, de o actualizare și adîncire a cunoștințelor și a metodelor moderne în aplicarea cunoștințelor teoretice.

Reciclarea corpului profesoral a devenit o necesitate evidentă. De real folos s-au dovedit cursurile post-universitare organizate la alte instituții de învățămînt superior. Un drept preferențial ar trebui acordat cadrelor didactice și altor cadre cu munci de răspundere, adică „reciclatorilor", care treptat ar putea asigura reciclarea tuturor cadrelor de economiști, în primul rînd a celor cu pregătire superioară. Cadrelor didactice ar trebui să se creeze posibilități de familiarizare cît mai temeinică cu activitatea și problemele concrete, practice, care se pun în diferite ramuri și unități ale economiei naționale. În cadrul reciclării s-ar putea asigura cu precădere și însușirea temeinică, profundă și unitară a legislației economice în vigoare.

În condițiile în care învățămîntul economic a fost extins și la alte centre universitare din țară, trebuie reexaminată și problema celorlalte forme de învățămînt în afara cursurilor de zi, în sensul restrîngerii lor la limitele învățămîntului seral, acolo unde acest lucru se poate asigura în mod corespunzător. Și mai puțin justificată apare menținerea pe o scară atît de largă a doctoranturii fără frecvență; doctorantura de asemenea trebuie legată de practică, atît prin dezbaterea sistematică a celor mai actuale aspecte și probleme ale economiei naționale, cît și prin actualizarea tezelor de doctorat și participarea la soluționarea unor spețe și cazuri concrete de real interes economic.

Cel mai potrivit ar fi ca tezele de doctorat să fie consacrate unor teme legate nemijlocit de activitatea practică a doctorandului. În general sistemul doctoranturii, văzut în lumina experienței de pînă acum este susceptibil de unele îmbunătățiri, în primul rînd, prin organizarea unor seminarii de doctorat la care să se dezbată cele mai actuale probleme din disciplinele respective, eventual cu participarea celor mai calificate cadre cu bogată experiență practică din unități de producție și instituții economice. De asemenea apare necesitatea ca în perioada doctoratului să se asigure cunoașterea temeinică, cel puțin a unei limbi străine de largă folosință. Cel puțin tezelor mai reușite ar trebui să se asigure posibilitatea de a putea fi tipărite.

Îmbunătățirea doctoranturii ar putea contribui în mare măsură și la activizarea muncii de cercetare științifică a cadrelor economice. Pentru asigurarea îmbunătățirii orientării întregului proces de învățămînt se impune revederea posibilității trimiterii în străinătate atît a unor cadre didactice cît și a celor mai buni dintre doctoranzi sau studenți.

În condițiile actuale cînd este atît de evidentă necesitatea unei actualizări și îmbogățiri a cunoștințelor teoretice și practice moderne pentru marea majoritate a celor ce lucrează nemijlocit pe probleme economice se conturează reala utilitate a constituirii unei Asociații a Economiștilor.

Dezvoltarea într-un ritm susținut a economiei naționale și necesitatea creșterii continue a eficienței în ramurile producției materiale și în toate sferele muncii sociale, impun răspunderi mărite și sporirea contribuției economiștilor la înfăptuirea practică a politicii economice a partidului și statului. Pentru a răspunde în condiții cît mai bune acestei cerințe, este necesar ca toți economiștii să-și ridice permanent nivelul pregătirii profesionale, să aprofundeze conținutul diferitelor măsuri de perfecționare a mecanismului economic în vederea transpunerii lor în viață în raport cu specificul ramurii și a locului pe care fiecare îl ocupă în sistemul organizatoric și funcțional al economiei naționale. Aceasta implică atît cunoașterea temeinică a problemelor legate de locul de muncă cît și lărgirea orizontului pentru cuprinderea justă a problemelor respective în angrenajul de ansamblu al dezvoltării economice. Pe lîngă continua împrospătare a cunoștințelor acumulate în anii de studiu și din proprie experiență, este necesar ca fiecare economist să țină pasul cu noile date teoretice și practice în domeniul respectiv, să-și însușească elementele esențiale ale științei conducerii, cu privire specială la organizarea proceselor de producție, la judecarea din punct de vedere economic a eficienței acestora, iar în cadrul aplicării lor să utilizeze tot mai mult mijloacele puse la dispoziție de instrumentarul economic modern.

Numai în acest fel economiștii pot să-și aducă o contribuție de fond mărită și calitativ superioară la procesul de modernizare care se desfășoară în țara noastră și totodată să asigure într-o mai mare măsură îmbinarea efortului lor cu cel depus de alte cadre de specialitate, orientîndu-l permanent spre obiectivele eficienței economice.

Pentru realizarea acestor țeluri legate de sporirea aportului practic al economiștilor, alături de continua îmbunătățire a diverselor forme de pregătire în rețeaua de învățămînt mediu și superior, ca și prin diferite forme de reciclare — odată repartizați în cîmpul muncii, — apare utilă și crearea unei organizații profesionale a economiștilor, dat fiind că în prezent dispunem de un contingent considerabil de peste 35 mii economiști cu studii superioare și aproape 140 mii de economiști cu studii medii, a căror perfecționare profesionaală și orientare unitară spre problemele economiei moderne nu este instituționalizată pînă în prezent. Asociația ar avea drept scop:

- ridicarea nivelului profesional, îmbogățirea cunoștințelor teoretice și practice ale economiștilor și mobilizarea lor la însușirea învățămintelor ce decurg din politica și practica economică a țării noastre cît și din studierea experienței avansate a altor țări;
- popularizarea și dezbaterea cu masele largi de economiști și tehnicieni a problemelor majore legate de dezvoltarea economică a țării, a documentelor de partid, a legilor și a celorlalte acte normative cu caracter economic;
- acordarea la cerere, de consultații de specialitate în problemele care preocupă unitățile noastre economice, colectivele din întreprinderi și instituții;
- dezvoltarea relațiilor de colaborare cu oamenii de știință și practicienii din disciplinele conexe în vederea unei analize complexe multilaterale a problemelor și realităților cu care economiștii de toate categoriile sînt confruntați în activitatea lor practică;
- stimularea spiritului de inițiativă a economiștilor în descoperirea și valorificarea rezervelor interne, în elaborarea și aplicarea unor soluții originale și eficiente menite să accelereze înfăptuirea obiectivelor și sarcinilor stabilite de partid pentru actuala etapă de dezvoltare a societății noastre;
- strîngerea legăturilor cu economiștii din alte țări și cu organizațiile lor profesionale în scopul colaborării, al schimbului de păreri și de experiență.

De reală utilitate ar fi și organizarea periodică a unor cicluri de conferințe pe cele mai actuale probleme ale economiei naționale în general și a celor mai urgente sarcini ale unor unități sau instituții economice, în lumina hotărîrilor de partid și de stat, pe baza experienței înaintate și în perspectiva dezvoltării economiei naționale. Modernizarea și perfecționarea învățămîntului economic și ridicarea calificării profesionale a economiștilor presupune și cunoașterea temeinică a metodelor de calcul și a ciberneticii economice.

După cum a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu, la întîlnirea recentă cu specialiștii din domeniul tehnicii electronice de calcul și informaticii economice este necesară elaborarea și promovarea unei concepții unitare în realizarea sistemului național de informatică și conducere care să asigure legătura organică între informatică și decizie, trebuie pus accentul, în primul rînd, pe producție, pe rezolvarea efectivă cu ajutorul calculatoarelor și ciberneticii, a problemelor planificării și conducerii activității productive, a aprovizionării tehnico-materiale și desfacerii produselor. Și în această privință economiștilor le revin sarcini tot mai mari și mai importante.

LA EXAMENUL CERINȚELOR VIEȚII

(Urmare din pag. 3)

Profilul economistului

În cele ce urmează, ne vom referi, cu precădere, la profilul economistului care se specializează în finanțe, domeniu mai apropiat preocupărilor noastre. Experimentul din trecutul nu prea îndepărtat de a pregăti specialiști pentru domenii înguste de activitate nu s-a dovedit fericit și a făcut necesară reconsiderarea concepției despre sfera cunoștințelor pe care trebuie să le posede un absolvent. Astăzi, absolvenții Facultății de finanțe capătă un profil larg pentru a putea lucra, la terminarea studiilor, în unități financiare centrale și exterioare, în bănci, asigurări, întreprinderi, centrale și ministere. Acest profil asigură absolvenților o mai mare mobilitate la plasarea lor în muncă și mai cu seamă capacitatea de a aborda, în activitatea lor, probleme variate, de mare complexitate și, nu arareori, de mare răspundere.

Lucrătorul din Ministerul Finanțelor ori de la administrația financiară trebuie să cunoască și activitatea bancară și invers, cel din bancă trebuie să cunoască specificul activității financiare. La rîndul lor, lucrătorii din instituțiile financiar-bancare trebuie să cunoască activitatea financiară ce se desfășoară în întreprinderi și organele lor tutelare. Economistul profilat pe probleme financiare, pentru a putea fi considerat specialist cu înaltă calificare, este necesar să capete în anii studenției o pregătire teoretică multilaterală și

(Continuare în pag. 6)

←——

să dobîndească suficiente cunoștințe pentru a se încadra cît mai degrabă în munca practică.

După cum se știe, munca financiară vizează aspecte legate de asigurarea echilibrului economic, financiar, monetar și valutar, de stabilirea priorităților și opțiunilor la întocmirea planului și bugetului, de creșterea eficienței economice în toate domeniile de activitate. De aceea, studenții care se specializează în acest domeniu au nevoie de temeinice cunoștințe de finanțe, monedă și probleme valutare, brodate, desigur, pe cele de economie politică, planificare, știința conducerii etc. Munca organelor financiare este prin esență o muncă de analiză, indiferent dacă ea se face la nivel macro sau microeconomic.

Întocmirea planurilor financiare și urmărirea realizării lor, creditarea producției și circulației mărfurilor, avizarea, finanțarea și creditarea investițiilor, munca de asigurare și reasigurare, reglarea circulației monetare, operațiunile în valută străină, efectuarea controlului etc., toate acestea presupun efectuarea de analize, identificarea factorilor care au determinat o anumită stare de lucruri și a influențelor lor, stabilirea relației cauză-efect. Pentru a putea desfășura în condiții optime activitatea practică, a propune măsuri de remediere a neajunsurilor constatate și de prevenire a lor în viitor, studenții trebuie să capete și pregătirea corespunzătoare în domeniul economiei de ramură, cel puțin în ce privește industria, construcțiile și agricultura. Nu este vorba de însușirea, în cadrul facultății, a unor cunoștințe aprofundate, la nivel de subramură, acestea urmînd a se căpăta în practică.

Cunoștințele de matematici superioare, calcul economic, mașini electronice sînt astăzi absolut indispensabile formării unui specialist în domeniul finanțelor. Acesta trebuie să fie în măsură să folosească metode și mașini moderne de calcul în domeniul în care lucrează. Nu sînt de conceput perfecționarea muncii de planificare financiară, creșterea gradului de exactitate a acesteia, optimizarea soluțiilor și fundamentarea deciziilor fără aplicarea a ceea ce știința și tehnica modernă ne pun la dispoziție. Experiența ne arată că un specialist care a absolvit facultatea cu 15—20 de ani în urmă, cu mult mai mare greutate își poate completa cunoștințele matematice, prin cursuri postuniversitare, decît o poate face un student, în cadrul organizat al facultății.

Problema care se pune este de a asigura o cît mai bună dozare a disciplinelor de studiu în planul de învățămînt, o corelație corespunzătoare între orele de predare și activitățile aplicative, între orele de cursuri — seminarii și cele afectate studiului individual.

Nu ne propunem să facem sugestii aici în legătură cu „optimul" învățămîntului economic. Acesta necesită studii aprofundate și eforturi colective. Menționăm numai că afectarea unui loc mai important decît în prezent activităților aplicative (în detrimentul prelegerilor) necesită respectarea a trei condiții :

I. toate disciplinele să fie acoperite cu cursuri sau manuale (tipărite ori litografiate) și cu materialul bibliografic corespunzător. Acest fapt dă posibilitatea cadrului didactic să nu repete în prelegerile sale toate problemele cursului, ci să selecționeze pe cele care formează osatura acestuia, pe cele care condiționează înțelegerea aspectelor sale esențiale sau constituie noutăți apărute după publicarea cursului ;

II. să se revizuiască normarea activității didactice a cadrelor de predare și seminarizare pentru ca un profesor sau conferențiar să nu fie obligat să țină un număr mai mare de ore de predare decît îi oferă în mod normal disciplina (disciplinele) la care lucrează ;

III. spațiul grafic rezervat cursurilor și manualelor să nu fie dimensionat, așa cum se face în prezent, în funcție de numărul orelor de predare, ci de necesitățile disciplinei respective.

Întocmirea unui plan de învățămînt care să țină seama de cerințele etapei actuale înseamnă, fără îndoială, un lucru extrem de important. Acesta, însă, singur nu constituie o garanție suficientă pentru îmbunătățirea pregătirii studenților. Este necesar ca să se asigure un conținut corespunzător, pe bază de programe judicios întocmite, fiecărei discipline în parte. De calitatea programei de curs depinde în mare măsură calitatea învățămîntului.

Legătura cu practica

UNELE dintre neajunsurile învățămîntului nostru în momentul de față rezidă în insuficienta legătură a unora dintre cadrele didactice cu activitatea practică. Sînt numeroase cazurile cînd asistenții sînt recrutați direct din rîndurile tinerilor licențiați, fără ca aceștia să fi lucrat în prealabil în unități din profilul specialității lor. Firește că, în această situație, fără o legătură sistematică, organizată, cu activitatea practică, ei nu vor putea asigura studenților pregătirea de care au nevoie. De aceea, aș sugera crearea cadrului organizatoric și juridic necesar desfășurării unei practici a cadrelor didactice de 5—6 luni, fiecare în domeniul specialității sale. În acest interval, cadrele didactice ar urma să lucreze nemijlocit în instituții, organizații sau întreprinderi și să-și primească drepturile de salariu de la catedră (fiind absolviți sau cel puțin descongestionați de sarcinile lor metodico-didactice).

Încheierea de către catedre a unor contracte cu instituțiile sau organizațiile economice pentru efectuarea unor lucrări de cercetare necesare acestora din urmă poate dura punți trainice de legătură între universitate și economie.

Nu este lipsită, desigur, de interes, nici participarea cadrelor didactice la ședințele unor comitete de direcție, consilii de administrație, colegii etc.

Se simte nevoia unei mai strînse legături între cadrele noastre didactice și cele din instituțiile similare din străinătate prin schimburi de publicații și informații științifice, participarea la manifestații științifice (simpozioane, colocvii, congrese etc.). Este necesar ca profesorii să-și confrunte opiniile cu colegii lor din străinătate, să-și verifice temeinicia argumentelor, să-și completeze informațiile, să-și aducă contribuția la progresul științei pe plan național și internațional.

Ridicarea calificării cadrelor didactice se realizează prin forma clasică a doctoratului. Dar și după obținerea titlului de doctor se impune ridicarea necontenită a calificării cadrelor didactice. Principala cale de urmat o constituie, după părerea noastră, **cercetarea științifică.** Profesorul care nu este în același timp un neobosit cercetător științific nu poate ține pasul cu cerințele vieții, nu poate pregăti studenții într-un spirit novator, nu-și poate aduce contribuția la înlocuirea formelor și metodelor de lucru perimate, conservatoare. Împrospătarea cunoștințelor, ridicarea calificării profesionale constituie o cerință și pentru absolvenții învățămîntului superior economic.

Reciclarea, necesitate unanim recunoscută, se poate organiza pe perioade scurte de timp : o săptămînă, o lună, două sau mai multe, în funcție de necesități, pe lîngă instituțiile de învățămînt superior. Reușita acestei forme de învățămînt depinde de actualitatea temelor alese, de calificarea cadrelor chemate să facă expuneri și de importanța temelor abordate.

Exigență sporită

ÎN SFÎRȘIT, îmbunătățirea învățămîntului superior reclamă creșterea exigenței față de studenți. Ridicarea ștachetei cunoștințelor pretinse studenților la examene și colocvii nu este un capriciu al profesorului, ci o necesitate izvorînd din evoluția normală a societății. Practica acordării de reexaminări (și rereexaminări) nu face decît să submineze exigența cadrelor didactice, să acrediteze în rîndurile studenților ideea că neînsușirea temeinică a materiei nu constituie întotdeauna un obstacol în promovarea examenelor și obținerea diplomei. Trecerea examenelor cu note „la limită" este dovada unei pregătiri mediocre care nu trebuie tolerată. Ea echivalează cu o investiție avînd o rată a eficienței sub cea normală, agreată de societate.

Așadar, pentru a trece cu succes examenul maturității, învățămîntul superior economic, după părerea noastră, trebuie continuu adaptat cerințelor practice, modernizat și perfecționat ; slujitorii săi nu trebuie să uite că pentru a fi (sau a deveni) buni profesori trebuie să fie cercetători pasionați, legați prin mii de fire de viață, iar studenții trebuie să fie conștienți că numai prin muncă neobosită, prin dăruire de sine, prin eforturi depuse zi de zi, ceas de ceas, pot deveni SPECIALIȘTI în înaltul sens al cuvîntului.

CADRE COMPETENTE, TEMEINIC PREGĂTITE

PENTRU ACTIVITĂȚILE prin care se realizează legăturile economice externe ale țării noastre, formarea de cadre competente, care să dispună de o largă viziune asupra specialității și care să fie totodată capabile să îndeplinească la un nivel calitativ superior sarcinile operative, de ordin practic, devine, din multiple considerente, o problemă de maximă însemnătate. Este suficient să amintim că în condițiile de azi, pe lîngă schimburile externe pur comerciale, al căror volum a crescut considerabil, au apărut noi forme de relații economice externe. Măsurile recente de îmbunătățire a conducerii și organizării economiei, inițiate de partidul nostru, și prin care anumite activități de comerț exterior trec în competența ministerelor economice, a centralelor industriale, indică o altă fațetă a importanței pregătirii de cadre și anume aceea a necesității diversificării formelor de învățămînt.

Ținînd seama de aceste condiții, izvorîte din practica socială, inspirîndu-se din politica economică a partidului nostru, Conducerea Academiei de Studii Economice și cea a Facultății de Comerț, și-au sporit preocupările în ceea ce privește pregătirea de cadre, îndeosebi, în direcția indicată de secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care arăta : „Facultățile de științe economice trebuie să predea tinerilor teorie economică, dar, în același timp trebuie să-i pregătească mai bine în problemele practice ale comerțului exterior, să-i învețe cum se face astăzi comerț mondial". Preocupările Ministerului Comerțului Exterior și ale Academiei de Studii Economice de a introduce procedee moderne și eficiente de pregătire a specialiștilor de comerț exterior, sînt coordonate de Ministerul Învățămîntului. Printre realizările notabile menționăm efectuarea unei documentări ample, urmată de numeroase consultări și dezbateri care au condus la elaborarea unui plan de învățămînt și a unor programe de studii, recent votate în Senatul A.S.E.

O investigare minuțioasă a programelor de învățămînt din alte țări, realizată cu sprijinul Ministerului Comerțului Exterior, precum și legătura mai sistematică stabilită între învățămînt și respectivul departament, la diverse verigi, au permis descoperirea de rezerve importante în ceea ce privește axarea programelor de studii pe cerințele practicii. Folosirea în predare a tehnicilor actuale de comerț exterior, introducerea modelelor matematice, extinderea cunoștințelor de marketing, surprinderea realităților din țara noastră, precum și trecerea la desfășurarea seminariilor pe baza dezbaterii referatelor, a analizei cazurilor, a simulărilor, la întocmirea de proiecte economice sînt cîteva dintre preocupările prin care se urmărește creșterea eficienței învățămîntului universitar în pregătirea de specialiști pentru legăturile economice cu exteriorul. De asemenea, introducerea în planul de învățămînt al secției de Comerț exterior a unor noi discipline ca „Economia mondială" și „Economia și Conducerea comerțului exterior al României" are drept urmare pregătirea la un nivel mai ridicat a studenților și înarmarea lor cu cunoașterea politicii economice externe a partidului nostru.

Predarea, începînd din acest an, a unui curs intitulat „Elemente de comerț exterior" și la alte facultăți din A.S.E. — va permite, în concepția programei stabilite, cunoașterea de către viitorii economiști pentru industrie, comerț, finanțe etc., a categoriilor și tehnicilor fundamentale de comerț exterior, utile în activitatea lor. De asemenea, în ultimul timp s-au acoperit în mare măsură necesitățile secției de comerț exterior cu material didactic litografiat. Totuși, sînt necesare eforturi sporite din partea cadrelor didactice care predau cursuri de profil, pentru elaborarea unor manuale care vor acoperi necesități mult mai largi ale studenților acestei secții. Sperăm ca încă din anul viitor să fie tipărite o serie de asemenea manuale. În cadrul laboratorului de comerț exterior din facultate au fost elaborate sau sînt în curs de realizare o serie de lucrări pe bază de contracte, încheiate cu unități economice. În prezent, la facultate și la catedră au loc discuții pentru găsirea celor mai eficiente forme de organizare a practicii în producție a studenților.

Creșterea impetuoasă a volumului de informații, apariția unor noi forme și instrumente de comerț exterior, extinderea legăturilor economice cu noi și noi țări, provoacă perimarea cunoștințelor, necesitatea reînnoirii și lărgirii lor.

În ultimul an, facultatea noastră a colaborat cu Ministerul Comerțului Exterior, cu Ministerul Petrolului, cu Ministerul Industrie Ușoare, în vederea pregătirii și perfecționării unor lucrători care desfășoară activități în domeniul schimburilor internaționale. Asemenea preocupări vor fi continuate și amplificate începînd chiar cu lunile următoare, îndeosebi prin participarea la desfășurarea cursurilor postuniversitare. De asemenea, în măsura posibilităților, vom sprijini orice inițiativă din partea ministerelor economice, a centralelor sau a combinatelor industriale în organizarea unor cursuri de perfecționare a cadrelor, prin asigurarea pregătirii, a seminarizării, elaborarea de materiale didactice adecvate specificului formelor respective de învățămînt.

În legătură cu acțiunea de reciclare a cunoștințelor în specialitate, trebuie spus că într-o serie de țări, aceasta a căpătat un caracter sistematic, acumulîndu-se o amplă experiență. Avem în vedere atît metodele de instruire cît și cele de admitere. Societatea E.N.I. din Italia folosește, de pildă, o metodă originală, denumită „admitere inversă". Această metodă constă în faptul că lucrătorilor care desfășoară activitate în domeniul comerțului exterior, indicați de conducere pentru reciclare, li se pun 10-12 întrebări din specialitate. Cei care răspund corect la peste 90% din întrebări sînt „respinși", considerîndu-se că nu au nevoie, în momentul respectiv, de reciclare. Cei admiși sînt instruiți îndeosebi în problemele în care au dovedit lacune cu ocazia răspunsurilor date. La încheierea cursurilor are loc un nou examen, în urma căruia sînt declarați admiși din nou în activitatea anterioară numai acei care au întrunit un anumit punctaj, iar ceilalți sînt trecuți în alte locuri de muncă.

Fără îndoială că realizările obținute în secția de comerț exterior a facultății noastre sînt încă modeste în raport cu cerințele actuale. Sînt necesare încă eforturi stăruitoare din partea colectivului de cadre didactice care își desfășoară munca de predare, de seminarizare la această secție, pentru a perfecționa în cel mai scurt timp procesul de învățămînt.

prof. dr.
Alexondru D. ALBU
decan al Facultății de Comerț
Academia de Stiințe Economice

În numărul trecut al revistei am început publicarea luărilor de cuvînt în cadrul dezbaterii, organizate de Academia de Științe Sociale și Politice împreună cu Comitetul de Stat pentru Prețuri despre problemele perfecționării sistemului prețurilor cu ridicata. Au apărut intervențiile tovarășilor: dr. I. MARINESCU, din Comitetul de Stat pentru Prețuri, prof. dr. GH. ȘICLOVAN, H. KLEIMAN, din Ministerul Finanțelor, V. DUMITRESCU, din Direcția Centrală de Statistică, arh. T. BANTAȘ, din Ministerul Industriei Materialelor de Construcții, conf. ȘT. ARSENE. În numărul de față publicăm, în continuare, luările de cuvînt ale tovarășilor: I. RACHMUTH, membru corespondent al Academiei R. S. România, L. CREȚU, redactor la „Probleme economice", M. MAIEVSCHI, din Comitetul de Stat pentru Prețuri, GH. MAIOR, din Ministerul Industriei Ușoare, dr. IANCU IȚICOVICI, din Comitetul de Stat pentru Prețuri.

PREȚURILE CU RIDICATA ÎN DEZBATEREA SPECIALIȘTILOR

prof. univ. I. RACHMUTH
membru corespondent
al Academiei Republicii
Socialiste România

DETERMINAREA VALORII PRIN MĂSURAREA CHELTUIELILOR DE MUNCĂ — PUNCTUL DE PORNIRE ÎN FORMAREA PREȚURILOR

MULT TIMP se spunea că știința economică a rămas în urma practicii în socialism. Eu cred că acest lucru astăzi nu mai este valabil. Este însă adevărată afirmația despre ruptura sau legătura încă insuficientă dintre teorie și practică. În problema prețurilor nu trebuie să uităm că au fost dezvoltate teorii foarte interesante pe baza învățăturii marxiste fără ca aceste aspecte teoretice să se rezume la simpla afirmație că prețurile trebuie să reflecte cheltuielile de muncă socialmente necesare.

Eu nu aș vrea să intru în aceste probleme. Poate că vom avea ocazia o dată să le discutăm, atît cei care se ocupă cu teoria, cît și cei care se ocupă cu practica, într-o discuție comună.

Doresc să discut mai întîi problema tipului de preț, pusă în materialul dezbătut de noi, și care a fost analizată de tov. Gh. Șiclovan, care a expus un punct de vedere diferit. Aș vrea de asemeni, să-mi exprim părerea în ceea ce privește determinarea cheltuielilor sociale de muncă. Structura plusprodusului, adică problema împărțirii acestuia în beneficiu și impozit pe circulație, sau o altă împărțire posibilă va forma, de asemeni, cu permisiunea d-voastră, obiectul scurtei mele intervenții.

În ceea ce privește tipul de preț, tov. Șiclovan a adus argumente serioase, arătînd care sînt deficiențele sistemului actual și cred că cele mai multe observații sînt întemeiate. Principala deficiență este existența unor rentabilități extrem de variate, care merg, după cîte am înțeles, de la —30% pînă la +200% la diferite produse. Tov. Șiclovan nu a motivat însă suficient și nu a reușit să mă convingă că prețul de producție, pe care dînsul îl preconizează, va rezolva problemele complexe pe care le prezintă sistemul de prețuri și nu numai pe cea a rentabilității foarte diferite la diferite produse.

Să presupunem că am reușit să așezăm prețurile pe baza acestui tip de preț. Eu personal nu consider în mod principial exclusă posibilitatea ca să se ajungă cu acest calcul pînă la produs, deși tov. Șiclovan ca și alți susținători ai prețului de producție afirmă că plusprodusul trebuie să fie determinat la nivel de ramură, urmînd apoi ca el să fie repartizat sub forma unui procent la prețul de cost al fiecărui produs pentru a se stabili fiecare preț în parte.

Să admitem ipoteza că putem ajunge la fiecare produs cu prețul de producție. Întrebarea este următoarea: ce s-a rezolvat în acest fel? Au devenit rentabilitățile calculate la prețul de cost mai bine așezate în felul acesta?

La aceasta tov. Șiclovan poate să-mi răspundă: nu mă mai interesează rentabilitatea calculată la prețul de cost. Eu sînt curios dacă într-adevăr întreprinderea va putea să lucreze fără să o calculeze prin raportarea beneficiului la prețul de cost. Convingerea mea este că rentabilitatea întreprinderii tot la prețul de cost trebuie să o luăm în calcul. În ipoteza acceptării tipului de preț preconizat, rentabilitatea calculată la fonduri va suferi modificări foarte mici prin îmbunătățirea activității întreprinderilor. Nu ne vom putea deci dispensa de rentabilitățile calculate la prețul de cost pentru a judeca activitatea întreprinderii. Dar aceste rentabilități vor rămîne tot atît de incoerente cum sînt azi. Vreau să menționez că și în anul 1963, cînd au fost reașezate prețurile pe baza principiului calculului beneficiului la prețul de cost, s-a ajuns la nivele planificate ale rentabilității, pentru primul an de aplicare foarte puțin deosebite între ele. Cu toate acestea avem astăzi o diversificare mare a rentabilității produselor ca urmare a proceselor care au avut loc. Nimic nu ne împiedică să credem că același lucru va trebui să se întîmple și în cazul adoptării prețurilor de producție.

Așa că eu nu văd pînă în momentul de față motivată introducerea acestui tip de preț. E adevărat că ea s-a făcut și în alte țări. Se aduce și argumentul că în felul acesta statul are posibilitatea să ceară întreprinderilor un venit net și vărsăminte corespunzător cu fondurile puse la dispoziție. Acest argument pornește de la ideea că singura funcție a prețurilor ar fi asigurarea unor plăți la buget conforme cu investițiile făcute. Se mai spune, de asemenea, că acest preț va exprima în mod direct eficiența fondurilor; nu cred că este posibil așa ceva chiar cu acest preț. Nu se va putea spune pur și simplu pe baza prețului unui produs că eficiența economică a investiției ce se face este egală cu venitul net obținut.

Iată de ce eu consider insuficient motivată susținerea necesității introducerii prețului de producție.

În ceea ce privește cheltuielile sociale de muncă și stabilirea lor, știm că există puncte de vedere diferite; unul dintre ele — exprimat și în materialul discutat — cere ca să calculăm cheltuielile de muncă socialmente necesare pe baza prețului de cost. Există și alte metode ceva mai dificile dar am văzut că, din păcate, unul din criteriile care au fost adoptate în materialul prezentat îl constituie și gradul de dificultate al soluției. Eu cred însă că este greu de susținut argumentul că o soluție, deși justă, ar trebui înlăturată din cauza dificultăților punerii în practică.

Sînt de părere că valoarea produselor este o mărime concretă, determinabilă și că pe baza ei, se pot forma prețurile, în așa fel încît prețul de cost să fie fixat pe baza prețurilor și nu invers, prețurile pe baza prețului de cost. Aceasta, întrucît — așa cum just s-a afirmat aici — prețul de cost nu este ferit de defecțiunile prețurilor pe care le avem. Chiar dacă vom face operația de reașezare în două etape, nu vom scăpa de deficiențele arătate. Consider că valoarea producției poate fi stabilită, determinîndu-se cheltuiala de muncă în formă fizică. Această determinare se poate face astăzi cu ajutorul balanței legăturilor dintre ramuri (inclusiv reducerea muncii complexe la muncă simplă). Cu ajutorul balanței legăturilor dintre ramuri se determină cheltuielile de muncă pentru fiecare produs în unități de muncă simplă și în felul acesta obținem cheltuiala de muncă socialmente necesară pentru fiecare produs în parte. Aceasta, pe scurt, în ceea ce privește determinarea valorii.

Cum ajungem de la valoare la preț? Eu cred că există un procedeu simplu: am stabilit costul în ore de muncă al unui produs; stabilim și costul în ore de muncă al produsului social total. Cunoaștem, în același timp, acest produs social în expresie bănească, în lei. Vom împărți mărimea în lei a produsului social total prin numărul de ore și obținem, în expresie bănească, valoarea produsă într-o oră de muncă simplă. Înlocuind numărul de ore pe care l-am determinat pentru fiecare produs în parte prin expresia lor în lei, obținem prețul-valoare al produselor.

Acest preț-valoare este transformat în preț efectiv prin luarea în considerare a diferitelor funcții ale prețurilor, chestiune asupra căreia nu putem insista aci. Dar și aci sînt aplicabile anumite metode cantitative, care dau operației destulă precizie. Este vorba de luarea în considerare a valorii de întrebuințare, de împărțirea plusului de venit național în fond de acumulare și fond de consum, de abateri determinate de funcțiile prețurilor ca instrument de politică economică.

Mergînd mai departe, cu ajutorul prețurilor astfel obținute și al salariilor efective, se pot obține costurile de producție și mărimile venitului net.

Altă chestiune de care aș vrea să mă ocup este problema structurii plusprodusului. Materialul prezentat menține sistemul vechi al împărțirii plusprodusului în beneficiu și impozit pe circulație, cu mențiunea că impozitul pe circulație va fi încasat înainte de toate, cu ajutorul prețurilor cu ridicata ale bunurilor de consum.

În primul rînd, sînt de părere că prețul cu care se operează în economie și care îndeplinește o serie de funcții atît pe plan general, cît și la nivelul întreprinderii, trebuie să fie un instrument care să poată în mod efectiv să-și îndeplinească aceste funcții. Întreprinderea trebuie să știe exact ce a cheltuit și ce a încasat, ea nu poate să încaseze mai puțin decît a cheltuit ca muncă socială. Prețul trebuie să exprime deci întreaga muncă socială cheltuită. În felul acesta are loc circulația normală a produselor între întreprinderi, o circulație pe bază de echivalență. Nu are loc o redistribuire nedorită a venitului național. Cu ajutorul unor asemenea prețuri se pot calcula în mod just proporțiile economiei naționale și, în primul rînd, cele dintre fondul de acumulare și fondul de consum, dintre industrie și agricultură, dintre ramurile industriei etc.

Din această cauză, sînt de părere că întregul plusprodus trebuie să intre în preț. Cred, de altfel, că împărțirea în beneficiu și impozit pe circulație este o metodă care, afară de deficiențele cărora le dă naștere, lasă la o parte multe posibilități de îmbunătățire a activității întreprinderilor cu ajutorul prețului.

Aș vrea să spun mai clar la ce mă gîndesc.

În momentul de față, impozitul pe circulație nu este decît o plată amorfă și inactivă, ca să spun așa, o formă de plată a venitului net către bugetul statului. Impozitul pe circulație nu îndeplinește nici o altă funcție decît pe aceea de a diferenția prețurile și, în special, de a permite preluarea de către buget în mod direct, fără multe dificultăți și înconjururi, a unei bune părți a plusprodusului. Or, sînt de părere că s-ar putea utiliza o formulă de vărsare la buget a plusprodusului în așa fel încît acesta să contribuie la cointeresarea întreprinderilor în direcția îmbunătățirii activității economice.

Este cunoscută teoria formării prețurilor concomitent cu întocmirea planului optim. Sînt traduse în românește cărțile lui Novojilov, Kantorovici, care se ocupă de această problemă; literatura economică în această privință este bogată.

Dar, noi sîntem încă departe, atît din punct de vedere teoretic, cît și din punct de vedere practic de posibilitatea punerii în valoare a realizărilor teoretice care au fost obținute pînă în prezent în această privință. Problema planului optim, pînă în momentul de față, după părerea mea, nu este nici din punct de vedere teoretic elaborată, iar după un punct de

→

←

vedere unanim acceptat chiar și de susținătorii săi, planul optim nu poate fi realizat nici din punct de vedere practic în momentul de față. Dar, această teorie o formării prețurilor concomitent cu planul optim conține unele lucruri care ar putea să fie puse în practică, independent de realizarea planului optim. Unul din aceste aspecte este structura plusprodusului. Noi presupunem că mărimea plusprodusului a fost formată după metoda indicată mai înainte. Acest plusprodus ar trebui structurat în așa fel încît o parte să fie vărsată la buget sub forma unei taxe pentru fonduri, a doua parte sub forma unei taxe pentru forța de muncă calificată, alta ca taxă pentru pămîntul și resursele naturale utilizate, iar o altă parte să constituie beneficiul întreprinderilor.

Consider că este posibil acest lucru. Dacă avem mărimea plusprodusului și, conform metodei prezentate, îl avem și pe fiecare produs în parte, vom putea, pe baza unei formule cunoscute, să raportăm la fiecare din factorii pe care i-am enumerat o porțiune din plusprodus care să fie plătită la buget și care să fie aferentă factorului de producție respectiv.

Întreprinderea va plăti o taxă pentru fonduri fixe din plusprodus. Dacă această plată este fixată ca un procent la o anumită cantitate de fonduri, întreprinderea este în felul acesta cointeresată să gospodărească aceste fonduri în așa fel încît să facă economie la această taxă asupra fondurilor, iar diferența economisită putem să i-o dăm întreprinderii fie în întregime, fie în parte, sub forma unui plus de beneficiu. Același lucru este valabil și la toate celelalte elemente.

Societatea noastră este interesată să se realizeze o utilizare judicioasă a fondurilor, a pămîntului și resurselor naturale, dacă întreprinderea va ști să utilizeze în mod rațional fondurile și resursele naturale, ea va face economii și își va putea spori beneficiul. Deși noi dispunem de forță de muncă suficientă, și aici, dacă ne gîndim bine, metoda propusă își are o aplicație ; înainte de toate trebuie să gospodărim în mod rațional forța de muncă calificată și, în al doilea rînd, însăși politica noastră tehnică poate să fie influențată printr-o asemenea taxă asupra forței de muncă, stimulînd introducerea tehnicii și acolo unde mîna de lucru este ieftină. Nu-mi dau seama cît de apropiată este propunerea mea de posibilitățile reale de înfăptuire ; consider însă că este o problemă care merită toată atenția în așa fel încît o dată cu beneficiul pe care îl primește întreprinderea, ea să fie interesată în gospodărirea justă a factorilor de producție și prin formele de vărsare a plusprodusului la buget.

Liliana CREȚU

VALOAREA DE PLAN ȘI REGIMUL UNIC AL PREȚURILOR

ÎN CUVÎNTUL meu voi căuta să-mi expun punctul de vedere cu privire la posibilitățile de apropiere a prețurilor de cheltuielile sociale de producție, cu privire la regimul unic de prețuri, probleme care — așa cum releva și antevorbitorul meu, prof. univ. dr. Gh. Șiclovan — nu au fost suficient de clar conturate în materialul de bază supus discuției.

După cum se știe în cadrul discuțiilor pe problemele planificării și modelării prețurilor în economia socialistă care au avut loc la Academia de studii economice s-a iscat, de pildă, controversa dacă valoarea mărfurilor poate fi cunoscută sau nu. Părerea mea este că într-o economie socialistă în care întregul fond de timp de muncă al societății poate fi repartizat pe diferite activități în mod planificat, în funcție de necesitățile generale, valoarea — deși reprezintă o abstracțiune teoretică — poate fi cunoscută sub forma valorii de plan. Măsura în care această valoare se realizează în cursul îndeplinirii planurilor, depinde de gradul de perfecțiune atins de munca de planificare, de modul în care aceasta a oglindit nevoile reale ale societății.

De aici rezultă și concluzia că prețurile, ca expresie bănească a valorii, pot și ar trebui să exprime ca prețuri de plan valoarea socială de plan a mărfurilor. Din însăși această concluzie mai rezultă că prețurile de plan atît ale mijloacelor de producție, cît și ale bunurilor de consum ar trebui să cuprindă întreaga acumulare socialmente necesară pe unitate de produs, deci să avem un regim unic de prețuri. Se pare însă că autorii materialului de bază supus discuției, din anumite considerente obiective și subiective nu împărtășesc această părere.

Sugestiile pe care îmi permit să le fac în continuare se vor referi de aceea la formele și modalitățile de exprimare a plusprodusului ce urmează a fi cuprins în preț, considerînd că formele uzuale de exprimare a acestuia sînt beneficiul și impozitul pe circulația mărfurilor. În manualele de economie politică primul este definit ca venit net al întreprinderii, iar cel de al doilea ca venit net centralizat al statului.

Voi păstra în cele ce urmează această terminologie uzuală, deși esențial nu este dacă venitul net centralizat al statului s-ar denumi, după reașezarea generală a prețurilor cu ridicata, impozit pe venit sau taxa asupra fondurilor de producție într-un sens mai larg decît cel din „Propuneri". Esențial este, după părerea mea, ca cota de venit net cuprinsă în prețul tuturor produselor să reflecte întreaga acumulare socialmente necesară ce revine pe unitate de produs, asigurîndu-se astfel un regim unic de prețuri apropiate de cheltuielile sociale de producție.

După părerea mea, prețul format din prețul de cost mediu pe ramură, beneficiu și impozit pe circulație este prețul care reprezintă valoarea socială a mărfii atît pentru mijloacele de producție, cît și pentru bunurile de consum. Cît de mare să fie cota de beneficiu — care să rămînă însă în întregime întreprinderii pentru a fi un factor de stimulare materială a activității sale — și cît de mare cota de impozit pe circulație, este o problemă care trebuie rezolvată de organele centrale de planificare în funcție de sarcinile reproducției socialiste lărgite în etapa respectivă, adică în funcție de nevoile acumulării pe plan central și la nivel de întreprindere pentru realizarea ritmurilor de dezvoltare economică stabilite de plan.

Mi se pare foarte interesantă în acest context concepția lui C. Iacobovici-Boldișor, exprimată în cartea sa — Probleme de prețuri în economia socialistă, cu privire la cheltuielile de muncă socială, pe care le înțelege nu atît sub aspectul cheltuielilor sociale de producție, cît sub aspectul cheltuielilor sociale de reproducție. Pe această bază autorul arată că în repartizarea venitului net pe ramură și produse trebuie pornit de la necesitățile reproducției lărgite ale ramurilor respective. Chiar dacă nu sînt partizană a stabilirii unor cote diferențiate de beneficiu și impozit pe ramuri și produse, deoarece obiectele mari ale politicii de investiții se realizează pe cale centralizată, consider că la nivelul economiei naționale ar trebui să se țină seama de necesarul de investiții, cel puțin pe un cincinal, la stabilirea cotelor de venit net ce urmează să fie cuprinse în prețul produselor.

De aici mai derivă o problemă și anume, aceea a duratei perioadei de plan optime pentru planificarea prețurilor. După părerea mea, perioada de un an ar fi prea scurtă pentru a se înregistra modificări valorice atît de importante încît să justifice planificarea de noi prețuri. Consider că perioada optimă pentru planificarea prețurilor ar fi cincinalul, modificările valorice care depășesc o anumită limită putînd fi luate în seamă, cum vom vedea ulterior, cu ajutorul impozitului de regularizare, formînd o sursă suplimentară de venit net centralizat al statului.

Se știe că nu toate prețurile de plan vor putea corespunde valorii de plan a mărfurilor. Considerente de politică economică — de stimulare sau frînare a consumului productiv sau neproductiv al unui produs, de corelare a prețurilor unei game de produse (de exemplu, a combustibililor), în funcție de valoarea lor de întrebuințare etc. — vor determina și de acum înainte, așa cum se arată și în propunerile menționate, necesitatea abaterii prețurilor de la valoare. Însă, pornind de la un volum stabilit al acumulării, necesar pentru perioada de plan respectivă, de la anumite cote de beneficiu și de impozite pe circulația mărfurilor care să-l asigure și abaterile de la valoare vor căpăta un caracter conștient. Abaterile în sus de la valoare vor trebui să asigure compensarea abaterilor în minus atît față de valoarea socială — atunci cînd prețurile unor mărfuri se stabilesc din anumite considerente politice sau economice sub valoarea socială — cît și față de valoarea individuală superioară a unor mărfuri a căror producție în condiții sub medie este totuși socialmente necesară.

Aș propune, de aceea, înființarea unui fond de regularizare care să fie alimentat cu venituri din impozitul de regularizare ce urmează să absoarbă acumulările ce depășesc valoarea socială de plan și din care să se plătească subvenții întreprinderilor, a căror producție este socialmente necesară, dar care fie din cauza politicii de prețuri, fie din cauza condițiilor naturale sau a unei înzestrări tehnice mai slabe decît media nu realizează prin preț valoarea individuală a produselor lor. Avînd în vedere că ar fi de dorit ca compensarea abaterilor în plus sau în minus să se facă la nivel de subramură sau ramură, fondurile de regularizare pentru industrie ar trebui constituite în proporție de cca 50% la nivelul centralelor, cca 20% la nivelul ministerului (pentru a compensa abaterile ce nu au putut fi regularizate la nivelul centralei), iar restul de 30% la nivelul Ministerului Finanțelor pentru compensarea abaterilor intraramuri.

S-ar putea obiecta că aplicarea propunerii ar implica o serie de calcule economice în plus la întreprinderi și că s-ar lua dintr-un buzunar al statului — fondul de regularizare — ca să se dea altuia — bugetul de stat sub forma impozitului pe circulație. Totuși, consider că merită a se efectua unele calcule în plus pentru ca fiecare întreprindere să știe precis ce a primit de la societate și ce îi datorează. Împărțirea plusprodusului în beneficiu, impozit pe circulația mărfurilor și impozit de regularizare prezintă, după părerea mea, importanță din cauză că primele două elemente adăugate la prețul de cost ar reprezenta prețul corespunzător valorii sociale a mărfurilor, iar ultimul abaterea prețurilor de la această valoare, formînd deci numai în cazuri justificate un element constitutiv al prețului. În felul acesta s-ar cunoaște cuantumul abaterilor de la valoare și s-ar putea lua măsuri ca pînă la perioada de plan viitoare să se reducă aceste abateri.

Impozitul de regularizare poate fi folosit în decursul perioadei de plan și pentru absorbirea beneficiilor peste plan, nedatorate efortului propriu al întreprinderii. Practica a arătat că în condițiile stabilității prețurilor pe o perioadă mai îndelungată, beneficiile cresc mult peste cele normale dacă întreprinderea continuă să fabrice același sortiment de produse, prețul de cost reducîndu-se simțitor față de perioada de asimilare fără eforturi deosebite. De aceea, întreprinderile în loc să fie cointeresate în împrospătarea regulată a sortimentului lor de producție prin introducerea de produse noi cu caracteristici tehnice superioare și restrîngerea producției produselor învechite, sînt interesate să producă cantități tot mai mari din această ultimă categorie de produse.

Dacă întreaga cantitate de produse învechite nu-și mai găsește desfacere în condițiile menținerii prețului înseamnă că acesta nu mai corespunde valorii sociale a produselor respective, fiind superior acesteia. Prevederea perceperii unui impozit de regularizare pentru produsele a căror vechime în producție depășește un anumit număr de ani — variabil de la o ramură la alta (de regulă, în condițiile revoluției tehnico-științifice actuale ciclul de viață al unui produs este de 5—10 ani) — ar stimula întreprinderile să-și împrospăteze structura producției, căci sortimentele vechi nu le-ar mai asigura nici beneficiile planificate.

În concluzie, opinez ca prețul tuturor mărfurilor să fie format din prețul de cost mediu pe ramură, beneficiu și impozit pe circulația mărfurilor, iar în cazurile cerute din considerente de politică economică să se adauge și impozitul de regularizare.

Evitarea includerii în preț a unor venituri nete care să depășească cota necesară pentru realizarea valorii sociale a produselor este deosebit de importantă pentru îmbunătățirea calculului tuturor indicatorilor valorici. Pentru aceasta este utilă cunoașterea mai precisă a impozitului pe circulația mărfurilor aferent diferitelor trepte de prelucrare a produselor. De aceea, am propune înlocuirea metodologiei actuale de calcul a impozitului pe circulația mărfurilor — în caz că se acceptă generalizarea sa atît la mijloacele de producție cît și la bunurile de consum — cu o metodologie apropiată de cea a calculului „taxei asupra valorii adăugate" în curs de generalizare în cadrul C.E.E. și anume, calculul impozitului pe circulație în funcție de producția netă, adică în funcție de valoarea nou creată.

Această metodă, care ar putea fi denumită și sistemul de calcul al impozitului net pe faze, spre deosebire de sistemul răspîndit anterior, care ar putea fi denumit sistemul de calcul al impozitului brut pe faze, permite evidențierea părții de plusprodus aferentă acestui impozit pe fiecare fază și nu cumulat, evitînd înregistrările repetate. Volumul impozitului încasat de stat poate fi același, indiferent de metoda de calcul folosită, deoarece în cazul sistemului de impozit net cota va fi mai mare decît în cazul sistemului de impozit brut ; metoda de calcul pe baza principiului „valorii nou create" permite însă o evidențiere exactă a volumului impozitului aferent fiecărei trepte de prelucrare.

Punctul nevralgic al acestei propuneri este că impozitul pe circulație însăși formează un element al valorii nou create și că luăm drept bază de calcul o producție netă care nu-l conține. Dezavantajul acesta ni se pare însă mai mic decît acela al cumulării unor acumulări exagerate în preț. De altfel, cred că în parte cel puțin acest dezavantaj ar putea fi înlăturat, dacă în momentul stabilirii cotei de impozit pe circulația mărfurilor la nivelul economiei naționale s-ar lua în considerare și ponderea venitului național în produsul social global. Adoptarea acestei metode de calcul ar prezenta avantajul că fiecare produs să se reflecte în prețul produselor în a căror componență intră cu valoarea sa, fără însă ca prin înregistrări repetate — deoarece se succed mai multe trepte de prelucrare — volumul acumulării aferent lui să se umfle artificial. Aceasta ar permite deci o așezare mai judicioasă a raporturilor de prețuri în special la produsele cu un grad de prelucrare superior.

În felul acesta s-ar înlătura și unul din inconvenientele semnalate la calculul cursului de revenire al exportului produselor cu un grad de prelucrare superior. Măsura luată de la 1 ianuarie 1970 ca prețul de livrare la export al produselor să fie prețul de calcul și nu prețul de întreprindere ca pînă acum, are drept efect înlăturarea unor acumulări exagerate concretizate în beneficiul ultimei trepte de prelucrare. Dar prin această măsură nu se înlătură efectul unor rentabilități exagerate în treptele anterioare de prelucrare. De asemenea, în condițiile actuale cînd prețul majorității mijloacelor de producție nu cuprinde impozit pe circulația mărfurilor se face abstracție de acest element constitutiv al valorii. S-ar putea obiecta că există o contradicție : pe de o parte, avem rentabilități și acumulări exagerate și, pe de altă parte, vrem să mai introducem impozitul pe circulația mărfurilor. După părerea mea, nu este vorba de o contradicție, ci de dorința de a reglementa în mod centralizat unele procese de redistribuire a venitului net în preț care au loc în momentul de față spontan. Însăși hotărîrea de a introduce impozitul de regularizare o atribuim faptului că s-a făcut resimțită această necesitate și pînă la reașezarea generală a prețurilor cu ridicata unele anomalii să fie rezolvate pe această cale.

În cazul prețului intern de export, procesul de redistribuire a venitului net prin preț îmbracă un caracter specific. Atunci cînd ne propunem să apreciem rentabilitatea exportului din punct de vedere al economiei naționale ne interesează să cunoaștem în ce măsură veniturile realizate pe piața externă acoperă cheltuielile de muncă națională încorporată în produsele exportate și, prin urmare, este necesar să comparăm prețurile mondiale sau prețurile externe obținute cu un preț intern, care să cuprindă întreaga acumulare socialmente necesară. De aceea, pentru acest caz îmi mențin părerea exprimată în Colocviul organizat la Institutul de cercetări economice în aprilie 1967, pe tema „Eficiența economică a comerțului exterior" și anume, că la calculul cursului de revenire să se folosească prețurile cu ridicata ale industriei, ca mai apropiate de valoare decît prețurile cu ridicata ale întreprinderii.

Atunci cînd se pune însă problema reflectării în situația financiară a întreprinderii producătoare a veniturilor realizate din activitatea de export, atunci aceste prețuri nu mai corespund, căci întreprinderilor trebuie să li se atribuie doar rezultatele pozitive sau negative datorate efortului propriu și deci este necesară folosirea unor prețuri degrevate de anumite elemente ale acumulării. Cunoașterea cît mai aprofundată a tuturor elementelor valorii, care se regăsesc în prețul intern complet de export, permite luarea în calculul rentabilității exportului a unor prețuri interne de export diferențiate în funcție de scopul calculului, deci o apreciere mai veridică a situației concrete.

Aș vrea să mai spun cîteva cuvinte în legătură cu formarea prețului intern al produselor importate, care sînt parțial în consens, iar parțial diferă de „Propunerile privind principiile generale ale reașezării prețurilor cu ridicata". După părerea mea, rentabilitatea comerțului exterior poate fi definită drept totalitatea avantajelor valorice absolute sau relative din import-export.

iar rentabilitatea exportului trebuie apreciată în conexiune cu rentabilitatea importului. Aceasta nu înseamnă însă o „corelare“ artificială a rentabilității exportului cu rentabilitatea importului prin intermediul prețurilor interne ale produselor importate.

În formarea prețurilor interne cu ridicata ale produselor importate cred că ar trebui aplicată o politică de prețuri diferențiată pe grupe de mărfuri și avînd în vedere și posibilitățile de producție a diferitelor mărfuri în țară. Astfel, corelarea prețurilor interne de import cu prețurile unor produse similare din producția internă mi se pare justificată numai atunci cînd între produsul din import și cel indigen nu există deosebiri calitative, iar producția internă nu poate satisface cantitativ și sortimental necesarul de consum al societății.

Pentru o serie de materii prime, materiale și produse agricole pentru producția cărora nu există condiții de producție în țară, prețurile interne de import s-ar putea forma prin transformarea în lei a prețurilor externe de cumpărare cu ajutorul coeficienților de calcul interni ; cînd se urmărește frînarea consumului unora din aceste produse se pot aplica în plus taxe vamale.

O mai mare elasticitate în domeniul formării prețurilor interne de import o necesită, după părerea mea, grupa de mașini și utilaje. Astfel, ar trebui îmbinată armonios promovarea importului de mașini și utilaje ce reprezintă vîrfuri ale tehnicii mondiale, care au importanță pentru dezvoltarea viitoare a economiei, și frînarea importului acelor mașini și utilaje pentru care există condiții de producție în țară. De aceea, aș opinia ca pentru prima categorie să se aplice doar coeficienții de calcul interni la transformarea în lei a prețurilor externe, iar pentru cea de a doua categorie să se aplice în plus o taxă vamală. În ce privește cea de a doua categorie aș opinia ca, cu ajutorul taxelor vamale, să se determine prețuri interne de import superioare prețurilor produselor similare din producția internă. În acest fel beneficiarii n-ar mai fi stimulați să facă apel la import, dacă există posibilități de satisfacere a necesarului lor din producția internă.

În ce privește formarea prețurilor interne ale bunurilor de consum importate sînt în consens cu precizările făcute în „Propuneri“. Aș vrea doar să subliniez că la bunurile de larg consum sau de consum restrîns importate pentru a completa cantitativ și sortimental producția internă nu s-ar justifica prețuri superioare produselor similare autohtone. Prețuri superioare acestor prețuri apar justificate numai în cazul unor diferențe calitative sau în cazul cînd existau posibilități de înlocuire a produselor importate prin producția internă sau în cazul articolelor de lux.

M. MAIEVSCHI

IN CE CONSTĂ FONDUL PROBLEMEI SAU CUM SĂ EVITĂM UN CERC VICIOS INUTIL

UNA din criticile formulate la adresa macromodelului prețurilor cu ridicata elaborat pe baza principiilor și criteriilor expuse în materialul difuzat participanților la această dezbatere constă în faptul că el nu aduce o restructurare radicală, fundamentală a sistemului și nivelului general al acestor prețuri, acest nivel suferind pe ansamblu o schimbare neînsemnată (se reduce abia cu circa 5%). S-ar părea că în aceste condiții întreaga operație a reașezării este sau inutilă sau ineficientă, respectiv că ea s-ar justifica numai dacă ar fi însoțită de niște rezultate spectaculoase revoluționare.

În legătură cu aceasta, cred că nu comportă discuție că dialectica lucrurilor nu justifică revoluții și nici revoluționări decît sub presiunea coacerii unor contradicții antagoniste, indiferent despre ce domeniu de activitate este vorba. Ar fi însă greu de dovedit — după părerea mea — că între sistemul nostru de prețuri și cerințele economiei naționale există o contradicție antagonistă și că neajunsurile cunoscute ale acestui sistem nu pot fi înlăturate decît prin înlocuirea lui imediată și integrală cu un alt sistem.

Îmbunătățirea sistemului prețurilor cu ridicata poate fi obținută și prin restructurarea lui internă, în cadrul nivelului existent, ceea ce are avantajul — așa cum a arătat în cuvîntul său tovarășul Șt. Arsene — de a nu antrena obligatoriu și modificarea celorlalte categorii de prețuri (cu amănuntul și de cumpărare), care — de altfel fac parte în momentul de față din categoria termenilor cunoscuți și deci ficși ai ecuației prețurilor.

Astăzi se discută pe larg, iar într-o serie de țări socialiste se experimentează sub diferite forme, un sistem nou de prețuri, bazat pe schema prețului de producție. Este adevărat că prețul de producție există în economia capitalistă de mai multă vreme și este cunoscut încă de la Marx, preluarea lui în economia socialistă nu este însă o problemă mecanică. În această privință cred că trebuie ținut seama cel puțin de faptul că în timp ce apariția prețului de producție în economia capitalistă este rezultatul unui îndelungat proces de evoluție de jos în sus, în condițiile economiei socialiste planificate și conduse centralizat el este introdus de sus în jos, ceea ce este posibil tocmai datorită faptului că această economie este condusă centralizat, dar implică — ca orice altă măsură economică hotărîtă de conducerea de partid și de stat — studierea aprofundată și atentă a esenței concepției care stă la baza măsurii preconizate, a condițiilor obiective necesare punerii ei în aplicare, a consecințelor și repercusiunilor pe care le-ar provoca în toate sectoarele de activitate.

Să nu înțelegem mecanic faptul că în toate reformele de prețuri cu ridicata, înfăptuite în țările socialiste, se vorbește de dimensionarea venitului net în funcție de fondurile de producție. Este o denumire comună, expresie a unei generalizări abstractizante, care acoperă conținuturi foarte diferite și — ceea ce este mai important — rezultate și mai diferite. În preluarea unei experiențe trebuie desigur să ținem seama și de conținut, dar nu trebuie neglijate mai ales rezultatele, or studierea acestor rezultate nu duce totdeauna la concluzia că „prețul de producție“ este un panaceu capabil să rezolve instantaneu toate problemele de prețuri care stau în fața noastră.

Adoptarea în economia socialistă a unor prețuri cu ridicata construite după schema prețului de producție este un proces îndelungat și complex care necesită timp, apreciat (de exemplu, de unii autori sovietici) la 15—20 de ani. Macromodelul prețurilor cu ridicata pus în discuție constituie un prim pas pe drumul acestei evoluții îndelungate care comportă nu numai parcurgerea unor etape succesive ce nu pot fi sărite, ci și elucidarea și precizarea pe parcurs a unor probleme de principiu și teoretice încă insuficient elaborate la ora actuală, încă în plină discuție și chiar controversate.

Și acum permiteți-mi să abordez — pe scurt — o problemă care, direct sau indirect, stă la baza criticilor aduse sistemului propus și anume, problema prețului cu ridicata unic. S-a exprimat părerea că mijloacele de producție și bunurile de consum trebuie să aibă prețuri cu ridicata unice. În materialul privind principiile reașezării prețurilor cu ridicata care formează obiectul discuțiilor în cadrul acestei dezbateri se propune menținerea celor două categorii de prețuri cu ridicata practicate în prezent și introduse cu prilejul reașezării prețurilor cu ridicata din 1954/1955 ;

— preț cu ridicata al întreprinderii ;

— preț cu ridicata al industriei.

În primul rînd, trebuie reținut că în sistemul prețurilor cu ridicata propus, prețul cu ridicata al întreprinderii este unic atît pentru mijloacele de producție, cît și pentru bunurile de consum, el fiind prețul care capătă conținutul economic determinant de cerințele legate de tipul de preț adoptat.

Ce determină și justifică existența unui al doilea fel de preț cu ridicata? Considerentele aparțin unor realități obiective care prezintă două aspecte principale.

Primul aspect este legat de faptul că — așa cum se cunoaște — actul de vînzare-cumpărare mijlocit prin preț implică existența a doi parteneri : furnizorul mărfii, care este vînzător și beneficiarul, care este cumpărător. În practica circulației mărfurilor din economia noastră, prețul încasat de furnizorul-producător nu coincide în toate cazurile cu cel plătit de beneficiar. Astfel, în timp ce producătorii aceleiași mărfi obțin același preț (cu ridicata), indiferent de costurile lor de producție individuale, beneficiarul plătește prețuri diferite în funcție de diferiți factori cum sînt :

— destinația diferită a produsului în procesul de producție (de exemplu, în cazul gazului metan, cumpărătorul plătește pentru acest produs un preț dacă este destinat a fi folosit ca materie primă și alt preț dacă îl cumpără drept combustibil ; diferențieri de această natură există și pentru produse petroliere, cherestea, făină, spirt, zahăr ș.a.) ;

— categoria diferită a beneficiarului (de exemplu, unul și același produs este cumpărat la prețuri diferite de o întreprindere de stat sau o cooperativă agricolă de producție).

Aceste diferențieri ale prețurilor cu ridicata au la bază, în unele cazuri, considerente de ordin tehnico-financiar, dar în majoritatea cazurilor — și în special în cazul diferențierii prețurilor cu ridicata după calitatea beneficiarilor — considerente de politică economică.

Diferențierile mai sus-amintite se obțin de regulă cu ajutorul cotelor diferențiate i.c.m.

Al doilea aspect care trebuie avut în vedere în discutarea acestei probleme este cel legat de faptul că în circulația mărfurilor de la producător pînă la consumatorul final pot exista mai multe faze, al căror număr este determinat de complexitatea procesului de circulație, respectiv de numărul verigilor care intervin în acest proces. Schematic, un produs industrial poate parcurge următorul drum :

— depozit producător (furnizor) ;

— baza de desfacere și aprovizionare ;

— depozit beneficiar ;

— organizație comercială ;

— consumator individual.

Trecerea produsului prin toate sau numai unele din aceste verigi implică cheltuieli suplimentare succesive (încărcare-descărcare, transport, manipulare, regii) și asigurarea beneficiilor cuvenite unităților cu gestiune economică proprie prin care se desfășoară procesul de circulație, fiecare verigă nouă suportînd totalitatea cheltuielilor efectuate în verigile precedente și care sînt cu atît mai ridicate cu cît numărul lor este mai mare.

Îmbinarea diferențierii prețurilor după destinație și calitatea beneficiarului, cu trecerea produsului prin fazele de circulațe, impune existența în concret pentru fiecare produs a unei game vaste (o rețea întreagă) de prețuri de livrare și de aprovizionare diferite care se stabilesc ca atare sau se formează succesiv și fără care nu se poate concepe circulația mărfurilor în cadrul economiei naționale.

Realități asemănătoare există și își spun cuvîntul și în economia capitalistă, în cadrul căreia are lor o largă diferențiere a prețurilor cu ridicata, determinată atît de regimul circulației mărfurilor (la intern — fiscalitate diferențiată după destinații, la export — măsuri variate de încurajare sau frînare), cît și de existența unei vaste rețele de circulație (gros mare și mijlociu, micul gros) și a unui sistem complex de condiții de livrare (în funcție de mărimea lotului livrat, termene de livrare, distanțe etc.).

Ținînd seama de aceste realități ineluctabile, se pune întrebarea : unde, în ce punct, la ce verigă a circulației poate fi plasat prețul cu ridicata unic și ce rol, ce funcție va avea el de îndeplinit ? În sistemul propus, în material, această problemă a fost soluționată în felul următor :

La baza sistemului prețurilor cu ridicata a fost așezat prețul cu ridicata al întreprinderii, unic pe fiecare produs pentru toți producătorii acestuia, indiferent dacă e vorba de mijloace de producție sau bunuri de consum și construit pe baza cheltuielilor de producție medii pe ramură, la care se adaugă un venit dimensionat după principiile și criteriile adoptate. Pentru a asigura un conținut omogen și comparabil tuturor acestor prețuri cu ridicata s-a propus și adoptarea unei condiții de livrare franco unice, anume „franco depozit furnizor“.

Pornind de la acest preț unic — care poate funcționa și ca atare — în relațiile dintre producătorul furnizor și beneficiar — pentru nevoile circulației mărfurilor pe toate destinațiile arătate înainte, urmează să se stabilească, să se formeze sau să se deducă, după caz, toate prețurile de livrare sau de aprovizionare necesare asigurării acestei circulații, potrivit atît cerințelor concrete și practice ale mișcării mărfurilor în cadrul economiei naționale, cît și cerințelor politicii economice. Unul și același produs, cu preț cu ridicata al întreprinderii unic, va avea deci mai multe prețuri pentru diverse destinații și diverși beneficiari, formate prin adăugarea succesivă a cheltuielilor apărute pe fazele circulației, precum și a i.c.m. după caz.

În propunerile în discuție s-a considerat că cel puțin prețurile cu ridicata diferențiate pe beneficiari care includ i.c.m. sînt prețuri distincte, determinate ca atare, adoptîndu-se pentru ele denumirea existentă de „prețuri cu ridicata ale industriei“. S-a considerat că această soluție (menționăm că ea este adoptată în mod expres în noul sistem al prețurilor cu ridicata din U.R.S.S. și sub diverse forme și denumiri se regăsește și în alte țări socialiste), are avantajul de a menține o terminologie introdusă și cunoscută de toată lumea, ceea ce desigur nu exclude posibilitatea adoptării și a altor denumiri.

De exemplu, prețul cu ridicata unic pentru producător poate fi denumit „preț de fabrică (uzină) “, iar prețurile apărute în cadrul procesului de circulație — „prețuri de livrare“, cu precizarea fie a sursei, fie a destinației :

— preț de livrare pentru fondul pieței ;

— preț de livrare al bazei de desfacere și aprovizionare ;

— preț de livrare pentru C.A.P. și așa mai departe.

Este de analizat dacă schimbarea terminologiei în vigoare și înlocuirea ei cu una mai complexă și mai stufoasă ar schimba ceva și de fond sau în principiu și ar ușura înțelegerea și rezolvarea problemelor legate de găsirea căilor celor mai eficiente de apropiere a prețurilor de cheltuielile sociale necesare pentru obținerea produselor.

Fondul problemei rezidă însă, desigur, nu în terminologie, ci în necesitatea obiectivă de a avea mai multe feluri de prețuri cu ridicata dintre care numai unul, cel de pornire — prețul cu ridicata al întreprinderii, loco depozit furnizor, poate fi în condițiile actuale unic. Două exemple concrete pentru ilustrarea consecințelor adoptării unei alte soluții : cheresteaua și gazul metan.

În prezent, cheresteaua are un preț cu ridicata al întreprinderii mediu și se vinde la mai multe prețuri cu ridicata ale industriei.

Ce se întîmplă dacă se pune în aplicare un preț cu ridicata unic.

Prețurile cu ridicata actuale pentru cherestea ca mijloc de producție și pentru export se reduc la mai puțin de jumătate (ceea ce se poate concepe, venitul net pierdut fiind regăsit la beneficiar), dar în același timp trebuie reduse și prețurile pentru fondul pieței. E posibil ? Desigur, dar nu oricînd și nu în orice condiții, pînă la proba contrarie, apărînd necesitatea menținerii prețurilor cu ridicata ale industriei existente, cu i.c.m. corespunzător.

Adoptînd un preț cu ridicata unic la gazul metan construit pe prețul de cost mediu pe ramură cu un venit net național, am avea următoarele consecințe :

— prețul materiei prime crește cu 10% ;

— corelația dintre prețurile combustibililor ajunge nerațională, gazul metan devenind relativ (pe calorie) combustibilul cel mai ieftin ;

Evitarea acestor consecințe nu este posibilă decît prin crearea de nivele diferențiate de prețuri cu ridicata după destinație și, în consecință, revenirea la punctul de plecare actual. În felul acesta între conceptul teoretic enunțat și realități se creează un cerc vicios inutil care trebuie evitat și care, după părerea mea, nu se naște în sistemul propus prin macromodelul în discuție.

Menționăm în încheiere că toată problema creării unui preț cu ridicata al întreprinderii unic — fără a se elimina necesitatea existenței mai multor feluri de prețuri cu ridicata în circulația mărfurilor — poate fi tehnic soluționată altfel, dacă perceperea i.c.m. se trece din sfera producției, cum este astăzi la noi, în sfera circulației (regim introdus în R. P. Ungară).

→

Gh. MAIOR

CHELTUIELILE DIRECTE — ELEMENT DE BAZĂ ÎN DETERMINAREA COSTURILOR

M-AŞ referi, în primul rînd, la motivarea necesităţii modificării sistemului actual de preţuri. Din material rezultă că necesitatea introducerii noului sistem de preţuri este determinată de îndepărtarea preţurilor actuale cu ridicata de la valoare. Motivarea mi se pare insuficientă dacă ne gîndim că atunci cînd s-a elaborat actualul sistem de preţuri, în anul 1955, mulţi din noi am considerat că mărfurile nu sînt mărfuri, că piaţa nu este piaţă, deci o serie de noţiuni apăreau deformate în gîndirea noastră la vremea aceea. Deci, aş propune ca motivarea care impune schimbarea sistemului de preţuri să fie mai larg fundamentată ţinînd seama de condiţiile obiective care determină această necesitate.

Pentru o mai precisă redactare aş propune să revedem formulările, de exemplu, să apară clar că cheltuielile sociale de producţie nu se suprapun cu preţul de cost mediu. În ceea ce priveşte problema venitului net am auzit păreri diferite în această privinţă. Aş vrea să subliniez ideea că, dacă ne gîndim la formarea preţului de producţie, aceasta se formează într-un proces larg de circulaţie a capitalurilor, în procesul de concurenţă într-o perioadă mai lungă. Deci, profitul mediu se realizează într-un proces oarecum istoric mai lung. Părerea mea este că dacă vorbim de tipul preţului de producţie, trebuie să avem în vedere procesul de egalizare a ratei medii a venitului net pe întreaga economie. Or, noi nu ne ocupăm de agricultură, de circulaţia mărfurilor deci de o serie de procese pe care le-am lăsat în afară. Încercăm să egalizăm venitul net fără agricultură care are o pondere mare, în producţia materială.

O piedică în acest domeniu este însuşi faptul că noi calculăm venitul net la fonduri de producţie, care şi ele sînt evaluate în nişte preţuri.

Ar fi un proces matematic extrem de complicat şi complex ca venitul net să fie calculat faţă de fondurile calculate în preţurile reaşezate, nu văd posibilă realizarea lui. De exemplu, în industria uşoară, fondurile fixe sînt evaluate la preţurile evaluate în 1963, iar cele achiziţionate din 1963 cu preţurile efective. Începînd din 1971 se pare că fondurile fixe aduse din import vor fi altfel evaluate. Deci evaluarea este foarte eterogenă. Dacă ne gîndim la fondurile circulante, situaţia se complică şi mai mult.

În industria confecţiilor aprovizionarea ţesăturii se face la preţuri cu amănuntul. Ca urmare, această ramură dispune de fonduri proprii disproporţionat de mari. Aşadar, în condiţiile formării preţurilor pe tipul preţurilor de producţie, venitul net îl vom raporta la o bază foarte eterogenă. Deci, pornind de la aceste consideraţiuni, după părerea mea, construirea sistemului de preţuri nu ar trebui efectuată prin simple calcule matematice raportînd venitul net în funcţie de fondurile de producţie. S-ar putea avea în vedere ca la stabilirea preţurilor materiilor prime să ne orientăm după condiţiile obiective care determină preţurile lor.

Preţurile materiilor prime aşa cum circulă astăzi pe piaţa mondială sînt rezultatul unui proces obiectiv de formare a preţurilor, care exprimă valoarea acestora. În industria textilă, unde am avansat cu reaşezarea preţurilor, noi ne-am orientat să aşezăm preţurile la materiile prime în funcţie de preţurile pe piaţa mondială şi nu sînt abateri mari faţă de cele juste în condiţiile ţării noastre sau acolo unde sînt, se justifică aceste abateri.

O altă problemă la care mă opresc sînt cele două funcţii ale preţurilor: ca măsură a valorii şi ca o pîrghie în mîna statului pentru politica economică.

Îmi pun următoarea problemă, dacă politica de preţuri trebuie să se reflecte în activitatea unităţilor economice sau ea trebuie să se manifeste în afara unităţii economice.

De exemplu, la întreprinderile producătoare de articole pentru copii politica de preţuri am mutat-o la acest nivel, preţurile cuprinzînd o rată foarte mică de acumulări băneşti. Dacă comparăm eficienţa economică a investiţiilor la o fabrică de confecţii pentru copii cu alte fabrici, vom găsi nişte diferenţe foarte mari din moment ce rentabilitatea este deformată de o politică de preţuri făcută de stat, şi care nu depinde de activitatea unităţii economice. În fiecare unitate economică se petrec procese obiective economice, indiferent de politica economică a statului. Politica economică a statului ar trebui îndeplinită îndeosebi pe calea impozitului, fiscalităţii, taxelor vamale, deci, de fapt, aşa cum se realizează acest proces în toată economia mondială.

De pildă, la importul de lînă realizăm nişte cursuri de revenire foarte favorabile pentru că lîna în ţara noastră are preţuri foarte mari. Aceasta nu trebuie să se oglindească în rezultatele activităţii întreprinderii, ci în sistemul vamal al ţării noastre. Deci, în noile condiţii ar trebui să separăm ceea ce trebuie să se oglindească în rezultatele activităţii economice a întreprinderii de procesul de redistribuire a venitului naţional pe calea impozitelor, taxelor vamale şi altor mijloace ale mecanismului fiscal, financiar. Fără îndoială că aceasta impune şi modificarea sistemului nostru de planificare a activităţii economice şi financiare a unităţilor, astfel ca planificarea beneficiilor să nu mai constituie un mecanism extrem de simplist ci să constituie un proces de impunere, în funcţie de fondurile investite, de cifra de afaceri sau de alţi parametri care, într-adevăr, pun colectivul întreprinderii în situaţia de a gîndi cum să asigure un venit net cît mai mare şi să aibă şi partea sa de cointeresare.

O altă problemă pe care aş vrea s-o ridic are mai mult caracter de formă nu de fond. Noi vorbim despre preţurile cu ridicata de întreprindere şi de industrie. Pe lîngă faptul că aceste denumiri sînt rezultatul unei traduceri nereuşite — pentru cei care nu sînt specialişti este greu de explicat care este deosebirea între preţurile din industrie şi cele de întreprindere. Să renunţăm la aceste denumiri să spunem clar: unul este preţul inclusiv impozitul, bruto, altul este fără impozit (neto) ar fi mai simplu decît să folosim nişte noţiuni care nu spun nimic.

În material, acolo unde se arată componenţa preţului de cost, pentru o justă informare şi analiză, apreciez că ar trebui mai larg dezvoltat. Arătînd că în preţul de cost se cuprind şi cheltuielile de proiectare, cheltuielile de însuşirea fabricaţiei noi, a tehnicii noi, care reprezintă o pondere din ce în ce mai importantă în preţul de cost. Este bine să amintim că în preţul de cost o pondere din ce în ce mai importantă au căpătat dobînzile; în special cele referitoare la activitatea de comerţ exterior a trecut în cadrul întreprinderilor, combinatelor. Sînt chestiuni mai noi, dar ele fac parte astăzi din mecanismul nostru, al preţului de cost al producţiei.

De asemenea, cheltuielile pentru întreţinerea centralelor şi combinatelor, fac parte din preţul de cost al producţiei.

În ceea ce priveşte fondul de tehnică nouă pe care astăzi îl constituim şi îl folosim în condiţiile cunoscute consider că este mai raţional de a fi prelevat din beneficiu şi nu din preţul de cost.

În material se enunţă ideea că metodologia actuală a calculării preţului de cost este corespunzătoare. N-aş vrea să fiu negativist în chestiunea aceasta, însă dacă ne uităm puţin în acest domeniu al calculaţiei, ce s-a făcut în ultimele două decenii, vedem că felul cum calculăm noi preţul de cost în industrie este depăşit. În toată lumea s-a abandonat acest sistem de calculare a preţului de cost cu chei convenţionale de repartizare a cheltuielilor indirecte.

Cheltuielile indirecte care nu se pot identifica pe produse se scad din beneficiu, diminuează rentabilitatea. Dacă am lua la determinarea costurilor medii pe ramură numai cheltuielile directe am avea cheltuieli mult mai omogene, ar fi mult mai clar identificarea şi ar reprezenta o bază mai bună pentru stabilirea preţurilor. Cheltuielile din categoria celor indirecte, de administraţie, de conducere, care nu se pot repartiza pe produs ar fi cuprinse într-o cotă inclusiv rentabilitatea pe produs.

În legătură cu problema semifabricatelor — problemă enunţată în material. În material se porneşte de la următoarea idee: că acolo unde există o integrare organizatorică acolo să se deconteze semifabricatele la preţurile cu ridicata; acolo unde este o integrare tehnologică, acolo să se facă o decontare a semifabricatelor la preţul de cost.

Cel puţin în industria uşoară unde cunosc mai în detaliu problemele, n-am reuşit să determinăm cînd e vorba de integrare tehnologică şi cînd de integrare organizatorică. Nu se pot stabili aceste două integrări în cadrul unităţilor.

Acest principiu sună, poate, frumos enunţat, însă în practică nu vom putea niciodată determina dacă o filatură este integrată tehnologic sau organizatoric cu o ţesătorie. Noi am propune aici, fără să enunţăm principii, ca această problemă să fie judecată pentru fiecare subramură în parte, întrucît de această reglementare depinde nu numai sistemul de preţuri, ci şi sistemul nostru de evaluare a producţiei marfă.

O idee care a fost enunţată în material şi asupra căreia vreau să mă opresc este aspectul privind stimularea introducerii noilor tehnologii şi a produselor noi, moderne, cum reuşim ca, prin sistemul de preţuri să stimulăm introducerea proceselor tehnologice noi şi diversificarea producţiei. Aşa cum stabilim noi astăzi preţurile, fie ele cu ridicata sau cu amănuntul, unitatea nu este stimulată a diversifica producţia, de a introduce un sortiment nou, nu avem nici un mecanism de a stimula întreprinderea să introducă ceea ce este nou, să producă un nou produs. De obicei produsul vechi este însuşit, nu ridică probleme, în timp ce orice schimbare de produse ridică probleme, uneori determină creşterea preţului de cost etc. Deci unităţile se feresc de a introduce un produs nou sau o tehnologie nouă pentru că rezultatul nu-l regăseşte în activitatea economică. Întotdeauna stabilim preţurile în funcţie de produse similare. Deci, toată munca de introducere a noului în producţie nu este stimulată.

Eu aş propune să reexaminăm metodologia de a stabili preţurile numai prin corelarea costurilor pentru sortimentele noi, întrucît din experienţa noastră reiese că constituie una din cauzele principale care frînează lărgirea sortimentului. Unitatea economică nu-şi regăseşte în preţul cu care vinde noul produs, în eficienţa economică munca de creaţie, munca de însuşire.

În legătură cu preţurile pentru export se propune ca preţurile cu ridicata pentru export să fie stabilite în aceleaşi condiţii ca preţurile cu ridicata pentru intern. Trebuie să avem însă în vedere că, în ultimul an, în această materie s-a schimbat ceva radical în sistemul nostru. Astăzi, de fapt, unitatea economică, fie că se numeşte centrală, combinat sau întreprindere, ea nu mai încasează preţul cu ridicata, ci încasează preţul în valută transformat în lei pe baza unor cursuri planificate. Chiar dacă azi abaterile de la plan se oglindesc numai în proporţie de 4—5 la sută, tendinţa este ca întreprinderile să încaseze preţul efectiv

Deci, indiferent ce preţ cu ridicata stabilim, în rezultate se va oglindi preţul încasat în condiţiile amintite. Deci, aş propune ca, la produsele pentru export să renunţăm — mă refer la produsele industriale unde exportatoare este industria — de a stabili preţuri cu ridicata, ci aici să planificăm într-adevăr preţurile. Pe baza cursului de revenire planificat şi a preţului în valută, noi planificăm preţuri, deci nu este nevoie să stabilim preţuri. Aci se poate adapta perfect sistemul de a planifica preţurile, în funcţie de cursurile de revenire şi care variază de la an la an. Este bine dacă vom planifica în fiecare an preţuri corespunzătoare pentru această activitate şi nu să stabilim o dată pentru totdeauna preţuri fixe.

O ultimă chestiune este ideea de a cuprinde în calcule preţul de cost în perspectivă, deci din 1972, 1973 cînd se va aplica reaşezarea. În aceste condiţii trebuie lămurit şi modul cum vom dimensiona venitul net, întrucît venitul net pe care îl vom redistribui nu mai este cel de astăzi, ci cel din 1972—1973. Adică nu numai la costuri trebuie să avem în vedere acest aspect, ci şi la volumul venitului net pe care îl redistribuim, — şi am impresia că, în fond, nu se schimbă nimic, pentru că cu cît vor scădea costurile va creşte venitul net.

dr. Iancu IŢICOVICI

NU EMANAŢIE DE CABINET, CI REZULTATUL LOGIC AL UNOR NECESITĂŢI OBIECTIVE

VĂ rog să-mi permiteţi ca, în cuvîntul meu, să mă refer, ca şi ceilalţi tovarăşi, la cîteva probleme mai deosebite şi la unele poziţii adoptate de către antevorbitori. În primul rînd, aş vrea să reamintesc un fapt, fără îndoială, foarte binecunoscut. Sistemul nostru socialist de preţuri a fost construit în anumite condiţii politico-sociale determinate, în special, de trecerea la sistemul conducerii pe bază de plan a economiei noastre. În această privinţă, este de menţionat faptul că, încă din anul 1950, pe linie de stat, s-a luat măsura unificării preţurilor, diferenţiate pe producători, care erau practicate anterior de către fostele întreprinderi capitaliste, care între timp — respectiv în iunie 1948 — fuseseră naţionalizate. Bineînţeles, cu acest prilej au fost aduse unele îmbunătăţiri în structura şi nivelul noilor preţuri cu ridicata unice. Îmbunătăţiri mai substanţiale s-au adus cu prilejul reaşezărilor generale ale preţurilor cu ridicata din 1954—1955 şi, în special, cu prilejul reaşezării din anul 1963.

Aşadar şi în ţara noastră, ca şi în celelalte ţări socialiste, sistemul preţurilor cu ridicata nu a fost construit din birou, nu a fost inventat, ci s-a format în anumite condiţii politico-sociale, a fost preluat ca atare şi în funcţie de anumite necesităţi i s-au adus treptat adaptările şi modificările necesare, astfel ca să poată fi utilizat potrivit noilor condiţii şi cerinţe ale economiei.

În această ordine de idei, socot că nu putem face abstracţie de faptul că orice sistem de preţuri — aşa cum demonstrează de altfel experienţa mondială în acest domeniu nu poate fi construit decît pornind de la sistemul de preţuri existent anterior, cu care trebuie să se îmbine organic. Este drept că, la capătul unei anumite etape, sistemul existent de preţuri poate fi esenţial diferit faţă de punctul de plecare. Dar acesta este rezultatul necesar al unei serii de adaptări treptate, determinate de înseşi cerinţele obiective ale dezvoltării economiei.

În consecinţă, ţin să arăt că eu nu sînt partizanul unor sisteme de preţuri concepute din birou, care să înlocuiască, de pe o zi pe alta, sistemul de preţuri existent, istoriceşte creat. Un astfel de sistem de preţuri, în mod inevitabil ar avea caracterul unei construcţii artificiale, subiective, fără legătură cu cerinţele reale ale economiei, ceea ce ar putea produce mari neajunsuri şi, în cele din urmă, chiar însemnate pagube pentru economia naţională.

Să examinăm un aspect: ce ne arată experienţa mondială în această privinţă? În ţările socialiste, aşa cum se cunoaşte, reformele de preţuri au pornit întotdeauna de la sistemul de preţuri existent, aducîndu-se bineînţeles toate modificările şi adaptările necesare — uneori esenţiale — astfel ca să corespundă condiţiilor noi intervenite în economie. În economia capitalistă, nu se poate vorbi de un sistem de preţuri, stabilit ca atare. În condiţiile acestei orînduiri, sistemul de preţuri — considerat ca fiind ansamblul preţurilor practicate la un moment dat — suportă în mod spontan modificările şi adaptările necesare, ca efect al acţiunii legilor economice ale orînduirii capitaliste. Faptul că, în economia socialistă, stabilirea preţurilor constituie un atribut al statului reprezintă un mare avantaj, în sensul că în acest fel a devenit posibilă luarea în considerare a cerinţelor reale ale economiei, folosirea sistemului de preţuri ca instrument de conducere economică şi de înfăptuire a obiectivelor politico-economice şi sociale ale partidului nostru.

Se punea problema, care a fost de altfel dezbătută aici, dar îmi permit să fac o subliniere: putem noi oare îmbunătăţi dintr-o dată sistemul de preţuri în ansamblul său? Acest lucru ridică desigur o serie de aspecte deosebit de complexe. Este cunoscut că noi avem nişte relaţii economice-sociale, istoriceşte constituite, între stat şi populaţie, precum şi între stat şi sectorul agricol cooperatist. Este evident că schimbarea nivelului preţurilor în cadrul acestor relaţii înseamnă modificarea însăşi a fondului acestor relaţii, care s-ar răsfrînge în ultimă analiză, în sensul modificării raportului între acumulare şi consum în repartiţia venitului naţional, ceea ce în ultimă instanţă ar presupune modificarea însăşi a ritmurilor de dezvoltare prevăzute în planurile noastre economice. Aşadar aceste relaţii, istoriceşte constituite, nu le putem schimba de la o zi la alta. Ca urmare, preţurile

folosite în cadrul acestor relații nu pot fi schimbate decît în anumite condiții și avînd în vedere toate implicațiile pe care le determină.

Deci, de la început trebuie să avem în vedere limitele pe care le determină necesitatea menținerii relațiilor care există între stat și populație, precum și între stat și sectorul cooperatist. După părerea mea, în această etapă ne putem propune, în primul rînd, perfecționarea sistemului prețurilor cu ridicata — și acest lucru reprezintă deja o acțiune de mare amploare și complexitate — am și făcut un lucru mare, care, în orice caz, creează premise pentru perfecționarea treptată — pe măsura creării condițiilor necesare — și a celorlalte categorii de prețuri practicate în economie.

În legătură cu aceasta vă rog să-mi permiteți să mă refer la unele raporturi cifrice. Din totalul producției industriale — valoarea bunurilor de consum — exprimată în prețurile efective de realizare — reprezintă aproximativ o cincime, iar patru cincimi o reprezintă valoarea mijloacelor de producție.

Reașezarea prețurilor cu ridicata — prin natura sa — nu poate constitui însă un factor care să antreneze după sine modificări în nivelul prețurilor cu amănuntul sau al prețurilor de cumpărare ale produselor agricole. Prin conținutul său economic, reașezarea prețurilor cu ridicata nu are și nu poate avea ca obiectiv modificarea relațiilor cu populația sau cu sectorul cooperatist. În ultimă analiză, operațiunile de reașezare au ca obiectiv crearea condițiilor pentru asigurarea circulației normale a mărfurilor între întreprinderile și organizațiile socialiste, crearea unui instrument de raționalizare a consumurilor materiale, de muncă și bănești, de promovare accelerată a progresului tehnic în unitățile productive.

Datele din tabelul pe care-l am în față scot în evidență faptul că rata totală de venit net de la bunurile de consum (inclusiv impozitul pe circulația mărfurilor) este cu mult mai mare decît cea de la mijloacele de producție, unde de regulă prețurile cu ridicata nu conțin impozit pe circulația mărfurilor. Să presupunem că vrem să construim un sistem de prețuri unice, așa cum s-a propus de către unii antevorbitori. O primă cale posibilă în acest sens s-ar referi la faptul că întregul venit realizat în cadrul tuturor categoriilor de prețuri ar putea fi redistribuit în prețurile cu ridicata ale tuturor produselor, atît în sectorul mijloacelor de producție cît și în cel al bunurilor de consum. Consecința ar fi că, deși la mijloacele de producție s-ar mări în oarecare măsură rata venitului net și masa acestuia, aceasta nu ar atenua în mod substanțial discrepanța actuală dintre ratele de venit în cele două sectoare de producție, decît dacă s-ar modifica concomitent și prețurile cu amănuntul. Or, așa cum s-a arătat, reașezarea prețurilor cu ridicata — prin însăși natura obiectivelor sale nu trebuie și nu poate afecta nivelul prețurilor cu amănuntul.

O altă cale, reieșită de asemenea din cuvîntul unor antevorbitori, ar consta în aceea de a se construi nivelul prețurilor cu ridicata în sectorul mijloacelor de producție luînd ca bază rata venitului net existentă în prețurile bunurilor de consum. Calculele arată că, dacă s-ar aplica o asemenea concepție, ar crește prețurile cu ridicata în industria mijloacelor de producție în medie cu circa 22%, în construcții cu circa 50%, în transporturile de mărfuri cu circa 30%. Nu cred că o astfel de soluție ar aduce vreun avantaj economic, umflîndu-se în felul acesta în mod artificial toate proporțiile valorice din economie. Demn de subliniat este aspectul arătat de tov. Arsene care a precizat că în felul preconizat de susținătorii sistemului prețurilor unice, masa venitului net pe economie s-ar dubla, iar la mijloacele de producție, venitul net ar ajunge chiar aproximativ de trei ori mai mare față de nivelul actual ; în același timp, prețurile cu ridicata construite pe o astfel de bază ar denatura nivelul real al productivității muncii sociale din țara noastră, în raport cu cel din alte țări și s-ar îndepărta de nivelul și corelațiile de prețuri de pe piața mondială. Aceasta este o problemă pe care o socot de mare importanță și de aceea am vrut s-o scot în evidență.

Acum în legătură cu criteriile de dimensionare a venitului net. Se cunosc din literatură căile posibile în acest sens. Eu cred că, în mod necesar, așa cum de altfel s-a procedat și în celelalte țări care au efectuat reforme de prețuri, nu se poate aplica în mod linear o rată unică de venit net în toate ramurile și subramurile economice. Dacă s-ar aplica o rată unică, admițînd că celelalte interese ale economiei n-ar veni în contradicție cu o astfel de concepție, prețurile cu ridicata construite pe o asemenea bază nu numai că nu și-ar mai putea exercita în mod total funcțiile lor specifice în economia socialistă, dar ele ar putea constitui un element de denaturare, de dezinformare. Dacă toate ramurile economiei în noile prețuri stabilite arată aceeași eficiență — lucru de altfel dezmințit de realitate — cum mă mai orientez eu în judecarea eficienței economice reale în diferitele ramuri cărora aș dori să le acord prioritate ? Fac abstracție de faptul că alocarea fondurilor de investiții în economia noastră națională nu se face în funcție de volumul venitului net realizat de ramura respectivă. Este cunoscut că, în concordanță cu obiectivele majore ale fiecărei etape, se acordă cu prioritate fonduri de investiții în ramurile care trebuie dezvoltate într-un ritm mai accelerat, chiar dacă în ramurile respective se realizează un volum mai mic de venit net.

De altfel, partizanii acestui sistem — atît cei din țara noastră cît și cei din alte țări — admit pînă în cele din urmă necesitatea unor anumite abateri și în justificarea acestora propun luarea în considerare a fel de fel de factori, fie de ordin general, fie de ordin concret pe ramuri sau chiar pe produse.

Deci, stabilirea unor prețuri cu rate de venit net identice, aplicate linear pe toate ramurile, pe toate produsele, este o chestiune care de la bun început apare necorespunzătoare. Aceasta nu înseamnă însă că pentru necesități de ordin teoretic sau pentru necesități de orientare n-ar fi indicat ca să existe modele de prețuri — să le zicem teoretice, construite pe baza unor rate de venit net unice. De altfel, și la noi au fost elaborate asemenea modele. În toate țările, necesitatea abaterilor a fost apreciată ca fiind absolut necesară și s-au și aplicat ca atare.

Ca urmare, deși o serie de țări socialiste își etichetează în prezent sistemul lor de prețuri cu ridicata ca fiind bazat pe schema prețului de producție, la o analiză mai atentă se constată că numărul abaterilor și proporțiile acestora sînt foarte mari, ceea ce pune sub semnul întrebării însuși caracterul tipului de preț ca atare. Și pe urmă se mai pune o altă problemă. În socialism există oare necesitatea egalizării pe ramuri a ratei rentabilității pe baza prețului de producție ? După părerea mea, o asemenea necesitate nu este evidentă, cunoscut fiind modul de atribuire a fondurilor de investiții. modul de stabilire a ritmurilor de dezvoltare a diferitelor ramuri, care, în ultimă analiză țin seama de necesitățile derivînd din cerințele legii dezvoltării planice proporționale a economiei.

Nu consider însă că prețul este un element pasiv care nu trebuie pus și el în asemenea condiții încît să ajute la orientarea în luarea deciziilor privind dezvoltarea economiei. Acest lucru reiese din macromodelul elaborat care cuprinde mai multe cadrane, din care primul cadran reflectă concepția potrivit căreia prețurile cu ridicata ale întreprinderii urmează a se stabili pe baza unor criterii unice atît în industria mijloacelor de producție, cît și în industria bunurilor de consum.

Trec acum la o altă problemă. Sînt de acord că întreprinderea nu poate să răspundă de cerințele politicii economice. Aceasta este o necesitate care derivă de la alt nivel decît întreprinderea. În cadrul prețurilor cu ridicata întreprinderea trebuie să-și aibă asigurată compensarea cheltuielilor de producție și un anumit venit net. Cît de mare trebuie să fie acest venit net, aceasta este o altă problemă. În această privință, acum nu mai există păreri contrarii. Este știut însă că, în trecut, unii economiști teoretizau faptul că în socialism ar exista posibilitatea menținerii unor produse cu pierderi cronice. Or, tocmai existența unor astfel de pierderi arăta în mod vădit discrepanța dintre prețuri și cheltuielile sociale de producție. Această discrepanță iese în evidență pe de o parte prin faptul că avem produse cu pierderi la nivel de ramură, iar pe de altă parte produse cu rentabilități exagerate.

Pentru a face un prim pas în direcția apropierii cheltuielilor prețurilor de cheltuielile sociale de producție, evident că trebuie înlăturată contradicția flagrantă care sare în ochi la prima vedere : înlăturarea producției cu pierderi, înlăturarea prețurilor care conțin rentabilități exagerate, mult disproporționate față de orice criteriu pe care l-am adopta.

S-a spus că, la reașezarea din anul 1963 — așa cum a arătat tov. profesor Rachmuth — noi am mers atunci cu niște rentabilități relativ bune, considerate normale în lumina cunoașterii și a concepțiilor dominante în acel moment. Pe medie am căutat să mergem cu 5—6%, în fapt, datorită reducerii prețului de cost din anul 1962, rentabilitatea medie în cadrul prețurilor cu ridicata reașezate a ajuns în industrie la circa 7,5%. Evident că datorită modificărilor intervenite în nivelul prețului de cost în decursul celor 8 ani care au trecut de la reașezare, în prezent ratele de venit net pe ramură și produse au ajuns excesiv diferențiate, mergînd de la pierderi la rentabilități exagerate. Tocmai de aceea, reașezarea prețurilor cu ridicata apare ca o necesitate pregnantă.

Cu prilejul stabilirii noilor prețuri cu ridicata, va trebui urmărit să se asigure rentabilitatea pe produse nu numai la nivel de ramură, ci și la nivelul întreprinderilor care lucrează în condiții normale din punct de vedere al gospodăririi, al organizării și dotării. Dimensionarea venitului net pe baza unui asemenea criteriu asigură întreprinderilor compensarea de regulă a cheltuielilor de producție și îndeplinirea funcțiilor atribuite beneficiului. Că aceste funcții pot fi lărgite sau îngustate, aceasta este o altă problemă. În general, așa cum se cunoaște, tendința este lărgirea acestor funcții. Mărimea venitului net arătată în macromodel asigură îndeplinirea în condiții optime a funcțiilor lărgite ale beneficiului, stabilită prin recentele reglementări în acest domeniu. În felul acesta, se asigură compensarea cheltuielilor sociale de producție din sfera producției. Dar, prețurile de livrare trebuie stabilite în funcție și de alte criterii care au fost dezvoltate în cuvîntul unor antevorbitori și în special în cuvîntul tov. Maievschi. Eu cred că stabilirea diferențiată a prețurilor de livrare, în funcție de destinație sau în funcție de categoria beneficiarului, este o necesitate pe care nimeni nu o poate nega, ea derivînd din politica statului, din existența diferitelor forme de proprietate socialistă, din relațiile cu producția și din alte considerațiuni.

Deci, cînd vorbim de preț unic, trebuie să fie clar că acest deziderat se poate obține numai la un anumit nivel, la o anumită verigă, și că această posibilitate nu există decît în sfera producției la nivel de întreprindere. Diferențierea prețului cu ridicata al întreprinderii față de cel cu ridicata al industriei exprimă politica economică și socială a statului nostru. Este știut că întregul venit net este creat în sfera producției. O parte din acest venit net se realizează însă prin prețurile unor anumite produse, în sfera circulației mărfurilor. De exemplu, dacă la gaz metan, prețul cu ridicata al industriei poate să conțină un venit net să zicem de 140—150%, aceasta nu se datorește integral aportului lucrătorilor din industria gazului metan, o bună parte din acest venit net fiind de fapt creată în întreprinderile care consumă gaz metan și care își micșorează venitul net, plătind un preț mai ridicat decît cel corespunzător unei rate de venit normale.

Vreau să subliniez că, în concepția noastră, nici un moment nu a putut fi vorba de faptul că impozitul pe circulația mărfurilor, ca parte a venitului net, este urmarea unui simplu act administrativ. Nici un act administrativ nu poate crea măcar un atom de venit net. Prin act administrativ se poate realiza numai o anumită redistribuire a venitului net pe anumite sectoare și produse. În concret, în țara noastră, o parte din venitul net este realizat în prețurile cu ridicata ale întreprinderii, iar o altă parte în cadrul prețurilor cu ridicata ale industriei la unele mijloace de producție cu ocazia livrărilor pentru anumite destinații sau către alte forme de proprietate socialistă. În sfîrșit, o altă parte din venitul net este realizată în cadrul prețurilor cu amănuntul, al căror nivel după cum se știe, este determinat de necesități de ordin economic și social.

În legătură cu luarea ca bază a prețului de cost mediu pe ramură pentru stabilirea noilor prețuri cu ridicata, aș vrea să spun că acest preț cu ridicata poate asigura rentabilitatea producției numai la întreprinderile care lucrează într-adevăr în condiții normale sub toate aspectele. Acele întreprinderi care, indiferent de cauze, lucrează cu costuri de producție exagerate datorită condițiilor de dotare insuficiente, în condiții de organizare învechite sau chiar datorită acțiunii unor factori de ordin natural, nu-și vor putea acoperi integral, în cadrul nivelului noilor prețuri cu ridicata stabilite pe o asemenea bază, cheltuielile lor de producție, mai ales cînd sînt discrepanțe mari față de prețul de cost mediu și vor înregistra pierderi la produsele respective.

Sîntem de părere că o asemenea concepție corespunde intereselor economiei socialiste, întrucît prețul și rezultatele obținute în cadrul acestuia vor permite depistarea întreprinderilor care lucrează în condiții necorespunzătoare și luarea cît mai grabnică a măsurilor de reducere a prețului de cost individual în sensul apropierii acestuia cît mai mult de prețul de cost mediu pe ramură, ca astfel și întreprinderile respective să poată lucra în condiții rentabile în cadrul prețului cu ridicata stabilit.

Așadar, noile prețuri cu ridicata urmează a se stabili pe baza unor norme progresive ; nu se vor lua ca bază costurile întreprinderilor care lucrează în cele mai proaste condiții, ci costurile medii ale întreprinderilor care reflectă nivelul real al productivității muncii sociale din ramura respectivă.

O problemă asupra căreia aș vrea să spun cîteva cuvinte, referindu-mă la cuvîntul unor antevorbitori : În material se arată că fiecare categorie de preț își are o sferă specifică de utilizare ; prețurile cu ridicata deservesc sfera relațiilor dintre întreprinderile și organizațiile socialiste, prețurile cu amănuntul deservesc relațiile cu populația și așa mai departe. Tocmai datorită faptului că diferitele categorii de prețuri sînt utilizate în sfere de relații deosebite face posibilă modificarea, în primul rînd, a prețurilor cu ridicata — care creează o bază de perfecționare a sistemului de prețuri în ansamblu — fără ca acest lucru să antreneze neapărat și automat modificarea corespunzătoare a prețurilor cu amănuntul. Acestea urmează a fi judecate într-un alt cadru, avînd în vedere relațiile pe care le servesc, bineînțeles cunoscîndu-se și luîndu-se în considerare toate implicațiile, inclusiv cele legate de nivelul de trai, de reparatiția veniturilor pe sectoare, pe categorii de populație și așa mai departe.

Tov. Maior a vorbit despre învechirea metodelor de calculare a prețului de cost. Eu nu împărtășesc această părere. Metodele noastre de calculare a prețului de cost sînt foarte bune. Dacă ele au o lipsă, aceasta se referă la unele inconsecvențe în aplicarea lor concretă în unele întreprinderi. Nu rareori costurile de producție se calculează în mod eronat. Cu ocazia vizitei făcute în anumite întreprinderi, am constatat schimbarea arbitrară a cheilor de repartiție a costurilor indirecte, ceea ce duce la variațiuni ale prețurilor de cost pe produse, nejustificate economic.

Cu acest prilej, țin să subliniez necesitatea de a se face o analiză a cheilor de repartiție a cheltuielilor indirecte folosite în prezent, în noile condiții organizatorice, comparate cu cele vechi și influențele determinate de aceste schimbări. Altfel s-ar putea ajunge la variații de costuri inexplicabile, cu implicații asupra prețurilor cu ridicata ale unor produse.

În legătură cu cele spuse de tov. profesor Rachmuth, aș vrea să arăt că și eu sînt de părere că, indiferent de sistemul ce s-ar adopta, indiferent de criteriul utilizat pentru dimensionarea venitului net, problema rentabilității față de costuri va constitui întotdeauna o problemă importantă pentru activitatea fiecărei unități productive în parte, pentru judecarea rezultatelor pe fiecare produs. Trebuie precizat că, spre deosebire de anul 1963, cînd s-a avut în vedere, în cadrul reașezării, numai problema rentabilității față de costuri și alte principii specifice acelei perioade, în cadrul noii reașezări va trebui urmărit ca, în același timp cu asigurarea rentabilității la nivel de ramură pe fiecare produs (cu unele excepții), cu asigurarea rentabilității pe majoritatea întreprinderilor producătoare, să se ajungă la stabilirea unei anumite relații, a unei anumite dependențe, între venitul net și valoarea fondurilor de producție, astfel ca să se asigure o durată de recuperare acceptabilă a fondurilor investite. Aceasta este o premisă esențială reflectată în macromodelul elaborat și constituie totodată o deosebire de fond față de trecut, în sensul că, în condițiile noilor prețuri cu ridicata, activitatea întreprinderilor să urmeze a fi apreciată și orientată ca atare și în sensul obținerii unei eficiențe sporite oglindite prin rata venitului net față de fondurile de producție.

Sînt de acord că, în diferențierea ratelor de venit net pe ramuri și subramuri a intervenit o anumită doză de apreciere. Faptul însă că avem și anumite chei de verificare — relația față de prețul de cost, în care mărimea venitului net asigură anumite funcții și obținerea unor durate de recuperare acceptabile a fondurilor de producție — permite a se trage concluzia că ratele de venit net față de fonduri sînt corespunzătoare ca ordin de mărime și vor putea servi ca norme minime de eficiență economică de la care întreprinderile și ramurile trebuie să meargă înainte pentru a le îmbunătăți treptat prin reducerea costurilor de producție și să ajungă astfel la o rată cît mai apropiată de cea dominantă pe plan mondial.

În încheiere țin să spun că, fără a afirma că sistemul prețurilor cu ridicata oglindit în macromodel și principiile propuse ar putea să rezolve integral problemele puse în acest domeniu, se poate totuși afirma că el reprezintă o îmbunătățire esențială față de sistemul în vigoare, cu repercusiuni pozitive în activitatea economică la toate nivelele.

Legea prevede clar şi detaliat, atribuţiile maiştrilor. Practica arată însă o subapreciere de neînţeles a rolului acestui nivel al conducerii procesului de producţie.

SPRE O REDIMENSIONARE A ROLULUI MAISTRULUI

Funcţia maistrului constituie locul nodal în care se întîlnesc toate legăturile esenţiale care determină atingerea obiectivelor finale ale activităţii unităţilor economice. Este organizată, în momentul de faţă, munca maiştrilor din întreprinderile noastre la nivelul cerinţelor şi al cadrului legal existent ?

parte integrantă a conducerii

o hotărîre cu aplicare nejustificat de întîrziată

conducători.

Constantin COJOCARU

ÎNAINTE DE TOATE, maistrul este, fără îndoială, o parte a conducerii întreprinderii. De multe ori, maiştrilor proveniţi din muncitori le este oarecum greu să se obişnuiască cu această idee, iar în unele întreprinderi colectivul de conducere face foarte puţine eforturi pentru a-i convinge pe maiştri în acest sens. Totuşi, nimic nu este mai important pentru a asigura succesul activităţii unui maistru decît să i se menţină constant în minte acest fapt. Orice problemă, orice hotărîre, orice acţiune întreprinsă de el trebuie să fie privite ca activităţi de conducere. Noţiunea „conducere", în sensul în care este folosită în acest caz, are două înţelesuri pe care maistrul trebuie să le reţină. În primul rînd „conducere" înseamnă acel grup de oameni care, avînd atribute de previziune, organizare, comandă, coordonare şi control, fac să „meargă" întreprinderea, spre deosebire de restul cadrelor, de execuţie, ale acesteia, care sînt realizatorii direcţi ai producţiei — bunuri sau servicii. Ca element component al acestui grup, maistrul are partea lui de responsabilitate în ceea ce priveşte realizarea planului de beneficii al unităţii şi asigurarea cîştigurilor şi condiţiilor de muncă şi de viaţă ale salariaţilor din sectorul condus de el. Evident că el are şi obligaţia de a cunoaşte şi înţelege obiectivele generale ale întreprinderii în măsura în care acestea privesc sectorul său.

Al doilea înţeles al cuvîntului conducere porneşte de la definiţia ei ca „artă şi ştiinţă" a pregătirii, organizării şi îndrumării eforturilor umane aplicate la stăpînirea forţelor şi folosirea resurselor materiale în folosul omului (Definiţie adoptată de „American Society of Mechanical Engineers"). Deci, din momentul în care un salariat intră în rîndurile conducătorilor ca maistru eforturile sale nu vor mai fi îndreptate către ceea ce trebuie să facă el însuşi, ci către ceea ce trebuie să-i determine **pe alţii** să facă. Maistrul nu va mai lucra decît în cazuri excepţionale direct cu materii prime, materiale, scule şi utilaje. El va **lucra cu oamenii.** Iată de ce în orice discuţie asupra rolului maistrului revine atît de des noţiunea „relaţii de muncă". Şi, cu toate că în general un muncitor este îndrumat către postul de maistru pe baza cunoştinţelor pe care le are asupra aspectelor tehnice ale muncii sale, **succesul sau insuccesul său în această funcţie este determinat de priceperea lui de a conduce oamenii.**

UN MAISTRU poate fi considerat conducător bun dacă reuşeşte să obţină prin intermediul şi cu ajutorul subordonaţilor săi realizarea producţiei dorite, de bună calitate şi respectînd termenele fixate. Pentru aceasta, maistrul trebuie să posede anumite trăsături caracteristice, dintre care cele mai importante pot fi considerate următoarele cinci : 1) maistrul trebuie **să cunoască** toate **aspectele tehnice şi economice** ale sectorului său de activitate ; 2) maistrul trebuie să ştie exact care sînt **limitele responsabilităţii sale** şi care este poziţia sa în structura organizatorică — respectiv de la cine primeşte dispoziţii şi de la cine îndrumări, cui poate da dispoziţii şi în ce domeniu ; 3) maistrul trebuie să ştie şi să poată să-şi conducă subalternii, să obţină încrederea şi **să-şi asigure colaborarea** acestora atît în situaţii normale, cît şi în cele excepţionale, să-i determine pe colaboratori să dorească să lucreze bine ; 4) maistrul trebuie să aibă capacitatea de **a-şi instrui subalternii,** de a le arăta exact şi pe înţelesul lor cum să muncească, ce metode să folosească. El trebuie, de asemenea, să ştie să transmită clar, corect şi precis toate dispoziţiile pe care le dă ; 5) în sfîrşit, maistrul trebuie să manifeste o preocupare constantă şi competentă pentru **organizarea şi simplificarea muncii subordonaţilor şi a sa personală.**

Într-o expresie lapidară, imaginea complexă a maistrului poate fi redată prin aceea că maistrul trebuie să fie conducătorul unic al subordonaţilor săi. În această calitate, maistrul poate şi trebuie să ocupe poziţia centrală pe care am sugerat-o la începutul acestui articol şi pe care încearcă s-o ilustreze schiţa alăturată în care nu sînt de altfel, indicate decît principalele legături pe care le are un maistru în procesul de producţie.

Această schemă nu are pretenţia de a fi exhaustivă ; ea ne este utilă doar pentru a sublinia diversitatea legăturilor, pluralitatea corespondenţilor şi multitudinea domeniilor în care maistrul are un cuvînt hotărîtor de spus.

ÎN ŢARA NOASTRĂ cea mai cuprinzătoare şi mai exactă definire a rolului şi locului maistrului în unităţile economice o constituie Hotărîrea Consiliului de Miniştri nr. 1061/1959, care şi-a propus ca obiectiv creşterea rolului maistrului în producţie. Această hotărîre precizează atît drepturile şi obligaţiile maistrului, c... şi îndatoririle unităţilor economice. Astfel, maistrului, despre care se spune că este „conducătorul unic" al sectorului de activitate ce i-a fost repartizat, trebuie să i se pună la dispoziţie, încă dinainte de începerea fiecărei luni, planul şi documentaţia de producţie, fondul de salarii disponibil pentru sectorul său, materiile şi materialele necesare.

La rîndul său, maistrul are dreptul şi obligaţia să propună sau să avizeze angajarea, transferul, promovarea, penalizarea sau desfacerea contractului de muncă pentru subalternii săi ; să repartizeze lucrul pe oameni şi maşini ; să organizeze lucrul în schimburi ; să urmărească respectarea disciplinei în muncă, a disciplinei tehnologice şi aplicarea normelor de tehnica securităţii muncii şi de pază contra incendiilor ; să asigure aprovizionarea din timp a locurilor de muncă cu materii prime şi materiale ; să urmărească ridicarea permanentă a nivelului de calificare a subordonaţilor săi ; să colaboreze la definitivarea soluţiilor cuprinse în proiectele de investiţii ; ca şi alte obligaţii precizate prin H.C.M.

Din trecerea în revistă a prevederilor acestei hotărîri, reiese cu claritate că legiuitorul a asigurat încă din 1959 cadrul în care maistrul putea să-şi manifeste şi dezvolte atribuţiile de conducător al procesului de producţie. Totuşi nici azi, după 11 ani de la apariţie, unele din prevederile acestui act normativ nu sînt respectate, maiştrii nu sînt lăsaţi întotdeauna să fie efectiv conducători unici ai sectoarelor de a căror activitate răspund, iar aceste încălcări au urmări negative atît asupra eficienţei economice cît şi asupra climatului de muncă.

Cum se ajunge la astfel de situaţii ? Relativ simplu : conducerea unităţii sau subunităţii consideră că maiştrii au în general o pregătire tehnică nesatisfăcătoare — afirmaţie care chiar dacă este valabilă pentru anumite persoane, nu poate fi totuşi extinsă la ansamblul categoriei — deci nu au posibilitatea să ia hotărîri bune ; ca atare, inginerii impietează permanent asupra autonomiei şi autorităţii maiştrilor, lăsîndu-le însă acestora responsabilitatea unor activităţi şi conducerea — trunchiată — a unui personal asupra căruia sau nu au voie să decidă, sau sînt frecvent contracaraţi în hotărîri de către şefii lor direcţi, şi astfel discreditaţi în ochii subalternilor.

Poziţia maistrului în aceste cazuri este, psihologic vorbind, foarte delicată şi el se află în următoarele situaţii :

1) să facă toate eforturile cu putinţă pentru a trece peste neîncrederea şefilor săi şi a recîştiga autoritatea şi autonomia pierdută ;

2) să accepte tacit calificativul de incompetent şi să se transforme într-un simplu supraveghetor al subordonaţilor săi ;

3) să caute să scape de cît mai multe dintre responsabilităţile sale, pentru ca limita acestora să corespundă limitei autonomiei ce i se acordă.

Ultimele două „soluţii" au, evident, cei mai mulţi partizani, deoarece sînt cele mai comode ; efectele lor imediate sînt : la eventuala lipsă de pregătire se adaugă o lipsă de interes pentru muncă şi pentru perfecţionarea personală ; în lipsa unor ocupanţi efectivi şi eficienţi ai posturilor de maistru, rolul acestora este jucat de personalul cu pregătire tehnică superioară, (de regulă de către ingineri), cu toate urmările negative umane, economice şi sociale.

Prima soluţie, şi în acelaşi timp prima măsură, ce se impune este **aplicarea cît mai deplină şi mai fidelă a prevederilor H.C.M.** 1061/1959 cu privire la rolul maistrului în producţie, atît sub aspectul respectării îndatoririlor întreprinderilor faţă de maistru — citate anterior — cît şi sub aspectul creării condiţiilor de respectare, a responsabilităţilor maiştrilor faţă de procesul de muncă şi faţă de subordonaţii lor.

ing. Miron POPESCU

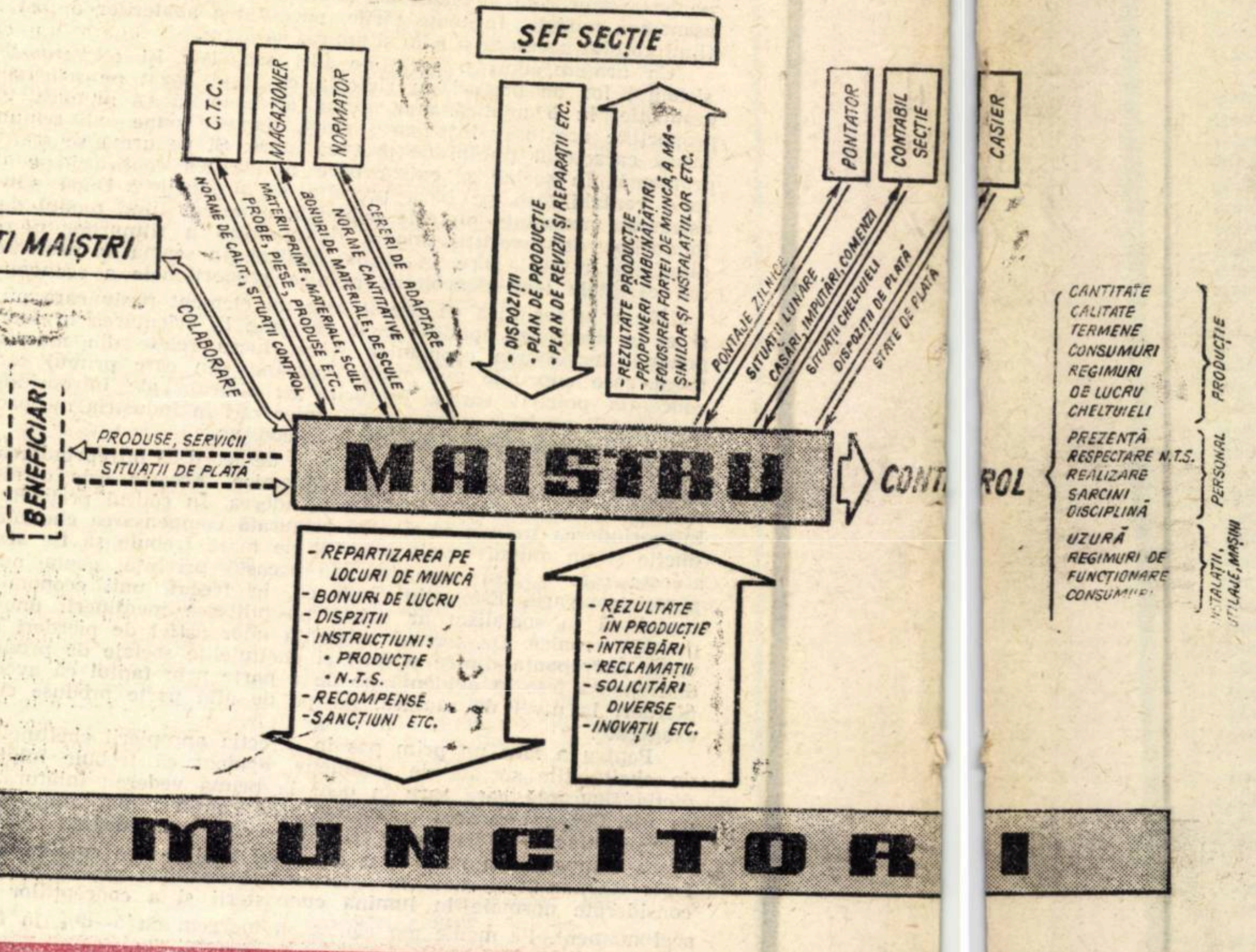

Principalele legături ale maistrului în procesul de producţie.

ENERGIA INFORMAŢIONALĂ

În ultimii ani aplicaţiile teoriei informaţiei se bucură de un interes deosebit în diferite domenii ale ştiinţei contemporane ca de pildă în sociologie, istorie, lingvistică, teoria cunoaşterii, biologie, psihologie, pedagogie, estetică şi în alte discipline legate de problemele comunicaţiilor. Întrucît în toate aceste aplicaţii noţiunea de sistem şi structură ocupă un rol central era inevitabil transplantul utilizării teoriei informaţiei în economie, în analiza structurilor acesteia.

CREATORUL teoriei informaţiei, Claude Shannon, a plecat de la studierea proprietăţilor fizice şi electrice ale canalelor de comunicaţie, capacitatea lor de transmisie, nivelul de perturbaţie, zgomotele, numărul de semnale excesive, supranumerare etc., degajînd relaţiile dintre semnalele de comunicaţii (literele alfabetului, simbolurile codului Morse etc.). Shannon a măsurat cantitatea de informaţie a unui mesaj prin probabilitatea de realizare a unui eveniment. Intuitiv, cantitatea de informaţie poate fi uşor înţeleasă dacă o echivalăm cu noţiunea de cantitate de surpriză. Un mesaj care comunică realizarea unui eveniment cu o probabilitate, anterioară apariţiei, de 0,99 produce o surpriză foarte redusă şi ca atare o cantitate foarte redusă de informaţie. In schimb un mesaj transmiţînd realizarea unui eveniment neaşteptat şi, ca atare, cu o probabilitate foarte mică, 0,02, ca de pildă cîştigul la o loterie, produce o mare cantitate de informaţie.

Maximum de informaţie înseamnă minimum de probabilitate iar, minimum de informaţie reprezintă maximum de probabilitate. Pentru un sistem, tendinţa de creştere a probabilităţilor înseamnă tendinţa de creştere a alternativelor, de sporire a diversificării numărului de stări ale sistemului. Această lege a sistemelor este preluată din termodinamică unde poartă numele de entropie, constituind o măsură a probabilităţii unei anumite stări. Aşa după cum căldura întotdeauna şi de la sine trece de la corpurile calde la corpurile reci, energia se risipeşte de la sine şi fără nici o pierdere trece în stare de energie latentă. Maximum de entropie corespunde diversificării maxime a stărilor unui sistem, dezorganizării sale. Conceptul de dezordine este foarte relativ, dacă nu chiar cu totul impropriu. Ceva se află în stare de dezordine numai faţă de anumite obiective sau scopuri. Organizarea unui sistem înseamnă concentrarea evenimentelor în jurul unui număr redus de stări, iar dezorganizarea — în sensul entropic — lipsa de concentrare şi existenţa unui mare număr de stări.

Noţiunea de entropie este legată de expresia cantitatea de informaţie, numită şi negentropie, adică entropia luată cu semn invers. Dacă entropia este măsura dezorganizării şi dezordinei, informaţia este măsura organizării şi ordinei.

IDEEA de organizare poate fi aplicată la o sferă largă de obiecte sau sisteme exprimînd măsura numerică a legăturilor dintre elementele variate conţinute în sistem. În procesul de transformare a sistemului, fiecare din aceste elemente poate obţine un mare număr de stări şi, în mod corespunzător, o anumită distribuţie a probabilităţilor. Dacă toate elementele sistemului sînt izolate şi starea unui element nu influenţează starea altora, adică dacă elementele sînt independente, sistemul este neorganizat. În schimb sistemul este organizat cînd starea unui singur element este predominantă şi determină stările celorlalte elemente.

Descrierea statistică a unui sistem şi a activităţii sale face posibilă determinarea măsurii numerice a gradului său de organizare, întrucît creşterea organizării sistemului — măsurată prin cantitatea de informaţie — este rezultatul creşterii legăturilor dintre elementele sale.

Claude Shannon a măsurat organizarea stărilor unui sistem prin expresia

$$H(X_i) = -\sum_{i=1}^{n} P(X_i) \log P(X_i).$$

Academicianul Octav Onicescu a formulat un concept echivalent, pe care l-a numit energie informaţională şi pe care l-a dotat cu capacitatea de a reprezenta un barometru al stării de organizare a unui sistem. Energia informaţională nu rezultă ca la entropia informativă a lui Shannon din logaritmii ponderaţi ai probabilităţilor, ci din valoarea medie a probabilităţilor înseşi.

$$E = \sum_{j=1}^{n} P_j^2 ; \quad \sum_{j=1}^{n} P_j = 1.$$

Probabilităţile evenimentelor sînt estimate prin frecvenţele relative observate şi ca atare

$$E = \sum_{j=1}^{n} f_j^2 ; \quad \sum_{j=1}^{n} f_j = 1.$$

Numele de energie dat principalei caracteristici a acestui indicator vine de la forma patratică a expresiei sale şi de la faptul că creşterea în predominarea unei stări asupra altei stări — pe măsură ce organizarea sistemului creşte — reprezintă un sistem energetic marcat. Acad. Octav Onicescu, a arătat că valoarea mai mare a energiei informaţionale corespunde la ceea ce numim un sistem cu o energie mai înaltă.

Energia informaţională caracterizează gradul de organizare sau de dezorganizare al sistemelor sau structurilor. Ea măsoară gradul de concentrare a fenomenelor în jurul unei singure stări. Astfel, cînd, de pildă, fenomenul cuprinde mai multe grupe (stări) de elemente cu frecvenţe egale, ceea ce înseamnă că nu a avut loc nici o concentrare în vreuna din grupele componente, respectiv nici o organizare a fenomenului în jurul unei anumite stări, atunci indicatorul va avea o valoare minimă zero. Pe măsură ce relativ mai multe elemente sînt reunite într-un grup sau cîteva grupe, în timp ce alte grupe cuprind numai puţine elemente, va avea loc o concentrare a fenomenului, o organizare a acestuia în jurul principalului grup (stare), iar indicatorul va avea o valoare ridicată. În final, cînd toate elementele sînt reunite într-un singur grup, în timp ce toate celelalte grupe nu mai au frecvenţe de loc, fenomenul va avea o organizare maximă iar indicatorul energiei informaţionale va fi maxim, egal cu 1.

Ca un exemplu, pentru metoda de calcul a coeziunii structurilor prin energia informaţională ne vom referi la structura vînzărilor cu amănuntul a mărfurilor nealimentare prin comerţul socialist în anii 1955, 1960 şi 1968.

Ridicînd la patrat aceste frecvenţe relative şi însumîndu-le obţinem tabelul de mai jos cu energia informaţională rezultată din însumare, care este apoi ajustată potrivit formulei alăturate.

$$E_{iaj} = \frac{\sum_{i=1}^{n} f_j^2 - \frac{1}{n}}{1 = \frac{1}{n}},$$ pentru a ţine seama de

numărul de stări şi a face posibilă compararea cu energia informaţională a coeziunii altor structuri.

Constantin RAPCEA

(Continuare în pag. 14)

Structura vînzărilor

în proporţii la unitate

	1955	1960	1968
Total mărfuri nealimentare	1,000	1,000	0,480
Textile-încălţăminte	0,543	0,517	1,000
Cosmetice-parfumerie	0,018	0,015	0,014
Metalochimice şi electrotehnice	0,155	0,181	0,257
Tutun, ţigări, chibrituri	0,113	0,081	0,054
Mobilă	0,029	0,043	0,020
Materiale de construcţii	0,037	0,063	0,056
Articole de librărie	0,036	0,035	0,043
Produse petroliere	0,025	0,019	0,039
Combustibil	0,016	0,017	0,019
Produse farmaceutice	0,028	0,029	0,018

● Acum sînteţi director. Ştiu însă că mult timp a fost alăturat numelui dv. atributul de contabil-şef. Aţi îndeplinit această funcţie de-a lungul a mai multor ani la nivelul unor mari unităţi economice, de talia U.C.M. — Reşiţa sau „Vulcan“ — Bucureşti. M-ar interesa părerea dv. asupra specificului activităţii acestei funcţii de conducere.

— Mai întîi, noţiunea este complet improprie. Conducătorul funcţiunii financiar-contabile a unei unităţi economice nu face numai, şi nu în primul rînd, contabilitate. Contabilitatea este mijlocul — mai exact unul din mijloacele — prin care acest responsabil îşi exercită atributiile complexe de planificare, de organizare, de control al utilizării mijloacelor băneşti de care dispune unitatea economică.

● Mulţi directori de întreprinderi, vorbind de contabilul-şef, de directorul economic, îl prezintă ca pe omul care spune : „asta este, asta nu este legal“ şi care, de cele mai multe ori, se manifestă ca un factor de rigiditate, de frînă în declanşarea acţiunilor unităţilor economice. Este justă o astfel de apreciere ?

— Nu, nu este justă. În sensul că nu este general valabilă. Există,însă, într-adevăr, astfel de situaţii, de conflicte. De apariţia lor sînt vinovaţi sau unul sau altul dintre factorii de răspundere. Sau amîndoi. Conflictul semnalat se datoreşte faptului că nu toţi directorii noştri de întreprinderi fac efortul necesar pentru a cunoaşte legile şi nu toţi directorii economici — pentru a le aplica.

● Cum se ajunge la o astfel de armonizare ?

— Colaborînd cu şi nu controlînd cadrele tehnice. Preţul de cost nu este „făcut“ de contabil, ci de proiectant. Economistul trebuie să intre în acţiune în acest moment, al începutului, cînd se hotărăşte **cum vor fi** cheltuiţi banii şi nu la sfîrşit, la evidenţa cheltuielilor. Nu ştiu dacă spun un mare secret, dar succesul economistului ţine de arta lui de a-şi „înfige“ ideile, de a-l face pe inginer să şi le însuşească într-o astfel de măsură, chiar, încît acesta să creadă că sînt ale lui. Relaţia este, de altfel, reciprocă.

Cadre şi răspunderi

Constantin PĂNESCU

director economic, Centrala industrială de utilaj energetic, metalurgic şi de construcţii-Bucureşti

- **Contabilul şef — o noţiune improprie**
- **Arta de a-ţi „înfige“ ideile în capul altora**
- **Noul loc al economistului în unitatea economică.**

● Inginerii reproşează deseori că nu se pot înţelege cu economiştii, în special, pentru că aceştia nu stăpînesc, la nivelul cerut, aspectele tehnice ale problemelor pe care trebuie să le rezolve împreună. Care-i părerea dv. ?

— Să nu uităm că nici inginerii nu stăpînesc deseori în suficientă măsură aspectele economice. Sînt, aşadar, necesare eforturi de la inginer ca şi de la economist.

● Actualele reglementări interzic ocuparea în viitor a unui astfel de post de cadre fără pregătire superioară. Cele găsite pe post rămîn însă în continuare. Care este soluţia ?

— Există una singură : înlocuirea. Acolo unde este, bineînţeles, cazul — pentru că sînt şi în această meserie excepţii, mă refer la autodidacţi. Soluţia se află în mîna celor chemaţi să încredinţeze atribuţiile acestui post-cheie în conducerea unei unităţi economice. Acum avem cadre — a trecut timpul cînd putea fi invocată lipsa acestora. Avem destule cadre tinere...

● În comparaţie cu alte ţări, la noi procentul conducătorilor de unităţi cu formaţie economică este foarte mic. De ce ?

— Sînt mai multe cauze. Una este aceea de mai sus. S-a creat mentalitatea că economistul este un cadru cu o oarecare pregătire, a cărui menire este să ştie să caute în dosarele cu acte normative. Apoi, mult timp, la noi, prea puţine decizii economice s-au luat la nivelul unităţii economice. Se cerea, în primul rînd, muncă de dispecerat, de urmărire a realizării planului de producţie, pe care, evident, o putea face mai bine un tehnician.

Acum lucrurile s-au schimbat. Principalele atribuţii ale conducerii centralei industriale sînt legate, în primul rînd, de rezolvarea unor probleme cu caracter economic. Este o schimbare asupra căreia trebuie meditat.

● Atît actuala structură organizatorică a conducerii economiei naţionale, cît şi legislaţia adoptată în ultimul timp, dau un alt loc economistului în unitatea economică.

— Într-adevăr. Acum totul depinde de atitudinea conducerilor de centrale industriale. Din păcate, modul în care sînt folosiţi în prezent economiştii în întreprinderi nu este întotdeauna de natură să formeze din ei conducători de unităţi. De multe ori sînt folosiţi în posturi (mai ales de evidenţă) care-i descalifică şi ca economişti. Sînt utilizaţi puţin în compartimente care presupun activitate de concepţie : analiză economică, planificare — organizare, activităţi pentru care sînt formaţi de fapt şi care le-ar favoriza dezvoltarea aptitudinilor de conducători.

Constantin COJOCARU

ENERGIA INFORMAŢIONALĂ

(Urmare din pag. 13)

Proporţiile ridicate la patrat

	1955	1960	1968
Textile-încălţăminte	0,294849	0,867289	0,230400
Cosmetice-parfumerie	0,000324	0,000225	0,000196
Metalochimice şi electrotehnice	0,024025	0,032761	0,066049
Tutun, ţigări, chibrituri	0,012769	0,006561	0,002916
Mobilă	0,000841	0,001849	0,003136
Materiale de construcţii	0,001369	0,003969	0,001849
Articole de librărie	0,001296	0,001225	0,001521
Produse petroliere	0,000625	0,000361	0,000361
Combustibil	0,000256	0,000289	0,000324
Produse farmaceutice	0,000784	0,000841	0,000400
Energia informaţională	0,337138	0,315370	0,307152
Energia informaţională ajustată	0,263	0,239	0,230

Se observă scăderea energiei informaţionale caracterizînd reducerea gradului de concentrare din structura anului 1955 cînd mai mult de jumătate din totalul mărfurilor nealimentare proveneau din grupa textile-încălţăminte. În jurul acestei principale stări erau organizate cele mai multe din elementele structurii desfacerilor menţionate. În anii următori fenomenul acesta de concentrare slăbeşte, acţionînd tendinţa de diversificare, de creştere a importanţei celorlalte grupe de mărfuri, tendinţe reflectate de energia informaţională.

În primul tabel se observă că în anul 1955 procentul mărfurilor cosmetice-parfumerie este de 18%, cifră apropiată de procentul de 19% din anul 1960 şi 1968 al grupei produse petroliere. Energia informaţională este însă mai mare în prima structură şi mai mică în celelalte. Procentul mai ridicat de 19% se referă la energii informaţionale mai mici (0,239 şi 0,230), iar procentul mai mic de 18% la o energie mai mare (0.263). Pentru o paralelă comparaţie a proporţiilor sau procentajelor energia informaţională ne oferă o bază obiectivă de interpretare şi un criteriu pe care altfel nu l-am fi putut găsi. Trebuie specificat că indicatorii variaţiei nu pot caracteriza legăturile intrinseci coeziunii structurale fiindcă procentele nu sînt independente de dispersie. Dispersia unui procent este determinată de procentul însuşi

$$\sigma^2 = \frac{PQ}{N}.$$

Energia informaţională prezintă sintetic în sprijinul unei frecvenţe oarecare energia întregii structuri oferind o informaţie, în felul ei, unică şi anume semnificaţia unui element al structurii în contextul influenţei celorlalte elemente.

Urmărind procesele de diversificare ale unor structuri ale economiei noastre, constatăm că în industrie (valoarea producţiei globale industriale) diversificarea este cea mai accentuată, energia informaţională fiind de 0,054 în 1950 şi de 0,034 în 1968. Ritmul însă cel mai puternic de diversificare este vizibil în structura exporturilor unde energia informaţională este de 0,130 în 1950 şi de 0,038 în 1968.

Exprimînd tendinţa de concentrare şi de omogenitate, ori de diferenţiere şi dispersie a elementelor care alcătuiesc o structură, energia informaţională constituie un instrument statistic de certă utilitate care leagă teoria informaţiei cu conceptul de structură şi în general cu teoria sistemelor.

Energia informaţională este aplicabilă la măsurarea oricărei structuri, fie că este vorba de preţuri, de cheltuielile unei familii, de vînzări, de preferinţele cumpărătorilor etc. Ea este utilizabilă de asemenea la investigarea structurilor din orice disciplină socială şi poate fi folosită cu succes în mod egal şi în orice ştiinţă exactă.

ÎN LUME

SPECIALIŞTII SOVIETICI DESPRE OBIECTIVELE ŞI METODOLOGIA ANALIZEI ECONOMICE

ÎN CADRUL unei consfătuiri unionale specialiştii sovietici au abordat pe larg problema organizării şi metodelor de analiză economică. Din lucrările consfătuirii s-au desprins unele idei care au fost enunţate sub formă de recomandări într-un supliment al revistei „Ekonomiceskaia Gazeta“ :

● La analiza nivelului tehnic al producţiei trebuie să se compare indicatorii economici ai obiectului dat cu indicatorii corespunzători ai celor mai bune produse similare, naţionale şi străine.

● La studierea nivelului tehnicii şi tehnologiei producţiei să se analizeze gradul de desfăşurare neîntreruptă a producţiei, nivelul mecanizării muncii şi proceselor de producţie, al folosirii capacităţilor de producţie, ponderea utilajului modern, folosirea utilă a materialelor, ponderea proceselor tehnologice avansate.

● La aprecierea şi analiza nivelului de organizare a muncii, producţiei şi conducerii în întreprinderi, trebuie să se ţină seama de următoarele principii :

— Sistemul de indicatori pentru analiză şi apreciere trebuie să caracterizeze numai organizarea muncii, producţiei şi conducerii şi să fie legat de indicatorii privind nivelul tehnic şi tehnologia producţiei, activitatea financiară etc., fără să dubleze aceşti indicatori ;

— indicatorii de apreciere a nivelului de organizare trebuie să fie comparabili pentru întreprinderile din diferitele ramuri ale industriei şi să fie alcătuiţi pe o bază unică, pentru toate verigile de producţie, începînd cu locul de muncă şi terminînd cu întreprinderea în ansamblu ;

— printre indicatorii ce caracterizează organizarea muncii şi a producţiei, o atenţie deosebită trebuie acordată ritmicităţii, precum şi nivelului specializării şi cooperării întreprinderii, deservirii locurilor de muncă etc.

PRINCIPALELE ETAPE ALE ANALIZEI

I. Alcătuirea planului muncii de analiză : stabilirea temei de analiză şi a direcţiilor în care vor fi folosite rezultatele ei ; elaborarea programului, a planului calendaristic şi repartizarea sarcinilor la executanţi ; stabilirea izvoarelor de informaţii, precum şi a metodelor de completare a datelor insuficiente ; elaborarea machetelor de tabele analitice şi indicaţiilor metodologice pentru completarea lor, precum şi a mijloacelor de realizare grafică a materialelor şi rezultatelor analizei.

II. Pregătirea materialelor pentru analiză : selecţia informaţiilor existente, obţinerea informaţiilor suplimentare ; verificarea şi prelucrarea analitică a informaţiilor.

III. Aprecieri preliminarii : îndeplinirea planului la indicatorii analizaţi ; modificarea indicatorilor în comparaţie cu perioada premergătoare ; gradul de utilizare a resurselor.

IV. Analiza cauzelor schimbărilor şi abaterilor faţă de plan : determinarea cercului de factori corelaţi şi gruparea lor ; dezvăluirea legăturilor şi dependenţelor între factori ; eliminarea influenţei factorilor ce nu depind de obiectul în studiu ; măsurarea influenţei factorilor ; aprecierea daunelor provocate de influenţa negativă a factorilor ; scoaterea la iveală a posibilităţilor nefolosite de îmbunătăţire a indicatorilor studiaţi.

V. Aprecierea globală şi bilanţul totalizator al rezervelor : concluzii asupra rezultatelor analizei, aprecieri globale ; calcularea globală a rezervelor şi propuneri de mobilizare a lor.

CALITATEA PRODUSELOR

CONCEPȚIA UNITARĂ NECESITĂ REVEDEREA LEGISLAȚIEI VECHI

DEZVOLTAREA și modernizarea economiei noastre, ritmul susținut în care acestea au loc, exigențele revoluției tehnico-științifice și condițiile de competitivitate cărora trebuie să le corespundă produsele la export au făcut necesare noile măsuri de ordin legislativ privind asigurarea și controlul calității produselor, luate prin legea nr. 2/1970.

Prin lege s-a prevăzut ca ministerele și celelalte organe centrale să propună Consiliului de Miniștri actele normative pentru punerea de acord a reglementărilor în vigoare cu prevederile legii. Se urmărește astfel, să se realizeze o legislație unitară, conformă cu concepția legiuitorului în această materie. În acest context, ni s-a părut că poate fi utilă conturarea unor definiții și precizări de noțiuni din domeniul calității produselor, astfel cum se desprind din confruntarea dispozițiilor normative amintite.

UN PRIM ASPECT privește condițiile pe care trebuie să le îndeplinească un produs, ca să poată fi considerat normal din punct de vedere calitativ, pentru a putea fi pus în circulație.

Potrivit cu pct. 4 din instrucțiunile pentru aplicarea H.C.M. nr. 1211/1955, sînt considerate normale și pot fi puse în circulație produsele care respectă în totul prescripțiile din standarde sau norme interne obligatorii — potrivit tipurilor, claselor, categoriilor sau calităților prevăzute — obținute direct din procesul de producție sau prin sortare. Legea nr. 2/1970 lărgește aria elementelor, în funcție de care un produs livrat poate fi definit ca fiind normal calitativ. Astfel, stabilind în art. 4, că condițiile concrete de calitate a produselor se precizează în contractele economice, pe baza documentelor tehnice normative — standarde, a normelor interne de fabricație, caietelor de sarcini, a mostrelor acceptate de beneficiari, precum și a altor cerințe convenite de părți, legea scoate în evidență importanța contractului economic ca instrument juridic prin care se fixează obligațiile părților privitoare la calitatea produselor. Mai mult, potrivit cu principiul acordului de voință al părților la încheierea contractelor economice, înscris în art. 10 din legea nr. 71/1969, părțile pot prevedea în contracte și condiții tehnice de calitate superioare acelora din actele normative, în funcție de care să se poată stabili dacă produsul livrat este normal calitativ.

Cu aceste completări, rezultate din interpretarea legii nr. 71/1969, sîntem de **părere că un produs va putea fi considerat normal, putînd fi socotit corespunzător destinației sale și apt să fie pus în circulație dacă va îndeplini fie condițiile cerute în mod obiectiv prin standarde sau norme interne, fie pe cele stabilite prin caiete de sarcini sau mostre acceptate de beneficiari, care pot fi chiar superioare celor stabilite prin standarde sau norme interne, dacă au fost convenite de părți prin contract.**

ESTE NECESARĂ și precizarea noțiunii de produs necorespunzător calitativ și delimitarea diferitelor subdiviziuni, corespunzătoare diverselor situații, în care se poate găsi un produs necorespunzător calitativ. Adoptarea unei definiții și a unei clasificări corespunzătoare este cu atît mai necesară cu cît în această materie, în legislația încă în vigoare, există reglementări care reflectă două concepții diferite. Astfel, **pct. 7 din instrucțiunile pentru aplicarea H.C.M. nr. 1211/1955 prevede că se consideră rebuturi produsele care, necorespunzînd standardelor sau normelor interne obligatorii, nu intră nici în categoriile de produse declasate sau colaterale și neputînd avea nici o utilizare ca atare, ci urmînd a fi supuse retopirii, tăierii, măcinării etc. nu pot fi puse în circulație.**

Potrivit cu pct. 74 din regulile de bază pentru planificarea, evidența și calcularea prețului de cost al producției industriale însă, sfera noțiunii de rebut este mult mai largă, fiind considerat rebut orice produs semifabricat (piesă, subansamblu) **și lucrările care nu corespund calitativ standardelor sau condițiilor tehnice stabilite și nu poate fi folosit potrivit destinației sale, sau poate fi folosit numai după ce se fac anumite cheltuieli cu recondiționarea lui. În text se impart rebuturile în recondiționabile și definitive**, după cum produsele, semifabricatele (piesele și subansamblele) și lucrările pot sau nu pot fi folosite după recondiționare, după destinația lor și a căror îndreptare este sau nu posibilă, din punct de vedere tehnic, sau convenabilă din punct de vedere economic.

O definiție asemănătoare, dar cu o clasificare în rebuturi definitive și rebuturi recuperabile, se face și în Ordinul MMCM nr. 146/1963 privind reglementarea decontării, fără acceptare, a rebuturilor dintre furnizori și beneficiari, aplicabil în sistemele M.I.M. și M.I.C.M. Aceeași concepție cu privire la definiția rebuturilor se vădește și din cuprinsul art. 30—32 din Codul Muncii care, clasificînd rebuturile în totale și parțiale, atribuie noțiunii de rebut parțial înțelesul unui produs care, deși necorespunzător calitativ, poate fi pus în circulație prin recondiționare.

Așadar, deși criteriul circulației produselor este, direct sau indirect, comun tuturor actelor normative arătate, spre deosebire de H.C.M. nr. 1211/1955, **toate celelalte consideră drept rebuturi nu numai produsele care nu mai pot avea nici o întrebuințare, dar chiar și pe aceea recondiționabile.** Cu atît mai necesară apare astfel clasificarea făcută prin art. 8 alin. 2 din legea nr. 2/1970 care, precizînd proveniența pagubelor care se suportă, conform legii, de cei vinovați, face și o clasificare a produselor calitativ necorespunzătoare în remanieri, rebuturi și produse a căror calitate nu se încadrează în normele stabilite ca urmare a neîndeplinirii acestor obligații. **Desigur, noțiunea de rebut nu este sinonimă cu aceea de produse necorespunzător calitativ, ci are o sferă mai mică.** Nu pot exista, deci, rebuturi definitive sau totale și rebuturi recondiționabile ori recuperabile sau parțiale, ci numai rebuturi și produse calitativ necorespunzătoare care, putînd fi făcute prin recondiționare să corespundă destinației lor pot fi puse în circulație.

În legătură cu produsele a căror calitate nu se încadrează în normele stabilite, ca urmare a neîndeplinirii acestor obligații, **o mențiune aparte trebuie făcută pentru produsele declasate care** — potrivit cu pct. 15 din H.C.M. nr. 1211/1955 — mai pot fi puse în circulație în afara celor normale și colaterale. În conformitate cu pct. 5 din instrucțiunile pentru aplicarea H.C.M. nr. 1211/1955, produse declasate sînt cele stabilite de C.T.C. ca fiind sub limitele calitative prevăzute în standarde sau norme interne, dar care mai pot fi utilizate ca atare, putînd fi puse în circulație cu o reducere corespunzătoare a prețului de vînzare. Noțiunea de produs declasat, nu este inclusă în legea nr. 2/1970, cu o aplicare generală, în această privință adoptîndu-se un criteriu restrictiv. Astfel, pentru produse de complexitate tehnică ridicată cum sînt utilajele, mașinile, agregatele, instalațiile și aparatele ce urmează să fie montate și care prezintă defecțiuni, art. 27 alin 2 din lege are în vedere, în mod expres, numai măsura restituirii lor către furnizor sau a remedierii stabilite de comun acord.

Drept urmare, nu se mai poate pune pentru aceste produse, ca nefiind prevăzută în legea nr. 2/1970, ipoteza reglementată în art. 41 lit. b și alin. ultim din condițiile fundamentale pentru ramura metalurgică, potrivit căruia beneficiarul este îndreptățit să rețină produsele declasate, dacă furnizorul consimte la o reducere de preț.

Potrivit cu art. 14 alin. 5 din legea nr. 71/1969 beneficiarul este ținut răspunzător dacă recepționează și acceptă produse cu vicii aparente. Textul nu se aplică deci și produselor declasate cu vicii ascunse și nici — credem — celor cu vicii aparente, care nu sînt de complexitate tehnică ridicată dacă se respectă dispozițiile legale privitoare la fixarea prețurilor și punerea lor în circulație.

IMPORTANȚA ce se dă calității produselor de complexitate tehnică ridicată se vădește și din faptul că **prin art. 24 din legea nr. 2/1970 se prevede că recepționarea instalațiilor complexe și utilajelor se va efectua de către beneficiar pe principalele faze de fabricație și la livrare,** în condițiile stabilite prin contractul economic. Art. 25 alin. 1 subliniază și mai mult această concepție, prevăzînd că se interzice livrarea de către uzinele producătoare a utilajelor, agregatelor, instalațiilor și a altor produse de complexitate tehnică ridicată fără recepția de calitate pe faze și la livrare de către beneficiarii de investiții.

Aceste prevederi constituie o noutate importantă în legislația noastră privind calitatea produselor. Înscriind obligativitatea atît pentru uzinele producătoare și, implicit, pentru beneficiari și a recepției pe faze, ele reprezintă în același timp și o îmbunătățire față de legea nr. 71/1969, care în art. 14 alin. 2 stabilește că pentru aceste produse beneficiarul **poate** face recepția și pe faze de producție.

Pentru produsele de complexitate tehnică ridicată recepția beneficiarului la livrare fiind obligatorie, potrivit cu legile nr. 71/1969 și 2/1970, devin neoperante atît dispozițiile legale anterioare, cît și orice dispoziție contractuală care va contraveni acestui principiu. Ne referim, sub primul aspect, la art. 38 din condițiile fundamentale din ramura metalurgică și art. 9 din regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 care permit furnizorului să livreze mărfuri prin autorecepție dacă delegatul beneficiarului nu se prezintă la recepție în termenul stabilit prin contract.

POTRIVIT cu dispozițiile de drept comun înscrise în art. 1352 și 1353 cod. civ., **vînzătorul răspunde pentru viciile ascunse ale lucrului vîndut, dar nu este răspunzător și pentru viciile aparente,** pe care vînzătorul le-a văzut sau trebuia să le vadă. Înscrierea în art. 26 din H.C.M. nr. 1211/1955 și în diferitele condiții fundamentale a obligației stipulării în contracte a termenelor de garanție, pentru produsele livrate și a prezumției de culpă, întrucît înăuntrul acestor termene defectele de fabricație și înlocuirile corespunzătoare rămîn în sarcina producătorului și — deosebit de aceasta — înscrierea în condițiile fundamentale a răspunderii furnizorului numai pentru viciile ascunse, au avut ca efect că vînzătorul a rămas răspunzător, în continuare, exclusiv pentru viciile ascunse și în raporturile dintre organizațiile socialiste, această răspundere fiind însă limitată la durata termenului de garanție. Spre deosebire însă de regimul codului civil, în care cumpărătorul are obligația să facă dovada că viciul este ascuns, îi împiedică posesiunea utilă a lucrului și exista anterior vînzării, în regimul livrării de produse cu termen de garanție și ca efect al garanției datorate de furnizor, culpa furnizorului este considerată prezumată, dacă viciile au fost descoperite înăuntrul termenului de garanție. Fiind vorba de o prezumție relativă, furnizorul este însă în drept să o răstoarne, dovedind că viciile neexistînd la data recepției produselor, culpa este a beneficiarului.

Realitatea vieții noastre economice impunea însă ca garanția furnizorului pentru viciile ascunse în timpul termenului de garanție să fie extinsă și la viciile aparente. O modificare corespunzătoare a legislației în vigoare devenise astfel necesară. Stipulînd prin art. 14 alin. 4 din legea nr. 71/1969 că în perioada de garanție care, obligatoriu va fi prevăzută în contract, furnizorul răspunde pentru calitatea produselor, legiuitorul a înțeles ca pe toată perioada termenului de garanție furnizorul să răspundă de vicii, indiferent dacă, prin natura lor, sînt aparente sau ascunse.

Răspunderea furnizorului pentru viciile aparente constatate, se deosebește însă, ca întindere, de răspunderea pentru viciile ascunse, descoperite în termenul de garanție, deoarece nu revine furnizorului exclusiv. Alineatul 5 al aceluiași articol prevede că beneficiarul are și el răspunderea pentru recepționarea și acceptarea produselor ce nu corespund calității prevăzute în contract, urmînd a suporta și el recuperarea pagubelor aduse avutului obștesc.

Art. 14 alin. 4 din legea nr. 71/1969 mai prevede că după expirarea perioadei de garanție furnizorul continuă să răspundă pentru vicii ascunse, în condițiile legii. **Deosebirea dintre răspunderea care revine furnizorului pentru vicii ascunse, în perioada de garanție și răspunderea care-i revine după expirarea acesteia, constă în faptul că, în timp ce în primul caz, furnizorul este prezumat în culpă pentru viciile ascunse descoperite de beneficiar, în al doilea caz beneficiarul trebuie să facă dovada, potrivit cu dreptul comun, că viciile ascunse descoperite sînt datorate culpei furnizorului.** Răspunderea furnizorului pentru vicii ascunse după expirarea termenului de garanție nu este însă nelimitată, deoarece ea încetează la expirarea unui al doilea termen obiectiv — respectiv la expirarea duratei de utilizare a produsului — care, potrivit cu art. 2 lit. 1 din legea nr. 2/1970, trebuie prevăzută, în mod obligator, în contract.

CONFRUNTAREA unora din textele legii nr. 2/1970, privind asigurarea și controlul calității produselor cu dispozițiile normative în vigoare, evidențiind complexitatea problemelor și multitudinea textelor, a căror punere de acord apare necesară, ridică și problema mijlocului de tehnică legislativă cel mai adecvat de reglementare unitară a materiei. **După părerea noastră, poziția de prim plan pe care o are calitatea produselor în economia țării noastre — fiind o problemă de stat — impune ca și mijlocul tehnic de unificare legislativă să fie corespunzător, această cerință putîndu-se realiza cel mai bine prin alcătuirea unui cod al calității produselor.** Codul calității produselor ar uni, astfel, într-un singur corp, o serie de titluri care fie că sînt incluse în diferite acte normative, mai vechi sau mai noi, inclusiv în legile nr. 71/1969 și nr. 2/1970, fie că sînt insuficient tratate ca, de exemplu, conceptul de produs normal calitativ, de produs apt a fi introdus în circuitul economic și de produs necorespunzător calitativ, activitatea de standardizare, condițiile de aprobare a documentațiilor tehnice, condițiile de calitate la export și import, garanția pentru calitate și răspunderea organizațiilor furnizoare și beneficiare, organizarea, atribuțiile și răspunderea C.T.C. etc.

Unificînd, sub raportul conținutului, aceste dispoziții normative, prin eliminarea paralelismelor sau neconcordanțelor și actualizîndu-le conform cu concepția în această materie a legiuitorului, codul calității produselor ar fi de un real folos pentru toți cei care au obligația să respecte în spiritul și litera sa, legislația privind calitatea produselor.

dr. Marcel P. MIHAIL

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

● MAȘINEXPORT a livrat recent un lot de 9 shapinguri în Japonia. În R.P. Polonă au fost exportate ultimele 3 locomotive Diesel electrice de 2100 CP din contractul pentru livrarea în această țară a 237 asemenea locomotive. În U.R.S.S. au fost livrate în ultima perioadă 2 000 electromotoare de diferite tipuri și puteri. În cursul acestui trimestru prin I.S.C.E. MAȘINEXPORT a fost exportat pentru prima dată în Canada și Japonia tipul de mașini pentru alezat și frezat construit de F.M.U.A.B. după licența CERUTI-Italia.

● FRUCTEXPORT. Contracte perfectate în prima jumătate a lunii septembrie a.c. prevăd, printre altele, exportul în Franța a 10 tone ciuperci deshidratate, 30 tone hribi în saramură, 50 tone pulpe de fragi tratate cu SO_2, exportul în Norvegia a 40 tone prune uscate — fără sîmburi, exportul în Israel a 5 tone ciuperci deshidratate.

● INDUSTRIALEXPORT. Contracte încheiate recent prevăd livrarea de piese de schimb pentru utilaj petrolier în valoare de 219 000 lei valută în Brazilia și Argentina. În ultima perioadă au fost exportate piese de schimb pentru utilaj petrolier și instalații utilaj petrolier în valoare de 350 000 lei valută în R.D.G., R. P. Chineză, R. S. Cehoslovacă. În U.R.S.S. a fost livrat utilaj pentru industria chimică în valoare de 905 000 lei valută.

J.K. GALBRAITH ŞI STAREA ŞTIINŢEI ECONOMICE

INTRE ideile profesorului Galbraith, de la Universitatea Harvard, și cele agreate de teoria economică dominantă astăzi în Statele Unite există deosebiri notorii. Ele s-au manifestat cu ocazia apariției ultimei lucrări de specialitate mai mari a economistului american — „Noul stat industrial" (1967) —, primită cu răceală, dacă nu cu ostilitate de recenzenții academici și universitari. Ele apar în general în tendința de a trata ideile galbraithiene ca produsul unui fel de „enfant terrible" al profesiunii.

REACȚIILE cele mai puternice pare să le fi stîrnit atacarea de către J. K. Galbraith a tezei curente despre suveranitatea consumatorului, adică despre rolul în ultimă instanță pe care le-ar avea gusturile, dorințele și preferințele consumatorului în determinarea structurii producției în țările capitalismului dezvoltat. Acestei teze profesorul de la Harvard i-a contrapus faptele privind puterea economică a marilor firme, mai precis, dominarea pieței de către întreprinderile monopoliste, arătînd totodată că economiștii adepți ai teoriei curente nu acordă acestor fapte atenția cuvenită. Încă în lucrarea din 1967 se putea citi că rolul marilor corporații, deși e departe de a fi un fenomen nou, „nu a fost integrat niciodată cu adevărat în substanța teoriei economice" [1]). Se poate spune, după părerea noastră, că „Noul stat industrial" a marcat o încercare de „aggiornamento" a științei economice din Occident, care prezintă analogii cu respingerea de către J. M. Keynes, la vremea sa, a legii lui Say. Reacția celor vizați a fost în orice caz similară, și profesorul Galbraith pare să fie considerat în continuare de către membrii „profesiunii" — economiștii profesori, cercetători, consilieri oficiali și particulari etc. din S.U.A. — ca situîndu-se undeva la periferia acesteia. Nu putem rezista tentației de a cita în legătură cu aceasta un alt scurt pasaj din lucrarea amintită: „Economiștii nu sînt organic refractari la nou, dar ei reacționează în moduri foarte diferite la două tipuri de prefaceri. Cunoștințe noi sau interpretări noi ale cunoștințelor existente sînt salutate de îndată. Modificări ale instituțiilor de bază sînt asimilate mult mai încet" [2]).

Evoluția ideilor galbraithiene se caracterizează, înlăuntrul sistemului de gîndire al autorului lor, printr-o certă consecvență, și dacă impresia noastră este corectă profesorul de la Harvard a făcut recent un pas mai departe pe linia opoziției sale față de știința economică dominantă din S.U.A. La ultima sesiune anuală a Asociației economice americane J. K. Galbraith a prezentat o comunicare intitulată „Teoria economică privită ca un sistem de credințe" [3]), în care abundă observațiile incisive cu privire la funcția socială și politică a acestei teorii așa cum se prezintă ea astăzi în Statele Unite. „O acuzație mereu reluată, și nu lipsită de temei, adusă teoriei economice de-a lungul ultimilor o sută de ani — se arată în comunicare — privește folosirea ei nu ca o știință, ci ca o credință utilă. În acest din urmă rol al ei, i se atribuie că nu servește înțelegerii fenomenelor economice, ci excluderii unor linii de gîndire care sînt ostile sau incomode pentru această disciplină ori, aspect înrudit cu cel dintîi, pentru o colectivitate economică politică influentă". Galbraith vede o confirmare a justeței acuzației în poziția adoptată de teoreticienii burghezi față de creșterea ponderii și puterii economice a marilor întreprinderi. „Refuzînd recunoașterea sau legitimarea științifică a acestei tendințe, teoria economică nu s-a comportat într-un mod neutru din punct de vedere politic și social. Ea și-a îndemnat adepții să închidă ochii față de realitate..., Ea a jucat un rol activ — un rol conservator activ — în viața politică". Făcînd analogii cu poziții similare adoptate în trecut de teoria economică burgheză în alte probleme, pentru a sublinia efectul lor de frînă a acțiunilor în domeniul politicii economice, Galbraith scrie: „Doresc să arăt că actuala credință a profesiunii — modelul neoclasic al proceselor economice, la fel de larg acceptat ca altădată modelul concurențial sau legea lui Say, elimină astăzi în mod similar din viziunea asupra economiei a membrilor profesiunii probleme urgente și tulburătoare din punct de vedere politic".

Dacă știința economică, argumentează Galbraith, vrea să nu servească mai departe ca un mijloc de suprimare a unor concluzii și a unor acțiuni neconvenabile pentru anumite grupuri sociale, ea trebuie să abandoneze premisa suveranității consumatorului, ca și pe cea a „suveranității cetățeanului" — adaptare a celei dintîi la situația în care statul are un cuvînt atît de greu de spus în viața economică a țărilor capitaliste. Conceptul propus a le lua locul este cel de suveranitate a producătorului în sferele în care predomină marile corporații. Acest concept este opus prin toate implicațiile sale celui de la care pornește modelul neoclasic al proceselor economice, potrivit căruia impulsurile primordiale ale vieții economice pornesc de la individ și în care toate acțiunile și toată activitatea sînt adaptate în ultimă instanță nevoilor individului. „Adaptarea sistemului economic la opțiuni individuale care sînt primordiale și înnăscute" constituie în viziunea profesorului de la Harvard, în condițiile mediului pe care îl are în vedere, o denaturare directă a adevărului. Conform cu opiniile sale despre rolul marilor întreprinderi monopoliste, el arată că „într-o parte însemnată a economiei adaptarea ce are loc este în ultimă instanță o adaptare la producător. Trebuințele individului, deși la suprafață pot părea a fi generate de el însuși, sînt în ultimă analiză dictate de mecanismul care le satisface. În forma de manifestare cea mai caracteristică, firma producătoare deține controlul asupra propriilor sale prețuri pe piață și face totul pentru a-l convinge pe consumator să aibă un comportament adecvat. Dar, în plus, ea selecționează și proiectează produsele în funcție de posibilitatea de a le vinde la astfel de prețuri și de a exercita în legătură cu ele o asemenea acțiune de convingere". Un aspect al rolului statului în acest mecanism constă în „asigurarea serviciilor auxiliare de care e nevoie pentru a obține comportamentul dorit al individului — un exemplu evident este asigurarea șoselelor ca o latură a manipulării comportamentului consumatorilor de către industria automobilelor. Prin reglementarea cererii globale statul asigură de asemenea ca manipularea micro-economică a cererii să nu fie anulată de mișcarea macro-economică". Rolul statului este deosebit de evident, arată Galbraith, în cazul „bunurilor publice", ca armamentul, explorarea cosmosului ș.a.: „deciziile sînt luate de producători, adică de forțele armate și de firmele lor furnizoare, în vederea atingerii propriilor lor scopuri".

Profesorul Galbraith vede temeiuri obiective importante ale nevoii de manipulare a cererii: complexitatea tehnicii și a procedeelor tehnologice moderne, mărimea capitalurilor angajate, lungimea perioadelor necesare pentru proiectarea și lansarea produselor, inflexibilitatea unor forme organizatorice necesitate de toate acestea. Mai derivă din cele arătate și nevoia de a ține sub control cît mai mulți cu putință dintre parametrii activității întreprinderilor (cheltuielile de producție, prețurile, cererea, costul și riscurile inovațiilor tehnice). Importanța acestor elemente nu este aceeași în diferitele sectoare ale economiei, chiar ale unei economii atît de dezvoltată ca cea americană. În consecință, diferă și gradul de adaptare a individului, a consumatorului, la nevoile producătorilor monopoliști. Dar dincolo de aceste deosebiri Galbraith vede și efectele suveranității producătorului în viața societății privită ca un tot. Și aici economistul american trage o concluzie deosebit de interesantă: dacă în teoria economică tradițională, care îl consideră suveran pe consumator și pe cetățean, orice sursă de conflict este exclusă, consumatorul neputîndu-se opune sieși, premisa suveranității producătorului scoate la iveală probabilitatea unui conflict între țelurile urmărite de marile întreprinderi și expresia agregată a țelurilor indivizilor. „Consecința dezvoltării economice astfel privite nu este o armonie între individ și instituțiile economice, ci un conflict între ele... Acest conflict este în netă contradicție cu interpretările economice (și politice) curente ale realității. Dar el nu este în conflict cu realitatea".

PASAJUL citat la urmă este una din expresiile capacității explicative pe care Galbraith o revendică pentru conceptul său al suveranității producătorilor. El recurge la un șir întreg de exemple pentru a demonstra cum pot fi înțelese mai bine diferite aspecte ale realității economice din S.U.A. dacă se pune acest concept în locul aceluia al suveranității consumatorului. Primul exemplu, bunăoară, se referă la determinantele structurii producției. Proporțiile producției de autoturisme excesive în raport cu dezvoltarea transporturilor în comun orășenești, a transporturilor suburbane sau a căilor ferate, nu pot fi atribuite „voinței consumatorilor" dar pot fi explicate prin posibilitățile mai mari ale producătorilor de automobile de a-și exercita suveranitatea în raport cu cele ale firmelor din celelalte ramuri ale transporturilor. Sau: „Avem mai multe aparate casnice decît case pentru că societatea General Electric este mai viguros suverană decît constructorii de locuințe". Impresia de raportare cauzală simplistă pe care o pot lăsa în primul moment asemenea formulări nu anulează partea de adevăr pe care o conțin. Această parte de adevăr se conturează clar cînd se pune problema cine este mai interesat: consumatorul individual sau producătorul monopolist, în furniturile militare, sau care din cele două părți este mai nepăsătoare față de consecințele producției industriale moderne asupra mediului biologic, fiind mai puțin afectată în nevoile și țelurile ei specifice și imediate. Asemănător se pune și problema volumului însuși al consumului, a nivelului său optim în diferite situații în funcție de o multitudine de alți parametri, și, scrie Galbraith, „se naște întrebarea dacă General Motors poate fi considerat forul cel mai autorizat de a decide nivelul adecvat al consumului propriilor sale produse".

ÎN toate exemplificările sale, Galbraith readuce mereu în discuție rolul teoriei economice în înțelegerea realității și subliniază „serviciile conservatoare" pe care le aduce marilor corporații teza despre suveranitatea consumatorului. Concluziile sale nu se limitează la această teză. „Modelele economice acceptate în trecut, scrie el, nu au fost întotdeauna dintre acelea care pun în lumină realitatea. Ele au slujit deseori la distragerea atenției de la probleme de mare acuitate socială care, potrivit vederilor dominante, aveau implicații alarmante în domeniul acțiunii politice. În felul acesta, teoria economică a îndeplinit o funcție politică Ea nu a fost o știință, ci un sistem de credințe, util din punct de vedere conservator, apărînd aceste credințe ca și cum ar fi vorba de o știință". Vederile dominante nu au rămas mereu aceleași, ele au fost modificate sau a trebuit să fie abandonate sub acțiunea unor „presiuni combinate: necesitatea de a lua măsuri practice, intuiția socială a unor neeconimiști, convingeri eretice bine fundamentate în rîndurile economiștilor". Toată comunicarea lui Galbraith pledează pentru abandonarea ignorării dominației firmelor monopoliste în interpretarea de ansamblu a economiei capitalismului dezvoltat actual, dîndu-se a înțelege că în acest sens acționează toate acele elemente ale „presiunii combinate".

Alternativele care se deschid după J. K. Galbraith științei economice din SUA în starea ei actuală sînt formulate astfel: „Teoria economică poate să mențină teza despre suveranitatea consumatorului și să fie caracterizată în continuare prin acalmie, absența controverselor, modele tot mai sofisticate și o lipsă crescîndă, poate chiar dramatică, de legătură cu viața. Pe de altă parte, ea poate să accepte implicațiile puterii producătorilor — ale suveranității marilor organizații economice. În cazul acesta ea va fi contestatară, periculoasă din punct de vedere politic și poate pentru mult timp lipsită de eleganță intelectuală în modelele sale. Dar în schimb, ea va fi relevantă pentru cele mai imediate și grave probleme ale societății industriale". Convingerea profesorului Galbraith, dacă am înțeles corect sensul pasajului final al comunicării sale, este că teoria economică, prin reprezentanții ei actuali, va înclina spre prima variantă, dar că faptele, evoluția realității o vor împinge ineluctabil spre a doua.

L. STROJA

1. **John Kenneth Galbraith,** The New Industrial State. Houghton Mifflin Company, Boston, 1967, pag. 411.
2. **Idem,** pag. 410.
3. „Economics as a System of Belief", in **American Economic Review,** May 1970, pag. 569—578.

FENOMENUL DEVANSĂRII CERCETĂRII ŞTIINŢIFICE FAŢĂ DE PRODUCŢIE

FAPTUL CĂ producţia îşi procură tot mai mult mijloacele dezvoltării sale cu sprijinul ştiinţei şi tehnicii stabileşte raporturi specifice noi între acestea. Unul din aspectele de bază ale acestor raporturi noi se referă la necesitatea anticipării în timp a cercetării ştiinţiifce, pentru că numai după obţinerea de rezultate utile aceasta poate intra în relaţii determinate cu producţia. Dată fiind importanţa cunoscută a aplicării în producţie a rezultatelor cercetării ştiinţifice, îndeosebi tehnice, *dezvoltarea în avans a cercetării faţă de producţie* a devenit o axiomă pentru lumea noastră. „Contribuţia efectivă a ştiinţei la soluţionarea sarcinilor construcţiei socialiste — se arată în Directivele Congresului al X-lea al partidului — este indisolubil legată de devansarea prin cercetare a nevoilor producţiei şi a altor sectoare de activitate".

Plasîndu-se în timp, ca ordine de succesiune, înaintea producţiei, cercetarea este desigur şi concomitentă, ca acţiune cu caracter continuu, după cum poate să se realizeze şi după ce producţia a avut loc, deşi rezultatele ei, produse în timp, s-ar fi putut încorpora producţiei. Oricare ar fi situaţia cercetării faţă de producţie, privind dezvoltarea ca proces neîntrerupt, din punct de vedere al unui raport izolat cercetare-producţie, al unui fragment din procesul dezvoltării, totdeauna cercetarea trebuie să anticipeze prin rezultatele ei producţia.

Aşa cum investiţiile efectuate într-o anumită perioadă influenţează realizarea sarcinilor din perioada următoare, prin capacităţile de producţie pe care le creează, tot aşa cercetarea ştiinţifică, inclusiv dezvoltarea experimentală, pune la dispoziţie noi cunoştinţe ştiinţifice şi noi mijloace de inovaţie tehnică.

Deşi formal, logic, necesitatea devansării derivă din raportul general cercetare-producţie, trebuie menţionat că devansarea producţiei de către cercetare este condiţionată istoric, este expresia unui anumit grad al dezvoltării sociale. „Devansarea" nu înseamnă un simplu act izolat, ci un ansamblu distinct de activităţi sociale, cu orientare obiectiv stabilită, care exprimă noul loc al ştiinţei în societate şi prin care se realizează noul rol al ştiinţei. Totodată, „devansarea" exprimă şi o poziţie specifică a cercetării ştiinţifice în cadrul reproducţiei sociale. „Cercetarea tehnico-ştiinţifică — se menţionează în Directivele Conferinţei naţionale a P.C.R. din 1967 — se integrează în procesul de ansamblu al reproducţiei sociale ca una din cele mai importante faze ale acestuia, se încorporează tot mai mult în însăşi producţia materială.

Cuprinderea cercetării în ansamblul reproducţiei sociale cere ca activitatea ştiinţifică să se încadreze în fluxul acesteia, să se încadreze în sistemul de proporţii al economiei. Sublinierea necesităţii „devansării" înseamnă, din acest punct de vedere, înainte de toate, obţinerea în volumul, calitatea şi timpul util necesar a rezultatelor cercetării de către economie.

Astfel, sensul deplin al ideii de „devansare" înseamnă o *coordonare în timp* a aplicării rezultatelor cercetării cu momentul necesar satisfacerii diferitelor nevoi sociale. Cu alte cuvinte, să ai la timp posibilitatea de a acoperi o necesitate pentru a asigura un ritm continuu dezvoltării, respectiv de a asigura o ritmicitate continuu în obţinerea rezultatelor cercetării şi introducerea lor în producţie. Realizarea „devansării" este identică aici cu realizarea progresului rapid, în condiţiile unei eficienţe economice sporite.

DEZVOLTAREA ÎN AVANS a cercetării tehnico-ştiinţifice exprimă şi o nouă intercondiţionare dialectică ştiinţă-producţie. Ştiinţa nu răspunde numai la satisfacerea anumitor nevoi economice sau sociale, ci şi impulsionează viaţa economică, oferă noi posibilităţi şi soluţii. Prin rezultatele sale, cercetarea ştiinţifică anticipează tot mai mult şi condiţionează dezvoltarea vieţii sociale, prefigurează dezvoltarea viitoare.

În condiţiile vieţii moderne, ştiinţa nu mai urmează pur şi simplu nevoia socială. Mai mult, însuşi momentul satisfacerii nevoii sociale este anticipat prin studiile de prognoză şi prin plan. De aici se desprinde o nouă semnificaţie caracteristică orientării contemporane a ştiinţei după nevoile practicii.

Nu numai practica pune probleme ştiinţei şi o împinge înainte, ci are loc şi procesul invers. Deşi avem de-a face cu o dezvoltare anticipată conştientă a cercetării ştiinţifice faţă de nevoile sociale, *nu putem însă afirma că producţia nu poate da obiective ştiinţei*. Inexactitatea unei astfel de afirmaţii este evidentă cînd este vorba de cercetarea aplicativă şi de dezvoltarea experimentală, iar pentru cercetarea fundamentală trebuie să avem în vedere cel puţin istoria ştiinţei, care este şi ea o parte a practicii sociale. În acest sens, una din condiţiile dezvoltării ştiinţei o constituie însăşi rezultatele sale proprii.

De asemenea, cu tot caracterul universal al ştiinţei, tehnica are încă o aplicabilitate limitată şi încă multe probleme îşi aşteaptă rezolvarea din punct de vedere ştiinţific, cercetarea ştiinţifică fiind rămasă în urmă într-o serie de domenii de mare importanţă, cum ar fi cele privitoare la poluarea apei şi atmosferei, eroziunea solului, unele maladii ale organismului uman etc., considerate de UNESCO ca problemele prioritare pe plan mondial.

Cu toate că pentru cele mai multe din problemele sale economice şi sociale omenirea se adresează astăzi ştiinţei, pentru soluţionare, istoriceşte ne aflăm totuşi la începutul unei epoci a scientismului (ca o aplicare largă a ştiinţei), perioada actuală avînd sub acest aspect un caracter de tranziţie.

Pentru a deschide cîmp larg de aplicaţie ştiinţei, rămîn de rezolvat nu numai probleme pure de ştiinţă, ci şi importante şi grave probleme de ordin social şi politic, ca existenţa exploatării, dominaţia unor ţări de către altele, înapoierea din ţările în curs de dezvoltare. Se poate spune că în anumite privinţe sîntem încă departe de o devansare reală a ştiinţei faţă de practica socială.

IDEEA DE DEVANSARE a producţiei de către cercetarea ştiinţifică se poate concepe, în general, ca o dezvoltare a ştiinţei pe plan mondial, precum şi în fiecare ţară în parte (Analize se pot face şi pe zone geografice, pe grupe de ţări etc).

După cadrul în care se pune problema, abordarea ei este diferenţiată. Dacă pentru ştiinţa mondială tendinţa este ca devansarea practicii să fie absolută, pe întregul front, pentru o ţară sau alta, mai ales pentru ţările mici şi mijlocii, se vorbeşte despre o devansare numai în ramurile şi domeniile ce se dezvoltă în ţara respectivă. Astfel, la nivelul unei ţări cum este şi ţara noastră, devansarea producţiei de cercetare este strîns legată în politica dezvoltării ştiinţei şi tehnicii, de principiul opţiunilor şi priorităţilor. De altfel elementul esenţial al legăturii nemijlocite cu producţia fiind tehnica, nu există o suprapunere absolută între ramurile şi domeniile ştiinţei şi cele ale tehnicii. Tehnica necesară producţiei poate fi procurată nu numai prin dezvoltarea unor domenii de ştiinţă proprii, ci şi prin alte mijloace ca: o informare la timp şi aprofundată asupra realizărilor ştiinţifice pe plan mondial, pe baza unui sistem informaţional modern, cooperarea internaţională tehnico-ştiinţifică, import de licenţe, know-how etc.

Cu alte cuvinte, efortul ştiinţific, pe de o parte, şi tehnic, pe de altă parte, este diferit atunci cînd este vorba de înlăturarea unui anumit decalaj economic existent, scop căruia, în aceste ţări, ştiinţa şi tehnica îi sînt subordonate. Partidul nostru pune un accent deosebit, în dezvoltarea tehnicii, pe efortul propriu. La Congresul al X-lea al P.C.R. s-a arătat că înfăptuirea progresului tehnic va trebui să aibă loc în măsură din ce în ce mai mare, pe seama resurselor interne de capacitate creativă şi, implicit, în măsură descrescîndă pe seama importului de inteligenţă.

Fără îndoială că aceasta nu înseamnă diminuarea importanţei celorlalte surse ale progresului tehnic. Partidul nostru a subliniat, în repetate rînduri, de exemplu, rolul cooperării tehnico-ştiinţifice internaţionale în accelerarea introducerii progresului tehnic şi al ştiinţei, în lărgirea legăturilor economice între state.

Acestea presupun existenţa unui circuit mondial nu numai economic, ci şi tehnico-ştiinţific. Cercetările proprii ale fiecărei ţări trebuie să ţină seama de cuceririle ştiinţei mondiale în ansamblu, la care, în acelaşi timp, ele îşi aduc contribuţia proprie ca aport la tezaurul culturii umane. Deşi fiecare ţară, îndeosebi cele mici şi mijlocii, cum s-a menţionat, dezvoltă în principal anumite ramuri şi domenii ale ştiinţei, în realizarea progresului tehnic şi dezvoltarea producţiei, este necesar să se aibă în vedere cuceririle de seamă, fundamentale ale ştiinţei mondiale şi direcţiile principale ale progresului tehnic pe plan internaţional.

Consider că, tocmai avînd în vedere o astfel de teză, directivele Congresului al X-lea al P.C.R. subliniază următoarele: „În ansamblul cercetării ştiinţifice, un loc central îl vor ocupa ştiinţele tehnice, îndeosebi domeniile lor moderne — automatica, cibernetica, teoria informaţiei, microelectrotehnica, energia nucleară, mecanica fină şi optica". În acest fel, se promovează o politică de folosire la zi a cuceririlor ştiinţei, obţinîndu-se mijloace de accelerare a progresului, pentru lichidarea rămînerilor în urmă, fapt care istoriceşte apare ca un avantaj.

V. SPIRIDON

FIŞE

■ **HARVARD BUSINESS REVIEW** (mai-iunie 1970) publică studiul **The Side Effects of Planning** (Efectele colaterale ale planificării), semnat de Dean S. Ammer. Autorul îşi propune să discute modul în care planificarea producţiei în cadrul marilor corporaţii modifică funcţionarea întregii economii americane şi influenţează relaţiile dintre guvern şi corporaţii. După părerea sa, principalele efecte colaterale ale planificării efectuate de marile întreprinderi sînt: cheltuielile pentru achiziţionarea mijloacelor de producţie sînt mai stabile; marile întreprinderi contractează credite nu atunci cînd au nevoie, ci în momentul cînd condiţiile de împrumut sînt mai avantajoase; scade sensibilitatea corporaţiilor faţă de măsurile financiare ale guvernului; inflaţia devine tot mai greu de controlat; măsurile fiscale influenţează în tot mai mică măsură comportarea corporaţiilor; perioada în care produsele noi aduc profituri considerabile s-a scurtat. Se observă acţiunea contradictorie a factorilor surprinşi de D. G. Ammer. Pe de o parte primii doi factori semnalaţi determină o creştere a tendinţei spre stabilitate, de de altă parte, însă, restul factorilor acţionează în direcţia instabilităţii şi reduc considerabil eficienţa măsurilor de stabilizare întreprinse de guvern. În acelaşi timp, subliniază Ammer, acţiunea cumulată a factorilor amintiţi a dus la o deosebită intensificare a concurenţei dintre întreprinderi. În concluzie, arată autorul, opinia după care planificarea la nivelul marilor întreprinderi a dus la eliminarea dezvoltării ciclice este departe de a fi fundamentată de o argumentare solidă.

■ În studiul **„Le progrès technique, une illusion comptable ?"** (Progresul tehnic — o iluzie ce poate fi estimată ?), semnat de François Hetman în ANALYSE ET PREVISION Tome IX nr. 3/1970, se face o trecere în revistă a posibilităţilor de cuantificare a progresului tehnic în efectuarea analizelor economice. Autorul precizează că deşi progresul tehnic influenţează de mult timp creşterea economică, el a fost apreciat de diverşi economişti şi, în general, de teoria economică ca un factor oarecare, nefiind individualizat ca un factor principal de producţie. Acest lucru, se arată, este reflectat şi în analizele economice care de obicei se străduiau să stabilească un indice general de eficacitate economică sau producţia pe unitate de factor clasic. Explicînd deficienţele din metodologie ca o urmare a deficienţelor din teoria economică, Hetman propune punerea în drepturile sale a acestui factor major al creşterii economice, dacă nu în teorie, cel puţin în metodele actuale de analiză economică şi de previziune. În acest scop, autorul prezintă cîteva încercări de cuantificare a ceea ce numim cu un termen general „progres tehnic" în efectuarea calculelor de creştere economică.

■ Între iunie şi septembrie 1969 ziaristul italian Arrigo Levi a publicat în ziarul LA STAMPA din Torino o serie de articole sub titlul „Încotro se îndreaptă ştiinţa economică modernă ?" Recent, aceste articole au apărut în volum sub titlul **„Viaggio fra gli economisti"** (Călătorii în lumea economiştilor), Bologna Il Mulino, 1970, 268 pag. Volumul este rezultatul peregrinărilor autorului prin principalele centre de cercetare economică din Europa occidentală, U.R.S.S. şi S.U.A., unde a solicitat răspunsuri la întrebări ca: „În ce stadiu se află şi încotro se îndreaptă ştiinţa economică ?". „Cum se exprimă concret interesele politice şi cele ştiinţifice ale economistului ?", „Ce obiective sociale şi ştiinţifice îşi propun economiştii ?", „Ce rezultate concrete a dat efervescenţa talentelor în domeniul economiei ?", „Cum reacţionează economiştii la succesele şi insuccesele ştiinţei lor". La capătul călătoriilor sale Arrigo Levi a renunţat în mod deliberat să tragă vreo concluzie. El arată, însă, că nici n-a pornit călătoria sa cu intenţia de a ajunge la vreo concluzie de ordin general, ci de a studia anumite experienţe concrete, anumite atitudini adoptate nu de magi şi de profeţi, ci de oameni de ştiinţă convinşi de utilitatea strădaniilor lor.

■ După cum remarcă René Roy, în lucrarea **„Eléments d'économétrie** (P.U.F. 1970), în dezvoltarea econometriei ca ramură ştiinţifică se observă în prezent trei tendinţe: introducerea de variabile aleatoare în modelele econometrice; recurgerea la teoria jocurilor; folosirea ca variabilă a timpului. Prima tendinţă are în vedere reliefarea caracterului incert, probabil, al rezultatelor deciziilor, care se adoptă pe baza previziunilor, întotdeauna incerte. Apelul la teoria jocurilor se justifică prin încercarea de a lua în seamă comportamentul economic al indivizilor cînd acţionează în cadrul grupului social, mai ales dacă se ţine seama că pînă acum teoria econometrică considera cazul ideal al concurenţei perfecte. Necesitatea utilizării variabilei timp se face simţită îndeosebi în analiza problemelor de creştere economică pe termen mediu şi pe termen lung.

METODOLOGIA INSPIRAȚIEI

„Caută și vei găsi» e un proverb vechi, cu rezonanță biblică. Cei care se ocupă de organizarea cercetării științifice și înșiși cercetătorii, se gîndesc, desigur, la el ca la un imperativ categoric. În ultimă analiză, poate și în sens moral, kantian, dar în primul rînd în accepțiunea lui economică. Uneori căutarea tînjește, alteori e înfrigurată. În cazul din urmă, cei care caută nu-l uită pe Edison care a zis cîndva că invenția e 90% urmarea transpirației și 10% numai a inspirației. Da, dar obiectivul în sine nu este „căutarea" ci „aflarea". Cîteodată poți căpăta impresia că este organizată mai mult cercetarea decît propriu-zis găsirea. Pînă în prezent, nicăieri nu a putut fi stabilită o metodologie sigură a invenției. Importanța inspirației nu poate fi însă contestată. „Eu întîi găsesc și apoi caut" spunea Picasso, într-o memorabilă formulă paradoxală, care cine știe dacă n-ar trebui propusă celor care întîrzie mereu în faza căutării.

Într-adevăr, unele postulate puse la baza organizării muncii de cercetare, nu mai par chiar atît de sigure. Așa, de pildă, se spune că numai marile echipe sînt capabile de importante inovări; că rentabilitatea cercetării depinde în primul rînd de o programare adecvată a lucrărilor; că grație prospectării putem ști dinainte unde se vor produce invențiile în viitorii 10 sau 20 de ani — și ce urmări vor avea ele asupra economiei. N-aș nega partea de adevăr din aceste afirmații, pe care unii azi în Occident le contestă. Este un fapt însă ce nu poate fi ignorat că în S.U.A., țară cu intensă răspîndire a cercetării, experiența e deconcertantă: 80% din cifra de afaceri obținută cu noile produse ale industriei americane, se datorează unor invenții și inovări în afara oricărei programări și care, adesea, sînt opera unor oameni la nivelul agenților tehnici. S-a observat că există o puzderie de invenții pe care nimeni nu s-a gîndit să le exploateze și că, de multe ori, cheia succesului constă nu atît în programarea invenției cît în recunoașterea ei

Un psiho-sociolog francez, Abraham Moles, și un economist, Roland Claude, au scris recent o carte pe tema creativității și metodelor de inovare. E o încercare de promovare a metodologiei, dar, chiar după părerea autorilor, inteligența și spiritul creator sînt două lucruri independente. Dintr-un număr de persoane dotate cu o inteligență superioară, numai o treime se dovedesc a avea și spirit creator. Rolul critic al inteligenței, observa cineva, limitează de multe ori posibilitățile creatoare. Itinerariul științific al invenției este de regulă documentarea, definiția problemei, incubația, ideea, verificarea, difuzarea. Dar creația nu e întotdeauna rezultatul linearității. E nevoie poate în știință și de un anumit anticonformism, de înclinația de a asocia elemente cu caracter disparat. Autorii francezi ai lucrării citate spun că mai e nevoie și de un anumit simț al umorului. Și poate că au dreptate. Creația nu este, de cele mai multe ori, rodul unei dispoziții grave, încordate, de solemnă strictețe. Ea este, înainte de toate poate, o activitate ludică.

Ce are de-a face psihologia cu organizarea cercetării științifice?! vor obiecta unii. Are. Alcătuite echipele de cercetări din temperamente și aptitudini diferite, rezultatele combinate ar putea fi, poate, mai bune. În 1969, în S.U.A., din 950 000 cercetători și ingineri de specialitate, numai 25 000 s-au dovedit a avea paternitatea creației de bază. Un alt exemplu: Recent a dispărut o mare întreprindere franceză care respectase și îndeplinise cele mai stricte canoane ale organizării și cercetării. Existența ei era condiționată de inovațiile tehnologice, iar programul ei de activitate a fost sprijinit de la început de o finanțare considerabilă. Controlorii bugetari, care analizaseră la vreme și în chip meticulos programul și propunerile, au apreciat că ele erau „o capodoperă de metodă și organizare". Și totuși întreprinderea a pierit.

În zilele noastre a inova este desigur o condiție **sine qua non** a dezvoltării. După părerea unora, ponderea inovației e mai importantă decît a marketingului, sau a managementului — care n-ar fi decît simple mode. În Franța urmează să fie instalat în curînd un grup de întreprinderi al căror scop e să promoveze și să lanseze inovațiile și invențiile în asociație cu universitatea — adică după modelul american. În urmă cu cîtva timp, la Paris, a luat naștere mișcarea „Idee" — o asociație pentru „inovare și dinamism economic în întreprindere".

Să depindă oare viitorul inovației tehnologice mai mult de cei cărora le „vine o idee", decît de cei care „caută o idee"? Greu de spus! Și dacă da, e posibilă oare o metodologie a inspirației? A-i reuni pe unii și alții, pare calea cea mai bună: Pe care n-o descoperă nimeni acum, dar care e omisă adesea.

DINU HERVIAN

(Urmare din pag. 17)

În planificare, devansarea producției de către cercetarea științifică se traduce în întocmirea de planuri pe perioade mai mari de timp pentru știință față de economia națională în ansamblu.

Ținînd seama de durata medie de 2—3 ani a unei cercetări aplicative și de un număr mai mare de ani pentru cea fundamentală, de regulă prevederile planului cincinal curent în domeniul științei se corelează cu sarcini economice ce vor fi soluționate către sfîrșitul perioadei acestuia sau în cincinalul următor. Situația este similară, cu deosebiri în ce privește timpul de aplicare, cu cea din domeniul pregătirii cadrelor, investițiilor energeticii.

Această împrejurare are o dublă semnificație: pe de o parte, oferă elemente certe viitorului cincinal, ca premise de pornire,

FENOMENUL DEVANSĂRII

pe de altă parte planificarea sarcinilor în domeniile care devansează economia în ansamblu are nevoie de o serie de puncte de referință, cel puțin pentru dezvoltarea economică în perioada la care se vor aplica rezultatele acestor domenii. Pentru aceasta, este necesar să se întreprindă prognoze pentru economie, temeinic întocmite, care să asigure caracterul de plan al sarcinilor din domeniile care se dezvoltă în avans, inclusiv al cercetării științifice.

Planificarea cercetării științifice și a progresului tehnic trebuie să acționeze ca o pîrghie în accelerarea aplicării rezultatelor cercetării științifice în producție, utilizînd faptul devansării în avantajul obținerii progresului social rapid. Este cunoscut, de altfel, că în condițiile în care crește rapid ritmul revizuirii și înnoirii ideilor în domeniul științei și tehnicii, reducerea duratei necesare pentru realizarea industrială a ideilor științifice a devenit un fenomen universal. Astfel, planificarea cercetării științifice, pe lîngă direcții, trebuie să stabilească judicios atît durata cît și succesiunea cercetărilor și aplicării rezultatelor, precum și să asigure condiții normale pentru desfășurarea procesului de cercetare și de valorificare a cercetării.

FIȘE

■ Sub egida Academiei de științe a Uniunii Sovietice a apărut culegerea de studii **Problemî narodnohozeaistvennovo optimuma** (Probleme de optimizare a economiei naționale), Ed. Ekonomika — Moscova 1969, 359 pag., în care sînt tratate aspecte majore legate de aplicarea metodelor matematice în economie. K. K. Valtuh, în studiul **Problemî optimizații nakoplenia** (Probleme ale optimizării acumulării) afirmă că măsurarea acumulării este o problemă esențială: trebuie găsită o asemenea îmbinare a consumului care să corespundă cel mai bine intereselor societății socialiste. Această problemă nu poate fi rezolvată decît pe baza comparării globale a cheltuielilor și rezultatelor la scara economiei naționale, admițîndu-se ca principiu metodologic fundamental primatul optimului general asupra celor parțiale precum și primatul optimului dinamic asupra celui static. Pentru determinarea ratei optime a acumulării este necesară comensurarea utilității bunurilor prezente și viitoare. Autorul formulează următoarea lege generală a comparării utilităților în timp: utilitatea bunurilor este o mărime neschimbată, în limitele în care acestea asigură menținerea constantă a nivelului atins al bunăstării societății; există diferență de utilitate în timp numai pentru diferitele termene de atingere a creșterii producției.

■ O încercare de sinteză a problemelor conducerii industriei este prezentată de J. Goscinski, în GOSPODARKA PLANOWA nr. 10/1970. În articolul **Despre problemele conducerii industriei.** Autorul începe prin a schița un succint istoric al dezvoltării teoriei organizării și conducerii. El distinge două tendințe principale în dezvoltarea acestei teorii: tendința organizării științifice, continuată apoi prin metodele cercetărilor operaționale, și tendința psihosocială, punînd accentul pe comportament și pe relații inter-umane. După părerea autorului, teoria sistemelor, apărută către sfîrșitul deceniului trecut, reprezintă o sinteză a celor două tendințe mai sus definite. Se poate considera că, în momentul actual, afirma autorul, teoria conducerii industriei cuprinde trei grupe principale de probleme, și anume: problemele strategiei dezvoltării, ale concepției conducerii și metodele și tehnicile conducerii. Strategia dezvoltării comportă elaborarea prognozelor în domeniul tehnic, al comercializării și al sistemelor de conducere. Concepția conducerii implică cunoașterea disciplinelor moderne în domeniul luării deciziilor. Al treilea grup de probleme se împarte în mai multe subgrupe: metodele de inginerie industrială, planificare operativă, proiectarea schimbărilor în cadrul întreprinderii, modelarea proceselor etc); metodele psiho-sociale și în special cele motivaționale, (metodele de adaptare a țelurilor organizației și a celor individuale, metodele analizei atitudinilor, stimularea spiritului creator și inovator al membrilor organizației industriale; în sfîrșit, metodele de colectare, grupare, prelucrare și transmitere a datelor necesare luării deciziilor.

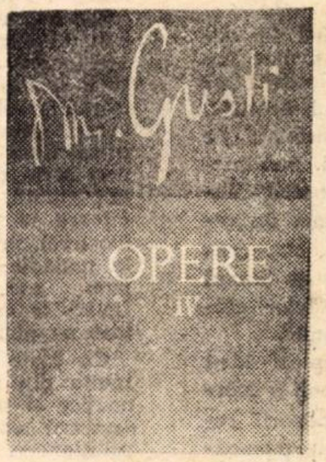

IN Editura Academiei R.S. România a apărut al IV-lea volum al operelor sociologului român Dimitrie Gusti, alcătuit și amplu adnotat și comentat de Ovidiu Bădina, membru al Academiei de științe sociale și politice și de Octavian Neamțu. În sistemul de sociologie, etică și politică a lui D. Gusti, capitolul C. **Politica** analizează sistemul mijloacelor pentru realizarea valorilor și normelor sociale și etice ale realității sociale viitoare. **Partea a II-a a Politicii — Organizarea păcii — publicată** în volumul de față, conține patru mari capitole: Sociologia națiunii (problema națiunii; chestiunea agrară; individ, societate și stat în Constituție; partidul politic); Sociologia relațiilor internaționale (sociologia războiului; Societatea Națiunilor; chestiunea Dunării); Sinteza cunoașterii și acțiunii (serviciul social; știința și pedagogia națiunii) și Știința păcii (spre o concepție realistă și științifică a păcii; cele două Germanii, țara științei și păcii; Institutul social al națiunilor; soluția pașnică a problemelor atomice).

■ CURBA CERERILOR ȘI SEMNIFICAȚIA PLASAMENTELOR
■ PRINCIPALUL BENEFICIAR — INDUSTRIA MARE

ROLUL S.N.C.I. ÎN FINANȚAREA MARII INDUSTRII DIN ROMÂNIA

CONJUCTURA favorabilă dezvoltării economiei naționale și în special activității industriale, din anii de după primul război mondial, făcea ca, datorită posibilităților reduse de capital, să se resimtă tot mai acut lipsa unui instrument specializat de finanțare a industriei. În împrejurările date, cînd o bună parte a capitalului potențial, a fondurilor disponibile pentru investiții se orientau spre industrie, sistemul bancar nu mai putea satisface cererile mereu sporite de credite necesare încurajării și dezvoltării industriei naționale. Industria trebuia „... să găsească credit la o instituție cu caracter special, care să aibă posibilitatea să acorde credite pe termene mai lungi și cu dobînzi cît mai reduse" [1])

O serie de considerente, printre care necesitatea de a furniza industriei un volum mai mare de credite și în condiții avantajoase, ca și de a stimula anumite ramuri industriale ce prezentau imporanță pentru întărirea economiei sau apărarea națională, au dus la crearea unei organizații specializate de credit pentru industrie. Pe baza „Legii pentru înființarea Societății Naționale de Credit Industrial" din 23 iunie 1923, publicată în Monitorul Oficial nr. 64/1923, s-a constituit din inițiativa și cu sprijinul statului — Societatea Națională de Credit Industrial (S.N.C.I.). Statul a participat direct la formarea capitalului (stabilit la 500.000.000 lei) cu 20%, iar Banca Națională cu 30%. Scopul societății, se preciza în art. 1 din legea de înființare „... va fi de a acorda credite pentru industrie, de a înlesni mobilizarea creanțelor industriale (pe termen lung sau mijlociu) și de a încuraja dezvoltarea industriei în România" [2]).

S.N.C.I. a început să funcționeze efectiv abia în 1924; prin activitatea desfășurată ea a căutat să se încadreze în atribuțiile ce îi reveneau, urmărind procurarea de mijloace financiare necesare, plasarea lor în industrie potrivit structurii acesteia și, totodată, eliberarea băncilor de operațiunile ce le imobilizau capitalurile în credite industriale

Plasamente efectuate pînă la 31 decembrie 1938 (pe grupe de industrii)

Denumirea industriei	Plasamentul	
	Lei	%
Total din care :	4.788.132.934	100,0
Mecanometalurgică	2.104.150.324	43,9
Lemnului	83.991.575	1,7
Chimică	342.738.490	7,2
Alimentară.	591.009.716	10,9
Textilă	516.242.600	10,8
Pielărie	169.129.759	3,5
Ceramică	60.485.670	1,3
Arte grafice	53.730.377	1,1
Electrică	80.782.047	1,7
Petrolieră și minieră	592.660.992	12,4
Diverse	263.211.434	5,5

*) Sursa : Arhiva Băncii de Investiții (centrala), Fond SNCI dosar 54/A, 1924—1938, (anexă la darea de seamă pe anul 1938, pag. 30).

Pentru a-și procura fondurile necesare participării la activitatea industrială, potrivit legii și statutelor de organizare. S.N.C.I. avea dreptul să emită efecte de credit (acțiuni și scrisori industriale) pentru împrumuturile ipotecare acordate, să emită obligațiuni rambursabile în 15 ani, cu dobîndă fixă, și bonuri de casă pînă la concurența de 75% din capitalul avansat, să primească depuneri la termen, cu o dobîndă stabilită de Consiliul de Administrație, să reesconteze portofoliul său industrial la B.N.R., să contracteze orice fel de împrumuturi de care are nevoie, chiar și în valori străine dar cu avizul B.N.R. și numai pentru a le pune la dispoziția industriașilor devizele necesare procurării utilajului industrial și cumpărării de materii prime.

Pe baza aceleiași legi de constituire și a Statutului, Societatea de credit avea posibilitatea să acorde împrumuturi pe termen fix sau în cont curent pe efecte de origină industrială și gaj de materii prime industriale, fabricate și în general asupra oricărei averi mobiliare ; împrumuturi pe efecte publice sau pe acțiuni ale societăților industriale, aprobate de Consiliul de administrație ; împrumuturi pe warante sau mărfuri antrepozitate sau pe drum, cînd sînt asigurate ; împrumuturi cooperativelor industriale și instituțiilor în vederea finanțării sau ajutorării micii industrii, urmărindu-se utilizarea lor potrivit destinației date etc.

De asemenea, în atribuțiile S.N.C.I. intra și înlesnirea dirijării titlurilor proprietarilor agricoli expropriați (prin reforma agrară din 1917—1921) spre activități industriale, și tot pentru atingerea scopului pentru care a fost creată, S.N.C.I. putea participa la înființarea de industrii de interes general, avînd totodată dreptul de a urmări, îndruma și stimula prin credite crearea de noi industrii.

RESURSELE de care dispunea această societate pentru sprijinirea industriei cu creditele solicitate de aceasta i-au permis să-și îndeplinească doar parțial rolul. În general, mijloacele financiare de activitate a S.N.C.I. proveneau din capitalul social (care de la 200 mil. lei în 1924 a crescut în anul imediat următor la 500 mil., cît fusese inițial stabilit ,ajungînd în 1942 la 700 mil. lei în urma fuzionării cu B.I.A.M.) și aproape în exclusivitate din reescontarea portofoliului la B.N.R., ca unul din principalii finanțatori ai industriei. Acest fapt este ilustrat de evoluția pe care au înregistrat-o (cu unele excepții în anii 1928—1933) angajamentele sale față de B.N.R. Astfel, de la 1110 mil. lei în primul an de activitate, angajamentele S.N.C.I. pentru efectele nescontate la Bancă se ridicau la 1.788,7 mil. lei în 1926, pentru a scădea brusc în 1928 la 290,6 mil. lei [3]), după care, cu unele oscilații în perioada amintită, înregistrează o creștere progresivă în preajma războiului (cînd ajung la 5158,3 mil. lei în 1938) și mai ales în timpul și după terminarea acestuia. Depunerile spre fructificare și emiterea de bonuri de casă ca izvoare de finanțare a plasamentelor sale au fost folosite în foarte mică măsură și numai în anumite perioade.

Ca urmare a posibilităților relativ reduse de finanțare și ținînd seamă de faptul că evoluția vieții noastre economice, cu toate progresele obținute în procesul de industrializare nu prezenta, în împrejurările respective, suficientă stabilitate și siguranță, și deci Societatea nu putea să-și asume răspunderea pentru investiții pe o perioadă mai îndelungată, ea a manifestat oarecare prudență în soluționarea cererilor de împrumut. Creditele solicitate erau aprobate de către Consiliul de Administrație și numai pe baza analizei unor documentații ample privind situația tehnică, financiară, economică și juridică a industriei respective, întocmite de experții tehnici și contabili ai societății. Astfel numai în anul 1938, din suma de 3.1342 milioane lei, reprezentînd totalul celor 267 cereri intrate pînă atunci, nu au fost admise decît 121 de cereri în valoare de 2299,3 mil. lei [4]).

Cererile mereu sporite de împrumuturi ilustrau tendința de intensificare a activității industriale, de orientare a capitalurilor spre industrie, impusă în bună măsură de conjunctura internațională excepțională din preajma războiului, valoarea acestora ridicîndu-se astfel de la 1199,3 milioane lei în 1936, la 3822,7 mil. lei în 1939 [5]). Și mai concludent este, însă, rezultatul analizei plasamentelor efectuate în perioada interbelică, plasamente care sînt cu mult sub valoarea creditelor cerute și chiar aprobate. Cu mici excepții, politica de plasamente industriale evidențiază o curbă ascendentă ; de la 1956 milioane lei în 1925, ajunge la 3 181 milioane lei în 1928 pentru a înregistra o reducere sensibilă în perioada crizei din 1929—1933, după care crește încontinuu, ajungînd la 5827 mil. lei în 1939, valoare ce sporește simțitor în perioada următoare (în timpul războiului, respectiv în 1941, cînd ajunge la 8808 mil. lei. Deoarece mijloacele proprii ale societății nu permiteau acoperirea în întregime a creditelor solicitate, B. N. R. a contribuit substanțial la aceasta, sporindu-și în acest fel sfera de influență și control asupra industriei naționale. „Prin intermediul Societății de Credit Industrial, Banca Națională a pus la dispoziția industriei autohtone sume din ce în ce mai masive. În 1937 au fost plasate în industrie cca 3,3 miliarde lei, cu aproape 70% mai mult decît în 1932. Către industria grea, metalurgică și extractivă s-a îndreptat cea mai mare parte din acest plasament" [6]).

Sporirea plasamentelor s-a datorat atît acordării de credite noi, care numai în 1938 au însumat 1728 mil. lei, ce s-au alocat unui număr de 88 de întreprinderi, cît și majorării celor acordate întreprinderilor finanțate, care, în același an, au însumat 572 mil. lei la un număr de 33 întreprinderi, situație de care au beneficiat ramurile de bază ale industriei și îndeosebi cele menite să contribuie la industria de armament.

EFICACITATEA activității S.N.C.I., rolul său în finanțarea industriei, ca și locul în cadrul economiei naționale, în accelerarea procesului de industrializare reies din analiza plasamentului creditului industrial pe ramuri.

Din ponderea ridicată pe care o deținea industria metalurgică în 1938, care, o bună perioadă, a ocupat primul loc, secondată de cea petrolieră și minieră, se observă orientarea S.N.C.I. spre finanțarea ramurilor industriei grele, după care urmează industriile alimentară, textilă și chimică etc. ce aveau un rol important în economia țării. Sporuri însemnate cunosc, de asemenea, în anii 1936—1940, industria chimică și cea electrică.

Se poate aprecia că în 1938 S.N.C.I. a finanțat întreprinderi care aveau o producție industrială globală de 20073 milioane lei, ceea ce a permis să finanțeze și să controleze activități industriale ce reprezentau 29% din valoarea întregii producții. Evoluția plasamentului industrial, în primii 15 ani, reprezenta un coeficient mediu de 28,44% din valoarea întregii producții industriale a acestei perioade [7]), deci aproape o treime, față de numai 21% în 1924.

Referitor la modul de distribuire a creditelor industriale, trebuie arătat că atenția a fost îndreptată spre industria mare, căreia i-a revenit cea mai mare parte din plasamentele societății. Creditele acordate industriei mici, deși s-au ridicat la 9,6 milioane în 1925, 91,1 milioane lei în anii următori, au reprezentat un procent foarte scăzut în raport cu cele afectate industriei mari. În perioada crizei și ulterior, aceste credite au înregistrat reduceri treptate, ajungînd la 3,2 milioane lei în 1937, cînd s-a creat și Banca de Credit a Meseriașilor, ce-și propunea finanțarea meseriilor și a micii industrii, la al cărui capital

Maria IOVANELLI

(Continuare în pag. 23)

1) Arhiva Băncii de Investiții, Fond SNCI, dosar 54/A. 1924 — 1938.
2) Ibidem, dosar nr. 98/1932 — 1938.
3) Reducerea angajamentelor față de B.N.R. în 1928 se explică prin aplicarea de către aceasta a programului prevăzut în planul de stabilizare cînd Banca, urmărind să-și înlocuiască portofoliul imobilizat în investiții cu unul lichidabil, a limitat acordarea de credite la nevoile stricte. Ca urmare a acestei situații, S.N.C.I. a contractat cu Banca Comercială Națională din Milano un împrumut de 12 mil. dolari, pe termen de un an, garantat de Stat și B.N.R. și pus la dispoziția acesteia ceea ce a dus la creșterea angajamentelor societății de credit față de Stat.
4) Arhiva Băncii de Investiții, Fond S.N.C.I., dosar 54/A 1924 — 1938.
5) Ibidem, și dosar 13/A, 1939, pag. 10.
6) L. Pătrășcanu : Sub trei dictaturi, 1944, pag. 15—16.
7) Arhiva Băncii de Investiții (centrala), Fond S.N.C.I., dosar nr. 13/A, 1939, pag. 11.
8) Idem, bilanțurile anuale ale S.N.C.I.

Competiția dintre cauciucul natural și cel sintetic este cîștigată în mod categoric de produsul industriei chimice. Nici producția cauciucului sintetic nu se desfășoară însă fără dispute.

CAUCIUCUL SINTETIC

ÎNCEPUTURILE producției de cauciuc sintetic se situează în urmă cu circa jumătate de veac, dar „explozia" în producția acestei materii prime s-a produs în ultimele două decenii. În perioada 1914—1918, Farbenfabriken Bayer din Germania au produs 2500 tone metil cauciuc, dar numai după anul 1930 s-a trecut cu adevărat de la faza de cercetări la producția pe scară industrială. În acea perioadă, producția cauciucului sintetic era concentrată în S.U.A., U.R.S.S. și Germania. După cel de-al doilea război mondial, numărul țărilor producătoare a crescut considerabil, în prezent fiind de peste 25.

● Factorii competiției

ÎN COMPETIȚIA dintre cauciucul sintetic și cel natural balanța înclină acum sensibil în favoarea primului. Astfel, dacă în anul 1950 cauciucul sintetic reprezenta numai 27% din producția mondială de cauciuc, în prezent această pondere a crescut la 65%, urmînd să ajungă pînă în anul 1975 la peste 70%. În ultimul deceniu producția mondială de cauciuc sintetic a crescut de aproape 3 ori, înregistrînd un ritm superior față de cel al majorității produselor industriale.

Creșterea mult mai rapidă a producției de cauciuc sintetic față de cea a cauciucului natural se datorește mai multor factori, printre care menționăm, în primul rînd, avantajele tehnico-economice pe care le oferă primul în comparație cu cel din urmă. Astfel, prin diversificarea considerabilă a producției de cauciuc sintetic, în prezent se produc în mod curent mai multe tipuri în cîteva zeci de sortimente, ceea ce face această producție adaptabilă la gama tot mai largă a cerințelor de consum. Deși circa 60% din producția mondială de cauciuc sintetic este deținută de cauciucul stiren-butadienic (S.B.R.), iar circa 25% de cauciucurile stereospecifice, o extindere însemnată au cunoscut în ultimii ani și alte tipuri. Unele sortimente au caracteristici tehnice superioare cauciucului natural (de pildă, impermeabilitatea aproape absolută la gaze a cauciucului butilic, rezistența foarte mare la aer și umiditate a cauciucului neoprenic etc.). Notabil este și faptul că în timp ce cantitatea cauciucului natural este dependentă de oscilațiile recoltelor, cea a cauciucului sintetic are un grad superior de constanță și poate fi determinată în funcție de necesități. Totodată, deși producția este puternic monopolizată, datorită progreselor însemnate înregistrate în tehnologia de fabricație și concentrării producției în unități mari, prețul cauciucului sintetic și îndeosebi al celui S.B.R. s-a redus simțitor, situîndu-se de regulă sub nivelul celui al cauciucului natural.

Trebuie ținut seama și de faptul că dezvoltarea producției de cauciuc sintetic nu are loc numai, și nu în principal, în direcția înlocuirii cauciucului natural. Oricum, posibilitățile de extindere a producției de cauciuc natural sînt relativ reduse în comparație cu cerințele contemporane și cu atît mai mult în raport cu cele viitoare. Nu trebuie omis nici faptul că peste 85% din producția de cauciuc natural este localizată într-o singură zonă — în Asia de sud-est. Din interese de ordin strategic, numeroase țări ale lumii au căutat să-și micșoreze dependența de o singură zonă în aprovizionarea cu această importantă materie primă.

● Peste 25 de producători

SFERA geografică a fabricării cauciucului sintetic s-a extins, iar deosebirile cantitative între țările producătoare sînt considerabile. Tabelul 1 ilustrează din plin această afirmație.

Principalul producător de cauciuc sintetic al lumii capitaliste sînt S.U.A., care în 1957 dădeau aproape 89% din producția ei totală și realizează încă mai mult de jumătate dintr-un total sensibil mai mare. Remarcabil este saltul făcut de Japonia, care în 1961 se situa pe locul al șaselea între marii producători de cauciuc din lumea nesocialistă, iar începînd din anul 1966 deține locul secund, poziție consolidată în ultimii ani. Țările Europei occidentale ocupă în producția mondială de cauciuc sintetic 5 din primele 8 locuri, obținînd fiecare cantități de peste 100 000 tone anual.

Producția de cauciuc sintetic din țările capitaliste este puternic monopolizată. Astfel, cinci mari firme producătoare: B. F. Goodrich, Goodyear, Royal Dutch/Shell, Firestone și Hüls dețin aproximativ 60% din totalul capacităților de producție a cauciucului sintetic în lumea capitalistă. Poziții importante dețin și firmele: International Synthetic Rubber, American Synthetic Rubber, Philips, Japan Synthetic Rubber și ANIC, ale căror capacități de producție se ridică la aproape 1 milion de tone (în 1969). Edificator este și faptul că una sau cîteva mari firme dețin ponderi foarte ridicate în producția și comerțul cu cauciuc sintetic al țărilor capitaliste respective. De pildă, în Olanda, Royal Dutch/Shell produce întreaga cantitate de cauciuc sintetic a țării; firma Japan Synthetic Rubber deține circa 80% din producția de cauciuc sintetic a țării sale; în Anglia, International Synthetic Rubber Co — ¾ din producția britanică de cauciuc sintetic; în Canada aproape întreaga producție de cauciuc sintetic este dată de firma Polymer; iar în S.U.A., din 11 companii producătoare, 4 dețin 64% din producția și comerțul național cu cauciuc. Acest fapt nu poate să nu aibă incidențe asupra ascuțitei concurențe dintre marile monopoluri americane, canadiene, engleze, japoneze și vest-germane, pe piața mondială a cauciucului sintetic.

Concomitent cu creșterea producției, are loc și o concentrare a acesteia în unități mari. Deși se consideră, în general, că cheltuielile de producție pot fi recuperate începînd cu capacitățile de 20 000 tone anual, capacitățile optime se situează în mod obișnuit peste limita a 50 de mii de tone. Pe plan mondial există însă numeroase capacități de peste 100 000 tone anual și altele, în număr mai restrîns în care se produc 200 000 — 260 000 tone anual.

O dinamică ascendentă cunoaște producția de cauciuc sintetic din țările socialiste. Astfel, în anul 1968 producția de cauciuc sintetic s-a ridicat în U.R.S.S. la circa 800 000 tone, în Cehoslovacia la 42 300 tone, în R. D. Germană la 101 400 tone, în Polonia la 40 000 tone, în România (1969) la 55 207 tone etc.

Tabelul nr. 1

Producția de cauciuc sintetic în unele țări capitaliste

Țara	1961	1965	1969*)
	în mii tone		
Argentina	—	3	45
Australia	3	21	34
Belgia	—	20	41
Brazilia	—	36	61
Marea Britanie	108	[illegible]	249
Canada	167	[illegible]	213
Franța	41	18	234
India	—	15	30
Italia	83	120	147
Japonia	51	262	422
Mexic	—	[illegible]	46
Olanda	41	182	178
R.F. a Germaniei	87	163	254
R. Sud Africană	—	15	30
Spania	—	—	41
S.U.A.	1426	1824	2337

*) Estimări.

Sursa tabelelor: Calculat pe baza datelor din International Institute of Synthetic Rubber Producers Inc. Mai 13—15, 1969, Florida, S.U.A.

● Discrepanțele consumului

CONSUMUL de cauciuc cunoaște o creștere continuă, remarcîndu-se îndeosebi dinamismul consumului de cauciuc sintetic. Astfel, în ultimii 10 ani, consumul total de cauciuc s-a dublat, în timp ce consumul cauciucului sintetic s-a triplat. Ca atare, ponderea cauciucului sintetic în totalul consumului de cauciuc a crescut necontenit, ajungînd la circa 65%, în cîteva țări această pondere fiind însă și mai mare (vezi tabelul 2).

Tabelul nr. 2

Țara	A*)		B**)
	1963	1969	1969
Anglia	5,8	9,6	54,5
Argentina	1,6	3,1	58,2
Australia	6,6	8,0	52,4
Brazilia	0,9	1,9	67.0
Canada	9,9	12,7	71,4
Franța	5,8	8,8	60,6
R.F.G.	5,8	9,4	61,7
Italia	4,0	7,3	62,5
Japonia	2,9	8,5	59,2
Olanda	2,8	5,1	60,0
S.U.A.	15,5	22,7	77,7

*) consumul de cauciuc sintetic pe locuitor în livre (1 livră = 453,59 g).
**) procentul cauciucului sintetic în totalul consumului pe locuitor.

Sugestivă este și creșterea consumului de cauciuc sintetic pe locuitor, deși atît în ceea ce privește evoluția cît și nivelul atins în 1969 de acest indicator, există diferențe considerabile între țările lumii, chiar între cele dezvoltate din punct de vedere economic. Astfel, în timp ce consumul de cauciuc sintetic pe locuitor în Anglia, R. F. a Germaniei, Franța, Japonia este de 8—10 livre, în S.U.A. el atinge aproape 23 livre.

Consumul de cauciuc sintetic cunoaște o însemnată tendință de diversificare, deși în prezent 70—75% din acest consum revine industriei de anvelope. Avîntul pe care-l cunoaște industria autovehiculelor se află în strînsă legătură cu tendința de creștere a consumului de cauciuc. Astfel, ca urmare a creșterii populației globului, a intensificării transporturilor auto, cererea de autovehicule este în continuă creștere. Totodată se amplifică tendința de reînnoire rapidă a parcului auto, mai ales în țările industriale dezvoltate. Pe de altă parte, în aprecierea tendințelor din consumul de anvelope trebuie să avem în vedere și modificările constructive ale acestor produse. De pildă, după cercetări și experimentări care au durat peste un deceniu, General Tire & Rubber Co. a pus la punct producția unui nou tip de anvelopă radială care are o durată de rulare cu 50% mai ridicată și o rezistență sporită la viteză mare și la deformare față de anvelopele utilizate în prezent. Evident că în acest caz progresul tehnic-calitativ acționează în direcția economisirii de cauciuc.

În consumul de cauciuc sintetic se prefigurează noi direcții de o deosebită importanță, dintre care amintim folosirea acestuia la acoperirea șoselelor. În S.U.A. s-au și construit o serie de șosele, folosindu-se cauciucul în amestec cu alte produse, așa-numitele șosele de tip „tartan". Aceste șosele prezintă o serie de avantaje, în comparație cu cele construite din materiale devenite clasice: durabilitate pe o perioadă îndelungată, securitate mai mare pentru circulație, deoarece fac o priză perfectă cu anvelopele autovehiculelor, reducînd fenomenul de derapare etc. Mai sînt însă o serie de detalii de pus la punct, dificultăți de înlăturat, mai ales pe linia măririi rezistenței acestor șosele la diferențele mari de temperatură, dar se pare că acestea vor fi șoselele viitorului.

● Importatorii sînt... exportatori

CIRCA un sfert din producția de cauciuc sintetic a țărilor capitaliste este destinată exportului. Într-o serie de țări această pondere este însă cu mult mai ridicată. Astfel, în anul 1969, circa 99% din producția de cauciuc sintetic a Belgiei, 83% din cea a Olandei, 62% din cea a Canadei, 50% din cea a Franței, 38% din cea a Italiei, 36% din cea a R.F.G., 31% din cea a Angliei a luat calea exportului; în schimb, numai 23 % din cea a Japoniei, 12% din cea a S.U.A. Însumate, exporturile de cauciuc sintetic ale principalelor țări capitaliste s-au ridicat

1) Rubber Statistical Bulletin, vol. 24, nr. 5, febr. 1970.

⟶

în anul 1969 la peste 1 milion tone, pe primul loc situîndu-se S.U.A. (284 mii tone). Trebuie menționat încă că în ultimul an, exporturile acestei țări s-au situat sub nivelul realizărilor anului 1961, cînd au fost de 302 mii tone și au reprezentat 55% din totalul exportului țărilor capitaliste. În aceeași perioadă, o creștere modestă au înregistrat și exporturile Canadei, de la 119 mii tone la 132 mii tone. În schimb, exporturile Franței au crescut de la 9,8 mii tone la 117 mii tone, ale Japoniei de la 5,4 mii tone la circa 97 mii tone, ale R.F.G. de la 18,5 mii tone la 91,4 mii tone, ale Angliei de la 22,1 mii tone la 76,2 mii tone, ale Italiei de la 46 mii tone la 56 mii tone, ale Belgiei de la 15,2 mii tone (1964) la 40,6 mii tone etc.

Datorită marii varietăți de sortimente în care se fabrică cauciucul, principalele țări importatoare sînt în același timp mari producătoare și exportatoare, înregistrîndu-se o pronunțată tendință de specializare internațională a producției. Importul țărilor capitaliste ajunsese în anul 1969 la 931 789 tone, reprezentînd circa 22% din producția lor de cauciuc sintetic. În proporție de 60%, importul revine țărilor mari consumatoare de cauciuc, care sînt în același timp principalii importatori. După cîțiva ani de ușor regres, R.F.G. ocupă din nou primul loc — cu un import de peste 139 mii tone, urmată fiind de Franța cu circa 119 mii tone, Italia cu 108 mii tone, Anglia cu 91 mii tone, S.U.A. cu 80 mii tone, Canada cu 59 mii tone, Japonia și alte țări capitaliste dezvoltate care se înscriu cu un import sub 50 mii tone anual [1]). Față de 40% în 1960, țărilor Pieței Comune le-a revenit jumătate din importul mondial în 1969, capacitatea de absorție a țărilor din această grupare fiind în creștere. În afară de țările amintite, cantități apreciabile de cauciuc, în special stirenbutadienic, importă și țările în curs de dezvoltare, precum și țările socialiste.

Concomitent cu dezvoltarea comerțului mondial de cauciuc sintetic a avut loc și o tendință de scădere a prețurilor, de la circa 320 dolari pe tonă în 1965 la 312 în 1966, 309 în 1967, 300 în 1968 și 287 dolari tona în 1969. Totuși, în cea de a doua parte a anului 1969 și la începutul anului 1970, ca urmare a evoluției favorabile a cererii, s-au înregistrat unele tendințe de creștere a prețurilor la numeroase sortimente de cauciuc sintetic. Trebuie totodată menționat că între diferitele sortimente deosebirile de prețuri sînt considerabile. Astfel, la începutul anului 1969 prețul cauciucului polibutadienic a fost de 350 dolari/tonă, cel al cauciucului poliizoprenic — 475 dolari/tonă, al cauciucului poliizobutilenic — 550 dolari/tonă, al cauciucului polietilen propilenic — 675 dolari/tonă, al celui butadien-acrilonitrilic — 700 dolari/tonă, al cauciucului policloroprenic — 900 dolari/tonă, al celui polietilensulfidic — 1 150 dolari/tonă, al celui poliuretanic — 2 500 dolari/tonă, al celui siliconic — 4 000 dolari/tonă. Se remarcă îndeosebi nivelul extrem de ridicat al prețului cauciucului siliconic, care are o serie de caracteristici ce-l situează la un nivel calitativ net superior celorlalte tipuri de cauciuc sintetic, dar a cărui producție se află încă la început și numai în cîteva țări ale lumii. Astfel, cauciucul siliconic fiind rezistent la temperaturi ridicate și la acțiunea acizilor, este folosit cu bune rezultate în industria construcțiilor de mașini, la fabricarea diferitelor articole tehnice etc.

De asemenea, prețul cauciucului diferă sensibil în funcție de forma de plată. Astfel, în condițiile vînzării pe credit, prețurile cauciucului sintetic sînt mai ridicate decît cele obținute la exporturile cu plata imediată. În sfîrșit, prețurile la exporturile de cauciuc sintetic diferă de la o zonă geografică la alta.

● Ce aduc anii '70?

O SERIE de previziuni, printre care cele prezentate cu prilejul Conferinței Institutului internațional al producătorilor de cauciuc sintetic, care a avut loc în 1969 la Fort—Lauderdale, Florida, considerau nivelul atins în prezent de producția și consumul acestui produs doar „o trambulină“ de pe care își va lua avînt următoarea fază a dezvoltării. Luîndu-se în considerație capacitățile de producție care urmează a se construi și cele aflate acum în construcție, se scontează că pe plan mondial, pînă la sfîrșitul anului 1971, aceste capacități vor crește — față de 1969 — cu 20% în țările capitaliste și cu 70% în țările socialiste. În această scurtă perioadă, numărul țărilor producătoare se va mări cu 8, printre care se numără Algeria, R.A.U., Iran, Israel, Venezuela și Turcia.

Se apreciază că pînă în anul 1980 vor intra în funcțiune noi capacități de producție a cauciucului sintetic de circa 2,7 milioane de tone, dintre care 700 mii tone în țările socialiste. Menționînd creșterea în continuare a capacităților de producție, trebuie subliniat că în țările

conf. dr. Alexandru PUIU
lector Anica MOȚIU
Academia de Studii Economice

(Continuare în pag. 23)

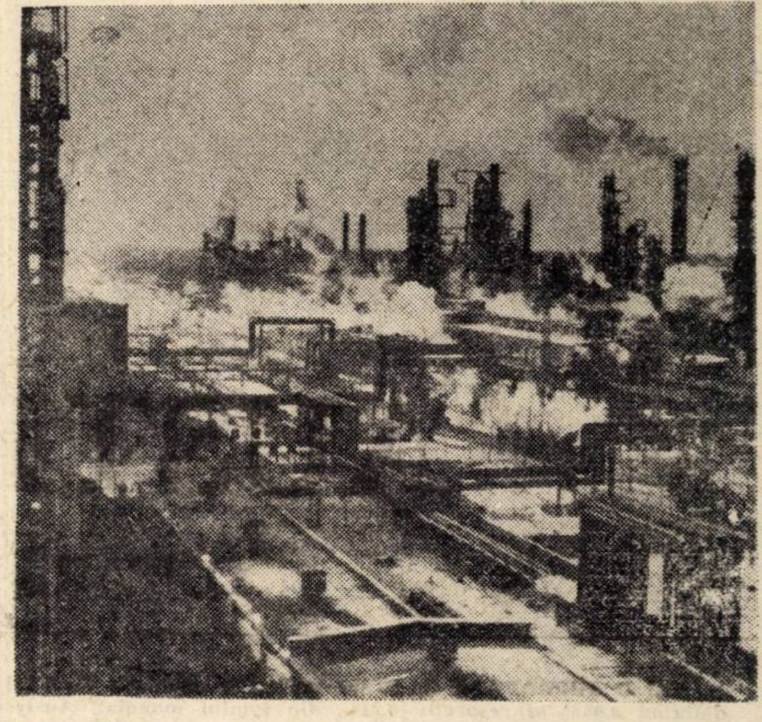

Industria petrolieră a R.P. Chineze, în plină dezvoltare, satisface în prezent cerințele țării în ce privește cantitatea și varietatea produselor.

În clișeu: o importantă unitate de producție a acestei ramuri.

IPOSTAZE ALE NOULUI ÎN CHINA MILENARĂ

MI-AM ÎNCEPUT călătoria pe teritoriul Republicii Populare Chineze întovărășit de un bogat sentiment al istoriei — și mărturisesc că faptul mi se pare aproape inevitabil pentru orice vizitator care urmează să ia contactul pentru prima oară cu această țară prietenă — un sentiment născut, desigur, după întîmplătoare acumulări livrești, dar mai ales după studiile și lecturile dinaintea vizitei.

...Cu 4 000 de ani în urmă, oamenii de pe aceste meleaguri îndepărtate știau să scrie și să topească metalele, își făureau iscusite unelte de muncă și luptă cu natura vitregă, dar în același timp pictau pe ceramică, creșteau viermi de mătase. Cu ocazia acestei vizite, aveam să-mi reamintesc mituri și crîmpeie din istoria învolburată a acestui străvechi popor...

După numai două săptămîni, China populară m-a impresionat puternic, însă nu atît prin mărturiile trecutului, cît prin ipostazele prezentului, prefigurînd certitudinile și perspectivele viitorului. În cele peste două decenii care au trecut de la 1 octombrie 1949, ziua proclamării Republicii populare, oamenii muncii chinezi și-au făurit o istorie nouă, o geografie nouă, o economie nouă. Țara întreagă a devenit un vast șantier al creației socialiste. Poporul, liber și stăpîn pe destinele sale, își construiește o nouă viață, își scrie o altă istorie. Ceea ce ieri părea legendă, astăzi a devenit realitate. Dintr-o țară agrară semifeudală și semicolonială, săracă și înapoiată, China s-a transformat într-o țară cu o economie în plină tranformare, angajată cu hotărîre pe drumul industrializării și dispunînd de o puternică armată de muncitori, ingineri și oameni de știință devotați cauzei poporului, edificării socialismului. Țăranii chinezi transformă ogoarele în grădini roditoare, bazîndu-se pe folosirea tot mai largă a sistemelor de irigație, tractoarelor și mașinilor agricole complexe.

Firește, e greu să cuprinzi în răstimpul unei călătorii întreaga imagine a activității economice desfășurate pe imensul spațiu geografic al Chinei populare. Dar ritmul industriei, elanul creator al oamenilor muncii chinezi ți le sugerează fiece uzină vizitată, fiece nouă realizare a constructorilor, așa cum — de pildă — cîteva acorduri pot să-ți evoce sonoritățile ample ale unei întregi simfonii.

Aș aminti, în acest sens, marele pod construit recent la Nankin, peste Ianțzî (Fluviul Albastru), care concretizează parcă, în veșnicia oțelului, sensurile dezvoltării industriale a țării. Prin dimensiunile sale, impresionanta lucrare tehnică a permis construirea a două nivele de circulație — o cale ferată dublă, lungă de 6,7 km, iar deasupra o șosea de 4,5 km pe care pot trece simultan patru autocamioane de mare tonaj. Păienjenișul de oțel și beton (toate materialele construcției au fost produse în China), se sprijină pe nouă piloni înalți, pătrunzînd pînă la peste 45 de metri adîncime sub apă. De ambele părți ale podului au fost construite cîte două blocuri de peste 20 de etaje și alte două mai mici. De asemenea, patru statui uriașe de cîte 80 de tone, reprezentînd figuri de muncitori și țărani, umanizează întregul ansamblu. Dacă înainte, transportul cu bacurile peste apele bătrînului fluviu dura două ore, acum trenul îndeplinește aceeași sarcină în cîteva minute. Mărețul arc peste Ianțzî, înălțat de eroismul a 50 000 de oameni în lupta cu furia talazurilor și tăria rocilor, a căpătat valoare de simbol, vorbind despre hărnicia și abnegația în muncă a constructorilor chinezi. „Podul este dragonul de oțel al zilelor noastre, simbolizînd forța creatoare și voința clasei noastre muncitoare“ — îmi spunea un tînăr tehnician participant la „marea bătălie de pe Ianțzî“.

EXPOZIȚIA de la Canton, în care sînt prezentate peste 30 000 de produse chineze destinate exportului sau expoziția industrială a Șanhaiului, adevărat aparat de măsură, înregistrînd toate fluxurile noului în structura producției industriale a orașului, oferă, de asemenea, vizitatorului imagini sugestive ale peisajului economic al Chinei contemporane. Sînt prezente aici, în machete și exponate, nenumăratele ipostaze ale noului în domeniul industrial, de la furnale și instalații pentru termocentrale, vase de mare tonaj, tancuri petroliere, mașini-unelte cu comandă program la mașini electronice de calcul, pînă la produse de artizanat din fildeș și japs, cristale fine și covoare ca în feeriile orientale.

GRAFICUL ascendent al progresului tehnic și tehnologic din viața industrială a Chinei îl mai poți urmări în dezvoltarea impetuoasă a industriei electronice. Numai în orașul Șanhai există peste o sută de uzine specializate în producția de material electronic, la care se adaugă o serie de alte fabrici furnizoare de piese sau materiale detașate pentru această ramură. În ultimii ani, industria electronică a Șanhaiului a realizat circa o mie de produse noi cerute de dezvoltarea industriei mecanice și electrice, a metalurgiei, industriei chimice și ușoare, precum și de dezvoltarea laboratoarelor medico-sanitare și de cercetări științifice. Gazdele ne-au vorbit cu competență despre larga aplicabilitate practică a progreselor acestei industrii. Producerea în halele unor uzine ale Șanhaiului de echipamente electrice necesare pentru comanda automată, ca aparatele de măsură și control periodic, instalații de comandă directă numerică, utilizînd calculul electronic, a deschis vaste perspective automatizării producției industriale.

Industria de mașini-unelte a început să se bazeze pe tehnica de comandă numerică cu program stabilit de calculatoare electronice. La uzina de mașini-unelte nr. 4 din Șanhai, un inginer ne-a explicat modul de funcționare a unei freze verticale, produse acolo, acționînd pe trei coordonate, conform comenzii numerice programate.

Am aflat, totodată, că întreprinderi mari pentru metalurgie, rafinarea petrolului, sau producția de energie electrică din diverse orașe ale Chinei au început să folosească mari sisteme de comandă complexă cu calculatoare electronice. În Șanhai, o centrală termică folosind instalații electronice a realizat comanda automată a ansamblului procesului de producție, de la alimentarea încălzitoarelor cu apă, admisia cărbunelui pulverizat, aprinderea, punerea în funcțiune a ventilatoarelor pînă la închiderea circuitului și furnizarea curentului.

POLITICA de industrializare socialistă a țării urmărește dezvoltarea economică armonioasă a tuturor regiunilor. Pretutindeni am întîlnit clocotul unei munci pasionate, dorința de autodepășire, de mai bine. În multe locuri ni s-a spus: „Orașul s-a transformat sub palmele noastre dintr-un centru de consum într-un oraș productiv“.

Kuelin, numit de localnici „cel mai frumos loc de sub soare“, în trecut stațiune de divertisment a bogătașilor, este acum un adevărat nucleu industrial. După eliberare, muncitorii au construit aici obiective ale industriei siderurgice, construcțiilor de mașini, industriei electrotehnice și chimice, textile și alimentare. Valoarea producției industriale globale a orașului în 1969 depășea pe aceea din 1949 de circa 60 de ori. Sînt proporțiile unui avînt industrial cu valoare de simbol pentru întreaga dezvoltare economică a Chinei.

În uzinele și fabricile pe care am avut prilejul să le vizitez în diverse orașe ale Chinei, am putut constata grija continuă pentru perfecționarea cadrelor, pentru ridicarea calificării în muncă. „Rîndurile muncitorilor-tehnicieni devin tot mai numeroase — ne-au declarat gazdele. În majoritatea fabricilor din Pekin, Șanhai, cadrele tehnice cu pregătire superioară provin, în mare măsură, din foști muncitori ai unităților respective“.

O amplă mișcare de inovații, desfășurată pe fondul unei largi întreceri socialiste între uzine, contribuie în mod substanțial la creșterea productivității muncii, introducerea rapidă a progresului tehnic, prin valorificarea la maximum a forțelor proprii. Oamenii de azi scriu pagini de autentic eroism în muncă, tenacitatea legendară a muncitorului chinez confirmîndu-se în cotidianul existenței Chinei populare.

Viorel POPESCU

AUSTRIA

O ŢARĂ MICĂ,

CU O SUPRAFAŢĂ de 83 849 km² şi o populaţie de 7 372 900 locuitori, deţinînd 0,06% şi respectiv 0,21% din totalul mondial, Austria se situează printre acele ţări de dimensiuni mici care-şi merită fără rezervă şi atributul de dezvoltate, pe seama existenţei unei industrii în plin avînt, unei economii dinamice şi a unei eficienţe economice sporite.

O ECONOMIE DEZVOLTATĂ

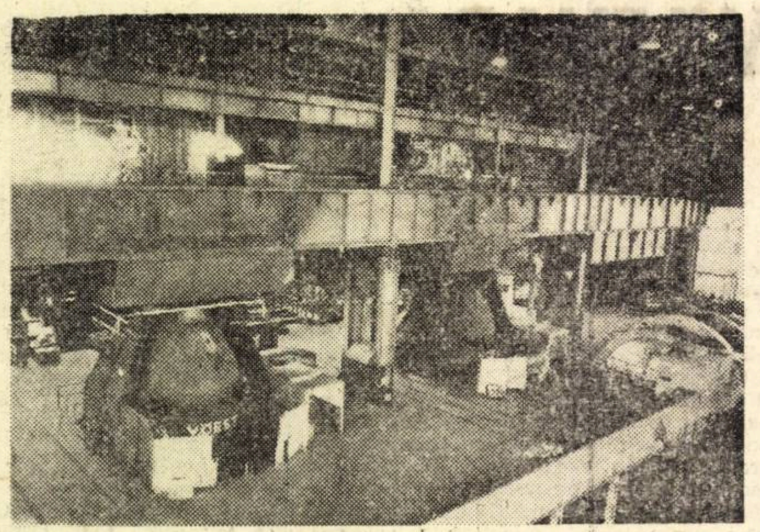

Uzinele integrate VÖEST, aparţinînd statului austriac, sînt cunoscute nu numai ca întreprinderea cu cea mai mare cifră de afaceri din ţară — 10 miliarde de şilingi pe an, dar şi ca locul în care, în 1952, s-a semnat certificatul de naştere al procedeului Linz-Donawitz (LD). Cu ajutorul acestui procedeu astăzi se obţine 35% din producţia mondială de oţel. În imaginea alăturată pot fi văzute două creuzete LD a 50 t fiecare din oţelăria nr. 2 de la Linz.

CONJUNCTURA favorabilă din cursul anilor '60 a determinat evoluţia ascendentă a economiei austriece, concretizată în înregistrarea unui ritm mediu anual de creştere a produsului naţional foarte apropiat de cel realizat de ţările vest-europene. În anul 1969 rata de creştere — în expresie reală — a fost chiar superioară mediei mondiale a ţărilor industriale (6,4% faţă de 4,8%).

Totodată, dacă luăm în considerare produsul naţional brut pe locuitor (1 452 dolari în 1967) şi productivitatea muncii, şi ţinem seama şi de ratele superioare de creştere înregistrate la aceşti indicatori, rezultă că decalajul care separă Austria de celelalte ţări industriale occidentale, s-a diminuat.

Deceniul al şaptelea s-a remarcat, de asemenea, prin succesele obţinute pe linia eficienţei economice: spre deosebire de perioada anterioară creşterea economică s-a realizat în cea mai mare parte pe seama creşterii productivităţii muncii. Ilustrativ în acest sens este faptul că indicele producţiei industriale a crescut în condiţiile în care — numeric — forţa de muncă a fost staţionară, iar volumul de muncă s-a redus, ca urmare a scurtării timpului de lucru. Un alt indiciu al sporirii eficienţei economice în anii '60 l-a constituit rata de creştere a investiţiilor (24—25%), în condiţiile în care s-a înregistrat o tendinţă de diminuare a coeficientului marginal al capitalului investit. Astfel, pentru sporirea producţiei cu 1 miliard şilingi, au fost necesare investiţii de 4,1 miliarde şilingi între anii 1960—1965 şi de numai 2,3 miliarde şilingi în perioada 1965—1969.

Rezultatele deosebite obţinute de economia austriacă în ultimul sfert de veac au fost posibile numai datorită dezvoltării susţinute a industriei, care astăzi participă cu 37% la formarea produsului naţional brut; împreună cu construcţiile, energia electrică, apa şi gazele, ponderea acesteia se ridică la 50%, depăşind din acest punct de vedere toate ţările din Europa Occidentală cu excepţia R. F. a Germaniei.

Existenţa unui puternic sector industrial, care imprimă şi caracterul economiei, poate apărea surprinzătoare în condiţiile în care Austria dispune de resurse naturale limitate, atît ca volum cît şi ca diversitate. Aceasta a determinat un grad ridicat de dependenţă faţă de importul de materii prime, dintre care unele sînt esenţiale pentru aprovizionarea anumitor ramuri industriale, ca de exemplu: cărbune superior, ţiţei, cupru, cositor, cauciuc, bumbac, lînă, piei. Principalele resurse ale subsolului Austriei aflate în exploatare, dar care nici ele nu acoperă consumul intern, sînt: cărbune brun şi huilă, petrol, gaze naturale, minereu de fier, metale neferoase (wolfram, plumb, zinc, cupru, antimoniu, bauxită), sare. La acestea se adaugă bogate resurse forestiere.

Din punct de vedere structural, industria austriacă se caracterizează prin existenţa unui sector de stat care include cea mai mare parte din marea industrie. Astfel, el furnizează întreaga producţie de minereu de fier, gaze naturale, fontă, plumb, 90% din producţia naţională de cărbune, ţiţei, oţel, îngrăşăminte azotoase, cupru electrolitic, circa 70% din producţia de aluminiu şi peste jumătate din cea de energie electrică etc.

Pentru a ilustra importanţa sectorului de stat în industria austriacă mai reţinem faptul că în anul 1969 cifra de afaceri realizată de companiile naţionalizate s-a ridicat la 38 miliarde şilingi, reprezentînd peste 22% din totalul cifrei de afaceri obţinute în industrie. Investiţiile realizate în anii de după război se ridică la 37 miliarde şilingi, din care 86% au fost realizate pe cale de autofinanţare prin reinvestirea beneficiilor proprii. În anul 1969 exporturile acestui sector au crescut cu 24%, ponderea lor în totalul exporturilor austriece ajungînd la un sfert. Restul întreprinderilor din afara sectorului de stat sînt predominant de talie medie. Acestea aparţin categoriei de întreprinderi dinamice, adaptabile la cerinţele pieţei externe, orientate spre specializarea în produse de un înalt nivel calitativ şi punînd accent pe activitatea de cercetare şi dezvoltare.

În ultimul deceniu, printre ramurile industriale cele mai dinamice s-au numărat în primul rînd acelea care au suferit influenţa revoluţiei tehnico-ştiinţifice: industria chimică, electrotehnică şi constructoare de maşini, care au înregistrat creşteri de 115—150%, precum şi — contrar tendinţei manifestate pe plan internaţional — industria bunurilor de consum. Din cadrul acestor ramuri se impun atenţiei unele produse cu o dinamică deosebită în ultimul deceniu ca: masele plastice, bicicletele, maşinile agricole, mobila metalică, televizoarele, lentilele etc.

Creşterea potenţialului industrial a fost însoţită de realizarea unor produse de un înalt nivel calitativ, Austria devenind un partener din ce în ce mai interesant pe piaţa internaţională. În acest context, Austria s-a afirmat pe piaţa mondială cu produse ca: microscoape şi microtomi (se exportă 90% din producţia realizată), instalaţii sanitare (se exportă 35% dintr-o producţie care a crescut de la 9 milioane şilingi în 1960 la 54 milioane şilingi numai în semestrul I/1969), confecţii (exportul de confecţii pe locuitor este de trei ori mai mare decît cel al Franţei, Italiei şi R. F. a Germaniei), schiuri (Austriei îi revine 30% din producţia de schiuri a ţărilor capitaliste), bijuterii moderne (în anul 1969 exporturile s-au cifrat la 350 milioane şilingi), fibrele sintetice, aparatele şi instrumentele de măsură, verificare şi control etc.

În anul 1969 exporturile austriece au marcat un spor de 21,3% faţă de anul 1968 şi de 115,3% faţă de 1960, consolidînd poziţia Austriei de exportator pe anumite pieţe. Astfel, pe piaţa suedeză, între anii 1965—1968 exporturile austriece au cunoscut o expansiune deosebită la frigidere cu compresor (+684%), biciclete (+537%), produse optice (+145%), aparate de ras electrice (+60%); pe piaţa americană s-au remarcat exporturile de aparate fotografice şi camere de filmare (+57% în 1969 faţă de 1968); exporturile de plăci fibro-lemnoase pe piaţa elveţiană s-au majorat în 1969 cu 376,9% faţă de 1966 etc.

În anii '60 creşterea moderată a preţurilor (cu o rată medie anuală de 3,5% care se aliniază mediei ţărilor O.C.D.E.) şi majorarea salariilor în medie cu 8,8% au determinat o anumită creştere a nivelului de trai. Aceasta s-a reflectat nu numai în creşterea consumului particular şi modificarea structurii sale în sensul scăderii relative a cheltuielilor pentru nevoi de bază, ci şi în reducerea timpului săptămînal de muncă, majorarea duratei concediilor de odihnă, prelungirea duratei de şcolarizare, creşterea la 30% a ponderii tinerilor în vîrstă de 14—19 ani încadraţi în şcoli de cultură generală şi facultăţi, precum şi construirea a 500 000 locuinţe dotate cu confort modern.

Necesarul sporit de fonduri, impus de o economie în plină dezvoltare, şi imposibilitatea obţinerii acestora numai de pe piaţa internă au condus la importuri masive de capital străin (circa 26 miliarde şilingi). Aceasta a făcut ca influenţa străină în unele ramuri cheie ale industriei austriece să devină destul de importantă. Dintr-un raport publicat de Camera muncii din Viena rezultă că din totalul muncitorilor industriali 18,3% sînt utilizaţi de firme sub control străin. Se mai arată de asemenea, că în economia austriacă, străinii deţin majoritatea în 126 din cele 510 societăţi pe acţiuni şi în 1 193 din cele 2 633 societăţi cu răspundere limitată. Dintre ţările furnizoare de capital străin, pe primele locuri se situează R. F. a Germaniei cu 25,1%, urmată de S.U.A. cu 19,7%, Elveţia 15,7%, Anglia 9% etc.

Dat fiind gradul actual ridicat de utilizare a capacităţilor de producţie, puţine sînt întreprinderile care pot contribui la dezvoltarea producţiei industriale pe seama folosirii disponibilităţilor de capacitate. Pornind de la această apreciere a situaţiei, Asociaţia industriaşilor austrieci consideră că unul dintre obiectivele majore ale politicii industriale îl constituie sporirea simţitoare a volumului de investiţii. În urma anchetei efectuate în rîndul companiilor industriale în primăvara acestui an, investiţiile industriale pentru anul 1970 sînt evaluate la circa 15,1 miliarde şilingi, ceea ce reprezintă o creştere de 20% faţă de anul precedent şi de 50% faţă de creşterea medie anuală din perioada 1961—1968. Centrul de greutate îl va constitui industria bunurilor de investiţii cu o majorare de 32%. Sectorul de stat din industrie prevede să înregistreze un ritm de creştere a investiţiilor superior mediei (+37%), punînd un accent deosebit pe următoarele sectoare: industria electrotehnică, industria constructoare de maşini, industria minieră în special extracţia cărbunelui.

Se insistă, totodată, asupra necesităţii de a încuraja iniţiativa particulară a întreprinderilor mijlocii şi stimula potenţialul lor concurenţial, de mobilizare a tuturor rezervelor latente din economie, de intensificare a acţiunilor de cooperare bilaterală şi multilaterală atît în cadrul economiei cît şi pe plan extern, de atragere a capitalului străin fără o înstrăinare a economiei.

Progresul tehnic rapid a sporit considerabil cheltuielile unitare de cercetare şi dezvoltare astfel încît acestea nu mai pot fi suportate de către o singură întreprindere. Dacă situaţia este valabilă şi pentru giganţii industriali europeni, ea impune cu atît mai mult întreprinderilor austriece o strînsă cooperare în domeniul cercetării. Dezvoltarea industriei va fi susţinută, deci, şi prin majorarea cheltuielilor de cercetare şi dezvoltare, care urmează să ajungă în anul 1975 la 2% din produsul naţional brut, asigurîndu-se, totodată, repartizarea acestora cu precădere în sectoarele de care depinde cel mai mult dezvoltarea economiei.

În esenţă, dezvoltarea economiei Austriei în deceniul următor va purta amprenta efortului pentru a ţine pasul cu ritmul de creştere al ţărilor puternic dezvoltate şi mai ales pentru reducerea treptată a decalajului care o mai separă de acestea.

Gheorghe MARCU
director general adjunct
Alexandrina GRIGORESCU
cercetător principal
Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaţionale

Barajul Drossen în masivul Hohen Tauern. În ultimul plan vîrful Kitzsteinhorn (3203 m).

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

Se dezvoltă colaborarea economică sovieto-polonă

La Moscova a fost semnat protocolul privind coordonarea planurilor de dezvoltare a economiei naționale a U.R.S.S. și R.P. Polone pe anii 1971—1975, care va constitui baza pentru încheierea unor acorduri comerciale și economice de lungă durată pe următorul cincinal — relatează *Pravda*. Cu prilejul tratativelor legate de coordonarea planurilor au fost stabilite volumele livrărilor reciproce la principalele tipuri de materii prime, produse ale construcțiilor de mașini și mărfuri de larg consum. Uniunea Sovietică — menționează ziarul — va spori considerabil livrările de petrol, material lemnos, minereu de fier, metale și alte materii prime. Polonia va primi ajutor în dezvoltarea continuă a unui șir de importante ramuri ale economiei naționale. Se prevede sporirea considerabilă a livrărilor reciproce de mașini și utilaje, care vor crește, în următorul cincinal, cu peste 75%. Polonia va livra Uniunii Sovietice mai ales nave și aparataj de bord, produse ale industriei electrotehnice, vagoane de marfă, instalații pentru industrializarea lemnului, utilaje complexe pentru producția zincului, produse chimice și mărfuri de larg consum.

Televizoare și frigidere iugoslave pentru S.U.A.

De curînd a fost semnat la Liubliana un acord de cooperare și colaborare tehnică pe cinci ani între Fabrica de apartaj electronic și elemente de automatizare „Iskra" din acest oraș și firma americană „Selectron International Company" din Chicago. Pe baza acordului, „Iskra" va livra, în următorii cinci ani, pe piața americană 500 de mii de televizoare în valoare de circa 20 milioane de dolari. Firma americană amintită — arată ziarul *Borba* — a semnat de asemenea un acord cu întreprinderea „Metalka" din Liubliana pentru exportul pe piața S.U.A. a 500 de mii de frigidere de tip „Gorenje".

Comenzi de nave în Iugoslavia

Șantierul naval „Tito" din Belgrad a semnat un acord cu o firmă vest-germană pentru construcția a trei nave maritime — două cu un deplasament de cîte 449 t.r.b. iar a trei treia de 499 t.r.b. Pe baza aceluiași acord, se vor livra și două tancuri fluviale cu un deplasament de cîte 2100 tone. Valoarea totală a acestor nave, care vor fi livrate anul viitor, însumează 8,5 milioane de mărci vest-germane — menționează *Ekonomska Politika*. În același timp, șantierul naval „Tito" execută și seria de 11 remorchere pentru Uniunea Sovietică (din care două vor fi livrate în acest an). Sînt în curs tratative cu Intreprinderea sovietică „Sudoimport" din Moscova pentru construcția a unei noi serii de 10 remorchere și 6 motonave maritime.

Bulgaria - Anglia

Cu ocazia expoziției bulgare organizată la Londra, M. Ivanov, ministrul construcțiilor de mașini din R.P. Bulgaria a declarat că, în etapa actuală, colaborarea tehnică cu Anglia se exprimă în principal prin cumpărarea de licențe engleze pentru industria constructoare de mașini. „Bulgaria este interesată să cumpere unele obiective industriale complete, mașini și linii tehnologice, însă acest lucru este condiționat de exportul de mașini bulgare în Anglia", a subliniat ministrul construcțiilor de mașini. Făcînd un bilanț al evoluției relațiilor dintre cele două țări, agenția BTA arată că valoarea schimburilor reciproce a crescut de la 17 milioane de dolari, cît a fost în 1964, la 50 milioane de dolari în 1969. Structura importului englez din Bulgaria cuprinde metale neferoase, produse alimentare, produse chimice, textile și articole de pielărie precum și unele mașini și utilaje. Relațiile economice se efectuează pe baza acordului de lungă durată (valabil pînă în 1975) — parafat anul acesta — potrivit căruia părțile își acordă reciproc clauza națiunii celei mai favorizate în ce privește taxele vamale și impozitele de import-export.

CAUCIUCUL

(Urmare din pag. 21)

capitaliste industriale acestea sînt folosite numai parțial. Astfel, la conferința amintită se aprecia că actualele capacități disponibile ar fi suficiente să acopere consumul mondial de cauciuc sintetic estimat pentru anul 1975. Explicația cea mai frecventă a menținerii nefolosite a acestor capacități se referă la măsurile de precauție care se iau pentru eventualele defecțiuni în aprovizionarea cu cauciuc natural.

În deceniul următor se vor produce unele modificări în structura producției pe sortimente a cauciucului sintetic, crescînd ponderea tipurilor speciale, calitativ superioare. Potrivit părerii unor specialiști, cauciucul de uz general al viitorului va fi cel etilen-propilen-terpolymer (E.P.T.)

O dinamică ascendentă o va cunoaște producția de cauciuc sintetic în țara noastră, ea urmînd să ajungă la 120—130 mii tone în 1975 și la circa 180 mii tone în 1980. Ritmul de creștere a producției românești de cauciuc sintetic în deceniul următor va fi, deci, de 4-5 ori mai ridicat decît cel prognozat a se obține pe plan mondial.

Creșterea producției de cauciuc sintetic este condiționată de sporirea și diversificarea consumului. Corespunzător unor prognoze, în următorii 5-6 ani consumul de cauciuc va crește în medie cu 5—5,1% pe an, din care la cauciucul natural cu 3,1%, iar la cel sintetic cu 6,5%. Ca urmare, consumul mondial de cauciuc va ajunge în 1975 la circa 8,4 milioane tone, din care cauciuc natural 3,1 milioane tone, iar cauciuc sintetic 5,3 milioane tone. Totodată, corespunzător unor previziuni, în anul 1975 exporturile de cauciuc sintetic urmînd să ajungă la circa 1,4 milioane tone. Deși nu se vor produce schimbări spectaculoase în ceea ce privește fluxurile geografice zonale ale comerțului mondial cu cauciuc sintetic, unele tendințe noi se vor face simțite îndeosebi în direcția unei participări mai active a țărilor în curs de dezvoltare la importurile acestui produs.

Locul cîștigat de cauciucul sintetic în „bătălia" cu cel natural, atît în ceea ce privește volumul, diversificarea producției și a consumului, cît și nivelul schimburilor internaționale, va fi consolidat într-o măsură considerabilă în deceniul următor.

S.N.C.I.

(Urmare din pag. 19)

social S.N.C.I. a participat cu un fond de 15 milioane lei.

Din analiza activului bilanțurilor anuale ale Societății de credit reiese contribuția directă a acesteia la crearea sau dezvoltarea unor industrii de interes național ca de exemplu: Industria Aeronautică Română, Societatea Metalurgică Copșa Mică — Cugir, Societatea Lonea și Societatea națională de gaz metan. Participarea directă a S.N.C.I. la dezvoltarea industriei în România a cunoscut o creștere substanțială de la 8,5 milioane în 1924, la 51,3 milioane lei în anul imediat următor, ajungînd la 65 milioane lei în 1929 și 1930. Cu mici scăderi în perioada 1931—1935, datorate în mare parte situației în care se afla sistemul bancar în preajma războiului, cînd ajunge la 93,4 milioane lei în 1939[8]) ea nu a fost pe măsura posibilităților și mai ales a necesităților de dezvoltare a economiei naționale.

Creditele puse la dispoziția industriei ca și participarea sa directă la crearea și dezvoltarea acesteia, au permis, în oarecare măsură, perfecționarea și modernizarea utilajului, sporirea producției și, în general, încurajarea și consolidarea industriei. Dar, cu tot aportul real al societății de credit la dezvoltarea potențialului industrial, nu trebuie neglijat faptul că ea a încasat, așa cum reiese din bilanțurile menționate, beneficii importante, fapt ilustrat de creșterea continuă a acestora (de la 33,4 milioane în 1924 la 49,7 milioane în 1938 și 65,4 milioane lei în 1941), ca și de dividendele acordate (de la 4 milioane lei în 1924 la 218 milioane în 1938 și 366 milioane lei în 1941).

S.N.C.I. a orientat, în general, și a susținut politica economică a guvernelor care s-au perindat la conducerea României în perioada interbelică, de creditele acordate profitînd, în special, marea burghezie.

După eliberare, prin Decretul nr. 225 din august 1948 de organizare a Băncii de Credit pentru Investiții, ea devine întreprindere de stat, iar decretul nr. 607 din 26 decembrie 1957 stabilește funcționarea pe baza unui nou statut, a actualei Bănci de Investiții.

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

PORTUGALIA: SCHIMBURI ȘI BALANȚE EXTERNE

Exporturile de bunuri și servicii reprezintă circa 25% față de produsul național brut al Portugaliei, iar importurile circa 30%. Avînd în vedere importanța sectorului, „planul de valorificare" pe anii 1968—1973 a prevăzut un ritm mediu anual de 10,8% pentru exporturi și de 7,8% pentru importuri. Cu toată insuficiența datelor statistice disponibile, se consideră că în perioadele recente, schimburile și balanțele externe ale țării își mențin în continuare caracteristicile observate anterior și anume: deficite relativ mari ale balanței comerciale, excedente ridicate ale balanței plăților curente. Se consideră de asemenea că, în fața perspectivei de încetinire a ritmurilor de creștere care se conturează în comerțul mondial capitalist pentru perioada imediat următoare, economia portugheză va trebui să-și sporească eforturile în domeniul exportului.

În 1969, suma totală a exportului a fost de 853 milioane dolari, iar cea a importului de 1297,5 milioane, deficitul balanței comerciale fiind deci de 444,5 milioane dolari — mai mult decît jumătate față de totalul exporturilor. Pe grupe de mărfuri, în exportul anului trecut produsele alimentare și băuturile au reprezentat 169,9 milioane dolari, iar materiile prime și semifabricatele alte 128,1 milioane, la un loc 398 milioane dolari sau circa o treime din total. Din restul exporturilor, clasificate ca produse ale industriei prelucrătoare, statisticile relevă numai produse chimice în valoare de 51,9 milioane dolari și mașini și materiale pentru transporturi în valoare de 60,2 milioane. În importuri, valoarea produselor alimentare și a băuturilor a fost de 150,7 milioane dolari, a materiilor prime și a semifabricatelor de 305,4 milioane, iar dintre produsele industriale — cea a produselor chimice de 134,3 milioane și a mașinilor și materialelor pentru transporturi de 386,4 milioane. Ca ritm de creștere, exporturile (+11,8%) au devansat în 1969 importurile (+10,1%), dar în proporții modeste și în orice caz cu mai puțin decît preconizează planul de valorificare elaborat de autorități.

Situația a fost totuși mai favorabilă în comparație cu anii precedenți (1968, 1966, 1965) cînd sporul procentual al exporturilor era simțitor mai mic decît cel al importurilor. Pe grupe de mărfuri, în exporturile anului 1969 s-a făcut remarcată o scădere cu 2,9% la produse alimentare, băuturi și tutun și o accelerare a creșterii aproape la toate categoriile de produse industriale. În importuri, dimpotrivă, s-au observat încetiniri aproape la toate grupele de mărfuri.

Caracterul deficitar al balanței comerciale este compensat de excedente la diverse capitole ale balanței de plăți. Soldul serviciilor este îndeobște activ, mai ales datorită veniturilor din turism și celor din investițiile în străinătate (posesiunile coloniale din Africa). Veniturile din turism sînt însă în descreștere: 110 milioane dolari în 1969, față de 153 milioane în 1968, 203 milioane în 1967 și 189 milioane în 1966, ceea ce se reflectă în tendința de scădere a soldului activ general al serviciilor. Veniturile din investiții externe au o tendință de creștere și au reprezentat 33 milioane dolari în 1969. Un capitol cu solduri active însemnate și în creștere este acela al transferurilor private, unde se reflectă trimiterile bănești ale emigranților plecați în căutare de lucru. Intrările nete au reprezentat aici 418 milioane dolari în 1969, față de 315 milioane în 1968, 269 milioane în 1967 și 199 milioane în 1966. Activ a fost în ultimii ani și soldul plasamentelor de capital pe termen lung, variind între 113 și 70 milioane dolari, însă în 1969 s-a înregistrat la acest capitol un pasiv de 26 milioane dolari.

În ceea ce privește structura geografică a schimburilor externe, se remarcă dezechilibrul în comerțul Portugaliei cu țările Pieței Comune. Importul din aceste țări în 1968 a însumat 394,5 milioane dolari, față de un export de numai 126,7 milioane. Schimburile comerciale cu țările A.E.L.S. în același an au fost echilibrate (import 260,4 milioane, export 253,9 milioane), ca și cu posesiunile portugheze din Africa (import 185,9 milioane dolari, export 187,9 milioane). Ca structură pe grupe de mărfuri se observă la export ponderea mult mai mică a produselor industriale în livrările către țările Pieței Comune, în comparație cu cele destinate țărilor A.E.L.S. și posesiunilor africane. La import, produsele industriale au o pondere covîrșitoare atît în comerțul cu Piața Comună cît și în acela cu A.E.L.S., pe cînd din posesiuni se importă precumpănitor produse brute sau prelucrate primar (ca și din alte țări în curs de dezvoltare, de altfel).

Întrucît ritmul mediu de creștere a produsului național brut preconizat în planul de valorificare, și anume 7% anual, nu se realizează pînă în prezent, și întrucît perspectivele în comerțul internațional și în dezvoltarea turismului portughez sînt actualmente incerte, se pune problema unui mai mare accent pe sporirea cererii interne. După părerea experților O.C.D.E., exprimată într-o analiză apărută la sfîrșitul lunii august, posibilitățile de a realiza o accelerare satisfăcătoare în această direcție rămîn însă modeste.

MONDORAMA

SUCCES COMERCIAL LA OSAKA

CONTRAR așteptărilor, Expo' 70, care și-a închis porțile la 13 septembrie, s-a dovedit nu numai un succes propagandistic, dar și unul comercial. După ce au investit o sumă echivalentă cu 40 milioane lire sterline în amenajări și construcții, autoritățile japoneze vor rămîne totuși cu beneficii de peste 10 milioane lire, fapt cu totul nou la o expoziție internațională. În fiecare zi peste o jumătate de milion de vizitatori s-au îndreptat spre Expo '70, așteptîndu-și rîndul chiar două-trei ore. Numărul lor total a ajuns la 50 milioane față de 30 milioane pe cît se sconta inițial.

RENTABILIZAREA PROGNOZELOR METEOROLOGICE

STUDII economice recente evidențiază că o prognoză meteorologică pe termen lung, desigur numai cînd este suficient de precisă, poate fi extrem de rentabilă. După cum afirmă experți ai Organizației Meteorologice Mondiale, economiile realizate în majoritatea țărilor industriale grație serviciilor meteorologice reprezintă mai mult decît de 20 de ori costul de funcționare al acestora, în cazul unei previziuni pe cel puțin 21 de zile. Principalii beneficiari se anunță a fi industria construcțiilor (ramură în care numai în S.U.A. se pierd anual între 3 și 10 miliarde de dolari ca urmare a intemperiilor), transporturile aeriene, sectorul agricol și societățile de turism. Sateliții artificiali Tiros și Nimbus (americani), Cosmos și Meteor (sovietici) aduc de pe acum o serie de date foarte utile pentru elaborarea unor asemenea prognoze pe termen lung, iar începînd din 1972 sateliții americani de tipul A.T.S. vor putea face înregistrări și noaptea. Se așteaptă ca în a doua jumătate a deceniului în curs rețeaua sateliților meteorologici să acopere întreaga suprafață a globului.

AEROPORT PLUTITOR

COMPANIA anglo-olandeză Royal Dutch/Shell, împreună cu alte două firme engleze, au elaborat proiectul unui aeroport plutitor cu două piste de decolare-aterizare, care va fi construit în estuarul Tamisei la capul Faulness. Proiectul prevede instalarea unor platforme plutitoare lungi de 300 și late de 3-4,5 m, alcătuite din blocuri de beton armat. Pentru protejarea aeroportului de valurile mării, la circa o sută de metri se vor instala spărgătoare de valuri. Suprafața totală a aeroportului proiectat în estuarul Tamisei, împreună cu spărgătoarele de valuri, terenurile de decolare-aterizare, hangarele, sălile de așteptare etc. — scrie **La Stampa** — va depăși 4 milioane mp. Folosirea suprafeței apei pentru amenajarea unor aeroporturi plutitoare prezintă o serie de avantaje : dispare pericolul contracției cimentului, drenarea și evacuarea apei de ploaie din aeroport, instalarea și controlul cablurilor, conductelor și al oricăror altor legături pot fi făcute cu ușurință. Calculul de rezistență a terenurilor plutitoare este simplu : este deajuns să fie aplicat principiul lui Arhimede.

PROVOCARE LA DUEL

UN ACORD semnat recent la Paris între marile grupuri petroliere franceze Elf-Erap și Total-C.F.T., pentru regruparea unităților lor de producere a maselor plastice, anunță începutul unui duel cu societățile din industria chimică. În Franța consumul de materiale plastice (22 kg pe locuitor, pe an) este încă mult inferior celui din alte țări vest-europene (în R.F.G. consumul este de 32 kg), dar piața este în plină expansiune, consumul dublîndu-se la fiecare 5 ani. Societățile petroliere doresc să contracareze activitatea firmelor de chimicale Pechiney, Saint Gobain, Rhône-Poulenc, Ugine-Kuhlman, care au dus în ultimele luni o intensă activitate de regrupare.

O SOCIETATE PENTRU PROMOVAREA EXPORTULUI

ÎNTR-UN moment în care situația balanței de plăți provoacă din nou îngrijorare în Statele Unite, Morgan Guaranty Trust promovează ideea creării unei societăți destinate stimulării exportului. Aceasta ar fi denumită Societate internă pentru vînzările în străinătate (D.I.S.C.) și ar fi scutită un timp de plata impozitelor asupra veniturilor realizate.

Măsura amintită s-ar încadra în tendința protecționistă care își face loc în ultimul timp în unele cercuri de peste Ocean. Proiectul a și dat loc exprimării unor nemulțumiri în presa vest-europeană.

ÎN VIGOARE DE DOUĂ MILENII

ÎN Pirinei, la o înălțime de 1500 metri, lîngă piatra de hotar nr. 262 dintre Franța și Spania, s-au întîlnit delegații celor două țări. Cu acest prilej partea franceză a predat celei spaniole tributul său anual constînd din trei vaci. Această tradiție are o vechime de nu mai puțin de 2000 de ani, de cînd locuitorii din valea Bartou plătesc acest tribut spaniolilor din Roncesvalles. În tot cursul celor două milenii, această tradiție a fost încălcată doar de trei ori : în 1373, cînd țăranii din Bartou au refuzat să plătească tributul, fapt urmat de un măcel crunt, în 1794, cînd a intervenit o întîrziere de 3 zile din cauza războiului franco-spaniol și în 1944, cînd ocupanții hitleriști au interzis francezilor să predea vacile peste graniță. În schimb, după război, partea franceză a dat timp de 3 ani o vacă în plus. Originile acestui tribut nu se cunosc. Istoricii afirmă că el a început aproximativ în anul 125 înaintea erei noastre, cînd locuitorii din valea Roncesvalles ar fi venit în ajutorul celor din Bartou pentru izgonirea veneticilor din nord.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

ITALIA: DECALAJE REGIONALE

PROBLEMA dezvoltării regionale armonioase, a eliminării sau cel puțin a atenuării decalajelor social-economice existente între diferitele regiuni se află la ordinea zilei în marea majoritate a țărilor dezvoltate de pe glob. Ea constituie un element-cheie al tuturor reformelor administrative sau al planurilor de dezvoltare regională, elaborate în Anglia, Franța sau Italia, ca să nu mai vorbim de acuitatea acestei probleme în țări în curs de dezvoltare, ca Brazilia, India, Iran, Algeria ș.a.

În Italia, de pildă, dezbaterile care au avut loc nu demult în jurul reformei regionale în curs de aplicare au scos în evidență că — în ciuda măsurilor de stimulare a dezvoltării regiunilor rămase în urmă — disparitățile dintre nordul, centrul și sudul Italiei se mențin. Un studiu referitor la situația din cinsprezece regiuni continentale ale Italiei (avînd așa-zisul „statut ordinar") relevă că în nordul țării și în regiunea Romei concentrarea populației, ponderea veniturilor provenite din industrie, nivelul productivității muncii și cel de trai al populației sînt mult mai ridicate decît în restul regiunilor (vezi tabelul).

Decalajele dintre regiunile cele mai dezvoltate cuprinse în tabel (Lombardia și Liguria) și regiunea cu profilul agricol cel mai pronunțat (Molise), în ceea ce privește densitatea populației, productivitatea muncii, nivelul venitului net pe locuitor, contribuția industriei și agriculturii la formarea venitului, sînt de ordinul a 2—4 ori.

Referindu-se la această situație, ziarul italian **Avanti** scria, la începutul acestui an, că Lombardia furnizează, ea singură, 21% din venitul brut al țării ; iar regiunile Abruzzi, Apuglia, Campania și Molise nu produc, la un loc, decît 70% din venitul global brut al Lombardiei și 35% din veniturile provenite din industria acesteia.

Regiunea	Populația (rotunjit) mii persoane	Indicele productivității muncii (media națională = 100)	Venitul net pe locuitor (media națională = 100)	Structura venitului brut	
				ponderea industriei (%)	ponderea agriculturii (%)
Piemont	4.000	111,9	129,0	53,6	7,1
Lombardia	7.500	124,5	138,0	51,3	5,5
Veneția	4.000	95,0	99,8	40,3	13,9
Liguria	1.800	134,5	135,7	36,6	5,8
Emilia	3.700	98,9	116,5	38,5	14,8
Toscana	3.300	104,7	110,4	40,8	8,2
Umbria	800	84,2	89,0	37,6	12,8
Marche	1.400	73,7	86,9	33,4	15,6
Abruzzi	1.300	75,6	70,8	32,6	19,5
Molise	400	56,0	58,2	22,4	27,4
Latium	4.000	112,0	110,0	21,7	6,7
Campania	5.000	78,2	69,2	27,8	15,1
Apuglia	3.500	75,4	69,3	29,0	20,3
Basilicata	700	63,6	60,3	34,4	19,0
Calabria	2.000	64,3	52,9	26,7	19,4

Sursa : „I conti provinciali e regionali", Banca Nazionale del Lavoro, decembrie 1969.

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE UNIȚI-VĂ!

41

ANUL VIII NR. 41 (371)
VINERI 9 OCTOMBRIE 1970
20 PAGINI 2 LEI.

viata economica

inseparabilul triptic : în reducerea cheltuielilor materiale.

tîrgul INTERNATIONAL bucuresti 1970

dobînda în noul sistem de creditare

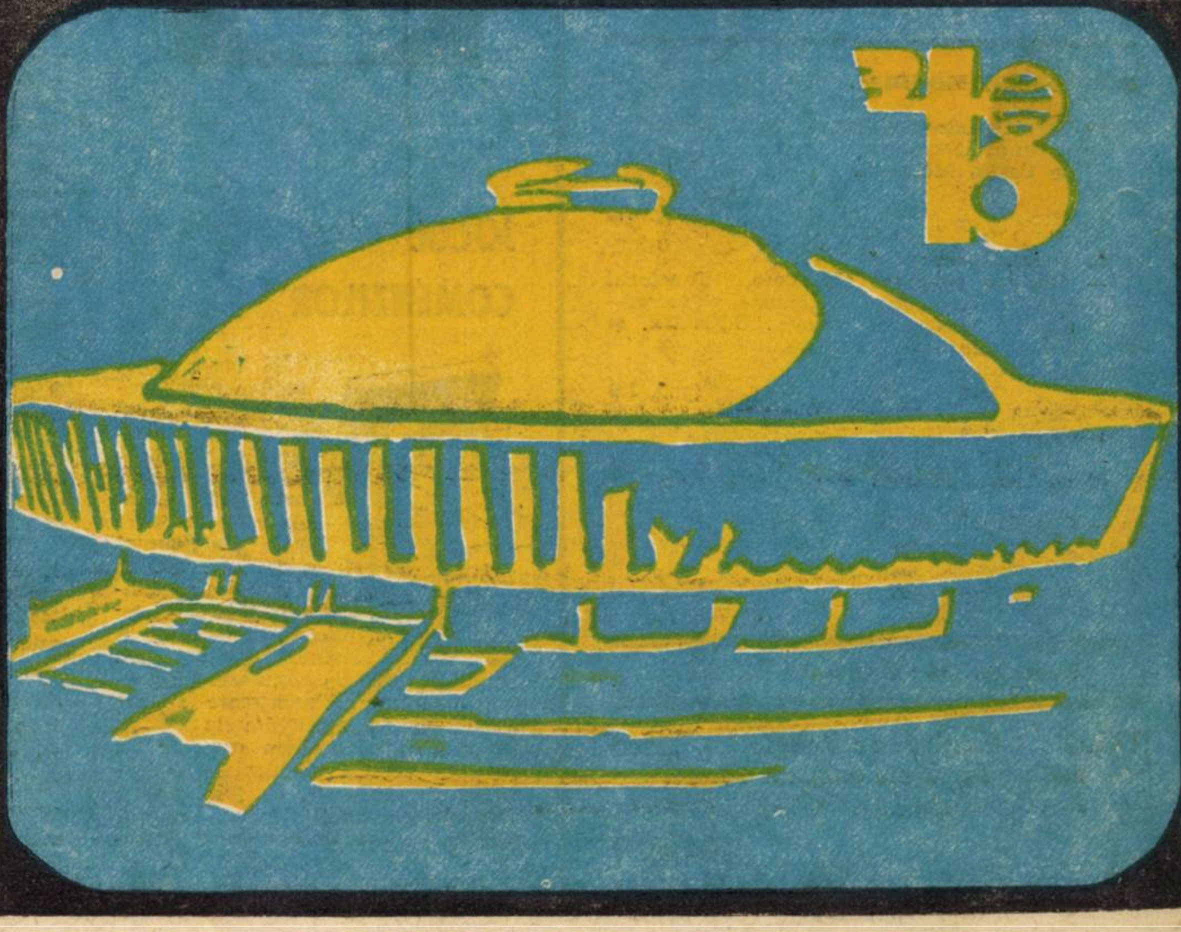

societatea MONT-PELERIN : DILEME NEOLIBERALE.

viața economică

săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: str. Nicolae Iorga nr. 36 • Telefon 11.78.76 • București

SUMARUL

numărului 41 din 9 octombrie 1970

Tîrgul internațional — București 1970 : În preajma unei mari premiere
de **M. Postelnicu**
(pag. 3)

■ ECONOMIE NAȚIONALĂ

Dobînda în noul sistem de creditare
de **Steluța Petcu**, director adjunct în Banca Națională
(pag. 4)

Puncte de vedere:
Cointeresarea materială a țărănimii cooperatiste (II)
de prof. dr. **Mihail Levente**
(pag. 5)

Prețurile cu ridicata în dezbaterea specialiștilor
(pag. 6—7—8)

Premisa eficienței : Determinarea capacităților
de ing. **H. Pincas** și ing. **A. Chepteг**
(pag. 9)

Reducerea cheltuielilor materiale : Inseparabilul triptic : cercetare — proiectare — execuție
Grad ridicat de valorificare a metalului
Convorbire cu ing. **Mihail Calotiță**, directorul general al Centralei industriale de mașini agricole București
Indici calitativi ai producției moderne
de dr. **Gh. Șică**
Factori convergenți la toate nivelele.
de **Const. Cojocaru**
(pag. 10 — 11)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

Perfecționarea pregătirii maiștrilor : Noul presupune și oameni noi
de ing. **Miron Popescu**

— Cadre și răspunderi : **Virgil Țipă**, director general al Combinatului industriei alimentare — Tulcea
de **Stere Popescu**
(pag. 12)

■ TEORII • IDEI

Curente ■ școli ■ economiști :
— Societatea Mont Pelerin : Dileme neoliberale
de **L. Stroja**
(pag. 13)

■ ECONOMIE MONDIAL

— Considerente preliminare la al II-lea Deceniu al dezvoltării
de **Costin Murgescu**
(pag. 17)

Interviul nostru :
— **Santiago Quijano Caballero**, directorul Diviziei de cooperare tehnică a Secretariatului O.N.U.D.I. despre : O.N.U.D.I. și efortul de industrializare.
(pag. 18)

U.R.S.S. :
— Știința și producția — aliați firești
de **Laurențiu Duță**

— Canada : În confruntare cu realitatea
de **Dinu Hervian**
(pag. 19)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CURIER

• Stagiul în specialitate

M. NAGHI, Tîrgu Mureș. — La determinarea vechimii în proiectare, necesară ocupării unei funcții tehnice superioare în proiectare la care se cere o asemenea vechime, nu se poate lua în considerare perioada cît un salariat, ocupînd funcția de bază în cadrul unei organizații de proiectare (institut, compartiment de proiectare din întreprindere etc.) a lucrat pe baza dispozițiilor normative, în prezent abrogate, pînă la $^1/_2$ normă peste programul normal de lucru în cadrul aceleiași sau altei organizații de proiectare.

În calculul stagiului în proiectare se poate lua însă în considerare perioada lucrată cu $^1/_2$ normă în organizații de proiectare de către salariații care au avut concomitent funcții de bază în alte unități decît cele de proiectare unde au ocupat funcții nespecifice proiectării. Această vechime se determină prin împărțirea cu 8 a numărului de ore efectiv prestate peste programul normal de lucru.

★

ȘTEFAN DUNA, Marghita. — Precizările solicitate de dv. sînt diferite de la o localitate la alta. Trebuie să vă adresați Consiliului popular al județului Bihor.

• Timpul lucrat în condiții deosebite

C. PREDESCU, Craiova. — Perioada cît un angajat, care lucrează în locuri de muncă cu condiții deosebite prevăzute în grupele I-a și a II-a de muncă în legislația de pensii, a fost în incapacitate temporară de muncă, în concediu fără plată care a durat mai puțin de 30 de zile într-un an calendaristic și perioada de concedii de studii de pînă la 30 zile lucrătoare, se consideră ca timp lucrat în condițiile deosebite ale locului de muncă în care a lucrat la ivirea acestor situații, integral sau proporțional, în raport cu funcția deținută și cu sarcinile ce revin acestei funcții.

• Concediul fără plată

I. ILIESCU, Calafat. — Potrivit art. 29 lit. C. din Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 252/1967, perioada de concediu fără plată cu o durată mai mică de 30 zile, inclusiv, se ia în considerare la stabilirea vechimii în muncă în vederea fixării dreptului la pensie.

Înscrierea în carnetul de muncă a concediului fără plată cu o durată mai mare se operează, conform Îndrumărilor nr. 280/1967 a fostei Direcții Generale a Recrutării și Repartizării Forțelor de Muncă, și în prezent în vigoare, la cap. IX col. 2. La col. 3 din același capitol se menționează anul la care se referă, iar la coloanele 4 și 5 se înregistrează numărul total al zilelor de concediu fără plată din anul calendaristic respectiv. Înregistrările efectuate pînă la data emiterii Îndrumărilor, privind concediile ce depășesc 15 zile, se iau în considerare la stabilirea vechimii numai dacă, totalizate, depășesc în cursul unui an calendaristic 30 de zile.

• Dreptul la alocație

V. EREMIA, Botoșani. — În urma delimitării administrativ-teritoriale a municipiilor, orașelor și comunelor din fiecare județ, publicată în Buletinul Oficial nr. 105 din 1 august 1968, localitatea unde locuiți a devenit oraș. Ca urmare sînteți îndreptățiți să beneficiați de alocația de stat pentru copii în cuantumul stabilit pentru angajații din mediul urban, indiferent de unitatea de stat la care lucrați.

În cazul cînd nu vi se recunoaște acest dr[illegible]t de către conducerea u[illegible]tății, îl puteți solicita prin Comisia de judecată.

IMPORTANT!

Anunțăm pe cititorii noștri că a început reînnoirea abonamentelor pentru anul 1971.

Abonați-vă din timp pentru a vă asigura continuitate în primirea revistei.

Prețul unui abonament anual este de lei 104, iar pentru revistă și suplimentul publicitar de 208 lei.

Abonamentele se fac prin oficiile P.T.T.R. și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

SCRISORI

JOCUL COMENZILOR

ÎN baza noilor reglementări referitoare la planificarea aprovizionării tehnico-materiale pentru anul 1971, Combinatul la care lucrez a înaintat forului tutelar (martie a.c.) planul de aprovizionare împreună cu specificațiile și justificările anexe. Ulterior, am primit o sumă de circulare din partea ministerului prin care sîntem îndrumați să renunțăm la planul înaintat și să emitem comenzi cu justificări către centralele industriale producătoare. În felul acesta am dublat cantitatea de muncă depusă pentru întocmirea și înaintarea planului de aprovizionare. De aci însă încep neajunsurile cauzate de neînțelegerea dispozițiunilor apărute. A urmat a treia irosire de muncă și ulterior a patra și a cincea, determinate de anomalii pe care trebuie să le relatez.

La 23 aprilie a.c. am depus la Centrala industriei îngrășămintelor chimice Făgăraș comenzi însoțite de justificări și distribuitoare pe beneficiari pe anul 1971 pentru amoniac comprimat, hidrosulfit de sodiu și altele. La 9 mai făgărășenii ne-a restituit comanda, făcîndu-ne cunoscut să lansăm altele, direct fabricilor furnizoare. Așa se face că în loc de o comandă, am lansat trei, respectiv la Uzina Valea Călugărească, Combinatul chimic Victoria și Combinatul chimic Făgăraș.

Tot la 23 aprilie am depus o comandă și la Grupul industrial Tîrnăveni pentru alte materiale. Și de aici ni s-a restituit comanda, îndrumîndu-ne să lansăm comenzi directe către fabricile producătoare. În același mod au procedat și centralele aparținînd M.I.C.M., M.I.U., M.I.M., și M.I.C.,

Cînd, în sfîrșit, am încheiat înaintarea comenzilor pentru anul 1971, am fost anunțați că în conformitate cu H.C.M. nr. 806/1970, se anulează toate cererile de plan și comenzile pe care le înaintaserăm. Astfel, am fost obligați ca în cîteva zile să lansăm alte comenzi cu alte desfășurătoare și specificații pe care le-am predat direct centralelor și combinatelor furnizoare, coordonatoare de balanțe.

După cum se știe, H.C.M. 806/15 iunie 1970, fixează un termen de 20 zile pentru ministerele, centralele și combinatele furnizoare pentru a definitiva balanțele și comunica unităților beneficiare cotele ce se contractează pentru anul 1971. Cu toate insistențele noastre, la 29 august 1970, deci după 56 zile de la expirarea termenului fixat prin Hotărîre, combinatul nostru raportează prin macheta cerută de statistică 0% asigurări prin contracte a necesarului de plan pe trimestrul I 1971. În aceste condiții nu se poate realiza în nici un caz contractarea principalelelor materii prime cu furnizorii cu 6 luni înainte de începerea anului de plan. Nici la alte materiale pentru producție sau auxiliare nu sîntem încă în posesia contractelor.

Socotesc că o aprofundare, la timpul său, a conținutului legilor care reglementează relațiile între beneficiari și furnizori, de către toate verigile chemate să îndeplinească cerința accelerării prin contracte a aprovizionării pentru anul 1971, ar fi putut evita asemenea neajunsuri. Se impune, cred ca în perioada care urmează să se emită instrucțiuni precise din partea forurilor în drept care să nu mai permită orientări birocratice din partea unor verigi ale economiei naționale.

Luca IGNAT
șeful serv. aprovizionare Combinatul Industriei uleiului zaharoaselor și cosmeticelor București

TÎRGUL INTERNAȚIONAL BUCUREȘTI 1970

În preajma unei mari premiere

Fără îndoială, la ora cînd citiți aceste rînduri, marile pregătiri s-au terminat. Febrilitatea s-a domolit, entuziasmul și imaginația proiectanților, constructorilor, decoratorilor s-au concretizat.

Pe ici, pe colo, a mai rămas cîte ceva de finisat, de șlefuit, de pus la punct. Adică dichiseala de ultimă oră, care nu e prea depărtată ca intenție și grijă de aceea a fetei de măritat : atentă cu ea însăși și grijulie cu oaspeții.

Adică, avem grijă să ne prezentăm bine marfa de vînzare — care e și bună și frumoasă, dar și să ne omenim oaspeții, oferindu-le posibilitatea să-și prezinte cum se cuvine cinstita lor marfă.

Cu toții să fie bineveniți în ospitaliera noastră țară !

PRIN URMARE, la 13 octombrie, în marele parc al expozițiilor din frumoasa Capitală a țării, strălucitoare în minunatele zile ale acestui octombrie, se deschide Tîrgul Internațional — București 1970.

Prin profilul și structura sa, această premieră românească a străduințelor țării de a-și înfățișa eforturile creatoare, spre propria-i folosință, a atras atenția a numeroși participanți din Europa, Asia și America. Profilul tehnic deci, ca și structura specializată în domenile cele mai dinamice ale producției și comerțului mondial în materie de aparataj, utilaj, construcții de mașini, este în primul rînd interesantă prin ceea ce semnifică pentru cei pe care-i preocupă — și aceștia nu sînt puțini — piața productivă românească și care intenționează să-și dezvolte relațiile reciproce de vînzare — cumpărare.

Pe de altă parte, cu acest prilej, 26 de țări ale lumii și 79 de firme individuale din Anglia, Austria, Belgia, R.F. a Germaniei, Italia, Suedia și alte țări) își prezintă aici, pe malul lacului Herăstrău, spre cunoaștere, admirare și achiziție cele mai izbutite realizări.

Premiera Tîrgului Internațional de la București a suscitat un deosebit interes printre miile de firme comerciale și industriale din lumea întreagă, pentru care contactul permanent cu piața românească a devenit ceva obișnuit, iar pentru altele este pe punctul de a deveni curent. Evenimentul la ordinea zilei le este oportun tuturor și reprezintă un simbol al unei etape de dezvoltare economică internă și a unei extinderi a relațiilor exterioare ale României, care prefigurează marea uvertură a anului 1971, debutul unei noi și importante faze a progresului multilateral al țării noastre — cincinalul 1971—1975.

Organizarea Tîrgului Internațional de la București este consecința firească a unei activități continuu ascendente a economiei românești. Evoluția poate fi sintetizată prin înlocuirea noțiunilor : dintr-o țară „eminamente agrară", România a devenit o țară în care industria ocupă un loc de frunte cu toate implicațiile proprii acestui progres. Iar perspectivele sînt ale industrializării cu asiduitate continuată.

In aceste condiții și datorită priorității acordate ramurilor principale ale industriei (metalurgie, electrotehnică, construcții de mașini, chimie) economia românească a cunoscut un dinamism deosebit, ilustrat vizibil în acest Tîrg. Faptele confirmă. Iar cifrele afirmă : sectorul prezentat prin exponate în acest Tîrg reprezintă 24% din totalul producției industriale a României. Evident, cifra spune mult, dar nu totul, pentru că mai trebuie adăugat ceva despre calitate și diversitate : numai anul trecut au fost asimilate în producție 950 de produse, caracterizate printr-un înalt grad de tehnicitate. Un mare număr de mașini și utilaje românești au fost exportate și apreciate favorabil de către beneficiari.

1970 se arată a fi un an deosebit de fertil, pe linie cantitativă, calitativă și a diversificării : industria construcțiilor de mașini va acoperi 66% din nevoile țării, cele mai importante sporuri fiind înregistrate în electrotehnică și electronică, mecanică de precizie și optică, tractoare și vehicule autopurtate. Peste 80 de produse și grupe de produse noi au intrat în fabricația curentă.

După cum arăta vicepreședintele Camerei de Comerț, H. Zambeti, Tîrgul Internațional București — 1970, va prezenta ultimele realizări dintr-un sector industrial deosebit de dinamic și competitiv, cum este acela al construcțiilor de mașini și cel al industriei electrotehnice. Alegerea nu a fost întîmplătoare. Pentru că acest profil exprimă în modul cel mai elocvent profundele transformări cantitative și calitative care au intervenit în economia noastră. Prin ponderea participării sale la producția industrială mondială, România — țară cu o economie predominant industrială — ocupă unul dintre locurile 20—24 între cele peste 150 de state ale lumii.

ESTE prea lungă lista exponatelor românești la acest tîrg inițial pentru a o putea reproduce aici. Pentru că în cei 22 000 mp pe care îi ocupă ele (adică peste o pătrime din totalul suprafeței afectate expunerii), țara noastră prezintă mai mult de 1300 de produse. Sînt ambasadorii materiali a peste 150 de uzine, a căror producție atinge astăzi aproape un sfert din producția industrială a țării. Dar măcar cîteva dintre „vedetele" premierei de săptămîna viitoare trebuie semnalate.

Mai întîi „constelația" cu numele „Felix" în frunte cu „creierul electronic", de capacitate medie, ce efectuează 150.000 de operații matematice pe secundă. Este prima sa apariție publică, care neîndoielnic va primi aplauze și „bis"-uri, alături de suratele sale mai mici : mașini de calcul electronic de birou, de contabilizat, facturat și altele, ale căror componente se fabrică în țară în proporție de 95%.

Este apoi cel mai înalt exponat din Tîrg, Instalația de foraj, F 320 care își înalță silueta pînă la 60 m, ori locomotiva electrică de 120 t. Și mai este standul care înfățișează peste 400 de tipodimensiuni de rulmenți cu bile sau role, a căror ireproșabilă execuție i-a făcut solicitați pînă acum în 52 de țări, dintre care unele (Anglia, Franța, Suedia, URSS, de pildă) cu o veche tradiție tehnică. Mai este prezentă și „familia" strungurilor paralele, echipate cu afișaj automat de cote și dispozitive hidraulice de copiat, pe care parcă le domină strungul carusel cu comandă numerică (produs nou), situat în preajma mașinii de găurit radiale. Pe o altă platformă, noua combină de recoltat cereale „Gloria" — C 12, semănătoarea universală purtată SUP—21 (în agregat cu tractorul de 40 CP), tractoarele U—650, puternicul tractor pe șanile S—1500.

Ramura transporturilor este, de asemenea, masiv și viguros reprezentată :

- locomotive electrice de 2100 CP și de 2300 CP (adaptată pentru țări cu climă tropicală) ;
- vagonul de marfă descoperit, pe 4 osii, cu descărcare automată ;
- noul vagon de călători cl. I, cu 54 de locuri și confort ridicat ;
- machețele vaselor fluviale și maritime, între care se remarcă cargoul pentrul mărfuri de 4500 tdw și cel mineralier de 12 500 tdw.

Asta ca să nu mai amintim de apreciatele autocamioane, autoturisme de teren și alte produse din această prestigioasă ramură a industriei românești.

Vizitatorii, specialiștii, partenerii de tranzacții încheiate ori în perspectivă mai au multe de văzut : motoare electrice asincrone, diferite echipamente electrice, grupuri electrogene, moderne produse electrotehnice de larg consum (televizoare, radioreceptoare, radiatoare, plite, frigidere cu compresor de 140, 180 și 240 l, aspiratoare, ventilatoare cu încălzire și absorbție de praf, mașini de călcat cu termoregulator și multe altele).

Creierul, inteligența românească, forța de creație a poporului nostru vor fi prezente la tîrg cu licențe, invenții, procese tehnologice originale, proiecte și documentații tehnice de toate genurile, din toate sectoarele de activitate. Vor fi reunite multe dintre cele 39 de invenții medaliate în ultimii trei ani la diverse saloane internaționale de specialitate.

DUPĂ CUM îi spune numele, primul Tîrg internațional — București presupune și implică participarea a numeroși parteneri de comerț și schimburi dintre România și alte țări ale lumii. Este adevărat că cea mai mare parte a acestor țări ori a diferitelor firme au avut prilejul, fie prin contacte directe, ori vizitînd expozițiile naționale, sau prin vizite organizate, să cunoască realitățile și realizările economiei românești.

Dar n-au avut nici o dată la îndemînă condițiile excelente pe care le oferă în zilele viitoare ambianța parcului Expoziției de lîngă Herăstrău. Deși are un caracter exclusiv tehnic sau, poate, tocmai de aceea, sau pentru că își propune să înfățișeze tuturor posibilitățile României ca țară exportatoare și importatoare, Tîrgul a stîrnit un larg ecou în lume. Pentru o primă ediție, interesul este remarcabil : participă Albania, Anglia, Argentina, Austria, Belgia, Bulgaria, Brazilia, Cehoslovacia, Cuba, Danemarca, Elveția, Finlanda, Franța, Republica Democrată Germană, Republica Federală a Germaniei, India, Israel, Italia, Iugoslavia, Japonia, Olanda, Polonia, Spania, Statele Unite, U.R.S.S., Ungaria.

Un amănunt semnificativ : la începutul anului, parcul expoziției dispunea de o suprafață acoperită constînd din 15 hale și pavilioane totalizînd 33 000 mp. Larga și succesiva anunțare a participării a determinat pe organizatori să purceadă la construcția altor șapte noi pavilioane și hale, cu o arie de 15 000 mp, însumînd acum, laolaltă cu predecesoarele lor, 48 000 mp. de suprafață acoperită pentru expuneri, fără a mai pune la socoteală sălile rezervate pentru conferințe de presă ori tehnice, simpozioane, gale de filme ori alte manifestări și reuniuni specifice împrejurărilor similare.

Colectivul de organizare s-a străduit să asigure aici cadrul cel mai propice pentru o eficientă confruntare a tehnicii mondiale, pentru prezentarea ofertei comerciale românești, atît în domeniile care țin de profilul tîrgului, cît și în alte domenii, pentru prospectarea de noi piețe și stabilirea de contacte între actuali și virtuali parteneri, pentru perfectarea cît mai multor tranzacții reciproc avantajoase. Potrivit uzanței internaționale, toți expozanții vor avea posibilitatea să transforme participarea lor la tîrg într-un veritabil succes comercial.

În cele mai prielnice condiții, este probabil că se vor înregistra succese corespunzătoare, pe care vom căuta să vi le relatăm.

M. POSTELNICU

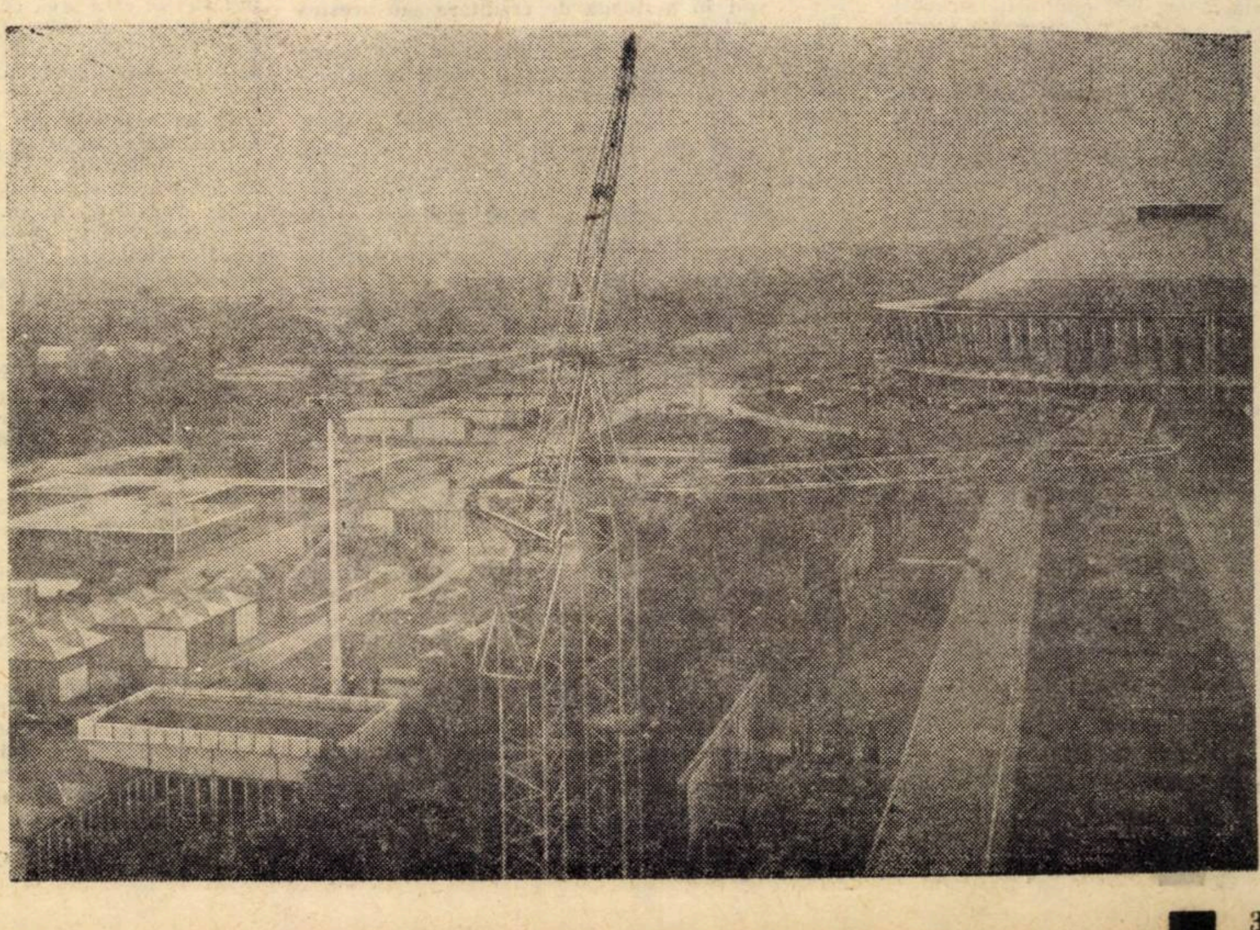

Ultimele pregătiri înainte de deschidere

ECONOMIE NAȚIONALĂ

DOBÎNDA ÎN NOUL SISTEM DE CREDITARE

majorare • diferențiere • uniformizare

RECENTELE măsuri aprobate în domeniul financiar-bancar creează un cadru favorabil pentru participarea mai mare a creditului și dobînzii la îmbunătățirea activității economice, concretizat prin diferențierea regimului de creditare în funcție de rezultatele obținute în activitatea întreprinderilor și prin felul de utilizare a mijloacelor bănești proprii și împrumutate.

Pentru ca dobînda să stimuleze întreprinderile în utilizarea rațională a resurselor materiale și bănești, ea trebuie încadrată corect în sistemul total al pîrghiilor economice; aceasta necesită o corelare corespunzătoare a dobînzii bancare cu rentabilitatea fondurilor, cu normativele de vărsare a beneficiului net și cu fondul premial. Dintre acestea, corelația dintre dobîndă și beneficiul net constituie una din căile principale de influențare în direcția creșterii eficienței în toate domeniile de activitate economică.

Principial, dobînda reprezintă o parte a venitului net, care se redistribuie pe calea creditului. De aceea, întreprinderile trebuie să fie interesate în menținerea unei relații cît mai scăzute între dobînda aferentă creditului și beneficiul net, ceea ce presupune creșterea fondurilor proprii din beneficii și rambursarea cît mai rapidă a creditelor. Ca urmare, ea sprijină autofinanțarea și contribuie la realizarea unei eficiențe optime a fondurilor. Dobînda, alături de celelalte condiții de creditare, trebuie să mobilizeze conducerile întreprinderilor pentru realizarea la timp a acțiunilor creditate, pentru consumarea și valorificarea la termenele stabilite a stocurilor creditate în cadrul fondurilor normate, dar mai ales a acelor stocuri de valori materiale care sînt acoperite cu credite suplimentare purtătoare de dobînzi majorate.

Regimul de dobînzi introdus la 1 ianuarie 1956, și care a fost valabil pînă la apariția noilor hotărîri cu privire la creditarea economiei, cuprindea o mare varietate a ratelor de dobînzi după natura creditelor, ramura economică, ponderea de participare a creditului în formarea mijloacelor circulante ale întreprinderilor și după situația creditelor, adică dacă acestea se găseau în cadrul termenului de rambursare (curente) sau erau trecute la restante.

În anul 1969, rata medie a dobînzii pentru creditele pe termen scurt a fost de circa 2,90%. Deși în unele cazuri s-au perceput dobînzi ridicate, mai ales la creditele restante, totuși rata medie generală a fost influențată de structura creditelor curente, de proporția creditelor curente și restante în totalul creditelor folosite etc. De asemenea, au existat credite la care dobînzile erau extrem de reduse, sub 1%, fiind aprobate prin acte normative separate, în funcție de destinația creditelor sau de obiectivele avute în vedere în momentul hotărîrii creditării unor stocuri de valori materiale.

Deși, în general, se poate afirma că acest regim de dobînzi a avut un rol pozitiv în determinarea utilizării mai raționale a mijloacelor materiale și bănești de către întreprinderi, totuși deficiențele existente în activitatea unor unități economice, precum și apariția de imobilizări de fonduri de lungă durată, au arătat — așa cum s-a subliniat și în lucrările Conferinței Naționale a P.C.R. din decembrie 1967 — că dobînzile bancare nu au constituit întotdeauna o pîrghie de influențare a folosirii cît mai eficiente a creditelor bancare.

Nivelul dobînzilor se poate aprecia ca fiind insuficient de stimulator, dacă se ține seama de ponderea lor redusă în cheltuielile de producție sau de circulație.

Totodată, menținerea unor rate de dobînzi fixe și scăzute în raport cu creșterea neîntreruptă a beneficiilor și a rentabilității în ultimii ani a dus la diminuarea proporției dobînzilor bancare față de volumul total al beneficiilor realizate de întreprinderi. La principalele ministere industriale din țara noastră, ponderea dobînzilor bancare în prețul de cost era de 0,50%, iar în raport cu beneficiile, dobînzile reprezentau, după unele calcule făcute pe baza datelor anului 1968, între 1,5% și 3,7%.

Existau, de asemenea mari diferențe și între rata rentabilității (care la întreprinderile industriale era de 14%) și nivelul dobînzilor, deși majoritatea mijloacelor circulante — peste 43% — se formau pe seama creditelor bancare.

Noul regim al dobînzilor are ca elemente caracteristice majorarea unor rate de dobînzi, uniformizarea acestora în cazul creditelor de aceeași natură și diferențierea dobînzilor penalizatoare în funcție de durata de folosire a creditelor.

Se apreciază că dobînda medie pe economie la creditele bancare, ca urmare a măsurilor luate, va crește de la circa 2,90% la circa 3,80%, ceea ce în sume absolute se traduce în sute de milioane, care vor afecta beneficiile întreprinderilor și vor stimula interesul acestora în măsurarea cu mai multă răspundere a nevoilor de credite și a consecințelor atragerii unor fonduri suplimentare, nejustificate din punct de vedere economic.

Nivelul nou al ratei dobînzii scoate în evidență diferențierea pronunțată a acestora în funcție de faptul dacă creditul este acordat în cadrul planului sau sub formă de ajutor temporar pentru perioada necesară lichidării unor abateri de la circuitul normal al fondurilor, dacă angajamentele sînt în perioada de creditare sau acestea au intrat la restanță.

Schimbările mai importante intervenite în regimul dobînzilor se referă în principal la următoarele:

● **La creditele pentru stocuri și cheltuieli privind activitatea de producție, contractări, achiziții și de desfacere la întreprinderile industriale, de transporturi, construcții, montaj, foraj, geologice și de proiectare, la unitățile cooperației meșteșugărești și la bazele de aprovizionare și desfacere, adică pentru toate creditele pe stocuri formate în sectorul productiv, indiferent de veriga unde are loc producția sau stocarea, atît pentru operațiile privind activitatea în interiorul țării, cît și în exterior** (mărfuri vîndute pe credit în străinătate pe termen scurt sau mărfuri destinate exportului sau importului) **se va percepe o dobîndă unică de 5%.**

Se observă că nu mai beneficiază de o dobîndă preferențială creditele pentru creșteri de normativ la care se aplica dobînda redusă de 1%. Se știe că inițial, la stabilirea unei dobînzi atît de reduse la această categorie de credite, s-a avut în vedere faptul că prin trecerea la creditarea unei părți importante din mijloacele circulante ale întreprinderii s-ar fi influențat într-o măsură foarte mare prețul de cost și beneficiile cu dobînzile bancare. În cadrul noilor reglementări s-a apreciat că nu mai este cazul să se mențină o dobîndă redusă la creditele pentru creșteri de normativ, deoarece stocurile planificate, indiferent dacă sînt în cadrul normativului sau peste normativ, participă în aceeași măsură la îndeplinirea sarcinilor de plan și la realizarea acumulărilor și produc aceleași dificultăți financiare cînd au loc abateri de la circuitul lor normal. Pentru amîndouă categoriile de stocuri trebuie să se manifeste din partea conducerii întreprinderilor aceeași grijă pentru consumarea și valorificarea lor la timp și evitarea stocării pe perioade îndelungate.

De asemenea, în noile condiții nu s-a mai prevăzut o dobîndă mai redusă pentru creditele care se acordă în sectorul cooperației meșteșugărești, considerîndu-se că prin sprijinul primit pînă în prezent din partea statului, acesta a ajuns la un grad de dezvoltare care permite să fie aliniat, în ceea ce privește relațiile cu banca, la condițiile aplicate unităților de stat.

● **În legătură cu creditele din ramura agricolă de stat și cooperatistă s-a prevăzut, în continuare, o dobîndă mai redusă, de 4%, respectiv 2%, avîndu-se în vedere sprijinul care trebuie acordat în continuare dezvoltării sectorului agricol.**

Această rată a dobînzii este totuși mai ridicată decît cea practicată în trecut, fără să fie însă diferențiată pe diversele sectoare agricole (întreprinderi agricole de stat și stațiuni experimentale, întreprinderi pentru mecanizarea agriculturii, unități silvice etc.) ceea ce va face ca dobînzile bancare să influențeze în aceeași măsură cheltuielile unităților agricole și să se evite posibilitatea unei nivelări a rentabilității.

● **La creditele din sectorul circulației mărfurilor se menține rata de 3%.** S-a avut în vedere că prin creditele bancare se acoperă majoritatea fondurilor circulante, circa 70%, și că în acest sector de activitate creditul participă numai la circulația valorilor și nu la crearea lor, astfel că din punct de vedere economic nu s-ar fi justificat încărcarea cheltuielilor de circulație cu o dobîndă mai ridicată.

● **O caracteristică în noul regim al dobînzii o prezintă modul de tratare a creditelor pe documente de decontare privind mărfurile în expediție.** Se știe că perioada de livrare — încasare a mărfurilor nu reprezintă decît actul final al procesului de producție, mărfurile fiind produse în vederea desfacerii lor și satisfacerii trebuințelor productive și individuale. Conducerea întreprinderilor, centralelor industriale și organelor centrale trebuie de aceea, să fie mai mult preocupată pentru darea în consum a mărfurilor fabricate. Ca urmare s-a mers pe ideea că pînă la realizarea definitivă a produselor, adică pînă la transformarea lor în mijloace bănești care să permită reluarea ciclului de producție, **mărfurile livrate să fie asimilate stocurilor din întreprinderi și, ca urmare, să fie supuse aceluiași tratament de dobîndă ca și în cazul celorlalte stocuri creditate în ramura de activitate respectivă. Ca urmare, dobînda la creditele pentru documente de decontare privind mărfurile expediate este de 5% la întreprinderile industriale, transporturi, construcții și unitățile cooperației meșteșugărești, de 4% la întreprinderile din agricultură și silvicultură și de 3% la întreprinderile și organizațiile comerciale de stat și cooperatiste.**

● **Elementul cel mai dinamic în noul regim de dobînzi îl constituie rolul acordat acestei pîrghii în mecanismul restrictiv de creditare, promovîndu-se o mai mare diferențiere, a întreprinderilor beneficiare de credite în funcție de rezultatele activității economice și financiare ale acestora.** Tratamentul diferențiat permite acordarea unui sprijin mai elastic acelor întreprinderi cu activitate satisfăcătoare care trec temporar prin greutăți financiare și constrîngerea acelora care nu îndeplinesc sarcinile de plan, nesocotesc obligațiile contractuale și nu își gospodăresc corespunzător mijloacele circulante proprii și împrumutate.

Atragerea în circuitul economic a unor fonduri peste cele normale determină direct și scumpirea creditului bancar, pe măsură ce termenul de folosire a creditului este mai lung.

Normele de creditare prevăd, în cazul unităților în activitatea cărora se mențin lipsuri în gospodărirea mijloacelor materiale și bănești, posibilitatea obținerii unui credit pentru necesități de fonduri peste cele normale, într-o primă etapă pe o durată de trei luni, însă cu o dobîndă majorată de 10% sau 6% după specificul ramurii de activitate — productivă sau de circulație.

După expirarea acestui termen se mai poate continua creditarea pe încă 3 luni, numai cu aprobarea centralei băncii, dar aceasta se face în condiții înăsprite de dobîndă, aceasta majorîndu-se la 12%, respectiv 8%. La luarea acestei măsuri, s-a plecat de la ideea ca deficiențele să nu mai fie acoperite prin credite restante pe perioade îndelungate, ci să se dea întreprinderilor, centralelor și forurilor superioare, posibilitatea să acționeze pentru ca prin măsuri cu caracter economic să înlăture greutățile financiare. Activitatea întreprinderilor ajunse în perioada a doua de creditare restrictivă, cu dobîndă de 12%, va fi supusă analizei unei comisii de specialiști care va urmări dotarea, folosirea capacității de producție, realizarea parametrilor proiectați, organizarea procesului de producție, aprovizionare și desfacere competența cadrelor de conducere etc.

Trebuie să se facă deosebire între creditele acordate în condiții restrictive care suplimentează limita de credite aprobată și creditele restante, care reflectă în fapt latura negativă din gospodărirea valorilor materiale, ele găsindu-și corespondentul în stocuri de valori materiale, inutilizabile, conservate necorespunzător, cu uzură morală, sau pierderi și imobilizări în debitori. Cu acestea se afectează limita de creditare, diminuînd fondurile cu care întreprinderea trebuie să lucreze, ceea ce va conduce implicit la efectuarea plăților din contul întreprinderilor numai în limita încasărilor și în ordinea de preferință legală.

Apariția datoriilor restante are consecințe serioase asupra bunei desfășurări a plăților în economie, iar primii care vor avea de suferit vor fi furnizorii, care își vor primi contravaloarea mărfurilor livrate cu mari întîrzieri. Acest aspect se cere privit cu toată seriozitatea de conducerile din sectorul economic la toate nivelele, în sensul de a se acționa prompt pentru înlăturarea cauzelor care generează astfel de situații și să se impiedice, prin măsuri corespunzătoare, apariția de noi credite restante și respectiv de plăți restante.

Aplicarea noilor instrucțiuni trebuie să reprezinte un mijloc de influențare imediată în această direcție, cunoscînd că în primul semestru al acestui an volumul împrumuturilor restante a prezentat pe total și aproape la toate ministerele o tendință continuă de creștere.

Principiile politicii de credite și dobînzi în noul regim de creditare trebuie înțelese și aplicate astfel încît urmările gospodăririi defectuoase să nu fie suportate de toate întreprinderile și de întreaga economie, ci numai de acele întreprinderi care au cauzat apariția acestor fenomene negative. Aceasta cere foarte multă operativitate în activitatea celor obligați să rezolve situațiile dificile ale întreprinderilor. Numai astfel dobînda, ca și pîrghia creditului în general, poate să fie folosită ca unul din instrumentele de conducere economică, de mobilizare a întreprinderilor pentru înlăturarea dificultăților din activitatea lor economică.

În sprijinul creșterii influenței acestor pîrghii bancare vine și noul sistem de repartizare a beneficiilor care va cointeresa direct colectivele de muncă în obținerea unor beneficii planificate cît mai mari, acestea fiind destinate într-o proporție mare finanțării fondurilor circulante proprii, finanțării investițiilor și creării unor fonduri de stimulare.

De aici, se desprinde acțiunea conjugată și interdependența tuturor pîrghiilor financiar-bancare, spre gospodărirea cît mai rațională a fondurilor materiale și bănești și creșterea eficienței economice în toate domeniile de activitate.

Steluța PETCU
director adjunct în Banca Națională

PUNCTE DE V[...]EDERE

COI[...]NTERESAREA MATERIALĂ A ȚĂRĂNIMII COOPERATIS[...]TE (II)

prof. [...]dr. Mihail LEVENTE

Forma[...]ii de muncă stabile

FORMAȚIILE [...]DE MUNCA (echipele, [...]înzînd nemijlocit de brigăzile etc.) dep[...]i avînd un anumit conducerea C.A.P. ș[...]stionară și răs- grad de autonomie ge[...]cției, prezintă punderea directă a produ[...] funcționa- un interes deosebit pentru[...]i materiale rea principiului cointeresări[...] sale de și condiționează modalitățile [...]tivă, în afirmare. În această perspec[...]țiilor etapa actuală a dezvoltării rela[...]m a sociale în C.A.P., ceea ce considerăm[...] a fi esențial este modul de compunere [...]formațiilor de muncă. Ni se pare in[...]dicat ca ele să constea din cooperatori care sînt totodată consăteni și care convin, fără a se exercita asupră-le nici o ingerință, să muncească laolaltă. Participarea lor liberă și voluntară la aceeași formație de muncă și-ar avea drept temeiuri încrederea și înțelegerea reciprocă, deplină, spiritul de întrajutorare și caracterul complementar al aptitudinilor și cunoștințelor. Vecinătatea ca și relațiile de rudenie ar trebui valorificate la constituirea de formații de genul acelora pe care le recomandăm. Am dori să evităm o neînțelegere: nu sîtem adepții familiei patriarhale. Am subînțeles că dacă unii membri ai familiei, nu doresc să facă parte din aceeași formație de muncă, sînt liberi să se atașeze altor formații, sau să efectueze munci normate individuale.

Unui astfel de colectiv de muncă, care va oferi garanția stabilității, i-ar reveni un volum de lucrări agricole în măsură să-i asigure valorificarea completă a tuturor forțelor de muncă. Formația pe care o recomandăm și care ar avea membri în măsură a executa una sau mai multe munci pe o suprafață compactă sau pe mai multe suprafețe (sau în sectorul zootehnic), ar fi dotată cu mijloacele necesare obținerii producției stabilite (terenuri, mașini, instalații, animale, semințe, chimicale etc.). Este evident că din punct de vedere al profilului profesional, formația n-ar fi întrutotul omogenă; tehnica folosită ar impune un anumit grad de specializare a unor mebri (mecanic de motopompe etc.) capabili însă să efectueze și alte munci.

În cooperativele agricole, în care zootehnia, viticultura, pomicultura, legumicultura etc. au devenit subramuri importante și procesul industrializării a înregistrat progrese însemnate, formația de muncă va putea să aibă o anumită specializare principală (în una din ramurile indicate, pe operațiile întregului ciclu productiv), și una secundară, (într-o altă ramură agricolă sau neagricolă integrată), dacă se va dovedi necesară pentru utilizarea timpilor periodic disponibili. Specializarea strictă și-ar găsi aplicație numai în zootehnia de tip industrial, în legumicultura de seră etc., adică în producțiile în care consumul de forță de muncă este continuu, aproximativ egal ca volum, în tot cursul anului.

O asemenea formație de muncă pe care o propunem ar avea următoarele avantaje:

a) constă din microunități sociale ușor de structurat și stabile. Atunci cînd în compunerea lor ar intra familii întregi, conducerea și controlul producției și al conservării inventarului etc., s-ar efectua mai lesnicios;

b) normele de muncă și-ar vădi utilitatea numai ca etalon de calcul al volumului de lucrări încredințat întregii formații: operațiunile de normare și evidențiere individuală a executării lucrărilor ca și cele de retribuire a cooperatorilor vor fi transferate formației; ele nu vor mai fi o preocupare a conducerii brigăzii, fermei sau C.A.P.

Atribuirea către formația de muncă de mașini și utilaje va trebui să se facă cu respectarea regulei binecunoscute; adică în dotarea acesteia vor trebui cuprinse numai mijloacele de producție pe care aceasta le poate exploata rentabil (le asigură amortizarea în condiții de eficiență a investițiilor). Ca atare, autonomia gestionară a unor astfel de formații trebuie extinsă și la unele elemente de preț de cost (cheltuieli directe și comune).

Vor rămîne însă în atributul adunării generale și al conducerii C.A.P. — deosebit de profilarea, stabilirea planurilor, instruirea lucrătorilor, controlul tehnic etc. — adică funcțiile interne economice și tehnico-organizatorice — și cele externe, relațiile unităților respective cu alte întreprinderi agricole și neagricole, cu instituțiile de credit, cu asociațiile și uniunile cooperatiste.

Un sistem mixt de retribuire a muncii și de repartiție a veniturilor

DIN CARACTERUL perisabil al factorilor biologici (pe toată durata evoluției lor), pînă la obținerea produsului prin recoltare, sacrificare, iar uneori pînă la valorificare, în agricultură, este necesar ca retribuția muncii, respectiv repartiția veniturilor, să fie de[t]erminată definitiv, nu mai de vreme t[...] momentul livrării producției. Iată de[...] restricție, care de altfel justifică încă o [...]ată cerința stabilității formației de o d[...]ncă (ca și în general a cadrelor). mun[...]oi, formațiile de muncă trebuie să Ap[...]ipe cu o parte din valorile create partic[...] la constituirea unor fonduri la de ele[...]a C.A.P., care sînt destinate dispoziți[...]ilor, cheltuielilor generale, acumulări[...]rezervelor, acțiunilor cu ca- pensiilor, [...] sau redistribuirii către racter socia[...]ondițiile care vor fi indi- membri, în c[...]arte. Ar fi de dorit ca cate mai depa[...]cării formații la con- participarea fie[...] fonduri să se facă stituirea acestor[...] suma planificată a va- proporțional cu [...]ugate (se pornește de lorilor nete adău[...] la ipoteza că planul a fost desfășurat echitabil). Am vrea să subliniem faptul că în economia noastră, spre deosebire de cea capitalistă, prețurile de desfacere a producției fiind în general cunoscute la întocmirea planului, calculul anticipat al valorilor adăugate este cu putință.

Fondurile despre care vorbim, vor cuprinde și rentele diferențiale, așa cum s-a arătat mai înainte. (Vezi partea a I-a a articolului în nr. trecut). În ipoteza în care prețurile de desfacere nu sînt corelate în așa fel încît munci echivalente să producă aceeași sumă de valori nete adăugate, formațiile de muncă, avantajate din acest punct de vedere, vor trebui să vină cu o contribuție corespunzătoare mai mare la formarea fondurilor la dispoziția C.A.P. Prețurile, în baza cărora ar urma să fie evaluată producția livrată de formațiile de muncă, ar fi cele în vigoare pentru condițiile și locul în care s-ar efectua livrarea.

Veniturile cooperatorilor ar consta atît din cele obținute pentru munca prestată în cadrul formației căreia îi aparțin, cît și dintr-o parte a veniturilor C.A.P., repartizată tuturor cooperatorilor, după încheierea bilanțurilor, oarecum în sistemul „risturnei", practicate în unele tipuri de cooperative sau al participării la beneficii. Drepturile cuvenite formațiilor și membrilor lor vor trebui calculate potrivit unei metodologii simple, ușor de înțeles și de controlat de cei interesați.

Dacă se va dovedi necesar și avantajos pentru desfășurarea normală a procesului de producție, din retribuția cuvenită pot fi atribuite părți mai însemnate pentru plata unor lucrări de importanță hotărîtoare (recoltarea produselor perisabile etc.). La executarea unor asemenea lucrări, formațiile de muncă (acordul membrilor fiind presupus) ar putea antrena și alte forțe de muncă — care ar consta din norme sau chiar fracțiuni de norme — retribuția acestora deducîndu-se din drepturile formației respective.

O parte din drepturile ce s-ar cuveni cooperatorilor să le fie eliberată lunar. Cuantumul acestei plăți curente și totodată anticipate, poate fi stabilit la aprobarea planului pe baza a două elemente: valorile nete planificate a se adăuga și abaterea medie anuală a realizărilor față de plan, calculată pe un ciclu de ani.

Ni se parte, de asemenea, deosebit de indicat, în etapa pe care o parcurgem, cînd vrem să stimulăm la maximum atașamentul țărănimii față de agricultură, ca fracțiunea din partea variabilă a retribuției, care s-ar acorda pentru depășirea valorilor adăugate planificate, să atingă proporții și să acuze o progresivitate excepțională. Ar cîștiga economia națională (produse și valori peste cele așteptate), ar cîștiga cooperatorul și consumatorul; cointeresarea materială și-ar putea învedera virtuțiile sale de pîrghie de cea mai mare însemnătate în opera de modernizare și rentabilizare a agriculturii.

Retribuția cooperatori[l]or să se facă și în natură. La determi[n]area cantității și structurii produselor [...] atribuite va trebui să se țină seama de produsele pe care cooperatorii le pot achiziționa din comerț sau obține de pe lotul personal, precum și de necesarul de furaje pentru animale proprietate personal.

În încheierea comentariilor de mai sus, am dori să ne reafirmăm opțiunea pentru un sistem mixt de retribuire a muncii și de repartiție a veniturilor în C.A.P. (cel indicat în linii generale mai sus), întemeindu-ne pe considerente cum sînt: proprietatea cooperatistă (care va trebui să mai dăinuie încă mult timp pentru a-și putea afirma resursele economice, sociale, politice, încă nevalorificate), precum și pe inexistența de relații „C.A.P.-Buget" în domeniul investițiilor, fapt care facilitează adoptarea acestei opțiuni.

Plată proporțională cu valoarea netă adăugată

PREOCUPAREA studiului de față este să stimuleze o discuție rodnică, să aducă o contribuție la aceasta. Cele ce urmează sînt gîndite în această perspectivă și trebuie considerate printre variantele care pot fi luate în seama în vederea soluționării problemei plății muncii.

Forma de retribuire a muncii, enunțată succint mai sus, ar fi plata procentuală a formației de muncă (în cazuri excepționale, a individului) din valoarea netă adăugată de aceasta, care s-ar efectua în trei momente:

Momentul I: anterior livrării interne sau externe a produsului (venit fix lunar, minim și garantat), 70—80% din valoarea netă ce urmează a se adăuga potrivit planului ar reveni nemijlocit formației de muncă;

Momentul II: o cotă procentuală în plus la livrarea produselor, corelată cu procentul de realizare a planului valorii nete adăugate;

Momentul III: o cotă de cel puțin 75% din întreaga valoare netă adăugată peste cea planificată (în astfel de cazuri, se presupune că s-a realizat integral producția fizică planificată).

Plata muncitorilor în agricultură, sub forma procentuală din valoarea adăugată, are următoarele avantaje:

- cointeresează formațiile;
- stimulează, în toate fazele procesului productiv, pe membrii acestora, dacă au convenit asupra diferențierii aportului, respectiv a drepturilor lor. Drepturile cooperatorilor s-ar putea calcula în funcție de numărul de zile efectiv prestate, înmulțit cu un coeficient specific, care ar exprima gradul de pregătire profesională și de răspundere; abilitatea, vîrsta fiecăruia etc.

Plata procentuală sau proporțională cu valoarea netă adăugată, stabilită așa cum s-a arătat, ar putea fi avută în vedere la tarifarea muncitorilor din agricultură; ea ar permite verificarea democratică a tarifării. O astfel de operație se va dovedi utilă și la examinarea prețurilor produselor agricole stabilite de stat în cazul cînd, ca urmare a nivelului acestora, munci egale ca durata, intensitate, complexitate etc. sînt plătite inegal.

Plata minimă garantată va trebui asigurată chiar și atunci cînd, ca urmare a unor împrejurări cu totul excepționale, suma valorilor nete adăugată efectiv într-un an s-ar situa — din motive obiective și nu ca urmare a absențelor, muncii neconștiincioase etc. — sub 70—80% față de ceea ce s-a planificat. Într-un astfel de caz, C.A.P. ar trebui să recurgă fie la rezerve proprii fie la un fond de asigurare intercooperatistă (ceea ce ar fi de dorit), ori la credite bancare restituibile după obținerea uneia sau mai multor producții normale.

Cooperativele agricole aflate într-o situație economică grea, de pildă, la început de executare a unui plan de redresare, ar trebui să repartizeze integral, timp de cîțiva ani, valorile nete adăugate de formațiile de muncă pentru retribuirea cooperatorilor. Banca ar trebui să acorde în această situație pentru investițiile cuprinse în plan credite pe termen lung, în condiții avantajoase.

Așa cum s-a arătat, o parte din valorile adăugate va alimenta fondurile C.A.P. De asemenea, întreprinderea poate obține venituri și din activități neagricole interne, activități agricole și neagricole externe (ca urmare a integrării în C.A.P. a unor activități nespecifice, coproducție organizate în regim de asociere etc.).

Aceste venituri urmează a fi destinate acoperirii cheltuielilor comune, plății impozitelor, dobînzilor etc., acumulărilor și consumului. Ca atare, cooperatorii mai pot obține unele sume la sfîrșit de an financiar — pe calea „risturnei" — sau a participării la beneficii. Repartizarea sumelor alimentate din aceste venituri către formațiile de muncă — agricole și neagricole, s-ar face proporțional cu aportul lor la veniturile întreprinderii. Această a doua repartiție, laolaltă cu plata muncii formației, ar întregi modalitățile cointeresării materiale a cooperatorilor; ea s-ar efectua, în cadrul formației pe cooperatori, potrivit acelorași reguli, care au fost indicate atunci cînd s-a tratat problema plății muncii. Ca o remarcă, specificăm că, cointeresarea va trebui să aibă în vedere și răsplata inovatorilor (în tehnologie, organizare, în proiectarea și desfacerea produselor). Acordarea de premii, alimentată din o parte a veniturilor constituite la nivelul C.A.P., ar putea răspunde acestei necesități economice. O a doua remarcă: constituirea și dimensionarea fondurilor C.A.P. cu destinație economică și socială ca și a rezervelor, trebuie să fie expresie a hotărîrii pe deplin democratice a Adunării Generale a cooperatorilor.

Publicăm, în continuare, luările de cuvînt în cadrul dezbaterii organizate de Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice împreună cu Comitetul de Stat pentru Preţuri despre problemele perfecţionării sistemului preţurilor cu ridicata. În numărul de faţă publicăm luările de cuvînt ale tovarăşilor: NĂSTASE LUCA, din Comitetul de Stat al Planificării, Prof. dr. GHEORGHE ŞI CLOVAN, şi conf. ŞTEFAN ARSENE.

PREŢURILE CU RIDICATA ÎN DEZBATEREA SPECIALIŞTILOR

Năstase LUCA

PENTRU UNICITATEA PREŢURILOR

AM SĂ MĂ REFER mai ales la probleme concrete, în această direcţie axîndu-se de altfel şi preocupările mele profesionale. Materialul care face obiectul discuţiilor acestei consfătuiri se referă, în primul rînd, la nivelul preţurilor. Consider că în această privinţă materialul propune o serie de îmbunătăţiri dintre care am să evidenţiez numai pe cele pe care le consider mai importante, cum sînt, în primul rînd, eliminarea pierderilor pe ramuri şi produse, reducerea rentabilităţilor excesive, stabilirea mai judicioasă a preţurilor la mărfurile importante, închiderea foarfecelui beneficiului inclus în preţurile cu ridicata ale întreprinderii, preocuparea de a se realiza, în viitor o anumită legătură între ratele de venit net şi fondurile de producţie cu care sînt dotate ramurile economiei.

În continuare am să arăt o serie de obiecţii şi propuneri, valabile, de altfel, pentru orice model de preţ, indiferent care ar fi acesta.

Am să mă refer, în primul rînd, la problema unicităţii preţurilor — vorbesc de preţurile produselor fabricate în ţară. În prezent există preţuri cu ridicata ale întreprinderii şi preţuri cu ridicata ale industriei care se pot practica pentru acelaşi produs, în funcţie de destinaţie. Sînt însă şi cazuri în care, deşi se practică numai preţ cu ridicata al întreprinderii, acesta diferă ca nivel, după cum preţul în cauză este stabilit ca atare sau este dedus. Pentru ca să se tragă o concluzie în problema necesităţii unicităţii, am să arăt unele din anomaliile care s-au creat încă din anul 1963 în cadrul reaşezării din acel an, prin introducerea preţurilor cu ridicata ale industriei, categorie de preţuri care nu a existat înainte de reaşezarea din 1954/55; am să arăt, de asemenea, care sînt anomaliile din preţurile cu ridicata ale întreprinderii determinate de preţurile cu ridicata ale industriei şi de forma de prelevare a impozitului pe circulaţia mărfurilor din acest preţ.

În reaşezarea din anul 1963 noi am calculat preţurile cu ridicata, le-am analizat, le-am corelat şi am determinat nivelul lor. Dar, la produsele cu dublă destinaţie la care preţurile cu amănuntul s-au menţinut, multe din preţurile cu ridicata reaşezate au trebuit să fie sacrificate, din cauza aplicării asupra preţurilor cu ridicata ale industriei — care, de asemenea au rămas nemodificate — a unor cote procentuale unice de impozit pe circulaţia mărfurilor, stabilite pe grupe de produse înrudite sau omogene. S-a ajuns astfel la abateri în sus sau în jos faţă de preţurile cu ridicata ale întreprinderii calculate în cadrul operaţiunii de reaşezare *). Din această cauză, deşi rentabilitatea medie pe grupa de produse se realiza la nivelul prevăzut, totuşi pe produse concrete s-au înregistrat atît pierderi cît şi rentabilităţi excesive. Astfel, chiar de la reaşezarea din 1963, au rămas în pierdere cîteva sute de produse şi grupe de produse.

La unele produse cu dublă destinaţie pentru care s-au menţinut preţurile cu ridicata ale industriei (deduse din preţurile cu amănuntul prin scăderea rabatului comercial), dar la care s-au stabilit şi preţuri cu ridicata ale întreprinderii, există situaţii în care preţul cu ridicata al întreprinderii stabilit ca atare diferă de cel dedus din preţul cu ridicata al industriei, prin scăderea din acesta a impozitului pe circulaţia mărfurilor. Acest aspect este ilustrat prin faptul că la o serie de produse cu dublă destinaţie, preţurile cu ridicata ale întreprinderii deduse din cele cu ridicata ale industriei sînt mai mari decît preţurile cu ridicata ale întreprinderii stabilite ca atare. Deci, în funcţie de destinaţie, pentru acelaşi produs, producătorul poate încasa două preţuri. Astfel de exemple sînt destul de numeroase. Existenţa acestor situaţii îngreuiază circulaţia normală în economie a produselor. Situaţia este anacronică dacă ţinem seamă că acordarea stimulentelor în producţie sau eliberarea salariilor sînt strîns legate şi de rentabilitatea producţiei. Dacă sistemul preţurilor cu ridicata ale industriei şi, sistemul general de prelevare a impozitului pe circulaţia mărfurilor prin cote procentuale pe grupe cît mai cuprinzătoare de produse va fi menţinut şi pe viitor se va ajunge tot la astfel de situaţii, probabil, nu de amploarea celor la care am ajuns în 1963, dar în care pentru acelaşi produs vor exista două preţuri cu ridicata ale întreprinderii şi variaţii sensibile în rata rentabilităţii pe produse.

În momentul în care eliberarea salariilor şi a acordării premiilor din beneficiu se fac pe criteriile cunoscute aspectele arătate nu mai pot fi neglijate şi cred că trebuie să reexaminăm oportunitatea atît a menţinerii preţului cu ridicata al industriei, cît şi a modului de aşezare a impozitului pe circulaţia mărfurilor.

În acelaşi timp, recunosc că, dacă formele de prelevare ale impozitului pe circulaţia mărfurilor prin diferenţă sau în sumă absolută se vor extinde, vor apare o serie de dificultăţi pentru a căror reducere sau eliminare va fi necesară o muncă serioasă de analiză. Trebuie bine studiate şi văzute toate consecinţele ce vor decurge; nu putem însă neglija faptul că în momentul cînd stabilim nişte preţuri cu ridicata pe criterii economice fundamentate, nu avem voie să afectăm ulterior nivelul lor.

Nu este vorba aici de reduceri de preţuri, nu este vorba că nu se vor mai forma şi în viitor alte preţuri la diversele verigi ale circuitului mărfurilor; aceste preţuri nu vor mai fi însă stabilite ca atare şi nu vor figura în cataloage, ci se vor forma aşa cum se formează orice preţ de aprovizionare la orice verigă din economia naţională, pornind de la preţul cu ridicata unic şi adăugînd la acesta: impozitul pe circulaţia mărfurilor, cotele organizaţiilor de aprovizionare şi desfacere, cheltuielile de transport şi manipulare, etc. Numai adoptînd un singur preţ vom putea perfecta ulterior formele de aşezare
cu amănuntul. a impozitului şi înlătura anomaliile din unele preţuri
Cu privire la
calcul, sînt de ac nivelul preţului de cost care ar urma să fie luat în
cel din anul de acord cu antevorbitorii în sensul că acesta trebuie să fie
În ce priveşte punere în aplicare a noilor preţuri cu ridicata.
acesta a comisi conţinutul preţului de cost socotesc necesară excluderea din
tesc pentru m onului şi rabatului pe care întreprinderile industriale le plă-
de producţie mărfurile exportate, întrucît acestea nu reprezintă cheltuieli
toare exporta ci cote părţi din venitul net creat de întreprinderea producă-
Dar lăsî toare.
ridica şi în nd la o parte consideraţiunile de ordin teoretic, care se pot
comisionului contradictoriu, este de datoria mea să semnalez că acoperirea
cost poate şi rabatului pentru mărfuri exportate pe seama preţului de
urmăreşte produce greutăţi tocmai în realizarea obiectivului pe care îl
mărirea în momentul de faţă economia noastră: extinderea exportului,
tată pest cantităţii de produse la export. Orice cantitate de produse expor-
fapt car e plan determină la întreprinderea producătoare cheltuieli în plus,
nului d e ar putea să dea naştere la reţineri faţă de sarcina depăşirii pla-
C e export.
les c u privire la stabilirea preţurilor la mărfurile din import, eu am înţe-
în ă pentru mărfurile care provin în exclusivitate din import, se va avea
ju vedere cursul de revenire la total export. Eu socot că această cale este
stă, deoarece preţul va reflecta costul valutei pe care am obţinut-o prin
export pentru efectuarea importului.

În ceea ce priveşte produsele care vin în completare, preţurile ar urma să fie aliniate la nivelul celor al produselor fabricate şi în ţară. Fiind în principiu de acord şi cu această soluţie, consider că în aplicare trebuie procedat diferenţiat în funcţie de condiţiile economice în care produsele se obţin în ţară şi de ponderea importului, respectiv a acoperirii necesarului din producţia internă. Am să-mi spun părerea în această problemă avînd în vedere preţurile pentru mijloacele de producţie.

În cazul în care pentru unele din mijloacele de producţie importante există produse identice în fabricaţia internă, iar acestea se obţin în condiţii de producţie normale se pot adopta preţurile stabilite pentru produsele corespunzătoare de fabricaţie internă. În acest fel, cheltuielile sociale de producţie ale produsului de fabricaţie internă sînt recunoscute şi pentru produsul importat indiferent de proporţiile în care producţia internă sau importul satisfac necesităţile economiei naţionale.

Dacă produsul identic din producţie internă se obţine în condiţii mai puţin eficiente, cu cheltuieli ridicate din cauza productivităţii scăzute determinată de condiţiile grele de exploatare, de procesele tehnologice depăşite etc, preţurile cu ridicata atît pentru produsele fabricate în ţară cît şi pentru cele provenite din import se pot stabili în una din următoarele trei situaţii posibile în funcţie de proporţiile în care producţia internă şi importul satisfac necesităţile economiei naţionale:

a) necesităţile economiei sînt satisfăcute în cea mai mare parte de producţia internă, situaţie care reprezintă în fapt recunoaşterea cheltuielilor de producţie efective ca cheltuieli sociale de producţie. În acest caz, pentru produsul importat se adoptă preţul stabilit pentru produsul de provenienţă internă. Este evident că în acest caz pentru produsul importat se stabileşte un preţ mai ridicat în comparaţie cu cel ce ar rezulta din înmulţirea preţului exprimat în valută străină sau lei-valută cu cursul de revenire mediu la total export;

b) necesităţile interne sînt satisfăcute în cea mai mare parte din import, situaţie în care se poate considera că cheltuielile efective ale producţiei interne nu pot fi recunoscute ca cheltuieli sociale. În acest caz, atît pentru produsul importat cît şi pentru cel de fabricaţie internă ar urma să se stabilească un preţ cu ridicata determinat prin înmulţirea preţului exprimat în valută străină sau în lei-valută cu cursul mediu de revenire la export. Preţul astfel determinat este mai mic decît cel ce ar rezulta pe baza cheltuielilor efective ale producţiei interne. Un astfel de preţ reflectă faptul că necesarul pe economie este satisfăcut în cea mai mare parte din import şi că, în consecinţă, cheltuielile interne cu care se obţine produsul nu sînt recunoscute ca cheltuieli sociale;

c) necesităţile interne sînt satisfăcute în cantităţi însemnate, aproximativ egale, atît din producţia internă, cît şi din import. Pentru ca preţurile stabilite în această situaţie să reflecte cheltuielile sociale de producţie ar fi necesar ca ele să se determine în formă de medii ponderate între preţul intern şi preţul ce ar reveni la produsul importat, prin înmulţirea preţului exprimat în valută străină sau în lei-valută cu cursul de revenire mediu la export.

În ceea ce priveşte unicitatea preţurilor import-intern, eu socot, nu atît din consideraţii teoretice cît din cele de ordin practic, că aceasta trebuie asigurată. Nu înţeleg de ce pentru un produs cu aceeaşi valoare de întrebuinţare trebuie să se practice mai multe preţuri, în funcţie de provenienţă. Avînd în vedere neajunsurile pe care le poate produce o astfel de situaţie în planificare şi mai ales în urmărirea îndeplinirii planului, eu sînt partizanul preţurilor unice chiar în situaţia cînd acestea reprezintă medii ponderate; unicitatea preţurilor import-intern se justifică îndeosebi pe consideraţii practice care după părerea mea nu pot fi neglijate.

În material se tratează şi problema taxei asupra fondurilor de producţie. În fapt această taxă se poate aşeza în două feluri: fie ca o cotă pe care ar plăti-o fiecare întreprindere în raport cu fondurile cu care este

*) La produsele cu dublă destinaţie preţurile cu ridicata ale întreprinderii nu se stabilesc de regulă ca atare, ci se deduc din preţurile cu ridicata ale industriei prin scăderea impozitului.

→

PUNCTE DE VEDERE

COINTERESAREA MATERIALĂ A ȚĂRĂNIMII COOPERATISTE (II)

prof. dr. Mihail LEVENTE

Formații de muncă stabile

FORMAȚIILE DE MUNCA (echipele, brigăzile etc.) depinzînd nemijlocit de conducerea C.A.P. și avînd un anumit grad de autonomie gestionară și răspunderea directă a producției, prezintă un interes deosebit pentru funcționarea principiului cointeresării materiale și condiționează modalitățile sale de afirmare. În această perspectivă, în etapa actuală a dezvoltării relațiilor sociale în C.A.P., ceea ce considerăm a fi esențial este modul de compunere a formațiilor de muncă. Ni se pare indicat ca ele să constea din cooperatori care sînt totodată consăteni și care convin, fără a se exercita asupră-le nici o ingerință, să muncească laolaltă. Participarea lor liberă și voluntară la aceeași formație de muncă și-ar avea drept temeiuri încrederea și înțelegerea reciprocă, deplină, spiritul de întrajutorare și caracterul complementar al aptitudinilor și cunoștințelor. Vecinătatea ca și relațiile de rudenie ar trebui valorificate la constituirea de formații de genul acelora pe care le recomandăm. Am dori să evităm o neînțelegere: nu sîtem adepții familiei patriarhale. Am subînțeles că dacă unii membri ai familiei, nu doresc să facă parte din aceeași formație de muncă, sînt liberi să se atașeze altor formații, sau să efectueze munci normate individuale.

Unui astfel de colectiv de muncă, care va oferi garanția stabilității, i-ar reveni un volum de lucrări agricole în măsură să-i asigure valorificarea completă a tuturor forțelor de muncă. Formația pe care o recomandăm și care ar avea membri în măsură a executa una sau mai multe munci pe o suprafață compactă sau pe mai multe suprafețe (sau, în sectorul zootehnic), ar fi dotată cu mijloacele necesare obținerii producției stabilite (terenuri, mașini, instalații, animale, semințe, chimicale etc.). Este evident că din punct de vedere al profilului profesional, formația n-ar fi întrutotul omogenă; tehnica folosită ar impune un anumit grad de specializare a unor mebri (mecanic de motopompe etc.) capabili însă să efectueze și alte munci.

În cooperativele agricole, în care zootehnia, viticultura, pomicultura, legumicultura etc. au devenit subramuri importante și procesul industrializării a înregistrat progrese însemnate, formația de muncă va putea să aibă o anumită specializare principală (în una din ramurile indicate, pe operațiile întregului ciclu productiv), și una secundară, (într-o altă ramură agricolă sau neagricolă integrată), dacă se va dovedi necesară pentru utilizarea timpilor periodic disponibili. Specializarea strictă și-ar găsi aplicație numai în zootehnia de tip industrial, în legumicultura de seră etc., adică în producțiile în care consumul de forță de muncă este continuu, aproximativ egal ca volum, în tot cursul anului.

O asemenea formație de muncă pe care o propunem ar avea următoarele avantaje:

a) constă din microunități sociale ușor de structurat și stabile. Atunci cînd în compunerea lor ar intra familii întregi, conducerea și controlul producției și al conservării inventarului etc., s-ar efectua mai lesnicios;

b) normele de muncă și-ar vădi utilitatea numai ca etalon de calcul al volumului de lucrări încredințat întregii formații: operațiunile de normare și evidențiere individuală a executării lucrărilor ca și cele de retribuire a cooperatorilor vor fi transferate formației; ele nu vor mai fi o preocupare a conducerii brigăzii, fermei sau C.A.P.

Atribuirea către formația de muncă de mașini și utilaje va trebui să se facă cu respectarea regulei binecunoscute; adică în dotarea acesteia vor trebui cuprinse numai mijloacele de producție pe care aceasta le poate exploata rentabil (le asigură amortizarea în condiții de eficiență a investițiilor). Ca atare, autonomia gestionară a unor astfel de formații trebuie extinsă și la unele elemente de preț de cost (cheltuieli directe și comune).

Vor rămîne însă în atributul adunării generale și al conducerii C.A.P. — deosebit de profilarea, stabilirea planurilor, instruirea lucrătorilor, controlul tehnic etc. — adică funcțiile interne economice și tehnico-organizatorice — și cele externe, relațiile unităților respective cu alte întreprinderi agricole și neagricole, cu instituțiile de credit, cu asociațiile și uniunile cooperatiste.

Un sistem mixt de retribuire a muncii și de repartiție a veniturilor

DIN CARACTERUL perisabil al factorilor biologici (pe toată durata evoluției lor), pînă la obținerea produsului prin recoltare, sacrificare, iar uneori pînă la valorificare, în agricultură, este necesar ca retribuția muncii, respectiv repartiția veniturilor, să fie determinată definitiv, nu mai de vreme de momentul livrării producției. Iată o restricție, care de altfel justifică încă o dată cerința stabilității formației de muncă (ca și în general a cadrelor).

Apoi, formațiile de muncă trebuie să participe cu o parte din valorile create de ele la constituirea unor fonduri la dispoziția C.A.P., care sînt destinate acumulărilor, cheltuielilor generale, pensiilor, rezervelor, acțiunilor cu caracter social sau redistribuirii către membri, în condițiile care vor fi indicate mai departe. Ar fi de dorit ca participarea fiecărei formații la constituirea acestor fonduri să se facă proporțional cu suma planificată a valorilor nete adăugate (se pornește de la ipoteza că planul a fost desfășurat echitabil). Am vrea să subliniem faptul că în economia noastră, spre deosebire de cea capitalistă, prețurile de desfacere a producției fiind în general cunoscute la întocmirea planului, calculul anticipat al valorilor adăugate este cu putință.

Fondurile despre care vorbim, vor cuprinde și rentele diferențiale, așa cum s-a arătat mai înainte. (Vezi partea a I-a a articolului în nr. trecut). În ipoteza în care prețurile de desfacere nu sînt corelate în așa fel încît munci echivalente să producă aceeași sumă de valori nete adăugate, formațiile de muncă, avantajate din acest punct de vedere, vor trebui să vină cu o contribuție corespunzătoare mai mare la formarea fondurilor la dispoziția C.A.P. Prețurile, în baza cărora ar urma să fie evaluată producția livrată de formațiile de muncă, ar fi cele în vigoare pentru condițiile și locul în care s-ar efectua livrarea.

Veniturile cooperatorilor ar consta atît din cele obținute pentru munca prestată în cadrul formației căreia îi aparțin, cît și dintr-o parte a veniturilor C.A.P., repartizată tuturor cooperatorilor, după încheierea bilanțurilor, oarecum în sistemul „risturnei", practicate în unele tipuri de cooperative sau al participării la beneficii. Drepturile cuvenite formațiilor și membrilor lor vor trebui calculate potrivit unei metodologii simple, ușor de înțeles și de controlat de cei interesați.

Dacă se va dovedi necesar și avantajos pentru desfășurarea normală a procesului de producție, din retribuția cuvenită pot fi atribuite părți mai însemnate pentru plata unor lucrări de importanță hotărîtoare (recoltarea produselor perisabile etc.). La executarea unor asemenea lucrări, formațiile de muncă (acordul membrilor fiind presupus) ar putea antrena și alte forțe de muncă — care ar consta din norme sau chiar fracțiuni de norme — retribuția acestora deducîndu-se din drepturile formației respective.

O parte din drepturile ce s-ar cuveni cooperatorilor să le fie eliberată lunar. Cuantumul acestei plăți curente și totodată anticipate, poate fi stabilit la aprobarea planului pe baza a două elemente: valorile nete planificate a se adăuga și abaterea medie anuală a realizărilor față de plan, calculată pe un ciclu de ani.

Ni se parte, de asemenea, deosebit de indicat, în etapa pe care o parcurgem, cînd vrem să stimulăm la maximum atașamentul țărănimii față de agricultură, ca fracțiunea din partea variabilă a retribuției, care s-ar acorda pentru depășirea valorilor adăugate planificate, să atingă proporții și să acuze o progresivitate excepțională. Ar cîștiga economia națională (produse și valori peste cele așteptate), ar cîștiga cooperatorul și consumatorul; cointeresarea materială și-ar putea învedera virtuțiile sale de pîrghie de cea mai mare însemnătate în opera de modernizare și rentabilizare a agriculturii.

Retribuția cooperatorilor să se facă și în natură. La determinarea cantității și structurii produselor atribuite va trebui să se țină seama de produsele pe care cooperatorii le pot achiziționa din comerț sau obține de pe lotul personal, precum și de necesarul de furaje pentru animale proprietate personal.

În încheierea comentariilor de mai sus, am dori să ne reafirmăm opțiunea pentru un sistem mixt de retribuire a muncii și de repartiție a veniturilor în C.A.P. (cel indicat în linii generale mai sus), întemeindu-ne pe considerente cum sînt: proprietatea cooperatistă (care va trebui să mai dăinuie încă mult timp pentru a-și putea afirma resursele economice, sociale, politice, încă nevalorificate), precum și pe inexistența de relații „C.A.P.-Buget" în domeniul investițiilor, fapt care facilitează adoptarea acestei opțiuni.

Plată proporțională cu valoarea netă adăugată

PREOCUPAREA studiului de față este să stimuleze o discuție rodnică, să aducă o contribuție la aceasta. Cele ce urmează sînt gîndite în această perspectivă și trebuie considerate printre variantele care pot fi luate în seama în vederea soluționării problemei plății muncii.

Forma de retribuire a muncii, enunțată succint mai sus, ar fi plata procentuală a formației de muncă (în cazuri excepționale, a individului) din valoarea netă adăugată de aceasta, care s-ar efectua în trei momente:

Momentul I: anterior livrării interne sau externe a produsului (venit fix lunar, minim și garantat), 70—80% din valoarea netă ce urmează a se adăuga potrivit planului ar reveni nemijlocit formației de muncă;

Momentul II: o cotă procentuală în plus la livrarea produselor, corelată cu procentul de realizare a planului valorii nete adăugate;

Momentul III: o cotă de cel puțin 75% din întreaga valoare netă adăugată peste cea planificată (în astfel de cazuri, se presupune că s-a realizat integral producția fizică planificată).

Plata muncitorilor în agricultură, sub forma procentuală din valoarea adăugată, are următoarele avantaje:

- cointeresează formațiile;
- stimulează, în toate fazele procesului productiv, pe membrii acestora, dacă au convenit asupra diferențierii aportului, respectiv a drepturilor lor. Drepturile cooperatorilor s-ar putea calcula în funcție de numărul de zile efectiv prestate, înmulțit cu un coeficient specific, care ar exprima gradul de pregătire profesională și de răspundere; abilitatea, vîrsta fiecăruia etc.

Plata procentuală sau proporțională cu valoarea netă adăugată, stabilită așa cum s-a arătat, ar putea fi avută în vedere la tarifarea muncitorilor din agricultură; ea ar permite verificarea democratică a tarifării. O astfel de operație se va dovedi utilă și la examinarea prețurilor produselor agricole stabilite de stat în cazul cînd, ca urmare a nivelului acestora, munci egale ca durata, intensitate, complexitate etc. sînt plătite inegal.

Plata minimă garantată va trebui asigurată chiar și atunci cînd, ca urmare a unor împrejurări cu totul excepționale, suma valorilor nete adăugată efectiv într-un an s-ar situa — din motive obiective și nu ca urmare a absențelor, muncii neconștiincioase etc. — sub 70—80% față de ceea ce s-a planificat. Într-un astfel de caz, C.A.P. ar trebui să recurgă fie la rezerve proprii fie la un fond de asigurare intercooperatistă (ceea ce ar fi de dorit), ori la credite bancare restituibile după obținerea uneia sau mai multor producții normale.

Cooperativele agricole aflate într-o situație economică grea, de pildă, la început de executare a unui plan de redresare, ar trebui să repartizeze integral, timp de cîțiva ani, valorile nete adăugate de formațiile de muncă pentru retribuirea cooperatorilor. Banca ar trebui să acorde în această situație pentru investițiile cuprinse în plan credite pe termen lung, în condiții avantajoase.

Așa cum s-a arătat, o parte din valorile adăugate va alimenta fondurile C.A.P. De asemenea, întreprinderea poate obține venituri și din activități neagricole interne, activități agricole și neagricole externe (ca urmare a integrării în C.A.P. a unor activități nespecifice, coproducție organizate în regim de asociere etc.).

Aceste venituri urmează a fi destinate acoperirii cheltuielilor comune, plății impozitelor, dobînzilor etc., acumulărilor și consumului. Ca atare, cooperatorii mai pot obține unele sume la sfîrșit de an financiar — pe calea „risturnei" — sau a participării la beneficii. Repartizarea sumelor alimentate din aceste venituri către formațiile de muncă — agricole și neagricole, s-ar face proporțional cu aportul lor la veniturile întreprinderii. Această a doua repartiție, laolaltă cu plata muncii formației, ar întregi modalitățile cointeresării materiale a cooperatorilor; ea s-ar efectua, în cadrul formației pe cooperatori, potrivit acelorași reguli, care au fost indicate atunci cînd s-a tratat problema plății muncii. Ca o remarcă, specificăm că, cointeresarea va trebui să aibă în vedere și răsplata inovatorilor (în tehnologie, organizare, în proiectarea și desfacerea produselor). Acordarea de premii, alimentată din o parte a veniturilor constituite la nivelul C.A.P., ar putea răspunde acestei necesități economice. O a doua remarcă: constituirea și dimensionarea fondurilor C.A.P. cu destinație economică și socială ca și a rezervelor, trebuie să fie expresie a hotărîrii pe deplin democratice a Adunării Generale a cooperatorilor.

Publicăm, în continuare, luările de cuvînt în cadrul dezbaterii organizate de Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice împreună cu Comitetul de Stat pentru Preţuri despre problemele perfecţionării sistemului preţurilor cu ridicata. În numărul de faţă publicăm luările de cuvînt ale tovarăşilor: NĂSTASE LUCA, din Comitetul de Stat al Planificării, Prof. dr. GHEORGHE ŞICLOVAN, şi conf. ŞTEFAN ARSENE.

PREŢURILE CU RIDICATA ÎN DEZBATEREA SPECIALIŞTILOR

Năstase LUCA

PENTRU UNICITATEA PREŢURILOR

AM SĂ MĂ REFER mai ales la probleme concrete, în această direcţie axîndu-se de altfel şi preocupările mele profesionale. Materialul care face obiectul discuţiilor acestei consfătuiri se referă, în primul rînd, la nivelul preţurilor. Consider că în această privinţă materialul propune o serie de îmbunătăţiri dintre care am să evidenţiez numai pe cele pe care le consider mai importante, cum sînt, în primul rînd, eliminarea pierderilor pe ramuri şi produse, reducerea rentabilităţilor excesive, stabilirea mai judicioasă a preţurilor la mărfurile importante, închiderea foarfecelui beneficiului inclus în preţurile cu ridicata ale întreprinderii, preocuparea de a se realiza, în viitor o anumită legătură între ratele de venit net şi fondurile de producţie cu care sînt dotate ramurile economiei.

În continuare am să arăt o serie de obiecţii şi propuneri, valabile, de altfel, pentru orice model de preţ, indiferent care ar fi acesta.

Am să mă refer, în primul rînd, la problema unicităţii preţurilor — vorbesc de preţurile produselor fabricate în ţară. În prezent există preţuri cu ridicata ale întreprinderii şi preţuri cu ridicata ale industriei care se pot practica pentru acelaşi produs, în funcţie de destinaţie. Sînt însă şi cazuri în care, deşi se practică numai preţ cu ridicata al întreprinderii, acesta diferă ca nivel, după cum preţul în cauză este stabilit ca atare sau este dedus. Pentru ca să se tragă o concluzie în problema necesităţii unicităţii, am să arăt unele din anomaliile care s-au creat încă din anul 1963 în cadrul reaşezării din acel an, prin introducerea preţurilor cu ridicata ale industriei, categorie de preţuri care nu a existat înainte de reaşezarea din 1954/55; am să arăt, de asemenea, care sînt anomaliile din preţurile cu ridicata ale întreprinderii determinate de preţurile cu ridicata ale industriei şi de forma de prelevare a impozitului pe circulaţia mărfurilor din acest preţ.

În reaşezarea din anul 1963 noi am calculat preţurile cu ridicata, le-am analizat, le-am corelat şi am determinat nivelul lor. Dar, la produsele cu dublă destinaţie la care preţurile cu amănuntul s-au menţinut, multe din preţurile cu ridicata reaşezate au trebuit să fie sacrificate, din cauza aplicării asupra preţurilor cu ridicata ale industriei — care, de asemenea au rămas nemodificate — a unor cote procentuale unice de impozit pe circulaţia mărfurilor, stabilite pe grupe de produse înrudite sau omogene. S-a ajuns astfel la abateri în sus sau în jos faţă de preţurile cu ridicata ale întreprinderii calculate în cadrul operaţiunii de reaşezare*). Din această cauză, deşi rentabilitatea medie pe grupa de produse se realiza la nivelul prevăzut, totuşi pe produse concrete s-au înregistrat atît pierderi cît şi rentabilităţi excesive. Astfel, chiar de la reaşezarea din 1963, au rămas în pierdere cîteva sute de produse şi grupe de produse.

La unele produse cu dublă destinaţie pentru care s-au menţinut preţurile cu ridicata ale industriei (deduse din preţurile cu amănuntul prin scăderea rabatului comercial), dar la care s-au stabilit şi preţuri cu ridicata ale întreprinderii, există situaţii în care preţul cu ridicata al întreprinderii stabilit ca atare diferă de cel dedus din preţul cu ridicata al industriei, prin scăderea din acesta a impozitului pe circulaţia mărfurilor. Acest aspect este ilustrat prin faptul că la o serie de produse cu dublă destinaţie, preţurile cu ridicata ale întreprinderii deduse din cele cu ridicata ale industriei sînt mai mari decît preţurile cu ridicata ale întreprinderii stabilite ca atare. Deci, în funcţie de destinaţie, pentru acelaşi produs, producătorul poate încasa două preţuri. Astfel de exemple sînt destul de numeroase. Existenţa acestor situaţii îngreuiază circulaţia normală în economie a produselor. Situaţia este anacronică dacă ţinem seamă că acordarea stimulentelor în producţie sau eliberarea salariilor sînt strîns legate şi de rentabilitatea producţiei. Dacă sistemul preţurilor cu ridicata ale industriei şi, sistemul general de prelevare a impozitului pe circulaţia mărfurilor prin cote procentuale pe grupe cît mai cuprinzătoare de produse va fi menţinut şi pe viitor se va ajunge tot la astfel de situaţii, probabil, nu de amploarea celor la care am ajuns în 1963, dar în care pentru acelaşi produs vor exista două preţuri cu ridicata ale întreprinderii şi variaţii sensibile în rata rentabilităţii pe produse.

În momentul în care eliberarea salariilor şi a acordării premiilor din beneficiu se fac pe criteriile cunoscute aspectele arătate nu mai pot fi neglijate şi cred că trebuie să reexaminăm oportunitatea atît a menţinerii preţului cu ridicata al industriei, cît şi a modului de aşezare a impozitului pe circulaţia mărfurilor.

În acelaşi timp, recunosc că, dacă formele de prelevare ale impozitului pe circulaţia mărfurilor prin diferenţă sau în sumă absolută se vor extinde, vor apare o serie de dificultăţi pentru a căror reducere sau eliminare va fi necesară o muncă serioasă de analiză. Trebuie bine studiate şi văzute toate consecinţele ce vor decurge; nu putem însă neglija faptul că în momentul cînd stabilim nişte preţuri cu ridicata pe criterii economice fundamentate, nu avem voie să afectăm ulterior nivelul lor.

Nu este vorba aici de reduceri de preţuri, nu este vorba că nu se vor mai forma şi în viitor alte preţuri la diversele verigi ale circuitului mărfurilor; aceste preţuri nu vor mai fi însă stabilite ca atare şi nu vor figura în cataloage, ci se vor forma aşa cum se formează orice preţ de aprovizionare la orice verigă din economia naţională, pornind de la preţul cu ridicata unic şi adăugînd la acesta: impozitul pe circulaţia mărfurilor, cotele organizaţiilor de aprovizionare şi desfacere, cheltuielile de transport şi manipulare, etc. Numai adoptînd un singur preţ vom putea perfecta ulterior formele de aşezare a impozitului şi înlătura anomaliile din unele preţuri cu amănuntul.

Cu privire la nivelul preţului de cost care ar urma să fie luat în calcul, sînt de acord cu antevorbitorii în sensul că acesta trebuie să fie cel din anul de punere în aplicare a noilor preţuri cu ridicata.

În ce priveşte conţinutul preţului de cost socotesc necesară excluderea din acesta a comisionului şi rabatului pe care întreprinderile industriale le plătesc pentru mărfurile exportate, întrucît acestea nu reprezintă cheltuieli de producţie ci cote părţi din venitul net creat de întreprinderea producătoare exportatoare.

Dar lăsînd la o parte consideraţiunile de ordin teoretic, care se pot ridica şi în contradictoriu, este de datoria mea să semnalez că acoperirea comisionului şi rabatului pentru mărfuri exportate pe seama preţului de cost poate produce greutăţi tocmai în realizarea obiectivului pe care îl urmăreşte în momentul de faţă economia noastră: extinderea exportului, mărirea cantităţii de produse la export. Orice cantitate de produse exportată peste plan determină la întreprinderea producătoare cheltuieli în plus, fapt care ar putea să dea naştere la reţineri faţă de sarcina depăşirii planului de export.

Cu privire la stabilirea preţurilor la mărfurile din import, eu am înţeles că pentru mărfurile care provin în exclusivitate din import, se va avea în vedere cursul de revenire la total export. Eu socot că această cale este justă, deoarece preţul va reflecta costul valutei pe care am obţinut-o prin export pentru efectuarea importului.

În ceea ce priveşte produsele care vin în completare, preţurile ar urma să fie aliniate la nivelul celor al produselor fabricate şi în ţară. Fiind în principiu de acord şi cu această soluţie, consider că în aplicare trebuie procedat diferenţiat în funcţie de condiţiile economice în care produsele se obţin în ţară şi de ponderea importului, respectiv a acoperirii necesarului din producţia internă. Am să-mi spun părerea în această problemă avînd în vedere preţurile pentru mijloacele de producţie.

În cazul în care pentru unele din mijloacele de producţie importante există produse identice în fabricaţia internă, iar acestea se obţin în condiţii de producţie normale se pot adopta preţurile stabilite pentru produsele corespunzătoare de fabricaţie internă. În acest fel, cheltuielile sociale de producţie ale produsului de fabricaţie internă sînt recunoscute şi pentru produsul importat indiferent de proporţiile în care producţia internă sau importul satisfac necesităţile economiei naţionale.

Dacă produsul identic din producţie internă se obţine în condiţii mai puţin eficiente, cu cheltuieli ridicate din cauza productivităţii scăzute determinată de condiţiile grele de exploatare, de procesele tehnologice depăşite etc, preţurile cu ridicata atît pentru produsele fabricate în ţară cît şi pentru cele provenite din import se pot stabili în una din următoarele trei situaţii posibile în funcţie de proporţiile în care producţia internă şi importul satisfac necesităţile economiei naţionale:

a) necesităţile economiei sînt satisfăcute în cea mai mare parte de producţia internă, situaţie care reprezintă în fapt recunoaşterea cheltuielilor de producţie efective ca cheltuieli sociale de producţie. În acest caz, pentru produsul importat se adoptă preţul stabilit pentru produsul de provenienţă internă. Este evident că în acest caz pentru produsul importat se stabileşte un preţ mai ridicat în comparaţie cu cel ce ar rezulta din înmulţirea preţului exprimat în valută străină sau lei-valută cu cursul de revenire mediu la total export;

b) necesităţile interne sînt satisfăcute în cea mai mare parte din import, situaţie în care se poate considera că cheltuielile efective ale producţiei interne nu pot fi recunoscute ca cheltuieli sociale. În acest caz, atît pentru produsul importat cît şi pentru cel de fabricaţie internă ar urma să se stabilească un preţ cu ridicata determinat prin înmulţirea preţului exprimat în valută străină sau în lei-valută cu cursul mediu de revenire la export. Preţul astfel determinat este mai mic decît cel ce ar rezulta pe baza cheltuielilor efective ale producţiei interne. Un astfel de preţ reflectă faptul că necesarul pe economie este satisfăcut în cea mai mare parte din import şi că, în consecinţă, cheltuielile interne cu care se obţine produsul nu sînt recunoscute ca cheltuieli sociale;

c) necesităţile interne sînt satisfăcute în cantităţi însemnate, aproximativ egale, atît din producţia internă, cît şi din import. Pentru ca preţurile stabilite în această situaţie să reflecte cheltuielile sociale de producţie ar fi necesar ca ele să se determine în formă de medii ponderate între preţul intern şi preţul ce ar reveni la produsul importat, prin înmulţirea preţului exprimat în valută străină sau în lei-valută cu cursul de revenire mediu la export.

În ceea ce priveşte unicitatea preţurilor import-intern, eu socot, nu atît din consideraţii teoretice cît din cele de ordin practic, că aceasta trebuie asigurată. Nu înţeleg de ce pentru un produs cu aceeaşi valoare de întrebuinţare trebuie să se practice mai multe preţuri, în funcţie de provenienţă. Avînd în vedere neajunsurile pe care le poate produce o astfel de situaţie în planificare şi mai ales în urmărirea îndeplinirii planului, eu sînt partizanul preţurilor unice chiar în situaţia cînd acestea reprezintă medii ponderate; unicitatea preţurilor import-intern se justifică îndeosebi pe consideraţii practice care după părerea mea nu pot fi neglijate.

În material se tratează şi problema taxei asupra fondurilor de producţie. În fapt această taxă se poate aşeza în două feluri: fie ca o cotă pe care ar plăti-o fiecare întreprindere în raport cu fondurile cu care este

*) La produsele cu dublă destinaţie preţurile cu ridicata ale întreprinderii nu se stabilesc de regulă ca atare, ci se deduc din preţurile cu ridicata ale industriei prin scăderea impozitului.

→

dotată și care s-ar putea include în prețul de cost, fie ca o formă de prelevare a unei părți din venitul net inclus în prețurile cu ridicata. Consider că taxa asupra fondurilor de producție mai trebuie studiată în special sub aspectul măsurii în care toate întreprinderile ar putea să plătească o cotă unică.

O altă problemă pe care trebuie s-o mai studiem este problema cooperării ; s-a pus problema ca pentru cooperare să adoptăm un nivel preferențial de prețuri. Eu cred că nu este cazul să punem această problemă de pe acum, deoarece în condițiile în care nivelul prețurilor se normalizează este greu de afirmat că o întreprindere specializată va produce mai scump decît o altă nespecializată.

În continuare voi trece la problema asupra căreia s-a discutat cu multă pasiune : problema reașezării prețurilor cu ridicata după modelul prețului de producție. În fapt criticile cele mai severe care s-au adus acestui model de prețuri — pe care tov. Șiclovan l-a susținut în repetate rînduri — au constat în faptul că aplicarea unei rate unice de venit net ar duce — așa cum a arătat, de exemplu, tov. Șt. Arsene — la situații absurde în ceea ce privește mărimea ratei de venit net față de prețul de cost. Părerea mea este că problema unei rate unice trebuie pusă numai ca tendință, indiferent de model. De altfel, cei care au susținut modelul prețului de producție au arătat același lucru.

În ce mă privește, deși sînt partizanul acestui model, nu cred că în condițiile actuale din unele subramuri ale economiei noastre putem realiza chiar o apropiere mare între ratele venitului net față de fonduri ; fiind deci în principiu de acord cu acest model de preț, socot că la repartizarea venitului net proporțional cu fondurile, se poate proceda la o diferențiere întrucîtva mai largă a ratelor, avînd în vedere unul sau mai mulți dintre factorii pe care îi voi enumera : durata de recuperare a fondurilor fixe, factor care este de actualitate în planificarea de investiții, evident, ținînd seama și de acțiunea mai lentă sau mai rapidă a uzurii morale ; indicii de folosire a mijloacelor fixe de care dacă nu s-ar ține seamă s-ar crea aparența eficienței economice și în acele ramuri în care fondurile de producție nu pot sau nu sînt folosite la capacitatea lor (ne referim îndeosebi la mijloacele fixe) ; măsura în care unele întreprinderi sau platforme industriale din cele noi și-au realizat parametrii tehnico-economici ; necesitatea finanțării prin prețurile produselor unei ramuri, dezvoltarea altei ramuri (de exemplu prin prețurile îngrășămintelor chimice, întrucîtva mai scăzute, s-ar putea susține un anumit timp dezvoltarea agriculturii) ; asigurarea funcțiilor beneficiului în ramurile mai slab dotate cu fonduri de producție ; stimularea prin prețuri a dezvoltării cu precădere a unor subramuri sau grupe de produse. Totodată, se mai poate ține seama și de următorul fapt : în transporturile feroviare 60% din fonduri au o durată de folosință pînă la 100 și peste 100 de ani. Se pune problema : în această ramură putem aplica rata medie ? Desigur că nu, deoarece nu este posibil și nici nu este necesar să amortizăm asemenea fonduri într-un termen foarte scurt. Nu poate fi neglijată, de asemenea, necesitatea asigurării anumitor corelații între prețuri sau a realizării corelațiilor existente între prețurile de pe piețele externe.

În fine, o ultimă problemă pe care vreau s-o ridic se referă la masa totală a venitului net care trebuie s-o realizăm prin noile prețuri cu ridicata. Eu nu sînt partizanul plecării de la o sumă totală care se realizează într-un anumit an. Așa cum prețul de cost al produselor se consideră la nivelul anului punerii în aplicare a noilor prețuri cu ridicata, deci un preț de cost mai scăzut, tot așa și cota parte din venit net trebuie să fie și ea mai mică în funcție de creșterea productivității muncii. Or, plecînd de la o anumită sumă de venit net dintr-un anumit an și fiind obligați s-o regăsim în întregime în noile prețuri, în mod inevitabil vom fi obligați ca orice modificare a venitului net dintr-o ramură s-o redistribuim în alte ramuri.

Dar nu latura tehnică este esențială. Esențial este că, așa cum evoluează valoarea în totalitatea ei, prețurile trebuie să înregistreze și ele aceeași evoluție, atît în ceea ce privește prețul de cost, cît și cota-parte de venit net inclus în preț. Așadar, masa venitului net care ar urma să fie realizată prin noile prețuri cu ridicata nu trebuie să reflecte ceea ce realizăm la un moment dat, ci rezultatul unor analize complexe și multilaterale, în funcție de care s-a determinat masa de venit net pe care trebuie s-o realizeze fiecare ramură.

prof. dr. Gheorghe ȘICLOVAN

PREȚURILE TREBUIE SĂ FIE ÎN CONCORDANȚĂ CU MATERIA PE CARE O MĂSOARĂ.

ÎN PRIMUL RÎND, țin să mulțumesc conducătorilor acestei dezbateri, pentru caracterul deschis și sincer pe care l-a imprimat discuțiilor și posibilităților acordate de a exprima pînă la capăt opiniile pe care le are fiecare participant. Aș vrea, de data aceasta să lămuresc mai întîi cîteva probleme care s-au ridicat în decursul discuțiilor și care sînt fundamentale pentru răspunsurile ce trebuie date la întrebările pe care le pune reașezarea. In al doilea rînd, sînt nevoit să revin la o problemă pe care o credeam rezolvată acum doi ani, respectiv justificarea reală a prețurilor de producție.

S-a spus că tratarea unitară a prețurilor, din sectorul mijloacelor de producție și sectorul bunurilor de consum, ar duce la modificarea prețurilor de venit net și care ușor ar începe în limitele date în prezent de prețurile cu amănuntul. Eu sînt convins că nu s-ar crea asemenea situație, pentru că în toate prețurile noastre există o marjă suficient de mare de venit net, astfel încît modificările care s-ar face în rentabilitățile cuprinse în prețurile mijloacelor de producție ar putea fi înglobate în rentabilitatea bunurilor de consum. Printr-o reașezare a prețurilor pe baza prețului de producție practic s-ar ridica prețurile tocmai în acele sectoare care au o marjă mică cu amănuntul. Deci, nu s-ar ajunge la necesitatea modificării prețurilor cu amănuntul.

S-ar mai putea discuta mult despre funcțiile pe care le au beneficiile. De altfel, după părerea mea, aceste funcții trebuie să fie mult mărite, pentru că ceea ce se prevede în prezent este destul de modest : nu se prevede în aceste prețuri o funcție fundamentală care ar reveni beneficiului, respectiv aceea de a constitui înseși condițiile pentru reproducția lărgită. Oricum s-ar petrece însă lucrurile, volumul de venit net existent în prețurile cu amănuntul este de asemenea proporții, încît exclude problema modificării prețurilor cu amănuntul, indiferent de natura acestor funcții.

O altă chestiune foarte importantă și care poate să influențeze mult părerile care ar putea să fie avute în vedere la alegerea soluției cu privire la reașezarea prețurilor este ideea că tratarea unitară a prețurilor din sectorul mijloacelor de producție și bunurilor de consum ar implica o schimbare a parității monetare. Nici vorbă n-ar putea fi de un asemenea lucru, pentru că, după cum am arătat, prețurile cu amănuntul rămîn în tot cazul neschimbate și că ceea ce s-ar schimba ar fi doar prețurile de decontare ale mijloacelor de producție în principal, raportul dintre acestea și prețurile bunurilor de consum. Deci, din această direcție nu pot să apară premisele unei schimbări a parității. Dacă totuși s-ar întîmpla să survină cazuri ca această marjă să fie necorespunzătoare, ca fenomene izolate, care pot apărea în orice condițiuni — ele apar și în prezent — acestea ar putea fi rezolvate fiecare în parte. Într-adevăr, și în viitor ar fi posibil să apară asemenea cazuri, proporția lor însă nu ar putea fi mai mare decît în ipoteza oricărei soluții care s-ar adopta.

Mai departe se afirmă uneori că o modificare a parității monetare necesară prin schimbarea cursurilor de revenire, dacă s-ar adopta prețurile de producție. Dar schimbarea cursurilor de revenire, ca atare, nu poate duce la o schimbare a parității monetare. Într-adevăr, cursurile de revenire ale unor produse s-ar modifica, în ipoteza pe care eu o am în vedere, dar aceasta nu ar însemna decît că am avea alte raporturi între prețurile interne ale unor produse și prețurile lor externe, decît cele cu care sîntem noi obișnuiți, însă care ele reprezintă realitatea.

Deci, despre o schimbare a parității monetare nu ar putea fi vorba nici prin schimbarea cursului de revenire.

S-a discutat aici dacă și în ce măsură prețurile de producție se mai realizează chiar în capitalism, în etapa actuală dominată de puternice organizații monopoliste.

Nu este lipsit de interes să se vadă cum s-au petrecut lucrurile și în România antebelică. Să dau cifrele cu privire la rata mijlocie a profitului în industria românească, în anul 1937, publicate în Enciclopedia României. Față de o rată medie în industrie de 16,8%, în chimie aceasta era de 18,6 la sută, în industria alimentară — 19,7 la sută, la hîrtie — 20,3 la sută, în metalurgie — 15%, în sticlărie — 17%, la textile — 13% etc.

S-a vorbit despre Statele Unite ale Americii. Într-adevăr și acolo există diferențe între mijloacele de producție și la bunurile de consum, în ce privește rata rentabilității, sau raportul între profitul rămas după deducerea impozitelor și capital. Eu am făcut media anilor 1960—1966 și a anilor 1947—1966, care arată astfel : la bunurile de folosință îndelungată rata rentabilității, socotită la totalul acțiunilor, este de 10,88%, iar la bunurile de folosință cu durată restrînsă de 10,87%. Nu știu dacă mai este nevoie de vreun comentariu.

— **St. ARSENE :** În bunurile de folosință îndelungată intră și bunurile de consum.

— **Gh. ȘICLOVAN :** Intră echipamentul de transport, intră mașinile electrice, alte mașini, aparatele electrotehnice etc. Chiar dacă veți lua alte elemente, oricum le aranjați, toate sînt apropiate ca nivel al rentabilității. Există însă o aliniere pe ramuri, care merge de la 7 la 14% în anii 1960—1966, și de la 9 la 15% în 1947—1966. Deci egalizarea se realizează, prețurile de producție sînt încă și azi o realitate.

Evident, pentru a putea sesiza efectiv mecanismul de formare a prețurilor, studiul datelor nu se poate mărgini la un an. Este necesar să vedem cum se petrec lucrurile într-un termen mai îndelungat, pentru că egalizarea nu se face în fiecare an, ci în timp ; se poate chiar ca într-un ciclu să fie mai scăzută o anumită rentabilitate iar în celălalt ciclu ea să se ridice mai mult și în felul acesta se tinde spre egalizare.

În materialul supus dezbaterii noastre se afirmă că se urmăresc lucrurile ce ar trebui realizate. Din cauza aceasta la text se poate subscrie. Nu este nimeni împotrivă ca prin această operațiune de reașezare să se asigure rentabilitatea normală pe ramuri și produse, să se asigure unele cursuri de revenire raționale în schimburile de mărfuri cu alte țări, cursuri care să oglindească nivelul real al productivității muncii sociale din țara noastră, să se asigure o corelație satisfăcătoare cu prețurile internaționale.

Toate acestea se leagă de teza pe care am susținut-o întotdeauna și pe care continui să o susțin, că prețurile trebuie să reprezinte o normă de eficiență economică. Am arătat rîndul trecut că funcțiile ce se prevăd pentru beneficii sînt satisfăcute și ultrasatisfăcute de masa venitului net ; în ceea ce privește rata venitului net din prețurile ce se propun, ca normă a eficienței economice, atrag însă atenția încă o dată asupra pulverizării ratei de venit net față de fondurile de producție și chiar față de prețul de cost unde, de asemenea, diferențierea este, după părerea mea, excesivă.

O diferențiere este necesară, ca urmare a anumitor condiții diferite în economicitatea ramurilor ; indiferent cu ce argumente am justifica-o, o asemenea diferențiere excesivă asigurată chiar de la început, prin reașezare, nu este bună.

Deci, aceasta este situația cu funcția prețurilor care se propune, ca rată a eficienței economice. Eu socotesc că prin propunerile ce se fac, nu se formează o rată, decît doar dacă nu se socotește că există atîtea rate cîte subramuri sînt. În cazul acesta avem foarte multe rate de eficiență economică, dar dați-mi voie să spun că asemenea rate nu mai folosesc la nimic. La ce să folosească ? Ca să se judece fiecare ramură față de ea însăși ? — pentru că prioritățile la care se referă tovarășul Arsene, nu mai au o natură comună, ele nu mai sînt comensurabile.

Aș vrea să mai discut și despre corelațiile pe care le prezintă prețurile propuse față de cele mondiale. Cu toate modificările ce se propun, eu cred că o apropiere substanțială față de prețurile mondiale nu se simte.

Se mai spune că prețurile noastre trebuie să arate diferența de productivitate a muncii sociale de la noi, față de celelalte țări. Cifrele din material arată ce diferențe mari există între diferitele grupe de ramuri industriale, astfel încît nu mai poți face o judecată.

Cu aceasta, cred că am răspuns la cele mai importante din problemele care s-au pus. Totuși rămîne o întrebare : de ce se propune și se susține atît de mult prețul de producție, de ce alții se orientează atît către acest tip de preț, chiar dacă nu-l realizează integral în practică ?

În lucrările noastre economice și financiare din ultimii ani, în special în ultimul an, a primit o autoritate tot mai mare unul dintre indicatorii economici de plan, care cuprinde în fond întreaga activitate economică. Este vorba de raportul dintre venitul net și fondurile de producție care sînt date unităților economice. Explicația alegerii acestui indicator, ca expresie concentrată a rezultatelor obținute în activitatea economică, constă în faptul că în el se reflectă atît participarea tuturor factorilor de producție, cît și rezultatele economice. Nu există nici o latură din munca unei întreprinderi care să nu se reflecte în raportul dintre venitul net și fondurile de producție. Datorită conținutului său complex și complet, raportul dintre venitul net și fonduri are posibilitatea să ordoneze într-o anumită scară activitatea unităților economice cu cele mai felurite preocupări, prin intermediul lui este posibilă transmiterea unei sarcini care cuprinde o arie foarte largă, practic toată aria activității întreprinderii.

Dar ce legătură există între acestea și prețurile de producție ? Legătura este foarte simplă. Pentru că toată activitatea economică și financiară a întreprinderilor este exprimată prin intermediul prețurilor și este firesc ca acestea să fie de o esență identică cu materia pe care ele sînt chemate să o măsoare, eficiența economică. Or, este evident că ceea ce se acordează cel mai mult cu această concepție, care se bazează pe indicarea și reflectarea activității unităților din economie, în principal prin eficacitatea acestora, este sistemul prețurilor de producție. Din ce cauză ? Pentru că în sistemul prețurilor de producție, fiecare leu cuprins în prețuri, din orice ramură a economiei naționale, reprezintă de fapt o parte a raportului dintre venitul net inclus în prețurile fiecărui produs și fondurile care au fost utilizate pentru realizarea acelui produs.

S-a spus că aceste lucruri sînt de laborator, că sînt de domeniul teoriei. Permiteți-mi să vă spun, tovarăși, că nu întîmplător discuția are loc la Academia de științe sociale și politice, deci că, în primul rînd, se fac discuții de laborator și poate chiar premergătoare fazei de laborator ; ele sînt discuții de principii, faza de laborator în construirea sistemului de prețuri abia urmează. Dar în ce privește teoria economică, despre care uneori se vorbește destul de „ușor", eu o situez la cel mai înalt grad și, în general, vorbind despre teorie trebuie arătat că ea a jucat un rol imens în dezvoltarea societății.

Vreau să socotesc drept un titlu meritoriu că această discuție este știință, este laborator. Cred că mai repede sau mai tîrziu acestea vor modela și practica. Dacă omul nu făcea înainte știință și laborator, nu ajungea la Lună. Vom mai avea mult de lucru. Vor mai transpira mult ministerele pînă vom ajunge la prețurile care se vor pune pe piață. Deocamdată discutăm un model de preț și principalul este să stabilim științific, care din modelele ce se propun, este corespunzător.

S-a mai emis aici încă o teză, foarte categorică, împotriva sistemelor de prețuri „de birou" — înțelegîndu-se prin acestea prețurile de producție, stabilite după criterii unitare, pledîndu-se pentru menținerea sistemului de prețuri „istoricește" constituite. După felul în care a fost emisă această teză, după întregul context al argumentării, ar trebui să înțelegem că un model de preț care s-a născut și s-a generalizat în toate economiile dezvoltate timp de secole, pe care, de altfel, l-a avut și economia românească și care este în curs de generalizare și în alte țări socialiste, este un model „de birou" iar sistemul constituit ad-hoc după o teză în prezent depășită cu privire la natura mărfii și la funcțiile legii valorii, ar fi „istoricește" constituit. Curioasă teză !

Din cauza aceasta, eu susțin că cel mai potrivit model de preț pentru o economie în care pîrghiile economice trebuie să joace un rol important îl constituie prețurile de producție. Am omis să spun că, poate, cum ar zice tovarășul Ițicovici „istoricește" să se constituie și la noi un sistem de cointeresare tot pe baza eficienței ; atunci, repet, este firesc ca instrumentul de măsură să fie concordant cu materia rezultatelor, eficiența economică. Eu sînt de părere să măsurăm lungimea cu metrul și nu cu litrul...

Mergînd mai departe trebuie spus că modelul de preț este un model. Este posibil să apară necesară, din motive justificate, o anumită abatere de la acest model, dar ea nu trebuie să ducă la ceva principial deosebit de ceea ce s-a gîndit, deoarece atunci nu am mai avea un sistem.

⟶

Indiferent de sistemul de prețuri care se alege, poate el să fie de tipul prețurilor de producție, poate să fie de tipul prețului de cost, el trebuie să fie, în primul rînd, instrument de măsură, pentru că dacă nu este instrument de măsură atunci nu mai este nici instrument pentru determinarea priorităților, nu mai este nici instrument de politică economică.

Din cauza aceasta el trebuie să fie stabilit după principii unitare pentru toate ramurile economiei, iar abaterile care se vor opera, nu trebuie să ducă la încălcarea principiilor; să nu ne depărtăm de realitate, care stă la baza principiilor.

Tovarășul Maievschi amintea problema revoluției. Evident că revoluțiile se fac pentru a înlătura învelișul vechi care încorsetează conținutul nou. Dar în materie de prețuri, dacă dorim schimbări esențiale, aceasta se datorește doar faptului că imaginea noastră asupra realității a fost denaturată.

Eu îmi asum răspunderea pentru cauza pe care o aduce tovarășul Arsene, că prea mult aș sublinia rolul prețului de instrument de măsură. Da, subliniem rolul acesta de instrument de măsură a prețurilor, pentru că altfel n-am mai face nimic. Dacă instrumentul de măsură-prețuri nu ar fi unitar, în măsurarea și dirijarea fenomenelor exprimate valoric s-ar putea crea o situație analogă celei pe care am avea-o în ipoteza că, pornind de la fertilitățile diferite în fiecare județ, pentru a le aduce la condiții asemănătoare am stabili, pentru județul Ilfov, care are terenul mai bun, ca tona să fie stabilită la 1300 kilograme iar pentru județul Muscel, care este mai de munte, tona să fie stabilită la numai 700 kilograme. Cu alte cuvinte, ca să nu nedreptățesc pe unii și pe alții trebuie să construiesc în mod „creator" acest instrument de măsură.

Prețurile pot fi diferențiate prin diferite taxe de consum; poate să fie introdus un impozit de lux, pot să intervină degrevări, pot să intervină finanțări și așa mai departe, dar în cazul tuturor acestor măsuri, știu foarte bine ceea ce fac, dacă am un bun sistem de prețuri; altfel sîntem în situația de a nu cunoaște realitatea obiectivă și deci de a nu putea aprecia nici măsura care este cea mai potrivită și nici rezultatul obținut. Cine are, ceva de cîștigat dintr-o asemenea situație?

Și acum o chestiune care este importantă pentru discuția noastră. S-au adus foarte multe cifre ca exemplificare, în sprijinul tezei imposibilității adaptării prețurilor de producție și a principiului formării unitare a prețurilor. Eu nu vreau să judec toate aceste cifre, care într-adevăr oferă un tablou grotesc. Nu pot să nu observ însă, că ele sînt urmarea unor ipoteze făcute de autorii materialului ce se discută, care după ce le construiesc, după niște criterii care sînt în fond o deformare a criteriilor de construire a unui sistem serios de prețuri, le combat.

Cum aș vedea eu construirea unui sistem de prețuri? Ca primă operațiune, sînt de părere că ar trebui să vedem de la început ce este și ce nu este de natura venitului net. De exemplu, toate taxele plătite de populație pentru tutun, băuturi și alte produse, care sînt nu de neapărată necesitate. Eu sînt de părere că ele reprezintă altceva: făcînd o analiză economică temeinică a acestor taxe, se poate ajunge la concluzia că ele sînt părți din produsul pentru sine, care este preluat de stat de la cei care fumează și consumă băuturi alcoolice. Preluări de aceeași natură sînt și în materie de îmbrăcăminte, cosmetice, unele produse alimentare, chiar produse tehnice etc. Cota de acumulare care în momentul de față este cuprinsă în ele de fapt este o componentă complexă, o parte provine din ceea ce s-a creat în întreprinderi, iar altă parte este o afectare a venitului celui care se bucură de un asemenea consum, este o formă de preluare a unei părți din produsul pentru sine.

Acum cîțiva ani, cînd s-a lucrat la vechiul model care nu a fost chiar atît de greșit, încă eram prea departe de valoare, încă eram prea departe de cheltuielile sociale de muncă și ajungeam la acel impozit tot exorbitant, care deforma raporturile din economie; dacă sa-r face un pas înainte pe linia vechiului model, al prețurilor de producție, nu am ajunge la o situație rea. În modelul care ne-a fost prezentat, prea ne-am dus noi în mod „creator" la diferențierea eficienței pe ramuri. În mod normal prin construirea unui sistem de prețuri, trebuie să se stabilească de la început o normă, un sistem închegat. Acest sistem este un punct de plecare, dacă vreți, pe linia eficienței economice, este linia de la care pornesc întreprinderile în întrecerea pentru obținerea unor rezultate cît mai bune, pe care cel mai bine le măsoară tot prețurile de producție.

— **A. ANDREESCU:** Vreau să pun o întrebare în legătură cu aceasta. Avînd în vedere că ramurile și subramurile în economia noastră în momentul de față sînt dezvoltate diferențiat, în sensul că în unele tehnica a fost introdusă la nivel mondial și în altele este rămasă în urmă, considerați că și în acest caz se poate pleca cu aceeași rată a rentabilității?

— **Gh. ȘICLOVAN:** Aici se poate răspunde în două feluri. O primă ipoteză: pentru că există diferențe mari față de nivelul mondial, trebuie ca prețurile acestor ramuri să fie lovite, să li se dea o rentabilitate mai mică; al doilea răspuns: pentru că au o înzestrare tehnică scăzută, aceste ramuri trebuie să se echipeze iar pentru aceasta, dacă trăiesc pe gestiune economică proprie, ele ar trebui să aibă parte de un plus de venit net.

Dacă se face însă o analiză mai detaliată a fenomenelor, concluzia se îndreaptă spre acordarea unei părți de venit net mai mică ramurilor cu tehnicitate scăzută.

Revenind la problema construirii unui nou sistem de prețuri, eu sînt de părere ca acesta să fie de tipul prețurilor de producție și stabilit după principii unitare pe întreaga economie. Evident, aceasta nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune discutarea la timpul său a fiecărui preț în parte, corelarea prețurilor, în urma cărora, probabil, se vor obține cote diferite de venit net pe ramurile economiei și industriei, dar acestea, totuși nu se vor îndepărta mult unele de altele. După construirea în acest fel a prețurilor, care de data aceasta pot constitui o normă de eficiență economică pentru întreprinderi, este posibil și necesar, în exercitarea politicii economice, ca la unele din ele, în cazul anumitor produse, să fie adăugate taxe, impozite, diverse elemente de încurajare sau frînare a consumului, care, în general nu trebuie să afecteze sistemul.

Deci, și în ceea ce privește stabilirea priorităților de care s-a vorbit, folosirea prețului ca instrument de politică economică, eu socotesc că ele trebuie stabilite după principii unitare, prețurile să constituie un sistem unitar al economiei naționale. În concluzie, eu cred că discuțiile nu se vor termina acum, că mai trebuie lucrat la propunerile care s-au făcut pentru elaborarea unui sistem unitar de prețuri care să tindă „istoricește" către valoarea mărfurilor.

conf. Ștefan ARSENE

UNICITATEA PREȚURILOR CU RIDICATA ÎN TEORIE ȘI ÎN PRACTICĂ

VĂ ROG să-mi permiteți mai întîi să-mi exprim satisfacția în legătură cu două aspecte rezultate din discuția noastră. În primul rînd, am impresia că, în urma discuțiilor purtate, s-au clarificat mai bine părerile exprimate, ceea ce a avut drept consecință, după părerea mea, o apropiere destul de mare între diferitele puncte de vedere. În al doilea rînd, am o deosebită satisfacție pentru faptul că cel puțin pînă acum, n-am auzit ca vreunul dintre vorbitori să susțină că în economia socialistă, nu se pot determina prețuri care să corespundă cantității de muncă socială cheltuită și care să poată fi folosite corespunzător în practică. Doresc, în continuare, pe scurt, să mă refer la unele probleme ridicate în cadrul discuțiilor.

Regret că tov. profesor Rachmuth nu este prezent la această ședință, deoarece vreau să spun cîteva lucruri în legătură cu tezele susținute de domnia sa. Dînsul a formulat cîteva păreri care se deosebesc în fond de toate celelalte: să transformăm munca concretă în muncă abstractă și, luînd întreaga valoare reprezentată de suma prețurilor existente, să determinăm valoarea creată de o unitate de muncă abstractă și pe această bază valoarea diferitelor produse. În primul rînd, operația de transformare a muncii concrete în muncă abstractă nu știe încă nimeni cum să se facă. Nu știm încă cum trebuie să deosebim nici muncile concrete între ele. În al doilea rînd, pornind de la o astfel de bază, putem ajunge la următoarea situație: dacă într-o ramură se cheltuiește o anumită cantitate de muncă abstractă lucrîndu-se aproape manual, iar într-o altă ramură numai pe jumătate lucrîndu-se automatizat, valoarea creată în prima ramură este mai mare, deși a doua ramură folosește, spre deosebire de prima, muncă trecută în cantitate foarte mare. Oare de această muncă trecută, acumulată pe parcurs, nu trebuie ținut seama în procesul de determinare a valorii mărfurilor? Este o problemă care nu poate fi ignorată nici din punct de vedere teoretic și nici din punct de vedere practic.

În ceea ce privește cele arătate de tov. Șiclovan, doresc la început să fac unele precizări. Venitul net cuprins în prețuri nu a fost determinat în celelalte țări socialiste, așa cum am mai arătat, exclusiv în funcție de fonduri. Unele țări au adoptat un sistem mixt, iar altele, luînd ca bază fondurile, au adus o serie de corecturi, ținînd seama de multiple criterii și obiective.

Pînă în prezent nimeni nu a obținut un nivel unic de prețuri pentru mijloacele de producție și bunurile de consum. S-au realizat anumite apropieri, mai mari sau mai mici, în funcție de condițiile concrete ale fiecărei țări. Teza realizării unui nivel unic de prețuri nu poate fi combătută teoretic. Numai că, în practică, ea nu există nicăieri. Desigur, există posibilitatea unei apropieri, care necesită însă o îndelungată perioadă de timp. Aceasta nu ține de concepție, ci de condițiile concrete din economie. Prin perfecționarea sistemului de prețuri nu trebuie să înțelegem modificarea proporțiilor stabilite prin plan, ci elaborarea tuturor măsurilor necesare pentru ca fenomenele și procesele economice să poată fi cît mai real evaluate, pentru ca prețurile să devină un instrument cît mai activ de înfăptuire a politicii economice.

Nu este vorba deci de a respinge unicitatea; a realiza acest obiectiv prin umflarea artificială a prețurilor cu ridicata pentru mijloacele de producție la nivelul prețurilor bunurilor de consum nu va determina o îmbunătățire o modului de înfăptuire a funcțiilor prețurilor, ci poate chiar o înrăutățire. Venitul net cuprins în prețurile cu ridicata al mijloacelor de producție trebuie să crească prin reducerea costurilor și nu prin mărirea prețurilor.

În legătură cu problemea nivelului prețului aș dori să mai fac încă o precizare. S-a vorbit în ședința noastră despre modul în care să fie folosit beneficiul, dacă trebuie să existe și beneficiu și impozit, sau dacă trebuie găsite alte soluții. Trebuie să menționez că materialul supus dezbaterii se referă la nivelul prețurilor cu ridicata, problemă independentă de modul în care urmează să fie folosit venitul net cuprins în aceste prețuri. S-a susținut că prețul cu ridicata la mijloacele de producție trebuie să fie format din cost, beneficiu și impozit. Consider că nu aceasta este problema. Prețurile cu ridicata — fie ale mijloacelor de producție, fie ale bunurilor de consum — trebuie să fie formate din costuri și venitul net corespunzător. Dacă o parte din venitul net ia forma de beneficiu, iar altă parte ia forma de impozit, aceasta este o chestiune mai mult de tehnică și nu de determinare a mărimii venitului net.

Legat de cele menționate mai sus, tov. Luca a arătat că tehnica actuală a impozitului pe circulație creează unele greutăți în stabilirea prețurilor Acest lucru este adevărat, însă greutățile nu vor putea fi trecute nici ușor și nici repede. Modificarea prețurilor cu ridicata și menținerea prețurilor cu amănuntul nu creează condiții pentru o așezare corespunzătoare a impozitului pe circulația mărfurilor. Numai pe măsură ce se vor crea condiții și pentru perfecționarea prețurilor cu amănuntul se va putea asigura un acord între acestea și cele cu ridicata, astfel încît greutățile actuale legate de modul de așezare a impozitului pe circulația mărfurilor să fie înlăturate.

S-a ridicat și problema oportunității introducerii taxei pentru fonduri. Taxa pentru fonduri face parte din categoria problemelor referitoare la modul de prelevare a venitului net. Aceste probleme sînt numai enunțate în material, ca să zic așa, numai pentru inventariere, specificîndu-se că ele trebuie să fie studiate în continuare de organele de stat care au atribuții în asemenea domenii pentru a găsi soluții și a face propuneri. Repet, nu este o problemă direct legată de problema pe care o discutăm.

Am mai multe aspecte de ridicat în legătură cu cuvîntul tov. Șiclovan. Am înțeles din cele arătate, și îmi pare foarte bine că este așa, că nu s-a gîndit nici un moment la repartizarea în prețurile cu ridicata și a acelei părți din venitul net cuprinsă în prețurile cu amănuntul care are caracterul unui venit net suplimentar, determinat de obiective ale politicii economice.

Tov. ȘICLOVAN: Văd că mi se atribuie lucruri pe care nu le-am spus niciodată.

Tov. ARSENE: Cu atît mai bine. Faptul că sînteți de acord că în asemenea situații trebuie folosite taxele de consumație, impozitele etc., este foarte important.

De altfel, noi tocmai aceasta am încercat să facem în cele trei grupe de prețuri prezentate în lucrare. Repet: ce cuprinde prima grupă? Ea reprezintă costurile medii și venitul net așa cum s-a apreciat că acesta se creează în sfera producției. Grupele 2 și 3 cuprind ceea ce se adaugă la prețurile din prima grupă (taxe de consumație, impozite) sau putem să le spunem cum vrem, pentru a se înfăptui obiectivele de care am vorbit; ele în fond au rolul de a separa elementele valorice legate de producție de cele care intervin ulterior în sfera circulației ca urmare a politicii de stat în diverse domenii.

Vă rog să-mi permiteți să mai revin asupra cîtorva cifre. În prezent, față de costuri, rata de venit net variază pe diversele ramuri între minus 18 și plus 31%. În material se propune o dispersie care variază între 9,6 și 24% față de costuri. Față de fonduri, dispersia se situează în prezent între minus 7 și plus 32%; ea se va restrînge între 4,6 și 20%. Consider că acestea sînt schimbări esențiale, care în nici un caz nu reprezintă doar un pas.

În cadrul nivelului general al prețurilor sînt prevăzute pentru unele ramuri creșteri de 55%, 40% sau 30%, în timp ce în altele scad cu pînă la 30%. Desigur că, cifrele medii pe economie nu arată prea mult, dar cînd se face examinarea pe fiecare ramură, se poate constata că modificările propuse sînt fundamentale.

La argumentele pe care le aducem în legătură cu gravele anomalii pe care le poate provoca aplicarea unei rate unice în funcție de fonduri ni se răspunde că, de fapt, nimeni nu se gîndește la o rată unică aplicată mecanic, ci la una diferențiată. Or, tocmai acest lucru am încercat să-l facem. Fiecare rată propusă nu este însă o apreciere subiectivă, ci am încercat să ținem seama de o serie întreagă de elemente. Am avut în vedere durata de funcționare a fondurilor fixe, situația resurselor comparativ cu cererea, nivelul productivității, rolul și funcțiile beneficiului etc.

Necesitatea diferențierii venitului net se impune nu numai pentru faptul că durata de funcționare a fondurilor este diferită; trebuie să avem în vedere că economia națională este înzestrată în diferitele ei ramuri cu fonduri a căror eficiență este mult diferită: avem ramuri care s-au modernizat foarte mult și altele în care parte din fonduri sînt încă vechi, cu mult depășite. Nu se poate să așezăm rata de venit net față de fonduri indiferent de aceste elemente. În același timp, avem ramuri în care fondurile sînt utilizate — fie că sînt moderne sau mai vechi — din plin și altele în care gradul de utilizare lasă încă de dorit. Asigurarea prin preț a unei rate față de fonduri, fără a lua în considerare asemenea aspecte, poate conduce la grave anomalii atît pe produse cît și pe ramuri întregi, deformînd poate tot atît de mult ca și actualele prețuri o serie de elemente la nivelul economiei naționale în ansamblu.

Tov. Șiclovan a arătat că neajunsurile macromodelului se reflectă și în cursurile de revenire care rezultă pentru diferite produse. Judecarea cursurilor de revenire trebuie făcută însă cu mult mai complex, ele depinzînd de numeroși factori: productivitatea muncii, mult diferită de la o ramură la alta, față de nivelul mondial atins în cadrul acelorași ramuri; politica taxelor vamale, care încurajează în țările importatoare intrarea materiilor prime și semifabricatelor și caută să frîneze importul de produse prelucrate etc... Cred că tuturor le este foarte clar, de pildă, că îmbunătățirea cursurilor de revenire ale produselor noastre alimentare depinde în mod hotărîtor de creșterea productivității în agricultură.

Reducerea simțitoare a cheltuielilor de producție în toate ramurile reprezintă singura cale de apropiere a prețurilor noastre de cele existente pe plan mondial.

În încheiere, țin în mod deosebit să apreciez discuțiile ca fiind foarte fructuoase. S-au enunțat numeroase păreri care ne vor fi de mare folos. La elaborarea materialului prezentat am încercat să cuprindem toate criteriile care au fost aici amintite. Este foarte posibil ca într-o ramură sau alta influența acestora să fi fost apreciată necorespunzător. Ar fi foarte util să primim propuneri concrete în legătură cu asemenea situații și acolo unde se vor dovedi justificate, le vom introduce în materialul nostru.

(U r m a r e   d i n   n r.   t r e c u t)

PREMISA EFICIENŢEI

DETERMINAREA CAPACITĂŢILOR

ÎN FORMA sa cea mai generală, **capacitatea de producţie** (C) se determină ca produs între mărimea caracteristicii dimensionale a verigii conducătoare (K), indicatorul de utilizare intensivă (I) şi timpul de lucru maxim disponibil (T_d): $C = K I T_d$.

Desigur, marea varietate a proceselor de producţie existente implică un mod diferit de calcul al celor trei parametri, mărimea acestora variind în funcţie de tipul tehnologiei de fabricaţie şi natura verigilor de producţie. Astfel, formula de mai sus poate prezenta anumite particularităţi în cazul proceselor de producţie cu debit continuu sau al celor cu debit intermitent, precum şi în situaţiile în care veriga de producţie este formată dintr-unul sau mai multe utilaje agregate, instalaţii cu funcţionalitate diferită, care concură la realizarea unui produs complex.

Factorul K este uşor de stabilit, el reprezentînd o caracteristică dimensională specifică fiecărei verigi conducătoare, de exemplu: m^3 volum util de furnal înalt, m^3 volum de cuptor rotativ de clinker pentru ciment, număr de cuve din linia de electroliză a aluminiului, număr de maşini de ţesut la o ţesătorie, metri lăţime de fabricaţie la o maşină de hîrtie, m^3 volum util al instalaţiei de difuzie la o fabrică de zahăr etc.

În cazul proceselor de producţie de o mai mare complexitate, în care veriga conducătoare este formată din mai multe maşini şi utilaje care concură la realizarea mai multor produse, diferite din punct de vedere constructiv şi dimensional, se folosesc formule mult mai complexe.

Exemplele de calcul arătate mai sus, nu epuizează metodele posibile de aplicat, acestea putînd avea o mare diversitate, potrivit naturii proceselor tehnologice existente în întreprinderi.

ÎN LEGĂTURĂ cu perioadele la care se referă capacitatea de producţie, acestea pot fi exprimate potrivit situaţiei existente la o anumită dată fixă (de ex. capacitatea de producţie determinată la 1. I. 1970) sau ca o medie, pe un timp limitat (de ex. un an). În cea de a doua situaţie, este necesar să se aibă în vedere, pe lîngă capacitatea determinată la un moment dat, şi eventualele intrări sau ieşiri din funcţiune a unor utilaje, instalaţii sau agregate, ponderate în raport cu timpul de funcţionare a acestora. Cunoaşterea mărimii capacităţii medii de producţie, devine necesară atunci cînd urmează să se stabilească gradul în care aceste capacităţi au fost folosite în anul expirat (de bază) sau se are în vedere a se folosi în perioadele următoare. De asemenea, cunoscînd capacităţile medii, pot fi determinate rezervele de producţie pentru o anumită perioadă de timp.

Capacitatea medie de producţie (C_m) rezultă din aplicarea formulei:

$$C_m = C_e + c_s \frac{T_{fs}}{T_d} + C_p \times \frac{T_{fp}}{T_d}$$

în care:

C_e — capacităţile de producţie determinate la un moment dat şi care vor funcţiona în întreaga perioadă de timp pentru care se calculează capacitatea medie de producţie;

C_s — capacităţile de producţie care se prevăd a fi scoase din funcţiune în decursul perioadei pentru care se stabileşte capacitatea medie;

C_p — mărimea capacităţii de producţie a utilajelor care se prevăd a intra în funcţiune;

T_{fs} — numărul de zile de funcţionare în perioada avută în vedere pentru calculul capacităţii medii a utilajelor propuse pentru a fi scoase din funcţiune — corespunzătoare capacităţilor de la C_s;

T_{fp} — numărul de zile de funcţionare în perioada avută în vedere pentru calculul capacităţii medii a utilajelor propuse a fi date în funcţiune — corespunzătoare capacităţilor de la C_p;

T_d — numărul de zile indispensabile stabilite pentru produsul

Pentru a se determina gradul de folosire a capacităţii de producţie medii anuale pentru o perioadă anumită de timp, sau în ce măsură se prevede a fi utilizată capacitatea respectivă, se poate folosi relaţia:

$$\mu = \frac{P}{C_m} \cdot 100$$

în care:

μ = gradul de folosire al capacităţii medii anuale — în procente;

P = volumul producţiei anuale (în unităţi de măsură fizică sau convenţionale);

C_m = capacitatea medie de producţie (în unităţi de măsură fizică sau valorice).

Gradul de folosire a capacităţilor de producţie este concludent numai cînd cei doi factori care îl determină sînt comparabili, respectiv se referă la aceeaşi perioadă de timp şi se exprimă în aceleaşi unităţi de măsură.

Determinat corect, gradul de folosire nu poate fi mai mare de 100%. Intre volumul producţiei şi mărimea capacităţii de producţie trebuie să existe întotdeauna un decalaj, concretizat prin rezervele de producţie.

Este instructiv de arătat că în condiţiile anului 1970, creşterea cu un singur procent a gradului de folosire la capacităţile existente în unele ramuri industriale poate duce la obţinerea unor importante volume de producţii suplimentare, ca de exemplu: în industria siderurgică, circa 67 000 t oţel; în industria materialelor de construcţii, 55 000 m^2 geamuri în echivalent 2 mm grosime; în industria lemnului, 31 mil. lei mobilă; în industria celulozei şi hîrtiei, 4 500 t hîrtie; în industria textilă 4 400 mii m^2 ţesături tip bumbac; în industria alimentară, 8 600 t ulei brut din floarea soarelui; în industria chimică şi a cauciucului 13 000 t amoniac, 830 t policlorură de vinil etc.

VOLUMUL REZERVELOR POTENŢIALE (R_p), exprimate în unităţi fizice se poate stabili prin efectuarea diferenţei dintre capacitatea medie (C_m) anuală şi volumul producţiei (P), astfel:

$$R_p = C - P$$

O dată stabilit volumul rezervelor potenţiale, este util să fie precizate, în continuare **elementele care compun rezerva**, precum şi posibilităţile de valorificare eficientă a acestora. O primă clasificare a rezervelor scoase la iveală constă în categorisirea acestora şi stabilirea proporţionalităţilor din punct de vedere al cauzelor care le determină — intensive şi extensive.

În legătură cu rezervele de natură extensivă este de reţinut faptul că acestea prezintă avantajul de a putea fi valorificate într-un termen relativ scurt şi fără alocarea unor fonduri deosebite de investiţii; de asemenea, nu sînt necesare modificări importante în desfăşurarea procesului de producţie.

Punerea în valoare a acestor rezerve urmează a se face treptat, în măsură în care vor fi precizate şi realizate condiţiile necesare (exemplu, angajarea pentru completare şi calificarea forţei de muncă, reducerea sau eliminarea totală a întreruperilor datorită lipsei de materiale prin mai buna dimensionare a stocurilor etc.).

Cunoscînd mărimea rezervelor extensive, prin diferenţă se pot obţine şi cele intensive (R_{pi}).

Individualizarea cauzelor care compun rezervele potenţiale de producţie creează condiţii favorabile pentru elaborarea măsurilor concrete în vederea folosirii depline a capacităţilor de producţie şi, prin aceasta, pentru creşterea eficienţei, a volumului producţiei, atît la nivelul întreprinderilor, cît şi în ansamblu pe întreaga economie naţională.

★

JUSTA dimensionare a capacităţilor de producţie este o operaţiune de răspundere majoră, principalele sarcini revenind în primul rînd unităţilor de bază care deţin toate elementele — în cadrul evidenţei primare — necesare determinării potenţialului productiv. Nu este mai puţin adevărat că obţinerea unor rezultate corespunzătoare depinde şi de modul în care sînt pregătite din punct de vedere metodologic lucrările respective.

Stabilirea unor capacităţi de producţie reale, precum şi evidenţierea tuturor rezervelor potenţiale, vor crea posibilitatea creşterii volumului producţiei industriale în cincinalul următor, pe seama mai bunei folosiri a fondurilor fixe existente, vor permite dimensionarea mai judicioasă a investiţiilor destinate creării de noi capacităţi, contribuind astfel la sporirea eficienţei fiecărei întreprinderi în parte şi pe ansamblul economiei naţionale.

ing. H. PINCAS
ing. A. CHEPTEA

MACHINOEXPORT

MAŞINĂ NOUĂ DE TĂIAT PRIN BROŞARE ROS — 01

Pentru tăiat şi filetat orificii de diverse profile din oţel, fontă, metale neferoase şi materiale plastice într-o singură poziţie cu un singur instrument, acţionat de o mişcare combinată de avansare şi rotire.

Productivitate excepţională, mare precizie şi perfecţiune a suprafeţelor prelucrate. ROS—01 execută filetajul la pas metric şi Withworth şi cu modul diametral Pitch.

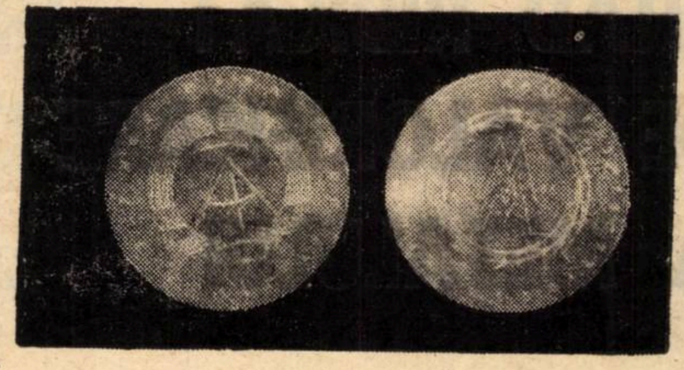

Medalii de aur de la Tîrgul de la Leipzig, primăvara 1966.

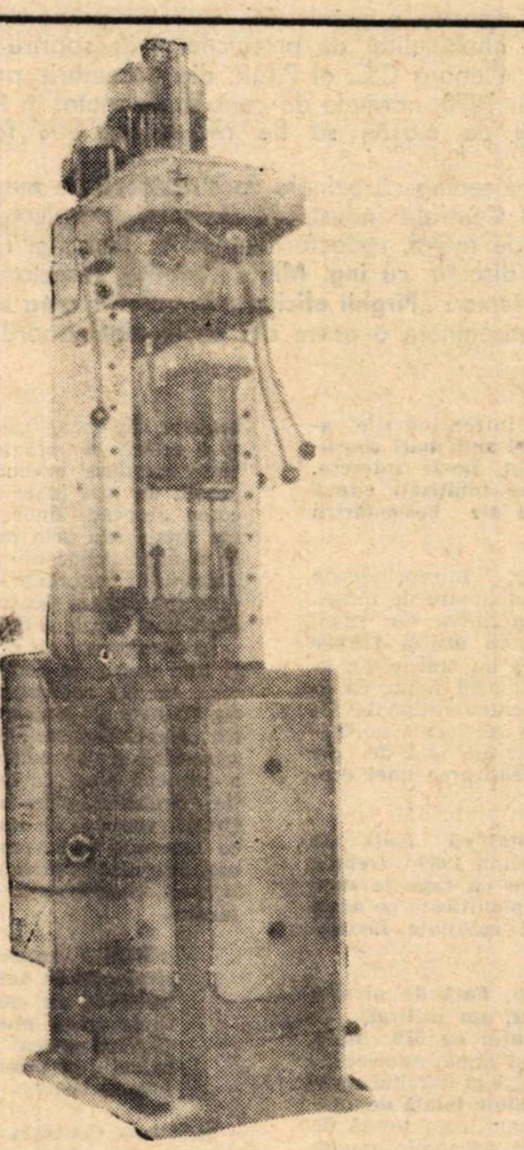

MACHINOEXPORT

Exportator: MACHINOEXPORT S.A.R.L.,
Rue Aksakov 5, Sofia — BULGARIA
Telefon: 88 53 21 ● Telex: 011 — 425
Telegr.: MACHINOEXPORT — SOFIA

PUBLICOM

INSTITUTUL DE CERCETĂRI PENTRU ECONOMIE AGRARĂ ŞI ORGANIZAREA ÎNTREPRINDERILOR AGRICOLE SOCIALISTE, anunţă scoaterea la concurs a 4 posturi de cercetători ştiinţifici.

Posturile au fost publicate în Buletinul Oficial nr. 199 partea a III-a din 23 septembrie 1970.

Concursul se va ţine în ziua de 24 octombrie 1970 la sediul institutului din Bd. Mărăşti nr. 61, etaj II, Bucureşti, unde se vor depune cererile de înscriere, împreună cu actele prevăzute de regulamentul privind recrutarea, promovarea şi atestarea cadrelor de cercetători ştiinţifici din unităţile de cercetare din Republica Socialistă România, cu 15 zile înaintea ţinerii concursului.

GRAD RIDICAT DE VALORIFICARE A METALULUI

VALORIFICAREA superioară a materiilor prime și materialelor, respectiv a metalului, constituie sursa principală de sporire a producției, factorul primordial de reducere a cheltuielilor de producție și de sporire a beneficiilor. La Plenara C.C. al P.C.R. din decembrie anul trecut, s-a stabilit ca, în 1970, normele de consum de metal în întreprinderile constructoare de mașini să fie reduse cu 8% față de realizările din 1969.

Ținînd seama că uzinele constructoare de mașini agricole aparținînd de Centrala industrială de mașini agricole sînt mari consumatoare de metal, redactorii noștri L. Țintea și I. Bumbea au avut recent o discuție cu **ing. Mihai Calotiță,** directorul general al centralei pe tema : **„Pîrghii eficiente în valorificarea superioară a metalului".** Consemnăm o parte din problemele abordate.

RED. : Întrucît întreprinderile aparținînd centralei sînt mari consumatoare de metal, ne-ar interesa, la început, să ne înfățișați cîteva aspecte generale ale gospodăririi acestuia.

M.C. : — Într-adevăr, întreprinderile noastre sînt mari consumatoare de metal. În acest an, potrivit sarcinilor de plan, **pe întreaga centrală vom utiliza 125 000 tone.** Primele 7 luni ce au trecut din acest an, au demonstrat, prin fapte, că există o grijă sporită pentru raționala folosire a metalului. Prin reducerea normelor de consum pe acest an, față de cele pe **1969, preconizăm realizarea unei economii de 3 300 de tone.**

RED. : Din faptul că luați ca perioadă de referință 1969, trebuie să înțelegem oare că față de normele de consum planificate pe acest an n-ați obținut rezultate favorabile ?

M. C. : — Nicidecum. **Față de nivelul normat al consumurilor, am utilizat, în primele 7 luni, mai puțin cu 670 tone.** Prin măsurile tehnice și organizatorice adoptate, estimăm ca, pînă la sfîrșitul anului, **să realizăm o economie totală de 1000 de tone.** Raportată la cantitatea totală de metal arătată la început, economia anuală va fi sub 1%. Dar țin să relev faptul că **din această cantitate putem produce în plus 150 de combine autopropulsate pentru cereale — C. 12 sau 5000 mașini de împrăștiat îngrășăminte chimice sau circa 2000 de mașini de stropit și prăfuit universale, fără a mai face apel la balanța de metal a țării.**

RED. : Care au fost pîrghiile prin care ați acționat ?

M. C. : — Întrebarea mă pune oarecum în încurcătură. Să mă explic. Este foarte greu să cunoști în amănunt toți factorii și toate pîrghiile ce se folosesc la fiecare loc de muncă și fază a procesului de producție, unde de fapt se hotărăște soarta utilizării metalului. Totul depinde de conștiinciozitatea executantului, de nivelul său profesional, de condițiile ce-i sînt create.

Voi încerca, totuși, să selectez cîteva din principalele măsuri luate la nivelul uzinelor. În primul rînd, au fost supuse **reproiectării** constructive și tehnologice **unele produse** pentru a le face mai suple, dar și cu performanțe mai înalte. În al doilea rînd, am lărgit sfera forjării în matrițe, în locul forjării libere, precum și a croirii combinate a metalului la diverse produse executate concomitent. În sfîrșit, au fost luate măsuri pentru reducerea greutății unor piese (prin eliminarea totală sau prin micșorarea substanțială a adaosurilor de prelucrare), scăderea pierderilor rezultate la debitarea materialelor, precum și pentru utilizarea pe scară mult mai largă a deșeurilor recuperabile.

În continuare ne propunem să depistăm și alte surse de economisire a metalului, cum ar fi : reorganizarea unor depozite (la Uzinele „7 Noiembrie"-Craiova și Uzina „Semănătoarea"-București), analizarea periodică a gospodăririi unor stocuri și a alinierii acestora la necesitățile producției. **Scontăm, prin aceste măsuri, să obținem economii de metal în plus, dar ceea ce este mai important să încetățenim un mai accentuat spirit gospodăresc în depozitarea, conservarea și manipularea metalului.**

RED. : Apreciați că Centrala a exploatat în suficientă măsură posibilitățile pe care le oferă reproiectarea unor produse, revizuirea și perfecționarea tehnologiilor de fabricație și promovarea utilizării înlocuitorilor ?

M.C. : — Centrala se preocupă permanent de reducerea consumului de metal, știut fiind că acesta are o pondere mare în cheltuielile la 1000 lei producție marfă.

Posibilitățile n-au fost nici pe departe epuizate. Avem încă multe de făcut din punct de vedere calitativ, constructiv și tehnologic, mai ales la unele produse realizate la I.M.U.-Medgidia, Uzina „Semănătoarea" și F.A.T.-Codlea. Într-o ședință a Consiliului de administrație, ținută recent, aceste probleme au fost amplu analizate, în strînsă legătură cu îmbunătățirea asistenței tehnice și asigurarea pieselor de schimb. Cu acest prilej, s-au luat măsuri ca **în toate uzinele centralei să fie întărit compartimentul de control tehnic de calitate, să se introducă în planurile tehnice ale uzinelor sarcini privind reproiectarea mașinilor și subansamblelor, care prezintă defecțiuni în exploatare, printr-o mai strînsă colaborare cu Institutul de cercetări pentru mecanizarea agriculturii și cu beneficiarii respectivi.** Toate aceste măsuri vor avea, fără îndoială, efecte pozitive asupra îmbunătățirii calității produselor, dar și asupra consumului de metal.

(Continuare în pag. 14)

reducerea cheltuielilor materiale
inseparabilul triptic
cercetare · proiectare · execuție

REDUCEREA **cheltuielilor materiale pe unitatea de produs, în condițiile creșterii calității, constituie unul din postulatele sporirii eficienței economice.** Față de uriașul efort făcut de poporul nostru în ultimul deceniu pentru înzestrarea economiei naționale cu echipament tehnic la nivelul cuceririlor mondiale de vîrf, față de situația creată în domeniul dezvoltării și diversificării producției, exigențele legate de reducerea ponderii cheltuielilor materiale în produsul global al ministerelor economice, centralelor și întreprinderilor sînt întrutotul justificate. În același timp, aceste exigențe trebuie să crească și în domeniul economisirii cheltuielilor de muncă vie pe unitatea de produs, știut fiind că legea creșterii productivității muncii, legea economiei de timp, este factorul care determină în mod dinamic mutații calitative în procesul dezvoltării.

În țările capitaliste, cu economie avansată, se urmărește îndeaproape reducerea cheltuielilor materiale pe unitatea de produs. În Statele Unite ale Americii, de exemplu, se remarcă o preocupare deosebită în legătură cu micșorarea normelor de consum de materii prime și materiale, prețurile de achiziție și cu cheltuielile de transport. Reducerea cheltuielilor materiale **începe încă din faza cercetării și a stabilirii tehnologiei de producție și nu în faza executării produsului,** cînd accentul se pune, îndeosebi, pe aspectele de organizare a producției și a muncii, care, ele însele, sînt în timp generatoare de economii.

În procesul de analiză economică se operează cu raportul dintre costul materialelor și valoarea producției obținute. Pe baza acestui raport, se fac grupări de unități industriale, din 10 în 10 procente, ceea ce permite să se tragă concluzii asupra compoziției întreprinderilor, evidențiind pe cele cu un grad mai mare de prelucrare a materiilor prime, cu un grad mai mare de integrare, cu o producție mai eficientă.

Considerații metodologice

ACȚIUNEA de reducere a cheltuielilor materiale trebuie să înceapă cu studiul temeinic, critic al structurii prețului de cost, al analizei comparative a consumurilor materiale fizice, în raport cu produse similare fabricate pe plan mondial. De aceea, comitetele de direcție din întreprinderi și consiliile de administrație ale centralelor industriale **ar trebui să analizeze și să dezbată mai sistematic evoluția în structura prețului de cost a diferitelor elemente de cheltuieli pentru a trage concluzii corespunzătoare privind măsurile ce trebuie întreprinse pentru creșterea eficienței producției.** Totodată, apare necesitatea ca în sistemul informațional să se treacă la o urmărire sistematică a nivelului cheltuielilor materiale. Dacă astăzi, în dările de seamă ale unităților industriale există unele date statistice pentru ramura construcții-montaj și agricultură, aceste elemente de analiză și calcul lipsesc din sistemul informațional. Or, complexitatea unor articole de cheltuieli din aceste ramuri, implică o analiză sistematică a muncii vii și materializate la unitățile productive.

Pentru a mobiliza întreprinderile în domeniul reducerii cheltuielilor materiale, în planul cincinal 1971—1975 s-au prevăzut, pe lîngă indicatorul „cheltuieli maxime la 1000 lei producție marfă" și indicatorul derivat „cheltuieli materiale la 1000 lei producție marfă". Pentru a nu veni în contradicție, în unele întreprinderi, cu necesitățile promovării progresului tehnic sub aspectul proceselor de mecanizare și automatizare, ar fi de examinat ca acest ultim indicator să dea prioritate primului.

În turnătorii, producția raportată în tone exprimă numai latura cantitativă, ceea ce favorizează tendința livrării pieselor cu adaosuri mari de prelucrare ; ar fi indicat a se studia o metodologie care să nu pună accent pe tonaj.

Reducerea ponderii cheltuielilor materiale în produsul global depinde de o serie de factori de ordin macroeconomic, cum ar fi, de exemplu, structura dezvoltării economiei pe ramuri și subramuri, ponderea serviciilor în cadrul economiei naționale (știut fiind că acestea prezintă de regulă consumuri mici de materiale în raport cu valoarea creată), eficiența participării produselor noastre în cadrul schimbului internațional de valori etc. Totodată, reducerea acestei ponderi are ca bază un număr mare de factori microeconomici asupra cărora ne vom opri în cele ce urmează.

Model de referință : realizările de vîrf mondiale

UNA DINTRE CĂILE principale ce poate fi folosită în acest proces este reducerea consumurilor directe de materii prime, materiale, combustibil și energie pe unitatea de produs. Aceasta presupune o aprovizionare cu materii prime și materiale cu tipodimensiuni corespunzătoare procesului tehnologic, micșorarea consumurilor specifice de materiale, fie că este vorba de norme din planul de stat, departamental sau uzinal. De asemenea, sînt necesare tehnologii pentru turnare, tipare de croire, sisteme de debitare etc., care să conducă la eliminarea la maximum a deșeurilor, a șpanului etc.

Înlăturarea oricăror surse de risipă și pierdere a materiilor prime, materialelor, combustibilului și energiei, trebuie să constituie o preocupare permanentă în cadrul procesului de reducere a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs.

Multe întreprinderi au acordat, îndeosebi în acest an, o atenție cu totul deosebită economisirii metalului, lemnului, materialelor din import, unde balanțele economiei naționale sînt încordate și au obținut rezultate bune în reducerea consumurilor materiale. Sînt însă cazuri cînd consumurile specifice normate au fost depășite — consumul de metal în trim. I. 1970 la strungul paralel S.N. 320×750 mm, la vagoanele de călători și marfă, la cazanele de apă fierbinte etc. Toate acestea trebuie să dea de gîndit tehnologilor și celorlalți factori de răspundere din uzinele respective. Se impune luarea măsurilor tehnico-organizatorice corespunzătoare ca, pînă la finele anului, norma de metal planificată să fie întrutotul respectată.

Ridicarea gradului calitativ al documentațiilor tehnice ale produselor și tehnologiilor de fabricație este, de asemenea, una din căile deosebit de importante în acțiunea de reducere a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs. Tehnicienii și inginerii noștri, proiectanții nu trebuie să uite că greutatea produselor în țările vest-europene este mai redusă decît a produselor românești cu aceleași performanțe, în medie cu 10—30%. Astfel, greutatea specifică exprimată în kg/CP la tractorul pe pneuri de 60—65 CP, comparativ cu alte țări este următoarea (vezi tabelul).

Tendința principală ce se conturează în producția de utilaje în întreprinderile moderne din străinătate este aceea a creșterii performanțelor tehnice, concomitent cu reducerea greutății proprii, fapt ce conduce la o eficiență sporită. Astfel, strungul normal seria 280 mm, fabricat de Uzina „Strungul" din Arad are o greutate specifică de 850 kg, în timp ce același tip de strung de 286 mm, fabricat de Uzina Colchester-Anglia, are o greutate specifică de numai 600 kg, iar cel de 300 mm fabricat de uzina Weiler din R.F. a Germaniei, are 610 kg. Reproiectarea produselor cu parametrii depășiți este o cale indicată ținînd seama de faptul că în țara noastră ciclul mediu de modernizare sau de înlocuire a produselor vechi cu produse noi este de 4-5 ani, față de 2-3 ani în țările dezvoltate.

Considerațiile făcute nu sînt valabile numai pentru industria constructoare de mașini, ci se adresează practic fiecărei ramuri sau subramuri din industria noastră, deoarece aceste rezerve caracterizează în linii generale orice domeniu de activitate din sfera producției materiale.

Extinderea tipizării unor produse, piese și subansamble ar permite obținerea pe o scară mai mare a interșanjabilității pieselor, ar conduce la mărirea seriilor de fabricație, ar permite aplicarea de tehnologii perfecționate, cu efecte pozitive asupra coeficientului de utilizare a metalului.

Domenii insuficient explorate

REDUCEREA consumurilor materiale indirecte pe unitatea de produs, reprezintă, de asemenea, una din căile ce poate fi explorată în domeniul micșorării ponderii cheltuielilor materiale în produsul global. Ne referim aici la cheltuielile cu întreținerea și funcționarea utilajului, cheltuielile generale ale secțiilor de fabricație și cheltuielile generale ale întreprinderii, care cuprind un volum însemnat de cheltuieli materiale în structura lor. **Cu toate dificultățile existente în normarea unora dintre cheltuielile indirecte considerăm că merită să existe preocupare pentru extinderea normelor cu motivare tehnică și instituită în întreprindere o urmărire riguroasă a cheltuielilor materiale de acest gen.**

Întrucît în prezent reparațiile capitale se includ direct în costuri, ca urmare a legii 62/1968, **urmează a se acorda o atenție mai mare modului în care sînt gospodărite mijloacele materiale pentru realizarea reparațiilor capitale.** În unele întreprinderi, reparațiile capitale reprezintă valori însemnate și nu pot fi exonerate exigențele legate de reducerea cheltuielilor materiale. În metodologia noastră, amortizarea fondurilor fixe intră în cadrul cheltuielilor materiale. Aceasta înseamnă că reducerea cheltuielilor de amortizare pe unitatea de produs trebuie urmărită

dr. Gh. ȘICĂ

(Continuare în pag. 14)

Produsul	Întreprinderea producătoare	Țara	Tipul	Greutatea specifică (Kg/CP)
Tractor pe pneuri 60—65 CP	Uz. Tractorul-Brașov	R. S. R.	U-650	48,2
	Volvo	Suedia	Tip 600	44,4
	Same Leone	Italia	Tip DT	41,4
	Massey-Fergusson	Anglia	Tip MF-175	41,3
	Fiat	Italia	Tip 650	40,8

INDICI CALITATIVI AI PRODUCȚIEI MODERNE

MODERNIZAREA STRUCTURII ECONOMIEI NAȚIONALE, promovarea pe o scară tot mai largă a proceselor intensive în sfera producției materiale implică în etapa actuală o concentrare a eforturilor în direcția reducerii cheltuielilor materiale pe unitatea de produs, paralel cu creșterea calității. Economisirea materiilor prime și materialelor și folosirea eficientă a fondurilor de producție în general, are consecințe pozitive asupra posibilităților noastre de asigurare a reproducției socialiste lărgite, asupra resurselor valutare ale țării și efortului ce-l facem pentru îmbunătățirea structurii economiei naționale. Contribuind la creșterea accelerată a venitului național, economisirea fondurilor materiale conduce, implicit, la asigurarea condițiilor pentru ridicarea nivelului de viață al populației.

FACTORI CONVERGENȚI LA TOATE NIVELELE

CADRELOR de conducere ale unităților economice — fie în calitatea lor de membri ai unor organe colective, fie în aceea de direct decidenți — le sînt încredințate atribuții a căror exercitare, atinge, într-o formă sau alta, problema reducerii cheltuielilor materiale. Care este rolul acestor cadre în rezolvarea problemei ? Cum văd ei înșiși acest rol ? Am căutat răspunsul de-a lungul unor discuții directe și, în final, în cadrul unei largi dezbateri cu directori de centrale și întreprinderi, organizată în colaborare cu CEPECA. Ideile notate cu aceste ocazii au constituit datele de pornire ale reflecțiilor de mai jos.

NEÎNDOIELNIC, a te încumeta să răspunzi în cîteva propoziții la o astfel de întrebare înseamnă să-ți asumi riscul unor abstracții al căror caracter veridic n-ar fi numai discutabil dar, practic, imposibil. Departe de noi o astfel de intenție. Evidențierea unor aspecte poate fi însă utilă, în măsura în care acestea pot avea putere de sugestie pentru eventuale abordări de fond.

Nivelul cheltuielilor materiale (în dublă ipostază : ca pondere a valorii mijloacelor fixe și a obiectelor muncii în valoarea totală a produsului creat, dar și ca volum absolut al acestei valori pe unitatea de produs) este hotărît și determinat în ultimă instanță de factorii de decizie de pe diferitele trepte ierarhice ale sitemului de conducere al economiei naționale. Incontestabil, el este influențat nemijlocit de organizarea, calificarea și disciplina celor care vin în contact direct cu mijloacele fixe și obiectele muncii în procesul de producție. Acestea sînt însă, la rîndul lor, rezultatul activității specifice desfășurate de cadrele de conducere din economie, cei care hotărăsc obiectivele și modul de punere în valoare a resurselor încredințate spre administrare de societate.

Nu este, deci greu de precizat, în ce direcții trebuie îndreptată atenția pentru ca în realizarea obiectivului reducerii nivelului cheltuielilor materiale să se meargă pe căi realiste, de maximă eficiență. Se știe că opțiunile privind dezvoltarea cu prioritate a unora sau altora dintre ramurile producției materiale sau cele privind amplasarea în teritoriu a unităților economice — ambele cu influențe hotărîtoare asupra nivelului cheltuielilor materiale — sînt elaborate la nivelul organelor centrale de sinteză ale conducerii economiei naționale. Nivelul tehnic, relațiile dintre unitățile economice, organizarea internă a activității acestora etc. — alți factori de influență — sînt dependente de mecanismul economic, pîrghii și structuri — și de deciziile și acțiunea cadrelor din întreprinderi. Mai trebuie făcută observația că acțiunea acestora din urmă — executanți și conducători din unități economice — este, în ultimă instanță, încadrată, dirijată de mecanismul economic.

Rezultatele obținute de unitățile economice depind, indiscutabil, în primul rînd, de capacitatea conducerilor lor de a antrena colectivele la realizarea obiectivelor încredințate, dar și de elasticitatea cadrului creat de mecanismul economic.

Pentru reducerea nivelului cheltuielilor materiale, conducerea centralelor, de exemplu, trebuie să asigure ridicarea nivelului tehnic al producției : produse noi, mașini noi, materiale noi, tehnologii noi (toate mai bune — menite să producă mai mult, mai ieftin, de mai bună calitate). Toate trebuie însă **create, apoi asimilate, produse și comercializate, vîndute.** Nu este suficientă dorința de a face, capacitatea de a sesiza direcțiile de acțiune, de a organiza și antrena (atribute ale conducerii unității economice). Mai intervin : aplicarea stimulării creației, inovației, care ține de sistemul premial ; modul în care este stimulată asimilarea de produse și tehnologii noi, care ține de sistemul de finanțare și creditare și de cel de prețuri ; sistemul de luare a deciziilor privind introducerea noului, care ține de structura organizatorică a conducerii economiei naționale etc. Asemănător se pune problema și cu celelalte direcții de reducere a nivelului cheltuielilor materiale. Toate aceste „sisteme" formează mecanismul economic, a cărui funcționare reprezintă lege pentru orice conducător din economie.

Așa cum a atras în repetate rînduri atenția conducerea partidului, mecanismul economic trebuie privit ca un tot perfecționabil, neanchilozat, ale cărui părți componente sînt transformate pe măsura necesităților reale, ivite ca urmare a dezvoltării economiei naționale.

Să rămînem la problema progresului tehnic.

Este neîndoielnic că actualul sistem premial — în experimentare — favorizează mai mult decît cel vechi raționalizările, inovațiile care se finalizează cu obținerea de economii de materiale și forță de muncă. (În paranteză fie spus, conducătorii din unități încă nu folosesc din plin această nouă pîrghie creată în sistemul de cointeresare). Nu este mai puțin adevărat însă că sistemul complicat de aprobare, avizare și aplicare a invențiilor, inovațiilor și raționalizărilor nu este de natură a crea toate condițiile pentru desfășurarea accelerată a progresului tehnic. Deficiențe există în acest sens și în standardizarea produselor. Greutăți artificiale în calea introducerii tehnicii noi aduce și sistemul de prețuri, ca și cel de indicatori de planificare. De prețuri, de exemplu, țin și problemele legate de folosirea unor înlocuitori pentru materialele scumpe sau deficitare. Cu fiecare ocazie, conducătorul de întreprindere ridică problema prețurilor folosite la diversele materiale din mase plastice. Procentul de beneficii aplicat acestora nu stimulează folosirea lor pe scară largă în înlocuirea metalului, lemnului etc.

Pe de altă parte, atrage atenția tendința manifestată de conducerile unora dintre unitățile economice de a produce totul în interiorul întreprinderilor lor, de a renunța la colaborare, la avantajele aduse de specializare. Este o urmare a vechiului sistem de relații pe linie de aprovizionare și desfacere. Nerespectarea obligațiilor contractuale a condus la nașterea practicii de formare a stocurilor supradimensionate, de dezinteres pentru calitatea și termenul de livrare a produselor, cu repercusiuni negative asupra folosirii capacităților de producție și a calității rezultatelor obținute ș.a.m.d. Legea contractelor economice, ca și aceea a cali-

Constantin COJOCARU

(Continuare în pag. 14)

PERFECŢIONAREA PREGĂTIRII MAIŞTRILOR

NOUL PRESUPUNE ŞI OAMENI NOI

ÎN nr. 39 a.c. al revistei noastre, ing. Miron Popescu, **expert la CEPECA, evidenţia necesitatea reconsiderării rolului maistrului în conducerea activităţilor care se desfăşoară în interiorul unităţilor economice. Pentru a-şi realiza însă noul rol, maistrul însuşi trebuie reconsiderat, respectiv i se cere să-şi perfecţioneze pregătirea, aptitudinile sale de conducător al procesului de producţie.**

În articolul de faţă autorul subliniază unele caracteristici ale procesului perfecţionării acestei categorii de conducători din economie, informînd totodată cititorii noştri asupra conţinutului programului de instruire iniţiat de CEPECA, la realizarea căruia autorul ia parte direct.

Nu perfecţionare in sine, ci rezultate

ORICE ACŢIUNE de perfecţionare are drept scop şi criteriu de apreciere a eficienţei **îmbunătăţirea rezultatelor** obţinute în muncă de cei instruiţi şi nu cantitatea de cunoştinţe predate, numărul şi frecvenţa cursurilor sau altele asemănătoare. Mai mult, nu toate rezultatele, ci numai acelea care se situează în domenii în care realizările au influenţe majore asupra rezultatelor economice generale ale întreprinderii, cu alte cuvinte, cele cunoscute sub denumirea de **domenii ale rezultatelor-cheie.**

Acceptarea ideii existenţei unor domenii ale rezultatelor cheie are urmări esenţiale pentru conducerea şi organizarea activităţii de perfecţionare a maiştrilor. Ea subliniază necesitatea orientării eforturilor de perfecţionare pe direcţiile care pot conduce la influenţarea favorabilă a eficienţei economice a întreprinderii. De aceea, în prima etapă a organizării trebuie determinate domeniile rezultatelor-cheie ale tuturor maiştrilor din unitatea considerată, domenii care, normal, diferă de la maistru la maistru, după postul ocupat. Intr-o a doua etapă se va urmări obţinerea acordului celor interesaţi asupra nevoilor rezultate, acestea trebiund să fie exprimate sub forma unor obiective concrete şi nu sub aceea a unor deficienţe constatate. Obiectivele se stabilesc împreună cu cel interesat şi răspund direct sarcinilor în realizarea cărora acesta întîlneşte cele mai multe dificultăţi. Recunoscînd că are anumite „greutăţi" în activitatea sa, maistrul recunoaşte implicit şi necesitatea unei perfecţionări pentru a le putea înfrînge. El acceptă eforturile pentru însuşirea de cunoştinţe numai în măsura în care acestea corespund problemelor care îl tracasează.

În ce priveşte durata cursurilor de perfecţionare, ea trebuie să rezulte, în general, din experienţe locale, dar din practica mondială reiese că pentru cunoştinţele cu caracter tehnic sînt preferabile cursurile intense, dar de scurtă durată (cîteva zile), în timp ce pentru dezvoltarea anumitor aptitudini cu caracter social (conducerea oamenilor, relaţii de muncă) este mai oportună transmiterea cunoştinţelor „în porţii mici", eşalonate în intervale mai lungi de timp.

În afara subiectelor şi duratei, o deosebită influenţă asupra rezultatelor obţinute o au metodele de instruire folosite, iar în această privinţă practica pedagogică mondială este unanimă: metodele vechi, „ex cathedra", trebuie înlocuite cu metodele noi, participative, în cadrul cărora participanţii „descoperă" singuri, sub îndrumarea instructorului, soluţiile problemelor care-i interesează, prin discutarea organizată a subiectului, prin analize colective ş.a.m.d.

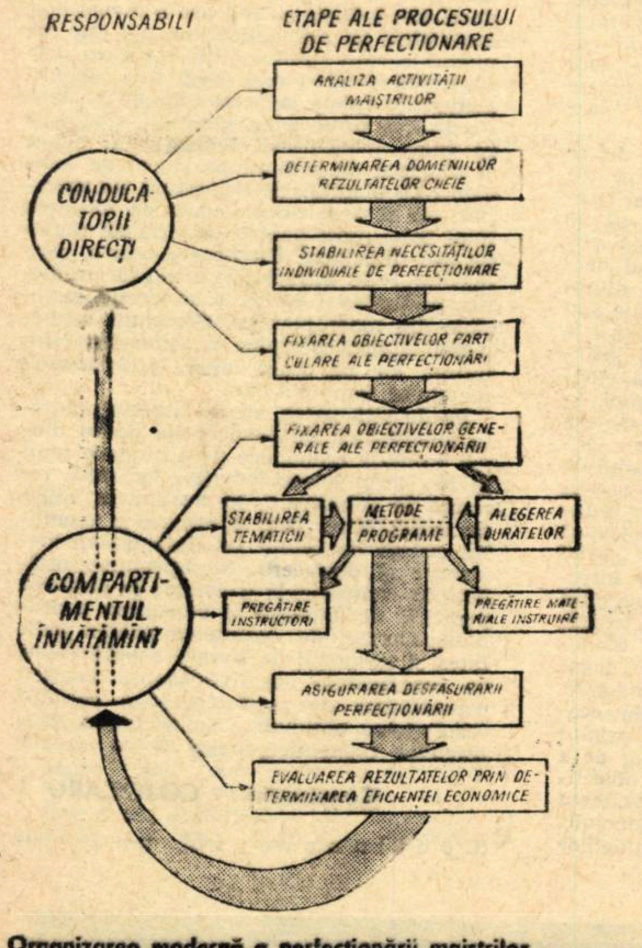

Organizarea modernă a perfecţionării maiştrilor

Patru paşi spre... prezent

ÎN PLIN PROCES de dezvoltare accelerată, industria noastră a trebuit să-şi asigure într-un timp scurt miile de maiştri de care avea absolută nevoie. Primul pas a fost creşterea ponderii maiştrilor cu pregătire medie tehnică, care au putut astfel înlocui, treptat, însă într-o măsură încă insuficientă, maiştrii avînd ca unică formare aceea rezultată din experienţa zilnică.

Un al doilea pas, în curs de realizare, îl constituie creşterea exigenţei în selecţionarea muncitorilor trimişi la şcolile de maiştri. Spunem în curs de realizare, întrucît, din păcate, sînt încă prezente „experienţele" nedorite făcute de unele întreprinderi cu muncitori necorespunzători care, după ce termină cursurile şcolii de maiştri, se întorc în întreprinderea care i-a recomandat şi obţin ...nerealizări mult mai neplăcute pentru aceasta decît înainte de „a-şi ridica nivelul de calificare"!

Un al treilea pas în direcţia îmbunătăţirii pregătirii maiştrilor constă în concentrarea eforturilor de pregătire şcolară de specialitate a acestora asupra domeniilor esenţiale ale activităţii lor viitoare, domenii care, însă, din cauză că încă nu s-au putut realiza toate analizele necesare, nu corespund pe deplin domeniilor rezultatelor-cheie despre care am amintit.

În sfîrşit, un al patrulea pas a fost făcut prin demararea unei vaste acţiuni de perfecţionare a maiştrilor existenţi în economie, indiferent de nivelul pregătirii lor de bază sau de nivelul postului ocupat în ierarhia unităţilor.

Ce vrea să facă CEPECA...

PROGRAMUL de instruire concretă (aşa cum a fost intitulat de iniţiatori — Centrul de perfecţionare a pregătirii cadrelor de conducere din întreprinderi) se caracterizează prin cîteva trăsături esenţiale, determinate de faptul că el se adresează tuturor maiştrilor în acele domenii care se pot considera comune întregii categorii de personal vizate, chiar dacă aplicarea efectivă a cunoştinţelor este diferită de la caz la caz. Aria extrem de largă de cuprindere a acţiunii a determinat necesitatea formării unor „intermediari" purtători de mesaj, în persoana unor specialişti-instructori, pe care, într-o primă etapă, şi-a luat sarcina să-i pregătească CEPECA.

Dispersia mare a cursanţilor şi caracterul participativ al metodelor de predare folosite au determinat organizarea desfăşurării cursurilor de perfecţionare a maiştrilor în întreprinderi, chiar în timpul programului de producţie. Cunoştinţele acumulate în timpul şedinţelor de perfecţionare folosesc astfel ca instrument direct şi imediat de îmbunătăţire a rezultatelor obţinute în muncă.

În ce priveşte tematica acestor cursuri, s-au selecţionat acele probleme care pot fi considerate comune tuturor maiştrilor: priceperea de a conduce oamenii, capacitatea de a transmite dispoziţii şi de

ing. Miron POPESCU

(Continuare in pag. 14)

● **Combinatul pe care-l conduceţi are un profil complex de producţie: industrializarea peştelui, legumelor, fructelor, cărnii, laptelui şi vinului. În care din aceste activităţi sînteţi specialist?**

— Am absolvit Institutul de pescuit şi piscicultură — Constanţa, în 1951. De notat că fabrica de industrializare a peştelui are o pondere de circa 55% în producţia combinatului, iar fabrica de conserve din legume şi fructe — 30%, restul revenind celorlalte sectoare

● **Unde aţi lucrat înainte de a vi se încredinţa funcţia actuală?**

— După terminarea institutului am rămas un timp, ca asistent, apoi am fost trimis în U.R.S.S. la o specializare în probleme de pescuit şi industrializare a peştelui. După aceea, am lucrat la întreprinderea piscicolă-Constanţa şi la unităţile sale din Sf. Gheorghe şi Jurilovca, la Staţiunea de cercetări piscicole-Constanţa şi ca inginer tehnolog, în flota de pescuit oceanic pe traulerul „Constanţa". De anul trecut mi s-a încredinţat funcţia pe care o exercit în prezent.

● **Sînteţi, deci, un specialist în industrializarea resurselor oceanului. Profit de aceasta pentru a vă întreba care sînt, după dv., şansele noastre în dezvoltarea unei asemenea industrii?**

— Preparatele din peşte oceanic sînt din ce în ce mai căutate pe piaţa mondială a produselor alimentare. Activitatea este rentabilă. În acest domeniu şanse are oricine. Problema este să ştie şi să aibă cu ce le exploata. Şi, eu cred în forţele noastre. În acest sens, am elaborat, cu sprijinul unor specialişti din cadrul Direcţiei industriei peştelui din Ministerul Industriei Alimentare, un studiu privind dezvoltarea în perspectivă a flotei de pescuit oceanic. Conform prevederilor, la sfîrşitul acestui an, ţara noastră va dispune de 10 nave de pescuit oceanic, iar în 1975 numărul lor va ajunge la 30. Foarte curînd, va lua fiinţă în cadrul combinatului o unitate specializată în exploatarea acestor nave, ca şi a unora de transport.

● **După cîte ştiu, combinatul nu desfăşoară şi o activitate de cărăuşie pe mare. În ce scop vor fi aduse şi navele de transport?**

— Ele vor duce din ţară traulerelor româneşti care pescuiesc în zonele de nord-vest şi de sud-est ale Oceanului Atlantic, echipaje şi unele piese şi subansamble de schimb şi vor aduce peştele recoltat. În felul acesta traulerele vor rămîne mai mult timp în regiunile respective ale globului, mărindu-se cantitatea de peşte recoltat într-o campanie şi totodată eficienţa economică a exploatării navelor de pescuit oceanic.

CADRE ŞI RĂSPUNDERI

Virgil ŢIPĂ

director general al Combinatului Industriei Alimentare — Tulcea

● **Cine realizează „armonizarea" multiplelor activităţi productive desfăşurate în unităţile combinatului?**

— Serviciile de planificare şi de producţie, în procesul de determinare a indicatorilor de plan pe ansamblul combinatului şi de defalcare pe unităţi. „Armonizarea" este favorizată de faptul că deciziile strategice ale întregului complex economic sînt luate de către consiliul de administraţie al combinatului, din care fac parte şi conducători şi specialişti ai unităţilor componente.

● **Structura organizatorică asigură buna funcţionare a sistemului, a combinatului?**

— În general, da. Experienţa de pînă acum relevă însă necesitatea unor schimbări în realizarea cărora întîmpinăm greutăţi. Şi aceasta, deoarece este prea departe punctul unde este fixat dreptul de decizie. Ar trebui să se înţeleagă că nu se poate stabili o dată pentru totdeauna o structură organizatorică a combinatelor, în general a unităţilor economice. Şi apoi că nu este necesar ca directorul general de combinat să-şi consume timpul cu intervenţii la minister, sau şi mai sus, pentru a obţine o mică schimbare în structura organizatorică a combinatului.

● **Un exemplu, v-aş ruga**

— Avem un compartiment numit tehnic-agricol. În atribuţiile acestuia sînt cuprinse atît probleme de producţie (tehnologii) cît şi contractarea şi achiziţionarea materiilor prime agricole pentru fabricile de conserve, de industrializare a cărnii, laptelui şi vinului. Aceasta nu dă posibilitatea efectuării unei munci de calitate, problemele fiind aici cam amestecate. Este necesar să organizăm cele două activităţi în compartimente distinste. Ne-am adresat ministerului nostru, aceasta trebuie să se adreseze Ministerului Muncii. Drumul este lung, răspunsul nu vine, timpul trece, competenţa specialiştilor nu este valorificată la cel mai înalt nivel.

● **Analiza activităţii de pînă acum a consiliului de administraţie mă face să cred că şedinţele acestuia sînt deosebit de aglomerate.**

— Aveţi dreptate. Din păcate nu putem face altfel. Prevederile statutului cadru obligă consiliul de administraţie să ia el decizii pe care ar putea foarte bine să le delege. Cred că i s-ar putea da dreptul să-şi delege o parte din atribuţii, rămînînd, evident, responsabil.

● **Pentru următorul cincinal v-aţi propus mai mult decît dublarea volumului activităţii. Care sînt principalele probleme pe care le ridică atingerea acestui ambiţios obiectiv?**

— În primul rînd, asigurarea utilizării la maximum a capacităţii de pescuit şi prelucrare a navelor şi a cadrelor flotei. Apoi, modernizarea fabricilor de industrializare a peştelui şi de conserve, necesară diversificării producţiei şi îmbunătăţirii calităţii acesteia.

Stere POPESCU

SOCIETATEA MONT PELERIN: DILEME NEOLIBERALE

DACĂ despre şcoala de la Chicago Milton Friedman a putut susţine că este un mit, un alt sediu al neoliberalismului postbelic are o consistenţă organizatorică certă: Societatea Mont Pélerin, fondată în 1947 şi activă între altele sub forma unor sesiuni anuale de dezbateri. Printre fondatori se numără economişti cu renume, unii dispăruţi, ca Wilhelm Röpke, Alexander Rüstow, Walter Eucken, Frank H. Knight, şi alţii în viaţă, ca Friedrich von Hayek, actualmente preşedintele de onoare al societăţii, Günter Schmölders, actualul ei preşedinte, Gottfried Haberler. Toţi aceştia sînt bine cunoscuţi ca susţinători ai virtuţilor liberei concurenţe, ai unui cîmp de acţiune nelimitat pentru întreprinzătorul capitalist. Nu poate surprinde că sesiunea de anul acesta, a 20-a, a Societăţii Mont Pélerin, ţinută în primele zile ale lunii septembrie la München, a fost consacrată temei „Rolul întreprinzătorului în economia de piaţă".

Relatările despre desfăşurarea dezbaterilor, extrasele din comunicări publicate pînă acum lasă să se întrevadă o tonalitate defensivă în examinarea posturii întreprinzătorului în lumea contemporană. În centrul atenţiei a stat, după cum reiese din relatări, „neastîmpărul social" concretizat „într-o pronunţată atitudine critică şi sceptică faţă de imaginea economiei de piaţă", ţinta directă fiind „înainte de toate întreprizătorul ca personificare a acestei economii" (**Neue Zürcher Zeitung**). Aceeaşi nuanţă se degajă şi din caracterizarea rezultatelor sesiunii aşa cum le prezintă publicaţia elveţiană. În primul rînd, s-a ajuns la concluzia că „o condamnare globală a criticii la adresa întreprinzătorilor ar fi vădit greşită", aceasta pentru că pe lîngă elemente comune critica are caracteristici specific naţionale în diferitele ţări. În al doilea rînd, însă, a rezultat că „critica la adresa întreprinzătorului nu a apărut în vid, ea nu poate fi considerată doar un capriciu, o escapadă a vremurilor noastre, ci la baza ei stau factori generatori foarte reali, de a căror existenţă — cu toate că sînt prezente desigur reprezentări rivale despre orînduiri — întreprinzătorii nu sînt nici ei complet lipsiţi de vină". Altfel spus, purtătorii neoliberalismului în teoria economică au fost puşi în dilemă de nepotriviri între imaginea lor, să spunem ideală, despre întreprinzător şi comportamentul acestuia în viaţa reală.

Înainte de a trece la unele ilustrări ale acestei nepotriviri şi ale soluţiilor preconizate pentru ele la München, merită să consemnăm însă următorul pasaj, dintr-o comunicare a profesorului Franz Böhm, despre legătura dintre prestigiul întreprinzătorului capitalist şi cel al orînduirii pe care o personifică: „Nimeni nu va obiecta contra afirmaţiei că imaginea întreprinzătorului depinde, în ultimă instanţă, de imaginea orînduirii bazate pe economia de piaţă. Orice spor de reputaţie pe care îl înregistrează sistemul economiei de piaţă în opinia publică şi în conştiinţa politică favorizează imaginea întreprinzătorului. Şi orice criză de încredere prin care trece sistemul economiei de piaţă înseamnă o lovitură dată prestigiului întreprinzătorului în societate". În lumina acestei legături judicios sesizate, care de fapt lărgeşte considerabil tema dezbaterii de la München, vor apărea mai clar şi semnificaţiile unor ilustrări concrete ale posturii întreprinzătorului.

„Ca un fir roşu", relatează participanţii la sesiunea Societăţii Mont Pélerin, a trecut prin comunicări şi discuţii „concepţia că unul din factorii generali care trebuie făcuţi răspunzători pentru deprecierea imaginii întreprinzătorului în pături largi ale opiniei publice îl constituie inflaţia permanentizată şi voinţa tot mai slabă de a se acorda o atenţie sporită menţinerii măcar a unei stabilităţi relative a valorii banilor, cerinţă obligatorie a economiei de piaţă". Unii vorbitori, printre care profesorul Ludwig Erhard, au mers atît de departe în zugrăvirea consecinţelor acestei evoluţii încît au arătat că dacă se va recurge, pentru stăvilirea tendinţelor inflaţioniste, la blocarea preţurilor şi a tarifelor discutată în prezent într-o serie de ţări, aceasta va echivala cu o recunoaştere a falimentului economiei de piaţă. Cei mai mulţi participanţi au relevat că întreprinzătorii sînt nu numai dispuşi să privească deprecierea monetară ca un preţ acceptabil al creşterii producţiei, dar că deseori chiar „recomandă inflaţia ca o otravă «dulce», pentru că e agreabilă şi «inofensivă», pentru realizarea unei politici extreme de folosire deplină a forţei de muncă şi de expansiune". Dilema teoreticienilor neoliberali depăşeşte aici vizibil raportul imagine ideală — comportament real al întreprinzătorilor. Ea provine din înghesuirea forţată în acest raport a unei probleme mai largi — aceea a consistenţei politicii economice, a compatibilităţii obiectivelor ei, mai ales a două dintre ele: stabilitatea monetară şi gradul de folosire a mîinii de lucru. În materialele de care avem cunoştinţă pînă în prezent nu apare explicit ideea acceptabilităţii din punct de vedere neoliberal a unei cote mai mari de şomaj, însă logica argumentelor acestui curent de gîndire, aşa cum s-a făcut cunoscută din alte ocazii, indică această opţiune. Mai explicit s-a conturat în schimb ideea că procesele inflaţioniste, defavorizînd păturile cu venituri fixe, „intensifică lupta în jurul repartiţiei veniturilor" şi „provoacă primejdia unui proces accelerat de socializare şi a unor intervenţii neconforme cu cerinţele pieţei". „Otrava cea «dulce» se dovedeşte, privită mai îndeaproape, ca una care ameninţă să distrugă sistemul nervos al economiei de piaţă".

Viziunea „normativă" a întreprinzătorului a fost contrapusă proceselor reale, în termeni asemănători, şi în problema concentrării, mai ales în comunicarea amintită a profesorului Franz Böhm (pe care o cităm după un text apărut în **Frankfurter Allgemeine Zeitung**). Economistul vest-german porneşte de la asemenea teze ca cea despre suveranitatea consumatorilor în economia de piaţă şi cea despre rolul pieţei ca judecător suprem al economicităţii deciziilor şi comportamentului general al întreprinderilor. Funcţionarea ideală a sistemului îi apare ca un plebiscit permanent, în care purtătorii cererii decid prin buletinul de vot al puterii lor de cumpărare asupra volumului, calităţii şi structurii producţiei. Numai acolo unde concurenţa este efectivă, piaţa poate emite judecăţi valabile cu privire la economicitatea activităţii întreprinderilor. Or, întreprinzătorii „au tins şi tind întotdeauna să-şi lărgească puterea pe piaţă şi, înainte de toate, s-o ferească de ameninţarea din partea unor outsideri, a furnizorilor sau a clienţilor acestora, mai pe scurt — din partea vreunor elemente care mai sînt încă independente". Ajungînd astfel să îngrădească efectiv concurenţa sau s-o înlăture, ei pot obţine profituri şi de pe urma unui comportament neconform cu cerinţele pieţei. Legislaţia antitrust, capabilă în trecut, după părerea autorului, să contracareze aceste tendinţe, a rămas actualmente mult în urmă faţă de metodele moderne de monopolizare. Şi astfel, „se pune întrebarea dacă întreprinzătorii nu ar trebui sfătuiţi ca, în interesul propriei lor imagini, să renunţe la metode de afaceri care îngrădesc concurenţa". Dilema pentru teoreticianul neoliberal, care se manifestă şi într-o argumentare extrem de sinuoasă, nu se rezumă aici la necesitatea de a alege între menajarea „imaginii" întreprinzătorului şi sporirea profiturilor sale. Ea se exprimă şi în recomandarea de a lăsa în cele din urmă statul „să restabilească capacitatea de funcţionare a instituţiilor", adică a pieţei, sub ameninţarea de a vedea fisurîndu-se însuşi sistemul bazat pe economia de piaţă.

Dificultatea împăcării aspiraţiilor neoliberale pure cu funcţiile reale ale statului în economiile occidentale s-a reflectat şi în comunicarea profesorului Ludwig Erhard. „Întreprinzătorul, a declarat fostul cancelar al R.F. a Germaniei, va şti să aprecieze şi să valorifice în mod util tendinţele de dezvoltare care îi vor fi zugrăvite în linii mari, inclusiv pe bază de cifre şi statistici; dar concluziile pe care se cuvine să le tragă de aici necesită întotdeauna să fie adaptate şi de aceea trebuie lăsate întotdeauna la discreţia hotărîrilor sale". Căci: „Întreprinzătorul, care simte nevoia de a fi apărat şi ocrotit de autorităţi sau care se simte legat de fapt sau moraliceşte de indicaţii din partea lor se reneagă pe sine însuşi şi subminează orînduirea bazată pe libertate". Funcţia întreprinzătorului nu o poate îndeplini, după Erhard, nici un organ de stat, exercitarea ei nu poate fi învăţată la nici o şcoală. Şi chiar cînd admite utilitatea politicii conjuncturale a statului, autorul continuă imediat cu ideea că eşecurile şi carenţele acestei politici în Occident nu fac decît să întărească credinţa întreprinzătorilor în propria lor judecată.

Dilemele neoliberalilor din Societatea Mont Pélerin se dovedesc, privite în ansamblu, ca nepotriviri între imagini ideale preluate din trecut şi tabloul real al problematicii de astăzi a economiei ţărilor dezvoltate din Occident. Nu cea mai mică dintre aceste dileme este aceea care opune consecvenţa rigidă în susţinerea tezelor neoliberale unor încercări de adaptare a lor la date ale situaţiei social-economice contemporane din aceste ţări. De o consecvenţă extremă a dat dovadă Milton Friedman, care a contestat într-o comunicare prezentată la München existenţa unei responsabilităţi sociale a întreprinzătorului capitalist. El a admis că se poate vorbi cel mult de o asemenea responsabilitate a unor proprietari de întreprinderi, şi anume cînd alocă, de exemplu, fonduri pentru scopuri sociale. Dar în cazul întreprinzătorilor-salariaţi, al managerilor marilor firme şi societăţi, responsabilitatea socială se rezumă, după Friedman, la răspunderea faţă de acţionari, faţă de mînuirea fondurilor în interesul proprietarilor întreprinderii. Economistul american limitează răspunderea întreprinzătorilor la folosirea factorilor de producţie într-un mod care să mărească beneficiile. Editorialistul de la **Frankfurter Allgemeine Zeitung**, comentînd această poziţie, a caracterizat-o ca „o caricaturizare a întreprinderii". „Întreprinzătorii care nu urmăresc nimic altceva decît maximizarea beneficiilor, declară el, nu pot fi socotiţi în timpurile de astăzi decît ca gropari ai libertăţii pieţei". De altfel, „acţiuni responsabile din punct de vedere social nu trebuie nicidecum să ducă întotdeauna la reducerea beneficiilor". Revine în minte, fără voie, identificarea citată la început a „imaginii întreprinzătorului" cu „imaginea economiei de piaţă". Zugrăvirea celei dintîi cu consecvenţă friedmaniană riscă să o afecteze prea mult pe a doua pentru a fi acceptabilă din punct de vedere politic chiar pentru cei mai convinşi neoliberali. Oricît de puţini dispuşi ar fi ei să-şi adapteze conceptele economice la realităţi cum sînt proeminenţa firmelor monopoliste, masivitatea rolului statului ş.a., dincolo de această sferă, în politica socială bunăoară, extremismul teoretic rămîne inavuabil.

L. STROJA

FIŞE

■ Raymond W. Coleman, profesor la Universitatea din Illinois, publică în **RIVISTA INTERNAZIONALE DI SCIENZE ECONOMICHE E COMERCIALI**, nr. 3/1970 studiul **Current Conflicts and Problems in Collegiate Schools of Business**, (Conflicte şi probleme actuale în şcolile economice superioare) în care se preocupă de îmbunătăţirea învăţămîntului economic superior. În condiţiile schimbărilor revoluţionare din tehnica contemporană — susţine autorul nu este indicată o specializare îngustă a învăţămîntului, deoarece cunoştinţele dobîndite de student ar putea fi perimate scurt timp după absolvire. Pentru lumea de mîine, autorul schiţează următoarele tendinţe în învăţămîntul economic superior: 1) accentuarea studiului disciplinelor economice fundamentale; 2) creşterea atenţiei acordate tehnicii de calcul; 3) majorarea numărului de cursuri despre mediul exterior al întreprinderii; 5) mai multă atenţie relaţiilor comerciale internaţionale; 6) recunoaşterea caracterului interdisciplinar al învăţămîntului economic.

■ În studiul **Entropia în sistemele cibernetico-industriale** publicat în revista **STUDII ŞI CERCETĂRI DE CALCUL ECONOMIC ŞI CIBERNETICĂ ECONOMICĂ nr. 3, 1970**, Ştefan Bîrlea atrage atenţia că într-un sistem cibernetic ireductibil în industrie — constituit din locul de muncă — entropia apare în principal ca rezultat al variaţiei probabilităţii de acţiune a elementului uman. Pornind de la această constatare, el afirmă că un sistem cibernetic industrial — compus din reuniuni de sisteme cibernetice ireductibile — este cu atît mai bine organizat cu cît nivelul entropiei, stabilit pentru întregul sistem cibernetic industrial — este mai scăzut. În consecinţă, după părerea sa, se poate determina — prin comparaţie — gradul de organizare al unei întreprinderi industriale, precum şi de a se acţiona în direcţia reducerii entropiei, respectiv îmbunătăţirea organizării. În acest ultim scop, autorul indică două căi şi anume: a) stabilirea unor partiţii convenabile de subsisteme şi b) reducerea entropiei la fiecare loc de muncă, la fiecare atelier, secţie.

■ În articolul **Les rélations raciales et l'emploi au Royaume — Uni** (Relaţiile rasiale şi ocuparea forţei de muncă în Regatul Unit), publicat în **REVUE INTERNATIONALE DU TRAVAIL** (iulie 1970), Frank Cousins, cunoscut activist britanic pe tărîm politic şi social, examinează natura şi amploarea discriminării în domeniul muncii care afectează pe imigranţii de culoare în Anglia. Pornind de la evoluţia legislaţiei referitoare la imigraţie şi oprindu-se îndeosebi asupra prevederilor legii din 1968 privitoare la relaţiile rasiale, autorul analizează repartiţia lucrătorilor imigranţi (pe profesii şi regiuni), condiţiile practice în care se aplică legea menţionată, atitudinea patronatului si a sindicatelor, obstacolele lingvistice şi culturale în calea integrării imigranţilor etc.

„Deşi prejudecăţile faţă de oamenii de culoare n-au dispărut încă în rîndurile celor ce angajează şi, o spun cu regret, chiar la unii sindicalişti, toate mărturiile adunate sugerează — scrie Frak Cousins — că există numeroase aspecte încurajatoare, îndeosebi în domeniul ocupării forţei de muncă. Pericolele sînt mult mai grave în ceea ce priveşte locuinţele, serviciile sociale şi stabilimentele publice". Autorul conchide că „nodul problemei rasiale îl constituie instaurarea unei veritabile egalităţi a şanselor, în special în domeniul formării profesionale". Totodată, însă, el recunoaşte fragilitatea situaţiei actuale, faptul că o eventuală sporire a şomajului în Anglia ar agrava în primul rînd situaţia imigranţilor de culoare, ar putea deteriora climatul relaţiilor rasiale.

Erată

La articolul Sesiunea a X-a a Consiliului U.N.C.T.A.D. — Dezbateri în jurul strategiei dezvoltării, apărut în nr. 40, în rîndul 1, col. a 2-a, pag. 17 în loc de 105% se va citi 10,5%; la acelaşi articol, antepenultimul rînd din col. a 2-a, pag. 23 se va citi: „lor la diferite grupări din cadrul acestui organism".

INDICI CALITATIVI

(Urmare din pag. 10—11)

prin utilizarea intensivă a mașinilor, utilajelor și instalațiilor, precum și a spațiilor de producție ale întreprinderilor. Unele întreprinderi și-au achiziționat mașini și utilaje pe care nu le folosesc în mod corespunzător, a căror amortizare grevează puternic cheltuielile materiale de producție. Astfel, Uzina „Unio"-Satu Mare a plătit aproape 35% din amortizarea pe primul semestru al anului 1970 pentru mașini și utilaje slab folosite în procesul tehnologic. Analiza critică a indicilor de utilizare a echipamentului industrial poate scoate în evidență surse însemnate de reducere a cheltuielilor materiale.

Un cîmp încă neexplorat corespunzător, în zona desfășurării proceselor tehnologice, este și domeniul **transporturilor uzinale.** Analiza critică a acestor transporturi, pornind de la mijloacele de tracțiune și pînă la echipele de mișcare, poate scoate în evidență rezerve însemnate pentru reducerea cheltuielilor materiale. Organizarea corespunzătoare a fluxului tehnologic, introducerea micii mecanizări în acest domeniu de activitate, luarea unor măsuri specifice pentru înlăturarea pierderilor în procesul de manipulare, reprezintă un aport în cadrul acțiunii de creștere a eficienței producției.

Structura producției să corespundă cerințelor pieței

VALORIFICAREA superioară a materiilor prime și materialelor — cale importantă pentru reducerea ponderii cheltuielilor materiale în cadrul produsului global, — permite ca, din aceeași cantitate de materiale, să se obțină o producție marfă mai mare pe seama unui preț superior, datorită îmbunătățirii calității și deci, implicit, o micșorare a ponderii cheltuielilor materiale. Subliniem însă faptul că procesul de valorificare trebuie înțeles ca un proces indisolubil legat de îmbunătățirea calității produselor, de crearea unor valori de întrebuințare care să aibă efectul util scontat, la consumator. Precizăm aceasta, pentru că unele întreprinderi, în goana după rezultate realizate cu ușurință, sporesc artificial prețurile unor produse, în special la unicate și comenzi izolate și întîmplătoare, neaducînd astfel un real serviciu economiei naționale.

Îmbunătățirea structurii producției trebuie să țină seama neapărat și de interesele economiei naționale nu numai de cele ale întreprinderii producătoare, deoarece sînt unele situații cînd produsele cu prețuri mici și mijlocii dispar de pe piață în favoarea celor cu prețuri mari, în ultimul timp, unele întreprinderi încercînd să rezolve problema reducerii cheltuielilor materiale pe această cale cu consecințe negative asupra intereselor economiei naționale. Deplasarea structurii producției spre sortimente superioare trebuie să aibă loc în condițiile respectării intereselor reale ale pieței interne, în cazul bunurilor de consum, precum și pe acelea ale economiei în ansamblu, în cazul mijloacelor de producție. Este evident că în procesul de desfacere pe piața externă, bătălia trebuie dată pentru mărfuri și sortimente de calitate, realizîndu-se astfel o valorificare corespunzătoare a mărfurilor fabricate în țara noastră. Este edificator cazul Austriei, de pildă, unde, din totalul exportului aproape 90% din încălțăminte, este de calitate superioară cu fețe de piele; prețul mediu al unei perechi, exportate a fost în anul 1968 de 5,38 dolari perechea, față de numai 3,70 dolari perechea plătită la import. Firește, în procesul reducerii cheltuielilor materiale pe unitatea de produs sînt o multitudine de factori care se întrepătrund și se condiționează reciproc, în funcție de specificul fiecărei unități de producție în parte.

PREGĂTIREA MAIȘTRILOR

(Urmare din pag. 12)

a-și instrui subalternii și priceperea de a organiza și simplifica munca acestora.

...și ce-ar trebui să facă întreprinderile

SÎNT, ce-i drept, și unități în care conducerile n-au înțeles interesul major pe care-l prezintă perfecționarea maiștrilor pentru îmbunătățirea rezultatelor generale economice, conduceri care, sub pretextul dificultăților în realizarea sarcinilor de plan, refuză de fapt, să atace răul la rădăcină și împiedică sau, în orice caz, nu sprijină desfășurarea programului de perfecționare. Cu toată inerția izvorîtă dintr-o asemenea optică, acțiunea de perfecționare a maiștrilor ia o amploare din ce în ce mai mare. Pentru a putea obține rezultate economice semnificative, în urmărirea aplicării cunoștințelor dobîndite trebuie antrenate toate cadrele de conducere care coordonează direct munca maiștrilor. În acest mod se va putea trece treptat la o etapă superioară — în ceea ce privește eficiența — și anume, la perfecționarea maiștrilor de către superiorii lor direcți, în proporție mai mare decît de către specialiștii-instructori independenți de ierarhia unităților. Această formă este superioară prin aceea că transmiterea cunoștințelor, a metodelor, nu se face numai în cadrul ședințelor de instruire, ci în tot timpul colaborării nemijlocite a maistrului cu șeful lui, prin exemplu și îndrumarea acestuia, iar controlul aplicării metodelor îmbunătățite se face simultan cu controlul îndeplinirii sarcinilor de producție.

VALORIFICAREA METALULUI

(Urmare din pag. 10)

În ce privește promovarea înlocuitorilor, îndeosebi a maselor plastice, există încă serioase impedimente.

Pe de o parte, fabricile de prelucrare a maselor plastice solicită uzinelor noastre matrițele necesare — solicitări ce nu pot fi întotdeauna satisfăcute. Apoi, lipsesc unele mase plastice cu caracteristici superioare și nu sînt elaborate norme privind parametrii fizico-mecanici ai acestora în așa fel încît piesele executate să fie, din punct de vedere al rezistenței, la nivelul celor din metal. Sînt apoi cazuri, cînd la unele piese din material plastic se cer prețuri mai mari decît costă cele din metal. Iată un exemplu. Rezervorul de lichid de la semănătoarea S.PC-6, în execuție metalică costă 957 lei, iar pentru cel din masă plastică s-a solicitat un preț de 1052 lei. Sînt diferențe care pot afecta în uzinele noastre indicatorul de eficiență.

Aș vrea să mai relev un fapt. Pînă la ora actuală nu a fost rezolvată fabricația de fibre sintetice din sticlă. Avem studii făcute, care permit înlocuirea alamei și oțelului cu acest material. Din lipsa unor capacități de fabricație la întreprinderile Ministerului Industriei Chimice nu putem înlocui metalul cu acest produs, deși în alte țări problema a fost de mult soluționată.

RED.: Ce măsuri s-au luat pe linia diminuării rebuturilor?

M. C. — Dacă raportăm situația actuală la cea din anii trecuți, lucrurile se prezintă, desigur, mai bine. Dar rebuturile „mănîncă" totuși cantități serioase de metal. **În prima jumătate a acestui an, ele au reprezentat 700 de tone.** Ponderea mare o dețin piesele turnate din fontă și oțel. Desigur, prin rebut nu se pierde în întregime cantitatea de metal, cea mai mare parte fiind recuperată prin retopire. Dar, chiar așa stînd lucrurile, **rebuturile au diminuat economiile cu circa 160 tone.**

În afară de măsurile tehnice luate pe întreg fluxul producției și pentru ridicarea calificării profesionale, vor fi întărite — așa cum am arătat — serviciile C.T.C. în spiritul prevederilor noii legi a asigurării și controlului calității produselor.

RED.: În toate cazurile, uzinele furnizoare și, îndeosebi cele siderurgice, au favorizat acțiunea de economisire a metalului? Ne referim mai ales la livrarea laminatelor și tablelor la lungimi fixe și multiple.

M. C.: — Lucrurile s-au mai îmbunătățit în acest domeniu. Dar sînt și cazuri cînd unele uzine furnizoare nu livrează laminatele la lungimi fixe și multiple și tablele la formatele solicitate. De asemenea, uzinele noastre mai primesc laminate cu toleranțe pozitive, cu capete neretezate etc. În ambele cazuri, se înregistrează pierderi de metal, fie prin încorporarea în produsul executat a unei cantități suplimentare, fie prin creșterea volumului de deșeuri nerecuperabile. Iată și aici un exemplu. **Din cauza livrării cu toleranțe pozitive și la lungimi de fabricație a profilelor I8, T3 și T4, în semestrul I a.c. Uzina „Metalica" din București a depășit consumul de metal cu 64 de tone. Pe întreaga Centrală s-au consumat suplimentar în aceeași perioadă 130 tone.**

RED.: În ansamblul preocupărilor pentru ridicarea eficienței economice a întreprinderilor, ce ați înscris de pe acum pe agenda dv. pentru 1971?

M.C.: — Măsurile întreprinse în acest an urmează să fie amplificate. Pe agenda noastră a stat încă cu mult înainte problema stabilirii unor consumuri specifice judicioase și serios fundamentate din punct de vedere tehnic pe 1971. De altfel, însuși progresul tehnic ne obligă la aceasta. Încă din primul trimestru al acestui an, au fost analizate, împreună cu specialiștii uzinelor, consumurile specifice de metal pentru produsele ce se vor fabrica anul viitor. De menționat că, **în 1971, urmează să fie modernizate încă 46 de produse la care s-a apreciat că mai poate fi redus consumul.**

În planul tehnic 1970—1971 au fost introduse sarcinile de reproiectare constructivă, tehnologică, în așa fel încît începutul anului viitor să ne găsească cu consumuri specifice micșorate și la aceste produse. La aceeași dată, au fost elaborate planuri de măsuri pentru 1971 care să ne permită nu numai să ne încadrăm, dar să ne situăm chiar sub nivelul normelor planificate.

FACTORI CONVERGENȚI

(Urmare din pag. 11)

tății produselor înlătură astfel de neajunsuri. Este actuală, în continuare, perfecționarea sistemului de repartiții a materialelor centralizate ca și îmbunătățirea activității sistemului de baze de aprovizionare și desfacere.

Este semnificativ că mulți conducători de întreprinderi, pornind de la unele deficiențe ale sistemului de planificare, afirmă că „problema noastră nu este de a mări rezultatele, ci de a justifica niște sarcini de plan cît mai mici".

Se știe că drept urmare a acțiunii de organizare științifică a producției și a muncii, declanșată cu trei ani în urmă de conducerea de partid și de stat, în unitățile economice au fost elaborate mii de studii de raționalizare a activității. Multe s-au aplicat și rezultatele pozitive sînt evidente. Majoritatea acestor studii reprezintă tot atîtea căi (perfecționări de fluxuri tehnologice, organizarea locurilor de muncă, mai buna gestiune a stocurilor, îmbunătățirea programării producției etc.) de reducere a cheltuielilor materiale. Nenumărate studii rămîn însă în dosare, multe nu vor fi poate aplicate niciodată. Trei factori au condus la această situație necorespunzătoare: **lipsa de receptivitate** a forurilor superioare la propunerile unităților economice (sînt multe studii care nu aveau nevoie, pentru aplicare, decît de aprobare); unele deficiențe ale finanțării (majoritatea schimbărilor preconizate de studiile de organizare presupun fonduri mai mici sau mai mari, care se obțin uneori cu mari dificultăți — ceea ce duce la tergiversări și, în cele din urmă, la renunțări); lipsa de **inițiativă** a cadrelor din conducerea unităților economice. Am lăsat-o pe aceasta la urmă nu pentru că este mai puțin importantă. Dimpotrivă. Realitățile demonstrează că primele două piedici menționate pot fi mai ușor surmontate atunci cînd nu există a treia.

Una din direcțiile perfecționării cadrelor de conducere trebuie s-o constituie eliminarea mentalității și practicii administrative și întărirea spiritului de răspundere și de acțiune, a spiritului întreprinzător, a unei **mentalități economice** în conducerea economică.

Reducerea nivelului cheltuielilor materiale depinde de foarte mulți factori. Toți aceștia pot însă fi sintetizați în: perfecționarea în continuare a conducerii și planificării economiei naționale, în toate verigile, la toate nivelurile. Cunoscînd ceea ce s-a făcut în aces domeniu pînă în prezent, precum și obiectivele finale — prevăzute de Conferința Națională a partidului — putem conchide că sarcina de reducere a cheltuielilor materiale — de primă importanță în viitorul cincinal — va fi îndeplinită cu succes.

Participarea italiană la Tîrgul internațional — București 1970

O NOUĂ DOVADĂ DE COLABORARE ECONOMICĂ A ITALIEI CU ROMÂNIA

Dezvoltarea constantă și rapidă a activității productive a Italiei după război a determinat o deschidere progresivă a piețelor și, ca atare, o amplificare a aspectelor naționale ale politicii economice italiene în cadrul politicii economice mondiale. Comerțul exterior, unul din factorii determinanți ai dezvoltării economice și sociale, a fost bazat pe cercetarea metodelor și instrumentelor celor mai bune, pentru realizarea unei intensificări maxime a relațiilor și schimburilor reciproce.

Este evident că această intensificare nu se poate realiza decît în cadrul unui climat de libertate, stabilitate și colaborare.

Guvernul italian și Ministerul de Comerț Exterior italian au urmărit constant liberalizarea importurilor și regimurilor valutare, multilateralitatea schimburilor și plăților, simplificarea maximă a regulilor și procedurilor de comerț exterior, cooperarea economică internațională și în special cea europeană, impulsionarea maximă a tuturor acțiunilor italiene de export în toate sectoarele și zonele.

Urmărirea permanentă a acestor principii a creat condiții din ce în ce mai adecvate pentru o dezvoltare mai bună a inițiativelor și energiilor naționale care au realizat întîi reconstrucția, apoi modernizarea și amplificarea instalațiilor industriale făcîndu-le să lucreze la costuri aliniate cu cele internaționale și să realizeze schimburi cu străinătatea care au atins valori spectaculoase.

Rezultatele acestei politici sînt vizibile în progresul obținut de comerțul exterior italian. Astfel, între 1950—1960 valoarea totală a schimburilor (import și export) a crescut de la 1 679 miliarde lire la 5 223 (+212%), iar în următorii nouă ani această cifră a atins 15.112 miliarde lire (+189%), făcînd astfel ca raportul dintre totalul schimburilor reciproce și produsul național brut să fie de 29,3% în 1969, în timp ce comerțul mondial a crescut cu numai 109%.

Dezvoltarea industrială a Italiei, progresivă și diversificată, s-a reflectat în participarea competitivă a acesteia la marile livrări complexe și valorificările unor vaste regiuni subdezvoltate precum și prin capacitatea de afirmare a produselor specializate pe piețele industriale cele mai dezvoltate.

În același timp Italia a urmat o politică de dezgheț a tendințelor protecționiste și restrictive, cooperînd la găsirea unei soluții constructive pentru negocierile multiple prevăzute asupra barierelor netarifare, care după încheierea Rundei Kennedy trebuie să însemne o nouă și substanțială etapă a progresului pentru înlăturarea obstacolelor comerțului mondial.

Italia este preocupată să găsească mijloace și formule mai eficace pentru soluționarea problemelor de dezvoltare a țărilor neangajate și în special în stabilirea unui sistem de tarife generalizate preferențiale în favoarea produselor acestor țări. În același timp Italia urmărește să realizeze relații și colaborări comerciale și industriale cît mai strînse și mai intense cu țările din estul Europei în convingerea că se va realiza un sistem economic internațional mai deschis și multilateral care să corespundă mai bine exigențelor reale ale popoarelor.

În urmărirea practică a obiectivelor permanente enunțate mai sus, Institutul Italian pentru Comerțul Exterior (I.C.E.), care este organul tehnic al Ministerului de Comerț Exterior italian a organizat, din însărcinarea acestuia și sub auspiciile Ambasadei Italiei din București, participarea colectivă italiană la Tîrgul Internațional București, pe un spațiu de circa 4 000 mp (Pavilionul K + L) pe care vor expune cele mai moderne produse circa 110 întreprinderi italiene din sectoarele electrotehnică, electronică, mașini unelte, mașini pentru prelucrarea lemnului, sudură, pompe, mașini textile, aparatură de laborator etc.

★

Orice informații suplimentare pot fi cerute Oficiului permanent I.C.E. din București, str. A. D. Xenopol, 15 (Grădina Icoanei), tel. 120479/120350, telex 485 ITALTRADE Bucarest, care stă la dispoziția tuturor celor interesați pentru tot ce este în legătură cu dezvoltarea continuă a relațiilor comerciale și industriale italo-române.

PUBLICOM

REPUBLICA DEMOCRATĂ GERMANĂ — STAT INDUSTRIAL SOCIALIST MODERN

ÎNTREPRINDERILE din Republica Democrată Germană, care participă la expoziţie, vă prezintă rezultatele activităţii lor de cercetare şi producţie. Dv. sinteţi partenerii lor în soluţionarea problemelor lor tehnice şi economice.

Vizitaţi expoziţia noastră colectivă din cadrul Tîrgului internaţional Bucureşti 1970, în hala P.

Kamera-ORWO Export-Import	VEB Carl Zeiss JENA	WMW Export-Import
Büromaschinen Export-Import	Maschinen Export-Import	Elektrotechnik Export-Import
Technocommerz Export-Import	Intermed Export-Import	Deutscher Buchexport und Import

DDR

DEZVOLTAREA RELAȚIILOR DE COMERȚ EXTERIOR ÎNTRE REPUBLICA DEMOCRATĂ GERMANĂ ȘI REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

De mai mult de 20 de ani între Republica Democrată Germană și Republica Socialistă România sînt stabilite relații de comerț exterior care se află în continuă dezvoltare. Schimbul de mărfuri s-a dublat în perioada 1960 — 1969. În planul de perspectivă pînă în anul 1975 sînt prevăzute alte creșteri care au fost discutate de reprezentanții organelor de planificare în septembrie 1970.

Prin pregătirea planurilor de perspectivă pentru anii 1971 — 1975 în toate țările socialiste se iau hotărîri importante privind dezvoltarea social-economică. Aceasta influențează în mare măsură relațiile de comerț exterior pentru următorii ani. Prin planurile lor pentru anii 1971 — 1975, țările din comunitatea statelor socialiste inițiază un nou capitol în colaborarea lor coordonată și planificată pentru atingerea unor performanțe tehnico-științifice maxime. De aceea, Republica Democrată Germană a acordat cu ocazia primului Tîrg Internațional de la București — 1970 o deosebită atenție, mai ales acelor ramuri de producție, branșe și grupe de produse, care sînt de mare importanță pentru progresul tehnico-științific.

Prin modul de rezolvare cît și prin varietatea programului de producție realizat este demonstrată capacitatea industrială a Republicii Democrate Germane.

Punctul principal de atracție vor fi produsele ramurilor Electrotehnică și Electronică. Oferta acestor ramuri industriale începe cu importante capacități de proiectare și fabricație a unor sisteme productive ale tehnicii informației pentru automatizarea și raționalizarea complexă a proceselor de planificare, conducere și producție, precum și a unor aparate științifice pentru cercetare și producție, și continuă cu instalații și dispozitive pentru transmiterea, distribuirea și transformarea energiei electrice de la centrală pînă la consumator. Ramura industrială electronică—electrotehnică a Republicii Democrate Germane întreține relații economice strînse pe baza unor acorduri bi — sau multilaterale cu toate statele membre ale Consiliului de Ajutor Economic Reciproc și, prin urmare, și cu Republica Socialistă România.

Colaborarea se caracterizează printr-o serie de acorduri de cooperare, spre exemplu în producția științifică a unor aparate de tehnică fotografică. În felul acesta colaborează strîns VEB Pentacon din Dresda, în calitate de producător principal în cadrul industriei de obiective fotografice a Republicii Democrate Germane, cu firma românească Întreprinderea Optică Română.

Acest gen de colaborare se referă și la industria de mașini unelte a Republicii Democrate Germane cu aceeași ramură industrială din Republica Socialistă România, asigurînd soluționarea unor probleme curente și de viitor pentru ambele industrii. Republica Democrată Germană a exportat în România în ultimii 5 ani mașini unelte de înaltă productivitate unor întreprinderi românești bine cunoscute ca : Uzinele de mașini grele U.M.G.B. din București, Uzinele „23 August" din București precum și Uzinele „Steagul roșu" și „Tractorul" din Brașov. Se oferă beneficiarilor o gamă de produse și servicii, care se bazează pe o concentrare corespunzătoare precum și o cooperare între parteneri de același nivel, în condiții ce se adaptează întrutotul procesului de producție, procedeelor uzitate, prezentînd o flexibilitate la condițiile solicitate.

Pompele automate pentru extracția petrolului exportate de către Întreprinderea de Comerț Exterior Technocommerz GmbH sînt foarte apreciate pe piața românească. Lucrările intense de cercetare și îmbunătățirile aduse produselor exportate de către Întreprinderea de Comerț Exterior Technocommerz, experiențele îndelungate realizate de întreprinderile furnizoare ale acestei firme exportatoare, sînt o garanție pentru partenerul importator.

Instalații medico-sanitare moderne aflate în multe spitale, puncte de prim ajutor și clinici stomatologice din România fac parte din aparatura tot mai solicitată. O atenție deosebită au atras instalațiile dentare expuse în cadrul expoziției ce a avut loc la București cu prilejul celui de al 58-lea congres F.D.I., constituind o dovadă a capacității industriei R.D.G. în domeniul aparaturii de laborator.

Exponatele ce vor fi vizionate în cadrul Tîrgului Internațional București în pavilioanele R.D.G., sînt produse ale unui program larg al industriei și rezultatele unor lucrări de cercetare și dezvoltare planificată.

Cu această ofertă a Republicii Democrate Germane se demonstrează nu numai condițiile sociale și tendințele de dezvoltare economică a Republicii Democrate Germane, ci se deschide o nouă etapă a colaborării planificate și coordonate a ambelor țări spre realizarea unor parametri științifico-tehnici de înaltă clasă.

TechnoCommerz GmbH

Un partener pentru o activitate comercială încununată de succes

TEHNOCOMMERZ GmbH este o întreprindere de comerț exterior a Republicii Democrate Germane.

În cadrul relațiilor comerciale cu parteneri din circa 40 de țări din lume, această întreprindere se străduiește, aplicînd principiul avantajului reciproc, să facă comerț numai cu produse care prezintă caracteristici superioare privind valoarea utilitară și care întruchipează nivelul cel mai înalt pe piața mondială.

Datorită aplicării acestui principiu, produsele exportate de către întreprinderea Tehnocommerz se bucură de o popularitate în continuă creștere.

Pentru programul multilateral de export a fost creată o organizație de desfacere construită pe baze largi, avînd tangențe în toate domeniile și extinsă în toate țările cu care există relații comerciale, precum și „service"-ul oricînd la dispoziție pentru intervenții.

Aceștia sînt factorii ce determină marea încredere de care se bucură Tehnocommerz GmbH în rîndurile clienților și ale tuturor celor interesați.

Domeniile industriale reprezentate de către Tehnocommerz GmbH — motoare Diesel, pompe și compresoare, instalații de climatizare, ventilație și frigotehnice, armături și instalații hidraulice, construcții de instalații energetice, inclusiv producția de accesorii, precum și tehnica galvanică — fabrică produse de înaltă calitate, datorită lucrărilor intensive de cercetare și dezvoltare, precum și utilizării rezultatelor unei îndelungate experiențe de producție, care corespunde unor cerințe multilaterale.

Toate întreprinderile în cauză se străduiesc să țină seama de cerințele individuale ale clientului, ale celor interesați, în sensul cel mai larg. Prin aceasta se creează posibilitatea de a se colabora — ținînd seama de necesitățile respective ale partenerului — variantele cele mai favorabile pentru rezolvarea problemelor sale specifice.

Pentru a corespunde într-o măsură mai mare decît pînă acum acestor principii de bază, s-a hotărît în anii 1968—1969 ca majoritatea întreprinderilor individuale existente să fie concentrate în mari combinate, cu eficiență economică, profilate pe grupe de produse. Astfel devine posibil să se pună la dispoziția clientului o ofertă complexă.

Angajații Combinatului VEB Dieselmotoren und Industrieanlage „Karl Marx" (motoare Diesel și instalații industriale) din Magdeburg, ai Combinatului Pumpen und Verdichter (pompe și compresoare) din Halle și ai Combinatului VEB Armaturen (armături) „Karl Liebknecht" din Magdeburg, cei ai Combinatului VEB Kraftwerksanlagenbau (construcții de instalații energetice) din Berlin, ai Combinatului VEB Luft und Kältetechnik (instalații de ventilație și frigotehnice) din Dresda, ai Combinatului VEB „ORSTA-Hydraulik" din Leipzig și ai întreprinderii VEB „Galvanotechnik" (galvanotehnică) din Leipzig își dau toată silința să justifice încrederea care le-a fost acordată.

Aceste combinate produc mărfuri care contribuie la consolidarea bunului renume tradițional al producției respective, al întreprinderilor în cauză și — nu în ultimă instanță — la întărirea prestigiului R.D. Germane.

Producția se realizează în 19 întreprinderi productive, două centre tehnico-științifice și o întreprindere specială pentru proiectarea, livrarea, montajul și punerea în funcțiune a unor instalații complete, care posedă calități superioare și se situează — din punctul de vedere al parametrilor lor — la nivelul produselor comparabile ale firmelor cu renume internațional și chiar le depășesc.

Industria de motoare Diesel, pompe și compresoare este unul dintre cei mai importanți furnizori ai șantierelor navale, ai industriei chimice, energeticii, construcțiilor de instalații industriale, ai exploatărilor miniere și întreprinderilor metalurgice, ai uzinelor care construiesc vehicule pe șine, ai agriculturii și ai multor altor ramuri industriale și domenii.

Aceste produse sînt utilizate în obiective industriale cu renume din țară și străinătate.

● EXPORT ÎN 40 DE ȚĂRI

IMPORTANȚA acestei subramuri în economia națională a Republicii Democrate Germane este subliniată prin aceea că ea și-a dobîndit un renume nu numai ca furnizor parțial, ci și ca furnizor general — cu deosebire la export — de stații de generatoare Diesel și de instalații de pompe și compresoare.

Exportul produselor sale în circa 40 de țări are o pondere de aproape 30% în volumul total al producției.

Expoziția de la primul Tîrg internațional București înfățișează numai o mică parte din ansamblul programului multilateral de producție.

Cu această ocazie sînt prezentate acele produse, care întruchipează în modul cel mai vizibil progresul tehnic din domeniul respectiv și care au o importanță hotărîtoare pentru economia națională și pentru export.

● MOTOARE DIESEL ECONOMICE

CARACTERISTICILE esențiale ale construcției de motoare sînt dezvoltarea în continuare și îmbunătățirea permanentă a unor anumite detalii, care au ca scop sporirea economicității motoarelor Diesel.

Avantajele economice ale motoarelor Diesel sînt următoarele :

— putere mare la volum constructiv redus și greutate specifică avantajoasă ;

— efort de întreținere extrem de redus, cu o periodicitate a lucrărilor de întreținere de 24 de ore.

Motoarele pot fi adaptate — datorită existenței unor posibilități multiple de montare, cu ajutorul unor grupuri speciale de accesorii — la scopul de utilizare respectiv, fie că este vorba de construcții navale ori construcții de vehicule pe șine, de agregate de acționare pentru stații electrice sau instalații de pompare și compresoare, etc.

Acest lucru asigură o anumită universalitate față de domeniile de utilizare și față de posibilitățile de aplicare.

Motoarele Diesel fabricate în Republica Democrată Germană corespund, în ceea ce privește proiectarea lor, cerințelor celor mai importante instituții de clasificare, cum sînt : Clasificarea și revizia germană a navelor (DSRK), Registrul maritim sovietic, Lloyd-ul german etc., astfel încît ele pot fi încorporate și în produse pentru care există obligația de clasificare.

● POMPE EFICIENTE

EXTRACȚIA și transportul țițeiului prezintă o importanță tot mai mare. În sistemele extraordinare de întinse ale conductelor petroliere sînt necesare pompe cu o capacitate mare de pompare.

Produsele industriei de motoare Diesel, pompe și compresoare (DPC) sînt utilizate în astfel de sisteme cu succes, atît în Europa cît și în Orientul Apropiat. Pompele de țiței din R. D. Germană funcționează în Republica Socialistă România, în R.P. Ungară și în Siria.

Așa numita „Cale a prieteniei", în lungime de 5000 km, care transportă țiței din Uniunea Sovietică într-o serie de țări socialiste, este echipată cu 72 pompe centrifuge cu un debit de 2000 mc/oră, care se află în exploatare continuă timp de 4 ani.

PUBLICOM

CONSIDERENTE PRELIMINARE la al II-lea Deceniu al dezvoltării

COMISIA a II-a a Adunării Generale (pentru probleme economice și financiare) și-a început lucrările prin hotărîrea de a acorda prioritate absolută pregătirii celui de al doilea deceniu al dezvoltării, deceniul 1970—1980, astfel încît să poată prezenta un program de acțiune cît mai complet și concret în această privință pînă la sesiunea jubiliară care va începe la 14 octombrie. Elaborarea strategiei celui de-al doilea deceniu pentru dezvoltare reprezintă într-adevăr una din problemele esențiale ale actualei sesiuni a Adunării Generale, mai ales dacă se iau în serios în considerare rezultatele descurajante obținute de majoritatea țărilor în curs de dezvoltare în perioada „primului deceniu" (anii 1960—1969).

Nici nu mai este nevoie să se demonstreze de ce menținerea unor întinse zone ale globului în condiții de sărăcie și subnutriție este incompatibilă cu cerințele fundamentale ale epocii în care trăim, de ce această stare de lucruri ridică obstacole în calea dezvoltării comune și colaborării între popoare, aduce prejudicii serioase cauzei păcii, securității internaționale, progresului social. Sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare pentru a-și accelera creșterea reprezintă un imperativ major al societății contemporane și ar avea o imensă înrîurire asupra climatului internațional, asupra întregii dezvoltări viitoare a omenirii.

Din aceste considerente decurge în mod logic poziția României față de al doilea deceniu al dezvoltării, faptul că ea sprijină ideea și obiectivele de ansamblu preconizate, între care realizarea unui ritm mediu anual de creștere a produsului social de cel puțin 6% pentru ansamblul țărilor în curs de dezvoltare și a unui ritm mediu anual de creștere a produsului brut pe cap de locuitor de cel puțin 3,5%, cu posibilitatea de a le mări în a doua jumătate a deceniului.

De altfel, este știut că încă de la prima sesiune a UNCTAD (1964) și pînă astăzi, România a militat consecvent, în întregul sistem al Națiunilor Unite, alături de țările în curs de dezvoltare, pentru sprijinirea cererilor lor legitime, pentru o acțiune internațională concentrată și eficace, capabilă să le faciliteze accelerarea creșterii.

În același timp, pe măsura creșterii potențialului său economic, țara noastră a extins schimburile și a promovat diferite forme reciproc convenabile de cooperare cu țările Africii, Asiei și Americii Latine. Pentru a nu cita decît un singur exemplu, să amintim că în cursul ultimului deceniu schimburile României cu țările în curs de dezvoltare au crescut într-un ritm mediu anual de 17%, superior ritmului cu care a crescut în ansamblu comerțul său exterior.

Solidaritatea cu țările în curs de dezvoltare decurge din analiza obiectivă a problemelor fundamentale ale epocii în care trăim, din concepția care călăuzește România ca țară socialistă în viața internațională, din faptul că ea însăși este confruntată cu numeroase probleme similare. Pentru lichidarea rămînerii în urmă în care se afla la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial în raport cu țările occidentale, avansate din punct de vedere industrial, poporul român a înfăptuit transformări profunde în toate domeniile de activitate. Aceste transformări au dinamizat energiile națiunii și au făcut posibilă mobilizarea tuturor resurselor sale pentru a se accelera dezvoltarea forțelor de producție.

Întemeiată pe experiența propriei noastre construcții economice, delegația română la actuala sesiune a Adunării Generale a subliniat importanța deosebită pe care o are ideea că strategia celui de-al doilea deceniu să cuprindă, alături de indici cantitativi, și un program larg de măsuri politice, sociale economice cu caracter progresiv în vederea rezolvării unor probleme social-economice stringente care stau în fața omenirii.

Lichidarea subdezvoltării cere, fără nici o îndoială, eforturi susținute din partea popoarelor dezavantajate de cursul anterior al istoriei. În ceea ce privește România, ea destină 30% din venitul național pentru acumulare. Datorită eforturilor pe care le face pentru industrializare și modernizarea tuturor ramurilor economiei sale naționale, România a reușit să se angajeze într-un amplu proces de dezvoltare economică și socială; poporul nostru este conștient însă că mai are un drum dificil pentru a ajunge la nivelul economic al țărilor dezvoltate industrial.

A pune în centrul preocupărilor efortul propriu pe care fiecare țară, fiecare națiune, trebuie să-l facă spre a-și pune în valoare resursele sale naționale, nu înseamnă deloc a reduce importanța răspunderilor ce revin comunității internaționale în crearea condițiilor capabile să înlesnească accelerarea dezvoltării economice a tuturor, participarea activă a fiecăruia la circuitul mondial de valori materiale și spirituale. În legătură cu aceasta, trebuie să amintim că în 1968, cînd abia începea procesul de elaborare a strategiei pentru cel de-al doilea deceniu, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia la reuniunea mixtă ținută la București de către Comitetul Administrativ de Coordonare al O.N.U. și Comitetul pentru programe și coordonare al ECOSOC: **„Pentru a fructifica la nivel maxim eforturile lor, trebuie să li se ofere țărilor în curs de dezvoltare un sprijin substanțial din partea statelor dezvoltate și a Națiunilor Unite".**

La vasta acțiune internațională, concertată, pe care o implică cel de-al doilea deceniu al dezvoltării, fiecare membru al comunității internaționale este chemat să-și aducă întreaga contribuție, potrivit posibilităților și nevoilor sale. În această ordine de idei este necesar să menționăm că buna funcționare a mecanismului economic mondial ar fi facilitată dacă țările lumii ar fi clasificate după criterii unice privind nivelul de dezvoltare economică, independent de sistemul lor social. De altfel, delegații României au făcut în acest sens o sugestie la prima sesiune UNCTAD ținută la Geneva în 1964. Recent, o idee similară a fost formulată în raportul Comitetului de planificare a dezvoltării al O.N.U. cu privire la al doilea deceniu; raportul arată, pe bună dreptate, că potrivit unor norme obiective, unele țări socialiste ar trebui să fie clasificate printre țările aflate din punct de vedere economic în curs de dezvoltare.

Clasificarea țărilor care ar urma să beneficieze de măsurile prevăzute în obiectivele deceniului după un criteriu unic, adică după nivelul lor de dezvoltare economică, indiferent de orînduire socială sau de zonele geografice în care se află situate, nu ar face decît să introducă un plus de obiectivitate și de echitate în eforturile comunității internaționale. În virtutea acestor considerente și a locului pe care-l ocupă în diviziunea internațională a muncii, România este îndreptățită să beneficieze de unele măsuri internaționale ce se vor adopta în cadrul deceniului.

În același timp, Republica Socialistă România înțelege să-și aducă — în raport cu potențialul său — întreaga contribuție la înfăptuirea obiectivelor deceniului, la sprijinirea eforturilor țărilor în curs de dezvoltare. Planul cincinal pentru perioada 1971—1975 prevede noi pași în direcția extinderii schimburilor comerciale cu țările Africii, Asiei și Americii Latine. România sprijină, de asemenea, propunerile legitime ale țărilor în curs de dezvoltare privind îmbunătățirea condițiilor de acordare a creditelor externe, stabilizarea piețelor și a prețurilor pentru produsele de bază, încheierea de acorduri internaționale pe produse, facilitarea exporturilor de produse semi-manufacturate și manufacturate ale țărilor angajate în procesul de industrializare, acordarea de preferințe generale, unilaterale și nediscriminatorii, lichidarea tuturor barierelor artificiale din comerțul internațional.

Ea acordă întreaga atenție dorinței țărilor în curs de dezvoltare de a fi sprijinite în lichidarea gravelor decalaje tehnico-științifice. Numeroase acorduri inter-guvernamentale de cooperare economică și tehnico-științifică încheiate în ultimii ani de România cu țări din Africa, Asia și America Latină, o serie de acțiuni de cooperare și de asistență tehnică începute cu aceste țări în domeniul cercetărilor geologice, al formării de cadre naționale și promovării industriilor naționale, creează un cadru corespunzător pentru contribuția pe care România înțelege s-o aducă în vederea realizării acestui deziderat.

Poporul român dovedește prin fapte că este hotărît să facă tot ceea ce depinde de el spre a extinde și adînci, în cursul deceniului care a început, relațiile României de cooperare economică și tehnico-științifică cu țările în curs de dezvoltare în interesul accelerării creșterii comune, pe baza principiilor care călăuzesc întreaga noastră politică externă. În același timp, țara noastră militează în întregul sistem al Națiunilor Unite pentru ca toate instituțiile specializate și toate comisiile economice regionale să-și poată aduce, potrivit atribuțiilor lor statutare specifice, întreaga lor contribuție la înfăptuirea marilor obiective ale celui de-al doilea deceniu.

Costin MURGESCU

New York, octombrie

REPERE

● **Inaugurînd, la 25 septembrie, la Paris cel de al 21-lea Salon internațional de informatică (SICOB), primul ministru al Franței, Jacques Chaban Delmas, a subliniat că între 1971 și 1975 va fi necesară formarea a încă 180 000 de persoane în acest domeniu. În Franța funcționează în prezent 5000 de calculatoare, din care 1200 în sectorul public.**

● **Reprezentanții Casei Albe au dat asigurări că situația economică în S.U.A. s-a „schimbat radical" și că sînt perspective de a se stăvili procesul inflaționist. Acest optimism a fost determinat de ultimele date statistice care arată că în lunile iulie și august indicele costului vieții nu a crescut decît cu 0,2% — cea mai mică creștere din ultimele 20 de luni.**

● **În cadrul recentei Adunări Generale a Fondului Monetar Internațional și Băncii Mondiale, reprezentanții statelor în curs de dezvoltare au denunțat nu numai deteriorarea pozițiilor lor comerciale datorate unor tendințe „clasice" ale înrăutățirii raportului de schimb dar și prejudiciile cauzate economiei lor de către procesul inflaționist din țările industrializate: prețul produselor manufacturate importate de țările „lumii a treia" crește — și din această pricină — mult mai repede decît cel al materiilor prime exportate, dobînzile sînt tot mai ridicate. „În materie de dezvoltare — a declarat reprezentantul Uniunii Monetare a statelor Africii de Vest — nu mai sînt suficiente vocile pioase și bunele intenții".**

● **Alți treisprezece parlamentari — laburiști și conservatori — s-au raliat campaniei împotriva aderării Angliei la Piața Comună, din care fac parte în prezent aproximativ 60 de deputați în Camera Comunelor.**

● **Datorită concurenței aviației, transportul maritim de pasageri... naufragiază. În Franța, de pildă, numai în acest an au fost suspendate liniile maritime regulate spre Extremul Orient și spre Oceanul Indian. Pentru anul 1971 se prevede abandonarea tuturor liniilor din Oceanul Pacific, iar în 1972 pachebotul „Pasteur", de construcție recentă, care asigură legătura cu America de Sud, va fi de asemenea retras din circulație.**

● **Deși numărul turiștilor străini care au vizitat Italia a crescut, aportul lor la consolidarea rezervelor valutare ale țării a scăzut. În primele șapte luni ale anului curent, rețetele turistice italiene au fost de 519,9 miliarde lire, cu 5 miliarde mai puțin decît în aceeași perioadă a anului trecut. Numărul turiștilor a crescut în schimb cu 3,1%.**

O.N.U.D.I. ȘI EFORTUL DE INDUSTRIALIZARE

INTERVIUL NOSTRU cu SANTIAGO QUIJANO CABALLERO

directorul Diviziei de cooperare tehnică a Secretariatului O. N. U. D. I.

O DATĂ ajuns la Viena — oraș a cărui vocație internațională este bine stabilită — cu greu poți rezista tentației de a vizita măcar una din organizațiile mondiale care își au sediul aici. Mergînd de data aceasta la O.N.U.D.I., am fost primit cu multă amabilitate timp de mai bine de o oră, deși programul de lucru se terminase de mult, de dl. Santiago Quijano-Caballero, director al Diviziei de cooperare tehnică a Secretariatului O.N.U.D.I. încă din momentul creării acestuia.

Domnul Santiago Quijano-Caballero (Columbia) are o îndelungată experiență în cooperarea dintre țările în curs de dezvoltare și organizațiile internaționale. A lucrat în mai multe rînduri, ca trimis al unor organizații internaționale, în Pakistan, Republica Democratică Congo, Bolivia, Etiopia etc. De două ori domnia sa a fost și oaspetele României: o dată în 1968, cînd a stabilit — în numele O.N.U.D.I. — primele contacte cu reprezentanții industriei românești, și recent, în august 1970, pentru a examina împreună cu forurile competente din țară, stadiul realizării programelor de asistență acordată de O.N.U.D.I. pentru unele ramuri industriale afectate de inundații și pentru a definitiva faza următoare a acestei asistențe.

„Am realizat progrese considerabile, dar nevoile cresc rapid"

L-AM rugat pe domnul Quijano-Caballero să ne vorbească mai întîi despre activitatea de cooperare tehnică întreprinsă de O.N.U.D.I. în al patrulea an al existenței sale și despre perspectivele creșterii volumului de asistență tehnică pe care O.N.U.D.I. îl acordă țărilor în curs de dezvoltare.

„După cum știți — a început dl. Quijano — O.N.U.D.I. cooperează cu diferite țări în curs de dezvoltare, la cererea guvernelor lor, la anumite faze ale programelor sau proiectelor de dezvoltare industrială — activitate care a intrat în sfera de preocupări a O.N.U. relativ tîrziu dacă o comparăm cu alte domenii ca munca, educația, agricultura, ocrotirea sănătății etc. La început, O.N.U.D.I. nu era prea cunoscută, de aceea și proiectele încredințate ei spre execuție aveau un caracter mai curînd exploratoriu. Acum, după patru ani, cooperarea noastră este solicitată în scopuri mai precise decît simpla explorare și în domenii destul de complexe. Credem că există o încredere sporită din partea diferitelor țări față de ce poate face O.N.U.D.I. Am și alcătuit 20 de programe cu țări în curs de dezvoltare în domeniul industriei și sperăm să continuăm și cu alte țări. Aceasta ne va permite să obținem și cifre mai precise privind creșterea necesităților de resurse financiare și de specialiști ale Secretariatului".

Continuînd acest bilanț ocazional, dl. Quijano ne-a declarat:

„În special așa numitul program S.I.S. (Servicii industriale speciale) ne-a permis să obținem o serie de rezultate relativ importante într-o perioadă destul de scurtă. Tendința amintită continuă, astfel că ne aflăm în fața unor cereri privind proiecte tot mai complexe. Aceste proiecte, a căror metodologie de realizare cît mai rapid posibil stă în atenția noastră, sînt finanțate în general din Fondul special al P.N.U.D., principala resursă din cadrul sistemului O.N.U.

O tendință importantă este și aceea de a ni se încredința colaborarea la o parte însemnată a studiilor de preinvestiții.

Între gradele de dezvoltare ale diferitelor regiuni și subregiuni există desigur diferențe — a continuat dl. Quijano. Acest fapt își exercită influența asupra metodelor noastre de lucru prin aceea că ne determină să ținem cont de specificul național al fiecărei țări. Recapitulînd, desprindem necesitatea cunoașterii aprofundate a diferitelor regiuni și țări, a nevoilor lor dar și a posibilităților de a le acoperi. Și aici, din păcate, trebuie să menționez că resursele necesare nu se află totdeauna la dispoziția noastră. Sperăm că Națiunile Unite vor acorda pe viitor un interes special nevoilor deosebite ale acestei organizații.

În cei patru ani am realizat, așadar, progrese considerabile. Desigur, noi nu sîntem încă satisfăcuți, pentru că nevoile sînt enorme. iar decalajele între țările industrializate și cele în curs de dezvoltare continuă să crească. Trebuie deci să mobilizăm resurse foarte mari și aceasta foarte rapid. După părerea mea, personalul tehnic și de conducere al programelor noastre va trebui în curînd dublat și mă îndoiesc că acest lucru se va putea realiza".

Abordări specifice industriei contemporane

O ALTĂ întrebare adresată interlocutorului nostru s-a referit la abordări noi, specifice industriei, în cooperarea tehnică promovată de O.N.U.D.I. „Sîntem pe cale de a alcătui cîteva programe esențialmente adaptate nevoilor actuale și celor deja previzibile — ne-a spus în răspunsul său dl. Quijano. Așa este programul privind întreținerea și repararea materialului industrial — aspect neglijat pînă acum, dar care reprezintă o pierdere extraordinară de devize și resurse active (echipament rău utilizat, uzine care lucrează la capacități inferioare celei proiectate etc.), cel privind producția de piese de schimb curente sau cel relativ la informarea în domeniul industrial. Acest din urmă domeniu, destul de neglijat, este de mare importanță: pentru țările în curs de dezvoltare este acum foarte dificil de a obține informații adecvate asupra disponibilităților de echipament, metodelor moderne de fabricație, instalațiilor adaptate diferitelor zone climatice și condiții de mînă de lucru, automatizării, conducerii întreprinderilor moderne, utilizării calculatoarelor etc.

De importanță capitală este și perfecționarea continuă a cunoștințelor tehnice ale personalului specializat al țărilor în curs de dezvoltare în raport cu stadiul contemporan al dezvoltării industriei. Este vorba de reciclare, de o pregătire complementară formației de bază și de adaptarea acesteia din urmă la necesitățile specifice ale diferitelor industrii".

Asistență rapidă și suplă

LA rugămintea noastră, interlocutorul s-a referit apoi la serviciile industriale speciale (S.I.S.) pe care le menționase la începutul discuției și la posibilitățile de dezvoltare a acestui program. Este poate necesar să reamintim cititorilor noștri că programul S.I.S. a fost instituit în anul 1966 de către Centrul de dezvoltare industrială al O.N.U., predecesor al O.N.U.D.I., și conceput ca un complement al celorlalte activități ale Națiunilor Unite în domeniul dezvoltării industriale. El constă dintr-o asistență rapidă și suplă pe termen scurt acordată guvernelor dornice să elaboreze sau să execute noi proiecte industriale. Anul trecut au fost aprobate circa 220 de asemenea proiecte, necesitînd fonduri de circa 2,1 milioane dolari.

„Acest program — ne spunea dl. Quijano — a fost creat cu contribuția voluntară a diferite guverne pe o bază experimentală, pentru a da un impuls special dezvoltării industriale și a ratrapa întîrzierea unor țări în acest domeniu comparativ cu altele care au beneficiat în trecut de o asistență destul de importantă, bilaterală sau din sursă O.N.U. Sperăm că acest program, care este acum finanțat din credite ale P.N.U.D., va fi continuat timp de mai mulți ani. Nu trebuie pierdute din vedere condițiile care au determinat țările membre ale O.N.U. și instituțiile specializate să creeze programul amintit și sperăm că și Consiliul P.N.U.D. va ține cont de această situație specială din industrie. Credem că s-a și obținut un echilibru cu celelalte domenii, mai favorizate. Este bine că O.N.U. se ocupă de educație, sănătate, agricultură, dar trebuie să existe o legătură între toate acestea, care să dea oamenilor posibilitatea să-și utilizeze cunoștințele și sănătatea. Aceasta este dezvoltarea industrială, condiția unei ameliorări considerabile a nivelului lor de trai. Programul S.I.S. are importanța unui catalizator pentru promovarea unor programe tot mai specializate", conchidea la acest punct dl. Quijano.

În continuare, interlocutorul nostru ne-a vorbit despre propunerea privind ținerea unei conferințe speciale a O.N.U.D.I. care să permită definirea mai precisă a orientării activităților organizației, adaptatarea sa la nevoile specifice ale țărilor interesate. Ea ar permite și abordarea chestiunii mereu actuale a resurselor financiare și de specialiști și, în consecință, ameliorarea structurii organizației.

„Acest lucru nu se va realiza într-o săptămînă, spunea dl. Quijano. Dar contăm pe activitatea dinaintea conferinței a țărilor interesate, pentru a obține încă în această fază idei concrete, care să fie comunicate tuturor țărilor participante la conferință, desigur nu privind toate subiectele industrializării, dar măcar cele mai importante, din care am și menționat cîteva. Se pune și problema de a întocmi un statut mai precis, pentru ca Secretariatul să dispună de un instrument mai adecvat în activitățile pe care le desfășoară, iar țările interesate să știe ce pot aștepta de la O.N.U.D.I.".

„România — un exemplu pentru modul de abordare a industrializării"

RUGÎNDU-L să facă cîteva considerații pe marginea cooperării O.N.U.D.I. cu România, dl. Quijano a dat un răspuns care depășește cu mult o simplă formulă de circumstanță: „Am avut plăcerea să fac pînă acum două vizite în România. Fără a fi influențat de amabilitatea oamenilor cu care am venit în contact și de frumusețea peisajului, pot să afirm că România a făcut progrese extraordinare, pe baza capacității, dinamismului și hotărîrii de care dă dovadă. Cred că România este o țară exemplară în modul de a aborda problemele industrializării, care ar putea servi ca model multor state. Încercăm, de aceea, să stabilim contactele cele mai strînse cu România pentru a coopera fie în organizarea de seminarii și reuniuni privind dezvoltarea industrială, fie în furnizarea de experți români în acest domeniu, deși știm cît sînt ei de necesari în țara dv. Sperăm totuși că, din timp în timp, specialiștii români își vor putea utiliza cunoștințele și în alte regiuni.

Am fost dezolați să aflăm despre consecințele deosebit de dure ale inundațiilor asupra industriei din țara dv. Recuperarea pagubelor, importante în anumite domenii și uzine, va necesita un mare efort. Deși resursele noastre sînt încă modeste, am răspuns imediat în cooperare cu P.N.U.D., nevoilor de asistență. În asemenea momente — a adăugat dl. Quijano — contează nu atît prețul unor instalații cît disponibilitatea lor.

Pe termen lung, discutăm cu guvernul român proiectul unei colaborări pe o durată mai mare, pentru a fi utili efortului pe care-l întreprinde țara dv. Sperăm că va fi o contribuție pe măsura așteptărilor guvernului român".

Dinu DRAGOMIRESCU

CENTRALA POLONEZĂ DE COMERȚ EXTERIOR

MEX METALEXPORT

la standul de informații al Pavilionului Polonez din cadrul

TÎRGULUI INTERNAȚIONAL DE LA BUCUREȘTI

(13-24 octombrie 1970)

Oferă informații și detalii despre:
SORTIMENTE DE MAȘINI UNELTE PENTRU: PRELUCRAREA LEMNULUI ȘI CHERESTELEI — FABRICI DE MOBILĂ — OBIECTE DE TÎMPLĂRIE FOLOSITE ÎN INDUSTRIA CONSTRUCȚIILOR

PUBLICOM

U.R.S.S.

știința și producția — aliați firești

DACĂ numeroasele denumiri date secolului nostru („secolul vitezei", „secolul electricității", „secolul cosmic" etc.) reflectă fidel caracteristici parțiale ale vastelor deveniri și transformări pe care le trăiește omenirea, există una cuprinzînd o arie cvasiuniversală, aceea de „secol al transpunerii științei în viață". Ideea aceasta a dominat dezbaterile unuia din forurile științifice sovietice, ședința plenară din decembrie 1969 a Academiei de Științe a Uniunii Sovietice. „Practica construcției comuniste — arăta cu acel prilej Mstislav Keldîș, președintele Academiei de Științe — ridică, în mod tot mai acut, problemele dezvoltării în continuare a economiei, mai ales pe seama intensificării producției. Factorul hotărîtor în această privință îl constituie, așa cum s-a arătat la Plenara din decembrie a C.C. al P.C.U.S., sporirea pe toate căile a eficienței producției sociale și a productivității muncii. Iar aceasta este definită, la rîndul său, de ritmul progresului tehnic și gradul de organizare a producției".

Informația, această unealtă comună a științei și producției, capătă în uriașa economie sovietică o importanță de prim rang. Mașinile de calcul electronic au deschis perspective nemărginite pentru perfecționarea proceselor de dirijare, de automatizare a unor funcții care erau considerate un apanaj al activității intelectuale a omului.

Liniile automate și sistemele automate de dirijare a producției pătrund tot mai mult în întregul angrenaj al economiei sovietice. La o serie de uzine mari, cum sînt cea de locomotive electrice de la Novocerkask, „Azovkabel" din Ucraina și „Uralelektrotiajmaș" au intrat în funcțiune primele sisteme automate de dirijare, iar în anul în curs ele vor apare și la „Elektrosila" și „Elektroapparataj" din Leningrad. La uzina de mașini de calcul electronic-analitic din Moscova a fost pus în funcțiune un sistem de dirijare automată care cuprinde activitatea întregii întreprinderi, denumit „ASUP". Utilajul „periferic" al sistemului, adică aparatele instalate în secții și sectoare, transmite în permanență mașinii de calcul electronic — creierul sistemului — spre prelucrare, date codificate privind activitatea punctelor de producție. În uzină a fost creată o secție specială unde se alcătuiesc programe standard care cuprind toate problemele fundamentale ale producției. Directorul uzinei, V. Petrov, arată că în prezent uzina dispune de 170 de astfel de programe ale căror sarcini, sub formă de ecuații, sînt date spre rezolvare sistemului. Adjunctul inginerului șef al uzinei, I. Braghin, își exprimă satisfacția că, după introducerea sistemului, laconismul și precizia sarcinilor codificate au exclus interpretările subiective ale acestora, sporind mult eficiența producției și îmbunătățind fluxul ei.

Un alt sistem de dirijare automată, „LVOV", destinat rezolvării complexe a unor importante probleme metodologice, tehnice și organizatorice în producția de serie mare, permite, potrivit declarației savantului B. Paton, președintele Academiei de Științe a R.S.S. Ucrainene, ca pe aceleași suprafețe să se realizeze o sporire substanțială a producției, o serioasă îmbunătățire a condițiilor de muncă.

În presa sovietică au devenit cotidiene știrile despre intrarea în funcțiune a unor noi linii automate sau mașini de calcul electronic, destinate producției. La uzina de ceasuri nr. 2 din Moscova, unde funcționau 25 de linii automate, au fost date în exploatare încă două care, efectuînd 10 operațiuni migăloase, produc în 24 de ore 2000 corpuri de ceasuri de damă. Sau, mașina de calcul electronic, intrată recent în funcțiune la secția de laminat la rece a uzinei metalurgice din Cerepoveț, a înlăturat gîtuirile din sectorul comenzi-aprovizionare, asigurînd fluxul producției.

Ramuri întregi ale economiei naționale, de importanță primordială, se bizuie tot mai intens pe serviciile tehnicii de calcul electronic. În prezent, industria electroenergetică a U.R.S.S. dispune de un centru de calcul și informații care deține peste 1.500.000 documente ce pot fi consultate în orice moment de specialiști.

Concentrarea eforturilor științifice asupra unor domenii de perspectivă ale producției se soldează cu rezultate de mare importanță pentru economia națională. În domeniul electrotehnicii, această „simbioză" se manifestă în sfera diodelor și tiristorilor. Pe baza tiristorilor se creează scheme principial noi ale dirijării electrice a laminoarelor, fapt care duce la sporirea productivității și promptitudinii funcționării acestora. Se nasc scheme noi, pe bază de semiconductori, ale unor dispozitive electrice cu curent continuu și alternativ, pentru motoarele utilizate în mașinile grele și tractoarele de mare gabarit.

Devenite patrimoniu al producției, cuceririle științifice nu întîrzie să-și arate roadele. Tehnologia turnării oțelului în lingouri sub formă de tablă, elaborată de Institutul pentru problemele turnării, al Academiei de Științe a R.S.S. Ucrainene, și folosită la uzina siderurgică „Lenin" din orașul Jdanov, i-a adus uzinei economii anuale de 1,2 milioane ruble, iar uzinei din Cerepoveț — cîteva sute de mii de ruble.

Între uzinele „Secera și ciocanul" din Moscova, „Octombrie Roșu" din Volgograd și Institutul de oțeluri și aliaje din Moscova a fost creată un fel de punte permanentă. Conform contractelor încheiate între cele trei unități, oamenii de știință efectuează cercetări, a căror aplicare în producție va aduce — potrivit aprecierilor — importante economii.

Anul acesta, oamenii de știință lucrează asupra unui mare număr de teme, multe dintre acestea prezentînd interes economic. Putem cita, de exemplu, noua metodă de prelucrare termică a aglomeratelor, a cărei introducere în producție va aduce economii anuale de 550.000 ruble.

Intrată în categoria forțelor de producție cu drepturi depline, știința își găsește un aliat de nădejde în activitatea productivă a societății sovietice contemporane.

Laurențiu DUȚĂ

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

● R. P. Polonă — Anglia

Recent s-a aflat în vizită în Polonia o misiune a Camerei de comerț a regiunii industriale Slough din Anglia care a purtat convorbiri cu reprezentanți ai organelor comerțului exterior și industriei poloneze pe tema schimbului de mărfuri și a colaborării industriale bilaterale în domeniul construcțiilor, al industriei de automobile, al electrotehnicii și electronicii, producției de metale neferoase etc. Este a treia misiune engleză de acest gen, în ultimii ani, care face o vizită de prospectare în Polonia. După cum sublinia șeful misiunii, într-un interviu acordat publicației Camerei de Comerț poloneze RYNKI ZAGRANICZNE, delegația a fost formată îndeosebi din reprezentanți ai firmelor care nu au încă relații comerciale cu Polonia, în vederea facilitării unor contacte directe.

● R. P. Ungară — țări în curs de dezvoltare

Urmărind dezvoltarea relațiilor sale economice cu țările în curs de dezvoltare, Ungaria acordă în mod frecvent partenerilor săi credite, cu o dobîndă scăzută (de regulă 2,5%) și în condiții avantajoase (creditul poate fi rambursat în mărfuri, produse de țara respectivă). După cum menționa agenția M.T.I., Ungaria furnizează — raportat la venitul său național — mai multe credite acestor țări, decît țări capitaliste de mărime comparabilă ca Suedia, Norvegia, Danemarca sau Austria. Unele dintre aceste credite, sînt incluse în acorduri guvernamentale, avînd un termen lung de rambursare (10 sau chiar 12 ani). De asemenea credite beneficiază India, R.A.U., Iran, Ghana, Guineea, Sudan, Irak, Algeria și Siria ; în cadrul lor Ungaria exportă îndeosebi material rulant, nave, instalații complete pentru uzine, utilaje electrotehnice și alte produse ale construcțiilor de mașini.

Paralel, numeroase credite sînt acordate și de întreprinderi ungare, pe termene mai scurte. Se citează, astfel, livrarea pe această bază de mașini-unelte în Brazilia, Mexic sau Iran, de autobuze Ikarus în Tunisia și Kuweit, de utilaje pentru industria morăritului în Etiopia ș.a.

● R.S.F. Iugoslavia — R. P. Polonă

La Belgrad a avut loc ședința Comisiei mixte polono-iugoslave în problemele schimbului de mărfuri, relatează agenția PAP. Comisia a apreciat pozitiv schimbul bilateral de mărfuri pe anul 1970 și a examinat măsurile privind creșterea în continuare a acestuia. Delegațiile celor două țări au făcut, totodată, un schimb de păreri în problemele privind semnarea acordului comercial pe anii 1971—1975 și a protocolului asupra schimburilor de mărfuri pe anul 1971. Părțile au căzut de acord ca tratativele privind încheierea documentelor menționate mai sus să înceapă în cursul acestei luni la Varșovia.

CANADA

în confruntare cu realitatea

ÎNCĂ O ȚARĂ în care-și demonstrează eșecul teoria monetaristă — potrivit căreia nivelul prețurilor ar depinde de cantitatea de monedă pusă în circulație — și în care teoria keynesiană — după care o politică de excedent bugetar, frînînd expansiunea, poate curma creșterea prețurilor — avortează și ea : Canada. Încercate și remediile oferite de cea dintîi și ale celeilalte, șomajul a sporit, după cum și prețurile.

Pînă în 1966, Canada era dată ca model de creștere economică în condițiile lipsei de șomaj și ale stabilității prețurilor. Miracolul însă n-a durat. De la începutul lui 1966 — și pînă la mijlocul anului 1970 — prețurile au crescut într-o medie anuală de 5,5%, și concomitent rata șomajului (de la 3,6% în 1966, la 4,7% în 1969) — paradox care s-a semnalat de altfel în multe alte țări capitaliste dezvoltate.

Recursul Canadei la o politică a veniturilor, după neizbînda măsurilor monetare și bugetare încercate, pe rînd, anterior, nu poate pretinde desigur la originalitate. Ceea ce părea să pretindă Canada, era șansa la succes. În pofida unora dintre păreri, care susțin contrariul, succesul e departe.

Maniera în care înțelege Canada să aplice politica veniturilor, lasă oarecum impresia unui efort de ocolire a constrîngerilor. O mai aplicase o dată, în perioada de război, dar atunci guvernul a putut obține un control direct asupra prețurilor și salariilor pe cale constituțională. Din 1969, cînd a început experiența, politica veniturilor e acum alta. A fost înființată o comisie ad-hoc, cu un statut autonom și cu un rol exclusiv consultativ, căreia i s-a lăsat totuși inițiativa. Cum însă țelul este același și anume de a-i determina pe patronii de întreprinderi să renunțe la majorările fără limită în domeniul prețurilor și mai ales pe muncitori să-și îngrădească în chip voluntar revendicările salariale, colaborarea dintre guvern și comisie este foarte strînsă. Mai puțin posibilă este colaborarea cu sindicatele, acestea neacceptînd să piardă pasul față de înaintarea neîntreruptă a costului vieții. Sarcinile comisiei, așa cum sînt ele definite, constau în a ancheta asupra prețurilor, a studia problemele inflației, a informa și a educa publicul. Într-adevăr, printr-o amplă campanie de presă, radio și televiziune, comisia se adresează tuturor păturilor, explicînd ce este inflația, care sînt cauzele ei — și care efectele (obligația de a le lămuri pe acestea din urmă este probabil cea mai lesnicioasă).

Pentru a se asigura coexistența utilizării depline a forței de muncă cu stabilitatea rațională a prețurilor, politica veniturilor tinde înainte de toate să descurajeze cererea internă. Iată, de pildă, cum sună textul unui pliant destinat consumatorilor și difuzat nu de mult în toată țara : „Gîndiți-vă bine înainte de a vă angaja să plătiți timp de luni și ani de zile dobînzi ridicate (este vorba evident de mărfurile pe credit n.n)". În materialul de propagandă al Comisiei pare să existe și intenția de a pune într-o înfruntare directă consumatori și prețuri : „Dacă vă dați seama că un articol pe care-l cumpărați în mod regulat — glăsuiește același pliant — se vinde mai scump, cereți explicații. Dacă nu sînteți satisfăcuți, scrieți-ne nouă" (sau, cum se spune pe la noi, într-un limbaj desigur argotic dar nu lipsit de expresivitate «dacă nu-ți place, scrie acasă» !).

Să fie oare încercarea de a obține colaborarea consumatorilor prin simplă persuasiune o urmare a inocenței ? Fapt este că marile federațiuni muncitorești — Congresul canadian al muncii și Conferința sindicatelor naționale — nu se lasă convinse și se opun oricărei bariere în calea revendicărilor salariale directe. Lucrul este de înțeles cîtă vreme, la întrebările consumatorilor, autorii ridicării prețurilor își descarcă răspunderea asupra salariilor. După spusele lor, vina inflației ar purta-o... consumatorii înșiși. În zilele noastre însă, escamotarea profiturilor disproporționate și a privilegiilor patronale, este o încercare fără speranță.

În principiu, cu sprijinul guvernului, Comisia canadiană a prețurilor și veniturilor a obținut din partea patronilor și societăților promisiunea că nu vor majora prețurile peste limitele creșterii costurilor. În ciuda investigațiilor și verificărilor numeroase ale Comisiei, dezvoltarea inflației n-a putut fi însă stopată. Prețurile urcă în prezent în medie anuală cu 3,5%. Ritmul oarecum mai lent — în 1969 era de 4,5% — i-a făcut pe unii dintre promotorii politicii veniturilor să strige : victorie ! Însă, după părerea experților avizați, recurența febrei inflaționiste este ineludabilă. Fixînd plafonul creșterii anuale a salariilor la 6%, guvernul nu a putut obține acordul sindicatelor, care, pentru a se putea face față ritmului de creștere continuă a prețurilor, pretind majorări de 8 și 9%. Se constată, de asemenea, că politica veniturilor, departe de a face șomajul să scadă, l-a sporit. În iulie, procentul celor neocupați din totalul populației active urcase la 6,7% : cel mai ridicat procent din 1961 încoace. În aceeași perioadă a anului trecut, el nu era decît de 4,6%.

Așadar, după insuccesul politicii monetariste, după eșecul măsurilor de inspirație keynesiană, politica veniturilor pare și ea lipsită de orice perspectivă. Ca pretutindeni de altfel, în vest, unde este încercată. Pendulînd între măsurile care tind a jugula inflația și a evita recesiunea, sau încercînd de a le combate pe amîndouă odată, nereușind în nici un fel, responsabilii economiei par să se afle în totală derută. Relatînd discuțiile de culise, care aveau loc în cursul recentei sesiuni anuale a Fondului Monetar Internațional de la Copenhaga, Roger Priouret de la revista pariziană „L'Expres", scrie că următoarele sînt concluziile care au dominat : „1) toate țările industriale din lumea occidentală sînt într-o inflație care manifestă tendința de a se accelera la cea mai mică încercare de a slăbi frînele ; 2) remediile cunoscute și acceptate sînt inoperante ; 3) nici o tehnică nouă de frînare nu are perspectiva să fie acceptată de opinia publică 4) nimeni nu știe unde va duce această inflație generalizată".

Mersul lucrurilor în Canada reprezintă o confirmare în plus că teoriile în curs și remediile încercate, nu suportă confruntarea cu realitatea.

Dinu HERVIAN

MONDORAMA

P!RSPECTIVELE LUI „CONCORDE“

URMĂTOARELE cîteva luni vor arăta dacă acei care au mizat pe succesul comercial al lui „Concorde“ își vor vedea confirmate speranțele. Problema este dacă se vor obține comenzi pentru 250—350 aparate — minimul necesar unei producții rentabile. Pînă acum nu există nici o comandă fermă, societățile rămînînd încă în expectativă. Un factor hotărîtor pentru decizia lor se consideră a fi atingerea vitezei de 2 mach timp de cîteva ore în condiții economic acceptabile, lucru pe care rămîn să-l dovedească probele. Cea mai importantă va fi însă atitudinea autorităților americane : se presupune că dacă corespondentul american al lui Concorde — SST — își va întîrzia apariția pe piață, nu ar fi exclus ca în Statele Unite să se caute diverse mijloace pentru a împiedica exploatarea comercială a Concorde-ului. Simpla interdicție de a ateriza la New York, din cauza zgomotului implicat (cunoscutul „bang“), ar echivala cu o condamnare la moarte pentru Concorde, este de părere săptămînalul britanic **The Economist**.

SCHIMBĂRI ESENȚIALE ÎN MUNCA FEMEILOR

ÎNTR-UN ARTICOL consacrat muncii feminine, cunoscutul profesor Fernand Baudhuin de la Universitatea din Louvain trece în revistă cîteva schimbări esențiale care au survenit în condiția „sexului slab“ și care constituie puternice argumente împotriva eventualilor partizani ai teoriei că „femeia este prin definiție casnică“. Printre acestea, cea mai importantă este, după părerea profesorului belgian, reducerea substanțială a mortalității infantile, flagel care obliga în trecut femeile să nască un mare număr de copii. Cu numai un secol în urmă, în multe țări europene jumătate din copii mai mureau încă înainte de a fi atins vîrsta adultă. Prin urmare, ceea ce a reprezentat principala funcție a femeii de-a lungul secolelor și-a pierdut azi importanța : obligațiile materne nu mai ocupă femeia decît o perioadă relativ scurtă din viața sa.

În al doilea rînd, vîrsta căsătoriei este acum mai coborîtă, ceea ce permite femeilor să devină mai repede mame și, prin urmare, să poată desfășura o muncă utilă societății nu numai prin intermediul familiei mai multă vreme și cînd sînt încă în plenitudinea forțelor.

În sfîrșit, femeile contemporane sînt mult mai instruite decît cele din secolele trecute, ceea ce sporește șansele lor de a desfășura o activitate profesională. De notat, spune profesorul Baudhuin, că femeile au muncit întotdeauna, dar o făceau în sectoare prin excelență slab productive, cum este cel casnic, sau altele, acum pe cale de dispariție.

Mecanizarea muncilor gospodinei, semipreparatele și celelalte facilități apărute în ultimele decenii, pe de o parte, și diminuarea efortului fizic în producția propriu-zisă, pe de alta, favorizează azi din ce în ce mai mult antrenarea femeilor în cîmpul muncii. Desigur, o deosebire se menține încă la acest punct între femeile necăsătorite și cele căsătorite, mai ales cînd sînt și mame, dar intervenția salutară a bunicelor — mult mai tinere azi, din motivele arătate, decît cele de pe vremea lui Andersen și, prin urmare, și mai capabile de a supraveghea copiii — le eliberează în bună măsură și pe acestea. Pentru a stimula procesul de antrenare a femeilor în munci în afara căminului, profesorul Baudhuin se pronunță pentru continuarea eforturilor de a înlesni activitatea menajeră, cît și pentru practicarea pe o scară mai largă și cu mai mult curaj a orarului parțial, „un aranjament foarte fericit din punct de vedere economic“.

GIGANT ENERGETIC

ÎN peninsula Labrador din Canada se construiește o mare centrală electrică. Căderea ei va fi de 82 de metri, deci cu 22 de metri mai înaltă decît a Niagarei, iar puterea instalată de 5 225 MW. Spațiul afectat amenajărilor subterane se află la 320 de metri adîncime și ocupă o suprafață de 325 de metri lungime și 50 de metri înălțime. Centrala aceasta uriașă va avea 11 turbine de cîte 650 000 CP fiecare. Lucrările, care se desfășoară cu un efectiv de 4 500 de muncitori, vor fi terminate în primăvara anului 1972. Aceasta va fi cea mai mare amenajare hidroelectrică din Occident.

UN NOU VENIT PE PIAȚA CALCULATOARELOR

UN nou venit și-a făcut apariția pe piața calculatoarelor : Philips. Grupul olandez se va consacra producției de calculatoare mijlocii și mici, convins fiind că aici i se oferă un vast cîmp de expansiune. De remarcat că Philips a început în 1892 prin a fabrica lămpi de iluminat, apoi din 1915 și sticlă ; după primul război mondial produce și lămpi de radio, apoi și radiouri. În anii '30 Philips pătrunde în industria farmaceutică, producînd vitamina D. Paralel începe să se autoutileze cu aparatura de măsură și control necesară. După cel de al doilea război mondial producția sa de radiouri, televizoare și aparate electro-

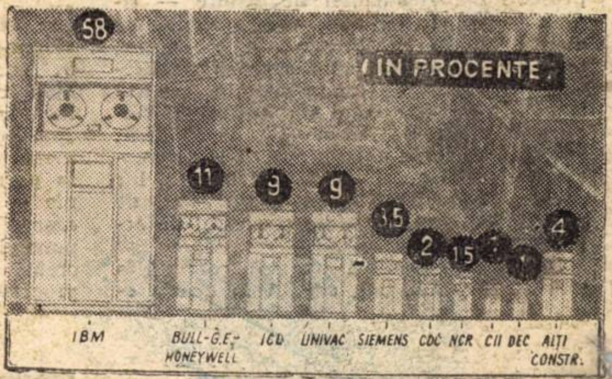

casnice capătă o mare extindere. Astăzi Philips — a cărui cifră de afaceri este realizată în proporție de 90% în afara frontierelor Olandei, unde dispune de 160 de uzine în peste 50 de țări — se situează pe primul loc în ierarhia mondială a producătorilor de instalații de iluminat, televizoare, echipament pentru studiourile de televiziune, aparate de ras electrice, instalații medicale, microscoape electronice etc.

Raportul între calculatoarele instalate în Europa în momentul apariției lui Philips rezultă din desenul alăturat, reprodus după săptămînalul **L'Express**.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

DIMENSIUNILE FINANCIARE ALE UNUI ORGANISM INTERNAȚIONAL

ACTIVITATEA U.N.E.S.C.O. pe linia dezvoltării colaborării internaționale în domeniul învățămîntului, științei și culturii, sprijinul pe care-l acordă inițiativelor corespunzătoare pe plan național sînt bine cunoscute opiniei publice din lumea întreagă. Mai puține amănunte se cunosc, poate asupra priorităților adoptate în desfășurarea acestei activități, asupra resurselor financiare și umane mobilizate în acest scop. Este domeniul în care numeroase țări — și îndeosebi cele dezvoltate — își aduc contribuția la combaterea analfabetismului în lume, la formarea cadrelor de specialitate de a căror insuficiență se resimt țările mai puțin dezvoltate, la promovarea cercetării științifice, la valorificarea tezaurului cultural al diferitelor popoare.

Cea de-a XVI-a sesiune a Conferinței generale a U.N.E.S.C.O., care-și va începe în curînd lucrările, va examina și dezbate — printre altele — programul și bugetul organizației pe anii 1971—1972. Programul de activitate al U.N.E.S.C.O. se bazează după cum se poate vedea din tabelul 1, atît pe fonduri proprii, cît și pe cele furnizate — în cadrul colaborării — de alte organisme ale O.N.U. (în primul rînd Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare). De asemenea, se observă că ansamblul fondurilor de care dispune U.N.E.S.C.O. în desfășurarea activității sale crește sensibil de la un program bianual la altul (cu 10,3% în 1969—1970 față de 1967—1968 și cu 12,6% în 1971—1972, comparativ cu perioada precedentă).

Variatele activități din cadrul programului U.N.E.S.C.O. sînt repartizate în cinci grupe (vezi capitolele secțiunii a II-a a bugetului, prezentate în tabelul 2). Cea mai rapidă creștere a alocațiilor — de la o perioadă la alta — înregistrează capitolul „Educație“, urmat de „Științe sociale, științe umaniste și cultură“, iar în proiectul pe anii următori prioritatea este acordată domeniului informării.

În ceea ce privește principalele orientări ale alocațiilor în cadrul secțiunii a doua a proiectului de buget al U.N.E.S.C.O. (atît din programul ordinar, cît și din contribuția P.N.U.D.) pe anii 1971—1972, ele se prezintă astfel. La capitolul „Educație“, 27 694 680 dolari sînt prevăzuți pentru dezvoltarea învățămîntului școlar mediu și superior, 8 889 010 dolari pentru învățămîntul extrașcolar (în cea mai mare parte pentru alfabetizare), 8 197 965 dolari pentru planificarea și organizarea pe termen lung a învățămîntului, pentru construirea de obiective școlare etc.*). Capitolul „Științe exacte și naturale“ include 25 186 700 dolari pentru învățămînt și cercetare cu caracter științific și tehnologic, 9 836 000 dolari pentru dezvoltarea științelor legate de mediul înconjurător și a cercetării resurselor naturale, 6 955 300 dolari pentru probleme de politică și informare științifică, pentru cele de cercetare fundamentală.

În cadrul capitolului următor, principala atenție este acordată științelor sociale (credite de 3 955 975 dolari) și studierea, dezvoltarea și difuzarea culturii (3 706 150), iar în cadrul capitolului „Informare“ — dezvoltării diferitelor mijloace de informare și pregătirii de specialiști în acest domeniu (4 091 200 dolari), informării publicului și acțiunilor destinate să favorizeze înțelegerea reciprocă pe plan internațional (4 266 720 dolari), precum și cercetării și cooperării internaționale în domeniul documentării, al bibliotecilor și arhivelor (3 336 430 dolari).

În sfîrșit, ultimul capitol prevede alocații pentru elaborarea diferitelor norme sau recomandări cu caracter internațional și pentru colaborarea cu comisiile naționale ale U.N.E.S.C.O.

Tabelul nr. 1

Evoluția programului U.N.E.S.C.O. în perioada 1967—1972

Structura	1967—1968	1969—1970		1971—1972 (proiect)	
	(în dolari)	în dolari	creșterea (în %) față de perioada precedentă	în dolari	creșterea (în %) față de perioada precedentă
Programul ordinar	45 961 023	50 011 103	8,8	54 499 042	9,0
Asistența tehnică	18 463 665	19 914 000	7,9	21 875 000	9,8
Fondul special	35 350 500	40 150 000	13,6	47 547 000	18,0
Total	99 775 188	110 075 103	10,3	123 921 042	12,6

Tabelul nr. 2

Repartiția creditelor în cadrul secțiunii a II-a a bugetului

Capitolul	1967—1968 (în dolari)	1969—1970		1971—1972 (proiect)	
		în dolari	creșterea (în %) față de perioada precedentă	în dolari	creșterea (în %) față de perioada precedentă
Educație	40 413 708	46 215 355	16,6	52 124 553	12,8
Științe exacte și naturale	36 940 799	39 442 603	6,8	43 905 600	11,3
Științe sociale, științe umaniste și cultură	9 625 638	10 396 039	8,0	11 681 700	12,4
Informare	11 726 767	12 290 560	4,8	14 242 089	15,9
Norme, relații și programe internaționale	1 068 276	971 848	—9,0	1 067 100	9,8

Sursa datelor din tabele : UNESCO, Projet de programme et de budget pour 1969—1970, Paris, 1968 și Projet de programme et de budget pour 1971—1972, Paris, 1970.

*) De menționat că la acest capitol U.N.E.S.C.O. acordă (în anii 1971—1972) circa 3 800 de burse de studii și călătorie, însumînd peste 8,8 milioane de dolari.

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ !

42 ANUL VIII NR. 42 (372)
VINERI 16 OCTOMBRIE 1970
24 PAGINI 2 LEI

viața economică

viața economică

săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.78.76 • București

SUMARUL

nr. 42 din 16 octombrie

Conferința Națională, octombrie 1945: — Expresie a politicii creatoare a P.C.R.
de **Paraschiva Nichita**
(pag. 3)

■ **ECONOMIE NAȚIONALĂ**

— Îmbunătățiri necesare în circuitul producției-aprovizionare a șantierelor cu CIMENT
de **L. Țintea, I. Bumbea**
(pag. 4)

— Prețurile cu ridicata — în dezbaterea specialiștilor
(pag. 5—9)

— Magazinul propriu al producătorilor
de **M. Postelnicu**
(pag. 10)

Puncte de vedere
— Cointeresarea materială a țărănimii cooperatiste (III)
de prof. dr. **Mihail Levente**
(pag. 11)

Tîrgul Internațional București 1970
— La prima ediție
de **Victor Ionescu**, președintele Camerei de Comerț
— Întîlnire a produselor construcției de mașini
de **Ioan Avram**, ministrul industriei construcțiilor de mașini
— România pe traiectoriile comerțului internațional
de **Gheorghe Marcu**, director general adjunct al Institutului pentru studierea conjuncturii economice internaționale
(pag. 12—13)

— Cu ochii participanților de peste hotare
(pag. 14)

— Felix C-256 — cap de serie în industria românească de calculatoare
de **Florin Munteanu** și **Vasile Baltac** I.C.E.T.C.
(pag. 15)

— Industria constructoare de aparate din U.R.S.S.
de **Konstantin Rudnev**, ministrul construcțiilor de aparate, mijloace de automatizare și sisteme de comandă al U.R.S.S
(pag. 19)

— 100 de state — parteneri comerciali ai Uniunii Sovietice
de **M. Kuzmin**, prim-locțiitor al ministrului comerțului exterior al U.R.S.S.
(pag. 20)

■ **TEORII • IDEI**

— Contribuții metodologice privind calculul productivității muncii
de ing. **I. Poptean**, lector univ.
(pag. 17)

■ **ECONOMIE MONDIALĂ**

— Țările occidentale au acceptat Sistemul preferințelor generale
de **Victor Aldea**
(pag. 21)

— **Horace J. de Podwin, dr. David W. Blakeslee, Roger A. Dickinson** despre Dimensiuni esențiale în marketing
(pag. 22)

Redactor șef: Gheorghe DOLGU

Tiparul: Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CURIER

• Încadrări

Nicolae Leț, Oradea — Conform pct. 10 din anexa IX la H.C.M. 914/1968, cu modificările ulterioare, absolvenții institutelor de învățămînt superior cu examen de stat (de diplomă) proveniți din cîmpul muncii trebuie salarizați, de la începutul activității lor, cu salariul tarifar prevăzut pentru al doilea an de activitate. Față de dispozițiile normative sus arătate și de faptul că ați prestat înainte de înscrierea la cursurile universitare o muncă salariată de 12 luni, sînteți îndreptățit ca, de la data încadrării să primiți salariul prevăzut pentru al doilea an de activitate, iar la sfîrșitul unui an — salariul tarifar pentru funcția de economist (la nivelul de bază).

GH. CONDURACHE, Iași — Absolvenții institutelor agronomice cu examen de stat, proveniți din cîmpul muncii, respectiv care au o vechime de cel puțin 12 luni ca angajați înainte de absolvirea examenului de stat — se încadrează cu salariul prevăzut pentru funcția de inginer în al doilea an de activitate. Potrivit H.C.M. nr. 1929/1969, salariul funcției de inginer în al doilea an de activitate, în C.A.P., este de 1.720 lei. În cazul în care acești absolvenți au ocupat funcții medii (tehnician, planificator etc.) la care au avut un salariu mai mare decît cel prevăzut pentru funcția de inginer în al doilea an de activitate, ei vor putea fi încadrați pe funcție de inginer cu salariul la nivelul de bază sau la o gradație care să le asigure salariul tarifar de încadrare avut, sau cel mult o clasă de salarizare în plus. Specialiștii agricoli cu studii superioare proveniți din cîmpul muncii care sînt încadrați pe funcții de șefi de fermă cu derogare de stagiu, dată conform H.C.M. nr. 599/1970, se vor salariza la nivelul de bază al funcției, minus o clasă de salarizare (5%), sau dacă au avut un salariu mai mare li se vor acorda gradațiile corespunzătoare ca și în cazul arătat mai sus.

• Premieri

O. NEGRILĂ, București — Prevederea din regulamentul de premiere la care vă referiți are în vedere necesitatea stimulării, și pe această cale, a stabilității cadrelor, cointeresînd astfel salariații să lucreze în tot cursul anului la aceeași întreprindere. Motivele care au determinat plecarea dv. din unitate, trebuiau prezentate organelor ierarhice superioare întreprinderii unde lucrați, care — apreciind asupra justeței lor, ar fi dat indicațiile corespunzătoare, privind eventuala acordare a transferului la cererea dv. Neprocedînd în acest mod nu este posibil să vi se recunoască dreptul la rezerva de 30% din premiile trimestriale, organele de avizare neavînd competența de a modifica regulamentele de premiere

• Promovarea în funcție

C. POPESCU, Alexandria — Fiind încadrat la nivelul de bază al salariului aprobat pentru funcția de inginer, în ipoteza în care îndepliniți condițiile de studii și stagiu stabilite pentru ocuparea funcției de șef serviciu, urmează ca în cazul promovării dv. în această funcție să fiți salarizat la nivelul de bază al salariului tarifar corespunzător pentru funcția respectivă.

• Stagiul în meserie

MANTA BARTOLOMEU, Turnu Măgurele — Conform prevederilor indicatorului tarifar de calificare 0601 (pentru meseria de laborant), pentru încadrarea în una din categoriile de calificare se cere nu numai capacitatea de a efectua proba practică, ci și un stagiu minim în meserie și categorie sau într-o activitate de producție înrudită cu meseria de laborant, stagiu care este diferențiat în funcție de pregătirea profesională. Pentru salariații calificați la locul de muncă prin cursuri sau practică în producție, stagiul minim necesar pentru promovarea în categoria superioară este de 18 luni la încadrarea în categoria 1-a, 24, 30, 36 și 42 luni în categoriile 2—5. Absolvirea a trei clase de liceu industrial nu se echivalează cu promovarea școlii profesionale. În Regulamentul privind constituirea și funcționarea comisiilor tehnice de încadrare a muncitorilor în categorii de calificare, aprobat prin H.C.M. nr. 240/1963 se prevede că în cazuri excepționale, cînd muncitorul nu îndeplinește condițiile de stagiu prevăzute de indicator dar a dat dovadă de o calificare deosebită, **conducerea unității, cu consultarea comitetului sindicatului, poate aproba prezentarea lui la proba practică, cu condiția ca muncitorul să aibă cel puțin jumătate din stagiul minim prevăzut la indicatorul tarifar de calificare al meseriei din care face parte.**

ECOURI

ASOCIAȚIA ECONOMIȘTILOR

AM CITIT cu deosebită satisfacție propunerea făcută de tov. acad. Vasile Malinschi în nr. 39 al revistei „Viața economică" privind constituirea unei Asociații a economiștilor în țara noastră. Trebuie amintit că, mai demult existau două asociații reprezentative ale economiștilor: Asociația absolvenților Academiilor Comerciale și Industriale (A.L.A.C.I.) și Corpul contabililor experți și autorizați.

Ridicarea rolului economiștilor, oriunde aceștia activează, impune, o tot mai clară cunoaștere a sarcinilor ce le stau în față. În ultima vreme, se susține tot mai mult că economistul trebuie să devină un „om de concepție", cu alte cuvinte un factor creator, o antenă care vede mai departe decît orizontul obișnuit. Pentru realizarea, în fapt, a acestui deziderat și pentru a asigura în măsură tot mai mare o atitudine de categorică intransigență față de orice manifestare de spirit negospodăresc în sectorul productiv, ca și în alte sfere de activitate, o astfel de asociație ar putea da un aport substanțial.

Presa noastră economică constituie, fără îndoială, un far de idei de prim ordin. Lucrările științifice cu caracter economic devin tot mai numeroase. Acestea credem că ar trebui completate cu ceea ce este firesc: **nuclee locale de difuzare largă și permanentă a tot ceea ce este nou și înaintat în domeniul teoriei și practicii economice.** Peste tot există numeroase cadre de economiști inimoși care ar putea desfășura o activitate largă în această direcție. S-ar putea organiza și **conferințe** cu caracter economic, pentru a răspîndi în rîndul maselor largi convingerea că revoluția științifico-tehnică de azi impune și pe linia economică deschiderea de drumuri noi care trebuie tot mai bine cunoscute, și aplicate în practica curentă.

Existența unor **biblioteci economice locale**, cu mijloace documentare adecvate, din țară și străinătate — ar putea constitui elementul material al acestor asociații. Aici s-ar putea organiza **consfătuiri periodice** și un valoros **schimb de experiență** între cadrele din activitatea practică și cele teoretice, inclusiv cele de la liceele economice, tot mai numeroase în orașele țării noastre.

Prin intermediul asociației s-ar mai putea organiza, pe plan local, **cursuri de împrospătare a cunoștințelor economice** pentru toate categoriile de economiști și de adîncire a lor pentru tehnicienii și inginerii din întreprinderi.

Aceste cîteva obiective justifică, după părerea noastră, necesitatea constituirii neîntîrziate a Asociației economiștilor din întreaga țară.

Petre DANCIU
Cluj

RĂSPUNDEREA COLECTIVĂ

AM CITIT cu interes articolul intitulat „Răspunderea organelor de conducere colectivă", apărut în numărul 23 al revistei. În legătură cu această temă dorim să menționăm următoarele:

În condițiile răspunderii solidare, indiferent de poziția adoptată de fiecare membru al comitetului de direcție și, în special, de cei care din obligație legală sau motive tehnico-economice au o atitu[illegible] diferită de restul colectivului, se poate ajunge la o situație paradoxală. De aceea, considerăm că cel ce a sesizat pericolul unei păgubiri a avutului obștesc, dar a fost pus în inferioritate de restul colectivului ar trebui absolvit de răspundere.

M. NEGOIȚESCU
economist

C. CRISTEA
jurist Galați

CENTRALA POLONEZĂ DE COMERȚ EXTERIOR

METALEXPORT

la standul de informații al Pavilionului Polonez din cadrul

TÎRGULUI INTERNAȚIONAL DE LA BUCUREȘTI

(13-24 octombrie 1970)

Oferă informații și detalii despre: SORTIMENTE DE MAȘINI UNELTE PENTRU: PRELUCRAREA LEMNULUI ȘI CHERESTELEI — FABRICI DE MOBILĂ — OBIECTE DE TÎMPLĂRIE FOLOSITE ÎN INDUSTRIA CONSTRUCȚIILOR

PUBLICOM

CONFERINŢA NAŢIONALĂ — octombrie 1945

EXPRESIE A POLITICII CREATOARE A P. C. R.

Se împlinesc 25 de ani de la unul din evenimentele politice hotărîtoare ale perioadei revoluţiei populare din ţara noastră. Documentele Conferinţei demonstrează — ca şi întreaga activitate a partidului în cele cinci decenii de existenţă : luciditate, realism, stăpînire deplină a ştiinţei de a fixa ţelurile tactice şi strategice ale luptei, cunoaşterea profundă a condiţiilor concrete şi pricepere de a aplica învăţătura marxist-leninistă în fiecare etapă istorică.

UNA DINTRE TRĂSĂTURILE ESENŢIALE ale activităţii teoretice şi practice a Partidului Comunist Român în anii revoluţiei populare şi ai construirii socialismului a fost preocuparea sa constantă de a cunoaşte cît mai profund realitatea social-politică în con-inuă transformare şi de a acţiona în concordanţă cu endinţele ei obiective, aplicînd creator adevărurile ge-ieral-valabile ale marxism-lenismului. Aceasta i-a per-nis, în fiecare etapă istorică, să îmbine strîns în po-itica sa interesele clasei muncitoare cu interesele fun-lamentale ale celor mai largi mase populare, a sarci-iilor imediate cu obiective sociale, politice şi economice le largă perspectivă.

Analiza prin această prismă a lucrărilor Conferin-ei Naţionale a P.C.R. din 16—21 octombrie 1945 pune n evidenţă unele aspecte mai puţin cunoscute, care ntregesc semnificaţia acestui eveniment remarcabil în storia de cinci decenii a partidului nostru, în viaţa oporului român.

CONFERINŢA NAŢIONALĂ a partidului comunist — prima manifestare legală de acest fel — a făcut o analiză minuţioasă şi profundă a drumului parcurs de partid de la înfiinţarea sa, a condiţiilor interne şi internaţionale în care avea loc şi a fixat li-ia politică a partidului pentru perioada următoare.

Ea a elaborat programul de acţiune al P.C.R. pentru econstrucţia economică a ţării, pentru consolidarea re-imului democrat-popular, a independenţei şi suverani-ăţii naţionale, înfăţişînd, totodată, direcţiile dezvoltării perspectivă a ţării. În dezbaterile Conferinţei Naţio-ale un loc important l-au ocupat problemele activi-ăţii organizatorice şi ideologice a partidului, ale întă-ri legăturilor sale cu masele ; a fost adoptat noul sta-t al P.C.R.

După cum se ştie, în centrul dezbaterilor Conferin-i s-au aflat problemele redresării şi dezvoltării eco-omiei naţionale. Aceste probleme se situau pe prim an în activitatea guvernului revoluţionar-democratic a tuturor partidelor şi organizaţiilor democratice. Forţele guvernamentale muncitoreşti-ţărăneşti conce-eau refacerea economică nu numai ca o acţiune de li-idare a consecinţelor războiului şi de atingere a ni-lului producţiei antebelice, ci ca o operă vastă şi mplexă de dezvoltare, pe baze noi, a economiei na-nale. Exprimînd clar această concepţie , dr. Petru roza, preciza în şedinţa Consiliului de Miniştri din 9 ai 1945 că trecînd la redresarea ţării „nu vom cîrpi, vom repara pe ici pe colo, ci vom reconstrui din melii. Din clipa înfiinţării noastre aici, la conducerea rii, noi am păşit la reforme care cadrau cu această tărîre a noastră de a reconstitui din temelii totul, uctura noastră social-economică şi politică".

Concomitent cu înfăptuirea unor măsuri de normali-re a vieţii economice şi de îmbunătăţire a aprovizio-rii oamenilor muncii, se contura tot mai evident ne-sitatea elaborării unui plan general de refacere eco-mică. Găsirea unor soluţii cît mai eficiente pentru scoate ţara din situaţia economică grea, era o preocu-re majoră a partidului comunist. Pregătind Confe-ţa Naţională, partidul a făcut o analiză multila-ală şi minuţioasă a situaţiei existente în toate sec-rele economice şi pe această bază a stabilit cerinţele iective şi posibilităţile de realizare a lor, modalităţile acţiune şi forţele sociale interesate.

Conferinţa Naţională a Partidului Comunist are me-ul de a fi sintetizat într-un program de acţiune în-egat sarcinile principale ce stăteau în faţa poporului mân în vederea reconstrucţiei economice şi dezvoltă-multilaterale a ţării. Dacă în perioada anterioară, vernul a luat doar unele măsuri parţiale, fie pentru îmbunătăţi aprovizionarea salariaţilor, fie pentru a i cursa între preţuri şi salarii sau pentru a combate cula şi sabotajul, Conferinţa Naţională a indicat cinile ce se puneau în toate domeniile economice — ustrie, agricultură, transporturi, bănci, finanţe — vite ca un organism unitar şi a stabilit căile şi mij-cele de îndeplinire a lor. Dintre sarcinile imediate, prim plan s-au plasat refacerea şi folosirea integra-a capacităţii de producţie din industria siderurgică, talurgică, minieră, petrolieră, din industria materia-r de construcţii ca şi creşterea producţiei în toate urile industriale ; refacerea şi dezvoltarea sistemu-de transport pe pămînt, apă şi în aer ; asigurarea siri maşinilor în agricultură, industrializarea pro-elor agricole şi buna lor valorificare ; îmbunătăţi-aprovizionării populaţiei.

ornind de la faptul că principalele poziţii economice aflau în mîinile burgheziei şi ţinînd seama de activi-a de sabotaj şi speculativă a unor elemente capita-, Conferinţa a stabilit o serie de măsuri în vederea întăririi sectorului economic dirijat de stat, intensificării controlului statului asupra întreprinderilor particulare şi introducerea acestui control în operaţiunile bancare, în vederea orientării mijloacelor financiare spre marile lucrări de investiţie.

ATRIBUIND industriei locul de frunte în planul de refacere a ţării, P.C.R. a demonstrat totodată necesitatea şi posibilitatea industrializării ţării. În dezvoltarea substanţială a industriei, şi îndeosebi, a industriei grele partidul comunist vedea condiţia esenţială de care depinde progresul multilateral al ţării, valorificarea resurselor interne, lichidarea înapoierii economice şi asigurarea independenţei şi suveranităţii naţionale. „Pentru a pune în valoare toate bogăţiile pămîntului ţării noastre — sublinia rezoluţia Conferinţei Naţionale — pentru a înzestra economia noastră agricolă cu maşini moderne, pentru a utiliza la maximum capacitatea industriei noastre, este în primul rînd necesară refacerea şi dezvoltarea industriei grele, metalurgice şi extractive".

Încrezător în forţele creatoare ale poporului, partidul comunist a precizat, totodată, că existau toate elementele pentru crearea unei puternice industrii grele : materiile prime de bază, mîna de lucru, rezervele necesare şi, în parte, baza tehnică.

În orientarea dată de Conferinţa Naţională şi-au găsit concretizarea, la un nivel net superior, ideile progresiste ale numeroşilor gînditori pe tărîm economic şi reprezentanţi de seamă ai mişcării muncitoreşti şi socialiste, care, încă în secolul trecut, au văzut în industrie condiţia vitală a dezvoltării României. In lucrările Conferinţei şi în documentele adoptate de ea a fost zdrobită din punct de vedere politic şi ideologic pseudoteoria susţinută de exponenţii claselor exploatatoare şi ai cercurilor imperialiste străine, după care România era sortită să rămînă o ţară înapoiată agricolă, furnizoare de materii prime şi produse agricole, piaţă de desfacere pentru produsele industriale ale ţărilor imperialiste.

Preconizînd industrializarea şi electrificarea ţării ca obiective de perspectivă, Conferinţa Naţională iniţia, de fapt, schimbarea caracterului predominant agrar al economiei româneşti. Se ştie că nivelul scăzut de dezvoltare a industriei era una din cauzele principale ale decalajului mare ce exista din punct de vedere economic între România şi ţările capitaliste avansate şi una din sursele esenţiale ale nivelului de trai material şi cultural inferior a populaţiei muncitoare.

Elaborînd jaloanele industrializării şi electrificării ţării, partidul comunist a deschis în faţa poporului nostru noi orizonturi spre prosperitate şi progres, afirmîndu-se ca forţa politică cea mai avansată din acea perioadă.

ÎN ELABORAREA PROGRAMULUI de refacere şi reconstrucţie a ţării, Conferinţa a ţinut seama de cerinţele prezente şi viitoare ce se puneau în faţa economiei naţionale, precum şi de posibilităţile de care dispunea ţara din punct de vedere materiai şi uman. Totodată însă, partidul comunist a avut în vedere faptul că poziţiile economice de bază erau deţinute de capitalişti, că forţele democrate colaborau în guvern cu o grupare burgheză şi că raportul de forţe dintre clase şi situaţia internaţională a ţării impuneau menţinerea şi consolidarea acestei colaborări.

Cunoaşterea temeinică a situaţiei concrete economice şi politice din acea perioadă şi aprecierea lucidă, în lumina marxism-leninismului, a cerinţelor etapei respective a revoluţiei, au permis elaborarea unui program realist, în concordanţă cu legile obiective ale dezvoltării sociale, corespunzător aspiraţiilor vitale ale poporului muncitor şi intereselor democraţiei şi socialismului.

În condiţiile date, conducerea P.C.R. a apreciat refacerea economiei naţionale şi consolidarea poziţiilor politice ale forţelor democratice, muncitoreşti-ţărăneşti ca acţiuni obligatorii, premergătoare trecerii la măsuri economice socialiste. În şedinţa conducerii P.C.R. cu miniştrii comunişti din 23 aprilie 1945, Gheorghe Gheorghiu-Dej subliniind că refacerea economică a devenit sarcina centrală a partidului şi guvernului, a arătat că înfăptuirea ei era necesară şi pentru atingerea obiectivului strategic al partidului. „O societate comunistă fără realizarea forţei economice — spunea el — ar însemna într-adevăr o utopie. Nu poţi vorbi de socializare cînd vezi în jurul tău dărîmături lăsate de domnia lui Antonescu. De la sine înţeles că trebuie să interesăm toate forţele creatoare ale ţării, să luăm astfel de măsuri pentru a grăbi refacerea cît mai repede a ţării".

PARTIDUL COMUNIST participa la un guvern în care clasa muncitoare, care deţinea rolul precumpănitor, colabora cu ţărănimea, cu păturile mijlocii de la oraşe şi cu o grupare burgheză. Sarcinile imediate preconizate de Conferinţa Naţională nu erau numai sarcini ale partidului comunist, ci ale guvernului şi ale tuturor forţelor democrate. De aceea, menţinerea şi consolidarea colaborării între P.C.R. şi P.S.D. şi între Frontul Naţional Democrat şi P.N.L. — Gh. Tătărăscu erau posibile. Obiectivele comune ale acestor forţe pentru îndeplinirea cărora s-au angajat să guverneze, la 6 martie 1945, nu erau încă complet epuizate. Guvernul acţiona în general unitar pentru înfăptuirea pînă la capăt a sarcinilor ce şi le asumase.

Dar menţinerea coaliţiei forţelor guvernamentale era şi necesară. Înfăptuirea reconstrucţiei ţării în vederea îmbunătăţirii nivelului de trai material şi cultural al oamenilor muncii depindea în mod nemijlocit de adîncirea democratizării ţării prin eliminarea elementelor reacţionare din diferite verigi ale aparatului de stat şi prin zdrobirea partidelor politice burgheze reacţionare care unelteau împotriva puterii populare.

P.N.Ţ. — I. Maniu şi P.N.L. — C.I.C. Brătianu, avînd sprijinul unor cercuri imperialiste din occident, urmăreau răsturnarea guvernului, în care scop organizau acţiuni, deschise şi subversive, pentru a-l discredita în ţară şi peste hotare şi a prilejui o intervenţie străină, în care-şi puseseră mari speranţe. În plus, situaţia juridică a României în viaţa internaţională nu fusese încă clarificată, tratatul de pace nefiind încă încheiat. Toate acestea făceau mai necesară ca oricînd, unitatea coaliţiei forţelor democrate şi eliminarea oricăror puncte divergente între partenerii ei.

Gruparea burgheză care colabora cu F.N.D. în guvern era dispusă să participe, în continuare la reconstrucţia ţării şi la lupta împotriva partidelor politice reacţionare — aflate în opoziţie — dar era împotriva unor transformări cu caracter socialist. Această opoziţie a fost exprimată categoric cu prilejul Congresului P.N.L. din iulie 1945, cînd Gh. Tătărăscu exprimînd principiile programului acestui partid a precizat că : „Partidul Naţional Liberal este împotriva oricărei etatizări, naţionalizări sau socializări a oricărei proprietăţi individuale... Orice etatizare ar constitui o reformă dăunătoare".

Partidul comunist a apreciat în mod lucid că în acea perioadă nu era în interesul revoluţiei să se agraveze contradicţiile între F.N.D. şi această grupare burgheză.

Şi această situaţie, a fost avută în vedere în elaborarea liniei politice a P.C.R. la Conferinţa Naţională. Partidul comunist n-a preconizat atunci măsuri socialiste, ci reforme adînci democratice care pregăteau trecerea spre socialism. Poziţia aceasta principială şi suplă a partidului comunist a fost explicată deschis în faţa maselor largi populare atît prin lucrările Conferinţei Naţionale cît şi prin numeroasele expuneri ale cadrelor de conducere ale partidului ţinute, în acele zile, în adunări populare. Vorbind în numele P.C.R., la o asemenea întrunire din Bucureşti, la 8 octombrie, Emil Bodnăraş preciza : „Nu facem parte din aceia care aruncă praf în ochii maselor, cari folosesc lozinci cînd condiţiunile nu sînt coapte pentru ele. Nu folosim parola socialismului şi comunismului, înscrisă pe drapelul nostru roşu, nici ca nadă şi nici ca sperietoare. Ştim ce vrem şi ştim tot atît de bine cînd o vrem".

Rezultat al aplicării creatoare a adevărurilor general-valabile ale marxism-leninismului la condiţiile specifice ale ţării, programul elaborat de Conferinţa Naţională exprima interesele şi năzuinţele cele mai scumpe ale celor ce muncesc, ale întregului popor. El înlesnea întărirea unităţii de acţiune a clasei muncitoare, consolidarea alianţei muncitoreşti-ţărăneşti, unirea şi mai strînsă, în jurul partidului comunist a tuturor oamenilor muncii fără deosebire de naţionalitate, a tuturor forţelor democratice şi progresiste ale ţării.

Pe baza acestui program, îmbogăţit ulterior cu noi elemente, corespunzătoare unor noi condiţii, partidul comunist a condus ofensiva neîntreruptă a forţelor revoluţionare şi a asigurat transformarea radicală, pe baze socialiste, a ţării.

Evoluţia României în ultimul sfert de veac a confirmat justeţea şi rolul profund mobilizator al orientării date de Conferinţa Naţională.

Drumul străbătut de ţara noastră în cei 25 de ani constituie o mărturie grăitoare a faptului că partidul nostru nu are ţeluri mai înalte decît servirea intereselor fundamentale ale poporului, a cauzei socialismului şi păcii în lume.

Paraschiva NICHITA

● Respectarea obligațiilor reciproce privind punerea la dispoziție a vagoanelor și încărcarea și descărcarea lor în timp util.
● Studii tehnico-economice aprofundate în legătură cu dimensionarea și amplasarea teritorială a spațiilor de depozitare.
● Combaterea tendinței unor constructori de a obține realizări valorice mari, care deregleazâ aprovizionarea ritmică a altor beneficiari.
● Prețuri diferențiate, pîrghie pentru determinarea utilizării judicioase a cimentului, în funcție de cerințele tehnologice ale lucrărilor.
● Consumuri specifice normate și diminuarea pierderilor admisibile.
● Răspundere materială sporită în domeniul gestionării și utilizării cimentului pe șantierele de construcții.

ÎMBUNĂTĂȚIRI NECESARE PE CIRCUITUL PRODUCȚIE — APROVIZIONARE A ȘANTIERELOR CU CIMENT

PENTRU APLICAREA politicii de dezvoltare multilaterală a României socialiste, de ridicarea continuă a nivelului de trai, material și cultural, al poporului, partidul și guvernul alocă, an de an, ca urmare a menținerii unei rate înalte a acumulării, fonduri de investiții mereu sporite. Pe baza lor se înalță noi fabrici, uzine, combinate și complexe industriale, dotate cu tehnică modernă, în vederea lărgirii producției de bunuri materiale și se construiesc locuințe și obiective social-culturale.

Această vastă operă de construcție care se desfășoară cu intensitate sporită pe întreg teritoriul țării, necesită importante cantități de materiale de construcții, printre care cimentul joacă un rol hotărîtor. De aceea, se cere introdusă, peste tot, o gospodărire rațională a lui în toate fazele, începînd de la fabricile producătoare și pînă la încorporarea în operă. Aceasta presupune ca fabricile de ciment să producă și să livreze ritmic cantitățile contractate, ca C.F.R.-ul — cărăușul principal (din a cărui capacitate, după estimările unor specialiști, circa 30% este afectată transportului materialelor de construcții), să pună la dispoziție la timp numărul și tipurile de vagoane corespunzătoare, ca pe șantiere, sau în afara lor, să existe spații suficiente de depozitare și o grijă deosebită pentru folosirea lui cu simț gospodăresc și evitarea pe cît posibil a pierderilor de orice fel.

Cum se realizează practic aceste cerințe imperioase?

AVÎND în vedere nevoile crescînde ale economiei naționale, an de an, a sporit producția de ciment. **Dacă în 1968 s-a realizat 7 026 000 tone, în 1969 s-a atins un nivel de 7 515 000 tone.** În acest an, **sarcinile de plan prevăd realizarea unei producții de 8 185 000 tone, fără a mai lua în calcul angajamentele suplimentare asumate de colectivele întreprinderilor producătoare.**

Pentru atingerea acestui nivel de producție, Ministerul Industriei Materialelor de Construcții a luat, încă de la începutul anului, măsuri ca realizările să fie astfel eșalonate — pe trimestre și luni — încît fabricile de ciment să poată satisface în bune condițiuni cererile beneficiarilor, îndeosebi ale șantierelor de construcții. De altfel, **de la începutul anului și pînă la 7 septembrie au fost realizate, peste sarcinile de plan circa 10 000 tone de ciment.** În același timp, din stocul existent, la începutul anului **s-au livrat în plus pînă la sfîrșitul lunii august 72 000 tone față de planul de producție.** În primele trei trimestre, la fondul pieței au fost dirijate, în devans față de programul livrărilor, 34 000 tone — mare parte a acestei cantități avînd ca destinație județelele puternic afectate de inundațiile din mai a.c.

Așadar, după cum rezultă din cifre s-au produs importante cantități peste plan. Cu toate acestea, în diferite perioade lipsa de ciment stînjenește buna desfășurare a lucrărilor de construcții.

Este îndeobște cunoscut faptul că lunile de vară și cele de început de toamnă sînt cele mai propice pentru desfășurarea în ritm susținut a lucrărilor de construcții. În lunile august și septembrie însă, diferite șantiere au cunoscut o „foame" de ciment. Pentru a-și realiza planul la betonare. Șantierul hidrocentralei de pe Lotru, de exemplu, a avut nevoie zilnic, în luna august, de 150 tone. Dar el a primit în medie de la Combinatul pentru materiale de construcție Tg.-Jiu, cu 35 tone mai puțin. Deși șantierul a purtat o corespondență voluminoasă cu furnizorul, deși are delegați permanenți la această întreprindere, furnizorul nu și-a îndeplinit obligația contractuală.

Asemenea cazuri n-au fost și nu sînt rare și se referă nu numai la obiectivele Ministerului Energiei Electrice, ci și la unele ale Ministerului Construcțiilor Industriale. În perioada 1—7 septembrie, Fabrica de ciment Medgidia a rămas restanțieră față de șantierul Combinatului chimic Slobozia cu peste 370 de tone, iar Combinatului de îngrășăminte chimice de la Valea Călugărească nu i-a fost onorată de către fabricile Ministerului Industriei Materialelor de Construcții o cantitate de 327 tone.

Paradoxal este faptul că tot în perioada 1—7 septembrie, altor șantiere ale Ministerului Construcțiilor Industriale li s-au livrat cantități suplimentare de ciment față de cele contractate. Astfel, șantierelor de pe platforma industrială Pitești și al Combinatului materialelor de construcții din Cîmpu-Lung li s-au livrat în plus 304 și, respectiv, 86 de tone.

Este adevărat că, așa cum opinează unii specialiști din Ministerul Industriei Materialelor de Construcții, Fabrica de ciment Medgidia nu și-a putut onora integral obligațiile contractuale pentru faptul că la o nouă linie tehnologică nu au fost realizate la termen lucrările de investiții.

În general, nerespectarea termenelor de livrare a comenzilor de ciment de către unele fabrici are drept cauză, în primul rînd, rămînerea în urmă a producției (chiar dacă ea este pe parcurs recuperată). La aceasta se adaugă însă și alți factori.

DE ANI de zile are loc o dispută între fabricile producătoare și organele C.F.R. **cu privire la modul în care acestea din urmă își respectă obligațiile privind punerea la dispoziție a vagoanelor necesare transportului cimentului.** De exemplu, numai în perioada 1—7 septembrie, C.F.R.-ul a rămas în restanță față de fabricile de ciment cu o capacitate de transport de 7174 tone (faptul că în luna august șantierul hidrocentralei de pe Lotru nu a primit ritmic cimentul se datorește și neasigurării în totalitate a vagoanelor, în special a cisternelor de tipul Z.C.V.). În același timp însă, Ministerul Industriei Materialelor de Construcții a anulat în primele șapte zile ale lunii septembrie o capacitate de transport de 5241 tone.

Calea ferată a fost dotată peste necesar cu vagoane speciale pentru ciment, Faptul că se înregistrează totuși în unele perioade restanțe în asigurarea planului de încărcări, aceasta se datorește, în cea mai mare măsură, imobilizărilor de vagoane la încărcare, și, îndeosebi, la descărcare. Numai în primele șapte luni ale anului la unitățile Ministerului Industriei Materialelor de Construcții imobilizările reprezentau 235 439 vagoane-oră, iar la Ministerul Construcțiilor Industriale — 95 189. O parte a imobilizărilor sînt urmarea faptului că instalațiile pneumatice de descărcare a vagoanelor de ciment au fost blocate, datorită fie nerespectării obligațiilor de către întreprinderile destinatare de a descărca tot cimentul din vagon, fie neverificării și necurățirii complete a recipienților înainte de încărcare la fabricile de ciment, sarcini prevăzute de altfel în instrucțiunile de folosire a acestor vagoane. Este tot atît de adevărat că și organele C.F.R. au o mare vină în sensul că personalul de cale ferată nu urmărește, în toate cazurile, vagoanele pe fază de exploatare și repararea în cel mai scurt timp a defecțiunilor tehnice semnalate.

În vederea remedierii acestor situații, Ministerul Industriei Materialelor de Construcții, împreună cu Ministerul Transporturilor au analizat posibilitățile de a se asigura vagoanele, pe tipuri, la nivelul obligațiilor tuturor fabricilor de ciment, care au sarcini mari de livrare. Totodată, Departamentul C.F.R. a luat măsuri pentru urmărirea operativă a primirii și predării vagoanelor, pentru asigurarea pieselor de schimb necesare și a organizat echipe de intervenții și de remediere a defecțiunilor tehnice, echipe care își desfășoară activitatea în puncte mai importante de încărcare și descărcare.

Dat fiind că livrarea cimentului în vrac în vagoane obișnuite generează mari pierderi, atît la încărcare, cît și la descărcare, ar trebui extins pe scară mai largă transportul în vagoane și mijloace auto specializate (cisterne).

ÎN ULTIMUL timp, Ministerul Industriei Materialelor de Construcții a luat măsuri organizatorice în vederea asigurării producției și livrării ritmice a cimentului către beneficiari. Au fost întocmite grafice de livrare pentru perioada care a mai rămas pînă la sfîrșitul anului. Se va urmări semidecadal de către un comandament special constituit din reprezentanții principalelor ministere situația livrărilor către consumatori.

Aceste măsuri sînt, fără îndoială, salutare. În domeniul asigurării șantierelor cu ciment se pune însă de mulți ani o problemă care pînă în prezent nu și-a găsit nici pe departe o deplină rezolvare: **crearea și lărgirea unor spații de depozitare.** Acest lucru se impune mai ales **pentru a compensa diferențele dintre producție și posibilitățile de consum ce apar, ținînd seama de caracterul ritmic, industrial al producției de ciment și variația consumului acestuia pe șantiere în diferite perioade ale anului.**

Cimentul este un produs cu un grad apreciabil de higroscopicitate. Pentru conservarea calităților sale se impune să existe spații de depozitare adecvate. În unele perioade ale anului, datorită vîrfului de activitate în transportul feroviar sau încetinirii relative a ritmului de lucru pe șantiere în lunile de iarnă, proporțiile consumului scad, crescînd în mod corespunzător stocurile, fie la producător, fie la consumator. Rațiunea economică a depozitelor izvorăște, deci, din faptul că în unele perioade nu există o corelare optimă sub raportul ritmicității între fabricare-transport- consum. Absența unor spații de depozitare corespunzătoare, duce la degradarea unor importante cantități de ciment, la pierderi de milioane de lei, la dereglarea balanței cimentului pe economia națională. De exemplu fabricile de ciment au, în prezent, capacitatea de însilozare de circa 400 000 tone. Ar fi util — și aceasta este și părerea unor specialiști din **Ministerul Industriei Materialelor de Construcții — să se analizeze posibilitatea de a mări, cu cheltuieli minime, capacitatea de însilozare a fabricilor.** Aceasta ar facilita ca, în unele situații, cînd producția este stînjenită din diverse cauze, fabricile să poată onora, în întregime, obligațiile ce le revin față de beneficiari.

Mărirea capacităților de însilozare nu poate și nu trebuie lăsată însă exclusiv pe seama fabricilor de ciment. Este necesar ca, **cel puțin marile șantiere, să-și creeze spații de depozitare adecvate, fie prin construirea unor magazii demontabile, fie prin amenajarea unor spații închise în corpurile clădirilor nefinisate.**

Numeroase exemple atestă că acolo unde a existat preocupare în acest sens, rezultatele au fost pozitive. De pildă, Direcția generală de construcții-montaj a Consiliului popular al Municipiului București, unul din marii consumatori de ciment, a amenajat în fosta fabrică Titan spații de depozitare, care îi permit să asigure alimentarea ritmică cu ciment a șantierelor sale. Sînt și alte șantiere mari care au mers pe această linie. Procedînd astfel, ele au posibilitatea să preia întreaga cantitate ce le este livrată și să nu aibă perioade de stagnare în activitate.

Pe de altă parte, **există păreri că ar fi indicat să se meargă eventual și pe linia înființării unor întreprinderi de aprovizionare, fie pe județe, fie pe zone geografice mai mari, care să preia cimentul de la fabrici și să-l livreze apoi** — în funcție de cereri — **diferiților beneficiari.** În acest fel, întreprinderile respective ar urma să satisfacă cererile tuturor titularilor de investiții, cît și ale fondului pieței din județul sau zona în care sînt amplasate. S-ar crea astfel condiții pentru ca fabricile de ciment să poată lucra nestînjenit în tot cursul anului, pentru evitarea transporturilor încrucișate și formarea de stocuri peste normativ la constructori.

Optarea pentru una din variantele amintite presupune, desigur, elaborarea în prealabil a unor studii tehnico-economice din care să reiasă atît oportunitatea, cît și economicitatea cheltuirii fondurilor de investiții ce ar urma să se aloce în acest scop.

Tot pe linia aprovizionării șantierelor cu ciment și a preluării acestuia, îndeosebi în lunile de iarnă, **ar fi util să se studieze și posibilitatea practicării de prețuri diferențiate, în funcție de anotimp și acordarea unor credite cu dobînzi mici.** În acest mod, șantierele ar fi stimulate să preia în lunile de iarnă întreaga cantitate de ciment planificată pe trimestrul I și nu așa cum se întîmplă în prezent cînd fabricile producătoare sînt nevoite să-și încetinească uneori activitatea în aceste luni și apoi să nu poată satisface cererile în perioadele de vîrf de construcție.

PROMOVAREA unei politic[i] judicioase a producției și mai ales, a consumului de ciment impun luarea în considerație și a altor laturi n[u] mai puțin importante. **În ultimul timp, se manifestă tot mai pregnan[t] tendința unor constructori de a efectu[a] lucrări de mare valoare, cu precădere „p[e] orizontală", lucrări planificate pentru perioade mai îndepărtate, în scopul de a obține cu orice preț realizări valorice.** Firește, lucrările de betonare care intră în această categorie, necesită cantități suplimentare de ciment ce nu pot fi satisfăcute decît în condițiile privării altor beneficiari. În schimb, sînt neglijate adese[a] lucrări de finisaj care reprezintă valor[i] mici, ceea ce duce la creșterea stocurilor de astfel de materiale.

O asemenea tendință se cere serios combătută, întrucît ea deregleazâ procesul d[e] repartizare a cimentului pe beneficiari, î[n] funcție de prevederile contractuale și c[u] cerințele reale ale fazelor procesului tehnologic de pe șantier.

Un alt fenomen este acela că **se folose[sc] unele sorturi de ciment, nu în funcție [de] cerințele procesului tehnologic, ci tot [în] scopul obținerii unor realizări valorice m[ai] mari.** În speță, ne referim la folosire[a] uneori, în proporții exagerate, a cimentului RIM, în locul unor sortimente obișnuite. Acest lucru — așa cum au sublini[at] unii specialiști — **este favorizat și de faptul că prețurile la unele sortimente de ciment nu sînt suficient de diferențiat[e].** Astfel, în timp ce cimentul RIM are [un] preț de 300—320 lei/tonă, cimentul P 4[..] (livrat în saci) se vinde cu 275 lei/ton[ă]. **Ar fi oportun să se reanalizeze nivel[ul] prețurilor la diferite sortimente de [ci]ment, în așa fel încît, prin preț, să se d[e]termine judicioasa utilizare a acestuia [în] funcție de cerințele tehnologice ale dif[e]ritelor lucrări.** Acest fapt este cu atît m[ai] necesar cu cît fondul de materii prim[e] pentru fabricarea cimenturilor specia[le] este limitat.

L. ȚINTEA
Ion BUMBEA

(Continuare în pag. 1[..])

În cadrul dezbaterii organizate de Academia de Științe Sociale și Politice împreună cu Comitetul de Stat pentru Prețuri despre perfecționarea sistemului de prețuri cu ridicata în țara noastră, publicăm mai jos luările de cuvînt ale tovarășilor: prof. univ. dr. DAN GRINDEA, MIRCEA MANOLIU, din Comitetul pentru Prețuri, CONSTANTIN IONETE, GH. GASTON MARIN, precum și cuvîntul de încheiere al dezbaterii rostit de prof. univ. dr. ROMAN MOLDOVAN, membru corespondent al Academiei R. S. România, prim-vicepreședinte al Academiei de Științe Sociale și Politice

PREȚURILE CU RIDICATA ÎN DEZBATEREA SPECIALIȘTILOR

prof. univ. dr. Dan GRINDEA

PREȚURILE — CA INSTRUMENT DE POLITICĂ ECONOMICĂ

PERMITEȚI-MI să mă refer întîi asupra unor discuții ce s-au purtat aici și apoi la propunerile făcute de Comitetul de Stat pentru Prețuri. Una din ideile centrale care mi se pare că a rezultat din discuțiile de pînă acum a fost dacă: pot îndeplini prețurile în același timp funcția de măsură a muncii socialmente necesară și de instrument al politicii economice. Nu există oare o contradicție între aceste două funcții? Aș dori să mă opresc puțin asupra acestui aspect care, în pofida unor apropieri a punctelor de vedere de care vorbea tov. Arsene, este abordat diferit de tovarășii participanți la dezbatere. Mai precis, am impresia că unii tovarăși socotesc că ar exista o asemenea contradicție între cele două funcții importante ale prețurilor. Ca instrument de măsurare a muncii socialmente necesare — spun în esență acești tovarăși — prețurile trebuie să exprime valoarea socială fără de care avem o viziune deformată asupra corelațiilor din economie. Politica economică poate impune însă alte necesități în privința condițiilor producției și utilizării unui produs sau altuia. Folosirea prețului ca pîrghie economică în atingerea unui asemenea obiectiv, determină astfel o îndepărtare de la rolul său esențial și anume de măsurare a unei mărimi date. Fără îndoială că această obiecție merită studiată, știut fiind că orice instrument de măsurare poate servi acestui scop numai în condițiile în care conținutul său este riguros fixat și acceptat ca atare.

Pentru înțelegerea rolului actual al prețurilor și al examinării dacă avem de-a face cu o contradicție reală sau formală, socotesc necesar să încerc o scurtă privire retrospectivă. Desigur că, istoricește — în condițiile producției simple de mărfuri, prețul a apărut ca expresia bănească a valorii, deci ca unitate de măsură a timpului de muncă socialmente necesar. Această funcție a păstrat-o aproape nealterată pînă la apariția modului de producție capitalist, deși accidental el a putut juca uneori — și pînă atunci — rolul unui instrument de politică economică. În condițiile capitalismului premonopolist, deci a adîncirii considerabile a diviziunii sociale a muncii, a formării statelor și piețelor naționale, funcția prețului de măsurător al timpului de muncă socialmente necesar rămîne pe primul plan. Pentru obținerea anumitor obiective de politică economică, ce vizau în esență redistribuirea venitului național, erau folosite — după cum arăta și tov. prof. Gh. Șiclovan — alte pîrghii economice și financiare.

Aceasta a și făcut pe Marx, ca în analiza sa economică asupra societății capitaliste, să trateze prețul sub unghiul de vedere de mai sus, iar pe Lenin să sublinieze în primele sale lucrări economice că valoarea este legea prețurilor. Pledoaria tov. Șiclovan, ca prețurile să-și exercite funcția de măsurare a timpului de muncă socialmente necesar, o consider perfect întemeiată. De asemenea, sînt de acord și cu unele aprecieri ale tov. C. Ionete expuse în articolul din „Probleme economice". Deși tov. Ionete polemizează indirect și cu mine, privitor la posibilitatea măsurării valorii sociale prin reducerea muncii complexe la muncă simplă, nu se poate ignora observația sa și anume că în condițiile inexistenței unei piețe în forma ei spontană și cu toate consecințele ce le generează concurența poate să apară o contradicție între cele două funcții ale prețurilor.

Examinînd în continuare, însă, funcțiile prețurilor, oricare cercetător din domeniul istoriei economice este frapat de rolul pe care acestea îl joacă în condițiile capitalismului contemporan. Organizarea monopolistă a producției, ca urmare a acțiunii legii concentrării și centralizării capitalului, apariția capitalismului monopolist de stat ca o condiție a realizării procesului reproducției lărgite, tendințele integraționiste, în pofida intereselor naționale a unor popoare, au determinat, într-un fel sau altul, modificări și în cadrul funcțiilor prețului. În capitalismul contemporan nu cred că se mai poate afirma că prețurile joacă numai rolul de instrument de măsurare a timpului de muncă socialmente necesar. Fără a ignora existența unui asemenea rol, consider însă că, în condițiile actuale, în țările imperialiste rezultă din ce în ce mai evident funcția prețurilor ca instrument al politicii economice. Dacă am analiza numai corelația dintre evoluția prețurilor și evoluția productivității muncii în aceste țări, în ultima jumătate de secol, am găsi o justificare mai mult decît suficientă pentru această afirmație.

Deși, fără îndoială, există anumite influențe ale revoluției tehnico-științifice asupra creșterii indicelui de prețuri în etapa actuală, totuși fenomenul prezentat mai sus relevă pregnant că prețurile — ca una din pîrghiile economice cele mai flexibile — capătă un rol din ce în ce mai important ca instrument de politică economică. Bineînțeles că această funcție a prețurilor, în condițiile relațiilor de producție capitaliste, servește ca un mijloc suplimentar de exploatare.

Cum se pune problema în socialism? Existînd o producție de mărfuri de tip socialist, în mod obiectiv, prețul trebuie să constituie și aici, instrumentul de măsurare a timpului de muncă socialmente necesar. Este utilă însă și funcția prețurilor ca instrument de politică economică? După părerea mea, se poate răspunde categoric afirmativ, deși condițiile care impun această funcție sînt cu totul altele, astfel că și structura ei este radical diferită. În condițiile economiei socialiste, în care producția de mărfuri se desfășoară în anumite limite, în care piața, ca teren de confruntare și competiție, are cu totul alt conținut decît în capitalism, iar concurența este inexistentă, prețurile constituie una din pîrghiile economice cele mai indicate să joace rolul de instrument al politicii economice. Aceasta nu înseamnă cîtuși de puțin că trebuie ignorată funcția lor de măsurare a timpului de muncă socialmente necesar. Dimpotrivă, mie mi se pare că tocmai în condițiile socialismului între aceste două funcții se poate realiza o intercondiționare nemijlocită.

Se pune însă firesc întrebarea? Pînă cînd putem folosi prețurile ca instrument de politică economică sau, mai precis, pînă la ce nivel se simte necesitatea acestei funcții, pentru a nu contrazice cerințele legilor economice obiective și, în primul rînd, a legii valorii? Tocmai în rezolvarea acestei probleme apare evidentă intercondiționarea dintre cele două funcții amintite mai sus. În măsura în care prin prețuri au loc abateri grave de la funcția de măsură a valorii, ajungîndu-se la o deformare a corelațiilor și a proporțiilor din economie, în măsura deci în care, din rolul de motor al dezvoltării producției ele devin o frînă în expansiunea acesteia, funcția de instrument de politică economică trebuie reexaminată, iar atingerea unor obiective economice să se realizeze prin intermediul altor pîrghii. Trebuie eliminat astfel un anumit imobilism care se manifestă în materie de prețuri. Problema periodicității reașezărilor de prețuri capătă astfel o nouă dimensiune. Actualele perioade de 8—10 ani de la o reașezare a prețurilor la alta sînt cu totul nejustificate în condițiile revoluției tehnico-științifice. În concluzie la cele spuse pînă aici, cred că nu se poate vorbi de o contradicție dintre cele două funcții ale prețurilor decît în măsura în care contrazicem înseși cerințele legilor economice obiective.

În legătură cu propunerile care s-au făcut de Comitetul de Stat pentru Prețuri în materialul pe care-l dezbatem, cred că ele marchează un pas evident înainte în procesul de îmbunătățire a prețurilor cu ridicata, de corectare a unor disproporții etc. În acest sens ele satisfac nevoile perspectivei imediate. Însă aceste îmbunătățiri corectează — după părerea mea — doar anomaliile existente, dar nu și cauzele care le generează. Din punct de vedere strategic, deci pe o perioadă mai îndelungată, ele nu sînt satisfăcătoare. Evitarea cauzelor ce generează apariția acestor anomalii constituie o problemă la ordinea zilei pentru o planificare pe termen mediu și lung în domeniul prețurilor, în elaborarea unor modele de prețuri etc. Desigur, că aici nu se pot da rețete. Există totuși cîteva elemente de ordin teoretic care trebuie luate în considerație și analizate în mod deosebit. În primul rînd, este problema definirii timpului de muncă socialmente necesar în cadrul economiei moderne. Noi avem o concepție asupra timpului de muncă socialmente necesar care nu mai corespunde cu perioada revoluției tehnico-științifice contemporane nici sub aspectul condițiilor în care se formează și nici sub cel al sferelor care concură la formarea timpului de muncă socialmente necesar. Astăzi, asistăm nu numai la o schimbare uluitor de rapidă a condițiilor producției, dar și a sferelor muncii sociale în care se creează. Sfera muncii productive, pe care Marx nu a identificat-o nici o clipă cu sfera producției materiale, s-a extins considerabil, incluzînd în cadrul ei sfera cercetării științifice și, în mare măsură, a învățămîntului. Or, calculul timpului de muncă socialmente necesar trebuie să includă și asemenea elemente dacă își propune într-adevăr să elaboreze o bază științifică formării prețurilor, inclusiv a prețurilor cu ridicata.

A doua chestiune la care aș dori să mă refer este determinarea mărimii produsului necesar. Noi nu avem încă un calcul științific al produsului necesar și cred că sîntem cu toți de acord că, date fiind condițiile specifice economiei socialiste, salariul nu poate fi identificat pur și simplu cu produsul necesar. După cum se știe, forța de muncă în socialism nu mai este o marfă. Oamenii muncii sînt stăpîni pe mijloacele de producție, astfel că actul vînzării — cumpărării forței de muncă a încetat. Dar în socialism există în continuare producția de mărfuri. Ca atare, recuperarea forței de muncă pentru lărgirea producției nu se poate sustrage acestei legități.

Uneori se consideră că balanța de venituri și cheltuieli bănești ale populației ar da mărimea produsului necesar. Acest lucru nu este exact decît în parte. Din această cauză cred că este actual dacă discutăm de o strategie economică în domeniul prețurilor, abordarea sub diverse planuri a mărimii produsului necesar. În acest context poate ar fi utilă elaborarea unui indicator de genul costului minim al vieții care să servească la fundamentarea sistemului de salarizare, prețuri etc.

A treia chestiune, strîns legată de cea precedentă este stabilirea științifică a mărimii plusprodusului. Un tovarăș a și ridicat această problemă în cursul dezbaterilor. În fond la ora actuală există un automatism în modul de stabilire a plusprodusului, ceea ce diminuează sensibil rolul său de pîrghie economică și financiară. Strîns legată de stabilirea științifică a mărimii plusprodusului este și necesitatea elaborării unei concepții unitare asupra rolului impozitului pe circulația mărfurilor atît la mijloacele de producție cît și la bunurile de consum. O asemenea concepție ar permite să se realizeze o corelație normală între creșterea producției și creșterea acumulărilor. Atîta timp cît noi împingem impozitul pe circulația mărfurilor la bunurile de consum, evoluția acumulărilor sau a venitului net centralizat al statului va fi legată de evoluția bunurilor de consum și îndeosebi de acele produse care dau cea mai mare parte din impozitul pe circulația produselor. Aceasta și explica de ce, corelînd producția industrială cu impozitul pe circulația mărfurilor provenite din industrie, rezultă că acumularea care se obține în această ramură

→

←

are un ritm de creştere inferior ritmului producţiei industriale, în care grupa A are ponderea principală.

În sfîrşit, aş vrea să susţin şi eu necesitatea elaborării indicelui preţurilor cu ridicata prin care să se exprime corect tendinţele în evoluţia acestora în diferite sectoare.

Mircea MANOLIU

PREŢUL — INSTRUMENT DE MĂSURĂ, DAR ŞI PÎRGHIE ECONOMICĂ

VOI RIDICA două probleme de strictă actualitate.

În industria textilă s-a început o lucrare de reaşezare a preţurilor cu ridicata, în baza unei hotărîri a Consiliului de Miniştri. Această lucrare ridică o serie de probleme de ordin principial care se cer rezolvate pe parcurs, pentru ca materialele să poată fi elaborate pe măsură ce calculele sînt gata.

Una din problemele care trebuie rezolvată în timpul cel mai scurt este aceea a regimului de includere în preţul de cost al produsului finit, a semifabricatelor din producţia proprie, folosite în scopuri productive în cadrul aceluiaşi combinat, respectiv într-o integrată textilă.

După cum este cunoscut, în industria textilă există — ca şi în celelalte ramuri industriale — două feluri de integrare şi anume: integrarea tehnologică şi integrarea organizatorică. Este de la sine înţeles că, în cazurile de integrare tehnologică, semifabricatele circulă de la o secţie la alta, la preţ de cost. Aşa se procedează, de exemplu, cu tricotul fabricat în secţia de tricotare şi care trece apoi în secţia de confecţionare. În situaţii similare se află benzile de carde, palele de lînă, firele de bumbac destinate gazării, mercerizării, răsucirii etc., precum şi ţesăturile crude destinate finisării.

Cu totul alta este situaţia relaţiilor dintre filatură şi ţesătorie în cadrul integrării organizatorice, chiar în cadrul aceluiaşi combinat şi mai ales în cazul în care filatura este într-un judeţ, iar ţesătoria sau fabrica de tricotaje este în alt judeţ. De exemplu, Combinatul de lînă din Bucureşti are mai multe unităţi, dintre care o filatură de lînă şi melană la Bucureşti şi o fabrică de tricotaje la Braşov.

Fiecare din aceste unităţi trebuie să prezinte eficienţă economică, să fie rentabilă. Pentru ca fiecare unitate să fie analizată separat, este necesar ca la fabrica de tricotaje din Braşov firele să fie înregistrate **nu** la preţul de cost al filaturii din Bucureşti, ci la preţul cu ridicata al întreprinderii.

În interesul aprovizionării cu preţuri unice — indiferent de furnizor — ţesătoria sau fabrica de tricotaje trebuie să primească firele la preţuri cu ridicata ale întreprinderii — care sînt **unice** pe ţară — indiferent de fluctuaţia preţului de cost la filatură. Această măsură se impune cu atît mai mult cu cît ţesătoria se aprovizionează cu fire din două surse diferite şi anume, de la filatura din cadrul aceluiaşi combinat sau de la o filatură care face parte din alt combinat. De altfel, stabilirea unui alt sistem de circulaţie al semifabricatelor ar conduce la modificarea indicatorilor planului de stat actual şi de perspectivă, deoarece s-ar reduce volumul producţiei globale şi al producţiei de marfă în preţuri comparabile şi, implicit, s-ar reduce baza de calcul a productivităţii muncii.

Circulaţia firelor la preţuri cu ridicata al întreprinderii mai prezintă un avantaj şi anume, posibilitatea de a face o **comparaţie** între filaturi pe întreaga economie independent de situaţia organizatorică a filaturilor. De asemenea, dacă într-o integrată (filatură şi ţesătorie) apar deficienţe, ele pot fi evidenţiate separat pe filatură şi separat pe ţesătorie, numai în cazul în care semifabricatele circulă la preţ cu ridicata al întreprinderii. Dacă ele ar circula la preţ de cost, atunci eventualele pierderi ale filaturii ar fi acoperite de beneficiile ţesătoriei fără a se putea şti care din cele două unităţi are o activitate economică necorespunzătoare.

De altfel, după cum este şi firesc — în cadrul exemplului pe care l-am dat — organele de resort din Braşov se interesează de rezultatele economice ale activităţii unităţii din Braşov, în timp ce organele respective din Capitală se ocupă şi de filatura din Bucureşti, urmărind ca fiecare dintre ele să fie rentabilă.

Actualmente, în cazurile de integrare tehnologică, semifabricatele circulă la preţ de cost, iar firele circulă în prezent la preţuri cu ridicata ale întreprinderii. Materialul de propuneri privind principiile generale ale reaşezării preţurilor cu ridicata permite utilizarea ambelor soluţii, urmînd a se stabili pe ramuri industriale regimul de circulaţie a semifabricatelor şi a produselor finite între secţiile aparţinînd aceluiaşi combinat.

Am ţinut să supun discuţiei această problemă deoarece unii economişti sînt de părere că este cazul să se renunţe la modul de lucru de pînă acum, iar în industria textilă semifabricatele să circule **numai** la preţ de cost, indiferent de felul integrării: tehnologică sau organizatorică. Avînd în vedere motivele pe care le-am expus mai înainte, sînt partizanul ideii ca în industria textilă să fie aplicat în continuare actualul regim de circulaţie a semifabricatelor. De altfel, această soluţie şi-a dovedit eficacitatea în ultimii 20 de ani de cînd se aplică.

A doua problemă care se cere rezolvată şi care are contingenţă cu prima este aceea privind preţul la care urmează a fi livrată ţesătura finită.

În funcţie de destinaţa sa, ţesătura poate fi considerată ca:

- **produs finit,** atunci cînd este livrată reţelei comerciale pentru vînzarea ca metraj la fondul pieţei, către populaţie, sau ca:
- **semifabricat,** atunci cînd este destinată unei prelucrări ulterioare confecţii, mobilă etc.).

Precizez că ţesătura destinată fondului pieţei se livrează la preţ cu ridicata al industriei, **dedus** prin scăderea rabatului comercial din preţul cu amănuntul.

În cele ce urmează mă voi ocupa numai de ţesăturile care au caracter de semifabricat. În prezent, ţesăturile destinate prelucrării în industrie sînt livrate la preţuri cu ridicata ale industriei diferenţiate, după cum aceeaşi ţesătură urmează a fi prelucrată în confecţii pentru adulţi sau în confecţii pentru copii. În primul caz — al confecţiilor pentru adulţi — ţesătura este livrată la preţul cu amănuntul mai puţin rabatul comercial, la fel ca pentru desfacere la fondul pieţei. În cel de al doilea caz — al confecţiilor pentru copii — ţesătura este livrată la un preţ cu ridicata al industriei mai mic, stabilit ca atare, pe considerente de politică socială faţă de copii.

Actualul sistem de livrare prezintă două dezavantaje şi anume: pe de o parte, livrarea ţesăturilor la preţ cu ridicata al industriei face ca o bună parte din venitul net creat în sectorul de confecţii să fie prelevat anticipat sub formă de impozit în preţul ţesăturii, pe de altă parte, se deformează cursul real de revenire pentru exportul de confecţii, ceea ce impune o serie de calcule suplimentare pentru determinarea eficienţei reale a exportului de confecţii. Pentru a elimina aceste deficienţe **propun ca ţesăturile destinate unei prelucrări ulterioare** — şi care au deci caracter de semifabricate — **să fie livrate la preţ cu ridicata al întreprinderii.**

În acest fel, partea suplimentară de venit net cuprinsă în preţul cu amănuntul al confecţiilor se va realiza acolo unde acest venit net se creează, respectiv în sectorul de confecţii.

Punerea în practică a acestei propuneri prezintă o serie de avantaje. În primul rînd, se va putea determina un nivel corespunzător de preţuri pentru confecţiile destinate exportului, iar cursul de revenire va reflecta cheltuielile medii sociale şi venitul net aferent acestora. Ca urmare, se exclud toate calculele suplimentare privind eficienţa exportului. Precizez că bugetul statului nu va fi afectat, deoarece micşorarea volumului de impozit la ţesătorii se regăseşte — în schimb — în diminuarea diferenţelor nefavorabile la exportul de confecţii. În acelaşi timp, se vor obţine economii importante la mijloacele circulante ale fabricilor de confecţii. În al doilea rînd, confecţiile destinate desfacerii la fondul pieţei vor putea fi calculate la preţuri cu ridicata al întreprinderii unice, indiferent de destinaţie. Aceasta pune în situaţii egale de **producţie** toate sortimentele, combinatele nemaifiind tentate să producă sortimente pentru adulţi în detrimentul celor patru copii. În al treilea rînd, politica de preţuri la confecţii pentru adulţi, copii etc. se va reflecta nu în rentabilitate ci în **cote diferenţiate de impozit la confecţii,** în funcţie de destinaţie.

În acest fel, preţul, pe lîngă instrument de măsură, îşi va putea îndeplîni şi rolul de pîrghie economică pusă în slujba unei anumite politici economice şi sociale. În concluzie, **propun modificarea sistemului actual şi livrarea ţesăturilor pentru prelucrarea la un singur preţ şi anume, la preţ cu ridicata al întreprinderii, indiferent de destinaţia viitoare a confecţiei.**

Constantin IONETE

PUNCTUL DE PORNIRE: ANALIZA ŞI DESCRIEREA MINUŢIOASĂ A PROCESULUI DE FORMARE A PREŢULUI

De la început vreau să-mi precizez poziţia faţă de propunerile privind reaşezarea preţurilor cu ridicata, prezentate spre dezbatere. Privesc aceste propuneri în lumina indicaţiilor din documentele Conferinţei Naţionale a partidului din 1967, din care rezultă că apropierea preţurilor de cheltuielile sociale este un proces relativ îndelungat, ce nu se poate realiza în nici un caz de pe o zi pe alta. De altfel, acest lucru este reţinut şi de autorii referatului. Faptul că apropierea preţurilor de valoare se realizează treptat, pe etape, fiind necesară continuarea lui chiar după reaşezare, prezintă unele avantaje.

Pe de o parte, eu pot să fiu şi afirm că sînt de acord cu propunerile directoare din referatul prezentat, care corespund unei etape de realizare a acestei acţiuni şi exprimă convingerile autorilor în acest domeniu. Pe de altă parte, fără a stînjeni cu nimic măsurile imediate, doresc să-mi exprim unele opinii privind anumite modalităţi de continuare a drumului lung şi greu — pe care mi-aş permite figurativ să-l asemui cu drumul Golgotei — ce mai trebuie parcurs pentru ca preţurile să se identifice cu cheltuielile sociale de producţie.

În discuţii s-a făcut o precizare deosebit de realistă, şi anume că în domeniul preţurilor şi al condiţiilor sociale-economice din ţara noastră ce le fundamentează, nu se poate vorbi astăzi de existenţa unei situaţii explozive care să determine răsturnări radicale în procesul de reaşezare a preţurilor. Eu sînt de acord cu acest lucru, dar este necesar să ne întrebăm dacă prin aplicarea măsurilor de perfecţionare a conducerii şi planificării economiei nu se vor crea condiţii noi ce ne vor distanţa de etapele în care s-au făcut reaşezări de preţuri pe anumite principii corespunzătoare lor, impunînd căutarea şi a altor căi pentru apropierea preţurilor de valoare. În viitorul nu prea îndepărtat va trebui să depăşim faza în care ne lamentam că preţurile nu reprezintă valoarea şi bilanţul reaşezărilor nu este întru totul satifăcător în această privinţă şi să găsim mijloace mai eficiente pentru rezolvarea în fond a acestei probleme.

În căutarea acestor căi există mai multe posibilităţi de abordare. Una din ele poate porni de la considerentul că noi nu ne prezentăm prima dată cu problema aceasta a apropierii preţurilor de valoare; avem o experienţă de 20 de ani, avem o metodă care a dat rezultate bune. Se pune problema unor îmbunătăţiri în această etapă şi în cele următoare şi periodic, vom reuşi să facem noi paşi înainte prin instrumentele cunoscute. Această poziţie este părăsită şi de autorii referatului, care consideră reaşezarea preţurilor pe principiile prezentate, ultima de acest fel.

A doua cale ar constitui-o opţiunea pentru unul din multiplele şi cunoscutele modele de preţuri care circulă în literatura economică. Există o gamă largă de tipuri de preţuri, precum şi numeroase forme de preţuri cum sînt: preţuri globale, preţuri economice, preţuri umbră, preţuri strategice, preţuri optime etc., preocuparea de bază fiind aceea de a alege şi aplica unul sau mai multe din acestea, în economia noastră naţională, în funcţie de anumite criterii. O astfel de abordare ar pierde din vedere faptul că toate aceste modele constituie instrumente de prognozare a preţurilor sau, cel mult, de fundamentare a preţurilor de plan.

De aceea, în căutarea de căi noi, eu consider că este necesar să pornim de la analiza şi descrierea minuţioasă a procesului de formare a preţului. Punctul acesta de vedere nu este de loc nou pentru că, numai dacă pornim de la Marx, el datează de aproape o sută de ani. Descifrînd structura şi mişcarea procesului de formare a preţurilor, Marx a descoperit preţul de piaţă, preţul de monopol, valoarea de piaţă, preţul de producţie, o mulţime de elemente, de forme de preţ, aşa cum se formează în economia capitalistă. O astfel de abordare o consider utilă şi pentru ceea ce s-ar putea numi explozia de formalizare a proceselor economice, de tratare matematică a acestora. De altfel, Oskar Morgenstern a făcut de mult timp, în lucrarea privind aplicarea teoriei jocurilor în economie, o imputare economiştilor că nu au dezvoltat în suficientă măsură descrierea fenomenelor şi proceselor economice, spre a le face apte modelării matematice.

Înainte de a schiţa, la modul cu totul şi cu totul general, unele aspecte descriptive ale formării preţurilor, permiteţi-mi să-mi precizez poziţia faţă de modelele de preţ tratate ca susceptibile de a fi aprobate ca preţuri curente, faţă de preţurile construite sau, mai concret, faţă de „preţurile de birou" pe care de multă vreme le considerăm apte de a înlocui preţurile naturale. În această privinţă, sarcina îmi este uşurată de articolul publicat în numărul din august al revistei „Probleme economice", tocmai în această problemă. Cu toate acestea, o subliniere se impune. Ori de cîte ori folosim termenul „categorii valorice", indiferent de formele acestora (preţ, beneficiu, credit etc.), ne referim la instrumente de cuantificare a muncii sociale prin raportare indirectă, prin comparare cu aurul instituţionalizat în monedă. Acest procedeu exclude numărătoarea directă a elementelor, a unităţilor care formează valoarea, conţinutul acestora. Evaluarea directă este instrumentul specific al planificării, nu al categoriilor valorice folosite în planificare tocmai la astfel de evaluări. Aşa cum s-a arătat în discuţii, nu spun nimic nou şi nici nu mi-am propus să spun ceva nou. Am repetat acest adevăr pentru simplul motiv că toţi sîntem de acord cu el teoretic, dar practic afirmăm: putem face orice în domeniul economiei prin utilizarea modelelor şi anume putem construi preţuri în care numărăm exact toate unităţile valorice ale muncii sociale cuprinse într-un produs oarecare.

Trecînd la descripţia propriu zisă a formării preţurilor, nu se poate să nu-ţi pui de la început cel puţin următoarea întrebare: nu cumva există un domeniu în care, chiar în condiţiile atotputerniciei pieţei, preţurile să se formeze fără respectarea regulilor generale, clasice, ale pieţei? Răspunsul este dat de mult de istoria economică. Există un astfel de domeniu şi acesta cuprinde preţurile materiilor prime de bază din industria extractivă şi ale principalelor produse agricole vegetale. În acest domeniu, piaţa se transformă mai mult într-o prezumţie teoretică decît într-o realitate. Tocmai din această cauză, pentru economia noastră socialistă, în care au dispărut condiţiile atotputerniciei pieţei, acest fenomen economic prezintă o deosebită importanţă.

În adevăr, la materiile prime de bază din industria extractivă există o singură forţă care ordonează procesul de formare a preţurilor, ce poate fi numită **dominanta cererii.** De cînd există economia, cererea este veşnic nesatisfăcută la aceste materii prime. Dar, după cum se ştie, piaţa presupune întotdeauna o luptă între cerere şi ofertă. Aici lupta a fost cîştigată de la început în favoarea cererii. Caracteristicile amănunţite ale acestui proces special de formare a preţurilor în mod natural, fără piaţă, nu-mi propun să le analizez, dar cîteva din aspectele aş dori să le schiţez. Astfel, prima acţiune prin care se afirmă dominanta cererii o constituie tendinţa de maximizare a consumului. Nimic nu poate contribui la acoperirea foamei nestăvilite de combustibili energetici şi tehnologici, de minereuri feroase şi neferoase etc., mai mult ca stimularea factorilor de creştere a producţiei. Două sînt principalele căi prin care se realizează această tendinţă imprimată de dominanta cererii: maximizarea extensivă a consumului prin dezvoltarea exploatărilor existente şi deschiderea de noi exploatări; maximizarea intensivă prin creşterea randamentului întreprinderilor existente. Maximizarea extensivă impune la rîndul ei recunoaşterea, spre a se putea realiza, ca nivel necesar al preţurilor, a costurilor celor mai ridicate, impuse de condiţiile naturale de

lucru. Maximizarea intensivă cere folosirea utilajelor celor mai moderne, cu randamentul cel mai ridicat. Această cale mai are și un efect secundar, pentru că utilajele cu randament mare duc în același timp și la un început de minimizare a cheltuielilor.

De aici rezultă necesitatea prețurilor marginale în acest domeniu, dar cu un corectiv, și anume să se formeze în condițiile folosirii utilajului cu randamentul cel mai ridicat. Pentru producerea de astfel de utilaje s-au obținut mari progrese și ele au circulație mondială. Ca urmare, ajung la descoperirea factorului determinant al nivelului prețurilor materiilor prime din industria extractivă, pe care îl constituie prețurile internaționale ale utilajelor de exploatare din acest sector.

Acolo unde își încetează acțiunea dominantă a cererii începe un alt domeniu, acela al produselor prelucrate, la care formarea prețurilor este fundamental deosebită și poate mult mai complexă. De altfel, și din punct de vedere numeric, materiile prime de bază reprezintă o minoritate față de produsele prelucrate. Unii economiști temerari au recenzat podusele prelucrate, ajungînd la concluzia că într-o țară industrializată numărul acestora este mai mare de un milion și jumătate. Ar fi cazul să se țină seama, la propunerile de modelare a prețurilor, de o asemenea cifră impresionantă. Din acest un milion și jumătate, numai cîteva mii reprezintă materii prime, restul fiind produse prelucrate.

Care este în domeniul acesta al produselor prelucrate elementul care ordonează formarea prețurilor? Un astfel de factor apare în cursul ciclului vital al fiecărui produs, care exprimă de fapt rezultatele înfruntării permanente dintre producția efectivă și nevoile de consum. Acest factor îl constituie iminența atingerii punctului de saturație a consumului. Spre deosebire de materiile prime de bază, produsele prelucrate nu-și încheie viața fără să treacă prin punctul de saturare a consumului.

Confruntarea între nevoile de consum și oferta de produse pe care o exprimă ciclul vital al produselor generează numeroase consecințe, din care mi-aș îngădui să menționez două. În primul rînd ea face ca procesul de formare a prețurilor în industria prelucrătoare să se prezinte ca un proces conflictual. Confruntarea se polarizează pe două elemente: furnizor și cumpărător. Tendința furnizorului este de a maximiza consumul, iar a beneficiarului de a minimiza cheltuielile. Și unul și celălalt apelează la mijloacele de creștere a productivității muncii. În cazul modelelor de preț cu normative de elemente de preț și anume costuri medii și rentabilități medii, conturul ciclului vital, al personalității prețurilor și al caracterului lor conflictual, dispare.

În continuare, este de observat că punctul de saturație a consumului divizează ciclul vital al produselor cu repercusiuni remarcabile asupra volumului valorii. Mărimea muncii sociale se elasticizează, provocînd plus de valoare prin minus de producție (pe calea redistribuirii prin preț) înainte de saturație, și pierdere de valoare prin plus de producție, începînd din punctul de inflexiune. Acest fapt duce la o distanțare a valorii produselor de cantitățile fizice pe anumite faze ale ciclului vital. Identificarea lor poate îndepărta realizarea echilibrului între producție și consum sau prelungi producția nesolicitată.

În sfera produselor prelucrate apare o diferențiere în formarea prețurilor pentru mărfurile destinate consumului individual. La produsele de consum individual, în procesul de formare a prețurilor, se face simțită necesitatea realizării, în cursul vieții lor, a unui dublu echilibru: pe de o parte echilibrul între producție și nevoile de consum, ca la toate produsele prelucrate, iar pe de alta echilibrul între fondul de mărfuri pentru populație și veniturile populației, specific acestor produse. Existența cerinței dublului echilibru în prețul bunurilor de consum este cunoscută, înregistrată de literatura economică și urmărită în activitatea practică prin balanțe valorice specifice, cum este planul de casă. Important este următorul lucru: pentru realizarea acestui dublu echilibru, se ajunge uneori ca prețul să nu oglindească numai munca socială, cum rezultă din schema cunoscută (costuri plus plusprodus), ci să cuprindă și o redistribuire a produsului necesar. De asemenea, acest fapt consacră drept instrument specific de realizare a echilibrului impozitul pe circulația mărfurilor și sporește rolul prețurilor ca instrument al politicii economice. Aceste aspecte au mai de grabă un caracter de exemplificare a complexității procesului de formare a prețurilor, care trebuie să ne rețină atenția, decît de analiză a lui. De asemenea, din ele nu se desprind soluții gata, ci se conturează un anumit mod de abordare care devine din ce în ce mai necesar. Aceasta, pentru că în economia noastră, prin măsurile luate, se conturează condiții noi ce trebuie respectate în apropierea prețurilor de valoare și care perimează treptat metodele folosite pînă acum.

(Continuare în pag. 23)

Gh. GASTON MARIN

PREȚURILE OPTIME — INSTRUMENTE DE OPTIMIZARE A PLANULUI

Aș dori să mulțumesc Academiei de Științe Sociale și Politice, tovarășului Roman Moldovan, tuturor participanților la această discuție, pentru organizarea și desfășurarea dezbaterii științifice asupra problemelor perfecționării sistemului prețurilor cu ridicata, dezbatere deosebit de interesantă pentru toți și, în primul rînd, pentru noi care lucrăm în problemele de prețuri. Condițiile create acestei discuții au permis un larg schimb de păreri, care a cuprins un număr important de probleme teoretice, prilejuind totodată exprimarea unor sugestii și idei valoroase în ce privește rezolvarea concretă a problemelor de îmbunătățire a sistemului de prețuri. Consider că această discuție va avea efecte importante asupra gîndirii economice precum și asupra viitoarelor lucrări în problemele de prețuri, întrucît pe parcursul desfășurării ei a avut loc un proces de clarificare și cristalizare a multiplelor aspecte de ordin principal și concret.

Complexitatea problemelor care se pun în cadrul economiei moderne determină ca elaborarea căilor de soluționare a acestora, însăși clarificarea fenomenelor să constituie în mod inevitabil un proces complex, adeseori de durată, care nu poate fi conceput decît luînd în considerare un ansamblu de analize a acestor fenomene care se manifestă de altfel în strînsă interdependență.

Vreau să vă asigur că, deși mulți dintre noi au în general preocupări de ordin practic, în speță în domeniul prețurilor, nu concepem că am putea găsi soluții juste, fără valorificarea concluziilor teoretice ale științei economice a socialismului, a experienței mondiale în conducerea și organizarea economiei moderne. Problemele ridicate și propunerile prezentate în cadrul acestei dezbateri — dintre care unele cer încă timp pentru aprofundare și examinarea compatibilității lor cu sistemul nostru de conducere și planificare a economiei — vor fi avute în vedere la definitivarea materialului care a fost supus dezbaterii și se poate aprecia că ele vor contribui la îmbunătățirea acestuia.

Confruntarea liberă a opiniilor care a caracterizat dezbaterea noastră a permis îmbogățirea în ansamblu a cunoștințelor noastre, ceea ce este deosebit de valoros; demn de subliniat este și faptul că discuțiile ample purtate, precum și procesul de clarificare care a intervenit în cadrul acestora, au arătat că, în fond, nu există divergențe esențiale pe problemele fundamentale și de orientare referitoare la stabilirea principiilor care să stea la baza perfecționării sistemului de prețuri cu ridicata în economia noastră.

Aș dori să reamintesc că această dezbatere se referă de fapt la a doua temă în marea problemă a prețurilor și a funcțiilor acestora. Prima temă, pe care noi am supus-o dezbaterii în cursul lunii iulie a acestui an în cadrul Academiei de Științe Sociale și Politice, privește legislația generală a prețurilor. În legătură cu aceasta, vă rog să-mi permiteți să fac o paranteză și să vă reamintesc că în proiectul noii legislații a prețurilor, sînt introduse unele prevederi esențiale, diferite de sistemul actual, care să ne permită menținerea în timp a concordanței între preț și valoare, cu alte cuvinte se prevăd mijloace care, în cadrul general al stabilității prețurilor — caracteristică imperativă a economiei planificate — să asigure și elasticitatea necesară îndeplinirii funcțiunilor economice ale prețurilor și totodată să elimine în viitor necesitatea reașezărilor generale. Bineînțeles că introducerea măsurilor de elasticizare a unor noi categorii de prețuri și extinderea domeniilor lor de utilizare — prevăzută în proiectul noii legislații de prețuri — urmează a se face în strictă concordanță cu măsurile ce se vor lua în legătură cu îmbunătățirea conducerii și planificării economiei în ansamblu.

Așadar, în timp ce materialul pe care îl dezbatem tratează reașezarea și perfecționarea prețurilor cu ridicata, noua legislație de prețuri se referă la concepția generală asupra prețurilor și creează un asemenea cadru care, în funcție de cerințele economiei și a metodelor ei de conducere, să permită într-un domeniu sau altul, mergînd chiar pînă la produs, tratarea mai suplă a categoriilor de preț și a atribuțiilor de stabilire și de modificare a prețurilor.

Țin să subliniez că ambele acțiuni — noua legislație a prețurilor și reașezarea prețurilor cu ridicata — se încadrează organic în concepția generală definită la Conferința Națională a partidului și la Congresul al X-lea în ceea ce privește perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale. Aceasta este o cerință fundamentală. Ca urmare vă rog să-mi permiteți să repet unele lucruri cunoscute — consider de datoria mea să fac aceasta — în vederea așezării discuțiilor noastre în cadrul lor firesc — și să reamintesc că esența orientărilor date de partid în ceea ce privește perfecționarea metodelor de conducere și de planificare a economiei se referă la: 1) conducerea în continuare pe bază de plan a economiei, 2) descentralizarea conducerii.

Cele două acțiuni în domeniul prețurilor trebuie să reflecte întocmai aceste orientări, să contribuie pe de o parte la întărirea conducerii economiei naționale pe bază de plan, iar pe de altă parte să asigure o descentralizare în luarea deciziilor pe diferitele trepte organizatorice. Fără îndoială că acțiunea conștientă de dezvoltare a forțelor de producție, în vederea recuperării rămînerii în urmă pe care o mai avem față de alte țări dezvoltate, atît ca nivel, cît și ca structură, trebuie să fie în continuare preocuparea preponderentă, dominantă în economie. De aceasta este inseparabil legat ritmul de dezvoltare care constituie indicatorul ce exprimă realizarea acestei cerințe.

În abordarea problemelor de prețuri se manifestă, sub diferite forme părerile, încă cu largă circulație — nu întotdeauna exprimate în mod explicit — care contrapun conceptele de plan și piață. Cred că nu voi fi în divergență cu nimeni de aici dacă voi spune că părerea asupra așa-numitei contraziceri între plan și piață în economia modernă, socialistă și capitalistă, este în mare măsură depășit. Planul și mecanismul pieței se găsesc în relații de interdependență și condiționare reciprocă. Relația dintre plan și piață este destul de bogat ilustrată în literatura țărilor socialiste, îndeosebi în ultimii ani, și mulți dintre tovarășii cercetători de aici cunosc aceasta foarte bine. Semnificativ este faptul că, și în țările capitaliste dezvoltate, nivelul forțelor de producție, volumul capitalului angajat, ridicarea continuă a compoziției organice a capitalului, durata ce separă momentul deciziei de momentul apariției producției și altele, determină ca problemele relațiilor dintre producție și realizarea acesteia pe piață să capete în prezent un alt caracter față de cel cunoscut în trecut.

De fapt, noile tendințe în gîndirea economică capitalistă au început să se manifeste cel puțin din timpul lui Keynes, prin preconizarea intervenției statului capitalist în mecanismul „netulburat" al pieței, ceea ce înseamnă într-o formă sau alta, introducerea unor elemente de planificare. Aceasta cu atît mai mult cu cît nimeni n-a definit încă în mod precis și unitar mijloacele acestei intervenții și ce influență are ea asupra pieței: cert este că ea are loc și acest lucru este esențial.

Am avut anul trecut ocazia să discutăm cu un grup de specialiști francezi în domeniul economiei și am găsit la ei aceleași preocupări în ceea ce privește introducerea într-o măsură mai mare sau mai mică a elementelor de plan în economia franceză, unde de altfel, în treacăt fie spus, acestea au un rol destul de important și influențează asupra practicii conducerii economiei. Trebuie arătat, de asemenea, că și în Statele Unite ale Americii are loc în momentul de față o aprigă confruntare de păreri în legătură cu cauzele unor fenomene negative și metodele de asigurare a echilibrului între expansiune și inflație. Concepția neoliberalistă a monetariștilor americani preconizează acționarea prin planificarea masei monetare ca pîrghie esențială pentru reglarea proceselor economice. Așadar, chiar și cei care susțin neimixtiunea sub nici o formă recurg în cele din urmă la elemente de planificare. Însăși dezvoltarea forțelor de producție pe baza revoluției tehnologice, producția de masă a societății industriale cer în mod logic planificarea chiar în economia capitalistă. Desigur — și aici este problema esențială — diferă scopul și conținutul planului, gradul de cuprindere metodele, caracterul mai mult sau mai puțin accentuat de lege coercitivă a acestei planificări. Acest grad diferit de cuprindere a indicatorilor cu caracter obligatoriu depinde de regim — dacă este capitalist sau socialist — de structura economiei, de ponderea sectorului de stat, de gradul de dezvoltare a forțelor de producție și de mulți alți factori.

În țările socialiste, gîndirea a evoluat pe o altă linie, aș spune într-un sens chiar invers. Mulți dintre noi am pornit la un moment dat de la negarea totală a existenței pieței în socialism și de la această poziție, astăzi, s-a ajuns în toate țările socialiste la recunoașterea că piața, determinată în esență de către plan, își exercită influența asupra planului și că încălcarea cerințelor privind asigurarea concordanței dintre plan și piață are drept urmare apariția a numeroase și grave fenomene negative în economia socialistă. Se știe să în anii 1950—1953, la noi — ca și în alte țări socialiste — se considera că mijloacele de producție nu sînt mărfuri. Pe această bază au fost luate anumite măsuri în domeniul prețurilor cu ridicata. Între timp însă lucrurile s-au schimbat destul de mult nu numai din punctul de vedere al gîndirii economice, dar și din cauza mișcărilor de prețuri cu ridicata care au intervenit ca urmare a modificării costurilor de producție. În consecință, astăzi ne găsim în situația că, cu toate că pe alocuri mai persistă unele din rămășițele acestei gîndiri în expresia prețurilor cu ridicata ale unor produse, totuși variațiile intervenite între timp au estompat foarte mult diferențele de conținut ale prețurilor stabilite inițial, cînd mijloacele de producție erau considerate ca nefiind mărfuri avem astăzi la unele mijloace de producție din cauza dinamicii inegale a costurilor venituri nete mai mari decît la unele bunuri de consum.

Eu aș face o paranteză în legătură cu modul cum se abordează problema preponderenței pieței sau a preponderenței planului de către unii economiști din țările socialiste. În această privință se manifestă două tendințe. O primă tendință este reprezentată de către acei economiști care consideră că extinderea în economia socialistă a acțiunii mecanismului pieței poate înlătura dificultățile de planificare. Mecanismul pieței — extins în cît mai largă măsură — ar putea fi astfel, după concepția lor, acea soluție miraculoasă care poate îndrepta toate greșelile de planificare. Cea de-a doua tendință se referă la acele concepții care admit în vorbă acțiunea legii valorii în economia socialistă, susțin că trebuie să se țină cont de mecanismul pieței, dar în același timp consideră necesară existența unui plan atotcuprinzător, cu un număr mare și detaliat de indicatori și obligativitatea acestora la toate nivelele.

Desigur că, în examinarea acestor concepții, trebuie să ținem cont și de unele lucruri care nu sînt întotdeauna spuse explicit, dar care rezultă indirect din literatura economică bogată care există în acest domeniu în țările socialiste.

Este clar că în epoca noastră cînd avem la dispoziție metode matematice, mașini din ce în ce mai puternice de calcul, cînd avem posibilități nebănuite în trecut în ceea ce privește cunoașterea și asamblarea elementelor necesare luării deciziilor — restaurarea mecanismului stihinic al pieței ca instrument de reglare a mișcărilor esențiale într-o economie dezvoltată sau în plină dezvoltare apare cel puțin straniu și în mod neîndoios impracticabilă.

Este limpede că în țările cu economie dezvoltată, cu bogate și variate resurse, respectarea cerințelor legii dezvoltării planice proporționale este o necesitate obiectivă; datorită interdependenței tot mai complexe dintre ramuri, aceste țări sînt obiectiv obligate de a merge pe linia dezvoltării proporționale. În alte țări — cu resurse limitate — intervine o anumită distorsiune aparentă a proporționalității în dezvoltarea ramurilor, determinată în principal de acțiunea relațiilor ce derivă din diviziunea internațională a muncii. Asemenea țări, nedispunînd de resurse de tot felul, sînt obligate să-și dezvolte anumite ramuri, aș zice, nu proporțional, ci disproporțional, tocmai pentru a realiza proporții de ansamblu, corespunzătoare cerințelor și condițiilor concrete ale țării respective. Deci tot prin planificarea acestor „disproporții" aparente este posibilă asigurarea dezvoltării raționale și echilibrate a unor țări, care nu dispun de toate condițiile și resursele variate, pe care le pretinde economia modernă.

⟶

In ceea ce privește a doua orientare fundamentală cuprinsă în documentele de partid de care am vorbit — cea referitoare la descentralizare — eu cred că ea reprezintă ca și planificarea, o cerință absolut obiectivă a unei economii dezvoltate.

După cum se știe, dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție și caracterul tot mai complex al economiei determină un număr crescînd de situații posibile și corespunzător cu acestea tot atîtea elemente informaționale a căror cunoaștere, acumulare și prelucrare este indispensabilă pentru a se putea lua decizii juste. Acest imens material informațional nu poate fi acumulat și utilizat la centru. De aceea, este absolut necesar ca, folosind posibilitățile pe care le oferă metodele matematice, tehnica modernă de calcul, să filtrăm succesiv pe toate treptele ierarhice pînă la centru acele elemente informaționale și să reținem acele atribuții în materie de decizii, care sînt absolut și strict necesare pentru conducerea pe bază de plan a economiei în ansamblu. Acumularea și prelucrarea celorlalte elemente informaționale, precum și luarea deciziilor care nu pot contracara sub nici un fel conducerea generală pe bază de plan, să se realizeze la acel nivel organizatoric la care aceste decizii pot fi luate în mod operativ și eficient.

În felul acesta se poate realiza o îmbinare judicioasă a planificării centrale cu gestiunea economică a întreprinderilor. Planul central va putea cuprinde un număr mai restrîns de indicatori de bază avînd caracter obligatoriu. Pe de altă parte, reducerea numărului indicatorilor planului central trebuie îmbinat cu un sistem coordonat de prețuri și normative de utilizare a resurselor materiale și financiare, care să asigure în toate verigile o activitate economică în conformitate cu opțiunile planului de stat și să realizeze necondiționat concordanța între interesele generale, reprezentate prin plan cu interesele locale, și cointeresarea colectivă și individuală. Pe această cale, care nu este nici ușoară, nici scurtă, prin dezvoltarea și perfecționarea experienței acumulate în construcția socialistă, prin înlăturarea închistării care mai persistă uneori în tratarea problemelor teoretice, cred că se pot înlocui metodele administrative de conducere cu metode economice.

Aici s-a vorbit despre discuțiile care au loc în prezent despre planul optim și prețurile optimale. Nu aș vrea să comentez aceste discuții, nu-mi sînt însă suficient de clare. Este limpede că trebuie să optimizăm planul cu alte cuvinte să minimizăm cheltuielile și să maximizăm rezultatele. În practică este necesară definirea mai circumstanțială a planului optim, prin definirea obiectivelor fundamentale politico-economice. De exemplu, în cadrul obiectivelor fundamentale ale planului intră ritmul de dezvoltare a forțelor de producție ; — creșterea volumului producției, a venitului național, a produsului social global ; — ocuparea forței de muncă, respectiv restructurarea acesteia, avînd în vedere că productivitatea muncii în agricultură — chiar cu cele mai perfecționate sisteme de organizare și de mecanizare a muncii — rămîne totuși în mod obiectiv mult în urmă în raport cu industria. Prin urmare cu cît vom îmbunătăți repartizarea forței de muncă între ramurile economiei, cu atît aportul forței de muncă în crearea venitului național va fi mai mare. Un alt obiectiv fundamental îl constituie, așa cum se știe, activizarea treptată a balanței de plăți externe care condiționează în bună măsură îndeplinirea ritmurilor susținute de dezvoltare pe care trebuie să le asigurăm.

Fără îndoială că mai sînt și alte obiective, însă consider că definirea planului optim nu se poate face fără a ține seama de obiectivele generale ale politicii economice. Evident că față de obiectivele politico-economice fundamentale ale unei anumite etape, diferitele variante de plan pot răspunde în diferite moduri, din care o variantă va fi optimă. Și aici intervine relația între plan și prețuri. Ce înseamnă preț optim ? După părerea mea, prețul optim este acel preț care cointeresează întreprinderile, colectivele și indivizii la realizarea planului optim.

Adeseori, unii consideră că, în socialism, neexistînd piață de tipul celei din economia capitalistă, există o libertate absolută de a stabili prețuri, de a le modifica în orice condiții, că ele pot fi prețuri din birou sau administrative. Ori, lucrurile nu stau de loc așa. Dovada o constituie faptul că atunci cînd vrem să mișcăm prețurile existente, fie în sus, fie în jos, intervin serioase obiecții și impedimente determinate de influențele pe care le-ar provoca aceste mișcări.

Este cunoscut că modificarea nivelului prețurilor unor produse influențează nemijlocit mărimea unor importanți indicatori cu ajutorul cărora se măsoară volumul activității întreprinderilor și rezultatele economico-financiare obținute (producția-marfă, cheltuielile ce revin pe 1000 lei producție, volumul beneficiului, rata rentabilității etc.), cu consecințe directe asupra formării și utilizării fondurilor de cointeresare colectivă și individuală. Este deci pe deplin firesc ca modificările de prețuri — nejustificate de cerințe reale, obiective — să întîmpine opoziții într-un sector sau altul, în funcție de consecințele pe care ele le-ar putea determina. Viața însăși impune așadar limite serioase în calea unor mișcări de prețuri economicește nefundamentate, subiective.

Revenind la problema prețului optim, să luăm un exemplu. Energia termică se produce din lignit, din gaze, din păcură și alți purtători de căldură. Planul optim pentru întreprinderea care produce această energie înseamnă acel plan care asigură obținerea unei eficiențe economice maxime (minimum de cheltuieli, maximum de rezultat). Deci, în stabilirea prețurilor purtătorilor de căldură trebuie promovată o asemenea politică care să asigure consumatorului obținerea unui efect economic maxim în condițiile respectării intereselor generale ale economiei naționale, cu privire la gospodărirea judicioasă a resurselor de combustibili. În economia noastră dispunem de însemnate resurse de lignit, iar gazele naturale — în afară de faptul că pot fi utilizate mai eficient în alte domenii — trebuie să aibă astfel de prețuri care să exprime tendința de frînare a consumului acestora drept combustibili. Politica de prețuri trebuie să coincidă cu orientarea planului și trebuie să contribuie la realizarea lui. Dacă prețurile optime nu vor coincide cu planul optim, atunci vor apare neconcordanțe între interesul general și local, care implică măsuri cu caracter administrativ în locul celor economice. Apare deci foarte clar că prețurile și rentabilitatea trebuie în așa fel reglate încît întreprinderile să fie determinate pe cale economică să consume ceea ce li s-a indicat prin planul optim.

Asemenea exemple se pot da în toate domeniile. De pildă, dacă nu vom așeza prețurile fibrelor care intervin în producția de țesături textile în așa fel încît întreprinderea să caute ea însăși să folosească acele fibre în producție care și din punct de vedere al planului reprezintă optimul, sistemul de prețuri va fi greșit. Optimizarea simultană a planului și a prețurilor înseamnă, în ultimă analiză, reducerea gradului de libertate în ceea ce privește mărimea venitului net. Dacă s-ar merge numai pe considerente teoretice, ori cît de bine fundamentate ar părea ele, nu s-ar putea ține seama de o serie de obiective practice, iar venitul net și cerințele legate de optimizarea planului ar fi afectate.

În ceea ce privește problemele concrete de prețuri care au fost ridicate aici, două dintre ele mi se par a fi probleme fundamentale. Prima este rata venitului net, iar a doua se referă la nivelul general al prețurilor cu ridicata și la unicitatea lor.

Constat că s-a ajuns la o serioasă clarificare în ceea ce privește problema ratei venitului net. Desigur, nu putem să discutăm acum rata venitului net pe ramuri pentru că aceasta este sarcina însăși a operației de reașezare a prețurilor cu ridicata. Ca și mulți alți tovarăși, consider că elementul esențial în dimensionarea venitului net îl constituie stabilirea ratei acestuia în funcție de valoarea fondurilor de producție. Aceasta derivă din faptul că ele sînt elementul principal și dinamic al producției, iar ponderea lor crește în continuare.

S-a vorbit aici despre „utilitatea" introducerii în cadrul noilor prețuri cu ridicata reașezate a unei rate față de fondurile de producție unice în toate ramurile. Susținătorii acestei poziții consideră că întrucît în acest fel toate ramurile sînt puse inițial în condiții identice sub raportul eficienței economice față de fonduri, cu alte cuvinte leul investit în ori ce domeniu de activitate productivă va da același efect, mișcările concrete ale ramurilor în jurul ratei medii ne vor furniza noi criterii de eficiență și vor determina fie mișcări de prețuri pentru restabilirea unicității ratei, fie alocarea de investiții ramurilor în care, rata devenind superioară mediei, asigură un venit net sporit.

O asemenea abordare a problemei nu poate să nu întîmpine serioase obiecții de fond. După cum se cunoaște, în economia capitalistă clasică, tendința de egalizare a ratei profitului este o consecință a migrației capitalurilor dintr-o ramură într-alta, în scopul obținerii unor profituri cît mai ridicate în condițiile unei aprige concurențe. Diferențele dintre ratele de profit pe ramuri față de rata medie a profitului constituie acel indicator care — împreună cu alți factori foarte importanți legați de intervenția statului capitalist în economie prin politica de credit, diferențierea ratei dobînzii, politica fiscală, subvențiile, acordarea de avantaje variate ramurilor și zonelor prioritare și altele — pot în condițiile capitalismului monopolist să orienteze mișcarea pe ramuri a capitalurilor.

Oare în economia socialistă există vreo justificare obiectivă a aplicării unei rate de venit net unice în toate ramurile ? Răspunsul nu poate fi decît negativ. Las la o parte faptul că includerea în prețurile cu ridicata reașezate a unor rate de venit net unice ar determina serioase anomalii de prețuri și că prețurile astfel construite nu ar mai reflecta în mod real nici eficiența economică, nici aportul diferitelor ramuri la formarea venitului net.

Nu mă refer, de asemenea, nici la faptul că rata de venit net unică, aplicată în toate ramurile, ar duce la creșterea substanțială a prețurilor cu ridicata ale mijloacelor de producție și n-ar ține cont de condițiile reale ori specifice de producție ale diferitelor ramuri. Esențial mi se pare demn de reținut că, în condițiile noastre — dar nu numai ale noastre, ci în general în economia contemporană — atribuirea fondurilor de investiții nu poate să nu fie determinată de cerințele dezvoltării planice proporționale.

Diferențierea ratelor de venit net pe ramuri este o necesitate obiectivă pentru ca prețurile cu ridicata să poată fi folosite potrivit rolului lor firesc în economie, să reflecte nivelul real al eficienței economice. Rata medie a venitului net față de fondurile de producție angajate în întreaga economie este o mărime rezultantă care măsoară durata necesară dublării fondurilor în întreaga economie, dar este fără sens ca media să fie egală cu termenii din care se formează sau ca media să fie atribuită sau impusă tuturor ramurilor. De altfel, diferențieri în jurul mediei calculate există peste tot. În Uniunea Sovietică raportul între rata maximă și minimă este de 5, în Ungaria este de 6, în Statele Unite ale Americii este de 2,, respectiv de la 9,4% la 18,5%. La noi, față de —7,2% și 32% cît este în momentul de față, ratele venitului net față de fonduri, așa cum se arată în macromodel, vor fi cuprinse între 4,6% și 20,6%, deci raportul va fi de aproximativ 1 la 4.

Prin urmare, preocuparea de a apropia ratele de venit net ale diferitelor ramuri există și, după cum reiese din macromodel, se va realiza o asemenea apropiere.

Dispersia ratelor de venit net pe ramuri este determinată de mai mulți factori. În primul rînd, trebuie avut în vedere sistemul de prețuri existent de la care se pornește. Aici s-a vorbit despre o istorie a prețurilor ; această istorie există și orice sistem nou de prețuri trebuie să se ancoreze pe cel existent, ca să nu provoace modificări de raporturi nejustificate între ramuri și produse.

În al doilea rînd, există o mare diferențiere între gradul de înzestrare și nivelul tehnic al diferitelor ramuri de producție, diferențiere care trebuie să-și găsească reflectare și în expresia ratei de venit net. Părerea mea este că apropierea mai mare a acestor rate în țările foarte dezvoltate ca Statele Unite ale Americii, este explicabilă parțial și prin faptul că deosebirile între gradul de înzestrare a diferitelor ramuri nu sînt așa de substanțiale cum sînt în economia noastră sau în alte economii mai puțin dezvoltate.

Un alt element foarte important, asupra căruia țin să insist, care contribuie la diferențierea venitului net pe ramuri se referă la gradul de folosire a capacităților de producție. Aici, trebuie să spunem că, raportul între producție și fonduri este la noi, din păcate, de 2—3 ori mai mic decît în Statele Unite ale Americii. Aceasta exprimă nefolosirea intensivă a mijloacelor fixe și circulante, imobilizarea unei părți însemnate a avuției naționale, fără nici un efect asupra creșterii venitului național și arată direcția principală în care trebuie dusă bătălia pe care va trebui s-o cîștigăm în anii viitori — creșterea gradului de folosire a capacităților de producție.

Mai sînt și alte criterii foarte importante de care trebuie să se țină seama la dimensionarea venitului net. Astfel, asigurarea reproducției lărgite, de regulă, în fiecare ramură, cel mult în timpul duratei de folosire a fondurilor fixe este o necesitate recunoscută. Din acest punct de vedere s-au făcut calcule și, așa cum vă este cunoscut, acest lucru se asigură în majoritatea ramurilor. Cred însă că trebuie să revizuim calculele, în cele patru ramuri în care macromodelul nu asigură acest obiectiv.

Un alt aspect important al problemei se referă la raportarea venitului net la prețul de cost. Este absolut necesar — aș spune chiar obligatoriu — ca în paralel cu dimensionarea ratei față de fonduri să se stabilească și rata față de costurile de producție, deoarece este foarte greu, dacă nu imposibil, de identificat toate fondurile care intervin în fiecare produs atunci cînd se stabilește prețul acestuia. În orice caz, metoda practică și concretă de stabilire a prețurilor constă în a repartiza proporțional cu costurile masa de venit net rezultată din aplicarea ratei corespunzătoare ramurii sau subramurii asupra fondurilor de producție.

Consider că, în afară de latura tehnică a problemei, mai trebuie avute în vedere și alte considerente importante. Trebuie avut în vedere că diferențierea excesivă a ratelor de venit net raportate la costuri nu este indicată deoarece întreprinderea, la stabilirea nomenclaturii produselor ce urmează a fi fabricate, se orientează nu după rata de venit net față de fonduri, ci față de costuri. O disparitate exagerată a rentabilității calculată față de costuri, îndeosebi în condițiile nesatisfacerii cererii, poate produce serioase neajunsuri în echilibrul pieței și în activitatea întreprinderilor.

Repartizarea venitului net în funcție de salarii caracteristică a tipului de preț — valoare pur nu se practică nicăieri. Să vedem, însă, oare este indiferentă mărimea venitului net față de fondul de salarii și numărul salariaților care prestează muncă într-o întreprindere ? Cred că nu ; în anumite ramuri, spre exemplu, în sectorul extractiv, unde lucrează un număr foarte mare de oameni, pentru a putea realiza un sistem eficient de cointeresare din beneficii, trebuie luat în considerare și numărul salariaților la stabilirea ratei venitului net și a părții ce se atribuie întreprinderii.

Mai este un alt factor — și sînt încă mulți — și vă rog să-mi permiteți să insist asupra lor, pentru a combate acele păreri care consideră că se pot decreta nivele de venit net sau ne putem abate în orice proporții de la cele judicios stabilite prin luarea în calcul a unui număr cît mai mare de factori. Este vorba de cursul de revenire al prețurilor mărfurilor noastre în relațiile de comerț exterior. Prețurile interne trebuie să reflecte — obiectiv — raportul între productivitatea de la noi și productivitatea mondială. Desigur că am în vedere prețuri mondiale curățate de acele elemente care deformează această comparație. Nu în rare cazuri se face confuzie între prețurile de pe piețele mondiale și prețurile interne. Trebuie precizat că, — cu rare excepții — prețurile mondiale ca atare nu se practică în nici o țară ca prețuri interne. De aceea nu se poate pune problema ca prețurile mondiale să fie luate ca bază pentru stabilirea nivelului prețurilor interne. Principalul constă însă în aceea că prețurile cu ridicata interne să reflecte în mod real diferențele de productivitate în raport cu prețurile de pe piețele mondiale reprezentative, deoarece numai în felul acesta prețurile ne pot orienta asupra eficienței schimburilor economice. Este evident că cu cît raportul de productivitate este mai accentuat în defavoarea noastră, trebuie să ne mulțumim, pînă cînd eliminăm această situație, cu o rată a venitului net mai modestă, pentru a favoriza exportul și folosirea intensivă a resurselor interne.

Dimensionarea ratei venitului net, pe lîngă cele spuse, trebuie să asigure în continuare rentabilitatea pe ramuri și la toate întreprinderile care funcționează în condiții normale de producție, să reflecte politica de stimulare și de frînare a consumului productiv și neproductiv.

Cu luarea în considerare a tuturor acestor criterii se pot stabili rate de venit net care să reprezinte norme minime de eficiență pe fiecare ramură în parte și să permită judecarea eficienței fondurilor pe ramuri și întreprinderi.

Desigur că prețurile astfel stabilite — cum este și firesc — vor prezenta anumite abateri de la valoare. Prețurile au două funcții fundamentale — funcția de măsurători și funcția de pîrghie. Toți cei care doresc ca prețurile să corespundă din punct de vedere al funcției de măsurător urmăresc concordanța acestora cu valoarea, iar cei care vor să folosească prețurile ca pîrghie în economie pun pe prim plan abaterea prețului de la valoare. Fără îndoială că prețurile nu pot satisface pe deplin — cel puțin deocamdată ambele funcții. Sînt de aceeași părere cu cei care au vorbit aici că ar fi foarte important să putem determina în mod științific aceste abateri. Probabil că va trebui să parcurgem încă un timp relativ lung pentru ca să putem delimita — așa cum a arătat aici tovarășul Rachmuth —, ceea ce este obiectiv în preț de ceea ce este legat de considerente temporare. Din aceasta izvorăște de altfel interesul tuturor de a găsi ceva mai bun decît ceea ce facem în momentul de față.

Asemenea încercări s-au făcut ; cunoaștem tipurile pure de preț, prețurile mixte cu două și trei canale, diferite formule mai complicate ; au fost elaborate un număr mare de modele de prețuri. Stabilirea concretă de prețuri este însă o altă chestiune, cu mult mai complexă. Nu se poate contesta însă că diferitele modele de prețuri — chiar dacă sînt pur teoretice — nu

ar putea constitui un element de orientare. Cercetarea științifică are încă foarte mult de făcut pentru a găsi soluții valabile pentru practica economică.

În ceea ce privește problema unui nivel de preț cu ridicata unic atît pentru mijloacele de producție cît și pentru bunurile de consum, cred că în cursul discuțiilor s-au clarificat foarte bine lucrurile. Noi avem un venit net inclus în prețurile cu ridicata ale întreprinderii și un venit net suplimentar pe economie. Ne trebuie și unul, ne trebuie și celălalt și cel mai mult ne trebuie suma acestora. Prețurile cu ridicata de fabrică (ale întreprinderii) au menirea să orienteze unitățile producătoare și să reflecte mai bine eficiența activității de producție, să permită compararea ramurilor, precum și compararea întreprinderilor în cadrul ramurilor, sub aspectul eficienței economice. Aprecierea eficienței noilor investiții va avea ca punct de orientare normativul de eficiență al ramurii respective. Este evident că în aprecierea eficienței investițiilor în ramurile în care se realizează și venitul net suplimentar, necuprins în prețurile cu ridicata trebuie ținut cont de venitul net total. La rîndul său, noile investiții pe ramuri vor trebui să fie concepute și realizate în așa fel încît să determine îmbunătățirea normativului de eficiență al ramurii.

Prețurile cu ridicata de fabrică (ale întreprinderii) creează condiții mai bune pentru gestiunea economică proprie a întreprinderilor producătoare, constituie un pas înainte față de ceea ce am avut pînă acum. Dar, în afară de venitul net realizat în cadrul prețurilor de fabrică, noi avem nevoie de un venit net suplimentar, creat în anumite ramuri sau produse și redistribuit în concordanță cu repartiția planificată a venitului național între acumulare și consum. Aceasta nu este ceva specific țării noastre, așa se practică peste tot, atît în țările socialiste cît și în țările capitaliste. Din aceasta rezultă existența acestor multiple forme și nivele ale prețurilor, determinate în fapt de verigile în care se prelevă diferitele părți ale venitului net suplimentar.

Evident că venitul net total se realizează în cadrul tuturor categoriilor de prețuri, atît prin prețurile cu ridicata ale întreprinderii și ale industriei, cît și prin prețurile cu amănuntul. Dacă masa venitului net total și repartizarea ei este o realitate determinată de cerințele majore ale dezvoltării, nu putem face abstracție de ceea ce reprezintă această realitate din punctul de vedere al politicii economice în speță al prețurilor.

Cert este faptul că unui anumit raport al repartiției venitului național între acumulare și consum îi corespunde un anumit decalaj între nivelul prețurilor mijloacelor de producție față de cel al bunurilor de consum.

Reducerea sau anularea acestui decalaj ar impune modificarea acestui raport, ceea ce ar însemna schimbarea unor orientări fundamentale, reducerea ritmurilor de dezvoltare a economiei naționale în ansamblul ei. Apropierea nivelurilor prețurilor cu ridicata și cu amănuntul se realizează în unele țări și prin subvențiile care se acordă pentru produsele unor ramuri și îndeosebi acelora care prelucrează produse agricole. Deci cînd vorbim despre așa-numite prețuri unice trebuie să avem în vedere că nu e vorba de o unificare tehnică pentru simplificarea contabilității și a evidenței, ci e vorba de aspecte cu mult mai complexe care depășesc cadrul problemei prețurilor ca atare.

În legătură cu nivelurile de prețuri pe ramuri, propuse în macromodel, s-a ridicat problema că la noi mai persistă concepția din trecut cînd unele produse au fost considerate în mod greșit ca nefiind mărfuri, concepție oglindită de nivelul redus al venitului net la mijloacele de producție și ridicat la bunurile de consum. Pe lîngă considerentele arătate trebuie subliniat că la reașezarea din 1963, prețurile cu ridicata ale întreprinderii au fost stabilite, în general, pe criterii unitare aplicate în toate ramurile industriei. Pornind de la necesitatea acoperirii costurilor de producție și a asigurării unui venit net, de regulă sub formă de beneficiu de ordinul a 5—6%, au fost majorate prețurile cu ridicata ale întreprinderii în unele ramuri ca de pildă: cu 26% în industria cărbunelui, cu 44% în industria petrolului, cu circa 60% în industria metalurgiei feroase, cu 55,8% în exploatarea și industrializarea lemnului, cu 28,4% în industria textilă. Se vede din aceste cifre că nu ne-a lipsit nici nouă curajul de a majora prețurile atît cît s-a socotit necesar. De asemenea au fost reduse prețurile cu ridicata ale întreprinderii în unele ramuri cum sînt: în industria energiei electrice cu circa 33%, în industria constructoare de mașini cu 20,8%, în industria chimică cu 9,2%, în industria pielăriei și încălțămintei cu 6%.

Foarte pe scurt încă cîteva lucruri.

Sînt de acord că este necesar să realizăm o așezare mai rațională a impozitului pe circulația mărfurilor, a locului și a formelor de prelevare a acestuia pentru că, într-adevăr, sistemul actual este destul de complicat. Dar nici o țară nu are un sistem simplu. În orice caz, eu cred că noi am putea să găsim anumite soluții mai corespunzătoare categoriilor de prețuri folosite în economia noastră. Cred că nu trebuie subestimată măsura propusă în ceea ce privește includerea în preț a rentei în anumite ramuri. În ultimul timp s-a introdus în devizele de investiții, costul pămîntului; cuprinderea în noile prețuri a unor costuri cu caracter de rentă va face ca sistemul nostru de prețuri să fie mai comparabil cu sistemele de prețuri din alte țări.

Consider de asemenea că nu este lipsită de interes prelevarea unei părți a venitului net cuprins în prețul cu ridicata sub forma taxei pentru fonduri. Este o soluție care ar putea să ne dea anumite pîrghii suplimentare pentru dirijarea mai judicioasă a proceselor economice. Mă refer la faptul că astăzi, în frecvente cazuri, există o delăsare în ceea ce privește folosirea fondurilor, atît a celor fixe, cît și a celor circulante. Dacă rezultatele activității întreprinderilor, cointeresarea colectivă și individuală ar fi influențate de plata unei taxe atît pentru fondurile fixe cît și pentru fondurile circulante, acestea ar putea contribui la stimularea folosirii lor mai judicioase.

Aceasta desigur ar cere și reexaminarea actualelor reglementări legate de circulația acestor fonduri între întreprinderi.

În ceea ce privește cotele pentru asigurări sociale, consider că trebuie să le includem în prețul de cost. Ele reprezintă pentru întreprinderi o cheltuială efectivă, care nu acoperă în întregime fondurile necesare asigurărilor sociale și este legată de drepturile salariaților derivînd din munca prestată în întreprindere. Ar fi necesar ca nivelul cotelor de asigurări sociale pe ramuri să oglindească ca ordin de mărime cheltuielile reale ce se fac pe seama fondurilor de asigurări sociale.

În ceea ce privește problema finanțării tehnicii noi — problemă mult dezbătută — cred că este indicat ca fondul respectiv să fie constituit din beneficii, iar în costuri să se includă în mod eșalonat acele cheltuieli care au dat rezultate concrete și se referă nemijlocit la unele produse. În felul acesta se evită denaturarea costurilor de producție fie într-un sens fie într-altul.

În concluzie, aș vrea să subliniez că dezbaterea noastră s-a dovedit deosebit de utilă pentru îmbogățirea cîmpului de vedere al fiecăruia; consider că tot ceea ce vom face în viitor pentru îmbunătățirea metodelor de conducere și planificare a economiei, este inseparabil legat de îmbunătățirea sistemului de prețuri și perfecționarea folosirii categoriilor valorice.

Pentru ca aceste categorii valorice să joace rolul care li se va atribui este necesară asigurarea stabilirii unor prețuri corespunzătoare, de bună calitate. Reașezarea creează condiții prin care vom face un pas spre obținerea unor prețuri nu bune, dar mai bune decît cele actuale, în sensul că vor putea oglindi mai corespunzător cheltuielile sociale de producție și vor fi pîrghii mai eficiente în orientarea activității economice. Noi, după cum se știe, ne propunem să trecem treptat, după reașezare, la planificarea prețurilor, la modificări anuale ale prețurilor acolo unde condițiile obiective de producție, de circulație, ale pieței mondiale vor pretinde anumite schimbări.

Planificarea prețurilor este o problemă nouă care n-a fost pusă încă la punct nicăieri. Va trebui deci clarificat ce se cere acestei planificări: să apropie din ce în ce mai mult prețurile de cheltuielile sociale de producție, să mențină concordanța dintre prețuri și modificările survenite în cheltuielile sociale de producție și mai mult, să devină o expresie a dezvoltării previzibile a economiei astfel ca, prin determinarea dinamică a prețurilor, acestea să poată fi folosite ca instrument de orientare.

Și, în sfîrșit, prețurile noastre trebuie neapărat să acționeze în așa fel încît să determine reduceri foarte importante ale costurilor materiale.

După cum se știe, conducerea de partid și toate documentele de partid au atras atenția în repetate rînduri că prețurile trebuie să stimuleze o asemenea valorificare a resurselor materiale, care să determine în mod concret și în măsură însemnată reducerea consturilor și în primul rînd a cheltuielilor materiale. Fără aceasta, nici un fel de sistem nu poate fi luat în considerare din punct de vedere al intereselor generale ale economiei noastre naționale. Eu cu aceasta închei, mulțumindu-vă pentru această foarte valoroasă contribuție adusă îmbunătățirii materialului prezentat pentru discuție și sper că o veți aduce în continuare și la lucrările concrete de reașezare.

prof. univ. dr. Roman MOLDOVAN

O DISCUȚIE FRUCTUOASĂ, PE O TEMĂ DE MARE IMPORTANȚĂ

ÎN ÎNCHEIEREA discuțiilor aș vrea să mă refer și eu la cîteva probleme, aceasta în tripla calitate de participant la prezenta dezbatere, ca om care m-am ocupat și mă ocup de probleme de prețuri și, în aceea de gazdă. Noi, toți participanții la dezbatere sîntem de acord că perfecționarea sistemului de prețuri se impune ca o necesitate obiectivă, perfecționare orientată în sensul sporirii rolului și a funcțiilor prețurilor în conducerea planificată a economiei noastre naționale.

Corespunde spiritului hotărîtor Conferinței Naționale a partidului de a se crea cîmp larg de acțiune pîrghiilor economice — și prețurile constituind o componentă esențială în mecanismul de funcționare a economiei naționale, sînt implicit și o pîrghie de importanță deosebită care contribuie la orientarea activității economice în direcțiile prevăzute de plan — astfel încît să se asigure o cît mai mare punere în valoare a rezervelor în dezvoltarea economiei naționale în general și în special a celor de natură intensivă, acestea din urmă dobîndind proporțional o pondere tot mai mare, ca factori ai creșterii economice. Ca și alți vorbitori, consider și eu că aplicarea propunerilor din materialul aflat în dezbaterea noastră va duce la îmbunătățirea actualului sistem al prețurilor cu ridicata și de aceea țin să-mi exprim acordul cu principiile de care s-au călăuzit autorii și cu soluțiile recomandate de ei, cu unele observații la care mă refer mai departe.

În dezbaterile noastre s-au făcut multe referiri teoretice, privind rolul și mecanismul prețurilor, sistemele de prețuri existente în alte țări socialiste etc. De la început aș vrea să precizez că personal consider că **numai acel sistem de prețuri poate corespunde economiei socialiste care se subordonează necesităților și cerințelor unei economii planificate.** Planul cu cerințele sale, cu prevederile sale previzionate are prioritate — este factor primar, esențial — sistemul de prețuri ca și alte pîrghii folosite în economia socialistă — sînt factori auxiliari, convergenți — trebuind să servească planul, conducerea planificată a economiei naționale.

În legătură cu problema de fond, mult dezbătută aici, a tipului de preț care să fie adoptat la viitoarea reașezare a prețurilor cu ridicata, vreau să arăt că personal sînt de acord cu soluția propusă în materialul elaborat de Comitetul pentru Prețuri. Consider că formula propusă reprezintă am putea spune un hibrid, termenul fiind luat în înțelesul bun al său. Apreciez, cu alte cuvinte spus, că este bine ca pe lîngă metoda în uz în prezent — cheltuieli de producție — venit net — să se calculeze și raportul între suma venitului net și valoarea fondurilor de producție, **raport care să constituie un punct de referire pentru lucrările de determinare a nivelului prețurilor ca o normă minimă de eficiență economică.** În felul acesta dispunem de un element de judecată la nivelul economiei naționale care să orienteze și să întregească aprecierea calculului nivelului prețurilor cu ridicata stabilite pe bază de calcule de cheltuieli de producție, **cu criterii bazate pe o viziune macro-economică,** întregind judecățile de rentabilitate cu cele de eficiență economică. Cred că este bine ca această normă minimă de eficiență economică să fie întregită — condiționată — în sensul ca **termenul de recuperare să fie întotdeauna inferior duratei de folosință a fondurilor de producție.**

În ceea ce privește a doua problemă importantă pusă în dezbaterea noastră, modul de efectuare a operației de reașezare a prețurilor cu ridicata — personal sînt partizanul soluției ca operațiunea să se pregătească treptat, conform succesiunilor și interdependențelor existente între prețurile cu ridicata din economia națională, dar **aplicarea reașezării să se facă o singură dată, ca o operațiune unică.**

Vreau să fac o observație privind orientarea materialului și care se referă într-o anumită măsură și la soluțiile care ar putea fi influențate de această orientare. Vorbindu-se de funcția prețurilor cu ridicata, se arată lipsurile operației de reașezare a prețurilor cu ridicata efectuată în 1963, judecată de pe pozițiile teoretice și cerințele practicii din anul 1970. Ar fi bine să se rețină că ceea ce s-au schimbat mult au fost costurile, în dublu sens: anumite preliminări făcute atunci privind costurile de producție în industria extractivă nu s-au realizat, s-au făcut aprecieri dovedite ca prea optimiste în ceea ce privește posibilitățile reale de reducere în timp; în al doilea rînd, se știa atunci cînd s-a efectuat operația de reașezare că în unele ramuri — mă refer în special la construcțiile de mașini — se vor realiza importante reduceri în cheltuielile de producție reduceri care nu s-au preluat treptat — pe calea impozitului — și drept urmare am ajuns la niște abateri foarte mari ale prețurilor actuale față de costuri, la supra rentabilități. Pentru că prețurile cu ridicata nu pot varia prea des în timp, este necesar ca între perioadele de reașezare — pe măsură ce costurile se reduc — impozitul să preia o parte tot mai mare a venitului net, **pentru ca rentabilitățile incluse în prețurile cu ridicata de întreprindere** — beneficiile — să fie cît mai apropiate — între ramurile și produsele economiei naționale.

Participanții la dezbaterea noastră au vorbit foarte mult — și sînt de părere că materialul este bine orientat — că este necesar să se țină seama în reașezarea prețurilor cu ridicata de elementele și cerințele imediate și de pespectivă din economia națională, de costuri, de măsurarea muncii socialmente necesare, etc. Acestea, evident constituie elementele fundamentale ale sistemului de prețuri. Apreciez că un capitol care trebuie să fie mai mult pus în evidență decît se face în material privește **legăturile cu nivelul prețurilor externe.** Cred că așa cum este organizat materialul ce dezbatem, problema cursurilor de revenire — una din formele în care exprimăm relația cu piața mondială — este prea dispersată. Propun, pentru a se evidenția mai clar referirea pe care trebuie să o facem prin prețuri la economia mondială, deschiderea pe care trebuie s-o avem, în această problemă, către exterior, să se alcătuiască un capitol special în care să fie sintetizate toate referirile, comparațiile cu prețurile externe, cursurile de revenire etc. Este necesar acest lucru din mai multe motive. Mai întîi, pentru că nu te poți compara într-o problemă ca aceasta a nivelului prețurilor cu ridicata numai cu tine însuți, — între ramuri și produse și în dinamică — fiind absolut necesar să folosești un punct de referire, mai cuprinzător, cum este piața mondială — piața externă. Este necesar acest lucru și pentru a evita anumite întrebări, situații, curioase care apar la o primă analiză a materialului cînd facem comparații cu prețurile mondiale. Din tabloul cursurilor de revenire vedem de exemplu, că în industria extractivă acestea apar ca foarte bune, și în același timp că se înrăutățesc pe măsură ce trecem spre produse mai prelucrate. Judecînd după aceste date — la suprafața lucrurilor — apare că în ramura extractivă avem o productivitate socială a muncii — comparativ — foarte ridicată. Se impune o explicație a acestei situații aparent paradoxale.

În încheiere vreau să fac cîteva sublinieri în calitate de gazdă. Cred că dezbaterea noastră, răspunde uneia din sarcinile care au fost trasate cercetării științifice și practicii, și anume de a avea contacte cît mai strînse și a dezbate împreună diferite aspecte ale problemelor perfecționării activității noastre economice. Dezbaterea de față se axează pe una din problemele centrale puse de Congresul al X-lea al Partidului, elaborarea de propuneri de soluții pentru ca sistemul de prețuri din economia noastră să fie treptat cît mai mult bazat pe cheltuielile sociale de muncă și în același timp cît mai apropiat posibil de cheltuielile de producție individuale. Nu putem să nu remarcăm de asemenea, faptul că în dezbaterile noastre s-a reușit prin componența participanților și conținutul luărilor de cuvînt — să ajungem la o împletire între aspectele teoretice și cele practice ceea ce iarăși este deosebit de important întrucît aveam reciproc de cîștigat și împreună — în aceste condiții — putem contribui la elaborarea de propuneri în problema complexă a perfecționării sistemului prețurilor cu ridicata. Avem convingerea — dat fiind cuprinzătoarele luări de cuvînt în cele 3 zile — că dezbaterea noastră va avea un larg ecou și în rîndul celorlalți economiști, contribuind la adîncirea și lărgirea cunoașterii problemei prețurilor cu ridicata și la sporirea interesului pentru viitoarele dezbateri științifice ce le vom organiza în aceeași materie ca și în alte probleme; dezbateri ca cea de față constituie una din formele de activitate ale Academiei de Științe Sociale și Politice.

Mulțumim Comitetului pentru Prețuri pentru aportul său la pregătirea materialului supus dezbaterii, precum și tuturor participanților.

MAGAZINUL PROPRIU AL PRODUCĂTORILOR

La prima vedere nu are importanță cine gestionează rețeaua de desfacere a mărfii. Discuțiile, foarte vechi, pendulează între responsabilitatea exclusivă a comerțului și existența — pe lîngă acesta — și a unor magazine specializate, aparținînd producătorilor.

IDEEA a fost experimentată și este practicată în mod curent nu numai la noi. Alături de prea bine cunoscutele și mult omagiatele „super-magazine", în care găsești tot (sau aproape tot) ce ți-e necesar, de la ac și ață, la automobil și cabană demontabilă, există și magazine, cu largi suprafețe de desfacere, orînduite pe mai multe etaje, unde se vînd numai mărfuri dintr-o anume branșă: textile, încălțăminte, sticlărie și ceramică sau altele, îndeobște produse de către aceeași fabrică sau de către cîteva întreprinderi asociate, ori legate prin convenții de cooperare.

Evident, în nesfîrșita gamă a formelor și mijloacelor de desfacere a mărfurilor, aceasta din urmă și-a dovedit viabilitatea și rămîne eficientă, funcțională.

Este o experiență bine verificată. Ca și în alte țări, în scopul îmbunătățirii activității de creație și orientare a producției, și la noi e recunoscută și stabilită prin forme legale, necesitatea unui contact direct și nemijlocit între întreprinderile industriale producătoare și marea masă de consumatori. Stabilirea acestui contact are în vedere cunoașterea și cercetarea preferințelor și cererilor populației, precum și posibilitatea de influențare a acesteia.

De aici s-a pornit la organizarea rețelei de magazine de prezentare și desfacere. La început, accentul a căzut pe activitatea de cercetare și cunoaștere. Utilitatea unor astfel de unități s-a confirmat în repetate rînduri și ,nu o dată, întreprinderile sau combinatele pendinte de Ministerul Industriei Ușoare, folosind concluziile acestor magazine pentru orientarea producției viitoare.

Dar experiența a arătat că nu mai puțin utilă este activitatea de desfacere propriu zisă, că această formă de comerț reprezintă pași înainte în sistemul de circulație a mărfurilor. Ceea ce a determinat o creștere a numărului acestor unități de-a lungul anilor, astfel că în trimestrul III. 1970 funcționau 40 de magazine, urmînd ca numărul lor să crească pînă la sfîrșitul anului cu încă 23.

— Profilul este divers, arăta șeful serviciului de desfacere cu amănuntul din M.I.U., **Ion Roșca**, — confecții-tricotaje, încălțăminte, confecții de blană, piele și marochinărie (Tîrgu Mureș, și Vidra-Orăștie), țesături de lînă și bumbac. Volumul de desfacere actual este de 300 milioane lei, ceea ce reprezintă destul de puțin față de 200 de miliarde cît însumează fondul de mărfuri care se desface prin rețeaua comercială de stat, UCECOM, CENTROCOOP și altele. Există un proiect de investiții, a cărui concretizare este pe punctul de a începe: s-au alocat 40 de milioane pentru construirea în Capitală, în apropiere de Piața Sf. Gheorghe, a unui mare magazin de prezentare și desfacere a confecțiilor și tricotajelor cu o suprafață de 13 500 mp. El își va aduce o substanțială contribuție la creșterea volumului de desfacere la 800 milioane lei pînă în 1972, cînd va intra în funcțiune. Este de asemenea prevăzut ca pînă în 1975, numărul magazinelor M.I.U. să ajungă la 250, ceea ce, evident, va duce la un spor corespunzător al volumului desfacerilor.

Așadar, realitățile prezente demonstrează și determină tendințele de viitor. Pe ce temeiuri?

Mai întîi, prin existența acestor **unități comerciale**, care prezintă și vînd mărfurile unor anumite **unități industriale**, se creează relația directă producător-consumator.

Asta înseamnă că:

a) se înlătură verigile intermediare O.C.L.—I.C.R.T., realizîndu-se, pe lîngă importante reduceri ale cheltuielilor de transport-depozitare, o apreciabilă operativitate în aprovizionare;

b) se înlătură arbitrariul, din păcate prea adesea prezent, cînd e vorba de contractarea unor produse noi, cînd încheierea rămîne la aprecierea vreunui funcționar din M.C.I., cu gust nu totdeauna în afară de orice îndoială. Faptele sînt prea cunoscute spre a mai insista, dar prea frecvente pentru a nu fi necesară o reanalizare a situației, urmată de decizii curative;

c) lansarea de noi modele și sortimente se face pe baza unor observații directe, pe fundamentări determinate din cercetarea pe viu a pulsului pieței.

Nu mai puțin important este rolul acestor magazine (ca și al altor forme asemănătoare) în lichidarea și diminuarea unor stocuri, a căror formare adesea izvorăște din ignorarea nevoilor reale ale pieței sau din neînțelegeri dintre reprezentanții industriei și ai comerțului.

Iată un exemplu edificator. La 1 ianuarie 1970, Combinatul de lînă din Constanța avea stocuri de milioane de lei. Tentativa de a le reduce prin cedarea mărfurilor comerțului în custodie n-a reușit, ignorîndu-se cu acest prilej încă o dată un adevăr elementar pentru orice comerciant: există diverse categorii de cumpărători, cel puțin dacă ei sînt priviți din punct de vedere al nivelului veniturilor. Totul e să știi unde să-i cauți și cum să le oferi marfa. Dar pentru asta e necesară inițiativă, care la producătorii constănțeni a apărut: au amenajat un magazin în incinta fabricii și au închiriat o boxă la Halele Obor. În prima lună, martie, s-au vîndut stocuri de 1 210 000 lei și vînzarea a continuat în ritm susținut în fiecare lună, atingînd 1 340 000 lei în august. Quod erat demonstrandum!

Dar mai sînt și alte prilejuri care dovedesc eficiența magazinelor de prezentare și desfacere. Iată, pe scurt, cîteva exemple:

● Prin magazinul său, Combinatul de confecții și tricotaje București a vîndut într-o singură lună mărfuri rămase de la comenzi de export în valoare de 3 milioane lei.

● Prin „ochiurile de desfacere", improvizate chiar în întreprindere, același combinat vinde anual de 4—5 milioane de lei, iar „Dacia" cupoane care se ridică la aceeași valoare.

● În unități asemănătoare, amenajate la Botoșani și Dorohoi, se vînd lunar din stoc mărfuri care reprezintă sute de mii de lei.

Totul este ca întreprinderile să știe a folosi prevederile H.C.M. nr. 586/1969, prin care se aprobă statutul centralelor, aplicabil și combinatelor, și care, la art. 17, prevede **dreptul industriei de a înființa magazine de prezentare și desfacere în țară și de prospectare în străinătate.** Mai există, de asemenea, reglementări legale, nu întotdeauna și peste tot folosite, dînd dreptul directorilor de combinate și întreprinderi de a decide, fără alte aprobări, diversificarea mărfurilor și stabilirea prețurilor pentru magazine.

Am vizitat recent „Confecția", unul dintre cele mai reprezentative magazine de prezentare și desfacere, care are un plan anual de 57,8 milioane (laolaltă cu „La trei ursuleți") și care în zece ani (1960—1969) a desfăcut confecții și tricotaje de 616 milioane lei.

— Asta, cu toate că nu s-a urmărit în mod deosebit și cu prioritate realizarea de vînzări spectaculoase din punct de vedere cantitativ, spunea coordonatorul celor două magazine **N. Lupu**, ci diversitatea mărfurilor, prezentarea lor cît mai civilizată, în condiții de eficiență economică și rentabilitate. Deci, pe primul plan elementele calitative, a căror realizare a fost și este mult înlesnită de simplitatea sistemului de aprovizionare și organizare, datorită căruia, vindem cantități importante de confecții, pentru că: avem un stoc permanent de 18-19 milioane lei și, bineînțeles, un depozit în care să-l păstrăm, deoarece s-a respectat corelația obligatorie dintre spațiul de vînzare (60%) și cel de depozitare (40%); am avut asigurată o varietate de sortimente; am beneficiat de posibilitatea de reaprovizionare rapidă direct de la fabrică; printr-un grup puternic de retușeri-călcători — 20 de oameni — am asigurat aspectul corespunzător al mărfii, în condiții de realizare a unor beneficii ridicate. În primele opt luni din 1970 am dat beneficii nete de 1 311 000 lei.

Iar situația este asemănătoare la toate magazinele de acest tip și se explică tocmai prin reducerea substanțială a cheltuielilor de circulație.

...La parterul magazinului „Confecția" există un colț denumit neoficial „punct de relații cu publicul". Pe o masă lungă, înconjurată de scaune, se află reviste, ziare, diferite tipuri de chestionare, un anunț vizibil care invită la sugestii și propuneri, pe pereți fotografii mari în culori cu produse ale Combinatului C.T.B. pentru bărbați, femei și copii. O funcționară amabilă stă la dispoziția publicului pentru tot felul de relații.

Este încă o formă de materializare a spiritului de inițiativă care arată cît de mult se poate face pe linia cunoașterii nevoilor și preferințelor publicului, pe direcția apropierii și stabilirii relației directe, producător — consumator.

M. POSTELNICU

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

● **ISCE INDUSTRIALEXPORT. — Contracte încheiate în ultima decadă a lunii septembrie a.c. prevăd livrarea de instalații de foraj în valoare de 824 000 lei valută către parteneri din U.R.S.S., R. P. Albania, R. S. Cehoslovacă. În aceeași perioadă au fost livrate la export instalații de foraj în valoare de 620 000 lei valută în R. D. Germană și R. P. Polonă, utilaj pentru industria chimică în valoare de 680 000 lei valută în U.R.S.S., R. D. Germană, R. F. a Germaniei, piese de schimb pentru utilaj petrolier în valoare de 460 000 lei valută în R. S. Cehoslovacă, R. P. Polonă, U.R.S.S., R. D. Germană**

● **ISCE METALIMPORT. — Contracte de import recent încheiate prevăd — printre altele — cumpărarea din Elveția a 1 000 t feromangan și 1 500 t ferosiliciu, precum și cumpărarea din Anglia a 10 t ferosiliciu metalic. Alte contracte stipulează vînzarea a 2 200 t aluminiu blocuri în Japonia**

● **ISCE INDUSTRIALIMPORT. — În luna septembrie a.c. a fost perfectat un contract cu firma parteneră „Dia Invest Export" din R. D. Germană, care prevede importul de la această firmă a unui laminor combinat de profile mijlocii și ușoare pentru oțeluri aliate, cu o capacitate de 250 000 t/an**

● **ISCE CHIMIMPORT. — Din grupa materialelor plastice au fost angajate la export cu parteneri din Brazilia 7 000 t polietilenă de înaltă presiune din producția Combinatului Petrochimic Ploiești și 1 000 t policlorură de vinil din producția Grupului Industrial Petrochimic Borzești. În Austria au fost expediate recent 40 t polistiren de uz general. În cursul anului 1970 se livrează la export peste 7 000 t celofibră tip lînă, produsă la Combinatul de fibre artificiale din Brăila. 70 000 t azotat de amoniu — îngrășămînt agricol, — fac obiectul unui contract de export, încheiat cu parteneri din R.A.U.**

● **ISTEI ROMTRANS. — În săptămîna 19—25 septembrie a.c. au fost importate din U.R.S.S., 82 000 t minereu de fier, 26 000 t produse metalurgice, 17 420 t cocs, 7 790 t apatită, 8 660 t cărbuni, 3 900 t metale. În aceeași perioadă, au fost exportate în U.R.S.S. 4 900 t produse petroliere, 100 t minerale, 10 850 t metale, 838 t mașini și utila[illegible] 1 260 t produse lemnoase, 124 t mobilă, 660 t produse ale industriei ușoare, 1 240 t produse ale industriei chimice.**

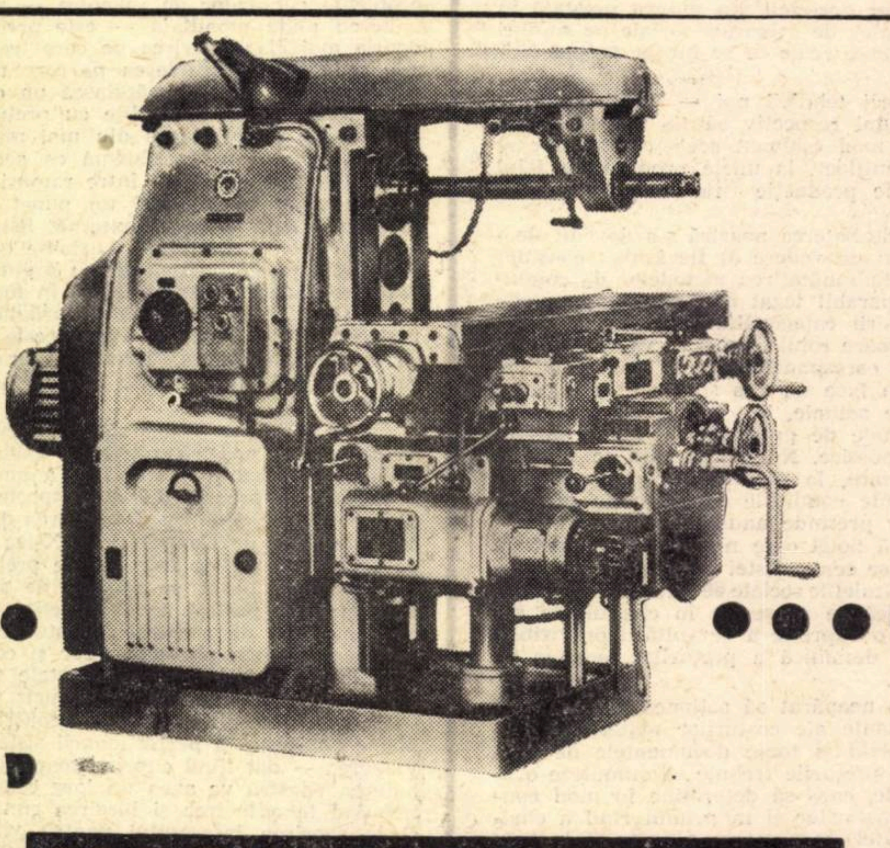

Pentru prelucrarea pieselor de oțel, fontă, metale neferoase și materiale plastice cu cele mai diferite profile, folosiți freza universală FU — 320.

Suprafața utilă a mesei: 320×1250 mm

Cursa longitudinală maximă a mesei:
manual — automat 760/730 mm

Cursa transversală maximă a mesei:
manual — automat 260/230 mm

Cursa verticală maximă a mesei:
manual — automat 370/370 mm

BULGARIA

Exportator:

S.A.R.L. MACHINOEXPORT

Rue Aksakov, 5
Sofia — Bulgaria
Telefon: 88 53 21
Telex: 011 — 425

Telegraf: MACHINOEXPORT — SOFIA

MACHINOEXPORT

PUBLICOM

PUNCTE DE VEDERE

COINTERESAREA MATERIALĂ A ŢĂRĂNIMII COOPERATISTE (III)

prof. dr. Mihail LEVENTE

Plata muncii în activităţile nespecifice şi a cadrelor de conducere. Pensii şi asigurări sociale

ÎN PRINCIPIU, organizarea, normarea, tarifarea şi plata muncii cooperatorilor cu muncă permanentă, precum şi a cooperatorilor ocupaţi temporar (în perioadele libere din „industria biologică") în activităţi nespecifice (secundare sau terţiare) organizate de C.A.P., vor trebui să urmeze regimuri similare cu cele din ramurile corespunzătoare ale industriei şi sferei serviciilor. Cu o rezervă însă: pentru ca aceşti lucrători să fie cointeresaţi în buna desfăşurare a activităţii globale a C.A.P. (ai cărei membri sînt sau vor trebui să fie), iar cîştigurile lor să nu se deosebească prea mult de cele ale tovarăşilor lor care muncesc în principal în producţia vegetală şi animală, va fi necesar ca:

a) o parte a remuneraţiei lor să aibă caracter de cîştig minim garantat (circa 70—80% din retribuţia tarifară de încadrare);

b) să primească încă o cotă procentuală (aplicată la diferenţa dintre retribuţia tarifară şi cîştigul minim garantat) proporţională cu procentul de realizare a planului de către formaţia de muncă, (atelier etc.) din care fac parte şi anume, la livrarea produselor sau la recepţia lucrărilor efectuate; cu condiţia îndeplinirii integrale a planului producţiei marfă şi al preţului de cost, suma cîştigurilor de la a) şi b) să fie egală cu retribuţia tarifară de încadrare;

c) să li se acorde o cotă procentuală destul de însemnată din valorile nete adăugate peste plan. În cazul activităţilor neagricole, valorile nete adăugate peste nivelul celor planificate ar echivala cu depăşirile de venit net prin efort propriu al unităţii tehnice de producţie, dacă aceasta este organizată pe principiul gestiunii proprii.

d) de asemenea, să beneficieze de repartiţia finală efectuată în C.A.P., proporţional cu valorile nete adăugate, potrivit regimului recomandat pentru cooperatorii din producţia primară (agricolă propriu-zisă).

Înainte de a aborda problema plăţii cadrelor de conducere, tehnice şi economice, (care nu participă nemijlocit la activitatea formaţiilor de muncă), am dori să atragem atenţia asupra necesităţii restrîngerii relative, adică în raport cu valoarea producţiei, a efectivelor acestora. În acest scop ar fi de dorit să se acţioneze în următoarele direcţii:

● de cîte ori se poate recurge la asistenţa tehnică sau economică externă (a specialiştilor unor baze sau staţiuni experimentale, birouri de plan şi calcul etc.) şi se poate elimina un post în schemă (al cărui venit anual ar depăşi costul asistenţei) să se prefere asistenţa externă;

● aceeaşi regulă — cu adaptările necesare — să fie avută în vedere la organizarea în cadrul C.A.P. a unor sectoare de activitate (transport, de comercializare, juridic etc.);

● să se practice cu mult mai multă hotărîre decît pînă acum, exercitarea a două sau mai multe funcţiuni de către un singur lucrător;

● o dată cu creşterea gradului de autonomie a C.A.P. (în domeniul planificării şi controlului etc.), să se reducă sensibil numărul formularelor şi indicatorilor de plan şi statistici (inclusiv raportările operative);

● controlul aşa zis „viu", care sustrage conducătorii şi specialiştii C.A.P. de la activitatea lor curentă, să fie de asemenea redus. Este de presupus că în această privinţă nu se va putea înfăptui mult dacă nu va veni o reaşezare a atribuţiilor la nivel judeţean şi central a organelor de coordonare a agriculturii cooperatiste.

Credem că este potrivit ca la stabilirea cîştigului cadrelor de conducere, tehnice şi economice ale C.A.P., care fac parte din formaţiile de muncă, să fie avute în vedere criterii cum sînt:

a) atribuirea unui salariu lunar minim garantat, al cărui nivel să fie de circa 80% din salariul tarifar;

b) acordarea unui spor fix lunar, pentru cadrele cu pregătire superioară sau medie, care îşi desfăşoară activitatea în zone ale căror caracteristici naturale impun eforturi deosebite, se uzează, sau sînt mai dezavantajate din punct de vedere cultural, al nivelului de civilizaţie (de pildă, Delta şi bălţile Dunării etc.). Asemenea caracteristici zonale, ar trebui avute în vedere şi la stabilirea duratei stagiului obligatoriu în producţie şi la pensionare.

c) acordarea unei cote procentuale, proporţională cu realizarea planului producţiei marfă (în intervalul de la 80—100%). Pentru necesităţile calculării acestei părţi a retribuţiei, producţia curentă a unui an care a fost afectată creşterii fondurilor fixe sau circulante (în loc de a fi vîndută), se va adăuga la producţia marfă;

d) să se adauge, dacă va fi cazul, o retribuţie suplimentară din valorile nete adăugate peste plan în sectorul pe care îl coordonează fiecare cadru, (dacă unitatea este organizată pe ferme), calculată procentual la salariul său tarifar (a + c de mai sus). La stabilirea procentului sporului obţinut pe această cale, va trebui avută în vedere media ponderată a procentelor atribuite din aceeaşi sursă formaţiilor de muncă din sectorul respectiv, iar în cazul preşedintelui şi al celor care-l secondează la conducere, întregii întreprinderi, a tuturor formaţiilor C.A.P.

Plata cîştigurilor prevăzută la litera c şi d, se va face după încheierea bilanţului anual (după cunoaşterea exactă a valorii producţiei marfă şi a valorilor nete adăugate efectiv şi a fondurilor la dispoziţia C.A.P., destinate consumurilor). Ni se pare indicat ca părţile din cîştigul cadrelor C.A.P., indicat la literele a, b, şi c, să nu difere de ale cadrelor cu munci echivalente din I.A.S., funcţia acestor cîştiguri fiind deopotrivă cointeresarea cadrelor la îndeplinirea planului atît valoric cît şi fizic. Funcţia cîştigului suplimentar (litera d) este de a stimula creşterea rentabilităţii; formele şi cuantumul atribuit în acest scop pot varia în raport cu tipul de proprietate (de stat sau cooperatistă).

Cu privire la pensii, asigurări şi asistenţă socială în C.A.P., ni se pare oportună formularea unor comentarii în contextul cointeresării materiale a ţăranilor cooperatori. În primul rînd, astăzi în C.A.P. îşi desfăşoară activitatea salariaţi (specialişti şi muncitori) ale căror drepturi la pensie alocaţie de stat pentru copii, asistenţă sanitară concediu de odihnă etc. sînt identice cu ale tovarăşilor lor din întreprinderile de stat. O bună parte dintre aceste drepturi sînt finanţate din contribuţiile băneşti ale C.A.P. În aceeaşi unitate de producţie muncesc însă şi cooperatorii, care nu beneficiază de aceste drepturi. Fără a recomanda suprimarea sau amputarea drepturilor primei categorii a salariaţilor, s-ar părea că va fi necesar, mai ales după ce integrarea în C.A.P. a unor activităţi industriale, comerciale etc. va fi atins un anumit grad de dezvoltare, crearea unor regimuri unitare în acest domeniu pentru toţi oamenii muncii din C.A.P. Aceste regimuri — în esenţă — nu vor trebui să difere de cele de care beneficiază salariaţii de stat. Am spus „în esenţă"; ne-am referit la natura acestor drepturi. Cît despre nivelul lor, evident, că C.A.P., ale căror venituri (valori nete adăugate pe membru) vor spori într-o măsură îndestulătoare, vor putea atinge — sau chiar depăşi nivelul drepturilor salariaţilor din sectorul de stat. Cu privire la pensii, este de făcut şi următoarea remarcă (de altfel, cu valabilitate generală): firesc ar fi ca nivelul lor să fie revizuit periodic, o dată cu creşterea veniturilor reale ale cooperatorilor. Este de la sine înţeles că pensiile şi alte plăţi din fondurile sociale ale cooperativelor trebuie acordate cooperatorilor condiţionat şi de prestarea anuală a unui număr de zile de muncă, potrivit prevederilor statutului C.A.P., adoptat de ei înşişi.

O ultimă remarcă în această problemă; ni se pare că nu ar putea fi aduse argumente convingătoare împotriva diferenţierii nivelului pensiilor între C.A.P., asociaţii sau uniuni de C.A.P. (deoarece fondurile le aparţin şi adunările generale au dreptul să dispună asupra destinaţiei lor).

Pensiile cooperatorilor n-ar trebui să fie, în nici un caz mai mici decît ajutorul social, acordat în ţara noastră oricărui cetăţean, care datorită unei infirmităţi sau bătrîneţii nu-şi poate cîştiga existenţa. Argumentarea ni se pare de prisos.

Sursele şi incidenţele economice şi sociale ale cointeresării materiale a cooperatorilor

CU PRIVIRE la sursele finanţării cointeresării materiale a ţărănimii cooperatiste, sînt de făcut unele precizări. În economiile ţărilor capitaliste dezvoltate, „puterea publică" recurge la o gamă de măsuri pentru a retuşa cele mai grave efecte economice şi sociale care decurg din inferioritatea, denumită în aceste ţări „congenitală", a agriculturii; incapacitatea acestei ramuri de a obţine într-o perioadă dată, cu acelaşi capital şi forţă de muncă, valori nete adăugate egale cu cele ce se obţin în alte ramuri. Printre alte măsuri (subvenţii, protecţionism vamal şi preţuri garantate, cumpărarea excedentelor de către stat etc.), în economiile amintite s-a acţionat şi în direcţia creşterii preţurilor.

În ţara noastră pentru o perioadă previzibilă, ridicarea preţurilor n-ar putea duce în nici un caz la astfel de efecte ca urmare, pe de o parte, a creşterii continue a necesarului de produse agricole, iar pe de alta, a faptului că pentru imensa majoritate a produselor dimensiunile pieţei sînt cunoscute; statul, prin variatele sale întreprinderi, fiind achizitor unic şi cert, poate influenţa nu numai prin plan, ci şi pe această cale volumul şi structura producţiei. Dar ridicarea peste un anumit nivel al preţurilor produselor agricole ar ocaziona o redistribuire a venitului naţional, ar prilejui un transfer nejustificat de valori în avantajul agriculturii şi ţărănimii şi în dezavantajul industriei şi al salariaţilor, asimetrii în economie.

Rectificările de preţuri pot fi necesare şi oportune pentru stimularea producţiei. Ele pot fi însă operate şi fără ca indicele general al preţurilor produselor agricole să sufere modificări prea mari (în limitele acestuia, printr-o mai juricioasă corelare a preţurilor).

O ridicare a nivelului general al preţurilor produselor agricole, s-ar justifica numai în cadrul unei politici economice complexe, adoptate pentru perioada de demarare a unui proces relativ spectaculos de creştere a producţiei agricole, căruia i s-ar asocia sporirea sensibilă a valorilor nete adăugate pe un lucrător din agricultură şi, implicit, creşterea suplimentară a acumulărilor ramurei şi în consecinţă, ale întregii economii. Această sporire ar fi, aşa dar, justificată dacă efectele sale „de antrenare" ar fi deosebit de puternice. După scurgerea unei perioade (de 3—4 ani) înalta productivitate care s-ar obţine ar permite:

● reducerea treptată a preţurilor, operată în aşa fel însă, încît efectele creşterii productivităţii să asigure ridicarea în continuare a nivelului de trai al ţăranilor (o dată cu desfăşurarea mai amplă a procesului reproducţiei lărgite); în acest caz, ar interveni acţiunea „unei scări mobile inversate" a preţurilor;

● renormalizarea după scurgerea acestei perioade a repartizării venitului naţional între acumulare şi consum, precum şi stabilirea unor proporţii juste în distribuirea fondului de consum pe categorii sociale (criteriul fiind aportul lor la crearea venitului naţional).

În perioada menţionată, ar fi însă necesare fonduri, pentru a căror preocupare există mai multe căi teoretic posibile. Dintre acestea, **creşterea continuă a producţiei pe temeiul intensificării şi integrarea în C.A.P. a unor activităţi neagricole cu caracter industrial se evidenţiază ca fiind cele mai necesare şi actuale.** Adoptarea acestor căi, ar duce la valorificarea continuă a rezervelor de timp de muncă disponibile la sate, inclusiv în activităţi cu un grad mai înalt de rentabilitate, la stimularea cooperatorilor la creşterea productivităţii muncii şi a valorilor nete adăugate, în folosul întregii economii, a agriculturii, a cooperatorilor.

Nutrim convingerea că o astfel de orientare va fi oricum adoptată. Altfel, cointeresarea şi-ar vedea limitate resursele la cele interne, deloc neglijabile, este drept, dar neîndestulătoare.

Care vor fi **incidenţele economice şi sociale ale sistemului de cointeresare** pe care-l propunem?

În ordine economică, aplicarea măsurilor recomandate, de organizare şi stimulare a muncii, creează principiului repartiţiei după muncă posibilităţi largi de afirmare, la sate, în cooperative în cadrul formaţiei de muncă. Ca şi ţărănimea, în ansamblul său, fiecare cooperator va cîştiga proporţional cu valorile noi create, cu eficienţa socială a muncii sale.

O implicaţie subsidiară a acestor modalităţi de organizare şi plată a muncii va fi reducerea părţii din produsul social, destinată conducerii şi controlului muncii agricole. Şi nu este vorba de o reducere oarecare. Se ştie cît din timpul cadrelor tehnice şi economice ale C.A.P. se consumă, în actualul sistem, pentru controlul modului în care cooperatorii, dispersaţi pe spaţii vaste, execută activităţile ce le-au fost încredinţate.

Sistemul de cointeresare materială pe care l-am prezentat, precum şi dotarea tehnică în continuare a agriculturii noastre vor asigura creşterea productivităţii muncii, în aşa fel, încît industria noastră în plină expansiune, ca şi sfera serviciilor să poată dispune de rezervele de forţă de muncă necesară, la nivelul planurilor (balanţelor forţei de muncă elaborate în acest scop).

În ordine socială, promovarea consecventă a modalităţilor cointeresării materiale în C.A.P., — în condiţiile integrării verticale inversate şi a progresului tehnic, va avea efecte, de asemenea, pozitive.

În primul rînd, cointeresarea va constitui o bază obiectivă solidă pentru dezvoltarea democraţiei. Cu certitudine cooperatorii vor deveni mai exigenţi în adunările generale, conştienţi fiind că hotărîrile care se iau, ca de altfel şi activitatea conducerii, influenţează nemijlocit veniturile lor, nivelul lor de trai. Democraţia economică, corect practicată, va stimula pregătirea cadrelor şi chiar a masei pentru participarea la conducere, oferind în acelaşi timp imbolduri trainice dialogului şi participării cooperatorilor şi la alte laturi ale vieţii obşteşti. Integrarea de activităţi industriale în C.A.P. nu se va putea împăca cu perspectiva particulară „de ramură" a ţăranilor; îi va antrena în dezbateri ample şi variate ale căror rezultat vor fi lărgirea viziunii sociale a cooperatorilor, armonizarea intereselor locale cu cele globale, naţionale, dezvoltarea democraţiei politice.

Industrializarea agriculturii, precum şi aşezarea la sate — şi nu „alături" —, ci chiar în cadrul C.A.P., a unor activităţi industriale ar „opera" în lumea satelor un adevărat transfer de preocupări tehnice şi ştiinţifice, caracteristice astăzi oraşului. Mecanizarea muncilor agricole şi neagricole localizate la sate, va influenţa comportamentul ţăranului. Schimbările în comportament vor fi profunde în societatea noastră, în care nu numai mecanizarea concură la atingerea unui astfel de ţel, ci şi un întreg şir de măsuri care converg în această direcţie, cum sînt: educaţia politică şi civică, culturalizarea maselor, învăţămîntul etc. Perfecţionarea modalităţilor de repartiţie a produsului social va promova mai multă echitate în consum. Pe o astfel de bază, acţiunile întreprinse în direcţia stăvilirii şi reducerii fenomenelor de parazitism social, de comportament necivilizat, îşi vor vedea sporite şansele de reuşită.

Într-un viitor nu prea îndepărtat, vor putea fi investigate şi căile care ar putea duce la satisfacerea a încă unui deziderat psiho-social care începe a se

(Continuare în pag. 18

TÎRGUL INTERNAŢIONAL-BUCUREŞTI 1970

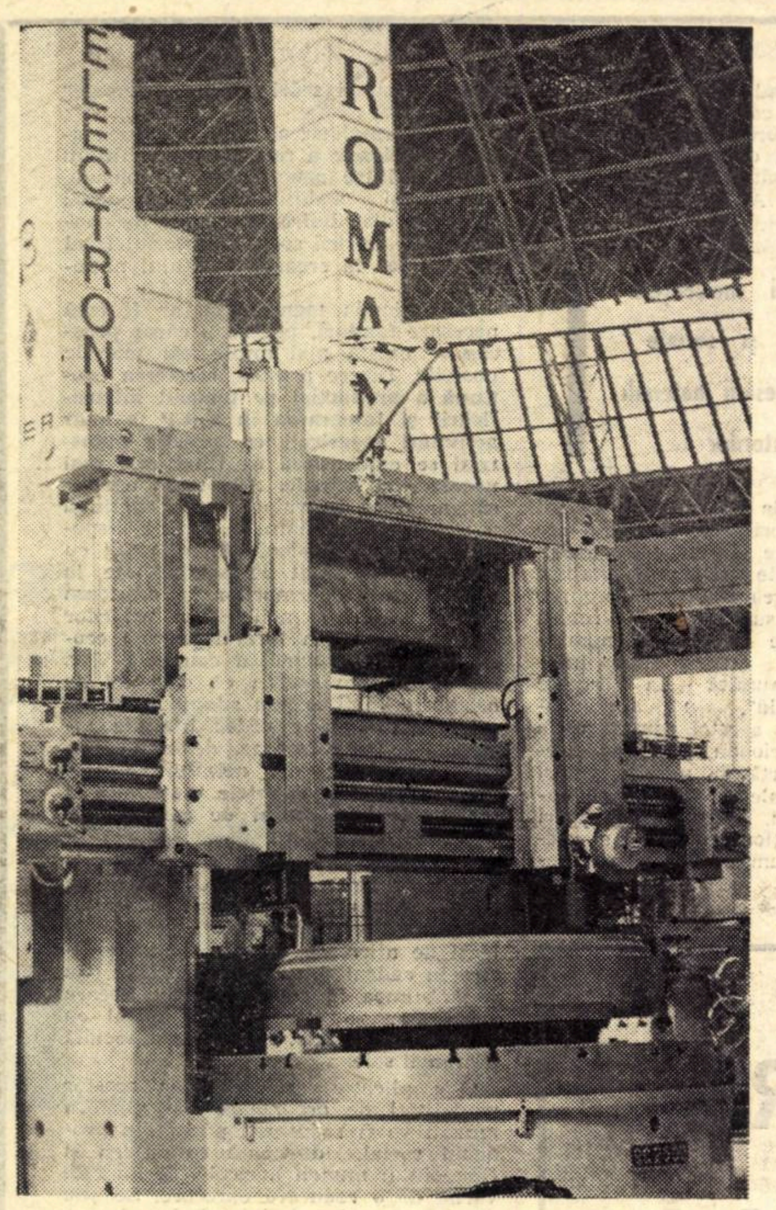

ÎNALT GRAD DE AUTOMATIZARE

Ca urmare a diversificării continue a producţiei, a realizării de mijloace de muncă cu un înalt grad de automatizare, în standul românesc sînt expuse o gamă largă de maşini-unelte realizate de Uzinele „Strungul"-Arad, „Înfrăţirea"-Oradea, Uzina mecanică Cugir şi Fabrica de maşini unelte şi agregate-Bucureşti. Sînt prezentate peste 50 de tipodimensiuni, printre care se numără: strunguri paralele, echipate cu afiş automat de cote şi dispozitive hidraulice de copiat; maşini de frezat longitudinal cu portal; maşini pentru fabricat bile de rulmenţi; maşini de rectificat pentru suprafeţe plane sau circulare interioare sau exterioare, maşini de găurit radiale etc.

Standul de maşini-unelte este dominat de strungurile Carusel, dintre care reţine atenţia noul strung cu comandă numerică.

LA PRIMA EDIŢIE

Victor IONESCU
preşedintele Camerei de Comerţ

ÎN PREZENŢA secretarului general al P.C.R., a celorlalţi conducători de partid şi de stat, a numeroase delegaţii guvernamentale, a unor personalităţi din viaţa economică, comercială şi ştiinţifică din diferite ţări s-a deschis prima ediţie a Tîrgului Internaţional Bucureşti, manifestare nemijlocit legată de nivelul maturităţii economice pe care l-a atins ţara noastră în urma succeselor obţinute în dezvoltarea multilaterală şi echilibrată a economiei naţionale.

Înscriindu-se pentru prima dată pe agenda manifestărilor internaţionale de acest gen, Tîrgul Internaţional-Bucureşti vine să confirme posibilităţile întreprinderilor româneşti în direcţia lărgirii participării României la diviziunea internaţională a muncii, la circuitul mondial de valori materiale, la intensificarea cooperării în domeniul industrial, tehnic şi ştiinţific.

Ca organizatori ai tîrgului, ne-am străduit să dăm acestei manifestări cadrul necesar desfăşurării la nivel corespunzător a acestei întîlniri şi confruntări a tehnicii şi ştiinţei, mai ales avînd în vedere că la această primă ediţie a Tîrgului Internaţional Bucureşti au răspuns invitaţiei noastre 26 ţări care îşi prezintă produsele în pavilioanele oficiale, pe o suprafaţă de 56 765 mp.

De asemenea, participă 82 firme străine cu expunere individuală, pe o suprafaţă de 7 095 mp.

Numărul total al firmelor străine expozante socotind şi pe cele din pavilioanele oficiale se ridică la **728 firme din 30 ţări.**

Ne exprimăm satisfacţia pentru interesul cu care ţările şi firmele expozante au răspuns invitaţiei româneşti de a participa la acest tîrg şi dorinţa lor de a transforma această manifestare economică internaţională într-un loc de confruntare tehnică şi comercială, de întîlnire a multor oameni de afaceri, loc prielnic pentru un amplu schimb de experienţă şi schimb de valori materiale.

Exponatele prezentate sînt în general pe profilul tîrgului. Vorbind despre acest profil, reamintim că este orientat spre **ramurile care influenţează ritmul progresului tehnico-ştiinţific,** respectiv maşini-unelte pentru prelucrarea metalelor, echipamente, instalaţii şi maşini pentru industria electrotehnică şi electronică, aparate de cercetare, măsură şi control, maşini şi utilaje pentru industria textilă şi prelucrare a lemnului. Structura tîrgului pe aceste grupe de produse, apreciate ca fiind cele mai active în comerţul internaţional, reflectă în acelaşi timp oferta de export a industriei româneşti, ca şi a celorlalte ţări şi firme expozante în aceste sectoare ale construcţiilor de maşini.

Ampla reprezentare a ofertei comerciale româneşti şi străine permite cercurilor de afaceri şi specialiştilor români şi străini prezenţi la tîrg o privire asupra realizărilor remarcabile obţinute în sectoarele ţinînd de profilul manifestării, cît şi a celor obţinute pe ansamblul industriei constructoare de maşini. Astfel, în exponatele româneşti, alături de producţia de maşini-unelte a căror valoare tehnică şi economică o confirmă cifrele indicînd dinamica exporturilor, alături de produsele electrotehnice apreciate în diferite ţări pentru performanţele lor şi calitatea execuţiei, alături de celelalte produse ce intră în profilul tîrgului, întreprinderile de comerţ exterior româneşti prezintă **o gamă de instalaţii şi maşini în a căror producţie şi export România ocupă o poziţie favorabilă.**

Aceste instalaţii şi utilaje completează imaginea industriei româneşti aşa cum se prezintă ea astăzi, cu variatele sale posibilităţi de a satisface exigenţele cumpărătorilor externi. Ţinînd seama de atracţia crescîndă pe care o exercită piaţa românească pentru firmele din străinătate, de prestigiul de care se bucură tehnica şi ştiinţa românească, avem acum încrederea că prezentarea produselor noastre — paralel cu cele similare expuse de ţările şi firmele participante — permite crearea climatului de competiţie, în care achiziţionarea de mărfuri, licenţe şi tehnologii, ca şi alegerea partenerilor pentru cooperarea economică şi tehnico-ştiinţifică, se poate efectua în mod eficient.

Dorim tuturor expozanţilor afaceri prospere şi o cît mai agreabilă şi utilă petrecere a timpului lor în Capitala ţării noastre.

TRACTOARE, AUTOMOBILE ŞI UTILAJ AGRICOL

Şi în aceste domenii, industria noastră constructoare de maşini prezintă, în cadrul Tîrgului, noutăţi care reţin atenţia vizitatorilor.

Sînt expuse puternicul tractor pe şenile S-1500 — una din cele mai recente realizări ale constructorilor braşoveni — precum şi exemplare din grupele U-650 şi 40 CP, autoturismele Dacia 1300, ARO 240 şi 241.

În domeniul utilajului agricol, uzinele specializate prezintă, printre altele, noua combină autopropulsată de recoltat cereale „Gloria"-C 12, semănătoarea universală purtată SUP-21 (în agregat cu tractorul de 40 CP), semănătoarea de plante prăşitoare SPC-6, maşina de împrăştiat îngrăşăminte chimice, distinsă cu Medalia de aur la Salonul internaţional al inventatorilor de la Viena şi altele.

ÎNTÎLNIRE A PRODUSELOR CONSTRUCŢIILOR DE MAŞINI

Ioan AVRAM
ministrul industriei construcţiilor de maşini

Industria constructoare de mijloace de producţie moderne din 30 de ţări işi confruntă, intr-o competiţie amicală, produsele. Ţelurile — cunoaşterea reciprocă a celor mai perfecţionate rezultate, ca bază a dezvoltării schimburilor comerciale şi a cooperării internaţionale

În cadrul politicii de largă colaborare şi cooperare economică şi tehnico-ştiinţifică cu ţările socialiste şi cu celelalte ţări ale lumii, pe care partidul şi statul nostru o promovează, Tîrgul Internaţional Bucureşti constituie o manifestare pregnantă, una din manifestările economice de mare însemnătate.

Încă de la această primă ediţie a sa, Tîrgul a suscitat interesul a numeroase firme din străinătate, organizaţii comerciale şi cercuri de afaceri din multe ţări ale lumii, ceea ce se explică prin prestigiul de care se bucură astăzi ţara noastră în lumea întreagă, prin aprecierile deosebit de favorabile întrunite de-a lungul anilor de produsele industriei româneşti exportate pe piaţa internaţională. O bună parte din acestea, **aproximativ un sfert din totalul exporturilor ţării noastre, au reprezentat, în 1969, maşinile şi utilajele — realizări ale industriei construcţiilor de maşini.** De altfel, această cifră este în continuă creştere; volumul de maşini şi utilaje livrate peste hotare în anul 1975, va reprezenta, ca pondere în totalul exporturilor României, aproximativ 30%.

Ediţia din acest an a Tîrgului Internaţional Bucureşti are un caracter specializat — profilat pe expunerea produselor din ramura construcţiilor de maşini, selectate din producţia curentă, dintre realizările cele mai reprezentative din punct de vedere tehnico-funcţional şi economic.

Aşa cum este cunoscut, construcţia de maşini, ramură-cheie pentru progresul economic al României, a marcat în ultimii ani o evoluţie dintre cele mai dinamice, **înregistrînd în perioada 1950-1969 un ritm anual de creştere a producţiei de 19,4%.** Importantă însă, şi caracteristică totodată, pentru această activitate, este diversificarea amplă a producţiei, în condiţiile menţinerii sale în pas cu progresul tehnic mondial, la care aduce contribuţii proprii de valoare. **Numai între 1966-1969, diversificarea producţiei a însemnat asimilarea în fabricaţie a circa 3 000 de tipodimensiuni de maşini, utilaje şi instalaţii noi, iar în anul în curs intră în fabricaţia curentă peste 80 de produse şi grupe de produse noi mai importante.** Au fost asimilate produse superioare din punct de vedere al caracteristicilor constructive şi al performanţelor de lucru, au fost aduse îmbunătăţiri substanţiale celor păstrate în fabricaţie.

Îmbogăţirea continuă a nomenclatorului de export cu cele mai bune dintre realizările obţinute în fabricaţie, includerea în acest nomenclator a unor instalaţii, utilaje, echipamente cu grad de complexitate, automatizare, precizie de lucru şi fiabilitate tot mai ridicat, au făcut posibilă impunerea României pe o arie tot mai largă din piaţa mondială.

Printre produsele de înaltă tehnicitate şi competitivitate din lumea întreagă sînt acum recunoscute şi maşinile-unelte, tractoarele, locomotivele Diesel-hidraulice, locomotivele electrice româneşti, cum şi numeroase altele. La Tîrgul Internaţional de la Bucureşti, **sînt prezente peste 50 de tipodimensiuni de maşini-unelte, dintre care, tipuri noi de strunguri universale, strunguri carusel, maşini de frezat longitudinal cu portal, maşini diverse care intră în fabricaţia rulmenţilor, maşini de rectificat de diferite tipuri.**

Din domeniul utilajelor pentru industria petrolieră, atrage atenţia în primul rînd, cel mai înalt exponat al tîrgului, instalaţia de foraj F 320 — 3 DH, care se înalţă la peste 60 de metri; constructorii de maşini ploieşteni mai expun aici instalaţia de foraj F-200, prevăzută cu motoare de mare putere şi convertizoare hidraulice, care a primit medalia de aur la Tîrgul Internaţional de la Brno din anul 1968, prevenitorul de erupţie triplu distins, tot cu medalia de aur, la Tîrgul din această primăvară de la Leipzig.

Din sectorul materialului rulant, sînt prezentate la Tîrgul din Bucureşti o gamă variată de locomotive, tipuri diverse de vagoane pe 2 şi 4 osii, acoperite şi descoperite, normale şi speciale, elegante vagoane de călători.

Fiecare dintre subramurile construcţiei de maşini, peste 150 de întreprinderi, aparţinînd celor 17 centrale industriale şi grupuri de uzine, sînt prezente cu produse reprezentative, de la noile tractoare pe şenile S-1 500, autoturismele Dacia 1 300, ARO 240 şi 241, combina autopropulsată Gloria, la cele peste 400 de tipodimensiuni de rulmenţi, de la motoarele Diesel de 350 .... 2 500 CP şi pînă la produsele opticii şi mecanicii fine.

Produsele celor două mari centrale industriale — de electronică şi automatizări şi de maşini şi materiale electrotehnice — se înscriu, prin performanţele lor, printre vîrfurile progresului tehnic actual: maşinile electronice „Felix", complet tranzistorizate, prevăzute cu posibilitatea de urmărire a calculelor prin afişarea rezultatelor pe ecranul unui tub catodic, calculatorul electronic universal FC-250, radioreceptoare, televizoare, o gamă largă de echipamente de automatizare.

Varietatea mare a produselor, din aproape toate domeniile construcţiei de maşini, expuse la Tîrgul Internaţional de la Bucureşti, precum şi calitatea ridicată a lor vor atrage desigur atenţia numeroşilor reprezentanţi ai firmelor străine care vor vizita acest tîrg, unii dintre ei clienţi sta-

(Continuare în pag. 16)

ROMÂNIA PE TRAIECTORIILE COMERŢULUI INTERNAŢIONAL

● Peste 110 ţări fac schimb de mărfuri cu România ● între 1948 şi 1969 au fost încheiate peste 300 de acorduri comerciale cu alte ţări ● în 1969 exportul României s-a ridicat la 9,8 miliarde, iar importul a totalizat 10,4 miliarde lei valută ● maşinile şi utilajele reprezintă 21,7 la sută din totalul exportului şi 44,3 la sută din import

ÎN CONDIŢIILE actuale ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice şi ale adîncirii diviziunii internaţionale a muncii, dezvoltarea economică a unei ţări nu este posibilă fără o largă participare la circuitul economic mondial. Dezvoltarea economiei româneşti în ultimele două decenii, succesele obţinute în industrializarea ţării şi în diversificarea producţiei industriale au constituit baza intensificării activităţii României în domeniul relaţiilor economice externe.

Definind direcţiile fundamentale ale politicii economice externe a ţării noastre, secretarul general al P.C.R., tovarăşul Nicolae Ceauşescu arăta: „Partidul şi statul nostru vor promova larg politica de colaborare şi cooperare economică şi tehnico-ştiinţifică cu ţările socialiste şi cu celelalte ţări ale lumii, pornind de la considerentul că aceasta slujeşte nu numai progresului ţării noastre, intereselui civilizaţiei generale, ci şi cauzei înţelegerii şi colaborării între popoare, păcii şi securităţii internaţionale" *).

În contextul dezvoltării rapide şi multilaterale a economiei naţionale, comerţul exterior al ţării noastre se caracterizează printr-un ritm ridicat de creştere, profunde modificări structurale şi continua extindere a ariei sale geografice.

Avîntul economiei naţionale, cu toate procesele care însoţesc acest avînt, şi în primul rînd ritmul înalt de dezvoltare a industriei, modernizarea structurală pe ramuri şi subramuri, acordarea de priorităţi sectoarelor decisive în asigurarea progresului tehnic în ansamblul economiei, valorificarea superioară a resurselor materiale şi umane interne etc., au acţionat şi acţionează în mod complex asupra schimburilor externe ale României. Toate acestea s-au răsfrînt, atît asupra posibilităţilor de export, pe care le-au sporit şi le-au diversificat, cît şi asupra nevoilor de import, cărora le-au modificat volumul şi structura, corespunzător cerinţelor unei economii în plină ascensiune.

Pe temelia solidă a industrializării ţării şi a diversificării producţiei a devenit posibil un sistem amplu de valenţe, direcţionate atît spre ţările dezvoltate din punct de vedere economic, cît şi spre ţările în curs de devzoltare, ceea ce a permis extinderea ariei geografice în care România este întîlnită în calitate de client şi de furnizor. În prezent, numărul ţărilor cu care avem relaţii economice se ridică la 110, aceasta însemnînd o lărgire rapidă a sferei geografice dacă se are în vedere că, în urmă cu 20 de ani, numărul ţărilor partenere era sub 30. Practic, prin intermediul relaţiilor economice, ţara noastră s-a făcut simţită pe toate continentele globului. În perioada 1948—1969, numărul acordurilor comerciale încheiate

Gheorghe MARCU
director general adjunct
Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaţionale

(Continuare în pag. 16)

*) N. Ceauşescu: Raport la cel de al X-lea Congres al Partidului Comunist Român, Ed. politică 1969, pag. 48.

INSTALAŢIA DE FORAJ F 320 — 3 DH

În orice colţ al Tîrgului te-ai găsi, vezi dominînd turla argintie, înaltă de circa 60 de metri, a noii instalaţii de foraj pe care flutură tricolorul ţării noastre, făurită de constructorii de utilaj petrolier din Ploieşti. Instalaţia, datorită performanţelor ei, se va impune desigur, ca şi celelalte utilaje româneşti de acest gen (care au fost distinse cu medalii de aur la diferite expoziţii sau tîrguri internaţionale) atît pe piaţa internă, cît şi pe cea externă.

Instalaţia de foraj F 320 — 3 DH, înmănunchează toate atributele unui utilaj modern: uşor transportabilă în blocuri mari, lesne de montat, echipată cu 3 motoare Diesel de construcţie nouă — cu o putere totală de 2 670 CP — şi cu mai multe sisteme de mecanizare a lucrărilor de la sondă. De relevat că noua instalaţie poate fora pînă la adîncimi de 6 000 m.

TÎRGUL INTERNAȚIONAL BUCUREȘTI — 1970

CU OCHII PARTICIPANȚILOR DE PESTE HOTARE

PRIMUL TÎRG INTERNAȚIONAL de la București și-a deschis acum cîteva zile porțile. La el participă 24 de țări cu pavilioane proprii inclusiv România) și 82 de firme străine cu standuri individuale. Prezența românească se concretizează în peste 1 300 de exponate, furnizate de 130 de întreprinderi din diferite subramuri ale industriei construcțiilor de mașini. Suprafața totală de expunere însumează 72 000 m², din care 52 000 m² în spații acoperite și 20 000 m² în aer liber.

Revista noastră s-a adresat unui număr de reprezentanți ai țărilor care participă la tîrg cu rugămintea de a prezenta cititorilor noștri o succintă imagine a participării țării respective și de a împărtăși impresiile lor asupra tîrgului. Publicăm în numărul de față cîteva din răspunsurile primite.

PAVEL CERVEAKOV

directorul pavilionului sovietic la primul Tirg internațional de la București

IN CADRUL pavilionului sovietic sînt prezentate peste 1000 de exponate, fabricate de peste 180 de întreprinderi industriale. Standurile a 9 uniuni de comerț exterior cuprind cele mai bune exemplare din producția industriei constructoare de mașini-unelte, industriei de aparataj și industriei de mașini energetice, utilaje electrotehnice, dispozitive și aparate de control și automatizare, instalații pentru industria textilă.

În prima parte a expoziției, pe standurile uniunii „Tiajmașexport" atenția vizitatorilor va fi atrasă de macheta în funcție a instalației pentru turnarea continuă a oțelului. Sectorul „Stankoimport"-ului amintește, prin mulțimea mașinilor-unelte, de o secție a unei uzine. Tot atît de largă este și gama produselor prezentate de uniunea „Energomașexport". Credem că textiliștii se vor opri în fața războiului pneumatic de țesut ATPR-120, productivitatea căruia depășește de 1,5 ori pe cea a războaielor cu suveici.

Desigur, în rîndurile vizitatorilor vor trezi interes și calculatoarele electronice.

Un loc important în cadrul expoziției sovietice revine Academiei de Științe a U.R.S.S., ale cărei instituții științifice și organizații de proiectare acordă o mare atenție creării unor aparate menite să asigure ritmul rapid de dezvoltare a științei.

Expoziția cuprinde și alte numeroase exponate.

Tîrgul de la București lasă cea mai agreabilă impresie din punctul de vedere al organizării sale. Organizatorii au muncit mult și bine pentru a crea cele mai favorabile condiții atît participanților la tîrg, cît și vizitatorilor acestuia. Direcția pavilionului sovietic exprimă călduroase mulțumiri conducătorilor tîrgului și tuturor organizațiilor românești pentru ajutorul acordat în pregătirea pavilionului sovietic pentru deschidere. Organizațiile sovietice de comerț exterior au acceptat cu plăcere invitația de a participa la Tîrgul de la București, considerînd că el deschide noi posibilități de colaborare practică, că el permite un folositor schimb de experiență între reprezentanții diferitelor țări.

Apreciem că participarea U.R.S.S. la tîrg, întîlnirile și convorbirile ce vor avea loc vor facilita cunoașterea de către specialiștii și organizațiile române a posibilităților de export ale Uniunii Sovietice. În ce ne privește vom studia, la rîndul nostru, ampla nomenclatură de mașini și instalații românești prezentate în cadrul tîrgului.

Organizațiile sovietice de comerț exterior au și început convorbirile cu o serie de întreprinderi române. Așadar, începutul a fost făcut. Sperăm că tîrgul va servi nu numai drept mijloc pentru lărgirea continuă a schimburilor comerciale dintre țările noastre, dar va constitui și un important aport la dezvoltarea cooperării și specializării, in conformitate cu planurile economice pe următoarele cincinaluri.

DEREK REED

secretar comercial la Ambasada Angliei, responsabil pentru organizarea participării britanice la Tîrgul de la București.

PARTICIPAREA britanică la tîrgul de la București este reprezentativă pentru industria țării mele, prin prezența a numeroase firme renumite pe plan mondial ca de exemplu Rolls Royce Limited, International Computers Limited, British Oxygen Limited, Perkins Engines Ltd., Rank Xerox Ltd., Hawker — Siddeley Aviation Ltd., și altele. Numeroase exponate sînt foarte interesante. Este greu să alegem pe care să le menționăm, am putea spune doar de exemplu că Rolls Royce prezintă modelul ultimului lor motor pentru avionul Lockheed Tri-Star.

Autoritățile britanice care s-au ocupat de organizarea Pavilionului s-au bucurat de o excelentă cooperare din partea autorităților românești în toate fazele muncii lor. Încă din primele momente ale planificării Tîrgului a existat o bună înțelegere între părți și directorul român și personalul său au contribuit întotdeauna rapid la rezolvarea problemelor care s-au pus.

Valoarea totală a comerțului între Anglia și România este în prezent de peste 55 milioane lire anual. Sperăm că Tîrgul internațional de la București va deschide noi posibilități de a spori aceste schimburi. Este foarte important să se găsească modalități noi prin care cele două țări să poată colabora, așa cum s-a făcut în domeniul aviației și al agriculturii. Firmele engleze vor examina cu interes exponatele românești în vederea achiziționării de mărfuri de la dvs. și a realiza astfel un echilibru cu vînzările pe care sperăm să le facem în România în viitor.

ISTVAN J. SZEPESY

directorul pavilionului R.P. Ungare

ORGANIZÎND acest pavilion, am avut în vedere profilul Tîrgului și, totodată, necesitățile de comercializare a produselor noastre. Ținînd seama de aceste obiective, expunem mașini-unelte, diferite tipuri de instrumente și aparate, precum și alte instalații pentru industrie și construcții. După părerea noastră, poate cel mai interesant exponat este o machetă a unei instalații pentru depozitare. După cum se știe, depozitarea reprezintă încă o problemă dificilă și costisitoare. Instalația pe care o prezentăm elimină necesitatea unor clădiri pentru depozitare, reduce la minimum spațiul necesar și creează posibilitatea unei evidențe computerizate a mărfurilor disponibile.

Socotim foarte binevenită organizarea Tîrgului internațional de la București. Organizarea este bună, clădirile noi construite sînt impozante și satisfac necesitățile expozanților.

Tîrgul va înlesni, desigur, o mai bună cunoaștere a mărfurilor noastre de către specialiștii străini, creînd o bază pentru stabilirea de noi relații comerciale. Totodată și specialiștii maghiari, prezenți la Tîrg, studiază cu interes instalațiile expuse de partenerii străini.

După cum se știe, volumul comerțului dintre Ungaria și România crește simțitor în anul în curs față de 1969. Considerăm că tîrgul va înlesni o sporire și mai rapidă a schimburilor între țările noastre în viitor.

FRANK URSINO

directorul pavilionului Statelor Unite ale Americii

DUPĂ cum vă este cunoscut produsele celor 40 de firme care expun în pavilionul nostru reprezintă cele mai noi realizări ale cercetării și dezvoltării în S.U.A. în diferite domenii, în primul rînd acela al electronicii. Sînt expuse, de pildă, calculatoare de precizie și viteză maximă, minicalculatoare, lasere, echipament spațial etc.

Am ales ca denumire și temă centrală a pavilionului „Cercetarea și dezvoltarea" deoarece aceasta este astăzi cheia spre progres, cheia creării unui flux continuu de produse și procedee noi care pot îmbogăți viața omului. Atenția care se acordă de către industria noastră acestei activități se oglindește de exemplu în faptul că numai în anul trecut sumele cheltuite pentru cercetare și dezvoltare au depășit 26 miliarde dolari și aproximativ 70% din cei 570 mii de oameni de știință pe care îi avem sînt angajați în activitatea de cercetare.

Sîntem foarte bucuroși că Bucureștiul s-a alăturat marilor orașe ale lumii care organizează tîrguri internaționale. Autoritățile românești ne-au ajutat foarte mult. Sîntem convinși că asemenea întîlniri și contacte creează posibilitatea unei mai bune cunoașteri și înțelegeri între popoare.

JOHANNES OEHME

directorul Expoziției colective a Republicii Democrate Germane la primul Tîrg internațional de la București

PRIMUL Tîrg internațional de la București are loc într-un moment cînd în R.D.G. și în celelalte țări socialiste, în cadrul pregătirii planurilor de perspectivă pentru anii 1971—1975, se iau hotărîri importante privind dezvoltarea economică și socială. Republica Democrată Germană a acordat de aceea o atenție specială în primul rînd acelor ramuri industriale și grupe de produse care sînt de o importanță covîrșitoare pentru stăpînirea revoluției științifico-tehnice. Combinatele și întreprinderile noastre, reprezentate de șapte întreprinderi de comerț exterior, prezintă într-o expoziție colectivă numeroase soluții, demonstrînd prin aceasta capacitatea de producție a R.D.G. Un loc central ocupă produsele electrotehnice și electronice, ale construcției de mașini-unelte, ale industriei de prelucrare a datelor și constructoare de mașini de birou, ca și aparatura medicală și de laborator. Credem că în mod deosebit vor atrage atenția vizitatorilor Tîrgului unele produse ca: instalații de condiționarea aerului pentru sere și birouri, instalații pentru conducerea proceselor, aparate pentru măsurarea electrică a mărimilor mecanice, aparatură științifică produsă de întreprinderea de renume mondial Carl Zeiss din Jena, mașini unelte cu comandă numerică, automate de contabilizat, mașini electrice de calcul, instalații pentru transmiterea la distanță a datelor și aparatură stomatologică complexă.

Cu primul Tîrg internațional de la București, Tîrgul de la Leipzig, cu o bogată tradiție, capătă o soră, care prin concepția și construcția sa se înfățișează cuprinzător și modern.

Profilul expoziției R.D.G. la acest Tîrg corespunde unui stat socialist industrial modern și contribuie la dezvoltarea strînsei colaborări și cooperări, ca și a relațiilor economice dintre R.D.G. și România.

MIGUEL J. GIBBONS

directorul general al Pavilionului Republicii Argentina

ARGENTINA participă la Tîrgul de la București mai ales cu produse ale industriei ușoare, în special de pielărie. Aceasta, deși țara noastră posedă o industrie grea dezvoltată și competitivă pe piețele mondiale. Participarea noastră a luat de data aceasta un asemenea caracter din cauza distanțelor deosebit de mari care despart țările noastre și a dificultăților de transport. Sperăm totuși că produsele expuse vor fi atrăgătoare și că, cu un alt prilej vom reuși să prezentăm vizitatorilor români și industria noastră grea.

Vizitînd Tîrgul ne-am dat seama cît de mult s-a dezvoltat industria românească. Sînt convins că specialiștii argentinieni, pe care îi voi informa despre ultimele realizări ale României în acest domeniu vor fi interesați să dezvolte schimburile cu țara dvs. De altfel, comerțul între Argentina și România a luat deja o amploare considerabilă. După cum se știe cu puțin timp în urmă noi am cumpărat din România sonde și utilaj de foraj. De asemenea, dv. ne furnizați produse sodice, chimicale, fier forjat, pompe și conducte petroliere.

Fără îndoială că o cunoaștere mai bună a produselor ambelor țări, prilejuită de Tîrgul de la București va crea noi posibilități de lărgire a schimburilor.

Nu pot să închei această scurtă convorbire fără a mulțumi organizatorilor români care ne-au ajutat atît de mult și în general au contribuit ca acest Tîrg să se prezinte la cel mai înalt nivel.

FELIX C-256

CAP DE SERIE ÎN INDUSTRIA ROMÂNEASCĂ DE CALCULATOARE

La Tîrgul internațional București a fost prezentat primul calculator românesc — FELIX C-256 — aparținînd generației a treia, cap de serie în industria noastră de calculatoare, realizat în cooperare cu industria franceză. Performanțele tehnice superioare ale acestuia îl situează pe tărîm mondial, în rîndul celor mai moderne calculatoare, de capacitate medie, alături de calculatoarele IBM-3 60-40, ICL System 4-50, Siemens-4004-45 ICT-1903 A, General Electric-435 etc.

Calculatorul românesc FELIX C-256, prin structura logică a unității sale centrale și prin concepția sistemelor de programare, este caracterizat ca un calculator universal, capabil să rezolve atît probleme de gestiune, de calcule științifice, cît și prelucrări automate de date în timp real. Concepția modulară a acestui calculator, respectiv posibilitatea lui de a funcționa cu un număr variabil de blocuri componente și echipamente periferice, permite o utilizare rațională, în funcție de complexitatea problemelor de rezolvat. Calculatorul FELIX C-256 urmează să intre în dotarea majorității centrelor de calcul care vor lua ființă în țara noastră.

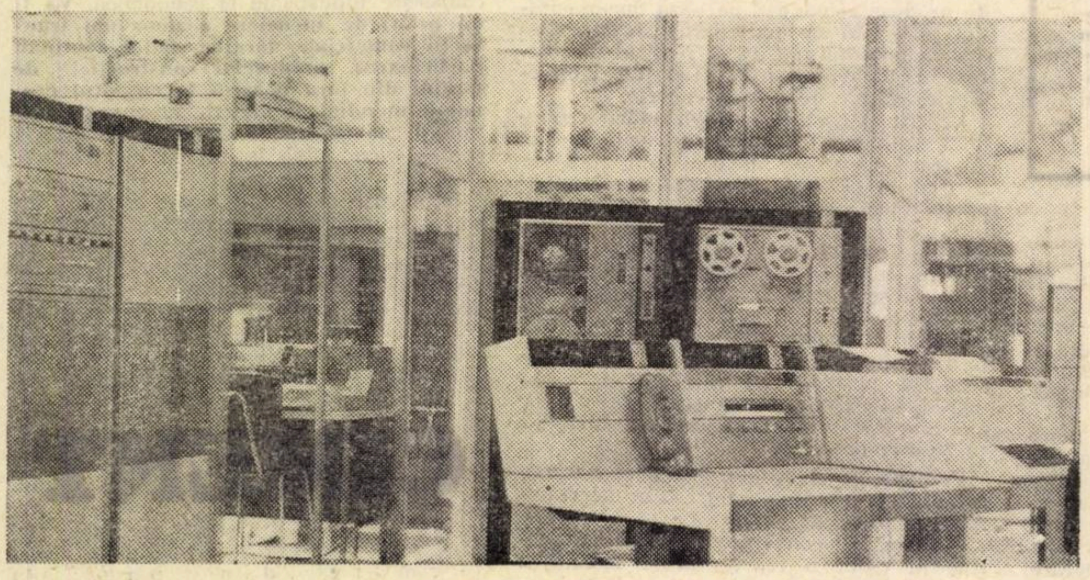

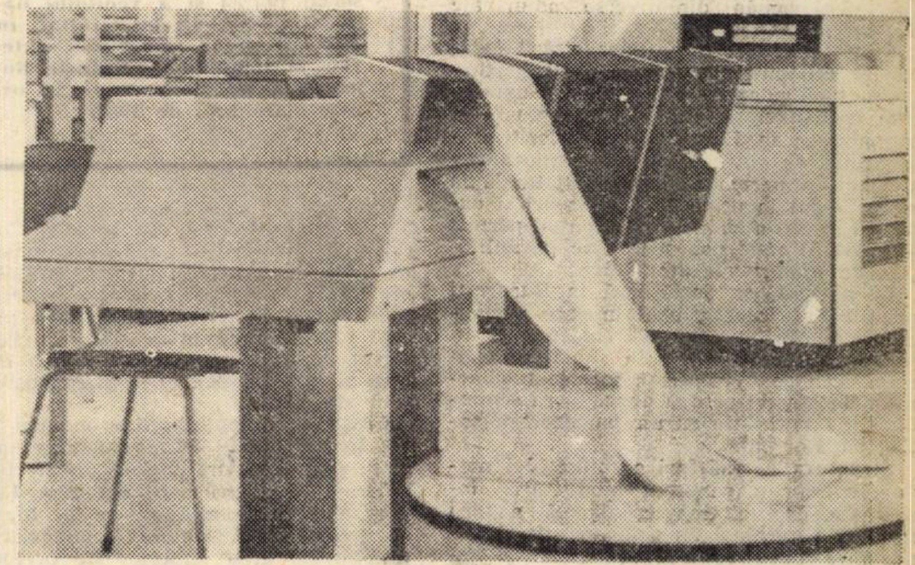

UN UTILIZATOR care dorește să-și procure un calculator, va trebui ca, în funcție de gama de probleme de rezolvat, să precizeze cerințele tehnice ale calculatorului, inclusiv cele ale sistemului de programare. Pe baza acestor cerințe tehnice, el poate să-și aleagă din catalog calculatorul dorit. În cazul țării noastre, pentru a răspunde la o gamă cît mai largă de cerințe, calculatorul trebuia să fie universal și cît mai flexibil prin modularitatea construcției și a sistemului de programare. În cele ce urmează, se va putea constata în ce măsură calculatorul FELIX C-256 răspunde acestor deziderate.

Calculatorul este format din mai multe dispozitive, conectate într-o unitate centrală, la care sînt cuplate o serie de echipamente periferice. Din unitatea centrală fac parte: dispozitivul de comandă, dispozitivul de memorie și dispozitivul de schimburi multiple. Dispozitivul de comandă efectuează operații logice și aritmetice în sistemul de numerație binar sau zecimal, în conformitate cu instrucțiunile de executat. Acest dispozitiv cuprinde un număr de registre și blocuri minime obligatorii, la care se pot atașa opțional încă un număr de alte organe ca, de exemplu, operatori de calcul zecimal, operatori cu virgulă mobilă, sistem de întreruperi interne și externe, acționînd după un program prioritar de conectare de subprograme de calcul, dispozitive de protecție contra defectelor de alimentare etc.

Memoria internă operativă, folosind toruri de ferită, este de tip modulară, bazată pe module de cîte 16 Kocteți. Ea poate cuprinde 1 la 4 blocuri, fiecare bloc putînd avea 1 la 4 module de 16 Kocteți (1 Koctet = 1024 octeți ; 1 octet = 8 cifre binare). Capacitatea minimă a memoriei este un bloc a 4 module, adică 64 Kocteți, iar capacitatea maximă este 256 Kocteți. Ciclul memoriei este 950 nanosecunde. Adresarea la memorie prin grup de 2 octeți.

Debitul memoriei : 2 M octeți/sec.

Numărul căilor de acces : 1—3.

POSIBILITAȚILE MAXIME ale dispozitivului de comandă sînt caracterizate prin următoarele date tehnice :

- **Lungimea instrucțiunii — 32 cifre binare, fixă ;**
- **Setul de instrucțiuni — 102 — permite executarea tuturor operațiilor binare și logice, calcule zecimale, științifice, schimbări de date cu periferia, calcule cu virgulă mobilă etc ;**
- **Sistemul de întreruperi — 96 de nivele prioritare repartizate în 6 grupe de cîte 16 nivele ;**
- **Viteza de lucru — principalele instrucțiuni 4,6 µs**
  - — înmulțirea a 2 numere de 16 cifre binare... 9 µs
  - — înmulțirea a 2 numere de 32 cifre binare... 22 µs
  - — adunarea în virgulă mobilă cu 32 cifre binare... 8 µs
  - — înmulțirea în virgulă mobilă cu 32 cifre binare... 26 µs
  - — adunarea zecimală de 10 cifre (inclusiv semnul) cu 10 cifre zecimale... 40 µs
- **Numărul de registre... 16 — de 32 cifre binare.**

CARACTERISTICILE TEHNICE de bază ale echipamentelor periferice menționate sînt următoarele :

- **Mașina de scris electrică :**
  - — număr de caractere... 62
  - — lungimea liniei... 85 caractere
  - — cadența de acționare... 10 caractere/sec.
- **Lectorul de cartele :**
  - — cadența de citire... 1200 cartele/minut
  - — capacitatea magaziei... 4000 cartele
- **Lectorul-perforator de bandă :**
  - — cadența de citire... 300 car./sec.
  - — cadența de perforare... 50 car./sec.
  - — lungimea bobinei de hîrtie... 300 m
- **Perforatorul de cartelă :**
  - — cadența de perforare... 300 cartele/minut
  - — capacitatea magaziei... 1000 cartele
- **Imprimantă rapidă (tip 1)**
  - — cadenta... 800 linii/minut
  - — lungimea liniei... 132 caractere
  - — numărul de caractere distincte... 56
- **Imprimantă rapidă (tip 2)**
  - — cadență... 1200 linii/minut
  - — lungimea liniei... 132 caractere
  - — număr de caractere distincte... 64
- **Unități de bandă magnetică :**
  - — număr de piste... 9
  - — densitatea informației... 800 sau 1600 b.p.i.
  - — viteza de desfășurare... 190 cm/s
  - — frecvența de transfer... 60 sau 120 Kocteți/s
  - — durata pornirii... 5 ms
  - — durata rebobinării... 730 m... 2'30"
  - — tipul înregistrării... modulație tip NRZ 1 sau modulație de fază
- **Unități de discuri magnetice amovibile :**
  - — viteza de rotație... 2400 t/m
  - — timp mediu de acces la sector... 12,5 ms
  - — capacitatea... 6 144 000 octeți.

Protecția memoriei prin gruparea pe pagini de cîte 2048 octeți.

Dispozitivul de schimb multiplu asigură transferul de informații între memoria internă și echipamentele periferice, dirijînd funcționarea acestora. Cuprinde 1—8 module cu 4 memorii de cale fiecare.

Debitul total pentru dispozitivul de schimb este superior valorii de 400 000 octeți/sec.

O unitate centrală poate să-și execute sarcinile care-i revin, numai atunci cînd datele inițiale, datele intermediare și cele finale se pot introduce și scoate din ea după voie. Echipamentele periferice ale calculatorului sînt cele care asigură acest lucru.

Echipamentele periferice se pot grupa în trei categorii mari :

- echipamente de introducerea informației :
- echipamente de extragerea informației :
- echipamente pentru memorarea de date

Numărul echipamentelor și performanțele acestora este relativ variabil. În funcție de cerințele impuse calculatorului, se dimensionează și configurația acestuia. Prin configurație, se înțelege ansamblul sistemului în care intră unitatea centrală și setul de echipamente periferice.

Caracterul universal al calculatorului FELIX — C 256 a condus la necesitatea echipării lui cu o gamă foarte variată de periferice, ceea ce permite realizarea de configurații foarte diversificate, în funcție de locurile diferite de utilizare. Legătura între echipamentele periferice și memoria operativă din unitatea centrală se face prin intermediul unității de

Florin MUNTEANU
Vasile BALTAC
Institutul de cercetări electronice și tehnică de calcul

(Continuare în pag. 18)

COMERȚUL INTERNAȚIONAL

(Urmare din pag. 13)

de România a fost de peste 300, față de 75 între anii 1918—1938. În aceeași perioadă au fost încheiate, de asemenea, peste 70 de acorduri economice industriale, un număr mare de acorduri tehnico-științifice, de acorduri în domeniul transporturilor și în alte domenii de activitate. Toate acestea arată că **dezvoltarea multilaterală a economiei naționale nu numai că nu are nimic comun cu vreo tendință spre autarhie, ci, dimpotrivă, constituie condiția esențială pentru intensificarea relațiilor economice externe, pentru o mai activă participare la circuitul mondial de valori materiale și spirituale.**

Desigur, extinderea de către România a relațiilor economice a fost posibilă și ca urmare a creșterii prestigiului său politic și economic pe plan extern. Promovînd în mod consecvent o politică de respectare a principiilor independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, egalității în drepturi și avantajului reciproc în relațiile cu toate țările, România și-a atras simpatia și respectul multor țări din lume. În acest sens acționează și preocuparea sa în cadrul O.N.U. și al organismelor internaționale specializate pentru transpunerea în relațiile dintre state a principiilor care asigură condițiile pentru o adevărată și nestînjenită colaborare internațională.

La dezvoltarea relațiilor economice, în general, și a schimburilor comerciale, în special, a contribuit și intensificarea contactelor directe ale oamenilor de afaceri și ale reprezentanților vieții publice din alte țări cu realitățile din România, vizitele făcute în străinătate de președintele Consiliului de Stat și de delegațiile guvernamentale românești, precum și deplasările peste graniță ale unor specialiști români din diverse ramuri ale economiei naționale.

Efecte pozitive asupra dezvoltării legăturilor economice au avut și au participarea țării noastre la tîrgurile și expozițiile economice internaționale, precum și organizarea în România de expoziții industriale de către firme și întreprinderi străine. În perioada 1950—1969, România a participat la peste 400 de tîrguri și expoziții internaționale, ceea ce a permis străinătății să-și dea seama de posibilitățile de export ale României.

În prezent, se desfășoară la București primul tîrg internațional la care participă 26 de țări cu expoziții colective și un număr mare de firme cu standuri separate, ceea ce evidențiază interesul oamenilor de afaceri pentru dezvoltarea schimburilor comerciale cu un partener potențial ca România.

Structura pe mărfuri a comerțului nostru exterior a cunoscut modificări însemnate. Dezvoltarea economică a țării noastre a antrenat cu sine modificări importante în structura exportului și importului României.

Posibilitățile în continuă creștere ale României de a-și mări contribuția la circuitul mondial de valori materiale sînt evidențiate, îndeosebi, de poziția statornică cîștigată de mașini și de produsele chimice în exportul său. De mai mulți ani, țara noastră figurează printre furnizorii de transformatoare de forță, motoare electrice, motoare Diesel, utilaj pentru industria extractivă petrolieră, pentru rafinării de țiței și pentru fabrici de ciment, tractoare, excavatoare, strunguri, rulmenți, cauciuc sintetic, fibre sintetice, rășini sintetice, produse și preparate farmaceutice etc. In acest sens este semnificativ rolul unor mărfuri românești în exportul mondial. La utilaj petrolier deținem locul al treilea în lume, la sodă calcinată participăm cu 18%, la carbid cu 14%, la locomotive Diesel — cu 11%, la metanol cu 6%.

Evident, cu toate modificările importante survenite în structura exporturilor, mai sînt multe de făcut atît în ceea ce privește creșterea ponderii produselor cu grad superior de prelucrare cît și a diversificării structurii sortimentelor și îmbunătățirii calității unor mărfuri de export.

În ceea ce privește importul, politica de industrializare a țării și de modernizare a economiei a acționat în sensul menținerii pe primul loc a importului de mașini și pe locul doi a importului de produse făcînd parte din grupa combustibili, materii prime minerale, metale; în 1969, sub aspect valoric, aceste mărfuri au reprezentat aproape ¾ din întregul import al Republicii Socialiste România. În perioada 1966—1969, din totalul investițiilor de 90 miliarde lei făcute în utilaje și instrumente, peste 30 miliarde lei (circa 34%) au reprezentat utilaje și instrumente procurate din import. Comparativ cu alte țări, atît ponderea mașinilor în totalul importului, cît și ritmul de creștere a achizițiilor unor astfel de mărfuri din exterior se situează printre cele mai ridicate evidențiind în fapt efortul susținut pentru dezvoltarea economiei și implicit pentru lărgirea posibilităților de export.

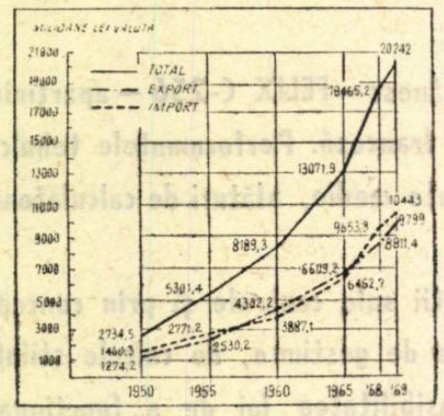

În perioada 1951—1969, ritmul mediu anual de creștere a volumului comerțului exterior a fost de peste 11%, fiind superior ritmului de sporire a produsului social (9,7%) și a venitului național (9,5%). Drept rezultat, în 1969, volumul comerțului exterior al Republicii Socialiste România a fost de aproape 2,5 ori mai mare față de 1960.

Creșterea potențialului economiei noastre în anii 1971—1975 va determina lărgirea schimburilor externe de mărfuri și îmbunătățirea structurii acestora. La export, pe baza condițiilor ce se vor crea, se estimează o creștere a ponderii produselor cu grad superior de prelucrare, în special a celor provenite din industria construcțiilor de mașini și din industria chimică, și ca urmare o apropiere simțitoare de structura exportului țărilor industrializate.

Preocupîndu-se de dezvoltarea continuă a relațiilor cu țările socialiste, România duce o politică consecventă de dezvoltare și **adîncire a relațiilor cu toate țările, indiferent de orînduirea lor social-economică.** Țara noastră se pronunță consecvent împotriva grupărilor închise, a discriminărilor și izolărilor, considerîndu-le ca fenomene artificale, care stînjenesc schimburile de activități între țări și în consecință împiedică desfășurarea normală a circuitului mondial de valori materiale și spirituale.

Ca rezultat al acțiunilor desfășurate de România pentru lărgirea schimburilor de mărfuri cu toate țările lumii, în perioada 1961—1969, față de o creștere de 2,5 ori a comerțului exterior pe ansamblu, comerțul cu țările nesocialiste a sporit de 4,1 ori. Dinamica mai rapidă a schimburilor cu aceste țări, a antrenat modificări și în ponderea lor în importul și exportul României; comparativ cu 1960, cînd participau cu 27% la comerțul exterior al țării noastre, ponderea lor a crescut la 35% în 1965 și la 44,9% în 1969, din care cea a țărilor capitaliste dezvoltate s-a majorat de la 22,3% în 1960, la 29% în 1965 și la 36,3% în 1969.

În dezvoltarea comerțului cu țările occidentale, țara noastră a întîmpinat și întîmpină o serie de greutăți, multe decurgînd din restricțiile cantitative, din perceperea unor suprataxe, și taxe vamale ridicate la importurile din România sau din neaplicarea clauzei națiunii celei mai favorizate de către unele țări ca de exemplu S.U.A., în relațiile comerciale cu România. Din compararea exporturilor cu importurile rezultă că, în relațiile cu majoritatea țărilor occidentale, exporturile românești sînt inferioare importurilor, ceea ce în mod inevitabil, împietează asupra sporirii celor din urmă și în ultima instanță asupra întregului volum de schimburi al României cu țările respective.

Totodată, relațiile economice cu țările în curs de dezvoltare, cunosc o creștere continuă. Se impune ca o tendință necesară o diversificare și intensificare a legăturilor economice cu aceste țări care reprezintă parteneri potențiali de perspectivă.

O trăsătură caracteristică tot mai pregnantă a circuitului economic mondial o constituie diversificarea formelor de relații economice interstatale, proces în care-și găsește expresia cooperarea industrială și comercială.

În domeniul cooperării industriale o formă importantă practicată cu succes se referă la construirea de obiective industriale în România cu plata în produsele rezultate, producerea în comun cu firme străine de diferite produse sau fabricării de produse românești pe baza documentației furnizată de partenerul străin. Asemenea operațiuni s-au și realizat cu succes în domeniul producției de autovehicule, utilaje de construcție etc.

Pentru asigurarea aprovizionării economiei naționale cu unele materii prime au fost întreprinse unele acțiuni, care vor fi extinse în viitor, în vederea participării României sub forma unor societăți mixte cu caracter productiv, la lucrări de explorare și exploatare în unele țări în curs de dezvoltare. Un exemplu în acest sens îl constituie societatea mixtă româno-chiliană, al cărui obiect este explorarea și exploatarea de metale neferoase, în special cupru. În prezent se studiază posibilitatea participării României la explorarea și exploatarea unor alte materii prime: minereu de fier, țiței în diverse țări.

Perspective favorabile are și cooperarea comercială menită să faciliteze dezvoltarea schimburilor comerciale.

O formă de cooperare cu mari perspective în viitor o reprezintă și societățile comerciale mixte.

În domeniul comercializării produselor industriei constructoare de mașini, care fac obiectul actualei ediții a tîrgului de la București, există forme de cooperare comercială care corespund necesităților și posibilităților actuale ale economiei noastre, ca, de pildă, închirierea de utilaje tehnologice și mijloace de transport („leasing"), operațiile de consulting și engineering.

În domeniul relațiilor economice externe ale României cu alte țări s-au făcut în ultimii ani pași însemnați în vederea perfecționării activității de comerț exterior a țării noastre, a creșterii eficienței sale.

Aceste măsuri urmăresc ca activitatea de comerț exterior să răspundă cît mai bine necesităților economiei noastre naționale și să contribuie la intensificarea participării României la circuitul de valori materiale pe plan mondial. Este neîndoios că aplicarea acestor măsuri va ridica pe o treaptă superioară întreaga activitate de comerț exterior.

Exportul și importul pe grupe de mărfuri în anii 1950, 1969

	Export				Import			
	1950		1969		1950		1969	
	mil. lei val.	în % din total	mil. lei val.	în % din total	mil. lei val.	în % din total	mil. lei val.	în % din total
TOTAL	1274,2	100,0	9798,7	100,0	1460,3	100,0	10442.9	100,0
— Mașini și utilaje pentru producție	53,1	4,2	2121,9	21,7	541,5	37,1	4624.2	44,3
— Combustibil, materii prime minerale, metale	430,1	33,8	2119,9	20,6	361,2	24,8	2964.3	28,4
— Produse chimice, îngrășăminte, cauciuc	21,1	1,7	693,1	7,1	65,9	4,5	702,4	6,7
— Materiale de construcții și accesorii	56,1	4,4	260,4	2,7	16,5	1,1	208,9	2,0
— Materii prime de proveniență vegetală și animală (în afară de cele alimentare)	378,3	29,7	1012,6	10,3	313,2	21,5	954,8	9,1
— Animale vii (în afară de cele pentru tăiere)	—	—	3,1	—	0,3	—	11,7	0,1
— Materii prime pentru producerea mărfurilor alimentare	137,7	10,8	753,3	7,7	7,5	0,5	88,6	0,9
— Mărfuri industriale de larg consum.	17,1	1,3	1539,4	15,7	149,4	10,2	590.8	5.7

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Socialiste România 1970, pag. 568—569 și 570—571.

ÎNTÎLNIRE A PRODUSELOR

(Urmare din pag. 13)

tornici ai produselor noastre, alții cu care poate vom lua contact, cu acest prilej, pentru prima dată.

Este pentru constructorii de mașini o confruntare de mare însemnătate, un examen riguros, o verificare a ultimelor îmbunătățiri aduse produselor, a ultimelor asimilări, a modului în care au fost adaptate celor mai severe exigențe ale beneficiarilor externi.

Prin prezența largă a unui număr mare de personalități și specialiști din construcția de mașini din multe țări, unele din ele mai avansate din punct de vedere industrial, vor putea avea loc atît informarea concretă a acestora asupra produselor românești, asupra ultimelor noastre realizări, rezultate ale unor cercetări originale etc., cît și informarea completă a specialiștilor noștri asupra progreselor înregistrate de industria constructoare de mașini de peste hotare, ceea ce va reprezenta, desigur, un foarte util schimb de experiență.

Valorificarea materială a acestor contacte se va putea traduce prin continuarea sistematică a unor astfel de informații, amplificarea relațiilor de colaborare tehnică, științifică și de cercetare industrială, prin statornicirea unor relații de cooperare industrială și economică. **Va fi un prilej de încheiere a unor noi tranzacții comerciale, lărgind astfel continuu participarea produselor construcției de mașini din țara noastră la circuitul economic mondial.** În funcție de cererile formulate de partenerii străini cu această ocazie, vom putea înscrie în nomenclatorul nostru produse noi.

Noua manifestare tehnico-economică înscrisă în agenda internațională — Tîrgul de la București — va deveni astfel un prilej important pentru întîlniri pe plan științific, tehnic și economic ale reprezentanților din cît mai multe țări ale lumii, contribuind la extinderea schimburilor, la stabilirea și consolidarea unor relații de înțelegere și prietenie între popoare.

CIMENT

(Urmare din pag. 4)

PENTRU ca producția de ciment, să poată satisface în condiții mereu mai bune necesitățile economiei naționale și cerințele la export, se impune **introducerea unui regim strict de economii atît în fabricile producătoare, cît și pe șantierele de construcții.** Sînt încă numeroase cazuri cînd, începînd chiar de la manipularea cimentului din vagoane în magazii, de la acestea la locurile de preparare a betonului și pînă la punerea lui în operă, se înregistrează pierderi serioase. Mai ales pe șantierele mici și mijlocii unde din cauza faptului că nu există containere sau cutii închise etanș, cimentul este descărcat din vagoane cu lopata și transportat cu roabe, ceea ce generează pierderi substanțiale.

În același timp, nu sînt puține nici situațiile cînd **la „coeficienții de siguranță" prevăzuți de proiectant se adaugă și cei ai constructorului, mărind în mod cu totul nejustificat consumul de ciment.** Curmarea risipei de orice fel presupune **respectarea întocmai a indicatorilor din proiect în ce privește marca betonului, încadrarea în consumurile specifice normate și revizuirea acestora, în scopul diminuării mai accentuate a pierderilor admisibile, introducerea unei stricte evidențe a cantităților de ciment ieșite din magazii și consumate la diferite lucrări.** În general, se cere mărită răspunderea materială în domeniul gestionării și utilizării cimentului pe toate fazele procesului de producție în construcții.

DIN multitudinea de probleme pe care le implică utilizarea judicioasă a cimentului, am schițat doar unele aspecte legate de producția, transportul și utilizarea acestuia, care merită să stea în atenția factorilor de răspundere. Rezolvarea lor ar contribui la realizarea în mai bune condiții a obiectivelor prevăzute în planul de investiții pe acest an și ar crea premise favorabile pentru demararea optimă a lucrărilor de construcții din 1971 — primul an al noului plan cincinal.

CONTRIBUŢII METODOLOGICE PRIVIND CALCULUL PRODUCTIVITĂŢII MUNCII

PÎNĂ ÎN PREZENT, datorită dificultăţilor pe care le prezintă comensurarea muncii trecute, în metodologia utilizată privind calculul productivităţii muncii s-a avut în considerare numai consumul de muncă vie, — acest indicator determinîndu-se ca raport între producţie şi timpul efectiv lucrat pentru obţinerea ei. Or, abordarea acestei probleme reclamă luarea în consideraţie atît a consumului de muncă vie cît şi a celui de muncă materializată. Ca atare, interesează în mod deosebit ce volum total de muncă socială se consumă în procesul de producţie, cît o costă pe societate obţinerea fiecărui bun material, şi cum evoluează acest consum în timp dată fiind importanţa pe care o prezintă creşterea productivităţii muncii pentru dezvoltarea societăţii în ansamblul ei.

Actualizarea muncii trecute consumată în procesul de producţie prin echivalarea ei în muncă vie prezintă una din soluţiile la problema enunţată. Dacă din punct de vedere teoretic propunerea poate suscita unele critici, din punct de vedere practic ea poate fi considerată ca foarte utilă, îndeosebi pentru activitatea de planificare şi de urmărire a nivelului şi dinamicii productivităţii muncii în cadrul unităţilor socialiste şi la nivelul ramurilor economiei naţionale.

Procedînd în acest fel, consumul total de muncă, respectiv munca materializată plus munca vie, este exprimat în unităţi de timp de muncă actuală, indiferent de forma în care este exprimată producţia (unităţi naturale, unităţi natural convenţionale, unităţi valorice sau unităţi de timp). Atunci cînd se determină productivitatea muncii şi evoluţia acesteia în timp rezultatele obţinute sînt mult mai apropiate de realitate decît în cazul utilizării metodologiei aplicate în prezent.

Matematic, metodologia propusă pentru calculul productivităţii muncii poate fi prezentată sub forma următoarei relaţii:

$$W = \frac{\Sigma Q}{\dfrac{\Sigma chm + \Sigma chf}{chf/t}} = \frac{\Sigma Q\,(chf/t)}{\Sigma chm + \Sigma chf}$$

în care notaţiile au următoarea semnificaţie:

— W = productivitatea muncii
— ΣQ = producţia obţinută
— Σchm = total cheltuieli materiale de producţie
— Σchf = Total cheltuieli cu forţa de muncă;
— chf/t = Cheltuieli cu forţa de muncă pe unitatea de timp.

Dificultăţile întîmpinate atunci cînd se utilizează metodologia propusă, rezidă în primul rînd, din posibilitatea de actualizare a muncii trecute, dar acestea nu trebuie să constituie un impediment în calculul şi determinarea productivităţii muncii.

În urma unui studiu, efectuat pe o perioadă de 5 ani, în unităţile agricole socialiste de stat din podgoria Odobeşti, am putut verifica aplicabilitatea acestei metodologii, ca şi rezultatele la care duce ea în comparaţie cu metodologia curent aplicată în momentul de faţă.

• Cantitatea de produse obţinută în unitatea de timp

REZULTATELE obţinute folosind metoda directă pentru calculul productivităţii muncii exprimă nivelul tehnic şi organizatoric al producţiei şi totodată, în condiţiile aplicării metodologiei propuse, nivelul eficienţei economice sub aspectul utilizării muncii totale în procesul de producţie.

Datele înscrise în tabelul 1 privind nivelul şi dinamica productivităţii muncii calculate în kg. struguri ce revin pe z.o. în perioada 1964—1968 arată că deşi în ambele cazuri (a şi b) fenomenul studiat este caracterizat prin tendinţa de creştere, atunci cînd se are în consideraţie consumul total de muncă (muncă actuală + muncă trecută) această tendinţă este mai puţin pronunţată. Astfel, în anul 1968 ultimul din perioada analizată productivitatea muncii înregistrează o creştere de numai 3,5% comparativ cu anul de bază, în timp ce în cazul **a**, respectiv atunci cînd se ia în calcul numai consumul de muncă actuală, această creştere este de 21,9%. Ritmul mediu anual de creştere a productivităţii muncii înregistrat în perioada de referire este de 1,5% în cazul **b** şi de 3,4% în cazul **a**.

Tabelul nr. 1

Nivelul şi dinamica productivităţii muncii în unităţi naturale
(kg strunguri/zo)

	a) kg/zo muncă actuală						%				
	1964	1965	1966	1967	1968	1964-1968	1964	1965	1966	1967	1968
SEV Odobeşti	52,6	57,9	62,6	53,2	62,6	57,7	100,0	110,0	119,0	101,1	119,0
IAS Odobeşti	31,7	37,9	44,4	28,6	38,7	36,0	100,0	119,5	140,0	90,2	122.0
media	32,8	38,6	45,0	29,7	40,0	37,0	100.0	117,6	137,1	90,5	121,9
	b) kg/zo muncă totală						%				
	1964	1965	1966	1967	1968	1964-1968	1964	1965	1966	1967	1968
SEV Odobeşti	16,2	20,0	19,3	17,0	21,5	20,9	100,0	123,4	119,1	104.9	132,7
IAS Odobeşti	17,4	20,8	22,7	13,1	17,6	17,9	100,0	119,5	130,5	75,3	101,1
media	17,3	20.7	22,5	13,4	17,9	18,0	100,0	119,7	130,0	77,4	103,5

Amplitudinea variaţiei productivităţii muncii atunci cînd se are în vedere consumul total de muncă este de asemenea mai redusă, ea reprezentînd 9,6 kg/zo, comparativ cu 34,0 kg/z.o. cît se înregistrează atunci cînd se ia în calcul numai munca actuală.

Aspectele prezentate atrag atenţia asupra faptului că productivitatea muncii determinată prin luarea în calcul numai a consumului de muncă vie nu reflectă realitatea în mod satisfăcător, denaturînd în oarecare măsură posibilitatea de apreciere a eficienţei utilizării muncii în procesul de producţie. Aşa de pildă, în exemplul de faţă, rezultatele obţinute în cazul **b** comparativ cu cazul **a** relevă faptul că valorificarea muncii trecute, materializată în mijloacele utilizate în procesul de producţie, s-a realizat la un nivel inferior valorificării muncii actuale. Acest aspect este relevat în primul rînd de ritmul de creştere a productivităţii muncii care, în cazul luării în calcul a consumului total de muncă, reprezintă mai puţin de 1/2 faţă de ritmul realizat atunci cînd pentru determinarea nivelului productivităţii muncii se are în vedere numai consumul de muncă vie. Or, în condiţiile actuale, caracterizate prin introducerea accelerată a tehnicii noi în procesul producţiei, utilizarea eficientă a muncii trecute este pentru fiecare întreprindere şi ramură tot atît de importantă ca şi aceea privind utilizarea muncii actuale. Adevăratul efort care exprimă creşterea productivităţii muncii, respectiv economia de muncă socială este reflectat în întregime numai atunci cînd se are în vedere consumul total de muncă (muncă vie + muncă materializată) cheltuită pentru obţinerea bunurilor materiale.

Ponderea ridicată pe care o reprezintă munca actuală (peste 1/2) în consumul total de muncă efectuat pentru obţinerea producţiei de strunguri în sectorul de stat din podgoria Odobeşti, denotă de asemenea insuficienta înzestrare tehnică a acestor unităţi în perioada analizată. Or, se ştie că modernizarea unei ramuri de producţie este condiţionată în mare măsură de volumul şi calitatea mijloacelor utilizate în procesul de producţie. Acest aspect atrage atenţia asupra necesităţii accelerării introducerii tehnicii noi şi în ramura producţiei viticole din podgoria Odobeşti, de aceasta depinzînd în bună măsură dezvoltarea producţiei şi ridicarea eficienţei ei economice.

• Consumul de muncă pe unitatea de produs

ÎN economia socialistă, consumul total de muncă ce revine pe unitatea de produs exprimă latura calitativă a modului de organizare şi de folosire a forţei de muncă şi a mijloacelor materiale în procesul de producţie. Datele prezentate în tabelul 2 arată că atunci cînd se are în vedere consumul total de muncă (cazul **b**), pentru fiecare tonă de struguri sînt necesare în medie (pe perioada analizată) 55,4 z.o., comparativ cu 26,9 z.o., atunci cînd se ia în calcul numai consumul de muncă actuală (cazul **a**).

Se remarcă şi de această dată faptul că deşi consumul total de muncă ce revine pe o tonă de struguri (cazul **b**) este caracterizat prin tendinţa de scădere, el fiind în toţi anii perioadei de referire sub nivelul anului de bază (exceptînd anul 1967 an cu condiţii mai puţin favorabile pentru producţia viticolă) această tendinţă este însă mult diminuată comparativ cu rezultatele obţinute atunci cînd productivitatea muncii se referă numai la munca actuală (cazul **a**). Este suficient să amintim că, de pildă, în anul 1968 ultimul din perioada de referire, în cazul **b** consumul de zo/to struguri înregistrează o scădere de numai 3,0% faţă de 18,2% cît se realiza în cazul **a** — comparativ cu anul de bază (1964).

• Consumul de muncă la unitatea de suprafaţă

DEŞI nu reflectă în mod direct nivelul productivităţii muncii în viticultură, ca de altfel şi în alte ramuri ale agriculturii, consumul de forţă de muncă la unitatea de suprafaţă prezintă mare importanţă în primul rînd prin aceea că el arată nivelul de intensificare a producţiei în această ramură de activitate. Acest aspect este relevat în mod deosebit atunci cînd se are în vedere consumul total de muncă.

După cum rezultă din datele prezentate în acest tabel, consumul total de muncă ce revine în medie pe ha cultivat cu vie

Ing. Iosif POPTEAN
lector univ.

→

Tabelul nr. 2

Consumul de zo/tona de struguri

	a) z.o. (muncă actuală)/to.						%				
	1964	1965	1966	1967	1968	1964-1968	1964	1965	1966	1967	1968
SEV Odobeşti	18,9	17,2	15,9	18,7	15,9	17,3	100,0	90,8	83,9	98,8	83,9
IAS Odobeşti	31,5	26,3	22,5	34,9	25,7	27,7	100,0	83,6	71,4	110,8	81,5
media	30,4	25,8	22,2	33,5	24,8	26,9	100,0	84,8	72,7	110,1	81,8
	b) z.o. (muncă totală)/to						%				
	1964	1965	1966	1967	1968	1964-1968	1964	1965	1966	1967	1968
SEV Odobeşti	61,9	49,9	51,8	58,8	46,4	47,8	100,0	80,6	83,7	95,0	74,9
IAS Odobeşti	57,2	48,0	44,0	76,1	56,7	55,6	100,0	83,9	76,9	133,0	99,1
media	57,5	48,1	44,5	74,7	55,8	55,4	100,0	83,6	77,4	129,9	97,0

FIȘE

■ Între 16 și 18 octombrie 1970 în Amfiteatrul „George Vâlsan" al Universității bucureștene vor avea loc lucrările seminarului „Resurse, om, natură și dezvoltarea societății moderne", organizat de catedrele de geografie economică ale Facultății de Geologie-Geografie. Scopul Seminarului este — așa cum se arată în prospectul care ne-a parvenit la redacție — de a atrage atenția asupra dezechilibrelor care se pot produce în natură prin acțiuni antropice în faza actuală de creștere impetuoasă a populației, de industrializare și de urbanizare, de înmulțire a mijloacelor de transport, atît prin folosirea nerațională și uneori excesivă a terenurilor (supuse astfel eroziunii accelerate, alunecărilor etc.) cît și prin impurificarea apelor și a aerului atmosferic din cuprinsul marilor aglomerații umane și al centrelor industriale. Organizatorii își propun să evite tratarea separată a componentelor naturii, care — lipsită de perspectiva întregului — provoacă deseori ruperea echilibrului naturii și dezlănțuirea calamităților.

Pentru ca lucrările Seminarului să nu se limiteze doar la consemnarea studiilor întreprinse și la analiza lor prin discuții, se va institui o comisie care va trage concluzii și va propune soluții de principiu organelor de decizie, precum și forurilor științifice care se ocupă de aceste probleme.

■ În articolul **Les instruments d'execution du plan utilisés par l'état à l'égard des entreprises**, publicat în **REVUE ECONOMIQUE** vol. XXI, nr. 4/1970 (Instrumentele de executare a planului folosite de stat față de întreprinderi), Jean-Jaques Bonnaud întreprinde o analiză a instrumentelor unei noi politici industriale în cadrul celui de-al VI-lea plan. Autorul relevă faptul că pînă acum statul francez dispunea de 2 categorii de instrumente de intervenție economică: 1) mijloace care permiteau să acționeze asupra cadrului general al activității economice și 2) mijloace pentru influențarea comportamentului întreprinderilor particulare. Cele din prima categorie, vizînd influențarea directă a condițiilor generale de funcționare a economiei sînt puține, cele mai multe relevînd din simpla informație și un număr restrîns acționînd în domeniul prețurilor și al amplasării industriilor. Reglementările directe ale activității întreprinderilor în vederea executării obiectivelor planului sînt rare. În cadrul elaborării celui de al VI-lea plan, au apărut tendințe spre o deplasare a ponderii instrumentelor de intervenție statală și anume: în ce privește natura lor — în favoarea celor cu caracter general, în ce privește obiectivul lor — spre condițiile generale ale producției, iar în ce privește modalitățile — fie spre un automatism al procedeurilor, fie spre formule care grupează și coordonează mai multe intervenții într-o întreprindere sau un grup de întreprinderi pe baze contractuale.

■ Sub titlul **Korni raznoglasii — v smeșenii poneatii** (Rădăcinile divergențelor constau în confundarea noțiunilor), nr. 8/1970 **MIROVAIA EKONOMIKA I MEJDUNARODNÎE OTNOȘENIA** M. Vaisov își expune punctul de vedere în cadrul dezbaterii din presa sovietică pe problema deosebirilor existente între munca productivă și cea neproductivă, precum și a relației dintre ele.

Încadrarea corectă a uneia sau alteia dintre ramurile în care se prestează muncă în sfera productivă sau în cea neproductivă prezintă — susține autorul — o importanță deosebită pentru studierea reproducerii capitalului, pentru stabilirea — în condițiile socialismului — a proporțiilor optime între domeniile fundamentale ale activității umane. După părerea sa, rezolvarea științifică a problemei clasificării genurilor de muncă este împiedicată de lipsa unor reprezentări suficient de clare, precise, asupra criteriilor pe baza cărora munca productivă se distinge de cea neproductivă. M. Vaisov afirmă că distincția dintre munca productivă și cea neproductivă se stabilește pe baza rolului pe care-l au în procesul de producție al capitalului social și al produsului său, independent de forma concretă a activității depuse. Totodată, el consideră că delimitarea muncii productive de cea neproductivă, prin prisma capitalului și a producerii de către întreprinderi a producției marfă, nu poate sta la baza împărțirii economiei societății în sferă productivă și neproductivă.

Modernizare și eficiență în economie

FORUM, revista învățămîntului superior, a publicat recent într-un volum, sub titlul **Modernizare și eficiență în economie** (Forum. Științe sociale. IV, București 1970, 200 pag.) cea mai mare parte a comunicărilor științifice, prezentate de cadre didactice ce predau economia politică, la cea de-a doua sesiune științifică pe țară a catedrelor de științe sociale, organizată de Ministerul Învățămîntului în zilele de 16—18 iulie 1969.

Volumul prezintă un deosebit interes prin aceea că oferă cititorului reunirea structurată, sistematizată a unora din principalele rezultate ale activității de cercetare științifică desfășurată de cadrele de economiști din învățămîntul superior în problemele majore pe care le ridică obiectivul stabilit de Congresul al X-lea al Partidului — făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

Domeniile abordate sînt: **creșterea economică** (general și specific în conceptul de economie socialistă, problematica industrializării și a perfecționării structurii acesteia, utilizarea forței de muncă), **eficiența economică** (sistem de indicatori, rentabilitate, productivitatea muncii); **România în circuitul economic mondial** (locul țării noastre, probleme ale cooperării economice cu țările socialiste, precum și cu cele în curs de dezvoltare); **probleme de teorie economică** (conducerea centrală și autonomia unităților socialiste, locul matematicii în metodologia economiei politice, sistemul conceptual valoric în socialism).

Salutînd apariția culegerii menționate în revista **Forum**, lucrare de netăgăduită valoare și instrument practic de lucru pentru economiști, ne exprimăm speranța că în viitor colectivul redacțional va lucra cu mai multă operativitate — dacă întîrzierea poate fi pusă pe seama lui — și va stabili, poate, criterii mai raționale de grupare a materialelor.

A. S.

FELIX C-256

(Urmare din pag. 15)

schimburi multiple și unitățile de legătură. Pentru transferul de informații intrare-ieșire, unitatea de schimburi primește instrucțiuni de la dispozitivul de comandă pe care le execută împreună cu unitatea de legătură.

În gama echipamentelor de introducere a informațiilor, calculatorul FELIX poate dispune de mașină de scris, lector de cartele și lector de bandă perforată. În situația în care centrul de calcul este dotat cu utilaje de pregătire de date off-line, capabile să execute înregistrarea datelor direct pe benzi magnetice sau pe pachete de discuri magnetice, în lotul de echipamente de introducere a datelor pot fi considerate și unitățile de benzi magnetice și discuri magnetice.

În grupul de periferice, destinate extragerii din calculator a datelor, putem cita: perforatorul de cartele, imprimanta rapidă, perforatorul de bandă de hîrtie și mașina de scris electrică.

Echipamentele de memorare sînt formate din unități de discuri magnetice și unități de benzi magnetice, capabile să înmagazineze cantități considerabile de date. Este necesar să precizăm că unitățile de discuri magnetice, care prezintă o viteză mare de transfer, sînt folosite ca memorii de bază pentru sistemul operativ.

Configurația minimă orientată pe discuri magnetice poate fi realizată din unitatea centrală fără dispozitive opționale și care dispune de un bloc de memorie cu capacitatea de 64 Kocteți, o mașină de scris, un lector de cartelă, o imprimantă rapidă și o unitate de discuri magnetice. Configurații normale pot cuprinde, în plus, încă 3—8 unități de discuri magnetice, 4—8 deruloare de bandă magnetică, 1 perforator de cartelă, 1 lector-perforator de bandă de hîrtie, o unitate de afișaj pe tub catodic alfanumerică. În ce privește unitatea centrală, în cazul configurației maxime, ea poate dispune de o gamă largă de blocuri opționale, de o memorie internă cu o capacitate de 256 Kocteți și 4 unități de schimburi.

În afară de partea de hardware, prezentată mai sus, calculatorul FELIX C—256, dispune de un sistem de exploatare (software de bază) format din următoarele elemente de bază:

- Monitorul care răspunde de gestiunea sistemului. El este format din trei module: supervizorul, monitorul central și monitorul de înlănțuire;
- Sistemul de gestiune a fișierelor, format dintr-un mare număr de module specializate în gestiunea de diverse tipuri de fișiere;
- Editorul de legătură, care transformă modulele de programe rezultate din asamblare sau compilare în programe executabile de calculator;
- Generatorul de sistem, care pe baza bibliotecii generale a sistemului de programare, creează un sistem de exploatare adaptat cerințelor utilizatorului.
- Bibliotecarul — așezat pe suporți magnetice.

În sprijinul exploatării vin programele de întreținere a fișierelor, de inventariere a fișierelor și de elaborare de fișiere de încercare.

În concluzie, din analiza caracteristicilor generale, rezultă că **FELIX C—256, în ansamblul său, reprezintă un calculator modern, cu o tehnologie bazată pe circuite integrate de tip TTL, cu o structură modulară elastică, folosind un sistem operativ evoluat.**

←

pe rod — în perioada 1964—1968 — este de 498 kg (cazul **b**). Consumul de muncă vie realizat în aceeași perioadă este în medie de 242 zo/ha (cazul **a**) mai puțin de ½ față de cazul anterior.

Deși consumul de zo/ha cultivat cu vie pe rod, înregistrează oscilații de la un an la altul, el manifestă o tendință de reducere în perioada analizată atît pe ansamblu cît și la nivelul fiecărei unități. De remarcat este faptul că dacă reducerea consumului de muncă actuală la ha în condițiile dezvoltării și a perfecționării tehnicii utilizate în procesul de producție poate fi considerată cu o anumită rezervă ca o latură pozitivă a activității acestor unități, reducerea consumului total de muncă la unitatea de suprafață este discutabilă. Creșterea producției în agricultură presupune, printre altele, și sporirea investițiilor efectuate la unitatea de suprafață. Or, în cazul dat, reducerea consumului total de muncă la unitatea de suprafață realizat în perioada de referire comparativ cu anul de bază reprezintă o problemă care trebuie analizată cu multă atenție. De subliniat este faptul că și acest aspect, în cazul limitării numai la consumul de muncă vie în calculul productivității muncii, nu putea fi sesizat.

Tabelul nr. 3

Consumul de zo/ha

	1964	1965	1966	1967	1968	1964-1968	1964	1965	1966	1967	1968
a) z.o. (muncă actuală)/ha											
SEV Odobești	247,6	209,8	162,1	187,5	153,5	186,8	100,0	84,7	65,4	79,7	62,0
IAS Odobești	284,0	292,2	255,0	212,7	217,6	245,8	100,0	102,8	89,7	74,8	76,6
media	281,8	287,9	249,7	211,9	212,6	242,3	100,0	102,1	88,6	75,1	75,4
b) z.o. (muncă totală)/ha	1964	1965	1966	1967	1968	1964-1968	1964	1965	1966	1967	1968
SEV Odobești	806,7	606,5	526,9	619,1	446,6	516,5	100,0	75,1	65,3	76,7	55,4
IAS Odobești	515,4	532,2	498,4	463,4	478,8	493,1	100,0	103,2	96,7	89.9	92,8
media	532,1	535,9	499.9	471,6	476,3	498,0	100,0	100,7	93,9	88,6	89,5

COINTERESAREA MATERIALĂ

(Urmare din pag. 11)

face simțit și anume: transferul drepturilor deja cîștigate de cooperator, o dată cu schimbarea locului său de muncă. Într-adevăr, plenitudinea libertății economice și a demnității sociale vor fi atinse atunci cînd lucrătorul (cooperator sau nu), care s-ar transfera într-o altă întreprindere, își va păstra toate avantajele obținute în cea din care pleacă, avînd totodată certitudinea obținerii stimei noilor săi tovarăși de muncă, ca și a colectivului pe care l-a părăsit, evident, nu fără temeiuri juste.

În încheiere am vrea să subliniem încă o dată rolul important pe care-l are cointeresarea materială pentru dezvoltarea agriculturii noastre cooperatiste, pentru creșterea bunăstării țărănimii și, în același timp, ca factor care asigură coerență și eficacitate deplină ansamblului de măsuri întreprinse pentru atingerea acestor obiective.

TÎRGUL INTERNAȚIONAL BUCUREȘTI — 1970

INDUSTRIA CONSTRUCTOARE DE APARATE DIN U.R.S.S.

Konstantin RUDNEV
ministrul construcției de aparate, mijloace de automatizare și sisteme de comandă al U.R.S.S.

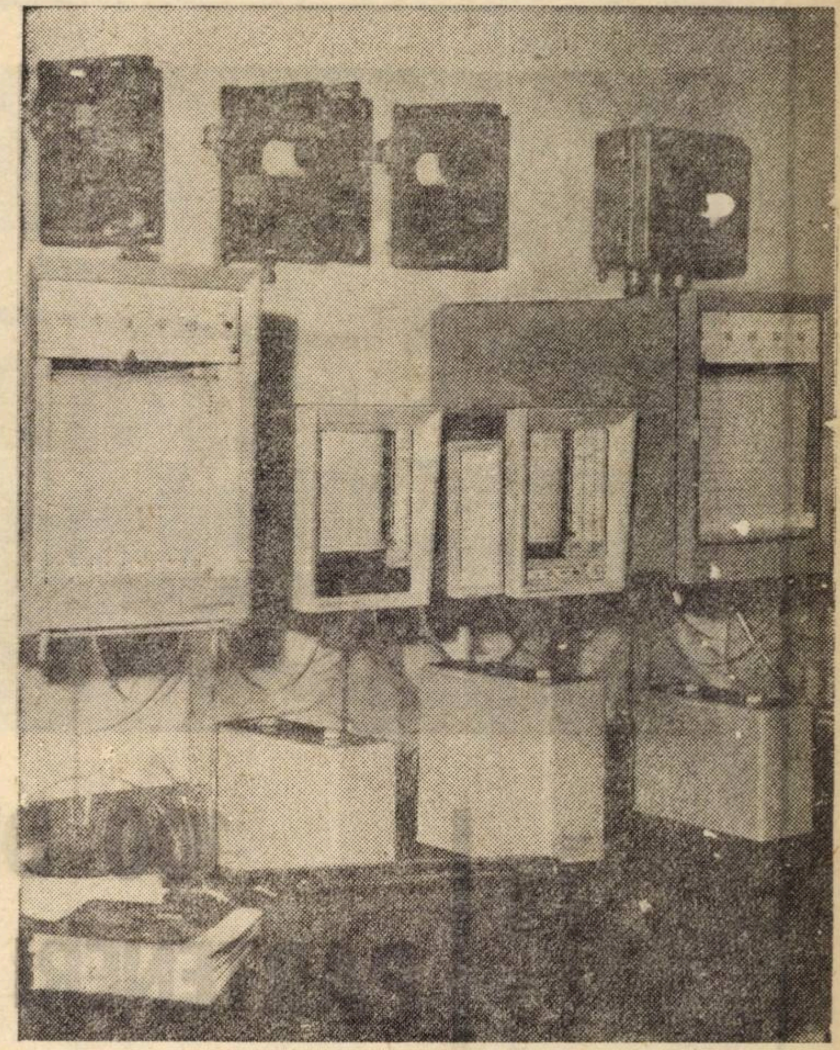

Aparatele sistemului Start, expuse la Tîrgul internațional de la București, sînt destinate să regleze cu precizie procesele tehnologice din industrie. Ele găsesc multiple aplicații în industria chimică, metalurgică, de prelucrare a petrolului și în alte ramuri ale economiei naționale. Se exportă pe scară largă în diferite țări ale lumii.

CONSTRUCȚIA DE APARATE deține un loc de frunte în realizarea sarcinilor progresului tehnic. Ea constituie baza tehnică pentru automatizarea conducerii ramurilor economiei naționale, întreprinderilor, transportului, comerțului pe baza metodelor economico-matematice și a mijloacelor moderne ale tehnicii de calcul, un element cheie pentru automatizarea producției industriale și agricole, pentru sporirea eficienței muncii inginerilor și celor care lucrează în domeniul conducerii. Construcția de aparate constituie un arsenal al utilării tehnice a științei contemporane și exercită o influență nemijlocită asupra rezultatelor și ritmurilor de dezvoltare a cercetărilor științifice, mai cu seamă în domeniul științelor naturale.

În U.R.S.S. construcția de aparate a luat ființă în primii ai ai industrializării țării. Înfăptuirea planului leninist de electrificare a Rusiei a reclamat organizarea producției industriale de instrumente electrice de măsură. În 1927, la Leningrad a început să funcționeze uzina „Electropribor", prima de acest fel din U.R.S.S., construită de muncitori și ingineri sovietici. Încă în anii aceia la „Electropribor", pentru prima oară în practica mondială, a fost organizată producția mecanizată pe bandă rulantă de calculatoare electrice și instrumente electrice de măsură, montate pe pupitru. În anii 1928—1932, la Leningrad și la Moscova iau ființă cîteva uzine mari pentru fabricarea aparatelor de măsură, a regulatoarelor automate, dispozitivelor de telemecanică, aparaturii de telemăsurat pentru sisteme energetice. În anii aceia au fost organizate centre de proiectare și cercetări pentru elaborarea unor noi tipuri de aparate. În 1939 a luat ființă Institutul de automatică și telemecanică de la Moscova. În aceiași ani s-a pus la punct producția industrială pe scară largă de instrumente electrice de măsură, manometre, termometre, debitmetre, analizoare, aparate de cîntărit, mașini pentru încercarea materialelor, aparate hidrometeorologice, dispozitive de telemecanică etc. În 1941 construcția de aparate din U.R.S.S. a atins un asemenea nivel, încît întreprinderile erau capabile să producă orice aparate și dispozitive complicate de automatică.

Perioada postbelică este caracterizată printr-un ritm deosebit de înalt de dezvoltare a industriei soivetice pentru construcția de aparate. La a 50-a aniversare a Puterii sovietice, volumul global al producției de aparate a crescut de 40 de ori în comparație cu 1945.

În prezent construcția de aparate din U.R.S.S. reprezintă o ramură extrem de dezvoltată a industriei moderne, care grupează sute de uzine, zeci de birouri de proiectare și institute de cercetare. În întreprinderile și organizațiile Ministerului Construcției de Aparate, Mijloace de Automatizare și Sisteme de Comandă lucrează circa jumătate de milion de oameni. În 1970 uzinele vor produce peste 6 200 tipuri principale de aparate, din care peste 750 de tipuri asimilate pentru prima oară.

Dintre acestea cităm microscoape electronice și computere de comandă, aparate electrice numerice de măsurat cu înaltă precizie, semiautomate de copiat, stații cu mai multe canale și de prospecțiune seismică, termometre medicale, mașini electronice cu clape, palpatoare și regulatoare de parametri termoenergetici, mașini de control centralizat pentru centrale electrice, dispozitive numerice pentru comanda cu program a mașinilor-unelte, defectoscoape pentru controlarea țevilor, tablelor și lingourilor, spectometre de masă, cromatografe cu gaz, ceasornice, aparate Roentgen și multe alte aparate și mijloace de automatizare. Institutele, organizațiile constructoare și de proiectare vor da anul acesta în exploatare zeci de sisteme automatizate de conducere a proceselor tehnologice în energetică, chimie, metalurgie, industria de extragere și prelucrare a petrolului, precum și sisteme automatizate de conducere a întreprinderilor din diverse ramuri ale economiei naționale și pentru sfera de deservire a populației.

Automatizarea tot mai largă a proceselor tehnologice în industrie și agricultură, automatizarea conducerii producției, creșterea necesităților economiei naționale în ceea ce privește aparatele și mijloacele de automatizare determină ritmul devansator al dezvoltării construcției de aparate. Astfel, în 1969 sporul anual al volumului producției construcției de aparate a fost de 19% (față de anul 1968), față de un spor de 7% în medie pe întreaga industrie.

Perfecționarea metodelor de conducere

RITMUL SUSȚINUT de dezvoltare și reînnoire a producției, complexitatea și vasta nomenclatură a produselor, numărul mare de întreprinderi și organizații care fac parte din sistemul ministerului, reclamă un nivel ridicat al organizării conducerii, o perfecționare permanentă a metodelor de planificare.

Baza conducerii producției în construcția de aparate, ca și în alte ramuri ale industriei sovietice, o constituie direcțiile generale, unionale, de producție, care aplică o politică tehnică unică și soluționează o sarcină economică generală unică (de pildă, direcția generală a uzinelor de calculatoare electronice, cea a fabricilor de industria de ceasornice etc.). Pentru întreprinderile care fac parte din fiecare direcție generală sînt caracteristice specializarea, comunitatea tehnologică a principiilor organizatorice și de producție și cooperarea crescîndă în producție. Din aceste direcții generale fac parte, în afară de uzine, birouri de proiectare și institute de cercetări cu profil corespunzător. În felul acesta perfecționarea permanentă a metodelor de conducere în industria constructoare de aparate se desfășoară în două direcții principale: în primul rînd pe calea intensificării acțiunii factorilor economici în conducerea producției, iar în al doilea rînd, pe calea automatizării procesului de conducere propriu-zis pe baza metodelor economico-matematice, folosindu-se în acest scop tehnica de calcul.

În 1967 toate întreprinderile constructoare de aparate au început să funcționeze în conformitate cu noul sistem de planificare și stimulare economică. Această acțiune, pe cît de vastă pe atît de importantă, a început cu sarcinile simple ale perfecționării gestiunii economice din cadrul întreprinderii date. Esența reformei rezidă în măsurarea cu cît mai multă precizie a consumului de muncă, din întreprindere, secție, al fiecărui lucrător în parte, în cadrul soluționării sarcinilor generale. În cursul realizării reformei economice în conducerea întreprinderilor, s-a procedat la reducerea numărului indicatorilor de activitate a întreprinderilor planificați de minister, fiind menținuți doar principalii indicatori, și anume volumul producției realizate, beneficiul, fondul de salarii și cele mai importante sarcini de produse. Un loc aparte a revenit formării fondurilor de stimulare economică; fondul de stimulare materială, fondul pentru acțiuni social-culturale și construirea de locuințe, fondul de dezvoltare a producției. A fost realizată cointeresarea nemijlocită a colectivelor din întreprinderi în sporirea eficienței producției, în folosirea optimă a tuturor resurselor existente

Viața, experiența, s-au pronunțat convingător în favoarea reformei economice. Sporul mediu anual al beneficiului a crescut de la 19,3 la 29%. Productivitatea muncii crește anual cu peste 10%, față de 7% în cincinalul precedent. Eficiența folosirii fondurilor a crescut de la începutul cincinalului cu 24%.

În prezent în industria constructoare de aparate funcționează un subsistem automatizat de conducere operativă. Conducerea ministerului și direcțiile generale de producție vor obține informația operativă referitoare la executarea planului, lunar și trimestrial, pe uzine, direcții generale și minister în ansamblu. La nevoie va putea fi totdeauna solicitată informația referitoare la uzinele rămase în urmă și la cauzele acestei rămîneri în urmă. În afară de aceasta, există posibilitatea de a pronostica la un calculator electronic executarea planului de realizare a producției, lunar și trimestrial. Veriga următoare o reprezintă sistemele automatizate de conducere a întreprinderilor. Ele există de pe acum la o serie de întreprinderi, și anume la „Tocielectropribor" din Kiev, la „Vibrator" din Leningrad, la fabrica de ceasuri din Minsk etc. Experiența demonstrează marea eficiență economică a acestor sisteme. Ele asigură o mai bună folosire a fondurilor de producție, reducerea timpilor morți și a cheltuielilor neproductive, mărirea producției.

Deplasări calitative în nivelul tehnic și structura producției

SARCINILE satisfacerii cît mai complete a nevoilor economiei naționale în ceea ce privește aparatele, mijloacele de automatizare, tehnica de calcul și mijloacele de tehnică organizatorică reclamă nu numai sporirea rapidă a producției, ci și reînnoirea ei permanentă, ridicarea nivelului ei tehnic. În cincinalul 1966—1970 se reînnoiește aproape jumătate din întreaga producție a ramurii constructoare de aparate, iar numărul global al tipurilor de produse fabricate crește de 1,6 ori.

În cincinalul 1971—1975 construcția de aparate din U.R.S.S. se va dezvolta de asemenea într-un ritm accelerat, iar în cadrul ei — în primul rînd producția de computere de comandă, în special de dispozitive de calcul pentru comanda numerică pe bază de program a mașinilor-unelte, producția de aparate pentru cercetări științifice, de mijloace de automatizare și mecanizare a muncii de conducere. Se vor produce substanțiale deplasări calitative în nivelul tehnic și în structura producției industriei constructoare de aparate.

Folosirea pe scară largă a microelectronicii (circuite integrale și hibride) nu numai pentru construirea mașinilor de calcul, ci și la crearea tuturor tipurilor de aparate de măsurat și pentru laboratoarele de încercări, a aparaturii științifice și mijloacelor de automatică, folosire care a și început, va permite extinderea apreciabilă a posibilităților funcționale ale aparaturii, sporirea de 5—10 ori a siguranței în funcționare, ieftinirea producției, reducerea greutății și a consumului de energie.

Acest lucru va atrage, la rîndul său, extinderea folosirii calculatoarelor specializate în cadrul aparaturii de măsurat, al celei de încercare și cercetare pentru prelucrarea informațiilor obținute în cursul exeperimentului respectiv, ceea ce va ridica substanțial eficiența folosirii acestei aparaturi și-i va imprima noi posibilități funcționale.

Practic, în toate domeniile activității de control și reglare, o dezvoltare însemnată va căpăta tehnica de calcul numerică, care asigură o înaltă rapiditate, precizie, executarea automată a tuturor operațiunilor de măsurat, o legătură comodă și simplă a calculatorul electronic. Una din direcțiile cele mai importante o constituie automatizarea proiectării și fabricării mijloacelor tehnicii de calcul, a unor grupuri de aparate, a unor anumite clase de sisteme de conducere pe baza folosirii metodelor mecanice cu ajutorul calculatorului electronic. Volumul de muncă reclamat de proiectare se va reduce, datorită acestui fapt, de 7—10 ori, iar costul elaborării de 1,5—2 ori. Va avea loc perfecționarea în continuare a sistemului de stat de aparate și mijloace de automatizare (S.S.P.). În primul rînd se planifică perfecționarea mijloacelor de obținere a informației primare: vor fi realizate noi aparate pentru măsurarea și controlul unui număr de peste 800 de parametri fizico-tehnologici. În al doilea rînd, în cadrul S.S.P. se vor dezvolta mijloacele de colectare și prelucrare a informațiilor, adică mijloacele destinate elaborării sistemelor automatizate de conducere „de nivel înalt".

Pentru a accelera asimilarea producției de noi articole în industria constructoare de aparate, în cadrul ei a început trecerea de la elaborarea unor aparate singulare la crearea unor sisteme complexe, agregate, de aparate și mijloace de automatizare. Aceasta va permite aprofundarea specializării birourilor de proiectări și uzinelor, ieftinirea producției în serie de subansamble și blocuri și a asamblării pe baza lor a aparatelor, prezentînd modificări în serii mici.

Înaltul nivel tehnic al producției industriei constructoare de aparate, ritmul reînnoirii ei și larga nomenclatură a produselor au făcut posibilă extinderea considerabilă în ultimii ani a exportului de aparate sovietice în țări socialiste și capitaliste. Peste 8000 de principale tipuri de aparate din nomenclatura fabricată în 1970 se vînd peste hotare. Expoziția internațională „Automatizarea 1969", care a avut loc la Moscova și la care au participat firme constructoare de aparate din multe state, a permis să se releve posibilitățile de extindere a exportului de aparate și mijloace de automatizare, realizate în U.R.S.S.

Exportul de aparate în țările socialiste este favorizat îndeosebi de standardizarea internațională în acest domeniu, ceea ce constituie o mare realizare a statelor socialiste, avînd o influență favorabilă asupra dezvoltării construcției de aparate.

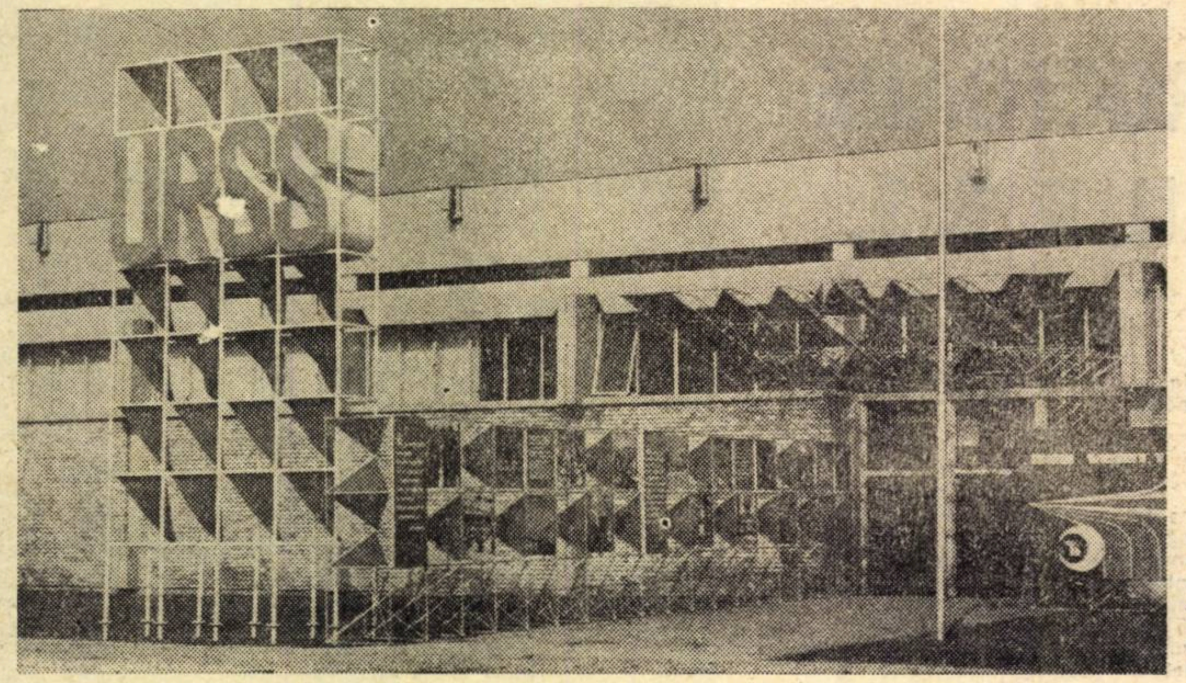

Vedere a pavilionului Uniunii Sovietice la Tîrgul internaţional Bucureşti — 1970.

Tîrgul internaţional Bucureşti 1970

100 DE STATE — PARTENERI COMERCIALI AI UNIUNII SOVIETICE

M. KUZMIN
prim-locţiitor al ministrului comerţului exterior al U.R.S.S.

FONDATORUL statului sovietic, Vladimir Ilici Lenin şi guvernul pe care-l conducea s-au pronunţat în mod consecvent — încă din primele zile ale Puterii sovietice — pentru triumful principiilor juste, democratice în relaţiile internaţionale. În problema stabilirii unor relaţii paşnice între popoare, V. I. Lenin acorda o mare importanţă dezvoltării colaborării economice conform principiilor egalităţii depline în drepturi a părţilor, respectării suveranităţii naţionale şi neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc şi îndeplinirii stricte a obligaţiilor asumate.

Dezvoltînd şi concretizînd principiile leniniste în funcţie de situaţia în continuă schimbare, Uniunea Sovietică promovează în domeniul relaţiilor economice externe o politică, care — ca şi întreaga politică externă a ţării — serveşte scopurilor asigurării unor condiţii paşnice pentru construirea socialismului şi comunismului, ale progresului social şi economic al popoarelor.

În relaţiile economice externe ale Uniunii Sovietice cel mai important este principiul monopolului socialist de stat asupra comerţului exterior. În el se oglindeşte necesitatea obiectivă a conducerii planificate a comerţului exterior în socialism, conducerea centralizată a acestei ramuri din partea statului socialist, dreptul exclusiv al statului de a împuternici cutare sau cutare organ să efectueze operaţiuni de export-import.

Promovînd principiul lărgirii tuturor aspectelor relaţiilor economice externe, Uniunea Sovietică a obţinut rezultate uriaşe în dezvoltarea comerţului exterior, a colaborării economice, tehnice-ştiinţifice şi în producţie cu ţările străine. În prezent Uniunea Sovietică s-a transformat într-una din principalele puteri comerciale din lume. Din cercul partenerilor săi comerciali fac parte peste 100 de ţări ale lumii, relaţiile economice cu 82 dintre ele bazîndu-se pe acorduri interguvernamentale.

Pe baza creşterii economiei, a deplasărilor calitative în structura economiei naţionale, au avut loc modificări radicale şi în structura exportului sovietic. Astfel, maşinile şi instalaţiile ocupă în prezent un loc important în cadrul exportului (lor revenindu-le mai mult de o cincime din exportul Uniunii Sovietice), în timp ce în trecut acesta se baza aproape în întregime pe materi prime şi alimente. Totodată, sporeşte continuu importul diferitelor mărfuri, necesare economiei naţionale. Trebuie meniţonat că, în ultimii ani, s-a lărgit considerabil importul în U.R.S.S. de mărfuri pentru consumul popular şi de materii prime pentru producerea lor, în interesul satisfacerii mai depline a nevoilor populaţiei ţării.

Ţările socialiste ocupă un loc de frunte în întregul sistem al relaţiilor economice externe ale Uniunii Sovietice. Este natural să fie aşa, deoarece Uniunea Sovietică este legată de aceste ţări prin comunitatea orînduirii social-economice şi politice, unitatea ideo logiei marxist-leniniste, prin ţelurile comune în construcţia socialistă şi comunistă, în lupta pentru pace şi progresul social. În cadrul acestor relaţii s-au afirmat principiile internaţionalismului socialist, care cuprind — ca o parte inseparabilă — ajutorul tovărăşesc reciproc, independenţa părţilor, egalitatea lor în drepturi, urmărirea eficienţei colaborării atît din punctul de vedere al întregii comunităţi cît şi al diferitelor sale părţi componente.

Actualmente, ţărilor socialiste le revin 2/3 din întregul comerţ exterior al Uniunii Sovietice, Polonia, Cehoslovacia, R.D.G., Bulgaria, România şi Ungaria ocupă în mod ferm primele şase locuri în volumul comerţului exterior al U.R.S.S.

În anul 1969 volumul schimburilor comerciale sovieto-române depăşea cu 70% nivelul lor din 1960. Livrările reciproce de mărfuri, prevăzute pentru anul în curs, se vor ridica la peste 840 milioane de ruble. În anii 1971—1975 volumul global al schimburilor de mărfuri dintre U.R.S.S. şi R.S. România va atinge 5 miliarde ruble, respectiv cu 35% mai mult decît în cincinalul actual.

Dar nu este vorba numai de majorarea volumului livrărilor reciproce. O importantă caracteristică este modificarea structurii lor, lărgirea schimbului de maşini şi utilaje. În timp ce în 1960 acestui grup de mărfuri îi reveneau 16% din întregul volum al schimburilor, în 1969 ponderea maşinilor şi instalaţiilor în livrările reciproce a fost de circa 27%.

U.R.S.S. furnizează R.S. România instalaţii complete şi alte produse ale industriei constructoare de maşini pentru asemenea ramuri-cheie ale industriei ca industria metalurgică, chimică sau energetică. La rîndul ei, Uniunea Sovietică utilizează numeroase tipuri de maşini şi instalaţii româneşti : nave, vagoane de cale ferată, maşini-unelte pentru tăierea metalelor ş.a.

Trebuie menţionate serioasele deplasări calitative care au avut loc în comerţul Uniunii Sovietice cu ţările membre ale C.A.E.R., deplasări care reflectă succesele obţinute în construcţia economică din ţările socialiste. Specializarea şi cooperarea producţiei, contribuie la creşterea schimburilor lor comerciale reciproce în deosebi pe seama celor mai eficiente mărfuri, printre care maşini, instalaţii, articole de consum popular.

În prezent relaţiile economice reciproce ale U.R.S.S. cu ţările C.A.E.R. şi cu alte ţări socialiste funcţionează permanent şi asigură dezvoltarea coordonată a ramurilor conducătoare ale economiei lor. În acest sistem de relaţii, o mare însemnătate au livrările de utilaje pentru obiectivele aflate în construcţie, de diferite piese şi subansambluri în cadrul cooperării în producţie, schimbul reciproc — pe baza specializării — de laminate din metale feroase, de produse chimice etc. Avantajele obţinute din comerţul reciproc constituie o sursă substanţială pentru dezvoltarea economiei ţărilor socialiste şi ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii.

La cea de a XXIII-a sesiune (specială) din 1969 a C.A.E.R. au fost adoptate hotărîri importante privind perefecţionarea continuă a colaborării economice dintre ţările membre în etapa actuală, mai înaltă, a construcţiei socialiste şi comuniste, cînd revoluţia tehnico-ştiinţifică în plină desfăşurare reclamă sporirea eficienţei producţiei sociale şi colaborarea economică reciprocă între statele socialiste. Vorbind despre marile posibilităţi, pe care le cuprinde colaborarea economică reciprocă dintre ţările socialiste, L. I. Brejnev, secretar general al C.C. al P.C.U.S., a arătat că experienţa acumulată în domeniul colaborării economice demonstrează că, folosind în mod raţional resursele lor materiale şi de muncă, precum şi mijloacele tehnico-ştiinţifice existente în cadrul comunităţii noastre, fiecare dintre ţările socialiste obţine avantaje stabile şi durabile.

Actualmente se află în stadiul final coordonarea planurilor de dezvoltare a economiei naţionale între ţările membre ale C.A.E.R. pe anii 1971—1975. În aceşti ani ţările interesate vor căuta, prin eforturi comune, soluţiile cele mai raţionale ale marilor probleme economice în scopul de a accelera progresul tehnic, de a spori eficienţa producţiei sociale şi a ridica nivelul de trai al populaţiei. Toate acestea se vor oglindi în noile acorduri comerciale pe termen lung dintre Uniunea Sovietică şi ţările C.A.E.R. Nu există nici o îndoială că aceste acorduri vor constitui o temelie trainică pentru dezvoltarea continuă a schimbului reciproc avantajos de mărfuri între ţările frăţeşti, în interesul fiecărei ţări şi al întregii comunităţi a ţărilor socialiste.

Un rol important în sistemul relaţiilor economice externe ale statului sovietic au început să joace ţările în curs de dezvoltare. În prezent U.R.S.S. întreţine relaţii comerciale cu aproape 70 de ţări în curs de dezvoltare. Este caracteristic faptul că comerţul Uniunii Soivetice cu un număr din ce în ce mai mare dintre aceste ţări se desfăşoară pe baza acordurilor comerciale pe termen lung. O dezvoltare favorabilă cunoaşte colaborarea U.R.S.S. cu R.A.U., India, Pakistan, Algeria, Afganistan, Siria, Sudan, Maroc, Iran, Turcia şi alte ţări. La stabilirea structurii exportului sovietic în aceste ţări se urmăreşte ca mărfurile sovietice să contribuie la accelerarea creşterii lor economice şi la consolidarea independenţei naţionale. În principal, acestea sînt mărfuri destinate producţiei, înainte de toate maşini şi instalaţii.

Dezvoltarea relaţiilor comerciale cu ţările în curs de dezvoltare corespunde şi intereselor economiei Uniunii Sovietice, aceasta importînd din ţările respective o vastă nomenclatură de mărfuri ale exportului lor tradiţonal. O pondere tot mai mare în importul sovietic din aceste ţări încep să capete articolele finite şi semifabricate. Includerea în circuitul comercial a noilor mărfuri produse de tînăra industrie naţională reprezintă nu numai un sprijin efectiv acordat creşterii economiei lor, dar deschide totodată perspective pentru creşterea continuă a schimburilor reciproce de mărfuri.

În problemele comerţului cu ţările capitaliste dezvoltate, Uniunea Sovietică porneşte de la principiul leninist al coexistenţei paşnice a ţărilor cu orînduiri sociale deosebite. V. I. Lenin vedea clar că comerţul cu ţările capitaliste reprezintă un factor important pentru înfăptuirea practică a politicii de coexistenţă paşnică, o bună bază pentru dezvoltarea şi consolidarea legăturilor politice şi culturale.

Relaţiile comerciale ale Uniunii Sovietice cu ţările capitaliste urmăresc — alături de scopuri economice — sarcina asigurării securităţii internaţionale, a egalităţii, păci şi prieteniei între popoare, servind într-adevăr acestor ţeluri nobile ale politicii externe sovietice. În cursul ultimilor ani, comerţul U.R.S.S. cu ţările capitaliste dezvoltate a crescut simţitor ; volumul său a sporit de la 2,8 miliarde ruble în 1965 la 4,3 miliarde ruble în 1969. În schimbul produselor sale, Uniunea Sovietică achiziţionează pe pieţele acestor ţări maşini şi instalaţii pentru nevoile dezvoltării industriale, precum şi mărfuri de consum popular şi materii prime pentru fabricarea lor.

Extinderea comerţului a fost favorizată în mare măsură de încheierea acordurilor pe termen lung privind livrările reciproce de mărfuri, precum şi de unii paşi făcuţi de anumite ţări occidentale pe calea normalizării condiţiilor de comerţ şi creditare. Se dezvoltă comerţul Uniunii Sovietice cu Anglia, Japonia, Finlanda, Italia, R.F.G., Franţa, Suedia, Austria, Olanda şi cu alte ţări. Cu multe dintre ele au fost încheiate acorduri comerciale pe termen lung, care determină perspectivele dezvoltări comerţului pe un şir de ani.

Abordarea raţională de către guvernul francez şi cercurile de afaceri din Franţa a colaborării cu Uniunea Sovietică a dus la întărirea relaţiilor interguvernamentale şi la lărgirea colaborării economice reciproc avantajoase. Noul acord comercial pe termen lung, încheiat cu Franţa pentru perioada 1970—1974, prevede creşterea în continuare a volumului schimburilor de mărfuri.

Comerţul dintre U.R.S.S. şi Italia a crescut în ultimii patru ani de două ori şi jumătate. La aceasta au contribuit, în mare parte, contractul semnat cu firma „Fiat" privind colaborarea în construirea unei uzine de automobile şi numeroase acorduri încheiate cu alte firme italiene. A fost încheiat de asemenea contractul referitor la vînzarea de gaze în Italia şi la achiziţionarea din Italia a ţevilor şi instalaţiilor necesare pentru construirea conductei de gaze.

Acordul comercial pe termen lung încheiat între U.R.S.S. şi Anglia pe perioada 1960—1975 prevede extinderea continuă a comerţului reciproc.

La creşterea comerţului cu ţările capitaliste contribuie şi acordurile cu privire la colaborarea tehnico-ştiinţifică, încheiate cu Franţa, Italia, Anglia, Finlanda, Austria, Suedia şi Belgia. În baza acestor acorduri se înfăptuiesc cercetări ştiinţifice comune şi colaborarea în diferite ramuri ale industriei.

Un aport important la crearea de condiţii mai favorabile pentru dezvoltarea continuă a relaţiilor comerciale reciproc avantajoase între ţările socialiste şi cele capitaliste trebuie să dea Consfătuirea ţărilor europene în problemele securităţii şi colaborării, precum şi discutarea la această consfătuire a problemei extinderii relaţiilor comerciale economice şi tehnico-ştiinţifice dintre toate statele europene.

În prezent în Uniunea Sovietică se încheie elaborarea planului cincinal pe anii 1971—1975, care prevede o nouă şi substanţială creştere a puterii economice a ţării ; ridicarea eficienţei tuturor ramurilor economiei naţionale. Prin aceasta vor fi lărgite şi mai mult posibilităţile participării active a Uniunii Sovietice la colaborarea economică internaţională pe baza principiilor leniniste imuabile ale păcii, prieteniei, egalităţii în drepturi şi progresului social al tuturor popoarelor.

Agenţia „Novosti".

Țările occidentale au acceptat

SISTEMUL PREFERINȚELOR GENERALE

Comerțul exterior joacă un rol esențial în viața economică a țărilor în curs de dezvoltare. De aceea, încă la prima Conferință a Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare (1964) și-a făcut loc ideea acordării unor preferințe vamale generalizate mărfurilor țărilor în curs de dezvoltare pentru a se stimula astfel exporturile acestor țări.

Discutat ani de-a rîndul, sistemul a fost acceptat de către țările capitaliste dezvoltate, în sensul propunerilor elaborate de statele membre ale O.C.D.E.

SISTEMUL generalizat de preferințe are drept obiectiv să faciliteze diversificarea producției țărilor în curs de dezvoltare, să accelereze industrializarea lor și să sporească încasările lor din export. Aceste țări insistă ca sistemul de preferințe generalizat să intre în vigoare cît mai curînd. S-a exprimat chiar dorința ca preferințele generalizate să fie aplicate provizoriu, înainte de obținerea aprobărilor legislative necesare. Avînd în vedere însă că o serie de aspecte privind preferințele generalizate nu sînt încă puse la punct, se pune întrebarea dacă sistemul de preferințe va putea fi aplicat încă în 1971, sau abia în 1972, cînd va avea loc și cea de a treia Conferință O.N.U. pentru comerț și dezvoltare.

Țările capitaliste dezvoltate, membre ale O.C.D.E., au prezentat, spre examinare, la sesiunea a IV-a reluată a Comitetului special pentru preferințe al UNCTAD (Geneva, 21.IX—9.X.a.c.) propunerile lor revizuite de preferințe vamale generale, nereciproce și nediscriminatorii, în favoarea țărilor în curs de dezvoltare. Raportul final al Comitetului special de preferințe a fost acceptat de o sesiune extraordinară a Consiliului UNCTAD la 13 octombrie, urmînd ca propunerile privind introducerea unui sistem de preferințe generale să fie prezentate actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., în vederea aprobării și includerii în strategia internațională a dezvoltării, prevăzută pentru cel de al doilea Deceniu al Națiunilor Unite pentru dezvoltare.

După încheierea discuțiilor din cadrul O.N.U. cu privire la sistemul de preferințe vamale generale, țările dezvoltate membre OCDE, care au în vedere să acorde preferințe, vor pune definitiv la punct proiectele lor în acest domeniu, urmînd să obțină cît mai rapid posibil aprobările legislative sau de altă natură, necesare pentru aplicarea efectivă a sistemului de preferințe generalizate.

Țările dezvoltate, membre O.C.D.E. au ajuns la concluzia că nu ar fi posibil să se ajungă la un acord asupra unui sistem unic de preferințe. De aceea, ele au hotărît să opereze pe baza unor scheme individuale de preferință, urmărind să adopte scheme pe cît posibil armonizate și care să conducă la rezultate comparabile. Ținînd seama de faptul că nu este posibil să se determine anticipat efectele precise ale schemelor individuale de preferințe, țările O.C.D.E., donatoare de preferințe au indicat că au intenția să treacă periodic în revistă efectele schemelor lor și că au în vedere posibilitatea de a le modifica, în cazul în care, în lumina experienței acumulate, vor apare necesare schimbări.

Caracteristicile esențiale ale sistemului de preferințe vamale generalizate pe care îl au în vedere țările dezvoltate membre O.C.D.E. în propunerile lor revizuite pot să fie rezumate după cum urmează:

Statutul juridic

Fiecare țară donatoare de preferințe va ține seama de considerentele următoare: preferințele tarifare vor avea un caracter temporar; acordarea lor nu va constitui un angajament obligatoriu și, în particular, nu exclude în nici un fel posibilitatea de a retrage ulterior preferințele, nici de a reduce după aceea taxele vamale pe baza tratamentului națiunii celei mai favorizate; ea va fi subordonată unei derogări de la obligațiile internaționale, în particular celor care au fost formulate de către G.A.T.T. în ce privește aplicarea clauzei națiunii celei mai favorizate

Țările beneficiare

În vederea stabilirii țărilor beneficiare de preferințe, țările donatoare se vor baza, în general, pe principiul autoselecției, în sensul că un tratament vamal special se va aplica exporturilor provenind din orice țară, teritoriu sau regiune care pretinde de bună credință statutul de „mai puțin dezvoltat". Țările dezvoltate, luate individual, vor putea totuși să refuze să acorde un tratament vamal special unei țări determinate pentru motive (altele decît considerațiunile de competitivitate) pe care ele le-ar aprecia drept imperative.

În comunicarea adresată UNCTAD-ului, Elveția, a apreciat că principiul autoselecției permite să se evite obstacolul pe care-l reprezintă punerea la punct a unei formule obiective care ar stabili într-o manieră absolută dacă o țară trebuie să fie considerată ca avînd dreptul la statutul de „mai puțin dezvoltat". În același timp, ea a subliniat că această problemă trebuie legată de repartiția echitabilă a sarcinilor între țările donatoare. Dacă o țară donatoare sau un grup de țări donatoare refuză să acorde tratamentul vamal special uneia sau mai multor țări în curs de dezvoltare importante, celelalte țări donatoare ar trebui să poată să-și rezerve dreptul de a proceda în același fel, în cazul în care excluderea acesteia sau acestor țări din sistemul de preferințe ar risca să conducă la o concentrare a exporturilor țării sau țărilor excluse pe piețele lor sau la deturnări importante de trafic. Elveția a indicat că, dat fiind raportul strîns dintre problema determinării viitorilor beneficiari ai sistemului generalizat de preferințe și cea a repartizării echitabile a eforturilor între țările acordînd preferințe, guvernul elvețian nu se va putea pronunța cu privire la țările beneficiare decît după încheierea lucrărilor care mai trebuie efectuate în domeniul preferințelor în cadrul OCDE și UNCTAD.

Și-au mai precizat punctele lor de vedere în această problemă și Canada, Japonia ș.a., care își rezervă dreptul de a acorda preferințe după criterii proprii.

Produsele

Sistemul generalizat de preferințe vamale ar urma să se aplice, cu unele excepții, la toate produsele industriale manufacturate și semifinite care figurează la capitolele 25—99 ale Nomenclaturii Vamale de la Bruxelles (N.V.B.). Unele produse din capitolele 1—24 ale N.V.B. (produse agricole și alimentare) sînt incluse, de asemenea, în sistemul de preferințe, sub forma de liste pozitive. Nouă țări și grupe de țări care au prezentat propuneri de preferințe (Comunitatea Economică Europeană, țările nordice, Austria, Canada, S.U.A., Japonia, Anglia, Elveția, Noua Zeelandă) au prezentat astfel de liste.

În general s-a considerat că sistemul de preferințe vamale nu ar trebui, în principiu, să se aplice la produsele de bază. Pentru motive particulare, diferite țări donatoare au inclus însă unele produse de bază în propunerile lor revizuite de preferințe.

Diferite țări (cele scandinave, Japonia, Anglia, Austria, Elveția, Canada, Irlanda) au precizat o serie de produse ce urmează să fie exceptate de la sistemul preferințelor (de pildă, textile, încălțăminte ș.a.).

Nivelul reducerilor vamale

În funcție de categoria de mărfuri, se preconizează diverse nivele de reducere a taxelor vamale.

Astfel, pentru produsele figurînd în capitolele 25—99 ale N.V.B., **C.E.E.**, **țările nordice**, **Anglia** și **S.U.A.** au în vedere importuri scutite complet de taxe vamale. În principiu, **Japonia** prevede același lucru, dar în cazul unor produse determinate va aplica numai o reducere cu 50% din taxele vamale stabilite ulterior Rundei Kennedy. Alte țări donatoare vor aplica reduceri vamale liniare, care nu vor implica scutirea completă de taxe vamale. **Irlanda**, de pildă, are în vedere să reducă cu 33⅓% tariful vamal al națiunii celei mai favorizate. Pe aceeași linie, **Austria** este dispusă să acorde (într-o primă etapă a aplicării unui regim preferențial), o reducere vamală preferențială de 30%. **Elveția** va efectua într-o primă etapă o reducere liniară cu 30% a taxelor vamale, urmînd ca în a doua etapă să urmeze eventual după doi ani, cînd se va putea aplica o nouă reducere preferențială a taxelor vamale ajungînd pînă la scutirea completă de astfel de taxe.

În ce privește produsele din capitolele 1—24 ale N.V.B., **S.U.A.**, **țările nordice** și **Anglia** vor acorda scutirea completă de taxe vamale a produselor din această categorie, pentru care se vor acorda preferințe (în cazul Angliei, o reducere mai mică va fi aplicată la un mic număr de articole). Celelalte țări donatoare de preferințe au în vedere reduceri vamale variabile. **C.E.E.** va aplica reduceri variabile, în funcție de produse. **Austria** și **Elveția** — reduceri variabile, putînd ajunge, în unele cazuri, pînă la scutirea completă de taxe vamale. Tot astfel, **Canada** va efectua reduceri variabile de cel puțin 25—30% din taxele vamale din tariful națiunii celei mai favorizate, posterior Rundei Kennedy.

Mecanismele de salvgardare

Țările donatoare de preferințe prevăd anumite mecanisme de salvgardare în legătură cu preferințele pe care le vor acorda, spre a păstra un control asupra schimburilor care ar decurge din noile avantaje vamale. Aceste țări își rezervă dreptul de a modifica, dacă este cazul, modalitățile de aplicare sau amploarea concesiilor lor. Majoritatea dintre ele își rezervă dreptul de a limita sau de a retrage în totalitate sau în parte unele din avantajele vamale acordate, dacă ele consideră necesară o astfel de acțiune, fie pentru motive interne, fie pentru a nu leza interesele țărilor terțe.

Unele țări prevăd un mecanism comportînd o formulă de limitare a priori, potrivit căreia se stabilesc anticipat plafoane cantitative pentru importurile preferențiale (C.E.E., Japonia, Austria). Această formulă ar viza să salvgardeze interesele lor și cele ale țărilor terțe. Țările respective își rezervă dreptul de a recurge, de asemenea, și la măsuri cu caracter eșapatoriu (adică la măsuri de limitare sau de suspendare a importurilor, în cazul perturbării pieței sau a unui pericol de perturbare a pieței), cel puțin pentru produsele la care nu s-ar aplica formula de limitare a priori. În ceea ce privește țările care nu au în vedere limitarea a priori a importurilor preferențiale (țările nordice, S.U.A., Anglia, Elveția, Irlanda, Canada și Noua Zeelandă), măsurile cu caracter eșapatoriu vor constitui principalul instrument de salvgardare.

În vederea protejării intereselor țărilor mai puțin avansate dintre țările în curs de dezvoltare, **C.E.E.** și **Japonia** au în vedere limitarea acordării de preferințe pentru fiecare țară la jumătatea plafonului anual fixat pentru fiecare produs. În același scop, **Austria** își rezervă dreptul de a suspenda sau de a retrage aplicarea unui tarif preferențial pentru un produs determinat, provenit dintr-o țară beneficiară dată, dacă importul produsului respectiv din această țară depășește cu peste 10% nivelul atins în cursul unei perioade de referință și dacă țara în cauză ocupă primul sau al doilea loc printre țările beneficiare de preferințe, furnizoare ale acestui produs.

Preferințele existente și cele preconizate

În ce privește relația între preferințele existente și noul sistem generalizat de preferințe, **Japonia**, **țările nordice** și **Elveția** consideră că preferințele generalizate ar trebui să asigure un tratament vamal egal pentru toate țările în curs de dezvoltare pe piețele țărilor donatoare și că suprimarea preferințelor inverse (preferințe acordate țărilor dezvoltate de către țările în curs de dezvoltare) ar putea juca un rol determinant în acordarea de preferințe generalizate. **S.U.A.** au declarat că nu vor acorda preferințe țărilor în curs de dezvoltare care beneficiază în prezent de preferințe speciale pe piețele țărilor dezvoltate pentru produsele incluse în sistemul de preferințe generalizate și care acordă preferințe inverse. Totuși, ele au precizat că, dacă țările în curs de dezvoltare care acordă preferințe inverse vor da asigurări suficiente că aceste preferințe vor fi eliminate progresiv pînă cel tîrziu în 1975, respectivele țări vor putea participa, încă de la început, la sistemul de preferințe al S.U.A.

Anglia și **C.E.E.** consideră că nu ar exista în mod necesar o incompatibilitate între preferințele generalizate și preferințele speciale. Ele au amintit că țările în curs de dezvoltare care beneficiază actualmente de preferințe pe piețele lor se așteaptă ca prevederile viitorului sistem de preferințe să le ofere posibilități sporite de export pe alte piețe, pentru a compensa faptul că ele vor împărți cu alte țări în curs de dezvoltare avantajele lor actuale. **Anglia**, **Canada** și **Noua Zeelandă** au precizat că vor atribui importanță acestui element, atunci cînd vor acorda preferințe generalizate. **Anglia** a menționat că va fi necesar ca ea să obțină de la țările din zona Commonwealth-ului care se bucură de preferințe pentru anumite produse, în virtutea acordurilor comerciale, acceptarea renunțării la acest drept, în măsura necesară pentru a permite extinderea beneficierii de aceste preferințe la țările în curs de dezvoltare care nu fac parte din Commonwealth. De asemenea, oferta **C.E.E.** este prezentată sub rezerva modificărilor care ar putea fi introduse ca urmare a consultărilor pe care le va avea cu unele din țările care îi sînt asociate, în virtutea prevederilor înscrise în acordurile de asociere.

Durata de aplicare

Preferințele generalizate vor avea un caracter temporar, urmînd ca durata lor de aplicare să fie de 10 ani. Independent de examinările periodice care ar putea să fie convenite, o examinare aprofundată a sistemului generalizat de preferințe vamale va avea loc înainte de sfîrșitul celor 10 ani, pentru a se determina dacă regimul preferențial va trebui să fie prelungit, modificat sau abolit la expirarea acestei perioade.

Regulile de origină

Introducerea de preferințe generalizate reclamă aplicarea de reguli de origină satisfăcătoare. În vederea elaborării acestor reguli s-a constituit în cadrul U.N.C.T.A.D. un grup special de lucru. Se consideră de dorit ca regulile de origine să fie uniforme și, pe cît posibil, simple.

Aranjamente instituționale

Aplicarea preferințelor putînd să suscite dificultăți, funcționarea sistemului va necesita examinări de ansamblu și consultări multilaterale asupra diferitelor aspecte ale măsurilor aplicate.

Fără a se prejudicia decizia care se va lua de către Părțile Contractante la G.A.T.T. în momentul în care ele vor examina problema derogării necesare de la dispozițiile clauzei națiunii celei mai favorizate, în vederea aplicării sistemului de preferințe, examinarea funcționării aranjamentelor preferențiale ar urma să se facă în cadrul unui organ competent al U.N.C.T.A.D.

Victor ALDEA

HORACE J. DE PODWIN

dr. DAVID W. BLAKESLEE

ROGER A. DICKINSON

despre

DIMENSIUNI ESENȚIALE ÎN MARKETING

La CEPECA a avut loc în a doua jumătate a lunii septembrie un seminar privind cunoașterea tehnicilor și metodelor de marketing specifice Statelor Unite ale Americii, organizat de CEPECA, Ministerul Comerțului Exterior și Graduate School of Business Administration din cadrul Universității Rutgers — S.U.A. Cu acest prilej, redactorii noștri **Irina Vianu** și **D. Dragomirescu** au avut cu specialiștii americani o convorbire. Cu multă amabilitate au răspuns rugăminții noastre **Horace J. de Podwin**, decan la Graduate School of Business Administration **dr. David W. Blakeslee**, prodecan al aceleiași școli și director al Institutului de comerț internațional din New Jersey și **Roger A. Dickinson**, profesor adjunct la școala amintită.

- **Nimic nu poate înlocui studiul pieței la fața locului**
- **Piața nu este globală, fiecare segment este o piață**
- **Adaptabilitatea produselor este cheia reușitei**
- **O condiție esențială: strategia pe termen lung**

● V. E.: Cum s-a născut ideea seminarului la care ați participat și care au fost obiectivele sale?

Horace J. De PODWIN: — Ideea de a conlucra cu institute și universități străine pentru a contribui la promovarea comerțului internațional, la cunoașterea mai bună a metodelor, tehnicilor și abordărilor în marketing s-a născut cu cîțiva ani în urmă. Ne-am asumat atunci responsabilitatea de a iniția seminare în străinătate, de genul acestuia din România. Ulterior, reprezentanți ai institutelor și universităților străine vor veni și ei la noi pentru a lua contact cu oameni de afaceri interesați în comerț și investiții. Cu acest prilej sperăm să aflăm despre metode noi de marketing, despre cazuri în care acestea au dat rezultate și despre cazuri cînd ele n-au dat rezultate și, prin aceasta, să contribuim la lărgirea cantității de informație în domeniul marketingului internațional.

● V. E.: În calitate de specialiști în marketing și cunoscători ai pieței americane, care credeți că sînt cele mai bune metode pentru producătorii străini de a pătrunde pe această piață?

H. J. De PODWIN: — Înainte de toate aș dori să menționez că marketingul internațional poate lua forme cu totul diferite. Una este situația cînd o firmă dintr-o anumită țară vinde un produs cunoscut ca avînd anumite standarde din punct de vedere al caracteristicilor sau al performanței. Ne referim la mărfuri a căror vînzare pe piața internațională se face la prețul mondial și la care rolul marketingului este de obicei foarte redus. Cu totul alta este situația în care produsele sînt foarte deosebite și producătorii caută să obțină o poziție pe piață prin diferențierea produselor. În acest caz, rolul marketingului devine precumpănitor și este necesară o abordare mult mai complexă. Multe din țările care participă de curînd la schimburi comerciale mai intense abordează încă simplist problemele marketingului modern. Ceea ce noi am încercat să facem în aceste țări este să lucrăm cu reprezentanții oficiali și personalități economice pentru a îmbunătăți felul în care ei concep activitatea de marketing. Am încercat de asemenea, să ilustrăm, prin succese și eșecuri, modul în care activitatea de marketing poate fi ameliorată.

DAVID W. BLAKESLEE: — Există diverse posibilități pentru țările străine de a exporta pe piața noastră de consum produse ale industriei ușoare. Pentru a reuși, firmele respective trebuie să dispună de un volum considerabil de informații privind caracteristicile pieței, structura ei, modul de comportare al consumatorilor și îndeosebi felul cerințelor pe care consumatorul nostru le are față de un produs.

Sperăm să continuăm acest fel de program de studii și cu alte țări cu un potențial real de export în domeniul bunurilor de consum, astfel încît să le ajutăm să cunoască mai bine piața americană și să-i încurajăm pe reprezentanții industriei și pe exportatori să studieze nemijlocit piața noastră la fața locului, constatînd exact ce se întîmplă și de ce anume este nevoie.

ROGER A. DICKINSON: — Aș dori să subliniez și eu importanța cunoașterii mai bune a pieței și a elaborării unor metode diverse în acest scop. După părerea mea, cunoașterea pieței este cheia reușitei. La fel de importantă este existența voinței și a imaginației în adaptarea la piață, căci piața nu se va adapta la exportator. Aceasta este o condiție sine qua non a succesului în situația în care foarte multe țări concurează pentru a pătrunde pe o anumită piață.

● V. E.: — Cunoscînd piața americană și, de asemenea, unele produse românești, în ce direcții credeți că s-ar putea dezvolta comerțul româno-american?

H. J. De PODWIN: — Interesul pentru lărgirea și diversificarea schimburilor româno-americane există de ambele părți. Din discuția noastră de pînă acum s-ar părea că am venit aici ca să vă învățăm pe dv. cum să vindeți pe piața noastră. Dar și noi urmărim interesele noastre: sperăm să aflăm mai mult despre România și să informăm pe oamenii de afaceri americani despre posibilitățile de a investi și de a face comerț cu România. Aceasta se va realiza prin ceea ce vom publica despre vizita noastră, ca și prin eventuale vizite ale unor oameni de afaceri și oameni de știință români în Statele Unite în vederea unor seminarii de același gen cu cel care a avut loc acum la CEPECA. Dorim ca acesta să fie un început de colaborare științifică pe termen lung, în scopul dezvoltării comerțului și, pe această cale, a îmbunătățirii înțelegerii.

D. W. BLAKESLEE: Pentru a depista direcțiile principale în care se pot dezvolta schimburile este necesară o cunoaștere mult mai detaliată a pieței. Producătorii și exportatorii străini privesc prea adesea piața americană ca o singură entitate, care se întinde pe mii de mile de la un ocean la altul și din Canada pînă în Mexic. Ne-am străduit la acest seminar să convingem pe exportatorii și producătorii români că situația nu se prezintă deloc în acest fel. Piața americană constă din mii și mii de segmente. Fiecare dintre ele oferă posibilități ce pot fi folosite cu succes dacă exportatorul identifică necesitățile în segmentul de piață respectiv și își poate adapta produsul acestor necesități. Pornind de la un segment el va putea pătrunde apoi și în alte segmente.

● V. E.: — Vă referiți la diverse grupe de venituri?

D. W. BLAKESLEE: — Există diverse moduri de a identifica segmentele pieței și, fără îndoială, împărțirea pe grupe de venituri este una din aceste subdiviziuni. Există criterii geografice, demografice, în funcție de comportamentul și preferințele consumatorilor etc.

R. A. DICKINSON: — Nu există o cale foarte ușoară spre succes. Pe o piață ca a S.U.A. trebuie depuse eforturi deosebite și multă perseverență. Aceasta înseamnă că efortul de pătrundere trebuie să fie de durată, că este necesară o strategie pe termen lung. Exportatorii trebuie să-și pună întrebarea ce vor realiza peste trei ani, peste cinci ani sau peste zece ani.

Altfel este probabil că nu vor ajunge nicăieri peste zece ani.

● V. E.: — Sînteți unanimi în a sublinia importanța pe care o atribuiți unei cunoașteri foarte bune a pieței. Care credeți că ar fi metodele pe care le-ar putea folosi exportatorii străini, mai ales dintr-o țară mică, cu resurse financiare limitate, pentru a cunoaște piața cînd in Statele Unite de acest lucru se ocupă mari organizații de marketing, cu un vast personal specializat?

H. J. De PODWIN: — În primul rînd trebuie să se folosească din plin datele statistice disponibile, publicate de Administrație, organizații comerciale, chiar și rapoartele anuale ale firmelor. Cred că în România, ca și în alte părți, oamenii nu-și dau seama de extraordinara bogăție de informații disponibilă. Noi, de exemplu, am adus aproape 130 kg de publicații pe această temă. Problema reală este însă că aceste surse furnizează rareori informații suficient de amănunțite pentru a fi utile producătorului unui anumit articol. Pe de altă parte, există unele produse în legătură cu care informațiile sînt secrete.

În ultimă instanță, cred că nu poate exista un substitut pentru cunoașterea pieței la fața locului. Dar aceasta numai după ce exportatorul „și-a făcut lecțiile", după ce a citit tot ce se poate citi despre piața respectivă. În Statele Unite, comercianți cu amănuntul urmăresc să depisteze produse de calitate la un preț convenabil, pentru a-și completa sortimentul. Ei obișnuiesc să călătorească în toate colțurile lumii. Exportatorii români ar trebui să fie permanent în alertă în vederea unor asemenea contacte. Contactul direct cu marii comercianți poate fi extrem de util, deoarece acești cumpărători stabilesc anumite cerințe precise față de produse și oferă de asemenea sfaturi utile în ce privește proiectarea produsului ca el să fie la modă

D. W. BLAKESLEE: — Mai există și alte forme prin care poate fi sporită colaborarea economică. Cred că încep să se realizeze progrese în direcția unor acțiuni de cooperare. Multe firme americane dispun de resurse tehnice, financiare și de specialiști care ar putea fi utile aici în România și, fără îndoială, și dv. aveți resurse, talent tehnic, brevete care ar putea fi folositoare în Statele Unite

R. A. DICKINSON: — Un alt factor care trebuie menționat este acela al facilităților oferite de CEPECA. Acestea pot fi folosite eficient pentru a promova relațiile dintre țările noastre. Reunind laolaltă specialiști în România, este de așteptat că CEPECA va înlesni transmiterea de informații unui mare număr de firme.

H. J. De PODWIN: — În acest context, trebuie să menționăm cîteva lucruri care ne-au impresionat în mod deosebit în cursul vizitei noastre în România. În primul rînd, însăși țara și poporul său pe care nu le cunoșteam de loc. Am constatat că spiritul de abordare, curiozitatea intelectuală și receptivitatea sînt extraordinare. În al doilea rînd, CEPECA — un institut foarte avansat de conducere modernă, care realizează progrese importante în pregătirea de cadre de conducere administrative și tehnice. CEPECA este, fără îndoială, una din resursele importante ale României. În al treilea rînd, spiritul de cooperare pe care l-am întîlnit îndeosebi la Ministerul Comerțului Exterior, ca și la alte foruri.

ORMIG

IMPRIMATOR DE LINII CU SELECȚIONAREA ELECTRONICĂ

Defalcă automat nomenclatoarele de piese și imprimă extrase sintetizate după fiecare grupă de piese (de ex. piese de confecționat, piese de comandat, piese normale, piese turnate etc.)

Realizează economie apreciabilă de timp și personal la prelucrarea NOMENCLATOARELOR DE PIESE.

Erorile de transcriere sînt evitate, însemnarea repetată a pieselor în liste nu mai este necesară. Datele constante (nr. comenzii, nr. de piese, data, termen) sînt imprimate automat. Fișele de însoțire pentru materiale sînt emise ca acte separate.

Cereți documentațiile gratuite la: 202 Ro.

ORMIG 1 Berlin 42, Wolframstrasse, 84—92.

PUBLICOM

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

IRLANDA: PROGRAME DE DEZVOLTARE

PRODUSUL NAȚIONAL BRUT al Irlandei a crescut în 1969 cu circa 4%. Ritmul acesta a fost mai scăzut decît cel atins în anul precedent, de 6,9%, dar s-a situat în vecinătatea mediei anuale pe întregul deceniu. Pe de altă parte, ritmul a fost la nivelul mediei anuale prevăzute pentru perioada 1969—1972, pe care o înglobează actualele proiecte de dezvoltare a economiei (Al treilea program economic) și în care creșterea PNB urmează să fie de 4,0% anual. Dintre ramurile principale, impulsurile de creștere au provenit în 1969, ca și în anii precedenți, mai ales din industrie, a cărei producție a sporit anul trecut cu circa 8%. Pentru perioada 1969—1972, Al treilea program prevede un spor mediu anual al producției industriale de 6,5%, față de 7% în medie pe 1958—1968. Ceva mai încet decît în această din urmă perioadă va crește pînă în 1972 și agricultura și anume cu 2% anual, în timp ce în sfera serviciilor ritmul va fi ceva mai rapid și anume de 3,3%. În domeniul forței de muncă se prevede o creștere a ocupării pînă în 1972 cu numai 0,4% pe an, ritm simțitor mai lent decît sporul populației totale și al celei apte de muncă (0,7% anual); la aceasta contribuie în mare măsură faptul că Irlanda continuă să fie o țară de emigrație — în medie pe 1966—1969 numărul emigranților a fost de 16 700 anual, dintr-un spor natural al populației de 29 000 de persoane. Sporul ocupării prevăzut pentru anii 1969—1972 contrastează totuși cu rezultatele din deceniul 1958—1968, cînd nu s-a înregistrat nici un spor al ocupării totale. În structura ocupării continuă, în schimb, modificări pe aceleași linii ca în anii precedenți: în medie pe anii 1969—1972 numărul celor ocupați în agricultură urmează să scadă cu 3,0% anual, în industrie va crește cu 2,5% anual, iar în sfera serviciilor cu 1,2% anual.

Piața externă are o mare însemnătate pentru economia irlandeză: în ultimii ani exportul de bunuri și servicii reprezintă peste 35% în raport cu produsul național brut.

Al treilea program economic prevede că exporturile vor crește de peste două ori mai repede decît producția, astfel că ponderea lor va ajunge la 43% din PNB în 1972. Aproape 30% din creșterea prevăzută a producției industriale urmează să se obțină din întreprinderile care vor lucra aproape exclusiv pentru piețele externe. Produsele exportate de aceste întreprinderi vor reprezenta, conform proiectelor existente, circa 2/5 din sporul exportului de bunuri și servicii în anii 1969—1972.

În 1969 valoarea exportului de bunuri a crescut cu 11,5% față de anul precedent; o încetinire în comparație cu anii anteriori atribuită dinamismului redus al exporturilor agricole. Pe de altă parte, importul a crescut în 1969 cu 19%, ceea ce s-a datorat, în parte, achizițiilor de avioane pentru reutilarea companiei naționale de transporturi aeriene. Ca urmare a acelor două evoluții, deficitul balanței comerciale a crescut de la 164 milioane de lire irlandeze (394 milioane dolari) în 1968 la 212 milioane lire (515 milioane dolari) în 1969. A crescut de altfel și soldul pasiv al balanței de plăți, și programul de dezvoltare pe anii 1969—1972 apreciază că balanța plăților curente se va încheia în continuare cu deficite de ordinul a 2% din PNB.

O caracteristică a comerțului exterior irlandez în 1969 a constituit-o reducerea simțitoare a ritmului exportului în Anglia, țară care absoarbe 66% din exportul total al Irlandei. Livrările de mărfuri către țările Pieței Comune și America de Nord s-au accelerat în schimb anul trecut. O altă caracteristică a apărut la importuri, sub forma unei accelerări însemnate a ritmului importurilor de bunuri de investiție, achizițiile de astfel de bunuri sporind cu circa o treime. Pe de altă parte, este apreciată ca alarmantă și neconformă cu prevederile programelor de dezvoltare menținerea pentru al doilea an la rînd a unui ritm de creștere de peste 20% la importul bunurilor de consum.

Programul economic pe anii 1969—1972 prevede o creștere medie anuală a investițiilor cu 5,8%, dintre care: + 7,9% la investițiile „cu caracter economic" (industrie, agricultură, servicii), + 2,6% la infrastructură (electricitate, gaze și apă, transporturi și telecomunicații, învățămînt), +4.8% la investițiile „cu caracter social". După evaluări preliminare pe anul în curs, rata investițiilor ajunge la circa 23% din PNB. După estimații elaborate de National Industrial Economic Council, rata investițiilor va trebui să ajungă la 27—30% pentru a se putea absorbi resursele de mînă de lucru disponibilă.

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

U.R.S.S.: Tratative cu bănci occidentale

Șase bănci comerciale londoneze — „M. Grenfell", „Baring Brothers", „Kleinwort Benson", „Lazar Brothers", „Rothschild" și „Bank of London and South-America" — au constituit o comisie de lucru care examinează posibilitățile de finanțare a participării britanice la o serie de proiecte industriale în U.R.S.S. După cum relatează ziarul vest-german „Süddeutsche Zeitung" (5/X), o delegație industrială sovietică a vizitat recent o serie de firme și organizații din Marea Britanie și a discutat proiecte care ar putea fi înfăptuite cu ajutorul britanic. Cele mai mari progrese par să fi fost realizate în convorbirile cu „Rio Tinto Zinc" cu privire la exploatarea zăcămintelor de nichel din Siberia.

Bănci occidentale vor participa pentru prima oară la finanțarea exporturilor sovietice. La Moscova a fost semnat un contract corespunzător între un sindicat bancar occidental sub conducerea lui „Bank of London and South-America" (BOLSA) și Banca sovietică de comerț exterior, care prevede acordarea unui credit pe termen mijlociu de 19,5 milioane dolari către organizația braziliană „Centrais Electricas de Sao Paolo". Împrumutul garantat de guvernul brazilian servește la finanțarea parțială a centralei electrice de la Çapivara cu o putere de 25 000 kW, pentru care U.R.S.S. livrează turbinele și generatoarele. Este vorba aici de prima livrare sovietică de acest fel către America de Sud.

Bulgaria—Austria

La 8 octombrie, între Bulgaria și Austria a fost semnat un protocol cu privire la schimburile comerciale pe anul 1971. După cum informează agenția B.T.A., acest document prevede lărgirea comerțului dintre cele două țări. A fost semnat, de asemenea, un protocol suplimentar la acordul comercial pe termen lung din 1968, prin care Bulgaria și Austria își oferă reciproc clauza națiunii celei mai favorizate în ce privește taxele și impozitele de tot felul, percepute asupra importului și exportului. În anul 1971, Bulgaria va livra Austriei mașini și utilaje, electrocare, motoare electrice, strunguri, metale feroase și neferoase, produse agroalimentare. Austria va exporta oțeluri speciale și tablă de oțel, laminate din metale feroase, mașini, utilaje și piese de rezervă, celuloză și hîrtie, diferite chimicale, lacuri și vopsele.

Negocieri între Iugoslavia, S.U.A. și Canada

O delegație iugoslavă condusă de Marko Bulț, membru al Consiliului Executiv Federal, a plecat în Statele Unite și Canada, unde va purta convorbiri privitoare la cooperarea industrială, științifică și tehnică între Iugoslavia și țările respective. Convorbirile iugoslavo-americane se vor referi în special la dezvoltarea cooperării industriale bilaterale în următoarele domenii: metalurgie, industrie chimică, petrochimie, electronică, transformarea energiei, utilizarea ordinatoarelor în industrie, transporturi, energie nucleară, schimbul de specialiști. În cursul vizitei în Canada, delegația iugoslavă va participa la negocieri privind extinderea cooperării iugoslavo-canadiene în domeniile energiei, inclusiv cea nucleară, ale industriei lemnului și hîrtiei, electronicii și turismului.

După cum relatează agenția **France Presse**, cercurile conducătoare iugoslave subliniază că, în urma recentei vizite a președintelui Nixon în Iugoslavia, se deschid noi perspective pentru dezvoltarea relațiilor economice cu Statele Unite. Astfel, se speră că Congresul american va înlătura unele restricții care afectează importul de mărfuri iugoslave, arătîndu-se totodată că Iugoslavia dorește să încheie acorduri de cooperare tehnologică, iar capitalul american este invitat să facă investiții în Iugoslavia.

Prețurile cu ridicata în dezbaterea specialiștilor

(Urmare din pag. 7)

Astfel, se cunoaște noua lege a contractelor și forța și puterea economică ce revine acestor instrumente. Ele sînt elemente de fundamentare a planului, elemente cu ajutorul cărora producătorul, în limitele planului, poate desfășura o strategie pentru maximizarea consumului, iar beneficiarul pentru minimizarea cheltuielilor. Noua noastră legislație, în curs de aplicare, asigură condiții pentru ca întreprinderile să acționeze prin decizii proprii în acest sens. Folosirea directă a unei părți din beneficii pentru dezvoltare, pentru procurarea unor utilaje de randament mai mare, creează astfel de condiții pentru acțiuni de maximizare și minimizare în cadrul planului.

Măsurile de perfecționare a conducerii și planificării ridică și problema reexaminării situației beneficiarului, spre a avea posibilitatea ca, în cadrul planului și prin raporturile contractuale cu furnizorii, să acționeze pentru minimizarea cheltuielilor. În prezent este evidentă necesitatea atenuării poziției de monopol a comerțului. El este un adevărat megalo-cumpărător pentru bunurile de consum. Dar, în general, pozițiile de monopol frînează acțiunile de maximizare și minimizare în economie.

Aceste mutații ce se întrevăd în desfășurarea activității economice nu trebuie frînate de rigiditatea prețurilor, ci favorizate de formele noi ce se vor aplica în acets domeniu. În noile condiții, elaborarea de prețuri din birou pentru toate cele un milion și jumătate de produse nu va mai fi corespunzătoare. Ne trebuie alte criterii, alte mijloace pentru a fi în concordanță cu această situație nouă, spre a depăși neajunsurile instrumentelor ce le-am folosit și le mai folosim la actuala reașezare de prețuri.

Înainte de a încheia, îngăduiți-mi cîteva cuvinte despre unele propuneri din referatul în discuție. Repet aprecierea pentru sintetizarea experienței de pînă acum și realizarea unor îmbunătățiri în referatul prezentat. Totuși, chiar în condițile date, nu s-ar putea spune că este cel mai bun cod al reașezării. Privit în comparație cu alte modele de preț de birou cunoscute, dacă ar fi să declar cu mîna pe inimă, aș prefera modelul prețurilor optime al profesorului V.V. Novojilov, cunoscut bine la noi din lucrarea „Măsurarea cheltuielilor și rezultatelor în planificarea optimă", tradusă în anul trecut. Ideea fundamentală a lucrării o constituie stabilirea prețurilor înainte de aprobarea planului, pentru ca, ținînd seama de balanțele materiale, de fondul dat de acumulare, de cerere și alte criterii, să stimulăm prin nivelul prețurilor maximizarea consumului și minimizarea cheltuielilor. Teoretic nu poți să nu fi de acord cu acest model perfect. În activitatea practică el nu s-a aplicat și este greu de presupus că se va putea realiza vreodată stabilirea unor prețuri optime la fiecare plan pentru cîteva milioane de produse, chiar dacă am reuși să facem acest lucru prin folosirea unei formule matematice.

Dar căutarea unor instrumente pentru ca modelul de preț elaborat să țină seama măcar în minimă măsură de situația raportului dintre producție și consum, nu trebuie abandonată. De altfel, eu, ca și dumneavoastră, am urmărit discuțiile în legătură cu prețurile, ce s-au purtat la noi ani de zile. Autorii referatului, chiar în lucrările publicate, au pledat pentru căutarea unor mijloace de reflectare, fie chiar parțială, a acestui raport în nivelul prețurilor. În propunerile prezentate această preocupare nu se mai regăsește.

Totuși, nu se poate trece peste efectele pozitive pe care le va avea aplicarea măsurilor propuse și care, în linii mari, pot fi inventariate de pe acum. În primul rînd, așa cum subliniază tov. prof. D. Grindea, se vor înlătura principalele anomalii de prețuri, care sînt cunoscute și identificate. Ele, fie că n-au fost înlăturate de reforma anterioară, fie că s-au format în timpul îndelungat al aplicării ei, fie că au apărut ulterior. În al doilea rînd, va duce la rentabilizarea unor produse care, în momentul de față, se realizează cu pierderi nejustificate economic. În al treilea rînd, va duce în mod incontestabil, așa cum este arătat în referat, la îmbunătățirea corelării prețurilor între produse, pe grupe și în interiorul grupelor etc. Aceste efecte vor face din propuneri un sistem viabil de reașezare.

Dacă mai avem timp să mai examinăm însă includerea unor propuneri, nu pentru modificarea structurală a modelului, ci parțial, chiar cu caracter experimental, ar fi foarte util. Am în vedere, mai ales, prețurile de producție motivate larg în discuții de tov. prof. Gh. Siclovan. Există ramuri economice în care compoziția organică a fondurilor nu numai că permite, dar cere și utilizarea acestei forme de preț.

Vreau să mă declar însă împotriva a două procedee propuse în materialul prezentat. Este vorba de reînvierea prețurilor de decontare dovedite în decursul timpului cu totul și cu totul artificiale. Ele pun în evidență de la distanță concepții despre caducitatea categoriilor valorice la noi. Forma prețurilor de decontare se propune a fi prețul individual în industria extractivă, care, prin decontări la nivele superioare se va transforma în preț mediu pe ramură. Scopul lor ar fi de a crea aparența rentabilității la întreprindere, care, la nivel superior, se transformă imediat în pierdere.

E o recunoaștere a rentei la întreprindere și o negare la centrală. În afară de aceste considerente, aceste prețuri vor complica enorm raporturile între întreprindere și centrală, vor prolifera noi evidențe și cheltuieli inutile. Cea de-a doua propunere pe care o consider neeficientă privește instituirea taxei asupra fondurilor fixe. De aproape un deceniu de cînd a apărut în literatura economică și în activitatea practică această problemă, mă întreb asupra fundamentării ei și nu-i găsesc explicații. Să fie o formă de a substitui inexistența impozitului pe circulația mărfurilor la mijloacele de producție? Atunci ar trebui delimitată sfera aplicării. Se afirmă că, în felul acesta, vom stimula folosirea rațională a fondurilor fixe, modernizarea lor, scoaterea din producție a celor depășite etc. Astfel de argumente pledează însă și pentru instituirea taxei și pe materiile prime, nu numai pe fondurile fixe. Și acolo trebuie să stimulăm reducerea consumului, aplicarea standardelor, accelerarea circuitului etc.

Un argument mai plauzibil îl constituie folosirea taxei pentru faptul că nu se practică dobînda la alocațiile nerambursabile pentru investiții. Dacă aceasta este cauza, nu este mai eficientă folosirea dobînzii și nu a unor înlocuitori? În orice caz, eu aș opina împotriva introducerii unor noi forme de prelevare din veniturile întreprinderilor înainte de a perfecționa pe cele care le avem și care nu sînt puține.

Aplicarea timp de cîțiva ani a propunerilor de reașezare constituie o condiție pentru îmbunătățiri pe parcurs și un prilej pentru căutarea de noi căi în apropierea prețurilor de valoare în condițiile ce se vor crea prin măsurile de perfecționare a planificării și conducerii economiei. Îmi exprim convingerea că va fi folosit acest prilej.

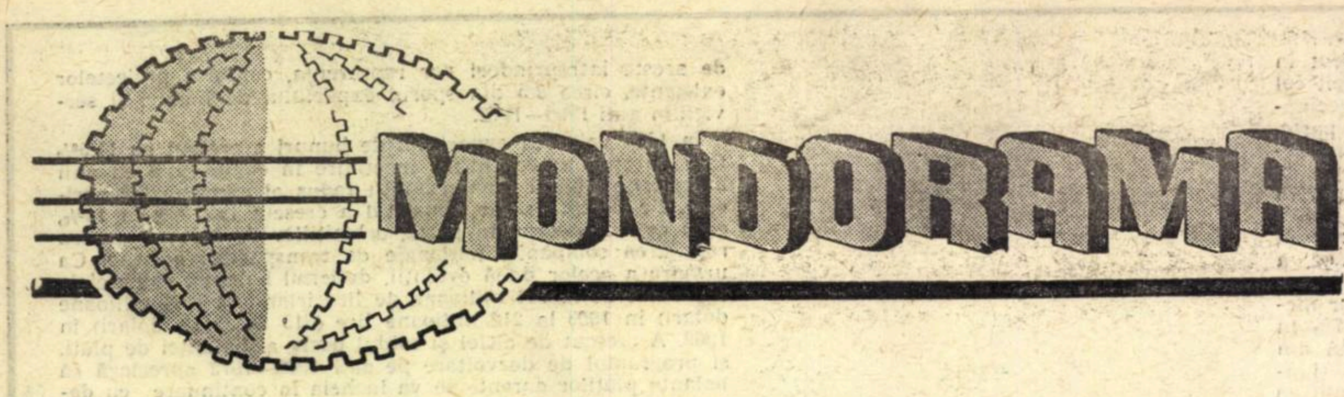

MONETARIȘTII ȘI MARCA VEST-GERMANĂ

SPRE DEOSEBIRE de părerile prevalente în cercurile monetare, în loc să existe perspectiva necesității unei noi revalorizări a mărcii vest- germane, R.F.G. s-ar putea vedea obligată să-și devalorizeze moneda. După părerea profesorului american Milton Friedman acest lucru s-ar putea întîmpla dacă banca centrală nu va combate serios inflația, limitînd creșterea masei monetare. Profesorul Friedman evaluează creșterea mijloacelor de plată în R.F.G. în ultimele 12 luni la 19%.

Comentariul Băncii federale la această apreciere este însă că procentul amintit cuprinde și depozitele pe termen scurt, care s-au triplat în ultimul timp. Fără aceste depozite masa monetară a sporit în perioada respectivă numai cu 5,5%.

REDESCOPERIREA BICICLETEI

SUPRAAGLOMERAREA traficului — ceea ce face, uneori, ca viteza unui pieton newyorkez să depășească net pe cea a mașinilor sufocate la intersecții, poluarea alarmantă a atmosferei de către eșapamentele vehiculelor motorizate și, în sfîrșit, creșterea continuă a prețurilor automobilelor, au dat de gîndit multor americani. Tot gîndindu-se așa, soții Barry și Harriet Fishman din New York au redescoperit... bicicleta.

„Este rapidă în condițiile traficului actual, nu este scumpă și nu poluează atmosfera" — au susținut ei într-un memoriu adresat primarului acestui gigantic oraș, John Lindsay. Convins de pledoaria inițiatorilor campaniei „Bicicleta rediviva", primarul a acceptat ca o zi pe săptămînă cîte un culoar de pe cele mai importante artere ale orașului — Broadway și Fifth Avenue — să fie rezervat în exclusivitate bicicliștilor. Dacă experiența va fi concludentă, au afirmat autoritățile municipale, alte culoare și mai multe zile vor fi acordate partizanilor transportului pe două roți.

COMPLEX COMERCIAL SUBTERAN

RECENT s-a inaugurat la Tokyo, după șase ani de construcție, un nou complex comercial subteran, Yaesu, cel mai mare din seria celor 50 amenajate în prezent în Japonia. La 18 m sub pămîntul — din ce în ce mai scump și mai greu disponibil la suprafață — se întinde, pe 40 000 mp, o rețea completă de magazine ce poate primi zilnic 300 000 de clienți. Un sistem de filtrare a aerului asigură purificarea lui continuă.

HYPNOPAEDIA

DEȘI contestată încă pe alocuri, metoda „hypnopaedia" — a învățării în timpul somnului — este aplicată cu succes pe scară din ce în ce mai largă. Metoda constă în a transmite în preajma adormirii și în prima perioadă a somnului material didactic care necesită o memorare mecanică.

În Uniunea Sovietică peste 180 instituții de învățămînt — școli secundare și facultăți — recurg la predarea în timpul somnului. Metoda este folosită mai ales pentru a înlesni însușirea limbilor străine sau memorarea de formule tehnice complicate. În camere de dormit special echipate în acest scop studenții încep lecția la orele 21,50, cînd difuzorul transmite textul pe o tonalitate destul de ridicată (40—50 decibeli); la ora 22 lumina se stinge; de la 22,10 pînă la 22,30 programul este reluat cu o intensitate mai scăzută (20—25 decibeli); de la 22,30 la 22,50 lecția este reluată în șoaptă (10—15 decibeli). Dimineața, la 6,30, lecția este reluată din nou pînă la 7,50, cînd se trece treptat de la șoaptă la tonalitatea normală. Se prevede introducerea metodei de predare prin hypnopaedie la radio, astfel încît ea să devină accesibilă la domiciliu pentru doritorii care nu au posibilitatea să frecventeze cursuri speciale.

PEȘTELE... COMUNITAR

ZIUA cînd problema pescuitului s-a pus în cadrul negocierilor între cei șase membri ai Pieței Comune și cei patru candidați a nemulțumit profund pe aceștia din urmă. Neliniștea țărilor candidate se referă la stabilirea de către „cei șase" a datei de 1 noiembrie, pentru introducerea primelor măsuri de politică comună în domeniul pescuitului. Corolarul acestora va fi — peste cinci ani — posibilitatea ca orice pescar, din orice țară membră, să pescuiască în apele teritoriale ale tuturor țărilor Comunității. Ingrijorarea cea mai mare se manifestă într-una din statele candidate și anume în Norvegia, unde acum se pescuiește mai mult decît în toate țările membre în Piața Comună luate laolaltă, și unde această ocupație aduce venituri importante la export.

Dimpotrivă, cele șase țări din Comunitatea Economică Europeană sînt nevoite să importe aproximativ 500 000 tone pește anual pentru a-și satisface necesitățile de consum interne.

La Bruxelles se afirmă că reglementările în acest domeniu erau pregătite de mult și că introducerea lor în acest moment este doar o întîmplare; țările candidate consideră însă că se urmărește punerea lor în fața unui fapt împlinit, astfel încît, după o eventuală aderare, ele să fie nevoite să se conformeze regulamentelor existente, indiferent de interesele lor specifice.

COLECȚIONAȚI BILETE DE BANCĂ?

PRINTRE numeroasele articole care formează obiectul atenției unor pasionați colecționari, alături de cutii de chibrituri, timbre sau ilustrate, se numără și biletele de bancă. Aflăm astfel din săptămînalul **La vie française** că un bilet de 5 lire sterline emis în 1919 este cotat astăzi 2535 de franci, iar unul de 10 șilingi (adică 70 centime) emis în 1963 dar ieșit între timp din circulație — 17,50 franci. Printre biletele de bancă al căror preț crește rapid în ultima vreme se numără și cele emise la începutul deceniului al treilea al secolului nostru.

COMPANIILE DE ASIGURĂRI ÎN ALERTĂ

RECENTA deturnare a patru avioane de cursă lungă, dintre care unul de mare capacitate, urmată de distrugerea lor a determinat o vie activitate în sînul companiilor de asigurare, care s-au văzut nevoite să plătească dintr-o dată o sumă estimată de revista **Entreprise** la nu mai puțin de 267 milioane de franci.

În fața proliferării actelor de piraterie aeriană, companiile de asigurări se străduiesc acum să disocieze din contractele cu companiile aviatice actele de acest gen de riscul de război propriu zis, a cărui răspundere și-o asumă în mod obișnuit. Aceasta va implica însă intervenția financiară a guvernelor respective în favoarea companiilor aeriene în cauză, așa cum s-a și întîmplat în cazul lui Pan American, care a primit din partea guvernului S.U.A. o sumă reprezentînd 40% din valoarea avionului său distrus.

SPEOLOGUL SOLITAR

STABILIND un record mondial absolut de ședere solitară într-o peșteră, speologul iugoslav Milutin Velikovici, în vîrstă de 34 de ani, a părăsit zilele trecute grota Samar din apropiere de Uvrlji[illegible] (R.S.F.I.) în care și-a petrecut 1 an și 3 luni din viață.

De la 24 iunie 1969, cînd ieșirea din peșteră a fost zidită în urma lui, Velikovici a îndeplinit un riguros program cotidian de cercetări, printre care observații hidro-meteorologice și studii asupra comportării animalelor care l-au însoțit: un cîine, o pisică, oi, rațe și pui. Pisica a părăsit peștera cu o depresiune nervoasă, speologul cu o barbă imensă și cu o stare excelentă a sănătății, iar puii... s-au înmulțit.

Rezultatele acestei experiențe sînt cuprinse într-un jurnal de 2000 de pagini, redactat de solitarul om de știință.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

AMERICA CENTRALĂ: EVOLUȚIA MICII PROPRIETĂȚI ȚĂRĂNEȘTI

STRUCTURA și evoluția proprietății agrare în țările în curs de dezvoltare constituie una din problemele aflate în centrul atenției Organizației Națiunilor Unite pentru alimentație și agricultură (F.A.O.). Un studiu recent pe această temă se referă la situația din țările Americii centrale (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras și Nicaragua) [1]) unde țărănimea reprezintă majoritatea populației.

Autorii studiului s-au oprit îndeosebi asupra gospodăriilor rurale „infrafamiliale", adică acelea care — prin întinderea redusă a pămîntului sau chiar din lipsa totală a acestuia — nu-și pot asigura subzistența, membrii lor fiind nevoiți să lucreze ca muncitori agricoli pe marile plantații, să practice diverse meșteșuguri sau să presteze munci în domeniul serviciilor. În această categorie intră exploatările agricole avînd pînă la 7 ha, fapt explicat prin caracterul extensiv al agriculturii, nivelul scăzut al agrotehnicii practicate și randamentul redus al culturilor. Grupul „infrafamilial" cuprinde aproape 80% din totalul populației ocupate în agricultura Americii centrale.

Datele din tabelul alăturat evidențiază că cea mai numeroasă categorie o constituie muncitorii agricoli lipsiți complet de pămînt (circa 9% din totalul populației acestei regiuni).

Autorii studiului constată că proprietatea țărănească din America centrală cunoaște un proces de fărîmițare, ceea ce va duce la creșterea în viitor a numărului exploatărilor mici și foarte mici. În El Salvador exploatările avînd sub 0,7 ha reprezentau, în prima jumătate a deceniului trecut, 24% din ansamblul exploatărilor „infrafamiliale". Ca urmare a acestui proces, se apreciază că — dacă va avea loc o creștere medie anuală de 2% a populației din grupul „infrafamilial" — în 1985 micii proprietari rurali și muncitori agricoli vor reprezenta, împreună cu familiile lor, aproximativ jumătate din populația Americii centrale. Fărîmițarea continuă a proprietății agrare și nivelul de trai foarte scăzut al majorității populației rurale — în condițiile menținerii latifundiilor — constituie o puternică frînă în calea accelerării dezvoltării economiei Americii centrale.

[1]) Vezi Sebald G. Manger-Cats și Theodor Berthold, **La petite exploitation agricole en Amerique centrale: projections sur 1985**, F.A.O., Bulletin mensuel — Economie et statistique agricoles, mai 1970.

	1963 *)	1970	1975	1985
Mărimea exploatării agricole:				
sub 0,7 ha...	191200	219600	242500	295600
0,7—7 ha	624600	717500	792100	965600
Lucrători fără pămînt (persoane)	1160000	1332500	1471100	1793400

*) Evaluări pe baza recensămintelor agricole efectuate între anii 1961—1965.

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

43

ANUL VIII NR. 43 (373)
VINERI 23 OCTOMBRIE 1970
24 PAGINI 2 LEI

viața economică

calculatoarele

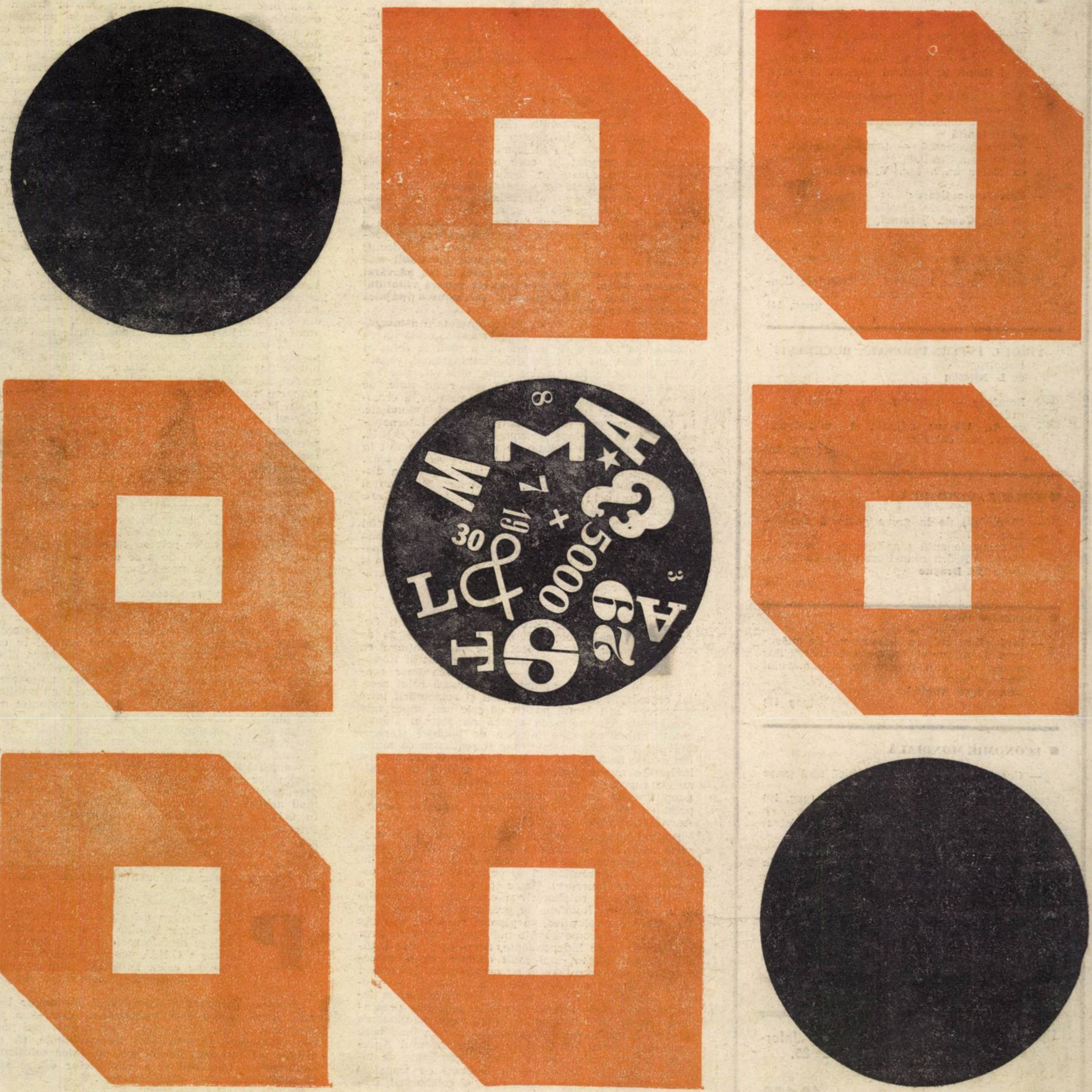

viața economică

săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA : str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.78.76 • București

SUMARUL

din 23 octombrie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALĂ

CALCULATOARELE

• Coordonatele politicii naționale de înzestrare cu echipamente moderne de calcul
de **M. Drăgănescu**, **C. Dumitrașcu**, **Vl. Ticovschi**, din Secretariatul permanent al Comisiei guvernamentale pentru dotarea cu echipament de calcul și automatizare a prelucrării datelor.
(pag. 3)

• Operativ, precis, complet, rațional
Interviu cu ing. **I. Niculescu**, director CEPECA.
de **C. Cojocaru**

• **Opinii ale utilizatorilor**
(pag. 5—6)

• Informația și informatica
(pag. 7)

★

Elementele construirii unui sistem informațional
Convorbire cu **L. L. Horn**, vicepreședinte și **Ralph R. Stafford** director al I.B.M.
(pag. 8)

— Raid-anchetă în întreprinderi bucureștene: Încheierea contractelor în domeniul aprovizionării tehnico-materiale pe anul 1971
de **M. Ioniță**

— Avuția obștească — temelia creșterii economice a C.A.P.
de lector univ. ing. **V. Bidileanu**
(pag. 9)

— **Cercetare-aplicare :**
De la licență la creația originală
de ing. **Const. Șaramet**, Uzina „Unirea"-Cluj
(pag. 10)

— Casa de economii și consemnațiuni în sprijinul populației
de dr. **Mircea Popovici**, președintele Consiliului de Administrație C.E.C.
(pag. 11)

TÎRGUL INTERNAȚIONAL BUCUREȘTI
Robotron '70
de **L. Nițescu**
(pag. 12—13)

România — exportator de mașini și utilaje
de **Al. Albescu**, adjunct al ministrului comerțului exterior
((pag. 15)

■ ISTORIE ECONOMICĂ

— 50 de ani de la greva generală din octombrie 1920 :
O impresionantă manifestare a combativității mișcării muncitorești din România,
de dr. **Fl. Dragne**
(pag. 16)

■ TEORII • IDEI

— Multiplicatorul, ca instrument de măsurare a influenței sectorului serviciilor asupra ritmului de creștere a numărului de angajați
de dr. **Iosif Anghel**
(pag 17)

■ ECONOMIE MONDIALĂ

— Convertiri recente la o politică fără șanse
de **D. Hervian**
(pag. 19)

— Premisele unei colaborări directe
Convorbire cu **Nagy Jozsefné**, ministrul industriei ușoare al R. P. Ungare

R.S.F. Iugoslavia :
— Modernizarea structurii economiei în plină desfășurare
de **V. Brăneanu**
(pag. 21)

Italia :
— Dilemele „supercabinetului economic"
de **N. Mavrodin**
(pag. 22)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

Cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la Sesiunea Jubiliară a Organizației Națiunilor Unite

O ANALIZĂ STRĂLUCITĂ, O POZIȚIE CONSTRUCTIVĂ ÎN PROBLEMELE MAJORE ALE VIEȚII INTERNAȚIONALE

TOȚI OAMENII muncii din patria noastră, indiferent de naționalitate, au luat cunoștință cu legitimă satisfacție și au întîmpinat cu o fermă și deplină aprobare cuvîntarea rostită de președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Sesiunea Jubiliară a Organizației Națiunilor Unite, considerînd-o ca o expresie strălucită a gîndurilor și aspirațiilor, a voinței întregului nostru popor de a-și aduce contribuția la rezolvarea marilor probleme ale vieții internaționale contemporane.

În această cuvîntare, România și-a expus, prin reprezentantul său cel mai autorizat, rațiunea politicii sale internaționale și a prezentat, cu o principialitate ireproșabilă și totodată cu un profund simț al realității, un program amplu, logic și posibil, al acțiunilor ce stau în fața comunității popoarelor în vederea promovării cauzei destinderii, păcii mondiale și cooperării între popoarele lumii.

În cadrul unei analize obiective, științifice a realităților vieții economice, politice și sociale contemporane, au fost evidențiate marile transformări care au avut loc în lume în cei 25 de ani de existență a Națiunilor Unite, atestînd afirmarea pe toate continentele a unor largi și viguroase forțe sociale, a diferitelor națiuni, a opiniei publice progresiste, care s-au ridicat în apărarea păcii, libertății și independenței naționale — în condițiile persistenței imperialismului și colonialismului care recurg la forță și amenințarea cu forța pentru a-și menține pozițiile desuete ale dominației și aservirii altor popoare.

Concluzia majoră pe care o evidențiază analiza epocii noastre constă în faptul că în prezent nu există forțe în lume în stare să răpească libertatea și independența popoarelor, cînd acestea sînt hotărîte să-și apere aceste cuceriri. Însăși dezvoltarea socială progresistă, dreptul sacru al popoarelor la o viață prosperă impun această cerință în lumea contemporană. Așa cum a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu **„lumea spre care mergem inevitabil este aceea in care fiecare popor va putea fi un adevărat stăpîn pe soarta sa, va putea decide asupra viitorului său va putea acționa pentru colaborarea pașnică cu celelalte popoare"**.

Așteptată cu viu interes, ampla cuvîntare a tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost, totodată, urmărită cu o deosebită atenție de o sală plină pînă la refuz și a avut, apoi, un puternic ecou internațional, constituind la O.N.U., în întreaga lume, obiectul unor numeroase comentarii din partea șefilor de state, de delegații, a reprezentanților statelor membre, a cercurilor politice, precum și a presei mondiale. În lojile rezervate reprezentanților presei internaționale — acest adevărat „seismograf politic" al O.N.U., cum se exprima o agenție de presă —, a domnit în tot timpul cuvîntării o vie animație. La foarte scurt timp după începerea discursului, textele puse la dispoziția presei s-au epuizat, iar marile agenții au și transmis primele relatări referitoare la liniile sale directoare.

Cu o claritate deosebită România și-a făcut astfel cunoscută, în acest cadru solemn, poziția sa față de marile probleme care confruntă lumea contemporană, principiile care o călăuzesc în efortul de a-și aduce contribuția la realizarea unei lumi a cooperării între toate popoarele.

FĂCÎND o retrospectivă a activității Organizației Națiunilor Unite în cei 25 de ani ce au trecut de la înființarea ei, președintele Consiliului de Stat al României a relevat — în vederea unor concluzii de natură să sporească rolul acestei organizații în asigurarea păcii și colaborării între popoare — atît faptul pozitiv că cele mai importante evenimente din perioada scursă au stat în atenția O.N.U., fiind adoptate o serie de hotărîri și rezoluții de mare însemnătate, dar și realitatea că multe din aceste hotărîri nu au fost îndeplinite sau au fost înfăptuite numai parțial, iar într-o serie de evenimente survenite pe arena mondială, organizația a adoptat chiar hotărîri nejuste, care i-au știrbit din prestigiu și au avut repercusiuni negative asupra dezvoltării vieții internaționale.

Politica internațională a României are drept premisă ideea că făurirea păcii trebuie să fie opera tuturor statelor, care au datoria de a se călăuzi în politica lor internațională de cerințele dezvoltării colaborării și încrederii între popoare. Acordînd o atenție specială colaborării și cooperării cu celelalte state socialiste, România se preocupă în același timp de extinderea relațiilor, pe planuri multiple, cu toate țările lumii și promovează o politică de contacte largi cu tinerele state independente, dezvoltă și este hotărîtă să extindă tot mai mult colaborarea și cooperarea reciproc avantajoasă cu aceste state. Informînd pe larg despre cuvîntarea rostită la O.N.U. de președintele Consiliului de Stat al României, presa internațională citează acele pasaje în care este prezentată poziția țării noastre în ce privește soluționarea pașnică a problemei vietnameze și găsirea unei baze juste în vederea lichidării crizei din Orientul Apropiat. Totodată, sînt redate opiniile exprimate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în legătură cu transformarea Europei într-o zonă a păcii și colaborării, scoțîndu-se în evidență importanța pe care guvernul României o acordă convocării unei conferințe în problemele securității și colaborării în Europa.

PORNIND de la premisa că organismele internaționale pot juca un rol important în respectarea principiilor dreptului internațional și în dezvoltarea relațiilor dintre state, țara noastră își aduce contribuția activă la întreaga viață a O.N.U. și a celorlalte foruri cu caracter mondial. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a amintit în acest sens rezoluțiile importante adoptate de Organizația Națiunilor Unite la inițiativa României și a altor state. De asemenea, propunerile românești înscrise pe agenda de lucru a actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., cum sînt : „Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și efectele sale negative asupra păcii și securității", precum și „Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state".

Deosebit de pregnantă a apărut, în cuvîntarea președintelui Nicolae Ceaușescu, expunerea constructivă a direcțiilor principale către care ar trebui îndreptate eforturile pentru soluționarea problemelor stringente ce stau azi în fața omenirii și de care depind progresul, pacea și securitatea internațională. Referindu-se la aceste direcții, personalități marcante ale vieții internaționale au declarat că acestea sînt concepții de rezonanță universală care promovează renunțarea la amenințarea cu forța sau la utilizarea ei în raporturile internaționale, reglementarea pașnică a diferendelor dintre state, stricta respectare a integrității teritoriale, neintervenția în afacerile interne.

Președintele României a subliniat cu deosebită putere de convingere că o problemă capitală a raporturilor internaționale o prezintă statuarea principiilor de bază ale relațiilor interstatale — cheia promovării unor raporturi de încredere și cooperare între națiuni.

Menționîndu-se răspunderea deosebită ce revine statelor mari, în cuvîntare se relevă totodată rolul tot mai important al țărilor mici și mijlocii, propunîndu-se ca acest principiu să-și găsească consacrarea corespunzătoare în organismele O.N.U. „Prețuiesc foarte mult — a afirmat Rudolf Kirchslaeger, ministrul afacerilor externe al Austriei — sublinierea din cuvîntarea președintelui Ceaușescu, privitoare la rolul și contribuția ce o pot aduce țările mici și mijlocii la promovarea destinderii, la rezolvarea pe cale pașnică a diferendelor internaționale". Ministrul plenipotențiar al Marocului, H. Warzazi, a mărturisit că a reținut în mod deosebit „pledoaria convingătoare în favoarea respectului între națiuni, în sprijinul egalității între state, independenței si suveranității lor..." Într-un sens asemănător s-au pronunțat o serie de alte personalități prezente la sesiune. „Am fost impresionat în mod deosebit de pasajele din cuvîntare care s-au referit — a declarat Paul Engo, ministrul de externe al Camerunului — la autodeterminarea popoarelor și dreptul lor de a urma o cale de dezvoltare proprie".

Numeroși alți reprezentanți ai diferitelor țări la O.N.U., agenții de presă din țările socialiste, precum și din alte țări au arătat că acordă o importanță deosebită aprecierilor privind tineretul în epoca contemporană și apelului de a se crea condiții necesare pentru ca acesta să poată juca un rol mai activ în societate ; de asemenea, poziției expuse de președintele Nicolae Ceaușescu referitoare la necesitatea lichidării prăpastiei ce separă țările avansate din punct de vedere industrial de cele rămase în urmă, respingerii de către d-sa a cursei înarmărilor. Numeroase agenții de presă și ziare au relevat pasajul în care tovarășul Nicolae Ceaușescu a cerut lichidarea blocurilor militare, a bazelor militare de pe teritoriile altor state, retragerea în limitele granițelor naționale a tuturor trupelor. Alte organe de presă au subliniat că președintele Nicolae Ceaușescu s-a pronunțat pentru abolirea blocurilor militare pe care le-a caracterizat drept „incompatibile cu Carta O.N.U.". Presa internațională a relevat, de asemenea, faptul că tovarășul Nicolae Ceaușescu a reafirmat principiul universalității Națiunilor Unite și a cerut restabilirea drepturilor legitime ale Republicii Populare Chineze, precum și necesitatea ca și alte state, ținute azi în mod arbitrar în afara organizației, să-și ocupe locul în O.N.U., care să devină „cu adevărat un for al întregii comunități mondiale". Numeroși oameni de stat și diferite organe de presă au relevat modul realist în care președintele Nicolae Ceaușescu a preconizat rezolvarea treptată, prin eforturi comune din partea tuturor statelor a acestor deziderate.

PRIN întreaga orientare a cuvîntării sale, președintele Nicolae Ceaușescu a arătat că înțelege să folosească prilejul sesiunii jubiliare a O.N.U. pentru a aduce o contribuție pe calea facilitării unor pași pozitivi în problemele cruciale ale vieții internaționale.

„Sesiunea jubiliară a Organizației Națiunilor Unite este, după opinia mea, chemată să dea — a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu — **un impuls mai puternic colaborării și cooperării internaționale, să contribuie la realizarea de noi pași pe calea soluționării problemelor litigioase și a conflictelor dintre state, la instaurarea unei păci trainice"**.

N. MUNTEANU

New-York, octombrie

calculatoarele

Electronica pătrunde tot mai larg și mai adînc în tehnică și în viața de zi cu zi. Mașinile electronice de calcul sporesc incomensurabil dimensiunile intelectuale ale omului și deschid tehnicii, economiei, societății perspective de progres încă greu de evaluat. Industrie de vîrf, electronica și componenta ei — fabricarea de mașini de calcul — are asupra ridicării generale a nivelului tehnic al producției și al produselor un asemenea efect de antrenare, încît nici o economie care aspiră spre modernizare, spre asimilarea cît mai amplă a revoluției științifice-tehnice nu o poate evita fără pierdere pentru ea. Iată de ce una din opțiunile importante ale politicii de industrializare a României este dezvoltarea electronicii. Iată de ce încă acum trei ani, din inițiatva și sub îndrumarea conducerii partidului și statului, a fost elaborat și se pune în practică un program de înzestrare a economiei naționale cu mașini și echipamente de calcul, program a cărui gestiune revine unui organism special creat pe lîngă Consiliul de Miniștri. Și, este desigur semnificativ faptul că însuși tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a intîlnit recent cu un grup de specialiști, spre a discuta aspecte legate de realizarea acestui program. Producerea și utilizarea calculatoarelor, formarea de cadre adecvate, ridică numeroase probleme, unele dintre ele formulate în concepte și noțiuni noi. Revista noastră își propune să aducă mai sistematic în atenția cititorilor săi datele fundamentale ale acestei problematici, coordonatele de bază ale acestui puternic flux de modernizare a României.

COORDONATELE POLITICII NAȚIONALE DE ÎNZESTRARE CU ECHIPAMENTE MODERNE DE CALCUL

M. DRĂGĂNESCU
C. DUMITRAȘCU
Vl. TICOVSCHI

de la Secretariatul permanent al Comisiei guvernamentale pentru dotarea cu echipamente de calcul și automatizarea prelucrării datelor

PROGRAMUL DE DOTARE A ECONOMIEI NAȚIONALE cu echipamente moderne de calcul și automatizare a prelucrării datelor a fost adoptat în anul 1967, an în care Conferința Națională a Partidului Comunist Român a dezbătut și aprobat măsurile de perfecționare a conducerii și planificării economiei naționale, a metodelor de organizare și conducere a vieții sociale corespunzător noii etape de dezvoltare socialistă a țării. Încadrarea acțiunilor prevăzute în programul de înzestrare a economiei naționale cu echipamente de calcul în efortul general de modernizare prevăzut de Conferința Națională și apoi de Directivele Congresului al X-lea al partidului a constituit și constituie condiția esențială a desfășurării Programului în conformitate cu cerințele obiective ale economiei naționale. În Directivele Congresului al X-lea se prevede :

„În scopul modernizării activității de conducere și planificare, vor fi luate măsuri în direcția extinderii tehnicii de calcul și creării progresive a sistemului național de prelucrare a datelor, promovării ciberneticii și informaticii în producție și gestiune".

PENTRU realizarea obiectivelor expuse programul de dotare a fost conceput ca un program complex avînd următoarele coordonate pricipale :

- modul de înzestrare a economiei naționale cu echipamente moderne de calcul ;
- modul de utilizare al echipamentelor într-o concepție unitară care să asigure crearea treptată a ceea ce astăzi numim sistemul național de informatică și conducere ;
- modul de pregătire și de asigurare a numărului necesar de cadre.

Realizarea obiectivelor programului depinde de îmbinarea judicioasă a celor trei direcții de acționare de mai sus. Modul de înzestrare a economiei naționale cu echipamente de calcul va depinde pe de o parte de cerințele și principiile de realizare ale unui sistem național de informatică și conducere și, pe de altă parte, de resursele economiei naționale, de efortul economic posibil pentru această dotare. Pentru a realiza un sistem unitar este nevoie, în primul rînd, de compatibilitatea echipamentelor și programelor de calcul, a modului de organizare a structurilor de informație, ceea ce impune în mod evident anumite condiții și modului de dotare, condiții care se manifestă prin obligativitatea reducerii tipurilor de echipamente și, în orice caz, evitarea echipamentelor necompatibile. Desigur că se poate spune că pentru a dobîndi o anumită experiență, pentru a forma cadrele, nu trebuie să se aștepte echipamente unitare, compatibile, ci trebuie să se recurgă la orice dotare posibilă. Acest raționament putea fi valabil cu 5—6 ani în urmă, dar la elaborarea programului întreaga tendință mondială justifică alegerea compatibilității ca un criteriu major în politica de dotare. În perioada 1968—1970 au fost introduse în economie calculatoare electronice cît mai apropiate ca structură și programare de calculatorul actual Felix C-256 care se va fabrica în țară și de asemenea au fost realizate dotări cu mai multe zeci de calculatoare electronice mici, toate de același tip. Nu sînt luate aici în considerație mașinile de calculat electromecanice și electronice cu 2—4 operații ca și mașinile electromecanice de facturat și contabilizat pentru care se asigură, de asemenea, o dotare destul de unitară, caracter unitar ce se va întări pe măsură ce volumul producției proprii va crește, în conformitate cu planurile actuale. Ritmul de dotare cu calculatoare electronice va crește considerabil începînd cu ultimul trimestru al anului 1970 cînd încep să fie livrate în serie calculatoarele compatibile de tip IRIS—50 și FELIX C-256 ca și importul altor calculatoare cu structură apropiată de acestea.

ÎN STABILIREA unui mod de dotare cu echipamente de calcul și în special cu calculatoare electronice au trebuit să fie luate în considerație trei căi principale : fabricația proprie, importul și închirierea. Este evident că nu se pune problema de a alege în exclusivitate una din aceste căi, ci numai de a acorda anumite ponderi acestora, ponderi care pot fi variabile în timp.

În ceea ce privește **închirierea** de echipamente, aceasta a constituit o practică foarte extinsă pentru calculatoare și echipamente din primele generații, deoarece uzura morală a acestora se producea în numai cîțiva ani. Într-o perioadă restrînsă de timp s-a trecut de la calculatorul cu tuburi electronice, la calculatorul cu tranzistoare cu germaniu, la cel cu tranzistoare cu siliciu și apoi la cel din generația III-a cu circuite integrate. Generația III-a reprezintă o etapă de maturitate în tehnica calculatoarelor electronice și în consecință durata de utilizare a unui asemenea calculator va fi mult mai îndelungată decît pentru generațiile anterioare. Prognozele științifice publicate în literatura de specialitate indică o utilizare a circuitelor integrate pe bază de siliciu cel puțin pentru o perioadă de 10—15 ani. De aceea este de așteptat o evoluție mult mai lentă și mai puțin spectaculoasă a echipamentelor din generația III-a către o generație următoare. Durata de utilizare a calculatoarelor din generația III-a fiind apreciată în țările cele mai dezvoltate industrial, cu schimbările tehnologice cele mai rapide, la 5—8 ani, față de 2—4 ani la generațiile anterioare, se poate pune în mod firesc întrebarea dacă închirierea echipamentului este mai rentabilă decît cumpărarea lui.

În urma analizelor făcute, ținînd cont de valoarea chiriei anuale, s-a constatat că pentru o perioadă de utilizare a calculatoarelor din generația III-a ca aceea indicată mai sus, efortul total valutar este mai mare în cazul închirierii echipamentului decît în cazul cumpărării lui. Dacă se ține cont și de faptul că un astfel de echipament va putea fi utilizat pentru o perioadă care poate depăși 10 ani, rezultă înclinarea balanței către soluția cumpărării în loc de cea a închirierii lor. Este util de menționat că autorități guvernamentale dintr-o serie de țări care produc calculatoare din generația III-a recomandă tuturor organismelor guvernamentale și administrative de stat să cumpere și nu să închirieze calculatoare din generația III-a, pe baza unor evaluări similare cu cele făcute de noi. Companiile particulare din apus se găsesc în cu totul altă situație, deoarece, în special companiile mai mici pot suporta mai ușor o chirie totală pe 5—8 ani, mai mare decît costul calculatorului căci pentru aceste companii sumele rămase disponibile în scopuri productive, au o valoare cu atît mai mare cu cît sînt disponibile și utilizabile mai de vreme („time value of money").

O altă problemă a politicii de dotare este aceea a raportului import/fabricație proprie. Acesta poate fi judecat din mai multe puncte de vedere :

- din punctul de vedere al efortului valutar pentru a dispune de un anumit număr de echipamente într-o anumită perioadă de timp ;
- din punctul de vedere al eficienței economice numai al fabricației de calculatoare electronice ;
- din punctul de vedere al eficienței economice mai generale, înglobînd și efectul economic al utlizării calculatoarelor electronice.

Din punctul de vedere al efortului valutar, orientarea programului de a acorda o pondere mare fabricației proprii s-a dovedit justificată. În perioada 1971—1975, efortul valutar pentru importul necesar fabricației, inclusiv al utilajelor pentru

⟶

←

fabrica de calculatoare și asistența tehnică necesară este cu ceva mai mic decît efortul valutar necesar unui import egal de calculatoare. În perioada 1976—1980, efortul valutar pentru fabricație revine la 50% din efortul valutar pentru a importa numărul de calculatoare respectiv.

Din punctul de vedere al eficienței economice al unei fabricații, în sine, de calculatoare electronice, practica mondială este destul de interesantă. Calculatorul electronic fiind un produs scump, extrem de complex și de cea mai înaltă tehnicitate, pentru a se acoperi cheltuielile de cercetare, dezvoltare și fabricație și a obține beneficii din vînzarea lor, este necesar un volum de producție destul de ridicat. Din acest punct de vedere firma IBM, fabricînd din fiecare tip un număr de calculatoare de ordinul miilor, a reușit să-și bazeze activitatea numai pe fabricația și vînzarea de echipamente de calcul și servicii corespunzătoare. Companiile electronice care au trecut și la fabricația de calculatoare electronice, pe lîngă celelalte produse electronice în general au avut dificultăți și chiar pierderi, deoarece nu s-au putut concentra asupra producerii de echipamente de calcul. Astfel se explică de ce în S.U.A. supraviețuiesc în fabricație de calculatoare în general numai companiile care se ocupă exclusiv de aceasta și ating un volum de producție minim care să le asigure rentabilitatea. În Europa se constată același lucru, concentrarea fabricației de calculatoare electronice în companii specializate, ca spre exemplu I.C.L. în Anglia, prin transferul fabricilor de calculatoare electronice de la English Electric și Marconi la vechea companie de calculatoare ICT; în Franța concentrarea unor companii mai mici în Compania Internațională de Informatică cu un sprijin guvernamental puternic prin planul calcul. Un fenomen similar se pare că se pregătește în R.F.G. În plus, pentru a face față concurenței firmelor americane, firmele europene din Marea Britanie, Franța și R.F.G. au discuții în vederea unei cooperări strînse cel puțin într-un viitor previzibil dacă nu imediat. Din cele de mai sus se constată că fabricația de calculatoare electronice tinde să se concentreze în companii mari, puternice, cu volume mari de producție. Permit oare cele de mai sus de a trage concluzia că din punctul de vedere al unei eficiențe economice a fabricației de calculatoare electronice nu ar fi fost recomandabil de a desfășura o astfel de fabricație în țara noastră?

RĂSPUNSUL la această întrebare se poate obține numai prin examinarea și a celui de al treilea punct de vedere și anume **eficiența economică pe ansamblul fabricării și utilizării calculatorului electronic.** Trebuie făcută de la bun început o diferențiere netă între oricare alt utilaj industrial și un echipament de calcul. Utilajul industrial devine în întreprindere o unealtă de producție, în timp ce calculatorul electronic acționează asupra sistemului de informatică și conducere al unei întreprinderi, asupra organizării întreprinderii și direct asupra regimului de funcționare economică a acesteia. Calculatorul electronic, acționînd în sfera conducerii unui proces economic, favorizînd obținerea optimizării acestuia, constituie un element de ordinul resursei economice.

De aceea, scopul programului de dotare fiind crearea unui sistem național de informatică și conducere, produsul care interesează este acest sistem și deci **NOI PRODUCEM UN SISTEM,** căruia i se subordonează toate celelalte acțiuni. Ceea ce interesează este **producerea eficientă a acestui sistem** și numai în cadrul acestui sistem se poate dezbate dacă este util să fabricăm sau să ne bazăm numai pe importul de calculatoare. Sînt cunoscute cazuri de creare a unor sisteme mari, în care trebuie să fie realizate producții speciale de serie mică pentru aceste sisteme, uneori chiar unicate, cum va fi în cazul nostru software-ul de bază al sistemului, ceea ce este cu totul altceva decît software-ul de bază al unui calculator. Din acest punct de vedere al eficienței globale, al produsului „sistem“, apreciem că prevederea din program de a se fabrica echipamente de calcul în țară, este pe deplin justificată. În afară de aceasta, s-au avut în vedere implicațiile mult mai profunde pe care le are dezvoltarea unei industrii de tehnică de calcul și prin aceasta de electronică profesională, prin efectul ei de antrenare asupra progresului în alte ramuri tehnice și deci asupra progresului economic și social în general.

MODUL de a privi programul ca un produs unic ce trebuie realizat într-o anumită perioadă de timp constituie o optică în conformitate cu știința modernă a conducerii care consideră că a realiza un mare sistem constituie (însăși realizarea sistemului) un sistem. Sistemul național de informatică și conducere se creează printr-un alt sistem care este programul de dotare. De aceea, considerăm juste și acele opinii care susțin că fabricația de echipamente de calcul, elaborarea de programe de calcul, automatizarea proceselor tehnologice cu calculatoare electronice, proiectarea și realizarea de sisteme de informatică și conducere și în ultimă instanță la scară națională trebuie să fie cuprinse într-un sistem organizatoric unic. Cerința de conducere printr-un sistem organizatoric unic a majorității acțiunilor din program ar trebui să fie considerată ca o coordonată importantă a programului.

În ceea ce privește politica de dotare pe tipuri de echipamente ținînd seama de experiența acumulată pe plan mondial în țările dezvoltate din punct de vedere industrial și de situația din țara noastră sub aspectul dotării existente a economiei naționale cu mijloace ale tehnicii de calcul la nivelul anului 1967, a rezultat că procesul de introducere coordonată a acestor mijloace este necesar să se dezvolte progresiv pe mai multe căi principale.

S-a avut în vedere că problema calculelor de rutină, de mică complexitate și de mare volum prin caracterul lor repetat, al căror rezultate se utilizează numai la locul efectuării lor pentru scopuri locale, să fie rezolvată pe calea **micii mecanizări a calculului**, cu ajutorul unor mașini de calculat simple din categoria mașinilor electromecanice și electronice de birou.

Calculele de o mai mare complexitate, impunînd un anumit nivel de automatizare și al căror rezultate trebuie să fie utilizate pentru prelucrări ulterioare impuneau media mecanizare a calculului, deci utilizarea unor mașini de calculat mai complexe, generatoare de suporți tehnici de informații, ca de exemplu mașini de facturat și de contabilizat cu perforator de bandă sau de cartelă.

Pentru rezolvarea problemelor de calcul complexe, cu caracter diversificat și de mare volum, era necesară **automatizarea** calculului, și, în consecință, folosirea calculatoarelor electronice universale.

Totodată trebuia să se aibă în vedere și obiectivul realizării progresive și coordonate a sistemelor informatice și, în final, a sistemului național de informatică și conducere. Sub acest aspect puteau fi considerate cele trei zone corespunzătoare căilor de mecanizare și automatizare a calculului sus-menționate și anume: zona periferică izolată, corespunzătoare micii mecanizări a calculului, zona periferică conectabilă la zona centrală, corespunzătoare mediei mecanizării și zona centrală, corespunzătoare calculatoarelor electronice. Este evident că dezvoltarea cordonată și progresivă a acestor zone, impunea o serie de condiții de compatibilitate atît a echipamentelor de calcul aferente zonei respective cît și celor din celelalte zone. În consecință se punea problema alegerii unui număr redus de categorii și tipuri de echipamente care să se încadreze în această concepție unitară.

Felix C—256

PENTRU a asigura dotarea economiei naționale cu echipamente de calcul într-un timp scurt, cu eforturi valutare cît mai reduse, s-a ajuns la concluzia necesității fabricării lor pe baza unor licențe sau cooperări. În același timp s-a trecut la dezvoltarea unui potențial de proiectare și cercetare în domeniul echipamentelor de tehnică de calcul prin concentrarea celor mai buni specialiști într-un sector al Institutului de electronică și tehnică de calcul, sector care, în prezent, după numai 2 ani de la înființare, lucrează un număr de peste 150 de specialiști. De asemenea, a fost înființată Întreprinderea pentru întreținerea și repararea utilajelor de calcul, care, în numai 2 ani, a ajuns la un număr de peste 700 salariați, cu 27 filiale în țară, într-o organizare teritorial-arborescentă.

A fost începută investiția pentru Fabrica de calculatoare electronice. Astfel, în mai puțin de 3 ani de la crearea condițiilor organizatorice prevăzute în Programul de dotare al economiei naționale cu echipamente moderne de calcul, industria română expune la Tîrgul Internațional București 1970 un calculator electronic universal de capacitate medie de generația III-a tip Felix C-256, precum și o gamă de mașini de calculat de medie și mică mecanizare a calculului. Astfel sînt expuse mașina de calculat electronică Mureș II A, mașinile de calculat electronice de birou Felix-30 și Felix-32, precum și mașina electronomecanică de facturat și contabilizat Felix-15.

Dotarea economiei naționale cu echipamente de calcul în condiții de eficiență tehnică și economică maximă, chiar dacă majoritatea echipamentelor se fabrică în țară, nu poate fi realizată fără o largă colaborare internațională, prin import și prin acțiuni de cooperare. S-au purtat tratative și s-au inițiat acțiuni vizînd producerea în cooperare de subansamble și părți componente electronice, pentru echipamentele periferice aferente, precum și ale unora dintre mașinile de calculat de medie mecanizare, atît cu țările socialiste cît și cu unele firme din țările capitaliste.

Importul de calculatoare electronice vizează în special calculatoarele electronice de capacitate mare, atît din țările socialiste pe măsura realizării lor, cît și din alte țări.

PENTRU buna utilizare a calculatoarelor electronice, s-a preconizat o concentrare a forțelor de programare și analiză în cadrul unui institut de specialitate, urmărindu-se să se dea activității de programare un caracter organizat industrial, să se realizeze o așa denumită „fabrică de programe“. Acest rol revine Institutului Central de Informatică, recent înființat, care are sarcina de a organiza și coordona Biblioteca națională de programe. Intre timp, însă, s-a căutat să se rezolve parte dintre aceste probleme prin antrenarea colectivelor centrelor teritoriale existente și prin organizarea unui sector de programare pentru media mecanizare la Întreprinderea pentru întreținerea și repararea utilajelor de calcul, fără a se reuși să se soluționeze integral problemele și să se suplinească lipsa Institutului Central de Informatică.

Considerîndu-se că existența cadrelor de specialiști necesari pentru programarea, întreținerea și exploatarea calculatoarelor electronice constituie o condiție primordială pentru buna utilizare a acestora, s-au întreprins numeroase acțiuni, specializîndu-se cadre cu pregătire superioară în institute de învățămînt superior și prin specializări în străinătate. Totodată s-au întreprins acțiuni organizate, cu concursul unor specialiști străini, de formare a cadrelor în țară.

O altă ncesitate rezultată din politica de dotare adoptată este aceea a dezvoltării licențelor pe calea cercetării și dezvoltării proprii prin diversificarea tipurilor de mașini, prin realizarea unor noi echipamente de calcul. În acest sens s-au și obținut unele realizări dintre care menționăm îmbunătățirea afișării rezultatelor la mașina Felix-30 și 32 prin mărirea gabaritului cifrelor afișate și deducerea zerourilor redondante, realizarea în fază model experimental a imprimantei pentru mașini de calculat de birou etc.

O atenție deosebită trebuie acordată echipamentelor de pregătire și culegere a datelor, elemente fundamentale pentru constituirea sistemelor informatice. Pe această linie au fost organizate consfătuiri cu beneficiarii și cu specialiști din industria românească de echipamente de calcul, în vederea definirii tehnicilor și tipurilor de echipamente de pregătire și culegere a datelor celor mai corespunzătoare condițiilor din economie. Totodată s-au început experimentări cu echipamente moderne de pregătire a datelor, ca de exemplu echipamente de introducere directă a datelor pe bandă magnetică. Ca urmare s-a înscris în Planul de cercetare și dezvoltare al cincinalului 1971—1975 sarcina realizării prin efort de cercetare și dezvoltare propriu, prin dezvoltarea produselor fabricate în prezent în țară și prin colaborarea cu țările socialiste, a unor echipamente de pregătire și culegere a datelor corespunzînd necesităților economiei naționale. Aceste cercetări și dezvoltări vor constitui baza tehnico-științifică pentru fabricația în

Calculatoare electronice „Felix 30"

viitor în țara noastră de echipamente terminale, fără de care sistemele informatice integrate sînt de neconceput.

Tot prin efort de cercetare și dezvoltare propriu se preconizează să se realizeze un minicalculator românesc, care este un calculator electronic universal de mică capacitate destinat conducerii proceselor tehnologice, conducerii proceselor de producție, precum și gestiunii întreprinderilor mici, sectoarelor întreprinderilor mari. Utilizarea minicalculatorului pentru concentrarea datelor va permite constituirea sistemelor informatice ierarhizate și, în final, va reprezenta un element important al sistemului național de informatică și conducere.

O altă condiție fundamentală a dezvoltării tehnicii de calcul în țara noastră, a realizării în etape a sistemului național de informatică și conducere, o constituie transmisia de date. De aceea s-a acordat atenție pregătirii condițiilor necesare utilizării tehnicilor transmisiei de date prin inițierea în cadrul Ministerului Poștelor și Telecomunicațiilor, a unui program de acțiune privind măsurători ale caracteristicilor liniilor de telecomunicații din punctul de vedere al transmisiei de date, pe baza căruia să se întocmească planul de investiții în modernizări și construcții noi de linii pentru transmisia de date pe cincinalul 1971—1975 și următorii.

Concomitent au fost accelerate cercetările efectuate de Institutul de proiectări pentru automatizări pentru elaborarea părților electronice ale echipamentelor de transmisie a datelor. În privința echipamentelor și materialelor necesare dotării centralelor de calcul electronic se are în vedere fabricația în țară a grupurilor stabilizatoare de tensiune, a plafoanelor și podelelor false, precum și a unor părți din instalațiile de climatizare, integrarea acestor instalații preconizîndu-se să fie realizată în cooperare cu un partener străin.

DEZVOLTAREA și perfecționarea echipamentelor de calcul ca și a programelor de calcul urmărește asigurarea cu mijloace tot mai perfecționate și mai eficiente a utilizatorilor acestora în scopul final al introducerii și extinderii tehnicii de calcul — instrument modern și eficace în îmbunătățirea continuă a conducerii economiei la toate nivelele.

Pentru ca informatica să poată contribui cu întregul său potențial la îmbunătățirea conducerii proceselor economice nu este suficientă numai asigurarea unei baze tehnico-materiale cu echipamente moderne de calcul, ci și asigurarea condițiilor de utilizare optimă a acestora — cerință ce reclamă un șir întreg de acțiuni de mare amploare susținute prin concentrarea eforturilor tuturor factorilor din economie. În acest articol nu au putut fi expuse decît aspecte ale politicii de dotare, urmînd ca în alte articole să fie prezentate considerații asupra realizării de sisteme informatice în economia națională și asupra problematicii realizării unui sistem național de informatică și conducere, pentru a contribui la elucidarea unor probleme ridicate la recenta consfătuire la conducerea Partidului, în prezența tovarășului secretar general Nicolae Ceaușescu, cu specialiștii în domeniul tehnicii de calcul și al informaticii economice.

calculatoarele

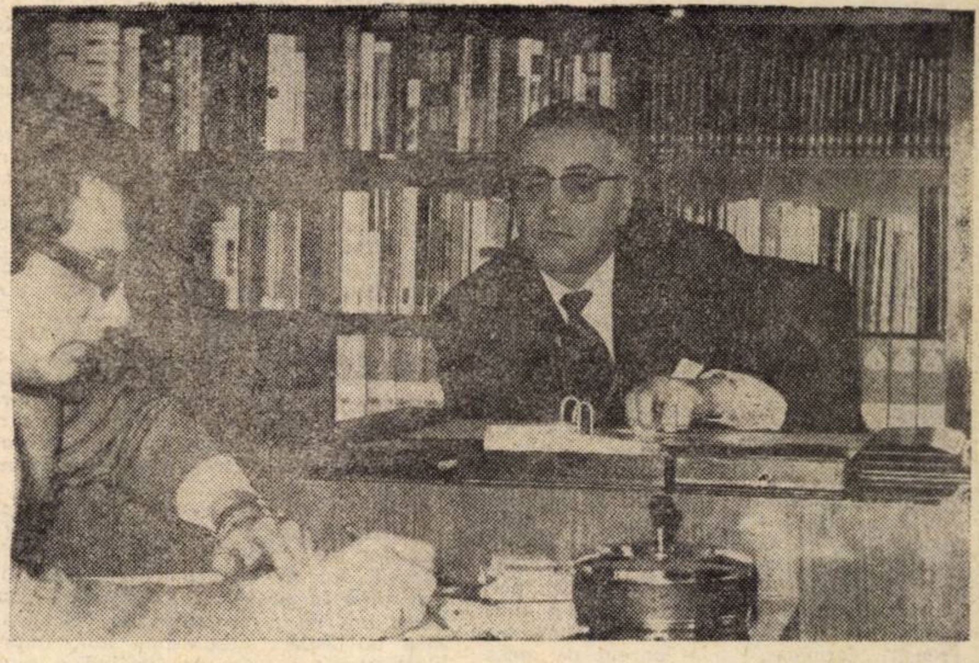

CONVORBIRE
cu ing.
Ion NICULESCU,
director CEPECA

OPERATIV, PRECIS, COMPLET, RAŢIONAL

- Trebuie mai întîi să formăm specialişti
- Calculatorul este un instrument al conducerii
- Întregul personal să fie pregătit pentru „întîlnirea" cu calculatorul
- Relaţia eficienţei : informaţie-decizie-acţiune
- Eforturi la nivel macro şi microeconomic pentru perfecţionarea sistemului informaţional.

PRINS în plină deschidere a seminarului internaţional organizat la CEPECA pe probleme de pregătire a cadrelor de conducere în vederea utilizării calculatoarelor electronice, inginerul Ion Niculescu, *vechi colaborator al revistei noastre, a avut amabilitatea să răspundă la cîteva întrebări.*

● Ştiu că printre sarcinile încredinţate instituţiei la conducerea căreia participaţi unele sînt legate şi de introducerea calculatoarelor electronice în conducerea activităţii unităţilor economice. Care anume sînt acestea ?

— Centrul nostru de calcul are în primul rînd sarcina să formeze specialiştii necesari elaborării şi implementării sistemelor informaţionale bazate pe prelucrarea automată a datelor. Elaborăm, de asemenea, pachete de programe, software, care să poată apoi fi generalizate.

● Din aplicaţiile efectuate pînă în prezent cu cele cinci întreprinderi pilot, s-au degajat unele învăţăminte. Ne-aţi putea spune unele din acestea ?

— Activitatea de elaborare şi implementare a unui sistem automat de prelucrare a datelor este una extrem de complexă, cere timp şi multă, multă atenţie. Trebuie desfăşurată conform unui program bine gîndit. Astfel, este necesar, înainte de toate, să se reorganizeze şi să se simplifice sistemul informaţional existent în întreprindere ; să se pregătească specialiştii ce vor elabora şi exploata noul sistem şi numai apoi să se treacă la definitivarea configuraţiei echipamentului.

Nu trebuie uitat : calculatorul electronic este un instrument pus la dispoziţia conducerilor pentru ca acestea să-şi exercite cu mai multă eficacitate atribuţiile lor. De aceea trebuie acordată o atenţie deosebită pregătirii în acest sens a conducerilor de întreprinderi ; acestea să cunoască exact avantajele ce le vor obţine de la calculator, ca şi problemele pe care le ridică implementarea acestuia.

Experienţa noastră mai evidenţiază însă că nu numai conducerea, dar întregul personal al întreprinderii trebuie pregătit pentru „întîlnirea" cu calculatorul. Ca regulă, cel care introduce calculatorul trebuie s-o facă cu oamenii care-l vor utiliza.

● Care sînt avantajele la care vă refereaţi ?

— S-ar putea sintetiza în aceea că sistemul informaţional devine mai operativ, mai precis, mai complet, mai raţional. Este necesar să reţinem că misiunea esenţială a unui sistem informaţional este să pună la dispoziţia conducerii informaţii, pe baza cărora aceasta ia decizii. Relaţia este aceea că de calitatea informaţiei depinde calitatea deciziei, care la rîndul ei determină calitatea, eficienţa întregii activităţi conduse.

● Care este relaţia între perfecţionarea sistemului informaţional din economie şi introducerea calculatoarelor electronice ?

— În aplicaţiile noastre am urmărit să raţionalizăm atît cît a fost posibil sistemul informaţional existent în întreprindere. Trebuie observat însă că multe componente ale acestuia sînt stabilite, hotărîte de organe ierarhice superioare. Din acest motiv apreciez că în viitor atenţia trebuie îndreptată în două direcţii : perfecţionarea generală a sistemului informaţional din economie, care trebuie realizată prin eforturi comune, atît la nivel macro- cît şi microeconomic ; aceasta, paralel cu introducerea masivă şi rapidă a echipamentelor de prelucrare automată a datelor, în centre de calcul, în funcţie de condiţiile concrete ale fiecărei ramuri şi regiuni.

● Cred că sînt în asentimentul cititorilor noştri să vă rog să evidenţiaţi unele greutăţi care ar putea fi evitate în viitoarele aplicaţii.

— Trebuie atrasă atenţia asupra necesităţii precizării responsabilităţilor ce revin diverselor compartimente din întreprindere în utilizarea eficientă a calculatorului. Calitatea informaţiilor furnizate de calculator depinde direct de calitatea celor cu care este alimentat. Datele de intrare nu sînt însă furnizate de specialiştii din centrul de calcul, ci de cei din celelalte compartimente ale întreprinderii (aprovizionare, producţie, desfacere, personal etc.). Pe lîngă stabilirea unei metodologii clare de lucru, este necesar să se precizeze obligaţiile ce revin diverselor compartimente pe linia calităţii informaţiilor furnizate calculatorului. Un exemplu. În cadrul unei aplicaţii, pentru a-şi spori producţia globală, specialiştii uneia dintre întreprinderi au introdus materialele din stoc „la producţie". Ne-am trezit cu stocuri negative — cu imposibilul deci. Eroarea a fost descoperită, s-au precizat responsabilităţile şi lucrurile au intrat pe drumul cel bun.

În concluzie, succesul introducerii calculatorului depinde de : pregătirea celor care elaborează sistemul informaţional, calitatea echipamentului, receptivitatea utilizatorilor, a beneficiarilor. Subestimarea unuia dintre aceşti trei factori asigură dacă nu eşecul total, în orice caz întîrzierea succesului.

Convorbire consemnată de
Constantin COJOCARU

● OPINII ALE UTILIZATORILOR ● OPINII ALE UTILIZATORILOR ● OPINII ALE UTILIZATORILOR

La Uzina „Tractorul"-Braşov

CENTRUL DE CALCUL ŞI PROBLEMELE SALE „ANEXE"

ÎN trim. II al anului 1968 în uzina noastră a fost înfiinţat un serviciu de calcul, cu sarcina de a organiza şi pune în funcţiune un sistem informaţional bazat pe prelucrarea automată a datelor. Serviciul de calcul are două compartimente : unul de pregătire a lucrărilor, cuprinzînd analiza şi programarea, şi unul de execuţie, cuprinzînd centrul de calcul propriu-zis care asigură primirea şi pregătirea datelor, executarea lucrărilor precum şi întreţinerea utilajului.

Activitatea de organizare şi punere în funcţiune a avut loc în mai multe etape : amenajarea spaţiilor, instalarea maşinilor şi efectuarea probelor tehnologice, din trim. II.1968 pînă în trim. IV.1968 ; pregătirea aplicaţiilor, din trim. I.1969 şi continuă ; experimentarea diferitelor aplicaţii pregătite, care a început în trim. IV.1969.

PRIMELE aplicaţii de programe pe calculator au fost puse în funcţiune în trim. I.1970 şi continuă conform graficului stabilit. Iată, de altfel, lista completă a aplicaţiilor puse în funcţiune pînă în prezent :

● **Evidenţa personalului T.A.** care se concretizează în preluarea pe calculator a tuturor informaţiilor, considerate importante pentru această categorie de personal. Utilizarea principală a acestor informaţii este la calculul salariilor, permiţînd, totodată şi efectuarea unor grupări statistice a personalului pe funcţii, meserii, vîrstă, reşedinţă, stare familiară etc.

● **Calculul salariilor** pentru chenzina I-a şi chenzina a II-a, cu toate drepturile şi reţinerile, buletinele de salarizare, liste de vărsăminte CEC, chirie, impozite, rata OCL etc., pînă la situaţiile contabile pentru bilanţ, precum şi cele pentru dările de seamă privind situaţia forţei de muncă.

● **Prezenţa zilnică** a personalului pe unităţi şi categorii de personal (absenţi şi mişcări, pe cauze), calculul numărului mediu scriptic lunar.

● **Mişcarea materialelor şi stocul din magazia centrală,** cu toate situaţiile cerute pe linie de aprovizionare, contabilitate, materiale BLR etc.

● **Raportarea producţiei zilnice realizate** la secţiile calde (turnătorii, forje, tratament), precum şi mişcarea pieselor finite şi stocul în magaziile secţiilor de montaj. Se prevede extinderea treptată a acestei aplicaţii şi la secţiile prelucrătoare.

● **Raportarea producţiei** de motoare, tractoare şi piese de schimb **predate la desfacere,** precum şi a producţiei nelivrate. Această aplicaţie necesită unele îmbunătăţiri.

● **Calculul necesarului de materiale** şi piese de schimb s-a experimentat în iunie şi iulie a.c. Programele mai necesită unele completări şi se preconizează aplicaţia experimentală îmbunătăţită începînd cu luna noiembrie. Această aplicaţie se va extinde pentru calculul planului de aprovizionare şi calculul necesarului de lansat în producţie.

● **Evidenţa zilnică şi calculul manoperei realizată în acord colectiv** la secţia tratamente termice. Se aplică din trim. III 1969 şi este în curs de extindere şi la alte secţii.

ing. Hans HERMANN

şeful serviciului de calcul
Uzina „Tractorul"-Braşov

⟶

←

● **Calculul salariilor muncitorilor în regie** este în curs de experimentare la un număr de aproximativ 1000 muncitori.

Sînt în curs de organizare în vederea aplicării : calculul necesarului de materiale, emiterea comenzilor către furnizori și urmărirea livrărilor ; lansarea producției și extinderea urmăririi realizării acesteia ; calculul salariilor pentru muncitorii în regie și acord ; urmărirea consumului realizat de materiale ; diferite optimizări în domeniul aprovizionării, programării producției și altele.

Din experiența uzinei rezultă că cele mai dificile probleme ale implementării unui calculator electronic într-o unitate economică nu sînt cele tehnice, ci cele umane, îndeosebi schimbarea unor concepții și metode de lucru rutiniere. De exemplu, serviciul de calcul elaborează soluția, asigură instruirea metodologică și asistența pentru aplicație, dar aceasta nu este suficient. Adesea diferitele compartimente din cadrul întreprinderii nu-și găsesc timpul necesar și nu dau dovadă nici de înțelegerea necesară însușirii noii forme de lucru pe care trebuie s-o aplice și s-o respecte. Nu întotdeauna s-a reușit formarea unui curent de masă favorabil utilizării tehnicii moderne de organizare și conducere. La multe nivele poziția este încă de expectativă și curiozitate. Eforturile noastre sînt îndreptate pentru depășirea acestor dificultăți.

Sînt de subliniat și alte dificultăți pe care le-am întîmpinat în practică și care, cunoscute, vor putea fi evitate de cei ce-și vor organiza centre de calcul în viitor. În primul rînd, este util să se profite la maximum de asistența oferită de firma furnizoare și de invitațiile în contul acesteia la diferite seminarii și cursuri, a căror frecventare ar fi extrem de utilă, atît pentru uzina în cauză cît și pentru celelalte colective cărora li se va putea împărtăși această experiență. Atragem atenția asupra acestui fapt, pe care îl considerăm de extremă importanță, întrucît nu întotdeauna am folosit la maximum posibilitățile oferite. Or, aplicarea tehnicii de calcul și organizarea sistemelor informaționale nu trebuie învățată de fiecare colectiv începînd de la zero. Progresul rapid în generalizarea tehnicii de calcul se poate obține numai printr-un larg schimb de experiență, prin aceasta reducîndu-se foarte mult timpul de asimilare. Schimburile de experiență în tehnica de calcul pe plan intern și extern trebuie lărgite, susținute. Ele nu reprezintă o activitate neproductivă, așa cum se consideră uneori, ci sînt baza unei reușite rapide în toate sectoarele de activitate ale întreprinderii.

Un neajuns pe care l-am întîmpinat este acela că tipografiile la care ar trebui realizate noile imprimate, nu acceptă comenzi, sau în cel mai bun caz le execută cu mare întîrziere. Prelucrarea datelor pe calculatorul electronic necesită o hîrtie specială (nu prin calitatea ei, ci prin sistemul de pliere și perforare) care nu este realizată deocamdată în țară și care trebuie deci importată, dar aprovizionarea ei se face uneori cu dificultăți. O altă problemă este păstrarea și manipularea cartelelor, a hîrtiei, a discurilor, a benzilor etc., care necesită un mobilier special, dar pe care nu l-am putut obține pînă în prezent, astfel încît organizarea internă a centrului de calcul are încă un aspect necorespunzător, improvizat, unele lucrări comportînd o muncă suplimentară, care nu ar fi nejustificată în condițiile normale de lucru ale unui centru bine organizat.

Prin HCM 209, centrului de calcul i s-a acordat o poziție superioară în schema de organizare și în funcții, pentru a crea condițiile necesare soluționării mai rapide a problemelor. Aplicarea HCM a fost lăsată în seama uzinei, dar nu s-a acordat fondul de salarii și posturile necesare. Ca urmare, în schemă sînt descoperite unele atribuții și nu pot fi utilizați specialiștii de care este absolută nevoie.

Rezolvarea acestor probleme presupune într-adevăr unele cheltuieli. Volumul acestora este însă foarte mic în comparație cu banii investiți în calculator și cu efectele ce s-ar putea obține prin utilizarea lui rațională, la întreaga capacitate.

La Combinatul de bumbac nr. 1 — București

REPLICĂ ORGANIZATORICĂ DINAMISMULUI TEHNOLOGIC

COMBINATUL de bumbac nr. 1 — București a încheiat cu CEPECA un protocol de colaborare privind introducerea sistemului de prelucrare automată a datelor **(S.P.A.D.) în conducerea activității sale. Pentru început s-a hotărît utilizarea S.P.A.D.-ului în activitatea comercială, gospodărirea stocurilor de materiale, programarea, lansarea și urmărirea producției. Eșalonarea este fundamentată pe aceea că** datele de ieșire pentru un domeniu, reprezintă datele de intrare **ale** altuia, **activitățile fiind condiționate reciproc. Pînă în prezent, au fost** codificate listele **următoarelor date : producția de țesături (pe sortimente), coloranții și chimicalele, materialele directe, beneficiarii, furnizorii, utilajele productive și a fost inventariat procesul tehnologic.**

Transformarea datelor principale (contractele economice între combinat și beneficiari) în plan de producție, condiționează aprovizionarea tehnico-materială, nivelul stocurilor de materiale și programarea activității de bază. În toate aceste domenii, datele cu care se operează sînt în mare parte aceleași.

Printr-o hotărîre a comitetului de direcție, în vederea realizării sarcinilor legate de introducerea S.P.A.D. a fost înființat serviciul de prelucrare automată a datelor **și ulterior** compartimentul operativ de informatică, **acesta din urmă răspunzînd de implementarea tuturor programelor.**

Sprijinul primit din partea CEPECA, s-a materializat pe lîngă posibilitatea utilizării de către combinat a calculatorului și în pregătirea cadrelor necesare de programatori și analiști. Partea de concepție (analize, programare, etc.) a fost realizată sub conducerea și îndrumarea specialiștilor de la CEPECA. Această formă de colaborare a oferit combinatului nostru avantajul pregătirii personalului propriu, iar pentru CEPECA a însemnat un plus de experiență în implementarea aplicațiilor în industrie.

INCĂ din primul trimestru al anului trecut, a intrat în exploatare curentă planul de livrări care în prezent funcționează în bune condiții. Iată numai cîteva din avantajele introducerii S.P.A.D. și a utilizării calculatorului electronic de la CEPECA.

Pe baza doar a două tabele care cuprind defalcarea contractelor pe termene de livrare și poziții coloristice, tabele ce sînt completate chiar în momentul contractării, pe formulare speciale (machete de centrală), se obțin prin prelucrarea datelor pe calculator 3 liste ce cuprind planul de livrare optimizat pe cele trei luni ale trimestrului, 2 liste cu planul trimestrial de livrări pe poziții coloristice, beneficiar și cantități, ordonat pe confecții, comerț, export etc., și 3 liste pentru atelierele interesate — ajustaj, secția de producție și magazia de expediție. **Utilizarea acestor liste facilitează desfășurarea activităților respective, permițînd înscrierea și evidențierea realizărilor.** Paralel cu eforturile depuse de întreprindere, de membrii secțiilor de producție pentru realizarea sarcinilor de plan, **utilizarea calculatorului a contribuit la aceea că, în ultimele trimestre, n-au mai fost înregistrate la livrări întîrzieri față de termenele contractate.**

Plecînd de la datele de ieșire ale planului de livrări, a fost dat de curînd în folosință planul de aprovizionare. Pe calculator sînt prelucrate datele de livrări în legătură cu elementele procesului tehnologic (procente de lucru, consum specific, variante tehnologice), rezultînd în final cantitățile de materiale necesare de aprovizionat. Astfel se constituie planul de aprovizionare tehnico-materială, indexat după criterii diferite : furnizori, sortimente de materiale, prețuri. Listele planului de aprovizionare mai conțin date elaborate de calculator, privind costul aprovizionării, costurile procesului tehnologic pe faze, ateliere, secții, articole, poziții coloristice. etc.

În aceste condiții este deosebit de simplu pentru tehnicieni să aleagă și să includă în necesarul de aprovizionat, acele materiale ce permit aplicarea celei mai avantajoase tehnologii.

Într-o fază înaintată de elaborare, se află aplicația **„calculul și urmărirea dinamică a stocurilor de materiale"** din domeniul activității comerciale. Printre rezultatele pozitive ale acestei aplicații se remarcă **simplificarea metodologiei de elaborare, de evidență și de urmărire a stocurilor,** degrevîndu-se personalul de o serie de activități, respectiv de completare a numeroaselor formulare legate de mișcarea materialelor. Lucrările pregătitoare și aplicațiile amintite au creat premisele de lansare, programare și urmărire a producției folosindu-se calculatorul. Această aplicație constituie cea mai importantă secțiune din contractul de colaborare cu CEPECA al combinatului nostru.

Pentru aplicația „planul de producție" s-au elaborat machetele de cartele, listele rezultate, metodologia de culegere-utilizare a informațiilor și a programelor de exploatare a calculatorului. Practic, în cursul lunii octombrie a.c. se poate trece la simulări, verificări de lanțuri și mersul în paralel, etape necesare și obligatorii, ce devansează orice aplicație de programe.

Punctul de plecare al aplicației „planul de producție" îl constituie listele de ieșire a planului de livrări. Aceste date se corelează cu elemente cum sînt : capacitatea utilajelor, timpii procesului tehnologic, prețurile pe proces, faze, operații, variantele tehnologice și de linii de fabricație, timpii de așteptare, de pregătire și încheiere a proceselor tehnologice, perioadele reparațiilor planificate și coeficientul de opriri accidentale etc.

Corelarea acestor date, furnizate fișierelor din calculator, permite realizarea următoarelor operații : defalcarea cifrelor de plan în sarcini de realizat pentru fiecare loc de muncă ; alegerea de către calculator a celei mai raționale, economice și rapide variante tehnologice ; încărcarea la capacitatea optimă a tuturor utilajelor ; eșalonarea prelucrării sortimentelor și loturilor de țesături, în funcție de culoarea și clasa de coloranți, cantitate și restricții tehnologice ; analiza operativă a costului operațiilor tehnologice în fiecare moment ; urmărirea realizărilor pentru fiecare mașină și om de deservire.

Aplicarea sistemului de prelucrare automată a datelor în cît mai multe domenii de activitate din cadrul combinatului devine din ce în ce mai necesară. Este replica pe care conducerea și organizarea, trebuie s-o dea preciziei și vitezei de lucru cîștigată în tehnologie prin creșterea gradului de dotare tehnică. Decizia care vine să reglementeze un anumit domeniu se cere a se lua cu maximum de rapiditate. Informațiile ce stau la baza ei trebuie deci furnizate tot la fel de repede.

Roadele colaborării între CEPECA și Combinatul nostru în domeniul prelucrării automate a datelor încep să devină vizibile, calculatorul constituind elementul ce conduce nemijlocit la optimizarea proceselor tehnologice, printr-o mai bună organizare a lor.

ing. Sorin BUJOR BUDA
consultant în organizare, Combinatul de bumbac nr. 1 București

La Fabrica de mașini-unelte și agregate „Titan"-București

PAȘI SPRE CONCEPEREA UNUI SISTEM INTEGRAT DE GESTIUNE

PREOCUPARILE F.M.U.A. privind perfecționarea sistemului său informațional au căpătat un caracter sistematic începînd cu anul 1965. După ce în 1966 fabrica a fost dotată cu mașini de calculat de birou de tipul „Ascota", în 1967 au început să se efectueze lucrări mecanografice în stații de calcul din afara fabricii, iar în 1968 întreprinderea și-a creat o stație mecanografică proprie. Cuprinzînd mai întîi activitatea de producție, mecanizarea s-a extins treptat și în alte domenii. Mecanografia a creat astfel condițiile trecerii la echipamentul electronic.

La începutul anului 1968 FMUA a încheiat o convenție de colaborare cu CEPECA. Pe baza acesteia a fost efectuată o analiză generală a întreprinderii, de către un colectiv mixt, format din specialiști din fabrică și de la CEPECA.

În februarie 1969 s-a înființat biroul de analiză și organizare, format din 9 analiști și 8 programatori, care au continuat pregătirea la diferite cursuri organizate atît în fabrică, cît și la CEPECA. După școlarizarea personalului de specialitate a fost format un colectiv mixt pentru analiza și proiectarea unui sistem informațional-decizional integrat.

● *Calculatorul nu „admite" orice structură*

ANALIZA situației existente, ca primă etapă în realizarea noului sistem, a cuprins următoarele sectoare de activitate : compartimentele tehnice ; de planificare, de aprovizionare producție, și secțiile de fabricație, apoi compartimentele economice, cele de personal, salarizare etc.

Este cunoscut că orice sistem informațional este direct determinat de activitățile la care se referă, de organizarea acestora. Așa se face că specialiștii de la F. M. U. A. au făcut întîi o analiză minuțioasă a organizării diverselor compartimente, pe baza căreia au constituit apoi o nouă structură, folosind în acest scop o serie de metode și tehnici puse la dispoziție de știința conducerii : **organigrame, scheme logice, tabele de decizii** etc. Prin intermediul acestora au fost precizate atribuțiile fiecărui salariat și compartiment, s-a definit cu claritate natura relațiilor dintre diverse sectoare, datele informaționale necesare, fluxul lor etc. — operații absolut necesare pentru elaborarea proiectului noului sistem informațional.

Pe baza concluziilor din dosarul de analiză generală au fost făcute propuneri privind : cantitatea și calitatea informațiilor din sistem ; soluția de mecanizare ; tipul și configurația echipamentului de prelucrare a datelor ; în final estimîndu-se eficiența economică scontată. Propunerile au fost apoi supuse comitetului de direcție care s-a oprit asupra variantei de dotare a întreprinderii cu un echipament electronic propriu.

Proiectarea noului sistem informațional se găsește într-un stadiu avansat, urmînd ca în scurt timp să se treacă la punerea lui în practică, în care scop se va folosi deocamdată echipamentul electronic de la CEPECA, pe care se face testarea întregului sistem.

După alegerea soluției de prelucrare a datelor, s-a trecut la analiza detaliată, — o continuare a analizei generale — efectuată în cele mai mici amănunte în legătură cu producerea, transmiterea, colectarea, prelucrarea datelor, precum și interpretarea lor în vederea luării deciziilor. Au fost raționalizate fluxurile de informații pe compartimente și în cadrul sistemului, s-au analizat documentele purtătoare de informații și condițiile în care acestea apar, circulă și se utilizează. Totodată au fost analizate și legăturile dintre sistemul intern și cele exterioare (organe superioare, întreprinderi furnizoare sau beneficiare).

Analiza, care după cum se vede a necesitat mai multe etape, a permis trecerea la **proiectarea noului sistem** care s-a desfășurat și ea în cadrul a mai multor **etape :** proiectarea generală ; proiectarea de detaliu ; programarea și testarea aplicațiilor.

În cadrul **proiectării generale** au fost elaborate detaliile noului sistem : **documentele sursă** (suporturile pentru datele de intrări), **rapoartele** (suporturile pentru datele de ieșire), **fișierele** (suporturile pentru datele depozitate în banca de informații) și **programele de calculator** cu **instrucțiunile de aplicare.** În cadrul **proiectării detaliate,** care a constituit cea mai laborioasă etapă a programului de elaborare a noului sistem informațional, **au fost definite aplicațiile, scopul și obiectivele urmărite, s-au defalcat și identificat programele, a fost descrisă fiecare schemă detaliată de prelucrare, s-au asamblat programele aplicațiilor și s-au pregătit datele.**

Elaborarea programelor a constat din analiza problemei, întocmirea schemei logice a fiecărui program, scrierea instrucțiunilor programului, asamblarea programului, testarea și corectarea sa. Testarea sistemului proiectat s-a făcut în două faze. În prima s-a realizat testarea pe aplicații, deci pe module ale sistemului proiectat : înregistrări de bază, (acestea formînd banca de date a sistemului, cu informații despre structura producției, date cu caracter tehnico-economic în legătură cu produsele, tehnologia acestora etc.) control stocuri, emitere comenzi, aprovizionare-colaborare, calculul necesarului, programarea opera-

Stere POPESCU

(Continuare în pag. 14)

INFORMAȚIA ȘI INFORMATICA

În legătură cu stabilirea conceptelor necesare realizării unui sistem de informatică și conducere, apreciem ca necesară precizarea unor noțiuni de bază privind informația și informatica. Trebuie să recunoaștem că în jurul acestor noțiuni apar multe neclarități, nu numai în cercuri largi interesate în problemele de informare și tehnică de calcul, dar și printre specialiști, deoarece aceștia acordă de multe ori unei anumite noțiuni, înțelesuri diferite, fără a-și preciza reciproc aceste înțelesuri.

În articolul de față se face o încercare de clarificare a acestor noțiuni. În acest scop nu se dă o definire didactică a acestora, ci se prezintă conținutul lor într-o succesiune care pornește de la noțiunea de informație, examinîndu-se apoi semnificația sistemelor informaționale în comparație cu a sistemelor de informatică și de conducere, tipurile principale de informații, tipurile și clasele de sisteme informatice.

CUVÎNTUL **informație** are astăzi două înțelesuri :

• informația înțeleasă ca idee, concept, relație, lucru, deci informația înțeleasă drept cunoaștere. Omul prelucrează în mintea sa informații-cunoștințe ;

• informația privită ca un șir de caractere într-un alfabet dat și care se prelucrează prin proceduri formale, astăzi mecanizate sau automatizate.

Informatica constituie un domeniu aparte pentru că tratează informația prin structura ei formală și constituie o știință ce are fundamentele ei proprii, metodele și tehnicile ei proprii. Un sistem informatic primește informații cu un anumit înțeles, le prelucrează după anumite reguli formale și scoate la ieșire rezultate care au din nou înțeles. **Informatica nu are în vedere înțelesul informațiilor, ci modul lor de colectare, transmitere, înmagazinare, prelucrare și obținere.** De aceea, informatica are ca obiect prelucrarea structurilor de informație. În mod curent informatica este definită ca domeniul prelucrării automate a informației. Această definire pragmatică reflectă destul de bine conținutul informaticii.

Orice definire a informaticii cu referire la înțelesul în sine al informației este eronată din punct de vedere științific. Informatica nu este știința cunoașterii unor procese (tehnologice, economice, sociale) cum se afirmă uneori și nu poate fi confundată, înglobată sau suprapusă altor domenii, cum ar fi documentarea, ziaristica etc.

Deoarece tratează informația prin structura ei formală, informatica este un instrument care se grefează întotdeauna pe un organism sau domeniu de activitate pe care-l deservește. Materializarea instrumentului informatic pe un anumit organism sau domeniu reprezintă **sistemul informatic**. Deservind un domeniu sau altul, informatica este denumită informatică economică, informatică medicală, informatică militară etc.

Sisteme informaționale și informatice

SISTEMUL informațional manual operează prin oameni și deci tratează informațiile ținînd cont de înțelesul lor.

Sistemul informatic tratează informația ca structură formală prin :

• echipamente de colectare, transmitere, înmagazinare, prelucrare și redare a datelor ;

• programe de prelucrare.

Într-un sens, sistemul informatic este cuprins în sistemul informațional, reprezentat în fig. nr. 1.

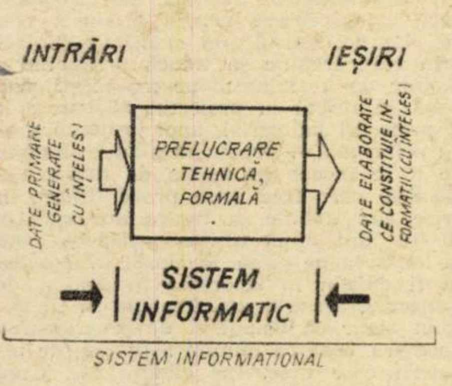

Fig. 1

La limită însă se poate observa că este posibil a se pune semnul egalității între un sistem informațional și unul informatic, după cum se și procedează în mod curent, deși **sistemul informațional se referă la conținutul informațiilor**, iar **sistemul informatic la prelucrarea structurilor de informație.** Omul privind sistemul informatic la intrări și ieșiri, acesta i se prezintă ca un sistem informațional, pentru că aici se oferă informații cu înțeles.

În mod riguros, sistemul informatic este un sistem tehnic de tratare mecanizată și automatizată a informației, constituit din echipamente, programe și fișiere și care trebuie să satisfacă unele **cerințe riguros precizate.**

Sistem informatic și de conducere

UN SISTEM informatic se plasează într-un mediu care cuprinde sistemul condus (organism economic, proces fizic etc.) și nivelele sale de conducere și decizie (figura nr. 2). **Sistemul de informatică și conducere** al unui sistem **condus** poate fi considerat ca fiind constituit din :

• sistemul informatic propriu-zis, care prezintă la ieșire decizii automatizate (programate) ; informații necesare conducerii pentru decizii ce nu pot fi automatizate sau este mai convenabil a nu fi automatizate ; simularea sistemului real oferind conducerii posibilitatea unei experimentări cu realitatea simulată ;

• oamenii de conducere care :

1. **fixează cerințele** necesare sistemului de informatică și conducere ;

2. iau **decizii** pe baza informațiilor ce le primesc și a simulărilor modelate pe sistemul informatic.

În acest cadru general se pot deosebi următoarele tipuri de sisteme :

Tipul I, care oferă informații conducerii la toate nivelele pentru a lua decizii proprii, dar nu se iau decizii automate și nu sînt posibile simulări.

Tipul II în care se iau decizii automate (programate), se oferă informații conducerii pentru decizii, dar nu au loc simulări.

Tipul III în care sînt posibile toate legăturile din fig. nr. 2.

Se poate recunoaște că numai sistemul de tipul I are, de fapt, un echivalent în sistemul informațional clasic, deoarece sistemele informaționale clasice nu cunosc decizii automatizate și nici simulări ale proceselor reale. De aceea, egalitatea dintre un sistem informațional și un sistem informatic este posibilă numai pentru un sistem informatic de tipul I, dar nu și pentru sistemele informatice de tipul II sau III.

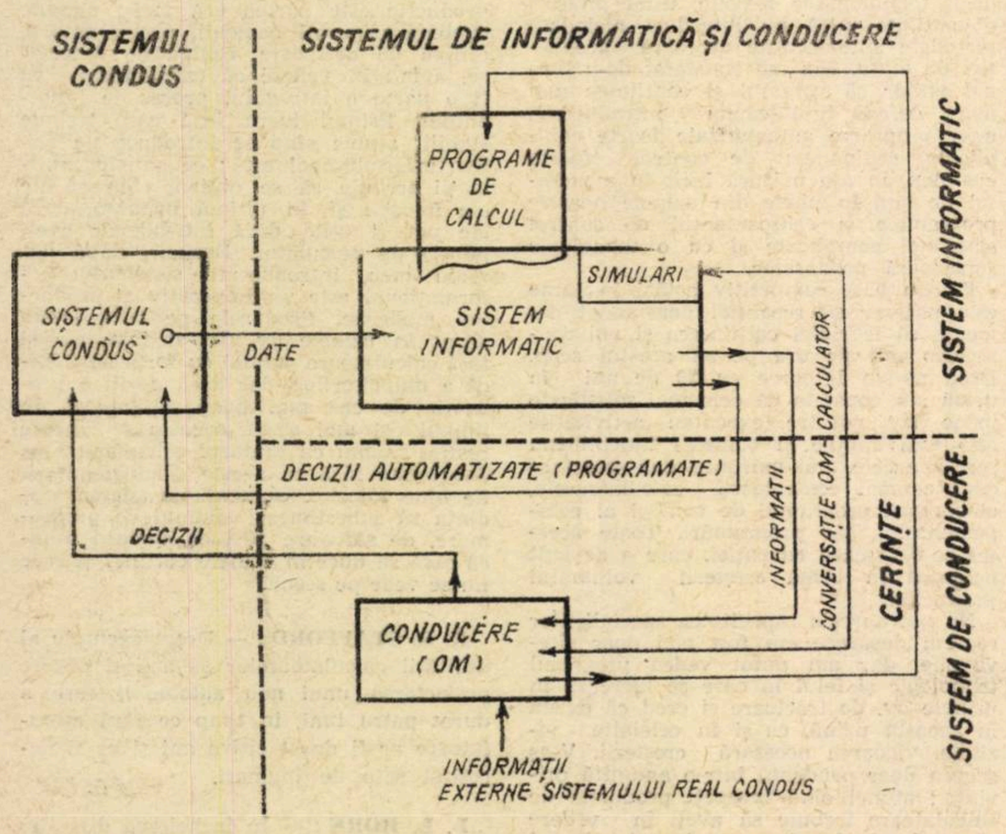

Fig. 2

Un sistem informatic de tipul II sau III cuprinde un sistem informațional, avînd însă funcții care depășesc posibilitățile unui sistem informațional. Deci **noțiunea de sistem informatic — cu referire la tipul II și III — este mai largă decît noțiunea de sistem informațional.** Pentru un sistem informatic este esențială prezența calculatorului electronic, fără de care nu este posibilă automatizarea prelucrării informațiilor, obținerea de dezicii automatizate și cu atît mai mult simularea proceselor reale.

Clase de sisteme informatice

DACĂ un sistem informațional manual este considerat de clasă A, atunci pot fi definite :

• sistem informatic de clasă B, sistemul în care transmisia de date se execută pe purtători de hîrtie, bandă perforată, cartelă perforată, telex etc., dar fără ca două calculatoare să lucreze cuplat electric la distanță ;

• sistem informatic de clasă C, în care toate cuplajele sînt electrice, în sensul că se lucrează instantaneu la distanță între oricare două puncte ale sistemului.

Evident că pot fi desprinse multe subclase de sisteme informatice ca și sisteme intermediare, după cum urmează, ca exemplificare :

sistem clasă AB — în care o parte din sistem este manuală și altă parte este mecanizată sau automatizată ;

sistem clasă B1 — în care evidențele primare sînt aduse la centrul de calcul unde datele sînt trecute centralizat pe un purtător ;

sistem clasă B2 — în care toate datele sînt aduse la centrul de calcul pe un purtător fizic pregătit la locul de producere al informației ;

sistem clasă B3 — în care toate datele sînt transmise la centrul de calcul prin telex ;

sistem clasă B12 — în care se îmbină metodele sistemului B1 cu sistemul B2 etc. ;

sistem clasa BC — în care se îmbină metodele sistemului B cu ale sistemului C.

O asemenea clasificare a sistemelor informatice pe clase, ca și pe tipuri, este necesară pentru evitarea multor confuzii și neînțelegeri, nu numai între specialiști, dar și cu conducerile utilizatoare de sisteme informatice. Nu este posibil a defini cerințele și termenele de realizare ale sistemelor informatice și a aprecia corect obținerea anumitor rezultate în activitatea de conducere, fără a se cunoaște clasa și tipul de sistem informatic.

Tipuri de informații

DIN punct de vedere al **situării în timp** * față de procesul reprezentat, informațiile se pot grupa astfel :

--->

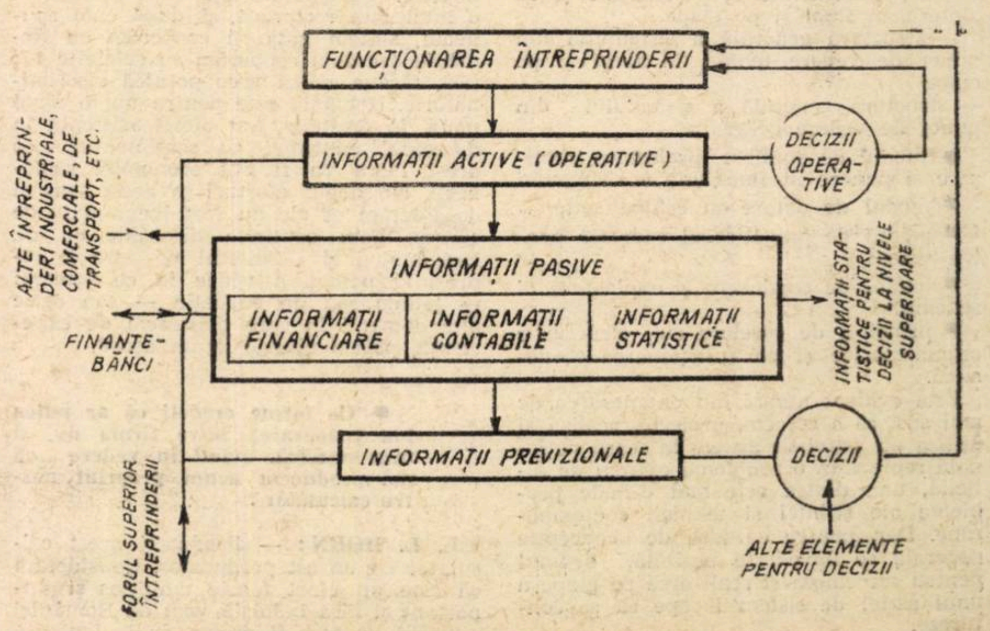

Fig. 3

ACEST material a fost elaborat de un colectiv format din : **C. Dumitrașcu, I. Georgescu, M. Guran, St. Iancu, Gh. Ianculescu, Gh. Pisău, N. Prodan, M. Roșu, C. Sîmbotin, Vl. Ticovschi, M. Varia,** de la Secretariatul Permanent al Comisiei Guvernamentale pentru Dotarea cu Echipamente de Calcul și Automatizarea Prelucrării Datelor și de la Institutul Central de Informatică.

1. **Informațiile active sau dinamice,** culese în timpul desfășurării procesului, care pot fi folosite pentru influențarea evoluției ulterioare imediate a acestuia (de ex.: controlul producției, controlul proceselor, controlul stocurilor și aprovizionării tehnico-materiale, gestiunea personalului etc.).

Aceste informații sînt numite uneori **operative.**

2. **Informații pasive sau istorice,** care reflectă procese terminate și care, în consecință, nu pot fi utilizate pentru influențarea imediată a proceselor reprezentate, dar sînt utile în modelele previzionale; în această categorie pot fi incluse informațiile statistice, cele contabile etc.

3. **Informații previzionale,** care se referă la procese a căror desfășurare nu a început încă (de ex.: informațiile care stau la baza stabilirii planurilor economice).

Într-o întreprindere înlănțuirea diferitelor tipuri de informații după clasificarea de mai înainte, are loc după schema din fig. nr. 3.

Principalul volum de date într-o întreprindere îl prezintă informația de bază, operativă (activă) și care cuprinde:

- informație pentru programarea și controlul producției
- informație tehnologică, de proiectare și pregătirea producției
- informație pentru controlul stocurilor
- informație pentru gestiunea personalului etc.

Din această informație, se deduce informația contabilă, informația financiară și informația statistică, mult mai reduse ca volum, dar importante pentru conducerea generală a întreprinderii. Deci, în întreprindere există un flux operativ de bază din care derivă un flux financiar-contabil și un flux statistic. Informațiile statistice, contabile și financiare stau la baza obținerii informațiilor previzionale, constituite însă și prin schimb de informații cu organisme externe întreprinderii ca și prin eventuale simulări. Fluxul operativ de bază constituie principalul flux al informației economice într-o întreprindere. În exteriorul întreprinderii pornesc, de asemenea, fluxuri:

- de schimb de informații cu alte întreprinderi industriale, comerciale, de transport etc.
- de schimb de informații cu bănci
- de schimb de informații cu forul superior întreprinderii
- de transmitere de informații statistice într-un canal informațional statistic general.

Modul de circulație al acestor fluxuri de schimb de informații cu exteriorul în mai multe canale sau în canal unic, este o problemă a cărei soluționare trebuie să țină cont de condiții de timp, dotare, clasă și tip de sistem.

● *Elemente pentru conceperea unui sistem de informatică și conducere*

PRECIZAREA noțiunilor de mai înainte are o mare importanță în activitatea de concepție, de proiectare, de realizare practică, de punere în funcțiune și exploatare a sistemelor de informatică și conducere. Concepția unui sistem de informatică și conducere poate fi definită printr-un set de concepte care trebuie să cuprindă:

- definirea noțiunii de sistem de informatică și conducere
- obiectivele generale ale sistemului, în final și pe etape
- modul de structurare al sistemului:
  — structura generală a sistemului din punctul de vedere al orientărilor funcționale, administrative, teritoriale și de sinteză, în final și pe etape.
  — structura generală a sistemului din punct de vedere tehnic, în final și pe etape
  — structura generală a sistemului din punct de vedere geografic
- modul de studiere, proiectare, realizare și punere în funcțiune a sistemului
- modul de dotare cu echipamente
- modul de pregătire al cadrelor pentru sistem
- modul de conducere și exploatare al sistemului
- principii de corelare cu structurile organizatorice și cu funcționarea economică.

Este evident numai din enumerarea de mai sus că a cerceta, proiecta, realiza și utiliza un astfel de sistem la scară națională reprezintă o problemă extrem de dificilă, una dintre cele mai dificile probleme ale științei și tehnicii contemporane. Dar, pentru că faza de concepție generală se dovedește posibilă, drumul pentru cercetarea și realizarea pe etape a unui astfel de sistem începe să se contureze.

*) Informațiile mai pot fi clasificate și după alte criterii: de exemplu după domeniul care le generează pot fi economice, tehnico-științifice, demografice etc.

ELEMENTELE CONSTRUIRII UNUI SISTEM INFORMAȚIONAL

Convorbire cu L. L. Horn, vicepreședinte și Ralph R. Stafford, director al I.B.M.

L. L. HORN

I.B.M. — International Business Machines Co. furnizează 69,5% din valoarea instalată a calculatoarelor din S.U.A. și 58% din aceea a calculatoarelor din Europa occidentală, avînd o cifră de afaceri între 7 și 8 miliarde dolari și tranzacții cu 107 țări. Firma dispune de un departament special care lucrează pentru cercetările spațiale și a colaborat intens la programul Apollo. Pe lîngă calculatoare firma produce echipament de birou, de pildă mașini de scris, mașini de copiat etc. Cu prilejul unei vizite făcute în țara noastră de dl. HORN, vicepreședinte al I.B.M., redactorul nostru **Irina Vianu** a purtat cu domnia sa o convorbire, la care a asistat și Ralph R. Starfford, director al I.B.M.

● Vă rugăm să ne spuneți care este scopul vizitei dv. în România și ce discuții mai importante ați purtat la noi?

— Scopul vizitei mele în Europa a fost să vizitez Tîrgul de la București, reprezentanții I.B.M. din Europa și pe unii clienți din România și să reînnoiesc prieteniile pe care le-am legat cu doi ani în urmă în țara dv., cînd am purtat discuții cu caracter tehnic cu dl. Drăgănescu. De asemenea am putut vedea realizat cu succes primul calculator românesc.

● Puteți menționa vreun rezultat mai concret al vizitei dv.?

— Este greu de spus, de altfel aș putea doar să-mi expun părerea mea. Am continuat unele discuții tehnice cu dl. Drăgănescu, am înțeles obiectivele și politica țării dv. și ceea ce încercați să faceți în domeniul calculatoarelor. Cred că există dovezi în ceea ce privește existența unor bune relații între reprezentanții I.B.M. din România și centrul dv. de calcul de la CEPECA. Atunci cînd am fost aici, cu doi ani în urmă, CEPECA era încă în curs de construire, iar acum este unul din cele mai atrăgătoare și înaintate centre de acest fel pe care le-am văzut și cred că dl. Niculescu, și specialiștii români merită complimente pentru acest fapt.

Intenționăm să continuăm discuțiile în speranța de a elabora un program de colaborare reușit.

● În ce direcții s-ar putea concretiza acest program? Ar fi oare vorba de instruire sau de programare? Dacă nu mă înșel firma dv. oferă asemenea servicii?

— Am făcut unele propuneri însă dl. Stafford cunoaște mai bine amănuntele așa că pot să-l rog să vi le comunice.

R.R. STAFFORD: — Am discutat formele de cooperare pe care am dori să le realizăm și care ar putea să se încadreze în obiectivele și politica firmei noastre. Considerăm că vom ajunge la o înțelegere reciprocă, și, după cum spuneam, sîntem gata să cooperăm cu România așa cum cooperăm cu celelalte 107 țări, fără a aplica vreo politică discriminatorie. România este pentru noi o piață nouă, în creștere. Am oferit asistență în domeniul educației cu sentimentul că acest lucru va fi util economiei românești, am depus eforturi în acest sens și considerăm că ele au fost încununate de succes. Vom continua discuțiile cu dl. Drăgănescu și Comitetul pe care îl reprezintă pentru a vedea în ce domenii — tehnic sau de educație — sau orice alte domenii în care dispunem de experiență, putem ajunge la un acord.

● Ce forme credeți că ar putea lua cooperarea între firma dv. și țara noastră, avînd în vedere că noi producem acum propriul nostru calculator?

L. L. HORN: — Produceți acest calculator cu un alt producător. Considerăm că este un efort foarte ambițios și important și fără îndoială vom da României ajutorul pe care îl putem da în legătură cu acest proiect sau cu oricare altul. Am discutat problema cooperării tehnice cu doi ani în urmă, considerăm că discuțiile au fost foarte sincere și vom oferi în continuare asistență în acest domeniu.

● Care sînt principalele probleme ce se cer rezolvate pentru introducerea unui sistem informațional?

— Înainte de a răspunde aș dori să vă prezint unele aspecte ale concepției filozofice ale firmei I.B.M. După cum spuneam, I.B.M. cooperează cu 107 țări. Procedeul este următorul: în primul rînd instalăm o reprezentanță, încercăm să vindem un produs, angajăm ingineri pentru deservirea clienților care să asigure serviciile necesare. Apoi gradul în care începem o cooperare tehnică, cu alte cuvinte producția, depinde de țară, de piața respectivă. Noi producem în serii foarte mari și nu producem decît acolo unde piața este suficientă pentru ca acest lucru să fie economic, să fie în avantajul reciproc al țării și al I.B.M. Politica noastră este de a începe cu proiecte mai puțin ambițioase, pe scară mică, nu începem cu ultimul tip de tehnologie căci sîntem de părere că este mai bine să înveți să umbli înainte de a învăța să alergi. Totuși, în țări care nu dispun de o piață destul de mare căutăm să cumpărăm sub-ansamble sau piese ale unui calculator care pot fi produse acolo economic și furnizate apoi altor țări.

● Ce părere aveți despre uzinele vizitate în România și ce credeți că s-ar putea realiza în plus prin introducerea informaticii?

— Am vizitat unele uzine la dv. și am fost impresionat. Aș spune că orice deosebiri care ar putea exista între uzinele dv. și uzinele I.B.M. sînt deosebiri datorate mai curînd volumului producției decît tehnologiilor folosite. Cînd produci o cantitate mică nu introduci niciodată metodele automatizate necesare producției de masă. Noi am constatat de-a lungul anilor că volumul și cantitatea mai mare cereau întotdeauna introducerea unor programe automatizate foarte complicate, echipament de control foarte complex, în așa măsură încît în momentul de față în unele din uzinele noastre programele și echipamentul de control sînt mai complicate și cu o tehnologie superioară produselor.

Pentru a fi competitiv astăzi în lume este necesar să recalifici permanent oamenii, să le ridici calificarea și noi consacrăm mii de ore pe an acestui scop. Dacă ne-am întoarce cu 20 de ani în urmă am constata că cele mai sofisticate uzine ale noastre executau activitățile cele mai simple și oamenii îndeplineau sarcinile cele mai mărunte, dar astăzi acești oameni controlează calculatoarele, elaborează programul de control al echipamentului, fac programări. Toate acestea se datorează educației, care a devenit necesară în urma creșterii volumului producției.

Nu pot aprecia capacitatea specialiștilor români deoarece am fost aici doar cîteva zile, dar am putut vedea progresul tehnologic și felul în care se lucrează în uzinele dv. de tractoare și cred că există în această uzină, ca și în celelalte vizitate. vigoarea necesară creșterii. V-aș sugera doar prudență într-o anumită privință: atunci cînd începeți producția de calculatoare trebuie să aveți în vedere că producția în sine este lucrul cel mai ușor; lucrul cel mai greu este realizarea programării, crearea echipei complete pentru ca sistemul să funcționeze bine.

● I.B.M. este citat uneori în cursurile despre întreprindere ca un exemplu al reușitei. Puteți să ne spuneți în cîteva cuvinte prin ce metode ați devenit prima firmă de calculatoare a lumii? Este vorba în primul rînd de cercetare, de marketing sau ce altceva?

L. L. HORN: — Cred că este vorba în primul rînd de oameni, de calificarea lor. Dispunem de specialiști excelenți în proiectare producție, desfacere, deservirea clienților. Ne-am creat reputația unei firme oneste, pe care se poate pune bază. Dacă promitem ceva este sigur că ne vom ține de cuvînt. În măsura în care creezi încrederea în firma ta și lansezi un produs bun și asiguri un serviciu excelent după vînzare, reputația pe care o ai îți vinde produsul.

În ce privește cercetarea, într-adevăr depunem mari eforturi, avem 5 sau 6 laboratoare în Europa și probabil 7 sau 8 în Statele Unite. Avem un centru de cercetare la New York pe care unii din specialiștii dv. l-au vizitat. Căutăm întotdeauna să descoperim cel mai avansat produs, dar țin să subliniez că nu ne lansăm întotdeauna în producția celui mai avansat produs dacă el nu este în același timp economic și sigur. Cu alte cuvinte unele din proiectele noastre nu reprezintă neapărat ultimul cuvînt în domeniul respectiv, dar reprezintă ultimul cuvînt în ceea ce privește siguranța bunei funcționări a produsului.

● Cît timp trece de obicei între o descoperire și aplicarea ei în producție?

— Perioadele diferă. Acest lucru depinde de cerere, de necesitățile clientului. În orice caz îndată ce introduci în producție un tip nou de calculator trebuie să începi să-l concepi pe cel următor. Momentul însă în care acesta din urmă va începe să fie produs depinde de mai mulți factori. Este necesar să-ți recuperezi investiția făcută, să constați dacă există cerere pentru produsul nou etc. La noi există trei stadii de control prin care trebuie să treacă un produs înainte de a fi lansat pe piață: primele două se referă la proiectul în laborator și proiectul industrial, apoi urmează proba principală — producția pilot — înainte de a se începe producția de masă. Perioadele care trec între probe diferă, în orice caz trebuie să treacă aproximativ 10—12 luni după ultima probă și pînă la lansarea pe piață. Produsul însă putea să fi existat în laborator în stadiul de proiect 2, 3 sau 4 ani. Trebuie să fii absolut sigur că dispui și de programarea necesară, ceea ce numim software, de ingineri care deservesc clienții etc. Cred că toate aceste aspecte trebuie să preocupe pe aceia care inițiază producția de calculatoare deoarece însuși procesul de producție este partea cea mai simplă. Trebuie asigurați oamenii, programatorii, echipa de desfacere, echipa de deservire, avînd în vedere că calculatorul va fi o parte a întregului proces de input-output. Primul lucru însă care trebuie stabilit atunci cînd se introduce un sistem informațional este: ce anume informații trebuie să se obțină, cum să fie ele folosite și, în ultimă instanță, dacă ele pot fi utile, dacă într-adevăr aveți nevoie de calculator. Desigur, după părerea mea, introducerea sistemului informațional este un imperativ al producției moderne. Produsele pe care le-am văzut în uzinele dv. pot fi fabricate și fără calculatoare, numai cu forța de muncă a muncitorilor, dar dacă doriți o producție de cea mai bună calitate și în timpul cel mai scurt, aceasta se poate realiza numai cu ajutorul calculatoarelor. Totul este însă ca aceste calculatoare să fie bine folosite. Oamenii au adesea tendința să subestimeze volumul de programare, de software necesar, imensa muncă care se duce în spatele cortinei și care nu se vede pe scenă.

R. R. STAFFORD: — Drept exemplu al utilității calculatoarelor aș aminti despre proiectarea unui nou automobil care a durat patru luni, în timp ce fără calculatoare ar fi durat cîțiva ani și ar fi necesitat sute de ingineri.

L. L. HORN: — În încheierea discuției aș dori să menționez că mi-a plăcut țara dv. și oamenii pe care i-am întîlnit și sper să mai revin.

Raid anchetă în întreprinderile bucureştene:

ÎNCHEIEREA CONTRACTELOR ÎN DOMENIUL APROVIZIONĂRII TEHNICO-MATERIALE PE ANUL 1971

CONCOMITENT cu măsurile care se iau în vederea îndeplinirii integrale a sarcinilor de plan pe trimestrul IV a.c., în majoritatea întreprinderilor, combinatelor, centralelor industriale şi ministerelor se fac intense pregătiri pentru producţia anului 1971. O latură a acestei activităţi, cu rol hotăritor pentru realizarea sarcinilor de plan, este şi încheierea contractelor care se desfăşoară în prezent în vederea asigurării necesarului de materii prime şi materiale pentru anul 1971.

Un raport mai judicios între plan şi contract

Aceasta constituie unul din dezideratele majore pe care doresc să-l realizeze conducătorii serviciilor de aprovizionare cu care am discutat. În activitatea pe care o desfăşoară în prezent, în raporturile contractuale pe care le perfectează, cei însărcinaţi cu stabilirea necesarului de materii prime şi materiale pentru producţia anului viitor se străduiesc să dimensioneze acest necesar potrivit obiectivelor şi sarcinilor ce revin unităţilor respective prin planul de stat. Pentru aceasta, Legea contractelor economice creează un cadru adecvat, îndeosebi prin dubla semnificaţie pe care i-a dat-o contractului economic: de instrument de planificare şi de mijloc de concretizare a relaţiilor dintre parteneri pe linia relaţiilor economice.

Raidul-anchetă realizat de revista noastră a relevat faptul că cei mai mulţi conducători ai serviciilor de aprovizionare şi-au însuşit spiritul şi principiile novatoare ale noii legislaţii, că s-au angajat necondiţionat în această campanie contractuală pentru pregătirea producţiei anului viitor. Dintre acestea amintim unităţile: F.M.U.A.B., Combinatul de Bumbac nr. 3, „Republica", Combinatul de in şi cînepă etc. Totuşi, pe ansamblul economiei bucureştene, din valoarea totală a necesarului de materii prime şi materiale pentru trimestrul I 1971 s-au perfectat contracte numai în proporţie de 41%. Printre ministerele care pot fi citate cu semnul minus amintim pe cele ale construcţiilor de maşini, industriei uşoare, construcţiilor industriale, lemnului şi altele care aveau asigurat necesarul de materii prime şi materiale cu contracte într-o proporţie scăzută la mijlocul lunii octombrie a.c. Rezultate slabe pe această linie au obţinut următoarele unităţi productive: Combinatul de mătase — Bucureşti, Uzinele „Electromagnetica", Întreprinderea de piese de radio şi semiconductori-Băneasa, „Biofarm", Fabrica de cabluri şi materiale electroizolante etc.

Deşi Legea contractelor economice precizează că pentru materiile prime de bază, contractele economice trebuie să fie încheiate cu cel puţin 6 luni înainte de începerea perioadei de plan, unele întreprinderi bucureştene nici pînă în prezent nu-şi cunosc furnizorii, n-au perfectat contractele respective. De pildă, tovarăşul Nic. Moldoveanu — responsabilul cu aprovizionarea tehnico-materială la secţiile II şi III din cadrul întreprinderii „Biofarm"-Bucureşti ne-a informat că pentru anul 1971 n-a perfectat decît un singur contract, deşi termenul final era 1.X.a.c., dată la care acest proces trebuia încheiat integral. Cauza care a generat o asemenea stare de lucruri, în cea mai mare parte, se află în afara întreprinderii şi anume combinatele alimentare judeţene nu-şi cunosc nici pînă în prezent balanţele de sacrificări pe anul 1971 şi deci nu-şi pot lua angajamente ferme pentru a livra materiile prime necesare industriei de medicamente. Din această cauză chiar activitatea Centralei industriale de medicamente şi coloranţi — Bucureşti, din care unitatea mai sus citată face parte, în ansamblu, este influenţată în sens negativ.

Confruntarea activă şi operativă între cerere şi ofertă

Numai o confruntare activă dar şi operativă dintre volumul resurselor şi cel al nevoilor permite ca procesul de echilibrare a balanţelor materiale să reprezinte o acţiune dinamică, din care cei implicaţi: furnizori, beneficiari, organe coordonatoare să capete siguranţa realizării sarcinilor de plan ce le revin.

În unele cazuri, această confruntare între cerere şi ofertă, procesul de echilibrare a balanţelor materiale durează luni de zile, se tergiversează datorită adoptării unei metodologii greoaie. Un asemenea fapt ni l-a relevat tov. M. Calciu, şeful serviciului aprovizionării tehnico-materiale de la „Sintofarm". Pentru sulfatul de cupru, care înainte era un produs dirijat, fabrica „Sintofarm" s-a adresat, pe baza indicaţiilor primite de la Centrala industrială de medicamente şi coloranţi — Bucureşti din care face parte, la baza nr. 12 — Simeria din cadrul Ministerului Agriculturii şi Silviculturii, care a refuzat comanda, recomandînd un alt furnizor: Fabrica chimico-metalurgică — Zlatna. Aceasta refuză şi ea comanda şi indică ca furnizor Centrala de prelucrare a metalelor neferoase — Baia Mare din care face ea însăşi parte, care la rîndu-i refuză comanda, indicînd pe furnizorul recomandat iniţial: Ministerul Agriculturii şi Silviculturii. Deci patru comenzi pentru un singur produs, de-a lungul a circa 6 luni de zile! Acelaşi fenomen s-a petrecut şi în cazul altei materii prime de bază: acidul sulfuric pentru care s-au efectuat trei comenzi succesive.

Desigur că etapele ce se cer parcurse în domeniul aprovizionării tehnico-materiale şi anume: prospectarea cererii şi ofertei, emiterea comenziior şi stabilirea portofoliului de comenzi, fundamentarea necesarului şi elaborarea proiectelor de balanţe, definitivarea unor balanţe echilibrate şi pe baza acestora perfectarea contractelor economice (inclusiv rezolvarea neînţelegerilor precontractuale) nu pot fi străbătute fără căutări şi confruntări reciproce între furnizori şi beneficiari, nu pot fi trecute fără greutăţi şi în cîteva zile, dar în niciun caz nu se pot întinde pe luni de zile fără să dăuneze procesului de producţie viitor. Tovarăşul **N. Comanici,** şeful serviciului aprovizionării tehnico-materiale de la uzina „Electronica" ne-a relevat faptul, că în condiţiile actuale, beneficiarul este oarecum la discreţia furnizorului, care are latitudinea să accepte sau să infirme comanda emisă de beneficiar. În felul acesta, principiul „furnizorilor preferaţi" este oarecum încălcat. După părerea sa, trebuie să se găsească o modalitate prin care beneficiarilor să li se asigure relaţii pe linie de aprovizionare cu furnizorii preferaţi deoarece sînt o serie de considerente obiective (calitate, tipodimensiuni etc.) care determină pe beneficiar să coopereze cu un anumit furnizor.

Din anchetarea diferiţilor specialişti din domeniul aprovizionării tehnico-materiale a reieşit că nu toţi au înţeles clar rolul pe care-l au balanţele materiale aprobate la diferite nivele: **Consiliul de Miniştri** — pentru principalele produse, hotărîtoare în realizarea ritmurilor şi proporţiilor de dezvoltare a economiei naţionale, **ministere** — pentru alte produse importante, care ridică probleme în realizarea resurselor şi acoperirea necesarului beneficiarilor, şi de către **furnizori** pentru toate celelalte produse. De pildă, balanţele materiale aprobate prin planul de stat sau departamental pot aduce unele corecturi necesare contractelor economice, asigurînd o corelaţie deplină şi directă a posibilităţilor furnizorilor cu nevoile beneficiarilor.

Relaţia plan — contract este definitorie pentru realizarea planului de stat pe anul 1971. De aceea, conducerile întreprinderilor bucureştene este necesar să intensifice campania contractuală atît în domeniul aprovizionării cît şi al desfacerii, încît în cel mai scurt timp, acest proces să fie încheiat integral, pentru ca furnizorii să aibe asigurat portofoliul de comenzi care permite nominalizarea planului de producţie iar beneficiarii să aibă acoperită baza materială a activităţii productive.

Maria IONIŢĂ

AVUŢIA OBŞTEASCĂ

temelia creşterii economice a cooperativelor agricole

ROLUL DETERMINANT al proprietăţii obşteşti în dezvoltarea relaţiilor socialiste de producţie din cadrul C.A.P. se explică prin faptul că în cadrul însuşirii bunurilor materiale de către producător, locul cel mai important revine însuşirii mijloacelor de producţie. Cu cît o cooperativă agricolă va dispune de mai multe obiecte ale muncii, de mijloace de muncă mai multe şi mai perfecţionate, cu alte cuvinte, cu cît va avea proprietatea obştească mai dezvoltată, cu atît va putea să producă mai mult, de mai bună calitate şi mai ieftin.

Dezvoltarea proprietăţii obşteşti, îmbunătăţirea calitativă a acesteia şi utilizarea ei tot mai raţională au determinat o creştere de la an la an a producţiei agricole şi a veniturilor realizate de membrii cooperatori. Astfel, în perioada 1963—1969 producţia globală în C.A.P. la 100 ha a crescut cu 18%, veniturile băneşti la 100 ha au sporit cu 62%, iar retribuirea totală a unei zile-muncă cu 17%. Creşterea veniturilor băneşti oglindeşte în mare măsură şi ritmul în care se măreşte producţia marfă în cooperative şi se intensifică legăturile economice dintre oraş şi sat. Dacă se are în vedere că producţia marfă a cooperativelor agricole se valorifică în măsură covîrşitoare către stat, evoluţia veniturilor băneşti evidenţiază în mod nemijlocit o creştere a contribuţiei agriculturii cooperatiste la dezvoltarea economiei naţionale. Dezvoltarea proprietăţii obşteşti în cooperativele agricole asigură, aşadar, nu numai o satisfacere a intereselor cooperativelor şi cooperatorilor, dar în aceeaşi măsură şi a necesităţilor în produse agricole ale economiei naţionale. Corelaţia strînsă dintre dezvoltarea avutului obştesc, a fondurilor fixe şi creşterea producţiei, a veniturilor băneşti şi a nivelului retribuirii muncii este în mod şi mai concludent demonstrată de rezultatele obţinute în anul 1969 de către cooperativele din judeţele Constanţa, Ilfov şi Dolj cu grad diferit de dezvoltare a proprietăţii cooperatiste. (vezi tabelul).

Deşi condiţiile naturale din cele trei judeţe nu prezintă în evoluţia lor mari diferenţieri, se observă că unităţile cooperatiste din judeţul Constanţa au obţinut indici economici superiori, datorită, în primul rînd, nivelului mai ridicat de dezvoltare a proprietăţii obşteşti şi îndeosebi a fondurilor fixe.

Specificare	U/M	Constanţa	Ilfov	Dolj
Valoarea proprietăţii obşteşti la 100 ha	lei	443.883	324.173	288.686
Fonduri fixe la 100 ha	lei	337.169	248.637	225.492
Producţia globală la 100 ha	lei	445.301	378.246	293.225
Venituri băneşti la 100 ha	lei	266.123	220.829	165.686
Retribuirea totală a zilei-muncă	lei	29,40	16,37	16,16

Influenţa proprietăţii cooperatiste asupra rezultatelor economice pe care cooperativele agricole le obţin în activitatea lor, iese şi mai pregnant în evidenţă dacă analizăm indicatorii unor unităţi vecine, dar cu un nivel diferit de dezvoltare a avutului obştesc. De pildă, la C.A.P. Stoicăneşti — jud. Olt valoarea averii obşteşti, socotită la 100 ha, era în 1969 de 732.527 lei. Ca urmare şi ceilalţi indicatori economici sînt mari: producţia globală la 100 ha însuma 724.344 lei, veniturile băneşti la 100 ha reprezentau 454.322 lei, iar valoarea totală a zilei-muncă se cifra la 40 de lei. Altfel stau lucrurile la C.A.P. vecină, Izvoarele, din acelaşi judeţ. La o avere obştească care în 1969 reprezenta la 100 ha numai 248.031 lei, reveneau la 100 ha 207.768 lei producţie globală şi numai 115.504 lei venituri băneşti; retribuirea totală a unei zile-muncă însuma doar 10,20 lei. Aceeaşi comparaţie poate fi făcută şi între C.A.P. Mădăraş şi Lupoaia — judeţul Bihor, Gîrbovi şi Roşiori, judeţul Ilfov şi altele. De aici şi concluzia că este absolut necesară dezvoltarea proprietăţii obşteşti ca o condiţie şi premisă materială primordială a creşterii producţiei, veniturilor şi retribuirii muncii membrilor cooperatori.

Trebuie însă menţionat că dintre fondurile fixe, ca principale componente ale proprietăţii obşteşti, nu toate au o influenţă directă, nemijlocită asupra producţiilor obţinute şi a rezultatelor economice. Cele care influenţează direct asupra creşterii producţiei sînt mijloacele fixe productive (animalele de producţie, plantaţiile viticole şi pomicole, serele industriale, solariile, amenajările pentru irigaţii etc.). Din analiza structurii fondurilor fixe a cooperativelor agricole rezultă că pe măsura dezvoltării şi consolidării economice, ponderea acestor categorii de mijloace din totalul fondurilor fixe a crescut de la an la an. Numai plantaţiile, maşinile agricole, instalaţiile şi amenajările tehnice au sporit — ca pondere — de la 12,0% la 23,7% în perioada 1963—1969. Asemenea deplasări în structura fondurilor fixe explică, în ultimă analiză, rezultatele în creştere de la an la an, obţinute de cooperativele agricole. La C.A.P. Sîntana, din judeţul Arad, de exemplu, pînă la construcţia în 1967 a celor 4 ha sere industriale veniturile băneşti la 100 ha reprezentau 385.166 lei, iar retribuţia pe o zi-muncă era de 24,30 lei. Intrarea în producţie a serelor, completată cu alte măsuri de intensificare şi de organizare mai bună a producţiei şi a muncii, au avut ca rezultat o sporire a veniturilor băneşti la 100 ha numai într-un singur an cu circa 10% şi a valorii zilei-muncă cu 23%.

Experienţa dobîndită în construcţia socialismului la sate din ţara noastră arată că în cooperativa agricolă se îmbină în mod armonios interesele individuale ale ţăranului cooperator cu interesele generale ale tuturor membrilor cooperativei, interesele ţărănimii cu cele ale societăţii noastre în ansamblul ei. Trebuie însă reţinut faptul că aceasta nu se realizează prin simpla invocare a virtuţilor agriculturii socialiste, ci prin efortul continuu al ţărănimii cooperatiste de a valorifica însemnatele rezerve existente în cooperativele agricole şi în primul rînd, prin efortul de a crea în fiecare unitate de producţie o puternică bază tehnico-materială. Iată de ce dezvoltarea şi perfecţionarea bazei tehnico-materiale, ca principală componentă a avuţiei obşteşti din C.A.P. constituie în etapa actuală un obiectiv central al politicii partidului şi statului nostru de ridicare şi creştere economică a agriculturii cooperatiste. Înfăptuirea acestui obiectiv în cooperativele agricole are loc atît pe baza ajutorului multilateral primit din partea statului socialist, cît mai ales prin eforturile materiale proprii ale unităţilor, eforturi care trebuie să aibă un rol determinant.

Gradul de participare a cooperativelor cu fonduri proprii la dezvoltarea şi modernizarea bazei lor tehnico-materiale depinde în mod nemijlocit de nivelul acumulărilor pe care acestea le realizează, fondul de acumulare constituind izvorul principal al dezvoltării proprietăţii obşteşti, al înfăptuirii reproducţiei socialiste lărgite. În acest context, problemele sporirii în cooperative a acumulărilor proprii capătă o semnificaţie cu totul deosebită, rezolvarea lor corespunzătoare constituind o condiţie hotărîtoare pentru continua dezvoltare şi consolidare economică a unităţilor pentru sporirea veniturilor personale a cooperatorilor şi ridicarea, pe această bază, a bunăstării materiale şi spirituale a ţărănimii noastre.

lector univ. ing. Vidu BIDILEANU
Academia de învăţămînt social-politic „Ştefan Gheorghiu"

CERCETARE — APLICARE

DE LA LICENȚĂ LA CREAȚIA ORIGINALĂ

IN „VIAȚA ECONOMICĂ" nr. 37 din 11 septembrie a.c. a fost publicat articolul De la cercetare la aplicare de ce... „o cale atît de lungă ?" **în care autorul atrăgea atenția asupra cîtorva factori ce ar putea stimula sau frîna aplicarea soluțiilor elaborate și asigura în cazul însușirii lor, efectele economice scontate. Articolul, care a suscitat interes în rîndurile specialiștilor, a determinat și unele ecouri din partea acestora. Printre materialele primite de redacție, cel de față aduce elemente inedite în problema relațiilor interdependente existente între tema de cercetare — cercetător — experimentarea rezultatelor și aplicarea lor pe scară industrială.**

DIN experiența colectivului în care lucrez și a mea personală, în domeniul cercetării uzinale ca și din colaborarea cu institutele de cercetare sau alte uzine am desprins unele aspecte care, după părerea mea, merită să fie puse în discuție.

Noua legislație referitoare la asigurarea și controlul calității produselor, care prevede sancțiuni materiale severe în cazul asimilării unor produse cu caracteristici calitative inferioare celor obținute pe plan mondial, impune atît cercetătorilor și proiectanților, cît și conducerilor tehnice ale întreprinderilor, creșterea responsabilității lor față de rezultatele muncii depuse. Mulți aleg însă o altă cale mult mai comodă: „de ce să mă complic ?", „de ce să-mi asum riscuri dacă pot să lucrez și altfel ?". Răspunsul categoric că „eu nu mă pricep, decît dacă mi se dă un model sau documentație de licență", ascunde de multe ori tocmai această fugă de responsabilitate.

Desigur, asimilarea prin licență oferă astăzi avantaje întreprinderii și celor din serviciile de concepție, deoarece:

- de valorificarea licenței se preocupă și organe competente din foruri superioare, ceea ce fără îndoială ușurează activitatea întreprinderii;
- asimilarea la timp și în bune condiții a licenței, permite obținerea unor recompense materiale și morale care altfel nu s-ar putea obține pe altă cale;
- întreprinderile se pot reutila cu utilaje speciale, ultramoderne, pe care nu le-ar putea obține;
- documentația străină este respectată în uzină și abaterile de la aceasta fac obiectul unor analize mai complexe, iar derogările se acordă cu discernămînt, spre deosebire de cazul cînd documentația este realizată în întreprindere și fiecare se consideră permanent autorizat să o modifice sau să dea autorizație de modificare;
- cei care concură la procurarea și aplicarea licenței au posibilitatea de a se documenta în străinătate, în fabrici cu tradiție, ceea ce constituie un stimulent deosebit. Sînt uzine care, pe această cale, și-au atras și format un colectiv de specialiști prețios. Dacă produsul se realizează prin eforturi proprii, documentarea în străinătate nu se poate realiza deoarece, pe de o parte, întreprinderile străine nu primesc specialiști decît în cazul unor convenții speciale de care nu se preocupă nici un organ, iar pe de altă parte, nu există prevăzute fonduri valutare aprobate și planificate pe ani ca în cazul licențelor, ceea ce reduce operativitatea deplasărilor;
- obținerea din import a unor elemente ale produselor, pentru ca acestea să fie competitive, se realizează mult mai simplu în cazul licențelor, deoarece există un volum de import aprobat o dată cu încheierea acestora și poate fi mai ușor justificat, în timp ce prin concepție proprie, justificarea unui astfel de import devine o operație anevoioasă.

Se înțelege că aceste considerente nu stimulează nici cercetarea și nici proiectarea unor noi produse prin eforturi proprii. Realizarea prin eforturi proprii întîmpină numeroase obstacole, a căror cunoaștere este necesară în vederea prevenirii și a înlăturării lor;

- un interes mai scăzut pentru produsele de concepție proprie, care pot da naștere la riscuri;
- necesitatea unei preocupări permanente de menținere a unui personal de cercetare-proiectare adecvat, asigurîndu-i-se o specializare și documentare continuă pe diverse căi;
- realizarea unor laboratoare și standuri de probă, care ocupă din spațiul uzinei; atunci cînd acestea sînt create, ele sînt însă adesea utilizate mare parte din timp ca loc de montaj sau de producție pentru produsele curente ale uzinei;
- atragerea specialiștilor din serviciile de cercetare și concepție la rezolvarea unor probleme curente ca: reclamații ale beneficiarilor, conducerea sau supravegherea unor lucrări de montaj, acordarea unor derogări, sau rezolvarea unor probleme de import, export, contractări, aprovizionare ș.a.

Un alt aspect, constă în lipsa oricărei stimulări a specialistului din uzină, care este chemat să colaboreze cu cercetătorul extra-uzinal, din institute sau alte întreprinderi. Timpul consumat cu discuțiile la elaborarea temei, contract, analize periodice, experimentare (deși majoritatea specialiștilor din uzină îl acordă generos cercetătorilor din exterior), nu-i scutește pe aceștia de îndeplinirea sarcinilor curente, iar la încheierea cercetării, deși aportul pe care-l dau cei din uzină este uneori substanțial, ei nu beneficiază adesea nici de recompense materiale, nici morale.

Nu de puține ori, specialistul din uzină este estompat de importanța și prestigiul colectivului de cercetători și apare ca un element minor, nefiind menționat decît trecător în documentele și publicațiile care ilustrează succesul cercetării.

Soluția cea mai bună ar fi crearea unor colective comune uzină-institut, investite cu sarcini și responsabilități egale, iar rezultatele obținute să fie considerate și recompensate în mod echitabil, în funcție de contribuția reală a fiecăruia.

Nu trebuie omis nici lipsa de interes a unor beneficiari interni față de perfecționarea continuă a produselor. Acest fapt este generat de o complexitate de factori: comoditatea importului, care le oferă posibilitatea de a alege fără efort produse competitive. De altfel, mulți beneficiari se întreabă: „de ce să consum timp și energie cu lucrări de elaborare a STE-urilor, avizări de caiete de sarcini și proiecte tehnice, participări la omologare ș.a. care, practic, nu contribuie la creșterea eficienței economice a activității mele ?".

De multe ori, chiar dacă participă la aceste lucrări, unii beneficiari manifestă dezinteres, nu deleagă pe cei mai buni specialiști sau nu creează acestora condiții prin redistribuirea sarcinilor, pentru a le putea efectua cu întreaga responsabilitate.

Găsesc că o anchetă printre beneficiarii care sînt chemați să participe la lucrările de asimilare ale unui produs, ar aduce multe elemente noi și interesante în discuție. În ultima instanță unul dintre acestea ar fi găsirea răspunsului la întrebarea: de ce trebuie să participe beneficiarul la omologarea unui produs, cînd întreg efortul și responsabilitatea în asimilare și omologare ar trebui să incumbe celui care-l asimilează? Această participare pare cu atît mai inutilă, cu cît majoritatea produselor se concep astfel încît să fie apte și pentru export. Nu de puține ori s-au ivit situații cînd între condițiile cerute de beneficiarul intern și cel extern au existat deosebiri fundamentale, care n-au putut fi conciliate în cadrul unui produs unic. Producătorul urmează în aceste condiții să investigheze piața internă și externă pentru a stabili caracteristicile și particularitățile necesare noilor produse și să-și asume riscul asimilării lor.

ÎN SFÎRȘIT, o frînă în calea perfecționării tehnice îl constituie și faptul că, în prezent, cercetările legate de o gamă întreagă de produse, nu sînt permanentizate în cadrul unui anumit colectiv pe perioade mai mari. Perfecționarea unui produs este o acțiune ce se cere continuată. A soluționa astăzi o problemă și a abandona în continuare preocupările, duce inevitabil la îmbătrînirea produsului și dispariția acestuia din nomenclatura întreprinderii respective. Cîte întreprinderi nu-și pierd produsele pentru că s-au rezumat numai la menținerea lor în stare primară a asimilării lor, preocupîndu-se numai de aspectul tehnologic de fabricație al acestuia! **Permanentizarea cercetării și proiectării în colective pe perioade mai lungi și pe familii de produse, ar crea premisele unor aprofundări a temelor și a unei operativități și eficiențe maxime.**

Ca un ultim aspect aș dori să arăt că cu toate îmbunătățirile aduse legislației actuale în cadrul noii organizări și salarizări, interesul întreprinderilor pentru promovarea unei politici de asimilare de produse noi și de perfecționare a celor existente în fabricație, este încă scăzut. Totul se reduce la obligații și sarcini prin acte administrative. Nu s-a găsit încă mijlocul de a declanșa energiile creatoare, care să vadă în aceasta singura cale de a obține nu numai o eficiență economică sporită, dar și satisfacții materiale și morale corespunzătoare. **Trebuie să se găsească, după părerea mea, calea de a se reflecta, deopotrivă, în cîștigul fiecăruia și în stimulentele moral-onorifice realizarea unor produse noi, competitive, care aduc beneficii suplimentare spre deosebire de situația comodă de a continua fabricarea și fără riscuri a unor produse deja asimilate, dar ale căror calități sînt depășite de cele care le concurează pe piața mondială.** În același timp, trebuie să vedem dacă este mai rentabil să cheltuim valută pentru inteligența străină și dacă nu cu aceeași valută sau chiar mai puțină putem realiza în țară aceste produse. **Licențele pot rezolva pentru un moment o problemă acută, dar nu sînt totdeauna suficiente pentru realizările de perspectivă.**

Constantin ȘARAMET
ing. principal proiectant Uzina „Unirea"-Cluj

RAPIDE • EFICIENTE

AUTOMATELE ÎN ALIMENTAȚIA PUBLICĂ

FOLOSIREA automatelor pentru servirea consumatorilor prezintă multiple avantaje: prelungirea timpului pentru desfacerea unor produse pînă la 24 de ore pe zi; îmbunătățirea condițiilor igienico-sanitare în care se efectuează desfacerile, asigurarea dozării exacte a mărfurilor, creșterea productivității muncii, reducerea nivelului relativ al cheltuielilor cu salariile etc. Pentru a motiva afirmațiile făcute, să luăm ca exemplu bufetul automat „Patria" din Capitală. Cu toate deficiențele de funcționare, acesta a realizat unele rezultate bune. Referindu-se la anii 1963 — 1969, cifrele tabelului alăturat sînt deosebit de elocvente.

Anii	Volum desf. (în mii lei)	Numărul mediu scriptic de lucrători	Productivitatea muncii (în lei)	Niv. chelt. cu salarii (în %)	Chelt. de prod. și circ. (în %)
1963	3140	29	108276	8,86	20,97
1964	3658	33	110848	8,83	19,60
1965	4321	35	123454	11,55	20,76
1966	4885	38	128545	9,44	19,52
1967	4333	38	114020	6,58	19,28
1968	4050	31	131000	6,97	16,04
1969	3936	25	157040	7,71	17,58

Productivitatea muncii realizată, așa după cum se observă, cu unele oscilații, a exercitat o anumită influență pozitivă asupra nivelului relativ al cheltuielilor cu salariile, fapt ce s-a răsfrînt și asupra nivelului relativ al cheltuielilor de producție și circulație. Acest nivel poate fi însă scăzut cu mult, în viitor, ținîndu-se seama de locul de amplasare al unității respective și, mai ales, de îmbunătățirea condițiilor de funcționare.

De altfel, în exemplul de față, este reținută atenția de numărul lucrătorilor exagerat de mare pentru o unitate în care funcționează un șir de automate (în medie 33 lucrători). De aceea, condiția esențială a creșterii eficienței automatelor, concomitent cu sporirea numărului lor, este perfecționarea procesului de funcționare, care în cazul bufetului automat „Patria" ar asigura desfășurarea activității cu numai 12 lucrători. Ca urmare, nivelul relativ al cheltuielilor cu salariile s-ar reduce de peste două ori.

Activitatea automatului „Patria" invită să se tragă concluzia că aceste instalații trebuie cît mai urgent răspîndite pe întreg teritoriul țării. De altfel, acestea sînt intențiile conducerii rețelei de alimentație publică: se va procura un număr sporit de automate pentru desfacerea băuturilor calde și reci și a gustărilor. Astfel, se preconizează ca în perioada 1970—1975 să se procure 1000 automate anual, iar în perioada 1975—1980 un număr de 1500 automate anual.

Ca urmare, trebuie creat cadrul corespunzător care să permită folosirea eficientă a automatelor: pregătirea personalului necesar folosirii și întreținerii lor (cîte un tehnician la circa 20—30 automate); asigurarea unor ambalaje adecvate; pregătirea unor băuturi (siropuri) într-o concentrație corespunzătoare; includerea automatelor, în localitățile mai mari, cum este de exemplu Timișoara, într-o singură întreprindere de alimentație publică, în a cărei schemă să se prevadă și un serviciu cu personal specializat (ingineri, tehnicieni).

În condițiile unei sporiri atît de mari a numărului de automate, cerință determinată și de dezvoltarea sensibilă a turismului în țara noastră, se impun calcule minuțioase de eficiență. Necesitatea acestora este reclamată și de faptul că va fi nevoie de un volum însemnat de investiții, din care o bună parte în valută.

Cu ajutorul unei formule, se poate determina volumul minim al desfacerilor care trebuie realizate într-o lună, în condiții de rentabilitate.

$$D = \frac{\frac{Cn}{100x12} x\ SFx1,081x \frac{100}{Px100}}{R}$$ în care:

D = volumul mediu lunar minim necesar a fi realizat printr-un automat (în lei);
C = costul unui automat (în lei); n = cota anuală de amortizare (în %);
S = cota parte din salariul tehnicianului pe un automat (în lei);
F = numărul de schimburi; 8,1 = contribuția asupra salariilor (în %); P =

lector univ. Ion PĂUNESCU
Academia de Studii Economice

(Continuare în pag. 15)

CASA DE ECONOMII ȘI CONSEMNAȚIUNI ÎN SPRIJINUL POPULAȚIEI

dr. Mircea POPOVICI
președintele Consiliului de Administrație al Casei de Economii și Consemnațiuni

PE MĂSURĂ ce cresc veniturile bănești ale populației, pe măsură ce se ridică nivelul de trai al acesteia, apar posibilități și necesități noi, a căror punere în valoare solicită folosirea unei tehnici corespunzătoare în domeniul gospodăririi bugetului familial. Utilizarea veniturilor bănești ale unei familii al cărei nivel de trai se află în plină expansiune dă naștere nu numai la simple relații bănești legate de încasarea și cheltuirea numerarului, ci și la relații financiare variate și complexe, în cadrul cărora un loc tot mai important îl ocupă relațiile de credit.

Cînd vorbim despre relații de credit în legătură cu realizarea bugetului familial ne referim nu numai la creditul personal pe care îl obțin numeroși cetățeni, la instituțiile de stat specializate, ci și la creditul public, prin care populația încredințează statului spre păstrare economiile ei bănești. Lărgirea continuă a relațiilor de credit în ambele sensuri — atît de la populație la stat, cît și de la stat la populație — relevă un înalt grad de utilizare rațională a resurselor bănești și contribuie la întărirea monedei naționale, la consolidarea continuă a finanțelor țării.

Faptul că în țara noastră creditul public se realizează exclusiv prin Casa de Economii și Consemnațiuni, precum și faptul că, în totalul creditelor pe care statul le pune la dispoziția populației, o pondere tot mai mare revine împrumuturilor pentru construirea de locuințe proprietate personală — împrumuturi ce se acordă prin C.E.C. — scoate în relief în mod pregnant rolul tot mai însemnat ce revine Casei de Economii și Consemnațiuni în asigurarea deservirii bancare a populației. Se poate afirma cu deplin temei că, în prezent, Casa de Economii și Consemnațiuni este o adevărată **bancă a populației**, căreia îi oferă o gamă largă de servicii bancare, începînd cu primirea banilor spre păstrare pe diferite instrumente de economisire, continuînd cu deschiderea de conturi curente personale și efectuarea de operațiuni de încasări și plăți fără numerar și terminînd cu acordarea de credite pentru construirea de locuințe proprietate personală — acestea fiind, în ordinea timpului, ultimele operațiuni organizate de C.E.C., dar nu cele din urmă ca importanță economică și socială.

Primirea banilor spre păstrare a fost și rămîne principalul obiectiv al activității Casei de Economii și Consemnațiuni și constituie rațiunea însăși de a fi a acestei instituții. Nu întîmplător, operațiunile de economii (depuneri și restituiri) au ponderea cea mai mare în activitatea ei.

Libretul de economii constituie astăzi, ca și în trecut, principalul instrument de economisire, preferat de depunători fiindcă reprezintă mecanismul de economisire cel mai simplu și mai practic. În prezent, există în întreaga țară circa 6,5 milioane de librete de economii, ceea ce înseamnă că fiecare al treilea locuitor este posesor al unui asemenea instrument de economisire sau că în fiecare familie există cel puțin un libret de economii. Aceasta reprezintă un progres considerabil față de trecut, fapt evident dacă se are în vedere că în 1938, un libret de economii revenea abia la 60 de locuitori.

Libretul de economii pentru construirea de locuințe sau cel cu cîștiguri în materiale de construcție, libretul de economii cu dobîndă și cîștiguri în autoturisme sau libretul de economii pentru turism sînt instrumente de economisire cu scop determinat introduse în anii din urmă; ele răspund unor cerințe specifice legate de ridicarea nivelului de trai și se bucură de un mare interes în rîndurile populației. Depunătorii consecvenți au și libretul de economii cu cîștiguri și cel cu dobîndă și cîștiguri. Se remarcă însă poziția preponderentă a tradiționalului libret de economii cu dobîndă, preferat de cei care economisesc pentru crearea unei rezerve fără scop dinainte determinat. De asemenea, mulți depunători plasează economiile lor în obligațiuni C.E.C. cu cîștiguri, instrumente de economisire foarte comode, care oferă și atracția unor cîștiguri substanțiale. Instrumente de economisire speciale (cecuri de economii școlare, timbre de economii) sînt destinate tineretului școlar.

Existența unui evantai larg de forme și instrumente de economisire corespunde, fără îndoială, varietății cerințelor depunătorilor și reflectă grija Casei de Economii și Consemnațiuni de a veni în întîmpinarea unor asemenea cerințe.

O gamă largă de servicii oferă Casa de Economii și Consemnațiuni cetățenilor care utilizează contul curent personal. Instrument modern de economisire și de gospodărire a bugetului personal, contul curent dă titularului său posibilitatea de a încasa prin virament drepturile bănești (salarii, indemnizații, drepturi de colaborare etc.) pe care le are de primit de la întreprinderea sau instituția la care lucrează sau de la oricare altă organizație socialistă, precum și de la diferiți titulari de conturi curente personale, de a efectua încasări și plăți pe bază de cecuri din carnete de cecuri sau pe bază de cecuri obișnuite. O înlesnire mult apreciată de titularii de conturi curente personale este aceea că ei pot da dispoziții ca documentele pentru anumite plăți periodice (chirie, telefon, electricitate) să fie achitate din contul lor curent personal, Casa de Economii și Consemnațiuni substituindu-se lor pentru plata regulată a creanțelor respective. Tot astfel, titularii de cont curent personal pot folosi cecuri din carnete de cecuri pentru achitarea mărfurilor sau serviciilor procurate de la anumite organizații socialiste; ei pot da dispoziții să se efectueze din contul lor la C.E.C. diferite plăți ocazionale sau virări de sume în alte conturi personale, ceea ce simplifică mult operațiunile bănești. Extrasele de cont trimise periodic de C.E.C. titularilor de conturi curente dau acestora posibilitatea să verifice încasările și plățile efectuate și să aibă o imagine exactă a situației bugetului lor personal, ceea ce înlesnește buna gospodărire a veniturilor și cheltuielilor lor.

Un loc tot mai important în activitatea de deservire bancară a populației de către C.E.C. îl ocupă operațiunile de creditare a populației.

Cu începere de la 1 ianuarie 1970, întreaga activitate de creditare a populației pentru construirea de locuințe proprietate personală a fost încredințată Casei de Economii și Consemnațiuni. Ca urmare, C.E.C. acordă în prezent credite pe termen lung (15—25 ani) pentru construirea de locuințe proprietate personală de către stat sau în regie proprie și credite pe termen mijlociu (5—10 ani) pentru constituirea avansului minim sau pentru completarea sumei necesare acoperirii costului integral al locuinței în vederea obținerii priorității la contractare. Măsurile luate în vederea înlesnirii acordării creditelor pentru construcții de locuințe și-au arătat de îndată roadele. Numai în primele 9 luni ale anului 1970 au fost acordate circa 50 000 de credite de acest fel. Dintre acestea, peste 22 000 sînt credite pentru constituirea avansurilor minime, prin care un număr corespunzător de familii — în majoritate tineri — au fost sprijinite să-și asigure cămine confortabile proprii. Ce reprezintă cele 50 000 de contracte încheiate în primele 9 luni ale anului în curs ne putem da seama dacă avem în vedere că numărul contractelor existente la 31 decembrie 1969 și acumulate din întreaga perioadă anterioară de 10—15 ani a fost de circa 60 000.

În afară de creditele pentru construirea de locuințe, Casa de Economii și Consemnațiuni acordă populației și credite pentru amenajarea de spații locative în vederea cazării turiștilor, iar ca mandatară a Băncii Agricole, efectuează operațiunile de plată privind acordarea de credite de producție țăranilor colectiviști sau celor cu gospodărie individuală.

Desfășurarea unei ample activități de creditare a populației constituie un corolar firesc al activității de mobilizare a economiilor bănești ale acesteia. Îmbinarea celor două activități are efecte reciproce favorabile și corespunde deopotrivă intereselor societății, ca și ale fiecărui membru al acesteia. Într-adevăr, economiile bănești ale populației mobilizate de C.E.C. constituie o sursă importantă de formare a fondurilor de creditare a populației; pe de altă parte, creditarea contribuie la educarea populației în spiritul economiei, deoarece beneficiarul unui credit trebuie să economisească pentru a asigura restituirea acestuia, iar obișnuința de a economisi căpătată în perioada restituirii creditului, se menține de cele mai multe ori și după aceea, fiind îndreptată spre constituirea unor rezerve bănești cu sau fără scop determinat. De altfel, în condițiile cînd, de pildă, suma care se plătește lunar pentru restituirea creditului obținut în vederea construirii unei locuințe proprietate personală nu depășește cu mult cuantumul unei chirii, capacitatea de economisire a unei familii care își gospodărește cu chibzuință veniturile nu este afectată, astfel încît economisirea pentru restituirea creditului poate avea loc concomitent cu economisirea pentru alte scopuri.

Realitatea confirmă pe deplin această afirmație: dezvoltarea simțitoare a operațiunilor de creditare a populației pentru construirea de locuințe (la care se adaugă creditele de consum acordate de stat pe bază de vînzări de mărfuri cu plata în rate) s-a desfășurat pe fondul sporirii continue a depunerilor populației la C.E.C. De altfel, însuși sistemul de creditare a populației practicat în țara noastră se îmbină cu economisirea, dat fiind faptul că în unele cazuri (vînzarea unor mărfuri cu plata în rate sau obținerea unui credit pe termen lung pentru construirea locuinței proprietate personală) acordarea creditului este condiționată de depunerea unui avans în numerar, a cărui constituire implică un proces prealabil de economisire.

Cu toate progresele de netăgăduit pe care le-a înregistrat în ultimul deceniu, acțiunea de economisire este încă departe de a fi atins în țara noastră parametrii ridicați corespunzători stadiului de dezvoltare a economiei noastre naționale. Casa de Economii și Consemnațiuni își propune și aplică noi măsuri, care să asigure stimularea depunerilor atît în mediul urban, cît și, mai ales, în mediul rural, organizarea mai bună a acțiunii de economisire în rîndurile tineretului, intensificarea depunerilor pe termen lung și cu regularitate, precum și a depunerilor prin virament pe bază de consimțămînt scris. Se preconizează luarea unor măsuri pentru extinderea operațiunilor în conturi curente personale pentru folosirea mai largă de către populație a cecurilor și în general, a operațiunilor de încasări și plăți fără numerar.

Totodată, ridicînd pe o treaptă tot mai înaltă deservirea populației, Casa de Economii și Consemnațiuni va da o și mai mare atenție operațiunilor bancare active, va lărgi sfera de creditare a populației, va acorda o gamă mai variată de împrumuturi, îndeplinindu-și astfel din plin rolul de bancă a populației.

„Săptămîna economiei“, care se desfășoară anul acesta, ca și în anii trecuți, în perioada 25—31 octombrie, va prilejui largi acțiuni pe linia popularizării activității multilaterale a Casei de Economii și Consemnațiuni, ceea ce va trebui să aducă la ghișeele C.E.C. din întreaga țară noi contingente de depunători, noi depuneri care vor da instituției posibilitatea să sporească și volumul creditelor acordate populației.

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

• ISCE INDUSTRIALEXPORT — **Un contract de export încheiat de curînd cu firma „Stankoimport“ din U.R.S.S. prevede livrarea de rulmenți în valoare de 3 700 000 lei valută. Printre produsele exportate în ultima perioadă se înscriu: utilaj petrolier în valoare de 2 740 000 lei valută în R. D. Germană, piese de schimb pentru utilaj petrolier în valoare de 1 730 000 lei valută în U.R.S.S., R. D. Germană, R. P. Polonă, Brazilia, India, utilaj pentru industria chimică în valoare de 1 540 000 lei valută în R. D. Germană și U.R.S.S.**

• ISCE METALIMPORT — **Contracte de export recent încheiate prevăd livrarea a 660 t tablă groasă și 700 t profile către firma „Klockner“ din R. F. a Germaniei, 2 550 t oțel comercial către firma „Eisenexport“ din Austria, 1 060 t profile I și U în Liban și Suedia, 5 680 t oțel de diverse dimensiuni în R.S.F. Iugoslavia, R. F. a Germaniei, Izrael, 3 900 t aluminiu blocuri în Franța și S.U.A. Contracte de import încheiate recent prevăd cumpărarea a 122 t oțel pentru scule din Anglia, 58 t oțel construcții, 575 t tablă transformator și 8 t profile din R. F. a Germaniei, importul din Franța a 150 t bandă silicoasă dinam, 373 t tablă inoxidabilă, 55 t tablă de oțel inoxidabil.**

• ICECOOP — **Pentru exportul de covoare au fost încheiate noi contracte. Astfel, cu firma „Nahor Deutschland Grossez Orient Teppiche Hans“ din R.F. a Germaniei, pentru exportul a 15 000 mp covoare orientale, cu firma „Zarnegin“ din Elveția un contract pentru exportul a 3 550 mp covoare orientale de diferite tipuri. Cu firma „Far Cornera“ din S.U.A. a fost încheiat un contract pentru vînzarea de articole artizanale din lemn, în valoare de peste 25 000 lei valută. Un alt contract pentru vînzarea de articole din fier forjat a fost încheiat cu firma „Stephan Farkas“ din R. F. a Germaniei.**

În cadrul schimburilor de mărfuri, au fost importate recent din U.R.S.S. mașini de cusut tip masă în valoare de 210 000 lei valută și pește congelat în valoare de 2 100 000 lei valută; este în curs de livrare în U.R.S.S. o cantitate de plăci de ceramică și faianță în valoare de 600 000 lei valută. Un protocol încheiat cu parteneri din R. P. Polonă prevede schimbul de mărfuri totalizînd 200 000 lei valută de fiecare parte. Dintre livrările de mărfuri efectuate în ultima perioadă: mobilă în valoare de 250 000 lei valută și confecții în valoare de 270 000 lei valută în U.R.S.S. și covoare orientale în valoare de 260 000 lei valută în Anglia.

• ISCE TEHNOFORESTEXPORT — **Au fost livrate la export 19 000 mp. uși și ferestre în R.S. Cehoslovacă, 1 400 mc. lăzi de fag în Franța, 6 300 butoaie în U.R.S.S., 20 000 săniuțe în R.F. a Germaniei, mobilă în valoare de 4 000 000 lei valută în R.F. a Germaniei, Anglia, Franța, Olanda și 9 000 000 lei valută în U.R.S.S. R. S. Cehoslovacă, R. D. Germană, R. P. Ungară.**

• ISCE MAȘINIMPORT — **Contracte semnate de curînd prevăd, printre altele, importul din R. D. Germană a 2 instalații pentru pasteurizat lapte, cu o capacitate la 10 000 hl fiecare, importul din R. S. Cehoslovacă a 2 mașini de alezat și frezat, importul din R. F. a Germaniei a unei instalații complete de calcinare.**

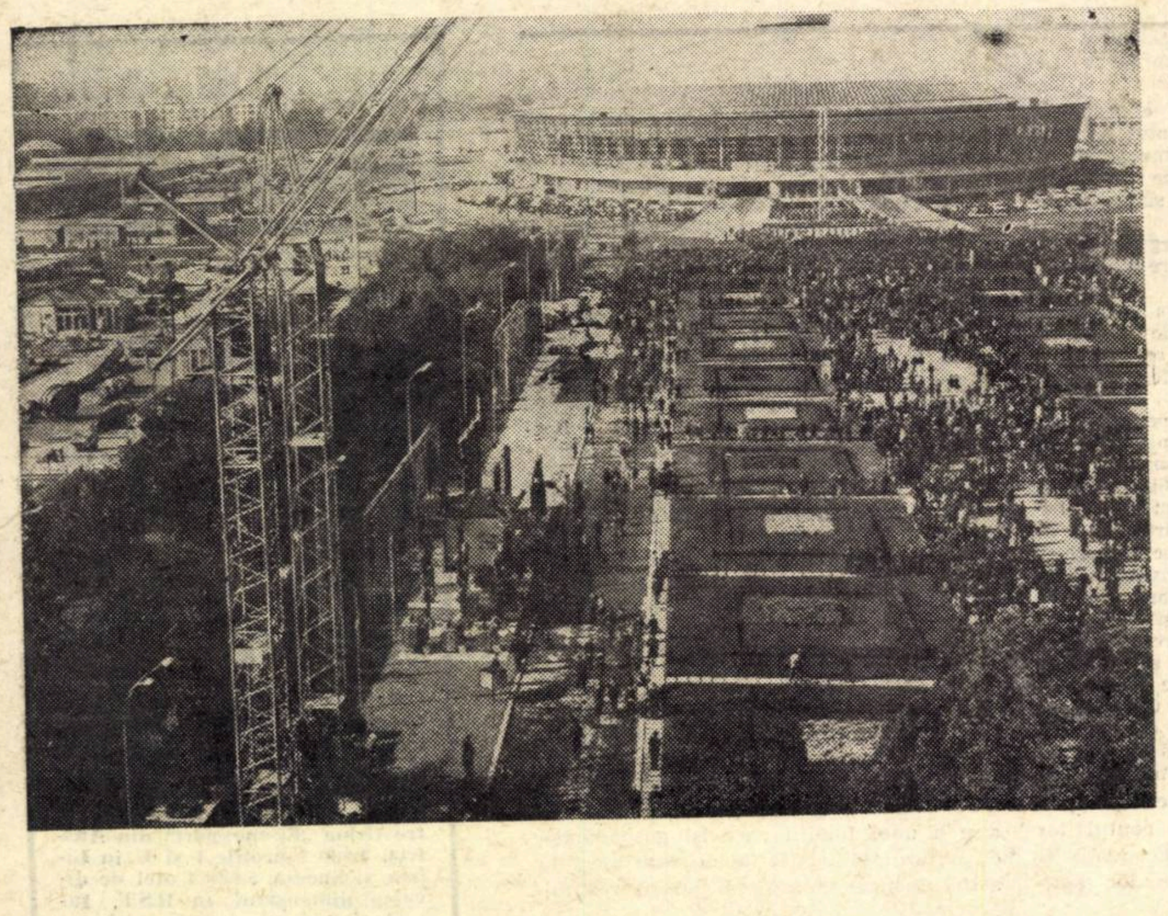

TÎRGUL INTERNAŢIONAL-BUCUREŞTI

ROBOTRON '70

Premiere tehnice mondiale, direcţii noi de cercetare ne duc într-o lume a viitorului... care se naşte sub ochii noştri

FIE-NE IERTAT că pentru titlul acestui reportaj care îşi propune să reflecteze caleidoscopic avîntul ştiinţei şi tehnicii contemporane aşa cum apare în primul Tîrg internaţional Bucureşti, am recurs la un cuvînt împrumutat parcă din arsenalul literaturii ştiinţifico-fantastice. Denumirea aparţine de fapt unei mari firme expozante dintr-o ţară socialistă, dar ne-am oprit asupră-i pentru puterea de sugestie şi de generalizare şi nu în scopul unei localizări şi determinări precise. Căci nu este posibil ca vizitatorul Tîrgului, fie el specialist sau profan, să nu resimtă efectul cumulativ al bombardamentului de informaţie provenind, ca să spunem aşa, din sursele cele mai autorizate, şi care toate ne transportă într-o lume desprinsă parcă din „science fiction", şi totuşi atît de reală încît îşi găseşte în întregime locul în aride cataloage de mărfuri şi liste de preţuri.

Şi mai este un aspect: **Robotron** sugerează uriaşa, incredibila uşurare a muncii omului, o dată cu eliminarea sau, în orice caz, cu reducerea la extrem a efortului fizic, care de milenii stă la baza civilizaţiei umane. Abia în zilele noastre se conturează o nouă eră, în care roboţilor de cele mai diverse tipuri şi aspecte exterioare le va fi dat să îndeplinească nu numai munca brută, ci şi unele activităţi intelectuale „mecanice" devoratoare de timp şi de energie. **Robotron** evocă totuşi poate în mod paradoxal, nu o lume a roboţilor, dominată de aceştia, ci o lume consacrată într-o măsură crescîndă şi nevisată în trecut, muncii **creatoare**, activităţii de explorare, investigare şi transformare a lumii înconjurătoare, cu cele mai perfecţionate mijloace pe care le pun la dispoziţie ştiinţa şi tehnica modernă.

Să dăm doar un singur exemplu, privind dificultatea alegerii, exemplu ales aproape la întîmplare. Un singur concern din Europa occidentală este reprezentat la Bucureşti de 50 de specialişti de înaltă calificare. Această companie posedă cel mai mare centru de cercetări ştiinţifice din Europa, exceptînd fireşte centrele de cercetări guvernamentale. A fost extrem de greu să convingem pe directorul pavilionului să ne indice doar una-două din realizările majore ale firmei d-sale, prezentate la Bucureşti. Vă închipuiţi care a fost reacţia unor directori de mari pavilioane **pe ţări**. Un zîmbet de neputinţă dictat nu de o falsă modestie, ci de o situaţie de fapt, uşor de înţeles dacă ne gîndim că printre statele cu pavilioane naţionale şi firmele străine cu expunere individuală figurează giganţi industriali ai lumii.

O oarecare selecţie totuşi a putut fi făcută — pe baza consultării unor persoane competente. Selecţia nu acoperă — şi nu poate acoperi — nici măcar toate marile categorii de produse expuse la Tîrg, ea fiind menită doar a ilustra varietatea exponatelor, a scoate în relief unele direcţii noi dacă nu prin anvergură, cel puţin prin inedit, precum şi unele promisiuni pe care le oferă o linie sau alta de cercetare. Nu avem pretenţia de a spune lucruri noi — ar fi şi imposibil: s-a scris atîta despre Tîrg! — ci numai de a ordona şi sintetiza unele aprecieri, care poate ar risca să se piardă sub avalanşa de impresii ale vizitatorului ocazional.

● F 320—DE, senzaţie în lumea Tîrgului

NU DINTR-O MÎNDRIE ÎNGUSTĂ vom începe relatarea noastră cu instalaţia românească F320 — DE, instalaţie de foraj cu acţionare electrică (DE însemnînd, fireşte, Diesel electric). Nu exagerăm de fel dacă afirmăm că ea a produs o adevărată senzaţie în rîndul participanţilor la **Tîrgul de la Bucureşti.** (Este aprecierea specialiştilor.) În adevăr, ne aflăm în faţa unei noutăţi pe plan mondial, şi este un motiv de legitimă satisfacţie să relevăm că ţara noastră deţine unul dintre primele locuri în lume în dezvoltarea unei tehnici revoluţionare în domeniul utilajelor pentru extracţia petrolului — sector de maximă importanţă, inutil să mai amintim, — în economia modernă.

Avantajele pe care le oferă realizarea românească sînt multiple. Acţionarea electrică asigură o exploatare mult mai raţională şi mai economică decît procedeul „clasic"; ea permite o gamă mult mai largă de turaţii decît cea obţinută cu motoarele Diesel hidraulice, şi în plus duce la uriaşe economii de metal: circa 100 tone pe instalaţie! În plus F320 — DE este extrem de mobilă.

Folosind plastica expresie a unuia din proiectanţi, instalaţia poate fi chiar „pusă la priză" (evident, trebuie citit: racordată la reţea de înaltă tensiune, fără să mai fie necesare, în acest caz masive generatoare). Mobilitatea instalaţiei prezintă şi alte aspecte: ea ar putea eventual fi montată şi pe o platformă plutitoare... Dar aceasta este o problemă a viitorului. Pentru prezent să ne mulţumim cu îmbucurătoarea constatare că România socialistă rămîne în avangarda producţiei de utilaj petrolier; ea deţine aci un loc de cinste, rod al unei vechi tradiţii şi al noilor condiţii create de avîntul general al economiei naţionale.

● Doi poli opuşi, două realizări majore

DINTR-O PRIMĂ CATEGORIE a produselor expuse la Tîrg fac parte, cum era şi normal, maşinile-unelte pentru prelucrarea metalelor şi aparatele şi accesoriile pentru sudură. Să menţionăm în acest context două realizări sovietice aflate, sub raportul mărimii fizice, la doi poli opuşi: ultramoderna instalaţie pentru turnarea continuă a oţelului pentru brame, cu o producţie de 330 000 tone pe an, şi aparatul de sudură semiautomată PRM-4 de tip raniţă, noutate mondială absolută. Se cunosc avantajele turnării continue a oţelului; ea scurtează considerabil procesul de producţie, eliminîndu-se „etapele" intermediare — blooming şi slabbing —, şi realizează o productivitate neîntîlnită în trecut, un flux continuu de producţie, reducerea la minimum a pierderilor. Instalaţia sovietică gigant este deservită într-un schimb doar de opt oameni. Pentru comparaţie amintim că într-o instalaţie modernă cu o producţie similară, dar fără turnare continuă, ar lucra circa 150 de muncitori, tehnicieni şi personal auxiliar.

În ceea ce priveşte „raniţa" de sudură, numele spune totul. Este atît de uşoară şi de mobilă încît chiar şi un nespecialist o priveşte cu încîntare.

O noutate absolută pe plan mondial o prezintă şi maşina expusă în pavilionul Elveţiei, cu denumirea „Agiecut" — adevărată bijuterie a industriei prelucrătoare, care însă prin performanţele ei aminteşte parcă şi de iscusinţa multiseculară a maeştrilor elveţieni ai mecanicii fine. „Agiecut", o maşină cu comandă numerică de prelucrare prin electroeroziune, de factură cu totul nouă, foloseşte ca unealtă de tăiere un electrod de sîrmă ce acţionează în mod continuu. Ea taie curbe şi decupează cu uşurinţă piese prismatice cu contururi extrem de complicate, pentru modele experimentale, prototipuri şi serii mici, prelucrează cu precizie unelte tăietoare, admiţînd toleranţe extrem de fine. Deşi nu frapează, la prima vedere, decît pe specialişti, ea este una din piesele cele mai interesante din pavilionul Elveţiei.

Tot în domeniul tăierii metalelor — dar alt sector — atrage atenţia aparatul polonez de tăiere cu plasmă, care acţionează la o temperatură de 18 000—20 000°C. Tehnicienii care demonstrează aparatul afirmă, mai în glumă mai în serios, că el taie orice. Oricum, demonstraţia impresionează. La urma urmei este destul de neobişnuit să vezi un bloc compact de metal transformîndu-se în cîteva secunde într-o formă moale prin care „cuţitul" de plasmă trece literalmente ca prin unt.

● O „limuzină" a aerului

LA LOC APARTE în gama de produse expuse în Tîrg, neîncadrîndu-se într-o categorie mai larg reprezentată aici, merită amintită o altă „premieră" mondială, care poate scăpa vizitatorului grăbit al pavilionului britanic. Este vorba de o realizare a companiei „Rolls-Royce", cu care ţara noastră, după cum se ştie, întreţine bune legături de afaceri. La standul acestei faimoase societăţi s-au putut obţine informaţii despre motorul „Pegasus", primul motor din lume adaptat atît pentru decolarea verticală cît şi pentru zborul pe orizontală. După cum se ştie, pînă în prezent avioanele cu decolare verticală dispuneau de două tipuri de motoare: unele asigurau desprinderea de pămînt, celelalte intrau în acţiune pentru zborul normal, „de croazieră". Nu este nevoie a mai sublinia importanţa decolării verticale: uriaşe economii la construcţia aeroporturilor (piste scurte!), apropierea de centrul marilor oraşe (este îndeobşte cunoscut că chiar în cazul unor zboruri pe distanţe mari, deplasarea de la aerodrom în oraş durează mai mult decît călătoria aeriană propriu-zisă). În fine, prin decolarea verticală se diminuează aria afectată de „bang", de zgomotul avioanelor, care creează uriaşe complicaţii marilor societăţi — fără a mai vorbi de bieţii oameni care au neşansa să trăiască în preajma „terminalelor" magistralelor aeriene.

● Micul ecran, în „tehnicolor"

TELECOMUNICAŢIILE şi electronica — sector important al Tîrgului — sînt prezente în multe pavilioane, cu realizări majore. Fără îndoială că de un interes deosebit, atît din partea marelui public cît şi a specialiştilor, s-au bucurat demonstraţiile de televiziune în culori ale grupului „Thomson". Relaţiile de afaceri dintre acest grup (în ciuda numelui, o societate 100% franceză) şi ţara noastră datează de multe zeci de ani. Această firmă livra României, cu decenii în urmă, tramvaie... În ultimii ani, o dată cu dezvoltarea rapidă şi multilaterală a economiei noastre naţionale, livrările către România au îmbrăcat un cu totul alt caracter: vînzări de instalaţii pentru fabricarea de semiconductori, echipament de emisie radio şi TV etc. (Să menţionăm, în paranteză, că „Thomson" deţine primul loc în Franţa în domeniul electronicii profesionale).

Nu vom vorbi aci de calitatea remarcabilă a receptoarelor de televiziune în culori, pe care le-au putut admira vizitatorii pavilionului francez, dar vom da unele detalii poate mai puţin cunoscute. În incinta pavilionului funcţionează un post de emisie de 2 kW. El este conectat cu un car mobil de reportaj şi cu studiourile române de televiziune, care transmit 18 filme în culori puse la dispoziţie de grupul „Thomson". În Capitală sînt plasate în diferite puncte vreo 20 de aparate de televiziune în culori. Credem că este pentru prima dată că specialiştii români au posibilitatea să experimenteze „acasă", pe o scară atît de largă, televiziunea în culori, care, mai devreme sau mai tîrziu, va deveni obişnuită şi în ţara noastră.

● O „spargere" pe frontul laserului

ÎN DOMENIUL ELECTRONICII (şi opticii) trebuie să evidenţiem un exponat cu totul ieşit din comun al pavilionului S.U.A. Nu sîntem siguri că toţi vizitatorii — furaţi de alte obiecte mai „izbitoare" — i-au acordat atenţia cuvenită. Ne referim la laserul cu gaze patentat de firma „Rood Electronics" — concern care reuneşte 23 întreprinderi americane specializate în electronică avansată. Acest aparat, produs de una din companiile afiliate, „Spectra Physics", posedă două caracteristici unice; cea dintîi se adresează mai curînd specialistului: tubul laser propriu-zis are o durată garantată de funcţionare de 5 000 ore (în practică 7 000), în comparaţie cu alte tuburi de acelaşi tip, garantate doar pentru 2 000 ore. Este o noutate absolută pe plan mondial. (După cum vedeţi, sîntem nevoiţi să folosim acest termen în repetate rînduri pe parcursul articolului...) A doua caracteristică, mai uşor receptată de marele public: preţul extrem de scăzut, semnificînd o adevărată „spargere" pe frontul laserului. Acestui aparat de construcţie extrem de pretenţioasă i se deschide un cîmp extrem de larg de aplicaţii, interzise sau limitate pînă în prezent de preţul prohibitiv.

În construcţii, de pildă, laserul va putea fi folosit la săpatul tunelelor, la construirea imobilelor, la „situarea" conductelor în adîncime, pe şantierele de construcţii navale, în minerit etc. În esenţă el dă posibilitatea asigurării unei direcţii extrem de precise de înaintare a frontului de lucru prin direcţionarea cu o rază laser.

Trecem la un alt domeniu, cu fascinante aplicaţii, pe care organizatorii Tîrgului l-au denumit: „echipamente şi utilaje electronice de comandă şi automatizare". Este poate o impresie personală, dar trebuie să mărturisim că senzaţia saltului în viitor ne-a dat-o tocmai contactul viu şi **direct** cu nenumăratele utilizări ale calculatoarelor electronice — şi acesta este numai un sector al vastului domeniu mai sus menţionat. Iată, de pildă, o altă „bijuterie" elveţiană (nelegată de un calculator electronic, deşi un computer îi poate fi ataşat) care prezintă interes şi pentru hidrocentralele din ţara noastră. Avem în vedere sistemul multilateral pentru acţionarea la distanţă DASA, produs de firma „Brown Boveri", un alt vechi partener co-

L. NIŢESCU

(Continuare în pag. 14)

O „vegetaţie" stranie surprinsă de microscopul electronic japonez, care obţine impresionante efecte de relief (fotografia înregistrează în realitate o analiză de stiren, pentru industria chimică).

Contabilitate „superautomatică" (este termenul tehnic, nu o figură de stil), cu „Ascota — 071", fabricată în R. D. Germană. Munca „de birou" suferă mutaţii fundamentale..

Nu departe de Pavilionul central al Tîrgului se află expuse mai multe tipuri de avioane şi planoare româneşti. Standul este dominat de avionul uşor de pasageri sau de marfă BN-2 A construit în ţara noastră în cooperare cu o firmă britanică. Avionul are următoarele caracteristici: ● viteză maximă: 270 km/oră ● greutate maximă 2722 kg. ● autonomie de zbor 5 ore şi 25 minute ● distanţă de zbor: 1330 km.

Foto: V. Godeanu

CU OCHII PARTICIPANŢILOR DE PESTE HOTARE

Mirko DIMITROV

directorul Pavilionului R.P. Bulgaria

R. P. BULGARIA, care îşi dezvoltă şi-şi lărgeşte continuu relaţiile sale economice şi comerciale pe baza principiilor de egalitate şi avantaj reciproc, participă cu satisfacţie la primul Tîrg internaţional specializat de la Bucureşti. Pe 500 m² de suprafaţă acoperită şi peste 300 m² de expunere în aer liber, îşi demonstrează posibilităţile de export 6 întreprinderi bulgare de comerţ exterior: Maşinoexport, Electroimpex, Balcancarimpex, Avtoimpex, Izotimpex şi Tehnoexport.

Dintre exponatele prezentate în standurile noastre putem remarca maşina de filetare ROS-01, distinsă cu medalia de aur la Tîrgul de la Plovdiv, o serie întreagă de maşini renumite de scris „Mariţa", termograful INFRA-66, hectograful H-1000, aparatura de semnalat incendii TDU-1. De asemenea, vizitatorii români au posibilitatea să examineze calculatoarele electronice bulgare cu renume mondial „Elca", generatorul cu impuls GI-4 şi alte aparate şi instrumente pentru automatizarea proceselor de producţie.

O noutate la tîrgul de la Bucureşti este şi noul transmanipulator bulgar, extrem de necesar magaziilor, uzinelor, expus de întreprinderea Balcancarimpex, renumită pe pieţele internaţionale. La standul acestei întreprinderi sînt expuse aproximativ 15 tipuri de electro- şi dieselcare pentru ridicare la înălţime, trei dintre ele fiind modele noi.

Avînd în vedere că Tîrgul internaţional de la Bucureşti se află la prima sa ediţie, considerăm că organizarea sa generală este foarte bună; sîntem mulţumiţi de modul în care a fost rezolvată problema transportului exponatelor, amenajării standurilor, birourilor etc. Gazdele au depus eforturi remarcabile pentru a crea o atmosferă propice. Am avut la dispoziţie mijloacele tehnice necesare şi tot sprijinul organizatorilor pentru amenajarea pavilionului nostru, ceea ce ne-a permis să înlăturăm greutăţile care se iveau.

Tîrgul de la Bucureşti oferă specialiştilor bulgari ocazia de a cunoaşte mai bine posibilităţile de export şi import ale României. Totodată, deşi este incompletă, expoziţia bulgară permite specialiştilor şi publicului român să ia cunoştinţă de nivelul atins în dezvoltarea ei de industria constructoare de maşini din R.P. Bulgaria.

În cadrul tîrgului au avut loc şi se poartă tratative între reprezentanţii ţărilor noastre pentru concretizarea posbilităţilor de export-import. Au şi fost încheiate contracte ca, de exemplu, cel privind livrarea de autocare din partea bulgară. Există condiţii favorabile pentru continuarea contactelor şi discuţiilor în vederea încheierii altor contracte.

Transformările ample în structura economică a ţărilor noastre, apropierea lor geografică şi dorinţa reciprocă de aprofundare a relaţiilor economice, de colaborare tehnico-ştiinţifică şi cooperare în producţie, precum şi participarea României la Tîrgul din Plovdiv şi a Bulgariei la Tîrgul din Bucureşti, vor contribui — fără îndoială — la creşterea schimbului de mărfuri dintre R.P. Bulgaria şi R.S. România.

Dieter Wolf KRUMBIEGEL

director conducător al expoziţiei comune a firmelor din R.F.G., reprezentant al firmei Fa Nowea

DUPĂ marele succes al Expoziţiei tehnice a R.F.G. de la Bucureşti din anul 1965 şi ale cărei ecouri mai pot fi întîlnite şi astăzi, amploarea participării noastre la primul Tîrg internaţional de la Bucureşti era de aşteptat. Noi sîntem o asociaţie legală de firme şi cuprindem, cu cele 200 de firme în principal din branşa construcţiilor de maşini, a electrotehnicii şi chimiei, aproape 14 000 mp în halele W şi T.

La acest tîrg sîntem a doua naţiune expozantă după ţara gazdă. Sîntem de părere că participarea noastră reprezintă o contribuţie importantă pentru schimbul de informaţii economice, iar firmele industriale participante speră că va avea loc o creştere a afacerilor.

Aş dori să adaug — şi îmi permit să vorbesc în numele mai multor expozanţi care au fost prezenţi şi în anul 1965 — că organizarea s-a îmbunătăţit considerabil. Colaborarea cu conducerea română a tîrgului este deosebit de armonioasă şi avem impresia că s-au întreprins toate eforturile pentru ca activitatea naţiunilor străine participante să fie cît mai mult uşurată. Cu un cuvînt, sîntem foarte mulţumiţi.

Fiecare tîrg are, conform naturii sale, sarcina să vîndă produsele expuse şi altele care nu sînt expuse, dar aparţin programului de producţie al firmelor. Scopul vînzării se află pe primul plan. În afară de aceasta, tîrgurile din toate ţările socialiste, şi, bine înţeles, cel de la Bucureşti, îndeplinesc o funcţie specială foarte importantă, şi anume pot informa într-o măsură mai mare asupra ofertei şi standardelor tehnice ale produselor din industrie. Sperăm ca tocmai în acest domeniu să se stabilească contacte cu specialişti din industria română, în standurile româneşti fiind expuse maşini şi utilaje care pot fi privite nemijlocit în acţiune pentru ca aici oricine să-şi facă o impresie despre nivelul lor tehnic.

Probabil, sînteţi informaţi că principala problemă a comerţului între România şi R.F.G. este — privită de noi — cea a importului. Sîntem interesaţi ca în primul rînd produsele din domeniul liberalizat să aibă un acces mai larg în ţara noastră. Prin urmare, sîntem interesaţi — şi aici interesele noastre coincid cu cele ale specialiştilor români — ca produsele finite industriale româneşti să pătrundă în R.F.G. într-o măsură sporită. Ele vor întîlni însă acolo o piaţă foarte complicată; numeroşi concurenţi din foarte multe ţări îşi dispută întîietatea. Succesul depinde de faptul dacă industria românească descoperă breşe în piaţă, adică găseşte produse susceptibile de a fi desfăcute la noi şi învaţă să plaseze la locul potrivit produsele respective. În acest scop, tîrgul actual este foarte potrivit. În afară de aceasta, tîrgul pune la îndemîna specialiştilor noştri, tehnicienilor noştri şi, bine înţeles, oamenilor de afaceri informaţii asupra capacităţii de producţie a industriei româneşti. El este foarte util deoarece deschide posibilităţi pentru colaborarea tehnică şi ştiinţifică între întreprinderile din ţările noastre.

(Urmare din pag. 13)

mercial al României. DASA își găsește aplicații în distribuirea energiei electrice, a gazelor naturale, a apei etc. Ea culege date de la 16 substații, le transmite mai departe sau dă comenzi adecvate, de la caz la caz. Dacă i se semnalizează, de pildă, că un lagăr de la o anumită instalație s-a încălzit excesiv, DASA ia singură măsurile necesare...

Remarcabila fiabilitate și viteza extrem de mare fac din această instalație compactă și — de ce nu ? — elegantă, o realizare de prim ordin pe plan mondial.

● Calculatoarele — în centrul centrului

PENTRU A REVENI însă la calculatoarele electronice, firește că în primul rînd trebuie evidențiat succesul constructorilor noștri care ne-au dat „Felix C-256". Acest prim ordinator românesc produs pe scară industrială este situat, după cum știți prea bine, în centrul... Pavilionului central, poziție care îmbracă, credem, și o semnificație simbolică. La urma urmei, mașina electronică de calcul este o carte de vizită a revoluției tehnico-științifice pe care o trăim, și este un prilej de satisfacție să repetăm (chiar dacă nu e o noutate) că acest computer cu circuite integrate din așa-numita „generație a 3-a" (a 4-a încă nu există !), are performanțe la nivelul tehnicii mondiale.

De altfel despre „Felix C-256" revista noastră a scris pe larg în numărul trecut, relevînd calitățile deosebite și semnificația apariției sale pe firmamentul industriei românești.

La Tîrgul de la București a fost prezentată o gamă foarte largă de calculatoare, de la categoria „grea" la categoria... „pană" (mașini portabile, de ordinul de greutate al unei mașini de scris). Merită menționat că un „Univac" (produs de firma americană „Sperry Rand") oarecum similar cu cele expuse la București, deservește un spital din Stockholm — primul din lume care posedă un sistem complex de informații medicale furnizate de calculator. Întreaga fișă medicală apare la capul bolnavului, pe un ecran TV, la o simplă apăsare de buton.

Ce „poate" un calculator electronic ne-a demonstrat-o în chip elocvent și aproape incredibil pentru un nespecialist, sistemul „Transdata" dezvoltat de „Siemens" și folosit, între altele, la rezervarea centralizată a locurilor și la distribuția biletelor în sectorul transporturilor aeriene, navale și feroviare. Funcționara de la „Lufthansa" este rugată, în chip de experiment, să satisfacă următoarea cerere :

— Doresc să-mi rezervați un bilet de avion de la Frankfurt la Londra, pe ziua de 29 noiembrie, zborul 307, ora 10,30.

Și pentru un plus de realism, precizăm:

— Clasa a 2-a (așa-numită în germană, „clasă de economii").

Funcționara bate aceste date pe o claviatură, în cîteva secunde. Răspunsul sosește instantaneu, prin fir, **de la Frankfurt** ; toate locurile sînt de acum reținute pentru zborul 307. Vă oferim însă următoarele alternative, pentru aceeași zi... (urmează detaliile).

Și Republica Democrată Germană prezintă o gamă largă de aparate pentru transmiterea datelor, calculatoare, automate pentru operațiuni contabile. O atenție particulară merită computerul mic, dar polivalent C 8205. Acest microcalculator digital poate fi folosit în lucrări de cercetare, în universități și laboratoare ; el se adaptează perfect pentru elaborarea de statistici ale întreprinderilor, poate fi utilizat drept calculator satelit pentru instalații mai mari de prelucrare a datelor, pentru probleme de depozitare și transport etc. Un evantai extrem de larg de „preocupări" pentru un micro-calculator.

● Policarp trebuie să se „recicleze"

APARATELE DE AUTOMATIZARE a muncii de birou, automatul de contabilizat „Ascota-071", automatul electronic de decontare „Soemtron-382" și altă aparatură similară „made în R.D.G." dau privitorului o viziune cu totul nouă monotonei și oarecum subapreciatei munci de birou. Îți dai seama că această activitate, așa cum ne-am obișnuit cu ea și pe care o consideram imuabilă, și-a trăit traiul, și că o contabilitate modernă, o conducere economică științifică au nevoie de instrumente calitativ noi. Biroul de mîine (un **mîine** foarte apropiat) va semăna tot atît de puțin cu cel de ieri, cunoscut „de cînd lumea", ca un tren suburban pe pernă de aer cu tramvaiul cu cai. Fără voie ne-am gîndit la filmul italian care a rulat și pe ecranele noastre, „Policarp, maestru caligraf". În film, caligraful, de odinioară, pentru ca să „supraviețuiască", a fost nevoit să învețe tainele mașinii de scris. Astăzi Policarp suferă o nouă mutație...

Orientarea spre calculatoare mici dar puternice, relativ **ieftine** (este elementul nou) și cu multiple întrebuințări, se vădește și în calculatorul de birou „Cintra 909" din Pavilionul S.U.A. L-am menționat nu numai pentru performanțele sale tehnice remarcabile, ci pentru o istorie cu tîlc, legată de el. „Cintra 909" cîntărește exact 24 pfunzi (circa 10 kg) și aceasta nu dintr-un considerent tehnic, ci pentru faptul că în S.U.A. există o lege care interzice îngrijitoarelor de birou — din rațiuni de securitate a muncii — să ridice obiecte mai grele de 25 pfunzi. Computerul își face intrarea în viața cotidiană, tinde să devină un obiect fără de care „nu se poate", cam la fel ca un curier sau o mașină de scris...

Merită menționat aici că și R. P. Bulgaria este prezentă la Tîrg cu un microcalculator de performanțe superioare, de un tip cu totul deosebit de cele enumerate mai sus. Computerul conceput de specialiștii din țara vecină este analogic și faptul că este complet tranzistorizat explică dimensiunile reduse. „Analog-3" rezolvă complicate ecuații diferențiale, viteza sa de lucru, aria largă de cuprindere a problemelor matematice, cuplate cu volumul unic ce-l ocupă, făcîndu-l deosebit de apreciat.

● Desenatorul automat — un pas înainte în informatica grafică

DE EFECT EXTERIOR, dar și de mare randament tehnic este mașina de desenat automată „Benson", firmă franceză care se situează poate pe primul plan în Europa în domeniul așa-zisei informatici grafice. Este fără îndoială unul din cele mai interesante exponate ale Pavilionului francez. Acest trasor digital transformă în desen cu extremă viteză și precizie informațiile numerice înscrise pe o bandă magnetică, provenind, de regulă, de la un calculator. Viteza cu care se deplasează penița, purtată de o mînă nevăzută pe hîrtia de calc, este incredibilă. Sub ochii noștri prind contur, în cele mai mici detalii, o complicată hartă meteorologică și apoi desenul unei piese.

Principiul în sine nu e nou — ceea ce, în limbajul informaticii, înseamnă că datează doar de cîțiva ani — dar realizarea tehnică este superioară. Aplicațiile sînt nenumărate : hărți geologice sau geografice, desenarea de profiluri complicate, seismograme, desene de scheme electrice, secțiuni geologice și petroliere, curbe statistice, prezentări grafice de marketing, diagrame PERT etc. Mașina „Benson" ține locul unei armate de 50 desenatori, care, dacă ar lucra concomitent, ar ocupa un etaj întreg... Singura pretenție a mașinii : să i se furnizeze tuș de bună calitate, pe care n-a învățat încă să și-l procure singură de la magazin...

● Utilaje „grele" pentru industria ușoară

UN LOC DEOSEBIT îl ocupă în catalogul Tîrgului mașinile și echipamentul pentru industria textilă. Ne-au reținut atenția, în acest context, exponatele firmei „ARTOS" din Hamburg, una din marile producătoare de „linii textile" din lume. Ni s-a vorbit, de pildă, despre performanțele unei linii pentru fabricarea de material pentru cămăși, complet automatizată. La un capăt al „lanțului" se introduce bumbacul brut, nespălat, care apoi este preluat de mașină, curățat, întins, apretat, vopsit, din nou spălat, întins la temperatură înaltă, respălat ș.a.m.d., pentru ca în final, să apară materialul pentru cămăși gata spre a fi ambalat și trimis în magazine.

Ni s-a prezentat de asemenea un „laminor" de covoare — plastică expresie menită să sublinieze, totodată, cît de pretențioasă a devenit azi înzestrarea tehnică a industriei ușoare.

R. S. Cehoslovacă este și ea prezentă cu unicate pe piața mondială, nedezmințind o veche și nobilă tradiție. Am putea cita în acest context automatul de țesut ciorapi J 4 Du 34, produs de „Uniplet". Mașina nu se caracterizează numai prin înalta ei productivitate, care o situează în fruntea tehnicii mondiale în acest sector, ci și prin performanțele, ca să spunem așa, artistice. Aceeași țară este prezentă, firește, și în industria încălțămintei, cu remarcabilul automat Z 02169 — P1, noutate tehnică absolută.

● Călătorie în microunivers

ULTIMA CATEGORIE reprezentată la Tîrg reunește sub titulatura „echipamente, instalații și alte articole pentru cercetare, măsură și control" o gamă largă de produse, la care putem atașa și tehnica instrumentelor medicale ale cărei performanțe sînt urmărite cu egal interes atît de specialiști cît și de vizitatorul de rînd. La urma urmei, atît unul cît și celălalt pot intra într-o zi în „circuitul" acestor aparate.

Unul din exponatele de frunte ale standurilor de prezentare a produselor japoneze este fără îndoială microscopul electronic JSM-U3, pentru care există un viu interes în rîndul specialiștilor noștri. Caracteristica acestui aparat de mare finețe, adevărată culme a opticii contemporane, nu constă în gradul de mărire (140 000 ori la observarea directă, 500 000 ori prin fotografiere), ci în efectul de relief pe care îl realizează. Aparatul lucrează pe baza principiului de baleiaj — cunoscut din tehnica televiziunii. De aici, și numele „Scanning electron microscope". Nouă ne era familiar microscopul britanic de construcție similară „Stereoscan", dar se pare că pentru anumite nevoi speciale, înșiși englezii apelează la JSM-U3. Imaginile „în relief" obținute de acest microscop îl fac de neînlocuit în unele cercetări de biologie, în tehnologia materialelor semiconductoare și în alte domenii. Fotografiile, tocmai datorită senzației de relief pe care o conferă, par să ne transporte direct într-o lume fantastică : microuniversul, cu nimic mai puțin tulburător decît megagalaxiile.

De o putere de mărire superioară aparatului japonez însă de tip „clasic" — deși foarte perfecționat — este microscopul electronic „Tesla BS 613", unul din exponatele „senzaționale" din Pavilionul cehoslovac.

Un aparat de analiză care constituie o noutate mondială absolută este „Directhermom"-ul fabricat de „Uzinele optice ungare". Această uzină de mare renume își serbează anul acesta centenarul prin primul aparat produs la scară industrială pentru „dozajul termometric" cu lectură directă. Spre deosebire de celelalte aparate de dozaj oferite pe piața mondială, „Directhermom"-ul se bazează pe faptul că măsurarea variațiilor de temperatură a diverselor călduri de reacție — fenomen comun tuturor transformărilor chimice — permite analize rapide și precise, „în serie", atît în chimia organică cît și cea anorganică. Rezultatul se citește direct în unitățile dorite, de pildă în grame per litru. Simplicitatea operațiunii face posibilă folosirea unui personal nespecializat — avantaj evident al noii metode, căreia promotorii îi prevăd un mare viitor.

● Să nu uităm pădurea...

POATE ÎN MOD SURPRINZĂTOR vom încheia acest reportaj în care au abundat, prin forța lucrurilor, referirile la instalații complexe — unele din ele de proporții gigantice — cu menționarea a trei aparate de fizioterapie, de loc arătoase, din pavilionul francez, dar care, în opinia specialiștilor, prezintă mare interes științific și practic. Este vorba de aparatul de electroterapie dezvoltat de doctorul Némec, care reușește — spre deosebire de alte dispozitive similare — să concentreze minimum de intensitate asupra pielii și maximum de intensitate asupra regiunii tratate, utilizînd în acest caz, ca agent stimulator un efect de interferență (bătaia undelor, în termeni tehnici).

Doctorul Férier a utilizat pentru prima oară în lume aerul sub presiune ca agent terapeutic. Cu alte cuvinte, masajul este efectuat nu de mîna omului, ci de un puternic jet de aer, controlat după necesități. Posibilitățile „Aerodyn"-ului, bazat pe acest principiu, întrec cu mult pe cele ale multimilenarului masaj, cu efecte terapeutice uneori surprinzătoare.

În fine, menționăm aparatul „Sanozon" fabricat tot de compania „Némectron"), care reunește pentru prima oară în scop terapeutic proprietățile biologice ale oxigenului, ozonului, bioxidului de carbon și ale „saunei" finlandeze. Vaporii ionizați produși de acest aparat — asemănător cu un dispozitiv de condiționare a aerului — pătrund adînc în piele, determinînd o activare generală a organismului, cu mijloace pur **naturale**. Este ceea ce merită în primul rînd reținut la aceste aparate.

Trăim într-o lume tot mai complicată. Automatizarea — și tot ceea ce ea presupune — tinde să elimine munca fizică, brută. Dar tehnica modernă, mai bine zis viața modernă în întregul ei, supune omul la solicitări nervoase tot mai intense, îl îndepărtează, într-un fel, de natură, de condițiile „normale" pentru **Homo Sapiens** : iată una din problememele cheie ale contemporaneității, care firește nu poate fi nici măcar enunțată cum se cuvine în două-trei rînduri. Este totuși motivul pentru care am socotit potrivit să aducem, la sfîrșitul acestui reportaj consacrat unor realizări remarcabile în sectoare-cheie ale științei și tehnicii moderne — reflectate în primul Tîrg internațional București — suflul proaspăt, vivifiant, al ozonului din pădurea necuprinsă...

SISTEM INTEGRAT

(Urmare din pag. 6)

relor. În a doua fază s-a trecut la testarea întregului sistem.

● *Motivația unei decizii*

ACESTA este pe scurt drumul deosebit de dificil (și mult mai lung decît se credea la început) făcut de specialiștii și conducerea FMUA în elaborarea sistemului de prelucrare automată a datelor. Este de observat că momentul cel mai dificil, punctul de decizie de maximă „tensiune" a fost acela al alegerii tipului de echipament adecvat sistemului.

Conducerea s-a oprit asupra variantei dotării sale cu un calculator propriu de putere medie. Motivația acestei decizii constă în aceea că deși are un număr relativ mic de muncitori, activitatea de conducere a uzinei este deosebit de complexă, datorită structurii producției și a tehnologiei, a numărului mare de tipodimensiuni. Nomenclatorul reperelor ce intră în componența produselor este foarte larg, depășind pe acela al fabricilor cu o producție de serie mare sau de masă.

Producția FMUA are un caracter variat : unicate, serie mică și mijlocie ; în 1975 numărul planificat al produselor va crește de 5 ori față de 1970. Totodată, numărul operațiilor de înregistrare la magazii și depozite, de înregistrare a manoperei, de pontaj a lucrărilor, generează un volum mare de muncă dat fiind numărul considerabil de repere — operații din producție.

Fabrica nu dispune de secții primare, piesele turnate și forjate (în număr de circa 6000 pe an) fiind furnizate de uzinele colaboratoare. Datorită cauzelor arătate, programarea și urmărirea, atît a activității de aprovizionare, cît și a celei de producție, prezintă mari dificultăți, care nu pot fi înlăturate decît prin utilizarea mijloacelor mecanizate de prelucrare automată a datelor.

Necesitatea dotării întreprinderii cu un calculator electronic este fundamentată și de calculele privind eficiența economică. Acestea arată că echipamentul electronic va fi amortizat în aproximativ 6 ani. Eficiența economică antecalculată se evaluează la circa 7 milioane lei/an, care se poate obține treptat în prima perioadă nu prin reducerea personalului, ci a penalizărilor pentru stocuri supranormative, a consumului de materiale și manoperă, a ciclurilor de fabricație și prin creșterea coeficientului de utilizare intensivă și extensivă a mașinilor-unelte.

Lărgirea ariei sistemului în faza sa de dezvoltare va permite utilizarea calculatorului în aproximativ 2 schimburi. Afilierea Institutului de cercetări și proiectări pentru mașini-unelte și agregate (ICPMUA), ca abonat al calculatorului propriu al FMUA, pentru efectuarea calculelor tehnice și elaborarea programelor mașinilor-unelte cu comandă - program, va duce la acoperirea capacității acestuia.

MACHINOEXPORT

S.A.R.L.
Rue Aksakov, 5
Sofia — Bulgaria
Tel. : 88.53.21
telex : 011—425

Activitate :

Export de mașini unelte și mașini de prelucrat lemn, echipament și piese de schimb, vagoane, remorci de cargou și nave de pasageri, compresoare de aer, robinetărie de industrie și menaj, ateliere de lăcătușerie, rulmenți, instrumente de măsură și control, scule.

Import de rulmenți, instrumente de măsură și control, scule, material abraziv.

PUBLICOM

ROMÂNIA-EXPORTATOR DE MAȘINI ȘI UTILAJE

PARTICIPAREA României la tîrguri și expoziții internaționale, se bucură de o atenție crescîndă, notabil fiind Tîrgul internațional București 1970. El este menit să aducă o contribuție de seamă la promovarea exporturilor și a importurilor în domeniul construcțiilor de mașini, utilaje și instalații — unul din cele mai active sectoare ale producției și comerțului mondial.

Alexandru ALBESCU
adjunct al ministrului comerțului exterior

INDUSTRIA construcțiilor de mașini — pivot al promovării progresului tehnic în economia națională, cunoaște o continuă și o rapidă dezvoltare în țara noastră, în perioada 1961—1969 producția acestei ramuri crescînd de peste trei ori. Concomitent cu asigurarea unor necesități tot mai complexe ale pieței interne, industria construcțiilor de mașini aduce o contribuție crescîndă la dezvoltarea exporturilor românești, la modernizarea structurii acestora. Exporturile de mașini și utilaje au crescut de la numai 53,1 milioane lei valută în 1950 și 716,2 milioane lei valută în 1960, la 2121,9 milioane lei valută în 1969 [1], o creștere de aproape 40 de ori între 1950 și 1969 și, respectiv, de circa 3 ori între 1960 și 1969.

În perioada cincinalului 1971—1975 și în întreg deceniul următor, cotribuția construcțiilor de mașini la dezvoltarea exportului românesc va spori considerabil, producîndu-se totodată o serie de schimbări notabile în structura acestuia. „Profilarea în perspectivă a industriei constructoare de mașini — se subliniază în Directivele Congresului al X-lea al P.C.R. — va trebui să fie astfel realizată, încît să asigure participarea intensă a acestei ramuri la înzestrarea tehnică a economiei naționale, specializarea în producție și dezvoltarea cooperării cu țările membre C.A.E.R., cu celelalte țări socialiste, precum și cu alte state.

Ramura construcțiilor de mașini va trebui să-și sporească din ce în ce mai mult participarea la exportul țării, cu produse eficiente, de tehnicitate ridicată" [2].

Trebuie menționat că una dintre cele mai spectaculoase mutații structurale care s-au produs în ultimele două decenii în comerțul internațional, vizează tocmai schimbarea locului mașinilor și utilajelor în cadrul exporturilor și importurilor în numeroase țări ale lumii și îndeosebi în cele industriale dezvoltate. Astfel, în această perioadă, ponderea mașinilor și a utilajelor în totalul exportului țărilor dezvoltate, aproape s-a dublat, depășind — într-o serie de cazuri — chiar procente de 40—50%. În ceea ce privește țara noastră, ponderea mașinilor și a utilajelor pentru producție în totalul exporturilor a crescut de la 4,2% în 1950, la 16,6% în 1960 și 21,6% în 1969, fiind preliminată în acest an la aproape 25%. Cifrele evidențiază realizările obținute dar trebuie menționat faptul că există încă o rămînere în urmă față de o serie de țări dezvoltate și chiar față de unele care au un nivel apropiat în ceea ce privește producția pe locuitor în industria construcțiilor de mașini.

Avînd în vedere, pe de o parte, valorificarea din ce în ce mai înaltă a resurselor naturale și umane, iar pe de altă parte, posibilitățile noastre limitate în ceea ce privește produsele tradiționale — produsele petroliere, cele lemnoase etc. —, în anii următori vor crește într-o măsură considerabilă volumul și ponderea mașinilor și utilajelor în cadrul exportului de mărfuri. În acest fel exportul nostru de mărfuri se înscrie treptat în tendințele pe care revoluția științifică tehnică contemporană le imprimă schimburilor comerciale și cooperării economice și tehnice-științifice.

CERINȚELE tot mai complexe ale pieței interne și cele la export, conjugate cu experiența dobîndită în dezvoltarea producției construcțiilor de mașini creează premisele diversificării și modernizării structurii acestei ramuri. Acțiunea de diversificare a producției construcțiilor de mașini a fost materializată prin cuprinderea unor produse care în trecut fie că nu existau, fie că erau reprezentate prin realizări sporadice, ca de pildă utilajul pentru industria chimică, industria de autoturisme, cea producătoare de mecanică fină etc. Totodată, în cadrul diferitelor grupe ale construcțiilor de mașini se fac tot mai mult simțite tendințele de modernizare, în vederea creșterii eficienței producției și exportului. Astfel, în domeniul producției de mașini-unelte numărul tipodimensiunilor a crescut de la 125 în 1960 la 135 în 1970, în condițiile încetării producerii a numeroase mașini de concepție învechită. Ca atare, volumul exportului de mașini-unelte a crescut în perioada 1961—1970 de peste 13 ori, această grupă deținînd în prezent 3,8% din exportul total. Numărul de tipodimensiuni oferite la export a crescut de la 11 în anul 1965 la 41 în 1970. Totuși, numărul tipodimensiunilor de mașini-unelte oferite la export este încă redus în comparație cu cele exportate de alte țări : Bulgaria — 154, Cehoslovacia — 80 de tipodimensiuni numai la strunguri etc. De asemenea, în ceea ce privește volumul exportului nostru de strunguri, acesta reprezintă de pildă abia 25% față de Elveția, 17,3% față de R.F. a Germaniei.

Exportul de mașini-unelte va cunoaște o accentuată creștere în perioada 1971—1975, concomitent cu modernizarea în continuare a structurii acestora, prin introducerea la export a mașinilor cu comandă numerică etc.

O creștere însemnată cunoaște, îndeosebi în ultimul timp, exportul de utilaj electrotehnic și electronic, realizările estimate fiind de peste 3,5 ori mai ridicate față de 1961. Totuși, această grupă deține încă o pondere modestă în totalul exportului de mașini și utilaje, în comparație cu cea existentă în numeroase țări industriale. În următorul cincinal, concomitent cu creșterea mai accelerată a exportului întregii grupe menționate, se vor produce o serie de mutații structurale prin ridicarea ponderii unor produse care asigură un grad înalt de valorificare a materiei prime cum sînt : aparatele de radio, televizoarele, elementele de automatizare, semiconductorii, micromotoarele etc. De asemenea, tendința generală de automatizare creează posibilități sporite de desfacere a echipamentului electronic, fiind necesară o mai operativă adaptare a industriei producătoare la cerințele pieței mondiale.

O rapidă dezvoltare cunoaște comerțul cu autovehicule, care cuprinde în principal autocamioane, autoderivate și autoturisme de teren și a cărui pondere în exportul total de mașini și utilaje a crescut de la 0,7% în 1964 la aproape 15% în acest an. În prezent, România exportă autocamioane de 3 t și 5 t în diverse variante constructive, 10 tipuri de autoderivate (autofrigorifere, autovidanjoare, autobasculante), autoturisme de teren etc.

În strînsă legătură cu locul important pe care-l deține agricultura în economia românească, în anii construcției socialismului, s-a dezvoltat producția de mașini agricole, din care o bună parte este destinată exportului. Numărul de tractoare exportate a crescut de la 3405 bucăți în 1965 la 11 372 bucăți în 1969. De la un singur tip de tractor exportat în anul 1961, s-a ajuns în 1970 la trei tipuri de tractoare pe pneuri (în diverse variante constructive) și 4 tipuri de tractoare pe șenile.

O pondere ridicată în exportul românesc de mașini o deține utilajul petrolier, România, fiind la această grupă de produse, a treia exportatoare din lume. În perioada 1961—1970, România a exportat 626 instalații de foraj în 14 tipuri, pentru diferite adîncimi, inclusiv pentru cele de 5000—7000 m. În vederea consolidării poziției cucerite pe piața mondială apare necesitatea intensificării în continuare a preocupărilor în vederea modernizării acestor utilaje, a completării gamei de instalații cu noi tipuri, inclusiv cele de foraj marin.

Printre mașinile și utilajele care fac obiectul exportului țării noastre menționăm utilajul naval, în perioada 1961—1970 exportîndu-se 914 nave maritime și fluviale, în 18 tipuri diferite

Printre produsele care asigură o valorificare superioară a resurselor de materii prime se remarcă și rulmenții, al căror export a crescut de la 276 mii bucăți în anul 1960, la 7213 mii bucăți în 1969.

ÎN ULTIMUL deceniu piața mondială a instalațiilor complete a cunoscut o dinamică ascendentă și o serie de prognoze iau în considerare menținerea unei conjuncturi favorabile și în deceniul următor. În perioada 1961—1970 țara noastră a furnizat la export instalații și echipamente pentru circa 40 de obiective industriale, care au fost puse in funcțiune sau care urmează să fie instalate în 32 de țări. Printre grupele principale oferite la export menționăm : instalațiile pentru industria chimică și de prelucrare a țițeiului, echipamentul energetic, utilajele pentru fabrici producătoare de materiale de construcții etc. Totodată, trebuie menționat că există încă însemnate rezerve pe linia obținerii unei ponderi satisfăcătoare a instalațiilor complexe în totalul exporturilor de mașini și utilaje. Aria geografică a exportului acestor produse este încă restrînsă. (Avem în vedere și faptul că o serie de țări din numărul indicat anterior, au fost numai importatori întîmplători la aceste produse).

Prevederile planului cincinal 1971—1975, iau în considerare creșterea însemnată a exportului de instalații complete și pentru realizarea acestor prevederi apare evidentă necesitatea investigării mai atente a pieței mondiale în toate compartimentele sale structurale și geografice.

ÎN VEDEREA intensificării exportului de mașini și utilaje, precum și a creșterii competitivității acestuia un loc central îl dețin acțiunile de cooperare economică și tehnico-științifică, al căror număr va crește considerabil în următorul cincinal, atît cu țările socialiste, cît și cu celelalte țări ale lumii. În acest context se va acorda o atenție sporită înființării de noi societăți mixte de producție și de comercializare a produselor specializate în acest domeniu. De asemenea, este de presupus că forme de cooperare-vînzare cum sînt engineering-ul, leasing-ul ș.a., vor impulsiona schimburile noastre comerciale în primul rînd în acest sector cheie al economiei naționale.

Concomitent, extinderea producției pentru export va asigura condițiile unei adaptări mai operative și cu mai multă constanță la cerințele pieței mondiale, ridicarea parametrilor tehnico-calitativi ai produselor care fac obiectul exportului.

1) Anuarul statistic al R. S. România, 1970, pag. 568—569
2) Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, Editura Politică, București 1969, pag. 681

Pe o pistă special amenajată în cadrul Tîrgului, se află expuse autoturismele de teren M 461 — CL și ARO 240. În fotografie cele două autoturisme de teren pe rampa de încercare.

AUTOMATELE

(Urmare din pag. 10)

ponderea cheltuielilor privind salariile, C.A.S., amortizarea (circa 50% din totalul cheltuieli) ; R = cota de rabat (în %)

Să luăm ca exemplu desfacerea berei cu ajutorul unui automat :

$$D = \frac{\frac{25500 \times 15,8}{100 \times 12} \times 200 \times 2 \times 1,081 \times \frac{100}{5} \times 100}{13,3} = 6527 \text{ lei}$$

În mod asemănător, pe baza aplicării formulei respective, se poate determina desfacerea minimă lunară prin automate și pentru alte produse. Astfel, potrivit calculelor efectuate, prin automate se pot înregistra desfaceri minime lunare în următoarele valori la : răcoritoare = 5414 lei ; înghețată = 6666 lei ; dulciuri = 7872 lei ; țigări = 12380 lei ; lapte = 19249 lei etc.

În raport cu cererea populației pentru anumite produse, diferențiată în sezonul cald față de sezonul rece, se impune asigurarea unei rețele optime de automate, care să funcționeze fără întrerupere. Aceasta cu atît mai mult, cu cît automatele, prin amplasarea lor pot să funcționeze atît în incinta întreprinderilor, instituțiilor, etc. cît și în punctele de mare afluență din localitățile urbane.

În prezent, în alimentația publică din țara noastră se folosește un număr restrîns de automate pentru desfacerea unor produse, ca : gustări, băuturi calde și reci, înghețată etc. Din cercetările făcute, rezultă că aceste automate, și așa puține la număr, prezintă aspecte diferite : montate în stare de funcționare, montate dar nefolosite, nemontate. Printre cauzele care contribuie la nefolosirea unor automate în etapa actuală, pot fi menționate : lipsa unor piese de schimb număr insuficient de tehnicieni etc.

Ținîndu-se seama de avantajele menționate, este necesar să se folosească un număr corespunzător de automate în alimentația publică și să se asigure condiții optime de funcționare, atît pentru cele existente, cît și pentru cele nou instalate. De altfel, o asemenea măsură, se integrează în contextul Directivelor Congresului al X-lea al partidului cu privire la lărgirea și modernizarea rețelei comerciale.

LA 20 OCTOMBRIE clasa muncitoare, întregul popor român, aniversează semicentenarul grevei generale din România — moment de cea mai mare însemnătate în istoria luptelor de clasă din țara noastră. Greva generală din octombrie 1920 reprezintă punctul cel mai înalt al mișcării greviste, prima acțiune de amploare a clasei muncitoare, desfășurată unitar pe scara întregii țări. Privită în perspectiva jumătății de secol care a trecut, această mare acțiune muncitorească ne apare ca o impresionantă mărturie a spiritului revoluționar al clasei muncitoare din România, ca o pildă măreață de curaj și sacrificiu proletar pentru cauza celor ce muncesc.

50 DE ANI DE LA GREVA GENERALĂ DIN OCTOMBRIE 1920

O IMPRESIONANTĂ MANIFESTARE A COMBATIVITĂȚII MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI DIN ROMÂNIA

LUPTELE de clasă din anii 1918—1920, culminate cu greva generală, au scos în evidență dinamizarea procesului de creștere a conștiinței politice a proletariatului, viguroasa sa combativitate, voința sa manifestă de a cuceri pe cale revoluționară un trai demn, drepturi și libertăți democratice, de a orienta dezvoltarea țării noastre pe drumul progresului social.

Greva generală din octombrie 1920 a fost rezultatul acțiunii factorilor interni de ordin social economic și politic, favorizați de climatul revoluționar pe plan internațional. La ascuțirea fără precedent a antagonismelor de clasă au contribuit distrugerile provocate de primul război mondial — manifestare puternică a crizei sistemului capitalist. Represiunile și abuzurile de tot felul săvîrșite de autorități și trupele Puterilor Centrale, care ocupau o mare parte din teritoriul țării, jaful sistematic organizat de ocupanți au secătuit economia națională.

După izgonirea cotropitorilor și desăvîrșirea unității de stat a României, burghezia și moșierimea au aruncat greutățile economice provocate de război și ale refacerii țării pe seama maselor muncitoare. În țară bîntuia inflația, lipsa de lucru datorită degradării întreprinderilor sau a inexistenței de materii prime; feluritele amenzi care cădeau pe seama lucrătorilor, specula deșănțată, au înrăutățit și mai mult situația materială a celor ce muncesc, au redus nivelul de trai al proletariatului și al păturilor muncitoare neproletare. Salariile se ridicau abia la o treime din costul hranei strict necesare. Economia era grevată de uriașe datorii contractate în străinătate, cu dobînzi ruinătoare.

Aceste condiții social-economice au adîncit nemulțumirile maselor largi populare, au dus la mari frămîntări sociale. În întreaga țară s-au reactivizat mișcările și acțiunile de luptă ale diferitelor pături și categorii ale poporului, în frunte cu clasa muncitoare, care își afirma voința de a impune, pe cale revoluționară, satisfacerea năzuințelor vitale ale oamenilor muncii, de a imprima o orientare nouă dezvoltării social-economice a României. Lupta revoluționară a clasei muncitoare, a maselor populare din țara noastră, ca de pretutindeni, a fost stimulată de victoria Revoluției Socialiste din Octombrie. Succesele proletariatului rus, condus de Partidul Comunist făurit de V. I. Lenin, au sădit în inimile oamenilor muncii încrederea în posibilitatea smulgerii puterii politice din mîinile claselor exploatatoare, au demonstrat forța invincibilă a clasei muncitoare, au răsunat ca un îndemn înflăcărat pentru realizarea aspirațiilor de libertate și progres, pentru eliberarea socială și națională.

La 13 decembrie 1918, are loc în Capitală o puternică ciocnire de clasă. Cu toate că greva și demonstrația muncitorimii bucureștene a fost reprimată sîngeros de guvernul liberal, aceste evenimente au avut o semnificație remarcabilă. În pofida măsurilor represive, acțiunile revoluționare ale muncitorilor au crescut în amploare și intensitate. Numărul grevelor și a altor acțiuni muncitorești devine tot mai mare. Lucrătorii ceferiști, petroliști, metalurgiști, tipografi, forestieri îmbină în acțiunile lor, tot mai mult revendicările economice cu cele politice.

Prin grevele și demonstrațiile de masă organizate de partidul socialist și sindicate, clasa muncitoare a reușit să impună satisfacerea unor revendicări ca recunoașterea sindicatelor, ziua de muncă de opt ore, desființarea amenzilor, alocații de scumpete. Realizările obținute au dus la creșterea prestigiului partidului și al sindicatelor, în rîndurile cărora au intrat sute de mii de oameni ai muncii, s-a întărit încrederea în forța de luptă a clasei muncitoare, greva dovedindu-se astfel o armă deosebit de eficientă în mișcarea pentru obținerea revendicărilor muncitorești.

Pentru a înăbuși mișcarea revoluționară ce le primejduia tot mai mult dominația de clasă, pentru a răpi maselor cuceririle obținute în luptele revoluționare anterioare, burghezia și moșierimea aduc la cîrma țării, în martie 1920, guvernul Averescu-Argetoianu.

Măsurilor teroriste și de anulare a drepturilor muncitorești luate de acest guvern, proletariatul român le răspunde printr-o luptă și mai îndîrjită. Începe un nou și puternic val de lupte muncitorești în întreaga țară. Lucrătorii ceferiști, cei de la R.M.S., funcționarii de la P.T.T., petroliștii din Valea Prahovei, salariații de la întreprinderile comunale, declară grevă după grevă, pe ramuri de producție, pe localități și regiuni. În fruntea acțiunilor muncitorești se aflau militanți și activiști ai organizațiilor socialiste și sindicale, elemente prestigioase, cu influență în rîndurile lucrătorilor.

Guvernul și patronii refuză satisfacerea cererilor muncitorești, declară lock-outuri agravînd și mai mult conflictele dintre capital și muncă.

IN ACESTE condiții, muncitorii din principalele întreprinderi industriale, din mine, din transporturi și comunicații încep să ceară tot mai insistent conducerii partidului socialist și sindicatelor organizarea unei greve pe întreaga Românie, singura în măsură să impună patronilor și statului recunoașterea cerințelor lor firești. În clocotul mișcării revoluționare din vara anului 1920, această idee s-a maturizat pe deplin; problema grevei generale pe scară națională devenise atît de presantă încît ea a fost luată în dezbaterea Consiliului general al partidului socialist și al sindicatelor, întrunit în zilele de 10—11 octombrie.

Analizînd sub toate aspectele situația proletariatului și a mișcării muncitorești după venirea la putere a guvernului Averescu, Consiliul a hotărît să înainteze guvernului un memoriu cu revendicările esențiale ale maselor, ca respectarea dreptului de organizare, recunoașterea delegaților și a consiliilor muncitorești, retragerea armatei din fabrici, desființarea efectivă și completă a stării de asediu și a cenzurii, satisfacerea cerințelor economice din întreprinderile statului ș.a., care constituiau un adevărat program de apărare a intereselor clasei muncitoare, a drepturilor și libertăților ei. Dacă aceste revendicări nu sînt realizate **cel mai tîrziu pînă la 20 octombrie — avertiza memoriul — muncitorimea organizată din țara noastră va fi chemată să le obțină printr-o grevă generală.**

Organizațiile muncitorești au trecut la pregătirea grevei generale în toate centrele principale ale țării. Răbdarea muncitorilor ajunsese la limită. Oricît de grea se anunța lupta, convingerea că numai greva generală pe întreaga țară va putea impune satisfacerea revendicărilor esențiale ale clasei muncitoare a întărit hotărîrea ei de luptă.

Refuzul guvernului de a lua în discuție memoriul Consiliului general a determinat declanșarea grevei generale. La chemarea partidului socialist și a sindicatelor, în după amiaza zilei de 20 octombrie, zeci și zeci de mii de muncitori de pe întreg cuprinsul țării, avînd în frunte comitetele de grevă, îndrumate în majoritatea lor de elemente revoluționare, au intrat în luptă, contopindu-se cu greva ceferiștilor începută încă de la 17—18 octombrie. În zilele următoare, nu a existat oraș, centru industrial în care proletariatul să nu se încadreze treptat în această mare încleștare cu dușmanul de clasă. Ridicîndu-se împotriva politicii claselor stăpînitoare de asuprire națională, pentru deplina egalitate a tuturor cetățenilor, mișcarea muncitorească a antrenat la această mare bătălie de clasă, alături de oamenii muncii români, oamenii muncii aparținînd naționalităților conlocuitoare, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități. Ca un fluviu care își adună apele din numeroasele rîuri ce izvorăsc din adîncuri, tot așa și greva generală era o strîngere la un loc și o urcare pe o treaptă înaltă, a zecilor și sutelor de mișcări greviste mai mari sau mai mici din București, Valea Prahovei, Timișoara, Iași, Brașov, Sibiu, Galați, Cluj, Tr. Severin, Brăila, Oradea, Constanța, Suceava, Tg. Mureș, Craiova, Reșița, P. Neamț, Arad etc. Mașinile fabricilor nu mai făceau zgomot, coșurile fabricilor nu mai scoteau fum, locomotivele înțepeniseră în depouri, tramvaiele pe linii, peste tot domnea o liniște de gheață, care a paralizat aproape complet întreaga viață economică a țării.

Această ridicare de proporții nemaiîntîlnite pînă atunci în țara noastră reflecta voința muncitorilor, spiritul de jertfă și solidaritatea proletară, dorința nestăvilită de luptă pentru drepturi și libertăți democratice, punea în evidență marele potențial revoluționar al clasei noastre muncitoare, care s-a dovedit a fi și de astă dată exponentul celor mai înaintate năzuințe ale poporului.

Temîndu-se de forța clasei muncitoare, guvernul, care de mai înainte făcuse ample pregătiri pentru înăbușirea grevei generale, a trecut la represiuni violente. În Capitala țării a fost proclamată starea de asediu, cenzura s-a generalizat; încă în cursul nopții de 20—21 octombrie autoritățile au trecut la arestarea conducerii partidului socialist și a sindicatelor, membrilor comitetelor de grevă, militanților revoluționari, celor mai activi participanți la grevă și la demonstrații, căile ferate au fost militarizate; au fost emise ordine de chemare sub arme a lucrătorilor din întreprinderile statului și apoi și a celor din întreprinderile particulare, greviștii și familiile lor erau evacuați din locuințele fabricilor, nu li se permiteau să-și cumpere pîine, li se făceau tot felul de șicane.

MUNCITORII au folosit diferite forme de rezistență. Cei aduși la lucru cu forța refuzau să muncească, făcînd grevă pasivă sau fugeau din fabrici și ateliere. Locul comitetelor de grevă arestate era luat deseori de așa-numitele „comitete de rezervă", care mențineau treaz spiritul de luptă al greviștilor. Înfruntînd starea excepțională, lucrătorii din unele centre muncitorești au organizat demonstrații și întruniri prin care-și exprimau protestul și revolta împotriva exploatării, a terorii regimului burghezo-moșieresc. Aceste acțiuni nu au putut căpăta însă un caracter general, ci au cuprins suficient de repede doar unele întreprinderi sau orașe, acolo unde elementele revoluționare din fruntea comitetelor de grevă, luînd în considerație situația concretă, n-au mai ținut seama de linia tactică legalistă moștenită de la vechiul partid social-democrat, impusă și la declararea grevei generale de reformiștii din conducerea partidului socialist, în sensul ca în timpul grevei toată lumea să stea acasă, să nu facă nici o manifestație. Această directivă a creat confuzie și dezorientare în rîndurile muncitorilor. Cu toate că în marea lor majoritate lucrătorii greviști dăduseră dovadă de combativitate și spirit de jertfă în tot decursul acelor ani de mari frămîntări sociale, de data aceasta ei erau sfătuiți să se răspîndească pe la casele lor, ceea ce mulți au și făcut. Aceasta a dus la slăbirea acțiunii muncitorilor. În timpul desfășurării acțiunii s-a simțit lipsa unei forțe conducătoare revoluționară marxist-leniniste, care să organizeze și să îndrume nemijlocit elanul uriaș de luptă al clasei muncitoare, afirmat cu atîta putere la declararea grevei generale.

În această situație, complexul de măsuri represive luate de guvern a determinat ca, după 8 zile de rezistență dîrză, amploarea grevei să scadă treptat, iar conducerea provizorie a partidului socialist și a sindicatelor să hotărască încetarea grevei, fără a fi satisfăcute revendicările muncitorilor. În ziua de 29 octombrie marea majoritate a muncitorilor au reluat lucrul. Într-o serie de întreprinderi, însă, lucrătorii, nemulțumiți de sfîrșitul grevei, nu au intrat în producție pînă la jumătatea lunii noiembrie.

CU TOATE CĂ marea ridicare la luptă a muncitorimii din România din toamna anului 1920 a fost înăbușită de forțele represive, ea a avut o mare însemnătate pentru dezvoltarea ulterioară a mișcării muncitorești. Greva generală a fost o școală plină de învățăminte. Prin amploarea și combativitatea sa revoluționară, greva generală a fost cel mai important moment din istoria luptelor de clasă din România, ea a zguduit puternic înseși temeliile regimului burghezo-moșieresc, demonstrînd forța și vigoarea revoluționară a proletariatului român, capacitatea sa — pe care istoria a verificat-o apoi pe deplin — de a conduce destinele întregului popor. Greva generală s-a remarcat prin conținutul său politic și curajul cu care proletariatul român a ripostat politicii reacționare a claselor dominante. Aceasta a determinat atragerea simpatiei clasei muncitoare internaționale. Reviste, ziare și alte publicații muncitorești și democratice din diferite țări din Europa au inserat în coloanele lor articole în care își manifestau simpatia și solidaritatea cu lupta proletariatului român.

Greva a contribuit la adîncirea procesului de clarificare politică și ideologică marxist-leninistă a mișcării muncitorești, a pus la ordinea zilei, ca o problemă de imediată actualitate, necesitatea creării unui partid de tip nou, consecvent revoluționar, în stare să ridice pe o treaptă mai înaltă organizarea, lupta proletariatului și a aliaților săi pentru înfăptuirea sarcinilor istorice, de răsturnare a orînduirii capitaliste și de edificare a orînduirii socialiste.

Înființarea în mai 1921 a partidului comunist, detașament de avangardă al clasei muncitoare, înarmat cu ideologia marxist-leninistă a constituit un moment de cea mai mare importanță în istoria proletariatului, a întregului popor român. **„Prin aceasta** — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — **lupta revoluționară se ridică pe o treaptă superioară, se dă un puternic avînt procesului de clarificare ideologică, politică a mișcării muncitorești, dezvoltării conștiinței de clasă a proletariatului și celorlalte mase muncitoare ale poporului".**

Sub conducerea partidului comunist, clasa muncitoare din țara noastră a desfășurat dîrze acțiuni revoluționare împotriva exploatării capitaliste și moșierești, a dominației capitalului străin, pentru dreptate socială și independență națională, pentru democrație, egalitatea în drepturi a oamenilor muncii români și a celor aparținînd naționalităților conlocuitoare, împotriva șovinismului și rasismului, împotriva fascismului și a războiului hitlerist.

Astăzi, cînd se împlinesc cinci decenii de la greva generală din octombrie 1920, poporul român muncește cu pasiune și elan pentru traducerea în viață a luminosului program, adoptat de Congresul al X-lea al P.C.R., de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, pentru înflorirea economică, socială și culturală a patriei, pentru ridicarea României socialiste pe noi trepte ale civilizației.

dr. Florin DRAGNE

MULTIPLICATORUL —

ca instrument de măsurare a influenţei sectorului serviciilor asupra ritmului de creştere al numărului de angajaţi

TIPUL de multiplicator pe care îl propunem aici nu are nimic comun cu multiplicatorul lui Kahn, pe care Keynes îl denumeşte „multiplicatorul utilizării forţei de muncă" şi îl comentează, comparîndu-l cu propriul său multiplicator al investiţiilor, în a sa „Teorie generală". Multiplicatorul lui Kahn măsoară raportul dintre creşterea numărului total de angajaţi şi o creştere dată a angajaţilor în industriile de bunuri de investiţii. „Aceasta înseamnă — spune Keynes — că, dacă creşterea investiţiilor ΔI_w duce la o creştere o utilizării primare a forţei de muncă ΔN_2 în industriile producătoare de bunuri de investiţii, creşterea utilizării totale va fi $\Delta N = k'\Delta N_2$" [1]. Multiplicatorul utilizării forţei de muncă al lui Khan este, deci, $k' = \frac{\Delta N}{\Delta N_2}$. Propriul nostru tip de multiplicator este destinat să măsoare o altă relaţie şi are deci o altă expresie matematică.

Notăm acest tip de multiplicator cu **n**; raţia lui este F_s/F, unde F_s este forţa de muncă angajată în sectorul serviciilor, iar **F** este forţa de muncă totală angajată. De aici:

$$(1)\quad n = \frac{1}{1-\frac{F_s}{F}} = \frac{1}{\frac{F_m}{F}} = \frac{F}{F_m},$$

unde F_m este forţa de muncă angajată în ansamblul ramurilor producţiei materiale, astfel că $\frac{F_s}{F} + \frac{F_m}{F} = 1$,

iar $F = nF_m$,

$F_m = F - F_s$,

$F = n(F - F_s) = nF - nF_s$,

$F - nF = -nF_s$,

sau: $nF - F = nF_s$,

$F(n-1) = nF_s$ şi

$$F = \frac{nF_s}{n-1}.$$

Dacă considerăm toate variabilele din ultima expresie ca funcţii de **t** (timp) şi diferenţiem logaritmic, obţinem:

$$\frac{dF}{dt}\frac{1}{F} = \frac{dF_s}{dt}\frac{1}{F_s} + \frac{dn}{dt}\frac{1}{n} - \frac{dn}{dt}\frac{1}{n}\cdot\frac{n}{n-1},$$

sau:

$$(2)\quad \frac{dF}{dt}\frac{1}{F} = \frac{dF_s}{dt}\frac{1}{F_s} + \frac{dn}{dt}\frac{1}{n}\cdot\left(1 - \frac{n}{n-1}\right),\ \text{sau:}$$

$$r(F) = r(F_s) + r(n)\left(1 - \frac{n}{n-1}\right),$$

ceea ce înseamnă că ritmul de creştere a forţei de muncă angajate, totale, depinde de ritmul de creştere a forţei de muncă angajate în sectorul serviciilor şi de ritmul de creştere al multiplicatorului **n**, corectat cu coeficientul $\left(1 - \frac{n}{n-1}\right) = \left(-\frac{1}{n-1}\right)$, care, prin definiţie este **constant** şi **negativ**. El este constant pentru că **n**, deşi variabil, este luat aici la mărimea lui iniţială (din anul de bază) şi negativ, pentru că **n** nu poate fi decît supraunitar.

În cele ce urmează, vom nota coeficientul $\left(1 - \frac{n}{n-1}\right)$ cu λ.

În ceea ce priveşte ritmul lui **n**, adică r (n), verificările statistice ne arată că, deşi însuşi **n** nu este constant, ci manifestă o tendinţă de creştere, r (n) este constant în perioadele 1950 — 1957 şi 1957 — 1965 şi, deci, şi în perioada 1950 — 1965, în trei din cele patru ţări pentru care am efectuat calculele şi anume în S.U.A., R.F.G. şi Franţa. Singura excepţie în această privinţă rămîne Anglia. Putem considera, aşadar, cu această rezervă, şi pe r (n) ca o constantă şi îl vom nota, mai departe cu ε. Termenul al doilea, din dreapta, din expresia (2), devine, astfel, şi el o constantă, pe care o notăm cu τ:

$$r(n)\left(1 - \frac{n}{n-1}\right) = \varepsilon\lambda = \tau = \text{constant (în cazurile celor trei ţări).}$$

Întrucît λ este constant şi negativ, rezultă că şi τ va fi totdeauna negativ.

Am calculat valorile multiplicatorului **n** pentru cele patru ţări, pentru anii 1950 şi 1965:

	1950	1965
S.U.A.	2,00	2,50
R.F.G.	1,47	1,65
Anglia	1,75	1,93
Franţa (1956 şi 1964)	1,50	1,65

În toate cazurile, **n** a crescut, dar, în proporţii diferite, producîndu-se, din această cauză, o îndepărtare faţă de S.U.A. a celorlalte trei ţări. Rezultă următoarele ritmuri medii anuale de creştere ale lui **n** între 1950 şi 1965 (ritmuri care nu pot fi calculate în mod absolut exact pe bază de logaritmi cu numai 5 zecimale):

S.U.A. 1,50% (constant pentru două subperioade)

R.F.G. 0,76% (idem)

Franţa 1,00% (idem)

Anglia 0,65% (variabil, întrucît r (n) = 0 pentru 1950 — 1957 şi = 1,23 pentru 1957 — 1965).

Pot fi calculate, acum, valorile λ, ε şi τ:

	λ	ε	τ
S.U.A.	—1,00	1,50	—1,50
R.F.G.	—2,13	0,76	—1,62
Franţa	—1,98	1,00	—1,98
Anglia	—1,34	(x)	(x)

(x) = variabil

Verificările statistice ale expresiei (2) ne dau rezultate apropiate de cele corecte. Astfel, în cazul S.U.A. obţinem un r (F) de 1,10% (în loc de 1,30%, cît rezultă în mod direct pe baze statistice); în cazul R.F.G., rezultatul este: r (F) = 2,1% (în loc de 2,3%), iar în cel al Franţei: r (F) = 0,3% (în loc de 0,5%). Aceste diferenţe se explică prin rotunjiri de cifre, mai ales în cazul calculului lui r (n), respectiv prin insuficienţa logaritmilor cu 5 zecimale, pomenită mai înainte.

Oricum, dacă cunoaştem mărimea τ, constantă, şi dacă toate celelalte condiţii ar rămîne neschimbate, s-ar putea prevedea ritmul de creştere al forţei de muncă angajate, totale, ca medie pentru perioade suficient de lungi, în care abaterile să se compenseze reciproc, pe baza exclusivă a previziunii cu privire la r (F_s), în orice caz mai puţin dificilă decît acea cu privire la r (F). Vrem să atragem atenţia că, între 1950 şi 1965, r (F_s) a variat între 2,60% în S.U.A., 3,70% în R.F.G. şi 2,20% în Franţa (între 1955 şi 1964). Dacă facem abstracţie de Franţa, în cazul căreia perioada este de numai 9 ani, în loc de 15 ani, cît este ea în S.U.A. şi R.F.G., rămîn două ritmuri de creştere a F_s foarte diferite între ele: 2,60% pentru S.U.A. şi 3,70% în R.F.G. Totuşi, mărimile coeficientului τ sînt relativ apropiate între ele: —1,50 pentru S.U.A. şi —1,62 pentru R.F.G. Toate acestea nu înseamnă, bineînţeles, că am vrea să reducem expresia (2) la:

$$r(F) = r(F_s) + \tau,$$

întrucît nu este deloc sigur că peste tot şi oricînd ritmul multiplicatorului ar fi egal cu o constantă (ε). Nici chiar pentru perioada analizată de noi, el nu s-a dovedit a fi constant în cazul Angliei. Constant este însă coeficientul λ, dar îmbrăcînd, bineînţeles, mărimi diferite pentru diferitele ţări şi diferiţi ani de bază. Oricum, el este însă întotdeauna şi peste tot negativ. Aşadar, expresia (2) poate fi „redusă" la:

$$r(F) = r(F_s) + r(n)\lambda$$

(λ = constant şi negativ), ceea ce, de altfel, este inclus, în mod vizibil, în chiar expresia amintită. Dar, ceea ce nu se vede, cu „ochiul liber", că este inclus în ea este următoarea reducere:

$$(2.1)\quad r(F) = \frac{r(F_s) - r(F_m)\lambda}{1 - \lambda}$$

pentru că: $r(n) = r(F) - r(F_m)$,

$r(F) = r(F_s) + [r(F) - r(F_m)]\lambda$ etc.

Dat fiind că λ rămîne o constantă, expresia (2. 1), bazată pe multiplicatorul n, este astfel simplificată, ceea ce ar putea să prezinte avantaje în legătură cu prognozele sau cu încercările de planificare de stat. Pentru ţările capitaliste dezvoltate, în care r (F_m) ar putea fi egal cu zero, r (F) ar depinde — fapt deosebit de evident şi în mod logic şi pe baza prelucrării datelor statistice — exclusiv de r (F_s) şi de constanta λ. În sfîrşit, expresia (2. 1) prezintă şi avantajul că, eliminînd necesitatea calculării lui r(n), furnizează rezultate exacte.

SĂ PRESUPUNEM, însă, pentru observaţiile care urmează, că fenomenul în care r (F) = r (F_s) + τ (unde τ = constant şi negativ), pe care l-am întîlnit, în perioada analizată, în S.U.A., R.F.G. şi Franţa, ar mai putea fi găsit şi în alte ţări pentru alte perioade mai mult sau mai puţin lungi, susceptibile de a fi divizate în subperioade şi de a nu fi afectate de fenomene excepţionale. Observaţiile pe care am vrea să le facem se referă, în acest caz, la influenţele lui r (F_s) şi τ asupra lui r (F). Cu cît raţia F_s/F a multiplicatorului **n** este mai mică, cu atît este mai mică influenţa pozitivă a lui r (F_s) asupra lui r (F) şi cu atît este mai mare influenţa negativă a lui τ şi, bineînţeles, şi invers. De exemplu: să presupunem că r (F_s) = 2,0%, r (n) = ε = 1,0% şi F_s/F = 0,1; în acest caz n = 1,11, λ = —9 şi τ = —9,0%; rezultă: r(F) = 2,0% — 9,0% = —7,0%. Invers: dacă F_s/F = 0,9, atunci n=10, λ = —0,11, iar celelalte mărimi pot rămîne neschimbate: r (F_s) = 2,0% şi r (n) = 1,0%; τ devine însă —0,11% şi r (F) = 2,0% — 0,11% = 1,89%.

Aceasta înseamnă că în ţările slab dezvoltate în care, în mod normal, raţia F_s/F este mică, şi unde, deci şi **n** este mic, r(F) va tinde şi el să fie mic, dacă nu chiar negativ. Invers, în ţările dezvoltate, în care F_s/F este relativ mare şi unde, deci, şi **n** este mare, r(F) va fi mai slab influenţat negativ de τ şi mai puternic influenţat de r(F_s). După cum s-a putut vedea mai înainte, cel mai mic τ, făcînd abstracţie de semn, l-au avut S.U.A. (1,50); în aceeaşi ţară, influenţa pozitivă a lui r (F_s) a fost de 2,6%; în R.F.G., unde τ = —1,62, influenţa pozitivă a lui r (F_s) a fost chiar de 3,7%.

În realitate, după cum se ştie, **F** cunoaşte o anumită creştere în ţările în curs de dezvoltare, r(F) fiind pozitiv. Aceasta se explică: fie prin aceea că r(n) = 0, în care caz şi τ = 0, r (F) crescînd în aceeaşi proporţie în care creşte şi r(F_s), ceea ce nu înseamnă deloc că **F** ar creşte exclusiv pe seama lui F_s, ci doar că ritmul lui **F** este egal cu ritmul lui F_s;

fie prin aceea că **n** înregistrează un ritm negativ, în care caz influenţa lui τ s-ar transforma din negativă în pozitivă; fie prin aceea că r(n) ar fi foarte mic, fără să fie însă nul, în care caz influenţa negativă a lui τ ar scădea în proporţia în care ar scădea şi r(n); de exemplu, dacă r(n) = 0,1%, în loc de 1,0%, cît am presupus mai înainte, atunci τ = —0,9%, în loc de —9,0%, iar r(F) = 1,1%, în loc de —7,0%. Explicaţia aceasta din urmă, fără a exclude alte posibilităţi, ni se pare cea mai plauzibilă.

Metria multiplicatorului **n**, adică utilizarea acestuia ca instrument de măsurare a influenţei sectorului serviciilor asupra ritmului de creştere a numărului total de angajaţi, prezintă elementul favorabil că se dispensează de orice indicator valoric direct. În plus, în cazul utilizării ei, r(F) poate să depindă de o singură variabilă independentă, ale cărei efecte sînt corectate de o constantă, sau cel mult, de două variabile, dintre care una singură corectată de o constantă. Există, aşadar, în favoarea multiplicatorului un element de atracţie, dacă ne gîndim la potenţele lui de previziune şi, poate, pentru ţările în curs de dezvoltare, de planificare.

dr. Iosif ANGHEL
Institutul de cercetări economice

[1] Vezi: J. M. Keynes, **The General Theory of Employment, Interest and Money**, MacMillan and Co., London 1942, pag. [illegible]—119.

■ **Mai mulți ani ați studiat legăturile economice între țările române de-a lungul veacurilor: ce v-a determinat să opinați pentru această temă ?**

— Într-adevăr, de mai mulți ani, această temă este o parte componentă importantă a preocupărilor mele. Cercetarea legăturilor economice între țările române, a formării comunității de viață economică a poporului nostru este necesară pentru a înțelege dezvoltarea istorică unitară, organică, a poporului român din toate provinciile, a factorilor esențiali ce au determinat unirea țărilor române, desăvîrșirea unității statului național român.

În literatura scrisă în trecut, această problemă a fost abordată atît de economiști cît și de istorici, însă fragmentar și sub laturi diferite. De aceea am simțit nevoia să întreprind cercetări axate special pe această temă. În acest scop, pornind de la realizările existente, am cercetat — desigur în mod critic — cele mai importante fonduri de documente ale arhivelor din țară și străinătate; o atenție deosebită am acordat datelor primare, evidenței și statisticilor vremii. Totodată, am utilizat și principalele rezultate ale investigațiilor arheologice.

■ **În afara lucrării de doctorat, în ce s-au concretizat aceste preocupări ?**

Rezultatele cercetărilor pe această temă le-am publicat într-un număr însemnat de studii și articole în revistele de specialitate. Alte materiale urmează să vadă, în curînd, lumina tiparului ; dintre acestea semnalez monografia „Legăturile economice între țările române — 1848—1918" inclusă în planul Editurii Academiei R.S. România, ceea ce înseamnă, cel puțin pentru un timp, menținerea preocupărilor mele pe acest teren. Concomitent voi aborda și unele din problemele actuale ale economiei politice. Aș adăuga faptul că principalele rezultate ale cercetărilor le-am inclus în cursul ce urmează să-l predau studenților în acest an universitar.

■ **După cum știm și din articolele publicate în revista noastră, acordați factorului economic, legăturilor economice între țările române de pe ambele versante ale Carpaților un rol important în formarea statului unitar național.**

— Legăturile economice de secole între țările române — Țara Românească, Moldova și Transilvania — au avut o importanță deosebită în menținerea ființei poporului român. Închegarea națiunii române, ca și procesul de desăvîrșire a unității de stat a poporului nostru au o temelie obiectivă în permanența legăturilor economice, politice și culturale între țările române, legături care au reprezentat osatura în jurul căreia s-au ridicat și consolidat conștiința de sine, cultura națională, o activitate politică îndreptată spre transpunerea în viață a idealului independenței și unității de stat.

ȘANTIER ȘTIINȚIFIC

dr. IOAN TIBERIAN

Aceste legături au fost determinate de necesitățile obiective, ce își au sursa în condițiile istorice, economice, geografice în care s-a format națiunea română, în condițiile naturale proprii teritoriului național. Activitatea creatoare a poporului nostru și luptele sale necurmate pentru progres social, unitate și independență națională, au făcut posibilă acumularea elementelor care au dus la constituirea națiunii și formarea statului național.

■ **Ați afirmat adesea că factorul hotărîtor, determinant în menținerea și consolidarea legăturilor de schimb, l-a constituit caracterul complimentar al economiei țărilor române — format istoricește.**

— Profilul dezvoltării economice a țărilor române se completa reciproc. Creșterea și diversificarea producției capitaliste în țările române cerea în mod obiectiv intensificarea schimbului de mărfuri între ele. Astfel, piața națională s-a format paralel cu extinderea economiei de mărfuri, cu dezvoltarea capitalismului. În secolul al XIX-lea, piața națională se constituise, în pofida granițelor arbitrare ce se mai mențineau între țările române, datorită economiei lor complimentare, a legăturilor de schimb intense, statornicite istoricește și a stadiului de dezvoltare economico-socială atins. Uniunea vamală dintre Moldova și Țara Românească a precedat cu 11 ani unirea lor politică.

Barierele artificiale frînau dezvoltarea economică atît a vechii Românii, cît mai ales, a Transilvaniei. Cele două țări române nu mai puteau progresa decît într-un tot unitar, prin desființarea granițelor nefirești dintre ele. De aceea, desăvîrșirea formării statului național unitar era o problemă vitală pentru națiunea română. Ea a pus de acord forma de organizare statală cu cerințele obiective de dezvoltare ale societății românești.

Discuție consemnată de
Florence COSTIN

FIȘE

■ După o scurtă privire critică asupra metodelor de planificare folosite pînă acum în țările în curs de dezvoltare, denumite de el „clasice", A. Waterson, într-un articol **Methode operationelle de planification du developpement** (Metodă operațională de planificare a dezvoltării), publicat în **ÉCONOMIE ET HUMANISME,** nr. 193/1970, propune cîteva concepții noi în acest domeniu. Se consideră necesară introducerea în modelele macroeconomice de planificare a variabilelor politico-administrative, pentru determinarea unor obiective de plan mai raționale. Oricît de perfecționate ar fi modelele, ele nu sînt suficiente fără elaborarea unui plan pe termen mijlociu. Trei operațiuni ar fi necesare, după părerea autorului, în cursul procesului de planificare : — pregătirea planurilor anuale, ca elemente de bază, inventarierea investițiilor publice curente, ținînd seama de criterii economice generale și de disponibilitatea resurselor financiare ; — ameliorarea structurii, gestiunii și procedurilor bugetare, coordonarea planurilor anuale cu bugetele respective (de investiții și de „funcționare"), controlul cheltuielilor și al stadiului proiectelor și programelor; — elaborarea unor programe sectoriale pluri-anuale. Obiectul esențial al acestei tehnici ar fi ameliorarea gestionării investițiilor în curs și a deciziilor referitoare la dezvoltare. Planurile anuale, „de acțiune", completează pe cele pe termen mijlociu, permițînd corectarea pe parcurs a estimațiilor inițiale. Un plan anual „de acțiune", elaborat pentru primul exercițiu financiar posibil, ar permite reducerea risipei în repartiția resurselor și o ameliorare a randamentului prin concentrarea resurselor disponibile pe cele mai urgente proiecte ale investițiilor de stat. Față de planurile pe termen lung de pînă acum, care se bazau pe ipoteza îmbunătățirii mecanismului politic-administrativ la sfîrșitul perioadei, soluția propusă de autor pornește de la ceea ce există ; ea are în vedere o scrutare mai operativă a rezultatelor, permițînd adaptarea corectivelor de rigoare, mai ușor decît în cazul modelelor de perspectivă mai lungă.

■ Pornind de la constatarea că, de cele mai multe ori, înlocuirea parametrilor aleatori cu valori constante (de obicei, cu valori medii) în modelarea matematică, deci considerarea ca modele deterministe a numeroase probleme economice conduce la rezultate eronate, cu repercusiuni negative dintre cele mai serioase asupra eficacității sistemului avut în vedere, V. Bădin și V. Stoicescu, în studiul intitulat **Modele economico-matematice în rețea cu parametri aleatori, folosite în planificarea unor obiective economice**, publicat în revista **STUDII ȘI CERCETĂRI ECONOMICE** nr. 2, 1970, consideră necesar ca în studiul sistemelor economice complexe, în care intervin, de regulă, parametri aleatori și, deci, și în modelele economico-matematice asociate lor, să se respecte caracterul acestor parametri, folosindu-se un aparat statistico-matematic adecvat. În planificarea obiectivelor economice pe baza reprezentării procesului de proiectare și de realizare, modelul cel mai des folosit se prezintă sub forma unei rețele orientate (graf), în care durata este considerată ca variabilă aleatoare, a cărei lege de repartiție este repartiția beta.

■ Într-un interesant articol intitulat **The Economics of Production** (Economia producției), publicat în **THE AMERICAN REVIEW,** Papers and Proceedings, mai 1970, profesorul Nicholas Georgescu — Roegen scrie : „În ultimii douăzeci de ani m-am singularizat față de colegii mei econometricieni susținînd cu toate mijloacele pe care le am la dispoziție că nu toate elementele procesului economic pot fi puse în legătură cu numere și ca atare, că acest proces nu poate fi reprezentat în întregime printr un model. În același timp am insistat că în graba noastră de a matematiza economia, am fost antrenați de formalismul matematic pînă la un punct în care am trecut cu vederea una din exigențele fundamentale ale științei, aceea de a avea o idee cît mai clară asupra a ceea ce corespunde în realitate fiecărei piese a simbolismului nostru. Este curios că poziția mea nu este o raritate nici în științele naturii unde cantitatea este la ea acasă. Dimpotrivă, aceleași cuvinte îndemnînd la prudență au fost rostite de somități din domeniul fizicii... Chiar și unii ingineri și-au ridicat glasul împotriva simbolismului orb".

În critica sa subtilă și profundă a conceptului de funcție de producție larg răspîndită în știința economică, autorul pornește de la confuzia pe care chiar autori cu prestigiu o fac între funcția de producție ca relație între cantități și accepțiunea ei ca relație între ritmuri de fluxuri.

■ În lucrarea **Pour une monnaie européenne** (Pentru o monedă europeană), Du Seuil Paris, 1969, 154 p, François Garelli tratează una din problemele considerată „cheie" pentru reușita procesului de integrare economică vest-europeană. Autorul pleacă de la ideea că după înfăptuirea uniunii vamale între cele 6 țări ale Comunității Economice Europene pasul următor este crearea unei monede unice. Aceasta însă, după aprecierea sa, nu necesită crearea unei Bănci unice sau înfăptuirea unei federații politice. În sprijinul acestei păreri, autorul aduce drept exemplu formarea și funcționarea monedei elvețiene. Este combătută și propunerea făcută de L. Armand și M. Drancourt ca pe lîngă monedele naționale să se pună în funcțiune și o monedă comunitară. Dacă s-ar înfăptui acest lucru, apreciază Garelli, ar intra în funcțiune legea lui Gresham, care ar duce la eliminarea monedelor slabe, avîndu-se în vedere diferențele conjuncturale de la țară la țară. În concluzie, autorul insistă asupra faptului că o monedă comună poate să coexiste cu o mare descentralizare a puterii politice și economice.

■ În ziua de 15 octombrie 1970 a avut loc în cadrul Institutului de cercetări economice al Academiei de Științe Sociale și Politice, cea de a 10-a sesiune de comunicări științifice, organizată de Secția de Istorie a gîndirii economice, la care au participat numeroși cercetători și cadre didactice.

Au fost prezentate comunicările : Despre conceptul de gîndire economică, de dr. Gh. Dobre; Sincronia și diacronia capitalismului contemporan (reflecții metodologice), de dr. I. Cristescu; Problema eficienței în teoriile și modelele creșterii economice, de Gh. Zaman ; Nicolae Filipescu, prezentare bio-bibliografică, de Iuliana Ionescu.

Comunicările au fost urmate de ample discuții la care au luat parte : dr. M. Stănescu, dr. M. Cernea, dr. I. Lemnij, dr. I. Cristescu, V. Pilat, A. Spiridon ș.a.

Pornind de la ideea că dintre toate mijloacele care stau la îndemîna industriei moderne de a-și mări productivitatea, cele de natură organizatorică au cea mai mare pondere și eficiență, constituind și cea mai mare rezervă de producție existentă în fază latentă, Ion Puiu, Virgil Ionescu și Aurel Vulcu au elaborat lucrarea **„Organizarea conducerii întreprinderilor"**, recent apărută în Editura științifică. Subintitulată „Ghid de proiectare", lucrarea își propune a oferi celor angajați în munca de organizare științifică o analiză și sinteză care să poată servi drept ghid la proiectarea structurilor de conducere.

Pe baza unui amplu material informativ abordat în mod critic, în raport cu nivelul real și actual al întreprinderilor noastre, autorii își propun să elaboreze o metodă de proiectare cu caracter general — pentru întreprinderile industriale de orice mărime sau profil, sau pentru oricare parte componentă a unei întreprinderi. În acest sens, lucrarea se bazează pe confruntarea teoriei cu realitățile vii, nemijlocite din practica întreprinderilor noastre, studiind îndeosebi fabrica de încălțăminte și pielărie „Flacăra Roșie"-București și folosind materialul acumulat pe calea schimburilor de experiență sau a observărilor directe în mai multe întreprinderi și instituții cum sînt „Clujeana", „Danubiana", „Dîmbovița" și altele din domeniul petrochimiei, metalurgiei, tehnicii grafice, cît și unele institute de cercetare și proiectare.

CONVERTIRI RECENTE LA O POLITICĂ FĂRĂ ŞANSE

LECTURA rapoartelor şi analizelor publicate de-a lungul anilor, în serviciul şi pentru uzul ţărilor membre, de către O.C.D.E. sau de F.M.I. arată că niciodată «politica veniturilor» n-a făcut parte din arsenalul teoretic al acestor organizaţii. De la o conjunctură la alta, amîndouă se arătau fidele principiului neintervenţiei statului, rămînind, de asemenea, constante în aprecierea că problema inflaţiei poate fi tratată cu succes prin manipulări fiduciare, prin restricţii fiscale, sau printr-o savant dozată combinaţie între unele şi altele.

În oricare din ţările membre s-a încercat vreodată aplicarea unei politici a veniturilor, cele două foruri occidentale internaţionale s-au ţinut în rezervă şi i-au refuzat sancţionarea. Despre politica veniturilor se discută însă în prezent cu cea mai mare dezinvoltură în mai toate ţările cu economie capitalistă şi se încearcă aplicarea ei chiar în Anglia, ţară a cărei paternitate faţă de faimosul principiu al lui **laissez faire**, este bine cunoscută, dar în care inflaţia, ca în atîtea alte ţări din Occident, asaltează cu furie pilonii stabilităţii monetare. În momentul de faţă, guvernul conservator se pregăteşte chiar să traducă politica veniturilor în termenii unei legislaţii speciale a muncii, care în mod deschis tinde să limiteze libera negociere a salariilor între muncitori şi patroni. Nu e vorbă, nici guvernul anterior, laburist, nu a ezitat să încerce şansele aplicării unei politici a veniturilor. Însă Organizaţia pentru Cooperarea şi Dezvoltarea Economică şi Fondul Monetar Internaţional, ca foruri de consiliu ale ţărilor membre au respins cu o remarcabilă consecvenţă amestecul direct al statului. De aceea, apariţia de dată recentă a ideii unui control asupra preţurilor şi salariilor în studiile şi rapoartele anuale ale celor două organizaţii este insolită. Deocamdată, e drept, nici una nici cealaltă nu renunţă de tot la recomandarea soluţiilor clasice. Însă „mijloacele uzuale" cum susţine acum O.C.D.E. „ar trebui suplimentate". Suplimentate, după cum se exprimă, „prin utilizarea unor măsuri mai energice, care să influenţeze direct evoluţia veniturilor".

Mai recentă şi neaşteptată este convertirea F.M.I., care, în raportul pe anul 1970, admite şi el că „între instrumentele politicii necesare remedierii inflaţiei de tip curent, un loc de frunte ar trebui acordat politicii veniturilor". Însuşi directorul F.M.I., Pierre Paul Schweitzer, la recenta sesiune de la Copenhaga, a insistat asupra acestei recomandări cu un zel neofit. Se impune de urgenţă, a spus el, îmbinarea celorlalte măsuri, cu politica veniturilor „oriunde, pe toată durata perioadelor de deflaţie, persistă psihologia inflaţionistă şi oriunde preţurile întîrzie să se supună măsurilor convenţionale".

E adevărat că pare cel puţin intempestivă reţeta medicului care recomandă unui pacient îndopat vreme îndelungată, şi fără rezultat, cu chinină, să ia ca „alt" medicament... tot chinină. Pentru că, evident, politica veniturilor nu este o cură cu totul nouă. Ea a fost încercată în multe ţări din Occident şi a fost respinsă de majoritatea populaţiei a cărei subzistenţă se bazează pe salariu.

Din scrupul parcă faţă de apostazia săvîrşită, raportul F.M.I. pune accentul pe caracterul de suplimentaritate al politicii veniturilor, pe rolul ei de suporter, afirmînd că ea nu poate compensa măsurile de bază, fiscale sau monetare, al căror efect trebuie urmărit şi ale căror rezultate, dacă nu se arată, e numai din cauză că sînt viciate de o implementare greşită.

Totuşi, dacă cumva ţările membre ale O.C.D.E. şi F.M.I. au avut nevoie de vreun aviz al acestor foruri pentru a recurge la «politica veniturilor» — adică la un control direct, prin intervenţia statului, asupra salariilor — ele au acum semafoarele pe verde. În ceea ce priveşte F.M.I., fără a fi decisivă, influenţa ei poate fi uneori într-adevăr resimţită în ţările membre, atunci cînd acestea sînt debitoare şi au de făcut opţiuni interne de politică economică.

În tot cazul, mişcarea sindicală din diferitele ţări membre ale O.C.D.E. şi F.M.I., nu au căpătat prin convertirea celor două organizaţii la politica veniturilor, motive deosebite de recunoştinţă faţă de ele.

★

SĂ VEDEM pe scurt, în ce fel se reflectă azi în practică încercarea de a pune în acţiune o politică a veniturilor. Exemplul Angliei pare caracteristic. Cum s-a menţionat mai sus, atît partidul conservator la putere, cît şi conducerea partidului laburist la cîrmă pînă mai ieri, se declară partizane ale intervenţiei statului în domeniul negocierilor salariale. Exercitarea presiunii asupra preţurilor este avută în vedere şi de unii şi de alţii, ca o presiune asupra salariilor, considerîndu-se că acestea poartă răspunderea principală a spiralei inflaţioniste. În mod curent se afirmă că nivelul salariilor „depăşeşte nivelul productivităţii". Dar această afirmaţie este contestată cu o mînioasă vehemenţă de sindicatele muncitorilor. „Sîntem atacaţi la tot pasul de nişte economişti bine hrăniţi, între care cîţiva profesori bătrîni şi de asemenea de către unii jurnalişti, toţi degradîndu-şi propria lor profesiune prin sarcasme şi neadevăruri patente" — spunea într-un avînt pasional, la recentul congres al laburiştilor de la Blackpool, Jack Jones, reprezentat al Uniunii muncitorilor din transporturi. „Nu cred că vreun guvern are dreptul să împiedice progresiunea cîştigurilor muncitorilor, cîtă vreme acesta nu exercită controlul asupra tuturor celorlalte laturi ale activităţii economice", declara la acelaşi congres şi John Forrester, reprezentant al sindicatului tehnicienilor.

La congresul laburiştilor, focurile au fost îndreptate în primul rînd desigur împotriva guvernului conservator, care a anunţat pentru curînd o legislaţie a „relaţiilor industriale", pseudonim pentru introducerea unei politici de control al salariilor. Dar oratorii trade-unionurilor au profitat din plin pentru a azvîrli săgeţi ascuţite şi împotriva conducătorilor laburişti, care, ieri la guvern, încercaseră cu nu mai puţină stăruinţă să urmeze calea pe care au ales-o acum conservatorii. Autocritica doamnei Barbara Castle, ministrul muncii şi productivităţii în fostul guvern laburist, autoare a proiectelor de lege împotriva liberei negocieri a salariilor, a plutit pe deasupra capetelor, fără ecou. Poate din cauză că ea n-a renegat cu totul, nici acum, în opoziţie, doctrina politicii veniturilor. După cum n-a renegat-o nici Roy Jenkins, fostul ministru al economiei şi finanţelor, care, declarînd că „partidul laburist nu va fi niciodată reales dacă nu va elabora o politică de control a inflaţiei", subînţelegea prin aceasta fidelitatea sa faţă de o politică de stăvilire a salariilor.

Opţiunile în chestiunea mijloacelor pentru zăgăzuirea inflaţiei nu sînt fireşte simple. Iar perspectiva se schimbă adesea pentru o formaţie politică sau alta, după cum se află la putere sau în opoziţie. Violenţa limbajului folosit de unii reprezentanţi sindicali poate şi ea să nu fie pe gustul tuturor. Fapt este însă că o politică a veniturilor nu poate fi aplicată în orice condiţii, cu orice preţ, şi în nici un caz că se poate înţelege prin ea numai o politică de comprimare a salariilor. Întorcîndu-şi capul, în timp ce-şi ţinea discursul, către membrii prezidiului din tribuna Congresului, Hugh Scanlon, reprezentantul unui număr de 800 000 de membri ai sindicatelor engleze, declara: — „Vom vorbi despre o politică socialistă a veniturilor cînd vom stăpîni mijloacele de producţie, de distribuţie şi de schimb".

În cele din urmă, autorii politicii veniturilor din timpul guvernării laburiste s-au văzut şi ei obligaţi să se ralieze rezoluţiei, care cerea partidului să se mobilizeze pentru a provoca eşecul „legislaţiei antisindicale proiectate de conservatori".

Poate în altă ţară, mai puţin „devotată" liberalismului decît Anglia, cercurile conducătoare să nu dispute la aceeaşi temperatură principiile şi să încerce cu mai puţine ezitări teoretice aplicarea unei politici a veniturilor. Este de presupus însă că nicăieri cei ce riscă să suporte efectul de discriminare şi injustiţie socială a unei asemenea orientări nu o vor accepta, chiar dacă azi, cum s-a văzut, celor ce o recomandă li s-au adăugat şi teoreticienii unor asemenea înalte foruri ca O.C.D.E. şi F.M.I.

Dinu HERVIAN

REPERE

● **După îndelungate dezbateri, Consiliul Naţional Elveţian a adoptat cu 98 de voturi pentru şi 2 contra o lege prin care transferă guvernului prerogativele modificării parităţii francului elveţian. Pînă acum dreptul de a lua o asemenea hotărîre revenea în exclusivitate Parlamentului.**

Ministrul Finanţelor, Nello Celio, a subliniat că această lege urmăreşte să asigure puterii executive „mijloacele de a acţiona în domeniul problemelor de politică monetară în cazul în care o serie de evenimente importante ar provoca dezechilibre fundamentale", reafirmînd totodată hotărîrea fermă a guvernului de a menţine stabilitatea francului elveţian.

● **Investiţiile japoneze în ţările Pieţei Comune s-au dublat în ultimii cinci ani, dar valoric sînt încă reduse: 13 milioane dolari în 1969. După cum informează ziarul** Le Monde, **printr-o serie de acţiuni recente „guvernul francez încearcă să încurajeze investiţiile industriale japoneze în Franţa".**

● **„Politica atomică a C.E.E. continuă să fie în pană" scrie ziarul** Les Echos, **subliniind că o nouă iniţiativă vizînd impulsionarea colaborării atomice a ţărilor membre ale C.E.E. s-a soldat printr-un eşec complet. O reuniune a Consiliului Ministerial al C.E.E., consacrată problemelor colaborării nucleare şi în domeniul cercetărilor ştiinţifice şi tehnice, care a avut loc recent la Luxemburg, n-a fost în măsură să adopte vreo decizie în legătură cu o serie de probleme arzătoare cum sînt restructurarea Centrului comun de cercetări, introducerea unei administraţii eficace, orientarea politicii de cercetări comunitare etc**

● **Reuniţi la Bruxelles la cea de a 39-a sesiune a Interpolului, delegaţii celor 107 ţări membre ale organizaţiei au constatat că traficul ilicit de stupefiante pe glob s-a triplat între 1967 şi 1969, cu perspectiva de a creşte cu încă 25% în acest an.**

● **În primele şase luni ale anului curent, investiţiile britanice în capital fix s-au diminuat simţitor în comparaţie cu aceeaşi perioadă a anului trecut. Acest declin, se afirmă în cercurile economice, este mai pronunţat decît au lăsat să se presupună previziunile patronatului.**

R.S. CEHOSLOVACĂ – PARTENER COMERCIAL

Ing. Jan FUNCIK
directorul expoziţiei Republicii Socialiste Cehoslovace la Tîrgul Internaţional de la Bucureşti

CEHOSLOVACIA livrează în ţările socialiste mai mult de două treimi din produsele exportate. Unul din partenerii Cehoslovaciei este Republica Socialistă România. În decursul ultimilor 25 de ani s-a realizat între ambele ţări o însemnată extindere a relaţiilor comerciale reciproc avantajoase.

Paralel cu creşterea, atît la export cît şi la import, a comerţului dintre cele două ţări, are loc şi o schimbare structurală, succesivă, a schimburilor de mărfuri ca formă principală a cooperării economice.

Următorul tabel confirmă dezvoltarea schimbului reciproc de mărfuri (1950 = 100):

Anul	Întregul comerţ	Export din RSC	Export din RSR
1960	216	168	320
1970	454	353	633

Cifra totală a schimbului de mărfuri între R.S. România şi R.S. Cehoslovacă a crescut deci în 20 de ani cam de vreo 4,5 ori, din aceasta exportul în R.S. România de 3,5 ori, iar exportul în R. S. Cehoslovacă chiar cu mai mult de 6 ori.

În relaţiile comerciale reciproce se manifestă nu numai o schimbare absolută, dar şi una calitativă. Dezvoltarea progresivă continuă a economiei ambelor ţări oferă succesiv mereu noi posibilităţi, care se manifestă, de asemenea, în structura schimbului de mărfuri reciproc.

Creşterea schimbului de mărfuri are loc în primul rînd în sectorul maşinilor şi utilajelor. Pe cînd în anul 1950 România exporta în R. S. Cehoslovacă exclusiv materii prime şi produse agricole şi alimentare, în anul 1960, 19% din exportul său reveneau produselor industriei constructoare de maşini. Producţia industriei constructoare de maşini deţinea în exportul cehoslovac în R. S. România întotdeauna un loc important. În anul 1950 partea maşinilor şi instalaţiilor în livrările cehoslovace era 41%, iar în anul 1960 a atins 47%.

Un rol însemnat în colaborarea economică reciprocă au avut şi convenţiile de colaborare pentru construirea de întreprinderi importante. În cadrul acestor convenţii R.S. Cehoslovacă a livrat României pe credit instalaţii energetice pentru termocentralele din Luduş şi Craiova şi o parte din instalaţii pentru producţia celulozei din stuf. Aceste livrări realizate se rambursează prin energie electrică, celuloză şi alte produse.

Protocolul despre schimbul de mărfuri pentru anul 1970 între R.S. România şi R.S. Cehoslovacă a creat condiţii pentru o creştere a livrărilor reciproce, mai ales de maşini şi instalaţii. Ele reprezintă 59% din livrările cehoslovace, iar datorită dezvoltării continue a forţelor de producţie în România, ele ating un volum de 38,4% din exportul total al R.S. România în R.S. Cehoslovacă.

O parte importantă a schimbului de mărfuri revine şi livrărilor de materii prime şi materiale. În sectorul acestor mărfuri dezvoltarea în ultimii 20 de ani este următoarea:

	1950	1960	1970
ponderea (în %) în exportul din R. S. Cehoslovacă	39,7	44,3	32,0
ponderea (în %) în exportul din R. S. România	41,0	36,6	37,2

Volumul materiilor prime schimbate contribuie la satisfacerea cerinţelor crescînde ale industriei ambelor ţări.

Partea combustibililor şi a altor materii prime minerale îşi menţine, în continuare, poziţia. Totodată, se manifestă schimbări în ce priveşte alte ramuri industriale. De exemplu, în importul cehoslovac din România creşte în ultimii ani partea produselor chimice şi a unor materiale de construcţii.

Evoluţia schimbului de mărfuri în sectorul produselor agricole şi alimentare este următoarea:

	1950	1960	1970
ponderea (în %) în exportul din R. S. Cehoslovacă	1,7	1,6	1,3
ponderea (în %) în exportul din R. S. România	59,0	42,1	15,7

Pe piaţa cehoslovacă îşi găsesc o desfacere considerabilă cantităţi destul de mari de fructe proaspete şi conservate, de legume, vinuri, condimente, brînzeturi, nuci şi o serie de alte produse alimentare din România. România exportă mai departe unele produse animale, cum sînt conserve de carne, alte preparate de carne etc.

Schimbul reciproc al mărfurilor de larg consum s-a dezvoltat în anii menţionaţi în felul următor:

	1950	1960	1970
ponderea (în %) în exportul din R. S. Cehoslovacă	17,6	7,5	8,3
ponderea (în %) în exportul din R. S. România	—	2,0	8,7

Ponderea acestor produse creşte o dată cu dezvoltarea forţelor de producţie şi cu nivelul de trai al locuitorilor celor două ţări. Acest lucru este confirmat de schimbul de mărfuri între România şi Cehoslovacia; exportul românesc al acestor produse creşte continuu şi atinge de pe acum un volum considerabil din importul total cehoslovac din România. Pentru satisfacerea nevoilor crescînde ale ambelor ţări este asigurat un sortiment din ce în ce mai bogat de mărfuri, mai ales de produse textile, sticlărie, articole de podoabă, produse farmaceutice şi alte produse.

Structura economică şi dezvoltarea continuă a potenţialului de producţie al ambelor ţări creează condiţii favorabile pentru creşterea colaborării economice în perioada 1971—1975, în cadrul căreia cooperarea tehnico-ştiinţifică ocupă un loc important. Pînă acum R. S. Cehoslovacă a livrat României circa 500 de documentaţii complete şi a primit aproximativ 1500 de specialişti din România. R. S. România a predat circa 300 documentaţii şi a primit peste 750 de specialişti cehoslovaci.

Această colaborare este îndreptată în primul rînd spre sectorul industriei constructoare de maşini şi al industriei bunurilor de larg consum, energetică, industrie alimentară şi sectorul sanitar. Ajutorul tehnic din partea Cehoslovaciei s-a manifestat mai ales în producţia maşinilor agricole, de lagăre, în construirea uzinelor electrice, în domeniul instalaţiilor miniere şi de siguranţă, în industria alimentară şi agricultură. Cehoslovacia a preluat în schimb experienţă românească din construcţiile hidrotehnice, producţia unor utilaje pentru uzine electrice, din mecanizarea reparaţiilor suprastructurii de cale ferată şi poduri, din industria chimică, producţia pneurilor şi din sectorul industriei bunurilor de larg consum.

De rezolvarea sistematică a problemelor de colaborare economică şi ştiinţifico-tehnică se ocupă Comisia guvernamentală mixtă cehoslovaco-română, care, în acord cu recomandaţiile Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, creează condiţii pentru lărgirea şi adîncirea colaborării şi cooperării în viitor.

Sîntem convinşi că şi Tîrgul internaţional din Bucureşti va contribui într-o măsură însemnată la atingerea acestui ţel. Prin participarea noastră la acest tîrg se continuă tradiţia expoziţiilor industriale cehoslovace, organizate la Bucureşti în anii 1962 şi 1969.

Expoziţia cuprinde maşini specializate şi instalaţii prezentate de întreprinderile de comerţ exterior Intersigma, Investa, Kovo, Chirana Pieštany, Merkuria, Metalimpex, Pragoinevst, Strojimport, Škodaexport, ČKD Blansko şi Uzinele de produse electrotehnice pentru curenţi tari.

În afară de aceşti participanţi, este prezentă şi întreprinderea Polytechna, care se ocupă cu vînzarea şi cumpărarea de licenţe, precum şi reprezentanţi ai Secretariatului pentru turism din Bratislava, care vor prezenta obiectivele turistice cele mai interesante ca şi staţiunile balneare din Cehoslovacia.

INTERSIGMA

Intersigma este organizaţia comercială a trustului Sigma din Lutin, care produce 1.200 diferite tipuri de pompe. La primul Tîrg Internaţional Bucureşti — 1970, Intersigma a expus 15 tipuri de pompe pentru industria chimică şi alimentară, pentru agricultură, mine, uzine metalurgice şi uz casnic. Dorim să atragem atenţia mai ales asupra noului tip de pompă de drenare a apei impure, 80-KDFU. Este o instalaţie mobilă, foarte eficace pentru drenarea locurilor de muncă. Evacuează foarte bine, de la adîncimi de 10 m şi apă conţinînd mult noroi, nisip, criblură şi praf de cărbune.

INVESTA

Cehoslovacia este considerată una din ţările cu cea mai mare producţie de maşini textile şi de încălţăminte din lume. În ultimul timp acest sector a contribuit considerabil la progresul tehnic prin invenţia războiului de tors fără fuse. În ultimul timp creşte, de asemenea, interesul pentru maşinile de tricotat de dimensiuni reduse.

Maşinile de tricotat „Uniplet" se folosesc în 60 de ţări. Cele mai noi tipuri le găsiţi printre cele 16 noutăţi ale societăţii pe acţiuni „Investa". Un exponat unicat, de construcţie superioară, din domeniul maşinilor de tors fără fuse, este maşina de finisat filamente tip BD 140 k.

KOVO

Colaborarea reciprocă dintre întreprinderea de comerţ exterior KOVO şi partenerii din România este în continuă intensificare şi dezvoltare. Cea mai mare creştere au înregistrat-o livrările de aparate de măsură şi control, aparate electrice şi electronice, staţii de radioemisiune, maşini poligrafice şi instalaţii sanitare. Prin participarea sa la Tîrgul Internaţional Bucureşti — 1970, KOVO doreşte să lărgească şi mai mult legăturile comerciale şi să încheie noi contracte. Este prezentată moderna maşină offset Dominant 712, cunoscută în 70 de ţări. Pentru reproduceri colorate este prezentată maşina de format mic offset Romayor 313.

În sectorul aparatelor de măsură şi al celor medicale se prezintă aparate universale pentru scopuri diferite, printre care o noutate o constituie aparatul de servicie tip PU 140 pentru automobilişti.

CHIRANA PIESTANY

În afară de întreprinderea de comerţ exterior KOVO, expune aparatură medicală şi Uzina din Slovacia, reprezentată de o organizaţie de comerţ exterior proprie. Exponatul principal este tot un nou tip de garnitură dentară, executată pe baza celor mai noi cercetări şi experienţe practice. Avantajul ei constă în posibilitatea mişcării pe o traiectorie circulară în unghi de 190°. La poziţia garniturii se adaptează automat şi înălţimea mesei auxiliare.

METALIMEX

METALIMEX — întreprindere de comerţ exterior pentru export şi import de metale neferoase — şi-a orientat exponatele la Tîrg în direcţia folosirii metalelor colorate în industria electrotehnică. În cadrul expoziţiei Metalimex, cea mai largă reprezentare o are întreprinderea Kovohute Rokycany, care fabrică un bogat sortiment de materiale noi, ca de pildă, aliaje din fier-nichel pentru transformatori de joasă tensiune, sîrmă din aliaje, conductori de aluminiu etc.

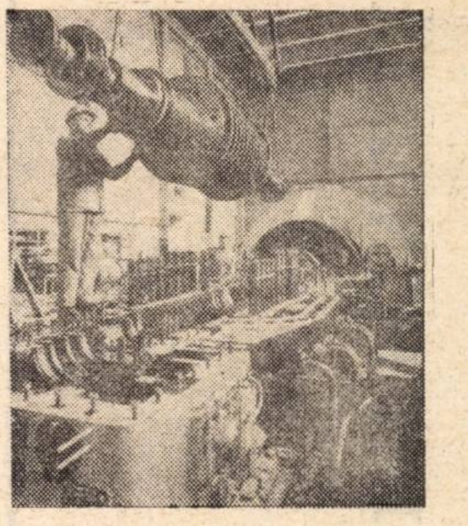

SKODAEXPORT exportă instalaţii complexe din domeniile termoenergetic şi hidroenergetic

MERKURIA

Această întreprindere de comerţ exterior se ocupă cu exportul şi importul de bunuri de larg consum metalice, ca de pildă, vase de menaj, ustensile de bucătărie, aparate electro-casnice, articole din sîrmă şi tablă etc. Exportă vase emailate în 70 de ţări. Mai exportă şi aspiratoare de praf, mixere şi ceasuri deşteptătoare. În Bucureşti, Merkuria expune o colecţie de unelte electrice marca Narex produse de întreprinderea populară Nařadi din Česka Lipá. Merkuria mai expune instalaţii pentru aerodroame, gări şi metrouri.

PRAGOINVEST

Această organizaţie de comerţ exterior reprezintă una din cele mai mari uzine constructoare de maşini din Praga — ČKD. La Tîrgul Internaţional Bucureşti — 1970 expune noi tipuri de agregate de sudură mobile cu siliciu, caracterizate prin dimensiuni reduse, întreţinere şi manevrare uşoară. Datorită acestor avantaje, Pragoinvest s-a afirmat cu produsele sale pe pieţele din Europa, Asia şi America. Tipul KS 250 prezentat la expoziţie se potriveşte pentru toate felurile de electrozi.

STROJIMPORT

Maşinile-unelte produse în Cehoslovacia se caracterizează printr-o technică avansată şi funcţionare ireproşabilă. Standul Strojimport este orientat atît spre modele de maşini mici, cît şi spre maşini mari pentru producţia în serie. Este vorba de produsele unui număr de 6 uzine bine cunoscute în străinătate, ca de pildă: TOS Trenčin, OST Liberec, TOS, Žebrak, KOVOPOL Ploučnice nad Metuji, TOS Čelakovice şi TOS Varnsdorf.

SKODAEXPORT

Cehoslovacia a fost şi este pentru R.S. România un important furnizor de echipamente hidro- şi termoenergetice. Centralele termoelectrice de la Brazi (extindere) şi Rovinari, în prezent în construcţie, vor fi dotate şi cu echipamente purtînd marca Škoda Plzeň. Din această cauză întreprinderea de comerţ exterior Škodaexport şi-a orientat exponatele mai ales spre noutăţile tehnice din acest domeniu. Este expus, de exemplu, modelul unei hidrocentrale de pompare care foloseşte turbine de diferite tipuri.

Din domeniul echipamentelor termoenergetice este expus modelul uneia dintre cele mai puternice centrale — de 500 MW, precum şi arzătoare de gaze cu reglare automată. Expoziţia Škodaexport este completată cu încă o noutate teh-

(Continuare în pag. 23)

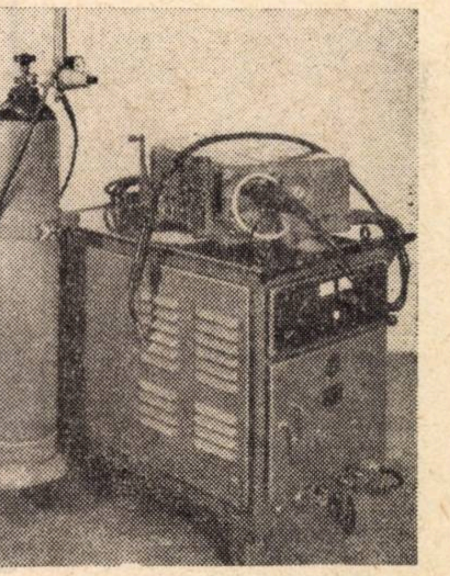

Aparat semiautomat de sudură

PREMISELE UNEI COLABORĂRI DIRECTE

Convorbire cu Nagy JOZSEFNE, ministrul industriei ușoare al R. P. Ungare

SĂPTĂMÎNA trecută a fost semnat un Protocol privind colaborarea economică și tehnico-științifică directă între ministerele industriei ușoare ale R. S. România și R. P. Ungară. Cu prilejul semnării Protocolului tov. Nagy Józsefné, ministrul industriei ușoare a R.P. Ungare, a avut bunăvoința să poarte o convorbire cu un redactor al revistei „Viața economică".

● Tov. ministru, vă rugăm să ne spuneți cum apreciați importanța Protocolului semnat între țările noastre ?

— Protocolul între Ministerul industriei ușoare al R. P. Ungare și Ministerul industriei ușoare al R. S. România, care a fost semnat zilele acestea, oferă cadrul de principiu, baza unei conlucrări nemijlocite între organismele de resort ale celor două țări, în vederea sporirii eficienței și lărgirii cooperării economice, în general. Sensul de principiu al protocolului este să asigure posibilitatea ca întreprinderile noastre, institutele noastre de proiectări și de cercetare să intre în legătură nemijlocită între ele și să realizeze astfel o colaborare concretă, aprofundată. O asemenea colaborare se va putea realiza, de exemplu, în industria textilă, pielăriei, încălțămintei și pieilor artificiale, producției de mașini și piese pentru industria ușoară.

Fără îndoială, colaborarea dintre institutele noastre de proiectări și de cercetări va fi rodnică, cu atît mai mult cu cît am constatat în România o puternică dezvoltare a industriei ușoare, multe întreprinderi fiind proiectate cu forțe proprii și dotate cu mașini de fabricație proprie.

În zilele petrecute în țară am avut posibilitatea să vizitez fabrici de tricotaje, de ciorapi, de pildă, Fabrica de tricotaje de la Miercurea-Ciuc, noua fabrică din Odorheiul Secuiesc și am constatat că există posibilități de colaborare mai mare atît în proiectarea fabricilor, în construcția acestora, cît și în fabricarea utilajelor.

Colaborarea în acest domeniu este favorizată și de caracteristicile economiilor Ungariei și României, de potențialul lor economic, de vecinătatea lor. Împreună cu tov. ministru I. Crăciun am ajuns la concluzia că posibilitățile pot fi și mai bine folosite și că trebuie să ne străduim neîntrerupt ca aceste posibilități să fie utilizate în scopul unei mai bune satisfaceri a cererii de consum în cele două țări.

● Am dori să prezentăm cititorilor noștri cîteva date despre industria ușoară a țării dv., despre ponderea ei în totalul industriei, despre structura ei.

— Ponderea industriei ușoare este foarte însemnată în R. P. Ungară, această ramură furnizînd 22% din venitul național, 18% din producția globală, ce intră în circulație, și asigurînd locuri de muncă pentru 30% din numărul muncitorilor industriali. Față de numărul relativ redus al populației și, în consecință, față de necesitățile interne relativ limitate ale țării, posibilitățile de prelucrare ale industriei ușoare depășesc nevoile interne. Din această cauză o treime din produsele fabricate iau drumul exportului atît spre țări socialiste frățești, cît și spre țări capitaliste. În plus, efectuăm și schimburi de sortimente, de pildă, cu industria ușoară din R.S. România.

În Ungaria, industria ușoară cuprinde nu numai ramurile tradiționale, ci și ramuri care, de obicei, nu pot fi denumite de fel „ușoare" ca de pildă industria celulozei, a hîrtiei, a mobilei, industria poligrafică. Toate acestea țin de ministerul nostru și, în acest fel, noi asigurăm locuri de muncă pentru 500 000 de oameni. Producem principalele articole ale industriei ușoare, conform nomenclatorului internațional, de la materialele sintetice pînă la țesăturile de bumbac ; în industria încălțămintei — de la prelucrarea talpei sintetice, a pielei sintetice pînă la înlocuitori ; fabricăm blănuri artificiale și toate produsele textile destinate înzestrării locuințelor.

● Cum se realizează legătura dintre industrie și comerț, astfel încît cererea să fie satisfăcută cît mai complet și mai repede ?

— În principiu, sistemul constă în aceea că industria produce, iar comerțul valorifică, aceasta atît în ceea ce privește comerțul interior, cît și cel exterior. Deci se afirmă principiul separării producției de valorificare. Există totuși o excepție, anume industria pielăriei, unde, în mod experimental, industria se ocupă și de import și de export. În alte domenii însă, cum spuneam, lucrurile nu sînt organizate astfel. De pildă, aprovizionarea internă este asigurată în întregime de către comerț. Dar se aplică metoda ca această aprovizionare să se facă nu numai prin întreprinderile comerțului cu ridicata, ci și direct de la fabrică.

În ce privește modalitățile în care industria poate să-și formeze o părere despre calitatea produselor sale, aș putea vorbi, printre altele, de faptul că atunci cînd apar noi produse, industria este obligată să indice toate caracteristicile, însușirile, utilizările produsului respectiv pe fișele care însoțesc produsul. Lucrătorul din comerț le predă cumpărătorilor de noi produse. Dar, se știe din practică, că acela care cumpără marfa o ia fiindcă-i place ; poate va citi, poate nu va citi aceste indicații. De aici, numeroase defectări și reclamații. De aceea, industria și-a asumat sarcina să organizeze cu lucrătorii din comerț scurte cursuri cu prilejul introducerii unor noi articole, noi tehnologii sau noi materii prime. De asemenea, pentru proiectanții din întreprinderi sînt organizate săptămînal așa numitele zile ale creației. Ei se plasează în spatele standurilor din magazine, putînd auzi acolo părerile cumpărătorilor și informează apoi în fabrică despre aceste opinii, despre succesul sau insuccesul unui model. Pentru unele produse noi se organizează așa numitele perioade de probă a comportării. Ce sînt aceste perioade ? Să presupunem că un cumpărător achiziționează un articol nou. El își asumă obligația ca, o dată la două săptămîni sau la o lună (depinde de felul produsului) să prezinte produsul pentru examinarea stării și comportamentului acestuia la cumpărător și să-și spună părerea despre gradul în care este mulțumit de el. În felul acesta, industria încearcă să cunoască comportarea produsului nou repectiv.

Precum se știe, pretutindeni în lume industria ușoară este o industrie în care moda are un cuvînt foarte important de spus. Iar moda se schimbă repede în ultima vreme, după cum am putut toți constata. În același timp, ea depinde și de variațiile climatice : primăvara, vara, toamna sau iarna nu sosesc întotdeauna exact la momentul prevăzut în calendar.

Desigur, toate acestea cer din partea industriei o cît mai mare elasticitate. În această privință, noul mecanism economic introdus în Ungaria a adus un element esențial : în timp ce înainte de reformă, noi hotăram, în minister, în luna octombrie ce va produse fabrica x în luna octombrie a anului următor, rezultatul fiind că în magazine nu existau întotdeauna produsele care s-ar fi putut asigura potrivit înzestrării industriei, în prezent, noi nu dăm întreprinderilor plan cantitativ, plan valoric. Industria încheie contracte trimestriale cu comerțul. Comerțul, atît cel cu ridicata cît și cel cu amănuntul, poate determina mult mai precis — pentru fiecare trimestru — stocul aflat la dispoziție, poate cunoaște puterea de cumpărare și, pe baza aceasta, va stabili cu aproximație ce să comande pentru trimestrul următor. Chiar și aici există o prevedere ce permite o și mai mare elasticitate : comerțul emite comenzi numai pentru 80% din produse. Restul de 20% poate fi precizat întreprinderilor pînă la data de 10 a primei luni din trimestru. În felul acesta, cumpărătorii pot găsi mai lesne în magazine ceea ce doresc, ceea ce corespunde modei și anotimpului. După părerea mea, acest sistem a dat bune rezultate.

● Are vreun efect noul sistem de legătură între comerț și industrie asupra nivelului prețurilor ?

— De la 1 ianuarie 1968, a intrat în vigoare în Ungaria un nou sistem de prețuri, sistemul prețurilor de producție și al prețurilor de consum.

La anumite articole de bază, esențiale pentru aprovizionarea populației, statul stabilește prețurile, ceea ce înseamnă că întreprinderea poate vinde produsul respectiv atît industriei prelucrătoare cît și comerțului, la același preț. În industria ușoară aceste produse se ridică la 50% din total. Totodată, 25% din produsele noastre au prețuri maximale, ceea ce înseamnă că la ele există posibilitatea abaterii, în funcție de evoluția cererii ; restul de 25% din produse sînt așa-numitele produse cu prețuri libere. În această categorie intră articole de lux, unele produse noi care la început nu pot fi fabricate în masă. Industria și comerțul urmează să cadă de acord asupra prețurilor.

● Care este tendința stocurilor în noile condiții ?

— Obligativitatea sistemului contractelor trimestriale, care au putere juridică, ajută la eliminarea stocurilor. Sistemul de contractări permite comerțului să comande numai ceea ce presupune că va putea valorifica în perioada ce urmează. Oricum, situația stocurilor este mai bună decît înainte de introducerea reformei. Desigur, continuă să existe în stoc produse curente, dar nu acelea despre care se obișnuiește să se spună că sînt demodate, depășite, nevandabile. Stocuri ca acestea din urmă sînt cu mult mai puține, aș putea afirma chiar că, de fapt, ele au încetat să mai existe.

Dana ALEXANDRU

R. S. F. IUGOSLAVIA

MODERNIZAREA STRUCTURII ECONOMIEI ÎN PLINĂ DESFĂȘURARE

UN studiu efectuat de Institutul federal pentru dezvoltarea economică — pe baza analizei gradului de dotare tehnică și a structurii producției în toate ramurile economiei iugoslave — relevă schimbările calitative produse în economie în perioada care a trecut de la aplicarea noului mecanism de conducere sau a reformei (1965). Măsurile reformei economice și sociale, se arată în studiul amintit, publicat în suplimentul ziarului „Borba" (18.VIII.1970) au creat condiții ca cererea să influențeze dezvoltarea unităților productive. Aceasta a necesitat restructurarea producției în sensul modificării relațiilor statornicite dintre diferitele ramuri și grupări economice. În cadrul produsului social a crescut ponderea industriei de la 34,5% în 1964 la 36,2% în 1968, precum și a activităților terțiare, scăzînd ponderea agriculturii și silviculturii de la 27% la 24,3%. Ponderea construcțiilor a rămas aproape neschimbată.

Importante modificări structurale s-au produs în industrie ca urmare a creșterii diferențiate a producției diferitelor ramuri ; astfel, în perioada 1964—1969 construcțiile navale au crescut de 2,2 ori, industria chimică de 2,1 ori, energia electrică de 1,6 ori, industria electrotehnică de 1,5 ori, materialele de construcții de 1,3 ori, industria alimentară de 1,3 ori, cea textilă de 1,2 ori.

În cadrul ramurilor industriale se constată, de asemenea, deosebiri sensibile între ritmul de dezvoltare a diferitelor subramuri. De exemplu, în industria chimică producția de fibre artificiale și mase plastice a crescut de două ori, iar producția chimică de bază a sporit cu 61%. În industria prelucrării metalelor, producția de mărfuri de larg consum a sporit cu 63%, în timp ce producția de mașini și utilaje — cu 9%, iar cea de locomotive a scăzut cu 8%.

S-au produs, de asemenea, schimbări însemnate în sortimentul și calitatea producției industriale. Pe baza rezultatelor ultimilor patru ani obținute în întreprinderile cuprinse în anchetă, aceste modificări pot fi astfel caracterizate : numărul total al produselor a sporit cu circa 4%; 20% din producție reprezintă articole noi, iar 17% — producția la care s-a renunțat (în comparație cu structura producției din anul 1965) ; cele mai importante modificări în sortiment s-au efectuat în ramurile producătoare de bunuri de larg consum, ceea ce rezultă din următoarele date (care se referă la produsele lansate în comerț de întreprinderile cuprinse în anchetă, în perioada 1966—1969) : industria textilă — 42%, industria chimică — 24%, industria lemnului — 23%, industria cauciucului — 22% ș.a.

Ilustrativ este faptul că în anul 1969 numărul produselor chimice a crescut — comparativ cu perioada premergătoare reformei — cu 661, în 52 de unități de producție.

Față de aceeași perioadă, numărul produselor existente azi în 97 întreprinderi anchetate din industria prelucrării metalelor s-a mărit cu 100, iar industria electrotehnică a asimilat 200 de produse noi în 27 de întreprinderi. Modificări dinamice se constată și în producția de autocamioane.

În industria electronică și electrotehnică cele mai importante schimbări s-au produs în domeniul aparatelor de uz casnic, în sensul asimilării producției celor mai perfecționate aparate pe plan european. A fost pregătită producția primelor serii de televizoare în culori care vor apare pe piața iugoslavă la sfîrșitul acestui an. Principala atenție se acordă în prezent dezvoltării producției de mașini electronice pentru dirijarea proceselor de producție.

Pe lîngă deosebirile privind sortimentul producției în ramurile citate mai sus, între diferite ramuri apar diferențieri sub aspectul îmbunătățirii caracteristicilor de consum (calitate, finisaj etc.). În perioada 1966—1969, pe întreaga industrie 26% din produse au cunoscut îmbunătățiri calitative, iar 16% și-au perfecționat forma ; indicele de calitate a fost superior acestei medii într-o serie de ramuri, ca industria cauciucului, a pielăriei, metalurgia neferoasă, în industria textilă.

În studiu se amintește, de asemenea, că reforma a contribuit la creșterea gradului de utilizare a numeroși înlocuitori care într-un șir de ramuri substituie din ce în ce mai mult pe cele clasice.

Autorii studiului apreciază că diversificarea sortimentului produselor și al serviciilor, îmbunătățirea calității lor au avut ca efect o creștere corespunzătoare a exportului, în special în ramuri cum sînt : metalurgia neferoaselor, electrotehnică, industria textilă, a materialelor de construcții etc.

V. BRANEANU

ITALIA

dilemele „super-cabinetului economic"

DINTRE cele aproape 30 de crize de guvern pe care le-a înfruntat Italia postbelică, cea din vara acestui an — care s-a soldat cu constituirea cabinetului Colombo — a avut un caracter aparte. Nici disensiunile din cadrul Partidului Creștin Democrat — erodat de rivalitatea celor doi „clasici" foști prim-miniștri, Amintore Fanfani și Aldo Moro, nici fisurile artificialei coaliții guvernamentale și nici înfruntarea cu puternicele partide din opoziție nu au constituit, de această dată, decît cauzele superficiale ale crizei. Rădăcinile ei au fost ancorate în acest an, mai mult ca oricînd, într-un teren economic.

Într-adevăr, după o lungă perioadă de dezvoltare intensă, economia italiană a început să cunoască în ultimii doi ani efectele unei stagnări care amenință să se metamorfozeze, în cele din urmă, într-o veritabilă criză. „O țară eminamente agricolă a ajuns să facă parte dintre primele 10 state, cele mai industrializate, ale lumii, păstrînd însă în interiorul său mizerii și insuficiențe seculare" — scria revista **Epoca**, sintetizînd cauzele și efectele actualului marasm. Producția industrială înregistrează o scădere alarmantă. În industria siderurgică, de exemplu, producția primului semestru al anului 1970 a fost cu 6% inferioară nivelului anului trecut. Investițiile sînt mai reduse. Deficitul balanței comerțului exterior a fost în primele 6 luni ale anului curent de 1,14 miliarde dolari, față de 393 milioane în aceeași perioadă a anului trecut.

Totodată, inflația a început să se manifeste într-un ritm galopant. Datoria publică a ajuns în 1969 la 5 miliarde de dolari și este de așteptat ca în acest an să urce pînă la 7 miliarde dolari. Prețurile — a căror escaladare a început în vara anului 1968, mai ales ca urmare a inflației din S.U.A. și a scumpirii unor materii prime — continuă să evolueze pe o curbă ascendentă.

Acestui tablou conjunctural foarte puțin optimist i se adaugă trena cronic maladivă a economiei italiene: agricultura. Impasul din acest domeniu este agravat de emigrarea masivă a brațelor de muncă. În ultimii 10 ani, aproximativ 5 milioane de italieni au părăsit țara în căutare de lucru și de salarii mai bune. Mezzogiorno — „lumea a treia" a Italiei — continuă să fie sfidat de acutele probleme ale insuficientei dezvoltări. Slaba productivitate agricolă a făcut ca Italia să importe în prezent peste jumătate din consumul intern de carne, precum și mari cantități de lapte, unt și brînză. După ce, cu ani în urmă, avînd în vedere interesele sale de țară agricolă, Italia a insistat în cadrul Pieței Comune pentru menținerea unor prețuri ridicate la produsele alimentare, acum efectele inițiativei sale descriu traiectoria unui bumerang.

În acest context, țara a cunoscut — în ultimul an — puternice frămîntări sociale. Refuzul de a accepta tentativa cercurilor patronale de a ieși din criză pe seama sacrificării intereselor oamenilor muncii, sporirea salariilor, adoptarea de către guvern a unor măsuri urgente și radicale pentru îmbunătățirea asistenței medicale, a condițiilor de locuit, a transporturilor etc — au fost principalele revendicări ale participanților la grevele și demonstrațiile care au făcut ca anotimpurile în Italia să fie considerate, fără excepție, „fierbinți". „Linia marelui patronat și tezele sale sînt evidente — scria, de exemplu, ziarul **Mondo Nuovo**. În lunile care s-au scurs, rezistența față de marile mișcări sociale a evoluat într-o direcție tradițională în istoria capitalismului: creșterea prețurilor, inflație, fuga de capital. Creșterea prețurilor este o «tehnică» veche de contracarare a noilor cuceriri sociale ale muncitorilor; inflația este o barieră organică împotriva unei redistribuiri a veniturilor; fuga de capital este o tendință fiziologică a capitaliștilor în fața eroziunii profiturilor lor și e totodată un puternic instrument de presiune".

Numeroși comentatori economici au remarcat — printre cauzele lungii crize de guvern din vara acestui an — pasivitatea cabinetelor precedente față de toate aceste fenomene. „Este inutil să mai repetăm — sublinia **Rinascitá** — că politica guvernului față de cerințele muncitorilor și ale țării a dat faliment în anii precedenți". Apărut în asemenea circumstanțe, guvernul Colombo a fost considerat chiar din primul moment un „supercabinet economic" atît datorită situației precare pe care o moștenește cît și angajamentului său de a-i face față într-un termen limitat. Esența economică a crizei politice din Italia a fost, de altfel, concludent confirmată de alegerea personalității care a format noul guvern. Emilio Colombo are o experiență economică de peste 20 de ani, interval în care a condus ministerele agriculturii, industriei, comerțului exterior și, în ultimii șapte ani, cel al finanțelor. Angajîndu-se, în noua sa calitate, într-o „operație globală de igienă financiară și economică", el a subliniat, în prima sa declarație televizată, că „situația căreia trebuie să-i facem față nu este compromisă, dar este gravă".

Dilemele și dificultățile noului cabinet rezidă, desigur, în căile pe care Colombo le-a ales și le va alege pentru realizarea obiectivelor sale. Prima acțiune în acest sens a fost primită cu numeroase reticențe. După o ședință maraton, care a durat peste opt ore, guvernul a adoptat un decret-lege conținînd o serie de măsuri fiscale directe și indirecte, o serie de dispoziții în favoarea relansării producției și investițiilor ca și hotărîri pentru a înlătura deficitul organismelor de prevederi și asigurări sociale. Măsurile cele mai spectaculoase au fost cele menite — după părerea ministrului finanțelor, Luigi Preti — să procure guvernului 450 miliarde lire de care acesta are nevoie atît pentru a face față dificultăților economice actuale cît și pentru a iniția o serie de reforme care fac parte din programul său social.

Pentru a imprima un nou impuls producției și investițiilor se preconizează acordarea unor facilități de credit pentru întreprinderile mici și mijlocii, pentru operațiunile de transformare, fuziune și concentrare a întreprinderilor, pentru noi investiții, reducerea de impozite pentru societățile ale căror acțiuni urmează să fie înscrise la bursă etc.

Înțelegînd impopularitatea unor prevederi ale decretului-lege, Emilio Colombo le-a justificat prin situația precară a economiei țării („Datorită unui șir de cauze complexe, acea relansare a producției, în care s-a sperat, nu a avut loc. Am importat din ce în ce mai mult și am exportat din ce în ce mai puțin") și a afirmat că ele vor contribui la blocarea procesului inflaționist.

Confederația italiană a agriculturii a declarat că „înțelege motivele ce au inspirat măsurile hotărîte de guvern", arătînd totodată că „principalele probleme ale agriculturii rămîn în continuare nerezolvate". Principalele centrale sindicale au dat publicității o declarație în care au avertizat că o mare parte a majorărilor de prețuri se va repercuta în mod nefavorabil asupra nivelului de trai al oamenilor muncii.

Dînd asigurări că noile măsuri nu au un caracter deflaționist, că ele nu tind să slăbească piața internă, ci caută mai curînd să transfere, printr-un criteriu selectiv, resursele disponibile din sectorul consumului privat în sectorul nevoilor sociale și că ele nu exclud ci pregătesc mult așteptatele reforme în domeniile sănătății, construcțiilor de locuințe, transporturilor etc., noul premier italian speră ca în urma negocierilor cu reprezentanții sindicatelor să obțină un răgaz probatoriu pentru confirmarea eficienței programului său.

Nicolae MAVRODIN

INDIA

NAȚIONALIZAREA... PRINȚILOR

DECLANȘÎND o ofensivă fermă împotriva anacronicelor privilegii ale maharadjahilor, guvernul indian a întreprins o nouă acțiune pe drumul dificil al modernizării țării, al estompării inechităților sociale. Dar, așa cum a reieșit și cu alte prilejuri, această inițiativă — apreciată de opinia publică drept logică și de mult necesară — nu a fost de loc lesne de aplicat în practică, ea determinînd o nouă înfruntare între forțele democratice ale țării și elementele aflate la extrema dreaptă a opoziției, în Parlament, ca și în partidul Congresul Național Indian.

Proiectul de lege privind desființarea rentelor și privilegiilor acordate maharadjahilor a avut o traiectorie sinuoasă. Propus de partidul de guvernămînt încă cu trei ani în urmă, el a fost luat în dezbatere de către Parlament abia la începutul toamnei acestui an. În Camera populară — ale cărei tribune erau pline pînă la refuz, ca o confirmare a interesului manifestat de opinia publică față de această problemă — proiectul de lege a fost aprobat cu o largă majoritate de voturi. Acest „pas important pe calea spre care se îndreaptă țara", cum l-a calificat Indira Gandhi, a fost blocat însă în etapa a doua. În urma acțiunii conjugate a partidelor de dreapta Swantantra, Jan Sangh și a lobby-ului aristocrației amenințate, în Camera superioară a Parlamentului nu a fost întrunită majoritatea de două treimi necesară adoptării legii, lipsind pentru aceasta... un singur vot.

Nu au apucat cei 278 de foști feudali — constituiți între timp într-un sindicat sui-generis, denumit „Concordul prinților" — să savureze această victorie căci guvernul indian, menținîndu-se ferm pe poziții, a hotărît anularea dreptului maharadjahilor de a fi „guvernatori nominali" ai teritoriilor care

CONJUNCTURA ECONOMIEI CAPITALISTE

IMPORTUL ȘI EXPORTUL SIDERURGIEI JAPONEZE

LIPSITĂ aproape cu desăvîrșire de baza de materii prime a unei industrii siderurgice, Japonia a obținut în 1969 o producție de oțel de 82 144 000 tone — de cinci ori mai mare decît în 1959, cînd fusese de 16 629 000 tone. Producția de fontă a crescut, în același interval, de la 9 446 000 tone la 58 147 000 tone, deci un ritm și mai rapid. Aceste niveluri au fost atinse pe baza importării a 90% din minereul de fier necesar și a 70% din cărbunele cocsificabil. Pe de altă parte, exportul are și el o pondere ridicată în balanța externă a siderurgiei japoneze.

Dintre principalele materii prime de care are nevoie ramura, cel mai diversificat geograficește este importul minereului de fier. Din cele 83,2 milioane tone de minereu, aduse în țară în 1969, furnizorul cu ponderea cea mai mare — Australia — a livrat 27,9%. Au urmat India cu 16,4%, Peru cu 10,4%, Chile cu 9,3%, Malayezia cu 6,4%, Brazilia cu 5%, S.U.A. cu 3,8%, Republica Sud Africană cu 3,2%, Liberia cu 2,8%. Mai concentrate sînt importurile de cărbune cocsificabil: ele proveneau în 1969 în proporție de 48,8% din Statele Unite și de 38,1% din Australia, cele două țări furnizînd deci împreună circa 87% din cele 38,2 milioane tone de cărbune cocsificabil cumpărate anul trecut din străinătate. Cît privește importul de oțel vechi, care a reprezentat în total 4,9 milioane tone, Statele Unite sînt de departe sursa cea mai importantă cu 75,5% din cantitatea menționată, urmate de Australia cu 10,7% și India cu 7,0%.

Structura din 1969 a furnizorilor la diversele capitole ale importului siderurgiei japoneze este rezultatul unor evoluții semnificative. Importul total de minereu de fier al Japoniei a crescut în ultimul deceniu de opt ori — în 1959 el fusese de 10,4 milioane tone. Din această din urmă cantitate, Malayezia livra în acel an circa 35%, India circa 30%, Filipinele circa 12%, Canada circa 6%, Statele Unite 5%, Peru abia 1%. În cifre absolute livrările tuturor partenerilor comerciali ai Japoniei în acest domeniu au crescut. S-au produs însă reorientări. Una din ele a fost creșterea mult mai rapidă decît pe ansamblu a importului din America de Sud. Cantitatea de minereu de fier adusă anual din Brazilia a sporit de 27 de ori, de la 156 000 la 4 185 000 tone; din Peru — de 85 de ori, de la 103 000 la 8 623 000 tone; din Chile — de peste 100 de ori, de la 70 000 la 7 769 000 tone. O altă reorientare a constat în apelul intensificat la surse africane — R.S.A., de unde importul a crescut de circa 18 ori, Angola și Swaziland; ultmele două nu apăreau de loc în lisa furnizorilor în 1959, ca în 1969 să livreze circa 2 milioane de tone fiecare. A treia și cea mai însemnată reorientare a fost cea spre Australia. Foarte de curînd apărută pe piața minereului de fier, această țară și-a mărit rapid livrările către Japonia din 1965 încoace, vînzîndu-i în 1969 peste 23 milioane de tone. Australia a parcurs acest drum în schimburile sale cu Japonia și în ce privește cărbunele cocsificabil. Dacă în 1959 ea îi livra 381 000 tone, cifra a ajuns anul trecut la 14 554 000 tone, apropiindu-se mult de cea a livrărilor Statelor Unite care au fost de 18 653 000 tone. Ponderea S.U.A. a cunoscut însă o reducere substanțială în raport cu 1959, cînd reprezenta 80% în importul japonez respectiv.

Situația siderurgiei japoneze sub raportul căilor de asigurare a materiilor prime necesare nu este străină de eforturile ramurii pentru utilizarea lor cu maximum de eficiență. Costul cît mai redus al transportului produselor importate este urmărit între altele prin amenajarea unor astfel de instalații portuare încît uzinele siderurgice „maritime" — amplasate de-a lungul coastelor — să poată primi direct mineraliere de 100—150 mii tone capacitate. Japonia — se situează printre țările fruntașe la capitolul consumurilor specifice în siderurgie. După date pe anul 1968, consumul de cocs la o tonă de oțel a fost de 504 kg în Japonia, față de 512 în Italia, 577 în R.F. a Germaniei, 693 în Statele Unite, 656 în Anglia, 691 în Franța, 806 în Belgia. De asemenea, siderurgia japoneză a recurs pe scară deosebit de mare la producția oțelului cu insuflare de oxigen. La rîndul lor, aceste eforturi și realizări au favorizat exportul de produse siderurgice din Japonia.

În 1969, exportul japonez de produse din oțel a totalizat 16 006 000 tone, de circa 9 ori mai mult decît în 1959. Exportul de produse din oțel a progresat astfel într-un ritm considerabil mai rapid decît producția de oțel a ramurii. Clientul cel mai important al oțelăriilor japoneze sînt — și au fost de-a lungul ultimului deceniu — Statele Unite, care anul trecut au absorbit 35,3% din totalul exportului Japoniei la acest capitol. Ceilalți cumpărători sînt de mult mai mică anvergură, fiecare luat în parte, însă pe zone geografice se constată următoarele: circa 1/3 din exportul japonez se îndreaptă spre țările Asiei, circa 13% spre Europa, circa 8% spre America Latină, ceva mai mult de 3% spre Africa, ceva mai puțin de 3% spre Oceania. Față de 1968, întregul export de produse din oțel al Japoniei s-a mărit cu 21,7%. În structura pe sortimente a acestui export se constată o orientare clară spre produsele mai elaborate. În ritmuri superioare mediei creșterii din ultimii 10 ani a crescut exportul de țevi și produse înrudite — de peste 12 ori —, cel de tablă de oțel laminată la rece — de 28 de ori—, cel de oțeluri speciale — de peste 40 de ori —, de sîrmă din oțel — de 13 ori etc.

le aparținuseră înainte de obținerea independenței țării. Decretul semnat de președintele Varahagiri Venkata Giri are același efect din punct de vedere legal ca și proiectul de lege prezentat Parlamentului deoarece privilegiile princiare decurg în special din funcțiile lor de „guvernatori nominali".

Toate acestea sînt, desigur, doar aspectele formale ale conflictului. În esență, ele cumulează o serie de factori economici și politici care aduc țării grave prejudicii. În peisajul atît de bogat în constraste al Indiei contemporane, maharadjahii au hiperbolizat discrepanțele pînă dincolo de limitele realului. Bogățiile lor fabuloase, fastul strident al vieții lor cotidiene, strălucirea palatelor și domeniilor lor, par neverosimile pe fundalul condițiilor precare și, adesea, mizere în care trăiește cea mai mare parte a populației țării. În pofida acestor deformate realități, statul indian își grevează anual bugetul cu milioane de dolari care sînt acordați, pe lîngă alte privilegii, ca indemnizații celor 278 de maharadjahi.

Explicațiile acestui anacronism se află în istoria mai îndepărtată și mai apropiată a acestei țări. După cucerirea Indiei, englezii au ajuns foarte ușor la o înțelegere cu puzderia de prinți și prințișori care stăpîneau peste diverse populații ale acestui subcontinent. Metropola a preferat așa cum sublinia recent un comentator, „să-i mențină în palatele lor și în iluziile lor pe descendenții atotputernicilor rajahi, respectîndu-le fastul și naiva vanitate, permițîndu-le să reglementeze viața supușilor lor, să-și construiască noi palate, să organizeze vînători epice, să-și sporească colecțiile fabuloase de bijuterii, să îmbogățească emfaza titlurilor lor prin „serenissimul", „supremul rege al regilor" și alte fantezii care nu deranjau Londra atîta vreme cît toți acești divini suverani se recunoșteau drept vasali umili ai coroanei britanice".

În timpul lungii opoziții și luptelor care au dus la cucerirea independenței țării, ei au continuat să-și joace rolul revuistic și să-și reafirme fidelitatea față de metropolă. În schimb, cînd după proclamarea independenței s-a pus problema menținerii unității țării și creării unui stat modern indian, ei au pretins pentru renunțarea la fictiva lor „suveranitate" asupra latifundiilor o serie de privilegii care apar astăzi, în ochii opiniei publice indiene, cel puțin scandaloase. Astfel, ei primesc o rentă anuală a cărei valoare a fost stabilită proporțional cu dimensiunile principatului — de la 5 milioane de rupii pentru maharadjahul din Hyderabad și pînă la 192 de rupii pentru omologul său din Katodia. Totodată, ei nu numai că și-au păstrat palatele, parcurile, elefanții, pădurile, drepturile de a avea drapele proprii, de a fi primiți în „capitalele" lor cu salve de artilerie, dar au obținut și o serie de privilegii care sînt de-a dreptul incompatibile cu legile țării: imunitate judecătorească, aprovizionarea gratuită a palatelor lor cu apă și electricitate, scutirea de impozite, scutirea de taxe vamale pentru bunurile importate din străinătate etc.

Evident că India contemporană nu a mai putut tolera discriminarea legalizată a populatiei țării. Hotărîrea guvernului, în ciuda opoziției cercurilor reacționare, de a lichida aceste „vestigii ale unei splendori abuzive", corespunde aspirațiilor poporului indian de edificare a unei țări moderne.

A. B.

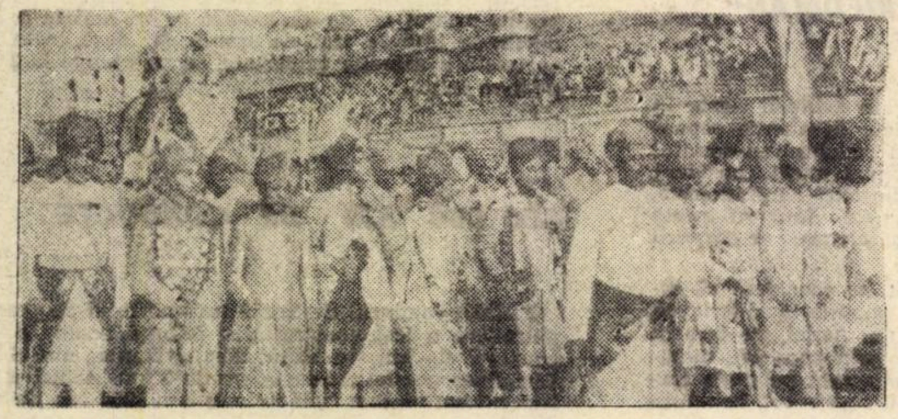

Ceremonie princiară în India: vestigiile unei splendori abuzive.

PARTENER COMERCIAL

(Urmare din pag. 20)

nică — aparatul pentru prepararea magnetică a apei tip MUV-T 4, un produs al uzinei ČKD DUKLA, Praga

CKD Blansko

Uzina ČKD Blansko este cunoscută în lume prin producția de turbine hidraulice de diferite tipuri, folosite în nenumărate țări. În afară de turbine, uzina din Blansko mai produce și mașini-unelte grele, printre care: strunguri carusel SK 25, SK 40, SK 50 și SKZ 32. Cel mai greu dintre acestea, tipul SK 50, poate prelucra piese cu diametrul maxim de 5 000 mm, în greutate pînă la 40.000 kg. Organizația comercială a uzinei ČKD Blansko expune la București, ca o noutate, modelele unor mașini de prelucrat pietre.

Uzinele de produse electrotehnice pentru curenți tari — Praga

Se numără printre cele mai mari întreprinderi din Cehoslovacia. La Tîrgul Internațional București — 1970 sînt expuse produse din domeniul industriei de mașini electrice rotative, aparate electrice de joasă tensiune și mașini de sudură, dintre care o noutate tehnică o constituie semiautomatul de sudură tip LSP 250—A1 pentru sudat aluminiu. Exponate interesante sînt și o serie de pompe electrice submersibile tip COA, folosite la pomparea emulsiilor de tăiat și răcit mașinile unelte.

POLYTECHNA

Întreprinderea de comerț exterior Polytechna a fost înființată în anul 1959, avînd sarcina de a mijloci servicii în domeniul colaborării tehnico-științifice.

Cu ocazia unor livrări de mari instalații tehnice, de mașini și licențe pentru Cehoslovacia, Polytechna coordonează tratativele dintre cumpărătorii cehoslovaci și furnizorii externi. Anual mijlocește încheierea în medie a 100 de contracte. Birourile de informații ale întreprinderii Poliytechna la Tîrgul Internațional București — 1970 au menirea de a examina posibilitățile și de a stabili contacte în sectorul vînzării și cumpărării de licențe.

balkancar

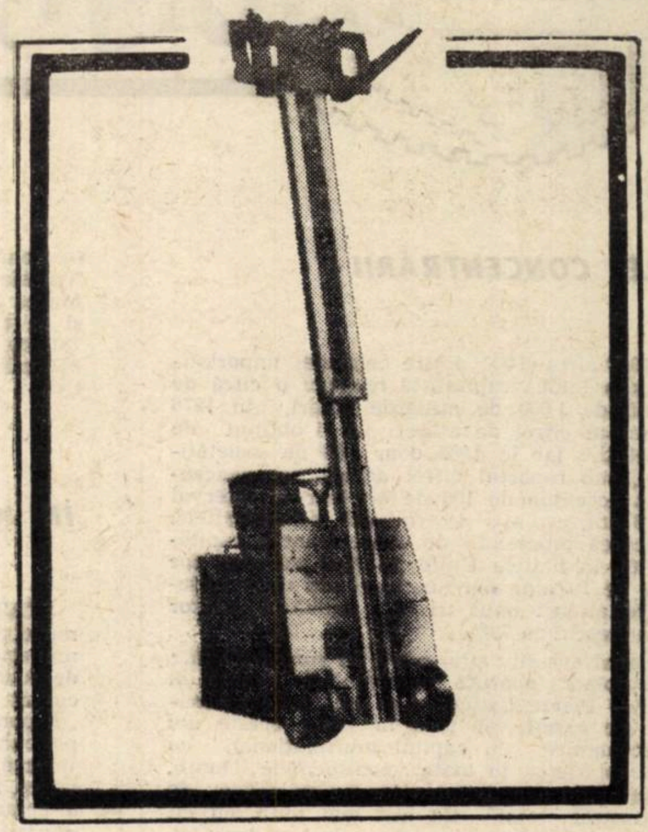

car

DORIȚI SĂ REALIZAȚI IMPORTANTE ECONOMII LA CAPITOLUL TRANSPORTURI?

În acest scop, alegeți dintre numeroasele tipuri și modele de electrocare pe care vi le oferă „BALKANCAR", pe cele care se pretează cel mai bine nevoilor întreprinderii dv.

Dintre numeroasele avantaje ale electrocarelor „BALKANCAR" menționăm:

- **excelentă maniabilitate**
- **construcție robustă, asigurînd o lungă durată de exploatare și o inaltă securitate în funcționare**
- **mare rentabilitate.**

ELECTROCARE:

- **elevatoare de mare înălțime**
- **elevatoare de mică înălțime**
- **transportoare cu platformă cu benă basculantă.**

Pentru orice informații sau cereri de ofertă vă rugăm să vă adresați la:

BALKANCARIMPEX, Direcția de Export

Sofia, BULGARIA

. Alabine nr. 56

telex: 386

Telegrame: Balkancarimpex — Export Sofia

PUBLICOM

MONDORAMA

EFECTELE CONCENTRĂRII

Dacă în 1968 circa 6 000 dintre cele mai importante societăţi din lumea capitalistă realizau o cifră de afaceri totală de 1 000 de miliarde dolari, în 1976 acelaşi volum al cifrei de afaceri va fi obţinut de 600 de societăţi, iar în 1985 doar 60 de societăţi-gigant. Deci, sub raportul cifrei de afaceri, concentrarea se va accentua de 100 de ori într-un interval de numai 16 ani, evoluţie determinată, printre altele, de intensificarea procesului de concentrare a capitalurilor. Astfel, în Statele Unite, în 1968 au avut loc peste 40 000 de fuziuni sau absorbiri ale unor societăţi de către altele; anul trecut, numărul acestor operaţiuni a crescut cu 72%.

Datele de mai sus sînt prezentate în cartea „O mie miliarde de dolari", apărută nu demult în Franţa, al cărei autor — Pierre Lattès — se interoghează asupra rolului pe care-l vor juca în viitor aceste noi „imperii" economice cu capital multinaţional, cu investiţii şi salariaţi în toate continentele lumii, asupra faptului dacă activitatea lor nu va scăpa de sub orice control statal. Cu atît mai mult, cu cît se prevede că, în 1985, folosind ca salariaţi doar 1% din populaţia mondială, cele 60 de societăţi vor furniza un sfert din ansamblul producţiei şi serviciilor din regiunile dezvoltate ale lumii.

IRIGĂRI CU APĂ SĂRATĂ

PRIMELE încercări de irigare a culturilor agricole cu apă sărată, extrasă din mare, au fost făcute acum douăzeci de ani, în regiunea nordică a Sudanului, pe coastele Mării Roşii. Neobţinîndu-se rezultate mulţumitoare, aceste încercări au fost abandonate. Anul acesta guvernul tunisian, în colaborare cu experţii Organizaţiei Naţiunilor Unite, au reluat experienţele cu metode îmbunătăţite, care au dat rezultate satisfăcătoare. În fotografie: un centru experimental din Tunisia, înzestrat cu reţele de aducţiune a apei din Marea Mediterană, care este distribuită la ore fixe şi în cantităţi determinate. Acest centru a devenit, tot cu sprijinul O.N.U., şi locul de specializare a viitorilor ingineri şi tehnicieni din ramura respectivă.

ÎN CĂUTARE DE RESURSE

STATELE UNITE sînt neliniştite de o posibilă penurie de materii prime şi resurse energetice, cu atît mai mult cu cît dependenţa lor în acest domeniu faţă de furnizorii străini creşte continuu. Un purtător de cuvînt al Ministerului Comerţului a anunţat recent că „disponibilităţile de gaze naturale se află la un nivel periculos de scăzut, aprovizionarea cu cărbune este incertă, iar criza din Orientul Apropiat riscă să provoace, la iarnă, o penurie de petrol şi la primăvară — o penurie de asfalt; în ce priveşte materiile prime, ofertele de nichel, cupru şi cărbune bituminos sînt restrînse".

Pentru a contracara perspectivele îngrijorătoare ce derivă din această stare de lucruri, guvernul american a hotărît crearea unei Comisii naţionale pentru materii prime industriale care va avea misiunea de a întreprinde o largă anchetă asupra resurselor minerale ale ţării disponibile pînă în anul 2000. O altă Comisie va fi însărcinată cu inventarierea resurselor energetice.

„PARADOXUL LUI FRIEDMAN"

RELAŢIA dintre inflaţie şi rata dobînzii este în prezent una din problemele aflate în atenţia economiştilor occidentali. Considerînd valabil aşa-numitul „Paradox al lui Friedman", cei mai mulţi consideră că, dată fiind prelungirea tendinţelor inflaţioniste, scăderea ratei dobînzii din ultimele luni va înceta şi se va înregistra din nou o accelerare a creşterii acesteia.

În baza „paradoxului" amintit, se consideră că relaţia inflaţie—rata dobînzii se manifestă diferit pe termen lung sau pe termen scurt. Astfel, pe termen scurt, creşterea masei monetare prin care se manifestă inflaţia tinde să reducă tensiunea pe piaţa creditului. Acest fenomen, denumit „efectul lichidităţilor", apare de-abia după o perioadă de cîteva luni, dar durează un timp destul de scurt. Pe o durată mai mare, însă, creşterea masei monetare este însoţită de o sporire similară a ratei dobînzii. Aceasta ca urmare a apariţiei a două fenomene care contracarează efectul iniţial. Pe de o parte, după cîtva timp, sporirea masei monetare are ca urmare o sporire a veniturilor, care impulsionează din nou cererea de fonduri pentru investiţii; pe de altă parte, creşterea preţurilor — şi anticiparea acesteia — reduce volumul real al masei monetare şi antrenează cu sine revendicări de sporire a ratei nominale a dobînzii.

STOCAJUL SUBTERAN DE CARBURANŢI

ÎN Franţa, la Manosque, în vecinătatea unor rafinării de petrol, a fost amenajat recent un mare depozit subteran de carburanţi lichizi. Folosindu-se vechile saline aflate în jurul localităţii arătate, au fost create 18 compartimente mari, de cîte 250 000 — 600 000 de metri cubi, la adîncimi de 500—1 000 de metri, prevăzute cu pompe puternice şi cu o reţea de peste 100 de km de conducte. Salinele au fost preferate din mai multe motive: carburanţii lichizi se conservă foarte bine în mediul respectiv, sursele de apă freatică nu se poluează, posibilităţile de explozie sînt excluse. Umplerea depozitelor a început şi se prevede ca pînă în anul 1973 să se realizeze un stocaj de 5 milioane metri cubi de carburanţi. Dacă acest stocaj se făcea după metoda clasică, la suprafaţă, ar fi fost necesară — potrivit revistei L'INDUSTRIE DU PÊTROLE — instalarea unei păduri de rezervoare care ar fi ocupat un teren de 50 de hectare.

URANIU ÎN NIGERIA

PROSPECŢIUNILE care se fac, de mai bine de zece ani în partea nigeriană a deşertului saharian, au dus la descoperirea unor zăcăminte de uraniu considerate a fi cele mai mari din întreaga lume. În centrul regiunii respective, în plin pustiu, a început construirea unui oraş, care se va numi Arlit. O societate de st[illegible] cu participarea unor consorţii franceze şi vest-germane, avînd, pentru început, un capital de 65 000 000 de franci francezi, a definitivat primele instalaţii. Exploatarea zăcămintelor va începe chiar în iarna aceasta. Concomitent cu săpăturile pentru extragerea minereului respectiv, continuă prospecţiunile în împrejurimi, la ele participînd acum şi Japonia. Se crede că pentru primul an de exploatare se va realiza o producţie de 1070 de tone de uraniu, iar după instalarea completă a uzinelor proiectate, se va ajunge la 20 000 de tone pe an.

800 000 KM DE CONDUCTE

PRIMA conductă destinată transportului de produse petroliere a fost construită şi folosită acum o sută douăzeci de ani, în statul Pennsylvania, din S.U.A. Lungimea acestei conducte era de 8 km. Astăzi industria extractivă mondială foloseşte 804 050 km de conducte, pentru transportul la mari distanţe al petrolului, gazului, amoniacului, oxigenului şi al apelor sa[illegible]murate din minele de sare. Cei doi mari deţinători de asemenea conducte sînt S.U.A. şi U.R.S.S. Cele mai puţine conducte sînt pe continentul african — 4 800 de km.

STATISTICĂ INTERNAŢIONALĂ

COORDONATE ALE ANALFABETISMULUI ÎN LUME

LA MIJLOCUL secolului nostru, doi din cinci locuitori adulţi ai globului, respectiv peste 700 milioane persoane, erau analfabeţi. În 97 de ţări din Africa, Asia, America centrală şi America de sud, mai mult de jumătate din populaţie nu ştia să scrie şi să citească. Evoluţia numărului analfabeţilor şi a ponderii lor în populaţia lumii, bazată pe recensămintele existente şi pe evaluări pentru 1970, este prezentată în tabelul 1.

Din aceste cifre estimative rezultă că, în timp ce ponderea analfabeţilor în totalul populaţiei adulte scade treptat, numărul lor absolut a crescut cu circa 40 de milioane în deceniul al şaselea. Conform variantei optimiste a evaluărilor pentru anul 1970, numărul lor ar scădea la 710 milioane de persoane, iar în varianta pesimistă — ar creşte la 810 milioane.

Deosebit de dificilă este situaţia din regiunile slab dezvoltate. Sînt revelatoare în acest sens rezultatele unui studiu asupra evoluţiei generaţiei de copii născuţi în 1945 în ţările Africii negre, pe de o parte, şi în ţările europene, pe de alta (vezi tabelul 2).

După cum se poate vedea, o cincime din negrii africani născuţi în anul 1945 nici n-au trăit pînă la vîrsta şcolarizării, iar aproape două-treimi au rămas practic analfabeţi.

În majoritatea ţărilor în curs de dezvoltare, precum şi într-o serie de ţări industriale, se desfăşoară de ani de zile o campanie susţinută pentru combaterea acestui paradox al societăţii moderne, pe care îl constituie analfabetismul. Datorită conjugării eforturilor naţionale cu cele ale U.N.E.S.C.O., în numeroase cazuri efectivul persoanelor cuprinse în cadrul cursurilor de alfabetizare este impresionant. Putem cita, printre altele, ţări ca Argentina (137 412 persoane), Brazilia (517 013), Cambodgia (155 170), Camerun (151 600), Spania (330 000), Etiopia (173 456), Iran (861 957), Italia (213 405) etc.

Tabelul 1

Anul	Total populaţie adultă (milioane)	Adulţi analfabeţi (peste 15 ani), în milioane	Rata analfabetismului (în %)
1950	1579	700	44,3
1960	1881	740	39,3
1970	2335	710—810	30,5—34,8

Tabelul 2

Repartiţia procentuală, după nivelul studiilor

Categoria	Europa	Africa
Decedaţi înainte de vîrsta şcolarizării	4	21
N-au frecventat şcoala	2	41
Au urmat cursul primar, dar sînt analfabeţi	—	22
N-au terminat cursul primar, dar scriu şi citesc	1	4
Au absolvit cursul primar complet	12	7
Au studii secundare incomplete	60	3
Au studii secundare complete	12	1,5
Au studii universitare	9	0,5
TOTAL:	100	100

Sursa: Datele prezentate în cele două tabele au fost extrase din lucrarea U.N.E.S.C.O., Alphabétisation 1967 — 1969, ED. 70/D. 51/F.

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

44 ANUL VIII NR. 44 (374)
VINERI 30 OCTOMBRIE 1970
24 PAGINI 2 LEI

viața economică

•organizare•conducere•or

CONDUCERE

ORGANIZARE

re•organizare•conducere•

ANUL VIII **viața economica**

săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.78.76 • București

SUMARUL

Nr. 44 din 30 octombrie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALĂ
Investiții
— Armonia cvartetului: proiectant, constructor, furnizor, beneficiar de **Al. Olteanu**, director în Banca de Investiții — Centrala (pag. 3)
— Cultura legumelor în sezonul rece și semi-rece: O soluție mai economică de producere a răsadurilor — centralizarea de prof. dr. **Bujor Mănescu**, membru corespondent al Academiei de Științe Agricole și Silvice (pag. 4)
— Învățămîntul economic de care avem nevoie: Competența înaltă a economiștilor — accelerator al producției materiale de prof. univ. dr. **Aurel Negucioiu**, prorector al Universității „Babeș-Bolyai"-Cluj (pag. 5)
Comerț
— Cum pot fi impulsionate activitatea de creație și diversificarea sortimentelor de **I. Neacșu**, doctor în economie (pag. 6)
Prima ediție a Tîrgului internațional de la București
— Interes deosebit pentru oferta românească de ing. **N. Teodorescu**, secretar general al M.I.C.M.
Însemnări:
— Prestigiu, și nu numai atît de **V. Boescu** (pag. 7)

■ INFORMATICA
— Realizarea unui sistem unitar informatic de **M. Drăgănescu**, secretar permanent al Comisiei guvernamentale pentru dotarea cu echipamente de calcul și automatizarea prelucrării datelor (pag. 9)
— Miniordinatoare în serviciul întreprinderilor de **N. Antonescu**, Întreprinderea pentru întreținerea și repararea utilajelor de calcul (pag. 10)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE
Relația centrală — întreprindere
— În domeniul financiar — Cum să ne exercităm competențele, de **Petre Predoiu**, director financiar — contabil. Centrala industrială mașini-unelte.
— În domeniul aprovizionării — Cînd există mai mulți coordonatori de ing. **L. Hübner**, Uzina „Steaua Roșie"-București. (pag. 11)
Conducerea față-n față cu calculatorul
Tribuna specialistului
— Tehnicienii sînt întotdeauna personal T. A.? de ing. **H. Ritzinger** (pag. 12—13)
La masa rotundă
— Matematica întreprinderii. Cine sînt responsabili pentru transformarea ei în instrument de eficiență? (pag. 15)
Din teoria și practica conducerii în lume
— Experiența conducerii pe proiecte de **P. W. Brooks**, de la B.A.C. (pag. 16)

■ TEORII • IDEI
— Probleme ale conducerii sistemelor economice de acad. **V. A. Trapeznicov** (pag. 17—18)
— Istoriografia economică românească de **Fl. Costin** (pag. 19)

■ ECONOMIE MONDIALĂ
— Strategia internațională a dezvoltării de **N. Munteanu** (pag. 20)
— Colaborarea economică româno-iugoslavă în continuă dezvoltare de **M. Georgescu**
— **R.P. Bulgaria:** Concentrarea agriculturii pe baze industriale de **Ștefan Kovacev**, redactor șef adjunct „Ikonomiceski Jivot" (pag. 21)
Statistică internațională
— Evoluții în structura comerțului mondial de **N. Popov** (pag. 23)

Redactor șef: Gheorghe DOLGU

Tiparul: Întreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40470

CURIER

• Ocuparea funcției de contabil

MARIA IUHAȘ, Bihor — Întrucît ați lucrat mai mult de doi ani în funcția de casieră și apoi ca funcționară principală la serviciul de contabilitate, avînd ca studii învățămîntul mediu de cultură generală, **îndepliniți condițiile prevăzute în anexa IV B, aprobată prin H.C.M. nr. 328/1967, pentru ocuparea funcției de contabil.** Din scrisoarea dv. rezultă că ocupați și în prezent o funcție economică medie deținînd, de la 1 mai 1970, funcția de statistician. În consecință puteți fi numită în funcția de contabil, dacă există un post vacant în unitate, după ce absolvenții liceului de specialitate repartizați la întreprinderea unde lucrați, au fost — în prealabil — încadrați în funcții corespunzătoare pregătirii lor de specialitate.

• Alocația de stat pentru copii

ION GALAȚEANU, Tecuci — Menținerea dreptului la alocația de stat pentru copii deși ați depășit plafonul de 2 000 lei instituit pentru primul copil, are un caracter tranzitoriu de la normele în vigoare, avînd aplicabilitate numai pentru situațiile ivite cu prilejul majorării generale a salariilor. Majorarea ulterioară, prin promovarea într-o gradație superioară, duce la încetarea derogării susmenționate, urmînd ca dreptul la alocație să se stabilească în raport cu noul salariu tarifar (Decretul nr. 285/1960, modificat prin Decretul nr. 422/1964).

• Stagiul în funcții superioare

ANA POPESCU, Slatina — 1) Perioada celor cinci ani cît ați urmat cursurile de zi ale A.S.E. nu se consideră vechime în munca salariată. Beneficiază de acest drept numai salariații scoși din producție și trimiși de unitatea unde lucrează la cursuri pentru ridicarea calificării lor profesionale. 2) La promovarea în funcția de economist principal, pentru care este prevăzută cerința unui stagiu de cel puțin opt ani în funcții economice superioare, se va putea lua în considerare (de către conducerea unității) ca stagiu util, pînă la jumătate din perioada lucrată în funcții economice medii (ca planificator). 3) Stagiul de trei ani la unitatea unde ați fost repartizată, prevăzut în **Decretul nr. 138/1970, pentru absolvenții învățămîntului superior, este obligatoriu și în cazul dv., deoarece înainte de înscriere n-ați ocupat o funcție pentru care se prevedea condiția absolvirii învățămîntului superior, ci o funcție economică medie.**

• Salarizarea tehnicienilor

C. POPESCU, București — Neavînd cel puțin 12 luni de activitate salariată, înainte de înscrierea dv. la școala tehnică, urmează să fiți încadrat ca tehnician cu salariul tarifar prevăzut pentru primul an de activitate. Nu este posibil să se ia în considerare **lunile lucrate înainte de înscrierea la școala tehnică și să se adune cu cele după absolvire, astfel încît să fiți salarizat mai devreme la salariul tarifar al funcției de tehnician la nivel de bază.**

• Salarizarea absolvenților

ION NIȚA, Slatina — În ipoteza în care, înainte de înscrierea la cursurile învățămîntului superior ați prestat o activitate salariată de cel puțin 12 luni, recunoscută ca vechime în muncă, la reîncadrarea dv. după promovarea examenului de diplomă, aveți dreptul să fiți încadrat la salariul tarifar prevăzut pentru absolvenții în al doilea an de activitate. Această reglementare este prevăzută în mod expres la pct. 10 din anexa IX-a la H.C.M. nr. 914/1968, cu modificările ulterioare.

• Realizarea planului de export

D. STANESCU, Combinatul de confecții și tricotaje — București. — Începînd cu anul 1970, conform prevederilor H.C.M. nr. 2424/1969, realizarea planului de export constituie sarcina comună a producătorilor de mărfuri pentru export și a întreprinderilor de comerț exterior. Ministerele, celelalte organe centrale și comitetele executive ale consiliilor populare județene și al Municipiului București, precum și centralele, combinatele și întreprinderile producătoare de mărfuri pentru export, primesc sarcini de plan pentru export. Exportul se consideră realizat din momentul introducerii la Banca Română de Comerț Exterior a documentelor pentru încasarea de la clienții externi a contravalorii mărfurilor, cu respectarea condițiilor prevăzute în contractele externe.

400 ÎNTREBĂRI — RĂSPUNSURI

găsiți în „CURIERUL ECONOMIC — LEGISLATIV", editat de revista "Viața economică"

Curierul — sub formă de carte, în 320 pagini — va fi difuzat gratuit, în cadrul abonamentului la Suplimentul publicitar al „Vieții economice".

Reînnoiți-vă din timp abonamentele pe anul 1971!

SCRISORI

LISTELE DE INVENTARIERE

CONSIDER că la unitățile industriale cu o gamă diversificată de produse și sortimente (care nu depășesc însă numărul de 50 și conduc evidența livrărilor pe situația 15) nu ar mai fi utilă înscrierea pe liste de inventariere a produselor expediate (cont 180). Nu este justificată nici urmărirea prin extrase de cont, concilieri etc. a beneficiarilor care apar cu facturi neîncasate la data inventarierii.

Opiniile mele sînt motivate astfel: situația 15 de solduri este un document complet. Ea redă pe fiecare rînd toate produsele din aceeași factură expediate aceluiași beneficiar, cu cerința imprimatului de totalizare a cantităților și corelarea cu totalul valorilor. Listele de inventariere implică înscrierea și corelarea cantitate-preț-valoare pentru fiecare produs din facturi, ceea ce mărește numărul pozițiilor înscrise și, în consecință volumul de muncă și de imprimate, fără a reda prin totalul general o corelație și o cheie de control a inventarierii contului. Inventarierea pe liste este justificată numai la unitățile care conduc evidența livrărilor în fișe de produse pe beneficiari, listele de inventariere fiind în acest caz balanțe analitice ale contului.

În consecință nu este justificat ca pentru toate facturile din soldul contului 180 la data inventarierii să se întreprindă acte de urmărire.

D. MIERLĂ
economist
Tg. Jiu

TAXAREA MĂRFURILOR

ÎN prețul de cost al unităților economice, se includ ca element de cheltuieli și valorile percepute de cărăușii ce execută transportul „bunurilor" (valori materiale), sau ocazionale cu întreținerea mijloacelor proprii de transport. Analizînd modul cum se face taxarea de către C.F.R. la vagoanele expediate de diverși furnizori, se constată erori la întocmirea documentelor de expediție de către furnizori, care se oglindesc în suprataxarea la cărăuș.

În general, furnizorii recurg la calcule tehnice atunci cînd expediază în același vagon materiale diferite, iar taxarea se face considerînd un singur sortiment, care este mai avantajos cărăușului. Asemenea situații sînt frecvente la furnizorii din Iași, Ploiești, Scăeni, unde fie din diferențe de taxare la sortimente, fie din greutatea care se taxează pe bază de declarație a furnizorului și nu de cîntărire efectivă, se calculează și se suportă de către beneficiar diferențe în sume importante.

Acest neajuns ar putea fi eliminat obligînd furnizorii prin „norme legale" de a înscrise corect sortimentele și greutățile.

Gheorghe LĂZANU
economist Cluj

ARMONIA CVARTETULUI: PROIECTANT-CONSTRUCTOR-FURNIZOR-BENEFICIAR

ÎN condiţiile noului cadru legislativ şi a existenţei unei puternice baze tehnice, materiale şi financiare — urmare a creşterii potenţialului şi avîntului economiei naţionale — apare cu atît mai justificată necesitatea sporirii atenţiei pentru pregătirea temeinică a fiecărei investiţii, ţinînd seama de multiplele avantaje ce le aduce.

Experienţa a dovedit nu o dată că atunci cînd toate problemele din etapa de pregătire a investiţiilor au fost bine puse la punct şi clarificate din timp, începerea lucrărilor, execuţia şi punerea în funcţiune a noilor obiective s-au făcut la termenele sau chiar înainte de termenele planificate. Este de ajuns să arătăm că, **de la începutul anului şi pînă în prezent, ca urmare directă a a unei minuţioase pregătiri, prealabile, din cele 241 de capacităţi de producţie mai importante puse în funcţiune, peste 20 au fost date în exploatare înainte de termenele planificate, ceea ce aduce economiei un plus important de producţie şi acumulări.**

Tot atît de adevărat este şi faptul că unele greutăţi întîmpinate în îndeplinirea planului de investiţii, ca şi în realizarea la termen şi în condiţii de eficienţă maximă a unor obiective şi capacităţi, se datorează, în multe cazuri, pregătirii insuficiente şi din timp a acestora, unor deficienţe organizatorice. Ele constau, în principal, în nerezolvarea multiplelor probleme sau în neasigurarea corelărilor ce le reclamă etapa de pregătire a investiţiilor. Ne referim la asigurarea din timp a documentaţiilor tehnico-economice pentru lucrările noi, a proiectelor de execuţie necesare acestora, precum şi pentru cele în continuare, contractarea maşinilor, utilajelor şi instalaţiilor din ţară şi din import şi asigurarea unor stadii fizice corespunzătoare la lucrările în continuare.

ESTE BINE cunoscută preocuparea partidului şi statului nostru pentru pregătirea din timp şi temeinică a condiţiilor de realizare a planului de investiţii, considerată pe bună dreptate hotărîtoare în procesul de realizare a lui. În ultima perioadă au fost aprobate o serie de noi reglementări, care au creat cadrul propice pentru o mai bună pregătire, planificare, organizare şi execuţie a investiţiilor, în vederea creşterii eficienţei economice a acestora.

Prin noile reglementări s-au precizat mai bine etapele de realizare a unei investiţii, stabilindu-se sarcini şi răspunderi concrete fiecăruia din factorii care participă la acest proces, fie că sînt titulari sau beneficiari de investiţii, proiectanţi sau constructori, fie că sînt organe de planificare, avizare sau finanţare.

Este de urmărit în ce măsură şi cu ce rezultate se achită toţi aceşti factori de sarcinile ce le revin?

În 1971 — circa 300 noi capacităţi de producţie

NE MAI despart numai două luni de noul an de plan — primul din viitorul cincinal — care marchează trecerea la realizarea unui program de investiţii din fondurile centralizate ale statului de 420—435 miliarde lei, aproape tot atît cît s-a investit în ultimii 10 ani. **Numai în 1971, volumul investiţiilor ce urmează a fi înfăptuit va fi cu peste 7 miliarde lei mai mare decît realizările preliminate ale acestui an.**

Acest volum sporit de investiţii, reclamă o pregătire minuţioasă, fără de care concretizarea lui în cele circa 300 capacităţi de producţie mai importante prevăzute a fi date în exploatare nu este posibilă. Pentru aceasta, o primă condiţie o constituie **îndeplinirea integrală a planului de investiţii şi de punere în funcţiune pe acest an. Or, la 30 septembrie a.c., a mai rămas de realizat un volum de investiţii de peste 20 miliarde lei, adică în medie lunar 10,1% faţă de numai 8,6% cît s-a realizat în trimestrul III a.c.** Această situaţie nesatisfăcătoare este mai pregnantă la unele ministere la care ritmul mediu lunar din acest trimestru va trebui să fie şi mai mare: 14,2% la Ministerul Industriei Chimice, 11,1% la Ministerul Industriei Materialelor de Construcţii etc.

La unele din şantierele principale, de pildă, realizările sînt şi mai slabe: 13,5% la lucrările de dezvoltare a Uzinei de anvelope „Victoria" Ploieşti, 24,3% la unitatea de îngrăşăminte cu azot nr. 4 Piatra Neamţ, 56,9% la Combinatul de materiale de construcţii Cîmpulung-Argeş. **Această situaţie, dacă nu va fi îmbunătăţită pînă la sfîrşitul anului, va influenţa negativ îndeplinirea planului de investiţii pe 1971.**

Dacă se are în vedere şi faptul că, în trimestrul IV a.c., au rămas de realizat aproape 50% din numărul capacităţilor de producţie mai importante planificate în acest an (din care 38 cu termene expirate la 30 septembrie a.c., iar la alte 45 nu au fost rezolvate încă toate problemele care condiţionează punerea lor în funcţiune la termen), rezultă că se cer depuse eforturi deosebite pentru îndeplinirea sarcinilor de plan pe acest an. Sînt de semnalat, îndeosebi, rămînerile mari în urmă la ministerele: Industriei Chimice, Industriei Construcţiilor de Maşini, Industriei Materialelor de Construcţii, Agriculturii şi Silviculturii şi Industriei Uşoare.

Mare parte a acestor rămîneri în urmă se datorează tocmai unei slabe pregătiri a condiţiilor de realizare a investiţiilor, mai ales în ce priveşte contractarea unor utilaje şi instalaţii tehnologice, sau contractarea lor cu termene necorelate cu cele de montaj sau chiar de punere în funcţiune. De menţionat faptul că Ministerul Industriei Construcţiilor de Maşini, de exemplu, nu avea contractate la 30 septembrie a.c. un volum mare de utilaje din care menţionăm: 50 milioane lei, la Uzina de autoturisme Piteşti, 45 milioane lei la Fabrica de şuruburi Slatina etc.

Tabloul stadiului de realizare a planului de investiţii pe acest an, nu ar fi însă complet dacă nu ne-am referi şi la începerea lucrărilor noi, care vor constitui în 1971 un important front de lucru. **La începutul acestei luni nu era demarată execuţia la 46 lucrări, din care pentru 18 studiile tehnico-economice se află abia în diverse stadii de elaborare, avizare sau aprobare.** Printre obiectivele neîncepute, sînt şi unele deosebit de importante pentru economia naţională, cum ar fi: Rafinăria Dobrogea, Centrala electrică de termoficare Brazi, Uzina de vagoane de marfă Caracal, Turnătoria de oţel şi fontă de la Uzina mecanică Cîmpina etc.

„Disonanţe" cu consecinţe...

DAR ETAPA de pregătire a investiţiilor pentru 1971 nu constă numai în asigurarea unor stadii fizice corespunzătoare. Ea trebuie să se desfăşoare organizat **la toate verigile,** cu mult timp înainte de începerea anului de plan: **la proiectanţi** (pentru elaborarea documentaţiilor tehnico-economice şi a proiectelor de execuţie); **la beneficiari** (pentru lansarea comenzilor şi încheierea contractelor privind maşinile, utilajele şi instalaţiile tehnologice, precum şi pentru lucrările de construcţii, instalaţii şi montaje); **la constructori** (pentru contractarea materialelor şi asigurarea bazei tehnice de producţie); **la furnizori** (pentru însuşirea fabricaţiei maşinilor, utilajelor şi instalaţiilor tehnologice stabilite a se asimila de întreprinderile din ţară).

Această vastă activitate de pregătire, care se desfăşoară concomitent cu realizarea planului pe acest an, a fost uşurată de cunoaşterea încă din luna iunie de către factorii respectivi a planului de investiţii aprobat pe 1971, precum şi de faptul că el a putut fi îmbunătăţit prin contribuţia cadrelor de răspundere cu ocazia dezbaterilor ce au avut loc în întreprinderi, centrale industriale şi combinate.

Dacă condiţiile pentru o pregătire temeinică a investiţiilor anului 1971 au fost create, nu întotdeauna şi nu în toate cazurile titularii, beneficiarii sau proiectanţii au înţeles să folosească timpul de care dispun pentru precizarea, clarificarea şi rezolvarea tuturor problemelor.

Una din aceste probleme o constituie **elaborarea şi aprobarea studiilor tehnico-economice pentru lucrările noi.** În 1971, s-a prevăzut începerea execuţiei unui număr de circa 400 de lucrări noi importante pentru care studiile tehnico-economice trebuiau să fie aprobate pînă la 1 septembrie a.c. Dintr-o analiză efectuată a reieşit însă că, pînă la 30 septembrie a.c., s-au aprobat numai circa 37,7% din studiile respective. Întîrzieri mari în elaborarea şi aprobarea documentaţiilor tehnico-economice înregistrează ministerele Industriei Metalurgice (care are asigurate studii tehnico-economice numai pentru circa 18% din numărul lucrărilor prevăzute să înceapă în 1971), Industriei Chimice (circa 22%), Industriei Construcţiilor de Maşini (circa 26%); Industriei Alimentare (circa 36%).

Noile programe de elaborare şi aprobare a studiilor tehnico-economice, arată că, **pînă la sfîrşitul anului, acestea vor fi asigurate în proporţie de circa 95% faţă de numai 43% la 1 decembrie 1969 şi 29% la 1 decembrie 1968.**

Trebuie să arătăm însă că, unele din aceste programe nu sînt respectate întocmai de către diferiţi titulari de investiţii. Iată un exemplu: la Ministerul Industriei Construcţiilor de Maşini, din 7 studii tehnico-economice ce trebuiau predate de proiectanţi, potrivit programului, pînă la 30 septembrie a.c., s-au predat numai 5, din 12 studii care trebuiau depuse la organele de avizare, s-au depus numai 6, iar din 19 ce trebuiau depuse la Consiliul de Miniştri pentru aprobare, s-au depus numai 7.

Întîrzierile în elaborarea studiilor tehnico-economice sînt determinate, în principal, de necunoaşterea elementelor necesare proiectării, ca urmare a neprecizării şi neclarificării de titularii şi beneficiarii de investiţii a unor probleme legate de utilaje sau a neelucidării diferitelor aspecte privind tehnologia de fabricaţie. În alte cazuri, ele au la bază insuficienta fundamentare economică a investiţiilor solicitate, ceea ce implică refaceri, completări şi îmbunătăţiri ale documentaţiilor tehnico-economice. Aspectele sesizate de organele în drept la avizarea studiilor tehnico-economice, demonstrează cu prisosinţă acest fenomen. Este de ajuns să arătăm că numai prin avizarea indicatorilor de eficienţă din studiile tehnico-economice din competenţa de aprobare a titularilor, centralelor industriale şi întreprinderilor, în perioada 1 ianuarie — 30 septembrie a.c. **au fost respinse de la finanţare sau a fost redusă documentaţia pentru investiţii în valoare de circa 1,6 miliarde lei.**

O altă problemă importantă care trebuie să fie rezolvată în etapa de pregătire a investiţiilor este şi **elaborarea proiectelor de execuţie atît pentru lucrările în continuare, cît şi pentru cele noi.** După cum se ştie, beneficiarii au obligaţia să asigure integral proiectele de execuţie, pînă la 1 octombrie a.c., pentru lucrările în continuare şi pînă la 1 decembrie a.c., pentru cele noi. Analiza făcută a scos însă în evidenţă că, **la 30 septembrie a.c., erau asigurate proiecte de execuţie numai pentru 67,6% din volumul total al investiţiilor prevăzute a se realiza în 1971** (Ministerul Industriei Chimice — 54% din total, Ministerul Industriei Metalurgice — 69%, Ministerul Agriculturii şi Silviculturii — 75,7%).

Predarea integrală şi din timp constructorilor a documentaţiilor de execuţie este absolut necesară, deoarece permite acestora o studiere mai profundă a soluţiilor constructive prevăzute în proiecte, organizarea judicioasă a şantierelor, precizarea volumului de resurse materiale, utilaje şi forţă de muncă, necesare desfăşurării ritmice a lucrărilor.

Stadiul asigurării documentaţiilor tehnico-economice şi de execuţie arată că şi în acest an se menţin rămîneri în urmă, cu toate măsurile ce au fost luate pentru îmbunătăţirea activităţii de proiectare. Acestea se referă la: organizarea activităţii de proiectare; folosirea mai eficientă a capacităţii acestora; profilarea organizaţiilor de proiectare pentru elaborarea tehnologiilor de fabricaţie şi degrevarea lor de elaborarea unor proiecte de execuţie, prin trecerea acestora la unităţile economice beneficiare de investiţii; elaborarea de către organizaţiile de construcţii a desenelor de execuţie; constituirea unor colective de proiectanţi, care să urmărească şi să răspundă de proiectele elaborate pînă la realizarea parametrilor proiectaţi; introducerea acordului global în retribuirea muncii proiectanţilor etc. Dar aceste măsuri nu au fost aplicate în totalitate. Dintr-o analiză efectuată de Banca de Investiţii la 12 institute de proiectare privind aplicarea formei de salarizare în acord global pentru lucrările din programele de proiectare pe trimestrul II şi III a.c. a reieşit că numai trei aplică integral această formă (IPIU, IPB şi ISART), 6 în proporţie între 40—62% (IPIMC, IPCM, IPT, ICPID, ICPA şi IPROMET), iar 3 între 5 şi 39% (ISPH, IPRAN şi IPROMIN).

În activitatea de pregătire a investiţiilor se include organic şi **activitatea de contractare a maşinilor, utilajelor şi instalaţiilor tehnologice, precum şi a cons-**

Alexandru OLTEANU
director în Banca de Investiţii — Centrală

→

←

trucțiilor metalice pentru lucrări industriale.

Este bine cunoscut faptul că mașinile, utilajele și instalațiile tehnologice constituie elementul activ în procesul de producție, determinant pentru obținerea rezultatelor economico-financiare de pe urma investițiilor. De aceea, este deosebit de important ca asigurarea lor să nu se facă cu întîrziere, deoarece necesită o perioadă mare, în special pentru prospectarea piețelor, în cazul utilajelor din import, și de pregătire și lansare în fabricație a celor ce se produc în țară.

Practica arată că întîrzierile în asigurarea utilajelor au condus la nerespectarea termenelor de punere în funcțiune a unor capacități importante de producție, cum ar fi: 70 mii cherestea de foioase/an, la Complexul pentru industrializarea lemnului Sebeș, 400 tone/24 h semințe floarea soarelui la fabrica de ulei Constanța, 250 tone/an acid BON — la Uzina „Sintofarm" București — toate cu termen de punere în funcțiune la 30 septembrie a.c. Pentru 1971, situația la începutul lunii octombrie este oarecum îmbunătățită față de acest an, dar departe de a corespunde pe deplin necesităților. **Dintr-o analiză efectuată la începutul lunii august a.c., numai pentru utilajele tehnologice ce se execută de către Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, de exemplu, s-au predat documentații în proporție de 83% și s-a contractat 70%.**

O situație cu totul nesatisfăcătoare și care impune luarea unor măsuri deosebite din partea beneficiarilor de investiții, o prezintă **asigurarea cu documentație de execuție și contractare a construcțiilor metalice.** La 1 august a.c., documentația de execuție a acestora era asigurată în proporție de numai circa 15% din volumul total necesar pe 1971 și s-au contractat abea 3%.

Concentrarea eforturilor și resurselor pe priorități

ETAPA de pregătire a investițiilor înscrie ca o activitate importantă și cea **de contractare de către beneficiarii de investiții cu organizațiile de construcții, a lucrărilor de construcții, instalații și montaje.** Aceasta prezintă o mare importanță, îndeosebi pentru organizațiile de construcții-montaj. Avînd încheiate integral contractele ele își pot organiza mai eficient activitatea prin încărcarea corespunzătoare a capacității de producție încă din primele zile ale anului, prin folosirea la maximum a dotării tehnice, materiale și umane de care dispun etc. Or, analiza efectuată la 15 ministere, a scos în evidență că, în cursul lunii august a.c., **erau încheiate contractele pentru 66,5% din volumul de construcții-montaj prevăzut în planul pe 1971.**

Deoarece contractarea lucrărilor de construcții-montaj nu s-a terminat, nici în prezent, este necesară o impulsionare a acestei acțiuni, atît din partea titularilor de investiții, cît și din partea ministerelor tutelare de organizații de construcții.

Finalizarea activităților din etapa d pregătire a investițiilor presupune în mod obiectiv o **corelație perfectă a acestuia cu planul.** Această afirmație este bazată pe faptul că o investiție eficientă nu se poate obține în condițiile în care ar exista o ruptură între activitatea de pregătire și cea de planificare. Ne referim la faptul că investițiile odată pregătite, este nevoie să se prevadă un plan cu fondurile necesare pentru realizarea lor în termene scurte. Altfel, spus, **trebuie să se asigure o concentrare a fondurilor pe un număr restrîns de șantiere, acordîndu-se prioritate obiectivelor și capacităților de producție de primă importanță economică.** Avantajele concentrării fondurilor sînt multiple: în primul rînd, se scurtează duratele de execuție; în al doilea rînd, se reduce perioada de imobilizare a fondurilor pentru ca, în final, acestea să se reflecte în sporuri de producție și acumulări. Aceasta incumbă titularilor de investiții, organelor de planificare și finanțare, sporirea preocupărilor și eforturilor pentru restrîngerea frontului de lucru în construcții și concentrarea fondurilor către obiectivele productive majore pentru economie. La 31 decembrie 1969, numărul șantierelor cu antrepriză în execuție simultană era de 2 563 față de 2 455 în 1968. De menționat că, **din totalul șantierelor existente la sfîrșitul anului precedent, 1 763 aveau volume de lucrări de executat sub 10 milioane lei, ceea ce demonstrează dispersarea forțelor și mijloacelor materiale pe un număr mare de șantiere, multe cu valori mici.**

REALIZAREA în condiții optime a activității de pregătire a investițiilor pentru 1971, cere din partea tuturor factorilor — titulari și beneficiari, proiectanți, constructori, organe de planificare și avizare — nu numai o analiză temeinică a tuturor aspectelor ce se ridică, ci și armonizarea eforturilor, luarea măsurilor pentru rezolvarea lor operativă și în termenele stabilite.

O SOLUȚIE MAI ECONOMICĂ DE PRODUCERE A RĂSADURILOR: CENTRALIZAREA

Cultura legumelor în sezonul rece și semirece

RIDICAREA eficienței economice a legumiculturii este strîns legată de trei factori principali: producerea unui răsad de calitate, aplicarea cu strictețe a tehnologiilor recomandate de cercetarea științifică și reducerea cheltuielilor de producție, în contextul ridicării constante, an de an, a producției la unitatea de suprafață. Pentru cultura legumelor din sezonul rece și semirece, practicată în sere și adăposturi din plastic, esențial este să se obțină răsaduri de calitate superioară, la un cost redus, capabile să asigure producții extratimpurii și timpurii cît mai ridicate.

În sistemul actual de răsadnițe, încălzite cu biocombustibil sau căldură tehnică, organizarea procesului tehnologic de producere a răsadurilor prezintă mari deficiențe de ordin economic și tehnic. Investiția specifică fiind ridicată, 100—260 lei/m², ea nu poate fi recuperată în termen scurt, deoarece sistemul constructiv al răsadnițelor oferă spații de cultivare cu totul reduse, care nu pot fi folosite intensiv. Exploatarea construcțiilor este incomodă, iar mecanizarea principalelor lucrări se face cu mare greutate. Răsadurile obținute în astfel de răsadnițe, cu toate îngrijirile care se dau, prezintă o alungire exagerată a tulpinii, neuniformități din punct de vedere biologic, ceea ce conduce, în final, la producții scăzute.

Sistemul actual de producere a răsadurilor este neeconomicos și constituie o stavilă în intensificarea producției legumicole. În acest context trebuie menționat faptul că folosirea gunoiului de grajd impune o tehnologie complicată și, în același timp, primitivă, unde puține lucrări pot fi mecanizate. Strîngerea, depozitarea și așezarea biocombustibilului în răsadnițe necesită foarte multe brațe de muncă, fiind în același timp și un proces de durată; consumul mare de gunoi de grajd constituie de asemenea un element esențial în renunțarea la vechea tehnologie de producere a răsadurilor. Trebuie arătat că anual unitățile cultivatoare de legume sînt nevoite să colecteze sute de mii de tone de bălegar, care apoi se prepară cu zeci de mii de tone de paie. La un asemenea volum, sînt necesare considerabile mijloace de transport. Menționăm că la 100 ha legume plantate prin răsad, unitatea cultivatoare ar avea nevoie de circa 3 ha răsadnițe, ceea ce ar necesita pentru încălzire o cantitate de 500 tone gunoi de grajd. Trebuie avut în vedere că tona de gunoi de grajd se ridică la 25—100 lei, în funcție de sursă, de mijloacele de transport folosite și de calitatea materialului, fapt ce afectează considerabil cheltuielile de producție, efectuate cu producerea răsadului.

În condițiile actuale, impuse de noua tehnologie practicată în legumicultură, gunoiul de grajd nu este suficient pentru producerea răsadurilor de calitate, din care cauză nu întotdeauna se poate realiza planul la legumele timpurii.

Dezvoltarea sectorului legumicol pe diferite planuri cum sînt: culturi forțate sub sticlă, culturi protejate cu plastic, culturi timpurii în teren descoperit, cu folosirea unor metode tehnologice după modelul industriei, au impus în mod necesar găsirea unei noi soluții mai economice de prodcere a răsadurilor de legume. Pentru a răspunde acestei necesități s-au creat primele centre pentru producerea centralizată a răsadurilor, destinate în prima etapă culturilor din serele acoperite cu sticlă și serelor solar acoperite cu plastic. Acest mod de activitate economică are avantajul că permite concentrarea fondurilor de la mai multe unități într-un singur complex „industrial", utilat în mod corespunzător și sistematizat în mod riguros, precum și încadrarea cu personal de înaltă calificare și personal ajutător, care să conducă și să exploateze în mod științific această întreprindere.

Întreprinderile pentru producerea răsadurilor se proiectează ca unități de producție independente, cu gestiune economică proprie și personalitate juridică. Ele se vor organiza în marile bazine legumicole, sub forma unor asociații între întreprinderile agricole de stat și cooperativele agricole de producție, sau prin înființarea unor unități intercooperatiste. Asemenea complexe, dotate cu sere — înmulțitor și sere pentru repicat, încălzite de la centrale termice, vor putea produce anual fiecare, de la 6 mil. pînă la 30 mil. fire răsad din diferite specii, ceea ce va asigura plantarea unei suprafețe de 50 pînă la 500 ha cu legume.

Producerea centralizată a răsadurilor dă posibilitatea introducerii celor mai valoroase soiuri, generalizarea controlului fitosanitar, aplicarea strictă a complexului de măsuri agrotehnice și mecanizarea lucrărilor de îngrijire. Un avantaj deosebit este acela că unitățile beneficiare au posibilitatea să preia materialul săditor la epoca optimă de plantare, în condiții bune de transport. Pe această cale se va introduce o disciplină fermă de respectarea epocilor de plantare și pregătirea terenului de cultură. Este important de arătat că aceste întreprinderi vor avea rolul, ca în zona lor de deservire, să introducă în unitățile agricole cu profil legumicol, tehnologiile moderne de lucru în legumicultura forțată și din cîmp descoperit.

În anul acesta, în diferite județe s-a inițiat producerea răsadului pe suprafețe mari, centralizate, procedeu care a dat bune rezultate. Astfel, Întreprinderea intercooperatistă de sere București a produs 2,7 milioane fire, Cooperativa agricolă de producție Dudești — 2 milioane fire, iar Întreprinderea Intercooperatistă de sere Brînceni-Alexandria — 2 milioane fire răsad, din diferite specii, îndeosebi legume timpurii. În județul Teleorman, tot în acest an, în 6 cooperative agricole producerea răsadului s-a organizat în microcomplexe de 1000—5000 mp, compuse din sere înmulțitor de suprafață (C.A.P. Drăgănești-Vlașca, Întreprinderea Intercooperatistă de sere Brînceni) sau semiîngropate (C.A.P. Cernetu, C.A.P. Bujoreni, C.A.P. Crîngu) și sere acoperite cu plastic, pentru efectuarea repicăturilor. Toate complexele au fost dotate cu centrală termică pentru încălzirea a 0,5—1 ha sere.

Dacă analizăm comparativ diferitele sisteme de producerea răsadurilor reiese că cel mai indicat sub raportul eficienței economice este cel în complexele mari, unde răsadul se poate obține la un cost de 0,46 lei firul repicat în ghivece, față de 0,56 lei în răsadnițele încălzite cu apă caldă și 0,60 lei în răsadnițele încălzite cu gunoi de grajd. Eficiența ridicată a sistemului industrial de producere a răsadurilor mai rezultă și din faptul că la un hectar se pot obține 20 mil. fire de semănături și 3,5 mil. fire repicate față de 8 mil. și respectiv 900 mii fire, cît se realizează la hectarul de răsadniță încălzit cu gunoi de grajd.

Din rezultatele obținute în acest an se constată că în complexele din județul Teleorman, serele au fost folosite intensiv, în 2—3 cicluri pentru răsaduri și 1—2 cicluri pentru producția de legume. Perioada de folosire a serelor numai pentru răsad a fost de 60—92 zile, fiind cuprinsă între 13 ianuarie și 15 aprilie, în funcție de unitatea cultivatoare. Observațiile efectuate au evidențiat faptul că spațiul din sere a fost folosit la maximum, fiind evaluat la 80—90% din suprafața totală a serei. Aceasta a permis ca pe complexe să se obțină: la C.A.P. Cernetu — 1,6 milioane fire de semănături (3200 fire/mp), sau 748 mii fire repicături (248 fire/mp); la C.A.P. St[illegible]gul Roșu din comuna Bujoreni 1,32 milioane fire de semănături (4400 fire/mp), sau 825 mii fire din repicături (457 fire/mp). Cu răsadul obținut s-au putut planta la termenul optim, tomatele în serele solar, acoperite cu plastic (23 martie la C.A.P. Cernetu de 14 ha și 24 martie la C.A.P. Frăsinet, comuna Băbăuți).

În ceea ce privește investiția, asemenea complexe s-au realizat la o investiție specifică de 223—245 lei/mp, inclusiv centrala termică și canalele termice magistrale de tur-retur. Este demn de evidențiat faptul că toate construcțiile din aceste complexe au fost proiectate și executate la costuri mult mai scăzute, comparativ cu alte complexe organizate în țară.

Dacă ne referim la cheltuielile de producție cu producerea răsadului acestea variază între 79970 lei la C.A.P. Cernetu (pentru 1350 m²), 86920 lei la C.A.P. Bujoreni (pentru 2100 m²) și 115000 lei la C.A.P. Crîngu (pentru 2150 m²). Din aceste sume, valoarea combustibilului consumat se ridică la 36 950 lei la C.A.P. Cernetu, 40 000 lei la C.A.P. Bujoreni și 70 000 lei la C.A.P. Crîngu. În final după datele preliminarii, pentru un fir de răsad repicat s-au făcut cheltuieli directe de 0,11 lei la C.A.P. Cernetu, 0,10 lei la C.A.P. Bujoreni și 0,25 lei la C.A.P. Crîngu. Costul mai ridicat al răsadului la C.A.P. Crîngu se datorește nefolosirii intensive și raționale a spațiului din sere.

Din experiența primului an de producere centralizată și pe scară industrială a răsadului de legume, reiese în mod evident avantajele economice ale noii tehnologii preconizate, care dau posibilitatea obținerii unui material săditor de calitate superioară, la un cost scăzut, chezășie certă în asigurarea populației cu legume proaspete și ieftine în tot cursul anului.

prof. dr. Bujor MĂNESCU
membru corespondent
al Academiei de Științe Agricole
și Silvice

ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC DE CARE AVEM NEVOIE

COMPETENȚA ÎNALTĂ A ECONOMIȘTILOR – ACCELERATOR AL PRODUCȚIEI MATERIALE

prof. univ. dr. Aurel NEGUCIOIU
prorector al Universității Babeș-Bolyai Cluj

CINCINALUL ce se va încheia o dată cu anul 1970 a înscris în bilanțul său realizări care îi definesc cu elocvență atît locul cît și rolul în evoluția societății românești pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Un loc aparte este ocupat de înnoirile obținute de școala de toate gradele. Directivele Comitetului Central, Legea învățămîntului, Statutul personalului didactic și măsurile luate în lumina lor au condus la îmbunătățirea organizării, conducerii și desfășurării procesului instructiv-educativ în toate compartimentele școlii noastre.

Cu toate acestea, cuprinzătoarea și deosebit de profunda revoluție ce se desfășoară în prezent în știință și tehnică, modificarea radicală a locului pe care forța de muncă îl ocupă și a funcțiilor pe care ea le îndeplinește în producția materială și în cea spirituală, îmbogățirea problematicii științifice, creșterea fără precedent a responsabilității școlii superioare, nivelul atins în dezvoltarea economiei, științei și culturii în țara noastră, progresele înregistrate de știința și civilizația universală mențin mereu în actualitate ca un imperativ major perfecționarea învățămîntului superior. Și aceasta cu atît mai mult, cu cît în școala noastră superioară în general Directivele Plenarei Comitetului Central al P.C.R. din aprilie 1968 ca și alte indicații ale conducerii superioare de partid și de stat se aplică, după părerea noastră, cu oarecare încetineală. Perfecționarea multilaterală a procesului de învățămînt este organic și indisolubil legată de soluționarea unui șir întreg de probleme majore care privesc latura pedagogică, organizatorică și însuși conținutul învățămîntului. Aceste probleme care trebuie să preocupe în cel mai înalt grad pe toți factorii de răspundere din învățămîntul superior, au fost pe cît de cuprinzător pe atît de profund înfățișate de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul inaugurării acestui nou an universitar și al întîlnirii avute cu cadre din învățămîntul economic superior și alți economiști.

În rîndurile ce urmează ne propunem să exprimăm cîteva păreri și considerații cu privire la modernizarea învățămîntului superior economic.

Rolul și răspunderea economistului

PUNCTUL de pornire în organizarea învățămîntului economic superior îl constituie, înainte de toate, precizarea rolului, a funcțiilor și a răspunderii ce revin economiștilor cu calificare superioară și, în legătură cu aceasta, precizarea sferei de activitate și a profilului lor. Este știut că procesul de producție, oricare ar fi ramura în care se desfășoară, include în mod obiectiv atît raporturile dintre om și natură, cît și raporturile reciproce dintre oameni. Care este aici locul economistului și care sînt funcțiile pe care el trebuie să le îndeplinească? S-au găsit și se mai găsesc și astăzi oameni care cred că economistul — fie el cu studii superioare — este un fel de observator care înregistrează, clasifică și grupează aposteriori după anumite criterii și reguli, desfășurarea procesului de producție, repartiție, schimb și consum. Deși rolul evidenței în viața contemporană este mai important decît oricînd în trecut și deși el va crește mereu o dată cu dezvoltarea societății, evidența nu epuizează nici pe departe sfera activității economistului și nu surprinde nici măcar ceea ce este și trebuie să fie esențial în cadrul acestei activități.

După părerea noastră economiștii sînt chemați: a) să studieze cît mai cuprinzător și cît mai adînc fenomenele, procesele și raporturile economice reale, să descopere legile obiective care guvernează dezvoltarea vieții economice și îi reglează pulsul, să dezvăluie mecanismul de acțiune al acestor legi obiective atît la nivel macro, cît și microeconomic; b) să elaboreze și să folosească cu pricepere întregul sistem categorial și de indicatori cu ajutorul cărora să determine și să aprecieze cît mai exact, sub raport calitativ și cantitativ fenomenele și procesele economice; c) să desprindă pe acest temei și să prevadă direcțiile principale de dezvoltare; d) să contribuie la elaborarea modelului optim de funcționare a economiei sau a unității economice. Găsirea unor forme adecvate de conducere și organizare cît mai eficientă a producției și a muncii la nivel micro și macroeconomic; intuirea celor mai potrivite forme, metode și pîrghii de înfăptuire a repartiției și schimbului; identificarea posibilităților economice de care dispunem în prezent și aprecierea cît mai realistă a celor viitoare — sînt de asemenea, atribuții ce definesc atît sfera de activitate, aria competențelor cît și răspunderea economiștilor.

Prezența economistului este deci necesară în toate compartimentele și verigile în care pulsează viața: în întreprinderile industriale, agricole, de construcții, de transport, în cele comerciale ca și în instituțiile bancare, financiare etc., etc. Experiența practică ne convinge tot mai mult că economistul devine inginerul social al producției. Ca personificare a științei și gîndirii economice, el trebuie să desfășoare o bogată activitate creatoare de concepție, teoretică și aplicativă. Competența înaltă a economiștilor se înscrie printre factorii care contribuie la accelerarea producției materiale.

Pe cît este de adevărat că prezența economistului este necesară în toate compartimentele și verigile în care pulsează viața și la toate nivelele de organizare a acesteia, pe atît este de adevărat și faptul că în funcțiile ce trebuie îndeplinite de economiști există o anumită ierarhie, o anumită **gradație** determinată înainte de toate de complexitatea atribuțiilor ce definesc o funcție economică sau alta. Și, evident, unul este volumul de cunoștințe și aptitudini pe care trebuie să le cumuleze cineva pentru a putea îndeplini o funcție economică mai simplă și altul — pentru a îndeplini o funcție economică mai complexă. Diferite sînt și perioadele în care se pot forma economiștii pentru astfel de funcții diferite.

Realitatea ne arată că sînt deosebit de numeroase funcțiile economice pentru a căror îndeplinire este suficientă o pregătire economică medie, ce se poate obține în liceele economice. **Elaborarea unui nomenclator cuprinzător de funcții economice, în dependență de nivelul de pregătire economică este, după părerea noastră, pe cît de necesară pe atît de utilă sub raport practic-economic.** Un astfel de nomenclator ar contribui la: a) fundamentarea mai științifică a necesarului de cadre de economiști cu pregătire medie și cu pregătire superioară și deci, a cifrei de școlarizare în învățămîntul economic; b) definirea cu mai multă exactitate a profilului economistului; c) reducerea și eliminarea fenomenelor de folosire a economistilor cu calificare superioară pe posturi ce nu necesită o asemenea calificare, ca și a fenomenelor inverse de folosire a economiștilor cu calificare medie pe posturi care necesită calificare superioară; d) creșterea eficienței folosirii economiștilor.

Atribute ale competenței

COMPETENȚA economistului cu calificare superioară, ca, de altfel a oricărui specialist, se manifestă, se apreciază și se măsoară în activitatea practică. Printre atributele care definesc competența economistului se înscriu printre altele:

a) profunzimea și aria de cuprindere, orizontul gîndirii economice;

b) nivelul de cunoaștere, de stăpînire a celor mai noi procedee, metode și instrumente de analiză și sinteză a activității economice; aptitudinea de a măsura cantitativ activitatea economică și rezultatele acesteia;

c) posibilitățile reale pe care le are de a se informa cît mai repede, de a lua cunoștință de cele mai noi rezultate ale teoriei și practicii economice în domeniul în care își desfășoară activitatea, la care se adaugă, bineînțeles și cantitatea de informații pe care o are;

d) operativitatea cu care oferă soluții concrete și eficiente pentru problemele economice în vederea adoptării de decizii cu privire la o latură sau alta a vieții economice, decizii care să răspundă principiului: maximum de efect cu minimum de cheltuieli. Pentru înfăptuirea acestui principiu economistul trebuie să aibă facultatea de a sesiza cele mai eficiente pîrghii, metode și forme economice, organizatorice și administrative de desfășurare a producției, repartiției, schimbului și consumului;

e) capacitatea de a prevedea, de a desprinde pe temeiul prezentului a tendințelor și direcțiilor principale ale evoluției viitoare.

Bazele competenței economistului cu calificare superioară se pun în facultate. Aici își conturează viitorul economist domeniul în care urmează a se specializa, ramurile științei pe care trebuie să le însușească. Aici, altfel spus, se conturează **profilul profesional** al economistului.

Nivelul calitativ al învățămîntului economic superior, mai ales în primul și cel de al doilea an, depinde într-o măsură însemnată de gradul de pregătire al absolvenților liceelor noastre. Cu toate succesele obținute de școala noastră secundară, învățămîntul economic superior continuă să se lovească în primii ani de unele greutaăți, dintre care notăm următoarele:

a) Și în prezent, învățămîntul economic superior își recrutează marea majoritate a studenților din rîndul absolvenților liceelor teoretice. De aceea, aici aproape totul începe de la alfa. **Creșterea sferei de cuprindere a liceelor economice și ridicarea nivelului de pregătire economică a elevilor din liceele de cultură generală vor reduce treptat acest neajuns;**

b) Un număr însemnat de absolvenți ai liceelor care doresc să devină economiști au încă și în prezent o pregătire slabă sau mediocră în domeniul matematicii. Datorită acestui fapt, în anul I se pierde mult timp pentru însușirea unor cunoștințe care trebuia deja însușite. **Și acest neajuns trebuie să fie eliminat de învățămîntul liceal. În același sens poate acționa și sporirea exigențelor la concursul de admitere la această disciplină la toate facultățile economice;**

c) Un număr ce nu poate fi neglijat de absolvenți ai liceelor, de asemenea, au cunoștințe insuficiente în domeniul limbilor străine de mare circulație internațională. Din acest motiv în anii de facultate ei nu pot apela la acest prețios instrument de informare și studiu. **Adăugarea la actualele probe de consurs (economie politică și matematici) a unei probe scrise și orale la o limbă străină de mare circulație internațională ar determina o sporire a interesului elevilor pentru cunoașterea limbilor străine.**

Cultivarea gîndirii economice

ORICARE ar fi domeniul — industrie, agricultură, construcții, transporturi, comerț, finanțe, bănci etc. — și oricare ar fi scara — întreprinderea, ramura, economia națională — în care și la care economistul își desfășoară activitatea, competența sa depinde într-o măsură însemnată de profunzimea și aria de cuprindere a gîndirii economice științifice. Fără îndoială că gîndirea economică este organic legată de practica economică. Legătura dialectică dintre ele este multiplă: a) Practica, mai exact practica economică constituie punctul de pornire; ea este acea realitate obiectivă ce se reflectă de către și în gîndirea economică; b) Practica economică generează necesitatea obiectivă a reflectării; c) Practica economică — relațiile, procesele și fenomenele economice — slujește drept criteriu al adevărului și sediu de verificare a acestuia; d) La rîndul ei gîndirea economică joacă un rol important în stabilirea scopurilor activității practice a oamenilor. Mai mult decît atît. În condițiile reglării conștiente a vieții economice la micro și macro-scară, gîndirea economică — întruchipată în știința despre acțiunea legilor economice obiective, despre resoartele structural-funcționale și de dezvoltare ale organismului social-economic etc. -stă la baza orientării activității practice de producție a membrilor societății în concordanță cu necesitățile obiective. Știința economică oferă elemente esențiale pentru prognoza viitorului, pentru elaborarea ideală a modelului cel mai armonios sudat. În prezent, adevărul „a conduce înseamnă a prevedea" dobîndește tot mai mult caracterul unei axiome. În felul acesta gîndirea economică științifică servește nu numai la reflectarea veridică a realității, la contemplarea acesteia, ci și la transformarea acesteia. Știința economică se transformă astfel într-un anumit sens în practică, îmbogățind-o și accelerîndu-i dezvoltarea.

Cunoștințele economice îmbogățesc zestrea spirituală a omenirii și în felul acesta au obținut „cetățenia" în cultura generală. Totodată, constituirea și dezvoltarea științelor economice au determinat cu necesitate ridicarea lor la „rangul" de cultură specială sau de specialitate.

În condițiile actualei revoluții științifice și tehnice, cînd viața economică pulsează mai puternic decît oricînd pe toate meridianele planetei crește nemăsurat rolul cunoștințelor economice. Fiecare zi aduce dovezi netăgăduibile care atestă că gîndirea economică se înscrie printre factorii care își pun pecetea asupra competenței tuturor celor chemați să se pronunțe și să decidă cu privire la organizarea și desfășurarea vieții social-economice la micro și macro-scară, în profil vertical și orizontal.

Capacitatea de a analiza și înțelege just faptele, realitățile social-economice și de a descoperi legile obiective care le guvernează; receptivitatea față de ceea ce este nou și capacitatea maximă de adaptare rapidă și fără pierderi la cerințele progresului; facultatea de a desprinde tendințele și direcțiile principale ale evoluției viitoare; — atribute esențiale ale gîndirii economice — se înscriu într-o măsură tot mai mare printre factorii care influențează atît orientarea, cît și eficiența activității economice.

Gîndirea economică științifică ferește pe economiști de pericolul voluntarismului, de cel al șablonismului și rutinei, cu tot cortegiul lor de urmări negative. În solul ei germinează și se dezvoltă inițiativa — atribut indispensabil al activității economice și realismul ce trebuie să o caracterizeze. **La formarea și dezvoltarea gîndirii economice științifice contribuie în primul rînd înarmarea studenților cu tot ce este mai nou și înaintat în teoria și practica economică.**

Gîndirea economică profundă, receptivă poate fi numai rodul însușirii unei bogate culturi economice generale și de specialitate, al cunoașterii cît mai cuprinzătoare ca arie și cît mai profunde în conținut a practicii economice și al stăpînirii celor mai moderne metode, procedee și instrumente de calcul, analiză și sinteză economică. **Realizarea acestei cerințe depinde de cuprinderea în planul de învățămînt a acelor discipline care concură nemijlocit la formarea gîndirii economice și a metodelor principiale de conducere economică cum ar fi economia politică, economia mondială, statistica economică, sociologia economică, conducerea planificată a economiei naționale, cibernetica economică etc.**

Recunoscînd realizările obținute în acest domeniu de învățămîntul nostru e-

--→

←

economic superior, trebuie să recunoaştem în acelaşi timp că aici mai sălăşluiesc neajunsuri şi greutăţi, că mai avem încă probleme a căror soluţionare întîrzie nejustificat de mult. Eliminarea paralelismelor şi suprapunerilor, adesea supărătoare, dintre diferite discipline economice, înlocuirea elementelor narative cu analiza ştiinţifică, folosirea cu discernămînt a materialului faptic şi ilustrativ, reducerea la minimum a elementelor de istorie a cunoştinţelor dintr-un compartiment sau altul şi extinderea problematicii contemporane, legarea mai organică a învăţămîntului de practică, deplasarea centrului de greutate al procesului de învăţămînt spre demonstrare şi înţelegere, înlocuirea metodei şi practicii de însuşire mecanică a unui volum mai mare sau mai mic de cunoştinţe, bazată în principal pe memoria studenţilor, înarmarea studenţilor cu metoda dezvăluirii adevărului obiectiv, cultivarea gîndirii critice etc. — se află şi în prezent în măsură însemnată în stadiul de deziderat.

(Continuare în nr. viitor)

TRANZACŢII COMERCIALE EXTERNE

● **ISCE MAŞINEXPORT.** — De curînd, au fost livrate la export peste 180 maşini-unelte în R. F. a Germaniei, Italia, Danemarca, Suedia, Iran, Algeria, Finlanda. Două strunguri tip Carusel au fost exportate în R. P. Chineză şi Italia. Peste 3 100 electromotoare de diferite construcţii şi puteri au fost expediate în U.R.S.S., Danemarca, Elveţia, Franţa. R. F. a Germaniei şi Italia.

● **ISCE INDUSTRIALEXPORT.** — Contracte încheiate în prima decadă a lunii octombrie a.c. prevăd livrarea în R. S. Cehoslovacă şi R. P. Polonă de piese de schimb pentru motoare în valoare de 233 000 lei valută. Alte contracte încheiate cu parteneri din R. S. Cehoslovacă prevăd livrarea în anul 1971 de piese de schimb pentru utilaj petrolier în valoare de 240 000 lei valută. Printre principalele produse exportate în perioada 5—10 octombrie a.c. se înscriu: instalaţii de foraj în R. D. Germană, utilaj pentru industria chimică în R. D. Germană şi U.R.S.S., piese de schimb pentru utilaj petrolier în U.R.S.S. şi R. P. Polonă.

● **ISCE MECANOEXPORT.** — Contracte de export încheiate recent prevăd livrarea a 284 t armături industriale din oţel în R. F. a Germaniei, 140 t armături industriale din fontă în R. D. Germană, 45 maşini de tencuit în Italia, 218 motoare D 15 în Siria şi Turcia, 15 motocompresoare, 50 rulouri compresoare şi 25 compactoare pe pneuri în Pakistan, 5 150 biciclete în Grecia.

● **ISCE CHIMIMPORT.** — Un contract de export încheiat recent prevede livrarea în Austria a 40 t clorură de metilen. La import, a fost contractată cumpărarea a 34 t acid izonicotinic, cu parteneri din Suedia.

● **ISCE AUTOTRACTOR.** — Un contract încheiat recent prevede livrarea în U.R.S.S. a 1 200 semănători tip SPC—6.

COMERŢ

CUM POT FI IMPULSIONATE

ACTIVITATEA DE CREAŢIE ŞI DIVERSIFICAREA SORTIMENTELOR

CONTRIBUŢIA colectivelor de creaţie la îmbunătăţirea structurii bunurilor de consum, sortimentului şi calităţii lor este binecunoscută şi recunoscută, dar nu totdeauna concretizată, din cauze mai degrabă subiective, ale căror soluţii de înlăturare sînt sugerate în articolul de mai jos. În care se mai arată, între altele, că magazinele proprii de desfacere ale întreprinderilor producătoare trebuie să fie mijloace eficiente de sondare şi cunoaştere a preferinţelor publicului, de lansare a produselor noi şi împrospătare continuă a sortimentelor, conducînd, în ultimă analiză, la o adevărată întrecere socialistă între producători, la sporirea cointeresării. Dar autorul articolului avertizează şi asupra primejdiei de a transforma aceste magazine în căi de scurgere a mărfurilor refuzate de comerţ, după cum, în continuare, se referă la necesitatea unor precizări în relaţiile industrie-comerţ

SATISFACEREA în cele mai bune condiţii a cererii de consum a populaţiei este strîns legată de structura producţiei bunurilor de consum, de sortimentul şi calitatea acestora. Nu este de ajuns să se stabilească numai o corelaţie justă între cerere şi ofertă ca volum în indicatori valorici, ci structura ofertei de mărfuri trebuie să corespundă structurii cererii şi din punct de vedere al calităţii şi sortimentului. Neasigurarea acestor corelaţii duce, pe de o parte, la nesatisfacerea cererii la o serie de produse, iar pe de altă parte la suprasaturarea pieţei cu altele mai puţin cerute, care nu se pot realiza, şi prin urmare determină nerecuperarea mijloacelor cheltuite pentru producerea lor.

În direcţia îmbogăţirii sortimentelor şi a calităţii produselor, un rol principal îl au colectivele de creaţie din cadrul întreprinderilor şi a unor centrale şi ministere. Aceste colective au obţinut unele succese importante în activitatea de creaţie a noi sortimente şi modele de bunuri de larg consum, atît alimentare cît şi nealimentare. Industria uşoară de pildă, realizează în prezent de peste cinci ori mai multe articole decît în 1965. La articolele puternic influenţate de modă (confecţii, tricotaje, încălţăminte, marochinărie etc.) ponderea produselor noi a crescut anual în proporţie de 60—80%.

Rezultatele obţinute pe linia creaţiei şi diversificării bunurilor de consum, deşi s-au îmbunătăţit de la an la an nu se ridică la nivelul satisfacerii depline a cerinţelor şi preferinţelor diferitelor categorii de cumpărători. În cadrul unei anchete statistice selective privind cererea populaţiei pentru confecţii în judeţul Cluj, o mare parte din totalul celor chestionaţi au răspuns că nu au găsit în magazine mărfurile dorite. Din cercetarea cauzelor care determină pe mulţi cumpărători să se reţină de la achiziţionarea acestor produse, reies şi principalele lor deficienţe: numărul redus de modele, furnituri necorespunzătoare defecţiuni de confecţionare, serii mari din acelaşi model sau ţesătură, lipsa de mărimi potrivite. Faptul că un număr mare de cumpărători apreciază defavorabil calitatea şi sortimentul confecţiilor este confirmat şi de existenţa unor importante stocuri greu vandabile în reţeaua comercială, situaţie ce duce la cheltuieli suplimentare de circulaţie la imobilizarea unor fonduri băneşti pe perioade îndelungate şi la nesatisfacerea cererii unor categorii de consumatori.

Neajunsurile din activitatea de creaţie şi diversificarea sortimentală se datoresc, într-o măsură mare, modului cum sînt organizate şi funcţionează sectoarele de creaţie din întreprinderile producătoare de bunuri de consum. Într-o recentă investigaţie întreprinsă de comisia economică a Comitetului municipal de partid Bucureşti, într-un număr de întreprinderi din industria uşoară s-a constatat o slabă preocupare pentru încadrarea acestor sectoare cu cadre de specialitate, cu o bună pregătire tehnică cu solide cunoştinţe estetice şi spirit de inventivitate dezvoltat. Aşa este cazul la unităţie „Tînăra Gardă", „Metalurgica" şi altele, a căror colective de creaţie erau conduse de cadre cu totul străine domeniului de activitate al întreprinderii respective (ingineri chimişti, ingineri de căi ferate, ceasornicari etc.).

În ultimii ani s-au făcut eforturi mai mari pentru achiziţionarea din străinătate a unor mostre care să fie puse la dispoziţia colectivelor de creaţie pentru asimilare sau inspiraţie. Deşi unele din ele nu prezintă interes (fiind deja uzate moral) sau nu se pot asimila din diferite motive, totuşi un număr mare din mostrele utilizabile cumpărate nu sînt valorificate. De pildă, din totalul de mostre primite în ultimii doi ani, au fost asimilate numai 5% la întreprinderea „Aurora", 32% la „Metaloglobus" 34% la „Unirea", iar întreprinderi ca „Pionierul", „Industria bumbacului" „Metalurgica" etc. nu au asimilat nici o mostră din cele achiziţionate. O situaţie asemănătoare se prezintă şi la sortimentele de mai mică importanţă economică, articole mărunte, dar indispensabile oricărei gospodării, unde nu s-au valorificat decît 17% din mostrele cumpărate din străinătate.

Slaba preocupare a multor colective de creaţie pentru diversificarea sortimentelor, pentru realizarea unor produse la nivelul exigenţelor actuale ale cumpărătorilor se datoreşte şi insuficentei pregătiri şi documentări a lucrătorilor din acest domeniu. În multe întreprinderi nu există o bază documentară solidă, iar acolo unde se mai află cîte o revistă străină, nu poate fi folosită din cauza necunoaşterii limbilor de largă circulaţie. Nici conducerile unor centrale şi întreprinderi nu dovedesc preocupare pentru organizarea de cursuri pentru perfecţionarea cunoştinţelor în domeniul creaţiei şi esteticii industriale, învăţarea limbilor străine.

Pentru îmbunătăţirea şi îmbogăţirea sortimentelor, a modelelor în colectivele de creaţie ar trebui atrase şi stimulate şi alte persoane competente, cum ar fi artiştii plastici, care ar putea să aducă o contribuţie substanţială la realizarea unor produse atrăgătoare, frumoase, în culori şi desene plăcute. Se impune, de asemenea, găsirea unor forme adecvate de participare a colectivelor de creaţie la cunoaşterea cererii viitoare a populaţiei a opiniei cumpărătorilor asupra caracteristicilor estetice şi funcţionale ale produselor.

Organizarea de către întreprinderi a magazinelor proprii de desfacere creează condiţii mai bune pentru sondarea şi cunoaşterea preferinţelor populaţiei, pentru crearea şi lansarea pe piaţă a unui sortiment mai larg şi împrospătarea lui continuă. De fapt, aceste magazine, ar trebui să constituie unul din mijloacele principale ale întreprinderii de investigaţie a opiniei cumpărătorilor, de validare a activităţii de creaţie, şi nu numai de desfacere a unor produse refuzate de comerţ, aşa cum se mai întîmplă uneori în prezent. Totodată, credem că organizarea de magazine proprii de către fiecare întreprindere producătoare de bunuri de consum, va determina o cointeresare mai mare a producătorilor pentru realizarea unor produse la nivelul cerinţelor şi exigenţelor consumatorilor, va conduce la o întrecere socialistă dintre întreprinderi de acelaşi profil pentru atragerea consumatorilor şi desfacerea produselor proprii, la ridicarea prestigiului mărcii fabricii respective. După opinia noastră, numai crearea unui cadru organizatoric corespunzător relaţiilor noastre socialiste de producţie, de întrecere dintre întreprinderi pentru realizarea produselor proprii, va cointeresa şi determina conducerile întreprinderilor colectivele de creaţie, cadrele tehnice şi economice să realizeze produse conforme cu nivelul de exigenţă şi civilizaţie al etapei actuale.

În legătură cu cointeresarea întreprinderilor producătoare pentru diversificarea sortimentelor şi ridicarea calităţii produselor mai există şi următoarea problemă. În cadrul reglementărilor actuale a relaţiilor dintre industrie şi comerţ, întreprinderea producătoare nu are nici o răspundere materială şi nu urmăreşte în nici un fel modul cum produsele sale se realizează pe piaţă, acest lucru fiind în sarcina şi răspunderea exclusivă a comerţului. Pentru întărirea răspunderii producătorului faţă de calitatea produselor, sale, pentru adaptarea rapidă a producţiei la schimbările survenite în cererea populaţiei prin introducerea noilor sortimente cerute şi sistarea producţiei articolelor care încep să devină necăutate, s-ar impune găsirea unor soluţii prin care întreprinderile producătoare să fie cointeresate material în realizarea produselor lor. Una dintre acestea ar consta, după părerea noastră, în reţinerea unui procent (de 5—10%) din valoarea produselor (în special a celor de modă) livrate comerţului şi achitarea lui pe măsura sau după desfacerea produselor respective pe piaţă. În acest fel întreprinderile nu ar mai fi dispuse să producă mărfuri ce nu sînt cerute pe piaţă, fiindcă aceasta s-ar răsfrînge negativ asupra activităţii lor economice şi financiare.

În acţiunea de stimulare şi valorificare a muncii de creaţie, un rol important îi revine comerţului care, studiind mai aprofundat cererea de mărfuri a populaţiei, în evoluţia sa continuă şi în scopul influenţării pozitive a acesteia, trebuie să manifeste un interes mai susţinut faţă de tendinţele noi ce se conturează în structura cererii, contractînd mărfuri care reflectă aceste cerinţe. Aşa cum arată experienţa, nu sînt rare cazurile cînd unele organe ale comerţului, necunoscînd în mod temeinic noile manifestări ale cererii, ale modei — sau dacă le cunosc nu vor să le ia în consideraţie — apreciază cu totul subiectiv şi îngust, pe baza propriilor gusturi noile modele de produse prezentate la contractări de către întreprinderile producătoare. De fapt, la baza contractărilor, în special a produselor noi, nu stau elemente ştiinţifice care să fundamenteze opţiunea pentru un produs sau altul, într-o cantitate mai mare sau mai mică. Totul se desfăşoară avînd la bază numai gusturile cîtorva reprezentanţi ai comerţului. La recentele contractări pentru anul 1971, de pildă, pentru produsele industriei locale, din cele 300 articole noi prezentate, la 130 de poziţii nu s-a contractat nimic, iar la 123 de produse s-au contractat cantităţi mici care, probabil, din cauza nerentabilităţii lor, nu vor apărea pe piaţă. Deci, practic din cele 300 de articole noi oferite au rămas să-şi facă apariţia în magazine circa 50 de produse. Asemenea situaţii se întîlnesc şi la alte produse.

Existenţa acestor practici anchilozate în relaţiile dintre comerţ şi industrie cu consecinţe destul de neplăcute pentru cumpărători, se cer grabnic înlăturate şi găsite metode care să direcţioneze ştiinţific contractarea mărfurilor în sortimentul şi cantitatea cerută de populaţie. Printre acestea, credem că ar trebui stabilită obligativitatea organizării, înainte de contractări, a unor expoziţii deschise pentru public (făcîndu-se publicitatea respectivă) care să cuprindă în special articolele noi propuse de industrie (avînd şi preţul de vînzare) spre contractare. Testarea publică a produselor noi prezentate în aceste expoziţii prin chestionarea vizitatorilor ar constitui un element ştiinţific, poate fundamental, care să stea la baza deciziei de contractare. De asemenea este necesar ca întreprinderile producătoare să transmită la timpul optim organelor comerciale colecţiile de mostre, modele, albume, schiţe, detalii tehnice şi estetice ale noilor produse pentru a fi studiate în colective mai largi şi care să fie corelate cu studiile de piaţă, de previziune, realizate de Institutul de cercetări comerciale. Bineînţeles, acestea ar fi numai unele din modalităţile posibile de luat în seamă pentru luarea unor măsuri hotărîte de îmbunătăţire a relaţiilor dintre industrie şi comerţ, de îmbogăţire şi diversificare a sortimentelor bunurilor de consum, de satisfacere a cerinţelor şi exigenţelor în continuă creştere ale populaţiei.

Ilie NEACŞU
doctor în economie

PRIMA EDIȚIE
A TÎRGULUI
INTERNAȚIONAL —
BUCUREȘTI

BILANȚ BOGAT • SUCCES DEPLIN

Insemnări

PRESTIGIU, ȘI NU NUMAI ATÎT

DE-A DREPTUL impresionantă a devenit în zilele lui octombrie marea platformă expozițională a realizărilor economiei românești. Marea cupolă de oțel și sticlă, principala construcție de aci, înconjurată de numeroase ansambluri arhitectonice originale, construite în ultimele luni, a fost locul întîlnirii, pentru prima dată în țara noastră, a lumii tehnicii, o amplă și variată panoramă a realizărilor de vîrf ale industriei contemporane.

Tîrgul Internațional București 1970, a pus la dispoziția **celor 27 de țări participante cu pavilioane naționale a celor 728 de firme industriale și comerciale din toate zonele geografice ale lumii,** *vasta sa arenă pentru confruntarea inteligenței și priceperii umane în domeniul construcțiilor de mașini, electronicii și electrotehnicii. Această manifestare de prestigiu a devenit posibilă ca urmare a dezvoltării și maturizării economiei noastre naționale, a proceselor de modernizare a structurii și produselor industriei, a extinderii continue a relațiilor comerciale externe. Prin ponderea participării sale la producția industrială mondială,* **România** — *țară în prezent cu o economie predominant industrială* — **se situează pe locurile 20—24 între cele peste 150 de state ale lumii.**

În condițiile unei temeinice organizări, timp de 12 zile, specialiști români și străini, oameni de afaceri și-au desfășurat din plin activitatea specifică tîrgului. Concomitent, mii și zeci de mii de vizitatori din Capitală și din provincie, au fost oaspeții tîrgului, luînd parte activă la marea manifestare comercială și tehnică.

Prima manifestare de acest gen, cu caracter internațional, din țara noastră s-a încheiat — aprecierea aparține marii majorități a participanților — cu un deplin succes. Succes, în primul rînd, prin faptul că **la acest tîrg și-au dat întîlnire forțele de creație tehnică din diferite țări.** *Numeroasele exponante prezentate în premieră mondială, sau la primul contact cu populația, sînt mărturie grăitoare în acest sens. România, a pre-*

V. BOESCU

(Continuare în pag. 8)

INTERES DEOSEBIT PENTRU OFERTA ROMÂNEASCĂ

ing. N. TEODORESCU
secretar general al Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini

PRIMA EDIȚIE a Tîrgului Internațional București, care și-a închis recent porțile, s-a înscris pe agenda manifestărilor internaționale de prestigiu de acest gen. Prin structura, nivelul tehnic și modul de prezentare al exponatelor românești, Tîrgul a oferit o imagine amplă asupra potențialului industriei constructoare de mașini din țara noastră, cît și asupra tehnicității ridicate a produselor pe care le realizează. În acest fel, specialiștii și oamenii de afaceri — unii din țări avansate din punct de vedere industrial — au avut posibilitatea să cunoască, pe viu, cele mai reprezentative realizări ale industriei noastre constructoare de mașini, oferta românească suscitînd un interes deosebit prin nomenclatura bogată și calitatea exponatelor, în care o pondere însemnată au avut-o produsele cele mai evoluate din punct de vedere tehnic. La rîndul lor, specialiștii noștri au avut ocazia să ia contact direct cu progresele înregistrate de industria constructoare de mașini de peste hotare, confruntîndu-și astfel realizările proprii cu cele dobîndite de firme similare cu renume mondial.

Se poate spune astfel, că Tîrgul de la București — unde s-au întîlnit în competiție loială realizări de vîrf ale științei și tehnicii contemporane — **a constituit un larg și util schimb de experiență, fiecare avînd posibilitatea să aprecieze stadiul pe care l-au atins unele produse** — din punct de vedere al concepției constructive, parametrilor tehnico-funcționali și al gradului de tehnicitate — **precum și tendințele noi ce se manifestă într-un domeniu sau altul.**

Dar, pe lîngă faptul că Tîrgul a constituit un mijloc eficace de cunoaștere a posibilităților reciproce, el a reprezentat și un cîmp fertil pentru încheierea unor noi tranzacții comerciale, menite să lărgească participarea produselor construcției de mașini din țara noastră la circuitul mondial al valorilor materiale. **Este elocvent faptul că volumul mare al tranzacțiilor și negocierilor comerciale finalizate de cele 7 întreprinderi de comerț exterior ale ministerului nostru, s-a concretizat în încheierea unor contracte a căror valoare, la export și import, reprezintă peste 950 milioane lei valută.**

Au fost încheiate contracte privind exportul de locomotive Diesel electrice, vagoane de marfă, mașini-unelte, electromotoare, generatoare electrice, grupuri de sudură, tractoare și piese de schimb aferente, utilaj petrolier, utilaj de construcții, agregate frigorifice, autocamioane, autoutilitare, corpuri de iluminat și tuburi cinescop, aparate de radio, armături sanitare și băi de fontă emailate, frigidere, mașini de spălat rufe, biciclete și altele — produse reprezentative ale industriei noastre constructoare de mașini.

CONTRACTE ÎN VALOARE DE PESTE 950 MILIOANE LEI VALUTĂ • LĂRGIREA CERCULUI DE CLIENȚI

Concomitent, pentru satisfacerea cerințelor interne ale țării noastre, **s-au încheiat contracte privind achiziționarea de mașini-unelte, prese, electromotoare, mașini de sudat, aparate de măsură și control, piese pentru automobile etc.**

Merită de asemenea relevat faptul că, în afara contractelor ferme încheiate de întreprinderile noastre de comerț exterior, **s-au examinat și perspectivele relațiilor de afaceri, punîndu-se, în acest mod, bazele unor viitoare tranzacții.**

Succesul primei ediții a Tîrgului internațional de la București se caracterizează nu numai prin importantul volum de negocieri comerciale finalizate în contracte și perspectivele tranzacțiilor viitoare, **ci și prin aceea că la cercul de clienți externi statornici ai produselor noastre, s-au adăugat alții noi** — din Africa (Nigeria, Liberia, Maroc etc.), America Latină (Argentina ș.a.), care, vizitînd Tîrgul internațional București, au avut prilejul să cunoască îndeaproape posibilitățile industriei noastre constructoare de mașini și, pe lîngă încheierea unor tranzacții importante, să poarte tratative și pentru alte produse.

În afara tranzacțiilor avînd ca obiect produse finite, Tîrgul a facilitat, datorită numeroaselor contacte între specialiști, **posibilitatea examinării unor diverse forme de cooperare tehnică, științifică, industrială și economică pe care le oferă atît industria constructoare de mașini din țara noastră, cît și partenerii externi.** S-au stabilit convenții de cooperare cu firme din R. F. a Germaniei și se poartă discuții, în continuare, pentru realizarea în comun a unor produse cu firme din Austria, Franța, Italia, precum și din țări socialiste.

Dacă ar fi să-l caracterizăm, Tîrgul internațional București a reprezentat, în esență, un frumos succes, prin aceea că el a contribuit la o mai bună cunoaștere a potențialului pieței românești și a ofertei mondiale în domeniul industriei constructoare de mașini, electrotehnice și electronice — domenii pe care a fost profilat în prima sa ediție.

CU OCHII PARTICIPANȚILOR DE PESTE HOTARE

PRIMUL Tîrg Internațional de la București și-a închis porțile. Expozanții români și străini definitivează ultimele contracte, fac bilanțul realizărilor obținute, schițează proiecte de viitor. Redacția noastră s-a adresat conducerilor unei serii de pavilioane și expoziții străine, participante, cu rugămintea de a împărtăși cititorilor noștri impresia lor finală, de ansamblu, asupra activității tîrgului, precum și cîteva date sau fapte care să ilustreze sintetic rezultatele participării lor. Publicăm mai jos cîteva din răspunsurile primite.

• CONTRACTE ÎN VALOARE DE APROAPE 60 MILIOANE RUBLE

„LA 24 octombrie și-a încheiat cu succes activitatea primul Tîrg internațional de la București. Ne bucură faptul că tîrgul a avut o mare popularitate atît în rîndurile specialiștilor, cît și în cele ale populației, în general — a declarat **PAVEL A. CERVEAKOV, directorul pavilionului U.R.S.S.**

Organizatorii pavilionului sovietic sînt pe deplin mulțumiți de rezultate activității lor. Acestea sînt ilustrate, înainte de toate, de fapte și cifre, de aprecierile vizitatorilor pavilionului, de cele ale presei, radio-ului și televiziunii R. S. România. Sîntem mulțumiți, întrucît pavilionul sovietic a fost vizitat de circa 500.000 de persoane, iar multe mii de vizitatori urmînd impulsul minții și inimii lor, au lăsat în cărțile de impresii aprecieri emoționante, admirabile.

Vizitatorii au dus cu ei imaginea expoziției Uniunii Sovietice, în care accentul era pus nu numai pe prietenia dintre popoarele sovietic și român, ci și pe vastele posibilități de extindere continuă a volumului comerțului exterior, de adîncire a cooperării și specializării în producție, în conformitate cu noul Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală, semnat în acest an, precum și cu protocolul referitor la coordonarea planurilor de dezvoltare a economiilor naționale ale Uniunii Sovietice și României pe perioada 1971—1975. Ei au avut la dispoziție un bogat material documentar: prospecte, proiecții de filme documentare, programe muzicale și informative.

În perioada funcționării tîrgului, organizațiile sovietice și române au încheiat numeroase contracte, a căror valoare totală se ridică la aproape 60 milioane de ruble. Pe baza acestor contracte, întreprinderile române vor livra în Uniunea Sovietică remorci pentru tractoare, anumite mașini agricole, piese de schimb pentru utilajele și instalațiile comandate anterior. În ceea ce privește întreprinderile sovietice, ele vor furniza României mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor, instalații de sudură și energetice, diferite instrumente și aparate.

Este important să subliniem că tîrgul a permis specialiștilor români să cunoască mai bine și să studieze instalațiile și utilajele sovietice reprezentate în cadrul pavilionului prin mai mult de 1.000 de exponate. Specialiștii sovietici au avut, la rîndul lor posibilitatea să-și completeze cunoștințele asupra nomenclaturii largi de utilaje, expuse în cadrul tîrgului. Ei au remarcat cu satisfacție că întreprinderile române s-au pregătit conștiincios pentru acest tîrg.

În încheiere, aș dori să exprim comitetului de organizare și conducerii tîrgului, precum și diferitelor întreprinderi române mulțumirile noastre pentru atenția care ne-a fost acordată, pentru buna organizare a tîrgului, pentru acea caldă atmosferă de prietenie care a domnit în cadrul său în relațiile dintre reprezentanții organizațiilor române și sovietice, să urez noi succese în activitatea reciprocă pentru binele popoarelor noastre".

• ASTFEL SE INAUGUREAZĂ O TRADIȚIE

„PARTICIPAREA elvețiană la Tîrgul internațional de la București a fost însemnată. Pe o suprafață de mai mult de 1500 mp, pavilionul elvețian a prezentat produsele a 50 de firme, dintre care majoritatea se bucură de pe acum de un bun renume în România — ne-a spus **WALTER BOSSART, directorul pavilionului.**

Sînt de părere că organizarea primului Tîrg internațional de la București a fost foarte bună. Am fost surprins, cînd am venit la București în vederea lucrărilor pregătitoare ale deschiderii expoziției, cît de multe s-au realizat în tot acest timp de la prima mea vizită în incinta expoziției și cît de bine au colaborat diferitele secții tehnice și administrative, dacă ținem cont că sînt 26 de țări participante și că acesta este primul tîrg de la București de o asemenea amploare. Sper că și în viitor ne vom putea baza pe această organizare demnă de toată stima.

Consider că Tîrgul internațional de la București corespunde în adevăr unei necesități care nu este numai a economiei țării gazdă, a României, ci a tuturor expozanților din diverse țări, fie că sînt țări puternic industrializate, fie că sînt țări care se mai află în stadiul dezvoltării industriale. Cred că acest tîrg prezintă o foarte mare însemnătate înainte de toate pentru lărgirea procesului de industrializare a României, care a făcut în ultimii ani progrese spectaculoase și va mai face și în continuare. Or, deobicei, tîrgul reprezintă loc de întîlnire unde te poți orienta asupra celor mai noi progrese, asupra necesităților economiei și industriei, iar pe de altă parte — unde expozanții și țările care participă la tîrg pot prezenta o imagine asupra produselor pe care le oferă, în ce scop sau în ce condiții anume. În anii premergători organizării primului tîrg internațional, numeroase țări au prezentat aici expoziții naționale. Faptul că a avut loc un tîrg internațional și că astfel se inaugurează o tradiție înseamnă o raționalizare și o organizare economică a acestor expoziții, deoarece vizitatorii tîrgului, respectiv specialiștii, tehnicienii, au ocazia să cunoască în același timp și în același loc oferta și cererea diferitelor țări.

În legătură cu viitoarea dezvoltare a relațiilor economice și tehnico-științifice dintre România și Elveția pot să spun că Tîrgul internațional de la București a fost un prilej excelent pentru lărgirea acestor relații. Căci, cum am menționat mai sus, tîrgul este un loc de „rendez-vous" pentru specialiști, tehnicieni, oameni de știință, de contacte personale între specialiștii din țara dv. și țara noastră, care se realizează prin discuții în standul de expoziție și în pavilioane, contacte care, altfel, nu s-ar putea realiza decît foarte lent.

În general, credem că participarea noastră la acest tîrg a constituit un mare succes, ca de altfel și tîrgul în ansamblul său, și sîntem extrem de mulțumiți în ce privește contractele încheiate. De mult succes s-au bucurat aici mașinile-unelte și cele pentru mecanică de precizie. După cum știți, Elveția este o țară mică. Ea nu-și poate permite să realizeze mașini mari; mașinile pe care le producem noi sînt în general mici, dar foarte specializate și precise. Vom participa în mod sigur și la următoarea ediție a tîrgului și anume pe o suprafață mai mare ca acum, dovadă că expozanții noștri au fost foarte mulțumiți".

• O CONTRIBUȚIE LA EXTINDEREA COLABORĂRII ȘI A SCHIMBURILOR

„IDEEA ca România să-și organizeze un Tîrg Internațional propriu este un act care creează condiții pentru adîncirea în continuare a diviziunii internaționale a muncii — a subliniat **ing. JAN FUNCIK, directorul pavilionului R. S. Cehoslovace.** — După cum se știe R. S. Cehoslovacă este o țară foarte interesată în dezvoltarea acestei diviziuni a muncii și a schimburilor comerciale. Un fapt concret în acest sens îl constituie atît participarea noastră la tîrg, cît și semnarea protocolului privind rezultatele consultărilor referitoare la coordonarea planurilor, la colaborarea economică între R. S. Cehoslovacă și R. S. România și la livrările reciproce de mărfuri pe perioada 1971—1975.

Expoziția R. S. Cehoslovace, care a ocupat o suprafață totală de 1400 mp, a cuprins standurile a 12 organizații de comerț exterior. Printre cele mai importante exponate menționăm: pompele 80-KDFU și 80-KDMU pentru evacuarea apelor reziduale, pompa NDMU submersibilă de adîncime pentru evacuarea noroiului, aparate de laborator pentru determinarea acidității, mașina de rectificat orizontal W 9, semiautomatul tip LSP 250-A 1 pentru sudat aluminiu, mașini pentru industriile textilă și a încălțămintei ș.a.

Expoziția noastră a inclus numai o parte din exponatele reprezentative pentru actuala structură a industriei cehoslovace. Ținînd seama de profilul tîrgului, unele ramuri, foarte importante din punct de vedere al exportului, n-au putut fi reprezentate în mod corespunzător sau chiar au lipsit; neajunsul amintit este însă compensat de faptul că organizatorii tîrgului intenționează să mențină și în viitor caracterul său specializat.

Sînt create astfel condiții foarte bune pentru adîncirea colaborării și a schimburilor de pînă acum dintre R. S. Cehoslovacă și R. S. România în sfera construcției de mașini. Din primele zile ale tîrgului am stabilit numeroase contacte cu partenerii români. Au fost semnate contracte de export și import în valoare de 3 020 000 ruble și au fost elaborate alte contracte (care urmează a fi semnate ulterior) însumînd peste 9 milioane de ruble. Ele prevăd că întreprinderile cehoslovace de export vor livra în România mai ales mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor, mașini pentru industria textilă, aparataj electronic ș.a.

Sîntem convinși că organizarea tîrgului din doi în doi ani va constitui o completare a bunelor tradiții care stau la baza organizării de către diferite țări a expozițiilor lor naționale în România".

• PRILEJ PENTRU CONTACTE FRUCTUOASE

„FIIND aici prezente mai mult de 200 de firme, mi-ar fi imposibil să vă dau niște cifre exacte privind volumul tranzacțiilor încheiate la acest tîrg — a afirmat **DIETER WOLF KRUMBIEGEL, director conducător al expoziției comune a firmelor din R.F.G.** — Ceea ce vă pot spune însă este că, în general, el a prilejuit contacte fructuoase și s-a soldat cu rezultate foarte mulțumitoare pentru noi.

De menționat că și firme mai mici, care au expus pentru prima oară la București, s-au declarat mulțumite. O dovadă că acest tîrg internațional s-a încheiat cu rezultate deosebit de bune pentru noi este că 80% din firmele prezente și-au exprimat încă de pe acum intenția de a participa la următoarea ediție cu acest profil, peste doi ani. Într-un cuvînt, este mai mult decît bine".

(Urmare din pag. 7)

zentat, printre altele, prima instalație de foraj din lume acționată electric, un strung Carusel cu comandă numerică, care asigură o completă automatizare a ciclului de lucru; firmele sovietice au expus macheta instalației de turnare continuă a oțelului, care permite obținerea continuă de metal lichid, de țagle pentru oțel profil, înlocuind blumingurile și sleburile. Tot în premieră, U.R.S.S. a expus mașina de sudură la rece (MSHS) ce sudează cuprul de aluminiu fără încălzire, mașina rotativă de tors „PK 100 M", care înlocuiește concomitent 4 mașini; Compania „Rolls Royce" a prezentat macheta și largi informații despre motorul „Pegasus", primul motor din lume adaptat atît pentru decolare verticală, cît și pentru zborul pe orizontală; pavilionul S.U.A. a expus, tot în premieră, patentul firmei „Rood Electronics" — laserul cu gaze, etc., etc. Și nu numai acestea. Zeci de alte exponate, creații originale, invenții premiate la diverse tîrguri internaționale, au format la un loc puncte de atracție atît pentru specialiști, cît și pentru nespecialiști.

Succes, pe de altă parte, pentru că **prin organizarea și participarea de care s-a bucurat, tîrgul a prilejuit contacte fructuoase, schimburi de experiență, a oferit posibilitatea unei largi investigații pentru dezvoltarea și perfecționarea tehnicii.** *Dezbaterile, confruntările tehnice, demonstrațiile practice ce au avut loc în fiecare zi, conferințele cu caracter tehnic au creat specialiștilor români cît și celor străini largi posibilități să compare nivelul tehnic atins în realizarea diferitelor produse, într-un anumit domeniu sau sector de activitate. Ilustrative în acest sens sînt numeroasele aprecieri făcute cu ocazia vizitării tîrgului de personalități de seamă care, apreciind nivelul de organizare al tîrgului, participarea României, au declarat între altele:*

SIDNEY VAN DEN BERG — *președintele Camerei de Comerț a Olandei.* **„Tîrgul internațional București 1970 — care reunește expozanți de reputație din numeroase țări, prilejuiește o cunoaștere reciprocă a ofertelor fiecărei țări. În ce privește industria românească, doresc să subliniez că am rămas deosebit de încîntat și, în aceeași măsură, surprins de varietatea exponatelor și mai ales de calitatea de execuție a acestora".**

ROBERT BUCHTER, *directorul societății „Maschinen-export und Finanz AG" din Elveția:* **„Tîrgul internațional București 1970, deși este la prima sa ediție, a suscitat un deosebit interes. În ce ne privește, atît eu cît și colaboratorii mei trebuie să remarcăm eforturile gazdelor de a asigura o reușită deplină acestei premiere internaționale. Avem, sincer, numai cuvinte de laudă pentru prietenii români, care au organizat acest tîrg în condiții excelente".**

CONSTANT HELSSEN — *director general al societății „Devetra" — Belgia:* **„Primul Tîrg internațional București 1970 este o reușită completă. Am remarcat că țările cu o puternică și tradițională industrie constructoare de mașini sînt prezente într-un număr impresionant, prin cele mai reprezentative firme ale lor. Datorită succesului deplin al actualei ediții a tîrgului, cred, de pe acum, că țara noastră va fi prezentă în viitor cu un număr dublu sau chiar triplu de firme și produse".**

KAREL SVOBODA — *director general adjunct al Tîrgului internațional de la Brno-Cehoslovacia:* **„Am întîlnit aici, la tîrg, o organizare excelentă. Ansamblul arhitectonic în care este amplasat tîrgul — îmbină frumosul cu utilul. Sînt uimit de dezvoltarea impetuoasă a industriei românești".**

Asemenea aprecieri au fost numeroase. În sfîrșit, tîrgul s-a încheiat cu succes pentru că **atît firmele comerciale românești cît și cele străine au putut încheia tranzacții în valori apreciabile, au pus bazele unor acțiuni de cooperare în realizarea și desfacerea unor produse.** *Iată de ce străinii prezenți la tîrg, cu exponate sau fără, s-au angajat ca, la o viitoare ediție, să participe cu mai multe firme și produse.*

Firește, s-ar mai putea scrie mult despre tumultuoasa și fructuoasa activitate a acestei mari manifestări. Merită însă relevat faptul că Tîrgul, această amplă confruntare, a evidențiat pe deplin **dorința întreprinderilor românești de comerț exterior de a amplifica relațiile internaționale cu alte țări, de a înlesni schimburile întreprinderilor românești cu firme de specialitate de peste hotare, de a da un nou impuls comerțului nostru exterior.** *Aceasta corespunde întru totul politicii promovate de partidul și statul nostru de colaborare și cooperare economică și tehnico-științifică cu toate țările lumii, pornind de la ceea ce slujește nu numai progresului țării noastre, ci și cauzei înțelegerii și colaborării între popoare, păcii și securității internaționale. Așadar, un bilanț bogat și succes deplin — iată concluziile primului Tîrg internațional organizat de țara noastră.*

REALIZAREA UNUI SISTEM UNITAR INFORMATIC

M. DRĂGANESCU

Secretar permanent al Comisiei guvernamentale pentru dotarea cu echipamente de calcul și automatizarea prelucrării datelor

ÎNTR-UN ARTICOL precedent 1) s-au examinat coordonatele politicii naționale de înzestrare cu echipamente moderne de calcul arătîndu-se că aceasta este supusă unui scop precis, acela de a realiza un sistem național de informatică și conducere. Întreaga activitate depusă în trei ani de funcționare a Comisiei guvernamentale pentru dotarea cu echipamente de calcul și automatizarea prelucrării datelor a fost organizată în vederea asigurării condițiilor necesare pentru atingerea treptată a acestui obiectiv. Programul de dotare a fost privit ca un instrument al acțiunii de a produce un sistem unitar informatic, prin complexitatea sa fiind el însuși considerat un sistem de acțiuni.

Atingerea unui obiectiv final major cum este sitemul național de informatică și conducere obligă la polarizarea tuturor acțiunilor ce se întreprind către un obiectiv unic și implicit la stabilirea unei anumite concepții privind sistemul și modul lui de realizare.

Un cadru conceptional general privind realizarea unui sistem unitar informatic a fost elaborat pentru prima oară în țara noastră în anii 1966—1967; la baza acestuia a stat studierea la fața locului a experienței și a lucrărilor de specialitate din domeniul informaticii în S.U.A., U.R.S.S., Anglia, Franța, Italia, R.F.G., R.D.G., Suedia, Cehoslovacia, Japonia precum și a experienței proprii. La stabilirea unui asemenea cadru în contextul condițiilor țării noastre, și-au adus contribuția un cerc larg de specialiști printre care N. Costake, M. Petrescu, V. Iancovici și N. Sucitulescu. Programul de dotare a adoptat acest cadru general conceptional, și — în absența Institutului Central de Informatică — a fost adîncit prin studii organizate și elaborate în cadrul Comisiei guvernamentale pentru dotarea cu echipamente de calcul și automatizarea prelucrării datelor.

La aceste studii sînt de apreciat contribuțiile aduse de E. Mitescu, Gh. Fisău, N. Costake, V. Iancovici și alții precum și contribuția și sprijinul acad. Tiberiu Popovici și acad. N. Teodorescu la realizarea acestor lucrări.

În paralel cu elaborarea acestor studii, asupra cărora vom reveni, convinși că ne găsim în fața uneia din cele mai complexe probleme tehnice contemporane, s-au căutat largi contacte internaționale pentru a avea schimburi permanente de idei, pentru a confrunta vederile noastre cu ale acelora care au preocupări similare. Astfel, problematica sistemelor informatice la scară națională a constituit tema unor discuții de mare utilitate cu coordonatorii unor programe similare din U.R.S.S., Polonia, R.D.G., Bulgaria, Ungaria, Iugoslavia ca și cu specialiști din învățămînt, cercetare, producție și utilizare din toate aceste țări.

De asemenea schimburi de idei au avut loc cu Delegatul pentru informatică al guvernului francez, cu reprezentanți ai Ministerului Tehnologiei din Anglia, cu specialiști din cadrul secretariatului general O.N.U., cu profesori de la universități din S.U.A., Franța, cu conducători și specialiști de la firmele I.B.M. (S.U.A.), I.C.L. (Anglia), C.I.I. (Franța), Univac (S.U.A.), Siemens (R.F.G.), Sema (Franța), Cegos (Franța) etc.

Din toate aceste discuții a rezultat complexitatea deosebită a problemei realizării unui sistem informatic integrat pe scară largă dacă se are în vedere obținerea unui sistem în care să fie posibilă cuplarea electrică a centrelor de calcul la distanță, adică a ceea ce în lucrarea (2) a fost definit ca un sistem de clasă C.

Cunoscînd dificultatea domeniului, de la începutul funcționării Comisiei guvernamentale pentru dotarea cu echipamente de calcul și automatizarea prelucrării datelor, s-au stabilit cîteva principii și idei orientative care să ghideze activitatea operativă și să permită stabilirea unui sistem de concepte pentru crearea sistemului unitar informatic. Dintre acestea sînt de menționat:

1. Ideea fundamentală că un sistem unitar național informatic nu poate fi creat dintr-o dată, proiectat dintr-o dată și introdus dintr-o dată ci numai treptat, evolutiv, prin parcurgerea unor etape în care se capătă suficientă experiență informatică, prin îmbunătățiri și retușări succesive.

Această idee este susținută de întreaga practică mondială.

Ideea unui sistem unitar național de prelucrarea datelor a apărut pentru prima oară în U.R.S.S. fiind în mod obiectiv favorizată de doi factori: economia socialistă planificată constituie ea însăși un sistem unitar; acceptarea conceptelor ciberneticii și aplicarea lor la procesele macro și microeconomice.

În mare, ideea conducerii cibernetice a întregii economii ar consta în automatizarea într-un grad cît mai înalt cu putință a activităților de planificare și a activităților de conducere și control, ceea ce presupune crearea unui supersistem care să îmbrățișeze întreaga economie cu toate verigile ei. Ea a fost susținută de cunoscuți oameni de știință din U.R.S.S., ca academicienii Berg, Trapeznicov, Nemcinov, Glușcov, Fedorenko și alții. Ideea a fost avansată în anii 1958—1963 și s-a crezut că relativ rapid se va putea schița proiectul sistemului pentru a se putea trece pe această bază la realizarea lui.

Stadiul actual al problemei este reflectat de o serie de lucrări apărute în ultimul timp în U.R.S.S.

E. Z. Maiminas, într-o lucrare intitulată „Asupra creării sistemelor automatizate de conducere în economie", publicată în 1967 într-o culegere de lucrări a Academiei de Științe a U.R.S.S. arată că **înainte de a se realiza sistemul automatizat unic pentru conducerea economiei naționale este necesar să se obțină autoreglajul întreprinderilor.** Pe această bază autorul arată că trebuie creat sistemul unic, pe etape. Autorul arată:

„Crearea și introducerea unui astfel de sistem nu poate fi realizat simultan. Este mai corect să presupunem caracterul etapizat al acestui proces, în care elementele componente ale sistemului unic, la diverse nivele de conducere vor fi practic realizate, altele în curs de elaborare și altele în curs de renovare. **...cea mai economică etapizare a automatizării conducerii este aceea a trecerii de la nivelele joase ale conducerii către nivelele superioare".**

În cartea lui V. G. Afanasiev intitulată „Conducerea științifică a societății" nu se exprimă ideea unui sistem automat de conducere a economiei, ci se pune problema creării în etapa următoare a unui sistem unic informatic sub forma unei rețele de centre de calcul, rațional distribuite pe teritoriul țării și legate între ele prin linii de telecomunicații. Autorul consideră deci două sarcini mari și imediate:

a) formarea de centre de calcul teritoriale;

b) crearea unei rețele naționale de telecomunicații pentru transmisia de date. Ambele creează rețeaua de centre de calcul, arătîndu-se că sarcina creării acestei rețele a fost atribuită Ministerului Industriei Radiotehnice.

Academicianul N. P. Fedorenko în cartea sa „Elaborarea sistemului optim de funcționare a ecoonmiei" acordă o mare atenție problemelor prelucrării datelor și examinează toate aspectele metodologice pentru a desprinde direcțiile și problemele ce trebuie elucidate în vederea creării unui sistem automatizat de planificare și conducere a întregii economii. În fața acestei situații, acad. Fedorenko arată că cea mai mare atenție trebuie acordată sistemelor informative pentru întreprinderi și pe această bază să se construiască ansamblul:

„... trăsătura caracteristică a etapei actuale de introducere a metodelor economico-matematice și a calculatoarelor electronice este intensificarea lucrărilor pentru crearea sistemelor automatizate de conducere a producției și a sistemelor electronice de prelucrare a datelor nemijlocit în întreprinderile industriale. Elaborarea unor astfel de sisteme este o etapă necesară în procesul creării unor sisteme automate de planificare și conducere a ramurilor în cadrul rețelei inter-ramuri de centre de calcul de stat. Elaborarea și introducerea sistemelor automate de conducere este o problemă extrem de complexă și dificilă, necesitînd sute de oameni-an de muncă și milioane de ruble cheltuieli".

În S.U.A., pînă în prezent țara în care se utilizează pe scara cea mai largă calculatoarele electronice, sînt de remarcat următoarele tendințe:

a) Crearea unor sisteme informatice la scară națională ale marilor companii;

b) crearea unor sisteme informatice de amploare, militare;

c) ideea unei deserviri cu putere de calcul, similară deservirii cu electricitate, apă, telefon, sub denumirea de „computer utility".

Sistemele informatice la scară națională și uneori internațională, proprii marilor companii s-au dezvoltat inițial prin concentrarea puterii de calcul într-un singur centru, ca, de exemplu, al Companiei Ford care dispune la Detroit de 35 calculatoare electronice, la care informațiile sînt aduse în parte pe documente de hîrtie și perforate pe cartele (cu 500 mașini de perforat) și în parte prin mesagii telegrafice de la 355 terminale din 165 puncte din țară și peste hotare.

O altă tendință care se impune tot mai mult este aceea de a se crea sisteme atît cu prelucrări centrale cît și cu prelucrări locale, cu prelucrări instantanee între centru și centre locale. Aceste sisteme tind să se apropie tot mai mult de sistemele din clasa C.

Important este faptul că astăzi se proiectează sisteme 2) între clasele B și C, proiectare care implică alegerea capacităților locale de calcul și a celor centrale, mijloacele de transmitere a informațiilor ținînd cont de cerințele specifice ale companiei, de nevoile ei informaționale **foarte bine studiate și precizate.**

În ceea ce privește sistemele informatice militare, primul sistem informatic de ceva mai mare amploare a fost realizat de marina S.U.A. în anul 1959 constînd din interconectarea a 5 calculatoare mari și a 5 calculatoare mici, problemă care s-a dovedit extrem de dificilă. În anul 1960 s-au definit obiectivele sistemului, în anul 1962 s-au făcut primele experimentări pe un subsistem, iar în anul 1964 s-a pus în funcțiune întregul sistem. Este de remarcat că, deși, obiectivele unui asemenea sistem sînt evident specifice armatei, principii generale de creare și căi concrete de realizare a unor asemenea sisteme sînt utile și pentru informatica economică.

În ceea ce privește conceptul de „computer utility" sau „information utility" acesta ar consta în a concepe un sistem puternic **la scară națională sau la o scară mai redusă** format din capacități de calcul, capacități de înmagazinare și capacități de transmitere a datelor, disponibile pentru abonații care le pot utiliza sau care își realizează propriile lor sisteme informatice cuprinse în acest „computer utility". **Se va observa atunci că există două moduri de abordare a problemelor:**

a) se concepe și se proiectează un sistem informatic, plecînd de la cerințele informaționale și de conducere;

b) se instalează un „computer utility" proiectat pe baza anumitor previziuni de utilizare și pe el se grefează sistemele informatice dorite.

Un ultim aspect care trebuie remarcat este tendința școlii americane de a preciza mai exact conținutul sistemului de informatică și conducere al companiilor și întreprinderilor. Accentul se pune în mod evident pe cuprinderea într-un tot, într-un sistem ierarhizat pe nivele a controlului proceselor tehnologice și a controlului proceselor economice dintr-o întreprindere și o companie.

Cunoașterea modului de atacare al problemelor în alte țări, confruntarea cu probleme similare a permis stabilirea unui mod de acțiune pe care îl apreciem rațional, constructiv, în condițiile date, în vederea asigurării parcurgerii unei noi etape, după îndeplinirea prevederilor programului pentru etapa 1967—1970.

În acest scop s-au elaborat studii privind înființarea de centre teritoriale de calcul în perioada 1971—1975, modul de repartizare a mijloacelor de tehnică de calcul și s-a elaborat un program de proiectare și realizare a principalelor subsisteme informatice. Corelat cu aceste studii s-au elaborat alte studii privind calitatea și cantitatea cadrelor necesare informaticii în perioada 1971—1975.

Aceste studii au fost aprobate de Comisia guvernamentală și au stat la baza întocmirii lucrărilor de plan pentru perioada 1971—1975.

2) A doua idee de bază a fost aceea de a se asigura din prima clipă a aprobării programului, **compatibilitatea subsistemelor informatice a programelor de calcul și a echipamentelor,** cerință care după cum s-a mai arătat a influențat politica de dotare cu echipamente (1).

3). A treia idee de bază a fost **aceea a antrenării utilizatorilor în toate fazele dezvoltării unui sistem informatic, inclusiv a conducerilor administrative la toate nivelele.**

Aceste trei idei elementare sînt astăzi aproape unanim acceptate dar aplicarea lor a cerut și va cere în continuare un efort de loc neglijabil. Alături de aceste trei idei, au mai fost avute în vedere și altele, deși ele nu au acționat din plin pînă în prezent, avînd în vedere că nu era atins stadiul care să permită acest lucru.

Dintre acestea pot fi citate:

4) Crearea de sisteme specifice de **colectarea datelor, pentru diferite domenii de activitate,** dar cu **un minimum de tipuri de utilaje.** Pentru elucidarea acestei probleme, au fost efectuate studii preliminare, au fost luate unele măsuri privind importul unor tipuri noi de echipamente pentru experimentare și s-a lansat un studiu de amploare la Institutul Central de Informatică. Pînă în prezent s-au organizat două consfătuiri cu beneficiari din economie numai pentru a cunoaște cerințele specifice în domeniul colectării datelor.

5) Crearea de **bănci de date,** problemă căreia în țările dezvoltate în tehnică de calcul i se acordă în prezent cea mai mare atenție.

În ultimii doi ani s-au realizat în țară primele fișiere de date înmagazinate pe discuri magnetice. Evident va fi necesar să se experimenteze constituirea unei prime bănci de date pentru se putea trece la generalizarea acestora.

6) Crearea unui **sistem de transmisii de date** prin utilizarea atît a liniilor de telecomunicație existente cît și prin instalarea în viitor a unor magistrale speciale pentru transmisii de date, pe baza experimentărilor în curs și a studiilor și experimentărilor preconizate.

7) Crearea unui **software de bază al sistemului unitar.** Aceasta este una din cele mai grele probleme tehnice ale unui sistem informatic de clasă C, căci spre deosebire de software-ul de bază al unui calculator care este furnizat de fabricant, software-ul de bază al sistemului depinde de configurația și cerințele sistemului și reprezintă rezultatul unui efort propriu unic.

8) **Asigurarea siguranței în funcționare a sistemului** și a securității datelor conținute în sistem.

9) **Asigurarea unei conduceri eficiente** privind realizarea și funcționarea sistemului.

10) Politica **relațiilor informatice internaționale** în concordanță deplină cu politica partidului și statului nostru.

Este evident că suma de idei de mai înainte nu putea constitui decît un ghidaj inițial pentru atacarea problemelor de fond ale informaticii, pentru stabilirea unei concepții proprii. În același timp aceste idei au stat la baza tuturor acțiunilor operative desfășurate de Comisie. În acest cadru au fost lansate și o serie de studii efectuate de Comisia guvernamentală, cu aportul Comisiei și cu membrii Comisiei și care au dus, după părerea autorului acestui articol, în condițiile date, la asigurarea mersului înainte al activităților în informatică, în direcția urmărită. Astfel, a fost analizat în detaliu conceptul de **centru teritorial de calcul** prevăzut în programul de dotare, rolul acestuia în etapa 1971—1975 și rolul lui schimbat după 1975; au rezultat propuneri pentru înființarea unui număr de centre teritoriale de calcul pînă în anul 1975 propuneri înscrise în lucrările planului 1971—1975 și care sînt bazate pe criterii ce țin cont de ponderile dezvoltării industriale pe regiuni, în conformitate cu prioritățile rezultate din directivele Congresului al X-lea.

Studiul elaborat în anul 1969 care fundamentează înființarea și rolul centrelor teritoriale de calcul se ocupă de fapt de o problemă mai largă și anume modul de dotare sau deservire cu tehnică de calcul a întreprinderilor industriale și unităților economice în general, a centralelor industriale, ministerelor economice, a ministerelor și organelor centrale de sinteză. Una din întrebările la care a trebuit să se răspundă a fost aceea a modului de construire a sistemului de informatică și conducere: de jos în sus sau de sus în jos?

Construcția unui sistem de informatică și conducere care să asigure:

— ordine organizatorică;
— ordine tehnologică;
— ordine economică;

în toate verigile de jos și pînă sus nu poate începe, de fapt, decît de jos, de la întreprindere. Acest lucru este constatat în practica tuturor sistemelor realizate pînă acum. Este evident că asigurarea unei funcționări operative bune, conduce la obținerea acelor date pentru decizii pe termen lung care să asigure conducerea cu maximum de eficiență a întreprinderii, ramurii, economiei în ansamblu. Deci, în principiu, după părerea noastră, sistemul se construiește treptat, laborios, răbdător, cu retușări și îmbunătățiri, de jos în sus.

În același timp, este necesar să se înceapă și pregătirea directă a sferei superioare a sistemului de informatică și conducere. Acest lucru permite pentru a se cunoaște la nivele superioare mai rapid, mersul economiei, **ceea ce va îmbunătăți din primele etape activitatea de conducere,**

⟶

MINIORDINATOARE ÎN SERVICIUL ÎNTREPRINDERILOR

În ultimii doi ani au fost instalate de către Întreprinderea pentru întreținerea și repararea utilajelor de calcul, la diverși beneficiari, peste 70 de miniordinatoare de tip Friden 5610, ale căror performanțe și posibilități sînt descrise pe scurt în acest articol. O asemenea mașină se plasează, ca putere de calcul, între o mașină electronică de facturat și contabilizat și un minicalculator electronic universal, constituind un element util în ierarhia de echipamente de calcul necesare sistemelor informatice în întreprinderi.

MAȘINA electronică Friden 5610, de mărimea unui birou obișnuit, poate rezolva cu ușurință o gamă foarte largă și variată de probleme cum ar fi: evidența contabilă, calculul salariilor, evidența stocurilor, calcule inginerești, lucrări de analiză, lucrări de facturare foarte complexe și multe alte lucrări din domeniul activității economice a întreprinderilor. Deși, mașinile aflate în exploatare la ora actuală nu sînt dotate și cu dispozitive de suprapus fișe, ele sînt totuși folosite cu mare eficiență în problemele evidenței contabile. Pentru aceasta, ca model de evidență contabilă fără fișe, sursa de inspirație a fost metoda de evidență „jurnal order".

Mașina 5610 poate furniza documentele necesare zi de zi sau ori de cîte ori este necesar. Este o mașină din generația a treia, folosind microcircuitele integrate. Lucrează cu program înregistrat, iar posibilitățile sale de programare îi oferă o mare suplețe. Programele lui 5610 pot fi scrise în limba engleză sau chiar în limba română printr-o adaptare realizată la întreprinderea noastră. Acest mod de scriere a programului este numit de furnizor „limbajul Sift" (Software Implemented Friden Translator). Mașina este capabilă să traducă programul scris în engleză sau română, în limbajul mașinii (fiind dotată pentru aceasta și cu un compilator) într-un timp foarte scurt, prin intermediul unei benzi perforate, tipărind totodată în clar, programul respectiv. Pentru programarea lucrărilor pot fi folosite programe standard și subrutine.

Mașina 5610 are în dotarea sa două unități de memorie distincte: una pentru memorarea informațiilor, și care are o capacitate de 60 registre, fiecare registru avînd posibilitatea de a memora 13 cifre plus un spațiu de semn, iar cealaltă pentru memorarea internă a programelor și care are o capacitate de 1118 caractere alfa-numerice.

Componentele principale ale mașinii 5610 sînt:

● *Unitatea de intrare-ieșire*, formată dintr-o mașină de scris automată „Flexowriter 2205", care transmite informațiile la unitatea de prelucrare; tot prin ea se face redarea informațiilor pe hîrtie, documente, formulare etc. Intrarea automată a informațiilor se face prin intermediul benzii perforate, al cartelelor (tip Friden) perforate, al cartelelor perforate cu 80 coloane sau prin program. Datele fixe sau variabile necesare unei lucrări pot fi introduse și manual de către operator, de la tastatura mașinii de scris. Ieșirea automată a informațiilor se face sub formă de documente imprimate, de bandă perforată, cartele (tip Friden) perforate sau cartele perforate cu 80 coloane. Flexowriterul 2205 este echipat cu car de 20" și cu un ansamblu integrat de citire și perforare a benzii sau a cartelelor (tip Friden) perforate. La cerere, această mașină mai poate fi dotată cu o tastatură cifrică redusă (zecimală), ca unitate de intrare și cu un dispozitiv de suprapus fișe;

● *Procesorul central* format din două unități funcționale și anume: unitatea electronică și ansamblul liniilor de întîrziere.

Din punct de vedere funcțional, unitatea electronică include unitatea logică, de control al programului (partea principală a acestei unități care dirijează acțiunea tuturor celorlalte părți ale sistemului), funcțiile aritmetice, memorarea datelor în cursul execuției comenzilor de memorare și controlul intrărilor și ieșirilor de informații prin mașina de scris. Ansamblul liniilor de întîrziere include patru linii de întîrziere bazate pe fenomenul de magneto-stricțiune pentru memorarea programului și a informațiilor în cele 60 de registre;

● *Pupitrul* format dintr-un sistem practic de transport al benzii de perolă la perforatorul de bandă și la cititorul de bandă integrat. Tot aici se află și sursa de energie.

Ansamblul 5610 poate fi cuplat cu o serie de unități auxiliare de intrare-ieșire (on-line) ceea ce permite mărirea capacității sistemului 5610 și deci sporirea posibilităților de utilizare.

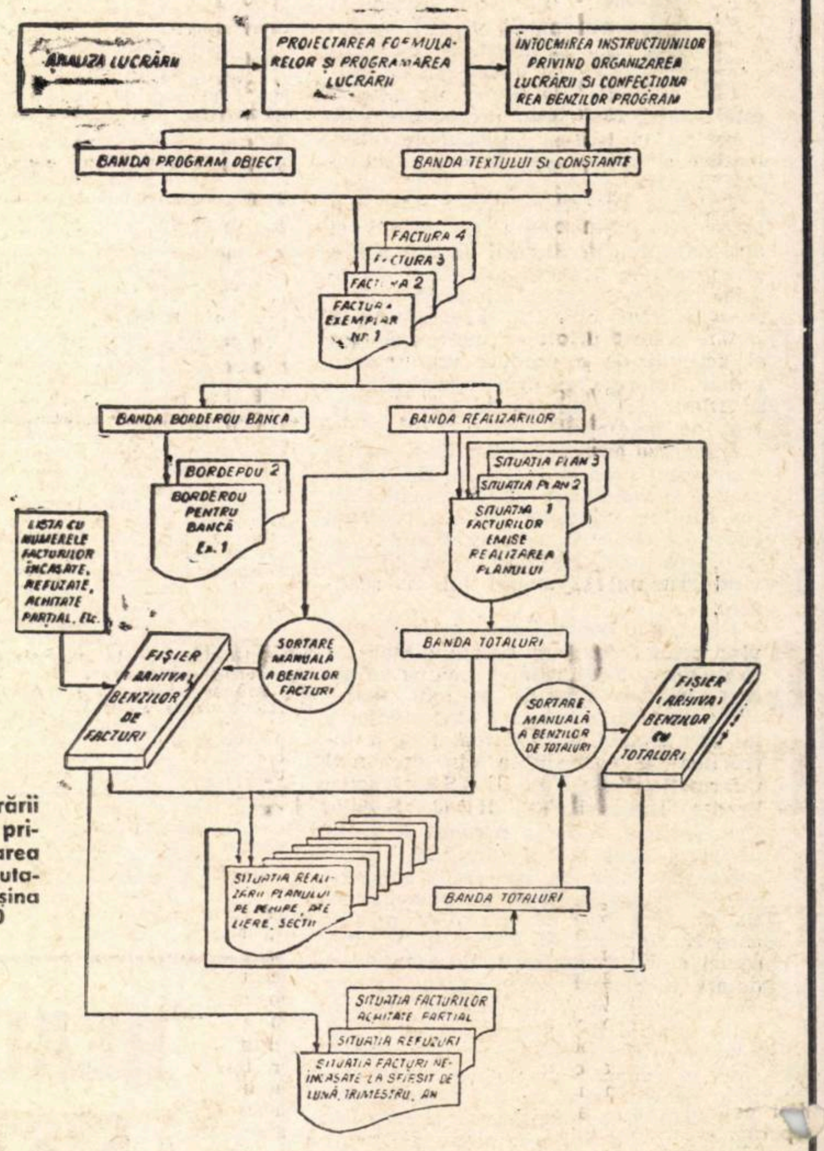

Fluxul prelucrării informațiilor privind lucrarea I.I.R.U.C. executată pe mașina Friden 5610

Astfel, la mașina 5610 se pot cupla:

— *un cititor de bandă perforată* (8 canale) ca cea de a doua unitate de intrare și care, în combinație cu cititorul integrat, permite realizarea operației duplex;

— *un cititor de cartele perforate* (cu 80 coloane) ca cea de a doua unitate de intrare și care este capabil să realizeze alimentarea, saltul de la cîmp la cîmp și rejecția automată.

Din păcate, magazia de alimentare a acestui auxiliar este de numai 200 cartele;

— *un cititor selectiv* (Selectadata) ca cea de a doua unitate de intrare, care permite selectarea informațiilor și introducerea lor cu o viteză de cca 3000 caractere pe minut.

De altfel cele trei unități auxiliare, arătate mai sus prezintă avantajul extinderii memoriei (memorie-externă) mașinii 5610;

— *un perforator de bandă* ca cea de a doua unitate de ieșire și care, în combinație cu perforatorul integrat, permite obținerea a două benzi perforate concomitent (ca subproduse) cu informații comune sau distincte, obținîndu-se astfel sursa (sau sursele) pentru întocmirea automată a unor lucrări sau întocmirea automată și înlănțuită a unor lucrări;

— *o unitate de comandă a perforatorului de cartele* cu 80 de coloane care permite cuplarea la mașina 5610 a unui perforator de cartele.

Viteza de lucru a ansamblului 5610 este de:

— pentru operațiunea de adunare-scădere 25 m sec

— pentru operațiunea de înmulțire 55 m sec.

— pentru operațiunea de împărțire 60 m sec.

— intrarea și ieșirea automată 12,5 caractere/sec.

sau cca 730 caractere pe minut, iar la citirea cu viteză mărită, prin intermediul cititorului selectiv, cca 15000 caractere pe minut; la citirea pentru selectare — cca 3000 caractere minut.

Iată deci, cîteva elemente care — după părerea noastră sînt suficiente pentru a ne putea forma o idee despre posibilitățile ce ni le oferă an-

N. ANTONESCU

Întreprinderea pentru întreținerea și repararea utilajelor de calcul

(Continuare în pag. 14)

←

dar, evident, eficiență maximă nu se va obține pînă nu se va realiza întreaga construcție de jos în sus.

Avînd în vedere cele de mai sus, în conformitate cu Programul de dotare, studiile elaborate au avut drept sprijin următoarele cerințe:

— să se asigure construirea treptată a sistemului de jos în sus;

— să se realizeze, la nivele superioare — maximum posibil, în fiecare etapă, pentru o informare cît mai eficientă a conducerii (prin sistemul C.S.P., sistemul financiar-bancar, sistemul aprovizionării tehnico-materiale, sistemul informatic statistic etc.)

De aceea, prevederile de dotare deși pun un accent deosebit în perioada 1971—1975 pe centrele teritoriale de calcul, cuprind și dotarea directă cu calculatoare a unui număr de mari întreprinderi, de centrale industriale, ministere economice și organe de sinteză. În plus, pentru fiecare centru teritorial s-a analizat întreprindere cu întreprindere din zona teritorială respectivă, făcîndu-se propuneri de cuplare la centrul teritorial. S-a elaborat conceptul de Oficiul de calcul de întreprindere, astfel încît întreprinderile care pornesc o acțiune sistematică de realizare a unor sisteme integrate de gestiune să-și poată dezvolta un compartiment propriu de analiză și programare ca și cum ar dispune de un calculator electronic propriu.

În încheiere ar fi de subliniat faptul că în conformitate cu studiile avizate și aprobate, s-a și acționat în consecință. Astfel, au fost înființate, pînă în prezent, patru centre teritoriale de calcul, la Timișoara, Cluj, Iași și Ploiești, primele două avînd o funcționare de aproape doi ani cu echipamente mecanografice, mașini electronice de facturat și miniordinatoare electronice iar pînă la sfîrșitul anului 1970 vor fi dotate cu calculatoare electronice de tip IRIS-50 și FELIX C-256. Aceste centre au început conlucrarea cu numeroase întreprinderi din zona lor pentru lucrări executabile pe dotarea disponibilă și pregătindu-se lucrări pentru a fi efectuate pe calculatoarele electronice ce vor fi instalate.

A fost înființat centrul de calcul al C.S.P. și este în curs de înființare centrul de calcul al Ministerului Finanțelor, primul fiind destinat constituirii sistemului informatic pentru automatizarea calculelor de plan, pentru aprovizionarea tehnico-materială, al doilea pentru constituirea treptată a sistemului informatic bancar-financiar. S-au mai înființat o serie de alte centre de calcul de importanță republicană, s-au extins centre de calcul existente prin dotarea cu noi echipamente moderne, urmînd ca după Uzina Tractorul Brașov o serie de mari întreprinderi și centrale industriale să fie dotate cu calculatoare electronice proprii.

La Institutul Central de Informatică, înființat în cursul acestui an, au fost amorsate lucrări privind Biblioteca Națională de programe, privind sistemul informatic al aprovizionării cu metal la scara economiei naționale, privind sistemele informatice ale unor unități economice. Colaborarea între Institutul Central de Informatică, Centrul de calcul economic și cibernetică economică, Institutul de calcul din Cluj, Institutul de cercetări electronice și tehnică de calcul și Institutul de proiectări pentru automatizări, pe de o parte și toate centrele de calcul din țară, institute de proiectări departamentale cu preocupări în domeniul informaticii, oficii de calcul și informatică din ministere și organe centrale, pe de altă parte, va putea asigura, sub o coordonare unică, mobilizarea tuturor forțelor pentru realizarea sarcinilor trasate la recenta consfătuire cu specialiștii din domeniul tehnicii de calcul și informaticii economice de către tovarășul secretar general Nicolae Ceaușescu, privind realizarea sistemului de informatică și conducere.

---

[1]) M. Drăgănescu, C. Dumitrașcu, Vl. Ticovschi: Coordonatele politicii naționale de înzestrare cu echipamente moderne de calcul, Viața Economică nr. 43 din 23 oct. 1970, pag. 3—4.

[2]) Secretariatul Permanent al Comisiei Guvernamentale pentru dotarea cu echipamente de calcul și automatizarea prelucrării datelor, Informația și Informatica, Viața Economică nr. 43 din 23 oct. 1970, pag. 7—8.

RELAȚII CENTRALA – ÎNTREPRINDERE

TIMPUL relativ scurt de funcționare a noilor organisme industriale create — centrale industriale, combinate, grupuri de uzine — atestă că ele desfășoară o activitate fructuoasă pe tărîmul producției, al gospodăririi unităților industriale, promovează consecvent principiul conducerii colective. S-a creat astfel un cadru prielnic pentru adoptarea de măsuri în pas cu înzestrarea tehnică a întreprinderilor, cu cerințele organizării științifice a producției și a muncii, și ale conducerii moderne.

În aplicarea practică a măsurilor privind preluarea unor funcții și atribuții de către aceste organisme, ca și de punere în concordanță a legislației cu relațiile pe care le generează actuala formă de organizare, se manifestă însă și unele neajunsuri care, atunci cînd se ivesc, diminuează efectele economice scontate. Analizarea concretă a cauzelor, dar mai ales găsirea modalităților de înlăturare a acestora, perfecționarea organizării și conducerii lor ar avea ca rezultat soluționarea mai adecvată a problemelor ce se ivesc în diferitele laturi ale activității, ceea ce ar duce implicit la creșterea eficienței muncii.

IN DOMENIUL FINANCIAR

CUM SĂ NE EXERCITĂM COMPETENȚELE

DESFĂȘURÎNDU-ȘI activitatea pe baza principiului gestiunii economice proprii, gospodărirea cu o eficiență și chibzuință cît mai mare a fondurilor materiale și bănești pe care statul le pune la dispoziția centralelor, trebuie să stea în permanență în centrul atenției conducerilor acestora. Măsurile operative ce se iau în acest sens urmează să se oglindească într-o situație financiară cît mai bună: reducerea costurilor de producție, accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante și, în general, realizarea tuturor indicatorilor financiari.

Centralele sînt organisme puternice, cu competențe largi, care răspund de bunul mers al întregii activități a tuturor întreprinderilor subordonate. Statutul, care constituie cadrul în care ele își desfășoară activitatea economică și financiară, reflectă pregnant sarcinile, răspunderile cît și competențele largi ce le sînt acordate.

Practica dovedește, însă, că unele din competențele atribuite **sînt îngrădite prin diferite instrucțiuni și indicații metodologice, care împiedică desfășurarea normală a activității acestor unități economice.** Iată un exemplu: în statutul centralelor industriale din Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini se prevede ca acestea să folosească în mod global mijloacele circulante normate și să răspundă pentru imobilizările în stocuri ce depășesc normativul total. De asemenea, în H.C.M. nr. 859/1970 se prevede ca mijloacele circulante puse la dispoziția centralelor să se utilizeze în cadrul normativului total aprobat, iar în cursul anului, în cazul că intervin schimbări în procesul de aprovizionare, producție sau desfacere, că poate fi modificate normativele pe elemente, în cadrul celui total aprobat.

Însă potrivit metodologiei în vigoare, normativele mijloacelor circulante se determină prin calcule sintetice, respectiv se stabilesc normative medii anuale, care nu pot fi sincronizate cu necesitățile reale de fonduri ale întreprinderilor determinate de circuitul economic al aprovizionării, producției și desfacerii. În afară de acestea, normativul stabilit în condițiile arătate, trebuie defalcat, potrivit instrucțiunilor nr. 1544/1970 al Ministerului Finanțelor, în termen de 5 zile de la aprobare și transmis unităților în subordine.

Întrucît nu pot fi cunoscute, cu anticipație, ce modificări survin, **competența centralei în redistribuirea normativelor, nu poate fi practic exercitată, și astfel se produc neajunsuri în întreprinderi, concretizate în imobilizări de mijloace circulante la unele elemente, de care răspunde și organul**

Petre PREDOIU
director financiar contabil la Centrala industrială mașini-unelte

(Continuare în pag. 14)

IN DOMENIUL APROVIZIONĂRII

CÎND EXISTĂ MAI MULȚI COORDONATORI...

SUCCESUL unei întreprinderi este influențat în mare măsură de corectitudinea previziunilor. Aceasta presupune, printre altele, cunoașterea nevoilor pieței, echilibrarea acestor nevoi cu posibilitățile întreprinderii și, ceea ce este esențial, încheierea în timp util a contractelor economice. În acest domeniu importante atribuții și răspunderi revin centralelor industriale.

Pentru anul 1971, potrivit H.C.M. 806/1970, repartițiile s-au desființat și au fost înlocuite cu balanțe de materiale. Incontestabil, noua legislație creează condiții mai bune pentru exercitarea unor relații directe beneficiar-furnizor, **eliminîndu-se o mulțime de verigi intermediare, simplificîndu-se și reducîndu-se cu mult actele normative precontractuale.** Dacă în trecut pentru un produs dirijat, de pildă, se întocmeau înainte de contractare 7 acte, în prezent sînt necesare doar 4. Cum majoritatea întreprinderilor nu folosesc încă procedee îmbunătățite de prelucrare a datelor, aceasta reprezintă un avantaj de netăgăduit, munca manuală de birou fiind deseori scumpă, lentă și de precizie redusă.

Acesta constituie însă numai aspectul formal al problemei. Balanțele de materiale urmăresc, desigur, mult mai mult. **Ele constituie mijloace de investigare adîncă a resurselor și necesităților economiei, au rol de sincronizator între posibilitățile reale ale furnizorilor și nevoile beneficiarilor, corespund intereselor comune pentru realizarea sarcinilor de plan.**

Pentru principalele produse din programul de producție al uzinei „Steaua roșie" — București sînt trei coordonatori de balanță la nivel de centrale industriale.

- Centrala industrială de utilaj energetic, metalurgic și de construcții București (CIUEMC) coordonează un număr de 14 produse de serie;
- Grupul de uzine — Reșița coordonează o parte din piesele de schimb pentru instalații și utilaje de transportat și ridicat;
- Trustul de mecanizare — București, din cadrul Ministerului Construcțiilor Industriale, este coordonatorul de balanțe pentru piese de schimb ale utilajelor de construcții rutiere și mașini de ridicat.

Coordonatorului îi revin multe sar-

ing. L. HUBNER
șef serviciu plan
Uzina „Steaua Roșie" — București

(Continuare în pag. 14)

● V-ați simțit atras să ocupați un post de conducere încă înainte de-al deține?

— Nu-mi amintesc să mă fi gîndit la asta înainte. Visul meu era să fiu un bun inginer, un om de laborator.

● Cum ați ajuns, totuși, în acest post?

— Prin '46—'47 lucram ca inginer chimist la un șantier naval. Unitatea era încă condusă de patron, cu care nu prea mă înțelegeam. După o dezbatere în organizația de sindicat, în care mi-am expus un punct de vedere cam „tare" asupra unor probleme de conducere, tovarășii de la conducerea județului mi-au propus funcția de director tehnic la o unitate economică textilă. Și, de atunci, treptat, treptat, din funcție în funcție, am ajuns aici, unde mă găsiți astăzi.

● Sînteți în această funcție de peste un deceniu și jumătate. Care sînt avantajele permanentizării omului într-un post de responsabilitate?

— Primul este acela că, cunoscînd bine unitatea și mediul în care trebuie s-o „pilotezi", ai posibilități sporite în construirea unei strategii, a unei linii de dezvoltare clare, fundamentată pe experiență, pe realități. Al doilea avantaj este acela că te cunosc oamenii, știu ce poți face și ce nu, și pe această bază îți acordă mai ușor și mai deschis încrederea lor, de care ai absolută nevoie pentru a-ți exercita atribuțiile de conducător.

● Deși funcția a fost stabilă, creșterea, din cîte știu, a fost continuă. Care au fost, după dv., momentele „de salt" ale carierei profesionale?

— În afară de primele „luni de director", la sfîrșitul cărora fabrica a obținut o mult așteptată realizare integrală a sarcinilor de plan, iar lucrătorii cîștiguri substanțial sporite, am trăit încă două momente de salt — cum le numiți dv. Amîndouă sînt legate de comasări, de lărgirea ariei unității, care fiecare au ridicat probleme complexe, de integrare în conducerea și organizarea activității. Primul în 1957 — comasarea unităților textile din Galați, realizată pe baza unui studiu inițiat și condus de mine, al doilea, acum, legat de constituirea combinatului ca unitate cu statut de centrală industrială.

● Pentru că sînteți în temă, v-aș ruga să-mi spuneți care sînt problemele cheie ale unei acțiuni de comasare, care constituie, neîndoielnic, o permanență în cadrul unei economii în continuă creștere și diversificare, cum este a noastră?

Cadre și răspunderi

VALERIU STOENESCU

director general,
Combinatul textil — Galați

— Comasarea înseamnă, într-un anume sens integrare. De obicei se evidențiază numai aceea tehnologică; respectiv o anumită corespondență, fie ea de continuitate, fie de linearitate. Altfel spus, unitățile complexului să execute operații una pentru alta sau asemănătoare. Se omite adesea că problema cea mai importantă a unui astfel de proces este una umană, de integrare a conducerii colectivelor care vor forma noua unitate. Pe baza propriei experiențe subliniez că prima întrebare ce trebuie pusă cînd se pornește la o comasare este: Cine va conduce noua unitate? De aceea prima acțiune de întreprins în pregătirea comasării o constituie formarea conducerii și pregătirea psihologică a întregului colectiv pentru încadrarea armonioasă în noile relații.

● Care este situația în combinatul dv.?

— Cu excepția perioadei de început cînd s-au ivit unele dificultăți — determinate de omisiuni de genul celor de care am amintit — în prezent lucrurile merg bine. Aș adăuga însă că parcă trecerea s-a făcut prea repede.

● La ce vă referiți?

— Avem unele probleme pe linie comercială. Ni s-au dat atribuții care ne pun în față probleme greu de rezolvat. Nu avem o legătură sudată cu beneficiarii, mai ales cu cei de pe piața externă.

Nu dispunem de practica, de rutina necesară și mai ales de specialiști. Mă refer la economiști, mai exact la comercianții de clasă capabili să rezolve astfel de probleme.

● Cred că sudarea cea mai bună este aceea care se realizează direct. În ceea ce privește specialiștii nu văd ce vă împiedică să-i aveți.

— Specialiști nu prea sînt. Au rămas mai departe în întreprinderile de comerț exterior, deși ar trebui să vină aici, în combinate și centrale. În plus, sînt formați într-un anume fel.

În ceea ce privește sudarea, aveți perfectă dreptate. Au și început să se vadă avantajele contactului direct. Numai că ne trebuie un pic de timp. Asta am vrut să subliniez. Avem nevoie, pînă ne punem bine pe propriile picioare, de ajutorul ministerului, care dispune de mai multe forțe.

● Am în vedere tot experiența dv. îndelungată întrebîndu-vă care apreciați a fi problemele cheie ale industriei noastre textile în acest moment?

— Prima este legată de faptul că utilajul și în general tehnologia noastră este uneori rămasă în urmă, nu ține pasul. Trebuie urmărită o politică tehnologică clarvăzătoare și dinamică de înnoire a utilajului, pieselor de schimb, proceselor de fabricație etc., politică care, de altfel, se face mai mult simțită în ultimul timp în ramura noastră. Nu atît că nu cunoaștem noul cît că nu reușim să-l însușim și să-l exploatăm cu rapiditatea necesară. Aceasta este legată de a doua problemă, aceea a cointeresării. Sistemul de salarizare în experimentare aduce unele îmbunătățiri față de cel vechi. Totuși el însuși trebuie îmbunătățit. În special în direcția stimulării inovației, a introducerii noului.

C. CONSTANTIN

conducerea față-n față cu calculatorul

cauzele unor eșecuri

●

trei „prea mari": cost, oportunitate, risc

●

locul de incidență: cîmpul deciziilor

●

ce trebuie să cunoască utilizatorul

ORGANIZAT DE B.I.M. (Biroul Internațional al Muncii), în colaborare cu CEPECA, seminarul pe tema **„Pregătirea conducerii în vederea utilizării calculatorului"** își desfășoară lucrările în perioada 19 octombrie — 6 noiembrie 1970.

La dezbatere iau parte experți români și străini, de la CEPECA, o echipă de specialiști ai B.I.M., precum și reprezentanți ai centrelor de perfecționare a pregătirii cadrelor de conducere din aproape 20 de țări.

Principalele probleme asupra cărora este concentrată atenția seminarului sînt : care este rolul conducerii în proiectarea, implementarea și utilizarea calculatorului de gestiune ; ce cunoștințe și aptitudini trebuie formate la cadrele de conducere pentru ca ele să-și poată exercita cu succes respectivul rol ; cum trebuie organizat acest proces de pregătire.

ASTĂZI este evident că în multe cazuri n-a fost obținut maximul de avantaje ce poate rezulta din utilizarea calculatorului în conducerea activității economice. Deși cauzele aplicațiilor defectuoase sînt extrem de complexe, în seminar s-a subliniat că trebuie să se facă eforturi pentru precizarea acestora și găsirea îmbunătățirilor ce pot fi făcute. Într-o încercare de sinteză, D.M. Scott, expert în pregătirea consultanților la CEPECA, în referatul său, „Controlul achiziționării și utilizării calculatoarelor" conchide că, atît în țările dezvoltate, cît și în cele în curs de dezvoltare aplicațiile fără succes se datoresc uneia din următoarele cauze :

1. **Niveluri inadecvate de aplicație.** În cele mai multe aplicații, excluzînd pe cele cu caracter științific și ingineresc, calculatoarele sînt de obicei utilizate pentru nivelele de jos, pentru înlocuirea operațiilor de birou cu caracter extensiv cum ar fi : lucrările de contabilitate, de inventariere, raportări statistice etc. Într-un număr mai mic de cazuri instalația este utilizată pentru simulări prea sofisticate sau alte probleme similare. Aplicațiile cele mai rentabile — între aceste două extreme — care integrează prelucrarea automată a datelor în organizație și încorporează elementele predeterminate de decizie ale conducerii sînt adesea ocolite.

2. **Subutilizare.** În multe aplicații se ajunge la o serioasă subutilizare a timpului realmente disponibil. Chiar dacă o instalație pare complet încărcată, tehnicile moderne de programare și analiză eliberează adesea multe ore ce pot fi utilizate.

3. **Proliferarea instalațiilor.** Publicitatea, excesul de spirit de securitate, au făcut ca fiecare conducere de întreprindere să alerge după un calculator „propriu", deși experiența arată că uneori o instalație comună poate rezolva problemele la fel de bine și mult mai economic.

4. **Înțelegere inadecvată de către utilizatori.** Cele mai importante aspecte sînt legate de înțelegerea de către factorii de decizie a ceea ce poate și ce nu poate face calculatorul. Multe din dificultăți sînt depășite dacă conducerile, respectiv utilizatorii, sînt orientați și înțeleg avantajele calculatorului și rolul lui de **instrument**. Dispunînd de aceste cunoștințe ei pot face ca specialiștii să construiască și să utilizeze calculatorul în așa fel încît să aducă maximum de cîștig întreprinderii. Din păcate, în prezent, adesea, informaticienii hotărăsc singuri asupra utilizării echipamentului.

DEOSEBITUL accent pus pe definirea rolului conducerii în introducerea calculatorului în întreprindere se justifică în primul rînd din punct de vedere practic : impactul lui s-a finalizat de multe ori cu serioase pierderi. Or, responsabili de rezultatele întreprinderilor sînt conducerile acestora și nu specialiștii informaticieni. În al doilea rînd, calculatorul are efecte profunde asupra structurii organizatorice și de cele mai multe ori duce la reîmpărțirea ariilor de responsabilitate, integrează sisteme anterior independente, și, prin aceasta, produce schimbări în liniile de autoritate și în structura centrelor de decizie, procese care, dacă nu sînt bine și din timp pregătite, au consecințe dezastruoase.

O astfel de forță nu poate fi lăsată numai în mîna specialiștilor în prelucrarea automată a datelor deoarece : **costul este prea mare** : — conducerea trebuie să fie capabilă să aplice tehnici de evaluare ca și în cazul achiziționării oricărui utilaj important al uzinei ; **oportunitățile sînt prea mari** — analiștii de sisteme pot adesea să detecteze posibilități de reducere a costurilor, dar numai conducerea poate aprecia dacă fluxurile informaționale îmbunătățite sînt într-adevăr „creatoare de valoare" ; **riscul este prea mare** — riscurile pe care și le asumă o întreprindere care încearcă să folosească un sistem informațional de conducere superficial definit sînt enorme, un astfel de sistem putînd diminua serios eficacitatea conducerii, prin reducerea calității deciziilor și a controlului.

Aceste trei „prea mari" obligă conducerea să-și asume responsabilitatea îndeplinirii unor importante sarcini legate de dezvoltarea sistemului informațional :

a) definirea obiectivelor sistemului ;

b) decizia asupra organizării cerute de realizarea acestor obiective ;

c) încredințarea de responsabilități pentru rezultate celor deserviți de sisteme ;

c) insistența pentru elaborarea de planuri detaliate de implementare a sistemului informațional al conducerii.

Tipuri de sisteme informaționale

CONDUCERILE trebuie să cunoască tipul sistemului informațional pe care-l vor utiliza. Aceasta, întrucît diversele tipuri nu numai că au echipamente diferite dar au și consecințe diferite asupra organizării întreprinderii. În acest sens, au fost identificate următoarele patru nivele de utilizare a calculatoarelor.

1) **Sisteme de evidență și raportare,** care înregistrează ceea ce s-a întîmplat, conducătorului rămînîndu-i să interpreteze semnificația informației primite.

2) Sistemele de măsură și control — deservesc în cea mai mare parte deciziile de control operaționale ; compară realizările cu planul, indicînd diferențele ; pot sugestiona și — în eșaloanele operaționale — chiar ajusta anumite decizii.

3) **Sisteme de previziune și planificare.** Prezic ceea ce probabil se va întîmpla în viitor, cel mai adesea prin utilizarea tehnicilor cercetărilor operaționale. Principalul lor scop este să ajute conducerile în elaborarea planurilor.

4) **Sisteme de simulare și integrare,** utilizate la găsirea oportunităților sau modelarea mediului înconjurător, pentru sesizarea de noi obiective sau direcții de dezvoltare ale întreprinderii.

În prezent, în lume, sînt puține sisteme din ultimele două categorii. Aceasta deoarece utilizarea calculatoarelor în cadrul acestor sisteme reclamă schimbări importante în organizarea întreprinderilor.

ÎNAINTE de a se ajunge la întrebarea **„Ce trebuie să cunoască conducerea relativ la calculatoare"**, dezbaterile din seminar s-au oprit îndelung asupra definirii conținutului muncii de conducere. Subliniindu-se ideea — aproape unanim acceptată astăzi de specialiști — conform căreia conducerea este în esență un proces de luare a deciziilor, s-a acordat o deosebită atenție definirii acestui proces, încercîndu-se a se deduce apoi locul și rolul calculatorului.

Conducerea este aceea care decide asupra obiectivelor întreprinderii ; a organizării cerute de atingerea acestor obiective ; a sistemelor de decizie, control și de informare care să deservească această organizare ; a cunoștințelor și tehnicilor care să sprijine aceste sisteme. Rezultă deci că sistemul informațional poate fi proiectat numai în măsura în care este definit sistemul de luare a deciziilor. Acest lucru trebuie să-i fie clar de la bun început oricărei conduceri care dorește să utilizeze calculatorul.

Calculatorul oferă cele mai bune servicii în aria deciziilor. Pentru a beneficia din plin de acestea, conducerile trebuie să identifice deciziile care contribuie substanțial la atingerea obiectivelor, natura acestor decizii și dimensiunile lor informaționale. Aceasta presupune ca ele să stăpînească anumite cunoștințe din teoria deciziei. Deși nici la acest seminar n-a existat un punct de vedere unanim în ceea ce privește componentele teoriei deciziei care să intre în programele de pregătire și perfecționare a cadrelor de conducere s-au conturat, totuși, unele direcții în care s-ar putea acționa. Iată, după D. S. Bowland, specialist în cadrul B.I.M., care ar fi cunoștințele de bază din teoria deciziei ce ar trebui stăpînite de cadrele de conducere ;

1. Conceperea întreprinderii ca o serie de **centre de control ale conducerii**, construite într-o structură ierarhică — cele superioare controlîndu-le pe cele inferioare ;

2. **Diferențierea nivelelor de decizie în** : DECIZII ALE CONDUCERII SUPERIOARE (stabilirea obiectivelor întreprinderii, definirea politicilor generale, planurile de dezvoltare pe termen lung) ; DECIZII ALE CONDUCERII MEDII (traducerea politicii generale în proceduri de lucru specifice — controlul bugetar este un exemplu tipic al sistemului de decizie al acestui nivel) ; DECIZII ALE CONDUCERII OPERAȚIONALE (punerea în practică a procedurilor specificate de conducerea medie, controlînd zilnic și reacționînd rapid la schimbările circumstanțelor) ;

3. **Identificarea componentelor deciziei** : SCOPURI (politici, indicatori, bugete, stabilite de conducere și transmise ca informație spre nivelele inferioare ale ierarhiei conducerii) DATE (descrieri de alternative, situația curentă a activităților, date asupra mediului înconjurător) ; PREZICERE (consecințele probabile ale alegerii uneia dintre alternative ; efectul asupra beneficiului, costurilor, organizării, personalului etc.) ; EVALUARE (a aprecia care dintre alternative va asigura cele mai bune condiții pentru atingerea scopului dorit, în lumina prezicerii făcute) ;

4. **Identificarea fazelor procesului luării deciziei** ; OBIECTIVE STABILITE, pentru o arie dată a activității întreprinderii ; PERCEPEREA uneia dintre probleme sau oportunități ; RECUNOAȘTEREA CĂ O DECIZIE ESTE CERUTĂ (pentru a rezolva problema sau a realiza oportunitatea); DIAGNOSTICUL CURSURILOR ALTERNATIVE ALE ACȚIUNII; EVALUAREA ALTERNATIVELOR în termeni de : a) consecințe probabile ale cursurilor acțiunii și b) „valoarea" rezultatului ; SELECȚIONAREA ALTERNATIVEI PREFERATE (decizia propriu-zisă), FORMULAREA PROCEDURILOR DE IMPLEMENTARE A DECIZIEI ; ORGANIZAREA (incluzînd comunicațiile și motivația) necesară implementării procedurilor ; MĂSURAREA ȘI CONTROLUL REZULTATELOR ACTIVITĂȚII ; EVALUAREA calității deciziei în lumina rezultatelor.

5. **Împărțirea deciziilor în programabile și neprogramabile.** În acest sens, s-au amintit definițiile date de către M. A. Simon celor două categorii de decizii. După acesta, deciziile sînt programabile „în măsura în care sînt repetitive și rutiniere, în măsura în care pentru mînuirea lor au fost elaborate proceduri bine definite" și sînt neprogramabile atîta timp cît „sînt noi, nestructurate și nu li se cunosc consecințele". Deciziile programabile cer o formulare precisă a regulilor de decizie, și ele apar de obicei în aria conducerii operaționale. Se apreciază că 80—90% din numărul total al deciziilor luate în marile întreprinderi sînt programabile.

6. **Aprecierea rolului științelor conducerii.** În special în aria deciziilor neprogramabile conducătorii trebuie să cunoască tehnici puse la punct de aceste științe. Utilizarea tehnicilor cercetărilor operaționale (simularea, programarea liniară, teoria șirurilor de așteptare, metodele statistice etc.) la optimizarea deciziilor cunoaște o creștere continuă. Conducătorii nu trebuie să se transforme în experți în cercetări operaționale, ei trebuie însă să poată aprecia cum și cînd să ceară asistența expertului.

PENTRU a putea aprecia potențialul și limitele echipamentului de prelucrare a datelor, conducerile trebuie să fie instruite în următoarele domenii : hardware, software, principiile proiectării sistemelor, caracteristicile procesului de prelucrare automată a datelor, sarcinile și responsabilitățile personalului de la calculator, piața calculatoarelor și problemele de achiziționare, rolul conducerii în proiectarea sistemului.

Primele două nu trebuie cunoscute în amănunt, ci numai atît cît să le permită dialogul cu specialiștii. Astfel, se preconizează că în ceea ce privește software-ul, pregătirea conducătorilor să fie direcționată spre :

● ce este un program de calculator ; ce face acesta ; ce relație există între el și hardware ?

● care sînt diversele clase de software și care sînt funcțiile acestora ?

● ce decizii trebuie luate în achiziționarea software-ului ?

Instruirea trebuie să sublinieze că proiectarea sistemelor este un proces iterativ, conducătorii fiind chemați (și instruiți în acest sens) să aprecieze fazele sale printr-o analiză tipică de sisteme : definirea obiectivelor sistemului ; investigarea și analiza sistemului existent ; determinarea ieșirilor din sistem ; definirea și proiectarea intrărilor cerute; proiectarea și crearea principalelor fișiere ; specificarea procesului de prelucrare a datelor pe calculator.

O atenție deosebită trebuie să acorde cunoașterii sarcinilor și responsabilităților personalului calculatorului : conducătorul centrului de calcul, al programelor, analistul de sisteme, proiectantul de sisteme, analistul de conducere, programatorul, operatorul, supraveghetorul unității de pregătire a datelor și a celei de control al acestora ; conducerea trebuie să cunoască calitățile, aptitudinile cerute pentru fiecare dintre acești profesioniști.

ÎN cadrul seminarului au fost abordate multe alte probleme. Poate că cea mai importantă concluzie a acestei dezbateri este aceea că ea demonstrează necesitatea și utilitatea organizării unor astfel de schimburi de idei, care au menirea să ușureze drumul lung și costisitor al învățămintelor trase numai din propria experiență.

Constantin COJOCARU

TEHNICIENII SÎNT ÎNTOTDEAUNA PERSONAL T.A.?

DOCUMENTELE PLENAREI C.C. AL P.C.R. din 5—6 octombrie 1967 și cele următoare, au scos în evidență necesitatea elaborării de normative cu privire la numărul necesar de posturi tehnico-administrative, proporția rațională între funcțiile de conducere și cele de execuție, între posturile pentru care se cer studii superioare și cele cu studii medii, precum și între funcțiile tehnice, economice și alte specialități. Indicațiile metodologice privind normarea muncii personalului t.a. elaborate de C.S.O.S., pun la îndemîna specialiștilor unele elemente utile în elaborarea normelor de muncă. Ele nu definesc însă suficient de clar noțiunea de funcție t.a., ceea ce generează multe dificultăți în conducerea și organizarea diverselor categorii de personal.

CA URMARE a politicii de industrializare în multe sectoare ale economiei naționale instalațiile tehnologice sînt dotate cu elemente de automatizare complexă, cu procese tehnologice conduse de calculatoare. Una din particularitățile esențiale ale noii producții este aceea că omul devine un supraveghetor, un regulator al producției. O altă consecință produsă în conținutul și caracterul muncii, o reprezintă creșterea nivelului de cunoștințe tehnice de specialitate. Pentru conducerea unui proces dotat cu automatizare complexă sînt necesare cunoștințe de nivel mediu și în unele cazuri superior. Și, deosebit de important, se cere însușirea de cunoștințe din mai multe meserii, lucru pe care îl pot realiza numai cei care au la bază o pregătire tehnică medie sau superioară.

Automatizarea are, ca efect, printre altele, apariția unor neconcordanțe între conținutul muncii și schemele de funcțiuni, pe baza cărora sînt normate și cointeresate material unele categorii de salariați. Înlăturarea acestor neconcordanțe, presupune, în primul rînd, **introducerea actualilor tehnicieni** al căror mijloc de muncă îl constituie o instalație, un aparat, un pupitru de comandă, în procesul de producție **în categoria muncitori.** Deservind mașini ei, creează efectiv bunuri materiale sau participă la crearea acestora.

Este necesar să reamintim noțiunea „schemei bloc a instalației automate", indicată în STAS 6019-62 „Automatica". În schemă se vede că bucla de reglare se compune de fapt prin legarea în serie a instalației tehnologice cu instalația de reglare automată. Deci în sfera mijloacelor de muncă, în accepțiunea clasică intră și instalația automată. Personalul care conduce o instalație automată sau întreține o instalație automată este de fapt personal care conduce procesul de producție sau întreține în stare de funcționare instalația tehnologică de producție. Este deci personal productiv și nu t.a.

Numărul elementelor și instalațiilor de automatizare fiind foarte mare și necesitînd personal numeros — înregistrat la categoria personal t.a. — se produce o denaturare a raportului muncitori-personal t.a. Consecința pe planul practicii este aceea că se subminează propria activitate tehnică prin reducerea unor posturi t.a. necesare funcționării întreprinderii, se împiedică dezvoltarea după necesități a compartimentelor de concepție (proiectare, cercetare, marketing) etc. și deci creșterea puterii competitive.

Considerăm că pentru încadrarea în funcția de muncitor de foarte înaltă calificare pot fi solicitate : studii medii, studii medii și școli tehnice de specialitate, școli de maiștri, facultăți de subingineri, facultăți de ingineri.

Este deci necesar ca actualele indicatoare tarifare — elaborate înainte de anul 1964 — să fie reactualizate prin completarea cu categorii de salarizare superioare, corespunzătoare lucrărilor la care se cer cunoștințe de nivel tehnic mediu sau superior. De asemenea, va trebui să se elaboreze nomenclatoare pentru meseriile și activitățile care nu figurează în actualele nomenclatoare. În anexa 1 se exemplifică lista cu meseriile ce considerăm necesar a fi completate în ramura siderurgie.

Conform prevederilor H.C.M. 914/1968 pentru anumite categorii de muncitori se aplică majorarea de salarii tarifare cu 5—15%. Ar fi necesar ca pentru categoriile din lista anexă, acest spor pentru tehnicieni să fie de 5—30%.

Propunerea noastră cumulează mai multe avantaje tehnico-economice. Se vor elabora norme tehnice pentru operațiile pe care le execută actualul personal t.a. operativ și prin aceasta se vor putea fundamenta indicatorii de productivitate a muncii, număr mediu scriptic.

LISTA MESERIILOR CE TREBUIE COMPLETATE

Clasificarea zecimală	Meseria și specialitatea	Nivelul de calificare: mediu	superior
01.01.00	Electrican exploatare centrale și stații electrice	x	x
01.02.	Electricieni protecție relee automatizare și măsurători electrice PRAM.	x	—
02.00.01	Măsurători de gaze, temperatură și radiații.	x	—
02.52	Prepararea minereurilor de fier.	x	—
04.01	Operator cocsar	x	—
04.02	Operator furnalist	x	—
04.03	Operator laminator	x	—
04.04	Operator oțelar	x	—
04.51	Operator aglomerator	x	—
04.52	Operator producerea fontei	x	—
04.53	Operator producerea oțelului	x	—
04.90	Controlor de calitate a producției M.I.M.	x	—
05.04.08	Electricieni de întreținere și reparații	x	x
05.05	Electronist	x	x
05.11.05	Lăcătuș reparații universale	x	—
05.11.00	Montator aparatură optică	x	—
05.90	Controlor de calitate a producției M.I.C.M.	x	—
06.01	Laborant	x	x
06.02	Operator chimist	x	x
06.02.11	Operator chimist la chimizarea gazelor de cocs.	x	—
07.51	Operator la fabricarea produselor refractare.		
09.02	Operator la fabricarea lianților.		
18.05.00	Fotograf	x	—
22.01	Electromecanic	x	—
22.02	Montator electromecanic	x	—
22.51	Exploatare P.T.T.R.	x	—
22.02	Exploatare auto	x	—
22.53	Exploatare feroviară	x	—

Se eliberează posturi T.A. în schemele întreprinderilor creîndu-se posibilitatea întăririi sectoarelor de proiectare, cercetare, marketing etc.

ing. E. RITZINGER
Galați

CRONICĂ

● În funcția de **director general al Centralei industriale a ceramicii de construcții și a marmurei — București,** recent înființată, a fost numit printr-un ordin al ministrului industriei materialelor de construcții, **Ștefan Alexandru.** El a absolvit în 1956, Institutul de construcții din Harkov — U.R.S.S., obținînd diploma de inginer constructor. A lucrat ca șef de șantier, director al unei întreprinderi de construcții, director al Fabricii de cărămizi — Roman și apoi în 1962 a fost promovat director tehnic în cadrul Direcției generale a industriei ceramice din Ministerul Industriei Materialelor de Construcții.

● De curînd, funcția de **director general al Centralei industriale a lianților și azbocimentului — Brașov,** a fost încredințată tov. **Gheorghe Vasilescu.** Este absolvent al Facultății de construcții mașini-unelte din cadrul Institutului politehnic — București promoția 1951. A fost mecanic-șef la Fabrica de ciment — Fieni, mecanic șef, inginer șef și director la Fabrica de ciment — Bicaz, director la Fabrica de ciment Turda, director general al Combinatului de materiale de construcții Tg. Jiu și director tehnic în Direcția generală a lianților din Ministerul Industriei Materialelor de construcții.

S-a remarcat îndeosebi prin calitățile sale de conducător, ca și prin îmbunătățirea sistemului de întreținere a utilajelor, contribuind direct la sporirea considerabilă a capacității de producție la cuptoarele de ciment ale fabricilor de la Bicaz și Turda.

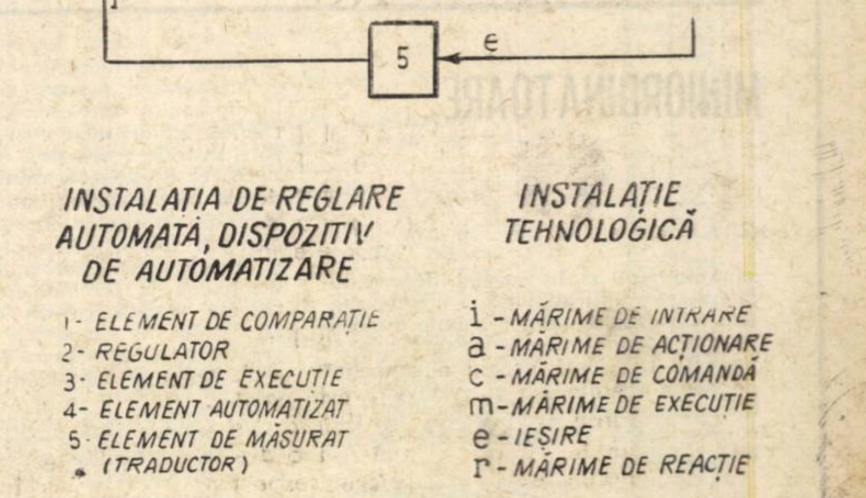

Schema de bloc a unei instalații automate.

ÎN DOMENIUL FINANCIAR

(Urmare din pag. 11)

central, și surse disponibile la alte elemente. Legat de aceasta, menționăm că organele de control analizează situația imobilizărilor mijloacelor circulante pe elemente ale fondurilor de rulment și nu țin seama de subnormativele ce apar la unele din acestea. Rezultă, deci, că, deși normativele financiare se stabilesc fără a se ține seama de necesitățile reale impuse de fazele economice ale procesului de producție și de desfacere și cu toate că centralele au competența de a folosi global mijloacele circulante acordate, ele răspund de imobilizările ce apar la întreprinderi datorită unor analize efectuate strict pe elementele fondului de rulment și fără a se lua în considerare unele subnormative ce pot apare, inerent, în desfășurarea activității lor.

Pentru eliminarea acestor neajunsuri și exercitarea cu eficiență a competențelor acordate, considerăm indicat ca analizele să fie efectuate pe total normativ al mijloacelor circulante.

Un alt aspect cu caracter financiar, desprins din activitatea practică, îl constituie **modul de utilizare al prisosurilor de mijloace circulante care apar la unele unități economice.** Potrivit dispozițiilor legale în vigoare, creșterile planificate de mijloacele circulante se acoperă în cursul anului din credite bancare, rambursabile după încheierea bilanțului contabil anual — între altele — și din prisosurile de mijloace circulante. În această situație, rezultă că în cazul cînd centrala dispune de un prisos de mijloace circulante nu-l poate folosi pentru rambursarea creditelor primite pentru creșterea normativului minim decît la finele anului pe baza bilanțului respectiv.

Este ilustrativ în acest sens, cazul Fabricii de mașini-unelte și agregate București din cadrul Centralei noastre. În acest an, ea a avut un prisos de mijloace circulante de 22 mil. lei, care a fost trecut în contul Centralei, unde se găsește și în prezent. Centrala nu-l poate însă folosi, deși plătește, concomitent, dobînzi la creditele obținute pentru creșterea mijloacelor circulante la alte uzine în subordine.

Întrucît această practică contravine sarcinilor trasate privind gospodărirea cu chibzuință a mijloacelor circulante, **este necesar să se acorde Centralei competența de a folosi acest prisos pentru rambursarea, înainte de finele anului, a creditelor arătate, sau, cu acordul organelor bancare, să-l poată folosi în cazul cînd unitatea din subordine este îndreptățită la un credit curent.**

Un inconvenient constatat în cursul executării planurilor financiare este legat de **felul în care se acordă creditele privind creșterile de normativ.** Potrivit metodologiei în vigoare, la începutul fiecărui an, pînă la aprobarea planurilor financiare, creditele de creșteri de normativ se acordă întreprinderilor pe baza propunerilor de plan înaintate forurilor tutelare. După aprobarea planurilor financiare, creditele menționate se acordă în funcție de plafoanele înscrise în acestea, dovada aprobării fiind fișele de vărsămînt „S" ce se comunică organelor bancare.

În cursul anului intervin însă modificări ale planurilor economice, care implică și modificarea planurilor financiare. Propunerile de modificare întocmite de uzine se remit Centralei care, după ce le analizează și le însușește, le înaintează ministerului, care, la rîndul său, le înaintează Ministerului Finanțelor. Pînă la definitivarea noilor planuri financiare este necesar un interval de timp în care întreprinderile nu primesc majorările de plafoane de credite la care sînt îndreptățite, deoarece organele bancare nu iau în considerare noile planuri financiare decît după primirea noilor fișe de vărsămînt. Cazuri concrete s-au întîmplat la Întreprinderea mecanică Roman, Fabrica de scule Rîșnov și altele, ce aparțin de Centrala noastră. Ele au întîmpinat serioase dificultăți financiare, care s-au reflectat în împrumuturi restante, deoarece organele bancare nu au luat în considerare noile plafoane de credite rezultate din planul financiar varianta iulie 1970 — însușit de centrală și minister și depus la Ministerul Finanțelor — ci au ținut seama de cele aprobate prin varianta aprilie a.c.

Întrucît aceste situații nu au un caracter izolat și ținînd seama de competențele pe care le au centralele, potrivit statutului de organizare, **considerăm că asemenea neajunsuri ar putea fi înlăturate, dacă în cazul unor modificări de plan organele bancare ar ține seama de noile plafoane de credite, bineînțeles, după ce acestea au fost însușite de Centrala respectivă.** În acest fel, s-ar da posibilitate întreprinderilor să evite încărcarea nejustificată a prețului de cost cu dobînzi penalizatoare.

Și acum, un aspect, la prima vedere de importanță mai mică, dar care influențează bunul mers al activității economice al întreprinderilor: **este vorba de neajunsurile generate de modul în care se planifică și se acordă sumele necesare efectuării deplasărilor.** Trimestrial, în planul de casă întocmit de Banca Națională, se prevăd plafoanele necesare deplasărilor. După aprobarea lor, acestea se repartizează pe ministere care, la rîndul lor, le împart pe centrale, grupuri de uzine etc. și le transmit acestora. Centralele, la rîndul lor, procedează la defalcarea pe uzine și le comunică, concomitent, organelor bancare unde își au deschise conturile unitățile respective.

Sîntem pătrunși de importanța pe care o prezintă în economia noastră circulația monetară și eforturile ce trebuiesc făcute pentru reducerea la minimum posibil a cheltuielilor cu numerar. Relevăm însă că în această materie, atît la filiera arătată, cît și în cazul cererilor de suplimentare — care urmează drumul invers — se produc dificultăți generate de instrucțiunile date în acest sens.

Prin specificul pe care-l prezintă sectorul construcțiilor de mașini (asistență tehnică la beneficiarii cărora le livrează mașini și utilaje), volumul deplasărilor este greu de prevăzut cu anticipație de cîteva luni și, în consecință, se merge, inerent, pe filierele arătate, care — după părerea mea — îmbracă aspecte de birocratism. **Ne întrebăm dacă nu ar fi oare mai indicat să se acorde întreprinderilor dreptul de a acorda sumele necesare deplasărilor sub controlul strict al organelor bancare, care cunosc necesitățile reale ale acestora și care au posibilitatea de a le verifica?** Ținînd seama de faptul că unitățile economice răspund de veniturile și cheltuielile prevăzute în planul financiar, extinderea acestora și asupra deplasărilor ar conduce la înlăturarea practicilor birocratice în acest domeniu.

Cele arătate reprezintă cîteva aspecte din domeniul relațiilor financiare pe care le considerăm încă necorespunzător rezolvate. Prin lărgirea competențelor unităților economice acestea ar putea fi eliminate cu ușurință și ar duce la întărirea spiritului de răspundere în utilizarea judicioasă a mijloacelor materiale și bănești.

ÎN DOMENIUL APROVIZIONĂRII

(Urmare din pag. 11)

cini. El are obligația să stabilească necesarul pentru nevoile interne și export din produsul coordonat. Tot el este acela care asigură dimensionarea judicioasă a stocurilor și încadrarea consumurilor în normele și normativele stabilite.

Existența unui coordonator, ca intermediar între beneficiari și producători, este deosebit de utilă în vederea eliminării contradicțiilor și a divergențelor inerente între cei doi factori care încheie contractul.

Să analizăm însă în cazul uzinei noastre în ce măsură centralele coordonatoare de balanțe își îndeplinesc obligațiile de primă urgență.

OBLIGAȚIA NR. 1 — **Stabilirea necesarului pentru intern și export din produsul coordonat.**

Este o obligație pe care CIUEMC a îndeplinit-o în cele mai bune condițiuni pentru cele 14 produse de serie. Fiind vorba de o gamă restrînsă de tipo-dimensiuni, acțiunea de balanțare s-a desfășurat relativ ușor și repede. Parțial și-a îndeplinit această obligație Trustul de mecanizare pentru piesele de schimb construcții rutiere și utilaje de ridicat. La întocmirea balanțelor, el a ținut seama de nevoile interne de piese de schimb, dar nu și de cele pentru export.

În schimb, Grupul de uzine — Reșița nu a dat pînă în prezent nici un semn de viață. Așa stînd lucrurile, **pentru a nu periclita asigurarea cu piese de schimb ale economiei naționale și pentru export pe anul 1971, Direcția generală de aprovizionare și desfacere din cadrul Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini a continuat să se ocupe de poziția „piese de schimb mașini de ridicat" trecute în coordonarea Grupului de uzine.**

OBLIGAȚIA NR 2 — **Încărcarea integrală și cu maximum de eficiență a capacităților de producție.**

Este evident că CIUEMC, în calitate de centrală tutelară are posibilitatea să influențeze optimizarea încărcării capacităților de producție. Este greu însă de întrevăzut în ce măsură și prin ce mijloace își va putea îndeplini această obligație Grupul de uzine Reșița sau celălalt coordonator care aparține de alt minister.

OBLIGAȚIA NR. 3 — **Înscrierea în balanțe a unor rezerve de plan corespunzătoare, în scopul desfășurării ritmice a procesului de producție și realizării sarcinilor înscrie în plan.**

În trecut, producția și consumul nu puteau fi sincronizate în construcția de mașini. Producătorul lansa comenzi în loturi pe care le dorea optimizate, în timp ce beneficiarul avea alte interese.

Prin înscrierea în balanțe a unor rezerve de plan corespunzătoare, se preconizează ca, în viitor, consumatorul să nu mai fie condiționat de posibilitățile imediate ale producătorului. Aceasta presupune **existența unor stocuri într-un depozit al coordonatorului, aprobarea unor normative pentru menținerea produselor finite în stoc, modificarea corespunzătoare a indicatorilor marfă vîndută și încasată și beneficii.**

Dintre coordonatorii produselor noastre, Trustul de mecanizare — București are posibilități maxime de a răspunde la solicitările beneficiarilor și la reglarea producției uzinei, el fiind și beneficiarul cu care încheiem contractul de piese de schimb.

Cu toate acestea, el nu vine în întîmpinarea cererii uzinei de rotunjire a numărului de piese de schimb, în sensul că nu face altceva decît să adune aritmetic comenzile beneficiarilor, fără să se preocupe de o minimă rezervă de plan.

Aceasta o dovedește prin comenzile lansate: 2895 buc. role de cablu...... rep. 30.01.14.00 B; 3405 buc. role ghidare conice... rep. 30.01.03.00; 7538 buc. palete de amestecare... rep. 30.06.10 C; 2007 buc. blindaj exterioare... rep. 33.07.02. A.

Asemenea cereri nu se justifică, dacă ținem seama că aceste piese sînt comune la 2—4 produse, iar consumul lor este continuu.

Din considerente de optimizare a producției uzina lansează însă loturi rotunjite. Dar în acest fel își creează stocuri — e drept de minimă valoare — care se ridică la un număr important de piese distincte. În schimb, sub presiunea unor beneficiari, de cereri urgente, coordonatorul insistă asupra acceptării execuției unor piese în loturi subminimale. Rațional ar fi ca astfel de cereri să fie satisfăcute din stocurile formate prin rezerve de plan în depozitul central al Trustului de mecanizare — București. Situația este identică și în cazul pieselor de schimb mașini de ridicat (coordonatorul Grupul de uzine — Reșița). C.I.U.E.M.C. nu-și poate îndeplini această obligație nu numai din considerentele arătate, dar și pentru că cererile depășesc cu mult posibilitățile. Într-o astfel de situație este greu de prevăzut rezerve de plan în balanțele de materiale.

Sînt și alte obligații ale coordonatorilor de materiale. Timpul scurt de la intrarea în vigoare a noilor reglementări privind contractele economice nu a permis centralelor să se ocupe de aceste obligații.

Desigur că, în viitor, centralele industriale vor trebui să se ocupe și de celelalte obligații ce le revin, printre care:

- **dimensionarea judicioasă a stocurilor;**
- **încadrarea consumurilor în normele și normativele stabilite;**
- **extinderea folosirii înlocuitorilor și materiilor prime, cu materiale indigene;**
- **optimizarea transporturilor materialelor de masă.**

Sîntem la începutul aplicării unor noi reglementări și, din păcate, unele centrale nu și-au preluat încă atribuțiile ce li s-au acordat prin noua legislație. De aici modul uneori defectuos de aplicare în practică a hotărîrilor în vigoare.

În condițiile progresului, schimbările sînt inevitabile, ca și unele greutăți provenite dintr-o lipsă de receptivitate și o anumită rezistență față de schimbări. Acestea pot fi combătute prin unele clarificări suplimentare sau înlăturarea unor deficiențe de ordin organizatoric atunci cînd este cazul. În acest sens socot că nu este indicat ca, **pentru aceeași poziție globală de plan, să existe mai mulți coordonatori de balanțe materiale, cum este cazul nostru cu piesele de schimb pentru mașini de ridicat.** Se creează situația ca pentru piesele comune la mai multe produse, beneficiarii să se adreseze la doi coordonatori.

În general, găsesc că nu este oportun ca o întreprindere să aibă mai mulți coordonatori la nivel de centrală, întrucît nu-și poate îndeplini în bune condițiuni obligațiile ce-i revin. Un principiu organizatoric elementar presupune ca o unitate productivă să nu fie subordonată la două foruri tutelare de același rang.

După părerea mea, **în cazul produselor compuse în așa-zisa poziție globală, cum ar fi piesele de schimb pentru mașini de ridicat, la care sînt angrenați mai mulți furnizori din centrale diferite și nu poate fi vorba de un beneficiar principal, ar fi indicat ca balanțele să fie preluate de D.G.A.D. din M.I.C.M.**

MINIORDINATOARE

(Urmare din pag. 10)

samblul 5610 și în special despre domeniile de aplicabilitate a acestei mașini. Desigur că numai simpla cunoaștere a posibilităților acestei mașini nu este suficientă pentru a spune că de acum înainte s-a și rezolvat problema mecanizării lucrărilor de calcul, evidență și administrație dintr-o întreprindere.

Posibilitățile oferite de mașină, combinate cu necesitățile și interesele profesionale ale lucrărilor ce urmează a fi mecanizate, precum și cu experiența dobîndită în muncă de către cel chemat să organizeze și să programeze lucrarea respectivă, duce la obținerea rezultatelor scontate, atît sub aspectul mecanizării și automatizării întocmirii diferitelor lucrări, cît și sub aspectul folosirii eficiente a mașinilor și a echipamentului auxiliar de care dispunem, la un moment dat. Mașina trebuie tratată ca un ajutor prețios al omului în realizarea ideilor sale creatoare, chiar dacă domeniul de activitate este administrația întreprinderilor.

Nu trebuie însă neglijată implicația de ordin psihologic și social pe care o are introducerea mașinilor în munca de administrație, precum și faptul că mecanizarea unor lucrări, atrage după sine creșterea pretențiilor noastre în ceea ce privește calificarea și calitatea muncii de evidență și de administrație.

Făcînd abstracție de celelalte elemente pe care ar trebui să le cunoască un organizator, analist sau programator atunci cînd este solicitat să mecanizeze o lucrare, am dori să prezentăm într-o formă mai generală, modesta noastră contribuție privind programarea mașinilor 5610, cunoscut fiind vastul domeniu de activitate în care sînt antrenate în prezent cele 76 minicalculatoare.

Poate multora dintre cei ce au avut răbdarea să citească aceste rînduri li se va părea curios faptul că începem descrierea unor lucrări practice cu lucrarea realizată în cadrul administrației întreprinderii pentru întreținerea și repararea utilajului de calcul din București și care începe de la întocmirea facturii.

Am vrea să arătăm totuși că această întreprindere are de fapt un caracter industrial, deși este prestatoare de servicii; planul ei de producție se realizează — dacă se poate spune așa — sută cu sută de lei. Această precizare are menirea de a scoate în evidență rolul important pe care îl are banala „factură" atît pentru plan cît și pentru numărul mare de relații zilnice cu diverști beneficiari, precum și pentru implicațiile de ordin orga- ganizatoric, de structură și de evidență pe care îl au componentele facturii asupra conducerii activității întreprinderii, la diferite niveluri.

(Continuare în pag. 16)

LA MASA ROTUNDĂ

MATEMATICA ÎNTREPRINDERII

CINE SÎNT RESPONSABILI PENTRU TRANSFORMAREA EI ÎN INSTRUMENT DE EFICIENȚĂ?

TOT MAI MULTE și mai eficiente metode elaborate de matematică sînt puse la îndemîna conducătorilor unităților economice. Cu ajutorul lor se planifică, se iau decizii, se organizează, se controlează, cu alte cuvinte, se exercită cea mai mare parte a atributelor conducerii. Cu sau fără calculator, matematica întreprinderii își dovedește utilitatea : obiectivele stabilite cu ajutorul ei sînt mai riguroase, organizarea capătă un plus de armonie, controlul este mai precis, și, în final, rezultatele activității sînt mai bune. Că lucrurile stau așa o dovedește experiența, viața.

Și totuși, ne aflăm abia la începuturi, încercările sînt încă sporadice. Ba, mai mult, deseori acestea nu sînt duse pînă la capăt sau cele finalizate găsesc dificil căile generalizării. De ce ? În căutarea răspunsului, am organizat recent la sediul redacției o discuție cu specialiști, cu cei care aplică matematica în întreprindere. N-am vrut să aflăm nici care sînt direcțiile cele mai noi ale dezvoltării matematicii întreprinderii, nici care este obiectul acesteia. Am vrut să cunoaștem opiniile lor numai asupra chestiunii : Care sînt condițiile ce trebuie realizate în întreprindere pentru ca metodele matematice să fie aplicate, folosite mai larg în conducerea și organizarea producției ?

LA MASA ROTUNDĂ au participat : ing. **Anton MAHALINSCHI,** șeful serviciului organizarea producției și a muncii al Uzinelor „Electronica", ing. **Valeriu PETROVICI,** din cadrul serviciului informatică al Uzinelor „23 August", **Călin POPESCU,** inginer specialist la Centrul de calcul al Direcției generale de construcții-montaj a Consiliului popular al municipiului București și **Rudolf DOOTZ,** cercetător științific la Institutul de Cercetări Economice. Din partea redacției a participat **Constantin COJOCARU.**

● *Rigiditatea merceologului și optimizarea*

A. MAHALINSCHI : — Mai întîi trebuie să facem constatarea că metodele cercetărilor operaționale — ale matematicii întreprinderii — nu sînt aplicate astăzi decît în mod incidental în întreprinderile noastre. Este de observat că abordările cu caracter teoretic există din abundență în literatura noastră de specialitate. Unele sînt inaccesibile, într-adevăr, din cauza lipsei de cadre de specialitate. Există însă destule metode matematice, care sînt accesibile și care pot asigura elaborarea unor modele cu largă utilizare și cu o mare eficiență economică.

RED : — Care considerați că este cauza principală pentru care metodele accesibile, nu sînt utilizate mai larg în conducerea și organizarea unităților economice ?

A. MAHALINSCHI : — Una din aceste metode este legată de programarea lineară și este utilizabilă în rezolvarea cu cea mai mare eficiență a problemei optimizării structurii planului de producție. Pentru stabilirea sortimentelor, din care se compune un plan de producție, în general intervin doi factori : precizarea cererii pentru un anumit produs și, în al doilea rînd, utilizarea optimă a resurselor de materiale, forță de muncă și capacități de producție.

Aplicarea programării lineare cere ca variabilele care intervin — și între acestea în primul rînd cantitățile planificate din fiecare sortiment — să nu fie rigide, întrucît în felul acesta optimizarea este imposibilă.

R. DOOTZ : — Planul pe care-l întocmesc beneficiarii industriei pentru bunurile de consum, de exemplu, este numai într-o oarecare măsură exact, adică corespunzător cerințelor beneficiarilor reali-cumpărătorii. Dacă se dau prin plan anumite cifre, în limite prea înguste, înseamnă că planul este determinat în mod univoc dinainte și nu se mai poate pune problema optimizării lui. Dar uneori cererea reală de bunuri de consum a cumpărătorilor poate fi mai mare sau mai mică, deci să existe abateri în plus sau în minus față de cererea prezumtivă stabilită prin investigarea pieței.

A. MAHALINSCHI : — Pe acest considerent, în cadrul unei cercetări, noi am plecat de la ipoteza că cererile beneficiarilor s-ar face cu o toleranță de ± 10%. Între aceste două limite am făcut un model matematic și am ajuns la un plan optim, luînd drept criteriu maximalizarea beneficiului și impunînd restricții de plan, respectiv realizarea indicatorilor din planul de stat. Indicatorul prețului de cost fiind unul sintetic (am verificat acest lucru prin calcule ulterioare) a fost optimizat și consumul de fonduri, și consumul de materiale și consumul de muncă respectiv, oținîndu-se și o creștere a productivității muncii.

Am ajuns la o reducere a prețului de cost cu circa 1% în condițiile unității economice pe care am avut-o în vedere. Acest 1% pe întreaga economie națională înseamnă foarte mult. El poate fi însă obținut numai prin generalizarea metodei, care la rîndul ei este condiționată de acceptarea acelei toleranțe de care aminteam.

R. DOOTZ : — O problemă asemănătoare am rezolvat la Fabrica de conserve — Buftea. Ne-am lovit de aceleași greutăți. Planul obținut prin rezolvarea pe calculator, releva economii considerabile. Fabrica n-a putut să-l aplice fiindcă, între timp, întreprinderea a primit indicatori de plan sortimental, calculați de minister.

● *Un cuțit cu două tăișuri*

A. MAHALINSCHI : — O a doua problemă, de aceeași natură, care împiedică introducerea și generalizarea acestei metode, este legată de schimbarea prea frecventă a planului sortimental. Prin optimizare se ajunge la stabilirea unui indicator — de exemplu beneficiu — maxim posibil de realizat în condițiile date. În momentul schimbării planului optimul nu mai poate fi realizat. Reașezarea lui cel mai adesea nu este acceptată. Or, este evident că în cazul modificării planului trebuie să existe posibilitatea ca întreprinderea să-și modifice corespunzător volumul planificat de beneficii.

● *Asumarea responsabilității*

C. POPESCU : — Eu cred că pe prim plan trebuie pusă problema factorului uman. În general, metodele matematice reclamă rigurozitate. Or, se constată că mulți conducători se eschivează de la precizarea riguroasă a responsabilității pe care o impune matematica.

În al doilea rînd, trebuie observat că cei ce urmează să aplice aceste metode sînt practicienii, care, din păcate, sînt puțin receptivi la nou. Și eu am fost practician : am lucrat zece ani pe un șantier și în această perioadă n-am citit o revistă. Nu pot să generalizez această situație, dar pot să vă asigur că și multor colegi ai mei li s-a întîmplat același lucru. Este dificil a realiza un dialog fructuos cu un astfel de inginer despre metodele de prognoză sau despre alte metode de cercetări operaționale.

R. DOOTZ : — Trebuie subliniate încă două elemente : riscul și incertitudinea. De cîte ori se fac propuneri, conducătorii de întreprinderi răspund : să încercăm, să vedem. La început ei sînt de acord, însă atunci cînd trebuie să accepte și un anumit risc dau înapoi și nu mai vor să facă nimic. Ei merg pe ideea clasică și realizează mai puțin în vreme ce, aplicînd o metodă nouă, chiar dacă pot obține mai mult există și riscul să realizeze numai 95% din plan — și atunci se retrag.

De exemplu, la Rafinăria Brazi, s-a încercat optimizarea unor amestecuri. Prin optimizare se poate obține un spor de producție de 10—20%. S-ar putea însă ca programul să nu fi prins toate aspectele și la prima lucrare să se obțină un rezultat ceva mai prost chiar decît cel care se obținea înainte, pe baza metodelor clasice.

Trebuie să se țină seama de faptul că de multe ori în domeniul aplicării noului există și riscul de a da greș la început și atunci cel care este chemat să decidă aplicarea renunță. Cred că acesta este motivul pentru care mulți conducători nu acceptă cu tragere de inimă să aplice metode noi și să-și rezolve problemele cu ajutorul lor.

RED : — Fără îndoială că multe dintre decizii presupun și un anumit risc. Adoptarea și aplicarea lor depind însă mult de proporțiile acestui risc deoarece conducerea unității economice respective își asumă întreaga responsabilitate pentru deciziile sale.

R. DOOTZ : — De acord cu dv. că ea este responsabilă. Trebuie însă să se țină seama că în orice domeniu în care se aplică metode noi, există și anumite riscuri.

V. PETROVICI : — Noi care ne-am „ars" de cîteva ori, ne-am însușit o metodologie cu ajutorul căreia am urmărit să eliminăm sau să reducem riscul. Am încercat înlocuirea metodei vechi cu cea nouă nu prin încercări succesive, ci printr-un marș în paralel timp de șase luni a celor două metode și, în măsura în care metoda nouă s-a dovedit mai bună decît cea veche, ea a fost introdusă.

● *Codicilul-frînă*

A. MAHALINSCHI : — N-aș vrea să scăpăm din vedere o problemă de extremă actualitate. Ea privește sursa de finanțare a eforturilor noastre. În prezent, din păcate, nu există o astfel de sursă. Cercetările relative la introducerea de produse noi, tehnologii noi și modernizări sînt finanțate din fondul de tehnică nouă, însă actele normative referitoare la folosirea acestui fond sînt din 1963, cînd nu se punea problema creșterii eficienței în activitatea întreprinderilor pe baza organizării științifice a producției și a muncii. Or, astăzi cercetările privind introducerea unor noi măsuri tehnice, deci cercetările cu caracter tehnic, sînt pe același nivel cu acelea care se fac pentru organizarea științifică a producției și a muncii.

Noi întîmpinăm dificultăți atunci cînd trebuie să introducem o nouă temă în planul nostru de cercetare și finanțarea ei o facem pe ocolite.

Eu mi-am extras aici ce se spune în instrucțiunile relative la această reglementare : „Fondul pentru introducerea tehnicii noi se aplică la cercetările cu caracter aplicativ care se execută în întreprinderi sau institute de cercetări" (dacă textul s-ar fi oprit aici ar fi fost perfect ; urmează încă un codicil) „destinate să ducă la asimilarea de produse noi, instalații și la introducerea de metode tehnice noi". Deci această dispoziție este strict limitativă.

Este necesar să se finanțeze și cercetările pentru perfecționarea metodelor de conducere și organizare științifică a producției și a muncii dintr-un fond similar cu cel de tehnică nouă, sau chiar din același fond.

V. PETROVICI : — Trebuie subliniată și următoarea greutate. În cărți, metoda este redată într-un anumit fel. Ea nu constă însă într-o formulă, care transpusă într-un alt loc de producție, cu variabile diferite, să dea imediat toate rezultatele scontate, ci trebuie depusă o muncă în care metoda suferă transformări și contribuții pentru a fi aplicabilă în condițiile în care vrem s-o introducem.

Din acest punct de vedere, nimic nu se poate aplica așa cum este făcut în alte părți, ci trebuie adusă neapărat o contribuție a întreprinderii, care să îmbrace metoda folosită într-o haină care-i convine.

RED. : — În ce se concretizează particularitățile croielii acestei haine ?

V. PETROVICI : — Teoria firelor de așteptare capătă aspecte noi atunci cînd vrem s-o aplicăm în întreprinderile noastre, de exemplu. Nu mai vorbesc de teoria stocurilor, pentru care una înseamnă optimizarea într-un sistem de producție capitalist și spre alte țeluri tindem atunci cînd vorbim de gospodărirea stocurilor în socialism.

În altă ordine de idei, pentru a elimina unele din greutățile locale, în ceea ce privește aplicarea metodelor matematice în producție, ar fi necesar ca mijloacele de calcul existente să fie folosite pe principiul centrului de calcul. Dacă aceste mașini ar fi adunate și ar fi folosite împreună, ar servi ca embrion pentru lucrări mai mari în viitor. Ar fi o experiență în mic pentru anumite acțiuni, care s-ar putea face ulterior, pe dimensiuni mai mari.

Apoi s-a creat impresia că aceste metode matematice sînt universale și se pot aplica toate la un loc de muncă sau într-o întreprindere. Noi n-avem experiență dar trebuie să selectăm cam ce metode moderne sînt aplicabile în condiții date, fiindcă nu sînt toate bune oricînd și oricum. În acest sens, ar trebui ca întreprinderile să aibă liste de probleme care se cer a fi studiate și a li se găsi soluții. Fiecare zice : Mai s-o încerc și pe aceea, și încearcă mai multe soluții pînă cînd se găsește una reușită. Sînt foarte păguboase aceste încercări, fiindcă se pierde încrederea și se ajunge să se facă glume pe socoteala metodelor.

★

DISCUȚIA — din care am publicat numai un rezumat — evidențiază faptul că pătrunderea matematicii în întreprinderi este condiționată de un complex de factori : de unele aspecte mai generale ale mecanismului economic (de elasticitatea programului de producție, de modalitățile de finanțare a cercetărilor operaționale etc.), de numărul și competența specialiștilor, și, mai ales, de competența și atitudinea cadrelor de conducere.

Prima observație făcută de specialiști este aceea că metodele cercetărilor operaționale nu sînt încă accesibile în suficientă măsură practicii, deoarece ele au pătruns relativ tîrziu ca disciplină în învățămîntul nostru superior. În prezent în unitățile economice sînt încă puțini specialiști care stăpînesc și aplică aceste metode extrem de eficiente.

Una dintre cauzele acestei situații ar putea să se datoreze și faptului că oamenii nu se simt atrași în suficientă măsură, să profeseze această activitate. Nu trebuie uitat că aplicarea poate fi încurajată de conducerea unităților economice.

Rezultatele pe care le pot aduce aplicarea cercetărilor operaționale în conducerea și organizarea unităților economice pledează pentru efortul de a crea condițiile complexe necesare introducerii în practică pe scară largă a acestor metode eficiente.

Pregătirea specialiștilor în cadrul unei facultăți specializate (Facultatea de calcul economic și cibernetică economică), ca și la CEPECA sau prin alte cursuri de specializare de scurtă durată, introducerea calculatoarelor electronice în economie și sensibilizarea conducerilor unităților economice, constituie primii pași încurajatori pe acest drum anevoios dar extrem de fructuos

EXPERIENȚA CONDUCERII PE PROIECTE

PENTRU realizarea cu succes a unor acțiuni concertate sau produse complexe de importanță deosebită, realizate uneori prin cooperarea mai multor secții sau unități economice independente, în ultimul timp se recurge adesea la o formă nouă de organizare a conducerii care și-a dovedit eficiența : CONDUCEREA DE PROIECTE. În articolul de față P. W. BROOKS, de la Firma British Aircraft Corporation, ne împărtășește experiența companiei engleze în acest domeniu.

B.A.C. are de multă vreme directori orientați pe proiecte, cu responsabilități funcționale largi, totuși, de-abia în 1966, un director de proiecte a fost însărcinat cu responsabilitatea deplină pentru realizarea programului de aviație One-Eleven (Unu-Unsprezece).

De atunci, conceptul de director de proiect a fost incetățenit, și, fiecare program mai mare sau mai important are un director sau controlor de proiect în frunte (director de proiect pentru „Concorde" ; controlor de proiect „Three-Eleven" propus) ; controlor de proiect „One-Eleven" ; controlor de proiect „R.B.211 Engine Pod".

Tipurile de conducere

Pînă în prezent au fost identificate trei forme de bază de conducere pe proiecte (vezi fig. 4) :

1. **Tipul „Autoritate deplină".** Fiecare conducător de proiect controlează unități separate, autonome, cu gestiune economică proprie. Deși nu se poate pune la îndoială eficiența controlului pe care-l exercită fiecare conducător de proiect, este clar că în ceea ce privește activitățile funcționale va exista o anumită dedublare. Dacă avem o varietate mare de proiecte diferite, această dedublare a controlului poate conduce la o ineficiență considerabilă în cadrul companiei, pe ansamblu, nerecomandîndu-se deci existența prea multor proiecte în cadrul unei firme.

2. **Tipul „Matrix".** Fiecare conducător de proiect trebuie să stabilească prioritățile funcționale necesare pentru proiectul respectiv și să țină contact cu toate compartimentele funcționale ale nivelelor de conducere operațională interesate. El are dreptul, atunci cînd este absolut necesar, să se adreseze organului executiv principal, dacă aceasta este singura cale de rezolvare a unor divergențe în legătură cu resursele funcționale sau pe linie de priorități ale proiectului.

3. **Tipul „Influență".** În acest caz, conducătorii de proiect operează prin vîrfurile conducerii operaționale și nu au influență directă asupra specialiștilor funcționali.

Cel de-al doilea, tipul Matrix", este un sistem care se asemănă mult cu cel utilizat la BAC. Organizarea fiecărui proiect variază într-o oarecare măsură în ce privesc detaliile, însă, în general, toate proiectele de bază sînt organizate după tipul „Matrix".

Responsabilitățile conducătorilor de proiecte

PENTRU tipul „Matrix", acestea pot fi definite, pe scurt, astfel :

1. Conducătorul de proiect nu are nici o autoritate în conducerea operativă, zilnică a compartimentelor operaționale.

2. El trebuie, totuși, să aibă abilitatea și capacitatea să influențeze personalul din toate aceste compartimente.

3. Eficiența muncii sale va depinde în mare măsură de felul în care reușește să antreneze oamenii la toate nivelele compartimentelor operaționale, chiar dacă aceasta se face prin intersectarea liniilor de autoritate :

4. Pentru ratificarea finală trebuie să raporteze fie direct organului executiv suprem sau să aibă acces ușor la acesta;

5. El este ținut responsabil pentru respectarea specificațiilor de produse și pentru actualizarea programelor de dezvoltare și producție ;

6. El este obligat să raporteze Consiliului de administrație la intervale dese, asupra progreselor, rentabilității și reevaluărilor mereu actualizate, ale perspectivei.

Desigur, responsabilitățile variază într-o măsură oarecare în funcție de natura proiectelor și depind de stadiul atins în ciclul de viață al fiecărui proiect. Însă ele implică în mod normal următoarele activități, fără a le considera în mod necesar în ordinea priorității :

1. Dezvoltarea și menținerea unor planuri de program echilibrate, îmbrățișînd partea tehnică, financiară și ritmicitatea realizării proiectului. Aceasta reclamă elaborarea și desfășurarea unor planuri compatibile de către toate compartimentele funcționale ;

2. Supravegherea negocierii contractelor cu clienții pentru a se asigura că obiectivele programului pot fi satisfăcute ;

3. Alocarea de fonduri pentru realizarea planului de lucru aprobat și suplimentarea lor, dacă se consideră necesar ;

4. Proceduri și sisteme de control pentru asigurarea respectării termenelor și a condițiilor contractuale, standardelor tehnice, graficelor, fondurilor alocate și coordonarea cerințelor care apar după livrarea produselor ;

5. Conducerea configurației (a structurii); specificarea standardelor tehnice;

6. Inițierea, analiza, aprobarea și supunerea de noi propuneri de proiecte, derivînd din proiectul curent.

Controlul în practică

ÎNTR-O formă de organizare „matrix", conducătorul de proiect trebuie să aibă controlul fondurilor. Aceasta nu înseamnă că el trebuie să aibă ultimul cuvînt asupra modului de cheltuire a banilor de către companie, însă el trebuie să fie singura autoritate în ce privește cheltuielile pentru un anumit proiect. În cazul unui program tipic, cum ar fi avionul One-Eleven, acesta implică următoarele responsabilități :

1. **Alocarea de fonduri.** Supravegherea preliminării costurilor pentru programele viitoare incluzînd: proiectarea, producția, aprovizionarea cu materii prime, promovarea dezvoltării și produselor. Aprobarea planului financiar de către consiliul de conducere va fi solicitată în mod regulat. În cadrul programului se va prevedea munca de cercetare subvenționată de companie sau din surse din afară. Cheltuielile de fabricație vor fi calculate pentru produsele care au fost comandate și pentru cele care se construiesc mizîndu-se pe vînzări anticipate.

Directorul de proiect răspunde pentru supunerea la aprobare a planurilor de dezvoltare, incluzînd un deviz al fondurilor necesare pentru realizarea lor. El trebuie să țină seama de previziunile pieței și de potențialul inerent de dezvoltare al produselor. Producția necesită întotdeauna un flux de fonduri în vederea sprijinirii atît a vînzărilor, cît și a transformării produselor în perspectivă. **Stabilirea proporției sumelor menite să sprijine executarea programelor viitoare constituie o responsabilitate permanentă.** Adeseori sînt solicitate costuri în plus pentru cheltuieli în afară de plan. În mod curent acestea includ : a) cheltuieli individuale pe produse cu defalcări pe dezvoltare materii prime, aprovizionări suplimentare, salarii și ore suplimentare ; b) valoarea activității în dezvoltare la nivelul perspectivei conform aprobării consiliului ; c) defalcarea costurilor de dezvoltare : încercări de schițe și ajustaj, proiectare, instrumente, probe de încercare, publicații tehnice, proiecte noi și ameliorări de proiecte.

2. **Plan de program.** Fiecare proiect are un plan general pe etape, care indică programul general de construcții și relațiile cu activitatea de dezvoltare. Programul de construcții stabilește numărul de produse ce va fi fabricat lunar, care va varia în raport de tendințele pieței, nivelul riscului admis, capacitatea de producție în raport de alte proiecte etc.

(Continuare în pag. 19)

MINIORDINATOARE

(Urmare din pag. 14)

Din analiza operației de facturare au reiesit ca necesare următoarele lucrări :

— întocmirea cît mai automată a facturii ;

— întocmirea automată a borderoului pentru înaintarea facturilor la banca finanțatoare ;

— întocmirea automată a situației facturilor emise, zilnic și cumulate lunar, trimestrial și anual cu indicarea a ce s-a realizat din planul de producție (lunar, trimestrial, anual), cît s-a realizat și cît a mai rămas de realizat din plan (lunar, trimestrial anual) în ziua respectivă.

Aceeași comparație se face zilnic față de planul lunar, trimestrial și anual pentru beneficiu, pentru piesele de schimb facturate, pentru cheltuielile de transport în contul clienților, pentru prețurile cu ridicata de industrie și pentru prețurile de plan:

— întocmirea automată a situației facturilor încasate zilnic și cumulate lunar, trimestrial și anual. Toate celelalte elemente arătate mai sus sînt și aici prelucrate automat, însă de data aceasta sub aspectul realizărilor ;

— întocmirea automată a situației de solduri a facturilor neîncasate lunar, trimestrial, anual, precum și a diferențelor între plan și realizări a celorlalte elemente arătate mai sus. O singură precizare : diferența dintre consumul de piese de schimb înregistrat la creditul contului 107 și acel obținut pe situația facturilor emise, arată consumul efectiv de piese de schimb aflat în producție neterminată :

— întocmirea automată a situațiilor privind realizarea planului de producție zilnic și cumulat lunar pentru fiecare secție de producție, atelier și echipă cu indicarea realizărilor pînă în ziua respectivă și a restanțelor de realizat pînă la finele lunii.

De remarcat că toate situațiile de plan și de facturi emise și încasate se întocmesc și pe structura planului de producție (adică, revizii periodice, reparații, instalări, programări, cheltuieli în contul clientului, materiale etc.), întrucît aceasta folosește postcalculului la decontarea cheltuielilor de producție și la stabilirea cheltuielilor directe cuprinse în producția neterminată.

Amănuntele și organizarea acestei game de lucrări vor fi prezentate într-un alt articol. Aici precizăm doar faptul că programul de lucru pentru mașină este astfel conceput încît lucrarea de bază este socotită factura, celelalte lucrări derivînd din ea ca urmare a faptului că o dată cu executarea ei, se obțin două benzi perforate, fiecare cuprinzînd o anumită cantitate de informații necesare lucrărilor următoare. Astfel, din prima bandă perforată obținută se întocmește automat borderoul pentru bancă. Operatorul nu intervine la această lucrare, ci doar supraveghează buna desfășurare a lucrului, în sensul ca banda să se deruleze normal. Din cea de a doua bandă se obțin tot automat, toate celelalte situații și lucrări arătate. În procesul de întocmire a acestor lucrări, operatorul intervine doar ca mod de organizare, în sensul că, în timp ce mașina tipărește lucrarea de bază (situația facturilor emise) el fracționează banda pe fiecare factură, sortînd-o pe secții. Sortarea elementelor de la secție la atelier și echipă se realizează tot automat de către mașină. Operatorul intervine numai la întocmirea facturii și anume scrie denumirea întreprinderii — client, numele și prenumele clientului, seria utilajului de calcul, suma ce se facturează pentru fiecare activitate prestată și — în litere — pe talonul facturii, suma totală a facturii. În rest toate elementele (denumirea și adresa furnizorului, numărul și data facturii, contul de decontare al furnizorului și al clientului, denumirea activităților etc.) precum și calculul financiar (preț plan, beneficiu etc) al facturii sînt realizate automat de către mașină, prin program. Deci, intervenția operatorului în toată această gamă de lucrări este destul de mică, activitatea lui fiind orientată în principal asupra supravegherii mașinii și asupra laturii organizatorice a lucrării (fracționarea celei de a doua benzi și introducerii benzilor în cititor).

Am vrea să mai arătăm că întreprinderea în cauză avînd un număr relativ mare de facturi, zilnic (cca 120—140 bucăți), lucrările amintite se realizează aproximativ în 10—12 ore de lucru la mașină. În orice caz, a doua zi după facturare, fiecare loc de muncă interesat își primește lucrările respective.

Un alt gen de lucrări, realizat pe mașina 5610 este cel practicat în prezent de Uzinele „Republica" din București. Această uzină a realizat — după părerea noastră — o bună legătură între mașina FC 15, dotată cu perforator și mașina 5610, formînd astfel un sistem înlănțuit de prelucrare a datelor. Banda obținută de la mașina FC 15 este prelucrată în continuare la mașina 5610, realizîndu-se automat statul de salarii al personalului tehnico-administrativ inclusiv calculul automat al impozitului pe salariu), lucrarea de postcalcul privind fazele de fabricație și alte lucrări.

La Uzina „Timpuri Noi" din București, mașina 5610 este folosită pentru calculul salariilor brute ale muncitorilor acordanți din secția turnătorie, zilnic și cumulat de la începutul lunii, calcularea automată a diferențelor tarifare obținîndu-se, o dată cu fișa individuală de salarii, și o bandă perforată în care sînt reținute salariile directe pe fiecare comandă de fabricație. De remarcat că numărul de salariați pentru care se calculează automat cîștigul brut este de cca 400, iar numărul de comenzi de fabricație — este de cca 600 lunar.

O problemă de ordin gestionar s-a realizat pe mașina 5610 de la Grupul de întreprinderi de utilaje și construcții București, aparținînd de Ministerul Industriei Alimentare. În fapt acest grup urmărește o problemă foarte importantă, legată de importul și consumul de tablă pentru cutii de conserve, precum și modul ritmic de fabricare și de livrare a acestor produse către fabricile de conserve. Zilnic și cumulat de la începutul lunii, la această unitate, se întocmește, pe baza documentelor de evidență primară, balanța cantitativă și valorică a acestor produse importante pentru activitatea Grupului. De remarcat că numărul acestor produse se ridică la cca 100 tipuri, lucrarea servind în egală măsură atît organelor tehnice cît și celor economice ale Grupului.

Desigur, despre fiecare mașină din cele 76 se poate spune cîte ceva, dar spațiul nu ne permite aceasta. În articolele ce vor urma cititorii își vor putea întregi imaginea despre această mașină, precum și domeniile ei de aplicabilitate. Amintim în final lucrarea de norme de muncă, de mare volum, realizată pe o asemenea mașină de către Uzinele Cîmpia Turzii.

PROBLEME ALE CONDUCERII SISTEMELOR ECONOMICE

acad. V. A. TRAPEZNIKOV

UN IZVOR AL PROGRESULUI

PROBLEMA conducerii a început să se dezvolte de la controlul diferiților parametri — temperatură, presiune —, a străbătut stadiul reglării automate a agregatelor separate și a trecut la conducerea unor obiecte complicate: complexe tehnologice cu mai multe agregate, nave, avioane. În prezent specialiștii în domeniul conducerii trec în tot mai mare măsură la problemele conducerii unor sisteme de tip organizatoric, a căror trăsătură caracteristică constă în faptul că comportamentul lor este determinat, într-o măsură considerabilă, de comportamentul oamenilor care sînt incluși în aceste sisteme. Din rîndul unor astfel de sisteme fac parte și sistemele de tip economic.

Omul este, în primul rînd, un „animal social" și necesitatea organizării eforturilor diferiților oameni spre o muncă socială finalizată pune cu toată acuitatea problema conducerii colectivelor omenești.

În prezent, resursele de creștere a productivității muncii rezidă în măsură considerabilă tocmai în perfecționarea metodelor de conducere a colectivelor de oameni la cele mai diferite nivele.

Problemele conducerii sînt indisolubil legate de problemele culegerii, transmiterii și prelucrării informațiilor și, dacă omul în secole de dezvoltare, nu s-a schimbat prea mult din punct de vedere fiziologic, în același timp s-au produs schimbări fundamentale în „climatul informațional" al mediului înconjurător lui.

Încă cu 500 de ani în urmă informația se transmitea de la individ la individ fie cu ajutorul vorbirii, fie prin intermediul textelor scrise de mînă. Dar, după inventarea tiparului, iar mai tîrziu după inventarea radioului, televiziunii și mașinilor de calcul, fluxurile de informații și viteza prelucrării lor au crescut nemăsurat de mult. Datorită acestui fapt, în activitatea legată de munca intelectuală au început să fie antrenate mase tot mai mari de oameni, potențialul intelectual al omenirii și volumul cunoștințelor ei a început să crească impetuos. Cunoștințele au început să genereze posibilitatea obținerii de noi cunoștințe, s-a format o „reacție în lanț" care a făcut să sporească continuu ritmul de creștere a cunoștințelor; drept urmare, intervalul dintre marile descoperiri se reduce neîncetat. Prin aceasta se și explică ritmul în continuă accelerare al progresului tehnic contemporan.

În decursul ultimilor ani, știința și, legat de ea, metodele științifice de organizare a conducerii au devenit unul din factorii de bază ai progresului. În lumea capitalistă spiritul novator în domeniul tehnicii devine o formă a concurenței și un izvor important de creștere a veniturilor. Există o legătură directă între rentabilitatea generală a marilor firme și nivelul lucrărilor de cercetări științifice de perspectivă efectuate de acestea. Se consideră că în producția modernă cea mai mare valoare o reprezintă nu zidurile și mașinile întreprinderii, ci elementele „imateriale": potențialul creator, metodele de producție, metodele de organizare și conducere. Tocmai de aceea, S.U.A. au scos din Germania înfrîntă nu utilajul uzinelor, ci documentația tehnică, patentele și pe oamenii de știință.

În țările occidentale se vorbește mult despre „decalajul tehnologic", în continuă creștere, între S.U.A. și Europa occidentală. Dar unii conducători americani proeminenți consideră că problema trebuie să constea nu atît în decalajul tehnologic, cît în decalajul în conducere căci, în Europa, după părerea lor, acestor probleme li se acordă o atenție inadmisibil de mică.

Sîntem obligați să studiem acele aspecte noi din domeniul conducerii care apar în alte țări și să transpunem în practica noastră tot ce este folositor, se înțelege cu amendamentele care decurg din particularitățile orînduirii noastre. Noi ne-am însușit satisfăcător metodele și mijloacele de conducere a proceselor tehnologice și obiectelor tehnice, dar, în domeniul conducerii unor complexe vaste, a unor sisteme organizatorice, uneori denumite convențional „sisteme mari", sîntem de fapt doar la începutul activității.

Munca de creare a științei conducerii trebuie să se desfășoare prin eforturile unite ale numeroaselor instituții științifice de profile diferite. Cu toate acestea, nu e suficient să dispunem de bazele științifice ale conducerii; este, totodată necesar să pregătim conducători pentru folosirea practică a acestor baze. Astfel, este necesar să lucrăm la crearea unui sistem de cercetări științifice și de învățămînt în problemele conducerii „marilor sisteme".

DIRIJAREA „MARILOR SISTEME" — O ARTĂ SAU O ȘTIINȚĂ?

NOȚIUNEA de „mare sistem" încă nu are o definiție precisă. În asemenea sisteme de obicei sînt cuprinse secții, uzine, sisteme energetice, șantiere de construcții, organizații de servicii publice, ramuri, economia națională în ansamblu. O particularitate a marilor sisteme este participarea omului la sistem și în calitate de obiect al conducerii, și în calitate de conducător de verigă. Participarea oamenilor introduce factori noi, legați de particularitățile psiho-fiziologice ale omului. Acești factori nu au deocamdată o descriere matematică adecvată, deși se pare că aceștia, într-o anumită măsură, pot fi abordați sub aspect statistic. În mod obișnuit „marele sistem" conține un număr foarte mare de elemente, ceea ce nu oferă posibilitatea descrierii analitice a situației fiecăruia dintre ele, după cum nu e posibil să se descrie situația fiecărei molecule de gaz într-un volum determinat de gaze. Aceasta însă nu exclude posibilitatea găsirii unor „parametri globali" (cum ar fi „presiunea" și „temperatura" în termodinamică) și încercările de a descrie sistemul în termenii acestor parametri. Foarte frecvent sistemul se caracterizează prin mari constante de timp și o durată foarte mare a proceselor de trecere, care uneori ating zece ani.

Toate acestea fac problema conducerii „marelui sistem" extrem de complicată și deocamdată într-o anumită măsură, ea este o artă („arta de a organiza talentele"), după expresia unui om de stat străin. Să ne amintim totuși că traducerea dintr-o limbă în alta și diferitele jocuri au fost de asemenea pînă în ultimul timp o artă, dar studierea amănunțită a legităților care stau la baza lor permite efectuarea lor, într-o măsură tot mai mare, cu ajutorul mașinilor electronice de calcul.

Se înțelege că în domeniul conducerii „marilor sisteme", de pildă a unor ramuri industriale, nu poate fi vorba despre înlocuirea conducătorilor lor prin mașini de calcul. Sarcina constă în analiza proceselor de conducere, în evidențierea mișcării informațiilor, în găsirea structurilor care corespund în cel mai înalt grad sarcinilor conducerii, pregătirii unor variante cu fundamentare necesară, care să permită conducătorilor să facă alegerea cea mai rațională și să adopte soluțiile eficiente.

Conducerea „marilor sisteme" se pare că va păstra și în viitor caracterul de artă dar la baza lor trebuie să stea un fundament științific tot mai solid.

Ce fel de specialiști trebuie să pregătească bazele necesare în acest domeniu? În această privință avem prilejul să auzim cele mai diferite opinii: 1) întrucît este vorba de conducerea sistemelor economice, sarcinile conducerii trebuie să fie rezolvate de economiști; 2) întrucît este vorba de conducere în societatea omenească, de problema aceasta trebuie să se ocupe specialiștii în economie politică și sociologii: 3) întrucît conducerea este legată de prelucrarea unor mase mari de informații cu ajutorul mașinilor de calcul, această sarcină ar reveni specialiștilor în domeniul tehnicii de calcul; 4) există părerea că în general aceasta este o sarcină nu a științei, ci a experienței, de aceea, în cazul de față, toți acești specialiști nu sînt deosebit de necesari, iar sarcina conducerii trebuie s-o rezolve oameni cu experiență în munca de conducere.

Pentru a rezolva această problemă este util să ne amintim de experiența creării de sisteme de conducere a unor obiecte cu caracter tehnic, pentru care conducerea a devenit deja o știință. La început, sistemele de conducere, de pildă a avioanelor, rachetelor și a altor obiecte, au fost create de organizațiile care au elaborat avionul sau racheta. Dar mai tîrziu a apărut diviziunea muncii. În prezent, unele organizații elaborează avionul, adică obiectul de conducere, asigurîndu-i cele mai bune proprietăți aerodinamice și de altă natură, dar ținînd seama de o bună maniabilitate, iar alte organizații specializate creează dispozitivele de comandă, lucrînd în contact strîns cu primele organizații.

În domeniul „marilor sisteme" este de asemenea necesară activitatea corelată a unor organizații specializate. Institutele care lucrează în domeniul economiei trebuie să creeze metodele de construire a unor modele economice-matematice și chiar modele de „mari sisteme" cu toate datele cantitative necesare, să examineze legăturile și legitățile intrinsece ale sistemelor, să stabilească proporțiile optime și ritmurile de dezvoltare ale diferitelor părți ale sistemelor (de pildă ale ramurilor economiei naționale), să scoată în evidență caracterul și mărimea defectelor care apar în sistem.

Sociologii și psihologii trebuie să studieze comportarea omului în sistem, să afle dorințele generale ale oamenilor, pentru a stabili cei mai buni stimulenți materiali și morali, necesari pentru a influența sistemul în procesul conducerii. Cu alte cuvinte, ei trebuie să elaboreze analogi ai „mecanismelor executive" ai sistemelor de conducere, să scoată în evidență „caracteristicile psihologice" ale oamenilor, analoge caracteristicilor trecătoare și de altă natură ale elementelor sistemelor tehnice.

Un vast cîmp de activitate este deschis specialiștilor în domeniul tehnicii de calcul. Ei trebuie să creeze metode economicoase de prelucrare a volumelor enorme de informații care circulă în „marile sisteme", fără de care, chiar în condițiile dezvoltării actuale și de perspectivă a tehnicii de calcul, este îndoielnic că se va reuși rezolvarea sarcinii „marilor sisteme"; ei trebuie să dezvolte înzestrarea cu matematică, în special să perfecționeze „limbajele" mașinilor de calcul destinate sarcinilor de conducere, să îmbunătățească înseși mașinile de calcul.

Aș vrea să mă opresc la unele probleme ale specialiștilor care au lucrat mulți ani în domeniul conducerii unor obiecte cu caracter tehnic. „Marile sisteme" reprezintă sisteme dinamice, după cum sînt și oricare obiecte ale conducerii. De aceea, aici e necesar să folosim întreaga experiență acumulată în teoria conducerii automate. Voi numi cîteva probleme de conducere legate de cercetarea dinamicii.

În repetate rînduri avem prilejul să auzim că o trăsătură pozitivă a economiei noastre este faptul că la noi, capacitățile de producție, în majoritatea cazurilor, sînt utilizate sută la sută. Într-adevăr aproape în toate ramurile de producție noi lucrăm practic fără rezerve. De pe pozițiile conducerii, aceasta arată lipsa unor surplusuri de capacități, necesare pentru reglarea sistemelor și compensarea unor obstacole care apar inevitabil în fiecare proces. Să admitem, de pildă, că a apărut o stagnare în producția de rulmenți. Aceasta poate duce la timpi morți în ramurile care folosesc rulmenții, la un fel de „reacție în lanț", la pierderi de materiale, forță de muncă și de timp, care prin însemnătatea lor economică ar depăși considerabil valoarea capacităților de rezervă din industria rulmenților, dacă acestea ar exista. Ca urmare, planificarea folosirii capacităților de producție în proporție de 100%, oricît de ciudat ar părea la prima vedere, reduce producția generală. Pe lîngă aceasta, lipsa unei rezerve, care uneori duce la faptul că instalațiile experimentale sînt încărcate cu producția de serie, îngreunează modernizarea utilajului, frînînd astfel progresul tehnic, și aducînd întregului proces daune considerabile. Ținînd seama de obstacolele care apar, este necesar să se determine o rezervă optimă de capacități de producție pentru condițiile noastre, rezervă care urmează să fie planificată.

A doua problemă se referă la coeficientul de intensificare în sistemele de conducere a economiei. În țările capitaliste, acest coeficient este foarte înalt; într-adevăr schimbarea prețului de cost al producției cu 2—3% (prin urmare și a profitului) se reflectă imediat asupra cursului acțiunilor și duce la scurgerea capitalurilor dintr-un domeniu în altul. Înaltul coeficient de intensificare accelerează procesele de trecere, contribuind prin aceasta la progresul tehnic. Pe de altă parte, în condițiile cînd are loc o întîrziere a informației cu privire la situația pieței, coeficientul înalt de intensificare duce la oscilații, caracteristice economiei capitaliste.

La noi însă coeficientul de intensificare este extrem de scăzut: timp îndelungat, prețul de cost calculat la numeroase produse (cărbune, metal și altele) se deosebea, cu zeci de procente, de cheltuielile reale ale societății pentru producerea lor și, într-un șir de ani, această situație a rămas neschimbată deși, fără îndoială, abătea economia de la optim.

Pe de o parte, coeficientul de intensificare redus este o calitate deoarece el reduce oscilațiile în economie; pe de altă parte coeficientul de intensificare redus face sistemul aproape deconectat (la noi este foarte slabă conexiunea inversă, condiționată de influența consumatorului asupra producătorului), ceea ce îl lipsește de automatismul corecției cu minimum de cheltuieli generale. De aceea, sîntem nevoiți să rezolvăm sarcina optimizării prin calcule, ceea ce necesită un mare volum de muncă și nu întotdeauna își atinge scopul. Trebuie să determinăm în modul cel mai eficient mărimea coeficientului de intensificare și a stimulenților care îl determină în condițiile noastre. După cum se vede, sistemul nostru de conducere, spre deosebire de cel capitalist, trebuie să fie combinat adică să se desfășoare pe două canale: cu influența determinată „de plan" și cu corectarea automată, în funcție de abaterile întîmplătoare.

A treia problemă se referă la structura conducerii și la gradul de centralizare și descentralizare a acesteia. Sarcini analoge apar și în domeniul conducerii obiectelor cu caracter tehnic. Există adepți ai deplinei centralizări, care propun instalarea unei mașini de calcul unice, de pildă la o centrală electrică, mașină care trebuie să culeagă și să prelucreze întreaga informație asupra procesului și să influențeze direct mecanismele executive. Există și un alt punct

→

←

de vedere prevăzînd o mașină de calcul centrală care să aprecieze situația generală și să dea dispoziții diferitelor mecanisme regulatoare, a căror sarcină este menținerea regimurilor transmise. În decurs de mulți ani în U.R.S.S., sistemul economic de conducere a urmat primul principiu. După reforma economică din anul 1965 s-au produs unele schimbări în direcția celui de-al doilea principiu. Dar chiar și pînă în prezent s-a menținut o centralizare excesivă care ne determină să prelucrăm o cantitate uriașă de informații la nivele ierarhice relativ înalte, unde se adoptă soluții în probleme secundare, care pot fi rezolvate și la nivele inferioare. Aceasta îi abate pe conducători de la marile sarcini principale, de la elaborarea unor țeluri și criterii generale, necesare pentru activitatea eficientă a sitemului în ansamb.. Trebuie elaborată mai amănunțit această problemă de pe pozițiile teoriei reglării automate și găsită structura ierarhică optimă a sistemului de conducere și a sistemului de centralizare, care să asigure accelerarea proceselor dinamice, o înaltă siguranță și economicitate a întregului sistem.

La examinarea structurii sistemului de conducere este necesar să studiem și problema interacțiunilor. Este bine cunoscut principiul reglării autonome care prevede ca în fiecare regulator să se introducă legături de la alți regulatori, în așa fel ca să se compenseze influența modificărilor ce se produc în toate părțile unui sistem complex.

Sistemele reglării autonome s-au dovedit a nu fi viabile. Ele sînt complicate și pot funcționa numai în condițiile unor coeficienți cunoscuți cu precizie și, în același timp, neschimbați, ai interacțiunii părților asemănătoare ale procesului. În prezent, au fost găsite și alte mijloace de alcătuire a sistemelor de reglare în sistemele corelate. În esență însă există principii analoge și în economia națională. De obicei conducătorul (veriga conducătoare) se află într-o legătură atît de strînsă cu un șir de alți conducători încît fără o înțelegere cu ei nu poate să adopte hotărîri. Aceasta duce la necesitatea culegerii unui număr uriaș de vize, la coordonarea, care durează luni în șir și la întîrzierea adoptării hotărîrilor. Cauzele sînt, pe de o parte, structura insuficient de precisă a sistemului de conducere, care nu are o reglementare necesară a drepturilor și obligațiilor diferitelor lui puncte; pe de altă parte — insuficienta flexibilitate a sistemului de conducere, condiționată de planificarea capacităților de producție fără rezerve. Lipsa rezervelor îngreunează adoptarea de soluții independente întrucît într-un fel sau altul, ele afectează capacitățile de producție înrudite, aflate în cadrul rigid al planului. O structură a conducerii, care să asigure o suficientă elasticitate, trebuie să fie abordată de pe pozițiile metodelor moderne ale teoriei conducerii automate.

A patra problemă este stabilirea volumului rațional de informații care se ridică de la nivelele inferioare pînă la cele superioare. Această problemă a apărut în repetate rînduri și în sistemele tehnice: de obicei tehnologii cer instalarea unui număr mai mare de traductori pentru a obține maximum de informații asupra mersului procesului și a avertiza la timp întreruperea lui. Se înțelege că aceasta este o cale ușoară, care nu dă bătaie de cap. Dar numeroși traductori se dovedesc a fi o verigă nesigură a sistemului, ceea ce duce la cheltuieli mari pentru întreținere și reparații. Tendința modernă constă în scoaterea la iveală a situației lor anormale pe baza folosirii așa numiților parametri „complecși", controlați de cîțiva traductori, atunci cînd se conduce în condițiile unor informații incomplete și în extrapolarea informațiilor pe baza unui număr redus de date. Pe de altă parte, tendința actuală constă în creșterea siguranței generale de exploatare a utilajului de bază care reduce necesitatea controlului sistematic al funcționării lui. Toate acestea reduc numărul general de traductori.

O situație analogă există și în economia națională. Aici circulă un uriaș număr de informații inutile sub aspectul a tot felul de dări de seamă, care s-au acumulat ani în șir și care distrag inutil forțe și mijloace. Astfel, pe baza analizei făcute într-un minister s-a dovedit că într-un șir de secții informațiile inutile reprezintă 90% din totalul informațiilor transmise instanțelor superioare („inutile" erau considerate numai acele informații despre care nici un om din întregul lanț, de la veriga de producție inferioară pînă la minister n-a putut declara la ce folosesc). Volumul informațiilor inutile, care circulă de la verigile inferioare pînă la minister, reprezintă lunar circa 2000 de pagini pline cu cifre. În procesul transmiterii, aceste date se recopiază de cîteva ori. Pe de altă parte, din ele lipsesc un șir de date necesare pentru conducere. Se pare că o situație analogă există și într-un șir de alte ministere.

Este necesar să stabilim, de pe pozițiile teoriei conducerii și ținînd seama de caracterul neajunsurilor, frecvența transmiterii informațiilor, volumul lor și nivelul ierarhic la care trebuie să se concentreze, ce fel de soluții trebuie să se adopte pe baza lor, pentru ca sistemul eficient de conducere să se asigure cu minimum de pierderi — datorate insuficienței sau surplusului de informații.

A cincea problemă este elaborarea principiilor de alcătuire a dispozitivelor înseși de conducere, care să cuprindă toate nivelele „marelui sistem", începînd cu diferitele agregate și terminînd cu nivelele ierarhice superioare. Firește că aici trebuie să se folosească întreaga experiență acumulată în sistemele de conducere automată și tehnică de calcul.

Aceste probleme și un șir de alte probleme au o însemnătate mare pentru creșterea eficienței conducerii „marilor sisteme". Fără îndoială că elaborarea lor va da rezultate practice valoroase și va duce la abordarea a numeroase probleme interesante în domeniul teoriei conducerii.

Problema conducerii „marilor sisteme" este multilaterală și tocmai de aceea, la elaborarea ei, trebuie să existe o abordare unică. În toate cazurile trebuie să se prevadă realizarea formulei „știu — — pot — vor — reușesc", căci în condițiile cînd lipsește oricare din aceste verigi, conducerea devine neeficientă. Ea poate fi numită „formula conducerii cu succes".

UNELE PROBLEME ALE PLANIFICĂRII LEGATE DE „FORMULA CONDUCERII CU SUCCES"

FIECARE PROCES de conducere cuprinde sub formă vizibilă sau invizibilă următoarele operații: 1) culegerea de informații în scopul studierii obiectului condus; 2) transmiterea informațiilor; 3) prelucrarea informațiilor în scopul adoptării deciziilor; 4) influențarea obiectului condus, în conformitate cu soluția adoptată.

Pentru asigurarea operațiilor de conducere amintite trebuie să se dezvolte intensiv următoarele domenii ale economiei naționale:

1. Construcția de aparate științifice și pentru producție care să asigure culegerea informațiilor asupra situației obiectelor;
2. Diferite mijloace de comunicație care să transmită informațiile culese;
3. O tehnică de calcul capabilă să prelucreze rapid și bine un volum mare de informații;
4. Sisteme automate și de altă natură și dispozitive de conducere, care să prelucreze informațiile și să creeze influența necesară asupra obiectului condus.
5. O știință înțeleasă pe plan larg, care să cuprindă „cercetarea și elaborarea" și care, în esență, este ramura „producătoare de cunoștințe". Știința are un caracter sintetic. Ea este legată și de culegerea și prelucrarea informațiilor și de adoptarea deciziilor. În general știința corespunde verigii „știu" din „formula conducerii cu succes".

Aceste cinci domenii formează baza tehnico-științifică a conducerii.

Vreau să mă opresc asupra a două domenii din rîndul celor menționate, aplicabile la verigile „știu" și „pot". Voi începe cu construcția de aparataje. Cheltuielile pentru aparataje și dispozitive de reglare automată exprimate în procente din investițiile generale pe ramură sînt de multe ori mai mici decît în țările capitaliste dezvoltate. Aceasta arată insuficienta saturare cu aparataje a proceselor noastre de producție. Încă nu în toate uzinele noastre există bancuri de încercare și dispozitive pentru încercarea eficientă a producției finite, se constată că numărul dispozitivelor pentru controlul producției este insuficient.

Ca urmare a practicii planificării „proporționale", nu numai construcția de aparataje, dar și toate domeniile, „informaționale" amintite, care în ultimul timp s-au dezvoltat rapid peste hotare, s-au dovedit la noi a fi nedezvoltate. Sub aspect psihologic lucrul este explicabil: într-adevăr, informațiile, prin esența lor, nu sînt materiale (deși se transmit prin mijloace materiale). De aceea, la alcătuirea planului economiei naționale, se finanțează în primul rînd tot ce este palpabil și are greutate: metalurgia, chimia, energetica etc. Și la proiectanți apare uneori tendința de a ieftini construcția pe seama aparatajelor. În condițiile unui număr redus de aparate de control, procesul tehnologic se va desfășura în continuare, „tonele" de produse cu care ne-am obișnuit să raportăm, se vor obține, iar planul „la producția globală" se va îndeplini.

Cu toate acestea, aparatajele și mijloacele de automatizare asigură respectarea precisă a condițiilor procesului tehnologic și, prin aceasta, sporesc calitatea producției. Pe seama îmbunătățirii calității producției se poate obține același efect de consum, dar cu cheltuieli de 3—5 ori mai mici decît pe seama creșterii cantității (calitatea este mai economicoasă decît cantitatea). Pe de altă parte, aparatajele științifice ridică considerabil eficiența muncii oamenilor de știință, și, prin urmare accelerează ritmul progresului tehnico-științific. De aceea, de pe pozițiile economiei naționale aparatajele și mijloacele de conducere automată se dovedesc o sferă extrem de eficientă a investițiilor, ele asigură peste două ruble economie anuală la o rublă investiții. Iată de ce producția de aparataje și mijloace de automatizare trebuie să se dezvolte extrem de intensiv.

Să ne referim la știință ca la o ramură producătoare de cunoștințe, care dă un efect economic extrem de ridicat, chiar cu toate lipsurile organizatorice existente. Acest efect ar putea crește considerabil. În prezent, un loc îngust, care limitează progresul tehnic, este nu atît lipsa de realizări științifice, cît asimilarea lor cu totul nesatisfăcătoare. Pînă la asimilare ajung nu mai mult de 30—50% din lucrările care au trecut prin stadiul cercetărilor științifice, cealaltă parte fie că în general nu se folosește, fie că se asimilează atît de încet, încît după introducere este rămasă în urmă față de nivelul mondial. Ca exemplu poate servi noul procedeu de cocsificare care, după trecerea stadiului de cercetări științifice se asimilează deja, în condițiile uzinale, de 11 ani.

Urmări grave sînt legate de insuficienta punere la punct a construcției și proceselor tehnologice. Aceasta provoacă numeroase transformări în procesul de producție și în însușirea de noi produse, reduce siguranța utilajelor, duce la mari lucrări de reparații și uriașe pierderi în exploatare. Exemple concrete arată că cheltuielile pentru lucrările de perfecționare a construcțiilor se compensează în raport de 15/1, datorită reducerii cheltuielilor pentru modificările făcute, în producția de serie, nemaivorbind despre reducerea pierderilor ascunse în cursul exploatării. Pierderile ascunse în economia națională, provocate de imperfecțiunea mașinilor și nerespectarea funcționării utilajelor, datorită insuficientei lor siguranțe, se exprimă prin cifre uriașe dar, din păcate, ele nu se precizează și nu se iau în considerare. În general, aceste lipsuri sînt determinate de slăbiciunea bazelor de proiectare și experimentare. Noi cheltuim pentru „elaborare" aproximativ tot atîtea fonduri ca și pentru „cercetare", cu toate acestea, experiența altor țări arată că „elaborările" de înaltă calitate necesită cheltuieli de 2—3 ori mai mari decît „cercetările". Măsurile adoptate în ultimul timp permit să se întărească baza de proiectare tehnologică și experimentală a institutelor și uzinelor, pe calea dirijării în acest scop a alocațiilor necesare.

O mare însemnătate pentru creșterea eficienței cercetărilor științifice are înzestrarea institutelor de cercetări științifice și a birourilor de proiectare cu aparataje și mijloace ale tehnicii de calcul moderne.

Calculele arată utilitatea creșterii aproximativ de două ori a cheltuielilor totale pentru cercetare și elaborare, în principal pentru „elaborare", pe seama unei oarecari reduceri a ritmului de spor anual al investițiilor în fondurile fixe de bază.

Este interesant că natura investițiilor în știință este aceeași ca și natura investițiilor în fondurile de producție. Investițiile, de pildă în construcția unei uzine noi sau a unei centrale hidroelectrice, încep să dea efect economic peste trei — șapte și mai mulți ani. La fel și investițiile în știință (în principal acestea se compun din salarii și costul materialelor) încep, de asemenea, să dea efect numai după trecerea unui timp îndelungat. Investițiile de bază măresc productivitatea muncii pe seama creșterii înzestrării cu fonduri, iar investițiile în știință măresc productivitatea muncii pe seama progresului tehnic. Toate acestea explică faptul că este admisibilă și utilă redistribuirea mijloacelor între obiectele investițiilor obișnuite și știință.

Dar, aici intră în vigoare factorul psihologic. Unii lucrători din domeniul planificării și finanțelor s-au obișnuit să considere știința drept cheltuieli „suplimentare, uitînd că știința este extrem de „aducătoare de venituri" (acest lucru l-au simțit de mult firmele străine). Am avut prilejul să-l aud pe un lucrător din domeniul financiar, care într-o măsură considerabilă condiționează veriga „pot": „cereți să sporim alocațiile pentru știință, iar eu am refuzat bani pînă și unei case de invalizi și unui cămin de copii". Se înțelege că trebuie să sporim fondurile destinate nevoilor sociale, dar izvorul inițial al acestor mijloace este tocmai știința! Într-adevăr, mijloacele cresc în principal datorită progresului tehnic iar la baza lui stă știința.

Avem prilejul să auzim și referiri la încordarea bugetului. Aici aș vrea să fac o analogie cu natura vie. Se știe că în condițiile unui regim de înfometare a organismului, greutatea creierului nu scade, deoarece creierul capătă, pînă în ultimul moment, hrana necesară. Iar știința este creierul care asigură progresul tehnic în economia națională! Din păcate de acest lucru nu sînt convinși numeroși lucrători din domeniul planificării și finanțelor.

Am vorbit despre necesitatea sporirii considerabile a alocațiilor pentru știință, dar nu putem face aceasta deodată, de aceea ar fi rațional să se prevadă dezvoltarea cu precădere a științei cu un ritm anual de creștere a alocațiilor de ordinul a 20—25%. Atunci repartiția optimă a mijloacelor se va realiza aproximativ în decurs de cinci ani.

Se înțelege că, alături de măsuri financiare, trebuie să fie realizate măsuri organizatorice care să contribuie la creșterea eficienței subdiviziunilor științifice, de proiectare și tehnologice.

Pe ansamblul celor cinci domenii „informaționale", este util să se planifice un ritm anual de creștere de 20—30%, care să depășească considerabil ritmul mediu de creștere a venitului național (în afară de aceasta este util să se prevadă dezvoltarea cu precădere a construcțiilor de mașini — un ritm anual de creștere de circa 15—20%, — întrucît prin intermediul construcțiilor de mașini se asigură însușirea largă a ideilor tehnico-științifice avansate). Fondurile necesare pentru aceasta trebuie să se obțină pe seama redistribuirii mijloacelor, în condițiile menținerii neschimbate a părții venitului național destinat investițiilor, cu atît mai mult cu cît cheltuielile pentru aceste domenii reprezintă o parte mică din cheltuielile generale. Calculele arată că, în aceste condiții, ritmul de creștere a venitului național se va accelera considerabil. De remarcat că domeniile „informaționale" în țările capitaliste dezvoltate, și în special în S.U.A., se dezvoltă în ritmuri accelerate.

Întrucît volumul producției crește (ca funcție a timpului) în progresie geometrică, în cazul întîrzierii trecerii la ritmul accelerat al dezvoltării lor, se va produce inevitabil o considerabilă rămînere în urmă nu numai în aceste domenii, ci și în ritmul general al progresului tehnic, deoarece domeniile „informaționale" exercită o uriașă influență asupra întregii economii naționale.

În general se poate spune că pentru dezvoltarea cea mai eficientă a economiei naționale, ar fi util ca cheltuielile să fie repartizate aproximativ egal între producție și transportul substanței, energiei și informației (inclusiv învățămîntul). În prezent, noi cheltuim pentru domeniile „informaționale" o parte mult mai mică din fonduri decît este necesar pentru dezvoltarea eficientă a economiei naționale.

Fiecare lucrător din domeniul conducerii trebuie să înțeleagă, într-o măsură sau alta, toate laturile problemei multilaterale a conducerii marilor sisteme. Toate capitolele acestei probleme necesită o profundă elaborare și pregătirea de materiale tehnico-științifice care să-i ajute pe oamenii de la cele mai diferite nivele să-și perfecționeze activitatea în sfera conducerii.

(După revista „Automatika i Telemehanika" Nr. 1/1969)

FIȘE

• Lucrarea profesorului de econometrie A.R. Heesterman **Forecasting models for national economic planning** (Modele de previziune pentru planificarea economiei naționale) **D. Reidel publishing Company Dordrecht-Holland** — 1970, 132 p.) constituie un ghid practic pentru înțelegerea modelelor econometrice liniare la nivel macroeconomic. În stadiul actual al econometriei — susține autorul — nu este posibilă elaborarea unui plan „optim". Utilitatea modelelor de programare constă în punerea la dispoziția planificatorului a unui algoritm sistematic pentru a găsi o soluție care să evite o non — optimalitate evidentă, manifestată prin șomaj masiv, crize financiare, capacități de producție neutilizate sau producția unor mărfuri nevandabile. Accentul principal în econometrie trebuie pus pe modele de previziune, care să ofere planificatorului o soluție rațională pentru o politică economică fundamentată pe cunoașterea viitorului, făcîndu-se distincție între previziunea pe termen scurt și pe termen lung.

■ În revista PROJET nr. 47 din iulie-august 1970, consacrată primului deceniu al dezvoltării și perspectivelor celui de al 2-lea, Gabriel Marc, în articolul **„Les chances de la 2-e décennie 1971—1980** (Șansele celui de al doilea deceniu 1971—1980), arată că, deși rata de creștere a țărilor subdezvoltate a atins cota de 5%, prevăzută pentru 1969—1970, această medie a fost atinsă datorită creșterilor mari înregistrate de țările petroliere, care au mascat stagnarea sau regresul în majoritatea țărilor „lumii a treia". Pentru deceniul al 2-lea se preconizează o medie de 6%, sau cca 7% pentru anul 1980. Dar pregătirea programului pentru al doilea deceniu evidențiază de pe acum, după opinia autorului, lipsa unei doctrine și perspective pentru o perioadă pe termen lung. Nu se ține cont de elemente ce nu pot fi stăpînite decît parțial: efectele progresului tehnic, elementul demografic cu implicațiile sale asupra folosirii forței de muncă, repartiția resurselor mondiale, efectele activității marilor monopoluri care s-au implantat aproape pretutindeni în aceste țări creînd „firme multinaționale", precum și „modificările culturale ce afectează comportamentul uman". Nu va afecta oare absența unei politici globale față de țările interesate, cuprinzînd problemele vitale ale dezvoltării lor, eficiența programului ce urmează a fi pus în aplicare? — se întreabă autorul.

■ În studiul **Naucino-tehnicescaia revoliuția i proizvodilteInie sili** (Revoluția științifică-tehnică și forțele de producție) apărut în M.E.M.O. nr. 9/1970 I. Vasilciuk abordează consecințele acestei revoluții asupra dezvoltării mijloacelor de producție și a forței de muncă în condițiile capitalismului contemporan.

Una din problemele ridicate de autor se referă la precizarea fenomenului esențial care se petrece o dată cu înfăptuirea pe diferite căi a revoluției științifice — tehnice contemporane. S-ar putea aprecia ca fiind esențială transmiterea treptată a noi și noi funcții pe care le îndeplinește omul în procesul de producție asupra mașinilor, a tehnicii, sau faptul că omul devine mai mult decît în trecut principala forță de producție? Autorul precizează că în primul caz intensificarea producției se rezumă la dezvoltarea rapidă a tehnicii și în final a compoziției organice a capitalului, iar în al doilea, intensificarea are în vedere în primul rînd elementul om.

În legătură cu cele două concepții se apreciază că ele pot fi dezvoltate și îmbinate astfel încît să se pună accentul pe analiza ambelor elemente ale forțelor de producție, unite tocmai prin noile forme științifice, raționale, de producție. În acest caz, precizează autorul, intensificarea producției este rezultatul nu atît al creșterii capitalului fix și al numărului celor angajați, cît al folosirii raționale a resurselor existente.

■ Nr. 1 al revistei ECONOMIE APLIQUEE (Tome XXIII, 1970), este consacrat în întregime problemelor monetare internaționale, tratînd patru teme esențiale: 1) fixitatea sau flexibilitatea cursurilor de schimb; 2) problemele puse de dezvoltarea pieței monetare a euro-dolarului; 3) așa-numita problemă a ajustării între Statele Unite și restul lumii; 4) locul aurului în sistemul monetar internațional. Interesul caietului editat de Institutul de știință economică aplicată din Paris constă, în primul rînd, din aceea că sînt expuse diferite puncte de vedere în cele mai controversate aspecte ale sistemului monetar occidental. **Rolul aurului** este analizat de Harry G. Johnson și Charles P. Kindlberger; nici unul dintre ei nu crede în viitorul aurului pe piața monetară internațională, dar pozițiile lor nu coincid. Kindlberger nu crede că un sistem de schimburi total flexibile se poate dispensa de o monedă-etalon aleasă dintre celelalte monede; el înclină în favoarea unui etalon-dolar de jure, fără ca aurul să joace vreun rol monetar. Johnson nu consideră irealizabil un sistem de schimburi flexibile cu o monedă internațională care să nu fie o monedă națională. În articolul introductiv al volumului menționăm că Jean Denizet emite ipoteza apariției unei monede europene care să concureze dolarul pentru funcțiile de monedă-etalon și monedă de plată.

CONDUCEREA PE PROIECTE

(Urmare din pag. 16)

Produsele prevăzute a fi vîndute conform noilor perspective vor fi incluse în programul de construcție, în așa fel încît să ofere termene de livrare scurte către noii clienți. Acestea trebuie eșalonate în așa mod, încît riscul de a rămîne cu produse nevîndute la finele perioadei să fie minim. Tipurile de produse nevîndute și structura lor este o problemă importantă, care necesită frecvent luarea de decizii. O structură (a produselor) permițînd transformarea lor ușoară va influența mult flexibilitatea programului, și o similitudine apreciabilă între diferitele tipuri de produse va reduce obligația de a lucra în avans. De asemenea, de mult folos este ordonarea stocului de opțiuni standard. Accentul trebuie pus pe planificare și revizuirea planurilor (inclusiv stabilirea planurilor de „casare", care în general nu sînt comunicate), constituie o parte importantă din strategia directorului de proiect. Oricît de perfect ar fi controlul conducerii, dacă planul de bază nu este corespunzător, orice aspect criticabil rezidă în neconcordanțele de plan.

3. **Critica programului.** Se exercită în mod normal de un grup mic de persoane, asupra raportării realizărilor obținute față de plan și evidențierii divergențelor dintre conducerea de proiect și conducerea compartimentelor operaționale. Este bine ca grupul să fie format din oameni cît mai puțini, însă de înaltă calificare. Acest grup trebuie să reprezinte însă majoritatea, dacă nu toate activitățile funcționale. Dacă grupul este mic, conducătorul de proiect poate să se găsească controlînd defecțiunile și mai curînd pe oameni, decît proiectul.

• Relații

CONDUCĂTORUL de proiect este deci permanent pus față în față cu problema de a înțelege în detaliu relațiile ce trebuie să existe între o funcție și cealaltă. El trebuie să intervină cu deplină imparțialitate în divergențele (conflictele) ivite și trebuie să se asigure că rezolvarea lor este întotdeauna la zi.

Începînd cu planul principal pe etape, care face parte din planul general operativ strategic al firmei, el trebuie să țină seama de:

a) Planul de dezvoltare a relațiilor pe piață în care se stabilește numărul și tipurile de produse ce vor fi construite în viitor, bazat pe informația asupra competitivității produsului, ținînd cont de influența concurenților similari. Acest plan va stabili limitele probabile de realizat.

b) Planul de dezvoltare a producției, care va fi influențat de analiza pieței și va conduce la noi tipuri de produse și în ultimă instanță la proiecte complet noi. La aceasta trebuie adăugat tabloul vînzărilor efectuate și angajamentelor de desfacere, cuprinzînd termene optime de fabricare și livrare.

Nivelul la care consiliul de conducere va putea acționa pe piață depinde de încheierea de contracte ferme. În acest scop, trebuie menținute legături directe cu aspectele contractuale și comerciale ale programului.

Este necesar să se cunoască, atît proporția angajamentelor financiare, cît și a cheltuielilor pentru fiecare program special. Comenzile de subansamble vor fi livrate cu prioritate înregistrării sau fabricării, conform succesiunii ansamblelor și a termenelor optime pentru detalii și subansamble individuale. Această succesiune asigură baza pentru proporționarea cheltuielilor și mobilizarea capacităților necesare pentru realizarea unui program special. Capacitatea constă în mîna de lucru a unui sector special, mașini sau utilaje, spațiul necesar, aprovizionarea materială etc. De aceea, planificarea capacității este o parte vitală din responsabilitățile conducătorului de proiect și reclamă o cunoaștere de aproape a personalului, tehnologiilor, utilajelor și echipamentului ce urmează a fi utilizate, potențialul procurării din afară și proporția aprovizionării cu materiale.

Cu cît va fi mai mare proporția programului, cu atît mai mari vor fi investițiile în instrumente, utilaje și alte servicii. Livrarea succesivă poate fi promovată pentru a suplini o eventuală situație de subîncărcare în vederea evitării unei supraîncărcări ulterioare, va antrena o creștere a cheltuielilor pentru munca în asalt. Mărimea lotului este de asemenea importantă economic și este o problemă care trebuie luată în seamă de conducătorul de proiect în cadrul programului.

• Supravegherea programului

CONDUCĂTORUL de proiect trebuie să folosească, pe cît posibil, informații de control furnizate de compartimentele funcționale pentru uzul propriu. Astfel, dările de seamă ale inspecției — arătînd că o operație anumită a fost realizată satisfăcător sau abandonată — pot fi folosite ca puncte de reper în raportare.

Dacă în primul rînd planul este bun, munca de supraveghere poate fi restrînsă. Atunci cînd se consideră necesar să se examineze un domeniu anumit mai în detaliu, rapoartele conducerilor operaționale pot fi utilizate satisfăcător.

Ținînd seama de faptul că o conducere pe proiecte prezintă unele dificultăți în organizarea ei, ca și de faptul că prea multe proiecte fac dificilă armonizarea organizării producției curente cu cea a realizării proiectelor, este necesar ca această metodă de conducere să fie utilizată cu mult discernămînt și numai în cazurile în care importanța proiectului de realizat o justifică.

ISTORIOGRAFIA ECONOMICĂ ROMÂNEASCĂ

ISTORIA faptelor economice de pe teritoriul României ca și evoluția ideilor, teoriilor, concepțiilor ce au fost vehiculate de-a lungul timpului au constituit în ultimii 25 de ani un fertil teren de investigație pentru cercetarea științifică din țara noastră, evidențiată în literatura de specialitate. Această literatură, produsă la noi în efervescența creatoare a ultimului pătrar de veac, de la studii de amploare și pînă la articole și recenzii se cerea catalogată, ordonată, clasificată, atît pentru a aviza pe cercetătorul contemporan asupra pistelor abordate, cît și, mai ales, pentru a-i oferi un instrument prețios de lucru.

O asemenea dificilă sarcină și-a asumat-o un grup de cercetători ai secției de Istoria gîndirii economice din cadrul Institutului de cercetări economice al Academiei de Științe Sociale și Politice, sub îndrumarea dr. Gh. Dobre, elaborînd o bibliografie *) privind istoriografia economică românească; ea a apărut în colecția „Studii de istoria gîndirii economice", editată de secția de specialitate a Institutului, avînd drept conducător științific pe prof. dr. docent **Gh. Zane.**

Autorii au întocmit un caiet selectiv, cu titlurile lucrărilor de istorie și gîndire economică publicate în volum, ca și într-un număr de peste 150 de reviste, în perioada 1944 — 1969. Cele trei mari părți ale bibliografiei se ocupă de: istoria economiei românești, istoria gîndirii economice românești și istoria gîndirii economice universale. Pentru primele două domenii, s-au selectat lucrările de specialitate care se referă la perioade de pînă la 23 august 1944; în ce privește istoria gîndirii universale, au fost menționate studiile cercetătorilor din țara noastră care se referă la întreaga ei evoluție, pînă în zilele noastre.

Sfera de cuprindere astfel delimitată, a solicitat ordonarea materialului după anumite criterii. Astfel lucrările de istorie economică au fost clasificate pe ramuri ale economiei naționale sau pe domenii de activitate. După un capitol de probleme generale, lucrările sînt înserate pe ramuri mari: industrie; agricultură; transporturi; comerț; bănci; finanțe sfîrșind cu capitolul „Orașe, dezvoltare economică și socială".

Expunerea titlurilor privind istoria gîndirii economice evidențiază principalele curente de gîndire cît și ideile majore ce s-au impus în gîndirea economică în diferite etape istorice determinate. Ele apar astfel; probleme generale; metodologie; umaniști; iluminiști, gîndirea românească în epoca pașoptistă; unitatea politico-statală reflectată în gîndirea românească; ideea de republică; lupta cu ideile fasciste; ideologia socialistă și marxistă în România, răspîndirea ideilor „Capitalului" în România; literatura economică despre industrializare; literatura economică despre problema agrară. De o reală utilitate în această parte a volumului este capitolul în care figurează, în ordine alfabetică, figuri de economiști români, operele lor, articolele și studiile elaboate asupra acestora ca și recenziile publicate în ultimii 25 de ani. În final sînt înserate articolele scrise asupra principalelor publicații economice ce au ființat în presa românească de-a lungul timpului (capitolul „Reviste economice") ca și asupra învățămîntului nostru economic.

Istoria gîndirii economice universale este prezentată în trei mari diviziuni, în funcție de etapa istorică care a generat-o: antichitatea, epoca modernă, epoca contemporană.

Volumul cuprinde și o listă a tezelor de doctorat elaborate în domeniile vizate de tematica sus-amintită ca și un indice de nume, ambele ridicînd în mod sensibil gradul de utilitate a lucrării și facilitînd, în același timp, folosirea materialului inclus în el.

În ansamblu, cartea furnizează un util și valoros instrument de documentare, indispensabil oricărui cercetător al problemelor vizate, umplînd prin aceasta un gol resimțit în literatura de specialitate din țara noastră. Totodată, o îmbunătățire ulterioară a lucrării ar solicita, credem, un efort suplimentar în sensul definirii mai riguroase a unor capitole. Ne referim în special la partea privitoare la gîndirea economică din țara noastră a cărei clasificare ar trebui să constituie încă un obiect de reflecție pentru autori. Astfel, gîndirea pașoptistă este clasificată în mod separat de ideea despre republică sau unitate politică, deși aci o delimitare riguroasă este dificil de realizat; răspîndirea ideilor „Capitalului" lui Marx este prezentată independent de răspîndirea ideologiei socialiste și marxiste în România, deși ar putea apărea ca o subdiviziune a acesteia din urmă.

De asemenea, credem că nu ar fi lipsită de utilitate revederea unor titluri în sensul unei legături a lor mai stricte cu tematica volumului.

Cu timpul, se va impune desigur și o grupare nuanțată, a ceea ce acum e strîns în volum sub titlul foarte general de „gîndire economică contemporană".

Și o observație de amănunt: considerăm că ar fi util să se menționeze la fiecare lucrare, pe lîngă datele existente și editura în care a apărut aceasta.

Cele cîteva modeste opinii, prin care am căutat să răspundem invitației lansate de autori de a contribui prin observații critice și sugestii la îmbunătățirea lucrării pentru viitor, nu împietează asupra valorii de necontestat a acestei lucrări ce se definește prin larga ei utilitate pentru cercetarea economică actuală din țara noastră. În virtutea tocmai a numeroaselor calități ce conferă volumului atributele unei lucrări științifice de largă audiență, nu putem decît să ne exprimăm speranța ca o ediție ulterioară, incontestabil necesară, să beneficieze de auspiciile unei edituri care, tipărind-o într-un tiraj corespunzător, s-o poată pune la îndemîna unor cercuri mai largi de interesați.

Florence COSTIN

---

* Istoriografia economică românească (bibliografie), Studii de istorie a gîndirii economice, nr. 10, București, 1970.

EXACT cu trei ani în urmă, țările în curs de dezvoltare prezentau în fața Comisiei a II-a a Adunării Generale „Charta de la Alger", expresie sintetică a programului pe care ele îl propuneau comunității internaționale pentru anii '70 în vederea reducerii gravelor decalaje economice din lumea contemporană. Au urmat trei ani de studii și dezbateri, la a doua sesiune a UNCTAD (New Delhi, 1968), în reuniuni interguvernamentale regionale, în diferite organisme O.N.U. și în toate instituțiile specializate. Au fost elucidate astfel direcțiile principale ale unei vaste acțiuni internaționale coordonate pentru lichidarea subdezvoltării. Au rămas totodată deschise numeroase aspecte privind obligațiile concrete pe care diferite state urmau să și le asume în cadrul acestui efort internațional.

Asupra acestor aspecte și-a concentrat atenția Comisia a II-a a actualei sesiuni a Adunării Generale. Au fost patru săptămîni de dezbateri vii în ședințe publice, dar mai ales în ședințe închise (fără public și presă), de dificile, complexe și delicate negocieri între diferitele delegații. Ele au reflectat deopotrivă dorința largă de a se ajunge la un acord, ca și obstacolele existente în calea lui datorită unor adînci deosebiri de interese și opinii. Nu de puține ori se părea că întreaga muncă depusă timp de trei ani va trebui reluată de la început, pentru ca a doua zi dimineața eforturile de soluționare să reînceapă energic.

Rezultatul acestor strădanii este „strategia internațională a celui de al doilea deceniu al Națiunilor Unite pentru dezvoltare" adoptată de Comisia a II-a pentru probleme economice și financiare. Documentul a fost supus aprobării solemne a Adunării Generale în cursul ședinței festive care a avut loc sîmbătă 24 octombrie, exact în ziua cînd cu un sfert de veac în urmă a luat naștere Organizația Națiunilor Unite.

Principalele prevederi ale strategiei

AL doilea deceniu este proclamat de la 1 ianuarie 1971. Deoarece textul strategiei reprezintă un document extrem de amplu (peste 30 de pagini dactilografiate, divizate în 84 de articole, cu nuanțări de redactare), rezumarea lui riscă oricînd să-l schematizeze sau să simplifice pînă la desfigurare unele prevederi. Numai pentru o imagine cu totul generală asupra preocupărilor mai curînd decît asupra prevederilor exprese, vom încerca să schițăm cîteva din elementele sale componente.

1. Accelerarea dezvoltării depinde în bună măsură de îmbunătățirea climatului internațional. Există o strînsă interdependență între deceniul dezvoltării și deceniul dezarmării.

2. Pacea dreptatea și dezvoltarea alcătuiesc o unitate indestructibilă.

3. Scopul principal al dezvoltării este lichidarea privilegiilor nejustificate, a situațiilor de extremă bogăție și extremă sărăcie, a nedreptăților sociale. Strategia globală a dezvoltării se întemeiază pe acțiunea comună a țărilor avansate economic și a celor în curs de dezvoltare, în toate domeniile vieții economice și sociale.

4. Progresul economic reprezintă o responsabilitate a întregii comunități internaționale. Țările în curs de dezvoltare sînt în primul rînd responsabile pentru adoptarea măsurilor necesare în vederea accelerării creșterii lor economice. Țările avansate trebuie să le sprijine prin politicile economice și comerciale, ca și prin resursele financiare puse la dispoziția lor.

5. Prin proclamarea celui de-al doilea deceniu, guvernele se angajează individual și colectiv la politici capabile să creeze în lume o ordine economică și socială mai justă și mai rațională, posibilități egale pentru toți.

6. Țările în curs de dezvoltare vor asigura un ritm mediu anual de creștere a produsului brut de cel puțin 6% cu posibilitatea de a-l mări în a doua jumătate a deceniului.

7. Ritmul mediu de creștere a produsului brut pe cap de locuitor va fi de 3,5% cu posibilitatea de a-l mări în a doua jumătate a deceniului.

8. Obiectivul de mai sus are în vedere o creștere medie anuală a populației țărilor în curs de dezvoltare de 2,5%, cifră mai mică decît previziunile actuale pentru următorul deceniu. Țările vor trebui să aibă în vedere acest fapt la elaborarea planurilor lor naționale.

9. Ritmul mediu anual de creștere a producției agricole va fi de 4% pentru producția agricolă și 8% pentru producția industrială.

10. Realizarea unei creșteri economice rapide și atingerea obiectivelor amintite implică transformări calitative și structurale în țările în curs de dezvoltare, o repartizare mai echitabilă a veniturilor și bogățiilor, formularea de obiective naționale precise privind: reducerea șomajului și mai buna folosire a forțelor de muncă, școlarizarea tuturor copiilor și îmbunătățirea calității învățămîntului de toate gradele, ridicarea nivelului de sănătate și igienă, îmbunătățirea alimentației, sub aspectul caloriilor și al consumului de proteine, îmbunătățirea condițiilor de locuit, integrarea deplină a femeii în efortul național de dezvoltare și asigurarea celei mai depline participări a tineretului.

11. Țările în curs de dezvoltare vor lua măsuri pentru a-și defini de la începutul deceniului strategia în domeniul ridicării producției agricole (inclusiv înfăptuirea de reforme ale regimului financiar, acordarea de credite, încurajarea cooperației); a promova industria, a moderniza și diversifica economia lor națională; a elabora planuri naționale realiste și mobilizatoare în același timp. Exercitarea suveranității asupra resurselor naturale va juca un rol important în atingerea obiectivelor fixate; va fi examinat, în raport cu condițiile specifice ale fiecărei țări, rolul ce urmează să revină sectorului de stat și celui cooperatist.

Corespondență specială pentru „Viața economică"

STRATEGIA INTERNAȚIONALĂ A DEZVOLTĂRII

12. În domeniul comerțului internațional, pentru produsele care interesează țările în curs de dezvoltare se va urmări: încheierea, pînă la 31 decembrie 1972, de acorduri pe produse de bază; încheierea unui acord în domeniul politicii prețurilor, cu scopul de a asigura prețuri stabile, remuneratorii și echitabile, astfel încît țările în curs de dezvoltare să-și poată mări încasările în devize; adoptarea, pînă la 31 decembrie 1972, de măsuri menite să lărgească accesul pe piața mondială a produselor devenite competitive provenind din aceste țări; reducerea barierelor tarifare; reducerea și suprimarea progresivă a barierelor netarifare în favoarea țărilor în curs de dezvoltare înainte de 31 decembrie 1972 etc.

13. Țările avansate industrial se vor strădui să transfere în fiecare an către țările în curs de dezvoltare resurse financiare, sub formă de ieșiri efective, echivalente cu un minimum net de 1% din produsul lor național brut. Acest obiectiv va fi atins începînd din 1972 sau de către țările care nu pot realiza acest termen, cel mai tîrziu în 1975.

14. Ajutorul oficial sub formă de resurse publice va atinge 0,70% din produsul național brut; termenul pentru atingerea acestui obiectiv este mijlocul deceniului.

15. Ajutorul financiar al țărilor dezvoltate nu va fi, în principiu, un ajutor legat.

16. Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare va crea facilități speciale pentru țările în curs de dezvoltare.

17. Se va urmări creșterea încasărilor țărilor în curs de dezvoltare de pe urma comerțului invizibil și reducerea ieșirilor nete de devize pe care le antrenează tranzacțiile invizibile, inclusiv transporturile maritime.

18. Măsuri speciale vor fi adoptate în favoarea țărilor celor mai puternic rămase în urmă dintre cele aflate în curs de dezvoltare.

19. Sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare pentru a-și spori capacitatea de a aplica știința și tehnica modernă la dezvoltare și a reduce rămînerea lor în urmă în acest domeniu.

20. Un mecanism internațional va urmări periodic în sistemul O.N.U. modul de înfăptuire a obiectivelor și angajamentelor stabilite.

Un punct de plecare

ÎN istoria O.N.U., programul celui de al doilea deceniu reprezintă un document unic prin natura sa. Este expresia voinței politice a comunității internaționale de a acționa pentru rezolvarea uneia din cele mai complexe probleme care confruntă societatea contemporană: decalajele adînci dintre diferitele țări ale lumii.

Îmbinare de realism și idealism, de determinări cantitative precise și de simple deziderate, de speranțe generoase și de măsuri concrete, strategia are un conținut evident orientat spre ceea ce cineva numea „încercarea de a transforma stagnarea în dinamism economic și progres pe largi zone ale globului".

Mulți participanți subliniază importanța istorică a acestui document. Nu mai puțini critică unele formulări evazive, unele obiective abia schițate, angajamente prea generale spre a crea certitudinea îndeplinirii lor. Refuzul unor state dezvoltate industrial de a-și asuma obligații mai categorice și mai riguroase ca termen, de sprijinire a țărilor în curs de dezvoltare, ezitările, rezervele și interpretările uneori contradictorii consemnate în declarațiile anexate strategiei, practicile neocolonialiste care denaturează adesea sensul cooperării economice internaționale așează deasupra acestui document destule semne de întrebare. Dacă el ar fi privit ca un punct final al eforturilor pentru lichidarea subdezvoltării, poate că scepticii ar avea dreptate.

O judecată pripită sau emoțională ar conduce inevitabil la erori de apreciere. Documentul nu este perfect. Ca orice compromis, el nu poate satisface pe toată lumea; uneori compromisul poate crea chiar unele sentimente de insatisfacție tuturor. Documentul trebuie privit însă numai ca o primă etapă parcursă în încercarea de a pune bazele unui efort colectiv pe termen lung și pe planuri multiple, al comunității internaționale. Nu este — cum am spune noi — un document „bătut în cuie". Este mai curînd o fereastră deschisă spre un mod nou de abordare a dezvoltării economiei mondiale.

Depinde acum de capacitatea de luptă a popoarelor, de forța de influențare a opiniei publice mondiale cu vederi progresiste pentru ca pozițiile cucerite să poată fi folosite pentru cucerirea altora noi în cursul deceniului, astfel încît anii '70 să se transforme într-un deceniu de atenuare reală a decalajelor existente în lume, de dezvoltare în sensul deplin al cuvîntului.

N. MUNTEANU

New York, octombrie

COLABORAREA ECONOMICĂ ROMÂNO-IUGOSLAVĂ ÎN CONTINUĂ DEZVOLTARE

ÎN ansamblul legăturilor româno-iugoslave de trainică prietenie și colaborare multilaterală, legături cu vechi tradiții, făurite în lupta pentru libertate și independență, pentru edificarea orînduirii socialiste, un loc deosebit îl ocupă relațiile economice. Acest loc este determinat de o multitudine de factori care, fiecare în parte, precum și în totalitatea lor, adaugă noi valențe amplificării continue a raporturilor de colaborare în domeniul economiei, științei, tehnicii.

Din multitudinea amintită se detașează cu pregnanță întîlnirile și contactele între factorii de răspundere, pe linie de partid și de stat, din cele două țări. Trăsătura caracteristică a acestor întîlniri și contacte — devenite tradiționale în raporturile bilaterale româno-iugoslave — o constituie abordarea concretă a celor mai diferite probleme ale dezvoltării colaborării și cooperării, efortul comun de a se identifica noi domenii și acțiuni de cooperare, forme variate și metode neinițiate pînă în prezent.

Vizitele reciproce și convorbirile dintre tovarășii Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito constituie expresia grăitoare a dorinței celor două partide și state de a adînci prietenia și colaborarea multilaterală dintre poporul român și poporul iugoslav.

În cadrul acțiunilor convenite cu prilejul întîlnirii dintre tovarășii Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito, la 20 septembrie 1969, la Porțile de Fier, s-a înscris anul acesta, spre exemplu, vizita în Iugoslavia a președintelui Consiliului de Miniștri al R.S. România, Ion Gheorghe Maurer, în timpul căreia, ca urmare a unor convorbiri rodnice, s-a convenit asupra direcțiilor principale ale colaborării economice și tehnico-științifice, în special în legătură cu: cooperarea în toate etapele, începînd cu lucrările de cercetare, proiectare, asimilarea în producție și terminînd cu livrările reciproce de produse; extinderea cooperării în producția industrială; organizarea de acțiuni comune de cercetare științifică în domenii prioritare pentru cele două țări; intensificarea prospectării și schimbului de informații în legătură cu realizările economice, științifice și tehnice; stabilirea unor colaborări directe între centralele și întreprinderile industriale din România și organizațiile corespunzătoare din Iugoslavia ș.a.

Vizita președintelui guvernului român a fost urmată, după cum se știe, de vizita de răspuns în țara noastră a președintelui Vecei Executive Federale, Mitia Ribicici, precum și de o suită de întîlniri între președinții celor două părți în Comisia mixtă româno-iugoslavă de colaborare economică — Emil Drăgănescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al R.S. România și Dușan Gligorievici, membru al Vecei Executive Federale din Iugoslavia. De asemenea, în cursul anului 1970 au avut loc numeroase întîlniri între conducători și reprezentanți ai instituțiilor centrale din cele două țări.

O misiune extrem de utilă și importantă pe calea adîncirii continue a relațiilor economice româno-iugoslave îndeplinește Comisia mixtă interguvernamentală de colaborare economică, care se manifestă ca un adevărat element dinamizator. Prin gama largă a preocupărilor sale, prin asigurarea cadrului corespunzător de lucru și îndrumarea grupelor și subgrupelor sale, Comisia impulsionează transpunerea în practică a obiectivelor stabilite, inițierea și finalizarea de noi acțiuni de colaborare și cooperare, contribuind nemijlocit la întregirea tabloului evoluției permanent ascendente a colaborării multilaterale rodnice dintre R.S. România și R.S.F. Iugoslavia.

Reflectînd progresele remarcabile obținute de cele două țări pe tărîmul construcției socialiste, preocuparea lor constantă pentru intensificarea raporturilor bilaterale, această evoluție s-a materializat într-o creștere de amploare nemaiîntîlnită în relațiile româno-iugoslave a schimbului de valori materiale și spirituale, de experiență în făurirea noii societăți.

Volumul schimburilor comerciale s-a dublat în ultimii cinci ani, iar anul acesta se realizează o creștere de circa 50 la sută față de anul 1969. Concomitent cu creșterea volumului într-un ritm care atestă existența unor largi posibilități de dezvoltare a schimburilor comerciale, are loc diversificarea continuă a nomenclatorului produselor care formează obiectul schimburilor dintre cele două țări. În același timp, o pondere tot mai însemnată capătă dezvoltarea colaborării și cooperării economice în cele mai diverse domenii.

Un simbol strălucit al colaborării fructuoase româno-iugoslave îl constituie construirea în comun a Complexului hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier, unde, înainte de termen, au intrat în funcțiune primele agregate hidroenergetice de pe malurile român și iugoslav, ceea ce a creat premise pentru scurtarea termenelor de punere în funcțiune a celorlalte agregate și finalizarea, pînă la sfîrșitul anului următor, a întregului ansamblu de lucrări.

O importanță majoră pentru ansamblul relațiilor economice o are realizarea contractului în valoare de 48 milioane dolari, încheiat la începutul anului 1970, cu privire la livrări reciproce de locomotive electrice și subansamble, precum și numeroase alte contracte de cooperare în producția de mașini unelte, rulmenți, subansamble și piese, în perioada 1971—1975, înțelegerile semnate pentru tranzitarea prin România de țiței importat de Iugoslavia, creșterea tranzitului de mărfuri pe teritoriul celor două țări ș.a.

Edificator pentru stadiul în care se află numeroase acțiuni de cooperare este faptul că în cadrul întîlnirii de la București din 17—19 septembrie 1970 a președinților celor două părți în Comisia mixtă româno-iugoslavă de colaborare economică s-a exprimat satisfacția în legătură cu finalizarea unui număr important de acțiuni și cu progresele înregistrate în altele. Se înfăptuiesc cu succes prevederile contractului pentru prelucrarea și livrarea reciprocă de produse siderurgice, precum și ale celui privind livrarea de bauxită din Iugoslavia în România. Se realizează cooperarea în fabricația de grupuri electrogene automate, părțile efectuînd, cu bune rezultate, probele tehnologice; urmează ca fiecare țară să se specializeze într-un anumit tip de agregate și să asigure necesitățile comune.

De asemenea, un rol important revine acțiunilor de cooperare și colaborare în activitatea de cercetare științifică într-o serie de domenii care conduc la promovarea progresului științific și tehnic în producție, la ridicarea calității produselor. Reprezentanții diferitelor institute de cercetare din cele două țări, pe baza unor programe de cooperare în cercetarea științifică, lucrează asupra unor teme de interes comun.

La promovarea colaborării contribuie într-o măsură importantă acordurile privind micul trafic în zona de frontieră, deschiderea unor noi puncte de frontieră, ca și înțelegerile privind examinarea posibilităților de folosire complexă a Dunării în sectorul comun, avîndu-se în vedere colaborarea în asemenea domenii ca: energetic, de navigație, hidroameliorații, gospodărirea apelor, turism.

În prezent se depune o intensă activitate pentru stabilirea cadrului de dezvoltare într-o perioadă de perspectivă a colaborării și cooperării economice și tehnico-științifice. După încheierea de către organele centrale de planificare din cele două țări a Protocolului privind colaborarea economică și principalele posibilități de livrări reciproce de mărfuri pe perioada 1971—1975, a fost semnat la București Acordul comercial de lungă durată, care prevede o creștere de peste două ori a volumului livrărilor reciproce de mărfuri. Din punct de vedere al schimbărilor calitative în livrările de mărfuri, schimbări care își găsesc reflectarea în mod corespunzător în noul acord, este semnificativ că valoarea contractelor încheiate pînă în prezent cu privire la livrările reciproce de mașini și utilaje în perioada 1971—1975 este de circa 4 ori mai mare decît în perioada 1966—1970. De asemenea, se conturează clar lărgirea nomenclatorului produselor chimice și petrochimice care vor forma obiectul schimburilor sau al unor acțiuni de cooperare.

În vederea adîncirii colaborării și cooperării economice și tehnice, se află în studiul celor două părți noi măsuri concrete în domeniile construcțiilor de mașini, chimiei și petrochimiei, materiilor prime, energiei electrice, agriculturii, industriei alimentare, transporturilor, colaborării pe terțe piețe ș.a. Acestea sînt numai unele din coordonatele menite să dea contur unui program multilateral și bogat, de perspectivă, al dezvoltării colaborării multilaterale, reciproc avantajoase, dintre cele două țări socialiste vecine.

Punerea în aplicare a acestui program servește intereselor fundamentale ale popoarelor român și iugoslav, progresului și prosperității lor, precum și intereselor generale ale socialismului, colaborării internaționale și păcii.

M. GEORGESCU

R.P. BULGARIA

CONCENTRAREA AGRICULTURII PE BAZE INDUSTRIALE

Ștefan KOVACEV
redactor șef adjunct al revistei „Ikonomiceski Jivot"

CONCENTRAREA producției obștești, în curs de desfășurare în toate ramurile economiei naționale, inclusiv în agricultură, are caracterul unui proces legic. În condițiile adîncirii caracterului social al muncii, ale dezvoltării actuale a forțelor de producție, ale revoluției tehnico-științifice și metodelor moderne de conducere și organizare, concentrarea producției în agricultură se impune cu forța unei necesități obiective.

Agricultura socialistă din Bulgaria a trecut prin două etape de concentrare și în prezent a intrat în cea de a treia, o etapă superioară în care are loc construcția de complexe agro-industriale.

Prima etapă de concentrare a avut loc încă din primii ani după victoria revoluției socialiste, cînd — sub conducerea Partidului Comunist Bulgar — măruntele gospodării individuale s-au unificat în gospodării agricole cooperative de muncă (G.A.C.M.). Au luat ființă și gospodăriile agricole de stat (G.A.S.) Mai tîrziu, cînd aceste gospodării socialiste mari — pentru condițiile de atunci — s-au întărit și și-au dezvoltat baza tehnico-materială, s-au creat premisele pentru efectuarea celei de a două etape de concentrare, adică extinderea G.A.C.M. și a G.A.S., ceea ce a adus la apariția unor întreprinderi agricole mai mari și mai eficiente.

Dar, în vremurile noastre, viața se dezvoltă într-un ritm foarte dinamic. Revoluția tehnico-științifică, care cunoaște în țările socialiste ritmuri impetuoase de dezvoltare, își lasă amprenta în toate sferele societății și în special în cea a economiei.

Cooperativizarea agriculturii, urmată de procesul de extindere a G.A.C.M. și G.A.S., au constituit formele corespunzătoare și necesare pentru situația de atunci. În condițiile actuale, caracterizate prin existența unei ample baze tehnico-materiale și prin necesitatea de a utiliza factorii intensivi de dezvoltare și de a aplica noile cuceriri științifice, acestea au încetat de a mai fi întreprinderile agricole cele mai potrivite și raționale din punct de vedere economic. S-a impus trecerea la o etapă superioară a procesului de concentrare, în vederea introducerii sistematice a metodelor și tehnologiilor industriale în producția agricolă și conducerea agriculturii.

Pe baza experienței practice a început căutarea unor noi forme de reunire a gospodăriilor agricole. În ultimii ani, în unele districte ale țării au luat ființă complexe agro-industriale. Acestei forme noi trebuie să i se găsească fundamentarea teoretică și organizatorică. Ca întotdeauna, și acum C.C. al P.C. Bulgar, cu înțelepciunea și deosebita sa clar-viziune, a trasat calea dezvoltării viitoare a agriculturii.

Plenara din aprilie a.c. a C.C. al P.C.B., după ce a ascultat raportul primului secretar al C.C. tovarășul Todor Jivkov — „Pentru concentrarea și dezvoltarea agriculturii pe baze industriale", a adoptat hotărîrea privind construcția de complexe agro-industriale în agricultură.

Complexul agro-industrial reprezintă o mare organizație agricolă, puternică din punct de vedere economic și avînd un ridicat grad de concentrare a producției și o pronunțată specializare pe ramuri. Cuprinde mai multe gospodării agricole, independent de forma de proprietate căreia îi aparțin. Complexul se înființează pe baza unui proiect fundamentat din punct de vedere tehnic și economic, în urma aprobării Comitetului pentru coordonare economică de pe lîngă Consiliul de Miniștri. La crearea complexelor agro-industriale se ține seama de cîteva principii de bază.

Primul principiu este asocierea de bună voie a G.A.C.M. și G.A.S. în vederea înființării de complexe agro-industriale. Acest principiu se cere respectat și în cazul cînd iau ființă întreprinderi comune în cadrul complexului. Principiul următor este fundamentarea științifică a structurii, dimensiunilor și specializării producției în cadrul complexului.

Cel de al treilea principiu se referă la menținerea autonomiei și a formelor de organizare a G.A.C.M. și G.A.S. Proprietatea, creată cu mijloacele comune și munca în colectiv, aparține complexului. Cel de al patrulea principiu se referă la unitatea teritorială a complexului agro-industrial, potrivit căruia în componența lui pot intra gospodării agricole dintr-un raion avînd condiții economice, climaterice și de sol asemănătoare pentru realizarea producției și pentru specializare. Caracterul democratic al conducerii reprezintă cel de al cincilea principiu. Conducerea complexului este aleasă, în această activitate sînt antrenați cooperatorii și lucrătorii agricoli, conducerea prezintă dări de seamă în fața colectivului etc.

În etapa actuală, orientarea de bază a concentrării constă în integrarea orizontală, care va permite înfăptuirea în viitor a cooperării și specializării întreprinderilor agricole. Țelul principal urmărit în crearea de complexe agro-industriale este sporirea producției agricole, reducerea prețului de cost prin introducerea de tehnologii și metode industriale de producție și conducere. Complexele permit realizarea de monoculturi pe mari întinderi, uriașe ferme zootehnice avînd noi baze de materii prime și furaje.

Complexele agro-industriale își construiesc silozuri și depozite comune, mijloace de transport comune, ca și baze de întreținere și reparații, centre pentru chimizarea agriculturii, dezvoltînd și o serie de alte activități.

Complexele agro-industriale vor continua să se dezvolte și să se perfecționeze, se vor extinde relațiile economice și de producție între diferitele gospodării ce le compun. În viitor, acest fapt va duce la contopirea lor organică, care va transforma complexul într-o unitate economică unitară, cu secții organizate pe principiul autogestiunii. O dată cu dezvoltarea forțelor de producție se va realiza treptat și integrarea verticală a complexelor agro-industriale cu întreprinderi industriale, cu organizații de achiziționare și desfacere. În acest fel se va înfăptui conducerea unică a procesului de reproducție: producția, prelucrarea și realizarea produselor.

În complexele agro-industriale se creează condițiile pentru aplicarea sistemului unic de retribuire a muncii în G.A.C.M. și G.A.S. Aceasta contribuie la transformarea treptată a producției agricole într-o variantă a producției industriale și a muncii agricole într-o variantă a muncii industriale. Complexele agro-industriale vor contribui la dezvoltarea formelor de proprietate cooperatistă și de stat, la apropierea dintre ele și la transformarea lor în proprietatea unică a întregului popor. Acest lucru va face posibilă desfășurarea unei vaste acțiuni de construcție și social-culturale în vederea îmbunătățirii condițiilor de viață a cooperatorilor și muncitorilor ocupați în agricultură și în întreprinderile complexului. Ceea ce va accelera procesul de ridicare a satului la nivelul orașului sub aspect cultural, social și al condițiilor de viață.

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

SCHIMBURILE COMERCIALE DINTRE R.F. a GERMANIEI ŞI ŢĂRILE SOCIALISTE

RELAŢIILE COMERCIALE dintre R.F.G. şi ţările socialiste formează în ultimul timp tot mai mult obiectul analizei şi comentariilor presei de specialitate din diferite ţări. Sînt abordate atît evoluţia de pînă acum, cît şi perspectivele şi factorii care ar facilita lărgirea comerţului între R.F.G. şi ţările socialiste. Înscriindu-se în aceste preocupări, revista poloneză Rynki Zagraniczne **a publicat recent (nr. 113/1970) un articol, semnat de** Celina Tyszko, **în care sînt abordate dezvoltarea şi perspectivele schimburilor comerciale între R.F.G. şi Uniunea Sovietică, în urma tratatului recent încheiat între ţările respective. Reproducem articolul publicaţiei poloneze cu unele prescurtări.**

Pentru a aprecia real dimensiunile comerţului cu aceste ţări şi pentru a le compara cu schimburile comerciale ale altor ţări capitaliste cu statele socialiste trebuie să facem o precizare. Trebuie să adăugăm că valoarea schimburilor comerciale ale R.F.G. cu R.D.G. nu a fost cuprinsă în statisticile de la Bonn privind comerţul exterior, iar R.D.G. este cel mai important partener comercial al R.F.G. dintre ţările socialiste. Toate aceste ţări, împreună cu R.D.G. şi Iugoslavia, au participat în 1969 cu 6,5% la importul R.F.G. şi cu 7,3% la export.

Dezvoltare dinamică

ÎN POFIDA EXISTENŢEI unor serioase obstacole în dezvoltarea schimburilor comerciale ale R.F.G. cu ţările socialiste, rezultate şi din „războiul rece economic" desfăşurat de ţările N.A.T.O., cît şi din barierele vamale protecţioniste ale C.E.E. şi din regulamentele organizatorice interne ale R.F.G., schimburile comerciale dintre aceşti parteneri au crescut destul de repede. Deosebit de puternic a crescut exportul vest-german, mai mult chiar decît exportul global al acestei ţări. După cum rezultă din statisticile vest-germane, importul R.F.G. din ţările socialiste din Europa şi Asia a crescut în perioada 1965—1969 cu 36,1%, cifrîndu-se la 3 970,8 milioane mărci, în schimb exportul a crescut în această perioadă cu 89,9%, cifrîndu la 5 082,5 milioane mărci.

Schimburile comerciale ale R.F.G. cu ţările socialiste *)

Anul	Import	Export	Sold
	(în milioane mărci)		
1965	2917,0	2676,0	— 241,0
1966	3150,0	3309,0	+ 159,0
1967	3015,6	4377,0	+1362,0
1968	3410,1	4512,4	+1102,3
1969	3970,8	5082,5	+1111,7

În ciuda acestui ritm de dezvoltare relativ puternic, schimburile comerciale ale R.F.G. cu ţările socialiste, oglindite în statisticile vest-germane, au reprezentat în 1969 doar un mic procent din comerţul exterior global al R.F.G. Ponderea lor în cadrul importului acestei ţări a crescut numai cu 3,9%, iar în export cu 4,5%.

Dacă se face această precizare, atunci se observă că importul din ţările socialiste către R.F.G. a crescut anul trecut cu 18,2%, cifrîndu-se la 6 467,8 milioane mărci, iar exportul a crescut cu 22,5%, cifrîndu-se la 8 946,8 milioane mărci. Deci balanţa comercială a R.F.G. cu aceste ţări s-a încheiat din nou anul trecut cu un important excedent de 2 479 milioane mărci, respectiv cu 35,3% mai mare, comparativ cu anul precedent.

Schimburile comerciale cu ţările socialiste sînt în general foarte avantajoase pentru R.F.G. şi aceasta nu numai din cauza exportului excedentar, dar şi din cauza structurii acestor schimburi. În importul vest-german din aceste ţări predomină materiile prime, alimentele şi semifabricatele care reprezintă în total circa 84% din import; în schimb în export un procent de 66,9% revine maşinilor, mijloacelor de transport, produselor chimice şi altor produse finite.

Importul de maşini şi mijloace de transport de către R.F.G. din ţările socialiste (fără R.D.G. şi Iugoslavia) a reprezentat în 1968 numai 4,1% din totalul importului din aceste ţări şi numai 1,2% din importul global al R.F.G. Importul de bunuri de consum de provenienţă industrială a reprezentat 6,5% din totalul importului din aceste ţări şi numai 2,4% din totalul importului R.F.G. Această structură pe mărfuri a schimburilor nu corespunde pe deplin stadiului de dezvoltare a forţelor de producţie din ţările socialiste şi nu oglindeşte transformările petrecute în economiile acestor ţări.

Locul R.F.G. în schimburile comerciale Est-Vest

DACĂ ÎN SCHIMBURILE comerciale ale R.F.G. cu ţările socialiste se iau în consideraţie şi schimburile cu R.D.G., atunci se observă că faţă de alte ţări capitaliste membre ale Comunităţii Economice Europene şi A.E.L.S., R.F.G. ocupă un loc de frunte în comerţul cu ţările socialiste, depăşind evident Marea Britanie, Franţa şi Italia.

După cum rezultă din tabel, R.F.G. nu numai că s-a distanţat recent în aceste schimburi de alte ţări ale C.E.E. şi A.E.L.S. din punct de vedere al nivelului absolut, dar a dovedit şi o dinamică foarte puternică a schimburilor comerciale. Deosebit de puternic au crescut schimburile R.F.G. cu Uniunea Sovietică. În timp ce exportul vest-german către U.R.S.S. a crescut anul trecut cu 44%, exportul britanic către această ţară s-a redus cu 5% comparativ cu nivelul din 1968, în schimb exportul olandez a crescut în acelaşi timp cu 20%, cel francez cu 9%, iar cel belgian cu 9%. Într-adevăr a crescut foarte mult şi exportul italian, cu 61%, dar aceasta se datoreşte în special livrărilor firmei Fiat în cadrul cooperării.

Schimburile comerciale ale A.E.L.S. şi C.E.E. cu ţările socialiste

Ţara	Import 1968	Import 1969	Schimbări (în %)	Export 1968	Export 1969	Schimbări (în %)
	în mil. dolari			în mil. dolari		
Marea Britanie	808,5	887,4	+ 9,8	602,6	668,3	+10,9
Suedia	249,7	293,8	+17,7	246,4	282,9	+14,8
Austria	252,0	281,2	+11,6	301,6	330,0	+ 9,4
Finlanda	331,2	334,3	+ 0,9	315,0	349,7	+11,0
Danemarca	127,7	139,9	+ 9,6	91,7	102,7	+12,0
Elveţia	105,5	125,2	+18,7	159,3	186,5	+17,0
Norvegia	82,1	77,1	— 6,1	59,2	62,7	+ 5,9
Franţa	427,3	501,2	+17,3	658,4	584,2	—11,3
Italia	705,7	765,2	+ 8,4	605,4	712,0	+17,6
Belgia	165,0	167,4	+ 1,5	166,7	144,4	—13,4
Olanda	202,8	243,1	+19,9	207,4	233,2	+12,4
R.F.G.	1 098,2	1 416,9	+29,0	1 342,0	1 599,4	+19,2
Din care:						
U.R.S.S.	227,7	332,2	+45,9	213,7	307,5	+43,9
Cehoslovacia	121,4	175,5	+44,6	134,7	185,4	+37,6
Polonia	120,4	148,7	+23,5	135,6	148,0	+ 9,1
România	100,0	117,9	+17,9	164,7	164,5	— 0,1
Bulgaria	48,7	52,5	+ 7,8	77,1	58,6	—24,0
Ungaria	78,5	102,9	+31,1	82,1	89,1	+ 8,5
R.D.G.	316,0	399,9	+26,6	360,0	550,5	+52,9

Poziţia R.F.G., de principal exportator de mărfuri capitaliste pe piaţa sovietică, avînd în vedere rezultatele din prima jumătate a acestui an, se află în permanentă consolidare. Acest export va depăşi cu siguranţă 1,6 miliarde mărci la sfîrşitul anului, în timp ce pînă acum valoarea de un miliard mărci a fost realizată numai de Finlanda şi Italia. Nici chiar Japonia nu a reuşit pînă acum să livreze U.R.S.S. mărfuri în valoare de un miliard mărci în decurs de un an.

O politică comercială instabilă

DIFERENŢELE în modul de desfăşurare a importului din ţările socialiste şi capitaliste se reduc treptat, totuşi ele există în continuare, împiedicînd eficacitatea acestui import.

Recent R.F.G. a adoptat o nouă hotărîre (din 21 august a.c.) care prevede pentru toate ţările socialiste ca un număr de 4 700 de poziţii de mărfuri să fie scutite de obligaţia de a obţine autorizaţie pentru import. Această hotărîre priveşte acele materii prime, semifabricate şi unele produse finite care anterior au fost contingentate.

Comerţul R.F.G. cu R.D.G. este bazat pe alte principii decît cu celelalte ţări socialiste. Guvernul de la Bonn nu tratează aceste schimburi ca pe nişte schimburi externe şi de aceea unele limitări rezultate din regulamentul general al C.E.E. şi referitoare la comerţul cu ţările terţe nu sînt aplicate faţă de R.D.G. Aceasta are o influenţă deosebită asupra proporţiilor schimburilor comerciale. Totuşi, şi în acest comerţ există într-o oarecare măsură unele limitări, ca de exemplu contingentarea importului de produse agricole şi uleiuri minerale, sau obligaţia de a obţine aprobarea de import pentru fiecare marfă.

Cercurile economice din R.F.G. cer de multă vreme liberalizarea comerţului cu ţările socialiste, considerînd că numai pe această cale va fi posibilă mărirea exportului vest-german pe aceste pieţe. Totodată, însă, unele ramuri sau domenii industriale din R.F.G. se tem de concurenţa importului din aceste ţări şi doresc să se asigure în continuare în faţa acestui lucru.

În această situaţie, politica comercială a Bonn-ului faţă de ţările socialiste nu s-a caracterizat pînă acum printr-o orientare clară. Toate măsurile de liberalizare adoptate au avut un caracter incidental şi chiar temporar, ceea ce nu poate să însemne o hotărîre propriu-zisă în sensul dezvoltării acestor schimburi. Aceste măsuri au apărut nu din recunoaşterea necesităţii de a reglementa relaţiile economice cu ţările socialiste pe baza principiului avantajului reciproc, ci dintr-o apreciere chibzuită a cerinţelor curente ale pieţei vest-germane.

Perspectivele dezvoltării

CA REZULTAT al încheierii tratatului de la Moscova, se deschid în mod sigur posibilităţi de întărire şi dezvoltare a relaţiilor economice şi ştiinţifice dintre R.F.G. şi U.R.S.S., de asemenea — este posibil — şi cu alte ţări socialiste. În acest domeniu există cu siguranţă încă rezerve mari, rezultate probabil din dinamica ridicată a proceselor economice din aceste ţări. Dacă noile acorduri comerciale vor fi bazate pe principiul tratării egale a partenerilor socialişti şi capitalişti, atunci importul din ţările socialiste trebuie să se mărească considerabil, ceea ce ar permite o nivelare mai mare decît pînă acum a ritmului de dezvoltare a schimburilor comerciale.

Un mare rol l-ar putea juca, de asemenea, tratarea importului din ţările socialiste, membre ale G.A.T.T., pe plan egal cu importul din alte ţări membre ale acestei organizaţii. Acordul comercial parafat în iunie a.c. între R.F.G. şi Polonia cuprinde o astfel de declaraţie a guvernului de la Bonn. Putem să avem speranţa că ea nu va rămîne numai pe hîrtie şi va fi realizată cu consecvenţă.

Vor putea juca, de asemenea, un mare rol hotărîrile prevăzute în acordurile privind accentuarea şi consolidarea colaborării economice şi, în special, a cooperării industriale, a schimbului de licenţe etc.

Cercurile economice din R.F.G. nutresc speranţa dezvoltării colaborării economice şi ştiinţifice cu Uniunea Sovietică. Mărturie a acestui fapt o reprezintă vizitele miniştrilor economiei, Schiller, şi al ştiinţei şi învăţămîntului, Leussink, în U.R.S.S. imediat după semnarea Tratatului de la Moscova. Este nutrită speranţa posibilităţii de a încheia cu această ţară contracte comerciale, de exemplu, de proporţia celui privind furnizarea de gaz metan (din februarie a.c.) în valoare de 1,2 miliarde mărci. Industria vest-germană se bazează, de asemenea, pe furnizarea către U.R.S.S. a unor obiective mari industriale, în special chimice (printre care fabrici de îngrăşăminte chimice).

Unii specialişti vest-germani apreciază că partea ţărilor socialiste (fără R.D.G. şi Iugoslavia) în cadrul exportului R.F.G. trebuie să crească în curînd de la actualul procent de 4,5% la circa 9%. S-ar putea presupune că împreună cu R.D.G. şi Iugoslavia s-ar putea realiza circa 15%. Aceste calcule nu pot totuşi să sugereze că ţările socialiste vor deveni un fel de teren al „ofensivei economice" din partea R.F.G. Aceste ţări oferă unele posibilităţi de colaborare economică tuturor partenerilor din Occident consideraţi ca făcînd parte dintre factorii de normalizare a relaţiilor din Europa, în cadrul colaborării paşnice a statelor cu sisteme politice diferite.

***) Cifrele din tabel sînt extrase din „Statistisches Jahrbuch" 1969 şi nu cuprind schimburile comerciale cu R.D.G. şi Iugoslavia.**

EVOLUȚII ÎN STRUCTURA COMERȚULUI MONDIAL

ÎN ULTIMII ANI, comerțul internațional cunoaște o dinamică vie atît în ansamblu cît și la majoritatea principalelor grupe de mărfuri. Din statisticile O.N.U. pe perioada 1962—1968 (cel mai recent an pentru care există date amănunțite) rezultă că în decurs de 6 ani volumul mondial al exporturilor (calculat în prețuri f.o.b.) a crescut cu aproape 70%; cele mai importante sporuri s-au înregistrat la grupa „Produse chimice", unde volumul schimburilor s-a dublat, și la grupa „Mașini și echipament de transport" — cu o creștere de 97% (vezi tabelul 1). Mai lent au progresat schimburile de materii prime (exclusiv combustibilii minerali), uleiuri și grăsimi (+33%) sau exporturile de produse alimentare, băuturi și tutun (+39%). Desigur, în aprecierea dinamicii valorice a comerțului în ansamblul lui, și mai ales pe diferite grupe de mărfuri, este necesar să se țină seama de influența variației conjuncturale a prețurilor, care poate „dilata" sau „comprima" volumul real, material, al schimburilor.

Dinamica exporturilor celor trei grupuri de țări oferă o largă diversitate de ritmuri pe principalele grupuri de mărfuri și chiar în cadrul acestora. Procentele calculate în ultima coloană a tabelului 1 evidențiază că ritmul de creștere a exporturilor țărilor capitaliste dezvoltate a depășit media mondială, iar ritmul cel mai lent a fost înregistrat de exporturile țărilor în curs de dezvoltare. Același contrast apare la grupele de mărfuri „Produse alimentare, băuturi, tutun", „Materii prime, uleiuri și grăsimi", la subgrupa „Vehicule rutiere pentru pasageri". La unele produse (cereale, fibre textile, semințe și fructe oleaginoase, uleiuri și grăsimi animale și vegetale) se manifestă în ultimii ani chiar o tendință de reducere a exporturilor țărilor în curs de dezvoltare. Exporturile acestor țări cunosc o evoluție mai bună la grupa combustibililor minerali (datorită îndeosebi bogatelor zăcăminte de țiței și consumului intern redus de produse petroliere), la cea a mașinilor și echipamentului de transport, a produselor chimice sau a altor articole finite. Țările capitaliste dezvoltate înregistrează un ritm susținut la toate grupele de mărfuri, cu excepția combustibililor minerali și a produselor asimilate.

În ceea ce privește comerțul țărilor socialiste, dezvoltarea acestuia este frînată — după cum se știe — de barierele vamale existente, ca și de alte măsuri discriminatorii practicate îndeosebi de țările capitaliste dezvoltate. Se constată totuși că exporturile țărilor socialiste au înregistrat, între anii 1962—1968, un ritm de creștere superior mediei mondiale la grupele „Produse alimentare, băuturi, tutun", „Materii prime, uleiuri și grăsimi", precum și la subgrupa „Articole finite din metal".

Prin ce se caracterizează structura comerțului mondial, care era ponderea diferitelor grupe de mărfuri și grupuri de țări în ansamblul exporturilor din 1968? Datele din **tabelul 2** (calculate pe baza acelorași surse) evidențiază că țările capitaliste dezvoltate furnizează șapte-zecimi din exporturile mondiale, țările în curs de dezvoltare — 18,5%, iar țările socialiste — 11,3%. În cadrul structurii exporturilor mondiale, un loc predominant revine mașinilor și echipamentului de transport (27,5%) și altor articole finite (28,6%), urmate de produse alimentare, băuturi și tutun (14,3%), de materii prime, uleiuri și grăsimi (11,4%) ș.a.

Predominanța produselor finite este mai vădită în cadrul exporturilor țărilor capitaliste dezvoltate, unde grupa „Mașini și echipament de transport" deține

Tabelul nr. 1

Mărfuri exportate pe grupuri de țări	Valoarea globală (în milioane dolari)				Creșterea (în %) 1968/1962
	1962	1964	1966	1968	
TOTAL EXPORTURI	**141410**	**172160**	**203410**	**238690**	**169**
— Țări capitaliste dezvoltate	94900	117280	141470	167670	177
— Țări în curs de dezvoltare	29060	34610	38740	44060	152
— Țări socialiste	17450	20270	23200	26960	154
din care:					
1) **Produse alimentare, băuturi, tutun**	**24530**	**29980**	**32780**	**34200**	**139**
— Țări capitaliste dezvoltate	13620	17000	19060	19710	145
— Țări în curs de dezvoltare	8500	10380	10450	11020	130
— Țări socialiste	2410	2600	3270	3470	144
Cereale	**4870**	**6250**	**7010**	**6120**	**126**
— Țări capitaliste dezvoltate	3250	4530	5150	4460	137
— Țări în curs de dezvoltare	980	1290	1330	1050	107
— Țări socialiste	640	430	530	610	95
2) **Materii prime (exclusiv combustibilii minerali), uleiuri și grăsimi**	**20570**	**23895**	**26050**	**27310**	**133**
— Țări capitaliste dezvoltate	10920	13480	14340	15510	142
— Țări în curs de dezvoltare	7250	7790	8500	8400	116
— Țări socialiste	2400	2625	3210	3400	142
a) *Semințe și fructe oleaginoase*	...	**1490**	**1850**	**1810**	—
— Țări capitaliste dezvoltate	...	740	980	1010	—
— Țări în curs de dezvoltare	...	650	720	620	—
— Țări socialiste	...	100	150	180	—
b) *Fibre textile*	**5450**	**6380**	**6220**	**5810**	**107**
— Țări capitaliste dezvoltate	3090	3800	3430	3270	106
— Țări în curs de dezvoltare	1920	2080	2160	1900	99
— Țări socialiste	440	500	630	640	145
c) *Îngrășăminte și minerale brute*	...	**1530**	**1900**	**2120**	—
— Țări capitaliste dezvoltate	...	910	1230	1390	—
— Țări în curs de dezvoltare	...	430	420	445	—
— Țări socialiste	...	190	250	285	—
d) *Minereuri și deșeuri metalice*	**3470**	**4370**	**4770**	**5580**	**161**
— Țări capitaliste dezvoltate	1820	2280	2460	3160	163
— Țări în curs de dezvoltare	1170	1580	1850	1860	159
— Țări socialiste	480	510	560	560	117
e) *Uleiuri și grăsimi animale și vegetale*	...	**1500**	**1650**	**1480**	—
— Țări capitaliste dezvoltate	...	840	830	740	—
— Țări în curs de dezvoltare	...	550	610	510	—
— Țări socialiste	...	110	210	230	—
3) **Combustibili minerali și produse asimilate**	**14620**	**17014**	**18883**	**22961**	**157**
— Țări capitaliste dezvoltate	3810	4180	4510	5470	144
— Țări în curs de dezvoltare	8870	10630	12040	14790	167
— Țări socialiste	1940	2204	2333	2701	139
4) **Produse chimice**	**8496**	**10898**	**13684**	**17042**	**200**
— Țări capitaliste dezvoltate	7320	9480	11970	14970	205
— Țări în curs de dezvoltare	350	460	600	710	203
— Țări socialiste	826	958	1114	1362	165
5) **Mașini și echipament de transport**	**33258**	**40861**	**51721**	**65557**	**197**
— Țări capitaliste dezvoltate	28680	34970	44780	56940	198
— Țări în curs de dezvoltare	260	325	510	750	288
— Țări socialiste	4418	5566	6431	7867	178
Vehicule rutiere pentru pasageri (inclusiv piese detașate)	**3400**	**4310**	**6000**	**8610**	**253**
— Țări capitaliste dezvoltate	3190	4100	5580	8250	259
— Țări în curs de dezvoltare	32	28	23	38	119
— Țări socialiste	178	182	397	322	181
6) **Alte articole finite**	**37990**	**47020**	**57060**	**68150**	**179**
— Țări capitaliste dezvoltate	29140	36300	44240	52430	180
— Țări în curs de dezvoltare	3650	4870	6470	8190	224
— Țări socialiste	5200	5850	6350	7530	145
a) *Fire și țesături textile*	**6510**	**7900**	**8750**	**9860**	**151**
— Țări capitaliste dezvoltate	5040	6030	6740	7570	150
— Țări în curs de dezvoltare	970	1240	1360	1580	163
— Țări socialiste	500	630	650	710	142
b) *Fier și oțel*	**7000**	**8645**	**9665**	**11410**	**163**
— Țări capitaliste dezvoltate	5662	6840	7810	9360	165
— Țări în curs de dezvoltare	77	165	200	310	426
— Țări socialiste	1261	1640	1655	1740	138
c) *Metale neferoase*	**4630**	**5630**	**8030**	**9490**	**205**
— Țări capitaliste dezvoltate	2830	3520	4990	5940	210
— Țări în curs de dezvoltare	1400	1670	2400	2810	201
— Țări socialiste	400	440	640	740	185
d) *Articole finite din metal*	**2440**	**2930**	**3780**	**4380**	**180**
— Țări capitaliste dezvoltate	2260	2680	3490	4030	178
— Țări în curs de dezvoltare	87	120	120	140	161
— Țări socialiste	93	130	170	210	226

Sursa: United Nations, Monthly Bulletin of Statistics, martie și mai 1968, martie și mai 1970.

o pondere de 32,2%, grupa „Alte articole finite" — 29,7%, în timp ce produselor alimentare, băuturilor și tutunului le revin 11,2%, materiilor prime, uleiurilor și grăsimilor — 8,8%, iar combustibililor minerali — doar 3,1%. Acest grup de țări furnizează peste patru-cincimi din exporturile mondiale de produse chimice sau de mașini și echipament de transport, 76,9% din grupa „Alte articole finite", 72,9% din cerealele exportate, dar numai 23,8% din combustibilii minerali și produsele asimilate.

Net contrastantă este structura exporturilor țărilor în curs de dezvoltare, unde grupei „Combustibili minerali și produse asimilate" îi revin 33,6% din total, produselor alimentare, băuturilor și tutunului — 25%, materiilor prime, uleiurilor și grăsimilor — 19,1%, iar grupei „Alte articole finite" (îndeosebi metale neferoase, fire și fibre textile) — 18,6%; ponderea produselor chimice, a mașinilor și echipamentului de transport este foarte scăzută — 1,6%, respectiv, 1,7%. În 1968 țările în curs de dezvoltare furnizau 64,4% din exporturile mondiale de combustibili minerali și produse asimilate, peste 34% din cele de semințe și fructe oleaginoase sau de uleiuri și grăsimi animale și vegetale, 33,3% din cele de minereuri și deșeuri metalice, peste 32% din cele de produse alimentare, băuturi și tutun sau de fibre textile: totodată, însă, acest grup de țări

N. POPOV

→

MONDORAMA

„INFLAŢIE CONTROLATĂ“ ?

LA ÎNCEPUTUL lunii octombrie, administraţia saigoneză a procedat la o devalorizare drastică a monedei sale. Dacă pînă la acea dată, 1 dolar costa 118 de piaştri, acum se plăteşte cu 275 de piaştri. Devalorizarea face parte din aşa-numitul program al „inflaţiei controlate“, cu care regimul saigonez ar vrea să pună pe picioare economia sa falimentară. Saigonul are de făcut faţă — scrie **Frankfurter Allgemeine Zeitung** — unui dezechilibru fundamental în comerţul său exterior. În ultimii doi ani, exportul s-a redus la o valoare care, din punct de vedere economic, nici un mai merită să fie menţionată. În schimb importul a sporit în aşa măsură, încît deficitul comerţului exterior a ajuns la nivelul uriaş de 700 milioane de dolari. Cele mai importante ţări furnizoare sînt S.U.A. şi Japonia.

RECVIEM PENTRU... COMBUSTIA INTERNĂ

ÎN CIUDA protestelor şi presiunilor reprezentanţilor industriei de automobile, Camera reprezentanţilor şi Senatul S.U.A. au căzut de acord asupra conţinutului unei noi legi, riguroase, împotriva poluării atmosferei prin care constructorii de automobile vor fi obligaţi să elimine emanaţiile nocive ale vehiculelor lor pînă la 1 ianuarie 1975.

După această dată, automobilele puse în circulaţie vor trebui să producă cu 90% mai puţine substanţe poluante decît în prezent. Legea acordă Ministerului Sănătăţii publice dreptul de a permite, în anumite cazuri, o amînare de maximum un an a termenului-limită, urmînd ca, după această dată, guvernul să interzică producţia acelor tipuri de maşini care nu se conformează noilor norme. Toţi marii producători de automobile din S.U.A. s-au opus public acestei măsuri care, după părerea lor, ar echivala cu... decesul motorului cu combustie internă.

MINISTER PENTRU PROBLEMELE POLUĂRII

SINGURA ţară de pe glob din guvernul căreia face parte şi un ministru pentru problemele poluării este Japonia. Alterarea atmosferei va fi considerată în viitor în această ţară ca un „act criminal“. Un proiect ministerial prevede printre altele că întreprinderile vor trebui să suporte trei pătrimi din costul instalaţiilor pentru păstrarea purităţii apelor şi două treimi din cheltuielile pentru limpezirea apelor reziduale. În golful Tokio, de exemplu, cu o linie de coastă de 150 kilometri, toate apele reziduale s-au scurs pînă acum nepurificate. Ca urmare, producţia piscicolă s-a degradat în aşa măsură, încît pe pieţele din Tokio şi Yokohama ea nu mai putea fi vîndută.

CARE PERICOL E MAI MARE?

CU TOATE că în secolele din urmă aerul viciat a secerat în Marea Britanie un număr mai mare de vieţi omeneşti decît în oricare altă ţară europeană, de cîţiva ani cea mai mare îngrijorare este pricinuită autorităţilor de poluarea rîurilor şi a litoralului. O anchetă recentă a guvernului — scrie **Die Welt** — arată că în prezent cursurile rîurilor britanice sînt grav poluate pe o lungime de 1600 km, unele în aşa măsură, ca de exemplu Tyne, încît se spune că dacă cineva cade în apă este expus mai curînd pericolului de otrăvire decît înecului. Potrivit ultimelor evaluări, cheltuielile pentru curăţirea cursurilor de apă pe distanţa de 1600 km ar reprezenta circa 4,3 miliarde mărci vest-germane.

REACTOARELE ATOMICE

LA începutul acestui an se aflau în funcţiune, în construcţie sau în stare de proiect, în întreaga lume, 712 reactoare atomice, informează Buletinul special al Agenţiei Internaţionale pentru Energie Atomică de la Viena. Din acest număr, 367 sînt reactoare atomice de cercetare, funcţionînd în 47 ţări. Alte 345 reactoare puternice — în funcţiune, în construcţie sau comandate — servesc sau vor servi la producerea de energie electrică.

În ce priveşte reactoarele de cercetare, potrivit revistei **Science et avenir** S.U.A. dispun de 136, R.F.G. de 28, U.R.S.S. de 26, Franţa de 22, Marea Britanie de 21, Japonia de 19, Italia de 14, iar Canada de 7. Cît priveşte centralele atomice puternice, în stare de funcţionare, Marea Britanie este în frunte cu 16 unităţi, urmată de S.U.A. cu 10, U.R.S.S. cu 9, Franţa cu 4, Italia cu 3, R.F.G. şi Japonia cu cîte 2. Din cele 112 centrale atomice cîte se găsesc în construcţie în lume, 50 se află în S.U.A., 12 în U.R.S.S., 10 în Anglia, 7 în Japonia, cîte 6 în R.F.G., Canada şi Suedia şi 3 în Franţa.

MATERIALE PLASTICE TERMOSTABILE

PROBLEMA înlocuirii metalului preocupă în prezent pe specialişti. Este cunoscută înflorirea industriei materialelor plastice, care sînt folosite din ce în ce mai mult pentru înlocuirea materiilor prime deficitare pe piaţa mondială. Dacă există numeroase domenii de folosire a materialelor plastice, sînt şi unele în care ele nu pot fi utilizate ca înlocuitori, pentru că nu rezistă la temperaturi şi la presiuni înalte ca şi la coroziune chimică, aşa cum rezistă metalele. Dar iată că în ultimii ani au apărut materialele plastice termostabile. Materialele plastice în general au avantajul, faţă de metale, că sînt uşoare, se lipesc uşor, se topesc uşor şi se mulează perfect în forme prin „injectare“ şi chiar „extrudare“, dînd piese foarte complicate, de la cele mai mari, pînă la cele mai fine. Elveţienii au construit de pildă un ceas ale cărui piese, pînă la cele mai mărunte rotiţe, sînt construite din materiale plastice.

Noryl-ul este o descoperire a firmei General Motors. Este un material termorezistent, care are o capacitate excepţională de a deveni fluid (la 280°), a se mula perfect şi a se răci foarte repede, fără nici un material ajutător. El rezistă la 175°—191° şi suportă presiuni de 19 kg/cm². Este neinflamabil.

Noryl-ul, ca şi alte materiale plastice termostabile, se foloseşte pentru producţia de grile de ventilaţie şi faruri la automobile, pentru piese de televizoare, de frigidere, de maşini de spălat şi alte aparate casnice. El înlocuieşte cu succes metalul în construcţia de piese pentru maşini-unelte.

Alt material plastic termostabil este Kinel-ul, realizat de Société des Usines Chimiques, Rhône-Poulenc (Franţa), care este un poliamid, în anumite privinţe superior Noryl-ului. Kinel-ul se fabrică la Lyon într-o staţie pilot. El se topeşte la 230°—260°C la presiuni de 100—300 kg/cm² şi se mulează perfect în forme. Kinel-ul are toate caracteristicile tehnice ale metalului cel mai dur. În viitor, staţia-pilot de la Lyon se va transforma într-o uzină, care va produce piese din Kinel în serie.

Este de prevăzut că materialele plastice termostabile vor putea pe viitor înlocui cu succes chiar oţelul, urmînd a fi folosite în industria constructoare de maşini, pentru roţi şi agregate necesare marilor utilaje.

PLATFORMĂ PLUTITOARE ÎN MAREA NEAGRĂ

SPECIALIŞTII sovietici au cercetat timp îndelungat platforma litorală a Mării Negre de la peninsula Tarhankut din Crimeea pînă la Odesa. La vest de Tarhankut, geofizicienii au descoperit pe fundul mării ridicături mari de roci. Această structură, prielnică pentru acumularea gazelor şi a petrolului — scrie **Pravda** — ocupă 700 kilometri pătraţi. În vederea efectuării forajelor de prospectare la o adîncime de 3200 metri este în curs de amenajare o platformă la o distanţă de 70 km de coasta Crimeii. Construcţia, ancorată cu 3 piloni, se va înălţa pînă la 12 m deasupra mării, iar în adîncime va măsura 30 m. Această insulă artificială este prevăzută să reziste unor valuri de pînă la 15 m; la proiectarea ei s-a ţinut seama că în aceste locuri marea poate să şi îngheţe. Ea va fi prevăzută cu teren de aterizare-decolare pentru elicoptere şi cu un chei pentru acostarea vaselor.

←

nu contribuie decît cu 1,1% la exporturile mondiale de maşini şi echipament de transport, cu 2,7% la cele de fier şi oţel, cu 3,2% la cele de articole finite din metal sau cu 4,2% la cele de produse chimice.

Structura exportului ţărilor socialiste este mai echilibrată, predominînd produsele finite. Maşinile şi echipamentul de transport au o pondere de 29,2%, grupa „Alte produse finite“ — 27,9%, produsele alimentare, băuturile şi tutunul — 12,9%, materiile prime, uleiurile şi grăsimile — 12,6%, iar combustibilii minerali — 10%; mai slab reprezentate sînt produsele chimice (5,1%). Acest grup de ţări furnizează 15,6% din exporturile mondiale de uleiuri şi grăsimi animale şi vegetale, 15,3% din cele de fier şi oţel, 13,4% din cele de îngrăşăminte şi minerale brute, 12% din cele de maşini şi echipament de transport, 11,8% din cele de combustibili minerali şi produse asimilate etc.

În concluzie, se poate spune că modificările care s-au produs, în perioada examinată, în structura exporturilor diferitelor grupuri de ţări exprimă tendinţa de consolidare a poziţiei deţinute de produsele finite — îndeosebi maşini şi echipament de transport, produse chimice şi metale neferoase — în comerţul mondial de mărfuri.

Tabelul nr. 2

STRUCTURA EXPORTURILOR ÎN 1968

Grupa de mărfuri	Ponderea ţărilor în exportul mondial (egal cu 100), pe grupe de mărfuri			Ponderea grupelor de mărfuri în valoarea totală a exporturilor (mondială şi pe grupuri de ţări) în %			
	ţări capitaliste dezvoltate	ţări în curs de dezvoltare	ţări socialiste	total mondial	ţări capitaliste dezvoltate	ţări în curs de dezvoltare	ţări socialiste
Produse alimentare, băuturi, tutun	**57,6**	**32,2**	**10,2**	**14,3**	**11,2**	**25,0**	**12,9**
— Cereale	72,9	17,2	9,9	2,6	2,7	2,4	2,3
Materii prime (exclusiv combustibilii minerali), uleiuri şi grăsimi	**56,8**	**30,8**	**12,4**	**11,4**	**8,8**	**19,1**	**12,6**
— Seminţe şi fructe oleaginoase	55,8	34,2	10,0	0,8	0,6	1,4	0,7
— Fibre textile	56,3	32,7	11,0	2,4	2,0	4,3	2,4
— Îngrăşăminte şi minerale brute	65,6	21,0	13,4	0,9	0,8	1,0	1,1
— Minereuri şi deşeuri metalice	56,6	33,3	10,1	2,3	1,9	4,2	2,1
— Uleiuri şi grăsimi animale şi vegetale	50,0	34,4	15,6	0,6	0,4	1,1	0,9
Combustibili minerali şi produse asimilate	**23,8**	**64,4**	**11,8**	**9,6**	**3,1**	**33,6**	**10,0**
Produse chimice	**87,8**	**4,2**	**8,0**	**7,1**	**8,5**	**1,6**	**5,1**
Maşini şi echipament de transport	**86,9**	**1,1**	**12,0**	**27,5**	**32,2**	**1,7**	**29,2**
— Vehicule rutiere pentru pasageri (inclusiv piese detaşate)	95,8	0,4	3,8	3,6	4,9	0,1	1,2
Alte articole finite	**76,9**	**12,0**	**11,1**	**28,6**	**29,7**	**18,6**	**27,9**
— Fire şi ţesături textile	76,8	16,0	7,2	4,1	4,5	3,8	2,6
— Fier şi oţel	82,0	2,7	15,3	4,8	5,6	0,7	6,5
— Metale neferoase	62,6	29,6	7,8	4,0	3,5	6,4	2,7
— Articole finite din metal	92,0	3,2	4,8	1,8	2,4	0,3	0,8
TOTAL EXPORTURI	70,2	18,5	11,3	—	—	—	—

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE UNIȚI-VĂ!

45

ANUL VIII NR. 45 (375)
VINERI 6 NOIEMBRIE 1970
24 PAGINI 2 LEI

viața economică

ANUL VIII

viata economica

săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.78.76 • București

SUMARUL

Nr. 45 din 6 noiembrie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALA

Capacități de producție
— Cum utilizăm potențialul tehnic?
de Marin Stoianovici, ing. Virgil Baraș, Comisia economică a Comitetului județean Brașov al P.C.R.
(pag. 3)
— Relația mijloace de intensificare — structuri de producție în C.A.P.
de dr. ing. **N. Brașoveanu**
(pag. 4)
Învățămîntul economic de care avem nevoie
— Competența înaltă a economiștilor — accelerator al producției materiale
de prof. univ. dr. **Aurel Negucioiu**, prorector al Universității „Babeș-Bolyai" Cluj
(pag. 5)
Tîrgul internațional București 1970
Cu ochii participanților de peste hotare
(pag. 6)
Comerț exterior
— Ridicarea eficienței schimburilor comerciale prin cunoașterea piețelor externe
de **Gh. Marcu**, director adjunct I.S.C.E.I.
(pag. 7)

■ INFORMATICA

— Considerații privind sistemul național de informatică și conducere
de **M. Drăgănescu, C. Dumitrașcu, Gh. Pisău, M. Guran, I. Georgescu**
(pag. 8)
— Service-ul pentru calculator
de **C. Moldovan**, director I.I.R.U.C.
(pag. 9)
— Calculatorul — mijloc de multiplicare uriașă a forțelor omului
Convorbiri cu participanți la seminarul „Pregătirea conducerii în vederea utilizării calculatorului"
(pag. 10)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

Studii • experiențe
— Proiectarea conducerii noilor unități industriale de **Ștefan Tofan**, M.I.M.C.

Cadre și răspunderi
— Gheorghe Picoș, director general. Ministerul Finanțelor
(pag. 11)
Dialogul „consulting" — întreprindere: Dezbateri
• Avem consultanți: cum îi utilizăm?
• O industrie de vîrf
Pagini realizate de **C. Cojocaru.**
(pag. 12—13)
Teoria și practica conducerii în lume
— Să inventariem ideile, dar să le aplicăm creator
de conf. univ. dr. **Paraschiv Vagu**, asist. univ. **N. Georgescu**
(pag. 15)

■ TEORII • IDEI

Discuții
— Este posibilă formalizarea analizei eficienței economice?
de ing. **I. Iliescu**
(pag. 16)

■ ECONOMIE MONDIALĂ

— **U.R.S.S.** În industria petrolului — forme noi de organizare și conducere
de **V. Șașin**, ministrul industriei petrolului al U.R.S.S.,
— **R.S.F. Iugoslavia**: Energetica în prezent și în perspectivă
(pag. 18)
— Experții și literatura de anticipație
de **Dinu Hervian**
(pag. 23)
— Dosarele „Vieții economice"
Piața Comună (II)
(pag. I—VIII)

Redactor șef: Gheorghe DOLGU

Tiparul: Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CU PLANUL CINCINAL ÎNDEPLINIT

PRIN telegrame adresate Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, numeroase colective de muncă din diferite ramuri industriale și din județe anunță realizarea înainte de termen a sarcinilor cincinalului.

● **Colectivele de muncă din unitățile Ministerului Industriei Materialelor de Construcții** au raportat că în ziua de 30 octombrie a.c. au realizat prevederile planului cincinal 1966—1970 la producția globală industrială, iar pînă la finele anului vor livra un volum suplimentar de materiale de construcții în valoare de 1 miliard lei. Volumul suplimentar de producție se materializează în obținerea, peste prevederi, a unui milion de tone ciment, 12 milioane mp geamuri, 80 mii mc prefabricate din beton-armat, 600 milioane bucăți materiale de zidărie, precum și a altor cantități de materiale de construcții.

● **Lucrătorii din transporturi** au îndeplinit sarcinile stabilite în planul cincinal, atît în traficul de marfă, cît și în traficul de călători. în toate sectoarele ministerului. Pînă la 20 octombrie s-au realizat, în plus față de prevederile planului, peste 4 600 milioane tone/km și 2 500 milioane călători/km în transportul feroviar, 3 400 milioane călători/km în cel rutier, 14 500 milioane tone/mile în transporturile maritime și peste 300 milioane călători/km în cele aeriene. Valoarea producției globale, obținute pînă la această dată în sectorul industrial al Ministerului Transporturilor, depășește cu 500 milioane lei prevederile cincinalului. A fost, de asemenea, îndeplinit și depășit planul de investiții, realizîndu-se lucrări de construcții-montaj în valoare de peste 850 milioane lei peste prevederi. Au fost obținute, de asemenea, beneficii suplimentare în sumă de 265 milioane lei.

● **Rafinăriile aparținînd Centralei industriale pentru prelucrarea țițeiului** au anunțat îndeplinirea sarcinilor actualului cincinal la principalii indicatori. Calculele estimative arată că pînă la finele anului rafinăriile de petrol vor consemna în bilanțul lor o producție suplimentară evaluată la circa 1 miliard lei. Întregul spor de producție — benzine, uleiuri, minerale, motorină, parafină. hidrocarburi aromatice și alte derivate din țiței — se va obține pe seama creșterii productivității muncii. În anii cincinalului, valoarea tonei de țiței prelucrat a crescut cu 7% față de nivelul atins în 1965.

● **Combinatul de îngrășăminte „Azomureș"** a îndeplinit prevederile planului cincinal cu 63 de zile înainte de termenul prevăzut. Față de sarcinile la zi, s-au furnizat în plus o cantitate de îngrășăminte azotoase cu ajutorul căreia pot fi fertilizate 230 000 ha, 17 500 tone amoniac și 5 milioane mc oxigen tehnic îmbuteliat. Pînă la sfîrșitul anului, această unitate va mai realiza peste 5 000 tone îngrășăminte azotoase, precum și 200 000 mc oxigen tehnic.

● **60 de întreprinderi industriale și unități economice prahovene** au anunțat pînă în prezent realizarea planului cincinal la principalii indicatori. Se apreciază că, la finele anului, industria județului — care realizează aproape 7% din producția industrială a țării — va consemna în bilanțul său o producție suplimentară evaluată la 4,5 miliarde lei. În produse, această valoare înseamnă 7 instalații moderne de foraj, 77 000 tone de țiței extras, 541 000 tone benzină, motorină și uleiuri minerale. 210 000 anvelope, 2,7 milioane mp geam, 7 240 tone ciment, 451 000 mp țesături de lînă, însemnate cantități de produse petro-chimice și alte bunuri materiale.

● **Întreprinderile industriale din județul Ilfov** au anunțat îndeplinirea la data de 30 octombrie 1970 a prevederilor planului cincinal 1966—1970 la producția globală industrială. Tehnicienii și inginerii din întreprinderile industriale ale județului s-au angajat să dea pînă la sfîrșitul anului, peste prevederile cincinalului, o producție industrială în valoare de peste 600 de milioane lei, materializată în circa 234 mii tone țiței, 380 milioane mc gaze de sondă la Grupul industrial foraj extracție, 15 000 mp țesături tip bumbac, 18 000 mp covoare, 1 500 tone conserve fructe, 19 000 mc prefabricate din beton armat și altele.

● **Oamenii muncii din județul Buzău** raportează că în ziua de 29 octombrie 1970 au îndeplinit planul la producția globală industrială din actualul cincinal, pînă la sfîrșitul anului urmînd să realizeze o producție suplimentară de 600 milioane lei față de prevederile inițiale.

● **Industria județului Neamț** și-a realizat planul producției globale industriale pe perioada 1966—1970, cu 66 zile mai devreme. Pe baza ritmului realizat pînă în prezent. la sfîrșitul acestui an se va da o producție suplimentară în valoare de 1,2 miliarde lei peste prevederile inițiale ale planului cincinal, concretizată în 575 milioane kilowați-ore energie electrică, 600 tone fire și fibre poliamidice, 42 mii tone îngrășăminte cu azot substanță activă, 300 mii tone ciment, 63 milioane bucăți cărămizi și blocuri ceramice, 13 mii tone celuloză, 200 mii mc cherestea, 3,9 milioane bucăți tricotaje și alte produse.

● **Colectivele de muncă din întreprinderile sucevene** au îndeplinit la 25 octombrie planul cincinal la producția globală industrială. Pînă la sfîrșitul anului se vor produce peste prevederile actualului cincinal 2 900 tone celuloză și hîrtie, 7 000 mp uși-ferestre, 600 mc placaje, 670 mașini-unelte, piese de schimb în valoare de 850 mii lei, 54 mii perechi încălțăminte, 350 tone conserve din legume etc.

CURIER

● Vechimea în muncă

Cristina Lucan, Piatra Neamț — Din adeverința ce ați alăturat scrisorii nu rezultă că ați fost scoasă din producție de către unitatea unde ați lucrat înainte de începerea cursurilor universitare și nici că ați fost trimisă, de respectiva unitate la aceste cursuri, așa cum se prevede în reglementările referitoare la recunoașterea vechimii în muncă a angajaților. Numai dacă îndepliniți aceste condiții și ați încheiat — la timpul său — cu unitatea unde lucrați, un contract de școlarizare, puteți solicita să vi se recunoască vechimea și vechimea neîntreruptă în muncă și în aceeași unitate.

● Încadrarea în funcția de contabil

I. Stănilă, București — Școala comercială în specialitatea „vînzător textile" se consideră profesională și nu medie economică. Neîndeplinind deci condiția de studii, nu este posibil să fiți încadrat în funcția de contabil. Faptul că înainte de anul 1967 ați ocupat această funcție, dar la aplicarea H.C.M. nr. 328/1967 ați fost trecut pe o funcție administrativă, nu poate determina modificarea soluției menționate.

● Economist de fermă

Radu Vasile, Făgăraș — Funcția de economist de fermă este specifică întreprinderilor agricole care și-au organizat activitatea în ferme de producție — unități cu gestiune economică internă care au plan de venituri și de cheltuieli propriu, defalcat din planul întreprinderii sau cooperativei agricole. Ferma este condusă de șeful de fermă (inginer sau tehnician), ajutat de economistul de fermă (cadru cu studii economice superioare sau medii). S-a creat funcția de economist de fermă care răspunde caracterului complex al sarcinilor și activității economice a acesteia, deoarece în nomenclatura generală nu există o asemenea funcție. Cele existente de nivel superior (economist principal, economist) sau mediu (planificator, contabil, statistician etc.) nu asigură cuprinderea acestor sarcini. Răspunzînd de întreaga activitate economică a fermei, economistul de fermă îndeplinește atribuții ce revin atît funcțiilor economice cu studii superioare cît și celor ale unor funcții pentru care se cer studii medii. Este o denumire proprie, încadrarea în această funcție nu conferă titlul (diploma) de economist, care se acordă absolvenților învățămîntului superior economic și pentru încadrarea cărora sînt prevăzute funcțiile de economist principal și economist.

● **NICOLAE BĂLAN, Pitești** — Din corespondența primită de la Ministerul Petrolului am înțeles că sînteți în posesia unui răspuns oficial la contestațiile făcute.

IMPORTANT!

Anunțăm pe cititorii noștri că a început reînnoirea abonamentelor pentru anul 1971.

Abonați-vă din timp și pe termene cît mai lungi, pentru a vă asigura continuitate în primirea publicației.

Prețul unui abonament este de:
— anual 104 lei
— pe șase luni 52 lei
— pe trei luni 26 lei

Prețul unui abonament anual pentru revistă și suplimentul publicitar este de 208 lei.

Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

ECONOMIE NAȚIONALĂ

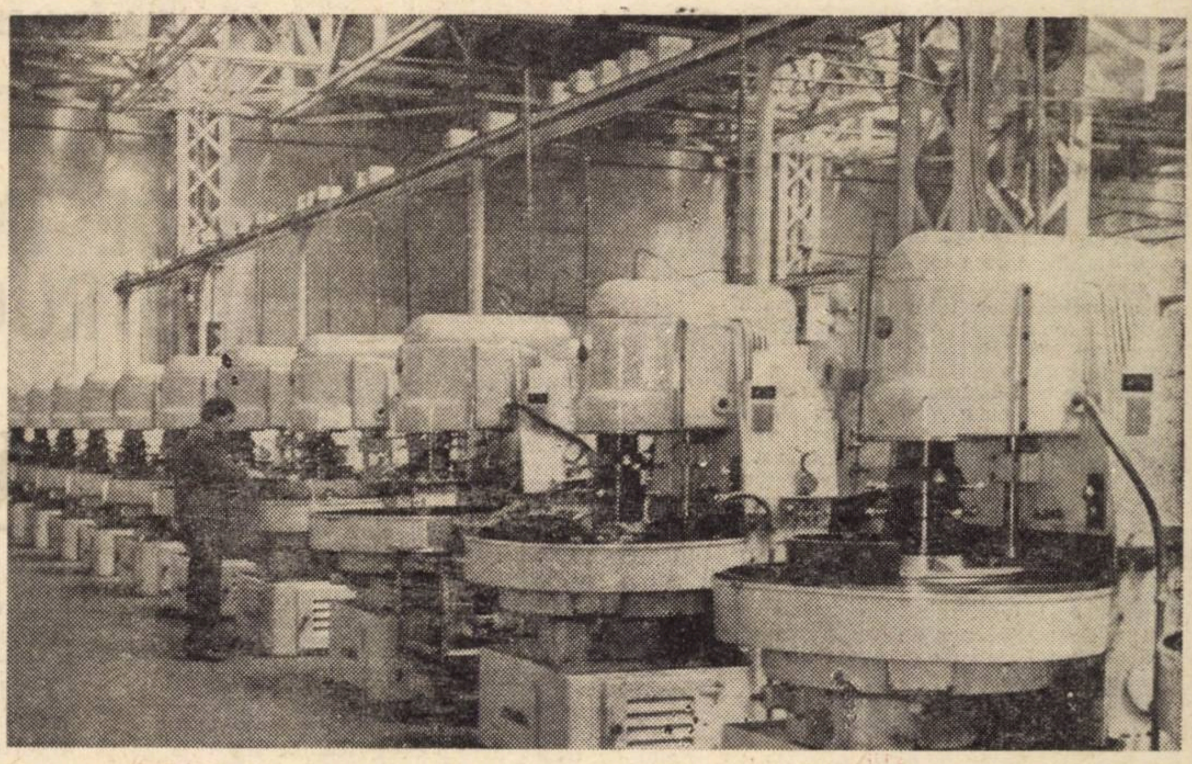

Fabrica „Rulmentul" — Brașov: **Ridicarea indicelui de utilizare a mașinilor și utilajelor — baza sporirii producției și productivității muncii — constituie un obiectiv de seamă pentru întregul colectiv.** În fotografie: un aspect din secția de rectificat bile. (Foto V. Godeanu)

CUM UTILIZĂM POTENȚIALUL TEHNIC ?

ÎN COMPLEXUL DE MĂSURI stabilit de Congresul al X-lea al partidului pentru ridicarea eficienței economice a activității desfășurate în toate domeniile, un loc de seamă îl ocupă utilizarea rațională a capacităților de producție, punerea în valoare a potențialului tehnic cu care este înzestrată economia.

Înfăptuirea cu consecvență a programului de investiții a permis creșterea potențialului industrial al județului Brașov. Astfel, numai în perioada 1966—1969 au intrat în funcțiune aproape 100 obiective și capacități noi de producție, au fost modernizate și reutilate numeroase întreprinderi. În perioada menționată fondurile fixe din industrie au crescut cu peste 40%.

CAPACITĂȚI DE PRODUCȚIE

UNITĂȚILE industriale ale județului dispun în prezent de un nivel ridicat de dotare cu mașini și utilaje moderne, de mare productivitate. Astfel s-a reușit să se atingă în cei 4 ani ai actualului cincinal, un ritm mediu **anual de creștere a producției globale de 13,8%, iar productivitatea muncii a sporit cu 43%, ceea ce corespunde unor ritmuri superioare față de cele stabilite prin planul cincinal.** Valoarea producției globale la 1000 lei fonduri fixe a înregistrat și ea o creștere continuă: **în 1969 ea reprezenta 1493 lei, față de 1217 lei în 1965.**

Dintr-o analiză recentă efectuată la mai multe întreprinderi din ramurile constructoare de mașini, chimică, industrie ușoară, alimentară etc., s-a desprins pregnant faptul că gradul de folosire a capacităților de producție în anul trecut și, mai ales, în semestrul I 1970, s-a îmbunătățit simțitor, datorită acțiunii mai multor factori cum ar fi: încărcarea mai completă a utilajelor pe schimburi, pregătirea tehnologică mai judicioasă a fabricației, asigurarea la timp cu materiale a locurilor de muncă, mai buna întreținere și reparare a mașinilor ș.a. Ca urmare a unor astfel de măsuri, **la sfîrșitul semestrului I 1970 indicele de folosire a mașinilor și utilajelor a fost de 71,4% din fondul de timp disponibil, față de 68,2% cît s-a realizat în aceeași perioadă a anului trecut. La secțiile de bază, acest indice a crescut de la 73,6% la 76%, iar la secțiile auxiliare de la 56,7% la 60,7%.** Rezultate bune au înregistrat Uzina Rulmentul (93,1%), Uzina de Prototipuri și Reparații Utilaje Chimice Făgăraș (86,6%), Fabrica de radiatoare și cabluri (81,7%), Fabrica de șuruburi Brașov (79,3%), Uzina Hidromecanica Brașov (75,4%) etc.

Alături însă de o activitate pozitivă caracteristică majorității unităților economice din județ, se întîlnesc și cazuri cînd unele comitete de direcție acționează lent pe această linie. Așa stau lucrurile la Uzina de reparații-Codlea (unde s-a atins un indice de 46,4% din fondul de timp disponibil), la Uzinea Mecanică de material rulant (52,6%), Fabrica de unelte și scule (61,2%), Uzina Electroprecizia-Săcele (63,1%), Fabrica Dezrobirea (63%), Fabrica de articole din tablă-Codlea 67,7 etc.

1 TIMPUL COSTĂ BANI — SĂ-L FOLOSIM!

2 EXCEDENTELE ȘI „LOCURILE ÎNGUSTE"

3 SĂ NU ABUZĂM DE ROBUSTEȚEA MAȘINII

4 ÎNTRE SPECIALIZAT ȘI UNIVERSAL

5 CONSECINȚELE „FORȚELOR" INACTIVE

1 ESTE CUNOSCUT faptul că una din căile de creștere a indicelui extensiv de folosire a capacităților de producție, **o constituie mărimea numărului de schimburi.** În chemarea la întrecere lansată, deși județul nostru a prevăzut ca nivelul coeficientului de schimb să fie — potrivit sarcinilor trasate de plenara C.C. al P.C.R. din decembrie 1969 — de 2,2—2,4, totuși în multe întreprinderi majoritatea utilajelor sînt folosite în două schimburi, iar unele chiar într-un singur schimb. Din cauza numărului redus de schimburi, volumul orelor de neprogramare a utilajelor se menține încă ridicat. **Numai în semestrul I al acestui an, timpul neprogramat în ramura industriei construcțiilor de mașini din județ a insumat 7,42 milioane ore-mașină, ceea ce a reprezentat aproape 40% din fondul de timp disponibil.** În unele întreprinderi timpul neprogramat a fost și mai mare: la Uzina de reparații el a reprezentat 43,9% din fondul de timp disponibil, la Uzina mecanică de material rulant 42,4%.

Din analiza lucrărilor de încărcare a utilajelor, efectuată la începutul acestui an în întreprinderile constructoare de mașini, cît și în celelate ramuri ale economiei județului, se desprind importante rezerve de capacitate ce există în secții și ateliere. **La nivelul județului nostru existau 4900 mașini și utilaje al căror grad de încărcare se situa sub 80%. 1211 fiind folosite numai 30—60%. iar 2149 între 60—70% din fondul de timp disponibil.**

Existența unei astfel de situații este determinată, uneori de faptul că înseși sarcinile de plan sînt sub nivelul capacității proiectate. Cîteva exemple sînt concludente. Ca urmare a preocupărilor insuficiente pentru desfacerea rășinilor PFL, de exemplu, Combinatul chimic Făgăraș a planificat în acest an să producă numai 5.500 tone, deși capacitatea instalației este de 12.000 tone. În acest fel, chiar prin plan nu se asigură folosirea întregului fond de timp disponibil, pierzîndu-se o producție de cca 50 milioane lei. Într-o situație asemănătoare se găsesc utilajele și la unele unități din industria alimentară, cum sînt Industria cărnii, Industria laptelui și Fabrica „Dezrobirea", la care, din cauza neasigurării materiei prime, s-a planificat numai 60—70% din capacitate.

2 UN VOLUM mare din timpul disponibil nu s-a programat pentru producție de către unele întreprinderi în secțiile de sculărie și mecanic șef, deși tot ele reclamă lipsă de capacitate în sectoarele respective. De altfel, în multe întreprinderi în aceste sectoare deosebit de importante pentru buna funcționare a utilajelor și echiparea produselor cu S.D.V.-uri se înregistrează cei mai scăzuți indici de utilizare a fondului de timp disponibil: **în semestrul I a.c., la Fabrica de Scule Rîșnov (45,2%), Uzina Hidromecanica (44.9%), Fabrica de unelte și scule (50,4%) etc.**

Principala cauză a acestei situații rezidă, pe de o parte, în lipsa de preocupare a comitetelor de direcție pentru asigurarea forței de muncă necesară — calificată și necalificată — iar pe de altă parte, în necontractarea unor colaborări corespunzătoare capacităților ce depășesc necesitățile proprii ale secțiilor de bază din unitatea respectivă. Este semnificativ în acest sens exemplul Uzinei Electroprecizia-Săcele. În timp ce se plînge în permanență că are greutăți în pregătirea fabricației, atît în secția de sculărie, cît și în cea a mecanicului-șef se află un număr mare de mașini de frezat universale și verticale, mașini de rectificat, etc., ce sînt folosite numai 45—50% din timpul disponibil. **Dacă această întreprindere ar ridica în general indicele de folosire a timpului disponibil al mașinilor de la 65,4% cît a realizat în semestrul I a.c., la 75% —** lucru pe deplin posibil — **ar avea posibilitatea să execute o producție suplimentară de zeci de milioane lei.** Asemenea exemple găsim și la Uzina Tractorul, Uzina de autocamioane, Fabrica „6 Martie"-Zărnești, Fabrica de cauciuc, Combi-

econ. Marin STOIANOVICI
ing. Virgil BARAȘ

Comisia economică a Comiteului județean Brașov al P.C.R.

→

natul chimic Făgăraș, Combinatul chimic Victoria etc.

O altă cauză importantă, care a determinat ca unele mașini să poată funcționa numai într-un singur schimb o constituie **existența unor „locuri înguste" în cadrul liniilor de fabricație, pentru eliminarea cărora nu s-au depus însă eforturi suficinte nici din partea comitetelor de direcție, nici din partea centralelor industriale sau a combinatelor.** Iată și în această direcție unele exemple. La Fabrica de șuruburi în 1969 și în primele opt luni din acest an s-au achiziționat din import 23 de mașini pentru filetat piulițe. Deși montate în marea lor majoritate, ele nu pot fi programate în producție deoarece forul coordonator nu a asigurat și achiziționarea a 12 mașini (strunguri automate și mașini de presat) pentru executarea operației de debitare și presare la rece a piulițelor. În felul acesta, întreprinderea este nevoită să dea disponibile utilajele de filetat din lipsa capacității la presare, deși produsele respective sînt mult solicitate de nenumărați beneficiari, printre care Uzina de tractoare și Uzina de autocamioane.

Utilajele pentru fabricarea echipamentului electric la Uzina „Electroprecizia" nu se pot utiliza în mod corespunzător din lipsa de capacitate la mașinile de turnat sub presiune (care execută scuturile pentru alternatoare, demaroare și ventilatoare). Șirul exemplelor ar putea fi continuat și în această direcție.

3 MARI sînt pierderile de capacitate dep roducție și ca **urmare a întreruperilor neplanificate din timpul de funcționare a mașinilor.** Numai în semestrul I 1970, la utilajele ce se raportează statistic în industria constructoare de mașini **s-au înregistrat 280 mii ore-mașini din cauza întreruperilor pentru reparații accidentale, peste 169 mii ore din lipsa materialelor și a energiei electrice, 423 mii ore din lipsă de forță de muncă și 104 mii ore din alte cauze.** Dacă ținem seama că aceste cifre nu includ toate întreruperile în funcționare, mai ales cele cu o durată de cîteva ore, sau chiar mai puțin, pierderile de capacitate înregistrate sînt și mai mari.

Numărul mare de ore-mașini întreruperi pentru reparații accidentale se datorește și practicii existente în unele întreprinderi de a amîna efectuarea reparațiilor planificate din cauza cerințelor producției. La Uzina „Hidromecanica", de exemplu, o mașină de frezat și alezat era planificată să intre în reparație în iunie 1968. Secția a cerut însă amînare pînă în martie 1969, pentru ca reparația să se efectueze abia în martie 1970. Urmarea? **Termenul de imobilizare a mașinii a crescut de la 36 zile la 80 zile, iar valoarea reparației a fost depășită cu peste 50.000 lei.** Tot ca urmare a amînării sau a efectuării unor reparații de slabă calitate, la Combinatul Chimic Victoria s-au înregistrat dese stagnări în producție la instalațiile de metanol, pierzîndu-se din această cauză aproape 3000 tone metanol. Situații asemănătoare au fost întîlnite și la Întreprinderea de unelte și scule, Fabrica de șuruburi, Uzina mecanică de material rulant, Fabrica de scule Rîșnov, Fabrica de hîrtie și celuloză Zărnești. Uzina de reparații, Fabrica „Republica"-Dîrste, Fabrica „Octombrie roșu"-Ghimbav și altele.

Un număr mare de utilaje nu au funcționat în unele întreprinderi și din cauza **neasigurării producției cu semifabricate și SDV-uri sau subansamble**, ceea ce a determinat ca planul de producție să se realizeze neritmic și cu eforturi mari în ultima parte a lunii. Asemenea cazuri au existat la Uzina de autocamioane, Uzina de tractoare, F.S. Rîșnov, FAT-Codlea, CEIL, Fabrica Dezrobirea, Industria cărnii, Industria laptelui, Fabrica de Tricotaje și altele.

Este adevărat că nu putem pleda pentru o utilizare a capacităților de producție peste anumite limite recomandate ca raționale; dar nici nu putem admite, ca lipsa de durabilitate a unor scule și dispozitive să ducă la stagnări nejustificate.

În secțiile de prelucrări mecanice de la Uzinele Tractorul, Autocamioane, Hidromecanica, Electroprecizia-Săcele etc. se înregistrează stagnări în funcționarea unor utilaje și agregate de prelucrare prin așchiere, **datorită durabilității scăzute a sculelor normalizate primite din afară. cît și a celor fabricate în uzină.** Astfel, burghiile STAS 574 cu diametrul de 1,2 mm și 3 mm, alezoarele cu diametru de 10 mm, produse de către F.S. Rîșnov și sculăriile uzinelor respective au o durabilitate de numai 10 minute, în loc de 60 minute, cît se prevede în normă.

Față de aceste situații, comitetele de direcție trebuie să aplice în mai mare măsură prevederile legii contractelor economice în activitatea de achiziționare de materii prime și materiale și să ia măsuri eficiente pentru îmbunătățirea calității sculelor, încît durabilitatea lor să crească.

4 FĂRĂ ÎNDOIALĂ că utilizarea rațională a capacității mașinilor, utilajelor și instalațiilor este strîns legată de organizarea superioară a producției și a muncii, de eliminarea unor deficiențe ce se mai manifestă în domeniul aprovizionării tehnico-materiale etc. **Dar experiența de ani de zile a întreprinderilor din județul nostru și a altora din țară a dovedit că modernizarea și perfecționarea utilajelor existente, prin echiparea lor cu diferite elemente de mecanizare și automatizare, permite creșterea vitezei de lucru și a preciziei.** La multe întreprinderi s-au obținut rezultate bune în această direcție. Astfel, **la Uzina Tractorul au fost modernizate în anul 1969 peste 380 mașini-unelte. din care mai bine de 300 aparțineau altor întreprinderi.** La Fabrica de stofe s-a modernizat o mașină de răsucit fire și opt mașini de tors discontinuu, ceea ce a condus la reducerea staționărilor cu aproape 6% și la o cretșere corespunzătoare a productivității muncii.

În acțiunea de modernizare a utilajelor din dotarea întreprinderilor a apărut însă o serie de greutăți pentru înlăturarea cărora este nevoie de sprijinul Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini. În multe cazuri, așa cum dovedesc faptele. **necesitatea modernizării unor mașini fabricate în țară se impune chiar din momentul achiziționării lor, deoarece acestea nu pot fi utilizate în condiții de înaltă productivitate, din cauza unor defecțiuni constructive și de execuție.** Așa este cazul unor strunguri SN 400, SN 630, SN 800, executate de Fabrica de strunguri-Arad, a unor mașini de găurit G. 16, G. 25, G. 40 de la „Înfrățirea"-Oradea sau a unor mașini de frezat livrate de Uzina mecanică Cugir. Pe bună dreptate, beneficiarii unor astfel de mașini-unelte întîmpină greutăți, în sensul că nu pot obține randamente înalte.

Ținînd seama de această situație, **este necesar ca M.I.C.M. să traseze sarcini concrete uzinelor producătoare de mașini-unelte în vederea ridicării caracteristicilor tehnice ale acestora, precum și pentru trecerea la execuția de utilaje specializate, care să ducă la creșterea proporției acestora în dotarea întreprinderilor.** În acest sens arătăm că în timp ce Uzina de tractoare, de exemplu, are în dotare 85% mașini universale și 15% specializate. o unitate similară din străinătate dispune de 85—95% de mașini specializate și numai 5—15% universale. Întrucît la ora actuală ponderea mașinilor universale este încă mare în totalul utilajelor, **sînt necesare acțiuni mai concrete pe linia autoutilării în fiecare întreprindere, care să permită creșterea numărului de mașini echipate cu dispozitive de copiat** (prinderi pneumatice, dispozitive de filetat, capete multiaxe), **în acest fel existînd posibilitatea extinderii pe scară mai mare a deservirii multiple.**

5 PENTRU ECONOMIA județului Brașov, una din problemele actuale este reintroducerea în circuitul economic a unor mașini și instalații nefolosite. **La 1 aprilie a acestui an existau un număr de 363 mașini și utilaje nefolosite în valoare de aproape 30 milioane lei** (109 achiziționate din import pentru care numai pe trimestrul I s-au plătit amortismente de 1,4 mil.). Aceasta denotă că solicitările de utilaje din planul de investiții și, mai ales, din import, pentru care se consumă importante fonduri valutare, nu sînt, în toate cazurile, urmarea unor analize și studii temeinic fundamentate. La Uzina de Autocamioane, de exemplu, există 95 de utilaje nefolosite din care 18 din import. Uzina Tractorul dispune și ea de 38 utilaje în această stare, din care 19 din import. iar Uzina Hidromecanica de 31 utilaje. Utilaje nefolosite sînt și la Combinatul Chimic Victoria, U.P.R.U.C.-Făgăraș Fabrica de celuloză și hîrtie-Zîrnești, Combinatul Alimentar și altele.

Între mijloacele fixe inactive arătate, figurează multe care își pot găsi utilizarea în nenumărate unități industriale, indiferent de ramură, în primul rînd în industrie și apoi în industria locală și unitățile cooperației de consum și meșteșugărești. Așa, de exemplu, la Uzina „Electroprecizia"-Săcele o mașină de bobinat achiziționată din import este disponibilă de 9 luni, în timp ce Uzina de reparații solicită cu insistență un asemenea utilaj. Și în alte întreprinderi există utilaje care pot fi repartizate altora.

Pentru a se micșora numărul utilajelor inactive, care înseamnă, de fapt imobilizarea unor fonduri bănești ce ar putea fi dirijate spre alte scopuri, este necesar ca orice achiziționare de utilaje pentru producție să fie discutată în cadrul comitetelor de direcție și să poarte girul factorilor de răspundere din întrperindere. Responsabilitatea pentru angajarea fondurilor materiale și bănești ale statului trebuie să fie concretizată și prin răspunderea materială în cazurile în care se iau hotărîri nechibzuite, superficiale. care ar putea mări stocul utilajelor inactive, iar cei care au inițiat asemenea măsuri să suporte daunele produse economiei naționale. În același timp, **considerăm că este absolut necesar să se ia măsuri pentru redistribuirea utilajelor disponibile, trecîndu-se de la faza studiilor și analizelor îndelungate, la măsuri concrete, în conformitate cu indicațiile conducerii de partid și de stat.**

În cadrul acțiunii de reactivare a mașinilor, utilajelor și a instalațiilor nefolosite, comitetele de direcție, în baza reglementărilor legale, trebuie să analizeze fiecare mijloc fix în parte, în așa fel încît după ce s-au epuizat toate posibilitățile de folosire în producție, indiferent în ce ramu-

(Continuare în pag. 14)

PLANIFICAREA ÎN C.A.P.

RELAȚIA MIJLOACE DE INTENSIFICARE – STRUCTURI DE PRODUCȚIE

Studiul prof. dr. Mihail Levente „Considerații cu privire la planificarea producției în agricultura cooperatistă", publicat în nr. 33 și 35/1070 ale revistei „Viața economică", invită la fructuoase reflecții și oferă un cîmp bogat de sugestii și de largă investigare a problematicii complexe pe care o ridică procesul de planificare în sectorul cooperatist al agriculturii. Pe fondul ideatic, uneori jalonat numai în studiul amintit, ne propunem să evidențiem și — în limitele spațiului grafic — să schițăm doar necesitatea considerării legăturilor funcționale dintre factorii de intensificare a producției agricole și optimizarea profilului întreprinderii, în procesul de planificare din cooperativele agricole.

PLANIFICAREA PRODUCȚIEI — vizînd creșterea și dezvoltarea economică a întreprinderii agricole — presupune o acțiune continuă de prevedere a unor „trepte în procesul dezvoltării", creșterea diferitelor ramuri sau sectoare și înglobarea lor în angrenajul complexului economic, datorită efectului combinatoriu reciproc a diferitelor sfere și etape ale producției, a „efectelor de antrenare și cumulare a activității economice. Aceste efecte de antrenare și cumulare a activității economice în cooperativele agricole, ca de altfel în general, în agricultură, sînt determinate îndeosebi de factorii de intensificare ai producției agricole. aceștia generînd schimbări continue în structurile de producție, adaptarea sau restructurarea lor, în funcție de noile opțiuni determinate de cerințele economice sau de elementele noi ale progresului tehnic.

Considerarea acestor factori în procesul de planificare din cooperativele agricole presupune optimizarea diferențiată pe teritoriu a combinării lor și restructurarea corespunzătoare a structurilor de producție.

În acest context al problemei un criteriu important în acțiunea de planificare a producției în cooperativele agricole trebuie să-l constituie NIVELUL POSIBIL DE FERTILIZARE A TERENURILOR. Îngrășămintele chimice, corectînd fertilitatea naturală a terenului agricol, conferă alt cadru și alte dimensiuni repartiției teritoriale a producției agricole. Grîul și porumbul, — culturi competitive pe teritoriu, valorificînd în mod deosebit îngrășămintele chimice, se transferă de pe locurile tradiționale de cultură, grîul, mai receptiv la îngrășăminte, retrăgîndu-se pe teritoriile relativ mai înalte ale țării, iar porumbul, mai puțin recunoscător acestui mijloc de intensificare, ocupînd din an în an tot mai mult terenurile cele mai fertile. Concentrarea acestor culturi pe areale distincte ale țării, influențează în mod structural planul de dezvoltare a producției agricole la nivelul fiecărei cooperative agricole. Mai mult decît atît, utilizarea îngrășămintelor chimice determină mutații importante în ansamblul producției vegetale, înscriind areale noi de cultură pentru unele plante pe harta repartiției „clasice" a producției agricole pe teritoriul țării.

IRIGAȚIILE, — mai mult decît oricare dintre lucrările de îmbunătățiri funciare —, aduc schimbări fundamentale în structura de producție a întreprinderilor agricole. Oferind condițiile necesare culturii lucernei, de exemplu, pe teritoriul întins al țării caracterizat prin precipitații moderate sau insuficiente, irigațiile permit amplasarea acestei plante pe noi zone de cultură, antrenînd și lărgind astfel limitele de extindere a creșterii, în condiții rentabile, a animalelor.

EFECTUAREA LUCRĂRILOR DE COMBATERE A EROZIUNII SOLULUI, — un alt compartiment al lucrărilor de îmbunătățiri funciare —, prefigurează de pe acum zonificarea în continuare a categoriilor de folosință avizate — plantații de vii și pomi, — pășuni și fînețe —, constituind un important criteriu de care trebuie ținut seama în procesul de planificare a producției din cooperativele agricole.

NIVELELE DE MECANIZARE diferite pe teritoriu, pe ramuri și pe culturi, în funcție de caracteristicile biologice ale plantelor și animalelor, PROGRESUL TEHNIC, GRADUL DE ACCESIBILITATE AL MECANIZĂRII și **situația forței de muncă** sînt alte componente ale intensificării care pot și trebuie să fundamenteze sau să infirme unele structuri zonale de producție, favorabile din punct de vedere a condițiilor ecologice. Nivelul redus al producției la culturile de cartofi și sfeclă de zahăr în unele zone favorabile acestor culturi, dar cu un grad redus de mecanizare și forță de muncă sînt edificatoare pentru susținerea criteriului pe care-l preconizăm.

UTILIZAREA IERBICIDELOR, poate constitui de asemenea un remediu, putînd suplini forța de muncă în zonele deficitare în acest sens și inaccesibile mecanizării, oferind cîmp deschis de dezvoltare culturilor prășitoare pentru boabe pe teritoriile favorabile acestor culturi.

Aspectele menționate au drept scop să evidențieze faptul că în epoca actuală marcată printr-o dezvoltare impetuoasă a forțelor de producție, rolul factorilor care determină nivelul rentei diferențiale II este tot atît de important ca și a fertilității naturale — generatoare a rentei diferențiale I, fapt care impune considerarea lor în procesul de planificare a producției în cooperativele agricole.

Caracterul zonal al agriculturii determină însă efecte deosebite pe teritoriu și culturi a factorilor de intensificare menționați, astfel încît în planificarea producției trebuie ținut seama nu numai de aspectul calitativ al relației mijloace de intensificare — structuri de producție, ci și de mărimea efectului acestora pe diferite categorii de sol și culturi.

Se ajunge astfel la concluzia că **planificarea în cooperativele agricole nu se mai poate face numai după canoanele cunoscute ale zonării producției agricole, în funcție de fertilitatea naturală a terenului și că trebuie ținut seama tot mai mult de efectele rentei diferențiale II, respectiv de mutațiile pe care le solicită mijloacele de intensificare în structura și dimensiunile producției.**

Pe fondul acestor relații între mijloacele de intensificare a producției agricole și profilul întreprinderilor agricole, se conturează următoarele etape în procesul de planificare în cooperativele agricole:

- se întocmesc diferite scheme de dezvoltare a producției agricole, pretabile în cadrul tipului de producție dat, pe fondul necesităților de a se asigura sarcinile stabilite prin planul de stat și satisfacerea cerințelor de ordin social și economic, ale cooperativelor;
- se elaborează diferite tehnologii de producție pretabile condițiilor naturale date și variate sub aspectul posibilităților de combinare a factorilor de intensificare;
- se determină în unități naturale producțiile ce se vor obține în diferitele variante de structuri de producție și tehnologii;
- se întocmesc balanțele privind resursele materiale de producție;
- se calculează necesarul de investiții;
- se elaborează balanța forței de muncă;
- se determină eficiența activității cooperativei agricole în diferite variante de structuri și tehnologii, prin prisma indicatorilor: producție globală; prețul de cost; productivitatea muncii; rata rentabilității; venitul net.

În funcție de modul în care se reflectă sarcinile planului de stat și cerințele impuse de caracterul proprietății cooperatiste și în raport cu restricțiile existente în domeniul aprovizionării cu mijloacele de producție, restricții generate de indisponibilitățile acestora sau de potențialul economic a fiecărei cooperative, se determină structura de producție cea mai eficientă la nivelul posibilităților existente.

Evident că la întocmirea balanței resurselor materiale și la calculul volumului de investiții trebuie să se țină seama de necesitatea stabilirii unui raport cît mai favorabil între mijloacele fixe și cele circulante.

Prin prisma relației dintre mijloacele și structurile de producție, subliniem faptul că importanța unora sau altora dintre factorii de intensificare este diferită, în funcție de durată planurilor de producție. În cadrul planurilor anuale hotărîtoare sînt resursele materiale, la nivelul planurilor de durată medie (cincinale) — investițiile, iar în cazul planurilor de perspectivă — elementele progresului tehnic, științific și factorii socio-economici și politici.

dr. ing. N. BRAȘOVEANU

ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC DE CARE AVEM NEVOIE

(Urmare din numărul trecut)

prof. univ. dr. **Aurel NEGUCIOIU**
prorector al Universității Babeș-Bolyai-Cluj

Cultura economică generală și pregătirea de specialitate

SOCIETATEA modernă recunoaște în primul rînd specialistul, care în fiecare sector de activitate, în fiecare compartiment de diviziune a muncii poartă numele său: inginer, subinginer, maistru, tehnician și muncitor constructor; inginer, subinginer, maistru, tehnician și muncitor electronist; economist contabil, economist financiar, economist cu organizarea producției și a muncii etc., etc. Specializarea reclamată astăzi de creșterea considerabilă a volumului de cunoștințe și concretizată în aprofundarea cunoașterii unui domeniu oarecare al realității este organic legată de cultura generală. Așa cum afirma Louis Favre — „cultura generală nu este contrară, ci mai curînd complimentară culturii speciale. Mai ales pentru că o formare a spiritului e utilă tuturor oamenilor, tuturor specialiștilor. Experiența arată net că cel mai bun specialist este cel care adaugă la cunoașterea profundă a specialității sale, o anumită cultură generală". Cultura generală, reprezintă temelia specializării; pe postamentul ei rodesc mai bogat și se dezvoltă mai viguros talentul și competența în specialitate deoarece o cultură multilaterală reprezintă o zestre de cunoștințe care sporește pe măsura cheltuirii și folosirii ei. Cultura cît mai bogată dă prospețime, suplețe, sclipire, inteligenței ajutînd-o să pătrundă mai ușor în labirintul vieții sociale. În același timp, cultura generală îmbogățește imaginația, amplifică inițiativa, multiplică potențialul creator al gîndirii specialistului.

De aceea planurile de învățămînt trebuie să asigure nu numai prezența disciplinelor de cultură economică generală și de specialitate, ci și o **corelare optimă și succesiune logică a acestora.** Sub acest raport actualele planuri de învățămînt pentru facultățile de studii economice nu satisfac pe deplin această cerință. Credem că nu greșim atunci cînd afirmăm că și în actualele planuri de învățămînt: a) nu s-au selecționat în modul cel mai fericit disciplinele economice de cultură generală care să contribuie înainte de toate la formarea și dezvoltarea gîndirii economice; b) se mai menține o anumită fărîmițare a unor discipline de specialitate; c) ponderea disciplinelor de specialitate nu este în modul cel mai fericit corelată cu ponderea celorlalte discipline ce concură la pregătirea economistului cu calificare superioară.

După părerea noastră, unele discipline cuprinse în planurile actuale de învățămînt nu contribuie decît în mică măsură la formarea unei culturi economice generale și într-o măsură și mai mică la cultivarea și dezvoltarea gîndirii economice. În scopul îmbunătățirii raportului dintre disciplinele de cultură economică generală și cele de specialitate **poate fi studiată ideea renunțării la disciplina de geografie economică prevăzută pentru toate cele 4 secții cu cîte 60 de ore de curs; se poate, de asemenea, reflecta la reducerea simțitoare a cursului obligatoriu de istorie a economiei naționale. În același timp, cred că trebuie restudiate — atît sub aspectul denumirii și al sferei de cuprindere cît și al locului pe care-l ocupă în planul de învățămînt — disciplinele de specialitate ca și disciplinele statistico-matematice.**

Nici planurile în vigoare — cu toate îmbunătățirile aduse — nu au reușit să elimine tendința de fărîmițare a unor discipline și nici să rînduiască în modul cel mai fericit disciplinele celor 4 ani de studii. Pentru ilustrare menționăm numai că disciplina „mașini de calcul" este prevăzută pentru anul I și numai cu 45 de ore. La toate secțiile, alături de disciplina de economia ramurii respective — industrie, agricultură, construcții și de disciplina organizarea și planificarea întreprinderii — industriale, de construcții, agricole etc. — mai figurează ca discipline obligatorii „economia și organizarea muncii", „organizarea muncii administrative" etc. Această fărîmițare face după părerea noastră foarte dificilă eliminarea paralelismelor și suprapunerilor, generînd și alte neajunsuri în procesul de învățămînt.

Fiind vorba de planurile de învățămînt, credem că nu greșim adăugînd la neajunsurile semnalate mai sus o anumită notă de uniformism, sau dacă termenul nu este prea tare, de șablonism, precum și o accentuată rigiditate. Simpla lectură a lor arată că așa-numitele discipline de cultură economică generală sînt prevăzute aproape la toate secțiile cu același număr de ore de curs și de seminar, nețiîndu-se seama de specificul secției respective. De asemenea, actualele planuri de învățămînt apelează într-o măsură prea mică la sistemul opțiunilor (al disciplinelor la alegere), sistem folosit pe scară mult mai mare în Școala superioară din multe țări avansate.

Înscrierea în planul de învățămînt a disciplinelor **obligatorii** — de cultură economică generală, de specialitate, a celor matematice, tehnologice etc. **fundamentale**, folosirea pe o scară mult mai mare decît în prezent a sistemului disciplinelor la alegere, mai ales pentru unele discipline de specialitate cu o sferă de cuprindere mai restrînsă ca și a sistemului cursurilor **facultative**, a căror nominalizare trebuie să rămînă în sarcina catedrelor și a consiliilor profesorale — are după părerea noastră, posibilități mult sporite pentru modernizarea planurilor de învățămînt. Consemnăm în același sens și ideea exprimată de mai mulți oameni de învățămînt **de a se trece de la planuri de învățămînt identice** pentru toate secțiile și facultățile de studii economice din țară la **admiterea unor elemente specifice**, pentru unii ani de studii sau secții, **în cadrul unei concepții de ansamblu unitare**; după părerea noastră, aceasta s-ar înscrie printre factorii care ar acționa în direcția modernizării procesului instructiv și a ridicării nivelului calitativ al acestuia.

Legarea invățămintului de practică

UNUL DIN MOMENTELE importante ale acțiunii de modernizare și ridicare a nivelului calitativ al întregului proces de învățămînt constă în legarea cît mai organică a acestuia de practică, de viață, de realitățile lumii contemporane în general, de problemele edificării socialismului multilateral dezvoltat în țara noastră în special. Cunoașterea cît mai cuprinzătoare a problemelor economice reale contribuie atît la lărgirea orizontului și la dezvoltarea gîndirii economice cît și la creșterea competenței economiștilor.

Ceea ce preocupă în prezent factorii de răspundere din institute și facultăți nu este demonstrarea necesității legării cît mai organice a școlii superioare de realitățile economice, ci **modul de realizare** a acestei legături pentru ca urmările ei să fie cît mai eficiente pentru pregătirea economiștilor cu studii superioare, pentru teoria și pentru practica economică.

Aprecierea făcută de Secretarul General al Partidului Comunist Român cu prilejul inaugurării acestui an universitar, că **„mai avem încă un drum lung de parcurs pentru ca realmente, învățămîntul nostru superior să se lege strîns de practică, de producție, pentru ca absolventul universității sau al oricărui institut de învățămînt superior să poată, intrînd în fabrică sau în munca de cercetare, să participe din prima zi la activitatea de producție, să se încadreze în mod corespunzător în colectivul de muncă"**, este în întregimea sa valabilă și pentru învățămîntul superior economic.

Esențialul, în legarea școlii de practică, trebuie, după părerea noastră, să constea în **cunoașterea cît mai temeinică de către studenți a problemelor reale ale conducerii, organizării și desfășurării vieții economice, începînd cu întreprinderea și terminînd cu economia națională a țării noastre.** Pe lîngă aceasta, un bun economist trebuie să mai cunoască și problemele economice reale din principalele țări ale lumii pentru a putea face comparații nu numai cu noi înșine, ci și cu celelalte țări ale lumii. **De aceea noi credem că legarea școlii, a învățămîntului de practica economică trebuie făcută a) pe parcursul întregului proces de învățămînt și b) în cadrul tuturor disciplinelor care, într-o măsură sau alta, permit aceasta.**

Legarea mai organică a școlii de practică presupune, **intensificarea contactelor dintre cadrele didactice pe de o parte și întreprinderile și celelalte unități economice pe de altă parte.** Cunoașterea mai aprofundată și mai cuprinzătoare a practicii economice de către corpul nostru profesoral este impusă atît de necesitatea ridicării nivelului calitativ și a eficienței muncii de cercetare cît și de cerințele actuale ale procesului instructiv didactic și educativ.

Legătura corpului profesoral în întregimea sa cu unitățile economice trebuie să fie **continuă.** Dar cum trebuie asigurată această legătură continuă? Există o multitudine de posibilități. Afectarea unui timp determinat — o zi sau două zile pe săptămînă — pentru documentare și informare în întreprinderi, efectuarea unor deplasări anuale de 1—3 luni pentru documentare și cercetare în întreprinderi din alte centre economice ale țării; efectuarea periodică de către cadrele didactice a unor stagii de circa 6 luni în întreprinderi, încheierea între catedre și unitățile economice a unor convenții de asistență economică, colaborarea cu cabinetele județene de organizare a producției și a muncii — iată cîteva dintre modalitățile ce ar putea fi avute în vedere la stabilirea concretă a legăturilor cadrelor didactice cu întreprinderile industriale, agricole, de construcții.

Un alt moment al acțiunii de legare mai organică a învățămîntului de practică îl constituie **restructurarea și îmbunătățirea programelor disciplinelor incluse în planurile de învățămînt.** Atît programele cît și cursurile, manualele, prelegerile expuse și seminariile trebuie să se axeze pe cele mai noi realizări ale științei respective și pe cele mai actuale aspecte ale vieții economice. Folosirea în procesul de învățămînt a metodei cazurilor, ca și a metodei simulării pe o scară mult mai extinsă poate aduce elemente pozitive în ridicarea eficienței procesului de învățămînt.

Îmbunătățiri substanțiale reclamă și organizarea și desfășurarea practicii studenților în producție. Bine organizată și competent îndrumată practica în producție contribuie la îmbogățirea cunoștințelor economice ale studenților, la dezvoltarea gîndirii lor economice. Dar pentru aceasta, se impune să se acorde o atenție mult mai mare **conținutului** activității practice a studenților, și **îndrumării** cît mai competente a lor pe parcursul întregii perioade de practică. Spun aceasta, deoarece, în organizarea, dar mai ales în desfășurarea practicii, mai persistă încă mult formalism; de multe ori practica se reduce la „studierea" unor formulare, dacă nu la o vizită mai prelungită în întreprinderile respective.

Credem că trebuie să se renunțe la actualul mod fărîmițat de efectuare a practicii în 2 sau 3 etape. Experiențe ale școlii noastre, ca și cele făcute în alte țări, mă fac să cred că pentru învățămîntul economic superior, cel mai potrivit ar fi **ca studenții să efectueze după terminarea anului III o practică continuă de minimum 6 luni în diferite întreprinderi și alte unități economice, practică ce ar urma să se încheie cu un examen.** Poate că această practică ar trebui să se desfășoare în lunile septembrie—februarie inclusiv, deci în decursul primului semestru al anului IV de studii. Adoptarea soluției unei practici unitare și de durată mare, face necesară prelungirea perioadei de școlaritate cu încă 6 luni, deci un semestru. Organizarea unei astfel de practici s-ar putea îmbina cu **pre-repartizarea** studenților în practică, fapt ce ar cointeresa într-o măsură sporită atît pe studenți cît și întreprinderile respective.

Organizarea și desfășurarea practicii în producție ar fi mult ușurată dacă s-ar adapta un act cu caracter de lege care să reglementeze principalele probleme. S-ar elimina în felul acesta timpul care se cheltuiește anual pentru a obține prin Ministerul Învățămîntului aprobările Ministerelor de resort. Totodată, practica s-ar putea organiza din timp și în cele mai bune condiții.

Relația prelegere — seminar

PRELEGERILE universitare s-au verificat de-a-lungul timpului ca un mijloc important pentru formarea specialiștilor cu pregătire superioară. Funcțiile pe care le îndeplinește sau, mai exact spus, trebuie să le îndeplinească o prelegere universitară sînt multiple: a) delimitarea cadrului general al fiecărei discipline; b) înarmarea studenților cu metoda de dezvăluire a adevărului; c) comunicarea celor mai noi rezultate ale științei respective ca și a problemelor celor mai noi care așteaptă să fie soluționate; d) neîndoielnica funcție educativă etc.

Fără a diminua rolul și importanța prelegerilor universitare, credem, totuși că ele nu pot să reprezinte veriga cea mai importantă a învățămîntului universitar. Calea cea mai eficientă de însușire a unor cunoștințe cît mai temeinice și multilaterale rămîne activitatea intelectuală independentă, studiul individual al studenților, desfășurat sub îndrumarea atentă a cadrelor didactice, dezbaterile seminariale și lucrările de laborator.

Actualele planuri de învățămînt conțin încă multe rezerve de îmbunătățire a raportului dintre cursuri și seminarii. La toate cele 4 secții ale facultății de studii economice ponderea seminariilor este mai mică decît a cursurilor — circa 45% la secția de economia industriei; 43,5% la secția de economia agriculturii; 48% la secția de contabilitate și 45,2% la secția de finanțe-credit. Operarea unei reduceri a ponderii prelegerilor și a unei sporiri a ponderii seminariilor și a lucrărilor practice se impune ca un prim act pe linia îmbunătățirii raportului dintre prelegeri și seminarii. Printre disciplinele care se pretează la o astfel de modificare se înscriu, înainte de toate, economia politică, statistica, tehnologia proceselor industriale, conducerea planificată a economiei naționale, sociologia, organizarea și planificarea întreprinderii agricole, finanțele întreprinderilor și ramurilor, organizarea mecanizării lucrărilor de contabilitate, moneda și creditul etc.

Optimizarea corelației dintre cursuri și seminarii creează numai posibilitatea modernizării învățămîntului superior. Transformarea posibilității în realitate depinde de nivelul calitativ al manualelor, cursurilor, prelegerilor universitare ca și al seminariilor. Acestea din urmă trebuie să fie un fel de laborator al culturii și dezvoltării gîndirii economice pătrunzătoare și creatoare. Ele nu sînt și nu pot să fie un prilej de verificare a modului în care au fost însumate cunoștințele predate, ci mijloace care, prin dezbateri vii, să contribuie la aprofundarea cunoașterii, la asimilarea creatoare a științei și a metodei de dezvăluire a adevărului. Numai în acest fel seminariile își pot îndeplini rolul lor de verigă importantă a procesului instructiv. Dar pentru aceasta este nevoie ca seminariile să fie încredințate cadrelor didactice cu recunoscută competență profesională. În prezent lucrul acesta este într-o măsură însemnată împiedicat de modul de normare a activității didactice. Foarte adesea, însăși promovarea cadrelor didactice este condiționată de numărul orelor de curs dintr-o săptămînă. Crearea unui post de predare, lector (șef de lucrări), conferențiar sau profesor este condiționată de existența a cel puțin 3—4 ore de curs pe săptămînă; cred că nu greșim cînd afirmăm că actualul sistem de normare a determinat menținerea unei ponderi mai mari a activității de predare în comparație cu activitatea seminarială, deși interesele reale ale școlii superioare, ridicarea nivelului calitativ al acestuia cer tocmai contrariul.

Multe din cerințele consemnate în rîndurile de față reclamă cu cea mai accentuată acuitate: a) intensificarea eforturilor pentru îmbogățirea posibilităților de informare teoretică și practică a întregului corp didactic și eliminarea piedicilor ce mai există în acest domeniu; b) lărgirea și modernizarea bazei materiale a învățămîntului economic superior; c) revederea neîntîrziată și îmbunătățirea unor norme și dispoziții în vigoare care nu corespund actualelor cerințe ale ridicării nivelului calitativ al procesului instructiv-didactic.

COMPETENȚA ÎNALTĂ A ECONOMIȘTILOR — ACCELERATOR AL PRODUCȚIEI MATERIALE

CU OCHII PARTICIPANȚILOR DE PESTE HOTARE

ÎN NUMĂRUL DE FAȚĂ publicăm ultima serie de interviuri cu participanți străini la Tîrgul Internațional București 1970, interviuri în care satisfacția de a fi luat parte la tîrg se împletește cu opinii favorabile privind organizarea lui și rezultatele obținute.

• VOM FI PREZENȚI LA URMĂTOAREA EDIȚIE A TÎRGULUI

„TÎRGUL a luat un start foarte bun în ceea ce privește atît numărul țărilor participante cît și cel al exponatelor. Importantă este prezența unui mare număr de participanți străini, deoarece acest lucru a permis dezvoltarea relațiilor reciproce — ne-a răspuns **JAN FULARSKI, directorul pavilionului R. P. Polone.**

Amploarea expoziției românești și nivelul tehnic al exponatelor au constituit o surpriză pentru noi; nu știam că industria constructoare de mașini din România este atît de multilateral dezvoltată. Delegația guvernamentală din R. P. Polonă, sosită cu ocazia deschiderii Tîrgului, a examinat cu multă atenție expoziția românească.

Sperăm că participarea noastră la Tîrgul de la București contribuie la lărgirea contactelor reciproce și a schimbului de mărfuri, confruntarea produselor realizate de industria din țările noastre jucînd ea însăși un mare rol. Specialiștii noștri prezenți la tîrg au avut posibilitatea să discute cu reprezentanți români referitor la schimbul de informații, la perspectivele dezvoltării relațiilor. Tîrgul a constituit o platformă propice pentru contacte reciproce, întîlniri și consultații în problemele care interesau pe participanți. Valoarea contractelor ce le-am încheiat pînă în prezent nu se ridică la o sumă mare, dar nu acesta este lucrul cel mai important, ci ceea ce am arătat înainte.

În perspectiva viitorului apropiat, considerăm că ne-am adus întreaga contribuție la lărgirea schimbului de mărfuri între țările noastre și a cooperării în acest domeniu. Întreprinderile poloneze de comerț exterior au vîndut utilaje și instalații pentru mine, aparataj de semnalizare, diferite alte aparate și instrumente fabricate de industria de aparataj electronic pentru măsură și control, precum și mașini de cusut (pentru uz casnic sau pentru industria confecțiilor).

Putem spune de pe acum că vom fi prezenți la următoarea ediție a tîrgului, deoarece sîntem satisfăcuți de rezultatele actualei noastre participări. În încheiere, aș vrea să adaug că R.P. Polonă dorește să extindă relațiile sale economice, comerciale, cu România socialistă"

• PUNCT DE PLECARE

„SÎNTEM foarte mulțumiți în ceea ce privește organizarea primului Tîrg Internațional de la București — ne-a declarat **RUDOLF ORISICH, atașatul comercial al Austriei la București.** Cooperarea noastră cu organizatorii români ai tîrgului a fost foarte bună. Aș sugera pentru viitor să se aibă în vedere posibilitatea creării unor subdiviziuni ale tîrgului, specializate pe anumite exponate ale industriilor reprezentate, astfel încît specialiștii să-și poată face o imagine și mai precisă despre aparatele existente. Oricum, acest tîrg a înregistrat un mare succes. Multe firme și-au exprimat chiar uimirea că, deși aflat la prima ediție, Tîrgul a reușit atît de bine.

Am vizitat pavilionul românesc și am fost foarte favorabil impresionat de realizările dv., atît în domeniul industriei constructoare de mașini, cît și în alte domenii. Acest prim tîrg a arătat că oferta industrială românească este bogată, multilaterală și de un nivel ridicat. Reprezentanții firmelor noastre au studiat atent exponatele în vederea intensificării schimburilor.

Austria este interesată în lărgirea legăturilor comerciale cu România. O dovadă în acest sens a fost și participarea la tîrg a 47 de firme austriece, precum și faptul că valoarea comerțului între țările noastre a ajuns în 1969 la 80 milioane de dolari. Majoritatea firmelor noastre s-au declarat foarte mulțumite de rezultatele comerciale ale participării lor la tîrg, ca și de contactele cu specialiștii români prilejuite de aceasta și și-au exprimat de pe acum intenția de a participa la ediția următoare. Sînt convins că Tîrgul de la București este un punct de plecare pentru o nouă intensificare a relațiilor comerciale dintre țările noastre".

• MARE INTERES PENTRU PARTICIPARE

„DUPĂ succesul înregistrat anul trecut la Expoziția industrială iugoslavă de la București, numeroase întreprinderi iugoslave au manifestat un mare interes pentru a participa în acest an la Tîrgul Internațional de la București. Economia iugoslavă a fost prezentă cu produse din ramura construcției de mașini, cele ale industriei electrotehnice și de prelucrare a metalelor — ne-a informat **D. TODORVIC, directorul pentru relațiile cu publicul pavilionului R.S.F. Iugoslavia.**

Colaborarea dintre R.S. România și R.S.F. Iugoslavia este excelentă, fapt confirmat de progresele importante înregistrate în ultimii ani în relațiile dintre cele două țări. Este caracteristică în această privință sporirea continuă a volumului schimburilor de mărfuri: dacă în 1964 valoarea acestor schimburi era de 20 milioane de dolari, în 1968 valoarea lor a atins suma de 44,4 milioane de dolari în ambele sensuri, iar în acest an se prevede o nouă creștere importantă. Totodată, s-a ajuns la lărgirea formelor de colaborare și la realizarea unor acțiuni importante în domeniul cooperării.

Ambele părți sînt totuși de părere că nivelul schimburilor de mărfuri atins pînă acum nu reflectă posibilitățile reale și necesitățile celor două țări. În acest sens Tîrgul de la București a constituit un foarte bun mijloc de informare, mai ales pentru că exponatele dau posibilitatea să se vadă totul la fața locului.

Buna organizare a acestui tîrg este o chezășie a extinderii colaborării între țările noastre, precum și a relațiilor economice ale României cu toate țările lumii".

• SÎNTEM OPTIMIȘTI

„PARTICIPAREA italiană la prima ediție a Tîrgului internațional București — a arătat **ANDREA DUPRÈ, directorul pavilionului Italiei** — a fost organizată de Ministerul Comerțului Exterior al Italiei, prin Institutul italian pentru comerț exterior. Pe o suprafață de 4000 mp, 110 întreprinderi au expus în principal mașini-unelte. Am prezentat produse realizate după cea mai nouă tehnologie, unele în premieră mondială, de exemplu, mașina semiautomată de ascuțit și rectificat. De asemenea, o linie tehnologică pentru prelucrarea lemnului, mașini-unelte de ultimul tip, aparatură electronică de măsură și control, mașini textile de mare productivitate, altă aparatură electronică etc.

Participarea la tîrg a fost pregătită prin sondaje privind necesitățile industriei române. Anul trecut am trimis două misiuni comerciale de experți care s-au aflat în România timp de două săptămîni și au studiat cele mai bune căi de a pregăti participarea italiană la Tîrg. Acești experți au vizitat organizații de comerț exterior și centrale industriale și au putut să ne sfătuiască în privința produselor care ar prezenta interes pentru publicul român.

Sîntem foarte optimiști în ce privește posibilitățile de lărgire a colaborării între țările noastre mai ales în domeniul cooperării tehnice și științifice".

• UN TÎRG REPREZENTATIV

„EXPOZIȚIA colectivă a R. D. Germane la primul Tîrg internațional de la București s-a bucurat de o mare afluență de public — a apreciat **JOHANNES OEHME, directorul acestei expoziții.** Contractele încheiate la tîrg cu întreprinderile românești de comerț exterior au corespuns așteptărilor noastre; remarcăm cu deosebită satisfacție că au fost semnate o serie de contracte pe termen lung de mare însemnătate pentru dezvoltarea planificată a economiilor noastre naționale. Cu mare bucurie putem constata că tîrgul a oferit un foarte bun prilej de a căuta noi posibilități în afara cadrului relațiilor de cooperare existente, care vor fi precizate la viitoare negocieri. Putem afirma deci că acest tîrg constituie un important punct de plecare pentru tratativele care vor urma privind schimburile de mărfuri pe perioada 1971—1975 între România și R. D. G.

Din experiența anterioară și cunoașterea celor mai diferite tîrguri putem de asemenea constata că primul Tîrg internațional de la București se înscrie ca un membru reprezentativ în marea familie a manifestărilor de acest gen, meritînd o foarte bună apreciere. Halele puse la dispoziție sînt clădite modern și generos, exigențele unui tîrg internațional fiind, prin urmare, satisfăcute. Se înțelege de la sine că R. D. G. va participa și în viitor la tîrgurile internaționale proiectate a se organiza la București, propunînd totodată să se analizeze dacă profilul manifestărilor viitoare n-ar putea fi completat, pentru a satisface toate ramurile industriei de prelucrare a metalelor".

• MULȚUMIRI PENTRU COOPERAREA AMICALĂ

„ÎN pavilionul Israelului 22 de întreprinderi au expus diferite echipamente industriale, utilaje și aparataje electronice, ca de exemplu: aparate medicale, de medicină nucleară, de cercetare științifică, instalații electronice de semnalizare rutieră, cabluri electrice, echipament pentru irigare. Israelul este specializat mai ales în industria prelucrătoare. Investițiile sînt dirijate către ramuri care necesită capitaluri mai mari și cercetare științifică intensă și adesea nu sînt bazate pe producție de mare serie — ne-a relatat **I. DINARI, directorul pavilionului.**

Participarea Israelului la acest tîrg este o mărturie convingătoare a importanței pe care o acordăm dezvoltării și lărgirii relațiilor economice cu Republica Socialistă România. Poziția noastră a fost întotdeauna inspirată de dorința de cooperare cu toate țările, indiferent de regimul lor social și politic, spre avantajul reciproc. În această poziție noi ne găsim într-o deplină armonie cu principiile care inspiră politica economică a României. Acest lucru s-a exprimat, de pildă, în faptul că schimburile comerciale între cele două țări s-au dublat în fiecare an în perioada 1966—1970.

Nu pot să închei fără a-mi exprima mulțumirile pentru cooperarea amicală a Camerei de comerț și mai ales a Direcției Tîrgului care nu au precupețit nici un efort pentru a ne înlesni organizarea participării".

• AM DORIT CA PUBLICUL ROMÂN SĂ CUNOASCĂ REALIZĂRILE NOASTRE

„DEOARECE la Tîrgul de la Plovdiv, care s-a desfășurat în a doua jumătate a lunii septembrie, între întreprinderile bulgare și române au fost încheiate contracte în valoare totală de 9 milioane de ruble, nu ne-am așteptat să realizăm tranzacții importante la Tîrgul de la București — a precizat **MIRKO NIKOLOV DIMITROV, directorul pavilionului R. P. Bulgaria.** Expoziția noastră a urmărit în primul rînd să permită publicului român, și mai ales specialiștilor, să cunoască realizările industriei bulgare. Totodată, am încheiat contracte în valoare totală de 1,6 milioane de ruble, cifră provizorie deoarece pentru unele articole negocierile cu partenerii români n-au fost încă terminate. Aceste contracte prevăd că vom exporta în România electrocare, materiale electrotehnice, mașini-unelte, piese de schimb etc. Totodată, am achiziționat din România utilaje pentru prospectarea țițeiului, mașini pentru prelucrarea lemnului, piese pentru tractoare ș.a.".

Ansamblul interviurilor a fost realizat de

N. POPOV
I. VIANU
D. DRAGOMIRESCU

RIDICAREA EFICIENȚEI SCHIMBURILOR COMERCIALE PRIN CUNOAȘTEREA PIEȚELOR EXTERNE

URMARE firească a dezvoltării multilaterale și în ritm susținut a economiei, relațiile economice externe ale R.S. România au cunoscut în ultimii ani o extindere și diversificare deosebită. Astfel la nivelul anului 1970, volumul comerțului nostru exterior depășește de 2,5 ori volumul înregistrat în anul 1960. Creșterea volumului comerțului exterior al țării noastre, în viitorul plan cincinal va fi, comparativ cu perioada 1966—1970, de 66%. Numărul țărilor cu care România socialistă întreține relații economice este de 110, iar structura pe mărfuri a comerțului nostru exterior a înregistrat o îmbunătățire considerabilă.

LA ACESTE CÎTEVA DATE care atestă ritmul de creștere a participării țării noastre la diviziunea internațională a muncii, trebuie adăugat faptul că prin aplicarea măsurilor de trecere a activității de import și export în competența directă a ministerelor economice și centralelor industriale, **a crescut cu mult numărul celor preocupați de cunoașterea problemelor de comerț exterior.**

Pe plan comercial, diversificarea producției și a sortimentelor de mărfuri, presupune însă necesitatea cunoașterii de către cei angajați în activitatea de comerț exterior, a pieței potențiale actuale și viitoare precum și a complexului de factori care o influențează. Ca atare ministerelor și organelor economice centrale cu sarcini de comerț exterior, întreprinderilor de comerț exterior și celor aproape 200 de centrale și unități cu statut de centrală **li se cere să folosească documentația științifică și realitățile economice în fundamentarea și îndeplinirea sarcinilor de plan.**

Necesitatea fundamentării științifice cît mai riguroase a participării țării noastre la schimburile internaționale de mărfuri, a fost subliniată de către secretarul general al P.C.R. tovarășul Nicolae Ceaușescu, care la Plenara din 10—13 decembrie 1969 arăta: **„este necesar ca măsurile stabilite privind cunoașterea prețurilor pe piața mondială, conjunctura pieței și perspectivele ei să fie rapid aplicate, atît de organele de planificare și financiare, care trebuie nu numai să facă contabilitate și să plătească diferențele de preț, dar să analizeze temeinic și să intervină efectiv pentru a asigura o desfășurare normală a comerțului nostru exterior".**

Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaționale — ca organ de specialitate — a trecut la îndeplinirea acestor sarcini, orientîndu-și activitatea spre următoarele direcții principale:

a) studierea tendințelor de perspectivă a piețelor externe și elaborarea de prognoze pe termen lung și mijlociu, destinate orientării în perspectivă a producției de export și fundamentării economice a proiectelor de investiție;

b) informarea unităților care desfășoară activitate de comerț exterior, cu date operative asupra conjuncturii economice curente;

c) elaborarea unor studii și întreprinderea unor acțiuni menite să ajute la perfecționarea pregătirii profesionale și de specialitate a lucrătorilor din sistemul de comerț exterior.

Institutul nostru, aflat în cel de al doilea an al aplicării sistemului de desfășurare a muncii de cercetare pe bază de contracte cu unitățile beneficiare, a efectuat studii asupra piețelor unor mărfuri cu pondere în comerțul nostru exterior cum sînt: autocamioane, locomotive Diesel, aluminiu, sodă caustică și sodă calcinată, minereu de fier, poliacetat de vinil, ciment etc. În prezent sînt în curs de elaborare studii asupra perspectivelor, pe perioada 1971—1980, și a altor mărfuri ca: masele plastice stirenice, autoturisme de oraș și teren, încălțăminte, feroaliaje, materiale de finisaj pentru construcții, confecții etc.

Activitatea de studiere în perspectivă a piețelor externe nu se desfășoară numai pe plan vertical, ci și pe plan orizontal. Institutul, prin compartimentele sale de specialitate, studiind economia unor țări partenere în relațiile de comerț exterior. Studiile privind economia țărilor dau date importante asupra situației actuale și a perspectivelor de dezvoltare a agriculturii, industriei, transporturilor, comerțului exterior și finanțelor acestor țări, date asupra politicii lor vamale și de comerț exterior și analizează, atunci cînd este necesar, programele lor de dezvoltare economică. Astfel de studii servesc orientării politicii noastre comerciale, lărgirii și dezvoltării comerțului și cooperării cu un număr tot mai mare de țări, în conformitate cu principiile de politică externă promovate de partidul și guvernul țării noastre. Pînă în prezent au fost elaborate studii monografice despre Franța, Austria, Zambia, Tanzania, Maroc, Kenya ș.a.

O altă latură a activității de studiere a piețelor externe, desfășurată de cercetătorii Institutului nostru privește problemele legate de formele și metodele de comerț exterior practicate pe piața internațională, prestările de servicii conexe activității de comerț exterior. În acest sens au fost elaborate studii asupra perspectivelor transportului în containere, asupra pieței creditelor, comerțului cu licențe și sînt în curs de elaborare altele ca acelea privind politica agricolă a Pieței Comune etc.

Calitatea studiilor efectuate a avut mult de cîștigat prin legarea lor — pe baza contractelor de cercetare — de nevoile concrete ale unor ministere economice, centrale industriale și întreprinderi de comerț exterior. Concluziile lor au devenit practice, fiind legate direct de rezolvarea unor probleme concrete privind sporirea exportului nostru și pătrunderea pe noi piețe externe. Este de relevat faptul că printre beneficiarii studiilor efectuate de Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaționale, se numără Uzina de autocamioane Brașov, Combinatul petrochimic Borzești, Grupul de uzine auto Pitești, Fabrica de anvelope Danubiana, institute de proiectare, ministere economice etc.

Realizări s-au obținut și în domeniul informării operative asupra evoluției situației conjuncturale curente a principalelor piețe externe. Institutul nostru este, în prezent, în situația de a furniza celor interesați, direct, prin telex sau prin poștă, sub forma unui buletin economic zilnic, date asupra evoluției pieței principalelor mărfuri de bursă (cereale, bumbac, lînă, uleiuri vegetale, cafea, cacao, citrice, metale feroase și neferoase, metale rare, produse petroliere, cauciuc natural etc.) în principalele centre internaționale de comerț cum sînt: Londra, Anvers, Rotterdam, Paris, New-York etc. În afara știrilor privind conjunctura mărfurilor de bursă, se furnizează întreprinderilor de comerț exterior, centralelor, etc. un volum mare de știri referitoare la tranzacții, proiecte de investiții, licitații, operații de credit, acțiuni de cooperare economică etc. Aceste date sînt destinate folosirii de către abonații noștri, în mod operativ, în orientarea lor la contractarea planului de import și export, în inițierea unor acțiuni de prospectare de noi piețe sau a unor acțiuni de cooperare etc.

În cursul acestui an, colectivul Institutului, în dorința de a îmbogăți posibilitățile de documentare și perfecționare a pregătirii profesionale a lucrătorilor din comerțul exterior, a inițiat publicarea unor lucrări, de largă circulație, în colecții profilate pe principalele aspecte ale studierii piețelor externe. Astfel, în colecția „Tendințe pe piața mondială" s-au publicat studii privind piețele de mărfuri ca: aluminiu, butadiena, cereale, transportul în containere etc. În colecția „Biblioteca exportatorului" au apărut pînă în prezent două lucrări: „Cum lucrează pe piață firmele capitaliste" și „Practici de marketing pentru promovarea exportului". Acestea și altele care vor mai apărea, urmăresc să țină la curent pe cei interesați cu practica actuală internațională în domeniul formelor și metodelor de comerț exterior, al prospectării și pătrunderii pe noi piețe etc. Același scop îl urmărește și colecția „Management — arta de a conduce" al cărei prim număr va apărea în curînd.

Folosirea rezultatelor activității de cercetare a piețelor externe, de studiere permanentă a conjuncturii economice internaționale, constituie un mijloc important pentru sporirea eficienței economice a comerțului exterior.

Față de această cerință, considerăm că una din problemele importante ale efortului ce se face în direcția optimizării comerțului nostru exterior, o constituie crearea unor grupe de economiști conjuncturiști nu numai la nivelul ministerelor și organelor economice centrale cu sarcini de comerț exterior, ci și la nivelul centralelor și întreprinderilor de producție. Crearea unor astfel de grupe și încadrarea lor cu economiști pregătiți, stabilirea unei conlucrări a acestora cu Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaționale și cu serviciile de conjunctură și parteneri din întreprinderile de comerț exterior, ar reprezenta un pas important pe calea folosirii conjuncturii economice în elaborarea și fundamentarea programelor de comercializare și producție. **Este necesar să ajungem la stadiul în care întotdeauna cercetarea să preceadă și să stea la baza luării hotăririlor de către organele de conducere din centrale, întreprinderi** etc. Aceasta deoarece cercetarea conjuncturii economice, elaborarea de prognoze pe perioade cît mai îndelungate și confruntarea permanentă a acestora cu realitățile economice sînt instrumente tot mai mult solicitate în condițiile actuale ale comerțului internațional cînd cumpărătorii sînt cei care dictează tot mai mult condițiile pieței, iar durata de viață a produselor s-a scurtat mult.

Deși în țara noastră activitatea de studiere a piețelor externe la nivelul cerințelor actuale este încă abia la început urmărim perfecționarea permanentă a metodelor de investigare a piețelor externe, a metodelor de corelare cît mai eficientă a realităților piețelor externe cu cerințele economiei noastre naționale, coordonatele activității noastre în această direcție fiind **cunoașterea realităților economice din țară și străinătate, previziune în perspectivă largă și orientarea științific fundamentată în dezvoltarea comerțului nostru exterior.**

Gheorghe MARCU
director general adjunct al Institutului pentru studierea conjuncturii economice internaționale

Cursuri de reciclare a cunoștințelor

SFERA tot mai largă de probleme economice și organizatorice care condiționează dezvoltarea schimburilor noastre externe a făcut deosebit de actuală reciclarea cunoștințelor lucrătorilor care desfășoară activități în acest domeniu. Ținînd seamă de aceste necesități, Ministerul Comerțului Exterior a inițiat un curs de reciclare a cunoștințelor care se va desfășura pe parcursul a 7—8 luni, cu scoatere de la locul de muncă, timp de 2—3 zile în ultimă decadă din fiecare lună. Conducerea cursurilor este asigurată de specialiști din Ministerul Comerțului Exterior, Banca Română de Comerț Exterior, cadre didactice din Academia de Studii Economice.

Prima dezbatere pe tema: „Politica comercială a R.S. România", a avut loc în zilele de 26 și 27 octombrie a.c. În cuvîntul introductiv, tov. ing. **Cornel Burtică**, ministrul comerțului exterior, a subliniat importanța pe care ministerul o acordă cursurilor de reciclare, care sînt concepute a fi un prilej favorabil pentru reîmprospătarea cunoștințelor și însușirea unor probleme noi privind dezvoltarea schimburilor noastre externe, a unor metode moderne de analiză. În continuare, tovarășii: **Napoleon Fodor** și **Nicolae Finanțu**, directori generali și **Aurel Ionică**, director general adjunct în M.C.E. au prezentat expuneri privind aspecte ale politicii comerciale a țării noastre în relațiile cu țările socialiste, cu cele capitaliste industriale și cu cele în curs de dezvoltare. În încheiere tovarășul ing. **Mircea Bădică**, secretar general al M.C.E., a prezentat unele concluzii privind orientarea geografică de perspectivă a comerțului exterior românesc în perioada 1971—1975.

Tematica expunerilor a trezit un viu interes în rîndul celor peste 150 de participanți din cadrul M.C.E., din diverse ministere economice și din întreprinderi de comerț exterior, dintre care un număr însemnat au dezbătut o serie de aspecte ale problemelor analizate.

În luna noiembrie vor fi dezbătute probleme privind activitatea financiar-valutară în relațiile economice internaționale, după care în lunile următoare, vor fi abordate o serie de teme cum sînt: marketingul internațional, managementul în activitatea de comerț exterior, sistemul informațional, gestiunea economică a întreprinderilor de comerț exterior, eficiența schimburilor externe, probleme de drept comercial internațional etc.

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

● ISCE INDUSTRIALEXPORT. — Un contract încheiat cu parteneri din R. P. Bulgaria prevede exportul unui set de piese de schimb pentru instalația de foraj puțuri de apă F.A. 12. Au fost exportate, pe lîngă alte mărfuri, piese de schimb pentru utilaj petrolier în valoare de peste 400 000 lei valută în U.R.S.S. și R. P. Chineză, precum și utilaj pentru industria chimică, în valoare de 640 000 lei valută, în U.R.S.S.

● ISCE EXPORTLEMN. — Au fost încheiate contracte care prevăd, printre altele, exportul a 200 t hîrtie. de ziar în Liban, 1 300 t P.F.L. în Anglia și Suedia, 180 mc cherestea de rezonanță în R. F. a Germaniei și Japonia, 38 500 mc lemn de fag pentru celuloză, 125 000 mp furnir și 150 t hîrtie velină pentru scris în Austria, 1 460 t cherestea de fag în Italia, 1 300 mp panel în Irlanda, 160 mc cherestea de stejar în Suedia și Austria, 715 t saci de hîrtie în Iran.

● ISCE TEHNOFORESTEXPORT. — In prima parte a lunii octombrie a.c. a fost livrată la export mobilă în valoare de 4 920 000 lei valută în U.R.S.S., R. S. Cehoslovacă, R.P. Ungară, R. P. Polonă și în valoare de 1 600 000 lei valută in R. F. a Germaniei, Anglia, S.U.A., Austria, Franța, Suedia. Din grupa ambalajelor au fost livrate 708 mc lăzi de fag către firme partenere din U.R.S.S., 354 mc în Cipru, 611 mc în Grecia, precum și 3 400 butoaie pentru bere în U.R.S.S. Săniuțe în valoare de 90 000 lei valută au fost livrate clienților din R. F. a Germaniei și Olanda. Un lot de utilaje pentru instalații complete de prelucrare a lemnului. în valoare de 438 000 lei valută, a fost livrat în Iran.

● ISCE GEOMIN. — La Teheran a fost încheiat recent un contract de cooperare, în valoare de 240 000 dolari, cu firma „Douna Co.", care prevede ca partea română să efectueze cercetări tehnologice pe o probă de minereu, să elaboreze proiectul general și de execuție necesar construirii și punerii în funcțiune a unei flotații de 125 t/zi, cu posibilitatea extinderii la 250 t/zi, să furnizeze utilajele și echipamentele necesare flotației la capacitatea de 125 t/zi, inclusiv piese de schimb pe timp de un an de la punerea în funcțiune.

● ISTEI ROMTRANS. — Recent au fost importate din U.R.S.S. 63 000 t minereu de fier, 25 000 t metale, 10 700 t cărbuni, 11 950 t cocs. 12 000 t apatită. În U.R.S.S. au fost exportate 740 t mașini, 1 400 t produse ale industriei chimice, 4 170 t produse lemnoase, 7 870 t metale, 800 t produse ale industriei ușoare, 120 t mobilă, 100 t minerale.

INFORMATICA

CONSIDERAȚII PRIVIND SISTEMUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ ȘI CONDUCERE (I)

La întîlnirea sa cu specialiști din domeniul tehnicii electronice de calcul și al informaticii economice, care a avut loc la 17 septembrie 1970, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, a subliniat necesitatea elaborării și promovării unei concepții unitare în realizarea sistemului național de informatică și conducere, **indicînd orientările de bază pentru îmbunătățirea și dezvoltarea activităților în această direcție, corespunzător cerințelor actuale și de perspectivă. Apreciem că este de datoria tuturor specialiștilor și colectivelor care au preocupări în problemele informaticii la scară națională să contribuie la realizarea cerințelor formulate la această întîlnire.**

Autorii prezentului articol expun considerații rezultate din preocupările lor în acest domeniu, ca și din activitatea practică, care a făcut necesară reflectarea asupra unor aspecte apărute pentru prima oară cu o deosebită claritate la consfătuirea amintită.

ÎNTR-UN ARTICOL anterior [1]) s-a exprimat un punct de vedere asupra modului în care poate fi redată concepția unitară referitoare la un sistem național de informatică și conducere. Astfel, concepția unui sistem de informatică și conducere poate fi definită printr-un set de concepte care trebuie să cuprindă :

- definirea noțiunii de sistem de informatică și conducere
- obiectivele generale ale sistemului, în final și pe etape
- modul de structurare al sistemului :

— structura generală a sistemului din punctul de vedere al orientărilor funcționale, administrative, teritoriale și de sinteză, în final și pe etape ;
— structura generală a sistemului din punct de vedere tehnic, în final și pe etape ;
— structura generală a sistemului din punct de vedere geografic ;

- modul de studiere, proiectare, realizare și punere în funcțiune a sistemului
- modul de dotare cu echipamente
- modul de pregătire a cadrelor pentru sistem
- modul de conducere și exploatare al sistemului
- principii de corelare cu structurile organizatorice și funcționale ale economiei.

În cele ce urmează se vor examina aspecte legate de fiecare din conceptele de mai sus.

Definirea noțiunii de sistem de informatică și conducere

ÎN INFORMATICĂ, la fel ca în oricare alt domeniu al științei sau tehnicii, se operează cu noțiuni sau concepte, pentru descrierea diferitelor fenomene și aplicații care îi sînt proprii. Determinarea și definirea acestor concepte asigură o bază solidă pentru întregul eșafodaj conceptional privind realizarea unui sistem național de informatică și conducere. Printre cele mai importante concepte sînt acelea de sistem informatic și de sistem de informatică și conducere, asupra cărora nu se va reveni, avînd în vedere explicitarea acestora într-un articol anterior (1).

Extinzînd definiția generală a sistemului, ca un ansamblu organizat de părți legate prin interacțiuni determinate, prin **sistem de informatică și conducere a unui organism economic, social-cultural etc. se înțelege un ansamblu de metode, proceduri și mijloace care permite conducerea și controlul funcțiunilor respectivului organism în vederea atingerii unor obiective predeterminate.**

Cu alte cuvinte, **a proiecta** un sistem de informatică și conducere, pentru un organism concret, înseamnă **a preciza în mod concret metodele, procedurile și mijloacele** aplicate unor funcțiuni cunoscute pentru a permite conducerea și controlul în vederea atingerii obiectivelor propuse.

Orice **metodă**, aparținînd sistemului, fixează maniera de a determina și utiliza factorii necesari, pentru a atinge, în condițiile anumitor restricții, un obiectiv oarecare. Aceasta se exprimă prin **reguli** definite prin formularea precisă și condensată a unui ansamblu de operații logice sau matematice. Printre metodele utilizate se pot enumera : calculul probabilităților, statistica, cercetarea operațională, analiza rețelelor etc.

Mijloacele unui sistem de informatică și conducere sînt reprezentate prin toate organele sau echipamentele, utilizate pentru a efectua operațiuni asupra informației cum sînt : captarea, pregătirea, controlul, transmiterea, înmagazinarea, prelucrarea și difuzarea.

Procedurile unui sistem cuprind operațiile necesare pentru a trata cu ajutorul

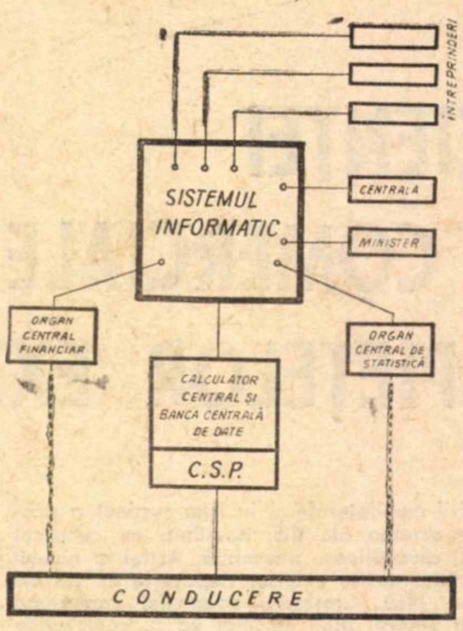

Schiță generală a modului în care un sistem informatic unitar servește întregul ansamblu al economiei naționale

mijloacelor lui, **informațiile** și **regulile**. În cadrul procedurilor intră și programele de calcul.

Oricărui sistem de informatică și conducere îi este proprie funcțiunea de prezentare a datelor necesare și suficiente pentru luarea deciziilor și funcțiunea de control al aplicării și executării deciziilor. Acestor funcțiuni în sistem îi sînt asociate două canale de circulație a informațiilor spre și de la nivelul sau nivelele de decizii.

Un sistem de informatică și conducere este compus din mai multe sisteme sau aplicații, proiectate și realizate în așa fel încît să permită integrarea treptată, pe măsura realizării lor, într-un singur tot, fără discontinuitate, fie între diferitele lanțuri de tratare a informației, fie la frontierele diferitelor aplicații.

Din punct de vedere funcțional la un sistem de informatică și conducere interesează modul cum se rezolvă :

- problemele informaționale la toate nivelele
- procesele de decizie automată (programate)
- procesele de simulare
- procesele de decizie ale conducerilor, în special la nivelele superioare de conducere.

După cum s-a arătat într-un articol precedent (2), construirea sistemului național de informatică și conducere, care să asigure toate aspectele de mai înainte nu se poate face decît de jos în sus, de la unitățile producătoare către conducerile de ramură și pe întreaga economie. In același timp este necesar să se acționeze și în sfera conducerii întregii economii, dar se pot rezolva într-o primă etapă numai anumite aspecte din cele menționate mai înainte. Cu alte cuvinte, privind în timp evoluția sistemului național de informatică și conducere, se va putea remarca că sistemele informaționale actuale (manuale) vor începe să fie înlocuite, în general, cu sisteme informatice de tipul I (care acționează pe o bază pur informațională, dar prin mijloace electronice) ; apoi, în verigile de jos ale economiei, acestea încep să se transforme, treptat, în sisteme de tipul II (în care intervin și decizii automate), urmînd ca trecerea la sisteme de tipul II să se realizeze succesiv, cu precauție, și la nivelele superioare ale economiei etc.

De asemenea, din punct de vedere tehnic trebuie luată în considerație trecerea în timp de la un sistem manual, la unul de clasă B (cu transmisii de date pe purtător fizic sau prin linii de telecomunicații) și apoi la unul de clasă C (cu interconectare electrică și lucru simultan la distanță). Obiectivul final va fi construirea unui sistem complet de clasă C la scară națională, dar trebuie să admitem că atingerea acestuia va cere poate cîteva decenii.

Din cele de mai sus. rezultă importanța definirii corecte a sistemelor de informatică și conducere, a claselor și tipurilor de asemenea sisteme, pentru că numai astfel întregul edificiu conceptional, care trebuie să asigure și o prevedere a etapelor de parcurs în timp, poate fi creat.

La fel de importantă este și definirea noțiunii de informație și a tipurilor de informații. Într-un articol anterior (1) au fost definite informațiile active (operative), informațiile pasive (cum sînt cele contabile și statistice) și informațiile previzionale. S-a arătat, de asemenea, că într-o întreprindere ponderea covîrșitoare o prezintă informațiile operative. Este interesant de remarcat că în aria conducerii operative a unei întreprinderi, în care interesează tocmai informațiile operative, există cele mai mari posibilități de a se programa (automatiza) deciziile. Într-un alt articol (3) s-a arătat că din deciziile unei întreprinderi un procent de 80—90% sînt programabile. Cam același este și procentul informației operative într-o întreprindere, iar restul sînt informații pasive și previzionale. Uneori apar confuzii în privința clasificării informațiilor după criteriul situării în timp față de procesul reprezentat. Astfel, informația pasivă, dedusă din informația operativă, rămîne tot pasivă, în esență, chiar dacă este obținută mai rapid datorită mijloacelor moderne actuale. A obține mai operativ informația statistică, de exemplu, nu înseamnă că aceasta este. în sine, o informație operativă. Aceste observații sînt utile în stabilirea ponderilor diferitelor fluxuri informaționale în întreprindere și în afara întreprinderilor și deci la scara întregii economii.

Obiectivele generale ale sistemului, în final și pe etape

ACTUALUL sistem informațional național, datorită prelucrării manuale a datelor și transmiterii acestora pe bază de documente din hîrtie, a căpătat o structură cu mai multe canale :

a). canalul întreprindere-centrală-minister — C.S.P. prin care se scurg informații industriale, economice, financiare ;
b). canalul întreprindere (sau alt organism social, cultural, administrativ etc.) — direcție județeană de statistică — Direcția Centrală de Statistică — C.S.P., prin care se scurg informații statistice cu caracter economic precum și cu caracter neeconomic ;
c). canalul întreprindere — bancă — centrală — Ministerul Finanțelor — C.S.P. prin care se scurge cu prioritate informația financiară, precum și informații referitoare la realizarea investițiilor ;
d). canalul întreprindere — întreprindere regională de aprovizionare tehnico-materială — Departamentul de Aprovizionare Tehnico-Materială — C.S.P. prin care se scurg informații necesare planificării și rezolvării operative a aprovizionării tehnico-materiale ca sistem între producători și utilizatori (acest canal este în curs de constituire)

Sistemul de informatică și conducere economică presupune o structură în care întregul sistem informațional al țării va avea un caracter integrat, corelat cu o structură de asemenea integrată a verigilor economice, administrative și sociale. Un asemenea sistem informatic evoluat presupune un singur canal de scurgere a informațiilor, concentrarea acestora în bănci unice de date, unele cu caracter național. Acest sistem unic presupune excluderea oricărei duble înregistrări, dar cu posibilitatea de a obține prompt în fiecare verigă, la fiecare nivel de conducere, informațiile necesare obiectivelor urmărite la nivelul respectiv. Sistemul unitar poate fi imaginat prin interconectarea electrică a întregii rețele de calcul, în care se implantează bănci electronice de date. ansablul acționînd ca un veritabil sistem nervos al societății, asigurînd reglajele locale pentru buna funcționare a fiecărei verigi din economie și toate elementele necesare pentru ca la nivele superioare de conducere să se poată lua decizii cît mai apropiate de optim. Structurarea informațiilor înseși va trebui să corespundă scopurilor majore ale planificării și conducerii societății.

În fig. 1 se schițează global un asemenea sistem, remarcînd cîteva proprietăți:

- nu circulă nici o informație directă între întreprinderi și centrale, ministere, ci numai prin SISTEM ;
- SISTEMUL cuprinde toate datele industriale, economice, financiare, tehnice, sociale etc... organizate în bănci de date, eventual specializate, și distribuite teritorial într-un anumit mod ;
- organul central financiar nu mai transmite date la C.S.P., căci din SISTEM își culege și C.S.P. în mod automat toate datele financiare necesare. În schimb organul financiar va raporta direct conducerii statului sesizarea unor aspecte specifice. La fel vor sta lucrurile cu D.C.S. ca și cu alte organe de sinteză ;
- C.S.P. va dispune de un puternic sistem de calcul pentru planificarea macroeconomică, dispunînd de o bancă de date proprie. Realizarea sistemului de informatică și conducere va duce la modificări în structura organizatorică a societății. Se poate prevedea concentrarea funcțiilor de sinteză economică într-un singur organism, dar cu păstrarea unor activități privind unele aspecte economice, sociale etc. în cadrul unor organe centrale specializate cu personal redus.

În concepția de mai sus sistemul de informatică și conducere în final va fi un sistem complet de clasă C în realizarea căruia vor trebui parcurse o serie de etape succesive, cu obiective parțiale pentru fiecare etapă.

Trecerea de la sistemul vechi la sistemul nou trebuie să aibă în vedere :

a) **Perfecționarea fluxului informațional manual actual.** Această sarcină a revenit Direcției Centrale de Statistică, atît înainte cît și după aprobarea programului de dotare a economiei naționale cu echipamente moderne de calcul. Sarcina rămîne în vigoare avînd în vedere că ponderea sistemelor informaționale manuale va fi foarte mare și în următorii ani. Concepțiile informaționale moderne permit o revizuire a sistemelor informa-

ţionale manuale, fiind posibile încă îmbunătăţiri substanţiale.

b) **Raţionalizarea şi simplificarea evidenţelor primare.** Pentru introducerea cu succes a informaticii este necesară o pregătire minuţioasă a evidenţelor primare: tehnico-operativă, contabil-financiară şi statistică. În prezent situaţia cea mai grea o prezintă evidenţa tehnică — operativă şi fără punerea la punct a acestor evidenţe chiar pentru sistemul informaţional manual nu va fi posibil să se treacă la etapele informaticii.

c) **Constituirea de centre teritoriale de calcul.**

Embrionul sistemului îl vor constitui centrele teritoriale de calcul. De aceea, apariţia lor se impune de pe acum, deşi în funcţionarea lor pe parcurs vor interveni atît modificări de ordin tehnic cît şi modificări de preocupări.

La început centrele teritoriale vor fi întreprinderi economice, care execută calcule electronice pentru întreprinderi şi alţi beneficiari, ceea ce va asigura utilizarea economică a calculatoarelor în anii 1971—1975. În acelaşi timp cu ajutorul centrelor teritoriale se pot constitui unele sisteme informatice la scară naţională, cum este sistemul aprovizionare tehnico-materială, ca şi a altor sisteme prevăzute de Program. Într-o primă etapă datele vor fi transportate de la centrele teritoriale către Bucureşti, pe un suport fizic (bandă perforată, bandă magnetică etc....), dar şi prin unele transmisii telex.

Din punct de vedere tehnic, în cincinalul 1976—1980 urmează să se treacă la interconectarea centrelor teritoriale de calcul prin magistrale pentru transmisia de date, ceea ce va favoriza dezvoltarea mai rapidă a unor subsisteme informatice naţionale.

Un alt proces care va avea loc după anul 1974 va fi acela al trecerii la dotarea unui număr tot mai mare de întreprinderi cu calculatoare electronice proprii şi transformarea treptată a unor centre teritoriale în bănci de date şi centre care rezolvă problemele de interes regional sau naţional şi numai în secundar pentru beneficiari izolaţi.

De asemenea, se va putea trece la conectarea electrică a calculatoarelor de întreprinderi cu centrele teritoriale, dezvoltarea considerabilă a consolelor teleinformatice, legate de centrele teritoriale pentru un mare număr de beneficiari ca şi pentru organe de sinteză, respectiv va începe cristalizarea unei veritabile reţele informatice naţionale, care nu înseamnă încă SISTEMUL final, dar care începe să se apropie de acest obiectiv.

d) **Codificarea unică a produselor şi serviciilor din economia naţională**, necesitate evidentă pentru un sistem unic de planificare şi conducere cu ajutorul informaticii. Acţiunea de codificare va trebui apoi extinsă şi asupra altor obiective. Apoi vor urma corecţii ale codificării ţinînd cont de evoluţia tehnică, de principiile evoluate de organizare a fişierelor de date şi băncilor de date.

e) **Constituirea unei biblioteci naţionale de programe tipizate,** ca factor important şi evident al creării unui sistem informatic unitar naţional. Biblioteca va fi constituită din subbiblioteci pentru gestiunea întreprinderilor, pentru proiectare în fiecare ramură a tehnicii, pentru lansarea şi urmărirea investiţiilor etc.

f) **Dezvoltarea unui sistem informatic** pentru sistemul financiar-bancar.

Deşi în final sistemul informatic financiar-bancar se va topi în SISTEMUL general, pentru mulţi ani este nevoie ca actualul sistem informaţional în domeniul financiar-bancar să fie mecanizat şi automatizat. Din punct de vedere informatic, sistemul financiar-bancar va fi privit astăzi ca un sistem în sine, izolat şi deci proiectat şi realizat ca atare. Acest lucru se va realiza prin dotarea sistemului financiar-bancar cu un calculator central la Bucureşti şi dezvoltarea sa ulterioară într-un mod care urmează a fi proiectat fie prin utilizarea numai a centrului de la Bucureşti, fie prin utilizarea acestuia şi a centrelor teritoriale.

Între timp se vor dezvolta considerabil şi sistemele informatice ale întreprinderilor. Acum începe să se pună problema dublurilor de înregistrări şi operaţii la întreprinderi şi în sistemul financiar-bancar. Acestea trebuie eliminate printr-o integrare în SISTEMUL general al funcţiilor financiare ale întreprinderilor. Este greu de precizat acest moment. Este sigur însă că problema se va pune în mod similar nu numai faţă de întreprinderi, ci faţă de orice alt sistem care are puncte de contact cu sistemul financiar-bancar.

g) **Sistemul informatic al aprovizionării tehnico-materiale.**

Urgenţa perfecţionării sistemului de aprovizionare tehnico-materială impune ca să se realizeze cu prioritate sistemul informatic adecvat. **Acesta va fi primul sistem informatic mai avansat la scară naţională care se va dezvolta în ţară** şi care va utiliza centrele de calcul uzinale, centrele teritoriale de calcul şi un calculator central pe economie. Sistemul informatic al aprovizionării tehnico-materiale, datorită complexităţii sale, va trebui conceput ca format din subsisteme pentru metal, produse lemnoase, produse chimice, produse electro-tehnice etc.., fiecare subsistem urmînd a fi rezolvat separat, succesiv în timp, datorită atît lipsei de experienţă în acest domeniu, dar mai ales posibilităţilor de analiză, proiectare şi resurselor de dotare limitate ca mijloace tehnice. Trebuie avut în vedere că fiecare subsistem de aprovizionare tehnico-materială se plasează între sisteme de producţie şi utilizatori şi deci, pentru o bună funcţionare a ansamblului, trebuie să se rezolve şi problemele informatice ale întreprinderilor care intră treptat în contact cu sistemul informatic al aprovizionării tehnico-materiale.

De aceea, considerînd ca prioritate majoră aprovizionarea cu metal a economiei, primul subsistem informatic la scară naţională va fi cel pentru metal. Aceasta implică acordarea obligatorie de priorităţi în rezolvarea problemelor informatice ale combinatelor siderurgice şi ale întreprinderilor mari consumatoare de metal, deci celor din construcţia de maşini. Rezolvarea problemelor informatice ale acestor întreprinderi se va face atît prin dotarea cu calculatoare electronice proprii în cazurile în care se justifică prin mărimea întreprinderii şi pregătirea ei pentru încărcarea unui calculator electronic propriu sau prin utilizarea capacităţilor centrelor teritoriale de calcul. Rezultă deci de aci că la centrele teritoriale se vor acorda anumite priorităţi de utilizare a calculatoarelor, în funcţie de cerinţele majore la scară naţională.

h) **Sistemul informatic al planificării economiei naţionale**

Este sistemul care va cunoaşte cea mai interesantă evoluţie întrucît în final va trebui, conform fig. 1, să corespundă sistemului de planificare şi conducere automatizată a economiei. Pînă atunci însă va trebui să parcurgă o serie de etape:

— Crearea în primul rînd a unui **sistem automatizat** de calcule de plan la C.S.P., care se dotează cu un calculator electronic propriu. Pentru aceasta trebuie însă create **modelele** economice corespunzătoare. Pe baza acestora se vor elabora **programe de calcul,** ceea ce constituie o muncă într-o oarecare măsură mai simplă, cu caracter tehnic. Sistemul de modele revine a fi creat prin lucrări de cercetare economico-matematice de amploare. În această etapă **datele** cu care se va opera pe calculator provin tot prin mecanismele clasice prin care C.S.P. le obţinea şi pînă acum, cu deosebire că în anumite verigi se va face simţită tehnica de calcul.

— Treptat, **sistemul automatizat de calcule de plan** va beneficia de întărirea verigilor informatice din economie, de la întreprinderi, din sistemul aprovizionării tehnico-materiale, prin canalul informaţiilor statistice, din sistemul financiar-bancar etc., pe baza utilizării tehnicii de calcul.

Astfel în etapa iniţială tehnica de calcul va crea sisteme informatice pentru unităţi economice şi va întări sistemele informaţionale ale canalelor existente la scară naţională. Apoi vor începe procese de integrare informatică de două categorii:

— între întreprinderi şi canalele informatice naţionale

— între canalele informatice naţionale înseşi în aşa fel încît în final să se obţină SISTEMUL general şi construirea **sistemului automatizat de planificare şi conducere a economiei.**

De aceea, construirea SISTEMULUI general începe, de fapt, de pe acum, fundamentul constituindu-l informatica în întreprinderi, simultan avînd loc întărirea unor canale informatice naţionale şi atacarea problemelor centrale legate de activitatea C.S.P. prin realizarea sistemului automatizat de calcule de plan.

i) **Sisteme informatice pentru întreprinderi, grupuri de uzine, centrale, ministere**

În înţelegerea procesului continuu în care se tinde către SISTEMUL general va trebui ca la început, păstrînd un cadru general care să favorizeze realizarea treptată a acestuia, ponderea cea mai mare să se acorde creării sistemelor informatice ale întreprinderilor pornind şi în cazul acesta treptat, cu prioritate privind funcţiunile la care optimizările conduc la eficientă economică ca de exemplu conducerea producţiei, gestiunea materialelor etc. De asemenea se va trece la crearea de sisteme informatice pe centrală sau pe minister, aceste forme fiind prevăzute a fi experimentate, urmînd a se lua hotărîri corespunzătoare de la caz la caz.

M. DRĂGĂNESCU
C. DUMITRAŞCU
Gh. PISĂU
M. GURAN
I. GEORGESCU

de la Scretariatul permanent al Comisiei guvernamentale pentru dotarea cu echipamente de calcul şi automatizarea prelucrării datelor şi Institutul Central de Informatică

---

[1] **Secretariatul Permanent al Comisiei Guvernamentale pentru Dotarea cu Echipamente de Calcul şi Automatizarea Prelucrării Datelor:** Informaţia şi Informatica „Viaţa economică", nr. 43 din 23 octombrie 1970, pag. 7—8;

[2] **M. Drăgănescu:** Realizarea unui sistem unitar informatic, „Viaţa economică", nr. 44, din 30 octombrie 1970, pag. 9—10;

[3] **C. Cojocaru:** Conducerea faţă-n faţă cu calculatorul, „Viaţa economică" nr. 44, din 30 octombrie 1970, pag. 12—13.

[4] **M. Drăgănescu, C. Dumitraşcu, Vl. Ticovschi:** Coordonatele politicii naţionale de înzestrare cu echipamente moderne de calcul, „Viaţa economică", nr. 43 din 23 octombrie 1970, pag. 3—4;

SERVICE-UL PENTRU CALCULATOR

UN SPECIALIST ÎŞI EXPUNE CONCEPŢIILE ÎN 5 ÎNTREBĂRI ŞI RĂSPUNSURI

SERVICE-ul — activitatea de deservire a produselor după vînzare — a devenit o preocupare la fel de importantă şi indispensabilă ca şi concepерea şi producţia lor.

„Produs" menit să completeze activitatea industriei moderne, necesitatea lui nu s-ar mai cere argumentată în cazul echipamentelor de prelucrare automată a datelor. Un singur argument totuşi: o oră de staţionare a unui calculator electronic de capacitate medie — al cărui cost se ridică la mai multe milioane de lei şi care pentru a funcţiona economic trebuie să lucreze 24 de ore din 24 — este un „lux" care se cifrează la sume extrem de ridicate.

1) Care este rolul service-ului în utilizarea eficientă a echipamentelor de calcul?

— Cel mai bun răspuns ni se pare a fi afirmaţia făcută de vicepreşedintele firmei I.B.M., L. L. Horn, în interviul acordat revistei „Viaţa economică" (nr. 43 din 30 octombrie 1970): „Dispunem de specialişti excelenţi în proiectare, producţie, desfacere, deservirea clienţilor. În măsura în care creezi încrederea în firma ta, lansezi un produs bun şi asiguri un serviciu excelent după vînzare, reputaţia pe care ai dobîndit-o îţi vinde produsul". Aceeaşi concepţie asupra importanţei service-ului o găsim la toate firmele de specialitate: „Odhner", „Facit", „Philips", „Rank-Xerox", „N.C.R.", „Olivetti" etc.

Deservirea clienţilor sau serviciul după vînzare a devenit un „produs" tot atît de necesar, dar şi de rentabil ca şi echipamentul respectiv.

2) Cum se prevede a se „produce" service-ul la echipamentele de calcul în România?

— În organizarea acestei activităţi a fost adoptat principiul „centralizării la scară naţională" a service-ului prin „Întreprinderea pentru întreţinerea şi repararea utilajelor de calcul" (I.I.R.U.C.) În ţara noastră sînt peste 200 tipuri de utilaje de calcul în special de mică mecanizare cumpărate de la peste 60 de firme diferite. Echipamentele sînt răspîndite în toată ţara. În aceste condiţii, utilizarea cadrelor de „service", ca şi cumpărarea de piese de schimb, eventual confecţionarea lor, pot fi realizate cu mai multă eficienţă de către o organizaţie unică, specializată. Se poate afirma că service-ul centralizat poate asigura în timp real date despre utilizare, despre dotare, despre comportarea echipamentelor şi despre necesităţi de dotare. De asemenea, această formă permite specializarea cadrelor pe competenţe tehnice ierarhizate, care pot interveni sigur şi rapid.

Consultarea în permanenţă şi colaborarea cu furnizorii străini şi cu fabricile producătoare interne, este o practică obligatorie în service, ori numai organizarea lui centralizată permite stabilirea unor relaţii directe cu firmele producătoare.

În activitatea de service, sînt foarte dese cazurile cînd la nivelul conducerii lui, trebuie luate decizii operative pentru a declanşa acţiuni speciale cum sînt: chemarea unui specialist străin la o intervenţie; achitarea unei facturi pentru o piesă transportată cu mare urgenţă, sancţionarea unui client care face abuzuri în exploatarea incorectă a unui echipament, cumpărarea sau închirierea unui utilaj special etc. Service-ul centralizat elimină circuitul aprobărilor ierarhice care duc la deteriorarea calităţii primordiale: PROMPTITUDINEA.

Apoi, ţinînd seama că fabricaţia internă de echipamente pentru pregătirea, transmiterea şi prelucrarea datelor va spori, service-ul centralizat trebuie să joace un rol crescînd în domeniul controlului calităţii acestor produse, contribuind la îmbunătăţirea ei, atît sub aspect EXECUŢIE ECHIPAMENTE, cît şi sub aspect UTILIZARE ECHIPAMENTE.

3) Care este stadiul dezvoltării I.I.R.U.C.-ului?

— În prezent, întreprinderea se compune dintr-o centrală la Bucureşti şi 37 de filiale în ţară. Ea dispune de 700 salariaţi din care 300 în filiale, un parc contractat de 30.000 maşini de la clienţi printre care şi cele 2 sisteme I.B.M. 860, de la Universitate şi Academia de Studii Economice. Printre acţiunile întreprinse menţionăm activitatea de şcolarizare în întreprinderi, concretizată în 35 cursuri, totalizînd 9000 om/zile şi cea de specializare la firmele producătoare care totalizează 56 trimiteri echivalent a 5.500 om/zile.

În perspectivă se prevede sectorizarea ţării în 6 zone-divizii, fiecare avînd un sediu central şi coordonînd filialele satelit. În anul 1972 — an de atingere a indicatorilor proiectaţi — reţeaua naţională de service va cuprinde aproximativ 1100 filiale cu sedii proprii şi aproximativ 50 puncte permanente la beneficiarii care au în dotare calculatoare mari

4) Care ar fi cea mai raţională subordonare a întreprinderii de service pentru calculatoare: faţă de fabricant, sau faţă de utilizator?

— După opinia noastră, este mai raţional ca această întreprindere să aparţină utilizatorului şi nu fabricantului. Ne bazăm opinia pe următoarele trei argumente: producătorul este constituit din mai multe fabrici, fiecare cu problemele ei; în perspectivă, în ţara noastră se cristalizează un utilizator unic — „SISTEMUL NAŢIONAL DE INFORMATICĂ ŞI CONDUCERE"; deocamdată cele mai multe echipamente ale parcului naţional sînt importate. Actuala subordonare este deci cea mai potrivită.

5) Este în măsură I.I.R.U.C.-ul să răspundă la toate solicitările întreprinderilor beneficiare?

— Solicitările multiple ne surprind uneori nepregătiţi, fie din lipsa pieselor necesare, fie a cadrelor de specialişti. Trebuie însă ţinut seama de faptul că un bun tehnician în service se formează în 2—3 ani şi că formarea cadrelor a fost una, dar nu singura problemă grea a întreprinderii noastre în cei doi ani de la înfiinţare. Apreciem că în viitorul imediat printr-o muncă susţinută şi o bună colaborare cu utilizatorii, vom reuşi să satisfacem toate cerinţele clienţilor noştri.

ing. Cornel MOLDOVAN
director I.I.R.U.C.

CALCULATORUL — MIJLOC DE MULTIPLICARE URIAŞĂ A FORŢELOR OMULUI

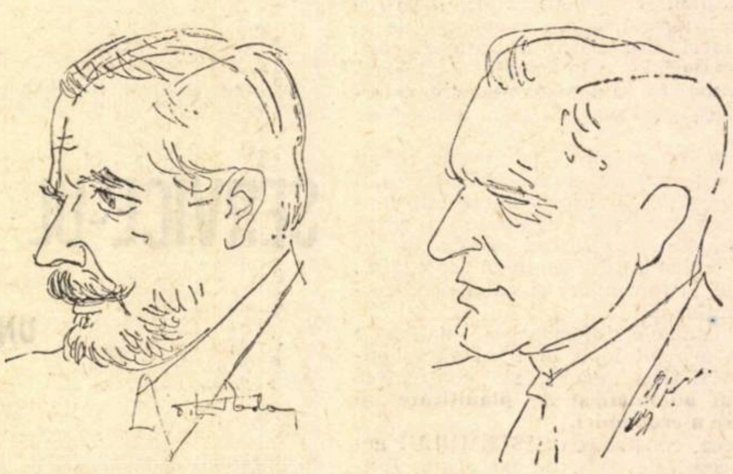

Desene de Cik Damadian

Convorbiri cu participanţi la seminarul ,,Pregătirea conducerii în vederea utilizării calculatorului"

PRINTRE experții internaționali care au luat parte la seminarul organizat de B.I.T. împreună cu CEPECA au fost și **dr. TITUS PODEA, din partea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare** (P.N.U.D.), și **C. R. WYNNE-ROBERTS, director al B.I.T. pentru Orientul Mijlociu și Europa,** cu care a purtat discuții redactorul nostru **Irina VIANU**

De la complex la simplu și din nou la complex

P.N.U.D. este un organism care se ocupă în principal de studii privind direcțiile dezvoltării și de avizarea unor proiecte pentru care acordă asistență **financiară**, în timp ce B.I.T. se ocupă de asistența tehnică **concretă** pentru realizarea proiectelor. Avînd în vedere acest lucru, în discuția purtată cu **dr. Titus Podea** l-am rugat să ne vorbească despre concluziile studiilor P.N.U.D. cu privire la **criteriile pentru alegerea momentului în care să se introducă calculatoarele în economie în general și în conducerea unităților economice în special.**

Dr. TITUS PODEA : — Atunci cînd diferite țări, dorind să treacă la o nouă fază a dezvoltării lor, au cerut asistență pentru a introduce noi metode de conducere cu sisteme informaționale în management, care se bazează pe calculatoare, P.N.U.D. a acordat o asemenea asistență, și va continua să facă acest lucru, cu atît mai mult cu cît transferul de know-how și tehnologie este unul din obiectivele principale ale celui de al doilea Deceniu al dezvoltării. Considerăm însă foarte important să fie atins un anumit nivel al dezvoltării, să fie create anumite condiții premergătoare, o reorganizare în economie. Trecerea de la vechi la nou, de la sisteme manuale de administrație la metode moderne de prelucrare a datelor ridică probleme foarte dificile, ca de altfel toate inovațiile, și condițiile reale necesare nu sînt întotdeauna bine înțelese. Din cînd în cînd, în dorința de a-și afirma entitatea națională, o țară poate să se străduie să introducă unele metode foarte moderne, de exemplu poate fi tentată să achiționeze un calculator — simbol al modernizării — cînd încă pregătirile necesare în economie nu sînt împlinite... Iar un calculator subutilizat este foarte costisitor, el trebuie să funcționeze tot timpul. 24 de ore din 24.

Există trei domenii principale în care se introduc astăzi calculatoarele : cercetarea științifică, documentarea și, poate cel mai important domeniu — managementul, atît pe plan macroeconomic cît și microeconomic.

● V. E. : — Ați putea enumera aceste condiții premergătoare, din experiența ce vă este cunoscută pînă acum ?

Dr. T. PODEA : — Aș spune că aplicarea calculatorului pornește de la coherența logică, structurală a problemei studiate. Nu este ușor să se treacă de la un sistem anterior, care s-a dezvoltat încet, prin încercări și greșeli, la un altul. Actualele sisteme de conducere sînt rezultatele istorice ale factorilor prevalenți în mediul respectiv și au o logică a lor proprie. Dar în evoluția mediului înconjurător se ating mereu noi nivele de complexitate și atunci sîntem obligați să căutăm un mod de a simplifica, de a abrevia, fără a renunța însă la dimensiuni, fără a sărăci realitatea, a pierde caracterul ei general sau caracterul ei specific. În societatea modernă, care este foarte complexă, calculatorul ne ajută să simplificăm. Pe parcurs noi trebuie, de asemenea, să revizuim performanțele noastre trecute și organizarea de pînă acum. Trebuie să înțelegem foarte bine ce urmărim și apoi să alegem calea cea mai bună spre scopul propus.

Spirala cunoașterii

OMUL. ca ființă istorică, a încercat întotdeauna să înțeleagă mediul în care trăia. El acționa asupra ceea ce putea să-și explice, iar ceea ce rămînea neexplicat era transformat în mit, în simbol. Omul modern procedează în același fel : el tratează rațional, pe baza regulilor simple ale științei, acea parte din realitate pe care o cunoaște. Rămîne însă întotdeauna un segment pe care încă nu-l cunoaște și pe care îl transformă în simbol. Simbolul este unul din mijloacele care duc înainte, care ajută să se facă legătura între cunoscut și necunoscut, lucru care se face cu ajutorul calculatorului în modul cel mai eficient.

Am fost impresionat de o insignă a Centrului CEPECA pe care am primit-o : pe fundalul clădirii CEPECA este înfățișată „Coloana infinitului" a lui Brâncuși care nu este altceva de fapt decît spirala cunoașterii. Ea exprimă dorința veșnică a omului de a transforma orizontala în verticală.

● V. E. : — Care sînt principalele probleme de conducere pe care le poate rezolva calculatorul ?

Dr. T. PODEA : — Aceea a alocării resurselor. Problema principală ce se pune **este aceea a** alocației. Într-o lume în care **resursele** devin din ce în ce mai puține **în raport cu** cerințele, omul trebuie să **realizeze cu cele** disponibile din ce în ce **mai mult.** Dispunînd de anumite resurse **sîntem în** situația de a alege așa-numita **variantă optimă** de distribuție a lor. Aș **menționa însă** că uneori abuzăm de cu**vîntul** „optimizare". De cele mai multe ori **nu facem** decît o sub-suboptimizare. No**țiunea de optimizare** implică un superla**tiv. Aceasta** există dar numai pentru a**numite condiții.** De obicei, dacă găsim **soluția** cea mai bună, ea nu este nici cea **mai ieftină,** nici cea mai rapidă. Totuși, la un moment dat numai o singură soluție poate fi cea mai bună. Dar aceasta depinde de alegerea corectă a obiectului. Nu trebuie să uităm că, în special în economie trebuie să ținem seama atît de cost cît și de timp. Căci nici o valoare exprimată în bani nu are sens dacă nu ținem seama de factorul timp, de momentul realizării unui proiect. Oamenii trebuie încurajați să-și dea seama că o hotărîre corectă luată la momentul potrivit este mult mai valoroasă decît o hotărîre amînată.

● V. E. : — Orice descoperire importantă de pînă acum, o dată cu rezolvarea anumitor probleme, a ridicat în fața omenirii altele. Ce asemenea probleme considerați că se pun o dată cu introducerea calculatoarelor, de pildă. pe planul cooperării internaționale ?

Dr. T. PODEA : — Este neîndoielnic că omenirea va fi pusă în fața unor noi probleme. Descoperirea calculatorului este în același timp o chemare la adresa omenirii, căreia îi oferă posibilitatea unei mult mai intense colaborări internaționale pentru culegerea, prelucrarea și folosirea informațiilor. Concret mă refer, de exemplu, la posibilitatea creării unor bănci mondiale de informații în diferite domenii care, pe baza datelor din întreaga lume, să ofere soluții alternative optime la scară mondială. Căci în lumea noastră realitatea este foarte complexă și trebuie să se țină seama de toate aspectele ei, de corelațiile reciproce pe plan mondial. Un exemplu al unei asemenea bănci de informații este aceea pe care o pregătește F.A.O. cu privire la sol. F.A.O. va putea furniza date privind caracteristicile solului în orice țară din lume și va putea sugera soluții optime de cultivare țărilor care vor solicita acest lucru. Asemenea bănci de informații vor fi necesare și foarte utile în toate domeniile. Cooperarea pe plan internațional în vederea cunoașterii mai bune a planetei noastre, sub toate aspectele ei, va spori enorm forțele omenirii și posibilitățile unei vieți mai bune.

O activitate de pionierat

CU PRIVIRE la rolul B.I.T. în organizarea asistenței pentru realizarea diferitelor proiecte de introducere a sistemelor informaționale, C. R. Wynne-Roberts ne-a precizat : Proiectele de asistență pentru **crearea unor** centre de management sînt **rezultatul unui** contract între trei organisme : P.N.U.D. — care finanțează pro**iectul, guvernul** național, și așa-numita **agenție de executare** a proiectului — care, în cazul centrelor de management — este B.I.T. În baza contractului P.N.U.D. ia asupra sa **furnizarea** unei anumite sume **pentru asigurarea** serviciilor specialiștilor, a echipamentelor și burselor de studii în străinătate. La rîndul său guvernul furnizează, de asemenea, echivalentul unei sume sub forma unor facilități, de exemplu, clădiri, personal național etc. În cazul României, guvernul furnizează mai mult decît dublul echivalentului sumei acordate de P.N.U.D. Agenția executoare este aceea care dispune de competența tehnică pentru a asigura serviciile experților și în general a conduce programul. Acționăm întotdeauna în calitate de consilieri. Centrele sînt naționale și noi căutăm să ne facem treaba și apoi să-i lăsăm pe experții naționali să se descurce cît mai repede singuri, dar pentru aceasta poate să fie nevoie de 6,7 sau chiar 8 ani.

Programul B.I.T. a început în 1952 printr-o acțiune modestă în domeniul sporirii productivității pe calea îmbunătățirii metodelor de lucru la nivelul atelierului. Odată cu trecerea anilor programul a devenit din ce în ce mai larg, cuprinzînd instruirea de specialiști în toate domeniile managementului, producției, finanțării, marketingului etc. Ajutăm guvernele să înființeze centre de acest fel în aproximativ 45 de țări care se află pe cele mai diferite trepte de dezvoltare. În Europa de est am început activitatea noastră în 1960, în Polonia.

● V. E. : — Care sînt, după părerea dv., etapele pregătitoare necesare introducerii calculatoarelor ?

C. R. WYNNE-ROBERTS : — Este o întrebare la care este greu de răspuns. Cu cinci ani în urmă eram de părere că înainte de a introduce calculatoarele este indispensabil să se asigure o foarte bună instruire în funcțiile managementului. Cînd am fost aici în acel timp am subliniat că și fără investiții foarte mari, fără calculatoare, productivitatea poate fi sporită enorm numai printr-o organizare mai bună. Lucrul este adevărat : cu investiții foarte mici și doar prin aplicarea unor metode foarte moderne în organizare și conducere productivitatea poate crește cu pînă la 40—50%, asigurîndu-se o mai bună utilizare a resurselor. Utilajele vor fi folosite mai bine și deci se vor economisi investiții de capital, stocurile de materii prime sau de bani nu vor mai fi imobilizate, forța de muncă va fi și ea utilizată mai complet.

Astăzi însă nu mai susțin că trebuie neapărat îmbunătățită mai întîi organizarea și pe urmă să se introducă calculatorul. Aș spune chiar contrariul : **introduceți calculatorul cît de repede posibil,** desigur pregătind în același timp specialiștii respectivi, analiștii de sisteme. **Aceștia vor examina sistemele de organizare existente,** sau vor constata lipsa lor în uzine, și **vor introduce în același timp sisteme de conducere potrivite pentru calculator.** Aceasta deoarece, în actuala fază de evoluție rapidă, cînd oamenii se grăbesc să introducă calculatoare, noi putem canaliza această grabă **obligîndu-i** să modifice mult mai repede sistemul de conducere și organizare.

● V. E. : — Ce deosebiri există între problemele pe care le ridică introducerea calculatoarelor în țări cu diferite sisteme social-economice ?

C. R. WYNNE-ROBERTS : — Am vizitat aproape toate țările est-europene și concluzia la care am ajuns este că sistemul economic planificat prezintă chiar unele avantaje, că problemele ridicate sînt mai ușor rezolvabile. Guvernul, cu sistemul său de control centralizat poate coordona introducerea calculatoarelor, astfel încît ele să fie complet utilizate.

Despre seminarul la care a participat **C. R. Wynne-Roberts** ne-a declarat : Cred că lucrul cel mai interesant este că el este primul seminar internațional care s-a ocupat de metodica de predare a folosirii calculatoarelor în management, folosind în acest scop exemple practice. Am vizitat de pildă Uzinele textile „Dacia" și am văzut cum se folosește acolo cu succes calculatorul centrului CEPECA în organizarea producției, a achizițiilor, a vînzărilor etc. Pentru reprezentanții țărilor în curs de dezvoltare la acest seminar acesta a fost un lucru extrem de instructiv căci ei au putut vedea concret aplicarea calculatoarelor în management. De aceea sînt de părere că acest seminar va avea o influență considerabilă asupra metodelor de predare a utilizării calculatoarelor. În acest sens CEPECA duce o activitate de pionierat în ...

CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

STUDII ● EXPERIENȚE

PROIECTAREA CONDUCERII NOILOR UNITĂȚI INDUSTRIALE

În fiecare an, în diversele ramuri ale industriei naționale, sînt puse în funcțiune noi unități economice. Deși aceste unități sînt dotate cu tehnica cea mai nouă, eficiența obținută în activitate nu este întotdeauna pe măsura dotării lor, din cauza unor aspecte organizatorice și conexe, nerezolvate sau rezolvate necorespunzător. Practica arată că una din cauze — și nu cea mai puțin importantă — o constituie rezolvarea defectuasă și uneori cu mare întîrziere a problemei proiectării conducerii noilor unități, a recrutării și pregătirii cadrelor, a organizării locurilor de muncă.

Un amplu studiu în acest domeniu, elaborat de specialiștii în organizare ai Ministerului Industriei Materialelor de Construcții, s-a finalizat în instrucțiuni care prevăd modul de organizare al întregii activități de pregătire a intrării în funcțiune a noilor capacități de producție. Întrucît o mare parte a măsurilor preconizate ar putea fi generalizate și în alte ramuri ale economiei naționale, am solicitat specialistului Ștefan TOFAN **să prezinte pe scurt rezultatele eforturilor de cercetare întreprinse la M.I.M.C.**

● *Conducătorii își construiesc singuri cîmpul viitoarelor responsabilități*

Instrucțiunile emise de conducerea M.I.M.C. cuprind un complex de acțiuni programate pe principiul „numărătorii inverse" (în număr de luni înainte de data intrării în funcțiune), cu stabilirea precisă a organelor responsabile : minister, centrală industrială, noua unitate, alte unități aparținînd ministerului. Eșalonarea în timp a tuturor acțiunilor poate fi urmărită în graficul alăturat.

Conform noii proceduri, stabilirea conducerii noii unități se va face înainte de înființarea acesteia, din rezerva de cadre a ministerului, pentru a se asigura participarea conducerii la pregătirea investiției încă din faza de elaborare a studiului tehnico-economic (întocmirea documentațiilor tehnice și economice, discutarea și avizarea acestora, construcția noii capacități etc.). Cadrele necesare sînt recrutate pe baza unor metode moderne de selecție, fixîndu-se pentru viitor un program de perfecționare atît a cunoștințelor de specialitate, cît și a celor de conducere și organizare. Conducerea noii unități este deci numită o dată cu înființarea întreprinderii, adică cu circa 1,5—2 ani înainte de data intrării în funcțiune.

Elaborarea structurii organizatorice se va face atît pe ansamblul unității, cît și pe fiecare compartiment, pe funcții și specialități necesare funcțiilor respective. Se va stabili, totodată, perioada (luna sau trimestrul) în care se constituie și își începe activitatea fiecare compartiment și fiecare funcție, în raport cu volumul și complexitatea problemelor pe care urmează a le rezolva pînă la intrarea în funcțiune. Structura va fi definitivată cu 6—12 luni înainte de data intrării în funcțiune, în raport cu durata de execuție și mărimea unității și cu „valoarea" cadrelor disponibile.

● *Priorități în formarea personalului*

Experiența acumulată în realizarea ultimelor capacități date în funcțiune a evidențiat necesitatea asigurării unor anumite priorități în pregătirea diverselor categorii de personal a cărei recrutare începe, așa cum am văzut, din momentul aprobării investiției. Astfel, se apreciază că circa o treime din numărul total al muncitorilor să fie asigurat prin școlile permanente ale ministerului, cu o durată de 2—3 ani (școli profesionale și ucenicie, maiștri). Concomitent, cu 6—12 luni înainte de data intrării în funcțiune, va fi elaborat programul de pregătire a muncitorilor prin cursuri de scurtă durată (cursuri de gradul I, perfecționare, practică la locul de muncă).

Termenele de începere a cursurilor se vor corela cu cele de începere a fazelor premergătoare intrării în funcțiune — montaj, probe mecanice, probe tehnologice — astfel ca majoritatea muncitorilor ce au fost calificați să lucreze în echipele de montaj, iar la începerea probelor mecanice, întregul colectiv de muncitori să fie prezent la locurile de muncă.

S-a considerat că și pentru personalul tehnic și economic al noii unități este necesar să fie elaborat un program de perfecționare. În acest sens, o dată cu întocmirea planului de pregătire a muncitorilor, se elaborează și programul de pregătire a cadrelor tehnico-economice.

Ștefan TOFAN

șeful serviciului organizarea producției
Direcția generală de organizare și control
M.I.M.C.

(Continuare în pag. 14)

MINISTERUL INDUSTRIEI MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII

GRAFIC

PRIVIND ORGANIZAREA INTRĂRII ÎN FUNCȚIUNE A NOILOR CAPACITĂȚI DE PRODUCȚIE

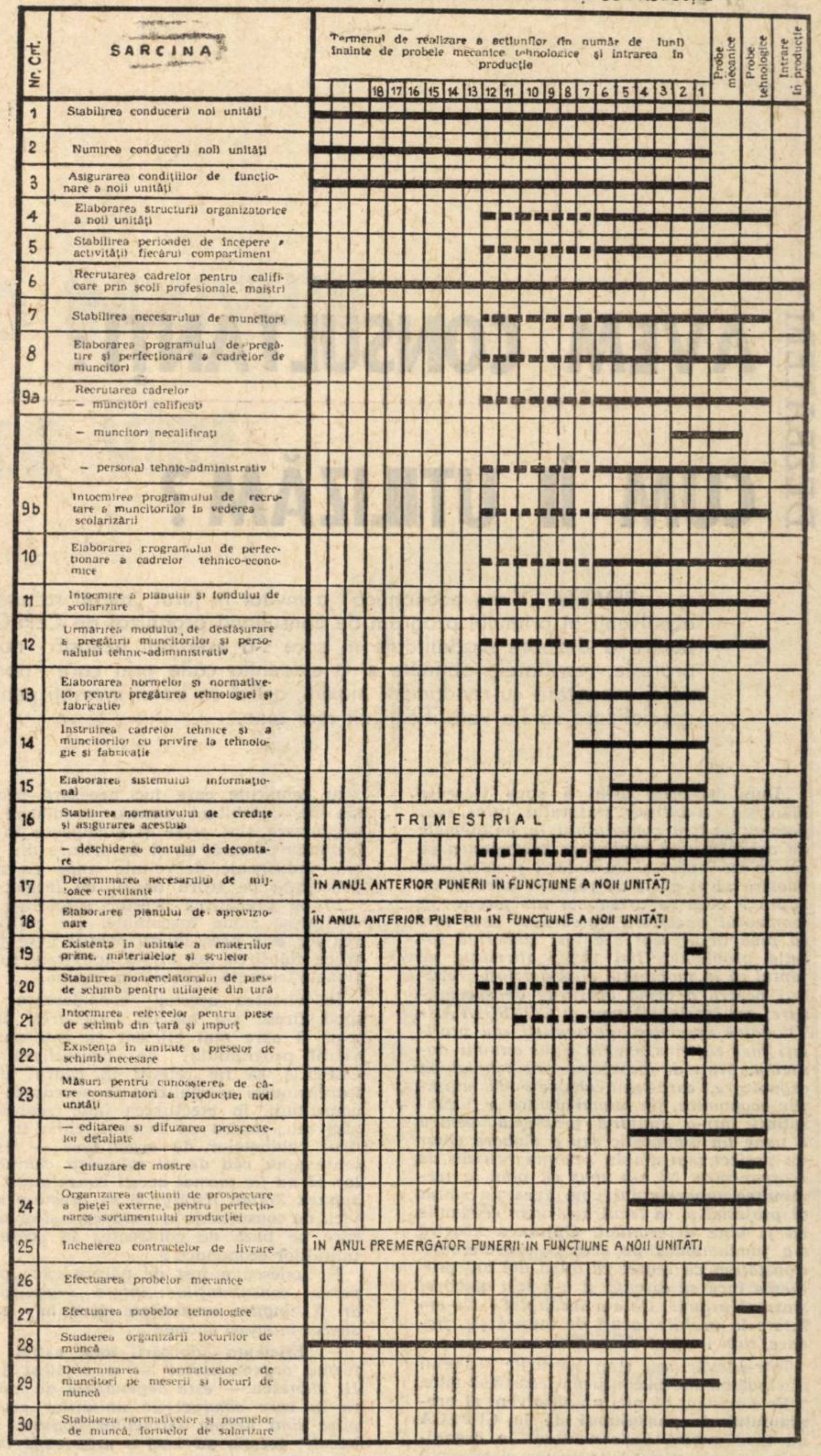

Cadre și răspunderi

GHEORGHE PICOȘ

director general în Ministerul Finanțelor

● Conduceți Direcția generală a bugetului statului și a coordonării din Ministerul Finanțelor, și după cîte știu, în această calitate lucrați de mai mult timp la elaborarea proiectului de lege privind întocmirea, adoptarea, executarea și încheierea bugetului de stat. Vă rog să-mi spuneți ce elemente noi va cuprinde acesta ?

— Proiectul de lege amintit de dv., care se integrează organic în ansamblul măsurilor luate în domeniul financiar pe baza sarcinilor trasate de Conferința Națională din decembrie 1967 și de Congresul al X-lea al P.C.R., urmărește fixarea cadrului general al planificării financiare și al principiilor de bază ale elaborării planurilor financiare, determinarea conținutului acestor planuri, îndeosebi a planului financiar centralizat și a bugetului de stat, asigurarea corelării lor strînse cu planurile economice, precum și a interacțiunii reciproce dintre acestea. Totodată, sînt preconizate o serie de prevederi noi menite să ducă la perfecționarea planificării financiare, lărgirea competențelor, paralel cu întărirea răspunderilor celor care se ocupă de întocmirea și executarea planurilor financiare, mai buna gospodărire a banului public, creșterea eficienței economice în general.

● Ce legături există între echilibrul bugetar și dezvoltarea economiei naționale ?

— Asigurarea echilibrului general economic și implicit a celui financiar constituie o problemă complexă și importantă, avînd profunde implicații de natură economică și socială. Echilibrul material, monetar, valutar și financiar sînt laturi și tot atîtea premise pentru realizarea echilibrului economic. Specialiștii consideră că echilibrul financiar se realizează atunci cînd necesarul de resurse financiare pentru îndeplinirea obiectivelor și acțiunilor planificate se află într-o corelație deplină cu posibilitățile de procurare a lor. Echilibrul financiar se verifică la întocmirea planului de stat, cu ajutorul planului financiar centralizat ; el nu reprezintă o simplă reflectare pasivă a echilibrului economic ci are un rol activ în dimensionarea nivelelor, stabilirea ritmurilor, proporțiilor și corelațiilor de plan, care stau la baza acestuia. Echilibrul financiar se pune și la întocmirea bugetului și de aceea opinez pentru menținerea acestui principiu în proiectul de lege la care lucrăm.

● Care sînt factorii care determină excedentul bugetar, și cum îi determinați ?

— Cu ajutorul analizei economice. Dispunem, în prezent, de un instrument de lucru, care ne ajută să descoperim adevăratele cauze. În general, mărimea excedentelor bugetare depinde de modul cum se îndeplinesc sarcinile din planul de stat în toate ramurile, de respectarea, în execuție, a corelațiilor și proporțiilor stabilite prin plan. Așadar, excedentul bugetar trebuie apreciat pozitiv sau negativ în funcție de factorii interveniți în executarea planului. De exemplu, îl considerăm pozitiv cînd se datorește depășirii veniturilor pe seama obți-

Maria IONIȚĂ

(Continuare în pag. 14)

dialogul „consulting"-întreprindere

DEZBATERI

AVEM CONSULTANŢI: CUM ÎI UTILIZĂM?

REVISTA „Viaţa economică" a invitat în jurul „mesei rotunde" absolvenţi ai primului program de consultanţi organizat de CEPECA, pentru a dezbate modalităţile în care s-a exercitat această nouă profesie, rezultatele obţinute şi a evidenţia căile prin care poate ea fi exercitată cu randament maxim, astfel ca banii investiţi pentru specializare să fie valorificaţi cît mai bine.

„După părerea mea, a spus Hercule Mănescu, *stabilirea statutului celui mai potrivit pentru consultanţii în problemele de organizare şi conducere presupunea ca cei ce au iniţiat şi au hotărît şcolarizarea noastră să fi găsit un răspuns adecvat asupra a ceea ce urma noi să facem în momentul absolvirii cursurilor. Este cert că pînă în prezent n-a fost elaborată soluţia problemei. Îmi bazez afirmaţia pe faptul că în momentul cînd am fost recrutaţi pentru a urma cursurile de specializare, am înţeles că vom fi CONSULTANŢI, adică specialişti generalişti sau profilaţi mai restrîns asupra unui anumit domeniu, grup de probleme sau tehnici de organizare, care sînt chemaţi de unităţile economice, fie numai pentru a fi consultaţi într-o anumită problemă, pentru a pune un diagnostic sau a elabora chiar un proiect, mai amplu sau mai restrîns, de reorganizare. Ni s-a spus că pînă la terminarea programului vom avea un statut al profesiei şi că locul nostru în economie va fi bine determinat. Opţiunea noastră s-a fundamentat pe aceste considerente. Constatăm cu regret că după doi ani problema încă se discută şi n-a fost elaborat statutul promis. Ce s-a întîmplat? Ne-am întors la vechile locuri de muncă şi... fiecare, cum i-a fost norocul*".

Într-adevăr aşa stau lucrurile. Tabelul din pagina nr. 14 confirmă această situaţie.

Este evident că **nici un absolvent al programului de consultanţi de la CEPECA nu face muncă de consultant în organizare**. În cele mai multe cazuri ei exercită atribute de conducători ai compartimentelor de organizare din ministere şi în puţine cazuri de consilierat, la nivel de centrale industriale.

Este adevărat că dispunem încă de un număr mic de specialişti-organizatori la nivelul unităţilor economice, în general în sistemul ierarhic al economiei naţionale. Astfel, absolvenţii programului de consultanţi de la CEPECA sînt foarte solicitaţi de diferitele verigi ale ierarhiei, ca lucrători în compartimentele de organizare sau consilieri pe lîngă conducerile verigilor organizatorice. Tot atît de adevărat este însă şi faptul că sistemul de învăţămînt superior şi CEPECA, ca şi ministerele, pregătesc specialiştii necesari pentru astfel de munci. De asemenea, nu trebuie omis că:

a) condiţiile care fac necesară profesia de consultant pentru conducere şi organizare sînt reale şi stringente în economia noastră, ca şi în oricare din ţările industriale dezvoltate unde ea este practicată pe scară destul de largă;

b) cu pregătirea acestor specialişti se cheltuiesc sume însemnate. iar calificarea lor este prea înaltă pentru a se justifica folosirea lor într-o activitate funcţională curentă, uneori de rutină.

În virtutea acestor considerente în mod firesc s-a născut întrebarea dacă n-ar fi oare mai eficient ca toţi absolvenţii programului de consultanţi ai CEPECA să fie reuniţi în cadrul unei întreprinderi specializate în acordarea de consultaţii, în efectuarea unor reorganizări sau, pentru un început, chiar în cadrul cabinetelor de organizare — existente (*„nu văd de ce salariaţii cabinetelor să nu fie tocmai aceşti consultanţi" — spunea Zoltán Király*) şi să presteze servicii de consultanţi în conducere şi organizare pe bază de contracte„ la cererea unităţilor economice?

N. Ionescu a fost de părere că: *„gruparea consultanţilor într-o organizaţie, ar fi singura modalitate care ar avea succes în etapa actuală"*.

— *„Eficienţa adoptării unei astfel de forme organizatorice* — a replicat însă *H. Mănescu — este dependentă de măsura în care conducerile unităţilor economice simt nevoia serviciilor noastre. Din păcate, aceştia au încă o prea vagă imagine asupra a ceea ce ar putea obţine de la noi.*

Din discutarea acestui aspect a reieşit ideea că promovarea şi vînzarea acestui serviciu s-ar face cu mult mai mult succes de o întreprindere, o instituţie puternică, profilată.

Trebuie observat că atît CEPECA, cît şi centrele de perfecţionare ale ministerelor desfăşoară o activitate sistematică de „sensibilizare" a conducerilor de unităţi economice faţă de „marfa" consultantului în conducere. Rezultă deci că se creează permanent condiţii pentru ca cei vizaţi să fie în cunoştinţă de cauză.

Rămîne însă problema: sînt întreprinderile cointeresate în suficientă măsură în a cumpăra serviciul de consultanţă? În încercările de a formula un răspuns s-au făcut în principal două categorii de observaţii: a) *pînă în prezent conducerile întreprinderilor nu erau suficient cointeresate material în depăşirea indicatorilor a căror realizare le era încredinţată; dacă se prevedea o creştere a rentabilităţii de 10% şi întreprinderea realiza 12%, conducerea primea acelaşi salariu (Paul Munteanu); b) de asemenea, pînă acum se stabileau astfel indicatorii de plan, încît sporurile obţinute printr-o mai bună conducere, erau incluse în anul următor automat în sarcinile de plan — conducerea avea deci motive să primească cu oarecari rezerve intervenţia consultantului (Nicolae Oprea).*

Actualul regim de distribuire a beneficiilor cît şi sistemul de salarizare în experimentare asigură condiţii îmbunătăţite de cointeresare. Rămîne numai ca factorii de decizie să folosească cît mai eficient noile pîrghii de cointeresare.

Realitatea însăşi demonstrează că unităţile economice au nevoie şi se adresează specialiştilor în conducere şi organizare din afară, pentru a le cere sprijinul. Iată, de exemplu, Centrala industrială de anvelope şi prelucrarea maselor plastice-Bucureşti a încheiat, pînă în prezent, următoarele contracte pentru rezolvarea unor probleme de conducere şi organizare: cu Centrul de Calcul Economic şi Cibernetică Economică **„Elaborarea unui sistem informaţional integrat pentru centrală şi Uzina «Danubiana»"**; cu Academia de Studii Economice **„Optimizarea activităţii de conducere a uzinei «Danubiana» prin aplicarea teoriei deciziei"** şi **„Optimizarea sortimentului de fabricaţie în uzinele de prelucrare a maselor plastice"**; cu Centrul de statistică matematică, **„Controlul statistic al calităţii producţiei"**; cu Institutul de expertiză şi recuperarea capacităţii de muncă **„Studiul fluctuaţiei forţei de muncă la Uzina «Danubiana»**.

Problema este deci să ai cui te adresa, să existe o unitate puternică, cu specialişti competenţi şi în număr suficient, în care să se poată avea încredere.

În cadrul discuţiei s-a făcut şi propunerea ca „aceşti consultanţi să fie concentraţi în institutele de proiectare" (Dumitru Ionescu). Argumentul este acela că „orice întreprindere îşi are obîrşia pe o planşetă".

Este adevărat că puţine din proiectele noilor unităţi economice sînt însoţite şi de proiecte de organizare corespunzătoare. Cauzele sînt mai multe. Printre acestea. este şi aceea că în institutele de proiectare există încă puţini specialişti în conducere. Dar... este nevoie de **specialişti**, nu de consultanţi.

— *În fond, avem în faţă o problemă de priorităţi — a fost de părere Nicolae*

(Continuare în pag. 14)

Participanţi la „masa rotundă"

Paul Mîndreanu, inginer principal-consilier, Trustul de Construcţii şi Montaje Energetice-Bucureşti

Nicol[...]gdan, expert-instructor, CEPECA

Nicolae Oprea, expert-instructor CEPECA

Dumitru Ionescu. directorul cabinetului pentru probleme de organizare ştiinţifică a producţiei şi a munci al municipiului Bucureşti

Eugen Ivan, expert instructor principal, CEPECA

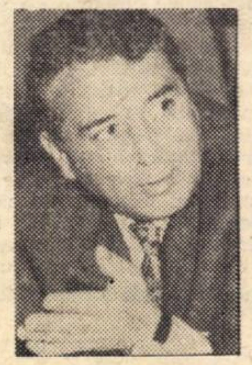

Nicolae Ionescu inginer principal, Institutul de Proiectări pentru Industria Materialelor de Construcţii (IPIMC)

Victor Magui, şef sector, Institutul pentru Proiectare Tehnologică de Laminoare

Sorin Bujor-Buda, şef compartiment informatică, Combinatul de Bumbac nr. 1 — Bucureşti

Ştefan Bulbeş, inginer principal, Ministerul Construcţiilor Industriale

Filip Rouădedeal, şef serviciu. Intreprinderea „Electrocentrale"-Bucureşti

Nicolae Niculescu, director adjunct, Ministerul Industriei Alimentare

Ion Bălăuţă, şef serviciu, Ministerul Construcţiilor Industriale

Hercule Mănescu, şef sector, Ministerul Construcţiilor Industriale

Zoltan Kiraly, economist principal-consilier, Centrala Cărbunelui Petroşani

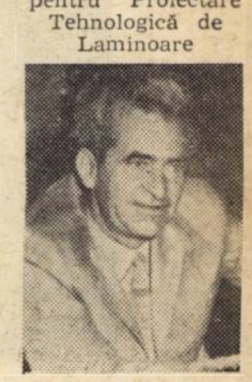

Vasile Drăguşanu, inginer principal, Combinatul de I şi Cînepă-Bucureş

O INDUSTRIE DE VÎRF

ÎN DISCUŢIA de la masa rotundă — al cărei rezumat îl publicăm alăturat — s-a insistat şi asupra necesităţii difuzării de informaţii din experienţa mondială privind conţinutul şi rezultatele activităţii de consultanţă în conducere şi organizare. Încercînd să răspundem acestei cerinţe, inserăm mai jos unele aspecte relevate de experienţa din acest domeniu în unele ţări dezvoltate din punct de vedere industrial.

● Conţinutul noii profesiuni

ANALIZA experienţei mondiale relevă că activitatea de consultanţă are următoarele caracteristici generale principale:

a) Este o **prestare de servicii**;

b) Serviciul este fie un simplu sfat, fie un **proiect de organizare sau reorganizare** a diverselor sectoare de activitate din întreprinderi sau instituţii.

c) Prestarea serviciului de consultanţă are la bază un **contract** încheiat cu întreprinderea beneficiară — acesta prevede obiectul activităţii, obligaţiile părţilor etc.

d) Serviciul este prestat atît de specialiştii individuali. cît şi de echipe complexe aparţinînd unei întreprinderi de consultaţie.

e) Consultantul lucrează **ocazional şi temporar** în întreprinderile interesate, venind **din afara** acestora.

Rezultă deci că nu poate fi confundată profesia de consultant cu aceea a specialiştilor în conducere şi organizare din cadrul întreprinderilor sau instituţiilor. Deosebirea esenţială este aceea că consultantul îşi **vinde direct** rezultatul muncii sale care este o marfă specifică: — unele idei de îmbunătăţire a activităţii sau chiar un proiect de organizare.

Relaţia dintre cele două categorii este aceea că specialistul — consultant elaborează proiectul de reorganizare urmînd ca acesta să fie aplicat de către specialistul din întreprindere. În cele mai multe cazuri, consultanţii asistă pe cei din întreprindere în aplicarea proiectelor.

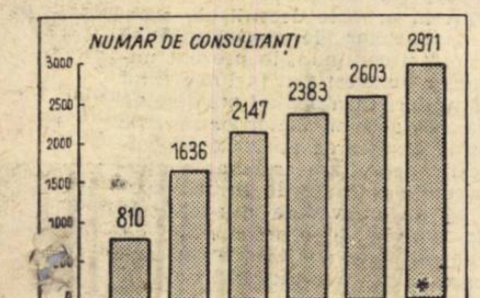

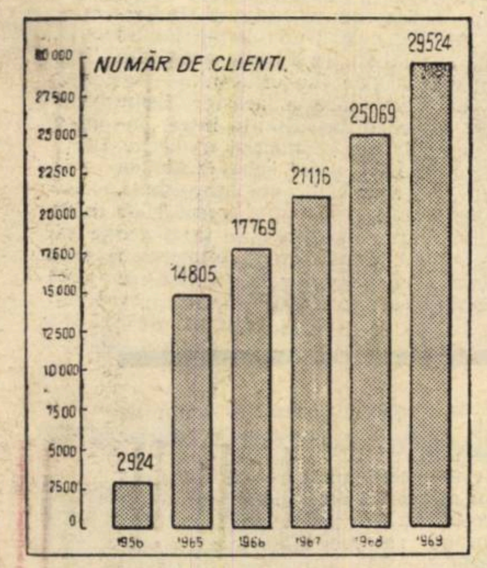

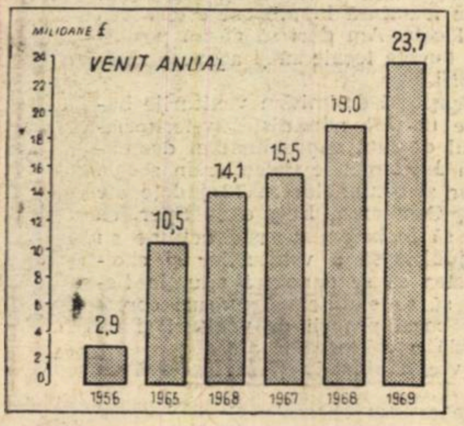

● Cine o exercită

DE REGULĂ, consultanţii provin din personalul care a lucrat în prealabil în compartimentele funcţionale de conducere şi organizare sau chiar în funcţii de conducere. Mai puţin se practică recrutarea directă din rîndul absolvenţilor învăţămîntului superior. Indiferent însă de provenienţă, personalul este riguros selecţionat, ajungîndu-se la aproape 100 de persoane examinate pentru un post. Această exigenţă se explică prin faptul că consultanţa se sprijină într-o măsură extrem de ridicată pe **valoarea** oamenilor, dar pe competenţa lor profesională. Din această cauză noii angajaţi urmează cursuri speciale de instruire.

Scopul cursurilor de instruire este atît aprofundarea cunoştinţelor consultanţilor cît şi lărgirea ariei acestor cunoştinţe. Instruirea multidisciplinară (evident în limitele ştiinţei conducerii şi organizării) este determinată de necesitatea utilizării cît mai eficiente a personalului disponibil.

De remarcat că, după o anumită experienţă, pe baza rezultatelor obţinute, consultanţii se specializează în diferitele domenii în care acţionează firma de „consulting", din care fac parte pentru că uneori înseşi firmele sînt specializate. Aceasta pentru a se asigura un înalt grad de competenţă, de stăpînire a conceptelor. metodelor şi tehnicilor cerute de rezolvarea diverselor probleme de conducere. În general, se evidenţiază profilarea consultanţilor în două mari categorii: **generalişti** — capabili să pună un „diagnostic" şi să rezolve problemele de sinteză, de integrare de la nivelul întreprinderii sau al funcţiunilor acesteia şi **specialişti** — foarte buni cunoscători ai anumitor metode şi tehnici de intervenţie în domenii limitate (studiul muncii, sisteme informaţionale etc.) Iată, de exemplu, cîmpul de probleme în care au acţionat consultanţii din Marea Britanie în anul 1969 (vezi caseta).

● Cauzele apariţiei şi dezvoltării ei

APARIŢIA consultanţei este o urmare firească a procesului diviziunii sociale a muncii: creşterea complexităţii muncii de conducere face ca activitatea de **elaborare** a soluţiilor problemelor de conducere şi organizare să se desprindă treptat de aceea de **decizie** asupra acestor soluţii. Activitatea de elaborare a soluţiilor posibile, este realizată tot mai mult de personalul specializat, organelor de conducere rămînîndu-le să se ocupe în primul rînd de luarea deciziilor privind obiectivele şi mijloacele organizaţiilor pe care le conduc. În felul acesta au apărut, în interiorul unităţilor economice, compartimentele de planificare, organizare, studiul muncii etc. Mai tîrziu, specialiştii din cadrul acestor compartimente „ies" din întreprinderi, îşi îmbogăţesc experienţa şi se specializează rezolvînd **pentru** întreprinderi relativ aceleaşi probleme, dar din **afară**. deci cu mai multă detaşare şi cu experienţa unor rezolvări similare în alte întreprinderi, sub formă de serviciu plătit, pe bază de contract.

Drept cauze directe ale desprinderii specialiştilor de întreprinderi şi constituirii lor în organizaţii de consultanţi se apreciază a fi următoarele:

a) **Concentrarea de forţă de muncă de înaltă calificare.** Nu este eficient pentru întreprinderi să dispună de toate categoriile de specialişti pe care le reclamă rezolvarea problemelor de conducere şi organizare. Multe din acestea nu reclamă intervenţii curente, de la o zi la alta. De exemplu, o anumită structură organizatorică, o dată stabilită, poate funcţiona cu mici îmbunătăţiri un interval relativ mare de timp. În această perioadă specialiştii în structuri organizatorice ar deveni disponibili, pe cînd în cadrul organizaţiilor de consultanţi ei pot fi folosiţi pentru alte întreprinderi.

În plus, dinamismul vieţii economice şi complexitatea crescîndă a problemelor de conducere şi organizare reclamă concentrarea în timp scurt a unui număr mare de specialişti, de diverse categorii. Şi din acest punct de vedere formula „firme de consultanţi" este mai adecvată.

b) **Obiectivitatea şi imparţialitatea intervenţiei din afară.** În condiţiile consultanţei, conducerea întreprinderii cunoaşte cu mai multă exactitate **costul** intervenţiei specialistului în conducere şi organizare şi poate evalua rezultatul intervenţiei.

La aceasta se adaugă faptul că, fiind exterior, consultantul se detaşează de pre-

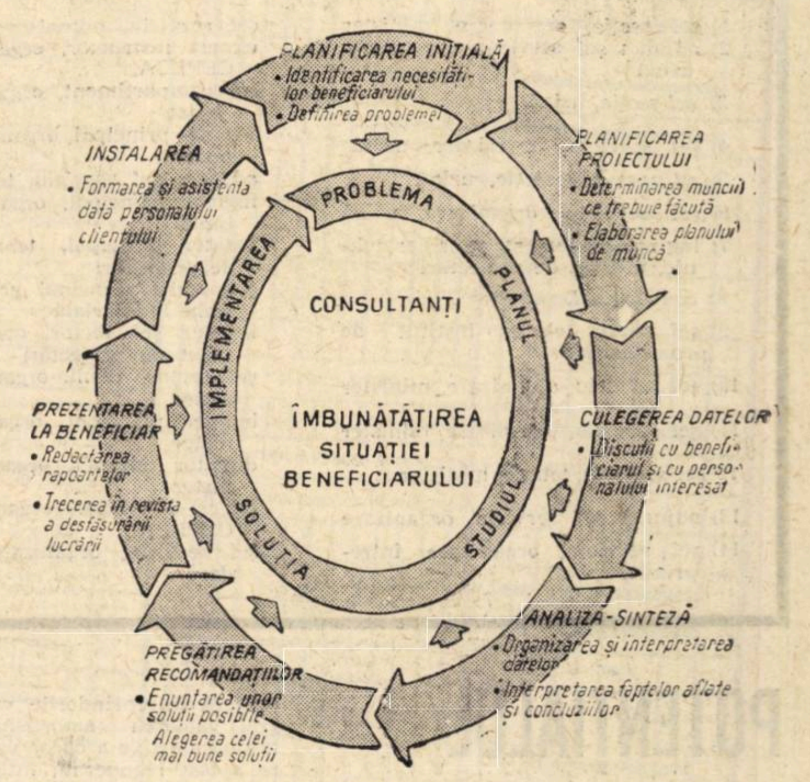

Pagini realizate de

Constantin COJOCARU

(Continuare în pag. 14)

Domeniile principale în care se apelează la serviciile de consultare

EXTINDEREA FIRMEI ŞI ELABORAREA POLITICII

Studii de dezvoltare generală şi industrială; planificare pe termen lung a firmei — elaborarea politicii şi obiectivelor generale; structura conducerii; definirea responsabilităţilor de conducere; planificarea financiară; raţionalizarea produselor; diversificare; achiziţii şi fuziuni.

PRODUCŢIE

Amplasarea secţiilor de producţie; alegerea echipamentului; transportul intern şi manipularea materialelor; proiectarea produselor şi analiza valorii; elaborarea de metode de conducere şi control; simplificarea muncii şi măsurarea ei; instruirea de supraveghetori şi operatori; controlul costului forţei de muncă; controlul producţiei; controlul calităţii; întreţinere planificată şi preventivă a utilajelor.

MARKETING

Cercetarea pieţei şi previziuni asupra vînzărilor; proiectarea şi dezvoltarea produselor; organizarea şi controlul vînzărilor; promovarea vînzărilor; instruirea de vînzători; distribuţia: organizarea de debuşee de desfacere cu ridicata şi cu amănuntul: depozitarea: amplasare şi proiectare

PROBLEME FINANCIARE ŞI ADMINISTRATIVE

Planificarea profitului; bugetul cheltuielilor capitale şi al veniturilor; evaluări privind investiţiile de capital; corelaţii financiare şi modele; sisteme de contabilitate şi de control bugetar; metode de evaluare şi de stabilire a costurilor; studii de fezibilitate şi de aplicaţii cu ajutorul calculatoarelor; prelucrarea datelor; procedee în munca funcţionarilor; amplasarea birourilor; instruirea personalului funcţionăresc; salariile şi cointeresarea funcţionarilor.

PERSONALUL

Politica privind personalul şi organizarea lui; planificarea forţei de muncă; formarea şi selecţia cadrelor de conducere; gradaţiile de salarii şi de funcţii; comunicarea; relaţii industriale şi umane.

DEZBATERI

(Urmare din pag. 12)

Ionescu. Avînd în vedere numărul mare de unități existente și nivelul lor organizatoric, consider că lucrînd pentru aceste unități, consultantul și-ar putea valorifica cel mai eficient cunoștințele".

— *În plus* — a adăugat *Ștefan Bulbeș* — *s-ar cîștiga o experiență bogată care ar putea fi apoi folosită la proiectarea noilor investiții. Neîndoielnic, rămîne actual ca, prin CEPECA, sau alte forme, să se insiste în pătrunderea metodelor moderne de organizare în institutele de proiectare. Nu cred însă că acest obiectiv trebuie realizat, în principal, prin absolvenții programului de consultanți.*

— „De asemenea, *nu trebuie exclusă posibilitatea ca institutele de proiectare să ceară sprijinul consultanților din afară*" a fost de părere *Nicolae Bogdan.*

— .Trebuie observat că nici chiar aceia dintre absolvenții programului de specializare în consultanță care fac muncă de consilierat pe lîngă conducerile de centrale — și nu au deci responsabilități operaționale — nu-și pot valorifica integral cunoștințele. Ei se găsesc deseori în fața unor probleme cărora le întrevăd *soluțiile, dar, nu le pot, practic, elabora în timp util, deoarece nu dispun de forța necesară" a precizat Zoltán Király. Evident și această dificultate ar fi eliminată* prin concentrare.

În favoarea concentrării consultanților pledează și sugestia tovarășului *Filip Rouădedeal : „Multe probleme ale conducerii unităților economice* — a spus el — *depind și de actele normative elaborate de unele organe economice de sinteză. Dacă aceste reglementări ar fi supuse în prealabil unei analize tipice de consultanță, s-ar defini cu mai multă claritate consecințele lor probabile, opțiunile ar fi mai juste, s-ar elimina multe din dificultățile care apar abia ulterior în confruntarea cu practica.*

ÎN PREZENT, la CEPECA sînt în plină desfășurare cursurile pentru formarea altor două promoții de consultanți. Ce se va întîmpla cu ei la terminarea cursurilor ? Se vor întoarce și ei la vechile locuri de muncă... În dorința ca pînă la acel moment să poată fi găsită soluția cea mai bună, invităm specialiștii, conducerile unităților economice, toți factorii interesați în rezolvarea cît mai adecvată condițiilor noastre, să-și exprime punctul lor de vedere.

IATĂ ce „schimbări" s-au produs în „poziționarea" unei bune părți din cei care au absolvit cursurile programului de consultanți de la CEPECA.

ÎNAINTE DE SPECIALIZARE	DUPĂ SPECIALIZARE
1) șef secție, organizare, minister	șef serviciu, organizare, minister
2) adjunct șef serviciu. organizare, uzină	expert instructor, organizare, CEPECA.
3) șef secție, uzină	șef compartiment, organizare, combinat
4) șef serviciu, organizare, uzină	inginer principal, organizare. minister
5) adjunct șef secție, uzină	adjunct șef serviciu, tehnic, uzină
6) șef serviciu, organizare, uzină	inginer principal, organizare, combinat
7) inginer proiectant, consilier tehnic, institut de proiectări	inginer principal, tehnic, institut de proiectări
8) contabil șef.	economist principal gradul I, centrală industrială
9) șef sector tehnic, institut de proiectări	inginer șef sector, organizare, institut de proiectări
10) șef serviciu, organizare, minister	șef sector, tehnic-organizare, minister
11) șef serviciu, organizare, minister	inginer principal, organizare, minister
12 șef serviciu, tehnic, minister	director adjunct, organizare, minister
13) adjunct șef serviciu. organizare	expert-instructor, organizare, CEPECA
14) șef serviciu, organizare, întreprindere	șef serviciu, organizare, întreprindere

POTENȚIALUL TEHNIC

(Urmare din pag. 4)

ră, acestea să fie casate. În anul trecut și în primul trimestru a.c., s-au casat aproape 600 de mașini-utilaje și instalații, în valoare de peste 17 mil. lei, fără însă să se fi depus toate eforturile pentru redistribuirea lor în alte sectoare de activitate. în special acelea care n-au ajuns la limita de amortizare completă. Aceasta se referă, în primul rînd, la uzinele constructoare de mașini.

În aceeași ordine de idei semnalăm o problemă pentru organele centrale de sinteză. Este vorba de emiterea în cel mai scurt timp a instrucțiunilor de aplicare a legii nr. 62/1968 cu privire la amortizarea mijloacelor fixe, deoarece și în prezent întreprinderile varsă băncii integral valoarea amortismentelor pentru mijloacele fixe a căror valoare de înlocuire a fost recuperată integral, deși dispoziția legală amintită prevede reținerea la dispoziția întreprinderii sau a centralei, în aceste cazuri, a 40% din valoarea amortismentelor calculate. În felul acesta, se pierde posibilitatea formării unor fonduri care, în 1969 și trimestrul I a.c., s-au ridicat la 53 milioane lei destinate modernizării de mașini și utilaje, investițiilor și stimulentelor materiale pentru acei ce contribuie la prelungirea duratei normate de funcționare a mijloacelor fixe.

MARI PIERDERI de capacități de producție se înregistrează în întreprinderi datorită și duratei mari ce trece de la primirea unor utilaje și pînă la punerea lor în funcțiune. **Acest fapt, se datorește în cele mai multe cazuri necorelării termenelor de montaj cu data sosirii utilajului respectiv sau neexecutării la timp a lucrărilor de construcții.** La sfîrșitul trimestrului I, de exemplu, **valoarea utilajelor în stoc sau în curs de montaj era de circa 105 milioane lei, din care peste 31 mil. reprezentau utilaje nemontate în termen.**

La unele utilaje durata de imobilizare înregistrată este între 6—12 luni și chiar mai mult. Astfel de situații pot fi întîlnite la Uzina de autocamioane, la care se găsesc utilaje nemontate în valoare de 16,1 milioane lei (un amestecător pendular achiziționat în decembrie 1968, a fost dat în exploatare abia în trimestrul III 1970), iar Uzina Tractorul are utilaje în stoc și nemontate în valoare de 15,6 mil. lei. La Uzina „Electroprecizie"-Săcele 42 utilaje, în valoare de circa 1 milion lei, multe achiziționate din import, nu au fost puse în funcțiune la termenele stabilite. Aceeași situație poate fi consemnată și la Fabrica Republica-Dîrste. Aici există un aparat de vopsit sub presiune în valoare de 653 mii lei achiziționat în anul 1968, din Elveția, montat abia în decembrie 1969 și care nu funcționează nici în prezent, deoarece forul coodonator n-a prevăzut la contractări și aducerea mașinii de bobinat, fără de care aparatul nu poate fi folosit. Exemple asemănătoare sînt și la alte întreprinderi.

★

Stabilirea planului cincinal pe 1971/1975 pe întreaga perioadă și defalcat pe ani și pe întreprinderi, a creat condițiile de a avea o perspectivă clară asupra necesităților economiei, a posibilităților de realizare a acestora, de a adopta cele mai eficiente măsuri în scopul folosirii cu maximum de randament a mijloacelor tehnice din dotare.

PROIECTAREA CONDUCERII

(Urmare din pag. 11)

Se prevede perfecționarea cunoștințelor prin :

- desfășurarea activități la o unitate existentă în compartimentele în care vor lucra noii angajați ;
- trecerea, în cadrul activității pe care o desfășoară, prin compartimente sau organe de diferite nivele ierarhice (unități existente, centrală industrială, minister, institute de proiectare și cercetare) ;
- participarea la programe de specializare și informare desfășurate în cadrul Centrului de perfecționare al ministerului sau la CEPECA ;
- participarea la diverse acțiuni de instruire profesională, ședințe de lucru, consilii tehnico-științifice, comitete de direcție, consilii de administrație, colegiul ministerului etc.

Studiul întocmit a relevat că cea mai mare parte a unităților noi nu dispun de un sistem informațional corespunzător. Deoarece personalul noii unități provine de la întreprinderi sau chiar ramuri de producție diferite, fiecare salariat „formează" o evidență tehnico-operativă cu documentele cu care a mai lucrat. Se constituie în acest fel un amestec eterogen de evidențe, informații, care îngreunează cunoașterea exactă a activității unității, în special a cauzelor lipsurilor.

Din acest motiv, instrucțiunile prevăd implementarea sisitemului informațional al unității chiar de la începerea activității acesteia. Grupe de specialiști din cadrul ministerului și ai centralei industriale, vor elabora, cu 5—6 luni înainte de data intrării în funcțiune, sistemul informațional al noii unități, definind volumul de informații necesare conducerii la diferite nivele pentru a lua decizii ; informațiile de control privind desfășurarea diferitelor acțiuni ; informațiile necesare raportării în exterior a activității unității ; formularistica necesară acestor acțiuni (evidențe tehnico-operative tipizate sau specifice, evidențe statistice) ; circulația cît mai rațională a acestor formularistici, prin întocmirea pentru fiecare document și compartiment a graficelor respective ; procurarea formularisticii necesare ; instruirea întregului personal ce concură la aplicare sistemului informațional etc.

Activitatea de organizare a locurilor de muncă din noua unitate va trebui, de asemenea, să înceapă cu mult timp înainte, chiar din faza de întocmire a proiectelor de execuție. În acest sens, grupele de organizare-normare din cadrul centralelor industriale au sarcina să colaboreze cu proiectanții noii unități în stabilirea celui mai rațional mod de organizare a locurilor de muncă, prin amplasarea utilajelor, instalațiilor, mijloacelor de transport într-un flux normal, prin aplicarea principiilor ergonomice, în scopul creșterii productivității muncii și reducerii oboselii. Această măsură permanentă, care va fi aplicată cu mai multă consecvență atunci cînd și proiectanții își vor însuși principiile de organizare științifică, stă în centrul atenției noastre, pentru a găsi modul cel mai eficace de colaborare.

Se prevede elaborarea tuturor normativelor și normelor de muncă, inclusiv organizarea rațională a locurilor de muncă, corespunzător fazelor în care se găsește activitatea de producție, precum și determinarea coeficienților de corecție, în vederea eventualei aplicări a unor norme de însușire în perioada de pînă la atingerea parametrilor proiectați, determinarea formațiilor de lucru, a zonelor de deservire, a sarcinilor și atribuțiilor pentru fiecare formație de muncitori și pentru personalul tehnic-administrativ etc. De asemenea, se va face o analiză asupra celei mai eficace forme de salarizare ce urmează a se aplica în diferitele secții sau locuri de muncă. Toate acțiunile privind organizarea și normarea muncii, inclusiv prelucrarea și afișarea normelor de muncă se vor termina cu o lună înainte de începerea fabricației.

Studiul efectuat reprezintă, după părerea noastră, un instrument util al conducerii noilor unități. Apreciem că, cu efortul de adoptare necesar, conluziile desprinse din aplicarea sa vor putea fi extinse și în alte ramuri ale industriei

O INDUSTRIE DE VÎRF

(Urmare din pag. 13)

ocupările curente ale conducerii întreprinderii, se eliberează din corsajul relațiilor de tot felul care se creează în interiorul unei organizații. El poate fi mai obiectiv în realizarea misiunii pentru care este plătit de întreprindere.

APĂRUTĂ în primele decenii ale acestui secol, „industria" de consultanță se dezvoltă rapid și continuu, în prezent numărul firmelor de acest gen în lume fiind de ordinul miilor. În afară de menținerea și intensificarea acțiunii factorilor pe care i-am notat la explicarea apariției consultanței, pentru **dezvoltare** trebuie menționate și succesele obținute de firmele specializate ; se au în vedere atît efectele produse în activitatea beneficiarilor, cît și veniturile obținute de firmele de consultanți, care le-au asigurat afirmarea, și expansiunea continuă.

Cîteva cifre sînt concludente. În Statele Unite funcționează în prezent 3 700 de firme de consultanți ; acestora li se adaugă aproape 50 000 de consultanți individuali. În Anglia, cele 20 de firme includ peste 2 900 specialiști. În Franța activează aproximativ 11 000 de consultanți.

Ritmul de dezvoltare a acestor firme de 15—20% situează consultanța între „industriile de vîrf" ale economiei moderne. Este edificatoare în acest sens dinamica înregistrată de numărul de consultanți, numărul de clienți și volumul veniturilor firmelor din Marea Britanie care fac parte din Management Consultants Association — Asociația Consultanților în Conducere și Organizare (vezi graficele alăturate).

CADRE ȘI RĂSPUNDERI

(Urmare din pag. 11)

nerii de producție peste plan cu desfacerea asigurată, realizării de economii în folosirea creditelor bugetare planificate, și negativ, cînd apare ca urmare a neîndeplinirii unor sarcini și acțiuni din planul de stat (cum ar fi de exemplu, nerealizarea unor lucrări de investiții), dat fiind că prin buget sînt prevăzute sume importante cu această destinație.

● Se spune că observați foarte ușor rezervele existente pentru sporirea veniturilor și pentru reducerea justificată a propunerilor de cheltuieli în cadrul amplelor lucrări de analiză și calcule elaborate în legătură cu proiectul bugetului de stat. Cărui fapt datorați acest lucru ?

— Munca legată de finanțele țării nu se poate învăța cum s-ar spune „peste noapte". Cei peste 21 de ani de activitate în Ministerul Finanțelor, din care, mai mult de jumătate, la actuala direcție, m-au ajutat în această privință. Dar, pentru a putea face față sarcinilor, experiența trebuie strîns împletită cu un studiu continuu. Orice lucrător care muncește în această direcție trebuie să cunoască bine economia, să pătrundă sensul conceptului actual de dezvoltare economică, să fie convins de importanța și puterea de sinteză a indicatorilor financiari, să meargă cu analiza la cauzele de fond și, în final, să lupte cu dușmanul permanent al muncii noastre : tendința care se mai manifestă încă, din păcate, la unii specialiști de a subevalua veniturile și de a supraevalua cheltuielile.

Urmărim creșterea eficienței în toate sectoarele, utilizarea cu randament maxim a tuturor mijloacelor materiale și bănești, gospodărirea lor judicioasă, astfel încît să se ajungă la situația în care activitatea oricărei unități economice să se încheie cu beneficii. În definitiv beneficiul exprimă concret eficacitatea cu care se folosesc mijloacele materiale și bănești. Măsurile luate în ultimul timp în domeniul folosirii directe a unei importante părți din beneficii pentru finanțarea producției și a investițiilor, pentru crearea fondului de premiere etc. sînt de natură să înlăture centralismul excesiv, care s-a manifestat în relațiile dintre bugetul de stat și unitățile economice, fac să crească interesul acestora în sporirea rezultatelor financiare. Sîntem „strînși la bani", cum spun unii, dar ne ferim să fim rigizi.

● Văd că insistați asupra necesității realizării de beneficii. Există greutăți în această privință ?

— Pe ansamblu, nu. Din partea unor unități luate separat da, mai ales în ramurile : industriei ușoare, industriei lemnului, industriei alimentare etc. În plus, nu poate fi trecut cu vederea faptul că mai sînt încă unități care înregistrează pierderi peste plan, în special în ramura construcțiilor. În această privință solicităm din partea tuturor factorilor de răspundere analize prompte, măsuri eficiente, care să ducă la redresarea situațiilor amintite, pînă la finele anului.

● Aveți, în prezent, vreo problemă care vă frămîntă ca specialist și conducător al acestei direcții ?

— Ne preocupă tot ceea ce este legat de creșterea eficienței : să descoperim noi resurse financiare, să influențăm lichidarea pierderilor din economie, să găsim noi metode privind optimizarea cheltuielilor bugetare. O altă problemă care ne frămîntă în prezent este aceea a **echilibrării bugetelor locale.** Am dori să găsim posibilitatea ca tot mai multe bugete locale să-și acopere cheltuielile din venituri proprii.

Pînă în prezent, am reușit să delimităm veniturile bugetelor locale pe fiecare unitate administrativ-teritorială în parte. În momentul de față experimentăm descentralizarea unor cheltuieli din bugetele județelor în acelea ale municipiilor, orașelor și comunelor în 12 județe ale țării, printre care Ilfov, Constanța, Dolj etc. Sper, ca pînă la sfîrșitul anului să încheiem această acțiune cu succes. Dimensionarea judicioasă a veniturilor și cheltuielilor va da posibilitatea să se cunoască situația fiecărui buget în parte și să se stabilească măsuri corespunzătoare de lărgire a bazei proprii de venituri și de utilizare cît mai rațională a mijloacelor alocate.

● Credeam că aveți vreun obiectiv și în legătură cu presa economică !

— Împreună cu celelalte organe chemate să conlucreze cu noi sper să facem o lege bună a bugetului și să puteți scrie... pozitiv despre conținutul și efectele sale în economie.

TEORIA ȘI PRACTICA CONDUCERII ÎN LUME

SĂ INVENTARIEM IDEILE, DAR SĂ LE APLICĂM CREATOR

O duzină de clasificări

PÎNĂ ÎN PREZENT nu există un punct de vedere unanim în ceea ce privește clasificarea atributelor conducerii. Cunoscutelor infinitive formulate de **H. Fayol** acum 50 de ani (a prevedea, a organiza, a comanda, a coordona și a controla) le-au urmat o serie nesfîrșită de încercări. Astfel, **El. Dolițkii** înlocuiește funcția de comandă cu funcția de activizare; **V. G. Afanasiev** vede în loc de coordonare, regularizare, **E. F. Brech** (planificarea. coordonarea, motivarea și controlul); **A. C. Anderson** (planificarea, organizarea, personalul, executare — incluzînd aci comanda și coordonarea, comunicarea și motivarea — evaluarea); **H. Koontz** și **O'Donnell** (planificarea, organizarea personalului — staffting, conducerea — direction și controlul); — **Hamilton Church** (proiectare, utilare, comandă, evidență și operare).

Institutul de cercetări științifice privind munca din cadrul Comitetului de Stat pentru Probleme de Muncă și Salarizare de pe lîngă Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. a elaborat o clasificare a atributelor de conduceri pentru întreprinderile industriale, clasificare folosită în elaborarea normativelor grupate de personal și de structuri organizatorice tip. Această clasificare grupează complexul de atribute în două: **conducerea generală (lineară),** considerată ca un singur atribut și **conducerea funcțională,** împărțit în 14 atribute specializate: 1) pregătirea constructivă a producției; 2) pregătirea tehnologică; 3) standardizarea și normalizarea producției și a altor elemente ale procesului de producție; 4) perfecționarea organizării producției și conducerii; 5) organizarea muncii și salarizării; 6) deservirea energetică și reparații; 7) controlul calității producției; 8) conducerea operativă a producției; 9) planificarea tehnico-economică; 10) evidența contabilă și activitatea financiară; 11) aprovizionarea tehnico-materială; cooperarea și desfacerea producției; 12) pregătirea cadrelor; 13) protecția și tehnica securității muncii; 14) deservirea gospodărească a întreprinderii. Meritul acestei clasificări este acela de a privi activitățile întreprinderii din punct de vedere funcțional. La timpul potrivit, în literatura de specialitate[1]), s-a subliniat însă că această clasificare nu delimitează precis atributele de producție de cele ale conducerii.

De unde provin confuziile?

MAREA diversitate de opinii conturată în sfera conducerii provine, după părerea noastră, din faptul că, în general, autorii clasificărilor prezentate, identifică atributele conducerii cu tehnicile și instrumentele acesteia și, de multe ori, cu funcțiunile întreprinderii (cercetare-dezvoltare, producție, comercială, financiar-contabilă, personal).

În acest sens, clasificarea făcută de S.A. Dumler este concludentă. În elucidarea esenței conducerii, este necesar să se aibă în vedere următoarele momente: **procesul de conducere** realizat prin intermediul atributelor, **metodele de realizare** a atributelor acestui proces și **instrumentul** prin intermediul căruia se realizează un atribut sau altul. Ori, informația, reprezintă tocmai instrumentul de realizare a atributelor conducerii. Informația, poate fi comparată cu microscopul cu ajutorul căruia biologul descoperă acele particule, procese și legături interne, imposibile de observat cu ochiul liber. Informația nu există independent în procesul conducerii, ea are o importanță subordonată și depinde de totalitatea atributelor conducerii [2]).

Ambiguitatea ar putea fi eliminată prin stabilirea unor criterii, cerințe unice. În acest sens merită analizate următoarele criterii propuse de specialiștii sovietici.[4])

1) **Fiecare atribut să poată fi referit la oricare din obiectele de conducere posibile**; clasificările făcute de Henry Fayol și de E.I. Dolițkii răspund acestui criteriu.

2. **Unicitatea bazei.** Multe din clasificările menționate nu răspund acestui criteriu, în sensul că ele cuprind coincidențe parțiale sau intersectări ale atributelor din punct de vedere al conținutului. De exemplu, Dolițkii separă ca atribut independent, activizarea. Or. cum remarca și H. Church, activizarea este o componentă a planificării și nu poate fi individualizată ca atribut independent. Este greu de imaginat o planificare care nu ar rezolva sarcina activizării, o planificare care, paralel cu alte mijloace de îndeplinire a planului, nu ar prevedea stimulente economice.

3. **Condiționarea reciprocă a atributelor.** Acest criteriu asigură caracterul complex unitar al atributelor conducerii și le transformă într-un mecanism, la care nu se poate adăuga și nu se poate lua nimic.

Apreciind justețea acestor criterii. observăm însă că ele sînt încălcate chiar de autorii lor, atunci cînd propun o nouă clasificare a atributelor. E drept că noua clasificare, se deosebește în mare măsură de cele existente în literatura de specialitate, dar nu respectă criteriul unicității bazei. De exemplu: E.G. Iasin și G.I. Rakitskaia în cadrul grupei de atribute de prelucrare a datelor delimitează ca atribut independent normarea[5]). Or, este știut că atributul de organizare cuprinde și normarea.

Considerăm că la criteriile enumerate ar trebui adăugat și cel al **caracterului ciclic, stadial al procesului de conducere.**

Orice proces de conducere începe cu definirea scopului, a sarcinilor și se termină cu controlul rezultatelor, încheind în acest mod un ciclu. Pe baza informaților privind rezultatele obținute se stabilesc noi sarcini și ciclul se reia. Caracterul ciclic al procesului de conducere determină împărțirea lui în etape, în stadii, care se succed unul altuia cu o anumită necesitate, fiecare avînd o independență relativă, fiecare stadiu anterior constituind o premisă necesară stadiului următor. Conținutul operațiilor care se efectuează în cadrul fiecărui stadiu constituie, după noi, un element determinant în definirea atributelor conducerii. În acest sens se poate vorbi de următoarele atribute ale conducerii: prognoza — previziunea, organizarea, comandă-decizie, reglare, evidență și control.

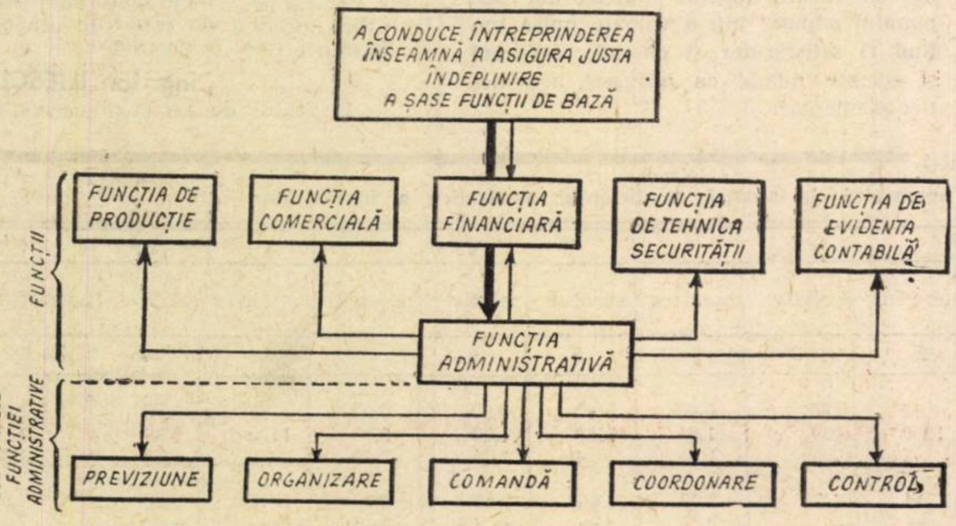

Relația dintre atributele conducerii și funcțiunile întreprinderii

Un model cibernetic al funcțiunilor într-o întreprindere*)

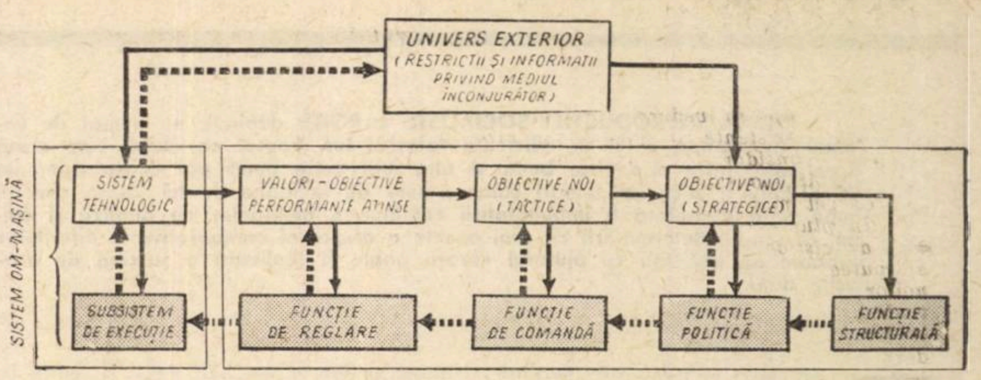

1) funcția de reglare **are ca scop menținerea performanțelor sistemului tehnologic de execuție în interiorul unei zone de valori admisibile, asemănător timonierului unui vas sau termostatului unui sistem de încălzire centrală.**

2) funcția de comandă **fixează noile obiective ale sistemului de execuție prin intermediul funcției de reglare în cazul cînd acesta nu reușește să mențină vechile valori-obiective.**

3) funcția de strategie (sau de politică) **fixează sistemul de execuție — prin intermediul celor de reglare și comandă — obiective generale de orientare pe care nivelul de comandă le traduce în obiective operaționale.**

4) funcția de structurare — **este o funcție de mutație „morfologică" și deci „fiziclogică" a sistemului care intră în acțiune numai dacă structura actuală nu este considerată a fi cea adecvată, capabilă să contribuie la atingerea obiectivelor generale, fixate de funcția politică a sistemului sau supersistemului.**

*) André Pousset „Fondements méthodologiques d'une approche cybernetique de la description et de la définition des fonctions dans l'entreprise". Etudes et documents du CNBOS, nr. 340, 1969.

Prognoza: scrutarea viitorului

ESTE atributul chemat să indice cu probabilitate maximă de realizare, starea de peste un timp determinat a unui sistem precum și evoluția intermediară prin care se realizează starea finală.

În domeniul economic, prognoza se bazează pe cunoașterea tendințelor dezvoltării sociale, a legăturilor de cauzalitate a categoriilor economiei luate în studiu și pe prelucrarea datelor statistice. De regulă, prognoza vizează perioade viitoare de timp mai mari — 10,15, 20 de ani — și se referă la sisteme mai complexe — economia națională, ramuri ale economiei naționale etc. Intrumentele ei de lucru sînt în continuă perfecționare. În prezent se evidențiază cele elaborate de statistica matematică și teoria probabilităților. Merită atenție: metoda trendului, a regresiei și a simulării.

Previziune: desenul concret al dinamicii

PREVIZIUNEA înseamnă determinarea obiectivelor mai îndepărtate și mai apropiate, generale și specifice, elaborarea programelor care să asigure realizarea scopului propus.

Previziunea se realizează prin planificare, programare și modelare.

În elaborarea și urmărirea realizării planului — instrumentul prin care se realizează atributul de previziune — se impune respectarea principiilor:

- **integrării deciziilor,** potrivit căruia acțiunile ce se întreprind la un moment dat trebuie să se încadreze în linia de perspectivă stabilită;
- **concentrării și dirijării eforturilor,** cu semnificații de strategie economică, în vederea mobilizării resurselor materiale și umane pentru realizarea unor acțiuni de importanță majoră;
- **stabilității și supleței** în planificare în sensul asigurării stabilității prevederilor cuprinse în planul de perspectivă și acceptarea conștientă în planul curent a unor modificări impuse de evoluția realizării sarcinilor;
- **existenței mai multor variante** de plan, elaborate pe baza tehnicilor de calcul și a metodelor matematice moderne (metoda balanțelor, metoda Leontief — tabelul de schimburi interindustriale-input-output, metoda Delphi, arborele de corelație, cercetarea morfologică etc.).

În prezent, mulți specialiști îmbrățișează ideea că este necesar să se facă o deosebire între plan și program. Astfel, planul este definit ca expresie a strategiei generale, elaborată înaintea apariției posibilității de a determina detaliile, iar programul de succesiune a comenzilor, similar acelora furnizate mașinilor electronice de calcul prin program. Ideea este conturată în lucrarea „Planurile și structura comportării", aparținînd specialiștilor D. Miller, I. Galanter, K. Pribam. La rîndul lor, B.N. Petrov și G.S. Pospelov definesc planul și programul aproximativ în același mod, separînd sarcinile planificării în două: **elaborarea planului** în care se arată ce trebuie dat și cui, ce trebuie făcut și de către cine, în perioada de timp respectivă; **elaborarea modelului,** care cuprinde succesiunea acțiunilor în timp, a lucrărilor și măsurilor necesare pentru a se realiza scopul propus în plan. Graficele calendaristice, programele mașinilor electronice de calcul și altele, constituie asemenea exemple de modele.

Prin programare se face legătura directă între atributul de previziune și cel de organizare.

Organizarea: proces al creării sistemelor

ÎN DEFINIREA organizării ca atribut al conducerii există diferite puncte de vedere, uneori contradictorii. **H. Fayol** definește organizarea: „a organiza întreprinderea înseamnă a o aproviziona cu tot ce este necesar pentru funcționarea ei: materii prime, utilaj, personal".

Sensibil deosebit definește organizarea S.A. Dumler: „Organizarea producției reprezintă ordinea stabilită în întreprindere, care instaurează anumite raporturi între toți lucrătorii, legături reciproce, subordonarea și funcțiile lor, adică obligațiile și drepturile"[6]). În continuare, S.A. Dumler compară organizarea cu conducerea. După părerea noastră o astfel de comparație este fără sens, întrucît organizarea este un atribut al conducerii și nu se poate compara partea cu întregul. „Organizarea — spune Dumler — reprezintă «statica» producției, conducerea — «dinamica» ei"[7]). V.I. Terescenko apreciază lucrurile în acelaș sens: „Organizarea este o «anatomie» de un anumit fel a întreprinderii, conducerea «fiziologia» ei"[8]).

Conf. univ. dr. Paraschiv VAGU
asist. univ. N. GEORGESCU
Academia de Studii Economice

(Continuare în pag. 17)

RITMUL REPRODUCŢIEI SOCIALISTE LĂRGITE depinde nu numai de volumul investiţiilor, ci şi de eficienţa folosirii lor. Faptul că, după cum arată experienţa, între o decizie bună şi alta mai puţin bună pot exista diferenţe de ordinul a zeci, iar uneori chiar a sute de milioane de lei, arată concret importanţa deosebită a îmbunătăţirii continue a metodelor de analiză şi calcul, în scopul determinării cît mai exacte a eficienţei comparative a diferitelor variante de investiţii cu ajutorul cărora poate fi realizată o sarcină de producţie dată.

DISCUŢII

ESTE POSIBILĂ FORMALIZAREA ANALIZEI EFICIENŢEI ECONOMICE?

PENTRU a răspunde sarcinilor de partid în legătură cu judicioasa folosire a fondurilor de investiţii, un număr tot mai mare de specialişti, economişti, ingineri şi tehnicieni, şi-au îndreptat în ultimii ani atenţia către studierea problemelor variate şi complexe pe care le ridică îmbunătăţirea metodelor de fundamentare a deciziilor în materie de investiţii. Preocupările pentru studiul problemelor eficienţei economice a investiţiilor şi a tehnicii noi sînt ilustrate de apariţia continuă a unor noi studii şi articole, în care diferite aspecte metodologice sînt tratate pe larg.

Trebuie semnalate însă, cu toată importanţa pe care o au, şi unele lacune, deficienţe, neclarităţi ale cercetării în această problemă, lipsuri cunoscute de specialişti şi remarcate în lucrările de bază ale multor autori, români şi străini. În lucrarea „Eficienţa economică a investiţiilor", cercetări teoretico-metodologice, efectuate sub egida I.C.E., ed. Acad. R.S.R., se arată, de pildă, că există „şi o serie de neclarităţi metodologice care se explică prin asimilarea incompletă sau cu întîrziere de către practică a unor rezultate relativ recente ale cercetării ştiinţifice ; dar nu această problemă trebuie să preocupe atît ci faptul că activitatea practică pune încă cercetării ştiinţifice o serie de întrebări la care aceasta nu poate da, deocamdată, decît numai răspunsuri controversate. Mult discutatul indicator „Durata de recuperare a investiţiilor" reprezintă un exemplu în acest sens. Semnalînd aceeaşi idee, A.S. Konson observă că „unele probleme de calcul ale eficienţei economice sînt rezolvate încă prin metode empirice, lipsite de bază teoretică. Elaborarea metodelor de calcul este frînată şi de insuficienta claritate a unor probleme importante ale economiei politice a socialismului..." („Eficienţa economică a tehnicii noi").

În intenţia de a contribui la eliminarea empirismului şi elementelor nefundamentate şi la înfăptuirea unei unităţi de metodă şi criterii care să transforme analiza eficienţei într-un instrument util de planificare, ne propunem a face unele sugestii de soluţionare, pe o cale principial nouă, a problemelor menţionate.

Indicator sintetic unic sau sistem de indicatori?

RĂSPUNSUL la această întrebare prezintă o mare importanţă, atît teoretică cît şi practică, deoarece de el depinde calea de dezvoltare a cercetării economice în viitor : aceea de constituire a sistemului coherent şi unitar de indicatori tehnico-economici şi de elaborare a metodologiei de prelucrare a mărimilor acestora, sau aceea de găsire a structurii indicatorului sintetic unic, care să oglindească eficienţa economică sub toate aspectele sale.

Mai sînt economişti care contestă necesitatea utilizării unui sistem coerent de indicatori, privit ca un tot unitar, dînd prioritate unuia singur (indicator simplu sau complex), pe care îl consideră capabil a da răspuns tuturor problemelor pe care le ridică alegerea variantei optime ; fără să fi făcut obiectul unui studiu propriu-zis, problema unicităţii sau multiplicităţii indicatorilor necesari efectuării analizei se găseşte reflectată, sub forma acceptării pure şi simple sau respingerii uneia sau alteia dintre aceste alternative, în diverse materiale apărute în literatură sau în normative obligatorii privind modul de efectuare a analizei. Trebuie subliniat însă că, datorită inexistenţei unui studiu al acestei probleme şi a unui răspuns fundamentat ştiinţific, chiar şi normativele şi metodicele de analiză a eficienţei economice elaborate în unele ţări socialiste, care se bazează în principiu pe aplicarea unui indicator sintetic (indicatorul cheltuielilor echivalente în general, sub diferitele sale forme) sînt echivoce în această privinţă, în sensul că recomandă în final folosirea, în afara acestuia, şi a unui număr de alţi indicatori complementari. Majoritatea autorilor economişti caracterizează însă procesul de investiţii ca un proces complex, care nu poate fi examinat decît sub diferite laturi, implicaţii, diferitele sale aspecte trebuind a fi privite drept componente ale unei categorii economice cu un conţinut larg, eficienţa în sensul cel mai general.

Principala trăsătură a analizei eficienţei economice o constituie caracterul ei complex, datorită faptului că semnificaţia economică a oricărui indicator sintetic $I = f(I_1, I_2 \ldots I_n)$ diferă de cea a indicatorilor simpli $I_1, I_2 \ldots I_n$ care intră în structura sa. De reţinut că nu complexitatea formală a unui indicator constituie indiciul capacităţii sale de reprezentare ; sînt indicatori de o semnificaţie economică deosebit de complexă însă simpli ca structură algebrică, ca spre exemplu indicatorul „cheltuieli echivalente", $C+I \cdot r$ şi, din contră, indicatori de o semnificaţie economică simplă însă complecşi ca structură algebrică, ca spre exemplu indicatorul „venitului anual mediu actualizat corespunzător unui leu investit" :

$$\frac{1}{n \times I}\left[\frac{B_1 - C_1}{1+\gamma} + \frac{B_2 - C_2}{(1+\gamma)^2} + \ldots + \frac{B_n - C_n}{(1+\gamma)^n}\right] = \frac{1}{n \times I}\sum_{i=1}^{n} \cdot \frac{B_i - C_i}{(1+\gamma)^i},$$

Nu poate fi deci vorba de o substituire, ci de o completare ; absolutizarea unor indicatori luaţi separat este departe de a elucida problema eficienţei, care nu poate fi rezolvată corespunzător decît numai pe baza unui sistem de indicatori stabiliţi diferenţiat, în funcţie de specificul ramurii de producţie, etapa de dezvoltare a economiei etc.

Dacă ne referim la unul dintre cei mai reprezentativi indicatori, preţul de cost spre exemplu, deşi în structura sa volumul investiţiilor intervine sub forma amortismentului (ceea ce ar pleda, după unii autori, pentru lăsarea la o parte a investiţiei, de vreme ce ea este cuprinsă în expresia indicatorului considerat), preţul de cost nu reflectă totuşi volmul investiţiei decît incomplet, datorită faptului că mărimea preţului de cost este determinată nu numai de mărimea investiţiei, ci şi de a tuturor celorlalţi indicatori simpli care îi definesc structura ; unei mărimi determinate p.c. a preţului de cost stabilit prin relaţia p.c. = f $(I_1, I_2 \ldots I_n)$ îi pot corespunde teoretic şi practic, în cadrul diferitelor variante de proiect V_A, V_B, $V_C \ldots$ elaborate, o mulţime de sisteme de valori

$$I_1^A, I_1^B, I_1^C \ldots ;\ I_1^B, I_2^B, I_3^B \ldots ;\ I_1^C, I_2^C, I_3^C \ldots$$

pentru indicatorii simpli $I_1, I_2, I_3 \ldots I_n$, care intră în structura indicatorului complex considerat p.c., şi anume :

$$p.c._A = f(I_1^A, I_2^A, I_3^A \ldots I_n^A) = p.c.$$

$$p.c._B = f(I_1^B, I_2^B, I_3^B \ldots I_n^B) = p.c._A = p.c.$$

. . . .

(I_1, I_2, I_n fiind respectiv indicii simpli ai valorii investiţiei, ai consumurilor specifice de manoperă, materiale, utilaj, energie, etc., ai costului transportului produsului finit la principalele puncte de consum, ai duratei de serviciu a întreprinderii etc., iar simbolurile A. B., C ... fiind semnele distinctive afectate diferitelor variante de proiect).

Ca urmare, două variante V_A şi V_B pot fi caracterizate prin acelaşi preţ de cost p.c. $_A$ = pc. $_B$ (sau venit total actualizat, aferent unui leu investit, spre exemplu), valorile de investiţie respective I_1 putînd să difere teoretic oricît de mult, $I_1^A \neq I_1^B$, potrivit relaţiilor $p.c._A = f(I_1^A, I_2^A \ldots I_n^A) \ldots I_1^A = \varphi(I_2^A, I_3^A \ldots I_n^A)$ şi $p.c._B = f(I_1^B, I_2^B, I_n^B) \ldots I_1^B = \varphi(I_2^B, I_3^B \ldots I_n^B)$.

Varianta V_A poate diferi, în aceleaşi condiţii, p.c. $_A$ = p.c. $_B$, şi prin alte elemente, spre exemplu prin consumul specific al unui anumit material care nu poate fi adus decît din import, cu consum de valută ; consumul în una dintre variante poate fi cu mult mai mare decît în cealaltă, sau încă să fie total înlocuit cu consumul altui material.

Preţul de cost (sau venitul total actualizat) nu caracterizează deci univoc varianta de investiţii, în sensul că egalitatea lor în cadrul diferitelor variante nu implică nicidecum şi egalitatea indicatorilor simpli care intră în structura acestora, investiţie, consum specific etc. Substituirea în analiza eficienţei a indicatorilor simpli de către indicatorii complecşi, în a căror structură figurează aceştia, nu poate avea loc decît numai în cazurile cînd indicatorul complex ar fi o funcţie exclusivă a unui singur indicator simplu $I = f(I_1)$, ca spre exemplu beneficiul în raport cu preţul de cost sau coeficientul eficienţei economice în raport cu durata de recuperare.

În concluzie, nici unul dintre indicatorii sintetici nu caracterizează univoc varianta de investiţii la care se referă, astfel încît o analiză aprofundată nu poate fi efectuată decît prin luarea în considerare atît a indicatorului sintetic cît şi a indicatorilor simpli componenţi ; comparativ cu un indicator sintetic unic, folosirea în analiză a unui sistem de indicatori ridică însă o serie de probleme majore nesoluţionate, probleme relevate de unele materiale reprezentative apărute în literatura de specialitate în ultimul timp ; una dintre aceste probleme o constituie modul de alcătuire a unui sistem coherent de indicatori, iar cea de-a doua — modul de utilizare a mărimilor contradictorii (de obicei în cadrul a diferitelor variante) a diferiţilor indicatori care intră în alcătuirea sistemului.

SE DESPRINDE necesitatea eloborării unui instrument care să facă posibil ca, pornind de la aceiaşi indicatori cantitativi (valorici sau tehnico-economici), rezultatul în ceea ce priveşte **varianta de maximă eficienţă economică** dintre mai multe variante de proiect elaborate să fie **absolut univoc, unul şi acelaşi, independent de economistul sau unitate de proiectare care efectuează analiza.** În ciuda eterogenităţii diferiţilor indicatori ai eficienţei, exprimaţi în cele mai variate unităţi naturale (lei/u ‰, kg/u, ani, etc.), un astfel de instrument există, **problema sintetizării tuturor indicatorilor sistemului adpotat într-o valoare unică putînd fi satisfăcător şi operativ realizată** şi aceasta numai cu mijloace matematice elementare.

Model de formalizare a procesului de analiză a eficienţei economice

PRESUPUNÎND un sistem constituit din n indicatori cantitativi şi un număr de m variante de proiect, notăm prin $I_{i1}, I_{i2}, \ldots I_{ik} \ldots I_{im}$ valorile absolute pe care le ia indicatorul i în cadrul celor m variante de proiect considerate.

Presupunînd că valoarea optimă dintre toate acestea (valoarea cea mai mare în unele cazuri şi cea mai mică în altele) este I_{ik}, realizată în cadrul variantei k, calculăm **valorile relative ale indicatorilor** prin împărţirea fiecărei valori absolute la valoarea optimă $I'_{i1} = I_{i1}/I_{ik}$; $I'_{i2} = I_{i2}/I_k$; $\ldots I'_{ik} = I_{ik}/I_{ik} = 1 \ldots I'_{im} = I_{im}/I_{ik}$.

În funcţie de importanţa relativă a fiecăruia dintre indicatorii sistemului, se stabileşte un sistem de „factori de pondere" $\lambda_1, \lambda_2, \lambda_3, \ldots \lambda_n$.

Prin multiplicarea indicatorilor sistemului cu factorii respectivi de pondere şi însumarea lor, se obţine pentru fiecare dintre variante k cîte o mărime unică $E_k = \lambda_1 I'_{1k} + \lambda_2 I'_{2k} + \cdots \lambda_n I'_{nk}$; mărimea maximă astfel obţinută indică în mod univoc cea mai eficientă dintre cele m variante de proiect luate în considerare.

Presupunînd pentru simplitate, un sistem alcătuit din numai 4 indicatori cantitativi : rentabilitate, investiţie specifică, preţ de cost, coeficient al eficienţei absolute şi un număr de trei variante de proiect, aplicarea algoritmului expus este reflectată în tabelul de mai jos, care arată că varianta de maximă eficienţă economică este V_2, cu E_2 = 9,45, ordinea de preferinţă fiind V_2—V_1—V_3.

Pentru a preîntîmpina criticile care s-ar aduce operaţiei de ierarhizare şi ponderare a indicatorilor care stau la baza algoritmului şi a tabelului, subliniem în mod deosebit faptul că acestea nu reprezintă inovaţii (aşa cum s-ar părea la prima vedere), ci numai preluarea unei situaţii existente ; după cum am arătat într-un alt material, ierarhizarea şi ponderarea indicatorilor sînt operaţii mintale inerente procesului de analiză chiar şi în cea mai simplă formă a sa, aceea a studiului a numai două variante de proiect prin prisma a numai doi indicatori ; ceea ce deosebeşte ierarhizarea şi ponderea pe care le propunem faţă de cea existentă, este numai faptul că în primul caz ele sînt raţionale, explicite, obiective, pe cînd în cel de-al doilea ele sînt intuitive, tacite, subiective ; introducerea sistemului de **factori de pondere constituie deci nu punctul slab al soluţiei, aşa cum s-ar părea, ci tocmai punctul forte, prin faptul că permite o mare elasticitate în aplicare, conform realităţii ; fără o ierarhizare prealabilă a indicatorilor, adîncirea procesului de analiză nu este posibilă nici chiar în cazurile cele mai simple ; pe de altă parte, sistemul de factori de multiplicare, stabilit periodic, în funcţie de ramura de producţie şi de etapa de dezvoltare a economiei avută** în vedere, conferă procesului de analiză elasticitatea cerută de realitate ; căci în realitate importanţa care trebuie atribuită diferiţilor indicatori ai eficienţei nu poate fi imuabilă, una şi aceeaşi pentru totdeauna şi nici de aplicabilitate universală ; de altfel, fără a fi făcut pînă în prezent obiectul unui studiu special, principial problema factorilor de pondere a mai fost ridicată în literatura economică de către diferiţi autori în mai multe rînduri

Avem în vedere faptul că stabilirea unei ierarhii între diferiţii indicatori ai eficienţei nu poate fi efectuată decît pe baza unei depline cunoaşteri a problemelor economice şi social-politice, în urma unei analize multilaterale a acestora, prin prisma directivelor trasate prin documentele de partid şi de stat cu privire la principalele linii de dezvoltare pentru perioada curentă şi cea de perspectivă care se are în vedere, şi a unei largi consultări a cadrelor de specialişti din unităţile de cercetare economică, planificare şi proiectare.

ing. Ion ILIESCU
Institutul de cercetări economice

Tabelul 1

Cuantificarea procesului de analiză a eficienţei economice a investiţiilor

Indicatori / Variante	factor de pondere	V_1			V_2			V_3		
		absolut	relativ	ponderat	absolut	relativ	ponderat	absolut	relativ	ponderat
0	1	2	3	4=3×1	5	6	7=7×1	8	9	10=9×1
Rentabilitate	1	12	0,86	0,86	13	0,93	0,93	11	0,79	0,79
Investiţie specifică	2	1250	0,89	1,68	1050	1,00	2,00	1100	0,88	1,76
Preţ de cost	3	7	0,55	1,65	4	1,00	3,00	6	0,66	1,98
Coeficientul eficienţei absolute	4	14	0,77	3,08	16	0,88	3,52	12	0,66	2,64
Punctaj total		—	—	7,27	—	—	9,45	—	—	7,17

FIȘE

■ In studiul **Signification du principe d'efficience dans l'analyse theorique de la croissance economique** (Insemnătatea principiului eficienței în analiza teoretică a creșterii economice) apărut în REVUE ECONOMIQUE Vol. XXI, nr. 4/1970, Bernard Rosier apreciază că teoria creșterii economice a evoluat în două direcții diferite. Prima se bazează pe modelul echilibrului general neoclasic și urmărește în primul rînd găsirea căilor celor mai eficiente de folosire a resurselor într-o structură economică definită. Cea de a doua, mai recentă, urmărește să stabilească cu predilecție schimbările tehnologice și efectele acestor schimbări asupra creșterii și, în acest fel, pune accentul pe opțiunea obiectivelor și determinarea unei strategii a dezvoltării. B. Rosier constată că tocmai în această ultimă direcție unii autori, în analizele lor, ajung să elimine problemele alocării optimale a resurselor, punînd astfel în discuție „principiul eficienței", care constituie, în fond, „centrul logic" al teoriei creșterii economice.

Făcînd această constatare, autorul își propune să restabilească „principiul eficienței", ca fundament logic al teoriei creșterii economice și, totodată, să stabilească elementele teoretice care îmbină eficiența imediată cu cea de perspectivă.

■ SOȚIALISTICESKI TRUD nr. 8/1970 publică articolul **Metodologhiceskie voprosî prognozirovania proizvoditelnosti truda** (Probleme metodologice ale prognozei productivității muncii). Metoda de bază folosită de economiștii sovietici pentru determinarea creșterii productivității muncii pe perioade de la 1 la 5—7 ani — arată D. Karpuhin — este aceea a calculelor tehnico-economice pe factori. Considerînd că această metodă nu poate fi folosită pentru elaborarea prognozelor pe termen lung, mulți economiști recurg la așa-zisa metodă statistico-economică. Ea se bazează pe extrapolarea corelațiilor ce s-au stabilit în cursul anilor trecuți între productivitatea muncii și indicatorii tehnico-economici, cum ar fi înzestrarea cu fonduri fixe, energie electrică etc. pe muncitor, ținîndu-se seama de condițiile obiective ale modificării lor în anii următori. În aplicarea acestei metode trebuie ținut cont de faptul că determinarea unei dependențe proporționale între ritmul de creștere a productivității muncii și indicatorii ce caracterizează progresul tehnic este posibilă numai considerîndu-se dinamica lor pe o perioadă mai lungă. În al doilea rînd, corelațiile cele mai stabile apar în marile ramuri (industria în ansamblul ei, agricultura), și nu pe subramuri. Trebuie avut în vedere că în unele ramuri există un grad mai mare de probabilitate de a stabili corelațiii corecte, decît în altele. În prognozele de perspectivă nu se pot extrapola corelații, prin analogie cu cele obținute în trecut, pentru că schimbările calitative pot provoca modificări cu totul contrarii ale dependențelor cantitative. De aici autorul conchide asupra necesității de a nu se mulțumi numai cu extrapolări, ci de a construi, cu ajutorul acestora, modele. Întrucît însă productivitatea muncii este un indicator economic supus influenței unui mare număr de factori acționînd laolaltă, sînt necesare modele dinamice plurifactoriale.

■ În studiul **Management Information System** (Sistem informațional de conducere), publicat în revista MANAGEMENT SERVICES, aprilie—mai 1970, G. Milunovich definește sistemul informațional de conducere ca sistem de planificare și control al întreprinderii privită ca un întreg bazat pe principii de responsabilitate materială, care măsoară performanțele conducerii la toate nivelurile organizației. Sistemele informaționale din orice unitate economică în funcție de sfera și nivelul ierarhic al problemelor care formează obiectul lor de activitate pot fi clasificate într-un spectru larg de categorii : sisteme de analiză a mediului pe termen lung, incluzînd studiul factorilor fundamentali ai creșterii economice ; sistem de studii direcționale strategice pe termen lung care, pe baza determinării forțelor direcționale ale dezvoltării mediului, elaborează modele de manevre strategice de natură să asigure întreprinderii valorificarea oportunităților ; sisteme de planificare ciclică din care cele mai utilizate sînt planurile cincinale ; sisteme de prevedere și urmărire a mediului pe termen scurt, ceea ce implică studierea factorilor și tendințelor economice în detaliu și proiectarea evoluției lor pentru anul viitor ; sisteme-program, cuprinzînd în special programe de dezvoltare cum ar fi construirea unui nou sistem informațional de conducere ; sisteme de planificare și control anual, ciclice sau ritmice, bazate pe includerea lunară în buget a veniturilor și cheltuielilor ; sisteme de decizii tactice curente cum ar fi programele de selectare a investițiilor ; sisteme subsidiare speciale ca, de exemplu, sistemele de informare a clienților ; sisteme de producție, semnalizatoare și corective zilnice.

■ Sub egida Centrului de cercetări pentru problemele tineretului și a Institutului de cercetări pentru economia agrară a apărut volumul **Tineretul rural '68**, (Editura Academiei Republicii Socialiste România, Colecția „Tineretul și lumea de mîine", București 1970, 264 pag.) Lucrarea este rezultatul unei anchete sociologice efectuate de Ovidiu Bădina, Alexandru I. Bejan, Doina Buruiană, Elvira Cincă, Roman Cresin, Ecaterina Cogan, Petre Datculescu, Dumitru Dumitriu, Ion Gh. Filip, Vladimir Krasnaseschi, Cătălin Mamali, Gheorghe Miron, Octavian Neamțu, Nicolae Petrescu, N. N. Popescu, Henri H. Stahl, Petre Stănculescu, Paul Sterian, Ion Veverca, Ion Vizureanu și conduse de Ovidiu Bădina, Dumitru Dumitriu, Octavian Neamțu. Lucrarea cuprinde un Cuvînt înainte de Ion Iliescu, prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului. Paralel se desfășoară o anchetă similară pe tema **Tineretul industrial 1968.**

Ancheta referitoare la tineretul rural a cuprins 14709 tineri și tinere din 622 așezări sătești ale țării. Autorii și-au propus să atribuie cercetărilor lor un caracter în primul rînd prospectiv, adică să depisteze tendințe și orientări în dezvoltarea socială și în aspirațiile tineretului, care să ofere soluții corespunzătoare.

COLOCVII ● SESIUNI ● CONSFĂTUIRI ȘTIINȚIFICE

Eficiența activității economice

A CĂUTA neîncetat și pretutindeni ce este de făcut pentru ca efortul pe care îl depunem să dea un efect util maxim, atît la nivel micro — cît și macro-economic, atît pe termen scurt cît și în perspectivă, nu este — cum o dovedește printre altele, viul dialog desfășurat între 30 octombrie și 1 noiembrie în cadrul Sesiunii științifice „Eficiența activității economice", organizată de Universitatea „Al. I. Cuza"-Iași, Facultatea de studii economice — o problemă numai practică, dar și teoretică. Nu este, cu alte cuvinte, suficient să fii conștient de necesitatea eficienței muncii tale, trebuie să mai știi și cum să faci ca ea să devină eficientă. În ultimă instanță, eficiența este o problemă de gîndire — de gîndire și de punere în acțiune a unor mijloace care acționate de mecanisme — în special economice — să te oblige să gîndești.

Cele circa 100 de comunicări și dezbaterile ce le-au urmat, la care au participat cadre universitare, cercetători, conducători de întreprinderi și de instituții centrale și județene — economiști și ingineri — din Iași, București, Timișoara, Cluj, Craiova, Brașov ș.a. — împărțite pe secțiunile industrie și transporturi ; agricultură ; construcții, comerț și economie locală — dovedesc că cercetătorii și practicienii noștri, răspunzînd sarcinilor puse de Congresul al X-lea al P.C.R., depun un efort meritoriu pentru a-și însuși metodele și tehnicile conducerii științifice a economiei, pentru a găsi modalitățile de punere a criteriilor de eficiență la baza tuturor deciziilor economice.

Așa cum au subliniat numeroși participanți la discuții și după cum a arătat în cuvîntul de încheiere prof. dr. docent Dumitru Rusu, sesiunea de la Iași — prima pe țară axată în întregime pe această temă — a scos în evidență importanța pe planul eficienței a factorului om, de o parte cunoscător al metodelor moderne de organizare și gestiune, de altă parte stimulat economicește în dezvoltarea tuturor capacităților sale creatoare. Colocviul a adus o contribuție importantă la realizarea sudurii necesare între activitatea teoreticienilor și practicienilor, a economiștilor și inginerilor, a cadrelor didactice și de cercetare din diferitele centre universitare ale țării.

Comunicările și discuțiile ce s-au purtat pe baza lor vor fi publicate într-un volum, care, în intenția organizatorilor, urmează să apară în cursul acestui an.

A. S.

O manifestare științifică în domeniul economiei agrare

ÎN zilele de 4 și 5 noiembrie a avut loc Simpozionul „Metode și tehnici de calcul economic în agricultură", organizat de Secția de economie agrară și organizarea întreprinderilor agricole socialiste a Academiei de științe agricole și silvice.

Referatele și comunicările prezentate în cadrul ședinței plenare au fost axate pe probleme vizînd aspecte generale de modelări : simbioza dintre teorie și metodă în cercetările de economie agrară (D. Dumitriu, președintele secției de economie agrară a A.S.A.S.) ; știința și controlul calității (acad. V. Onicescu) ; restricții ale modelării matematice a proceselor economice (prof. V. Bulgaru) ; economie și entropie (conf. M. C. Demetrescu) ; modelarea matematică pe microzone (conf. C. Anderca) ; sisteme de modele ale procesului de planificare și repartiție teritorială a producției agricole (S. Hartia) și rolul prețurilor în modelarea proceselor economice (C. Iacobovici-Boldișor).

Lucrările prezentate în secții s-au ocupat de modelarea procesului decizional și cercetări operaționale în domeniul agriculturii.

TEORIA ȘI PRACTICA CONDUCERII

(Urmare din pag. 15)

În încercarea de a da o definiție justă, credem că trebuie să pornim de la teza lui K. Marx, potrivit căreia condițiile materiale în sine, reprezintă o grămadă de corpuri moarte. Teza este valabilă și pentru elementele unui sistem. Elementele ca atare reprezintă numai condițiile materiale ale sistemului. Pentru ca ele să se transforme în sistem este necesar ca : elementele să se găsească în totalitatea lor ; să se realizeze proprietățile lor funcționale ; să se determine formele și mijloacele raționale de unire și de acțiune reciprocă ; să se stabilească legăturile raționale dintre elemente cu ajutorul formelor concrete de muncă și, prin aceasta, să se scoată în evidență baza materială a proceselor care au loc în sistemul respectiv.[9])

Deosebirea esențială dintre procesul de creare a bunurilor materiale și procesul de creare a sistemelor este aceea că dacă primul este un proces între om și natură, al doilea cuprinde elementele finite, pe care oamenii au sarcina de a le lega într-un tot unitar și de a le determina să acționeze ca un mecanism unitar. Concluzia care se degajă este că, **organizarea reprezintă procesul de muncă prin intermediul căruia se creează un anumit sistem.**

La nivelul întreprinderii, organizarea se concretizează în determinarea, enumerarea și gruparea activităților necesare, totalizînd complexul de măsuri care să asigure realizarea scopului propus printr-o folosire cît mai rațională a resurselor materiale, financiare și umane cu care este înzestrată întreprinderea. Ea trebuie mai întîi să creeze asemenea relații organizatorice care să asigure integritatea sistemului condus, cele mai eficiente relații între componentele acestuia, să formeze apoi sistemul conducător capabil să influențeze eficient sistemul condus, în vederea asigurării îndeplinirii sarcinilor, folosind cele mai eficiente metode și mijloace. Totodată, în procesul realizării atributului de organizare are loc formarea canalelor de comunicații.

Comandă : decizie, antrenare, motivare

ÎN literatura de specialitate. atributul de comandă mai este numit și „antrenarea salariaților", atribut prin care conducerea „pune în mișcare" sistemul întreprinderii în vederea îndeplinirii obiectivelor cuprinse în plan. Comanda declanșează acțiunea și implică trasarea sarcinilor subordonaților, motivarea lor, îndrumarea și supravegherea îndeplinirii acestora, în așa fel încît să se asigure integrarea eforturilor subordonaților la atingerea obiectivelor propuse.

Numai în condițiile cunoașterii temeinice și a transpunerii corespunzătoare în practică a principiilor și metodelor de conducere se asigură eficiența dispoziției De aici, necesitatea cunoașterii personalului, a reglementărilor în domeniul profesional și în cel al relațiilor dintre salariați, folosirea principiului muncii și conducerii colective, precum și crearea unui climat care să stimuleze inițiativa colaboratorilor.

Atributul de comandă presupune atragerea în procesul de conducere a tuturor colaboratorilor. Delegarea autorității are o deosebită importanță în cadrul acestui atribut.

Reglarea : stabilizatorul sistemului

SARCINA NOUĂ care apare în activitatea conducerii este aceea de a menține, păstra și perfecționa starea de organizare a sistemului și comunicațiilor din interiorul acestuia. Atributul de reglare este acela care trebuie să rezolve această sarcină. Practica a demonstrat că orice sistem este influențat de tendințe cu acțiune contrară. Pe de o parte tendința spre organizare a sistemului. care se asigură prin activitatea desfășurată de subiectul conducerii, iar pe de altă parte, tendința de dezorganizare din partea factorilor exteriori sistemului : punerea unor sarcini noi în fața sistemului, sosirea în sistem a unor elemente materiale și umane noi, influențe negative ale forțelor naturii etc. De exemplu, punerea unor sarcini noi în fața sistemului provoacă o anumită dezorganizare, deoarece aceste sarcini determină anumite modificări în ordinea existentă, o nouă ordonare, deci impun o reorganizare. Lipsurile în funcționarea subiectului conducerii provoacă de asemenea dezorganizare : același rezultat are și defectarea canalelor de comunicații.

Sarcina conducerii este să asigure adaptarea la influențele din afară, în sensul includerii lor în cadrul organizatoric existent sau să neutralizeze aceste influențe exterioare.

Evidența și controlul

EVIDENȚA reprezintă atributul de obținere, prelucrare și sistematizare a datelor, exprimate, de regulă, în formă cantitativă, în indicatori cantitativi, privind sarcinile ce urmează a fi îndeplinite, resursele existente, rezultatele îndeplinirii deciziilor de conducere. Fără a neglija aspectele calitative, evidența, ca atribut a conducerii, este în primul rînd un atribut ce operează cu indicatori cantitativi.

Exercitarea atributului de evidență este în același timp și o exercitare a atributului de control. Atributul de evidență și cel de control sînt indisolubil legate, iar separarea lor este o operație destul de grea, dacă nu imposibilă. Realizînd evidența, controlăm în același timp funcționarea sistemului din punct de vedere al resurselor acestuia, al mersului activității lui și al rezultatelor obținute.

Controlul, ca atribut al conducerii, reprezintă un sistem de observare și verificare a concordanței dintre procesul de funcționare a obiectului și deciziile de conducere luate — legi, planuri, norme, standarde, ordine etc., relevarea abaterilor de la deciziile și principiile de conducere și organizare adoptate. Relevînd abaterile și cauzele acestora, controlul stabilește totodată și căile de corectare a organizării obiectului conducerii, mijloace de influențare în scopul înlăturării abaterilor, piedicilor în funcționarea optimă a sistemului.

[1]) V. I. Olighin — Nesterov, Efectivnosti upravlenceskovo truda v promișlenom proizvodstve. Moscova, 1965, pag. 24.

[2]) A.S. Petrov, Osnovî organizatii upravlenia promislennim proizvodstvom. Moscova, 1969, pag. 11.

[3]) I. Lobstein, Structure et organisation de l'entreprise. „Traité de sociologie du travail" Paris, 1962, I/2, pag. 47.

[4]) Statistica i elektrono-vicislitelnaia tehnika v ekonomike. Moscova, 1968, pag. 6—8.

[5]) E.G. Iasin și G.I. Rakitskaia grupează atributele conducerii pe baza conținutului lor în două grupe : grupa atributelor pe prelucrare a datelor — controlul, analiza, normarea și prognoza și grupa atributelor de luare a deciziilor — reglarea, organizarea, planificarea și programarea. (Statistika i elektronovicislitelnaia tehnika v ekonomike. Moscova, 1968 — pag. 13).

[6]) S.A. Dumler, „Avtomatizirovanie sistemî upravlenia promișlenim predpriatiem", Moskova, 1966, pag. 4.

[7]) Idem, pag. 5.

[8]) V.I. Terescenko, Organizatia i upravlenie. Opît S.S.A. Moscova, 1965, pag. 12.

[9]) Vezi A.S. Petrov, Cito takoe organizația upravlenia. Moscova, 1967, pag. 26—27.

U. R. S. S.

ÎN INDUSTRIA PETROLULUI FORME NOI DE ORGANIZARE ȘI CONDUCERE

Valentin ȘAȘIN
ministrul Industriei petrolului al U.R.S.S.

ÎN ULTIMUL TIMP în ramura noastră s-au produs schimbări remarcabile. Dacă în primul an postbelic extracția de petrol reprezenta circa 22 milioane tone, anul acesta se vor extrage peste 350 milioane tone de „aur negru".

Încă relativ recent 4/5 din întreaga cantitate de petrol o dădea Azerbaidjanul. În prezent, geografia amplasării industriei petroliere s-a schimbat considerabil. Cea mai mare parte a extracției este asigurată de Ural și regiunea Volgăi. Cîștigă repede teren o nouă regiune, — Siberia occidentală. S-au înregistrat sporuri considerabile de producție și în asemenea zone noi ca peninsula Mangîșlak și Bielorusia. Un înalt nivel de extracție l-au atins Turkmenia, Ucraina, R.S.S.A. Komi, R.S.S.A. Ceceno-Ingușă.

Ca urmare a dezvoltării rapide a acestei ramuri, în prezent Uniunea Sovietică se menține ferm pe locul al doilea în lume în ceea ce privește extracția petrolului. Firește că o dată cu creșterea volumului extracției, cu dezvoltarea unor noi exploatări a crescut de cîteva ori și volumul forajelor.

Industria noastră s-a transformat într-o ramură mare și complexă a economiei naționale. Introducerea unor soluții tehnice și tehnologice noi și avansate a modificat și caracterul muncii în exploatări. O mare însemnătate pentru economia națională a avut introducerea largă a metodei exploatării zăcămintelor petrolifere cu menținerea presiunii în zăcămînt. Crearea și utilizarea mijloacelor de control automate și tele-mecanice permit urmărirea de la un singur punct a activității componentelor unei vaste exploatări petrolifere.

Prin urmare, necesitatea reorganizării ramurii a fost impusă de două cauze principale:

- în primul rînd, de înaltele ritmuri ale progresului tehnic: introducerea tehnologiei și tehnicii noi, moderne, a automaticii și telemecanicii, folosirea mașinilor electronice de calcul etc.;

- în al doilea rînd, de volumul în continuă creștere al extracției petrolului, al forării sondelor și de schimbările fundamentale în amplasarea geografică a industriei petrolului în țară.

Pînă în ultimul timp, în fiecare regiune petroliferă a țării — și în foraj, și în extracție, existau cîte 5 verigi de conducere a producției: uniunea, trustul lucrărilor de foraj și exploatarea, sectorul de foraj și de extracție a petrolului, brigada de foraj și brigada de extracție a petrolului.

În prezent noi am hotărît ca principalele subdiviziuni de producție pentru extracția și forajul petrolului să fie direcțiile de extracție a petrolului și direcțiile lucrărilor de foraj, care trebuie să conducă nemijlocit unitățile de producție prin intermediul unui sistem dezvoltat de servicii, cuprinzînd ingineri și dispeceri.

În cadrul direcțiilor se concentrează gospodăriile auxiliare și ajutătoare, se creează baze specializate de producție pentru deservire. Prin aceasta se lichidează nenumăratele birouri și sectoare de foraj, iar în extracția petrolului — exploatările petrolifere, sectoarele și o mare parte din brigăzile pentru extracția și pomparea petrolului și pentru menținerea presiunii în zăcămînt.

În schimbul brigăzilor, pe lîngă fiecare punct de dispeceri din exploatarea petroliferă se creează, din rîndul muncitorilor calificați, grupe mobile specializate în principalele direcții ale controlului și deservirii exploatării petrolifere. Acestea sînt asigurate cu mijloacele de transport necesare pentru observarea periodică a obiectelor și înlăturarea micilor defecțiuni la sonde. Înființarea acestor grupe schimbă fundamental modul de organizare a muncii lucrătorilor din producția de bază ocupați cu extracția petrolului, contribuind la perfecționarea ei.

Crearea unor noi organe de conducere a producției, în schimbul verigilor conducătoare cu activitate paralelă, permite delimitarea mai precisă a funcțiilor specialiștilor și totodată aplicarea mai largă, în activitatea zilnică, a tehnicii de calcul.

În condițiile noii structuri se întăresc și se perfecționează funcțiile inginerilor și dispecerilor. Ei vor efectua zi și noapte un control ingineresc operativ asupra proceselor de producție în extracția petrolului și în foraj, nu vor admite stagnări din motive organizatorice, vor asigura realizarea unor înalți indicatori tehnico-economici. Serviciile respective sînt chemate nu numai să conducă operativ producția de bază, ci și să coordoneze activitatea subdiviziunilor auxiliare.

Serviciului de ingineri și dispeceri i se atribuie o însemnătate deosebită în întregul sistem de conducere al întreprinderii; acestuia îi revine principala răspundere pentru respectarea graficelor de lucrări pe schimb, decadale și lunare, ca și a tehnologiei stabilite. La fel ca serviciul de dispecerat în transporturi, acesta trebuie să rezolve operativ toate problemele curente ale producției și tehnologiei.

Prin trecerea la aceste forme de conducere, sarcini principial noi se pun și în fața bazelor de deservire. Pe viitor aceste baze în general nu se vor ocupa de repararea utilajelor inclusiv pompe și rotoare, precum și a diferitelor scule. Principala lor obligație este să înlocuiască rapid subansamblele, mecanismele și utilajele ieșite din funcțiune.

Potrivit noului sistem, inginerii și tehnicienii vor putea concentra întreaga lor atenție asupra rezolvării problemelor de bază, inclusiv cele ale automatizării producției, ale punerii în valoare a zăcămintelor. Astăzi, acest aspect este deosebit de important dacă se ia în considerare creșterea neîncetată a volumului lucrărilor de foraje, sporirea adîncimii sondelor, intensificarea exploatării zăcămintelor.

Noile forme de organizare a producției și conducerii au fost experimentate încă din primăvara anului trecut în cadrul trusturilor uniunii „Kuibîșevneft". Rezultatul a fost promițător. Întreprinderile acestei uniuni au dat anul trecut peste plan aproape 400 000 tone de petrol și circa 30 milioane mc de gaze de sondă, au forat peste plan mai mult de 13 000 de metri de sondă. A crescut considerabil productivitatea muncii. Aceste rezultate s-au obținut cu un număr mai mic de specialiști, funcționari și muncitori. Numai la fondul de salarii, uniunea a economisit anul trecut circa un milion și jumătate de ruble.

Intenționăm să încheiem definitiv procesul de reorganizare în anul 1971. După calcule preliminarii se vor desființa în total 450 de diferite subdiviziuni structurale: birouri de foraj, exploatări petrolifere, sectoare pentru forajul sondelor și extracția petrolului, precum și brigăzi de extracție a petrolului și secții auxiliare. Se vor elibera astfel circa 16—18 mii de oameni, cu un fond anual de salariu de 22—23 milioane de ruble, dar nici un om nu va rămîne fără lucru. La noi volumul lucrărilor se extinde mereu, crește extracția petrolului, se construiesc și se dau în exploatare noi întreprinderi mari. Cel care dorește să-și schimbe profesiunea sau să-și ridice nivelul de calificare, va putea să absolve pe loc, fără scoatere din producție și în mod gratuit, școlile corespunzătoare și chiar școli de specialitate, medii și superioare.

În prezent noul sistem, de organizare a producției și conducerii se aplică într-un șir de alte uniuni, printre care „Belarusneft" și „Ucrazapadneftegaz". Ca urmare, numărul salariaților din aparatul administrativ și de conducere al secțiilor a și fost redus cu aproape 8000 de oameni, care de asemenea au fost plasați în alte locuri de muncă.

(Articol primit de la agenția de presă „Novosti").

R. S. F. IUGOSLAVIA

ENERGETICA ÎN PREZENT ȘI ÎN PERSPECTIVĂ

IUGOSLAVIA figurează printre țările cu condiții favorabile pentru dezvoltarea producției de energie electrică, fapt care se reflectă și în ritmurile dinamice de creștere a acestei ramuri. Față de cel mai înalt nivel de producție atins de centralele termo și hidroelectrice înainte de război — 1 miliard kWh pe an — anul acesta se va înregistra o producție de 23,5 miliarde kWh. O imagine concludentă a saltului efectuat de această ramură pe linia introducerii progresului tehnic și a asigurării unui efect economic maxim — o oferă creșterea puterii instalate pe centrală: 12 MW în 1939, 75 MW în 1960 și 200 MW în 1970. Succesele obținute sînt explicabile, ținînd seama că din totalul investițiilor alocate pentru industrie un sfert a fost dirijat în ramura energetică.

În urma unor ample dezbateri, care s-au desfășurat în cursul anului trecut și la care au participat specialiști din ramura energetică, s-a ajuns la un nou cadru legislativ și organizatoric de realizare a construcțiilor necesare pentru extinderea continuă a producției și transportului de energie electrică. Conform legii cu privire la dezvoltarea energeticii, grija pentru aprovizionarea consumatorilor a preluat-o Uniunea energetică iugoslavă, cu unitățile de producție respective.

După datele oficiale, consumul de energie electrică pe întreaga țară crește într-un ritm de 13% pe an, ritm condiționat de apariția pe harta țării a unor mari consumatori de energie. Se prevede că în anii următori vor intra în funcțiune la întreaga lor capacitate, următoarele obiective industriale, pentru a nu cita decît pe cele mai mari: oțelăria din Skoplje, Combinatul de aluminiu din Titograd, fabrica de azot și cea petrochimică din Pancevo, combinatele de aluminiu din Dalmația și Herțegovina etc.

În acest context și producția de energie electrică va trebui să țină pasul cu cerințele noilor centre de consum, pe măsură ce noi capacități energetice vor intra în funcțiune. Evoluția puterii instalate în hidro și termocentrale în perioada 1970—1975, rezultă din tabelul alăturat (după ziarul **Borba** din 10.V.1970):

Anii	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Puterea instalată în hidrocentrale (MW)	3166	2924	4094	4557	4633	4903
Puterea instalată în termocentrale (MW)	2827	2987	3262	3262	3262	3262

Anul acesta au fost date în funcțiune termocentrala Sisak din Croația, care va produce anual 1,2 miliarde kWh de energie electrică și termocentrala Morava, cu o producție anuală de 750 milioane kWh. Se află în construcție termocentralele Kosovo III și IV, Obrenovaț, hidrocentralele Djerdap, Potpeci II, Kalimanți și Mavrovo II. Potrivit revistei **Ekonomska Politika** din 5.X după intrarea în funcție a centralelor amintite, capacitățile instalate vor asigura în 1971 o producție între 28,4 și 31 miliarde kWh, în funcție de condițiile hidrologice.

O contribuție importantă în acest sens va aduce punerea succesivă în funcțiune a agregatelor hidrocentralei iugoslave din cadrul marelui sistem hidroenergetic și de navigație Porțile de Fier, obiectiv de importanță economică deosebită, realizat pe baza colaborării frățești între România și Iugoslavia.

Tendința către asigurarea unor condiții cît mai eficiente de dezvoltare în cadrul ramurii se vădește și prin faptul că în Iugoslavia au început să se construiască agregate de 200 MW și mai mari. În anul 1973, circa 70% din totalul capacităților în funcțiune vor reveni noilor agregate instalate de 100—275 MW, restul de 25% — unor agregate termoenergetice de 3—75 MW, cu caracteristici tehnico-economice învechite și care — potrivit estimațiilor — vor fi scoase din funcțiune treptat. La construirea noilor capacități termoenergetice se ține seama de apropierea de zăcămintele de cărbuni, cu rezerve foarte mari și cu un grad înalt de mecanizare a extracției.

Toate aceste construcții vor contribui — paralel cu întărirea bazei energetice a economiei — la creșterea susținută a consumului pe locuitor. Calculele efectuate, de pildă, pentru regiunea Dalmației, zonă în plin proces de dezvoltare economică, arată că — prin construirea și punerea în funcțiune a trei noi hidrocentrale pînă la sfîrșitul anului 1975 — consumul anual de energie electrică pe locuitor va atinge 4500 kWh, depășind nivelul înregistrat în prezent în țările industriale. Dar, ținînd seama de necesitățile crescînde ale economiei și populației, energeticienii iugoslavi examinează de pe acum posibilitățile de utilizare a unor noi surse de energie în această regiune însorită de pe țărmul Adriaticii.

V. BRANEANU

milioane dolari. Potrivit unui raport oficial, dat publicității la Dakar, cea mai mare parte din această contribuție a fost consacrată sectorului agricol și infrastructurii și numai 1,3% a revenit dezvoltării industriei.

Noua dotație a F.E.D. (748 milioane dolari sub formă de credite nerambursabile, iar 80 milioane — împrumuturi speciale), precum și o sumă de 90 milioane împrumuturi normale de la Banca europeană de investiții, urmează să fie orientate, conform convenției „Yaoundé—II“, spre „promovarea industrializării“, fără a fi însă făcută vreo altă prevedere concretă în acest sens. Domeniile în care urmează să fie folosite sumele F.E.D. sînt: investițiile și infrastructura; cooperarea tehnică, inclusiv cea legată de investiții; comerțul și promovarea exporturilor de produse africane.

Desigur, la prima vedere, se pare că creșterea în volum a ajutorului financiar deschide perspective mai favorabile rezolvării problemelor dezvoltării economice a țărilor asociate, oferă noi speranțe, constituind un punct cîștigat de „echipa africană“ în comparație cu convenția precedentă. Dar și această creștere este atenuată de o serie de factori: scăderea prețurilor produselor tropicale, scumpirea navlului, sporul demografic al statelor asociate etc.

Cît despre realizarea concretă a structurii noului fond, aceasta nu se va deosebi, după toate probabilitățile, de cazurile anterioare. Marile monopoluri vor face totul, fără îndoială, să-și apere interesele. „Ajutorul Europei «celor șase» acordat comunității africane — sublinia revista *Revolution africaine* — apare în esență ca unul dintre acele multiple artificii prin care capitalismul modern își menține rata profitului, socializînd riscurile și investițiile nerentabile, pentru a nu păstra decît sectoarele productive din punct de vedere financiar“.

Viorel POPESCU

DIMENSIUNILE EVENTUALEI UNIUNI

FORMAREA unei noi grupări economice, alcătuită din „cei șase“ plus „cei patru“, ar modifica în măsură importantă raporturile de forță în lumea capitalistă. Schimbările s-ar oglindi în industrie, agricultură și în fluxurile comerțului exterior.

La producția de oțel ponderea „celor zece“ va depăși pe aceea a S.U.A., la autovehicule se va apropia simțitor de aceasta, la energie electrică va trece de jumătate.

Un studiu special consacrat acestei teme, dat publicității de Comisia Pieței Comune arăta că aderarea celor patru țări va ameliora considerabil structurile agricole și productivitatea în acest sector pe întreaga grupare. Astfel, în timp ce suprafața agricolă totală va spori cu 30%, numărul de exploatări va crește cu numai 20% (datorită dimensiunilor mai mari ale fermelor din Anglia și Danemarca).

Productivitatea va crește o dată cu aderarea celor patru țări, care au performanțe mai bune în aceste domenii. Astfel, valoarea adăugată pe persoană ocupată în agricultura „celor patru“ este de 3000 u.c. (unități de cont), cu 900 u.c. mai mult decît valoarea adăugată pe persoană în agricultura „celor șase“.

Contribuția agriculturii la produsul național brut al „celor patru“ este de aproximativ 4,6% — în condițiile cînd forța de muncă ocupată în acest sector reprezintă numai 5,9% din totalul forței de muncă; la „cei șase“, cifrele respective sînt de 7,7% și 15%.

Pe planul comerțului exterior, o Piață Comună alcătuită din „cei zece“ ar fi prima putere comercială a lumii, atingînd 25,6% din comerțul mondial (față de 17,2% în prezent). Raportul Comisiei pe care l-am amintit estimează, pe baza datelor din 1968, că schimburile intracomunitare ar trece de la 28,4 miliarde dolari la 41,2 miliarde, exportul către țările terțe — de la 35,3 miliarde la 43,6 miliarde, iar importul din aceste țări, — de la 33,5 miliarde la 46,4 miliarde dolari (vezi tabelul nr. 2)

Importanța Pieței Comune, ca partener comercial, ar crește corespunzător.

La acestea trebuie să se țină seama de asemenea că intrarea Angliei și a Irlandei, Danemarcei și Norvegiei în Piața Comună vest-europeană urmează să servească drept catalizator spre o grupare economică apreciabil mai largă. Anglia va căuta să obțină crearea unei zone de schimb liber între Piața Comună lărgită și țările care sînt în prezent membre ale A.E.L.S. și nu intenționează să devină membre în Comunitatea Economică Europeană (Suedia, Austria, Elveția, Portugalia, — însumînd o populație de 30 milioane). O asemenea grupare ar include desigur și Grecia și Turcia (45 milioane locuitori) în prezent asociate la Piața Comună. Condiții preferențiale asemănătoare celor pe care le au cele 18 state africane asociate urmăresc să le obțină și unele țări membre în Commonwealth.

La ce va duce, în ultimă instanță o asemenea grupare economică, înglobînd sub o formă sau alta atît de multe din țările lumii? Părerile diferă mult, de la cei care consideră că „lărgirea“ va duce în ultimă instanță la diluarea atît de mare a Pieței Comune actuale încît va însemna practic dizolvarea ei, pînă la aceia care socotesc că noua grupare își va păstra coeziunea, însemnînd apariția unei noi „superputeri“ capitaliste, de talie să pășească la o confruntare deschisă cu Statele Unite — pe plan industrial, al comerțului exterior și monetar.

D. A.

Tabelul nr. 1

Ponderi la unele produse industriale în totalul mondial capitalist

	„Cei șase“	„Cei patru“	„Cei 10“	S.U.A	Japonia
Producția de oțel	18,6	5,3	23,9	22,7	12,7
Producția de energie electrică	11,4	7,0	18,4	34,4	6,4
Autovehicule	27,0	8,0	35,0	38.0	14,5

(Calculat pe baza datelor pentru 1968 din UN statistical Yarbook)

Tabelul nr. 2

Estimări privind ponderea Pieței Comune în comerțul exterior al unor țări sau grupuri de țări

	import	export
S.U.A		
Comunitatea „celor șase“	18,7	18,8
Comunitatea „celor zece“	26,4	27,6
Japonia		
Comunitatea „celor șase“	4,7	5,2
Comunitatea „celor zece“	7,4	10,7
Țări în curs de dezvoltare		
Comunitatea „celor șase“	21,6	30,1
Comunitatea „celor zece“	30,7	43,2
Țările socialiste din Europa		
Comunitatea „celor șase“	20,8	18,3
Comunitatea „celor zece“	27,1	26,7

COMUNITATEA ECONOMICĂ EUROPEANĂ (II)

„PIAȚA COMUNĂ“

Revista noastră a publicat în nr. 29/1970 prima parte a DOSARULUI referitor la Piața Comună, înfățișînd principalele prevederi ale Tratatului de la Roma — pe baza căruia funcționează Comunitatea Economică Europeană, direcțiile fundamentale ale politicii sale economice, ca și mecanismele și instrumentele cu care se acționează pentru realizarea opțiunilor propuse.

Cea de a doua parte a DOSARULUI prezintă cîteva din multiplele efecte ale existenței Pieței Comune asupra relațiilor dintre țările membre ca și dintre acestea și țările terțe.

IMPLICAȚIILE ECONOMICE ALE PIEȚEI COMUNE

REALITĂȚILE „EFECTULUI DE ANTRENARE“

ÎN CONCEPȚIA arhitecților Pieței Comune, crearea și dezvoltarea acestei organizații ar da țărilor membre — „prin depășirea cadrului îngust național“ — posibilitatea să-și sporească capacitatea de a exploata potențialul lor economic, ceea ce, prin inducție, ar „antrena“ creșterea economică. „Chiar și o analiză sumară a unei probleme particulare ca aceea a concentrării plurinaționale și creării «companiei europene» — afirma economistul italian Guido Colonna di Paliano — duce la constatarea că «spațiul european» constituie astăzi probabil unica dimensiune adecvată dezvoltării unei structuri industriale moderne“ [1]). Ideea „efectului de creștere“ pe care l-ar determina înființarea și „înaintarea“ Pieței Comune este întîlnită la toți economiștii eurocrați promotori ai C.E.E., cum sînt Monnet sau Hallstein. „Ideea Pieței Comune este simplă — arată economistul francez Michel Drancourt. Pentru ca o economie să poată prospera trebuie ca ea să poată aplica **legea dimensiunii.** Consumatorul nu poate beneficia de produse de bună calitate la prețuri scăzute decît dacă întreprinderile pot produce masiv, adică să-și exercite acțiunea lor pe o piață vastă (în suprafață și în profunzime)“ [2]).

Aceste aprecieri își trag seva din preluarea simplistă a sloganului „un articol revine mai puțin scump cînd este produs pentru a fi vîndut pe o piață, de exemplu, de 180 milioane de consumatori decît pe o piață de 50 milioane de consumatori“. Cel mai ades este invocat, în acest sens, „modelul american“, în care se produce pentru o piață de 200 milioane de consumatori, ceea ce — se argumentează — explică expansiunea și competitivitatea economică americană. Astfel, pentru acești economiști, prin simpla „lărgire“ a pieței peste frontierele țărilor — fără a se ține seama de specificul și necesitățile piețelor naționale istoricește formate — s-ar putea, pur și simplu, produce mai mult, mai ieftin și mai eficient. Mai direct spus, aceștia leagă nemijlocit „efectul de creștere“ de cel al creării și dezvoltării Pieței Comune. Să vedem în ce măsură statisticile verifică aceste păreri. (Vezi tabelul 1).

a) După cum se poate constata din tabelul 1, ritmul mediu de creștere a PNB al țărilor Pieței Comune (global și individual) a depășit în general — în perioada menționată, de la crearea CEE — pe cel al altor principale țări capitaliste dezvoltate (S.U.A., Canada, Marea Britanie). Dar el a fost similar sau apropiat de cel înregistrat de alte țări (Danemarca, Elveția, Norvegia, Suedia, R.S.A.) și, oricum, de aproape două ori mai scăzut decît cel al Japoniei, țară care nu face parte din nici un organism „comunitar“, „capabil să antreneze creștere economică“. Desigur, cifrele menționate pot încorpora anumite erori, ținînd cont de faptul că iau în considerație prețurile curente, dar ele rămîn semnificative întrucît în țările care au înregistrat ritmuri apropiate, similare sau superioare celor înregistrate de țările C.E.E., dinamica fenomenului inflaționist nu a depășit, în general. pe cea consemnată în țările Pieței Comune.

b) Dacă am admite că depășirea ritmului de creștere înregistrat de unele din principalele țări capitaliste dezvoltate (ca S.U.A., Canada, Marea Britanie), de către cele înregistrate de țările Pieței Comune, în perioada ulterioară creării organizației, s-ar datora tocmai acestei împrejurări, atunci ar apărea cel puțin curios faptul că același fenomen este observat și în perioada în care cele șase țări vest-europene nu erau încadrate în Piața Comună.

c) Cifrele din tabelul 2, care exprimă ritmul mediu anual de creștere **reală** a PNB, confirmă constatările anterioare; 1) ritmul mediu anual de creștere a PNB al principalelor țări din Piața Comună a depășit atît în perioada „precomunitară“, într-o perioadă „mixtă“, cît și în perioadele „comunitare“, pe cele înregistrate de unele țări ca S.U.A., Marea Britanie; 2) aceste ritmuri au fost apropiate de cele înregistrate de alte țări și, în general, de două ori mai reduse decît cele ale Japoniei. Mai mult, se poate constata că în perioadele de după 1960 — deci după crearea Pieței Comune — ritmurile de creștere ale principalelor țări

Tabel nr. 1

Ritmul mediu anual de creștere a PNB între 1959—1968 (în prețuri curente, în %)

C.E.E.	9,7	**AELS**	7,7	S.U.A.	7,5
din care:		din care:			
Belgia	8,0	Austria	9,0	Canada	7,6
Franța	9,1	Danemarca	10,7	R.S.A.	9,3
R.F.G.	9,5	Norvegia	9,5	Japonia	18,3
Italia	11,0	Suedia	9,8		
Luxemburg	6,5	Elveția	10,1		
Olanda	11,6	Marea Britanie	6,4		

Sursa: UN, Statistical Yearbook 1967; OECD, Main Economic Indicators, dec. 1968, dec. 1969; Monthly Bulletin of Statistics, dec. 1969.

Tabel nr. 2

Ritmul mediu anual de creștere reală a PNB al principalelor țări capitaliste în perioadele (în %)

Țări	1950—56	1956—61	1960—65	1965—1968
R.F.G.	9,0	6,0	5,0	3,2
Franța	4,2	4,5	5,8	4,8
Italia	5,7	6,4	3,4	6,0
Total C.E.E.	...	5,3	5,3	4,4
Marea Britanie	2,6	3,1	3,4	2,3
S.U.A.	4,0	2,2	4,8	4,7
Japonia	8,7	11,2	10,1	12,5
Total țări OCDE	...	...	5,2	4,9

Sursa : Bombach G., Wirtschaftswachstum, Handwörterburch der Sozialwissenschaften. Vol. XII. Stuttgart-Tübingen-Götingen, p. 795 ; Office Statistique des Communautés Européennes. Statistiques de base de la Communauté, Bruxelles — Luxemburg 1967, pag. 39 ; O.E.C.D., Les perspectives de croissance economique, mai 1970 .

Tabel nr. 3

Ritmul creșterii producției industriale (%)

	Belgia	Franța	Olanda	Italia	R.F.G.
1966/1965	1,8	7,3	6,0	11,3	1,8
1967/1966	1,8	2,6	4,9	8,5	—1,7
1968/1967	5,3	4,1	10,9	6,3	12,3
1969/1968	10,9	2,9	12,9	2,9	12,5

Sursa : EEC, OECD, ECE, IMF, European Trends, The Economist Intelligence Unit : Annual Reference Supplement 1970.

ale acestei organizații nu au depășit pe cele înregistrate de aceste țări în perioada de dinaintea constituirii C.E.E. De asemenea, pe ansamblul Pieței Comune, ritmul de creștere economică este similar celui al tuturor țărilor capitaliste dezvoltate membre ale O.C.D.E. în perioada 1960—1965, și chiar inferior în perioada 1965—1968. Ar fi greșit însă să se tragă, de aici, concluzia că Piața Comună ar fi contribuit la reducerea ritmului de creștere al țărilor membre; tot atît de simplist pe cît ni se pare a afirma că Piața Comună a contribuit la „antrenarea" efectului de creștere. Nu există vreo metodă de a cuantifica diferența dintre ritmurile de creștere ale celor șase țări vest-europene în cazul creării acestei organizații și în cazul în care aceasta n-ar fi fost creată.

Datele statistice arată că nu există o legătură directă, o corespondență semnificativă între crearea și dezvoltarea Pieței Comune și „promovarea" creșterii economice în țările membre. În plus, din datele menționate, se impune constatarea că întreaga dezvoltare economică a țărilor C.E.E. a avut loc pe fondul unor inegalități profunde, atît între țări cît și între ritmurile de dezvoltare înregistrate de la an la an în fiecare țară. Iată un exemplu revelator privind ritmul creșterii producției industriale în țările C.E.E. în ultimii ani **(vezi tabelul nr. 3).**

În cadrul unei aprecieri de ansamblu se poate arăta că înființarea Pieței Comune, departe de a avea ca urmare stimularea nemijlocită a creșterii economice, nu a făcut excepție de la „regulile" generale ale evoluției economiei capitaliste, căreia îi sînt proprii dezvoltarea inegală și contradictorie.

Concurența și „efectul închistare"

PENTRU a crea „cadrul" de aplicare a „legii dimensiunii" de care vorbea Drancourt, era necesară, în concepția arhitecților C.E.E. realizarea încă în prima fază — de tranziție — cel puțin a următoarelor obiective, sau cum poate ades li s-a spus „cei cinci C" și „cei patru L". C — o politică **comună** în cinci domenii: agricultură, concurență (crearea unor condiții identice concurenței în toate țările membre), transport, comerț exterior, sistem fiscal. L — asigurarea **liberei** circulații a mărfurilor, capitalurilor, forței de muncă precum și libera stabilire în orice țară comunitară a oricăror organizații economice (întreprinderi, companii etc.). Se cuvine a arăta că, deși aceste obiective au făcut parte din portofoliul perioadei de tranziție, ele nici acum nu au fost pe deplin realizate. Amintim, în acest sens, aici doar cîteva exemple: sistemul fiscal T.V.A. (taxa asupra valorii adăugate) nu este aplicat încă în Belgia și Italia, condițiile concurenței nu sînt identice în țările membre (există deosebiri în legislație, în formalitățile administrative și impunerile fiscale), statutul „companiei europene" este încă în fază de proiect. Ceea ce poate fi considerat ca realizat este **uniunea vamală**, respectiv desființarea tarifelor vamale între țările membre și introducerea unui tarif vamal extern comun (T.E.C.) față de terți.

Adepții Pieței Comune au susținut în mod insistent că înființarea acestei organizații ar avea un efect stimulativ asupra dezvoltării comerțului mondial, al legăturilor comerciale cu toate țările lumii. Sînt confirmate aceste păreri? Care au fost efectele realizării treptate a uniunii vamale? Între 1960 (an începînd cu care se poate considera că efectele acesteia au putut fi resimțite) și 1968 (ultimul an pentru care există date globale comparabile la nivel internațional), comerțul țărilor C.E.E. a crescut în proporție de 211% (1960=100) din care comerțul intracomunitar în proporție de 280% iar cel extracomunitar în proporție de 170%[3]).

a) După cum se poate constata din tabelul nr. 4, în ambele perioade („precomunitară" și „comunitară") creșterea comerțului țărilor C.E.E. a fost mai mare decît cea a schimburilor comerciale ale ansamblului țărilor capitaliste dezvoltate. Dar interesant de remarcat este faptul că devansarea a fost mai marcată în perioada de dinaintea intrării efectiv în funcțiune a Pieței Comune (1,11 față de 1,08).

Pe de altă parte, se observă (din tabelul nr. 5) că, deși de un nivel ridicat, creșterea schimburilor comerciale ale țărilor Pieței Comune este depășită, în perioada menționată, la exporturi de cea a exporturilor Japoniei iar la importuri atît de cea a importurilor Japoniei cît și ale S.U.A. (țări care nu fac parte dintr-o „Piață Comună" și care în 1968 dețineau 6,2% și, respectiv, 16,2% din întregul comerț mondial capitalist). Au fost luate ca exemplu aceste țări atît pentru că dețin o pondere însemnată în comerțul mondial, pentru că sînt situate din punct de vedere geografic astfel încît criteriul distanței și deci al costului transportului ocupă un loc important, cît și pentru că, după cum se știe, ambele practică destule discriminări tarifare și netarifare în comerțul cu alte țări. Se poate constata că neapartenența acestor țări la „organisme comunitare" nu a constituit un obstacol — ci dimpotrivă — în calea participării lor sporite la schimburile comerciale internaționale. De altfel, după cum se poate vedea din tabelul nr. 6. comerțul dintre cele două țări (S.U.A. și Japonia) — care dețin împreună o pondere relativ apropiată de cea a țărilor Pieței Comune în comerțul mondial capitalist și în cazul cărora schimburile comerciale reciproce ocupă un loc important — deși, se știe, este mult afectat de bariere tarifare și netarifare reciproce, a crescut în proporție similară cu schimburile intracomunitare. De asemenea, comerțul reciproc A.E.L.S. — Japonia a cunoscut creșteri superioare celui intra-C.E.E.

c) Expansiunea comerțului Pieței Comune, în perioada menționată, a avut loc în principal (aproximativ 2/3) pe seama comerțului intracomunitar. Acest fapt traducînd o „închistare" a „celor șase" (vezi tabelul nr. 7) a dezavantajat în mod substanțial țările terțe fie ele mai noi sau mai vechi parteneri comerciali ai țărilor C.E.E. dar, de asemenea, a avut ca urmare, comparativ, o participare progresiv diminuată a Pieței Comune luată în

Statelor Unite o cale camuflată, foarte importantă, pentru a-și ameliora situația balanței de plăți. „Investițiile internaționale au întrecut comerțul în calitate de canal principal al relațiilor economice internaționale", afirmă S. E. Rolfe (The International Corporation). Într-adevăr, cu o pondere foarte mare în exportul mondial de capital (50% din încasările brute la acest capitol și 75% din cele nete), Statele Unite au realizat în 1968 un sold excedentar al mișcărilor de capital de 4 880 milioane dolari față de 857 milioane în 1947. (În aceeași perioadă soldul pozitiv al comerțului exterior s-a redus la 726 milioane dolari, față de 10 036 milioane).

Pe lîngă fluxul net de venituri din exportul de capital, acesta oferă și posibilitatea unui export camuflat de mărfuri. Un studiu al O.C.D.E. publicat recent (Ecarts Technologiques — Rapport analitique) arată că valoarea vînzărilor efectuate de filialele americane din țările vest-europene este de patru ori mai mare decît valoarea exporturilor Statelor Unite spre această regiune. În plus, filialele întreprinderilor americane nu exportă, de regulă, mărfurile lor în Statele Unite pentru a evita să concureze societățile mamă. Numai întreprinderile vest-europene care scapă de sub control american au posibilitatea să exporte în Statele Unite, ceea ce, evident, face mult mai dificilă menținerea echilibrului în schimburile de mărfuri între Piața Comună și Statele Unite. Se dovedește astfel, contrar așteptării integraționiștilor, că investițiile americane în Piața Comună sînt un mijloc foarte eficient de a ocoli barierele vamale și de a realiza un export camuflat, neînsoțit de reacții protecționiste sau de obligații în ce privește reciprocitatea importurilor.

Dana ALEXANDRU

„RUDELE SĂRACE" ALE PIEȚEI COMUNE

LA NAȘTEREA Pieței Comune, unul din țelurile acestei grupări economice vest-europene a fost și acela de a lega imensele resurse de materii prime ale Africii de economia țărilor occidentale. Tratatul de la Roma a consfințit asocierea, pe o durată de cinci ani, a 18 state africane și malgașe, de la Dakar și pînă la lacul Tanganica, însumînd o suprafață de 11 milioane kmp, în teritoriul de peste zece ori mai mic al celor șase state vest-europene. Unii economiști au lansat atunci termenul de „Eurafrica", ca un simbol al armoniei ce ar domni între cele șase țări ale Europei occidentale în ce privește conjugarea eforturilor pentru a dezvolta economia africană. Astăzi, faptul că aproape nimeni nu-și mai aduce aminte de „Eurafrica" este simptomatic pentru a releva modul în care au evoluat lucrurile, tratatul de asociere dintre „cei 6" și „cei 18" devenind terenul unor continue rivalități și ciocniri de interese.

În efortul de a depăși dificultățile tristei moșteniri a colonialismului, în voința de a înainta pe calea dezvoltării, țările africane citate (14 foste colonii franceze, 3 foste colonii belgiene, plus Somalia) au prelungit asocierea prin Convenția de la Yaoundé, intrată în vigoare la 1 iunie 1964, cînd majoritatea statelor asociate își cîștigaseră independența politică.

Speranțele „celor 18" de a găsi o formulă de dezvoltare în asocierea cu statele Pieței Comune au fost confirmate însă de realități doar parțial. Un document al Comisiei economice a O.N.U. pentru Africa relevă că dacă dezvoltarea economiei statelor continentului negru va continua în ritmul înregistrat pînă în prezent, acestea vor avea nevoie de 270—350 de ani pentru a atinge actualul nivel de dezvoltare al țărilor industrializate din Europa. Țările asociate comunității vest-europene se numără printre statele cu cel mai scăzut nivel de dezvoltare din așa-numita „lume a treia". După cum atestă „Noul Atlas al Băncii Mondiale", nouă țări din cele 18 asociate la Piața Comună au un produs național brut pe cap de locuitor sub 80 de dolari pe an, adică mai scăzut decît cel al Indiei, care este de 90 de dolari. Conform aceluiași studiu, nici o țară asiatică nu atinge dimensiunile „subdezvoltării" din Burundi, Mali sau Volta Superioară.

Paradoxal totuși, aceste „rude sărace" ale Pieței Comune produc peste 50% din producția de diamante și cobalt a lumii capitaliste, 10% din producția de aur și 12% din cea de cupru, importante cantități de mangan, cositor, tungsten și alte minereuri. De asemenea, ele furnizează un sfert din producția de ulei de palmier și arahide și aproape o șeptime din cantitatea de cacao consumată în întreaga lume. Numai astfel se explică interesul pe care Europa „celor șase" continuă totuși să-l poarte Africii, punînd în lumină faptul că regimul de asociere a fost conceput, în fond, nu pentru a sprijini dezvoltarea economică a tinerelor state, ci pentru a spori sursele de profit ale monopolurilor, pentru a da acestora din urmă posibilitatea de a-și extinde și mai mult sfera afacerilor foarte rentabile.

Într-un asemenea cadru al „iluziilor pierdute", cînd după peste un deceniu de experiență „comunitară", cele 18 state afro-malgașe continuă să se mențină în situația de furnizoare de materii prime ieftine pentru industria și consumul vest-european, este pe deplin explicabil sentimentul general de frustrare al acestora. Reînnoirea Convenției de la Yaoundé, la 29 iulie 1969, a avut, după cum s-a subliniat, la timpul respectiv, în literatura de specialitate, un caracter mai mult formal, dezideratele de progres economic ale țărilor africane rămînînd mai departe fără o rezolvare concretă în acest cadru.

După cum se știe colaborarea dintre „cei șase" și cele 18 state africane a fost fixată pe două axe principale: schimburile comerciale, pe baza aplicării unui regim preferențial reciproc, și ajutorul financiar.

În ultimii zece ani, tarifele dintre „cei șase" și „cei 18" au fost treptat desființate, tinzîndu-se spre crearea unei „zone a comerțului liber". În virtutea regimului preferențial, unele state asociate și-au îmbunătățit posibilitățile de desfacere a produselor pe piețele vest-europene. Astfel, Congo—Brazzaville, Mauritania, Togo, Coasta de Fildeș, Camerun, Congo—Kinshasa au pătruns pe piețele R. F. a Germaniei, Italiei, Olandei, state cu care în trecut nu aveau relații comerciale deosebite. Pentru aceasta, „cei 18" au procedat, la rîndul lor, la o serie de reduceri tarifare în favoarea Comunității. Acordul aparent echitabil, între părți egale sub raport formal, este însă, din punct de vedere al forței industriale actuale, mai degrabă „egalitatea dintre o furnică și un elefant", după expresia ziarului britanic *Morning Star*.

De pildă, faptul că „cei 18" au acordat preferințe tarifare asupra produselor industriale importate din țările vest-europene (în valoare de 80 de milioane dolari în 1967), că trebuie să cumpere zahărul și grîul Europei „celor șase" la prețuri de patru ori și respectiv cu 50 la sută mai mari decît cele de pe piața mondială etc. se proiectează la cu totul alte dimensiuni pe fondul economic al Africii, decît consecințele pe care le implică asupra economiei comunitare concesiile acceptate de autoritățile de la Bruxelles. Ca urmare, balanțele comerciale ale țărilor africane continuă să rămînă cronic deficitare.

Pe de altă parte, după datele Comisiei C.E.E., „cei șase" și-au sporit importurile pe ansamblul „lumii a treia" cu 17%, în ultimii patru ani, și numai cu 13%, importurile de la „asociați", situație pe care țările comunitare încearcă s-o explice prin rațiuni de conjunctură.

Totodată, ajutorul financiar acordat de țările Pieței Comune are, între altele, și scopul de a compensa pierderile înregistrate la exporturi de „cei 18" de pe urma „foarfecii prețurilor". Sumele distribuite sînt însă insuficiente și, totodată, ineficiente, deoarece aici se are în vedere numai efectul nu și cauza fenomenului. În acest sens s-ar impune o competitivitate sporită a produselor africane, o creștere a productivității muncii, ceea ce se poate realiza numai pe calea industrializării.

Un bilanț recent al directorului general al ajutorului pentru dezvoltare al Comisiei Pieței Comune, Heinrich Hendus, arată că totalul subvențiilor la care s-a angajat Fondul european de dezvoltare (F.E.D.) în ultimul deceniu este de 1280 milioane dolari, avînd ca obiectiv finanțarea a 750 de proiecte în țările africane asociate, sumă din care, pînă în prezent, s-au folosit doar 760 de

externe, cu toată prevederea comunitară că ţările partenere au drepturi egale în a beneficia de comenzile guvernamentale dintr-o altă ţară membră. Urmarea este că importurile sînt mai mici decît ar fi ele în absenţa acestor prevederi. Măsurile de asistenţă guvernamentală pe plan naţional faţă de unele industrii şi întreprinderi în cadrul unei justificate politici de dezvoltare regională armonioasă, de exemplu ,duc, de asemenea, la restrîngerea comerţului cu partenerii din cadrul Pieţei Comune pe calea unor bariere netarifare.

Barierele netarifare care stau în calea liberei circulaţii a mărfurilor, spre deosebire de cele tarifare, care au fost desfiinţate între ţările membre, sînt mult mai numeroase şi mai dificil de identificat. De aceea se poate spune că realizarea pe teritoriul „celor şase" a unei pieţe unice — cu caracteristici de piaţă naţională, internă, este departe de a fi fost înfăptuită.

Aurel GHIBUŢIU

INVESTIŢIILE AMERICANE ÎN PIAŢA COMUNĂ

„PESTE 15 ani a treia putere industrială a lumii, după S.U.A. şi U.R.S.S., ar putea să nu fie Europa, ci industria americană în Europa" scria Jean-Jacques Servan-Schreiber în cartea sa „Le défi americain". Lapidară şi dură formularea rezumă o preocupare majoră a cercurilor economice şi politice din Piaţa Comună. Şi aceasta, pentru că unul din principalele argumente pentru înfiinţarea Comunităţii Economice Europene a fost necesitatea de a opune o rezistenţă mai eficientă concurenţei produselor nord-americane pe piaţa vest-europeană. Uniunea vamală şi zidul tarifar comun urmau să asigure o stavilă în calea pătrunderii mărfurilor de peste Ocean. Or, curînd după desăvîrşirea acestei uniuni şi a trecerii la cea economică un document elaborat de misia Pieţei Comune dat publicităţii cu cîtva timp în urmă înfăţişa un bilanţ deloc îmbucurător al rezultatelor.

O reacţie la protecţionismul vest-european

Încă de la începutul integrării vest-europene, întreprinderile americane au reacţionat printr-o manevră de încercuire: după 1960 ele au dirijat investiţiile lor directe în străinătate în primul rînd spre ţările membre ale Comunităţii Economice Europene, urmărind ca filialele întreprinderilor lor să fie instalate înăuntrul grupării pînă în momentul în care va fi introdus tariful extern comun. Ca urmare în 1963 valoarea cumulată a investiţiilor directe ale S.U.A. în această parte a lumii o depăşise pe aceea din Anglia, regiune preferată pînă atunci. După alţi 5 ani, la sfîrşitul anului 1968, activele întreprinderilor americane în Piaţa Comună se ridicau la 9 miliarde dolari (valoarea scriptică) şi la 18 miliarde, dacă se ţine seama de valoarea lor reală de pe piaţă. În plus, deoarece 3/4 din activele respective reprezentau investiţii directe în proporţii care asigurau controlul asupra întreprinderilor respective, raportul citat ajunge la concluzia că mijloacele financiare controlate de capital din Statele Unite prin intermediul acestor investiţii se ridică la cel puţin dublul valorii activelor deţinute, adică la 36 miliarde dolari.

Pe lîngă amploarea fondurilor controlate de firme americane prin intermediul investiţiilor, experţii atrag atenţia că forţa reală a poziţiilor lor este cu mult mai mare, ca urmare a direcţiilor acestor investiţii, anume în sectoarele cele mai moderne, de care depinde dezvoltarea întregii economii. Astfel. deşi investiţiile filialelor S.U.A. nu depăşesc între 7 şi 25% din totalul investiţiilor ţărilor respective, ponderea lor în sectoarele de vîrf este decisivă: 95% din producţia europeană de circuite integrate, 80% din aceea de calculatoare electronice, 30% din aceea de automobile. Ponderea cea mai mare o găsim în industria prelucrătoare (detergenţi, farmaceutice, textile, metalurgie, ambalaje, industria alimentară), ea scăzînd în ultimii ani în industria extractivă. În ramurile de vîrf, productivitatea americană o depăşeşte cu mult pe cea vest-europeană deoarece, de regulă, firmele de peste Ocean deţin deocamdată monopolul metodelor avansate şi obţin sistematic profituri superioare firmelor vest-europene care lucrează în acelaşi domeniu.

„Îi plătim ca să ne cumpere"

— remarca nu cu puţină amărăciune Servan-Schreiber în aceeaşi carte şi lucrul este şi mai adevărat acum. Folosind ultimele date disponibile, experţii Comisiei Pieţei Comune arată că în ansamblul investiţiilor filialelor vest-europene aparţinînd întreprinderilor americane, partea de fonduri provenită din Statele Unite s-a redus de la 25,5% în 1959 la 16,5% în 1967; în aceeaşi perioadă ponderea fondurilor vest-europene a crescut de la 29% la 47%. Importanţa fluxului de fonduri europene spre Statele Unite reiese mai clar dacă se ţine seama că în aceeaşi perioadă a scăzut partea de profituri reinvestită, de la 15,9% la 8,9%, crescînd corespunzător partea celor repatriate.

Finanţarea cu fonduri vest-europene a achiziţiilor americane provine din mai multe surse, printre care o deosebită importanţă o are piaţa euro-valutelor. Dacă în 1959 resursele financiare la care au apelat firmele americane pe această piaţă s-au ridicat la 447 milioane dolari, în 1968 suma a fost de 2 miliarde dolari şi a continuat să crească de atunci încoace.

O altă cale pe care avuturile vest-europenilor se îndreaptă spre casele de bani ale concernelor S.U.A. este aceea a înlesnirilor în regimul impunerii şi a subvenţiilor. Deoarece crearea de filiale ale marilor întreprinderi americane este însoţită de unele avantaje, ca intrări de capital sau transferul tehnologic, unele ţări acceptă să negocieze cu aceste întreprinderi un regim fiscal mai avantajos decît acela al firmelor autohtone. Aceste înlesniri merg chiar pînă la reduceri de impozite nu numai asupra profiturilor societăţii ci şi asupra veniturilor conducătorilor săi. „Această situaţie prezintă grave inconveniente", se spune în Raport. „Pe lîngă pierderile de resurse fiscale pentru ţările membre, care sînt departe de a fi neglijabile, aceste inegalităţi de tratament fiscal între întreprinderile americane şi cele europene modifică, în folosul firmelor americane, condiţiile generale ale concurenţei".

În sfîrşit, raportul consideră „o aberaţie" practica de a se acorda subvenţii foarte mari filialelor străine. Sub forma „ajutoarelor pentru dezvoltare regională" se acordă subvenţii acelor firme care se implantează în regiuni mai puţin dezvoltate subvenţii ce se ridică pînă la 70% din costul proiectelor.

Gradul în care întreprinderile americane îşi finanţează expansiunea în Piaţa Comună cu fonduri vest-europene este ilustrat şi de faptul că numai la 2—3 ani de la crearea lor filialele americane nu mai au nevoie de fonduri din Statele Unite, ele acoperindu-şi în întregime cheltuielile din profiturile obţinute, precum şi din împrumuturi pe piaţa europeană. Exemplul cel mai „spectaculos" citat în Raport este acela al lui General Motors care, în ultimii 20 de ani, nu a cheltuit nici un dolar pentru a finanţa investiţiile sale în străinătate.

Lucrul cel mai supărător pentru vest-europeni este că banii lor sînt folosiţi nu numai pentru a acoperi cheltuielile de înfiinţare şi expansiune a filialelor americane, ci furnizează şi sumele cu care acestea cumpără întreprinderi europene, aşa cum s-a întîmplat în cazul firmelor Bull, Ferania, Simca, D.E.A.

Export camuflat

Pe lîngă controlul poziţiilor dominante în industria ţărilor din Piaţa Comună, investiţiile în aceste ţări oferă

Tabel nr. 4

	Creşterea schimburilor comerciale între 1955 şi 1960 (1955 = 100)			Creşterea schimburilor comerciale între 1960 şi 1968 (1960 = 100)		
	global %	export %	import %	global %	export %	import %
Total ţări capitaliste dezvoltate	136,5	137	136	195	195	195
Total ţări C.E.E.	153	153	153	211	215	207
Dinamica schimburilor comerciale ale C.E.E. faţă de cea a ţărilor capit. dezv.	1,11			1,08		

Tabel nr. 5

	Creşterea schimburilor comerciale 1960—1968 (1960 = 100)	
	Exporturi %	Importuri %
Total ţări capitaliste dezvoltate	195	195
C.E.E.	215	207
S.U.A.	168	213
A.E.L.S.	166	158
Japonia	310	265

Tabel nr. 6

	Creşterea schimburilor comerciale 1960—1968 (1960=100) (%)
Intra—C.E.E.	280
Japonia — S.U.A.	274
A.E.L.S. — Japonia	326
S.U.A. — A.E.L.S.	179

ansamblu pe piaţa mondială (din afara C.E.E.), după cum se poate vedea în tabelul nr. 8.

Care sînt, în ultimă instanţă, consecinţele realizării treptate a uniunii vamale?

1) **Pe plan intracomunitar.** Este neîndoielnic că desfiinţarea tarifelor vamale intracomunitare a dus la înăsprirea condiţiilor şi termenilor concurenţei între companiile industriale şi cele comerciale din ţările membre, ceea ce a declanşat sporite confruntări între acestea, confruntări care nu o dată au răbufnit şi la nivel guvernamental în cadrul aprinselor dispute din Consiliul ministerial etc. „Firmele europene — remarca Michel Drancourt în lucrarea citată — se tem de concurenţă. Ele sînt înainte de toate atente la adversarii lor tradiţionali. Francezii, de pildă, se tem în primul rînd de vest-germani sau italieni, olandezii de vest-germani, în timp ce o ameninţare reală este tehnologia americană (...), în tehnologiile înaintate (aeronautică, informatică, nucleară) şi adesea în tehnologiile „clasice", firmele americane fiind acelea care fac legea pieţei" [4]). S-a pus adesea întrebarea cine a pierdut şi cine a cîştigat de pe urma constituirii C.E.E. Este evident că dacă a cîştigat cineva sînt marile monopoluri, care au avut posibilitatea să-şi extindă mai lesne dominaţia şi pe alte pieţe decît pe cele din ţara de origine. Concernele industriale vest-germane, mai puternice şi producînd mărfuri mai competitive încă de la crearea Pieţei Comune, au beneficiat cel mai mult de pe urma reducerii treptate şi apoi a desfiinţării tarifelor vamale intracomunitare, ceea ce explică (cel puţin în parte) boom-ul industriei vest-germane. Aceste concerne — care deţin în C.E.E. primele trei poziţii între companiile din domeniul chimiei, primele două poziţii în cel al electrotehnicii, trei din primele patru poziţii din cel al industriei mecanice prelucrătoare, două din primele patru poziţii în industria de automobile — au reuşit să controleze într-o măsură sporită piaţa „celor şase", fapt ce-l făcea pe economistul francez Emile Aubert să-şi pună chiar întrebarea: „oare «sfidarea» americană este singurul pericol care merită, cu toată atenţia ce i se acordă, esenţialul eforturilor noastre? Nu! Mai serioasă, mai concretă, mai imediată este «sfidarea» industriei vest-germane" [5]).

Avantajele pe care le trag marile monopoluri chiar şi numai de pe urma uniunii vamale explică insistenţa cu care acestea încearcă să determine „aprofundarea" şi „lărgirea" Pieţei Comune. Se apreciază, de pildă. că cei trei giganţi olandezi Unilever, Philips, Royal Dutch (a căror putere economică echivalează cu cea a 300 mari firme franceze) — adînc împlîntaţi în viaţa economică şi politică a ţării şi consideraţi prea mari pentru o piaţă relativ restrînsă ca cea a Olandei, deci cei mai interesaţi în „mersul înainte" al Pieţei Comune — exercită o influenţă considerabilă asupra cercurilor guvernamentale, determinîndu-le să adopte o poziţie în acest sens.

O importantă înrîurire asupra concurenţei în cadrul

Tabel nr. 7

Comerţul C.E.E. cu ţările capitaliste (ponderi %)

	Exporturi			Importuri		
	1960 (%)	1968 (%)	abaterea de schimb	1960 (%)	1968 (%)	abaterea de schimb
Intra-comunitar	36	47	+11	37	49	+12
Extra-comunitar	64	53	—11	63	51	—12
din care:						
A.E.L.S.	22	18	—4	16	13	—3
Ţări în curs de dezv.	23	15	—8	23	18	—5
S.U.A.	8	9	+1	14	10	—4
Alte ţări capit.	11	11	—	10	10	—

Tabel nr. 8

Dinamica schimburilor extracomunitare

	Creşterea comerţ. 1960—1968 (în %) (1960=100)		1960 (în %)	1968 (în %)
Extra—C.E.E.	170	Ponderea comerţului extra—C.E.E. în totalul comerţului mondial capitalist exclusiv comerţ intra—C.E.E.	17,1	16,6
Ţări capitaliste dezvoltate (exclusiv comerţul intra—C.E.E.)	175			

C.E.E. a avut și alinierea către tarifele vamale externe comune. Astfel, pentru Franța și Italia, media tarifelor vamale externe comune este mai mică decît media celor existente în momentul construirii C.E.E., (dezavantajînd unele firme din aceste țări), în timp ce pentru R.F.G. sau Olanda această medie este superioară (avantajînd unele firme vest-germane sau olandeze).

În condițiile înăspririi concurenței nu este de mirare că, pe măsura reducerii barierelor vamale intracomunitare, au fost luate altfel de măsuri de către toți membrii C.E.E. — fiecare în domeniile în care erau afectați — pentru apărarea intereselor firmelor și companiilor proprii, protecționismul adaptîndu-și mijloacele de acțiune, transferîndu-le din domeniul tarifar în cel netarifar, fiscal, monetar, legislativ. Nu este întîmplător, în acest sens, că sistemul fiscal nu este nici pe departe „armonizat“, avînd în vedere importanța lui ca mijloc de protecție a economiei naționale după desființarea barierelor vamale intracomunitare.

2) **Pe plan extracomunitar.** După cum se poate desprinde din analiza datelor din tabelele 7 și 8, uniunea vamală a C.E.E. a dezavantajat în mod substanțial pe terți. Discriminările față de aceștia își fac simțite din ce în ce mai mult efectele. Trebuie ținut cont și de faptul că pentru o serie de țări sau grupuri de țări exporturile către C.E.E. — tot mai afectate de „baricadarea comunitară“ — ocupă un loc important în totalul exporturilor lor: în 1968, pentru S.U.A. 17,2%; pentru A.E.L.S. 25,6%; pentru alte țări vest-europene 31,7%; pentru Japonia 5,6%; pentru țările în curs de dezvoltare 25,4%; pentru țările socialiste europene 11%. „Introducerea unei politici agricole comune în C.E.E. — remarca, de pildă, Stanislaw Albinowski în cotidianul polonez **Trybuna Ludu** — a limitat sensibil ritmul de creștere a exporturilor de produse agricole către țările Pieței Comune și un număr de produse tradiționale a fost total eliminat de pe lista furnizorilor (...) Se cuvine să remarcăm faptul că discriminarea vamală în domeniul produselor neagricole a scăzut rentabilitatea exporturilor poloneze de asemenea produse în C.E.E. cu 6,8%“ [6]).

În ultimul timp, prin însăși introducerea sistemului taxei asupra valorii adăugate (T.V.A.), se creează o altă situație discriminatorie în C.E.E. față de terți În sistemul T.V.A., cînd un produs este exportat în C.E.E., el trebuie să suporte o taxă compensatorie, — echivalentă cu T.V.A. existentă în interiorul țării de destinație — în timp ce exportatorul nu primește de la guvernul său rabatul de export pe care exportatorii C.E.E. îl primesc. De asemenea, cînd un exportator din C.E.E. livrează produse pe piața mondială, el este scutit de plata T.V.A.

„Temerea că Piața Comună se va putea replia asupra ei înseși și va fi un obstacol în calea schimburilor internaționale nu s-a verificat. Într-o lume îndreptată spre progres. o politică autarhică este dificil de conceput, căci schimburile la scară mondială sînt indispensabile expansiunii economice“ [7]). Nu putem decît să fim de acord cu ultima afirmație a lui François Deniau, membru al Comisiei executive a C.E.E. Dar nu vedem cum se poate pune de acord această afirmație cu cea anterioară, cînd statisticile și faptele demonstrează tocmai „replierea asupra ei însăși“ a Pieței Comune, o „închistare“ sporită, contrară tendințelor de lărgire, amplificare, diversificare a circuitului economic mondial.

3) **Efectele asupra consumatorilor.** Arhitecții și adepții Pieței Comune au vorbit mult despre efectul pe care crearea acestei organizații îl va avea asupra consumatorilor. Aceștia urmau să fie, în ultimă instanță, beneficiarii realizării produselor la „eșalon european“, ai aplicării „legii dimensiunii“, ai „seriei mari“, ai faptului că „produsul nu mai era produs pentru a fi vîndut, de exemplu, numai unui număr de 8 sau chiar 50 milioane de consumatori, ci unui număr de 180 milioane de consumatori“.

Statistica arată, însă, o altă situație după 12 ani de Piață Comună. Și fără urmă de echivoc. Indicele costului vieții nu numai că n-a scăzut, dar a și crescut, în general, peste media celui înregistrat în țările capitaliste dezvoltate luate în ansamblu, în cazul unor țări din C.E.E., acesta fiind chiar printre cele mai ridicate (vezi tabelul nr. 9).

Tabel nr. 9

Indicele de creștere a prețurilor, derivat din P.N.B. (la prețurile pieței în %)

	Indicele mediu anual 1958—1968	1969 *) (față de 1968)
S.U.A.	2,0	4,2
Canada	2,6	3,7
Marea Britanie	2,8	3,0
R.F.G.	2,8	4,0
Italia	3,6	2,5
Franța	3,9	6,0
Olanda	4,2	6,5
Japonia	4,3	4,5
Total O.C.D.E.	2,7	4,25

Sursa: L'Observateur de l'OCDE, august 1969; *) pentru 1969 datele sînt provizorii.

Tabel nr. 10

	Puterea de cumpărare a monedelor (1957=100) 1957	1962	1967	Deprecierea medie anuală 1957—1967	Deprecierea în 1968 față de 1967
S.U.A.	100	93	84	1,7	4,0
Luxemburg	100	97	84	1,8	2,5
Canada	100	93	82	2,0	3,9
Belgia	100	95	80	2,2	2,7
R. F. G.	100	91	79	2,2	1,6
Elveția	100	92	76	2,6	2,3
Marea Britanie	100	89	75	2,8	4,5
Olanda	100	92	73	3,1	3,6
Italia	100	89	71	3,4	1,4
Japonia	100	85	66	4,1	5,1
Danemarca	100	87	65	4,2	7,1
Franța	100	73	62	4,2	4,4

Sursa: First National City Bank of New York. Buletinele economice lunare ale băncii, august 1968 și septembrie 1969.

Tabel nr. 11

Amplitudinea medie a diferențelor prețurilor pe grupe de produse în țările C.E.E.

Grupa de produse	R. F. G.	Franța	Italia	Olanda	Belgia — Luxemburg
Prod. alimentare	106	101	115	100	102
Textile	109	133	105	100	119
Articole de menaj	105	120	104	103	108
Aparate electromenajere	100	145	108	120	123
Aparate R. T. V.	100	147	113	125	128
Produse de întreținere	112	104	102	102	102
Produse de pap.	100	118	103	105	111
Articole foto	102	113	111	121	100
Automobile	100	127	109	123	110
Benzină	100	142	139	107	113

Sursa: Comission des Communautés européennes, troisième Rapport général sur l'activité des Communautés en 1969 — februarie 1970.

De altfel, cum s-au depreciat diferitele monede naționale în perioada de după înființarea Pieței Comune se poate vedea în tabelul nr. 10.

După cum se poate constata, în perioada menționată, monedele naționale ale țărilor C.E.E. s-au depreciat într-un ritm similar sau superior (exemplu francul francez, lira italiană) monedelor celorlalte țări capitaliste dezvoltate. De asemenea, atît din tabelul nr. 9 cît și din tabelul nr. 10 se evidențiază faptul că ritmurile inflaționiste au fost diferite și inegale în țările membre ale C.E.E. Ce poate confirma mai elocvent acest fapt decît devalorizarea francului francez și revalorizarea aproape concomitentă a mărcii vest-germane, intervenite după peste 11 ani de Piață Comună? — măsuri impuse de evoluțiile sensibil diferite ale prețurilor pe cele două piețe, de înseși evoluțiile economice diferite ale celor două țări. De altfel, este interesant de semnalat că în țările C.E.E. amplitudinea medie a diferențelor de prețuri la produsele ce intră în calculația costului vieții se menține la un nivel ridicat (vezi tabelul nr. 11).

Mai mult. în urma unei anchete întreprinse de Comisia C.E.E., s-a constatat că, în aprilie 1969, pentru ansamblul acestor produse, amplitudinea maximă între țări a crescut la 58% față de 54% în aprilie 1968.

Ilie ȘERBĂNESCU

1) **Mondo Economico nr. 51, din 21 decembrie 1968.**
2) **Michel Drancourt: L'Europe des mots ou l'Europe de faits?** (Entreprise, 6 septembrie 1969).
3) Aceste calcule precum și cele din tabelele 5, 6, 7, 8 au fost făcute pe baza statisticilor din **UN Statistical Yearbook** 1966, **UN Monthly Bulletin of Statistics,** iunie, decembrie 1969; **statisticile privesc numai comerțul mondial capitalist.**
4) Idem nota 2
5) **Les Echos 20 mai 1969.**
6) **Trybuna Ludu** 16 ianuarie **1970.**
7) **Jean François Deniau: Un grand ensemble commercial (Projet iunie 1968).**

BARIERE NETARIFARE ÎN COMERȚUL INTRA-COMUNITAR

ÎN ISTORIA Pieței Comune, data de 1 iulie 1968 este înscrisă ca momentul în care s-a realizat uniunea vamală. O liberă circulație a mărfurilor nu a fost însă realizată, în calea comerțului dintre țările membre ale Comunității rămînînd multe bariere, unele care trebuiau înlăturate pînă la sfîrșitul anului trecut și în privința cărora nu s-a putut ajunge la o înțelegere, altele pentru a căror înlăturare însuși Tratatul de la Roma nu a prevăzut un termen definitiv. Libera circulație a mărfurilor este stînjenită de bariere netarifare și paratarifare care cuprind reglementări cu caracter juridic, fiscal, valutar, administrativ și fac parte din politica comercială sau, în general, economică, a statelor membre ale Comunității Economice Europene.

Existența unui număr mare de bariere în calea comerțului dintre țările membre chiar după intrarea în vigoare a uniunii vamale arată că realizarea unei uniuni economice și monetare complete este premisa fără de care teritoriul țărilor Pieței Comune nu poate constitui o piață „internă“ unică; iar această uniune economică este legată, vrînd-nevrînd, de realizarea unei uniuni politice. Or, cum arată înșiși promotorii integrării vest-europene, statele membre nu sînt dispuse să sacrifice pe altarul ei independența lor națională.

Într-un fel sau altul, reglementările cu caracter netarifar care se interpun în calea unui comerț „liber“ între țările Pieței Comune reflectă interese naționale specifice în domeniul politic, economic, fiscal, valutar etc. Barierele netarifare sau paratarifare influențează comerțul sub aspect cantitativ sau valoric, reglementările de acest fel putînd duce fie direct la micșorarea cantităților importate dintr-o altă țară membră, fie la creșterea costului unui produs importat. În ambele cazuri, exportatorul comunitar, care se găsește în fața unor bariere netarifare, constată că marfa sa nu poate fi plasată pe piața unui alt stat membru al Pieței Comune în aceleași condiții ca mărfurile indigene, așa cum pretinde doctrina uniunii vamale și că libera circulație a mărfurilor în cadrul Comunității este departe de a se fi realizat.

Într-o măsură însemnată, circulația liberă a mărfurilor în cadrul Pieței Comune este stînjenită de reglementările diferite ale perceperii impozitelor asupra cifrei de afaceri la trecerea unei frontiere dintre țările comunitare, ca și ale altor impozite directe și indirecte. Mărfurile destinate exportului sînt scutite de taxa asupra cifrei de afaceri, iar asupra mărfurilor importate se percep taxele în vigoare în țara de destinație.

Sistemul taxelor fiscale de frontieră era însă diferit între țările Pieței Comune. S-a stabilit ca țările membre să adopte pînă la sfîrșitul perioadei de tranziție sistemul „taxei asupra valorii adăugate“ (T.V.A.). În domeniul taxelor fiscale de frontieră, această perioadă s-a prelungit însă pînă la 1 ianuarie 1972, dată pînă la care sistemul T.V.A. trebuie adoptat și de Belgia și Italia. În afara sistemului fiscal ca atare, între țările membre diferă mult și nivelul impunerii. Pentru armonizarea nivelului taxelor asupra valorii adăugate nu s-au prevăzut termene definitive.

În cazul unei țări comunitare care aplică taxe directe pentru realizarea unor venituri fiscale, dar în care importurile nu beneficiază de compensații, este evidentă discriminarea față de produsele din import în favoarea produselor naționale. La sfîrșitul anului trecut, Comisia executivă a Pieței Comune a adoptat directive cu privire la identificarea în scopul înlăturării a barierelor „avînd caracter echivalent“ cu restricțiile cantitative în comerțul intracomunitar. Sub acest nume se înțeleg reglementări ale guvernelor naționale ale țărilor membre care discriminează produsele importate față de și în favoarea celor naționale. Aceste „măsuri cu caracter echivalent“ privesc folosirea exclusivă a produselor naționale, interzicerea unor importuri, ridicarea prețurilor mărfurilor importate sau stabilirea unor criterii privind importul. Deși la începutul acestui an trebuiau să fie înlăturate măsurile cu caracter echivalent restricțiilor cantitative, înseși reviste ca *Bulletin des Communautés Européennes* și *Common Market* apreciază că neexistînd o definiție clară și barierele fiind relativ invizibile, „măsurile cu caracter echivalent restricțiilor cantitative“ vor da mult de lucru Curții de Justiție comunitare.

Tratatul de la Roma prevede că în cazuri de dezechilibru economic pe plan național să se poată lua măsuri de apărare a pieței interne în fața concurenței externe, inclusiv venind dintr-o altă țară comunitară. În timpul evenimentelor politice și sociale din Franța în anul 1968, această țară a reintrodus temporar restricții cantitative în comerțul cu partenerii săi comunitari. Importante bariere netarifare au fost ridicate în calea comerțului dintre țările membre ale Pieței Comune în timpul crizei valutare din a doua jumătate a anului 1969 (cînd a fost devalorizat francul francez și revalorizată marca vest-germană).

Existența în cadrul Pieței Comune a monopolurilor cu caracter comercial implică de asemenea o negare a concepției liberei circulații a mărfurilor. Tratatul de la Roma nu prevede desființarea monopolurilor comerciale, ci numai o ajustare a lor. Continuă, deci, nestînjenite monopolurile în producție. Existînd monopoluri comerciale în domenii ca: tutun, alcool, uleiuri minerale s-a realizat puțin în direcția armonizării circulației acestor produse în cadrul Comunității.

O serie de bariere în calea comerțului intracomunitar sînt ridicate de reglementările naționale divergente între țările Pieței Comune privind măsurile fitosanitare. În calea liberei circulații a produselor industriale se interpune și existența deosebirilor în domeniul standardelor. Rezultatul este că exportatorul trebuie să realizeze produsul nu conform standardelor sale, ci celor din țara de destinație; în caz contrar țara importatoare poate refuza importul pe teritoriul său.

În domeniul comenzilor plasate de autoritățile guvernamentale în industrie există, de asemenea, prevederi și practici discriminatorii între țările membre ale Pieței Comune. Tendința de a favoriza industria națională ca urmare a presiunilor economice interne asupra guvernelor duce la înlăturarea în mare măsură a concurenței

EXPERȚII ȘI LITERATURA DE ANTICIPAȚIE

CEI CARE au vocația pură a teoriei nu te surprind cînd uneori îi vezi ignorînd, cu aer superb, puterea contingențelor; cînd se exprimă, sau încearcă a se exprima, în afara constrîngerilor pe care le exercită actualitatea și realitatea. Să fie oare experții care dezbat în Piața Comună problemele „unificării economice și monetare", victimele unei imaginații înfierbîntate? Ale vreunui turn de fildeș populat cu scheme teoretice și bîntuit de fantome? Fapt este că raportul experților din comitetul Werner — tocmai înaintat guvernelor celor șase țări comunitare — proclamă că o monedă unică europeană și organe suprastatale vor putea lua ființă încă în acest deceniu — și anume la sfîrșitul lui. Pentru deceniul următor, în chip ultimativ, unii dintre experții occidentali anunță crearea «Statelor Unite ale Europei».

Tema și disputele în jurul federalizării Europei sînt îndeajuns de cunoscute ca să mai insistăm aici asupra lor. Trecînd deci peste considerentele legate de proiectul «unificării politice» și de imaturitatea lui în epoca actuală cînd structurile și relațiile îl fac ori imposibil ori contrar direcției progresului democratic, să ne oprim doar asupra unora dintre aspectele «Uniunii economice și monetare».

PROCESUL de integrare, căruia raportul Werner îi fixează scadența finală în 1980, necesită, după părerea autorilor, înființarea a două organe: unul numit «Centrul de decizii pentru politica economică», iar al doilea «Sistemul comunitar al băncilor centrale». Cum rolul bugetului comunitar, ca instrument conjunctural, nu este socotit a putea avea un efect deplin, Centrul de decizii e destinat să hotărască el asupra ansamblului bugetelor publice, a volumului acestora, a mărimii soldurilor, a felului în care soldurile vor fi finanțate și utilizate. Politica regională și structurală a statelor membre ar urma să nu mai țină nici ea în chip exclusiv de resortul național. De la centru se vor hotărî împrumuturile pentru sectorul public, sau pentru cel privat; de la centru dobînzile. Monedele vor trebui să aibă înlăuntrul Comunității o convertibilitate totală, ireversibilă, fără fluctuații de curs, cu raportul de paritate imuabile, sau să fie înlocuite, cum se insistă, printr-o «monedă europeană unică». Politica internă monetară și de credit, pe ansamblul țărilor membre, va fi centralizată. Față de alte țări, politica monetară urmează, de asemenea, să țină de autoritatea centrală. Unificată va fi și politica față de piața capitalurilor.

Cele de mai sus presupun, evident, că vor fi indicate «de la centru» orientările cantitative privind elementele bugetare și politica fiscală în general. În mișcarea capitalurilor, deși prevederile raportului nu sînt categorice, statele membre își vor pierde de asemenea autonomia controlului. Piața financiară internă, a a uneia sau alteia din țările membre, urmează să fie deschisă treptat solicitatorilor din toate celelalte, iar limitările actuale pentru introducerea la Bursă a unor valori nenaționale, înlăturate. Tot de la centru ar urma să se coordoneze problemele acordării și utilizării creditelor, tirajele asupra Fondului Monetar Internațional, operațiunile SWAP, crearea de noi lichidități prin majorarea cotelor, dezvoltarea Drepturilor Speciale de Tragere, poziția în devize a băncilor. Țările membre vor fi reprezentate de un for unic în fața F.M.I.-ului și a altor instanțe financiare internaționale.

Reiese că dincolo de «concertarea generalizată» pe care o reclamă raportul Werner, punerea pe picioare a aparatului instituțional menționat, urmărește transformarea de așa manieră a Pieței Comune, încît pe locul ei să apară un adevărat suprastat, care să exercite drepturile suverane, naționale, ale tuturor statelor membre. Transferul atribuțiilor, ce țin azi de centrele naționale de decizie, la eșalonul comunitar — recunoaște raportul Werner — „ridică un anumit număr de probleme politice". Dar experții Comitetului se abstrag acestui considerent făcînd trimiteri la... hotărîrile conferinței de la Haga.

DUPĂ CUM SE ȘTIE, la conferința șefilor de state ai celor șase țări, care a avut loc la Haga în primele zile ale lui decembrie 1969, au fost depuse eforturi de ultim minut pentru a face să se încheie la scadență «faza tranzitorie», neterminată, a Pieței Comune și pentru a se marca la 1 ianuarie 1970, conform calendarului prestabilit, debutul «fazei definitive». Într-adevăr, în comunicatul cu care se încheia atunci conferința, se recomanda ca în cursul anului 1970 să fie elaborat un plan pe etape, în vederea realizării „Uniunii economice și monetare". Prin această hotărîre divergența profundă a punctelor de vedere n-a putut fi însă și n-a fost lichidată. Disputa în materie de principii economice și monetare, reală și ea, disimula interesele politice deosebite ale celor șase țări, ca și pe cele încă mai opuse, dintre țările Pieței Comune, S.U.A. și alte țări terțe.

În ceea ce privește contradicțiile politice, latente, nemărturisite, ele persistă. Și nici nu e de presupus că ar putea fi împăcate lesne. În ceea ce privește temele economice, țările comunitare au manifestat de la început și fără rezerve cel puțin două orientări contrarii. O orientare numită impropriu «monetaristă» argumentînd necesitatea unei priorități a unificării monetare, care numai ea ar putea antrena după sine, uniunea economică, și o a doua, «economistă», care reclama prioritatea unificării economice, fără de care uniunea monetară n-ar rămîne decît o utopie. Franța, Belgia, Luxemburg și Comisia de la Bruxelles pledau pentru „monetarism"; Republica Federală a Germaniei, Olanda, Italia, pentru „economism". Controversa a continuat pe toată întinderea perioadei de elaborare a raportului menționat. Acum, președintele luxemburghez al comitetului Werner ce-i poartă numele, asigură că documentul reprezintă „opinia comună a monetarismului și economismului". La lectura lui nu e prea ușor însă să deosebești cu mare limpezime în ce constă compromisul. „Monetariștii" par să fi avut un oarecare cîștig de cauză, deoarece se admite că unele măsuri de unificare monetară ar urma să fie aplicate de la 1 ianuarie 1971, adică chiar de la începutul primei etape — proiectul urmînd să fie realizat în trei. Iar „economiștii", în compensație, par a avea acum o definiție mai precisă a procedurilor pe baza cărora urmează să se asigure coordonarea politicilor economice. Măsurile monetare inițiale se referă la o îngustare, deocamdată modestă, probabil simbolică, a marjelor de fluctuație permise în prezent parităților monedelor naționale ale celor șase țări: măsurile economice, la un calendar de întîlniri periodice ale miniștrilor de finanțe — de trei ori pe an — în care urmează să se procedeze la armonizarea bugetelor, a politicii conjuncturale și la redactarea unui raport anual cu privire la starea economică și financiară a Comunității. Precizările nu par deosebit de semnificative din punctul de vedere al distanțelor pe care fiecare parte e hotărîtă să o parcurgă către unitate.

SE ȘTIE că în problema cursurilor monetare în cele șase țări, francezii susțineau teza „fixității" în raport cu moneda americană, în timp ce vest-germanii și italienii ar fi dorit să-și rezerve libertatea de a le majora sau de a le diminua în funcție de o interpretare proprie a circumstanțelor economice. Recent însă, în ajunul sesiunii anuale de la Copenhaga a Fondului Monetar Internațional, băncile centrale ale țărilor Comunității au izbutit să se pună de acord ca marjele de fluctuație ale monedelor lor să nu fie în nici un caz lărgite — chiar dacă, precum o doresc unii reprezentanți americani, vor fi luate măsuri de mlădiere a parităților pe plan mondial. Propunerea aceasta a unui joc liber al cursurilor monetare în raport cu dolarul S.U.A., destinată să-l apere de devalorizare, nu ispitește de fapt nici una din țările Pieței Comune; chiar dacă R.F.G. acceptă încă în prezent mari balanțe de dolari în seifurile băncii sale de emisiune. Se mai adaugă considerentul că orice lărgire a marjelor proprii în țările C.E.E. ar putea duce la subminarea uniunii vamale și la eșecul politicii agricole comunitare.

În prezent nivelul de flotare deasupra sau dedesubtul parităților în țările Pieței Comune variază cu 1,5%. Acest nivel urmează să fie redus. După o asemenea modificare în tabără proprie, Piața Comună, ca un tot, mai aproape de un punct fix de echilibru, s-ar putea declara de acord cu o oarecare flexibilizare, moderată, a cursurilor de schimb comunitare, în raport cu paritatea dolarului și cu paritățile mondiale în general.

Cînd comitetul Werner propusese anterior să se constituie „un fond european de regularizare a schimburilor", și încă din prima etapă a planului pentru făurirea unei uniuni monetare, Valery Giscard d'Estaing, ministrul francez al economiei și finanțelor, s-a pronunțat în favoarea lui, dar ceruse de îndată reducerea fluctuației între paritățile comunitare. Era evident că pe aceste baze va putea fi apărată pe piețele de schimb paritatea monedelor mai slabe din Piața Comună. În condițiile actualei fluctuații, și în absența fondului comun de regularizare, apărarea comportă, cum se știe, puncțiuni numai asupra rezervelor de schimb ale țării cu monetă slabă. Țările Pieței Comune, bine înțeles nu se arată la fel de entuziasmate față de proiect. După unii dintre observatorii care scrutează motivele subiacente ale părților, R.F.G. s-ar teme că înființarea „fondului european de regularizare" ar putea să însemne pur și simplu că „rezervele Bundesbankului vor fi puse în situația de a trebui să apere ele monedele mai slabe".

Pentru întregirea tabloului, mai trebuie poate adăugat că o politică monetară unică — și cu atît mai mult o monedă unică a Pieței Comune — nu e de natură să lase indiferente Statele Unite ale Americii. Exportul de capital american ar fi extrem de stînjenit. Moneda comună ar putea pune capăt unei lungi perioade în care investițiile americane în străinătate, publice și private — grație condițiilor cunoscute în care funcționează sistemul Gold Exchange — înregistrează o expansiune literalmente fără limite. E greu să se aprecieze ponderea cu care se va exercita influența americană asupra desfășurării ulterioare a lucrurilor.

GRUPUL DE EXPERȚI care lucrează în cadrul Comitetului Werner, este alcătuit în afara președintelui luxemburghez și a unui înalt funcționar al Comisiei de la Bruxelles, din cinci alți președinți de comitete specializate ale C.E.E. Faptul că el a izbutit să se pună de acord, nu îmbracă o semnificație specială. Din istoria Pieței Comune știm că acordurile de aceea izbutesc uneori, pentru că nimeni nu se gîndește cu adevărat să le pună în aplicare. Și apoi, înclinările experților și teoreticienilor care activează pe plan internațional se știe că nu angajează în mod definitiv guvernele naționale. Vorbind despre starea de spirit care domină în cercurile conducătoare franceze cu privire la elaborarea politicii europene, ziarul „Le Monde" crede că ea nu s-a schimbat prea mult și că este în fond „aceeași care s-a făcut simțită și pînă acum, timp de zece ani". Ziarul menționează „un reflex de apărare în fața integrării" al responsabililor francezi, despre care spune că adesea se întreabă: „Merită oare să-ți legi mîinile dinainte? O Europă monetară, întocmai ca și o Europă industrială, nu va fi ea dominată de gigantul vest-german?" Antrenată de logica tezelor atîta vreme susținute cu privire la urmările negative ale hegemoniei dolarului, Franța se va vedea oare silită să recunoască necesitatea unui „al doilea pool monetar" și în general a Comunității — adică, cum scrie „Le Monde" a unor „abandonuri de suveranitate mai importante decît cele la care deja a consimțit în materie de tarife vamale, politică agricolă etc."?

De fapt, în această dilemă aproape corneliană, între impulsuri atît de contrarii, Franța n-a optat azi mai mult decît a făcut-o în vremea cînd la conducerea țării se afla generalul De Gaulle. De altfel, judecînd după cele ce scrie „Le Monde", spiritul comunitar se manifestă și în celelalte țări ale Pieței Comune „mai mult în vorbe decît în fapte". Șansele acordului sînt considerate cu scepticism chiar și de unii fruntași ai Comisiei de la Bruxelles. Vicepreședintele Raymond Barre, de pildă, expert cunoscut și unul din autorii planurilor de uniune monetară, spunea zilele trecute la Paris: „Futurologia e un lucru excelent, însă progresele către Europa monetară nu vor putea fi realizate prin injoncțiuni și constrîngeri". Vicepreședintele se referea la adversități de natură diferită, dar cele politice prevalează în mod evident. Eșafodajele teoreticienilor care ar dori ca ideile lor să modeleze faptele, sînt sortite să rămînă pur academice dacă nu sînt sprijinite de voința politică. Pe experții internaționali în problemele de economie, finanțe, monedă, o revistă pariziană îi descria nu de mult ca pe o specie de oameni aparte, uniți peste frontiere prin solidaritate profesională, complicitate de idei, identitate de limbaj — înclinați toți la «supranaționalitate». Și epilogînd, ea amintea de porecla nu prea măgulitoare pe care le-o dăduse cîndva generalul De Gaulle: „jean — foutre".

Dinu HERVIAN

KOMPLEX

Întreprindere maghiară de comerț exterior pentru instalații uzinale

exportă o gamă largă de echipamente începînd cu mașini agricole și terminînd cu utilaje pentru industria alimentară.

În perioada 10 — 20 noiembrie 1970, întreprinderea Komplex organizează la București o EXPOZIȚIE DE MAȘINI. Se prezintă mașini pentru:

INDUSTRIA CĂRNII
INDUSTRIA DE CONSERVE
PREPARAREA DE BRÎNZETURI
INDUSTRIA FRIGORIFICĂ

Se mai expun diverse instalații pentru crescătorii de păsări și de vite, cît și mașini agricole.

Vizitați expoziția KOMPLEX, amplasată în incinta Tîrgului Internațional de la București, Pavilionul „E" și spațiul de expunere exterior aferent acestui pavilion.

KOMPLEX
Intreprindere maghiară de comerț exterior pentru instalații uzinale
str. Népköztársaság 10
Budapesta 5
Căsuța poștală 125
Telex: 610.

PUBLICOM

MONDORAMA

OPERAȚIUNEA AMERICA DE :IORD

AJUNGÎND la concluzia că exporturile spre Statele Unite și Canada se mențin la un nivel extrem de scăzut, guvernul francez a lansat zilele trecute „Operațiunea America de Nord". În virtutea acestei acțiuni, reprezentanții firmelor de comerț exterior vor fi încurajați să întreprindă călătorii de studiere și prospectare a pieței dincolo de Atlantic. Cheltuielile legate de aceste misiuni de prospectare vor fi rambursate integral de guvern, în decurs de doi ani, dacă „voiajorul" va încheia contracte de export în valoare de minimum un milion de franci. În caz contrar, vor fi compensate numai 45% din respectivele cheltuieli. În prezent doar 5% din exportul francez este orientat spre S.U.A. (față de 31% spre Japonia, 12,5% spre Anglia, 11%, spre Italia și 9,5% spre R.F.G.).

SISTEMUL METRIC ÎN OFENSIVĂ

SISTEMUL metric continuă să cucerească tot mai mult teren de la sistemul de măsuri anglo-saxon. În Statele Unite, N.A.S.A. este prima instituție guvernamentală, care, după îndelungate ezitări, a hotărît să aplice sistemul metric. În curînd, în publicațiile științifice ale Administrației naționale pentru problemele aeronauticii și cercetarea spațiului cosmic, în contractele ei cu industria, în comunicările de presă și în alte materiale vor fi folosite noile unități, urmînd ca cele uzuale în America — inch, foot, gunce sau pound — să ia loc în paranteză.

SURPRIZELE MEDITERANEI

CELE 22 de carotaje efectuate în Mediterana, între 13 august și 6 octombrie, de către nava oceanografică americană „Glomar Challenger" au dus la descoperirea că fundul acestei mări este tapetat, de la est spre vest, cu un strat de sare care atinge pe alocuri o profunzime de 1000 m. În primul moment știrea a trecut neobservată: nu de sare duce lipsă Pămîntul și chiar dacă ar duce lipsă nu s-ar osteni pămîntenii să o scoată tocmai din adîncul oceanelor cînd găsesc destulă și la suprafața lor, în valuri. O nouă dimensiune a recentei descoperiri a fost însă pusă în evidență în cadrul conferinței de presă organizată la Paris de Centrul pentru explorări oceanice: cine spune sare, spune „pungă de petrol". Subsolul mediteranian, a declarat profesorul Kenneth Hsu de la Insitutul Tehnologic din Zürich, conține sub acest înveliș de sare o cantitate gigantică de petrol.

În prezent, 20% din producția mondială de petrol (care se ridică la aproximativ 2 miliarde tone) provine din exploatările maritime. Se apreciază că în următorul deceniu acest procentaj se va dubla, întrucît s-a constatat că rezervele submarine — încă insuficient exploatate — sînt net superioare celor terestre.

AUTOMOBILE CU GAZ NATURAL

FIRMA americană Westinghouse studiază în prezent în laboratoarele sale problemele de securitate pe care le-ar ridica înlocuirea benzinei la autovehicule cu gaze naturale. Aceste studii — scrie revista **Pourquoi pas?** — se referă la alegerea pieselor și materialelor, asamblarea sistemelor necesare în vehicule, rezistența la șocuri și vibrații, riscurile în mers etc. Interesul pentru gaze naturale drept carburant înlocuitor rezidă mai ales în faptul că arderea sa provoacă un grad mai scăzut de poluare a aerului și utilizarea sa este susceptibilă de a reduce cheltuielile de funcționare și de întreținere a automobilului.

TERMOCENTRALĂ DE INSPIRAȚIE... ANTICĂ

ÎN căutarea formelor arhitecturii viitorului apar, din cînd în cînd, realizări îndrăznețe, indicînd constructorilor de mîine soluții noi, practice, și dînd peisajului local aspecte demne de admirat. Centrala termică din orașul francez Mons-en-Baroeul, de lîngă Lille, este una dintre aceste realizări. Deși are forma unei piramide egiptene, construcția ei (în imagine)

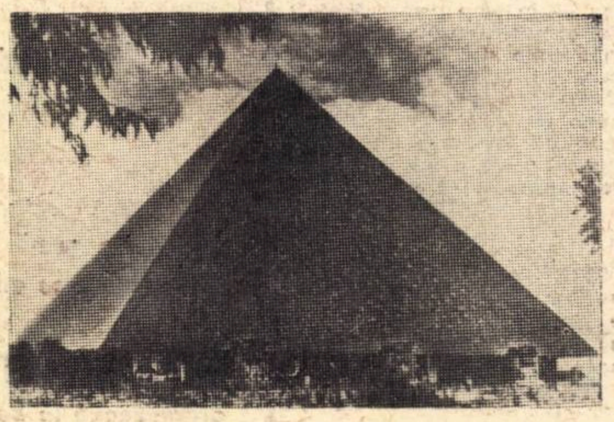

este socotită ca unul dintre cele mai modrene obiective industriale din Europa. O noutate a realizării constă în faptul că cele trei coșuri de fum ale centralei sînt complet camuflate, ele fiind reunite spre vîrful piramidei, astfel încît fumul iese afară printr-un singur orificiu — și acesta aproape invizibil — după ce a trecut printr-o serie de filtre care-l purifică. În felul acesta orașul beneficiază de o instalație care nici nu-i poluează atmosfera și nici nu-i urîțește peisajul.

OCROTIȚI PĂDURILE!

UN BILANȚ mondial, încheiat la sfîrșitul anului 1969, arată că omul folosește pentru nevoile sale peste un miliard de metri cubi de lemn anual, tendința fiind ca peste două decenii să se ajungă la două miliarde de metri cubi. Satisfăcîndu-și aceste nevoi, omul devastează pădurile, uitînd de cele mai multe ori, disciplina pe care i-o impune faptul că ritmul de creștere al copacilor este de aproape zece ori mai mic decît ritmul de defrișare. Deci, în anumite regiuni pădurile vor dispărea într-un viitor apropiat. Iar pînă atunci continuă să se producă alt neajuns — dereglarea ciclului de creștere a vegetației. Se știe că arborii protejează întreaga vegetație înconjurătoare, iar aceasta, la rîndul ei, contribuie la reglarea cursurilor apelor. Acolo unde vegetația este deficitară, apele degradează solul. Efectele acestor degradări sînt evidențiate de către specialiști printr-un exemplu concludent: într-un singur an, fluviul Arno cară 26 de milioane de chintale de pămînt, favorizînd producerea unor inundații de felul celor care au bîntuit Florența în anul 1966.

În fotografie— un simbol: măslinul acesta, avînd asemănare cu trupul unui om, a plecat la drum; parcă de teama omului care-l urmărește ca să-l distrugă.

POPULAȚIA ANULUI 2 006

POTRIVIT statisticii O.N.U., populația globului număra în iulie 1969 3552 milioane de locuitori. În ipoteza menținerii actualului ei ritm de creștere, în anul 2006 Terra va avea 7 miliarde de locuitori. 1988 milioane de oameni, adică 56% din întreaga populație a globului, trăiesc în prezent în Asia (fără U.R.S.S.); pe pozițiile următoare se situează Europa (tot fără U.R.S.S.) cu 460 milioane, Africa cu 345 milioane, America de Sud și Antilele cu 276 milioane, Uniunea Sovietică cu 240 milioane și America de Nord cu 224 milioane

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

RADIOGRAFIA PÎRGHIEI FISCALE

STATISTICILE OFICIALE din țările capitaliste dezvoltate relevă că, în general, povara fiscală, departe de a se ușura, se accentuează an de an. În Franța, de pildă, se constată că — în perioada 1959—1969 — totalul încasărilor fiscale a sporit într-un ritm mai viu decît volumul global al salariilor și de cîteva ori mai repede decît nivelul indicelui oficial al prețurilor cu amănuntul.

Țara	1959	1967	1968 *)
Anglia	24,3	28,0	...
Belgia	18,8	22,8	32,6
Franța	22,8	22,5	36,9
Japonia	15,4	15,3	19,0
Olanda	21,7	24,5	37,2
R.F.G.	23,3	24,8	35,1
S.U.A.	22,6	23,1	28,3
Suedia	25,7	33,7	40,8

*) Impozite și contribuții sociale indirecte.

În ceea ce privește ponderea impozitelor și taxelor în produsul național brut al unor țări capitaliste industriale, evoluția ei poate fi urmărită — după datele publicate de Institutul național de statistică și studii economice din Franța — în tabelul alăturat (în %).

Creșterea este apreciabilă în Suedia, Belgia sau Anglia, mai lentă în Olanda, R.F.G. și S.U.A. Chiar dacă ponderea impozitelor a rămas cvasiconstantă în Franța și Japonia, volumul lor absolut s-a majorat paralel cu mărirea P.N.B.-ului.

Graficul alăturat ilustrează, pe exemplul încasărilor fiscale la bugetul Franței, disproporția existentă între volumul impozitelor indirecte (care afectează îndeosebi nivelul de trai al maselor muncitoare) și cele directe. În anul 1969, de exemplu, încasările din impozite și taxe pe bunuri de consum și servicii au depășit de aproape zece ori volumul vărsămintelor în contul impozitului pe avere.

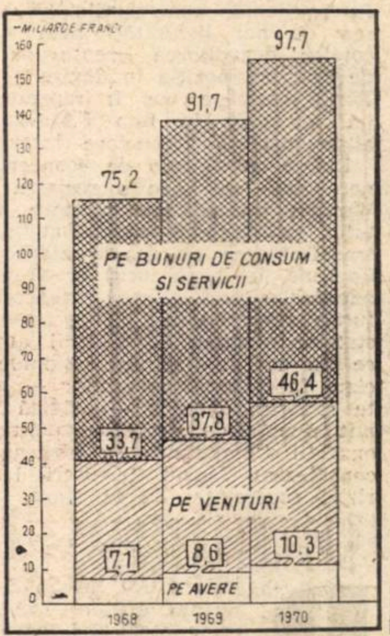

După **L'Usine Nouvelle**,

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

46

ANUL VIII NR. 46 (376)
VINERI 13 NOIEMBRIE 1970
24 PAGINI 2 LEI

viața economică

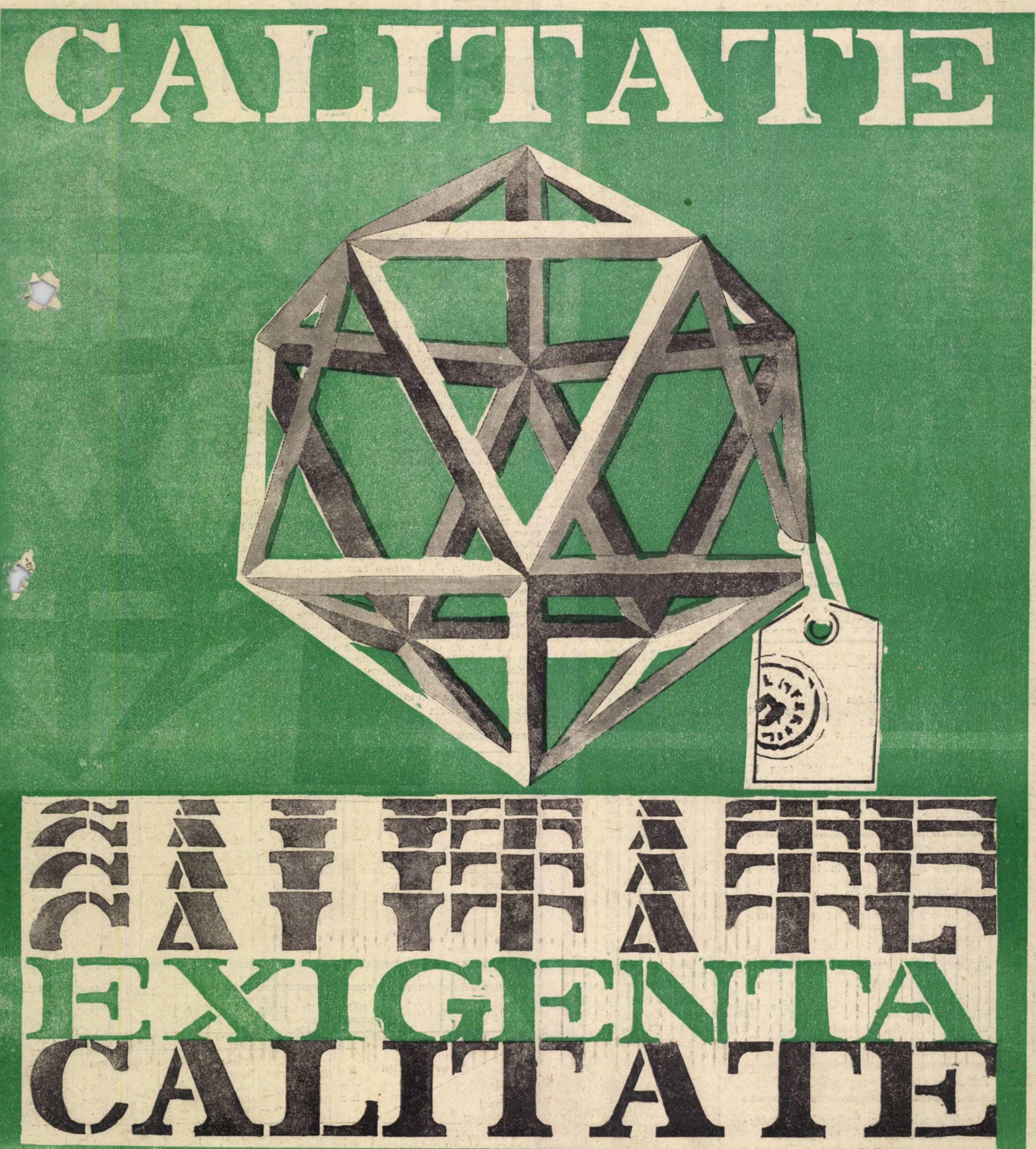

ANUL VIII **viata economica**

săptămînal editat de Societatea de Ştiinţe Economice din România

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.78.76 • Bucureşti

SUMARUL

numărului 46 din 13 noiembrie 1970

■ ECONOMIE NAŢIONALA

— Investiţiile în balanţa legăturilor dintre ramuri
de **Constantin Stoenescu, Iuliu Barasch** (pag. 2)

— Argumente pentru opţiune în alternativa lemn-înlocuitori
de **Petre Cioclu**, economist principal C.S.P. (pag. 3)

În activitatea de comerţ exterior:

— Un nou mecanism organizatoric
de **I. Stoian**, director general în M.C.E. (pag. 5)

— Export-engineering
de **Ion Niţă**, şeful Centrului de documentare de comerţ exterior, **Crişan Toescu**, cercetător I.S.C.E.I. (pag 6)

■ INFORMATICA

— Consideraţii privind sistemul naţional de informatică şi conducere (II)
de **M .Drăgănescu** (pag. 7)

— Calculatorul „Felix" FC 15
de **N. Zimţă, T. Dumitrescu**, I.I.R.U.C.;

— Cuvîntul utilizatorilor
de **M. Degeratu** şi **C. Pavelin** (pag. 8)

— Sarcini ale proiectării şi organizării sistemelor de informatică şi conducere
de ing. **Valeriu Pescaru** (pag

■ CONDUCERE ŞI ORGANIZARE

Studii • experienţă:

— O simplă intervenţie...
de asist. univ. **Maria Constantinescu**

Cadre şi răspunderi:

ing. **Dumitru Ungureanu**, director I.M.A.-Chirnogeni jud. Constanţa (pag. 10)

— O nouă mentalitate privind controlul calităţii produselor

Convorbire cu **Dumitru Niculescu**, inspector general de stat pentru controlul calităţii produselor. (pag. 11)

— Pledoarie pentru controlul statistic al calităţii producţiei.
Interviuri cu acad. **Gheorghe Mihoc**, directorul centrului de statistică matematică, ing. **Gh. Deixner**, inspector general în M.I.Ch., ing. **Eugenia Mănescu**, matematician **Doina Stoica** (pag. 12—13)

■ ISTORIE ECONOMICA

— Partea regelui sau afacerile cu devize
de dr. **V. Axenciuc** (pag. 15)

■ TEORII • IDEI

— Corelaţia învăţămînt — creştere economică
Evaluări cantitative
de prof. dr. **Dan Grindea** (pag. 16)

Politologie economică:

— Convergenţe şi divergenţe în raporturile stat-monopoluri
de dr. **N. S. Stănescu** (pag. 17)

— Dinamica şi semnificaţiile compoziţiei organice a capitalului în perioada actuală
de lector univ. **Ana Cojol**, Institutul de petrol, gaze, geologie (pag. 19)

■ ECONOMIE MONDIALA

R. P. Polonă:

— Orientări fundamentale în industrie şi comerţ exterior
de **Virgil Popescu**, I.C.E. (pag. 20)

— Direcţii actuale ale perfecţionării activităţii caselor de economii
de **Eugen Ionescu** (pag. 21)

— Modificări structurale în economia postbelică a Japoniei
de **S. Sava**, cercetător ştiinţific principal I.C.E. (pag. 22)

— Proiecte şi îndoieli
de prof. dr. **Şt. Dumitrescu** (pag. 23)

Redactor şef: Gheorghe DOLGU

Tiparul: Intreprinderea Poligrafică „Informaţia" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

INVESTIŢIILE ÎN BALANŢA LEGĂTURILOR DINTRE RAMURI

Prezentarea investiţiilor în balanţa legăturilor dintre ramuri este făcută în strînsă dependenţă cu producţia de bunuri şi servicii materiale, realizată în anul de înregistrare, destinată investiţiilor.

Cunoscînd pentru prima dată ramurile beneficiare consumatoare de investiţii — stabilite potrivit conţinutului economic şi nu organizatoric al încadrării activităţilor productive şi neproductive — autorii abordează avantajele pe care le oferă analiza livrărilor pentru investiţii pe baza unei balanţe anexe, în munca de planificare şi analiza eficienţei economice a investiţiilor.

INVESTIŢIILE, ca factor fundamental al promovării politicii de industrializare şi modernizare a economiei noastre naţionale, reflectă capacitatea societăţii socialiste de a aloca o parte tot mai ridicată a venitului naţional creat pentru fondul de acumulare, singura cale pentru dezvoltarea forţelor de producţie. De la început trebuie spus că între conţinutul investiţiilor cuprinse în balanţa legăturilor dintre ramuri şi cel din cadrul sistemului informaţional statistic şi de plan uzitat în prezent, există diferenţieri sensibile, ce sînt determinate de natura şi locul investiţiilor în balanţa legăturilor dintre ramuri.

În cadrul balanţei legăturilor dintre ramuri, investiţiile reprezintă un element al **acumulării brute** (alături de reparaţiile capitale) şi îşi găsesc reflectarea în aşa numitul cadran II al cererii finale. „Producţia" finală a investiţiilor reprezintă bunuri şi servicii livrate de diversele ramuri ale producţiei materiale pentru formarea fondurilor fixe productive şi neproductive din economia naţională, deci pentru reproducţia lărgită.

Din punct de vedere practic, din volumul investiţiilor este destul de dificil să se delimiteze acelea care constituie numai elemente ale reproducţiei lărgite, întrucît unele lucrări din acţiunile de investiţii nu influenţează direct asupra creşterii producţiei materiale (de exemplu cele privind îmbunătăţirea condiţiilor de muncă, lucrări de investiţii legate de paza contra incendiilor, precum şi o serie de cheltuieli de investiţii care nu sporesc valoarea fondurilor fixe productive, iar în alte cazuri din fonduri de investiţii se procură şi mijloace circulante la prima dotare (obiecte de inventar, piese de schimb, scule, dispozitive verificatoare etc).

În acest fel, cadranul II cuprinde, în ceea ce priveşte investiţiile, atît elemente constitutive ale reproducţiei simple cît şi ale reproducţiei lărgite.

Funcţia economică a coloanelor de investiţii în balanţa legăturilor dintre ramuri constă în a reliefa un stadiu al repartizării producţiei materiale, respectiv cît anume din produsele şi serviciile realizate în sfera producţiei materiale în anul 1970 au fost livrate pentru investiţii.

Definind astfel locul investiţiilor în balanţă, se cuvine să precizăm că s-a adoptat şi o terminologie nouă, în cadrul căreia locul central îl ocupă indicatorul „intrări pentru investiţii" ce prezintă o serie de diferenţieri faţă de conţinutul investiţiilor executate din cadrul sistemului informaţional statistic şi de plan. Princi-

Constantin STOENESCU
Iuliu BARASCH

(*Continuare în pag. 14*)

Tabel 1

Balanţa legăturilor dintre ramuri
(schema redusă)

Ramuri furnizoare \ Ramuri consumatoare	Consum productiv: Industrie	Construcţii	Agricultură	Total consum productiv	Consum final: Investiţii	Alte sectoare cons. final	Total consum final	Total utilizări
Industrie	60	18	7	85	27	9	36	121
Construcţii	3	7	0	10	22	3	25	35
Agricultură	13	0	4	17	0	11	11	28
Total intrări	76	25	11	112	49	23	72	184
Val. adăugată	48	17	7	72				
Total resurse	124	42	18	184				

Tabel 2

Balanţa fluxurilor investiţiilor
(Schemă redusă) — Anexă la B.L.R.

Ramuri furnizoare \ Ramuri beneficiare de investiţii	Investiţii productive: Industrie	Construcţii	Agricultură	Total livrări pt. inv. productive	Invest. neproduct.: Învăţămînt	Sănătate	Total livr. pt. inv. neproduct.	Total livrări pt. inv.
1. Industrie	20	3	4	27	0	0	0	27
2. Construcţii	10	2	5	17	3	2	5	22
3. Agricultură	0	0	0	0	0	0	0	0
— Total intrări pentru investiţii	30	5	9	44	3	2	5	49

CU CÎT ANALIZA ECONOMICĂ reușește să pătrundă mai adînc în intimitatea fenomenelor și proceselor economice, descifrînd semnificațiile și implicațiile diferitelor aspecte, cu atît mai mult li se poate pune la dispoziția factorilor de decizie un material mai complet, mai edificator pentru adoptarea celor mai adecvate soluții.

Autorul studiului de față, după ce analizează o serie de factori care contribuie la decalajul între potențialul limitat al resurselor de lemn și cererile pentru această materie primă, evidențiază măsurile care ar putea să ducă la o utilizare mai judicioasă a lui, insistînd îndeosebi asupra implicațiilor economice.

ARGUMENTE PENTRU OPȚIUNE ÎN ALTERNATIVA LEMN — ÎNLOCUITORI

ÎN aproape toate țările europene, precum și în alte țări ale lumii se manifestă o tendință constantă de creștere — cu unele variații — a prețurilor de vînzare a lemnului sub diversele sale sortimente (cherestea, lemn de mină, lemn pentru celuloză și pastă etc.), sau a produselor din lemn (pastă mecanică, pastă chimică, hîrtie de ziar etc.). Această creștere nu este izolată, ci are loc paralel cu sporirea nivelului prețurilor la o gamă largă de materii prime și materiale de bază, pe fondul creșterii indicelui prețurilor „en gros" general și a indicelului costului vieții.

Ceea ce dorim să semnalăm în special este faptul că prețurile materialelor și al produselor lemnoase marchează un ritm de creștere — în general — mai accentuat decît îl au multe materiale de bază: metalul, cărbunele, cimentul, cărămizile și alte materiale de construcții.

În unele țări, indicele de sporire a prețului lemnului și al produselor sale e mai înalt decît indicele de creștere a costului vieții (Finlanda, Țările de Jos, S.U.A., Anglia ș.a.) sau decît indicele prețurilor „en gros" al materialelor de bază (Suedia, Canada, S.U.A., Finlanda, Anglia ș.a.) (vezi graficul nr. 1)

Explicația acestei situații rezidă în faptul că resursele forestiere ale țărilor mari consumatoare de lemn fiind insuficiente, se cer completate cu lemn adus de la mari depărtări, din alte continente. În afara unui plus de cheltuieli cu transportul, un alt element care contribuie la creșterea prețurilor lemnului sînt cheltuielile din ce în ce mai mari pe care țările trebuie să le facă cu exploatarea lemnului și din locuri mai puțin accesibile (amenajări, drumuri de acces, căi ferate forestiere etc.)

De altfel, pe plan mondial lemnul constituie o materie primă deficitară. Resursele forestiere ale lumii, mai ales cele accesibile, bine cunoscute și evaluate — sînt limitate, în timp ce nevoile de lemn ale omenirii sînt mereu în creștere. Cu toate măsurile care se iau și vor fi luate, în continuare, pentru lărgirea exploatărilor (posibile în anumite limite), dar mai ales pentru intensificarea valorificării optime a lemnului, și a înlocuirii lui, **decalajul dintre necesarul de lemn și resursele exploatabile economic, se accentuează an de an.** Pentru Europa, decalajul dintre consumul aparent și resurse între anii 1950 și 1975 este oglindit în graficul nr. 2.

Din grafic rezultă, așadar, că într-o perioadă de 25 ani (1950—1975) consumul european s-a dublat, în timp ce resursele n-au putut avea același ritm de creștere. Pentru 1970—1975, deficitul însumat de lemn al țărilor europene este de cca 300 milioane m^3, iar pentru perioada 1975—1980 acest deficit va crește. La nivelul anului 1975, deficitul european va ajunge la cca 75 milioane m^3.

În această situație, **apare pe deplin justificată preocuparea manifestată de țările Europei, precum și de țări din alte continente de a-și proteja, pe de o parte, pădurile proprii, iar pe de altă parte, de a valorifica lemnul la un preț cît mai bun.**

Pe această linie se înscrie și grija organelor noastre de planificare, financiare și de export, a Ministerului Agriculturii și Silviculturii, care vinde lemnul pe picior, a Ministerului Industriei Lemnului ce îl prelucrează și îl exploatează, a tuturor consumatorilor interni.

Orientarea preferențială a consumatorilor

CARE ESTE SITUAȚIA valorificării lemnului în țara noastră, judecată prin prisma prețului său de vînzare cu ridicata al întreprinderii, în raport cu prețul materialelor care pot să-l înlocuiască?

Grafic 2

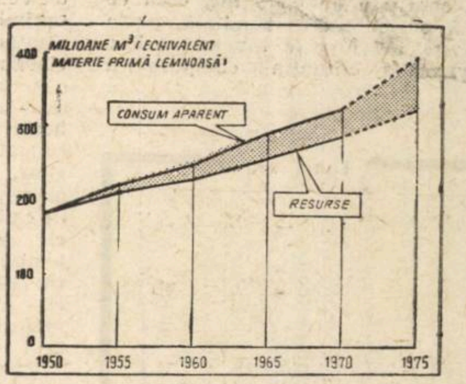

Decalajul dintre consumul aparent și resursele de lemn ale Europei
(SURSA: „Bulletin du bois pour l'Europe, suplimentul 7, la vol. XXI, 1969).

Înainte vreme lemnul a fost la noi un material mai ieftin decît multe alte materiale de construcții. **Acest fapt a creat și menținut orientarea constantă a consumatorilor interni pentru lemn, față de alte materiale.** Nu e prea departe timpul cînd toate armăturile miniere, traversele de cale ferată, stîlpii de linii electrice, gardurile, baracamentele, mobilierul, cofrajele, tîmplăria, podurile mici și podețele, ambalajele, pardoselile, combustibilul casnic și cîte altele, erau aproape exclusiv din lemn.

Numai prin măsuri energice de plan, lemnul a fost înlocuit, treptat și parțial, cu beton, metal, materiale plastice, cărbune etc. Totuși, **cantitățile de lemn solicitat pentru unele sectoare de activitate și destinații sînt încă foarte mari, comparativ cu situația din alte țări.** Astfel, pentru sectorul minier masa lemnoasă repartizată în prezent depășește 1 milion m^3. Cu toate reducerile de consumuri înregistrate pînă în prezent, țara noastră se află cu mult peste consumurile specifice de lemn la 1000 t cărbune din alte țări europene și, în același timp, cu mult în urmă în ce privește consumul specific de metal la 1000 t cărbune. Situația comparativă pentru anul 1965 este arătată în tabelul nr. 1.

Tabel nr. 1 *)

Țara	Consum specific de lemn de mină + cherestea: mc/1000 t cărbune	Consum specific de metal: to/1000 t cărbune
R.S. România	45,26	0,539
R.P. Polonă	20,53	1,90
Franța	21,50	2,15
R.F. a Germaniei	18,46	3,30

*) Surse de date: Ilie Dincă: „Dezvoltarea economiei forestiere a României comparativ cu alte țări", Editura CERES Buc., 1970.

Deși la nivelul anului 1970 norma de consum de lemn de mină + cherestea a coborît în țara noastră la 30 mc/1000 t cărbune, totuși ne aflăm încă cu mult în urma realizărilor din anul 1965 a multor țări europene.

Un alt consum mare de masă lemnoasă îl reprezintă lemnul de foc. **La nive-**

Petre CIOCLU
economist principal C.S.P.

⟶

Grafic 1

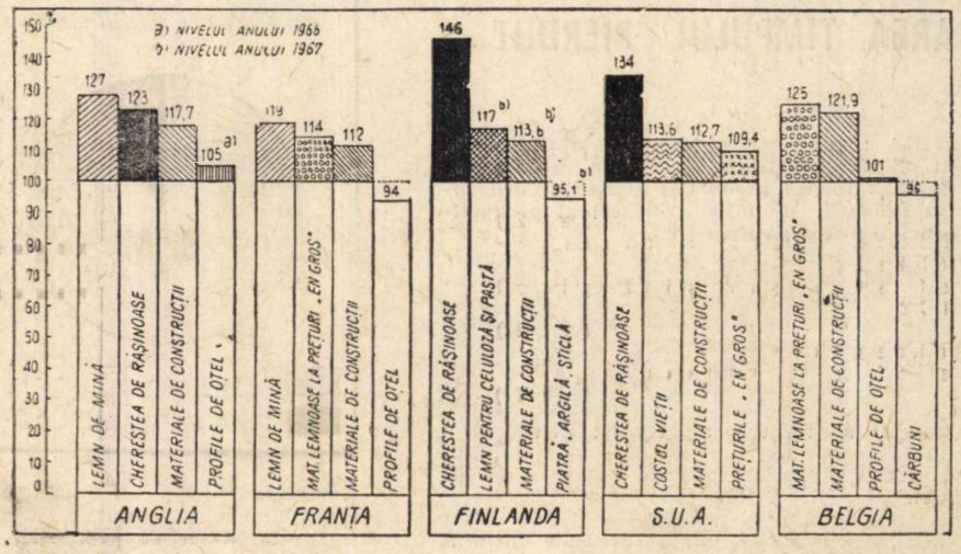

Nivelul indicilor prețurilor la unele materiale lemnoase, comparativ cu cel al altor materiale (anul 1968 față de 1963, considerat ca bază de referință)
SURSA: „Bulletin du bois pour l'Europe", vol. XXII, nr. 3, 1969.

lul anului 1970, **producția de lemn de foc însumează 5,5 mil. mc., revenind pe locuitor o cantitate de 0,275 mc, ceea ce ne situează peste media mondială, peste media europeană și peste nivelul multor țări din Europa.** Situația comparativă pentru anul 1966 este redată în tabelul nr. 2

Tabel nr. 2 *)

Țara	Cantitatea de lemn de foc ce revine la 1 locuitor mc/locuitor	Ponderea lemnului de foc din totalul masei lemnoase exploatate ! %
Olanda	0,001	1,8
Marea Britanie	0,007	12,0
Irlanda	0,019	18,3
R.D. Germană	0,020	5,8
Belgia	0,021	8,1
R.F. a Germaniei	0,041	8,9
Norvegia	0,048	2,6
R.P. Polonă	0,050	9,4
Danemarca	0,055	13,3
Luxemburg	0,089	14,2
R.S. Cehoslovacă	0,119	12,5
R.P. Bulgaria	0,154	22,8
Italia	0,190	62,3
Austria	0,213	13,4
Portugalia	0,217	32,8
R.P. Ungaria	0,218	53,2
Grecia	0,257	78,3
Spania	0,297	64,8
R.S. România	0,358	30,5
Total Europa (fără U.R.S.S.)	0,193	26,9
S.U.A.	0,157	9,6
TOTAL MONDIAL :	0,262	43,8

*) Sursa de date : Ilie Dincă : „Dezvoltarea economiei forestiere a României comparativ cu alte țări".

Prețul redus al lemnului, insuficient corelat cu al înlocuitorilor, a făcut ca și în domeniul ambalajelor să se consume anual cantități însemnate de masă lemnoasă, de ordinul a peste 2 milioane mc.

Acest fapt a determinat ca ponderea pe care o are valoarea ambalajelor din lemn aflate în circuitul economic **să ajungă în 1968 la cca. 36% din valoarea tuturor ambalajelor, ceea ce ne situează cu mult în urma mai tuturor țărilor europene.**

Și lucrările de construcții consumă încă importante cantități de masă lemnoasă — peste 1 mil. mc. anual. Prețurile necorelate economic ale tîmplăriei de lemn cu cea metalică, a pardoselilor din lemn cu cele din materiale plastice, a cofrajelor din cherestea și placaj cu cofrajele metalice etc., a menținut o preferință categorică a proiectanților și constructorilor pentru piesele din lemn, în locul pieselor din alte materiale.

În afară de aceste destinații, pentru o gamă largă de produse din nomenclatorul întreprinderilor, se solicită cantități mari din lemn. Numai Ministerul Industriei Lemnului consumă anual — la presiunea solicitatorilor — pentru produsele descentralizate cca. 0,5 milioane mc. masă lemnoasă sub formă de cherestele, în afara altor cîtorva sute de mii de mc. pe care le utilizează sub forma altor sortimente.

Oricine își dă seama că numai prin măsuri de plan nu se poate determina o schimbare a orientării beneficiarilor. În acest caz, **trebuie folosită în mod mai hotărît pîrghia economică a prețurilor, pentru că principala piedică în calea promovării înlocuitorilor lemnului este prețul său necorelat cu al celorlalte materiale.** În acest sens cîteva exemple sînt grăitoare pentru atitudinea beneficiarilor față de lemn și înlocuitorii săi : la fiecare traversă din beton armat introdusă în linie, beneficiarul suportă o cheltuială suplimentară de cca. 70 lei față de ipoteza unei traverse din lemn ; o ladă — navetă din polietilenă de joasă presiune costă cu 46 lei mai mult ca una din lemn ; un km de linie electrică pe stîlpi din beton armat are un cost cu 20 000 lei mai mare decît un km de linie pe stîlpi din lemn ; un mp covor PVC costă cu 12 lei mai mult ca un mp parchet din lemn ; un mc de stîlpi din beton pentru spalieri are un preț cu 600 lei mai mare ca un mc de stîlpi din lemn. (S-ar putea da și multe alte exemple similare).

Desigur, trebuie avut în vedere că produsele și lucrările executate din înlocuitori au o durată dublă, triplă uneori și mai mare ca cele din lemn, revenind, deci, pe unitatea de timp sau într-un circuit, o cheltuială mai redusă. **Reținerea beneficiarilor de a utiliza înlocuitori din cauza solicitării unui efort financiar suplimentar, favorizează opțiunea pentru lemn.** În cazul obiectelor și a produselor la care nu se pune alternativa unei durate diferite, opțiunea pentru lemn este și mai categorică.

Consumul ridicat de lemn al beneficiarilor interni este amplificat uneori de predilecția a exporta materiale lemnoase în toate sortimentele și, în special, din cele cu prelucrare redusă. Principala explicație a acestei predilecții trebuie căutată în prețul scăzut al lemnului, datorită cărui fapt se obțin cursuri de revenire bune, mai bune decît la produsele altor ramuri. Firește, nu se poate trece cu vederea peste faptul că pe piața europeană a lemnului s-a manifestat permanent o cerere de sortimente puțin prelucrate (lemn de celuloză, lemn de mină, cherestele, celuloză). Această situație a generat și a menținut uneori o anumită mentalitate, care a contribuit la acceptarea ideii de a depăși tăierile de masă lemnoasă peste cotele normale anuale, deși acest fapt putea fi evitat sau măcar atenuat dacă prețul lemnului s-ar fi aflat într-un raport rațional față de prețurile celorlalte materiale.

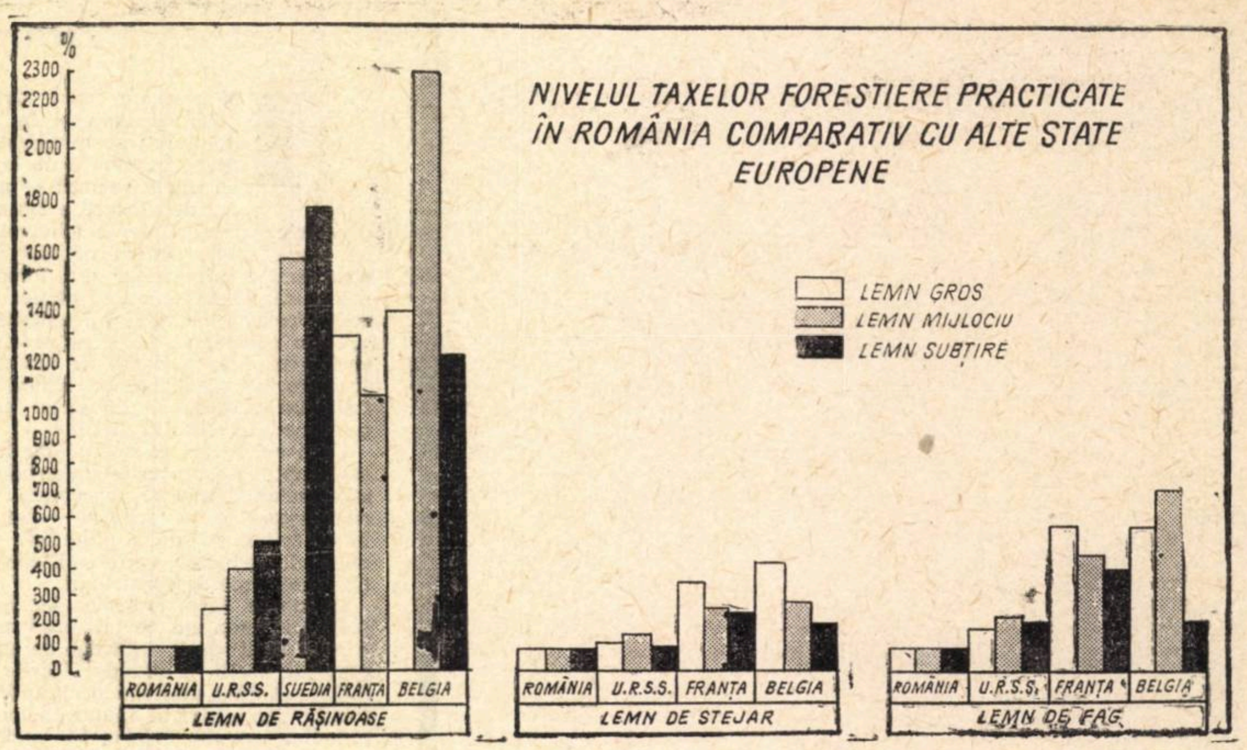

Tabel nr. 3 *)

	Molid	Fag	Gorun	Stejar	Carpen
Valoarea de deviz a unui ha teren forestier calculat cu taxa forestieră actuală, în funcție de clasa de producție (lei)	13 300—29 060	17 971—44 045	20 266—46 375	26 748—65 206	16 364—31 840
Valoarea de deviz a unui ha teren forestier calculat cu taxa forestieră la nivelul cheltuielilor reale în funcție de clasa de producție (lei)	45 600—123 200	25 600—64 400	44 600—103 600	63 500—154 700	21 000—39 700

*) Date extrase din articolul „Evaluarea terenurilor forestiere" de ing. C. A. Achimescu, „Revista pădurilor" nr. 2/1970.

Taxele forestiere : punctul de pornire

PENTRU A ÎNȚELEGE mai bine de ce prețul lemnului se află la un nivel necorespunzător în raport cu cel al celorlalte materiale de bază din economie, este necesar să ne oprim asupra elementelor care contribuie la formarea prețului său. Este știut că producția de masă lemnoasă constituie obiectul principal al ramurii silviculturii. Pînă în anul 1968, toate activitățile din cadrul ramurii silviculturii erau finanțate de la buget. Prin H.C.M. 1599/1967 s-a prevăzut trecerea pe principiul gestiunii economice proprii din anul 1968 a acestei activități. Noul sistem a cuprins cheltuielile cu paza pădurilor, cu operațiunile silviculturale, cu punerea în valoare a masei lemnoase, cu vînatul, solmonicultura, apicultura, cu semințele și producerea puieților. A rămas să se finanțeze, în continuare, de la buget, acțiunile de combatere a dăunătorilor pădurii și faunei, lucrările de împăduriri și de corectare a torenților, investițiile pentru procurarea de mijloace fixe.

Darea în exploatare a produselor lemnoase se face în schimbul unor taxe forestire care reprezintă prețul de vînzare al lemnului pe picior. Taxa forestieră ar trebui să se constituie din cheltuielile ocazionate pentru obținerea fiecărui metru cub de lemn într-un ciclu de producție forestieră (cca. 100 ani la rășinoase, fag și stejar). **Actualele taxe forestiere, valabile din anul 1962** — care înlocuiesc vechile taxe forestiere stabilite în anul 1952 — **deși au însemnat un pas înainte pe linia rentabilizării silviculturii, au încă un nivel mult sub cel al valorii lemnului.** Astfel, taxele forestiere, care se aplică în prezent, recalculate în funcție de sortarea dimensională reală a lemnului, au următoarele nivele medii : molid — 18,70 lei/mc ; fag — 38,40 lei/mc; gorun — 51,70 lei/mc ; stejar — 57,40 lei/mc. **Cu alte cuvinte, un mc de lemn pe picior, pentru obținerea căruia intervine o perioadă de așteptare și cheltuieli continui timp de cca. 100 ani, este plătit cu 18—57 lei.**

În ce privește produsele secundare, care rezultă din lucrările de rărituri, taxele lor sînt insignifiante : rășinoase — 3,80 lei/mc ; fag — 3,10 lei/mc ; stejar — 5,70 lei/mc ; diverse specii foioase tari — 2,70 lei/mc ; diverse specii foioase moi — 3,50 lei/mc. (Nu-i o greșeală. E vorba într-adevăr de 2, 3 sau 5 lei pe metru cub de lemn brut). Așadar, **prețul foarte mic al lemnului pe picior constituie un factor care duce la slăbirea preocupării pentru valorificare și gospodărire judicioasă**

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

VALOAREA TIMPULUI PIERDUT...

INDUSTRIA republicană a Municipiului București a încheiat primele trei trimestre ale anului cu realizări de seamă : **planul producției globale a fost îndeplinit în proporție de 101,9%, iar cel al productivității muncii a fost depășit cu 1,4%.**

Oglindesc însă aceste rezultate posibilitățile reale — îndeosebi sub aspectul folosirii timpului de lucru — ale întreprinderilor bucureștene ? Faptele atestă că nu ! În primele 9 luni, fondul de timp maxim disponibil — așa cum arată graficul — a fost utilizat în proporție de numai 92,8%. E drept, față de perioada corespunzătoare a anului trecut, gradul de utilizare a fondului de timp s-a îmbunătățit cu 1%. Totuși, timpul neutilizat a reprezentat pierderea a peste 6 milioane om-ore, timp în care s-ar fi putut realiza o producție suplimentară de mai bine de 500 milioane lei.

O bună parte din timpul neutilizat — 1,55% — s-a datorat mai ales întreruperilor înregistrate în procesul de producție, ca urmare a neajunsurilor manifestate în domeniul aprovizionării locurilor de muncă cu materii prime și materiale, a defecțiunilor mecanice și electrice înregistrate la mașini și utilaje. La acestea trebuie adăugate învoirile și concediile fără plată, precum și absențele nemotivate.

Pierderile de timp provocate din cauzele enunțate,

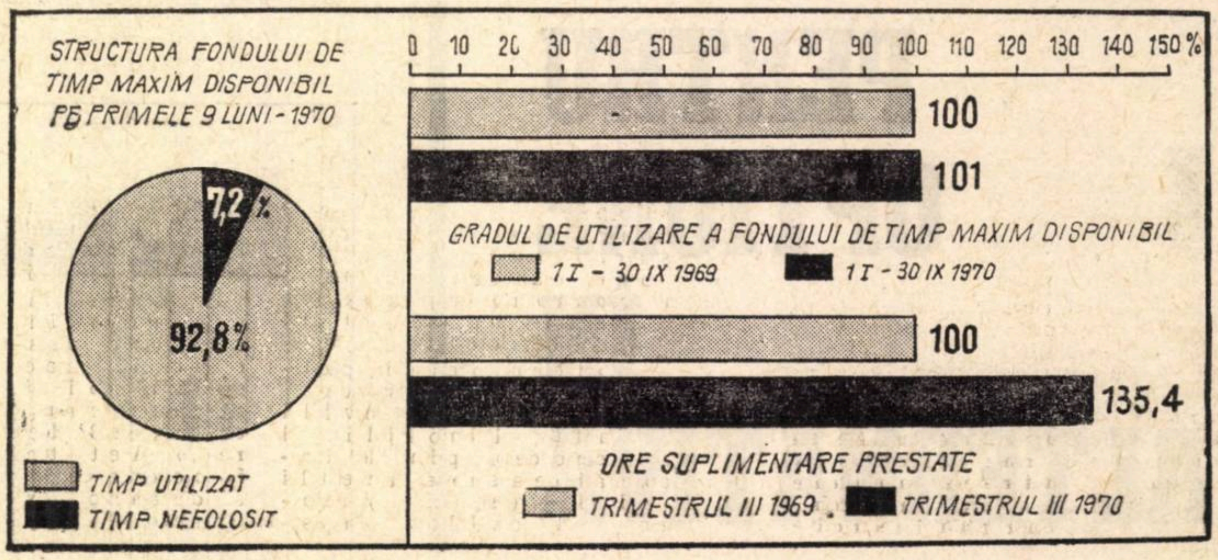

au fost însă acoperite, în bună parte, prin prestarea de ore suplimentare. Numai în trimestrul III, pentru realizarea sarcinilor de producție, muncitorii au lucrat suplimentar circa 4 milioane de ore, cu 35,4% mai mult decît în aceeași perioadă a anului trecut. De menționat că în multe întreprinderi în care s-a înregistrat în trimestrul III un indice scăzut de utilizare a fondului de timp maxim disponibil — mai ales datorită neajunsurilor din organizarea producției și slabei discipline în muncă — (Electronica 91,2%, Fabrica de articole de sticlă — 92,8%, I.P.R.S. Băneasa — 89,2% și altele), productivitatea muncii planificată nu a fost îndeplinită.

Așadar, neutilizarea integrală a fondului de timp maxim disponibil a generat pierderi substanțiale de producție unor întreprinderi, fapt ce s-a reflectat în realizările de ansamblu ale industriei republicane a municipiului, diminuînd serios nivelul eficienței economice. Dictonul : „Timpul costă bani" își păstrează și în cazul de față întreaga lui semnificație.

←

atît la organele silvice (care „vînd"), **cît și la întreprinderile de exploatare** (care „cumpără"). O comparație a taxelor forestiere de la noi cu cele din unele țări europene este pregnant oglindită în graficul nr. 3.

Cu unele inevitabile aproximații, intervenite în calculul transformărilor de valută ale țărilor respective, graficul nr. 3 oglindește faptul că **la noi taxele forestiere sînt cu mult mai mici decît în alte țări, la toate speciile de lemn și la toate grupele dimensionale:** la rășinoase de cca. 4 ori mai mici ca în U.R.S.S., de cca. 11 ori mai mici ca în Franța, de cca. 15 ori mai mici ca în Belgia și Suedia; la stejar de 2—3 ori mai mici, iar la fag de 2—5 ori ca în țările comparate. În același timp, din analiza graficului se **desprinde necorelarea taxelor forestiere de la noi pe specii, în sensul că lemnul de rășinoase pe picior are prețul cel mai scăzut, atît la cel gros cît și la cel subțire.**

Taxa forestieră scăzută face ca „valoarea de deviz" a unui ha de teren forestier (echivalentul în bani a producției ce se obține de pe acesta într-un ciclu de producție), să fie sub nivelul cheltuielilor reale făcute cu împăduririle (creșterea, refacerea, conducerea, protecția, paza și administrația pădurilor). **Aplicarea unor taxe forestiere, care să exprime cheltuielile reale, ar face ca valorile de deviz pe ha de teren forestier să crească de cca. 3 ori față de cele de pînă acum** (vezi tabelul nr. 3).

Din tabel se observă că valorile de deviz propuse, stabilesc un raport rațional între specii, în sensul că pădurile de molid sînt cotate la valoarea lor economică ridicată. Se poate presupune că schimbarea taxelor forestiere va determina necesitatea reașezării cotelor de acumulări socialiste aplicate în prezent în celelalte sectoare ale economiei forestiere (industria de exploatare forestieră și industria de prelucrare a lemnului), corespunzător aportului real al fiecărui sector la formarea prețului lemnului pe tot drumul parcurs de la plantare la produs finit.

Pentru ca prețul lemnului pe picior să [illegible] cît mai aproape de valoarea lui, exprimată prin cheltuielile de muncă socialmente necesare pe plan internațional, socot că, **în afara cheltuielilor directe făcute în tot ciclul de producție al pădurii, ar trebui să se ia în considerație și alte elemente, care intervin în formarea prețului lemnului vîndut pe piața internațională.** Unul din aceste elemente ar fi **o cotă de beneficiu, un fel de dobîndă,** justificată de imobilizarea pe timp îndelungat a unor fonduri bănești cheltuite cu împăduririle și cu conducerea pădurii pîn în faza de exploatabilitate.

Un alt element, ar fi **în legătură cu cota de amortizare a instalațiilor de transport** (drumuri forestiere), care, în prezent, au ajuns să reprezinte la noi o densitate medie de 6 m/ha pădure — cu tendință de creștere — în timp ce în alte țări cu o gospodărie silvică avansată, densitățile erau cu mult mai mari încă din anul 1960: R.F. a Germaniei 45 m/ha, Elveția 45 m/ha, Austria 17 m/ha, R.D.G. 11 m/ha. **Consider că această cotă de amortizare ar trebui mărită, astfel încît să corespundă cu o densitate a instalațiilor de transport forestier la nivelul mediu european.** O parte din cota de amortizare — care în prezent se ia integral în calcul în sectorul de exploatare forestieră — ar trebui să fie cuprinsă în taxele forestiere pe considerentul că drumurile forestiere nu au numai rolul de a permite exploatarea pădurii, ci și acela de a servi la îngrijirea și conducerea ei pe toată durata ciclului de producție. **La stabilirea nivelului taxelor forestiere ar mai trebui luat în calcul și o cotă de beneficiu corespunzătoare acoperirii cheltuielilor cu formarea de cadre silvice** (ingineri, pădurari, cercetători etc.), **așa cum se practica în țara noastră într-un trecut nu prea îndepărtat.**

★

LEMNUL reprezintă una din cele mai importante materii prime din economia țării noastre. Valorificarea sa atît la intern, cît și la export trebuie să se facă cu o eficiență cît mai ridicată. Măsurile luate pînă în prezent privind economisirea și utilizarea judicioasă a lemnului, în consumul intern, au dat unele rezultate bune. **Aceste măsuri se cer însă întregite printr-o acțiune de corelare rațională a prețului de vînzare cu cele ale celorlalte materii prime din economie și în special, cu materialele înlocuitoare.** În unele cazuri, **s-ar putea lua în considerație aplicarea unor prețuri restrictive, spre a se determina o mai rapidă și hotărîtă reducere a consumului de lemn și orientarea consumatorilor spre înlocuitori.**

La stabilirea corelării prețurilor va trebui să se țină seama de nivelele prețurilor pe piața internațională, astfel ca atît prețul lemnului pe picior (taxele forestiere) cît și al materialelor lemnoase în diverse faze ale prelucrării, să exprime cheltuielile de muncă socialmente necesare, care stau la baza stabilirii prețurilor pe piața internațională a lemnului.

In activitatea de comerț exterior

UN NOU MECANISM ORGANIZATORIC

- **Relațiile economice internaționale solicită promptitudine și suplețe**
- **Mecanismele noi au început să funcționeze și să-și arate roadele**

SCHIMBĂRILE importante care au intervenit și care vor continua să se producă în mecanismul organizatoric și funcțional al comerțului nostru exterior, vizează asigurarea unui cadru mai adecvat pentru intensificarea participării României la schimburile comerciale externe, printr-o corelare mai strînsă a producției autohtone cu cerințele pieței mondiale, pe calea extinderii cooperării și specializării în vederea optimizării eforturilor economice.

Perfecționarea activității de comerț exterior, la baza căreia stau directivele elaborate la Conferința Națională a Partidului Comunist Român din decembrie 1967, dezvoltate de Congresul al X-lea al partidului, s-a impus ca o necesitate obiectivă în etapa de dezvoltare multilaterală a economiei noastre socialiste. În lumina acestor directive are loc trecerea treptată a activității de export și import în competența nemijlocită a centralelor industriale, combinatelor și marilor întreprinderi producătoare, pe măsura calificării de cadre, acumulării de experiență și aplicării principiului gestiunii economice proprii. În acest fel se are în vedere îmbinarea armonioasă a activității de comerț exterior cu cea de producție, financiară, de investiții, comercială internă.

Rezultatele politicii românești de industrializare sînt premise certe de promovare multilaterală a relațiilor comerciale externe pe baza îmbunătățirii și adaptării sistemului organizatoric și funcțional la noile condiții.

Devenit monopol al statului în anul 1949, comerțul exterior a fost pus în slujba întregului popor, aducînd o contribuție de seamă în procesul de creare a industriei socialiste. Este de subliniat faptul că, în condițiile comerțului exterior ca monopol al statului, în perioada 1950—1970 circa 1/3 din mașinile și utilajele investite în industrie au fost aduse din import. Pe calea importului a fost completat necesarul de materii prime și materiale ale industriei: cărbune cocsificabil, cocs, produse laminate din oțel, metale neferoase, bumbac, piei brute, cauciuc, celofibră, celuloză etc. De asemenea, prin dezvoltarea exportului au fost create noi posibilități de desfacere a mărfurilor industriale, ceea ce a permis creșterea, într-o serie de cazuri, a rentabilității producției prin lărgirea seriilor de fabricație.

Formele organizatorice ale comerțului nostru exterior, instituite în anul 1949, au fost adaptate treptat la cerințele fiecărei perioade de dezvoltare a economiei naționale.

În noul proces de reorganizare a aparatului comerțului exterior, s-a pornit de la necesitatea de a se crea premise favorabile pentru realizarea unui contact direct al producătorului cu piața externă, atît în calitate de importator, cît mai ales în calitate de exportator.

Pe baza contactului nemijlocit, producătorul are posibilități sporite să cunoască cerințele pieței sub aspectul nivelului tehnic, al calității, al ambalajului, al prețului, al perioadelor optime de livrare, al capacității de absorbție a clientelei potențiale de pe diverse piețe și sezoane, al gradului de solvabilitate. De asemenea, exportatorul — producător ia cunoștință de structura și amploarea concurenței, de politica comercială a produsului, de condițiile de plată, căile și mijloacele optime de expediție și transport, posibilitățile de cooperare industrială etc. Cunoscînd toate acestea, producătorul este în măsură să-și orienteze mai operativ producția de export corespunzător cu cerințele pieței externe, să realizeze produse apreciate de consumatorii externi și, în felul acesta, să se mențină pe piața cîștigată.

Datorită contactului nemijlocit și conjugării exportului cu importul, producătorul poate să cunoască temeinic sursele de aprovizionare cu materii prime și materiale. El poate să depisteze căile cele mai convenabile de dotare a investițiilor sale cu instalații și utilaje de mare randament din import. Producătorului i se oferă și posibilități largi de cooperare industrială, mijloc hotărîtor în dezvoltarea relațiilor economice internaționale contemporane.

Deși a trecut puțin timp de la instituirea primelor forme organizatorice și funcționale, procesul de perfecționare a activității de comerț exterior fiind în plină desfășurare, unele concluzii se pot desprinde. Astfel, cu toate dificultățile întîmpinate ca urmare a calamităților naturale din acest an, planul de export în primele 6 luni a fost îndeplinit, înregistrîndu-se o creștere de peste 15% față de realizările semestrului I din 1969. Menționăm, de asemenea, creșterea însemnată a exportului de produse finite în țările capitaliste dezvoltate deși aceasta continuă să prezinte serioase rămîneri în urmă față de volumul importului.

În noile condiții organizatorice, o serie de uzine ale industriei constructoare de mașini, ale industriei ușoare, a lemnului, chimiei, industriei alimentare, s-au adaptat mai operativ cerințelor de export. Ca urmare, exportul de mașini și utilaje depășește în primele 8 luni ale anului 1970 nivelul atins în întreg anul 1966, și nivelul din aceeași perioadă a anului trecut la o serie de produse: autocamioane, mașini unelte, tractoare, transformatoare, motoare electrice, utilaj pentru chimie și rafinărie etc.

- **Premise favorabile pentru contactul direct al centralelor, combinatelor și întreprinderilor producătoare cu piața externă.**
- **Diversificarea formelor de cooperare și de comercializare a produselor.**
- **Noi pîrghii în fundamentarea planului de export-import.**

Creșteri însemnate s-au înregistrat la exportul de confecții, tricotaje, încălțăminte, produse ce dețin aproape 90% din exportul total al industriei ușoare.

De asemenea, în complexul măsurilor organizatorice inițiate în acest an, întreprinderile de stat pentru comerțul exterior, în calitate de întreprinderi de comision, trebuie să lichideze pînă la finele anului curent stocurile de mărfuri existente la 31 decembrie 1969 în gestiunea lor. Aceste stocuri au și fost lichidate în proporție de 75% printr-o activizare a desfacerilor externe pe baza unei strînse colaborări cu producția.

Fără îndoială, procesul de perfecționare a cadrului organizatoric în vederea creșterii eficienței activității de comerț exterior este în plină desfășurare, ceea ce face ca o serie de inițiative să nu-și fi găsit încă pe deplin conturul pe toate verigile angrenate în acest proces. Totodată, în perioada următoare vor fi necesare noi măsuri organizatorice dintre care menționăm: diversificarea formelor operative de conlucrare pe piața externă și întărirea rolului Ministerului Comerțului Exterior ca organ de înfăptuire a politicii comerciale unitare cu ajutorul pîrghiilor economice.

În cadrul primei categorii avem în vedere participarea producătorilor la societăți mixte comerciale sau de producție, crearea unei rețele proprii de desfacere cu amănuntul în exterior, înființarea de depozite, centre de demonstrații tehnice, birouri de engineering, expoziții permanente, service-uri, participarea la construirea de obiective economice în diverse state etc.

În ultimii doi ani a crescut numărul societăților mixte comerciale sau de producție la care participă în străinătate organizațiile economice românești, în scopul promovării exportului și asigurării necesarului de materii prime pe lungă durată. Astfel de societăți au fost înființate în Anglia, Franța, R.F.G., Italia, Liban, Elveția, Grecia, Chile, Peru etc. Prin intermediul lor, în cursul anului 1969 și al primelor luni din 1970 au fost desfăcute la export, pe bază de avantaj reciproc, o gamă largă de produse. Numărul acestor societăți mixte este încă redus în raport cu cerințele, iar participarea centralelor și întreprinderilor industriale este încă extrem de modestă.

De asemenea, pentru buna funcționare și întreținere a mașinilor și utilajelor românești exportate, producătorii au înființat în țările beneficiare servicii tehnice special dotate cu depozite de piese de rezervă, ateliere de reparații și personal calificat pentru deservire. Astfel de servicii tehnice funcționează în Argentina, Australia, Brazilia, R. P. Chineză, Cehoslovacia, Cuba, Franța, R. D. Germană, India, Iran, Polonia, Spania etc., dar numărul lor va trebui să fie sporit simțitor în anii următori.

În ce privește coordonarea politicii comerciale de către Ministerul Comerțului Exterior, se remarcă o largă acceptare a ideii că această coordonare se înscrie ca un imperativ ce izvorăște din fizionomia economiei noastre socialiste.

În condițiile socialismului, instrumentul de bază pe care îl folosește statul în coordonarea schimburilor de mărfuri cu străinătatea îl constituie planul de comerț exterior ca parte integrantă a planului de dezvoltare a economiei naționale. Totodată, pe lîngă planul de comerț exterior, în elaborarea și desfășurarea căruia s-au produs schimbări care au făcut să crească gradul său de elasticitate și adaptabilitate, Ministerul Comerțului Exterior folosește și unele pîrghii economice, iar altele sînt în curs de elaborare. Astfel, s-a instituit sistemul autorizațiilor de import-export, s-a dezvoltat sistemul de credite interne și externe și este în curs de elaborare și aplicare tariful vamal.

De asemenea, o pîrghie ce va căpăta extindere în anii următori constă în acoperirea importurilor prin mijloace valutare proprii obținute din export. În majoritatea cazurilor, producătorul apare atît ca exportator cît și ca importator și este firesc ca el să-și asigure necesarul de mijloace valutare pe calea realizării exportului pentru care s-a angajat.

Prin punerea în contact nemijlocit a producătorului cu piața externă, prin descentralizarea activității operative comerciale, prin perfecționarea sistemului de planificare, a sistemului de prețuri interne și instituirea de pîrghii economice, noul mecanism organizatoric și funcțional exercită o influență favorabilă crescîndă asupra dezvoltării schimburilor economice externe și a ridicării eficienței economice a acestora.

I. STOIAN
director general în M.C.E

EXPORT — ENGINEERING

O activitate în care România are imense posibilități. Ele trebuie folosite în special în vederea stimulării exportului nostru.

În cadrul măsurilor complexe de promovare a exportului românesc și îndeosebi de îmbunătățire a structurii acestuia, un rol deosebit revine formelor moderne de cooperare, printre care se situează și engineeringul. Deși cunoscut încă dinainte de cel de al doilea război mondial, engineeringul s-a dezvoltat într-un ritm accelerat, abia în ultimele două decenii, fiind stimulat atît de necesitățile crescînde de plasare a mărfurilor pe piețele străine, cît și de progresele înregistrate în domeniile organizării întreprinderilor, informaticii, proceselor tehnologice etc.

Trebuie menționat că există mai multe definiții ale engineeringului între care există însemnate deosebiri deoarece fiecare pune accentul pe aspecte parțiale ale unor cazuri concrete[1]. Este știut că un cumpărător care dorește să-și construiască o uzină trebuie, în mod obișnuit, să facă apel, în primul rînd la o echipă de proiectanți, dublată de o alta de economiști pentru studiul tehnico-economic, după care se va adresa unor constructori și apoi unor tehnicieni pentru achiziționarea liniilor tehnologice, montarea, punerea lor în funcțiune etc. Aceste preocupări și activități pot fi preluate însă — în totalitatea lor — de o întreprindere specializată, care să livreze în final, fabrica „la cheie". Întreprinderea specializată în astfel de operații de „engineering", joacă rolul unui antreprenor general, posedînd organe atît de proiectare, cît și de execuție. Engineeringul cuprinde deci totalitatea activităților legate de concepție, calcul și construirea unei uzine, cu un anumit proces tehnologic. Desigur, în cadrul larg al activității menționate, există azi o multitudine de forme — de la simplul birou de „consulting" pînă la întreprinderi gigantice care își asumă toate operațiile de la semnarea contractului pînă la predarea fabricii „la cheie".

O societate de engineering reprezintă, de regulă, un organism tehnic și financiar cu un grad apreciabil de complexitate. Spre exemplificare, prezentăm organizarea unei societăți de engineering franceze de talie mijlocie : Société d'Etudes Techniques et d'Entreprises Générales (SODETEG), creată în 1960, cu un capital de 10 000 000 franci. Firma are un efectiv global de circa 1 700 salariați, din care 600 ingineri, grupați în echipe de specialitate polivalente, dispune de o clădire de 10 000 mp., pe zece nivele, de un centru de calcul puternic dotat cu ordinatoare General Electric 225 și 235 etc. SODETEG are un profil larg, efectuînd lucrări de engineering pentru industria atomică și spațială, telecomunicații, automatizări, construcții civile etc. Această societate este sprijinită de grupul Thomson-Huston-Hotchkins-Brandt (care deține cea mai mare parte a capitalului său), este legată cu grupurile industriale franceze cele mai importante : Schneider, S.G.E., C.G.E. etc. și beneficiază de sprijinul unor firme străine cu care a încheiat acorduri de asistență tehnică. De asemenea are legături sistematice de colaborare cu universitatea. SODETEG dispune de o rețea de reprezentanțe în Franța și în numeroase alte țări.

O parte din firmele de engineering funcționează azi ca firme dependente de mari trusturi sau întreprinderi productive pentru a servi exclusiv intereselor acestora. De cele mai multe ori, ele formează însă organizații independente, cu un cîmp larg de activitate pe scară națională sau internațională.

Lărgirea ariei geografice a schimburilor economice a determinat constituirea unor societăți internaționale de engineering formate fie prin gruparea unor firme situate în diferite țări, fie prin crearea de filiale în mai mult țări. În organizarea societăților de engineering se desprind două tendințe : specializarea pe lucrări sau crearea unor organisme gigantice capabile să efectueze operațiuni complexe în oricare domeniu, pe diferite piețe.

Firmele de engineering sînt avantajoase pentru cumpărători, deoarece acestea preiau o parte sau totalitatea sarcinilor pentru realizarea unor obiective și se achită de ele cu o competență sporită . Cumpărătorul intră în tratative cu o singură persoană juridică, fapt care contribuie la simplificarea operațiilor și formalităților.

Pentru cumpărătorul unui obiectiv livrat „la cheie", trecerea proprietății de la vînzător la cumpărător nu coincide cu transferul riscurilor. Astfel, de pildă, transmiterea proprietății poate avea loc în momentul sosirii utilajului pe șantier, iar riscurile sînt transmise abia după darea în folosință, sau chiar după expirarea termenului de garanție.

Livrarea utilajelor și materialelor se face franco locul construcției, furnizorul fiind obligat să suporte toate cheltuielile ocazionate de transport ca și serviciile prestate în țara beneficiară, inclusiv despăgubiri pentru deteriorarea drumurilor etc.

Enigineeringul are însă avantaje evidente și pentru producător mai ales, în utilizarea engineeringului în relațiile cu o țară străină, contribuind la impulsionarea exportului de mașini și echipamente. **Lucrările de engineering sînt ele însele articole de export invizibil, respectiv de inteligență materializată în proiecte, studii, asistență tehnică etc.**

În acest sens trebuie menționat că engineeringul este destinat în mare măsură colaborării economice externe. Astfel, engineeringul a devenit una dintre mărfurile forte ale exportului Statelor Unite. În Franța, 80—90% din activitatea societăților de engineering industrial se realizează pe piețele externe. Dacă se iau în considerație exporturile de bunuri de investiții, consecință a vînzării de studii propriu-zise, se apreciază că activitatea pe plan extern a societăților de engineering însumează circa 3 miliarde franci, adică 25% din exporturile franceze[2]).

În Anglia, o singură societate, „Simons Engineering Ltd", a realizat în 1968 o cifră de afaceri de 68 milioane lire sterline, din care circa 60% pe piața externă[3]). Engineeringul deține un loc însemnat în exportul R.F. a Germaniei, Italiei, Suediei și al altor țări capitaliste industriale, precum și în exporturile unor țări socialiste.

Societățile de engineering orientate spre activitatea externă trebuie să cunoască amănunțit posibilitățile optime pe care le are industrializarea într-o anumită țară. Paralel se va urmări interesul societății de a plasa în țara respectivă procedee, licențe ,know-how, echipamente, asistență tehnică și toată gama de servicii care intră în activitatea de engineering. Această îmbinare de interese economice, cu cele tehnice, constituie o formă nouă de comerț internațional care impune o pregătire superioară și completă pentru cei ce o exercită.

România, țară în plin proces de industrializare, a făcut pași însemnați și în materie de export de engineering, aducîndu-și și pe această cale contribuția la dezvoltarea colaborării și cooperării internaționale.

Este cunoscut faptul că realizarea obiectivelor prevăzute în planurile de dezvoltare a economiei naționale, a condus la formarea unui număr mare de cadre specializate, care activează în numeroase institute de cercetări și de proiectare din toate domeniile de activitate.

Experiența acumulată în aceste institute a permis realizarea în țară și peste hotare a unor lucrări de anvergură. Astfel, proiectele pentru dezvoltarea industriei chimice și a prelucrării petrolului din țara noastră se întocmesc în numeroase unități de cercetare și proiectare — printre care IPIP, IPROCHIM, ICECHIM. Totodată, aceste institute au realizat partea de proiectare și cercetare la o serie de obiective economice construite în alte țări : rafinăria Gauhati din India, instalația de distilare atmosferică și în vid la Bohlen în R.D. Germană, uzina de produse sodice din R.A.U., o uzină de acid sulfuric și una din îngrășăminte în Turcia, o uzină chimică în Iran etc. Asemenea exemple pot fi date și în alte sectoare. Astfel, țara noastră construiește o uzină de tractoare în Iran, asigurînd și pregătirea personalului de specialitate și va înființa de asemenea, un centru de informare tehnică. S-au executat în țară proiecte pentru deschiderea de mine și pentru instalații de preparare a minereurilor în : R.A.U., Tunisia, Siria, Turcia, India, Algeria etc.

Exemplele citate ilustrează posibilitățile diversificate pe care industria românească le are pentru a se afirma ca exportator de engineering. Totuși, se poate considera că potențialul-științific al țării noastre nu este încă pe deplin valorificat la export. În legătură cu aceasta, apare **necesitatea înființării unor întreprinderi de engineering** eventual pornindu-se de la unele institute de proiectări care au dobîndit o experiență în acest domeniu. Asemenea întreprinderi ar putea aduce o largă contribuție, împreună cu unele dintre întreprinderile de comerț exterior cum sînt : Uzinexport. AROM, Aroconstruct și altele, la construirea și livrarea „la cheie" a unor obiective industriale. Dezvoltarea activității de engineering și punerea într-o mai mare măsură în slujba promovării exportului românesc, presupune, de asemenea, ca institutele de proiectare, pe lîngă întocmirea de proiecte de execuție să-și extindă activitatea de „consulting", să elaboreze lucrări anterioare proiectării — studii topografice, geologice, hidrologice, studii tehnico-economice de fundamentare a investițiilor etc.

Activitatea de engineering poate fi impulsionată și prin dezvoltarea colaborării cu firme străine care sînt introduse pe piața mondială.

Folosirea mai activă a engineeringului în vederea promovării exportului, presupune de asemenea ca întreprinderile de montaj să lărgească asistența tehnică acordată la lucrările de construcții-montaj și de punere în funcțiune a instalațiilor, precum și la cele pentru exploatarea acestor instalații.

Un domeniu în care țara noastră dispune de posibilități de export de engineering, insuficient valorificate pînă în prezent, este cel agricol. Unele acțiuni s-au întreprins și în această privință, cum ar fi construirea în cooperare cu Iranul a complexului agro-industrial de la Rasth. Partea română asigură contra cost întocmirea studiului de fezabilitate, livrează proiecte, utilaje și echipamente, produse chimice, material de reproducție etc. Totodată, partea română asigură asistență tehnică prin specialiștii trimiși din țară și școlarizarea personalului iranian în unitățile model din țară. R.S. România acordă, de asemenea, asistență tehnică pe loturi experimentale și demonstrative în Iran, Maroc, Tunisia. În acest mod s-a asigurat și livrarea de utilaje agricole, semințe, produse chimice etc.

Un rol deosebit de important l-a deținut și îl deține în continuare engineeringul în importurile noastre de utilaje și instalații complexe, necesare construirii a numeroase obiective industriale. Spre deosebire însă de primii ani ai procesului de industrializare, cînd se importau de regulă instalații și linii tehnologice „la cheie", în ultimii ani ponderea contribuției românești la realizarea noilor obiective economice a crescut într-o măsură însemnată.

Cooperarea cu firmele străine și în domeniul engineeringului în vederea realizării unor obiective economice în țară noastră, constituie fără îndoială un mijloc important de atragere de noi mijloace pentru dezvoltarea rapidă a economiei și pentru promovarea progresului tehnic.

Engineeringul, a cărui eficiență în impulsionarea activității de export este comparabilă cu cea a marketingului, are largi posibilități de extindere în relațiile economice externe ale R.S. România. Recentele măsuri de impulsionare a activității de comerț exterior, de apropiere a producătorilor de piața externă, constituie un cadru adecvat pentru promovarea sistematică și permanentă a engineeringului în operațiunile de export-import. Pentru transpunerea în realitate a acestor avantaje sînt însă necesare eforturi susținute din partea tuturor verigilor angrenate în activitatea de comerț exterior.

Ion NIȚĂ
șeful Centrului de documentare de comerț exterior

Crișan TOESCU
cercetător ISCEI

- ● Peste 2 000 de firme de engineering existente în Statele Unite, realizează încasări anuale de circa 700 milioane dolari ;
- ● În Anglia există peste 600 firme de engineering, obținînd încasări anuale de peste 10 milioane lire sterline.
- ● Numărul firmelor de engineering din R.F. a Germaniei depășește 120, iar încasările anuale ale acestora depășesc 45 milioane D.M.
- ● „Contec-Ico-France" cuprinde peste 100 de firme cu mai mult de 8 000 de ingineri și tehnicieni.

---

1) Vezi și Ing. Pîrscoveanu Apostolide Ana, Activitatea de „engneering" în industrie. Institutul Central de Documentare Tehnică, București, 1969.

2) „Les dossiers de l'Entreprise" — februarie 1970.

3) „Financial Times" — aprilie 1969.

INFORMATICA

CONSIDERAȚII PRIVIND SISTEMUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ ȘI CONDUCERE (II)

M. DRĂGĂNESCU

Secretar permanent al Comisiei guvernamentale pentru dotarea cu echipamente de calcul și automatizarea prelucrării datelor

IN partea I-a a acestui articol au fost expuse puncte de vedere privind conceperea sistemului **național de** informatică și conducere în evoluția sa în timp în mod general.

Pentru realizarea sistemului de informatică și conducere pot fi luate în considerare etape concrete.

ETAPA 1967 — 1970

A fost etapa de pregătire, de asigurare a condițiilor necesare pentru a dispune de baza materială corespunzătoare realizării de sisteme informatice în economie.

ETAPA 1971 — 1975

În esență aceasta constă în dotarea principalelor organe centrale de sinteză cu calculatoare electronice, în constituirea tuturor centrelor teritoriale prevăzute în program și dotarea lor cu cîte 2—3 calculatoare electronice, aceste capacități de calcul constituind o rețea neconectată electric (în înțelesul ca aceste centre să lucreze cuplat la distanță, deși transmisii de date pe linii de teletransmisiune se vor utiliza), dar pe fondul căreia se vor realiza și sisteme informatice la scară națională.

Nu este posibil în perioada 1971—1975, cel puțin în primii 3—4 ani, să se realizeze canalul unic informatic în sensul arătat în articolul precedent, dar pe fondul de capacități de calcul disponibil se **vor realiza sisteme de orientări diferite,** întrețeserea acestor sisteme rămînînd o problemă pentru etapele următoare.

Se vor realiza sisteme informatice și de conducere pentru întreprinderi, cuprinzînd în special controlul economic fără a pătrunde pînă la controlul proceselor tehnologice, cu excepția combinatelor siderurgice unde se va încerca completarea unei asemenea adînciri prin cuprinderea controlului economic și de proces într-un tot integrat încă pînă în 1975. De asemenea, eforturi se vor depune în această direcție în industria chimică. În rest, controlul proceselor tehnologice va fi privit separat de controlul economic, urmînd ca integrarea lor să se producă în etapele următoare și în alte ramuri industriale.

La scara întregii economii se va putea realiza automatizarea calculelor de plan la C.S.P., simulări pe modele previzionale la C.S.P., sistemul informatic pentru metal (din 1972 parțial și complet în 1976), sistemul informatic pentru comerțul exterior, sistemul informatic financiar-bancar și vor putea fi atacate sistemele informatice pentru comerțul interior. De asemenea se va urmări perfecționarea și a altor sisteme informatice (transport, energie electrică etc.).

ETAPA 1976 — 1980

Se vor putea extinde considerabil sistemele informatice proprii ale principalelor întreprinderi industriale, **dotarea întreprinderilor industriale cu calculatoare electronice constituind trăsătura esențială a etapei 1976—1980 ;** pe această bază se pregătește realizarea unui veritabil sistem informatic și de conducere.

Se finalizează sistemele informatice naționale începute în cincinalul precedent și încă nefinalizate ; de asemenea, se vor perfecționa continuu aceste sisteme.

Se vor realiza sisteme informatice cuprinzătoare pentru agricultură ca și pentru alte sectoare pentru care au fost posibile numai unele începuturi în cincinalul precedent.

În etapa 1976—1980, încep să apară toate verigile esențiale : centre de întreprinderi, centre teritoriale, centre republicane, se realizează cuplaje electrice între centrele teritoriale și cele republicane. Începe constituirea sistematică de bănci de date republicane și teritoriale.

Principalele integrări pe verticală și orizontală se realizează în întreprinderi și în cadrul centralelor. În multe întreprinderi se va îmbina controlul proceselor tehnologice cu controlul economic. La scară macroeconomică încep integrări pe verticală.

ETAPA 1981 — 1985

Începe realizarea cuplajelor electrice între centrele de întreprinderi și centrele teritoriale. Se definitivează întregul sistem de legături electrice între centrele teritoriale și cele republicane. Începe utilizarea pe scară largă a terminalelor în cele mai diverse scopuri. Se continuă și se avansează în asigurarea flexibilitățiilor necesare pentru ca, pornind de la date primare unice, să fie servite subsistemele de diverse orientări, dar fără a ajunge încă la sistemul final complet.

Începe să se contureze sistemul informatic unic, descris anterior ; acest lucru presupune realizarea unor integrări puternice informatice pe orizontală și verticală, ceea ce va conduce la primele modificări importante asupra structurilor administrative.

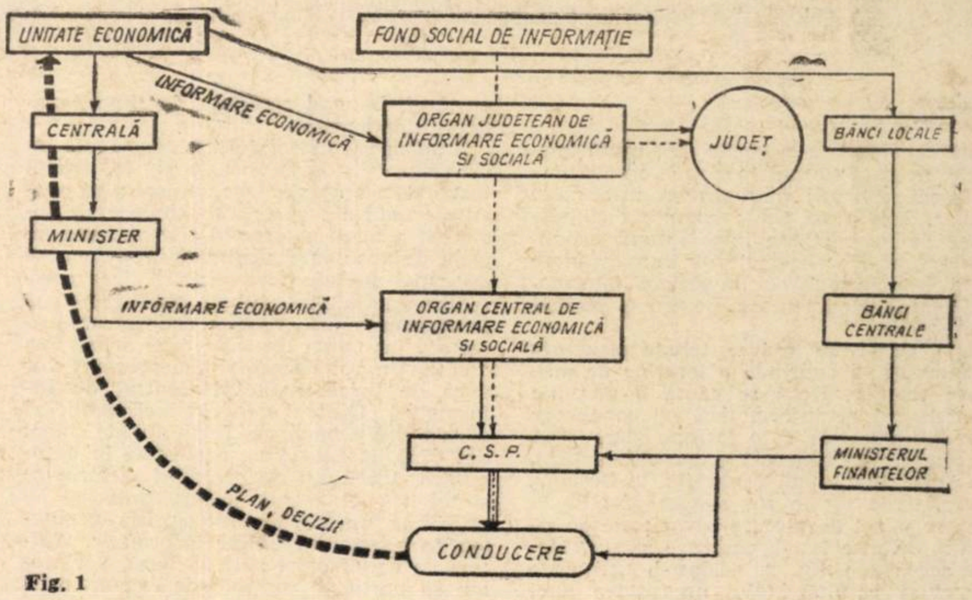

Fig. 1

● Modul de structurare a sistemului

PRIN INTEGRĂRI succesive pe orizontală și verticală, se va cristaliza treptat o anumită structură a sistemului de informatică și conducere. În această structură vor putea fi conturate subsisteme de diverse orientări, ca spre exemplu :

- orientare **administrativă** (de exemplu pentru satisfacerea nevoilor informatice ale structurilor administrative ale centralelor și departamentelor) ;
- orientare **de sinteză** (pentru aprovizionarea tehnico-materială pe tipuri de produse, pentru muncă și salarii, pentru activități bancar-financiare) ;
- orientare **funcțională** (ramuri industriale, agricultură, comerț, transporturi etc.) ;
- orientare **teritorială,** pentru servirea unor organe locale și cunoașterea teritorială a problemelor economice.

Dacă într-o primă etapă sistemele de orientări diferite vor fi constituite separat sub formă de subsisteme oarecum independente, apoi datorită integrărilor va începe întreținerea lor, pînă cînd, în cele din urmă, **orientările nu vor fi decît ieșiri orientate din sistemul** unitar informatic. Mai mult decît atît, la o cerință nouă, trebuie ca în sistemul unitar să se poată constitui subsistemul necesar care să răspundă la această cerință. Este posibil atunci ca subsistemele în sistemul unitar să se constituie variabil în timp pentru a răspunde la orice cerință realizabilă.

Structurarea sistemului din punctul de vedere al orientărilor ridică satăzi **problema canalelor de informație la scară națională.** Este oare normal ca să circule informații similare atît prin ceea ce se numește astăzi canalul statistic cît și pe canalul întreprindere-centrală-minister-organ de sinteză ? Fără îndoială că această situație trebuie eliminată într-un timp relativ scurt. În conformitate cu principiile cibernetice ale conducerii, sistemul informatic se grefează pe organismul economic și deci informațiile trebuie să circule prin canalul propriu acestui organism. Deci, în etapa actuală, după părerea noastră, trebuie întărite sistemele informaționale ale acestor organisme și acestea trebuie transformate în sisteme informatice ; echipamentele moderne vor permite o informație mult mai exactă, mai rapidă și vor obliga la o informație corectă, care, pe calea proprie acestor organisme economice (indiferent de mijloacele tehnice utilizate, proprii sau de folosință colectivă), vor putea fi transmise organelor de sinteză economică, eventual printr-un punct de concentrare unică pe economie. De aceea, în prima etapă se poate propune crearea separată de subsisteme informatice orientate administrativ-funcțional, corespunzătoare ministerelor și centralelor economice, cu posibilitatea de a defalca datele pe ramuri economice pentru nevoile balanței legăturilor între ramuri și pentru planificarea economiei, apoi de subsisteme informatice de sinteză, cum este sistemul financiar-bancar și, în același timp, să se asigure o informare a organelor de stat județene.

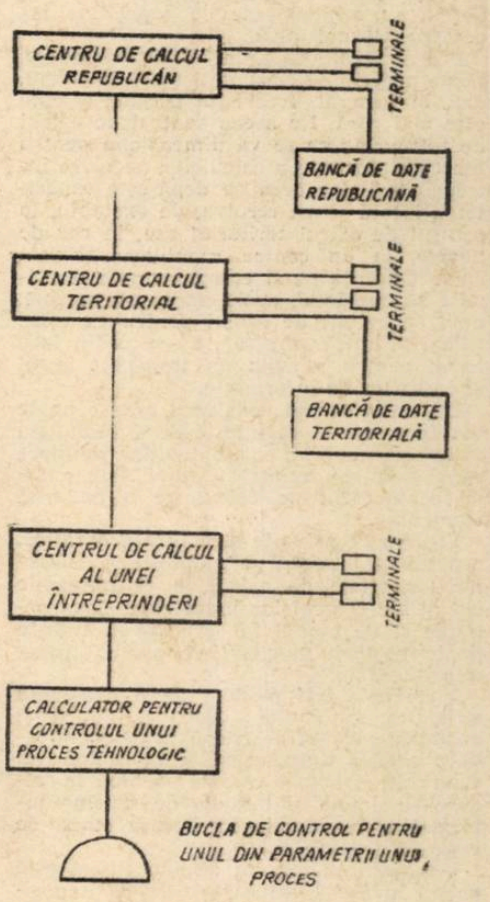

Fig. 2

În fig. 1 se arată o structură schițată în linii generale, în care se propune, după cum se poate observa, o primă simplificare, pentru o primă etapă, constînd în a evita trimiterea informației economice pe

→

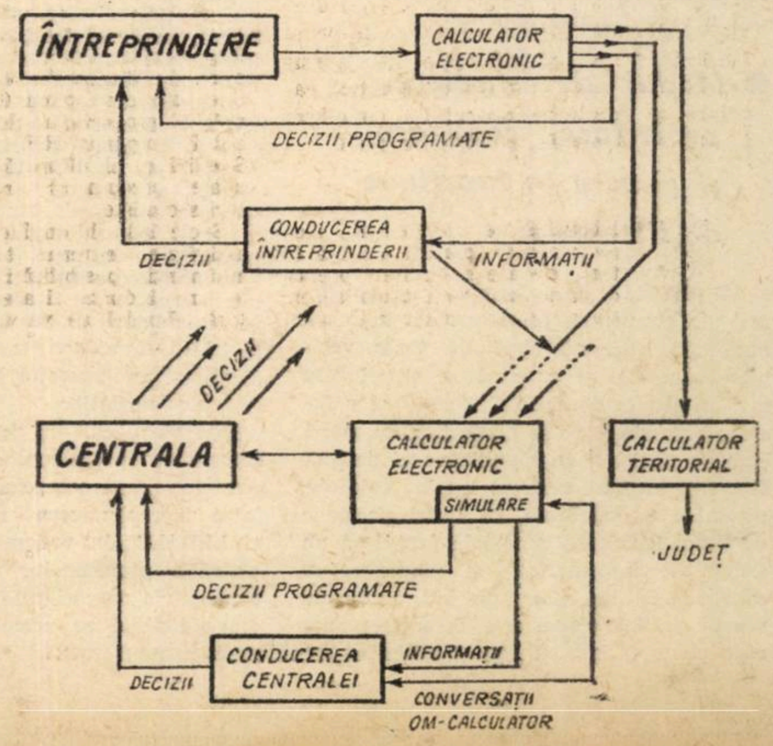

Fig. 3

←

două canale către organele de sinteză centrale. Această simplificare merge în întîmpinarea realizării unui sistem informatic unitar. Fig. 1 se poate completa cu sisteme de interacțiune între ramuri economice cum sînt sistemele de aprovizionare tehnico-materială, cu un sistem informatic pentru documentare, pentru proiectare etc.

Din punct de vedere tehnic structura sistemului va cuprinde o ierarhie de mijloace tehnice. Dacă se caută o secțiune în sistemul de informatică și conducere care să plece de la o întreprindere pînă la conducerea generală economică a țării, ea poate fi schițată ca în fig. 2. Desigur, mergînd de jos în sus se pot găsi de la fiecare punct de plecare o varietate de situații, diferite într-o oarecare măsură decît aceea din fig. 2. Dintr-o asemenea structură rezultă însă necesitatea unei **multitudini de mijloace tehnice,** de la centre de calcul de foarte mare capacitate pînă la centre de calcul de întreprindere, dotate cu echipamente de capacitate incomparabil mai mică.

Prelucrarea locală, într-o întreprindere, poate necesita și capacități mari de calcul, dar, în general, frecvența acestor calcule este mai rară. De aceea centrul de calcul de întreprindere se va dimensiona pentru marea majoritate a calculelor necesare întreprinderii iar ceea ce depășește capacitatea locală se va rezolva, de exemplu, la centrul de calcul teritorial sau, în caz de nevoie, la un centru republican. Există chiar tendința ca și echipamentele terminale să cuprindă, acolo unde este nevoie, mici capacități de calcul pentru ca orice calcul de mică amploare să se poată face local, pentru a evita un transport inutil și costisitor de informație.

De aceea se pot considera greșite unele tendințe care se manifestă de a absolutiza utilizarea numai a calculatoarelor de mare capacitate sau numai a unui singur tip de echipament de calcul de o anumită capacitate.

În ceea ce privește **structura geografică,** aceasta se bazează pe amplasarea centrelor teritoriale de calcul, a centrelor de calcul ale centralelor industriale și va depinde și de modul în care vor fi trasate pe harta țării magistralele pentru transmisia de date.

Între cele trei moduri de a considera structura sistemului de informatică și conducere există o strînsă interdependență.În același timp, considerarea celor trei tipuri de structuri trebuie să aibă în vedere și clasele și tipurile de sisteme informatice realizabile în fiecare etapă de creare a sistemului.

Un exemplu extrem de simplificat este arătat în fig. 3, unde s-a considerat posibilă realizarea unor sisteme de tip cu decizii programate (tip II) pentru fiecare din întreprinderile unei centrale avînd calculatoare proprii și un sistem cu posibilități de simulare (tip III) la centrală. Acest exemplu rudimentar arată că nu este posibil ca o centrală și, în final, un minister să fie deservit informatic din afară, dacă se au în vedere **deciziile programate** și **simulările.** De aceea, ideea unui canal informațional extern organismelor economice putea să apară, în condițiile unor sisteme informatice de tipul I, adică a unor sisteme născute din sistemele informaționale clasice, dar, după părerea noastră, este greu de justificat pentru sistemele veritabile de informatică și conducere, care cuprind sisteme de tip II și III. Ideea cibernetică că fiecărui organism economic îi corespunde un sistem informatic propriu (în ansamblul sistemului propriu de informatică și conducere) se impune astfel și din punct de vedere tehnic. Cele de mai sus nu se schimbă dacă se utilizează echipamente de uz comun. Echipamentele de uz comun pot aparține altcuiva, dar **sistemul informatic al organismului economic nu poate fi pus sub o altă conducere decît conducerea însăși a organismului economic.**

● *Modul de studiere, proiectare, realizare și punere în funcțiune a sistemului*

UN SISTEM de informatică și conducere de amploarea celui urmărit la scară națională, care să cuprindă toate verigile economiei și care să se structureze într-un sistem de clasă C, constituie o lucrare colosală, care se poate împlini, după cum s-a mai arătat, numai în zeci de ani. Oamenii au mai realizat lucrări colosale, piramide și catedrale, în lungi perioade de timp. Diferența constă în faptul că un sistem de informatică și conducere se construiește din mers, plecînd de la un sistem inițial imperfect, incomplet, dar care poate fi îmbunătățit și schimbat, pe porțiuni, în mod continuu, în timp ce acesta funcționează.

Amploarea sistemului și importanța sa în viața economico-socială și, în ultimă instanță, a națiunii, face ca acesta să constituie unul din obiectivele majore ale societății noastre. Acest obiectiv va avea un efect de antrenare asupra multor domenii de activitate din țara noastră. De aceea, realizarea lui presupune participarea a foarte multe forțe, dar și concentrarea acestora în cîteva institute care au și fost create. Un rol deosebit de important vor avea de jucat Institutul Central de Informatică, Centrul de calcul economic și cibernetică economică, Institutul de calcul din Cluj, Institutul de proiectări în automatică, Institutul de cercetări electronice și tehnică de calcul, fiecare preluînd cu prioritate un anumit aspect din problematica sistemului unitar informatic. Alături de acești cinci poli de bază, vor trebui să participe centrele de calcul, institute departamentale de proiectare, oficii de informatică din ministere și întreprinderi. Instrumentele de planificare în domeniul sistemului național de informatică și conducere ar trebui să fie :

- planul de realizare de sisteme informatice și de conducere ;
- planul de programe de calcul ;
- planul pentru modele economice.

Aceste planuri ar putea cuprinde teme în planul de stat și teme în planuri departamentale, ceea ce s-a și propus în ultimul timp.

În mod normal, introducerea unui sistem informatic într-o unitate economică cuprinde o serie de faze tipice :

- studiu de oportunitate (de diagnosticare)
- proiect cadru
- proiect
- organizarea tratării informației
- elaborarea dosarelor de operații
- programarea
- punerea în funcțiune și lansarea
- exploatarea curentă.

În cadrul sistemului național de informatică și conducere, vor coexista și se vor suprapune în permanență toate fazele de mai sus. Însuși cadrul conceptional general al sistemului va trebui să fie revizuit, corijat de la o etapă la alta. Acesta este momentul pe care-l trăim în prezent, evaluarea traiectoriei parcurse după primii trei ani de activitate, în vederea definirii mai exacte al următorului segment de traiectorie pentru anii 1971—1975.

CALCULATORUL „FELIX" FC-15

„FELIX" FC 15 este un calculator electronic realizat de industria românească. Cu ajutorul lui pot fi efectuate, concomitent cu imprimarea pe documente, operații de adunare, scădere, înmulțire, împărțire, operații logice și de grupare. Calculatorul dispune de memorii pe ferite și este constituit din blocuri electronice tranzistorizate, care-i asigură o siguranță maximă în exploatare și viteză mare de lucru. În plus, unitatea de calcul este echipată cu un panou de programare care poate fi ușor schimbat, ceea ce creează o mare flexibilitate în executarea diferitelor lucrări de calcul și de evidență. Oferind posibilitatea cuplării cu perforatorul de bandă, „Felix" FC 15 poate fi încorporat în sistemul unitar de prelucrare automată a datelor.

În prezent activitățile de întocmire a programelor, de instruire a operatorilor, precum și de pregătire a programatorilor pentru unitățile care primesc în dotare „Felix" FC 15 sînt realizate de serviciul de programare din cadrul IIRUC. La cererea beneficiarilor, au fost întocmite programe pentru lucrări diferite, atît ca formă, cît și sub aspectul complexității lor.

Deși „Felix" FC 15 a fost conceput de către constructor ca o mașină specializată în principal pentru lucrări de facturare (dovadă că mașina nu este dotată cu dispozitiv de introducere a fișelor), totuși posibilitățile oferite de el au permis executarea unor lucrări din domenii diferite ale muncii de calcul și evidență. Astfel el a fost utilizat pînă în prezent la : întocmirea statelor de salarii, evidența analitică a materiilor și materialelor, decontarea cheltuielilor pe comenzi și articole de calculație, facturări etc. Rezultatele obținute de utilizatori (Întreprinderea poligrafică „Tiparul"—București, Uzina de mecanică fină—București, Fabrica de Piele—București, Centrala Cărbunelui—Ploiești, Întreprinderea de transporturi și expediții internaționale „Romtrans") confirmă că noul calculator poate înlocui cu succes pe cele de același gen, importate pînă în prezent. De subliniat că, pornindu-se de la licență, calculatorului i s-au adus îmbunătățiri și perfecționări continue, mărindu-i-se aria de utilizare, ca și performanțele de funcționare.

„Felix" FC 15 s-a dovedit util și în rezolvarea unor calcule tehnico-inginerești. Astfel, pentru calculul frecvenței cristalelor de cuarț, întrebuințate în scopuri industriale, programul întocmit a permis obținerea rezultatelor necesare într-un timp foarte scurt.

Datorită posibilităților pe care această mașină le oferă, considerăm necesar să arătăm că, indiferent de complexitatea lucrărilor de facturare, ele pot fi executate în totalitate fără nici un fel de dificultate sub aspectul programului. Mai mult chiar, la acest gen de lucrări nu sînt folosite în toate cazurile cele 9 memorii de care dispune mașina, fapt care permite reținerea unor indicatori economici : valoarea mărfurilor vîndute, a beneficiului, rabatul comercial etc. Din această cauză, limitarea calculatorului la efectuarea lucrărilor de facturat și contab[illegible]at este nejustificată.

Experiența de pînă acum arată că pentru mărirea eficienței utilizării calculatorului și a gamei de lucrări ce pot fi executate, este necesară dotarea lui cu mai multe casete de programare, tastatură zecimală redusă și dispozitiv de introducere a fișelor.

Asigurînd creșterea substanțială a muncii administrative „Felix" FC 15 creează posibilități mari pentru afectarea unui volum de timp sporit muncii de analiză economică și concepție tehnică.

N. ZÎMȚĂ
T. DUMITRESCU
programatori
I.I.R.U.C.

CUVÎNTUL UTILIZATORILOR

PREGĂTIREA „INTRĂRII" ÎN ÎNTREPRINDERE

ÎNTREPRINDEREA poligrafică „Tiparul" a fost dotată, la începutul acestui an, cu două calculatoare electronice de facturat și contabilizat de tipul „Felix" FC—15. Introducerea acestor echipamente de calcul a necesitat adaptarea sistemului vechi de înregistrare și prelucrare a datelor elementare, la cerințele impuse de posibilitățile mașinilor electronice de calcul. În acest scop, au fost întreprinse următoarele acțiuni mai importante :

a) stabilirea sectoarelor activității financiar-contabile în care utilizarea calculatorului să dea cel mai bun randament. La alegerea acestor sectoare s-a ținut seama de volumul operațiunilor și de gradul lor de repetabilitate ;

b) analizarea tuturor lucrărilor propuse a fi executate pe calculator și prezentarea la I.I.R.U.C. a datelor necesare alcătuirii programelor de lucru ale mașinilor.

Subliniem că, în perioada întocmirii programelor, au avut loc numeroase consultări între întreprinderea noastră și I.I.R.U.C., în vederea definitivării programelor de lucru pentru operațiunile financiar-contabile ce urmau a fi mecanizate ;

c) organizarea instruirii personalului de deservire a mașinilor.

Cu aceste două calculatoare efectuăm, cu bune rezultate, întocmirea mecanizată a statelor de salarii, a facturilor, precum și evidența materiilor prime și materialelor. În ansamblu, se poate aprecia că introducerea celor două mașini Felix FC—15 la Întreprinderea poligrafică „Tiparul" a fost pe deplin justificată.

Prin dotarea acestor mașini cu mai multe casete s-ar putea extinde folosirea tehnicii electronice de prelucrare a datelor iar mașinile ar fi folosite rațional și eficient. În felul acesta s-ar crea posibilități de raționalizare și reducere a consumului de manoperă și în alte domenii ale evidenței, cum ar fi lucrările de antecalcul, de înregistrare a cheltuielilor de producție, de determinare a prețului de cost etc.

Mihai DEGERATU
șeful serviciului contabilitate, Întreprinderea poligrafică „Tiparul"-București

ÎN CONCURENȚĂ CU „ODHNER", „OLIVETTI" și „SÖENTROM"

DE LA 1 septembrie 1970, serviciul nostru de control tarifar utilizează calculatorul „Felix" FC 15. Cu ajutorul lui se calculează taxele de transport cuvenite căilor ferate străine (de la stația de frontieră de intrare pînă la stația de frontieră de ieșire, sau de destinație), se elaborează, de asemenea, situația centralizată a vagoanelor tranzitate într-o perioadă determinată prin țări care oferă reduceri tarifare ulterioare (reflecții).

Aceste două lucrări se executau pînă de curînd cu mașini mici „Odhner" și „Olivetti". De menționat că rezultatele calculelor de pe benzile acestor mașini se transcriau în borderourile de conturi cu ajutorul mașinii de scris și se proceda apoi la totalizarea sumelor din coloane, obținîndu-se valoarea totală a decontului, cu ajutorul mașinilor cu 2 operațiuni de tipul „Odhner". Timpul lung în care se realizau aceste lucrări făcea ca, deseori, să fie depășit termenul stabilit de Banca Română de Comerț Exterior pentru decontarea cheltuielilor de transport.

Prin utilizarea lui „Felix" FC 15 timpul este mult scurtat, astfel că personalul care calculează tarifele internaționale și decontările de taxe a primit cu multă încredere noul calculator.

Pornind de la acest succes, am hotărît să mărim durata de funcționare a calculatorului la două schimburi și să-l utilizăm și pentru operațiunile de import. Lucrările de calcul privind operațiunile de import (calculațiile tarifare și borderoul de cont) se efectuează în prezent cu mașina „Söentrom" EEA 381. După observațiile noastre, „Söentrom"-ul lucrează mult mai încet decît „Felix" FC 15. Ea nu permite prelucrarea într-o zi a totalității documentelor de transport ce trebuie tarifate și decontate, lucru pe care l-ar putea realiza cu succes „Felix"-ul.

Pentru aceasta însă, pentru a putea fi folosit și la efectuarea altor lucrări, în afara celor pentru care a fost conceput de constructor, ar fi bine, după părerea noastră ca întreprinderea producătoare — Fabrica de calculatoare electronice-București — să livreze noul calculator însoțit de perforator și 2—3 casete.

C. PAVELIN
șeful serviciului control tarifar, Întreprinderea de transporturi și expediții internaționale „ROMTRANS"

SARCINI ALE PROIECTĂRII ȘI ORGANIZĂRII SISTEMELOR DE INFORMATICĂ ȘI CONDUCERE

SUCCESELE deosebite obținute în crearea bazei tehnico-materiale a socialismului în țara noastră, exprimate prin creșterea însemnată a potențialului economic bazat pe o industrie și agricultură moderne, ridică sarcini noi, cu un pronunțat caracter calitativ, în fața planificării și conducerii activității economice. În contextul general al preocupărilor Partidului Comunist Român pentru perfecționarea continuă a conducerii și planificării economiei se înscrie și atenția deosebită ce se acordă aplicării informaticii, a metodelor și mijloacelor moderne de conducere a proceselor economice, a organizării științifice a producției și a muncii pentru creșterea eficienței generale a activității în toate domeniile.

În conducerea proceselor economice actuale, caracterizate printr-o complexitate în permanentă creștere, este necesară cunoașterea exactă și rapidă a desfășurării acestor procese, a interdependenței lor, a proporțiilor și tendințelor, în vederea luării unor decizii care să asigure maximum de eficiență, în primul rînd a producției materiale. Această cunoaștere poate fi asigurată numai de o informație pe cît de sintetică, pe atît de atotcuprinzătoare, prelucrată și furnizată în timp util și la nivelele de conducere corespunzătoare. A devenit o realitate de necontestat faptul că cererea de prelucrare rapidă a unei cantități mari de informație, necesară fundamentării deciziilor optime, conduce la apropierea din ce în ce mai mult de așa numita „barieră umană", de la care, cît de erudit și cît de talentat ar fi omul, nu mai poate face față numai prin utilizarea mijloacelor și metodelor clasice de culegere, transmitere, prelucrare și stocare a informației.

Așa după cum a fost subliniat și în cadrul întîlnirii recente a tovarășului Secretar general al Partidului Comunist Român cu specialiștii din domeniul informaticii, organizarea sistemelor de informatică și conducere, bazate pe folosirea largă a metodelor matematice și a mijloacelor electronice de calul în economie, poate fi considerată ca una din necesitățile obiective ale procesului de dezvoltare economică și socială în etapa actuală.

EXPERIENȚA, acumulată atît în țara noastră, cît și pe plan mondial, în domeniul realizării unor sisteme moderne de informatică și conducere vin să confirme că nivelul de extindere a acestor sisteme, ritmurile de dezvoltare a informaticii, nivelul eficienței economice pe care trebuie să-l asigure, depind în primul rînd de capacitățile și competența proiectării și experimentării sistemelor respective, de posibilitățile de menținere în funcțiune și perfecționare continuă a acestora și, implicit, de numărul și competența cadrelor de specialiști. Activitatea de proiectare și implementare a sistemelor de informatică și conducere poate fi asimilată în bună parte cu proiectarea și punerea în funcțiune a unor obiective industriale complexe. Dintre principalele probleme ce trebuie a fi rezolvate în cadrul etapelor de proiectare, experimentare, implementare și menținere în funcțiune a sistemelor moderne de informatică și conducere, pot fi menționate :

- definirea limitelor sistemului și a relațiilor sale informaționale cu alte sisteme ;
- precizarea sarcinilor și a competențelor în luarea deciziilor la fiecare nivel de conducere din cadrul sistemului respectiv și, în funcție de acestea, stabilirea informației necesare pentru fundamentarea deciziilor optime ;
- realizarea unei structuri organizatorice corespunzătoare cerințelor sistemului de informatică și conducere ;
- proiectarea formelor si formatelor de prezentare a rapoartelor, informărilor, dărilor de seamă etc. ;
- raționalizarea evidenței tehnico-operative, a suporților de înregistrare a datelor primare, a metodelor și mijloacelor de culegere, înregistrare și transmitere a datelor prin corelarea acestora cu cerințele de prezentare a rapoartelor și informărilor la diferite niveluri și prin adaptarea lor la cerințele sistemelor moderne de prelucrare ;
- optimizarea fluxurilor informațional-decizionale ;
- introducerea și adaptarea la condițiile concrete a sistemelor și nomenclatoarelor unitare de coduri ;
- proiectarea și organizarea fișierelor de date primare, de norme, de activități etc. ;
- introducerea și aplicarea metodelor de modelare economico-matematică și a metodelor cercetării operaționale, în scopul reglării operative și optimizării proceselor tehnologice și economice, a obținerii variantelor necesare pentru fundamentarea deciziilor, a cunoașterii perspectivelor de dezvoltare a sistemului ;
- proiectarea și realizarea unor sisteme eficiente de prelucrare a datelor ;
- pregătirea cadrelor de specialiști, necesare implementării, menținerii în funcțiune, dezvoltării și perfecționării sistemului de informatică și conducere și, respectiv, a sistemului de prelucrare a datelor ;
- proiectarea și realizarea unui sistem eficient de planificare, evidență și control al activității din sistem, de programare operativă, urmărire și control al producției ;
- adaptarea, experimentarea și utilizarea pachetelor de programe aplicative din biblioteca calculatorului elctronic la condițiile concrete ale sistemului și elaborarea altor programe necesare.

Revenind la asimilarea proiectării acestor sisteme cu proiectarea obiectivelor industriale complexe, trebuie arătat că identitatea celor două metodologii se păstrează și prin aceea că sarcinile proiectării pot fi considerate ca realizate numai după ce proiectantul a experimentat și îmbunătățit proiectul, l-a implementat și a asigurat nu numai atingerea „parametrilor proiectați", dar și condițiile necesare pentru ca noul sistem să funcționeze cel puțin tot atît de bine și prin dirijarea lui de către utilizator. Am ținut să mă opresc puțin mai mult asupra acestor sarcini ale proiectării sistemelor de informatică și conducere, întrucît se mai întîlnesc cazuri cînd problemele proiectării și realizării unor astfel de sisteme complexe sînt în mod nejustificat, chiar periculos aș spune, reduse la proiectarea și darea în funcțiune a unui centru de calcul electronic și însușirea de către personalul de specialitate a tehnicilor de operare și de scriere a programelor într-un limbaj universal.

Fără a diminua importanța acestor din urmă activități, trebuie totuși să subliniez că ele sînt sensibil departe de ceea ce trebuie să se realizeze prin conceperea și proiectarea sistemelor de informatică și conducere. Spre exemplu, proiectarea și realizarea unui astfel de sistem la o întreprindere industrială antrenează o gamă largă de specialiști și, respectiv, specialități de categoria personalului de conducere de la diferite niveluri, specialiștilor în procesele tehnologice, specialiștilor în activitatea de planificare și pregătire a producției, de normare și de evidență, de aprovizionare și desfacere, de întreținere curentă și revizii, antrenează specialiști în modelarea și optimizarea proceselor tehnologice și economice, analiști și proiectanți de sisteme informatice, programatori, operatori etc.

De la scrierea unor programe și operarea la calculatorul electronic pînă la transformarea acestor procedee și instrumente în factori de bază, indispensabili conducerii optime a activității pentru obținerea unei eficiențe economice maxime este o cale indiscutabil mai lungă și, în multe cazuri, o cale încă nebătătorită. Luînd din nou ca exemplu o unitate economică de nivelul unei întreprinderi de interes republican, se poate aprecia că perioada de proiectare și realizare a unui sistem integrat de informatică și conducere pentru o astfel de unitate durează 4—5 ani, în condițiile existenței cadrelor necesare de specialiști (circa 20 de analiști-proiectanți, specialiști în modelarea economico-materială și programatori). Referindu-ne la cadrele de specialiști în domeniul modelării, optimizării și informaticii, consider necesar a sublinia faptul că un rol deosebit de important revine specialiștilor din sistemul respectiv care îndeplinesc condiția esențială de cunoaștere a caracteristicilor sistemului, a condițiilor de dezvoltare, a comportării în diverse situații, a lipsurilor și cerințelor acestuia. Prezența unor astfel de specialiști proprii sistemului este dictată, așa după cum am mai menționat, și de cerința de menținere în funcțiune și de perfecționare continuă a sistemului.

Este îmbucurător de constatat că, în ultimii ani, a crescut considerabil numărul unităților socialiste care au organizat colective proprii de informatică, cărora le-au încredințat sarcina de pregătire a condițiilor de utilizare a calculatoarelor electronice, de proiectare și realizare a sistemelor de informatică și conducere. Aceste inițiative le putem considera cu atît mai valoroase cu cît ele s-au născut și s-au dezvoltat, în multe cazuri, în cadrul unităților de bază și fără a se bucura de un sprijin corespunzător din partea unor ministere și departamente. Sarcinile actuale și de perspectivă în domeniul proiectării și implementării sistemelor de informatică și conducere reclamă o preocupare sporită din partea ministerelor și organelor centrale, a institutelor de proiectare și cercetare din cadrul departamentelor, ministerelor, academiilor de științe și Ministerului Învățămîntului, a unităților socialiste și conjugarea tuturor forțelor pentru asigurarea concordanței între sistemele de informatică și cerințele planificării și conducerii proceselor social-economice.

CERINȚA de pregătire și asigurare în etapa actuală a unor forțe considerabile de specialiști în domeniul proiectării și realizării sistemelor de informatică și conducere este dictată în primul rînd de ritmul deosebit de înalt al perfecționărilor științifice și tehnologice, de creșterea complexității proceselor social-economice, de ritmurile înalte de dezvoltare a economiei noastre socialiste. Legat de acestea, cerințele deosebit de mari în asigurarea cadrelor de specialiști sînt impuse și de programul de dotare a economiei noastre naționale, în următorul cincinal, cu un număr însemnat de calculatoare electronice. Experiența în domeniul proiectării și realizării unor sisteme moderne de informatică și conducere indică că activitatea de proiectare a acestor sisteme, de pregătire a condițiilor de utilizare eficientă a calculatoarelor electronice, subordonate în primul rînd scopului principal de asigurare a unei producții optime eficiente, trebuie să preceadă cu 2—3 ani momentul de dotare a sistemului respectiv cu echipamente proprii de prelucrare electronică a datelor. Mai precis, dotarea unui sistem cu calculatoare electronice sau repartizarea unei capacități de prelucrare electronică la un centru de calcul teritorial sau de ramură trebuie să fie condiționată, în primul rînd, de volumul și natura problemelor care au fost pregătite pentru o astfel de prelucrare.

Neînțelegerea suficientă a importanței aplicării acestui principiu, diminuarea în unele cazuri a importanței asigurării din timp a pregătirii cadrelor necesare și a realizării proiectării sistemelor de informatică și conducere, a raționalizării evidențelor primare, a folosirii metodelor moderne ale ciberneticii economice, ale cercetării operaționale ca instrumente indispensabile ale planificării și conducerii, au constituit — după părerea mea — unul din factorii subiectivi care au amplificat în măsură și mai mare lipsa cadrelor necesare de specialiști, abordarea timidă a proiectării sistemelor, ca urmare a întîrzierii în rezolvarea la un nivel corespunzător a acestor cerințe.

S-au mai întîlnit în practică și cazuri în care sarcinile enumerate mai sus erau abordate cu un anumit grad de formalism, căutîndu-se în principal a se justifica necesitatea de dotare cu un calculator electronic, amînîndu-se trecerea la realizarea efectivă a proiectării și pregătirii condițiilor de utilizare a acestora pînă la momentul dotării și chiar a instalării calculatorului. Consider că aceste lipsuri au fost generate și de lipsa de experiență, după cum se obișnuiește a se spune „inerentă începutului", un gen de „boală a copilăriei", poate și mai precis, ele au fost generate și de insuficienta preocupare pentru extinderea și generalizarea experienței acumulate în țara noastră, despre care se poate vorbi în prezent, precum și de neutilizarea în mod creator a experienței mondiale înaintate.

Accentuez asupra necesității de utilizare creatoare a experienței mondiale înaintate, considerînd că unul din factorii negativi care au împiedicat în unele situații definirea corespunzătoare a priorităților în activitatea de proiectare și realizare a sistemelor de informatică și conducere îl constituie aplicarea insuficient de fundamentată, oarecum mecanică, a unor cunoștințe însușite din literatura de specialitate editată de firmele constructoare de calculatoare electronice. O bună parte din această literatură este orientată către modul de exploatare a calculatoarelor electronice, de organizare a activității în cadrul centrelor de calcul, către însușirea unor limbaje algoritmice de programare și trecerea unor lucrări cu un grad mai scăzut de dificultate la execuția pe calculator, cum sînt, de exemplu, lucrările din activitatea de evidență. Cred că trebuie să se delimiteze cu competență și discernămînt unde se termină interesul comercial al firmelor respective și de unde începe interesul din partea acestora pentru utilizarea, nu numai corectă, dar și eficientă, a echipamentelor pe care le produc.

O deosebită importanță pentru pregătirea cadrelor, cît și pentru proiectarea și realizarea sistemelor de informatică și conducere o prezintă atît cunoașterea forțelor și competențelor specialiștilor de la firmele constructoare de calculatoare electronice, a realizărilor în domeniul aplicării metodelor matematice și cibernetice în economie, a naturii și calității pachetelor de programare aplicative și utilitare de bibliotecă, destinate rezolvării unor astfel de probleme, a metodologiilor de proiectare și implementare a unor sisteme integrate de informatică și conducere, cît și modul în care acestea sînt prezentate în literatura de specialitate pe care o pune la dispoziția utilizatorilor. Toate acestea se includ în bagajul logic al calculatoarelor, care tinde să depășească 50% din valoarea totală a unui calculator, și ele au rolul principal în utilizarea eficientă a calculatoarelor electronice. Prin aceste instrumente se realizează, în principal, extinderea experiențelor înaintate, constituind totodată un factor important în competiția permanentă pe care o avem cu timpul.

Îmi exprim convingerea că noi trebuie și putem să cîștigăm această competiție, că noi dispunem de posibilități și resurse ca în cincinalul pe care îl întîmpinăm să înregistrăm un salt calitativ însemnat în domeniul realizării sarcinilor trasate de conducerea superioară de partid și de stat, personal de tovarășul Nicolae Ceaușescu, Secretarul general al Partidului Comunist Român, pentru punerea unor baze trainice Sistemului Național de Informatică și Conducere, instrument important al conducerii economiei noastre socialiste.

ing. Valeriu PESCARU

P.S. — Sper ca într-un număr viitor al revistei să prezint unele opinii personale referitoare la modul în care va trebui să folosim posibilitățile de care dispunem pentru realizarea sarcinilor de proiectare, experimentare, implementare și menținere în funcțiune a sistemelor de informatică și conducere.

CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

STUDII ● EXPERIENȚE

O SIMPLĂ INTERVENȚIE...

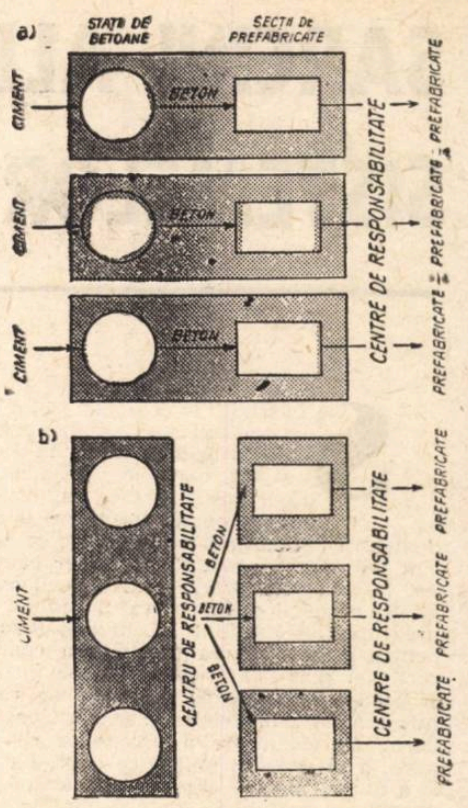

Vechea și noua formă de organizare a producției (schemă simplificată)

ÎN INDUSTRIA materialelor de construcții, cheltuielile cu materiile prime și materialele dețin o pondere considerabilă în totalul costurilor de producție. În general aceasta se ridică la peste 50%. Posibilitatea de a obține o reducere masivă și rapidă a prețului de cost total, acționînd asupra acestor cheltuieli, este deci foarte mare. Pornind de la acest raționament, specialiștii Întreprinderii de prefabricate din beton „Progresul"—București au întreprins o largă analiză a posibilităților de reducere a cheltuielilor materiale.

Prima constatare făcută a fost aceea că vechiul sistem de evidență nu permitea să se cunoască unde și cu ce eficiență sînt consumate materialele pe fluxul tehnologic. Nu puteau fi deci precizate răspunderile. O analiză mai adîncită i-a dus pe specialiști la concluzia că „răul de la rădăcină" îl reprezintă o structură organizatorică defectuoasă, caracterizată printr-o imprecisă și nerațională distribuție a atribuțiilor legate de consumul betonului — materie primă principală.

DIAGNOSTIC: insuficiență organizatorică și informațională

●

REȚETĂ: simplificarea structurii, evidență exactă

●

EFECT: întărirea răspunderii, reducerea consumurilor

● *Scripticul și realitatea ascunsă*

ÎN principal, unitățile de producție a prefabricatelor din beton se compun din stații de betoane și un număr mai mare sau mai mic de secții de producție, specializate pe diverse genuri de prefabricate. În vechea structură organizatorică de la „Progresul", fiecare secție avea stația ei de betoane. Conducătorul secției răspundea și de gestiunea stației respective. Deci, atît atribuțiile legate de producerea, cît și cele privind consumul betonului reveneau unui singur responsabil. Procesul tehnologic al prefabricatelor poate însă fi definit prin cel puțin trei faze distincte — producerea betonului în stații, transportul lui către secții, transformarea în prefabricate în secții — **fiecare fază putînd constitui un centru de responsabilitate.** În fiecare fază pot surveni modificări (pierderi) în cantitatea de beton: risipă la stație, pe drum, în secțiile prelucrătoare (rebuturi) Vechea organizare, și sistemul informațional construit pe baza ei, nu permiteau evidențierea locului unde s-a produs pierderea. Astfel, evidențierea consumurilor de beton în secții se realiza prin intermediul unor bonuri de consum, întocmite pe baza consumurilor specifice planificate, și nu a celor reale. Nu se putea cunoaște ce cantitate de beton a ieșit din stație, cîtă a intrat în secții și cîtă a ieșit de aici. Deseori apăreau cazuri de lipsă în gestiune. Nu se putea însă stabili dacă acestea erau sau nu reale (fiind determinate scriptic, prin utilizarea consumurilor specifice planificate) și, în consecință se acopereau într-un fel sau altul (tot scriptic).

În plus, neseprararea evidenței producției betonului de aceea a consumului crea posibilitatea (datorită lipsei de control) obținerii unor economii la ciment prin nerespectarea rețetelor de fabricație a betonului, evident cu influențe negative asupra calității lui și a prefabricatelor.

● *Noul centru de responsabilitate*

DINTRE VARIANTELE propuse pentru îmbunătățirea structurii organizatorice s-a ales aceea care prevede constituirea unui nou centru de responsabilitate, prin unirea tuturor stațiilor de betoane într-o singură secție distinctă, numită secția de materii prime și semifabricate. Față de celelalte secții — care realizează practic prefabricatele — noua secție îndeplinește funcția de furnizor de beton, carcase metalice și împletituri din sîrmă. În felul acesta responsabilitățile legate de producția betonului sînt separate de cele privind consumul. Totodată și evidența cheltuielilor ocazionate în cele două procese. Noua secție funcționează pe principiul gestiunii economice proprii, și este singură responsabilă de cheltuielile ocazionate de producerea betonului.

● *Fișele simplificatoare*

ÎN NOUA ORGANIZARE, fiecare maistru din secțiile de prefabricate dispune de un set de fișe din material plastic, de diverse mărimi, care indică cantitatea și culori distincte, care indică secția și maistrul respectiv. Maistrul distribuie fișele sale muncitorilor. Aceștia se deplasează la stațiile de beton și obțin cantitatea solicitată lăsînd, în schimb, fișa corespunzătoare. La sfîrșitul schimbului, maiștrii ridică fișele de la stația de betoane, semnînd un bon de consum. Datele din bonuriile de consum se trec apoi într-un registru al stației, pentru ca lunar să se poată verifica corelația dintre stocul final real, determinat prin inventariere și cel scriptic, stabilit prin adunarea la stocul inițial a producției realizate și scăderea eliberărilor către secții.

Concomitent, secțiile de producție consumatoare de beton țin o evidență operativă zilnică a consumului de beton, pe fiecare maistru și produs. Săptămînal, pe baza totalizării rezultatelor înscrise în evidența operativă zilnică se face analiza consumului de materiale într-o ședință de producție, în care șefii de secție sînt obligați să prezinte cauzele depășirilor pe total și pe maiștri.

● *Teama de control?*

AVANTAJELE noului sistem pot fi sesizate cu ușurință. Este de remarcat în primul rînd că maistrul este orientat să-și exercite atribuțiile care-i revin de drept și de fapt în conducerea procesului de producție: pe de o parte se reduce considerabil timpul pe care el îl folosesște pentru întocmirea de documente, formulare etc., ceea ce, evident, îi permite să-și îndrepte atenția asupra aspectelor de organizare a procesului tehnologic; pe de altă parte, îi este întărit simțul de răspundere, el știind că se poate preciza unde anume s-a prod[illegible] risipa de beton.

Tot pe linia întăririi răspunderii trebuie subliniat „controlul" pe care-l exercită în prezent secțiile de prefabricate asupra stațiilor de betoane. Ele sînt cointeresate în a urmări îndeaproape modul în care stațiile respectă rețetele de fabricație. Încălcarea acestora — cu scopul obținerii de economii la secția materii prime și semifabricate — se reflectă automat în calitatea betonului și, implicit, în rezultatele și cîștigurile obținute de lucrătorii din secțiile de prefabricate.

Noul sistem de organizare și evidență de la „Progresul" poate fi extins la toate întreprinderile de prefabricate din beton și alte unități care folosesc materiale de masă și obțin produse finite într-un sortiment restrîns. El este extrem de simplu și aplicarea lui nu produce nici un fel de dificultate. Este drept că el impune o disciplină mai severă, da[illegible] „face lumină" și aduce în schimb economii: de remarcat că introducerea lui în acest an la Întreprinderea de prefabricate — Călărași s-a soldat cu reducerea depășirilor consumurilor normate de ciment de la 3149 to în sem. I. 1969 la 311 to în sem. I 1970. Un argument, credem, destul de puternic, pentru a convinge pe cei care ar fi tentați să-l privească încă cu rezerve. În organizare adesea schimbarea foarte simplă poate aduce beneficii însemnate.

Asist. univ. Maria CONSTANTINESCU

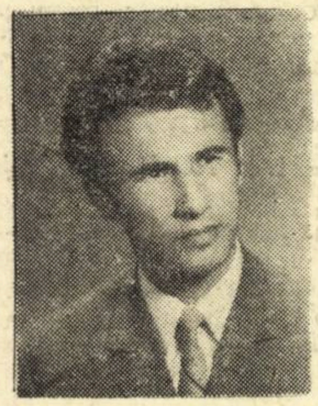

Cadre și răspundere

ing. Dumitru UNGUREANU

director I.M.A. Chirnogeni — județul Constanța

● I.M.A. Chirnogeni este cunoscută ca una dintre întreprinderile cu cele mai bune rezultate din țară. Care sînt principalele realizări care vă situează în frunte?

— Obținerea în ultimii patru ani în C.A.P.-urile din raza de activitate a unor producții medii la hectar de peste 3000 kg la grîu, 4 700 kg porumb, 2 200 kg floarea soarelui, reducerea continuă a cheltuielilor la 1 000 lei venituri (media ultimilor trei ani este de 600 lei), depășirea planului anual de venituri etc.

● De curînd I.M.A.-urile au trecut la sistemul gestiunii economice proprii. Ce avantaje economice prezintă acest sistem pentru I.M.A. și pentru cooperativele agricole deservite?

— Se asigură în primul rînd o concentrare a potențialului tehnic și uman de care dispunem într-un număr mai mic de locuri stabile de muncă, ceea ce permite o utilizare mai eficientă a acestuia... S-a creat de asemenea posibilitatea extinderii executării de lucrări și în sectorul de stat și particular, precum și a executării unei game mai largi de lucrări agricole și neagricole.

● Trecerea I.M.A. la sistemul gestiunii economice proprii solicită de la director o solidă pregătire economică pentru luarea deciziilor. Ce măsuri considerați că ar trebui luate pentru buna pregătire economică a cadrelor de conducere din I.M.A.?

— Este imposibil de conceput o conducere economică a unui sector sau întreprindere fără o pregătire economică specifică. Personal am avut prilejul să urmez cursurile CEPECA și o dată cu aceasta să-mi dau seama care pot fi foloasele gîndirii economice. Cadrele de conducere din IMA — mai mult ca oricînd — trebuie învățate să conducă. Se face încă multă risipă de energie, se muncește mult, în schimbul unor rezultate modeste. Consider că a conduce înseamnă totdeauna a munci, dar a munci nu înseamnă totdeauna a conduce. După exemplul CEPECA, se pot înființa astfel de centre și la nivel de județ. Nu se poate concepe un conducător bun al unui loc de muncă fără ca acesta să fie învățat să conducă. A conduce este o calificare ca oricare alta. Cred că nu s-a descoperit pînă acum nici un ins care să lucreze la strung fără să fi învățat în prealabil aceasta Se spune că unde nu intră soarele, intră doctorul. Mi-aș permite să spun că unde nu intră știința de a conduce, intră ineficiența și risipa.

● Care sînt după părerea dv. principalele direcții în care trebuie să acționeze un conducător de I.M.A. pentru rentabilizarea activității unității sale?

— Sînt multiple și ele diferă de la unitate la unitate în funcție de condițiile specifice în care își desfășoară

O NOUĂ MENTALITATE PRIVIND CONTROLUL CALITĂȚII PRODUSELOR

• Ce inseamnă „funcția" calității? • Care este raportul calitate—eficiență • Concepția de „control total" • Însușirile și cunoștințele controlorilor

A TRECUT mai bine de o jumătate de an de la adoptarea de către Marea Adunare Națională a Legii privind asigurarea și controlul calității produselor. Ridicată la rang de politică de stat, realizarea de produse de calitate, competitive, care să satisfacă exigențele consumatorilor interni, cît și ale beneficiarilor din exterior constituie unul dintre principalele obiective ale procesului de perfecționare a conducerii și organizării economiei, de ridicare continuă a eficienței întregii activități.

Ne-am adresat tov. DUMITRU NICULESCU, Inspector general de stat pentru controlul calității produselor, cu rugămintea de a informa cititorii noștri asupra condițiilor necesare pentru materializarea în practică a prevederilor noii Legi.

• Unii continuă să privească calitatea doar prin prisma valorii de întrebuințare potențială a produsului. Socotiți că o asemenea concepție, strict utilitară, concordă cu accepțiunea complexă a noțiunii de calitate pe care economia modernă o impune ?

— „Calitatea a încetat de a fi o simplă însumare de „însușiri" calitative care fac din produs, lucrare sau serviciu o valoare de întrebuințare potențială. Însușirile calitative se asigură în procesul de producție, dar ele se manifestă în sfera consumului. Dacă utilitatea unui produs este aceea care conferă acestuia o valoare de întrebuințare, calitatea indică gradul în care caracteristicile respective corespund nevoilor beneficiarului și este măsurabil prin „serviciul" adus.

„Funcția" calității înseamnează caracteristici funcționale, psihosenzoriale, fiabilitate și mentenabilitate în condiții de optimizare a cheltuielilor atît la furnizor cît și la beneficiar. **Calitatea este cu atît mai ridicată cu cît aceleași caracteristici calitative** (concretizate în serviciul adus) **se „realizează" la preț global mai redus** (prin preț global înțelegînd prețul de achiziționare, durata de funcționare, costul menținerii în stare de bună funcționare și pierderile din cauza indisponibilității)".

• Așadar, se poate afirma că între calitate și eficiență trebuie să existe un raport direct ?

— „Raportul calitate-eficiență rezultă din însăși unitatea dintre procesul de creare a valorilor de întrebuințare și în consumarea productivă a acestora. **Există astfel o strînsă interdependență între ridicarea nivelului calitativ al produselor, pe de o parte, și productivitatea muncii sociale, prețul de cost, rentabilitatea producției, pe de altă parte.** Nu este suficient să se țină seama la stabilirea prețurilor numai de timpul de muncă socialmente necesar, ci și de valoarea de întrebuințare efectivă, de calitatea produselor, lucrărilor și serviciilor.

Calitatea este o problemă complexă, influențată de o multitudine de factori, care se pot clasifica astfel : a) tehnici-tehnologici ; b) organizatorici ; c) economici ; d) psiho-sociali.

Conjugarea tuturor acestor factori imprimă calității o evoluție dinamică pe traiectoria prosperității omului. Realizarea calității este o datorie de serviciu, dar și o chestiune de răspundere etică față de societate. Calitatea servește societatea, iar societatea trebuie să creeze sistemul eficient pentru asigurarea și controlul calității".

• În lumina celor arătate, am dori să ne vorbiți despre rolul serviciilor de control de calitate.

— „Nivelul de trai, bunăstarea, siguranța, chiar sănătatea personală a oamenilor este strîns legată de calitatea și fiabilitatea produselor, lucrărilor și serviciilor. De aceea, **concepțiile moderne prevăd organizarea controlului total de calitate, pe toate fazele de elaborare a procesului de realizare a bunurilor materiale, lucrărilor și serviciilor.**

Controlul total al calității constituie, așadar, un factor esențial al oricărui sistem științific de organizare și conducere a activității economice. Calitatea se realizează în procesul de producție, dar controlul, prin caracterul său preventiv, influențează producția în direcția perfecționării ei. Controlul de calitate nu se reduce la rolul pasiv de depistare, constatare și înregistrare a defectelor de calitate, ci are rol activ, propulsor, în vederea realizării de produse, lucrări și servicii la cel mai înalt nivel calitativ.

Ca urmare, **controlul de calitate trebuie să fie prezent în toate etapele premergătoare desfășurării proceselor de producție propriu-zise** — adică în etapele de creație și cercetare, de concepție constructivă și tehnologică, de asigurare a instalațiilor de producție, sculelor și aparaturii de control și a calificării executanților — etape care hotărăsc calitatea — **și nu se încheie după controlul produsului, lucrării și serviciului înainte de „livrare" către beneficiar, ci se extinde și ulterior la beneficiar prin „service".**

• Cum activează Inspectoratul general de Stat pentru a-și putea îndeplini sarcinile de mare răspundere ce-i revin pentru obținerea unor produse de bună calitate ?

— „În țara noastră funcționează Inspectoratul General de Stat pentru Controlul Calității Produselor ca organ al Consiliului de Stat, în vederea înfăptuirii, împreună cu ministerele, centralele industriale, organizațiile economice din toate domeniile de activitate (industrie, agricultură, construcții, transporturi, comerț etc.), a politicii partidului și statului privind calitatea produselor, lucrărilor și serviciilor. În aceste luni, Inspectoratul General de Stat s-a organizat pe județe și activează direct în întreprinderi. **Inspectorii din întreprinderi sînt îndrumați pe verticală de 50 de inspectori centrali.** Astfel, de exemplu, un inspector central îndrumă și controlează direct activitatea inspectorilor care acționează în fabricile electrotehnice, altul pe cei care acționează în fabricile de confecții, altul în fabricile de conserve de carne ș.a.m.d. Bunăoară, activitatea de control metrologic și al siguranței în funcționare a recipienților sub presiune, a instalațiilor de ridicat este desfășurată prin inspectori situați în 14 centre din țară în care există laboratoare de specialitate, dotate cu aparatură de măsură și control care se deplasează după un program bine stabilit la toate organizațiile economice de pe teritoriul deservit de la laboratoarele de specialitate respective.

Imediat după apariția legii calității, Inspectoratul General de Stat a luat legătură cu ministerele de resort și s-au **elaborat regulamente de organizare și funcționare ale compartimentelor de control tehnic de calitate** (CTC) **s-au adoptat organigrame la nivelul progresului realizat pe plan mondial.**

S-a trecut la atestarea șefilor compartimentelor de control tehnic și numirea lor ca membri ai comitetelor de direcție. În majoritatea întreprinderilor s-a prelucrat Legea privind asigurarea și controlul calității și regulamentul de organizare și funcționare al C.T.C.-ului. Urmează ca Inspectoratul să organizeze în fiecare județ cursuri cu inspectorii proprii și cadrele de bază din C.T.C.-uri pentru propagarea cunoștințelor privind organizarea controlului de calitate, aparatura și tehnicile moderne de control. Concomitent, **se va trece la îmbunătățirea structurii fiecărui compartiment C.T.C., se vor atesta toți controlorii din fabrici, se vor organiza în fiecare întreprindere cercuri de calitate pentru propagarea largă a cunoștințelor privind asigurarea și controlul calității la toate nivelele.** Este o acțiune amplă care se va întreprinde cu concursul ministerelor și al conducerilor tuturor organizațiilor economice. Cu ajutorul Catedrei de Cibernetică și Statistică a A.S.E. Inspectoratul a întocmit lecțiile și pregătește un corp de lectori ; în primele 6 luni inspectori ai I.G.S. au urmat 3 cursuri de statistică matematică la București, Brașov și Timișoara, organizate cu ajutorul Institutului de Statistică al Academiei. Împreună cu CEPECA s-au organizat grupaje de lecții privind calitatea în cadrul formelor de reciclare organizate de această instituție. Cu Ministerul Învățămîntului s-a întocmit programa analitică a cursului de „Calitate și metrologie", care se predă în școlile profesionale și liceele industriale ; cu un colectiv de profesori s-a trecut la elaborarea unui manual elementar".

— Ce însușiri și cunoștințe trebuie să posede un controlor de calitate pentru a-și putea îndeplini cu deplin succes rolul și obligațiile sale ?

— „După cum arătam, problema numărul unu constă în propagarea largă a cunoștințelor, în crearea unei opinii de masă în jurul acestor probleme, în vederea formării unei noi mentalități în privința calității în rîndul tuturor, de la cadrele de execuție pînă la cele de conducere. Numai astfel apreciem că vom putea ridica competența și autoritatea compartimentului de control tehnic de calitate.

A fi controlor de calitate înseamnă a-ți însuși, pe lîngă cunoștințele tehnice și tehnologia de specialitate la nivelul tehnicii actuale, cunoștințe privind tehnici și metode de control, funcționarea aparaturii de măsură și control modernă și, în plus, cunoștințe comerciale și economice. Controlorul exercită o profesiune care necesită calificare și studiu permanent pe lîngă aptitudini umane specifice, spirit de observație, principialitate și intransigență, simțul esențialului, realității și proporțiilor, inițiativă, spirit de muncă în colectiv. Calitatea se realizează în procesul de fabricație, iar un controlor de calitate a lucrat bine atunci cînd produsele, lucrările, serviciile se realizează fără defecte. **Pentru acești oameni Inspectoratul General de Stat pregătește reglementarea oficială privind selecționarea, calificarea, promovarea în funcție, salarizare și inamovibilitatea sa".**

• În ultima vreme se vorbește tot mai mult de conducerea prin obiective ca metodă de perfecționare a activității și întărirea răspunderi cadrelor. Cum vedeți utilizarea acestei metode în domeniul C.T.C ?

— „Conducerea eficientă este conducerea prin obiective care are la bază delegarea autorității, a deciziilor și responsabilităților. Ea constituie o metodă verificată de perfecționare continuă a cadrelor, creîndu-se condițiile de a fi antrenate conștient la rezolvarea eficientă a problemelor de fond ale întreprinderii. Calitatea este una dintre aceste probleme. Compartimentul C.T.C., deși nu creează calitatea, **este chemat să asigure caracterul constant al acesteia, să prevină și să elimine rebuturile, să garanteze beneficiarilor produse de calitate specificate în contractele economice și să determine acțiuni în vederea continuei ridicări a nivelului lor calitativ.** În această concepție, un bun controlor se consideră răspunzător de toate defectele nedescoperite sau care nu au fost eliminate. De aceea, el este sprijinul de nădejde al conducerii întreprinderii.

Directorul trebuie să contruiască zi de zi prestigiul controlorilor pentru că acesta este însuși prestigiul său. Controlorii trebuie stimulați în muncă. În fabrica în care decizia în privința calității o ia directorul pe linia „admiterii" așa-ziselor „derogări" din motive obiective, se creează climatul nesănătos al încălcării Legii privind asigurarea și controlul calității. **Promovarea calității este condiționată de crearea unei ambianțe generale prielnice, care se realizează prin compatibilitatea deplină între om-element viu și rațional al forțelor de producție — și munca sa".**

V. BOESCU

---

activitatea. Totuși ași putea indica unele cu caracter mai general. Este vorba de luarea unor măsuri pentru folosirea integrală a capacității de muncă tehnice și umane prin stabilirea de relații cu o gamă largă de beneficiari, de îmbunătățirea substanțială a calității lucrărilor, de crearea în secțiile de mecanizare a unor condiții corespunzătoare de muncă și calificarea la locul de muncă într-o a doua meserie a cel puțin jumătate din personalul întreprinderii, punerea la punct a unui sistem operativ și eficace de analiză economică periodică a tuturor locurilor de muncă în scopul luării unor decizii de corectare.

• Sînteți un inginer relativ tînăr ca vîrstă, însă conduceți de mai mulți ani I.M.A. Cum ați reușit să vă impuneți în fața mecanizatorilor și a unităților deservite și să realizați succesele amintite ? Ce calități principale trebuie, după părerea dv., să aibă un conducător de I.M.A. pentru a-și exercita atribuțiile încredințate ?

— Succesele obținute se datoresc întregului nostru colectiv. Învățăm tot timpul unul de la altul și ne-am obișnuit cu entuziasmul și încrederea. Cît despre calitățile unui conducător de I.M.A. cred că ele nu pot diferi de-ale oricărui alt conducător din orice domeniu : competență profesională în toate compartimentele de activitate ale întreprinderii ; receptivitate la ceea ce este nou în domeniul său de activitate, obiectivitate și imparțialitate în relațiile cu subalternii, colaborare cu ei, relații concrete de muncă cu toți beneficiarii și mai ales să știe cu precizie „ce vrea" și „de ce".

• Și în încheiere, tov. director, vă rog să ne spuneți ce măsuri considerați că se impun a fi luate în viitor — în condițiile noilor forme de desfășurare a activității I.M.A. — pentru creșterea eficienței activității acestora și sporirea producției în unitățile deservite ?

> **• A conduce înseamnă întotdeauna a munci, dar a munci nu înseamnă întotdeauna a conduce.**
>
> **• Unde nu intră știința de a conduce, intră ineficiența și risipa.**

— M-aș referi în primul rînd la îmbunătățirea sistemei actuale a mașinilor agricole prin corelarea parametrilor tehnici ai acestora cu producțiile medii ce se preconizează a se obține, și la un temeinic proces de instruire a tuturor compartimentelor de muncă în scopul așezării întregii activități din I.M.A. pe baze economice. În al doilea rînd, la îmbunătățirea relațiilor contractuale între I.M.A. și beneficiari prin creșterea obligațiilor reciproce, în scopul măririi eficacității economice.

Nu aș putea să nu amintesc de necesitatea revizuirii atribuțiilor și principiilor de lucru ale sectorului economic din I.M.A. — Funcția de „înregistrare" a contabilului șef trebuie transformată într-o funcție de „interpretare", de conducere economică propriu-zisă, printr-un sistem de analiză propriu fiecărei întreprinderi. Se simte de asemenea necesitatea corelării la unele lucrări a modului de încasare a veniturilor cu salarizarea, pentru ca acestea să se facă la aceeași unitate de măsură (ha, oră, tonă etc.). Consider de asemenea necesară o mai mare autonomie de acțiune a conducerilor de I.M.A. în scopul creșterii rentabilității întreprinderilor, lărgirea competențelor comitetelor de direcție în elaborarea hotărîrilor, mergînd pînă la numirea personalului cu funcții de conducere.

Gr. VÎLCEANU

PLEDOARIE PENTRU CONTROLUL STATISTIC AL CALITĂȚII PRODUCȚIEI

În funcție de caracteristicile controlate și de natura procesului de producție, controlul calității producției se execută cu metode și mijloace diferite, dar toate trebuie să îndeplinească anumite condiții generale : asigurarea unor rezultate suficient de sigure în ceea ce privește precizia parametrilor controlați ; productivitate ridicată, corespunzătoare ritmului producției realizate ; condiții de muncă și manevrare ușoare ; economicitate satisfăcătoare.

Controlul statistic al calității producției este una din metodele care și-au dovedit eficiența...

acad. GHEORGHE MIHOC, directorul Centrului de Statistică Matematică :

INSTRUMENT IEFTIN ȘI RIGUROS

• Care sînt trăsăturile definitorii ale controlului statistic al calității? Prin ce se deosebește el de celelalte modalități de control al calității producției ?

— Dacă controlul „bucată cu bucată“ este o metodă specifică producției meșteșugărești, a întreprinderilor cu producție de serie mică, controlul statistic este singura metodă ce se poate aplica curent în producția industrială modernă, producție specializată și automatizată, producție de serie mare.

Avînd drept bază concepții ce derivă din teoria probabilității și statistica matematică, cum ar fi testarea ipotezelor, teoria selecției, estimarea statistică etc., controlul statistic este un instrument ieftin și exact de investigare a calității produselor. Într-adevăr oricît ar părea de paradoxal, controlul statistic al calității este nu numai mai ieftin, dar s-a dovedit a fi mult mai riguros decît așa-zisul control „sută la sută“ sau „bucată cu bucată“.

• Pare paradoxal, dar controlul statistic este mai riguros decît cel „bucată cu bucată“

• Există o rezistență intelectuală a trecerii de la gîndirea deterministă la cea probabilistă !

• Sînt suficiente argumentele ?

• Cum este privită această formă de control de către specialiștii și factorii de decizie din diverse țări ale lumii ?

— Multe din marile întreprinderi industriale, precum și guvernele diverselor state, sprijină activ cercetările fundamentale, precum și cele cu caracter aplicativ în această nouă direcție : se deschid cursuri de inițiere și perfecționare pentru specialiștii întreprinderilor ; în institutele de învățămînt superior tehnic și economic se introduc cursuri de statistică industrială și control statistic al calității ; s-a prevăzut chiar deschiderea în viitorul apropiat a unei Universități internaționale de control statistic al calității ; s-au creat organisme naționale și internaționale de control statistic al calității cum ar fi Organizația Europeană pentru Controlul Calității, la care a aderat și țara noastră, Societatea americană pentru controlul calității și altele ; au loc congrese și colocvii internaționale ș.a.m.d.

• Cum acționează Centrul de Statistică Matematică în direcția introducerii controlului statistic de calitate în unitățile economice din țara noastră ?

— Centrul nostru, ca și catedra de statistică matematică a A.S.E., efectuează cercetări cu caracter teoretic, concretizate în articole și referate publicate în țară și străinătate, sau prezentate la diferite congrese internaționale etc.

Ca prim obiectiv, ne-am propus elaborarea de studii și cercetări pentru introducerea și extinderea organizată în diverse ramuri industriale a controlului statistic al calității. Am încheiat contracte cu cîteva întreprinderi din cadrul Ministerului Chimiei, obținînd unele realizări promițătoare.

• Discuțiile cu specialiștii din întreprinderi permit constatarea că există o anumită rezervă față de acest instrument de control. Cum o explicați dv. ?

— Există, într-adevăr, o anumită rezistență psihică și intelectuală — cum aș numi-o eu — explicată prin neîncrederea pe care multe persoane obișnuite să gîndească deterministic, o acordă gîndirii probabilistice. Introducerea unor noi metode se lovește adesea de pasivitatea unora, care nu vor să-și schimbe felul de muncă, preferînd să păstreze procedee vechi, chiar dacă sînt mai costisitoare.

• Care sînt principalele avantaje economice ale acestei metode ?

— Controlul statistic al calității — care se bazează pe verificarea cîtorva elemente extrase la intervale regulate — este în primul rînd mai ieftin. Dar nu numai atît : este un lucru constatat că atenția și precizia în munca verificatorului scade în cursul unei zile de lucru. Dacă în prima oră — cînd vine odihnit la serviciu — calitatea muncii sale este mai ridicată, cu timpul, controlînd mereu aceeași piesă bucată cu bucată, crește oboseala sa fizică și nervoasă și, în aceeași măsură, scade atenția și precizia în lucru.

Din literatura de specialitate, rezultă că prin aplicarea controlului statistic al calității se pot obține economii importante, care ajung în unele cazuri pînă la 25%, prin reducerea rebuturilor, creșterea productivității muncii și, în ultimă instanță, prin reducerea prețului de cost al producției industriale.

Aș mai aminti cîteva avantaje : clasarea mașinilor după precizia lor și posibilitatea de a îndrepta execuția producției rapid către mașini corespunzătoare ; posibilitatea de a urmări precizia execuției în timp ; posibilitatea de a clasa mașinile și tipurile de fabricații după frecvența lor de dereglare ; posibilitatea de a clasifica muncitorii, în mod obiectiv, după rezultatele muncii lor. Sînt suficiente argumentele ?

ing. GH. DEIXNER, inspector general în Ministerul Industriei Chimice :

CU PRECIZIA UNUI MECANISM DE MARE FINEȚE

• Încă în 1966, ministerul dv. a organizat primul curs de inițiere pentru personalul tehnic din întreprinderile de anvelope și de prelucrare a maselor plastice. După cîte știm, încercarea n-a prea reușit. Care sînt cauzele ?

— Prima este aceea că lectorii n-au cunoscut suficient tehnologia fabricației, iar participanții, în cea mai mare parte, au avut cunoștințe de matematică foarte reduse. Aceasta a influențat negativ reușita cursului. De asemenea, programul cursului s-a desfășurat după 7 ore de muncă în producție, cînd capacitatea de asimilare este scăzută. O dată cursurile teoretice terminate, nu s-a continuat cu aplicații practice în uzină sub o supraveghere calificată, lăsîndu-se transpunerea în practică a cunoștințelor pe seama fiecărui participant. Au fost colectate date, dar a lipsit o interpretare sistematică a acestora și valorificarea lor prin măsuri operative pentru remedierea deficiențelor semnalate. Controlul statistic fiind considerat o „treabă exclusivă“ a personalului C.T.C., conducătorii procesului de producție n-au participat la interpretarea datelor colectate și nu au profitat de acest auxiliar prețios, neglijînd sau desconsiderînd sesizările.

• Cauzele eșecului primei și succesul celei de a doua încercări : organizarea instruirii personalului C.T.C. ; receptivitatea cadrelor de conducere.

• Deocamdată paralelism : lipsește suportul legal, iar beneficiarul produselor nu acceptă noua metodă.

• Metoda nu este „făcătoare de minuni“ în stare să elimine toate deficiențele din organizarea producției.

• Acțiunea inițiată în 1968 la Uzina de fibre sintetice-Săvinești, a reușit. Au fost eliminate, probabil, deficiențele evidențiate pe prima încercare.

— Exact. Aici cursurile teoretice au inclus noțiuni matematice mult simplificate, insistîndu-se mai mult asupra aplicațiilor practice care se fac în paralel cu predarea lecțiilor teoretice, cele învățate avînd aplicabilitate imediată. Aplicarea metodei noi de control se face deocamdată paralel cu cea standardizată și prevăzută în regulamentele de fabricație, aplicării exclusive a controlului statistic lipsindu-i în prezent suportul legal, adică metodele specifice standardizate și posibilitatea opunerii rezultatelor cu cele ale beneficiarilor, care, deocamdată nu aplică această metodă de control la recepție.

Folosind experiența pozitivă a Uzinei de la Săvinești și extinzînd colaborarea cu Centrul de Statistică Matematică al Academiei, am început școlarizarea și a personalului tehnic al Uzinei de anvelope „Danubiana“ din București. Și la această uzină în prima etapă se va urmări introducerea controlului statistic de recepție la produsele finite, urmînd în a doua etapă să se introducă controlul statistic al fabricației.

• Există păreri care susțin că metodele statistice nu pot fi folosite la controlul proceselor mai complexe, ele pretîndu-se numai la controlul operațiilor unitare și numai în ramura construcțiilor de mașini. Dv. ce părere aveți ?

— Metodele statistice sînt tot atît de aplicabile la procesele simple, ca și la cele complexe, cu condiția ca ele să fie adaptate și aplicate cu atenție și consecvență. În nici un caz însă metodele statistice nu sînt „făcătoare de minuni“, în stare să elimine toate deficiențele din organizarea producției. Metodele statistice de control trebuie comparate cu aparate de mare finețe și precizie, care la o utilizare corectă și sistematică dau rezultate mai bune decît aparatele demodate, tehnic depășite.

CEI ȘASE FACTORI AI CALITĂȚII PRODUSULUI
— programarea analizei lor —

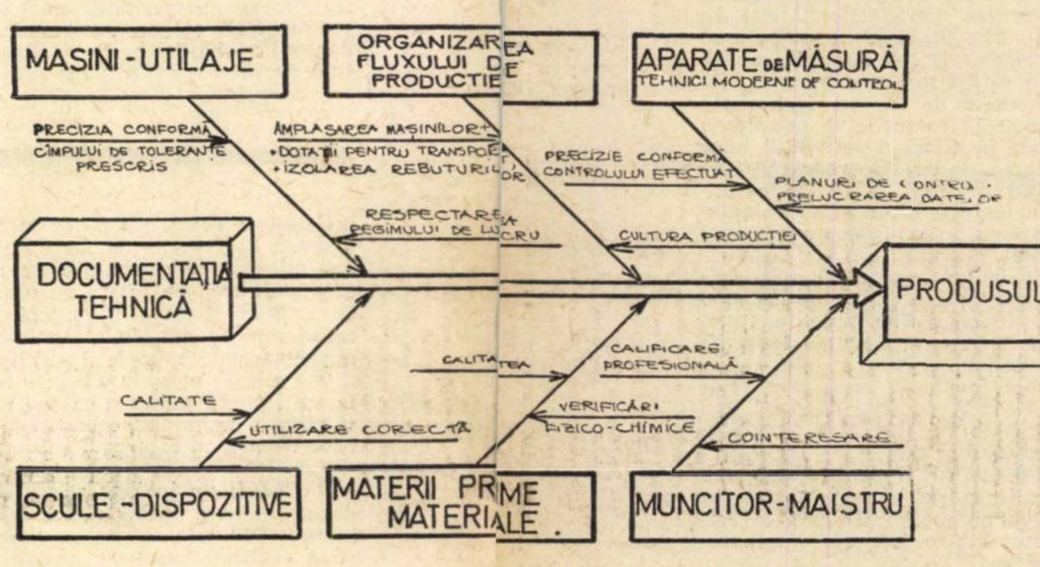

Interviuri realizate de
M. RADIAN

Ing. EUGENIA MĂNESCU :

REZULTATE ALE APLICAȚIEI LA U. F. S. SĂVINEȘTI

ÎN PREZENT la UFS Săvinești produsele se recepționează pe bază de standarde, norme interne, caiete de sarcini, în care sînt prevăzute condițiile de calitate cerute produselor, modul de recoltare al probelor și mărimea lor.

• Cum sînt stabilite aceste criterii ?

— De cele mai multe ori arbitrar, prin apreciere. Ca urmare, concluziile trase nu oferă garanții suficiente în ceea ce privește periodicitatea lor.

• Ce avantaje are controlul statistic al calității de recepție ?

— Se poate exprima cifric gradul de certitudine al concluziilor trase din metodele aplicate și se poate alege un plan de control care să ofere garanții suficiente atît beneficiarului, cît și furnizorului în ceea ce privește calitatea produselor livrate.

• Ce elemente sînt însă necesare pentru aplicarea controlului statistic al calității de recepție ?

— Condiția reală de existență sau o situație de fapt și un criteriu de decizie în raport cu care se analizează una sau mai multe selecții extrase. Pe baza acestora se determină probabilitatea de acceptare sau respingere a situației reale existente.

Oricare ar fi deciziile luate, rezultatele controlului furnizează o informare asupra calității loturilor și permit să se tragă o serie de concluzii. Astfel, se poate compara calitatea a două sau mai multor loturi, care deși sînt acceptate prezintă nivele calitative diferite ; se pot schimba criteriile de calitate și control ca urmare a unor controale anterioare ; rezultatele controlului se pot folosi pentru intervenții în procesul tehnologic.

• Începînd cu anul 1969, la Uzina de Fibre Sintetice Săvinești s-a luat în studiu posibilitatea introducerii controlului statistic al calității de recepție. Ce s-a realizat în această direcție ?

• Condițiile de calitate, modul de recoltare și mărimea probelor pentru controlul calității produselor sînt stabilite arbitrar, prin apreciere.

• Elementele care permit alegerea planului de control: efectivul lotului, nivelul de calitate acceptabil și nivelul de control.

• Aplicarea controlului nu este nici simplă, nici ușoară, dar rentabilă.

— S-a încheiat un contract între Centrul de Statistică Matematică al Academiei R.S.R. București și Uzina de fibre sintetice. În anul 1969 personalul cu pregătire superioară din cadrul Serv. control tehnic de calitate, sub îndrumarea cercetătorilor de la Centrul de Statistică Matematică, a acumulat cunoștințele teoretice necesare privind controlul statistic al calității la recepție și a studiat posibilitățile de aplicare la o parte din produsele uzinei.

• Ce standarde s-au utilizat la aplicarea controlului statistic al calității de recepție ?

— Standardul internațional BAC STD 105 și standardul american MIL STD 414. Standarul ABC STD 105 dă toate elementele necesare pentru aplicarea controlului prin atribut.

La controlul prin atribut elementele sînt clasate simplu în „corespunzător și necorespunzător“ potrivit unor criterii stabilite anterior. Acest standard este aplicabil în cazul produselor livrate în bucăți.

Standardul MIL STD 414 — dă toate elementele necesare pentru aplicarea controlului pe „variabilă“ și se aplică atunci cînd caracteristica controlată este o mărime măsurabilă. Principiul care stă la baza controlului pe variabilă presupune ca rezultatele măsurătorilor caracteristicilor de calitate sînt variabile aleatoare independente, distribuite după aceeași lege normală.

• Comparînd cele două standarde ce concluzii au rezultat ?

— Controlul pe variabilă oferă avantajul unui efectiv mai redus al selecției, pentru o încredere comparabilă cu controlul prin atribut, iar controlul prin atribut este mult mai rapid din punct de vedere al calculelor matematice necesare luării deciziei de respingere sau acceptare, dar volumul selecției cerut fiind mai mare, timpul și costul total afectat operației de control în anumite situații este apreciabil mai mare.

• Cum poate fi clasificat controlul de calitate, din punct de vedere al severității ?

— În sever, normal și redus. Controlul sever se carcterizează prin aceeași mărime a selecției ca și controlul normal, modificîndu-se doar criteriile de acceptare. Controlul redus se caracterizează printr-un efectiv mai mic al selecției. După părerea noastră pe primele loturi ale unei serii este indicat întotdeauna să se aplice controlul normal. Apoi conform rezultatelor obținute, se poate trece la controlul sever sau redus, pe baza unor reguli precise.

Constituirea loturilor, efectivul lor și felul în care fiecare lot trebuie să fie prezentat pentru control, trebuie să fie foarte bine precizate în standarde, norme interne, contracte etc.

În uzină, încercări de aplicare al stan-

(Continuare în pag. 14)

matematician DOINA STOICA :

METODA SELECȚIEI DIN MATERIALE ÎN VRAC ȘI ANALIZA DISPERSIONALĂ

LUCRAREA elaborată în colaborare cu matematicianul Emiliana Urseanu a căutat și a găsit o legătură strînsă între aceste două domenii, pentru că analiza dispersională a fost mai mult studiată pînă la ora de față iar lucrarea urmărește tocmai folosirea rezultatelor obținute în analiza dispersională și transpunerea lor la selecția din materiale în vrac și pulverulente (cărbune, ciment, var, minereuri, îngrășăminte chimice, produse agricole).

Se știe că, spre deosebire de metodele de selectare a eșantioanelor în cazul materialelor ce se prezintă sub formă de bucăți (piese din industrie etc.), metodologia de selectare a eșantioanelor în controlul calității materialelor în vrac nu este încă standardizată și normalizată, această problemă constituind unul dintre domeniile noi de cercetare pe plan mondial care vizează elaborarea acestor standarde.

• În ce constă importanța, pentru țara noastră, a elaborării unei asemenea metodologii ?

— În primul rînd — în procesul de producție al unor ramuri industriale cum ar fi industria chimică, metalurgia, industria minieră etc., unde stabilirea calității unor astfel de materiale are o influență directă asupra nivelului de calitate al produselor finale ; al doilea — în comerțul internațional și intern, în cadrul căruia este indispensabilă existența unor criterii precise de determinare a nivelului de calitate.

Aș adăuga că lucrarea reprezintă o contribuție importantă la găsirea unor metode riguros științifice care să se utilizeze eficient în practica controlului calității.

• O metodă riguros științifică !

• Și „justificările“ industriei

• Se aplică undeva, la noi ?

— Nu.

• De ce ?

— Din mai multe motive. Principalul cred că e lipsa unei colaborări a factorilor interesați. Cu atît mai mult cu cît ar putea fi aplicate cu efecte pozitive chiar și rezultatele parțiale obținute.

• Poate că e nevoie de investiții noi ?

— Nu. Singurele „justificări“ ale industriei sînt cele că aplicarea acestor metode stînjenesc procesul normal al producției. Or, e greu de acceptat o asemenea poziție. Metoda ar trebui experimentată în întreprinderi care ar constata că pot obține avantaje substanțiale. Dar așa ...nu se apelează la noi, iar noi nu putem fi puși în situația de a face anticameră la ei. Ar trebui ca ministerele să dispună să se aplice controlul statistic de calitate în întreprinderi și atunci s-ar schimba situația. E păcat că se pierde atîta timp pentru aplicarea unei metode foarte avantajoase.

LA U.F.S. SĂVINEȘTI

(Urmare din pag. 12—13)

dardelor ABC STD 105 s-au făcut la controlul egalizării greutății unităților de ambalaj în caprolactamă și sulfat de amoniu, livrate la export; la controlul densității de înfășurare a firelor pe bobine și la controlul diametrului firelor de pescuit.

● În general, cum găsiți aplicarea controlului statistic de calitate?

— Nici simplă, nici ușoară, dar rentabilă și deci merită eforturile.

● Ce aveți de gînd pentru viitor?

— Să aplicăm controlul statistic și la produse textile ca relon și melană. Trebuie încă studiată problema, trebuie să adaptăm și să selecționăm metodele de aplicare, trebuie să ne adaptăm la standarde sau să adaptăm standardele. Ne-am propus mai întîi trecerea la controlul statistic de recepție la toate produsele și nu mai după aceea vom trece și la controlul statistic de fabricație.

● Secretul reușitei?

— Convingerea șefilor de secții productive. Statistica și controlul probabilistic presupun schimbarea modului de a gîndi al inginerilor, care trebuie să învețe să gîndească probabilistic. Deci, în primul rînd convingerea lor.

Relațiile dintr-o întreprindere pentru asigurarea și controlul calității.

Cod
- ● Răspunde direct
- (P) Propune
- ▲ Colaborează
- △ Este consultat
- ▼ Este informat

0	1 Direcțiunea	2 Conducerea producției (secții, ateliere)	3 Controlul calității	4 Marketing	5 Aprovizionare	6 Cercetare-proiectare	7 Tehnologie	8 Economic (contabil, financiar)
Principalele responsabilități								
1. Determină necesitățile clienților				●		▲		
2. Stabilește nivelul de calitate	●		▲			(P)	▲	
3. Execută prototipul (producția pilot)		▲				●	▲	
4. Omologarea prototipului (producției experimentale)	●	△	▲	△	△	(P)	(P)	
5. Elaborează documentația tehnică (constructivă, tehnologică)		△	▲			●	●	△
6. Aprovizionează cu materiale și materii prime			▲		●	△	△	△
7. Organizează procesul de fabricație		●	▲		△		▲	
8. Stabilește planul de control al calității	●	▲	(P)		△	△	△	
9. Verifică precizia dispozitivelor; asigură mijloace și metode de control		▲	●		△		△	
10. Organizează autocontrolul	●	(P)	▲				△	△
11. Asigură înregistrarea corectă a măsurătorilor calitative în fișele de evidență ale producției		●	▲					
12. Execută măsurători de calitate (sondaje) în cursul procesului de producție		▲	●				△	
13. Efectuează controlul și încercări asupra produsului finit	▼		●					
14. Analizează rebuturile, remanierile. Obține acțiuni de remediere	▼	▲	●			△	△	△
15. Culege informații de la clienți și rezolvă reclamațiile		▲	●	▲				△
16. Efectuează probe de tip periodice și încercări de fiabilitate		△	●			▲	△	
17. Intocmește rapoarte periodice privind calitatea	▼	△	●	△	△	▼	▼	▲
18. Stabilește programul pentru îmbunătățirea calității	●	△	(P)	▲	△	▲	▲	△
19. Intocmește bilanțul calității	▼	△	▲	△	△	▼	▼	●
20. Organizează acțiuni pentru dezvoltarea unei concepții corespunzătoare despre calitate. Organizează cursuri de instruire, campanii pentru calitate etc.	●	▲	(P)	△	△	▲	▲	△

INVESTIȚIILE

(Urmare din pag. 2)

pala diferențiere constă în aceea că în cadrul intrărilor pentru investiții, sub aspectul localizării producției realizate cu această destinație, se cuprinde și variația stocului de utilaje cu montaj plătit din contul de credite, ca diferență între volumul acestuia de la începutul anului și cel de la sfîrșitul anului.

Din analiza structurii investițiilor rezultă și alte diferențe între metodologia actuală și cea determinată de mecanismul balanței legăturilor dintre ramuri. De reținut este faptul că nu toate cheltuielile efectuate din fondul de investiții ca și din alte fonduri asimilate (credite de mică mecanizare, fonduri proprii etc.) sînt determinate de livrări ale ramurilor sferei producției materiale. În acest sens, trebuie amintite trei mari categorii de plăți din investiții:

a) cheltuielile de investiții fără corespondent în ramuri BLR (ca, de exemplu, comisionul băncii finanțatoare, cheltuieli de demolări, exproprieri și despăgubiri pentru distrugerea culturilor agricole etc.);

b) cheltuielile de investiții ocazionate de achiziția unor fonduri fixe, care nu au caracter de primă dotare, ca rezultat al redistribuirii cu plată între sectoare social-economice diferite (între sectorul de stat, cooperatist și populație);

c) plăți făcute de beneficiari din fondurile de investiții pentru achiziționarea de mijloace circulante.

Printre acestea din urmă pot fi enumerate cele care se pun la dispoziția antreprenorului sau sectorului propriu de construcții (materiale, prefabricate, detalii de montat sau uzinate) sau pentru procurarea de obiecte de inventar, piese de schimb la primă dotare etc., precum și materiale aprovizionate din contul de credite pentru efectuarea probelor tehnologice. Aceste achiziții de mijloace circulante sînt considerate, în conceptul balanței, ca livrări pentru producție și exploatare (inclusiv pentru producția de construcții-montaj) și nu ca livrări pentru investiții, indiferent de sursa de finanțare.

Pentru a răspunde acestor necesități, formularul de culegerea datelor pentru investiții (formularul BLR 11 „livrări de produse și servicii pentru realizarea investițiilor") este astfel conceput, încît, pornind de la datele evidenței contabile aferente investițiilor executate, să se poată determina „intrările pentru investiții" ce vor figura în balanța legăturilor dintre ramuri, prin reliefarea separată a primelor două categorii de plăți din investiții ce nu au legătură cu ramurile producției materiale.

TABELUL principal al balanței prezintă structura investițiilor pe ramuri de proveniență sau mai concret componența furnizorilor pentru investiții. Informațiile obținute din acest tabel sînt însă prea sintetice și nu dau posibilitatea unor analize mai aprofundate. Pentru ca balanța să reprezinte un auxiliar prețios în munca de planificare și analiză economică, este necesar ca livrările pentru investiții să fie înregistrate pe ramuri beneficiare de investiții [1]) într-un tabel anexă (balanța livrărilor pentru investiții productive și neproductive).

Fiecare coloană a tabelului investițiilor furnizează în raport cu volumul total al acestora în economia națională următoarele elemente:

- structura intrărilor pentru investițiile unei anumite ramuri (pe coloane);
- raportul în care se situează totalul investițiilor față de cele dintr-o anumită ramură (pe rînduri).

Numărul ramurilor furnizoare pentru investiții poate fi cel mult egal cu numărul ramurilor în care a fost clasificată sfera producției materiale (1,2, ... nr.) [2]). În realitate, din cercetarea balanțelor statistice elaborate de alte țări, reiese că, numărul ramurilor furnizoare pentru investiții este mult mai mic (cu 20—40%) din totalitatea ramurilor sferei materiale. Acest lucru reiese destul de clar dacă se compară un asemenea tabel statistic cu balanța propriu zisă.

Reies destul de evident diferențele dintre cele două tabele:

- nu toate industriile contribuie la realizarea investițiilor;
- tabelul investițiilor nu poate conține informații în legătură cu celelalte elemente ale cererii finale și cu valoare adăugată;
- tabelul fluxului investițiilor prezintă unele limitări sub aspectul prelucrării matematice, în sensul că el nu poate conduce la o matrice pătratică (numărul ramurilor furnizoare de investiții — maxim egal cu numărul ramurilor sferei materiale-fiind mai mic decît al celor beneficiare).

Referitor la reflectarea provenienței produselor și serviciilor destinate investițiilor, tabelul fluxurilor investițiilor oglindește atît produsele și serviciile din țară cît și cele din import, în concordanță cu tabelul principal al balanței. În cazul în care în tabelul principal al balanței se urmărește distinct proveniența produselor din import (fie prin crearea unei ramuri de echilibrare „import", fie prin delimitarea importului în cadrul fiecărei ramuri), tabelul investițiilor poate oglindi și el aceleași elemente.

Așa cum reiese din tabelul nr. 2, numărul ramurilor beneficiare de investiții este mai mare decît al celor explicitate în tabelul 1, deoarece trebuie avute în vedere și investițiile sferei nemateriale care nu au corespondent în cadranul I al balanței (gospodărie comunală, locuințe, învățămînt, cultură și artă, ocrotirea sănătății, știință etc.).

Printre tabelele auxiliare care se vor elabora, legate de investiții, amintim în afara balanței anexe a investițiilor pe ramuri beneficiare de investiții, pe cea a variației stocului utilajelor care necesită montaj la începutul și sfîrșitul anului de raportare.

Aceste balanțe anexe vor permite, fără a necesita alte prelucrări, cunoașterea pentru prima dată a mărimii concrete a aportului ramurilor producției materiale, inclusiv a importului, care au livrat produse sau au prestat servicii cu caracter material destinate investițiilor, nu după criterii organizatorice ci pe baza conținutului economic al livrărilor, grupate pe fiecare ramură beneficiară de investiții în parte.

Obiectul raportării datelor de investiții pentru balanță prin formularul special conceput în acest sens îl formează produsele și serviciile livrate pentru investiții și decontate în anul 1970, indiferent de sursa de finanțare din care s-a efectuat plata (fonduri de investiții centralizate, necentralizate inclusiv din beneficii, fonduri proprii, credite de mică mecanizare sau pentru utilaje, instrumente și obiecte de inventar de natura mijloacelor fixe care necesită montaj, lucrări cu caracter definitiv din fonduri de organizare de șantier, contribuția voluntară bănească și în muncă a populației conform H.C.M. 1793/1965, munca patriotică, din alte fonduri cu destinație specială).

Sub aspectul unităților de raportare, datele de investiții se culeg de la toți beneficiarii de investiții, atît din sfera materială cît și nematerială, cu limitări de raportare în unele sectoare privind atît calitatea de beneficiari cît și de producători pentru lucrările executate în regie (în agricultură și în cazul consiliilor populare comunale).

Datele parțiale de investiții obținute în sectorul agricol, sectorul economiei locale, cooperației etc. vor fi extinse pe plan central, pe baza unor metode aleatorii.

TREBUIE menționat faptul că sistemul informațional actual furnizează elemente de analiză îndeosebi pentru lucrările de investiții din fondurile centralizate ale sfatului și sectorului cooperatist, informațiile privind investițiile necentralizate fiind sumare și fragmentare. Modelul balanței — pe scheletul căruia este conceput și tabelul anexă al investițiilor — acordă o importanță egală și investițiilor executate de populație ca și altor sectoare necuprinse în planul de stat, pentru care se arată volumul și structura investițiilor realizate în anul de înregistrare. În felul acesta, balanța investițiilor oferă tabloul complet al reproducției și permite fundamentarea unor măsuri vizînd orientarea politicii de acumulare în viitor și proiectarea mai judicioasă a necesităților viitoare de investiții.

Pe baza datelor din tabel se pot calcula o serie de coeficienți, iar prin prelucrarea matematică a lor se pot stabili repercusiunile asupra întregii economii și pe ramuri a majorării investițiilor alocate, de exemplu, în industria chimică sau a celor destinate lucrărilor de locuințe și îmbunătățiri funciare. De asemenea, separarea categoriilor de plăți din investiții după criteriul economic (ramuri furnizoare ale producției materiale) permite o mai bună orientare a dezvoltării unor ramuri pentru accelerarea reproducției lărgite. În acest sens nu este lipsit de importanță să arătăm că reflectarea livrărilor de produse pentru investiții din producția industriei constructoare de mașini (delimitată în balanță prin 13 ramuri), va permite o mai judicioasă profilare a activității unor ramuri și întreprinderi în vederea creșterii aportului acestora la realizarea investițiilor, inclusiv a instalațiilor complexe și renunțarea într-o măsură tot mai mare la import.

Pornind de la balanța anexă a livrărilor pentru investiții se poate realiza și o balanță a fondurilor fixe puse în funcțiune pe o perioadă mai mare de timp (de regulă un cincinal) pe ramuri ale economiei naționale. În acest sens este semnificativ că o serie de date de acest gen au fost furnizate în alte țări prin secțiuni separate de balanță.

Deosebit de util ar fi pentru economia noastră calcularea pe baza tabelului investițiilor a unor coeficienți care să exprime raportul dintre fondurile de investiții și rezultatele economice din fiecare ramură (beneficii, venit net etc.).

Existența unor asemenea date pe un șir mai mare de ani (serii dinamice), va permite îmbunătățirea analizei eficienței investițiilor, punîndu-se în evidență aportul noilor capacități puse în funcțiune în această perioadă, comparativ cu totalul fondurilor fixe existente care au participat la realizarea producției materiale în aceeași perioadă.

1) În total 89 ramuri din care 74 privesc sfera producției materiale și 15 ale sferei neproductive.

2) în care n = 74

PARTEA REGELUI SAU AFACERILE CU DEVIZE

CU TITLUL „Casa regală și afacerile cu devize" *) a apărut de curînd în librării lucrarea prof. Costin Murgescu. Cartea ne introduce în labirintul discret și secret al afacerilor monarhiei într-o perioadă a lipsei de capital în economia României. Alcătuită într-un sistem care îmbină cu erudită competență metoda și analiza expunerii cu un prețios material documentar, cartea, la nivelul celor 10 coli de tipar, nu surprinde prin valoarea ei opinia publică de specialitate, dată fiind personalitatea de mult cunoscută a autorului ei în rîndul economiștilor din țara noastră. În cele ce urmează aș vrea să relevăm unele laturi, componente ale cărții și moduri de abordare pentru a prezenta cititorului cîteva din elementele care impun lucrarea ca un studiu inedit, interesant și furnizor al unor concluzii noi economico-sociale, menite să profileze și să întregească nu numai chipul social al monarhiei, dar și fizionomia marii burghezii financiare din ultima decadă a existenței sale, ca clasă dominantă în România. Și, poate că depășesc pe autor în concluziile cărții, spunînd că trăsăturile atribuite monarhiei se impun întregului grup financiar de dictatură economică al marii burghezii din care făcea parte organică familia regală. Desigur, conturul lucrării este trasat precis pentru autor și cititor ca și scopul propus în cercetarea materialelor și nu cădea în sarcina cărții să releve și să deslege rolul și locul monarhiei în contextul claselor dominante din România. Problema devizelor, și deci și a afacerilor cu devize, a apărut sub formă acută după dezlănțuirea crizei economice mondiale din anii 1929—1933. Atît timp — și aceasta privește toată perioada anterioară — cît monedele aveau curs liber pe piețele interne și străine, și deci erau convertibile sau semiconvertibile, schimburile și circulația monedelor nu erau îngrădite, iar circulația capitalurilor în general se făcea fără piedici mari.

Criza economică mondială a distrus echilibrul monetar fragil, moștenit în urma primului război mondial de piața internațională, a dezorganizat sistemul valutar. Reducerea prețurilor, scăderea venitului național, agravarea situației debitorilor particulari și a statelor debitoare, au înrăutățit situația creditului internațional, a bugetelor și mai ales a balanțelor de plăți. Ca o reacție a deteriorării mecanismului reglării automate a finanțelor capitaliste se întreprinde un complex de măsuri de stat privind moneda, finanțele și, legat de acestea, comerțul exterior, trei fiind esențiale: suspendarea convertibilității monedelor, devalorizarea monedelor, restricții în circulația devizelor, măsuri aplicate în mod diferit de la țară, la țară. Piața monetară se îndreaptă către devizele forte și ocolește devizele slabe, periclitate permanent de devalorizare. Ca urmare, țările cu devize slabe trec la restricții asupra circulației devizelor, îndeosebi la îngrădirea exportului și stimularea importului de valută forte în vederea măririi rezervelor și a capacității lichide de plată a țării.

Deși mai tîrziu decît alte țări, și prin urmare cu mari pierderi, România introduce regimul restrictiv privitor la devize, urmărind prin aceasta să stăvilească exodul de capital străin de pe piața românească. Diferite legi reglementează și modifică între 1935—1940 modul de folosire a devizelor obținute din import, mai ales al celor provenite ca rezultat al exportului de mărfuri. Întrucît însă plățile externe se făceau acum numai în devize, iar balanța comercială, în primii ani ai crizei, ca și balanța de plăți erau permanent deficitare, apare o „foame de devize" de care Costin Murgescu se ocupă pe larg în capitolul II al cărții Vom reține momentele principale relevate în lucrare, în marea problemă a devizelor care va domina, în întreaga perioadă pînă în 1940, viața financiară privată și publică a țării. După cum ni se arată, reglementările perioadei și scopul declarat urmăresc: centralizarea devizelor în vederea asigurării cu prioritate a plăților externe ale statului, împiedicării evaziunii capitalurilor din țară și impunerii de economii severe la acest capitol; statul să devină în mod practic proprietarul sau, într-o altă interpretare, administratorul unic al devizelor (el putea primi devizele provenite pe orice cale din import și tot el le repartiza autorităților și instituțiilor de stat, capitaliștilor, conform unor cote și unor prețuri stabilite oficial, condiționate de disponibilitățile de devize și importanța achizitorului pentru economia națională); mandatara operațiunilor cu devize ale statului era Banca Națională a României; administrarea devizelor de către stat se îmbina cu măsurile de stimulare a izvoarelor care alimentau rezerva de devize a țării și mai ales a comerțului exterior.

NU INTRĂM în mecanismul acestor măsuri, important pentru înțelegerea mișcării devizelor și mai ales a afacerilor cu devize ale Casei regale, în mod amplu și detaliat explicat în lucrare, autorul furnizînd astfel cititorului elementele necesare pentru înțelegerea capitolelor următoare.

Cu îngăduința autorului vom reține, în sinteză, doar ideea fiecărei categorii de măsuri. Primele valutare reprezentau o sumă în lei (38—107% din valoarea devizelor) pe care o primeau peste cursul oficial toți cei care (și în primul rînd exportatorii) conform obligațiilor legale, vindeau BNR devizele procurate din exportul mărfurilor. Totodată, cei care solicitau devizele pentru plăți în străinătate trebuiau, la rîndul lor să plătească aceste cote peste cursul oficial. Aici se deschidea o portiță pentru mari afaceri cu devize prin faptul că se puteau procura, cum a procedat Casa regală, devize și fără primă valutară, pe care o suporta de fapt statul.

Sistemul cotei negociabile introdus în 1938 prevedea lăsarea unei cote din devizele încasate de exportatori la dispoziția lor, pe care o negociau la prețul liber al pieței. Se formează astfel două cursuri interne la devize: cursul oficial și cursul liber. Decalajul între aceste două crește și, o dată cu el, profiturile speculanților de devize. De aici și tendința importatorilor de devize de a ceda statului cît mai puține devize iar a achizitorilor de devize de a procura devize de la stat la curs oficial.

Prin **exporturile în compensație**, exportatorul nu mai depunea devizele obtinute la B.N.R., ci le folosea pentru importul, în anumite condițiuni, a unor mărfuri în afara cotelor stabilite de stat prin măsurile de contigentare. Premisă afacerilor ilicite se întemeia în acest caz pe posibilitatea pe care o avea exportatorul de a nu mai importa mărfurile menționate și, împotriva legilor, de a utiliza aceste devize în alte scopuri, în primul rînd pentru transferuri de capitaluri în străinătate.

Deși legislația în vigoare conținea prevederi pentru a închide canalele de evaziune a devizelor, prin diferite derogări, aprobări și încălcări, practici ilicite, exodul de devize din economia națională a luat proporții întinse. Mărimea acestora ne-o prezintă lucrarea la pagina 22 în care se arată că „în perioada 1933—**1939 din 147 miliarde de lei valoarea exporturilor, evaziunea de la sistemul valutar legal s-a ridicat la 44 000 milioane de lei", ceea ce reprezenta 30% din valoarea totală a devizelor.**

După această succintă prezentare a cadrului de mișcare a devizelor, vom enumera doar unele momente ale afacerilor cu devize ale Casei regale, vom sublinia unele aspecte particulare și vom sesiza concluziile degajate, cititorul găsind în lucrare materializat, sistematic și in extenso, scopul propus de autor: „descifrarea căilor, a metodelor și formelor prin care membrii familiei regale au folosit operațiile cu devize spre a realiza profituri de pe urma poziției deținute în stat, a transfera capitaluri peste hotare și a-și constitui depozite la băncile din Occident" (pag. 14).

Numai, în intervalul cuprins între 1 septembrie 1935—1 septembrie 1940 — membrii familiei de Hohenzollern-Sigmaringen au obținut din stocul de devize creat prin exporturile țării și au transferat în străinătate în interes personal devize evaluate la peste 1000 mil. lei. Din această sumă mai mult de un sfert, circa 254 mil. lei a fost suportată de stat ca primă valutară, pe care nu au plătit-o membrii Casei regale. După cum vom vedea mai departe, acest transfer de devize, pe lîngă faptul că în mare parte era și nelegal și provoca pierderi bănești statului, reprezenta un transfer de capital din România, tocmai în împrejurările cînd economia națională manifesta o lipsă actuă de mijloace financiare. Sînt edificatoare în această privință, depozitele de capital ale membrilor familiei regale la băncile din străinătate, depozite realizate, în principal, pe căile de transfer a devizelor amintite mai sus. Nici un membru al familiei regale sau a celor din anturajul ei nu a rămas în afara acestor acțiuni dăunătoare statului și economiei naționale, dar profitabile pentru cei interesați.

Concluzia pe care o formulează prof. Costin Murgescu în încheiere la partea intitulată „Exportul de capital și constituirea de depozite în străinătate" este revelatoare asupra rolului Casei regale în afacerile cu devize: „Devize obținute cu greu pe seama unor exporturi la prețuri inechitabile, centralizate de stat cu scopul de a se împiedica exporturile de capital, a se crea mijloace necesare plăților externe ale țării, efectuării importurilor strict necesare menținerii activității economice și apărării unei precare stabilități monetare, erau folosite în mod abuziv de membrii Casei regale spre a înfăptui exporturile de capital și a-și constitui depozite personale în străinătate". (pag. 38).

DAR CUM SE PROCURĂ sumele destinate fomării depozitelor sau investițiilor în străinătate? Căile erau multiple și variate, pe cît de variate erau și sursele de stoarcere a profitului. O parte din sume proveneau din capitalurile membrilor familiei regale, altele din moșteniri, din daruri sau mită deghizată, din fraude etc. Lucrarea ne înfățișează rînd pe rînd, într-o formulare sugestivă, o parte din aceste căi de evaziune valutară.

Fondurile Casei regale se măreau și prin daruri de la potentații financiari ai vremii, Malaxa și Auschnit, de la Concernul Reșița, de la Banca Națională a României, de diferite ministere și instituții, bănci și bancheri.

Într-o anchetă întocmită în 1941 privind fraudele în avutul public săvîrșite de fostul suveran, se arată că Malaxa construise pentru Carol al II-lea un grajd de curse în valoare de 20.000.000 lei, că îi cedase o colecție de mărci de 5.000.000 lei etc.; societatea Reșița, în timp de trei ani a acordat lui Carol II 150 mil. lei pentru „operele sale sociale", iar B.N.R. între 1932—1940 a donat casei regale ajutoare și subvenții pentru aceleași „opere de binefaceri" de 81 mil. lei etc Darurile pentru Carol II luau forme neașteptate. Fostul rege avea nevoie nu numai de lei și devize străine, dar și de aur. Referindu-se la raportul Comisiei pentru controlul acordării și întrebuințării devizelor de către B.N.R., autorul arată cazul foarte interesant din care reiese că din cantitatea de cca. 43,25 kg aur scos de la B.N.R., în intervalul 1935—1940 spre a fi destinate lui Carol, 10 kg aur a fost cumpărat de o serie de mari întreprinderi capitaliste, aflate în strînse relații de afaceri cu Casa regală, și care l-au cedat sub formă de daruri lui Carol al II-lea. Altă cantitate de 20,5 kg aur a fost cedată gratuit, direct de B.N.R. fostului suveran. La acestea se adaugă 4,5 kg aur fin pe care B.N.R. le-a donat unor instituții pentru ca acestea la rîndul lor să confecționeze daruri pentru Carol al II-lea.

În anii 1939—1940 din cele 263,6 kg aur scos de la B.N.R. se bat monede jubiliare cu prilejul împlinirii a 100 ani de la nașterea lui Carol I și a 10 ani de la urcarea pe tron a lui Carol al II-lea. Din acestea lui Carol al II-lea i s-a atribuit din prima serie, 66 monede de cele trei dimensiuni mari, mijlocii și mici, în valoare de 1,3 mil. lei, iar din seria a doua 225 colecții mari în valoare de 7,5 mil. lei. Am zăbovit asupra acestui exemplu mai mult pentru a releva caracterul primitiv al acțiunii de acumulare a capitalului realizat de monarhie pe seama intereselor naționale. Aurul care stătea la baza acoperii emisiunii monetare era deci sustras, încălcînd orice prevederi legislative, numai pentru îmbogățirea personală a familiei regale.

DEȘI NE OPRIM AICI cu prezentarea formelor și metodelor prin care monarhia a jefuit țara transformînd-o întrun domeniu al propriei sale exploatări, avertizăm că în alte părți intitulate sugestiv: Dimensiunile unor importuri somptuoase și înțelesul unora din ele; Costul unei călătorii regale; ...Și costul căsătoriilor regale; Caracteristice ale compensațiilor speciale regale; Preocupări și moravuri regale; Partea regelui; Umbra regelui etc., cititorul va urmări cu viu interes științific pagini după pagini ale altor afaceri ale monahiei. Ele cuprind exporturi în compensații de miliarde de lei care nu au mai fost compensate prin importuri, cuprind cheltuieli „regale" de sute de milioane, pe seama statului, afaceri cu ajutorul unor mari întreprinderi și bănci din țară și străinătate, acapararea de către familia regală a unei colosale sfere de influență economică și dominație politică asupra industriei și băncilor din România. Într-un cuvînt, care însă nu exprimă decît o față a problemei — corupția— aceasta ajunse la cea mai înaltă treaptă pe care a cunoscut-o clasele dominatoare. Cum spunea L. Pătrășcanu „în dictatura regală—corupția, cuprinsese de sus în jos, dar mai ales sus de tot, întregul organism de stat"[1]).

Ne oprim aici și cu expunerea problematicii lucrării, „Casa regală și afacerile cu devize" nu pentru că am epuiza expunerea ei, ci pe un considerent mai simplu: oricît am încerca, o rezumare cît de bună a tezelor lucrării, ea nu poate substitui lectura unei cărți dense, concentrate de fapte demonstrate documentat, construită pe o logică fermă și convingătoare. Mai reținem pe cititor asupra „Încheierii" cărții care rezumă de fapt cîteva concluzii esențiale:

- Metodele prin care Casa regală acumula capitaluri în țară erau foarte variate: daruri și subvenții impuse atît instituțiilor particulare, cît și de stat, comisioane pentru aporturi comerciale și financiare prin intermediul Casei regale etc. Expresiile „jaf" și „caracter prădalnic" — remarcă autorul lucrării — „frecvent folosite în literatura antimonarhică, oricît de dure ar fi, se dovedesc a nu fi însă neîntemeiate. Ele își găsesc chiar un temei suplimentar în lumina celor relatate" (pag. 96).
- În lumina afacerilor și a legăturilor de interese ale Casei regale cu marii potentați industriași, bancheri din țară și străinătate, monarhia nu mai apare doar ca o rămășiță feudală, ci se prezintă și acționează ca un instrument activ al capitalului monopolist;
- Casa regală, alături de grupuri interesate ale capitalului autohton și străin, a practicat și a facilitat evaziunile de capital din țară, ignorînd și încălcînd legislația respectivă sau folosindu-se tocmai de ea. Cele peste 180 de legi, decrete — legi, jurnale ale Consiliului de miniștri, decizii privind regimul valutar și de comerț exterior reprezentau după autor „un labirint normativ în care investigatorul de mai tîrziu se poate rătăci, dar prin care contemporanii interesați cunoșteau ieșirea";
- Materialele analizate în lucrare pun în evidență preocuparea centrală a monarhiei de a-și constitui averi în străinătate, de a-și face depozite la băncile din Occident, a cumpăra proprietăți și a angaja participații peste graniță. Cele arătate în carte „trebuie considerate numai cu titlu exemplificativ, deoarece proporțiile luate de aceste averi nu pot fi determinate".

dr. Victor AXENCIUC

(Continuare în pag. 23)

CORELAŢIA ÎNVĂŢĂMÎNT — CREŞTERE ECONOMICĂ

Evaluări cantitative

ÎNTR-UN STUDIU ANTERIOR am abordat o serie de aspecte teoretice şi metodologice privind cuantificarea eficienţei economice a învăţămîntului [1]). Folosind datele statistice existente, vom încerca în continuare să concretizăm aceste aspecte.

Efortul financiar al statului în dezvoltarea învăţămîntului — factor al accelerării creşterii economice

ÎN FORMA cea mai sintetică efortul financiar al statului rezultă din **corelaţia dintre cheltuielile bugetare pentru învăţămînt şi venitul naţional**. În perioada (1960—1969), ca urmare a ritmului general al dezvoltăriii economice, cheltuielile pentru învăţămînt au sporit de peste 2,5 ori, în timp ce venitul naţional de numai 2,09 ori. Urmărind cifrele pe o perioadă mai apropiată (1965—1969), cheltuielile pentru învăţămînt cresc cu circa 36%, iar venitul naţional cu circa 34% [2]). Această devansare reflectă un proces pozitiv ce se remarcă actualmente în aproape toate ţările lumii sub impactul revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane. Este demn de semnalat că în perioada 1965—1969, în cadrul cheltuielilor pentru învăţămînt, cel mai rapid a crescut partea aferentă cheltuielilor pentru învăţămîntul tehnic şi economic (circa 50%). Aceasta a şi determinat ca ponderea cheltuielilor acestui tip de învăţămînt legat nemijlocit de sfera productivă a activităţii sociale, să sporească în totalul cheltuielilor de învăţămînt de la 11,1% în 1965 la 12,3% în 1969. Examinate pe locuitor, datele confirmă concluziile enunţate.

Dinamica corelaţiei dintre cheltuielile pentru învăţămînt şi venitul naţional a influenţat favorabil şi asupra ponderii primului indicator. În anul 1960, ponderea cheltuielilor pentru învăţămînt în venitul naţional [3]) a reprezentat 3,3% iar în anul 1969 a atins 4,5%. Această pondere ne situează lîngă cea atinsă în 1967 de Franţa (4,8%) sau Iugoslavia (4,8%) [4]). Menţionăm că în calcul nu sînt prinse şi investiţiile afectate învăţămîntului. Dacă se iau în consideraţie şi acestea, ponderea atinge în 1969 aproape 5%. Această pondere merită relevată, dacă avem în vedere că ţările dezvoltate afectează cel puţin 3% din venitul naţional pentru învăţămînt [5]). Din acest unghi, efortul financiar al statului nostru este evident.

Un alt aspect al efortului financiar — am putea spune mult mai palpabil — este reflectat de corelaţia între cheltuielile bugetare pentru învăţămînt şi totalul cheltuielilor bugetare. În 1969 creşterea cheltuielilor pentru învăţămînt faţă de 1960 este aproape identică cu sporirea totalului cheltuielilor bugetare. În ce priveşte dinamica sporului anual al celor doi indicatori, evoluţia este destul de apropiată ca tendinţă de cea pe total.

Deşi are o semnificaţie limitată, fiind vorba numai de un an, merită totuşi relevat că în 1969 faţă de 1968 creşterea cheltuielilor pentru învăţămînt suportate din bugetul de stat a fost de 13,9%, depăşind creşterea înregistrată în 1967 într-o serie de ţări dezvoltate, ca Belgia (5,6%), Franţa (10,6%), Norvegia (9,6%), Suedia (13%). Ponderea cheltuielilor pentru învăţămînt în totalul cheltuielilor bugetare a oscilat în perioada 1960—1969 între 6—7%.

În sfîrşit, efortul financiar al statului rezultă pregnant şi din **corelarea volumului investiţiilor din învăţămînt cu totalul investiţiilor din economia naţională**. O asemenea corelaţie relevă partea de investiţii pe care statul o angajează conştient pentru a obţine rezultate pentru un termen mult mai lung.

Ca dinamică se observă că în perioada 1965—1969 creşterea investiţiilor pentru învăţămînt devansează uşor creşterea investiţiilor din economie. Desigur că investiţiile din învăţămînt, avînd în vedere funcţia productivă a acestuia, trebuie analizată sub aspectul randamentului lor. Asemenea calcule comportă un anumit grad de convenţionalitate, date fiind nu numai deficientele în evidenţa statistică, dar şi **delimitarea unor noţiuni conceptuale**. O asemenea noţiune este chiar aceea de „investiţie" în învăţămînt. Părerea că nu numai cheltuielile pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale (clădiri, utilaje etc.), dar şi o parte a cheltuielilor curente cu procesul educaţional au caracter de investiţie cucereşte continuu teren. Problema este cît anume din aceste cheltuieli curente să fie incluse în categoria investiţiilor? Părerile sînt diferite, unii opinînd chiar pentru preluarea lor în întregime, alţii propunînd numai o cotă (în general pînă la 50%), ţinînd seama şi de caracterul de consum curent al acestei activităţi [6]).

Personal am apreciat mărimea investiţiilor din învăţămînt astfel: **cifra investiţiilor pentru învăţămînt afectată de buget**, plus **cifra cheltuielilor pentru învăţămîntul tehnic şi economic**, plus **un procent de 25% din totalul cheltuielilor pentru învăţămînt** (din care a fost dedus volumul cheltuielilor învăţămîntului tehnic şi economic, cuprins mai sus). Primele două elemente au — după părerea mea — un evident caracter de investiţii. Al treilea element, şi anume procentul de 25% este pur estimativ, ţinînd seama de structura generală a învăţămîntului din ţara noastră.

Procedînd astfel şi luînd exemplificativ anii 1964 şi 1968 a rezultat pentru primul an un volum de investiţii de peste 2,7 mld. lei, iar pentru al doilea de peste 3,7 mld. lei. Aceste sume au fost deci scoase din circuitul economic imediat. Presupunînd că ele ar fi rămas în acest circuit, putem aprecia acumulările virtuale, aplicînd la mărimea lor o rată a plusprodusului corespunzătoare. Am aplicat rata plusprodusului pe economia naţională (minus agricultura, dată fiind lipsa datelor necesare). Ca urmare, s-a obţinut mărimea acumulărilor virtuale cu care ar fi putut spori nivelul general al acumulărilor şi la care economia a renunţat pentru dezvoltarea fondului educaţional. În totalul acumulărilor efective realizate în economie aceste acumulări virtuale reprezintă 1,2% în 1964 şi 1,15% în 1968, ceea ce relevă un fapt pozitiv şi anume creşterea mai rapidă a acumulărilor efective. Urmărind acelaşi fenomen la sporul anual, tendinţa este similară, însă nivelul de participare este mult mai ridicat şi anume 11,8% în 1964 şi respectiv 9,1% în 1968. Fenomenul pozitiv rezultă şi prin raportarea mărimii acumulării virtuale la mărimea cheltuielilor pentru învăţămînt cu caracter de investiţii. Întrucît mărimea acestor cheltuieli în 1968 faţă de 1964 era în creştere cu 38% iar acumulările virtuale cu 55%, rezultă că în timp ce în 1964 pentru a obţine un leu acumulări virtuale trebuiau făcute în învăţămînt cheltuieli cu caracter de investiţii de 5,4 lei, în 1968 sînt necesari numai 4,7 lei cheltuieli de investiţii. Prin urmare, necesarul cheltuielilor de investiţii pentru un leu acumulări virtuale a scăzut cu 13%.

Aspecte ale cuantificării influenţei învăţămîntului asupra creşterii economice

ÎN STABILIREA acestei influenţe pot fi folosite diferite căi, unele pornind de la procesul de producţie, altele abordînd problema din punctul de vedere al repartiţiei. În primul caz se poate concepe elaborarea unei formule care, ţinînd seama de influenţa procesului educaţional asupra creşterii productivităţii muncii (prin intermediul calificării) şi de ponderea ce o deţine productivitatea muncii în sporirea venitului naţional, se determină în mod indirect aportul învăţămîntului la creşterea venitului naţional. Această metodă de calcul este însă deosebit de dificilă, avînd în vedere lipsa datelor statistice privind influenţa procesului educaţional asupra creşterii productivităţii muncii. Ea va fi abordabilă în măsura introducerii unor anchete sociologice în acest domeniu. În consecinţă, în prezentul studiu vom ataca problema din unghiul de vedere al repartiţiei.

În elaborarea calculului s-a conceput o metodologie care porneşte de la reducerea muncii complexe la munca simplă la scara întregii sfere productive (cu excepţia agriculturii, unde atît sistemul de retribuire, cît şi de realizare a plusprodusului este diferit) utilizîndu-se în scopul reducţiei salariul minim (sau salariul mediu) al personalului necalificat. În acest scop a fost utilizată formula propusă în studiul publicat într-un număr anterior al revistei şi anume:

$$[A-(B\times S)]\times P = F$$

în care: A — fond salarii plătit efectiv în sfera productivă; B — salariu minim (sau mediu) pentru munca necalificată; S — număr total de salariaţi din sfera productivă; P — rata medie a plusprodusului pe întreaga economie (minus agricultura); F — mărimea sporului de venit naţional ca urmare a calificării muncii.

Diferenţa între fondul de salarii plătit efectiv în sfera productivă (A) şi fondul de salarii calculat ce ar fi fost plătit în condiţiile în care întreaga muncă ar fi fost necalificată (B×S) ne relevă — desigur orientativ — partea din fondul de salarii ce revine muncii calificate. Înmulţind această diferenţă cu rata medie a plusprodusului (P) — rezultată din împărţirea totalului acumulărilor la totalul fondului de salarii (sfera productivă) — obţinem mărimea sporului de venit naţional, ca urmare a calificării muncii (F). Cunoscînd mărimea lui F, se poate determina ponderea sa în venitul naţional (Y), folosind formula $\frac{F}{Y}$, sau în sporul anual al acestuia $\frac{F}{\Delta Y}$

Folosind datele din economia noastră, rezultă că circa 10—11% în 1964 şi 12—13% în 1968 din creşterea venitului naţional este nemijlocit legată de ridicarea calificării prin procesul de învăţămînt.

Procentele de mai sus ne situează — cu toate rezervele de metodologie şi conţinut ce trebuie avute în vedere la comparaţiile internaţionale — cam la nivelul eficienţei învăţămîntului canadian — după calculele profesorului Bertram şi cam la jumătate faţă de cel obţinut în U.R.S.S. de acad. Strumilin şi în S.U.A. de Ed. Denison [7]).

Datele prezentate ne oferă o apreciere de ansamblu asupra rolului productiv al învăţămîntului. Ele nu ne dau însă o imagine **asupra ponderii muncii calificate şi necalificate în producerea venitului naţional**. La această întrebare am încercat să răspundem pornind tot de la procesul de reducţie amintit, dar dezvoltînd în mod corespunzător formula de mai sus şi anume:

$$1)\quad \frac{\frac{A}{B}\times C}{Y} = Z$$

pentru stabilirea venitului naţional realizat pe om-oră muncă necalificată (date calculate);

$$2)\quad C \times D \times Z = Y a$$

pentru stabilirea venitului naţional rea-

prof. dr. Dan GRINDEA

FIŞE

■ Recent, în Editura Academiei R. S. România a apărut lucrarea acad. V. Malinschi **Aspecte actuale ale rentei funciare** (314 pag.). După cum se arată în cuvîntul înainte al autorului, amploarea şi complexitatea problemelor pe care le ridică economia contemporană în faţa cercetării rentei funciare fac necesară fundamentarea şi dezvoltarea, în concordanţă cu realităţile lumii în care trăim, a teoriei marxiste a rentei funciare, căreia îi revine un loc fundamental în ansamblul teoriei şi al economiei agrare. Călăuzit de această preocupare, autorul examinează succesiv unele particularităţi ale agriculturii — ca „sediu originar" al rentei funciare, prezintă aspectele esenţiale ale relaţiilor agrare care generează diferitele forme ale rentei, trecînd în revistă principalele teorii şi puncte de vedere existente în această privinţă. Aria investigaţiei se întregeşte cu examinarea formelor şi conţinutului rentei funciare în diferite formaţiuni social-economice, de la economia feudală şi pînă la cea socialistă.

Problema rentei este astfel tratată sub un triplu aspect: al istoriei economice, al teoriei agrare şi al experienţei teoretice şi practice din ţara noastră.

■ Revista THE MANCHESTER SCHOOL OF ECONOMICS (iunie 1970) publică amplul studiu **Patterns of Government Spending in Developing Countries** (Modele ale cheltuielilor statului în ţările în curs de dezvoltare) semnat de Joergen R. Lotz. Autorul îşi propune determinarea modului în care guvernele ţărilor în curs de dezvoltare alocă resursele lor financiare centralizate şi a legăturii care există între structura cheltuielilor şi nivelul de dezvoltare. Pentru a surprinde complexul de factori economici şi sociali care concură la realizarea unor modele specifice ale cheltuielilor statului, autorul foloseşte o serie de metode de calcul printre care analiza de regresie multiplă. Una din concluziile desprinse de Lotz este aceea că ţările în curs de dezvoltare cheltuiesc sume importante pentru asistenţa socială, cheltuieli care tind să crească mai repede decît produsul naţional brut sau, cu alte cuvinte, — ponderea medie a cheltuielilor cu asistenţă socială este mai mică decît ponderea marginală. Această situaţie comportă, arată autorul, atît aspecte pozitive, cît şi negative. Pe de o parte este salutar faptul că guvernele ţărilor în curs de dezvoltare se străduiesc să menţină un nivel mai ridicat al consumului public. Pe de altă parte, însă, uneori acest nivel este prea ridicat pentru posibilităţile acestor ţări şi dăunează unei creşteri economice rapide în viitor.

■ „Decizia de a implanta un calculator electronic într-o întreprindere constituie o etapă capitală în viaţa acesteia" — se afirmă în prefaţa la articolul **Comment introduire un ordinateur dans l'entreprise** (Cum să introduci un calculator electronic în întreprindere), apărut — sub semnătura lui François Chenique, profesor de informatică la Şcoala de ştiinţe politice — în suplimentul pe septembrie 1970 al revistei franceze „l'Usine Nouvelle".

Autorul atrage atenţia că introducerea calculatorului reclamă modificări radicale în metodele de muncă utilizate pînă atunci şi o profundă reorganizare a circuitelor administrative. După părerea sa, aplicarea informaticii la gestiunea unei întreprinderi întîmpină patru dificultăţi mai importante, determinate de necesitatea utilizării unor fişiere vaste, organizării de programe în lanţ, folosirii de limbaje perfecţionate ca şi a unui sistem de exploatare. Insistînd asupra utilităţii constituirii unei „comisii a calculatorului", care să studieze în prealabil toate aspectele problemei, autorul consideră că — după adoptarea deciziei şi pentru a se asigura succesul operaţiunii de implantare a calculatorului — se impune să fie

lizat de munca necalificată (date efective);

3) $Y - Ya = \Delta Y$

pentru stabilirea venitului național realizat de muncă calificată (date efective);

4) $\frac{\Delta Y}{Y}$ ponderea venitului național

realizat de munca calificată în totalul venitului național; în care: A și B au aceeași semnificație ca în formula precedentă; C — numărul de ore muncă efectuate într-un an (8×300zile); Y — venit național (minus partea aferentă agriculturii); Z — venit național realizat pe om-oră muncă necalificată; D — numărul efectiv de salariați necalificați; Y a — venit național realizat de munca necalificată (fără agricultură).

Pe baza calculelor efectuate rezultă că **ponderea muncii necalificate în realizarea venitului național este foarte redusă, avînd și tendințe de scădere.** Astfel, operînd reducția prin intermediul salariului minim pentru munca necalificată, rezultă că ponderea acestei munci în venitul național realizat reprezenta 15,7% în 1964 și 14,3% în 1968. Operînd reducția cu ajutorul salariului mediu pentru munca necalificată, ponderea este de 11,1% în 1964 și 10,4% în 1968. Corespunzător a crescut ponderea muncii calificate (sub orice forme, inclusiv de nivel superior); în primul caz de la 83,7% în 1964 la 89,4% în 1968, iar în al doilea caz de la 88,5% în 1964 la 92,4% în 1968.

În sfîrșit, întrucît în datele de mai sus, munca calificată este cuprinsă sub orice formă, am încercat în continuare să desprindem în cadrul acesteia, aportul muncii de calificare superioară în crearea venitului național.

În acest scop, folosind formula (1), dar pornind de la fondul de salarii plătit numai muncii calificate (sub orice formă) și utilizînd de această dată drept coeficient de reducție salariul pentru munca de calificare medie, am determinat prin diferență mărimea venitului național realizat numai de munca de calificare medie. Această mărime confruntată cu aceea a venitului național efectiv (din care s-a dedus agricultura și partea aferentă muncii necalificate), a permis prin diferență relevarea mărimii venitului național realizat de munca de calificare superioară, precum și ponderea lui în totalul venitului național.

Analizînd datele obținute rezultă:

— că o oră de muncă de calificare medie reprezintă, în condițiile țării noastre, aproximativ **dublul** unei ore de muncă simplă;

— în cadrul venitului național realizat de munca calificată (de orice fel), munca cu un grad superior de calificare a produs în 1968 o mărire a venitului național cu peste 30% față de 1964;

— ponderea muncii de calificare superioară în crearea venitului național a fost în perioada analizată de circa 8%.

În legătură cu rezultatele prezentate nu trebuie omis caracterul relativ al calculelor, avînd în vedere că procesul de reducție nu elimină întrutotul influența unor factori ce nu au contingență directă cu procesul calificării (diferite îndemnizații, sporuri, ore suplimentare, condiții deosebite de muncă etc.).

Orientativ, însă, indicatorii obținuți din formulele de mai sus, prezintă un interes incontestabil și ei pot fi utilizați pentru elaborarea unor corelații derivate.

Întrucît procesul educațional dintr-o perioadă se resimte în economie după un număr mai mare de ani, în cazul nostru am acceptat convențional, că indicele de influențare a învățămîntului este relativ constant de la un an la altul. Fiindcă o asemenea premisă poate

(*Continuare în pag. 18*)

POLITOLOGIE ECONOMICĂ

CONVERGENȚE ȘI DIVERGENȚE ÎN RAPORTURILE STAT—MONOPOLURI

Problemă majoră a politologiei — raporturile dintre stat și monopoluri constituie o relație fundamentală pentru elucidarea sursei puterii economice și politice în societatea occidentală.

STATUL burghez, ca element al suprastructurii intervine în jocul liber al dominației monopoliste, acționînd uneori în aparență ca o forță antimonopolistă. Imixtiunea antimonopolistă, care necesită o analiză mai detaliată, a determinat nu o dată teoria burgheză să afirme că actualul stat capitalist ar constitui un fel de „arbitru" situat deasupra claselor, care ar interveni pentru armonizarea intereselor divergente ale diferitelor grupuri de interese ce se manifestă în societatea occidentală actuală.

Este un fapt incontestabil că monopolurile sînt sensibile la presiunile exterioare ca urmare a înseși întrepătrunderii crescînde a intereselor economice și politice, fie că aceste presiuni sînt exercitate de forțele antimonopoliste, fie că sînt rodul unei intervenții sporite a statului — măsuri de politică economică, cheltuieli publice, planuri și programe naționale.

grupelor gigante de interese — ansamblul vieții economice și sociale. J. M. Albertini face, în acest sens, o judicioasă observație: „centrele de decizie, private și publice, tind să coordoneze activitățile; automatismele fac loc obiectivelor globale, naționale, alese și urmărite în mod voluntar. Economia este astfel inserată într-o serie de rețele de forță, de informare și coordonare, din care unele depind de puteri economice particulare, altele de puterea publică" [2]). Acest tip de coordonare a fost evidențiat în mod lucid și de către alți economiști occidentali. Astfel Raymond Barre, autorul ulterioarelor planuri de unificare monetară ale Pieței Comune, scria într-un manual de economie politică: „Deciziile economice în sînul unei națiuni (occidentale — n.n.) nu sînt, deci, faptul milioanelor de indivizi, ci sînt concentrate în mîna unor minorități, în organisme directoare, care se transformă în «birocrații» dominate de șefi de grupuri. Statul este investit de aceste grupuri de presiune, care dau o importanță excesivă cerințelor intereselor proprii sau intereselor diferitelor secțiuni ale economiei... Exercitarea puterii politice devine un dialog sau un conflict între șefii grupurilor politice, economice sau sociale" [3]).

Faptul că nu aceleași grupuri monopoliste reușesc să domine aparatul de stat o perioadă îndelungată, determină și explică unele acțiuni contradictorii de politică economică ale unuia și aceluiași stat capitalist. Un exemplu elocvent este oferit de intensificarea în perioada actuală a acțiunilor anti-trust în Statele Unite. La prima vedere, politica economică ce ghidează astfel de intervenții ar fi de esență antimonopolistă. Nu puțini sînt acei economiști occidentali care interpretează, de pildă, acțiunile anti-conglomerate, ca manifestări ale unei politici promovatoare a liberei concurențe. Un Raport al Comitetului experților O.C.D.E. în materie de practici comerciale restrictive afirmă, de exemplu, că „lupta împotriva puterii monopoliste este una din cele mai vechi probleme pe care le-a avut de înfruntat politica liberei concurențe" [4]). În realitate, avem de-a face cu strădania monopolurilor dominante de a împiedica ascensiunea unor periculoși concurenți. În substratul actualei lupte „anti-monopoliste", este vorba despre forma cea mai recentă a monopolurilor — conglomeratele, de frînare a „boom"-ului de fuziuni ale unor întreprinderi aparținînd unor ramuri diferite de activitate. S-ar putea crede că numai motive ce decurg din apărarea concurenței împing către asemenea interferență etatistă. Dar trebuie observat că există și funcționează de mulți ani întreprinderi gigante, cu activități în ramuri diferite, împotriva cărora nu s-au intentat niciodată procese antitrust: International Business Machines, Dupont de Nemours, Firestone, pentru a cita cîteva din firmele de talie mondială [5]). De altfel, presa americană, în speță cunoscuta revistă „Fortune", semnala că 46 giganți internaționali au activități în mai mult de 8 sectoare economice diferite fiecare.

Episodul actual al luptei anti-trust, ca și altele precedente, ca de pildă, acela care a dus în 1911 la dizolvarea trustului petrolier Standard Oil într-o serie de giganți „independenți", între care Standard Oil of New Jersey [6]) (fără să fi distrus puterea unificată a grupului de interese) constituie exemple ale luptelor intermonopoliste și nu anti-monopoliste. Căci acțiunile nu se referă în genere la toate monopolurile, ci numai la anumite monopoluri. Dar, în mod firesc, așa cum statul burghez nu poate recunoaște în mod deschis că servește interesele unui grup restrîns, tot astfel nu poate mărturisi că el nu servește — la un moment dat — decît interesele anumitor monopoluri. De aceea, strădania teoriei economice occidentale este orientată către interpretarea acțiunilor statului ca fiind situate pe pozițiile unei neutralități față de toți subiecții economici, indiferent de dimensiunile întreprinderilor. Mai mult, intervenția statului ar trebui să aibe loc, după o opinie destul de generalizată în țările capitaliste dezvoltate, de fiecare dată cînd concurența este afectată de existența monopolurilor. În această ordine de idei, Karl Schmidt-Luders, directorul industriei și energiei din cadrul O.C.D.E. scria: „atunci cînd concurența este exclusă sau cel puțin falsificată din diferite motive, cînd se produc profunde dezechilibre între ofertă și cerere, se impune intervenția și acțiunea puterii politice" [7]).

Sensibilitatea la stimulii și presiunile exterioare nu trebuie înțeleasă ca o afectare apreciabilă a puterii economice și a libertății de acțiune a monopolurilor. Intervenția publică, „imixtiunea" statului, impune „regulile jocului" și ale comportamentului monopolurilor.

Unul din teoreticienii americani, Robert A. Solo, definește rolul statului ca fiind de „coparticipant și mediator": „printre sarcinile sale este aceea de a arbitra și media între forțe autonome, pentru întărirea păcii economice a țării și să apere individul în cadrul și în raporturile sale cu organizațiile" [1]) (cu monopolurile).

În fapt, statul capitalist contemporan este reprezentantul celor mai privilegiate grupuri de interese, conducerea și stăpînirea sa fiind obiectul luptelor politice ce se desfășoară între diversele grupuri monopoliste. Întregul mecanism al luptelor electorale, caruselul combinațiilor dintre diferitele partide aparținînd aceleiași clase dominante, înlăturarea de la putere a forțelor și claselor progresiste și neprivilegiate etc. sînt tot atîtea dovezi că statul occidental actual se străduiește să servească interesele monopolurilor cîștigătoare la un moment dat ale bătăliilor electorale.

Puterea economică a marilor monopoluri împletindu-se cu puterea politică, juridică și administrativă a statului tinde să reglementeze — în concordanță cu interesele imediate și de perspectivă ale

Generalizînd dreptul statului de a interveni, unele concepții occidentale afirmă: „autoritățile nu se pot menține cînd alte posibilități au eșuat... Puterea publică trebuie să dispună de o oarecare libertate de acțiune. De aici decurge că statul poate fi pus în situația să modifice sau să tempereze unele obiective și, totodată, că întreprinderile particu-

dr. N. S. STĂNESCU

(*Continuare în pag. 18*)

respectate următoarele etape: constituirea serviciului „calculator electronic"; alegerea și comandarea echipamentului; calificarea membrilor acestui serviciu; analiza organizării actuale și a reformei metodelor; programarea; amenajarea localului; instalarea și recepționarea mașinilor; reorganizarea întreprinderii; demarajul și controlul.

■ În studiul intitulat **„Rolul învățămîntului în dezvoltarea economică a țărilor socialiste"**, publicat în EKONOMISTA nr. 3/1970, Bogdan Suchodolski consideră că ar exista o criză a învățămîntului pe plan mondial. Deși învățămîntul se dezvoltă repede, el nu poate ține pasul cu nevoile civilizației contemporane, nu numai în țările în curs de dezvoltare, dar și în cele dezvoltate. Decalajul dintre nevoile societăților și învățămînt continuă să fie mare și există indicii după care el ar avea o tendință de creștere. Creșterea cheltuielilor financiare și eforturile organizatorice nu pot face față nevoilor care cresc și mai repede. Aspectul principal al crizei constă în aceea că sistemul de învățămînt nu este în stare să acopere totalitatea necesarului de cadre calificate.

Importanța creșterii nivelului de cultură a maselor largi — precizează autorul — nu constă însă numai în transmiterea unor cunoștințe și a unei îndrumări profesionale, ci și în crearea unei atitudini moderne față de muncă, în conformitate cu știința și tehnica contemporană. Uneori în țările în curs de dezvoltare este mai ușor să se răspîndească elementele simple de calificare profesională decît să se obțină, împotriva tradiției, o transformare a stilului de viață și a mentalității ostile aspectelor noi și străine ale vieții moderne.

■ În lucrarea **Primenenie matematicescogo metoda v politiceskoi ekonomii** (Folosirea metodei matematice în economia politică) 140 p., de V. S. Dunaeva, apărută în editura Mîsl, Moscova 1969, se abordează o serie de probleme teoretice și practice privind folosirea metodelor matematice în cercetarea economică pe plan teoretic. Unul din capitolele lucrării se ocupă cu stabilirea direcțiilor de folosire a matematicii în teoria economică. Autoarea apreciază în acest sens că modelul economico-matematic reprezintă o formă de o deosebită însemnătate în abstracțiunea științifică. Pe lîngă această direcție mai sînt evidențiate: folosirea metodei matematice pentru analiza dependenței funcționale și ca mijloc de a obține noi cunoștințe economice. În legătură cu folosirea metodei matematice pentru cunoașterea fenomenului economic se subliniază încă o dată însemnătatea modelării matematice care permite să se surprindă în limbaj matematic legăturile fundamentale ale procesului economic. În consecință se apreciază că, în stadiul actual de dezvoltare a metodelor de cunoaștere în economie, modelul matematic evidențiază cel mai eficient (cu condiția să se aleagă mijloace matematice corespunzătoare pentru rezolvarea lui) evoluția procesului modelat, iar dependențele ce le află în urma cercetării modelului, permit să se formuleze noi legități economice.

■ În numărul din iunie a. c. al revistei **REVUE INTERNATIONALE DU TRAVAIL,** publicată de Biroul Internațional al Muncii, Doreen Warriner, profesor la Universitatea din Londra, se ocupă de Efectele recentelor reforme agrare din Orientul Mijlociu asupra ocupării forței de muncă și a veniturilor (**Effets sur l'emploi et les revenus des réformes agraires récentes au Moyen-Orient**). Articolul cuprinde o analiză comparativă a rezultatelor reformelor agrare efectuate în R.A.U., Irak și Iran.

El evidențiază o serie de rezultate pozitive obținute îndeosebi în agricultura Iranului și R.A.U. Totodată, autorul conchide că, prin ele însele, reformele practicate nu constituie o rezolvare deplină a situației de perspectivă a țărănimii. „În niciuna din aceste țări — arată el — nu se putea conta pe o ameliorare sensibilă a ocupării forței de muncă doar prin reforma regimului funciar, fără modificarea modalităților de punere în valoare, care nu este realizabilă decît în cadrul unei politici generale pe termen lung". Or, și după reformă rămîn o serie de probleme nerezolvate: penuria de terenuri cultivabile, salinitatea solului, insufiența irigațiilor, eroziunea solurilor, dificultățile comercializării produselor în regiunile îndepărtate de centrele economice.

Autorul subliniază, așa dar, că reformele n-au rezolvat, ci doar au accentuat necesitatea abordării problemelor utilizării judicioase a pămîntului și apei în agricultură.

ÎNVĂȚĂMÎNT — CREȘTERE ECONOMICĂ

(Urmare din pag. 16)

fi reală într-un interval relativ scurt, calculul s-a axat pe datele statistice din anii 1964 și 1968

Rezerve în sporirea eficienței învățămîntului

EXISTENȚA unor importante rezerve în folosirea eficientă a fondului educațional a rezultat evident chiar din analiza succintă de pînă acum. În această ultimă parte, am vrea să relevăm, fără pretenția de a epuiza problema, prezența unor asemenea rezerve îndeosebi pe baza indicatorilor în expresie fizică.

O rezervă importantă în direcția îmbunătățirii fondului educațional o constituie raportul dintre elevii înscriși în învățămîntul mediu de cultură generală și învățămîntul mediu tehnic și economic. În perioada 1959—1968 a avut loc o creștere incomparabil mai rapidă a numărului de elevi (1,6 ori) față de creșterea populației ocupate (4%), iar în cadrul creșterii numărului de elevi, a celor din învățămîntul tehnic și economic (peste 4 ori).

De asemenea, trebuie menționate unele aspecte deosebit de pozitive în sensul creșterii cu aproape 50% a numărului de elevi la 1000 locuitori (populație peste 6 ani), cu peste 80% a numărului de elevi în învățămîntul mediu la 1000 locuitori (populație peste 10 ani), din care de peste 4,5 ori a numărului de elevi din învățămîntul mediu, tehnic și economic. În același timp merită subliniat decalajul existent actualmente între numărul de elevi din învățămîntul mediu de cultură generală și numărul celor din învățămîntul mediu tehnic și economic. Deși raportul s-a îmbunătățit sensibil în deceniul urmărit de la 6,5 în 1959 la 2,6 în 1969, decalajul existent este încă ridicat, punînd probleme dificile nu numai încadrării în producție a absolvenților învățămîntul general (care nu continuă o altă formă de școlarizare), dar însăși orientării de perspectivă a acestui învățămînt general.

O situație favorabilă o prezintă relația privind creșterea totală a numărului de studenți, precum și relația între numărul total al studenților și cel al studenților din învățămîntul tehnic și economic (ambele raportate la 10 000 locuitori, populație peste 18 ani). Circa jumătate din numărul studenților frecventează învățămîntul tehnic și economic. Este dificil de spus însă, dacă această proporție este optimă și care ar fi cuantumul rezervei ce ar trebui mobilizată către învățămîntul tehnic și economic. Lipsa unor date comparative pe plan internațional ne împiedică să facem actualmente unele aprecieri mai ample, ele constituind obiectivul unei alte etape.

O altă rezervă în creșterea eficienței fondului educațional o prezintă și relația cadre didactice — elevi și respectiv studenți.

În perioada 1964—1969 **au crescut simultan ambii indicatori, numărul cadrelor didactice devansînd ca ritm numărul elevilor.** Ca atare, numărul elevilor ce revin unui cadru didactic a scăzut de la 21,5 la 20 în învățămîntul mediu general și de la 19 la circa 18 în învățămîntul mediu tehnic și economic. Pentru creșterea calității procesului de învățămînt acest fenomen este pozitiv. Cu titlu exemplificativ și fără pretenție de exactitate, menționăm că în perioada 1967—1968 în Japonia reveneau aproape 21 elevi la un cadru didactic, în Franța (pentru anul școlar 1966—1967) reveneau 19,5 elevi, iar în S.U.A. (pentru anul 1967) reveneau 15,2 elevi.

Desigur că aceste date medii la nivel macroeconomic trebuie adîncite pe plan teritorial unde pot exista unele disparități ce se cer corectate.

În ce privește relația cadre didactice — studenți, în perioada 1964—1969 numărul studenților a crescut continuu, sporind cu circa 35% iar numărul cadrelor didactice cu circa 10%. Ca urmare, unui cadru didactic din învățămîntul superior i-au revenit în 1969 un număr de 12 studenți față de circa 10 în 1964. Și aici — cu rezervele inevitabile comparațiilor internaționale, remarcăm faptul că în anul universitar 1967—1968 numărul studenților ce reveneau unui cadru didactic a fost în Bulgaria 13,4, în S.U.A. 13,1, în Iugoslavia 13,2, în Polonia 11,3, în Japonia 10,7 etc.

Ponderea cadrelor didactice din învățămîntul superior în totalul populației a rămas **constantă** în perioada 1964—1969, iar din totalul cadrelor didactice din învățămîntul superior aproximativ 45% lucrează în învățămîntul tehnic și economic.

Aceste aspecte merită reținute și corelate cu situația din alte țări pentru confruntarea tendințelor — și în același timp a direcțiilor în care trebuie dezvoltată și perfecționată structura cadrelor didactice.

În sfîrșit, mai dorim să relevăm o latură ce influențează eficiența învățămîntului și anume lichidarea pierderilor datorită repetenției.

În această privință credem că se poate pune în discuție reexaminarea problemei gratuității învățămîntului pentru studenții repetenți, sau care promovează cu note minime, intrînd apoi în producție cu o pregătire nesatisfăcătoare, situație care este — prin însuși acest fapt — generatoare de viitoare prejudicii. În fond, ca și în alte sectoare de activitate, societatea socialistă nu este obligată să plătească indolența sau incapacitatea. Eventual, se poate concepe un sistem de credite pentru studenții care, din considerente deosebite sînt nevoiți să repete anul, urmînd ca rambursarea lor să se facă din bursele pe care le vor primi pentru rezultatele bune la învățătură sau după intrarea în producție printr-un anumit procent din salariu. În acest mod s-ar evita egalitarismul actual, cînd studenți cu un grad de pregătire diferit intră în producție cu același nivel de salarizare.

★

În prezentul studiu au fost abordate unele aspecte cantitative și calitative privind corelația dintre dezvoltarea învățămîntului și creșterea economică. Ele au fost analizate în lumina datelor din ultimul deceniu. Ca atare, ele nu pot încă reflecta consecințele ce vor decurge din aplicarea complexului de măsuri elaborat de partid, privind modernizarea procesului de învățămînt în contextul exigențelor actuale impuse de dezvoltarea noastră economică.

Este însă evident că asemenea măsuri preconizate în documentele de partid din ultimii ani cum ar fi : generalizarea învățămîntului obligatoriu de 10 ani, creșterea considerabilă a importanței învățămîntului mediu tehnic și economic prin crearea liceelor de specialitate, perfecționarea învățămîntului superior sub aspectul profilului, planurilor și programelor de studii, instituționalizarea unor forme noi de recalificare, policalificare și reciclare, perfecționarea măestriei cadrelor didactice și îmbogățirea continuă a pregătirii lor, în esență orientarea procesului de învățămînt pentru a răspunde necesităților practice ale edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, vor impulsiona considerabil rolul acestuia, atît în procesul creșterii economice, cît și în ridicarea nivelului educațional al întregii populații.

---

1) D. Grindea : Aspecte teoretice și metodologice ale economiei învățămîntului. „Viața economică" nr. 23/1970.

2) Deși există unele elemente de necomparabilitate în datele de mai sus, tendința menționată corespunde realității.

3) Pentru metodologia de calcul și nivelul venitului național vezi lucrarea : „Venitul național în Republica Socialistă România", p. 129, Editura științifică 1967, București.

4) Datele comparative de mai sus, precum și cele ce se vor mai întîlni în cadrul lucrării, în lipsa altor precizări, au fost extrase din „Annuaire international de l'éducation" vol. XXX — 1968 — UNESCO — B.I.E. — Geneva.

5) Ph. Salomon : Théorie économique et stratégie d'enseignement, Paris 1966, p. 144.

6) T. W. Schultz : Investment in Human Capital, „AMERICAN ECONOMIC REVIEW, vol. II, martie 1961.

7) Acad. C. Strumilin : Effectivnost obrazovania V CCCP — Ekonomiceskaia Gazeta, nr. 14/1962 ; Ed. F. Denison The sources of Economic Growth in the United States and the alternatives before us, Comitee for Economic Development January 1962 ; G. W. Bertram ; The Review of Income and Wealth 4/1968, p. 383—384.

O IMPORTANTĂ MANIFESTARE ȘTIINȚIFICĂ A STUDENȚILOR ECONOMIȘTI

ÎNCEPÎND de astăzi și pînă duminică 15 noiembrie a.c. se desfășoară în localul Academiei de Studii Economice, lucrările **Seminarului național al cercurilor științifice studențești** cu tema **Cercetări științifice studențești cu aplicații în practică**, secția Economia producției, Calcul economic și cibernetică economică. La seminar participă studenți din Cluj, Iași, Timișoara, Craiova, Galați și București. În cadrul celor patru subsecții se vor expune circa 70 de comunicări, rod al muncii de cercetare din cercurile științifice studențești. Pentru prima oară, la nivel național, s-a organizat o subsecție pentru Calcul economic și cibernetică economică. Comunicările prezentate tratează probleme privind organizarea și valorificarea fluxului informațional în diferite domenii de activitate, mecanizarea și automatizarea operațiunilor contabile, utilizarea teoriei grafelor în producție, aplicarea metodelor PERT în proiectarea, organizarea și darea în exploatare a centrelor de calcul în unitățile economice, folosirea programării matematice multifuncționale pentru determinarea structurii optime a planurilor de producție, tehnicile econometrice și previzionale folosite în comerț etc.

Multitudinea aspectelor care fac obiectul comunicărilor denotă puterea lor de a sesiza procesele și fenomenele economice și de a propune decizii corespunzătoare perfecționării diferitelor laturi ale relațiilor de producție socialiste. Soluțiile preconizate în diferitele comunicări au o aplicare practică imediată și exprimă aportul tinerilor cercetători la elucidarea multiplelor aspecte ale procesului de edificare a economiei țării noastre.

(Urmare din pag. 17)

lare pot fi constrînse să abandoneze o parte din autonomia lor pentru a se conforma exigențelor interesului general... Intervenția statului devine necesară fie pentru a sprijini un program al sectorului particular, fie pentru a lua inițiativa atunci cînd întreprinderile particulare nu pot acționa"[8]).

Nu este cazul să ne oprim aici asupra disputei dintre avocații și adversarii intervenției statului burghez în economie. Indiferent însă de această polemică, deosebit de semnificativă apare concluzia la care ajunge Raymond Barre în ce privește doctrinele non-intervenției etatiste : „Liberalismul devine o mască sub care interesele economice dominante profită de puterea politică și o folosesc în propriile lor scopuri"[9]).

REALITATEA arată că statul burghez a devenit un factor important al vieții economice în condițiile capitalismului contemporan atît pentru faptul că el însuși este proprietarul nemijlocit al unor capitaluri productive din ce în ce mai însemnate, cît și pentru motivul că el operează în mod curent „în asociere" cu subiecții economici, cu monopolurile și cu firmele capitaliste în genere. Elaborîndu-și politica economică pe baza unor obiective tactice și strategice, statul burghez nu poate asista pasiv la desfășurarea fenomenelor economice, ci va folosi o serie de instrumente de politică economică în vederea atingerii opțiunilor sale. Un prim domeniu de activitate în această privință îl reprezintă acela al legislației economice, care fixează ceea ce în genere a căpătat denumirea de „regulile jocului" : durata legală a zilei de muncă, normele referitoare la fuziuni, falimente etc., procedura contractelor între întreprinderi, ca și între acestea și salariați etc. Totodată, statul intervine în mod direct în activitatea economică prin impozite și cheltuieli publice, politica de credite, fixarea nivelului oficial al dobînzii și al ratei de scont, controlul sau decizia în ce privește emisiunea monetară. De asemenea, în calitatea sa de proprietar de întreprinderi, statul coordonează și finanțează investiții importante, influențînd redistribuirea unei părți mai mult sau mai puțin importante din venitul național. În fine, statul controlează — prin politica veniturilor — nivelul prețurilor, al salariilor și profiturilor, nivelul de folosire a forței de muncă etc.

În condițiile în care sistemul economic capitalist se conforma așa ziselor precepte ale liberalismului, intervenția statului avea un caracter precumpănitor terapeutic, țintind să remedieze dezechilibre manifestate în practică. În momentul de față, acțiunea statului burghez nu mai pornește exclusiv de la considerente conjuncturale, iar viziunea politicii economice nu mai este aceea a unei „vindecări" a bolilor apărute. Tocmai prin aceasta se și deosebește de fapt, acțiunea statului burghez actual de cea a statului capitalist din secolul al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea. Acum, statul burghez își fixează o serie de opțiuni, obiective strategice, pe termen lung, bazate pe sistemul de valori al orînduirii capitaliste, a cărei supraviețuire e considerată a fi sarcina sa supremă.

Între asemenea obiective strategice se pot enumera : asigurarea progresului economic ca funcție a stabilității sociale și a temperării conflictelor din sînul societății ; promovarea creșterii economice ca bază a acumulării de capital ; folosirea forței de muncă ; contracararea deteriorării mediului ambiant (lupta împotriva poluării atmosferei și apelor, supraaglomerării marilor centre urbane, distrugerea mediului natural, inclusiv a peisajului) etc., etc. Promovarea opțiunilor majore se face pe calea elaborării unor politici coerente și unitare, de lungă durată, politica veniturilor, politica antiinflaționistă, politica fiscală, comercială — internă și externă ș.a.m.d.

SERVIND, în fond, interesele grupurilor monopoliste dominante, statul burghez acționează într-un context de compatibilitate a intervenției statului și a puterii economice a monopolurilor. În această privință există, fără îndoială, o deplină convergență a intereselor fundamentale ale statului actual și ale celor mai mari monopoluri. Intervenția etatistă capătă o instituționalizare din ce în ce mai precisă, tinzînd să impună interesele de perspectivă ale monopolurilor și ale socității capitaliste. Între această intervenție și interesele de lungă durată ale monopolurilor poate exista o coincidență

DINAMICA ŞI SEMNIFICAŢIILE COMPOZIŢIEI ORGANICE A CAPITALULUI ÎN PERIOADA ACTUALĂ

PROCESUL ACTUAL al reproducţiei capitaliste, supus influenţei a numeroşi factori, din care nu puţini sînt de dată recentă, păstrează în liniile sale generale elementele, trăsăturile şi tendinţele dezvăluite şi analizate încă de Marx. Caracteristică a unei reproducţii lărgite de tip intensiv, creşterea compoziţiei organice a capitalului joacă şi azi un rol important în procesul creşterii economice, cu largi implicaţii asupra corelaţiilor şi eficienţei producţiei sociale, asupra utilizării forţei de muncă. Analiza făcută de Marx tendinţei obiective de creştere a compoziţiei organice a capitalului i-a permis să desprindă concluzii valoroase referitoare la polarizarea societăţii, la creşterea dimensiunilor şi caracterului social al producţiei, la agravarea contradicţiei fundamentale a capitalismului.

După cum se ştie, compoziţia organică a capitalului defineşte sub dublu aspect — valoric şi material-tehnic — raportul dintre factorii materiali şi cei personali ai producţiei. Marx considera compoziţia organică a capitalului ca fiind o expresie valorică a compoziţiei tehnice a acestuia şi nu admitea ca valabile decît acele modificări din raportul valoric care erau o reflectare a schimbărilor din raportul tehnic. Sub influenţa progresului tehnic şi a creşterii forţei productive a muncii, raportul tehnic se modifica incontinuu ; creşte masa mijloacelor de producţie ce revin pe un muncitor. Creşterea mijloacelor de producţie joacă un dublu rol : „Creşterea unora dintre ele este urmarea productivităţii crescînde a muncii, creşterea altora este condiţia ei... Indiferent însă dacă e condiţie sau urmare, volumul crescînd al mijloacelor de producţie în comparaţie cu forţa de muncă ce le este incorporată este expresia productivităţii crescînde a muncii" [1]). Deosebirea constă doar în aceea că în timp ce creşterea productivităţii muncii influenţează compoziţia organică pe linia obiectelor muncii, mărind raportul capital constant circulant — capital variabil, influenţa compoziţiei organice asupra productivităţii muncii începe cu modificări în volumul şi nivelul tehnic al mijloacelor de muncă în funcţie de care se măreşte şi raportul dintre obiectele muncii şi forţa de muncă. O nouă mişcare de acest fel este posibilă şi determinată numai printr-o nouă încorporare a progresului tehnic-ştiinţific care să mărească gradul de înzestrare tehnică a muncii.

Influenţa progresului tehnic, ca factor determinant al creşterii compoziţiei organice este deosebit de complexă şi variată, în funcţie de tipul de progres tehnic şi de corelaţia lui cu alţi factori ai creşterii economice. În perioada iniţială a industrializării capitaliste, cînd s-a făcut trecerea de la munca manuală la folosirea pe scară largă a maşinilor, progresul tehnic acţiona mai ales în direcţia economisirii muncii vii, imprimînd compoziţiei organice o evoluţie clară — creşteau atît masa cît şi valoarea mijloacelor de producţie în raport cu capitalul variabil utilizat. Astăzi, cînd noile cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii permit economisirea atît a muncii vii cît mai ales a celei materializate, cînd modificările tehnice survin cu o deosebită rapiditate, iar **creşterea randamentului şi eficienţei mijloacelor de muncă întrece cu mult pe aceea a valorii lor**, expresia valorică reflectă doar parţial modificările din structura material-tehnică a factorilor producţiei.

SUB IMPULSUL marilor realizări ştiinţifice-tehnice şi al cerinţelor contemporane ale luptei dintre marile monopoluri, raportul dintre factorii materiali şi cei personali ai producţiei se modifică încontinuu : creşte deosebit de rapid volumul capitalului fix, sporeşte capacitatea productivă a utilajelor, se ridică gradul de înzestrare tehnică şi electroenergetică a muncii şi o dată cu aceasta, sporeşte şi forţa productivă a muncii sociale. În industria prelucrătoare americană — de exemplu — volumul brut al capitalului fix, evaluat în dolari 1958, a crescut din 1945 pînă în 1968 de 2,54 ori. Capitalul fix utilizat a cunoscut, în privinţa capacităţii, creşteri cu mult mai mari decît valoarea lui. Este evident că elementul tehnic se impune pe prim plan ca punct de plecare în analiza compoziţiei organice. Chiar prezentarea evoluţiei capitalului fix în preţuri constante se dovedeşte a fi neconcludentă pentru intervale mari de timp. În prezent, fiecare an aduce pe piaţă noi modele de maşini şi utilaje superioare în privinţa performanţelor tehnice, a consumului de muncă vie sau de materiale. Procedeele prin care se realizează exprimarea în preţurile aceluiaşi an atît a mijloacelor noi cît şi a celor vechi anulează influenţa variaţiilor de preţ, dar nu pot oglindi, în totalitate, deosebirile de ordin calitativ dintre acestea. Pentru perioada 1950—1967 evoluţia valorică a capitalului fix şi a capacităţii acestuia în industria prelucrătoare a S.U.A. se poate vedea din tabelul nr. 1.

Tabel nr. 1

Dinamica capacităţii productive a capitalului fix şi a valorii unităţii de capacitate productivă în industria prelucrătoare a S.U.A. (1950 = 100)

	1955	1960	1931	1962	1963	1964	1965	1966	1967
1. Capacitatea productivă	128,2	158,8	162,3	169,4	175,3	182,3	191,8	204,7	236
2. Valoarea brută a capitalului fix.	122,8	142,8	154,5	148,1	151,0	155,2	161,2	171,1	174,5
3. Valoarea unităţii de capacitate productivă (2:1)	95,8	69,9	89,6	87,4	86,1	85,1	84,2	83,6	74

Calculat după „Statistical Abstract of the United States", 1967, pag. 793 ; 1968, pag. 719 şi „Survey of Current Business", decembrie 1967, pag. 46.

După cum se vede, valoarea pe unitate de capacitate productivă s-a redus în mod constant. La aceasta au contribuit şi schimbările determinate de progresul tehnic în structura tehnologică a capitalului fix. Introducerea în producţie a unor instalaţii complexe de mare randament şi a liniilor automate în locul maşinilor unelte individuale, înlocuirea şi modernizarea utilajului în cadrul aceloraşi clădiri, adoptarea unor soluţii constructive mai eficiente etc. au condus la reducerea permanentă a ponderii clădirilor şi construcţiilor în favoarea părţii active a capitalului fix. Dacă în 1929, în industria prelucrătoare americană, ponderea construcţiilor în totalul capitalului fix era de 61,1% şi a echipamentelor de 38,9%, în 1950 ajung la egalitate, iar în 1968 partea construcţiilor era de 41,4% iar a echipamentelor 58,6%.

Modificări importante au fost înregistrate şi de obiectele muncii. Precizăm complexitatea sporită a materiilor prime naturale derivate cerute de noile procedee tehnologice, creşterea numărului de trepte succesive de prelucrare, în special în industria chimică şi petrochimică, apariţia de materii prime sintetice înlocuitoare. În aceste condiţii, practicarea preţurilor constante prezintă, de asemenea, dificultăţi, datorită, în primul rînd, necomparabilităţii producţiei.

Pe de altă parte creşterea producţiei şi ridicarea nivelului ei ştiinţific-tehnic au impus, o-dată cu mărirea numărului de lucrători şi ridicarea continuă a calificării forţei de muncă, modificări în structura profesională, creşterea ponderii specialiştilor etc. În consecinţă, au sporit cheltuielile cu pregătirea şi calificarea forţei de muncă. Alături de acestea s-au mărit şi alte elemente componente ale preţului forţei de muncă : cheltuielile pentru însuşirea culturii şi artei, pentru întreţinerea sănătăţii ş.a. În aceste condiţii suma salariilor plătite creşte mai repede decît numărul de salariaţi. Astfel în S.U.A., în timp ce numărul salariaţilor din industria prelucrătoare a sporit în perioada 1958—1966 cu 19%, salariile au crescut cu 60%.

Referitor la aceste date, menţionăm că tendinţa de creştere a compoziţiei organice este evidentă şi în expresia valorică deşi diminuată de creşterile pe care le-au cunoscut salariile şi de preţurile constante în care s-a făcut evaluarea capitalului fix, şi care nu reuşesc să exprime — aşa cum am mai arătat — evoluţia capacităţii acestuia.

Dacă nici capitalul fix şi nici materiile prime nu pot fi exprimate fizic prin însumare, acest lucru este posibil pentru forţa de muncă care poate fi exprimată în unităţi naturale, în cazul de faţă în numărul de salariaţi pe an. Faptul că productivitatea muncii este aproape unanim calculată prin raportarea rezultatelor producţiei la numărul forţelor de muncă ne îndreptăţeşte să procedăm în mod analog şi în cazul compoziţiei organice. Se înţelege că acest raport, care compară o mărime valorică cu una naturală, nu este compoziţia organică aşa cum a fost ea definită de Marx — nu este nici compoziţia valorică şi nici tehnică —, este însă o expresie necesară care nu încalcă cu nimic înţelesul categoriei respective, şi în plus, redă mai bine tendinţa reală a compoziţiei organice, exprimă mai bine capacitatea productivă a industriei respective. Acest raport, care arată înzestrarea cu capital a forţei de muncă, a crescut mult mai repede decît compoziţia organică.

Esenţial în creşterea compoziţiei organice, ca factor de determinare a nivelului productivităţii muncii, reliefat în mod deosebit de K.Marx, este creşterea capitalului fix în raport cu forţa de muncă.

lector univ. Ana COJOL
Institutul de Petrol, Gaze şi Geologie

(Continuare în numărul viitor)

1) K. Marx. Fr. Engels, Opere vol. 23. Ed. pol. Buc., 1966, pag. 632.

---

completă, ceea ce nu exclude posibilitatea apariţiei unor divergenţe sau chiar conflicte temporare între stat şi anumite monopoluri. Astfel de cazuri se pot ivi atunci cînd unele monopoluri se orientează exclusiv după interese de moment, străduindu-se să obţină mari profituri imediate, de pildă, de pe urma unei anumite acţiuni, interese care însă primejduiesc ansamblul şi perspectivele intereselor capitalismului monopolist.

Un instrument de tot mai mare importanţă în acest domeniu îl reprezintă planul şi programele economice, propunîndu-şi ţeluri legate de creşterea economică, sporirea venitului naţional global şi pe locuitor, dezvoltarea regională etc.; planurile statului burghez au în vedere tocmai asemenea interese de perspectivă. Convergenţa respectivelor interese era pusă în evidenţă, printre alţii, şi de către J. K. Galbraith : „sistemul industrial modern nu mai este — în mod esenţial — cel al economiei de piaţă. El este planificat — în parte de către marile întreprinderi şi în parte de către statul modern. El trebuie să fie planificat deoarece tehnologia, organizarea modernă nu se pot dezvolta favorabil decît în cadrul stabilităţii, condiţie pe care piaţa nu o poate satisface". Totodată, conştient de limitele planificării în capitalism, el adaugă că statul burghez acţionează prin intermediul planului „nu dintr-o opţiune ideologică, ci din imperativele societăţii industriale" [10]).

Paralel cu acest instrument, statul burghez foloseşte o multitudine de forme instituţionalizate pentru a organiza relaţiile sale cu monopolurile — institute pentru dezvoltarea industriei (I.R.I. în Italia, I.D.I. în Franţa ş.a.), organisme de consultare a marilor monopoluri în problemele dezvoltării de perspectivă (Consiliul social în Franţa etc.).

Scopul unei asemenea multiple reţele instituţionale de coordonare a politicii statului cu monopolurile este acela de a evita conflictele posibile şi evitabile — consultări cu guvernul atunci cînd monopolurile intenţionează să sporească preţurile sau salariile (sub ameninţarea unei greve generalizate de exemplu), sau cînd mari monopoluri sînt în pragul unor fuziuni ce afectează interese strategice, militare ale ţării (afacerea calculatoarelor franceze, de pildă) ş.a.m.d. Astfel de conflicte se pot ivi în cursul aplicării legislaţiei anti-trust, a politicii fiscale (cote de impozite, socotite ca excesive de către monopoluri), a politicii valutare externe (de exemplu restricţii la exportul de capital etc.).

Este însă, neîndoios, că nota dominantă din realaţiile monopolului-stat nu este aceea a conflictelor reale şi potenţiale, ci cea a împletirii lor strînse în vederea realizării opţiunilor majore ale capitalismului contemporan. În condiţiile capitalismului, puterea economică a monopolurilor domină şi conduce puterea politică, statul. Acest lucru îl afirmă în mod deschis Adolf A. Berle şi Gardiner Means în cartea lor „The Modern Corporation and Private Property" : „o societate în care producţia este guvernată de forţe economice oarbe a fost înlocuită cu cea în care producţia se află sub controlul ultimativ al unei minorităţi de persoane" [11]). Afirmaţia este cu atît mai interesantă cu cît aparţine lui A. Berle, unul din „părinţii" teoriei despre „revoluţia" tehnocratică, după care capitalismul ar fi fost înlocuit cu o societate a managerilor salariaţi. Iar J. M. Albertini exprimă situaţia existentă într-un mod şi mai direct : „puterea rămîne în mîinile unei minorităţi care a acaparat-o şi care se ascunde în spatele alibiului proprietăţii... Statul intervine, dar puterea economică particulară rămîne preponderentă" [12]).

De aceea, orice cercetare obiectivă a funcţiilor economice ale statului burghez actual duce la concluzia inconsistenţei teoriei referitoare la „independenţa" statului burghez faţă de monopoluri. De aceea este importantă punerea în lumină a modurilor şi sensurilor în care are loc participarea monopolurilor la elaborarea şi aplicarea deciziilor de politică economică în ţările occidentale. Este ceea ce ne propunem într-un viitor articol.

NOTE

1) Robert A. Solo, Economic Organization and Social Systems. The Bobbs-Merrill Co., Inc., Indianopolis, New York, Kansas City, 1967, pag. 14—15.

2) J. M. Albertini Du capitalisme au neocapitalisme. In „Economie et Humanisme", nr. 190, noiembrie — decembrie, 1969, p. 6.

3) Raymond Barre, Economie politque. Paris Presse Universitaire Française, vol. I, 1963, p. 120.

4) La puissance économique au regard de la loi. In „L'Observateur de l'O.C.D.E.", nr. 43, decembrie 1969, p. 16.

5) Léon Dubois. Le „Conglomerat" — danger ou renouveau pour l'économie libre ? In „Industrie", nr. 12, decembrie 1969, p. 829.

6) R. L. Heilbron, The Making of Economic Society. Prentice — Hall, Inc., Englowood Cliffs, New Jersey, 1962, p. 122—124. Caracteristică pentru optica americană despre legislaţia antitrust este lucrarea lui A. D. Neale, The Policy Content of Anti-Trust. In „Monopoly and Competition", Selected Readings, edited by Alex Hunter, Penguin Books, 1969, p. 202 ş.u.

7) K. Schmidt — Luders, La politique industrielle. In „L' Observateur de l'O.C.D.E.", nr. 43, decembrie 1969, p. 15.

8) Louis Camu, Pouvoirs publics et entreprises privées. In „Industrie", nr. 1, 1969, p. 86.

9) Raymond Barre, Economie politique. Paris, P.U.F., vol. I, 1963, p. 121.

10) J. K. Galbraith. La nouvel état industriel. In „Problémes économiques", nr. 1150,15 ianuarie 1970, pag. 14 şi 15.

11) Citat de R. L. Heilbroner, The Making of Economic Society. Prentice Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1962, p. 125.

12) J. M. Albertini, Du capitalisme au neocapitalisme. In „Economie et Humanisme", nr. 190, noiembrie — decembrie 1969, p. 16 şi 17.

R. P. POLONĂ

ORIENTĂRI FUNDAMENTALE ÎN INDUSTRIE ȘI COMERȚ EXTERIOR

INDUSTRIA polonează a înregistrat progrese impresionante în anii puterii populare. Pînă în 1969 producția ei a crescut de 7 ori față de nivelul din 1950, cu un ritm mediu anual de 9,7%. La baza acestor realizări se află în primul rînd trecerea la economia socialistă planificată, datorită căreia — o dată cu creșterea continuă a volumului producției industriale — s-a realizat și profunda ei transformare structurală, în direcția utilizării tot mai eficiente a resurselor materiale și de muncă ale țării, precum și în direcția participării sporite la diviziunea internațională a muncii.

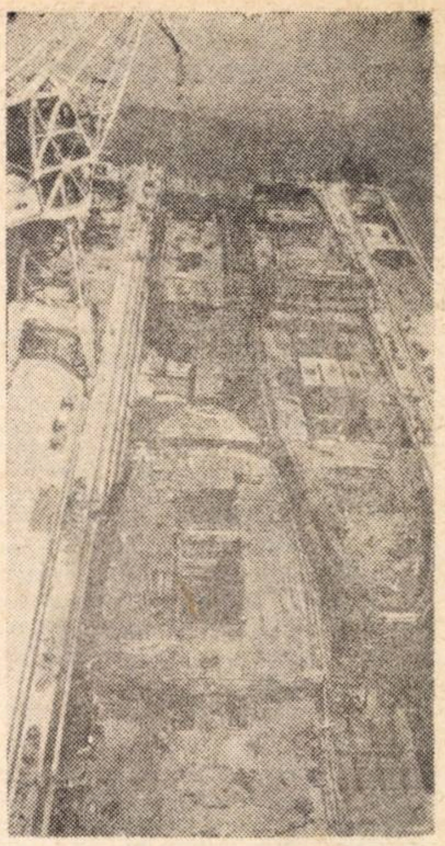

Construcțiile de nave — o ramură dinamică a industriei poloneze

Pentru creșterea industriei s-a pus un accent mare pe dezvoltarea bazei proprii de materii prime. Evoluția producției industriei extractive este o mărturie în acest sens. Față de anul 1950, în 1968 s-a extras de circa 4,5 ori mai mult minereu de fier, de 2,5 ori mai mult minereu de zinc-plumb, de aproape două ori mai multă huilă, de circa 6 ori mai mult lignit etc. Acest fapt a favorizat dezvoltarea accelerată a producției energetice (de 7,54 ori, în aceeași perioadă), celei a metalurgiei feroase (de 4,71 ori) și a metalurgiei neferoase (de 4,55 ori).

Paralel cu dezvoltarea bazei energetice și de materii prime, evoluția structurală a industriei poloneze înregistrează trecerea treptată pe primul plan (ca pondere) a ramurilor producătoare de mijloace de producție și, înainte de toate, a construcției de mașini. În 1950, în cadrul industriei predominau ramurile producătoare de bunuri de consum, care dădeau circa 50% din totalul producției globale, cea mai puternică ramură fiind industria alimentară (cu 32,7%). În 1968, industria alimentară — cu toate că și-a sporit de 2,89 ori producția față de 1950 — nu mai reprezenta decît 17,2% din totalul producției industriale globale, iar ponderea totală a ramurilor producătoare de bunuri de consum a scăzut la aproximativ 30%. În aceeași perioadă se remarcă și creșterea mai accelerată a ramurilor industriei prelucrătoare în raport cu cele extractive. Astfel extracția de combustibili — cea mai importantă ramură a industriei extractive poloneze — care avea în 1950 o pondere de 16,4% în totalul industriei, a rămas cu numai 7,7% în 1968, deși în această perioadă ea și-a sporit volumul absolut al producției de 2,68 ori.

În cursul deceniului actual și mai ales din 1965, ramurile determinante pentru progresul tehnic au înregistrat mari salturi, depășind de 2—4 ori ritmul mediu de creștere al producției industriale globale. Acesta este efectul aplicării consecvente a ceea ce în literatura poloneză se numește dezvoltarea intensiv — selectivă, potrivit căreia — după crearea ramurilor de bază ale unei industrii moderne (energetica, metalurgia, extracția de minereuri, construcția de mașini grele) — este necesar ca eforturile să fie concentrate asupra ramurilor purtătoare ale progresului tehnic, pe baza unei selecții atente a produselor și tehnologiilor de viitor.

Efectele concrete ale acestei noi orientări, în structura industriei poloneze sînt, pe de o parte, creșterea impetuoasă a producției acelor utilaje care joacă un rol important în condițiile progresului tehnic contemporan, pe de altă parte — apariția recentă a unor ramuri noi. Din prima categorie, se remarcă în primul rînd creșterea de circa 8 ori a producției de mașini unelte pentru prelucrarea metalelor, de peste 8 ori a producției de utilaje pentru industria chimică, de peste 13 ori a producției de motoare electrice rotative, de circa 5 ori a producției de acid sulfuric și de sodă calcinată etc. (toate în 1968 față de 1950), iar din a doua categorie — apariția recentă a producției de echipament pentru reglarea și controlul automat al producției, a producției de calculatoare electronice, de televizoare, magnetofoane, frigidere, turisme ș.a. Și în alte ramuri ale industriei poloneze schimbările de structură arată aceeași orientare — spre tipurile și sortimentele care corespund tendințelor actuale ale progresului tehnic sau care asigură o mai mare eficiență sub raport valoric pe piață.

Transformările structurale ale industriei poloneze reflectă, mai ales în ultima perioadă, preocuparea de valorificare superioară a rezervelor interne de muncă și a resurselor naturale ale țării. În cadrul fiecărei ramuri industriale creșterea cea mai accelerată o înregistrează, de regulă, produsele cu un grad mai înalt de prelucrare. În industria electrotehnică, de pildă, producția globală a ramurii a crescut, în anii 1965—1968, cu 42%, pe cînd producția de echipament electric de

Tabelul 1

	Anii 1950—1960 (1950=100)	Anii 1960—1969 (1960=100)
Venitul național	211	169
Producția industrială globală	338	209
Volumul comerțului exterior	200	236

Sursa : Petit annuaire statistique de la Pologne — 1970.

reglare automată și control a crescut cu circa 90%, iar cea de calculatoare electronice cu circa 75%. În industria lemnului producția de cherestea — un semifabricat de tradiție în industria poloneză — a crescut în acești ani cu circa 6%, pe cînd producția unor produse finite, ca mobila sau plăcile fibrolemnoase, a crescut cu circa 24 și, respectiv 30%.

Dezvoltarea dinamică și transformările în acord cu cerințele progresului tehnic au adus astăzi industria poloneză la o structură apropiată de cea a țărilor avansate și la o capacitate de producție ridicată. Construcția de mașini și industria chimică dau împreună circa 40% din întreaga producție industrială globală. Pe această bază producția pe locuitor în Polonia a marcat creșteri mari, la multe produse depășind media mondială. Astfel în 1968, Polonia producea pe locuitor 1719 kWh energie electrică, 3982 kg huilă, 203 kg fontă, 341 kg oțel, 1263 kg cauciuc sintetic, 52 kg zahăr etc.

Potrivit sarcinilor de perspectivă trasate de cel de al V-lea Congres al P.M.U.P., principala direcție în dezvoltarea industriei poloneze, pînă în 1975, va continua să fie accelerarea creșterii acelor ramuri care determină progresul tehnic în întreaga economie. Ca urmare, se va extinde cu precădere producția acelor sortimente de mașini și articole electrotehnice și electronice, care au o importanță hotărîtoare pentru modernizarea economiei și pentru dezvoltarea unui export rentabil. Astfel, de pildă, vor interveni schimbări în structura sortimentului de mașini-unelte, intensificîndu-se producția de strunguri automate, freze automate, mașini de alezat, mașini-unelte cu comandă numerică, în general producția de tipuri cu performanțe superioare. Ponderea unor astfel de mașini-unelte va crește de la 15% în 1968 la 50% în 1975.

CREȘTEREA susținută a producției industriale, împreună cu modernizarea structurii sale, au permis economiei poloneze să participe într-o măsură mai mare la diviziunea internațională a muncii ; în ultimul deceniu volumul comerțului exterior a crescut mai repede decît venitul național, precum și decît producția industrială globală, spre deosebire de deceniul precedent, cînd raportul este invers (vezi tabelul alăturat).

În 1968, Polonia întreținea relații comerciale cu 157 țări, față de 149 în 1965 și 135 în 1960. Principalul partener este Uniunea Sovietică, cu o pondere de aproximativ 36% din volumul total al schimburilor.

⟶

R. P. D. COREEANĂ

NOI SUCCESE

● 2000 de întreprinderi în industria locală

ÎN ANUL 1969, valoarea globală a producției în industria locală a crescut de 6,3 ori comparativ cu 1958, cînd a fost lansată acțiunea de dezvoltare a industriei locale în întreaga țară. În prezent cele 2000 de întreprinderi ale industriei locale dotate cu echipamente moderne, avînd cadre de conducere și tehnice competente, produc un volum de articole de larg consum egal cu cel produs de industria de subordonare centrală.

● Pentru rodnicia ogoarelor

ÎN Coreea populară se acordă o mare atenție sporirii producției de îngrășăminte. În prezent, la fiecare hectar de teren arabil revin 500 kg. de îngrășăminte. În 1969, întreprinderile chimice au sporit livrările de îngrășăminte minerale pentru agricultură. Cele mai bune succese le-au obținut întreprinderile din regiunea de est a țării, care este denumită centrul producției chimice. La Combinatul de la Hunnan și la alte uzine au fost date în producție noi capacități și au fost efectuate lucrări de reconstrucție tehnică. In ultimii ani, în această regiune s-au construit întreprinderi producătoare de îngrășăminte și substanțe insectofungicide.

● Industria ușoară în avînt

ÎN ULTIMII 10 ani, producția de bunuri de larg consum a R.P.D. Coreene a cunoscut o dezvoltare accelerată. Au fost construite mari întreprinderi ale industriei ușoare, iar industria locală și-a sporit producția, satisfăcînd în prezent jumătate din nevoile de bunuri de larg consum ale țării.

Potrivit datelor furnizate de revista „Comerțul exterior", în anul care a trecut volumul exportului de mărfuri ale industriei ușoare a crescut de 11 ori în comparație cu anul 1960.

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

● U.R.S.S. — Canada

Comerțul dintre U.R.S.S. și Canada, arată revista **Les Nouvelles de Moscou** se bazează pe acordul comercial pe trei ani, încheiat în 1956 și reînnoit ultima oară în februarie 1970. Cele două țări beneficiază de pe urma schimburilor științifice și tehnice, a schimbului de experiență în domeniul industriei, al agriculturii, al valorificării regiunilor nordice etc. În cursul ultimilor ani, au fost încheiate sau reînnoite acorduri între Comitetul de stat pentru știință și tehnică al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. și Ministerul minelor, energiei și resurselor miniere al Canadei ; între Comitetul de stat pentru utilizarea energiei atomice al U.R.S.S. și organizația „Atomic Energy of Canada" ; între Academia de Științe a U.R.S.S. și Consiliul de cercetare al Canadei ; între Comitetul de stat pentru televiziune și radiodifuziune al U.R.S.S. și C.B.C. din Canada ; între mai multe universități sovietice și canadiene.

● Cooperare cehoslovaco-franceză

Andrej Barcak, ministrul comerțului exterior al R.S. Cehoslovace, a făcut, la invitația lui Valéry Giscard d'Estaing, ministrul francez al economiei și finanțelor, o vizită oficială în Franța. Într-un interviu acordat agenției CTK la întoarcerea sa la Praga, Andrej Barcak a arătat că schimbul reciproc de mărfuri dintre Cehoslovacia și Franța a înregistrat o creștere substanțială și că există condiții reale pentru ca prevederile cuprinse în acordul pe termen lung să fie realizate. Scopul principal al discuțiilor de la Paris, a spus el, l-a constituit analizarea rezultatelor obținute pînă în prezent în îndeplinirea acordului pe 1970—1974 și a posibilităților de colaborare și cooperare în producție cu unele întreprinderi și bănci franceze interesate.

● R. P. Bulgaria — Norvegia

Volumul schimburilor comerciale bulgaro- norvegiene a crescut de peste 8 ori în ultimul deceniu — informează agenția B.T.A. În 1969 el s-a ridicat la 6,6 milioane de dolari, iar în decursul primelor șapte luni ale acestui an — la 2,2 milioane de dolari. Exportul bulgar în Norvegia se bucură de înlesniri la majoritatea capitolelor, cu excepția articolelor textile și a unor produse agricole (din motive sezoniere). Bulgaria livrează îndeosebi produse agricole, articole din piele și textile. În 1969 au fost livrate pentru prima oară vase maritime construite în Bulgaria (pentru transportul petrolului și altor mărfuri) și sînt prevăzute negocieri pentru construirea altor nave. La rîndul ei, Norvegia furnizează nave și instalații pentru nave, diferite sorturi de hîrtie, chimicale, medicamente, ulei de pește, echipament sportiv și unelte de pescuit.

în același timp, forța crescîndă a industriei poloneze a creat condiții pentru lichidarea treptată a deficitului balanței comerciale, datorită evoluției mai rapide a exportului decît a importului. Ponderea produselor industriale în export (exclusiv cele ale industriei extractive) a progresat de la 38,1% în 1960 % la 53% în 1968, an în care balanța comercială a Poloniei a devenit excedentară. Principala contribuție a adus-o aici industria prelucrătoare, în primul rînd construcția de mașini care în 1968 a ajuns să dea 37% din valoarea exportului (față de 28% în 1960 și numai 7,8% în 1950).

O pondere sporită în structura exportului au și bunurile industriale de consum — circa 16% în 1968, față de 10,5% în 1960. Paralel cu creșterea ponderii industriei prelucrătoare scade simțitor partea industriei extractive și cea a produselor agricole și alimentare. În 1950, aceste ramuri dădeau împreună 68,2% din volumul exportului, zece ani mai tîrziu partea lor era de 53,9%, iar în 1968 au contribuit cu numai 49% din export. Astfel industrializarea socialistă a permis economiei poloneze să-și amelioreze continuu structura exportului, în sensul reducerii ponderii materiilor prime și produselor cu grad redus de prelucrare, în favoarea produselor care încorporează mai multă muncă și au un nivel de tehnicitate mai ridicat. Merită subliniată, în acest sens, creșterea ponderii exporturilor de mașini-unelte, de instalații electrice și electrotehnice etc., concomitent cu scăderea ponderii exporturilor de material rulant și de vase maritime — produse cu mare consum de metal. În structura exporturilor de materiale și materii prime se reduce ponderea minereurilor, combustibililor, metalelor brute și materiilor prime vegetale și animale, mărindu-se în schimb greutatea specifică a produselor chimice, care au un grad mai ridicat de prelucrare.

Efecte importante ale procesului de industrializare se remarcă și în structura importului. Ponderea cea mai importantă o dețin aici materiile prime, materialele și combustibilii, cu 47,1% (1968), dar progresele industriei extractive au determinat scăderea acestei ponderi, care în 1961 era de 51,5%. Se înregistrează scăderi sau relativă stagnare (creșteri lente, mult sub media întregului import) la importurile de zinc, cupru, cărbuni cocsificabili, produse petroliere, minereu de mangan, minereu de fier, ș.a. la importul unor categorii de bunuri de consum (fibre artificiale și sintetice, încălțăminte, televizoare, turisme etc.).

Dar schimbările cele mai remarcabile s-au produs în domeniul importurilor de mașini. Nevoile de echipare a industriei poloneze, în condițiile progresului tehnic contemporan, au determinat creșterea importurilor de mașini într-un ritm mai accelerat decît cel al tuturor celorlalte importuri: de 2,42 ori din 1960 pînă în 1968 față de 2,02 ori pe ansamblul importului. Ca urmare, ponderea importurilor de mașini în structura importului a urcat de la 27,1% în 1960 la 35,9% în 1968.

În anul 1950 exportul de mașini al R. P. Polone acoperea numai 22% din valoarea importurilor corespunzătoare; în 1968 s-a realizat primul excedent de balanță la acest post de mare semnificație economică.

Capacitatea de producție crescîndă a industriei poloneze creează largi posibilități de cooperare economică pe plan internațional. Îndeosebi industriile electronică-electrotehnică, de mașini agricole, de mașini-unelte, de instalații de automatizare, de aparatură de măsură și control promovează forme variate de colaborare bi și multilaterală, reciproc avantajoasă, se orientează spre introducerea de produse noi și spre amplificarea seriilor de produse existente. Industria extractivă, oferă și ea un cadru favorabil operațiunilor de cooperare bazate pe prelucrarea unor materii prime, ca sulf, cărbune, oxid de aluminiu etc. În domeniul cooperării științifice, este semnificativ faptul că în 1969 Polonia aplica 35 acorduri de cooperare științifică și culturală semnate cu țări socialiste, țări capitaliste industrializate și țări în curs de dezvoltare.

Schimburile de mărfuri româno-poloneze evoluează pe o linie ascendentă. În 1969, ele s-au ridicat la circa 777,5 milioane de lei valută ceea ce reprezintă de aproape trei ori volumul schimburilor din 1960. Prevederile acordului comercial pe perioada 1966—1970 au fost an de an depășite, protocoalele comerciale semnate anual prevăzînd, de regulă, nivele de schimburi superioare celor din acord. Instrumentele de cooperare economică și tehnico-științifică semnate în luna octombrie a.c., în domeniul industriei ușoare, construcțiilor și materialelor de construcții sînt o mărturie vie a posibilităților care există pentru dezvoltarea și intensificarea în continuare a relațiilor economice dintre România și Polonia.

Convorbirile purtate cu ocazia vizitei delegației de partid și guvernamentale a R. P. Polone în țara noastră, documentele semnate cu această ocazie atestă dorința comună de a extinde colaborarea și cooperarea multilaterală, de a adînci prietenia dintre cele două popoare.

Virgil POPESCU
I.C.E.

INVESTIȚII BUMERANG

NELINIȘTITE de accentuarea perpetuă a decalajului dintre „dezvoltați" și „subdezvoltați", țările lumii a treia sînt intens preocupate de lichidarea consecințelor handicapului lor economic și social. În diferite organisme internaționale, în cercurile politice și economice, precum și în paginile presei din aceste țări se desfășoară ample dezbateri în legătură cu modalitățile soluționării dificilelor probleme care le stau în față. Pe lîngă diferitele aspecte ale inechităților din relațiile economice internaționale, ale eficienței sau ineficienței ajutorului străin acordat țărilor în curs de dezvoltare, una din temele asupra cărora sînt concentrate în mod deosebit aceste dezbateri este cea a investițiilor străine. Opiniile, desigur, diferă în această privință — de la aprobarea lor necondiționată pînă la respingerea lor nediferențiată. Majoritatea părerilor converg însă spre relevarea utilității acestor investiții atunci cînd se ține seama de interesele și nevoile reale ale statelor „recipiente", cînd se bazează pe avantaj reciproc. Dar, din nefericire, asemenea „îmbinări ideale" sînt rare, numeroase exemple demonstrînd că investițiile marilor monopoluri în statele în curs de dezvoltare accentuează exploatarea acestora din urmă.

După cum reiese din datele publicate de **Survey of Current Business**, profiturile pe care le obțin firmele americane de pe urma investițiilor în țările lumii a treia sînt mai ridicate decît cele realizate în alte părți ale lumii. Astfel, dacă în 1967 societățile americane au obținut un profit net de 2 446 milioane dolari de pe urma investițiilor din Europa occidentală și Canada, care s-au ridicat la 36 miliarde, în țările Asiei, Africii și Americii Latine ele au realizat un profit de 2479 milioane dolari, deși investițiile lor au fost de 2,3 ori mai mici.

Exemplul Africii este caracteristic din acest punct de vedere. Dacă în Africa se concentrează numai 4% din totalul investițiilor monopolurilor din S.U.A. peste hotare, în schimb cota parte a profiturilor obținute pe acest continent este de aproape 10%. Potrivit statisticilor inserate în **International Commerce**, rata medie a profitului de pe urma investițiilor americane în Africa a fost în anii 1966 și 1967 de 21%, adică dublă față de alte regiuni ale lumii (10%). În 1968, această rată s-a ridicat la 25,1% — beneficiile realizate fiind de 671 milioane dolari, cu 150 milioane dolari mai mult decît în 1967, obținîndu-se astfel o creștere de 60% într-un an.

Cum se obțin asemenea profituri? — se întreabă revista **Jeune Afrique** într-un articol intitulat sugestiv „Lumea a treia ajută America". Răspunsul se află în petrolul, minele, materiile prime și mîna de lucru a țărilor Africii, Asiei și Americii Latine. „Abundența de rezerve și de mînă de lucru în țările subdezvoltate — scrie revista amintită — constituie un puternic pol de atracție pentru capitalurile străine care realizează profituri enorme practicînd salarii scăzute. De exemplu, salariul unui muncitor petrolist din Venezuela nu reprezintă decît a 5-a parte din cel al omologului său american. Minerii chilieni, care lucrează pentru societatea Kennecott, sînt remunerați de 8 ori mai puțin decît cei care lucrează pentru aceeași societate în S.U.A."

Fenomenul cel mai îngrijorător și dăunător rezidă însă în expatrierea acestor profituri, care iau drumul seifurilor din Wall Street. Datele statistice arată că filialele americane au repatriat în ultimii ani 88% și, respectiv, 71% din beneficiile realizate în America Latină și în celelalte zone ale lumii a treia. (Peste 90% din profiturile provenite din exploatarea petrolului latino-american și african au fost repatriate în S.U.A.). În schimb, Statele Unite n-au repatriat decît 60—65% din profiturile realizate în Europa Occidentală și Canada. Din tabelul alăturat, întocmit de **Documentation Française** rezultă concludent că **volumul profiturilor repatriate de societățile americane care operează în țările in curs de dezvoltare depășește net pe cel al capitalurilor investite.** Astfel, pierderile suferite de balanțele de plăți ale țărilor Americii Latine, Asiei și Africii de pe urma investițiilor americane între anii 1955 și 1966 se ridică la aproape 15 miliarde dolari (rubricile 3+4). Cu alte cuvinte, țările în curs de dezvoltare suportă și povara ameliorării balanței de plăți a ... S.U.A. Prețul acestor inechități este spolierea bogățiilor naționale care continuă să rămînă inaccesibile popoarelor lor.

Transferuri de capitaluri și de profituri de către societățile americane (1955—1966)

	1. Europa occid.	2. Canada	3. America Latină	4. Asia, Africa și altele
Investiții de capital S.U.A. în:	9715	5925	3790	4025
Profituri repatriate în S.U.A.	5630	5505	10415	12105
Sold pe regiuni:	+4085	+420	—6625	—8080

N. M.

Consfătuire internațională la Budapesta privind

DIRECȚIILE ACTUALE ALE PERFECȚIONĂRII ACTIVITĂȚII CASELOR DE ECONOMII

DE CURÎND s-au încheiat la Budapesta lucrările unei consfătuiri organizate din inițiativa caselor de economii din R.P. Ungară și R.S. Cehoslovacă, la care au participat, de asemenea, conducători și specialiști ai caselor de economii din R.P. Bulgaria, R.D. Germană, R.P. Polonă, R.S. România și U.R.S.S. În cadrul consfătuirii s-a realizat un util schimb de păreri privitor la cele mai actuale probleme care preocupă casele de economii din țările participante. Discuțiile s-au purtat îndeosebi în jurul a două teme: „sarcinile și perspectivele caselor de economii în economia socialistă" și „mecanizarea lucrărilor și sarcinile automatizării la casele de economii".

Din lucrările consfătuirii a rezultat cu prisosință rolul crescînd al caselor de economii, contribuția acestora la realizarea sarcinilor complexe ce stau în fața economiei socialiste, atît pe linia mobilizării disponibilităților bănești ale populației în scopul folosirii lor pentru satisfacerea nevoilor crescînde ale economiei, cît și pe linia deservirii bancare și a influențării circulației bănești. Totodată, s-au evidențiat acele laturi ale activității caselor de economii care deservesc într-o măsură sporită pe cetățeni în calitatea lor de creditori (păstrarea disponibilităților bănești la casele de economii) sau de debitori (solicitarea de împrumuturi de la casele de economii).

În activitatea caselor de economii din țările socialiste a apărut și se dezvoltă în ritm rapid tendința folosirii disponibilităților bănești atrase de la populație pentru acordarea de împrumuturi către populație. Se tinde ca întreaga creștere de sold realizată să se acorde sub formă de împrumut populației. Obiectivele creditării populației de către casele de economii sînt multiple și în continuă diversificare. Ponderea cea mai mare o au creditele pentru construirea de locuințe proprietate personală.

În același timp, în activitatea de creditare a caselor de economii se conturează tot mai mult tendința acordării de credite unor întreprinderi, instituții, organizații obștești și îndeosebi organelor locale ale puterii de stat pentru dezvoltarea gospodăriei locale și satisfacerea altor necesități.

O altă tendință în dezvoltarea activității caselor de economii din țările socialiste privește deservirea bancară multilaterală a populației, a întreprinderilor și organizațiilor economice și obștești. Casele de economii, ca bănci reprezentative ale populației, efectuează — pentru aceasta și în numele ei — decontarea costului serviciilor pe care întreprinderile, instituțiile și organizațiile le prestează în favoarea populației. În acest scop o dezvoltare largă a început să capete în unele țări socialiste cecul giro, instrument de încasare și de plată în sistemul caselor de economii. Avantajele pe care le prezintă pentru populație această latură a activității caselor de economii, îndeosebi efectuarea operativă și la timp a diverselor plăți și scutirea cetățenilor de a se deplasa la unitățile prestatoare de servicii, explică amploarea ei crescîndă. De asemenea, casele de economii devin tot mai mult instituții de deservire bancară pentru întreprinderile și organizațiile din localitățile în care nu există unități bancare specializate.

Dezvoltarea în direcțiile arătate a activității caselor de economii, multiplele relații pe care acestea le au cu populația, rolul pe care îl joacă în gospodărirea bugetelor familiale au confirmat tot mai mult caracterul acestora de „bancă populară".

Cuprinzînd masele largi ale populației și efectuînd o gamă foarte variată de operațiuni active și pasive, casele de economii înregistrează și prelucrează anual sute de milioane de operații. Chiar și în țări cu o populație restrînsă ele au milioane de conturi, depășind cu mult numărul conturilor și al operațiilor pe care le efectuează unele bănci specializate. Deoarece efectuarea operațiilor amintite și prelucrarea datelor necesită un consum mare de forță de muncă, consum care sporește în ritm rapid de la an la an, rezultă cu prisosință că mecanizarea și automatizarea operațiilor este una din sarcinile cele mai acute ale caselor de economii. Folosirea în acest scop a agregatelor electronice de mare productivitate constituie în unele țări socialiste o realitate, iar în altele o problemă în curs de rezolvare. S-a ajuns la concluzia că, paralel cu aceasta, în viitor va fi rentabilă și necesară folosirea mecanizării mici și mijlocii în cadrul unităților cu operații puține.

Automatizarea operațiilor la casele de economii ridică însă o serie de probleme la care trebuie găsite soluții și de rezolvarea cărora depinde în ultima instanță eficiența folosirii agregatelor electronice. În primul rînd este vorba de rezolvarea contradicției care apare între asigurarea bunei deserviri a depunătorilor și folosirea mașinilor electronice. Este știut că mașina electronică presupune o centralizare mare a operațiilor, a evidenței contabile și analitice, centralizare care — în majoritatea cazurilor — depășește granițele unui oraș, mergînd pînă la centralizarea pe țară. În aceste condiții se limitează posibilitatea confruntării operative a soldurilor din fișele de cont în cazul solicitării restituirilor și apar dificultăți legate de transportul documentelor uneori la distanțe foarte mari, pînă la localitatea de prelucrare. De asemenea, folosirea electronicii în activitatea caselor de economii presupune descentralizarea posibilității de efectuare a operațiilor pe libretele de economii la orice unitate din țară, descentralizare care atrage după sine o altă serie de greutăți.

Aceste probleme sînt de strictă actualitate și preocupă pe specialiștii din țările socialiste, urmărindu-se ca folosirea agregatelor electronice în activitatea caselor de economii să ducă, în ultimă instanță, la îmbunătățirea radicală a deservirii depunătorilor.

Consfătuirea nu a adoptat măsuri sau hotărîri, nu a dat nici „rețete" care să fie aplicate de o casă de economii sau alta, ci a contribuit la efectuarea unui schimb de experiență, urmînd ca organele corespunzătoare din fiecare țară să fructifice experiența altor țări în funcție de condițiile concrete ale țării respective.

Eugen IONESCU

MODIFICĂRI STRUCTURALE ÎN ECONOMIA POSTBELICĂ A JAPONIEI

CUNOAŞTEREA PROCESULUI DE CREŞTERE a unei economii naţionale presupune şi analiza modificărilor ei structurale. Japonia, cunoscută în perioada postbelică, ca de altfel în întreaga istorie economică a lumii din ultimii o sută de ani, ca expresie a mutaţiilor rapide, oferă din punctul de vedere al schimbărilor structurale, un obiect de cercetare adecvat.

Discuţia modificărilor structurale implică o abordare complexă atît sincronică cît şi diacronică a sistemului de structură economică. Pornind de la premisa că structura economiei naţionale este imaginea sintetică a diviziunii sociale a muncii, ne vom opri la două aspecte, după părerea noastră, esenţiale pentru caracterizarea modificărilor structurii economice : analiza modului de alcătuire a economiei naţionale după participarea diferitelor ramuri la venitul naţional total ; studierea repartiţiei forţei de muncă între diversele compartimente economice.

Se înţelege că elementul temporalităţii este axul principal al analizei noastre.

ÎN VEDEREA prezentării unei sinteze a structurii economice a Japoniei şi a modificării ei în perioada postbelică am combinat cele două instrumente analitice. Rezultatele sînt înfăţişate în tabelul nr. 1.

Comparînd modelul structurii economice din cele două serii de ani, constatăm că în anii imediat postbelici situaţia Japoniei nu diferea prea mult de aceea care există actualmente în unele dintre ţările în curs de dezvoltare şi că majoritatea particularităţilor structurii ei economice actuale s-au dezvoltat după această primă perioadă analizată. Actualmente, structura economică a Japoniei este similară cu cea existentă în alte ţări capitaliste dezvoltate, păstrîndu-şi unele particularităţi mai vechi mai ales în ceea ce priveşte ocupaţia.

Datele tabelului nr. 1 conturează o serie de modificări importante în crearea produsului intern net şi în primul rînd o tendinţă puternică de declin a părţii agriculturii şi a celorlalte ramuri de activitate legate mai mult sau mai puţin de mediul natural (silvicultură şi pescuit) ; o tendinţă de creştere a ponderilor activităţilor industriale, a industriei prelucrătoare, a construcţiilor ; o creştere importantă a greutăţii specifice a activităţilor de servicii datorită îndeosebi creşterii participării sectorului de comerţ, finanţe, asigurări etc.

Comparînd intensităţile celor două tendinţe contrarii, constatăm că tendinţa de creştere a fiecăruia dintre cele două sectoare — de activităţi industriale — 1,1 ori şi de servicii — 1,2 ori — nu a fost atît de puternică, precum a fost cea de declin a sectorului de activităţi agricole — 2,4 ori.

Sinteza acestor modificări este dată de **tendinţa de micşorare a contribuţiei sectorului producător de bunuri în favoarea majorării participării sectorului de servicii**, tendinţă care pare că a depăşit, încă din anii 1950, stadiul de egalizare a participării la crearea produsului intern net a acestor două mari ansambluri de activitate economică.

Analiza noastră de mai sus cere şi următoarea subliniere : în perioada analizată de noi, nici una dintre ramuri şi nici unul dintre sectoare nu au înregistrat în termeni absoluţi, un regres al producţiei sale. Fiecare sector în parte a avut în 1967 o producţie, exprimată valoric, mult mai mare decît cea din toţi anii precedenţi. Diferenţa de ritm între creşterile diverselor activităţi economice este întradevăr hotărîtoare şi constituie indicatorul structural al creşterii economice.

De-a lungul celor 20 de ani postbelici şi în cadrul ocupaţiei forţei de muncă au avut loc schimbări importante, de dimensiuni mai mici decît cele constatate în cadrul indicatorului valoric, dar toate în acelaşi sens : declinul rapid al părţii din forţa de muncă totală afectată agriculturii şi sectorului primar în general. În primii ani de după război, populaţia ocupată în activităţile agricole se extinsese, în raport cu ultimii ani antebelici, din cauza numărului mare de repatriaţi şi, în general, datorită stării economice precare. Începînd cu 1951 — pe măsura desfăşurării refacerii economice — această tendinţă nu numai că este stăvilită, dar ea se transformă într-o tendinţă de descreştere rapidă şi continuă a numărului celor ocupaţi în agricultură, în silvicultură şi pescuit.

Scăderi absolute şi relative ale ocupaţiei s-au înregistrat şi în industria extractivă, dar consecinţele acestora sînt departe de a fi comparabile cu cele din activităţile agricole din cauza modestei importanţe a activităţilor miniere, în cadrul economiei japoneze.

Scăderii spectaculoase a forţei de muncă ocupate în agricultură (— 8 420 000 persoane, cifră destul de importantă faţă de întreg volumul actual de forţă de muncă ocupată în agricultură de 9 340 000) precum şi din celelalte două ramuri, silvicultură şi pescuit (— 130 000 persoane) i-a corespuns o creştere relativ însemnată a ocupaţiei în industrie şi construcţii (total sectorul activităţilor industriale + 9 310 000 persoane) şi mai ales o creştere considerabilă a numărului celor ocupaţi în activităţile de servicii (+ 13 540 000 persoane). [1])

Scăderii populaţiei ocupate în agricultură i se datorează diminuarea. relativă şi în unii ani chiar absolută, a forţei de muncă din producţia de bunuri. Pentru că, dacă în perioada 1948—1950, acest sector concentra 3/4 din forţa de muncă japoneză, în ultimii ani populaţia ocupată în acest sector abia depăşeşte cu cîteva procente jumătate din totalul forţei de muncă.

Amploarea şi importanţa acestei redistribuiri a forţei de muncă sînt ilustrate de următoarele date : în optsprezece ani, între 1950 şi 1968, forţa de muncă ocupată japoneză s-a majorat cu 14 300 000 persoane în timp ce numărul celor ce activează în servicii li s-au adăugat 13 540 000 persoane, iar celor din activităţile industriale 9 310 000 persoane. Apare evident că migraţia dintre sectoare, avem în vedere în primul rînd scăderea de 8 550 000 de persoane din activităţile agricole, a fost aceea care a completat creşterea naturală a forţei de muncă. Fenomenul apare cu atît mai clar, cu cît economia postbelică a Japoniei n-a suferit de probleme serioase de şomaj. Între 1948—1968, procentul şomerilor în populaţia activă a oscilat între 0,7% în 1948, 1,4% în 1958 [2].

Dacă avem în vedere faptul că timpul de muncă disponibil şi nevoia socială sînt factorii care generează o anumită diviziune socială a muncii — exprimată de repartiţia muncii între diversele activităţi — se înţelege că modificarea ei este provocată de mutaţiile care intervin în timpul disponibil şi în aceste nevoi. Deci Japonia a încercat prin această redistribuire o adaptare a economiei şi structurii acesteia la schimbările cerute de propria ei nevoie socială, pe baza permisă de evoluţia productivităţii muncii.

Tendinţele de modificări structurale manifestate de economia japoneză — tendinţe similare celor ce se manifestă puternic în lumea ţărilor capitaliste dezvoltate — scot în evidenţă relativa vitalitate a acestei economii, pentru care, spre deosebire de alte ţări dezvoltate, problemele demografice au fost şi rămîn relativ importante.

Factorul care a făcut posibile aceste mutaţii structurale — creşterea productivităţii muncii —, care permite ca o parte din timpul de muncă să devină disponibil şi să poată fi afectat unei alte activităţi, a acţionat din plin în economia japoneză. Într-adevăr în perioada postbelică productivitatea muncii (per persoană ocupată) a înregistrat o largă şi importantă creştere : 7,5% ritm mediu anual, între 1950 şi 1964 şi 9,5% — între 1965 şi 1968 [3].

Inegalitatea ritmurilor de creştere ale productivităţii muncii în diversele sectoare a generat migraţiile forţei de muncă de la o ramură la alta, schimbîndu-se în acest fel relaţiile cantitative dintre elementele economice constitutive ale Japoniei.

ANALIZA relaţiilor dintre diversele activităţi, adică a interacţiunii dintre componentele economiei naţionale conturează şi măsoară destul de bine modificările intervenite şi efectele acestora. Cuantificate, sub forma rapoartelor dintre ponderi, principalele relaţii structurale din economia japoneză au fost cele din tabelul nr. 2.

În primul rînd, constatăm că mărimea rapoartelor este mai mare în cazul ultimei perioade cu excepţia celor două rapoarte din cadrul relaţiei producţia de bunuri — activităţi de servicii şi a rapoartelor din cadrul relaţiei activităţi industriale — activităţi de servicii.

În al doilea rînd, comparate în timp între 1946—1950 şi 1965—1967, rapoartele exprimă o îmbunătăţire structurală care fiind însă mai pronunţată în cadrul primei analize după valoare, sugerează o creştere importantă a productivităţii muncii în perioada postbelică.

Creşterea economică a Japoniei în timpul erei moderne — ca de altfel a oricărei ţări capitaliste dezvoltate — s-a produs în principal prin industrializare, prin transferul resurselor din activităţile primare, mai ales agricole, în activităţile industriale.

În anii de după cel de-al doilea război mondial în Japonia a continuat acest proces. pentru că, după cum se vede, această ţară a realizat nu numai o expansiune economică deosebită, ci şi profunde schimbări în structurile economice (descreşterea raportului dintre producţia de bunuri şi servicii), schimbări marcate şi provocate în bună măsură de modificările raportului dintre principalele ramuri producătoare de bunuri, activităţi industriale — activităţi agricole : de la 1,1 : 1 în 1946—1950 la 3,1 : 1 în 1965—1967.

Dar cu toate că faţă de ansamblul economic, importanţa agriculturii a suferit o scădere rapidă, ea rămîne încă un element de bază al economiei naţionale căci activează aici — este adevărat, nu întotdeauna integral — circa 9 milioane persoane (1968); ceea ce explică, credem, numărul mare al persoanelor ocupate în producţia de bunuri.

Şi dacă această mutaţie a relaţiei industrie — agricultură, prin proporţiile ei, poate fi comparată cu perioade trecute din dezvoltarea antebelică a Japoniei, modificările structurii industriale se impun prin rapiditatea şi caracterul lor ca un fenomen aproape inedit. Aceste modificări au luat forma unei mişcări de resurse către sectoare bazate pe tehnologia şi tehnica modernă ceea ce conturează o tendinţă de perfecţionare şi actualizare continuă a structurii economiei naţionale.

Expansiunea considerabilă a activităţii industriale în general şi a industriei prelucrătoare în special, apare ca cea de-a doua principală modificare structurală.

O primă cuantificare a schimbării acestor relaţii interindustriale ne este dată de evoluţia raportului dintre industria prelucrătoare — industria extractivă : de la aproximativ 9 : 1 în perioada 1946—1950, la 31 : 1 între anii 1965—1967 ; şi aceasta pentru că în timp ce contribuţia industriei extractive, în totalul produsului intern net creat de industrie, a scăzut continuu de la 10.8 la 3,2% în perioada 1946/1950—1965/1967, participarea industriei prelucrătoare, în aceeaşi perioadă, a atins proporţii din ce în ce mai mari, de la 89,2% la 96,8%.

Evoluţia defavorabilă a industriei extractive a înrăutăţit şi mai mult poziţia minoră a acestei ramuri. Japonia este o ţară atît de săracă în resurse minerale şi minereuri încît este lipsită de mijloacele necesare pentru susţinerea unei industrii extractive naţionale moderne. Ea trebuie să importe astfel de materii de bază cum sînt petrolul, minereul de fier,

⟶

Tabelul nr. 1

Configuraţia economică a Japoniei între anii 1946—1950 şi 1965—1967
(ponderi procentuale calculate pe baza mediilor perioadei respective)

Economia naţională	1946—1950				1965—1967			
	A		B*		A		B**	
	100	—	100	—	100	—	100	—
Sectorul produc. de bunuri	60,2	100	74,6	100	47,8	100	56,0	100
din care								
— agricultură + silvicultură + pescuit	29,1	48,3	51,7	69,3	11,8	24,7	23,1	41,2
— industrie în general	26,9	44,7	19,4	26,0	28,9	60,5	25,8	46,1
— industrie prelucrătoare	24,0	39,1	17,9	24,0	28,0	58,6	25,7	45,9
— construcţii	4,2	7,0	3,5	4,7	7.1	14,8	7,1	12,7
Sectorul de servicii	39,8	100	25,4	100	52,2	100	44,0	100
— transport, comunicaţii energie electrică, gaz apă	6,5	16,3	4,7	18,5	8.9	17,0	6,5	14,8
— comerţ, finanţe, asigurări	16,9	42,5	10,3	40,6	26,4	50,6	20,9	47,5
— servicii şi servicii guvernamentale	16,4	41,2	10.4	40,9	16.9	32,4	16,6	37,7

A = ponderea venitului intern net al fiecărui sector în venitul intern net agregat
B = ponderea numărului persoanelor ocupate din fiecare sector în populaţia totală ocupată
* 1948—1950
** 1965—1968

Sursa : Calculat după Hundred Year Statistics of the Japanese Economy, Statistics Department, the Bank of Japan ; Japan Statistical Yearbook 1957 şi 1961 : Annual Report on the Labour Survey, Annual Report of 1968, Bureau of Statistics, Office of the Prime Minister, Japan.

cărbunii cocs şi bauxita. Şi lipsa aceasta de resurse minerale, grefată pe un teritoriu nu numai agricol, ci în general, restrîns, a fost şi este compensată de japonezi prin dezvoltarea industriei prelucrătoare. „Resursele naturale limitate

Tabelul nr. 2

Raporturi cantitative de structură

	După valoarea produsului net	După forța de muncă
1) Producția de bunuri — activități de servicii		
1946—1950	1,5	2,9*
1950—1964	1,1	1,7
1965—1967	0,9	1,3**
2) Industrie-agricultură		
1946—1950	1,1	0,4*
1950—1964	2.1	0,6
1965—1967	—	1,2**
3) Industrie prelucrătoare — industrie extractivă		
1946—1950	8.9	11,9*
1950—1964	14,8	16.9
1965—1967	31,1	36.7**
4) Activități industriale — activități agricole		
1946—1950	1,1	0.9*
1950—1964	2,2	0,7
1965—1967	3,1	1,4**
5) Activități industriale — activități de servicii		
1946—1950	0,8	0,9*
1950—1964	0,8	0,7
1965—1967	0,7	0,7**

* 1948—1950. ** 1965—1968.

ale Japoniei nu-i lasă altă alegere pentru a supraviețui decît să importe materii prime din străinătate şi să le transforme în produse finite şi să le reexporte sub această formă", subliniază în mod judicios economistul japonez Saburo Hayashi [4]).

Această orientare de bază a economiei japoneze a devenit o reuşită economică, care a făcut demonstrația că resursele naturale, îndeosebi pămîntul fertil sau mineralele bogate, nu sînt, nici de data aceasta, singurii sau cel puțin determinanții majori ai progresului material [5]).

În structura internă a industriei ceea ce apare interesant este şi faptul că dintre toate industriile, industria prelucrătoare a fost aceea care s-a situat în fruntea absorbției de forță de muncă: față de 1950 = 100, în 1967 indicele ocupației generale ajunsese la 130, cel al ocupației neagricole la 210, iar cel al ocupației din industria prelucrătoare la 230 [6]).

Această capacitate mare de absorbție de forță de muncă manifestată de industrie, paralel cu modernizarea şi creşterea productivității muncii ei, trebuie pusă pe seama **sistemului dual** al economiei şi ocupației japoneze. Acest fenomen specific Japoniei oferă o anumită explicație şi a raporturilor cantitative existente în distribuția forței de muncă din însăşi industria prelucrătoare şi anume o concentrare mare de lucrători în ramurile presupuse a fi cele mai moderne.

Astăzi, cînd potențialul industrial, tehnic şi tehnologic al unei țări se măsoară din ce în ce mai mult după nivelul de dezvoltare atins de ramurile de vîrf — atomica, electronica, automatica, aeronautica şi chimia — Japonia a continuat să înregistreze progrese rapide în industriile de bază — în siderurgie de pildă —, cu care forțează admirația concurenților străini. dar şi-a adaptat, totodată, relativ rapid, industria națională la sectoarele industriale cele mai moderne; în pofida dificultăților mari provocate de război şi de urmările lui, precum şi de însăşi dezvoltarea acestor ramuri noi, Japonia s-a impus — pentru unele dintre aceste ramuri — printre primii producători mondiali. Dezvoltarea rapidă a ramurilor existente, crearea de ramuri noi perfecționate au însemnat înlăturarea înapoierii tehnice provocate de război, dar şi rezolvarea problemei actuale, de reînnoire tehnică continuă. Această permanentă actualizare a structurii economice în general şi a celei industriale în special, au influențat, fără îndoială, ritmul înalt al creşterii economiei japoneze.

S. SAVA
cercetător ştiințific principal
Institutul de Cercetări Economice

[1]) Vezi „The turning point in the Japanese Economy" by Ryoshin Minamy, Yale University, Economic Growth Center, Center Paper No. 121.
[2]) Calculat după I.L.O., Yearbook of Labour Statistics, 1968.
[3]) Calculat după Japan Statistical Yearbook, 1965 şi U.N. Yearbook of National Accounts Statistics, 1968.
[4]) Saburo Hayashi, „Le Japon et la paix", in Temps modernes, févr. 1969, pag. 12.
[5]) I.T. Bauer, „The Study of Underdeveloped Economics", Economica, vol. XXX, nr. 120, november 1963.
[6]) I.L.O. Yearbook of Labour Statistics, 1963, pag. 17—19.
[7]) Vezi „Japan's Economic Expansion", G. C. Allen, Oxford University Press, 1965, pag. 296, 270.

PROIECTE ŞI ÎNDOIELI

IDEEA de „uniune monetară" a avut momentul ei, dar a dispărut încă din secolul trecut. Azi unii pseudo-monetarişti încearcă să o reînvie după ce de atîta vreme istoria a înlăturat-o. Pronunțîndu-se în legătură cu proiectul „Uniunii Monetare Europene", dr. Karl Klasen, preşedintele băncii de emisiune din R.F.G., spunea recent într-un articol, că pentru realizarea lui şi pentru înnoirea mecanismelor de credit vor fi necesare îndelungi şi laborioase discuțiuni de coordonare. În ultimă analiză, problema constă mai mult în voința şi capacitatea fiecăreia dintre țările membre ale Pieței Comune de a rezista presiunii inflaționiste şi de a o birui. O „comunitate a stabilității" n-ar putea fi creată în alte condiții.

Integrarea monetară, despre care dr. Klasen discută în articolul său din „Europa Archiv" — publicație a „Societății de politică externă" din R.F.G. — presupune după părerea inițiatorilor înființarea unui „Consiliu federal al rezervelor", oarecum după modelul celui american. Dar o asemenea instituție, atrage atenția preşedintele Bundesbankului, pentru a avea un rol în echilibrul extern şi intern al statelor participante, reclamă să i se transfere drepturi care azi sînt de competență națională. Pentru o acțiune unitară şi eficientă ar fi mai întîi necesară însă o perioadă de tranziție în care să fie realizată o maximă apropiere a piețelor, a structurilor bancare, a instrumentelor de politică monetară şi de credit. Problemele transferului de competențe, de natură să aducă atingeri independenței naționale, nu pot să nu dea naştere la lupte crîncene.

În fond, preşedintele băncii de emisiune a R.F.G. acceptă propunerile Comitetului Werner şi afirmă că o politică unitară ar fi posibilă, dar aceasta numai dacă s-ar putea asigura un control unitar al operațiunilor monetare, privind bugetul public. Îndoielile nu-l părăsesc însă pe autor. Ar putea oare exista se întreabă dr. Klasen un consiliu al C.E.E., a cărui autoritate să fie atît de mare încît recomandările sale să fie însuşite şi respectate în acelaşi timp de guverne, de opoziție, precum şi de toți ceilalți factori activi în procesul economic, ca de pildă muncitorii şi patronii? Doar printr-o simplă coordonare şi armonizare pe hîrtie, numai pe bază de declarații însuflețite de bunăvoință, nu s-ar putea ajunge la o egalizare efectivă a dezvoltării.

În privința propunerii de „a se îngusta banda cursurilor de schimb", dr. Klasen crede că realizarea ei este prematură în prima etapă a proiectului de unificare. Iar în ceea ce priveşte constituirea unui „fond de stabilizare", ideea i se pare a da naştere la numeroase îndoieli. O uşoară îngustare a limitelor în care variază azi paritățile ar fi poate recomandabilă cît timp nu sînt armonizate politica economică şi balanțele de plăți ale țărilor membre; dar măsura e fără perspectivă dacă nu se creează o bază economică reală.

Din poziția afirmată de preşedintele băncii centrale vest-germane rezultă că ideea unui „fond comun de stabilizare" nu i se pare foarte ispititoare. Chiar în condițiile unei îngustări a fluctuației cursurilor — şi aceasta acceptabilă abia într-o etapă mai tîrzie — n-ar fi necesar un fond comun: ar fi suficient un mecanism de credit între băncile de emisiune naționale.

Dacă ținem seama de perspectiva admiterii Angliei în Piața Comună, de obligațiile ce i-ar putea reveni mărcii vest-germane în raport şi cu alte monede vest-europene mai slabe, îndoielile cu privire la punerea mijloacelor în comun pe care le exprimă dr. Klasen, îşi lămuresc de la sine sursa.

prof. dr. Ştefan DUMITRESCU

ISTORIE ECONOMICĂ

(Urmare din pag. 15)

Nelegată de poporul român decît prin poziția dominatoare şi exploatatoare, monarhia îşi relevă astfel o fațetă pe care o acoperea totdeauna cu mare grijă. Era caracterul său antipopular, antinațional, manifestat şi în măsurile de „prevedere" pentru orice eventualitate, cînd încrederea familiei regale se sprijinea numai pe băncile din străinătate.

LECTURA CĂRŢII ne lasă sentimentul satisfacției unei lucrări bine construite, cu documentare de prima sursă, scrisă viu, colorat şi deci atractiv fără a dăuna naturii ştiințifice a conținutului. Maniera sistematizării cauzelor, elementelor componente ale diferitelor procese, a disecării şi studierii proceselor, marcării concluziilor economice şi sociale relevă în plus autoritatea în materie a autorului. Tema tratată este o preocupare de cercetare mai veche a prof. Costin Murgescu, ale cărei rezultate au fost făcute cunoscute opiniei publice ştiințifice, într-o formă parțială, mai demult. De atunci autorul şi-a extins aria investigației şi a adus elemente şi concluzii noi.

Cartea se întemeiază pe o serie de materiale de arhivă referitoare la utilizarea devizelor, rapoarte ale unor organe de stat întocmite în perioada 1940—1943, față de care autorul manifestă permanent o atitudine critică. Considerăm un act superior de informare şi o favoare pentru cititor faptul că autorul unei lucrări, atunci cînd este posibil, aduce sub tipar, o dată cu expunerea şi documente de referință primară, directă, care folosesc nu numai pentru cunoaşterea detaliilor temei, sau pentru înțelegerea modului de prelucrare a fenomenelor consumate, dar provoacă o antrenare a cititorului avizat sau a specialistului la procesul de interpretare, de cercetare în continuare. Acesta este cazul cărții prof. Costin Murgescu care ne oferă anexe inedite de peste 50 pagini.

Cartea este nu numai o cercetare şi expunere ştiințifică, dar constituie un document demascator, cu cele mai serioase piese la dosar, un act de acuzare al monarhiei, al oligarhiei financiare româneşti. Ea se înscrie ca o pagină veridică de analiză în istoria economiei naționale privind monarhia, alături de veritabila antologie „Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani" apărută cu doi ani mai înainte.

Ne exprimăm satisfacția că patrimoniul cercetării ştiințifice din domeniul mai puțin cercetat, dar de o incontestabilă acuitate în țară şi peste hotare, al istoriei economice, se îmbogățeşte cu lucrări originale de genul celei prezentate.

1) L. Pătrăşcanu, Sub trei dictaturi, Buc., 1944, pag. 152.

REPERE

● **Proiectul bugetului englez, prezentat la sfîrşitul lunii octombrie, prevede o reducere modestă, dar prima după 11 ani, a impozitelor pe venituri, paralel cu o diminuare cu 330 milioane de lire sterline a cheltuielilor bugetare, prin suprimarea subvențiilor către agricultură, reducerea celor acordate industriei (paralel cu desființarea Corporației pentru Reorganizare Industrială — I.R.C.) şi căilor ferate, ca şi suprimarea gratuității sau majorarea tarifelor la unele servicii sociale. Sistemul subvenționării producției agricole actualmente în vigoare va fi înlocuit treptat, începînd din 1971, prin mecanismul prelevărilor la frontieră aplicat importurilor, utilizat deja în țările Pieței Comune.**

● **Primul „Who's who" al industriei turistice austriece a fost editat recent la Salzburg. El cuprinde numele a circa 600 de personalități importante din acest domeniu care aduce Austriei venituri mai mari decît oricare altă ramură de activitate economică luată separat.**

● **Un raport publicat de Groupement des Hauts Fourneaux et Aciéries Belges subliniază că producția mondială de oțel brut a atins 574 milioane de tone în 1969, marcînd o creştere de 43 de milioane față de 1968 şi un ritm de creştere mai rapid decît în oricare din anii ultimului deceniu. În comparație cu 1966, producția mondială a anului trecut a sporit cu 100 de milioane de tone, ceea ce se explică prin creşterea excepțional de rapidă a consumului de oțel din ultimii ani.**

APA CURATĂ BAZA IGIENEI ŞI SĂNĂTĂŢII

Instalație cu randament înalt, modernă, pentru:

- tratarea apei potabile şi industriale
- epurarea apelor industriale şi de canalizare
- epurarea apelor de scurgere din spitale
- epurarea apelor piscinelor publice
- fluorarea şi ozonizarea apei

proiectează şi produce Královopolská Strojirná Brno

Informații şi detalii despre avantajele tehnice şi economice ale acestor instalații, veți primi la cerere de la:

STROJEXPORT

P.O.B. 662 — Praga
R. S. Cehoslovacă

PUBLICOM

MONDORAMA

CONCORDE: ÎNCERCĂRILE CONTINUĂ

COSTUL total al proiectului Concorde se ridică — potrivit ultimelor estimații — la 825 milioane de lire sterline (adică aproape 11 miliarde de franci) în prețurile lunii iunie a.c., cu 95 milioane de lire mai mult față de estimația precedentă, datînd din ianuarie 1969. Jumătate din acest spor este atribuită inflației, iar cealaltă jumătate — modificărilor aduse între timp prototipului. Noul ministru englez al furniturilor pentru aviație, Frederick Corfield, care a comunicat presei aceste cifre, a mai afirmat că decizia de a fabrica în serie acest avion supersonic franco-britanic va fi luată împreună cu guvernul francez atunci cînd zborurile de încercare — care „continuă să dea satisfacție" — se vor încheia, iar rentabilitatea aparatului va fi considerată satisfăcătoare.

MALADIA CINEMATOGRAFULUI — UN DIAGNOSTIC FALS

MULTE cuvinte tînguitoare au fost așternute pe hîrtie în ultimele decenii pentru a deplînge ingratul destin al cinematografului — concurat, sufocat, detronat etc. de T. V. Dar iată că acest diagnostic de degringoladă este ferm infirmat de ultimele date statistice publicate de UNESCO. Departe de a se afla în agonie, cinematograful — atît prin numărul spectatorilor săi cît și prin productivitatea industriei filmului — înregistrează un bilanț pozitiv pe plan mondial. Din 1955 și pînă anul trecut numărul celor care frecventează sălile de cinema a crescut cu 10%. În anul 1969 s-au înregistrat 19 miliarde de spectatori, dintre care 7 miliarde în țările socialiste, 6 miliarde în America, 5 miliarde în Asia și numai 1 miliard în Europa Occidentală.

Producția anuală de filme a crescut în acest interval de la 3312 la 3351, iar numărul sălilor de cinema — de la 237 000 la 287 000.

BĂNCI T V

TEHNICILE tot mai rafinate ale spărgătorilor de bănci care, „în pas cu vremea", acționează cu cele mai perfecționate dispozitive electronice dau naștere la contramăsuri nu mai puțin rafinate și, se speră, tot mai eficiente.

Priviți această simpatică funcționară de bancă, prin ale cărei degete gingașe trec sume considerabile. Cum pot fi ele puse la adăpost de răufăcători? Prin televiziune. În cîteva bănci din sudul Angliei și din Scoția — unde au fost realizate aceste fotografii — clienții (cei adevărați și cei care se prezintă ca atare) nu dau ochii nici o secundă cu casiera sau cu alți funcționari. Ei intră pe rînd într-o cabină specială, trecînd prin fața unei celule fotoelectrice care „încuie" automat ușa cabinei. Apoi discută cu casiera prin intermediul unui ecran de televiziune, banii fiind predați sau primiți printr-un sistem de transport.

Sălile unde are acces publicul sînt iluminate puternic și supravegheate continuu de camere de televiziune camuflate, care fotografiază automat tot ceea ce „văd". Deci sînt șanse serioase ca și fața spărgătorului prezumtiv să fie astfel „eternizată", spre satisfacția poliției.

Noile tipuri de bănci se numesc „TV Banks". O îmbinare de cuvinte, veți recunoaște, destul de insolită, care marchează pătrunderea tot mai adîncă a televiziunii în viața de fiecare zi.

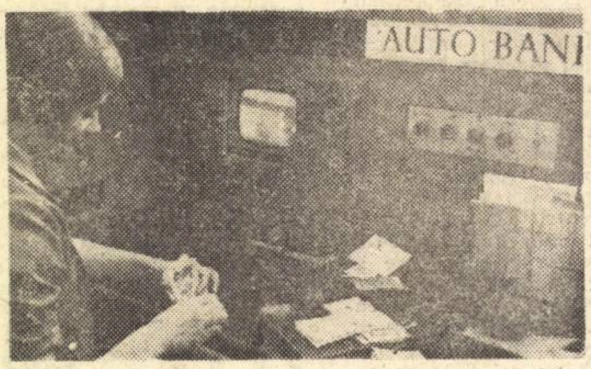

LONGEVITATE FISCALĂ

De trei sute de ani, contribuabilii englezi își dau obolul pentru repararea „castelului Philliham". În realitate acest castel nu există și nu a existat niciodată. A fost o invenție a regelui Carol al II-lea al Angliei, în scopul de a primi „legal" pentru „reparație" 75 de lire și 10 șilingi anual, sumă destinată de fapt acoperirii cheltuielilor sale mărunte. Regele a arătat atunci că acest castel se găsește în comitatul Lincolnshire. Dar acolo, firește, nu l-a văzut nimeni niciodată. Totuși cetățenii mai plătesc și astăzi organelor fiscale locale pentru reparația castelului...

UN MENIU PE ADRESA DV.

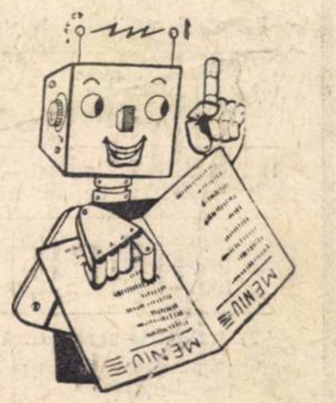

Literatura științifico-fantastică ne-a obișnuit de mult cu meniul în pilule. O pilulă roșie — primul fel; una albastră — friptura; alta verde — tortul. Se pot concepe și variații coloristice pe aceeași temă, dar cu un rezultat identic. O perspectivă prea puțin îmbietoare și de altfel cu totul improbabilă — cel puțin în viitorul previzibil — din motive fiziologice și psihologice.

Iată însă că o variantă a meniului „futurist" se anunță de pe acum ca deplin posibilă și chiar recomandabilă: meniul alcătuit de calculatorul electronic. Firește, nu vom mînca benzile „produse" de acesta, ci vom beneficia doar de... sfatul lui înțelept.

Deocamdată experiența a fost tentată doar într-un mare spital american, dependent de un centru de cercetări medicale din Missouri: „Midwest Research Institute". Noua tehnică, botezată, după sistemul american, cu inițiale: CAMP (Computer Assisted Menu Planning), combină practica dieteticienilor din spitale cu suplețea și rapiditatea calculatoarelor (în cazul de față, un IBM 360).

Pentru început, calculatorul a fost alimentat cu date privind 800 rețete, 700 „articole" aflate în stocul alimentar al spitalului, 19 factori de apreciere a valorii nutritive a diferitelor mîncăruri, apoi indici de cod meniți să evite repetarea prea deasă a acelorași feluri de mîncare, factori de ajustare sezonieră și, în fine, costul pe unitate naturală al fiecărui aliment.

Datele furnizate de calculator sînt întîi verificate de medici specialiști în dietetică și abia după aprobarea lor „intră în producție".

Primele rezultate sînt încurajatoare: o mai bună raționalizare a meniului, iar medicii dieteticieni s-au văzut eliberați de un mare volum de muncă de rutină.

FRAM, URSUL POLAR

URSUL polar a devenit o raritate chiar și la Polul Nord. Specialiștii apreciază că numărul lor ar fi între 10 000—15 000. Anual sînt vînate 1250 de animale. Această situație l-a determinat pe guvernatorul arhipelagului Spitzbergen să stabilească pentru cei patru telegrafiști norvegieni de la stația meteorologică polară de pe insula Hopen din Oceanul Înghețat de Nord, o cotă fixă pentru acest vînat: anual 1 urs polar de fiecare om. Înainte nu exista o asemenea cotă, astfel încît ei vînau în medie 100 de urși, valoarea pieilor acestora ridicîndu-se la aproximativ 400 000 mărci vest-germane. Tocmai această afacere bănoasă făcea atractiv serviciul la observatorul meteorologic din insula Hopen, în ciuda grelelor condiții de viață. În zadar au cerut telegrafiștii să li se admită 40 de urși din cota totală anuală de 300 stabilită pentru vînat în Norvegia. Printre altele, statul nu dorește să renunțe la „safari" organizat pentru turiștii străini în Oceanul Înghețat de Nord (contra a 5000 de mărci, scrie **Der Spiegel**). Pînă la urmă s-a rezolvat și „conflictul de muncă": pentru anul acesta s-a aprobat cvartetului din Hopen o cotă de 16 urși polari, față de 40 — turiștilor străini.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

FLUXUL INVESTIȚIILOR AMERICANE ÎN EUROPA

ESTE UN FAPT cunoscut că, în ciuda unor divergențe de politică economică și monetară și a unor înfruntări concurențiale între S.U.A. și Europa occidentală, aceasta din urmă — și îndeosebi țările Pieței Comune — constituie una din „ariile" preferențiale pentru investițiile de capital american. Statisticile oficiale ale Comisiei Pieței Comune evidențiază că — între anii 1950 și 1969 — ponderea Europei occidentale în ansamblul investițiilor S.U.A. în străinătate a sporit de la 14,7% la 30%, iar cea a țărilor Comunității Economice Europene — de la 5,4% la 13,8%. Se apreciază că ritmul de creștere a investițiilor americane în aceste țări a fost de 11% în 1969 și ar putea atinge cifra de 25% în cursul acestui an.

Țara	1950		1958		1968		1968/1950 (în %)
	în milioane dolari	în % din total	în milioane dolari	în % din total	în milioane dolari	în % din total	
R.F.G.	204	32,0	666	34,9	3 774	42,0	1 850
Franța	217	34,0	546	28,6	1 910	21,2	880
Italia	63	9,9	280	14,7	1 272	14,1	2 019
Olanda	84	13,2	207	10,9	1 073	12,0	1 277
Belgia-Luxemburg	69	10,8	208	10,9	963	10,7	1 396
Total Piața Comună	637	100 0	1907	100,0	8 992	100,0	1 412

Sursa: l'Usine Nouvelle, nr. 37/1970.

Evoluția investițiilor directe americane (la valoarea lor după inventar) pe diferitele țări membre ale Pieței Comune poate fi urmărită în tabelul alăturat. Se observă că R.F. a Germaniei a depășit cu mult, sub acest aspect, pe ceilalți parteneri din cadrul comunității, fiind urmată de Franța. Totodată, în perioada 1950—1968 cea mai rapidă creștere au înregistrat investițiile americane în Italia, această țară trecînd de pe ultimul loc pe locul trei. Totuși, ca pondere, R.F.G. și Franța absorb în continuare aproape două treimi din totalul investițiilor S.U.A. în cadrul Pieței Comune.

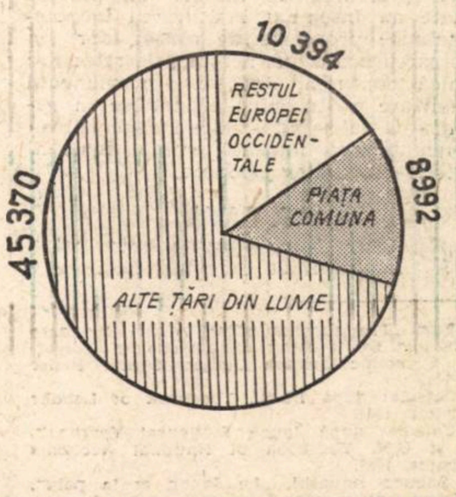

Repartizarea investițiilor directe ale S.U.A. (1968, în milioane dolari)

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE UNIȚI-VĂ!

47

ANUL VIII NR. 47 (377)
VINERI 20 NOIEMBRIE 1970
24 PAGINI 2 LEI

viața economică

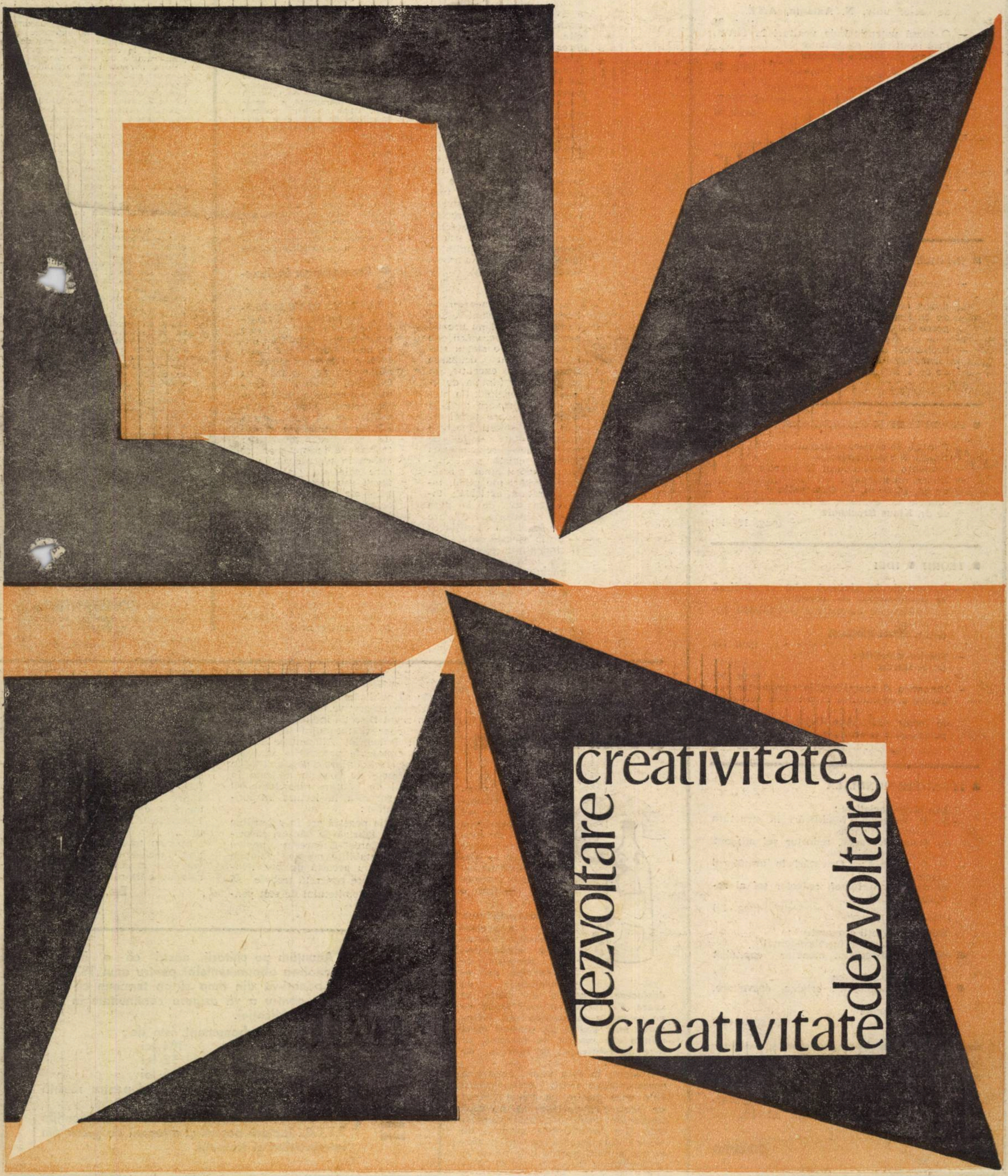

ANUL VIII **viata economica**

săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA : str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.78.76 • București

SUMARUL

nr. 47 din 20 noiembrie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Cerințe ale utilizării mai eficiente a parcului auto
de lector univ. **N. Antoniu**, A.S.E. (pag. 3)
— O sursă potențială de venituri în C.A.P. încă insuficient exploatată
de prof. dr. **Mihail Levente** (pag. 5)
— Investiții în turism : Indicatori de calcul al eficienței
de **Porfir Negrea**, vicepreședinte al O.N.T. (pag. 6)
Calitate :
— Standardele
de ing. **N. Ghiță**, consilier al Inspectoratului general de stat pentru controlul calității produselor (pag. 7)
— Industria și comerțul — aceeași sarcină : studierea cererii
de **Constantin Rapcea** (pag. 8)

■ INFORMATICA

— Considerații privind sistemul național de informatică și conducere (III). Modul de dotare cu echipamente
de **D. Dumitrașcu, Gh. Pisău, S. Georgescu** (pag. 9)
— Probleme ale perfecționării sistemului informațional economic
de dr. **I. Răvar** (pag. 10)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

Funcția de cercetare-dezvoltare
Studii • experiențe :
— Prezența economicului în creația tehnică
— Numai un început...
de **Șt. Popescu, C. Constantin**
— Modele de evaluare a proiectelor
de dr. **Klaus Brockhoff** (pag. 12—13)

■ TEORII • IDEI

— **Consultație în ajutorul celor ce studiază în învățămîntul de partid :**
— Perfecționarea conducerii și calitatea deciziei (I)
de dr. **Mihai Părăluță** (pag 15)
— **Șantier științific :**
dr. S. Hartia (pag. 16)
— Dinamica și semnificațiile compoziției organice a capitalului în perioada actuală
de lector univ. **Ana Cojol**, Institutul de petrol, gaze și geologie (pag. 17)

■ ECONOMIE MONDIALĂ

Din țările socialiste :
— R. P. Bulgaria : Modificări în structura economiei naționale
de **Ștefan Kovacev**, redactor șef adjunct la „Ikonomiceski Jivot"
— R. P. Ungară : Orientări în următorul cincinal
de dr. **Garam József**, redactor șef al revistei „Figélö"
(pag. 18)

Dosarele „Vieții economice" :
Sistemul monetar interoccidental
• Structura sistemului monetar capitalist internațional
de dr. **N. S. Stănescu**
• Piața eurovalutelor : origine, dezvoltare, perspectivă
de **Radu Negrea** (pag. 19—22)

Redactor șef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23–25.

40 470

CURIER

• Transferarea angajaților

DINU PETRE, Suceava. — Din verificarea datelor înscrise în carnetele de muncă a rezultat că, în unele cazuri, s-au efectuat înregistrări incomplete sau chiar greșite, astfel că apar neconcordanțe care creează dificultăți la precizarea condițiilor în care a avut loc trecerea salariatului de la o unitate la alta. Ținîndu-se seama că înregistrările eronate sau incomplete nu sînt imputabile angajaților, precum și de prevederile Instrucțiunilor Ministerului Finanțelor și fostului Comitet de stat pentru probleme de muncă și salarii, nr. 7000/1964, și în prezent în vigoare, s-a stabilit că, în toate cazurile în care există neconcordanțe între înregistrările efectuate în carnetele de muncă privind caracterul transferului, acesta se va preciza pe baza verificării actelor care au stat la baza transferării de către unitatea la care salariații s-au transferat.

★

L. VESELI, București. — Dispozițiile normative cu caracter general nu prevăd posibilitatea derogării de la condițiile de stagiu stabilite pentru ocuparea funcțiilor de execuție, în cazul dv. în funcția de economist principal. Ca atare, orice aprobare dată în acest sens n-are temei legal. Dacă sînteți încadrat într-o unitate unde, pe baza unei reglementări speciale, există posibilitatea acordării unei asemenea derogări (de pildă, într-o unitate agricolă), încadrarea dv. de la data de 1 noiembrie 1969, are temei legal, cu condiția ca — de la această dată — să fi îndeplinit efectiv sarcinile care reveneau economistului principal.

• Ing. A. Munteanu, Brăila. Conform prevederilor din Principii de acordare a salariilor tarifare a muncitorilor și personalului tehnic-administrativ din unitățile de construcții-montaj, în condițiile nerealizării sarcinilor stabilite, transmise de Ministerul Construcțiilor Industriale (scrisoarea nr. 110/N4/1970) și a modificărilor ulterioare (nr. 2348/N4/30.VII.1970), la personalul tehnic-administrativ acordarea integrală a salariilor tarifare este condiționată de realizarea următorilor doi indicatori : a) predarea la termenul contractual a lucrărilor sau a capacităților totale sau parțiale, prevăzute cu termen de predare prin planul de stat și departamental pentru luna respectivă, cu respectarea calității prescrise a lucrărilor ; b) realizarea valorii producției globale de construcții-montaj, planificată pentru preț de cost în trimestrul respectiv.

Conform punctului 4 B din principiile susmenționate, cu modificarea ulterioară, dacă au fost respectate termenele contractuale de predare a lucrărilor sau a capacităților totale sau parțiale, dar nu a fost realizată valoarea producției globale planificată pe trimestrul respectiv, se determină procentul de nerealizare al acesteia, astfel că pentru lunile din trimestrul pentru care au fost respectate termenele contractuale, salariile tarifare se vor diminua proporțional cu procentul de nerealizare a producției globale trimestriale, restituindu-se diferența dintre acestea și salariile tarifare diminuate acordate lunar. La obiectivele predate în perioada respectivă, dacă valoarea realizată este inferioară celei planificate, se consideră ca realizată valoarea planificată a acestora, dacă au fost realizate condițiile de calitate și celelalte condiții prevăzute în proiect.

In ceea ce privește motivele care au condus la nepredarea la termenul contractual, care pot fi considerate ca obiective, acestea sînt enunțate la punctul 5 al principiilor mai susmenționate și sînt limitative, neputînd fi extinse sau lărgite, astfel că situația nepredării fronturilor de lucru ale subantreprenorilor, arătată în scrisoarea dv. nu se încadrează în prevederile susarătate.

• Promovarea în funcție

LUCIAN DIAMANDESCU, București. — Problema ridicată de dv. este reglementată prin Circulara nr. 170 001 din 8 iunie 1970 a Ministerului Muncii, emisă de acord cu Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor potrivit căreia prevederile pct. 6 din anexa XI, referitoare la modul de acordare a gradațiilor în caz de promovare, se aplică în toate cazurile în care salariații sînt transferați sau trecuți pe funcțiile ale căror nivele de salarii sînt superioare celor ale funcțiilor din care au provenit. În consecință, în cazul trecerii din funcția de contabil principal în aceea de calculator principal devize, urmează să vi se stabilească un număr de gradații care să vă asigure o creștere cu o clasă a salariului tarifar de încadrare avut.

ECOURI

Dobînda în noul sistem de creditare (nr. 41)

SÎNT de acord cu majorarea procentelor de dobîndă la toate felurile de credite și cu diferențierea dobînzii ce se aplică unităților beneficiare de împrumuturi, în funcție de rezultatele activității lor economice și financiare. Nu pot, însă, susține uniformizarea ratei dobînzii la creditele pentru creșteri de normativ și pe documente de decontare privind mărfurile în expediție pentru care se aplică o dobîndă de 5% pe an și la creditele pe stocuri supranormative de valori materiale.

După părerea mea, argumentele ce se aduc cînd se arată necesitatea uniformizării dobînzii nu sînt întemeiate. Se afirmă că nu mai este cazul să se mențină o dobîndă redusă la creditele pentru creșteri de normativ, întrucît stocurile planificate, indiferent dacă sînt în cadrul sau peste normativ, participă în aceeași măsură la îndeplinirea sarcinilor de plan. Tocmai acest lucru îl consider eu discutabil. Este adevărat că toate creditele participă la realizarea sarcinilor de plan dar, spre deosebire de celelalte credite cele pentru creșteri de normativ, sînt un drept al întreprinderilor pe care ar trebui să le primească sub formă de dotație de la buget.

Pentru ca să nu se imobilizeze un volum important de fonduri, statul dotează întreprinderile cu mijloace circulante numai pînă la nivelul trimestrului cu activitatea cea mai redusă, iar restul de fo[illegible] (pentru trimestrele cu activitate [illegible]ată) se pun la dispoziția unități[illegible] formă de credite bancare. Această metodologie o găsim foarte bună, însă nu înseamnă că, datorită unui sistem de lucru, să percepem, la fondurile ce se cuvin de drept întreprinderii, același procent de dobîndă ca și în cazul cînd aceste credite se acordă suplimentar peste volumul mijloacelor circulante. De aceea, propunem ca dobînda pentru creditele ce se acordă pentru creșterea de normativ să fie de 3% (înregistrîndu-se o majorare cu 2% față de trecut) și nu de 5%, cum se practică în prezent.

La creditele pe documente de decontare în expediție uniformizarea procentului de dobîndă este motivată prin aceea că mărfurile livrate trebuie să fie asimilate stocurilor din întreprinderi și că, întreprinderile trebuie să se ocupe mai mult de darea în consum a mărfurilor fabricate. Or, după părerea mea, tocmai această idee nu va putea acționa favorabil o dată ce atît creditele pe stocuri cît și cele pentru mărfuri în expediție au aceeași dobîndă. Ca urmare, pentru a determina conducerile întreprinderilor să ia măsuri și pe această cale pentru livrarea cît mai urgentă a [illegible]uselor existente în stoc, propune[illegible] ca dobînda la acest gen de credite să fie diferită (3%) față de aceea care se percepe la creditele pe stocuri.

V. CONSTANTINESCU
contabil șef Fabrica de tricotaje — Suceava

O ÎNTREBARE ȘI DOUĂ RĂSPUNSURI

RECENT, tovarășul **S. Gheorghiță,** inginer șef la Întreprinderea județeană de produse alimentare și morărit — Caraș Severin ne ruga într-o scrisoare să lămurim o enigmă.

„Întreprinderea noastră a preluat fabricația băuturilor răcoritoare. In procesul de fabricație, în operațiunile de desfacere un număr de sticle se sparg. Ce facem cu ele ? După ce ne orientăm în casarea sau facturarea lor ? Există un procent legal minim sau maxim de spargeri, pe faze de fabricație, în funcție de anotimp ?".

Evident, în fața unei asemenea corespondențe rămîi descumpănit. Este oare posibil ca atîtea fabrici de băuturi răcoritoare să nu aibă norme de stabilire a unor pierderi cum sînt inevitabilele spargeri de sticle ? Cum rezolvă alte unități asemenea situații pentru a le aduce și la cunoștința întreprinderii din Reșița ? Ne gîndeam chiar că n-ar fi rău să publicăm cîteva din normele uzinale respective. Pentru aceasta am rugat Direcția industriei vinului, băuturilor și tutunului din Ministerul Industriei Alimentare să ne facă cunoscute precizările în legătură cu scăzămintele, perisabilitățile și normele de consum aplicate în sectorul de băuturi răcoritoare. O primă surpriză la lectura răspunsului. Iată-l :

„Direcția noastră are în subordine o singură fabrică de băuturi răcoritoare („Zarea"-București) pentru care sînt stabilite norme valabile numai pentru această unitate. Pentru o edificare concretă trebuie să vă adresați Comitetului de stat pentru economie și administrație locală deoarece, pe lîngă unele consilii populare funcționează fabrici de băuturi răcoritoare pentru care există probabil norme de scăzăminte detaliate".

Desigur, nimic mai simplu. O rugăminte în plus nu mai contează. Răspunsul celui de al doilea organ a fost foarte precis. Asemenea norme sînt date numai de Ministerul Industriei Alimentare ca organ tehnic....

Sperăm totuși că în urma acestei note, fabricile de băuturi răcoritoare vor intra în posesia unor norme cerute de cititorul nostru din Reșița.

Em. ZAMFIRESCU

IMPORTANT!

Anunțăm pe cititorii noștri că a început reînnoirea abonamentelor pentru anul 1971.

Abonați-vă din timp și pe termene cît mai lungi, pentru a vă asigura continuitate în primirea publicației.

Prețul unui abonament este de :
— anual 104 lei
— pe șase luni 52 lei
— pe trei luni 26 lei

Prețul unui abonament anual pentru revistă și suplimentul publicitar este de 208 lei.

Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

ECONOMIE NAȚIONALĂ

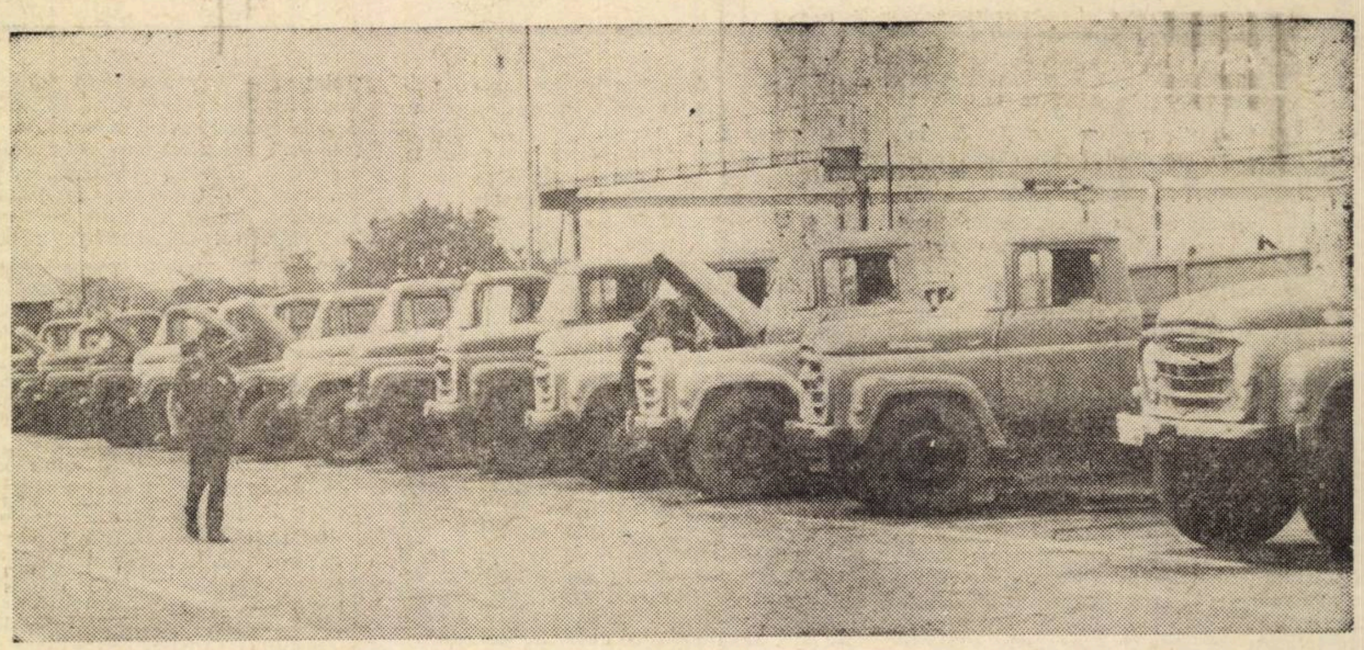

CERINȚE ALE UTILIZĂRII MAI EFICIENTE A PARCULUI AUTO

- **Organizații unice de transport la nivel de centrale, combinate, grupuri de uzine ;**
- **Dimensionarea optimă a parcului auto propriu în raport cu nevoile producției ;**
- **O mai bună delimitare a sferei de activitate.**

SISTEMUL actual de organizare și exploatare a parcului auto a fost stabilit în anul 1960, cînd a avut loc concentrarea parcului auto în mari unități specializate de transport, delimitîndu-se aria de acțiune a parcului de folosință generală (public) aflat în subordonarea Ministerului Transporturilor cu funcția de „cărăuș" principal al economiei naționale și a celui intern, aflat în administrarea ministerelor și a altor instituții centrale, a întreprinderilor etc., care, dispunînd de un număr limitat de mijloace auto, are drept scop să asigure transporturile proprii din sfera producției. Prin această delimitare a parcului republican, în parc public și parc intern, s-a avut în vedere eliminarea exploatării mijloacelor auto în unități mici, dispersate, care realizează o productivitate a muncii scăzută și un preț de cost ridicat.

Deși la nivelul economiei naționale, în actuala organizare a transportului auto, s-au obținut rezultate pozitive, totuși faptul că, în ultimul timp, adesea planul de stat privind transportul mărfurilor cu parcul public nu este acoperit cu cereri din partea beneficiarilor și că, în același timp, parcul intern s-a dezvoltat peste necesități, ne dovedesc că principiile organizatorice adoptate în 1960 nu au fost aplicate cu consecvență în practică.

Trebuie amintit că multe ministere, instituții, centrale etc., avînd drept argument faptul că în urmă cu cîțiva ani parcul public de mijloace auto nu satisfăcea integral necesitățile de transport de mărfuri ale economiei, au mărit parcul propriu de mijloace auto, care a crescut mai repede decît parcul de folosință generală. Astfel, numărul total al autovehiculelor pentru transportul de mărfuri s-a mărit în perioada 1960—1969 de 2,6 ori, parcul intern s-a mărit de 3,3 ori, iar cel de folosință generală, aflat în administrarea Ministerului Transporturilor — de 1,8 ori. O asemenea dinamică în dezvoltarea parcului auto conduce desigur la o descentralizare relativă a mijloacelor de transport auto.

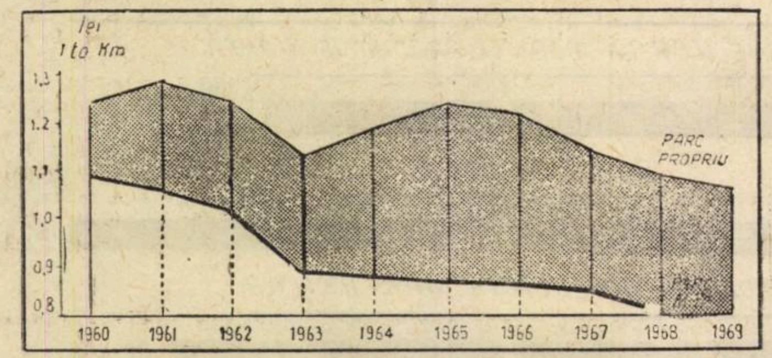

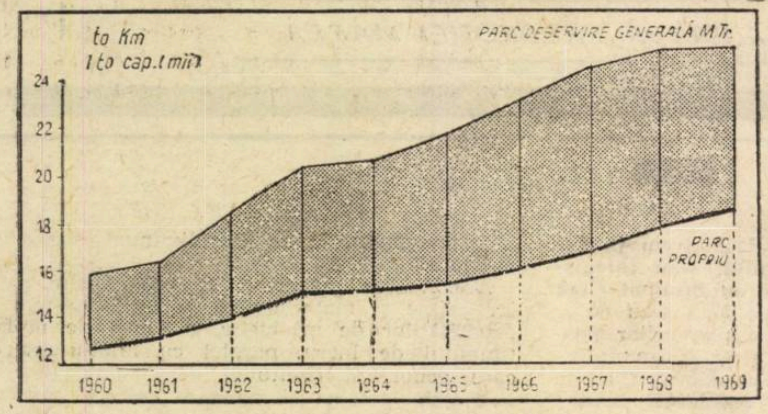

Este un lucru evident, și datele statistice confirmă aceasta, că an de an indicatorii tehnico-economici de exploatare ai mijloacelor de transport (coeficientul de utilizare a parcului — C.U.P., coeficientul de utilizare a capacității — C.U.C., parcursul mediu zilnic — P.M.Z., etc.) au înregistrat îmbunătățiri sensibile, că, datorită preocupărilor permanente, întreprinderile de transport auto cu parc public și-au îndeplinit și chiar depășit sarcinile de plan, au înregistrat economii la prețul de cost și au obținut beneficii peste plan.

În același timp, nu trebuie pierdut din vedere faptul că, analizînd indicatorii de eficiență — productivitate, preț de cost etc., — se poate constata randamentul superior al parcului de folosință generală față de nivelul realizat de parcul intern. Așa cum s-a arătat la Plenara C.C. al P.C.R. din decembrie 1969, neajunsurile din sectorul transporturilor auto fac ca parcul să fie incomplet folosit, indicii de folosire a autovehiculelor din dotarea unor ministere și organizații centrale de stat, reprezintă de regulă, 60—70% față de cei realizați de întreprinderile Ministerului Transporturilor, deși nici randamentul obținut de acestea nu poate fi considerat maxim.

Supunînd analizei indicatorii care au determinat creșterea productivității în perioada 1959—1968, se constată creșterea coeficientului de utilizare a parcului cu 13%, din care cu 26% la parcul public și numai cu 7,1% la cel intern, iar a coeficientului de utilizare a capacității — cu 11%, din care cu 17% la parcul public și cu 3,9% la parcul intern. Parcursul mediu zilnic a sporit, în aceeași perioadă, cu circa 17% la parcul public față de 40% la parcul intern. Se poate astfel remarca, pe lîngă faptul că indicatorii de calitate ai întreprinderilor cu parc public au încă însemnate rezerve de îmbunătățire, cei realizați de parcul intern se situează la un nivel cu mult mai scăzut.

Această problemă este cu atît mai importantă cu cît din cele cîteva sute de mii de autovehicule ale parcului republican auto, doar aproximativ 1/3 sînt folosite în cadrul organizat al unor întreprinderi inter-județene (ITA) cu autobaze mari de cîteva sute de autovehicule, restul de circa 2/3 reprezentînd parcul intern al ministerelor, instituțiilor centrale etc., dispersat în multe baze mici și foarte mici.

Se întîlnesc încă unități de transport auto, chiar și din subordonarea Ministerului Transporturilor, unde se înregistrează însemnate staționări de autovehicule. Destul de multe mașini nu ies la lucru din cauza lipsei de șoferi, a staționărilor prelungite în reparații, datorită lipsei pieselor de schimb, a cauciucurilor etc.

În unitățile mici cu un număr redus de mijloace de transport, pe lîngă cauzele de mai sus, se adaugă și imposibilitatea practică de a asigura folosirea permanentă a capacității integrale de transport. Sînt frecvente situațiile cînd camioane de 5 tone sînt utilizate pentru transportul a doi sondori și a unei lăzi cu materiale și scule pentru intervenție la o sondă, sau cînd autocamioane neîncărcate la capacitatea lor nominală, deservesc șantiere mici de construcții sau reparații. Nu se poate argumenta în nici un mod dotarea unor unități cu parc propriu cu autocamioane de 5 tone și mai mari, cînd transporturile pe care le fac nu depășesc de regulă 0,5—2 tone.

Ca urmare, în anul 1969, coeficientul de utilizare a parcului a fost de 71% în unitățile Ministerului Transporturilor, dar de numai 65% la cele ale Ministerului Energiei Electrice, 64% în cele ale Ministerului Petrolului, 59% în unitățile Ministerului Construcțiilor Industriale și numai 54% în cadrul fostului Departament pentru valorificarea legumelor și fructelor. În privința coeficientului de utilizare a capacității, în primul semestru al anului 1969, între parcul intern de mărfuri și cel public s-au înregistrat următoarele diferențe: Ministerul Transporturilor 63%, Ministerul Energiei Electrice 49%, Ministerul Industriei Ușoare 36%, Comitetul de Stat al Apelor 33%, CENTROCOOP 59%, consiliile populare județene 48%. Aceste cîteva date ilustrează rezervele importante existente în domeniul unei mai eficiente folosiri a capacității de transport auto în întreprinderile tuturor ministerelor economice, inclusiv în unitățile Ministerului Transporturilor, unde indicii de utilizare atinși nu pot fi apreciați ca maximi.

Aceste rezerve sînt cu atît mai importante cu cît cererile de transport sînt mai mari decît posibilitățile actuale. Se

lector univ. Nicolae ANTONIU

Academia de Studii Economice — București

→

←

cunosc dificultățile ce se manifestă în unele perioade ale anului din cauza lipsei mijloacelor de transport, de la începerea recoltării grîului și pînă toamna tîrziu, la terminarea transporturilor de porumb, sfeclă de zahăr, struguri, cartofi etc. Dar și în alte perioade, în afara celor de vîrf, solicitările sînt mari și adeseori cererile de transport sînt satisfăcute cu întîrziere.

Trebuie menționat însă și faptul că la obținerea unor indicatori de eficiență sub posibilități a contribuit, într-o anumită măsură, și structura necorespunzătoare a parcului auto republican. Numărul insuficient al autocamioanelor de 1—1,2 tone și lipsa din producția internă a autoturismelor de 0,5—0,8 tone, necesare pentru transporturile de distribuție locală, și a autocamioanelor de mică capacitate de 1,5—2,5 tone, necesare transporturilor de aprovizionare, au drept consecință folosirea în cadrul unităților prestatoare de servicii, la unele organizații comerciale și îndeosebi în deservirea proceselor tehnologice în unele unități industriale, a unor autocamioane de capacitate mare față de nevoile reale.

Utilizarea nerațională a parcului de autovehicule influențează direct asupra prețului de cost al transporturilor. Și la acest indicator realizările între parcul public și cel intern scot în evidență diferențe apreciabile, fără a înțelege prin aceasta că și la unitățile specializate nu mai sînt rezerve importante în această direcție. Astfel, în timp ce prețul de cost, realizat în 1968 de autovehiculele din parcul public a fost de 0,756 lei pe tona km, cel realizat cu parcul intern a fost de 1,09 lei. Dar sînt și disparități mai evidente. La Trustul de Construcții Alexandria tona km costa 3,50 lei, la Întreprinderea de industrie locală din Alexandria — 2,32 lei, la Combinatul Chimic Făgăraș — 1,56 lei. Asemenea costuri se pare că nu deranjează prea mult pe deținătorii de parc intern deși tarifele medii de transport percepute de unitățile specializate aparținînd Centralei de transporturi auto sînt în jur de 0,90 lei pe tona km, fapt ce asigură și realizarea unor beneficii importante, deoarece multe autobaze au un preț de cost mai scăzut, sub 80 bani și uneori chiar sub 50 de bani la tona km.

Variația prețului de cost la parcul de deservire generală al Ministerului Transporturilor și parcul propriu, în ultimii ani, este ilustrată de graficul nr. 1.

Dacă ne referim la productivitatea autovehiculelor parcului propriu, reține atenția volumul apreciabil al parcursului neproductiv (fără încărcătură) care se menține ca pondere, în volumul kilometrilor totali la un nivel destul de ridicat, cuprins între 0,51 și 0,73%, cu o medie de 0,58%, ceea ce înseamnă parcurgerea în medie pe zi de către un autovehicul activ a unui număr de 75 km fără încărcătură dintr-un parcurs mediu zilnic total de 128 km. Exprimată sub forma tone/km transportate pe tona capacitate a autovehiculelor de marfă, variația productivității la parcul de deservire generală și la cel propriu este exprimată de graficul nr. 2.

În prezent, unele ministere, instituții centrale etc. și-au format un parc propriu de mijloace auto supradimensionat, fenomen stimulat de o serie de măsuri nejustificate din punct de vedere economic. Așa de exemplu, pentru acest parc, deținătorii lui nu primesc indicatori de plan, amortizarea nu se calculează și nu se varsă în funcție de numărul de tone kilometri realizați, ci în funcție de valoarea mijlocului de transport și de durata de serviciu și în sfîrșit, la activitatea de transport efectuată cu parcul intern, nu se prevede obținerea de acumulări bănești.

În majoritatea unităților cu parc intern, transportul auto fiind un auxiliar al producției, nu se urmărește direct eficienta, cheltuielile înregistrate de secția de transporturi se înglobează în cheltuielile de producție. Ca urmare, unele din ministere, unități subordonate etc. nu sînt stimulate și nici obligate să folosească cu rezultate superioare mijloacele auto de care dispun. Eliminarea acestor stări de fapt, crearea unor condiții de lucru similare sau cît mai apropiate atît pentru parcul public cît și pentru parcul intern, ar contribui la îmbunătățirea indicatorilor tehnico-economici de exploatare a acestuia din urmă a cărui necesitate și utilitate nu poate fi contestată.

Experiența acumulată pînă în prezent în acest sector de activitate demonstrează cu prisosință eficiența exploatării parcului în unități mari, specializate și cu un profil bine determinat, în care se pot aplica principiile moderne de organizare științifică a muncii și a producției. Întreprinderile de transport specializate, înzestrate cu autovehicule adecvate atît din punct de vedere al capacității, cît și al naturii mărfurilor și materialelor, avînd ca obiect de bază numai efectuarea de transporturi, sînt preocupate și pot realiza organizarea optimă a procesului de transport și utilizarea eficientă a mijloacelor auto aflate în dotare.

De aceea, după părerea noastră, principala direcție a raționalizării și creșterii eficienței o constituie continuarea procesului de concentrare a parcului în unități mari, specializate, care să permită realizarea și chiar depășirea actualilor indici de exploatare atinși în unitățile Ministerului Transporturilor. Pe de altă parte, considerăm rațional ca unele întreprinderi și organizații economice să poată dispune de un parc intern dar care să fie rațional dimensionat, el trebuind să cuprindă un număr restrîns de autovehicule proprii pe care să le utilizeze în mod exclusiv pentru efectuarea unor transporturi curente și urgente iar pentru necesitățile de vîrf să apeleze la parcul de deservire generală aflat în subordonarea Ministerului Transporturilor.

În condițiile existenței unor parcuri proprii strict corelate cu nevoile producției, parcuri la a căror formare organele Ministerului Transporturilor și-au dat avizul, **apreciem că este cu totul justificat să se renunțe la practica, depășită, a autorizațiilor de transport, pe care le eliberează încă I.T.A titularilor de parc propriu și să se lase fiecărui conducător de întreprindere dreptul de a folosi pe propria-i răspundere, cît mai rațional și în interesul producției mijloacele de tranport auto pe care le are la dispoziție unitatea respectivă.**

De asemenea, pentru optimizarea parcului intern, ca și pentru obținerea unei eficiențe economice superioare, **opinăm pentru folosirea unor pîrghii economice în măsură să stimuleze unitățile deținătoare de parc propriu să-și îmbunătățească calitatea activității desfășurate. N-ar fi lipsit de importanță să se stabilească pentru aceste unități o anumită productivitate — exprimată în tone/km pe o tonă capacitate — care să aibă în vedere productivitatea atinsă de parcul de folosință generală din zona respectivă și condițiile specifice în care se desfășoară procesul de transport în fiecare întreprindere, sector, ramură** (natura mărfurilor, gabaritul lor, distanța medie etc.)

În același mod se poate interveni și în direcția reducerii prețului de cost, stabilindu-se un anumit plafon al cheltuielilor de exploatare pe tona/km ce trebuie respectat de întreprinderile și organizațiile economice deținătoare de parc intern. În cazul gospodăririi neraționale a mijloacelor auto, a efectuării unor cheltuieli de exploatare exagerate, peste nivelul prețului de cost planificat, întreprinderile în cauză să fie obligate să renunțe la parcul auto de care dispun.

Îmbunătățirea activității în domeniul transportului auto de mărfuri, dimensionarea optimă a parcului intern, reclamă în același timp îmbunătățirea activității unităților de transport subordonate Ministerului Transporturilor care trebuie să dovedească mai multă operativitate în satisfacerea cererilor beneficiarilor în toate perioadele anului și fără tendința, care se mai întîlnește pe alocuri, de a accepta și presta numai anumite transporturi apreciate ca fiind „convenabile". Este necesar să existe toate condițiile de deservire, astfel încît ministerele și întreprinderile să apeleze cu încredere la serviciile parcului public și să nu „umfle" parcul propriu chiar în condițiile unei activități mai puțin eficiente. Trebuie să existe o asemenea opinie, o asemenea concepție a factorilor de răspundere și de execuție din unitățile de bază anume că transportul trebuie să fie la dispoziția beneficiarilor și nu aceștia la dispoziția întreprinderii de transport. În acest sens, trebuie dusă o muncă susținută pentru creșterea continuă a încrederii beneficiarilor în transportator, prin asigurarea efectuării tuturor transporturilor solicitate, în orice condiții, în deplina siguranță de circulație, într-un timp cît mai scurt și cu minimum de cheltuieli de transport pentru ei.

La delimitarea sferei de activitate între parcul de deservire generală și restul parcului **este necesar, după opinia noastră, să se ia în considerare principiul efectuării transporturilor de aprovizionare și desfacere — în majoritatea transporturi interurbane — de către parcul de deservire generală, parcul intern avînd ca sarcină efectuarea transporturilor tehnologice, în vederea deservirii operative a procesului propriu al producției.**

ȚINÎND seama de criteriile de delimitare a transporturilor efectuate de parcul de deservire generală al Ministerului Transporturilor și restul parcului apreciem că în sarcina parcului de deservire generală trebuie să revină: transporturile de mărfuri în afara localităților; transportul de cărămizi și ciment, nisip și alte produse de masă, din fabrici și cariere cu excepția transporturilor interne ale șantierelor de construcții; transporturile interurbane de mărfuri și coletărie; transporturile și expedițiile de mărfuri în trafic combinat auto-calea ferată, auto-navale și auto-aeriene; transporturile interurbane de persoane cu autobuze.

Parcului intern apreciem că îi revin următoarele categorii de transporturi: transporturile de șantier și uzinale; transporturile de intervenții necesare înlăturării defecțiunilor intervenite la liniile de cale ferată, la conductele pentru transportul produselor petrolifere și a gazelor, la conductele de aducțiune și distribuție a apei, la drumuri și poduri, precum și la instalațiile de linii electrice, telegrafice și telefonice.

Pe ramuri ale economiei, considerăm că parcului auto, destinat transporturilor interne, îi revine sarcina efectuării majorității transporturilor din industrie și construcții, ocazional transporturile din ramura circulației mărfurilor, precum și transporturile din agricultură (cu excepția campaniilor de recoltare a păioaselor și a porumbului, cînd o parte din volumul de transport se impune a fi efectuat și cu parcul auto public al Ministerului Transporturilor).

Avînd în vedere criteriile amintite mai sus, admise unanim ca o premisă pentru utilizarea eficientă a parcului auto de mărfuri republican, în ultimul timp, cu totul nerecomandat, asistăm la o inversare de roluri, la o interferență a activității celor două parcuri, în sensul că parcul de deservire generală execută o pondere însemnată a transporturilor tehnologice (de exemplu construcții), iar parcul propriu a pătruns sensibil în sfera circulației mărfurilor care în mod firesc revine unităților Ministerului Transporturilor. Așa de exemplu, parcul public, în ultima perioadă, intervine din ce în ce mai mult în ramura construcțiilor și efectuează transporturi tehnologice, integrate în producție (pămînt escavat, produse de carieră etc.), care în mod normal cad în sarcina parcului intern. În același timp, grupa „alte produse" care cuprinde mărfurile ce fac obiectul schimbului sau valorificării producției finite între diferite ramuri și sectoare ale economiei naționale și care trebuie să revină unităților Ministerului Tr[illegible]porturilor a scăzut de la 25,45% în [illegible] 1960 la 13,00% în anul 1968, observîndu-se în același timp pătrunderea parcului auto propriu în sfera de activitate a parcului de deservire generală prin executarea din ce în ce mai frecventă a unor transporturi care nu se încadrează în categoria transporturilor tehnologice sau a celor integrate în procesul de producție.

Pentru utilizarea mai eficientă a parcului auto — în lumina Directivelor Congresului al X-lea al P.C.R. — **este necesar să se treacă treptat la înființarea unor organizații unice de transport pe centrale, grupuri de întreprinderi, pe orașe, eventual, pentru unitățile situate în cadrul unui oraș sau într-o anumită zonă, prin concentrarea mijloacelor aparținînd unităților respective și folosirea lor rațională.** La scara orașelor pentru transporturile locale sau pe anumite zone, autovehiculele ar putea fi concentrate la nivelul unor combinate industriale sau în unități de deservire locală, deținătorul parcului fiind o unita[illegible] specializată în acest domeniu.

Numai printr-o mai bună organizare și raționalizare a parcului auto de mărfuri se va putea ridica nivelul calitativ al activității desfășurate de aceste unități, în vederea îndeplinirii și depășirii planului de transport la un nivel înalt al indicatorilor tehnico-economici de exploatare și cu un volum de cheltuieli cît mai redus.

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

În întreprinderile Ministerului Industriei Ușoare

PE DE-O PARTE STRĂDUINȚE, PE DE ALTA...

INTRODUCEREA pe scară largă a tehnicii și tehnologiei noi, corelată cu măsurile luate în organizarea producției și a muncii, au constituit factorii principali care au permis întreprinderilor industriei ușoare să obțină în acest an, o mai înaltă eficiență economică.

Elocvente în acest sens sînt realizările dobîndite în primele trei trimestre ale anului curent pe linia îndeplinirii indicatorilor de preț de cost și financiari. Așa cum rezultă din graficul alăturat, la fiecare 1000 lei producție marfă, realizată în această perioadă, **s-a obținut o reducere a cheltuielilor planificate cu 0,4 lei, fapt ce s-a concretizat într-un volum de economii suplimentare de peste 53 milioane lei.** La acest lucru a contribuit, în primul rînd, depășirea planului valorii producției marfă cu 1,3%.

Volumul suplimentar de economii **a dus și la depășirea planului de beneficii cu 1%,** ceea ce a permis industriei ușoare să aducă o contribuție mai substanțială la mărimea acumulărilor statului.

Nivelul economiilor obținute nu reflectă însă nici pe departe posibilitățile reale existente în întreprinderile industriei ușoare, **mai ales dacă avem în vedere faptul că, în perioada amintită, s-au înregistrat cheltuieli neeconomicoase, care au însumat circa 124 milioane lei.** Din acestea, peste 57% s-au datorat amenzilor și penalizărilor, 22% pierderilor provenite din întreruperi, iar restul altor cauze: pierderi din casări și declasări, din rebuturi etc. Cu alte cuvinte, pe deoparte, s-au depus strădiunțe pentru a se realiza economii, iar pe de altă parte, ca urmare a unor deficiențe manifestate în domeniul producției, desfacerii și gospodăririi, s-au irosit valori importante, care au diminuat serios volumul acestora.

Accentuarea măsurilor de economisire a materiilor prime și materialelor, de utilizare mai bună a capacităților de producție, a forței de muncă și a timpului de lucru, paralel cu înlăturarea cauzelor care generează cheltuieli neeconomicoase, constituie principalele căi pe care trebuie acționat pentru obținerea unor rezultate din ce în ce mai bune pe linia sporirii eficienței economice în combinatele și întreprinderile industriei ușoare.

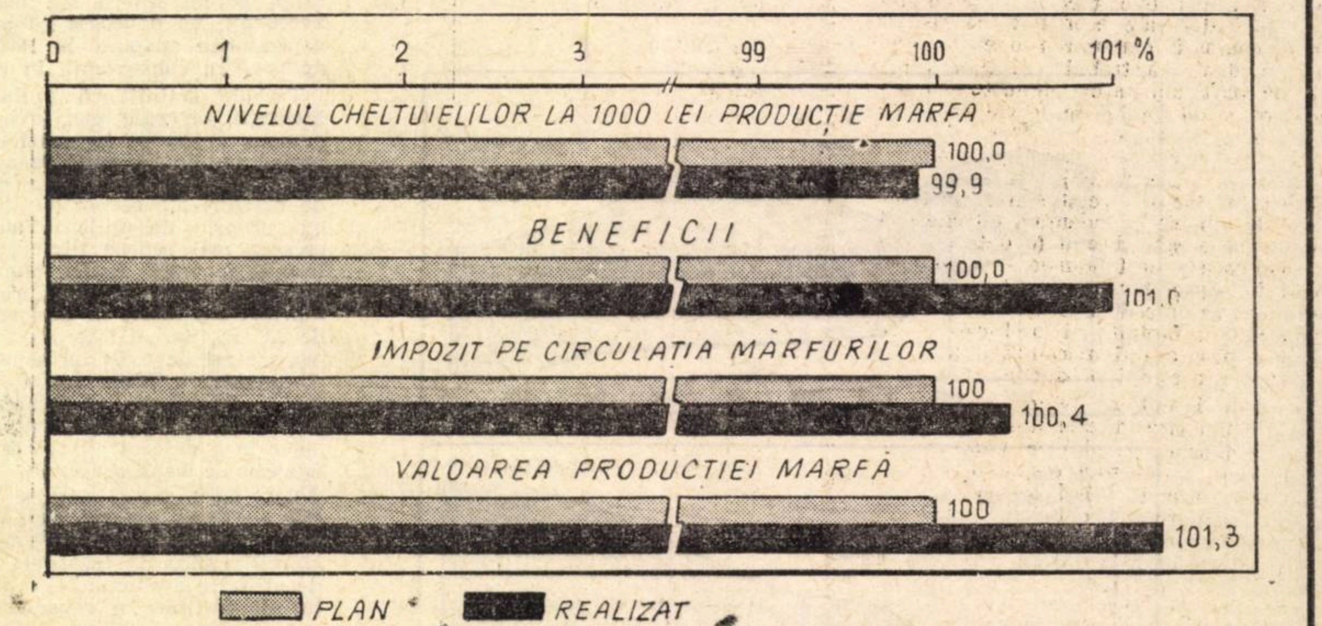

ÎN C.A.P.

O SURSĂ POTENȚIALĂ DE VENITURI, ÎNCĂ INSUFICIENT EXPLOATATĂ

IN DIRECTIVELE CONGRESULUI AL X-LEA AL P.C.R. este cuprinsă și următoarea indicație : „În vederea valorificării mai depline a resurselor materiale existente în cooperative și folosirii mai eficiente în cursul anului a forței de muncă, se vor dezvolta sectoare de prelucrare și semiindustrializare a fructelor, legumelor și altor produse agricole, precum și activități anexe. Se vor intensifica acțiunile și activitățile intercooperatiste, în direcția realizării unor lucrări de îmbunătățiri funciare, organizării de îngrășătorii de animale, de magazine pentru desfacerea produselor și altele" [1]). **Aplicarea recomandărilor citate va contribui la creșterea eficienței sectorului cooperatist al agriculturii, la întărirea economico-organizatorică a tuturor cooperativelor. În cele ce urmează dorim să facem unele considerațiuni pe marginea acestei directive a Congresului al X-lea (**

prof. dr. Mihail LEVENTE

Agricultura industrială și strategia eficienței

CREDEM că nu greșim dacă concepem eficiența economică ca rezultantă a maximizării valorilor adăugate (a producției nete) cu respectarea următoarelor cerințe :

● să se obțină o producție maximă (calculată în prețurile de desfacere) pe întregul sector cooperatist, ceea ce presupune folosirea optimală a factorilor și în primul rînd, a pămîntului și a forței de muncă ;

● să se conserve și dezvolte caracteristicile productive ale factorilor și să se înlăture (pe cît va fi cu putință) oscilația randamentelor ;

● structura producției sectorului, să corespund[illegible] nevoilor economiei naționale (balanț[illegible] de produse) [2]).

Așadar, în viitorii ani economia cooperativelor agricole de producție din România va trebui astfel orientată, încît să se asigure, pe de oparte, resursele necesare acumulărilor precum și acțiunea principiului cointeresării materiale, iar pe de altă parte, o deplină concordanță între cerințele acestui principiu și ale creșterii economice planificate, în cadrul unei structuri prestabilite planificate.

Conceptul de eficiență, cu care operăm, tinde să armonizeze interesele micro și macroeconomice, economicul cu socialul.

Potrivit părerilor unui șir întreg de autori, caracteristic pentru o economie industrială sînt : dotarea cu mijloace tehnice moderne, spiritul de inovație, folosirea intensă de fonduri circulante, producția de masă, diviziunea tehnologică a muncii, calculul economic și, ca urmare, o înaltă productivitate. Am adăuga, pentru m[illegible]multă preciziune, specializarea produc[illegible] și integrarea sa în procesul circulați[illegible] mărfurilor.

Sub presiunea intensă a ramurilor conducătoare din economie, agricultura țărilor avansate adoptă trăsăturile acestora, se industrializează, se modernizează. Angajată în direcția industrializării, ea tinde să devină tot mai mult o activitate de transformare. În Franța, de pildă, în 1938, aprovizionările și serviciile productive, cumpărate de agricultori, reprezentau 23% din produsul brut al tuturor exploatațiilor agricole ; în 1958 atingeau 32% (în alte țări, peste 50%). Această tendință se menține.

Pentru modernizarea ori industrializarea agriculturii unei țări, în vederea sporirii eficienței sale economice și sociale, va fi necesară elaborarea unei strategii care, evident, va trebui să țină seama atît de particularitățile „industriei biologice", cît și de stadiul de dezvoltare al ramurii și al economiei în ansamblu.

Se știe că pe termen lung (în perspectivă „seculară") pămîntul va rămîne un factor relativ fix, efectivele forței de muncă, la îndemîna întregii economii, vor crește absolut (o dată cu sporul populației) iar fondurile — și mai repede. În agricultură, necesarul de forță de muncă se va reduce în mod absolut, ca urmare atît a faptului că solul este limitat cît și a progresului mecanizării și automatizării procesului producției.

În țările înaintate, avînd resurse tehnice și financiare îndestulătoare și posibilități de plasare în alte activități a forței de muncă devenită disponibilă în agricultură, atunci cînd se fac opțiuni pentru orientarea producției, stabilirea mărimii întreprinderii etc., se acordă prioritate criteriului maximizării valorilor adăugate pe un lucrător.

În țările slab dezvoltate (care au de soluționat atît problema subalimentației, cît și a șomajului), consecința care ar decurge din cele arătate mai sus, (din tendințele pe termen lung) va fi dimensionarea întreprinderii, orientarea producției și adoptarea unei politici de finanțare și creditare a agriculturii, cu precădere, în funcție de necesitatea maximizării producției în expresie fizică, cu condiția ocupării cît mai multor forțe de muncă.

În țările aflate într-o situație intermediară — cum este și cazul României — angajate într-un proces dinamic de dezvoltare, la soluționarea problemelor arătate, — va trebui să se acorde o atenție egală celor trei criterii de mai sus, precum și preocupării modernizării în ritmuri susținute a agriculturii [3]).

Efecte economice ale integrării unor activități neagricole

CONSECVENȚI cu definiția eficienței prezentate, ne propunem ca în continuare să analizăm efectele procesului integrării în agricultura cooperatistă socialistă a unor activități nespecifice, care astăzi sînt localizate structural în alte ramuri ale economiei.

Integrarea în agricultură a unor activități din alte ramuri nu putea să-și găsească rezolvarea în țările cu economie capitalistă, chiar foarte avansate. In astfel de țări, superioritatea economică a industriei ca și a comerțului, beneficiare principale ale revoluției științifice și tehnice contemporane, le conferă acestor ramuri resursele necesare dominării și integrării agriculturii ; producția de echipament agricol, puterea financiară, controlul pieței.

Acțiunea polilor integratori, localizați în ramurile dominante, își găsește expresia organizatorică în „Agri-bussinesul" sau complexul agroindustrial. O dată cu apariția acestuia, dreptul de decizie se află în afara agriculturii. Autonomia economică a exploatațiilor se reduce treptat, chiar dacă sub aspect formal — juridic, pare a fi respectată.

Efectele acțiunii complexelor privesc întreaga ramură și prilejuiesc asimetrii și destructurări cum sînt : încălcarea principiilor care stau la baza zonării producției, a conservării fertilității solului, precum și a specializării exploatațiilor, concentrarea capitalului, expropierea fermierilor mici și mijloci[illegible]

★

Cu un alt prilej [4]) am arătat care sînt modalitățile integrării verticale în agricultura socialistă a unor activități nespecifice, ale integrării orizontale și mixte precum și implicațiile lor economice și sociale.

Așa cum am mai spus, în acest articol, am dori să supunem verificării efectele economice ale acestui proces, folosind în acest scop variante ipotetice de intregrare. Datele din tabel sînt convenționale, relațiile cantitative dintre indicatorii corespund însă celor reale, fac parte din structuri veridice.

Deosebirile dintre variante constau în următoarele :

● **în varianta I**, producția cooperativei agricole este exclusiv agricolă cultura plantelor și creșterea animalelor) ;

● **în varianta II**, în cooperativa agricolă au fost integrate și unele activități industriale (producția de conserve de legume și fructe, de produse lactate și de preparate de carne).

● **în varianta III**, în afara activităților cuprinse în varianta II-a, cooperativa agricolă desfășoară nemijlocit sau prin o asociație de C.A.P., o activitate comercială și participă la o întreprindere de furaje combinate, organizată în cadrul unei asociații de C.A.P. sau în coproducție cu un I.A.S.

În variantele prevăzute nu se are în vedere o creștere a producției agricole. La stabilirea datelor în variantele II-III, s-a pornit de la ipoteza că, în condițiile în care în C.A.P. se desfășoară numai o activitate agricolă, timpul de muncă este insuficient folosit (51%). De aceea, în variantele II-III, s-a avut în vedere creșterea treptată a gradului de folosire a timpului de muncă (de 300 zile) și anume : 70% în varianta II, și 80% în varianta III.

Pentru stabilirea producției globale și nete ce se obține din activitățile industriale, au fost folosite datele medii de productivitate a muncii din întreprinderile industriale de prelucrare a legumelor și fructelor, a laptelui și cărnii. De asemenea, au fost folosite date, din aceeași sursă, pentru stabilirea ponderii producției nete în produsul global. La fel s-a procedat și în cazul producției de furaje combinate și al activității comerciale integrate.

Economiștii pot reflecta „autonom" asupra indicatorilor din model. Am recomanda totuși ca reflecția să zăbovească cu precădere asupra : evoluției producției nete totale, pe un cooperator, pe un ha (punctul 8) ; idem, asupra fondului de consum pe un cooperator (pct. 9) precum și asupra gradului de folosire a forței de muncă (punctele 3 și 10). De asemenea, am dori să reținem atenția cititorului asupra faptului că sumele necesare investițiilor pot fi recuperate într-un termen relativ scurt, așa cum reiese din analiza datelor de la punctele 8 și 11. În ipoteza că aceste sume ar fi obținute de la Bancă, ele pot fi rambursate în circa 4 ani.

În practică, procesul de integrare a activităților neagricole în cadrul cooperativelor se va eșalona inevitabil pe o perioadă de mai mulți ani, fapt care permite, pe de-o parte eșalonarea, respectiv reducerea investițiilor necesare într-un an, iar pe de altă parte, autofinanțarea — cel puțin parțială a celor ce s-ar efectua mai tîrziu, în cadrul variantei a treia din model. De altfel și astăzi un șir de C.A.P.-uri pot autofinanța totalitatea investițiilor prevăzute în ambele variante (II și III)

Concluzia ? Modalitățile integrării prezentate, pot răspunde pe deplin primei cerințe a eficienței, așa cum am definit-o la începutul acestui articol ; producția maximă în expresie fizică și valorică. De asemenea, integrarea pe care o recomandăm nu contravine celorlalte cerințe : folosirea optimală a factorilor, în cadrul unei economii planificate, care să asigure resurse atît pentru investiții cît și pentru ridicarea sensibilă a nivelului de trai al cooperatorilor.

Așa cum s-a arătat, nici momentul demarării, nu ridică probleme financiare dificile ; „Quod erat demonstrandum".

Efectele economice ale integrării intr o cooperativă agricolă a unor activități industriale și comerciale*

	U/M	Variante		
		I	II	III
		(activitate exclusiv agricolă — cea actuală)	(activitate agricolă + industrială)	(activitate agricolă + industr. de proporții mai mari și comercială)
	1	2	3	4
1. suprafața agricolă	ha	2040	2040	2040
2. Nr. coperatorilor apți de muncă din care în :	pers.	646	646	646
— agricultură		646	536	451
— industrie		—	110	145
— comerț		—	—	50
3. Nr. mediu de om/zile ce revine pe un cooperator apt de muncă		152	203	242
4. Producția globală agricolă	mii lei	10000	10000	10000
5. Prod. globală agricolă ce revine pe un cooperator activ în agricultură	lei	15500	18650	22172
6. Prod. globală agricolă ce revine pe un ha teren agricol	lei	4900 *)	4900	4900
7. Prod. globală industrială	mii lei	—	22000	29000
8. Prod. netă (agricolă și neagricolă)	mii lei	4950	11450	14550
— revine pe un cooperator apt de muncă	lei	7510	17720	22530
— revine pe un om/zi	lei	49	87	93
— revine pe un ha teren	lei	2380	5610	7130
9. **Fondul de consum** ce revine pe :				
— un cooperator apt de muncă	lei	4500	7380	9490
10. Gradul de folosire a forței de muncă	%	51	70	80
11. **Recuperarea investițiilor industriale**				
a) Total investiție necesară pentru producția neagricolă	mii lei	—	5500	7250
b) Beneficii din activități neagricole — 20%	mii lei	—	1320	1740
c) Termen de recuperare în investiție (costul investiției raportat la beneficii)	ani beneficiu	—	—4,2	—4.2

*) A fost avută în vedere o cooperativă ale cărei rezultate economice o situează peste medie (în grupa fruntașe). Astăzi mai mult de 10% din C.A.P. obțin producții la ha peste acest nivel.

1) Directivele Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, Editura politică, București, 1969, pag. 45.

2) Pentru înțelegerea mai deplină a conținutului indicatorilor utilizați în definitivarea eficienței, vezi : prof. Mihail Levente — „Considerații cu privire la planificarea producției în agricultura cooperatistă". „Viața economică" nr. 33 și 35, august 1970.

3) Pentru o mai completă edificare cu privire la ierarhizarea criteriilor care trebuie avute în vedere la stabilirea profilului și mărimii întreprinderilor agricole, recomandăm lectura articolului „Specializare sau poli-productie"? de prof. M. Levente, „Contemporanul" din 30 octombrie 1970.

4) Vezi Mihail Levente — „Necesitatea și implicațiile integrării în C.A.P. a unor activități din alte ramuri economice", în „Probleme economice nr. 7/1970.

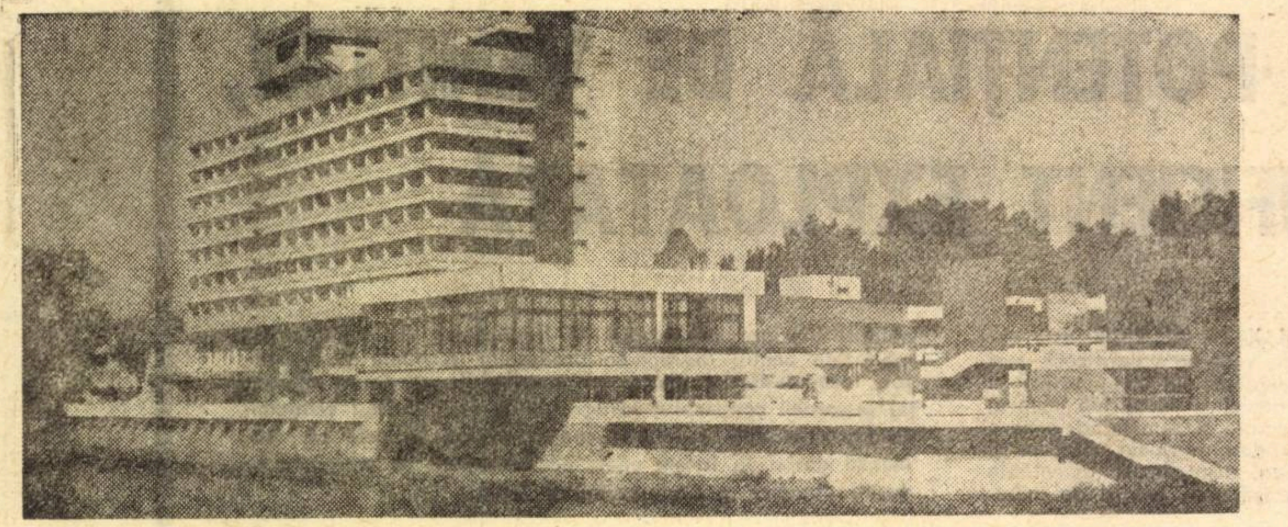

Noul hotel turistic „Dacia" din Oradea

INVESTIŢII ÎN TURISM

INDICATORI DE CALCUL AL EFICIENŢEI

ELABORAREA unu sistem de indicatori tehnico-economici şi a metodologiei de calcul al eficientei economice a investitiilor în turism este determinată de necesitatea asigurării unei utilizări judicioase a fiecărui leu investit în industria hotelieră, a restaurantelor şi a celorlalte elemente componente ale bazei materiale a turismului ; ea permite, de asemenea, stabilirea priorităţilor în dezvoltarea unor zone sau obiective turistice, fundamentarea ştiinţifică a deciziilor de investiţii şi ridicarea nivelului de pregătire a cadrelor care se ocupă cu proiectarea, construcţia şi exploatarea bazei materiale a turismului.

În încercarea de a stabili un asemenea sistem de indicatori, ne vom sprijini atît pe indicatorii utilizaţi în practica Oficiului Naţional de Turism, cît şi pe cei folosiţi în alte ramuri ale economiei naţionale, cum sînt : indicatori ai costurilor investiţiei ; indicatori fizici de exploatare a capacităţilor ; indicatori valorici ai veniturilor şi a cheltuielilor ; indicatori de corelare ; indicatori sintetici de eficienţă.

Porfir NEGREA
Vicepreşedinte al Oficiului Naţional de Turism

DIN prima categorie face parte în primul rînd **investiţia specifică**, indicator valoric utilizat pe scară largă în economia noastră pentru toate lucrările ale căror caracteristici se repetă. În cazul unor investiţii cu caracter de unicat comparaţiile au la bază realizările unor obiective similare din străinătate. Indicatorul cuprinde cheltuielile de investiţii necesare pentru a construi şi da în funcţiune o cameră sau un pat de hotel, motel, han, cabană, vilă, căsuţă, camping (investiţie specifică pe cameră sau pe pat) şi exprimă: costurile integrale de construcţie a camerei, grupului sanitar, etc ; cota parte din costurile de construcţie a celorlalte spaţii ca : holuri, coridoare, centrale telefonice, centrale de condiţionare a aerului, centrale sau puncte termice, posturi de transformare a energiei electrice, depozite de lenjerie etc. ; costuri de proiectare, alimentare cu apă rece şi caldă, canalizare, lucrări conexe sau colaterale.

Pentru restaurante şi alte unităţi similare (braserii, cofetării, baruri etc.) cheltuielile de investiţii necesare pentru realizarea unui loc la masă se numeşte **investiţie specifică**/loc la masă şi constituie un indicator valoric, al cărui conţinut exprimă costurile integrale a tot ce este utilizat individual, cota parte din costurile a ceea ce este utilizat comun, a spaţiilor pentru personal, a alimentării cu apă rece şi caldă, a aburului tehnologic şi a lucrărilor conexe sau colaterale.

Un studiu recent a arătat posibilitatea ca pe baza experienţei din ţara noastră şi a celei din alte ţări dezvoltate turistic, cum sînt Spania şi Italia, să se normeze pentru restaurantele de categoria I-a de pe litoral 2,5 mp suprafaţa utilă/loc la mese, iar raportul între suprafaţa sălii de restaurant şi cea a bucătăriei plus anexe să fie 63/37. Prin adoptarea acestor norme, valoarea investiţiei specifice s-a redus cu 20—25%, ceea ce aduce numai investiţiilor Oficiului Naţional de Turism economii de 10—20 milioane lei anual.

Construcţia specifică este un indicator similar cu investiţia specifică, însă care exprimă costurile parţiale şi anume numai cele privind construcţia fără dotările aferente.

La rîndul său, **viteza de intrare în producţie a fondurilor fixe** reprezintă : timpul necesar pentru realizarea şi punerea în funcţiune a unui obiectiv. Conţinutul exprimă intervalul de timp în care se efectuează primele plăţi şi pînă la primele încasări şi se calculează pe baza graficului de execuţie şi dare în funcţiune.

Acest indicator este influenţat de mai mulţi factori şi anume : de calitatea proiectului de execuţie, de organizarea aprovizionării tehnico-materiale, de industrializarea construcţiilor. Se cunoaşte că trecerea pe litoral la sistemul industrial de construcţie a permis o îmbunătăţire a calităţii şi o scurtare a duratei de execuţie, respectiv o majorare a capacităţii de producţie. Calculele arată că investiţiile în hoteluri pe litoral produc după 185—200 de zile, iar cele din ţară după 540—750 de zile. Se consideră că depăşirea unei asemenea perioade în darea în funcţiune a unui hotel şi de 365 zile a unui motel duc la o slăbire a eficienţei economice a investiţiilor de acest gen.

GRADUL de ocupare a capacităţii de cazare se situează printre indicatorii fizici de exploatare, exprimînd raportul dintre numărul de pasageri şi numărul de camere sau paturi. Se calculează în două variante : a) ca raport între numărul de oaspeţi cazaţi şi capacitatea de cazare exprimată în paturi ; b) ca raport între numărul de oaspeţi cazaţi şi capacitatea de cazare exprimată în camere.

Varianta primă are avantajul că arată utilizarea integrală a capacităţii comercializabile a hotelului, însă are neajunsul că în cazul în care numărul de camere cu un pat este mai mic decît numărul oaspeţilor care doresc să doarmă singuri, ei închiriază o cameră de două paturi. În acest caz avem o cameră ocupată în care nu mai putem caza pe nimeni, care însă statistic apare ocupată 50%. Din punct de vedere economic nu se produc pagube, întrucît oaspetele plăteşte integral patul în care doarme şi 80% din costul patului rămas neocupat.

Varianta a doua are avantajul că reflectă corect gradul de ocupare a camerelor, însă are dezavantajul că nu reflectă numărul persoanelor cazate. De aceea, în practică are loc o îmbinare a calculelor în ambele varinate, ceea ce întregeşte analiza utilizării capacităţii de cazare. În industria hotelieră europeană, gradul de ocupare nu trece de 60—70% din capacitatea hotelurilor, iar acest nivel asigură o rentabilitate convenabilă.

La noi, datorită posibilităţii planificării circulaţiei turistice şi a insuficienţei spaţiilor hotelere, exploatarea se realizează la nivele mult superioare. Se înţelege că pe măsura creşterii capacităţii de cazare, ocuparea va scădea, dar niciodată pînă la limitele ce se obţin pe plan european. Pînă atunci — încă 8—10 ani —, noi proiectăm o ocupare medie de 80—85% pe an, ca bază a activităţii şi a determinării efcienţei investiţiilor în hoteluri şi restaurante orăşeneşti.

Indicatorul respectiv este utilizat în munca de proiectare pentru determinarea încasărilor, în munca de planificare a veniturilor şi cheltuielilor, a recepţiei şi în munca de urmărire a rezultatelor activităţii economice, ca şi a stabilirii măsurilor necesare îmbunătăţirii acesteia.

Zilele de ocupare integrală a capacităţii de cazare constituie un indicator fizic, specific activităţii turistice ; el exprimă numărul de zile din an, lună, trimestru sau sezon, în care capacitatea de cazare a hotelului exprimată în paturi a fost ocupată integral. Acest indicator este utilizat pentru analizarea activităţii hotelurilor şi a altor forme de cazare sezoniere la care gradul de ocupare dacă se calculează pe an nu exprimă realitatea, întrucît perioada de închidere este între 1/3—2/3 din an, iar dacă se calculează din ziua deschiderii şi pînă în ziua închiderii ar deveni o frînă în calea eforturilor de prelungire a sezonului turistic.

O propunere menită să sporească numărul de turişti din ţară se referă la începerea noului an şcolar la 1 octombrie faţă de 15 septembrie. Adoptarea acestei măsuri ar permite realizarea suplimentară a 1000000 înoptări şi o încasare de 30—50 milioane lei din cazare, masă, transport etc.

Desigur că sfera măsurilor este mult mai largă şi ea cuprinde adoptarea unor sisteme de încălzire a camerelor în nopţile mai reci de început şi sfîrşit de sezon, construcţia piscinelor cu apă caldă, construcţia de hoteluri sanatoriale încălzite şi altele.

Practica arată că în cazul utilizării acestui indicator trebuie urmărită zilnic evidenţa camerelor şi paturlor libere de la turismul extern de la o sosire la alta, sau de la o zi la alta, şi care se pun în vînzare pentru turismul intern, ceea ce permite o bună valorificare a bazei materiale.

Un alt indicator fizic, specific activităţii industriei hoteliere îl reprezintă **numărul de innoptări**, care se calculează ca indicator de plan şi ca indicator al realizărilor. El este baza pentru calcularea gradului de ocupare a capacităţii de cazare. Ca indicator de plan este element al determinării volumului de încasări din activitatea de cazare (produs între înnoptări şi tarifele medii).

Indicatorul **zile-turist** reprezintă timpul petrecut de turişti într-o altă localitate decît aceea în care îşi au domiciliul stabil, indiferent dacă înnoptează sau nu în acea localitate. Cuprinde şi indicatorul înnoptării, dar este mai mare şi nu se identifică cu acesta.

Indicii de utilizare sînt frecvent folosiţi în industrie, transporturi, agricultură. În turism nu au fost introduşi încă, dar ritmul actual al dezvoltării şi dotării unităţilor cu utilaje şi maşini impune o urmărire permanentă a rezultatelor acestei categorii de investiţii. Mărimea indicatorului depinde de volumul activităţii, perioada de utilizare, concordanţa între capacitatea nominală a utilajului şi necesităţile maxime ale restaurantului sau hotelului deservit, starea de întreţinere a utilajelor.

UN prim indicator valoric specific activităţii hoteliere este media încasărilor pentru o înnoptare. Mărimea sa variază în raport cu gradul de confort al hotelului, cu categoriile de turişti, cu structura camerelor şi a gradului de ocupare etc.

Încasări pe zi-turist este un indicator valoric devenit specific activităţii de turism care exprimă încasările realizate din cazare + masă + alte servicii (excursii, spectacole, spălat, călcat, telefon, telex, vînzări de mărfuri etc.) şi este diferit în plin sezon, faţă de sezonul intermediar sau extrasezon, cînd se stabilesc tarife care să stimuleze ridicarea gradului de ocupare.

Mai trebuie, de, asemenea, luat în considerare indicatorul valoric specific activităţii hoteliere identificat prin noţiunea **încasări/pat sau cameră**, ca şi acela indicat prin **încasări/loc la masă în restaurant**, care exprimă încasările în lei realizate într-un an sau sezon pe un loc la masa în restaurante.

Indicatorul valoric **încasări/salariat** este similar cu ceea ce în alte ramuri reprezintă productivitatea muncii/salariat. Este extrem de util în activitatea de turism atît pentru agenţii, cît şi pentru întreprinderile de hoteluri si restaurante, întrucît cheltuielile se acoperă din comisioane, ori acestea se justifică numai în măsura în care au un volum care poate acoperi salariile, cheltuielile de regie şi beneficiul legal. Dar mai este util şi din punct de vedere al dezvoltării activităţii serviciilor.

Se mai poate utiliza şi indicatorul **încasări/leu fonduri fixe** sau leu/investiţii care exprimă eficienţa fiecărui leu investit în baza materială.

O categorie separată o constituie indicatorii cheltuielilor ce se fac în activitatea turistică : **cheltuieli pe noapte** (cuprinde amortizarea salariilor, cheltuielile de regie etc., raportate la numărul nopţilor de cazare realizate) ; **costul pe zi turist** (exprimă totalul cheltuielilor (costurilor) efectuate sau suportate pentru a avea încasările unei zile-turist. Utilizat în munca de planificare, acest ultim indicator este un instrument ce asigură încadrarea în cursul de revenire planificat în cazul activităţii de turism internaţional, respectiv a rentabilităţii planificate în cazul activităţii de turism intern. Din compararea acestui indicator cu cel al încasărilor pe zi-turist rezultă efortul economic ce trebuie făcut pentru încasările pe zi-turist.

Tot din grupa indicatorilor valorici de cheltuieli mai fac parte cei desemnaţi prin noţunile : **cheltuieli pe un pat sau o cameră, cheltuieli (costuri) pe loc la masă** (specific industriei restaurantelor şi care exprimă costurile pentru deservirea unui turist/ loc la masă pe zi o perioadă de timp) ; **cheltuieli pe salariat**, (util pentru a putea determina ce volum de activitate trebuie desfăşurată de hotel sau restaurant pentru a putea acoperi cheltuielile unui salariat) ; **cheltuieli/1000 lei producţie marfă**, (larg uilizat în industrie, îl propun a fi introdus în activitatea de producţie din bucătării, laboratoare de cofetărie, patiserie, în carmangerii etc. şi exprimă costurile materiilor prime, amortismentele, salariile, combustibilii, transporturile necesare pentru a produce un kg de produse sau mîncăruri).

NUMĂRUL total de salariaţi/pat este un indicator de corelare. Se diferenţiază pe grade de confort şi se calculează pe activităţi distincte. Mărimea sa este influenţată de sistemul de organizare a activităţii, nivelul calificării personalului, gradul de mecanizare a muncii, diversitatea serviciilor ce se prestează, programul de deschidere a unităţilor, ca şi de numărul şi mărimea spaţiilor comerciale şi prestatoare de servicii, productivitatea utilajelor din dotare etc.

Optimizarea acestui indicator este una din căile cele mai sigure de mărire a rentabilităţii activităţii hotelului.

ÎN categoria indicatorilor sintetici se încadrează următoarele : **aportul valutar/valoarea fondurilor fixe**, care exprimă încasările totale în valută realizate din exploatarea la turism internaţional a unui hotel şi restaurant care se închiriază charter, cum este cazul hotelurilor de pe litoral sau din staţiunile balneo-climaterice. Calcularea indicatorului uşurează munca de planificare şi permite comparaţii extrem de utile cu alte investiţii.

Aportul valutar/leu fonduri fixe este un indicator de eficienţă valutară ce se calculează prin raportarea volumului încasărilor brute sau nete în valută/leu fond fix. Acest indicator s-a utilizat pentru prima dată în anii 1965—1966 şi a fost aproape determinant în stabilirea volumului de investiţii pentru dezvoltarea bazei materiale a turismului în perioada 1965—1970, (de peste 3,2 miliarde lei) şi pentru viitorii cinci ani (4,3 miliarde lei).

Acumulările/fond fix se calculează ca diferenţă între încasări/an sau zi/fonduri fixe şi cheltuieli pe an sau zi/fonduri fixe. Calculat pentru prima dată pentru „telefericul cu cabine Tîmpa", indicatorul arată că la încasări zilnice de 10 000 lei, cheltuielile medii zilnice calendaristice stabilite sînt de 2 500 lei, ceea ce arată că valoarea fondurilor fixe de 7 500 000 lei se recuperează în termen de 1 000 de zile.

Durata de recuperare a investiţiilor se calculează : a) ca raport între volumul investiţiilor şi suma beneficiilor respectiv beneficii + impozite. Mărimea acestui indicator este direct şi invers proporţională cu valoarea indicatorului acumulări.

Din analizele făcute rezultă că termenele de recuperare cele mai scurte se realizează la hotelurile şi restaurantele de lux din Bucureşti (6—8 ani) şi de 10—15 ani la hotelurile din ţară şi la cele de pe litoral. Important de subliniat că unele obiective ale bazei materiale pentru distracţii şi agrement, cum sînt terenurile de minigolf se recuperează în 1,7—2,5 ani, bowlingul de la Mamaia în 4,5—5 ani, telefericul cu cabine de la Tîmpa în 3 ani ş.a.m.d. b) ca raport între valoarea fondului fix (investiţii + reparaţii de întreţinere) şi încasările nete în valută pe o perioadă de zece ani. Dacă se ia costul unei camere de hotel pe litoral de 6000 lei (în care se includ investiţiile de bază şi colaterale) şi se raportează la încasările nete pe zece ani de 200 de dolari, rezultă că valoarea investiţiei se recuperează în zece ani la un curs de revenire de 30 lei/dolarul, ceea ce este convenabil pentru economia naţională.

Cele de mai sus sînt unele propuneri de stabilire a metodologiei de calcul şi de stabilire a indicatorilor tehnico-economici ai investiţiilor în turism, care au fost supuse discuţiei într-un colectiv de specialişti din Oficiul Naţional de Turism. Desigur însă că ele reprezintă doar un început şi că alte sugestii sînt cu atît mai binevenite.

calitatea

STANDARDELE

SPECIFICÎND (prescriind) calitatea unui produs, în sensul cel mai cuprinzător și în același timp măsurabil al acestuia, standardul **este un instrument de determinare a producătorilor să asigure produselor caracteristicile necesare satisfacerii** cerințe**lor utilizării căreia îi sînt destinate.**

Standardizarea a devenit necesară în momentul în care, existînd mai mulți producători și beneficiari pentru un anume produs, s-a pus problema armonizării cerințelor impuse produsului respectiv, atît în relația beneficiar-producător, cît și în unificarea lui la toți producătorii. În condițiile dezvoltării tehnicii contemporane, acțiunea de standardizare a căpătat un caracter mult mai complex, cu influențe multiple asupra activității industriale.

LA NIVEL național standardizarea contribuie la organizarea în condiții optime a producției din punct de vedere tehnic, al eficienței economice, precum și al asigurării unui nivel calitativ cît mai ridicat. **Prin tipizare și raționalizare, standardizarea creează condițiile pentru dezvoltarea specializării producției, avînd ca rezultat o diviziune cît mai rațională a muncii.** Ca efect al tipizării și unificării pieselor și subansamblelor pe serii unitare sau familii de produse, se asigură mărirea seriilor de fabricație a acestora. Ca urmare, se justifică economic fabricarea cu utilaje specializate sau cu un grad ridicat de echipare cu scule, dispozitive și verificatoare, a acestor piese și subansamble cu influență directă asupra nivelului calitativ al execuției cît și al produsului finit, prin realizarea interschimbabilității necesare. Legătura directă între standard și asigurarea controlului calității produselor constă în însăși conținutul standardelor de produse, materiale, materii prime și metode de analiză și control.

Prescrierea în condiții de precizie maximă și exprimată prin elemente măsurabile a performanțelor sau parametrilor de funcționare ai produsului, care definesc calitatea acestuia sub aspectul utilizării la beneficiar, reprezintă, de regulă, prima parte a oricărui standard sau normă internă de produs sau material. Prevederea acestor parametri sau performanțe la nivelul maxim, ce se obțin în cadrul tehnologiei celei mai moderne de la un moment dat, constituie o determinantă (un stimulent) în creșterea, într-un timp scurt, a nivelului calitativ al întregii fabricații în cauză. De asemenea, **prin capitolele de încercări de tip, control și recepție, precum și cele de metode de măsură și control, standardul și norma internă constituie documentul de bază pentru omologarea, controlul și recepționarea produselor, corelat evident cu cerințele funcționale și performanțele înscrise în primul capitol al aceluiași document.**

Dezvoltarea în ritm rapid a economiei noastre naționale, a impus, în ultimii ani, importante transformări în activitatea de standardizare, avînd la bază, în principal, analiza efectuată în anul 1965, împreună cu ministerele, pe baza Directivelor Congresului al IX-lea al P.C.R. Analiza a relevat rămînerea în urmă a indicatorilor de calitate dintr-o serie de standarde față de noile posibilități ale industriei, atît pe plan național, cît și pe plan internațional. La altele și anume la cele din industria ușoară, s-a constatat o exagerare în standardizarea unor detalii de execuție. Totodată, s-a constatat că, în domenii tehnice de importanță mare și cu caracter de actualitate — automatizare, mașini unelte, informatică — există o serioasă rămînere în urmă în elaborarea standardelor necesare. O altă concluzie desprinsă se referă la durata mare a elaborării standardelor, de la includerea în plan și pînă la editare (în medie de 2,5 ani), ceea ce determina, în unele domenii cu progres rapid, o rămînere în urmă a standardului, chiar din momentul apariției lui.

În vederea eliminării acestor deficiențe, în perioada 1966—1970, s-au aplicat următoarele criterii principale de orientare:

- elaborarea de standarde numai pentru acele produse, materii prime și materiale, care reprezintă un volum sau o însemnătate economică mare și prevederea de condiții de calitate la nivelul posibilităților maxime ale industriei, ale prevederilor din contractele de licență, ale recomandărilor internaționale de standardizare (ISO, CEI, CAER), precum și din standardele țărilor cu industrie dezvoltată;
- elaborarea de standarde la nivel corespunzător cerințelor în metalurgie, electrotehnică, electronică și construcții de mașini (oțeluri de calitate superioară, sisteme și elemente de automatizare, scule, piese și ansamble de uz general, parametri principali pentru familii de mașini și utilaje);
- elaborarea de standarde pentru produsele noi ale industriei chimice, petrochimice și a materialelor de construcții, înainte de începerea fabricației;
- anularea unui număr însemnat de standarde pentru bunurile de consum din industria ușoară și alimentară și înlocuirea lor cu standarde cadru, cu număr limitat de parametri, numai pentru produsele de masă, cuprinzînd și metodele moderne și exigente de verificare a calității;
- reducerea la 1—1,5 ani a duratei de elaborare a standardelor.

În vederea realizării obiectivelor propuse, în anii 1965—1969, din cele circa 1000 teme de standarde rezolvate anual, 2/3 au avut ca obiect înnoirea celor existente. În 1967, s-au anulat sau au fost trecute în categoria normelor interne 678 de standarde cu reglementări de mică importanță. Apoi, în anul următor au fost anulate și trecute în categoria normelor interne 383 standarde cu caracter de detalii de execuție în domeniul industriei ușoare și alimentare; totodată au fost revizuite toate standardele din domeniile respective, transformîndu-se în standarde — cadru de parametri principali și metode de analiză și control al calității. La propunerea îndeosebi a beneficiarilor de produse și a altor factori interesați, s-a ridicat nivelul unor parametri de calitate la alte 1000 standarde de produse.

EXAMINÎND standardele elaborate și în special cele revizuite în perioada menționată în mai multe domenii ale producției, se poate constata că la **baza indicatorilor de calitate care s-au inscris, sînt prevederile din recomandările internaționale de standardizare și din standardele țărilor dezvoltate din punct de vedere industrial; în ultimii ani, examinarea pentru aprobare a acestora se face, în mod obligatoriu, pe baza unei comparații a prevederilor din standardele reprezentative de referință.** Există, de asemenea, numeroase standarde care reproduc integral prevederile recomandărilor internaționale (peste 100 din cele 382 Publicații ale Comisiei Electrotehnice Internaționale de exemplu, se regăsesc în standardele din domeniul electrotehnic, celelalte neavînd încă corespondent în standardele noastre, deoarece nu fabricăm produsele la care se referă). **În ansamblu, din cele aproape 3000 recomandări internaționale de standardizare peste 2000 sînt introduse în standardele românești.**

Cu toate îmbunătățirile, aduse în ultimii ani, mai persistă totuși unele neajunsuri. **Într-un număr de standarde, mai ales de materii prime și materiale, se înscriu parametri calitativi la nivelul posibilităților maxime din momentul respectiv al industriei producătoare, chiar dacă sînt inferiori prevederilor din standardele cu circulație internațională.** Mai mult, nivelul atins pe plan internațional nici nu se menționează, astfel încît standardul, în loc să reprezinte un element de stimulare a atingerii nivelului mondial, devine un document oficial pe baza căruia producătorul fundamentează rămînerea în urmă a calității produselor.

În vederea remedierii acestei situații **considerăm necesar ca Institutul Român de Standardizare să înscrie în mod obligatoriu în standardele de stat parametrii calitativi ai produselor la nivelul maxim obținut pe plan mondial, potrivit prevederilor din recomandările internaționale de standardizare sau din standardele țărilor cu industrie dezvoltată în domeniul respectiv. În cazul în care aceste prevederi de calitate nu pot fi realizate încă de producătorii interni, să se prevadă o a doua calitate, la nivelul maxim al instalațiilor existente de producție, astfel încît să existe în permanență comparația și stimulentul pentru ridicarea calității produsului.** Acest stimulent are și trebuie să aibă caracter economic, avînd în vedere că prețurile se aprobă diferențiat, corelate cu nivelul calitativ al produsului.

Consider, de asemenea, că activitatea desfășurată în ultima vreme în vederea punerii de acord a standardelor cu progresele înregistrate în știință și tehnică, nu trebuie socotită încheiată. Dimpotrivă, experiența acumulată va trebui dezvoltată în continuare. La ora actuală, mai sînt standarde îmbătrînite, care nu țin seama de transformările radicale ce au avut loc ca urmare a progresului tehnic, atît pe plan intern, cît și pe cel extern. **Menținerea în actualitate a standardelor** — în sensul ca ele să joace în permanență un rol activ de menținere și ridicare a calității produselor — **impune ca acțiunea de revizuire a lor să se facă prmanent.** De altfel, majoritatea organizațiilor naționale de standardizare apreciază că durata medie pentru revizuirea standardelor trebuie să fie de maximum 5 ani, iar în unele domenii (electronică, automatizări), chiar și mai scurtă. Or, în economia noastră, mai există standarde cu o vechime mult mai mare care, în loc să stimuleze, determină menținerea unei situații contradictorii între posibilități, cerințe și parametri calitativ prevăzuți.

Un ultim aspect pe care aș dori să-l relev este **necesitatea înțelegerii corecte de către beneficiari și furnizori a rolului standardizării și a cunoașterii prevederilor standardelor în vederea încheierii contractelor economice.** Au existat cazuri, este adevărat puține la număr, în care fie beneficiarii, fie furnizorii, au adoptat poziții necorespunzătoare în ce privește condițiile de calitate ale produselor cerute și livrate, explicîndu-le prin existența sau inexistența unui standard. Elaborarea pînă la detalii de execuție a unui număr mare de standarde pentru produse de industrie ușoară (de pildă încălțăminte) cerută de organele de achiziție ale comerțului interior, este cu totul nejustificată. Acestea acopereau, pe

Ing. Nicolae GHIȚĂ
Consilier al Inspectoratului General de Stat pentru Controlul Calității Produselor

(Continuare în pag. 23)

MIC DICȚIONAR

1. CALITATEA reprezintă o noțiune complexă, care nu se rezumă la simpla însumare a însușirilor utile posedate de un produs ce-i conferă acestuia o anumită „valoare de întrebuințare". Ea este expresia măsurii în care însușirile respective satisfac necesitățile societății. Așadar, calitatea = gradul de utilizare în condiții de optimizare a cheltuielilor totale (la furnizor și la beneficiar).

2. CARACTERISTICI CALITATIVE

a) **tehnice:** funcționale, tehnologice (materii prime), organoleptice, psihosociale, estetice etc.

b) **economice:** prețul de vînzare, plus cheltuielile de întreținere.

— **Fiabilitatea** — expresia măsurabilă a durabilității unui produs, adică a funcționării (utilizării) lui un timp îndelungat fără defecțiuni, respectiv siguranța în exploatare exprimată în ani (ore).

— **Mentenabilitatea** — măsura în care produsul permite remedierea cu ușurință a defecțiunilor.

3 COEFICIENTUL DE MARKETING al unui produs este raportul dintre calitatea acestuia și calitatea produsului similar cu care vine în competiție.

$$k = \frac{\text{calitatea noului produs}}{\text{calitatea produsului vechi}} = \frac{\text{caracteristici tehnice ale noului produs}}{\text{caracteristici tehnice ale vechiului produs}}$$

caracteristici economice ale noului produs

caracteristici economice ale vechiului produs

4. SUPORT LOGISTIC — termene de garanție, asigurarea cu piese de schimb, „service"-ul component și prompt.

FRANȚA

Asociația Franceză de standardizare (AFNOR). — Colaboratorii săi țin în fiecare an mai multe cursuri sau expuneri în școlile tehnice de ingineri sau de formare a cadrelor, precum și conferințe în fața unor auditori diverși. Cu aceste prilejuri li se pun la dispoziție documente concepute în mod special pentru a-i ajuta să prezinte standardizarea într-un mod atrăgător și util elevilor.

În afară de acest lucru, AFNOR primește în serviciile sale elevi ai școlilor de secretariat sau ai școlilor superioare de comerț (cum este Școala Superioară de Studii Comerciale). De asemenea, organizează periodic, pentru inginerii francezi, reuniuni de informare atît în scopul prezentării realizărilor concrete în domenii speciale, cît și în scopul de a sublinia interesul tehnic, economic, național și internațional al standardizării.

Pentru inginerii străini, se organizează cursuri grupate asupra standardizării. Ele sînt eșalonate în programe pe 5 luni și au drept scop să perfecționeze inginerii respectivi în rolul pe care îl au de a forma structura standardizării în țările lor. Cursurile se compun din conferințe, ședințe de lucrări practice, vizite tehnice, călătorii de studii în Franța și un stagiu special într-un serviciu de standardizare de întreprindere. În plus, AFNOR primește, în fiecare an, numeroși stagiari sau vizitatori străini, care vin din peste 25 de țări pentru a se documenta asupra lucrărilor sale.

ANGLIA

Instituția Britanică pentru Standarde (British Standards Institution), organizează conferințe în fața organizațiilor profesionale și tehnice, comitetelor de productivitate și reuniunilor de cadre superioare. BSI colaborează cu instituțiile de învățămînt tehnic prin organizarea de cursuri asupra standardizării și vînzarea de standarde britanice la un tarif foarte redus.

BSI a organizat un sistem special — Registrul asociațiilor la standardizare (Registor of Standards Associates) pentru a grupa și a ajuta persoanele însărcinate cu organizarea standardizării în cadrul întreprinderilor. Scopul acestui sistem este de a prilejui schimburi de vederi asupra problemelor de standardizare, de a asigura o colaborare mai strînsă între BSI și utilizatorii standardelor și de a promova aplicarea mai largă a standardelor în industrie. Se organizează diferite reuniuni în diferite centre din țară și se ține o conferință anuală de standardizare la Londra. Apartenența la Registru este limitată în prezent la persoanele care lucrează în Marea Britanie, printre care sînt admiși să asiste și ingineri și standardizatori din alte țări atît la conferința anuală, cît și la alte reuniuni.

JAPONIA

Comitetul japonez de standardizare industrială (JISC) își desfășoară activitatea pe o bază larg consultativă. Atunci cînd un minister dorește să înființeze un standard, el prezintă, pentru studiu, un proiect la conferința JISC. Cei interesați de standardul proiectat pot exprima acordul lor ministerului, acesta îl trimite Comitetului, care hotărăște dacă proiectul trebuie sau nu să fie însușit.

Atunci cînd un proiect de standard este prezentat (pot exista două cazuri: proiectul este elaborat de un serviciu guvernamental sau este atribuit unei organizații particulare), Comitetul de standardizare înființează un comitet tehnic pentru studierea proiectului. Acesta supune apoi raportul său Consiliului divizionar, care reorganizează proiectul în vederea prezentării unui raport către președintele Comitetului de standardizare. În această fază, Consiliul de standardizare poate, la nevoie, să examineze hotărîrea Consiliului divizionar înainte de a o supune președintelui. Atunci cînd hotărîrea a fost luată, președintele Comitetului răspunde ministerului de resort care, în acel moment, decide dacă proiectul înaintat se adoptă ca standard japonez industrial, după ce a examinat dacă acesta este corespunzător și rațional și ține seamă de avizul tuturor ramurilor industriale, care au un interes material, și nu creează o discriminare între acei pe care îi afectează aplicarea lui. Standardul astfel elaborat, devine public prin publicarea la Jurnalul Oficial, de către minister. Aceeași procedură este valabilă în cazul confirmării, revizuirii sau anulării standardelor.

Standardele industriale japoneze sînt elaborate de ministerele de resort în conformitate cu legea asupra standardizării industriale, fiind standarde naționale aprobate de guvern. Bineînțeles, este preferabil să existe standarde, care să fie coordonate și elaborate cu acordul producătorilor, al comercianților și al consumatorilor. Deși standardele naționale sînt elaborate de guvern, procedura folosită permite exprimarea avizului tuturor celor interesați.

Standardele nu sînt statice, ci dinamice. Legea asupra standardizării, ținînd seama de faptul că standardele naționale vor fi revizuite sau anulate în mod dinamic, în funcție de cerințele dezvoltării tehnice, precizează că standardele industriale japoneze trebuie să fie revizuite la cel puțin trei ani, astfel încît să nu se mențină decît standarde corespunzătoare și raționale.

Standardele japoneze se extind asupra produselor industriale și minerale, excluzînd produsele farmaceutice, care sînt supuse legii asupra problemelor farmaceutice și produsele agricole și forestiere, supuse legii asupra standardelor agricole, pentru care există un sistem special de standardizare. De asemenea, sînt excluse de la standardizare și articolele de modă, produsele de lux, obiectele de artă etc. În rezumat, standardele japoneze JISC se ocupă de următoarele teme: termeni tehnici, notații, valori etc.; natura, forma, calitatea, caracteristicile produselor industriale și minerale; încercări, analize, inspecție, metode de măsură etc.; metode de reprezentare grafică, de fabricație, de utilizare, de ambalare ș.a. Numărul standardelor în vigoare, confirmate sau revizuite la data de 31 decembrie 1969, era de 6 855.

INDUSTRIA ŞI COMERŢUL — ACEEAŞI SARCINĂ: STUDIEREA CERERII

MARKETINGUL, o noţiune ce se răspîndeşte rapid în viaţa întreprinderilor noastre, în condiţiile create prin aplicarea legii contractelor economice.
Dar marketing trebuie să facă toate unităţile economice !

PRINTRE aspectele fundamentale ale eficienţei maxime a producţiei trebuie subliniată importanţa realizării mărfurilor, a transformării produselor în mărfuri, adică în obiecte care satisfac nevoi sociale, respectiv cererea consumatorilor, persoane fizice sau întreprinderi şi alte unităţi. Fie că este vorba de produse destinate consumului personal, neproductiv, sau de cele de consum productiv, centrala şi întreprinderea furnizoare trebuie să cunoască cererea beneficiarilor, exigenţele acestora atît cele prezente cît şi cele viitoare.

Alcătuirea planurilor implică, în aceste condiţii, **elaborarea unor previziuni şi prognoze care nu pot fi întocmite fără studierea pieţei viitoare, fără estimarea cererii din sfera consumului productiv, ca şi a celui neproductiv.**

Sub numele de marketing se dezvoltă în prezent tot mai mult un complex de cercetări privind piaţa internă şi cea externă, piaţa bunurilor de consum şi aceea a mărfurilor destinate producţiei. Cu ajutorul metodelor econometriei se obţine cunoaşterea, analiza şi interpretarea caracteristicilor obiective economice ale pieţei, iar cu ajutorul anchetelor selective pot fi evidenţiate caracteristicile subiective ale opiniilor, atitudinilor şi comportamentului cumpărătorilor.

Prin marketing se înţelege propriu-zis un ansamblu de procese prin care producţia este adaptată nevoilor actuale şi viitoare ale consumatorului (uman şi industrial) pe care ea trebuie să-l satisfacă, în spaţiu şi timp, în condiţiile rentabilităţii industriei şi comerţului, ca şi ale satisfacerii integrale a cumpărătorului.

Activităţile de studiere a pieţei atît interne cît şi externe desfăşurate în industrie sau, altfel zis, cercetările de marketing trebuie să facă parte din sistemul total de operaţii ale întreprinderii sau centralei. Rezultatele acestor studii trebuie să fie prinse în reţeaua producţiei, a activităţilor financiare, a cercetărilor tehnice şi altor funcţii ale întreprinderii pentru a-şi aduce contribuţia maximă la dezvoltarea acesteia.

Studierea pieţei oferă informaţii esenţiale despre consumatori şi, în general, despre o serie de fenomene economice a căror cunoaştere este strict indispensabilă fundamentării ştiinţifice a deciziilor. Cu toată importanţa pe care o prezintă studierea cererii, aceasta nu epuizează domeniul marketingului. Domeniul cercetărilor de marketing este larg, cuprinzînd toate procesele legate de fluxul mărfurilor de la producător la consumator, începînd cu proiectarea produsului şi sfîrşind cu serviciile acordate cumpărătorului după vînzare. Piaţa constituie un izvor permanent de informaţii şi, totodată un stimulent pentru cercetarea tehnică în vederea adaptării produselor vechi la exigenţele actualităţii şi crearea de produse noi. În acest sens, cercetările de marketing oferă indicaţii privind debuşeele, rentabilitatea şi interesul existent sau potenţial pentru un produs nou, pentru o gamă de modele sau explorează necesităţile prestării unor servicii în legătură cu menţinerea calităţii unor produse prin reparaţii, piese de schimb şi alte servicii după vînzare etc. **Numai pe baza unei astfel de vaste cantităţi de informaţii se poate lua o decizie fundamentată şi promptă privind desfăşurarea unui proces de producţie şi răspunde la întrebarea dacă un program de fabricaţie trebuie să fie sistat, modificat sau accelerat.**

Marketingul porneşte de la constatarea elementară că un produs nu va fi cumpărat numai datorită simplului fapt că el a fost fabricat şi, ca atare, dacă un produs nu poate fi vîndut, el nu trebuie fabricat. Producţia este văzută astfel prin prisma gestiunii economice proprii, a rentabilităţii, ca un izvor de beneficii, iar marketingul arată mijloacele de realizare a acestor funcţii ale producţiei.

Decizia de a fabrica un produs se cere coordonată cu studierea temeinică a implicaţiilor financiare, cu calculaţia preţului pe baza costurilor de producţie şi de comercializare, cu anumite metode şi concepţii de lansare şi promovare a lui, cu o anumită ambalare pentru a uşura cumpărarea, păstrarea şi transportul etc. **Apare astfel clară legătura strînsă între marketing, pe de o parte, şi conducerea şi organizarea întreprinderii, elaborarea, executarea şi controlul îndeplinirii planului, pe de altă parte.** În cadrul întreprinderilor producătoare, marketingul mai prezintă o importanţă specifică în domenii ca: procurarea de materiale, materii prime şi piese de schimb necesare producţiei, determinarea stocurilor pentru acestea şi pentru produsele finite proprii. În determinarea necesarului de forţă de muncă sau în utilizarea pîrghiilor salarizării, marketingul reprezintă analiza legăturilor existente între costul astfel rezultat al produselor şi vînzarea lor pe piaţa care trebuie să le absoarbă.

Nevoile cumpărătorilor, persoane fizice sau întreprinderi, trebuie studiate nemijlocit de către producător, uneori şi de comerţ, însă în principal de către întreprinderile furnizoare, deoarece producţia trebuie să-şi aibă antenele şi informaţiile ei proprii pentru cunoaşterea cererii interne şi externe.

Cercetările de marketing se referă atît la producţia curentă, cît şi la elaborarea proiectelor pentru dezvoltarea capacităţilor de fabricaţie şi amplasarea unităţilor industriale. Aceste cercetări privesc estimarea volumului anticipat al producţiei efectiv vîndute, stabilirea tendinţelor de dezvoltare ale vînzărilor, măsurarea capacităţii potenţiale de absorbţie a pieţei, printr-o ştiinţifică evaluare a influenţelor pe care le exercită venitul cumpărătorilor şi preţul asupra desfacerii produsului res-

Constantin RAPCEA

(Continuare în pag. 23)

TRANZACŢII COMERCIALE EXTERNE

● **CHIMIMPORT.** — Pentru exportul de anvelope s-au primit recent noi comenzi de la firma „Pneumatics Ltd." din Anglia. Noi contracte au fost încheiate cu parteneri din Anglia şi Liban care prevăd exportul a 600 t carbură de calciu. O comandă pentru exportul în Olanda a 1 milion saci de uz menajer este în curs de execuţie la Uzina pentru prelucrarea materialelor plastice din Buzău. Contracte încheiate recent prevăd exportul de produse sodice în U.R.S.S., Liban, R. F. a Germaniei, R.A.U., Turcia, Iran, Brazilia.

● **METALIMPORT.** — O serie de contracte de import încheiate în octombrie- 1970 prevăd cumpărarea a 50 t cositor blocuri din Elveţia, 50 t nichel granule din R.P.Ungară de la firma „Metalimpex", 1 900 t oţel de diferite sortimente de la firmele franceze „Brun Frères" şi „S.A.F. Forges", şi firma „Zapp Fortuna" din R. F. a Germaniei, 80 t tablă inoxidabilă din Franţa, 5 700 t ţevi de diferite sortimente de la firme din R. F. a Germaniei şi Italia.

● **INDUSTRIALEXPORT.** — Recent a fost încheiat un contract cu firma „Neftechimpromexport" din U.R.S.S. care prevede importul de echipament tehnologic pentru construirea Uzinei de sodă nr. 3 Govora. Un alt contract încheiat cu firma „Neftechimpromexport" din U.R.S.S. prevede importul unei instalaţii pentru fabricarea ciclohexanonei cu o capacitate de 25 000 t/an, destinată Uzinei de fire sintetice Săvineşti. Cu firma furnizoare „Metex" din Finlanda a fost încheiat un contract care prevede importul unei instalaţii de carton duplex, cu o capacitate de 34 000 t/an, şi a unei instalaţii de carton velin cu o capacitate de 36 600 t/an, destinate Combinatului de celuloză şi hîrtie din Turnu Severin.

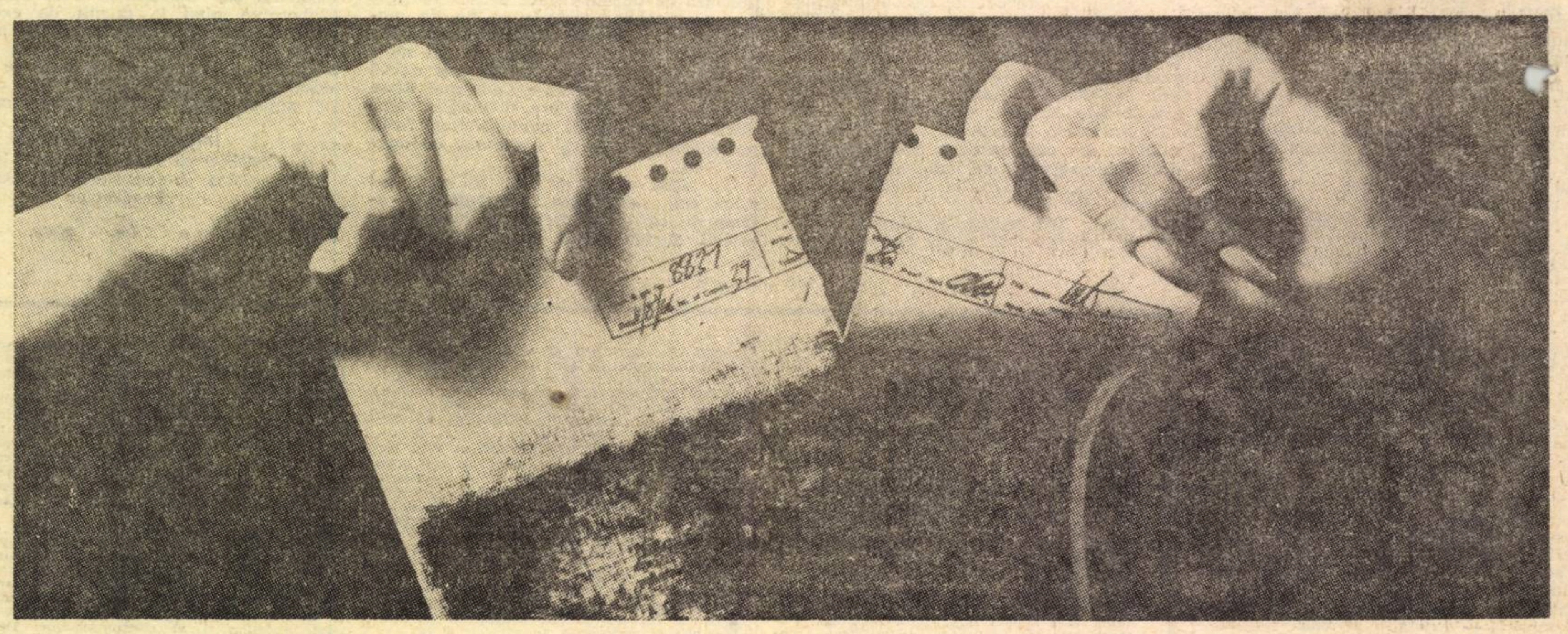

AVEŢI NEVOIE DE MAI MULTE ORIGINALE ÎN MINIMUM DE TIMP?

Originalul trebuie dactilografiat, verificat, corectate greşelile etc.

RANK XEROX LIMITED simplifică toate acestea

Cu un multiplicator RANK XEROX se execută copierea directă de pe documentul original. Nu mai este necesară dactilografierea unui original. Nu sînt necesare exemplare de control.

Se aşează originalul pe maşină, se apasă pe un buton şi se urmăreşte cum apar copiile uscate. Hîrtie obişnuită. Perfect de la început şi pînă la sfîrşit.

Totul este foarte simplu, iar metoda de copiere este identică la toate cele trei tipuri de maşini pe care le exportăm.

Tipul 3 600 — cel mai mare şi mai rapid — execută o copie într-o secundă.

Tipul 660 — cel mai mic — se instalează cu uşurinţă pe un birou.

Tipul 720 — modelul de mărime medie — se poate monta pe un postament simplu.

Probabil că nu aveţi nevoie de toate cele trei tipuri.

Dar tot atît de sigur este faptul că aveţi nevoie de originale.

Iar cu

RANK XEROX LIMITED

totul este rezolvat.

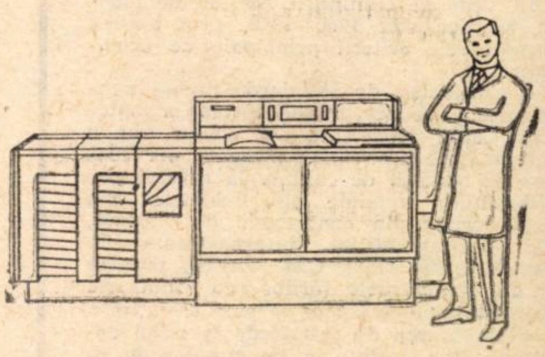

Informaţii suplimentare obţineţi de la ISCE TEHNOIMPORT, Căsuţa Poştală 110, str. Doamnei 5, Bucureşti şi de la ISCE MAŞINIMPORT, Calea Victoriei 133, Bucureşti.

PUBLICOM

CONSIDERAŢII PRIVIND SISTEMUL NAŢIONAL DE INFORMATICĂ ŞI CONDUCERE (III)

● *Modul de dotare cu echipament*

DOTAREA cu mijloace necesare, respectiv realizarea structurii fizice a sistemului de informatică și conducere, este subordonată cerințelor acestuia și trebuie realizată astfel încît să se obțină :

● **Unitatea dotării prin uniformitatea tipurilor de echipamente**, sau prin restrîngerea la minimum (de dorit un simplu tip) a tipurilor de echipamente pentru o funcțiune dată, pentru a realiza o întreținere ieftină și ușoară, generalizarea rapidă a experienței de utilizare și exploatare, economie de forță de muncă prin adîncirea specializării și concentrarea ei elastică și operativă pe obiective principale, economie în costul exploatării prin posibilitatea de tipizare și uniformizare a materialelor consumabile etc. ;

● **Unitatea dotării în diversitatea diferitelor tipuri de echipamente** funcțional distincte, pentru a realiza compatibilitatea sau corelările funcționale necesare, tipizarea interconexiunilor lor ca legături prin canale electrice de comunicație, suporți de informație etc., în vederea obținerii utilizării diferitelor tipuri de capacitate și performanțele lor.

Abordînd dotarea cu echipamente de calcul sub aspectele menționate, s-a trecut la dotarea unitară pe scară largă cu echipamente de calcul de fabricație românească cum sînt, calculatorul Felix C-256, mașinile de facturat FC-15, mașini de contabilizat etc., între ele asigurîndu-se o unitate în diversitate ; astfel, mașina de facturat FC-15 servește și ca instrument de culegere și pregătire de date pe bandă perforată pentru calculatorul FC-256.

Compatibilitatea între diferitele tipuri de echipamente se realizează la mai multe niveluri :

a) **compatibilitate la nivelul comenzilor legăturilor** (acest dispozitiv se numește **canal) calculatorului cu echipamente periferice**. Această compatibilitate permite conectarea unui dispozitiv periferic (de ex. o memorie de masă) la mai multe calculatoare ;

b) **compatibilitate la nivelul unităților centrale** (conține memoria internă și circuitele de calcul), care permite rularea de către calculatoare diferite a acelorași programe **obiect**, adică programe în cadrul intern al mașinii (bibliotecă cu programe obiect **unică** pentru mai multe calculatoare, un singur supervizor guvernează mai multe calculatoare etc.) ;

c) **compatibilitate la nivelul programelor sursă**, adică al programelor scrise în limbaje ca : Asiris (la Felix-256), Fortran, Cobol, astfel ca un program **sursă** să poată fi acceptat de fiecare tip de calculator;

d) **compatibilitatea în transmisia de date**, realizată prin echivalența de cod și prin condiții identice față de sistemul de interconectare (interfață standard, sau norme identice de adaptare la linia de comunicație).

Pentru realizarea unei rețele de calculatoare, este necesar ca toate calculatoarele rețelei să fie compatibile în trasmisia de date, cele care exploatează bănci de date distribuite să fie compatibile cel puțin la nivelul comenzilor canalului, iar calculatoarele care lucrează în sistem de multiprelucrare pentru coordonarea activității în sistem să fie compatibile și la nivel de unitate centrală. Compatibilitatea la nivelul programelor sursă trebuie asigurată pentru toate categoriile de calculatoare interconectate la rețea.

Neglijată multă vreme chiar în țări cu tehnică de calcul dezvoltată, **compatibilitatea calculatoarelor a devenit în ultimul timp un element principal în dotarea cu echipamente.**

Principiul de dotare a fiecărei zone (nivel) de prelucrare cu echipamente avînd capacitatea de calcul în concordanță cu nevoile de prelucrare locală permite realizarea unui sistem pe a cărui rețea de comunicații sînt vehiculate volume de date reduse. În acest fel sistemul răspunde condițiilor de economicitate, operativitate și fiabilitate.

Una din caracteristicile importante ale unui **sistem** o constituie **legăturile informatice** între diferitele elemente **componente** ale sale. În acest sens, se materializează în structurile fizice ale sistemelor **liniilor de comunicație.** Parametrul cel mai important al unei linii este viteza maximă de comunicare, exprimată în caractere/sec. Astfel, liniile telefonice obișnuite (cabluri simetrice de telecomunicații în modul de transmitere sincron, permit viteze de maximum 150 caractere/sec. (corespunzător 1200 Baud) mergînd pînă la 300 caractere/sec (corespunzător la 2400 Baud) la liniile de înaltă fidelitate.

Pentru organizarea liniilor magistrale, cărora li se cer performanțe de peste 300.000 caractere/sec., (transmitere-recepție între două benzi sau din discuri magnetice), se pot utiliza cablurile coaxiale sau radioreleele. Se menționează și utilizarea căilor telegrafice pentru culegerea datelor — introducerea datelor în lanțul de transmitere la clavier — conectate la concentratoare de date.

Dotarea cu echipamente proprii transmisiilor de date necesare interconectării de calculatoare este un capitol de perspectivă al programului de realizare a sistemului național de informatică și conducere.

Problemă esențială a sistemelor informatice, colectarea datelor reprezintă, datorită diversificării sale și a volumului foarte mare de muncă, una dintre cele mai dificile activități. Neglijată foarte multă vreme din cauza caracterului oarecum „necalificat" al acestui proces, colectarea datelor s-a impus în ultimul timp grație rolului său de alimentare a sistemului cu date culese din fondul informatic. Dotarea cu echipamente de colectare adecvate constituie o condiție esențială în asigurarea operativității și fiabilității sistemelor.

Sursa principală în dotarea cu echipamente este fabricația proprie, corelată judicios cu importul și, în special, cu modalități de cooperare în cercetare și producție. În acest sens, punctul de sprijin al rețelei este constituit de calculatorul Felix-256 — urmat de minicalculatoare și echipamente terminale, care vor intra în producție ulterior.

În această etapă, Institutul Central de Informatică va studia și experimenta procedee și tehnici noi cum sînt culegerea datelor direct pe suport magnetic compatibil cu calculatorul, diversificarea optimă a dispozitivelor terminale după scop și tip de aplicație, lectura optică, interconectări de echipamente etc., permițînd astfel orientarea utilizării și a eventualei asimilări în fabricație de echipamente noi.

● *Pregătirea cadrelor*

CONCEPTUL de bază în elaborarea modalității de pregătire a cadrelor pentru sistemul național de informatică și conducere pornește de la stabilirea atribuțiilor personalului angrenat în activitatea de informatică. În acest sens s-au întocmit de către Comisia guvernamentală pentru dotarea cu echipamente de calcul și automatizarea prelucrării datelor și Ministerul Muncii nomenclatoare privind organizarea cadru a centrelor de calcul și funcțiunile personalului acestora.

Pregătirea cadrelor pentru SNIC trebuie să constituie de fapt un sistem de măsuri care vizează satisfacerea următoarelor cerințe :

● formarea cadrelor de specialiști în informatică ;

● formarea cadrelor de utilizatori ai sistemelor informatice ;

● introducerea informaticii în școlile de cultură generală ;

● trecerea treptată la învățămîntul asistat de calculator.

Pregătirea informatică a cadrelor, așa cum a fost enunțată mai înainte, se referă numai la **formarea inițială** a diferitelor categorii de specialiști. Este deosebit de important de relevat faptul că, datorită progreselor tot mai rapide ce se înregistrează în informatică, formarea inițială a specialiștilor trebuie să fie continuată prin actualizări periodice ale cunoștințelor, reciclări. O metodă foarte eficace de pregătire acordă actualizărilor periodice și funcțiunea de completare a cunoștințelor căpătate anterior, transformînd de fapt formarea specialiștilor într-un proces continuu de muncă, îmbinată cu studiul dirijat în conformitate cu aptitudinile personale, ale cadrelor respective.

Componentă a concepției privind modalitatea de pregătire a cadrelor, recrutarea cadrelor de informaticieni trebuie să se bazeze pe testarea judicioasă a aptitudinilor acestora. Numai astfel se poate asigura eficiența activității de pregătire, atît de necesară în special în etapa actuală.

În ceea ce privește analiștii de sisteme, ei trebuie recrutați din rîndul celor mai calificate cadre, cu experiență în activitatea de organizare și conducere din unitățile economice, care dovedesc că, în afara cunoștințelor tehnologice, organizatorice și economice, au aptitudini pentru a-și însuși cunoștințele noi în tehnica de calcul (în special completarea cunoștințelor matematice, cunoștințe privind exploatarea și programarea echipamentelor electronice de calcul).

Dar, în afară de specialiști, un rol deosebit de important în asigurarea succesului unui sistem informatic revine utilizatorilor acestuia, în special cadrelor de conducere, care vor învăța să gîndească „informatizat", respectiv să cunoască ce anume informații au nevoie pentru luarea anumitor decizii și să fixeze în consecință cerințele față de sistemul de informatică și conducere.

● *Conducerea și exploatarea sistemului*

SE DEOSEBESC următoarele aspecte ale conducerii și exploatării sistemului național de informatică și conducere :

● conducerea tehnică a sistemului de echipamente, menită să asigure funcționarea acestuia în cele mai bune condițiuni ;

● conducerea la diverse nivele în contextul însuși al sistemului de informatică și conducere, adică conducerea efectivă a organismului economic cu ajutorul sistemului de informatică și conducere.

Este de preferat ca echipamentele în stare de funcționare să fie puse la dispoziția utilizatorilor pentru a le presta servicii de prelucrare automată a datelor. Se obține astfel o utilizare rațională atît a echipamentelor cît și a personalului de specialitate. Degrevată de grija asigurării funcționării echipamentelor, conducerea organizațiilor care le utilizează se poate axa pe probleme de informatică necesare în activitatea economică, purtînd răspunderea directă a introducerii sistemelor informatice în organizația respectivă.

Deși felul, amploarea și structura sistemului informațional diferă după condițiile fiecărei organizații, totuși planificarea și introducerea sistemelor informatice impun conducerilor acestor organizații să realizeze direct cîteva sarcini și anume :

● să definească, cît mai precis posibil, cerințele față de sistemul informatic ;

● să fie bine informată asupra metodelor avansate de organizare și de prelucrare a datelor pentru a aprecia posibilitățile de aplicare a acestora și a le avea în vedere în formularea obiectivelor ;

● să stabilească nu numai obiective, ci și termenele de realizare, ca și termene pentru obținerea unor rezultate parțiale și să-și creeze un sistem de control al avansării lucrărilor, pentru a avea întotdeauna siguranță că obiectivul va fi realizat la termenul prevăzut ;

● să-și formeze un colectiv de specialiști în domeniul organizării și prelucrării datelor, ținînd seama că dezvoltarea și introducerea unui sistem nu sînt probleme simple și că salariații respectivi trebuie să aibă cunoștințe teoretice, o experiență practică, calități umane corespunzătoare.

Conducerea trebuie să încadreze în așa fel acest colectiv de informatică în structura organizatorică, încît acesta să-și poată exercita rolul în mod direct, avînd în vedere că măsurile de organizare se răsfrîng asupra structurii și activității organizației. Astfel, implantarea unui sistem de prelucrare automată a datelor de gestiune la o întreprindere duce de regulă la modificări în structura organizatorică a întreprinderii și la schimbarea relațiilor între serviciile funcționale și sectoarele de producție. Chiar din prima fază, se poate ajunge la o centralizare a funcțiunilor în domeniul prețului de cost, al salarizării, al contabilității, aprovizionării — desfacerii — magazii, la o sporire a capacităților de cuprindere a problemelor de producție (prin comasarea organizatorică a atelierelor, secțiilor), dar și la descentralizarea atribuțiilor către organele operative, mărindu-le răspunderea în luarea deciziilor. Tocmai această revoluție în organizarea internă a întreprinderii reclamă participarea permanentă a colectivului său de specialiști la proiectarea unui flux informațional nou. În ultimii ani, pe plan mondial, inclusiv la noi în țară, citind în acest sens Centrul de calcul de la CEPECA, se caută ca sistemul de informatică și conducere să înceapă cu funcțiuni legate de programarea și controlul producției, în această direcție urmînd a se depune eforturi deosebite, în general în perioada imediat următoare. De aici rolul important al specialiștilor din întreprinderi (în special sectorul tehnologului șef și al organizării științifice a producției) în revizuirea și așezarea pe baze științifice a tuturor normelor și indicilor care se cuprind și se introduc în programele fluxului informațional proiectat.

Această lucrare de mare amploare și răspundere revine aproape în exclusivitate întreprinderii beneficiare. De aceea, cu cca. doi ani înainte de a lua în considerare aplicarea tehnicii electronice de calcul în cadrul întreprinderii, trebuie să înceapă acțiunea de pregătire a tuturor lucrărilor, datelor și elementelor necesare proiectării sistemului informatic. Volumul mare de lucrări de pregătire a unității economice în vederea introducerii prelucrării automate a datelor, alături de cele legate de proiectarea și implantarea sistemului, fac ca atingerea gradului superior de automatizare a conducerii, respectiv a nivelului de gestiune integrată completă (pentru toate funcțiunile) să dureze — după experiența unor țări avansate — 5—7 ani ; integrări parțiale ale unor funcțiuni se pot obține între 2—4 ani.

Este evident că pentru conducerea sistemului național informatic problemele sînt mult mai dificile. Este greu de prevăzut cum va fi **conducerea tehnică** a sistemului unitar în faza sa înaintată, cînd se va ajunge la clasa C (cu interconectarea la distanță a calculatoarelor electronice), dar este de prevăzut că o serie de **canale de sistem**, cu rețea de operatori de foarte înaltă calificare, vor asigura conducerea operativă a acestuia. În spatele acestei conduceri tehnice și operative va sta o muncă de un nivel științific extrem de înalt, pentru realizarea unui **software de sistem**, care va ridica probleme de cercetare de cel mai înalt ordin.

C. DUMITRAȘCU
Gh. PIȘĂU
I. GEORGESCU

⟶

PROBLEME ALE PERFECȚIONĂRII SISTEMULUI INFORMAȚIONAL ECONOMIC

SISTEMUL INFORMAȚIONAL ECONOMIC, este, așa cum îl definește majoritatea specialiștilor, un ansamblu integrat al mijloacelor și metodelor de culegere, prelucrare, analiză, transmitere și păstrare a informațiilor necesare conducerii economiei. Elementul esențial în cadrul acestui sistem îl constituie **mulțimea informațiilor** *(privită ca o mulțime algebrică), care reprezintă „materia primă" și „produsul final" al sistemului informațional.*

Dezvoltarea economiei, sporirea complexității proceselor de producție și de circulație, înmulțirea conexiunilor și interdependențelor între întreprinderi, ramuri și sfere, creșterea rolului sistemului financiar și de credit în desfășurarea proceselor economice, amplificarea relațiilor cu piețele externe duc în mod necesar la o sporire considerabilă a volumului de informații ce se vehiculează la diferitele trepte organizatorice de la nivelul întreprinderii lo nivelul conducerii centrale de stat, între întreprinderi, în interiorul întreprinderii. Ca urmare, perfecționarea conducerii și planificării activității economice la nivel macro și micro-economic presupune, ca o parte inseparabilă, îmbunătățirea sistemului informațional, care trebuie să se efectueze pe baze științifice în strînsă concordanță cu organizarea activității de conducere.

În cele ce urmează, vom prezenta unele considerații și sugestii în legătură cu conținutul și direcțiile acestui proces.

VOM ÎNCERCA să dăm mai întîi unele caracterizări a elementelor din mulțimea informațiilor în funcție de conținutul acestora. După părerea noastră, această mulțime se poate grupa în următoarele submulțimi:

- **informații primare,** care consemnează un eveniment simplu, un moment din procesul de producție, de circulație etc. (de exemplu, numărul de muncitori prezenți în ziua x în secția y, cantitatea de marfă z sosită în întreprindere în ziua x etc.).

- **informații complexe,** care se bazează pe agregarea și prelucrarea după anumite reguli a informațiilor primare; astfel, prețul de cost al unui produs, valoarea producției marfă, salariul unui muncitor care lucrează în acord (mai ales dacă în cursul lunii a efectuat diverse lucrări) constituie informații complexe.
  Gradul de complexitate al informațiilor variază în funcție de volumul informațiilor primare prelucrate, de gradul de dificultate a operațiilor de prelucrare și agregare. Unele informații complexe se obțin din agregarea și prelucrarea altor informații complexe.

- **informații sintetice,** reprezintă o submulțime a informațiilor complexe și anume acelea care caracterizează în mod concentrat laturile calitative ale proceselor economice la diferite nivele organizatorice (întreprindere, ramură, județ, economie națională). În cadrul acestor informații s-ar include cele care caracterizează rentabilitatea, productivitatea muncii sociale, eficiența fondurilor de producție etc.

- **informații grupate** — reprezintă juxtapunerea unui număr de informații (primare, complexe, sintetice), ordonate după anumite reguli și a căror analiză simultană sau corelare permite stabilirea legăturilor cauzale și a influențelor reciproce dintre fenomene. De exemplu gruparea sinoptică a informațiilor privind stadiul executării unei investiții, stadiul documentației tehnice necesare, situația aprovizionării cu principalele materiale și utilaje, vor permite o cunoaștere mai temeinică a situației și elaborarea unui complex de măsuri pe direcții diferite, care să concure la asigurarea realizării investiției respective.

Forma superioară a informațiilor grupate o reprezintă acele grupări a unor informații **care permit modelarea proceselor economice, efectuarea unor calcule previzibile (de prognoză),** determinarea implicațiilor directe și propagate care o poate cauza modificarea unui factor al procesului economic. Astfel, balanța legăturilor între ramuri care se elaborează în prezent, reprezintă un exemplu clasic al unui sistem de informații corelate și care poate servi la variate analize macroeconomice, la simulare pe cale matematică a procesului de analiză al reproducției lărgite, la planificare și prognoză.

ÎN LEGĂTURĂ cu circulația, cu vehicularea informațiilor, se pot distinge:

- **fluxul vertical ascendent** al informațiilor, de la verigile inferioare (de execuție) la verigile superioare, de comandă și decizie. Este de remarcat că fiecare verigă este executant în raport cu veriga superioară și comandant în raport cu verigile inferioare. Din acest motiv, precizarea competenței fiecărei verigi, a atribuțiilor de decizie p ecare le are va permite determinarea corespunzătoare a gamei informațiilor care trebuie să se oprească la nivelul verigii respective și va „doza" informațiile care trebuie transmise verigii imediat superioare, în problemele în care deciziile depind de aceasta.
  Dacă pe această scară ierarhică competențele și atribuțiile sînt bine precizate, dacă fiecare verigă organizatorică își îndeplinește aceste atribuții și nu „împinge" problemele spre rezolvare mai sus, dacă veriga superioară respectă atribuțiile verigilor subordonate și nu caută să exercite o tutelă măruntă față de acestea — atunci fluxul informațional ia forma unei **piramide informaționale,** în care fiecare verigă organizatorică superioară primește o cantitate mai redusă de informații decît veriga precedentă.
  Piramida informațională diferențiază informațiile pe verigi nu numai cantitativ ci și calitativ. Cu cît veriga organizatorică este de grad mai înalt, cu atît informațiile care ajung la aceasta sînt mai concentrate, mai complexe, exprimînd sintetic fenomenele și procesele;
  — **fluxul vertical descendent** al informațiilor de la veriga de comandă la veriga executant conțin: indicatori de plan (economici și financiari), dispoziții privind organizarea producției și a muncii etc. El în principiu are tot o formă piramidală, dispozițiile și indicatorii de plan primind un grad de detaliere tot mai pronunțat pe măsura parcurgerii treptelor ierarhice spre unitățile de la bază;
  — **fluxul orizontal** reprezintă, în principal, fluxul de date între compartimente de același grad, avînd ca scop coordonarea reciprocă a activității (reglarea reciprocă) fără a fi necesară o dispoziție a unei verigi superioare. În general, fluxul orizontal are loc pe baza unor dispoziții sau a unui sistem de indicații stabilite de veriga superioară și valabilă pe o perioadă mai lungă, care se aplică în procesele repetabile în mod automat. O conducere competentă va organiza în așa fel procesul economic, va elabora asemenea decizii încît un număr tot mai mare de informații ascendente, îndeosebi informații primare să fie eliminate din fluxul ascendent și să fie incluse în fluxul orizontal de reglare reciprocă. În acest mod canalele informaționale verticale vor fi descongestionate, permițînd circularea cu mai mare viteză a unor informații complexe, cu valoare informațională mai ridicată pentru activitatea decizională.

O avalanșă mare de informații pe fluxurile verticale reflectă o situație organizatorică necorespunzătoare. Sînt semnificative în această privință rezultatele unei acțiuni întreprinsă de Direcția Centrală de Statistică în cursul acestui an. S-a constatat că întreprinderile întocmesc un important număr de raportări de date statistice, în afara sistemului informațional organizat. Numai la cele 240 unități economice cercetate s-au depistat peste 750 raportări statistice solicitate de diverse compartimente ale organelor centrale și locale, de două ori mai multe decît raportările din sistemul informațional aprobat. Frecvența mare a raportărilor neaprobate (42% sînt lunare, alte peste 20% sînt chenzinale, decadale, săptămînale și chiar zilnice), varietatea informațiilor care se cer, solicită un volum însemnat de muncă pentru completarea rubricilor respective de către o întreprindere. Întrucît o mare parte a cererilor de asemenea date nu se bazează pe un sistem de evidență, organizat, caracterul lor improvizat și uneori neprevăzut impune întocmirea unor evidențe suplimentare, extragerea și recalcularea unui mare volum de date, care complică și îngreunează activitatea de calcul și evidență.

O analiză a naturii informațiilor care circulă pe aceste canale neaprobate a demonstrat că cea mai mare parte o constituie informațiile primare ale întreprinderii, de amănunt, privind aspecte care sînt de competența acesteia. Gradul de prelucrare, de sintetizare a acestor date este redus și ca atare valoarea informațională pentru activitatea decizională a organelor ierarhice beneficiare este limitată.

Se pare că pe măsură ce sporește avalanșa de date primare spre verigile superioare, scade gradul de prelucrare și valorificare a acestora. Copleșirea cu date a organelor decizionale reflectă în fond împingerea spre organele superioare a răspunderilor pentru unele decizii ce revin în competența organelor subordonate, precum și tendințele de tutelă măruntă, de rezolvare de la centru, de imixtiune în atribuțiile unităților și întreprinderilor. În realitate, fluxul nerațional a unui mare volum de date de la o treaptă ierarhică la alta, îngreunează activitatea de conducere, de coordonare și sinteză, șterge limitele competențelor și atribuțiilor între verigile organizatorice, făcînd dificilă desprinderea tendințelor cu caracter general care au loc în economie sau în ramura economiei supusă observării statistice.

O problemă a organizării sistemului informațional economic constituie ordonarea informațiilor și a vehiculării acestora, ceea ce comportă:

- clasificarea informațiilor, întocmirea unui inventar al acestora, stabilirea univocă a conținutului lor, gruparea și ierarhizarea acestora, mergîndu-se pînă la codificarea lor în vederea asigurării unui limbaj comun pe ansamblul economiei și a creării posibilității prelucrării lor la orice stație de calcul;

- stabilirea listei de informații care sînt necesare să parvină la fiecare treaptă organizatorică, în funcție de atribuțiile și competențele acesteia;

- organizarea rațională a fluxului informațional astfel, ca să se elimine circulația paralelă sau repetată a acelorași date, cere să se restrîngă treptat vehicularea datelor primare și a datelor de amănunt pe direcțiile verticale, să se mărească gradul de prelucrarea datelor, de corelare și grupare a acestora, astfel ca să se poată obține un volum de date derivate, cu caracter sintetic, date complexe corelate cu mare putere de caracterizare a proceselor economice, care în ultima analiză să permită modelarea acestor procese.

FLUXUL INFORMAȚIONAL pote fi **continuu, sau quasicontinuu** atunci cînd informațiile parvin pe măsura producerii evenimentelor. Asemenea situații sînt caracteristice pentru o mare parte a datelor din evidența tehnică-operativă a întreprinderilor. În general, informațiile în flux continuu se opresc la nivelul întreprinderii. Totuși, unele

←

Din punct de vedere **organizatoric** sistemul național informatic va constitui probabil, în final, o structură în sine care va deservi automatizat, însă în mod diferențiat în cadrul piramidei informaționale, economia la diversele ei nivele de decizie.

Corelarea cu structurile organizatorice

UN SISTEM de informatică și conducere nu poate fi privit decît în legătură directă cu structurile organizatorice și nivelele decizionale ale sistemului condus, cu modul de funcționare al acestuia.

Un sistem informatic poate fi introdus pe o structură organizatorică dată. Dar un asemenea mod de a proceda nu va face decît să închisteze, de multe ori, un mod de funcționare depășit cu toate consecințele care rezultă de aici, fără a mai avea siguranța unui regim economic optim. De regulă, cînd se introduce un sistem integrat de informatică și conducere, se caută să se profite de toate avantajele acestuia pentru a raționaliza și perfecționa structurile organizatorice și modul de conducere al sistemului. Într-o întreprindere funcționarea economică este urmărită printr-un ansamblu de indicatori economici. Unii sînt impuși prin legi, alții specifici întreprinderii și aleși de către conducerea acesteia. Pe baza acestor indicatori, se pot stabili cerințele informaționale ale conducerii întreprinderii. Rezultă de aici că, în general, la introducerea **unei gestiuni integrate pe baza unui sistem de informatică și conducere trebuie să fie restudiată structura organizatorică și modul de funcționare economică a sistemului condus;** numai pe această bază este posibil să se analizeze nevoile informaționale ale întreprinderii la toate nivelele și, în felul acesta, să se proiecteze cerințele față de sistemul informatic. Interacțiunea informatică — organizare — mod de funcționare economică ridică de fapt cele mai grele probleme în ceea ce privește realizarea unui sistem de informatică și conducere.

În realizarea unui sistem de informatică și conducere **de calitate** este necesară precizarea unor **cerințe de calitate.** Calitatea unui sistem informatic nu depinde numai de calitatea echipamentelor și a programelor de calcul, ci și de cea a cerințelor exprimate față de acesta. Fără îndoială că stabilirea cerințelor presupune un dialog între informatician, organizator și economist. Cadrul general al unui sistem de informatică și conducere se stabilește în urma acestui dialog, responsabilitatea cerințelor revenind însă conducerii întreprinderii sau conducerii sistemului economic considerat.

După fixarea cerințelor se poate stabili structura sistemului informatic și modul de dotare. În conformitate cu cerințele, trebuie să se elaboreze **modele economice,** iar pe baza acestora să să elaboreze programe de prelucrare a datelor. După cum s-a mai arătat, **conducerea** reprezintă în contextul **sistem condus — sistem de informatică și conducere** — un punct care transformă informațiile primite în decizii, în conformitate cu anumite obiective generale ale conducerii. Procesul de decizie este astfel, în ultimă instanță, condiționat și de modul în care conducerea a stabilit cerințele informaționale.

Și mai complexe sînt lucrurile dacă sînt privite la scara planificării și conducerii întregii economii naționale. Principiul corelării între organizare și funcționare economică și sistem de informatică și conducere rămîne valabil. Nu se poate aștepta ca sistemul informatic să rezolve de la sine structurile organizatorice și funcționarea economică, ci, din contră, sistemul informatic trebuie să constituie un auxiliar, un sistem care să satisfacă cerințele care se impun din acest punct de vedere.

Desigur, că în însăși fixarea cerințelor trebuie să se țină seama de posibilitățile reale ale unui sistem de informatică și conducere. De aceea, este foarte important să se stabilească și o anumită etapizare a interacțiunii dintre informatică, structuri organizatorice și funcționare economică, etapizare care să țină cont de posibilitățile de creare de modele economice, de posibilitățile de dotare, de efectele realizării treptate a sistemului de informatică și conducere asupra structurilor organizatorice, ca și asupra funcționării economice însăși.

Concluzii

PROBLEMATICA unui sistem național de informatică și conducere are, după cum s-a încercat să se arate în acest articol, multiple aspecte. Sistemul informatic național constituie, în accepțiunea sa deplină, unul din cele mai complexe sisteme tehnice, care trebuie să fie extrem de strins corelat cu structurile organizatorice și cu regimul de funcționare al economiei, ansamblul acestora trebuind a fi privit în unitatea sa, dar și separat, pe componente, pentru a fi posibilă înaintarea pe calea realizării unui sistem de conducere cît mai eficace. În crearea unui sistem de informatică și conducere, trebuie avute în vedere obiective finale cu caracter general și obiective precizate pe specific ale fiecărei etape, urmînd ca pe măsura atingerii acestora să se fixeze noi obiective pentru noi perioade și să se aducă retușări obiectivelor finale. Corecțiile în timp, în dependență de experiența cîștigată și potențialul intelectual și material acumulat, ale traiectoriei către obiectivul final și retușările rezultate din interacțiunea informatică — organizare — economie se înscriu în ceea ce s-a numit metoda „pas cu pas" de realizare a unui sistem național de informatică și conducere.

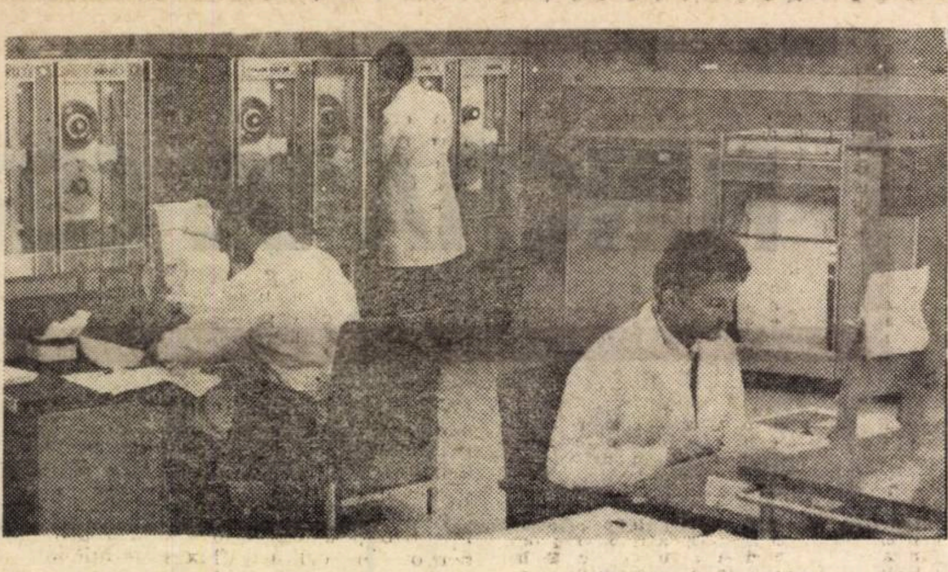

procese de o deosebită importanță pentru economie sînt urmărite zilnic pe toate eșaloanele, constituind un flux quasicontinuu ca de exemplu: producția de oțel și laminate în industrie, desfășurarea principalelor lucrări agricole (însămînțat, recoltat) etc.

În relațiile dintre organele centrale și unitățile de bază are loc un flux informațional cu caracter periodic, caracterizat prin transmiterea informațiilor în funcție de importanța lor: decadal, lunar, trimestrial, semestrial sau anual.

Fluxurile continue, quasicontinue și periodice sînt fluxuri sistematice care se supun unei regularități temporare. Există și fluxuri nesistematice, întîmplătoare sau ocazionale apărute ca urmare a unei solicitări speciale a organelor de conducere și planificare sau ca urmare a unei situații neprevăzute.

Sistematizarea fluxurilor în timp (periodicizarea lor) este subordonată procesului de conducere. Cu cît sistemul de conducere este mai bine organizat cu atît stabilitatea fluxurilor informaționale (conținut și periodicitate) va fi mai îndelungată.

Acolo unde există deficiențe în organizarea conducerii, în delimitarea competențelor, sau acolo unde se practică reorganizări permanente, fluxurile informaționale sînt supuse unor continue schimbări, iar alături de fluxurile sistematice apare o avalanșă de fluxuri nesistematice, rezultat al unor cereri de date neorganizate, care afectează timpul cadrelor nemijlocit legate de procesul de producție, pe care le sustrag de la preocuparea lor de bază.

În fine, tot legat de fluxul informațional trebuie tratată **viteza de circulație a informației.**

● Rezultă, deci, că în stabilirea fluxurilor informaționale în cadrul întreprinderii trebuie să se țină seama și **de profilul și structura organizatorică,** de gradul de dotare cu mijloace de transmitere și prelucrare a datelor. Aceasta cu atît mai mult cu cît cea mai mare parte din evidența tehnică-operativă circulă numai în cadrul întreprinderii, iar o mică parte circulă în flux ascendent spre organele de sinteză și coordonare sub forma informărilor operative, dări de seamă etc.

Sistemul informațional statistic ca instrument al activității de conducere și planificare trebuie să-și sporească eficiența atît prin valoarea informației transmise, cît și **prin operativitate, respectiv prin „viteza" cu care se transmit informațiile către organele decizionale.** Conducerea proceselor economice în condițiile revoluției tehnico-științifice, în cadrul unei economii complexe și în continuă ascensiune, impune ca reacțiile pe linie decizională la fenomenele sau elementele noi, uneori neprevăzute, ce apar în diversele noduri ale complexului economic, să aibă loc în cel mai scurt interval de timp de la apariția fenomenului, în vederea prevenirii sau eliminării unor perturbații ale procesului de dezvoltare. Aceasta implică sporirea vitezei de transmitere a informației spre organele decizionale.

Ca atare viteza de înregistrare, transmitere, recepționare și prelucrare a informației caracterizează **gradul de operativitate** a sistemului informațional. Un grad de operativitate relativ ridicat îl au informațiile din evidența tehnico-operativă din interiorul întreprinderii. Informațiile statistice — pentru domeniile de bază ale activității economice au de asemenea o operativitate ridicată, informînd conducerea superioară la perioade scurte și cu viteză ridicată asupra principalelor probleme ale economiei.

ÎN ULTIMII ANI, **sistemul informațional statistic operativ,** îndeosebi pentru activitatea din sectoarele hotărîtoare ale economiei, a fost continuu perfecționat, sporindu-se atît conținutul informațional cît și viteza de informare. Activitățile ce fac obiectul sistemului informațional operativ sînt: producția industrială, investițiile, exportul, importul, producția agricolă, fondul de stat de produse agricole, desfacerile de mărfuri cu amănuntul și alți indicatori.

Pentru producția industrială, conducerea superioară este informată **zilnic** asupra gradului de îndeplinire a planului la o serie de produse de bază; **decadal,** se urmărește realizarea unui număr și mai mare de produse; **lunar,** se raportează conducerii datele privind indicatorii valorici ai producției și indicatorii în unități naturale.

Pentru investiții-construcții, agricultură, intrări în fondul de stat, export-import, conducerea este informată lunar cu privire la principalele aspecte ale realizării planului.

Valoarea informațională a datelor operative a fost sporită prin: **condensarea informațiilor în indicatori sintetici cu mare putere de caracterizare; localizarea fenomenelor negative** prin tabelele în care sînt nominalizate întreprinderile care nu au realizat indicatorii de plan, obiectivele nepuse în funcțiune la termenul prevăzut sau la care există mari întîrzieri ce periclitează punerea în funcțiune la termen, județele la care nu s-a îndeplinit planul intrărilor în fondul de stat de produse agricole etc.; **completarea informațiilor cantitative (cifrice) cu informații cauzale, mai ales cu privire la fenomenele negative;** aceste aspecte sînt obținute prin cercetări selective pe teren, la întreprinderi, consultarea informațiilor deținute de băncile finanțatoare, de alte organe centrale de sinteză cît și din informațiile proprii permanente ale D.C.S.

În prezent se continuă acțiunea de perfecționare a sistemului informațional statistic în ambele sensuri, respectiv a îmbogățirii valorii sale informaționale și a sporirii în continuare a operativității informațiilor pe baza folosirii mai largi a metodelor moderne, de culegere, transmitere și prelucrare a informațiilor. Concomitent se desfășoară pregătiri pentru o și mai profundă cunoaștere a fenomenelor, de sintetizare, generalizare și în unele cazuri de cuantificare a factorilor cauzali.

Un grad mai redus de operativitate îl prezintă însă indicatorii cu caracter complex, care se bazează pe prelucrarea datelor din evidența contabilă, cum sînt prețul de cost, cheltuielile de producție la 1000 lei producție marfă, beneficiile și pierderile, rentabilitatea, evoluția stocurilor de materii prime, semifabricate, producție neterminată și produse finite, viteza de rotație a fondurilor circulante și alte informații complexe, a căror determinare la nivelul întreprinderii are loc cu un decalaj destul de mare de la încheierea perioadei de referință, iar datele centralizate pe minister sau ramură parvin la organele centrale de sinteză după un interval de timp și mai mare de la această perioadă. Evident că în această situație, informațiile respective pierd din operativitate, sesizarea tardivă a unor anomalii face dificilă redresarea situației.

Una din principalele cauze o constituie gradul redus de mecanizare a operațiilor contabile, care prin natura lor implică un volum considerabil de calcule și prelucrări succesive în raport cu indicatorii producției sau investițiilor, insuficienta adaptare a metodicii contabile la prelucrarea electronică a datelor.

În cele ce urmează am dori să formulăm cîteva observații și păreri în legătură cu elementul esențial al sistemului informațional economic și anume, **conținutul indicatorilor economici,** privit în principal, sub prisma cerințelor de conducere a economiei planificate la nivelul macroeconomic.

O ANALIZĂ critică a actualului sistem de indicatori nu poate reproșa acestuia că ar conține un număr insuficient de indicatori în raport cu necesitățile, ci faptul că aceștia sînt insuficient corelați între ei. La unii indicatori economico-financiari din dările de seamă contabile și statistice nu s-a asigurat, în toate cazurile, comparabilitatea conținutului. Balanțele economice vor trebui să caracterizeze mai adînc procesele complexe ale reproducției, relațiile și legăturile dintre ramuri. Cu alte cuvinte, trebuie să se aibă în vedere posibilitatea de elaborare a metodelor de analiză macro-economică și microeconomică de aprofundare a unor studii previzionale.

Complexitatea crescîndă a economiei, creșterea substanțială a producției cer **noi metode de informare și conducere,** urmărirea pur cantitativă și dispersată a unor fenomene nemaifiind suficientă pentru cunoașterea proceselor reale, a tendințelor în evoluția acestora, a interdependențelor și a influențelor reciproce.

De aceea, la baza sistemului informațional trebuie așezată nu o cantitate mai mare sau mai mică de indicatori, **ci un sistem de indicatori corelați organic, între care există relații bine determinate de corespondență și care să reflecte sub forma unui model unitar complexul de fenomene economice care caracterizează procesul producției și al reproducției atît fizic, cît și valoric.**

Prezentarea indicatorilor sub forma unui model închegat este în prezent familiară majorității cadrelor economice — financiare din întreprinderi, deoarece prelucrarea datelor necesare elaborării balanței legăturilor între ramuri pe anul 1970 impune utilizarea modelului lui Leontieff la nivelul fiecărei întreprinderi, acesta fiind unul din modelele de bază care ar putea servi la coordonarea și corelarea indicatorilor. Prezentarea indicatorilor producției industriale, de exemplu, sub forma unui model de tip input-output, asigură corelațiile dintre producție și destinația acesteia, dintre producție, cheltuieli de producție, acumulări bănești. Orice modificare a unui element (a unui indicator) impune evidențierea tuturor implicațiilor asupra celorlalți indicatori. Un astfel de sistem corelat permite centralizarea pe trepte, pe ramuri, tot în cadrul modelului corelat a tuturor indicatorilor cuprinși în model (producția, livrările pe destinație, costurile, acumulările bănești etc.).

Cu ocazia lucrărilor de pregătire a elaborării primei balanțe a legăturilor între ramuri au ieșit în evidență mai pregnant o serie de necorelări între indicatorii de plan, statistici și contabili. Să dăm exemplul celor mai relevante:

● neconcordanțe între indicatorii producției și ai beneficiului. După cum se știe evidența contabilă consemnează numai beneficiul efectiv realizat la producția marfă vîndută și încasată.

● neconcordanțe între indicatorii producției (globale și marfă) și indicatorii prețului de cost — unele elemente incluse în indicatorul producției nu sînt incluse în prețul de cost și invers (consumul productiv intern de semifabricate, materie primă a clientului, variația producției neterminate).

Constituirea articolelor complexe de cheltuieli, (cheltuieli de regie, cheltuieli de desfacere), nu permite stabilirea directă din evidențe a indicatorilor de cheltuieli materiale (cheltuieli materiale totale, la 1000 lei, etc.).

De aici rezultă, în primul rînd, necesitatea precizării univoce a conținutului indicatorilor, asigurarea unicității metodelor de calcul, adaptarea sistemului de conturi contabile la noile cerințe în domeniul informației pentru necesitățile de conducere și modelare a proceselor economice.

În al doilea rînd considerăm că trebuie adîncită analiza corelată a unor indicatori la nivelul întreprinderii și anume: producția marfă vîndută și încasată, producția marfă fabricată, producția globală, prețul de cost, cheltuielile materiale, beneficii, impozite, export, livrări către fondul pieței.

Centralizarea unor astfel de date permite dintr-o dată o informare complexă asupra a numeroase aspecte și anume: situația (evoluția) producției globale și de marfă; stadiul exportului pe ministere, ramuri, întreprinderi; situația aprovizionării comerțului socialist; modul de realizare a principalelor venituri ale statului (impozit, beneficii); rentabilitatea (beneficiu supra preț de cost) pe ramuri, ministere, întreprinderi; cheltuieli la 1000 lei producție marfă și globală; cheltuieli materiale la 1000 lei producție marfă și globală.

Indicatorii privind destinația producției permit urmărirea unui element deosebit de important pentru analiza procesului de producție și anume **evoluția stocurilor de produse și mărfuri în economie.** Acest indicator reacționează foarte sensibil la orice perturbații în procesul de circulație a mărfurilor, creșterea lui mai pronunțată reflectînd apariția unor neajunsuri în producție, iar scăderea lui pronunțată, dificultăți în aprovizionare, cu reacțiile în lanț pe care le declanșează.

Cunoscînd mărimea stocurilor la un moment dat, de exemplu la 1 ianuarie ale anului, dispunînd de informații periodice privind variația stocurilor, putem calcula continuu mărimea stocurilor și implicațiile acestora asupra economiei.

O latură a activității informaționale neglijată pînă în prezent o reprezintă studiul pieței interne și externe. Această latură a sistemului informațional capătă o importanță crescîndă odată cu sporirea cantitativă a producției, de la un anumit nivel al producției începînd să apară probleme tot mai dificile în legătură cu desfacerea produselor. Acestea impun metode noi de cercetare și prospectare a pieței, de cercetare a cererii de consum a populației, o mai mare suplețe în adaptarea producției la cererea de consum. În prezent metodica de cercetare a pieței este încă la început, dar ea trebuie să intre neapărat în obiectivul cadrelor economice și tehnice.

Se va putea realiza deci și deziderațul unei valorificări intensive, complexe a datelor, relevarea corelației diferitelor procese economice distincte, dar interdependente.

Aceasta înseamnă că **sistemul de indicatori intregrați la nivelul întreprinderii să fie completat cu un sistem de indicatori integrați la nivelul ramurii** care să elimine înregistrările repetate în cadrul aceleiași ramuri. În practica statisticii un asemenea indicator sau sistem de indicatori ar fi cel **al producției finale a ramurii,** care reprezintă valoarea produselor livrate în afara ramurii (deci toate livrările între întreprinderile aceleiași ramuri se exclud, ca fiind un consum material intermediar).

Introducerea acestui indicator impune lărgirea modelului indicatorilor corelați ai întreprinderii, completarea lui cu indicatori care să evidențieze livrările către întreprinderile din aceeași ramură.

În perspectivă se poate prevedea că prin trecerea la prelucrarea automatizată a datelor primare ale întreprinderilor, facturile furnizorilor care vizează beneficiarii cu același cod de ramură (beneficiarii sînt în aceeași ramură ca furnizorii), să fie eliminate de calculator în mod automat, la stabilirea producției finale a ramurii.

Desigur, pot fi luați în considerare și alți indicatori care să caracterizeze activitatea ramurii. Dintre aceștia, o atenție deosebită se acordă, după cum se știe, **producției nete** a ramurii, sau **valorii adăugate** (producția netă inclusiv amortizarea).

PROBLEMATICA sistemului informațional economic îmbrățișează evidența tehnico-operativă, contabilă-financiară și statistică și este legată de sistemul de conducere și planificare a economiei, de sistemul de organizare a finanțelor și creditului, de competențele diferitelor verigi organizatorice.

Perfecționarea sistemului informațional economic trebuie desigur, strîns corelată cu dotarea economiei naționale cu tehnica de calcul, în special cea electronică. Această acțiune nu poate fi concepută independent de crearea băncii naționale de date economico-statistice, care necesită foarte importante capacități de prelucrare electronică a informației.

Desigur că problematica organizării sistemului informațional economic este amplă și complexă, ea neputînd fi epuizată în limitele unui articol. De aceea ea constituie obiectul unor dezbateri ample, care au menirea perfecționării acestuia în concordanță cu exigențele actuale ale conducerii economiei noastre socialiste.

dr. Ion RĂVAR

FUNCȚIA DE CERCETARE-DEZVOLTARE

STUDII ● EXPERIENȚE

La Combinatul de pielărie și încălțăminte nr. 1 — București

PREZENȚA ECONOMICULUI ÎN CREAȚIA TEHNICĂ

ÎN VECHEA STRUCTURĂ organizatorică la fiecare fabrică a combinatului („Dîmbovița", „Flacăra roșie" și „Pionierul") funcționa un compartiment de creație. Pe lîngă creația propriu-zisă a modelelor, în atribuțiile acestor compartimente intrau pe lîngă activitatea de proiectare a noilor produse și elaborarea noilor tehnologii, ca și pregătirea fabricației. La două dintre fabrici compartimentul era subordonat inginerului șef de concepție, la cealaltă el funcționa ca subunitate a serviciului tehnic. În nici una din cele trei unități, compartimentului de concepție nu-i erau încredințate atribuții legate de economia viitoarelor produse și tehnologii.

Este ușor de sesizat deficiențele cuprinse într-o astfel de organizare:

a) utilizarea incompletă a potențialului de creație tehnică, datorită dispersării forțelor și folosirii unei părți importante din timpul de muncă al cadrelor de înaltă calificare cu rezolvarea problemelor de pregătire a fabricației;

b) lipsa de fundamentare economică a opțiunilor privind noile produse și tehnologii — manifestată în dificultăți, chiar eșecuri, la contractarea și vînzarea unor modele.

Ținînd seama de deficiențele semnalate de analiză, ca și de atribuțiile încredințate conducerii combinatului prin statutul-cadru, specialiștii au trecut la inventarierea activităților de cercetare — dezvoltare din combinat, gruparea lor, distribuirea atribuțiilor, pe scurt, la construirea structurii organizatorice a compartimentului de cercetare — proiectare. Ei au apreciat că noua structură trebuia să răspundă următoarelor cerințe:

a) delimitarea atribuțiilor legate de cercetare-dezvoltare între combinat și fabrici, prin concentrarea atribuțiilor de creație și de proiectare a produselor și tehnologiilor la nivelul combinatului și lăsarea celor legate de pregătirea producției jos, în fabrici;

b) intensificarea eforturilor pentru elaborarea de noi tehnologii, dezvoltarea fiind funcție directă nu numai de produse, dar și de noi tehnologii;

c) „economicizarea" activității de cercetare-dezvoltare: întocmirea planului de cercetare pe baza unor criterii științifice, pentru ca el să asigure îndeplinirea obiectivelor prevăzute în strategia de dezvoltare a unității economice. Astfel, noile produse și tehnologii să corespundă cerințelor pieței, obiectivului sporirii beneficiilor și resurselor economice ale combinatului; în alegerea proiectelor de cercetare să se țină seama de evoluția pe termen lung a nevoilor consumatorilor, a tehnologiilor și a cunoștințelor științifice din domeniul de activitate al întreprinderii; să se urmărească sistematic în alegerea proiectelor de cercetare, economicitatea lor, comparînd rezultatele economice scontate cu cheltuielile necesitate.

Aceste cerințe se reflectă în noua structură organizatorică a serviciului (vezi organigrama).

În felul acesta, serviciul de cercetare-proiectare, de la nivelul combinatului, are ca scop general — în cadrul căruia urmează să i se stabilească obiective precise, concrete, pe termen lung sau pe termen scurt, diferite de la o perioadă la alta — elaborarea documentației artistice și tehnico-organizatorice a modelelor care urmează să fie lansate în fabricație de către serviciul de producție. Documentația elaborată (modelele omologate, tehnologia-cadru, consumurile de manoperă, antecalculul prețului de cost) constituie „materia primă" pentru grupele de proiectare din fabrici, care o adaptează la specificul de fabricație al fiecărei unități productive. La rîndul lor, grupele de proiectare din unități transmit serviciului de cercetare-proiectare informații privind rezultatele obținute în fabricarea industrială a modelelor și sortimentelor, informații de care se ține seama în stabilirea obiectivelor activității de cercetare-dezvoltare.

Eficiența adoptării noii organizări se reflectă în aceea că modelele elaborate se apropie mai mult de cerințele reale ale pieței (au mai mult succes la omologare) și de cerințele economice față de noile produse, cît și de posibilitățile de realizare ale fabricilor (se elimină multe din dificultățile ivite în faza de pregătire a fabricației). În plus activitatea de cercetare-proiectare se efectuează, în prezent, cu un număr mai mic de oameni decît înainte, disponibilul fiind redistribuit în unitățile combinatului.

CE SE VEDE (LA SUPRAFAȚA):

- produsele sînt respinse la omologare;
- se ivesc dificultăți în realizarea produselor și tehnologiilor proiectate.

CE REZULTA:

- pierderi de muncă de cea mai înaltă calificare.

DE CE:

- produsele sînt proiectate fără a cunoaște exact ce va cere piața și ce poate fi efectiv realizat cu resursele existente.

CE-I DE FACUT:

- schimbări de concepție, de structură și de metode.

CUM:

- prin instrumentul simplu și eficace care este organizarea.

Unul din obiectivele urmărite prin constituirea unităților cu statut de centrală industrială îl reprezintă concentrarea la nivelul noilor unități economice, a unor activități, care înainte se realizau disparat, în cadrul mai multor întreprinderi. Printre acestea se numără și activitățile de cercetare-dezvoltare, a căror importanță în universul dinamic al economiei moderne nu mai este necesar s-o subliniem.

Întrucît atribuțiile acestei funcțiuni au fost precizate în statutul-cadru, prima sarcină a specialiștilor din centrale a constituit-o organizarea realizării lor, fapt care presupune elaborarea unui cadru organizatoric adecvat, cît și concepte și metode de lucru eficiente.

Cum a fost îndeplinită această sarcină? În cele ce urmează prezentăm pe scurt conținutul și rezultatele obținute prin elaborarea și aplicarea unor studii de reorganizare la două unități cu statut de centrală industrială.

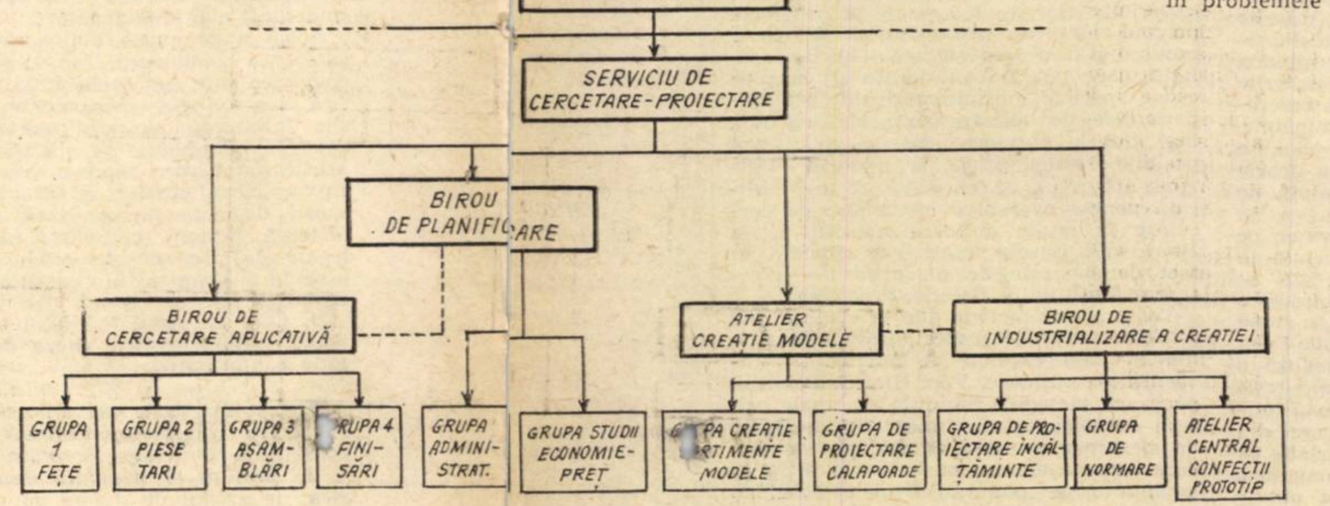

Organigrama serviciului central de cercetare-proiectare confecții, din Combinatul de încălțăminte și pielărie nr. 1 — București.

La Centrala industrială de utilaj energetic, metalurgic și de construcții — București

NUMAI UN ÎNCEPUT...

O FORMĂ ORGANIZATORICĂ relativ deosebită a fost adoptată de către conducerea Centralei industriale de utilaj energetic, metalurgic și de construcții (C.I.U.F.M.C.) — București. Aceasta a hotărît constituirea a două centre de cercetare și proiectare, unul la Uzina de utilaj greu „Progresul"-Brăila, specializat pe utilaj de construcții, celălalt la Uzina „Tehnofrig"-Cluj, profilat pe utilaje pentru industria alimentară și frigorifică. Amîndouă centrele sînt însă părți componente ale direcției de cercetare-dezvoltare a centralei fiind subordonate conducerii acesteia. Celor două centre le revine rolul de a elabora documentația tehnică a utilajelor destinate ramurilor industriale amintite.

Cum se prezenta situația, înainte de înființarea centrelor de cercetare?

Uzina „Tehnofrig" din Cluj avea în structura sa cinci ateliere proprii de cercetare, din care unul specializat pe conceperea de scule, dispozitive și verificatoare (S.D.V.-uri). Subordonarea acestor centre conducerii uzinei, prinsă îndeosebi în problemele curente ale producției, făcea ca activității de cercetare să i se acorde o mai mică atenție.

Uzina de utilaj greu „Progresul"-Brăila nu avea în structura sa ateliere distincte de cercetare și proiectare, proiectele utilajelor fiind elaborate de diverse servicii specializate ale uzinei: tehnologic, metalurgic, constructor-șef. Slaba dotare cu forță de creație tehnică, determina conducerea uzinei să apeleze deseori la Întreprinderea de aprovizionare cu utilaje și piese de schimb și la Institutul de cercetări în construcții și economia construcțiilor pentru elaborarea de proiecte de execuție. Aceasta necesita o muncă suplimentară, de adaptare a proiectelor primite din afară la specificul de fabricație al uzinei. Deseori proiectele nu se încadrau în posibilitățile de execuție ale uzinei și proiectanții din afară nu aveau posibilitatea să acorde întotdeauna asistența tehnică necesară în faza de realizare în uzină a prototipurilor.

Pentru înlăturarea acestor deficiențe, **conducerea centrului a hotărît desprinderea activității** de cercetare-proiectare din **subordinea celor două uzine, organizarea și dotarea lor** corespunzătoare. Astfel, la **Cluj a fost constituit** centrul amintit **format din** trei ateliere de proiectare, un **laborator** de cercetare și trei servicii **funcționale:** tehnic, plan-salarizare-personal **și financiar.** Aproximativ aceeași **este și structura centrului de la Brăila:** o secție **de cercetare,** cu 3 laboratoare, trei atelie**re de proiectare** și trei servicii auxiliare; **tehnic,** plan-organizare și birou ediție. **Centrului** brăilean i-au fost subordonate **și alte** două subunități de proiectare: **una pe** lîngă Uzina mecanică „Nicolina"-**Iași,** cu două ateliere de proiectare și **una** pe lîngă Uzina „Steaua roșie"-**București,** cu un atelier. Ca și centrul de la Cluj, cel de la Brăila efectuează lucrări de cercetare și proiectare și dă asistență tehnică la executarea prototipurilor, precum și la omologarea produselor, întocmirea proiectelor de execuție și fabricarea prototipurilor rămînînd a fi efectuate în uzine.

Noile forme de organizare a activității de cercetare-proiectare la centrala industrială de utilaj energetic, metalurgic și de construcții-București au ridicat unele probleme, care se cer semnalate, întrucît unele se pare că au un caracter general.

Se remarcă în primul rînd dificultățile legate de asigurarea personalului de specialitate, generate de faptul că Ministerul Muncii a acordat centrului de la Brăila numai gradul III, iar celui de la Cluj gradul IV. Nivelele de salarizare corespunzătoare — mai scăzute decît în uzine — nu asigură o suficientă cointeresare materială a specialiștilor care lucrează în aceste centre, și din această cauză se ivesc dificultăți în angajarea lor.

Deoarece pînă în prezent, nu a fost adoptat un H.C.M. sau alte instrucțiuni distincte, care să reglementeze salarizarea personalului din institutele ce desfășoară o activitate mixtă, de cercetare și proiectare, remunerarea cadrelor se face conform H.C.M. nr. 44 care reglementează salarizarea personalului de conducere și auxiliar din institutele de proiectări. Deoarece activitatea desfășurată în cadrul centrelor de cercetare și proiectare este mai complexă, mai dificil de realizat decît cea efectuată în institutele de proiectări, se apreciază că este necesar să se elaboreze instrucțiuni de salarizare și pentru institutele și centrele în care se efectuează o activitate mixtă, de cercetare și proiectare.

În discuțiile purtate cu specialiștii-organizatori ai C.I.U.M.E.C. s-a subliniat ideea că ceea ce s-a făcut pînă acum în acest domeniu constituie numai un început. Sînt încă multe probleme de rezolvat. Există însă convingerea că perfecționarea pe mai departe a structurii organizatorice a organismelor create, întocmirea unor regulamente de organizare și funcționare clare și precise, stabilirea unor obiective științific fundamentate pentru activitatea de cercetare și proiectare din domeniul utilajelor pentru industria alimentară, frigorifică și de construcții, vor permite centralei să-și formuleze cu mai multă claritate strategia de dezvoltare, să-și exercite rolul de unitate economică puternică, capabilă să asimileze tehnologia modernă și să facă astfel față cerințelor pieței interne și externe.

Stere POPESCU
C. CONSTANTIN

MODELE DE EVALUARE A PROIECTELOR

FAVORIZATE de comunicații și condiții de transport îmbunătățite, produsele și procesele noi se răspîndesc cu mare rapiditate, influențînd în mare măsură dezvoltarea întreprinderii ce le produce. În cazul întreprinderilor din industria automobilelor și cea farmaceutică a R.F.G., analizele au demonstrat legătura puternică existentă între introducerea unor noi produse și creșterea lor economică. Aceste două fenomene — accelerarea înnoirii produselor și creșterea unităților economice — fac ca adaptarea la mediul înconjurător să devină tot mai dificilă și, în cazul lipsei de flexibilitate organizatorică a întreprinderii, chiar imposibilă. Adîncirea specializării și creșterea dimensiunilor instalațiilor tehnice duc chiar la o diminuare a flexibilității. De aici încă un argument pentru necesitatea planificării pe termen lung, a planificării dezvoltării întreprinderilor și a măsurilor pe care le implică aceasta. Ea urmează să contribuie activ la organizarea transformărilor tehnice în loc de a se adapta doar pasiv. Exemplu, frecvent citat — dezvoltarea economică și tehnică din Japonia — pledează tocmai pentru această argumentație, deoarece economia japoneză s-a hotărît pentru modelarea lumii înconjurătoare prin promovarea cercetării proprii. Aceasta înseamnă a-și baza obiectivele strategiei de dezvoltare pe efectuarea unor cercetări proprii și promovarea de noi produse, procese care sînt „prinse" în cadrul planificării pe termen lung.

Conform opiniilor lui Albach, expuse în cadrul unui colocviu al Institutului Battelle din Frankfurt, procesul de planificare pe termen lung cuprinde următoarele elemente:

a) elaborarea unei filozofii dinamice, de expansiune a întreprinderii, constituind „poziția de bază a întreprinderii față de transformările din mediul său înconjurător";

b) crearea unei „organizări a întreprinderii pe bază de participare", reprezentînd un mod de organizare care permite ca toate nivelurile — noi adăugăm: competente — din întreprindere să participe la formularea politicii întreprinderii;

c) stabilirea obiectivului principal al întreprinderii;

d) prognosticarea „golului" între obiective și posibilitățile de producție ale programului actual;

e) formularea strategiilor întreprinderii pentru depășirea golurilor în cadrul reprezentării obiectivelor.

Cel de-al treilea element — stabilirea obiectivului întreprinderii — constituie punctul esențial al planificării pe termen lung, care influențează și următoarele etape menționate. Stabilirea obiectivului are aici două sensuri: trebuie să fie clar, cu ce produse (obiectivul — „produs") ce rată de creștere (obiectivul — „creștere") se urmărește.

Planificarea pe termen lung a dezvoltării întreprinderii pe baza unei filozofii dinamice, de expansiune a întreprinderii urmărește, de fapt, crearea unor posibilități de alegere. În ceea ce privește sursele pentru formularea obiectivelor privind noile produse ce urmează a fi fabricate în vederea realizării strategiei de dezvoltare, ele sînt deduse din mediile înconjurătoare proiectate. Adică este vorba de reprezentarea situației economice, tehnice și sociale în diferite regiuni, la anumite perioade viitoare avute în vedere (vezi fig. 1).

Pentru deducerea acestor proiecții stau la îndemînă diferite metode, adecvate punerii problemei respective (1). Așteptările, legate de aplicarea acestor metode, nu trebuie să fie prea mari. Tehnicile de prognoză se bazează pe cunoștințele actuale. Ele pot prognostica pentru viitor „normal science", adică situații tehnice, economice și sociale normale, care decurg din cea precedentă. Dar nu pot să precizică „scientific revolutions", rupturi în dezvoltarea normală, schimbări mutative în calitatea științei.

În mediul înconjurător proiectat (vezi fig. 1) se evidențiază necesități, a căror satisfacere reclamă anumite produse sau procese noi. **În comparație cu situația actuală a întreprinderii și a mediului său înconjurător, se observă un „gap", „o lacună", a cărei „închidere", se realizează prin strategia de dezvoltare a întreprinderii, care stă la baza stabilirii obiectivelor concrete.** Aici strategia întreprinderii — luînd în considerare și scopuri pe termen scurt — cuprinde sectorul „planificării de măsuri": planificarea produsului și planificarea investițiilor, care presupun planificarea cercetării, planificarea personalului, planificarea beneficiului — domenii, care, în fond, se înlănțuiesc, dar care, în prezent, nu pot fi realist puse numeric în concordanță într-un supermodel al întreprinderii.

O strategie pentru „închiderea lacunei" constă în alcătuirea unui plan de proiecte de cercetare avantajoase. Planificarea cercetării nu poate și nu trebuie să fie epuizată numai cu fixarea acestor sarcini. Ea trebuie dezvoltată în continuare, deoarece, în cadrul listei cu tot felul de proiecte de cercetare avantajoase și între strategiile întreprinderii trebuie făcută alegerea, care ține seama de resursele restrînse existente și procurabile, cu costurile lor. Această problemă a punerii în concordanță este prea complexă pentru a putea aduce o soluție fără ajutorul unor metode mai perfecționate. Chiar și asemenea metode au limite, de exemplu în operaționalitatea lor redusă referitor la planificări multiperiodale.

În fig. nr. 1 se mai arată că rezultatele cercetărilor influențează asupra mediilor înconjurătoare și că înnoirile înfăptuite în producție influențează asupra „lacunei" prin programul de producție. Cu aceasta se desăvîrșește un ciclu multiplu ramificat.

● CUM POT FI EVALUATE PROIECTELE?

ÎN CELE CE URMEAZĂ ne vom ocupa de modalitățile de evaluare a diferitelor proiecte ca bază pentru alegerea lor în vederea alcătuirii unui program de cercetare. Pentru aceasta pot fi încercate două căi. Pe de o parte, pot fi confruntate modelele existente, deducînd din modele includerea elementelor adecvate problemei, spre a evalua apropierea lor de realitate.

Pe de altă parte, modelele pot fi confruntate direct cu un catalog de cerințe de bază, verificînd dacă acestea sînt îndeplinite. Cu toate că acest procedeu este mai brut decît primul, reprezentarea poate fi făcută în schimb mai succint. În scurta noastră privire de ansamblu, acest obiectiv se află pe prim plan.

În literatura americană, orientată pragmatic, se acordă înainte de toate un spațiu mare în instrumentariul planificării, „listelor pentru verificarea însușirilor de sistem". Intențiile celui care utilizează asemenea liste și, implicit, întregul său sistem de obiective, decid, însă, în ultima instanță, asupra informației diferitelor puncte din aceste liste. De aceea, este greu de formulat liste suficient de generale și, în același timp, sinoptice.

Pentru situația ei specifică, întreprin-

dr. Klaus BROCKHOFF
Battelle Institut Frankfurt am Main

(Continuare în pag. 14)

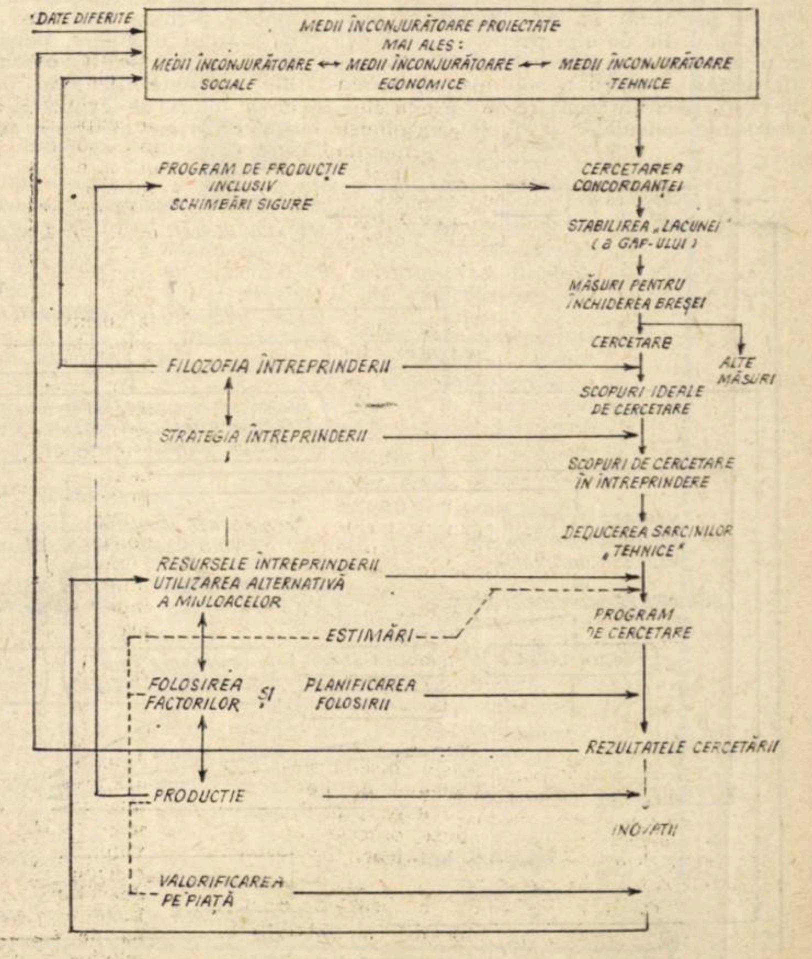

Fig. 1 — Planificarea cercetării în planificarea pe termen lung în întreprindere[2]).

derea poate să introducă subpuncte suplimentare.

Cu toate că tocmai domeniului cercetării și dezvoltării i se atestă un grad deosebit de incertitudine, deoarece evenimentele nu se repetă în viitor identic cu experiențele trecute, practicianul cu experiență, ca și analiticianul din afară, cu o bază suficientă de informație, pot face prognoze privind valorile viitoare ale mărimilor tehnice și economice. Nu ne propunem să ne ocupăm aici cu problemele unor asemenea evaluări. Eliberate de posibile erori sistematice, aceste prognoze reprezintă baza pentru ajutoare formalizate la decizie. Lucrul este posibil, înainte de toate, cînd fluxurile de plăți (înțelegînd prin acestea atît cheltuielile cît și încasările) și probabilitățile de succes ale fiecărui proiect pot fi evaluate explicit. Vom porni în primul rînd de la aceste cazuri.

Dar nu orice fel de concentrare a acestor elemente poate să ducă la o evaluare a proiectelor de cercetare potrivit obiectivului întreprinderii. Arătăm aceasta printr-o schițare scurtă și simplă a dezvoltării măsurilor de rentabilitate.

În anul 1949, Fred Olsen a expus ideea de a evalua proiectele de cercetare

după formula $R = \dfrac{a \cdot P_1 \sum_{t=1}^{5} S_1 t}{F_1}$

(4). Aici R_1 este cifra ordinei de importanță a proiectului 1, care depinde de desfacerea scontată $P_1 \sum_t S_1 t$, unde P_1 figurează pentru probabilitatea succesului cercetării, t = 1, 2, 3, 4, 5 înseamnă timpul scurs de la încheierea lucrărilor de dezvoltare și introducerea concomitentă pe piață. Cheltuielile pentru cercetare sînt F_1.

În afară de aceasta, se dă un parametru a, care, pentru dezvoltarea produselor, a fost stabilit la 0,03. Această alegere se motivează prin faptul că în trecut 3% din desfacere ar fi fost de ajuns pentru finanțarea cercetării în condițiile unei poziții neschimbate pe piață. Pentru a nu fi legați prea mult de această interpretare statică, considerăm a ca un indicator, în principiu variabil, al rentabilității necesitate de desfacere. Astfel R_1 devine interpretabil ca „venitul (rendita) cercetării". Olsen cere ca $R_1 \geqslant 3$.

Impotriva „venitului cercetării", susținută de Olsen, pot fi aduse diverse obiecții. În primul rînd, de ce să admitem că ciclul de viață al produsului așteptat sau aplicarea unui proces trebuie implicit să înceteze deja după cinci ani. Evaluarea lasă neluate în seamă preferințe de timp și exclude dirijarea interdependențelor posibile dintre cheltuielile de cercetare și rezultatele scontate. Coeficientul evaluării asupra căruia, oricum, nu s-a fixat nici un specialist, implică un procent intern minimal pentru fiecare proiect acceptat, care depășește mult mărimea cerută în mod obișnuit pentru proiectele de investiții (2).

Considerațiile lui Olsen și critica respectivă au dus la diferite variații ale formulei. Scopul a fost de a o adapta mai bine necesităților stabilite de cel ce o utilizează. Aceasta s-a făcut, de exemplu, prin descompunerea probabilității de succes într-un produs al probabilităților separate pentru reușita fazelor separate în dezvoltarea și introducerea pe piață a rezultatelor unui proiect. Esențial apare însă că elementele coeficientului „venitului cercetării" au fost nou interpretate în două direcții. Pe de o parte a. $S_1 t$ evident ca viitoare beneficii nete periodice (sau, la procese noi : economii nete pe cîte o perioadă) au fost notate și evaluate $G_1 t$. Pe de altă parte, s-a procedat la o scontare a acestor valori în momentul deciziei, pentru a sublinia preferința de timp. Această scontare se face cu procentul de calculație p al întreprinderii.

Dacă $q = 1 + \dfrac{P}{100}$, se obține în sfîrșit

noua evaluare : $R_1 = \dfrac{P_1 \cdot \sum_{t=1}^{T} G_1 t \cdot q^{1-t}}{F_1}$

unde se presupune că toate plățile au loc la începutul perioadei. Acest număr de ordine corespunde, în cazuri speciale — cînd de fapt cheltuielile de cercetare se fac numai în prima perioadă, — „ratei valorii capitalului", așa cum este cunoscut din teoria investițiilor.

În această formă nu s-a propus pînă acum în mod direct o evaluare de proiect. La determinarea cheltuielilor de cercetare maximal admisibile pentru elaborarea unui culegător mecanic de măsline, Logan a folosit, ce-i drept implicit, acest criteriu cînd a pus problema cheltuielilor de cercetare maxim admisibile pentru acest produs (17). Criteriul se remarcă înainte de toate pentru că se renunță la o scontare a cheltuielilor de cercetare în numitorul fracției. Dacă se presupune că lucrările de cercetare la fiecare I = 1,2, ...L, proiecte pot fi încheiate în prima perioadă, atunci din cauză că $q^{1-t} = q^0 = 1$, și scontarea este fără influență asupra rezultatului. Dacă cheltuielile de cercetare reprezintă singurele resurse limitat disponibile, în acest caz criteriul permite chiar alcătuirea unui program optim de cercetare : aici proiectele vor fi ordinate în succesiunea descreșterii „ratelor valorii capitalului" și vor fi promovate atîtea proiecte pînă ce factorul limitat va fi epuizat.

Am vorbit numai despre probleme care au o singură restricție. În practică trebuie să se țină însă seama de mai multe asemenea restricții : pe de o parte, pentru că trebuie să se decidă asupra folosirii diferitelor feluri de resurse limitate, de exemplu, forță de muncă de calități diferite, pe de altă parte, pentru că nu toate proiectele vor fi încheiate în cadrul unei perioade. Aceste condiții nu sînt luate în considerare concomitent în simple cifre de ordonare a rangului proiectului. De aceea nu se poate asigura în acest fel o folosire optimă a mijloacelor. O soluție oferă aici numai o dispoziție de programare care firește în condițiile structurii date a problemei (ea duce la o programare mixtă cu numere întregi neliniară) asigură pînă acum soluții numai pentru un număr limitat de proiecte.

Întrucît dispozițiile de programare trebuie făcute orientîndu-ne după problema dată, nu se poate da pur și simplu o dispoziție-standard. În timp ce într-o întreprindere atenția principală este îndreptată spre oglindirea pe cît posibil exactă a condițiilor de finanțare, în altă întreprindere pe prim plan se va afla planificarea necesarului cantitativ și calitativ de forță de muncă. Aceasta se decide de fiecare dată în funcție de „locul îngust" al planificării.

O comparație a dispozițiilor de programare cu regulile pentru procedee bune de alegere a proiectelor arată că, în cadrul premiselor noastre privind obținerea datelor, pot fi îndeplinite, în principiu, toate criteriile. Pare însă foarte important că, în multe cazuri, nu se pot procura informații suficiente despre fluxurile de plăți. În aceste cazuri se caută alte modalități.

● CONTRIBUȚIILE EXPERȚILOR

ESTE DEOSEBIT de interesantă și de dificilă tratarea evaluării și alegerii proiectelor, ale căror fluxuri de plăți, mai ales încasările, nu par să fie direct estimabile. Pentru evaluarea lor, se recurge la mărimi auxiliare, despre care se admite, că sînt pozitiv corelate cu cheltuielile așteptate. În fond pot fi deosebite două feluri de evaluări, pe de o parte, acelea, în cazul cărora se acordă unui expert sau mai multora libertatea deplină în alegerea caracteristicilor de apreciere iar la alte evaluări, factorii de apreciere sînt indicați. Cea de-a doua metodă este de regulă preferabilă, pentru că utilizarea ei poate fi mai bine controlată. Un control al normelor de apreciere este necesar, căci altfel pot fi ușor alese criterii de apreciere neortogonale, adică dependente unele de altele, deși asemenea norme sînt de nedorit la apreciere. Mai ales aici, unde o legătură strînsă a normelor de apreciere în ce privește condițiile tehnice și economice nu poate fi constatată anticipat, se pot strecura în evaluări norme de apreciere care se acoperă reciproc.

Întrucît se pornește de la ideea că rezultatul expertizei mai multor specialiști duce de regulă la o evaluare mai potrivită decît aprecierea unei singure persoane, se încearcă efectuarea acestor evaluări de către mai mulți experți. Implicit devine hotărîtor modul cum este organizată conlucrarea experților, căci consultarea experților, care nu sînt în legătură între ei, duce la o dispersiune mai mare a aprecierilor decît consultarea diferiților membri ai unui comitet, care înainte de consultare ar fi putut schimba informații despre obiectul unei evaluări. Corespunzător rezultatului informațional dorit asupra unui proiect se recurge la un mod sau altul de conlucrare între experți. Așa-numita metodă Delphi (3) indică o cale de mijloc care urmărește îmbunătățirea răspunsurilor experților consultați separat, prin interații succesive.

Dincolo de evaluarea unor proiecte separate, urmează să se alcătuiască însă și programe întregi de cercetare. Pe baza evaluării proiectelor separate, se poate imagina rezolvarea acestei probleme prin compararea „cîștigul-cheltuieli" între proiect, cînd cheltuielile pot fi estimate explicit. Dar această comparație este supusă cel puțin acelorași limite ca și planificarea după rata valorii capitalului.

Posibilitățile stabilirii cîștigurilor și costurilor depind în mod esențial de stadiul informațiilor și de experții de care se poate dispune. În imaginea 2 oferim o privire asupra procedeului de planificare ordonat după aceste două criterii. În cele ce urmează vom explica doar pe scurt această asociere.

Dacă pentru avizarea proiectelor pot fi atrași mai mulți experți, numărul necesar de experți fiind legat nemijlocit cu gradul dorit de siguranță statistică a opiniilor lor, stau la îndemînă diferite procedee pentru alegerea proiectului :

a) dacă strategiile lumii înconjurătoare, adică rezultatele diferite, dar neîntărite cu probabilități, ale cercetării și reacțiilor concurenților nu sînt determinabile, atunci pentru deducerea preferințelor se poate recurge la considerații din teoria jocurilor. Pentru o problemă simplă de planificare a cercetării, fără luarea în considerare a influențelor concurentei, pe lîngă regula Laplace, a fost cercetată în primul rînd o regulă a lui Starr (2).

b) Dacă strategiile lumii înconjurătoare nu sînt pentru fiecare expert în mod obligator individual determinabile sau denumite, toți experții pot să deducă o funcție de preferință printr-o comparație în perechi a proiectelor. În această privință există experiențe de aplicare din deducerea unei ordine de preferință în diferitele dezvoltări din cosmonautică. Grade variate de precizie se pot obține pe de o parte stabilind numai proiecte preferate și nepreferate pentru fiecare pereche posibilă de proiecte, iar pe de altă parte, cercetînd gradele posibile de preferință. În primul caz vorbim despre comparație de perechi, în al doilea de comparație categorială.

c) Cînd, în sfîrșit, despre problema alegerii avem suficiente cunoștințe pentru ca fiecare proiect să poată fi evaluat în privința factorilor separați, avem la dispoziție iarăși două modele, a căror alegere este determinată în mod esențial de volumul problemei de alegere. Pe de o parte, se poate recurge la procedeul multidimensional al psihologiei, în care ordinele de importanță sînt create implicit, prin comparare cu un proiect ideal. O evaluare foarte generală se bazează pe modelul lui Kruskall (3). Această evaluare a fost aplicată cu succes, în afara experimentelor de laborator, în probleme privind alegerea personalului. Se poate recurge și la procedeele arborelui de corelație, care pot fi considerate și ca procedee speciale multidimensionale (2). Experiențele de aplicare au arătat că aici, mai ales la obținerea datelor, apar încă posibile îmbunătățiri ale metodei. Tehnica arborelui de corelație a fost aplicată pentru evaluarea eforturilor de cercetare în secția de cosmonautică de la Honeywell. Bazele pentru alte aplicații au fost demonstrate de un grup de cercetare a Institutului Batelle, Frankfurt.

Toate aceste metode duc la evaluări ale folosului adus de proiect, ținîndu-se seama în mod explicit de existența utilizării altor mijloace. Vom confrunta acum, pe scurt, metodele amintite cu unele criterii importante ale unei metode bune de alegere a proiectului, așa cum au fost caracterizate ele înainte. Fără a intra în amănunte, se pot trage unele concluzii generale :

a) Toate metodele amintite sînt aplicabile mai ales în domeniul cercetării fundamentale. Aceasta o arată chiar și exemplele de aplicare prezentate, dar rezultă și din faptul că pentru evaluare nu trebuie să fie în mod necesar cunoscute fluxurile de plăți.

b) Măsura beneficiului folosită în cadrul acestor metode nu este specificată a priori. Ea poate fi specificată pentru situații concrete de decizie. Probabilitățile de succes și cheltuielile de cercetare nu sînt totdeauna indicate în mod explicit. În toate cazurile de analiză beneficiu-cheltuieli, de exemplu legat de metoda arborelui de corelație, sînt însă în mod explicit necesare și cheltuielile de cercetare. Un calcul de optimizare pentru determinarea ordinilor de preferință este posibil în cazul unor capacități limitat disponibile. Contradicții față de scopul întreprinderii pot fi excluse prin definirea corespunzătoare a măsurii beneficiului.

Această privire generală asupra metodelor arată că, printr-o foarte mare apropiere de proiecte ale cercetării fundamentale, unde „calculabilul" nemijlocit prin plăți trece pe plan secundar, folosirea regulilor de evaluare elaborate în psihologie asigură cel puțin faptul că evaluări intuitive nu vor mai fi legate, puse intuitiv, după voia expertului.

În fine, figura 2 arată că o personalitate puternică, convinsă, poate accepta să execute orice decizie rațională sau să o înlocuiască prin intuiție proprie. Motivările pentru deciziile sale intuitive nu pot fi însă mai bune decît motivările pentru planul rațional dacă în ambele cazuri stau la dispoziție informații identice. Altminteri, noile informații trebuie să fie introduse în plan.

Listă de evaluare a metodelor de planificare a cercetării *)

a) În ce măsură este utilă metoda aleasă ? Pot fi introduse alte metode ?

b) Sînt luate explicit în considerare probabilitățile de reușită ?

c) Cheltuielile de cercetare sînt apreciate explicit ?

d) Se vor face estimări de timp pentru diferite desfășurări ?

e) Se va proceda la un calcul de optimizare? Care este criteriul de optimizare ? Evită criteriul de optimizare contradicții cu sistemul de obiective al întreprinderii ?

f) Ce metodă de optimizare se aplică ? (De exemplu : programarea mixtă — cu numere întregi, neliniară — important pentru aprecierea posibilității de rezolvare).

g) Pot fi luate în considerare condiții secundare ? De ce natură sînt ele ? (de exemplu : condiții de finanțare, condiții de dispoziție privind numărul și calitatea forței de muncă, eforturi de concurență, de fiecare dată în formă diferită).

h) Este posibilă o analiză a sensitivității rezolvării față de modificările coeficienților și a variabilelor?

i) Există programe-standard pentru prelucrarea procedeului la mașina de calcul? în caz afirmativ: dispunem de ele ? în caz afirmativ vezi (k). În caz negativ : Pot fi descrise rațional programe pentru o prelucrare a procedeului la calcultatoare ? în caz afirmativ : vezi (k) în caz negativ : informațiile nu sînt suficient detaliate ; calculul manual este de regulă mai economicos etc.)

j) Se dispune de experiență practică de calcul și / sau de aplicare ?

h) Pot fi procurate toate informațiile necesare în cadrul întreprinderii ?

*) Cetron, M. J., J. Martino und L. Roepcke, The Selection of R&D Program Content — Survey of Quanti-

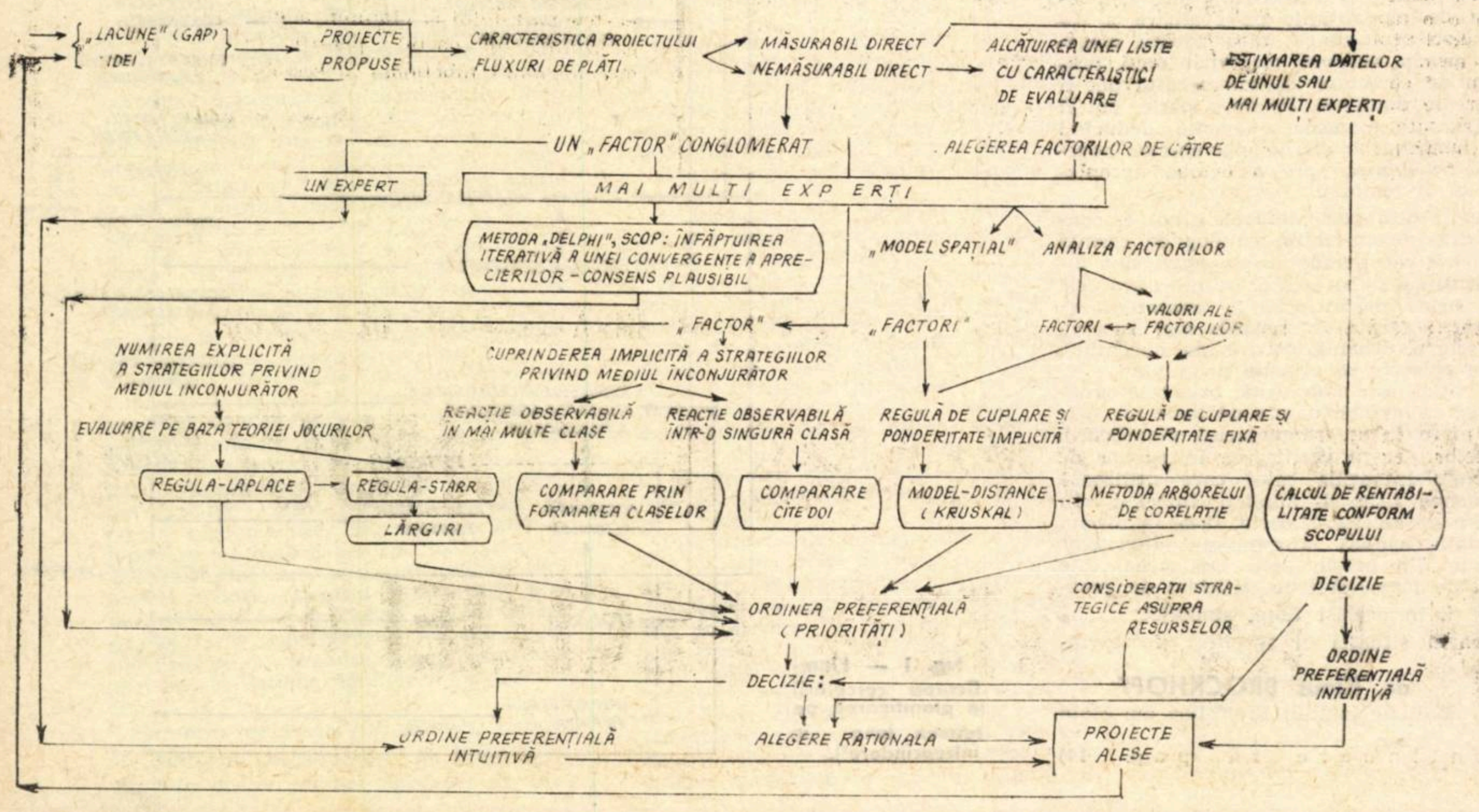

Fig. 2 — Metodă de evaluare și alegere pentru proiecte de cercetare[2]).

1) Jantsch, E., Technological Forecasting in Perspective, Paris 1967.

2) Brockhoff, K., Forschungsplanung in Unternehmen, Ed. th. Gabler Frankfurt am Main, 1969.

3) Gordon, T.J., und O. Helmer, Report on a Long-Range Forecasting Study, P-2982, The RAND Corporation, Santa Monica/Cal. 1964.

4) Olsen, F., Management's View of Industrial Research, Proceedings of the First Annual Northern California Research Conference. San Francisco 1949, pag. 57—63.

CONSULTAȚIE ÎN AJUTORUL CELOR CE STUDIAZĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL DE PARTID

PERFECȚIONAREA CONDUCERII ȘI CALITATEA DECIZIEI (I)

PRIN ÎNSĂȘI ESENȚA și mecanismul lor intern, relațiile de producție socialiste, legile economice care acționează în economia socialistă creează cadrul necesar pentru ca, sub conducerea și controlul planificat al societății, așa cum sublinia Karl Marx, să se realizeze armonia între timpul de lucru cheltuit pentru producerea unor produse și necesitățile sociale, altfel spus ca deciziile să corespundă nevoilor economiei naționale, cerințelor de progres ale societății socialiste.

Între conceptul de centralism democratic, ca o categorie economică și calitatea deciziei există o relație directă. Centralismul democratic în viața economică nu trebuie privit static, ci ca o categorie dialectică, flexibilă, care permite îmbinarea în mod organic a conducerii centralizate a economiei naționale cu autonomia unităților în care se desfășoară producția, cu transferul de atribuții și răspunderi verigilor de jos care conduc nemijlocit producția, astfel încît să se dezvolte la maximum inițiativa locală, activitatea creatoare a maselor în alegerea căilor și metodelor pentru înfăptuirea hotărîrilor luate. Toate acestea sînt subordonate, în ultimă instanță, optimizării deciziilor în vederea sporirii eficienței economice și punerii în valoare a rezervelor existente.

În țara noastră, în cele două decenii de dezvoltare planificată, s-a acumulat o bogată experiență în organizarea și conducerea pe bază de plan a economiei, au fost învinse sau sînt pe cale de a fi lichidate unele din tarele trecutului care afectau eficacitatea economiei noastre naționale, a fost creat și perfecționat un sistem instituțional corespunzător propriilor noastre nevoi, s-a îmbunătățit mecanismul de repartizare și utilizare a resurselor materiale și umane ale țării.

TREBUIE să recunoaștem însă că în trecut nu s-a asigurat o **corelație în dinamică** între progresele realizate în industrializarea țării, în creșterea complexității economiei naționale și modernizarea sistemului de conducere a economiei. Acest fapt a generat fenomene de imobilism, rutină, lipsă de spirit de răspundere în luarea deciziilor, a frînat punerea în valoare cu maximum de eficacitate a tuturor potentelor materiale și umane de care dispunem. Producția modernă, rapiditatea progresului tehnico-științific cer, în mod obiectiv, decizii operative și competente, adaptarea continuă a metodelor de organizare și conducere la schimbările care au loc în sfera producției materiale, înlăturarea cu curaj a tot ceea ce împiedică dezvoltarea ascendentă a economiei, introducerea, fără ezitare, a noilor tehnici și metode de organizare și conducere.

Pornind de la necesitățile dezvoltării economiei naționale, lichidării fenomenelor de centralism excesiv, lărgirii democrației în viața economică și de stat, Conferința Națională a P.C.R. a inițiat, iar Congresul al X-lea a impulsionat simplificarea aparatului de conducere a economiei; lărgirea atribuțiilor unităților economice; înființarea de complexe industriale puternice (centrale sau combinate industriale), care să cuprindă unități de același profil sau de profile diferite, cu funcționalitate economică bazată pe gestiune proprie; sporirea flexibilității și mobilității operative în conducerea economiei naționale; întărirea rolului ministerelor în studierea fenomenelor economice și lichidarea tutelei mărunte care o exercitau asupra întreprinderilor, înlăturarea fenomenelor de centralism excesiv din activitatea statului, pentru crearea cadrului necesar unei îmbinări armonioase a conducerii centrale cu autonomia largă a unităților, cu sporirea atribuțiilor și răspunderilor întreprinderilor.

În realizarea principiului centralismului democratic în viața economică, în căutarea de forme noi, mai eficiente de organizare, funcționare și conducere a economiei naționale, partidul nostru consideră **„greșite atît concepțiile care promovează centralismul excesiv, care înăbușă inițiativa și răspunderea unităților economice și ignorează legile economice obiective, cît și concepțiile după care producția materială ar trebui să se regleze spontan, pe baza impulsurilor pieței, ignorînd rolul factorului conștient în conducerea activității economice și sociale“** (Nicolae Ceaușescu. Cuvîntare la Adunarea pe țară consacrată centenarului nașterii lui V. I. Lenin).

ÎN ANSAMBLUL MĂSURILOR de perfecționare a organizării și conducerii economiei naționale, un loc important l-a avut constituirea centralelor, combinatelor și grupurilor de întreprinderi, unități puternice din punct de vedere economic, capabile să valorifice mai larg avantajele cooperării și specializării în producție; au fost reorganizate ministerele și organele centrale de sinteză, urmărindu-se legarea lor mai strînsă de activitatea concretă a unităților economice. În ultimii ani s-au luat măsuri pentru raționalizarea aparatului administrativ și trimiterea cadrelor de specialiști cu precădere în industrie și agricultură. Bunăoară, aparatul ministerelor a fost redus în 1969 cu peste 30%.

În acțiunea de reorganizare a industriei s-a avut în vedere ca centralele să nu devină verigi intermediare între întreprinderi și ministere, ci complexe de unități productive organic integrate, direct răspunzătoare de îndeplinirea planului. Centralele industriale și unitățile similare, conform statutului, se bucură de o largă autonomie, în organizarea și conducerea activității economice, răspund direct și nemijlocit de îndeplinirea planului, aprovizionarea tehnico-materială, desfacerea producției, dispun de institute proprii de cercetare și proiectare, răspund direct de exportul propriilor produse etc. În aceste condiții, ministerele sînt degrevate de o serie de sarcini administrative, fapt ce le va permite să se concentreze asupra problemelor de ansamblu și de perspectivă ale ramurii. În perioada de la înființarea centralelor pînă în prezent s-a acționat pentru asigurarea bunei funcționări a acestora, transferîndu-li-se cea mai mare parte din atribuțiile ce le revin. Au fost adoptate o serie de reglementări menite să conducă la îmbunătățirea corespunzătoare a legislației economice. Îmbunătățirea activității de conducere a economiei ne cere, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara din decembrie 1969, să luptăm cu toată fermitatea împotriva birocratismului, a tendințelor de a rezolva problemele în virtutea vechilor concepții și metode, fără un contact strîns și nemijlocit cu unitățile economice.

În concepția partidului nostru, planul este un instrument indispensabil pentru realizarea coordonării pe baze științifice și unitare, potrivit intereselor imediate și de perspectivă ale țării, ținînd seama de necesitățile și posibilitățile economice, precum și de extinderea relațiilor economice cu toate țările socialiste, cu restul țărilor lumii.

Criteriul principal de apreciere a eficacității formelor de conducere a economiei și a concordanței lor cu nivelul de dezvoltare a forțelor de producție, cu caracterul relațiilor socialiste de producție îl constituie modul în care aceste forme contribuie la rezolvarea sarcinilor economice, la organizarea operativă a proceselor de producție, stimulează inițiativa maselor în conducerea producției. De aceea, perfecționarea continuă a formelor de organizare a statului socialist, îmbunătățirea metodelor sale de conducere a construcției socialiste constituie o legitate a dezvoltării societății socialiste. Formele organizatorice, sistemul instituțional prin care se realizează politica economică trebuie să reflecte condițiile concrete ale fiecărei etape.

Mecanismul funcțional al economiei socialiste și a cărui esență o constituie centralismul democratic, conducerea centralizată pe bază de plan a economiei, reprezintă latura cea mai dinamică, mobilă a relațiilor economice ale societății socialiste. Este vorba de toți factorii de decizie, organizațiile economice, productive, instituțiile și organele de stat cu atribuții de planificare și conducere, organele supreme ale puterii de stat, Marea Adunare Națională, guvernul, Consiliul de Stat, organele și organizațiile de partid. Aceasta depinde de o multitudine de condiții, printre care menționăm împrejurările istorice ,etapa de dezvoltare a societății, dimensiunile economiei naționale și gradul ei de complexitate, nivelul de pregătire a cadrelor, resursele materiale și de muncă, relațiile economice externe și gradul de integrare a respectivei economii naționale în diviziunea internațională a muncii, precum și alți factori. Așa se explică marea diversitate de forme și metode de organizare și conducere a economiei utilizate de țările socialiste.

ÎMBUNĂTĂȚIREA calitativă a activității economice, sporirea eficienței producției, reducerea cheltuielilor de producție și creșterea competitivității produselor romînești la export depind, în etapa actuală de dezvoltarea economiei noastre naționale, în foarte mare măsură, de **calitatea deciziilor** luate. Prin aplicarea complexului de măsuri privind perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale și înființarea centralelor industriale și a unităților similare, s-a stabilit un nou raport dialectic între planificarea centrală și cea a verigilor de jos, între dispozițiile organelor centrale și deciziile organelor locale, lărgindu-se drepturile și atribuțiile unităților producătoare în organizarea, conducerea și rezolvarea problemelor pe care le ridică producția.

Atît propria noastră experiență, cît și experiența altor țări socialiste ilustrează faptul că în condițiile în care majoritatea covîrșitoare a deciziilor se iau pe cale centralizată, capacitatea de inițiativă a întreprinderilor se atrofiază, nu se pot lua decizii operative, spiritul de răspundere se află la un nivel scăzut, nu se mobilizează toate posibilitățile unităților productive pentru dezvăluirea rezervelor existente și fructificarea cu maximum de eficacitate a întregului potențial material și uman. În conducerea planificată a economiei, îmbinarea justă a străduințelor conducerii și a controlului centralizat de către stat cu inițiativa de jos are o importanță de prim rang. Cu ani în urmă, relațiile dintre verigile de jos și cele de sus se reduceau la informarea și cunoașterea de către colectivul întreprinderii respective a sarcinilor de plan și la mobilizarea maselor pentru realizarea acestor sarcini. Or, în concepția noilor măsuri s-a produs o mutație de fond, producătorii bunurilor materiale participă chiar la întocmirea proiectelor de plan.

În procesul traducerii în viață a măsurilor de perfecționare a organizării și conducerii economiei naționale, partidul acordă o atenție deosebită combaterii manifestărilor de birocratism, concentrării inutile a funcțiilor și competențelor la anumite nivele, stimulării inițiativei de jos în elaborarea planului și rezolvarea operativă a problemelor care se ivesc în realizarea sarcinilor ce le revin din planul general al dezvoltării, întăririi gestiunii economice proprii. În același timp se asigură adoptarea la nivel central de către forurile supreme ale partidului și statului a deciziilor în problemele hotărîtoare privind ritmul și proporțiile dezvoltării economiei naționale, repartiția venitului național, volumul și structura investițiilor, amplasarea teritorială a forțelor de producție, orientarea, volumul și structura comerțului exterior, nivelul general al prețurilor, pregătirea de cadre, remunerarea muncii, ridicarea nivelului de trai.

Se discută mult în literatura economică marxistă din țările socialiste, mai ales legat de direcțiile de perfecționare a organizării și conducerii planificate a economiei naționale, despre **relația dintre centralizare și descentralizare.** În fond, **nu este vorba de o descentralizare a producției,** de o scădere a gradului ei de concentrare, **ci de o descentralizare a deciziilor.** Economia națională continuă să fie un tot unic și inseparabil. Folosirea unor noi formule organizatorice ale producției materiale, așa cum se întîmplă în țara noastră prin înființarea centralelor industriale, nu afectează nivelul de concentrare a producției, ci este menită să perfecționeze mecanismul funcțional al economiei socialiste, să îmbunătățească calitatea și eficacitatea conducerii, să descentralizeze procesul de conducere și, în primul rînd, sistemul de luare a deciziilor. Deci, este vorba nu de o scădere a rolului conducerii centralizate, ci de faptul că conducerea capătă formule mult mai elastice și optime, conforme cu cerințele nivelului actual de dezvoltare a economiei.

În prezent există o preocupare susținută din partea partidului și statului, a organelor și organizațiilor de partid pentru perfecționarea mecanismului funcțional al economiei socialiste

dr. Mihai PĂRĂLUȚĂ

⟶

←

în vederea sporirii aportului acestuia la eficacitatea producţiei, a luării unor decizii ştiinţific fundamentate la nivelul economiei naţionale. Se ştie că decizia este un act conştient, deliberat, iar relaţiile socialiste de producţie, conducerea colectivă ca principiu fundamental de funcţionare a întreprinderilor, centralelor industriale şi altor organisme economice centrale permit optimizarea deciziilor, sincronizarea lor atît cu interesele economiei naţionale cît şi cu cele locale, ale unităţilor respective. Faţă de economia capitalistă, unde deciziile de cele mai multe ori sînt unilaterale, avîndu-se în vedere în primul rînd interesele monopolurilor respective, în socialism această unilateralitate este depăşită.

ŞI ÎN ECONOMIA SOCIALISTĂ, cu toate că proprietatea socialistă creează cadrul necesar al comunităţii de interese între toate verigile economiei naţionale pot exista, într-o formă sau alta **contradicţii între deciziile centrale şi deciziile verigilor de jos.** Nu întotdeauna ceea ce este avantajos unei întreprinderi este avantajos şi economiei naţionale. De aici şi tendinţa unor întreprinderi de a se sustrage de la unele obligaţii de plan, care nu sînt suficient de rentabile pentru unitatea respectivă. Autonomia centralelor, întreprinderilor nu trebuie înţeleasă simplist.

În analiza conceptului de decizie în economia socialistă, a elementelor care trebuie să fie luate în consideraţie de cei împuterniciţi să adopte hotărîri, trebuie ţinut seama că deciziile în unităţile productive, deşi sînt luate de întreprinderi autonome din punct de vedere economic, care îşi desfăşoară activitatea pe principiul gestiunii economice proprii, au o independenţă relativă, sînt subordonate îndeplinirii sarcinilor de plan, deciziilor forurilor ierarhice superioare, neputînd contraveni acestora, fără să se încalce centralismul democratic. În ceea ce priveşte soluţiile concrete, formele şi metodele utilizate pentru realizarea obiectivelor fixate, a planului, unităţile de producţie trebuie să aibă libertate deplină. Acesta este şi sensul real al măsurilor de perfecţionare a organizării şi conducerii planificate a economiei naţionale.

Experienţa celor peste 20 de ani de economie planificată a arătat că îndepărtarea deciziei de locul de aplicare a ei nu-i îmbunătăţeşte calitatea, conduce la diminuarea simţului de răspundere al celor care au obligaţia să o îndeplinească. Sarcina trasată de partid ca decizia să fie luată acolo unde se cunosc cel mai bine lucrurile, este un factor menit să contribuie la sporirea eficienţei hotărîrilor adoptate, să îmbunătăţească calitatea conducerii producţiei. Acest deziderat nu se realizează de la sine, pentru aceasta sînt necesare atribuţii, competenţe. Deşi s-au obţinut progrese în descentralizarea competenţelor, în mutarea centrului de greutate în verigile de jos, nu se poate aprecia că această problemă este rezolvată. Centralele industriale şi întreprinderile similare care trebuie să devină promotoare ale concepţiei tehnice avansate, ale unei noi concepţii de conducere a producţiei, un factor de îmbunătăţire substanţială a calităţii deciziei în problemele de producţie, încă nu au intrat pe deplin în atribuţiile şi competenţele stabilite prin statutul lor. De aceea, se impune ca raporturile dintre minister şi centrale să fie aduse cît mai grabnic în cadrul prevederilor legale; centralei trebuie să i se acorde toate competenţele precizate în statut. Or, pînă în prezent multe centrale şi întreprinderi similare **au încă atribuţii limitate** în domenii hotărîtoare ca aprovizionarea tehnico-materială, investiţiile, relaţiile de comerţ exterior etc. Aceasta nu poate să nu efectueze rezultatele şi eficacitatea activităţii acestora.

Răspunderea directă şi efectivă atît pentru elaborarea planurilor, cît şi pentru asigurarea condiţiilor favorabile în vederea îndeplinirii lui, **larga autonomie economică şi financiară** sînt pîrghii absolut indispensabile pentru ca centralele să ridice nivelul eficienţei activităţii economice. În acelaşi timp, se impune **o mai precisă delimitare a atribuţiilor şi sferei de acţiune,** în luarea deciziilor între comitetele de direcţie şi consiliile de administraţie. De rezolvarea acestei probleme depind nemijlocit mărirea operativităţii în luarea deciziilor economice şi transpunerea cu maximum de eficacitate a măsurilor adoptate, punerea în valoare a capacităţii şi competenţei cadrelor care îşi desfăşoară activitatea în verigile de jos.

Există tendinţa, din partea multor centrale, de a reduce la minimum atribuţiile şi competenţele unităţilor subordonate. Fără îndoială că sarcinile de plan, deciziile în problemele mai mari, trebuie luate de consiliile de administraţie; în ceea ce priveşte modalităţile concrete de realizare a acestora, precum şi soluţionarea unor probleme concrete, comitetelor de direcţie urmează să li se acorde drepturi largi de decizie, în aceste cazuri centralei revenindu-i sarcina de a veghea ca deciziile întreprinderilor să se încadreze în normele legale, să nu vină în contradicţie cu cele ale forurilor ierarhic superioare.

FIŞE

■ Lucrarea „Sfidarea americană" a lui Jean-Jaques Servan-Schreiber este comentată cu severitate într-o recenzie publicată de ECONOMIC JOURNAL (septembrie 1970) sub semnătura prestigioasă a lui Angus Maddison. Economistul britanic caracterizează sumar lucrarea lui Servan-Schreiber drept... roman ştiinţifico-fantastic. El reproşează autorului francez atît neglijenţa extremă cu care este alcătuit aparatul ştiinţific al cărţii cît şi inconsistenţa unor idei de fond. De altfel, cele două aspecte sînt strîns legate între ele. De pildă, apreciază Maddison, ideea după care puterea economică a Europei este în scădere relativă faţă de aceea a S.U.A. este cel puţin bizară şi reprezintă concluzia trasă din statistici cu totul necomparabile privind dinamica profiturilor corporaţiilor în S.U.A. şi Franţa. În acelaşi timp, Maddison îi impută lui Servan-Schreiber „exagerarea" rolului negativ al investiţiilor americane în economia europeană. Economistul britanic consideră că aceste investiţii ar implica şi o serie de aspecte pozitive, printre care cel mai important este socotit de el introducerea unei tehnologii foarte avansate care scuteşte ţara importatoare de capital de costisitoare cercetări ştiinţifice proprii.

■ Făcînd un scurt bilanţ al prelucrării electronice a datelor în S.U.A. în timpul ultimului deceniu, profesorul american John W. Wagner, în studiul **Impact du T.E.D.** (Traitement électronique des données — n.n.) **sur le réviseur des années 1970,** publicat în ECONOMIE ET COMPTABILITE, iunie 1970, constată o puternică rămînere în urmă în acest domeniu, mai ales în comparaţie cu construcţia calculatoarelor electronice. Printre cauzele acestei stări de fapt, se arată, este şi aceea că formarea specialiştilor în prelucrarea electronică a datelor a fost orientată cu precădere spre cunoaşterea modului de construcţie şi de funcţionare a calculatorului şi mai puţin spre conceperea posibilităţilor de utilizare; s-a pregătit un mic număr de specialişti în domeniul prelucrării automate a datelor, dar şi aceştia şi-au consumat o bună parte din timp pentru a se ţine la curent cu noutăţile în ceea ce priveşte construcţia calculatoarelor. În sfîrşit, sistemele sofisticate de prelucrare a datelor sînt greu accesibile şi dificil de justificat. Autorul consideră că principala tendinţă în deceniul care începe va fi probabil un accent deosebit pe dezvoltarea „software". Ca tendinţe suplimentare: o mai mare integrare a sistemelor de informare; mai multe sisteme de timp real; utilizarea mai intensă a societăţilor de servicii şi consiliere; diminuarea intervenţiei operatorului în timpul prelucrării; mai multe date transmise direct de la un sistem la altul; folosirea mai intensă a lecturii optice şi reducerea necesităţii de conversiune umană a datelor de intrare; o mai mare alimentare creată iniţial sub formă de impulsuri electronice şi utilizarea în mai mică măsură a documentelor primare scrise pe hîrtie; mai multe ecrane de televiziune pentru ieşire şi mai multe procedee economice de conservare a datelor pentru perioade lungi sub formă microelectronică şi, în consecinţă, eliminarea ulterioară a documentelor imprimate şi a problemelor de arhivare.

■ Există azi largi posibilităţi de a integra economia şi celelalte ştiinţe sociale, afirmă Philippe d'Iribarne în studiul **Comment intégrer l'économie et les sciences sociale** (Cum pot fi integrate economia şi ştiinţele sociale), REVUE D'ECONOMIE POLITIQUE, martie—aprilie 1970. Calea principală pe care se poate realiza o asemenea integrare o oferă, după părerea sa, teoria economică a bunăstării (welfare economics). Instrumentele puse la dispoziţie de această teorie, care îşi propune să descrie sisteme de preferinţe şi comportarea în consecinţă, a subiecţilor economici, se dovedesc în acelaşi timp instrumente de investigare sociologică. Dar, accentuează autorul, teoria economică a bunăstării, pentru a permite sinteza constructivă a ştiinţelor sociale, trebuie să modifice radical o serie de concepte şi postulate fundamentale pe care realitatea le-a infirmat. Intr-un cuvînt, spune el, teoria economică a bunăstării operează azi cu o imagine falsă a omului. In acest sens, se remarcă în primul rînd axioma caracterului independent al satisfacţiilor, în evidentă contradicţie cu faptele. O asemenea axiomă, alături de altele la fel de eronate — spune autorul — împiedică edificarea unei teorii consistente a optimului colectiv. Or, tocmai o asemenea teorie se dovedeşte a fi o condiţie sine qua non a integrării economiei şi a celorlalte ştiinţe sociale.

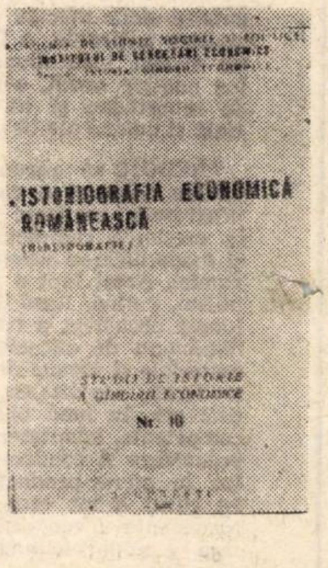

Bibliografia a fost întocmită sub îndrumarea prof. dr. G. Zane şi dr. Gh. Dobre de următorii cercetători: Cornel Sîrbu (perioada 1944—1959), Daniela Poienaru (perioada 1960—1969) şi Vasile Pilat (teze de doctorat).

ŞANTIER ŞTIINŢIFIC

dr. S. HARTIA

● **Persistaţi în preocupările dv. de economie agrară de aproape două decenii, specializare „fertilă", cu atît mai mult cu cît şi aci domeniul a fost strict localizat.**

— Cea mai mare parte a cercetărilor pe care le-am întreprins se referă la aspectele macroeconomice ale dezvoltării agriculturii dar — şi aici aveţi dreptate — m-am „localizat", aprofundînd în mod special problemele repartiţiei teritoriale a producţiei agricole, cercetare de mare importanţă atît pentru sporirea producţiei agricole cît şi pentru ridicarea eficienţei economice a cheltuielilor. Cum toate lucrările executate la noi în ţară privind zonarea sînt de dată mai veche, întocmirea unei noi lucrări privind dezvoltarea în profil teritorial a agriculturii noastre în următorii 5—10—15 ani va contribui la optimizarea producţiei acestei ramuri în raport cu noile sarcini şi mijloace de care dispune. Deoarece procesul de producţie agricol se desfăşoară în mediul natural, m-a preocupat mulţi ani aprecierea economică a terenurilor agricole, care constituie, de fapt, cuantificarea fertilităţii naturale a pămîntului, ceea ce exprimă cantitativ legătura între ştiinţele naturii şi cele economice.

● **În ce măsură introducerea metodelor moderne de calcul vă solicită o reorientare a abordării problemelor zonării producţiei agricole?**

— Optimizarea proceselor de repartiţie teritorială cere, prin complexitatea factorilor ce contribuie la acest proces, folosirea pe scară largă a metodelor matematice moderne şi a maşinilor electronice de calcul. Este vorba nu numai de adoptarea sau însuşirea metodelor de calcul, ci de schimbarea însăşi a concepţiei de punere a problemei, de atitudinea faţă de însuşi obiectul studiat. Apare posibilitatea ca în procesul de optimizare a repartiţiei teritoriale să fie luate în calcul funcţionalitatea condiţională a unui număr mai mare de factori, întocmirea mai multor variante, o viteză de prelucrare mult mărită, ceea ce duce la luarea unor decizii fundamentate ştiinţific. Problema este nouă. Zonarea producţiei agricole cere, pe lîngă elaborarea de modele şi programe adaptate computerelor, şi studii speciale privind nivelul coeficienţilor ce se introduc în modele, a elementelor constante, care, în agricultură, datorită multiplelor variaţii naturale şi economice şi a factorilor de influenţă, au variabilitate deosebită. Rezultatele obţinute pînă acum îndeamnă la optimism şi sîntem convinşi că noile metode matematice îşi vor găsi un domeniu larg şi eficace de acţiune.

● **Ce părere aveţi despre criteriile de optimizare a procesului de repartiţie teritorială a producţiei agricole?**

— Condiţiile de producţie naturale şi economice existente la un moment dat trebuie incontestabil, să fie subordonate unui scop major, care corespunde locului pe care îl ocupă agricultura în cadrul economiei naţionale într-o anumită etapă. În nici un caz condiţiile de producţie nu pot să determine profilul unităţilor agricole, ci ele contribuie la optimizarea teritorială a unei producţii necesare. Sînt adeptul unei zonări active, dinamice, prin care se realizează o repartiţie teritorială ce corespunde unui scop stabilit prin directivele de partid şi de stat şi se schimbă în raport cu acestea şi nu a unei zonări naturaliste. Condiţiile naturale şi economice constituie restricţii în procesul de optimizare teritorială şi nici într-un caz scop în sine.

● **În lumina celor spuse pînă acum, consideraţi elementul om şi experienţa lui ca un factor în procesul de zonare a producţiei agricole?**

— Lucrările de zonare a producţiei agricole elaborate anterior au avut în vedere în special sporirea producţiei agricole şi mai puţin efectele economice-sociale. În noua lucrare pe care o elaborăm elementul om ocupă o poziţie importantă deoarece sînt enunţate o serie de restricţii care să ducă la capacitarea forţei de muncă, asigurarea unui minim de venituri, folosirea experienţei dobîndite etc. Lucrarea de zonare care are un caracter practic de dirijare teritorială a producţiei agricole şi, în ultimă instanţă, de stabilire a unor profile şi nivele de producţie, nu se poate realiza dacă omul, producătorul nu-şi găseşte realizate dezideratele sale sociale. Aceasta face necesară îmbinarea elementelor de optimizare a producţiei cu cele economice şi sociale.

Discuţie consemnată de
Florence COSTIN

DINAMICA ȘI SEMNIFICAȚIILE COMPOZIȚIEI ORGANICE A CAPITALULUI ÎN PERIOADA ACTUALĂ

(Urmare din nr. trecut)

Folosind datele din tabelele 2 și 3, rezultă că raportul dintre capitalul fix și forța de muncă, precum și între materiile prime și forța de muncă au avut o evoluție aparte (vezi tabelul nr. 4).

În timp ce raportul dintre valoarea capitalului fix și suma totală a salariilor manifestă o vădită tendință de scădere, raportul dintre capitalul fix și numărul de salariați crește. Comparînd evoluția capitalului fix și a forței de muncă pe perioade mai îndelungate, apare și mai evidentă tendința de creștere a compoziției organice a capitalului. În 1969 capitalul fix utilizat în industria prelucrătoare americană reprezenta 218% față de 1947 = 100, în timp ce numărul salariaților reprezenta doar 127%. Dacă în anul 1947 reveneau pe o persoană ocupată, 6 092 de dolari capital fix (prețuri 1958), în 1968 reveneau 13 400 de dolari. O creștere și mai accentuată a cunoscut însă nivelul general al randamentului mijloacelor tehnice; acesta a crescut mai repede decît valoarea lor. Economistul sovietic E. Gromov apreciază că în 1949 randamentul mijloacelor tehnice era de 3,36 ori mai mare decît în 1929, iar în 1963 de 2,45 ori mai mare decît în 1940.

Creșterea mult mai accentuată a raportului dintre materiile prime și forța de muncă (atît în cazul raportării la suma salariilor cît mai ales la numărul de salariați) atestă nivelul tehnic și randamentul superior al capitalului fix utilizat, productivitatea sporită a muncii vii. Același lucru este confirmat și de tendința de creștere a ratei plusvalorii. Cu toate că salariile au cunoscut o dinamică rapidă în anii postbelici, masa plusvalorii a crescut și mai mult. După unele calcule rezultă că rata plusvalorii în industria prelucrătoare a S.U.A. era în 1939 de 180% iar în 1965 de 309%.

Creșterea compoziției organice diferă de la o ramură la alta a economiei naționale sau de la o ramură la alta a industriei; în unele ramuri creșterea este de-a dreptul spectaculoasă. Astfel, în agricultura S.U.A. compoziția organică a capitalului a întrecut nivelul celei din industria prelucrătoare. După datele furnizate de „Survey of Current Business" din decembrie 1967, valoarea mașinilor și utilajelor pe o persoană ocupată în agricultura S.U.A. a crescut de la 1403 dolari la 8 074 dolari în 1966, adică de 5,75 ori, în timp ce în industria prelucrătoare, a crescut de la 2 821 la 6 047, adică de 2,14 ori.

Creșterea compoziției organice este, de asemenea, accentuată în ramuri ca producția de energie electrică, industria extractivă, industria textilă și altele. În industria textilă, de exemplu, începînd cu deceniul al șaptelea se produce o intensă dezvoltare și reînnoire a capitalului fix. În medie se introduc anual în producție de 2 ori mai multe mijloace de muncă decît în deceniul precedent, iar 70% din investițiile de capital se cheltuiesc pentru procurarea utilajelor.

Un loc important ocupă cheltuielile pentru automatizare care au crescut în volumul total al investițiilor din această ramură de la 5% în 1955, la 19% în 1968. Datorită acestui fapt cheltuielile capitale pentru un loc de muncă în unitățile noi ale industriei textile au crescut de la 10000 de dolari în 1950 la 50 000—60 000 de dolari în 1969. Paralel cu creșterea și perfecționarea capitalului fix, în industria textilă are loc o reducere absolută a numărului de salariați; în 1963 forța de muncă din această ramură reprezenta numai 71 față de 1950 = 100 și tendința de scădere se menține. Reducerea absolută a numărului de salariați se produce și în industria extractivă. Din 1950 pînă în 1968 forța de muncă ocupată în industria extractivă s-a redus de la 900 000 la aproximativ 600 000 de persoane. A crescut în același timp gradul de înzestrare tehnică a muncii.

Imaginea creșterii compoziției organice a capitalului nu este atît de spectaculoasă pe cît ne-am așteptat pe baza realizărilor științifice-tehnice și din cauză că reînnoirea capitalului fix se face azi la intervale mult mai scurte, se reduce durata medie de funcționare a mașinilor și utilajelor. Vîrsta medie a echipamentelor în industria prelucrătoare americană a scăzut de la 9 ani în 1940 la 6,7 ani în 1968.

În plus trebuie menționat faptul că activitatea extensivă are încă o pondere destul de ridicată în procesul reproducției. Reducerea forței de muncă utilizată, reducere posibilă în cazul reînnoirilor de capital fix, este atenuată de extinderea producției, de construirea de noi capacități. Acest lucru este arătat și de raportul dintre înlocuiri și extinderi în totalul investițiilor.

Rezultă că în toate țările prezentate, cu excepția S.U.A., în perioada 1960—1967 creșterea capitalului fix a depășit înlocuirea acestuia pe baza amortizării, deținînd în totalul investițiilor o pondere care oscilează între 55,4 și 62%.

DIN ANALIZA datelor statistice se desprinde, pe de o parte, tendința obiectivă generală de creștere a compoziției organice a capitalului, iar pe de altă parte existența unui decalaj între expresia valorică și raportul material-tehnic al factorilor producției. Nu face obiectul rîndurilor de față legătura directă dintre gradul de înzestrare tehnică a muncii și productivitatea muncii, dintre creșterea compoziției organice și eficiența economică. Trebuie însă spus că asistăm la o reducere continuă a necesarului de capital fix și de materii prime pe unitatea de produs, ca și a necesarului relativ de forță de muncă. Creșterea eficienței economice înregistrează în condițiile actuale ritmuri tot mai înalte.

Analiza pe care Marx a făcut-o compoziției organice a capitalului a fost însoțită și de concluzii referitoare la formarea armatei industriale de rezervă. Marx a privit cu multă atenție atît procesele determinate de înnoire a capitalului, în special a părții fixe a acestuia, cît și cele rezultînd din extinderea capacităților. Nivelul și ritmul de dezvoltare a științei la vremea respectivă făceau ca dezvoltarea să se petreacă, în special, pe linia extinderilor care, urmate fiind de creșterea volumului producției, erau limitate de capacitatea solvabilă a societății. Cu toată creșterea numărului de muncitori ca urmare a extinderii capacităților, acesta se afla sub nivelul de proletarizare a maselor, conducînd la apariția unui surplus de forță de muncă. Totodată, extinderea capacităților și creșterea numărului de muncitori erau atenuate de reînnoirile de capital fix care se făceau într-o compoziție organică superioară.

Revoluția științifică-tehnică contemporană determină schimbări profunde în întreaga producție socială, modificînd, întrucîtva, concluziile la care a ajuns Marx în vremea respectivă. Ne referim, în primul rînd, la faptul că astăzi nu se poate admite ca valabilă concluzia că ar exista o tendință de creștere continuă a armatei de rezervă a capitalului. Situația țărilor capitaliste dezvoltate arată că șomajul a fost redus în unele țări la proporții efectiv minime, iar în altele se păstrează la un nivel mai mult sau mai puțin constant. Paralel, producția a cunoscut o extindere fără precedent, care, cu toată înnoirea și modernizarea continuă a capitalului fix, a solicitat și solicită forță de muncă suplimentară. Se manifestă în special. lipsa de forță de muncă și nu un surplus al acesteia. Explicația rezidă, după părerea noastră, și în faptul că revoluția științifică-tehnică a determinat creșterea rapidă a productivității muncii, apariția de noi ramuri și subramuri economice, creșterea producției al cărei rezultat nu este destinat consumului imediat productiv, dezvoltarea fără precedent a sferei serviciilor. Producția și consumul neproductiv, ca și sfera serviciilor sînt principalele domenii care au absorbit forța de muncă disponibilă. Este o posibilitate creată tocmai de creșterea rapidă a productivității muncii în ramurile producătoare de bunuri materiale necesare consumului productiv și individual.

Creșterea compoziției organice a capitalului este însoțită și astăzi de creșterea dimensiunilor producției, de ridicarea gradului de concentrare și centralizare a capitalului.

Este caracteristic faptul că sporirea activelor este superioară creșterii forței de muncă, mai ales acolo unde procesele de producție continue și de masă permit folosirea largă a automatizării. **Creșterea compoziției organice a capitalului în condițiile capitalismului contemporan duce la o socializare a producției în proporții ce tind să cuprindă întreaga activitate economică, confirmînd concluziile teoriei marxiste cu privire la pregătirea materială a revoluției socialiste.**

Tabel nr. 2

Evoluția părților componente ale capitalului și a compoziției organice în industria prelucrătoare a S.U.A. (în miliarde de dolari)

	1958	1961	1962	1963	1964	1965	1966
1. Capital fix *)	151,7	160,4	163,4	166,7	171,5	179,1	189,1
2. Materii prime și materiale.	101,6	205,8	220,0	227,2	241,8	275,1	287,5
3. Total capital constant (1+2)	253,3	266,2	283,4	293,9	413,3	454,2	476,6
4. Salarii **)	78,3	88,1	94,3	99,7	106,0	114,6	125,6
5. Compoziția orga-ganică (3:4)	3,2	4,1	4,0	3,9	4,0	4,0	3,8

* = prețurile anului 1958
** = prețuri curente
Calculat după „Statistical Yearbook", 1966, pag. 215; 1968, pag. 219 și „Survey of Current Business" Nr. 2, 1969, pag. 21.

Tabel nr. 3

Dinamica compoziției organice și a înzestrării muncii cu capital în industria prelucrătoare a S.U.A.

	1958	1961	1962	1963	1964	1965	1966
1. Capital constant (miliarde lei)	253,3	266,2	283,4	293,9	413,3	454,2	476,6
2. Numărul de salariați (mii)	16025	.6331	16766	16948	17269	18105	19122
3. Înzestrarea muncii cu capital (1:2)	15806	22432	22880	23241	23933	25087	25000
4. Creșterea compoziției organice (în %)	100	128	125	122	125	125	118
5. Creșterea înzestrării muncii cu capital (în %)	100	142	145	147	151	160	159

Tabel nr. 4

	1958	1961	1962	1963	1964	1965	1966
1. Capital fix / 2. Salarii	1,94	1,82	1,75	1,68	1,61	1,56	1,50
%	100	93,8	89,2	86,6	83,0	80,4	77,3
3. Capital fix / 4. nr. de salariați	9466	9821	9627	9836	9931	9892	9889
%	100	103,7	102,7	103,9	104,9	104,5	104,4
5. Materii prime / 6. Salarii	1,3	2,3	2,3	2,2	2,2	2,4	2,4
%	100	177	177	170	170	184	184
7. Materii prime / 8. nr. de salariați	6342	12602	13123	13403	1400 2	15 194	15033
%	100	199	207	211	220	239	237

Tabel nr. 5

Investițiile, înlocuirea și creșterea capitalului fix în perioada 1950—1967
(în miliarde dolari S.U.A. 1950)

		Investiții	amortizare	%	Creșterea capit. fix.	%
S.U.A.	1950—1959	780	403	51,7	377	48,3
	1960—1967	805	485	60,2	320	39,8
R.F.G.	1950—1959	101	43	42,5	58	57,5
	1960—1967	163	66	40,5	97	59,5
Franța	1950—1959	88	46	52,3	42	47,7
	1960—1967	130	58	44,6	72	55,4
Anglia	1950—1959	83	45	54,2	38	45,8
	1960—1967	114	50	43,8	64	56,2
Japonia	1950—1959	59	23	40,0	36	60,0
	1960—1967	158	60	38,0	98	62,0

Calculat după „Mirovaia Ekonomika i Mejdunarodnie Otnoșenia", Nr. 6, 1969, pag. 157.

lector univ. Ana COJOL
Institutul de Petrol, Gaze și Geologie

R. P. BULGARIA

MODIFICĂRI ÎN STRUCTURA ECONOMIEI NAȚIONALE

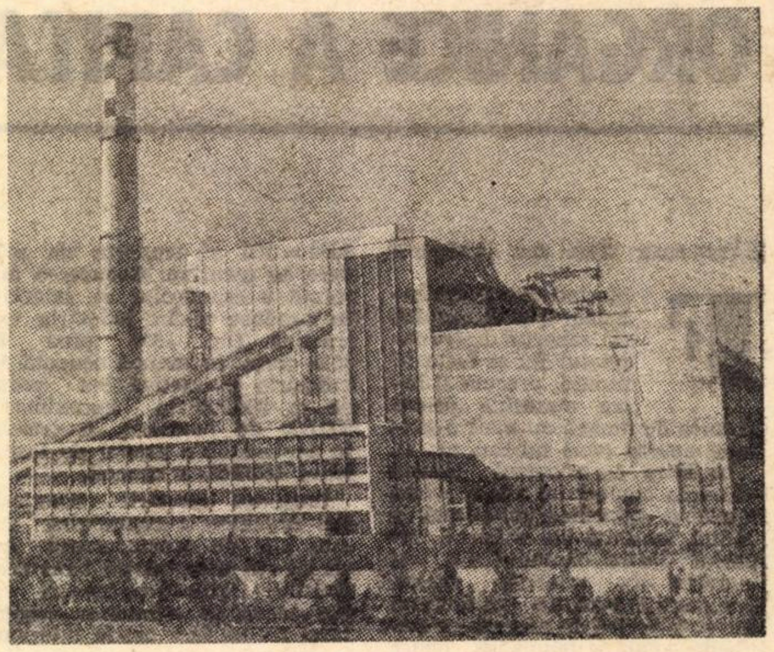

Centrala termo-electrică — Varna

Ștefan KOVACEV
redactor șef adjunct la „Ikonomiceski Jivot"

CONSTRUCȚIA socialismului în Bulgaria este însoțită de modificări structurale radicale în economia națională. Industrializarea socialistă conferă economiei naționale un aspect industrial. Cu fiecare an industria se afirmă într-o măsură tot mai mare ca un domeniu care determină ansamblul caracteristicilor cantitative și calitative ale procesului de producție, ca un domeniu care dictează proporțiile și ritmurile de dezvoltare. Transformarea Bulgariei dintr-o țară agricolă înapoiată într-o țară cu o industrie puternică a încetat să mai fie un țel, devenind o realitate, o caracteristică esențială a economiei noastre.

În scurt timp s-a modificat și structura forțelor de producție, care constituie baza procesului de reproducție. În prezent industria cuprinde 49,4% din fondurile de producție, 60,9% din parcul de utilaje și mașini folosite în procesul de producție și 34,9% din totalul persoanelor ocupate în producția materială.

Volumul absolut al fondurilor de producție (calculat la valoarea lor inițială) la finele anului 1969, a atins cifra de 19 255 milioane leva, 76,7% dintre ele fiind puse în funcțiune în perioada 1953—1969. Aceasta demonstrează că în Bulgaria în anii construcției socialismului a avut loc nu numai un proces de reînnoire, ci de fapt a fost creată o nouă bază tehnico-materială.

Aceste schimbări cu caracter progresist în cadrul producției sociale sînt ilustrate de datele cuprinse în tabelul 1.

Tabel nr. 1

Produsul social, fondurile fixe de producție și numărul persoanelor ocupate în producție (1952 = 100)

Pe ansamblul producției materiale	1960	1965	1969
Produs social	223,3	336,7	489,9
Persoane ocupate	96,6	94,6	96,4
Fonduri fixe de producție (valoarea inițială completă)	172,6	281,6	429,7
Industria			
Producția globală	288,3	479,5	742,0
Salariați	195.9	234,3	281,8
Fonduri fixe de producție (valoarea inițială completă)	273,8	522,2	877,8

Chiar și la o superficială comparare a nivelului actual al economiei cu cel din trecut ies în evidență schimbările hotărîtoare în ceea ce privește proporțiile, structura și rolul industriei. Astfel în cursul anului 1969 industria a realizat o producție globală în valoare de 15 128 milioane de leva, reprezentînd 66,8% din produsul social total.

În perioada 1953—1969, producția industrială globală a crescut de 8 ori, iar cea a mijloacelor de producție furnizate de industrie — de 10 ori. În anul 1969 volumul fondurilor fixe industriale a crescut de 8,8 ori față de 1952, iar cel din ramurile care produc mijloace de producție — de 12 ori. Diferențele mari între ritmurile de creștere scot în evidență dezvoltarea prioritară a ramurilor industriei grele — siderurgia, metalurgia neferoasă, industria combustibililor, construcția de mașini, adică a ramurilor producătoare de mijloace de producție, care asigură modernizarea și reconstrucția economiei, care o aprovizionează cu metal, mașini, energie ș.a.

Industria a fost înzestrată cu noi fonduri fixe, în primul rînd cu mașini și instrumente noi. Ponderea mașinilor și instrumentelor noi, cu care a fost înzestrată industria în perioada 1953—1969, în volumul total al acestora reprezintă 87%. În unele ramuri, această pondere este mult mai ridicată: în siderurgie de aproape 100%, în metalurgia neferoasă — 86%, în industria combustibililor — 93%, în industria chimică și a cauciucului — 93%.

Modificări structurale esențiale se înregistrează și în cel de al doilea element al forțelor de producție, respectiv în forța de muncă. Într-o perioadă relativ scurtă de timp a avut loc o redistribuire a forței de muncă, în special între cele două domenii principale ale economiei naționale: industrie și agricultură. Reconstrucția satului pe baze socialiste și crearea în agricultură a unor unități economice mari și complex mecanizate au creat condițiile pentru eliberarea unei importante părți a populației rurale și orientarea ei spre oraș, spre alte ramuri ale producției materiale. Între anii 1949 și 1969 numărul persoanelor ocupate în agricultură a scăzut cu 1 800 000, iar al celor din industrie a crescut cu 920 000.

În țara noastră dezvoltarea industriei nu reprezintă numai o creștere cantitativă a producției în ramurile și subramurile industriale, existente încă în perioada antebelică, ci un proces multilateral de însușire și de introducere în producție a unor categorii de produse industriale absolut noi și moderne, un proces de modificări radicale a caracterului relațiilor și proporțiilor în producția industrială, proces inseparabil legat de dezvoltarea diviziunii sociale a muncii în cadrul întregii economii naționale. Căutarea și alegerea variantei optime a structurii pe ramuri a economiei naționale în Bulgaria

(Continuare în pag. 23)

R. P. UNGARĂ

ORIENTĂRI ÎN URMĂTORUL CINCINAL

dr. GARAM JOZSEF
redactor șef al revistei „Figyelö"

LA 15 iulie a.c. C.C. al P.S.M.U. a dezbătut proiectul celui de al IV-lea plan cincinal pentru dezvoltarea economiei naționale a R.P. Ungare în perioada 1971—1975. El este primul nostru plan care va fi axat în întregime pe principiile noului mecanism de conducere a economiei (spre deosebire de cincinalul precedent, în cursul căruia a intervenit introducerea noului sistem de conducere).

Spre deosebire de cincinalele anterioare, acest plan de durată medie este conceput în strînsă legătură cu planul de lungă durată (pe 15 ani), a cărui elaborare constituie de mult timp obiectul unor dezbateri publice purtate de specialiști. De asemenea, spre deosebire de celelalte planuri, acest cincinal — odată cu indicatorii de plan — adoptă numai acele instrumente economice care au contribuit, în perioada precedentă, la orientarea și dezvoltarea vieții economice.

Aceste schimbări în bine se datorează, în principal, faptului că în cadrul noului mecanism de conducere a economiei s-a modificat însuși stilul planificării. Planificarea nu mai este apanajul unui cerc închis de planificatori de profesie, planul fiind elaborat acum, în măsură tot mai mare, pe baza schimbului reciproc de informații și colaborării tot mai strînse între unitățile economice și organele locale ale puterii de stat.

Pe primul plan — eficiența economică

CEL de-al IV-lea cincinal se bazează pe rezultatele obținute în cincinalul precedent, apreciindu-se că prevederile acestuia din urmă vor fi depășite în toate domeniile de activitate. La aceasta contribuie și reforma economică introdusă la mijlocul cincinalului, care a determinat inițierea unor noi orientări în unele domenii ale vieții noastre economice.

Dintre acestea merită a fi amintite tendința crescîndă de îmbunătățire a echilibrului economic, sporirea eficienței, precum și crearea condițiilor necesare pentru accelerarea ritmului de dezvoltare a unor ramuri mai puțin dezvoltate, dar importante, în primul rînd a agriculturii.

În cel de-al IV-lea cincinal realizarea sarcinilor propuse este condiționată de ridicarea eficienței producției sociale, de accelerarea introducerii progresului tehnic și a ritmului de sporire a eficienței economice.

Planul preconizează o dezvoltare dinamică, care corespunde creșterii economice medii atinse în cincinalul precedent. Iată cum arată principalele prevederi ale planului (vezi tabelul). Pentru asigurarea ritmului corespunzător de dezvoltare a economiei se prevede o creștere medie anuală a venitului național de 5,6—6%.

În cadrul dezbaterilor pe probleme economice, care au însoțit elaborarea planului, s-a afirmat că prevederile de mai sus constituie o apreciere pesimistă a posibilităților de creștere economică. Experiența de pînă acum confirmă că ritmul de creștere prevăzut în plan ar putea fi accelerat, cu condiția ca aceasta să aibă loc concomitent cu îmbunătățirea eficienței și să nu împiedice creșterea armonioasă a nivelului de trai, să nu pericliteze capacitatea de plată pe plan extern a țării și să contribuie la restabilirea echilibrului în domeniul investițiilor. La aceleași concluzii s-a ajuns și cu ajutorul modelelor de programare aplicate în planificare.

%

Creșteri prevăzute în cel de-al IV-lea cincinal (în %)

Venitul național	30—32
Producția industrială	40—42
Producția agricolă	15—16
Acumulare-consum (ponderi)	25—75
Sporirea producției pe seama productivității muncii	75—80
Salariul real pe un salariat	16—18
Venitul real pe un locuitor	25—27
Comerțul cu amănuntul	38—40
Total alocații pentru cercetări	60
Construcții de locuințe unități planificate)	400.000
din care, efectuate de stat	aprox. 200.000

Modificări structurale

ÎN cel de-al IV-lea cincinal se prevede că ritmul creșterii acumulărilor va fi aproximativ același ca al creșterii consumului. Acest lucru este posibil datorită creșterii apreciabile a eficienței economice.

Îmbunătățirea nivelului de trai constituie una din problemele centrale ale planului, în funcție de care se stabilesc proporțiile de valorificare a resurselor existente. Aceasta nu înseamnă însă în mod necesar reducerea nivelului acumulărilor în cadrul economiei naționale. Mai degrabă este vorba aici de înfăptuirea unor astfel de modificări în structura acumulărilor, care să permită în viitor o încetinire apreciabilă a creșterii relative a stocurilor și alocarea mai multor fonduri de investiții pentru mijloacele fixe.

În vederea asigurării unei dezvoltări dinamice și echilibrate a economiei naționale, în politica noastră economică se pune un deosebit accent — alături de reglementarea cererii — pe creșterea mai intensă a ofertei. Stimularea lărgirii ofertei de bunuri de consum, în domeniul lucrărilor de investiții, precum și la export, constituie unul din principalele mijloace de îmbunătățire și de menținere a echilibrului în economia națională.

O importantă condiție a realizării creșterilor prevăzute în plan o constituie continuarea și intensificarea procesului de modificare a structurilor, inițiat anterior. Sursele esențiale de creștere sînt: accelerarea progresului tehnic, perfecționarea metodelor de producție și îmbunătățirea calității produselor. De aceea, în viitorul plan se acordă o mai mare importanță, decît pînă în prezent, cercetărilor științifice și aplicării lor în practică. Dacă în cel de-al III-lea cincinal alocațiile pentru cercetare științifică reprezentau 2% din

(Continuare în pag. 23)

Trăsătura caracteristică a pieţei eurovalutelor este aceea că monedele care fac obiectul operaţiilor de împrumut sînt constituite în depozit şi utilizate pentru acordarea de credite **în afara ţării de origine** a acestor monede. De exemplu, o sumă de dolari obţinută de o firmă italiană ca urmare a unui export în S.U.A. şi depusă la o bancă din Londra este dată cu împrumut de banca respectivă unei întreprinderi franceze, care o va utiliza pentru plata unui import din Olanda; operaţia se consideră ca fiind efectuată în eurodolari pentru că moneda americană este deţinută şi utilizată de instituţii şi întreprinderi aflate în alte ţări decît S.U.A. La fel se pot utiliza la Londra mărcile vest-germane, francii elveţieni sau, la Paris, lirele sterline.

Datorită faptului că operaţiile de împrumut de eurovalute sînt efectuate cu fonduri din depozitele în valute străine aparţinînd în general nerezidenţilor, asupra lor nu se aplică măsuri restrictive sau de control ca asupra operaţiilor de pe pieţele monetare naţionale. Separat de aceasta, băncile nu trebuie să constituie rezerve obligatorii pentru depozitele în eurovalute, nici să respecte anumite plafoane în ce priveşte dobînzile sau termenele aşa cum sînt obligate în unele ţări la operaţiile de pe piaţa monetară internă.

Independenţa faţă de autorităţile monetare din ţările unde se desfăşoară operaţiile de împrumut a permis funcţionarea liberă şi suplă a pieţei eurovalutelor, perfecţionarea metodelor sale şi o continuă adaptare la împrejurări. Asigurînd o circulaţie rapidă şi fără obstacole a unui mare volum de fonduri dintr-o ţară în alta, atrăgînd deopotrivă pe deţinătorii de capitaluri disponibile şi pe cei în căutarea de împrumuturi, această piaţă a cunoscut o dezvoltare rapidă, care a depăşit cu mult prevederile iniţiale ale specialiştilor.

● Fonduri din 50 de ţări

SUMA totală a fondurilor existente pe piaţa eurovalutelor a crescut de la 7 miliarde dolari S.U.A. în 1963 (primul an pentru care există date statistice), la 21 miliarde în 1967, la 30 miliarde în 1968 şi a atins 53 miliarde la sfîrşitul anului 1969, ceea ce înseamnă o creştere de peste 7 ori în decurs de 6 ani (World Financial Markets, 20 aprilie 1970). Eurodolarii au reprezentat în mod constant cea mai mare pondere din totalul eurovalutelor — între 70% şi 85% (45 miliarde în anul 1969), din care cauză s-a şi folosit de multe ori, în mod impropriu, denumirea de piaţa eurodolarilor pentru a desemna întreaga piaţă a eurovalutelor. După eurodolari urmează, în ordinea ponderei pe care o reprezintă în ultimii ani, euromărcile vest-germane, eurofrancii elveţieni, eurolirele sterline, euroflorinii olandezi ş.a.

În ce priveşte originea eurovalutelor, trebuie arătat că ele provin din trei surse principale:

— băncile centrale şi instituţiile internaţionale, care au importante disponibilităţi în principalele valute convertibile, în special în dolari S.U.A., sub formă de rezerve şi caută să le plaseze într-un mod cît mai rentabil.

— băncile comerciale, care deţin fonduri importante în valute provenind mai ales din plăţile legate de exporturi şi din depunerile clientelei lor;

— întreprinderile şi particularii care păstrează în depozit disponibilităţi în valută, fie pentru efectuarea unor plăţi, şi pînă atunci le fructifică pe piaţa eurovalutelor, fie cu destinaţia precisă de a efectua operaţii speculative, plasîndu-le acolo unde pot obţine dobînzi mai ridicate.

Caracterul internaţional al pieţei eurovalutelor este subliniat de faptul că fondurile provin din peste 50 de ţări, din toate continentele, cel mai important aport aducîndu-l în ultimul timp ţările europene (aproximativ 60% din total în anul 1969).

● Finanţarea din deficit

ÎN ANUL 1969, măsurile restrictive de credit aplicate de administraţia americană în vederea combaterii inflaţiei, pe de o parte, şi creşterea neobişnuită a cererii interne de credite din cauza „boom-ului“ economic prelungit, pe de altă parte, au determinat o o serioasă lipsă de lichiditate pe piaţa monetară din S.U.A. Din această cauză, băncile americane au apelat masiv la piaţa eurovalutelor, luînd cu împrumut, după aprecierea Sistemului Federal de Rezervă al S.U.A., aproximativ 16,8 miliarde de dolari, adică aproape o treime din totalul activelor de pe această piaţă. Cu alte cuvinte deficitul balanţei de plăţi a S.U.A. a devenit o sursă de finanţare a firmelor americane.

Cererea de împrumuturi pe piaţa eurovalutelor a fost atît de ridicată în anul 1969, încît nu a putut fi satisfăcută cu toate că volumul fondurilor, adică oferta de eurovalute, a crescut simţitor, cu peste 70% faţă de anul precedent. Din această cauză a avut loc o creştere neobişnuită a dobînzilor, care au atins în 1969 un nivel fără precedent de la apariţia pieţei, tendinţa răsturnîndu-se în cursul anului 1970.

● Interferenţe cu politicile economice

PIAŢA eurovalutelor a oferit pînă acum unele avantaje pentru ţările capitaliste în ce priveşte desfăşurarea operaţiilor financiare pe plan internaţional, în primul rînd în facilitarea funcţionării mecanismului de ajustare a balanţelor de plăţi.

Piaţa eurovalutelor a contribuit, de asemenea, la creşterea lichidităţii internaţionale. Mecanismul pieţei a facilitat circulaţia capitalurilor pe termen scurt pe plan internaţional, atrăgînd disponibilităţile valutare aparţinînd instituţiilor oficiale, băncilor şi particularilor şi oferind celor care caută fonduri o sursă importantă de credite.

Pe de altă parte, piaţa eurovalutelor prezintă şi unele riscuri destul de serioase.

Existenţa acestei pieţe a redus eficienţa măsurilor de politică monetară în ţările occidentale, dînd posibilitatea ca măsurile de restrîngere a creditului aplicate de autorităţile monetare să fie în parte contracarate de bănci şi întreprinderi, care pot obţine fondurile necesare din împrumuturi în eurovalute. Piaţa eurovalutelor apare astfel ca un factor favorizator al inflaţiei, cu atît mai mult cu cît prin accentuarea interdependenţei dintre pieţele monetare naţionale din ţările capitaliste, ea exercită o influenţă puternică şi asupra nivelului dobînzilor pe aceste pieţe. Uneori, sub influenţa dobînzilor de pe piaţa eurovalutelor, pe pieţele monetare occidentale au avut loc creşteri sau scăderi de dobînzi care nu corespundeau cerinţelor economice interne, ceea ce a influenţat negativ activitatea financiară şi economică din ţările respective.

Pentru Statele Unite, deşi piaţa eurovalutelor prezintă, de asemenea, dificultăţi în înfăptuirea măsurilor antiinflaţioniste, în principal însă ea oferă o serie de avantaje importante. În primul rînd, recurgerea la eurovalută permite firmelor americane să înfăptuiască ceea ce în ţările vest europene se numeşte „invazia finaciară a Europei“, prin achiziţionarea de întreprinderi din ţările respective. În al doilea rînd existenţei pieţei eurovalutelor a contribuit în ultimii ani într-o măsură destul de importantă la întărirea poziţiei dolarului. Deficitul prelungit al balanţei americane de plăţi ar fi avut efecte cu mult mai serioase asupra rezervelor oficiale ale S.U.A. şi a rolului de monedă cheie a dolarului dacă sumele importante de dolari deţinute în străinătate nu ar fi fost utilizate în cea mai mare parte pentru acordarea de împrumuturi pe piaţa eurodolarilor, în loc să fie prezentate pentru preschimbare în aur autorităţilor monetare americane.

Radu NEGREA

DOSARELE „VIEŢII ECONOMICE“

SISTEMUL MONETAR INTEROCCIDENTAL

FENOMENELE FINANCIARE internaţionale au căpătat o deosebită importanţă în funcţionarea mecanismelor economiei capitaliste contemporane. În acest domeniu se înfruntă numeroase teorii care nu numai explică fenomenele monetare dar şi preconizează politici monetare destinate să stimuleze sau să frîneze creşterea economică. De aceea, nu este surprinzător faptul că, deşi fenomenele monetare au fost privite multă vreme ca fenomene secundare, derivate, în momentul de faţă ele sînt puse la baza explicării unor procese complexe ale economiei mondiale.

STRUCTURA SISTEMULUI MONETAR CAPITALIST INTERNAŢIONAL

FUNCŢIONAREA sistemului monetar capitalist internaţional se bazează pe sistemul monetar intern, naţional al ţărilor occidentale.

Moneda naţională

Este ştiut că banii îşi îndeplinesc funcţiile pentru că sînt ei înşişi o marfă şi anume o marfă care joacă rol de echivalent general, cu alte cuvinte, sînt primiţi oricînd şi în orice cantitate în schimbul unor cantităţi corespunzătoare de produse sau servicii ale muncii omeneşti.

Rolul de bani l-au jucat, la un moment dat, graţie calităţilor lor fizice şi chimice, metalele preţioase, în primul rînd aurul. Bătut sub formă de monezi, aurul circula pe piaţă şi exercita funcţiile monetare — măsura valoarea celorlalte mărfuri (exprimînd-o în preţuri), mijlocea schimbul de mărfuri şi servicii, reprezenta mijlocul de plată şi, nu de puţine ori, constituia un mijloc de tezaurizare. Evoluţia sistemelor monetare naţionale (monometaliste — atunci cînd foloseau un singur metal preţios —, sau bimetaliste, cînd şi aurul şi argintul circulau simultan), a dus la apariţia monedei de hîrtie. Exercitînd toate funcţiile menţionate, după repetate crize de încredere, moneda de hîrtie şi-a căpătat de-a lungul secolelor un rol crescînd în economia capitalistă. Pentru aceasta era nevoie să se respecte cu stricteţe cîteva reguli esenţiale: moneda de hîrtie să fie un semn al aurului efectiv tezaurizat de către emitentul de monedă; să fie deplin şi în orice moment convertibilă, adică să poată fi schimbată pe metal preţios la instituţia emitentă; creşterea emisiunii monetare să fie făcută numai în raport cu creşterea cantităţii de metal preţios deţinut în tezaur.

Circulaţia îndelungată a monezii de hîrtie a permis însă să se tragă concluzia că pentru nevoile circulaţiei mărfurilor nu este strict necesar să existe tot atîta aur în tezaur cîte semne monetare sînt pe piaţă. Factorii corectori erau legaţi îndeosebi de faptul că numeroase tranzacţii comerciale se efectuează pe credit şi că nu mai puţine plăţi se sting reciproc. S-a ajuns astfel să se formuleze legi ale cantităţii circulaţiei monetare.

Pe parcursul timpului au intervenit modificări importante în emisiunea monezii de hîrtie. La început banii erau emişi de bănci particulare. Abuzurile în această direcţie (emisiuni monetare neacoperite în mod corespunzător cu metal preţios), ca şi descoperirea că emisiunea monetară suplimentară poate reprezenta o sursă de finanţare pentru bugetul statului, au dus, treptat la monopolizarea funcţiei de emisiune în mîinile statului capitalist. Prin aceasta, **politica monetară a devenit o componentă indisolubilă a politicii economice de ansamblu a guvernelor** ţărilor capitaliste.

Este clar că funcţionarea sistemului monetar este, în aceste condiţii, legată nemijlocit: a) de existenţa tezaurului ce garantează emisiunea monetară, — ceea ce determină încrederea publicului în monedă, b) de automatismul operaţiunilor — retragerea sau afluxul monezii de hîrtie pe piaţă în funcţie de necesităţile acesteia, şi c) de stabilitatea preţurilor mărfurilor şi serviciilor. Orice încălcare a acestor relaţii duce la deze-

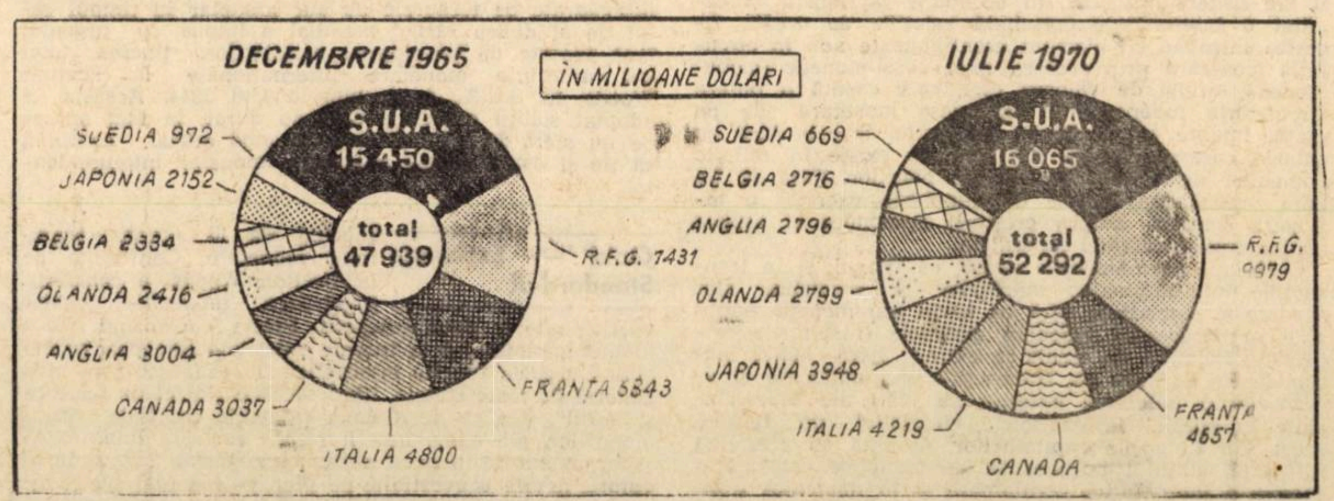

Rezervele de aur şi devize ale ţărilor din „grupul celor 10“

echilibre monetare. Or, asemenea dezechilibre sînt pe deplin posibile deoarece transformarea emisiunii monetare în mijloc de finanţare a cheltuielilor statului rupe legătura, pe de o parte, dintre metalul preţios tezaurizat şi cantitatea de monedă de hîrtie emisă, iar pe de altă parte, dintre cantitatea de monedă emisă şi cantitatea de marfă circulînd pe piaţă, atunci cînd cheltuielile statului nu se materializează în mărfuri şi servicii destinate sectoarelor civile ale economiei. Ruperea acestor echilibre generează **inflaţia, care-şi găseşte** expresia într-o depreciere a puterii de cumpărare a monezii ca urmare a sporirii preţurilor, mărfurilor şi serviciilor simultan cu tezaurizarea monezilor de aur (legea lui Gresham, după care moneda rea goneşte de pe piaţă moneda bună). După cum se vede, inflaţia a fost posibilă şi în condiţiile în care sistemul monetar se baza pe convertibilitatea în aur şi pe circulaţia unor monezi de aur paralel cu moneda de hîrtie. (Acest lucru este astăzi ignorat de către cei care solicită revenirea la etalonul-aur ca soluţie la inflaţia internaţională existentă în lumea occidentală). Nu o dată, statele capitaliste au suspendat temporar convertibilitatea monezilor lor de-a lungul secolului al XIX-lea. Totodată, pe parcursul timpului a fost legiferată garantarea parţială a monezii prin metal preţios.

Funcţia externă

Cîtă vreme moneda era de aur, ea circula şi îşi îndeplinea funcţiile atît pe piaţa internă cît şi pe cea externă. Aşa se explică, între altele, larga extindere teritorială a diverselor monezi naţionale bătute din metal preţios cu sute de ani în urmă şi care se găsesc astăzi în tezaure publice sau particulare. In momentul în care s-a generalizat circulaţia monezii de hîrtie pe piaţa naţională, garantată şi convertibilă în aur, relaţiile economice dintre diversele ţări se desfăşurau simultan sub ambele forme de monedă. Conţinutul în aur al unei unităţi monetare devine un mijloc de a stabili pe plan internaţional puterea de cumpărare a unei monezi şi, în acelaş timp, un instrument ce face posibilă compararea diverselor monede de hîrtie între ele (vezi Tabelul nr. 1) Trebuie însă precizat că, în mod curent, nu se făceau plăţi în monedă efectivă pentru fiecare tranzacţie în parte ci se proceda din cînd în cînd la echilibrarea balanţelor prin plata în aur a soldului (diferenţei dintre încasări şi plăţi). Mai trebuie ţinut seama că tranzacţiile internaţionale au avut loc multă vreme direct între particulari, fără niciun control public. Un rol important din această cauză, îl are sistemul bancar existent în fiecare ţară, sistem care asigură transferurile monetare internaţionale.

Sistemul bancar şi moneda

Nu se poate concepe funcţionarea sistemului monetar internaţional — ca şi a celui naţional — fără luarea în consideraţie a rolului pe care îl are sisitemul bancar. În economia capitalistă au căpătat o însemnătate crescîndă relaţiile de credit. Acestea introduc un element esenţialmente nou în circulaţia monetară prin crearea unor cvasi-monede (hrîtie-monedă, titluri de valoare etc), care capătă o putere circulatorie independentă de masa monetară de pe piaţă. Imense tranzacţii se pot astfel încheia fără ca sumele corespunzătoare de bani să existe în mîinile oamenilor de afaceri sau în ale băncilor. Fără să fie bani propriu-zişi, aceste cvasi-monede exercită o influenţă similară asupra creşterii economice şi asupra conjuncturii economiei capitaliste.

O situaţie asemănătoare apare, cu timpul, şi în tranzacţiile internaţionale: mărfurile şi serviciile sînt vîndute şi cumpărate fără ca aurul sau monede naţionale să părăsească vreodată graniţele şi seifurile respective. Relaţiile de credit se extind între bănci naţionale în legătură cu tranzacţiile internaţionale şi se regăsesc în balanţele externe de plăţi ale diverselor state în special la capitolele circulaţiei pe termen scurt sau lung ale capitalurilor. O dată cu creşterea influenţei statului burghez în economie se constată o sporire a intervenţiei regulatoare şi în domeniul tranzacţiilor internaţionale deoarece acumularea de solduri pasive în balanţa de plăţi implică, la un moment dat, convertirea respectivelor solduri în metal preţios. Cu alte cuvinte, dezvoltarea relaţiilor de credit în sistemul bancar internaţional influenţează, în ultimă instanţă, şi situaţia monetară internă.

EVOLUŢIA MONEDEI INTERNAŢIONALE

SISTEMUL monetar descris mai înainte, aflat multă vreme, la baza tranzacţiilor internaţionale a fost denumit **sistemul Gold-Standard (al etalonului-aur).** El a funcţionat pînă la primul război mondial, neexcluzînd nici inflaţia în anumite perioade şi nici profundele variaţii conjuncturale, de supraproducţie. Situaţia monetară generată de primul război mondial a dus la prăbuşirea Gold-Standard-ului.

Criza Gold-Standard-ului

Pentru ca sistemul monetar bazat pe aur să funcţioneze era necesar ca fiecare stat participant la tranzacţii internaţionale să posede cantităţi mai mari sau mai mici de metal preţios pentru a putea efectua — atunci cînd se solicita şi în cantităţile necesare — convertirea monezilor naţionale aflate în mîinile străinătăţii. Primul război mondial a dus, pe de o parte, la pierderea tezaurelor de metal preţios de către cele mai multe state beligerante, iar, pe de altă parte, datorită cheltuielilor militare uriaşe şi orientării industriei către producţia destinată armatei, majoritatea ţărilor cunosc o inflaţie galopantă. Desigur, toate ţările au încetat convertirea monetară — internă şi externă — în măsura în care intrau în război sau îşi vedeau economia pasibilă să sufere influenţa acesteia (cum era cazul ţărilor neutre), tocmai pentru a-şi salva tezaurul. Furniturile militare cumpărate din ţări aliate au jucat un rol important suplimentar în scurgerea rezervelor de aur. Aşa se face că **la sfîrşitul războiului partea covîrşitoare a aurului monetar se afla în mîinile Statelor Unite şi Angliei,** în vreme ce celelate ţări, fie victorioase, fie înfrînte, erau lipsite de cantităţile de metal necesare efectuării importurilor vitale pentru refacerea economiei. Într-un cuvînt, întregul mecanism al economiei mondiale capitaliste risca să rămînă blocat.

Pentru a repune în mers acest mecanism, a fost convocată în 1922 Conferinţa monetară mondială în oraşul italian Genova, care a statuat, în fapt, primul sistem monetar internaţional propriu zis, creind o demarcare netă între puţinele monezi internaţionale (dolar, liră sterlină, franc elveţian, de pildă) şi restul monezilor naţionale. Conferinţa de la Genova preconiza drept ţel revenirea cît mai rapidă cu putinţă la Gold Standard, şi privea noul sistem, denumit **Gold-Exchange Standard** (etalon aur-devize) drept tranzitoriu şi de natură să faciliteze repunerea aurului în drepturile sale tradiţionale. Evoluţia monetară interbelică nu a fost însă de natură să permită realizarea acestor doleanţe. Dimpotrivă. În plus, similitudinea tendinţelor înregistrate de tezaurele de aur monetar în timpul celui de al doilea război mondial a impus, cu urgenţă, încă înainte de terminarea ostilităţilor, ţinerea unei noi conferinţe monetare internaţionale la Bretton Woods, în S.U.A., în toamna anului 1944. Aceasta a adoptat soluţii monetare care au durat, în fapt aproape un sfert de secol şi care, în mod oficial, continuă să fie şi astăzi bazele sistemului monetar interoccidental.

Gold — Exchange Standard-ul

Plecînd de la situaţia tezaurelor monetare, Conferinţa de la Bretton Woods, a consfinţit împărţirea monezilor ţărilor participante în două categorii. Prima, cuprinzînd cîteva monezi garantate prin tezaur, constituie categoria monezilor-cheie, cu funcţie internaţională-recunoscută în mod general de toate statele, fiind socotite „la fel de bune ca şi aurul“. Cea ce de a doua categorie cuprinde restul monezilor, ale căror funcţii rămîn exclusiv interne. Aşadar, monezile în acest sistem monetar se împart în **a) valute, devize convertibile** pe plan extern (dar nu şi intern); **b) monezi naţionale** ale diferitelor state, monezi neconvertibile şi, în fapt, necirculabile pe piaţa externă.

DOSARELE „VIEŢII ECONOMICE“

Tabelul nr. 3

REZERVE MONETARE DE AUR (ÎN MILIOANE DOLARI LA SFÎRŞITUL ANULUI)

Anii	S.U.A	Anglia	Franţa	R.F.G.	Japonia
1937	12790	—	—	—	—
1948	24400	—	—	—	—
1949	24560	—	—	—	—
1950	22820	—	—	—	—
1951	22870	—	—	—	—
1952	23250	1500	582	140	16
1953	22090	2300	617	325	18
1954	21790	2550	708	626	21
1955	21750	2050	942	920	23
1956	22060	1800	924	1494	23
1957	22860	1600	581	2542	23
1958	20580	2850	750	2639	54
1959	19510	2500	1290	2637	244
1960	17800	2800	1641	2971	247
1961	16950	2267	2121	3664	287
1962	16060	2581	2587	3679	289
1963	15596	2484	3175	3843	289
1964	15471	2136	3729	4248	304
1965	14065	2265	4706	4410	328
1966	13235	1940	5238	4292	329
1967	12065	1291	5234	4228	338
1968	10892	1474	3877	4539	356
1969	11859	1471	3547	4079	413
1970 *)	11889	—	3543	4080	472

*) La sfîrşitul semestrului I.

Sursa tabelelor: F.M.I., International Financial Statistics (colecţia 1965—1969); O.N.U., Monthly, Bulletin of Statistics (colecţia 1970).

ţări la importuri, fie prin interdicţia de a depăşi o anumită sumă la ieşirile din ţară.

Pe de altă parte, măsurile pentru restrîngerea cererii de devize, sînt însoţite de stimuli ai ofertelor de devize, reprezentate de exportatori, de vînzători de brevete şi licenţe, capitalişti străini ce urmăresc să-şi plaseze fondurile în ţara respectivă sau capitalişti proprii care îşi repatriază fondurile sau profiturile din străinătate, turiştii străini. Măsurile în această direcţie sînt destinate să stimuleze interesul de a deţine monedă naţională în schimbul devizelor, după cum ele se pot baza pe hotărîri administrative de interzicere a deţinerii de devize (legislaţia franceză pînă în 1968).

Mai rar este cazul în care un guvern este alertat de un excedent cronic al balanţei de plăţi. Sau chiar dacă alerta există, rareori se iau măsuri de politică economică pentru contracararea soldului pozitiv. Totuşi pot fi citate — în această direcţie-măsurile guvernului vest-german de instituire a unei suprataxe asupra exporturilor (pentru a frîna oferta de devize), a exonerării unor taxe la import (pentru a stimula importurile şi, deci, ieşirile de mărci vest-germane), instituirea unui control asupra intrărilor de capital pe termen scurt, însoţit de suspendarea plăţii dobînzilor la aceste capitaluri. Ca măsură extremă este folosită revalorizarea.

Controlul asupra circulaţiei devizelor şi capitalurilor se află în conflict cu transferabilitatea monetară. Deşi fiecare guvern occidental se pronunţă pentru transferabilitate şi, în perspectivă, pentru convertibilitate, interesele imediate ale diferitelor ţări impun, în anumite momente, luarea de măsuri pentru controlarea fluxurilor monetare(atît în cazul deficitelor, cît şi în acela al excedentelor cronice), măsuri care, de regulă, stîrnesc reacţii mai mult sau mai puţin defavorabile ale statelor afectate (direct sau indirect) de respectivele măsuri, ascuţind contradicţiile interoccidentale.

În concluzie, sistemul monetar internaţional al lumii capitaliste cunoaşte, ca urmare a unor măsuri de politică economică, prefaceri mai mult sau mai puţin profunde. Însuşi acest proces dovedeşte că sistemul monetar suferă de pe urma unei maladii structurale, care în anumite momente, datorită intervenţiei politice conştiente poate suferi o ameliorare temporară, dar care în mod inevitabil trebuie să sufere o transformare corespunzătoare situaţiei nou create în raporturile de forţă dintre statele occidentale, ca şi cerinţelor unei creşteri fără precedent a relaţiilor economice internaţionale.

dr. N. S. STĂNESCU

PIAŢA EUROVALUTELOR

ORIGINĂ, DEZVOLTARE, PERSPECTIVE

OPERAŢIILE de împrumut în valute străine, aşa cum sînt efectuate pe piaţa eurovalutelor, constituie o practică bancară cunoscută de mult timp. Aceste operaţiuni nu au luat însă amploare decît spre sfîrşitul anilor '50. În 1957, ca urmare a dificultăţilor financiare prin care trecea Anglia, autorităţile monetare au impus anumite restricţii asupra creditelor în lire sterline pe care băncile din această ţară le acordau străinilor. Pentru a putea să satisfacă cererile clientelei lor din străinătate, băncile engleze au început să ofere credite în dolari S.U.A., alimentate din depozitele în dolari constituite la aceste bănci de către nerezidenţi, care nu erau supuse restricţiilor. După doi ani, cînd măsurile respective au fost în mod treptat ridicate, la Londra era constituită o piaţă monetară internaţională în cadrul căreia se efectua un volum important de operaţii de împrumut în dolari S.U.A. şi care funcţiona independent, atît faţă de piaţa monetară naţională din Anglia, cît şi de aceea din S.U.A.

Condiţiile apariţiei

Apariţia şi dezvoltarea acestei pieţe a dolarului situată în afara S.U.A. a fost posibilă datorită faptului că în Europa existau importante disponibilităţi în dolari ca urmare a deficitului prelungit al balanţei americane de plăţi. Întrucît plafonul dobînzilor pe care băncile din S.U.A. le puteau plăti la depozitele provenind din străinătate — stabilit de autorităţile americane prin „Regulamentul Q“ — era foarte scăzut, piaţa împrumuturilor în dolari de la Londra a putut să atragă în scurt timp un mare volum de fonduri pentru că oferea dobînzi mai ridicate şi astfel s-a putut consolida, cu toate că nu a beneficiat niciodată de sprijinul direct al autorităţilor monetare din Anglia sau din altă ţară.

După reintroducerea transferabilităţii externe a principalelor monede vest-europene la sfîrşitul anului 1958, operaţiile de pe piaţa monetară internaţională de la Londra au fost în mod considerabil facilitate prin relativa libertate cu care se puteau efectua de aici înainte schimburile valutare, o condiţie esenţială pentru funcţionarea unei pieţe monetare internaţionale. Tot ca urmare a acestei măsuri a fost posibil ca pe lîngă dolarul S.U.A. să fie folosite cu timpul la asemenea operaţii şi alte monede utilizate mai frecvent în tranzacţiile internaţionale: marca vest-germană, francul elveţian, francul francez ş.a.

Operaţiile cu eurovalute au început treptat să se efectueze în toate marile centre monetare internaţionale — Paris, Zürich, Franckfurt, Milano —, dar pînă în prezent Londra a rămas principalul centru în care se desfăşoară cel mai mare volum de operaţii.

Denumirea de „piaţa eurovalutelor“ a apărut ca urmare a faptului că piaţa respectivă s-a constituit în ţările din Europa, însă acum ea nu mai reflectă situaţia reală, deoarece operaţii similare se desfăşoară şi în ţări neeuropene, în special în Canada şi Japonia.

unilaterale pentru ţara care a efectuat modificarea respectivă Dat fiind însă faptul că modificările au drept imbold imediat speculaţiile monetare, hotărîrile sînt luate în mod secret şi fără aprobare anterioară. F.M.I. a fost pus, în mod obişnuit, în faţa unui fapt împlinit pe care nu a putut decît să-l aprobe retroactiv, nu fără conflicte de interese. Există însă un mecanism de sancţionare — pentru cazul în care nu s-ar aproba modificare efectuată — suspendarea „eligibilităţii “ (de fapt nu suspendarea dreptului de a fi ales, ci a dreptului de efectua împrumuturi la F.M.I.), ceea ce este, evident, o sancţionare eficientă.

Ce se înţelege însă prin dezechilibru fundamental care permite schimbarea cursului de schimb? Se admite în pratica internaţională că dezechilibrul fundamental este cauzat fie de epuizarea progresivă a rezervelor monetare, fie de disparităţi importante în costul mărfurilor şi în preţurile lor cu amănuntul. De aceea, se consideră nejustificată modificarea cursului de schimb în orice fel de dezechilibru al balanţei de plăţi; deasemenea nu este justificată, după aprecierea generală, o modificare a cursului în scopul măririi competitivităţii unilaterale a preţurilor mărfurilor ţării respective, deoarece după eliminarea dezechilibrului temporar distorsiunile rămîn în comerţul internaţional, provocînd efecte de lungă durată. Aceste efecte se traduc în primul rînd în situaţia şi evoluţia balanţelor externe.

O opţiune fundamentală a politicilor economice este, de exemplu, favorizarea dezvoltării schimburilor de mărfuri şi servicii pe plan internaţional (cu scopul stimulării creşterii economice interne, în primul rînd). Evident, măsurile principale politice de natură să stimuleze exporturile şi importurile, cele mai eficiente vădindu-se a fi cele legate de contingentări şi de politica vamală diferenţială, de încurajarea turismului, asigurarea transporturilor etc.

Balanţele deficitare ale unei ţări cu monedă — cheie sînt soldate prin plăţi în moneda respectivă, devizele în cauză putînd fi folosite (în mod teoretic) de către partenerii ţării date în orice scop şi în orice moment. Dar o balanţă de plăţi deficitară în cazul S.U.A., de exemplu, înseamnă că ieşirile (plăţile) au depăşit încasările. Cu alte cuvinte, „echilibrarea“ prin plata soldului negativ, înseamnă o ieşire suplimentară de monedă americană, o accentuare a deficitului balanţei de plăţi. Măsura aceasta, denumită finanţarea deficitului, poate să nu ducă la accentuarea deficitului atunci cînd are drept sursă creditarea S.U.A. de către băncile străine, adică atunci cînd au loc intrări de capital în conturile Statelor Unite (mai precis în cele ale băncilor nord-americane). Aşa se şi explică apelarea tot mai largă la piaţa euro-dolarilor, în care experţii văd o importantă sursă de finanţare a deficitului S.U.A., subliniind totodată riscurile ce pot decurge din „abuzul“ folosirii respectivului mijloc. Riscurile sînt legate, îndeosebi, de faptul că deficitul are tendinţa să se cronicizeze, aşa cum a fost mulţi ani cazul deficitelor balanţelor S.U.A. şi Angliei.

Ajustarea balanţei de plăţi cronic deficitare prin finanţarea soldului negativ nu este considerată de către specialişti decît ca un mijloc temporar care trebuie să facă loc unor metode de echilibrare substanţială. De aici au apărut tendinţe (tot mai marcate în ultimii ani) către echilibrarea balanţelor externe, tendinţe ce amintesc de măsurile de politică economică preconizate cîndva de către mercantilişti. Desigur, ducerea pînă la ultima consecinţă a teoriei echilibrului balanţei este greu de susţinut: este imposibil ca simultan toate ţările să aibă o balanţă de plăţi externă excedentară, chiar şi pentru simplul fapt că excedentul unor ţări se explică prin deficitele altor ţări.

Problema reală este aceea a sursei din care provine deficitul balanţei de plăţi. Este el o urmare a unui dezechilibru permanent sau, dimpotrivă, o situaţie momentană provenită din exportul de capital investit în mijloace generatoare de profituri (cazul S.U.A.) sau una provenită din import masiv de mijloace tehnice pentru industrializare care vor asigura plăţile ulterioare ale împrumuturilor făcute (cazul unor ţări în curs de dezvoltare)? După cum diagnosticul este diferit, va fi nevoie şi de o terapeutică diversificată.

Metodele cele mai des uzitate multă vreme în perioada postbelică în ţările capitaliste — şi la care se revine de fiecare dată cînd apar dificultăţi — sînt cele ale controlului devizelor, ale controlului intrărilor şi ieşirilor de capital. Şi aceasta, în ciuda faptului că ele sînt interpretate de către economiştii ocidentali (în primul rînd monetariştii americani, vest-germani şi francezi) drept măsuri dirijiste, incompatibile cu economia capitalistă de piaţă. Controlul asupra circulaţiei devizelor şi a capitalurilor, exercitat prin mijloace diferite — de la persuasiune, trecînd prin metode economice şi pînă la măsuri administrative, a fost folosit în mod larg mai ales pentru prevenirea unei şi mai puternice deteriorări a balanţei de plăţi. Controlul se exercită, de regulă, asupra cererii de devize, în sensul micşorării acesteia sau, măcar, a limitării ei. Or, cererea de devize o reprezintă importatorii, asiguraţii la societăţi străine, cumpărătorii de brevete, şi invenţii, capitaliştii care urmăresc să-şi plaseze fondurile în valori bursiere sau în bani străini la bănci străine, speculatorii, ce mizează pe modificarea cursului altor monezi, turiştii proprii. Restrîngerea cererii are loc fie prin contingen

Tabelul nr. 1

CONŢINUTUL ÎN AUR AL MONEZILOR

Ţara	Data stabilirii parităţii	Grame aur pe unitate monetară
S.U.A.	18.XII.1946	0,888671
Anglia	18.XII.1946— 17.IX.1949	3,58134
	18.IX.1949— 17,XI.1967	2,48828
	18.XI.1967	2,13281
Franţa	18.XII.1946— 25.I.1948	0,007461
	1948—1958	dezacord cu F.M.I.
	29.XII.1958— 31.XII.1959	0,00180
	1.I.1960	0,180
	8.VIII.1969	0,160
R.FG.	30.I.1953— 5.III.1961	0,211588
	6.III.1961	0,222168
	24.X.1969	0,242806
Italia	30.III.1960	0,001421
Japonia	11.V.1953	0,002468

Tabelul nr. 2

COTELE DE PARTICIPARE LA F.M.I. (MILIOANE DOLARI LA SFÎRŞITUL ANULUI)

Anii	Total	din care: Ţări dezvoltate — Total	din care: Ţări dezvoltate — din care: S.U.A.	din care: Ţări în curs de dezvoltare
1955	8750	7499	2750	1251
1956	8928	7562	2750	1266
1957	9016	7572	2750	1444
1958	9193	7725	2750	1468
1959	13958	11747	4125	2211
1960	14741	11977	4125	2764
1961	15043	12231	4125	2812
1962	15189	12320	4125	2869
1963	15560	12458	4125	3102
1964	15850	12681	4125	3169
1965	15977	12681	4125	3296
1966	20647	16182	5160	4465
1967	20988	16141	5160	4847
1968	21198	16166	5160	5032
1969	21231	16152	5160	5079

Acceptarea generală a acestei scindări a monezilor se explică atît prin poziţia economică şi politică dominantă în cadrul Conferinţei de la Bretton Woods a ţărilor deţinătoare de tezaure cît şi prin imposibilitatea efectivă a celorlalte ţări de a ieşi din impasul economic în care fuseseră împinse de război.

Raportul cantitativ dintre monezi, fie că aparţin aceleiaşi categorii, fie că aparţin unor categorii diferite, are loc prin intermediul **parităţii monetare.** În vreme ce monezile internaţionale îşi exprimă paritatea în primul rînd printr-o anumită cantitate de aur (aşa numitul conţinut în aur al unei unităţi monetare), monezile naţionale sînt raportate numai indirect la aur, prin intermediul monezilor internaţionale. Paritatea este fixată în mod oficial, de către guvernele naţionale şi poate fi sau nu recunoscută de celelalte state.

Paralel cu paritatea, piaţa monetară cunoaşte **cursul de schimb,** raportul efectiv în care sînt schimbate între ele monezile aparţinînd diferitelor state. Practica relaţiilor valutare internaţionale cunoaşte patru tipuri de cursuri de schimb: unice şi fixe; multiple şi fixe; unice şi flotante; multiple şi flotante.

Conferinţa de la Bretton Woods a stabilit că statele vor folosi cursuri unice şi fixe pentru monezile lor, indiferent dacă e vorba de vînzarea sau cumpărarea devizelor respective, indiferent de marfa la care se referă tranzacţiile internaţionale, indiferent de ţara cu care au loc schimburile monetare sau financiare. Unele ţări — în special cele în curs de dezvoltare, au adoptat însă cursuri multiple. În ce priveşte caracterul flotant al cursurilor, în cercurile financiare occidentale s-au dus discuţii controversate încă din 1944 încoace, animate mai ales în anumite perioade din pricina fenomenelor de criză monetară. (Vezi „Proiecte de reformă a sistemului valutar occidental“ de dr. C. Kiriţescu în partea a II-a a „Dosarului“ nostru).

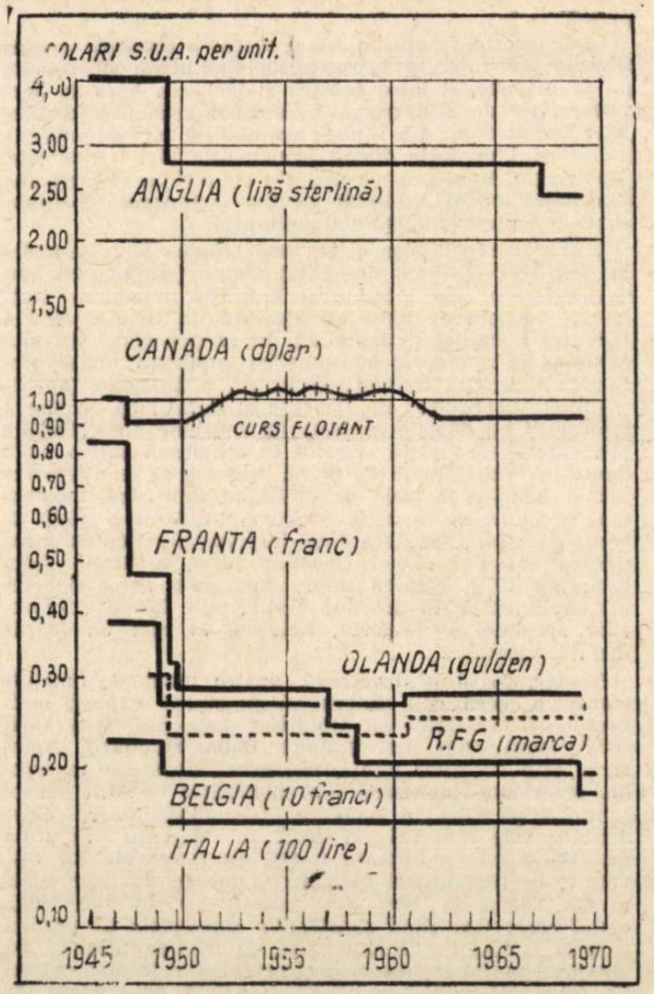

Modificările cursului de schimb (TIMES, 25 octombrie 1969)

Balanţele externe îşi sporesc rolul

În condiţiile sistemului Gold-Exchange Standard balanţele externe ale fiecărei ţări capătă o însemnătate capitală. Dată fiind însă scindarea monezilor în cele două categorii, balanţele externe, joacă un rol diferit în fluxurile monetare internaţionale. Ţările cu monedă-cheie, monedă internaţională, sînt solicitate de însuşi sistemul etalonului aur-devize să aibă o balanţă de plăţi curentă deficitară. Aceasta pentru că devizele plătite străinătăţii de către aceste ţări constituie singura sursă de lichidităţi internaţionale (adică de sume de bani disponibile pentru plăţi între state). Dacă balanţa curentă de plăţi a S.U.A., de pildă, nu ar fi avut un sold negativ, atunci celelalte ţări capitaliste nu ar fi avut la dispoziţie devize decît în măsura în care ele ar fi exportat mărfuri în Statele Unite dar nu ar fi importat mărfuri americane. Or, în condiţiile imediat postbelice, ţările capitaliste vest-europene nu aveau disponibilităţi de mărfuri pentru export către ţări cu monedă internaţională, ci resimţeau o acută lipsă de mărfuri, de la alimente pînă la utilaje, În acest context, apare un fenomen cunoscut sub denumirea de „sete de dolari“, exprimată prin străduinţa de a obţine cît mai multe credite, în primul rînd din partea Statelor Unite. Aceste credite, erau folosite, cel puţin parţial, pentru cumpărări de mărfuri chiar în S.U.A. şi, în această măsură, nu influenţau în mod durabil în sens negativ balanţa de plăţi americană (date fiind încasările firmelor exportatoare din Statele Unite). Dar o parte crescîndă din creditele obţinute foloseau ţărilor vest-europene la constituirea de rezerve monetare pentru garantarea propriei emisiuni. În sfîrşit, o altă parte a lor era folosită pentru cumpărări de mărfuri din alte ţări decît cele cu monedă-cheie.

Echilibrarea propriilor balanţe de plăţi ale ţărilor cu monedă naţională apărea ca posibilă, deci, numai în măsura în care ţările cu monedă internaţională aveau o balanţă de plăţi cronic deficitară. Aceasta face ca deficitul cronic al balanţei de plăţi al unor ţări, şi anume ale celor cu monedă privilegiată, să nu mai fie privit, — o perioadă de timp — ca un motiv de îngrijorare, ci, dimpotrivă, ca o necesitate, o condiţie a funcţionării normale a sistemului monetar interoccidental însuşi.

Instituţii monetare internaţionale

Pentru realizarea obiectivelor propuse prin hotărîrile Conferinţei de la Bretton — Woods, au fost create instituţii monetare internaţionale, între care un rol esenţial îl are Fondul Monetar Internaţional (F.M.I.) Membrii fondatori ai F.M.I., în număr de 44, au fixat o serie de coordonate majore ale activităţii acestei instituţii, concepute ca organism specializat al Naţiunilor Unite: promovarea permanentă a cooperării monetare între statele participante, sprijinirea creşterii echilibrate a comerţului internaţional, asigurarea stabilităţii schimburilor şi evitarea devalorizărilor monetare concurenţiale, pregătirea condiţiilor pentru un sistem multilateral de plăţi, acordarea de sprijin membrilor F.M.I. în corectarea dezechilibrelor balanţelor lor de plăţi ca şi în scurtarea duratei şi micşorarea intensităţii acestor dezechilibre.

Funcţionarea F.M.I. are la bază constituirea unui fond monetar de aur şi devize, subscris sub formă de cote de către membrii săi. Cotele nu sînt egale şi, în principiu, exprimă valoarea devizelor pe care ţara respectivă le poate utiliza pentru susţinerea parităţii monezii sale. În genere, fiecare stat varsă în aur un sfert din contribuţia sa, iar restul în monedă naţională. Votul este proporţional cu cota de participare. (Vezi Tabelul nr. 2, care reflectă concentrarea influenţei în cadrul F.M.I. — în mîinile ţărilor capitaliste dezvoltate).

Obligaţiile asumate de către ţările membre sînt: să suprime controlul şi restricţiile asupra schimburilor monetare aferente tranzacţiilor comerciale, avînd însă dreptul de a interveni împotriva mişcărilor de capitaluri speculative; să-şi definească moneda printr-o referire la aur sau dolar; să se consulte cu membrii Fondului în cazul în care intenţionează să procedeze la o modificare a cursului de schimb; să cumpere şi să vîn-

dă devize pe aur. În ce priveşte drepturile membrilor, acestea se referă în special la posibilitatea de a apela la credite (pe termene relativ scurte) ale F.M.I. pentru echilibrarea balanţelor de plăţi.

O altă instituţie specializată a O.N.U., înfiinţată prin actul final al Conferinţei de la Bretton Woods este Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (B.I.R.D.), denumită în mod curent şi Banca Mondială. Destinată să susţină indirect stabilitatea monedelor membrilor săi (aceeaşi ca şi ai F.M.I.), B.I.R.D. acţionează îndeosebi pe calea finanţării investiţiilor pe termene lungi.

Pe piaţa financiară internaţională funcţionează, de asemenea, Acordul valutar european (provenit din transformarea Uniunii Europene de Plăţi), Banca Europeană de Investiţii, Asociaţia Internaţională pentru Dezvoltare. Banca Inter-Americană de dezvoltare etc., cu funcţii şi ţeluri proprii pe piaţa monetară şi de finanţare internaţională.

Un rol aparte l-a avut **piaţa aurului** (pînă în anul 1968) şi instituţiile legate de ea. Pe această piaţă se efectuau cumpărările şi vînzările de metal preţios, atît în scopuri monetare cît şi cu destinaţie industrială sau tezaurizare particulară (în ţările unde nu este interzisă comercializarea lui). Pentru menţinerea stabilităţii cursului oficial al aurului, un „pool internaţional al aurului“, acţiona cumpărînd sau vînzînd metal după fluctuaţiile ofertei sau cererii. Un rol de seamă în această privinţă, ca şi în direcţia acţiunii în cadrul F.M.I., pentru asigurarea stabilităţii monetare pe calea unor credite suplimentare, are aşa numitul „club al celor zece“, compus din zece bănci centrale de emisiune ale celor mai dezvoltate ţări capitaliste: Anglia, Belgia, Canada, Franţa, R.F.G., Italia, Japonia, Olanda, S.U.A., Suedia (cărora li s-a alăturat — ca asociată — şi banca de emisiune din Elveţia).

Etapele contradictorii postbelice

Deşi, în mod oficial, sistemul Gold-Exchange Standard continuă să funcţioneze şi în momentul de faţă, în perioada postbelică s-au petrecut modificări atît de importante în raporturile de forţă pe plan monetar interoccidental, încît nu au mai putut fi menţinute cadrele fixate de către Conferinţa de la Bretton Woods.

În prima etapă postbelică, cererile de credite din partea ţărilor vest-europene au fost atît de masive, încît a trebuit să fie pus în mişcare un întreg complex de finanţare americană pentru reconstrucţie, care a depăşit considerabil fondurile canalizate prin intermediul B.I.R.D. Prima consecinţă a fost o creştere a poziţiilor dolarului pînă la stabilirea unei hegemonii a acestuia pe piaţa monetară internaţională. În această perioadă, continuă să crească tezaurul american de aur monetar, astfel încît în 1948 ajunge la punctul său maxim. Pe această bază, interesul pentru deţinerea de dolari este în continuă ascensiune, concomitent cu încrederea deplină în stabilitatea dolarului. O altă consecinţă a fost penetraţia puternică a capitalului american în economia unor ţări capitaliste dezvoltate, ceea ce a schimbat fundamental orientarea geografică postbelică a exportului de capital în lumea occidentală.

Pe măsură ce economia ţărilor vest-europene se refăcea, avea loc o creştere concomitentă a exporturilor către S.U.A. (stimulate şi de devalorizarea în 1949 a monedelor ţărilor vest-europene) şi, deci, o sporire a depozitelor de dolari proveniţi din vînzarea mărfurilor proprii. Cantităţi importante de dolari iau calea inversă, prin plata datoriilor faţă de S.U.A. În mod efectiv, puţine capitaluri americane părăsesc însă Europa occidentală, constituind treptat fie noi fonduri de investiţii pentru filiale ale firmelor americane, fie capitaluri disponibile pe piaţa financiară vest-europeană (cristalizîndu-se astfel capitalurile ce vor purta ulterior numele de euro-dolari). Pentru moment, sistemul monetar occidental nu suferă modificări, dar ele pot fi prevăzute. Acestea se impun ca urmare a faptului că pe parcursul anilor 1950—1955 cele mai multe ţări vest-europene reuşesc să-şi achite, cel puţin parţial, datoriile, să-şi constituie însemnate rezerve proprii de dolari pe care încep să le convertească în aur la banca americană de emisiune (Sistemul Federal de Rezerve). Astfel începe un reflux de aur monetar din tezaurul american în tezaurele vest-europene, ceea ce va permite unor ţări ale Europei occidentale să-şi transforme monedele lor naţionale în **monede comerciale.** Apare, aşadar, o nouă categorie de monede pe lîngă cele două existente. Această categorie este constituită din acele monezi naţionale care sînt garantate prin tezaure tot mai importante (formate din aur şi devize). Ele sînt folosite în tranzacţii internaţionale, dar rămîn neconvertibile în metal preţios. Cu timpul, importanţa acestor monede comerciale creşte într-o asemnea măsură încît unele cercuri financiare naţionale solicită transformarea lor în monede internaţionale (convertibile).

Paralel însă cu creşterea rolului unor monede vest-europene, are loc o slăbire continuă a tezaurelor de metal monetare în cele două ţări cu monedă-cheie. Valoarea tezaurului american este redus de la 25 miliarde de dolari (în 1948) la circa 10 miliarde în 1968. La fel, are loc o brutală scurgere a aurului monetar din tezaurul britanic (Vzei Tabelul nr. 3). Survine o acută criză de incredere în dolar şi lira sterlină, manifestată în special pe calea schimbării acestor monede în metal preţios pe piaţa aurului. Febra cursului la aur creşte nemăsurat de mult, făcînd ineficiente intervenţiile repetate ale „poolului aurului“. Abundenţa de monedă internaţională pe piaţa finaciară occidentală provoacă repetate panici în anii 1966—1969, punînd sub semnul întrebării întreg edificiul monetar. Se accentuează disputele teoretice în jurul sistemului monetar internaţional ,iar cererile de reformă se înmulţesc. Se preconizează o sporire drastică a preţului oficial al aurului, o devalorizare apreciabilă a monedelor internaţionale.

În mod paradoxal, în timp ce capitalurile disponibile în monedă internaţională efectuează vaste operaţiuni speculative, pe piaţa financiar-occidentală se resimte puternic lipsa de capital pentru finanţarea comerţului de mărfuri şi servicii, vorbindu-se insistent de lipsa de lichidităţi internaţionale (fonduri disponibile pentru plată).

Toate aceste fenomene au provocat o ascuţire a conflictelor de interese între ţările capitaliste dezvoltate, pe de o parte, şi între acestea şi ţările în curs de dezvoltare, pe de altă parte. Exprimînd adîncirea decalajelor economice din lumea capitalistă şi schimbările în raportul de forţe dintre principalele ţări occidentale, problemele monetare nerezolvate au dus la exacerbarea contradicţiilor şi a luptei pentru dominarea poziţiilor cheie în economia mondială capitalistă.

Urmările repetatelor crize monetare ce s-au succedat în anii 1966—1969 în domeniul valutar propriu-zis sînt devalorizarea lirei sterline şi întărirea monedelor ţărilor cu balanţă de plăţi excedentară (în primul rînd a R.F. a Germaniei şi Japoniei). În ce priveşte sistemul monetar se ajunge la acorduri cu implicaţii foarte profunde: încetează convertirea în aur a dolarilor (de către Sistemul Federal de Rezerve al S.U.A.) ca urmare a înţelegerii cu băncile centrale de emisiune ale celorlalte ţări capitaliste; piaţa aurului se scindează într-o piaţă monetară a metalului (de pe ea urmează să cumpere aur numai băncile centrale de emisiune, dar care, momentan, se abţin de la astfel de operaţiuni) şi o piaţă liberă, pe care însă încetează intervenţiile pentru menţinerea cursului oficial (încetînd, deci, acţiunile „poolului aurului“), crearea unor importante surse de credit suplimentar în acordul F.M.I., sub forma „drepturilor speciale de tragere“, nelegate în nici un fel de metalul preţios.

Aşadar, aurul îşi încetează, pentru moment, funcţiile monetare, ceea ce-i determină pe mulţi experţi occidentali să considere că Gold-Exchange Standard ar fi cedat locul unui nou etalon: **Dollar-Standard.** Aprecierea este socotită, totuşi, exagerată deoarece în totalul rezervelor monetare ale membrilor F.M.I. aurul continuă să aibă o pondere precumpănitoare, chiar dacă ea este mai scăzută decît un deceniu în urmă (în 1958 aurul reprezenta 65,9% din rezervele lor monetare, în 1969 numai 51%, în vreme ce devizele constituiau 29,6% în 1958 din rezerve, iar în 1969 40%, restul rezervelor fiind constituite din cotele de participare la F.M.I.) Pe de altă parte, datorită faptului că s-a menţinut multă vreme un preţ neschimbat la aur, extracţia de metal preţios a avut o tendinţă de scădere. Această tendinţă ar putea înceta imediat ce preţul aurului ar fi pus în concordanţă cu creşterile de preţuri

DOSARELE „VIEŢII ECONOMICE“

ale tuturor celorlalte mărfuri şi cu deprecierea generală a monezilor naţionale şi internaţionale ale lumii occidentale.

Fapt este că, indiferent dacă aurul continuă să fie etalonul oficial pe baza căruia funcţionează întregul sistem monetar, dolarul a căpătat în practica actuală un loc cu totul disproporţionat faţă de rezervele monetare ale S.U.A., faţă de deprecierea lui pe piaţa internă americană, ca şi faţă de marele deficit al balanţei de plăţi acumulat de-a lungul anilor. Situaţia este considerată a fi cu atît mai primejdioasă cu cît numeroşi specialişti afirmă că inflaţia internă din S.U.A. se transmite peste hotare, determinînd o inflaţie generalizată pe plan internaţional în lumea capitalistă. Nesiguranţa financiară, instabilitatea monetară şi neîncrederea în dolari, generate de această neconcordanţă între puterea atribuită dolarului şi puterea sa reală a întreţinut şi întreţine în momentul de faţă o stare de tensiune pe pieţele monetare occidentale. Din cînd în cînd, datorită în special valurilor speculative, — dar nu numai lor —, unele sau altele din monedele occidentale dau semne de criză, impunînd guvernelor respective multiple măsuri de politică economică pentru redresarea situaţiei monetare. De altfel, trebuie constatat că politica monetară promovată de statele capitaliste a căpătat un rol deosebit de important o dată cu trecerea la Gold — Exchange Standard, rol care nu a încetat să crească îndeosebi în ultimul deceniu.

POLITICA MONETARĂ ŞI CREŞTEREA ROLULUI SĂU

CARACTERISTIC perioadei actuale, este după cum se ştie, faptul că rolul regulator al statului creşte în toate compartimentele vieţii economice şi sociale-inclusiv în cele monetare — ale ţărilor capitaliste, fără ca prin aceasta să intervină vreo modificare în esenţa respectivei orînduiri.

Politicile monetare au drept moment esenţial cadrul naţional, fiecare stat ducînd o anume politică monetatară corespunzătoare intereselor sale. La prima vedere, politicile naţionale s-ar prezenta drept compartimente mai mult sau mai puţin separate pe plan internaţional. Lucrurile nu stau însă aşa, ci depind de rolul pe care îl joacă o monedă sau alta în sistemul valutar internaţional. Astfel, politica monetară a unui stat cu monedă-cheie se va resimţi — favorabil sau nefavorabil — asupra ansamblului relaţiilor valutare internaţionale (de pildă, o devalorizare sau o revalorizare unilaterală a dolarului ar afecta toate monezile lumii capitaliste). Între anumite limite, efectele politicilor monetare naţionale se resimt pe plan internaţional şi în cazul acelor valute pe care le-am denumit monezi comerciale. În schimb politicile monetare ale ţărilor cu monezi strict naţionale au implicaţii cu totul secundare pe plan internaţional şi, de obicei, numai asupra partenerilor cu care au solduri negative sau pozitive în urma relaţiilor lor economice.

Politicile monetare internaţionale nu au fost (pînă acum, cel puţin) rodul unor instituţii supranaţionale, ci al activităţii de coordonare (teoretic, pe baze de egalitate; în practică — pe baza raportului de forţe al partenerilor lor) din cadrul Fondului Monetar Internaţional.

Puternice efecte de dominaţie s-au resimţit în politica internaţională monetară a lumii capitaliste ca urmare a existenţei devizelor privilegiate (dolari, lire sterline), ca urmare a existenţei monezilor conducătoare în cadrul unor zone valutare (zona lirei, zona francului).

Distanţa crescîndă ce separă în momentul de faţă volumul tezaurului de masa monetară a diverselor ţări capitaliste, a suscitat interesul economiştilor şi oamenilor politici, generînd o multitudine de propuneri de politică economică.

Una din opţiunile de politică economică este cea care preconizează o creştere substanţială a depozitelor monetare în metal preţios şi menţinerea unei rate înalte de acoperire. Punctul de pornire al unei asemenea opţiuni este ideea că masa monetară nu trebuie să crească mai repede decît tezaurul şi că actualele fenomene sînt generatoare inevitabile ale devalorizării în fapt (chiar dacă parităţile oficiale sînt menţinute neschimbate) a tuturor monezilor din pricina devalorizării monezilor — cheie. Unii dintre economiştii ce împărtăşesc acest punct de vedere afirmă chiar că dacă nu vor spori rezervele de aur monetar, una din consecinţele inevitabile ar fi o încetinire a ritmului de creştere a comerţului internaţional. Aceste teze subestimează în mod categoric rolul creditului în economia modernă, atît a creditului intern cît şi a celui internaţional, cît şi rolul pe care îl joacă sau îl poate juca o accelerare a vitezei de circulaţie a banilor sau un clearing multilateral. De-acum, se socoteşte, ca fiind importantă creştera tezaurelor monetare atît sub formă de metal preţios cît şi sub formă de devize convertibile. În fapt, ţările occidentale şi-au sporit aceste rezerve în ultimii ani (Vezi Graficul nr. 1). Chiar şi S.U.A. au procedat astfel deşi tezaurul metalic a scăzut.

Care sînt măsurile de politică monetară ce decurg din teza amintită mai sus? Ele sînt destul de contradictorii. Unii specialişti şi oameni politici preconizează o creştere permanentă a depozitelor de aur monetar. Politica „în favoarea aurului“ se dovedeşte însă eficientă numai dacă este însoţită de un complex de alte acţiuni de politică economică.

Independent însă de faptul dacă se ţinde sau nu la o revenire la etalonul de aur, se pun cu intensitate atît probleme legate de stabilitatea valutelor cît şi ale instrumentelor de politică monetară menite să ducă la asigurarea acestei stabilităţi. Problemele actuale ale unei asemenea politici sînt multiple: — asigurarea transferabilităţii monedelor naţionale (legată sau nu de convertibilitatea totală, generală sau parţială); — asigurarea stabilităţii parităţilor (în raport cu aurul la monezile — cheie) sau a cursurilor de schimb (adică a parităţilor reciproce ale celorlalte monezi şi a acestora în raport cu dolarul).

Transferabilitatea este, de fapt, o problemă de politică monetară care decurge, de cele mai multe ori, din evoluţia balanţei de plăţi. Reacţiile politicii monetare merg de la libera transferabilitate pînă la deplinul control asupra circulaţiei valutare. Liberalizarea nu decurge neapărat dintr-o acceptare a convertibilităţii monetare, ci în primul rînd dintr-un sold stabil — excedentar al balanţelor de plăţi, în vreme ce restricţiile în domenul transferabilităţii reprezintă un instrument de frînare a creşterii sau de lichidare a soldurilor pasive din balanţele de plăţi (al celei curente în orice caz, al celei pe termen lung mai puţin). Din aceste motive problema transferabilităţii este privită de către specialişti mai degrabă — nu ca o problemă a politicii monetare propriu zise, ci la una derivată din politica balanţelor externe.

În ce priveşte mărimea puterii de cumpărare a monedei înseşi, politica monetară se concretizează în direcţia asigurării stabilităţii sau modificării parităţilor sau cursurilor de schimb.

Devalorizarea sau revalorizarea monedelor naţionale sînt rodul hotărîrilor factorilor de decizie naţionali. Condiţiile esenţiale ale succesului unor asemenea operaţiuni sînt legate de secretul operaţiunilor şi promptitudinea cu care se ia hotărîrea, deoarece, ele au un puternic conţinut emoţional (orice devalorizare este socotită — deşi lucrurile nu stau totdeauna astfel — ca un fel de eşec, în vreme ce revalorizarea apare ca o expresie a succesului politicii economice naţionale) şi pot da naştere unor speculaţii generalizate.

Obiectivele urmărite de modificarea cursului de schimb sînt de obicei îmbunătăţirea soldului balanţei de plăţi, restabilirea stabilităţii preţurilor, stimularea exporturilor (devalorizarea) sau importurilor (revalorizarea), îmbunătăţirea poziţiilor competitivităţii mărfurilor pe piaţa internaţională (devalorizare) etc.

De-a lungul ultimului sfert de veac cele mai multe ţări occidentale au procedat la devalorizări. Singurele care şi-au revalorizat monedele au fost Olanda şi R.F.G., iar menţinerea neschimbată (timp, de peste 20 de ani) a cursului de schimb a caracterizat moneda italiană şi cea belgiană (Vezi Graficul nr. 2).

Condiţia pentru ca F.M.I. să fie de acord cu modificarea cursului de schimb este ca ea să aibă drept cauză **un dezechilibru fundamental** şi să nu rezulte avantaje

R. P. BULGARIA

(Urmare din pag. 18)

nu s-a terminat încă. Acest proces complex continuă, depinzînd de soluționarea definitivă a problemelor bazei energetice și ale celei de materii prime, a problemelor repartiției teritoriale a forțelor de producție, ținîndu-se seama de particularitățile naturale și de resursele de forță de muncă ale țării, cît și de locul pe care-l ocupă Bulgaria în diviziunea internațională socialistă a muncii etc.

Modificările survenite în structura pe ramuri a procesului de reproducție se oglindesc deosebit de clar în structura pe ramuri a produsului social și a venitului național (vezi tabelul 2).

Tabel nr. 2

Ponderea ramurilor de bază în producția produsului social și a venitului național

	1939	1952	1960	1965	1969
Produsul social	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Industrie	19,5	45,0	58,1	62,8	66,8
Agricultură	39,1	31,2	21,5		
Celelalte ramuri ale producției materiale	21,4	23,8	20,4	19,2 18,0	15,0 18,2
Venitul național	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Industrie	14,8	23,5	47,4	48,7	56,5
Agricultură	64,7	39,1	26,6	27,5	18,7
Celelalte ramuri ale producției materiale	20,5	32,4	26,0	23,8	24,8

Prezintă interes nu numai modificările structurale ale produsului social, în ansamblu, ci și modificările survenite în structura internă a producției în cadrul ramurilor de bază ale economiei naționale — industria și agricultura.

Privită în dinamica, ei, rolul industriei în cadrul producției produsului social și mai ales a venitului național este cu mult mai mare în ultimii ani. În ritmuri deosebit de înalte s-au dezvoltat ramuri importante ca siderurgia, chimia, construcția de mașini ș.a. Comparativ cu 1960, siderurgia realizează acum o producție de 7 ori mai mare, industria chimică și a cauciucului — de 5 ori, construcția de mașini și industria prelucrării metalelor — de 4 ori, mai mare. Ponderea lor în volumul total al producției industriale crește cu fiecare an.

În concluzie, se poate afirma că modificările intervenite în structura pe ramuri a economiei naționale și a industriei exercită o influență esențială asupra dezvoltării întregii economii bulgare, în direcția realizării unor proporții optime în activitatea economică a țării.

R. P. UNGARĂ

(Urmare din pag. 18)

venitul național, în viitorul cincinal vor fi alocate în acest scop 2,5%.

În vederea stabilirii unei structuri mai eficiente a producției industriale, precum și pentru sporirea gradului de competitivitate va fi promovată o politică de dezvoltare mai selectivă a industriei ca pînă în prezent. În acest sens statul va acorda preferință dezvoltării unor programe apreciate ca deosebit de importante pentru ridicarea eficienței economiei naționale. Aceste programe privesc, printre altele, industria aluminiului, petrochimia, dezvoltarea producției de mijloace pentru transportul feroviar, extinderea producției mașinilor electronice și de calcul, generalizarea metodelor moderne în construcții și continuarea transformării și modernizării structurii bazei energetice.

Ritmurile cele mai rapide de dezvoltare vor cunoaște industria chimică și cea a materialelor de construcții, în timp ce în ramurile minieră, siderurgică și alimentară va trebui să contăm pe creșteri inferioare mediei prevăzute pe întreaga industrie.

În construcția de mașini — ținîndu-se seama de experiența și cunoștințele acumulate pînă în prezent — sarcina cea mai importantă în perioada următoare va fi realizarea unei astfel de structuri care să contribuie la sporirea eficienței producției și să asigure pe o perioadă mai îndelungată competitivitatea produselor respective.

Ritmul mediu de creștere a producției în industria constructoare de mașini nu va depăși, potrivit prevederilor, ritmul mediu de creștere pe ansamblul industriei. Aceasta se explică prin faptul că ritmul creșterii producției depinde de capacitatea de adaptare a industriei constructoare de mașini și de modificarea structurii producției sale în raport cu cererea.

Un alt sector al economiei naționale în care se vor manifesta exigențe sporite privind structura și creșterea eficienței este agricultura. Problema cheie în dezvoltarea agriculturii constă în mărirea ponderii zootehniei, programul incluzînd soluționarea sarcinilor financiare, de investiții, a celor din domeniul cointeresării materiale și al asistenței veterinare.

Politica de investiții — în acord cu politica economică generală din cadrul planului cincinal viitor — urmează să fie promovată, pe de o parte, în sensul îmbunătățirii echilibrului, iar pe de altă parte în sensul efectuării modificărilor structurale cerute. Volumul investițiilor prevăzute pentru sectorul socialist în perioada 1971—1975 depășește cu aproape o treime nivelul acestora din cincinalul precedent. Comparativ cu perioada 1966—1970 investițiile în sectoarele productive se măresc cu 22—24%; ponderea lor în totalul investițiilor va scădea, însă — ca urmare a modificărilor structurale amintite — de la 84% la 81%. Cauza principală a acestei reduceri constă în faptul că se urmărește compensarea rămînerii în urmă, în anii precedenți, a investițiilor în domeniul infrastructurii. În industrie, creșterea producției urmează a fi acoperită în proporție de 75—80% prin sporirea productivității muncii.

Investițiile în ramurile neproductive se **vor mări cu 56%**; în cadrul acestora, cele **destinate construcțiilor** de locuințe din **fondurile** statului sporesc cu aproape **100%**.

Prevederile planului în domeniul ridicării nivelului de trai sînt în strînsă legătură cu țelurile generale ale politicii economice a statului. Se urmărește accelerarea ritmului de creștere a salariilor reale. Întrucît creșterea salariului real va fi legată mai strîns de realizările individuale în producție și cele ale întreprinderii, acest lucru va spori rolul său stimulator.

Consumul social de bunuri de consum al populației va crește cu aproape 30% în viitorii cinci ani, unul din principiile de bază ale politicii economice a statului fiind mărirea ofertei. De asemenea, avîndu-se în vedere creșterea volumului veniturilor disponibile și ridicarea nivelului de trai al populației, în cadrul ofertei de produse o atenție sporită va fi acordată nivelului calitativ al produselor, pe măsura ridicării exigențelor consumatorilor.

O importantă condiție a realizării obiectivelor și orientării politicii economice o constituie modificarea corespunzătoare a instrumentelor economice și adaptarea lor la țelurile propuse în plan. Deși actualul sistem de instrumente economice este adaptat în acest sens, totuși în unele domenii — și în primul rînd în cel al exigenței față de sporirea eficienței activității economice — se impune în mod imperios perfecționarea sistemului. Operațiunile de perfecționare se desfășoară paralel cu activitatea de planificare, apropiindu-se de sfîrșit, planul urmînd a fi dezbătut în curînd la cel de-al X-lea Congres al P.S.M.U., iar apoi Adunarea de Stat va putea vota legea privind cel de-al patrulea plan cincinal.

Toate acestea vor permite întreprinderilor de stat și din sectorul cooperatist să-și elaboreze planuri și programe proprii de dezvoltare. Elaborarea judicioasă de către întreprinderi a politicii lor pe termen lung, pe baza cunoașterii orientărilor de politică economică, constituie o condiție pentru înfăptuirea țelurilor propuse în viitorul cincinal.

INDUSTRIA ȘI COMERȚUL

(Urmare din pag. 8)

pectiv și chiar a înlocuitorilor, produselor similare și celor asociate, pe diferite variante, calculații de corelare cu prețurile altor produse, analiza beneficiului anticipat. O însemnătate specială prezintă **anchetele de opinii și studiile motivaționale pentru determinarea prealabilă a reacțiilor consumatorilor privind utilizarea produsului și produselor similare, preferințele lor pentru o marcă de fabrică, obiceiurile de consum, eficiența ambalajului, a publicității etc.**

O semnificație deosebită au cercetările de marketing pentru raționalizarea legăturilor întreprinderii producătoare cu rețeaua comerțului, analiza unor probleme de vehiculare a mărfurilor în timp și spațiu, găsirea unor forme adecvate de comercializare ca, de pildă, automatele, vînzarea la domiciliu, vînzarea la distanță, studierea aspectelor geografice, regionale ale cererii, independent de cercetările comerțului, cunoașterea reacțiilor aparatului comercial față de introducerea vînzării cu plata în rate la unele mărfuri, ușurința desfacerii unor articole, apreciată de lucrătorii din comerț ș.a. Previziunile cu care sfîrșesc unele cercetări de marketing se referă la perioade scurte de timp, de la cîteva luni pînă la un an, și atunci au ca obiect programarea producției, probleme de desfacere, financiare, de aprovizionare sau sînt pe termen mediu și lung și atunci răspund, în principal, problemelor de investiții.

CA ȘI INDUSTRIA, comerțul trebuie să răspundă la întrebările **cine, ce, cît, de ce,** și **la ce** preț cumpără? O sarcină suplimentară și deosebit de importantă care revine comerțului este însă răspunsul la întrebările: **cum** și **unde** cumpără consumatorul?

Problemele și deciziile, cărora trebuie să le facă față conducerea diferitelor verigi din întreaga rețea a comerțului, sînt numeroase. Multe din aceste decizii necesită aceleași cercetări de marketing ca și industria. Cererea populației trebuie studiată și de comerț ca și de industrie, în funcție de marfa respectivă și de condițiile specifice pieței, la un moment dat. În anumite situații, unele cercetări ale industriei pot fi, pentru același produs, mult mai ample și mai adîncite decît ale comerțului și viceversa. La fel stau lucrurile și în relațiile dintre bazele comerțului cu ridicata și magazine.

Nivelul de complexitate și de profunzime al cercetării cererii este, așadar, dictat de exigențele fundamentării deciziei, pentru că toate verigile — din comerț sau producție — trebuie să studieze cererea, potrivit necesităților lor proprii.

Comerțului îi revin, în primul rînd, cercetările specifice de vehiculare și gestiune a mărfurilor, aducerea lor la consumator, organizarea și tehnicile vînzării, eficiența așezării rețelei pe teritoriu și optimalizarea ei, îmbunătățirea deservirii populației potrivit preferințelor acesteia pentru tipuri de magazine și forme de comerț, perfecționarea legăturilor dintre magazine și depozitele cu ridicata, raționalizarea spațiilor comerciale, metode noi de comerț, soldări de mărfuri, propaganda comercială, analize de beneficii, prețuri etc., și diferitele efecte ale acestor factori, cointeresarea materială a vînzătorilor, controlul aparatului comercial și altele.

Cercetările de marketing privind obiectul deciziilor în comerț se mai referă, de pildă, la măsurarea tendințelor economice existente și estimarea celor viitoare, inclusiv cele ale vînzării unui produs, în vederea definirii potențialului pieței la un nivel teritorial național sau local.

În același sens este necesară studierea produsului și ambalajului (noi utilizări date produselor vechi și utilizarea produsului nou, eficiența ambalajului), analiza distribuirii comerciale și a rețelei disponibile și efectiv utilizate, studierea cererii de consum, a factorilor care o influențează și a manifestărilor ei concrete privind produsele studiate, preferințele pentru o fabrică sau o marcă de fabrică, tradiții de cumpărare, și condiții locale, analiza desfacerii altor produse asemănătoare. Aceleași cercetări de marketing se efectuează pentru fundamentarea unor decizii care privesc selectarea metodelor de distribuire,alegerea unor vaduri pentru magazine sau diferite puncte de vînzare, definirea formelor optime de comerț, determinarea comportamentului vînzătorilor față de produsul respectiv și ambalajul lui, stabilirea formelor de organizare, activitate și stimulare pentru personalul comercial, pregătirea personalului, analiza influenței hotărîrilor adoptate de către conducerea respectivă asupra beneficiilor, finanțării și creditelor bancare, măsurarea eficienței cheltuielilor cu reclama comercială prin radio, presă, televiziune și pe alte căi.

În domeniul propagandei comerciale conducerea însăși are de luat o serie de decizii care pleacă de la probleme aparent minore, cum sînt acțiunile de popularizare și de punere în evidență a mărfurilor la un punct de vînzare, vitrine etc. și merge pînă la selecționarea suporților de publicitate, în funcție de publicul specific căruia trebuie să se adreseze. Cea mai însemnată decizie privește întocmirea bugetului pentru reclama comercială și pentru relațiile publice, în care scop aproape toate tipurile de cercetări de marketing sînt necesare.

Toate tipurile menționate de cercetări de marketing sînt necesare pentru deciziile pe care conducerea trebuie să le ia în privința calculațiilor de prețuri, planului financiar de cheltuieli, controlului executării acestuia, utilizării creditelor bancare, și la fel, într-o mare măsură, pentru unele studii economice și tehnico-economice, rapoarte ș.a., care sînt cerute și trebuie înaintate la forul superior al întreprinderii sau chiar în adunările generale ale salariaților. Finalizarea funcțiilor cercetărilor de marketing se regăsește în spațiu și în timp în înseși funcțiile comerțului: vînzarea produsului potrivit, în cantitățile potrivite, la locul, timpul și prețul potrivit. **Trebuie arătat că, indiferent de locul unde se desfășoară toate aceste activități de cercetare menite a fundamenta hotărîrile conducerii unei întreprinderi, ele au o metodologie desprinsă din arsenalul metodelor cantitative, fiind dependente de analiza datelor numerice.**

Această trăsătură fizionomică este esențială și, în același timp, comună tuturor cercetărilor de marketing, fie că este vorba de marketingul interior sau de cel din comerțul exterior. Astfel, relația dintre volumul desfacerilor efective și cel al celor potențiale implică definirea seriei cronologice de date existente, analiza legăturilor între fenomenele care influențează și determină cererea și manifestările acesteia și estimarea unui volum potențial de vînzări pe baza aplicării unor procedee elaborate în analiza corelațională, elasticitatea funcțiilor, metodele regresiei etc. Așezarea rețelei și, potrivit acesteia, a planului desfacerilor pe unități, necesită determinarea vînzărilor efective, a relației desfacerilor cu diferiții factori sociologici și economici și estimarea unor norme de desfacere pentru fiecare teritoriu și rază de acțiune a magazinului sau unității comerciale în cauză.

Testarea produselor noi, sau a modului de funcționare a serviciilor, verificarea eficienței reclamei, studierea atitudinii consumatorilor, se bazează toate pe analiza relațiilor numerice între factori, ca: vînzările, volumul cheltuielilor pentru publicitate, preferințele și caracteristicile consumatorilor, vînzările produselor înrudite și tipurile de desfacere comercială a mărfurilor etc. Analizele de costuri necesită, de asemenea, folosirea metodelor statisticii matematice și calculului economic, care pun în lumină legăturile dintre costuri, producție și diferiți alți factori.

METODELE științifice moderne pe care le însumează marketingul constituie o pîrghie pentru perfecționarea continuă a eficienței economice a întreprinderii și centralei industriale. Aceleași metode servesc întreprinderilor și organizațiilor comerciale pentru realizarea sarcinilor sociale și economice.

STANDARDELE

(Urmare din pag. 7)

de o parte, efortul organelor comerciale de a examina în fiecare an prescrierea în contracte a produselor și performanțelor lor conform evoluției cererii, a modei, iar pe de altă parte, pe producătorii, care explicau lipsa lor de receptivitate la cererile de a elabora noi tipuri de modele superioare.

O asemenea anomalie a fost în bună parte înlăturată. Standardele actuale pentru industria de încălțăminte prevăd numai condiții minimale de calitate, astfel încît produse mai bune sau de un alt model se pot oricînd fabrica și contracta pe bază de normă internă sau model omologat. Asemenea măsuri se impun însă și pentru alte sortimente de produse realizate de industria alimentară, industria ușoară, agricultură etc., în sensul că de la caz la caz, unele standarde să fie transformate în norme interne, sau să cuprindă numai cîteva din condițiile esențiale ale calității.

Sînt și situații în care beneficiarul și furnizorul contractează produse conform unui standard general, reglementînd parametrii unei producții de largă utilizare, deși este vorba de un produs special, cu caracteristici sau calități deosebite, care nu se stipulează ca atare în contract. Aceasta pentru că unul nu a depus efort pentru precizarea cererii, iar altul, pentru examinarea posibilităților de satisfacere a ei. Pe de altă parte și unul și celălalt au evitat acest lucru pentru a nu afecta lucrările de stabilire a unui nou preț corespunzător produsului solicitat.

Se impune, deci, ca standardele — importante instrumente tehnice cu caracter obligatoriu în prescrierea parametrilor de calitate a produselor — să fie, pe de o parte, ele însele de calitate maximă, la nivelul tehnicii mondiale, iar pe de altă parte, să fie însușite și folosite în mod corespunzător de furnizori și beneficiari în realizarea calității produselor livrate sau definirea ei în contracte.

MONDORAMA

IMPLICAȚIILE UNEI VÎNZĂRI

UNA din cele mai mari companii care se ocupă de tranzacții de bunuri imobiliare — Società generale immobiliare — aparținînd Vaticanului, a fost vîndută societății americane Paramount. După părerea revistei **Europeo** din Milano, consecințele acestui transfer de proprietate nu se vor limita numai la domeniul financiar. Printre implicațiile posibile se citează și aceea că fizionomia capitalei și a altor orașe din Italia va fi determinată nu de concepții italiene, ci de cele ale proprietarilor străini.

LIMITĂ DE VÎRSTĂ...

ANALIZÎND cauzele modernizării prea lente a industriei franceze în ultimele decenii, o serie de economiști sînt de părere că ele trebuie căutate, pe de o parte, în vîrsta prea înaintată a conducătorilor marilor întreprinderi, iar pe de alta în cumulul exagerat de mandate de administrator, care atrage dispersarea activității cadrelor respective, diminuîndu-le eficiența. O primă măsură împotriva așa-numitei „gerontocrații" a fost — scrie cotidianul **Le Figaro** — legea din iulie 1966 prin care s-a limitat la opt numărul mandatelor de administrator ce poate fi cumulat de către o singură persoană.

Recent, Consiliul de Miniștri al Franței a hotărît să completeze această măsură adoptînd un nou proiect de lege relativ la limita de vîrstă, care urmează să fie în curînd supus Adunării Naționale. În ianuarie 1960, un decret fixase limita de vîrstă a membrilor consiliilor de administrație, inclusiv președinți-directori generali ai întreprinderilor publice, la 70 de ani. Reforma proiectată interesează de data aceasta societățile pe acțiuni: dacă statutele acestora nu cuprind o clauză relativă la limita de vîrstă a administratorului sau președintelui consiliului de administrație, o asemenea dispoziție va trebui inclusă pînă cel mai tîrziu la 1 octombrie 1972, societățile fiind libere să adopte ca limită orice vîrstă, cît de ridicată. Noile dispoziții legale — fixînd în general ca limită de vîrstă 70 de ani — ar deveni aplicabile numai societăților care la data respectivă nu au hotărît nimic pe linia proiectului de lege amintit.

O FIRMĂ TRICENTENARĂ

HUDSON'S Bay Company este cea mai veche întreprindere comercială canadiană pentru vînzări cu amănuntul. Înființată în 1670 pentru comerțul cu blănuri ea era înconjurată la început cu ziduri de apărare și avea dreptul să emită monedă. Astăzi comerțul cu blănuri formează o parte mai mică decît odinioară din tranzacțiile societății, totuși mult mai importantă ca valoare decît pe vremea cînd reprezenta unica ramură de activitate a firmei. Societatea mai deține azi și o cotă de 21,9% în Hudson's Bay Oil and Gas Company, care exploatează întinsele zăcăminte de țiței, gaze și minerale utile în vestul Canadei. Totuși, 70% din veniturile societății provin din activitatea marilor sale magazine universale care împînzesc azi orașele canadiene, ca și din vînzările celor 95 de magazine „Junior".

Cel de-al 32-lea președinte al societății a indicat în ultimul său raport anual o cifră de afaceri de 370 milioane dolari cu un beneficiu net de peste 12 milioane dolari. În lunga istorie de 300 de ani a firmei, scrie săptămînalul **Die Zeit**, aceste valori sînt cele mai înalte atît în ce privește cifra de afaceri, cît și beneficiul

POȘTA LUMII

SÎNT în lume 28 de țări ale căror servicii poștale înregistrează peste cinci sute de milioane de trimiteri diferite, anual. În fruntea acestei nedeclarate ierarhii se află — potrivit revistei **Historama** — următoarele patru țări: S.U.A., cu 75 de miliarde de trimiteri, Anglia, cu 13 miliarde, Japonia, cu 11 miliarde, și Franța, cu 10 miliarde. Pretutindeni scrisorile și ilustratele constituie trei sferturi din volumul trimiterilor, restul fiind telegrame și colete.

DUPĂ 720 DE ANI

VÎNZĂTORII din mai multe mari magazine londoneze frecventează un curs, unde învață să calculeze repede în gînd că unu este egal cu doi sau trei, zece egal cu cincizeci etc. Nu este de loc o matematică stranie. Se apropie doar ziua de 15 februarie 1971, cînd Anglia va renunța la sistemul bănesc pe care l-a practicat timp de 720 de ani. În timp ce astăzi 1 liră sterlină este egală cu 20 de șilingi, iar 1 șiling cu 12 pence, în viitor 1 liră sterlină va fi egală cu 100 de pence, iar șilingul va ieși din circulație.

COMERȚ ÎN CER

PRINTRE recordurile bătute anul trecut de compania aviatică Air France se află și acela al... consumului de alimente. Iată cîteva cifre concludente: cei aproape șase milioane de călători transportați de avioanele companiei au consumat în timpul voiajurilor: 103 tone de alimente diferite, servite ca gustări, 1 milion de ouă, sub diferite forme, și 4 milioane de meniuri complete. Micii călători au ronțăit 30 de tone de bomboane, iar fumătorii au aprins țigările din 7 milioane de pachete. La sectorul articole de toaletă, cel mai solicitat a fost parfumul, călătoarele cumpărînd 82 000 de flacoane.

GRĂDINĂ SUSPENDATĂ

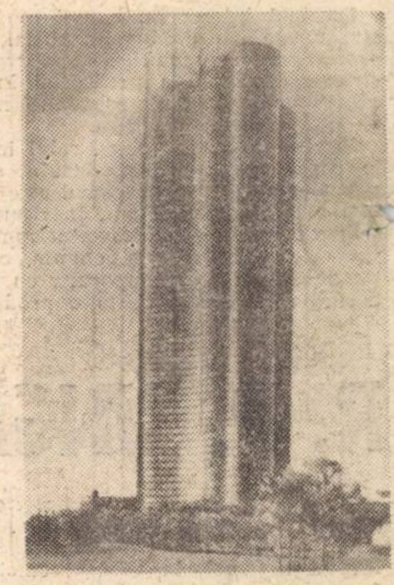

ACEASTA este — reprodusă după revista **Tehnique et architecture** — macheta clădirii ce se va numi **Lake Point Tower** — un zgîrie nori cu 70 de etaje, aflat în construcție la Chicago.

Conceput în forma unui Y orizontal, imobilul va avea o mie de apartamente, deci cîte 333 pe fiecare latură. Ultimul etaj va fi destinat, în întregime, unui restaurant, peste care se va amenaja o grădină cu flori renumite de pe toate continentele. În subsol va fi construit un garaj pentru 700 de autoturisme.

Realizatorii proiectului concurează, cu noua construcție, la titlul de „cea mai elegantă siluetă din lumea zgîrie-norilor".

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

BILANȚ COMPARATIV AL RĂZBOAIELOR MONDIALE

NU DE MULT, în toate țările lumii, a avut loc aniversarea unui sfert de veac de la încheierea celui de-al doilea război mondial. Deși au diferit — de la caz la caz — prin conținutul lor, evocările acestui eveniment au avut o notă comună: sublinierea pagubelor și suferințelor pe care le pricinuesc popoarelor războaiele de agresiune și cotropire.

Datele statistice comparative privind cele două conflagrații care au zguduit lumea în prima jumătate a secolului nostru relevă creșterea gradului de angajare în conflict pe plan mondial, intensificarea efortului economic cerut, sporirea pierderilor materiale și de vieți omenești.

Reproducem mai jos o serie de cifre publicate pe această temă de revista **Ekonomiceskie nauki** (nr. 8/1970).

Tabelul 1 cuprinde elemente care permit o apreciere generală, comparativă, asupra celor două războaie mondiale.

Datele din tabelele 2 și 3 oglindesc, pe de o parte, efortul depus de principalele țări capitaliste participante în dezvoltarea producției de război, iar pe de alta amploarea distrugerilor materiale suferite de ele. De remarcat că nivelul cel mai înalt — atît al cheltuielilor în scopuri militare, cît și al pagubelor materiale — se înregistrează în cazul Germaniei, principala forță agresoare atît în primul cît și în cel de-al doilea război mondial. În condițiile creșterii cvasigenerale a pagubelor materiale provocate de operațiunile militare în cel de-al doilea război mondial — comparativ cu primul — în cazul Germaniei acest raport este deosebit de elocvent: 33/1.

Tabelul 3

Țara	1914–1918	1939–1945
	(miliarde dolari) *)	
Germania	1,5	50,0
Franța	9,5	21,5
Italia	2,6	10,0
Anglia	1,7	6,8
Belgia	6,7	3,0

*) Pagubele rezultate din distrugerea directă a clădirilor, instalațiilor industriale, rezervelor și altor bunuri.

Tabelul 1

Indicatori	Anii 1914–1918	Anii 1939–1945
Numărul țărilor participante	36	61
Populația țărilor participante		
— milioane oameni	1050	1700
— % din populația lumii	62	80
Numărul țărilor pe teritoriul cărora s-au desfășurat operații militare	14	40
Durata războiului (ani)	4¼	6
Numărul persoanelor mobilizate (milioane)	70	110
Pierderi omenești		
— morți (milioane)	20,5	circa 40
— invalizi (milioane)	15	circa 25

Tabelul 2

Țara	Ponderea producției de război în ansamblul producției industriale (în %)				Cheltuielile militare directe, în prețuri curente (miliarde dolari)				Ponderea cheltuielilor militare directe în venitul național (în %)			
	primul război mondial		al doilea război mon.		1914–1918		1939–1945		1913	1918	1939	1944
	1917	1918	media anuală	anul de vîrf al prod. de război	total	media anuală	total	medie anuală				
S.U.A.	10	40	40	70	19,5	4,9	265	44	0,5	14,4	1,5	50,0
Anglia	60	65	50	74	41,0	10,2	120	20	...	37,0	4,2	55,7
Franța	70	75	...	...	33,6	8,4	15	—	...	25,6	5,9	—
Germania	75	75	70	85	47,0	11,7	272	46	...	42,0	50,0	67,8

PROLETARI DIN TOATE ŢĂRILE, UNIŢI-VĂ!

48 ANUL VIII NR. 48 (378)
VINERI 27 NOIEMBRIE 1970
20 PAGINI 2 LEI

viaţa economică

organizarea... încotro?

centralism și democrație în conducerea economiei...

ANUL VIII **viata economica**

săptămînal editat de Societatea de Științe Economice din România

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.78.76 • București

SUMARUL

nr. 48 din 27 noiembrie 1970

■ ECONOMIE NAȚIONALĂ

Planul:
— Impulsionări pentru demarajul '71 de **L. Tintea, I. Bumbea** (pag. 3)

Comerț exterior:
— Producția pentru export de conf. univ. dr. **Al. Puiu** (pag. 4)

Calitatea:
— Un certificat de garanție — Omologarea de prof. dr. ing. **Niculae Gheorghiu** (pag. 5)

■ INFORMATICA

— Institutul Central de Informatică de **M. Guran**, director tehnic, **I. Georgescu**, inginer șef (pag. 7)
— Domenii de utilizare ale calculatorului Felix C-256 de ing. **V. Baltac**, ing. **F. Munteanu** (pag. 8)

■ CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

Dezbateri:
— Preluăm sau nu termenul de management? Participă: conf. univ. dr. **Constantin Pintilie**, ing. **Mihai Dumitrescu** și **Constantin Cojocaru** (pag. 9)
— Acțiunea de organizare... încotro? de **C. Constantin, E. Ilie, C. Cristea**

Cadre și răspunderi:
— Petre Birta, directorul Sucursalei Bihor a Băncii Naționale de **Maria Ioniță** (pag. 10—11)

■ TEORII • IDEI

— Engels și analiza contradicțiilor din economia capitalistă de conf. univ. dr. **Sultana Sută-Selejan** (pag. 12)

Consultații în ajutorul celor ce studiază în învățămîntul de partid
— Centralizarea conducerii și democrația — coordonate fundamentale ale economiei socialiste de **Mihai Dulea** (pag. 13)
Perfecționarea conducerii și calitatea deciziei (II) de dr. **Mihai Părăluță** (pag. 15)
— Metode și tehnici de calcul economic în agricultură de prof. **Valeriu Bulgaru** (pag. 16)

■ ECONOMIE MONDIALĂ

— „Zăngănit de arme" pe frontul comercial de **Dinu Hervian** (pag. 17)

Note de călătorie:
R.S.F. Iugoslavia
— Ziua de mîine a început... azi de **Dic. Baboian**
R. P. Mongolă:
— În vizită la prieteni de **Ion Bulborea**
— R. P. Albania: Succese în dezvoltarea economică de **V. Brăneanu** (pag. 18)
— R. D. Germană: Combinatele de mare capacitate — factor hotărîtor al promovării revoluției științifico-tehnice și al creșterii eficienței economice de **Karlheinz Hilbert**, redactor șef al revistei „Die Wirtschaft" (pag. 19)

Redactor șef: Gheorghe DOLGU

Tipărul: Intreprinderea Poligrafică „Informația" str. Brezoianu, nr. 23–25.

40470

CURIER

• Salarizarea absolvenților

V. VÂLCU, TIMIȘOARA. — Ne arătați că în întreprinderea unde lucrați se dă o altă interpretare prevederilor pct. 10 din anexa IX la H.C.M. nr. 914/1968, cu modificările ulterioare, în sensul că aplicarea acestor prevederi ar fi condiționată de cerința ca activitatea salariată desfășurată înainte de începerea cursurilor universitare să fi premers nemijlocit începerea acestor cursuri. Vă comunicăm că reglementarea în vigoare nu prevede condiții privitoare la data efectuării muncii salariate anterioare intrării în învățămîntul superior. Avînd un an de activitate salariată după absolvirea învățămîntului superior universitar economic, în afara perioadei de peste 12 luni înainte de admitere, sînteți îndreptățit să fiți încadrat la nivelul de bază al salariului prevăzut pentru funcția de economist.

• Încadrări

D. ȘTEFĂNESCU, Cîmpulung. — Salariații care beneficiază de dreptul de a ocupa unele funcții, deși nu îndeplinesc condițiile de studii prevăzute în indicatorul de studii și vechime nu pot fi promovați în funcții superioare celor pentru care au aprobarea de menținere. Aceasta chiar dacă urmează la cursurile fără frecvență, învățămîntul superior de specialitate. La absolvirea cursurilor universitare și promovarea examenului de diplomă, avînd peste opt ani vechime în funcții economice superioare (ca economist), veți putea fi încadrat direct ca economist principal.

★

ELENA POCSVEILER, Suplacu de Barcău. — 1) Deoarece ați consimțit la transferarea dv. în interesul serviciului în calitate de contabil, nu puteți solicita revizuirea acestei încadrări. 2) Față de faptul că la data de 1 martie 1967 — data aplicării H.C.M. nr. 328/1967 — erați încadrată într-o funcție economică medie, în cazul dv. nu se aplică cerința prevăzută în anexa IV B elaborată la aplicarea Hotărîrii sus-menționate, în sensul că absolvenții învățămîntului mediu de cultură generală, înainte de a fi încadrați în funcții economice medii de contabil, planificatori, statisticieni, etc. trebuie să ocupe cel puțin doi ani funcții de casieri, calculatori și altele similare. 3) Dacă aveți peste cinci ani vechime într-o funcție economică medie, îndepliniți condițiile de încadrare în funcția de contabil principal. Această posibilitate nu constituie însă o obligație pentru conducerea unității unde lucrați, deoarece promovarea unui salariat are la bază atît aprecierea muncii sale cît și posibilitatea încadrării în fondul de salarii planificat.

• Întreruperea vechimii

CAROL PAL, Miercurea Ciuc. — Față de faptul că angajatului la care vă referiți i s-a desfăcut — la 26 februarie 1970 — contractul de muncă, pe baza art. 20 lit. e din Codul Muncii, vechimea acestuia se consideră întreruptă. La reîncadrare salariatul în cauză se consideră nou angajat, astfel că poate fi salarizat numai la nivelul de bază al funcției pe care o va ocupa.

SCRISORI

PRECIZĂRI LIMITATIVE

CA REZULTAT al activității de contractare și fundamentare pe baze reale a indicatorilor de plan pentru 1971, Grupul de uzine pentru aparataj și mașini electrice din Craiova se găsea cu 4 luni înainte de începerea anului 1971 în următoarea situație: contracte încheiate pentru un volum de peste 50% din totalul sarcinilor de plan și, în plus, un volum de comenzi în curs de clarificare și contractare. Pozitiv în această direcție este și aspectul ordonat în care au fost analizate termenele de livrare, eșalonarea pe trimestre etc.

Munca noastră ar putea fi mult îmbunătățită dacă, pe lîngă actele normative care reglementează și stimulează această activitate, n-ar exista și unele precizări limitative care reduc din eficiența legii de bază. Recenta normă ca la încheierea contractelor să se verifice dacă finanțarea este asigurată și dacă există acordul băncii pentru efectuarea cheltuielilor respective, constituie o asemenea limitare. Este de neînțeles ca o unitate economică persoană juridică în calitate de furnizor, să fie pusă în situația de a contraverifica competența altei unități printr-o a treia persoană — unitatea finanțatoare. Oare semnăturile pe comandă și pe contract nu sînt suficiente pentru angajarea unității respective? Pentru ce este necesară girarea?

C. IONIȚĂ
șeful serviciului plan GUAME—Craiova

SUPRATITLUL TREBUIA ALTFEL FORMULAT

CRED că ar fi un mare cîștig pentru economia noastră națională dacă s-ar realiza propunerile prof. dr. doc. Ștefan Dumitrescu privind contabilizarea rapidă și tehnică („Viața economică" nr. 38). Mai ales că o rezolvare tehnică este posibilă pe calculatoare electronice medii. De aceea cred că supratitlul „O sugestie ce solicită o rezolvare tehnică" n-a fost bine formulat. Trebuia: „O sugestie ce solicită un sprijin material".

Un for, mai sensibil la „nou", ar putea să finanțeze un colectiv restrîns de economiști — contabili și matematicieni, care să analizeze planul contabil (al ramurii respective) și să pună la punct un sistem de contabilizare complet automatizat. Ar fi bine să se automatizeze contabilitatea unei unități care are în dotare un calculator electronic mediu, pentru a putea studia în condiții reale, eficiența sistemului.

Fiecare ramură economică (posesoarea unui anumit plan contabil) ar trebui să fie preocupată de rezolvarea acestei probleme. Rezultatele ce se vor obține vor depăși cu mult cheltuielile inițiale.

Șt. MUSTAȚEA
Centrul de calcul economic — București

ORMIG

IMPRIMATOR DE LINII CU SELECȚIONAREA ELECTRONICĂ

Defalcă automat nomenclatoarele de piese și imprimă extrase sintetizate după fiecare grupă de piese (de ex. piese de confecționat, piese de comandat, piese normale, piese turnate etc.)

Realizează economie apreciabilă de timp și personal la prelucrarea NOMENCLATOARELOR DE PIESE.

Erorile de transcriere sînt evitate, însemnarea repetată a pieselor în liste nu mai este necesară. Datele constante (nr. comenzii, nr. de piese, data, termen) sînt imprimate automat. Fișele de însoțire pentru materiale sînt emise ca acte separate.

Cereți documentațiile gratuite la: 202 Ro.

ORMIG 1 Berlin 42, Wolframstrasse, 84—92.

PUBLICOM

PLANUL IMPULSIONĂRI PENTRU DEMARAJUL '71

INVESTIGAȚIILE întreprinse recent la 3 centrale industriale importante ale Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini (Centrala industrială de utilaj energetic, metalurgic și de construcții, de mașini agricole și de mașini unelte), ne-au relevat chiar de la început o serie de aspecte pozitive din activitatea productivă a întreprinderilor componente, dar și unele laturi mai puțin favorabile, care trebuie să îndemne nu numai la reflecții, ci și la luarea unor măsuri operative și eficiente. Dar mai înainte să aruncăm o privire asupra cifrelor, care exprimă atît nivelul realizărilor obținute pe primele 10 luni, cît și preliminările pe întregul an (vezi tabelul).

Așa cum rezultă din tabel, cu excepția Centralei industriale de mașini-unelte, *în cele 10 luni s-au obținut depășiri substanțiale, atît la producția globală, cît și la cea de marfă, fapt care permite ca, anul de plan să se încheie în general cu rezultate bune.* Această situație se explică, în primul rînd, prin aceea că centralele industriale, depășind relativ repede faza de acomodare, au devenit organisme dinamice în mecanismul economiei, s-au ocupat și se ocupă cu răspundere, în limitele atribuțiilor cu care au fost investite, de sarcinile ce le revin.

De nenumărate ori, pe agenda consiliilor de administrație a celor 3 centrale au stat în acest an analiza îndeplinirii sarcinilor de plan, a problemelor legate de îmbunătățirea calității produselor și respectarea contractelor economice, stadiul în care se materializează măsurile tehnico-organizatorice preconizate, greutățile ivite în aprovizionarea tehnico-materială și respectarea planurilor de cooperare și colaborare etc. Cu ocazia dezbaterii acestor probleme și a altora, au fost preconizate soluții a căror aplicare în practică a facilitat buna desfășurare a activității productive a întreprinderilor. Un exemplu. Constatîndu-se unele deficiențe de ordin calitativ, constructiv și tehnologic, mai ales la diferite produse realizate de I.M.U.—Medgidia, Uzina „Semănătoarea" și F.A.T.—Codlea, Consiliul de administrație al Centralei industriale de mașini agricole a analizat cauzele și a luat măsuri nu numai pentru unitățile respective, ci și pentru toate întreprinderile ce-i aparțin. Este vorba de întărirea compartimentului C.T.C., introducerea în planurile tehnice a unor sarcini privind reproiectarea mașinilor și subansamblelor care prezentau defecțiuni în exploatare, printr-o mai strînsă colaborare cu Institutul de cercetări pentru mecanizarea agriculturii și cu beneficiarii respectivi.

Avînd sprijinul permanent și efectiv al centralelor industriale în rezolvarea unor probleme majore, comitetele de direcție ale întreprinderilor au avut și au posibilitatea să se ocupe mai îndeaproape de mersul producției, de buna ei organizare, de optimizarea loturilor de fabricație, de asigurare a condițiilor pentru desfășurarea ritmică a producției și livrărilor etc.

O situație mai puțin favorabilă din punct de vedere al realizării sarcinilor de plan — așa cum se desprinde din tabel — prezintă unele întreprinderi aparținînd Centralei industriale de mașini-unelte, care afectează în final, rezultatele de ansamblu ale acestei centrale. Este vorba de Fabrica de mașini-unelte—București, Uzinele „Strungul"—Arad și „Unirea"—Cluj, care, pe primele 10 luni, consemnează serioase rămîneri în urmă la producția marfă. La Uzinele „Strungul"—Arad au stăruit vreme îndelungată neajunsuri serioase în pregătirea fabricației (de exemplu, a strungului SNA-500) ; la Fabrica de mașini-unelte—București, rămînerile în urmă se datoresc atît deficiențelor organizatorice interne, cît și faptului că unele piese primite de la alte întreprinderi n-au fost de calitate corespunzătoare.

Perioada scurtă care a mai rămas pînă la sfîrșitul anului impune luarea unor măsuri de maximă eficacitate, atît din partea Consiliului de administrație al centralei, cît și din partea comitetelor de direcție ale întreprinderilor respective, astfel încît să asigure dacă nu recuperarea integrală a rămînerilor în urmă, cel puțin diminuarea lor substanțială.

Situația realizării indicatorilor de producție (în %)

Centrala	Realizări pe 10 luni		Preliminat pe anul 1970	
	prod. globală	prod. marfă	prod. globală	prod. marfă
Centrala industrială de mașini agricole (C.I.M.A.)	103,6	104,5	103,3	104
Centrala industrială de utilaj energetic, metalurgic și de construcții (C.I.U.E.M.C.)	101,1	101,9	100,2	100,6
Centrala industrială de mașini unelte (C.I.M.U.)	100,3	99,7	99,1	97,7

Febrilitatea pregătirilor

ÎN PREZENT cele 3 centrale industriale desfășoară o activitate susținută în vederea pregătirii în bune condițiuni a producției pe 1971, ai cărei indicatori cunosc creșteri însemnate față de realizările preliminate pe acest an (La C.I.M.U. — producția globală crește cu 16,3%, la C.I.U.E.M.C. — cu 11,8%, iar la C.I.M.A. — cu 1%). Creșterea mică de la această din urmă centrală se explică prin aceea că una din unitățile ei, respectiv Întreprinderea mecanică „Ceahlău" din Piatra Neamț, profilată pe producția de echipament pentru irigații (conducte și accesorii din aluminiu), nu are acoperită capacitatea în 1971 prin comenzile primite de la Ministerul Agriculturii și Silviculturii, decît în proporție de 60% ; dat fiind profilul de fabricație al întreprinderii, nu se pot executa alte sortimente care să echivaleze cu producția necomandată.

De fapt este impropriu să se spună că abia în prezent se desfășoară o asemenea activitate. *Practic, acțiunea pentru pregătirea producției pe 1971 a început cu mult timp în urmă, fiind favorizată, pe de o parte, de cunoașterea din vreme a sarcinilor de plan, iar pe de altă parte, de apariția noii legi a contractelor economice.*

La ora actuală se poate spune că, *pentru un volum mare din producția marfă planificată pentru anul viitor, au fost încheiate contractele economice cu beneficiarii.* Pînă la 1 noiembrie la C.I.M.U. a fost contractată 71%, la C.I.UE.M.C. — 80%, iar la C.I.M.A. — 75,5%.

Pentru contractarea restului producției marfă pe 1971 se poartă discuții cu beneficiarii în sensul ca aceștia să-și definitiveze și să predea documentația tehnică, astfel încît contractele economice să conțină clauze precise.

Trebuie subliniat, totodată, faptul că o bună parte din producția pentru export a fost și ea contractată cu beneficiarii externi.

Producția pe 1971 fiind nominalizată într-o proporție apreciabilă, în întreprinderi s-a trecut, practic, la lansarea în fabricație a comenzilor pe primul trimestru. Este vorba de piesele și subansamblele pe care le execută sectoarele calde (turnătorii și forje), sectoare hotărîtoare în crearea unui decalaj optim între acestea și cele de prelucrare și montaj, în preîntîmpinarea muncii în „asalt", care, îndeobște, afectează pe planuri multiple întreaga activitate economică a întreprinderilor. În cadrul lansării în fabricație a comenzilor pe primul trimestru, s-a acordat prioritate executării pieselor și subansamblelor necesare produselor cu ciclu lung de fabricație, cum sînt, de exemplu, locomotivele Diesel hidraulice, pe care le execută Uzinele „23 August", strungurile pe care le produce Fabrica de mașini-unelte și agregate din București și altele.

Dialogul producători-beneficiari

Dacă în acțiunea de pregătire a producției pe 1971 care, în ansamblu, marchează un vădit progres față de alți ani, fiind favorizată de condițiile create prin

L. ȚINTEA
I. BUMBEA

→

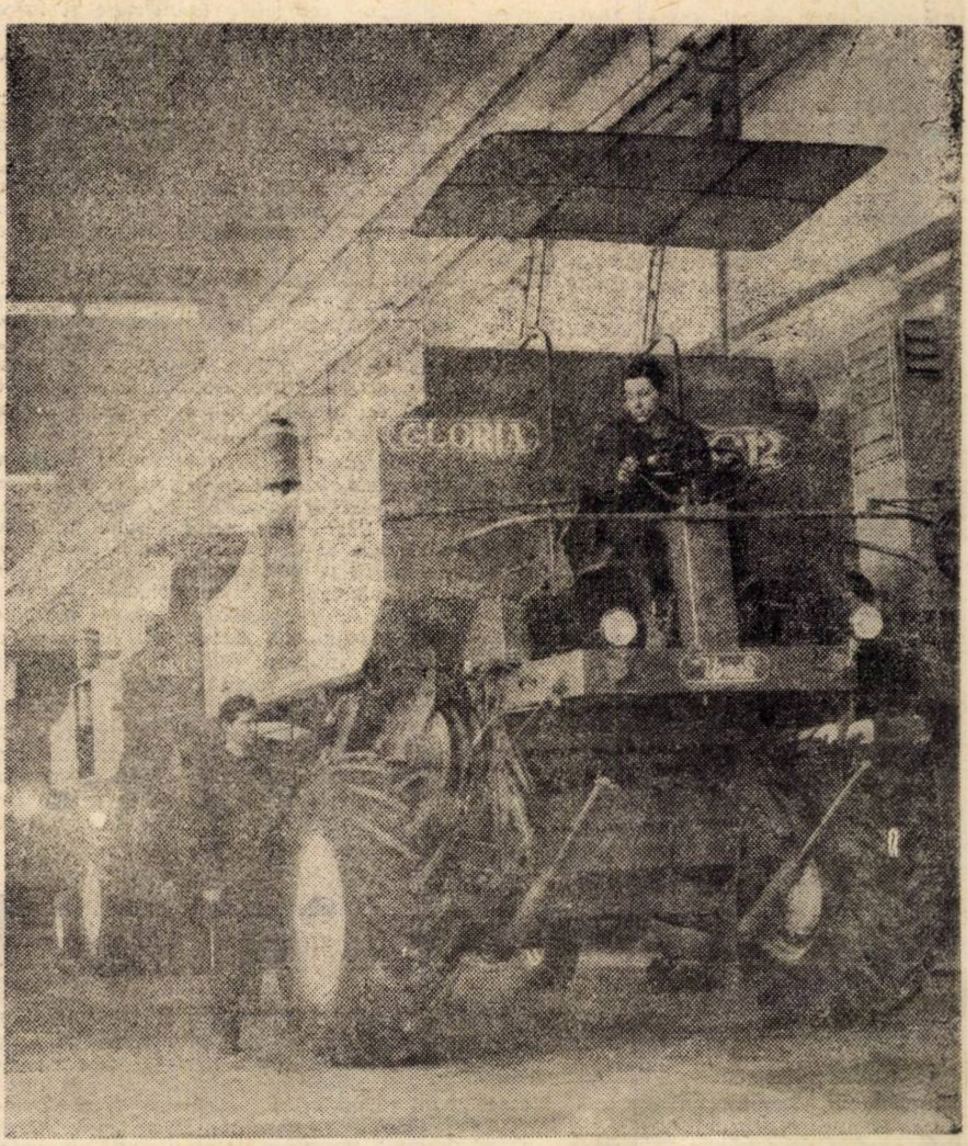

Uzina „Semănătoarea"-București **aduce o contribuție tot mai mare la mecanizarea agriculturii. Depășind substanțial sarcinile de plan pe primele 10 luni, uzina va încheia anul acesta, după date preliminate, cu un spor al producției-marfă de 2,3%.**

În fotografie : un lot de combine „Gloria" C.12, pe banda de montaj general.

COMERȚ EXTERIOR

PRODUCȚIA PENTRU EXPORT

ORIENTAREA ECONOMIEI ROMÂNEȘTI spre participarea tot mai largă la diviziunea internațională a muncii, spre folosirea schimburilor comerciale externe ca un factor de antrenare în creșterea economică, presupune acordarea unei atenții prioritare exporturilor de mărfuri în cadrul acestor schimburi. Acordarea unei atenții prioritare exporturilor nu trebuie înțeleascā în niciun caz ca o rupere a lor de importuri și nici ca o ignorare a acestora din urmă. În această optică asupra celor două fluxuri ale comerțului exterior, exportul este privit nu numai ca o cale de procurare a mijloacelor de plată în vederea aprovizionării economiei naționale din importuri, ci trebuie să aducă o contribuție crescîndă la valorificarea superioară a resurselor naturale și de muncă ale țării, să constituie — împreună cu piața internă — un factor pe care se sprijină optimizarea capacităților de producție, să influențeze favorabil creșterea productivității sociale a muncii și, în general, a eficienței economice.

ROLUL EXPORTURILOR ca factor de antrenare în dezvoltarea producției este ilustrat și de tendința care în ultimii ani devine valabilă pe o arie geografică mai largă, anume, de **devansare a creșterii producției de către cea a exporturilor** [1]). Această tendință este ilustrată și de diagrama de dispersie în care dreapta de regresie reprezintă relația medie între producția și exporturile mondiale în perioada 1958—1969. (Graficul Nr. 1).

În anii construirii socialismului, exporturile românești au cunoscut un ritm susținut de creștere, fapt atestat de sporirea volumului acestora, în perioada 1951—1969 de aproape 7,7 ori, iar în anii 1961—1969 la 2,3 ori [2]). Ritmul mediu anual de creștere a exporturilor românești a devansat în ultimii 15—20 de ani creșterea medie a exporturilor mondiale. Cu toate aceste realizări, volumul exportului pe locuitor obținut de noi se află încă sensibil în urma celui existent în numeroase țări ale lumii.

În vederea impulsionării schimburilor externe în cincinalul 1971—1975, Directivele Congresului al X-lea al P.C.R. prevăd sarcini sporite pentru dezvoltarea producției pentru export, subliniindu-se necesitatea de a se lua **„...din timp măsuri pentru determinarea volumului produselor și sortimentelor de mărfuri ce urmează a fi exportate, pentru precizarea unităților producătoare, astfel încît să se constituie un fond sigur de produse destinate exportului, care să corespundă cerințelor pieței externe** [3]).

Aceste directive sînt transpuse în viață prin elaborarea unui amplu program de promovare a schimburilor comerciale externe, al cărui obiectiv fundamental constă în folosirea unor căi multiple pentru dezvoltarea exporturilor care vor deveni unul dintre cele mai dinamice elemente ale economiei naționale.

Între aceste căi un loc însemnat îl deține **dezvoltarea producției pentru export,** concept puțin analizat în literatura noastră economică, dar controversat în rîndurile specialiștilor care își desfășoară activitatea în producție sau în domeniul comerțului exterior. Controversele pornesc de la definirea conceptului de producție pentru export, cu organizarea acesteia în întreprinderi specializate în fabricarea bunurilor destinate în exclusivitate sau aproape în exclusivitate, exportului. Pornind de la această înțelegere a producției pentru export, pe de o parte se absolutizează avantajele pe care le prezintă aceasta, considerîndu-se că astfel devine posibilă rezolvarea pe deplin a problemei respectării calității produselor și a sporirii adaptabilității operative a acestora la cerințele pieței mondiale. Pe de altă parte, se invocă riscul pe care l-ar prezenta extinderea numărului unor asemenea întreprinderi în ceea ce privește asigurarea calității produselor realizate în întreprinderile care

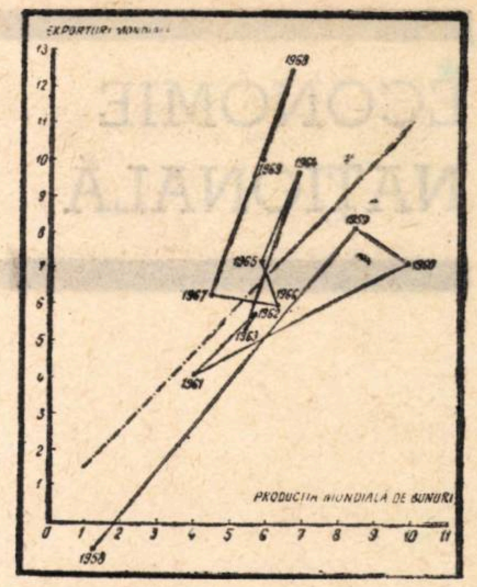

Fig. 1 — Volumul exporturilor și al producției mondiale în perioada 1958—1969. (Creșterea anuală, în procente)

conf. univ. dr. Alexandru PUIU
A.S.E. — București

(Continuare în pag. 6)

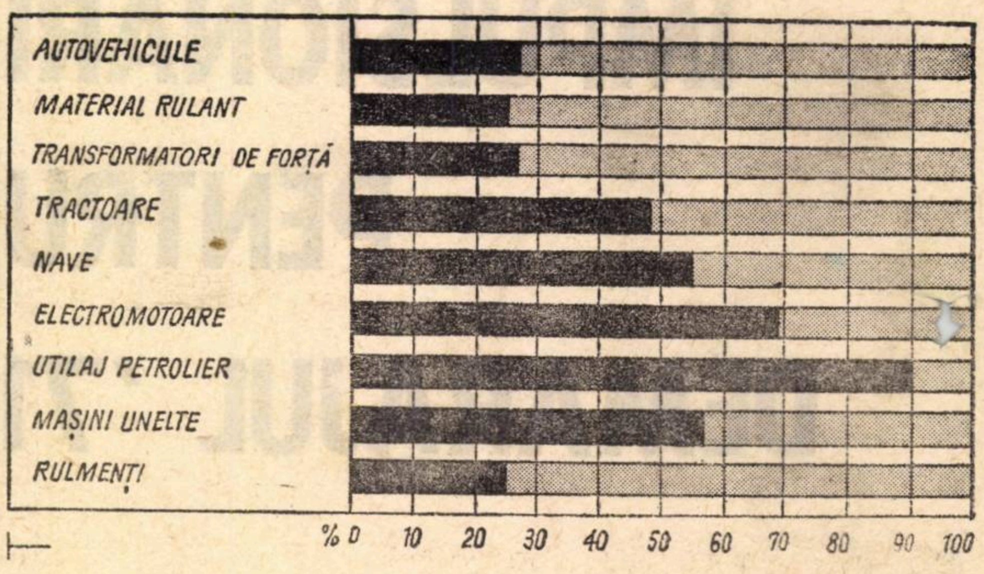

Ponderea exportului în producția unor mașini și utilaje românești. (În 1969, în %)

←

măsurile luate de partid și guvern, mai rămîn de soluționat, în timpul scurt ce-a mai rămas pînă la sfîrșitul anului, unele probleme de care depinde nu numai „demararea" în bune condițiuni a producției, ci și realizarea cu succes a indicatorilor de plan în tot cursul anului.

În primul rînd, este vorba de felul cum sînt rezolvate problemele legate de *cooperarea și colaborarea între uzine din diferite centrale industriale privind executarea de piese, subansamble sau de livrarea altor materiale.* În această direcție cu toate realizările pozitive dobîndite în această etapă, sînt de semnalat și unele minusuri. Întreprinderile aparținînd C.I.U.E.M.C., bunăoară, au încheiat cu uzinele care cooperează în calitate de beneficiar contracte pentru circa 90% din producția pe care o realizează pe această cale. Dar unele uzine din cadrul ei — „Nicolina"-Iași, de exemplu — nu au definitivat nici pînă în prezent contractele de cooperare pentru 12 poziții (cilindri, supape suprapresiune și altele). De asemenea, se poartă încă discuții și nu au fost finalizate pînă în prezent contractele de cooperare ale Centralei industriale de mașini agricole privind executarea cutiilor de viteză pentru combinele autopropulsate; cu Uzina mecanică „Neptun"-Cîmpina, pentru reductoare, cu Uzina de pompe București, pentru pompele de mașini de stropit și prăfuit etc. Aceste discuții au ca obiect nu numai latura cantitativă, ci și eșalonarea livrării pe trimestre și, în cadrul acestora, pe luni, potrivit necesităților producției și termenelor de livrare a producției marfă stipulate în contractele încheiate cu beneficiarii.

Firește, problema încheierii contractelor privind planurile de cooperare și colaborare, nu este nouă, dar avem acum un nou cadru și trebuie făcute eforturi pentru a găsi în acest cadru soluțiile cele mai potrivite și eficiente.

O ALTĂ problemă hotărîtoare pentru îndeplinirea planului pe 1971 — este aceea a *asigurării aprovizionării tehnico-materiale a întreprinderilor.* Ținînd seama că ne mai desparte relativ puțin timp pînă la noul an de muncă, *se impune impulsionarea acțiunii de încheiere a contractelor economice de aprovizionare de către centralele industriale și întreprinderile furnizoare și beneficiare, potrivit prevederilor legii contractelor economice.*

Întreprinderile aparținînd Centralei industriale de mașini agricole, de pildă, consumă în 1971 circa 110 000 tone de metal. Încă din luna septembrie s-au făcut uzinelor siderurgice specificații-comandă de materiale, ajutîndu-le în acest fel să-și întocmească la rîndul lor, programele de fabricație. Cererile inițiale acoperă în proporție de peste 80% din necesar. Dar din luna septembrie și pînă în prezent, principalul beneficiar al produselor uzinelor centralei — Ministerul Agriculturii și Silviculturii — a venit cu noi cereri de produse, care necesită dacă nu metal în plus, cel puțin schimbarea unor sortimente.

„Pentru a se putea armoniza mai bine interesele beneficiarilor cu cele ale întreprinderilor noastre — a sugerat tov. Aurel Bărbătescu, șeful serviciului aprovizionare al C.I.M.A. — *ar fi indicat ca, cel puțin pe semestrul I, să existe o mai mare elasticitate în acceptarea unor modificări la specificațiile-comenzi înaintate inițial uzinelor siderurgice.* Aceasta cu atît mai mult cu cît planul pe 1971 urmează a fi aprobat definitiv de Marea Adunare Națională".

Celelalte două centrale industriale continuă să se mențină în faza „tratativelor" cu uzinele siderurgice, fără să ajungă (cel puțin la ora cînd scriem aceste rînduri) la conctretizarea lor în contracte ferme.

Variante privind cantitățile subminimale

NU MAI PUȚIN importantă este și un alt aspect ce se ridică în domeniul aprovizionării tehnico-materiale. *Este vorba de cantitățile subminimale, pe care îndeosebi unele uzine furnizoare de metal refuză să le contracteze.* De exemplu, Combinatul Siderurgic Galați nu primește comenzi sub 30 tone de tablă mijlocie și groasă și într-o singură tipodimensiune pe un trimestru sau lună. Uzina de țevi „Republica", nu încheie nici ea comenzi cînd este vorba de cantități subminimale. Privind prin prisma intereselor acestor uzine, poziția lor este pe deplin justificată. Dar și întreprinderile beneficiare au, la rîndul lor, dreptate atunci cînd cer să li se livreze și cantități mai mici, corespunzător cerințelor planului. Oricum, problema nu mai poate fi tergiversată, ci cere o grabnică soluționare.

Unii specialiști din domeniul aprovizionării celor 3 centrale industriale investigate, sugerează în această direcție unele soluții care merită să stea în atenția factorilor de decizie. *Este vorba de varianta ca, în cadrul unei centrale industriale, să se comaseze comenzile cu cantități subminimale ale tuturor întreprinderilor componente și să fie contractate de către o singură unitate, care apoi să le distribuie celor în cauză.* Într-o altă variantă *se propune ca întreprinderile furnizoare mari de materiale să aibă depozite anexe, care să preia toate cantitățile subminimale și, grupîndu-le pe beneficiari, să le expedieze vagonabil.* În sprijinul ultimei propuneri, ei citează baza de la Caransebeș a Ministerului Industriei Metalurgice (pentru produsele realizate de Combinatele siderurgice de la Hunedoara și Reșița) care facilitează — e drept, numai parțial — aprovizionarea beneficiarilor cu cantitățile nevagonabile de care au nevoie.

Cadrele: numărul, dar și nivelul lor de calificare

ACȚIUNEA DE PREGĂTIRE temeinică a producției anului viitor trebuie să îmbrățișeze laturi multiple. Una din acestea o constituie *asigurarea cadrelor de muncitori, nu numai sub aspectul numeric, ci și sub raportul unei temeinice pregătiri profesionale.* Această problemă este deosebit de acută pentru toate întreprinderile aparținînd celor 3 centrale. În prezent, de exemplu, pe Centrala industrială de mașini agricole *coeficientul de schimb este, în medie, de 1,9,* ca urmare a faptului că numărul muncitorilor este cu 300 mai mic față de necesar și față de nivelul sarcinilor de plan. Nici la celelalte centrale lucrurile nu stau mai bine. Aproape 3 trimestre, întreprinderile aparținînd de C.I.M.U. au lucrat cu un efectiv mai mic de muncitori decît cel necesar. Abia la sfîrșitul trimestrului III, Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini a suplimentat planul forțelor de muncă cu 485 muncitori. La întreprinderile aparținînd C.I.U.E.M.C., lipsa de muncitori calificați nu permite să se organizeze activitatea în 3 schimburi. Lipsesc mai ales strungari, frezori etc. Din această cauză, se efectuează uneori schimburi prelungite, iar slaba calificare a unor muncitori are repercusiuni nefavorabile asupra calității operațiilor executate, asupra funcționării mașinilor, asupra sporirii productivității muncii.

E drept, *în cadrul fiecărei centrale funcționează școli profesionale, care constituie pepinierele viitoarelor cadre calificate.* În cadrul numeroaselor întreprinderi ale C.I.M.U. — Uzina mecanică Roman, Fabrica de scule Rîșnov, Uzina de strunguri Arad și Uzina „Înfrățirea" din Oradea — funcționează asemenea școli. Și la multe din întreprinderile celorlalte două centrale există școli profesionale. În plus, sînt organizate cursuri de calificare de scurtă durată pe locuri de muncă cu și fără scoatere din producție.

Principala problemă ce se pune în prezent în fața acestor centrale și a Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini este aceea a *sporirii preocupării pentru recrutarea de noi cadre de muncitori, pentru asigurarea condițiilor de cazare și transport a acestora, pentru calificarea și ridicarea calificării, astfel încît, într-un timp relativ scurt, să poată face față din ce în ce mai bine exigențelor sporite ale producției moderne.*

Începerea noului an de plan cu un număr mai mic de muncitori față de necesarul efectiv constituie, desigur, un handicap. El va putea fi însă înlăturat, dacă o dată cu recrutarea de noi cadre, va exista o grijă permanentă pentru calificarea și ridicarea calificării și dacă în acest sens vor fi alocate din timp fondurile necesare de școlarizare. Aceasta trebuie să constituie de fapt — alături de celelalte acțiuni ce se desfășoară în prezent — una din problemele principale de a cărei rezolvare favorabilă depinde în mod hotărîtor îndeplinirea planului pe 1971 în cele mai bune condițiuni.

calitatea

DINAMISMUL TRANSFORMARILOR DIN SOCIETATEA CONTEMPORANA, generate de revoluția tehnico-științifică, determină o creștere considerabilă a funcției calității. Omenirea a ajuns într-un stadiu cînd calitatea produselor exercită o puternică influență asupra condițiilor sale de viață. Siguranța, sănătatea personală este astăzi în strînsă dependență de calitatea produselor.

Privită în conexiunea procesului obiectiv de amplificare și diversificare a schimburilor economice internaționale, calitatea constituie, totodată, o condiție esențială a competitivității și, implicit, a participării oricărei țări la circuitul economic mondial. În acest context omologarea este astfel concepută încît să constituie o garanție a calității produselor.

Un certificat de garanție:

OMOLOGAREA

PORNIND de la aceste considerațiuni de certă importanță, și în țara noastră, **prin adoptarea Legii privind asigurarea și controlul calității produselor, problema calității a fost ridicată la rang de politică de stat**, creindu-se astfel cadrul necesar lărgirii preocupării la toate nivelele pentru realizarea de produse de un nivel tot mai înalt, care să satisfacă cele mai exigente cerințe. Înfăptuirea întocmai a programului implică, firește, un complex de măsuri tehnico-organizatorice din partea tuturor organelor economice, începînd cu proiectarea și întocmirea documentației tehnice, și terminînd cu expedierea produselor către beneficiari. Dintre măsurile pe care unitățile furnizoare au obligația să le întreprindă în vederea obținerii de fabricate cu un nivel calitativ ridicat, **omologarea produselor noi** constituie una din problemele esențiale, întrucît ea conferă produsului și procesului însuși de fabricație al acestuia un certificat de garanție al calității.

Legislația în vigoare și anume H.C.M. 1325/57 și Legea nr. 2/1970 art. 2 al **a** și **b**, obligă conducerile întreprinderilor, centralelor industriale, grupurilor de uzine și combinatelor să ia din timp toate măsurile necesare în vederea realizării de produse noi și modernizarea celor existente, **să pună în fabricația de serie numai produsele omologate.** Procesul de omologare constă în verificarea prototipului unui produs care se asimilează și urmează a fi executat în serie, spre a se constata dacă performanțele lui corespund condițiilor impuse, dacă se situează la nivelul performanțelor produselor similare de pe piața mondială. În mod obligatoriu se efectuează, în prealabil, probe de fiabilitate și se analizează dacă îndeplinește cerințele ergonomice și de mentenabilitate. Constatările sînt efectuate de către o comisie din care face parte delegatul centralei industriale, inginerul șef de concepție al întreprinderii, proiectanți, tehnologi, șeful compartimentului de control al calității, șeful compartimentului desfacere, specialiști din fabricație, experți din alte instituții și reprezentantul beneficiarului. **Lansarea în fabricația de serie se face numai dacă comisia constată că prototipul corespunde condițiilor inscrise în caietul de sarcini, în documentația tehnică, în specificațiile beneficiarului, dacă produsul se compară cu nivelul tehnic mondial etc.**

URMĂRIND, practic, modul cum se preocupă unitățile noastre productive de respectarea prevederilor legii atunci cînd asimilează fabricate noi și trec la producția de serie, se pot face constatări diferite. În majoritatea cazurilor, centralele industriale și întreprinderile executante iau măsuri pentru întocmirea de studii tehnico-economice și proiecte bine documentate, folosind cadre cu înaltă pregătire și experiență, în baza cărora realizează prototipurile unor produse noi care, la omologare, dau rezultate bune, trecîndu-se apoi la fabricația de serie. Cu multă seriozitate și răspundere desfășoară o asemenea activitate, de pildă, Uzina „Tractorul"-Brașov, Uzina de construcții metalice și mașini agricole-Bocșa, Uzina „1 Mai"-Ploiești și altele. Activitatea deosebită desfășurată în domeniul pregătirii producției, asigură realizarea de produse de înaltă calitate — marca de fabrică bucurîndu-se de un prestigiu binemeritat atît în țară cît și peste hotare.

Există din păcate și un alt mod de a rezolva problemele. Au fost constatate situații cînd unitățile furnizoare n-au depus suficient interes și nu s-au preocupat decît într-o mică măsură de pregătirea omologării produselor (pentru nevoile interne ale economiei) în condiții corespunzătoare și la termenele prevăzute în planurile tehnice. Așa este cazul, de pildă, cu excavatorul hidraulic, produs al Uzinei „Progresul"-Brăila, a cărui omologare a seriei „zero" fiind prevăzută pentru trimestrul IV/1969, n-a putut avea loc deoarece prototipurile fabricate nu s-au înscris în parametrii prevăzuți în documentația tehnică. Consecința a fost decalarea cu un an a termenului de omologare prevăzut prin planul tehnic și nerealizarea planului de producție pe anul în curs. La rîndul său, Uzina Mecanică-Timișoara a prezentat la omologare podul rulant cu graifăr de 12,5 tf avînd o serie de deficiențe tehnice, ceea ce a condus la amînarea cu peste un an a omologării instalației respective.

Se mai manifestă și alte fenomene, consecințe ale formalismului, ale lipsei de răspundere. În perioada 27—30 iulie a.c., la Uzina de strunguri-Arad a avut loc omologarea a 3 prototipuri din familia de strunguri SNA-360. În procesul verbal de omologare încheiat de Comisia de omologare nu se semnalează nici o deficiență funcțională. Ulterior, organele Inspectoratului General de Stat, efectuînd verificări asupra probelor funcționale la unul din cele 3 tipuri omologate, a constatat nu mai puțin de 16 deficiențe importante. Aceasta a dus la concluzia că omologarea s-a făcut necorespunzător, situație care a generat numeroase deficiențe calitative în realizarea producției de serie, motiv pentru care Inspectoratul General de Stat a intervenit la Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini și Centrala de mașini-unelte pentru efectuarea corectă a omologării. Și astfel de exemple nu sînt singulare.

Foarte dăunătoare este și tendința unor întreprinderi, care socotesc că este „normal" să treacă la pregătirea fabricației de serie înaintea omologării, sau chiar înaintea efectuării încercărilor prototipului. Aceasta atrage după sine cheltuieli suplimentare și perioade de muncă „în asalt" în vederea corectărilor sau modificărilor rezultate în urma încercării prototipului. Așa s-au petrecut lucrurile la Uzina „Vulcan"-București, care a trecut să producă în serie cazane (unități mari) fără a fi supuse în prealabil omologării, dar cu obligația ca să se efectueze ulterior la beneficiari încercări în vederea verificării parametrilor proiectați și aplicării rezultatelor la fabricația ulterioară. Cu toate că numărul acestor cazane — prezentate inițial ca unicate — a crescut considerabil, ele nu au fost încercate nici pînă în prezent, uzina continuînd să livreze produse fabricate după un proiect neverificat prin încercări și, în mare parte, neîmbunătățit.

Chiar dacă obligativitatea omologării produselor fabricate în serie nu ar fi reglementată prin lege, **constructorul are datoria să verifice caracteristicile funcționale ale fiecărui produs și, în funcție de rezultatele încercărilor, să ia măsuri pentru continua îmbunătățire a acestora.**

Sînt, din păcate, cazuri cînd încercările nu pot avea loc, datorită lipsei de dotare a unităților productive cu standuri de probă. Legea nr. 2/1970 privind asigurarea și controlul calității produselor la art. 3 al. **d** stabilește pentru conducerile ministerelor și Consiliilor de administrație ale centralelor industriale, combinatelor și grupurilor de uzine, **obligația asigurării mijloacelor necesare înzestrării unităților subordonate cu standuri de probă, atît pentru verificarea prototipurilor cît și a calității producției de serie.** Trebuie arătat că sînt încă întreprinderi deficitare la acest capitol. Astfel, I.I.S. „Flacăra"-Pitești — și I.I.S. „Metalica"-Oradea, întreprinderi producătoare de aparate casnice consumatoare de combustibil și, în general, întreprinderile industriei locale, nu au nici un fel de dotare în privința standurilor. Lipsa acestora face ca produsele să fie lucrate fără un control, iar probele de calitate efectuate la un nivel necorespunzător. Asemenea produse, în ipoteza cînd performanțele lor nu sînt conforme cu documentația, duc la respingerea prototipului de către Inspectoratul General de Stat și, deci, la repetarea prezentării produsului la omologare.

Un alt aspect de indisciplină de la reglementările în vigoare privind omologarea, îl constituie cazul în care produsului o dată omologat, i se aduc modificări neavizate de Comisia de omologare și care pot conduce la avarii și chiar la pierderi de vieți omenești.

NU NE PROPUNEM să înșirăm toate abaterile de la lege ; cauza rezidă în practica nesănătoasă de a găsi mijloace, indiferent de consecințele ulterioare, pentru a îndeplini planul de investiții, planul tehnic de asimilări etc. O asemenea tendință trebuie combătută cu tărie. **Este necesar ca, pe întreaga filieră a răspunderilor — minister-centrală-întreprindere — să se ia din vreme toate măsurile necesare în vederea creării condițiilor materiale necesare omologării corespunzătoare a prototipurilor, în termenele stabilite de planurile tehnice.**

prof. dr. ing. Niculae GHEORGHIU
inspector general de stat adjunct la Inspectoratul General de Stat pentru Controlul Calității Produselor

MIC DICȚIONAR

- **mostră (eșantion)** = un grup de elemente, obiecte sau de indivizi, prelevat dintr-o mulțime sau „populație" mai mare, care servește la obținerea informațiilor necesare pentru stabilirea unei caracteristici (sau a caracteristicilor) „populației", sau ca o bază de efectuare a unei acțiuni în legătură cu procesul tehnologic care a produs această „populație". Acest termen mai poate fi utilizat și la descrierea unei porțiuni de material, prelevată în același scop, dintr-o cantitate mai mare de material.

- **calitate economică** = nivelul economic al calității, la care cheltuielile necesare pentru obținerea unei calități superioare ar fi mai mici decît beneficiile realizate prin îmbunătățirea calității.

- **calitatea de conformare** = măsură a fidelității cu care produsul preluat în punctul de recepție respectă documentația respectivă.

- **calitate la livrare** = calitatea produsului în momentul livrării acestuia.

- **calitatea funcțională (de utilizare)** = calitatea performanței produsului, atunci cînd acesta este utilizat în modul pentru care a fost creat.

- **caracteristica (de calitate)** = proprietate care servește la diferențierea unităților de produs. Această diferențiere poate fi cantitativă (efectuată cu ajutorul variabilelor), sau calitativă (efectuată cu ajutorul atributelor).

- **nivel de calitate acceptabil (NCA)** = procentul maxim de defecte (sau numărul maxim de defecte la 100 unități) care poate fi considerat satisfăcător în cazul controlului prin eșantionare.

- **eșantionare de acceptare** = operație pentru distingerea unui lot acceptabil de un lot inacceptabil.

- **limite de control** = limitele în interiorul cărora trebuie să se înscrie valorile măsurate ; numărul de valori măsurate care se situează în afara acestor limite dă indicații asupra stabilității procesului tehnologic ; la depășirea acestor limite trebuie luate imediat măsuri de corectare.

- **calitate medie după control Qm** = calitatea medie a produselor fabricate incluzînd toate loturile acceptate plus loturile respinse după ce acestea au fost inspectate 100% (bucată cu bucată) și au fost înlocuite toate unitățile necorespunzătoare.

- **limita calității medii după control Ql** = maximum calităților medii după control pentru toate planurile de eșantionaj ale calității, adică valoarea maximă a fracțiunii defecte medii care rămîne după inspecție cînd toate unitățile defecte au fost îndepărtate din loturile respinse prin aplicarea planului de control și înlocuite cu unități bune.

COMERȚ EXTERIOR

(Urmare din pag. 4)

produc pentru piața internă. Ca urmare, fie că se îmbrățișează ideea extinderii foarte largi și foarte rapide a producției pentru export, fie că aceasta este privită cu foarte multă rezervă.

Categoria economică „producție pentru export" nu trebuie să fie redusă conceptual, sau în mod practic la organizarea producției în întreprinderi care să producă în exclusivitate pentru piața externă, aceasta din urmă nefiind decît o formă concretă, și nu singura, de existență a celei dintîi.

Producția pentru export presupune că, în dezvoltarea planificată a economiei naționale, exportul este luat în considerare ca un factor de fundamentare a proporțiilor economice, a politicii de investiții, de formare a cadrelor și de utilizare a acestora etc. Astfel, la nivelul economiei naționale, al unor ramuri economice, al unor centrale, combinate și alte verigi ale economiei, **exportul devine unul dintre factorii de fundamentare a deciziei pentru construirea unor noi obiective și dezvoltarea celor existente,** în sensul că **o parte a producției acestora** va fi destinată cu regularitate fondului de mărfuri pentru piața externă. Aceasta înseamnă că exportul nu se mai face, în principal, dintr-un surplus accidental, ci dintr-un fond de marfă sigur și care capătă caracter de permanentizare și stabilitate pe perioade relativ îndelungate.

Esența economică a producției pentru export rezidă în avantajele care decurg din îmbinarea dezvoltării complexe și echilibrate a economiei naționale, cu procesul de profilare și adîncire a specializării internaționale a producției. Producția pentru export se poate dezvolta atît în întreprinderi care produc „nediferențiat" pentru piața internă și pentru cea externă, cît și în cele profilate în exclusivitate pentru desfacerea mărfurilor peste hotare.

Dacă luăm în considerare că principala contribuție la creșterea eficienței este adusă de producția pentru export prin aceea că asigură unele din premisele optimizării întreprinderilor, în direcția creșterii capacității lor, tendință care deși diferențiată de la o ramură la alta constituie o cerință izvorîtă din progresul tehnic contemporan cu caracter de largă valabilitate, rezultă că prima cale de organizare a acestei producții, în întreprinderi care produc atît pentru piața internă cît și pentru export, apare ca avînd largi posibilități de extindere.

Pe de altă parte, într-o serie de cazuri, particularitățile numeroase și importante pe care le prezintă anumite piețe externe în raport cu cea internă, justifică pe deplin organizarea producției pentru export în întreprinderi sau secții care produc în exclusivitate cu această destinație. Asemenea cerințe devin tot mai frecvente, de pildă, în exportul nostru de mașini și utilaje pe măsura extinderii relațiilor comerciale cu țările din zonele calde sau foarte reci, dar ele apar în legătură și cu alte elemente decît factorul natural și vizează o gamă tot mai largă de bunuri de investiții sau de consum.

Producția pentru export, ca factor important de promovare a schimburilor și a cooperării economice externe a țării noastre, are posibilități largi de extindere în ramurile prelucrătoare și în primul rînd în construcțiile de mașini, în industria chimică, dar și în domeniul bunurilor industriale de consum. Aceasta pe de o parte ca urmare a faptului că resursele noastre naturale limitate fac practic imposibilă dezvoltarea producției de export în ramurile extractive, pe de altă parte avînd în vedere necesitatea valorificării superioare a forței de muncă și a materiilor prime prin dezvoltarea ramurilor prelucrătoare care au un efect de antrenare net superior față de cele extractive, efect care se reflectă și asupra exporturilor de mărfuri.

Numeroase studii efectuate pe baza cifrelor balanței legăturilor între ramuri atestă că modelarea creșterii economice în vederea asigurării unui grad avansat de complexitate a economiei naționale, este de neconceput în condițiile limitării specializării internaționale a unei țări în domeniul ramurilor extractive. Pe de altă parte, dezvoltarea complexă și specializarea internațională nu se exclud, în măsura în care ultima vizează domenii: subramuri, produse din cadrul ramurilor moderne prelucrătoare, care au o mare capacitate de impulsionare a creșterii atît în cadrul lor, cît și în numeroase alte ramuri ale economiei naționale.

Ponderea producției destinate exportului a înregistrat în ultimii ani creșteri însemnate la o serie de produse ale industriei prelucrătoare, atentînd posibilitățile de orientare într-o măsură tot mai mare a acestor ramuri spre export și cooperare economică internațională. (Vezi graficul Nr. 2).

Dezvoltarea producției pentru export la nivelul prevederilor planului cincinal 1971—1975, necesită prospectarea pieței mondiale și elaborarea unor lucrări de prognoză care să permită dimensionarea în perspectivă a capacității de absorbție a pieței mondiale, a tendințelor ce se previzionează în domeniul producției altor țări, în cel al consumului, al prețurilor etc., intensificarea preocupărilor pentru extinderea ariei geografice a exportului și creșterea numărului de importatori, folosirea pe scară mai largă a contractelor pe termen lung. La o serie de produse la care se dezvoltă producția pentru export pe scară mai largă, apare necesitatea ca termenele pentru care se încheie contracte să nu fie limitate de perioada planurilor cincinale, putîndu-se lua în considerare termene de 10—15 ani și chiar mai îndelungate, cu implicarea posibilității și necesității introducerii pe parcurs a noilor produse sau a produselor cu calități îmbunătățite.

Asemenea cerințe valabile și în trecut în schimburile comerciale, capătă noi și importante valențe în condițiile dezvoltării producției pentru export, prin care se angajează fonduri de investiții și resurse materiale importante în vederea producerii pentru piața externă.

---

[1]) Vezi și Le Commerce international en 1969, Genève 1970, pag. 7—9.

[2]) Anuarul Statistic al Republicii Socialiste România 1970, pag. 563.

[3]) Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1969, pag. 705.

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

● **EXPORTLEMN.** — **Contracte încheiate în luna octombrie a.c. prevăd, printre altele, exportul a 70 000 mc lemn de fag pentru celuloză în R.S.F. Iugoslavia, 8 400 t mangal de bocșă în R. F. a Germaniei și Austria, 4 800 mc placaj în Anglia, R.S.F. Iugoslavia, R. F. a Germaniei, 291 500 mp parchete normale în Italia și R.S.F. Iugoslavia, 44 000 mp parchete lamelare în Italia, 7 250 t hîrtie pentru ambalaj în Austria și R.S.F. Iugoslavia, 11 100 t hîrtie scris-tipar în Liban, R. F. a Germaniei, Iran, Turcia, 300 t hîrtie de ziar în R. F. a Germaniei, 50 t carton preșpan în Turcia.**

● **TEHNOFORESTEXPORT.— A fost livrată la export mobilă în valoare de 11 000 000 lei valută în U.R.S.S., R.S. Cehoslovacă, R. P. Ungară, R. P. Polonă și 3 900 000 lei valută în R. F. a Germaniei, Anglia, S.U.A., Franța, Suedia, Belgia, Olanda, Israel. În aceeași perioadă, au fost livrate 1 900 mc lăzi din fag către clienți din U.R.S.S. și Grecia, precum și 1 000 bucăți butoaie pentru bere în U.R.S.S. În Ceylon au fost livrate utilaje pentru instalații complete de prelucrare a lemnului în valoare de peste 700 000 lei valută.**

● **METALIMPORT. — Contracte de import încheiate în ultima decadă a lunii octombrie a.c. prevăd cumpărarea a 1 400 t feromangan de la firma „The Minerals & Metals Trading Corp." din India, 600 t cupru electrolitic de la firma „Industrial Components Inc." din S.U.A., 70 t electrolizi pentru sudură de la firma „Boehler" din Austria, 820 țevi de oțel fără sudură din Spania, 7 960 t oțel de diferite sortimente din Austria, Elveția, R. F. a Germaniei, Italia. La export au fost perfectate contracte care prevăd livrarea a 300 t oțel profile (I și U) în Liban și 1 700 t aluminiu blocuri în Japonia.**

balkancar

SINONIM CU ÎNALTĂ CALITATE!

Material hidraulic și pneumatic cu un vast domeniu de aplicabilitate;

- motoare și pompe de joasă sau înaltă presiune
- transmisii hidraulice
- cricuri
- aparate de control și reglaj, distribuitoare
- filtre
- instrumente pneumatice manuale
- dispozitive pneumatice pentru strunguri

Pentru orice detalii sau cereri de ofertă, vă rugăm a vă adresa la: BALKANCARIMPEX, Direcția de Export. Bulgaria, Sofia strada Alabine nr. 56 Telex: 386 — Telegrame: Balcancarimpex — Export Sofia.

PUBLICOM

INSTITUTUL CENTRAL DE INFORMATICĂ

UTILIZAREA tehnicii de calcul este impusă de necesitățile economiei, de creștere a eficienței producției materiale, de cerințele de organizare și conducere a întregii activități economice și sociale în societatea modernă. Plecînd de la realitatea și experiența ultimilor ani în utilizarea calculatoarelor și tehnicii de calcul, se constată necesitatea rezolvării unor importante probleme:

- **elaborarea unor metode de proiectare a sistemelor informatice prin coordonarea eforturilor diferitelor colective de specialiști;**
- **eliminarea paralelismelor în realizarea programelor de aplicații;**
- **proiectarea unor structuri de echipamente pentru prelucrarea primară a informației, care să permită folosirea la întreaga capacitate a sistemelor de calcul;**
- **formarea unui mare număr de cadre cerute de proiectarea, realizarea și exploatarea sistemelor informatice.**

Toate aceste probleme capătă un aspect nou dacă se consideră perspectiva dotării accelerate a economiei cu sisteme de calcul, care au început să fie asimilate și fabricate în țara noastră.

1 MODUL DE ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE

2 PROIECTAREA SISTEMELOR INFORMATICE

3 STUDIEREA PROBLEMATICII SISTEMULUI NAȚIONAL

4 ELABORAREA DE PROGRAME

5 INFORMAREA ÎN DOMENIUL INFORMATICII

6 PROIECTE PENTRU CENTRE DE CALCUL

7 CADRE PENTRU BENEFICIARI

1

INSTITUTUL Central de Informatică are sarcini importante în rezolvarea problemelor enumerate atît prin forțele proprii cît și prin realizarea unei coordonări și cooperări a tuturor specialiștilor din domeniul utilizării tehnicii de calcul.

În etapa actuală, institutul, este organizat în trei sectoare, corespunzătoare principalelor preocupări: 1) sisteme informatice; 2) programare; 3) echipamente și tehnici noi de prelucrare. Atașat acestor sectoare va fi centrul de calcul propriu, care va servi cererile specialiștilor din institut și ale beneficiarilor în realizarea programelor de aplicație sau pregătirea de cadre. Tot în cadrul institutului se va organiza un sector pentru activitatea editorială, buletine și lucrări de specialitate în domeniul informaticii. Prin Institutul Central de Informatică se va realiza activitatea de cooperare cu institute și organizații similare din străinătate pentru elaborarea de sisteme informatice, programe și modele.

Institutul are angajați în prezent, la puțin timp după înființare, peste 50 specialiști cu diferite formații (matematicieni, ingineri, economiști), care s-au specializat în utilizarea tehnicii de calcul atît în țară cît și în diferite centre de calcul sau instituții de învățămînt din străinătate. În afara unor specialiști de bază, cu o bogată experiență, ca analiști, programatori sau în utilizarea echipamentelor de calcul, în institut au fost angajați și mulți absolvenți din seriile 1968—1970, cu o bună pregătire profesională. În anii următori, pînă în 1975, numărul specialiștilor va crește destul de mult, depășind cifra de 500, recrutarea urmînd să se facă prin concurs sau din seriile de absolvenți ai secțiilor de calculatoare, automatică, electronică, cibernetică economică, matematică sau din alte secții, corespunzătoare domeniilor în care se vor realiza proiecte de sisteme informatice.

Institutul își desfășoară activitatea pe baza contractelor încheiate cu beneficiarii sistemelor informatice. Fiecare contract are la bază un proiect de a cărui realizare răspunde un șef de proiect. Acesta își alcătuiește o echipă de analiști, programatori, ingineri, tehnologi, economiști care, pe parcursul elaborării și realizării proiectului, își unesc eforturile pentru realizarea obiectivelor fixate prin tema proiectului.

2

UN PRIM OBIECTIV important îl constituie proiectarea și punerea în funcțiune a sistemelor informatice pentru mari întreprinderi, centrale industriale, ramuri. Realizarea unor astfel de proiecte reprezintă o sarcină extrem de dificilă, deoarece presupune colaborarea și efortul susținut al specialiștilor de diferite formații: tehnologi, organizatori și conducători de unități și instituții, matematicieni și programatori, analiști de sisteme, ingineri pentru echipamentele complexe folosite la realizarea sistemelor informatice. În aceste condiții, **înfăptuirea unui proiect presupune, în primul rînd, formarea unei echipe pluridisciplinare,** în care o pondere importantă o au specialiștii, reprezentanți ai beneficiarului sistemului informatic, Analiștii, matematicienii-programatori, inginerii pentru echipamente sînt cei care contribuie efectiv la transpunerea pe calculatoare a structurii funcționale și organizatorice, acceptată de comun acord ca fiind optimă pentru un obiect dat; în acest proces de introducere a sistemelor informatice, varianta optimă a sistemului nu exclude posibilitatea introducerii unor modificări ale diferitelor compartimente funcționale.

Institutul Central de Informatică are ca sarcină importantă organizarea unei proiectări tipizate (modulare) a sistemelor, elaborînd metode de proiectare pe baza realizării unor proiecte importante, generalizînd experiența de proiectare care s-a cîștigat sau se va cîștiga și în alte centre de calcul sau colective din țară. Un rol deosebit îl vor avea institutele de proiectări și cercetări departamentale care vor răspunde, împreună cu departamentele la care sînt afiliate, de introducerea și funcționarea sistemelor informatice la diferite niveluri de organizare a activității acestor departamente (întreprinderi, grupuri de întreprinderi, centrale). Deoarece centrele de calcul teritoriale, care au început să fie realizate și să funcționeze, vor polariza în jurul lor zeci de unități economice, colectivele de specialiști din cadrul centrelor vor avea un rol deosebit de important în realizarea sistemelor informatice, colaborînd direct cu Institutul Central de Informatică în generalizarea experienței, mărind astfel eficiența proiectării și realizării sistemelor informatice. Institutul Central de Informatică va trebui să realizeze o legătură permanentă utilizînd și diferite forme de cointeresare cu institute ale Academiei, cu diferite catedre din învățămîntul superior, fructificînd la maximum posibilitățile și experiența specialiștilor din aceste instituții.

În prezent, institutul participă la începerea unor lucrări concrete privind sistemul informatic al aprovizionării cu metal, sistemul informatic pentru întreprinderea „Electroputere"-Craiova și altele.

3

UN ROL de cea mai înaltă răspundere revine institutului în studierea problematicii sistemului național de informatică și conducere, pentru a trece treptat la elaborarea proiectelor necesare realizării acestui sistem și a participa la însăși construirea sistemului. Fără îndoială că activitatea în acest domeniu va comporta și aspecte de cercetare întrucît o serie de probleme la un astfel de sistem nu sînt încă elucidate din punct de vedere teoretic și conceptional. Trebuie arătat că realizarea acestui sistem va reclama o mare concentrare de forțe și o repartizare a sarcinilor între Institutul Central de Informatică și alte institute. Se resimte lipsa unui colectiv puternic la nivelul economiei naționale care să se ocupe de evidența tehnico-operativă, pentru raționalizarea acesteia, în situația actuală, înainte de a se introduce tehnica de calcul. De asemenea ar trebui constituit un colectiv central pentru problemele de codificare, o asemenea sarcină putînd reveni Institutului Central de Informatică avînd în vedere că pentru sistemul național de informatică și conducere, codificarea va trebui să cuprindă nu numai produsele și serviciile, dar și alte aspecte legate de teritoriu, întreprinderi, populație etc.

Nu vom reveni asupra aspectelor pe care le ridică sistemul de informatică și conducere, acestea fiind publicate într-o serie de articole în ultimele numere ale „Vieții economice". Este însă de subliniat faptul că în jurul temei „sistem național de informatică și conducere" ar trebui să fie reunite cele mai capabile cadre din acest domeniu, cu pasiune pentru rezolvarea și finalizarea lucrărilor pe care un asemenea sistem le ridică.

4

ESTE îndeobște cunoscut că, spre deosebire de alte produse industriale, calculatoarele electronice nu au valoare numai prin ele însele, ci mai cu seamă prin inteligența umană transpusă în programele de calcul ce se introduc în dispozitivele lor de memorare. Necesitatea scrierii programelor decurge în principal din proiectele de sisteme informatice, care determină atît tipul problemelor cît și punctele din sistemul informatic în care calculatorul trebuie să intervină. Cînd sistemul informatic determină momente obligate de începere a prelucrării automate și de furnizare a rezultatelor, se spune că problema respectivă necesită o programare în timp real. Acest gen de programe are o mare importanță în problemele de conducere automatizată. O categorie importantă o constituie programele pentru echipamentele moderne care funcționează în timp partajat. Proiectarea sistemelor informatice este urmată de analiza, modelarea problemelor și scrierea programelor.

Institutul Central de Informatică este organizat în vederea elaborării următoarelor categorii de programe:

- Programe de aplicații cerute de realizarea sistemelor informatice ale economiei naționale;
- Pachete de programe pentru aplicații de largă răspîndire, în toate domeniile de activitate;
- Programe individuale impuse de unele aplicații specifice, programe în timp real și în timp partajat;
- Programe din cadrul sistemelor de operare pentru rețelele de calculatoare ale sistemului național de echipamente de calcul.

Pentru evitarea paralelismelor în activitatea ca și de elaborare a programelor — la care participă și alte centre de calcul, organizații economice etc. — pentru atragerea corelată în efortul general a tuturor instituțiilor de specialitate în vederea creșterii eficienței elaborărilor de programe și a utilizării unor metode unitare, Institutul Central de Informatică va îndeplini un important rol de coordonare tehnică.

Fructificarea valorilor create prin activitatea programatorilor din diferite locuri de muncă va fi posibilă prin organizarea, în cadrul Institutului Central de Informatică, a bibliotecii naționale de programe. Instrument important al funcției de coordonare tehnică, biblioteca națională de programe va prelua în depozit toate programele elaborate în țară pentru orice tip de calculator, precum și programele primite de la firme și instituții din străinătate pe bază de schimb sau import. La preluarea programelor, se va acorda atenție deosebită verificării programelor și a documentațiilor de utilizare a acestora. În acest fel se va crea posibilitatea reală ca programele depozitate să fie utilizabile de către toate centrele de calcul din țară, realizîndu-se în acest fel o importantă

M. GURAN
director tehnic

I. GEORGESCU
inginer șef

→

DOMENII DE UTILIZARE ALE CALCULATORULUI FELIX C-256

CALCULATORUL electronic universal românesc Felix C-256, ale cărui caracteristici au fost prezentate în revista „Viața economică" din 16 octombrie 1970, reprezintă o bună alegere pentru dotarea unui centru de calcul de dimensiune medie sau mare. Cu alte cuvinte, C-256 poate fi folosit, cu succes, atît în centre de calcul la nivel de întreprindere sau centrală industrială cît și în mari centre teritoriale sau republicane.

● Conducerea producției și gestiunea întreprinderilor

Prin universalitatea sa, C-256 poate fi utilizat în cele mai variate feluri. Se pot diviza totuși aplicațiile în 3 categorii principale:

- probleme de gestiune și conducere a întreprinderilor și a unor alte unități economice de rang superior;
- probleme tehnico-științifice din aria cercetării și proiectării, învățămîntului etc.;
- probleme cu rezolvare în timp real, adică acele aplicații în care calculatorul este conectat direct la structura pe care o servește.

Caracteristicile mai sus prezentate fac din Felix C-256 un calculator cu o pronunțată înclinație de calculator de gestiune, destinația sa principală fiind conducerea operativă a producției.

NECESITATEA automatizării și mecanizării lucrărilor de evidență, contabilitate, facturare și a altor activități legate de organizarea unei producții industriale este un fapt binecunoscut. Încercările susținute de mecanizare au condus la crearea de stații mecanografice de diverse tipuri în care, cu un mare consum de energie umană și timp de calcul, se execută lucrări dintre cele mai diferite, ca de exemplu: calculul stocurilor și a loturilor de aprovizionare, calculul salariilor, calculul facturilor și deconturilor etc.

Un pas important pe calea reducerii timpului de efectuare a acestor operații, stațiile mecanografice nu reprezintă totuși soluția definitivă pentru rezolvarea problemei conducerii operative a producției. Ori, așa cum arăta secretarul general al patidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la recenta întîlnire cu specialiștii în tehnica de calcul și informatică economică, una din cerințele cele mai importante la noi ale etapei actuale, este perfecționarea conducerii activității economice, scurtarea timpului între momentul culegerii informației și momentul cînd a fost prelucrată, pentru a se putea lua o decizie pe seama ei. Dacă o mare întreprindere, a cărei conducere se face respectînd anumite legități economice, este condusă pe baza unor informații rezultate din date culese cu săptămîni sau chiar luni în urmă, este foarte probabil ca diferitele măsuri să aibă un efect complet diferit de cel scontat, deoarece o situație deja veche nu mai poate fi influențată. O soluție a problemei o oferă calculatoarele electronice. Felix C-256 poate fi folosit pentru conducerea operativă a întreprinderilor. În afară de operatorul aritmetic opțional, care permite calculul direct în zecimal, el poate fi folosit pentru acest gen de aplicații și datorită limbajelor evoluate specializate, sistemului de gestiune automată a fișierelor și a bibliotecii de aplicație.

Limbajele de programare au apărut pentru a lichida dificultățile create utilizatorilor de codul intern al calculatorului, care este expresia numerică sau alfanumerică a operațiilor pe care le poate executa, ca de exemplu, adunarea a două numere, scădere, înmulțire etc. Scrierea programelor în codul calculatorului fiind complicată și lungă, beneficiarii potențiali erau ținuți departe de calculator și din motive subiective, cum ar fi dificultățile de programare, dar și din motive obiective cum sînt timpul și volumul de muncă necesare pentru programarea aplicației respective. Întru-un limbaj evoluat programul se exprimă în formă foarte apropiată de cea clasică.

Desigur o exprimare de forma „adună dobînda la sold rezultînd totalul" și care este caracteristică limbajului pentru aplicații comerciale COBOL (Common Bussiness Language), este foarte ușor înțeleasă de cei cărora le sînt destinate programele respective. Felix C-256 are în componența sistemului un program special numit compilator COBOL, care transformă programele scrise în limbajul COBOL internațional în instrucțiunii proprii ale calculatorului. Limbajul COBOL poate fi însușit de către economiștii practicieni în cîteva săptămîni chiar fără cunoștințe prealabile de programare.

În prezent toate calculatoarele produse de marile firme din lume și destinate gestiunii întreprinderilor, pot executa programe scrise în COBOL. Alt limbaj larg utilizat este limbajul de programare pentru gestiune LPG. Acest limbaj specializat pentru operații de gestiune și contabilitate se pretează, printre altele, la transcrierea operațiilor, efectuate înainte pe stațiile mecanografice, pe calculatoare electronice.

Calculatorul electronic românesc Felix C-256 este prevăzut cu un astfel de limbaj, ca una din caracteristicile importante pentru utilizarea în gestiunea întreprinderilor.

Despre gestiune nu se poate vorbi însă fără a defini noțiunea de fișier. Informația necesară unui sistem de gestiune se grupează în colecții de date care constau dintr-o înșiruire de unități de informație denumite articole. Dacă ne imaginăm o listă a salariaților unei întreprinderi, aceasta reprezintă un fișier ale cărui articole sînt numele și prenumele fiecărui salariat. Alte exemple de fișiere pot fi listele cu cantitățile de mărfuri dintr-o magazie, situația realizărilor de producție pe secții sau ateliere etc.

Cantitatea de informație care se organizează în astfel de fișiere poate ajunge la valori impresionante. Un fișier care să poată fi folosit la calculul pensiilor în țara noastră, poate ajunge la cîteva sute de milioane de litere și cifre. Ajunge să menționăm că un pachet de discuri magnetice, folosit curent pentru înmagazinarea informației sub formă de fișiere, nu are mai mult de 7 milioane caractere alfanumerice. Prin numărul mare de unități de discuri magnetice și de benzi magnetice, care pot fi atașate calculatorului C-256, se pot trata aplicații în care intervin fișiere de dimensiuni medii și mari. Trebuie precizat că a crea un fișier nu este o problemă ușoară. Este necesar să se codifice mai întîi informația și să se pregătească pe un suport corespunzător. Se poate estima că pentru introducerea în memoria calculatorului C-256 a datelor necesare pentru fișierul abonaților radio și televiziune din România, este necesară perforarea a peste 5 milioane de cartele cu 80 coloane. Crearea fișierelor nu este suficientă. Ele trebuiesc exploatate, adică efectuate operații asupra articolelor din fișiere și întreținute, adică executate modificările cerute de evoluția procesului pe care ele îl deservesc. Pentru a face față acestor cerințe, Felix C-256 este prevăzut cu un sistem de programe de gestiune automată a fișierelor și programe speciale de întreținere și vidare a fișierelor în exploatare. Aceste programe reprezintă un auxiliar prețios pentru cei ce utilizează calculatorul Felix C-256 în conducerea și gestiunea producției. În prezent este în curs de dezvoltare un program pentru tratarea fișierelor foarte mari.

Nu se poate separa problema aplicațiilor de gestiune de aceea a suporturilor fizice pentru introducerea informației în sistem. Analizînd structura calculatorului românesc, rezultă o puternică orientare spre folosirea cartelelor perforate ca mediu principal de introducere a informației. Cu toate acestea, calculatorul are prevăzute echipamentele periferice necesare pentru introducerea informației și de pe benzile de hîrtie perforată și direct de pe benzile magnetice. În acest fel calculatorul se poate adapta ușor la oricare dintre sistemele de colectare de date pe care le poate folosi utilizatorul. Colectarea de date este o operație complexă, costisitoare și poate să se modifice în funcție de evoluția mijloacelor tehnice de colectare. Adaptabilitatea la cele mai variate mijloace de colectare este una dintre calitățile noului calculator românesc.

Felix C-256 se caracterizează printr-un raport performanță/preț foarte ridicat. Prin tratarea simultană a mai multor programe, se obține un coeficient de utilizare superior al unității centrale și, implicit, un randament foarte ridicat al calculatorului însuși. În aplicații de gestiune se obține un randament ridicat al prelucrărilor de fișiere care se excută în paralel cu rezolvarea de către calculator a altor probleme.

● Aplicații tehnico-științifice

VOCAȚIA de calculator electronic pentru gestiune nu limitează însă sfera de utilitare a calculatorului. Existența operatorului de calcul în virgulă mobilă permite efectuarea cu Felix C-256 a unor calcule de precizie foarte ridicată, caracteristice aplicațiilor tehnico-științifice. O bibliotecă de programe de aplicații este de asemenea un auxiliar de valoare pentru utilizator. Instrumentul cel mai puternic rămîne însă limbajul de programare FORTRAN în care se pot scrie, cu relativă ușurință, diverse programe pentru aplicații tehnico-științifice. Aproape că nu există domeniu al cercetării și proiectării în care calculatorul să nu poată fi utilizat. Există posibilitatea simulării prin program a unor procese fizice sau chiar a unor modele econonomice, testîndu-se eficacitatea unor măsuri care urmează a fi luate, de exemplu, într-o întreprindere. Există, bineînțeles, o întrepătrundere între diferitele domenii de aplicații. Astfel cercetarea opraționala poate fi foarte bine considerată o problemă tehnico-științifică, dar și una de gestiune.

Consultarea unui fișier pentru determinarea unui stoc poate fi și problemă de gestiune, dar și problemă de funcționare în timp real.

În biblioteca de programe Felix C-256 există și alte programe importante cu caracter mixt: programare lineară, PERT, problema transporturilor etc.

● Funcționarea în timp real

PRIN FUNCȚIONARE în timp real se înțelege acel mod de utilizare a unui calculator electronic în care acesta este cuplat în mod direct la procesul pe care îl servește. Să ne imaginăm un sistem de gestiune integrată. Magaziile unei întreprinderi, diferitele secții și servicii sînt conectate la calculator prin echipamente speciale numite terminale. În momentul operării unei modificări într-un stoc, de exemplu, se transmite de la terminal spre calculator informația necesară modificării fișierului. Calculatorul preia informația și se execută modificarea. Acest mod de utilizare este extrem de eficient, permițînd o controlare a producției într-un timp foarte scurt.

Alte sisteme tipice, cu funcționarea în timp real, sînt acelea de rezervări de bilete pentru călătorii aeriene sau rutiere, rezervări de camere în hoteluri etc. Funcționarea în timp real dă conducătorului unei întreprinderi, dotate cu calculator Felix C-256, posibilitatea de a exercita o conducere cu adevărat operativă, calculatorul Felix C-256 furnizînd informațiile necesare într-un timp util.

Funcțiunea de timp real este facilitată de sistemul de întreruperi foarte evoluat la Felix C-256 și de setul de instrucțiuni bogat al calculatorului. De remarcat că programele în timp real se execută în paralel cu celelalte programe ale calculatorului, rezultînd din nou o folosire eficientă a capacității de calcul.

Caracteristicile prezentate și domeniile sale de utilizare fac din Felix C-256 un calculator electronic de o utilitate certă pentru economia națională, un factor esențial pentru progresul tehnic.

ing. V. BALTAC
ing. F. MUNTEANU

←

economie de timp și resurse umane de înaltă calificare.

Corelat cu producția de calculatoare românești și cu activitatea proprie de elaborare a pachetelor de programe și sistemelor de operare, se va trece la schimburi de programe și documentații cu firme și instituții de specialitate din străinătate, ca și la exportul de programe.

Prin crearea bibliotecii naționale de programe, se va asigura corectitudinea programelor și o eficiență ridicată în utilizarea echipamentelor electronice de prelucrare a datelor, indiferent de zona geografică în care sînt instalate acestea și de eventualele dificultăți de încadrare cu personal de specialitate.

În perspectiva următorului cincinal, se prevede ca activitatea de programare din cadrul Institutului Central de Informatică să abordeze și domenii de avangardă tehnică, de exemplu simulări, recunoașteri de forme, inteligență artificială și altele.

5 O CONDIȚIE esențială a dezvoltării rolului informaticii în societate este răspîndirea largă și operativă a informațiilor despre noile realizări, ca și a cunoștințelor de bază din acest domeniu. Este important ca de aceste informații să beneficieze, în mod diferențiat:

- specialiștii în informatică, pentru ridicarea continuă a nivelului lor profesional și menținerea contactului cu nivelul tehnicii;
- utilizatorii și beneficiarii sistemelor informatice, pentru lărgirea ariei de utilizare a tehnicii informatice;
- elevii și studenții, pentru orientarea lor în spiritul gîndirii informatice;
- diferite categorii de specialiști, în vederea creării unui climat favorabil introducerii și extinderii procedurilor moderne de prelucrare a informațiilor.

Această clasificare dă o primă indicație asupra orientării publicațiilor ce vor fi editate de către Institutul Central de Informatică în viitorul apropiat. Pentru început se vor edita materiale destinate specialiștilor și utilizatorilor sistemelor de prelucrare automată a datelor.
Ulterior, publicațiile de informatică se vor specializa pe nivelurile de interes ale cititorilor.

Totodată, în cadrul sarcinii de diseminare a informațiilor despre studiile și programele pentru aplicații practice, în cadrul bibliotecii naționale de programe se vor edita documentațiile comerciale (prospecte generale), documentațiile de sistem, cele logice și cele de program pentru fiecare lucrare depozitată. Aceste documentații vor fi destinate celor interesați de programele existente în bibliotecă, atît în vederea informării lor generale din perioada anterioară furnizării programului, ca și pentru utilizarea programelor livrate.

6 ASIGURAREA aplicării unitare a politicii de creștere a rolului informaticii în toate domeniile de activitate și a dotării cu echipamente de calcul, se realizează în principal prin rolul acordat Institutului Central de Informatică în elaborarea proiectelor pentru înființări de centre de calcul. Activitate complexă, elaborarea acestor proiecte se va face în colaborare cu alte instituții de specalitate.

Este de remarcat faptul că, încă de pe acum, s-au luat măsuri pentru ridicarea eficienței acestei activități, prin tipizarea unor elemente de proiect care permit asemenea soluționări. Pe baza unei teme elaborate de Institutul Central de Informatică, se lucrează la Institutul Proiect București — un proiect refolosibil de centru de calcul, care va fi reutilizat prin adaptare la condițiile specifice centrelor de calcul respective.

Important este faptul că, prin elaborarea proiectelor pentru centrele de calcul de către Institutul Central de Informatică, se asigură dotarea cu echipamente corespunzătoare realizării pe etape a rețelelor de calculatoare ce alcătuiesc structura fizică a sistemului național de informatică și conducere.

7 ESTE de la sine înțeles că un sistem informatic nu poate exista fără resurse, exprimate în echipamente, oameni și programe de calcul. Pornind de la pregătirea de bază, asigurată în rețeaua de școli și instituții de învățămînt superior, în cadrul Institutului Central de Informatică se vor organiza cursuri de specializare pentru personalul încadrat în activitatea de informatică la beneficiarii proiectelor, elaborate diferențiat — în funcție de poziția ocupată în sistem: conducători, responsabili de compartimente, informaticieni, operatori. Se urmărește, în principal, specializarea acelor cadre din organizațiile beneficiare, care vor participa la formularea cerințelor sistemului informatic respectiv și vor acorda în continuare asistență la elaborarea tuturor fazelor proiectului.

Primele cursuri organizate la Institutul Central de Informatică vor începe în luna decembrie 1970 și vor fi destinate specializării personalului din cadrul centrelor de calcul ce urmează a fi dotate cu calculatoarele moderne de fabricație românească Felix C-256.

CONCLUZII

PREVĂZUT în Programul de dotare al economiei naționale cu echipamente de calcul, Institutul Central de Informatică își axează activitatea în domeniul sistemelor informatice, programelor de calcul și experimentărilor de echipamente de calcul. Această activitate nu se poate desfășura decît în strînsă conlucrare cu alte institute de specialitate, unele orientate spre modelarea economică, altele spre elaborarea de echipamente, ca și cu toate colectivele importante de informatică care se vor constitui în centre de calcul și în ministere în viitorii ani.

DEZBATERI ● DEZBATERI ● DEZBATERI

PRELUĂM SAU NU TERMENUL DE MANAGEMENT?

H. Rose, director a două mari societăți internaționale de organizare, referindu-se la necesitatea unei rigurozități noționale, arăta că în textele lui Descartes și Platon există mai puțini termeni neinteligibili decît în raportul unui organizator, cu toate că situația inversă ar fi mai normală.
Astăzi, cînd, datorită activității teoretice, cît și a celei practice, ne aflăm în plin proces de cristalizare a unor concepte, tehnici și metode de conducere și organizare adecvate economiei noastre socialiste, este extrem de important să facem un efort și pentru a asigura acuratețea noțională care să ne permită să vorbim același limbaj.
Punerea în discuție a unor termeni insuficient clarificați și stabilirea unui consens poate contribui la elaborarea unui glosar românesc de terminologie utilizată în știința conducerii și organizării activității economice, care va avea o importantă funcție de îndeplinit.

CATEGORIC, DA!

EXTINDEREA folosirii termenului de management în numeroase țări ale lumii — și altele decît cele anglo-saxone — este astăzi o realitate evidentă. Referindu-ne la țara noastră, echivalentele posibile ale noțiunii de management ar putea fi cele de gestiune, conducere, administrare, organizare.

Noțiunea de gestiune, în afară de faptul că are o utilizare limitată în domeniul gospodăririi unor bunuri, sugerează și folosirea unui anumit număr de metode și tehnici care să permită conducătorilor de organizații să rezolve problemele încredințate de organele superioare sau de mediul înconjurător (cerințele pieței). Gestiunea, ca și noțiunea de gospodărire, nu poate, după părerea noastră, să redea întreaga semnificație a noțiunii de management, fiind subordonată acesteia, referindu-se numai la mijloacele de realizare a obiectivelor, sau, altfel spus, la modul de rezolvare al unei probleme în condiții de eficacitate.

Noțiunea de administrare, echivalentul francezului „administration" nu poate acoperi întregul conținut al managementului, ea referindu-se mai mult la administrația de stat. De altfel și H. Fayol — în cartea sa „Administrația industrială și generală", — l-a definit într-un sens limitat, opunîndu-l termenului de „gouvernement" (conducere). Administrarea, în sensul atribuit de Fayol, este una din cele șase funcțiuni ale întreprinderii.

În ceea ce privește noțiunea de organizare, aceasta este cuprinsă în termenul de management, avînd sensul de îmbinare a unor elemente (mijloace de muncă, obiecte ale muncii și forță de muncă) pentru a realiza obiectivele stabilite de conducere. Sub acest aspect, organizarea este un mijloc și nu un scop în sine. Este un mijloc de realizare în condiții optime a obiectivelor, scopurilor stabilite de manager.

Conform definiției date de Comitetul Național Francez de Organizare, managementul este: „un ansamblu de principii, metode și tehnici raționale de organizare, de gestiune și de conducere a întreprinderilor, punîndu-se accentul pe rolul esențial al conducerii și dirijării, tot astfel ca și pe importanța factorului uman".

Rolul managementului este de a face față, în mod inteligent, diferitelor schimbări, managerul fiind omul care organizează realizarea unei idei, punînd pe toți în mișcare în acest scop.

Ceea ce depășește tehnicile de organizare și de gestiune pentru a face management, este o anumită atitudine intelectuală, provenită dintr-un spirit critic, totdeauna treaz, dintr-o vedere sintetică a lucrurilor și dintr-o voință care tinde constant spre scopurile scontate.

Noțiunea românească cea mai apropiată de management este aceea de conducere. Limitele acestui termen sînt: are un caracter general; el sugerează, în primul rînd, conducerea oamenilor și nu și a lucrurilor (bunurilor). Ultimele se gestionează, nu se conduc.

În concluzie, în limba noastră nu dispunem de un termen echivalent care să redea întreaga semnificație a noțiunii de management. De menționat și faptul că acțiunea de promovare a managementului, în întreg învățămîntul din țara noastră, trebuie să aibă o denumire nouă și cuprinzătoare, care să redea sensul adecvat al acțiunii. Dat fiind că nici una din noțiunile menționate nu redă acest sens, este justificată încetățenirea, și în țara noastră, a termenului de management.

Menționăm, în subsidiar, originea latină a cuvîntului, ceea ce constituie un argument suplimentar pentru folosirea lui. De altfel și în țările anglo-saxone s-au încetățenit termenii de: conducere, administrație, organizare, termeni de origine franceză și cu rădăcini latine care sînt folosiți și în țara noastră.

În concluzie, argumente de ordin utilitar, cît și de ordin filologic justifică folosirea termenului de „management" și în limba română.

conf. univ. dr. Constantin PÎNTILIE

SĂ-L ADOPTĂM, ASOCIINDU-I...

DIFICULTĂȚILE de a defini „managementul" sînt evidente mai ales dacă se are în vedere că înșiși autorii lui sînt mai degrabă praxeologi — oameni de acțiune și mai puțin filozofi și teoreticieni ca europenii. În încercarea de a contura conținutul acestui termen trebuie să facem apel în mod necesar la părerea celor care i-au stabilit conținutul — specialiștii americani — și, pentru un spor de claritate, la etimologia acestui termen.

Debutînd în secolul 19, odată cu revoluția industrială, managementul a ajuns să fie recunoscut ca o disciplină distinctă și determinată, care conduce la rezolvarea unor obiective prestabilite, utilizînd în modul cel mai eficient potențialul uman și material [1]).

Chiar dacă pe mormîntul lui F. W. Taylor, ca un omagiu adus contribuției sale la stabilirea și determinarea unor concepte de organizare științifică a întreprinderilor, figurează și titlul de „tată al scientifique management-ului", primul care a folosit acest termen a fost Louis D. Brandeis la o consfătuire în anul 1910 în casa nu mai puțin celebrului H. L. Gantt. În anii 1919—1911, grație lui Brandeis, termenul circulă foarte rapid, este asociat cu anumite reușite pe care acesta le obține în calea ferată, pe linia recuperării unor cheltuieli, pe seama unei mai bune organizări a operațiilor și tehnicilor folosite.

Dacă se analizează problema sub aspect etimologic, trebuie semnalat că francezii au adus foarte multe argumente care pledează pentru o paternitate europeană franceză și, mai departe, chiar latină, pentru termenul de management.

Conceptul ca atare este însă mult controversat, mai ales sub aspectul conținutului său.

Astfel Jacques Ronxel, care prezintă cititorilor cartea americanului Joseph Massie — Metode actuale de conducere a întreprinderilor [2]) — ajunge la concluzia că managementul, respectiv conducerea, este procesul prin care un grup cooperativ orientează activitățile către scopuri comune. Acest proces comportă un număr oarecare de atribuții fundamentale.

Jean Gerbier în al său „Organisation Gestion" [3]) conchide succint că management înseamnă organizare, arta de a conduce, de a administra, sau, cu un alt termen, conducere.

Consider că dificultatea autorilor de limbă franceză, mai ales, rezidă în faptul că ei folosesc o serie de termene ca direction, administration, gestion cu puternice elemente de întrepătrundere în definire, ceea ce a făcut ca adoptarea termenului management să se bazeze pe o etimologie revendicată și în același timp să circumscrie o arie de probleme mai cuprinzătoare.

În articolul „Secretul conducerii firmelor americane", G. Höckel [4]) subliniază că secretul succesului firmelor americane nu rezidă numai într-o conducere modernă, profesionată, ci și în mentalitatea cadrelor de conducere. Întreaga conducere modernă a firmelor, după autor, se mai numește și „scientifique management". Știința a dezvoltat un nou sistem de conducere a întreprinderii care ține seama în aceeași măsură de funcțiile de realizare și de conducere ale întreprinderii. După același autor, numai profesioniștii mai pot face față acestor sarcini de conducere a întreprinderilor, era amatorilor a trecut.

O ultimă subliniere aparține lui A. Mackenzie care, cu lucrarea sa „Procesul de management în 3 D" [5]) folosind ideile unor autori consacrați ca Peter F. Drucker, Louis A. Allen, Lawrence A. Appley și alții, prezintă o diagramă a procesului de management pornind de la faptul că un conducător are de operat în principal cu trei elemente: idei, lucruri și oameni. Deși subliniază în mod deosebit complexitatea procesului de management, autorul are pentru management o definiție extrem de simplă — realizarea obiectivelor prin alții.

Acest succint tur de orizont, ne conduce în a susține utilizarea termenului de management cu precizarea să-i asociem un înțeles mai larg sub forma de știința conducerii, știința cu care se asigură conducerea tuturor proceselor și unităților economice și din celelalte sectoare de activitate, în toate funcțiunile acestora, avînd în prim plan omul, participarea motivată a acestuia și care presupune implicit rezolvarea într-o concepție dinamic-evolutivă a problemelor sub raport previzional, organizatoric, de coordonare, de luare a deciziilor și de control și, ca un corolar, concretizarea acestora într-o creștere a eficienței economice.

Asociindu-i managementului termenul de știință a conducerii, avem în vedere că prin interferența acesteia cu psihosociologia, și cu alte discipline care tratează problema comportamentului uman, satisfacem și cealaltă coordonată intrinsecă a managementului, aceea de a fi și artă, artă în a valorifica resursele umane, ceea ce este în măsură să dea răspuns unei anumite dileme.

ing. Mihail DUMITRESCU

CATEGORIC, NU!

TERMENUL de management, a fost folosit prima dată în 1910, în America, de către un american. Francezii l-au adoptat recent, revendicîndu-și paternitatea.

În ceea ce ne privește, ni se pare important de reținut că:

a) termenul a apărut în legătură cu conducerea în economie, mai exact în întreprindere;

b) disciplina științifică și practica, adică munca care se desfășoară sub acest acoperiș semantic, și-au îmbogățit treptat arsenalul de concepte și de tehnici, împrumutînd din teoria și practica conducerii din alte sfere ale activității sociale: politic, militar etc.;

c) paralel, dar deosebit de intens în ultimul timp, se produce și fenomenul invers: conceptele și tehnicile elaborate și utilizate de management sînt preluate sau adaptate și utilizate în celelalte sfere ale activității sociale.

Relativ la definiția dată termenului de management, este de observat că există aproape tot atîtea definiții cîți sînt autorii care le-au formulat: începînd de la cea mai simplă (a obține lucruri prin alții, a realiza obiective prin alții) pînă la cele mai sofisticate, sau la lungi înșiruiri de atribute, de metode și tehnici. Cele mai multe conțin, însă, într-o formulare sau alta, aspectele pe care le introducem în următoarea încercare de definiție a noțiunii de conducere.

Diversele activități omenești, diversele categorii de muncă se definesc prin scopul, finalitatea, rezultatul lor și prin mijloacele prin care este realizat scopul respectiv. **Munca de conducere se definește prin aceea că are ca scop stabilirea obiectivelor (ce se face), definirea mijloacelor cu care sînt realizate aceste scopuri (cum se face) și antrenarea colectivelor la realizarea scopurilor** (motivația). Atît obiectivele organizațiilor, cît și mijloacele prin care sînt realizate acestea, ca și modalitățile de antrenare, diferă de la o organizație la alta, de la un nivel ierarhic la altul. Unele metode, tehnici, proceduri etc. sînt general valabile, pentru toate sferele și nivelele, altele sînt comune unora dintre acestea sau specifice unei sfere sau nivel. Esența procesului conducerii rămîne însă aceeași.

Răspunsul nostru la întrebarea dacă să fie preluat termenul de management este categoric: nu!

Motivăm aceasta prin faptul că deși știința managementului conține concepte și tehnici ce pot fi adaptate și folosite în economia socialistă, există însă și componente ale managementului care sînt inadaptabile la noi. Pe de altă parte, trebuie observat că există concepte și tehnici de conducere elaborate în practica conducerii economiei socialiste, specifice acesteia.

De altfel, așa cum am mai arătat **sensul exact al termenului de management** nu este nici acela de conducere (în general), nici acela de conducerea întreprinderii, ci de **conducere în întreprindere.** Există și top management (conducere superioară) și middle management (conducere medie) etc.

În concluzie, pledăm pentru utilizarea în limba română a termenului de conducere (în accepțiunea dată mai sus), urmînd ca prin folosirea unui adjectiv sau locuțiuni adecvate să precizăm sfera și nivelul în care aceasta se exercită: conducere în economie, conducerea economiei naționale, conducerea întreprinderii, conducerea atelierului etc.

Constantin COJOCARU

---

[1]) Encyclopedia of management — sub redacția lui Karl Heyel, New York, Reinhold publishing corporation 1963.
[2]) Joseph Massie — Méthodes actuelles de direction des entreprises, Les Editions d'Organisation. Paris, 1967.
[3]) Jean Gerbier — Organisation Gestion, Ed. Dunod 1965.
[4]) G. Höckel — Industrielle organisation, Elveția 4/1970.
[5]) A. Mackenzie, Harvard Business Review, nov. — dec 1969

acțiunea de organizare: încotro?

Febrilitatea activității teoretice și practice din domeniul perfecționării conducerii, al organizării, al informaticii și funcționării sistemelor se manifestă pretutindeni unde industria se dezvoltă și se modernizează. Structuri perimate, metode depășite, tehnici neadecvate, cadre insuficient adaptate, sînt fenomene care apar inevitabil dacă intervenții deliberate și permanente nu le previn.

Organizarea nu este o campanie, ci o profesie. Organizatorul „gîndește în termenii acțiunii și acționează gîndind"... Sînt niște adevăruri elementare care, aplicate în practică, ne dau o dimensiune reală despre ceea ce poate da organizarea.

DUPĂ CUM ESTE binecunoscut, cu trei ani în urmă, din inițiativa conducerii partidului și statului nostru a fost declanșată o amplă acțiune de organizare științifică a producției și a muncii. Obiectivul acțiunii era acela de a elimina, într-un termen cît mai scurt, neconcordanța apărută între nivelul de dotare tehnică al unităților economice și calitatea organizării acestora, altfel spus, de a pune în drepturile sale firești una din atribuțiile fundamentale ale conducerilor unităților economice — ORGANIZAREA. A fost elaborat în acest sens un plan complex de măsuri, aplicate treptat în practică: înființarea CEPECA pentru perfecționarea cadrelor de conducere și formarea de specialiști în organizare; constituirea de către ministere a unor centre de perfecționare a cadrelor; înființarea de compartimente de specialitate la diferitele nivele organizatorice ale sistemului de conducere a economiei naționale; înființarea cabinetelor județene, municipale și orășenești pentru problemele de organizare; îmbunătățiri în sistemul de cointeresare, care să stimuleze acțiunea de organizare; îmbunătățirea structurii programelor instituțiilor de învățămînt superior interesate etc. Consecințele directe ale acestor măsuri: o mare parte a cadrelor de conducere din unitățile economice sînt înarmate astăzi cu concepte, metode și tehnici moderne, care-i ajută în exercitarea atribuțiilor încredințate; ele se pot sprijini pe un număr mare de specialiști în conducere și organizare; tot mai multe cadre sînt pregătite pentru a exercita cu competență profesiunea de organizator. Consecințele finale ale măsurilor: elaborarea unui mare număr de studii de organizare a căror aplicare s-a concretizat în obținerea unor importante sporuri de producție, de productivitate, de beneficii.

Acestea sînt datele principale ale acțiunii de organizare științifică declanșată în 1967. Condițiile cadru, de principiu, au fost create. Rămînea numai ca organele de conducere ale unităților economice să le folosească. Cum o fac? În încercarea de a găsi un răspuns, a fost efectuată recent o largă anchetă în peste 100 de unități cu statut de centrală industrială.

Alegerea centralelor ca obiect de analiză este bine justificată, acestora revenindu-le atribuții deosebit de importante în organizarea științifică.

Beneficiari, dar și principali responsabili

ORGANELE de conducere ale unităților economice sînt principalii beneficiari ai acțiunii de organizare. Lor li se pun la dispoziție specialiști în organizare și cadrul organizatoric în care aceștia să-și desfășoare activitatea (serviciile de organizare), avînd de asemenea posibilitatea de a recurge la sprijinul competent al unor specialiști din afara întreprinderii (de exemplu la serviciile cabinetelor de organizare) etc. Conducerile unităților economice sînt însă și trebuie făcute responsabile pentru neutilizarea acestor resurse.

Concret, în acest domeniu, lor le revin următoarele responsabilități (valabile, de altfel, pentru oricare alt grup de activități pe care le conduc direct): să stabilească obiectivele compartimentului de organizare — respectiv să analizeze și să hotărască asupra planului tematic al studiilor de organizare; să asigure măsurile necesare pentru aplicarea soluțiilor preconizate de specialiștii în organizare; să controleze rezultatele obținute ca urmare a aplicării acestor măsuri.

Cine altcineva?

EFICIENȚA compartimentelor de organizare, a „produselor" lor — studiile de organizare — este determinată direct de modul în care au fost concepute planurile tematice de studii, de obiectivele încredințate, de competența cu care au fost rezolvate temele și de modul de aplicare a soluțiilor preconizate. Evident că studiul elaborat va fi cu atît mai eficient cu cît va aborda o problemă reală și importantă și cu cît va oferi soluții realiste, pe măsura resurselor și a condițiilor concrete ale unității economice în cauză.

Or, cine altcineva decît conducerea cunoaște mai bine problemele cu care este confruntată întreprinderea, ca și resursele de care dispune aceasta? Planul tematic al studiilor de organizare trebuie să fie o rezultantă a propunerilor — a ofertei — compartimentului de specialitate și a cererilor conducerii unităților economice. Una din căile de asigurare a convergenței celor doi factori o constituie analiza periodică a activității compartimentului de organizare de către consiliul de administrație.

Cu rezultat și fără...

ACOLO unde au beneficiat de o bună orientare din partea conducerii, compartimentele de organizare au abordat probleme importante ale unităților economice, obținînd rezultate remarcabile. Cîteva exemple sînt elocvente:

— Combinatul Textil -Pitești, studiul „Aplicarea teoriei firelor de așteptare la stabilirea zonelor optime de deservire la războaiele A26 și A27 de la țesătoria C". Eficiența economică: creșterea producției globale cu 15%; — Combinatul Industriei Alimentare — Constanța, studiul „Organizarea în flux continuu a transportului, depozitării și sortării materiei prime la Fabrica de conserve — Constanța. Eficiența economică: creșterea productivității muncii cu 24,3%. — Combinatul cărbunelui — Oradea, studiul „Organizarea rațională a procesului de muncă la săparea unei galerii în mixt cu ajutorul Combinei P.K.-3". Eficiența economică: creșterea productivității muncii cu 41%, — Uzina de vagoane — Tr. Severin, studiul „Organizarea rațională a locului de muncă la controlul Röntgen al recipienților Z.K.Z. pentru export". Eficiența economică: creșterea productivității muncii cu 33%. — Combinatul chimic — Rîmnicu Vîlcea, studiul „Organizarea muncii la operația de îmbuteliere a oxigenului. Eficiența economică: spor de producție globală de 5,5 mil. lei/an.

La acele unități economice unde nu s-a acordat atenția necesară alegerii temelor de studiat, au fost elaborate multe așa zise studii de organizare care nu preconizează nici un fel de efect economic — reducerii de costuri, creșteri de productivitate etc. Așa de exemplu: la Combinatul Industriei Alimentare — Prahova 33% din studiile întocmite nu au eficiență economică, la Combinatul Siderurgic — Galați — 40%, Combinatul de Industrializare a Lemnului — Pipera — 32%, Centrala Medicamentelor și Coloranților — București — 26%, Centrala Articolelor Casnice, Utilajelor și Pieselor de Schimb — București — 23%, Grupul de Uzine pentru Construcții de Vagoane — Arad — 20%.

În aceste unități, compartimentele de organizare a producției și a muncii au întocmit și organele de conducere au aprobat planurile pe baza cărora s-a trecut la elaborarea unor studii pe obiective nesemnificative și uneori chiar pe alte probleme decît cele specifice domeniului organizării.

Decizia de aprobare trebuie să specifice cine aplică

DE ATITUDINEA conducerii centralelor industriale depinde în mod hotărîtor aplicarea studiilor elaborate. Decizînd asupra adoptării soluțiilor preconizate de specialistul în organizare, conducerea trebuie să precizeze responsabilitățile ce revin diverșilor factori implicați în aplicare, să asigure condițiile materiale și financiare necesare. Se poate afirma că, din acest punct de vedere, situația s-a îmbunătățit considerabil față de anii trecuți. Astfel, în anul acesta, la Combinatul Cărbunelui — Tg. Jiu s-au aplicat toate cele 7 studii elaborate, obținîndu-se o creștere a producției globale de 7,8 mil. lei și un spor de productivitate a muncii de 1 577 lei/sal; la Grupul de Uzine — Reșița s-au aplicat 91 studii, din 105 elaborate, ceea ce a condus la un spor de producție globală de 43 mil. lei; la Trustul de Construcții și Montaje Energetice — București s-au aplicat 56 studii din 66 elaborate, obținîndu-se un spor de producție globală de 2,4 mil. lei; la Combinatul Industriei Alimentare — Buzău s-au aplicat 9 studii din 10 elaborate, realizîndu-se o creștere a producției, globale de 21,6 mil. lei și de 10 882 lei/sal la productivitatea muncii; la Centrala de Produse Refractare — Alba Iulia, s-au aplicat 18 studii din 20 elaborate, obținîndu-se o creștere de producție globală de 13,1 mil. lei și de 3 158 lei/sal la productivitatea muncii.

Sînt, totuși, unități economice la care procentul studiilor aplicate este foarte scăzut. De exemplu: Combinatul Industriei Alimentare — Arad (30%), Combinatul de Exploatare și Industrializare a Lemnului — Tg. Mureș (41%), „Regionala de Căi Ferate" — Galați (45%), Grupul de Uzine pentru Fabricația de Rulmenți — Brașov (38%), Grupul de Întreprinderi de Construcții Forestiere — Brașov (5%).

„Debilitatea" unor compartimente

EVIDENT, oricît de bine orientate ar fi studiile și oricît de bune condiții s-ar crea pentru aplicarea în practică, lucrul cel mai important rămîne „valoarea" studiilor. Aceasta este direct dependentă de „forța" compartimentului de organizare, de numărul și competența membrilor săi componenți. Or, și acestea din urmă sînt hotărîte tot de conducerea unității economice. Cine să elaboreze studii de organizare la Grupul Uzinelor de Prototipuri, Reparații Utilaj Chimic și Piese de Schimb — Găiești, la „Grupul de întreprinderi de construcții forestiere" — Brașov dacă pînă în prezent aceste unități nu și-au constituit încă un compartiment de organizare?

În alte unități, compartimentul de organizare a producției și a muncii este constituit formal, el fiind cu totul insuficient față de mărimea unităților respective și a problemelor cu care acestea sînt confruntate. Așa de exemplu: la Centrala Minelor de Fier și Nemetalifere — Cluj există un responsabil cu problemele de organizare, care nu a fost școlarizat nici la CEPECA și nici de către minister; o situația similară există la Combinatul de Pielărie și Încălțăminte — Oradea și alte combinate.

Cu ce se ocupă organizatorul?

UN EFECT asemănător obțin și unitățile economice, unde deși există compartimente puternice de organizare a producției și a muncii, salariaților acestora li se încredințează rezolvarea unor probleme care nu fac obiectul activității de organizare. Astfel, la Combinatul de Industrializare a Lemnului — Sebeș Alba, cei 4 salariați ai compartimentului de organizare se ocupă și de întocmirea proiectelor de execuție pentru modificările utilajelor, urmărirea consumurilor specifice etc. Din această cauză eficiența economică obținută pe seama acțiunii, reprezintă o creștere față de realizările sem. I. 1970, de numai 0,1% la volumul producției globale și 2,6% la beneficii. La Centrala de Electronică și Automatizări — București, la Centrala Cărbunelui — Ploiești mai mult de jumătate din efectivul compartimentului de organizare se ocupă cu probleme de salarizare.

Mai mult, se păstrează încă practica de a se trimite salariați la specializare în organizare și de a fi apoi folosiți în compartimente în care nu se pot valorifica integral cunoștințele însușite la cursuri. Astfel, la Combinatul de Exploatare și Industrializare a Lemnului — Suceava, un absolvent al cursului de studiul muncii se ocupă cu probleme de investiții; la Grupul de Uzine pentru construcția de Vagoane — Arad, șeful serviciului, care a absolvit cursul de organizarea producției la CEPECA a fost mutat la secția finisaj, iar un inginer principal, care a absolvit cursul de analiști la CEPECA, lucrează în prezent la serviciul plan.

Deși s-au dat indicații ca încadrarea compartimentelor de organizare a producției și a muncii să se facă cu specialiști de înaltă calificare profesională, cu suficientă experiență în producție și care manifestă interes și pasiune pentru problemele de organizare, există încă unități economice cu statut de centrală în care compartimentele de organizare sînt încadrate cu salariați cu pregătire necorespunzătoare. Așa de exemplu: la Combinatul Textil — Cisnădie există un serviciu de organizare compus din 7 salariați, din care numai unul are studii superioare; la Combinatul Textil — Constanța nici unul din cei 3 salariați, ai compartimentului de organizare nu are studii superioare; la Combinatul Industriei Alimentare — Tulcea serviciul de organizare este constituit din 5 salariați fără studii superioare.

A nu se uita: generalizare = multiplicare efect

NORMAL este ca, activînd la nivelul centralelor industriale, aceste compartimente de organizare să-și îndrepte în mod deosebit atenția spre elaborarea de studii cu largi posibilități de extindere și generalizare. În unitățile, de altfel puține la număr, unde au existat preocupări pe această linie, rezultatele obținute vorbesc de la sine:

— Uzina de Utilaj Chimic — Ploiești — studiul **Optimizarea desfășurării procesului de fabricație la rezervoarele de propan 4,2 mc** se poate extinde la toate întreprinderile cu profil similar. Eficiența economică: creșterea producției globale cu 3,1 mil. lei.

— Combinatul Industriei Alimentare — Tg. Mureș — studiul **Centralizarea activității de contractări și achiziții la nivelul combinatului** se poate extinde la combinatele cu profil similar. Eficiență economică: reducerea numărului de salariați cu 340.

— Combinatul de Mătase — București — studiul **Organizarea locurilor de muncă la operația de urzire** se poate exinde în toate fabricile combinatului și la combinatele cu profil similar. Eficiență economică: creșterea producției globale cu 3,5 mil lei.

În unele unități nu există suficientă preocupare pentru elaborarea de studii cu posibilități de extindere și generalizare. Așa de exemplu la: Centrala de Electronică și Automatizări — București și Grupul de Uzine — Reșița, Combinatul Siderurgic — Galați, Centrala Sării — București, Centrala de Petrochimie — Pitești, Grupul industrial de Aluminiu — Slatina, Centrala Gaz Metan — Mediaș și la multe alte unități, în sem. I. 1970 nu s-a întocmit nici un studiu cu posibilități de extindere și generalizare.

★

ESTE LESNE de observat că ancheta nu evidențiază aspecte fundamental noi. În mai multe rînduri *) analizele au scos la iveală stări de lucruri similare. Relația cauză-efect își păstrează caracterul: organizarea generează succes. Problema este ca acest instrument să fie folosit cu competență și eficacitate de cei cărora le este pus la dispoziție!

C. CONSTANTIN
E. ILIE
C. CRISTEA

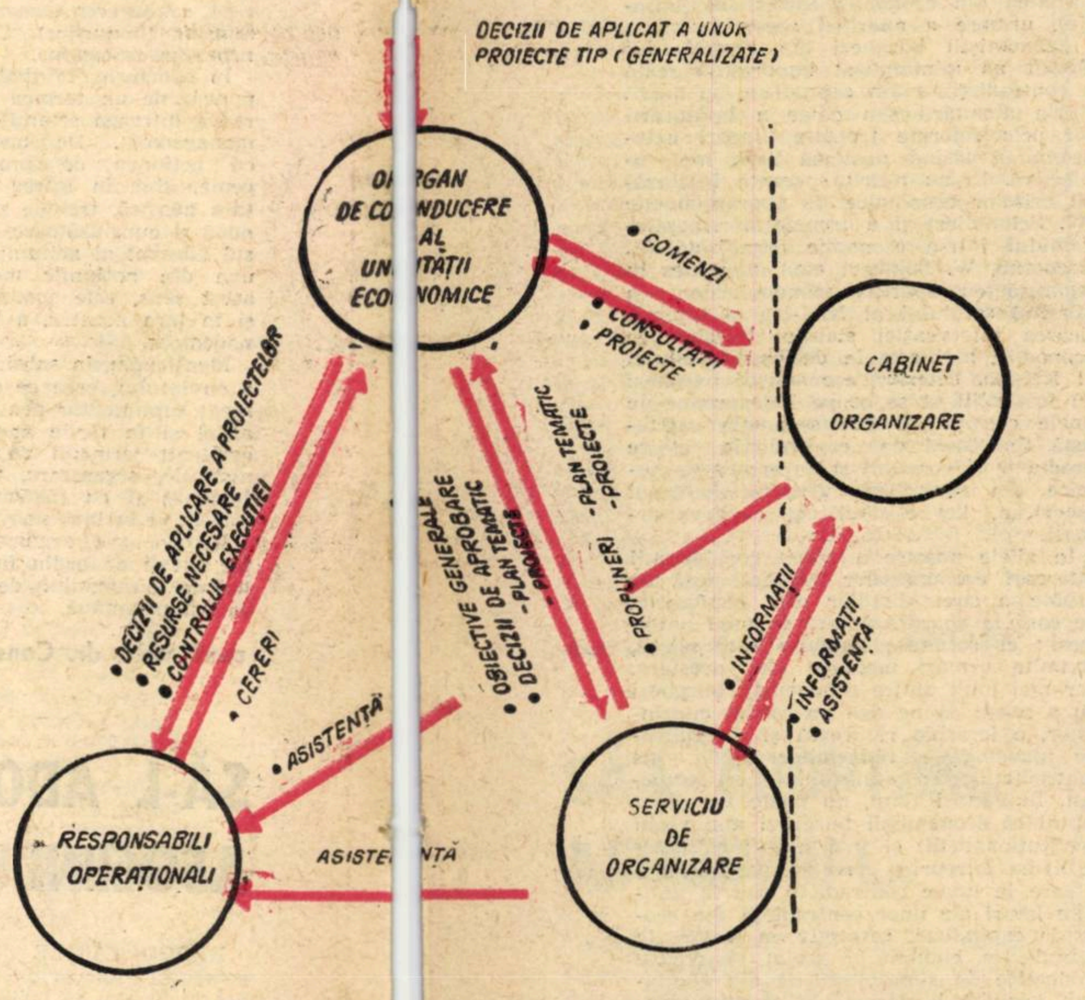

Cadru de relații în elaborarea și aplicarea proiectelor (studiilor) de organizare într-o unitate economică (schemă simplificată)

*) vezi „Viața economică" nr. 20 și 34 din 1969.

LA INTRAREA în clădirea Sucursalei trec mai întîi prin sala unde se desfășoară munca la ghișee. Vocea de de la megafon invită nominal delegații întreprinderilor. Privesc cum muncește lucrătorul de la ghișeu și remarc minuțiozitatea cu care verifică fiecare act în parte. La început mi s-a părut că se face un control exagerat; pe parcurs însă mă conving de contrariu.

În biroul său, directorul semnează un vraf de acte, pe care le citește cu atenție...

● Nu semnați prea multe acte? Am impresia că nu se mișcă o hîrtie în bancă, fără ca dv. să nu știți?

— Din păcate cu toate degrevările efectuate pînă în prezent și cu toată lărgirea competențelor șefilor de servicii, directorul sucursalei trebuie să semneze încă foarte multe acte, ceea ce îi răpește o bună parte din timpul de analiză, de gîndire economică și de organizare a muncii.

● Totuși nu cumva le analizați prea în amănunt? Acest stil de muncă nu știrbește din inițiativa colaboratorilor dv.?

— Le analizez pentru că vreau să le valorific în totalitate, să fiu informat, dacă se poate complet despre situația financiară la zi a întreprinderilor din județ. Colaboratorii mei sînt obligați prin atribuțiile date prin instrucțiunile de lucru și pe care le-am delegat să analizeze și să propună soluții realiste pentru fiecare caz în parte și chiar să hotărască pînă la o anumită limită.

CADRE ȘI RĂSPUNDERI

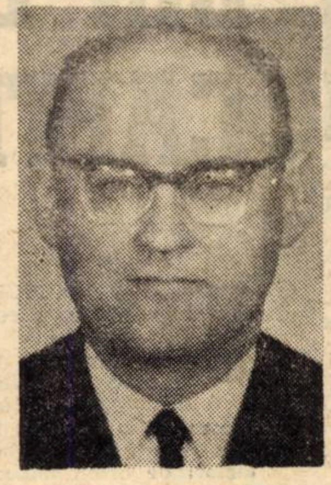

PETRE BIRTA

directorul sucursalei județene Bihor a Băncii Naționale

● Cum apreciați munca inspectorilor de la sucursala dv. Cum lucrați cu aparatul dv. bancar?

— În general, faptul că pe ansamblul economiei județului sarcinile de plan au fost îndeplinite pe primele 9 luni, mă face să apreciez ca pozitivă munca lor. Totuși, mai sînt încă întreprinderi care nu respectă disciplina bancară, fapt ce mă face să mă gîndesc că unii inspectori nu mînuiesc cu destulă competență pîrghiile bancare sau nu sînt suficient de fermi. Vă dau un singur „indicator".

— cei 60 de inspectori ai Sucursalei au aplicat, în acest an, 16 sancțiuni unor unități economice;

— cei 6 inspectori de la filiala Beiuș — 13;

— cei 6 inspectori de la filiala Harghita — 10.

În concluzie: La filiala Beiuș revin 2,1 sancțiuni pe fiecare inspector și la noi numai 0,3. Poate o să-mi spuneți că absolutizez efectul folosirii sancțiunilor. Nu, dar din vraful de acte pe care le semnez, constat printre rînduri că avem mai multe cazuri de abateri decît la filiala Beiuș și totuși mai avem inspectori care le trec cu vederea și nu se pun pe poziția de controlor general al statului.

Dintr-o „blîndețe" rău înțeleasă, din teamă ca întreprinderile să nu le conteste decizia, etc. ...unii nu sînt fermi. Pentru anumite greșeli în muncă am dat, în acest an, chiar 4 sancțiuni disciplinare, (reținerea 5% din salariu) pentru ca astfel de abateri să nu se mai repete. Fiecare inspector știe ce are de făcut și trebuie să-și îndeplinească exemplar sarcinile de serviciu. Altfel nu se poate. Banca trebuie să se bucure de prestigiu și inspectorii sînt reprezentanții ei în relațiile cu întreprinderile. Ei trebuie să devină cu timpul, adevărați consilieri ai întreprinderilor respective.

● Am înțeles că sînteți pentru respectarea treptelor ierarhice în sînul sucursalei. Cum apreciați relațiile dintre sucursală și centrala Băncii Naționale?

— Atribuțiile unităților operative și cele ale direcțiilor din centrală sînt clar delimitate prin instrucțiunile noastre de lucru. Obiectivul nr. 1 al unei unități bancare operative trebuie să fie următorul: să gîndească economic atunci cînd ia o decizie. În această privință, avem greutăți, în unele cazuri cu organele de revizie din centrală. Or, eu cred că trebuie să ne însușim optica de a pune în centrul activității eficiența unor hotărîri luate pe plan local și nu să se urmărească numai dacă ne încadrăm sau nu într-un punct anume al instrucțiunii. Dacă avem dreptul să hotărîm, să avem și dreptul să acționăm.

● În meseria dv. ați reușit să înlăturați riscul?

— Imposibil! Orice meserie își are riscurile ei... Cînd acorzi un credit și nu analizezi bine garanția, oportunitatea etc. riști să ai greutăți în rambursarea lui. Este adevărat însă că fără risc, nu poți fi director de bancă.

● Satisfacții?

— Sînt mulțumit că situația financiară a unor unități din județ a început să se îmbunătățească.

● Insatisfacții?

— Avem încă, în unele unități mari cheltuieli neeconomicoase, iar unii conducători de unități nu dovedesc încă suficient interes pentru problemele financiare.

● De ce „interes" și nu pasiune?

— Ar fi de dorit, dar asta presupune un salt și în mentalitate. Sînt mai „modest": doresc deocamdată mai mult „interes".

● Dv. aveți pasiuni?

— Regret că nu pot să vă spun că sînt pescar sau vînător. Ca om de bancă, ce pasiune pot avea? Sînt doar filatelist.

Maria IONIȚĂ

ENGELS ŞI ANALIZA CONTRADICŢIILOR DIN ECONOMIA CAPITALISTĂ

DIALECTICIAN strălucit, F. Engels a acordat o importanţă deosebită contradicţiilor interne ale fenomenelor cercetate, considerîndu-le, pe bună dreptate, o componentă fundamentală a mişcării în natură şi societate. Substratul contradicţiilor se află în factori de ordin material, independenţi de voinţa şi conştiinţa oamenilor. „Pentru mine — scria Engels în 1885 — nu putea fi vorba de a introduce din afară legile dialectice în natură, ci de a le descoperi în natură şi de a le deduce din natură".

Capitalismul şi-a început existenţa sub semnul contradicţiei dintre caracterul social al producţiei şi caracterul privat al însuşirii produselor. Engels dezvăluie geneza acestei contradicţii comparînd cele două procese sociale corelate (producţia şi însuşirea produselor, respectiv repartiţia venitului naţional) în două faze succesive ale producţiei de mărfuri (producţia simplă şi producţia capitalistă). „Dacă pînă atunci — scria Engels, referitor la producţia simplă de mărfuri — posesorul mijloacelor de muncă îşi însuşise produsul pentru că, de regulă, era propriul său produs, iar ajutorul dat de munca străină constituia numai o excepţie, acum posesorul mijloacelor de muncă continua să-şi însuşească produsul, deşi acesta nu mai era produsul său, ci exclusiv produsul muncii altuia. Astfel, produsele muncii sociale nu mai erau însuşite acum de către aceia care puseseră realmente în mişcare mijloacele de producţie şi care fabricaseră realmente produsele, ci de către capitalist". Primul pol al contradicţiei menţionate constă în mişcarea progresivă din societatea capitalistă în direcţia concentrării tot mai puternice a mijloacelor de producţie şi a unui număr crescînd de muncitori sub comanda capitalului, în goana după profit cît mai ridicat, folosind cele mai noi cuceriri ale ştiinţelor naturii şi tehnicii. Expresia concretă a acestei mişcări a constituit-o adîncirea diviziunii muncii în cadrul întreprinderilor şi pe plan social, la nivel naţional şi internaţional. Al doilea pol constă în tendinţa de monopolizare a proprietăţii asupra produselor în mîna unei minorităţi de indivizi care nu contribuie la desfăşurarea producţiei materiale ,dar care deţin cheia stăpînirii acesteia, capitalul, proprietatea asupra mijloacelor de producţie.

În deplin acord cu Marx, Engels a considerat această opoziţie dintre modul cum sînt produse bunurile (social) şi modul în care sînt ele însuşite (privat) drept **contradicţia fundamentală** a economiei burgheze „În această contradicţie care imprimă noului mod de producţie caracterul lui capitalist, se află în germene — scria Engels —, toate conflictele epocii contemporane". Examinînd această contradicţie în perspectivă istorică, Engels subliniază tendinţa ei implacabilă de adîncire.

• Discrepanţa veniturilor

FENOMENELE noi, care au apărut în ultimele 7—8 decenii şi cu atît mai mult după cel de-al doilea război mondial au adus modificări însemnate celor doi poli ai contradicţiei fundamentale din economia capitalistă, menţinînd însă natura exploatatoare a capitalismului. Revoluţia ştiinţifică şi tehnică contemporană a oferit posibilităţi, nebănuite înainte, pentru dezvoltarea forţelor de producţie, adîncirea diviziunii sociale a muncii şi, deci, sporirea considerabilă a caracterului social al producţiei. Monopolurile şi mai ales capitalismul monopolist de stat, impulsionate de goana după profituri cît mai înalte, au folosit mase tot mai numeroase de muncitori pentru a transforma multe din aceste posibilităţi în realitate. Rezultatul acestor acţiuni combinate l-a constituit accentuarea caracterului social al producţiei, faptul că produsele sînt create şi puse în funcţiune de o colectivitate de oameni din ce în ce mai mare. În acelaşi timp, însuşirea produselor continuă să aibă loc, în formă, tot pe baze private, cu precizarea că datorită dominaţiei monopolurilor şi accentuării capitalismului monopolist de stat, ponderea acestora în venitul naţional a crescut în decursul timpului, ceea ce a făcut să scadă ponderea ce revine maselor largi muncitoare, majorităţii naţiunii respective, din venitul naţional.

Tendinţa de creştere a ratei plusvalorii în industria prelucrătoare (deci în ramurile hotărîtoare ale producţiei materiale) din cele mai dezvoltate ţări capitaliste în ultimele două decenii dovedeşte faptul că partea care revine capitaliştilor (monopolurilor) din valoarea nou creată de muncitorii din aceste ramuri este de două sau chiar de trei ori mai mare decît partea care revine muncitorilor respectivi sub formă de salarii. Calculele făcute de economiştii marxişti din ţara noastră în această privinţă [1]) au ajuns la concluzia că rata plusvalorii (deci gradul de exploatare a muncitorilor salariaţi) pentru industria prelucrătoare din S.U.A., ca şi pentru industriile prelucrătoare şi extractivă din R.F.G. a crescut în perioada postbelică după cum urmează:

	1950	1957	1965	1967
— S.U.A. [1])	171 [3])	182	211	—
— R.F.G. [2])	245	246	262	266

Note: 1) pe bază de preţuri constante 1958.
2) pe bază de preţuri constante 1954.
3) 1954.

Conţinutul repartiţiei venitului naţional la capitalismul contemporan este acelaşi ca pe timpul lui Engels: monopolurile şi statul burghez îşi însuşesc munca străină fără echivalent. Cu ajutorul pîrghiilor economice şi politice pe care le au la îndemînă (politica preţurilor de monopol, politica inflaţionistă şi bugetul de stat ca instrument de redistribuire a venitului naţional), monopolurile îşi însuşesc o pondere mai mare din venitul naţional decît îşi puteau însuşi în trecut capitaliştii nemonopolizaţi. Din această cauză, chiar unii economişti burghezi au fost nevoiţi să recunoască discrepanţa mare în **repartiţia veniturilor** din S.U.A. în perioada postbelică şi unele din consecinţele ei negative: insuficienta ocupapare a unei părţi din forţa de muncă şi folosirea incompletă a capacităţii întreprinderilor.

În ciuda dificultăţilor reale existente în momentul de faţă în ce priveşte analiza minuţioasă a repartiţiei venitului naţional din ţările capitaliste, unele constatări realiste, făcute chiar de economiştii burghezi, confirmă în fond, ideea marxistă despre marea inegalitate a veniturilor diferitelor categorii sociale şi valoarea ei simptomatică pentru perspectivele de viitor ale capitalismului. De pildă, S. Kuznets menţionează prezenţa unor extreme îngrijorătoare în repartiţia venitului naţional din S.U.A. în anul 1965: a) 5% din familii deţin 2/3 din totalul economiilor, b) grupul superior de 5% din familiile americane obţine venituri care depăşesc 15 000 de dolari anual (care pot atinge chiar şi cîteva milioane dolari anual) iar în cadrul acestui grup superior 1% (deci 1/5 din totalul grupului) încasează 1/2 din totalul veniturilor acestui grup superior; c) însemnate deosebiri există şi în ce priveşte venitul pe cap de locuitor din mediul urban şi din mediul rural.

Expresia cea mai evidentă a momentelor iraţionale din repartiţia venitului naţional în ţările capitaliste din zilele noastre o constituie pauperismul. În 1966, aproape 30% din numărul total al familiilor americane nu dispuneau de venituri care să le acopere necesităţile considerate la un nivel sub care nu se poate coborî; 25% din locuitorii care trăiesc în mediul rural din S.U.A. şi 30% din populaţia care trăieşte din agricultură sînt consideraţi săraci (au venituri cu 30% mai puţin decît bugetul standard stabilit pentru această ţară.

O tendinţă asemănătoare de adîncire se poate constata şi în ce priveşte două din formele concrete de manifestare ale contradicţiei fundamentale din economia capitalistă pe care le-a analizat Engels şi anume: a) contradicţia dintre caracterul organizat al fiecărei întreprinderi luată în parte şi anarhia din economia capitalistă în ansamblu (sau organizarea ştiinţifică la nivel microeconomic şi anarhia la nivel macroeconomic şi mondoeconomic), precum şi b) contradicţia dintre producţie şi consum.

• Cercul vicios al planificării capitaliste

DACĂ economia societăţii este organizată în interesul general al tuturor membrilor ei, atunci organizarea raţională a acesteia trebuie să fie prezentă (sau cel puţin principial posibilă) la toate nivelurile ei (micro şi macroeconomic) ca urmare, trebuie să fie respectată o proporţionalitate cerută în mod obiectiv între ansamblul producţiei sociale şi consumul total al membrilor societăţii, ca şi între diferite ramuri ale producţiei materiale (producţia mijloacelor de producţie şi producţia obiectelor de consum).

Încercările contemporane de a organiza economia capitalistă în mod raţional, la niveluri superioare microeconomiei (practica planificării la nivel macroeconomic, în unele ţări occidentale se lovesc de greutăţi obiective (proprietatea privată capitalistă asupra mijloacelor de producţie).

Respectarea proporţionalităţii în dezvoltarea economiei societăţii — inclusiv a societăţii capitaliste — este o cerinţă obiectivă. Dacă oamenii nu pot sau nu vor să ţină seama în mod conştient de această cerinţă, ea se impune peste capul lor ca o forţă oarbă a naturii. Aceasta este, după părerea lui Engels (după părerea marxismului în ansamblu) una din cauzele directe ale izbucnirii contradicţiilor din economia capitalistă sub forma crizelor economice de supraproducţie, care s-au repetat în mod periodic, mai mult sau mai puţin regulat, ca şi a altor dificultăţi care caracterizează instabilitatea din economia capitalistă (inflaţia), urmare a anarhiei acesteia.

Economiştii burghezi din timpul lui Engels au minimalizat importanţa reală a contradicţiilor din capitalism, au nutrit iluzia atenuării sau chiar a înlăturării lor prin reforme treptate (uneori neînsemnate), lăsînd neatinsă baza lor obiectivă. Ei au nutrit speranţa înlăturării crizelor economice de supraproducţie (W. Schmoller) şi a transformării capitalismului într-o economie organizată (L. Brentano, W. Sombart etc.), mai ales în legătură cu apariţia monopolurilor la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi intensificarea intervenţiei statului burghez în economie, mai ales în decursul secolului al XX-lea. Ulterior, economiştii burghezi au fost siliţi să se ocupe îndeaproape de unele contradicţii din economia capitalistă (îndeosebi de contradicţia dintre producţie şi consum) şi de crizele economice din capitalism (instituţionalismul american, keynesismul şi neokeynesismul).

În zilele noastre a sporit considerabil interesul economiştilor burghezi faţă de problema contradicţiilor din capitalism, pe care le abordează însă în mod unilateral: ei recunosc anumite contradicţii, anumite urmări negative ale acestora, dar nici unul dintre economiştii burghezi nu a reuşit să ne dea un tablou cuprinzător, o ierarhie riguroasă şi o explicaţie plauzibilă a **rădăcinilor** adînci ale contradicţiilor capitalismului contemporan. În acelaşi timp, nu poate fi negat faptul că economiştii burghezi mai vechi (instituţionaliştii) şi mai noi (neokeynesiştii) au întreprins cercetări parţiale privitoare la unele contradicţii sau la anumite laturi ale unor contradicţii din economia capitalistă, respectiv cu privire la reproducţia capitalului social şi crizele economice de supraproducţie din capitalism (teoriile burgheze ale creşterii economice). Acestea atesă faptul că amploarea fenomenelor negative din capita-

conf. univ. dr.
Sultana SUTĂ-SELEJAN

(Continuare în pag. 16)

FIŞE

■ Pornind de la rolul social-economic al comerţului interior şi de la necesitatea promovării conducerii ştiinţifice în activitatea comercială în vederea creşterii contribuţiei acesteia la progresul economic general, lucrarea **Conducerea ştiinţifică în comerţ**, de C. Florescu (Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1970, 308 pag.), abordează problemele de bază ale temei prin prisma particularităţilor întreprinderilor comerciale. Obiectul principal al lucrării — arată autorul — îl constituie materializarea activităţii de conducere, respectiv evidenţierea principalelor probleme cu care este confruntată întreprinderea comercială şi a modului de intervenţie, de acţiune, a conducerii întreprinderii pentru rezolvarea lor în scopul obţinerii unei eficienţe economice şi sociale maxime. Ca premise ale conducerii ştiinţifice în ţara noastră autorul consideră, următoarele elemente: perfecţionarea structurii organizatorice a întreprinderilor comerciale, lărgirea dreptului de decizie, perfecţionarea pregătirii cadrelor de conducere.

Dar, se susţine, lucrarea nu oferă soluţii, ci mai degrabă, sugestii pentru modul de abordare a problemelor de conducere a întreprinderilor, menite să impulsioneze rezolvarea practică, într-o manieră nouă, modernă, a problemelor de organizare şi conducere.

CENTRALIZAREA CONDUCERII ȘI DEMOCRAȚIA – COORDONATE FUNDAMENTALE ALE ECONOMIEI SOCIALISTE

CENTRALISMUL DEMOCRATIC este, după cum se știe, principiul marxist-leninist aflat la temelia organizării și conducerii economiei socialiste. Problemele înfăptuirii acestui principiu în forme adecvate condițiilor istorice și particularităților naționale s-au situat și se situează pretutindeni în centrul preocupărilor teoretice și practice legate de perfecționarea relațiilor de producție socialiste. Dezbaterile ample care au avut loc în ultima vreme pe această temă, pornind de la necesitatea asigurării unei eficiențe cît mai înalte a economiei socialiste, au lărgit considerabil conținutul conceptului ca atare și au deschis, totodată, orizonturi noi în privința modalităților de aplicare a lui în activitatea practică.

IN ANALIZA problemelor privind organizarea și conducerea economiei, teoria marxist-leninistă pornește de la caracteristicile fundamentale ale relațiilor de producție, în primul rînd de la formele proprietății asupra mijloacelor de producție. Sub acest aspect, trăsătura esențială dominantă a socialismului o constituie gradul înalt de socializare a mijloacelor de producție, care anulează limitele inerente proprietății private și ridică economia națională pe o treaptă superioară de integrare. Diferitele celule și organisme parțiale ale economiei încetează a mai fi entități opuse unele altora, devin — în virtutea proprietății socialiste — componente ale unui sistem unitar, atotcuprinzător. Activitățile desfășurate în acest cadru sînt subordonate în primul rînd nu intereselor individuale sau celor specifice diferitelor unități economice și colectivități sociale, ci intereselor generale ale societății socialiste, de care depind în ultimă analiză autoconservarea și dezvoltarea continuă a sistemului.

Conducerea economiei — funcție necesară, care condiționează și însoțește orice proces colectiv de muncă și care în orice sistem apare ca un atribut esențial al proprietății — ține în socialism, în mod firesc, de **competența proprietarului colectiv** și este chemată să acționeze ca **instrument al intereselor generale ale societății**. Ea are de rezolvat nu numai problemele pe care le ridică organizarea producției și gestiunea economică la nivelul întreprinderilor și organizațiilor economice, dar și problemele privind **funcționarea mecanismului general al economiei naționale**.

Întrucît procesul economic presupune în socialism alocarea și utilizarea unor resurse care aparțin aceluiași proprietar, în vederea atingerii unor obiective de interes comun, activitatea fiecărei verigi a economiei naționale, ca și legăturile complexe dintre întreprinderi și ramuri în procesul reproducției trebuie să fie reglate conștient (printr-un plan atotcuprinzător), înainte ca procesul propriu-zis să aibă loc; numai cu această condiție, desfășurarea lor și acțiunea mecanismelor economice (inclusiv mecanismul pieței) vor tinde spre obiectivele generale, în prealabil stabilite, vor contribui efectiv la dezvoltarea armonioasă și în ritmuri intense a economiei naționale, în scopul îmbunătățirii sistematice a condițiilor de viață ale întregului popor.

De aici decurge necesitatea **coordonării și conducerii unitare a economiei socialiste**, funcție care reclamă, la rîndul ei, existența unui for de conducere, a unui **organism planificator centralizat**. Acestui centru de decizii îi revine misiunea de a elabora coordonatele generale ale dezvoltării economice, obiectivele și sarcinile fundamentale ale întregului sistem economic, de a organiza și regla planificat procesele complexe ale producției, circulației, repartiției și consumului.

Centralizarea conducerii, ca atribut esențial al sistemului socialist, se află în deplină concordanță cu cerințele dezvoltării forțelor de producție moderne. Caracterul social tot mai accentuat al producției, determinat atît de concentrarea ei în întreprinderi din ce în ce mai mari, cît și de dezvoltarea continuă a diviziunii sociale a muncii și, implicit, de complexitatea crescîndă a legăturilor economice de ramură și teritoriale, generează în mod obiectiv necesitatea coordonării și conducerii procesului economic de ansamblu. În capitalism, această necesitate s-a făcut simțită sub forma contradicției dintre socializarea crescîndă a producției și caracterul spontan, stihinic, al funcționării mecanismului macro-economic; ea a constituit și constituie unul dintre principalele resorturi ale înțelegerilor monopoliste, sub diferitele lor forme, ca și ale intervenției crescînde a statului în economie. Cu toată evoluția lor, relațiile de producție capitaliste nu oferă posibilitatea unei conduceri unitare a economiei, cel puțin în măsura în care o reclamă forțele de producție actuale. Faptul că relațiile socialiste creează condițiile pentru respectarea acestei cerințe constituie una din expresiile principale ale legitimității istorice a socialismului, o dovadă grăitoare că înlocuirea capitalismului prin noua orînduire răspunde înseși legilor dezvoltării sociale.

INSTITUIREA unei coordonări și conduceri unitare a economiei ridică o problemă deosebit de importantă privind **natura factorilor chemați să exercite această funcție esențială în sistemul societății socialiste**. Este, desigur, evident că, avînd de operat cu opțiuni și decizii de importanță vitală pentru interesele clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, celorlalte categorii sociale, pentru viitorul și soarta națiunii socialiste, conducerea centralizată a economiei are, prin excelență, un caracter **politic**. Ea presupune elaborarea unui program politic — cu consultarea maselor largi asupra tuturor problemelor majore ale dezvoltării societății socialiste —, program care să stabilească în spiritul marxism-leninismului țelurile generale și sarcinile de bază ale activității economice și sociale în funcție de condițiile fiecărei etape istorice; asumarea de răspunderi politice depline pentru orientările și măsurile hotărîte; desfășurarea unei vaste activități politice de mobilizare și îndrumare a tuturor forțelor societății socialiste în vederea realizării obiectivelor stabilite; analiza științifică a experienței construcției socialiste și a tendințelor fundamentale ale progresului; dezvăluirea contradicțiilor din viața economică și socială în vederea înlăturării oricăror frîne din calea dezvoltării și promovării noului în toate domeniile de activitate etc. Toate acestea conferă factorului politic un rol de însemnătate primordială în conducerea economiei, în întreaga dezvoltare a societății socialiste.

În țara noastră, acest rol își găsește expresia cea mai înaltă în **conducerea întregii vieți sociale de către partidul comunist.** Detașament de avangardă al revoluției și construcției socialiste — care reunește în rîndurile sale elementele cele mai înaintate ale clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității —, partid de guvernămînt, investit de popor cu răspunderi depline, Partidul Comunist Român este exponentul intereselor fundamentale ale națiunii noastre socialiste, forța politică conducătoare în stat. În această calitate, partidul trasează, prin directivele sale politice, obiectivele și sarcinile de bază ale construcției socialiste, desfășoară prin organizațiile și membrii săi o amplă muncă politică, organizatorică și educativă de mobilizare a tuturor energiilor și capacităților creatoare ale poporului, exercitînd o înrîurire directă asupra evoluției proceselor economice, relațiilor dintre clasele și grupurile sociale, activității social-culturale. În virtutea principiului conducerii de către partid, principiu înscris în Constituția țării, toți factorii societății noastre, toate organismele și instituțiile ei se află sub conducerea politică a partidului comunist, acționează în strînsă unitate în direcția determinată prin programul său politic general.

Hotărîrile Congresului al IX-lea al P.C.R., măsurile pentru modelarea mai rațională a întregului angrenaj al economiei naționale adoptate de Conferința Națională din decembrie 1967, programul aprobat de Congresul al X-lea, hotărîrile plenarelor Comitetului Central din această perioadă constituie o vie ilustrare a rolului de forță politică conducătoare îndeplinit de partidul nostru. Pornind de la cercetarea aprofundată a realităților, de la studiul atent și sistematic al acțiunii legilor obiective, al imperativelor generate de progresul tehnic-științific contemporan, partidul a stabilit programul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și a conturat, pentru fiecare domeniu al activității economice și sociale, obiectivele de atins, mijloacele pentru realizarea lor, formele și metodele de conducere eficientă a producției sociale. Măsurile și acțiunile inițiate de partid, spiritul nou, științific, de abordare critică și autocritică a problemelor promovat în toate domeniile construcției socialiste, au găsit un profund ecou în rîndurile poporului, au dinamizat activitatea economică în toate sectoarele, au intensificat preocupările pentru valorificarea crescîndă a resurselor materiale și umane ale țării.

SUBLINIIND natura, prin excelență politică, pe care o are conducerea centralizată a economiei socialiste, rolul primordial care revine partidului comunist în acest domeniu, ca și în toate celelalte sfere ale vieții sociale, nu putem scăpa din vedere că politicul, deși reprezintă expresia concentrată a economicului, nu se identifică totuși cu acesta. Viața economică ridică în cîmpul de acțiune al conducerii numeroase probleme specifice care nu fac și nu pot face **nemijlocit** obiectul activității politice. Dirijarea planificată a economiei naționale presupune o suită întreagă de activități specializate, de mare complexitate, printre care: colectarea, prelucrarea și analiza informației economice; studierea modalităților posibile de alocare a resurselor și a condițiilor echilibrului dinamic în procesul dezvoltării; elaborarea — cu concursul a mii de întreprinderi și organizații economice, institute de cercetare științifică, de proiectări etc. — a variantelor de plan și determinarea variantei optime a planului economic; transmiterea sarcinilor planificate către toate verigile economiei naționale; organizarea și conducerea efectivă a muncii pentru înfăptuirea lor; adoptarea deciziilor și efectuarea controlului asupra executării lor; mînuirea pîrghiilor economice pentru reglarea rațională a proceselor din economie; administrarea bunurilor materiale și a fondurilor bănești; verificarea sistematică a concordanței dintre plan și realitatea economică în permanentă schimbare. Toate aceste sarcini ale conducerii economice trebuie să fie îndeplinite de însuși proprietarul colectiv al mijloacelor de producție, de masa producătorilor socialiști.

Mihai DULEA

--->

FIȘE

■ În lucrarea **Monnaie et Financement** (Moneta și finanțarea), Dunod, Paris, 1969, 250 p, J. Denizet abordează un cîmp foarte larg de probleme teoretice și practice ale „economiilor de piață" occidentale. El critică teoria economică postbelică din țările occidentale deoarece ea nu a reușit să găsească soluții pentru problemele reale cu care este confruntată această lume. După J. Denizet, cauza constă în aceea că moștenirea teoretică a lui J. M. Keynes nu numai că nu a fost dezvoltată în mod corespunzător, dar, mai mult, ea a fost „trădată". În consecință, constată autorul, teoria economică occidentală în perioada postbelică a rămas, în ciuda unor progrese pe care le-a făcut, departe de a fi un instrument în rezolvarea problemelor cu care se confruntă occidentul și a neglijat și minimaiizat constant posibilitățile politicii monetare, cu toate că problemele monetare joacă un rol tot mai mare în viața economică occidentală. Autorul insistă asupra necesității introducerii unui sistem bancar diversificat, acordării unei atenții sporite politicii monetare și relațiilor monetare internaționale, stabilirii unui echilibru monetar și financiar real, în special atunci cînd se abordează o politică economică expansionistă.

■ Problema conducerii în cadrul firmelor internaționale este abordată de J. Fayerweather în lucrarea **International bussiness management** (Conducerea întreprinderii internaționale), McGraw Hill Book Company 1969, 220 p Autorul relevă dificultățile majore care trebuie soluționate în cadrul acestor instituții. Este vorba în primul rînd de dificultăți decurgînd din diferențele „culturale" dintre sistemele de valori, moravurile sociale și a altor atitudini și relații interpersonale specifice populației țărilor implicate în activitatea respectivelor întreprinderi internaționale. Mai nete sînt diferentele naționale, prea puțini oameni fiind capabili să facă abstracție în participarea la fenomenul economic de simțămintele lor patriotice. Influența discrepanței de mediu, al cărui conținut îi reprezintă diferențele subiective și limitele psihologiei umane, face ca oamenii să ia foarte dificil decizii care să corespundă necesităților unui mediu străin, nefamiliar. Impedimente serioase decurg și din implicațiile pe care distanța le are asupra fluxului de informații și asupra timpului de transmitere a lor, în ciuda progreselor sensibile înregistrate în domeniul informaticii și a tehnicilor de vehiculare a informațiilor

←

Ca orice activitate socială de mare anvergură, care solicită în fapt participarea întregului popor, conducerea centralizată a economiei este condiționată de existența unui organism larg reprezentativ, investit cu puteri depline. Acest organism este statul socialist.

În condițiile orînduirii socialiste, în care nu există clase antagoniste, **statul organizat pe principiile democrației socialiste este reprezentantul întregului popor.** În această calitate, el concentrează în mîinile sale — ca proprietate de stat — toate mijloacele de producție și bunurile materiale care aparțin întregului popor, organizează și dirijează în mod planificat ansamblul producției sociale, pornind de la directivele trasate de partidul comunist — forța politică conducătoare în stat. Ca autoritate supremă și suverană a națiunii socialiste, statul este singurul în măsură să asigure utilizarea resurselor țării potrivit intereselor dezvoltării rapide și armonioase a economiei naționale, deciziile sale avînd putere de lege.

În concepția partidului nostru, statul are de îndeplinit un rol primordial în organizarea, planificarea și gestiunea economiei socialiste, în făurirea unei economii moderne, dinamice, echilibrate. Exercitarea în forme depline și eficiente a funcțiilor sale economico-organizatorice reprezintă o latură de prim ordin a relațiilor de producție socialiste, o condiție esențială pentru înfăptuirea politicii economice a partidului, pentru afirmarea avantajelor și superiorității noii orînduiri. Așa cum s-a subliniat la Congresul al X-lea al P.C.R., statul nostru, care a acumulat o bogată experiență în conducerea economiei socialiste, este chemat în etapa actuală să aducă o contribuție considerabil sporită la organizarea și coordonarea eforturilor îndreptate spre lărgirea și modernizarea bazei tehnice-materiale a producției, valorificarea superioară a resurselor materiale și umane ale țării, dezvoltarea eficientă a relațiilor economice externe, sporirea avuției naționale și îmbunătățirea condițiilor de viață materiale și spirituale ale poporului. Statului îi revine în continuare misiunea de a desfășura o vastă activitate pentru administrarea și întărirea proprietății socialiste, pentru respectarea legalității socialiste, pentru cultivarea spiritului de răspundere în gestiunea avutului obștesc, pentru stimularea și mobilizarea tuturor energiilor creatoare ale oamenilor muncii în opera de înfăptuire a obiectivelor programatice stabilite de partid.

A SUBLINIA ROLUL esențial care revine statului în organizarea și conducerea centralizată, pe bază de plan, a economiei socialiste nu înseamnă, implicit, a nega sau minimaliza rolul unităților economice în organizarea și planificarea producției, în exercitarea gestiunii economice. Dimpotrivă, **mecanismul economiei socialiste se sprijină pe aceste funcții și presupune exercitarea lor cu eficiență maximă.**

Proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție nu anulează necesitatea existenței, sub formă de întreprinderi, a unităților de producție distincte. Datorită nivelului actual al forțelor de producție, condițiilor economice și sociale, limitelor practice ale concentrării și prelucrării informației economice (în sensul larg al cuvîntului), producția socială nu ar putea fi regrupată într-o singură întreprindere, în care diviziunea muncii și relațiile economice decurgînd din ea să capete forme analoge celor aplicate în cadrul unei uzine. Delimitarea producției sociale pe diferite unități tehnico-organizatorice operaționale se impune în mod absolut, iar acest gen de individualizare a întreprinderilor atrage după sine necesitatea de a li se asigura anumite elemente de autonomie economică (atribuirea în gestiune proprie a unor fonduri de producție din proprietatea socială, organizarea legăturilor exterioare sub o formă marfară și monetară, aplicarea principiului compensării cheltuielilor prin veniturile obținute etc.). În caz contrar, măsurarea cheltuielilor și rezultatelor economice ar deveni practic imposibilă, ceea ce ar anula, evident, orice posibilitate de a se determina eficiența activităților economice și căile pentru mărirea ei continuă, ar face iluzorii controlul social asupra utilizării resurselor și însăși dirijarea planificată a economiei naționale.

La toate acestea, se adaugă o serie de alte considerente, de ordin social-economic și general uman, care scot în evidență realitatea întreprinderii ca **celulă vitală** a economiei și societății socialiste. Nimic nu ar fi mai greșit decît să se considere întreprinderea ca o simplă concentrare de mijloace de producție și forță de muncă, ca o simplă formă de organizare tehnico-productivă a cărei unică misiune ar fi să execute sarcinile primite. Întreprinderea constituie un nucleu al societății socialiste, în care se desfășoară procese hotărîtoare pentru întreaga viață socială și în care oamenii muncii au de realizat o dublă calitate — de **producător colectiv și de proprietar colectiv.** Verigă de bază a cooperării socialiste în muncă, întreprinderea reprezintă principalul teren de afirmare a aptitudinilor fizice și intelectuale ale celor ce muncesc, a potențelor lor creatoare, a responsabilităților lor profesionale și moral-politice. Se înțelege de la sine că întreprinderea poate întruni aceste calități — și implicit, poate aduce o contribuție maximă la creșterea productivității și eficienței întregii munci sociale — numai în măsura în care dispune de o anumită autonomie, care să permită dezvoltarea maximă a inițiativei colectivului de lucrători și stimularea interesului lor pentru utilizarea rațională a capacităților de producție, perfecționarea continuă a tehnicii, valorificarea tuturor rezervelor eficienței economice.

Inițiativa, inventivitatea, participarea creatoare, direct interesată a oamenilor în activitatea economică reprezintă unul din factorii primordiali ai dezvoltării rapide. Lichidînd sistemul exploatării capitaliste, sursa antagonismelor care opun în capitalism pe cei ce muncesc factorilor de conducere și care frînează desfășurarea largă a inițiativei maselor, socialismul creează condițiile ca acest factor să acționeze cu o intensitate necunoscută încă în istorie. Se poate afirma fără exagerare că **descătușarea și stimularea inițiativei celor ce muncesc, transformarea ei dintr-o forță potențială într-o forță reală constituie o necesitate tot atît de imperioasă pentru dezvoltarea economiei socialiste ca și înfăpturea conducerii unitare a producției.** Orice îngrădire a participării maselor largi la conducerea economiei, orice subapreciere a importanței pe care o are inițiativa lor în rezolvarea eficientă a problemelor producției sociale nu pot decît să altereze esența socialismului și să ducă la irosirea uneia din forțele fundamentale ale progresului.

De aceea, sistemul de conducere a economiei socialiste trebuie să satisfacă două cerințe esențiale, decurgînd deopotrivă din proprietatea socială asupra mijloacelor de producție, și anume : 1) să concentreze dreptul de decizie în problemele cheie ale dezvoltării economiei naționale la nivelul organelor centrale de partid și de stat și 2) să asigure fiecărei verigi economice o autonomie suficient de largă, care să-i ofere libertate de mișcare **în cadrul** și **pentru** realizarea planului general, așezat la baza conducerii unitare a economiei naționale, și care, totodată, să permită dezvoltarea nestînjenită a aptitudinilor și potențelor creatoare ale colectivului ei de lucrători.

Aceste cerințe alcătuiesc o unitate dialectică, fiind indisolubil legate între ele. În măsura în care una sau cealaltă nu este respectată, apar inevitabil contradicții, care pot afecta în mod serios nu numai procesele din economie, dar și viața social-politică. De aici însemnătatea excepțională pe care o are preocuparea pentru determinarea celor mai potrivite forme de înfăptuire a centralismului democratic în organizarea și conducerea economiei socialiste.

FORMELE ȘI METODELE concrete prin care se realizează îmbinarea celor două laturi ale acestui principiu — centralismul și democrația — diferă, cum este și firesc, de la țară la țară, și chiar în aceeași țară de la o etapă a dezvoltării la alta. Experiența arată că în perioada de început a oricărei economii planificate, sfera deciziilor centralizate are în mod inevitabil o mare extindere. Statul socialist trebuie să pună în această perioadă bazele noului mecanism de funcționare a economiei, să organizeze sistemul de conducere, să formeze cadrele. În plus, acolo unde făurirea bazei tehnice-materiale a socialismului face necesar un efort considerabil de industrializare, se impune prin forța lucrurilor un grad înalt de concentrare a resurselor, mai ales a investițiilor, și, implicit, o centralizare puternică a deciziilor economice. La toate acestea se pot adăuga și alte considerente, decurgînd fie din anumite condiții specifice (dimensiunile țării, gradul de complexitate al economiei naționale, structura socială etc.), fie din anumite orientări și concepții ale factorilor politici de conducere, care pot să accentueze tendințele centralizatoare. Centralizarea deciziilor economice are însă limitele ei, neputînd fi împinsă la extrem decît cu riscul unor serioase consecințe negative.

Într-un mod cu totul schematic, deciziile adoptate în sistemul economiei naționale ar putea fi clasificate în două mari categorii : 1) deciziile macro-economice de bază, care privesc proporțiile economice fundamentale (spre exemplu, rata generală a acumulării și rata investițiilor, de care depind ritmurile de dezvoltare a economiei naționale ; repartiția investițiilor pe diferitele ramuri, care influențează mișcările structurale din economie ; repartiția fondului de consum între consumul individual și consumul social) ; 2) deciziile micro-economice, referitoare la activitățile economice curente (de exemplu, volumul și structura producției în diferitele întreprinderi, volumul și structura cheltuielilor de producție, utilizarea fondului de salarii, aprovizionarea tehnico-materială a întreprinderilor, desfacerea produselor, investițiile minore). Dacă în cazul primei categorii, necesitatea centralizării stricte a deciziilor este mai mult decît evidentă, fiind în fond vorba de determinarea coordonatelor generale ale dezvoltării economiei naționale, în celălalt caz lucrurile se complică. De fapt, această categorie de decizii constituie terenul real al discuțiilor despre centralizare și descentralizare.

Într-adevăr, o parte însemnată a deciziilor curente vin să detalieze și să concretizeze la nivelul ramurilor și întreprinderilor hotărîrile centrale referitoare la proporțiile fundamentale. Ele au un rol esențial în garantarea dezvoltării armonioase și în ritmurile stabilite a întregii economii și, de aceea, organele centrale trebuie să dispună de largi competențe în fundamentarea și adoptarea lor.

Aceste decizii nu cuprind însă în întregime activitatea întreprinderilor. Intervin numeroase alte momente în care se pune problema de a decide operativ, în funcție de situații concrete, care diferă de la o întreprindere la alta, de la o perioadă la alta, asupra modalității celei mai eficiente — din mai multe variante posibile în cadrul determinat prin deciziile centralizate — de utilizare a capacității de producție, de organizare a muncii și producției, de aprovizionare și desfacere etc. Evident, în aceste cazuri se impune ca deciziile curente să aibă un caracter descentralizat, pentru a fi adaptate la condițiile specifice din fiecare unitate și pentru a putea fi luate în timp util. Dispunînd de doza maximă de informație, fiind direct interesată în găsirea soluției optime, întreprinderea poate asigura cea mai judicioasă fundamentare a acestor decizii și, în consecință, trebuie să aibă libertatea (răspunderea) de a le adopta în mod autonom.

Asumarea drepturilor de decizie de către organul central de conducere în problemele activității curente a unităților economice poartă în sine pericolul real de a pune întreprinderile în fața unor soluții neadecvate sau chiar în contradicție cu condițiile specifice în care ele își desfășoară activitatea. Orice exces în această direcție restrînge posibilitățile de manifestare a inițiativei colectivelor de lucrători în conducerea producției, ceea ce nu poate să ducă decît la un interes scăzut pentru perfecționarea metodelor productive, pentru reducerea cheltuielilor de producție, pentru îmbunătățirea calitativă a produselor etc. Pierderile provocate din această cauză vor deveni cu atît mai considerabile cu cît experiența, cunoștințele tehnice și conștiința socialistă a oamenilor muncii vor atinge un nivel mai înalt.

Pe de altă parte, centralizarea excesivă a deciziilor generează tendința de birocratizare a aparatului de stat și a aparatului economic. Pregătirea și adoptarea hotărîrilor într-un număr extrem de mare de probleme de amănunt, transmiterea deciziilor de la organul central la unitățile productive, urmărirea modului în care ele sînt realizate — toate acestea duc la proliferarea verigilor intermediare, administrative, pe cît de costisitoare pe atît de inoperante. Fenomenul birocratizării poate afecta grav mecanismul de funcționare a economiei socialiste, ridicînd obstacole serioase în calea valorificării avantajelor oferite de noile relații de producție. El accentuează inerent pericolul subiectivismului (voluntarismului), care constă în nesocotirea legilor obiective ale economiei, în subestimarea rolului important al pîrghiilor economice în conducerea planificată și supraestimarea eficacității măsurilor administrative. Toate acestea se finalizează în eficiența scăzută a activității economice, în costurile excesive necesitate de realizarea unor decizii stabilite din birou, fără cunoașterea temeinică a realităților, ducînd la situații paradoxale în care alături de nevoi insuficient satisfăcute există resurse nerațional folosite. De aceea, reacția împotriva unui sistem administrativo-birocratic de conducere a economiei, împotriva formelor și metodelor care tratează verigile de bază ale economiei ca un tot nediferențiat este în esență pozitivă și salutară.

ACEASTĂ REACȚIE nu poate totuși justifica o altă poziție extremă, și anume lărgirea autonomiei întreprinderii pînă la **independență absolută.** A susține o asemenea idee, înseamnă a uita că nu numai centralizarea deciziilor, dar și autonomia întreprinderilor are limitele ei necesare și că, în genere, în condițiile producției moderne nici chiar întreprinderea capitalistă nu mai este pe deplin autonomă, cum apărea în schemele susținătorilor economiei liberale. Cu atît mai puțin se poate vorbi despre o asemenea autonomie în economia socialistă, care, după cum s-a arătat, presupune în mod necesar conducerea unitară a producției sociale.

Independența absolută a întreprinderilor este diametral opusă principiilor fundamentale de funcționare a economiei socialiste. În măsura în care aceste verigi de bază ar fi deplin autonome, proporțiile fundamentale ale dezvoltării s-ar stabili ca o rezultantă instabilă a deciziilor curente adoptate în mii de întreprinderi, care ar acționa exclusiv în raport cu condițiile lor specifice și călăuzindu-se unilateral de criteriul eficienței imediate a cheltuelilor de muncă. Criteriile generale de raționalitate a dezvoltării, corespunzătoare țelurilor fundamentale ale societății socialiste, ar dispărea din cîmpul vizual al producătorilor. Reglarea planificată a producției sociale ar ceda inerent locul mecanismelor spontane de reglare a pieței, ceea ce practic ar echivala cu renunțarea la unul din avantajele esențiale și hotărîtoare oferite de orînduirea socialistă.

După cum se știe, Partidul Comunist Român consideră greșite **„atît concepțiile care promovează centralismul excesiv, care înăbușe inițiativa și răspunderea unităților economice și ignorează legile economice obiective, cît și concepțiile după care producția materială ar trebui să se regleze spontan, pe baza impulsurilor pieței, ignorînd rolul factorului conștient în conducerea activității economice și sociale“**[1]).

PORNIND de la faptul că atît centralizarea conducerii cît și democrația reprezintă trăsături esențiale, necesare, ale sistemului socialist, decurgînd deopotrivă din aceleași premise obiective, partidul nostru concepe dezvoltarea relațiilor de producție socialiste sub forma unui proces complex în care, o dată cu întărirea și perfecționarea conducerii unitare a economiei naționale, se amplifică și se maturizează continuu competența unităților de bază, crește rolul lor în întreaga viață economică. Coexistența deciziilor centralizate și a deciziilor descentralizate este în economia socialistă tot atît de necesară ca și coexistența planului și a pieței. Ca urmare, îmbunătățirea sistemului de organizare și conducere a economiei socialiste nu poate fi gîndită în sensul extinderii unora în detrimentul celorlalte, ci în sensul armonizării și îmbinării lor în modul cel mai eficient posibil.

Atunci cînd se manifestă fenomene de centralizare excesivă a conducerii se impun, desigur, măsuri practice pentru înlăturarea lor, recurgîndu-se — așa cum au preconizat Congresul al IX-lea și Conferința Națională din 1967 a P.C.R. — la descentralizarea unor decizii economice și asigurîndu-se astfel o lărgire a cîmpului de afirmare a inițiativei și răspunderii întreprinderilor în problemele activității lor curente. Independent de aceasta însă, înfăptuirea consecventă a centralismului democratic presupune extinderea continuă a sferei de probleme la a căror rezolvare să participe, într-o strînsă conlucrare, atît organele centrale cît și verigile de bază ; îmbunătățirea calitativă a activității tuturor organelor economice — centrale și locale — și intensificarea efortului pentru fundamentarea riguros științifică, într-un înalt spirit de răspundere, a tuturor deciziilor — centralizate și descentralizate ; reexaminarea sistematică și delimitarea, pe baza unor criterii raționale, a atribuțiilor și competențelor la toate nivelele conducerii economice în funcție de condițiile economice și sociale în continuă evoluție, de progresul științei și tehnicii, de mutațiile adînci pe care dezvoltarea socialistă a țării le antrenează în toate domeniile vieții sociale.

Măsurile complexe luate în țara noastră în ultimii ani urmăresc să răspundă tuturor acestor cerințe imperioase ale perfecționării formelor și metodelor de organizare și conducere a economiei socialiste. Elaborate pe baza unor ample studii și analize la care au participat un număr mare de specialiști, oameni de știință, cadre economice, activiști de partid și de stat, supuse discuției publice, aceste măsuri reflectă spiritul novator, creator și profund democratic în care partidul nostru soluționează problemele dezvoltării multilaterale a societății socialiste. Ele au adus îmbunătățiri substanțiale în organizarea de stat, în activitatea organelor de conducere centrale și locale, au întărit cadrul legal și climatul social-politic pentru desfășurarea pe baze democratice a întregii vieți economice și sociale, pentru participarea mai largă a maselor populare la dezbaterea problemelor fundamentale ale politicii partidului și statului, la elaborarea hotărîrilor și măsurilor de însemnătate majoră privind dezvoltarea economică și socială a țării.

Perfecționările aduse nu au, desigur, un caracter terminal. Ele se înscriu, după cum s-a subliniat la Congresul al X-lea al P.C.R., într-un proces continuu de modelare rațională a sistemului de conducere și planificare a economiei, proces organic integrat în ansamblul dezvoltării multilaterale a societății noastre socialiste.

---

[1]) **Nicolae Ceaușescu.** Cuvîntare la Adunarea festivă consacrată centenarului nașterii lui Vladimir Ilici Lenin. Editura Politică, București, 1970, pag. 43.

PERFECȚIONAREA CONDUCERII ȘI CALITATEA DECIZIEI (II)

PRIN ÎNFIINȚAREA UNITĂȚILOR cu statut de centrală sînt în curs de statornicire *noi relații între acestea și întreprinderile subordonate.* Dacă centralele au o autonomie largă în luarea deciziilor pe multiple planuri, unitățile care intră în competența acestora, mai ales cele cu gestiune internă au o independență economico-operativă limitată, mai restrînsă decît înainte. Acest lucru este normal, întrucît unitățile cu statut de centrală au preluat o bună parte din atribuțiile întreprinderilor. Însă a rămas insuficient rezolvată problema sferei de decizie a comitetelor de direcție, în condițiile în care nu mai dispun de toate pîrghiile economice care să le permită luarea unei decizii de înaltă eficiență. În acest domeniu există încă neclarități, generate și de faptul că uneori unitățile cu statut de centrală nu reușesc, din cauza unor defecțiuni de natură organizatorică și a greutăților începutului, să facă față, cel puțin la nivelul anterior, multora din prerogativele preluate de la întreprinderile subordonate, mai ales cele legate de aprovizionarea tehnico-materială. Considerăm că se impune delimitarea clară *prin statutul centralei* a sferei de atribuții ale comitetelor de direcție, ținîndu-se seama de cele trei situații diferite în care se găsesc întreprinderile : întreprinderi mari, pe scheletul cărora s-au constituit unitățile cu statut de centrală, întreprinderi cu gestiune proprie și întreprinderi cu gestiune internă. Aceste relații cer o reglementare diferențiată, în funcție de gradul de autonomie pe care îl au și limitele de decizie. Din cele arătate rezultă că este necesar ca statutul unităților cu grad de centrală să fie în continuare perfecționat și corelat în același timp cu toate actele normative menite să reglementeze precis activitatea noilor organisme economice, relațiile lor atît cu ministerul, cît și cu întreprinderile subordonate.

Decizia reprezintă în ultimă instanță esența întregii activități de conducere. Condiția ca decizia să fie de calitate este ca ea să se bazeze pe analiza, studiul, cercetarea fenomenelor și proceselor economice în cadrul cărora urmează să se ia hotărîri. Ea trebuie să se bazeze pe „o informare de pornire", cum spunea V. I. Lenin, cu alte cuvinte, pe punerea cu precizie a *diagnosticului.* Altă condiție indispensabilă a unei decizii eficiente constă în analiza *tendințelor* de dezvoltare, a condițiilor, legăturilor și efectelor posibile în viitor ale unei decizii. Decizia presupune previziune, studiu de prognoză. Trebuie avut în vedere ca deciziile de astăzi să nu contravină celor de mîine, ci dimpotrivă să le pregătească. Folosirea cu competență a *organizării și controlului,* ca instrumente de realizare a deciziei, înlesnesc corectarea ei dacă intervin elemente necunoscute înainte. Nu trebuie să devenim nici sclavii propriilor noastre decizii, trebuie să avem curajul ca atunci cînd o decizie se dovedește greșită sau depășită să intervenim prompt, să nu ezităm în luarea unei noi decizii. Decizia trebuie luată în limitele atribuțiilor și competențelor forului respectiv. Pentru luarea deciziei celei mai raționale și eficiente trebuie creată ambianța necesară, atmosfera de lucru, de încredere reciprocă în cadrul comitetului de direcție, consiliului de administrație etc., receptivitatea față de ideile și propunerile noi, promovarea unui spirit novator etc.

COMPETENȚA este condiția primordială pentru adoptarea unei decizii de calitate înaltă. În această direcție s-au realizat progrese mari. În prezent în funcții de răspundere în domeniul producției se află cadre cu o temeinică pregătire profesională și politică, capabile să rezolve la nivelul exigențelor actuale sarcinile ce le sînt încredințate. Un aport deosebit l-a adus în pregătirea cadrelor, în cunoașterea metodelor moderne de organizare și conducere a producției, CEPECA. Continuă încă să rămînă deficitară *pregătirea economică* a specialiștilor, care de multe ori în luarea deciziei pun pe primul plan criterii tehnologice, organizatorice, administrative, și nu pe cele economice, care vizează eficacitatea economică a soluției adoptate. Trebuie să învingem ignorarea problemelor economice care se mai întîlnesc la unii tehnicieni. Soluții tehnice „pure" nu există. Totul trebuie măsurat prin parametrii tehnico-economici. Decizia cea mai bună în acest domeniu este aceea care ia în considerare integral atît elementul de noutate tehnică, cît și elementele de eficacitate, respectiv avantajele economice pe care le aduce.

Vorbind despre planificarea economiei naționale, despre calitatea deciziei ca un component organic al acesteia, se impune a face o delimitare între reglementarea, dirijarea conștientă a economiei ca formă de manifestare obiectivă a legilor economice caracteristice socialismului — legea dezvoltării planice proporționale, legile reproducției, legea valorii etc. — și gradul de reflectare justă în planurile economiei naționale a posibilităților, necesităților reale, obiective. Aceasta este în fond problema raportului dintre factorul obiectiv, acțiunea legilor economice și cel subiectiv — activitatea conștientă a oamenilor, capacitatea lor organizatorică, pregătirea lor profesională pentru luarea unor decizii justificate din punct de vedere economic și politic, și interesele economiei naționale. Subiectivismul și voluntarismul în politica economică sînt nemijlocit legate de modul în care se iau deciziile, se adoptă măsuri, se fixează obiectivele și sarcinile de plan.

În calitatea deciziei, în eficacitatea ei în producție sînt direct și nemijlocit interesați toți membrii societății socialiste care își desfășoară activitatea în colectivul respectiv de muncă. Aceasta nu înseamnă că în economia socialistă nu sînt posibile erorile de decizie. Decizia ține de elementul subiectiv, de om, de colectivul respectiv de conducere, de competența și pregătirea profesională a celor care sînt împuterniciți de societate, de colectivitatea respectivă de muncă să ia hotărîri. Un rol important pentru a preîntîmpina luarea unor decizii greșite sau insuficient fundamentate din punct de vedere economic, revine organizațiilor de partid.

Un factor de stimulare în luarea deciziei celei mai bune în economia socialistă îl reprezintă sistemul de salarizare și cointeresare materială. În cazul în care răspunderea materială a cadrelor cu munci de răspundere în unitățile productive se limitează numai la latura morală, așa cum se proceda și în țara noastră pînă la aplicarea noului sistem de salarizare, necesitatea adoptării celor mai bune hotărîri trece pe plan secundar. Atunci, însă, cînd există o corelație directă între rezultatele economice obținute în producție și veniturile salariaților, nerealizările de plan, deciziile necorespunzătoare, ineficiente, afectînd material pe toți lucrătorii, inclusiv conducătorul, — se creează cadrul necesar manifestării unei exigențe maxime în luarea hotărîrilor.

SE DISCUTĂ mult în literatura economică despre posibilitatea *riscului* în economia socialistă. Fără îndoială că riscul în economia socialistă planificată nu se pune în aceiași termeni ca în economia capitalistă. Aici întreprinderile lucrează pentru o piață cunoscută, între ele există convergențe de interese și nu contradicții antagonice ca între uniunile monopoliste. Însă nici în economia socialistă nu se poate afirma că luarea unor decizii nu incumbă și un anumit risc. În aceste condiții cei vinovați trebuie să răspundă pentru astfel de decizii. Aceasta este numai o latură a problemei. Comitetele de direcție, consiliile de administrație, cadrele cu munci de răspundere trebuie să manifeste inițiativă, curaj în luarea unor decizii de perspectivă mai ales, care nu întotdeauna pot da și rezultatele maxime. În acest context trebuie acceptat și riscul economic. Altfel se ajunge la situația că cea mai bună conducere este aceea care se ține strict de regulament, de indicații și, deci, nu greșește niciodată.

Avantajele modului de organizare și funcționare a societății socialiste pot fi valorificate cu maximum de eficacitate numai cu condiția asigurării unei concordanțe cît mai depline între linia politică a partidului, reflectată în planurile de perspectivă și anuale, și nevoile economice și sociale ale dezvoltării progresive, ascendente a orînduirii socialiste, a aplicării principiilor generale ale adevărului universal al învățăturii marxist-leniniste, la specificul național. Orice decizie economică, de la vîrful piramidei pînă la întreprindere, trebuie să fie rodul unei analize temeinice, proprii, care să prevadă adoptarea acelor soluții care să conducă la maximum de rezultate economice.

Fiecare decizie, fie ea la nivel macroeconomic sau microeconomic trebuie să corespundă unei situații date, cu particularități proprii și este greu de găsit în viața economică două situații absolut identice.

Cu toate că în economia socialistă există premisele materiale și sociale pentru a asigura o deplină concordanță între factorul obiectiv și cel subiectiv, în fapt acesta se realizează numai ca tendință, gradul de apropiere depinzînd de măsura în care în activitatea noastră conștientă se folosește multilateral acțiunea legilor economice, se iau în considerare legitățile și tendințele de dezvoltare ale societății socialiste. P.C.R. nu este adeptul unor reorganizări, spectaculoase ale economiei naționale, ci, pornind de la principiul că gradul de eficacitate a formelor de organizare a producției socialiste se verifică în măsura în care stimulează activitatea și inițiativa creatoare a maselor, duce la creșterea în ritm rapid a producției, asigură mobilizarea tuturor eforturilor și resurselor țării spre înfăptuirea sarcinilor fixate, a perfecționat și îmbunătățit continuu, în funcție de noile cerințe ale etapei, formele și metodele de conducere planificată a economiei. Principiul conducerii pe ramuri, care și-a dovedit eficacitatea, a fost încontinuu perfecționat și adaptat la noile necesități.

Partidul nostru, trăgînd concluzii atît din experiența pozitivă acumulată, cît și din greșeli și neajunsuri, s-a preocupat în ultimii ani, în mod perseverent, de îmbunătățirea metodelor și stilului de muncă în conducerea economiei, asigurînd o concordanță mai deplină între deciziile luate și cerințele obiective ale dezvoltării economiei naționale.

Eficiența înaltă a deciziei pe toate treptele și nivelele economiei naționale este de neconceput în societatea socialistă fără exercitarea rolului conducător al partidului. O particularitate a conducerii economiei socialiste o constituie participarea organelor și organizațiilor de partid la luarea deciziilor în unitățile de producție. În multe studii, lecții despre teoria deciziei în economia socialistă se face abstracție de acest lucru. Organizațiile de partid sînt factori de decizie în sfera producției materiale și nu organe consultative ; ele joacă un rol de forță motrice în progresul multilateral al societății în general, al fiecărei colectivități de producție în special.

SE PUNE întrebarea în mod firesc, care este relația dintre conducerea administrativă și organizațiile de partid în luarea deciziei, în conducerea producției ? Au funcții și atribuții identice, desfășoară o activitate paralelă ? De la început trebuie precizat că în nici un caz organele și organizațiile de partid nu pot lua decizii în locul celor care răspund nemijlocit de producție, însă au obligația statutară să ceară comuniștilor cu munci de răspundere să prezinte în organizațiile de bază, comitetele de partid, informări asupra mersului îndeplinirii planului, felului în care se realizează hotărîrile adoptate, modului în care își îndeplinesc sarcinile ce le revin să determine conducerea administrativă să adopte deciziile cele mai bune Dreptul de control al organizațiilor de partid în economie, răspunderile ce le revin în bunul mers al îndeplinirii planului, în îmbunătățirea calitativă a întregii activități de producție, nu trebuie înțelese, așa cum se întîmplă în unele întreprinderi, ca o imixtiune în treburile conducerii administrative, ca o substituire de funcții și atribuții, ca o tutelare măruntă în rezolvarea tuturor treburilor curente. Organizațiile de partid acționează nu prin metode administrative, ci folosind forme și metode politice, specifice muncii de partid. Deciziile în problemele producției sînt de competența comitetului de direcție, a consiliului de administrație, însă organele și organizațiile de partid participă prin reprezentanții lor la luarea acestor decizii, își aduc aportul la adoptarea hotărîrilor, mobilizează comuniștii, întregul colectiv la îndeplinirea lor.

Pe baza hotărîrilor Conferinței Naționale și ale Congresului al X-lea al P.C.R., Comitetul Central a aplicat o seamă de măsuri pentru perfecționarea muncii de partid în unitățile de producție și creșterea aportului colectiv al acestora la rezolvarea problemelor care le ridică producția. Există un fel de diviziune a muncii între organizațiile de partid și conducerile administrative, o diferențiere de funcții, competențe și răspunderi în procesul rezolvării sarcinilor de producție. Mobilul, obiectivele, interesele întregii activități economice sînt însă identice — realizarea la un nivel cît mai ridicat a planului. Activitatea organelor și organizațiilor de partid în luarea deciziilor se desfășoară în următoarele direcții : să asigure ca deciziile să corespundă politicii economice a partidului, hotărîrilor de partid, sarcinilor și obiectivelor fixate prin plan ; să stimuleze introducerea în producție a noului, să determine o atmosferă creatoare pentru inovații, invenții în rîndul specialiștilor ; să pună în valoare la maximum, cu cheltuieli cît mai mici, întregul potențial material și uman de care dispune unitatea economică respectivă, să asigure ca în luarea deciziilor să se aplice principiul conducerii colective, să fie antrenați specialiști, muncitori cu o calificare superioară, să asigure participarea activă a maselor la conducerea producției, să contribuie la cointeresarea materială și morală a lucrătorilor în ridicarea calificării ; să îmbunătățească continuu parametrii tehnico-economici ai produselor și să sporească competitivitatea la export, să elaboreze cu sprijinul consiliilor economice studii, analize în vederea dezvăluirii la timp a lipsurilor și să preîntîmpine luarea de decizii eronate.

O problemă deosebit de importantă a conducerii societății este organizarea rațională a aparatului de stat, simplificarea și apropierea sa de mase, reducerea sistematică a personalului administrativ-funcționăresc și creșterea continuă a personalului direct productiv, apropierea organelor centrale de conducere de unitățile de producție, de activitatea economico-socială concretă.

Se lărgește și sporește continuu rolul partidului, precum și al statului socialist, în progresul multilateral al societății, în consolidarea și întărirea noilor relații sociale. Și în viitor statul socialist, care funcționează pe principiul centralismului democratic, își va exercita cu toată energia prerogativele fundamentale cu care l-a investit poporul. În perspectiva făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, a creării premiselor pentru trecerea la comunism, funcțiile statului se vor schimba, activitatea sa internă concentrîndu-se în principal în direcția organizării producției, a vieții științifice și culturale.

dr. Mihai PĂRĂLUȚĂ

ENGELS

(Urmare din pag. 12)

lismul contemporan nu-i lasă indiferenți pe economiști, așa cum se întîmpla în decursul secolului trecut. Totodată, nu se poate nega faptul că ei surprind în mod just unele corelații de suprafață din economia capitalistă și propun măsuri, în anumite limite, eficiente, cel puțin pentru amînarea sau atenuarea manifestărilor violente ale contradicțiilor din economia capitalistă (planificarea capitalistă monopolistă de stat).

Părerile contradictorii care pot fi întîlnite în literatura burgheză contemporană în această privință sînt deosebit de grăitoare. Pe de o parte, se recunoaște necesitatea imperioasă a planificării la nivel macroeconomic. Materialele publicate în ultimul deceniu sub egida ONU au ajuns la concluzia că dezvoltarea economiei fără planificare a devenit anacronică, că fără planificare nu poate fi construită o economie prosperă, că politica nu se mai poate dispensa de planificare. Pe de altă parte, unii economiști burghezi contemporani (Pieter de Wolff) consideră „preferabilă adoptarea de decizii descentralizate față de conducerea «de sus»", iar în publicațiile ONU se face constatarea că în țările occidentale planificarea are un caracter periferic. Pe această bază se conchide că „planificarea nu este un instrument magic al succesului economic, ci un mijloc puternic pentru a rezolva probleme determinate de politică, dacă este utilizată cu competență și hotărîre", că „planificarea este o tehnică în serviciul politicii".

Insuficiența acestui punct de vedere asupra naturii și rolului real al planificării în diferite țări ale globului pămîntesc decurge din faptul că el rupe politica de baza ei generatoare. Din această cauză, practica planificării burgheze se desfășoară pe un teren nesigur (în parte impropriu), iar teoriile burgheze despre planificare nu pot ieși din cercul vicios creat de aspirațiile subiective raționale ale economiștilor burghezi spre o dezvoltare armonioasă și echilibrată a economiei și cadrul obiectiv în esență potrivnic acestor aspirații.

Aceasta explică și afirmațiile contradictorii din lucrările unor cunoscuți experți burghezi în materie de planificare (Pierre Bauchet) sau aspirațiile utopice ale unor partizani ai planificării burgheze. Îndoielile lui P. Bauchet față de teoria marxistă despre antagonismele sociale și lupta de clasă din capitalism rămîn neconvingătoare, atît timp cît el însuși este nevoit să recunoască în societatea franceză contemporană (ca, de altfel, și în alte țări burgheze) existența unor categorii sociale privilegiate (întreprinzătorii), puternice inegalități în distribuirea și folosirea venitului național, prezența unor frămîntări sociale care frînează creșterea economică. „Contagiunea revendicărilor este astăzi generală — scrie P. Bauchet — ... Aceste inegalități, privilegiile anumitor grupuri sociale, rentele legate de raritatea terenurilor, cresc mai repede decît creșterea veniturilor și a producției și se accelerează, în general, o dată cu ritmul dezvoltării. Aceasta explică faptul că revendicarea este deosebit de puternică într-o perioadă în care fiecare trăiește mai bine. Acei a căror situație este mai puțin favorabilă suferă mai mult în fața prosperității rapide a altora".

Ignorarea cauzei reale (obiective) a contradicțiilor din economia capitalistă contemporană stă și la baza unor concepții utopice despre planificare, exclusiv prin instruire (sau iluminare) susținute, între alții, de Firmin Oulès. Acesta pretinde că țările burgheze ar putea realiza, cu ajutorul tipului de planificare preconizat de el, bunăstarea generală și pacea universală, menținînd proprietatea privată ca temelie a economiei și respingînd controlul statului în economie. În acest sens, autorul menționat opune cunoscutei chemări la luptă, lansată de Marx și Engels în 1848 „Proletari din toate țările, uniți-vă"!, lozinca, în aparență de factură iluministă, dar în fond de natură apologetică „Pentru bunăstarea planificată a tuturor, oameni din toate țările uniți-vă!". Sub semnul acestei lozinci, deci exclusiv pe bază de propagandă în favoarea planificării, ar trebui să aibă loc o prefacere radicală a societății capitaliste contemporane, un fel de integrare pașnică a capitalismului într-o societate fără clase.

Limitele unor măsuri de atenuare

ÎN procesul analizei mișcării dialectice a contradicțiilor din economia capitalistă, Engels s-a ocupat nu numai de baza lor obiectivă, dar și de rolul factorului subiectiv în desfășurarea lor, de felul cum burghezia și statul ei au luat act de existența acestor contradicții și au preconizat măsuri pentru atenuarea lor sau a urmărilor lor. După aproape un secol de la formularea lor, în capitalismul contemporan au crescut considerabil preocupările burgheziei de a studia, fie și în mod unilateral unele dintre cele mai acute contradicții ale economiei burgheze și de a lua măsuri de atenuare a acestora nu numai ex-post, ci și ex-ante, așa cum se semnalează în literatura economică marxistă din țara noastră și de peste hotare.

Atît pe timpul lui Engels, cît mai ales în zilele noastre, burghezia a făcut și face eforturi considerabile pentru a pune stăpînire (sau a repune stăpînire) măcar în parte asupra relațiilor sociale din capitalism.

Există temeiuri obiective pentru ca burghezia să reușească în această privință, sau preocupările ei sînt pur și simplu o expresie a voluntarismului și deci sortite eșecului? Poate burghezia rezolva această problemă pînă la capăt, sau ea întîlnește piedici de netrecut?

Răspunsul dat de Engels la aceste întrebări dovedește marea forță cognitivă și previzională a metodei dialectice materialiste și constituie un îndreptar de mare preț pentru înțelegerea unor procese economice și măsuri de politică economică adoptate de burghezia monopolistă și de statele burgheze în zilele noastre. În primul rînd, Engels arată că burghezia este silită de mersul obiectiv al economiei capitaliste să ia unele măsuri care, deși nu pot desființa aceste contradicții și cauza lor, urmăresc totuși să atenueze unele contradicții sau urmările distrugătoare ale acestora. Temeiul obiectiv al acestor măsuri și al preocupărilor teoretice corespunzătoare este tendința de concentrare a forțelor de producție în unități de producție tot mai mari, accentuarea caracterului social al producției. „Reacția forțelor de producție, aflate în creștere uriașă împotriva caracterului lor de capital — scrie Engels —, necesitatea tot mai mare de a se recunoaște natura lor socială silesc însăși clasa capitaliștilor să le trateze tot mai mult ca forțe de producție sociale, în măsura în care acest lucru este în genere cu putință în cadrul relațiilor capitaliste".

Expresia concretă a acestei necesități de a ține seama de imperativul obiectiv al accentuării caracterului social al producției o constituie apariția și răspîndirea societăților pe acțiuni, apariția și creșterea dimensiunilor monopolurilor, etatizarea unor întreprinderi de interes general. „În trusturi — scrie Engels — libera concurență se transformă în monopol, producția fără plan a societății capitaliste capitulează în fața producției planificate a societății socialiste, care-și croiește drum. Ce-i drept, la început numai în avantajul capitaliștilor ... cu sau fără trusturi, reprezentantul oficial al societății capitaliste, statul, este nevoit să preia conducerea producției. Necesitatea transformării în proprietate de stat apare în primul rînd la marile întreprinderi de comunicație: poștă, telegraf, căi ferate".

În al doilea rînd, Engels relevă **limitele obiective** ale preocupării conștiente a burgheziei de a atenua sau înlătura contradicțiile din economia capitalistă, de a organiza în mod rațional producția pe o scară cît mai largă: proprietatea privată capitalistă, respectiv raportul de capital care face ca criteriul fundamental al măsurilor propuse de burghezie să rămînă tot profitul. „Nici transformarea în societăți pe acțiuni, nici transformarea în proprietate de stat — scrie Engels — nu înlătură caracterul de capital al forțelor de producție ...statul modern nu este la rîndul lui decît o organizație pe care și-o creează societatea burgheză pentru a menține condițiile exterioare generale ale modului de producție capitalist împotriva unor încălcări atît din partea muncitorilor cît și din partea unor capitaliști. Statul modern, oricare ar fi forma sa, este prin însăși esența sa o mașină capitalistă, statul capitaliștilor, întruchiparea capitalistului colectiv... Muncitorii rămîn muncitori salariați, proletari. Relațiile capitaliste nu sînt suprimate, ci dimpotrivă sînt împinse la limita extremă".

În timp ce marxiștii încearcă să găsească în realitatea obiectivă motivarea măsurilor de politică economică promovate de burghezie, exponenții nemijlociți ai burgheziei încearcă să facă apologia lor, folosind ca motiv de bază ideea **pretinsei schimbări a naturii** capitalismului contemporan, ideea posibilității de organizare a capitalismului chiar la nivel macroeconomic. În opoziție cu astfel de puncte de vedere, Engels, referindu-se la statul burghez, susținea încă în secolul trecut că **„proprietatea de stat asupra forțelor de producție nu constituie o rezolvare a conflictului, însă ea conține în sine mijlocul formal, posibilitatea rezolvării lui"**.

Engels avertiza asupra faptului că soluționarea contradicțiilor din economia capitalistă și, în primul rînd, a contradicției fundamentale a acesteia, nu poate avea loc în condițiile menținerii proprietății private asupra mijloacelor de producție și deci a raportului de capital. Soluția reală, radicală, poate să fie numai anticapitalistă. „Această rezolvare — scrie Engels — nu poate consta decît în recunoașterea efectivă a caracterului social al forțelor de producție moderne, prin urmare, în punerea în concordanță a modului de producție, de însușire și de schimb cu caracterul social al mijloacelor de producție. Iar aceasta se poate înfăptui numai dacă societatea ia în stăpînire deschis și nu pe căi ocolite forțele de producție, care au depășit orice altă conducere în afară de aceea exercitată de societatea însăși".

Din acest punct de vedere, se pare că planificarea capitalistă monopolistă de stat înseamnă, în cel mai bun caz (tipul francez de planificare, care este mai avansat), o încercare de a lua în stăpînire forțele de producție **pe căi ocolite** („prin influențare", „prin instruire", „prin iluminare") și nu în mod deschis.

Confruntată adeseori cu rigorile contradicției fundamentale a capitalismului, burghezia monopolistă contemporană tratează în mod inegal cei doi poli ai contradicției: se preocupă cu precădere de dirijarea sau reglementarea producției (atît cît este posibil în capitalism), acordă subsidii pentru anumite produse, prime de export, fixează taxe vamale prohibitive pentru importul altor produse etc., dar ocolește pe cît posibil reglementarea repartiției (deci și a consumului). Atunci cînd intervine totuși în această direcție, o face, fie sub presiunea maselor muncitoare (satisfăcînd măcar unele din revendicările lor), fie pentru a anula prin contramăsuri (de exemplu: inflația, politica fiscală etc.) unele măsuri anterioare, luate sub presiunea maselor muncitoare, dar care, în fond, nu convin burgheziei. În consecință, inegalitatea dezvoltării și decalajele, prezente în economia capitalistă, sînt prezente de asemenea și în politica economică a burgheziei monopoliste.

Folosirea principiilor elaborate de clasicii marxismului cu privire la interacțiunea dintre polii diferitelor contradicții din economia capitalistă, cu privire la rădăcina acestor contradicții, precum și la eficiența și limitele politicii economice a burgheziei, valabile în principiu și pentru burghezia monopolistă contemporană, duce, fără îndoială la o înțelegere mai profundă atît a realității contemporane din economia capitalistă cît și a reflectării ei în gîndirea economiștilor burghezi.

1) cf. Iosif Anghel, Sorica Sava, Elena Cosmescu, Cercetări asupra venitului naț[illegible]al S.U.A., Anglia, R.F.G., Franța (în curs de apariție la Editura științifică în manuscris pag. 291).

METODE ȘI TEHNICI DE CALCUL ECONOMIC ÎN AGRICULTURĂ

Simpozionul organizat de Secția de economie agrară și organizarea întreprinderilor agricole socialiste a Academiei de Științe Agricole și Silvice

Considerînd conducerea științifică în perioada actuală ca o acțiune, strîns legată de recurgerea tot mai largă la instrumentul matematic, — tematica generală a simpozionului s-a axat pe „Metodele și tehnicile de calcul economic în agricultură", referatele și comunicările folosind, pe lîngă resursele sistemului informațional modern, procedeele statistico-matematice și diferite alte instrumente matematice pentru studiul alternativelor și construcției modelelor necesare pentru fundamentarea deciziilor.

Comunicările și dezbaterile care au avut loc în cadrul simpozionului s-au axat în mare măsură pe elucidarea problematicii simbiozei dintre teorie și metodă în cercetările de economie agrară. S-au scos în evidență adîncirea relațiilor de interdependență dintre ramurile economiei și agricultură, prin integrarea acesteia în procesul general și în mecanismul modern al reproducției, de asemenea complexitatea structurală și funcțională a aparatului de producție și înzestrarea cu mijloace tehnice moderne a întreprinderilor agricole. Aceste conexiuni și condiții impun înlocuirea procedeelor învechite ale mecanismului de conducere și introducerea metodelor moderne de cunoaștere, analiză și previziune, precum și îmbinarea acestora cu tehnica modernă de prelucrare a informației, astfel ca deciziile luate la diverse niveluri să asigure soluții logice, operative și eficiente.

Fundamentarea deciziei de conducere, ca o componentă majoră a organizării producției și a muncii la toate nivelurile activității din agricultură, a fost concretizată în tematica referatelor prezentate și a discuțiilor purtate în simpozion sub două aspecte principale: a) sub aspectul utilizării metodei modelării ca instrument de analiză și previziune a desfășurării proceselor din agricultură; b) sub forma diverselor procedee și tehnici aplicate sau — deocamdată — preconizate și recomandate în acest scop.

Lucrările simpozionului, desfășurîndu-se într-o asemenea optică, au schițat mai întîi posibilitățile, dar și restricțiile ce le implică aplicarea metodelor matematice și statistice, modelele matematice fiind pe de o parte esențial condiționate de valoarea modelelor tehnice respective iar pe de altă parte, aceste modele trebuind să reflecte, mai bine zis să includă, caracterul aleator al celor mai importante dintre procesele care preocupă științele agricole. Din aceste unghiuri de vedere au fost analizate forma generală a modelului de optimizare a repartizării teritoriale a producției agricole și condițiile rezolvării modelului, învederîndu-se și rezultatele experimentării lui, sistemul de modele pentru procesul de planificare și repartiție teritorială a producției agricole în care schema fluxului informațional duce la circuite închise bine subliniate.

Decizia de conducere trebuind să fie privită nu ca un act final definitiv, ci ca începutul unor noi procese, problemele informaționale au ocupat un loc deosebit în referatele și discuțiile simpozionului.

Majoritatea referatelor au fost axate pe cercetări și exemple de micro și macro-modelări, de structuri și creșteri, de profilări pe ferme, de simulare și optimizări în diverse faze ale procesului de reproducție, iar pe de altă parte, de determinare, în sens cibernetic, a elementelor structurale din sistemul economic al agriculturii și a mecanismului conexiunilor dintre ele, de dirijare și reglare a proceselor, asociind factorii de natură biologică și tehnologică cu cei de organizare și conducere. Astfel relațiile de dependență dintre producție și resurse au fost ilustrate prin aplicații ale funcțiilor matematice și prin modele de legături (input-output).

Identificînd procesul tehnologic ca o succesiune convergentă de reacții ale unui sistem, a fost elaborată o structură de cercetare avînd ca obiect construirea modelelor pentru sistemele tehnologice din agricultură, cu caracter închis, autoreglarea efectuîndu-se prin legătura dintre rezultatul acțiunii și comanda dată. Această modelare se concretizează și practic într-o lucrare referitoare la procesul tehnologic din combinatele industriale de prelucrare a cărnii de porc. Aplicarea metodei grafelor și a analizei drumului critic a fost concretizată pe de o parte în scopul reparațiilor la mașinile agricole, pe de altă parte în vederea organizării unei campanii agricole, iar prezentarea cîtorva tipuri de nomograme învederează utilitatea acestora în stabilirea normelor de muncă la diverse lucrări agricole pe baza corelării principalilor factori de influență.

La terminarea lucrărilor celor două secții s-a ținut o ședință plenară pentru analiza desfășurării simpozionului și evaluarea rezultatelor sale. Acad. O. Onicescu a făcut o amănunțită expunere asupra materialelor prezentate la simpozion, supunînd unei analize critice fiecare comunicare, subliniind rezultatele atinse din punct de vedere metodologic, cît și fundamentările de ordin statistic și matematic necesare procesului decizional.

Simpozionul organizat de Secția de economie agrară a Academiei de Științe Agricole și Silvice și fundamentat pe activitatea sistematică și multilaterală a Institutului pentru cercetări de economie agrară, a demonstrat existența unui colectiv de cercetători înarmați cu metodele moderne de informatică și analiză, cît și cu instrumentele matematice apte să fundamenteze și să optimizeze procesul decizional în conducerea întreprinderilor din agricultură.

prof. Valeriu BULGARU

„ZĂNGĂNIT DE ARME" PE FRONTUL COMERCIAL

AŞADAR, după ce a aşteptat îndelung pe masa Camerei Reprezentanţilor şi a creat în largi cercuri comerciale o perioadă de adevărat suspens, proiectul de lege american privitor la stabilirea unor cote fixe la import, a fost în cele din urmă votat. Influenţa fabricanţilor de textile şi a altor industriaşi care se simt ameninţaţi de concurenţa străină, şi în primul rînd de cea japoneză, s-a dovedit a fi nu numai destul de puternică dar, pînă la proba contrarie, şi hotărîtoare.

Disputa e veche de mai mulţi ani. În teorie, comerţul liber e un lucru bun, spuneau reprezentanţii ramurilor industriale respective din S.U.A. dar, după cum vedeţi, în timp ce japonezii îşi exportă nestingheriţi mărfurile pe piaţa noastră la preţuri de dumping, pe a lor o îngrădesc şi o apără ca pe un domeniu rezervat exclusiv industriei naţionale.

Partizanii comerţului liber sperau ca cearta să nu fie tranşată prin adoptarea unei legislaţii de esenţă protecţionistă şi încă una pe care presa o califică acum drept „cea mai gravă după cel de al doilea război mondial". Într-adevăr, experţii sînt de părere că dacă şi Senatul ar vota-o şi ar intra astfel în vigoare, legea ar putea provoca un „adevărat război comercial". Nici nu e greu de înţeles că represaliile nu s-ar lăsa mult aşteptate şi că o serie de reacţii în lanţ ar putea duce la o serioasă încordare în domeniul schimburilor.

ŞTIREA a surprins cu atît mai mult, cu cît pe la mijlocul lunii noiembrie, între S.U.A. şi Japonia, tratativele încă mai erau în curs. Ba chiar un ziar atît de bine informat ca Financial Times, scria atunci că perspectivele se anunţă bune. Japonezii nu păreau însă să creadă cu adevărat în ruina industriei textile americane. După ce acceptaseră anterior, în mod voluntar, un număr de restricţii la care au fost solicitaţi, n-au mai vrut apoi să se clintească de pe poziţii. Marile industrii de produse textile de la Osaka au dispus, pare-se, pe lîngă guvernul japonez, de un lobby nu mai puţin influent şi activ decît cel al industriaşilor din Carolina de Sud pe lîngă guvernul american. Anul trecut, după cîte lăsau să se înţeleagă ziarele, primul ministru Sato se întorsese de la Washington convins de preşedintele Nixon să facă concesii şi să încheie acordul. Dar întors acasă el nu a izbutit să-i convingă şi pe textilişti. O oarecare mlădiere din partea acestora părea să fi obţinut abia recent, după cel de al doilea voiaj în capitala S.U.A., la mijlocul lui octombrie, dar bunăvoinţele nu s-au putut totuşi finaliza.

Nici măcar considerentele militare şi politice care guvernează de mult timp relaţiile dintre Japonia şi S.U.A. n-au putut influenţa atitudinea industriaşilor japonezi. Unul din aceştia, cum relatează un ziar, tocmai declara: „N-am avut nimic să oferim americanilor, dar e adevărat că ne-a trebuit mult timp să ne adunăm curajul ca să le-o spunem".

În cearta textilelor nu sînt implicate numai două părţi. Ea îi priveşte în mare măsură şi pe vecinii Japoniei din Asia. În comerţul exterior al Coreei de Sud, de pildă, textilele sînt destinate să deţină o pondere din ce în ce mai mare. Anul trecut exportul ei de textile în S.U.A. valora 100 milioane de dolari, iar pentru viitor îşi propusese majorarea lui cu 40%. De fapt, măsurile protecţioniste americane sînt de natură să lovească mai rău în industria acestor din urmă ţări decît în cea japoneză, unde, la urma urmei, textilele nu reprezintă ramura cea mai dinamică. Se credea că Japonia nu va putea să ignore interesele acestor ţări vecine, în a căror dezvoltare economică industria sa este în prezent în mod deosebit interesată — şi că va face concesii. Pentru o atitudine „mai puţin rigidă", Japonia ar fi avut, după cum arată observatorii, şi alte raţiuni. Chiar şi textiliştii de la Osaka îşi dăduseră seama la un moment dat de faptul că poziţia lor „riscă să facă să se prăbuşească acoperişul şi pe capul altor industrii japoneze". Americanii au acuzat Japonia de dumping nu numai în domeniul textilelor, dar şi în acela al televizoarelor în culori; în acela al feritelor; sau al calculatoarelor de birou. O listă lungă de alte mărfuri importate din Japonia se mai afla încă spre examinare în SUA în vederea unor măsuri de protecţie a producţiei proprii.

DEPARTE deci de a avea un caracter bilateral, disputa include numeroase alte ţări. Ea se înscrie într-un triunghi cu o importantă latură de asemenea în Europa occidentală. Un triunghi străbătut continuu de curenţi contrarii: SUA—Japonia—Piaţa Comună. Dacă japonezii ar fi acceptat reglementarea pe cinci ani propusă de SUA, surplusul exporturilor lor ar fi luat drumul Europei occidentale. Anglia îi sfătuia de aceea pe japonezi să nu cedeze presiunilor. Îngrijorarea pentru comerţ în genere a introdus însă ulterior în discuţii un factor ponderator. Înspăimîntaţi de consecinţele ce le-ar putea avea protecţionismul american asupra schimburilor în general, englezii şi-au modificat avizul. În ce priveşte ţările Pieţei Comune, după ce mai întîi se arătaseră profund indispuse şi ele de perspectiva de a trebui să tragă ponoasele limitării exporturilor japoneze către S.U.A., păreau gata la un moment dat, „în interesul păcii comerciale", să-şi majoreze la rîndul lor importurile de textile nipone. Anul trecut Statele Unite au importat din Japonia, Hongkong, Taiwan şi din Coreea de sud produse textile în valoare de 2 215 milioane de dolari. În aceeaşi perioadă, cele şase ţări ale Pieţei Comune nu au importat produse textile decît în valoare de 1 304 milioane de dolari; dar importurile acestora din urmă cresc mai repede decît cele americane. De durată, o asemenea tendinţă n-ar putea decît să provoace şi din partea industriilor vest-europene o orientare protecţionistă, şi, în consecinţă, o puternică presiune asupra guvernelor lor.

Nota adresată nu de mult guvernului american de Consiliul de miniştri al C.E.E. — în care i se atrăgea acestuia atenţia asupra primejdiei ce o constituie protecţionismul pentru viitorul comerţului mondial — n-a avut nici un fel de urmări. Faptul că, precum s-a anunţat, comisarul pentru comerţul exterior al C.E.E. şi ministrul japonez al comerţului şi industriei au hotărît să se întîlnească pentru „coordonarea poziţiilor", lasă să se audă de pe acum zăngănitul armelor.

CE va hotărî Senatul american în privinţa legii protecţioniste adoptate în Cameră urmează să se vadă. Se afirmă că senatorii liberschimbişti au intenţia să facă totul pentru a elimina clauzele cele mai restrictive ale legii şi că vor mai lăsa loc pentru tîrguieli. Lucrurile depind în bună măsură de gradul în care poziţia potrivnică faţă de lege a preşedintelui Nixon îşi va exercita influenţa asupra deciziei finale. Experţii administraţiei s-au pronunţat mai de mult împotriva politicii protecţioniste. În fruntea lor se află profesorul Milton Friedman. „În ultimii cîţiva ani, scria nu de mult acesta în „Newsweek", multe s-au spus în legătură cu faptul că guvernul are datoria să-l protejeze pe consumator; o problemă mult mai urgentă este aceea de a-l apăra pe consumator de guvern". Profesorul atrăgea atenţia că măsura cotelor fixe va face să crească preţurile la consum şi să risipească resursele. Guvernul, spunea el, nu va avea de recoltat nici un fel de beneficii. Preţurile mai ridicate obţinute de industriaşi vor trebui să acopere pur şi simplu costurile mai mari.

Ca apărător al schimbului liber, profesorul Friedman face un raţionament care dacă nu este cu totul inedit, e caracterizat însă de humor. „Să presupunem, zice el, că Japonia ar avea într-adevăr succes în pretinsa ei încercare de a impune restricţii la importuri, şi că ar izbuti chiar să se dispenseze total de acestea. Să presupunem de asemenea că Japonia ar avea succes în pretinsa ei încercare de a-şi promova cu forţa exporturile în S.U.A. şi de a ne vinde mari cantităţi de mărfuri diferite. Ce ar putea face în acest caz Japonia cu dolarii pe care i-ar primi? Ar aduce ea „fragilele bancnote" la Tokio ca să le îngrămădească în pivniţele Băncii Japoniei? Le-ar lăsa să se adune în stive la băncile americane? Ar fi plăcut pentru noi! Se poate oare imagina o mai bună afacere decît să căpătăm textile fine, automobile strălucitoare şi televizoare sofisticate, în schimbul unui balot de hîrtii verzi tipărite? Sau în schimbul a nişte simple înscrieri operate în registrele băncilor? Numai să vrea Japonia să primească atîta hîrtie verde de la noi cît am putea noi să-i furnizăm. Ea ar putea de asemenea să acumuleze, cum a mai făcut-o, sume moderate ca rezerve pentru nevoile viitoare. Sînt însă prea deştepţi japonezii s-o facă încă odată şi încă odată. Foarte curînd ei şi-ar reduce exporturile, sau ar folosi dolarii ca să-şi plătească importurile (făcînd ajustări în restricţiile comerciale, schimbări în nivelul preţurilor interne, sau modificări în raportul de schimb dintre yen şi dolar). Ne vom afla atunci din nou în nefericita situaţie de a trebui să plătim mărfuri reale cu mărfuri reale".

Profesorul Milton nu eludează ipoteza că japonezii ar putea să ceară aur în schimbul dolarilor „fragili". Întocmai ca bancnotele, zice însă el, aurul nu le-ar putea fi nici el de vreun folos; decît poate ca rezervă pentru cumpărături viitoare. Cu aurul primit ei n-ar putea obţine mai multe servicii curente decît obţine S.U.A. cu cel îngropat la Fort Knox. În ce mă priveşte, adaugă Friedman, aşi prefera mărfurile folositoare în locul aurului inutil şi trîndav. Dacă autorităţile Statelor Unite nu sînt totuşi de această părere, ele ar putea să refuze să vîndă aurul pe bancnote la preţul de 35 dolari uncia. În acest caz, Japonia s-ar afla din nou în alternativa fie de a păstra dolari, efecte etc., fie de a cumpăra mărfuri produse în S.U.A.

Da... Fireşte... Dar în această interpretare a lucrurilor nu se exprimă oare tocmai acea poziţie de forţă de care sînt acuzate Statele Unite în politica lor cu privire la preţul aurului, arbitrar, şi la relaţiile în prezent atît de pervertite din domeniul sistemului monetar occidental? Cei care în S.U.A. se simt obligaţi faţă de principiile comerţului liber, nu au oare a se simţi la fel de obligaţi faţă de libera convertire în aur a „hîrtiei verzi tipărite" şi aceasta pe baza unui raport real, rezultat din jocul liber al valorilor?

PROBLEMELE comerţului între ţări cu dezvoltare inegală sînt în realitate foarte complicate şi acestea n-ar putea fi rezolvate numai pe calea disputelor teoretice. E posibil ca Senatul american să încerce să atenueze într-o măsură efectele votului din Camera Reprezentanţilor, iar «războiul comercial» în lumea capitalistă să dea parţial înapoi. Augurii însă nu prevestesc comerţului mondial zile cu totul senine.

Dinu HERVIAN

REPERE

● ÎN PRIMA DECLARAŢIE de politică generală făcută în faţa Camerei Reprezentanţilor, întrunită după cinci ani de suspendare a activităţii parlamentare, premierul maroc(n, dr. Ahmed Laraki, a definit ca domenii prioritare ale politicii economice a guvernului său agricultura, turismul şi pregătirea cadrelor. El a insistat totodată asupra hotărîrii regelui Hassan al II-lea de a „marocaniza" sectorul terţiar şi de a accelera industrializarea ţării.

● ÎNTREŢINEREA şi repararea maşinilor şi utilajelor, temă de mare actualitate pentru ţările în curs de dezvoltare, a fost obiectul unui colocviu organizat de O.N.U.D.I. la Duisburg (R.F.G.). În vreme ce aceste ţări duc o lipsă cronică de devize, de multe ori instalaţiile industriale pe care şi le procură nu sînt utilizate la întreaga lor capacitate din cauza inexistenţei unor servicii corespunzătoare de întreţinere şi reparaţii.

● CREŞTEREA — considerată prea rapidă — a rezervelor monetare ale Japoniei, care urmează să atingă 4 miliarde de dolari pînă la sfîrşitul anului, faţă de 3,7 miliarde în prezent, stîrneşte unele îngrijorări în Japonia. Printre măsurile propuse pentru stăvilirea acestei creşteri se numără sporirea creditelor preferenţiale acordate importatorilor (pînă la 20 sau chiar 25% din valoarea importurilor, faţă de 15% în prezent) şi oferirea de noi împrumuturi Fondului Monetar Internaţional.

R. S. F. IUGOSLAVIA

ZIUA DE MÎINE A ÎNCEPUT AZI...

NOIEMBRIE este poate luna cea mai prielnică pentru o călătorie prin Iugoslavia, deși experiența mea personală nu confirmă întru totul această părere. Rigorile și capriciile începutului iernii sînt temperate în bună măsură de apropierea Mediteranei și Adriaticii, dar mai ales de ospitalitatea caldă a gazdelor și de tensiunea diurnă a țării vecine și prietene, care aniversează la 29 noiembrie eliberarea sa de sub jugul fascist.

Atmosfera pregatirilor în întîmpinarea sărbătorii naționale este subliniată de cifrele unui nou și cuprinzător bilanț de înfăptuiri pe toate fronturile construcției socialiste. Muncitorul cu înaltă calificare de la Uzinele „Rade Koncar“ din Zagreb sau inginerul de la șantierele navale din Pola, colegul de breaslă din Rijeka sau omul de artă din Ljubljana, economistul din Leskovac sau ciberneticianul din Belgrad, toți laolaltă și fiecare în parte — mi-au înlesnit, printr-un insolit contrapunct, accesul spre zonele fierbinți ale preocupărilor și aspirațiilor vitale ale Iugoslaviei contemporane. Dacă ar fi să sintetizez orientarea generală a economiei iugoslave în urcușul ei pe treptele progresului tehnic, m-aș rezuma la cîteva jaloane care mi s-au părut pregnante și caracteristice: **eficiență și randament, productivitate și rentabilitate, modernizare și automatizare, cibernetică și perspectivă.**

● *Limbajul cifrelor*

FAPTUL că din datele Institutului federal de statistică rezultă că în ultimii doi ani s-au înregistrat cele mai înalte ritmuri de dezvoltare cunoscute în toată perioada postbelică, constituie doar unul din indiciile împlinirilor în domeniul economic. Dinamica dezvoltării economice a Iugoslaviei în ultimele două decenii, exprimată prin produsul social, arată că această țară se numără printre acelea care au efectuat salturi dintre cele mai mari. Produsul social global a crescut în acest interval de timp cu 285%. Producția industrială a sporit cu 470%, respectiv cu o medie de 9,6%. În timp ce în 1952 producția de energie electrică atingea doar 2,7 miliarde kWh, anul trecut s-au obținut peste 21 miliarde. Între 1965 și 1970 producția de mase plastice și de fibre sintetice s-a dublat, iar industria de aparataj electric și-a sporit randamentul cu 75%. Adevărate recorduri s-au înregistrat în domeniul construcțiilor navale (o creștere de 2,2 ori în 15 ani). În urmă cu un sfert de veac, Iugoslavia nu dispunea de o producție proprie de autoturisme, televizoare, mașini electrice de menaj. Astăzi ea produce peste 80 mii automobile pe an, 530 mii frigidere, 350 mii televizoare, aproape 200 mii mașini de spălat.

Limbajul cifrelor devine mai elocvent atunci cînd urmărești atent firul roșu al tendințelor generale de reconsiderare a căilor și mijloacelor de abordare a complexului economiei naționale în raport cu mutațiile structurale în curs de desfășurare pe plan mondial. Preocuparea pentru modernizarea structurii economiei iugoslave și-a găsit o platformă, considerată trainică, în reforma inițiată în 1965, cînd s-a trecut la aplicarea noului mecanism de conducere, urmărind modernizarea intensivă a economiei și utilizarea maximă a resurselor interne disponibile. Economiștii iugoslavi care ne-au vorbit despre efectele reformei insistau cu precădere asupra orientării investițiilor în diferite ramuri ale economiei naționale. Astfel, începînd din 1967, fondurile afectate modernizării și reconstrucției diferitelor sectoare și unități au crescut cu 33,3%. Industria metalelor și-a investit totalitatea fondurilor în procesul amplu de modernizare și reconstrucție. Industria textilă a consacrat aceluiași scop 90% din fondurile respective. Un studiu semnat de Vojislav Vlajic evocă dimensiunile procesului de automatizare. Reiese că în ultimii ani numărul cel mai mare de echipamente automatice afectate s-a înregistrat în producția de energie electrică (88,1%), în industria petrolieră (68,4%) și în industria chimică (54%). Merită reținut, totodată faptul ca-

Dic. BABOIAN

(Continuare în pag. 19)

R. P. MONGOLĂ

ÎN VIZITĂ LA PRIETENI

AM plecat spre Ulan-Bator stăpînit nu de emoția celor zece mii de km care ne despart de țara prietenă, ci de curiozitatea pe care o încearcă oricine de pe meleagurile noastre cînd urmează să facă cunoștință cu o țară care în mai puțin de o jumătate de secol a străbătut — cum avea să ni se sublinieze în capitala R.P. Mongole și cum se menționează și în literatura de specialitate — drumul de la feudalism la socialism. A fost un drum greu, generat de starea de înapoiere în care se afla țara, dar deosebit de ademenitor, plin de speranțe și satisfacții pentru poporul dornic de libertate și viață demnă de istoria și tradițiile sale. Comparînd situația social-economică prerevoluționară cu cea de azi, privind retrospectiv realizările poporului mongol în procesul construcției socialiste ne putem da mai bine seama de saltul pe care l-a înregistrat, de virtuțile noii orînduiri sociale, de capacitatea creatoare a maselor eliberate de jugul asupririi și exploatării.

Bilanțul dominației feudale seculare era deosebit de sumbru: o economie extrem de înapoiată, sfîșiată de conflicte sociale ireductibile, analfabetism, subnutriție cronică etc.

Revoluția populară victorioasă din 1921, preluarea puterii politice de către oamenii muncii, a însemnat o cotitură radicală în istoria zbuciumată a țării. Partidul revoluționar popular mongol, inițiatorul și organizatorul revoluției, a condus poporul mongol pe calea restructurărilor radicale în viața economică și socială, a edificării socialiste, trecînd peste etapa capitalistă. S-au obținut succese remarcabile atît în direcția edificării unei industrii autohtone, a dezvoltării agriculturii și altor ramuri ale economiei cît și pe linia dezvoltării științei și culturii.

Agricultura bazată în trecut pe monocultură extensivă (creșterea animalelor), se diversifică treptat. S-au creat condiții pentru accesul spre o economie modernă, capabilă să asimileze cuceririle tehnico-științifice. Inexistentă înainte de revoluție, industria mongolă furnizează în prezent cca. 30% din produsul social brut. Alături de Ulan-Bator, ca principal centru industrial, au apărut altele noi — Darhan și Cioibalsan. Se dezvoltă cu succes industria energetică, minieră, a materialelor de construcții și a elementelor prefabricate, de prelucrare a lemnului, precum și diferite sectoare ale industriei ușoare (ca industria textilă, de încălțăminte) sau alimentare (industria cărnii, a laptelui ș.a.). Pe bună dreptate se apreciază într-o lucrare a președintelui Academiei R. P. Mongole că al patrulea plan cincinal (1966—1970) reprezintă un pas important pe calea transformării Republicii Populare Mongole într-o țară industrială și agrară [1]).

În primii patru ani ai acestui cincinal s-a înregistrat un ritm mediu anual de creștere a producției industriale de 8,9%, iar în primul semestru al anului 1970 de 8,1%.

Succese importante s-au obținut și în agricultură. Generalizarea relațiilor socialiste de producție și în această zonă de activitate economică a influențat în mod pozitiv creșterea producției, îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației. Alături de ramura tradițională — creșterea vitelor, care rămîne în continuare ramura de bază a agriculturii, s-au dezvoltat culturile cerealiere, atingînd în 1970 o suprafață de circa 400 000 ha. Desigur, e o suprafață destul de mică față de imensitatea teritoriului țării (1 565 000 kmp), care se întinde de la nord la sud pe o distanță de 1 260 km, iar de la est la vest pe 2 400 km, dar suficientă pentru acoperirea nevoilor populației, în prezent de aproximativ 1 250 000 locuitori. În ceea ce privește creșterea animalelor, R. P. Mongolă ocupă un loc de frunte în lume ca număr de animale ce revin pe un locuitor. Fără îndoială că, alături de hărnicia araților, un loc însemnat în asigurarea acestei creșteri îl ocupă și existența unor vaste pășuni naturale, Mongolia fiind o țară esențialmente montană (cea mai joasă altitudine este de 500 m).

N-am avea o imagine cît de sumară asupra Mongoliei socialiste dacă nu ne-am referi și la cultura acestei țări. Analfabetismul cvasitotal, moștenire de tristă amintire din perioada feudală, a fost lichidat, învățămîntul de cultură s-a generalizat, au apărut numeroase licee, școli de specialitate și instituții de învățămînt superior. În 1942 a luat ființă Universitatea din Ulan-Bator, care — așa cum ne arăta rectorul ei, Dondogiin Țevegmid — are astăzi peste 3 000 de studenți. Din 1961 funcționează Academia de Științe a R.P. Mongole cu trei secții: științe sociale (avînd și un institut de științe economice), științe naturale și științe agronomice.

Nu pot încheia aceste cîteva rînduri despre Mongolia socialistă fără să consemnez, măcar lapidar, cîteva impresii în urma vizitei pe care am făcut-o nu de mult în această țară, situată în inima continentului asiatic. Dar, deși distanța este atît de mare, stînd de vorbă cu oamenii îți dai seama cît de apropiați sîntem prin idealurile pe care le urmărim, ca făuritori ai unei noi orînduiri sociale.

Vizitînd întreprinderi, instituții de cultură și șantiere din Ulan-Bator, unele localități (inclusiv Kara-Korum, vechea capitală a Mongoliei) mi-am dat seama de hărnicia poporului mongol, de sentimentele sale de prietenie față de alte popoare, de ospitalitatea și solicitudinea cu care știe să-și întîmpine oaspeții.

În discuțiile purtate, prietenii noștri apreciau mult dezvoltarea legăturilor de prietenie cu țara noastră, cu toate țările socialiste; vorbeau cu respect despre construcțiile întreprinse de România în Mongolia (despre impresionanta sală de spectacole de 2 300 locuri, care va fi dată în folosință în anul viitor în cinstea semicentenarului revoluției populare mongole), despre vizitele reciproce și schimburile de experiență care aduc o contribuție importantă la strîngerea legăturilor de prietenie și colaborare.

I. BULBOREA

1) B. Chirendyb, **Sans passer par le capitalism**, Editions d'Etat, Oulan-Bator, 1963, p. 81.

R. P. ALBANIA

SUCCESE ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ

IN CEL DE-AL 26-LEA AN de la eliberarea țării, poporul albanez face bilanțul rodnic al activității sale în edificarea socialismului. Compararea unui singur indicator — producția de energie electrică în 1969, față de nivelul anului 1938 (9,3 milioane kWh) — care în acest răstimp a înregistrat o creștere de aproape 90 de ori, ne oferă o imagine elocventă a eforturilor făcute într-un domeniu generator de progres.

R. P. Albania și-a făurit în ultimul deceniu o industrie în continuă dezvoltare: s-au construit uzine de îngrășăminte chimice, de sodă caustică și calcinată, fabrici de sîrmă de cupru, fabrici de ciment, de hîrtie, textile, de mase plastice și alte fabrici și ateliere mai mici. În 1969 producția industrială a țării a fost cu 70% mai mare decît în anul 1965, sarcinile stabilite de planul cincinal pentru principalele produse industriale fiind depășite.

Investițiile sînt concentrate cu precădere pentru dezvoltarea industriei, în primul rînd a celei extractive, precum și în domeniul prospecțiunilor geologice. Albania extrage anual 1,3 milioane tone de petrol care se prelucrează la cele două rafinării existente. Au fost descoperite noi zăcăminte de petrol, gaze, cupru, crom. În prezent este în curs de construcție, pe rîul Drina, cea mai mare centrală hidroelectrică, cu o putere instalată de 250 mii kW. Prin intrarea în funcțiune a acestui obiectiv energetic, care va produce anual 1 miliard kWh, se va imprima un nou impuls industriei, se va accelera ritmul de electrificare a agriculturii.

Un recent comunicat al Agenției Telegrafice Albaneze relatează despre realizarea, cu 13 luni înainte de termen, a planului de electrificare a celor peste 2500 de sate albaneze. Introducerea luminii electrice în satele albaneze, ținute de-a lungul secolelor în întuneric, a constituit o acțiune vastă, în care s-au angajat mari detașamente de voluntari — elevi, studenți, țărani cooperatori.

Succese de seamă s-au obținut și în agricultură. În comparație cu anul 1965 producția globală agricolă a crescut anul trecut cu 29%. Sporurile au fost obținute atît prin creșterea suprafețelor cultivate, cît și prin sporirea randamentelor la hectar. Un rol de seamă în această direcție revine Institutului de cercetări agricole de lîngă Lushnia, care pe loturile experimentale ale celor 230 de hectare a obținut în ultimii ani noi soiuri valoroase de grîu, porumb, bumbac, fructe, legume, viță de vie. Specialiștii institutului au furnizat unităților agricole de stat și cooperatiste importante cantități de semințe selecționate de înaltă productivitate, care au fost introduse în cultura mare.

Printre măsurile luate în Albania pentru a imprima agriculturii un caracter intensiv, figurează și irigațiile. Planul pe anul 1970 preconizează o sporire a terenurilor irigate, care vor însuma 283 mii de hectare.

Realizările obținute în diferite ramuri economice au contribuit la creșterea cu 28% a venitului național pe cap de locuitor în perioada 1966—1969. Succese remarcabile au fost obținute în învățămînt, știință și cultură, în domeniul ocrotirii sănătății. De la eliberarea țării și pînă la sfîrșitul anului trecut în orașele și satele albaneze s-au construit 185 mii de apartamente, ceea ce a permis ca mai mult de jumătate din populația țării să se instaleze în locuințe noi.

Satele albaneze beneficiază tot mai mult de atributele traiului civilizat. Numai în cursul anului trecut au fost construite în mediul rural 2500 de creșe și grădinițe, 1200 de cantine, 18 500 băi publice și spălătorii, 1140 brutării, 1860 ateliere de prestări de servicii, peste 800 biblioteci și cămine culturale.

În comerțul exterior albanez se manifestă tendința de a lărgi cercul partenerilor comerciali și a spori exportul, în special de produse finite. Anul acesta, R. P. Albania a încheiat acorduri comerciale cu circa 40 de țări și a participat la 10 tîrguri și expoziții internaționale, printre care și la Tîrgul Internațional București din toamna acestui an.

În ceea ce privește perspectivele economiei, presa albaneză subliniază că următorul plan cincinal (1971—1975) va însemna o nouă etapă calitativă în dezvoltarea generală a forțelor de producție, în dezvoltarea industriei și agriculturii, a învățămîntului și culturii, în creșterea nivelului de trai al oamenilor muncii.

V. BRĂNEANU

COMBINATELE DE MARE CAPACITATE — factor hotărîtor al promovării revoluţiei ştiinţifico-tehnice şi al creşterii eficienţei economice

Karlheinz HILBERT
redactor şef al revistei „Die Wirtschaft“

NU ESTE desigur, întîmplător, faptul că în R.D.G. îndeosebi întreprinderile aparţinînd marilor combinate influenţează în mod decisiv, prin produsele lor, ritmul progresului ştiinţifico-tehnic. Rezultatele obţinute de cele mai diferite combinate dovedesc că, prin concentrarea capacităţilor de producţie şi a forţei de muncă în combinate, poate fi utilizată la nivel optim influenţa progresistă a legilor economice ale socialismului. Specializarea şi cooperarea pot crea condiţiile unei rapide creşteri a productivităţii muncii şi ale dobîndirii unor realizări de vîrf, condiţii care nu se regăsesc într-o întreprindere mică sau în mai multe întreprinderi mici luate separat. Mai ales cu prilejul tîrgurilor internaţionale şi discuţiilor de afaceri se pot remarca mereu rezultatele procesului de concentrare, oglindite pe firmele noilor combinate din R.D. Germană.

Dar în R.D.G. atrage atenţia nu numai înfiinţarea de noi combinate. Şi mai puternic impresionează, în contextul progreselor realizate în stăpînirea conştientă a revoluţiei ştiinţifico-tehnice, noile tendinţe ale procesului de dezvoltare a industriei. Acest fenomen cuprinde din ce în ce mai mult toate fazele procesului social de reproducţie: **pregătirea producţiei, în special cercetarea şi dezvoltarea, producţia însăşi şi desfacerea, inclusiv procesele de planificare şi de conducere.**

Toate acestea creează condiţii pentru dezvoltarea unor adevărate soluţii de sistem, respectiv a unor întregi sisteme de maşini şi produse, aşa cum o demonstrează exemplul industriei constructoare de maşini: raţionalizarea şi automatizarea proceselor tehnologice din industria de prelucrare a metalului cu ajutorul produselor de cea mai înaltă calitate, împreună cu documentaţia corespunzătoare de fabricaţie. Procesul de pregătire economică a fabricaţiei prin programare automată, respectiv mecanizată, cu ajutorul sistemului SAP (sistem pentru programarea automată) şi SYMAP (limbaj simbolic pentru programarea mecanică) la maşini-unelte cu programare numerică, constituie în această privinţă un punct de greutate. Este vorba de maşini pentru producţia în serii mari şi în masă, de maşini-unelte cu programare numerică şi de centre de prelucrare electronică, precum şi de primele trepte de organizare în lanţ a maşinilor-unelte cu programare numerică, în vederea producţiei în serii mici sau mijlocii.

Realizările la nivel optim în construcţia de maşini a R.D.G. sînt rezultatul muncii colective socialiste a 4 combinate şi a centrului lor comun de cercetări de anvergură, făcînd şi el parte dintr-un combinat („Fritz Heckert“ — Karl Marx Stadt) precum şi a unei întreprinderi de desfacere — Întreprinderea de stat pentru comerţ exterior a unui alt combinat („7 octombrie“, Berlin). Întreaga această activitate are la bază o concepţie unitară de cercetare şi dezvoltare. Rezultatele sînt, totodată, expresie a noilor tendinţe în procesul de dezvoltare a diviziunii muncii în ţara noastră. Corespunzător, şi munca ştiinţifică este concentrată într-un centru de cercetări de mari proporţii, iar cercetarea şi dezvoltarea sînt integrate producţiei. Prin aceasta, ştiinţa formează, împreună cu producţia, o unitate şi nu se autonomizează.

PENTRU A PUTEA rezolva anumite sarcini, determinante sub aspect structural în R.D.G., potenţialul ştiinţifico-tehnic al industriei (aşa cum prevede planul economiei naţionale pe 1970) se concentrează în principal asupra unor anumite proiecte de mari proporţii, în care scop vor fi create mari centre de cercetări, mai ales pe lîngă unele combinate. Astfel, marea industrie socialistă va fi legată inseparabil cu marea cercetare socialistă. Din această formă a organizării ştiinţei rezultă următoarele avantaje:

- va fi înlăturată fărîmiţarea cercetării şi a dezvoltării, potenţialul ştiinţific corespunzător fiind reorganizat şi concentrat după un plan;
- avantajele relaţiilor de producţie socialiste vor fi folosite pe deplin şi în munca ştiinţifico-tehnică, ceea ce va permite să se atingă, inclusiv prin concentrarea conţinutului şi tematicii cercetării asupra sarcinilor de structură ale economiei naţionale, o nouă calitate a muncii colective socialiste;
- rezultă o unificare a capacităţilor ştiinţifico-tehnice, începînd de la cercetarea fundamentată, trecînd prin dezvoltare, proiectare, construcţii, şi pînă la tehnologie şi aplicare;
- se facilitează înzestrarea marilor centre de cercetări cu instalaţiile cele mai moderne şi folosirea lor cea mai eficientă atingîndu-se astfel o productivitate înaltă a muncii spirituale-creatoare;
- pot fi selectate şi utilizate cadrele cele mai calificate, îndeosebi pentru funcţiile de conducere şi pot fi formate noile contingente de lucrători specializaţi, necesari cercetării de mari proporţii.

Directorii generali ai combinatelor respective poartă o răspundere deosebită faţă de aceste centre de cercetare, ei trebuind să asigure organizarea lor după plan, conform politicii de structură, desfăşurate de stat, şi conform necesităţilor obţinerii unor realizări de pionierat şi de cel mai înalt nivel. În aceste centre de cercetare sînt create procese optime de organizare a muncii, toţi fiind conduşi unitar spre activităţi ştiinţifico-tehnice, din discipline şi domenii variate, dar urmărind o singură sarcină, de la cercetare şi dezvoltare, pînă la transpunerea în producţie a rezultatului.

Soluţiile de sistem în vederea realizării de complexe tehnologice, învederează integrarea procedeelor, maşinilor, utilajelor şi automatizării. Produsele sînt fabricate, în mare măsură, după principii tehnice de sistem unitare: de la crearea mecanizată a elementelor şi a grupelor constructive, pînă la conceperea completă a maşinilor, precum şi a întregii tehnici de automatizare, cu utilizarea concomitentă a procedeelor şi concepţiilor tehnologice înaintate. Rezolvările de sistem susamintite arată deosebita însemnătate a unificării, într-o măsură considerabilă, a maşinilor şi a cuplării acestora, conform sistemului, cu tehnica automatizării, în vederea adaptării lor la orice sarcini de prelucrare. Astfel, prin caracterul de sistem şi prin adaptabilitatea la diverse procese, o mare parte a produselor se situează, sub aspect calitativ, la nivelul mondial.

Rezolvările tehnice de sistem în construcţiile de maşini ale R.D.G. exprimă, în acelaşi timp, **o nouă calitate în procesul diviziunii muncii în industrie: specializarea şi concentrarea au loc pe baza cooperării. Aceasta înseamnă că în combinate se reunesc mai multe ramuri industriale legate între ele, sub forma unor întreprinderi de stat, alcătuind o unitate care se gospodăreşte singură, pe baza diviziunii sociale a muncii.**

Combinatele fac posibilă apariţia de noi trăsături calitative:

- Economicizarea tuturor fazelor procesului social de reproducţie într-o unitate care se gospodăreşte singură.
- Unităţile ce se gospodăresc singure sînt foarte puternice şi flexibile. Ele realizează politica planificată, de structură, a statului şi pot reacţiona rapid la cerinţele şi nevoile economiei naţionale, precum şi la cele ale comerţului exterior. Datorită centrelor lor de cercetări, de mari proporţii, ele au posibilitatea de a introduce în producţie, în mod operativ noile cunoştinţe şi de a folosi tehnologiile cele mai moderne;
- Automatizarea complexă socialistă poate fi folosită pînă la automatizarea de sistem, datorită căreia se obţin, printre altele o înaltă eficienţă a economiei naţionale, o raţională diviziune a muncii în interiorul întreprinderii şi o activitate de conducere socialistă modernă, prin intermediul prelucrării electronice a datelor şi metodelor matematice moderne. Deoarece acest proces de concentrare este legat cu gospodărirea economică, rezultatele evidenţiază felul cum au fost înfăptuite Hotărîrile celui de-al VII-lea Congres al P.S.U.G., combinatele socialiste devenind, într-o măsură crescîndă, veritabile partenere ale politicii socialiste, de structură desfăşurate de către planificarea şi conducerea centrală de stat.

În calitate de unităţi planificatoare şi care încheie bilanţuri, centrele pentru dezvoltarea şi producţia de mari sisteme de maşini şi produse poartă o înaltă responsabilitate pentru organizarea cea mai eficientă a relaţiilor de colaborare şi de cooperare în procesul social de reproducţie. Prin această formă a concentrării şi specializării, combinatele nu numai că fac mai bine faţă dinamicii revoluţiei ştiinţifico-tehnice, dar şi înfăptuiesc, la un nivel mai înalt, legătura organică a planificării şi conducerii centrale de stat în problemele fundamentale, cu planificarea şi conducerea, pe proprie răspundere, a producătorului socialist de mărfuri. Prin aceste mari unităţi economice, se realizează, fireşte în condiţii mai bune, planificarea şi conducerea centralizată de stat, decît ar fi posibil în condiţiile fărîmiţării producţiei sau şi în cele ale unei supra-centralizări. Principiul gospodăririi proprii a mijloacelor devine şi el mai eficient. Combinatele pot mobiliza relativ rapid mijloace şi forţe şi să-şi concentreze posibilităţile pentru obţinerea de rezultate de pionierat şi de cel mai înalt nivel.

Exemplul construcţiilor de maşini arată că, pe lîngă caracterul de sistem şi adaptabilitate la procese, ca expresie a diviziunii sociale a muncii, trebuie să fie luate în considerare şi relaţiile naţionale şi internaţionale de cooperare. Şi ele sînt parte constitutivă a diviziunii sociale, planice, a muncii. După cum se ştie, în cadrul colaborării socialiste internaţionale între construcţiile de maşini ale U.R.S.S. şi ale R.D.G., s-a realizat un sistem complex de construcţii, pregătire tehnologică şi fabricare de „păpuşi fixe“ pentru maşini unelte. Acest exemplu de rapidă creştere a gradului de automatizare în pregătirea fabricaţiei arată totodată, legătura strînsă între pregătirea fabricaţiei şi procesul de producţie. De fiecare dată, au fost folosite posibilităţile transmisibile ale procesului de construcţie şi de fabricaţie de la construcţia automată din sistemul sovietic Avtopris, prin transmiterea la distanţă a datelor dintre Leipzig şi Moscova, respectiv Karl-Marx-Stadt, şi mai multe trepte automatizate de dezvoltare din sistemul Autevo al republicii noastre, pînă la prelucrarea finală la un centru de calcul.

Exemplul sistemului Autevo, prezentat la Leipzig reuneşte rezultate ale cercetării din centre de cercetări de mare proporţie ale industriei constructoare de maşini din R.D.G., fabricaţia la un centru de prelucrare de înaltă precizie al Combinatului de maşini-unelte „Fritz Heckert“ din Karl Marx Stadt — întreprinderea Mikromat din Dresda — conducerea cu ajutorul calculatorului de la uzina constructoare de instalaţii pentru curenţi de înaltă frecvenţă din Karl Marx Stadt, sistemul de măsura de la Combinatul „Karl Zeiss“ din Iena şi sistemul de transmitere la distanţă, cu viteză medie, a datelor, de la Combinatul Robotron Radeberg. Sistemul Avtopris reuneşte: dezvoltări de la Institutul de studii şi cercetări pentru construcţii de maşini-unelte (ENIMS) din Moscova, biroul special de construcţii pentru linii de fabricaţie din Minsk, Institutul pentru cibernetică tehnică (ITK) al Academiei de ştiinţe al R.S.S. Bieloruse din Minsk şi ale programării şi producţiei automate.

Acestea evidenţiază faptul că diviziunea socială a muncii este un proces obiectiv, care trebuie să fie utilizat conştient de către societatea socialistă. Corespunzător, este posibil şi necesar ca, pe baza cercetărilor de prognoză, diviziunea socială a muncii să fie considerată drept punct de plecare pentru modificări de structură. De altfel, Tîrgul de la Leipzig a reflectat, în acest sens, o schimbare radicală în gîndire: diviziunea socialistă a muncii nu mai poate fi privită doar ca rezultat al unei politici de structură, adică doar ca un rezultat pasiv. Astăzi, luîndu-se în consideraţie necesarul existent, diviziunea socială a muncii, trebuie să constituie un punct de plecare pentru modificări de structură. În realizarea acestui mod de gîndire se dă ca model diviziunea socială a muncii, sînt proiectate procese sociale, sînt dezvoltate sisteme de maşini sau linii pentru procedee de bandă rulantă, din care se deduce rezultatul individual.

SINTETIZÎND, din această analiză a dezvoltării construcţiilor de maşini în R.D.G. se văd rezultatele obţinute în înfăptuirea revoluţiei ştiinţifico-tehnice sub aspectul diviziunii sociale a muncii. Se poate constata că: organizarea raţională a diviziunii sociale a muncii este un factor de mare însemnătate în organizarea ştiinţei şi a economiei; organizarea raţională a ştiinţei şi economiei duce în mod direct la creşterea productivităţii; utilizarea conştientă a diviziunii sociale a muncii face posibilă planificarea şi conducerea cea mai raţională.

Aşadar, pentru a putea utiliza noi tehnologii, pentru a introduce calculatoare şi a dezvolta, produce şi utiliza mari sisteme unitare de produse de înaltă productivitate, organizarea economiei şi a ştiinţei trebuie să continue a fi dezvoltată planic şi în noua perioadă a planului de perspectivă. Prin aceasta, ritmul specializării producţiei, în condiţiile unei cooperări şi concentrări concomitente, poate fi mai departe accelerat şi poate fi utilizată automatizarea complexă socialistă. În plus, trebuie consolidată mai departe funcţia întreprinderilor şi combinatelor de stat ca bază a economiei naţionale. Pe această cale putem rezolva sarcinile decisive ce stau în faţa noastră — creşterea substanţială a productivităţii muncii şi prin aceasta, a forţei economiei noastre naţionale.

NOTE DE CĂLĂTORIE DIN R.S.F. IUGOSLAVIA

(Urmare din pag. 18)

racteristic, că aproape 43% din echipamentele industriei Iugoslaviei au fost înlocuite în cursul ultimilor cinci ani, ceea ce — în limbajul statisticii — înseamnă că vîrsta medie a maşinilor aflate azi în exploatare (şi a căror durată medie de viaţă este de 10—15 ani) nu depăşeşte 8 ani.

ADMIRAM de la fereastra biroului directorului general, inginerul Alfred Foskio, coloşii de metal încremeniţi în rada şantierului naval Uljanik din Pola. Ce efort imens trebuie cheltuit pentru construirea unor asemenea vase de mare tonaj şi cît timp este necesar ca să le faci apte să înfrunte mările şi oceanele lumii. Realizările şantierului îi justifică bunul său renume. Ing. Foskio a ţinut să precizeze însă că saltul obţinut se datoreşte, în primul rînd, creşterii masive a productivităţii muncii cu ajutorul mijloacelor mecanizate şi automatizate şi — în ultima vreme — introducerii ordinatoarelor. Ascultîndu-i pledoaria în favoarea aplicării metodelor ştiinţifice şi a mijloacelor corespunzătoare în procesul de producţie şi în administraţie, mi-a fost mai lesne să realizez cum a fost posibil, ca, într-un interval de timp relativ scurt, şantierele navale iugoslave să treacă de la producţia vaselor de mic tonaj (5—10 000 tone) la construcţia unor nave cu deplasament de peste 200 mii tone. Má aflam la Pola cînd s-a anunţat că o firmă suedeză a comandat şantierelor Uljanik două vase (unul pentru transportul mărfurilor în vrac, iar altul petrolier), cu un deplasament de cîte 265 mii tone fiecare.

„Desigur, spunea ing. Foskio, asemenea performanţe nu sînt de conceput fără aplicarea metodelor şi mijloacelor moderne. Avem comenzi ferme şi contracte încheiate, pe care trebuie să le onorăm pînă în 1973. Putem afirma că sîntem competitivi pe piaţa mondială pentru că folosim, într-o măsură tot mai mare, echipamente complexe de automatizare absolut indispensabile şi maşini electronice de calcul. Datorită acestor maşini (sistem IBM 360—40) controlăm producţia şi eu, ca director general, sînt în măsură să cunosc în fiecare minut care este situaţia exactă în diferite sectoare de lucru, în depozitele de materiale şi în registre. Mai mult decît atît, cu ajutorul ordinatoarelor întocmim proiectele extinderii activităţii de viitor a şantierelor. Peste un an sau doi vom trece la planificare cu ajutorul maşinilor electronice. Se poate deci afirma că pentru noi, ca şi pentru alţi furnizori iugoslavi, **ziua de mîine a început... azi**“.

Într-adevăr, în numeroase sectoare ale activităţii economice iugoslave semnele eficienţei obţinute prin randament sporit şi prin exploatarea transformării ştiinţei în forţă productivă, asigură un viitor cert încă de azi. Iată cîteva mărturii grăitoare. În următorii patru ani, producţia de alumină şi aluminiu va spori de trei ori. În acest scop, se şi află în construcţie o mare uzină de aluminiu la Titograd şi alta la Mostar, iar minele de bauxită au fost modernizate şi extinse. Pentru ca producţia de ciment a ţării să depăşească cifra de 7 milioane tone anual, o seamă de fabrici şi în primul rînd cea de la Trbovlie îşi vor dubla pînă în 1972 capacitatea, fabrica de ciment din Skoplje va fi considerabil mărită şi se vor construi cîteva unităţi cu producţie automatizată.

Eram la Belgrad cînd s-a anunţat lansarea primului aparat iugoslav de televiziune în culori. Specialiştii cu care am discutat m-au asigurat că este o realizare „de vîrf“, întrucît poate concura cu toate celelalte tipuri produse în alte ţări şi că prezintă avantajul că este astfel construit încît printr-o simplă modificare, poate recepţiona fie emisiunile în sistem PAL, fie cele în sistem SECAM.

Zilele petrecute în Iugoslavia, vizitele şi contactele cu specialişti în diferite domenii ale economiei, mi-au prilejuit o amplă incursiune în sfera celor mai arzătoare preocupări actuale ale acestei ţări, care conferă asimilării roadelor progresului tehnic contemporan o însemnătate primordială.

MONDORAMA

CE VALOARE ARE INDICELE PREȚURILOR?

„BINEÎNȚELES, indicele prețurilor nu este decît un termometru. Dar mai bine un termometru imperfect decît ignorarea totală a temperaturii", răspunde prin intermediul cotidianului economic **Les Echos** (9 noiembrie) Jean Ripert, directorul general al I.N.S.E.E. celor care contestă orice autoritate acestui indice datorită principiilor pe care el este construit. Indicele în cauză — care a avut pînă acum succesiv ca bază anii 1949, 1956—57 și 1962, iar pentru viitor 1970 — se alcătuiește pe baza varietăților unui eșantion fix de 259 de articole, ale căror prețuri sînt urmărite în zece mii de puncte de vînzare. Lista sortimentelor luate în calcul, „întinerită" din timp în timp, rămîne secretă, inclusiv față de ministrul finanțelor și patronat, declară Ripert, în scopul de a împiedica să fie manipulat termometrul pentru a face să coboare temperatura.

Remarcînd că ponderea participării celor 259 de articole în calculul indicelui va suferi unele modificări, ca reflectare a tendințelor din structura consumului, directorul I.N.S.E.E. aprecia că acest lucru nu va răsturna mișcarea lui. „Sporirea ponderii produselor manufacturate și a serviciilor, spune el, exercită efecte de sens contrar, pentru că prețurile serviciilor sporesc mai rapid, pe cînd cele ale produselor industriale mai încet decît media".

INDIA 1970

DIN DATELE publicate de Anuarul demografic al O.N.U. și de publicația Notes et études documentaires, reiese că India ocupă în prezent locul al doilea în lume ca număr de locuitori. Ultimul recensămînt arată o populație de 537 milioane de locuitori. Pe teritoriul Indiei se vorbesc 38 de limbi principale, dintre care cea mai răspîndită este hindi (175 000 000 de locuitori). Pe religii, între locuitorii Indiei cei mai mulți sînt hindușii — 370 000 000, după care vin musulmanii — 50 000 000.Densitatea medie a populației este de 138 de locuitori pe kmp dar în statul Bengal se înregistrează 400 de locuitori pe kmp. Cel mai mare oraș indian este Calcutta — 5 milioane de locuitori, urmat de Bombay, cu 4,5 milioane și de Delhi, cu 2,3 milioane. Cel mai mare port indian este Bombay, care înregistrează un trafic anual de 18 milioane t de mărfuri, urmat de Calcutta, cu 10 milioane t.

CALCULATORUL ÎN ȘCOALĂ

60 de școli profesionale și 4 licee din Republica Federală a Germaniei folosesc calculatoare în procesul de învățămînt. Dacă se mai adaugă și instalațiile electronice de calcul care lucrează pentru universități și ministerul educației, atunci circa șapte la sută din computerele existente în Republica Federală a Germaniei sînt utilizate în învățămînt. În comparație cu Statele Unite, Anglia, Franța și Olanda, Republica Federală a Germaniei mai este încă o „țară în curs de dezvoltare" în ceea ce privește predarea materiilor școlare cu ajutorul calculatoarelor. Această situație urmează să se schimbe. Creierele electronice își vor face intrarea în toate școlile, dar în primul rînd în licee și școli profesionale. În acest scop, 1200 de profesori din întreaga țară au fost puși la curent, prin cursuri scurte, cu noțiunile de bază ale prelucrării datelor. Utilizarea calculatoarelor în predarea matematicii despovărează pe elevi de o serie de calcule care le răpesc mult timp, raționalizînd astfel învățămîntul și stimulînd gîndirea productivă.

5 CENȚI UN BERBEC

ÎN ORAȘUL Winton, din statul australian Queensland, fermierii au vîndut oile și berbecii și cu... 5 cenți bucata, preț egal cu cel al unei pîini. Într-o singură zi de tîrg, din luna septembrie — relatează revista **L'industrie textile** — au fost oferite la acest preț peste o sută de mii de animale, dar nu s-au găsit cumpărători decît pentru zece mii. Cauza — seceta catastrofală care bîntuie în întreaga regiune, distrugînd total vegetația și secînd sursele de apă. Această stare de lucruri se menține din 1964, ceea ce a dus la o scădere considerabilă a șeptelului. În fiecare vară au murit pe cîmp sau au trebuit sacrificate, 3—4 milioane de animale. Pentru recuperarea pierderilor se apreciază că sînt necesari cel puțin șapte ani lipsiți de secetă

ALLO! 1971?

LA o expoziție internațională care a avut loc la „Design Centre" din Londra, cu participarea a [illegible] de țări, au fost prezentate o serie de produse industriale caracterizate prin linia lor modernă, neobișnuită.

Iată, bunăoară, acest telefon de construcție americană care, să recunoaștem, se îndepărtează destul de mult de la „tradiție".

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

PIAȚA CAPITALISTĂ A BANANELOR

BANANELE ocupă un loc important în producția și exportul de fructe tropicale. În 1967, producția mondială de banane era evaluată la 26 123 000 tone, creșterea fiind de peste 2,1 ori față de nivelul mediu din perioada 1948—1952. Bananele constituie un important capitol de export îndeosebi pentru o serie de țări din America Latină; în unele dintre ele dependența situației economice interne de recolta și exportul de banane este oglindită plastic în denumirea de „republici bananiere" (o bună parte din profiturile realizate pe plantațiile țărilor respective, scurgîndu-se în seifurile cunoscutei societăți nord-americane „United Fruit Company"). Continentul american reprezintă, de altfel, principala zonă producătoare (cu peste trei-cincimi din producția mondială), fiind urmat de Asia de sud-est (vezi tabelul 1).

În ceea ce privește fluxurile comerțului internațional cu banane, acestea se îndreaptă îndeosebi din țările Americii Latine către Europa occidentală, America de Nord și Japonia. Ca zone exportatoare secundare figurează Asia, Europa occidentală (de fapt, aproape numai Spania) și Africa. Studiile F.A.O. evidențiază, de asemenea, un pronunțat proces de concentrare a rețelei de depozitare și desfacere a bananelor în țările importatoare, îndeosebi în Europa occidentală.

Tabelul 1

Tara	Suprafața cultivată (mii ha)		Producția (mii tone)	
	media pe 1948—52	1967	media pe 1948—52	1967
1	2	3	4	5
Brazilia	110	256	2084	5236
India	139	210	2014	3700
Ecuador	30*	203	360*	3163
Honduras	57	70	802	1405
Venezuela	47	59	950	1276
Thailanda	35	180	250	1200
Mexic	30	76	412	986
Pakistan	37**	50	569**	900
Filipine	44	58	462	781
Columbia	46***	58	386	764

*) Media pe 3 ani; **) Media pe 2 ani; ***) Media pe 4 ani.
Sursa: F.A.O., Bulletin mensuel — Economie et statistique agricoles, noiembrie, 1969.

Tabelul 2

Export (milioane tone)		
Regiunea	1969	1970 (previziuni)
America Centrală	2197,3	2441,0
— Honduras	786,4	886,0
— Costa Rica	650,0	725,0
— Panama	565,0	620,0
America de Sud	1684,7	1834,1
— Ecuador	1193,2	1300,0
Regiunea Caraibilor	636,0	685,0
Asia	485,5	518,5
Europa	434,2	430,0
Africa	357,8	383,5
Oceania	20,0	20,0
Total mondial capitalist. . .	5815,5	6312,1

Import (milioane tone)		
Regiunea	1969	1970 (previziuni)
Europa occidentală	2626,5	2670,3
— R.F.G.	549,1	580,0
— Franța	449,1	460,0
— Anglia	357,5	365,0
— Spania	369,2	350,0
— Italia	323,9	315,0
America de Nord și regiunea Caraibilor	1825,0	1861,1
— Statele Unite	1629,0	1662,0
Asia	810,6	869,0
— Japonia	738,6	790,0
America de Sud	258,0	264,0
Africa	43,9	50,6
Oceania	19,4	20,0
Total mondial capitalist	5583,4	5735,0

Sursa: F.A.O., Bulletin mensuel — Economie et statistique agricoles, iulie—august, 1970.

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

49

ANUL VIII NR. 49 (379)
VINERI 4 DECEMBRIE 1970
20 PAGINI 2 LEI

viața economică

obiectiv și subiectiv în edificarea bazei materiale a socialismului

ANUL VIII **viata economica**

săptămînal editat de Societatea de Ştiinţe Economice din România

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA : str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.78.76 • Bucureşti

SUMARUL

nr. 49 din 4 decembrie 1970

— Viitorul cincinal — program al progresului şi prosperităţii
de dr. N. S. Stănescu

— O etapă nouă în organizarea şi conducerea agriculturii
de dr. Nica Sabin-Sîrbeşti
(pag. 2—3)

■ ECONOMIE NAŢIONALA

La masa rotundă :
— Contractele economice
Discuţie consemnată de **Gh. Creţoiu**
(pag. 4—5)

Învăţămînt superior :
— Îmbunătăţirea planului de învăţămînt pentru finanţe-credit
de lector univ. **Ilie Rîmniceanu**, Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj
(pag. 7)

■ INFORMATICA

— Conducerea cu calculatoare electronice a proceselor tehnologice
de ing. **C-tin Dumitraşcu**
(pag. 9)

■ CONDUCERE ŞI ORGANIZARE

— Cum programăm producţia ?
de ing. **Andrei Petre**, Ministerul Muncii
(pag. 10—11)

■ TEORII ● IDEI

Economia politică a socialismului :
— O problemă de metodă : Analiza comparată
de prof. univ. **T. Postolache**
(pag. 12)

În ajutorul celor care studiază în învăţămîntul de partid :
— Obiectiv şi subiectiv în edificarea bazei materiale a socialismului
de prof. dr. **Ervin Hutira**
(pag. 13)

Şantier ştiinţific :
dr. **D. Fundătură**
Discuţie consemnată de **Florence Costin**

Cărţi :
— Actualitatea şi importanţa economică a rentei funciare
de prof. dr. **Sergiu Vrejba**
(pag. 15)

Paul Anthony Samuelson — Premiul Nobel pentru economie 1970, de **Armand Popper**
(pag. 16)

■ ECONOMIE MONDIALA

— Danemarca şi Piaţa Comună
de **Mihai Dulea**
(pag. 17)

— O.C.D.E. ! Din nou... „curbele Phillips"
de **Dinu Hervian**
(pag. 18)

— F.A.O. : Orizont '80 în agricultura lumii
de **Eugen Buciuman, Laurenţiu Buia**
(pag. 19)

Redactor şef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Întreprinderea Poligrafică „Informaţia" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

VIITORUL CINCINAL PROGRAM AL PROGRESULUI ŞI PROSPERITĂŢII

REALIZĂRILE cu care se încheie etapa cincinalului 1966—1970 îndreptăţesc concluzia pe care secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, o sublinia în expunerea la şedinţa Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. şi a guvernului : **„actualul cincinal se încheie cu succese importante, care demonstrează în mod concludent justeţea liniei generale a politicii partidului îndreptate spre dezvoltarea rapidă a forţelor de producţie, perfecţionarea vieţii economice şi sociale, creşterea continuă a nivelului de trai al întregului popor, înflorirea multilaterală a României socialiste"**.

În ansamblul lor, rezultatele obţinute în creşterea venitului naţional, a producţiei industriale şi agricole constituie premise materiale de importanţă capitală pentru ridicarea economiei româneşti pe o nouă treaptă, calitativ superioară, în cursul cincinalului ce începe la 1 ianuarie 1971. Şi este firesc să fie astfel, pentru că o parte însemnată a roadelor muncii pline de abnegaţie desfăşurate de poporul nostru de-a lungul anilor s-a concretizat în mii de obiective economice noi care au sporit capacităţile de producţie existente, au creat locuri noi de muncă. Acumularea socialistă, efectuată în cursul cincinalului ce se încheie, bază a reproducţiei lărgite, permite o substanţială îmbunătăţire calitativă a producţiei, ca şi creşteri cantitative apreciabile.

Cifrele, oglindind în felul lor specific realităţile, sînt elocvente prin ritmurile medii anuale prevăzute pe perioada 1971—1975 : producţia industrială va creşte anual cu 10—11%, cea agricolă cu 6—7%, venitul naţional cu 10—11%. La aceste sporuri îşi vor aduce contribuţia atît productivitatea muncii, printr-o creştere medie anuală de 6,7—7,5% (în industrie), mărirea forţei de muncă salariate cu 700 mii de persoane, cît şi cele 540 miliarde de lei ce vor fi investite în economia naţională în decursul cincinalului viitor — din fondurile centralizate ale statului, ca şi din cele necentralizate.

Dincolo de limbajul cifrelor, se desprind din expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu o serie de tendinţe ce afectează în mod profund aspectele calitative ale vieţii sociale şi economice a României socialiste în următoarea jumătate de deceniu şi care atrag întreaga atenţie a tuturor cadrelor ce activează în economia noastră naţională.

Partidul şi statul nostru militează cu tărie **pentru perfecţionarea în continuare a conducerii, organizării şi planificării economiei naţionale.** În cursul noului cincinal se va acţiona în sensul aplicării neîntîrziate a unor noi măsuri care să asigure transpunerea în viaţă a sarcinilor trasate de Conferinţa Naţională şi Congresul al X-lea al partidului. În acest sens, o atenţie deosebită se dă problemelor îmbunătăţirii sistemului de planificare astfel încît să se creeze condiţii pentru desfăşurarea nestînjenită a iniţiativei unităţilor economice, pentru introducerea metodelor moderne de gestiune, inclusiv folosirea calculatoarelor electronice, pentru asigurarea ordinii şi disciplinei contractuale, pentru exercitarea de către centrale a tuturor atribuţiilor conferite de lege. Totodată, în centrul atenţiei va sta revederea legislaţiei economice, a reglementărilor ,asigurîndu-se definirea competenţelor, drepturilor şi obligaţiilor tuturor verigilor aparatului economic. În sfîrşit, întărirea controlului financiar cu scopul ridicării simţului de răspundere în condiţiile simplificării sistemului de evidenţă, control şi decizie.

Şi în noul cincinal, **creşterea economi-**

O ETAPĂ NOUĂ ÎN ORGANIZAREA ŞI CONDUCEREA AGRICULTURII

CREŞTEREA contribuţiei agriculturii la opera de edificare în ţara noastră a societăţii socialiste multilateral dezvoltate constituie o problemă esenţială şi o necesitate economică de cea mai stringentă actualitate. Răspunzînd acestei necesităţi, programul de măsuri şi acţiuni, adoptat recent de către conducerea partidului şi statului, pe baza expunerii tovarăşului Nicolae Ceauşescu, la şedinţa de lucru de la C.C. al P.C.R. din 23 noiembrie 1970, marchează începutul unei etape noi, superioare din punct de vedere calitativ, în organizarea, planificarea şi conducerea acestei importante ramuri a economiei naţionale. Bilanţul retrospectiv al drumului parcurs de către agricultura noastră socialistă şi analiza contribuţiei acesteia la progresul general economic şi social al ţării evidenţiază cu claritate necesitatea şi importanţa măsurilor adoptate.

Progresul agriculturii, ca ramură cu rol multilateral în creşterea şi dezvoltarea economică a României socialiste, a preocupat în mod permanent, în ultimii ani, conducerea superioară a partidului nostru. În această privinţă sînt concludente eforturile care s-au făcut pentru dezvoltarea continuă şi perfecţionarea bazei tehnice-materiale ; pentru asigurarea unităţilor de producţie cu cadre de specialişti, precum şi pentru aplicarea şi generalizarea în practică a tehnologiilor moderne şi a celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii contemporane. Concomitent cu măsurile luate în domeniul dezvoltării şi perfecţionării forţelor de producţie, s-au întreprins acţiuni importante şi în ceea ce priveşte dezvoltarea relaţiilor de producţie, mai buna organizare a producţiei şi a muncii. Astfel, în cooperative s-a trecut la organizarea activităţii de producţie pe principiul fermelor cu gestiune economică, s-au organizat asociaţiile intercooperatiste, menite să ridice nivelul intensificării, gradul de modernizare şi eficacitatea economică a producţiei ; s-a început acţiunea de profilare a cooperativelor, ceea ce oferă fiecărei unităţi un cadru de producţie mai adecvat pentru valorificarea maximă a condiţiilor natural-economice şi a resurselor materiale şi umane existente.

Ca urmare a tuturor acestor măsuri şi acţiuni, tendinţa producţiei agricole vegetale şi animale, chiar în condiţiile mai puţin favorabile din unii ani, a fost de creştere continuă. Şi aceasta este un lucru esenţial. Progresele înregistrate demonstrează convingător superioritatea marii gospodării socialiste, resursele sale, capacitatea ei de a utiliza mai bine potenţialul agricol în scopul creşterii continue a producţiei vegetale şi animale. Trebuie constatat însă că realizările de pînă acum din agricultură, nu sînt suficiente, nu corespund eforturilor făcute şi nu satisfac corespunzător cerinţele multiple şi mereu crescînde ale economiei noastre socialiste, nu valorifică pe deplin posibilităţile create prin cooperativizarea agriculturii în ţara noastră.

Cauzele unei asemenea situaţii sînt desigur multiple. Ele sînt pe larg analizate în expunerea tovarăşului Nicolae

SENS MAJOR AL POLITICII PARTIDULUI

în ritm înalt rămîne o dominantă fundamentală, cu caracter de continuitate, pentru dezvoltarea țării noastre, industria jucînd un rol esențial în progresul întregii vieți sociale. Un accent deosebit se pune, totodată, pe **laturile calitative ale procesului de industrializare.** Aceasta înseamnă, într-un cuvînt, o atenție primordială acordată modernizării structurii producției industriale românești, eforturile concentrîndu-se spre ramurile ce asigură o valorificare superioară a resurselor materiale și umane de care dispunem și care contribuie în mod hotărîtor la promovarea progresului tehnic. În acest context sînt chemate să-și sporească aportul ramuri industriale cum sînt: electronica și electrotehnica, mecanica fină, mașinile-unelte, petrochimia, metalurgia oțelurilor și laminatelor speciale. Modernizarea presupune, pe de altă parte, trecerea la dotarea economiei naționale cu calculatoare electronice și dezvoltarea progresivă a sistemului național de prelucrare a datelor ca bază pentru o conducere eficientă, înarmată cu cuceririle informaticii contemporane, aptă să planifice și să organizeze riguros științific procesele în toate verigile ansamblului economiei.

Realizarea sarcinilor ce decurg din cerințele modernizării economiei pune în fața întregii industrii — și în primul rînd a celei constructoare de mașini — numeroase probleme pe deplin realizabile, printre care un rol de seamă îl au: folosirea deplină a capacităților de producție și a timpului de lucru, asigurarea unui număr corespunzător de muncitori calificați.

Punînd accentul pe ramurile cheie ale industriei grele, planul cincinal pe 1971—1975 atrage atenția asupra faptului că progresul economiei și ridicarea bunăstării populației presupun o îmbunătățire radicală a activității unor industrii cum sînt cea alimentară și ușoară. Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu atrage atenția, în această privință, asupra necesității de a fi modificată însăși concepția referitoare la producția acestor ramuri industriale, în sensul ca preocuparea lor esențială să o reprezinte calitatea și varietatea produselor, adaptarea lor la gustul și exigențele consumatorilor.

Unul din aspectele calitative esențiale ale procesului de dezvoltare a economiei noastre naționale în viitorul cincinal este legat de preocuparea pentru **creșterea eficienței** pe multiple planuri. Astfel, problema calității produselor capătă o însemnătate deosebită, alături de cea a înnoirii permanente a produselor, în așa fel încît să se țină pasul cu nivelul mondial atins (se prevede ca aproape 40% din produsele anului 1975 să fie reprezentate de produse noi și modernizate); sporirea productivității muncii, ca o cale de creare de resurse suplimentare, împreună cu preocuparea de ridicare continuă a rentabilității unităților noastre economice; realizarea de investiții cu cheltuieli cît mai mici, dar cu efecte economice pozitive cît mai rapide.

Investițiile, materializare a acumulării socialiste, reprezintă o preocupare centrală a întregului efort de dezvoltare a economiei. Atenția celor ce lucrează în acest domeniu este orientată cu precădere, în noua etapă de dezvoltare a economiei noastre naționale, către realizarea în termene cît mai scurte a obiectivelor proiectate, în așa fel încît intrarea în funcțiune — la parametrii proiectați — să aibă loc cît mai rapid cu putință. Pentru aceasta, conducerea partidului și statului consideră necesar să se renunțe la practica de a se începe simultan numeroase lucrări, pe viitor concentrîndu-se eforturile, evitîndu-se dispersarea de forță de muncă, fonduri, utilaje și materiale pe mai multe obiective în același timp. O importanță deosebită se atribuie și raportului dintre cheltuielile destinate construcțiilor în totalul cheltuielilor obiectivelor economice, militîndu-se pentru construcții simple, funcționale, lipsite de finisaje costisitoare, accentul punîndu-se pe utilaje și mașini. Prin aceasta se asigură nu numai evitarea risipei de materiale, dar se produce și o schimbare de optică în orientarea investițiilor, în așa fel încît rezultatele economice, producția să primeze în aprecierea unui obiectiv nou construit, pentru care s-au cheltuit bani din fondul de acumulare.

Însemnătatea eficienței crește și în domeniul relațiilor comerciale externe. Se cere o imediată rezolvare a problemelor legate de specializarea producției pentru export — în așa fel încît să se obțină mărfuri de bună calitate, competitive pe piața mondială și la care prețurile să a-

dr. N. S. STĂNESCU

(Continuare în pag. 6)

Ceaușescu la ședința de lucru de la Comitetul Central din 23 noiembrie a.c. În acest context s-a precizat că multe din Directivele programului elaborat de partid cu privire la dezvoltarea și modernizarea agriculturii nu au fost încă traduse în viață. Ca urmare, în acest important sector economic continuă să se manifeste o serie de neajunsuri atît în privința înzestrării tehnice a unităților de producție, în asigurarea acestora cu semințe de soi și animale de rasă, în folosirea cadrelor, cît și în organizarea, planificarea și conducerea activității economice, în sistemul de plată și de organizare a muncii în cooperativele agricole și în întreprinderile de mecanizare a agriculturii. La toate neajunsurile existente în întreprinderi se adaugă și deficiențele din activitatea organelor agricole centrale și județene, fapt care îngreunează și mai mult procesul de dezvoltare și creștere economică în agricultură. Făcînd o amplă și documentată analiză a neajunsurilor existente în prezent în organizarea, planificarea și conducerea agriculturii, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că: **„Lipsurile care persistă încă în agricultură au influențe negative asupra producției, împiedică realizarea cu succes a sarcinilor stabilite de partid pentru dezvoltarea acestei ramuri importante a economiei noastre. Iată de ce este necesar să acționăm cu toată consecvența și fermitatea pentru a înfăptui măsurile prevăzute de Conferința Națională și Congresul al X-lea al partidului, pentru a lichida neajunsurile de astăzi, asigurînd condiții corespunzătoare în vederea progresului susținut al agriculturii noastre socialiste".**

ÎMBUNĂTĂȚIREA activității de producție din agricultură și ridicarea eficienței economice a rezultatelor obținute de către cooperativele agricole impun reorganizarea întreprinderilor de mecanizare a agriculturii ca o acțiune de primă urgență. Măsurile adoptate în această direcție au în vedere crearea unui număr mai mare de asemenea întreprinderi pe teritoriul țării, astfel ca fiecare unitate să deservească un număr de cooperative alăturate cu o suprafață totală de 10—15 mii hectare în zonele de șes și 5—10 mii hectare în zonele de deal. Pe lîngă o mai judicioasă repartizare teritorială a întreprinderilor de mecanizare, se prevede o îmbunătățire radicală a conținutului activității acestora, în sensul lărgirii atribuțiilor ce le revin și al creșterii răspunderii pentru rezultatele de producție din cooperativele agricole. Spre deosebire de situația din prezent cînd activitatea majorității întreprinderilor de mecanizare se rezumă la efectuarea de lucrări mecanizate pentru producția vegetală, în viitor I.M.A. vor avea ca sarcină de producție să se ocupe cu aceeași răspundere și de mecanizarea lucrărilor din zootehnie, de efectuarea lucrărilor de transport din cooperative, de electrificarea proceselor de producție, de execuția și exploatarea unor lucrări de îmbunătățiri funciare, de întreținerea și repararea utilajelor și mașinilor proprii și ale C.A.P. pe care le deservesc, precum și de executarea unor obiective agrozootehnice, construcții de drumuri etc.

Lărgirea atribuțiilor și sarcinilor încredințate întreprinderilor de mecanizare este însoțită de măsuri corespunzătoare privind organizarea internă a muncii și aplicarea unui sistem mai stimulativ de retribuție a mecanizatorilor. Astfel, în cadrul I.M.A. munca mecanizatorilor va fi organizată pe secții. Fiecare secție va deservi o cooperativă agricolă. Secțiile de mecanizare, reunind mijloacele tehnice din dotarea întreprinderii cît și pe cele ale cooperativelor deservite, vor funcționa ca sectoare mecanice ale acestora. O asemenea măsură va conduce fără îndoială la creșterea volumului de lucrări mecanizate, la folosirea mai judicioasă a parcului de tractoare și mașini, la creșterea randamentului pe fiecare mijloc tehnic de producție și în final la ri-

dr. Sabin NICA-SÎRBEȘTI

(Continuare în pag. 8)

„Amploarea și complexitatea sarcinilor economice la toate nivelurile, de sus și pînă jos, în condițiile dezvoltării dinamice a economiei, a modernizării industriei și intensificării producției agricole impun cu tărie introducerea curajoasă a metodelor științifice de conducere și organizare, recomandate de progresele științei și tehnicii contemporane, de practica economică avansată pe plan mondial."

Din expunerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a guvernului din 25 noiembrie 1970

LA MASA ROTUNDĂ

CONTRACTELE ECONOMICE

În curînd, vom trece la realizarea planului pe 1971 și, o dată cu aceasta, a planului cincinal pe 1971—1975. Așa cum se știe, în prezent, fundamentarea, definitivarea și îndeplinirea planurilor anuale trebuie să se sprijine, ca una din premisele fundamentale, pe încheierea contractelor economice, atît a celor care trebuie să asigure aprovizionarea cu materii prime și materiale, cît și a celor de desfacere.

Cum s-au asigurat aceste premise? Cum au folosit centralele și întreprinderile condițiile favorabile create prin Legea contractelor economice pentru pregătirea mai bună a planului pe anul viitor? Care sînt măsurile necesare pentru perfecționarea, în continuare, a relațiilor contractuale între unitățile noastre economice. Acestea au fost problemele dezbătute la „masa rotundă" care a avut loc nu de mult la Timișoara, în organizarea Facultății de Studii Economice de la Universitatea din Timișoara și a revistei „Viața economică".

REDACȚIA: — Relațiile economice care apar între unitățile economice în procesul producției și circulației bunurilor materiale ocupă un loc hotărîtor în cadrul sistemului de relații economice ale societății noastre. Desfășurarea normală a acestora, organizarea lor pe baze științifice și respectarea obligațiilor reciproce determină în măsură esențială îndeplinirea planurilor economice, și, — putem să spunem, fără exagerare, — însuși mecanismul de funcționare a economiei naționale. Este, deci, de înțeles de ce partidul și guvernul țării noastre acordă o importanță așa de mare perfecționării relațiilor contractuale dintre organizațiile noastre socialiste în etapa actuală.

Ion ZAHIU: — De altfel, aceasta se încadrează în preocupările de ansamblu, realizate pe baza unei concepții unitare, ale partidului nostru de perfecționare a conducerii și planificării economiei naționale.

Este cunoscut că încă la Conferința Națională a P.C.R. din 1967 s-au jalonat principalele direcții în care urmează să se perfecționeze relațiile economice dintre întreprinderi și celelalte unități economice, o dată cu îmbunătățirea formelor și metodelor de conducere și planificare. De atunci, specialiștii, cadrele din întreprinderi, presa au dezbătut mult această problemă, furnizînd propuneri și sugestii organelor care au elaborat noile acte normative în acest domeniu, și în primul rînd, Legea contractelor economice, care a început să se aplice în acest an.

În noua concepție, contractul economic este un instrument de planificare, de fundamentare a planurilor economice anuale, servind, în același timp, la concretizarea desfășurării relațiilor economice dintre organizațiile socialiste cu privire la furnizarea de produse, executarea de lucrări și prestarea de servicii. Această dublă funcție este de natură să transforme contractul și încheierea contractelor din act juridic și acțiune administrativă în pîrghii și acțiuni cu un profund conținut economic. Într-o asemenea concepție, contractele economice vor putea crea condițiile pentru desfășurarea activității de producție în strînsă legătură cu nevoile economiei naționale și pentru creșterea eficienței economice în toate sectoarele.

Prevederile Legii contractelor economice s-au concretizat într-o serie de hotărîri și acte normative de care întreprinderile trebuie să țină seama. Cunoaștem însă că de la principiile elaborate de Lege și pînă la aplicarea ei există un drum care, se pare, că nu a fost suficient de bine clarificat, ceea ce are consecințe asupra desfășurării normale a procesului de producție și desfacere. Iată deci un aspect pe care am dori să-l analizăm în cadrul dezbaterilor noastre, respectiv ce măsuri se impun pentru traducerea în viață a spiritului și prevederilor Legii contractelor economice. Cred că trebuie avute în vedere aici atît activitatea întreprinderilor, cît și raporturile între unitățile cu statut de centrală și întreprinderile componente, atribuțiile acestora. Este necesar ca în dezbaterile noastre să fie avut în vedere și raportul dintre contractele economice și gestiunea economică proprie, rolul cadrelor și al pregătirii acestora pentru întărirea disciplinei contractuale.

Ion NICOARĂ: — Mai întîi aș dori să arăt pe scurt care este situația încheierii contractelor și sarcinilor de plan pe anul 1971 la unitățile industriale din județul Timiș. Prevederile planului pentru anul viitor cuprind sarcini importante atît în industrie, cît și în celelalte ramuri de activitate. Astfel, volumul producției globale industriale prezintă o creștere de 12,3%, productivitatea muncii va fi cu 9% mai mare față de planul pe acest an, nivelul costurilor materiale scade cu 26,4 lei la 1000 lei producție marfă, în condițiile îmbunătățirii calității produselor.

Din analizele și dezbaterile care au avut loc în ședințele comitetelor de direcție și adunările generale ale salariaților a rezultat că sarcinile de plan sînt bine fundamentate și există condiții pentru îndeplinirea lor prin utilizarea rațională a capacităților de producție, a fondurilor materiale, bănești și a resurselor de muncă.

Cunoașterea din timp a planului pe 1971 de către fiecare unitate economică a creat posibilitatea să se întreprindă de către comitetele de direcție și consiliile de administrație o seamă de măsuri tehnico-organizatorice pentru asigurarea condițiilor necesare desfășurării activității în bune condițiuni din primele zile ale noului an de producție. S-a trecut la nominalizarea integrală a sarcinilor de plan, la omologarea noilor produse, contractarea producției, asigurarea documentației tehnice, stabilirea tehnologiilor de fabricație, pregătirea capacităților de producție, a forței de muncă și lansarea în producție a produselor cu ciclu lung de fabricație.

Cu toate măsurile luate, consider că stadiul pregătirii producției anului viitor nu ne poate mulțumi, deoarece nu s-a reușit fundamentarea într-o proporție mai mare a sarcinilor de plan pe bază de contract economic, pornind de la relațiile directe dintre producători și beneficiari. Din datele centralizate pe industria județului, rezultă că pînă la 1 noiembrie s-au contractat doar 35% din planul anual și 50% din sarcinile trim. I. pe 1971, iar la unele unități, ca de exemplu Combinatul de pielărie și încălțăminte, „Electrobanat", „Solventul", Combinatul textil nr. 1 din Timișoara, Combinatul textil din Lugoj și altele, nivelul contractării este și mai scăzut. Aceeași situație există în unele întreprinderi și la încheierea contractelor privind aprovizionarea cu materii prime și materiale.

RED. După cum se știe, s-au făcut analize ale activității de contractare, aprovizionare și desfacerea care au scos în evidență o serie de concluzii interesante cu privire la cauzele unor deficiențe și la căile înlăturării lor. Care sînt aceste concluzii?

Ion NICOARĂ: — Se pare că pe lîngă declanșarea cu oarecare întîrziere a acțiunii de contractare a producției pe 1971, legat de aplicarea noilor reglementări, se ridică unele probleme care împiedică desfășurarea operativă, în bune condițiuni a relației comenzi-balanțe-contract-plan și care nu și-au găsit încă rezolvarea. În primul rînd, m-aș referi la stilul și metodele de lucru ale cadrelor care au sarcina să rezolve complexele sarcini ce revin unităților economice în procesul de aprovizionare — desfacere.

Transferul de competențe și răspunderi către unitățile economice direct producătoare și beneficiare, așezarea pe baze economice a acestor relații, ca și progresul rapid al tehnicii și diversificarea producției necesită cadre de concepție, cu un orizont larg de cunoștințe tehnice și economice, specialiști în probleme de aprovizionare și desfacere care să fie în măsură să cunoască bine cerințele pieței, posibilitățile de producție și de valorificare a lor. Consider că prin crearea marilor unități economice cu statut de centrală, s-a asigurat cadrul organizatoric necesar existenței unor compartimente de aprovizionare și desfacere puternice, capabile să stăpînească instrumentele moderne de cercetare a pieței. Trebuie să acordăm o atenție deosebită selecționării și pregătirii cadrelor care să lucreze în acest domeniu.

Ion ZAHIU: — Mai ales acum, cînd problema contractelor economice trebuie rezolvată direct și pe propria răspundere de către fiecare întreprindere. Nu pot să nu subliniez faptul că toate cadrele din întreprinderi au îmbrățișat cu toată căldura hotărîrile Conferinței Naționale a P.C.R. din 1967 cu privire la perfecționarea relațiilor economice dintre întreprinderi. Cînd s-a trecut însă la aplicarea în practică a principiilor legiferate, a fost evident faptul că multe cadre de conducere sînt tributare vechii concepții despre conducerea vieții economice, nu s-au împăcat cu ideea că trebuie să studieze piața, să-și cunoască direct partenerii, să-și asume răspunderi.

S-au văzut limpede marile carențe în pregătirea economică a cadrelor, în studiul relațiilor de piață în mînuirea pîrghiilor economice în conducerea întreprinderii după principii moderne.

Ion NICOARĂ: — Avem multe cadre capabile, bine pregătite, în serviciile de aprovizionare-desfacere dar fără o pregătire economică modernă. Se simte lipsa economiștilor. Dacă analizăm structura personalului unităților economice, constatăm că pentru rezolvarea problemelor de aprovizionare și desfacere se folosește în prezent un număr mare de salariați, dar există părerea, în multe unități, că numărul lor este insuficient, deoarece ei nu reușesc să-și îndeplinească în bune condiții atribuțiile apărînd, pe de o parte, goluri în aprovizionarea cu materii prime și materiale, iar pe de altă parte, stocuri supranormative și fără desfacere asigurată. Astfel, la un număr de 9 unități industriale — combinate și uzine — ponderea personalului serviciilor de aprovizionare și desfacere reprezintă între 10—17% din totalul personalului tehnico-administrativ (între 35 și 112 salariați). În afară de acești salariați prevăzuți în schemă, pentru rezolvarea operativă a problemelor de aprovizionare sînt antrenate și alte cadre.

Cred însă că se pierde din vedere **calificarea cadrelor** care lucrează în problemele de aprovizionare-desfacere, necesitatea instruirii lor temeinice pentru rezolvarea competentă a complexelor sarcini și probleme pe care le ridică producția. Iată, de exemplu, situația existentă la cele 4 combinate industriale din județ aparținînd Ministerului Industriei Ușoare (Combinatul textil nr. 1, Combinatul textil nr. 2, Combinatul de pielărie și încălțăminte din Timișoara și Combinatul textil Lugoj) în care lucrează 27 mii salariați; din cei 268 salariați încadrați în serviciile de aprovizionare și desfacere numai 6 au studii superioare (2,2%), din care 4 studii superioare economice; 27 au studii medii economice sau tehnice (10,1%) și 115 studii medii de cultură generală (42,9). Diferența de 120, reprezentînd 44,8%, nu au pregătire medie. O situație asemănătoare există și la Uzina Mecanică, „Tehnometal", la „Electromotor" și altele.

Rezultă, așadar, că e necesară o preocupare deosebită pentru selecționarea cadrelor și organizarea, pe întreprinderi, combinate industriale sau grupuri de unități, a unor cursuri pentru instruirea tuturor cadrelor cu funcții de răspundere, care să-și însușească bine cunoștințele de aprovizionare-desfacere, metodologia de planificare, contractare, normare a consumurilor specifice, gospodărire și optimizare a stocurilor, cercetare a pieței etc. La selecționarea cadrelor o atenție deosebită trebuie acordată aptitudinilor pe care trebuie să le îndeplinească cei care lucrează în acest domeniu. Este necesar ca ei să posede temeinice **cunoștințe tehnice, economice, juridice.**

Ar fi oportun ca la anumite unități economice, care întîmpină greutăți în desfacerea produselor, să existe voiajori comerciali, salarizați pe bază de comision, care să știe să prezinte produsele și să manifeste inițiativă. Se ridică și problema formării unei conștiințe corespunzătoare, a unei atitudini pline de răspundere pentru îndeplinirea corectă a atribuțiilor de serviciu.

Cele mai mari greutăți se pare că se întîmpină în contractarea acelor produse, sortimente și dimensiuni care sînt mai puțin avantajoase pentru furnizori din cauza productivității, rentabilității etc., care se află sub nivelul indicilor prevăzuți prin plan; este vorba în special de acele produse pentru care nu se elaborează balanțe centralizate pe economie. În această situație se află diferite piese mici, cum ar fi accesoriile metalice pentru încălțăminte și marochinărie, diferite repere de mase plastice etc. Deși ele nu au o pondere mare în planul de aprovizionare, reprezentînd 10—20% sau chiar mai puțin, lipsa lor creează mari greutăți în buna desfășurare a activității. Din cauza acestor accesorii de multe ori nu se pot onora comenzi însemnate la export.

Cred că ar fi indicat să se analizeze periodic de către ministere ce comenzi nu au fost acceptate de furnizori, din ce cauză, pentru ce comenzi nu s-au găsit furnizori și, împreună cu alte organe centrale (C.S.P., Comitetul de stat pentru prețuri), să se găsească soluții de rezolvare. Ar trebui să existe și o mai mare elasticitate în stabilirea prețurilor, iar pentru influențele nefavorabile în urma contractărilor să se aprobe corectarea indicatorilor de plan.

De multe ori din cauza unor indicatori de plan prevăzuți la nivelul intereselor unei întreprinderi, nu se rezolvă probleme de importanță majoră pentru economie. De exemplu, de ani de zile Uzina constructoare de mașini Cugir dorește să contracteze fabricarea meselor pentru mașinile de cusut (blaturile) cu una din întreprinderile profilate pe industrializarea lemnului. Ultima ofertă a fost adresată Fabricii de placaje și furnire. Deta, care are capacitate disponibilă pentru prelucrarea acestei producții în valoare de peste 20 milioane lei anual și ar asigura de lucru unui număr sporit de salariați (s-ar rezolva deci o problemă socială pentru orașul Deta, care nu dispune de o industrie dezvoltată). Totuși, această ofertă nu este acceptată dintr-un singur motiv: rentabilitatea produsului se află sub nivelul mediu al rentabilității pe fabrică și C.E.I.L., ceea ce are o influență anuală de circa 2 milioane lei, pe care unitatea nu o poate suporta, deoarece nu realizează nivelul planificat

● Legea contractelor economice, cadru favorabil pentru așezarea relațiilor între întreprinderi pe baze economice.
● Stadiul încheierii contractelor pentru 1971.
● Este necesară luarea în seamă în mai mare măsură a specificului ramurilor de producție.
● Cine se ocupă cu aprovizionarea și desfacerea? Din 268 de salariați, 6 au studii superioare (numai 4 — economice), 27 — studii medii, economice și tehnice, 115 — studii medii generale; și restul?
● De ce nu se contractează produsele cu rentabilitate mai mică față de cea medie?
● Forța majoră: penalizăm pe toți sau exonerăm pe toți cei care sînt afectați? Penalitățile nu pot suplini produsele pe piață.
● Producția pe stoc; de plano respinsă?
● Este necesară scurtarea ciclului de contractare a importului.

al cheltuielilor la 1000 lei producție marfă. Or, în asemenea situații cred că ar trebui să existe sprijinul organelor centrale în corelarea indicatorilor de plan.

Cred că ar putea să fie luată în discuție și stimularea întreprinderilor care fac efortul de a dezvolta producția unor produse pentru care nu se întocmesc balanțe pentru contractare.

Mihai EPURAN: — Perfecționarea relațiilor economice între întreprinderile socialiste prin creșterea rolului contractelor joacă un rol important nu numai în planificarea activității, ci și pentru întărirea gestiunii economice proprii. Prin prevederile sale, Legea contractelor stimulează întreprinderile în a realiza utilizarea deplină a capacităților de producție și a da o fundamentare realistă planurilor de producție, neputînd fi puse în fabricație, după cum se știe, decît produse cu desfacerea asigurată.

Dintr-o analiză făcută la unele întreprinderi din Timișoara, a rezultat că în special la acele produse pentru care se stabilesc relații directe între producători și beneficiari, contractele economice au fost perfectate, la termen sau aproape la termen. Se simte un avans serios față de stadiul la care ne aflam în anii trecuți cu contractarea la începutul trimestrului IV.

Am sesizat însă că apar mai multe probleme și întîrzieri la acele produse la care contractarea depinde de mai multe nivele, de mai multe foruri. Din analizele făcute rezultă că aceste întîrzieri în elaborarea proiectelor de contract sînt determinate în bună măsură și de modul încă greoi, de lucru ce s-a statornicit chiar în condițiile actualei legi a contractelor economice. Astfel, centralele industriale emit documentul de repartizare pe diferiți beneficiari, respectiv ele înscriu în acest document cantitățile și caracteristicile generale ale produselor pe care le transmit întreprinderilor producătoare. La primirea acestora, unitățile cu gestiune economică proprie așteaptă distribuitoarele de la centralele beneficiarilor în care se indică beneficiarii direcți, pentru a se putea trece la contractare. După ce se primesc aceste distribuitoare, întreprinderile așteaptă comenzile în care se înscriu detaliile și elementele necesare pentru a se perfecta contractul. Această procedură îngreunează procesul de încheiere a contractelor.

Consider că s-ar putea scurta cu mult perioada de contractare dacă la nivelul centralei industriale unde se discută direct cu beneficiarii, coordonatorii de balanță ar solicita toate detaliile din specificații. Pentru aceasta întreprinderile producătoare trebuie să aibă pregătite și să difuzeze din timp nomenclatoare cu toate elementele produselor pe care le vor executa. Prin aceastea, coordonatorii de balanțe trebuie să solicite de la întreprinderile beneficiare, prin centrale, toate elementele și caracteristicile produselor pentru ca unitățile să aibă datele pe baza cărora să încheie contracte. Aceste elemente ar asigura unității producătoare toate elementele necesare pentru așezarea din timp a planului și îi dă posibilitatea să-și încheie contractele de aprovizionare. Bineînțeles că, procedînd în acest fel, centrala industrială ar trebui să-și lărgească atribuțiile, avînd în vedere caracterul său de unitate economică.

Întrucît nu se prevede un termen pînă la care furnizorul este obligat să emită proiectul de contract către beneficiar, pentru a accelera încheierea contractelor, cred că ar putea fi stabilite convenții de aprovizionare și desfacere între centrale, cu clauze care să fie luate în seamă.

Ion PUGNA: Aș vrea să întreb dacă vă referiți și la industria ușoară, în primul rînd la cea textilă în aceste considerații și propuneri; dacă dv. considerați că ele, ca și unele prevederi ale actelor normative în vigoare, pot fi aplicate și în aceste ramuri.

Mihai EPURAN: Eu consider că acest cadru este favorabil și pentru industria textilă.

Ion PUGNA: — Nu poate fi valabil și pentru industria textilă. Aici avem de-a face cu beneficiari care trebuie să țină seama de cererea consumatorilor interni și externi, cerere care se schimbă repede; mai trebuie ținut seama și de faptul că nu noi determinăm linia modei pe piața externă, ci trebuie să ne adaptăm operativ acesteia. Este greu să închei contractele economice cu 6 luni înainte de începerea perioadei de plan, cînd pentru piața internă sîntem nevoiți, să contractăm producția cu o săptămînă înainte de începerea trimestrului sau chiar în cadrul trimestrului; de exemplu, trebuie să contractez în cursul trim. IV. circa 20% din producția trimestrului IV.

Este necesar să ducem tratative cu furnizorii pentru a ne satisface cererile venite mai tîrziu. Îndeplinirea acestor cereri nu este însă ușoară nici pentru furnizorii noștri, deoarece la noi nu se produce pe stoc. Dacă ar exista posibilitatea producerii pe stoc ar exista și posibilități mai mari de adaptare și eu cred că producția pe stoc nu ar trebui de plano respinsă.

Mihai EPURAN: — Revenind la cauzele care determină întîrzieri în contractare trebuie arătat că furnizorii au uneori ezitări în perfectarea contractelor pentru că nu cunosc situația asigurării cu unele materiale din import. Cunoaștem că la data întocmirii planului de import întreprinderile se bazează pe anumite necesități numai informativ exprimate de către beneficiari, comenzile cu specificațiile detaliate urmînd să fie primite pînă în luna august. Cu toate acestea pînă în perioada lunii septembrie nu se cunoaște de către întreprinderi situația aprovizionării cu materiale din import. Mai mult decît atît nu de puține ori cererile formulate inițial se modifică pe parcurs; de exemplu Ministerul Agriculturii și-a exprimat față de întreprinderea „Tehnometal" un necesar informativ pentru 1970 la „instalații de muls" care pînă la definitivarea planului a fost redus de 6 ori.

Pentru a preveni aceste situații trebuie să se acționeze prin scurtarea ciclului de contractare a importului. Această scurtare s-ar putea realiza prin extinderea legăturilor directe între întreprinderile noastre și furnizorii externi.

Ion ZAHIU: Dar nu înainte de a aprecia mai realist posibilitățile interne de producere a unor piese sau subansamble. Sînt prea multe întreprinderi care cer cu multă ușurință materiale din import, care se pot fabrica și la noi în țară. În prezent beneficiarii se mulțumesc doar cu ceea ce le oferă furnizorii, și nu-i stimulează, prin contracte ferme, pentru a trece la producția de noi piese de care au absolută nevoie.

M. EPURAN: Între cauzele care determină întîrzieri se numără și necunoașterea din timp a cantităților și sortimentelor care urmează a fi exportate de către întreprinderile care au sarcini de export și care au rezervat pentru aceasta însemnate capacități de producție. În legătură cu aceasta aș dori să fac cîteva referiri la contractele de comision încheiate între producători și întreprinderile pentru comerț exterior. Se cunoaște că s-a produs o raționalizare, o simplificare și o mărire a răspunderilor, întreprinderile de stat pentru comerț exterior preluînd sarcinile de prospectare a pieței și de încheiere a contractelor de livrare la exterior în baza mandatului primit prin contractele de comision. În aceste condiții întreprinderea exportatoare are sarcina să informeze producătorul din timp care sînt produsele de export și care sînt contractele care se încheie, pe cît posibil contracte ferme. După informațiile noastre însă, contractele de comision nu au fost înțelese suficient și nu au devenit o pîrghie care să asigure așezarea planului de producție pe baze reale, fundamentate, pentru stabilirea obligațiilor între producători și întreprinderile de comerț exterior. Spun acest lucru întrucît nu toate unitățile producătoare, nu toți responsabilii de resort din aceste întreprinderi cunosc bine conținutul contractului de comision și nu-l folosesc pentru realizarea relațiilor care se nasc din el. Consider ca fiind foarte necesar ca în contractul de comision să fie stipulate toate condițiile care privesc cele două părți și responsabilitățile la care se expun în situația cînd nu-și îndeplinesc obligațiile ce rezultă din aceste contracte.

Gestiunea economică proprie și realizarea în bune condițiunii a planului sînt incompatibile cu nerespectarea obligațiilor contractuale chiar în situația în care cauzele obiective justifică neîndepilnirea lor. Cu toate acestea se constată că în relațiile dintre unitățile economice se acceptă întîrzierile fără să se facă uz de penalizările prevăzute de lege. În legătură cu aceasta, se ridică problema definirii „forței majore" și a influențelor ei, invocate atît de des de întreprinderi. După practica actuală, deși efectele negative ale forței majore se răsfrîng în lanț la nivelul fiecărei unități prin relațiile dintre întreprinderi, nu se face corespunzător reglarea influențelor financiare între unitățile cu gestiune economică proprie; fiind absolvită de răspundere numai întreprinderea care a suferit direct, efectul negativ. În felul acesta se slăbește răspunderea și nu se mai asigură un control al diferitelor cauze care au format acest prejudiciu de forță majoră, iar sub el se ascund și alte cauze de ordin subiectiv ale întreprinderii. De aceea consider că întărirea disciplinei contractuale și a răspunderii pentru neexecutarea obligațiilor din contract impune calculul efectelor negative ale neexecutării, pe întreaga linie, pînă la ultima verigă.

Mă raliez părerii tov. I. Nicoară că în situația în care nevoile pentru unele materiale se emit după perioada de contractare să se creeze un cadru legal care să permită satisfacerea acestor comenzi dar cu o diferență de preț pentru reorganizarea fabricației, pentru efectuarea acestora de urgență etc.

Ion PUGNA: — Este indiscutabil că perfecționarea sistemului de contractare era o necesitate stringentă a activității noastre. Legea contractelor economice creează un cadru foarte favorabil pentru îmbunătățirea relațiilor contractuale și, pe această bază, pentru ridicarea indicilor de utilizare a capacităților de producție și a eficienței economice. Eu subliniez însă, ca și mai înainte, necesitatea găsirii modalităților de adaptare la specificul ramurilor de producție — lucru, de altfel, prevăzut în Legea contractelor economice.

Pe de altă parte, cred că unele prevederi ale actelor normative care au apărut ulterior Legii contractelor pornesc de la o desfășurare ideală a procesului de producție și circulație, a legăturilor dintre diferitele laturi ale activității economice și ale planului. Noi vrem, pe bună dreptate, să menținem rolul planului de instrument principal al conducerii activității economice, simultan cu creșterea atribuțiilor și inițiativei unităților economice, prin înlăturarea fenomenelor de centralism excesiv. Eu consider însă că fenomenele de centralism excesiv nu se elimină numai și nu în primul rînd descentralizînd aprovizionarea, trebuie perfecționată și metodologia de planificare, sistemul de indicatori, astfel încît să se asigure atribuții mai largi pentru unitățile economice. Aș vrea în același timp să arăt că sînt o serie de factori care ne creează greutăți; unele depind de ministerul de resort. Activitatea curentă ne ia prea mult timp și nu alegerea și fundamentarea unor soluții specifice activităților fabricării. Datele aduse aici de tov. I. Nicoară sînt edificatoare și în ce privește pregătirea cadrelor pentru aprovizionare-desfacere, pentru studierea pieței interne și mai ales externe. De aceea și problema contractelor este așa de complexă. Cred că penalizările despre care a vorbit aici tov. Epuran nu rezolvă greutățile pe care le întîmpină uneori întreprinderile mai ales că așa cum am arătat realizarea condițiilor pentru desfășurarea producției depinde de mulți factori exteriori întreprinderii.

Cornel DOBREANU: — Aprovizionarea întreprinderilor trebuie să constituie punctul inițal al asigurării planului și al desfășurării normale a activității întreprinderilor. Apar însă destule dereglări în acest domeniu. Eu cunosc cazuri cînd directorul general al unei grup de întreprinderi s-a deplasat personal, împreună cu alți doi directori de întreprinderi pentru a solicita unele materii prime; cunosc și cazuri cînd directorul unei întreprinderi s-a deplasat personal la București pentru a-și procura ambalajele necesare, deși întreprinderea sa are acolo delegat permanent. Desigur, cadrele de conducere nu fac acest lucru decît pentru că situația îi determină, dar nu este normal.

D. GLIGORESCU: — Eu cred că este necesar să ajungem la situația cînd contractele economice să nu mai reprezinte o problemă care să dea atîta bătaie de cap pentru cadrele de conducere ale unităților economice, ale compartimentelor specializate, pentru ministere etc. Legea contractelor economice aduce o serie de elemente noi și favorabile în acest sens. Unele normative apărute ulterior creează însă o serie de limite. Astfel înainte se pleca de la cote repartizate centralizat, pe baza cărora se stabileau contractele. Acum se stabilesc anumite nivele. În prezent nu există repartițiile centralizate, dar există extrasele de balanță, elaborate de coordonator. Astfel că în aceste două puncte schimbările sînt practic neesențiale.

Cred că un rol important în întărirea disciplinei contractuale și în îndeplinirea planului este chemată să-l joace cointeresarea materială prin intermediul beneficiului și al prețurilor. Dacă întreprinderilor le revine o parte mai mare din beneficiul realizat față de anul precedent atunci unitățile economice acționează singure mai mult pentru ca planul să reflecte real posibilitățile și să realizeze un volum cît mai mare de produse.

Discuție consemnată de
Gheorghe CREȚOIU

⟶

LA MASA ROTUNDĂ *au participat: prof. dr.* **Ion Zahiu**, *șeful catedrei de Economie politică a Universității din Timișoara; conf. dr.* **Dumitru Mareș**, *decanul Facultății de Studii Economice a Universității din Timișoara;* **Ion Nicoară**, *economist;* **Dumitru Gligorescu**, *director I.I.S. „Electrobanat";* **Ioan Ioniță**, *director comercial la Întreprinderea „Azur"-Timișoara;* **Emeric Maroși**, *șef serviciu I.L.F. Timișoara;* **Gh. Bălteanu**, *lector universitar-Universitatea Timișoara;* **Mihai Epuran**, *lector universitar — Universitatea Timișoara;* **Virgil Schiopescu**, *lector universitar-Universitatea Timișoara;* **Viorel Țăranu**, *director economic — Trustul de construcții-Timișoara;* **Gustav Brschlik**, *director comercial — I.C.R.T.I. — Timișoara;* **Gheorghe Pauță**, *contabil șef — Direcția Industriei Locale;* **Marin Tănase**, *director — Uzina „Electromotor" Timișoara;* **Ion Pugna**, *director — Combinatul textil nr. 1 Timișoara;* **C-tin Stegăroiu**, *profesor — Universitatea Timișoara;* **Nicolae Huțu**, *director tehnic — Combinatul de pielărie și încălțăminte — Timișoara;* **Cornel Dobreanu**, *șef secție economică „Drapelul roșu";* **N. Nenadovici**, *Direcția aprovizionare — Combinatul textil nr. 1 — Timișoara;* **Marin Burtică**, *lector universitar — Universitatea Timișoara.*

Din partea revistei „Viața economică" a participat prof. dr. **Gheorghe Crețoiu**, *redactor șef adjunct.*

CONTRACTELE ECONOMICE

RED : — În discuţiile noastre am vrea să se ţină seama de faptul că prevederile Conferinţei Naţionale referitoare la conducerea economiei naţionale au intrat şi intră treptat în acţiune. Probabil că unele greutăţi despre care s-a vorbit aici au rezultat şi din faptul că nu toate măsurile nu au fost încă puse în aplicare (sistemul de preţuri, planificarea etc.). Toate acestea se vor armoniza pe parcurs şi v-am ruga ca în discuţiile noastre ulterioare să faceţi mai multe propuneri în acest sens.

În legătură cu discuţiile şi cu unele rezerve exprimate aici, este bine să avem în vedere elementele fundamentale care călăuzesc Legea contractelor. În primul rînd, prevederea că încheierea contractelor trebuie să stea la baza fundamentării planului pe anul viitor este de mare importanţă, întrucît întăreşte caracterul real al planului, iar contractul devine un instrument economic. În acelaş timp, este foarte important principiul după care la baza încheierii contractelor stau defalcările pentru anul respectiv din planul cincinal, deoarece se măreşte **rolul activ** al acestor defalcări pentru conducerea activităţii economice.

Ing. **Em. MAROŞI:** — Dată fiind complexitatea problemelor desfacerii mărfurilor eu cred că trebuie să se găsească forme pentru ca problemele marketingului să fie mai bine studiate în facultate. **Este foarte necesar ca şi inginerii şi tehnicienii să fie inarmaţi cu serioase cunoştinţe economice.** Pentru mine cursurile post-universitare au contribuit la lărgirea orizontului economic. Consider că asemenea cursuri ar putea fi organizate nu numai la Bucureşti, ci pe lîngă fiecare mare instituţie de învăţămint superior, deci şi la Timişoara. În legătură cu îmbunătăţirea practicii contractuale, eu cred că este necesară o dezbatere mai largă şi separată privitor la aplicarea Legii contractelor în agricultură, întrucît aici există o serie de particularităţi, determinat, în primul rînd, de proprietatea cooperatistă şi de modul de planificare a producţiei C.A.P. Chiar dacă beneficiarul cere penalizări pentru nerealizarea contractului, acestea nu pot suplini produsele pe piaţă. Legea contractelor şi actele normative care i-au urmat dau dreptul la penalizări, dar nu dau dreptul intervenţiei noastre ca întreprinderi de valorificare pe parcurs pentru producerea produselor contractate ; în agricultură avem contracte de producere şi desfacere, dar legea nu permite intervenţii penalizatoare pentru neluarea **măsurilor de producere** a produselor respective. O altă problemă care se ridică, referitoare la I.A.S. : ce se întîmplă cu producţia peste plan a acestora, cui şi cum poate fi ea valorificată ?

Gh. PAUTĂ : — Mă voi referi la rolul şi implicaţiile contractelor în industria locală, unde 60% din producţie se realizează prin relaţii directe între producători şi beneficiari. Nu ne putem plînge de contracte, pentru că avem cerere, ci de faptul că nu avem asigurate materiile prime. Noi am dat în lunile iulie-august comenzile de materiale necesare pentru anul viitor, fără a fi definitivat contractele ; acum cînd au început să vină confirmările de la coordonatorii de balanţe, ne vedem în situaţia de a plăti penalizări serioase pentru că nu vom putea onora contractele noastre din lipsa de materiale. Eu cred că această situaţie duce la slăbirea disciplinei contractuale. Desigur că şi în trecut ne lipseau unele materiale. Treptat ele puteau fi procurate prin tratative directe cu ministerele sau producătorii. Acum trebuie să ducem tratative şi să facem deplasări la 70—80 de centrale şi combinate, ceea ce ridică foarte mult cheltuielile de aprovizionare.

Un alt aspect. Recent s-a reglementat optimizarea transporturilor de care trebuie să se ţină seama la încheierea contractelor. Cred însă că optimizarea trebuia făcută în perioada constituirii portofoliului de comenzi pînă la închierea contractelor ; aplicarea optimizării după încheierea contractelor duce la reviziuirea unora dintre acestea din considerente de rentabilitate, ceea ce slăbeşte, de fapt, rolul contractului.

Cîteva propuneri concrete : cred că este necesar să se înregistreze în mod rapid pe bază de calculator electronic surplusurile de materiale ce se creează în economie, care să fie redistribuite celor ce au nevoie ; aprovizionarea industriei locale ar trebui asigurată prin depozite regionale sau prin repartizarea lor prin intermediul marilor producători. Pornind de aici şi eu cred că mai ales la produsele deficitare ar trebui permisă producţia pe stoc.

Marin TĂNASE : — Cred că este clar pentru noi toţi că nu se poate desfăşura o activitate economică normală fără contractele economice, pe baza cărora se statornicesc relaţiile noastre cu celelalte întreprinderi. Referindu-ne însă la asigurarea întreprinderilor cu materii prime, în primul rînd, cu cele dirijate, eu cred însă că balanţele materiale introduse ulterior apariţiei Legii contractelor nu sînt decît o formă transformată a vechilor repartiţii ; despre cote şi nivele se poate spune în acelaşi fel. Spun acest lucru nu pentru că nu aş înţelege necesităţile care le-au determinat, ci pentru că noi nu trebuie să uităm că sînt necesare condiţii pentru ca treptat, în viitor, întreprinderile să fie lăsate să-şi contracteze direct atît desfacerea cît şi aprovizionarea.

În altă ordine de idei, remarc şi eu greutăţile pe care ni le creează neasigurarea din import a unor materiale. Dar întreprinderile de comerţ exterior care trebuie să contracteze materiile prime pe piaţa externă, nu ştiu nimic din aceste greutăţi şi nu suportă consecinţele respective. Întreprinderile de comerţ exterior trebuie să poarte o răspundere materială mai mare.

Consider că în prezent nu e reglementată problema colaborărilor şi a cooperării. Mă refer la cazul pieselor turnate din fontă unde întreprinderile beneficiare trebuie să pună la dispoziţie producătorului toate SDV-urile necesare. Acelaşi lucru se întîmplă şi la produsele din mase plastice. De ce ? Este o anomalie ca noi să facem scule de exemplu pentru fabrica chimică Orăştie, care e specializată în produse de masă plastică şi poate să îşi facă singură SDV-urile.

(Continuare în numărul viitor)

VIITORUL CINCINAL

(Urmare din pag. 3)

sigure rentabilitatea respectivei producţii ; a problemelor prospectării intense a pieţei externe şi ale întăririi responasibilităţii unităţilor economice nu numai în producerea, dar şi în desfacerea mărfurilor pe piaţa mondială ; a problemelor dezvoltării activităţii de prestări de servicii în străinătate, în special a acelora ce asigură o valorificare integrală a potenţialului nostru ştiinţific şi tehnic (engineering, vînzări de brevete şi licenţe etc) ; a problemelor intensificării cooperării economice cu alte ţări în realizarea unor produse, în cercetare, proiectare ca şi în alte domenii de activitate.

Punind în centrul atenţiei sporirea producţiei şi îmbunătăţirea tuturor laturilor activităţii economice, partidul subliniază că aceste sarcini nu constituie un scop în sine, ci se subordonează ţelului suprem — **ridicarea nivelului de trai al poporului nostru.** În cursul cincinalului următor vor căpăta rezolvare problemele îmbunătăţirii aprovizionării cu alimente şi satisfacerii nevoilor de consum ale populaţiei urbane şi rurale. Pe această linie se prevede : descentralizarea aprovizionării populaţiei cu alimente, produse agroalimentare, legume, lapte, produse din carne ; o distribuire teritorială mai raţională a reţelei comerciale, inclusiv darea în funcţiune a spaţiilor comerciale în acelaşi timp cu locuinţele din ansamblurile nou construite. Totodată, nivelul de trai va fi influenţat pozitiv de creşterile salariului real planificat pentru cincinalul viitor (într-o medie anuală de 3,5—3,7%), de sporirea veniturilor reale ale ţărănimii provenite din producţia agricolă (rata medie anuală de creştere proiectată este de 4% pe persoană activă), de mărirea în continuare a cheltuielilor social-culturale, de noi măsuri în ce priveşte alocaţiile pentru copii şi veniturile totale ale pensionarilor.

Exprimînd încrederea partidului şi guvernului în faptul că noul cincinal — ca program de muncă, program al întregului popor pentru perioada 1971—1975 — va mobiliza toate forţele creatoare ale României socialiste, tovarăşul Nicolae Ceauşescu spunea : **„avem deplina convingere că noul plan cincinal va fi dus la bun sfîrşit, marcînd o nouă etapă pe drumul făuririi societăţii multilateral dezvoltate, apropiind şi mai mult ţara noastră de nivelul ţărilor avansate".**

● ISCE AGROEXPORT. — Contracte încheiate în ultima perioadă prevăd livrarea a 140 t seminţe de cinepă în Austria, Elveţia, Cipru, 3 950 t mazăre în Belgia, R. F. a Germaniei, Elveţia, Olanda, Israel, 100 t floarea soarelui în R. F. a Germaniei, 1 500 t deşeuri de trior în Belgia, 350 t seminţe de in în Italia.

● ISCE METALIMPORT .— Contracte de export perfectate prevăd, printre altele, livrarea a 500 t aluminiu blocuri în Anglia, Japonia, Suedia, exportul a 500 t zinc în R. F. a Germaniei, exportul a 900 t profile grele şi mijlociii în Olanda şi R. F. a Germaniei. Contracte de import prevăd, printre altele, cumpărarea a 21 100 t tablă triplex şi decapată de la firme „Voest" din Austria, „Tokyo Boecky" din Japonia, „Siderexport" din Italia, 1 500 t ferosiliciu de la firma „Cometals Inc." din S.U.A. şi „Sudamin" din Belgia, 2 000 t feromengan de la fima „Klöckner Steel Co". din Anglia, 90 t oţel inoxidabil din la firma „Italia Accieria Valbruna".

TRANZACŢII COMERCIALE EXTERNE

● ISCE INDUSTRIALIMPORT — Un contract de import încheiat recent cu firma „Berflex S.A." din Italia prevede cumpărarea de la această firmă a unei instalaţii pentru fabricat accesorii de încălţăminte (material pentru branţuri) din celuloză, cu o capacitate de 2 600 t/an, destinată fabricii de încălţăminte „Partizanul" din Bacău.

● ISCE MECANOEXPORT. — Contracte de export semnate la începutul lunii noiembrie a.c. prevăd, printre altele, vînzarea a 170 t armături industriale din oţel în R. P. Polonă, 400 t fitinguri negre în R. F. a Germaniei, 960 t radiatoare din fontă în R. P. Mongolă, 40 t armături sanitare din alamă în Liban.

● ISCE AUTOTRACTOR. — Printre contractele de export definitivate recent se înscriu contractele pentru exportul în U.R.S.S. a 2 300 semănători tip SPC—6 şi 12 000 remorci de tip 2 PTS, precum şi pentru exportul în R. P. Ungară a 1 600 semănători SPC—6, 850 cultivatoare, 1 000 remorci tip R.M.4/2.

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

CIFRE DE PLAN NEMOBILIZATOARE ?

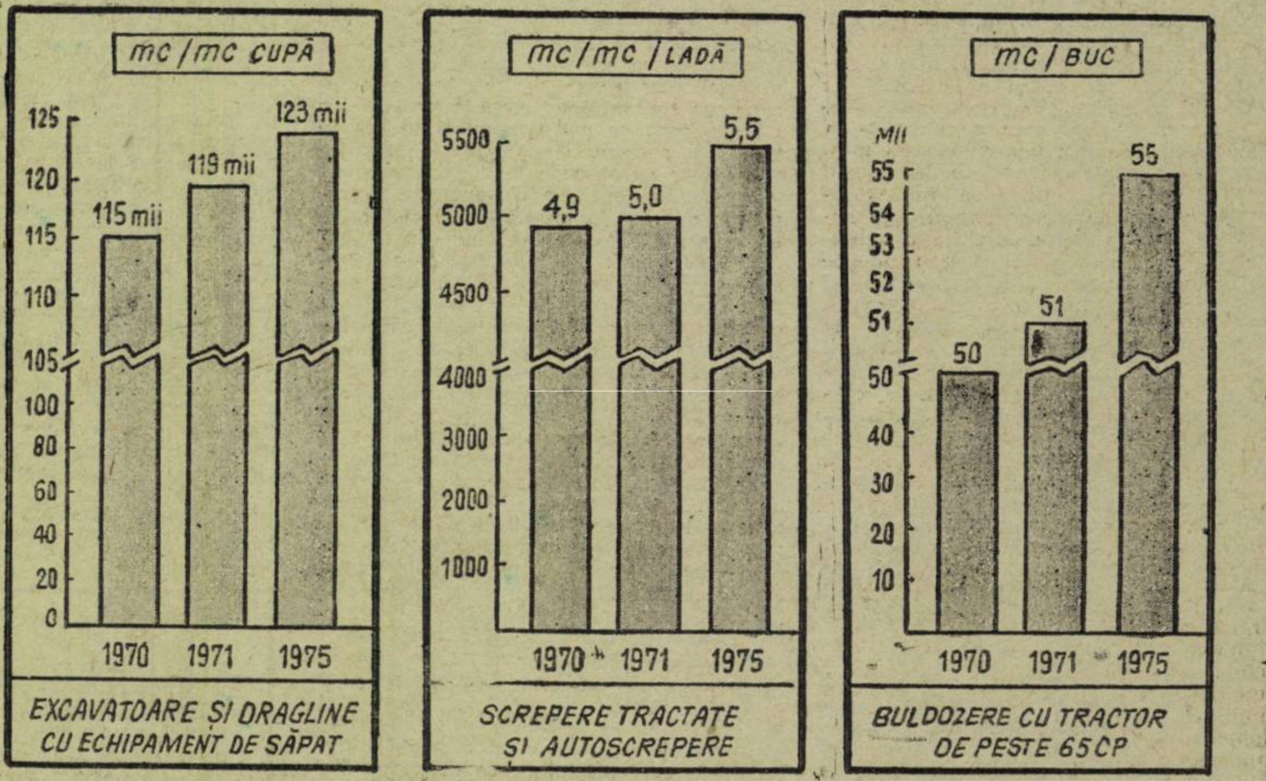

GRAFICUL prezintă indicii de utilizare prevăzuţi în planul tehnic la principalele grupe de utilaje destinate lucrărilor de pămînt din dotarea Ministerului Construcţiilor Industriale. Cifrele propuse sînt nemobilizatoare, ele nereflectînd corect nici posibilităţile, nici necesităţile.

Pentru două din aceste grupe de utilaje se poate prezuma că încă în acest an va fi atins indicele de utilizare prevăzut pentru 1971. Astfel, la excavatoarele din parcul Trustului de mecanizare-Bucureşti — principala unitate de deservire mecanică a ministerului — în primele 9 luni s-a obţinut un randament mai mare decît cel planificat cu circa 3500 mc/mc cupă, ceea ce reprezintă aproape întreaga creştere prevăzută pentru 1971 faţă de 1970. La buldozere cu tractor de peste 65 CP, s-a realizat în semestrul I un randament mai mare cu 6000 mc/buc. decît cel stabilit prin planul tehnic şi cu 1000 mc/buc. mai mare decît prevederile de plan pentru un semestru al anului 1975.

În consideraţiunile noastre mai trebuie să ţinem seama şi de faptul că extinderea preluării lucrărilor de pămînt în acord global de către unităţile de mecanizare — formă de lucru care, mărind coniteresarea, stimulează o utilizare mai bună a maşinilor — va determina şi o creştere a randamentului lor.

S-ar putea spune că indicatorii de plan tehnic sînt doar orientativi şi servesc mai mult la urmărirea gradului de exploatare a utilajelor. Realitatea este însă că aceşti indicatori, ce se depăşesc cu uşurinţă, stau la baza solicitărilor de utilaje pe care şantierele le fac prin planurile operative. Or, dacă nu se face o analiză realistă a acestor solicitări, se produce aglomerare de utilaje peste necesar, riscîndu-se ca o parte din ele să nu aibă front de lucru, sau să se realizeze indici de exploatare sub capacitatea efectivă.

La realizarea sarcinii stabilite pentru cincinalul viitor de a mări productivitatea muncii în activitatea de construcţii-montaj — faţă de nivelul din 1970 — cu 35,5% din care cu 8,4% încă din 1971, creşterea randamentului utilajelor pentru lucrări de pămînt poate şi trebuie să aducă o contribuţie mai substanţială. Aceasta, prin repartizarea maşinilor la lucrările cele mai corespunzătoare caracteristicilor lor tehnice, extinderea execuţiei în acord global a lucrărilor de mare volum, asigurarea cu mecanici de exploatare şi de întreţinere, piese de schimb precum şi prin înlocuirea treptată a autobasculantelor de 5 tone pentru evacuarea pămîntului săpat, cu autobasculante de mare capacitate.

ÎNVĂȚĂMÎNT SUPERIOR

ÎMBUNĂTĂȚIREA PLANULUI DE ÎNVĂȚĂMÎNT PENTRU FINANȚE – CREDIT

TRECEREA la învățămîntul economic superior pe o durată de 4 ani hotărîtă în anul 1967 a ridicat probleme multiple în fața factorilor de răspundere din acest sector de activitate. Una din probleme, poate cea mai importantă, a fost elaborarea unor planuri de învățămînt în care să se asigure echilibrul necesar între materiile de cultură generală economică și de specialitate, între formele de activitate teoretică și instruirea practică, o succesiune rațională în timp a disciplinelor de învățămînt de-a lungul perioadei de școlarizare etc. Colectivele didactice din unitățile de învățămînt superior economic din țară au făcut eforturi susținute în acest sens — făcînd propuneri valoroase, oferind variante izvorîte din experiența lor și din înțelegerea imperativelor actuale și de viitor privind pregătirea economiștilor în țara noastră. Din păcate, planurile puse în aplicare nu satisfac decît parțial așteptările, sînt sub nivelul efortului general depus în elaborarea lor. Ele conțin unele lipsuri care afectează serios buna pregătire a viitorilor economiști. În cele ce urmează ne vom referi la planul de învățămînt pentru secția (facultatea) de finanțe și credit în care lipsurile ni se par a fi dintre cele mai evidente.

LIPSA PRINCIPALĂ a planurilor de învățămînt pentru învățămîntul superior economic, subliniată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., la Consfătuirea cu cadre de economiști, și anume aceea a ponderii reduse a disciplinelor de specialitate, apare la secția (facultatea) de Finanțe și credit mai pregnant decît la toate secțiile. O mare parte a timpului de școlarizare fiind ocupată de celelalte discipline, s-a ajuns ca pregătirea de specialitate să se îngusteze și să se programeze tîrziu, concentrîndu-se în ultimul an de studii. Acest fapt a creat o serie de contradicții în structura planului, care au profunde implicații negative în pregătirea viitorilor economiști pentru sectorul finanțelor și creditului și care-l fac neviabil.

Astfel, **practica de specialitate** în unitățile financiar-bancare este prevăzută la sfîrșitul anului III, **fără ca fondul teoretic de specialitate să se fi asigurat în etapele anterioare ale pocesului de învățămînt.** În mod firesc, această practică este cu totul ineficientă. Cum poate un student să facă practică, de exemplu în sistemul bancar, atita timp cît lui nu i s-au predat încă cunoștințe referitoare la tehnica creditului, evidența bancară, tehnica finanțării și creditării investițiilor, finanțele întreprinderilor? De asemenea, ce practică se poate face la unitățile financiare locale de către studenți, care au cunoștințe limitate despre buget și nici un fel de cunoștințe de evidență bugetară? Sau, la ADAS, în condiții în care studenții au cunoștințe cu totul sumare despre acest compartiment atît de important, obținute în cadrul unui curs de finanțe generale? Desfășurarea practicii din vara anului 1970 a scos în lumină cu toată claritatea ineficacitatea ei în asemenea condiții.

Programarea materiilor de specialitate mai ales în ultima etapă a pregătirii generează și altă contradicție și anume aceea că, în timp ce studenții sînt lipsiți de fondul teoretic de specialitate, ei sînt chemați ca în anul IV să întocmească **proiecte financiare**. Este de neînțeles cum s-a putut concepe ca un student să poată desfășura o muncă de studiu profund și de creație cînd el nu posedă cunoștințele de specialitate minime privind domeniul respectiv.

LIPSA DE ECHILIBRU între disciplinele de specialitate și celelalte discipline a determinat și o altă anomalie la această secție: pentru a se asigura încadrarea disciplinelor de specialitate în fondul redus de timp afectat s-a recurs la soluția extinderii sistemului disciplinelor de specialitate **la alegere sau facultative.** Nu mai puțin de **6 din cele 12 materii** care definesc profilul secției au fost trecute în acest regim (Tehnica bancară, Evidența bugetară, Finanțarea și creditarea investițiilor, Organizarea și planificarea circulației bănești și creditului, Asigurări, Credite și decontări internaționale). Ca urmare, fondul de cunoștințe de specialitate s-a redus simțitor ceea ce a determinat îngustarea pregătirii viitorilor economiști pentru domeniul finanțelor și creditului.

Nu se poate nega necesitatea unor discipline la alegere sau facultative în condițiile volumului mare de cunoștințe și complexității vieții economico-financiare. Ceea ce ni se pare **nejust** este, pe de o parte, **trecerea în acest regim numai a disciplinelor de specialitate,** iar pe de alta, **numărul prea mare** al lor în acest regim.

Considerăm că unele discipline, din cele enumerate mai sus, nu pot lipsi din pregătirea fiecărui student al secției finanțe-credit. **Astfel, este de neconceput ca, în condițiile în care băncile ocupă locul central în sistemul informațional economic din societatea noastră, să existe studenți ai acestei secții care să nu urmeze un curs de tehnică bancară.** De asemenea, nu vedem cum pot rămîne unii studenți în afara predării cursului de evidență bugetară, cînd este știut că, prin obiectul său, evidența bugetară are o sferă largă de cuprindere fiind o evidență de sinteză în țara noastră. Dacă evidența în cadrul diferitelor ramuri ale economiei naționale — industrie, construcții, agricultură etc. cuprinde aspecte specifice fiecărei activități, evidența bugetară în ansamblul său, prin indicatorii sintetici pe care-i determină, reflectă rezultatele întregii activități din economia națională. Experiența noastră de pînă acum ne arată cît de mult cîștigă studenții secției finanțe-credit sub aspectul gîndirii economice în urma cunoașterii sistemului informațional din domeniul bugetar și bancar.

Considerăm că **Asigurărilor** trebuie să li se acorde un loc cel puțin printre materiile la alegere. Această disciplină nu poate rămîne în planul de învățămînt al acestei secții ca materie facultativă cînd rolul asigurărilor crește considerabil în condițiile dezvoltării impetuoase a producției de bunuri din țara noastră și extinderii relațiilor economiei noastre cu piața mondială.

TREZEȘTE o legitimă nedumerire și o altă situație: în timp ce problema disciplinelor de specialitate s-a rezolvat așa cum s-a arătat mai sus, s-a considerat util ca tocmai în anul IV, anul cel mai prețios pentru pregătirea profesională, să se programeze un curs obligatoriu pentru toți studenții secției intitulat **Organizarea muncii administrative**, pentru care s-au afectat nici mai mult nici mai puțin decît 60 de ore. Ne întrebăm: cum s-a putut trece pe prim plan la secția finanțe o asemenea disciplină, ce a stat la baza opțiunii pentru obligativitatea ei și trecerea pe plan secundar a unor discipline de specialitate ca cele amintite mai sus?

Planul de învățămînt la care ne referim, care prin lipsurile sale afectează negativ atît de mult pregătirea economiștilor pentru domeniul financiar-bancar, reflectă o strădanie insuficientă de a înțelege specificul secției (facultății) de Finanțe și credit, lipsa de receptivitate la propunerile făcute de colectivele de cadre didactice din învățămîntul superior economic din țară. El trebuie, neîndoios, reconsiderat grabnic. Calea îmbunătățirii sale o constituie în primul rînd creșterea ponderii disciplinelor de specialitate. Creîndu-se un fond de timp mai bogat pentru pregătirea de specialitate, va fi posibil ca, pe de o parte, aceasta să înceapă mai de vreme, asigurînd terenul pentru activitățile practice și pentru proiectele (seminariile speciale) din ultima etapă a perioadei de școlarizare, iar, pe de alta, să se păstreze măsura în folosirea sistemului disciplinelor de specialitate la alegere și facultative. În al doilea rînd, îmbunătățirea se poate obține pe calea organizării mai juste a cunoștințelor de specialitate pe discipline de învățămînt. Este evident că actuala stare de fărîmițare nu mai poate dăinui și că trebuie pășit la integrarea disciplinelor în sisteme mai cuprinzătoare și unitare. În acest sens considerăm că o serie de discipline, care reflectă în prezent delimitări artificiale în sfera cunoștințelor de specialitate, trebuie contopite pentru a oferi posibilitatea unei pregătiri de orizont mai larg studenților economiști, posibilitatea înlăturării stilului instrucțional în predare și eliminării unui vechi neajuns al învățămîntului economic — numeroasele paralelisme în continutul programelor.

AR FI POSIBILE, după părerea noastră, următoarele contopiri de discipline în vederea alcătuirii planului de învățămînt îmbunătățit la această secție:

Varianta I

Organizarea și planificarea circulației bănești cu **Tehnica bancară;**
Bugetul de stat și controlul financiar cu **Evidența bugetară;**
Finanțarea și creditarea investițiilor cu **Finanțele întreprinderilor și ramurilor**

Varianta a II-a

— Integrarea disciplinei **Bugetul de stat** (mai puțin partea de control financiar) în disciplina de **Finanțe**

— idem, a disciplinei **Organizarea și planificarea circulației bănești și creditului** în disciplina de **Monedă și credit**

— contopirea disciplinelor **Tehnica bancară** și **Evidența bugetară** într-o disciplină nouă intitulată **„Sistemul informațional financiar-bancar".**

— contopirea celor două discipline: **Finanțele întreprinderilor și ramurilor** și **Finanțarea și creditarea investițiilor** sub denumirea primei

Pornind de la cea de a II-a variantă, care ni se pare mai bună, am putea ajunge la următoarele discipline care să dea profilul secției Finanțe și credit:

Discipline obligatorii:

1. Finanțe
2. Monedă și credit
3. Calcul economic în finanțe și bănci
4. Sistemul informațional financiar — bancar
5. Finanțele întreprinderilor și ramurilor (cu o programă specifică secției ca rezultat al contopirii cu disciplina Finanțarea și creditarea investițiilor)
6. Proiecte economice în finanțe și credit

Discipline la alegere

7. Control financiar
8. Asigurări

Discipline facultative

9. Credite și decontări internaționale

PÎNĂ LA RECONSIDERAREA actualului plan de învățămînt sînt necesare însă măsuri care să atenueze consecințele negative ale sale în pregătirea studenților care își încheie școlarizarea în cursul anului universitar 1970/1971. În primul rînd, nu trebuie acceptată situația îngustării pregătirii de specialitate a acestora, determinată de trecerea **la alegere** a disciplinelor de **Tehnică bancară și Evidență bugetară.** În acest sens apreciem ca posibilă măsura de a trece la predarea celor două materii **tuturor studenților din anul IV,** adoptîndu-se soluția reducerii la jumătate a timpului afectat fiecăreia în cursul anului 1970/ 1971 și predării selective a cunoștințelor cuprinse în programele acestor materii. Conform soluției propuse, înseamnă că o grupă de studenți va participa în primul semestru la cursurile și seminariile unei materii, iar în al doilea la ale celeilalte materii. Opțiunea studenților se va manifesta numai în ceea ce privește materia de examen.

Soluția propusă se poate aplica fără nici o dificultate, întrucît nu modifică nici normele de muncă stabilite pentru cadrele didactice pe acest an, nici organizarea pe grupe a studenților și nici chiar orarul activității didactice. De asemenea, soluția propusă nu afectează fondul principal de cunoștințe din cadrul materiilor respective, întrucît programele acestor materii, cu toate măsurile luate pînă acum, conțin încă elemente de descriptivism la care se poate renunța ușor precum și numeroase paralelisme. Pe de altă parte, existența unor manuale în dotarea bibliotecilor sau în curs de apariție pentru materiile respective, precum și a unor materiale bibliografice de bază care oferă studenților posibilitatea informării și în afara audierii prelegerilor, permite renunțarea la predarea exhaustivă a cunoștințelor prevăzute în actualele programe ale materiilor despre care este vorba și programarea lor pentru întreaga masă de studenți din anul IV, ceea ce se va răsfrînge pozitiv asupra pregătirii profesionale a acestora.

Strădania de a lichida încă de pe acum unele neajunsuri ale actualului plan de învățămînt pentru secția (facultatea) Finanțe și credit va scoate în lumină și alte posibilități de raționalizare care, valorificate, vor crea condiții pentru pregătirea corespunzătoare și a primei serii de studenți cu perioada de școlarizare de 4 ani, Această măsură ar oferi elemente și pentru viitoarea alcătuire a planului de învățămînt.

lector univ.
Ilie RÎMNICEANU
Universitatea Babeș—Bolyai Cluj

• DIN 12 DISCIPLINE DE PROFIL, 6 SÎNT LA ALEGERE SAU FACULTATIVE, ÎN TIMP CE „ORGANIZAREA MUNCII ADMINISTRATIVE" ARE 60 DE ORE OBLIGATORII?!

• PRACTICĂ FĂRĂ PREGĂTIRE TEORETICĂ PREALABILĂ?

O NOUĂ ETAPĂ

(Urmare din pag. 3)

dicarea eficienței economice a activității productive.

În privința cointeresării materiale a mecanizatorilor, aceasta va avea ca element esențial, de bază, legarea nemijlocită a retribuției de rezultatele obținute în cooperativele deservite. Faptul că veniturile realizate de către fiecare mecanizator vor fi direct proporționale cu producția realizată la culturile sau sectoarele unde lucrează va spori considerabil interesul acestuia pentru efectuarea în timp și de calitate a tuturor lucrărilor prevăzute în tehnologia de producție. O semnificație similară o are și prevederea din programul de măsuri adoptat ca încasările I.M.A. pentru lucrările executate să se facă în raport cu producția obținută de cooperativa respectivă.

De o deosebită însemnătate sînt și măsurile referitoare la îmbunătățirea dotării agriculturii cu mijloace tehnice, precum și cele privind prețurile și repartiția pe județe a mașinilor agricole. Asigurarea mijloacelor necesare realizării pînă la finele viitorului cincinal a mecanizării complete a tuturor lucrărilor agricole, contractarea directă a mașinilor de către consiliile județene și stabilirea de prețuri unice la mașini pentru toate categoriile de întreprinderi, vor determina o sporire esențială a nivelului de intensivitate a producției, vor imprima muncii din agricultură un caracter industrial pronunțat, făcînd-o mai eficientă.

Subliniind înalta semnificație economică a reorganizării întreprinderilor de mecanizare a agriculturii, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că **„Aplicarea acestor măsuri va asigura condiții corespunzătoare pentru realizarea mecanizării totale a muncilor agricole, pentru executarea lor la timp și de bună calitate, pentru dezvoltarea susținută a agriculturii noastre socialiste, pe calea producției intensive"**.

EXPERIENȚA țărilor cu agricultură modernă, precum și propria noastră experiență acumulată în sectorul de stat al agriculturii și de către asociațiile intercooperatiste demonstrează convingător superioritatea și înalta eficiență economică a producției, organizate pe principiile zonării, profilării, concentrării și specializării întreprinderilor. Nu încape nici o îndoială că am fi obținut rezultate mult mai bune în sectorul cooperatist al agriculturii dacă în organizarea și planificarea producției s-ar fi ținut seama de cerințele zonării raționale a culturilor și speciilor de animale în funcție de condițiile economice și naturale și de aplicarea măsurilor de concentrare și specializare a producției în cooperative.

Întrucît soluționarea optimă a acestor probleme majore ale producției agricole depășește cadrul și posibilitățile unei singure cooperative, apare în mod evident necesitatea constituirii în acest scop a unor organisme cu caracter intercooperatist. În această privință măsurile aprobate de către conducerea partidului și statului prevăd ca pe raza de activitate a fiecărei întreprinderi de mecanizare a agriculturii să se organizeze **consilii intercooperatiste de cooperare și specializare**, care să asigure unirea în comun a forțelor existente în cooperativele respective, folosirea rațională a pămîntului, a fondurilor de investiții, a mijloacelor mecanice, a specialiștilor și a întregii forțe de muncă pentru creșterea continuă a producției, consolidarea unităților și sporirea veniturilor cooperatorilor. Problema centrală pe care vor trebui s-o soluționeze consiliile intercooperatiste o constituie zonarea și specializarea producției în funcție de condițiile pedoclimatice și economice ale cooperativelor de pe raza lor de activitate. Organizarea de ferme intercooperatiste specializate în zootehnie, legumicultură pomicultură, viticultură, utilizarea cît mai deplină a parcului de tractoare și mașini a I.M.A. care deservește grupul de cooperative respectiv, folosirea judicioasă a cadrelor, în sensul adîncirii specializării acestora, efectuarea unor obiective comune de investiții, rezolvarea problemelor de aprovizionare tehnico-materială, de sistematizare și gospodărirea satelor, precum și promovarea spiritului de într-ajutorare între cooperative, dezvoltarea schimbului de experiență și generalizarea metodelor înaintate de muncă — sînt alte sarcini și atribuții ale consiliilor intercooperatiste din care rezultă necesitatea înființării lor și totodată importanța economică deosebită a acestei măsuri pentru intensificarea și modernizarea producției în cooperativele noastre agricole.

O altă măsură de ridicare a agriculturii cooperatiste cu multiple semnificații și implicații pozitive asupra creșterii economice a cooperativelor agricole, este **dezvoltarea cooperării între I.A.S. și C.A.P.** atît în domeniul producției cît și al valorificării acesteia. Indicația ca aceste cooperări să se realizeze cu prioritate în zonele cu cooperative mai puțin consolidate, este deosebit de prețioasă și aplicarea ei în practică va conduce la redresarea economică a acestor unități, la integrarea lor mai rapidă în procesul general de modernizare a producției noastre agricole.

IN CADRUL programului de măsuri privind îmbunătățirea organizării, planificării și conducerii agriculturii, un loc central îl ocupă măsurile referitoare la **introducerea în cooperative a unui nou sistem de organizare a muncii și a producției, precum și a unei noi forme de plată a muncii,** avînd la bază asigurarea unui venit lunar minim garantat pentru o anumită cantitate de muncă efectiv prestată.

Pentru creșterea răspunderii cooperatorilor în realizarea la timp și de calitate a tuturor lucrărilor necesare obținerii de producții ridicate la unitatea de suprafață și pe animal, munca și producția în C.A.P. va fi în viitor organizată pe ferme, iar în cadrul acestora pe brigăzi și echipe specializate. Brigăzile și echipele specializate vor răspunde de întreaga activitate, de la începutul lucrărilor și pînă la strîngerea și depozitarea producției. În acest scop ele se vor constitui din cooperatori și mecanizatori ca formațiuni de muncă permanente și omogene. O astfel de organizare va întări disciplina în muncă și răspunderea individuală a cooperatorilor pentru executarea la timp și de calitate a lucrărilor încredințate în cadrul formațiunii colective de muncă. Totodată, introducerea acestei forme noi de organizare a producției și a muncii creează condițiile necesare pentru trecerea la un nou sistem de retribuire, — **acordul global**, calculat pe bază de norme, — în care veniturile cooperatorilor sînt legate direct de efortul depus și de producția obținută. Aplicarea acordului global, care este valabilă pentru toate sectoarele de activitate din cooperative, se va face calculîndu-se valoarea manoperei la fiecare produs, pe tonă sau hectolitru. Venitul obținut de brigadă și echipă pe baza acestui sistem de retribuire se va împărți membrilor cooperatori în funcție de munca efectiv prestată de fiecare. Acest nou sistem de plată presupune o organizare temeinică a muncii brigăzilor și echipelor, folosirea unor norme fundamentate științific și participarea permanentă la lucru a cooperatorilor. Plata se va putea face fie numai în bani, fie în bani și natură, corespunzător hotărîrii adunării generale. Acolo unde se va practica plata numai în bani, precum și în cooperativele specializate în alte culturi decît cele cerealiere, cooperatorii vor avea posibilitatea să cumpere, contra cost, la preț de stat, o anumită cantitate de cereale pentru nevoile de consum. Adunarea generală poate să hotărască aplicarea în continuare a uneia din formele actuale de retribuire pînă la crearea condițiilor necesare aplicării noului sistem, bazat pe acordul global.

Un element esențial al noului sistem de cointeresare, cu repercusiuni deosebite asupra participării și mobilizării la muncă a membrilor cooperatori, îl constituie **asigurarea unui venit lunar minim garantat** de 300 lei pentru fiecare cooperator care efectuează permanent un anumit număr de zile de muncă lunar.

Important de subliniat este însă faptul că acordarea acestui minim garantat este condiționată de realizarea în perioada respectivă a sarcinilor de producție în conformitate cu normele de muncă stabilite. În același context de ridicare a cointeresării materiale în participarea la muncă se înscriu și măsurile de stimulare a șefilor de ferme, de brigăzi și a președinților. Acordarea minimului garantat se va aplica lunar în toate cooperativele, indiferent de puterea lor economică. În această direcție, în unitățile mai slabe care nu dispun de fondurile necesare, acestea vor fi asigurate din credite de la stat. Este încă o dovadă a sprijinului pe care partidul și statul nostru îl acordă dezvoltării sectorului cooperatist al agriculturii.

De mare însemnătate pentru mobilizarea și valorificarea deplină a resurselor de forță de muncă din C.A.P. este hotărîrea luată, ca pe viitor loturile în folosință personală să se acorde numai cooperatorilor care participă efectiv la lucru în gospodăria obștească. Și aici s-a stabilit ca atribuirea lotului și mărimea acestuia să fie trecute în competința exclusivă a adunării generale, ceea ce constituie încă o dovadă concludentă a dezvoltării și adîncirii democrației cooperatiste.

Preocuparea susținută și grija permanentă a conducerii partidului și statului nostru pentru creșterea bunăstării țărănimii cooperatiste și ridicarea cointeresării materiale a acesteia sînt oglindite și în măsurile preconizate cu privire la **majorarea pensiilor de bătrînețe și invaliditate a țăranilor cooperatori.** Pe lîngă mărirea pensiilor la toate categoriile de vîrstă și vechime, ceea ce este nou în actualele prevederi de pensionare, este garantarea plății lunare a pensiilor indiferent de situația economică a cooperativei. Și aici statul sprijină cu credite cooperativele cu o situație mai slabă și care nu dispun de fondurile necesare.

O CONCEPȚIE cu totul nouă se află la baza măsurilor adoptate cu privire la **perfecționarea activității de conducere a organelor agricole centrale și județene și îmbunătățirea planificării producției în C.A.P.** Trăsătura caracteristică esențială a acestor măsuri o constituie îmbinarea într-un sistem unitar de conducere și îndrumare a activității de producție cu cea de valorificare și lărgirea sferei de competințe și atribuții ale organelor județene și conducerilor unităților de producție.

Pentru materializarea acestei concepții noi în activitatea de conducere, la nivel central se vor crea, pe sectoare de producție, **organisme economice unice,** care vor răspunde și rezolva integral, cu competență și operativitate toate problemele privind producția, tehnologiile aplicate, aprovizionarea tehnico-materială și valorificarea produselor obținute. Fără îndoială că o astfel de organizare a activității de conducere va asigura o cuprindere și utilizare mai bună a forțelor existente într-un anumit sector de activitate, va permite o rezolvare complexă, mai calificată și rapidă a tuturor problemelor, ceea ce va contribui la creșterea producției, a productivității muncii și la ridicarea eficienței economice.

Concentrarea specialiștilor agricoli în unitățile productive, prin reducerea aparatului administrativ și punerea unui accent sporit pe îndrumarea concretă, nemijlocită și competentă a cadrelor din unități sînt măsuri care de asemenea vor asigura o îmbunătățire simțitoare a activității de producție, sporidu-i în mod considerabil eficacitatea.

Spre realizarea acestor obiective sînt îndreptate și prevederile referitoare la **perfecționarea planificării producției**, asigurarea și folosirea rațională a semințelor de soi și animelelor de rasă, îmbunătățirea activității din legumicultură, zootehnie și hidroameliorații. Restrîngerea numărului de indicatori planificați de la centru și elaborarea de către fiecare unitate a unor planuri de producție proprii vor orienta activitatea cooperativelor spre realizarea acelor produse pentru care există realmente condițiile cele mai favorabile și care asigură o eficiență economică ridicată.

În totalitatea sa, programul de măsuri și acțiuni, aprobat de conducerea partidului și statului, se înscrie în politica noastră economică ca un document de o excepțională însemnătate pentru progresul rapid al agriculturii și satisfacerea tot mai deplină a nevoilor de consum ale întregului popor.

Așa cum sublinia secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, **„Înfăptuirea acestor măsuri va duce, fără îndoială, la creșterea nivelului de trai al țărănimii, la dezvoltarea multilaterală, economică, socială și culturală a satelor, la ridicarea generală a acestora..."** Se vor creia noi premise pentru întărirea alianței muncitorești — țărănești, pentru cimentarea coeziunii societății noastre noi, pentru progresul și prosperitate continuă a națiunii noastre socialiste.

AMORTIZOARE DE ZGOMOT
PENTRU SURSE GAZODINAMICE
SILENS — I.M.F.C.A.

INSTITUTUL DE MECANICA FLUIDELOR ȘI CONSTRUCȚII AEROSPAȚIALE — București, Șos. București — Ploiești nr. 25-27, sector I — telefon 33 05 61, livrează prompt în cursul anului 1971 amortizoare de zgomot pentru sursele gazodinamice din instalațiile combinatelor chimice, termocentralelor și altor unități industriale.

Concepția originală românească, avînd la bază efectul Coandă, asigură reduceri remarcabile ale zgomotului sub limitele normativelor în vigoare, cu aplicații la purje de abur, aer și gaze, pentru orice valori ale debitului, presiunii și temperaturii fluidului purjat.

Comenzile se primesc pe adresa Institutului, pînă la 30 decembrie 1970.

Informații suplimentare la telefon 33 05 61 — sectorul marketing și valorificarea cercetării.

SILENS — I.M.F.C.A.

ORMIG

IMPRIMATOR DE LINII CU SELECȚIONAREA ELECTRONICĂ

Detalcă automat nomenclatoarele de piese și imprimă extrase sintetizate după fiecare grupă de piese (de ex. piese de confecționat, piese de comnadat, piese normale, piese turnate etc.).

Realizează economie apreciabilă de timp și personal la prelucrarea NOMENCLATOARELOR DE PIESE.

Erorile de transcriere sînt evitate, însemnarea repetată a pieselor în liste nu mai este necesară. Datele constante (nr. comenzii, nr. de piese, data, termen) sînt imprimate automat. Fișele de însoțire pentru materiale sînt emise ca acte separate.

Cereți documentațiile gratuite la: 202 Ro.

ORMIG 1 Berlin 42, Wolframstrasse, 84—92.

PUBLICOM

INFORMATICA

CONDUCEREA CU CALCULATOARE ELECTRONICE A PROCESELOR TEHNOLOGICE

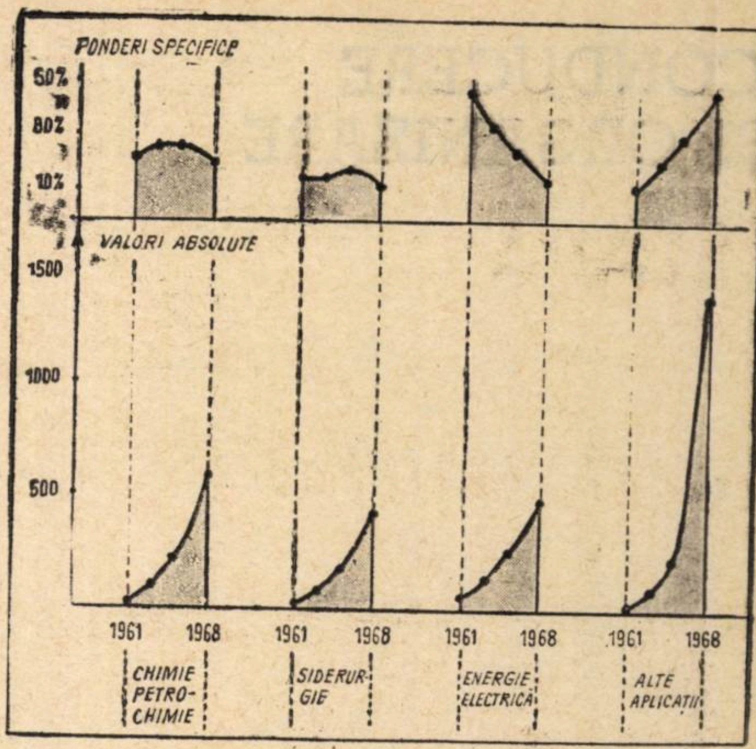

Grafic nr. 2 — **Situația relativă și evoluția utilizării calculatoarelor de proces în diferite ramuri industriale.**

SISTEMUL NAȚIONAL de informatică și conducere cuprinde în verigile sale întreprinderile productive. Într-o întreprindere modernă în care procesele tehnologice reclamă automatizarea prin calculatoare electronice, sistemul de informatică și conducere al unității economice include, ca o parte componentă, și sistemul de conducere a procesului tehnologic.

Situația actuală și tendințele de utilizare a calculatoarelor electronice în conducerea proceselor tehnologice

Controlul automat al proceselor industriale a evoluat de la stadiul controlului cu aparatura analogică de măsurat în laborator pentru eșantioane de produse, la stadiul de măsurare permanent, on-line, prin instrumente automate conectate în fluxul tehnologic, ajungînd la conducerea complexă a proceselor tehnologice prin calculator — primul calculator de proces fiind introdus în 1958 de firma Texaco (S.U.A.) în petrochimie.

La începutul anilor 60, primele aplicații ale calculatoarelor electronice numerice în conducerea proceselor tehnologice apar în condițiile în care în alte domenii — îndeosebi în cel al gestiunii economice — calculatoarele își găsiseră o utilizare cu mult mai largă. In ultimii ani ai deceniului al 7-lea, aplicațiile calculatoarelor în conducerea proceselor tehnologice au crescut foarte mult, iar procentul pe care acestea îl reprezintă față de numărul total de calculatoare este în prezent în tendință marcată de creștere.

Situația numerică, relativă, a utilizării calculatoarelor de proces față de numărul total de calculatoare instalate este prezentată în tabelul 1 și graficul 1, din care rezultă o evidentă creștere relativă. Conform unor prognoze estimative, numărul aplicațiilor de calculatoare electronice în conducerea proceselor tehnologice are o tendință de creștere exponențială, la nivelul anilor 1970—1971, acestea urmînd să reprezinte un procent de circa 8% față de numărul total de calculatoare electronice instalate.

Domeniile industriale principale de utilizare a calculatoarelor de proces sînt reprezentate de industria chimică și petrochimică, industria siderurgică și industria energetică. Situația relativă și evoluția utilizării calculatoarelor de proces, în diversele ramuri industriale, este prezentată în tabelul 2 și graficul 2.

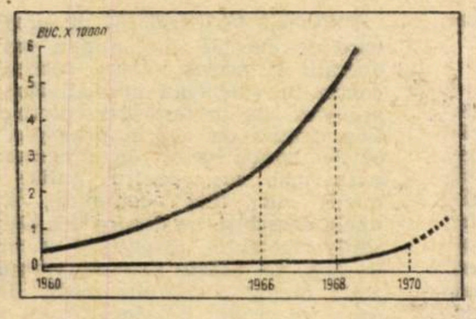

Grafic nr. 1 — **Situația relativă a utilizării calculatoarelor de proces față de numărul total de calculatoare.**

Tipuri de sisteme de comandă

FUNCȚIUNILE pe care le îndeplinesc calculatoarele electronice în conducerea proceselor tehnologice sînt diferite, în funcție de necesitățile specifice procesului respectiv și de nivelul de evoluare a sistemului de comandă cu calculator.

Nivelele de automatizare cu calculator și ponderea folosirii acestora — din totalul proceselor conduse cu calculator — se structurează în prezent, estimativ, după cum urmează :

- sistemul monitor ; calculatorul fiind conectat la proces în buclă deschisă ca ghid operator pentru conducerea procesului, execută culgerea de date, indicare de parametri și efectuare de operații logice (schema 1) circa 43%.
- conducere tip supervizor cu optimizarea procesului tehnologic ; calculatorul funcționînd în buclă închisă pe ieșire (exterioară buclei primare a procesului), acționează asupra valorilor precise ale regulatoarelor convenționale (schema 2) circa 27%.
- reglare numerică directă de către calculator, care este inclus în bucla primară a procesului, eliminînd parțial regulatoarele convenționale (schema 3) circa 24%.
- sistemul ierarhizat de comandă care cuprinde mai multe nivele subordonate de calculator (schema 4) circa 6%.

Considerente privind introducerea sistemelor de comandă cu calculatoare electronice

EXTINDEREA pe scară largă a utilizării calculatoarelor în conducerea proceselor se datorează în special progreselor remarcabile realizate în ultimii ani în tehnica de calcul, atît în domeniul hardware-ului cît și în cel al software-ului.

- S-a dezvoltat producția de calculatoare din generația a treia cu capacități mărite de calcul prin sporirea vitezei și a memoriei, unități capabile să conducă în structuri independente procese tehnologice și să îndeplinească funcțiuni din ce în ce mai complicate. S-a dezvoltat și s-a diversificat — prin specializare — producția de echipamente periferice. De remarcat că tot acest proces a fost însoțit de o reducere substanțială și continuă a costului tuturor acestor instalații.

- Un alt fapt de reținut este acela că în ultimii ani **a crescut considerabil ponderea de utilizare a minicalculatoarelor pentru conducerea proceselor tehnologice.** Minicalculatorele, a căror realizare s-a dezvoltat o dată cu progresele obținute în tehnologia circuitelor integrate, au început să fie utilizate la reglarea numerică directă a unui proces sau grup de procese, și totodată drept concentratoare de date, tinzînd să înlocuiască aparatura analogică de măsurare. Încadrarea lor într-un sistem irerarhizat de conducere cu calculatoare a permis atît comanda proceselor tehnologice cît și culegerea și pregătirea datelor cu un cost adițional și cu o eficiență tehnico-economică maximă, pentru controlul și conducerea producției.

- Un sistem de automatizare avansată a unui proces tehnologic cu calculator implică însă, chiar prin noțiunea de sistem, funcționarea corelată a calculatorului cu necesitățile de conducere cît mai eficentă a procesului tehnologic. Această corelare se realizează prin programarea corespunzătoare a calculatorului, prin rezolvarea unor importante probleme de software, ceea ce reclamă eforturi însemnate, astfel că cheltuielile pentru această activitate au tendința de a egala și depăși pe cele pentru hardware.

În domeniul software-lui pentru calculatoarele electronice folosite în sistemele de automatizare avansată, în prezent preocupările sînt îndreptate pentru elaborarea unor sisteme standardizate, în concepție modulară. Se poate estima că astăzi 30—40% din partea de software a calculatoarelor evoluate pentru conducerea de procese este independentă de tipul particular al aplicației, iar rezolvarea restului părții de software, specifică aplicației, este de asemenea considerabil ușurată prin elaborarea de limbaje de programare procedurale și de limbaje de programare orientate pe tipuri de probleme.

ing. Constantin DUMITRAȘCU

(Continuare în numărul viitor)

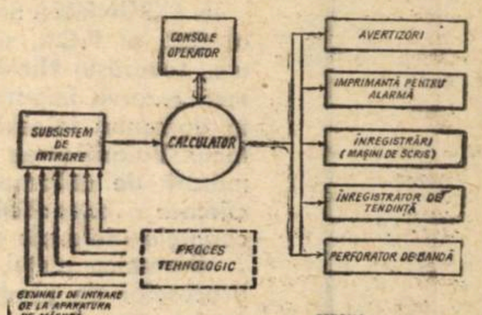

SCHEMA 1

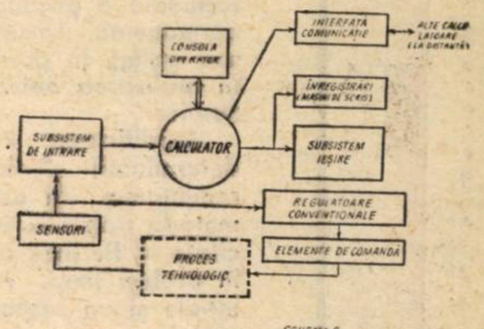

SCHEMA 2

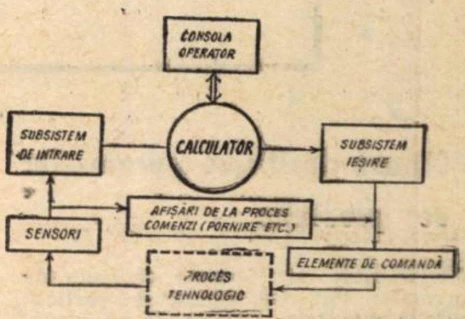

SCHEMA 3

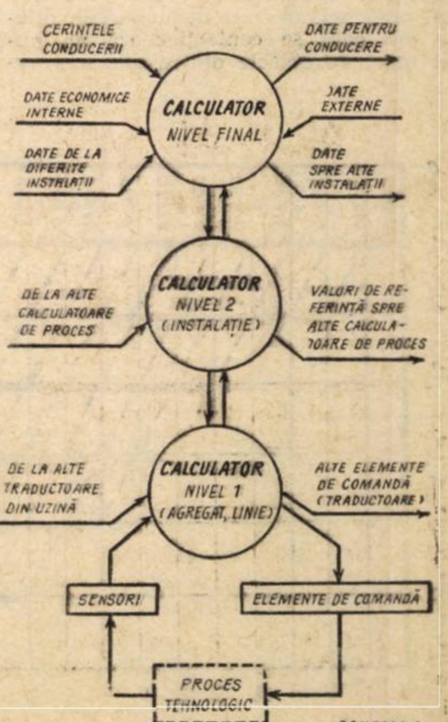

SCHEMA 4

Tabelul 1

Situația relativă a utilizării calculatoarelor de proces față de numărul total de calculatoare

Anul	Numărul total calculatoare electronice existente în principalele țări dezvoltate	Numărul calculatoarelor electronice utilizate în conducerea proceselor tehnologice	Procentul numărului de calculare de proces față de total calculatoare
1960	aprox 4.200	19	nesemnificativ
1966	aprox. 28.500	1.352	4,7%
1968	aprox. 52.000	2.890	5,6%

Tabelul 2

Situația relativă și evoluția utilizării calculatoarelor de proces în diversele ramuri industriale

Anul	Chimie și petrochimie		Siderurgie		Energie electrică		Alte aplicații		Total
	Număr	Procent	Nr.	Proc.	Nr.	Proc.	Nr.	Proc.	
1961	18	22,5	12	15	40	50	10	12,5	80
1963	92	27	55	16.1	117	34,5	76	22,4	340
1965	212	26,8	144	18,2	203	25,6	235	29,4	794
1968	562	19,6	397	1[illegible],6	504	17,4	1.427	49,4	2.890

cum prog

ÎN EXPUNEREA SA la ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a guvernului din 25 noiembrie a.c., tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat că există încă rezerve importante pentru creșterea producției în domeniul folosirii capacităților și a timpului de lucru. Valorificarea acestor rezerve depinde în mare măsură de utilizarea unor metode adecvate de încărcare a capacităților, de echilibrare a acestora cu cerințele reale ale pieței.

Dinamica pieței, ca și a condițiilor interne ale proceselor de producție, fac ca echilibrarea cererilor cu capacitatea, cu alte cuvinte, programarea rațională a producției, să constituie o preocupare permanentă. Lipsa echilibrului produce strangulări sau goluri în producție și, prin aceasta, dificultăți în realizarea obiectivelor generale ale unității economice.

Modificarea continuă a programului inițial, determinată de intrarea unor comenzi noi, de renunțarea la altele, trebuie efectuată printr-o metodă potrivită, în așa fel, încît unitățile de capacitate să fie încărcate în mod optim, asigurîndu-se, în același timp, respectarea termenelor de livrare inițiale și un răspuns operativ la noile cereri ale pieței.

O nouă clasificare a proceselor de producție

METODELE și formele concrete de programare sînt determinate de particularitățile diferitelor procese de producție. Cooperarea complexă în muncă, folosirea unui nomenclator vast de materiale diferite din care se confecționează un număr mare de obiecte dintre cele mai variate, trecerea fiecărui obiect printr-un complex de operații tehnologice diferite, constituie particularitățile cele mai importante ale proceselor de producție. Circulația obiectelor în diferite faze ale ciclului tehnologic, diversele operații prin care trece obiectul pînă la produsul finit, trebuie strîns legate între ele în timp și spațiu. Această sarcină, care revine programării, devine mai dificilă pe măsură ce crește numărul de obiecte — operații ce se produc în unitatea economică.

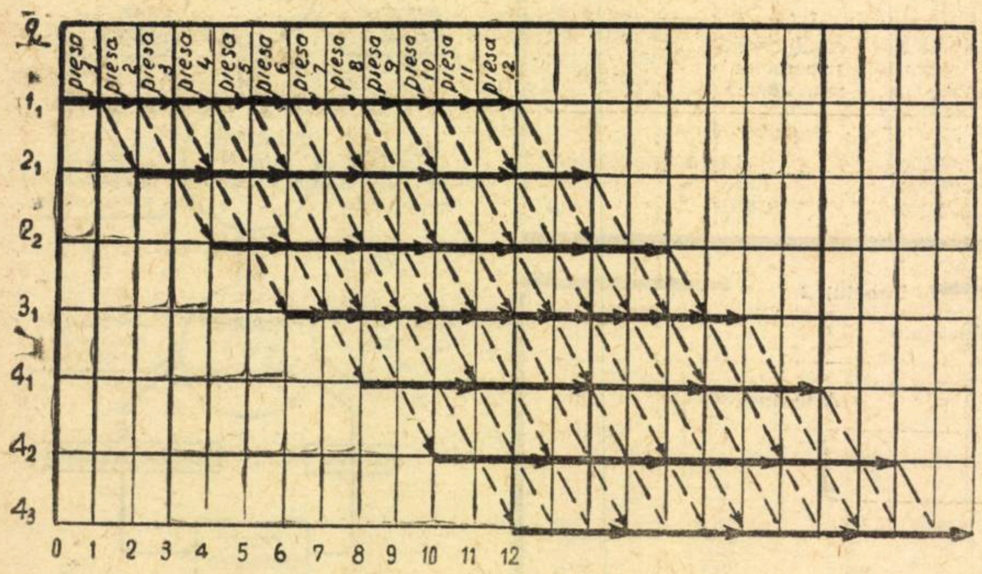

Fig. 1

Diversitatea proceselor de producție creează necesitatea unei anumite clasificări, pentru a le putea corela cu diferitele metode de programare. Din acest punct de vedere, clasificăm pentru prima dată procesele de producție în: procese în care se execută o singură operație-obiect; procese în care se execută în flux continuu mai mutle operații la același obiect; procese în care se execută discontinuu mai multe operații la același obiect; procese în care se execută discontinuu mai multe obiecte; procese în care se execută o singură operație la produsele similare cu game dimensionale sau calitative diferite; procese în care se execută mai multe operații pentru mai multe produse, dar care se repetă la anumite intervale de timp dinainte stabilite; procese în care se execută ciclic același produs sau lucrare; procese în care se execută mai multe operații la mai multe produse.

Fiecăreia din categoriile de procese de producție enumerate îi corespunde o metodă de programare specifică. Din această cauză, pentru a nu se alege metode complicate de programare la procese de producție simple, este necesară definirea corectă a procesului de producție respectiv.

O singură operație — obiect

DATORITĂ complexității reduse a proceselor de producție în care se execută o singură operație — obiect este suficient să se urmărească cumulat prin programele de producție, capacitatea de producție, volumul comenzilor din producție și situația livrărilor.

Fig. 2

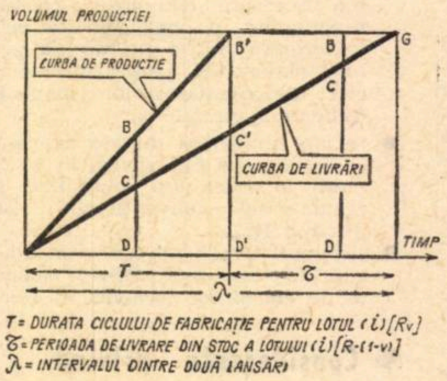

Capacitatea grupului de utilaje programat este dată de relația: $C = (HM \times q)(1 - A_0)$ iar care:

HM — numărul de ore-mașină din perioada considerată

q — numărul de mașini din grupa respectivă

A — întreruperi în funcționare (%)

Într-un grafic se înscrie pe abscisă zilele lucrătoare iar pe ordonată capacitățile în ore. În grafic se trasează curba producției teoretice ce poate fi obținută folosind aceste capacități. Comenzile primite de la beneficiari se transformă în ore-mașină și se înscriu pe măsura sosirii lor pe ordonată. În fiecare moment se cunoaște încărcarea în ore cu comenzi a grupei de utilaje și termenul teoretic de livrare. Pe măsura executării producției, se înregistrează orele alocate pentru această producție pe o altă curbă.

Din grafic rezultă în orice moment posibilitatea de a cunoaște termenele de livrare a produselor, trăsînd curba care reprezintă tendința de livrare în funcție de previziuni.

Mai multe operații în flux continuu

PENTRU PROCESELE de producție în care se execută continuu mai multe operații la același obiect, balansarea încărcării cu capacitatea, trebuie să se realizeze la proiectarea liniei, prin sincronizarea operațiilor cu ritmul liniei. Normativul cel mai important, pe baza căruia se organizează această producție, este mărimea ritmului, prin care se înțelege perioada de timp dintre două procese de producție care se repetă. Se deosebește ritmul mediu al liniei și ritmul de lucru. Mărimea ritmului mediu la o producție în flux este determinată de timpul calendaristic între două executări succesive de produse identice și este dat de relația: $R_m = T_d / N_e$ în care: T_d — fondul de timp disponibil în minute; N_e — programul de lansare în unități fizice.

Ritmul se exprimă nu numai nemijlocit ca interval de timp ce revine la o piesă ci și sub forma inversă ca număr de produse livrate pe linia de producție în flux într-o unitate de timp.

Un alt element indispensabil calculului liniei în flux este și ritmul de lucru, adică durata calendaristică a operațiilor ce revine pe unitatea de produs și este dat pentru fiecare operație de relația: $R_e = t_{buc}/q$ în care:

t_{buc} = timpul unitar pentru operația respectivă;

q = numărul de mașini sau locuri de muncă unde se execută operația.

Condiția necesară unui proces de producție organizat în flux continuu este ca ritmul mediu al liniei să fie egal cu ritmul de lucru. Această sincronizare se realizează la proiectarea liniei acționînd asupra sincronizării operațiilor prin diferite metode cum sînt: schimbarea tehnologiei, schimbarea utilizării, unirea și descompunerea operațiilor, combinarea unor operații, mecanizarea unor lucrări manuale, introducerea benzilor cu locuri de muncă paralele etc. După sincronizarea tuturor operațiilor liniei, raportul dintre timpul pe bucată la executarea diferitelor operații (t_{buc}) și numărul locurilor de muncă (q) trebuie să fie similar la toate operațiile și egal cu mărimea ritmului mediu.

Pe baza normativelor de programare calculate se trasează graficul de programare (fig. 1) a lucrului pe bandă care cuprinde pe ordonată suporți pentru fiecare loc de muncă al operațiilor respective, iar pe abcisă ritmul. Din grafic rezultă că după terminarea piesei 1 la operația 1, începe fabricarea piesei 2; piesa 2 după ce este terminată la operația 1 trece la operația 2 pe locul 2, locul 1 fiind ocupat de piesa 1 care durează 2 tacte.

Mai multe operații, același obiect discontinuu

PENTRU PROCESELE de producție în care se execută discontinuu mai multe operații la același obiect, succesiunea și conținutul calculelor normativelor de programare ale desfășurării producției în flux simplu coincid în principiu cu calculele normativelor de programare expuse mai sus, pentru liniile de producție în flux continuu, însă cu unele deosebiri, ce decurg din particularitățile variantei respective a producției în flux. La aceste procese, ritmul reprezintă numai o mărime medie de calcul, deoarece gradul de sincronizare a fluxului atins aici nu asigură la unele operații timpi egali sau multiplii ritmului de producție.

Timpii pe bucată inegali sau nemultiplii ritmului provoacă pierderi sub formă de întreruperi în funcționarea utilajului, condiționează formarea unor stocuri între operații. Pentru reducerea acestora trebuie să se stabilească un regim optim de funcționare a utilajelor pe linie, pe baza graficului de producție.

Graficul de funcționare a liniei reglementează regimul optim de funcționare a utilajelor și ordinea deservirii lor de către muncitori. El se întocmește pentru o jumătate de schimb, un schimb sau o zi de muncă.

Pentru folosirea completă a timpului

...ramăm producţia ?

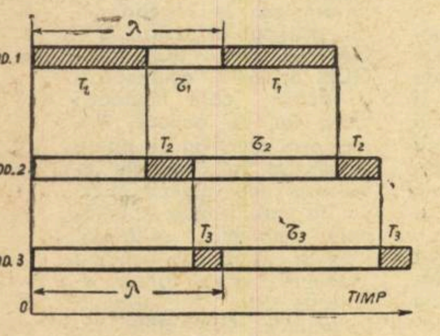

Fig. 3

de muncă se recurge la munca pe mai multe utilaje, atît paralel, cît şi succesiv.

Forma paralelă a deservirii mai multor utilaje se caracterizează prin aceea că, în perioada de execuţie a mînuirilor la utilajul respectiv, celelalte utilaje funcţionează automat. În cazul formei succesive, în perioada de muncă a muncitorului la utilajul respectiv, celelalte utilaje deservite de el nu funcţionează.

Elaborarea graficului de încărcare a liniei, constă din: a) alegerea operaţiilor pentru deservirea lor succesivă de un singur muncitor; b) determinarea perioadei de deservire; c) determinarea ordinei de funcţionare a utilajelor şi a succesiunii deservirii lor. Alegerea operaţiilor pentru deservirea lor succesivă de un singur muncitor (echipă) se face după următoarele condiţii: suma timpilor pe bucată la operaţiile alese trebuie să fie aproximativ egală cu ritmul; operaţiile să fie pe cît posibil omogene şi să fie executate la utilaje amplasate apropiat unul de altul.

Perioada de deservire a operaţiilor cumulate constituie un element de bază în sincronizarea graficului de funcţionare a liniei. Prin perioada de deservire se înţelege intervalul de timp în cursul căruia se realizează o producţie egală la toate operaţiile. M[illegible]mea perioadei de deservire exercită o influenţă esenţială asupra mărimii stocurilor. Creşterea perioadei de deservire exercită de asemenea o influenţă favorabilă asupra productivităţii muncii, datorită prelungirii timpului de ocupare neîntreruptă a muncitorilor, la aceeaşi operaţie.

Un avantaj al perioadelor mici de deservire constă în reducerea mărimii stocurilor circulante şi prin urmare a suprafeţelor de producţie necesare pentru amplasarea producţiei neterminate, semifabricate etc. Unitatea principală de măsură pentru evaluarea raţională a graficului de funcţionare a liniei o constituie mărimea stocurilor circulante.

Determinarea ordinei de funcţionare a utilajelor şi succesiunea deservirii lor influenţează de asemenea asupra mărimii stocurilor circulante.

Practica a arătat că nu se reuşeşte să se evite complet stocurile între operaţii la sfîrşitul perioadei de deservire la toate operaţiile. Cu toate acestea în cazul studierii programelor acestea pot fi reduse la minim.

Mai multe obiecte, discontinuu

ÎN ELABORAREA programelor de producţie în care se execută în flux discontinuu mai multe obiecte se pleacă de la cunoaşterea obiectelor ce urmează a fi fabricate, a timpilor unitari pentru fiecare produs la fiecare loc de muncă şi a timpilor totali pentru fiecare produs. De asemenea se mai cunosc cantităţile din fiecare produs ce trebuie fabricat în perioada pentru care se face calculul încărcării.

Toate aceste date pot fi concentrate într-un tabel cum este acela din pagină.

Necesarul de forţă de muncă pentru realizarea acestui program (E) este calculat cu relaţia:

$$E = \frac{I}{Z \cdot h}$$

în care I = încărcarea totală.

Z = numărul zilelor planificate pentru realizarea programului

Locuri de muncă / Piesa	A	B	C	Incărcarea pe loc de muncă	
1	$t_{buc\,A1}$	$t_{buc\,B1}$	$t_{buc\,C1}$	I_1	
2	$t_{buc\,A2}$	$t_{buc\,B2}$	$t_{buc\,C2}$	I_2	
3	$t_{buc\,A3}$	$t_{buc\,B3}$	$t_{buc\,C3}$	I_3	
$\sum t_{buc} = T_{buc}$	$\sum t_{buc\,A}$	$\sum t_{buc\,B}$	$\sum t_{buc\,C}$		
program	N_A	N_B	N_C	încărcare totală	efectiv
$I = N \times T_{buc}$	I_A	I_B	I_C	I	E
$T_M = \sum \frac{t_{buc}}{E}$	T_{MA}	T_{MB}	T_{MC}		
Lot de piese $\frac{h}{T_{buc}}$	L_1	L_2	L_3		
Perioada de deservire	$\frac{n}{E}$				

h = numărul de ore pe zi lucrătoare.

În continuare se calculează timpul pe muncitor pentru prelucrarea fiecărei piese şi se verifică dacă acesta este pentru fiecare piesă superior timpului celui mai lung pe operaţie. Dacă această condiţie este îndeplinită nu există strangulări. Lotul de piese se calculează cu ajutorul relaţiei din tabel.

Perioada de deservire arată că ciclul de fabricaţie se reia cu executarea unui alt lot de piese din acelaşi produs sau din produse diferite. La sfîrşitul celor (h) ore loturile de piese sînt termniate la toate operaţiile.

O operaţie, produse similare

PENTRU PRODUSELE de producţie în care se execută o singură operaţie la produse similare, cu game dimensionale sau calitative diferite, programul de producţie se face pentru un ciclu complet al producţiei. Programul se execută identic la reluarea ciclului de producţie. În cadrul fiecărui ciclu se execută toate produsele repartizate liniei respective. Fiecare ciclu cuprinde o perioadă (T_i) în care se execută şi se livrează produsul şi (τ_i) perioada în care se livrează numai din stoc. Din schema redată în fig. 2 se observă că în orice moment, segmentul $\overline{BD}$ reprezintă producţia din lotul de piese, segmentul $\overline{BC}$ reprezintă cantitatea depozitată din acest lot, iar segmentul $\overline{CD}$ reprezintă livrările intervenite între timp. Segmentul $\overline{C'D'}$ reprezintă mărimea lotului din care, la sfîrşitul ciclului de producţie, s-a depozitat o cantitate echivalentă cu $\overline{B'C'}$, reprezentînd şi stocul maxim, care devine zero în punctul G.

Perioada λ, necesară pentru elaborarea programelor de producţie se determină pe baza mărimii normate a seriei de produse şi a periodităţii lor, sau pe baza derivării unei funcţii de cheltuieli. În acest tip de producţie, cînd se prelucrează alternativ mai multe produse pe acelaşi utilaj, nu se pot folosi mărimile individuale ale perioadei λ, deoarece ar apărea interferenţe în încărcarea maşinilor şi o perturbare în programarea operativă. O sincronizare poate fi obţinută prin egalarea frecvenţei lansărilor tuturor produselor. În cadrul acestei sincronizări avem următoarele relaţii:

$$T_i + \tau_i = \lambda$$
$$\sum T_i = \lambda$$

Graficul de încărcare al maşinii este redat în figura 3.

O multitudine de operaţii şi produse

PENTRU PROCESELE de producţie în care se execută mai multe operaţii pentru mai multe produse, dar care se repetă la intervale de timp dinainte stabilite, organizarea circulaţiei produselor în timp şi în spaţiu constituie o sarcină complicată, care nu poate fi soluţionată decît pe baza unor calcule precise ale mişcării producţiei. Pentru elaborarea programului de producţie trebuie să se determine perioada de repetare a loturilor, perioadă după care ciclul de fabricaţie se reia identic.

O dată stabilită perioada de repetare a loturilor, se determină loturile individuale de piese cu ajutorul relaţiei:

$$n_{pi} = \frac{T_{ad} \times 60}{R_{Mi}}$$

în care T_{ad} = perioada de repetare a loturilor în zile

R_{Mi} = ritmul mediu pentru piesa i.

În condiţiile proceselor de producţie în care se execută mai multe operaţii pentru mai multe produse, problema programării producţiei este cea mai complexă, deoarece produsele în fabricaţie nu se repetă la intervale de timp cunoscute şi astfel programrea producţiei trebuie să se facă continuu.

Programele de producţie se elaborează pe baza corelării încărcării cu capacitatea în scopul uniformizării curbei de încărcare în cazul acestui complex proces de producţie cînd se concentrează mai multe produse pe mai multe locuri de muncă. Încărcarea pe unitate de timp şi loc de muncă, reprezintă suma timpilor unitari pe operaţia respectivă pentru produsele care se prevăd a fi executate în unitatea de timp. Pentru stabilirea încărcării în unitatea de timp, este necesar să se stabilească devansarea fiecărei operaţii — reper faţă de termenul de livrare stabilind ciclograme pe produse (fig. 4). Modul de determinare a devansărilor este influenţat de organizarea mişcării pieselor în succesiunea tehnologiei (succesivă, paralelă şi succesiv-paralelă). Dacă mişcarea este succesivă, operaţia următoare va fi încărcată după trecerea perioadei de timp necesară executării întregului lot de fabricaţie. În cazul mişcării paralele a pieselor, trecerea la operaţia următoare se face după executarea lotului de transport şi a perioadei necesare de transportare a pieselor la operaţia următoare.

Încărcarea pe perioade se face produs cu produs, în ordinea termenelor de livrare, şi în cadrul fiecărui produs în ordinea devansărilor calculate.

Dacă din ciclograme rezultă că o operaţie obiect trebuie să înceapă într-o anumită perioadă de timp şi în această unitate de timp nu există capacitate disponibilă, operaţia-obiect se poate deplasa într-o altă unitate obiect în amonte sau aval în cadrul rezervei de timp disponibilă trecută în ciclogramă. Echilibrarea încărcării cu capacitatea se poate realiza şi prin mutarea execuţiei unei operaţii-obiect în cadrul aceleiaşi perioade de timp pe o altă maşină disponibilă. Dacă după această balansare există totuşi, în anumite perioade de timp, supraîncărcări, se execută operaţiile-obiect după anumite priorităţi acordate şi se listează operaţiile obiect care produc supraîncărcarea pentru care se decide colaborarea cu alte unităţi, mărirea schimburilor, sau deplasarea în alte perioade de timp.

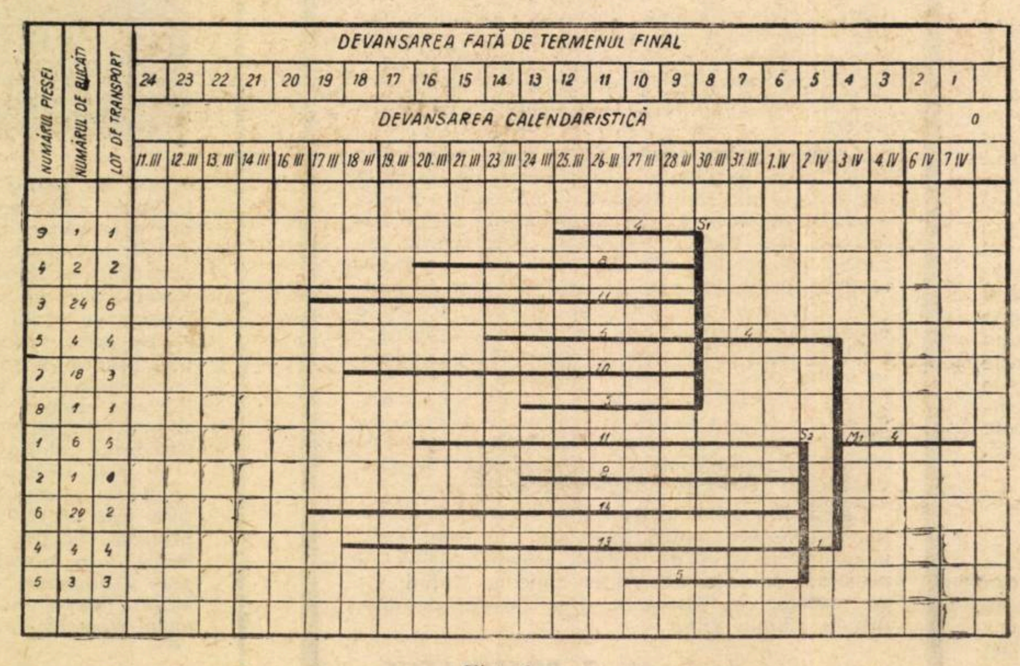

Fig. 4

În cadrul acestui tip de proces de producţie se formează la fiecare loc de muncă şiruri de aşteptare, iar scurgerea rapidă a pieselor şi la termenele necesare montajului nu este posibilă decît prin balansarea continuă a capacităţilor cu încărcarea şi stabilirea şi executarea după priorităţi a operaţiilor-obiect în cadrul perioadei balansate.

Urmărirea în practică a acestui principiu reduce mult calculele şi dă posibilitatea alegerii unei perioade medii de balansare, asigurînd în cadrul acestei perioade ca fiecare loc de muncă să execute şirul de obiecte-operaţii numai după prioritatea stabilită.

ing. Andrei PETRE
Ministerul Muncii

ECONOMIA POLITICĂ A SOCIALISMULUI

O PROBLEMĂ DE METODĂ: ANALIZA COMPARATĂ

PRACTICA elaborării teoriei economice despre socialism a ridicat și ridică și astăzi, poate cu și mai multă insistență decît în trecut, o problemă de metodă: care să fie materialul ce urmează să stea la baza generalizărilor teoretice?

Voi schița, pe scurt, unele din considerațiile la care am ajuns în studiul efectuat în comun cu Em. Dobrescu.

Împrejurarea construirii socialismului la început într-o singură țară, corelată cu faptul că și Marx a operat la crearea economiei politice a capitalismului în principal cu materialul privitor la Anglia, alături de alți factori, de care facem aci abstracție, a determinat ca primele încercări de prezentare într-o formă generalizată a categoriilor și legilor economice ale noii orînduiri să pornească de la procesele desfășurate într-o singură țară, obținîndu-se rezultatele cunoscute. Caracterul sumar al experienței practice de construire a noului mod de producție îngreuna însă generalizările științifice, desprinderea a ceea ce este într-adevăr general, de ceea ce era particular, a generalului, ca atare, de forma concretă pe care el o îmbracă.

Desfășurarea construcției socialiste în mai multe state, avînd condiții și tradiții diferite, scoate în evidență și mai pregnant limitele abordării teoretice a economiei socialiste pe „modelul" unei singure țări. Diversitatea condițiilor **obiective** în care popoarele trec la socialism și își făuresc noua orînduire este confirmată de practica istorică drept o legitate a dezvoltării sociale. Și tocmai această împrejurare pledează pentru studierea atentă a situațiilor concrete ale economiei din fiecare țară socialistă, ne previne asupra faptului că situații specifice unei țări într-o etapă nu pot fi în mod automat ridicate la rang de legi obiective generale și „extinse" asupra economiei socialiste ca atare.

În favoarea analizei comparate pledează însă nu numai existența unor condiții **obiective** diferite de la țară la țară, ci și alți factori pe care îi vom menționa mai departe.

Referirea la Anglia din secolul trecut — care a furnizat materialul principal pentru elaborarea economiei politice a capitalismului — nu poate servi drept precedent, aceasta din mai multe considerente. În primul rînd, să nu uităm că Anglia nu a fost prima țară ce a trecut la capitalism, pe această cale ea a fost precedată de alte cîteva țări, modul de producție capitalist avînd la mijlocul secolului trecut cîteva sute de ani de existență, dar Anglia era pe atunci singura țară în care capitalismul își crease o bază tehnică adecvată și **calitativ superioară** vechiului mod de producție. În stadiul actual însă, cu toate marile succese înregistrate în dezvoltarea forțelor de producție, nici una din țările socialiste nu se află într-o situație în care nivelul forțelor de producție de care dispune să fie calitativ superior celui din principalele țări capitaliste; dimpotrivă, se poate afirma că pentru o perioadă, nicidecum scurtă, economia socialistă se va dezvolta avînd la bază un nivel tehnico-științific asemănător celui din principalele țări capitaliste.

Să ne fie permisă aci o mică digresiune. Judecînd după unele scrieri — și nu puține la număr — s-ar putea crede că o situație ca cea din economia mondială contemporană, cînd, la o bază tehnică asemănătoare, există orînduiri social-economice diferite, iar în țări cu aceeași orînduire socială există diferite nivele ale forțelor de producție — ar fi ceva cu totul specific timpurilor noastre și, după unii autori, ar pune azi în cauză însăși concepția materialistă asupra istoriei. **În realitate, o asemenea situație nu reprezintă nimic excepțional, ci este un caz particular al unei situații pe care o putem considera generală.** Într-adevăr, istoria economică ne arată numeroase exemple în care în diferite țări coexistă orînduiri sociale diferite, dar cu o bază tehnică asemănătoare, după cum aceeași orînduire social-economică, la **un anumit moment dat,** a avut, în diferite țări, o bază tehnică diferită. În acest sens putem cita faptul că modul de producție capitalist și-a creat noua bază tehnică, adecvată, de abia după două secole și jumătate de existență, la care am putea adăuga și faptul că trecerea la capitalism în unele țări s-a produs concomitent cu un reviriment al muncii aservite în alte țări.

Cît privește interpretarea materialistă a istoriei, ea nu numai că nu e contrazisă de o asemenea evoluție, dar s-a plămădit, s-a conturat ca atare și s-a dezvoltat tocmai din studiul atent al acestor „zig-zaguri" inevitabile în evoluția societății, căci, deîndată ce privim lucrurile **în fluxul lor istoric,** constatăm că trecerea la un nivel calitativ nou al forțelor de producție antrenează cu sine modificări profunde în ansamblul relațiilor sociale de producție; iar dacă vechile relații au avut și în trecut, ca și în prezent, capacitatea de a se adapta noilor forțe de producție (așa a fost situația cînd, în condițiile dezvoltării pieței mondiale și a capitalismului în unele țări, în altele s-a produs fenomenul celei de-a doua iobăgii, așa se prezintă, într-un anumit sens, situația astăzi, cînd, concomitent cu revoluția științifică și tehnică pe plan mondial și revoluția socialistă în unele țări, în altele avem de-a face cu o reacție capitalist-monopolistă la noile forțe de producție sub forma capitalismului monopolist de stat), noul nivel al forțelor de producție a format întotdeauna, **în ultimă instanță,** temeiul obiectiv al înlocuirii unei orînduiri cu alta și al victoriei noii orînduiri asupra celei vechi.

Revenind la problema discutată, am dori să subliniem, de asemenea, că prezintă interes modul cum interpretau înșiși fondatorii marxismului alegerea Angliei pentru furnizarea materialului principal pe care și-au sprijinit elaborările teoretice. În această direcție, scrisorile lui Engels din ultimii ani de viață prezintă un mare interes. În aceste scrisori, Engels revine în mod repetat asupra chestiunii dacă materialul privitor la economia unei țări, luate separat, este suficient pentru generalizări teoretice. Concluzia desprinsă din studierea „corespondenței" este aceea că Engels dădea un răspuns negativ la această chestiune. Mai precis, ideea lui Engels este că, cu cît în desfășurarea proceselor economice, ca atare, intervin mai puternic statul și alți factori de natură extraeconomică, cu atît mai necesară este **analiza comparată** cu situația din alte țări pentru a se putea desluși sensul legilor **obiective** care guvernează viața economică.

Or, după cum este cunoscut, economia socialistă este prima în istorie care se construiește în mod conștient la scară națională și presupune, deci, cu necesitate, masiva intervenție a statului în întreaga viață economică, iar politica economică și, în general, factorii subiectivi, joacă un rol incomparabil mai mare decît oricînd în trecut. Iată un alt temei pentru care nu putem considera nici una din țările socialiste, luate separat, drept „modelul" pe care să poată fi desprinse legile generale ale funcționării economiei socialiste.

Am putea aici adăuga că interpretarea lui Engels, la care ne-am referit mai sus, oferă și cheia înțelegerii de ce în faza capitalist-monopolistă de stat, nici Anglia, nici S.U.A., precum și nici o altă țară capitalistă luată separat, în ciuda ponderii mari pe care o dețin unele în economia mondială, sau a faptului că prezintă o mai mare omogenitate din punctul de vedere al configurației economiei, nu mai pot forma, ca pe timpuri Anglia, temeiul suficient al generalizărilor teoretice despre economia capitalistă. Dacă în Anglia secolului al XIX-lea, care promova politica „porților deschise", procesele economice erau infinit mai puțin „denaturate" de factori extraeconomici și, spre deosebire, de pildă, de Germania, unde „toate fenomenele economice apar, în primul rînd, într-o formă derivată, în al doilea rînd, deformate de sistemul protecționist" (dintr-o scrisoare a lui Engels, adresată lui K. Smidt la 9 decembrie 1889), existau condiții mai bune de studiere a legilor economiei capitaliste, în actuala fază capitalist-monopolistă de stat în **toate** țările capitaliste dezvoltate statul și politica economică au devenit factori puternici de „modificare" a proceselor economice, analiza comparată impunîndu-se și în cazul teoriei economice despre capitalismul monopolist de stat.

Așadar: calea sigură de a desprinde legile funcționării economiei socialiste de formele particulare ale manifestării și aplicării lor este studiul comparat al dezvoltării economiilor naționale ale țărilor socialiste. Este vorba de faptul ca cercetătorii din fiecare țară, analizînd în profunzime materialul privitor la propria economie națională, și studiind situațiile economiei mondiale de pe pozițiile obiective pe care țara respectivă le ocupă, să contribuie la închegarea unei teorii științifice despre economia socialistă, care va fi cu atît mai veridică, cu cît va reflecta realitățile economice din cît mai multe puncte de observație. (Lăsăm, deocamdată, de o parte chestiunile privitoare la tehnicile studiului comparativ).

Calea integrării rezultatelor cercetărilor într-o teorie economică închegată nu este, desigur, o problemă de natură organizatorică, ci prezintă, înainte de toate, aspecte ținînd tot de metode de cercetare. Dar despre acestea, într-un număr viitor.

prof. univ. T. POSTOLACHE

FIȘE

■ Numărul din septembrie al revistei franceze ECONOMIE ET POLITIQUE este profilat pe o singură temă: **Les formes actuelles de l'exploitation des travailleurs sous le capitalisme monopoliste d'état** (Formele actuale ale exploatării lucrătorilor în condițiile capitalismului monopolist de stat). Articolul, semnat de Jean-Claude Dufour, Patrice Grevet și Henri Nolleau, reprezintă un capitol din lucrarea „Economia politică a capitalismului monopolist de stat", care urmează să apară la sfîrșitul anului.

De la magistrala analiză **a exploatării capitaliste făcută** de K. Marx, formele acesteia au evoluat, adaptîndu-se la condițiile social-economice în continuă schimbare. Apariția și afirmarea crescîndă a capitalismului monopolist de stat constituie — se arată — „elementul decisiv al menținerii exploatării capitaliste, al intensificării acesteia, afectînd totalitatea salariaților și, mai mult decît atît, un număr crescînd de lucrători nesalariați".

Autorii examinează diferite aspecte ale problemei: piața forței de muncă și politica utilizării acesteia, politica în domeniul veniturilor, intensificarea muncii și durata acesteia, creșterea nevoilor salariaților și rămînerea în urmă a satisfacerii lor, contradicțiile exploatării. Căutînd să obțină cît mai multă plusvaloare, capitalul perturbează forțele de producție, sporește calificarea forței de muncă și, deci, nevoile acesteia. In același timp, prin mecanismul exploatării, el tinde spre epuizarea producătorilor și se opune dezvoltării lor. In zorile revoluției științifice și tehnice — conchid autorii — această contradicție capătă o amploare nouă, deoarece dezvoltarea oamenilor pentru ei înșiși, în cadrul și în afara procesului de muncă, devine o condiție a eficienței producției.

■ Pornind de la constatarea că organizatorii de regulă acționează prin reorganizări parțiale, André Delville în articolul **L'Information dans l'entreprise** (Informarea în întreprindere), publicat în revista ORGANISATION SCIENTIFIQUE, nr. 6—7, evidențiază 2 factori care limitează sfera lor de acțiune. Primul este efectivul ce poate fi afectat în condițiile existenței unui anumit interval în care trebuie soluționată problema abordată. Intervin apoi așa-numitele „tabuuri", adică acele elemente care sînt aparent intangibile. **Obligațiile** decurgînd din legi, regulamente, cotracte și reguli de conviețuire socială, nu pot fi modificate decît printr-o acțiune de durată, ceea ce face ca în cadrul intervalului de care organizatorul dispune să fie provizoriu intangibile. **Normalizarea** procedurilor într-un domeniu mai cuprinzător decît cadrul problemei, cum ar fi de exemplu, procedurile contabile generalizate pe întreprindere, pot fi considerate ca temporar neabordabile de organizator. În ce privește „tabuurile" — **luările de poziții** ale unor cadre de conducere, care se opun acțiunii organizatorilor — autorul reliefează că acestea nu sînt obstacole de netrecut decît în cadrul unor intervale relativ scurte.

Erată

La articolul **Piața capitalistă a bananelor,** apărut în nr. 48, pag. 20, în capul tabelului 2 (rubricile „Export" și „Import"), în loc de „milioane tone" se va citi „mii tone."

■ Problema prețurilor, una din cele mai spinoase și mai controversate probleme ale economiei socialiste, este abordată în lucrarea prof. I. Rachmuth, membru corespondent al Academiei, **Teorie și practică în domeniul prețurilor** recent apărută în Editura științifică (București, 200 pag.). Subliniind necesitatea pentru economia națională a unui sistem de prețuri științific fundamentat, autorul încearcă schițarea unei concepții închegate asupra principiilor de formare a prețurilor. Întrucît soluția legată de întocmirea unui plan optim al economiei socialiste este departe de a fi elaborată, atît din punct de vedere teoretic cît și practic, se arată în lucrare, autorul își propune — pe baza raportului dintre valoare și ansamblul procesului social de reproducție, fundamentarea necesității și posibilității determinării cheltuielilor sociale de muncă în formă fizică, instrumentul utilizat în acest scop fiind balanța legăturilor dintre ramuri.

O dată valoarea produselor determinată în acest fel, stabilirea nivelului și structurii prețurilor este legată de principalele funcții ale lor, această stabilire putîndu-se face în mod sistematic, prin metode cantitative suficient de precise. Propunerile făcute în această privință urmăresc ideea unei maxime limitări a voluntarismului și empirismului în domeniul prețurilor.

OBIECTIV ȘI SUBIECTIV ÎN EDIFICAREA BAZEI MATERIALE A SOCIALISMULUI

CONCEPȚIA materialistă elaborată de Marx și Engels cu privire la dezvoltarea societății omenești a slujit nu numai și nu atît pentru explicarea istoriei milenare a omenirii (care capătă pentru prima dată o fundamentare consecvent științifică), cît mai ales ca un instrument de transformare revoluționară a societății, de asigurare a progresului social. Tocmai de aceea problemele bazei materiale a societății nu au încetat să se afle în primplanul dezbaterilor, al confruntărilor științifice și ideologice. Ar fi de ajuns să amintim, ca semnificative din acest punct de vedere pentru etapa actuală, amploarea dezbaterilor occidentale despre „societatea industrială", problematica fundamentării programelor de dezvoltare a fiecărei țări socialiste, ca și intensele discuții despre rolul factorilor obiectivi și subiectivi în asigurarea progresului social.

În legătură cu aceasta, în cele ce urmează vom face unele considerațiuni privind baza materială a societății socialiste, prin prisma experienței acumulate în ultimele decenii, atît pe plan mondial, cît și în țara noastră, unde, în concepția Partidului Comunist Român crearea economiei moderne constituie temelia trainică a unei societăți socialiste multilateral dezvoltate.

În analiza acestei teze trebuie avut în vedere că imaginea socialismului și comunismului elaborată de Marx și Engels — care a cuprins enunțarea celor mai generale trăsături ce vor caracteriza societatea socialistă — pornea de la premisa că noua orînduire va învinge în țările cu cel mai înalt nivel de dezvoltare a forțelor de producție. Această caracterizare previzională decurgea în mod logic din analiza științifică a dezvoltării producției sociale, în general, și a capitalismului secolului XIX-lea, în special. Împrejurările istorice complexe, care nu au putut fi prevăzute de către întemeietorii marxismului, au dus la începutul secolului al XX-lea la Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie în Rusia, țară care rămăsese mult în urmă față de principalele țări capitaliste dezvoltate din punct de vedere industrial.

Pentru a formula teza posibilității victoriei revoluției și construcției socialismului într-o singură țară, chiar dacă aceasta nu era dintre cele mai dezvoltate din punct de vedere economic, Lenin a trebuit să elaboreze pe plan teoretic și să verifice în practica revoluționară rolul special pe care îl pot juca în dezvoltarea socială **factorii subiectivi**, care pot influența în mod hotărîtor asupra accelerării progresului pe plan economic, social, politic, științific și cultural. V.I. Lenin a acționat și în această privință în spiritul creator propriu marxismului, în direcția acelor modalități prin care Engels, mai ales în ultima parte a vieții sale, apăra esența, sensul tezelor fundamentale formulate de Marx și de el, de tendințele și încercările de interpretare îngustă și rigidă. Fr. Engels sublinia într-una din scrisorile sale: „Potrivit concepției materialiste a istoriei, factorul hotărîtor în istorie este **în ultimă instanță** producerea și reproducerea vieții reale. Nici Marx, nici eu n-am afirmat vreodată mai mult. Și dacă cineva denaturează această aserțiune susținînd că factorul economic este **singurul** hotăritor, preface teza de mai sus într-o frază goală, abstractă și absurdă. Situația economică este baza, dar diferitele elemente ale suprastructurii: formele politice ale luptei de clasă și rezultatele ei, ...formele juridice, teoriile politice, juridice, filozofice ... toate aceste elemente exercită, de asemenea, o influență asupra desfășurării luptelor istorice și determină, în multe cazuri, în special forma lor"[1].

După cucerirea puterii politice, P.C.U.S., antrenînd masele largi populare la o activitate politică intensă și concretă, a creat acele condiții care au permis generalizarea în economia națională a relațiilor de producție socialiste — în timp scurt — deși acest lucru nu era reclamat la scara întregii țări de nivelul, dat al dezvoltării forțelor de producție. Extinderea proprietății obștești asupra mijloacelor de producție a creat prin intermediul conducerii pe bază de plan potențe sporite pentru accelerarea dezvoltării economice. Sînt cunoscute greutățile legate de ruina provocată de intervenție, de războiul civil, și cu toate acestea, în condiții deosebit de vitrege, masele conduse de partidul comunist au reușit să ducă socialismul, după un șir de experimente sociale în căutarea soluțiilor cît mai corespunzătoare, la victorie și vitalitate. Practica a demonstrat că factorii subiectivi pot influența modificarea mai accentuată a condițiilor obiective, prin accelerarea dezvoltării forțelor de producție, prin perfecționarea tuturor laturilor relațiilor sociale. Împrejurările istorice cunoscute au făcut însă ca forța pe care o reprezintă realmente factorii subiectivi să fie absolutizată, fetișizată. În urma succeselor obținute au apărut diferite exagerări, acțiuni subiectiviste, voluntariste. Un rol însemnat în acest sens l-a avut modul cum au fost prezentate cunoștințele de economie politică, prin care se acredita teza că socialismul poate să soluționeze foarte rapid cele mai grele și variate cerințe ale dezvoltării economice.

Întreaga experiență a construcției socialismului arată că posibilitățile de modificare în direcțiile dorite a condițiilor obiective care stau la baza funcționării vieții economice prin intermediul unor acțiuni conștiente inițiate de partid, au și ele o determinare obiectivă, că nu pot fi sărite etape legic necesare în dezvoltarea societății. A rezultat evident că cercetarea științifică complexă trebuie să joace un rol mai mare în stabilirea limitelor raționale, a domeniilor, modalităților în care se poate acționa asupra modificării condițiilor obiective, în scopul valorificării maxime a posibilităților existente.

SOCIALISMUL imprimă creșterii forțelor de producție o dinamică nouă exprimată în continuitatea dezvoltării și întru-un ritm superior de creștere. Este evident, însă, că socialismul, statornicind concordanța între natura relațiilor de producție și caracterul forțelor de producție, nu generează și nici nu poate genera un automatism al creșterii economice. Punerea în valoare a potențelor izvorîte din legitățile interne caracterstice economiei socialiste depinde atît de condițiile materiale, de resursele și posibilitățile fiecărei țări, cît și de eficiența acțiunii factorilor subiectivi, de modul în care este organizată și condusă viața social-economică, de gradul în care opțiunile și deciziile răspund nevoilor reale ale societății, de intensitatea activității practice a producătorilor.

În condițiile actuale, cînd există un sistem mondial socialist, se măresc posibilitățile pornirii spre socialism a noi și noi popoare, mari sau mici, aflîndu-se la niveluri foarte diferite de dezvoltare economică, social-culturală și politică. Diversitatea mare de condiții ce caracterizează lumea de azi va aduce noi și noi forme de înfăptuire a revoluției și construcției socialiste. Desigur, aceste țări vor putea beneficia de experiența actualelor țări socialiste, dar acest lucru nu înseamnă că ar exista necesitatea și posibilitatea formulării unor rețete sau modele unice, general valabile pentru prezent și viitor. Este cunoscută intransigența cu care combăteau clasicii marxism-leninismului orice tendințe de rigiditate, de copiere mecanică a unei experiențe sau a alteia, subliniind importanța trăsăturilor de fond, care determină soarta, conținutul socialismului. Pe unii perspectiva „trecerii la socialism a țărilor sărace", îi îngrijorează considerînd că prin aceasta cauza generală a socialismului ar suferi. Un asemenea punct de vedere este, după părerea noastră, inconsistent nu pentru că înapoierea ar fi compatibilă cu socialismul, ci pentru că experiența istorică demonstrează că țările care trec la construirea socialismului, indiferent de nivelul de la care pornesc, cunosc o accelerare a ritmului dezvoltării, socialismul oferind cadrul care, valorificat rațional, asigură scurtarea termenelor istorice de lichidare a subdezvoltării, de edificare a unei economii moderne pe baza introducerii celor mai noi cuceririi ale științei și tehnicii.

Cred că merită să fie cercetate și implicațiile teoretice și practice ale existenței unei baze tehnice materiale de producție foarte apropiată ca nivel și structură atît în socialism cît și în capitalism. O asemenea situație este pe deplin posibilă, într-o perioadă de timp relativ îndelungată ca urmare a existenței unui proces unic al revoluției tehnico-științifice. În legătură cu această situație în literatura economică și filozofică se întîlnește uneori întrebarea dacă mai rămîn valabile concluziile fundamentale ale învățăturii marxiste după care epocile economice se deosebesc nu prin ceea ce se produce, ci prin modul cum se produce, cu ce mijloace de muncă și că victoria deplină a unei noi orînduiri sociale este marcată în ultimă instanță de o productivitate superioară a muncii.

Faptul că făurirea socialismului a început în țări mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic și, implicit, la un nivel cultural-științific mai scăzut nu înseamnă că trebuie revizuite tezele fundamentale ale materialismului istoric în general. Este un lucru de necontestat faptul că formarea și cristalizarea unui nou mod de producție pe scară mondială necesită o perioadă istorică relativ îndelungată. Sub acest aspect, socialismul se găsește în plin proces de formare și cristalizare. Tezele lui Marx la care ne-am referit sînt pe deplin valabile și ele vor fi confirmate în urma evoluției istorice a socialismului.

Socialismul, înlăturînd racilele capitalismului, creează acele condiții obiective și subiective care permit accelerarea progresului social, recuperarea treptată a rămînerilor în urmă pe diferite planuri față de cele mai dezvoltate țări capitaliste.

Dorința ca socialismul să depășească cele mai dezvoltate țări capitaliste, de pildă în domeniul producției, este legitimă, dar învățămintele ce se degajă din unele acțiuni avertizează că din aceasta nu trebuie făcut un suprascop în numele căruia să fie adoptate măsuri ce nu se degajă din dezvoltarea firească a economiei fiecărei țări socialiste și a sistemului mondial socialist în ansablu. Sînt cunoscute (și nu este cazul aici să ne oprim asupra lor) consecințele negative pe care le-a avut atît pe plan teoretic, cît și practic lansarea cu caracter competițional, cu termene calendaristice fixe, a unor întreceri cu una sau mai multe țări capitaliste dezvoltate din punct de vedere industrial.

Superioritatea socialismului ca mod de producție se afirmă de pe acum în domenii importante ale vieții social-economice, politice etc; indubitabil, socialismul își va demonstra superioritatea pe toate planurile, dar aceasta necesită nu numai un efort susținut, ci și o dirijare iscusită a acestui efort printr-o politică economică bine fundamentată. Totodată trebuie subliniat că superioritatea socialismului nu trebuie concepută numai în depășiri cantitative a ceea ce este deja în capitalism și nici în a face altfel cu orice preț decît a fost sau este în capitalism; ea constă mai ales în ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a funcționării economiei, a întregului mecanism social, în scopul înfloririi personalității umane.

În epoca noastră, caracterizată prin modificări rapide în economie și tehnică, previziunea și dirijarea au devenit, precum se știe, o necesitate obiectivă pentru asigurarea creșterii forțelor de producție. Această necesitate, se manifestă puternic chiar în economia capitalistă. În societatea socialistă ea devine o legitate. Cerințele pe care le implică progresul forțelor de producție se conjugă aici cu cerințele specifice relațiilor de producție socialiste. În afara organizării și conducerii planificate a întregii activități, dată fiind complexitatea mecanismului social-economic, nu se poate concepe însăși stăpînirea efectivă de către oamenii muncii a mijloacelor de producție. Elaborarea modelului optim al dezvoltării economiei naționale, stabilirea principalelor proporții, nivele și ritmuri ale producției materiale, repartiția venitului național pentru acumulare și consum, determinarea volumului și structurii investițiilor, amplasarea pe teritoriu a forțelor de producție, orientarea ramurilor economice, a comerțului exterior, a finanțelor și creditului, așezarea prețurilor, sistemul de remunerare a muncii, măsurile privind ridicarea nivelului de trai ș.a. constituie opțiuni hotărîtoare pentru viitorul țării, pentru evoluția societății și soarta poporului, ele putînd fi soluționate optim numai ținîndu-se seama de ansamblul economiei naționale ca un complex unitar.

Folosirea judicioasă a sistemului de legi economice caracteristic economiei socialiste presupune îmbinarea organică a deciziei fundamentale adoptate de organele centrale de conducere cu larga utilizare a pîrghiilor economice (beneficiu, prețuri, salarii, credite etc.).

Mecanismul complex al economiei socialiste poate funcționa normal iar avantajele lui pot fi pe deplin valorificate numai atunci cînd resursele capătă pe un plan național o utilizare unitară, conformă cu nevoile prezente și de perspectivă ale unei dezvoltări rapide și echilibrate, iar diferitele părți componente ale acestui mecanism sînt sincronizate în procesul folosirii eficiente a resurselor. De aceea, pe măsura înaintării construcției economice, crește

prof. dr. Ervin HUTIRA

→

OBIECTIV ȘI SUBIECTIV

←

continuu rolul conducător al partidului, se extind sarcinile și funcțiile statului în planificarea și conducerea economiei naționale.

EDIFICAREA socialismului are loc în fiecare țară pe baza unei linii politice generale, a unor forme și metode de organizare și conducere proprii, elaborate de partidul comunist din țara respectivă în raport cu condițiile economice și sociale concrete, cu particularitățile istorice și naționale specifice. Crearea și dezvoltarea bazei tehnice-materiale a socialismului constituie un proces istoric a cărui durată diferă de la o țară la alta, depinzînd de o serie de factori și împrejurări istorice: nivelul tehnicii moștenite de la orînduirea capitalistă, structura pe ramuri și subramuri a economiei naționale, locul în diviziunea internațională a muncii; nivelul de dezvoltare a cercetării științifice și gradul aplicării tehnologice a științei, nivelul specializării și cooperării, resursele naturale etc. Dacă în această privință, dată fiind diversitatea de condiții și situații, nu poate exista un model universal valabil, în ce privește sarcina recuperării rămînerii în urmă în dezvoltarea economiei, care într-o măsură mai mare sau mai redusă vizează toate țările soluția este unică, — **dezvoltarea și modernizarea forțelor de producție.**

În rezolvarea acestei sarcini cheia de boltă o constituie dezvoltarea unei industrii moderne. În procesul industrializării țările socialiste au avut de înfruntat multe greutăți și lipsuri de ordin obiectiv și subiectiv a căror depășire a solicitat eforturi considerabile. Caracteristica generală o constituie însă progresul rapid și multilateral al economiei. Elaborînd politica de industrializare, partidele comuniste și muncitorești au indicat căile și direcțiile de dezvoltare și modernizare a forțelor de producție în raport cu condițiile fiecărei țări, precum și cu evoluția și tendințele revoluției tehnice-științifice contemporane. În acest proces s-a cristalizat **conținutul bogat și multilateral al conceptului marxist-leninist de industrializare în condițiile actuale.**

În elaborarea programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în România, partidul nostru, pornind de la concepția marxist-leninistă despre socialism, care prin esența sa, prin însuși conceptul său fundamental, este incompatibilă cu înapoierea tehnico-economică, a pus pe prim plan dezvoltarea forțelor de producție, continuarea consecventă a industrializării pe baza cuceririlor tehnico-științifice contemporane.

Politica partidului nostru este fundamentată pe o **concepție unitară asupra rolului, formelor și direcțiilor dezvoltării forțelor de producție avansate în epoca noastră.** Elaborată, verificată și îmbogățită de-a lungul anilor, în strînsă legătură cu experiența proprie a țărilor socialiste, cît și cu experiența acumulată pe plan mondial, această concepție are drept temelie teoria marxist-leninistă despre trăsăturile generale ale dezvoltării societății și ale construirii socialismului, ideile valoroase, progresiste ale gîndirii economice și social-politice românești referitoare la necesitatea industrializării României, propria activitate teoretică și practică consacrată soluționării problemelor concrete ale construirii socialismului în țara noastră.

În cele două decenii de dezvoltare planificată, industria românească a înregistrat creșteri susținute în toate ramurile, s-au realizat progrese în îmbunătățirea structurii economiei naționale. În procesul industrializării, sub impulsul revoluției tehnico-științifice contemporane, al preocupărilor pentru promovarea progresului tehnic și creșterea gradului de valorificare a resurselor naturale și de muncă de care dispune țara noastră, precum și al acțiunii unui ansamblu de alți factori, corelațiile dintre diferitele verigi ale economiei naționale au suferit apreciabile schimbări, au apărut ramuri moderne, s-au reînnoit în mare măsură sortimentele de produse ale ramurilor tradiționale, a crescut gradul de diversificare a produției. Economia națională a ajuns într-un stadiu mai avansat, forțele de producție au dobîndit noi trăsături calitative.

UNUL dintre elementele în care se reflectă progresele industrializării constituie mărirea ponderii industriei și construcțiilor în crearea produsului social și a venitului național și scăderea sensibilă a ponderii agriculturii. Evidențierea acestei realități se impune a fi însă însoțită de mențiunea că nivelul industrial al țării noastre este încă inferior cerințelor unei economii moderne. Aceasta rezultă din faptul că ponderea populației active ocupate în industrie și în celelalte ramuri neagricole, producția calculată pe un locuitor la principalele produse industriale (oțel, fontă și feroaliaje, ciment, energie electrică) venitul național pe o persoană ocupată ș.a. sînt substanțial mai scăzute față de nivelul atins în țările cu o industrie puternică.

Dezvoltarea industriei s-a realizat în condițiile creșterii gradului de concentrare a producției, ceea ce a creat premise mai bune pentru mecanizarea complexă, automatizarea și introducerea proceselor tehnologice avansate, sporirea productivității muncii, utilizarea mai judicioasă a utilajelor și suprafețelor de producție, ridicarea eficienței întregii activități. Au apărut raporturi și proporții noi între ramurile și subramurile industriei, ca și în cadrul diferitelor industrii.

Modificări importante de ordin cantitativ și calitativ au intervenit în baza energetică și de materii prime. O dată cu sporirea masivă a producției, de energie electrică, în balanța energetică a crescut ponderea cărbunilor inferiori, a resurselor hidroenergetice puse în valoare; continuă politica de economisire a resurselor de țiței și gaze, materii prime importante pentru industria chimică și utilizări tehnologice. O înfățișare nouă au căpătat dimensiunile și structura bazei de materii prime folosite în industrie. Aceasta pe de o parte prin extinderea gamei de întrebuințări a materiilor prime naturale și pe de altă parte prin folosirea a numeroase materii prime noi, create de diverse ramuri, între care industria chimică, una dintre cele mai dinamice ramuri ale economiei, deține un rol precumpănitor.

S-a îmbunătățit corelația dintre ramurile prelucrătoare și ramurile extractive. La aceasta au contribuit creșterea susținută a capacităților în ramurile prelucrătoare și diversificarea fazelor de prelucrare succesivă a materiilor prime; trecerea tot mai largă la obținerea pe cale sintetică a unor materii prime, sporirea coeficientului de utilizare a materiilor prime și a combustibilului pe baza progresului tehnic contemporan. Preponderența ramurilor prelucrătoare exercită o influență covîrșitoare asupra eficienței economiei naționale în ansamblu. De măsura în care fiecare unitate de materie primă capătă o încărcătură mai mare de muncă socială depind în fond valorificarea superioară atît a resurselor naturale, cît și de muncă, creșterea venitului național, în ultimă instanță, sporirea posibilităților de a asigura populației un trai mereu mai ridicat.

Înfăptuindu-se în condițiile în care în lume are loc o profundă revoluție tehnico-științifică, cu multiple și vaste implicații de ordin social-economic, industrializarea a determinat în economia țării noastre — ca, de altfel, în orice economie modernă — **creșterea complexității procesului de reproducție, diversificarea sferelor sale.** În legătură cu transformarea științei în forță de producție directă, cercetarea științifică se integrează tot mai organic în procesul de ansamblu al reproducției sociale, se incorporează tot mai mult în însăși producția materială.

Creșterea susținută și modernizarea continuă a industriei au imprimat un deosebit dinamism forțelor de producție, contribuind într-o măsură hotărîtoare la progresul tuturor ramurilor economiei naționale — al agriculturii, construcțiilor, transportului, comerțului —, la promovarea largă a tehnicii moderne, la ridicarea potențialului economiei noastre.

Succesele economiei românești au confirmat o dată mai mult însemnătatea primordială pe care o au dezvoltarea și perfecționarea forțelor de producție pentru creșterea nivelului de trai material și cultural al poporului. De modul în care este împărțit venitul național în fond de acumulare și fond de consum, de nivelul la care este stabilită rata acumulării depind intensitatea progresului economic și implicit, gradul în care se amplifică posibilitățile de îmbunătățire a situației materiale și spirituale a populației.

Pentru România necesitatea menținerii unei rate înalte de acumulare este considerabil amplificată de nevoia recuperării decalajului ce ne desparte de statele mai avansate din punct de vedere economic. Numai o rată înaltă a acumulării creează posibilitatea menținerii ritmului intens de creștere a economiei, îmbunătățirii proporției între cele două subdiviziuni ale producției sociale, perfecționării structurii industriei grele, creșterii și modernizării forțelor de producție în toate ramurile economiei, participării mai intense a României la circuitul economic mondial. Aceasta este totodată condiția majoră pentru utilizarea eficientă a forței de muncă, pentru ridicarea ponderii populației ocupate în industrie și în celelalte ramuri neagricole, pentru creșterea veniturilor populației.

Analiza științifică profundă și multilaterală a realităților concrete, a tendințelor și legităților de dezvoltare a economiei duce la concluzia că numai astfel se poate asigura baza materială, trainică pentru înflorirea continuă a societății noastre.

OMUL este principala forță de producție a societății și dacă repetăm acest adevăr este pentru a evidenția dimensiunile noi pe care le capătă forța de muncă în societatea contemporană și în consecință sarcinile mari care stau în fața statului nostru, în atribuția căruia intră și pregătirea cadrelor. În decurs de 25 de ani s-au petrecut modificări în structura și conținutul profesiilor, au apărut noi profesii, iar altele au dispărut, s-a ridicat nivelul general de calificare, au fost formate numeroase cadre cu înalte cunoștințe de specialitate și politice pentru toate domeniile de

(Continuare în pag. 16)

■ Problemele sistemului monetar internațional sînt discutate dintr-un punct de vedere inedit de economistul francez Serge Cristophe Kolm în studiul **Les États-Unis bénéficient-ils du „droit de seigneur"?** (Beneficiază S.U.A. de „dreptul de senior"?) Kyklos, vol XXIII, 1970, fasc. 3. Studiul își propune să comenteze opinia avansată de mulți economiști contemporani după care S.U.A. s-ar bucura de un „drept de senior" întrucît ele emit monedă de hîrtie practic fără acoperire în aur. În acest fel, țările care admit dolarul ca monedă de rezervă cedează S.U.A. bunuri și servicii, primind în schimb hîrtie a cărei imprimare nu costă aproape nimic. Ideea fundamentală a studiului se centrează în jurul faptului că pentru depozitele în dolari — aici fiind cuprinse atît rezervele oficiale cît și cele în dolari — Banca Federală de Rezerve a S.U.A. plătește o dobîndă cuprinsă între 4% și 10%. Aceasta înseamnă, spune Kolm, că S.U.A. își plătesc dreptul de a emite hîrtie monedă cu rente perpetue acordate celor ce dețin depozite în dolari. Situația descrisă arată, după părerea sa, că operațiunile curente ar fi neutre în termeni reali, și că, în prezent, S.U.A. nu ar exercita un „drept de senior". Rămîne însă deschisă problema acumulării inițiale de dolari, acumulare care — emisă fiind fără acoperire reală — este într-adevăr o expresie a exercitării „dreptului de senior". Valoarea actuală a acestei acumulări inițiale nu este altceva decît valoarea rezervelor prezente. Cu alte cuvinte — consideră autorul — opinia amintită la început nu este de fapt eronată deși argumentarea ei este falsă.

În încheierea studiului, economistul francez arată că acumularea inițială de dolari coincide aproximativ, ca volum, cu ajutorul acordat în cadrul planului Marshall. Exercitarea „dreptului de senior" a anulat, deci, ajutorul. S. C. Kolm încheie „Morala istoriei: nu a existat planul Marshall".

■ George N. Halm publică în editura Holt Rinehart & Winston o ediție revăzută și completată a unei lucrări apărute mai de mult, **Economic Systems. A Comparative Analysis** (Sisteme economice. O analiză comparată), 1970, 420 pag. Autorul încearcă să facă o comparație (cartea cuprinde, între altele, un capitol referitor la expunerea și critica economiei politice marxiste), între „economia de piață liberă bazată pe întreprinderea privată" și economia socialistă. Se discută problema rolului statului, a planificării centrale, a simbiozei între plan și piață.

La întrebarea dacă economiile „de piață" și „de plan" sînt convergente, autorul răspunde categoric negativ. Diferitele sisteme economice sînt principial diferite. Ele și-ar fi dovedit fiecare capacitatea de a se menține și a se dezvolta. Impresia unei evoluții convergente ar fi determinată de împrejurarea că ambele sisteme ar fi confruntate cu aceleași probleme fundamentale, ceea ce lasă să apară anumite similitudini precum și de faptul că politicile și instituțiile diferitelor sisteme își găsesc expresia în termeni identici, în ciuda unor substraturi esențial deosebite. Teza convergenței — spune Halm — este falsă; decizii economice corecte nu pot fi luate decît în măsura în care ele sînt compatibile cu principiile de bază ale sistemului respectiv.

■ În studiul **Pour une évaluation systématique des programmes de formation professionelle** (Pentru o evaluare sistematică a programelor de formare profesională), publicat în REVUE INTERNATIONALE DU TRAVAIL (octombrie 1970) Pierre Drouet, expert în cadrul B.I.T., apreciază că „evaluarea trebuie să reprezinte ceva mai mult decît o simplă constatare și să constituie un mijloc eficace pentru îmbunătățirea acțiunilor în curs de desfășurare sau pentru pregătirea acțiunilor viitoare". După părerea sa, ea trebuie, în general, să aibă un caracter obiectiv, să se adapteze la domeniul studiat și să fie eficientă. Drouet propune un concept de evaluare sistematică a programelor, căutînd să definească cadrul evaluării globale a operațiilor, interacțiunilor și rezultatelor care caracterizează desfășurarea unui program în principalele sale dimensiuni: timpul, structurile ierarhice și mediul social-economic. Referindu-se la faptul că evaluările efectuate pînă în prezent au dus la risipă de resurse umane și materiale, precum și la rezultate slabe de pe urma aplicării unor programe, autorul conchide — că „o evaluare sistematică ar permite nu numai să se identifice principalele variabile care intervin în îndeplinirea unui program de formare, dar să se determine totodată rolul lor și legătura lor cu mediul apropiat sau îndepărtat al programului.

■ Alain Wolfelsperger în lucrarea **Les biens collectifs** apărută în P.U.F., Paris 1969, 206 pag., abordează o serie de probleme referitoare la dezvoltarea sectorului economic de stat în țările capitaliste occidentale.

Apariția și dezvoltarea „sectorului public", susține autorul, prezintă un dublu interes. Pe de o parte un interes teoretic pentru știința economică, legat de definirea naturii bunurilor produse în acest sector, de determinarea producției și a optimului, a naturii acestui optim etc. Pentru a răspunde acestor probleme autorul construiește și compară între ele două modele pe care le denumește „al constringerii" și „al schimbului". Celălalt interes este de ordin practic sau după cum se susține, politic. În această ordine de idei, autorul insistă în special asupra repartizării resurselor de investiții pentru producerea „bunurilor publice" și a celor „private". Abordarea acestei probleme se apreciază a fi foarte complexă deoarece ea implică la rîndul său, o serie de chestiuni referitoare la repartiția veniturilor, la investiții, rezolvarea cerințelor populației etc.

CĂRȚI

ACTUALITATEA ȘI IMPORTANȚA ECONOMICĂ A RENTEI FUNCIARE *)

SPORIREA gradului de utilizare economică a fondului funciar agricol a constituit o indicație permanentă a conducerii partidului nostru, reflectată consecvent în documentele de partid și de stat, privitoare la dezvoltarea agriculturii în țara noastră. De aceea exploatarea rațională a pămîntului trebuie privită ca o premisă și ca o pîrghie în ansablul măsurilor de intensificare a agriculturii, de întărire economică a întreprinderilor agricole de stat și cooperatiste, de îmbunătățire a activităților economice.

Pentru înțelegerea particularităților pe care le prezintă procesul agricol și a implicațiilor acestuia asupra dezvoltării agriculturii, este necesară abordarea problemei prin prisma rentei funciare. Sub acest aspect lucrarea academicianului prof. V. Malinschi intitulată **Aspecte actuale ale rentei funciare** completează un mare gol în literatura de specialitate și constituie un important stimulent în studierea acestei probleme.

Lucrarea, îndrumător teoretic și practic în ceea ce privește modalitățile ridicării gradului de rentabilitate a producției agricole, reușește să ofere economiștilor, agronomilor, organizatorilor de producție agricolă din întreprinderi și ferme, prețioase argumente pe linia mobilizării rezervelor și a resurselor de sporire a producției agricole, de creștere a productivității muncii și de reducere a cheltuielilor de producție.

Plecînd de la particularitățile agriculturii, autorul prezintă pe baza unei logici istorice evoluția și tipologia relațiilor agrare din care se desprind concepțiile și teoriile cu privire la renta funciară de-a lungul veacurilor.

Înțelegerea relațiilor agrare și a măsurilor de politică economică generală și de politică agrară îndeosebi, sînt legate în multe țări de realitatea agrară a lumii contemporane. Asistăm în agricultura mondială din zilele noastre la aproape întreaga gamă de relații agrare și de forme ale rentei funciare cunoscute în istoria omenirii din cele mai îndepărtate timpuri. Astfel, în diferite părți ale lumii se pot găsi astăzi renta în muncă, în produse, în bani, renta diferențială și renta absolută, în variate combinații și îmbrăcînd deosebite forme, în funcție de nivelul dezvoltării economice a agriculturii în general și a relațiilor agrare în special. Explicarea conținutului și a manifestărilor rentei funciare a variat în raport cu încadrarea lor în diferite curente, doctrine și școli. Plecînd de la înțelegerea marxistă a acestei categorii economice atît de controversate, autorul, pentru a explica variatele funcții și manifestări ale rentei funciare în diferite țări, tratează această problemă în evoluția dinamică pe o perioadă mai îndelungată. Această tratare permite autorului să elucideze natura economică a rentei funciare, dezvoltarea formelor sale de-a lungul orînduirilor economice și să explice funcționalitatea acestei categorii în țările în care se împletesc relații de diferite tipuri. Contribuția autorului la lămurirea aspectelor legate de renta funciară constă în aceia că privește această categorie economică în mișcarea sa dialectică și scoate în evidență complexele sale manifestări în raport cu poziția istorică și economică pe care o are în fiecare țară și orînduire.

De semnalat că autorul, prezentînd concepțiile celor mai importanți teoreticieni care s-au ocupat cu studierea rentei funciare, tratează pe larg și concepțiile ce s-au dezvoltat în această privință în țara noastră, subliniind contribuția pe care autorii români au adus-o la lămurirea complexelor manifestări ale rentei funciare.

Un capitol al lucrării este rezervat tratării manifestărilor rentei funciare în feudalism, iar altul formelor și conținutului rentei funciare în condițiile capitalismului. Tratînd renta funciară nu numai sub aspectul conținutului economic, dar și al cauzalității sale în ansamblul dezvoltării sociale, două capitole sînt consacrate relațiilor între renta funciară și manifestările social-politice din agricultură și anume: un capitol se referă la reformele agrare și renta funciară, iar altul la crizele agrare în capitalism și renta funciară.

În ultimul capitol sînt tratate problemele rentei funciare în agricultura socialistă. Situîndu-se net pe poziția recunoașterii acțiunii rentei funciare în agricultura socialistă, autorul aduce o importantă contribuție la înțelegerea fenomenelor intime ale agriculturii socialiste, multe din ele încă nestudiate suficient. După ce face o prezentare a concepțiilor cu privire la manifestările rentei funciare în socialism și combate o serie de teoreticieni care nu acceptă această noțiune în economia socialistă, autorul prezintă cîteva din manifestările rentei funciare din agricultura țării noastre și exemplifică pe larg, cum cunoașterea amănunțită a diverselor sale tendințe este folosită ca pîrghie economică în procesul de conducere, în special teritorială, a producției agricole.

Pentru înțelegerea justă a conținutului rentei funciare în socialism, autorul atrage atenția asupra faptului că, în discutarea rentei diferențiale, o latură a problemei o constituie aspectul referitor la geneza sa sub aspect economic, iar o altă latură o formează distribuirea și însușirea ei. Tratarea acestei probleme sub cele două aspecte, — crearea și distribuirea rentei —, constituie o contribuție importantă a autorului la înțelegerea conținutului funcțional al rentei diferențiale în socialism. În condițiile cînd în socialism marea majoritate a prețurilor sînt fixe, avînd o anumită abatere de la valoarea produselor, se face o distribuire foarte activă și prin căi variate a rentei diferențiale. Datorită folosirii sistemului de impozit pe circulația mărfurilor, cuantumul valoric dat de renta diferențială nu apare de multe ori în scriptele producătorului, ceea ce face ca întreg mecanismul de formare și distribuire a rentei diferențiale în socialism să fie mult mai complicat și mai greu de descoperit.

Astfel, cunoașterea implicațiilor existenței rentei funciare și în agricultura socialistă, are o mare importanță pentru estimarea exactă a prețului de cost al produselor agricole din ferme și întreprinderi, fie de stat fie cooperatiste, ca și pentru planificarea justă a repartiției venitului net în fiecare întreprindere agricolă socialistă.

În lucrare se demonstrează importanța cunoașterii problemei rentei diferențiale și legat de implicațiile acesteia asupra planificării producției agricole. Astfel, particularitățile producției agricole, strîns condiționate de factorii naturali, impun ca zonarea producției agricole și specializarea unităților agricole să țină seama de specificul și de existența zonelor agricole, de condițiile geografice, pedo-climatice și economice a fiecărei unități agricole în parte.

În mod similar, arată acad. V.Malinschi, se pune problema de a se ține seama în repartiția teritorială a producției și de poziția unor gospodării față de centrele de desfacere a produselor agricole, mai ales pentru carne, produse lactate, legume, fructe ș.a. Fără îndoială că dezvoltarea industriei de prelucrare și conservare a produselor agricole, precum și dezvoltarea mijloacelor de transport, au atenuat. În parte, dar nu au anulat problema justei repartiții teritoriale a produselor agricole.

Este știut faptul că în agricultură, productivitatea muncii se situează în raport direct cu fertilitatea naturală și economică a terenurilor agricole. Această caracteristică constituie un aspect tehnico-economic a producției agricole și nu se referă numai la relațiile de producție. Cunoașterea deci a implicațiilor existenței rentei diferențiale I în agricultură ajută pe organizatorii producției din unitățile agricole socialiste la o mai rațională conducere a acestora.

Sursa produsului suplimentar obținut de lucrătorii din agricultură de pe terenuri cu condiții naturale și economice mai bune o constituie munca mai productivă a acestora. Cunoașterea de către specialiștii care conduc procesele de producție din fermele agricole a influenței rentelor diferențiale asupra productivității muncii, prețului de cost, a venitului net, în final asupra rentabilității întreprinderilor agricole socialiste, constituie un mijloc de seamă pentru conducerea științifică a producției și a muncii.

Cunoașterea consecințelor existenței rentei diferențiale I și II și în economia socialistă, servește deopotrivă și organelor de stat, care au sarcina să elaboreze măsuri economice adecvate în politica investițiilor, a prețurilor, a retribuirii muncii, folosind anumite pîrghii economice în vederea stimulării creșterii producției în toate unitățile agricole socialiste. De aceea studierea rentei diferențiale în complexitatea ei este o necesitate imperioasă atît pentru specialiștii din economie și agricultură, care lucrează în organele centrale de stat și în cercetare, cît și pentru cei din producția agricolă nemijlocită.

Lucrarea în ansamblul său are o importanță deosebită pentru dezvoltarea gîndirii economice agrare din țara noastră. Putem spune că, prin felul de tratare a problemelor, autorul reabilitează această categorie economică, pe de o parte, prin prezentarea implicațiilor pe care le are de-a lungul veacurilor asupra dezvoltării relațiilor agrare, iar pe de altă parte, prin argumentarea științifică a existenței și importanței structurii sale în agricultura socialistă.

Pe baza concepției generale a rentei funciare, expuse cu o deosebită claritate în lucrare, se evidențiază gama mare de probleme ce trebuie studiate și aprofundate în continuare pentru ca teoria rentei funciare în agricultura socialistă să capete un conținut cît mai util dezvoltării practicii agricole.

prof. dr. Sergiu VREJBA

*) Acad. V. Malinschi: „Aspecte actuale ale rentei funciare".

ȘANTIER ȘTIINȚIFIC

dr. D. FUNDĂTURĂ

● Ați publicat și în revista noastră unele articole cu privire la activitatea de aprovizionare tehnico-materială, problemă practică cu multiple implicații teoretice și metodologice. Vă continuați cercetările în acest domeniu?

— Nu mă imaginez în afara acestei activități, pe care, de peste 20 de ani, nu am întrerupt-o niciodată și care m-a îndreptat, în același timp, către publicistica economică. Cu fiecare nouă etapă mi-am extins sfera de cercetare; considerînd aprovizionarea tehnico-materială ca unul din procesele economice cu cele mai vaste și complicate legături cu toate laturile vieții economice, îmi îndrept în prezent atenția către analiza aspectelor noi pe care le ridică acest proces în contextul programului pentru perfecționarea conducerii și planificării economiei.

Măsurile luate în ultimul timp de conducerea de partid și de stat în această direcție îmi deschid noi orizonturi asupra unor teme neabordate încă, îndeosebi cu privire la influența factorilor calitativi, caracteristici aprovizionării și desfacerii, asupra unor categorii economice cunoscute: eficiența economică, gestiunea economică, prețul de cost, productivitatea muncii etc. În același timp, în etapa actuală, este tot mai pregnantă legătura intimă dintre economic, tehnic, juridic la care se adaugă informatologia și econometria, ca elemente indispensabile oricărei cercetări științifice în domeniul aprovizionării tehnico-materiale. Această îmbinare o folosesc din plin în activitatea mea de cercetare. Mă străduiesc ca rezultatul cercetărilor pe care le întreprind să-și găsească un loc în viață; utilitatea practică a unora din acestea îmi dă satisfacția contribuției directe la desfășurarea activității economice din țara noastră.

● Ce aspecte teoretice credeți că se cer a fi analizate pentru a servi practicii economice?

— Sînt mai multe sfere de activitate care concură la clarificarea teoretică a unor aspecte legate de procesul aprovizionării tehnico-materiale, cu reflexe directe în practica economică. De pildă, din punct de vedere al cercetărilor economice fundamentale, importantă mi se pare abordarea unor teme privind teoria realizării produsului social total în condițiile actuale de dezvoltare a economiei sau legitățile dezvoltării circulației mijloacelor de producție-mărfuri sub influența legilor economice ale socialismului; legitățile dezvoltării cererii și ofertei de mijloace de producție în economia națională și altele. Din punct de vedere al cercetărilor aplicative se cer clarificate, după părerea mea, într-un termen scurt, probleme referitoare la metodele de optimizare a structurii legăturlor economice in țara noastră; amplasarea optimă a stocurilor și ridicarea eficienței lor; perfecționarea bazei normative a planului de aprovizionare tehnico-materială; nu trebuie pierdute din vedere nici probleme legate de folosirea metodelor economico-matematice și a tehnicii moderne de calcul în aprovizionare (spre exemplu cele referitoare la alegerea bazei optime de plecare pentru stabilirea și prognoza cererii la toate nivelele sistemului; stabilirea criteriilor și metodelor de apreciere a parametrilor modelului și a rezultatelor prognozei; perfecționarea metodelor de extrapolare a seriilor dinamice și altele).

● ...și care este preferința dumneavoastră?

— Preferința mea are niște dimensiuni foarte largi. În prezent am pe „planșetă", într-o fază relativ avansată, o lucrare ce se va intitula „Marketingul industrial" sau „Probleme de prospectare și prognoză ale consumului productiv". Înclinarea mea pentru problemele de marketing adaptate la condițiile, uneori cu totul specifice, ale aprovizionării și desfacerii, este legată de acțiunea de aplicare a măsurilor ce s-au luat în țara noastră cu privire la extinderea circulației mijloacelor de producție nerepartizate pe calea centralizată, la așezarea pe baze noi a relațiilor economice directe dintre intreprinderi, la mutarea — de la ministere la centrale și întreprinderi — a centrului de greutate privind desfășurarea procesului de aprovizionare tehnico-materială, la cadrul nou în care se încheie și se realizează contractele economice.

Toate acestea fac necesară utilizarea anumitor metode și modele cu totul diferite de cele de pînă acum; se impune o adaptare firească a cadrului organizatoric și a relațiilor microeconomice, care să reașeze activitatea comercială a întreprinderii în forme noi de manifestare. Problemele de prospectare a pieței, de prognoză, de reclamă a producției industriale, de constituire a portofoliului de comenzi, de urmărire a evoluției fiecărui produs, de comportament economic și altele capătă valențe noi în etapa actuală și sînt definitorii pentru stabilirea unui ritm continuu de creștere a eficienței activității economice a fiecărei întreprinderi. Unor asemenea imperative doresc să răspundă rezultatele preocupărilor mele din momentul de față.

Discuție consemnată de

Florence COSTIN

(Urmare din pag. 14)

activitate. Deşi bilanţul este pozitiv şi în acest domeniu, atît sistemul de pregătire, cît şi modul de repartizare a cadrelor necesită perfecţionări importante.

Folosirea noilor maşini şi agregate, a procedeelor tehnologice moderne reclamă o temeinică pregătire de specialitate a tuturor categoriilor de lucrători din economie. Pentru a asigura cadrele necesare pe viitor şi a lichida neajunsurile existente în acest domeniu a fost întocmit un program de perspectivă pînă în 1980 pentru pregătirea muncitorilor calificaţi, a specialiştilor cu studii medii şi superioare. De asemenea au fost adoptate măsuri privind dezvoltarea şi modernizarea învăţămîntului de toate gradele, printre care un mare interes prezintă trecerea la învăţămîntul general de 10 ani şi extinderea şi diversificarea învăţămîntului tehnic şi profesional. Aplicarea lor va permite pregătirea unui număr sporit de cadre calificate în conformitate cu nevoile tot mai mari ale economiei şi va marca totodată ridicarea pe o treaptă superioară a gradului de cultură a întregului popor.

Dacă pregătirea cadrelor calificate este o cerinţă constantă şi vitală, tot atît de imperioasă este necesitatea perfecţionării permanente a cunoştinţelor de specialitate ale cadrelor deja formate. Aceasta este o premisă esenţială pentru a realiza, în condiţiile progresului tehnic contemporan, acea corelaţie dintre elementele forţelor de producţie de care depinde dezvoltarea lor accelerată.

Creşterea şi perfecţionarea forţelor de producţie în procesul industrializării, antrenînd schimbări în conţinutul producţiei sociale, creează şi condiţiile materiale care duc la dezvoltarea şi maturizarea relaţiilor de producţie socialiste, la afirmarea tot mai deplină a potenţelor ce le sînt caracteristice. Pe măsură ce sporesc dimensiunile mijloacelor de producţie (fondurile fixe, materiile prime, materialele, resursele energetice ş.a.) şi se adîncesc trăsăturile lor calitative (nivelul tehnic superior al maşinilor, agregatelor, instalaţiilor, utilizarea tehnologiilor moderne de fabricaţie, aplicarea în producţie a noilor descoperiri ale ştiinţei şi tehnicii, extinderea automatizării ş.a.), creşte gradul de concentrare a producţiei, de socializare a muncii, se adîncesc diviziunea muncii şi diversificarea producţiei, se extinde specializarea, se amplifică relaţiile de schimb şi cooperare.

Se creează astfel premisele care, conjugate cu nivelul superior al pregătirii forţei de muncă, nivel solicitat de noile caracteristici tehnice ale mijloacelor de muncă şi ale tehnologiei de fabricaţie, sporesc forţa productivă a muncii sociale, amplifică gradul de eficienţă al activităţii productive. Valoarea nou creată în unitatea de timp creşte, raportul între munca pentru sine şi munca pentru societate evoluează pozitiv, se iveşte posibilitatea creşterii atît a fondului de acumulare — sursa hotărîtoare a progresului —, cît şi a fondului de consum pentru satisfacerea mai deplină a nevoilor membrilor societăţii.

Amploarea producţiei şi schimbările calitative care au loc în procesul de producţie se repercutează asupra relaţiilor de repartiţie, cerînd ca sistemul de retribuire să asigure dependenţa riguroasă a veniturilor de aportul la sporirea producţiei sociale, reflectarea în venituri a calificării, a calităţii şi complexităţii muncii, a experienţei şi vechimii în producţie, îmbinarea strînsă a cointeresării materiale pentru rezultatele bune obţinute cu răspunderea materială efectivă pentru neîndeplinirea sarcinilor şi pentru pagubele aduse economiei. Totodată, dezvoltarea forţelor de producţie, conducînd la perfecţionarea structurii producţiei materiale, intensifică colaborarea dintre clasa muncitoare şi ţărănimea cooperatistă şi dintre acestea şi intelectualitate, dintre toate categoriile de oameni ai muncii.

Dar, tot aşa cum nu există un automatism al dezvoltării forţelor de producţie, nu există automatism nici în perfecţionarea relaţiilor de producţie. În orînduirea socialistă, dată fiind esenţa acesteia, factorul conştient intervine activ în dirijarea vieţii economice. Superioritatea orînduirii socialiste constă între altele, şi în posibilitatea de care dispune societatea de a întreprinde măsuri în conformitate cu nevoia obiectivă, pentru a grăbi astfel progresul forţelor de producţie, şi, corespunzător cu aceasta, de a perfecţiona relaţiile de producţie, întregul mecanism al vieţii social-economice.

Complexul de măsuri adoptate în ultimii ani se înscrie în ampla activitate desfăşurată de partidul nostru pentru punerea în valoare şi a acestui aspect al superiorităţii socialismului. Ele vizează perfecţionarea tuturor laturilor principale ale organizării şi conducerii vieţii social-economice: producţia, repartiţia, circulaţia, cercetarea ştiinţfică, organizarea unităţilor economice şi administrativ-teritoriale, planificarea curentă şi de perspectivă, formele de aplicare a centralismului democratic în activitatea socială, pîrghiile economice financiare. îmbunătăţirea activităţii organelor de partid şi de stat.

Prin adoptarea acestor măsuri, economia naţională dobîndeşte un sistem unitar, coerent, eficient de organizare, conducere şi planificare, diferenţiat pe ramuri, domenii şi sectoare de activitate, corespunzător condiţiilor şi necesităţilor actuale astfel încît să se înlesnească într-un grad şi mai înalt accelerarea progresului multilateral al ţării.

În acelaşi timp, prin aplicarea complexului de măsuri, raporturile dintre producători, dintre clasele şi categoriile sociale, dintre individ şi societate se ridică pe trepte superioare, dobîndesc caracteristici noi. Producătorii bunurilor materiale, oamenii muncii, stăpînii colectivi ai mijloacelor de producţie, sînt stimulaţi să se ocupe mai intens şi cu competenţă sporită, în funcţie de locul pe care-l deţin în procesul de producţie şi de pregătirea lor, de activitatea de organizare şi conducere a producţiei, să participe la luarea deciziilor care privesc dezvoltarea economică şi socială.

Trăsăturile noi dobîndite de forţele de producţie în cursul industrializării, generalizarea relaţiilor de producţie socialiste şi consolidarea lor, au generat o problematică nouă a dezvoltării economice: mecanismul economic a devenit mai complex, mai diversificat; a crescut numărul ramurilor şi subramurilor industriale, gradul de concentrare şi specializare a producţiei, s-au multiplicat considerabil relaţiile de schimb şi cooperare între ramurile economiei, între industrie şi agricultură, între cercetarea ştiinţifică şi producţie, între producţie şi circulaţie, între unităţile producătoare specializate, aflate în relaţii de cooperare pe multiple şi diverse planuri şi nivele. Dezvoltarea economică a ajuns astfel într-o etapă nouă, caracterizată în principal prin accentuarea caracterului intensiv al activităţii economice, ridicarea nivelului ei de eficienţă. Condiţiile noi şi problematica nouă a dezvoltării economiei în această etapă reclamă obiectiv şi perfecţionarea formelor şi metodelor de organizare şi conducere, astfel încît să permită avîntul continuu al forţelor de producţie. Acestei necesităţi îi răspund liniile directoare adoptate de Congresul al IX-lea al P.C.R., măsurile stabilite de Conferinţa Naţională a partidului din 1967 care vizează toate laturile principale ale mecanismului economic, amplul program de dezvoltare multilaterală a societăţii noastre socialiste adoptat de Congresul al X-lea.

Pe baza indicaţiilor date de congres, partidul şi statul nostru au desfăşurat o amplă activitate pentru perfecţionarea continuă a industriei. Au fost elaborate programe speciale prioritare pentru eliminarea treptată a rămînerilor în urmă în dezvoltarea unor subramuri moderne ale industriei; s-au luat măsuri pentru îmbunătăţirea activităţii în domeniul proiectării şi construcţiei de obiective industriale în scopul realizării unei eficienţe cît mai înalte a investiţiilor; partidul a iniţiat acţiunea de ridicare a organizării producţiei şi muncii la nivelul posibilităţilor oferite de ştiinţa conducerii şi de înzestrarea tehnică a întreprinderilor, orientare care a căpătat caracter permanent; au fost luate măsuri pentru lichidarea pierderilor şi rentabilizarea treptată a tuturor întreprinderilor şi produselor.

DEZVOLTAREA complexă şi multilaterală a economiei este însoţită de participarea tot mai activă a României la circuitul economiei mondiale, de lărgirea continuă a colaborării şi cooperării economice şi tehnice-ştiinţifice cu ţările socialiste, de extinderea legăturilor economice cu toate statele, indiferent de orînduirea lor socială.

Realitatea demonstrează necesitatea obiectică a intensificării cooperării externe pe multiple planuri. Sub raport economico-tehnic cooperarea este dictată de caracterul mondial al revoluţiei tehnico-ştiinţifice. Forţele de producţie în continuu progres reclamă nu numai lărgirea pieţei interne, dar şi accesul larg la piaţa externă, participarea tot mai activă şi eficientă la diviziunea mondială a muncii. Privite pe un plan amplu, schimburile economice multilaterale, precum şi cooperarea în toate domeniile contribuie la cunoaşterea şi apropierea popoarelor, la crearea unui climat favorabil cauzei păcii şi securităţii internaţionale. În lumina acestei realităţi, angrenarea crescîndă a ţării noastre la cooperarea economică internaţională, reflectînd posibilităţile sporite ale economiei româneşti, se înscrie totodată ca una dintre condiţiile importante ale dezvoltării în continuare a forţelor de producţie, ale valorificării resurselor materiale şi umane, ale accelerării progresului tehnic în producţia materială.

În procesul construirii socialismului, România a străbătut un drum ascendent în toate domeniile vieţii economice, sociale şi spirituale, orînduirea socialistă şi-a dovedit pe deplin trăinicia şi vitalitatea. Succesele dobîndite deschid poporului român perspective noi de progres pe calea făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, a înfăptuirii vastului program adoptat de Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român. Acest program îmbrăţişează toate sectoarele şi laturile dezvoltării economico-sociale a ţării; principalele sale obiective privesc dezvoltarea şi modernizarea bazei tehnico-materiale, aplicarea largă a cuceririlor ştiinţei şi tehnicii contemporane, perfecţionarea continuă a relaţiilor de producţie, a vieţii sociale şi de stat, adîncirea democraţiei, creşterea bunăstării materiale şi spirituale a poporului, ridicarea conştiinţei socialiste a maselor.

---

[1]) K. Marx şi F. Engels, Opere alese în două volume, vol. II, Ed. politică, 1967. pag. 459—460.

PAUL ANTHONY SAMUELSON — premiul Nobel pentru economie 1970

PREMIUL Nobel pentru economie a revenit în acest an aceluia pe care apariţia lucrării **Fundamentele analizei economice** — în anul 1947 — l-a consacrat, la vîrsta de 32 de ani, drept „copilul minune al gîndirii economice americane" şi despre care subtilul exeget B. B. Seligman spunea: „Opera sa dovedeşte acea caracteristică pe care Schumpeter o atribuie tuturor economiştilor importanţi: o viziune preanalitică dezvoltată la începutul carierei şi purtată apoi într-o nesfîrşită relaţie între munca teoretică şi practică". Iar membrii Academiei suedeze, justificîndu-şi decizia, declarau în expunerea de motive: „Prin numeroasele sale contribuţii, profesorul Samuelson a lucrat mai mult decît oricare alt economist pentru ridicarea nivelului analizei ştiinţifice în materie de teorie economică".

În perioada imediat postbelică, nu puţini au fost aceia care au văzut în influenţa crescîndă a keynesismului o condamnare **în general** a microanalizei. Ceea ce azi pare evident, anume că orice construcţie macroanalitică presupune admiterea — implicit sau explicit — a unor condiţii microanalitice, după cum orice concepţie microanalitică implică luarea în consideraţie a unui cadru macroeconomic, în acea vreme nu apărea la fel de clar.

În **„Fundamentele analizei economice"** Samuelson şi-a propus ca sarcină tocmai realizarea unei „sinteze neoclasice", o sinteză a macroanalizei keynesiste cu microanaliza neoclasică. Samuelson şi-a dat seama, într-un moment în care unii erau gata să arunce peste bord importante acumulări teoretice, că indiferent dacă macroanaliza ca **preocupare** s-a substituit microanalizei, ea nu s-a putut în nici un caz substitui ei ca **funcţie.** În acest fel, se explică faptul, aparent paradoxal, că Samuleson, considerat de mulţi drept cel mai important keynesist contemporan şi promotor al unei politici economice inspirate de Keynes, şi-a adus cele mai importante contribuţii teoretice în domeniul microanalizei. Astfel, el e acela care — alături de K. Arrow, C. Debreu şi L. W. McKenzie — a dat o formă modernă teoriei preţurilor, preferinţelor şi echilibrului. K. Arrow a alcătuit o succintă „listă" a contribuţiilor microanalitice samuelsoniene, a cărei reproducere se impune: reformularea originală a teoriei preferinţelor; optimizarea intertemporală a stocului de capital; teorema nonsubstituţiei; determinarea preţurilor factorilor de producţie prin preţul mărfurilor; analiza stabilităţii; analogiile formale între sistemele dinamice.

Cartea sa, **„Fundamentele analizei economice"**, a fost şi rămîne un exemplu a ceea ce, cu un barbarism, numim „matematizarea" ştiinţei economice. Pe de o parte, întîlnim în această lucrare un aparat matematic sofisticat şi care dovedeşte deosebita pregătire matematică a autorului. Pe de altă parte, este păstrat în permanenţă contactul cu realitatea economică şi este mereu avută în vedere utilitatea practică a lucrării. Forma elegantă de prezentare şi discernămîntul cu care este folosit aparatul matematic i-a făcut pe unii comentatori francezi — E. James şi G. Letinier — să-l considere drept principal reprezentant al **econometriei raţionale.** După părerea noastră — ca şi anul trecut în cazul lui Tinbergen şi Frisch — juriul care a acordat înalta distincţie a ţinut seama de această caracteristică. În acest fel, şi-a manifestat încă o dată aprecierea faţă de acea „tehnicizare" a ştiinţei economice legată de realitate, efectuată în scopul unei mai bune cunoaşteri şi stăpîniri a acestei realităţi.

Se pare că nu greşim atunci cînd afirmăm că larga popularitate de care se bucură numele lui Samuelson în rîndul economiştilor se datorează în primul rînd succesului manualului său **Economics.** Tipărit în opt ediţii, care însumează azi mai bine de un milion de exemplare şi tradus în numeroase limbi, manualul este indispensabil oricui doreşte să cunoască principiile de bază ale economiei nemarxiste. Credem că larga răspîndire a lucrării se datorează faptului că autorul ei i-a dăruit aceleaşi atribute cu care şi-a înzestrat lucrările sale de înaltă ţinută teoretică. Este vorba de o grijă permanentă de a explica realitatea imediată, de a ilustra orice adagiu teoretic cu numeroase exemple. Aparatul matematic utilizat, redus în cazul de faţă, nu poate fi niciodată acuzat de gratuitate şi are o putere ilustrativă deosebită. Impune, totodată, justa cumpănă, în permanenţă păstrată, între micro şi macroanaliză şi stricta compatibilitate dintre cele două mari capitole. La toate acestea se adaugă o riguroasă expunere care, pe de o parte, nu face concesii unei vulgarizări rău înţelese, pe altă parte, utilizează un limbaj alert şi apelează, nu arareori, la încisivul umor al autorului.

După numeroase studii şi articole — care au oferit dezvoltări ale teoriilor fluctuaţiilor, comerţului internaţional etc. — a urmat apoi o nouă lucrare fundamentală (1958), scrisă în colaborare cu R. Dorfman şi R. M. Solow şi anume **Programarea liniară şi analiza economică.** Scopul general pe care-l şi-l propun autorii este acela de a prezenta, din perspectiva deschisă de programarea liniară, modalităţile de repartiţie optimă a resurselor. Dintr-un punct de vedere inedit sînt cercetate teme vechi şi noi ale analizei economice cum ar fi: teoria valorii, teoria economică a bunei stări, teoria echilibrului general, teoria schimburilor interindustriale ş.a.m.d. Se oferă, totodată, numeroase idei directoare privind conducerea şi analiza activităţii întreprinderilor.

Este acum cazul să subliniem că întreaga activitate de cercetare teoretică a lui Samuelson este insolubil legată de activitatea sa didactică. De trei decenii el este profesor la Massachussets Institute of Technology şi şi-a elaborat lucrările teoretice în strînsă relaţie cu sarcinile pedagogice ce-i reveneau.

Desigur, cea mai importantă dimensiune a lui Samuelson este aceea de teoretician şi de profesor, dar nicidecum lipsite de importanţă sînt alte două dimensiuni ale sale: aceea de inspirator de politică economică şi de subtil eseist. Perioada în care Samuelson a jucat un rol de prim ordin în fasonarea politicii economice a S.U.A. a fost aceea a anilor administraţiei Kennedy.

Susţinînd oportunitatea măsurilor economice de inspiraţie keynesistă, profesorul Samuelson a dus de-a lungul multor ani o polemică permanentă cu reputatul „şef" al şcolii de la Chicago, „monetaristul" Milton Friedman. Cei doi economişti americani au găsit un teren de înfruntare în variate domenii începînd cu esoterice chestiuni de metodologie, continuînd cu probleme monetare internaţionale şi sfîrşind cu discuţii asupra măsurilor concrete de politică economică.

În eseurile scurte publicate periodic în revista **Neewsweek,** Samuelson îşi manifestă însuşirile de rafinat om de cultură şi de maestru al condeiului. Opiniile avansate de el aici în calitate de „columnist" sînt elaborate de pe poziţiile intelectualităţii americane liberale.

Armand POPPER

DANEMARCA ŞI PIAŢA COMUNĂ

LA 22 SEPTEMBRIE a.c. ziarele anunţau deschiderea negocierilor de fond asupra cererii de intrare a Danemarcei în Piaţa Comună. Deşi perspectivele unei eventuale ralieri la Comunitatea Economică Europeană sînt dezbătute în cercurile daneze de cele mai diferite orientări încă de la începutul deceniului trecut, nu s-ar putea spune însă, nici în prezent, că s-a ajuns în această privinţă la o opinie unanimă. Vizitînd Copenhaga constaţi — nu fără o anumită doză de surprindere — că, în pofida evenimentului anunţat, argumentele pro şi contra aderării la Tratatul de la Roma continuă să se încrucişeze şi astăzi cu forţe mai mult sau mai puţin egale, în orice caz fără a putea să soluţioneze dilemele candidaturii la Piaţa Comună. Este în afară de orice îndoială că, dincolo de latura procedurală a negocierilor începute, continuă să subziste numeroase probleme de fond, extrem de complicate, care frămîntă mai departe opinia publică daneză şi care vor face, desigur, destul de spinoase lucrările reuniunilor bilaterale dintre reprezentanţii Danemarcei şi cei ai C.E.E.

La originea acestor probleme se află însăşi crearea Pieţei Comune, care, după cum se ştie, a complicat într-o considerabilă măsură relaţiile economice internaţionale, ridicînd obstacole serioase în desfăşurarea comerţului tradiţional dintre ţările europene. Ţară mică, lipsită de resurse proprii de materii prime, ocupînd primul loc în Europa în privinţa comerţului exterior raportat pe locuitor, Danemarca avea să resimtă din plin consecinţele nefaste ale scindării pieţei vest-europene în cele două mari entităţi care se înfruntă de peste zece ani. În momentul constituirii acestora, partea covîrşitoare a comerţului exterior danez se repartiza practic în măsură egală între ţările Comunităţii Economice Europene şi cele ale Asociaţiei Europene a Liberului Schimb. De atunci însă, au intervenit deplasări apreciabile, care vorbesc de la sine despre efectele divizării pieţelor vest-europene asupra economiei daneze. În volumul total al exporturilor daneze, ponderea ţărilor C.E.E. a scăzut de la o treime, cît era în 1959, la o pătrime în 1969, fără a fi însoţită, evident, de o diminuare similară a importurilor din aceste ţări. Concomitent, partea care revine ţărilor A.E.L.S. în volumul total al importurilor daneze a sporit de la 40% la 50%. Aceste modificări în repartiţia schimburilor economice devin cu atît mai remarcabile cu cît ţinem seama că, în perioada dată, ţările Pieţei Comune au cunoscut o creştere economică superioară celei înregistrate în ansamblu de ţările A.E.L.S.

Scăderi deosebit de accentuate au intervenit în exporturile de produse agricole — sectorul tradiţional cel mai important al comerţului exterior danez. Ele sînt în directă legătură cu politica agricolă aplicată de Piaţa Comună, care, de altfel, explică în mare măsură de ce exporturile franceze de produse alimentare în ţările C.E.E. — de aceeaşi ordine de mărime în 1960 cu cele daneze — au crescut între timp de aproximativ 4 ori.

DATE FIIND dificultăţile crescînde întîmpinate în desfacerea produselor sale agricole, Danemarca s-a văzut obligată să grăbească transformarea structurii sale economice, orientîndu-se de la începutul deceniului trecut spre o industrializare accelerată. În decurs de zece ani, industria daneză a trecut printr-o adevărată metamorfoză. Ea şi-a lărgit continuu proporţiile, ajungînd să reprezinte — cu o producţie de peste 31 miliarde de coroane — 41,5% în produsul naţional brut. Alături de ramurile tradiţionale ale industriei uşoare şi alimentare s-au dezvoltat multe ramuri noi, cu o producţie din ce în ce mai diversificată, mergînd de la motoare diesel, construcţii navale, aparatură electronică şi instrumente de precizie, pînă la îngrăşăminte chimice, produse farmaceutice, ceramică şi elemente de construcţii prefabricate. Toate aceste industrii (o singură excepţie: industria alimentară) lucrează cu materii prime şi combustibili din import, se aprovizionează cu maşini şi utilaje de pe piaţa externă, ceea ce, fireşte, accentuează şi mai mult necesitatea debuşeelor externe impusă oricum de dimensiunile relativ reduse ale pieţei interne. Deşi exportul produselor industriale a crescut în perioada anilor '60 de la 4 miliarde la 14 miliarde de coroane, ajungînd să reprezinte mai mult de două treimi din totalul exporturilor de mărfuri, restricţiile introduse de Piaţa Comună în schimburile comerciale se resimt din plin, şi sub acest aspect, asupra economiei daneze.

PROCESUL intens de trecere de la o economie fundamental agricolă la una dominant industrială a fost şi este însoţit de o reducere substanţială a ponderii agriculturii în ansamblul economiei daneze. În prezent, producţia agricolă reprezintă 12% din produsul naţional brut. Numărul exploataţiilor agricole a scăzut de la 200.000 în 1960 la 140.000 în 1970, iar populaţia ocupată în această ramură alcătuieşte în prezent numai 8% din totalul populaţiei active (respectiv 73.000 de persoane). Nu mai puţin adevărat este că în acest răstimp au crescut considerabil randamentele şi productivitatea muncii agricole. Astfel se explică faptul că, în condiţiile scăderii numărului de exploataţii şi al persoanelor ocupate, producţia agricolă s-a ridicat de la 6,6 miliarde coroane în 1959 la peste 9 miliarde în 1969. Dificultăţile internaţionale întîmpinate în desfacerea produselor agricole au impus însă stagnarea unor sectoare şi ameninţă chiar cu o reducere directă a producţiei agricole, actualmente regrupată masiv în ramura creşterii animalelor, în special în sectoarele bovin şi porcin. Aceste sectoare reprezintă laolaltă mai mult de 80% din producţia globală a agriculturii daneze.

Efortul considerabil impus de finanţarea investiţiilor industriale operate pe o scară foarte largă, alături de diminuarea exportului de produse agricole spre ţările Pieţei Comune şi de soldul general negativ al balanţei comerciale (842 milioane dolari în 1969, faţă de 199 milioane în 1959) au contribuit la agravarea continuă a deficitului din balanţa de plăţi. Anul trecut deficitul însuma circa 2 miliarde dolari. O cincime din această sumă a fost acoperită de sectorul public, prin împrumuturi, iar restul prin importuri de capitaluri private, pe bază de efecte pe termen scurt. Avînd un caracter cronic şi echivalînd cu aproape 3% din valoarea produsului naţional, deficitul balanţei de plăţi constituie în momentul de faţă problema cea mai acută a economiei daneze.

Cercurile responsabile şi ale experţilor sînt unanim de părere că un deficit de asemenea proporţii nu ar putea fi menţinut timp mai îndelungat, fără a antrena un dezechilibru general, de natură să frîneze creşterea şi să genereze anomalii grave în toate domeniile vieţii economice. Părerile se despart însă atunci cînd se pune problema alegerii mijloacelor de ieşire din această situaţie critică. Măsurile practice luate în ultimii ani pentru reorganizarea pieţei interne a capitalurilor, pentru reglementarea împrumuturilor pe termen lung şi limitarea împrumuturilor contractate în străinătate de bănci şi casele de economii, pentru reducerea cererii şi aplicarea unui regim de austeritate au făcut şi fac obiectul unor vii dispute. În mod deosebit creşterea substanţială a impozitelor, frînarea salariilor în raport cu sporirea continuă a preţurilor, ridicarea chiriilor pentru noile construcţii şi a ratei dobînzii au provocat serioase nemulţumiri şi întîmpină proteste susţinute în rîndurile salariaţilor, fermierilor, funcţionarilor, pensionarilor şi altor categorii sociale. Acţiunea grevistă din primăvară, la care au participat circa 35.000 de salariaţi, a fost o expresie directă a acestor nemulţumiri.

IN ACEST CONTEXT se desfăşoară şi disputele în jurul aderării la Piaţa Comună, considerată ca soluţie radicală a problemelor complicate care confruntă economia daneză. Intrarea în C.E.E. va deschide, evident, industriei daneze o piaţă liberă de orice bariere vamale, de două ori mai importantă decît cea a A.E.L.S., dar care, deocamdată, nu absorbe decît jumătate din volumul de mărfuri vîndute în ţările semnatare ale convenţiei de la Stockholm. Cu toate acestea, în cercurile specialiştilor se exprimă serioase îndoieli asupra avantajelor imediate pe care le-ar oferi un asemenea pas.

După toate calculele, primele efecte ale aderării la Piaţa Comună vor fi legate nu atît de lărgirea debuşeelor, cît de introducerea tarifelor comune ale C.E.E. Aceste tarife vor anula avantajele financiare de loc neglijabile de care industria ţării se bucură în prezent în virtutea scutirilor de taxe la importul unui număr important de materii prime şi de produse semifabricate. Scumpirea acestora, ca de altfel şi a combustibililor, energiei, maşinilor şi utilajelor care, prin aplicarea tarifelor comune, vor reveni la preţuri superioare celor de astăzi, va însemna practic o pierdere faţă de avantajele financiare actuale echivalînd, după aprecierile ministrului economiei, P. Nyboe Andersen, cu cel puţin 1% din cifra de afaceri totală a industriei daneze.

Unii experţi consideră că aceste inconveniente ale aderării la C.E.E. vor putea fi compensate — e drept, într-un termen destul de depărtat — prin extinderea schimburilor intra-comunitare, mai avantajoase decît cele supuse drepturilor de vamă exterioare. Suprimarea drepturilor de vamă şi a restricţiilor faţă de ceilalţi parteneri din C.E.E. are însă reversul mai puţin promiţător al accentuării concurenţei pe piaţa naţională. Aceasta ridică un pericol real pentru întreprinderile daneze, îndeosebi pentru cele mici şi mijlocii, care nu dispun de forţa economică şi financiară necesară pentru a se putea măsura cu firmele gigant, de talie continentală care acţionează în cadrul Pieţei Comune. Soluţia conturată de către Carl Hill-Madsen, preşedintele Consiliului naţional al industriilor daneze, şi anume reprofilarea întreprinderilor în cauză prin specializarea lor în domenii aflate în afara cîmpului de activitate al marilor întreprinderi (fabricarea de piese detaşate, de obiecte cu caracter artizanal, prestări de servicii etc.), este desigur prea puţin îmbucurătoare pentru întreprinzătorii danezi, ţinînd seama de riscurile pe care le comportă o asemenea evoluţie. Problema rămîne oricum foarte complicată, incluzînd o serie de aspecte economice şi sociale de interes major, dată fiind amploarea pe care au căpătat-o activităţile industriale naţionale în ultimii 10—15 ani.

IN CE PRIVEŞTE agricultura, se apreciază că, în general, intrarea în Piaţa Comună va permite fermierilor danezi să obţină preţuri mai ridicate pentru produsele lor, întrucît actualmente o serie întreagă de mărfuri agricole sînt exportate la preţurile pieţei mondiale în mod artificial scăzute. Trecerea la politica agricolă comună va antrena însă probleme noi, generate de creşterea preţurilor la materiile prime utilizate în această ramură şi de modificarea inerentă a relaţiilor dintre preţurile diferitelor produse agricole. Potrivit estimărilor unor experţi, creşterea scontată a preţului pentru cerealele daneze va încărca costurile producţiei de porci şi de păsări, aşa încît producătorii din aceste sectoare importante ale agriculturii daneze nu se pot aştepta să obţină venituri nete sporite după aderarea la C.E.E.

Chiar dacă se admite ipoteza că politica agricolă comună va duce totuşi la o creştere a veniturilor în ansamblul agriculturii daneze, perspectivele rămîn mai departe îndoielnice. Astfel, în măsura în care preţurile vor fi mai avantajoase, este de aşteptat ca producătorii danezi să tindă spre utilizarea deplină a potenţialului lor productiv, ceea ce va spori considerabil producţia agricolă: aceasta, însă, nu va putea să nu agraveze problemele acute pe care şi aşa producţia excedentară a unor mărfuri agricole le ridică în cadrul Pieţei Comune. Mai devreme sau mai tîrziu, avantajele scontate în baza unor preţuri mai înalte vor dispărea ca efect al mecanismelor conjuncturale pe care ele însele le vor pune în mişcare.

Se menţionează însă în această privinţă o rezervă, legată de eventualitatea intrării simultane în C.E.E. a Danemarcei şi a Angliei. Piaţa engleză reprezintă, în fapt, principalul debuşeu al produselor agricole daneze. Anul trecut această piaţă a absorbit mai mult de 41% din exporturile agricole totale ale Danemarcei. Evident, o asemenea împrejurare ar putea crea anumite înlesniri evoluţiei economiei daneze în coordonatele Pieţei Comune, cu atît mai mult cu cît Marea Britanie constituie şi unul dintre furnizorii şi clienţii principali ai industriei daneze. De altfel, cererea Angliei de a fi primită în C.E.E. a jucat un rol important în realizarea majorităţii parlamentare care a hotărît poziţia oficială a Danemarcei în privinţa aderării la Piaţa Comună. Dar intrarea Angliei în C.E.E. constituie, ea însăşi, o problemă cu multiple complicaţii...

REPRODUS fie şi în cîteva linii sumare, tabloul opiniilor şi considerentelor care frămîntă opinia publică daneză pe tema adeziunii la Piaţa Comună prezintă, aşadar, destule contraste şi disonanţe. Şi trebuie reţinut că o serie de cercuri influente şi de organizaţii importante — printre care Confederaţia naţională a muncii, cea mai largă mişcare populară din ţară (900.000 de sindicalişti) — nu şi-au fixat încă poziţia în această problemă, dorind mai întîi să cunoască precis condiţiile în care ar urma să aibă loc adeziunea la Piaţa Comună.

De aceste condiţii depinde în fond măsura în care intenţiile de a se evita izolarea economică a ţării nu vor duce în cele din urmă la transformarea ei într-o anexă a forţelor care domină Piaţa Comună, anexă sortită să-şi sacrifice propriile interese şi să rămînă în urmă din punct de vedere al dezvoltării industriale. Nu mai vorbim de semnele mari de întrebare ridicate de aspectele politice ale integrării, care pun în faţa naţiunii daneze problema fundamentală a menţinerii sau abandonării atributelor suveranităţii sale de stat.

Cît priveşte părerea intimă şi starea de spirit a danezilor, sînt întrutotul semnificative rîndurile ce urmează şi care aparţin unui cunoscut publicist danez, Camille Olsen: „De la sindicalist la şeful de întreprindere, de la înaltul funcţionar la micul fermier, toţi danezii au desigur o dorinţă sinceră de a privi hotărît spre viitor şi de a coopera îndeaproape cu cei şase. Dar 99% dintre ei păstrează adînc în sufletul lor sau în subconştientul lor amintirea unor experienţe amare, sechelele unor decepţii şi traumatisme încă imperfect depăşite. Povara acestui lung trecut spinos şi zbuciumat îi va incita, fără îndoială, să se întrebe încă mult timp asupra alegerii mijloacelor care le vor permite în cursul viitoarelor decenii să soluţioneze dilema *«a fi sau a nu fi»*".

Mihai DULEA

REPERE

● Costul vieţii în Statele Unite a înregistrat în octombrie cea mai rapidă creştere din ultimele şase luni. După cum anunţă Departamentul Muncii, indicele preţurilor bunurilor de consum a crescut cu 0,6% în cursul lunii octombrie, ceea ce indică un ritm anual de 7,2%. În 12 luni preţurile cu amănuntul au înregistrat un spor de 5,9%, adică foarte aproape de nivelul ritmului inflaţionist (6% anual) care a caracterizat evoluţia economiei americane în ultimii ani.

● Irakul a cerut oficial companiilor petroliere străine care operează pe teritoriul său majorarea de la 50 la 55% a coteipărţi ce-i revine din beneficiile acestora şi creşterea cu 9 cenţi per baril a preţului petrolului exportat prin porturile Golfului Persic. Tratative similare au loc în prezent în Kuweit.

● Recent companiile Royal Dutch/Shell şi Standard Oil of New Jersey au hotărît să majoreze preţurile la produsele lor petroliere desfăcute pe piaţa Angliei cu un penny per gallon şi se presupune că celelalte firme producătoare vor urma exemplul lor. Preţul cărbunelui a fost şi el majorat în cursul verii, cu 16%. După această majorare se aşteaptă o creştere a preţului energiei electrice, căci centralele electrice din Anglia consumă circa 70 milioane tone de cărbune pe an.

O.C.D.E.

DIN NOU... „CURBELE PHILLIPS“

UN RAPORT al Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare a provocat nu de mult în Occident reacții vecine cu scandalul. Tema: inflația. De fapt, inflația nu mai e de mult acolo o temă de scandal. Dregătorii economici în țările atinse de flagel nu numai că s-au deprins, dar aproape că s-au și resemnat cu existența lui. Ceea ce a stîrnit „indignarea“ e noua cură recomandată de specialiștii organizației. Pentru a lupta împotriva inflației, zic ei, țările bîntuite trebuie să accepte o rată mai mare de șomaj și, evident, un procent mai ridicat de nefolosire a capacităților industriale. Reacția nu poate fi decît una de falsă pudoare dacă te gîndești că tratamentul în cauză n-a fost ocolit nici pînă acum. Ceea ce trebuie să concedem e că cifra de aproximativ 600.000 de șomeri cît pot fi numărați în Anglia — ca să luăm un exemplu — nu este încă totuna, în „modestia“ ei, cu cifra de 1 000 000 care i se recomandă să o „realizeze“ în viitor. Exemplul nu este ales, firește, la întîmplare. În Anglia, între toate țările industriale, proporțiile inflației sînt cele mai mari.

Incriminatul raport al secretariatului O.C.D.E., prin datele ce le revelează asupra situației în aproape toate cele 22 țări membre, este cu atît mai interesant cu cît ne aflăm în preajma bilanțurilor de sfîrșit de an.

Experții prezic că în 1971 prețurile vor crește în Anglia cu 6,5% (pe întreaga arie a O.C.D.E. urcarea prețurilor e preliminată la numai 4,5%). În R.F.G. și în Italia se prevede o urcare de 5,5%, în Franța de 4,5%, în S.U.A. de 4%. Teama unei agravări a inflației provine din faptul că în chiar țările unde prețurile acuză în prezent o oarecare tendință de scădere, politica restricțiilor financiare a trebuit să fie urmată — cum se constată acum — un timp mai îndelungat decît se presupunea ca necesar la început și aplicată cu mai multă severitate. În plus, ea s-a soldat cu efecte mult mai reduse decît cele scontate inițial. Raționamentul îngrijorat al experților a trebuit pe deasupra să includă și faptul că S.U.A. „nu mai constituie azi o insulă a stabilității“, ci, dimpotrivă, o sursă permanentă de contagiune în materie de inflație.

În fond, acest for de aviz și de coordonare în materie de politică economică — care este O.C.D.E. — își repudiază vechile complexe și, recunoscîndu-se dezarmat, acceptă acum orice cale, orice instrument, orice armă. El nu respinge soluțiile clasice recomandate anterior, precum politica monetară, bugetară, sau altele, dar nici nu izbutește să-și ascundă neîncrederea la care a ajuns față de ele. După o lungă și ireductibilă fidelitate față de liberalism, cu cîtva timp în urmă O.C.D.E.-ul se convertise la politica veniturilor. Azi ea nu vede altă ieșire decît suplimentarea drastică a vechilor mijloace printr-o subutilizare sistematică a oamenilor și mașinilor.

Opinia publică din Occident nu-și ascunde surprinderea: Cum? Au abjurat oare experții O.C.D.E., ale căror recomandări se inspirau întotdeauna din doctrina keynesiană a utilizării depline a forței de muncă? Sînt ei în asemenea măsură derutați încît cutează, precum scrie un ziar francez „să prezinte un cîștig fundamental al clasei muncitoare, drept o piedică în calea stabilizării prețurilor“?

Unii observatori, care ar dori să contribuie la demistificarea lucrurilor, se întreabă dacă nu cumva guvernele, folosindu-i pe experți drept țapi ispășitori, le-au dat acestora sarcina să se descurce și să spună în gura mare, ceea ce mulți miniștri gîndesc ei înșiși, dar numai în chip secret, punîndu-și însă adesea ideile în practică. În acest fel responsabilii economici s-ar considera scutiți de a mai justifica în mod personal folosirea șomajului drept leac împotriva inflației.

Ca aparatură „științifică“, experții O.C.D.E. se sprijină pe faimoasele „curbe Phillips“, care poartă numele descoperitorului «relației inverse» dintre inflație și șomaj. După cum se știe, A. W. Phillips a „descoperit“, în 1958, că între evoluția ratei de șomaj și aceea a nivelului salariilor există o corelație (ca și cum nu denunța încă Marx «armata de rezervă» pe care o creează industria capitalistă ori de cîte ori simte nevoia unui instrument de presiune asupra nivelului salariilor!). A. W. Phillips examinase problema „corelației“ așa cum se prezenta ea în perioada 1861—1957. Alți economiști i-au continuat cercetarea pe alte perioade și au perpetuat eroarea. Au conchis și dînșii că inflația reprezintă o funcție inversă șomajului: cînd crește șomajul, zic ei, prețurile se stabilizează, cînd scade, costul vieții se ridică.

Respingîndu-le pe plan moral și politic, mulți dintre economiștii nemarxiști din Occident neagă de asemenea și valoarea tehnică teoretică a tezelor O.C.D.E. O corelație, cît ar fi ea de puternică, scrie Phillippe Simonnot în „Le Monde“ nu implică neapărat o relație cauzală. E posibil, poate, observă el cu o oportună ironie, să se stabilească cu privire la o populație oarecare o corelație statistică între lungimea părului și aptitudinea pentru matematici, dar nu s-ar putea deduce din asta că înțelegerea unei probleme de algebră, depinde de numărul tunsorilor pe an. De altfel, din punct de vedere statistic, așa cum rezultă și din diferite studii economice făcute de americani și francezi, relația Phillips nu poate fi verificată. Exprimîndu-se în termeni tehnici, Simonnot spune că dacă se notează pe o diagramă ratele de inflație în abscise, iar ratele de șomaj în ordonate, cel mai adesea se obține o „ceață“ de puncte, relativ dispersate, care cu greu pot fi reduse la o curbă unică și care să poată stabili o corelație într-adevăr indiscutabilă. Inflația atinge toate prețurile și nu numai prețul muncii. Încercînd să se stabilească o relație între inflație și șomaj, se acordă rolul principal în procesele inflaționiste salariilor — ceea ce înseamnează, conchide Simonnot, că singuri muncitorii și funcționarii, sau în principal ei, ar trebui ținuți responsabili de urcarea prețurilor. „Se vorbește de spirala inflaționistă a salariilor și prețurilor, scrie el, dar se ignoră corelația între profiturile ridicate și creșterea prețurilor, care cîntărește cel puțin tot atît de greu în structura oligopolistică actuală a producției țărilor industrializate“.

Experții O.C.D.E. se mai inspiră de altfel și dintr-un modern autor al teoriei monetariste, profesorul american Milton Friedman, după care ar exista o rată „naturală“ a șomajului. Dacă o socotim „naturală“, observă Simonnot, nu trebuie oare să admitem de asemenea că salariul trebuie considerat un preț ca oricare altul, iar munca, ca o marfă oarecare? Și că experții O.C.D.E. nu fac altceva decît să dea înapoi gîndirea economică cu un secol întreg și să justifice regresiunea? Desigur, admite el, subutilizarea constituie un mijloc relativ eficace pentru a slăbi puterea de negociere a sindicatelor muncitorești, deci de a influența prețurile de cost și cererea globală. Dar evenimentele recente au arătat „că nu poți să întinzi prea mult coarda fără să o rupi“.

Ecourile nefavorabile pe care le-a trezit poziția experților au avut atîta răsunet, încît organizația, intrată în panică, a schițat în pripă o retragere. „Am fost surprins și dezamăgit să citesc recent în presă că O.C.D.E-ul ar putea să repună în cauză necesitatea deplinei utilizări a forței de muncă“, declara într-o conferință de presă anume convocată, Emile Van Lenne, secretarul general al organizației. Ziariștii cărora li se adresa, drept răspuns, l-au pus în față cu raportul cu pricina. Acela pe care secretariatul tocmai îl prezentase Comitetului pentru politică economică. În raport se spune fără putință de tăgadă că „pînă ce vor fi obținute rezultate mai bune în materie de prețuri, ar putea fi necesar să se permită, sau să se mențină, o marjă mult mai mare a resurselor neutilizate decît aceea ce a fost considerată ca normală și acceptabilă în trecut“.

Ca prim gest de apărare, schițat de experții O.C.D.E., s-a hotărît că raportul nu va fi dat publicității. Însă numeroase alte mărturii cu privire la autenticitatea punctului de vedere O.C.D.E. n-ar putea fi contestate. La Londra, într-o conferință la Royal Institute of International Affairs, de exemplu, precum și în convorbiri cu primul ministru Heath și cu ministrul de finanțe Barber, secretarul general Lennep a repetat și susținut — așa cum citim în ziarul englez „Financial Times“ — ideea că „problema inflației nu poate fi rezolvată fără o marjă mai mare de nefolosire a resurselor“.

Se pare că în chiar rîndurile delegațiilor care au participat la lucrările Comitetului pentru politica economică a organizației, — pe la mijlocul lunii noiembrie la Paris — raportul a produs un sentiment nu numai de surpriză dar și de contrarietate. „Ni se propune o politică din alte vremi, a exclamat unul din ei; o politică punitivă“. Observația e fără îndoială peremptorie. Nu e sigur însă că prin amînarea publicării raportului, sau prin eventuale reformulări, va fi cu adevărat lepădată la coș această politică nouă, — veche de mai bine de un secol.

Dinu HERVIAN

F.A.O.

ORIZONT '80 ÎN AGRICULTURA LUMII

CONSTITUITĂ la 16 octombrie 1945, ca organizație independentă în cadrul O.N.U., Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură, denumită în mod curent F.A.O., este o agenție specializată, avînd ca obiectiv să acționeze pe plan internațional împotriva mizeriei, malnutriției și foamei ce afectează peste jumătate din omenire.

Întrunind în prezent efortul conjugat al celor 121 țări membre, F.A.O. explorează necesitățile actuale și în perspectivă ale populației lumii, militînd pentru mobilizarea resurselor materiale și umane în vederea soluționării decalajului crescînd dintre producția și consumul alimentar din țările în curs de dezvoltare. În contextul imperativelor pe care le implică cel de al Doilea Deceniu al Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (1971—1980), F.A.O. invederează o strategie globală indicativă la orizontul anilor '80, în cadrul căreia realizările de pînă acuma în generalizarea progresului tehnic în agricultură, în accelerarea spectaculară a producției de cereale — cunoscută ca „Revoluția verde“ — joacă un rol primordial.

AGRICULTURA a rămas și azi cel mai vast sector de activitate al omului iar rolul său este vital pentru economia națională, indiferent de grad de dezvoltare. Dar, în pofida caracterului de producător esențial de mijloace de existență pentru cea mai mare parte a omenirii, agricultura adaugă relativ mai puțin la bogăția celor care o practică, mai ales în țările în curs de dezvoltare, unde prin rămînerea în urmă a structurii ansamblului economic, prin suprapopularea rurală, nivelul foarte redus al productivității și al producției, au apărut fenomene endemice de stagnare economică și socială, de foamete și mizerie cronică.

În condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane, ale accelerării diferitelor fenomene și manifestări care compun existența omenirii de astăzi și de mîine, tendințele caracteristice agriculturii mondiale converg spre accentuarea dimensiunii și interdependenței „fenomenelor — problemă“ privitoare la criza alimentației și dezvoltării, într-o lume de coexistență paradoxală a lipsei și abundenței.

În țările dezvoltate occidentale, problematica agriculturii constă în restructurarea ramurii și adaptarea producției „excedentare“ la evoluția lentă, inelastică a consumatorului solvabil, sedentar, îngrijorat de efectele dăunătoare ale alimentației. Această restructurare vizează, pe de altă parte, sprijinirea venitului unei populații relativ reduse, reprezentînd doar între 4 și 26% din totalul populației active.

În țările în curs de dezvoltare, unde consumul de calorii pe om și zi abia atinge 2.200 calorii (față de 3.100 calorii în țările dezvoltate), iar cel de proteine numai 57 grame (față de 85 grame), din care numai 11% proteine de proveniență animală, și unde aproape șapte din zece persoane lucrează în și trăiesc din agricultură, direcțiile și anvergura tendințelor de viitor constituie o problemă de viață și de moarte. Ținîndu-se seama că în 1965 în țările în curs de dezvoltare trăiau aproximativ 1.500 milioane oameni și că numărul lor urmează să crească la 2.500 milioane în 1985, „foarfecele“ dintre necesarul și disponibilitățile alimentare tinde să se deschidă și mai mult, reclamînd în mod evident, măsuri și acțiuni urgente. În decursul anilor, fenomenul a stîrnit îngrijorare, canalizînd atenția opiniei publice mondiale spre acest fenomen dimensional amenințător.

Prin activitățile sale de organizare și promovare sub diferite forme a ajutorului alimentar, de asistență tehnică și de analiză, diagnoză și prognoză cuprinzătoare, F.A.O. a desfășurat o muncă vastă în direcția mobilizării forțelor potențiale pe plan internațional, chemate să înfrunte problema deficitului alimentar și a subdezvoltării.

În cadrul acestor acțiuni, intensificate în cursul primului Deceniu al dezvoltării, trebuie reținute realizările din ultimii ani în cadrul așa-zisei „Revoluții verzi“. Recunoscînd importanța crucială a creșterii productivității omului și a pămîntului în transformarea agriculturii într-o ramură dinamică, F.A.O. a sprijinit cercetările științifice, generalizarea rezultatelor obținute în crearea unor soiuri de cereale de mare productivitate, considerînd această componentă a progresului tehnic ca obiectiv de prim rang în combaterea și eradicarea foamei. Deși numai 5% din terenurile arabile ale țărilor în curs de dezvoltare sînt cultivate cu aceste soiuri (în principal în 7 țări din Extremul Orient), sporurile de producție, de 20—30%, obținute pe această cale au rezolvat practic problema foamei din regiunea respectivă.

Dar tendințele disonante care se conturează în evoluția expresiei producție agricolă-populație-consum alimentar, se anunță cel puțin la fel de „explozive“ ca rezultatele încă modeste obținute de pe urma cultivării cerealelor de mare productivitate.

Astfel, dacă în următorii 15 ani, dinamica populației continuă să devanseze ritmul de creștere a producției agroalimentare, aceasta înseamnă ca deficitul alimentar al țărilor în curs de dezvoltare să sporească de la 2 miliarde dolari în 1962, la aproximativ 26 miliarde în 1985, cu efecte nocive pentru țările subdezvoltate care nu vor dispune de suficientă valută străină. Amploarea fenomenului reclamă acțiune urgentă, invederîndu-se criza de timp ce decurge din accelerarea posibilă a deficitului de mijloace de subzistență.

ADOPTAREA de către F.A.O. a unei **viziuni a viitorului,** în cadrul unor domenii de concentrare a eforturilor, de sprijin și asistență prioritare, a confirmat necesitatea imperioasă de a acționa în direcția prevenirii fenomenelor nedorite, prin **alternanța unor proiecții de explorare și de reglare, de natură indicativă.**

În urmă cu mulți ani, scriitorul englez Swift ironiza pe „proiectorii“ care „născocesc reguli și metode noi în agricultură și arhitectură... încît, după voința lor, un om poate să îndeplinească munca a zece oameni“. Dar, cu toate ironiile trecutului și — uneori — ale scepticilor de astăzi, progresul tehnic își spune cuvîntul. Iar „proiectorii“ căutători de conjuncții mai favorabile la orizontul de mîine, se folosesc din plin de instrumentarul material și spiritual pe care-l furnizează știința și tehnica, pentru crearea unui viitor mai îmbelșugat.

În mod firesc, tendința spre progres, ca și descoperirea, crearea și aplicarea rapidă a noului implică și concepte și instrumente noi, capabile să înfrunte munca copleșitoare de informare, cunoaștere, înțelegere, analiză, diagnoză și prognoză pe care o reclamă depistarea situațiilor nefavorabile din trecut și, prin ele, a celor posibile în viitor. Aceste concepte și instrumente constituie mijloacele cu care se explorează trecutul, se

→

scrutează perspectiva şi se transformă prezentul într-un germene al aspiraţiilor de mîine.

Într-o primă fază, organizaţiile internaţionale, îndeosebi F.A.O., au abordat problematicile dimensionale ale alimentaţiei şi dezvoltării, sub latura prognozelor de explorare, preconizînd şi iniţiind măsuri de corectare şi atenuare a foametei şi subnutriţiei, prin diferite acţiuni de sprijin şi ajutor alimentar. Dar, aşa cum s-a relevat şi cu ocazia celui de al doilea Congres mondial al alimentaţiei ţinut la Haga în iulie 1970, „bătălia foamei şi a subdezvoltării poate fi cîştigată ...dar nu este suficient să se refere numai la alimentaţie. Victoria depinde de un efort masiv al întregii comunităţi mondiale", de dezvoltare complexă a fiecărui om, a societăţii în totalitatea sa.

În acest sens, recunoscîndu-se că soluţiile nu rezidă în tratarea simptomelor, ci a cauzelor fundamentale ale subdezvoltării, F.A.O. a iniţiat „Planul indicativ mondial (P.I.M.), care plasează soluţionarea dezechilibrului alimentar în contextul de perspectivă al dezvoltării agriculturii în ţările deficitare, al dezvoltării economiilor naţionale ca un tot organic. P.I.M., definit mai exact drept „Studiu prospectiv pentru dezvoltarea agriculturii mondiale", abordează aceste soluţii într-o concepţie globală a întregului mediu ambiant.

Sprijinit pe evaluarea trecută, prezentă şi în perspectivă a comportării şi interacţiunii **factorilor fundamentali de prognozare pe termen lung**: populaţie, producţie, consum şi progres tehnic, „Studiul prospectiv" concentrează rezultatele unui **efort multidisciplinar de „planificare indicativă"** pe scară mondială la orizontul anului 1985, statele interesate rămînînd suverane în opţiunile lor de politică economică şi planificare naţională.

Prin tematica şi orientarea sa, „Studiul prospectiv" este articulat cu obiectivele pe termen lung şi pe termen mediu prevăzute de F.A.O. în cadrul domeniilor prioritare de concentrare a eforturilor Organizaţiei. Căutînd să definească liniile strategice de dezvoltare a agriculturii ca ramură de bază a economiei de ansamblu a ţărilor în curs de dezvoltare, studiul proiectează o anumită ordine de mărime necesară şi posibilă a producţiei, consumului şi comerţului de produse agroalimentare în anii 1975—1985. Reprezentînd numai un cadru cantitativ aproximativ, „Studiul prospectiv" pune accentul pe componenta de **strategie** şi mai puţin pe aceea de date numerice.

Preconizînd „transformarea agriculturii într-un motor al creşterii economice mai rapide", acest proiect indicativ tinde să înlăture ameninţarea ce o reprezintă creşterea posibilă a decalajului dintre dinamica mai rapidă a populaţiei (inclusiv creşterea cantitativă şi calitativă a consumului pe care l-ar implica ea) şi evoluţia mai moderată a producţiei agricole.

CÎND cele 42 de guverne întrunite în 1945 la Quebec (Canada) au semnat actul constitutiv al F.A.O., au înţeles să se înscrie în aspiraţiile stipulate de preambulul Cartei O.N.U. „de a folosi mecanismul internaţional pentru promovarea progresului economic şi social" şi, în mod expres, pentru ridicarea nivelului alimentaţiei şi de trai al populaţiei lumii, ca o contribuţie la expansiunea economiei mondiale şi la eliberarea omenirii de foame.

„Fiat panis" — Să fie pîine, recolte bogate şi vară îmbelşugată pentru oamenii de pe toate meridianele lumii, sugerează cuvintele şi spicele de grîu înscrise pe emblema F.A.O. Iar acţiunile Organizaţiei desfăşurate în această direcţie în cei 25 de ani de existenţă, exprimă pe deplin eforturile depuse cu ajutorul ţărilor membre, al altor organizaţii speciale, şi în primul rînd, cu dorinţa şi voinţa de dezvoltare a popoarelor în cauză.

În sfertul de secol care a trecut, omul a realizat un salt impresionant în materie de cunoaştere a lucrurilor infinit de mari şi mici. Toate aceste cunoştinţe şi întregul progres tehnico-ştiinţific au adus îmbunătăţiri considerabile în existenţa noastră. Dar ele au generat şi probleme şi preocupări noi, de dimensiuni neobişnuite, dintre care menţinerea şi dezvoltarea fiinţei umane din toate ţările rămîne obiectivul prioritar. În acelaşi timp, succesele din domeniul ştiinţei şi tehnicii, folosit în cea mai mare măsură în ţările dezvoltate, nu au fost însoţite de realizări de aceeaşi anvergură în progresul economic şi social al omenirii. De aceea, anul 1970 constituie o perioadă de reflexii şi de evaluări ale realizărilor încă relativ modeste, fapt pentru care întreaga **strategie prospectiva** învederată de F.A.O. pe următorii ani, se înscrie în imperativul de **acţiune**. Acţiune rapidă care să mobilizeze întregul potenţial şi voinţa de dezvoltare pe plan internaţional.

Eugen BUCIUMAN
Laurenţiu BUIA

Pretenţiile tot mai mari asupra unui finisaj perfect al produselor din toate ramurile industriale obligă pe fabricanţii din toată lumea să acorde o atenţie deosebită operaţiunilor de finisare.
Societatea pe acţiuni

Strojimport

Vinohradská 184, Praha 3 — Vinohrady
Telegrame: STROJIMPORT Praha
Telex: Praha 012141 — 5; Telefon: 713

a înfiinţat un serviciu special, care se ocupă de exportul unor asemenea utilaje, pe care le poate asigura în colaborare cu uzina KOVOFINIS, Ledeč şi cu institutul ei de proiectări, avînd posibilitatea să satisfacă toate exigenţele clienţilor.

Strojimport

poate să livreze:

- maşini de rectificat tip BS 2345
- maşini de rectificat pneumatice universale tip BR 2
- maşini de rectificat pneumatice manuale tip BP 20, 80, 100, 150, 200, 230
- vibratoare de desablat VIS 50—200 A
- maşini de degresat tip VOS
- maşini de degresat tip OSK 12
- maşini de spălat piese mari
- aparate de filtrat tip FA3 şi FA 22
- instalaţii de galvanizare tip ZAP 25—50
- aparate de vopsit prin înaltă presiune tip VYZA
- pistoale de vopsit tip RS 5, RH 4
- pistoale de vopsit automate tip APS-1, RH6-7
- cilindri cu cîrlig tip TZM 30, 50 şi 100
- cabine de vopsit
- cabine de vopsit emailuri ceramice etc.

Strojimport prestează servicii şi acordă consultaţii, inclusiv asistenţă, la rezolvarea tuturor problemelor tehnice din această ramură de producţie specială.

PUBLICOM

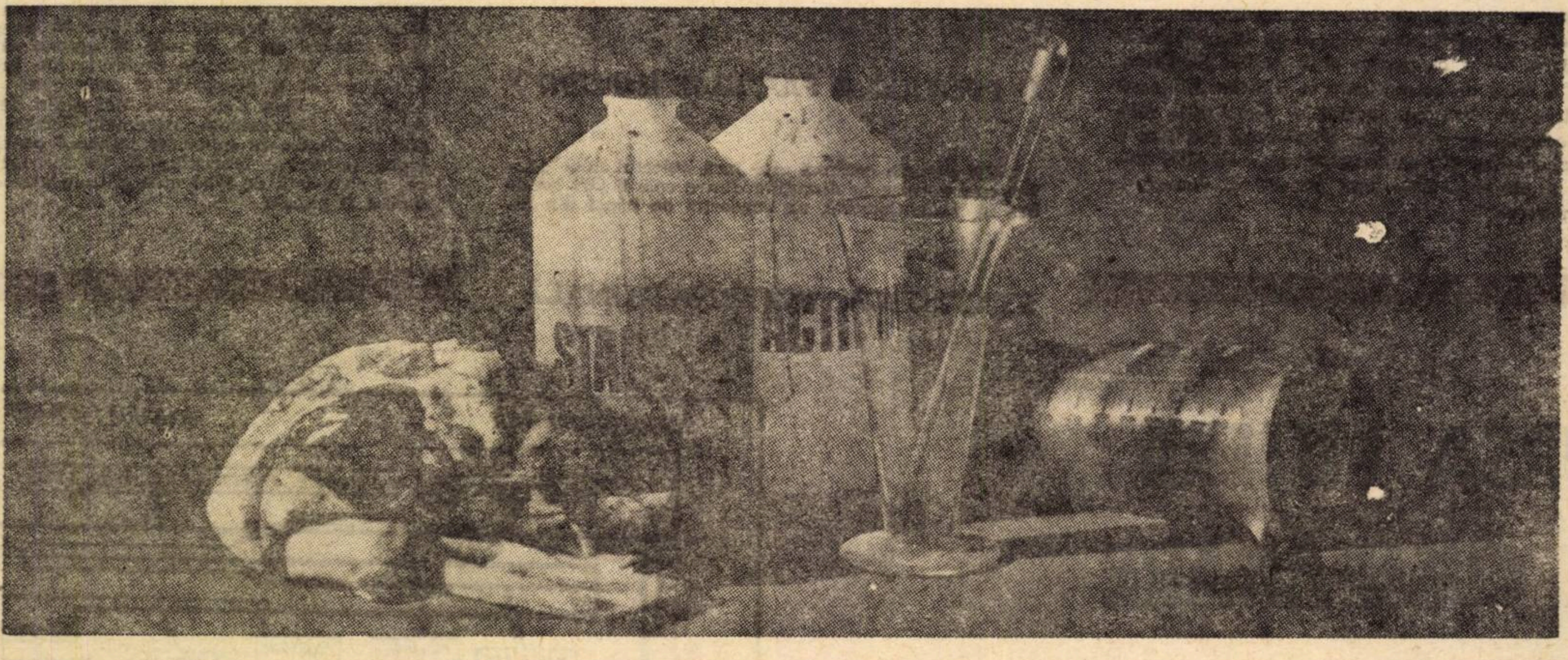

IN OPERAŢIILE DE MULTIPLICARE

RANK XEROX **PUNE CAPĂT PROBLEMEI CHIMICALELOR**

CHIMICALELE, CERNELURILE, LICHIDELE
nu vă mai incomodează în încăperea de multiplicat. Aceasta pentru că nu mai este nevoie de nici o substanţă pentru a executa copii cu multiplicatorul RANK XEROX.
Tot ceea ce vă trebuie este hîrtia obişnuită şi documentul pe care vreţi să-l multiplicaţi.
Nu aveţi altceva de făcut decît să puneţi documentul pe aparatul RANK XEROX. Apăsaţi pe un buton şi priviţi cum ies copiile multiplicate. Totul este perfect de la început pînă la sfîrşit. Materialul este uscat şi gata de difuzat.
De fapt întregul proces este atît de curat încît niciodată nu este necesară spălarea mîinilor după lucrul la maşină sau curăţirea maşinii după utilizare.

RANK XEROX LIMITED

Vă oferă acest sistem de multiplicare curat cu trei tipuri de maşini.
Tipul cel mai mare şi mai rapid — **tipul 3600** — execută o copie într-o secundă.
Tipul cel mai mic — **tipul 660** — se poate instala pe un birou. Între aceste modele se află **modelul 720**.
Dar toate cele trei modele au o caracteristică comună.
Orice deranj este eliminat.

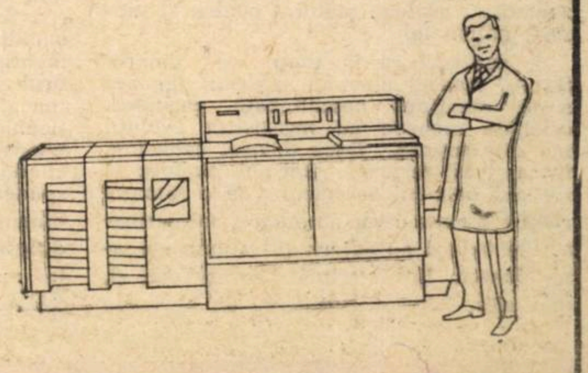

Informaţii suplimentare obţineţi de la I.S.C.E. TEHNOIMPORT, Căsuţa Poştală 110, str. Doamnei nr. 5, Bucureşti şi de la I.S.C.E. MAŞINIMPORT, Cal. Victoriei nr. 133, Bucureşti.

PUBLICOM

MONDORAMA

ORIENTĂRI ÎN BUGETUL FAMILIEI BULGARE

ÎN ultimul deceniu și jumătate venitul mediu anual al unei familii bulgare a crescut de peste 2, 3 ori.

Paralel, s-a modificat și structura bugetului familiilor, oglindind creșterea nivelului de trai. După cum arăta recent Kiril Gatev, locțiitorul președintelui Direcției de stat pentru informare din R. P. Bulgaria, dacă în trecut baza alimentației populației o constituiau pîinea și leguminoasele, în ultimele decenii se înregistrează o cerere sporită pentru alte produse alimentare, cu o valoare nutritivă mai ridicată. În perioada 1952—1969, consumul anual (pe locuitor) de carne și produse din carne a crescut de la 21,5 la 41,7 kg, de lapte și produse lactate — de la 80 la 111 kg, de zahăr și produse de cofetărie — de la 6,5 la 33 kg, de ouă — de la 68 la 118 bucăți etc. Concomitent cu îmbunătățirea alimentației, a scăzut și ponderea acestui capitol în bugetul familiilor (de la 60—70% în trecut, la 41,5% în 1969). Se constată, în același timp, că volumul desfacerilor la articolele de folosință îndelungată cunoaște o dinamică vie: între anii 1960 și 1969 vînzările de televizoare au sporit de la 0,5 la 28,8 bucăți la mia de locuitori, cele de frigidere — de la 0,5 la 16,5 bucăți, iar cele de autoturisme — de la 0,4 la 2,4 bucăți.

„DATA – BANK" PENTRU INOVAȚIE

RITMUL rapid în care apar astăzi descoperirile tehnice, precum și dificultățile întîmpinate în cunoașterea lor constituie o problemă binecunoscută căreia trebuie să-i facă față industria. O încercare de a rezolva aceste dificultăți este crearea în Statele Unite a unei „Data-bank" cu privire la invențiile științifice. Folosind o rețea de calculatoare în diferite țări care au menirea să detecteze noutățile tehnologice cele mai importante, „banca" („Dr. Dvorkovitz and Ass.") asigură abonaților săi, contra unei sume de 1500 dolari anual, ultimele informații tehnice în domeniul care îi interesează.

PE DEGETELE UNEI SINGURE MÎINI

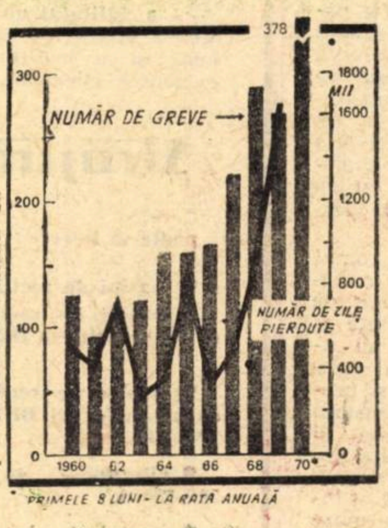

* PRIMELE 8 LUNI - LA RATA ANUALĂ

DUPĂ cum reiese din graficul alăturat, în industria de automobile din Anglia mișcarea grevistă crește an de an, constituind un motiv de preocupare serioasă pentru conducătorii întreprinderilor respective. Unul din aceștia afirma de pildă: „pot număra pe degetele unei singure mîini numărul zilelor din ultimele 12 luni, în care uzinele noastre nu au dus lipsă de cel puțin o piesă componentă datorită grevelor". Motivul principal al mișcării revendicative este sistemul de retribuire — cu bucata — care dezavantajează pe muncitori.

MODERNIZAREA AEROPORTURILOR IUGOSLAVE

CIRCA 120 milioane dolari vor fi investite pentru modernizarea aeroporturilor existente în Iugoslavia și pentru construirea altor 19 pînă în 1975, relatează agenția Taniug. În acel an, Iugoslavia va dispune în total de 33 aeroporturi, iar pînă în anul 1972 sistemul de observare prin radar va cuprinde întregul teritoriu iugoslav.

O POLITICĂ A FAPTULUI ÎMPLINIT?

DEȘI moneda comună este încă obiectul unor controverse aprinse în discuțiile dintre cele 6 țări membre în Piața Comună, un consorțiu de bănci din țările respective a anunțat că va lansa în curînd un împrumut în „monedă europeană — (E)". Acesta va fi calculat pornind de la parități fixe, valoarea monedei europene fiind determinată în funcție de cursurile oficiale în ziua emiterii împrumutului. Împrumutul este acordat la hotărîrea Comisiei Pieței Comune și va fi destinat unor operațiuni de conversiune în industria cărbunelui. Faptul este interpretat de observatori ca o încercare de a grăbi crearea monedei comune prin recurgerea la un fapt împlinit.

MAȘINĂ AUTOMATĂ DE SCRIS DUPĂ DICTARE

UN GRUP de acusticieni de la Academia de Științe a R. P. Ungare au construit o mașină automată de scris direct după dictare. Un asemenea automat trebuie, în primul rînd, să „știe" să deosebească diferitele sunete, indiferent de specificul pronunțării, tonalitatea și durata lor, cerință care în prezent constituie o problemă chiar și pentru cele mai perfecționate mașini electronice. Automatul ungar poate deosebi vocile de femei de cele ale bărbaților, recunoaște individualitatea vocilor, intonația lor. Aparatul „înțelege" cel mai ușor acele limbi care prezintă o alternare mai regulată a vocalelor și consoanelor, ca de exemplu italiana, polineziana japoneza și finlandeza. În schimb, engleza constituie pentru acest automat cea mai dificilă problemă...

BRACONAJUL — UN PERICOL PENTRU TURISM

„DACĂ branconajul va continua, se va sfîrși cu turismul, care aduce un venit important țării", a declarat un funcționar superior despre situația din parcul național Serengeti din Tanzania. Aceasta ar însemna, de fapt, o catastrofă națională, dacă se ține seama că în vederea safari-urilor organizate pentru turiști străini, Tanzania a investit în ultimii ani 2,5 milioane dolari în construcții de hoteluri în apropiere de Serengeti.

Țările din estul Africii suferă pagube însemnate de pe urma braconierilor, care nimicesc fără milă elefanți, rinoceri etc. Numai în rezervația Serengeti ei ucid anual pînă la 40 000 animale mari. Pentru o piele de zebră braconierul obține 25 de dolari, iar la negustorul de la Nairobi ea ajunge să coste 150 de dolari. Dar victimele preferate ale braconierilor sînt leoparzii și gheparzii. O piele bună de leopard costă în capitala Kenyei nu mai puțin de două mii de dolari. Deocamdată, guvernele Kenyei și Tanzaniei nu dispun de suficiente mijloace pentru lărgirea luptei împotriva braconierilor. În Serengeti, de pildă, o suprafață de 5700 mile pătrate este apărată de numai 72 paznici.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

CURSA PUTERII DE CUMPĂRARE

CUM AU EVOLUAT în ultimele decenii principalele monede occidentale? Care din ele s-au menținut ferm pe plan internațional și care au suferit eroziuni mai mult sau mai puțin substanțiale ale valorii lor exprimate în aur? Un răspuns aproximativ la această întrebare îl dă dinamica parităților monetare în perioada ianuarie 1947 — iunie 1970, prezentată în graficul alăturat pentru 11 monede naționale.

Se constată că în timp ce dolarul S.U.A., francul elvețian și yenul japonez și-au menținut neschimbată paritatea, celelalte monede au înregistrat evoluții net diferențiate. Dacă dolarul canadian, marca vest-germană, florinul olandez și francul belgian, se bucură de o situație relativ avantajoasă, amputări mai serioase ale valorii au suferit în schimb coroana daneză, lira sterlină, cea italiană și, mai ales, francul francez; în perioada menționată, acesta din urmă a suportat cinci devalorizări succesive, ajungînd la mai puțin de un sfert din valoarea sa de la începutul anului 1947.

Desigur, inflația — accentuată în ultimii ani în majoritatea țărilor în cauză — n-a cruțat nici puterea de cumpărare internă a dolarului S.U.A., francului elvețian sau yenului. În cazul dolarului, această eroziune este mascată, pe planul stabilirii parităților internaționale, prin menținerea prețului fix al aurului în cadrul schimburilor oficiale (de 35 dolari uncia), ceea ce face ca toate monezile naționale din lumea occidentală să-și stabilească — practic — paritatea în raport cu dolarul. Ca atare, mai corect ar fi să spunem că graficul alăturat reprezintă dinamica unui raport, și anume între modificarea puterii de cumpărare a diverselor monede naționale altele decît dolarul S.U.A. și celei a dolarului însuși.

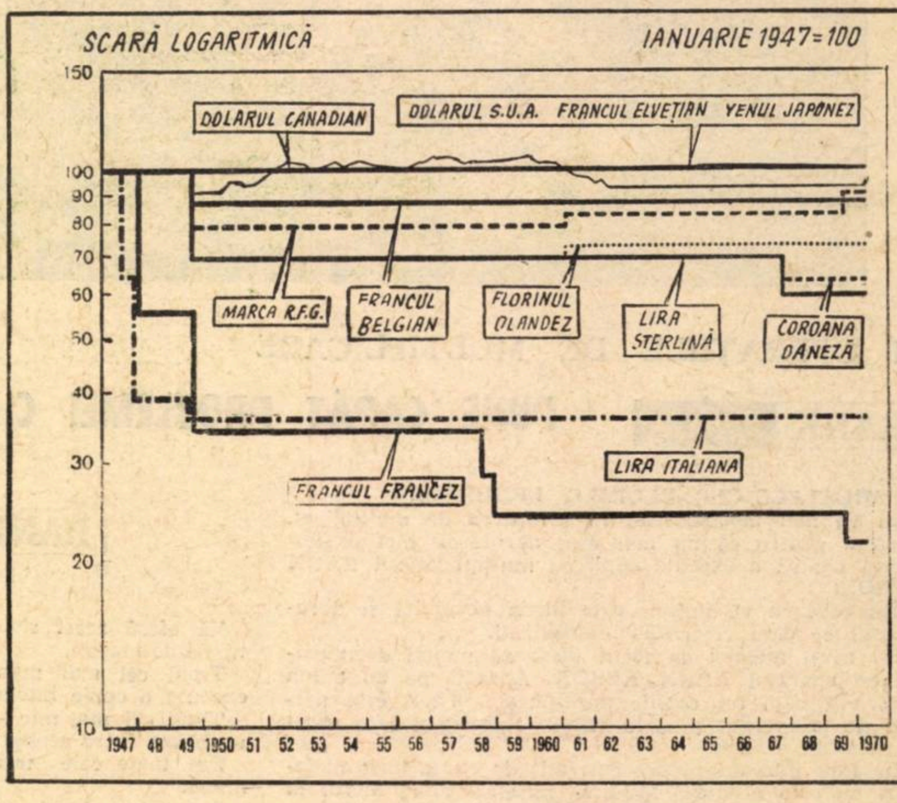

Modificarea parităților monetare (După LE MONDE)

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

50 ANUL VIII NR. 50 (380)
VINERI 11 DECEMBRIE 1970
20 PAGINI 2 LEI

viața economică

ANUL VIII **viata economica**

săptămînal editat de Societatea de Ştiinţe Economice din România

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.78.76 • Bucureşti

SUMARUL

nr. 50 din 11 decembrie 1970

■ ECONOMIE NAŢIONALĂ

Puternicul dinamism al economiei româneşti de conf. dr. **Ştefan Diamandescu** (pag. 3)

La masa rotundă: Contractele economice (pag. 4)

În dezbatere: Preţurile cu ridicata
- Trebuie pornit de la stabilirea valorii! de **I. Stelian**, doctorand, Academia de învăţămînt social-politic „Ştefan Gheorghiu", **Angela Iordache**, doctorandă A.S.E.
- Planificarea preţurilor şi nu reaşezarea — problemă principală de conf. univ. **Ion Trăistaru**, Universitatea Craiova (pag. 5)

— Există suficient discernămînt în organizarea fermelor zootehnice de tip industrial din C.A.P.? Tributul ignorării unor factori esenţiali de **D. Ciţu**, Banca Agricolă (pag. 6)

— Calitatea:
- Standardizarea şi tipizarea de ing. **Şt. Dogărescu**, director I.R.S.
- Calităţile controlorului de calitate de **B. Vasile** (pag. 7)

■ INFORMATICA

— Conducerea cu calculatoare electronice a proceselor tehnologice de ing. **Const. Dumitraşcu** (pag. 9)

■ CONDUCERE ŞI ORGANIZARE

Strategiile de dezvoltare:
- Intreprinderea faţă în faţă cu viitorul de **Ioniţă Olteanu**
- Cum ne concepem dezvoltarea Interlocutor ing. **Emilian Uleia**, director tehnic al Centralei industriale de utilaj petrolier de **Vasile Boescu** (pag. 10—11)

Cadre şi răspunderi: **Teodor Cristea**, directorul Direcţiei teritoriale de control şi revizie nr. 12 Oradea de **Maria Ioniţă** (pag. 12)

■ ISTORIE ECONOMICA

„Una din cele mai mari figuri ale veacului" Reflectarea operei lui Engels în presa muncitorească şi socialistă din România de dr. **Gh. Surpat** (pag. 13)

■ TEORII • IDEI

— **În ajutorul celor care studiază în învăţămîntul de partid:** Coordonate principiale ale esteticii industriale de conf. univ. dr. **I. Achim**
Puncte de vedere Învăţămîntul şi sfera muncii productive de asistent univ. **Cornelia Daminescu** (pag. 16)

■ ECONOMIE MONDIALA

— Mitologia stimulilor militari ai economiei (II) de **A. Oprea** (pag. 18)

— Note de călătorie din R.P. Chineză: În vizită la constructorii de maşini de ing. **Ion Crişan** (pag. 19)

Redactor şef: Gheorghe DOLGU

Tiparul: Intreprinderea Poligrafică „Informaţia" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40470

CURIER

• Vechimea neîntreruptă

GABRIELA BOCAI, Craiova. — Perioada cît o angajată se află în concediu de maternitate se consideră vechime în muncă şi vechime neîntreruptă în aceeaşi unitate (H.C.M. nr. 252/1967 şi H.C.M. 880/1965). Conform prevederilor anexei VII la H.C.M. nr. 914/1968, cu modificările ulterioare, precum şi ale Legii nr. 1/1970, salariatei care a încetat activitatea fiind gravidă sau pentru creşterea unui copil pînă la împlinirea vîrstei de 7 ani, i se recunoaşte vechimea neîntreruptă în aceeaşi unitate, dacă se reîncadrează în muncă în termen de trei luni de la data împlinirii vîrstei menţionate. Ţinînd seama de cele de mai sus, este necesar să vă adresaţi conducerii uzinei „Electroputere" pentru a solicita corectarea înregistrării din carnetul dv. de muncă în sensul cuprinderii perioadei de concediu de maternitate **cînd aţi primit ajutoare materiale pe linia asigurărilor sociale de stat.** (De reţinut şi răspunsul dat tov. V. Săndulescu).

★

V. SĂNDULESCU, Ploieşti. — Potrivit cap. I pct. 2 din circulara nr. 3463/1969 a fostului Comitet de stat pentru probleme de organizare şi salarizare, şi în prezent în vigoare, salariaţii angajaţi în cadrul unei întreprinderi altfel decît prin transfer în interesul serviciului, însă în condiţii care le dau dreptul la menţinerea vechimii neîntrerupte în aceeaşi unitate, precum şi cei angajaţi prin transfer la cerere, pot fi încadraţi, după încheierea perioadei de probă, stabilită conform prevederilor codului muncii, pe treptele sau gradaţiile avute în unitatea de la care au plecat, sau înainte de întreruperea activităţii. În mod similar, în cursul perioadei de experimentare, salariaţii angajaţi în condiţii care le dau dreptul la menţinerea vechimii neîntrerupte în întreprindere, precum şi cei transferaţi la cerere, care au întrerupt activitatea înainte de începerea experimentării noului sistem pot fi încadraţi, după încheierea perioadei de probă, pe trepte sau gradaţii, pe baza aceloraşi principii, după care s-a făcut încadrarea salariaţilor întreprinderii la data începerii experimentării. Menţionăm că posibilitatea acordării unui număr de gradaţii, în condiţiile în care încadrarea dv. se face menţinîndu-se vechimea neîntreruptă în aceeaşi unitate, nu constituie o obligaţie pentru conducerea unităţii.

• Reducerea stagiului

HORAŢIU CRISTESCU, Suceava. — Absolvenţii învăţămîntului superior de arhitectură au obligaţia, prevăzută de Decretul nr. 158/1970, să efectueze un stagiu, la unitatea unde au fost repartizaţi, de cel puţin trei ani. Acest stagiu nu poate fi micşorat pentru absolvenţii care, înainte de efectuarea studiilor universitare, au desfăşurat o muncă salariată, ocupînd funcţii medii în specialitatea pentru care s-au pregătit ulterior. Salarizarea absolvenţilor în primul şi al doilea an de activitate, se face la salarii tarifare fixe, prevăzute în nomenclatoarele de funcţii aprobate prin anexele la H.C.M. 914/1968, cu modificările ulterioare. Începînd cu al treilea an de activitate, absolvenţii sînt încadraţi la nivelul de bază al funcţiei deţinute (inginer, arhitect, economist etc.). Absolvenţii proveniţi din cîmpul muncii sînt încadraţi direct la salariul tarifar prevăzut pentru al doilea an de activitate, dacă au prestat anterior începerii cursurilor universitare cel puţin 12 luni o activitate salariată.

• Vechimea în funcţii economice superioare

A. POPESCU, Bucureşti. — Perioada de trei luni şi jumătate cît, fiind absolventă a învăţămîntului superior economic cu examen de stat, aţi deţinut funcţia de contabil principal, nu se include în calculul stagiului în funcţii economice superioare. Atît în conformitate cu H.C.M. nr. 918/1960, abrogată prin Decretul nr. 158/1970, cît şi prin Decretul susmenţionat, absolvenţii trebuie să efectueze stagiul în funcţiile de specialitate la care s-au pregătit. Menţionăm că (în conformitate cu [illegible] 10 din H.C.M. 918/1960, în vigoare la data efectuării trecerii dv. la o altă unitate decît aceea unde aţi fost repartizată iniţial) transferarea în interesul serviciului a absolvenţilor învăţămîntului superior putea fi efectuată numai după cel puţin un an de la data încadrării în muncă în unitatea unde au fost repartizaţi, şi numai la locuri de muncă similare cu cele ocupate anterior.

AMORTIZOARE DE ZGOMOT PENTRU SURSE GAZODINAMICE

SILENS – I.M.F.C.A.

INSTITUTUL DE MECANICA FLUIDELOR ŞI CONSTRUCŢII AEROSPAŢIALE—Bucureşti, Şos. Bucureşti—Ploieşti nr. 25—27, sector 1—telefon 33 05 61, livrează prompt în cursul anului 1971 amortizoare de zgomot pentru sursele gazodinamice din instalaţiile combinatelor chimice, termocentralelor şi altor unităţi industriale.

Concepţia originală românească, avînd la bază efectul Coandă, asigură reduceri remarcabile ale zgomotului sub limitele normativelor în vigoare, cu aplicaţii la purje de abur, aer şi gaze, pentru orice valori ale debitului, presiunii şi temperaturii fluidului purjat.

Comenzile se primesc pe adresa Institutului, pînă la 30 decembrie 1970.

Informaţii suplimentare la telefon 33 05 61—sectorul marketing şi valorificarea cercetării.

SILENS – I.M.F.C.A.

SCRISORI

FONDURILE FIXE

RESPECTÎND prevederile legii 62/1968 şi H.C.M. nr. 139/1969, consider că se pot aduce îmbunătăţiri în ce priveşte înregistrarea fondurilor fixe. Soluţia ar consta în crearea unor conturi sintetice de gradul II şi gruparea fondurilor fixe în cadrul acestor grupe pe durata normală de funcţionare.

La simbolul contului sintetic col. „Mijloace fixe", să se adauge 2 cifre pentru contul sintetic, codul şi cifrele reprezentînd durata normală de funcţionare şi încă 2 cifre reprezentînd numărul de ordine al mijloacelor fixe pe genuri. De exemplu, fonduri fixe neamortizate integral — col. 2.101.25.01 Hală de fabricaţie; 001.2.101.25.02 Atelier de sculărie. Aceleaşi mijloace fixe amortizate integral — 001.3.101.25.01 Hală de fabricaţie; 001.3.101.25.02 Atelier de sculărie. Rata de recuperat din valoarea fondurilor fixe casate înainte de amortizarea lor integrală — 001.4.101.25.01 Hala de fabricaţie; 001.4.101.25.2. Atelier mecanic. F. C. Auto mijloace de transport auto din parcul public a) neamortizate integral — 001.2.610.0.8.01, autoturism Warszava; 001.2.610.0.8.02 — autoturism Volga. F.C. Auto mijloace de transport auto din parcul public b) amortizate integral — 001.3.610.8.03 autoturism Warszava; 001.3.610.8.04 — autoturism Volga.

În felul acesta se va proceda cu fiecare fond fix în parte, ca, apoi, prin prelucrare, grupare-contabilizare, să se poată întocmi cu uşurinţă fişa de calcul a amortizării fondurilor fixe pe luna respectivă. Susţin aplicarea acestei metode pe considerentul că întreprinderile pentru întocmirea acestei situaţii folosesc date extracontabile, care nu pot oferi un control asupra operaţiunilor înregistrate în evidenţa contabilă şi nici asupra exactităţii şi realităţii fişelor de calcul.

Dragoş CAZACU
şeful serviciului revizie
B. I.—Iaşi

Recent, la Combinatul siderurgic-Galați a intrat în funcțiune, cu 26 de zile înainte de termen, laminorul de benzi la rece. Prin concepția constructivă și gradul ridicat de automatizare noul laminor se situează printre cele mai moderne obiective siderurgice de acest gen din lume. În hala, cu o lungime de 1,2 km au fost montate, în flux continuu, peste 17 000 tone de utilaje tehnologice și aparatură. Noul laminor, care în final va avea o capacitate de peste 1 milion de tone, va furniza benzi și table cu grosimi de 0,15—3,5 mm.

În fotografie: instalația de decapare.

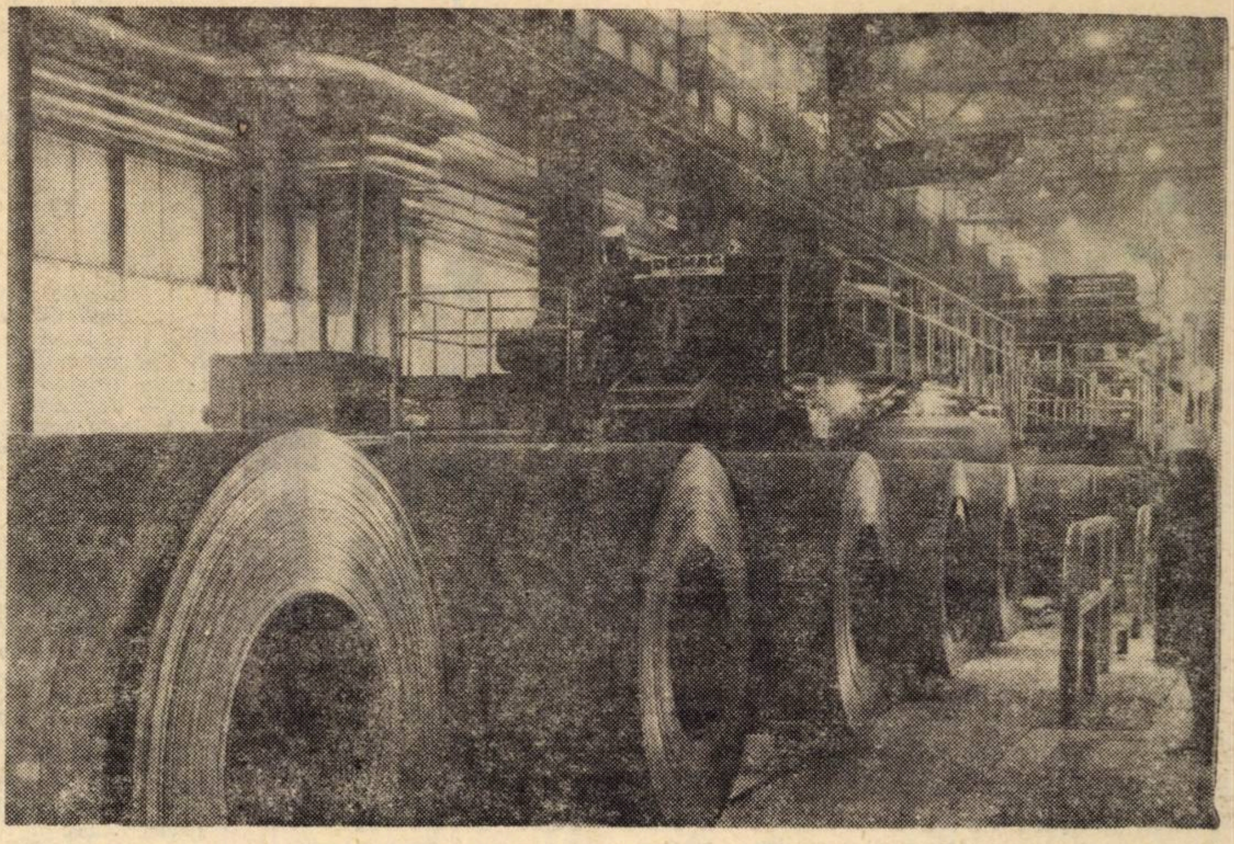

PUTERNICUL DINAMISM AL ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

Viața a confirmat în mod convingător, cum numai faptele o pot face, justețea liniei generale politice a partidului nostru, capacitatea și priceperea sa de a aplica principiile socialismului la condițiile concrete din România, de a uni eforturile întregii națiuni pentru asigurarea progresului și prosperității țării. O asemenea politică generală, identificată pînă la cel mai înalt grad cu interesele vitale ale poporului, explică mărețele realizări obținute de România în anii construcției socialismului, mobilizarea oamenilor muncii din țara noastră pentru îndeplinirea și depășirea obiectivelor stabilite de cel de-al X-lea Congres al partidului, conferind economiei românești o dinamică apreciată și consemnată ca atare în diversele studii internaționale.

EVOLUȚIA prezentă și viitoare a economiei românești nu poate fi disociată de concepția Partidului Comunist Român privind edificarea unei economii moderne, concepție conform căreia înaltul dinamism — atribut esențial — poate fi susținut numai de o industrie puternică și o agricultură înaintată, printr-o generalizare permanentă, în toate sectoarele de activitate, a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane și valorificarea superioară a întregului potențial economic, printr-o înaltă eficiență a muncii sociale. Aceasta — se sublinia în Directivele Congresului al X-lea — va avea o importanță hotărîtoare pentru apropierea țării noastre de nivelul statelor cu o economie avansată.

Corespunzătoare înțelegerii unor astfel de cerințe sînt eforturile făcute și consecvența cu care partidul nostru se îngrijește de ridicarea potențialului economic al țării, fapt reflectat, înainte de toate, în politica de investiții, în volumul, dinamica și orientarea lor. Elocvente în această privință sînt investițiile făcute în actualul plan cincinal, cărora le-au fost afectate fonduri de peste 288 miliarde lei, de aproape 1,5 ori mai mult decît în cei cinci ani anteriori. Din totalul fondurilor menționate, mai mult de jumătate au fost destinate industriei, iar în cadrul acestora peste 55% au fost orientate spre dezvoltarea industriei energiei electrice, metalurgice, construcțiilor de mașini și chimiei.

Potențialul economic al României a fost amplificat în ultimii cinci ani atît prin construirea și darea în exploatare a circa 1500 de noi capacități și obiective industriale cît și prin dezvoltarea și modernizarea unui mare număr din cele existente în funcțiune.

Vigoarea și dinamismul economiei românești sînt exprimate, în primul rînd și în modul cel mai concludent, de creșterea producției industriale, creștere care în perioada actualului plan cincinal a cunoscut un ritm mediu anual de 11,7% — depășindu-se în acest fel limita superioară stabilită la cel de al IX-lea Congres al P.C.R. (11,6%). Evoluții și mai dinamice au înregistrat ramurile industriale, hotărîtoare pentru progresul tehnic al întregii economii naționale, cum sînt construcțiile de mașini, industria energiei electrice și chimia care, în perioada 1966—1969, au cunoscut un ritm mediu anual de creștere de 15,8%, 17,9% și respectiv — 20,4%.

Semnificația acestui dinamism, pentru sarcinile actuale ale economiei noastre naționale, capătă noi dimensiuni comparînd realizările obținute cu evoluțiile corespunzătoare înregistrate într-o serie de țări dezvoltate. În tabelul nr. 1 sînt prezentate ritmurile medii anuale de creștere a producției industriale atît pe ansamblu cît și pentru principalele ramuri ale acesteia, în perioada 1966—1968.

Se constată, în primul rînd, faptul că țara noastră trebuie să-și asigure lichidarea decalajului moștenit în condiții în care industria țărilor dezvoltate evoluează în continuare și încă într-un ritm ce nu poate fi neglijat. Se impune, totodată, concluzia că numai pe baza unui asemenea dinamism al industriei românești este posibilă o apropiere efectivă, de astfel de țări. În fine, cifrele ilustrează încadrarea României pe linia modernizării economiei corespunzător tendințelor actuale pe plan internațional. Astfel, cu unele excepții care își găsesc explicația în nivelul de dezvoltare atins de diferitele ramuri industriale în țările menționate, creșterea producției industriei energiei electrice, a construcțiilor de mașini și chimiei devansează creșterea ansamblului industriei, — tendințe promovate cu consecvență de țara noastră.

Importante realizări au fost consemnate în actualul cincinal și în domeniul agriculturii. Astfel, ca urmare a eforturilor făcute de stat pentru modernizarea bazei tehnico-materiale a agriculturii, s-a înregistrat o creștere a producției globale agricole cu 25% față de cincinalul anterior, deși condițiile climatice din ultimii ani au fost nefavorabile, iar la acestea s-au adăugat și efectele nefaste ale inundațiilor din ultimul an.

Concomitent cu eforturile materiale făcute, creșterea eficienței economice — subliniată la Congresul al X-lea al partidului drept factor hotărîtor al dinamismului economic — a constituit o permanentă și majoră preocupare a partidului nostru în domeniul activității productive, orientîndu-se în acest scop atenția ministerelor și întreprinderilor spre sporirea productivității muncii, reducerea consumurilor materiale, ridicarea calității produselor și a rentabilității.

Rezultanta convergenței îmbunătățirilor de ordin cantitativ și calitativ, înregistrate de sfera producției materiale în actualul cincinal, este sporirea de aproape o dată și jumătate a venitului național. Creșterea economică înseamnă în ultimă instanță tendința fermă, pe o perioadă îndelungată, de sporire a venitului național pe locuitor. Comparațiile internaționale pe acest plan pun de asemenea în lumină dinamismul economiei românești și rolul său în procesul de ridicare la nivelul țărilor dezvoltate. În tabelul nr. 2 putem urmări dinamica indicelui de devansare a creșterii venitului național total și a venitului național pe cap de locuitor din țara noastră față de evoluția acelorași indicatori în cîteva țări dezvoltate, în perioada actualului plan cincinal, luînd ca bază anul 1960.

conf. dr. Ștefan DIAMANDESCU

(Continuare în pag. 14)

Tabel nr. 1

	România	Franța	R.F.G.	Italia	Japonia	S.U.A.
Total industrie	12,3	4,7	3,9	8,3	16,5	5,0
Energie electrică și termică	18,7	6,2	6,7	7,4	11,4	7,8
Construcții de mașini și prelucrarea metalelor	16,0	4,2	1,4	9,6	24,4	5,2
Chimie	20,5	10,1	10,4	11,9	15,3	8,4

Sursa: Anuarul Statistic al Republicii Socialiste România 1970, p. 708—711.

Tabelul nr. 2

Țara la care ne raportăm	Venit național			Venit național/loc.		
	1966	1967	1968	1966	1967	1968
Franța	1,20	1,24	1,27	1,25	1,29	1,30
R.F. a Germaniei	1,28	1,38	1,37	1,33	1,41	1,38
Italia	1,60	1,61	1,63	1,55	1,57	1,5f
Japonia	0,95	0,91	0,85	0,98	0,93	0,83
S.U.A.	1,25	1,31	1,34	1,31	1,38	1,39

Calculat pe baza datelor publicate în Anuarul Statistic al Republicii Socialiste România, 1970, pag. 703—704.

LA MASA ROTUNDĂ

CONTRACTELE ECONOMICE

Virgil SCHIOPESCU: Este necesar să se acorde o atenție deosebită pregătirii cadrelor. După cum se știe centralele vor intra în relații externe directe. În aceste condiții este evident că trebuie să fie cunoscute bine reglementările și legile care guvernează piețele externe, regulile internaționale de contractare.

Mi-aș permite să abordez o problemă ridicată de tov. Epuran, după a cărui concepție ar fi indicat ca actuala reglementare să fie completată, în sensul că, și în ipoteza acțiunii unei forțe majore să se aplice penalizări care, în cazul ultimei verigi (unde nu mai intervin compensările reciproce) să fie reglementate cu bugetul. Eu nu subscriu la această propunere, deoarece s-ar încălca principiul că nimeni nu poate fi răspunzător în cazul în care nu poate să răspundă și nu este vinovat; în plus s-ar da naștere la un proces complicat de decontări cu bugetul de stat.

În legătură cu aplicarea în practică în acest an a legii contractelor economice am desprins și unele greutăți. Astfel, la Combinatul textil — Lugoj, unde activez în cadrul consiliului de administrație, (combinat ce a fost citat aici de tov. Nicoară ca avînd rezultate mai puțin satisfăcătoare pe linia contractărilor), materia primă este elementul component principal al costurilor: contractarea cu furnizorii, cu 6 luni de zile înainte de începerea anului de plan este dificilă deoarece pînă la această dată nu se cunosc sarcinile de export.

În cadrul art. 4 din Legea 71/1969 se precizează că „organizațiile socialiste vor pune în fabricație numai produse care au asigurată desfacerea prin contracte economice", iar abaterea de la această stipulație în temeiul art. 4 din H.C.M. 306/1970 este penalizată cu sume însemnate. Consider că aceste prevederi, aplicate fără discernămînt ar duce la situații inechitabile: astfel se pot ivi cazuri cînd datorită economiei la consumul specific apare un stoc supranormativ de materii prime, cu care se pot fabrica produse finite peste plan. Și introducerea în fabricație a acestora (chiar dacă e vorba de produse vandabile), într-o interpretare rigidă a amintitelor reglementări ar putea fi sancționabilă, ceea ce evident ar fi demobilizator. Ar fi indicat de aceea ca prin instrucțiuni de aplicare să se considere că sînt întrunite elementele constitutive ale amintitei contravenții, doar atunci cînd s-au introdus în fabricație produse ce nu s-au vîndut ori nu s-au contractat în termen de 3 luni.

În legătură cu penalitățile care urmează a se aplica pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor contractuale (conform H.C.M. 306/24 martie 1970), mi-aș permite să le apreciez ca „prea mobilizatoare", mergînd pînă la 0,3% pe zi, ceea ce echivalează cu 108%, pe an!

Evident că și în aplicarea acestora se impune ca cel puțin în prima fază de aplicare a Hotărîrii să nu se lucreze mecanic, ci cu mult discernămînt, avînd în vedere că dintr-o serie de cauze obiective nu în toate unitățile economice sînt întrunite condițiile ideale de organizare.

Aș aminti și alte aspecte: de exemplu un furnizor care livrează o marfă și nu introduce la bancă în termenul legal factura talon spre a-și încasa drepturile, este pasibil de sancțiunea de 1 leu pe zi de fiecare factură, nedepusă în termen. În schimb, conform articolului 1 litera g din H.C.M. 306/1970, pentru întîrzierea plății produselor ce le-a primit, clientul este pasibil la o penalitate de 0,3% pe zi, dacă întîrzierea e mai mare de 30 zile.

Cred că această problemă trebuie revizuită pentru că ar putea da naștere la situații ca cele din exemplul de mai jos:

— Un furnizor livrează produse de 100 mii lei și nu depune factură-talon la banca sa.

— Clientul primește marfa și așteaptă ca furnizorul său să introducă factura talon, deoarece el e acela ce are această obligație.

Constatînd tardiv (de exemplu, după 3 luni) că furnizorul nu și-a formulat pretențiile, cumpărătorul plătește marfa din proprie inițiativă cu dispoziție de plată.

Conform actualelor reglementări, furnizorul e sancționabil cu 1 leu pe fiecare zi de întîrzieri, adică 90 lei (deși el era acela care trebuia să emită factura-talon), iar clientul, ce are doar vina că nu a raportat la timp culpa furnizorului, este sancționabil cu o penalitate de 0,3% pe zi, care în cazul exemplificat însumează 27 000 lei!

În încheiere aș vrea să reliefez că aplicarea Legii contractelor ar fi avut condiții mai bune de la început dacă ea ar fi fost precedată de aplicarea reglementărilor privind planificarea, aprovizionarea — defacerea și prețurile.

Cu toate greutățile inerente începutului trebuie să acționăm cu toții spre a face din contract un puternic instrument de planificare.

Ion ZAHIU: — Unii tovarăși consideră că Legea contractelor și mai ales reglementările care i-au urmat sînt prea severe față de cei ce nu le respectă. Care lege nu e severă, dacă ea e făcută pentru a fi respectată? Dacă vom cere concesii, invocînd motivul că nu avem condițiile ideale de organizare, înseamnă că nu vom reuși să îmbunătățim disciplina și organizarea muncii și ne vom învîrti mereu într-un cerc vicios.

Viorel ȚĂRANU: — Aș vrea să relev și eu o neconcordanță care trebuie rezolvată de organele în drept în procesul de perfecționare a relațiilor contractuale și mai ales al elaborării contractelor tip: prin legea 71 constructorii sînt obligați a contracta aprovizionarea cu materialele necesare pentru executarea lucrărilor cu 6 luni înainte de începerea **perioadei de plan,** iar prin legea 72 beneficiarilor li se precizează obligația de a prezenta documentația pentru lucrările de execuție tot cu 6 luni înainte de **începerea lucrărilor.** Noi comandăm în prezent materiale pentru tot anul 1971, dar nu cunoaștem precis toate lucrările pe care le vom executa. Chiar dacă la unele materiale de bază (ciment, var și alte materiale comune) se cunosc indicatorii, totuși pentru unele materiale trebuie să avem specificații atunci cînd facem contractarea. De aceea, susțin și eu că ar trebui să existe o mai bună corelare a reglementărilor cu privire la contractare atît de la sectorul de construcții, cît și pentru celelalte sectoare.

În fine, în legătură cu forța majoră eu cred că deoarece efectele ei se răsfrîng în lanț ar trebui să absolvim de răspunderea materială nu numai întreprinderea care a suferit direct, ci și cei care sînt legați indirect de această forță majoră.

Vladimir NENADOVICI: — Legea contractelor economice ne obligă să încheiem contracte pentru materii prime și materiale cu cel puțin 6 luni înainte de începerea perioadei de plan; pe de altă parte urmează și în condițiile noului sistem de contractare ca relațiile pe care le avem cu comerțul să se reglementeze prin încheierea contractelor din două în două trimestre. Cum putem atunci să încheiem contracte ferme pentru materiile prime care ne sînt necesare?

Cred că soluția este unică: și comerțul să se adapteze la prevederile noii legi a contractelor și să încheie cu noi contracte echivalente cu cele pe care trebuie să le încheiem noi cu furnizorii noștri. Desigur că sînt unele produse care se schimbă în cursul anului în funcție de modă. Dar sînt multe care nu prezintă fluctuații mari; chiar și unele firme străine occidentale încheie cu noi contracte pe 6 luni de zile. Cred că și întreprinderile noastre ar trebui să știe ce le trebuie într-un an de zile și ar putea să încheie contracte anuale pe baza cărora am putea și noi să încheiem contracte de aprovizionare.

Cît privește aprovizionarea cu materiale din import și eu cred că formele tehnice pentru etapa a doua se fac prea de vreme; în luna februarie-martie trebuie să le depunem la minister dar nu cunoaștem încă nimic din ce vom produce, din ceea ce ne vor cere clienții noștri; așa se întîmplă că, aceste forme făcîndu-se după aprecieri, în anul următor vom primi unele materiale care nu ne vor trebui, în timp ce vom duce lipsa altora. De aceea **trebuie scurtată durata de contractare a importului.**

Comerțul refuză uneori cu multă ușurință încheierea contractelor cu industria sau recepționarea unor produse. De aceea consider foarte binevenită ideea de a se lărgi rețeaua magazinelor proprii ale întreprinderilor și combinatelor.

Nicolae HUȚU: — Desigur că și eu aș putea să prezint o serie de greutăți întrucît dacă cu furnizorii din cadrul ministerului nostru lucrările se rezolvă mai ușor, alții, cum sînt M.E.F. și M.I.M. ne-au asigurat numai o parte din materialele cerute.

Aș vrea însă să subliniez că este necesar ca **atît industria cît și organizațiile comerciale să studieze mai mult piața. Mi se pare că se face prea multă teorie despre studierea cererii pieței și interne și externe, în loc să localizăm problema pe specificul diferitelor sectoare de activitate și să elaborăm mai concret metodele și tehnicile corespunzătoare.**

Dar aceasta cere o pregătire corespunzătoare a celor ce lucrează în aprovizionare-desfacere; ei trebuie să posede atît cunoștințe economice, cît și tehnice. Nu poți să arăți unui beneficiar avantajele produselor pe care i le oferi decît dacă îi vorbești concret despre parametrii lor tehnico-economici

I. IONIȚĂ: — Noua reglementare a contractelor economice răspunde unor cerințe actuale ale activității no[illegible]e economice; ea ne-a permis să desfăș[illegible]m în condiții mai bune contractarea materiilor prime și a aprovizionării.

Trebuiau create însă mai bine condițiile necesare pentru a folosi toate avantajele noii Legi. În primul rînd s-au stabilit prea tîrziu coordonatorii de balanțe. De asemenea, au rămas în continuare trei nivele de care depinde contractarea, ca și mai înainte: întreprinderile pot contracta la nivelul lor anumite produse; pentru alte produse contractările sînt la nivel de centrală, iar alte produse depind de ministere. Cred însă că organele superioare ar putea fi eliberate de unele obligații în această materie, prin lărgirea atribuțiilor unităților economice. În altă ordine de idei, cred că dacă întreprinderea demonstrează că poate asigura desfacerea în termen de 90 de zile, ar putea fi admisă și producția pe stoc; experiența noastră în acest sens este pozitivă.

Gustav BRSCHLIK: Între condițiile ce trebuiau create se înscrie și [illegible]vederea de la articolul 25 din Legea contractelor de a se elabora **contracte tip,** adaptate specificului, care să fie supuse Consiliului de Miniștri spre aprobare.

(*Continuare în pag. 8*)

SĂPTĂMÎNAL — UN GRAFIC COMENTAT

În transportul pe calea ferată

SINUOZITĂȚI ÎN DINAMICA RULAJULUI VAGONULUI DE MARFĂ

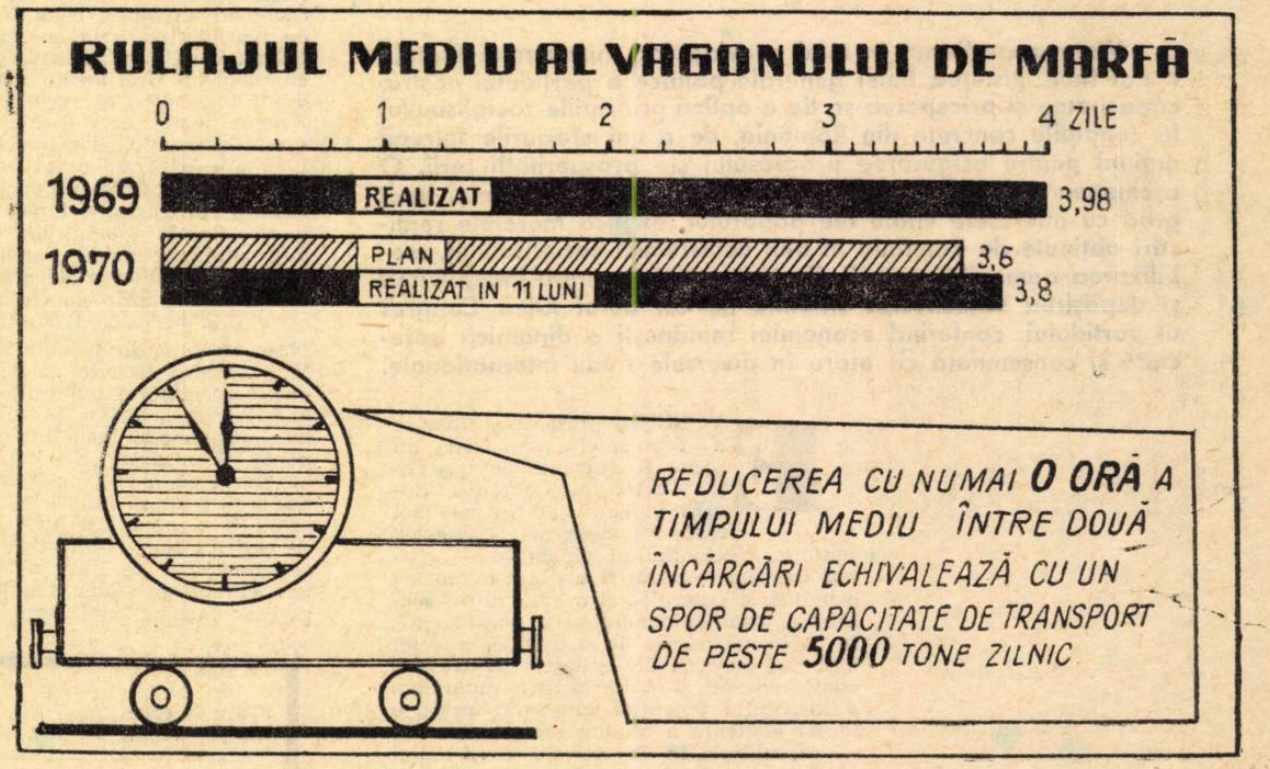

RULAJUL vagonului de marfă — reprezentînd timpul mediu scurs între două încărcări — are o deosebită însemnătate în exploatarea feroviară. Reducerea lui echivalează cu economii de material rulant, de forță de muncă și circulația mai rapidă a mărfurilor expediate.

În comparație cu 1969, cînd calea noastră ferată a realizat un rulaj mediu de 3,98 zile, în cele 11 luni care au trecut din acest an, rulajul mediu a atins 3,8 zile, fiind mai mic cu 4%. Totuși, această cifră este cu 5,5% mai mare decît cea planificată pe anul 1970, respectiv 3,6 zile. Acest fapt determină o irosire de capacitate de aproximativ 5000 de vagoane zilnic. **Cu alte cuvinte, în fiecare zi s-ar fi putut încărca în plus circa 1300 vagoane, folosindu-se același parc.**

Aproximativ două cincimi din rulajul vagonului de marfă, adică ponderea cea mai mare, este reprezentată de operațiile legate de încărcări și descărcări. Orice creștere a staționărilor vagoanelor influențează pronunțat asupra rulajului. Or, în cele 11 luni care au trecut din acest an, **timpul afectat staționării la încărcare-descărcare a fost depășit — cu peste un milion de vagoane-ore.** Acest lucru s-a datorat într-o oarecare măsură și căii ferate, care n-a asigurat totdeauna o aprovizionare ritmică cu vagoane a întreprinderilor, dar îndeosebi beneficiarilor care au reținut vagoanele peste termenele legale.

Ultimele două luni ale acestui an, ca efect a unor măsuri luate de Departamentul C.F.R., au fost caracterizate de o scădere a rulajului vagonului. Față de o medie lunară de 3,82 zile pe primele trei trimestre, **în luna octombrie rulajul a scăzut la 3,76 zile, iar în noiembrie la 3,71 zile.** Faptul este îmbucurător, întrucît **o scădere de numai 1% a rulajului echivalează zilnic cu transportul în plus a 5000 tone mărfuri.** Viitorul cincinal — 1971—1975 — va aduce sarcini de transport sporite, încît orice capacitate în plus are o mare valoare nu numai pentru calea ferată, dar și pentru întreaga economie națională.

IN DEZBATERE

PREȚURILE CU RIDICATA

În urma publicării tezelor de bază ale referatului „Propuneri privind principiile generale ale reașezării prețurilor cu ridicata" și a dezbaterilor organizate de Academia de Științe Sociale și Politice împreună cu Comitetul de Stat pentru Prețuri, la redacție au sosit o serie de scrisori în care cititorii își spun părerea în legătură cu unele teze emise și fac propuneri pentru perfecționarea sistemului de prețuri cu ridicata din țara noastră. Publicăm în numărul de azi două din aceste materiale.

TREBUIE PORNIT DE LA STABILIREA VALORII!

PRACTICA economică a confirmat că **nu** există un model ideal de preț care să satisfacă în aceeași măsură toate funcțiile prețurilor, din care cauză este necesară folosirea — alături de sistemul de prețuri — și a celorlalte pîrghii economice, în vederea înfăptuirii conducerii planificate a economiei socialiste. Condiția esențială pe care trebuie să o îndeplinească modelul de preț este aceea că el trebuie să exprime în mod real valoarea, oglindind cheltuielile de muncă socială necesare pentru producerea mărfurilor, în toate ramurile economiei naționale. Respectînd această condiție esențială, implicit considerăm că valoarea mărfii este o mărime reală, comensurabilă care poate fi determinată atît pe total, cît și pe elemente componente. În acest sens sîntem de acord cu premisele teoretice ale determinării prețurilor prezentate de profesorul I. Rachmuth.

În practica economică stabilirea prețurilor cuprinde două etape: stabilirea conținutului și nivelului **prețului de cost** și adăugarea **venitului net.**

În ceea ce privește determinarea conținutului și nivelului prețului de cost, nu sîntem de acord cu menținerea în cadrul acestuia a unor elemente cu caracter de venit net. În „Propuneri" se argumentează necesitatea menținerii în continuare în conținutul prețului de cost a unor elemente de cheltuieli cu caracter de venit net, prin volumul mare de calcule necesare refacerii calculațiilor pe produse și prin aceea că nu s-ar influența astfel nivelul și corelațiile prețurilor cu ridicata, schimbîndu-se numai sursa de acoperire a acestor cheltuieli. Considerăm aceste argumente neîntemeiate. În primul rînd, dată fiind importanța sistemului de prețuri în funcționarea economiei naționale, ar apărea pe deplin justificat un volum mare de muncă efectuat tocmai cu scopul determinării prețului care să reflecte cît mai fidel valoarea. În al doilea rînd, dacă din punct de vedere pur tehnic, al formării prețurilor cu ridicata nu are vreo influență, menținerea în prețul de cost a unor elemente de cheltuieli cu caracter de venit net, aceasta infuențează în schimb foarte mult asupra rolului prețurilor în stimularea creșterii eficienței activității întreprinderilor. Menținerea acestor elemente de cheltuieli în prețul de cost nu cointeresează întreprinderile în reducerea și eliminarea lor. Dacă aceste elemente de cheltuieli ar fi deduse din beneficii, întreprinderile ar fi interesate în mai mare măsură în eliminarea lor, deoarece ar micșora partea din beneficiu care rămîne la întreprindere.

În legătură cu determinarea venitului net pe ramuri și produse se cunosc mai multe tipuri de preț, tocmai în funcție de criteriul folosit în dimensionarea venitului net.

MODELUL PREȚULUI DE PRODUCȚIE, susținut de unii economiști, nu poate fi adoptat în practică. Adepții acestui model pleacă de la explicarea mecanismului formării ratei mijlocii a profitului și a prețului de producție ca formă transformată a valorii mărfii în capitalismul premonopolist, apreciind că acest proces de egalizare are loc și în capitalismul monopolist contemporan. Se trage concluzia că cunoașterea mecanismului de formare a prețului de producție din capitalism are importanță în stabilirea conștientă a sistemului de prețuri din socialism, deoarece prețul reprezintă o categorie economică a producției de mărfuri în general, constituirea lui avînd loc pe baza legii valorii care acționează în orice orînduire unde există producție de mărfuri. Înlăturînd învelișul său capitalist „categoria preț de producție dezvăluie temeiul obiectiv al formării prețului și anume cheltuielile de muncă socialmente necesare și a relației ce se stabilește între plusprodus și fondurile totale folosite" [1]).

La o analiză critică se constată însă că concepția prețului de producție este insuficient argumentată, cel puțin din punct de vedere teoretic. Mecanismul formării prețurilor de producție, descoperit de Marx, este propriu modului de producție capitalist; el nu este propriu economiei socialiste bazate pe proprietatea obștească. Repartiția muncii sociale pe diferitele ramuri ale producției are loc în socialism în mod conștient, planificat, în conformitate cu cerințele legilor economice obiective și interesele întregii societăți. Neexistînd procesul obiectiv care determină în capitalism formarea prețurilor de producție, în socialism formarea prețurilor după tipul prețurilor de producție apare ca lipsită de fundament. Lucrurile sînt mult mai simple în socialism, prețurile nu se mai formează în mod stihinic în procesul concurenței, ci în mod conștient. În condițiile în care în socialism dispare fetișismul mărfurilor, al capitalului etc., în care relațiile dintre oameni devin „limpezi și simple", există posibilitatea stabilirii prețurilor, cît mai aproape de valoare, fără a mai fi nevoie de o formă transformată a valorii (prețul de producție), ceea ce nu ar face decît să ne îndepărteze de valoare în procesul stabilirii prețurilor.

Adepții prețului de producție propun stabilirea venitului net, proporțional cu valoarea fondurilor fixe și circulante, ignorînd faptul că mărimea plusprodusului este proporțională cu cheltuiala de muncă vie prin care a fost creat produsul. Nu putem afirma că între mărimea plusprodusului și mărimea fondurilor de producție ar exista un raport de proporționalitate directă, deoarece plusprodusul este rezultatul folosirii forței de muncă, a cheltuirii muncii vii. Fondurile de producție sînt o condiție a creării plusprodusului, dar mărimea acestuia depinde de modul cum sînt ele folosite de forța de muncă, de productivitatea muncii omului. Sînt cazuri în care unele ramuri și întreprinderi, deși dispun de fonduri însemnate de producție, nu dau o producție corespunzătoare acestei înzestrări tehnice și deci o cantitate de plusprodus proporțională.

A porni de la venitul net al societății pe economia națională, a repartiza apoi fiecărei ramuri cota de plusprodus proporțional cu fondurile de producție, pe baza tezei după care mărimea plusprodusului nu poate fi stabilită pe produs, ci numai la nivelul economiei naționale prin însumarea elementelor produsului pentru societate, cuprinse în prețul tuturor mărfurilor, este un procedeu incorect, deoarece contrazice procesele reale din economie. Pentru a stabili prețul trebuie să cunoaștem valoarea și nu invers. Prețul nu poate fi format decît pe baza cunoașterii prealabile a valorii, deci trebuie pornit de la cantitatea de plusprodus creată în fiecare întreprindere și ramură, pentru a afla mărimea plusprodusului pe societate și nu invers cum se procedează în cazul formării prețurilor de producție.

Aplicarea tipului prețurilor de producție determină majorarea considerabilă a prețurilor din ramurile cu volum mare de fonduri, ceea ce ar influența apoi toate ramurile economice în sensul că întreprinderile ar avea nevoie de sume mai mari de bani pentru procurarea produselor ce intră în fabricația lor, ceea ce nu ar fi de natură să accelereze introducerea progresului tehnic.

În sfîrșit, din cauza imposibilității practice a determinării fondurilor de producție pe unitate de produs, repartizarea plusprodusului pe produse presupune folosirea prețului de cost ca bază de repartizare, în acest fel îmbinîndu-se repartiția pe ramuri a venitului net pro-

I. STELIAN
doctorand Academia de învățămînt social politic „Ștefan Gheorghiu"

Angela IORDACHE
doctorandă A.S.E.

(Continuare în pag. 8)

PLANIFICAREA PREȚURILOR ȘI NU REAȘEZAREA — PROBLEMA PRINCIPALĂ

AUTORII materialului privind perfecționarea sistemului de prețuri cu ridicata și-au propus ca obiectiv principal **reașezarea acestor prețuri**, stabilirea cît mai corectă a conținutului și mărimii cheltuielilor sociale de producție, determinarea venitului net și a metodelor de includere a sa în prețurile de vînzare cu ridicata. Deși, în general, problema este pusă în mod corect, mi se pare că nu se au în vedere conținutul și implicațiile rezolvării ei. Ba mai mult, nu se ia în considerare o problemă fundamentală ce trebuie soluționată, în legătură cu sistemul de prețuri, și anume, **planificarea prețurilor, ca parte integrantă a planificării economice.**

În modul în care a fost concepută, reașezarea prețurilor de vînzare cu ridicata reprezintă o operațiune tehnică, cu caracter limitat. În ciuda faptului că sînt enunțate o serie de principii și criterii care trebuie să stea la baza reașezării prețurilor cu ridicata, există foarte multe inconsecvențe în aplicarea lor. Excepțiile aduse sînt atît de multe încît valoarea principiilor este extrem de redusă. Astfel, deși se subliniază deseori necesitatea principiului unicității prețurilor, se propun de fapt prețuri diferite. Se afirmă că se vor lua în considerare fondurile de producție la determinarea venitului net, dar, atît mărimea acestuia cît și modalitatea de includere a sa în preț nu diferă de sistemul actual.

Materialul privind perfecționarea sistemului de prețuri cuprinde numeroase prevederi interesante, care pot clarifica unele aspecte practice ale formării prețurilor cu ridicata, potrivit concepției și metodologiei de pînă în prezent. Concluziile implicite și explicite ale întregului material nu pledează, însă, pentru o nouă așezare a prețurilor cu ridicata, o nouă determinare a lor, ci pentru unele îmbunătățiri ce pot fi aduse sistemului existent de formare a acestor prețuri.

În legătură cu discuțiile purtate pe marginea materialului, împărtășesc părerea acelor economiști care consideră că sistemul de prețuri, fiind o parte integrantă, inseparabilă a mecanismului economic, este necesar să fie regîndit în mod esențial, în cadrul concepției generale ce stă la baza acestui mecanism, în concepția privind planificarea economiei naționale; sub acest aspect, planificarea prețurilor este o latură a sa. În acest cadru, prețul, inclusiv prețul de vînzare cu ridicata, nu trebuie considerat un factor dat și neschimbat, ci unul variabil. Într-o economie care se dezvoltă dinamic, în care au loc schimbări structurale, cu ramuri și întreprinderi ce dispun de condiții materiale, de înzestrare tehnică diferite, în care se realizează niveluri diferite ale productivității muncii ar fi potrivit să se pornească de la necesitatea utilizării unor prețuri diferențiate, în funcție de o serie de factori economici.

Noul sistem de prețuri cu ridicata nu trebuie adaptat unor teze teoretice neconfirmate de realitate, și care nici nu pot fi confirmate. Mă refer la mult discutatul **preț de producție.** Argumentele care se aduc în favoarea sa au în vedere aspecte **formale și nu de esență,** vizează mai degrabă tehnica de calcul a acestui preț și prea puțin conținutul său economic.

Transformarea valorii în preț de producție presupune existența unor condiții social-economice specifice, printre care un loc însemnat îl are mișcarea continuă a fondurilor de producție între ramurile economice, care să determine direct formarea unei rate a rentabilității ce oscilează continuu în limitele anumitei perioade. Prețul de producție este, astfel, incompatibil cu orice categorie de preț invariabil, într-o anumită perioadă. **Prețul de producție reprezintă o medie, o rezultantă a oscilațiilor valorii.** Stabilirea conștientă a unor cote medii de venit net egale sau diferite pe ramuri și adăugarea acestora cheltuielilor medii de producție reprezintă o operațiune tehnică care poate fi efectuată. Ea nu schimbă, însă, conținutul și funcțiile prețului rezultat, chiar dacă-l vom denumi preț de producție

După părerea mea, neajunsurile cele mai importante pe care le prezintă actualul sistem de prețuri, în țara noastră, decurg din faptul că el **nu este integral, organic legat de sistemul economic național planificat.** Principiile și criteriile de formare a prețurilor vor trebui astfel subordonate sarcinilor ce decurg din obiectivele planurilor de perspectivă. O dată cu elaborarea acestor planuri este necesar să se aducă corecturile necesare și prețurilor, cu ajutorul cărora se realizează producția creată, se desfășoară întregul proces al producției. În acest scop, este necesar să se elaboreze o metodologie științifică de formare a prețurilor.

PORNIND de la caracterul complex al economiei naționale, de la multitudinea de factori ce influențează dezvoltarea sa,

conf. univ. Ion TRĂISTARU
Universitatea Craiova

(Continuare în pag. 8)

Există suficient discernămînt în organizarea fermelor zootehnice de tip industrial din C.A.P. ?

TRIBUTUL IGNORĂRII UNOR FACTORI ESENŢIALI

În expunerea făcută la şedinţa Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. şi a guvernului din 25 noiembrie 1970, tovarăşul Nicolae Ceauşescu arăta că o problemă centrală a dezvoltării economiei naţionale în viitorul cincinal o constituie realizarea de investiţii cu cheltuieli cît mai mici, în stare să dea producţie cît mai rapidă. În această direcţie o sarcină importantă, valabilă pentru toate ramurile de producţie, este concentrarea lucrărilor de investiţii şi realizarea lor în condiţii de cea mai înaltă tehnicitate şi economicitate.

PROMOVÎND linia concentrării şi specializării producţiei, organele agricole din mai multe judeţe, cu sprijinul specialiştilor de la instituţiile centrale de resort, au întocmit încă din anul 1969 studii referitoare la dezvoltarea creşterii animalelor în ferme de tip industrial. Consiliile de conducere şi specialiştii din cooperativele agricole au manifestat un interes deosebit pentru aceste acţiuni. Dovadă sînt numeroasele ferme planificate pentru anul 1970 şi 1971, care în prezent sînt într-o fază avansată de execuţie. Deşi proiectarea şi asigurarea repartiţiilor de materiale au comportat unele greutăţi, o parte din aceste obiective mari din agricultura cooperatistă au început să fie date în producţie. De exemplu, din 18 îngrăşătorii pentru miei (a 30.000 capete/an fiecare), planificate pentru anul acesta, 12 au fost date în producţie la întreaga capacitate. Dar cooperativele agricole din 20 judeţe execută în asociaţii intercooperatiste ferme zootehnice cu mult mai complexe. Astfel, sînt în lucru 43 ferme de tip industrial pentru porcine, cu o capacitate de 15,20 şi 30 mii porci livrabili anual fiecare, precum şi 18 ferme avicole de 36,72 şi 108 mii păsări pentru ouă şi pui pentru carne.

O analiză sumară a stadiului de execuţie la aceste obiective ne face să credem că, în cele mai multe cazuri, deşi s-au început cu mari întîrzieri, termenele de dare în producţie se pot devansa cu 6—9 luni. De pildă, în judeţul Constanţa, cele 15 ferme pentru porcine cu o capacitate totală de 105 mii porci/an au şi început să fie date în producţie pentru sectoarele de montă şi gestaţie (cu 7 luni înainte de termenul planificat). Se poate aprecia că în anul viitor toate fermele de porcine, începute anul acesta, pentru capacitatea de 1.100 mii porci/an vor da o producţie însemnată de carne.

Aceleaşi aspecte se întîlnesc şi pe şantierele fermelor avicole, care şi-au propus ca în anul 1971 să intre în producţie cu întreaga capacitate de 810 mii găini pentru ouă şi 3,3 milioane pui pentru carne. În judeţul Ilfov, care construieşte cele mai mari capacităţi (peste 50% din total), unele ferme avicole intră în producţie încă anul acesta (cu 6—9 luni înainte de termen).

Un număr de 79 cooperative agricole asociate din judeţul Dolj construiesc în prezent 4 ferme de porcine cu o capacitate de 120 mii capete/an şi 2 ferme pentru 144 mii găini ouătoare. După felul cum s-a organizat munca pe şantiere rezultă că e pe deplin posibil ca termenele de execuţie planificate să fie devansate cu 6 luni, respectiv în loc de 18—21 luni, o fermă poate fi dată în funcţiune la întreaga capacitate în 12—15 luni. Aceste termene s-ar putea scurta şi mai mult (la 10—12 luni) cu condiţia ca materialele necesare să fie livrate în ritmul construcţiilor. Astfel la cele 4 ferme de porcine din judeţul Dolj puteau să se dea în folosinţă cu 10 luni mai devreme halele de producţie dacă s-ar fi livrat la timp, plăcile de asbociment pentru acoperiş la dimensiunile necesare. Din această cauză, pe unele şantiere nu se pot face nici tencuielile necesare (ploile ar dăuna lucrărilor respective), iar la alte obiective se folosesc plăci de asbociment din alte sortimente. La fermele avicole din acest judeţ nu se poate lucra la acoperiş din cauza lipsei de prefabricate corespunzătoare. Aceasta de fapt este una din cauzele principale care condiţionează prelungirea perioadelor de execuţie la fermele zootehnice.

Asemenea probleme se cer soluţionate cu atît mai mult cu cît construirea fermelor zootehnice de tip industrial va lua o amploare şi mai mare în anii următori. Numai în viitorul cincinal s-au prevăzut ferme de tip industrial pentru îngrăşarea a 360 mii bovine anual, pentru 640 mii vaci de lapte, pentru 2,2 milioane porci anual, pentru 480 mii miei îngrăşaţi, pentru 2,2 milioane găini ouă, pentru 24 milioane pui de carne etc. Aceste obiective necesită investiţii în sumă de 8,7 miliarde lei, din care 4,2 miliarde credite de stat. Desigur sînt investiţii mari. Dar şi producţiile scontate sînt pe măsura acestora şi bineînţeles cu eficienţă mult mai mare faţă de fermele de tipul gospodăresc care există în cooperativele agricole. Aceste ferme zootehnice de tip industrial pot da o producţie anuală de peste 430 mii tone carne, 19,2 milioane hl lapte de vacă, 450 milioane ouă etc. ceea ce depăşeşte cu mult cantităţile pe care le produce întregul sector cooperatist agricol în anul 1970.

Extinderea şi generalizarea fermelor zootehnice de tip industrial constituie singura cale care poate oferi producţii corespunzătoare în condiţiile agriculturii socialiste. Experienţa întreprinderilor agricole de stat constituie o dovadă concludentă în acest sens. De exemplu, fermele de tip industrial pentru porcine, în anul 1969, deşi nu deţineau ponderea principală în întreprinderile agricole de stat, au obţinut peste 60% din beneficiile înregistrate pe ramură. Dacă în sistemul gospodăresc venitul net este foarte redus, iar în unele cazuri inexistent, în fermele zootehnice de tip industrial se obţin venituri nete care justifică cu prisosinţă investiţiile mari efectuate. La o investiţie de circa 1,5 miliarde lei, fermele de porcine din I.A.S. intrate în producţie, fără a atinge parametrii tehnico-economici proiectaţi, au adus în ultimii trei ani un beneficiu mediu anual de peste 100 milioane lei. La întreaga capacitate aceste ferme pot aduce un beneficiu anual de peste 300 milioane lei.

În fermele avicole din întreprinderile agricole de stat numai în anul 1969 din valorificarea ouălelor s-a obţinut un venit net de 163 milioane lei. Fermele avicole ale întreprinderii Mihăileşti din judeţul Ilfov, la cele 64,2 milioane lei fonduri fixe, au înregistrat o producţie globală de 69,3 milioane lei, din care 20 milioane venit net, respectiv un coeficient de eficienţă de 0,311 (311 lei venit net la 1.000 lei investiţie). Asemenea parametri au mai atins şi alte ferme (Crevedia din judeţul Ilfov, Apahida din judeţul Cluj etc.).

În condiţiile actuale şi de perspectivă de extindere a fermelor zootehnice de tip industrial se pune în mod firesc următoarea întrebare: corespund fermele începute în C.A.P. cerinţelor unei eficienţe economice ridicate? Părerea noastră este că nu. Unii specialişti afirmă că în cooperativele agricole nu se pot introduce dintr-odată tehnologiile cele mai avansate, alţii spun că ulterior se vor putea aduce îmbunătăţirile necesare. Ambele opinii pot fi foarte uşor contrazise de situaţia existentă în alte ţări şi, în general, de cerinţele progresului tehnic.

Fermele de porcine care se construiesc în unităţile agricole cooperatiste sînt prevăzute cu o mecanizare prea rudimentară. Furajele, de exemplu, se transportă manual, îngreunînd astfel munca îngrijitorilor. Atenţia îngrijitorului trebuie să fie reţinută de manevrarea anumitor mecanisme, precum şi de asistenţa sanitar-veterinară (curăţenie, injecţii), şi nicidecum de căratul furajelor, care răpeşte o mare parte din timp. Nu se poate ignora faptul că în asemenea situaţii sînt necesari mai mulţi îngrijitori într-o fermă. Lipsa de ventilaţie menţine un microclimat dăunător. La fermele avicole se face popularea pe aşternut permanent. Această tehnologie, mai ales în lipsa ventilaţiei, sau a unei ventilaţii insuficiente, constituie de obicei cauza bolilor respiratorii la păsări şi îngreunează activitatea îngrijitorilor. Dar aceasta nu este cel mai mare neajuns al tehnologiei arătate. Păsările crescute în grupuri mari sînt foarte uşor dispuse la viroze etc. Întreţinerea păsărilor pe aşternut permanent nu poate asigura o densitate mai mare de 5—6 găini pe mp, în timp ce întreţinerea în baterii poate adăposti de 3—4 ori mai multe păsări pe aceeaşi suprafaţă construită.

Întreprinderiile agricole de stat şi-au însuşit experienţa necesară pentru a renunţa la aşternutul permanent. Deşi pe metru pătrat de construcţie, în fermele cu întreţinerea găinilor în baterii, fondurile fixe sînt mai mari decît în fermele cu aşternut permanent, totuşi datorită densităţii păsărilor, investiţia specifică este cu 35—45% mai mică. Deosebit de aceasta, productivitatea muncii creşte de 2—3 ori, iar producţia creşte cu 10—12% la efective egale.

Introducerea tehnologiilor moderne este numai aparent mai scumpă. De exemplu, la cele două ferme avicole aflate în construcţie în judeţul Dolj, dacă se aplică tehnologia exploatării găinilor în baterii, pe aceeaşi suprafaţă construită se pot obţine de 2,5 ori mai multe găini, respectiv în loc de 72 mii la o fermă se pot realiza 180 mii. Investiţia proiectată la tehnologia cu aşternutul permanent de 13.760 mii lei, creşte cu 4.560 mii lei pentru procurarea şi instalarea bateriilor necesare şi cu 792 mii lei pentru sporirea numărului şi capacităţii ventilatoarelor. Se ajunge deci la o investiţie totală de 19.112 mii lei, dar în acelaşi timp investiţia specifică (pe o găină în producţie) se reduce de la 191 lei, la 106 lei. În plus, producţia de ouă creşte, iar forţa de muncă se reduce, făcînd posibilă o sporire însemnată a productivităţii muncii vii, precum şi a venitului net anual.

N-ar fi lipsit de interes dacă, la fermele avicole pentru cooperativele agricole prevăzute în Programul naţional de dezvoltare a zootehniei (2.237 mii locuri) s-ar aplica această tehnologie. S-ar construi cu 60% mai puţine hale, sau cele preconizate s-ar putea popula cu un număr de cel puţin 5,5 milioane găini, respectiv s-ar realiza o producţie de ouă de peste 2,5 ori mai mare.

Iată pe scurt o serie de factori care pledează pentru o tehnologie avansată. Cu cît se va da dovadă de o mai mare mobilitate în modificările şi chiar înlocuirile tehnologiilor învechite, cu atît se va asigura o eficienţă sporită investiţiilor în fermele zootehnice de tip industrial.

Nu se poate ignora faptul că zootehnia este o ramură de producţie în care este posibilă trecerea peste mai multe etape în tehnologia de producţie cît şi în tipurile de construcţii. În acest domeniu nu este greşit dacă se afirmă că se poate trece direct de la creşterea animalelor în sistem gospodăresc la sistemul intensiv, cu tehnologia cea mai avansată, de unde reiese că întîrzierea existentă în acest sector poate fi depăşită într-o perioadă relativ scurtă.

Pe plan mondial se preconizează o rapidă dezvoltare a mijloacelor mecanizate şi automatizate în creşterea animalelor. În general se pleacă de la postulatul că nu există progres fără o creştere a valorii adăugate şi nu există creştere a valori adăugate fără perfecţionarea mijloacelor de producţie şi a forţei de muncă. Prin introducerea producţiei de mare serie şi a elementelor proprii producţiei industriale în conducerea şi organizarea fermelor zootehnice se contribuie la apropierea agriculturii de industrie. În acest fel se ajunge la raţionalizarea şi reducerea chletuielilor generale, la creşterea productivităţii muncii şi deci a eficienţei activităţii economice.

De mare actualitate în construirea fermelor zootehnice de tip industrial este problema mărimii optime şi amplasarea acestor obiective. Pe primul plan apar investiţiile specifice şi cheltuielile variabile neproporţionale în toată perioada de exploatare. În timp ce investiţia specifică scade în măsură ce cresc dimensiunile fermei, ca efect al reducerii ponderii investiţiilor de infrastructură, cheltuielile variabile neproporţionale cresc, în principal din cauza distanţelor de aprovizionare cu furaje, transportul gunoiului, transportul produselor obţinute la locul de consum sau de prelucrare, etc. Iată deci factori care la prima vedere ne oferă o imagine plină de contradicţii. Este meritul specialiştilor care ştiu la ce mărimi să se fixeze pentru aceste ferme şi unde să decidă amplasarea lor. Dacă nu se ţine seama de aceşti factori, tributul acestei ignorări se va plăti pe toată perioada de exploatare a fermelor. În acest context ne apare cu atît mai nepotrivită gruparea fermelor de porcine din judeţul Iaşi, unde s-au amplasat o fermă a întreprinderii agricole de stat cu 100 pînă la 150 mii porci livrabili anual şi o fermă a unei asociaţii intercooperatiste cu 30 mii porci/an, cu perspectiva de dublare a aceste capacităţi. Cunoscînd faptul că judeţul Iaşi nu este un excelent producător de porumb sau alte furaje necesare pentru porcine, se pune problema de la ce distanţă se vor aduce furajele necesare acestor ferme? La ce nivel se vor ridica cheltuielile de transport? Această situaţie este însă valabilă şi pentru fermele de porcine ale întreprinderilor agricole de stat de mărimi gigantice şi amplasate în zone mai puţin corespunzătoare.

Dacă mărimea fermelor aflate în construcţie în unităţile agricole cooperatiste se apropie de dimensiunile optime stabilite prin calcul, nu acelaşi aspect se desprinde în cazul amplasărilor arătate. În amplasarea şi determinarea mărimii acestor obiective este necesar să se ţină seama de o serie de factori antecalculaţi, printre care de primă importanţă ni se pare nivelul cheltuielilor variabile neproporţionale din perioada de exploatare.

Ţinînd seama că în anii viitori în unităţile cooperatiste se vor construi numeroase ferme zootehnice de tip industrial, este necesar ca deciziile de amplasare şi dimensionare a acestor obiective să fie luate cu mai mult discernămînt. Din acest punct de vedere este bine de reţinut că atît organele agricole cît şi consiliile de conducere ale cooperativelor agricole vor putea afirma că s-au achitat de sarcini numai atunci cînd s-au atins parametrii proiectaţi atît sub raportul producţiei cît şi în ceea ce priveşte nivelul preţului de cost. Numai în felul acesta se poate asigura o zootehnie dezvoltată şi venituri corespunzătoare pentru unităţile de producţie.

D. CIŢU
Banca Agricolă

calitatea

TIPIZAREA constituie una din metodele specifice cele mai eficiente folosite pe plan mondial în activitatea de standardizare. Prin tipizare se înțelege stabilirea gamei de tipuri și de parametri principali ai unei familii de produse, care asigură acoperirea completă, fără suprapuneri și paralelisme a nevoilor economiei, ținînd seama de perspectiva ei de dezvoltare, precum și de varianta introducerii tehnicii noi, a mecanizării și automatizării complexe a proceselor tehnologice în ramurile beneficiare ale obiectivului tipizat. **Aceste cerințe fundamentale ale tipizării produselor complexe, ca studiu premergător al proiectării diferitelor tipodimensiuni ale acestuia, are o influență hotărîtoare asupra simplificării și stabilității nomenclaturii produselor din planurile de producție ale industriei, exclude posibilitatea proiectării și fabricării arbitrare a unor tipodimensiuni nejustificate din punctul de vedere al intereselor economiei naționale în ansamblu.**

STANDARDIZAREA ȘI TIPIZAREA

IMPERATIVELE moderne de organizare flexibilă a producției și de introducere pe scară largă a automatizării proceselor de producție, au impus fabricarea unor mașini și utilaje compuse din agregate și subansamble tipizate și unificate a căror durată de asimilare scade în mod considerabil. Trebuie arătat că acțiunea impune forme noi de organizare a proiectării, cercetării și execuției, prin organizarea de fabrici specializate de agregate și utilizarea de linii automate de producție. **Prin această tehnologie se pot realiza mașini și utilaje alcătuite din 70—80% din agregate tipizate, aspect care conduce la simplificarea parcului de mașini, ieftinirea prețului de cost etc.** Tipizarea duce, de asemenea, la creșterea considerabilă a seriilor de fabricație, ceea ce face cu putință trecerea la organizare de linii automate de producție.

În toate țările industriale, documentațiile de tipizare se elaborează de către întreprinderile producătoare, institute de învățămînt, de cercetări și proiectări și alte organizații de specialitate și sînt analizate și puse de acord cu reprezentanți autorizați ai factorilor interesați; după aprobarea acestora de către instituțiile autorizate, ele sînt tipărite și difuzate celor interesați și menținute la curent cu dezvoltarea tehnicii și științei. În Statele Unite ale Americii tipizarea cunoaște o mare dezvoltare și implică o sferă largă de domenii: norme pentru proiectare, de calcul, elemente și subansambluri, procese tehnologice, toleranțe, tehnica securității muncii și altele. Activitatea de tipizare în Franța se bazează pe documentația elaborată de către firme sau întreprinderi și are o largă aplicare în întreaga sa industrie. De altfel, în Franța există o școală cu vechi tradiții privind standardizarea și tipizarea, a cărei activitate aduce importante rezultate economice. În cadrul firmelor franceze activează organe de tipizare, comitete tehnice de normalizare, a căror eforturi sînt îndreptate spre obținerea de economii mari prin tipizarea elementelor, subansamblelor și obiectelor.

În țările socialiste sînt constituite, în cadrul unor institute de proiectări sau cercetări, precum și pe lîngă unele întreprinderi mari, organe specializate avînd sarcina de îndrumare, coordonare și control a activității de standardizare și tipizare pe grupe de produse sau domenii de specialitate. În U.R.S.S. a fost înființat Institutul Unional de Cercetări Științifice pentru normalizare în construcția de mașini și aparate (VNINMAS), cu un efectiv de 1200 de salariați, avînd ca atribuții principale elaborarea și introducerea sistemului de stat pentru tipizare, standardizarea complexă în construcția de mașini, standardizarea proceselor și echipamentelor tehnologice, elaborarea și introducerea metodelor moderne pentru calitate și fiabilitate.

ȘI ÎN ȚARA NOASTRĂ au fost depuse în ultimii ani, multe strădanii în vederea standardizării și tipizării unor însemnate grupe de produse. **Astfel pe linie de standardizare au fost puse la punct peste 600 standarde de elemente de asamblare, legături și transmisie, organe de mașini de utilizare generală, 180 standarde de scule și dispozitive, 140 standarde de calibre și aparate de măsurat, 47 standarde pentru pompe, compresoare, ventilatoare, suflante și acționări hidrostatice etc.**

Totodată, Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, prin acțiunile desfășurate în unitățile sale a obținut deosebite rezultate în acțiunea de tipizare. Astfel, Institutul de cercetări tehnologice în construcția de mașini a elaborat peste 1000 norme de tipizare pentru scule, dispozitive și verificatoare. Uzina „Tractorul" din Brașov a elaborat norme de tipizare obligatorii în toată ramura construcțiilor de mașini pentru scule de danturat: freze melc, freze disc, cuțit roată și cuțite modul, cuțite pentru roți dințate conice etc. Asemenea acțiuni au fost întreprinse și de alte mari uzine constructoare de mașini.

Eficiența economică a acestei acțiuni este extrem de mare, prin ea realizîndu-se un serios salt calitativ și cantitativ în producție și cu rezultate extrem de favorabile în întreținerea și reparația mașinilor și utilajelor. Un exemplu edificator ni-l prezintă execuția tractorului forestier. Prin proiectare, **acesta este construit din mai multe organe componente ale tractoarelor U 650 și a autocamioanelor de serie ce se execută de Uzina de Autocamioane din Brașov.** Așadar, prin tipizare s-a putut folosi ansamble și organe, care erau proiectate și se executau pentru alte tipuri de produse.

O altă acțiune importantă, care în prezent se pune din ce în ce mai accentuat în industria constructoare de mașini, este **tipizarea proceselor tehnologice.** Această activitate presupune stabilirea unor soluții tip tehnologice pentru un număr diferit de piese, care au caracteristici constructive și tehnologice comune. Prin tipizarea proceselor tehnologice se urmărește ridicarea productivității muncii, sporirea seriilor, perfecționarea tehnologiilor de fabricație. Se obține, în general, ridicarea gradului de echipare tehnologică a producției, folosirea unui utilaj mai perfecționat și a unui echipament tipizat la prelucrarea unui număr mare de piese, făcînd parte din același grup. În prezent, această metodă se folosește cu bune rezultate economice la Uzinele „Strungul" din Arad, „Înfrățirea" din Oradea, FMUA din București și altele.

Firește, rezultatele incontestabile dobîndite, pot și trebuie să fie folosite ca puncte de plecare pentru acțiuni mult mai viguroase. Sînt unele carențe în acest domeniu manifestate mai ales în caracterul insuficient organizat al acțiunii, care duce la risipă de energie, la întîrzieri etc. neajunsuri ce se cer înlăturate cît mai grabnic. Din studiile făcute rezultă că pentru ridicarea eficienței economice a activității de tipizare este necesar ca:

- la întocmirea standardelor naționale, unitățile ce le elaborează să cerceteze îndeaproape recomandările de standardizare existente în lume ISO, CEI, CEE, UIC, CAER, precum și normele API, NEMA, ASTM, VDI etc.;
- planificarea activității de tipizare și unificare la nivelul economiei naționale să fie coordonată de o instituție centrală, astfel încît să se evite paralelismele și risipa de muncă de concepție și de execuție, iar cea de interes departamental — de către un institut de specialitate;
- organul central pe economie să aibă sarcina planificării activității de tipizare, să organizeze și activitatea de multiplicare și difuzare a lucrărilor cu caracter de tipizare generală la toți factorii interesați, în condiții grafice corespunzătoare.

ing. Ștefan DOGĂRESCU
director în Institutul Român de Standardizare

MIC DICȚIONAR

- **defectul critic** = defect care poate fi identificat prin aprecierea și experiența profesională personală și care poate duce la situații neprevăzute și primejdioase pentru cei care utilizează produse care prezintă astfel de defecte, sau le întrețin.
- **defectul important** = defect diferit de cel „critic", care poate duce la defecțiuni sau la reducerea efectivă a gradului de utilitate a unității de produs, în ce privește scopul pentru care a fost realizat.
- **defectul secundar** = defect care nu poate duce la reducerea efectivă a gradului de utilitate al unității de produs în ce privește scopul pentru care acesta a fost realizat sau care constituie o abatere față de standardele prescrise și are o influență neînsemnată asupra utilizării efective sau manipulării unității respective de produs.
- **gradul de severitate al controlului** = minuțiozitatea cu care sînt efectuate operațiile de control, în funcție de nivelul calitativ final dorit
- **nivelul de calitate acceptabil** = procentul maxim de produse defecte (sau numărul maxim de defecte la suta de unități de produs) care, la controalele efectuate prin sondaj, pot fi considerate ca fiind acceptabile.
- **nivelul preferențial de calitate acceptabilă** = valorile selecționate ale unor nivele de calitate acceptabile, specificate la o metodă oarecare de mostrare.
- **numărul de defecte** = numărul defectelor constatate la o unitate de produs sau la un lot de produse, după caz. De multe ori, acest număr se exprimă sub forma defectelor la suta de unități de produs.
- **indicele de respingere** = este una din valorile-cheie ale unui plan de control prin sondaj.

— La efectuarea controalelor pe atribute, „indicele de respingere" reprezintă numărul de defecte sau de unități defecte de produs care nu trebuie depășit pentru ca lotul respectiv de produse să fie acceptat;

— La efectuarea controalelor pe variabile, acest indice este numărul cu care sînt comparate caracteristicile mostrelor și care are un rol decisiv în ce privește acceptarea sau respingerea lotului respectiv de produse.

- **numărul de acceptare** = este o anumită valoare utilizată la efectuarea mostrărilor succesive și multiple, care servește ca criteriu de acceptare a partidelor sau loturilor de produse.

CALITĂȚILE CONTROLORULUI DE CALITATE

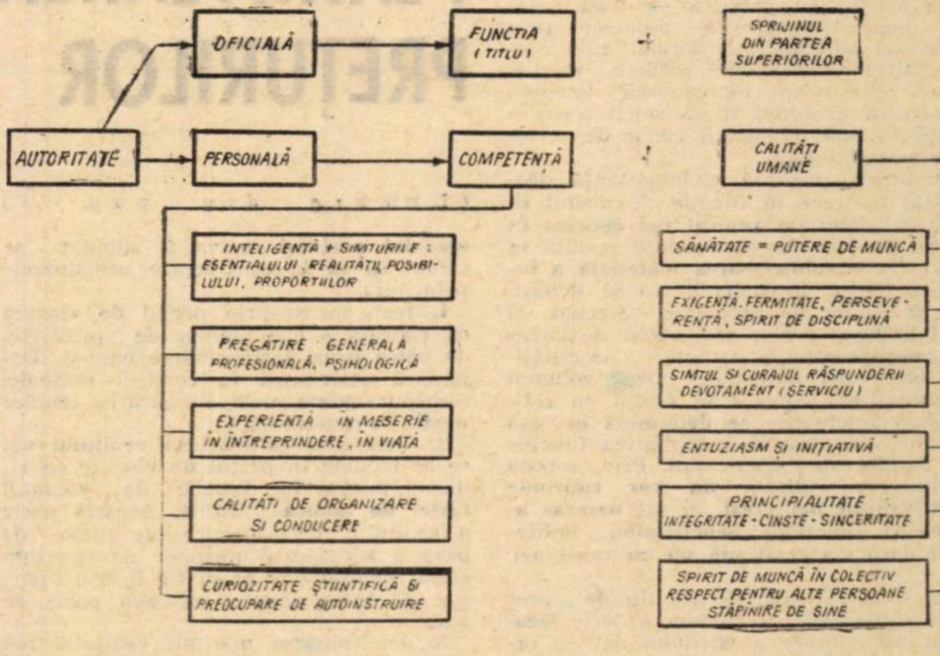

NU TREBUIE — spune un proverb din antichitate — „să pui degetul între scoarța și lemnul unui copac"; pentru faptul că a neglijat acest avertisment, Milon de Crotone a fost devorat de un leu. Această situație, puțin convenabilă, poate fi asemănată cu situația controlorilor de calitate care, prin sarcinile ce le revin, sînt obligați să mențină un echilibru între cerințele beneficiarilor și imperativele producției. Deci, ce om va trebui să fie controlorul?

În legătura cu acesta, literatura de specialitate, prezintă numeroase aspecte, care în ultimă analiză definesc principalele trăsături pe care trebuie să le posede un controlor de calitate, pentru a îndeplini în cît mai bune condițiuni atribuțiile ce-i revin. Așadar, să punctuăm cîteva din aceste trăsături...

— **Cunoștințele tehnice ale controlorului de calitate vor fi mai ales cultură generală**, căci el va trebui să răspundă la tot felul de probleme de chimie, mecanică, de fizică, de rezistența materialelor. Nu trebuie el oare să controleze la fel de bine, cu aceeași exigență, duritatea unei piese metalice, precum și rezistența ambalajului sau rezistența la întindere a unei fibre textile?

În branșa specialității sale, **el trebuie să aibă cunoștințe temeinice, dar nu este deloc necesar ca el să cunoască în detaliu problemele tehnologiei**; de asemenea, este periculos ca el să cunoască multe detalii deoarece aprecierea sa ar putea să fie deformată. În schimb, trebuie **să cunoască în mod temeinic tehnicile de control**: metrologia, regulile de prelevări statistice și chiar anumite metode speciale de control: metalografie, osciloscopie (controlul înregistrării variațiilor rapide) etc.

Alte calități, care trebuie să le posede sînt:

— **cinste, probitate intelectuală**: cele mai bune șanse de succes ale sale sînt rezultatul faptului că să aibă încredere în el;

— **curiozitate**: pentru a controla bine,

B. VASILE

(Continuare în pag. 14)

STABILIREA VALORII

(Urmare din pag. 5)

porțional cu fondurile de producție, cu repartiția proporțională prețului de cost, pe unitatea de produs, ceea ce demonstrează că acest tip de preț nu are un caracter unitar.

Menținerea în continuare a repartizării venitului net în raport cu prețul de cost, soluție adoptată în „Propuneri", apare ca justă doar prin imposibilitatea trecerii la alt model de preț într-o perioadă scurtă. Neajunsurile acestui model de preț, sintetizate în documentele Conferinței Naționale a P.C.R. din decembrie 1967, credem că se vor menține în continuare, la început într-o foarte mică măsură, dar pe parcurs accentuîndu-se. Aceasta deoarece :

1. Sistemul de prețuri astfel adoptat prezintă dezavantajul că nu reflectă îndeajuns repartiția reală a muncii sociale pe ramuri și produse, contribuția efectivă a fiecărei întreprinderi la crearea plusprodusului, eficiența economică a producției fiecărei mărfi în parte. Venitul net cuprins în prețul produselor nu poate oglindi rentabilitatea ramurilor și întreprinderilor luate separat, întregul venit net cuprins în prețul produselor poate fi folosit ca instrument de măsurare a rentabilității producției numai pe scara întregii economii naționale.

2. În activitatea practică, mărimea prețului cu ridicata se determină în funcție de prețul de cost mediu pe ramură și nivelul rentabilității. Problema care se ridică constă în determinarea mărimii necesare a cotei de rentabilitate ce trebuie inclusă în prețul produsului respectiv. Principalul criteriu ce trebuie avut în vedere este asigurarea rentabilității produselor în medie pe ramură. Acest lucru nu este însă suficient, întrucît prețurile de cost pe întreprinderi sînt foarte diferențiate ; urmează deci să se aibă în vedere o cotă de rentabilitate care să asigure, concomitent cu rentabilitatea medie pe ramură, și rentabilitatea unui număr cît mai mare de întreprinderi și, în orice caz, a acelor întreprinderi care acoperă cea mai mare parte a producției produsului respectiv, desfășurîndu-și activitatea în condiții normale.

NIVELUL rentabilității trebuie astfel stabilit încît să asigure condiții optime de desfășurare a activității întreprinderii, cointeresînd-o în utilizarea judicioasă a fondurilor materiale și financiare puse la dispoziție. Se ajunge astfel la noțiunea de **rentabilitate normală.** Practicienii consideră nivelul normal al rentabilității, acel volum de beneficii care să acopere necesitățile ce urmează a fi acoperite din beneficii, să asigure o justă corelație între prețuri, în funcție de modalitatea folosită în repartiția venitului net.

Nu putem fi de acord cu această concepție, deoarece dacă volumul beneficiului depășește acest nivel „normal", rentabilitatea mai mare apare astfel ca anormală. În practică se procedează la transformarea beneficiului ce depășește acest nivel normal în impozit pe circulația mărfurilor, practică — după părerea noastră — greșită, deoarece prin acest act administrativ formal, rata rentabității înregistrează o scădere, nereală, totuși. Acest fapt îngreunează totodată și analiza nivelului și dinamicii rentabilității în scopul alegerii căilor de creștere a rentabilității.

Problema prezintă o importanță deosebită deoarece în funcție de modul în care se stabilește **venitul net** cuprins în prețul cu ridicata pe produse rezultă în mare parte **cointeresarea materială a întreprinderilor în îndeplinirea și depășirea sarcinilor de producție, precum și în fabricarea acelor produse și sortimente corespunzătoare structurii necesităților economiei naționale. Deci, volumul venitului net cuprins în prețul cu ridicata al produselor se determină în așa fel** încît să permită îndeplinirea funcțiilor lărgite ale beneficiului. Prin aceasta prețurile cu ridicata **nu vor cuprinde deci venitul net creat,** ci cel **necesar acoperirii funcțiilor beneficiului, indiferent dacă s-a creat sau nu un venit net.**

ÎN CONCLUZIE, fiecare tip de preț se caracterizează printr-un criteriu deosebit de stabilire a venitului net pe ramuri și produse, care trebuie astfel stabilit încît să asigure rentabilitatea tuturor ramurilor și produselor care se realizează în condiții normale de producție. Principala lipsă în formarea prețurilor, după metodologia actuală, o constituie faptul că în stabilirea venitului net ce se adaugă la prețul de cost, se pornește de la venitul net al societății pe economia națională, se repartizează apoi fiecărei ramuri cota de plusprodus proporțional cu prețul de cost, pe baza tezei după care mărimea plusprodusului nu poate fi stabilită pe produs, ci numai la nivelul economiei naționale prin însumarea elementelor produsului pentru societate cuprinse în prețul tuturor mărfurilor. Prețul nu poate fi format decît pe baza cunoașterii prealabile a valorii, deci trebuie pornit de la cantitatea de plusprodus creată în fiecare întreprindere și ramură pentru a afla mărimea plusprodusului pe societate și nu invers, cum se procedează în cazul formării prețurilor actuale.

Pentru a elimina acest dezavantaj, întîlnit nu numai la modelul preț de cost, ci și la modelele preț de producție sau preț de tip valoric, considerăm indicată o altă variantă de preț care permite reflectarea reală prin preț a valorii produselor.

Această variantă constă în următoarele :

Se pornește de la considerentul că principiul esențial în formarea prețurilor este acela de a se porni în această operațiune de la valoarea mărfii, determinată de timpul de muncă socialmente necesar. Valoarea mărfii este o mărime reală, comensurabilă, rezultat al cheltuirii muncii în cursul procesului de producție, putînd fi determinată deci, atît pe total, cît și pe elemente componente (c+v+p).

Avînd în vedere considerentele de mai sus și ținînd seama că în practică cheltuielile de muncă se pot exprima cu ajutorul indicatorului privind numărul de salariați și timpul de muncă consumat se poate determina volumul total de muncă cheltuit pentru producerea atît a produselor, cît și a producției întregii ramuri și a economiei naționale. Aceasta însă cu condiția transformării muncii de complexitate diferită în muncă simplă, deoarece în diferitele stadii de producție și în diversele ramuri și întreprinderi se cheltuiește o muncă de complexitate diferită.

Cunoscînd volumul total de ore muncă simple consumate într-o anumită perioadă și volumul valorii nou create (venitul național), se poate determina mărimea în bani a valorii nou create într-o oră de muncă, iar pe această bază se stabilește valoarea nou creată în fiecare ramură, întreprindere, produs. Scăzînd apoi din valoarea nou creată cheltuielile pentru retribuirea lucrătorilor din sfera producției materiale se obține mărimea plusprodusului pentru fiecare produs, întreprindere, ramură. Adăugînd la prețul de cost curățat de elementele de plusprodus, venitul net astfel calculat, se obține prețul în varianta prezentată.

Aplicarea acestei variante a prețului credem că prezintă următoarele avantaje față de celelalte modele de prețuri : asigură reflectarea în cea mai mare măsură a cheltuielilor sociale de producție și, pe această bază, a concordanței mai depline între valoare și preț ; în stabilirea prețurilor se pornește de la determinarea valorii și nu invers, ca în cazul celorlalte tipuri de preț ; permite reflectarea în preț a creșterii gradului de înzestrare tehnică a muncii, ca urmare a dezvoltării forțelor de producție, prin creșterea complexității muncii depuse în societate.

Deși această metodă presupune un volum mărit de calcule, considerăm că în condițiile actualei tehnici de calcul, ea poate fi aplicată în practică.

---

1) Gh. Șiclovan, Temeiurile obiective ale formării prețurilor în economia noastră socialistă. Lupta de clasă nr. 1/1968.

PLANIFICAREA PREȚURILOR

(Urmare din pag. 5)

modelul prețului ce va fi adoptat ar trebui să ia în considerare următoarele principii :

1. recuperarea prin prețul de vînzare cu ridicata a cheltuielilor de producție de către orice întreprindere care-și desfășoară activitatea în condiții normale, corespunzătoare unei înzestrări tehnice medii, în ramura dată ;

2. determinarea mărimii venitului net ce se include în prețul de vînzare cu ridicata parțial în funcție de volumul **forței de muncă** utilizată. Această parte a venitului net să reprezinte sursa de bază a satisfacerii nevoilor de consum social neproductiv și să fie însușită parțial de întreprindere, iar altă parte de stat.

3. determinarea mărimii venitului net ce se include în prețul de vînzare cu ridicata parțial în funcție de mărimea **fondurilor de producție,** care să constituie sursa de bază a reproducției lărgite. Această parte a venitului net să fie de asemenea însușită, o parte de către întreprindere și alta de către stat ;

4. diferențierea prețurilor de vînzare cu ridicata în funcție de calitatea produselor, exprimată prin coeficienți de calitate, pe baza parametrilor tehnici și economici, prețul de bază corespunzînd produselor cu calitate medie, cu coeficient de calitate egal cu 1. Venitul net suplimentar sau pierderile provenite din calitatea produselor ar trebui să aparțină întreprinderii ;

5. diferențierea prețurilor de vînzare cu ridicata în funcție de diferiți factori ce decurg din politica economică aplicată pe piața internă și care să ducă la redistribuirea venitului net realizat fie în favoarea statului fie a unor ramuri economice ;

6. diferențierea prețurilor de vînzare cu ridicata în funcție de factorii ce decurg din politica economică aplicată în domeniul comerțului exterior ; veniturile sau pierderile ce rezultă să fie repartizate între întreprindere sau centrală și stat ;

7. prețurile de vînzare cu ridicata se stabilesc la începutul fiecărei perioade a planului de perspectivă și rămîn neschimbate în întreaga perioadă ;

8. venitul net suplimentar sau pierderile realizate datorită prețurilor utilizate de întreprinderi, centrale și ramuri economice, în perioada planului de perspectivă, se adaugă sau se scad din veniturile nete ce rămîn la dispoziția lor, în limita perioadei respective.

Modelul prețului de vînzare cu ridicata aplicabil atît mijloacelor de producție cît și bunurilor de consum ar fi următorul :

$$P = (k + S \cdot s_n + S \cdot f) \cdot \delta \pm I$$

în care : P = prețul de vînzare cu ridicata pe produs ; k = prețul de cost mediu pe ramură, pe produs ; S = salariul pe unitatea de produs ; s_n = „coeficientul nevoilor de consum social neproductiv", valabil pentru economia națională, ramuri și întreprinderi, reprezentînd raportul dintre volumul fondului de consum social neproductiv în perioada considerată și volumul fondului de salarii al lucrătorilor din sfera productivă, în aceeași perioadă ; f = „coeficientul de înzestrare tehnică a muncii", diferit pe ramuri economice și întreprinderi, calculat ca raport între valoarea medie anuală a fondurilor de producție și fondul anual de salarii, la nivelul verigii pentru care se determină ; δ = coeficientul de calitate al produsului ; I = cota de venit net care se adaugă sau scade din prețul produsului ca urmare a politicii economice pe piața internă și externă.

DETERMINAREA prețului de vînzare cu ridicata și a venitului net după metodologia mai sus expusă ar prezenta o serie de avantaje printre care :

- permite utilizarea unei metodologii unitare de determinare a venitului net și a prețurilor de vînzare cu ridicata atît pentru mijloace de producție cît și pentru bunurile de consum ;
- s-ar realiza o îmbinare a celor două categorii de factori care stau la baza producției și respectiv la baza formării prețurilor de vînzare cu ridicata: forța de muncă și fondurile de producție ; în conformitate cu modelul prezentat, influența exercitată de volumul mare de forță de muncă asupra mărimii prețului, în unele ramuri economice, s-ar compensa cu influența nivelului relativ mai scăzut al înzestrării tehnice a muncii, și invers, în ramurile economice cu grad ridicat de înzestrare tehnică, influența acestui factor ar fi compensată de influența volumului relativ mai redus de forță de muncă utilizată. Astfel, mărimea venitului net ar oscila în limite relativ reduse, în diferitele ramuri ale economiei naționale.
- ar crea posibilitatea obținerii unor prețuri unice de vînzare, pînă la un anumit nivel, după care acestea s-ar diferenția în funcție de o serie de factori fundamentali ai dezvoltării și politicii economice.
- întreprinderile ar fi cointeresate în utilizarea unui număr de lucrători corespunzător gradului de înzestrare tehnică, în ridicarea nivelului de calificare al lucrătorilor, în creșterea nivelului de înzestrare tehnică a muncii, în ridicarea calității produselor, în creșterea competitivității produselor pe piața externă, probleme de cea mai mare importanță în activitatea economică a tuturor întreprinderilor din țara noastră, în etapa actuală.
- calculele necesare obținerii prețurilor propuse nu prezintă dificultăți deosebite, iar datele obținute ar servi și la cunoașterea mai profundă a unor corelații economice foarte importante în analiza economică.
- planificarea prețurilor n-ar presupune schimbarea metodologiei propuse, de formare a lor, ci numai evaluarea mărimii indicatorilor ce stau la baza prețurilor, ceea ce face ca această acțiune să se poată încadra organic în planificarea întregii economii naționale.

CONTRACTELE ECONOMICE

(Urmare din pag. 4)

Cu prilejul contractării pe trimestre s-au ivit însă multe neînțelegeri din cauză că n-a existat un asemenea contract tip. Tocmai de aceea consider că **trebuie accelerată elaborarea contractelor tip.**

Ca reprezentant al comerțului aș vrea să adresez o critică industriei, care nu face suficiente eforturi pentru a ne prezenta la timp oferta, modelele noilor produse ; uneori nu se asigură cantitățile cerute de comerț. S-a vorbit aici despre sondarea pieței. În principiu, nu putem să nu fim de acord cu aceasta, dar ce facem cînd industria nu satisface cererile de consum ale populației, cînd prezintă la contractare sau în expoziții modele pe care fie că nu le contractează, fie că nu le livrează ?

Comerțul cere ca industria să se adapteze mai operativ cerințelor de consum ale populației, pe de o parte prin sondarea mai amplă, mai completă a cererii de consum a populației, iar pe de altă parte prin asigurarea articolelor care se cer. Aș ruga „Viața economică" să dezbată mai mult aceste probleme. **Ar putea să fie rediscutată, de exemplu, problema seriilor mici, care sînt evitate la contractare, ca și produsele cu o rentabilitate mică.** Este dăunător ca întreprinderile să scoată din fabricație produsele cu o rentabilitate mică, dar necesare populației și cred că **ar trebui găsite forme ca producătorii să fie determinați a livra asemenea mărfuri.**

C. STEGĂROIU : — Spiritul noii legi a contractelor este trecerea de la un regim administrativ la unul economic, de inițiativă în materie de contractare și cred că acesta este un lucru foarte pozitiv. Legea ne obligă la foarte multe inițiative.

Transformarea contractului într-un instrument de planificare este, așa cum s-a mai subliniat aici, de natură să ridice eficiența activității economice. Dar pentru aceasta nu este suficient să ne împrospătăm în general cunoștințele, ci trebuie să ne însușim **știința de a contracta.** Trebuie să facem sondaje largi ale pieței.

S-a ridicat aici și problema specificului ramurii. Aș vrea să spun că Legea contractelor economice statuează **cadrul** și **principiile** general valabile pentru economie și nu putem să-i cerem [illegible] ea să prevadă detaliile pentru agricu[illegible] sau construcții, care pot fi stabilite ulterior. În același timp legea dă posibilitatea modificării contractului în cursul executării lui pe cale de convenție între parteneri.

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

● ISCE MAȘINEXPORT. — În prima jumătate a lunii noiembrie a.c. au fost exportate 50 strunguri universale în R. F. a Germaniei, Elveția, Belgia, Danemarca, Maroc și un strung Carusel în R.S.F. Iugoslavia. În aceeași perioadă au fost exportate către firma „Franz Kirchfeld" din R. F. a Germaniei 20 mașini pentru industrializarea lemnului. Electromotoare asincrone trifazice cu rotorul în scurt circuit au fost livrate de curînd în R. F. a Germaniei, U.R.S.S., Austria. De asemenea, au fost livrate grupuri de sudură în Pakistan, baterii electrice în R. S. Cehoslovacă, transformatoare de putere în R. D. Germană și U.R.S.S., aparataj electric și de înaltă tensiune în R. P. Polonă. 110 vagoane de marfă și vagoane cisternă au făcut obiectul unor exporturi recente către parteneri din R. S. Cehoslovacă, R. P. Chineză, R. D. Germană și R. P. Ungară.

● ISCE INDUSTRIALEXPORT. — Cu parteneri din R. P. Chineză a fost încheiat un contract pentru exportul în anul 1971 a 10 instalații de foraj. Printre livrările efectuate în perioada 16—21 noiembrie 1970 se înscriu : instalații de foraj în valoare de 3 700 000 lei valută către parteneri din R. P. Chineză și R. D. Germană, piese de schimb pentru utilaj petrolier în valoare de 360 000 lei valută și utilaj pentru industria chimică în valoare de 390 000 lei valută în U.R.S.S. și R. D. Germană.

● ISCE METALIMPORT. — Contracte de export încheiate în perioada 13—18 noiembrie 1970 prevăd livrarea a 6 000 t oțel beton în Liban, R. F. a Germaniei, R.S.F. Iugoslavia, 200 t bronz blocuri și 1 040 t țevi de oțel fără sudură în R. F. a Germaniei, 1 000 t aluminiu blocuri în Anglia. Contracte de import încheiate în aceeași perioadă prevăd, printre altele, cumpărarea a 1 000 t sîrmă zincată din Belgia, 1 000 t feromangan din Austria, 550 t oțel aliat pentru scule din Elveția.

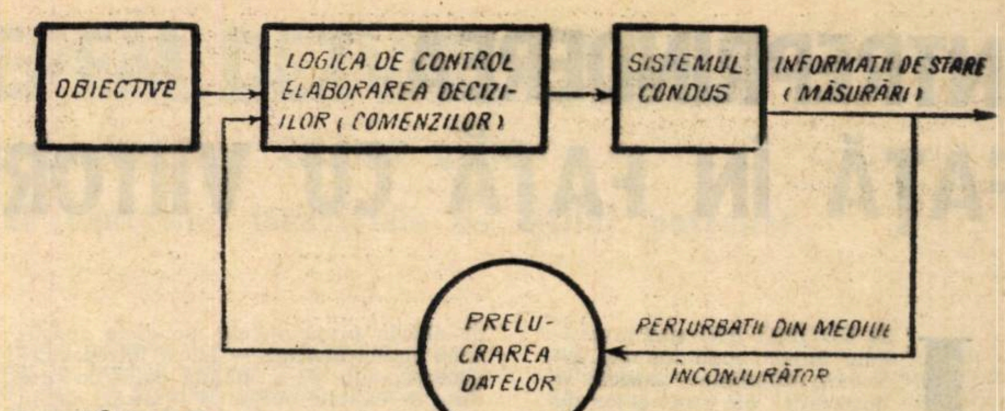

Schema 5

CONDUCEREA CU CALCULATOARE ELECTRONICE A PROCESELOR TEHNOLOGICE

(Urmare din numărul trecut)

● Un alt aspect al activității de conducere a proceselor tehnologice, căruia în prezent i se acordă o atenție sporită, este identificarea procesului, adică determinarea modelului matematic al acestuia.

Această activitate trebuie să preceadă activitatea de introducere a sistemelor de automatizare avansată cu calculatoare, fiind rezultatul combinării unor metode de analiză teoretică aprofundată a proceselor cu metode de determinare experimentală. În fapt, în tot timpul funcționării sale în sistem ON-LINE, un calculator de proces efectuează mereu corectări ale modelului matematic al procesului.

Definirea cît mai exactă a complexității sistemului (tip și număr de parametri de condus, viteza de schimbare și posibilitățile de sesizare, interdependența și precizia măsurilor, viteza de răspuns necesară de la calculator, instrucțiunile și comenzile de introdus, flexibilitatea și extensibilitatea de prevăzut etc.), împreună cu cerințele tehnice speciale (reacții simultane în proces, perturbații frecvente, opriri și porniri cu secvențe complicate etc.), în sfîrșit o investigare, am putea spune riguros completă — a procesului, atît ca tehnologie cît și ca funcționare specifică a agregatelor, **sînt cerințe** a căror respectare asigură reușita implantării sistemului în condiții eficiente, adică în timp scurt, fără rebutări tehnologice, fără întreruperi de producție.

● La introducerea sistemelor de comandă cu calculator **trebuie să se țină seama de factorul eficiență economică** în toate fazele acestei acțiuni, fiind necesar ca încă de la proiectarea sistemului să se studieze funcțiile de preluat pe calculator — și etapizarea preluării lor — și să se justifice oportunitatea pe baza efectelor economice estimate pentru aplicația respectivă.

În acest fel vor fi prevăzute nu numai obiectivele tehnologice și necesarul — respectiv sursele de mijloace, dar și necesarul de cadre, modul lor de formare, precum și evidențierea principalelor direcții de activitate și a măsurilor cadru ce trebuie luate de ministere și unitățile industriale vizate.

● Pentru reușita unui proiect atît de complex ca acela al instalării unui calculator de proces, **este necesar să se antreneze specialiști din mai multe domenii: tehnologi, specialiști în automatică, în construcția de echipamente de calcul și în programarea acestora**, care să acționeze într-o perfectă colaborare și coordonare a activității lor.

● *Conducerea proceselor tehnologice și gestiunea intreprinderilor*

PORNIND de la conceptul de sistem se poate constata că pentru conducerea proceselor cu calculatoare electronice se aplică un model de tratare ca cel din schema 5.

Introducerea unui calculator electronic în conducerea unui proces ridică, în general, aproape aceleași probleme ca și implantarea unui calculator de gestiune. Modul de abordare al acestora și etapele de parcurs prezintă, de asemenea, multă similitudine, ca urmare a aplicării aceleiași metodologii ca la conceperea sistemelor informatice începînd cu fixarea obiectivelor, stabilirea criteriilor, restricțiilor și frontierelor (definirea cerințelor, prin caietul de sarcini), trecînd prin analiză și proiectare, stabilire a echipamentelor și pînă la punerea în funcțiune și testare. Desigur că sînt și unele probleme specifice care solicită o tratare specială, ca de exemplu cele privind legătura calculatorului cu procesul (aparatura de captare, interfețele, aparatura de comandă etc.). Calculaoarele utilizate la conducerea proceselor trebuie să aibă un număr mare de nivele de întrerupere, permițînd întreruperea executării unui program și introducerea în execuție a unui program prioritar la sfîrșitul căruia să se asigure reluarea programului întrerupt din punctul unde se afla la momentul întreruperii.

Concepția cea mai evoluată de utilizare a calculatoarelor electronice pentru conducerea proceselor tehnologice are în vedere folosirea acestora în sisteme ierarhizate pentru conducerea gestiunii integrate. În concepția acestor sisteme integrate se disting următoarele trei nivele: conducerea proceselor tehnologice, programarea și controlul producției, gestiunea economică și administrativă a conducerii. Fiecare dintre aceste nivele se dezvoltă ca structură și dotare într-o măsură mai mică sau mai mare, în funcție de necesități și de specificul industriei respective. Deși în prezent numărul unor asemenea sisteme este încă redus, aceasta reprezintă însă tendința principală în prezent și pentru viitorul apropiat, fiind certă implantarea pe scară largă a numeroase asemenea sisteme în următorii zece ani.

Legăturile între diferitele nivele de conducere sînt arătate simplificat în schema 6. La prima treaptă are loc acționarea directă asupra variabilelor din procesul tehnologic pentru a le menține la valorile de referință determinate la nivelul următor.

Nivelele superioare aparțin domeniului gestiunii, respectiv conducerea producției (programarea și controlul) la nivelul doi și la ultimul nivel al ierarhiei conducerii gestiunii integrate (economică și administrativă).

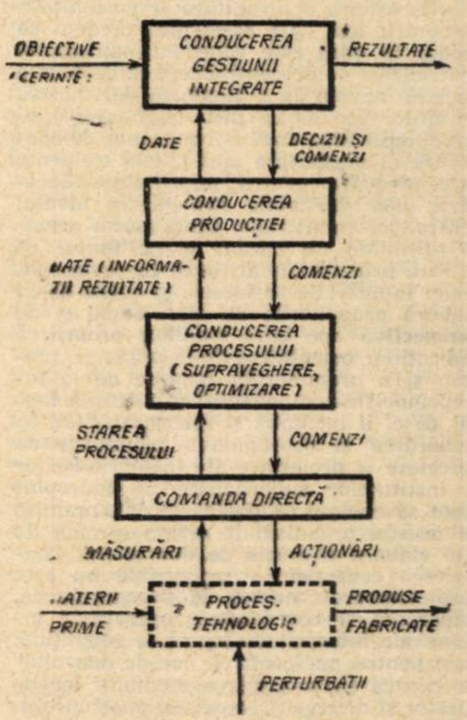

SCHEMA 6

STABILIREA priorităților de introducere a calculatoarelor electronice pentru conducerea proceselor tehnologice trebuie să țină seama de ponderea actuală și de ritmul de dezvoltare a ramurilor în economia noastră națională, iar în cadrul acestora să aibă în vedere procesele de bază care realizează produse ce reprezintă materia primă pentru multe alte industrii sau sînt cerute la export. De asemenea, trebuie avute în vedere tendințele manifestate pe plan mondial în orientarea dotării cu calculatoare a anumitor industrii corelate cu dotarea actuală din țara noastră și experiența dobîndită.

În acest sens apare ca justificată înzestrarea prioritară cu calculatoare electronice pentru conducerea proceselor în industriile: siderurgică, petrochimică, a energiei electrice și a cimentului. Desigur că pe măsura dezvoltării experienței și a resurselor, trebuie avute în vedere și alte procese tehnologice (din industria cauciucului, a sticlei etc.) precum și alte domenii ca de exemplu sistemele complexe de irigație din agricultură.

ing. Constantin DUMITRAȘCU

O LUCRARE UTILĂ TUTUROR ECONOMIȘTILOR DIN ÎNTREPRINDERI ȘI INSTITUȚII

REVISTA „Viața economică" a tipărit recent, în cadrul Suplimentului pe care îl editează, un „Curier economic legislativ", destinat să răspundă problemelor cu care sînt confruntate serviciile comerciale ale organizațiilor economice. Prin editarea și difuzarea ei într-un tiraj egal cu numărul abonaților — organizații socialiste — lucrarea urmărește țelul imediat de a pune în mîna miilor de economiști din cele mai diverse unități, un instrument de lucru, un ghid, pentru rezolvarea problemelor ce se nasc zilnic în cadrul compartimentelor de aprovizionare și desfacere.

În același timp însă, prin rezolvarea competentă a sarcinilor de serviciu — înlesnită ca urmare a legislației puse la dispoziție prin Curier — se ajunge la o mai riguroasă disciplină contractuală, la o mai bună administrare și gestionare a bunurilor materiale, ceea ce contribuie la sporirea eficienței activității unității respective. Această finalitate, mai îndepărtată, constituie de altfel, însăși rațiunea apariției acestei lucrări.

Conținutul ei se referă la întreaga activitate a sectorului economic din cadrul organizațiilor socialiste. Avînd 11 capitole și 400 de titluri, lucrarea tratează: încheierea, executarea și încetarea contractelor economice; recepția și transportul produselor; regimul ambalajelor; decontarea prețurilor; gestionarea și controlul gestiunilor de bunuri; diferitele filiere de răspundere, atît ale organizațiilor socialiste, cît și ale salariaților lor, regimul mărcilor de fabrică, probleme de marketing industrial etc.

Prin cele două capitole „Marca de fabrică" și „Relația marketing industrial — contracte — producție", lucrarea depășește sfera preocupărilor economiștilor din compartimentele de aprovizionare și desfacere. Ea se adresează tuturor conducătorilor de organizații economice și, în special, directorilor economici și comerciali.

În capitolul dedicat problemelor de marketing se abordează, pentru prima oară în țara noastră, rolul și metodele specifice ale marketingului industrial, în condițiile unei economii planificate socialiste.

Înfățișîndu-se ca o lucrare de analiză competentă a legilor, Curierul dă îndrumări și soluții în cele mai concrete probleme ridicate în activitatea zilnică a unităților economice.

Vastul material prezentat este sistematizat după criterii științifice și practice, vădindu-se preocuparea constantă de a nu fi neglijate aspectele legate de activitatea unităților socialiste, dîndu-se exemplificări concrete.

Faptul că redacția îl va difuza tuturor abonaților la Suplimentul pe care îl editează, face ca „Curierul economic legistlativ" să pătrundă în toate organizațiile economice chiar din prima zi a anului viitor.

dr. M. C. DEMETRESCU

STRATEGIILE DE DEZVOLTARE

DINAMIZAREA DEZVOLTĂRII OBLIGĂ LA SCHIMBAREA PERMANENTĂ...
IAR ÎNGLOBAREA INOVAȚIEI PRESUPUNE IDENTIFICAREA OPORTUNITĂȚILOR,
ADICĂ CLARIFICAREA VIITORULUI ȘI A CONCEPȚIEI DE DEZVOLTARE,
ÎNTR-UN CUVÎNT A STRATEGIEI DE DEZVOLTARE

ÎNTREPRINDEREA FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU VIITORUL

ÎN ULTIMII ANI sînt investigate într-un mod tot mai insistent, diferitele aspecte și implicații ale strategiilor de dezvoltare a întreprinderilor. Necesitatea de a clarifica viitorul, de a armoniza și introduce coerența în diferitele acțiuni, consecințele de ordin pragmatic ale strategiilor constituie argumente care ni se par suficiente pentru a medita asupra oportunității și posibilității elaborării lor. De asemenea, credem că modul în care este concepută dihotomia centralizare — descentralizare în economia noastră, nevoia de a dinamiza dezvoltarea unităților economice prin înglobarea inovației, aplicarea unor noi concepte de conducere și organizare sînt și ele elemente care pledează pentru necesitatea conceperii unor veritabile strategii la nivelul centralelor industriale. Cînd facem această afirmație ne bazăm și pe faptul că printre principalele atribuții ce revin centralei industriale se înscrie și aceea de „a elabora propunerile de plan anual și de **perspectivă** pe baza **studiilor proprii,** a **indicațiilor orientative de la minister, precum și a propunerilor primite de la întreprinderile componente**" (s.n.). Apoi faptul că ei îi incumbă și responsabilități în elaborarea și coordonarea planurilor de cercetare și proiectare ale întreprinderilor și institutelor subordonate ne îndreptățește să credem că putem accepta premisa că acestui organism îi revine sarcina de a-și elabora strategia de dezvoltare. Conducerea centralelor industriale nu este răspunzătoare numai de supravegherea, integrarea și coordonarea operațiilor interne ale întreprinderilor ce le constituie, ci și pentru perspectivele lor de dezvoltare, pentru supravegherea mediului înconjurător și descoperirea de noi oportunități.

Am întîlnit adesea la unii specialiști tentația de a simplifica lucrurile la maximum suprapunînd noțiunile de strategie de dezvoltare cu investiții pentru dezvoltare. Lucru total eronat. Strategia de dezvoltare nu poate fi redusă numai la investițiile pentru dezvoltare, care sînt doar o rezultantă și un mijloc totodată de realizare a strategiei. Ea are o sferă de cuprindere mult mai mare, influențînd investigarea complexă, multilaterală și coerentă a mediului exterior și intern al întreprinderii care trebuie să-și imagineze cum va arăta ea peste 5, peste 10, peste 15 ani și stabilirea unor obiective și decizii corespunzătoare.

Principalul scop urmărit prin elaborarea unei strategii este de a pune la-ndemîna conducerii instrumente care să-i permită să pregătească unitatea economică pentru a înfrunta viitorul, de a o ajuta să descopere noi oportunități, să-i furnizeze o concepție limpede asupra obiectivelor și activității de perspectivă, s-o ajute să-și circumscrie cadrul în care urmează a-și dirija acțiunile, ținînd seama de țelul final. Clarificarea unei asemenea strategii permite armonizarea deciziilor prezente cu cele viitoare, adaptarea mai bună la evoluția mediului și la dezvoltare, o coordonare și dozare adecvată a eforturilor umane și materiale, ca și aplicarea unor concepte și metode de conducere științifice avansate (conducerea dinamică și previzională, a metodelor matematice, a calculului electronic etc.).

• *Nevoia de inovație și conducerea dinamică*

DE UNDE s-a ivit necesitatea elaborării unor strategii de dezvoltare?

Trăim într-o lume dinamică, în care schimbarea reprezintă una din caracteristicile esențiale ale dezvoltării. Întreprinderile sînt în permanență confruntate cu diferite schimbări care le afectează în modul cel mai profund: mecanizarea și automatizarea proceselor manuale și nu numai a lor, ci și a celor intelectuale, se realizează într-un ritm rapid, transformarea tehnologiilor este accelerată, produsele se demodează foarte repede, fazele vieții lui se succed cu multă repeziciune. Într-un asemenea context, asistăm la un proces de scurtare a punerii în practică a rezultatelor cercetării și totodată la consecințele fenomenului de scurtare a timpului de exploatare **economică** a acestor rezultate, a căror uzură morală intervine cu destulă repeziciune.

În aceste împrejurări este firesc ca promovarea inovației să devină unul din mijloacele cele mai eficace de a înfrunta viitorul. Concludentă și plastică în fundamentarea acestei idei ni se pare aprecierea lui M. Fustier, după care, dacă cu 50 de ani în urmă piețele mondiale aparțineau **producătorilor** — adică întreprinderilor capabile de a inunda piața cu produse de calitate obișnuită — astăzi ele au devenit domeniul **distribuitorilor** — adică al întreprinderilor capabile să-și impună produsele lor prin publicitate și rețele de vînzare — iar mîine ele vor aparține în mod cert **cercetătorilor,** care sînt capabili să pună la dispoziția consumatorilor produse de concepție nouă și calitate superioară.

Aceasta înseamnă că pentru a putea face față cerinței extrem de stringente de a îngloba inovația, întreprinderile sînt constrînse tot mai mult să-și împartă preocupările între ceea ce produc **astăzi și** ceea ce vor produce **mîine.** În aceeași ordine de idei, părerea unor autori, după care vîrsta unei întreprinderi ar fi caracterizată de trei stadii: a) de integrare a tehnicii; b) de integrare a unei organizări științifice; c) de integrare a inovației incită la reflecție. Acest al treilea stadiu al „creșterii" întreprinderii pune cu acuitate problema înserării inovației în **toate** laturile activității ei și poate, în primul rînd, în domeniul conducerii, pentru că de conceptele promovate la vîrful piramidei depinde în mare măsură și calitatea deciziilor și activității întreprinderii.

Pentru a ilustra acest fapt este suficient să ne referim la două dintre conceptele de conducere asupra cărora specialiștii își îndreaptă tot mai mult atenția în ultimul timp. Este vorba de conducerea **dinamică și previzională** [1]). Conform conceptului de conducere dinamică, unitățile economice trebuie să urmărească deliberat și consecvent crearea unor **schimbări,** care să le permită să depășească realizările obținute pînă în prezent, să atingă unele performanțe **tot** mai înalte.

În principal, această concepție urmărește să mențină sau să accelereze dinamismul unei întreprinderi prin crearea de noi produse și tehnologii, ca și de piețe viitoare, uneori cu mult timp înainte (după unele aprecieri cu 3—10 ani) ca această necesitate să se impună ca o constrîngere exterioară.

Pentru o unitate economică (centrală, combinat, grup de întreprinderi sau chiar întreprindere) promovarea unei politici de înnoire sistematică a producției ridică fără îndoială o multitudine de probleme complexe, dintre care unele dificil de depășit, inclusiv unele riscuri economice și tehnice pe care conducerea trebuie să le identifice și să le prevină.

Este de dorit, desigur, să fie întrevăzute toate alternativele cu probabilitățile lor, dar vor exista aproape întotdeauna și unele incertitudini. Și în cazul incertitudinilor apare necesitatea cunoașterii alternativelor, fără a putea cunoaște însă probabilitatea lor.

O întreprindere își va putea asigura un dinamism accelerat numai în măsura în care ea este pregătită să înfrunte viitorul, în care obiectivele ei de perspectivă sînt stabilite pe baza unor studii previzionale riguroase și deciziile și măsurile luate în prezent sînt armonizate cu cele viitoare. Însăși promovarea unei politici de înnoire sistematică a produselor și tehnologiilor cere răspunsuri precise la o sumedenie de întrebări cum ar fi: Cînd să fie lansată acțiunea pentru crearea unui produs nou? Cum să fie evaluate și selecționate proietele de cercetare? ([2]). Cum să fie concepute? Cum să fie organizată îndeplinirea lui? Cînd trebuie întrerupt un proiect? Cînd și cum urmează să fie lansat noul produs? etc.

Elementele necesare răspunsurilor la aceste întrebări nu pot fi găsite decît scrutînd viitorul, ceea ce înseamnă că o conducere dinamică eficientă nu poate fi realizată fără a fi în același timp și **previzională.**

• *Conducerea previzională*

AM ÎNȚELES cu toții de mult timp că conducerea „de la o zi la alta" sau numai pe baza unei perspective scurte nu este satisfăcătoare. În contextul actual — așa cum rezultă și din statutul lor — centralele industriale nu sînt răspunzătoare numai de supravegherea mediului actual, ci și a celui viitor, pentru descoperirea de noi oportunități. Problema care se pune este cum ar putea fi realizate în practică, într-un mod cît mai eficient, aceste cerințe?

În încercarea de a găsi un răspuns la această întrebare am plecat de la ideea că, în coordonarea activității întreprinderilor pe baza planurilor de perspectivă, trebuie să se pornească de la conceperea și promovarea unei conduceri previzionale, care permite orientarea, repartizarea și concentrarea resurselor în funcție de obiectivele stabilite pentru perspectivă. Aceasta se poate realiza numai prin **integrarea** studiilor previzionale și a eforturilor de cercetare științifică în procesul de planificare a obiectivelor de dezvoltare în perspectivă. Este deci vorba de a găsi modalitățile de investigare cît mai satisfăcătoare a viitorului, de a integra aceste studii previzionale în procesul de stabilire a strategiei și de elaborare a planurilor de dezvoltare în perspectivă. Exprimarea schematică a modalităților de integrare a studiilor previzionale și a efortului de cercetare în programe concentrate, coerente, de acțiune ne permite să facem o economie de cuvinte și poate să fim mai intuitivi (vezi fig. 1).

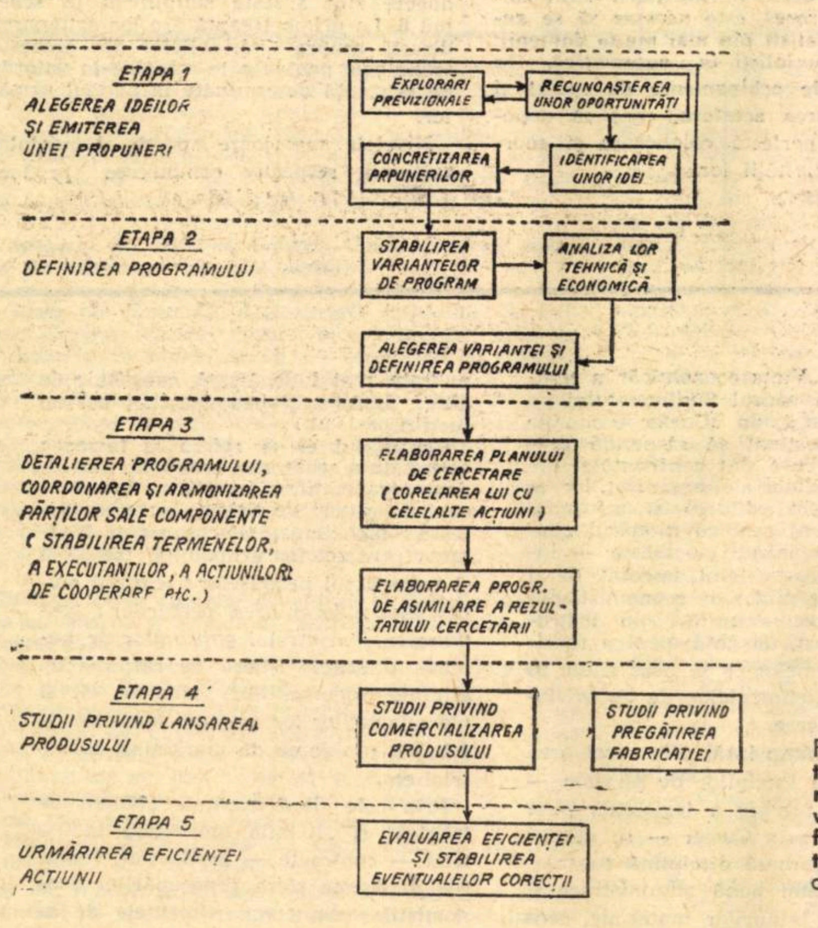

Fig. 1 — Modalitatea de integrare a studiilor previzionale și a efortului de cercetare în programe concertate de acțiuni

Fără îndoială că elaborarea unei strategii presupune o confruntare permanentă a organismului economic (centrală, combinat, grup, de uzine etc.) cu mediul exterior (vezi fig. 2), ca și cu obiectivele normative ce-i revin prin planul economic și cu resursele disponibile (vezi fig. 3).

Punerea în practică a concepției de conducere previzională întîmpină desigur unele greutăți, îndeosebi **legate** de dificultatea de a prevedea cu precizie viitorul. Tocmai din această cauză se ridică o serie de probleme în legătură cu **modul** în care să fie efectuate previziunile (de către centrala industrială sau de un institut specializat) și, în ipoteza că ele vor fi efectuate de către centrala industrială, **cine** să le execute și **cum.** Pe plan mondial, în practică, sînt utilizate mai multe modalități prin care întreprinderile își procură informațiile de bază și își realizează previziunile: a) printr-un serviciu specializat permanent, propriu; b) printr-un grup de intervenție propriu; (eventual completat cu consultanți externi); c) pe baza unor contracte cu unele institute de previziune sau birouri de studii externe specializate.

Mijlocul cel mai des utilizat îl constituie crearea unui „serviciu" specializat propriu, cu apelarea uneori și la contracte de colaborare cu institute de specialitate.

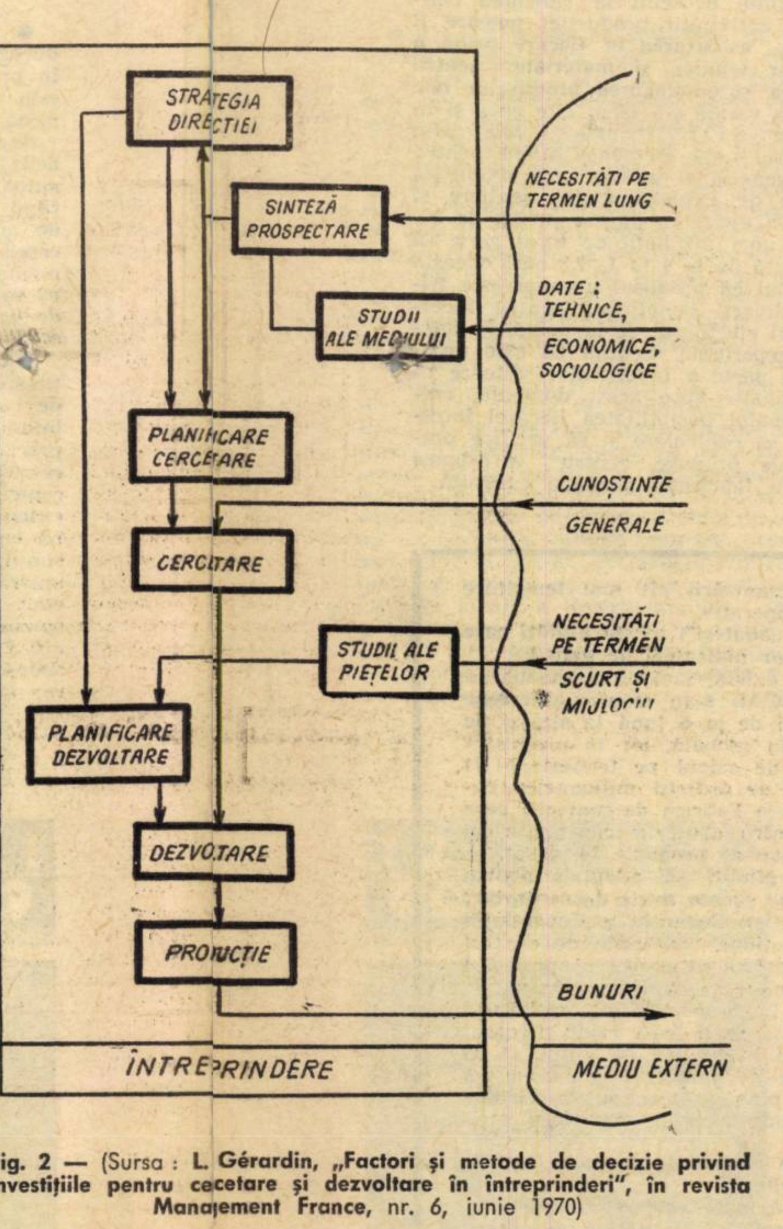

Fig. 2 — (Sursa: **L. Gérardin, „Factori și metode de decizie privind investițiile pentru cecetare și dezvoltare în întreprinderi", în revista Manajement France,** nr. 6, iunie 1970)

Ioniță OLTEANU

(Continuare în pag. 12)

CUM NE CONCEPEM DEZVOLTAREA

Interlocutor ing. EMILIAN ULEIA,
director tehnic al Centralei industriale de utilaj petrolier

ROMÂNIA se numără în rîndul primelor țări din lume care produc utilaj petrolier: ocupăm în această privință locul trei în producția mondială și locul doi în exportul mondial. Așadar, un prestigiu binemeritat, rod al eforturilor depuse în decursul anilor, o încununare a dezvoltării științei și tehnicii românești. În acest domeniu. Menținerea în continuare a pozițiilor cucerite constituie o preocupare premanentă atît a cadrelor de cercetare și proiectare a utilajelor petroliere, cît și acelor din uzinele executante.

Prin conceperea unei veritabile strategii de dezvoltare, fundamentată pe studiul tendințelor actuale și cele întrevăzute pentru perspectivă pe plan mondial în tehnologia de prospectare, forare și extracție a țițeiului, se urmărește asigurarea competitivității fabricatelor, lărgirea piețelor externe. Printre comandamentele unei eficiente politici de fabricație și comerciale ale unei industrii moderne, pe lîngă obiectivele imediate, curente, o importanță crescîndă o are și modul în care sînt cunoscute și asimilate tendințele de perspectivă care alcătuiesc liniile directoare ale strategiei economice de dezvoltare. Recent „Viața economică" s-a adresat conducerii Centralei industriale de utilaj petrolier — Ploiești **cu rugămintea de a răspunde unor întrebări strîns legate de modul în care este concepută strategia de dezvoltare, a centralei. Ne-a răspuns cu amabilitate ing.** Emilian Uleia, **director tehnic cu dezvoltarea.**

• În ultimul deceniu, România s-a afirmat pe plan mondial prin concepția și execuția originală a utilajului petrolier. Ne-ați putea arăta factorii care au determinat această afirmare?

— Evident, prin produsele prezentate în premieră, prin parametrii industriei constructoare de utilaj și instalații petroliere, România a marcat în deceniul din urmă, o ascensiune constantă. „Secretul" constă în lărgirea continuă a propriilor mijloace de cercetare și proiectare, în reducerea perioadei de asimilare a produselor noi, în condițiile tehnico-materiale create de stat pentru dezvoltarea și perfecționarea mijloacelor de producție.

Aș sublinia de la început faptul că **utilajele și instalațiile petroliere pe care le realizăm sînt în întregime autohtone, totul se materializează pe baza concepției românești.** Dispunem de un Institut de cercetări și proiectări, cu vechi tradiții, care are cadre valoroase. De asemenea, pe lîngă fiecare uzină ce face parte din centrală, există cîte un grup de cercetare și proiectare, a căror activitate este coordonată centralizat, așa încît toate forțele de concepție acționează pe baza unui plan unic, cu obiective precise, imediate și de lungă perspectivă.

Totodată, Centrala noastră dispune de unități productive puternice cum sînt, „1 Mai" — Ploiești, Uzina de utilaj petrolier — Tîrgoviște, Uzina mecanică și Uzina „Neptun" din Cîmpina, Uzina metalurgică Bacău. Conceptul organizării centralei, care reunește în prezent toate întreprinderile din țara noastră producătoare de utilaje petroliere, constituie o dovadă a tendinței de a fructifica întreaga capacitate creatoare și experiența acumulată, în vederea unei și mai puternice dezvoltări a industriei de instalații și utilaje petroliere românești, a menținerii prestigiului cîștigat în competiția de mare exportatoare de astfel de produse. Simbol al recunoașterii pe plan mondial a succeselor noastre este obținerea în anii din urmă, de patru ori consecutiv, a Medaliilor de aur pentru diverse produse prezentate în premieră la diferitele Tîrguri (de trei ori la Leipzig și o dată la Brno). Aș menționa, de asemenea, faptul că, la Tîrgul internațional-București din acest an, Centrala noastră a expus, pe lîngă alte utilaje, în premieră mondială, o instalație de foraj cu acționare electrică. **În 1970, din totalul producției noastre, peste 60% a fost exportat în numeroase țări ale lumii. La unele produse, procentul de export s-a ridicat la aproape 90%.**

• Firește, bilanțul realizărilor este lung și bogat. Ne-ar interesa însă să cunoaștem dacă activitatea viitoare se bazează pe o anumită strategie de dezvoltare a producției. Ce studii previzionale au fost sau se întreprind pentru identificarea tendințelor care vor acționa în perspectivă?

— Centrala noastră ființează de mai bine de un an. Timp scurt, dar care poate fi apreciat ca fructuos prin acțiunile ce le-a întreprins pe linia studierii și organizării unei strategii proprii de dezvoltare. Socotesc util să subliniez faptul că și înainte de organizarea Centralei a existat o anumită politică în domeniul utilajului petrolier. De aceea activitatea noastră nu a pornit de pe un teren gol. **Pregătirea unităților noastre pentru acțiunile viitoare a determinat necesitatea stabilirii unor veritabile strategii de dezvoltare care cuprinde, pe lîngă identificarea oportunităților, concretizarea obiectivelor și ansamblul de decizii menite să asigure îndeplinirea lor, ținînd seama atît de factorii interni, cît și de cei externi.**

Desigur, stabilirea unei asemenea strategii nu putea avea loc fără efectuarea unor studii previzionale, care să permită identificarea tendințelor care vor acționa în perspectivă. Sarcina realizării unui asemenea studiu previzional al centralei a fost încredințată Institutului nostru de cercetări și proiectări. Pentru a îndeplini o asemenea sarcină deosebită, cadrele cele mai competente ale institutului, au întreprins, pe baza unui minuțios sistem informațional, cercetări și studii comparative, au depistat noile tendințe în tehnologia prospectării și a forajului, au luat parte activă la unele întîlniri internaționale consacrate activității viitoare în industria utilajelor petroliere, au fost prezente la toate confruntările ocazionate de organizarea în diferite țări a unor expoziții internaționale etc.

Studiul respectiv, fiind de fapt o continuare a unei activități desfășurate cu ani în urmă, a pus astfel la dispoziția Centralei, noile direcții de dezvoltare a activității de concepere și realizare a instalațiilor și utilajelor petroliere. În lumina lui, Centrala și-a stabilit direcțiile de dezvoltare în viitorii ani — perioada 1971—1975 — cît și în continuare, în linii mari, pînă în anul 2000.

Ca principal obiectiv în viitorul cincinal s-a prevăzut, avîndu-se în vedere faptul că la unele poziții de utilaje balanța economiei este deficitară, dezvoltarea cantitativă, calitativă și diversificată a acestora și în special a armăturilor de fontă și oțel. Concomitent, s-au preconizat măsuri pentru reducerea la maximum a importurilor (importul de completări), în funcție de dezvoltarea celorlalte sectoare ale economiei (este vorba de realizarea în țară a autocamioanelor pentru transportul utilajelor grele, de unele utilaje și oțeluri speciale etc.) **În privința instalațiilor petroliere s-a stabilit lărgirea numărului de tipodimensiuni în funcție de dezvoltarea tehnologiilor de foraj — prin crearea de instalații și echipamente în măsură să depășească adîncimile de săpare atinse pînă în prezent.** Au fost de asemenea stabilite unele tipuri noi de instalații care să fie prezentate în premieră, pentru foraje în condiții dificile etc.

Dat fiind evoluția rapidă a științei și tehnicii, au fost concretizate ca obiective **pentru următorii 5 ani modernizarea și înlocuirea a peste 90% din utilajele și instalațiile aflate în mod curent în fabricație.** Dispunem, în linii mari, și de planul de asimilări pînă în 1980, iar în detaliu pe poziții concrete pînă în 1975. Prin obiectivele propuse, urmărim să devenim un exportator complet, să oferim beneficiarilor noștri instalații „la cheie", concomitent cu toate serviciile aferente.

• La stabilirea concepției de dezvoltare în perspectivă luați în calcul și un anumit coeficient de risc? Legat de aceasta ne puteți schița cîteva elemente care ar permite ca angrenajul productiv să se adapteze operativ la eventuale schimbări?

— Promovarea unei politici de înnoire sistematică a produselor ridică, desigur, o multitudine de probleme complexe dintre care unele foarte dificile, inclusiv riscuri economice și tehnice pe care conducerea centralei trebuie să le prevină și să le depășească.

Din studiul tendințelor mondiale rezultă că și în viitor țițeiul va fi utilizat ca sursă de energie sau materie primă pentru diverse utilități. Limitarea tot mai accentuată a zonelor ușor de exploatat face necesară căutarea lui și în locuri din ce în ce mai greu accesibile. Dacă astăzi, de pildă, se forează la 100 m adîncime în mări și oceane, în viitor se va ajunge la adîncimi mult mai mari. Cu toate schimbările ce vor surveni datorită condițiilor mai greu accesibile, în viitorii ani tehnica forajului nu va evolua de așa natură încît să schimbe radical actualele tehnologii. Este de presupus ca sistemele energetice să sufere modificări importante; de asemenea echipamentele vor avea altă structură, dar funcțiile lor vor rămîne în continuare aceleași.

Nu a fost exclusă nici ipoteza că ar putea să apară și unele tehnici revoluționare, bunăoară prin folosirea laserului. Și, chiar în această situație, vor trebui, desigur, utilizate multe din echipamentele ce se folosesc în prezent, bineînțeles cu unele modernizări ce se impun.

Toate aceste elemente enunțate, cît și altele, reliefează necesitatea înnoirii continue a instalațiilor, ținerea pasului cu cerințele impuse de eventualele noi tehnologii de foraj. Unitățile noastre, și mai ales „1 Mai" și Uzina din Tîrgoviște, sînt astfel dotate și organizate, încît pot trece la execuția nu numai a unor noi tipuri de instalații petroliere, ci și de instalații complexe pentru ramurile de bază ale economiei. Rămîn, firește, și unele riscuri. Orice activitate industrială — comercială poate avea, pe lîngă succese, și unele riscuri.

• Așadar, ținînd seama de aceste tendințe, studiile dv. previzionale vor trebui, mai ales pentru perioadele viitoare, să fie adîncite, completate, concretizînd direcțiile de dezvoltare, de la unele „cadre" generale la unele concrete, sigure?

— Acest lucru îl realizăm printr-o integrare a studiilor previzionale și a eforturilor de cercetare științifică în procesul de planificare a obiectivelor, de dezvoltare în perspectivă. **Prin atribuțiile statutare ce-i revin, Centrala elaborează planurile de cercetare și proiectare, coordonează planurile de cercetare ale întreprinderilor și institutului, organizează elaborarea de studii privind perfecționarea tehnologiilor de fabricație.**

Remarcam la început că de la demararea activității centralei nu a trecut multă vreme. Eforturile noastre nu au putut rezolva în întregime tot ceea ce am dorit. În viitor, adică în perioada imediată, avem în vedere să lărgim studiile noastre previzionale tocmai pentru a clarifica mai bine tendințele mondiale, dar și direcțiile generale ale dezvoltării, nivelele concrete de producție, produsele cele mai competitive. Dar, pentru cuprinderea și rezolvarea cît mai bună a sarcinilor din acest domeniu este necesară și **punerea la punct a unor probleme de ordin organizatoric.**

Va trebui ca în cadrul centralei să **se creeze un sector special care să aibă ca sarcină studiile previzionale.** Aceasta **cu** atît mai mult cu cît astăzi se au în vedere în dezvoltarea producției nu numai aspectele tehnice, ci, în egală măsură, și cele economice. Oricît am susține noi că producția de utilaje petroliere este rentabilă, că activitatea anterioară ne-a dovedit din plin acest fapt, va trebui ca în studiile previzionale să avem și calcule economice orientative, care să susțină necesitatea și eficiența unuia sau altuia din produsele ce ne propunem să le realizăm.

Aș mai adăuga și faptul că, ținînd seama de dezvoltarea producției, de locul pe care îl ocupă centrala noastră ca unitate exportatoare, ar fi fost **și este necesar ca întreprinderea de export să-i fie subordonată, să-i aparțină.** Dar „Industrialexport", care deși la produsele ce le exportă are ponderea cea mai mare în utilaje petroliere, aparține de o direcție din minister. Prin trecerea și a exportului în sarcina centralei, deciziile nu se vor mai lua peste capul ei, ci de către centrala însăși.

De asemenea, în acest mod posibilitățile noastre de prospectare a pieței, de cunoaștere a cerințelor diverșilor beneficiari, s-ar amplifica și s-ar rezolva mult mai bine. Într-un cuvînt, s-ar simplifica unele operațiuni existente în prezent, s-ar economisi forțe și bani, ar crește răspunderea și interesul producătorului în satisfacerea tuturor cerințelor oricît de mari ar fi ele.

• Am dori să ne dezvăluiți și unele aspecte privind dezvoltarea întreprinderilor ce compun centrala.

— Avem și în această privință studii

Vasile BOESCU

(Continuare în pag. 12)

(Urmare din pag. 10)

O anchetă efectuată asupra a 35 de întreprinderi americane a constatat că cea mai mare parte din ele aveau servicii proprii de previziune (³), iar o analiză efectuată în anii 1965—1966 asupra a 62 de întreprinderi (39 în Europa occidentală și 23 în S.U.A.) a arătat că 54 din ele dispuneau de un serviciu de previziune tehnologică, iar celelalte opt recurgeau în mod neregulat, dar frecvent, la efectuarea unor previziuni de către specialiști din afara întreprinderii (⁴).

In cazul centralelor industriale din țara noastră, cărora le revine atît sarcina elaborării propunerilor de plan de perspectivă, cît și a celor de cercetare științifică, chiar dacă un institut specializat se va ocupa cu elaborarea de prognoze la nivel macroeconomic, credem că se justifică crearea unui nucleu permanent, specializat, pentru efectuarea de studii previzionale care ar putea fi denumit „Grupa de perspectivă"

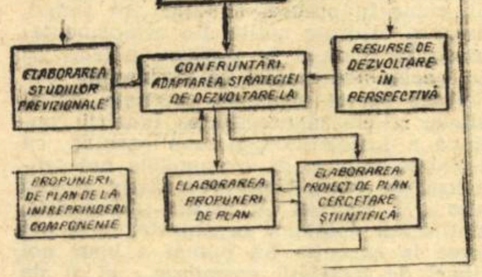

Fig. 3 — Integrarea studiilor previzionale în activitatea de elaborare a propunerilor de plan

In ipoteza înființării unei asemenea grupe în cadrul centralei, se naște însă întrebarea cum să funcționeze și unde să fie ea amplasată în cadrul organigramei ? Există patru alternative : a) să funcționeze pe lîngă conducerea curentă a centralei (Biroul executiv, director general) ; b) să funcționeze pe lîngă compartimentul care coordonează activitatea de cercetare și proiectare din cadrul centralei sau pe lîngă conducerea unuia din institutele de cercetări care aparține centralei ; c) să funcționeze în cadrul serviciului de planificare al centralei ; d) să funcționeze ca un comitet pe lîngă consiliul de administrație (vezi figura 4).

Ținînd seama de rolul care este chemat să-l joace o asemenea grupă optăm pentru prima soluție, adică funcționarea ei ca un serviciu de stat major pe lîngă conducerea centralei industriale, chemat să-i pregătească deciziile privind strategia de dezvoltare. Subordonată unui compartiment funcțional (planificare, cercetare), în afara faptului că apare prea mare influența și optica compartimentului respectiv, grupa de perspectivă se depărtează de conducere și devine implicit un organism funcțional și mai puțin de stat major. De asemenea, ea poate fi antrenată într-o anumită măsură chiar și în activitatea curentă, de rutină, a compartimentului respectiv, ceea ce evident ar constitui un mare neajuns. Pentru că „nu este posibil să conduci o activitate importantă plecînd de la o poziție subordonată".

Funcționarea unei grupe de perspectivă pe lîngă conducerea centralei nu exclude și existența unui comitet de perspectivă care să funcționeze pe lîngă consiliul de administrație, format dintr-un anumit număr de specialiști din cadrul acestuia. Comitetului i-ar reveni sarcina să dezbată concluziile studiilor întocmite de grupa de perspectivă și să-și formuleze obiecțiunile privind calitatea studiilor și consecințele ce decurg din aceasta pentru stabilirea strategiei de dezvoltare a centralei.

Trebuie menționat că tipul de structură organizatorică funcțională pe care noi îl aplicăm creează condiții optime pentru organizarea și coordonarea inovației. Pe plan mondial și îndeosebi în S.U.A., multe din întreprinderile care adoptaseră o structură organizatorică pe produs au revenit la structura organizatorică orientată pe funcțiuni.

Studiile întreprinse au constatat că, în majoritatea întreprinderilor în care există asemenea servicii specializate la nivelul conducerii generale, acestea sînt formate în medie de trei pînă la șase persoane. Se consideră că acest efectiv constituie cea mai bună soluție pentru executarea și coordonarea studiilor previzionale.

În ceea ce privește profilul acestor specialiști, în general se recurge la serviciile unor cercetători științifici de formație tehnică, economică și matematică. Desigur că atît mărimea grupei cît și profilul acesteia, în cazul centralelor industriale din țara noastră, vor depinde nemijlocit de omogenitatea profilului activităților întreprinderilor componente, de mărimea acestora, de complexitatea domeniului în care își desfășoară activitatea ș.a.

Ceea ce ni se pare că prezintă o importanță particulară pentru calitatea studiilor previzionale sînt tehnicile de lucru utilizate. În ultimul timp, cercetările efectuate în acest domeniu sînt tot mai promițătoare.

Deși împărțirea în termene lungi, medii și scurte nu are un sens prea bine definit — durata lor variază de la un domeniu la altul, de la o problemă la alta — în general, tehnicile previzionale sînt clasificate în două categorii : pentru previziuni pe termen scurt, pînă la 5 ani, și pe termen lung, considerate cele care anvizajează perioade de peste 5 ani pînă la 15—20 ani.

Printre tehnicile cele mai des utilizate pentru realizarea previziunilor pe termen lung pot fi amintite „tehnica Delphi" sau „Ancheta iterativă", cum a fost denumită în cadrul experimentului făcut de către Institutul de cercetări economice (⁴), „extrapolarea tendințelor", cercetarea denumită „morfologică", „tehnica scenariilor" și cea cunoscută sub numele „Patern", aplicată și la programul Apollo. Aceste tehnici previzionale pe termen lung, care de obicei fac apel la intuiția, imaginația și rigorile deducției unor specialiști avizați în domeniul respectiv și care au drept caracteristică comună faptul că nu se bazează pe un instrumentar matematic mai aprofundat, permit stabilirea unor fapte sau fenomene probabile care servesc la fundamentarea deciziilor strategice.

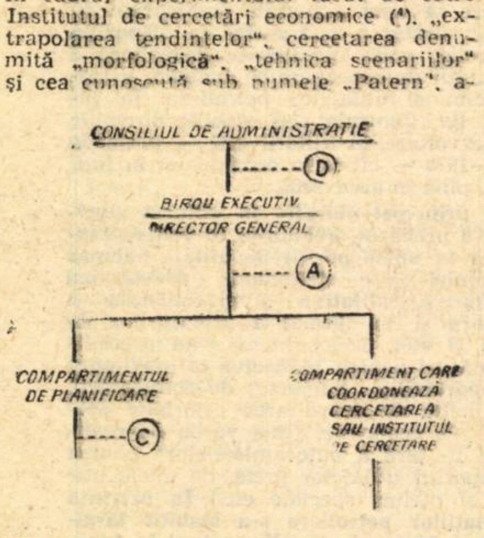

Fig. 4 — Locul „grupei de perspectivă" în organigramă

Spre deosebire de tehnicile de previziune pe termen lung, care, de obicei nu dau decît rareori estimații cantitative precise, cele utilizate pentru previziunea pe termen scurt, bazate pe un însemnat suport matematic, permit formularea unor aprecieri cantitative cu destulă precizie. Alături de analiza seriilor cronologice se folosesc tot mai multe modele deterministe (bazate pe programarea liniară dinamică, jocurile de strategie ș.a.), modele probabilistice (lanțul lui Markov, procesul lui Poisson, teoria firelor de așteptare ș.a.) sau simularea pe modele etc. Acestea pot fi folosite cu succes la elaborarea planurilor curente pe termen scurt, constituind un instrument prețios în realizarea unei conduceri previzionale.

Conducerea previzională, deciziile strategice, care constituie un domeniu de alegeri fundamentale, de orientări generale și de opțiuni de bază pentru viitor, prezintă o importanță deosebită, referindu-se atît la modalitățile de înglobare a progresului tehnic, la deciziile privind obiectivele cercetării și dezvoltării, cît și la adaptările organizatorice structurale, la politica de cadre etc.

Nu am făcut decît să schițăm destul de sumar, uneori schematic, unele considerente în sprijinul ideii necesității de a integra inovația în procesul de dezvoltare. Rămîne ca practica să confirme sau infirme valabilitatea lor și să găsească căile concrete cele mai adecvate de punere în operă a unor principii generale exprimate aici.

---

¹) vezi studiul introductiv al lui Șt. Bîrlea, în volumul „Conducerea științifică a întreprinderii", Editura Politică, 1970, p. 30 și următoarele.
²) vezi K. Brockhoff „Modele de evaluare a proiectelor" în „Viața Economică" nr. 47.
³) *** „Top Management Guides for Research Planning in Research, Development and Technological Inovation". R. D. Irwin, Homewood, III, 1964, p. 677—700.
⁴) vezi E. Jantsch „La prevision technologique", O.C.D.E., Paris, 1967, p. 288.

CUM NE CONCEPEM DEZVOLTAREA

(Urmare din pag. 11)

strîns legate de altfel de previziunile dezvoltării activității viitoare a centralei. O problemă esențială este aceea a **adîncirii specializării unităților noastre**. Astfel, Uzina „1 Mai — Ploiești, este profilată pe realizarea de instalații și sape de foraj. Faptul că aici au fost produse în trecut și alte fabricate, începînd din 1971, ponderea de bază a producției o va reprezenta instalațiile și sapele de foraj. Acțiunea de dezvoltare a capacităților de fabricație pentru instalații, avînd în vedere cerințele viitoare, se va încheia în 1971.

În ce privește fabricația de sape nivelul producției va fi în viitorii ani stabil. Măsura ține seama atît de nevoile interne, cît și de cele de export. Dar, prin acțiunile ce le vom întreprinde, calitatea acestora va crește (durata lor de utilizare va deveni mai mare) și astfel vom crea condiții pentru diminuarea consumului intern, lărgind în schimb posibilitățile de export.

O dezvoltare deosebită va cunoaște Uzina „Metalurgică" din Bacău și Uzina din Tîrgoviște care se vor specializa în producția de armături industriale de fontă și oțel. Întrucît în acest domeniu ne aflăm rămași în urmă la unele tipuri față de nivelul mondial, au fost prevăzute măsuri de înființare a unui sector specializat de cercetare și proiectare cît și achiziționarea unor licențe. Eforturile centralei vor fi îndreptate mai mult spre diversificarea și ridicarea calitativă a acestor produse, astfel încît la sfîrșitul cincinalului 1971—1975, să se ajungă la acoperirea majoritară a nevoilor economiei și totodată să crească mult posibilitățile la export. Totodată Uzinele din Tîrgoviște, pe lîngă armăturile de oțel, vor continua să fabrice utilaje de prospecțiuni geologice. Celelalte întreprinderi, respectiv Uzina „Mecanică" — Cîmpina se va specializa în realizarea de scule de foraj și de producție, iar Uzina „Neptun" în reductoare de uz general.

Vreau să subliniez faptul că, **în toate aceste uzine, cu concursul specialiștilor centralei, s-au desfășurat în 1970 acțiuni de verificare a tuturor produselor din fabricația curentă, precum și a celor aflate în diferite stadii de asimilare pentru a determina producția anilor viitori, în funcție de calitățile și nivelul tehnic al fiecărui produs**. Cu acest prilej au fost scoase din fabricație toate produsele la care s-a constatat o rămînere în urmă față de cele similare pe plan mondial, s-au stabilit în funcție de nevoi modernizarea unora și în final s-a introdus în planul tehnic asimilarea unui important număr de produse noi. Așa că, în competiția pentru produse de calitate, competitive, participă toate forțele centralei și întreprinderilor, pe baza planului de perspectivă.

Un capitol deosebit în ridicarea calitativă a activității producției noastre îl formează **asigurarea în fiecare uzină a condițiilor tehnice și materiale pentru încercarea și omologarea produselor noi**. În ultima vreme s-a făcut cîte ceva și în acest domeniu. La Uzinele „1 Mai" prin organizarea unui asemenea stand pentru montaj general și probe, care simulează condițiile de exploatare din șantiere și schele, s-a ajuns ca durata medie de însușire a unei instalații de foraj grele să fie scurtată de la 4 la 1, 1,2 ani. Aceasta prin faptul că produsul nu mai este trimis la diverși beneficiari pentru încercări, totul efectuîndu-se în uzină. În baza acestei experiențe socotim că este necesar ca o parte a investițiilor viitoare să fie îndrumate spre acest domeniu, creîndu-se astfel posibilitatea fiecărei întreprinderi să controleze și să verifice propriile sale produse, pentru a asigura mărcii de fabricație garanția cuvenită.

Cadre și răspunderi

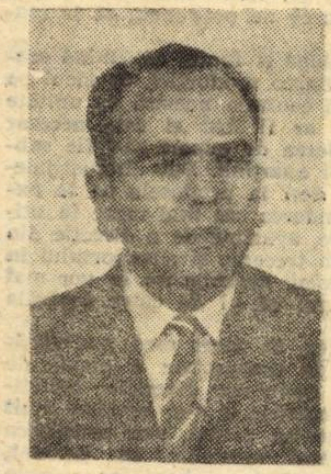

TEODOR CRISTEA

directorul Direcției teritoriale de control și revizie nr. 12 — Oradea

EFECTUÎND un raid — anchetă în întreprinderi din județul Bihor, am întîlnit mulți conducători de unități care mi-au vorbit despre preocupările pe care le au în organizarea activității economice. Discuțiile au ajuns, firește, și la controlul asupra gestiunii economice, la funcțiile și eficiența acestuia, ceea ce ne-a făcut să ne îndreptăm cu interviul nostru și spre directorul Direcției teritoriale de control și revizie.

• Sîntem aproape de sfîrșitul anului. Cum apreciați rezultatele obținute de colectivul cu care lucrați ?

— În general, rezultatele pot fi apreciate ca bune ; măsurile operative luate pe parcursul desfășurării acțiunilor de control cum și cele dispuse ulterior controalelor efectuate, prin instrumentele prevăzute de cadrul legal, au contribuit la sporirea eficienței controlului. În altă ordine de idei, Legea nr. 5 a constituit un reviriment în activitatea de control. Peste 95% din unitățile județelor Bihor și Satu Mare au trecut la organizarea controlului financiar preventiv. Cît privește însă controlul ierarhic operativ-curent aici lucrurile nu stau prea bine. Unii conducători manifestă o oarecare reținere în a-l organiza, deoarece nu știu cum să concretizeze prevederile legale. Se simte nevoia ca ministerele coordonatoare să elaboreze norme cu privire la organizarea acestei forme de control și aceasta în termenul cel mai scurt.

• Unul din obiectivele planului de muncă al direcției pe care o conduceți este prevenirea și lichidarea pagubelor materiale. Cum s-a îndeplinit acest obiectiv ?

— În raport cu anul trecut, lucrurile s-au mai îndreptat în ceea ce privește modul de inventariere a bunurilor, de recepție, depozitare, manipulare și conservare a acestora și de organizare a evidențelor. Totuși, de cîțiva ani volumul pagubelor rămîne constant. Pentru a remedia această situație, mă gîndesc ca, în afara multor măsuri ce au fost luate pe plan județean, să repartizez pe fiecare controlor — revizor cîte o unitate cu volum mare de pagube, pe care să o supravegheze permanent și să răspundă de bunul ei mers. Legea de care vorbeam mai sus ne-a acordat drepturi, dar și răspunderi.

• Am aflat că, recent, printr-un control efectuat la o întreprindere de morărit și panificație, ați descoperit un furt în valoare de circa 180 mii lei. Cum vă explicați acest fapt ?

— Într-un singur fel. În afară de faptul că cei în cauză au dat dovadă de necinste, lipsa controlului pe linie ierarhică, a celui curent, formalismul în întocmirea actelor, a inventarelor etc. au constituit factori care au favorizat infracțiunea. De aceea, consider atît de actuală sarcina organizării cît mai temeinice a controlului ierarhic — curent — operativ.

• Pentru că sîntem la capitolul „abateri", există unități care să fi raportat nereal îndeplinirea unor indicatori de plan ?

— Din păcate, asemenea cazuri există, încă unul destul de recent. La o uzină din cadrul M.I.C.M. s-au stabilit diferențe în plus sau în minus destul de mari de la o lună la alta și de la un trimestru la altul la producția globală, iar la producția marfă vîndută și încasată în preț de calcul pe trimestrul III a.c. s-a stabilit o raportare în plus de ordinul milioanelor. Situații asemănătoare au fost găsite și la Fabrica de confecții care aparține de M.I.U. Bineînțeles că pentru abaterile constatate cei vinovați au fost sancționați disciplinar de organele în drept.

• Ce forme organizatorice vă gîndiți să adoptați pentru a putea cuprinde gestiunea imensă pe care o aveți de controlat?

— Nu o dată, conducerea Direcției Generale a Controlului a pus în discuție cu directorii direcțiilor teritoriale de control și revizie forma organizatorică a acestora. Apreciez că proiectul elaborat de Ministerul Finanțelor pe această linie corespunde cerințelor izvorîte din prevederile Legii nr. 5/1970, reliefează legătura organică care există între sarcinile ce-i revin fiecărui serviciu în parte. Se impune însă ca în munca de viitor să se creeze posibilități și condiții optime de aplicare și anume să se asigure corelarea directivelor de plan cu efectivul serviciilor precum și afectarea fondului de timp necesar executării atribuțiilor șefilor de servicii.

• Lucrați de peste 20 de ani în munca de control. Ce trăsături ale controlorului revizor ați reliefa ?

— Pe lîngă pregătire profesională, care este o condiție primordială aș sublinia : putere organizatorică, inițiativă, orientare în desfășurarea acțiunilor de control și o înaltă ținută morală.

• Într-o formă lapidară, care este deviza unui organ de control ?

— Cînd tragi concluzii, trebuie să fii convins că faptele sînt reale ; numai așa te poți feri de greșeli. Succint, deviza organului de control este : convingere bazată pe aprofundare și temeinicie plus răspundere.

• Cum apreciați interviul, ca gen gazetăresc ?

— Interviul mi se pare a fi foarte eficient : te poți autoanaliza, îți privești autocritic munca, concluziile și soluțiile pe care le-ai dat cîndva, îți dă posibilitatea să fii sincer cu tine însuți, te ajută să devii liniștit sau nu. Este, în fond, și un autointerviu, care este necesar și eficient în munca de control.

Maria IONIȚĂ

ŞTRĂLUCIT TEORETICIAN, organizator şi conducător al proletariatului pe plan internaţional, Fr. Engels a adus o contribuţie de seamă la elaborarea problemelor fundamentale ale gîndirii economice şi filozofice marxiste. Potrivit aprecierii lui V. I. Lenin, „după prietenul său Karl Marx (decedat în 1883), Engels a fost cel mai de seamă om de ştiinţă şi dascăl al proletariatului contemporan din întreaga lume civilizată". Alături de Karl Marx, Engels a intrat în istoria omenirii ca unul dintre întemeietorii comunismului ştiinţific. Împreună, ei au elaborat concepţia materialist dialectică despre lume şi societate, dînd o fundamentare teoretică şi o orientare clară ţelurilor şi căilor luptei revoluţionare a clasei muncitoare.

„Învăţătura lui Marx şi Engels — se apreciază în Hotărîrea Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la sărbătorirea celei de-a 150-a aniversări a naşterii lui Engels — **a înarmat clasa muncitoare, forţele revoluţionare în lupta împotriva exploatării şi asupririi sociale şi naţionale, pentru făurirea unei noi orînduiri sociale, pentru libertate, independenţă şi progres; ea a avut şi are o uriaşă influenţă asupra evoluţiei omenirii. Această învăţătură a fost dusă mai departe şi îmbogăţită în noile condiţii istorice de către Vladimir Ilici Lenin. Dezvoltată în mod creator de către partidele comuniste şi muncitoreşti, potrivit condiţiilor social-politice diferite în care activează, noilor realităţi ale lumii contemporane, învăţătura marxist-leninistă constituie o armă teoretică de neînvins în lupta pentru transformarea revoluţionară a societăţii şi progresul neîntrerupt al civilizaţiei umane".**

„UNA DIN CELE MAI MARI FIGURI ALE VEACULUI"

REFLECTAREA OPEREI LUI ENGELS ÎN PRESA MUNCITOREASCĂ ŞI SOCIALISTĂ DIN ROMÂNIA

OPERA şi activitatea lui Engels a fost larg cunoscută în rîndurile clasei muncitoare, ale militanţilor socialişti, ale forţelor democratice din România. „Pentru noi, socialiştii — se releva într-un articol publicat în ziarul „Adevărul" din 30 iulie 1895 — Engels e una din cele mai mari figuri ale veacului, o figură care, pe măsură ce anii vor trece, se va mări tot mai mult". De asemenea „Lumea nouă" din 29 iulie 1895, caracterizînd personalitatea lui Engels, scria: „Ca toţi oamenii într-adevăr mari, Engels era blînd, modest şi bun peste măsură. Nimeni nu i-a cerut vreodată sfatul în zadar, niciodată poate nu s-a văzut un om mai dezinteresat ca Engels..."

Clasa muncitoare, mişcarea muncitorească şi socialistă din România au manifestat un interes deosebit pentru cunoaşterea operelor lui Marx şi Engels; ele apelau tot mai mult la aceste opere, îşi însuşeau concepţia ştiinţifică despre lume şi viaţă.

Ca şi Marx, Engels a urmărit cu interes şi simpatie lupta poporului român pentru libertate naţională, pentru realizarea statului naţional unitar, s-a interesat de mersul mişcării muncitoreşti şi socialiste din România, de creşterea influenţei socialismului ştiinţific asupra mişcării organizate a clasei muncitoare. Friedrich Engels a întreţinut legături strînse cu militanţii revoluţionari ai mişcării muncitoreşti din România, a dat o înaltă apreciere activităţii lor pentru răspîndirea ideologiei marxiste. Primind o serie de publicaţii socialiste româneşti, între care „Revista socială" şi „Contemporanul", el a făcut cunoştinţă, în paginile acestor publicaţii, cu lucrări ale socialiştilor din ţara noastră: „Ce vor socialiştii români?", „Karl Marx şi economiştii noştri" şi altele. Îndeosebi studiul lui C. Dobrogeanu-Gherea „Ce vor socialiştii români?", în care erau expuse cu claritate principiile socialismului ştiinţific şi în care se formulau punctele programatice ale mişcării socialiste din România, i-a oferit lui Engels prilejul ca în scrisoarea adresată din Londra la 4 ianuarie 1888 lui Ion Nădejde, unul din fruntaşii cercului muncitorilor din Iaşi, să facă importanta apreciere: **„Cu mare plăcere am văzut că socialiştii din România primesc în programul lor, principiile de căpetenie ale teoriei care a izbutit a aduna, într-un mănunchi de luptători, mai pe toţi socialiştii din Europa şi din America — e vorba de teoria prietenului meu, răposatul Karl Marx".** În aceeaşi scrisoare, Engels consemna şi preocuparea sa pentru studierea limbii române. „Pe lîngă cinstea pe care mi-aţi arătat-o (de a publica în limba română unele lucrări ale sale — n.n.), întrucît mi-aţi făcut şi un mare serviciu personal, mi-aţi dat posibilitatea să învăţ în sfîrşit măcar în mică măsură limba dv...".

Articol apărut în „Calendarul Muncii", din 1907

Engels a cunoscut personal numeroşi socialişti şi conducători ai mişcării noastre muncitoreşti — C. Dobrogeanu-Gherea, Ioan Panaitescu, iar cu unii a purtat corespondenţă — cum a fost, de pildă, P. Muşoiu. La primul Congres al Internaţionalei a II-a, care a avut loc în 1889 la Paris, sub conducerea lui Engels, au participat şi reprezentanţi ai cercurilor muncitoreşti din România. Hotărîrile acestui Congres, popularizate de delegaţii care s-au întors în ţară, au contribuit la pătrunderea marxismului în mişcare, la lupta pentru întemeierea unui partid muncitoresc. Se cuvine să arătăm că pătrunderea şi răspîndirea marxismului a fost facilitată atît de existenţa tradiţiilor revoluţionare în ţara noastră, cît şi de existenţa unor scrieri ale militanţilor democraţi şi revoluţionari, în care ideile de dreptate socială, de emancipare politică şi naţională erau promovate cu deosebită ardoare.

De lucrările lui Marx şi Engels sînt strîns legate formarea primelor cadre de militanţi ai mişcării socialiste din România în spiritul învăţăturii marxiste, trecerea mişcării muncitoreşti pe poziţiile marxismului, îmbogăţirea orizontului spiritual al proletariatului şi transformarea lui într-o forţă socială conştientă de menirea istorică ce-i revenea. Ideile cuprinse în aceste lucrări au fecundat cercetarea, analizarea realităţii româneşti de către fruntaşii mişcării socialiste, în vederea fundamentării teoretice a acesteia. La izvorul nesecat al acestor idei au apelat reprezentanţii mişcării socialiste în disputa cu exponenţii ideologici ai altor curente de gîndire, în special în domeniul economiei politice.

În ultimul deceniu şi jumătate al secolului trecut, cele mai răspîndite lucrări, în ediţii originale sau traduceri în limbile italiană sau franceză, erau „Capitalul", „Anti-Dühring", „Originea familiei, a proprietăţii private şi a statului", „De la socialismul utopic la socialismul ştiinţific", „Principiile comunismului", „Manifestul Partidului Comunist". Tălmăcirea în limba română a lucrării lui Engels „Originea familiei, a proprietăţii private şi a statului" a fost printre primele traduceri din lume ale acestei opere. În prefaţa lucrării la ediţia a IV-a din 1891, Engels menţiona că lucrarea sa „Originea familiei, a proprietăţii private şi a statului" a fost „tradusă în diferite limbi, mai întîi în italieneşte, apoi în româneşte, în revista ieşeană «Contemporanul», septembrie 1885 — mai 1886".

Socialiştii români au apreciat că această lucrare a lui Engels „înfăţişează icoana adevărată a formelor prin care a trecut societatea omenească de la începutul ei şi pînă în zilele noastre. În articolul „Religia, familia, proprietatea şi statul", publicat în „Munca" din 7 octombrie 1890, relevîndu-se izvorul capitalului, poziţia socialiştilor faţă de proprietate, se arăta că „forma capitalistă a producţiei, proprietatea individuală, dobînda banilor nu face decît a jefui poporul în folosul cîtorva, astfel că se poate zice că orice capital nu e decît munca furată de la alţii. Aşa stînd lucrurile, socialiştii nu sînt contra proprietăţii, ci ei vor numai de a-i da o altă formă, de a reveni la dreptul social. Naţionalizarea solului şi a instrumentelor de muncă, astfel ca fiecare muncitor să poată pune mîna pe produsul integral al muncii lui, este forma cea nouă a proprietăţii. Aceasta nu înseamnează distrugerea proprietăţii, ci consolidarea ei".

În numeroase articole, studii publicate în „Revista socială", ‚Contemporanul", „Munca", „Drepturile omului", „Românul", „Critica socială", „Democraţia socială", „Lumea nouă", „Adevărul", „România muncitoare", „Viitorul social" etc., care apăreau la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, precum şi în prefeţele şi în introducerile elaborate de militanţii mişcării noastre muncitoreşti la lucrările lui Engels apărute în limba română („Originea familiei, a proprietăţii private şi a statului", (1888) „Socialism utopic şi socialism ştiinţific" (1891), „Manifestul Comunist" (1892), „Originile socialismului ştiinţific" (1916), „Principiile comunismului" (1923) etc. era prezentată însemnătatea deosebită a lucrărilor lui Engels, explicată concepţia materialistă a istoriei, categoriile economiei politice marxiste etc. Engels, în colaborare cu Marx — scria „Lumea nouă" din 29 iulie 1895 — **„a întemeiat pe baze istorice şi ştiinţifice teoria despre concepţia materialistă a istoriei, teorie care e cheia de boltă a întregii organizaţii a proletariatului internaţional, teorie care a dovedit şi pe cale ştiinţifică dreptul la viaţă al partidului muncitorilor. Teoria aceasta nu poate fi zdruncinată de savanţii burghezi şi temeinicia ei e dovedită de măreaţa organizaţie a proletariatului conştient, în toate statele civilizate".**

Un loc important l-au ocupat în presa socialistă problemele privind capitalul şi salariul, preţul şi valoarea mărfii, izvorul valorii, valoarea forţei de muncă etc. Concludent în această privinţă este studiul lui Engels „Capitalul şi salariul", scris în aprilie 1891 şi publicat în „Munca" din 20 octombrie 1891. Subliniind necesitatea înlăturării orînduirii bazate pe exploatare, şi instaurarea noii orînduiri, ziarul „Munca" cita din Engels un pasaj în care se arăta că „atunci, poate după o scurtă perioadă de trecere — cam critică dar folositoare — puterile nemăsurate productive, ce există deja, vor fi întrebuinţate după un plan raţional..."

În spiritul ideilor lui Engels, care în lucrarea sa „Anti-Dühring" scria că „prin luarea în proprietatea ei şi prin punerea în valoare planificată a mijloacelor de producţie, societatea se eliberează de asuprire pe sine şi pe toţi membrii ei", socialiştii români subliniau în lucrările lor că libertatea tuturor oamenilor poate fi înfăptuită numai prin prăbuşirea do-

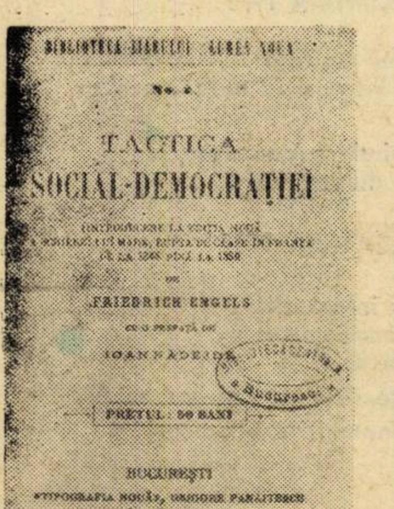

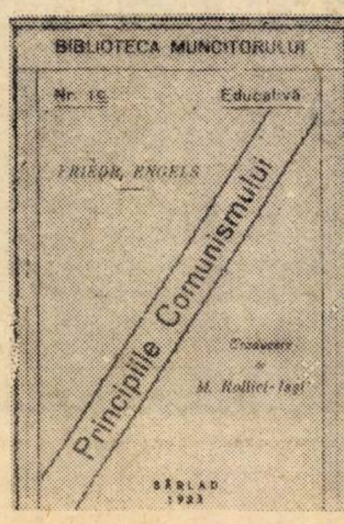

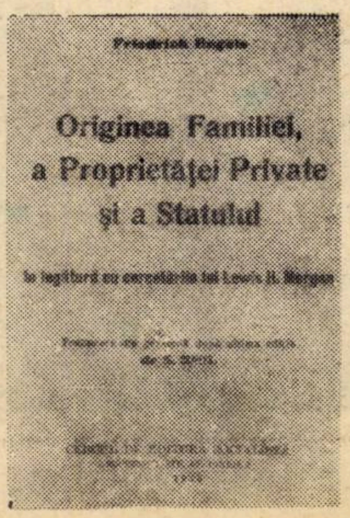

dr. Gh. SURPAT

(Continuare în pag. 17)

DINAMISMUL ECONOMIEI

(Urmare din pag. 3)

Mai întîi este evidentă concluzia că, datorită dinamismului economiei românești, s-a putut asigura o devansare constantă și, în ansamblu, cu tendință de creștere, în ce privește evoluția venitului național (produsul intern brut) atît ca mărime absolută cît și pe cap de locuitori, pe întreaga perioadă 1961—1968 și îndeosebi în anii 1966—1968.

O importanță deosebită pentru apropierea reală de nivelul țărilor dezvoltate din punct de vedere economic prezintă însă intensitatea, în general mai mare, a devansării de către țara noastră a creșterii venitului național pe locuitor înregistrată în unele state avansate. Aceste succese demonstrează justețea politicii marxist-leniniste promovate de Partidul Comunist Român, politică ce corespunde întru totul intereselor vitale ale poporului, pornește de la analiza aprofundată a condițiilor și posibilităților țării noastre, asigură mersul hotărît înainte al României pe calea progresului și prosperității.

În prezent, cînd ne aflăm în perioada definitivării sarcinilor viitorului plan cincinal, este necesar ca, pe baza bilanțului realizărilor, să se stabilească cu mult realism și înaltă responsabilitate sarcinile viitoare, ținîndu-se seama atît de posibilitățile existente în economie cît și de obiectivele majore ale perspectivei.

Datorită laborioasei activități teoretice a partidului nostru, permanentei sale preocupări de a da răspuns problemelor pe care le ridică construcția socialismului, perspectivelor pe care le implică creșterea influenței sale în lume, avem astăzi o concepție clară, completă și mobilizatoare despre ceea ce înseamnă dezvoltarea socialismului pe propria-i bază, despre cerințele societății socialiste multilateral dezvoltate — care va trebui să se prezinte din toate punctele de vedere superioară orînduirii capitaliste.

Pornind de la o asemenea concepție, ținînd seama de stadiul actual de dezvoltare a forțelor de producție, în țara noastră, corelat cu exigențele revoluției științifice-tehnice ce se desfășoară astăzi în lume, la recenta ședință a Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a guvernului au fost adoptate propuneri de o deosebită importanță pentru îmbunătățirea următorului plan cincinal și a planului de stat pe 1971.

În esență, propunerile adoptate converg în direcția intensificării creșterii economice față de prevederile celui de al X-lea Congres al Partidului Comunist Român. Exprimînd sensul acestor propuneri, secretarul general al partidului nostru arăta recent : **„Dorim să facem eforturi mai mari pentru dezvoltarea industriei, a întregii economii a patriei noastre, dorim să lichidăm mai iute rămînerea în urmă pe care am moștenit-o și să apropiem într-un timp mai scurt țara noastră de țările dezvoltate“.**

Avînd în vedere nivelul actual al economiei noastre naționale, posibilitățile create de dezvoltarea sa pînă în prezent, multiplele implicații ale revoluției științifice-tehnice și, în primul rînd, cele de ordin tehnic și economic, precum și marea competiție ce se desfășoară astăzi pe plan internațional, opțiunea pentru o rată înaltă a acumulării dovedește profunda responsabilitate pe care o manifestă partidul nostru pentru viitorul economiei românești.

În condițiile relațiilor noi, de colaborare și ajutor tovărășesc, efortul statului, al întregului nostru popor, pentru dezvoltarea și modernizarea economiei naționale — efort de acumulare concretizat în noul plan cincinal la un nivel ce reprezintă 30% din venitul național — constituie singura cale ce poate garanta perspectiva ridicării României în rîndul statelor dezvoltate, cu o forță economică și un standard de viață al maselor corespunzător cerințelor societății socialiste multilateral dezvoltate.

Investițiile — principală formă de înfăptuire a acumulării — vor cunoaște, în următorii cinci ani, o amplă evoluție, prevăzîndu-se în acest scop peste 540 miliarde lei, ceea ce reprezintă mai mult decît dublul fondurilor alocate cu aceeași destinație în ultimii zece ani. Aceste eforturi materiale se impun însă valorificate cît mai eficient prin scurtarea substanțială a perioadei de realizare a investițiilor, lichidarea risipei de materiale în sectorul construcțiilor, înlăturarea finisajelor suplimentare costisitoare și a supradimensionărilor, utilizarea strictă pentru obiective cu caracter productiv a fondurilor alocate în acest scop. În asemenea condiții vom putea înfăptui creșterea susținută și perfecționarea neîntreruptă a forțelor de producție, drept fundament al uneia dintre cele mai importante caracteristici ale viitorului cincinal, și anume asigurarea în continuare a unui înalt ritm de creștere economică, — expresie atît a puternicului dinamism al economiei noastre socialiste cît și al uriașelor sale resurse.

Aceasta își va găsi concretizarea, înainte de toate, în faptul că pe ansamblul perioadei 1971—1975 industria se va dezvolta într-un ritm mediu anual de 10—11%, superior celui stabilit de Congresul al X-lea al P.C.R. (8,5—9,5%).

Subordonate acelorași cerințe majore ale creșterii economice în ritm susținut sînt și prevederile ce vizează **latura calitativă a activității economice.** O serie dintre măsurile în această direcție, promovate cu consecvență de partidul nostru încă cu mulți ani în urmă, vor căpăta în viitorul cincinal accente noi, orientînd economia spre o creștere mai rapidă a eficienței, obiectivul fiind realizarea unui spor mai mare de venit național.

În **domeniul industriei** latura calitativă situează pe primul plan **accentul deosebit ce se va pune pe modernizarea structurii producției**, eforturile concentrîndu-se spre ramurile care asigură valorificarea superioară a resurselor și contribuie la promovarea progresului tehnic în întreaga economie națională — electronica și electrotehnica, mecanica fină, mașinile-unelte, petrochimia, metalurgia oțelurilor și a laminatelor speciale. În industria construcțiilor de mașini vor trebui luate noi măsuri pentru ca încă din anul 1971 să înceapă realizarea programului special de construcții navale. De asemenea, îmbunătățirea structurii acestei ramuri industriale va fi determinată și de **intensificarea producției de calculatoare electronice, mașini de calcul, elemente de automatizare, aparate de măsură și control**, pînă la o depășire cu 40—50% față de prevederile actuale. În același sens va acționa și amplificarea producției de mașini-unelte, care asigură la export un curs de revenire mai favorabil. Totodată vor fi intensificate eforturile pentru realizarea **de produse cu un grad ridicat de tehnicitate**, astfel încît, drept urmare a noilor măsuri preconizate pentru asimilarea, reproiectarea și îmbunătățirea unor produse și tehnologii, circa 40% din producția industrială a anului 1975 să o reprezinte produsele noi și cele modernizate.

În **agricultură** principala preocupare o va constitui **intensificarea dezvoltării acestei ramuri prin mecanizarea completă a lucrărilor agricole, creșterea substanțială a gradului de chimizare a producției, valorificarea complexă a resurselor de apă, dezvoltarea zootehniei ; îmbunătățirea conducerii, organizării și planificării agriculturii ; perfecționarea organizării și retribuirii muncii în unitățile agricole.**

O importanță esențială pentru ridicarea eficienței economiei noastre va prezenta amplificarea eforturilor și a măsurilor ce se vor lua în următorul cincinal pentru **îmbunătățirea calității producției, micșorarea consumurilor de materiale și a cheltuielilor de producție, sporirea productivității muncii și a rentabilității** în toate domeniile producției materiale.

O altă latură calitativă a activității economice în viitorul cincinal o constituie dotarea economiei naționale cu tehnica modernă de calcul și dezvoltarea progresivă a sistemului național de prelucrare a datelor, în vederea asigurării unei conduceri moderne bazate pe cuceririle informaticii — condiție esențială pentru planificarea cu adevărat științifică și pentru organizarea eficientă a proceselor de producție și desfacere.

Creșterea economică este influențată într-o măsură însemnată de schimbările calitative ce au loc în domeniul comerțului exterior și în primul rînd de creșterea eficienței acestuia. Printre principalele căi de realizare a acestui obiectiv se înscriu : perfecționarea în țară a licențelor cumpărate, reexaminarea posibilităților de creștere a exportului printr-o valorificare superioară a materiilor prime, restrîngerea pînă la eliminare a vînzărilor în exterior prin intermediari, trecerea în competența și răspunderea centralelor și a combinatelor a sarcinilor de comerț exterior, extinderea prestărilor de servicii în străinătate, inclusiv cercetarea geologică și acordarea de asistență tehnică ș.a.

Valorificarea mai bună a potențialului național de cercetare, îndeosebi pe planul realizării de noi mașini, utilaje și instalații, introducerii în fabricație de noi materiale și înlocuitori ai unor materiale și materii prime deficitare, aplicării în producție a unor procese și procedee tehnologice avansate, va conduce implicit la ridicarea calitativă a întregii economii.

Creșterea economică însemnînd în ultimă instanță creșterea venitului național, dezvoltarea impetuoasă pe care o vor cunoaște ramurile economice corelată intim cu îmbunătățirile de ordin calitativ ce vor avea loc în perioada noului plan cincinal, vor asigura o sporire a venitului național de 1,6—1,7 ori față de anul 1970, ceea ce va corespunde unui ritm mediu anual susținut de creștere a să situat între 10—11%. Această creștere, superioară celei prevăzute în Directivele Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român (7,7—8,5%), va asigura realizarea sarcinilor deosebit de importante, preconizate pentru creșterea bunăstării poporului nostru.

Însemnate efecte pozitive pentru susținerea dinamismului economiei noastre vor avea traducerea în fapt a măsurilor pe care partidul nostru le preconizează, pentru perioada 1971—1975, în domeniul cercetării științifice, a învățămîntului și planificării economiei naționale.

Așa cum a arătat în încheierea expunerii sale, la ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a guvernului din 25 noiembrie 1970, tovarășul Nicolae Ceaușescu, — **amploarea și complexitatea sarcinilor economice la toate nivelurile, de sus și pînă jos, în condițiile dezvoltării dinamice a economiei, a modernizării industriei și intensificării producției agricole impun cu tărie introducerea curajoasă a metodelor științifice de conducere și organizare, recomandate de progresele științei și tehnicii contemporane, de practica economică avansată pe plan mondial.**

Perfecționarea conducerii și planificării va acționa, în acest fel, ca un factor de seamă al punerii în valoare a potențelor economiei noastre și de accelerare a progresului economic al țării.

CALITĂȚILE CONTROLORULUI

(Urmare din pag. 7)

trebuie să fie temeinic informat și cea mai bună informație este observația, care îi va furniza elementele de informații ;

— **perseverență, voință ;** îmbunătățirile nu se obțin niciodată repede ; există imobilism sau chiar rea voință la anumiți executanți, ceea ce întîrzie îmbunătățirea unui produs, unei mașini, precum și atîtea alte obstacole, pe care nu le va învinge decît cu prețul unor eforturi susținute și al unei înverșunări continue ;

— **diplomație în contactul cu oamenii**, care va face ca fiecare să aibă încredere și să nu se ferească de el — el să fie acela căruia să i se ceară păreri, sfaturi, aprecieri.

În sfîrșit el trebuie să fie **prezentabil.**

Unii psihotehnicieni din străinătate însărcinați cu angajarea personalului serviciului controlului tehnic de calitate, folosesc teste speciale, cărora le aplică următoarea schemă :

Nivelul general de pregătire : (coeficient 3)	
— prezentare, mod de exprimare	2
Cunoștințe tehnice : (coeficient 3)	
— stil, ortografie	1
— noțiuni generale, calcul	1
— fizică, mecanică, chimie	1
— cunoștințe tehnice privind producția furnizorului	1
Caracter : (coeficient 6)	
— probitate intelectuală	1
— curiozitate	1
— perseverență, voință	2
— diplomație, relații cu oamenii	2

Orice notă inferioară mediei este eliminatorie și media generală care va trebui să fie obținută va fi de cel puțin 20, pentru ca un solicitant să poată fi admis. Dar veți spune, un astfel de om este un „phoenix“, acea pasăre rară, pe care unde trebuie s-o căutăm ?

Și în această privință se poate da un răspuns concret. Există tineri atît de receptivi, care pot corespunde acestor cerințe, deoarece formația lor de bază n-a fost prea specializată ; o dată angajați trebuie să li se facă o pregătire de controlor. În acest scop în multe țări — ca de altfel și la noi — se organizează școli și cursuri de pregătire speciale pentru controlori. Așadar, toată atenția selecționării și formării cadrelor care vor îndeplini funcția de controlor tehnic de calitate.

Unul din reportajele documentare bogate în informație inedită publicate de

ALMANAHUL SCÎNTEIA 1971

Lectura cititorului modern care dorește o informație multilaterală și exactă alături de o destindere (anecdote, jocuri, caricaturi, teste distractive) :

ALMANAHUL SCÎNTEIA 1971

Semnalăm celor interesați de problemele economice și rubrica „Terra la zi“ : cele mai recente date ale țărilor lumii, inclusiv ale economiei lor.

ÎN AJUTORUL CELOR CARE STUDIAZĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL DE PARTID

COORDONATE PRINCIPIALE ALE ESTETICII INDUSTRIALE

ESTETICA INDUSTRIALA constituie un domeniu al teoriei și politicii estetice moderne, care a izbutit să iasă și la noi din stadiul anonimatului, solicitînd cu insistență introducerea cît mai hotărîtă a imperativelor sale în universul atît de dinamic al industriei noastre socialiste. Mărturie stau : un șir de produse care vădesc neîndoielnic înalți „parametri estetici" ; interesul crescînd pentru problemele esteticii industriale, fapt ce se remarcă și prin inițiative valoroase ce țin de studiul acestei discipline fie în învățămîntul de stat (Institutul de Arte Plastice, Institutul de Arhitectură ș.a.), fie în învățămîntul de partid (Cabinetul municipal de partid București, precum și numeroase cercuri speciale de studiu în București, Cluj ș.a.) ; inițierea unor colective menite să stimuleze activitatea în domeniul esteticii industriale (Centrul de estetică industrială de pe lîngă Cabinetul de tehnică economică a municipiului București, sau Centrul de informare și documentare în estetica industrială de pe lîngă Camera de Comerț — a cărui desființare subită credem că a constituit o regretabilă eroare). Am mai putea înmulți aceste argumente prin interesul de care s-au bucurat expozițiile de estetică industrială din S.U.A., U.R.S.S., R.D.G., ori recenta expoziție elvețiană, ca și prin numeroasele pledoarii pentru estetica industrială apărute în publicistica noastră.

Un asemenea interes este pe deplin justificat. A devenit limpede azi, în împrejurările cadențelor alerte în care se succed descoperirile și realizările care caracterizează revoluția științifico-tehnică, în împrejurările marilor metamorfoze pe care le impune societatea socialistă în economie, al perfecționării vieții spirituale, al creșterii gradului de cultură și de confort — că nu se poate concepe o industrie modernă, în continuu progres, fără o elevată receptivitate față de factorul estetic, față de evoluția idealurilor și gusturilor estetice ale contemporaneității. Într-o egală măsură, necesitatea imperioasă a esteticii industriale într-o societate modernă rezultă din criterii de ordin tehnico-economic, din resursele deosebite pe care noua disciplină le-a relevat în calitate de factor — de loc neglijabil — al creșterii eficienței economice, al dobîndirii unor valori superioare în dezvoltarea economică a societății.

Judecata estetică asupra rezultatelor muncii ține încă de începuturile societății omenești, cînd — așa cum remarca K. Marx — una din determinațiile specifice ale socialului, ale umanului avea să se exprime în capacitatea de a crea, de a produce prin muncă, transformînd natura „și în conformitate cu legile frumosului", în consecință și după criterii ce țin de o atitudine estetică față de realitate. Istoria civilizației materiale a umanității demonstrează prin argumente ce nu pot fi puse la îndoială acest stăruitor efort de a da obiectelor cadrului material al vieții cotidiene nu numai calități ce țin de o finalitate practică sporită, ci și virtuți estetice apte să pună în vibrație sentimente omenești. Încă de la primele unelte ale perioadei în care piatra constituia materia primă capitală a „producției de unelte" și trecînd prin îndelungata istorie a producției artizanale, meșteșugărești, creatorii anonimi sau cunoscuți au acordat un interes deosebit laturii estetice a producției lor, socotind pe drept cuvînt că valoarea creației lor constă în unitatea organică a funcționalității utilitare și a celei estetice.

APARIȚIA INDUSTRIEI a pus din nou, cu multă gravitate, problema raportului dintre structurile utile și cele estetice, ducînd pe unii autori la concluzia incompatibilității produsului industrial cu criteriile calității superioare, implicit ale calității estetice. Fără îndoială, unele din aceste reacții au fost justificate de calitatea scăzută a unor produse industriale, de greutatea de a realiza cu mijloace industriale obiecte la nivelul celor făurite de meșteșugar, de foarte multe ori unicate cu pecetea unei semnificative originalități creatoare. Dar, desfășurarea rapidă a forțelor industriei, perfecționarea tehnologiilor, a sistemului de organizare a industriei a permis depășirea acestei faze și impunerea în societate a unei largi game de produse, realizate în serie mare și care capătă o apreciere înaltă pentru virtuțile lor. Aceasta însemna însă și **căutarea unui stil propriu al industriei**, a unor modalități proprii de expresie a principiilor constructive, tehnico-economice și a celor formocromatice, plastice ale obiectului industrial. Tocmai pe fondul acestor imperative s-au afirmat — încă din primul deceniu al secolului nostru — primele preocupări în domeniul esteticii industriale, primele realizări în stabilirea unei unități adînci și stabile între industrie și artă. Astfel se și explică participarea activă a unor prestigioși artiști — arhitecți, sculptori, pictori — la modernizarea obiectului tehnic produs la scară industrială, la introducerea în obiectul industrial a unei sensibile cantități de muncă de creație cu o finalitate estetică majoră. În această direcție este semnificativă — pentru a da numai un singur exemplu — activitatea entuziastă și prodigioasă a grupării artistice cunoscute sub numele de „Bauhaus" care a reunit artiști prestigioși ca W. Gropius, Breuer, Moholy-Nagy ș.a., și care și-a propus un program estetic îndrăzneț menit să lichideze „sciziunea dintre producția industrială și forma estetică a produsului" (S. Giedion). Dincolo de declarații, artiștii „Bauhausului" au încheiat contracte și au creat nemijlocit prototipuri pentru industria de serie în domenii foarte diverse.

CONSTITUIREA esteticii industriale — ca disciplină de sine stătătoare, ca teorie și practică a creației metodice a obiectului tehnic, în scopul unei unități organice între realizarea superioară a funcției utile, eficiență și economicitate, formă vizuală, compoziție cromatică ș.a.m.d., domeniu al conceperii producției industriale „și după legile frumosului" — răspunde unor parametri specifici ai creației în industrie în raport cu sfera producției artistice, sau chiar meșteșugărești. Printre aceștia distingem : producția mecanică la serii foarte mari ; „ruptura" dintre concepție (proiectare) și execuție ; primatul și rolul determinant — în ultimă instanță — al finalității practice, utile ; dependența de factori tehnologici industriali distincți ; rolul extrem de important al determinărilor economice, al legităților de funcționare a activității industriale.

Estetica industrială este o disciplină caracteristică procesului modern de sinteză și diferențiere a cunoștințelor, în cadrul căreia converg spre o problematică proprie, originală, aspecte ce izvorăsc din sfere foarte complexe și diferite cum ar fi : științele tehnice, științele economice, psihologie și sociologie, estetică etc. precum și din universul teoriei și practicii artistice. De aceea, putem spune că estetica industrială (design-ul) este (sau, mai exact, trebuie să fie — după opinia noastră) o autentică **sinteză a științei, tehnicii și artei.**

Estetica industrială trebuie să îndeplinească rigorile științei și tehnicii, întrucît domeniul ei se referă la conceperea unor obiecte industriale simple, ori de mare complexitate care trebuie, înainte de orice, să corespundă, în condițiile unei eficiențe maxime, satisfacerii unor necesități practice, îndeplinirii prompte, cu maximum de siguranță și comoditate în exploatare, a unei finalități utile. Construcția unei nave aeriene, a unui automobil, a unui strung, sau a unui fier de călcat trebuie să răspundă, prin structurile tehnico-funcționale ale obiectului, destinației sale nemijlocite. Orice eroare, orice ocolire a principiilor tehnice poate duce la consecințe cît se poate de grave. Or, esteticianul industrial este **dator** să cunoască aceste structuri tehnico-funcționale ; într-o măsură cît mai importantă este de dorit participarea sa efectivă la crearea obiectului tehnic, deci implicit la conceperea unor subansamble, la integrarea lor într-un sistem unitar ș.a.m.d. Respectarea și cunoașterea unor aspecte ce țin de relația dintre obiectul tehnic, pe de o parte, și om, ca beneficiar, pe de alta, este un alt aspect ce ține de necesitatea caracterului riguros al proiectării estetico-industriale. Problematica ergonomiei — care abordează relația dinamică om-mașină — permite esteticianului industrial să asigure obiectului tehnic comoditate și ușurință în exploatare, diminuarea efortului fizic și psihic, ba chiar o anumită plăcere în exploatarea obiectului tehnic. Apoi, într-o altă ordine de idei, numai studierea și experimentarea, cu mijloacele moderne ale științei, a efectelor multiple pe care le produc compozițiile cromatice (sînt binecunoscute implicațiile psihologice ale culorilor) poate asigura soluționarea, deopotrivă, a unor imperative tehnico-funcționale și a unor imperative ce țin de categoriile gustului, de necesitățile producerii unor satisfacții estetice etc.

În estetica industrială se afirmă azi cu vitalitate imperativele unei concepții care vizează să exploreze cît mai exact aspectele ce țin de sfera relațiilor economice, întrucît în mod hotărît **estetica industrială este o estetică a economicității.** Departe de opiniile superficiale, lipsite de temei, după care estetica industrială ar fi o disciplină în divorț cu principiile economiei moderne, o activitate costisitoare, după cum se afirmă uneori, și „nerentabilă", putem socoti că poate principiul numărul unu, sau **întiia lege a esteticii industriale** — după cum scria francezul J. Vienot — **este principiul economicității, adică obținerea unei eficiențe economice maxime printr-o proiectare corectă, aptă să ducă la măriri ale productivității muncii sociale, la economii de materiale și energie umană, la diminuări ale prețurilor de fabricație** etc. etc. Dar, fie și numai simpla preocupare pentru aspectele formale și cromatice ale obiectului tehnic a devenit azi de neconceput fără colaborarea intimă cu specialiștii din domeniul studiului pieței, al prospecțiunii economice, al producerii planificate a produselor ș.a.m.d. Aceasta întrucît dinamica industriei moderne pune — considerăm noi — mai mult ca oricînd probleme care țin de „învechirea" unor forme industriale în competiția contemporană.

ESTETICA industrială trebuie însă să îndeplinească și atributele pe care le reclamă **creativitatea artistică.** Ea trebuie să opereze profund la nivelul satisfacerii unor nevoi estetice ale societății și ale individului, să reacționeze la și să afecteze gusturile și idealul estetic al oamenilor. Dacă arta funcționează la nivelul imaginației sensibile, concrete, estetica industrială — prin majorul ei demers formocromatic — țintește spre aceste nivele concret-sensibile cu o vocație estetică evidentă. Și nu este o noutate pentru nimeni că în fața unei alegeri, a unei opțiuni între mai multe produse similare intervine, cu o forță din păcate încă insuficient examinată, criteriul estetic al gustului. La alegerea unei perechi de pantofi într-un magazin, argumentul „plăcerii", al „frumosului" este deosebit de puternic. Aceeași spontaneitate a gustului, evident, corelată cu criterii funcțional-economice este expres prezentă în orice selecție, inclusiv în cea referitoare la utilajele industriale. Dar, cantitatea de activitate artistică încorporată în obiectul tehnic nu are o valoare autonomă și nici nu se rezumă la o elementară „ambalare relativ elegantă" a unui produs oarecare. În felul acesta ajungem la un aspect decisiv al esteticii industriale : **estetica industrială nu este „artă aplicată", ci mai curînd „artă implicată"** (Et. Sovriau), adică valorile estetice sînt integrate organic structurilor funcționale, tehnice și economice, derivă din ele și le întregesc, le subliniază. De aci decurge o cerință a judecății economice, care trebuie în mod firesc să integreze cît mai evident și mai exact parametrii estetici în ansamblul determinărilor calității unui produs tehnic.

Iată, așadar, cîteva coordonate care pun în evidență statutul teoriei și practicii esteticii industriale, cîteva din aspectele semnificative care ne pot conduce la concluzia că dezvoltarea contemporană a industriei moderne este și trebuie să fie indisolubil legată de promovarea consecventă a principiilor esteticii industriale.

conf. univ. dr. I. ACHIM

FIȘE

■ Studiul lui François Perroux **L'innovation et l'économie „de pleine innovation"** (Inovația și economia „inovației depline") apărut în ÉCONOMIE APPLIQUÉE nr. 2—3/1970, dezvoltă cîteva idei rezultate din consecințele revoluției științifice asupra economiei contemporane. Perroux înțelege prin „inovație deplină" o inovație optimă, adică o inovație care generează maximum de randament. Inovația este definită prin „orice schimbare în funcția economică de producție sau în coeficienții tehnici avînd un efect economic pozitiv". Modelele macro-economice de propagare a inovației relevă constatarea că aceasta se naște și se propagă nu numai de către întreprinderi izolate, ci, îndeosebi de ansamblurile structurate denumite industrii (sisteme organizate de mașini caracterizate prin structura lor tehnică și structura lor organizatorică). Fr. Perroux exprimă astfel sintetic tabloul propagărilor macro-economice ale inovației industriale : I) **Industria și „crearea" de alte activități :** a) O industrie antrenează în perspectivă apariția de industrii complementare în amonte și în aval ; b) antrenează — în amonte și în aval — activități terțiare complementare. II) **Industria și „antrenarea de activități existente" :** a) un ansamblu industrial, o dată constituit, exercită efecte de antrenare asupra agriculturii ; b) în interiorul sistemului industrial, industriile în întregime noi, și cele cu ritmuri înalte de creștere, exercită efecte de antrenare asupra celorlalte industrii. Fr. Perroux opune noțiunile „economia de inovație deplină" și „economia ocupării depline a forței de muncă", încercînd să demonstreze superioritatea primului tip de economie din punct de vedere al raționalității economice.

■ În L'USINE NOUVELLE nr. 41/1970, în articolul **Des machines, mais aussi de la matière grise**, semnat de G. Pasturel, este pus în discuție raportul om-calculator în condițiile actuale și în special în deceniul 1970—1980.

Autorul consideră că pe măsură ce crește dotarea întreprinderilor cu calculatoare, apare tendința tot mai pronunțată de a se acorda un interes tot mai mare pentru ceea ce se numește „software". În consecință, clientela care în deceniul 1960—1970 se orientase spre „hardware", respectiv căuta să procure ultimele modele de calculatoare, dorește în prezent nu numai o mașină, ci un sistem complet care să răspundă în mai mare măsură rezolvării sarcinilor de conducere. Acest lucru se concretizează prin sporirea preocupărilor în direcția analizei sistemelor, a ansamblurilor de programe de aplicare, a fiabilității sistemului informațional și a serviciilor de întreținere. G. Pasturel constată că, încă de pe acum, în prețul ce reprezintă un sistem informațional, aproximativ 50% revine „software"-ului, respectiv preocupărilor sus-enumerate. Mai mult, autorul insistă asupra tendinței de creștere a acestei părți în cadrul unui ansamblu informațional în dauna aparaturii propriu-zise, ceea ce îl face să afirme că în deceniul 1970-1980, „software" va fi „industria de vîrf" în producerea și aplicarea sistemelor informaționale.

PUNCTE DE VEDERE

ÎNVĂȚĂMÎNTUL ȘI SFERA MUNCII PRODUCTIVE

LITERATURA economică a început să supună analizei una din cele mai noi ramuri a disciplinelor economice, economia învățămîntului. În rîndurile ce urmează ne propunem să ne oprim asupra obiectului economiei învățămîntului, raportului dintre învățămînt și munca productivă și a cîtorva cerințe ale planificării învățămîntului.

Obiectul economiei învățămîntului

Nu întîmplător în actuala etapă a construcției socialismului în țara noastră, în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane, dezvoltarea susținută a științei, învățămîntului și culturii, ca factori de bază ai progresului și civilizației, se înscrie ca una din principalele trăsături ale societății socialiste multilateral dezvoltate.

După părerea noastră, **economia învățămîntului are drept obiect studiul relațiilor materiale care se formează în sfera învățămîntului național, precum și a celor care se stabilesc între acestea și restul societății, relații referitoare la formarea cadrelor, la reproducția cantitativă și calitativă a forței de muncă, studiul legităților economice care guvernează aceste relații.** Așadar, ea se ocupă cu aspectele economice ale învățămîntului ca sistem autonom, ale diferitelor forme și institute de învățămînt, cu legăturile reciproce dintre învățămînt și celelalte ramuri sau compartimente ale economiei naționale.

Pentru a analiza în mod adecvat problemele economiei învățămîntului, trebuie să avem în vedere învățămîntul ca un tot, în care includem toate tipurile de școli și institute de învățămînt, pregătirea și ridicarea calificării în cadrul întreprinderilor, ministerelor, grupurilor de ministere, formele de perfecționare postuniversitară etc. Economia învățămîntului cere să se cerceteze problemele metodologice generale ale pregătirii cadrelor și, înainte de toate, eficiența economică a pregătirii cadrelor calificate. O mare atenție trebuie acordată, de asemenea, planificării învățămîntului, organizării procesului de învățămînt, planificării contingentelor celor ce învăță, determinării structurii instituțiilor de învățămînt, corelațiilor dintre verigile sale etc.

Pe parcursul polemicii

În ultimele dezbateri cu privire la conținutul sferei muncii productive în socialism [1]) se analizează criteriile utilizate, precum și cele care eventual se vor utiliza în delimitarea celor două compartimente ale muncii sociale.

Este cunoscut că Marx **tratează conceptul de muncă productivă mai ales în sensul producției capitaliste, a scopului ei, precizînd pe tot parcursul polemicii cu** A. Smith, în special, **că distincția dintre munca productivă și neproductivă se face mereu din punctul de vedere al posesorului de bani, al capitalistului și nu al lucrătorului.** „Valoarea de întrebuințare a mărfii — arată Marx — în care este întruchipată munca unui muncitor poate fi extrem de redusă. Această caracteristică a muncii sub aspectul ei material nu este cîtuși de puțin legată de însușirea ei de a fi o muncă productivă, care, dimpotrivă, exprimă doar o anumită relație socială de producție" [2]).

Serviciile plătite din veniturile consumatorului în virtutea faptului că asigură salariul întreprinzătorului și un venit, deci posibilitatea de a le cumpăra din nou, sînt considerate de asemenea ca făcînd parte din sfera muncii productive. „Dar nu este mai puțin adevărat — spune Marx în continuare — că acest lucru este valabil pentru toate produsele în măsura în care ele intră în consumul individual" [3]). Vorbind despre serviciile medicului sau institutorului este limpede că munca lor nu creează fondurile din care sînt plătiți. Ele intră însă în cheltuielile de producție ale fondului care creează în general toate valorile și anume în cheltuielile de producție ale forței de muncă. „Prin urmare — arată Marx — drept muncă productivă Smith ar fi trebuit să **considere acea muncă care produce mărfuri, sau care produce, formează, dezvoltă, întreține, reproduce direct forța de muncă însăși"** [4]).

Munca productivă trebuie definită în socialism, în contextul noilor relații de producție, a esenței lor și nu prin insistența asupra conținutului material al muncii și sursei ei de acoperire.

O dezvoltare liberă, multilaterală a membrilor societății nu poate avea loc decît pe calea educației, al cărei conținut principal îl formează învățămîntul. „Procesul de apropiere a științei de forțele de producție se manifestă atît pe linia apropierii ei de producătorul nemijlocit al bunurilor materiale, cît și pe linia apropierii științei de mijloacele de producție (tehnica, sursele de energie, obiectele muncii)" [5]).

A include în sfera muncii productive doar formele de învățămînt care pregătesc cadrele pentru producția nemijlocită [6]) înseamnă a păstra principiile capitaliste din perioada sa premonopolistă în delimitarea sferei muncii productive. Dar și în cazul acestor forme, se include în munca productivă doar perioada ultimă a calificării, excluzînd perioada care o precede și fără de care cea din urmă nu ar exista.

În sprijinul afirmației că **munca din întregul învățămînt este muncă productivă** mai aduc, în afara celor amintite, următoarele argumente: 1. Majoritatea absolvenților lucrează în sfera producției materiale, delimitată după criteriile arătate la ultima dezbatere. Ponderea va crește atît pe calea diversificării liceelor de specialitate, a creșterii ponderii cadrelor cu pregătire superioară destinate producției nemijlocite, serviciilor, cercetării tehnico-științifice, educației, măririi numărului de școli profesionale, tehnice etc. 2. Durata pregătirii forței de muncă mai sus-menționate este parte componentă a timpului de muncă necesar reproducției sociale, valorii bunurilor și serviciilor.

3. Finanțarea cheltuielilor cu învățămîntul se face în mare parte pe seama plusprodusului. Alături de acesta, la acoperirea cheltuielilor contribuie și unitățile productive din cheltuielile de producție, cît și o parte din produsul necesar, fie prin impozite pe venit, fie prin întreținerea celor școlarizați.

4. În viitor, ca un mijloc de legare mai strînsă a învățămîntului cu practica socială, unele forme de învățămînt (institute tehnice superioare, agronomice, economice, ba chiar și licee de specialitate) vor putea trece treptat la funcționarea pe principiul gestiunii economice proprii, cheltuielile putînd fi acoperite de ministerele solicitante de cadre ce urmează a fi pregătite, cît și prin dezvoltarea unor activități proprii de producție. În institutele politehnice, de exemplu, prin contribuția întreprinderilor interesate în acoperirea cu cadre inginerești pot fi organizate secții de producție de serie mică sau unicate, a căror rezultate pot fi valorificate atît pe piața internă cît și internațională. Sistemul este destul de răspîndit în alte țări. Se rezolvă și pe această cale deziderațul principal ca, la absolvirea studiilor, specialistul să poată dirija și conduce procese de producție din primul an. Aceasta conduce la diminuarea perioadei de stagiu, la creșterea eficienței economice a cadelor calificate.

5 Un alt argument în sprijinul tezei enunțate, îl constituie faptul că în condițiile revoluției tehnico- științifice contemporane o mare amploare o iau formele de reciclare, de perfecționare continuă. În acest caz, cheltuielile se acoperă din fondurile circulante ale întreprinderilor, unităților agricole etc.

Este demn de notat, de asemenea, că în literatura de specialitate circulă o serie de metode de măsurare a aportului învățămîntului la creșterea economică. Economistul american Edward Denison apreciază la 11% partea datorată învățămîntului în creșterea economică a S.U.A. în prima treime a secolului, și la 23% în restul anilor. Economistul sovietic S. G. Strumilin, calculînd factorii care au contribuit la obținerea unui venit naționa de 238 mld. ruble în anul 1967, ajunge la concluzia că 227,6 mld. ruble se datoresc creșterii productivității muncii, din care 43,4 mld. ruble pe seama tehnicii, iar restul — respectiv 184,2 mld. ruble, adică 4/5 din acest spor — pe seama factorilor intensivi, în special investițiilor în învățămînt și știință. Contribuția învățămîntului este apreciată în acest caz, la 58 mld. ruble, ceea ce reprezintă aproximativ 24% din creșterea totală a venitului național [7]).

Cîteva aspecte ale planificării învățămîntului

Un singur organ de planificare chiar dacă dispune de metode și instrumente de planificare dintre cele mai perfecționate, nu credem că ar putea elabora un plan de școlarizare optim. Ideea conform căreia ministerele să-și stabilească necesarul de cadre pe o perioadă de timp și în virtutea acestui fapt să contribuie la acoperirea cheltuielilor de pregătire (prof. Dan Grindea) mi se pare extrem de utilă. Aș aminti, cu valoare de exemplificare, că în Polonia întreprinderile interesate în acoperirea cu cadre finanțează în întregime cheltuielile în ultimii doi ani de studii.

Ministerul Învățămîntului urmează să coordoneze prin organul său de planificare întreaga activitate de planificare, să stabilească corelațiile optime între diferitele categorii de cadre calificate. Nu ar fi lipsit de interes ca Ministerul Învățămîntului să organizeze la început cursuri de scurtă durată pentru **formarea cadrelor de planificatori pentru învățămînt.**

Activitatea de planificare cere însă în prealabil unele etape premergătoare. Aș aminti dintre acestea doar cîteva:

Revizuirea încadrării salariaților în raport cu gradul de pregătire, ținînd seama de necesitatea încadrării cadrelor cu studii superioare în special pe posturi care să justifice din punct de vedere social cheltuiala făcută cu pregătirea lor. (peste 50 mii lei în ultima perioadă de studii). Operațiunea se poate extinde și asupra altor categorii de salariați. Se apreciază că în industrie, construcții, agricultură, transporturi și căi de comunicații, la un specialist cu studii superioare este rațional să existe trei patru specialiști cu studii medii.

Un alt aspect al planificării îl constituie **normarea științifică a cheltuielilor pe** elev, pe clasă de diferite niveluri de școlarizare precum și pe student, an de studii, unități de învățămînt, comună, județ, economie națională.

Elementele cele mai importante ale acestor cheltuieli sînt: a) fonduri fixe (clădiri, inventar, cămine etc.); b) fonduri circulante (materiale ce se folosesc în procesul de studiu în decursul unui an și alte bunuri care servesc mai puțin de un an; c) cheltuieli pentru salariile personalului didactic și burse.

Prima grupă de fonduri în forma lor natural-materială participă în întregime în procesul de învățămînt, dar intră parțial pe măsura uzurii lor în cheltuielile pentru pregătirea cadrelor. Pînă în prezent nu s-au efectuat astfel de calcule, considerîndu-se învățămîntul ca sferă a muncii neproductive, înlocuirea parțială a fondurilor fixe făcîndu-se pe seama fondului net al societății. Analiza economică a cheltuielilor pe diferite forme de învățămînt cere determinarea părții cheltuite în decurs de un an. Este cunoscut că întreprinderile calculează fondul de amortizare care intră în componența cheltuielilor de producție. Considerăm că și în învățămînt poate fi utilizată metoda de calcul a amortizării din industrie sau alte ramuri ale producției materiale nemijlocite. Fondul de amortizare poate fi evidențiat la nivelul Ministerului Învățămîntului.

Cheltuielile cu fondurile circulante ale institutelor de învățămînt intră integral, dat fiind faptul că se cheltuiesc în întregime în decurs de un an școlar, în costul școlarizării. În fondul de școlarizare se includ salariile întregului personal al instituțiilor de învățămînt, cît și bursele. Așadar, cheltuielile totale (C) pentru un elev sau student se determină după formula:

$$C = \frac{(A + Fc + S)\,T}{N}$$

unde:

A = cheltuieli cu amortizarea
Fc = cheltuieli cu fonduri circulante
S = cheltuieli cu salarii și burse
T = număr de ani de școlarizare în instituția respectivă de învățămînt;
N = numărul mediu al elevilor sau studenților pe an.

Pe baza acestui calcul se poate determina nivelul cheltuielilor unei instituții de învățămînt într-un an, pe comună, județ sau învățămînt național. Ele pot fi apreciate de asemenea și la 1000 locuitori, după formula:

$$C = \frac{A + Fc + S}{M}$$

unde:

$$M = \frac{\text{totalul populației unității administrative}}{1000}$$

Dacă pentru școala generală sau medie, institute superioare cu profil umanistic, acoperirea cheltuielilor se face în cea mai mare parte din buget, pentru instituțiile de învățămînt care pregătesc cadre necesare producției nemijlocite trebuie studiate forme de contribuție la asigurarea surselor financiare, proporțional cu nevoia de cadre solicitate a ministerelor sau organizațiilor economice centrale.

Legat de planificarea învățămîntului se ridică și problema duratei pentru care se întocmesc planurile. Prognoza privind dezvoltarea învățămîntului face parte integrantă din prognoza dezvoltării întregii economii. Alături de planurile anuale, cincinale, se întocmesc planuri de zece pînă la douăzeci de ani și în învățămînt. Întocmirea unui plan pe termen lung trebuie să se bazeze pe analiza și fundamentarea schimbărilor calitative [illegible] producție, să țină seama de raporturile între diferitele categorii de cadre calificate existente și în perspectivă, stabilirea proporțiilor între diferitele tipuri de învățămînt, structură pe specialități, cuantumul resurselor financiare, eficiența economică a diferitelor forme de învățămînt etc.

Starea economiei la începutul perioadei de plan nu poate fi indicatorul necesităților de cadre în perspectivă. Învățămîntul durează zece pînă la cincisprezece ani, timp în care au loc schimbări în structura economiei naționale, apar ramuri noi, producții noi, care ridică noi cerințe față de volumul, structura, calitatea cunoștințelor cadrelor calificate. În mai toate țările dezvoltate și ca urmare a creșterii populației, asistăm la o adevărată explozie a învățămîntului primar care se prelungește în cel secundar și ridică probleme dificile învățămîntului superior, după cum se poate observa în tabel.

În literatura noastră economică [illegible] au propus unele metode de determinare a eficienței economice a învățămîntului. Considerăm că ele trebuie mai bine argumentate și privite nu numai în raportul dintre învățămînt și economia națională. De asemenea, trebuie găsite și alte metode de calcul al eficienței. De aceea nu întîmplător am propus determinarea cuantumului de cheltuieli, cheltuieli care trebuie să fie supuse normării, activitate care intră în preocuparea economiștilor pe care îi atrage studiul aspectelor economiei învățămîntului.

asistent univ. Cornelia DAMINESCU
Institutul Politehnic București

1) Munca socială creatoare de venit național, Probleme economice nr. 7 și 8/1970.
2) Karl Marx: Teorii asupra plusvalorii, 1959, partea I-a, pag. 101—102.
3) Idem, pag. 108.
4) Idem, pag. 113.
5) V. Roman: Eseuri pentru revoluția științifică și tehnică, Ed. politică, București, 1970, pag. 128.
6) Dan Grindea: FORUM nr. 12/1969.
7) S. G. Strumilin: Voprosi ekonomiki, nr. 11/1969.
*) previziuni.
Sursa: L'Observateur de l'OCDE nr. 47/1970.

Înscriși în 1950, 1965 1980 *)

(în procente pe grupe de vîrstă)

	Secundar			Primar și secundar			Superior			Total		
	1950	1965	1980	1950	1965	1980	1950	1965	1980	1950	1965	1980
R.F.G.	33	47	56	76	77	83	4	9	24	59	59	69
Austria	18	30	41	72	75	88	4	9	22	56	58	73
Belgia	31	45	65	77	95	110	5	15	28	57	79	88
Canada	17	32	52	72	85	96	7	24	56	56	74	86
S.U.A.	30	36	46	85	88	94	20	41	58	69	79	86
Franța	19	39	59	74	87	92	6	17	31	55	73	77
Italia	14	37	70	56	71	93	6	11	24	43	58	78
Japonia	42	55	54	70	79	72	5	12	23	55	62	31
Iugoslavia	8	17	33	42	66	92	3	14	40	33	55	79

FIȘE

■ THE AMERICAN ECONOMIC REVIEW din iunie, 1970 publică studiul profesorului Nissan Liviatan **A Diagrammatic Exposition of Optimal Growth** (O expunere diagramatică a creșterii optime). Teoria creșterii optime poate fi analizată, fie utilizînd metodele controlului optim, pe baza principiului de maximum elaborat de matematicianul sovietic Pontreaghin, fie aplicînd tehnica programării dinamice dezvoltată de R. Bellman. Expuneri grafice pentru modele simple de creștere economică optimă au fost realizate numai pentru prima abordare; se obișnuiește să se prezinte drumul unei creșteri economice în termenii unei traiectorii în faze. Pînă în prezent nu s-a făcut nici o încercare de a formula o analiză grafică, care să scoată în evidență **esența aplicării programării dinamice la creșterea economică optimă.** Obiectivul acestui studiu este de a suplini această lipsă metodologică. Prezentarea grafică a abordării programării dinamice este înrudită îndeaproape cu diagrama tradițională a lui Fischer privind analiza intertemporală și cu instrumentele standard elaborate de Hicks pentru analiza cererii. Expunerea traiectoriei optime în timp într-un model simplu de creștere economică nu cere mai mult decît o versiune dinamică a diagramei în două perioade a lui Fischer, avînd consumul curent pe o axă și fondurile de capital pentru anul următor pe cealaltă axă. Autorul ajunge la concluzia că, atunci cînd consumul pe locuitor este deja maximizat și devine staționar, rata acumulării trebuie să egaleze rata netă a creșterii populației — economia națională intrînd în așa-numita „epocă de aur" caracterizată prin **regula de aur a acumulării.**

■ Analizînd evoluția relațiilor de producție în condițiile capitalismului contemporan, I. Kocervin și E. Popov în studiul **O proizvodstvennîh otnoșeniah sovremennogo capitalisma** (Despre relațiile de producție ale capitalismului contemporan) din M.E.M.O. nr. 10/1970, se ocupă și de apariția unor noi pături sau grupuri sociale ca urmare a revoluției științifice-tehnice contemporane. Autorii insistă asupra apariției păturii inginerilor (ca rezultat al dezvoltării funcției inginerului în producție) și a managerilor (ca rezultat al specializării și automatizării funcției conducerii). În condițiile capitalismului, aceste două grupări sociale tind fie spre munca salariată, fie spre capital, respectiv spre cele două clase de bază ale formațiunii social-economice date. Făcînd această precizare, autorii apreciază că dezvoltarea și specializarea funcției conducerii are loc în cadrul capitalului și sînt indisolubil legate de scopul acestuia de a produce și însuși plusvaloarea. În consecință, grupul social alcătuit din vîrfurile managerilor apare ca o parte a clasei capitaliștilor. Pătura inginerilor însă, prin caracterul ei de masă, și prin legătura nemijlocită cu producția, tinde, în general, în condițiile relațiilor de producție capitaliste, spre clasa muncitoare, cu toate că în procesul de producție funcțiile inginerului și ale muncitorului sînt deosebite. Astfel conchid autorii, în condițiile contemporane, apariția de noi profesiuni în capitalism le polarizează în jurul împărțirii fundamentale a societății capitaliste în cele două clase antagoniste.

■ Mijlocul cel mai eficace de a dinamiza activitatea de cercetare-dezvoltare într-o întreprindere, susține Ludwig Bölkow în articolul **Recherche et Développement. Stratégie de la Croissance** (Cercetare și dezvoltare. Strategia creșterii), publicat în ORGANISATION SCIENTIFIQUE nr. 6—7, 1970, este a o organiza prin intermediul unei matrici orientate către proiect. O astfel de soluție împiedică supraspecializarea în toate domeniile; ea desemnează unități funcționale pentru susținerea mai multor proiecte diferite, creează o „rețea esențială" către care converg elementele diferitelor proiecte. Aceasta servește în același timp și ca centru de referință diferiților conducători de proiecte sau programe, care au tendința de a se izola. Forța unui asemenea sistem de organizare provine din melanjul de cercetători, ingineri și tehnicieni care muncesc uniți asupra unui fascicol important de probleme economice. Caracteristicile acestui procedeu sînt o „stare de tensiune" și o metodă de „polarizare cibernetică", care fac ca salariații să considere obiectivul general ca fiind mai important și să lupte pentru aplicarea celei mai bune tehnologii în cadrul unui sistem de interrelații dinamice.

● Cu prilejul „Salonului național al cărții-1970", a avut loc la „Casa Ziariștilor" un simpozion organizat de către redacția de economie a Editurii Politice, cu privire la colecția „Biblioteca organizării și conducerii științifice". Au participat lucrători din cadrul editurii, specialiști de la C.E.P.E.C.A., cercetători, cadre didactice de la Academia de Studii Economice, specialiști din Ministerul Muncii și de la Cabinetul de organizare a producției și a muncii al municipiului București, specialiști în organizare din mari întreprinderi din Capitală.

Apreciindu-se inițiativa Editurii Politice de a elabora o colecție de lucrări pe problemele conducerii și organizării științifice a întreprinderilor, rolul acesteia în **informarea, sensibilizarea** și **cunoașterea** de către cadrele de conducere din economie a conceptelor, tehnicilor și metodelor utilizate în conducerea modernă a întreprinderilor, participanții au subliniat necesitatea de a se realiza un **tiraj** și **un ritm de apariție** a lucrărilor, corespunzător necesităților în continuă creștere.

Principalele direcții ale activității redacției, în elaborarea acestei colecții, ar trebui să fie: editarea de **lucrări de introducere** în știința conducerii și organizării, **traduceri** ale celor mai bune lucrări — însoțite de ample introduceri, care să prezinte critic conținutul lucrărilor și să dea indicații privind condițiile adaptării acestora la noi — publicarea unor **culegeri de referate și sinteze** ale materialelor prezentate cu prilejul diferitelor manifestări științifice internaționale, editarea unor **lucrări devenite clasice** în domeniul conducerii și organizării.

S-a subliniat, de asemenea, necesitatea sporirii eforturilor redacției de a edita lucrări care să-și aducă contribuția la crearea în cel mai scurt timp a unei științe românești a conducerii și organizării. Colecția ar răspunde într-o mai mare măsură problemelor ridicate de practica de conducere și organizare din țara noastră, în etapa actuală, publicînd **culegeri de studii, care** să prezinte experiența acumulată de întreprinderile noastre ca și discuții la „masa rotundă", la care să participe oameni de știință, conducători din economie, cadre didactice, specialiști în organizare ș.a.

S. P.

Simpozion de psihologie a muncii

ÎN zilele de 1 și 2 decembrie a.c. în aula Academiei Republicii Socialiste România a avut loc un simpozion de psihologie a muncii, organizat de către secția de psihologie — pedagogie a Academiei de Științe Sociale și Politice, Institutul de psihologie și Asociația psihologilor.

Cu acest prilej au fost prezentate o serie de referate și comunicări, grupate pe 4 teme: studiul profesiunilor și monografiile profesionale (analiza muncii, profesiogramele, clasificarea și evoluția profesiunilor); metode de psihodiagnoză în selecția și repartizarea profesională; adaptarea mașinilor și utilajelor la capacitățile umane — ergonomia de concepție și ergonomia de corectare; oscilațiile capacității de muncă, problemele psihologice ale accidentelor de muncă și mijloacele prevenirii lor, oboseala psihică în munca industrială.

De un deosebit interes s-au bucurat din partea participanților la simpozion referatele și comunicările care au prezentat experiența acumulată de diferite laboratoare de psihologie a muncii din mari unități economice, a căror activitate contribuie într-o măsură sporită la îmbunătățirea indicatorilor economici.

150 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI ENGELS

(Urmare din pag. 13)

minației burgheziei și prin cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare, prin socializarea mijloacelor de producție cu ajutorul acestei puteri și prin mărirea lor cît mai rapidă posibilă.

În publicațiile mișcării muncitorești și socialiste se întîlnesc numeroase idei din lucrarea lui Engels „Schițe la o critică a economiei politice" publicată în 1884 în „Analele germano-franceze" pe care Karl Marx în prefața lucrării sale „Despre critica economiei politice" (1859) o caracteriza drept „schiță genială la critica categoriilor economice".

Presa socialistă a explicat pe larg adînca deosebire între socialismul științific și cel utopic. „Ca și Marx — scria „Adevărul ilustrat" din 7 august 1895 — Engels a participat la mișcarea socialistă și prin grai și prin scris. Multe din scrierile lui Engels sînt considerate ca unele din cele care arată în modul cel mai clar și cel mai sintetic doctrina socialistă colectivistă și mai ales filozofia acestei doctrine".

În 1891 cluburile muncitorești au editat lucrarea lui Fr. Engels „Dezvoltarea socialismului de la utopie la știință", sub titlul „Socialism utopic și socialism științific". În prefața intitulată „Către cetitori", Panait Mușoiu scria că „noi tălmăcim pe românește această lucrare după traducerea franceză a lui Lafargue pentru că în ea, după cum spune foarte bine foaia social-democratică din Viena. „Arbeiter Zeitung", «cu o măiestrie de neîntrecut Engels a făcut lucrarea uriașe de a expune, strîns la un loc, sistemul socialismului științific cu bazele lui și într-o formă înțeleasă pentru oricine vrea și poate să înțeleagă»". De asemenea, ziarul „Românul" din 29 august 1896 remarca că Marx și Engels „studiind situația economică a societății actuale, s-au rupt cu totul de sub influența genialilor utopiști ca Saint-Simon, Fourier și Owen, care credeau că era destul de a plăsmui, din o imaginație cît de perfectă, o societate, pentru a se și pune în aplicare și a-și da roade fericite".

Numeroase materiale relevau și explicau importanța deosebită a concepției materialist dialectice. **„Dascălii socialismului,** — se sublinia în prefața scrisă la „Manifestul Partidului Comunist" a lui K. Marx și F. Engels, editat de cercul de editură socialistă din București în 1913 — **au făcut în acest manifest la lumina concepției materialiste a istoriei, pentru întiia oară, analiza critică a societății omenești în evoluția ei. Această concepție în opoziție cu toate metodele istorice metafizice și idealiste, pune pe primul plan, ca factor hotăritor, al prefacerilor sociale structura economică a societății, modul de producere și de distribuire a bogățiilor într-o anumită perioadă istorică".**

Friedrich Engels reamintea neobosit că teoria marxistă nu este o dogmă. Articolele și studiile publicate în presa socialistă, lucrările socialiștilor români ilustrau că aceștia priveau marxismul ca o concepție și metodă de cercetare a realităților istorice concrete din țara noastră. La cea de a 150-a aniversare a lui Friedrich Engels, teoria marxist-leninistă reprezintă o armă teoretică de neînvins pentru transformarea revoluționară a societății și progresul neîntrerupt al civilizației umane.

Friedrich Engels a fost un teoretician și un revoluționar genial. Cu drept cuvînt se poate spune despre el ceea ce, la rîndul său, el rostise despre Karl Marx: „Numele său va trăi de-a lungul secolelor ca și opera sa".

MINISTERUL COMERȚULUI EXTERIOR

DICȚIONAR POLIGLOT
ECONOMIC ȘI DE COMERȚ EXTERIOR

română
franceză
engleză
germană
spaniolă

BUCUREȘTI

CINCI DICȚIONARE ÎNTR-UNUL SINGUR

RECENT a văzut lumina tiparului în Editura Științifică, sub egida Ministerului Comerțului Exterior, „Dicționarul poliglot economic și de comerț exterior" fiind prima lucrare de acest gen din țara noastră.

— Ideea alcătuirii acestui dicționar — ne-a declarat tov. **Alfred Hîrlăoanu**, coordonatorul colectivelor pentru selecționarea cuvintelor în limba română a rezultat dintr-o necesitate practică, aceea de a oferi un instrument de lucru tuturor celor care se ocupă cu probleme de comerț exterior. Pe măsura dezvoltării relațiilor economice externe ale țării noastre sporește continuu și volumul corespondenței și numărul documentelor comerciale în limbi străine. De aici și utilitatea unui asemenea dicționar.

În plus, dicționarele apărute nu numai la noi, dar și în alte țări, sînt în general bilingve. Este pentru prima oară cînd un dicționar economic cuprinde termeni în șase limbi (română, franceză, engleză, germană, spaniolă și rusă). Unele țări au și început de aceea să se intereseze de această lucrare.

— Pentru a înlesni întocmirea corespondenței și a documentelor comerciale în limbi străine, dicționarul nostru cuprinde, pe lîngă cuvintele de bază (peste 6200), și un mare număr de expresii, îmbinări de cuvinte, unități frazeologice — în total circa 100 000 — selecționate pe criteriul frecvenței și despre care se știe ce dificultăți creează traducătorilor. În această operație, pe lîngă experiența colectivului de autori cîștigată în elaborarea unor cursuri de corespondență comercială, a fost valorificată și studierea mai multor sute de contracte, și a altor documente comerciale, ceea ce a permis desprinderea îmbinărilor de cuvinte cel mai frecvent folosite.

O altă caracteristică a dicționarului nostru este faptul că el cuprinde și verbe, parte de vorbire care în alte dicționare poliglote lipsește.

Activitatea de comerț exterior fiind strîns legată de celelalte sectoare ale vieții sociale, dicționarul include și un număr însemnat de termeni de economie politică, finanțe, credit ca și din domeniul tehnicii (un singur exemplu: mașinile sînt în număr de aproape trei sute). Printre termenii cuprinși în dicționar se regăsesc toate mărfurile principale care formează obiectul comerțului nostru exterior. Au fost incluse de asemenea o serie de cuvinte uzuale, de largă circulație. Dacă la acest fapt adăugăm avantajul concentrării termenilor în mai multe limbi într-un singur volum și formatul redus, utilitatea dicționarului se îmbină cu ușurința mînuirii lui, în toate ocaziile inclusiv în deplasări. Este cazul să subliniez aici și condițiile grafice foarte bune în care el a apărut.

D. D.

MITOLOGIA STIMULILOR MILITARI AI ECONOMIEI (II)

LITERATURA burgheză a atribuit nu o dată „militarizării" un rol hotărîtor în creșterea economiei capitaliste postbelice. S-a creat o întreagă mitologie în jurul funcției stabilizatoare și stimulatoare pe care ar avea-o cheltuielile cu caracter militar. Interesant este însă că perioade îndelungate, Statele Unite — cea mai mare țară capitalistă — au cunoscut o dezvoltare foarte rapidă, deși cheltuielile militare au reprezentat o pondere redusă în produsul național brut. În deceniul al treilea al secolului nostru, în timp ce produsul național brut a cunoscut creșteri mergînd pînă la 40%, cheltuielile cu caracter militar au fost staționare sau chiar au scăzut pînă la 0,8% din produsul național. Deosebit de semnificativă pentru analiza noastră este **evoluția postbelică** cînd cîțiva ani la rînd cheltuielile militare **au coborît** cu 9% în timp ce produsul național brut **a crescut** cu 11% (în prețuri constante)[1].

În decursul anilor, în economia S.U.A. s-a format un adevărat sector autonom, al producției militare, care cuprinde, pe lîngă producția mijloacelor de distrugere și a bunurilor de consum militar, și activitatea de cercetare tehnică-științifică destinată armatei. Fonduri uriașe, o impresionantă masă de mijloace materiale și de forță de muncă sînt afectate acestor activități. „Bugetul apărării" reprezintă circa 4/5 din cheltuielile bugetare ale statului, circa 10% din forța de muncă este angajată în acest sector, iar 50% din volumul cercetărilor științifice pe plan național sînt legate direct sau indirect de obiective cu caracter militar.

Procesul de **acumulare** se distinge în acest sector prin faptul că partea covîrșitoare a capitalului este formată prin finanțarea de către stat.

Un caracter deosebit îl are procesul de **realizare a producției**, trecerea produsului din sfera producției în cea a circulației și consumului. De fapt, aci nu este vorba despre relații normale de piață, unde produsul suferă rigorile concurenței, iar situația întreprinderii, profitul obținut, sînt în funcție de competitivitatea produselor; producătorul de armament și echipament militar își are asigurată, prin relații contractuale cu statul, desfacerea întregii producții. Obținerea unor asemenea contracte — de obicei foarte avantajoase — este, în adevăr, legată de o anumită concurență între producători. Dar, în genere, datorită înaltului grad de monopolizare din acest sector intensitatea competiției este foarte redusă.

ÎN ECONOMIA țărilor capitaliste dezvoltate marile monopoluri nu își adaptează mecanic investițiile, producția, la cerințele pieței ci acționează pentru a modela piața potrivit intereselor lor, pentru a adapta cererea producției. O asemenea tendință, tot mai vizibilă în sectorul civil, ajunge la apogeu, aproape la exclusivitate, în cadrul celui militar, tocmai datorită specificului acestuia. În numele unui rapid „progres tehnic", al schimbărilor rapide ale tehnicii de luptă și deci al necesității de a dobîndi și menține superioritatea militară marile firme sînt acelea care „stimulează" cerințele statului-cumpărător mereu pentru noi tipuri de armament. Marile monopoluri ce produc pentru armată au astfel un rol de frunte în creșterea cheltuielilor militare, cu toate implicațiile economice și politice care rezultă de aici.

Crearea unui circuit specific — între statul care finanțează și monopolurile care produc, existența unui debușeu necondiționat pentru o producție de mari proporții, pot influența pozitiv — **în anumite limite**, — creșterea economică, pot avea, **la un moment dat**, un caracter de stimul al reproducției. Fondurile importante pe care statul le afectează producției militare atrag după sine o creștere a cererii de mijloace de producție — utilaje, materii prime, materiale de construcție, — duc la sporirea efectivelor de angajați — specialiști, cercetători, tehnicieni de înaltă calificare, muncitori ș.a. Dar, asemenea efecte sînt îngrădite în mod decisiv de însăși natura cheltuielilor, a producției respective. Caracteristica fundamentală a acestui sector este că el nu **produce ci consumă** venit național; utilizarea resurselor economiei naționale pentru acumularea de mijloace de distrugere echivalează cu „aruncarea în apă a unei părți din capital", după cum se exprima Marx. Pomparea de fonduri în sectorul producției militare și dezvoltarea acestuia naște astfel, chiar de la bun început, factorii corectivi care ajung, pe măsura acumulării lor, să precumpănească, să frîneze creșterea economică, să nască dezechilibre importante.

Cheltuielile cu caracter militar sînt însoțite de crearea unor cantități importante de produse socialmente inutile. Programele de cercetare din acest domeniu, care absorb mari fonduri, nu au decît o incidență puțin importantă asupra sectorului bunurilor civile — destinate producției sau consumului. În literatura de specialitate, și în rîndurile opiniei publice, în sînul cercurilor guvernante chiar, se manifestă deseori, în ultimii ani, îndoiala în ceea ce privește eficiența cercetării științifice **indiferent de orientarea** sa, militîndu-se pentru reducerea fondurilor destinate — direct sau indirect — armatei.

În genere, pe măsura creșterii complexității armamentelor, se ridică și costul lor, sporind corespunzător și bugetele militare. La aceasta se adaugă și umflarea artificială a prețurilor și a costurilor de către monopoluri; intervine de asemenea și proasta gospodărire a fondurilor primite. Toate acestea măresc proporțiile risipei sociale pe care o reprezintă producția de armament și accentuează sensibil tensiunile inflaționiste, concurînd la umplerea peste normal a canalelor circulației, la creșterea prețurilor, la erodarea monedei naționale ș.a. Deficitul bugetar, umflarea bugetului militar, deși nu sînt singurii factori generatori de inflație, au totuși un rol esențial în stimularea, în exacerbarea ei. Nu este doar o coincidență faptul că cele trei sporuri de prețuri mai importante cu caracter inflaționist, cunoscute în ultimii 20 de ani în S.U.A., au corespuns unor perioade de creștere a cheltuielilor militare (1950—1953 — războiul din Coreea; 1955—1957; și, în sfîrșit, agresiunea din Vietnam). Creșterea economică în condițiile sporirii de mari proporții a cheltuielilor militare se transformă într-un așa numit „boom inflaționist". Se nasc și se acumulează importante tensiuni inflaționiste, deficite ale balanței de plăți[2]), deficite bugetare; se manifestă tendințe de scădere a puterii de concurență pe piețele externe, are loc o urcare sensibilă a ratei dobînzii, o creștere a importurilor și a datoriei externe, influențînd negativ, asupra situației valutare ș.a.m.d.

SPORIREA cerințelor „complexului militar industrial" și deci a impozitelor, taxelor ș.a. afectează, cu precădere **sfera consumului individual**, restrînge cererea solvabilă. Alimentarea cheltuielilor militare din împrumuturi de stat sau impozite înseamnă un transfer de venit național din sfera consumului sau a producției civile în sfera producției destinate armatei. Cu atît mai mult sînt lovite puterea de cumpărare, nivelul de trai al majorității populației, cu cît creșterea continuă a cheltuielilor militare atrage după sine, în mod obișnuit, o situație inflaționistă. Se creează astfel factori ai unui dezechilibru crescînd între producție și consum. Fenomenele sînt însă foarte complexe, și orice simplificare ar duce la concluzii nereale. Sporirea bugetelor militare nu operează imediat, cu intensitate asupra cererii, efectele nu se fac simțite dintr-odată, ci treptat, cumulativ. Din 1961 pînă la mijlocul lui 1965, de pildă, cheltuielile federale, inclusiv cele militare au sporit cu 30%. În același timp, rata medie de creștere a produsului național a fost de circa 5,3%, producția industrială a crescut în medie cu 6,4% pe an. Prețurile au fost relativ stabile (1—2%), salariile au cunoscut o anumită creștere. În 1968, în pofida măririi considerabile a cheltuielilor militare, în legătură cu escaladarea agresiunii din Vietnam, consumul individual în S.U.A. a crescut cu cca. 4,7%[3].

Asupra evoluției cererii solvabile acționează o serie de factori care pot să contracareze — un timp — restrîngerea ei, scăderea consumului. În perioadele menționate, măsurile de politică economică ale Administrației s-au concretizat, între altele, în creșterea cheltuielilor bugetare destinate economiei, cercetărilor spațiale, unor domenii sociale, în reduceri de impozite (1961—1965) toate acestea reprezentînd factori stimulatori ai cererii private și antrenînd o expansiune economică, însoțită de absorbția forței de muncă în procesul productiv; reducerea șomajului, la rîndu-i, a constituit un element al creșterii cererii solvabile. Aceste măsuri s-au răsfrînt asupra ritmului reproducției. Pe de altă parte, la încheierea unei serii de contracte colective în industrie, muncitorii au impus sporirea salariilor; a fost mărit volumul unor indemnizații de stat; posibilitatea unei noi sporiri a prețurilor a stimulat cumpărarea mărfurilor de valoare mare și folosință îndelungată, atît pe seama economiilor cît și a creditului de consum[4]) ș.a.m.d.

Deteriorarea conjuncturii, intensificarea fenomenelor inflaționiste — stimulate de creșterea cheltuielilor cu caracter militar — au influențat negativ puterea de cumpărare a maselor, au înrăutățit condițiile de trai. Creșterea costului vieții și restricțiile la creditul de consum au determinat, începînd de anul trecut, o anumită restrîngere a consumului personal.

CA SECTOR AUTONOM producția de mijloace de distrugere și bunuri pentru armată, se poate dezvolta, un timp, fără implicații negative asupra economiei. Dar, autonomia sa este relativă, dezvoltarea sa nu poate avea loc independent de producția mijloacelor de producție, a bunurilor de consum, fără legătură cu sistemul financiar. Independența sa relativă nu înseamnă separarea de sfera consumului individual sau productiv, nemilitar. Or, cum s-a văzut, dezvoltarea sa naște una dintre contradicțiile negativ acute ale reproducției capitaliste, un adevărat paradox economic: cu cît producția sectorului este reluată pe scară mai largă, cu cît reproducția în cadrul său se desfășoară mai rapid și mai amplu, cu atît se acumulează dezechilibrele și disproporțiile în desfășurarea procesului reproducției pe ansamblu, influențînd negativ creșterea economiei, în general.

A. OPREA

1. — „Un mare buget militar este indispensabil pentru prosperitatea S.U.A.?" În Buletinul lunar al lui First National Bank of New York, decembrie 1969.
2. — Potrivit unor calcule, costul războiului din Vietnam determină aproape 1/3 din deficitul balanței de plăți a S.U.A. Vezi „Economia S.U.A. după sfîrșitul războiului din Vietnam" în The Financial Times, din 2 octombrie 1968.
3. — Paul Montré. „Politica economică a Statelor Unite". Le Bulletin de l'Economie et des Finances, Octombrie/Noiembrie 1969: Mirovaia economika i mejdunarodnie otnoșenia, nr. 6, 1969.
4. — A. Șapiro și O. Bogdanov, „Economia S.U.A. în primul an de președinție republicană", M.E.M.O., nr. 6, 1969.

„AGENȚII MATRIMONIALE ALE DEZVOLTĂRII"

Printre activitățile Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (O.N.U.D.I.) menite să sprijine țările în curs de dezvoltare să obțină din străinătate resurse financiare și cunoștințele tehnice de care au nevoie figurează și reuniunile pentru promovarea investițiilor. Aceste reuniuni, pe care unii participanți le-au denumit „agenții matrimoniale ale dezvoltării" sau „piețe de investiții", pun în contact direct țările în curs de dezvoltare care caută o participare străină la un proiect sau altul cu parteneri eventuali din țările industrializate, care pot obține pe loc informații suplimentare privind proiectele susceptibile să îi intereseze. Prezentînd simultan proiectele lor mai multor investitori, țările în curs de dezvoltare au la rîndul lor posibilitatea să compare condițiile oferite de aceștia.

Reuniunile amintite nu seamănă cu conferințele obișnuite în care discuțiile au loc în plen, ci sînt niște reuniuni confidențiale, individuale, pe baza informațiilor furnizate în prealabil tuturor investitorilor interesați, fie ei din sectorul public sau particular. În 1969 au fost organizate două reuniuni de acest gen: una la Tunis, vizînd încurajarea investițiilor în industria acestei țări, iar cealaltă la Rabat (Maroc) sub auspiciile O.N.U.D.I., Băncii Africane de Dezvoltare și Comisiei Economice a O.N.U. pentru Africa. La Rabat s-au reunit peste 250 de participanți — reprezentanți ai guvernelor, ai cercurilor industriale și financiare — din 44 de țări. În cursul celor cinci zile ale reuniunii, Secretariatul O.N.U.D.I. a organizat peste 1000 de întîlniri individuale, privind finanțarea a circa 160 de proiecte industriale în Africa.

Între 23 și 30 septembrie a.c. o nouă reuniune de acest fel a avut loc la Manilla, capitala Filipinelor, privind promovarea unor proiecte industriale în țările asiatice în curs de dezvoltare. O a patra reuniune, destinată țărilor africane, urmează să se țină la sfîrșitul anului la Nairobi (Kenya).

Pentru organizarea contactelor directe între beneficiari și eventualii furnizori, la Manilla s-a recurs la serviciile unui calculator electronic.

NOTE DE CĂLĂTORIE DIN R. P. CHINEZĂ

ÎN VIZITĂ LA CONSTRUCTORII DE MAŞINI

MIILE DE KILOMETRI care despart ţările noastre atribuie unei călătorii în Republica Populară Chineză o atracţie deosebită potenţată încă de istoria milenară a poporului chinez şi de realizările sale în anii socialismului. Prilejul unui contact direct cu industria constructoare de maşini din cîteva centre industriale ale R. P. Chineze, al unor discuţii în jurul problemelor care îi preocupă pe colegii noştri din această ţară, trezea de la început atît interesul inerent întîmpinării unor fenomene specifice, cît şi acela legat de realizările remarcabile ale tehnicii chineze din ultimii ani.

Industria constructoare de maşini din China e cam de aceeaşi vîrstă cu cea românească. Ea a fost creată practic după 1949, respectiv după victoria revoluţiei şi proclamarea republicii populare. În explicaţiile pe care le-am primit de la prietenii care ne-au întîmpinat, s-a insistat în mod deosebit asupra avîntului luat de această industrie în ultimii ani.

Un aspect care se evidenţiază este contribuţia uzinelor mici şi mijlocii în dinamica industrială. Ni s-a explicat că statul îşi concentrează investiţiile asupra marilor obiective industriale, a uzinelor cu peste 2500—3000 salariaţi, dotate cu o tehnică avansată. Am văzut o serie de întreprinderi de acest fel, de exemplu, fabricile de maşini-unelte din Pekin şi Şanhai sau fabrica de motoare diesel din Şanhai care ne-au făcut o bună impresie atît prin nivelul lor de dotare tehnologică, cît şi prin organizarea procesului de fabricaţie. Asemenea fabrici mari se realizează relativ încet şi necesită eforturi financiare serioase; de aceea o contribuţie însemnată la realizarea ritmului accelerat de creştere a producţiei industriale revine fabricilor mijlocii şi mici, întreprinderi care se dezvoltă fără dotări de la „centru".

Un caz tipic al unei astfel de întreprinderi îl constituie Fabrica de ţevi fără sudură din Şanhai, pe care am vizitat-o. Această întreprindere nu are decît 639 salariaţi, tot corpul ei tehnic fiind compus din 4 tehnicieni. Într-o clădire modestă sînt instalate cîteva bancuri de tras. Cu aceste utilaje simple, fabrica produce peste 1000 tipodimensiuni de ţevi rotunde şi aproape tot atîtea sortimente de ţevi profilate pentru utilizări foarte diverse, de la caroserii de automobil pînă la schimbătoare de căldură. Am apreciat în mod deosebit străduinţa colectivului acestei uzine de a satisface prompt cererile economiei, de a-şi diversifica în acest scop producţia, dînd dovadă de multă ingeniozitate şi de o înaltă conştiinţă profesională.

Un alt aspect se referă la importanţa acordată „autoutilării". În toate întreprinderile vizitate — mari, mijlocii sau mici — am constatat eforturile depuse de colectivele de muncă respective pentru a-şi construi singure cel puţin o parte din maşinile-unelte şi utilajele de care au nevoie. Ne-au făcut o bună impresie maşinile agregat folosite pentru prelucrarea principalelor piese de maşini-unelte şi motoare diesel, construite toate în cadrul întreprinderilor respective. Ni s-a arătat că — numai în ultimii doi ani — la Fabrica de motoare diesel din Şanhai s-au realizat prin autoutilare 400 de maşini-unelte. Proiectarea acestor maşini şi execuţia lor se face în cadrul unor brigăzi complexe, care cuprind muncitori, cadre de conducere şi tehnicieni.

Un alt exemplu este cel al Şantierului naval din Şanhai: realizarea unei nave de 12 000 tdw, avînd la dispoziţie numai instalaţii de producţie dimensionate pentru nave de 3000 tdw. Iniţiativa construirii navei de 12 000 tdw, pornită de la colectivul uzinei, a fost pusă în practică prin adoptarea unor metode de lucru special concepute pentru a face faţă situaţiei excepţionale în care trebuia acţionat. O primă greutate a constat în lungimea insuficientă a calei existente, care nu avea posibilităţi de prelungire; soluţia a fost găsită prin folosirea ingenioasă a scăderii nivelului apei în timpul refluxului. A doua greutate majoră a constat în forţa de ridicare insuficientă a macaralei care deservea cala (40 tone, faţă de greutatea de peste 120 t a unor bloc-secţii). În această situaţie s-a adoptat metoda de a construi bloc-secţiile (părţile componente ale carcasei) pe o platformă plutitoare, de pe care ele au fost trase pe cală cu ajutorul unor vinciuri.

Eforturile constructorilor din Şanhai nu s-au oprit aici. Ei au realizat cu forţe proprii şi motorul disesel de 10 000 CP, destinat propulsiei navei. Acest motor, cîntărind 380 de tone, a fost executat cu ajutorul unor dispozitive construite „ad hoc", deoarece lipseau maşinile-unelte cu performanţe necesare prelucrării pieselor grele şi de gabarit mare. Desigur că toate aceste „improvizaţii tehnologice" au determinat consumuri suplimentare de manoperă. Dar, aşa cum remarca pe bună dreptate un specialist din delegaţia noastră, succesul mare al colectivului îl constituie nu numai realizarea propriu-zisă a navei (pe care am vizitat-o în curs de armare), ci şi experienţa cîştigată prin executarea unui produs de o atare complexitate, experienţă care se va valorifica desigur în viitor.

TÎRGUL INTERNAŢIONAL de la Canton în care se expun produsele destinate exportului este un bun prilej de a trece în revistă realizările chineze. Astfel, fac o impresie favorabilă maşinile-unelte expuse, din care unele tipuri — importate în ultimii ani în România — se bucură de o bună reputaţie în uzinele noastre. Se remarcă înmulţirea modelelor oferite la export, pe lîngă strunguri, freze sau maşini de rectificat apărînd şi maşini-unelte de mare complexitate, ca de exemplu strungul automat cu 6 axe, cu gaura de trecere 32 mm; maşină robustă, el poate fi utilizat pentru prelucrări mecanice în producţia de serie mare. De asemenea, este oferită o gamă destul de largă de maşini-unelte pentru prelucrat roţi dinţate, atît cilindrice cît şi conice.

În cadrul secţiei de maşini şi aparate a tîrgului, industria electronică este prezentă cu un sortiment larg de aparate electronice de măsură pentru utilizări profesionale. În construcţia acestor aparate intră o varietate mare de componente cu caracteristici tehnice avansate, ceea ce denotă o dezvoltare corespunzătoare a acestui sector industrial, atît de semnificativ pentru tehnica contemporană.

Merită, de asemenea, să fie menţionată oferirea la export a unor game de compresoare frigorifice, precum şi de alte utilaje folosite în industria alimentară, ca de exemplu prese de ulei. În fine, a fost expus un sortiment larg de autovehicule şi tractoare, din care menţionăm tractoarele agricole de 20 şi 37 CP, precum şi numeroase tipuri de autocamioane şi autovehicule utilitare. Din explicaţiile primite rezultă că fabricaţia de autovehicule se realizează nu numai în marea industrie de specialitate, ci şi în unele întreprinderi mici, care — deşi dispun de dotări tehnologice modeste — produc autocamioane destinate a satisface cerinţe locale în continuă creştere. Dintre produsele cu accentuat specific local menţionez un minitractor pe trei roţi, acţionat de un motor diesel monocilindric de turaţie joasă, avînd utilizări multiple ca agregat mobil sau staţionar, precum şi o camionetă — triciclu, uşoară, cu motor de 250 cm³.

De un mare interes a fost vizitarea expoziţiei realizărilor economiei din oraşul Şanhai. Primul oraş din China ca număr de locuitori, însumînd o populaţie de 11 milioane de oameni, Şanhai-ul este puternic industrializat. Văzut de pe terasa etajului 27 al celei mai înalte clădiri din oraş, orizontul se înscrie cu un profil industrial dens. Expoziţia menţionată cuprinde produse reprezentative ale acestor uzine. Ceea ce caracterizează expoziţia este progresul tehnic, orientarea spre produse de înalt nivel de concepţie şi realizare. Întrucît spaţiul restrîns al acestor note nu-mi permite să insist mai mult, voi menţiona doar nivelul deosebit al unor tipuri noi de maşini-unelte cu comandă program numerică, printre care o maşină de tăiat contururi prin electroeroziune cu fir metalic şi o presă pentru perforat table cu cap revolver. Am remarcat, de asemenea realizarea unor scheme de comandă pentru maşini-unelte folosind elemente fluidice.

Imaginile concrete ale realizărilor constructorilor de maşini din Republica Populară Chineză, care deveneau din ce în ce mai clare pe măsura vizitelor efectuate la Pekin, Canton şi Şanhai, au deschis drumul unor discuţii fructuoase asupra posibilităţilor de extindere şi adîncire a relaţiilor de cooperare în domeniul construcţiilor de maşini. Am simţit, în tot timpul prezenţei noastre în ţara prietenă, căldura unei aprecieri sincere, dorinţa vie a unei şi mai bune colaborări, am realizat că există premise pentru ca în viitorul apropiat legăturile tehnice şi economice între cele două ţări, în domeniul construcţiilor de maşini, să facă încă un important pas înainte.

ing. Ion CRIŞAN

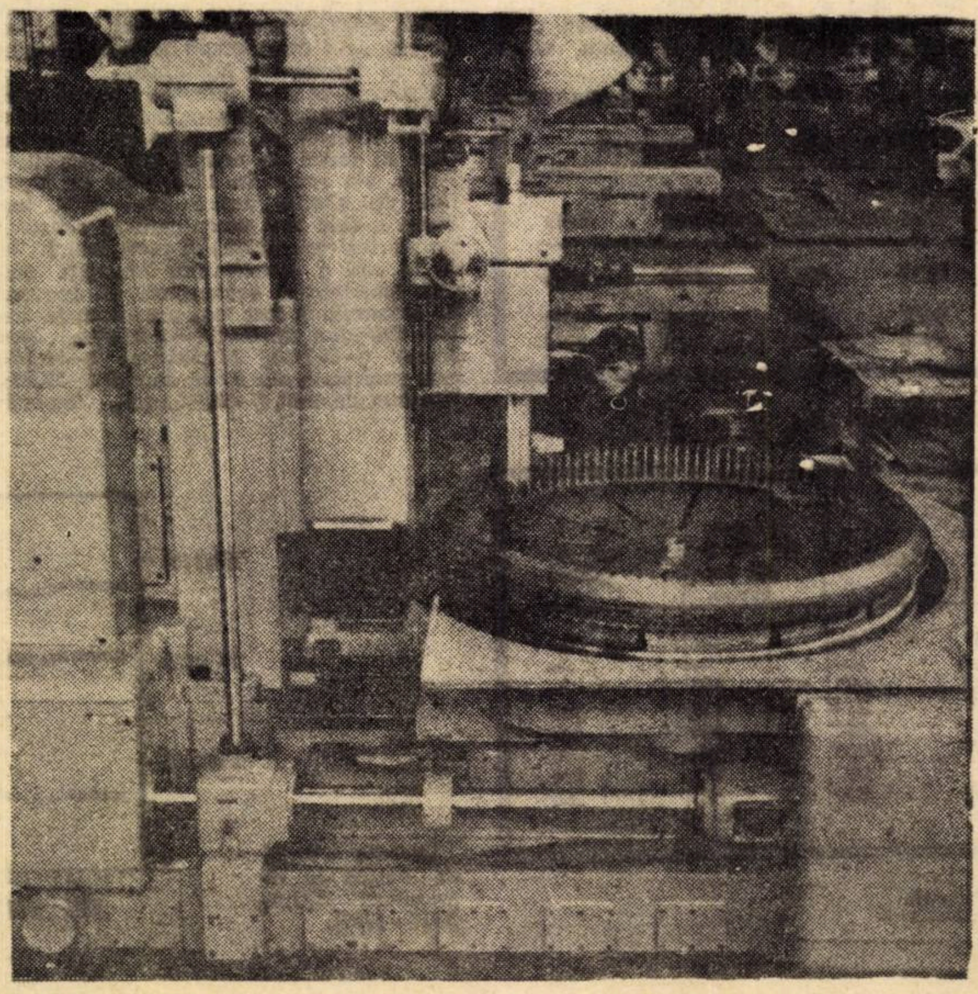

Aspect dintr-o hală de producţie de la Uzina de maşini-unelte Nr. 1 din Şanhai

● Acord comercial R.P. Ungară — R.F. a Germaniei

La Budapesta a fost semnat primul acord comercial pe termen lung între R.P. Ungară şi R.F. a Germaniei, anunţă agenţia M.T.I. Acordul se referă la perioada 1 ianuarie 1971 — 31 decembrie 1974. Conform prevederilor acordului, schimburile comerciale dintre Ungaria şi R.F. a Germaniei vor atinge în cursul acestui an valoarea de 1 miliard de mărci vest-germane, faţă de 757 milioane mărci în 1969.

R.F. a Germaniei ocupă locul al cincilea între partenerii comerciali ai Ungariei şi primul loc între partenerii occidentali ai acesteia.

Acordul semnat la Budapesta prevede şi o lărgire a cooperării tehnice între ţările semnatare.

● U.R.S.S. — Franţa

În cadrul unei întîlniri ce a avut loc la Moscova între Vladimir Kirillin, vicepreşedinte al Consiliului de miniştri al al U.R.S.S., preşedintele Comitetului de stat pentru ştiinţă şi tehnică, şi un grup de reprezentanţi marcanţi ai cercurilor de afaceri şi ştiinţifice franceze, părţile au discutat probleme legate de aplicarea în practică a programelor de colaborare adoptate de cele două guverne. Participanţii au procedat la un schimb de păreri privind continua perfecţionare a formelor şi metodelor colaborării. Între altele — relevă agenţia TASS — s-a menţionat că una din formele de perspectivă ale colaborării o reprezintă elaborarea în comun de noi tehnici şi tehnologii, organizarea producerii unor utilaje tehnice şi livrarea lor şi către terţe ţări. Directorul general al societăţii „Rhône-Poulenc", Jean Achille, a declarat, cu acest prilej că întreprinderile franceze sînt interesate în dezvoltarea colaborării cu

RELAŢII ECONOMICE INTERNAŢIONALE

Uniunea Sovietică. La rîndul său, Vladimir Kirillin a reafirmat dorinţa părţii sovietice de a desfăşura o vie activitate, astfel încît să se lărgească şi mai mult colaborarea economică, ştiinţifică şi tehnică dintre U.R.S.S. şi Franţa.

● R.S. Cehoslovacă — Spania

Volumul schimburilor de mărfuri dintre Cehoslovacia şi Spania a crescut de peste trei ori în primii zece ani care au trecut de la semnarea între cele două ţări, în 1958, a acordului interbancar clearing, relatează revista **Svet Hospodarstvi**. Acest acord, care a pus bazele dezvoltării relaţiilor comerciale dintre cele două ţări, a fost urmat în 1966 de hotărîrea Spaniei de a aplica faţă de Cehoslovacia o liberalizare a comerţului, similară celei aplicate ţărilor care fac parte din O.C.D.E. În acest an, la sfîrşitul lui iulie, Cehoslovacia şi Spania au parafat un acord privind realizarea de contacte la nivel de reprezentanţe consulare şi comerciale.

Întreprinderile cehoslovace au participat în ultimii ani la tîrgurile internaţionale de la Barcelona şi Bilbao, iar firmele spaniole au avut posibilitatea să-şi prezinte mărfurile la Tîrgul internaţional de la Brno. Organizaţii cehoslovace de comerţ exterior, în colaborare cu firmele spaniole au înfiinţat în anii trecuţi în Spania două societăţi mixte.

● Bulgaria — Danemarca

Cea de a treia sesiune a Comisiei mixte bulgaro-daneze de colaborare economică, industrială şi tehnică din capitala Bulgariei s-a încheiat cu semnarea unui acord comercial pe perioada 1971—1975 şi a unui protocol privind schimburile de mărfuri, pe 1971. După cum arată **Rabotnicesko delo,** acordul prevede aplicarea clauzei naţiunii celei mai favorizate la exportul şi importul în tranzit de mărfuri. Se prevăd, de asemenea, avantaje reciproce în colaborarea economică, industrială şi tehnică. Părţile au convenit totodată să iniţieze la începutul anului viitor convorbiri în vederea semnării primului tratat de navigaţie şi comerţ. Potrivit protocolului pe 1971, Bulgaria va exporta în Danemarca produse ale industriei constructoare de maşini şi ale metalurgiei, mobilă, textile, fructe şi legume proaspete şi va importa maşini şi piese de schimb, instalaţii pentru nave, etc. Publicaţia citată precizează că în 1969 comerţul bulgaro-danez s-a ridicat la 4 100 000 dolari faţă de numai 600.000 cît a fost în 1960.

MONDORAMA

CREPUSCULUL CONGLOMERATELOR?

ÎN ultimii ani formarea prin fuziuni repetate, dar insuficient motivate, a unor firme gigantice, foarte diversificate ca profil — așa numitele conglomerate — a cunoscut un mare avînt. De mai multe luni însă ritmul apariției lor a scăzut vizibil, făcînd loc unei mișcări în sens invers. Această din urmă tendință atrage o serie de pierderi, dat fiind că absorbțiile au fost la timpul lor realizate cu un preț anormal de ridicat, care să tenteze pe acționari. Institutele de studii create atunci de o serie de oameni de afaceri întreprinzători pentru a facilita constituirea conglomeratelor își oferă acum serviciile pentru dezmembrarea lor. A fost editat și un catalog al secțiilor scoase în vînzare de diverse firme, dar nu este neglijată nici mica publicitate.

„RĂZBOIUL SUBVENȚIILOR"

ȚĂRILE Pieței Comune se află angajate într-un veritabil „război al subvențiilor", scrie revista italiană **Mondo economico.** Despre ce este vorba aflăm chiar dintr-un recent raport al Comisiei de la Bruxelles: dacă o întreprindere americană intenționînd să-și creeze o filială în Piața Comună nu obține avantajele dorite într-o țară, ea se va instala în țara vecină. De acolo produsele filialei respective, în condițiile în care barierele vamale dintre „cei șase" au dispărut, vor invada piețele țărilor partenere. Acestea, în dorința de a beneficia cel puțin de aportul investițiilor amintite pe plan tehnic și al utilizării forței de muncă, se comportă ca niște veritabili concurenți și oferă avantaje mai mari societății americane în cauză, printre care și subvenții. Începe astfel o adevărată escaladă a așa numitelor „ajutoare regionale", care pot atinge 30, 50 sau chiar 70% din costul proiectului, practică calificată de raportul Comisiei drept o „aberație ruinătoare", prin care sînt subvenționate de la bugetul unor țări vest-europene întreprinderile cele mai bogate din lumea capitalistă.

FIBRELE CHIMICE ÎN LUME

CU o creștere de 9% față de 1968, fibrele chimice produse în întreaga lume au ajuns în 1969 la cantitatea de 8 milioane de tone, din care 29% reprezenta contribuția S.U.A., iar 16% cea a Japoniei. În anul 1960 consumul de fibre chimice constituia — potrivit revistei **Chimie actualités** — numai 22% din totalul general mondial (față de 78% fibre naturale), pentru ca în 1969 să ajungă la 38%. Sînt însă și țări în care consumul de fibre chimice l-a depășit pe cel de fibre naturale. În consumul R.F.G., de exemplu, fibrele chimice intră acum în proporție de 63%.

CALCULATOARELE ÎN 1975

PÎNĂ RECENT un număr de specialiști din domeniul ordinatoarelor prevedeau modificări importante în costurile respective ale elementelor sistemului în anii următori, în sensul creșterii foarte mari a cheltuielilor pentru soft-ware (în special al programării) în raport cu acela al aparaturii. Teza este însă pusă la îndoială într-un studiu recent efectuat în Statele Unite de prof. Diebolt cu privire la utilizarea calculatoarelor pînă în 1975. Se prevede că valoarea parcului de ordinatoare va trece de la 3400 la 4500 milioane dolari, iar cea a elementelor periferice ale acestora se va dubla — de la 510 la 10 500 milioane dolari. Elementele de software își vor mări și ele de două ori valoarea, dar nu vor atinge decît o șeptime din costul total al sistemelor utilizate **(vezi graficul).**

Principalele sectoare în care se vor folosi atunci ordinatoarele vor fi: cercetarea științifică, managementul, studiul pieței, medicina, circulația rutieră, maritimă și aeriană.

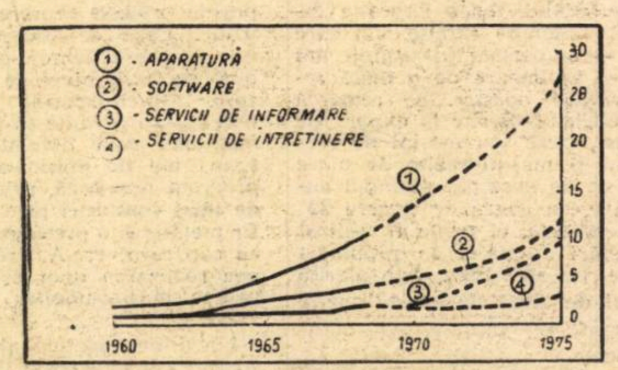

Creșterea industriei calculatoarelor 1970—1975 (miliarde)

AUTOSTRĂZILE

NU întîmplător rețelele cele mai dese de autostrăzi se întîlnesc în țările dezvoltate din punct de vedere economic.

Statisticile arată că, de exemplu, Olanda la începutul anului 1970, poseda 885 km de autodrumuri, reprezentînd 26.6 km pentru 1 000 kmp și de 68 km pentru un milion de locuitori. Se socotește că ea va avea în 1985, 3 000 km de autodrumuri. Densitatea pentru 1 000 km va fi, atunci, de ordinul de 95 km și pentru un milion de locuitori de ordinul a 230.

La aceeași dată Franța avea 1 305 km autodrumuri, reprezentînd 2,4 km pentru 1 000 kmp, și 25,8 km pentru milionul de locuitori. Dacă în 1985 se va ajunge la 3 000 km, cele două cifre vor fi respectiv de 5 și 55.

Densitatea autodrumurilor franceze prin raport cu autodrumurile olandeze este actualmente de 10%; și conform previziunilor, peste cinsprezece ani ea nu va mai fi decît de 5%.

Un calcul similar s-a făcut și pentru alte țări: R. F. a Germaniei — 4 111 km în 1970 și 13 000 în 1985; Austria — 422 și 1 800; Italia — 2 496 și 6 200; Suedia — 376 și 1 600, Elveția — 295 și 1 800.

Au fost stabilite, printre altele, următoarele procente din produsul național brut, afectate întreținerii și renovării drumurilor, pentru diferitele țări:

Norvegia — 3,15%, Finlanda — 3,05%, Elveția — 2,93%, Canada — 2,77%, Austria — 2,61%, Japonia — 2,41%, Olanda — 2,29%, R. F. a Germaniei — 2,23%. Belgia — 2,04%. Danemarca — 1,90%, Statele Unite ale Americii — 1,95%, Italia — 1,91%, Suedia — 1,43%, Franța — 1,34%.

TREN CU LASER

PENTRU „generația" viitoare de trenuri care ar circula cu viteze de 400—800 km/oră, cele mai mici obstacole de pe linie ar putea provoca accidente catastrofale. Pentru a preveni acest neajuns în S.U.A. a fost pusă la punct o instalație de control cu laser, care permite detectarea unor obiecte de circa 2 cm diametru În instalația experimentală razele unui laser controlau linia pe o distanță de 200 m, dar se apreciază că această distanță va putea ajunge la 400 m. Sistemul poate lucra indiferent de condițiile atmosferice.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

TENDINȚE ÎN AGRICULTURA S.U.A.

DATELE furnizate de **Crop Reporting Board** din cadrul Ministerului Agriculturii al S.U.A. evidențiază că în ultimele șase decenii efectivul forței de muncă ocupate în agricultura țării a scăzut de trei ori (respectiv, de la 13 555 000 persoane în 1910 la 4 582 000 în 1969). Deși aproape continuu, procesul de reducere s-a desfășurat lent în primele decenii, accelerîndu-se apoi de la jumătatea deceniului al patrulea și în perioada următoare (vezi graficul alăturat). Dacă în prima etapă reducerea (de cîteva procente, în ansamblu) a avut loc exclusiv pe seama fermierilor care și-au abandonat exploatările (numărul muncitorilor angajați înregistrînd, chiar, o ușoară creștere), în schimb în cea de-a doua etapă ambele categorii sînt în descreștere numerică.

Evoluția acestor indicatori într-o perioadă mai recentă este oglindită în tabelul 1. Se observă că, în timp ce efectivul total al forței de muncă din agricultura S.U.A. s-a redus în 1967—1969 cu 42,5% față de nivelul anilor 1953—1957, scăderea a fost mai accentuată la categoria fermierilor (cu 43,5%) și ceva mai înceată la cea a muncitorilor angajați. Date mai amănunțite evidențiază că procesul în ansamblu a fost mai accentuat în statele Carolina de Sud (— 63,9%), New Jersey (—60,7%), Mississippi (—59,5%), cele șase state din Noua Anglie (—57,1%), Virginia de vest (—56,7%) ș.a., respectiv în state cu înalt nivel de industrializare sau importante producătoare de bumbac. Reduceri mai mici s-au înregistrat în statele Iowa (—30,6%), Idaho (—30,4%), Montana (—28,1%) și Colorado (—24,0%), Florida fiind singurul stat care și-a mărit efectivul forței de muncă ocupate în agricultură (+5,6%); este vorba îndeosebi de state din vestul S.U.A.

Procesul menționat este strîns legat de saturarea relativă a pieței interne cu produse agricole, precum și de concentrarea producției agricole în ferme mari și cu un grad ridicat de mecanizare a lucrărilor. Tabelul 2 ilustrează evoluția, din ultimele șase decenii, a înzestrării agriculturii Statelor Unite cu tehnica modernă (în mii de unități). Se constată, că, lentă la început, mecanizarea capătă proporții între anii 1930—1955, ajungîndu-se la o anumită plafonare în perioada următoare.

Tabelul nr. 1

	Numărul total		Reducerea	
	media pe 1953—1957	media pe 1967—1969	în cifre absolute	în%
Persoane ocupate în agricultură	8253	4744	3509	42,5
din care:				
— fermieri și familiile lor	6257	3537	2720	43,5
— muncitori angajați	1996	1206	790	39,6

Sursa: B.I.T., Revue internationale du Travail, august 1970.

Tabelul nr. 2

Anii	Tractoare *)	Camioane	Combine	Mașini de recoltat porumb	Se[illegible]tori legători
1910—1914	9	6	—	—	—
1930—1934	995	894	—	—	—
1940—1944	1861	1193	271	129	—
1950	3394	2207	714	456	196
1955	4345	2675	980	668	448
1960	4685	2825	1042	792	680
1965	4783	3023	910	690	751
1969	4810	3160	850	625	790

*) Exclusiv tractoarele mici, folosite în grădinărit.
Sursa: B.I.T. Revue internationale du Travail, august 1970.

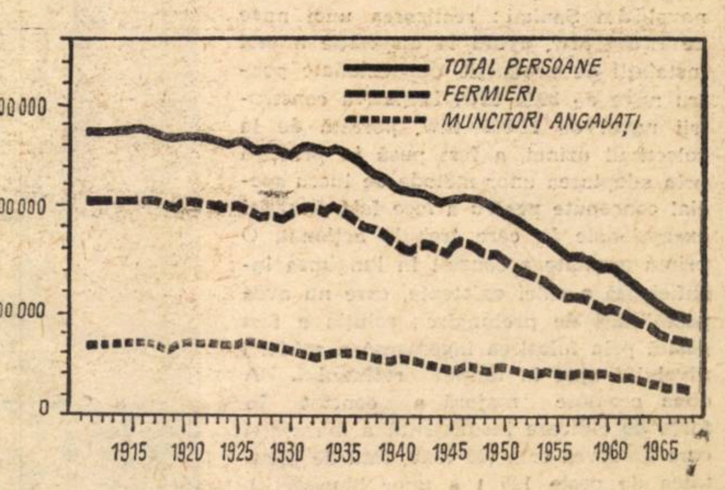

Evoluția forței de muncă în agricultura S.U.A. (1910—1969).

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

51

ANUL VIII NR 51 (381)
VINERI 18 DECEMBRIE 1970
20 PAGINI 2 LEI

viața economică

concepția snic

sistemul național de informatică și conducere

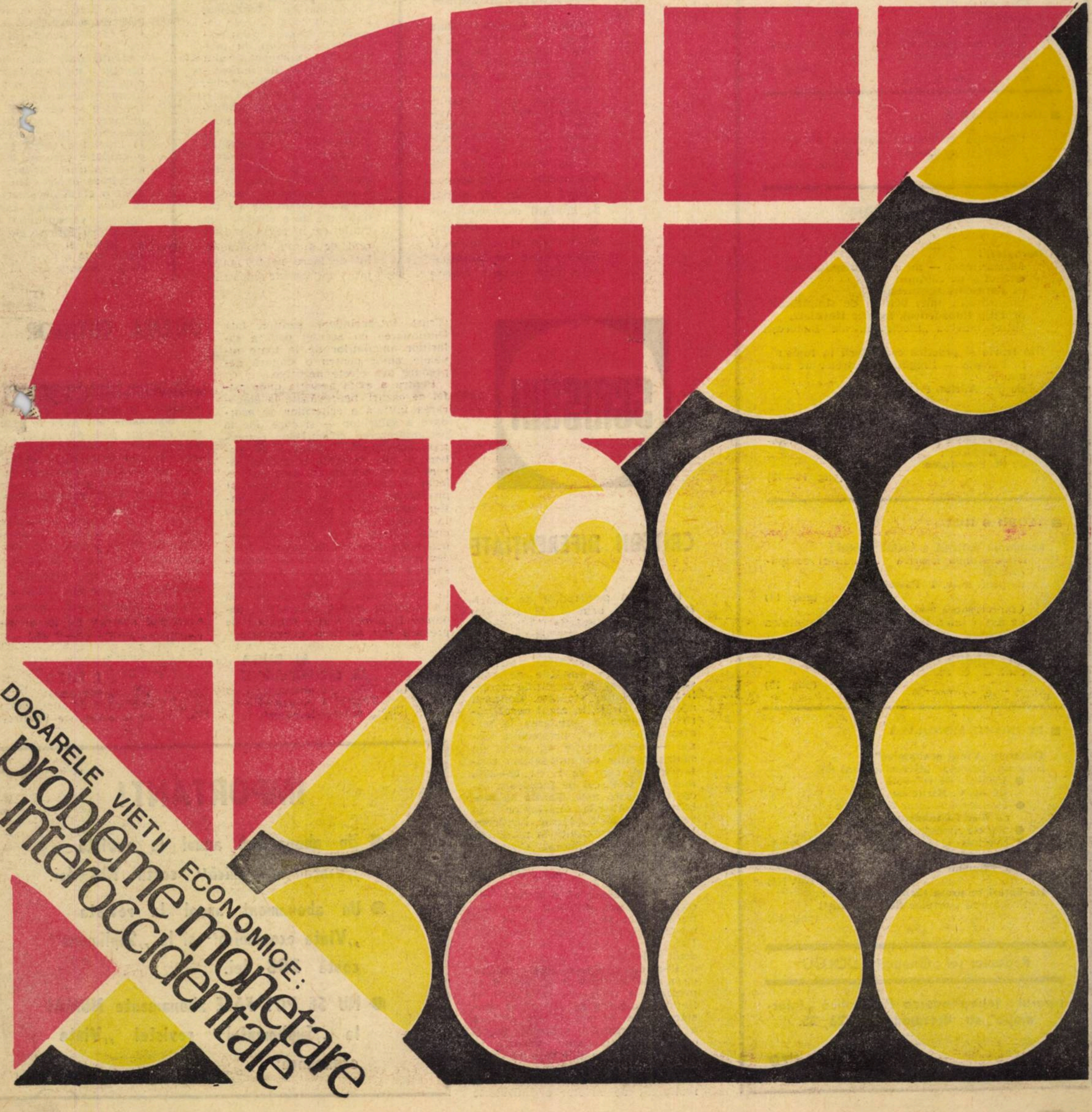

DOSARELE VIEȚII ECONOMICE:

probleme monetare interoccidentale

ANUL VIII **viata economica**

săptămînal editat de Societatea de Ştiinţe Economice din România

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.76.76 • Bucureşti

SUMARUL

nr. 51 din 18 decembrie 1970

■ **ECONOMIE NAŢIONALA**

Puncte de vedere :
Perfecţionarea sistemului de indicatori economici
Producţia netă — bază de calcul a nivelului şi dinamicii productivităţii muncii
de **Vasile Dumitrescu**, director adjunct D.C.S (pag. 3)
Premiile pentru economii de materii prime şi materiale.
Stimul al creşterii eficienţei economice
de **L. Ţintea** (pag. 7)
Raid-anchetă în întreprinderile bihorene: De ce persistă cheltuielile neproductive ?
de **Maria Ioniţă**
Cercetare-aplicare :
Colaborarea dintre tehnologi şi economişti
de **V. I. Ojog** — I.C.E.M.
(pag. 8)
Calitate :
Relaţiile : beneficiari-furnizori
de **V. Antonescu**, director în Inspectoratul General de Stat al Calităţii.
(pag. 9)

■ **INFORMATICA**

Concepţia sistemului naţional de informatică şi conducere — S.N.I.C.
(pag. 10—11)

■ **CONDUCERE ŞI ORGANIZARE**

Dezbateri :
Management — nu numai dispută semantică, ci şi de conţinut
de **Paraschiv Başturea**
Sinuozităţile unei acţiuni de simplificare
de **Filip Rouădedeal, Emeric Havaletz,**
Intreprinderea „Electrocentrale"-Bucureşti

Din teoria şi practica conducerii în lume :
În Polonia — Pregătirea cadrelor de conducere
de ing. **Adrian Popescu**

Cadre şi răspunderi :
Ing. Ştefan Pascu, director al Intreprinderii chimice de industrie locală „Victoria"-Bucureşti
de **M. Postelnicu**
(pag. 12—13)

■ **TEORII • IDEI**

Economia politică a socialismului :
Dimensiunea istorică a analizei comparate (I)
de prof. univ. **T. Postolache**
(pag. 14)
Cointeresarea materială
de lector univ. **Ioana Lupaş**, Universitatea Bucureşti
(pag. 17)
Şantier ştiinţific :
conf. dr. C. Florescu
(pag. 18)

■ **ECONOMIE MONDIALA**

Dosarele „Vieţii economice" :
Sistemul monetar interoccidental (II)
- Proiecte de reformă
  de dr. **C. Kiriţescu**
- Probleme valutar-financiare
  de **Aurel Ghibuţiu**
- Zonele monetare
- Pyrrhus şi integrarea monetară vest-europeană
  de **Lucian C. Ionescu**

(pag. I—VIII)

Dezbateri in presa ţărilor socialiste :
Pregătirea cadrelor de economişti
(pag. 19)

Redactor şef : Gheorghe DOLGU

Tiparul : Intreprinderea Poligrafică „Informaţia" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40 470

CURIER

• Alocaţia de stat pentru copii

IRMA KRISZTINCZ, Arad. — Astfel cum se precizează în Circulara Ministerului Muncii nr. 200320/1969, majorarea cu 30 lei a cuantumului alocaţiei de stat pentru copii, aprobată prin Decretul nr. 150/1969, se acordă beneficiarilor de alocaţie numai atît timp cît salariul lor tarifar de încadrare nu depăşeşte plafonul de 1300 lei lunar. Art. 19 din H.C.M. 914/1968, aprobată înainte de adoptarea Decretului susmenţionat, se referă la menţinerea dreptului la alocaţia de stat pentru copii, în cuantumul prevăzut de Decretul nr. 285/1960, respectiv de 100 lei în mediul urban şi 50 lei în mediul rural.

• Acordarea gradaţiilor

IOSIF KULIK, Baia Mare. — Prevederile Circularei Ministerului Muncii nr. 170001/1970 potrivit cărora stabilirea gradaţiilor pentru salariaţii care — urmare unor măsuri organizatorice sau din motive independente de activitatea lor — au fost transferaţi sau trecuţi în funcţii mai mici, se face de conducerea unităţii aceasta putînd acorda un număr de gradaţii corespunzătoare vechimii în specialitate, precum şi calităţilor şi aptitudinilor lor profesionale, fără ca prin aceasta să se depăşească salariile tarifare de încadrare avute la funcţiile deţinute anterior. Aceasta se aplică numai celor care, la data trecerii lor în alte funcţii — inferioare — erau salarizaţi conform noului sistem şi care ulterior aplicării (în unitatea unde lucrează) acestei salarizări, au fost transferaţi sau trecuţi pe funcţiile inferioare respective. Din cele relatate de dv. rezultă că nu vă încadraţi în această categorie. La data anulării funcţiei de şef birou şi de trecere pe funcţia de tehnician principal, nu eraţi încadrat şi salarizat conform noului sistem.

• Diriginte de şantier

SUZANA GEANGALAU, Bicaz. — Funcţia de diriginte de şantier poate fi ocupată de un inginer, subinginer sau tehnician, în raport cu gradul de organizare al şantierului respectiv şi potrivit cu prevederile nomenclatorului de funcţii şi ale indicatorului de studii şi vechime, comunicat de fostul Comitet de stat pentru probleme de organizare şi salarizare cu scrisoarea nr. 12 078/1960, cu completările ulterioare. Programul de lucru al dirigintelui este (în toate cazurile) de 8 ore. În cadrul acestui program dirigintele are îndatorirea de a efectua sarcinile ce îi revin, indiferent de durata programului de lucru pentru angajaţii unităţii de construcţii-montaj. Dirigintele de şantier, care îndeplineşte condiţiile prevăzute de H.C.M. nr. 1053/1959 în ce priveşte situaţia sa de nelocalnic, are dreptul la indemnizaţia stabilită pentru şantierul respectiv.

• Funcţii tehnice

JENICA BREAZU, Mangalia. — Funcţia de desenator II la serviciul studii (fost desenator copist) nu este considerată tehnică. Dacă angajatul îndeplineşte condiţiile de studii (conform circularei fostului Comitet de stat pentru construcţii şi sistematizare), perioada de activitate în această funcţie se ia în calcul în vederea încadrării sale în funcţia de proiectant. Angajatul cu cel puţin cinci ani vechime în această funcţie, poate fi promovat proiectant principal.

• Salarizarea absolvenţilor

— **FLOREA IOVESCU, Bucureşti; IOAN BUZIAN, Mediaş.** — Conform pct. 10 din anexa IX la H.C.M. 914/1968, absolvenţii institutelor de învăţămînt superior, cu examen de stat, proveniţi din cîmpul muncii, sînt salarizaţi de la începutul activităţii lor, desfăşurate după absolvire, cu salariile tarifare prevăzute pentru al doilea an de activitate la funcţiile respective. Dacă salariul tarifar pentru al doilea an de activitate este mai mic decît cel avut în funcţia medie deţinută pînă la absolvire, pot fi încadraţi pe o funcţie pentru care se cer [illegible]dii superioare în spec[illegible]alitatea respectivă, fiind salarizaţi la nivelul de bază sau la o gradaţie care să le asigure salariul tarifar de încadrare avut, sau cel mult o clasă de salarizare în plus. Aceasta pentru angajaţii care ocupă o funţie pentru care se cer studii medii şi care îşi iau diploma la o formă de învăţămînt superior, în specialitate

SCRISORI

CRITERII DIFERENŢIATE

IN BAZA principiilor de salarizare stabilite prin H.C.M. Nr. 914/1968, cu modificările ulterioare, Ministerul Muncii a elaborat o serie de precizări privind modul de acordare a salariilor tarifare salariaţilor din unităţile de construcţii-montaj, în condiţiile nerealizării sarcinilor stabilite. Conform acestor precizări, în cazul nerealizării indicatorului „predarea la termen a lucrărilor", personalul tehnic — administrativ va primi un salariu tarifar denumit salariu tarifar iniţial, care va fi cu 10—20% mai mic decît cel de încadrare. Această măsură este menită să mobilizeze eforturile salariaţilor în vederea predării tuturor lucrărilor la termenele prevăzute în planul de stat sau departamental. Cum acţionează însă în fapt, ce efecte se realizează prin ea, vom vedea din cele ce urmează.

Să presupunem că o unitate de construcţii are prevăzut prin planul de stat să predea într-un trimestru 10 lucrări sau capacităţi. Unitatea nu reuşeşte însă să predea decît 9 lucrări, nepredarea celei de a 10-a datorîndu-se unor motive ce nu se încadrează în pct. 4 al precizărilor (care prevăd expres şi limitativ cauzele de nepredare considerate ca obiective). Ca urmare a acestei precizări, salariaţii tehnico-administrativi vor primi, în funcţie de grupa din care fac parte, salarii tarifare diminuate cu aceleaşi cote variind între 10—20%, indiferent de nivelul organizatoric (Trust, întreprindere, şantier, lot). Diminuarea cu aceeaşi cotă a salariilor angajaţilor de la toate nivelele, chiar pentru o singură nepredare are efecte negative.

Pentru a evita apariţia unor astfel de cazuri, neprevăzute la elaborarea iniţială a criteriilor de acordare a salariilor — şi care duc la necointeresarea colectivelor respective, considerăm indicat a se elabora şi alte variante în cadrul cărora să nu mai apară asemenea efecte dăunătoare bunului mers al producţiei. Astfel, la nivel de şantier, răspunderea pentru predarea la termen a unei lucrări sau capacităţi trebuie să fie integrală, preocupările respectivului colectiv fiind centrate în exclusivitate pe această sarcină. La nivel de grup de şantiere, întreprindere, trust sau centrală, este firesc ca răspunderea să fie angajată gradat, diferenţiat, deoarece la aceste nivele sarcinile de predare sînt tot mai numeroase.

Al. BUDA
M. GORUNEANU
economişti
Trustul 1 construcţii-montaj-Bucureşti

DILEMA CUTIILOR

ÎN anexa 4 din instrucţiunile nr. 65/1970 de aplicare a H.C[illegible] nr. 2335/1967, se prevede : „Cut[illegible] pentru bomboane pot avea în interior sau exterior pete de rugină". Nu este indicată suprafaţa de rugină admisă, nici procentajul ei în raport cu suprafaţa interioară şi exterioară totală a cutiilor.

Pe baza altor reglementări, fabrica „Delicia" a fost amendată pentru că a ambalat bomboane în cutii ruginite. Nu-i o anomalie ? Căci, fie că ar trebui utilizate numai cutii noi, lucru de dorit, dar practic nerealizabil, (Fabrica de ambalaje metalice din Galaţi a contractat numai o mică parte din necesarul nostru), fie că ar trebui reutilizate cutiile vechi, dar aceasta fără penalizări.

I. LUCA
economist
Combinatul de ulei, zaharoase şi cosmetice Bucureşti

IMPORTANT!

- Un abonament anual la revista „Viaţa economică" costă 104 lei.
- Un abonament anual la revista „Viaţa economică" şi la „Supliment" costă 208 lei.
- NU SE POT FACE abonamente NUMAI la „Suplimentul" revistei „Viaţa economică".

PUNCTE DE VEDERE

PERFECȚIONAREA SISTEMULUI DE INDICATORI ECONOMICI

producția netă - bază de calcul a nivelului și dinamicii productivității muncii

PERFECȚIONAREA sistemului de indicatori economici, a conținutului și metodelor de calcul constituie probleme de o deosebită actualitate, care se înscriu în contextul larg al preocupărilor pentru îmbunătățirea conducerii și planificării economiei naționale. Cercetările și experimentările care se fac sînt îndreptate spre asigurarea unui sistem corelat de indicatori, care să permită măsurarea cît mai exactă a proceselor ce au loc în economie, să constituie un mijloc eficient în planificarea și stimularea activității economice, în vederea folosirii mai bune a capacităților de producție și a forței de muncă, a tuturor mijloacelor de care dispun unitățile economice.

În cadrul acestor preocupări, un accent deosebit se pune pe găsirea modalităților de exprimare mai precisă a nivelului productivității muncii — indicator ce ocupă un loc central în sistemul indicatorilor economici și care, după cum se știe, are un rol primordial în determinarea eficienței activității productive.

● Cu sau fără impozitul pe circulația mărfurilor?

ÎN PRACTICA de planificare și urmărire a productivității muncii în industria țării noastre, pentru caracterizarea eforturilor depuse de întreprinderi în direcția sporirii producției pe unitatea de timp se folosește în prezent ca indicator de bază, producția globală. Cunoscute fiind neajunsurile acestui indicator — îndeosebi cele legate de influențele schimbărilor în structura organizatorică a industriei, în specializarea și cooperarea dintre întreprinderi — atenția economiștilor și statisticienilor este atrasă de cercetarea avantajelor pe care le-ar avea eliminarea din calculul indicatorilor de producție a elementului valoric „cheltuieli materiale", respectiv folosirea producției nete ca indicator de măsurare a volumului activității productive. Necesitatea studierii și, eventual, a experimentării acestui indicator a fost subliniată și în Directivele Conferinței Naționale a P.C.R. din decembrie 1967.

Analizele care au fost efectuate la o serie de întreprinderi privind posibilitatea folosirii producției nete pentru măsurarea volumului activității productive și pentru stabilirea productivității muncii la diferite niveluri au prilejuit desprinderea unor concluzii interesante, care pun în lumină, în linii mari, direcțiile cercetărilor ce vor trebui făcute în viitor.

Un prim aspect care se ridică în legătură cu conținutul producției nete îl constituie **prețurile** care trebuie folosite în calculul acesteia — cele cu ridicata ale întreprinderii sale ale industriei — în funcție de care producția netă poate cuprinde sau nu o parte a valorii nou create — impozitul pe circulația mărfurilor, care se percepe, de regulă, la produsele industriei bunurilor de consum.

Avînd în vedere faptul că scopul care se urmărește îl constituie măsurarea cît mai exactă a eforturilor depuse de întreprinderi în ridicarea productivității muncii și că, în cele mai multe cazuri, volumul impozitului pe circulația mărfurilor depinde de o serie de factori nelegați de aceste eforturi (destinația producției — consum productiv sau individual, export — cuantumul impozitului, structura producției), se socotește indicat ca producție netă să fie determinată folosind **prețurile cu ridicata de întreprindere.** Firește, la nivel macroeconomic, în calculele nivelului productivității muncii pe ramuri industriale și pe industrie în ansamblu, în scopuri analitice, poate fi luat în considerare și impozitul pe circulația mărfurilor, mai ales că evidențele actuale permit stabilirea acestuia.

Fără îndoială că, în calculele productivității muncii pe baza producției nete, este necesar să se excludă influențele pe care le pot avea modificările de prețuri, atît în determinarea gradului de îndeplinire a planului cît și în urmărirea dinamicii.

Din analizele efectuate a rezultat că în ceea ce privește urmărirea îndeplinirii planului productivității muncii, calculul producției nete nu comportă dificultăți deosebite, deoarece planul și realizările pot fi evaluate în prețuri curente, asigurîndu-se deci comparabilitatea necesară.

Greutăți mai mari — îndeosebi la nivel de întreprindere — apar atunci cînd se pune problema calculului **dinamicii** productivității muncii, ceea ce presupune evaluarea producției nete în prețuri comparabile. Dificultățile sînt legate, în principal, de faptul că evidența cheltuielilor materiale se ține în prețuri curente de achiziție, iar recalcularea lor implică operațiuni și evidențe laborioase [1]).

Unele încercări de stabilire a cheltuielilor materiale în prețuri comparabile au fost făcute, pornind de la posibilitatea calculului unui indice de prețuri pe baza datelor existente în dările de seamă cu privire la abaterile de prețuri față de anul anterior la materii prime, materiale, combustibil și energie.

Datele din dările de seamă au permis determinarea unor indici anuali ai prețurilor după următorul procedeu:

$$I_p = \frac{\text{Cheltuieli materiale din perioada curentă}}{\text{Cheltuieli materiale din perioada curentă} \pm \text{Abateri de prețuri față de anul anterior}}$$

Acesta reprezintă de fapt un indice agregat al prețurilor care, transpus în formulă, se prezintă astfel:

$$I_p = \frac{\Sigma q_1 c_1}{\Sigma q_1 c_1 \pm A_1} \text{ sau } I_p = \frac{\Sigma q_1 c_1}{\Sigma q_1 c_0}$$

în care:

— q_1 volumul producției în perioada curentă; c_1, c_0 — costul materiilor prime, al materialelor, combustibilului și energiei pe unitatea de produs în perioada curentă și în cea de bază;

A_1 — volumul abaterilor de prețuri față de anul de bază la cheltuielile materiale.

Prin înmulțirea succesivă a indicilor anuali ai prețurilor — luînd ca bază anul 1965, în care au fost introduse ultimele modificări la prețurile anului 1963 și care sînt utilizate în urmărirea producției globale — a fost obținut un indice cu care a fost corectat volumul absolut al cheltuielilor materiale din perioada curentă, fiind astfel recalculate în prețuri comparabile, ceea ce a permis determinarea producției nete și a nivelului productivității muncii necesare măsurării evoluției în timp a acestor indicatori. Desigur, calculele efectuate au avut un oarecare grad de aproximație, însă prin introducerea unor modificări nu prea mari în evidența întreprinderilor calculul acestui indice poate fi perfecționat.

În cercetările care se fac este luată în considerare și posibilitatea includerii în producția netă a valorii amortizării fondurilor fixe, în care caz se obține așa-numita **producție netă convențională.** Calculele arată că, deși valoarea absolută a producției nete și a producției nete convenționale diferă uneori substanțial, nu există o dispersie prea mare a gradului de îndeplinire a planului și a dinamicii producției și productivității muncii la cei doi indicatori deoarece variația productivității muncii și intensitatea folosirii fondurilor fixe nu influențează masa amortizării pe o anumită perioadă, ci numai cuantumul acesteia pe unitatea de produs. Folosirea producției nete convenționale, îndeosebi în compararea rezultatelor între întreprinderi, oferă însă anumite avantaje, relevînd mai complet contribuția pe care o aduce fiecare întreprindere — respectiv fiecare salariat, în cazul calculului productivității muncii — la crearea produsului final al industriei.

Care sînt concluziile preliminare pe care le dezvăluie cercetările efectuate cu privire la posibilitatea folosirii producției nete în evaluarea rezultatelor obținute de întreprinderi și ramuri în activitatea de producție și în creșterea productivității muncii?

● Avantaje...

O PRIMĂ CONSTATARE care se desprinde o constituie faptul că, spre deosebire de producția globală, **producția netă este influențată într-o măsură mult mai redusă de modificările care pot interveni în structura organizatorică a industriei și în procesul de aprovizionare-cooperare. Productivitatea muncii calculată pe bază producției nete nu ar putea fi deci majorată artificial pe calea amplificării circulației produselor intermediare între întreprinderile industriale, în cadrul etapelor pe care acestea le parcurg pînă la obținerea produsului final.**

Unul din avantajele esențiale ale folosirii producției nete în măsurarea volumului activității productive și a nivelului productivității muncii constă în aceea că **acest indicator reflectă o latură importantă a eficienței — modificarea cheltuielilor materiale de producție, problemă deosebit de actuală a industriei noastre. Economia de muncă trecută, prin reducerea consumurilor specifice de materii prime, materiale, combustibil, energie electrică, diminuarea pierderilor, a rebuturilor etc., duce la creșterea producției nete și implicit la ridicarea productivității muncii, ceea ce poate constitui, după părerea noastră, un element pozitiv stimulativ pentru unitățile economice.**

Considerațiile generale expuse, care au rezultat din investigațiile efectuate, scot în evidență faptul că din anumite puncte de vedere **producția netă poate constitui**

Vasile DUMITRESCU
director adjunct în D.C.S.

→

un indicator mai complex, mai desăvîrşit decît producţia globală în stabilirea productivităţii muncii.

...şi limite

PRODUCŢIA NETĂ are însă şi unele **neajunsuri** ce nu pot fi ignorate şi care sînt legate, pe de o parte, de greutăţile impuse de calculul curent al acesteia, iar, pe de altă parte, de faptul că şi asupra ei pot influenţa factori care nu depind de eforturlie depuse de unităţile economice.

Stabilirea productivităţii muncii pe baza producţiei nete presupune, aşa cum s-a arătat, existenţa datelor de cheltuieli materiale aferente producţiei fabricate. Sistemul actual al dărilor de seamă, care ţine seama şi de posibilităţile practice pe care le oferă evidenţa contabilă, pune la dispoziţie astfel de date numai trimestrial şi la un termen relativ îndepărtat de perioada la care se referă, ceea ce evident împietează asupra operativităţii informaţiilor.

Valoarea producţiei nete este în măsură mai mare influenţată decît producţia globală de modificarea structurii producţiei, prin variaţia beneficiului de la un produs la altul. De remarcat că, în prezent, rentabilitatea oscilează sensibil nu numai de la o ramură la alta, dar chiar şi între diferitele sortimente din cadrul aceluiaşi produs fabricat în aceeaşi întreprindere. Dacă la nivelul unei ramuri industriale sau al industriei în ansamblu, schimbările structurale ale producţiei nu ar constitui o problemă, la nivelul întreprinderilor ar trebui găsită modalitatea eliminării influenţei acestor modificări.

În legătură cu influenţa modificărilor structurale asupra producţiei nete şi productivităţii muncii calculate pe baza acesteia, prezentăm mai jos unele considedente privind posibilitatea determinării cuantumului acesteia.

Determinarea influenţei schimbărilor de structură

PORNIND de la faptul că în calculul producţiei nete convenţionale (deci care cuprinde şi amortizarea) se are în vedere a se lua numai elementele care constituie contribuţia unei întreprinderi la crearea unui produs oarecare, adică amortizarea, salariile şi beneficiile, înseamnă ca pe fiecare produs sau sortiment, valoarea care se adaugă variază de la o perioadă la alta numai în funcţie de creşterea sau scăderea consumului de obiecte ale muncii pe unitatea de produs, avînd în vedere că preţurile luate în considerare sînt constante.

Dacă consumul specific de materii prime, materiale etc. se reduce, iar productivitatea muncii vii creşte, o dată cu sporirea producţiei nete convenţionale pe unitatea de produs se va modifica şi raportul dintre amortizare, salarii şi beneficiul conţinut în aceasta. În producţia netă convenţională ar trebui să se reflecte numai beneficiul suplimentar obţinut ca urmare a modificării amortizării pe unitatea de produs şi a consumurilor specifice.

Indicele producţiei nete convenţionale, desfăşurată pe elementele sale componente, arată astfel :

$$I_{pn} = \frac{\Sigma q_1 (a_0 + s_0 + b'_1 + b_0)}{\Sigma q_0 (a_0 + s_0 + b_0)},$$

în care :

$q_{1,0}$ — cantităţi produse în perioada curentă şi cea de bază

a_0 — amortizări, s_0 — salarii *), b_0 — beneficii } în perioada de bază, pe unitate de produs.

b'_1 — beneficiu obţinut prin modificarea consumurilor specifice de obiecte ale muncii şi a amortizării pe unitatea de produs.

În condiţiile în care întreprinderea realizează mai multe produse sau sortimente de diferite valori — şi aceasta este situaţia care se întîlneşte în toate întreprinderile industriale — indicele nu va reflecta efortul întreprinderii dacă structura producţiei se va modifica. Din formula de mai sus se poate observa că elementul care poate duce la creşterea sau scăderea producţiei nete şi prin modificarea structurii producţiei este beneficiul (Valoarea $\Sigma q_1 b_0$ poate fi mai mare sau mai mică decît $\Sigma q_0 b_0$ şi datorită modificării structurii producţiei Σq_1 faţă de q_0).

Influenţa schimbării structurii producţiei poate apărea şi atunci cînd rentabilitatea este egală la toate produsele ce se fabrică de o întreprindere. Aceasta deoarece rentabilitatea este calculată faţă de preţul de cost al produsului în care este cuprinsă şi valoarea materiei prime, materialelor, combustibilului, energiei, iar costul acestora poate diferi de la un produs la altul, dar nu în proporţia în care se modifică şi consumul de muncă vie (salarii) şi de muncă trecută (amortizări) pe unitatea de produs. Dacă, de exemplu, o fabrică de confecţii produce costume bărbăteşti din stofă de 150 lei/m şi din stofă de 300 lei/m, la rentabilitate egală, beneficiul va fi diferit, deşi cheltuielile de amortizare a fondurilor fixe şi de salarii la cele două sortimente pot fi neschimbate sau pot diferi foarte puţin. Sînt cazuri cînd costul materiei prime este diferit de la un sortiment la altul, iar preţul este acelaşi şi deci cota beneficiului este, de asemenea, diferită.

Pentru ca factorul structural să nu influenţeze asupra dinamicii producţiei nete convenţionale, ar trebui ca beneficiul să fie proporţional cu consumul de fonduri fixe (amortizare) şi de salarii în cadrul întreprinderii. Aceasta ne duce la concluzia că eliminarea influenţei structurii producţiei se poate realiza prin înlocuirea valorii $\Sigma q_1 b_0$ din producţia netă convenţională realizată în perioada curentă cu o altă valoare care să reprezinte :

$$V_1 = \Sigma q_0 b_0 \cdot \frac{\Sigma q_1 (a_0 + s_0)}{\Sigma q_0 (a_0 + s_0)}$$

Deci indicele productivităţii muncii neinfluenţat de schimbarea structurii producţiei poate fi exprimat în felul următor:

$$I_{pm} = \frac{\Sigma q_1 (a_0 + s_0 + b'_1) + V_1}{T_1} : \frac{\Sigma q_0 (a_0 + s_0 + b_0)}{T_0}$$

în care :

T — timpul de muncă cheltuit.

Calculul acestui indice la nivel de întreprindere presupune existenţa datelor de producţie evaluate la preţ de cost din perioada de bază pe elemente de cheltuieli primare. Rezolvarea acestei probleme necesită analizarea concretă la întreprinderi a posibilităţilor de organizare a unei astfel de evidenţe. Unele dificultăţi sînt determinate şi de apariţia produselor noi de la o perioadă la alta.

În orice caz, se poate aprecia că aplicarea, în paralel a metodei determinării productivităţii muncii pe baza producţiei nete sau a producţiei nete convenţionale — alături de cea tradiţională prin folosirea producţiei globale — la nivelul ramurilor industriale şi a industriei în ansamblu este posibilă şi utilă pentru a se putea trage concluzii definitive în legătură cu utilitatea şi posibilitatea introducerii acestei metode în practica curentă de planificare şi de urmărire a realizărilor.

Analiza evoluţiei — prin metoda seriilor de produse

UN PROCEDEU de stabilire a evoluţiei în timp a producţiei şi productivităţii muncii la nivel macroeconomic — ale cărui rezultate şi utilitate sînt cunoscute din practica existentă în numeroase ţări — îl constituie aşa-numita **metodă a seriilor de produse**.

Ideea de la care porneşte metoda constă în folosirea unor coeficienţi de ponderare constanţi cu care să se poată agrega indicii inidividuali ai produselor, deci o medie aritmetică ponderată a acestor indici, care ţine seama de importanţa ce se atribuie fiecăruia din elementele componente ale indicelui sintetic.

În formulă, indicele producţiei industriale se prezintă astfel :

$$I_{(q)} = \sum_{i=1}^{k} P_{0i} \cdot \frac{q_{1i}}{q_{0i}},$$

în care :

P_0 reprezintă coeficientul de ponderare a producţiei qi şi deci $\Sigma P_{0i} = 1$ iar K — numărul de produse.

Întrucît calculul indicilor elementari pentru toate produsele nu este posibil, pentru stabilirea indicilor agregaţi se alege un număr de produse industriale reprezentative pe fiecare ramură, care reuneşte producţia unor produse legate de aceeaşi tehnologie, similitudinea materiei prime folosite şi destinaţia comună.

Alegerea se face atît din rîndul produselor intermediare ale ramurii (semifabricate, materii prime), cît şi din produsele finale, respectiv cele care au parcurs ultimul stadiu al producţiei şi sînt destinate consumului individual sau productiv în alte ramuri, investiţiilor sau exportului. Totodată, prin această selecţionare se are în vedere şi asigurarea reprezentativităţii în ceea ce priveşte numărul de produse şi ponderea lor în producţia ramurii.

La nivelul industriei, în ansamblu, metoda se bazează pe producţia netă, care serveşte la determinarea ponderilor constante în agregarea subramurilor industriale. În cadrul subramurilor pot servi drept coeficienţi de ponderare şi alţi indicatori, în funcţie de specificul şi complexitatea subramurii, de posibilităţile pe care le oferă evidenţa : consumul de muncă în ore, salariile, amortizările, consumul de materie primă etc., pe produs.

Folosirea metodei seriilor de produse în determinarea dinamicii producţiei şi productivităţii muncii, care se apropie de concepţia metodei producţiei nete, oferă avantajul de a calcula indici care nu sînt influenţaţi de modificările în structura organizatorică a industriei sau în preţurile cu ridicata ale întreprinderii. În plus, dat fiind faptul că în stabilirea indicilor se porneşte de la producţia în unităţi naturale şi coeficienţii de ponderare detaliaţi pe ramuri subramuri, evoluţia în timp a indicatorilor de producţie şi de productivitate a muncii este mai corectă, deoarece aceştia se referă strict la aceste grupe de ramuri, evitîndu-se situaţiile, care sînt specifice producţiei globale, de a calcula dinamica pe baza grupării în funcţie de caracterul preponderent al producţiei întreprinderii.

În R.P. Ungară metoda seriilor de produse se aplică din anul 1968 în majoritatea ramurilor industriale (în 57 din 67 ramuri industriale, care reprezintă aproximativ 90% din industria de stat şi circa 85% din întreaga industrie socialistă). Numai în 8 ramuri ale industriei de stat, cu producţie foarte variată, precum şi în industria cooperatistă se foloseşte încă în prezent, metoda producţiei globale.

Pentru determinarea indicelui producţiei industriale se folosesc datele pentru mai mult de 1700 produse reprezentative, majoritatea în unităţi naturale, care au o pondere de cel puţin 75% din producţia ramurilor corespunzătoare.

Evident, metodele de determinare a dinamicii şi nivelului productivităţii muncii pe care le-am prezentat, alături de cele tradiţionale, inclusiv a calculului în unităţi naturale, pentru a cărui extindere în anul viitor au fost luate măsuri, vor putea fi perfecţionate, astfel încît imaginea asupra realizărilor ce se obţin la acest indicator de bază al industriei să fie cît mai completă şi conformă cu realitatea. Este cert că în condiţiile în care pe baza unor experimentări în întreprinderi, se vor putea trage concluzii definitive în legătură cu posibilitatea folosirii producţiei nete (sau producţiei nete convenţionale), sistemul de indicatori ai producţiei şi productivităţii muncii va fi îmbogăţit şi perfecţionat. Aceasta va fi posibil, mai ales dacă avem în vedere că vom putea dispune în viitor de datele balanţei legăturilor între ramuri — baza pentru calculul unui eventual indice după metoda seriilor de produse.

---

1) În calculele efectuate cu prilejul cercetărilor la întreprinderi a fost avută în vedere aşa-numita metodă de producţie, prin care producţia netă a fost determinată ca diferenţă între producţia globală şi cheltuielile materiale pentru realizarea acesteia.

*) Se are în vedere cuantumul de salariu pe unitate de produs, din care nu trebuie să se excludă însă creşterea realizată ca urmare a ridicării calificării şi productivităţii muncii vii.

SĂPTĂMÎNAL – UN GRAFIC COMENTAT

La Centrala industrială de maşini electrice şi materiale electrotehnice

TIMPUL PRODUCTIV AL MAŞINILOR – O CLEPSIDRĂ CU... FISURI

ANALIZÎND modul în care a fost utilizat, în primele 9 luni ale anului, curent, parcul de maşini din secţiile de bază ale celor 11 întreprinderi aparţinînd Centralei industriale de maşini electrice şi materiale electrotehnice, rezultă, aşa cum se desprinde din graficele alăturate, că în acest domeniul posibilităţile nu au fost nici pe departe fructificate. Indicele de utilizare realizat pe ansamblul centralei a fost de 64,9%, faţă de 67,1% cît a fost planificat.

Fireşte, au fost unele întreprinderi care s-au situat peste media realizată pe centrală (Uzina de maşini electrice — Bucureşti — 72,2%, Uzina „Electromotor" — 77% şi Uzina „Electrobanat" din Timişoara — 85%) ; dar au fost şi altele care au obţinut indici cu valori inferioare (Fabrica „Electroprecizia" — Săcele — 63,4%, Întreprinderea de fabricare şi montare a ascensoarelor — Bucureşti — 42,1% şi altele). **Pe ansamblul centralei timpul nelucrat în această perioadă, faţă de fondul nominal, a reprezentat 35,3%.**

Radiografia structurii timpului nelucrat evidenţiază, ca factor comun, faptul că **ponderea cea mai mare — 80% au reprezentat schimburile neprogramte** ; în proporţii mai mici — dar avînd aceleaşi efecte negative asupra producţiei şi economicităţii ei — au influenţat **lipsa forţei de muncă, a energiei electrice, reparaţiile accidentale** etc. Aşa stînd lucrurile, este oare de mirare că, pe primele 9 luni ale anului, productivitatea muncii a fost realizată în proporţie de numai 99,2% ?

În lumina acestei stări de lucruri (chiar dacă în ultimul trimestru al anului se constată un oarecare reviriment), este nevoie ca pe 1971 să se ia măsuri pe linia îmbunătăţirii programării schimburilor, a aprovizionării locurilor de muncă, a asigurării reparaţiilor la termen şi de bună calitate etc., astfel încît zestrea tehnică a fiecărei întreprinderi, capacitatea de producţie a fiecărei maşini, să fie eficient şi integral utilizate.

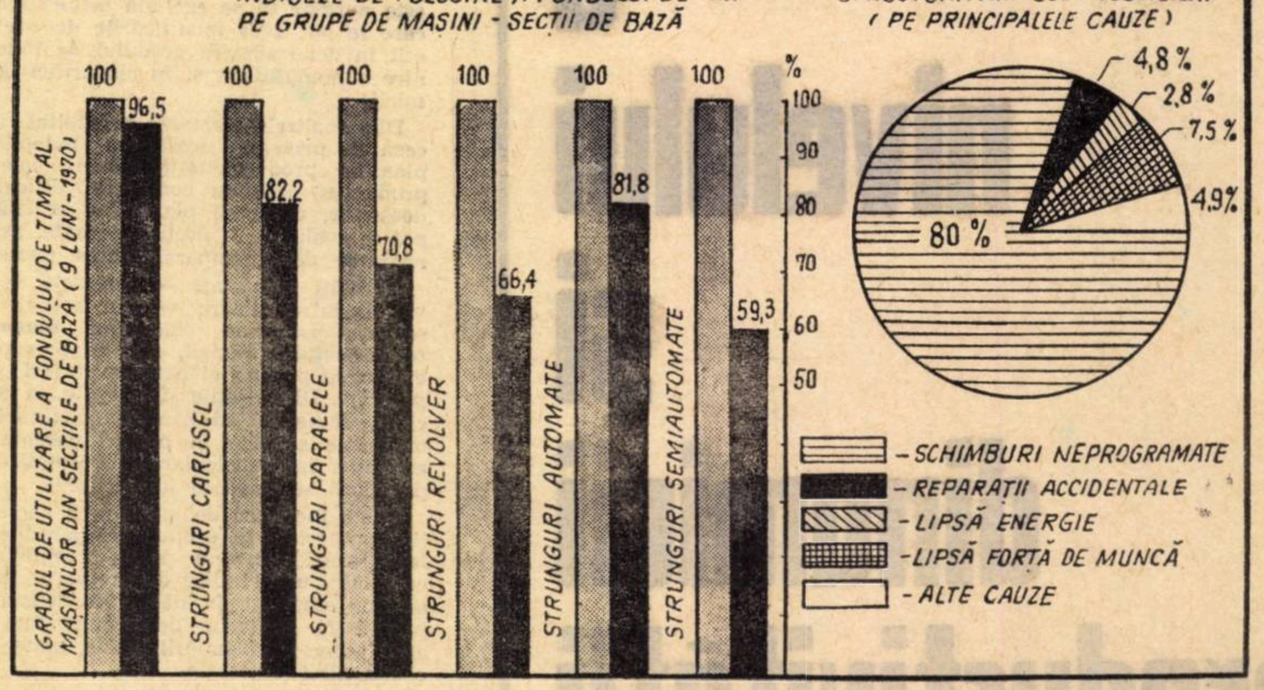

rea unor organisme monetare comune; „integrarea“ parțială sau totală a rezervelor valutare naționale și crearea „bazei“ necesare emiterii unei monede comune.

Există însă deosebiri fundamentale în ceea ce privește etapele necesare integrării (de la 3 la 7) și, mai ales, locul și rolul atribuit diferitelor măsuri vizînd integrarea.

Planul belgian, luxemburghez și propunerile prezentate de Giscard d'Estaing prevăd realizara integrării monetare paralel cu integrarea economică. În acest context, reducerea limitelor în care pot oscila cursurile valutare este considerată drept unul din primele obiective.

Planul prezentat de Karl Schiller și propunerile ministrului italian Colombo arată o poziție mult mai rezervată, limitîndu-se la recomandări generale, în spiritul unei „coordonări mai strînse“ în domeniul monetar „pe baza mecanismelor existente“.

Deosebirile importante în modul de abordare a problemelor amintite de către reprezentanții țărilor Pieței Comune, reies de altfel din caracterizarea făcută în vara anului 1969, de către Raymond Barre, vicepreședinte al Comisiei executive a C.E.E.: „...pentru ca uniunea monetară să poată exista, pentru ca o monedă europeană să fie acceptată atît înăuntrul cît și în afara Comunității, și pentru a exista o politică comună în ceea ce privește rezervele, trebuie să existe o putere monetară europeană, adică o autoritate europeană... Dar domeniul monetar este și rămîne strîns legat de suveranitatea statelor, și acestea nu par dornice să renunțe la prerogativele lor în acest sens“...

Acest conflict este însă departe de a fi „pur teoretic“. El este o reflectare a particularităților obiective ale economiilor naționale. Fiind rezultatele unei evoluții social-istorice specifice, aceste diferențe nu pot fi neutralizate prin emiterea unor „proiecte“, chiar dacă se încearcă păstrarea unui „echilibru“ între principalele curente. Un astfel de plan poate fi considerat cel elaborat de Comisia C.E.E. în primăvara acestui an („al doilea plan Barre“), care prevede trei etape pentru realizarea integrării monetare. Prima etapă presupune „armonizarea“ măsurilor fiscale și întărirea „solidarității“ monetare. În sensul întăririi „solidarității“ se propune ca marja oscilațiilor cursurilor valutare să nu fie mărită, chiar dacă alte țări membre ale F.M.I. ar aplica această măsură. Pentru a doua etapă, planul Comisiei executive (1972—1975 sau 1977) preconizează „armonizarea politicilor economice în domeniul bugetar“, aceasta implicînd „liberalizarea progresivă a circulației capitalurilor și utilizarea unei unități de cont comune tuturor țărilor membre. Dar „armonizarea politicilor în domeniul bugetar“ ca și aceea a „măsurilor fiscale“, nu înseamnă altceva decît scoaterea de sub competența statelor a unor pîrghii economice de primă importanță. Ultima etapă a planului amintit (1975 sau 1977—1980) presupune crearea unui „fond de rezervă“, instaurarea unui sistem bancar „central și comunitar“ și stabilirea „irevocabilă“ a unor cursuri de schimb fixe. Problema unor cursuri valutare absolut fixe intracomunitare este deosebit de spinoasă.

Tabel 2

Evoluția indicelui costului vieții în unele țări ale C.E.E. în perioada 1965—1969
(1963 = 100)

	1965	1966	1967	1968	1969
Franța	106	108,9	110,8	114,2	121,4
R.F. a Germaniei	105,6	109,5	111,4	113,1	116,1
Italia	110,7	113,3	117,5	119,1	122,2

Zbuciumata „istorie“ a Pieței Comune arată că în ultimul deceniu țările membre au cunoscut evoluții diferite în numeroase domenii ale economiei și îndeosebi în plățile externe. Soldurile anuale ale balanțelor comerciale sînt edificatoare în acest sens (vezi tabelul nr. 1). De altfel nu întîmplătoare au fost schimbările parității francului francez și a mărcii vest-germane (august și, respectiv, octombrie 1969) care au cunoscut sensuri diferite, oglindind în esență dezechilibre fundamentale diferite. Pe de altă parte, introducerea unor restricții în ce privește schimbarea cursurilor ar însemna privarea statelor membre de posibilitatea de a folosi o măsură importantă de politică valutară menită să stimuleze exporturile sau importurile, în funcție de natura dezechilibrului înregistrat în schimburile externe și să reorienteze economia în funcție de nevoi.

Cea mai recentă luare de poziție „comună și oficială“ cu privire la integrarea monetară în cadrul C.E.E. o constituie prezentarea în octombrie a.c. a „Raportului Werner“. Acest „Raport“ a împrumutat numele lui Pierre Werner, primul ministru al Luxemburgului și președintele comitetului de experți însărcinat de Comisia C.E.E. cu elaborarea unui plan vizînd „uniunea economică și monetară“ a „micii Europe“. Raportul Werner consideră că uniunea monetară europeană implică existența unor „monede comunitare cu o convertibilitate reciprocă, totală și ireversibilă, fără fluctuații ale cursurilor de schimb și cu parități imuabile“ și care urmează să fie înlocuite cu „o monedă comunitară unică“. Emiterea unei monede comune impune însă existența unui sistem de prețuri unificat — lucru pe care autorii acestui raport îl trece sub tăcere. Explicația acestei atitudini o găsim în deosebirile substanțiale care continuă să existe între țările Pieței Comune în ceea ce privește nivelul productivității muncii, nivelul și „politica“ salariilor, structura producției și consumului — deosebiri care fac extrem de dificilă unificarea sistemului de prețuri.

De asemenea, presiunile inflaționiste cunosc intensități diferite, după cum arată și evoluția indicelui costului vieții în principalele țări ale C.E.E. (vezi tabelul nr. 2). Această situație determină un ritm diferit al deteriorării puterii de cumpărare a monedelor naționale, ceea ce nu poate favoriza perspectivele emiterii unei „monede unice“.

În același timp, toate aceste elemente indică o dată în plus, tendința celor mai puternice monopoluri de a se impune prin intermediul „integrării“ atît pe plan economic, cît și pe plan politic. Astfel, Raportul Werner a fost caracterizat în chiar presa occidentală drept „unul dintre cele mai «politice» dosare care au fost vreodată examinate..., pentru că în cazul în care guvernele ar dori să-l pună în aplicare se va ridica problema unui transfer de suveranitate către instituții comunitare.

Într-adevăr, Raportul amintit insistă asupra necesității aplicării unei „riguroase politici financiare“ în cadrul a două „centre comunitare“: unul numit al „deciziilor pentru politica economică“, iar celălalt al „sistemului comunitar al băncilor centrale“. Este evident că o „disciplină monetară strictă“ în cadrul unor astfel de „centre“ implică în mod direct renunțarea de către statele membre la prerogative esențiale ale suveranității și independenței naționale, favorizînd amestecul în treburile interne ale altor țări.

Realizarea „uniunii economice și monetare“, în condițiile amintite din punct de vedere economic și politic, aduc în actualitate cuvintele regelui Pyrrhus: „Încă o asemenea victorie și sînt pierdut“.

Nu întîmplător dezbaterile recente din „parlamentul“ vest-european, dintre miniștrii de externe ai țărilor Pieței Comune, ca și din cadrul Consiliului ministerial al C.E.E. au demonstrat existența în continuare a unor serioase disensiuni între „cei șase“ în legătură cu cele mai importante aspecte ale „adîncirii“ procesului integraționist.

Lucian C. IONESCU

Dosarele „Vieții economice“

SISTEMUL MONETAR INTEROCCIDENTAL (II)

IN PRIMA PARTE a „Dosarului“ publicat de revista noastră (în nr. 45/1970) s-a arătat că la baza sistemelor bănești din țările capitaliste se află, încă de dinaintea celui de-al doilea război mondial, etalonul aur-valute (denumit și etalon aur-devize), ale cărui elemente componente sînt aurul, valutele de rezervă și facilitățile de credit ale băncilor de emisiune. Prin acordurile de la Bretton Woods, aceste elemente au fost transpuse pe plan internațional, noul sistem folosind aurul, dolarul S.U.A. și lira sterlină ca mijloace de plată și de rezervă în relațiile dintre țări.

Opinia unanimă a cercetătorilor și practicienilor este însă aceea că sistemul actual al plăților internaționale nu mai îndeplinește condițiile cerute, îndeosebi în trei sectoare importante ale vieții economice și anume: satisfacerea cerințelor crescînde de lichiditate, asigurarea echilibrării balanțelor de plăți internaționale și controlul mișcărilor de capital.

Partea a doua a dosarului este consacrată proiectelor de reformă a sistemului monetar occidental (dr. Costin Kirițescu) problemelor valutare ale țărilor în curs de dezvoltare (Aurel Ghibuțiu) și proiectelor de înființare a unei monede unice în Piața Comună Vest—europeană (Lucian Ionescu).

PROIECTE DE REFORMĂ

DEFICIENȚELE sistemului instaurat în urmă cu peste 25 de ani la Bretton Woods, care au culminat printr-o serie de crize acute, împreună cu dezordinea financiară și inflația din majoritatea țărilor membre ale Fondului Monetar Internațional, au determinat un larg curent reformator care, de mai mulți ani, caută căi și mijloace de îmbunătățire a sistemului valutar occidental.

Încercînd o sistematizare a diferitelor propuneri de reformă după criteriul conținutului, s-ar putea distinge două curente principale și anume: unul care caută soluții în cadrul actualului sistem valutar occidental, în vederea îmbunătățirii randamentului său, iar altul care urmărește lichidarea acestui sistem și înlocuirea lui cu un altul organizat pe baze diferite. Înlăuntrul fiecărui curent se pot distinge mai multe tendințe, determinate de interesele aflate în joc.

I. PROPUNERI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A ACTUALULUI SISTEM

Transformarea Fondului Monetar Internațional într-un institut de emisiune

ÎN PREZENT, Fondul Monetar Internațional (F.M.I.) dispune, ca instrument de lucru, de o rezervă centrală de aur și valute, constituită prin vărsămintele de sume în aur și în monedă națională ale membrilor săi. Această rezervă servește la acordarea de credite („trageri“) în anumite condiții, în vederea înlesnirii tranzacțiilor internaționale și, prin aceasta, a echilibrării balanței de plăți a țărilor membre.

Experiența a arătat că rezerva de care dispune Fondul Monetar Internațional nu este suficientă pentru a conferi Fondului o capacitate autonomă de a influența relațiile financiar-valutare internaționale și a aduce astfel o contribuție de bază la echilibrarea acestor relații și, implicit, la stabilitatea cursurilor valutare. Cu tot aportul suplimentar al altor fonduri create de băncile centrale occidentale în sprijinul Fondului Monetar Internațional (clubul celor zece, acordurile „swap“ etc.), realizarea principiului stabilității valutare prin echilibrul balanței de plăți — pentru care militau inițiatorii Conferinței monetare internaționale de la Bretton Woods — s-a lăsat pînă azi așteptată.

Una din căile de îmbunătățire a funcționării actualului sistem valutar occidental ar consta, deci, în lărgirea capacității Fondului Monetar Internațional de a acorda credite și ajutoare țărilor membre. Întrucît vărsămintele membrilor sînt fatal limitate, propunerile făcute în acest sens merg pe linia transformării Fondului Monetar Internațional dintr-o casă de ajutor reciproc, obligată prin structura ei organizatorică să lucreze cu mijloace străine limitate, într-un institut de emisiune care să dispună de mijloace proprii, comensurate cu nevoile financiare ale colectivității internaționale.

Ideea creării unui institut de emisiune internațional se găsește încă în propunerile făcute de **J. M. Keynes** în preajma Conferinței monetare internaționale din 1944 și la însăși această conferință. Economistul englez sugera emiterea unei monede internaționale denumite bancor, definită printr-o anumită cantitate de aur, care să fie atribuită de către emitent țărilor membre, în sume anume determinate. Aceste sume puteau servi la lichi-

darea prin cliring a creanţelor şi datoriilor internaţionale exprimate în bancori, precum şi la crearea de rezerve valutare naţionale. Monedele naţionale urmau să aibă parităţi stabilite de asemenea în bancori, iar ţările nu aveau dreptul să-şi constituie alte rezerve în valute străine. În felul acesta, sistemul valutar occidental ar fi devenit un sistem monetar internaţional, condus de o instituţie centrală supranaţională şi polarizat în jurul unei monede speciale, distincte de monedele ţărilor aderente.

Ideea expusă de Keynes, dar neacceptată la Conferinţa de la Bretton Woods pentru că afecta suveranitatea monetară a statelor participante la sistem, a fost reluată de economistul american **Robert Triffin** în 1961. El propunea ca rezervele valutare administrate de Fondul Monetar Internaţional să formeze baza acordării de credite într-o monedă specială de cont, denumită, ca şi la Keynes, bancor, definită şi convertibilă în aur. Mărimea creditelor ar fi fost orientată după necesitatea menţinerii unui nivel suficient de lichiditate internaţională. Cu alte cuvinte, Fondul Monetar Internaţional n-ar fi dispus de o capacitate nelimitată de a acorda credite, deci de a emite bancori — care ar fi generat cu certitudine fenomene inflaţioniste —, după cum nici ţările membre ale F.M.I. n-ar fi putut acumula sume nelimitate de bancori. De altfel, întrucît unitatea de cont ar fi fost definită printr-o cantitate de aur, soluţia propusă ar fi evitat, după părerea autorului, riscul fluctuaţiilor de curs, proprii valutelor care servesc actualmente ca mijloc de plată internaţional.

O idee similară a fost expusă de **Sir Maxwell Stamp** în 1960 şi 1962 prin cele două „planuri Stamp“, potrivit cărora Fondul Monetar Internaţional ar fi urmat să emită „certificate“ exprimate în aur, însă neconvertibile în metal. Certificatele urmau să fie cumpărate de ţările membre cu propria lor monedă la cursul fixat; totodată, ele ar fi fost alocate de F.M.I. ţărilor în curs de dezvoltare pentru finanţarea creşterii economice. Beneficiarii ar fi avut dreptul de a preschimba aceste certificate la băncile de emisiune din ţările de unde şi-ar fi procurat utilajele, primind în schimb moneda respectivă cu care ar fi achitat furniturile.

Un alt economist englez, **Sir Roy Harrod**, a propus ca mijloacele de plată suplimentare emise de Fondul Monetar Internaţional să fie bazate pe stocuri de materii prime, constituite de F.M.I. Avantajele prezumate ar fi, potrivit afirmaţiilor autorului, o creştere a lichidităţii internaţionale cu acoperire în bunuri reale, imediat disponibile; această creştere ar fi legată de comerţul cu materii prime, care constituie unul din sectoarele-cheie ale comerţului mondial; noile mijloace de plată ar fi destinate în primul rînd ţărilor în curs de dezvoltare, producătoare de materii prime, adică tocmai acelor ţări care au mai multă nevoie de ajutor financiar.

O concretizare a ideii de introducere în circuitul economic internaţional a unor mijloace suplimentare de plată, distincte de aur şi de valutele naţionale şi emise centralizat de Fondul Monetar Internaţional, a avut loc la începutul anului 1970 prin lansarea „drepturilor speciale de tragere“. Potrivit amendamentului la statutul Fondului Monetar Internaţional, intrat în vigoare la 28 iulie 1969, aceste drepturi reprezintă un nou instrument de rezervă care s-a alăturat instrumentelor tradiţionale — aurul şi cele două valute-cheie, dolarul S.U.A. şi lira sterlină — ca sursă suplimentară de finanţare a deficitelor balanţei de plăţi externe. Echivalentă cu dolarul S.U.A., unitatea D.S.T. este creată „din nimic“ de Fondul Monetar Internaţional, într-o cantitate anuală stabilită de forul conducător al F.M.I. şi atribuit, gratuit membrilor Fondului după anumite criterii. Prin introducerea drepturilor speciale de tragere (denumite şi „aur-hîrtie“), Fondul Monetar Internaţional şi-a asumat, faţă de băncile de emisiune din ţările membre, poziţia pe care acestea o au faţă de băncile comerciale respective. Este pentru prima oară cînd se încearcă dozarea conştientă, corcertată, a mijloacelor de plată internaţionale în funcţie de nevoile efective ale pieţei, pe calea aprecierilor Fondului Monetar Internaţional, spre deosebire de ceea ce se întîmplă, de exemplu, cu rezervele internaţionale de dolari, a căror cantitate depinde de mărirea cu totul necorelată şi necorelabilă a deficitului balanţei de plăţi a S.U.A.

● *De la cursurile fixe la cursurile reglabile*

ALTE PROPUNERI urmează o linie diferită, încercînd să remedieze funţionarea defectuoasă a Fondului Monetar Internaţional prin înlocuirea cursurilor valutare fixe, stabilite potrivit statutului acestui Fond, cu cursuri flexibile.

Este ştiut că încă de la înfiinţare, Fondul Monetar Internaţional a fost organismul pus să apere unul din principiile de bază ale actualului sistem valutar occidental — şi anume menţinerea cursurilor valutare stabilite de ţările membre şi aprobate de conducerea Fondului. În prezent este admisă numai o fluctuaţie de cel mult plus sau minus 1% faţă de cursul fixat, iar modificarea definiţiei în aur sau dolari S.U.A. a monedelor naţionale şi, implicit, a cursului valutar nu este tolerată decît cu respectarea anumitor condiţii şi proceduri prevăzute în statutul F.M.I.

Stabilitatea cursului valutar a fost concepută — în cadrul doctrinei cristalizate în acordurile de la Bretton Woods — nu ca un scop în sine, ci ca o premisă indispensabilă a dezvoltării echilibrate a economiilor naţionale. Experienţa anilor care au trecut de la instaurarea cursurilor valutare fixe a dovedit însă că respectarea cu orice preţ a principiului fixităţii a prelungit dezechilibrul plăţilor, a provocat crize pe pieţele de schimb, a împins la luarea de măsuri restrictive în tanzacţiile economice cu străinătatea, la mişcări anarhice de capitaluri. Acest principiu nu a putut asigura ţărilor capitaliste o dezvoltare echilibrată a relaţiilor economice şi financiare. Mai mult: adeseori, fixitatea cursului nu a putut fi menţinută decît prin apărarea ei activă, adică prin intervenţia pe piaţă a autorităţilor monetare. Acestea au pus în vînzare masiv valutele solicitate, pînă cînd cursul a revenit la nivelul normal. Intervenţia oficială — care în prealabil a necesitat împrumutarea valutelor respective — s-a soldat în majoritatea cazurilor cu datorii valutare uriaşe, contractate de ţările în cauză faţă de marea finanţă internaţională, inclusiv Fondul Monetar Internaţional.

De altfel, în calea sistemului cursurilor fixe s-au acumulat cu timpul piedici atît de mari, încît în sute de cazuri au fost necesare, în pofida intervenţiilor costisitoare ale statului, modificări substanţiale ale parităţii monedelor naţionale. Acestea — în general devalorizări — au însemnat, bineînţeles, tot atîtea modificări corespunzătoare ale cursurilor valutare.

La antipodul sistemului cursurilor fixe se află acela al cursurilor flexibile. Printre reformatorii sistemului valutar occidental există un curent (**Haberler, Hansen, Machlup, Meade, Tinbergen** etc.) care susţine că remedierea actualei crize a sistemului nu se poate realiza decît prin lăsarea cursurilor valutare la discreţia cererii şi ofertei pe piaţă: dacă o valută este cerută într-o măsură mai mare decît este oferită, cursul va creşte — şi invers. Cursurile valutare ar evolua astfel în raport cu nivelul mediu al preţurilor din fiecare ţară: dacă preţurile cresc, deci dacă puterea de cumpărare a monedei scade, cursul va reflecta această tendinţă, va scădea şi el, deoarece cererea pentru moneda respectivă se va micşora.

Supunînd cursul valutar legilor pieţei, renunţînd la intervenţia corectivă a autorităţii de stat, economiştii care propun soluţia cursurilor flexibile consideră că în felul acesta s-ar realiza mai uşor problema echilibrului balanţei de plăţi şi a mişcărilor de capital.

Această concepţie de **laissez-faire** întîmpină opoziţia adversarilor flexibilităţii, care susţin că, în condiţiile actuale, lăsarea cursurilor valutare pe seama jocului liber, nestăvilit, al cererii şi ofertei implică riscul grav al compromiterii curentelor internaţionale de mărfuri, precum şi al unei specule generale cu valutele. N-ar fi exclus, adaugă ei, ca această speculă să aibă ca efect deprecierea progresivă şi, pînă la urmă, prăbuşirea totală a unor monede naţionale.

turi blocate, în condiţiile instabilităţii lirei sterline au provocat repetate pierderi în devize ţărilor posesoare. În 1968, Anglia a fost nevoită să se angajeze ca — în cazul unei noi devalorizări a lirei sterline — ţările zonei să nu mai sufere pierderi prin deprecierea deţinerilor lor de lire în conturile de la Banca Angliei. Acordarea unor garanţii ţărilor zonei s-a realizat în urma „acordurilor de la Basel“ din septembrie 1968, pentru o perioadă de trei ani. Prin intermediul unor acorduri bilaterale între Anglia şi fiecare ţară deţinătoare de conturi în lire din zona lirei sterline a fost garantată mărimea sumei respective în raport cu dolarul american. Aceasta a arătat şi scăderea rolului lirei sterline pe planul relaţiilor valutare internaţionale.

Deşi în scădere, rolul zonei lirei sterline continuă să fie destul de însemnat. Acesteia îi revine 1/5 din suprafaţa uscatului globului pămîntesc, cca 1/3 din populaţia lumii şi peste 20 la sută din comerţul mondial capitalist.

ZONA FRANCULUI FRANCEZ cuprinde azi 29 ţări cu o populaţie totală de cca. 114 mil. locuitori şi îi revin 7 la sută din comerţul ţărilor capitaliste. În cadrul zonei francului centralizarea rezervelor valutare ale majorităţii ţărilor independente ale zonei se face pe seama acordurilor încheiate de aceste ţări cu Franţa privind deschiderea unor „conturi operaţionale“ în franci francezi la trezoreria franceză. În aceste conturi se depun toate sumele în franci realizate în Franţa din devize.

Zona francului cuprinde „teritoriile franceze de peste mări“ şi ţări foste dependente de Franţa. Cea mai mare parte a zonei se află în Africa. Ţările africane ale zonei sînt ele însele grupate în uniuni monetare regionale. Uniunea monetară vest-africană s-a înfiinţat în 1962 şi grupează Coasta de Fildeş, Dahomey, Volta Superioară, Mauritania, Nigerul, Senegalul şi Togo. Uniunea monetară are şi o bancă de emisiune proprie — Banca centrală a Africii de vest. O altă grupare valutară în Africa este Uniunea Monetară a Africii Ecuatoriale şi Camerunului care s-a constituit în urma unor acorduri de cooperare încheiate în 1960 între Franţa — pe de o parte — şi Congo (Brazzaville), Republica Africii Centrale, Ciad, Gabon, Camerun — pe de altă parte.

Deşi importanţa francului francez pe planul sistemului valutar internaţional este redusă, avînd în vedere numărul mare de ţări care fac parte din zonă şi reglementările valutare existente între aceste ţări şi Franţa, — zona constituie încă un cadru însemnat de desfăşurare a relaţiilor economice dintre ţările membre. Coordonarea politicii valutare a ţărilor zonei este încă o procedură uzuală. Astfel, înainte de a se întîlni la Copenhaga pentru sesiunea anuală a Fondului Monetar Internaţional din toamna acestui an, miniştrii de finanţe ai ţărilor zonei francului au avut o consfătuire la Paris.

A. G.

PYRRHUS ŞI INTEGRAREA MONETARĂ VEST-EUROPEANĂ

SPORIREA interesului pentru „uniunea monetară“ survine după o lungă perioadă de „acalmie“ în acest domeniu.

Este de menţionat că documentul iniţial care a pus bazele integrării vest-europene, „Tratatul de la Roma“, a neglijat aproape cu desăvîrşire problemele integrării monetare.

Mai mult decît atît, acest termen a fost evitat cu multă grijă. Afectînd în mod nemijlocit suveranitatea statelor membre, chestiunea integrării monetare a fost considerată încă de la început drept una dintre cele mai „delicate“.

Singurele referiri directe din tratat privesc coordonarea măsurilor luate în domeniul monetar de ţările membre ale C.E.E. (art. 105) şi necesitatea tratării problemei cursurilor de schimb valutare „ca o chestiune de interes comun“ (art. 107). Însă nici aceste clauze, după cum denotă numeroase exemple, nu au fost respectate.

Unicul organ înfiinţat prin tratatul de constituire a Pieţei Comune — care să fie menit „coordonării“ politicii financiare a ţărilor membre — a fost Comitetul monetar, al cărui rol în procesul integraţionist a fost de altfel foarte modest.

Deşi de-a lungul anilor au fost prezentate unele propuneri referitoare la „uniunea monetară“ a Europei „celor şase“, totuşi, efectiv, nu au fost întreprinse măsuri concrete în acest sens.

Abia la conferinţa la nivel înalt de la Haga a ţărilor C.E.E., din decembrie 1969, şefii delegaţiilor guvernamentale au convenit asupra elaborării şi prezentării în 1970 a unor planuri privind integrarea monetară. Propunerile prezentate anterior fiind primite cu multă rezervă, doar proiectele dezbătute anul acesta au fost considerate drept „un început“ pe calea realizării „uniunii monetare europene“.

În februarie a.c., la reuniunea de la Paris a miniştrilor de finanţe ai ţărilor Pieţei Comune, au fost prezentate o serie de „proiecte“ în spiritul indicaţiilor date la conferinţa de la Haga. Punctele lor de tangenţă pot fi sintetizate după cum urmează: atingerea unui „grad înalt de integrare“ pînă în 1980; stabilirea mai multor etape de traziţie (pentru perioada 1970—1980); înfiinţa-

Tabelul 1

SITUAŢIA BALANŢELOR COMERCIALE ALE UNOR ŢĂRI DIN C.E.E. ÎN PERIOADA 1962—1969
(în milioane dolari S.U.A.)

		1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Franţa	import	7517	8727	10069	10339	11843	12381	13927	16984
	export	7361	8082	8993	10051	10889	11380	12672	14748
	sold	—156	—645	—1076	—288	—954	—1001	—1255	—2236
R.F. a Germaniei	import	12280	13019	14613	17472	18023	17351	20150	24926
	export	13264	14616	16215	17892	20134	21736	24842	29052
	sold	+984	+1507	+1602	+420	+2111	+4385	+4692	+4126
Italia	import	6075	7592	7253	7378	8589	9827	10253	12450
	export	4669	5054	5958	7200	8038	8705	10183	11729
	sold	—1406	—2538	—1295	—178	—551	—1122	—70	—721

9

Premiile pentru economii de materii prime şi materiale

STIMUL AL CREŞTERII EFICIENŢEI ECONOMICE

ÎNFĂPTUIREA consecventă de către partid şi guvern a principiului cointeresării materiale personale a salariaţilor îşi găseşte expresia atît în noul sistem de salarizare în curs de experimentare, cît şi în prevederile HCM 151/1970 privind sistemul de premiere în tot cursul anului, în afara fondului de salarii, pentru economiile de materii prime şi materiale realizate în producţie. Întocmirea listelor de materiale pentru care se acordă premiile, stabilirea nivelelor, introducerea peste tot a normelor de consum şi a unei evidenţe clare a respectării lor, astfel încît economiile realizate să fie măsurabile şi să se regăsească în balanţa de materii prime a întreprinderii sînt măsuri care trebuie luate de urgenţă pentru a asigura aplicarea prevederilor hotărîrii menţionate.

Premiile ce se acordă, şi care se pot ridica pînă la 30—40 şi chiar 50% din valoarea economiilor obţinute — cotele fiind diferenţiate în funcţie de valoarea materialelor de importanţa acestora, de dificultăţile realizării economiilor etc constituie un element stimulatoriu important pentru creşterea eficienţei activităţii de producţie.

Cum se aplică prevederile acestei Hotărîri în industria siderurgică şi textilă şi ce greutăţi se ivesc în aplicarea lor constituie subiectul pe care şi la propus articolul de faţă.

FAPTELE arată că în întreprinderile şi centralele industriale unde s-a manifestat preocupare şi iniţiativă, s-au găsit şi căi pentru aplicarea prevederilor Hotărîrii, în funcţie de specificul de fabricaţie. La Combinatul siderurgic Reşiţa, de exemplu, s-a aşteptat timp îndelungat regulamentul pe care urma să-l elaboreze în acest sens Ministerul Industriei Metalurgice. Între timp însă, în producţie, muncitorii şi tehnicienii se străduiau să realizeze economii, fără însă să existe condiţii create pentru recompensarea eforturilor lor. În primul semestru al anului s-au economisit 2914 tone de cocs metalurgic.

Pentru a se putea plăti premii, Centrala siderurgică Reşiţa a elaborat un regulament pentru fiecare secţie în parte: oţelărie, laminoare, furnale, cocserie aglomerator etc. Negăsindu-se alte criterii, s-a hotărît ca economiile să fie determinate pe baza dării de seamă a cheltuielilor de producţie, prin compararea consumului efectiv de cocs consumat pe tona de fontă rezultat din fişa contabilă de postcalcul la acest produs cu consumul planificat cuprins în planul preţului de cost. Dar întrucît s-a constatat că este foarte greu să se determine contribuţia precisă a fiecărui loc de muncă la realizarea economiilor de materiale (producţia de fontă antrenînd mai multe compartimente), s-a hotărît ca repartizarea premiilor să se facă pe bază de coeficienţi, luîndu-se în considerare aportul teoretic posibil pe care-l poate aduce fiecare compartiment: carieră — pînă la 10%, aglomerator — pînă la 40%, cocseria — pînă la 15%, furnale — pînă la 60%.

În urma stabilirii acestor criterii, premiile acordate la Combinatul siderurgic Reşiţa pentru cele 2914 tone cocs economisite în primul semestru s-au ridicat la 201 568 lei, Ministerul Industriei Metalurgice hotărînd ca, din cocsul economisit, combinatul să realizeze o producţie suplimentară de fontă faţă de cea planificată. Şi alte centrale industriale din cadrul acestui minister au găsit modalitatea de a determina, sub o formă sau alta, economiile de materiale şi plata premiilor, potrivit prevederilor în vigoare (vezi tabelul nr. 1).

Premiile plătite pentru economii de materiale pe trim. III. 1970

Unitatea	Volumul premiilor (lei)
Centrala industrială Hunedoara	361 468
Centrala siderurgică Reşiţa	56 153
Centrala industrială de produse refractare Alba Iulia	223 500

La Centrala industrială-Hunedoara, de exemplu, premiile acordate pe această perioadă au fost urmare a faptului că la furnale s-au economist 1140 tone de cocs, iar la laminoare — 872 tone de metal. Au primit premii 689 muncitori (volumul acestora ridicîndu-se la 301 328 lei) şi 76 cadre din personalul tehnic (60 140 lei). De relevat că premiile maxime acordate unor muncitori s-au ridicat la 2350 lei, iar unor cadre din aparatul tehnic — pînă la 5000 lei. Premiul minim a fost fixat la 150 lei.

ÎN ÎNTREPRINDERILE TEXTILE acţiunea de aplicare a prevederilor Hotărîrii a demarat mai greu, dovadă constituind-o faptul că, pînă în prezent, în puţine locuri au fost determinate şi plătite premiile. Într-adevăr, ţinînd seama de specificul procesului de producţie, de operaţiile şi fazele tehnologice multiple (în care materia primă trece de la o operaţie la alta), nu este deloc uşor să se consemneze economiile sau depăşirile înregistrate. Aceasta ar necesita un aparat mare de personal al cărui fond de salarii ar diminua sau chiar ar anihila valoarea economiilor obţinute. N-ar fi deloc exclusă şi o altă situaţie: economiile realizate la o anumită operaţie să fie înghiţite la alta şi, în final, să se înregistreze chiar depăşiri

Luîndu-se în considerare aceste alternative, la Combinatul de mătase Bucureşti (în a cărui componenţă intră 8 întreprinderi din Bucureşti, la care s-au adăugat recent alte două din ţară), s-a ajuns la concluzia că economiile pot fi determinate numai la nivel de întreprindere.

Pe baza listei de materiale fixate de Ministerul Industriei Uşoare, Combinatul a stabilit un regulament cadru pentru toate întreprinderile sale, în care au fost prevăzute nu numai materialele pentru care se acordă premii, dar şi cotele acestora, care pot atinge 40% sau 50% din valoarea lor. În regulamentul — cadru s-au prevăzut ca economiile să fie realizate prin respectarea riguroasă a prescripţiilor de calitate, oglindite în buletinele de analize întocmite de C.T.C. Apoi, economiile să fie măsurabile şi să rezulte din documentele de evidenţă ale întreprinderilor, ţinîndu-se seama de normele de consum planificate.

Pe primele 9 luni ale anului au fost obţinute pe întregul Combinat peste 1,5 milioane lei. Economiile au provenit din reducerea consumului de fire de viscoză, sintetice, celofibră, melană, mătase naturală polipropilenă şi altele.

Pentru aceste economii s-a constituit un fond de premiere de 728 800. Dat fiind că acastă sumă reprezintă economii globale, s-a hotărît ca premiile să fie acordate, în fiecare întreprindere, pe bază de apreciere ţinîndu-se seama de aportul direct sau indirect adus de unii muncitori, tehnicieni şi ingineri. Premiile minime vor fi pînă la 250 lei, iar cele maxime, pînă la 600—700 lei.

La Ţesătoria de mătase Select, unde prin natura producţiei nu s-au putut obţine economii de materii prime, care să se încadreze în prevederile H.C.M. 151/1970 (fire de mătase naturală, fire de efect metalice etc.), biroul executiv al Consiliului de administraţie al Combinatului a repartizat din fondul de premiere pentru activitate deosebită pe trimestrul III, suma de 18 000 lei, din care să fie premiat o parte din personal. Şi la Combinatul de bumbac nr. 1 Bucureşti (în a cărui componenţă intră fabricile Dacia, Aurora, Industria Bumbacului şi Fabrica Bucegi-Pucioasa), s-a elaborat un regulament pe baza căruia s-au întocmit formulare pentru înregistrarea economiilor de materii prime şi materiale. S-a încercat să se încheie situaţii pe perioade mai scurte, dar valoarea economiilor rezultate, era cu totul nesemnificativă.

Ţinînd seama de acest fapt, s-a hotărît să se plătească premiile pe primele 3 trimestre ale anului. La Industria Bumbacului, de exemplu, pe baza economisirii de materii prime şi materiale, ar urma să se plătească premii în valoare de 30 000 lei.

APLICAREA prevederilor Hotărîrii privind acordarea de premii pentru economii de materii prime şi materiale ridică, îndeosebi, în întreprinderile textile ale Ministerului Industriei Uşoare, unele probleme de loc uşor de rezolvat. Dat fiind specificul de producţie, economiile sînt determinate, în prezent pe întreprinderi, iar premiile se acordă pe bază de apreciere. Or, în ambele situaţii, este greu să fie recompensat fiecare salariat, în funcţie de contribuţia reală la obţinerea economiilor, ceea ce face ca efectul stimulativ al prevederilor Hotărîrii să fie diminuat.

Ar fi necesar ca specialiştii din întreprinderile şi combinatele textile (ingineri, tehnicieni, economişti), să găsească o modalitate de evidenţiere a economiilor dacă nu pe locuri de muncă, cel puţin pe sectoare (preparaţie, ţesătorie, filatură) şi în cadrul lor pe zone mai restrînse de activitate, bineînţeles fără a se recurge la umflarea aparatului administrativ. Această acţiune ar trebui sprijinită mai îndeaproape şi de specialiştii din minister.

O altă problemă, care cere o rezolvare promptă, este aceea a posibilităţilor ca premiile, o dată fixate, să poată fi plătite mai repede celor în drept, bineînţeles după ce organele bancare au verificat minuţios actele justificative. Deşi la Combinatul de mătase Bucureşti documentaţia a fost gata mai de mult, fondurile de premiere n-au fost acordate de filiala Băncii Naţionale a sectorului 6 decît după ce s-a primit aprobarea Băncii centrale, iar Ministerul Industriei Uşoare a confirmat prin adresa nr. 15229/12.XI.1970 că pentru depăşirea fizică a planului de producţie realizat de Combinat pe această perioadă, nu a fost suplimentat planul de aprovizionare cu materii prime. Or. centrala industrială, în lumina atribuţiilor pe care i le conferă statutul cadru, ar putea avea latitudinea să hotărască plata premiilor, bineînţeles avînd la bază actele justificative necesare.

L. ŢINTEA

NOI OBIECTIVE ECONOMICE

● **La Rogojelu a început montajul primei turbine de 200 MW a centralei electrice de termoficare.** Situaţiile de producţie arată că de la începutul lucrărilor şi pînă acum pe acest mare şantier energetic al ţării au fost asamblate circa 7 000 tone de utilaje. În final, termocentrala va dispune de o putere instalată de 1 720 MW. Ea va avea două turboagregate de cîte 200 MW şi 4 de cîte 330 MW, o parte din acestea, urmînd să fie realizate în ţară.

● **Pe platforma industrială de la Săvineşti** s-au intensificat lucrările **de construcţii a unei mari unităţi de îngrăşăminte chimice,** care va cuprinde două fabrici: una de amoniac, cu o capacitate de producţie anuală de 300 000 tone, şi una de uree, al cărei potenţial va fi de zece ori mai mare decît al celei existente. Noile obiective vor fi dotate cu instalaţii moderne, realizate în mare majoritate de întreprinderi de specialitate din ţară. Intrarea în producţie a noilor capacităţi, prevăzută pentru sfîrşitul anului 1972, va crea posibilitatea uzinei să livreze anual agriculturii o cantitate de îngrăşăminte chimice, în substanţă activă, cu ajutorul cărora vor putea fi fertilizate peste 3 milioane hectare de teren arabil.

● **În municipiul Botoşani a început construcţia unei Fabrici de piese de schimb şi utilaje pentru industria uşoară.** Potrivit proiectelor, întreprinderea va produce, în faza finală, 2 000 tone de utilaje şi instalaţii. Executantul lucrării, Întreprinderea de construcţii-montaj 4 — Iaşi, s-a angajat să pună în funcţiune această nouă unitate în trimestrul III al anului 1972.

O parte însemnată din echipamentul tehnic, care urmează să fie montat, va fi furnizat de uzinele noastre constructoare de maşini. El va asigura mecanizarea şi automatizarea tuturor proceselor tehnologice.

● **La Uzina constructoare de utilaj petrolier din Tîrgovişte** a fost terminată, cu aproape o lună mai devreme, construcţia celui mai mare obiectiv prevăzut în planul actual de dezvoltare: **secţia pentru producţia armăturilor petroliere,** cu o capacitate anuală de 15 000 tone.

Alte construcţii industriale ale acestei uzine, printre care hala secţiei de mecanică generală şi montaj — unde a început amplasarea principalelor agregate — şi secţiile de turnătorie, forjă şi tratament termic, se află în avans faţă de grafice. Paralel, se preconizează îmbunătăţirea sistemului de transport al materialelor şi materiilor prime, se efectuează lucrări pentru modernizarea alimentării cu apă, energie electrică şi termică. La sfîrşitul anului viitor, cînd lucrările actualei etape vor fi încheiate, potenţialul de producţie al uzinei dîmboviţene se va dubla.

● **La Nădlac** se construieşte **o modernă unitate a industriei uşoare,** menită să prelucreze tulpinile de cînepă recoltate de pe întinse suprafeţe din judeţul Arad şi cele limitrofe. Ansamblul construcţiei cuprinde spaţii de conservare a tulpinilor, bazine pentru topire, uscătorie mecanică, o sală a turbinelor de meliţat, o staţie de epurare a apei, un grup social. Prevăzută să intre în funcţiune în prima jumătate a anului viitor, noua întreprindere va livra anual peste 1 000 tone fire de cînepă.

ŞTIINŢĂ, TEHNICĂ, TEHNOLOGIE, INOVAŢII

● **Un colectiv de la Institutul „Chimigaz" din Mediaş** a brevetat recent, ca invenţie românească, un nou procedeu de purificare a acidului fluorhidric, în sistem continuu. Pentru aplicarea lui, acelaşi colectiv a realizat, după concepţie proprie, o instalaţie specială, simplă din punct de vedere constructiv, dar cu caracteristici funcţionale eficiente. Procedeul asigură obţinerea unui acid fluorhidric anhidru de mare puritate.

● **La Institutul de cercetări metalurgice din Bucureşti** un colectiv de cercetători a studiat posibilitatea utilizării ultrasunetelor în industrie. Astfel, cercetările efectuate în domeniul tragerii la rece a ţevilor din oţel carbon, în ajutaje activate ultrasonic, au relevat influenţa ultrasunetelor asupra calităţii şi procesului de prelucare a metalelor. Ca urmare a creşterii gradului de plastifiere şi a reducerii frecării metalului în focarul de deformare, sub influenţa ultrasunetelor, s-au obţinut o sporire a vitezei de prelucrare, precum şi îmbunătăţirea calităţii produselor. În prezent, prin acest procedeu s-au realizat ţevi cu pereţi subţiri de 0,4—0,6 mm, existînd premise pentru tragerea unor ţevi cu o grosime de 0,2 mm.

● **Specialiştii de la Staţiunea de cercetări şi proiectări pentru industria lemnului — Suceava** staţiunea a cărei rază de activitate cuprinde întreaga zonă de nord a Carpaţilor orientali începînd din Maramureş şi pînă la Neamţ şi Bacău, au elaborat două studii de o mare eficienţă în valorificarea masei lemnoase şi folosirea mijloacelor de transport. Numai pentru unităţile de industrializare a lemnului din judeţul Suceava studiul privind extinderea utilizării capacităţilor de colectare şi transport va duce la o economie anuală de circa 3 milioane lei. Un alt studiu se referă la folosirea industrială a deşeurilor de fag. Experimentat cu succes, el urmează a fi aplicat la Combinatul de exploatare şi industrializarea lemnului Suceava, cel mai mare combinat de acest gen din ţară.

Raid — anchetă în întreprinderile bihorene

DE CE PERSISTĂ CHELTUIELILE NEPRODUCTIVE?

LA SFÎRȘIT DE CINCINAL, întreprinderile bihorene raportează noi și însemnate succese în îndeplinirea planului. Astfel, în zece luni ale anului curent, principalii indicatori de plan au fost realizați și depășiți : la producția globală industrială — 101,4%, producția marfă vîndută și încasată — 101,4%, investițiile din fondurile centralizate ale statului — 77,7% din planul anual. Printre întreprinderile care și-au îndeplinit planul producției marfă vîndută și încasată amintim : Combinatul de industrializare a lemnului, Combinatul cărbunelui, Rafinăria Crișana, Refractara-Aleșd, Uzina de alumină — Oradea, I.I.L. — Bihoreana — Oradea etc.

LUPTA pentru economii a constituit și în acest an o cauză a muncitorilor, inginerilor și tehnicienilor din numeroase întreprinderi, fapt care s-a concretizat în reducerea cheltuielilor materiale și bănești cu 5,3 lei la 1 000 de lei producție marfă fabricată, ceea ce a dus la economii peste plan în sumă de 22,6 milioane lei. Cu toate acestea, ne declara tov. *Petre Birta,* directorul Sucursalei județene Bihor a Băncii Naționale „o analiză mai atentă a volumului și a structurii cheltuielilor materiale evidențiază faptul că unele elemente de cheltuieli și în mod special cheltuielile neproductive, prezintă încă rezerve care nu au fost valorificate. Cheltuielile neproductive care reflectă deficiențe în gospodărirea mijloacelor materiale și bănești, reprezintă, prin natura lor, pierderi efective pentru economia națională".

Redacția noastră a organizat, cu concursul Sucursalei județene Bihor a Băncii Naționale, un raid-anchetă prin întreprinderile județului, cu scopul de a depista cauzele și a releva măsurile ce se preconizează a fi luate pentru reducerea și eliminarea rebuturilor, locațiilor, amenzilor, dobînzilor pentru credite nerestituite la termen, a penalizărilor pentru nerespectarea condițiilor contractuale, casărilor de materii prime și materiale. Asemenea măsuri sînt cu atît mai necesare cu cît numai în primele nouă luni ale acestui an, pe ansamblul județului, cheltuielile neproductive, inclusiv pierderile din rebuturi, se ridică la peste 17 milioane de lei — mai mult decît în întregul an 1969 — influențînd negativ eficiența economică a întregii activități. Reducerea unor asemenea cheltuieli a constituit o preocupare pentru multe colective de muncă, care, comparativ cu anii precedenți, au reușit să le micșoreze substanțial. Astfel, putem cita Întreprinderea minieră Dobrești, care a obținut o reducere de 90%, Întreprinderea de panificație și morărit — 80%. Uzina de alumină — peste 39%, Întreprinderea de materiale de construcții — peste 14% etc.

Rebuturile nu sînt o fatalitate ... Acesta este punctul de vedere al multor specialiști din 7 întreprinderi ale căror rebuturi se ridică la suma de aproape 5 milioane lei și reprezintă aproape 30% din totalul cheltuielilor neproductive din județ. De pildă, la fabrica „Refractar"—Aștileu s-au înregistrat pierderi din rebuturi în valoare de aproape 1,4 milioane lei, care nu se datoresc numai unor cauze obiective, ci și deficiențelor de ordin tehnic și organizatoric, lipsei de exigență, de îndrumare și control în procesul de producție și în manipularea produselor.

O valoare ridicată a rebuturilor am întîlnit-o și la uzina de mașini-unelte „Înfrățirea". Vorbind despre cauze tov. ing. *E. Mărgineanu,* directorul unității, remarca în primul rînd calitatea necorespunzătoare a materiei prime. „Atît timp cît nu se va rezolva calitatea materiei prime nu pot detecta cauzele interne, nu pot avea siguranța că rezolv această problemă în totalitate". Din discuții a rezultat preocuparea conducerii — concretizată printr-un plan de măsuri — de a anihila acțiunea unor factori interni care ar putea determina producerea și creșterea rebuturilor ; se impun totuși condiții de aprovizionare adecvate.

În alte cazuri, ca de exemplu la Combinatul de încălțăminte și pielărie Oradea, rebuturile sînt determinate în principal de nerespectarea disciplinei tehnologice și de insuficiența calificării și a asistenței tehnice.

Legea privind calitatea produselor adoptată în acest an proclamă principiul ca pagubele aduse economiei provenite din remedieri și rebuturi, ca urmare a neîndeplinirii obligațiilor de serviciu să fie suportate de cei vinovați. Spiritul noii legislații cere ca economia națională să nu mai suporte consecințele nepriceperii profesionale, ale neglijențelor în serviciu. Rebuturile nu sînt o fatalitate, ci „indicatori" ai slabei gospodăriri, ai lipsei de preocupare a unor factori răspunzători din întreprinderi, centrale, ministere.

În prezent, specialiști care să mai gîndească greșit că locațiile, amenzile, penalizările reprezintă doar transferuri de valoare de la o întreprindere la alta sînt din ce în ce mai puțini ; tot mai mulți sînt cei conștienți că ele reprezintă pierderi efective în gestiunea economică a întreprinderilor. În primele trei trimestre ale acestui an, gestiunea economică a întreprinderilor din județul Bihor a fost afectată de asemenea cheltuieli în valoare de 9 milioane de lei, reprezentînd 54% din totalul cheltuielilor neproductive și 0,3% din totalul cheltuielilor de producție. Sume importante au suportat Combinatul de industrie alimentară (2,5 milioane), Combinatul textil-Oradea (1,8 milioane), „Sinteza" (533 mii lei) etc. Un milion de lei reprezintă numai locațiile plătite de întreprinderile județului, sumă concretizată, de fapt, în sute și mii de vagoane-oră imobilizate care au influențat, desigur, și procesul de aprovizionare și desfacere la multe alte unități din țară.

Din datele statistice rezultă că peste 6 milioane lei, reprezentînd 38% din totalul cheltuielilor neproductive pe județ, sînt dobînzi majorate plătite pentru împrumuturi restante. Volumul important al acestora se datorează în cea mai mare parte neîndeplinirii planului la toți indicatorii, aprovizionării neraționale în unele perioade, neritmicității livrărilor, fapt care a generat — între altele — stocuri supranormative. Tov. ing. *Orest Straciuc,* director general al Combinatului de încălțăminte și pielărie—Oradea ne relata că pînă nu demult combinatul avea asemenea stocuri peste normativ în valori importante, pentru care a plătit dobînzi penalizatoare de peste 1,2 milioane lei ; în luna octombrie, împrumuturile restante au început să manifeste însă o tendință accentuată de scădere ; ca urmare, în prezent, combinatul a ieșit de la creditarea restrictivă, întreaga producție pentru piața internă fiind acoperită cu comenzi.

La Uzina „Sinteza" s-au format stocuri supranormative de peste 11 milioane de lei, dar care, în mod paradoxal, nu au influențat negativ beneficiul. Pentru a cunoaște mai îndeaproape situația uzinei, am purtat discuții cu tov. *I. Szebeni,* contabil șef, care ne-a informat că de-a lungul întregului an s-au făcut restructurări de plan, care au provocat și stocări de materii prime și materiale, existînd permanent un dezechilibru între planul de aprovizionare și cel de producție. Desigur că și unele cauze interne au favorizat stocarea ; printre acestea a amintit și lipsa de preocupare pentru recuperarea unor ambalaje. Pe ansamblul uzinei, beneficiul n-a fost însă afectat, deoarece s-au realizat vopseluri, într-un sortiment variat, căutate pe piața externă, care s-au dovedit a fi rentabile.

„În vederea reducerii și chiar eliminării cheltuielilor neproductive, ne-a declarat tov. *T. Cristea,* directorul Direcției teritoriale de control și revizie, este necesar a se organiza și întări controlul preventiv în unități. Desigur, recuperarea pagubelor se va face în spiritul legislației în vigoare, de la cei vinovați. Pe lîngă acest aspect sancționator, se impun însă și schimbări în mentalitatea unor conducători de unități, care trebuie să înțeleagă că și gospodărirea cu grijă a mijloacelor bănești face parte tot din indicatorii de plan".

Mai sînt cheltuieli, ca amortismentele plătite pentru utilajele inactive sau numai parțial folosite, care, deși în realitate reprezintă cheltuieli neeconomicoase, nu se urmăresc și nu se raportează ca atare. De exemplu, la uzina „Înfrățirea"—Oradea tunelul de uscare la instalația de vopsire stă neutilizat din anul 1966, iar amortismentele anuale se ridică la aproape 70 mii lei. Asemenea cheltuieli încarcă nejustificat cheltuielile de producție ale uzinei respective.

În condițiile noii legislații economice, rentabilitatea capătă o importanță covîrșitoare, iar creșterea ei este nemijlocit legată de reducerea și eliminarea cheltuielilor neeconomicoase. De aceea, se cer eforturi susținute din partea colectivelor de muncă, mai ales din partea cadrelor de conducere, pentru ca factorii care, de ani de zile, generează asemenea cheltuieli să fie lichidați. Noile acte normative intrate în vigoare creează numai un cadru legal care favorizează acest proces ; se cere și schimbarea mentalității unor cadre de conducere din județ, care trec pe primul plan numai activitatea productivă, ignorînd, într-o măsură însemnată, aspectele și consecințele financiare. Îndeplinirea planului pe anul 1970 și pregătirea pentru viitorul cincinal cer din partea tuturor colectivelor de muncă o preocupare sporită pentru punerea în valoare a noii rezerve interne existente în întreprinderile județului, pentru lichidarea risipei, a tuturor cheltuielilor neeconomicoase, pentru creșterea eficienței întregii activități economice.

Maria IONIȚĂ

TRANZACȚII COMERCIALE EXTERNE

• ISCE INDUSTRIALEXPORT. — Printre livrările efectuate în ultima perioadă : utilaj chimic în valoare de 1 400 000 lei valută în U.R.S.S. și 100 000 lei valută în R. F. a Germaniei, livrări de piese de schimb pentru utilaj petrolier în valoare de circa 300 000 lei valută în R. P. Polonă, R. P. Ungară și U.R.S.S.

• ISCE MINERALIMPORT-EXPORT. — Contracte de export încheiate în ultima perioadă prevăd livrarea a 8 000 t bentonită și 6 000 t cretă măcinată în R.S. Cehoslovacă, 243 000 t sare în R. P. Ungară. Contracte de import semnate recent prevăd cumpărarea a 10 300 t caolină de la firme furnizoare din Grecia și 12 000 t cărămizi bazice din R.S.F. Iugoslavia.

• ISCE ROMANOEXPORT.— Au fost încheiate contracte care prevăd exportul a 39 000 ml țesături poliester/bumbac în Austria, 70 000 ml țesături tip mătase în Franța, 132 000 bucăți tricotaje în Belgia. Un contract încheiat cu o firmă din Noua Zeelandă prevede importul a 150 t lînă groasă pentru covoare.

• ISCE CHIMIMPORT. — Contracte încheiate recent cu parteneri din Spania prevăd exportul a 60 t cablu poliester negru și lucios. Cu o firmă din R.S.F. Iugoslavia a fost încheiat un contract pentru exportul a 1 000 t sodă caustică solidă.

CERCETARE • APLICARE

COLABORAREA DINTRE TEHNOLOGI ȘI ECONOMIȘTI

TRECEREA, conform reglementărilor recente, a activității institutelor de cercetări industriale pe principiul gestiunii economice proprii, concomitent cu efectuarea programelor de cercetare pe bază de contract, are ca scop fundamental crearea prin cercetare a unei tehnici și tehnologii de producție capabile să asigure modernizarea unităților de producție din industria respectivă și, în același timp, realizarea unui randament superior în munca de cercetare științifică. În condițiile actualului nivel de dezvoltare a industriei românești, printr-o unitate industrială modernă se înțelege acea întreprindere care folosește o tehnică de producție și diferite tehnologii moderne, asigură pe această cale un grad superior de prelucrare a resurselor materiale, concomitent cu realizarea unei eficiențe economice superioare în activitatea de bază.

Din aceste condiții pe care trebuie să le îndeplinească o producție și o unitate industrială modernă și la a căror asigurare trebuie să-și aducă o contribuție esențială și cercetătorii care lucrează în ramura respectivă, se desprinde cu claritate necesitatea ca la gradul actual de dezvoltare a industriei românești, cercetarea științifică să realizeze măsuri complexe de tehnică nouă, astfel ca activitatea de producție din industria respectivă să poarte amprenta nu numai a progresului tehnic, ci și a progresului economic corespunzător.

Este cunoscut faptul că desfășurarea activității de cercetare, fie pe bază de contract, fie pe bază de plan de cercetare, impune angajarea unor fonduri materiale și bănești, uneori apreciabile, fapt care necesită luarea măsurilor corespunzătoare pentru a fi utilizate rațional și cît mai eficient.

Pentru desfășurarea programului de cercetare și angajarea fondurilor necesare, conform reglementărilor actuale, se întocmesc devize de cheltuieli care fac parte integrantă din contractul de cercetare, fără ca în aceste anexe să existe o fundamentare tehnico-economică a însuși obiectivului de cercetare, fără o determinare a utilității și a cuantumului avantajelor economice pentru întreprinderea, ramura și economia națională, fără a se cunoaște durabilitatea economică a rezultatelor precalculate.

Contractarea, după reglementarea actuală, a unor lucrări de cercetare cu caracter aplicativ în industrie fără o fundamentare economică, fără verificarea pe parcurs a oportunității continuării programului de cercetare poate duce la unele paralelisme și la un transfer de fonduri din sectorul industriei în sectorul de cercetare, fără să existe o corelație directă între nivelul acestor fonduri și gradul de aplicare și respectiv nivelul eficienței economice în perspectivă a lucrărilor de cercetare finalizate.

Pentru realizarea scopului urmărit de reglementările actuale care privesc activitatea de cercetare, se impune ca fiecare temă de cercetare cu caracter aplicativ sau de dezvoltare să aibă o **fundamentare tehnico-economică** care să pună în evidență : scopul urmărit, sfera de aplicabilitate, nivelul avantajelor economice, condițiile tehnico-materiale necesare la aplicare, precum și durabilitatea rezultatelor economice scontate.

În unele cazuri pentru lucrări complexe de tehnică nouă care au o sferă mai largă de aplicare (în mai multe uzine cu nivel tehnic diferit), fundamentarea tehnico-economică prealabilă poate merge pînă la întocmirea unui studiu economic prin care să se justifice oportunitatea pentru ramura respectivă a contractării lucrării de cercetare.

Aceste studii economice, avizate favorabil de consiliile științifice ale institutelor și beneficiarului, la care să participe și ingineri și economiști din serviciile de planificare, de programare, de indici tehnico-economici, de preț de cost etc., pot folosi pentru contractarea temelor de cercetare din această categorie. Studiile și calculele de fundamentare menționate se impune a fi întocmite atît la contractare cît și la finalizarea lucrărilor de către grupe de cercetători de economie aplicată organizate în institutele de cercetări industriale. Studiile de fundamentare economică a tehnicii noi propunem a fi întocmite de institutele de cercetări industriale deoarece : în cercetarea științifică industrială predomină lucrările de perfecționare tehnică, tehnologică, ridicarea calității produselor, reducerea consumurilor specifice etc., la care efectele economice nu sînt determinate de ponderea volumului de investiții necesare la aplicarea rezultatelor cercetărilor, ci de rezultatele economice obținute în cercetarea însăși, de valențele acestor rezultate tehnice și tehnologice reprezentate prin parametri tehnologici superiori ; institutele de cercetări pot verifica pe parcursul desfășurării procesului de cercetare oportunitatea continuării sau sistării programului de cercetare pe criterii economice ; institutele de cercetări industriale prin grupele de economie aplicată specializate în economia, planificarea producției și economia de ramură pot efectua studii de conjunctură în stabilirea celor mai eficiente condiții tehnico-materiale pentru aplicarea rezultatelor cercetării (asigurarea cu materii prime de calitate, utilaje, desfacerea producției, nivelul producției și eficienței economice etc.) în perspectivă ; institutele de cercetări pot dispune de documentația tehnico-economică internă și din străinătate și pot asigura cadre corespunzătoare care să cunoască organizarea și planificarea producției specifice ramurii, să cunoască economia secției, uzinei și ramurii industriale respective.

Realizarea acestor deziderate se poate obține prin dezvoltarea cercetărilor de economie aplicată în institutele de cercetări industriale, prin organizarea de grupe sau laboratoare de cercetare care să fie încadrate cu cadre de economiști și ingineri cu experiență îndelungată în economia industriei respective.

Prin aceste grupe și pe baza unor metodologii interne se creează condiții obiective de colaborare dintre cercetătorii tehnologi și cercetătorii economiști, specialiști în economie aplicată, colaborare care va contribui în mare măsură la realizarea obiectivelor economice în ramura industrială respectivă și la creșterea eficienței muncii de cercetare științifică în institutele de cercetări.

V. I. OJOG
cercetător științific principal
I.C.E.M. — București

calitatea

RELAȚIILE: BENEFICIARI — FURNIZORI

TERMENII de „beneficiar" și „furnizor", în accepțiunea curentă a utilizării lor, sînt de mult timp împămînteniți. O definiție nu s-ar mai contura ca necesară. Totuși unele aspecte se cer precizate — o întreprindere poate să se găsească în ipostazele de „furnizor" sau de „beneficiar" în funcție de rolul ei în procesul economic respectiv, dar există și un „beneficiar consumator", care consumă produsul final.

Raporturile dintre „furnizor" și „beneficiar" — acesta din urmă ca viitor furnizor — trebuie să fie de o asemenea manieră concepute încît să asigure prin „atracția" ce o va determina față de beneficiarul consumator" în final desfacerea produselor. Și una din aceste „atracții", și poate cea mai importantă, în oricare din situațiile expuse este **calitatea produsului** în cauză, pentru a cărei realizare economia contemporană face toate eforturile posibile.

Nu este deci deloc întîmplătoare linia ce se manifestă și în economia noastră națională care, în pas cu tendințele ce se desprind pe plan mondial, a ridicat problema calității produselor la rang de politică de stat. În acest sens, în cursul ultimului an au fost elaborate și actele normative care reglementează problema, inclusiv sub aspectul legăturilor necesare ale acesteia cu raporturile dintre „beneficiari" și „furnizori", care trebuie să conlucreze eficient și pe întregul proces de fabricație-livrare la asigurarea calității produselor atît pentru cele destinate consumului intern, cît și pentru cele destinate exportului.

Prin Legea contractelor economice, adoptată în decembrie 1969, se promovează perfecționarea raporturilor contractuale dintre beneficiari și furnizori, organizații socialiste. Ea conferă contractului economic un caracter de instrument de planificare, inclusiv a calității, preconizînd încheierea acestuia numai prin legături directe și nemijlocite între „beneficiar" și „furnizor". Obligația ambilor să prezinte și să cunoască produsele ce urmează să facă obiectul contractului, stabilind în amănunt, de comun acord, condițiile de calitate, parametrii tehnico-economici, condițiile de control și recepție, precum și celelalte clauze contractuale, toate bazate pe eficiența economică a relațiilor, așează pe baze noi ideea de răspundere contractuală.

Dacă extindem analiza problemei, cu referire specială la actul normativ care reglementează însăși problema calității produselor în sine, la Legea pentru asigurarea și controlul calității produselor, vom reține nemijlocit că **în actuala etapă de dezvoltare și modernizare în continuare a economiei României în concordanță cu realizările științei și tehnicii contemporane se impune ridicarea necontenită a calității produselor și serviciilor ca o condiție indispensabilă creșterii economice, participării țării la circuitul schimburilor mondiale de valori materiale, a valorificării superioare a muncii sociale.** În acest context, colaborarea în raporturile „beneficiar-furnizor" cu privire la calitatea produselor, apare ca strict necesară pentru realizarea unor produse de înaltă calitate, sarcină de bază și o datorie de onoare în activitatea de producție.

Raporturile constructive și eficiente „beneficiar-furnizor" în realizarea calității produselor fac să se obțină, prin **respectarea cerințelor tehnice, constructive, funcționale, economice, de durabilitate și estetice prevăzute în contractele economice încheiate,** produse de calitate care să se situeze permanent la nivelul celor mai ridicate performanțe ale produselor similare din țară și de peste hotare, în concordanță cu interesele și nevoile economiei noastre naționale.

Noțiunea de „calitate" în sensul acceptat astăzi se obține prin angrenarea „beneficiar-furnizor" la o atentă verificare a operațiilor de producție începînd cu faza încheierii contractelor, a alegerii procedeului și a utilajelor de fabricație, recepționării materiilor prime și a materialelor a calificării forțelor de muncă, — și continuînd pe întregul flux al fabricației și după aceia chiar, prin verificarea comportării produselor la consumator, marele și unicul beneficiar al noului concept al calității acestora.

Încadrarea economico-juridică a raporturilor „beneficiar"-„furnizor" în contextul ideii planificării economiei, rezidă în a arăta că la baza acestor raporturi există o **solidaritate de interese**. Ambele părți, subiecte ale contractului economic, urmăresc deopotrivă atît realizarea planului individualizat pe organizații socialiste, sub diferitele lui aspecte, cît și asigurarea intereselor superioare ale economiei naționale, continua ridicare a nivelului de trai al maselor.

Este, de asemenea, de reținut că **în cadrul contractelor economice, raporturile „beneficiar"-„furnizor" se realizează exclusiv de acești doi factori,** în sensul că obligația de furnizare a produselor nu poate fi efectuată decît de debitorul acesteia, în speță „furnizorul" parte în contract, după cum operația de livrare a produselor nu poate fi făcută decît către creditorul acesteia, în speță, „beneficiarul" contractant.

Iar pentru că vorbim de raporturi „beneficiar" — „furnizor" cu privire la calitate, considerăm util a preciza că acești doi factori contractuali contribuie la definirea noțiunii de „calitate" atît în sensul ei economic cît și juridic. În înțeles economic, **produsul de bună calitate este acela care se realizează prin colaborarea eficientă „beneficiar"-„furnizor", și poate fi folosit — din punct de vedere al valorii sale de întrebuințare —, în conformitate cu destinația sa, în care din punct de vedere valoric, corespunde nivelului actual al tehnicii și exigențelor consumatorilor**; din punct de vedere juridic, produsul de calitate se confundă cu acela care este corespunzător anumitor condiții de calitate determinate de prescripții legale sau convenționale prestabilite (ex.: standarde, norme interne, caiete de sarcini, contracte economice etc.).

V. ANTONESCU
director în Inspectoratul General de Stat al Calității

În Legea privind Asigurarea și Controlul Calității se prevede:

Art. 1 al. b. — ...să pună în fabricația de serie, numai produsele omologate sau acceptate de beneficiar și după ce au luat toate măsurile de pregătire a fabricației, au stabilit metodele și au asigurat mijloacele necesare efectuării controlului tehnic al calității acestora.

Art. 22. — Unităților producătoare le este interzisă livrarea produselor destinate consumului intern care nu corespund prevederilor calitative stabilite prin contracte sau lege. Se interzice conducerilor întreprinderilor producătoare și organizațiilor de comerț exterior să expedieze la export mărfuri cu defecțiuni de calitate sau cu caracteristici care nu se încadrează în prevederile contractuale.

Art. 23. — Beneficiarii au datoria să controleze, pe parcursul fabricației și la livrare, în condițiile stabilite în contract, modul în care se îndeplinesc obligațiile asumate de furnizori cu privire la calitatea produselor contractate.

Pentru aducerea la îndeplinire a acestor prevederi se folosesc trei tipuri de relații, gradul de severitate aplicat este în funcție de calitatea produselor livrate de furnizor

Tip. A.

— Furnizorul acordă atenție deosebită calității produselor sale și livrează numai produse verificate și de calitatea cerută.

— Beneficiarul, convins de calitatea produselor din livrările anterioare, acceptă livrarea produselor pe bază de CERTIFICAT DE CALITATE eliberat de compartimentul C.T.C. al furnizorului. Această încredere trebuie verificată (confirmată) prin SUPRACONTROALE (DE RECEPȚIE) efectuate prin sondaj de către compartimentul C.T.C. al beneficiarului (asupra produselor sosite de la furnizor sau chiar în magazia furnizorului — se asigură de calitatea mărfurilor livrate).

— Compartimentul C.T.C. al beneficiarului răspunde de calitatea materiilor prime, materialelor și subfurniturilor intrate în procesul de fabricație al uzinei sale. Va efectua controlul calității acestora la sosirea lor în unitate și va respinge la controlul de recepție produsele necorespunzătoare și va cere Serviciului de aprovizionare să nu fie plătite facturile respective (numai astfel, indicatorul planului de stat, producția marfă vîndută și încasată devine o pîrghie în activitatea economică).

Tip. B.

— Furnizorul are condiții de a realiza produse de calitate dar organizarea, exigența sau autoritatea compartimentului C.T.C. sînt nesatisfăcătoare.

— Beneficiarul, pentru a se asigura că nu va primi produse necorespunzătoare calitativ, solicită furnizorului, să-i livreze produsele însoțite de un CERTIFICAT DE ATESTARE A CALITĂȚII în care să specifice că s-au efectuat probe de verificare, menționînd valoarea identificată, în comparație cu valoarea stabilită prin contract, pentru toate caracteristicile calitative determinate pentru procesul de fabricație din propria unitate economică.

— Compartimentul C.T.C. al beneficiarului pe lîngă SUPRACONTROLUL CALITĂȚII mărfurilor primite (mai exigent decît în cazul precedent — tip A), va verifica la furnizor prin sondaj modul cum este organizată și se efectuează măsurarea valorilor cuprinse în certificatele de atestare a calității, cît și exactitatea și corectitudinea valorilor din aceste certificate, comparîndu-le cu datele din registrele compartimentului C.T.C. al furnizorului sau cu măsurători REPETATE în prezența sa.

Tip. C.

— Furnizorul are un proces de fabricație instabil și livrează produse de calitate neomogenă.

— Beneficiarul nu are încredere în CERTIFICATUL de CALITATE al furnizorului și a avut unele experiențe negative anterioare în practicarea metodei precedente (tip B). În consecință, beneficiarul va menține un DELEGAT PENTRU CONTROLUL CALITĂȚII în unitatea furnizorului care va asista la controlul final al C.T.C.-ului furnizorului și va face SONDAJE PE FLUXUL DE FABRICAȚIE.

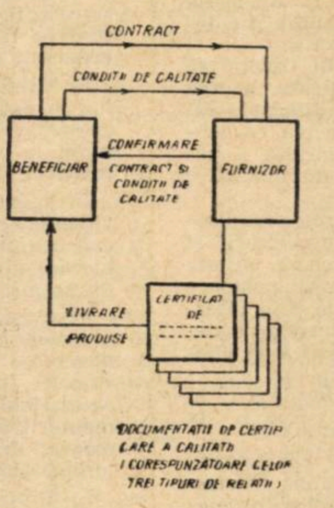

---

10 PRINCIPII DE CONLUCRARE

*ÎN articolul „Cele zece principii ale relațiilor dintre «furnizori» și «beneficiari» privite prin prisma controlului de calitate" *) Kaoru Ishikawa — profesor la Facultatea de tehnologie a Universității din Tokyo — arată că scopul urmărit prin stabilirea lor este îmbunătățirea relațiilor dintre furnizori și beneficiari și stabilirea unor norme de raționalizare aplicate la unele probleme, care în trecut erau soluționate în mod nerațional. Principiile date sînt aprobate de autoritățile competente din Japonia pentru controlul de calitate, pentru a fi aplicate în întreprinderi în vederea raționalizării activității acestora. Principiile au în vedere faptul că între „furnizori" și „beneficiari" trebuie să existe în permanență o atmosferă de încredere mutuală, de colaborare și o dorință sinceră de a fi la un înalt nivel de răspundere față de publicul consumator. Aplicabile atît în tranzacțiile comerciale și contractele încheiate între întreprinderile producătoare, cît și la import-export, aceste principii se concretizează în următoarele:*

1. **Atît „beneficiarul" cît și „furnizorul" poartă întreaga răspundere pentru aplicarea corectă a controlului de calitate, sistemele de control de calitate utilizate fiind stabilite prin bună înțelegere și colaborare între ambele părți** *(este important a face pe partener să înțeleagă necesitatea acestui control, care să nu fie impus unilateral).*

2. **Atît „beneficiarul" cît și „furnizorul" trebuie să fie independenți unul față de celălalt și să respecte independența de acțiune, în mod reciproc** *(prin aceasta înțelegîndu-se drepturile egale ale amîndurora în tranzacțiile încheiate, indiferent dacă o unitate este mai mare și una mai mică; de asemenea, în aplicarea controlului de calitate trebuie să apară spiritul răspunderii mutuale, care să ducă la crearea unui climat de încredere între părți).*

3. **„Beneficiarul" este obligat să pună la dispoziția „furnizorului" toate datele și condițiile necesare, care să-i permită să înțeleagă ce trebuie să fabrice** *(datele trebuie să fie clare, concrete — să conțină mostre — standard — să informeze pe „furnizor" chiar asupra planurilor de perspectivă și a modificărilor ulterioare ale acestora).*

4. **Înainte de începerea unei operații comerciale, „beneficiarul" și „furnizorul" trebuie să încheie un contract rațional în ce privește calitatea, cantitatea și prețul de cumpărare al produselor, precum și termenul de livrare și condițiile de plată** *(se va preciza cu privire la calitate standardul utilizat la aprovizionarea materialelor și la controlul produselor; operațiile „service" după livrarea produselor; modificările acceptate cu privire la calitatea produselor; analiza reclamațiilor și transmiterea sau culegerea informațiilor din timpul utilizării produsului la beneficiar; aplicarea controlului de calitate; sistemul de acordare a bonificațiilor etc.).*

5. **„Furnizorul" are obligația de a asigura o astfel de calitate a produselor livrate, care să dea deplină satisfacție „beneficiarului" —, de asemenea, este obligat să furnizeze beneficiarului — la cererea acestuia —, datele necesare, care să corespundă realității** *(numai date necesare, nu și altele care nu au legătură cu tranzacția; de asemenea, să asigure îmbunătățirea proceselor tehnologice, eficiența controalelor tehnice de calitate și să popularizeze conceptul de calitate a produselor).*

6. **Atît „beneficiarul" cît și „furnizorul" sînt obligați să stabilească „a priori" metodele de estimare utilizate, care vor fi considerate ca fiind satisfăcătoare pentru ambele părți contractante** *(prin metoda de estimare se înțelege estimarea calității produselor, a posibilităților tehnologice și a capacității de producție — deci acordul cu privire la interpretarea standardelor sau a metodologiei utilizate).*

7. **Atît „beneficiarul" cît și „furnizorul" trebuie să precizeze în contract sistemele și metodele de rezolvare — pe cale amiabilă — a litigiilor care eventual ar apare între ei** *(ca: modificarea unilateră a clauzelor cu privire la calitate; lipsa unor date precise cu privire la calitate; lipsa standardelor de control; modificări prea dese în planul de aprovizionare; lipsa unui program de asigurare a calității produselor; lipsa unor măsuri eficiente pentru evitarea, pe viitor, a defectelor calitative, constatate, rezolvarea necorespunzătoare a reclamațiilor etc.).*

8. **Atît „beneficiarul" cît și „furnizorul" trebuie să facă un schimb de informații tehnice necesar îmbunătățirii controlului de calitate, ținînd seama de punctul de vedere al celeilalte părți** *(în spiritul principiilor 3 și 5).*

9. **Atît „beneficiarul" cît și „furnizorul" trebuie să execute un control permanent asupra modului în care sînt lansate comenzile, asupra organizării producției și planificării stocurilor de materiale, precum și asupra muncii administrative și a diferitelor sisteme aplicate, astfel ca să se creeze condițiile necesare pentru menținerea unui climat de colaborare între părțile contractante.**

10. **La încheierea tranzacțiilor comerciale, atît „beneficiarul", cît și „furnizorul" trebuie să țină seama, întotdeauna, de interesele consumatorilor.** *Cînd un producător livrează un anumit produs și produsul livrat corespunde specificațiilor respective, obligația de a furniza produse de calitate este îndeplinită. Trebuie făcut totuși un pas înainte în sensul de a se constata dacă consumatorul este mulțumit de produsul cumpărat și să se ia măsurile necesare pentru ca la elaborarea viitoarelor specificații să se țină seama și de informațiile obținute în ce privește aprecierile consumatorilor. Pentru aceasta se impune o verificare permanentă și minuțioasă a procesului tehnologic de la stabilirea calității produsului și pînă la desfacerea acestuia pe piață, precum și un control sistematic al calității, din punctul de vedere al consumatorului.*

*) (Ten Principles for Vendee-Vendor Relations from the Stand point of Quality Control — „Proceedings" al Conferinței Internaționale pentru Controlul de calitate de la Tokyo — octombrie 1969).

CONCEPȚIA SISTEMULUI NAȚIONAL DE INFORMATICĂ ȘI CONDUCERE

UN COLECTIV de specialiști *) a elaborat unele propuneri privind concepția Sistemului Național de Informatică și Conducere (S.N.I.C.). În cele ce urmează redăm principalele elemente ale acesteia.

CONCEPȚIA S.N.I.C. se bazează pe realitățile existente în economie și anume:

- conducerea pe bază de plan a economiei naționale;
- concentrarea și specializarea producției existente și previzibile;
- competențele diverselor verigi organizatorice și lărgirea previzibilă a acestora;
- existența unui sistem informațional și necesitatea perfecționării acestuia.

Această concepție trebuie să reflecte obiectivul principal al S.N.I.C. și anume **asigurarea unei informări operative, obiective, suficiente și economice a conducerii, în scopul fundamentării, luării și urmăririi deciziilor la toate nivelurile;** prin precizarea în mod unitar a competențelor în luarea deciziei la diferitele nivele, precum și a sistemului de indicatori și date pentru fundamentarea și urmărirea acestora, **S.N.I.C.-ul trebuie să constituie un instrument eficace pentru îmbunătățirea conducerii la diferitele niveluri** și să ajute la conducerea eficientă a reproducției socialiste lărgite, a activității tehnico-științifice, administrative etc.

Realizarea S.N.I.C. presupune organizarea culegerii, transmiterii, prelucrării și memorării datelor pentru fiecare unitate și asigurarea legăturilor corespunzătoare la nivelul economiei naționale prin interconectarea și **integrarea** diverselor sisteme și subsisteme de informatică și conducere, pe măsura elaborării lor.

Sistemul național de informatică și conducere are următoarele funcții la toate nivelurile de conducere:

a) funcția de informare a conducerii:

— raportarea periodică (anual, trimestrial, lunar etc.), sau, la cerere, promovînd principiul conducerii prin excepții;

b) funcția de prelucrare și sinteză:

— transmiterea, păstrarea și concentrarea datelor și crearea informațiilor de sinteză;

— efectuarea de calcule, prelucrări și sinteze în vederea elaborării de **variante** pentru luarea deciziilor;

— elaborarea de informații de execuție pentru decizii automatizabile.

S.N.I.C. trebuie să contribuie la realizarea următoarelor sarcini:

a) Să asigure informarea unitară și obiectivă în cadrul unităților, din partea acestora și a celorlalte verigi din economie, indiferent de modul de prelucrare a informațiilor — manual, mecanizat, automatizat — urmărindu-se ca utilizarea unei game variate de mijloace de prelucrare să nu afecteze unitatea informării;

b) Să asigure informarea în vederea luării deciziei pe un canal unic, respectiv pe un ansamblu de circuite informaționale pe care circulă informații univoce. **Informațiile circulă în vederea luării deciziei, nici o informație nu circulă pe mai multe circuite, iar fiecare informație se culege o singură dată —;**

c) Să realizeze condițiile pentru promovarea principiului conducerii prin excepții;

d) Să fie realizat pe etape și să conducă în fiecare etapă la o eficiență economică importantă;

e) Să fie cît mai puțin dependent de schimbările organizatorice care pot interveni în economia națională.

PERFECȚIONAREA sistemului informațional economic impune raționalizarea circulației informațiilor independent de forma de evidență, astfel încît să se asigure:

a) Exercitarea în cele mai bune condiții a atribuțiilor de organizare, conducere și planificare ce revin conducătorilor aflați pe fiecare treaptă organizatorică din economia națională;

b) Trecerea la raționalizarea evidențelor în cadrul unităților economice și bugetare și adaptarea purtătorilor de informații la cerințele prelucrării cu mijloace moderne de calcul.

În vederea perfecționării continue a evidenței economice și a realizării unui cadru unitar de culegere, acumulare, prelucrare și transmitere a informațiilor se va asigura:

a) Informațiile necesare conducerii operative la nivelul fiecărei verigi organizatorice privind fluxurile materiale și valorice, operațiile efectuate, sarcinile și rezultatele obținute în vederea fundamentării deciziilor. Se va urmări, de asemenea, tipizarea și raționalizarea formularelor generale sau comune pe activități.

b) Unitatea de înregistrare, analiză și interpretare a datelor furnizate de evidența contabilă, atît la nivelul întreprinderilor și centralelor și celorlalte organe asimilate lor, cît și la nivelul organelor ierarhic superioare și al ramurilor economiei naționale. În acest scop se va definitiva și pune în aplicare planul de conturi cu simbolizare zecimală unitară.

c) Perfecționarea sistemului și conținutului indicatorilor statistici și de plan, în sensul definirii mai riguroase și a stabilirii funcțiilor lor de cunoaștere, precum și corelarea indicatorilor pe bază de modele de analiză microeconomică și macroeconomică. Se va asigura, de asemenea, comparabilitatea conținutului indicatorilor economici și financiari din toate formele de evidență. Totodată, pentru lărgirea și permanentizarea activității de previziune asupra desfășurării anumitor procese și fenomene social-economice se vor elabora modele statistico-matematice de previziune. De asemenea, se va extinde aplicarea unor metode moderne de obținere a informațiilor, în special anchete selective, conjuncturale și de opinie.

Se va avea în vedere folosirea integrală a posibilităților oferite de prelucrarea automată pentru simplificarea dărilor de seamă statistice, prin eliminarea indicatorilor derivați ce se prelucrează în prezent de întreprinderi și a centralizărilor succesive la diferite trepte în circuitul acestora.

Se va realiza trecerea la un canal unic de informare statistică și contabilă, care va informa pe această cale conducerea superioară și va transmite date statistice și contabile centralizate ministerelor și celorlalte organe centrale.

S.N.I.C. este format dintr-un complex de sisteme integrate de informatică și conducere care se constituie, în esență, pe bază de fluxuri verticale de informații și care extind la nivelul ramurilor sau economiei naționale informațiile legate de principalele funcții de conducere ale întreprinderilor (planificarea, programarea operativă și urmărirea producției, aprovizionarea, desfacerea, cercetarea-dezvoltarea etc.), asigurînd totodată controlul deciziilor.

Sistemul integrat de informatică și conducere la nivelul întreprinderilor se constituie în principal din următoarele subsisteme:

a) **Elaborarea și desfășurarea planurilor economice și financiare** în mod unitar, bazat pe un sistem de indicatori specifici ramurilor și verigilor organizatorice și pe modele de dezvoltare și optimizare;

b) **Elaborarea tehnologiei, programarea producției și urmărirea ei operativă;**

c) **Aprovizionarea tehnico-materială:** prospectarea surselor de materii prime și materiale, încheierea contractelor de aprovizionare și derularea lor, recepția și depozitarea materialelor și formarea stocurilor etc.;

d) **Desfacerea producției:** prospectarea piețelor de desfacere, încheierea contractelor de desfacere și derularea lor, emiterea comenzilor interne de producție, livrare și transport, depozitarea produselor finite și formarea stocurilor, expediția și facturarea produselor, serviciile post vînzare etc.;

e) **Cercetarea și documentarea tehnico-economică și științifică;** cercetare, organizare, documentare etc.;

f) **Dezvoltarea capacităților de producție și a tehnicii** (investiții, credite etc.);

g) **Personal:** angajarea și desfacerea contractelor de muncă, perfecționarea pregătirii cadrelor și promovarea, sistemul de salarizare, protecția muncii, utilizarea timpului de muncă etc.

Alcătuirea S.N.I.C. în principal pe baza extinderii sistemelor de informatică și conducere ale întreprinderilor pînă la nivelul economiei naționale, creează premise importante în vederea folosirii experienței acumulate în cadrul acestora, precum și în vederea realizării întrepătrunderilor dintre aceste sisteme și integrarea lor treptată în sisteme de informatică și conducere la nivelul centralelor industriale, al subramurilor și ramurilor și la nivelul economiei naționale, atît în sfera producției materiale, cît și în sfera neproductivă (ramurile industriei, de construcții-montaj, agricultură, comerț — interior și exterior, — transporturi, cercetări-proiectări, învățămînt, medicină etc.,) cerințelor sistemelor de conducere departamentală.

Pentru asigurarea relațiilor între unități la diferitele nivele organizatorice se vor proiecta fluxurile orizontale care să permită schimbul de informație.

Pentru unele sisteme (energie electrică, petrol, transporturi, comerț etc.), care au început să se constituie de pe acum, este necesar ca încă din prima etapă de proiectare a S.N.I.C. să se rezolve întrepătrunderile de informații ale acestora și S.N.I.C.

La nivelul economiei naționale, S.N.I.C. necesită din prima etapă organizarea unor sisteme de informatică și conducere, precum și de sisteme informaționale specifice care trebuie să fie în strînsă concordanță cu sistemele organizate la nivelul ramurilor și întreprinderilor:

a) **Sistemul planificării economiei naționale,** corespunzător cerințelor dezvoltării planificate a economiei în diverse etape, bazat pe un sistem de indicatori și modele economice de dezvoltare și optimizare;

b) **Sistemul financiar-bancar** avînd ca sferă de cuprindere în principal: decontările cu creditorii și debitorii plăților de credite și circulația monetară, mișcarea fondurilor de producție și a rezultatelor, bilanțurile etc.;

c) **Sistemul aprovizionării tehnico-materiale,** format din subsisteme specifice pentru principalele materii prime și materiale: metal, lemn, produse electrotehnice, chimice etc., destinat conducerii pe toate verigile organizatorice a procesului aprovizionării tehnico-materiale, formării și urmăririi stocurilor;

*) *Paul Constantinescu, Valeriu Pescaru Niculae Costake, Niculae Sucitulescu, Vladimir Trebici, Alexandru Șesan, Eugen Barat, Iosif Bati.*

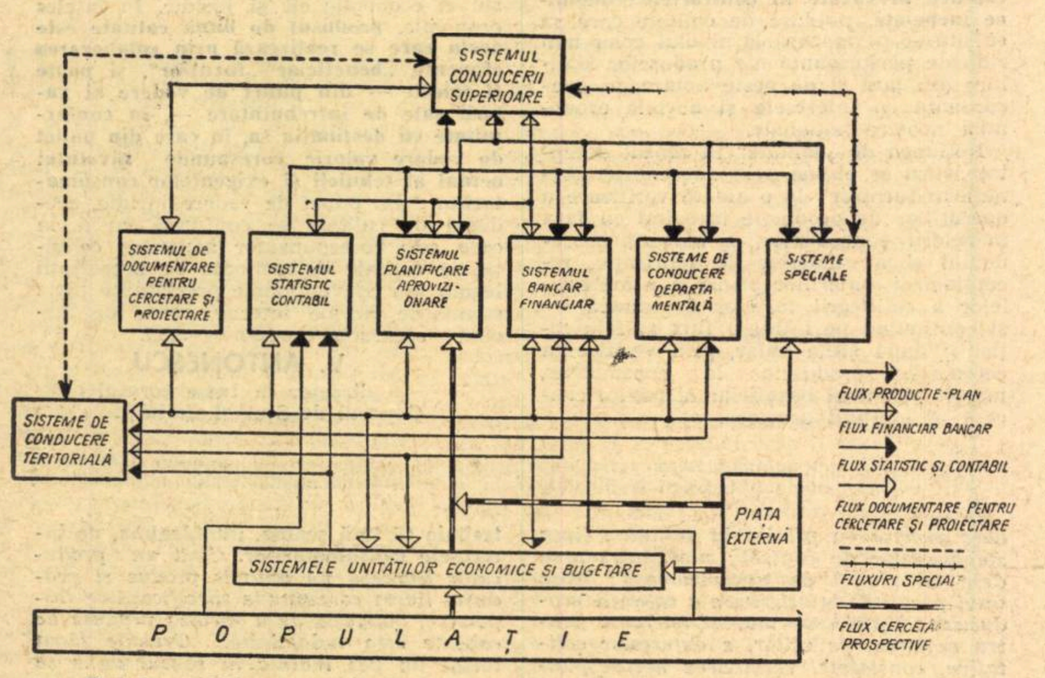

Fig. 1 — Schema fluxurilor informaționale în S.N.I.C.

INFORMATICA

SNIC

Obiectivele sistemului național

Raționalizarea circulației informațiilor

Structura și elementele sale componente

d) **Sistemul documentării tehnico-economice și științifice** destinat deservirii tuturor verigilor organizatorice din economice corespunzător cerințelor acesteia;

e) **Sistemele speciale,** avînd ca sferă de cuprindere problemele specifice ale sectorului special respectiv;

f) **Sistemul statistic-contabil** destinat urmăririi unitare a realizării deciziilor din activitatea de planificare economică și financiară precum și pentru cercetarea unor fenomene social-economice.

Aceste sisteme vor contribui la constituirea sistemelor de informatică și conducere la nivelul economiei naționale care generalizează subsistemele de informatică și conducere de la nivelul întreprinderilor, descrise mai sus.

Toate aceste sisteme prezintă puncte de întrepătrunderi și, reunite la nivelul conducerii superioare în cadrul unui sistem integrat — S.N.I.C. —, vor asigura fundamentarea, luarea și controlul deciziilor în mod operativ în toate problemele conducerii economice și social-politice ale țării.

S.N.I.C. permite, în același mod, rezolvarea problemelor de conducere ce se **pun la nivelul sistemelor de conducere teritorială,** asigurînd fluxurile necesare de informații care leagă sistemele unităților economice și bugetare și ale centralelor industriale din cuprinsul unităților teritorial-administrative (județe, municipii etc.), precum și sistemele la nivelul economiei naționale (planificare, financiar-bancar etc.) cu sistemul conducerii de partid și de stat pe plan local. Totodată între sistemele de conducere locală și conducerea superioară de partid și de stat este asigurat un flux direct de informații specifice.

Schema simplificată a fluxurilor de informații din S.N.I.C. este dată în Fig. 1. Sistemele corespunzătoare verigilor organizatorice se constituie în cadrul organizațiilor economice după cum urmează:

- unități cu gestiune economică internă;
- întreprinderi cu gestiune economică proprie și unități bugetare;
- centrale industriale și alte unități cu statut de centrală;
- ministere și alte organe centrale producătoare de bunuri sau servicii;
- ministere și organe centrale de sinteză (D.C.S., C.S.P. M.F., M.M., CSEAL, Comitetul pentru Prețuri etc.)

În mod asemănător, pentru organele locale se constituie sistemele locale. La proiectare se va ține seama ca fiecare sistem, în cadrul fluxurilor sale de informații, să utilizeze, după necesități, toate formele de evidență (tehnică, operativă, contabilă sau statistică).

Raportarea din partea întreprinderilor unei centrale disparate în mai multe județe se face la centrală în vederea luării de decizii și pentru informarea conducerii județene.

Corespunzător progresului tehnic, în S.N.I.C. se vor utiliza, în măsură crescîndă, următoarele elemente:

a) Rețeaua națională de prelucrare a informației (sistemul de echipamente de culegere, transmitere, prelucrare și memorare a informației, constituind baza materială a S.N.I.C.);

b) Sistemul național de procedee de calcul (proiecte, modele, programe, metode unitare de pregătire și organizare a datelor etc.).

S.N.I.C. se realizează treptat, asigurîndu-se cu prioritate experimentarea și specializarea proiectării în conformitate cu specificul zonelor din care este constituit:

— zona unităților economice și bugetare (micro-economică);

— zona de conducere teritorial-administrativă (județe);

— zona ministerelor și organelor centrale de sinteză economică (macro-economică);

— zona de conducere superioară.

În zona micro-economică (întreprinderi, centrale) se are în vedere organizarea de:

— Centre de calcul **uzinale** (pe lîngă marile uzine);

— Centre de calcul cu **specific de ramură,** pentru deservirea mai multor uzine, din aceeași ramură sau subramură de producție, respectiv centrală industrială, indiferent dacă sînt sau nu pe teritoriul aceluiași județ. În unele cazuri, centrele de calcul uzinale pot deveni treptat, prin dezvoltarea capacității de calcul, centre de calcul cu profil de ramură și viceversa unele centre cu profil de ramură pot deveni centre uzinale pentru mari uzine, în care integrarea subsistemelor va necesita utilizarea practic completă a echipamentelor existente în centrul de calcul. Proiectarea, introducerea și dezvoltarea sistemelor de informatică și conducere din unitățile economice revine în principal centrelor de calcul cu specific de ramură și uzinale;

— Centre de calcul **teritoriale** pentru deservirea unor unități economice din diferite ramuri și unități bugetare. Aceste centre vor contribui, de asemenea, la proiectarea, introducerea și dezvoltarea sistemelor de informatică și conducere locală. Unele din aceste centre de calcul teritoriale se pot transforma în centre de calcul județene cu profil distinct de conducere teritorial-administrativă

În zona macro-economică se are în vedere organizarea și dezvoltarea de centre de calcul de nivel central (D.C.S., C.S.P., Ministerul Finanțelor și departamentale). Centrele de calcul de nivel departamental vor avea și rolul de a sprijini acțiunea de unificare a metodologiilor de proiectare și procesul de generalizare a sistemelor informatice în unitățile din ramura respectivă.

La introducerea sistemelor **integrate** de prelucrare automată a datelor în întreprinderi se va ține seama de rezolvarea prioritară a problemelor care generează greutăți și pierderi mari în economie sau care sînt legate de un volum mare de muncă (folosirea capacităților de producție, stocurile, aprovizionarea tehnico-materială, proiectarea și urmărirea investițiilor etc.); în acest scop se va acorda o atenție deosebită proiectării și generalizării sistemelor de informatică și conducere din întreprinderi în care, într-o primă etapă, să se **integreze** următoarele activități: 1. planificarea producției, 2. desfacerea produselor, 3. aprovizionarea tehnico-materială, 4. programarea, lansarea și urmărirea producției, 5. gestiunea stocurilor.

Esențial în această acțiune prioritară de introducere a sistemelor integrate de informatică și conducere în întreprinderi este eliminarea erorilor existente în evidența primară și pregătirea unitară a nomenclatoarelor și fișierelor existente în sistemele informaționale actuale pentru prelucrarea automată, mecanizată sau manuală. După cum rezultă din practică, în prezent pînă la 30% din documentele de evidență primară sînt afectate de erori. Eliminarea acestor erori și punerea în ordine a fișierelor în vederea prelucrării necesită utilizarea calculatoarelor electronice care produc listele cu erorile existente pe baza cărora se pun în ordinea informațiile din întreprinderi. Punerea în ordine a evidenței primare cu ajutorul calculatoarelor electronice și pentru sistemele informaționale în care nu se introduc calculatoarele electronice este o sarcină importantă pentru centrele de calcul din zona micro-economică și teritorială în vederea îmbunătățirii conducerii întreprinderilor și a unificării raportării datelor din evidența economică.

Eforturile de dotare trebuie astfel orientate ca să se asigure prioritar rezolvarea acestei sarcini importante care va crea baza de date pentru majorarea fluxurilor informaționale din cadrul S.N.I.C.

Introducerea sistemelor informatice (sisteme informaționale care folosesc calculatoarele electronice) în întreprinderi permite, de asemenea, experimentarea și introducerea **sistemelor de conducere** care folosesc datele din cadrul sistemelor informatice și prin care se urmărește evoluția indicatorilor necesari, stabiliți în colaborare cu conducerea întreprinderii și raportarea prin excepții. Experimentarea unor astfel de sisteme de conducere și analiza lor critică va permite generalizarea soluțiilor adoptate, creînd pe de o parte condițiile pentru o conducere obiectivă îmbunătățită a întreprinderilor, iar pe de altă parte condițiile pentru unificarea raportării la toate nivelurile.

Proiectarea, introducerea și dezvoltarea sistemelor informatice și de conducere în toate zonele este un proces continuu, iar centrele de calcul cu specific de ramură, teritoriale și departamentale au rolul principal de a asigura acest proces, sprijinind unitățile economice, atît în formarea cadrelor proprii din serviciile de informatică și în secții, cît și în îmbunătățirea sistemelor de informatică și conducere.

În vederea proiectării sistemelor informatice și de conducere, se vor extinde metodele de simulare, care, în prezent, nu sînt utilizate în măsură suficientă. De asemenea, trebuie asigurată extinderea aplicării pachetelor de programe PERT în proiectarea și urmărirea activităților pe șantiere, în întreprinderi etc.

Pentru realizarea S.N.I.C. este necesar să se asigure:

a) analiza și proiectarea sistemelor informaționale, precum și specificarea precisă și univocă a atribuțiilor și deciziilor ce se iau la nivelul tuturor unităților din economia națională, inclusiv perfecționarea lor permanentă, în concordanță cu constituirea și perfecționarea S.N.I.C. și definirea sistemului de indicatori în vederea eliminării neconcordanțelor și paralelismelor existente;

b) stabilirea de metodologii unitare de planificare și informare compatibile cu centralizarea tuturor informațiilor care interesează toate ramurile economiei naționale, la toate nivelurile ierarhice și stabile în timp;

c) unificarea și standardizarea indicatorilor, nomenclatoarelor, clasificatoarelor, codurilor, descriptorilor în documentare, a conturilor și documentelor primare utilizate în economia națională;

d) proiectarea și introducerea sistemelor S.N.I.C. în concepția definită implică elaborarea unei metodologii unice și o activitate de proiectare specifică fiecărei zone, îmbinată cu organizarea de acțiuni pilot și sprijinirea unităților în vederea introducerii noilor sisteme informatice;

e) adoptarea în dotare, proiectare, organizare de date și programare a unor soluții de înalt nivel tehnic, în vederea reducerii cît mai rapide a rămînerii în urmă față de alte țări;

f) crearea unei baze corespunzătoare de culegere și pregătire a datelor, ținînd seama ca efortul valutar financiar să fie corelat cu posibilitățile economiei naționale. Mijloacele tehnice de pregătire a datelor vor fi cît mai uniforme ca tipuri și vor utiliza medii sau suporți standard, urmînd să fie amplasate cît mai aproape de sursa de generare a datelor, ceea ce va asigura utilizarea mai bună a echipamentelor; mărirea gradului de operativitate a informării în cadrul S.N.I.C. se va obține prin dezvoltarea treptată a rețelei de transmitere automată a datelor, la nivel local și republican (dezvoltarea

(Continuare în pag. 18)

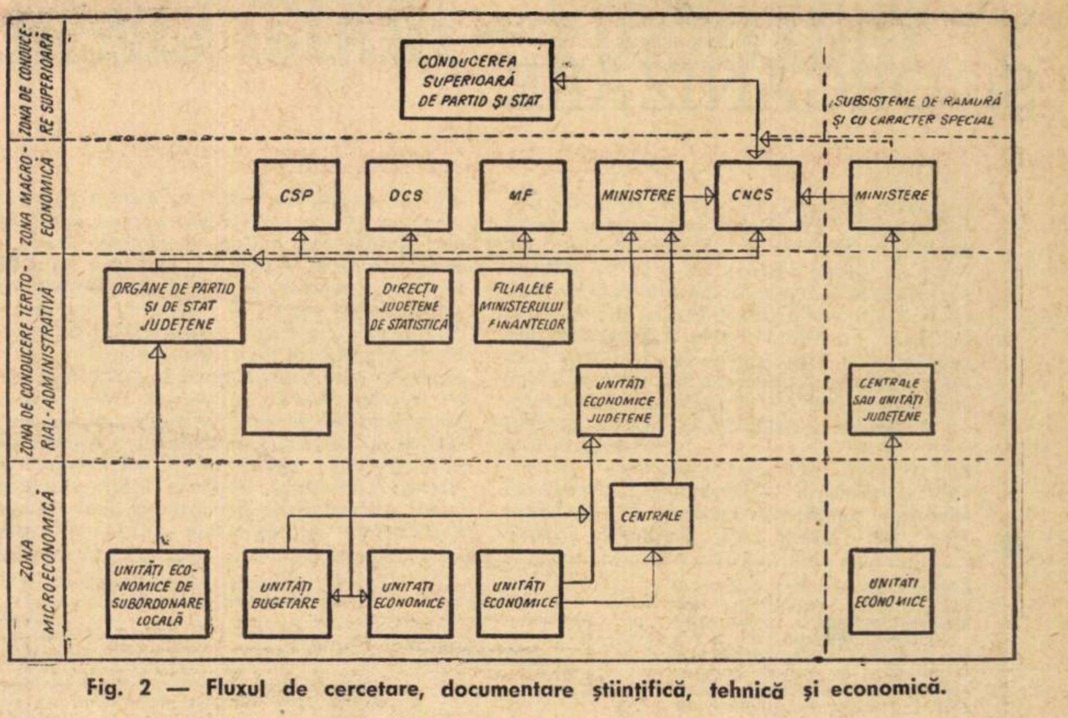

Fig. 2 — Fluxul de cercetare, documentare științifică, tehnică și economică.

DEZBATERI ● DEZBATERI

MANAGEMENT — NU NUMAI DISPUTĂ SEMANTICĂ, CI ȘI DE CONȚINUT

DEZBATEREA despre management inițiată în coloanele revista „Viața economică" nr. 43 din 27 noiembrie a.c. mi se pare interesantă, atît prin necesitatea de a clarifica utilizarea unor termeni încă neinteligibili în lumea celor care se ocupă de problemele conducerii și a organizării, dar mai ales pentru necesitatea de a **preciza conținutul** acestui termen în vederea adaptării la condițiile economiei socialiste și a aplicării principiilor lui de bază în activitatea din întreprinderi, combinate, centrale industriale etc. După cum este cunoscut, în toate țările cu economie dezvoltată, și chiar în cele cu economie în curs de dezvoltare, problemele conducerii sînt „la ordinea zilei", atît în domeniul de activitate teoretic, cît mai ales al conducerii practice. Conducerea (principii, metode, organizare) constituie subiectul de succes din ultimii ani în numeroase publicații. Toate cadrele de conducere sînt de acord că mutațiile rapide din societatea noastră. determinate în bună parte de progresul științific contemporan, impun ca o necesitate obiectivă perfecționarea metodelor și a stilului de conducere.

Sistemul de conducere clasic, individual, a fost înlăturat de mult în numeroase țări cu economie dezvoltată și este înlocuit pretutindeni „cu echipa de conducere". Calculatoarele electronice, sistemele informaționale, conducerea pe bază de „sisteme", pe bază de „obiective" și altele, impun și scot în evidență mai mult ca oricînd necesitatea „conducerii" ca o profesie.

Îndeplinirea directivelor Conferinței Naționale și a Congresului al X-lea al P.C.R. cu privire la organizarea și conducerea centralelor, combinatelor și întreprinderilor înseamnă în fapt aplicarea unui management românesc.

De altfel, sînt de părere că nu s-a cercetat, analizat și reliefat suficient de către specialiștii noștri, îndeosebi de economiști, inovarea realizată în conducerea întreprinderilor noastre prin înființarea comitetelor de direcție și a consiliilor de administrație. Aceste forme colective de conducere au principii și particularități proprii țării noastre, rezultate atît din componența, cît și din atribuțiile și răspunderile ce revin organelor colective de conducere. De exemplu, numeroși specialiști străini s-au interesat în mod deosebit asupra caracteristicilor conducerii colective de la noi, în care o parte din membrii comitetelor de direcție sînt aleși ca reprezentanți ai salariaților, iar o altă parte, sînt numiți dintre reprezentanți ai administrației. Această particularitate prezintă semnificații deosebite în „relațiile umane" ale conducerii superioare cu colectivul de salariați, este de fapt o realizare importantă a managementului românesc. „Factorul uman" al conducerii, cercetat și căutat cu atîta febrilitate în numeroase țări ale lumii, de renumiți specialiști în știința conducerii, este aplicat în țara noastră într-un mod original în noile organisme de conducere colectivă la nivelul întreprinderilor.

Revenind la utilizarea sau neutilizarea noțiunii de management în lumea conducerii și a specialiștilor din țara noastră, aș vrea să subliniez pentru acei care se opun introducerii acestui termen următoarele:

Profesorul Peter Drucker (S.U.A.) arată în comunicarea sa prezentată la cel de al XV-lea Congres al Consiliului Internațional pentru Organizare Științifică (Tokyo 1969), cu privire la noțiunea de management că: „Rezistența îndelungată și puternică împotriva noțiunii de „management" din partea „întreprinzătorului" german și a „patronului" francez reflectă într-o mare măsură o neînțelegere de natură lingvistică. Nu există un cuvînt german sau francez care să redea în mod corespunzător cuvîntul englez „management". Este de menționat și faptul că, Comité National de l'Organisation Française a denumit de curînd revista sa de specialitate „Management France".

Lingviștii din țara noastră ar trebui să se pronunțe dacă în limba română avem un cuvînt adecvat, cuprinzător, înțelesului cuvîntului englez management, iar specialiștii — fapt pe care îl considerăm mai important — să circumscrie sfera conținutului, precizînd ce poate fi preluat și adaptat specificului nostru și să-l completeze cu laturile și aspectele proprii economiei socialiste condusă pe bază de plan.

Pentru a îngreuna misiunea celor care resping termenul de management doresc să mă refer și la comunicarea președintelui Consiliului Internațional de Organizare Științifică (pentru perioada 1969—1972) dr. ing. Erich Mittelstein Scheid (R.F.G.) ținută la Tokio în 1969 și anume „Cuvîntul management își are originea în cuvîntul italian „maneggiare" = a conduce calul după voința antrenorului, astfel încît el să facă anumite mișcări pe care le-ar face în mod firesc în stare de libertate, în anumite împrejurări".

Sînt de părere că, conducătorii întreprinderilor noastre pot și trebuie să aplice principiile „managementului" adaptate la economia noastră socialistă, și cuprinse în mod științific în directivele conducerii noastre de partid și de stat cu privire la problemele actuale de organizare și conducere a întreprinderilor, care de fapt reprezintă un management românesc, și nu am nici o îndoială asupra succesului ce poate să realizeze orice „echipă de conducere" din unitățile noastre economice.

Paraschiv BAȘTUREA

1) Management's Role in the New World.
2) Human Profress through International Solidarity in Management.

SINUOZITĂȚILE DE

Evidența tehnico—operativă

ÎN DECLANȘAREA acțiunii de îmbunătățire a evidenței tehnico-operative, elaborarea indicațiilor metodologice de lucru de către colectivul coordonator și punerea lor pe la mijlocul anului 1968 la dispoziția unui număr de peste 100 întreprinderi reprezentative din diverse ramuri industriale, trebuie considerată ca avînd meritul incontestabil de a fi indicat o metodă de lucru bazată pe cele mai bune practici mondiale în materie. Astfel, defalcarea de părți componente a diferitelor porțiuni ale sistemului informațional și stabilirea orientativă a clasificării activităților din întreprindere (cca 96 la număr) a oferit posibilitatea individualizării obiectivelor de atins. Metodologia dată de colectivul coordonator a cuprins instrucțiuni practice, în a căror aplicare nu se întrezăreau dificultăți deosebite.

Trebuie subliniat însă că delegații întreprinderilor reprezentative și-au dat foarte curînd seama de volumul mare al lucrărilor de executat și de neconcordanța acestora cu termenul în care trebuiau executate. Astfel, deși a folosit colaboratori și din alte întreprinderi, beneficiind de sprijinul forului tutelar, Întreprinderea „Electrocentrale" București n-a reușit să predea colectivului de coordonare decît lucrările ce priveau 10 activități specifice ramurii energetice și aceasta într-un răstimp de cca 6 luni. Mersul încet al lucrărilor s-a datorat următoarelor cauze principale: lipsa de analiști care să fi avut posibilitatea de a ataca simultan mai multe activități; caracterul analizei, care pretinde pătrunderea fenomenelor pînă la cele mai mici amănunte în urmărirea firului elementului informațional; imposibilitatea de a putea colabora zilnic cu salariații executanți, care urmau să fie chestionați, din cauza lucrărilor lor curente cu termene; necesitatea copierii a numeroase documente pentru formarea dosarului, ce nu puteau fi obținute în alt mod; părțile repetitive ale lucrărilor, care cer redactarea în două variante a acelorași fenomene (părțile descriptive și diagramele de circulație); exprimarea greoaie a circulației documentelor în cadrul diagramei de tip francez, indicată ca instrument de lucru de colectivul coordonator.

După cum se știe, pe baza lucrărilor depuse de către întreprinderile reprezentative, Institutul central de studii pentru proplemele conducerii economiei, organizarea muncii și perfecționarea cadrelor din economie (ICOP), a trecut la elaborarea pe activități a unor proiecte de studiu privind perfecționarea și unificarea evidenței tehnico-operative în activitatea economică, corespunzător sarcinilor asumate în această direcție. În acest fel, s-a încheiat prima etapă a acțiunii de perfecționare a evidenței tehnico-operative.

A venit sfîrșitul anului 1969 și o dată cu aceasta au sosit la ministere și proiectele de perfecționare a evidenței tehnico-operative, întocmite de ICOP pentru o serie de activități socotite principale (programarea, lansarea și urmărirea producției, angajarea personalului, protecția muncii, prezența salariaților, repararea utilajelor etc.). Ministerele, în concordanță cu măsurile propuse de Ministerul Muncii, au trecut la mobilizarea întreprinderilor reprezentative pentru ca, pe baza proiectelor, să elaboreze la rîndul lor, alte proiecte de perfecționare a evidenței tehnico-operative, adaptate condițiilor lor concrete. La începutul anului 1970 s-au organizat cursuri de reinstruire și s-a indicat foarte amănunțit și analitic drumul metodologic de urmat la elaborarea lucrărilor avînd ca bază proiectele — cadru ale Ministerului Muncii. În locul graficelor de circulație a informațiilor de tip francez, mai greoaie, s-a avut preferință pentru „flow-chart"-urile de tip american, mai explicite și cu simbolizări mai puține.

Întreprinderea „Electrocentrale" București s-a aliniat sarcinilor de execuție primite de la forul său tutelar, CIPEET, afectînd pentru îndeplinirea acestor lucrări un economist și un inginer. La rîndul său, CIPEET a dislocat, de asemenea, doi ingineri pentru a participa direct la executarea proiectelor ce se elaborau în cadrul IECB.

În această a doua etapă de lucru, pentru probleme de fond nu se semnalează dificultăți deosebite. Apar însă dificultăți de formă, generate de faptul că pentru aplicarea proiectelor este necesară obținerea avizului ICOP, pentru întreprinde-

Cadre și răspunderi

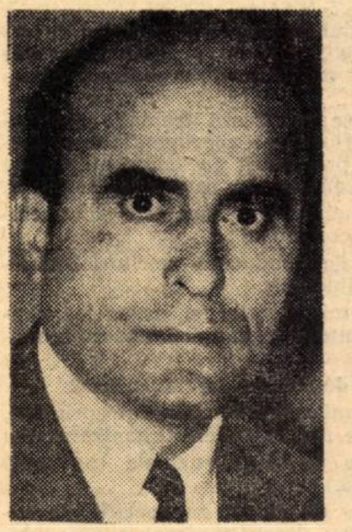

ing. Ștefan PASCU

director al Întreprinderii chimice de industrie locală „Victoria" — București

CONVORBIREA a început cam neobișnuit, interlocutorul solicitat, parcă evitînd să fie intervievat a invocat pretexte „balzaciene" spre mascarea autenticei modestii:

— Sigur că da, dar, să vedeți, poate că nici eu, nici întreprinderea nu sîntem foarte potriviți pentru o rubrică atît de prestigioasă...

● **Dar prestigiul este, ca să rămînem în categoria aproximațiilor, pe cît de variabil, pe cît de relativ... Se poate cîștiga, după cum se poate pierde...**

— Evident că așa este. Totuși, dată fiind gama foarte largă a produselor noastre, diversitatea secțiilor care alcătuiesc întreprinderea, dispersarea lor pe aproape întreg teritoriul Capitalei (avem acum 23 de unități de producție, amplasate în tot atîtea clădiri, organizate în 7 secții), pluritatea neobișnuită de probleme cărora avem a le face față și care, pare-se ne sînt proprii, ne îndrituiesc parcă să credem într-un fel de singularizare, pe linia proprie-i experiențe, dificil de transmis, avînd în vedere particularitățile mai sus pomenite.

● **Evident, dar toate aceste particularități, dificultăți, diversități... nu sînt nici inedite și, am spune, nici chiar originale... Și apoi sînteți aici director de 12 ani. Cînd ați venit, erau cam vreo 500 de salariați, iar planul valoric nu depășea 50 milioane lei..**

— Uneori mi se pare că e mult de atunci, alteori de parc-a fost ieri. Sigur, astăzi avem 2000 de salariați și un plan valoric care depășește 200 de milioane lei. În cele șapte secții de producție se fabrică peste 1000 de sortimente din 350 de grupe, în cantități mari. Sînt tehnologii diverse de la un produs la altul, fiecare dintre ele avînd mai mulți componenți. Avem furnizori în

SPECIALISTULUI

UNEI ACŢIUNI SIMPLIFICARE

rile reprezentative şi al forurilor tutelare pentru proiectele elaborate de restul întreprinderilor. Într-adevăr, în „Studiul privind perfecţionarea evidenţei tehnico-operative în activitatea economică" elaborat de ICOP, la pct. 6 — propuneri de măsuri — subpunctul 2, se arată că „după obţinerea avizelor necesare de la Ministerul Muncii", unităţile reprezentative vor trece la experimentarea proiectelor, iar la subpunctul 3, în legătură cu rezultatele aplicării de către unităţile reprezentative se arată că „ministerele tutelare vor elabora proiecte de perfecţionare a evidenţei tehnico-operative destinate experimentării în unităţi similare cu cele reprezentative, iar după obţinerea avizelor Ministerului Muncii pentru proiectele întocmite de unităţile reprezentative, se va putea trece la experimentarea largă a acestor proiecte". Este acum de înţeles de ce a fost necesar ca proiectele elaborate de întreprinderi să fie întocmite în 6 exemplare.

Ele trebuiau să parcurgă drumul lung al avizării locale, a forului tutelar, a ministerului de ramură, iar pentru cele elaborate în unităţile reprezentative — şi a Ministerului Muncii.

Noi apreciem că avizarea tuturor proiectelor de evidenţă tehnico-operativă de către toate verigile acestui lanţ apare ca o practică ce caracterizează centralismul excesiv, influenţînd negativ asupra eficienţei economice a întreprinderilor. Este suficient să menţionăm că, pe treapta locală, analiştii au obţinut relativ repede şi uşor acordul practicienilor executanţi. La forul tutelar însă, membrii comisiei de avizare s-au declarat în dezacord cu tot ce contravenea unor reglementări prevăzute în acte normative. Or, noi gîndim că tocmai acesta era unul din obiectivele acţiunii : eliminarea acelor reglementări, care, necesare poate la vremea lor, au devenit astăzi anacronice şi inutile.

În acest fel, o idee bună şi o metodologie bine gîndită, transpusă în realitate sub formă de proiecte de perfecţionare a evidenţelor tehnico-operative a devenit o acţiune birocratică, în care se multiplică fără rost hîrtii, pe tema cărora se discută îndelungat pe multe nivele, în loc să se acţioneze practic şi operativ în cadrul întreprinderii, pe baza soluţiilor de îmbunătăţire găsite de analiştii şi executanţii de la locul de muncă. În cea mai mare parte evidenţele tehnico-operative din cadrul întreprinderilor n-au fost nici impuse şi nici dezvoltate prin decizii ale conducerilor forurilor tutelare, astfel că nici modificarea lor nu ar trebui să necesite vreo aprobare formală din partea acestora. Este oare neapărat necesar ca ICOP-ul, acest înalt for central, să-şi dea avizul cînd ceva se modifică, în sensul simplificării la nivelul atît de jos al unităţilor de producţie ?

Cu însăşi ridicarea problemei, organizarea iniţierii, indicarea metodologiei de acţionare pentru îmbunătăţire şi cu perfectarea şi predarea unor proiecte-ghid, — elaborate cu scopul imprimării unei tendinţe de unificare a evidenţelor — după părerea noastră, Ministerul Muncii a făcut tot ce trebuia să facă. În continuare, nu era altceva necesar decît să se valorifice neîntîrziat, în întreprinderi, proiectele-ghid, de către specialiştii desemnaţi în acest scop de conducerea întreprinderilor.

O activitate caracteristică organelor centrale în această problemă ar fi constituit-o numai discutarea temeiurilor de derogare, de obţinere a derogărilor şi a modificărilor reglementărilor în vigoare, care împiedică aplicarea unor măsuri de perfecţionare preconizate. De altfel, este de observat că, paralel cu acţiunea de simplificare a evidenţei tehnico-operative, apar mereu reglementări şi acte normative care micşorează foarte mult eficienţa muncii depuse de analiştii din întreprinderi care se ocupă de simplificarea evidenţei tehnico-operative.

În concluzie, considerăm că acţiunea de perfecţionare a evidenţei tehnico-operative trebuie debarasată de elementele de centralism excesiv care îi imprimă un caracter birocratic, privînd-o de eficienţa pentru care a fost iniţiată.

Filip ROUĂDEDEAL
Emeric HAVALETZ
Întreprinderea „Electrocentrale"
Bucureşti

---

toată ţara, după cum avem cîteva mii de beneficiari pe întreg teritoriul ei. Putem afirma, fără exagerare, că nu există cetăţean al ţării care să nu folosească într-un fel oarecare, produsele noastre, fie că e vorba despre cerneală (al cărui unic producător sîntem), articole de cauciuc, de sticlărie, mase plastice, produse chimice de uz casnic sau industrial, uleiuri pentru vopsele şi atîtea altele

● **Am impresia că aţi omis un produs foarte important, a cărui livrare în cantităţi sporite în primăvara cruntă a lui 1970 a prilejuit săvîrşirea de fapte quasi-eroice din partea colectivului . de muncă, într-o perioadă foarte grea.**

— Vă referiţi, fără îndoială, la sulfatul de aluminiu, care se foloseşte în proporţii de 30 q/mc pentru limpezirea apei potabile. Într-adevăr, în afară Combinatului Chimic Tîrnăveni, întreprinderea noastră este singura din ţară care-l produce. Şi cînd inundaţiile au provocat întreruperea activităţii la Tîrnăveni, ne-a revenit nouă sarcina să fabricăm acest produs devenit stringent necesar în acea perioadă. S-a lucrat fără întrerupere, zi şi noapte, şi nimeni din colectiv nu şi-a precupeţit eforturile, energia şi capacitatea... În total în 1970 am livrat 12 000 tone de sulfat de aluminiu.

● **Deci iată încă un argument care confirmă însemnătatea întreprinderii şi faptele care dovedesc că salariaţii săi ştiu să-şi onoreze prestigiul.**

— Cred că în privinţa aceasta trebuie amintit ceea ce se numeşte îndeobşte spiritul de echipă, închegat de-a lungul anilor, pornind de la convingerea că vremea creatorului singular a trecut. Şi că hotărîtoare este fizionomia grupului şi nu a individului. Societatea noastră se află într-o fază în care prin disciplina colectivă se pot obţine rezultate cel puţin egale celor obţinute prin inspiraţie genială.

● **Cu alte cuvinte sînteţi de părere că echipa este adevăratul protagonist. Asta presupune însă o judicioasă folosire a aptitudinilor, precizarea strictă a nivelului minimal şi maximal al îndatoririlor fiecărei persoane.**

— Ideea este în centrul preocupărilor. Un exemplu : vorbeam mai înainte despre dificultăţile legate de stabilirea tehnologiilor pentru marea noastră varietate de produse. Am constatat că nu arareori în această privinţă, ca şi în altele, rezolvarea operativă a problemelor curente ne alterează calitatea perspectivei. Aşa că am hotărît ca unul dintre cei doi ingineri şefi să fie degrevat de cele dintîi şi să se ocupe exclusiv de concepţie, cercetare şi dezvoltare. Între altele, la cursurile CEPECA am învăţat că este necesară imprimarea atributului de previziune şi planificare. E o chestiune de educaţie a voinţei, dar şi de organizare. Aşa că în cadrul serviciului tehnic au fost concentrate cadrele cu pregătire superioară, pentru pregătirea tehnologiilor pe familii de produse şi ramuri, deşi aveam mare nevoie şi în secţiile de producţie. Ţinem însă seama de perspectivă şi de exigenţele mereu sporite ale clienţilor noştri.

● **La ce vă referiţi ?**

— Avem în vedere necesitatea unei fabrici noi care să concentreze modernizare şi să îmbunătăţească producţia. Mai ales că cererile de export sînt în continuă creştere, după ce au cunoscut un salt de la 18 000 lei valută în 1966 la 1 150 000 lei în 1970. Şi noi plecăm de la premisa că fiecare client din ţară ca şi din cele 12 ţări importatoare ale produselor noastre este un critic îndreptăţit, de a cărui părere şi gust trebuie să ţinem seama.

Mircea POSTELNICU

ÎN POLONIA
PREGĂTIREA CADRELOR DE CONDUCERE

Informarea cititorilor asupra preocupărilor şi activităţii desfăşurate în diverse ţări ale lumii în direcţia perfecţionării conducerii în economie constituie unul din obiectivele revistei noastre. Aflînd de vizita de studii efectuată recent în Polonia, în cadrul programului de colaborare dintre CEPECA şi CODKK, am solicitat inginerului ADRIAN POPESCU, expert-instructor la CEPECA, o prezentare a preocupărilor poloneze privind formarea şi perfecţionarea specialiştilor şi cadrelor de conducere din economia acestei ţări prietene.

ÎN ANUL 1958, în R.P. Polonă şi-a început activitatea Centrul Principal de Perfecţionare a Cadrelor de Conducere (C.O.D.K.K.—Centralny Osrodek Doskonalenia Kadr Kierowniczyca) cu sediul la Varşovia, iar începînd din 1962 au fost înfiinţate 12 centre de perfecţionare a cadrelor de conducere aparţinînd ministerelor (R.O.D.K.K.) şi apoi circa 60 de centre (B.O.D.K.K.) similare, aparţinînd unora din cele 130 uniuni industriale.

Coordonarea activităţii de perfecţionare a conducerii şi organizării în R.P. Polonă aparţine Comisiei de organizarea conducerii (KOZ), constituită în 1968, al cărei preşedinte are rang de ministru. De această comisie depinde direct Centrul principal de perfecţionare a cadrelor de conducere, precum şi Institutul pentru administraţia publică (ZAP).

Toate centrele menţionate desfăşoară, pe lîngă activitatea ştiinţifică de cercetare şi una didactică, de perfecţionare şi formare. De observat că în ultimul timp s-a introdus plata atît pentru activitatea didactică, cît şi pentru activitatea de aplicaţie în întreprinderi, desfăşurate la Centrul principal (C.O.D.K.K.).

Programele de perfecţionare şi formare a cadrelor de conducere şi a specialiştilor sînt judicios distribuite în reţeaua de centre şi cuprind cursuri pe care le urmează, începînd din anul 1969, adjuncţi ai miniştrilor, directori din ministere, directori de uniuni industriale, directori de combinate, care se adaugă directorilor de întreprinderi, şefilor de sectoare, de secţii, de ateliere, de servicii, inclusiv maiştrii, care constituiau participanţii la cursuri pînă în anul 1968.

Proiectul de plan de perfecţionare a cadrelor de conducere din economie şi din administraţia de stat, elaborat pentru perioada următorilor zece ani, preconizează ca printre participanţii la cursuri să fie incluşi şi miniştri, precum şi cadre cu munci de răspundere din aparatul de partid şi din organele centrale şi locale ale administraţiei de stat (voevodate, judeţe). Sarcina formării, perfecţionării şi reciclării acestor cadre de conducere superioară va reveni centrului principal (C.O.D.K.K.), celelalte centre preocupîndu-se de cadrele de conducere ale nivelelor la care ele funcţionează.

● A gîndi înainte de acţiune

ÎN CONCEPŢIA şi alcătuirea programelor cursurilor se desprinde în primul rînd ideea că nu diversificarea, ci selecţionarea constituie criteriul de bază. Se urmăreşte a se pune la dispoziţia participanţilor cunoştinţe aprofundate în legătură cu cîteva probleme care îi interesează în mod deosebit. **Cele mai importante sînt considerate problemele de relaţii între oameni, apoi cele privind teoria şi conceptele conducerii şi organizării, probleme comerciale, de producţie, tehnice, financiare, de rentabilitate, studiul muncii, munca de birou, grafice, ergonomie, programare, PERT, structurare, întreţinere şi reparaţii, teoria deciziei, cercetare operaţională, planificarea muncii conducătorului făcută de el însuşi, prelucrarea electronică a datelor.**

Metodele de instruire cel mai mult folosite sînt cele directe, active : metoda cazului, metoda incidentului, jocurile de întreprindere ş.a.

Se urmăreşte în mod special şi se subliniază în cadrul întregii activităţi didactice din reţea, că în probleme de conducere şi organizare nu există reţete, ci, în fiecare caz în parte trebuie să se facă adaptarea principiilor, a metodelor şi a tehnicilor învăţate, la situaţia reală ivită în practică ; nu există soluţii standard : ceea ce participanţii trebuie să dobîndească este capacitatea de folosire a raţionamentului, deprinderea de a gîndi în fiecare împrejurare înainte de a acţiona.

În afară de cursurile de perfecţionare a cadrelor de conducere se organizează cursuri de formare de specialişti în analiza costurilor, marketing, proiectanţi pentru organizarea noilor uzine, consultanţi în probleme de conducere şi organizare etc.

Se consideră că prezentîndu-se participanţilor la începutul cursului rezultatul

● Consultantul — medicul întreprinderii

FORMAREA de consultanţi în probleme de conducere şi organizare reprezintă în prezent o preocupare de prim ordin pentru centrul principal. Activitatea a început cu trei ani în urmă prin formarea în străinătate (Suedia, Norvegia, Islanda, Danemarca, Franţa şi Iugoslavia) a unor specialişti polonezi cărora li s-a încredinţat sarcina formării primei serii de consultanţi. De menţionat că după elaborarea diagnosticului de către consultant se organizează un curs de 8 săptămîni, la care participă toate cadrele de conducere ale întreprinderii, precum şi salariaţi susceptibili de a fi formaţi drept viitori conducători, — sau, cum sînt numiţi în Polonia — cadre de rezervă.. Împărţiţi în 3 serii a cîte 20 participanţi, aceste cadre urmează o zi pe săptămînă un curs la C.O.D.K.K., totalizînd 64 de şedinţe a cîte 45 minute fiecare. Pentru aceasta, întreprinderea plăteşte 10 zloţi/oră, la care se adaugă 250 zloţi/zi pentru ocuparea sălii de clasă şi pentru materialul didactic, precum şi 45 zloţi/zi pentru activitatea de consultant. Suma totală este suportată de întreprindere din fondul alocat pentru şcolarizare (formare cadre).

diagnosticului şi alcătuind apoi programul cu accentul pus pe tratarea problemelor de conducere şi organizare relevate în diagnostic drept puncte slabe în desfăşurarea activităţii întreprinderii, împreună cu plata intervenţiei consultanţilor, ca şi a cursurilor urmate, constituie tot atîtea elemente care contribuie la crearea unui climat favorabil acceptării şi sprijinirii implementării soluţiilor de ameliorare preconizate. Se constituie apoi echipa mixtă de intervenţie, formată din personalul întreprinderii care a participat la cursuri, ajutat de consultanţii din exterior. Această echipă proiectează în detaliu şi întocmeşte ulterior un program de implantare a noilor soluţii. Pe baza observării rezultatelor obţinute, echipa mixtă elaborează apoi un raport final al intervenţiei.

În prezent se lucrează la elaborarea unui statut al consultanţilor în probleme de conducere şi organizare care să fixeze poziţia lor faţă de organizaţiile economice în care intervin, precum şi să definească modalitatea intervenţiei. Se observă o tendinţă clară de a situa activitatea consultanţilor într-o poziţie independentă şi exterioară organizaţiilor economice în care intervin sau chiar forurilor ierarhice cărora ar fi subordonate, de a împiedica transformarea consultanţilor în probleme de conducere şi organizare în organe de control aparţinînd vreunui for superior, oricare ar fi acesta.

Justificarea unei asemenea direcţii se întemeiază, pe de o parte, pe necesitatea de a se asigura obiectivitatea şi imparţialitatea intervenţiei consultanţilor, iar pe de altă parte pe imperativul de a se cîştiga şi păstra încrederea totală a personalului întreprinderii în care se face intervenţia. Acest personal trebuie să ştie că, la fel cum un bolnav încredinţează medicului curant tot adevărul pentru a izbuti să se vindece, tot aşa trebuie să pună în mod deschis la dispoziţia „medicului" de întreprindere — cum mai este numit consultantul în probleme de conducere şi organizare-toate datele necesare identificării punctelor slabe şi elaborării celor mai adecvate soluţii.

● Conducerea administraţiei

SEPARAT de preocupările menţionate mai sus, privind îmbunătăţirea conducerii şi organizării în economie, în R.P. Polonă există o tradiţie pentru studiul şi aplicarea ştiinţei conducerii şi organizării în administraţie. Recent, Institutul de administraţie publică a fost desprins din subordinea Ministerului Finanţelor, dato-

ing. Adrian POPESCU

(Continuare în pag. 18)

ECONOMIA POLITICĂ A SOCIALISMULUI

DIMENSIUNEA ISTORICĂ A ANALIZEI COMPARATE (I)

ODATĂ ACCEPTATĂ necesitatea analizei comparate în vederea desprinderii legilor obiective ale economiei socialiste (argumente în sprijinul acestei poziții sînt multe, în articolul precedent am amintit doar cîteva, suficiente însă pentru a fundamenta teza respectivă), se ridică numeroase aspecte metodologice ale aplicării ei; dintre acestea mă voi opri acum la dimensiunea istorică a analizei comparate. Voi trata această chestiune sub două înfățișări interdependente: 1) perioada luată în analiză, inclusiv criteriul delimitării ei și 2) istoria economică ca element component al elaborării teoretice.

Procesul economic, prin însăși natura lui, nu poate fi surprins în ceea ce are esențial, decît fiind considerat pe o perioadă **suficient de îndelungată** pentru a înlătura în cît mai mare măsură zigzagurile, elementele întîmplătoare. Abordarea istorică a proceselor analizate este o caracteristică primordială a metodei fundamentate de Marx și Engels; poate fi considerat, desigur, o simplă întîmplare, faptul că încă din prima scrisoare a lui Engels adresată lui Marx în 1844, imediat după ce au făcut cunoștință, se insistă asupra necesității ca teoria să fie dedusă „...logic și istoric din concepțiile anterioare și din istoria anterioară, ca o continuare necesară a lor", dar, cu siguranță, nu mai poate fi nimic întîmplător în modul cum sînt concepute și realizate operele teoretice ale fondatorilor comunismului științific, edificatoare sub aspectul discutat aici, după cum nu poate fi deloc întîmplătoare **permanența** ideii din prima scrisoare citată mai sus în corespondența de **mii de scrisori** a lui Marx și Engels, concepute de-a lungul a peste **cinci decenii**. De aceea, aș fi și eu tentat să afirm că răspîndirea tot mai largă a preocupărilor de istorie economică poate fi socotită și ca o reflectare specifică a influenței marximului în societatea și știința contemporană.

Experiențe mai recente pledează, de asemenea în favoarea luării în considerare a istoriei economice ca element integrant al elaborării teoretice. Aș aminti, în această ordine de idei, modul cum a fost interpretată în literatura marxistă, timp de peste două decenii, criza din 1929—1933 și ciclul pe care ea l-a inaugurat, absolutizîndu-se trăsăturile acestora și extinzîndu-le asupra reproducției capitaliste ca atare — cu toate implicațiile adînci pe care le-a avut nu numai în planul elaborării teoretice, dar și în domeniile politicii și practicii economice. Și ar putea fi oare negat că, printre cauzele de ordin subiectiv care explică rămînerea în urmă a teoriei economice despre socialism, se numără și subestimarea, iar uneori chiar ignorarea dimensiunii istorice a proceselor economice, o anumită „pripeală" în a trage concluzii generalizante din fapte **imediate**?

ANALIZA comparată, așa cum a fost schițată în articolul precedent, viza studiul comparativ al economiilor țărilor socialiste. Și trebuie spus că, într-adevăr, studierea experienței tuturor țărilor socialiste în construcția economică precum și a reflectărilor conceptuale ale acestei experiențe este de primă importanță pentru identificarea legilor economiei socialiste. Aici este locul să menționăm că practica a și demonstrat că procesul desprinderii țărilor din sistemul capitalist cuprinde o întreagă epocă istorică, precum și faptul că însăși societatea socialistă nu mai poate fi concepută în maniera unei simple „perioade de trecere" spre comunism. Abordarea societății socialiste ca un mod de producție de sine stătător își face tot mai mult loc; în orice caz, este, credem, de pe acum demonstrată teza parcurgerii cu necesitate și de către societatea socialistă a unor etape distincte, obiective, cu trăsături de conținut și particularități bine conturate.

Luînd în considerare aceste două aspecte — trecerea la socialism a țărilor de-a lungul unei întregi epoci istorice și parcurgerea de către socialism a unor etape obiectiv necesare, devine clar că în prezent, și cu atît mai mult în perspectivă se impune ca în analiza comparată a economiei țărilor socialiste să nu se piardă din vedere etapa în care fiecare din ele se află.

Dar aria analizei comparate trebuie extinsă, incluzînd și țări nesocialiste, deoarece tocmai aceasta oferă prilejul (mai ales atunci cînd aceste țări au o bază tehnică asemănătoare) de a distinge cu claritate ceea ce ține de latura **tehnico-economică** de ceea ce ține de orînduirea **social-economică** ca atare.

Astfel interpretată, analiza comparată deține implicit și o dimensiune istorică pregnantă, deoarece, **într-un anumit sens**, tabloul economiei mondiale reproduce actualmente în spațiu tipurile de economie care în istorie s-au succedat, fie că apreciem aceste tipuri după nivelul calitativ al înzestrării tehnice, fie din punctul de vedere al relațiilor sociale de producție. Sub aspectul primului criteriu, nu cred că pot exista dubii, deoarece decalajele înzestrării tehnice a diferitelor economii naționale reprezintă o caracteristică frapantă a economiei mondiale, și dacă este adevărat că nivelul tehnic socotit actualmente inferior poartă pecetea timpului, nu e mai puțin adevărat că în numeroase puncte ale globului trecutele stări tehnice sînt „conservate" cu foarte puține adaosuri. Cît privește al doilea criteriu, mozaicul relațiilor sociale de producție confirmă și el teza reproducerii în spațiu a diferitelor tipuri de economii, deoarece coexistă actualmente nu numai socialismul și capitalismul, dar în lumea nesocialistă întîlnim toate treptele pe care le-a parcurs capitalismul în multiseculara lui istorie, precum și unele forme precapitaliste de producție.

Desigur, nu e vorba de o **identică** reproducere, în spațiu, a tipurilor de economie parcurse în istorie, ci, așa cum se sublinia mai sus, de o reproducere într-un anumit sens, deoarece o copiere a vreunei căi de dezvoltare chiar dacă și-ar propune-o cineva și ar urmări-o oricît de asiduu, pînă la urmă este imposibilă, deoarece contrazice însăși firea lucrurilor. Raporturile de tip feudal păstrate încă în unele zone sînt „deformate" de influența pieței mondiale, știut fiind că feudalismul este, prin definiție, o economie naturală. Sau, dacă luăm țările ce se înscriu pe orbita dezvoltării capitaliste în perioada cînd în economia mondială capitalistă tonul îl dau monopolurile, capitalismul monopolist de stat, este evident că ele nu repetă aceleași coordonate pe care capitalismul le conturase la apariția sa ca formațiune social-economică. Sau, dacă vom lua obștea sătească păstrată încă în atîtea țări cu structuri subdezvoltate, vedem că ea devine fie un cadru al unor raporturi neoiobăgiste, fie un cadru al unei dezvoltări necapitaliste, spre socialism. Căci, nici economia socialistă nu poate să nu-și pună amprenta asupra formelor coexistente, chiar și asupra celor mai dezvoltate forme presocialiste — aș aminti doar exemplul planificării care, fiind propriu economiei socialiste, se regăsește acum — în modalități specifice — în toate tipurile de economie din cele mai diferite țări

Am greși dacă am afirma că pînă acum nu s-a folosit în economia politică a socialismului comparația cu capitalismul, ba dimpotrivă, s-ar putea spune că în prea mare măsură ea s-a constituit prin antiteză cu capitalismul. Dar eficacitatea metodei a fost mult slăbită nu numai de împrejurarea că se reducea comparația la antiteză, dar și de faptul că nu erau suficient luate în seamă procesele proprii socialismului, iar acestuia îi era opusă o economie capitalistă cu multe trăsături și situații depășite, ignorîndu-se trăsături și situații noi, ale capitalismului de astăzi. În acest fel, s-a ajuns de multe ori ca metoda să fie văduvită de sens, iar concluziile desprinse să se dovedească, nu în puține cazuri, eronate.

Tocmai de aceea, intensificînd studiul economiei socialiste, trebuie promovată analiza comparată a tipurilor de economie **coexistente astăzi**, ceea ce oferă numeroase posibilități de a desprinde, pe temeiuri științifice, caracteristici de bază specifice economiei socialiste, concomitent cu stabilirea a ceea ce este comun tipurilor coexistente. Despre eficacitatea folosirii acestei posibilități vorbește, de pildă, magistrala demonstrație făcută la timpul său de K. Marx în **Capitalul**, în paragraful „Fabricant și boier".

PÎNĂ ACUM m-am referit la dimensiunea istorică pe care o oferă implicit analiza comparată, indiferent de perioada pe care ne propunem să o luăm în studiu, în virtutea „repetării" în spațiu a tipurilor succesive de economie. Dar se ridică acuma problema delimitării ca atare a perioadei. Nu este vorba de studiile de conjunctură economică, sau de economie internațională, în care criteriile sînt altele, ci de studiul care-și propune evidențierea unor caracteristici esențiale ale unor procese economice de durată, a unor legi economice. În general, se poate spune că cu cît perioada este mai îndelungată, cu atît momentele întîmplătoare și zigzagurile vor fi mai reduse. Dar această afirmație este justă numai **în general**, ea trebuind să fie precizată. Ea trebuie să fie precizată, în primul rînd, deoarece peste un anumit punct, extensia perioadei poate să deservească analiza, o supraextensie putînd da naștere unor perioade amorfe, lipsite de determinabilitate de conținut, iar în al doilea rînd, trebuie determinat însuși criteriul de delimitare a perioadei, astfel încît aceasta să fie suficient de îndelungată pentru a înlătura zigzagurile, dar și suficient de delimitată pentru a prezenta o articulație de conținut și pentru a putea fi operantă.

În acest scop, cel mai general criteriu ar putea fi socotit acela al nivelului calitativ al tehnicii, sau, într-un plan și mai larg, al forțelor de producție. Aceasta oferă o durată suficientă perioadei, dar și o determinabilitate suficientă, știut fiind că, prin trecerea la un nou stadiu al înzestrării tehnice, adesea tendințele de profunzime ale vieții economice suferă modificări radicale. În plus, acest criteriu se potrivește atît pentru analiza comparată a economiei țărilor socialiste, cît și cu economia celorlalte țări, și oferă posibilitatea antrenării unor perioade istorice mai îndelungate, păstrînd, totodată articulația necesară.

Nu doresc să intru acum în detalieri — de pildă cum stabilim nivelul calitativ al înzestrării tehnice: prin nivelul productivității etc., sau cum utilizăm criteriul propus: nivel tehnic mediu mondial, nivel tehnic maxim, nivel tehnic mediu regional etc. etc., deoarece aceste chestiuni, foarte importante la rîndul lor, ne-ar transpune într-un alt plan al discuției.

Cei ce cunosc istoria discuțiilor despre economia politică a socialismului își pot lesne închipui că ni s-ar putea reproșa includerea tehnicii în obiectul de studiu al economiei politice și neglijarea relațiilor economice. In această ordine de idei aș dori însă să spun cu toată claritatea două lucruri. În primul rînd, un asemenea reproș pornește, în orice caz, de la o interpretare simplificatoare a metodei marxiste de cercetare economică; Engels, de pildă, nu ezita, în ultimii săi ani de viață, să includă în mod expres tehnica ca prim element constitutiv și determinant al relațiilor economice[1]. În al doilea rînd, poziția de a ne ține departe de forțele de producție în cercetările de economie politică a adus, pînă acum, suficient rău cauzei elaborării teoriei economice despre socialism, ca să merite să-i mai acordăm credit.

Pînă aci m-am oprit asupra celor două aspecte anunțate la începutul articolului — perioada analizată și istoria economică ca element al elaborării teoretice — mai ales sub unghiul dimensiunii istorice a proceselor economice, a faptelor. Dar dimensiunea istorică a analizei are în vedere analiza istorică atît a **faptelor** cît și a **concepțiilor** economice în care aceste fapte se reflectă. De această chestiune mă voi ocupa în articolul următor.

prof. univ. T. POSTOLACHE

---

1) M-am referit și în articolul precedent la „Corespondența" lui Marx și Engels și menționez că atunci cînd va fi vorba de interpretarea metodei materialist-dialectice și istorice, mă voi mai referi la ea. Și aceasta nu pentru că „Corespondența" dintre Marx și Engels, precum și a acestora cu terțe persoane, reprezintă unul dintre cele mai impunătoare documente de această natură din întreaga istorie, ci, înainte de toate, din trei motive mai speciale: a) în problema **interpretării** metodei create de Marx și Engels, corpul de scrisori la care ne referim joacă un rol chiar prioritar față de operele teoretice destinate tiparului, deoarece în acestea din urmă accentul era pus mai ales asupra economicului, ca factor determinant al dezvoltării istorice, creîndu-se impresia neglijării celorlalți factori, în timp ce „Corespondența" conține analiza a sute și sute de procese ținînd de cele mai diferite sfere ale societății, în care sînt plenar prezente toate laturile metodei respective. De aceea, „Corespondența", în întregul ei, poate fi considerată **opera fundamentală**, după care poate fi judecat modul în care întemeietorii marxismului aplicau metoda pe care au creat-o. Ar mai trebui adăugat și faptul, de înțeles, că în scrisori judecățile sînt exprimate într-o formă mai directă decît în lucrările destinate tiparului; b) scrisorile conțin comentarii și interpretări ca atare asupra metodei materialist-dialectice de cercetare a societății; acestea se regăsesc din abundență în „Corespondență" începînd mai ales cu deceniul al șaselea, și, în special, în scrisorile lui Engels de după moartea lui Marx. Și, evident, **interpretările** metodei materialist-istorice, aparținînd înseși creatorilor ei, sînt de o greutate incomparabilă față de ale oricăror comentatori sau interpretatori ulteriori; c) recurg la „Corespondență", în problemele de metodă și datorită faptului că, dacă aprecierile unor situații istorice concrete, prin natura lucrurilor, sînt depășite de evenimente, dacă anume teze teoretice enunțate au valabilitate în limitele anumitor condiții istorice, interpretările date în scrisori propriei metode de cercetare își păstrează nealterată semnificația.

şi cu ocazia alocării Drepturilor speciale de tragere, la începutul acestui an, interesele ţărilor în curs de dezvoltare nu au fost satisfăcute.

● *Finanţarea externă a dezvoltării economice*

PROBLEMA sprijinirii eforturilor ţărilor în curs de dezvoltare în direcţia creşterii economice constituie în ultimii ani un subiect de discuţie de largă audienţă în cadrul unor forumuri internaţionale politice şi economice, în special în legătură cu nerealizarea prevederilor privind primul deceniu al dezvoltării şi cu începerea de la 1 ianuarie 1971 a celui de-al doilea deceniu al dezvoltării sub egida O.N.U. Literatura economică în acest domeniu este destul de fecundă; a fost elaborat un mare număr de studii de către comisii investite cu autoritate internaţională avînd menirea de a atrage atenţia asupra necesităţii asistenţei financiare externe pe care ţările dezvoltate au datoria să o acorde celor în curs de dezvoltare.

Avînd în vedere faptul că ţările capitaliste dezvoltate sînt socotite în mare măsură responsabile pentru starea de rămînere în urmă pe plan economic a ţărilor care au fost colonii şi surse de materii prime ieftine şi că şi în prezent „foarfeca preţurilor" şi „raportul de schimb" sînt sensibil avantajoase ţărilor dezvoltate, se consideră justificat ca ţările bogate să aloce un procentaj din venitul lor naţional în vederea contribuirii la finanţarea externă a ţărilor în curs de dezvoltare. Acest procentaj este destul de redus şi este, în orice caz, apreciabil inferior celui ce caracterizează cheltuielile militare, resurse irosite în ultima instanţă în mod absurd. Unii reprezentanţi ai ţărilor dezvoltate vorbesc despre „povara" pe care ar reprezenta-o îndreptarea spre ţările în curs de dezvoltare a unor resurse financiare. În această privinţă, un raport al unei comisii internaţionale privind dezvoltarea ţărilor rămase în urmă aduce unele precizări importante: „Povara economică reală a ajutorului dat străinătăţii de către ţările bogate este deseori considerabil exagerată...

Fluxul de capital privat şi de credite oficiale care are loc în scopuri comerciale nu are în mai mare măsura caracter de «ajutor» cînd se îndreaptă spre ţările în curs de dezvoltare decît atunci cînd se îndreaptă spre ţările industriale". (4) În anul 1969, conform unor date recent publicate, fluxul total de resurse financiare din partea a 16 state capitaliste dezvoltate membre ale Comitetului de Asistenţă pentru Dezvoltare al OECD a fost de 13,5 miliarde dolari din care: asistenţă oficială de dezvoltare —6,7, credite oficiale de export —0,5, capital privat (investiţii directe şi credite de export) — 6,2 miliarde. Acest flux de resurse reprezenta în total un procent de 0,74% din produsul naţional brut al ţărilor respective, iar asistenţa oficială pentru dezvoltare reprezenta 0,36% din acelaşi produs naţional brut cumulat al ţărilor membre (5)

În fapt, asistenţa oficială pentru dezvoltare provenind din sectorul public al ţărilor dezvoltate a manifestat tendinţa de reducere o dată cu creşterea relativă a aceleia private. Această reducere este datorată descreşterii contribuţiilor unor ţări ca Franţa, Anglia şi Statele Unite. Preşedintele Băncii Mondiale, Robert McNamara, spunea la Copenhaga cu ocazia sesiunii anuale a F.M.I. şi BIRD că: „În 1949, la începutul planului Marshall, ajutorul economic american se ridica la 2,79% din produsul naţional brut şi la 11,5 la sută din bugetul federal. În 1970, programele agenţiei americane de asistenţă constituie mai puţin decît 0,3% din produsul naţional brut şi mai puţin de 1% din buget". (6)

Un aspect important al ajutorului financiar al ţărilor dezvoltate acordat celor în curs de dezvoltare îl constituie tendinţele negative privind reducerea perioadei de rambursare a creditelor, creşterea dobînzilor pe piaţa creditelor, legarea asistenţei financiare acordate de importul din ţările capitaliste respective al unor produse etc. În prezent, plăţile privind amortismentele anuale ale datoriei externe guvernamentale (neincluzînd plăţi pentru stingerea creditelor de export) se ridică la 1 miliard de dolari. Ca urmare, ţările în curs de dezvoltare transferă în ţările capitaliste dezvoltate în contul investiţiilor şi al amortizării datoriei pe termen lung circa 6,5 miliarde dolari pe an. Secretariatul UNCTAD prevede că această sumă va ajunge în 1975 la 12—14 miliarde anual. (7).

După cum se poate constata, problemele valutar-financiare ale ţărilor în curs de dezvoltare sînt deosebit de complexe şi privesc întregul ansamblu de relaţii economice, politice, sociale dintre ţările lumii. Deseori se exprima speranţa că noul deceniu al dezvoltării, care începe la 1 ianuarie 1971, va duce la îmbunătăţirea situaţiei de ansamblu a ţărilor în curs de dezvoltare şi la micşorarea decalajului existent între ţările dezvoltate şi cele aflate în procesul dezvoltării. Întrucît acest deziderat este în interesul întregii lumi, un rol important în obţinerea succesului în acest domeniu ar avea statornicirea între toate statele lumii a unor relaţii de colaborare rodnică şi reciproc avantajoasă.

Aurel GHIBUŢIU
şef sector I.S.C.E.I

---

1) Banque Mondiale/I.D.A.: Raport anual 1970, pag. 57.

2) După date din: F.M.I. International Financial Statistics, mai 1970.

3) UNCTAD: „La réforme monétaire internationale et la coopération en vue du développement" TD/B/285, Geneva 1969.

4) „Partners in Development", raportul Comisiei Pearson Praeger Publishers, New York, 1969.

5) OCDE Observer, nr. 48/1970.

6) Cuvîntarea lui Robert McNamara la Copenhaga (21 septembrie 1970).

7) UNCTAD: TD/34/R. 1-1969.

ZONELE MONETARE

ZONA LIREI STERLINE cuprinde astăzi ultimele rămăşiţe ale vechiului imperiu colonial britanic precum şi un şir de ţări independente, care, datorită relaţiilor tradiţionale cu fosta metropolă, şi-au legat moneda naţională de lira sterlină. Caracteristici noi ale zonei lirei sterline sînt: crearea băncilor naţionale centrale şi emiterea de monedă proprie, realizarea unor paşi însemnaţi pe calea promovării unei politici valutare independente, printre care desprinderea de politica monetară a metropolei în ce priveşte fixarea parităţii monedei cheie (lira sterlină). Astfel, devalorizarea lirei sterline din noiembrie 1967 a arătat posibilitatea ca unele ţări ale zonei să realizeze devalorizări de sine stătătoare şi în proporţii variate de la ţară la ţară.

În ultimii ani au intervenit modificări însemnate în ce priveşte rezervele valutare ale ţărilor zonei. Acestea se ţineau înainte în metropolă, la Banca Angliei: ţările zonei depuneau deţinerile de aur şi dolari într-un fond comun, primind în schimb dreptul de a folosi lire sterline care erau înscrise în conturi speciale la Banca Angliei. Aceste conturi în lire sterline au înregistrat sume uriaşe mai ales în timpul celui de-al doilea război mondial, cînd Anglia achiziţiona mărfuri fără să le plătească din ţările zonei. Neputînd nici după război să achite datoriile astfel acumulate, Anglia a blocat conturile de deţineri în lire sterline ale ţărilor zonei, ţările posesoare neavînd posibilitatea să le folosească pentru a face plăţi. La sfîrşitul războiului, deţinerile în lire sterline ale ţărilor membre ale acestei zone se ridicau la suma de 3,5 miliarde lire (peste 10 miliarde de dolari). Existenţa acestor deţineri de lire sterline în con-

● *Cursuri limitat-flexibile*

UNII DINTRE ADVERSARII flexibilităţii nelimitate ar fi de acord cu o lărgire a limitelor actuale înlăuntrul cărora cursurile pot oscila în voie, amplitudinea variaţiei permise urmînd a fi stabilită între 2 şi 5%. Această lărgire a limitelor flexibilităţii ar funcţiona întrucîtva după modelul mecanismului „punctelor de aur", cunoscut din practica etalonului-aur de pe timpuri: în cazul cînd pe piaţă cursul unor valute s-ar apropia de limita superioară, statul ar fi obligat să intervină, oferind atîta vreme valutele solicitate, pînă cînd cursul lor va scădea pînă la limita normală — sau invers. Prin această posibilitate de „corectare" a mecanismului pieţei, cursul valutar ar fi în acelaşi timp fix şi flexibil, evitîndu-se perspectivele economice şi financiare alarmante ale unei variaţii excesive a cursului. Susţinătorii ideii cursurilor limitat flexibile consideră că sistemul ar da rezultate şi mai bune în cazul cînd el ar fi aplicat în urma unei reforme a actualelor parităţi monetare, al căror nivel ar trebui să fie modificat în raport cu situaţia economică a fiecărei ţări, cu alte cuvinte să corespundă raportului real al puterilor de cumpărare ale monedelor naţionale.

● *Parităţi glisante sau mobile*

O SERIE DE SUSŢINĂTORI ai cursurilor limitat flexibile propun ca ori de cîte ori cererea şi oferta ar duce la o menţinere mai îndelungată a cursului valutar la nivelul superior sau inferior, să se procedeze la ajustarea corespunzătoare, periodică, a definiţiei în aur sau dolari a monedei respective („paritate glisantă"), însoţită de stabilirea unor noi limite de fluctuaţie a cursurilor în funcţie de noua paritate. Această propunere este prezentată drept avînd avantajul de a nu afecta situaţia economică a ţărilor în cauză şi nici mişcările de capital, ţinînd seama de modicitatea ajustărilor de parităţi şi cursuri.

Alţi reformatori caută să acrediteze ideea unor parităţi monetare mobile (a nu se confunda cu parităţile glisante sau cu lărgirea limitelor actuale de fluctuaţie a cursurilor). Această soluţie constă într-o uşoară modificare anuală — de ex. 2% — a parităţii unei monede, potrivit indicaţiilor cursului valutar pe piaţă. S-ar ajunge astfel ca paritatea şi, implicit, cursul oficial al valutelor să reflecte modificările intervenite în puterea de cumpărare a monedei ca urmare a fluctuaţiei preţurilor. Se susţine că micile ajustări de paritate sînt preferabile marilor modificări la care autorităţile monetare sînt constrînse, ca urmare a evoluţiei preţurilor într-o perioadă mai îndelungată şi a mişcărilor speculative: primele nu ar afecta ritmul dezvoltării economiei, în timp ce ultimele reprezintă adevărate comoţii economice şi financiare.

● *Majorarea preţului aurului*

ÎN SFÎRŞIT, există o tendinţă reformistă care constă în majorarea preţului aurului la circa 70 dolari uncia (în prezent: 35 dolari uncia), adică în devalorizarea în masă, proporţională, a valutelor ţărilor membre ale Fondului Monetar Internaţional. O asemenea reevaluare a aurului, majorînd nominal cu circa 45 miliarde de dolari rezervele valutare ale Occidentului, ar constitui baza unei creşteri neinflaţioniste a volumului creditului, înlăturînd — se susţine — neajunsurile care decurg din practica devalorizărilor izolate ale unor monede naţionale şi care duc la reducerea producţiei şi comerţului, dezechilibrul schimburilor externe, şomaj etc. Totodată, ea ar determina un raport real între puterea de cumpărare globală şi cea faţă de aur a monedelor naţionale, readucînd pe piaţă aurul tezaurizat de particulari şi activînd producţia minelor de aur.

II. PROPUNERI DE LICHIDARE A ACTUALULUI SISTEM ŞI DE TRECERE LA UN ALT SISTEM

LA ACEST CAPITOL se înfruntă două concepţii diametral opuse, din care una pledează pentru înlăturarea aurului ca element al sistemului valutar şi trecerea la etalonul dolar, iar alta pentru înlăturarea actualelor valute de rezervă, dolarul şi lira sterlină şi înapoierea la etalonul aur.

● DEMONETIZAREA AURULUI ŞI TRECEREA LA ETALONUL AUR

Despre demonetizarea aurului se vorbeşte de multă vreme. De altfel, nu este vorba numai de speculaţii teoretice şi publicistice, ci de o acţiune efectivă a cercurilor interesate, grefată pe anumite realităţi favorabile acesteia. Treptat, aurul a fost înlăturat dintr-o serie de poziţii pe care le deţinea în relaţiile monetare: el nu mai îndeplineşte funcţia de mijloc de circulaţie, nu mai este etalon al preţurilor, nu mai serveşte ca mijloc obligatoriu de acoperire a circulaţiei băneşti, nu mai poate fi solicitat de deţinătorul particular de bancnote în schimbul acestora de la banca de emisiune, după cum nu poate fi în general solicitat nici de băncile de emisiune, atunci cînd doresc să transforme în aur disponibilităţile lor de valute convertibile. Cu toate acestea, aurul continuă să se bucure de încrederea publicului şi, în consecinţă, continuă să ocupe un loc proeminent în rezervele monetare oficiale, fără a mai vorbi despre dominaţia lui absolută în tezaurizarea particulară.

Între timp s-a produs şi scindarea pieţei aurului în două: în martie 1968, piaţa aurului monetar s-a separat de piaţa liberă a aurului. Este ştiut că în urma unei creşteri intempestive a cererii de aur, autorităţilor monetare li s-a interzis să vîndă aur din rezervele băncilor pe piaţa liberă, după cum li s-a interzis să cumpere aur particular. Pe piaţa aurului monetar metalul a continuat să se vîndă cu 35 dolari uncia — curs care pînă atunci fusese menţinut de „pool"-ul aurului şi în tranzacţiile libere pe piaţa Londrei, cu preţul unor mari hemoragii de aur —, în timp ce între particulari, aurul a rămas să se vîndă la cursul rezultat din cerere şi ofertă pe piaţa liberă. Din acest moment, nu se mai poate afirma decît virtual că aurul serveşte ca etalon în cadrul sistemului valutar occidental. În realitate, etalonul aur-valute aflat la baza acestui sistem s-a transformat într-un etalon valute, mai precis într-un etalon dolar.

Cu toate că această realitate este vizibilă, ea nu a ajuns încă la stadiul instituţionalizării. Există o reţinere chiar în recunoaşterea noii stări de fapt, deoarece printr-o asemenea recunoaştere s-ar conveni implicit că întregul sistem valutar occidental a ajuns să depindă de soarta unei singure monede naţionale şi de conjunctura economică a unei singure ţări, ceea ce nu poate fi considerat în nici un caz drept un succes al actualelor relaţii monetare internaţionale.

● ÎNAPOI LA ETALONUL AUR

Un curent de gîndire care se menţine în actualitate, deşi tezele lui par perimate, este acela care preconizează rezolvarea crizei valutare occidentale prin părăsirea etalonului aur-valute şi trecerea la etalonul aur.

Unul dintre principalii propagandişti ai înapoierii la etalonul aur este economistul francez **Jacques Rueff**. Caracterizat drept un liberalist modern, în sensul că deşi liberalist, nu admite principiul „laissez faire" şi recunoaşte necesitatea unei anumite intervenţii a statului în viaţa economică, Rueff consideră că o monedă sănătoasă este aceea care deţine o poziţie neutră faţă

de complexul fenomenelor social-economice. Economistul francez se opune deci concepției larg răspîndite în Occident, potrivit căreia moneda ar trebui să fie un instrument al statului de influențare a conjuncturii economice. Ca atare, Rueff este partizanul etalonului aur, deoarece acesta nu îngăduie — nici în cadrul sistemelor bănești naționale și nici în acela al sistemului valutar internațional — amestecul forurilor oficiale în funcționarea lui și, implicit, în circulația mărfurilor, a serviciilor și capitalurilor.

Ceea ce ar trebui făcut, afirmă Rueff, este „extirparea micului cancer“ de care suferă etalonul aur și care se numește etalonul aur-valute. Acesta din urmă face parte, după părerea lui Rueff, din „aberațiile infantile“ ale dirigismului. El stă la baza deficitului balanței de plăți a S.U.A., deoarece permite Statelor Unite nu numai să nu sufere de pe urma acestui deficit, dar încă să și obțină avantaje. Prin urmare, ar fi necesar să se lichideze actualul etalon aur-valute de la baza sistemului valutar occidental și să se pună în loc etalonul aur, majorîndu-se totodată prețul aurului pentru a permite țărilor debitoare — S.U.A. și Anglia în primul rînd — rambursarea datoriilor externe.

Un alt adept al etalonului aur este **M.A. Heilperin** de la Universitatea din Geneva. Poziția sa în problema reformei sistemului valutar occidental poate fi rezumată în următoarele puncte: restaurarea etalonului aur; organizarea pe această bază a unui sistem monetar semiautomat, așa cum a fost de altfel și etalonul aur „clasic“ care a funcționat pînă la primul război mondial; încadrarea acestui sistem într-o structură corespunzătoare a Fondului Monetar Internațional; realizarea unei discipline monetare a țărilor participante, în sensul ca ele să urmărească echilibrul permanent al balanței de plăți, să înlăture restricțiile valutare și comerciale, să lichideze cu aur datoriile față de alte țări și să nu acumuleze rezerve în valuta altor state, pentru a împiedica reîntoarcerea la sistemul incriminat al etalonului aur-valute. Totodată, Heilperin — ca și Rueff — propune majorarea (dublarea) prețului aurului, cu ajutorul căreia s-ar putea face față actualei penurii de aur monetar.

În contextul propunerilor de reformă care accentuează rolul aurului se înscrie și contribuția prof. **Anghel N. Rugină** de la Universitatea din Boston (S.U.A.), deși ea privește indirect sistemul valutar occidental, axîndu-se în principal pe reforma sistemului monetar din S.U.A. Într-o serie de lucrări, precum și în planul înaintat în februarie 1965 Comisiei bancare și monetare a Senatului american și în 1967 guvernului S.U.A., A. Rugină propune introducerea unui nou dolar „greu“, egal cu zece dolari, avînd un conținut de 15,5/21 „grains“ 1 grain = 0,0648 grame de aur cu titlul 9/10; prețul oficial al aurului va rămîne neschimbat: 35 dolari noi uncia; după reformă, prețul va fi lăsat liber și va oscila, așa cum se întîmplă lucrurile în regimul etalonului aur, între cele două puncte ale aurului; rezerva actuală de aur a S.U.A. va rămîne cu aceeași valoare nominală în dolari noi; noul dolar va fi convertibil în aur atît în țară cît și în exterior; — dolarii în circulație vor fi preschimbați la raportul 10 dolari vechi = 1 dolar nou; — creanțele, datoriile, prețurile, veniturile, impozitele etc. vor fi recalculate la același raport; — pasivele și activele la F.M.I. vor fi calculate de asemenea la același raport, cu excepția aurului care va rămîne cu valoarea nominală anterioară.

Pentru ca producătorii de aur să nu realizeze un cîștig nejustificat, cumpărările de aur ale autorităților monetare vor suporta un impozit care va fi astfel dozat, încît producția de aur să fie totuși stimulată, iar lichiditatea internațională să fie asigurată.

Autorul propune deci trecerea sistemului monetar al S.U.A. și, pe cale de consecință, a sisitemului valutar internațional la etalonul aur, cu prețul unei devalorizări masive a dolarului față de aur.

MULTITUDINEA caleidoscopică a soluțiilor preconizate pentru îmbunătățirea sisitemului valutar occidental dovedește complexitatea problemei care trebuie rezolvată, profunzimea cauzelor crizei acestui sistem. Întrebarea este dacă criza se datorește unor deficiențe organizatorice și funcționale, care să poată fi remediate prin reforme de același calibru, sau dacă ea se datorește unor cauze care țin de natura capitalismului contemporan, de esența sistemului de relații. Pentru noi, care vedem în criza sistemului valutar occidental o formă de manifestare a crizei generale a capitalismului, soluțiile preconizate constituie în cel mai bun caz remedii de suprafață și nu de fond. Ca atare, ele nu pot fi considerate decît ca paleative și nicidecum ca soluții veritabile pentru o funcționare satisfăcătoare a sistemului valutar, pentru o dezvoltare continuă, echilibrată, a economiilor occidentale

dr. C. KIRIȚESCU

PROBLEME VALUTAR-FINANCIARE ALE ȚĂRILOR ÎN CURS DE DEZVOLTARE

EXISTĂ puține domenii economice mai direct legate de suveranitatea și independența politică națională cum este cel valutar-financiar. Coloniile nu au nici politică valutară proprie și nici nu dețin mecanismul instituțional pentru a-și conduce singure un sistem monetar ci sînt legate de reglementarea valutară a metropolei, iar moneda folosită în aceste teritorii este cea a metropolei, sau o monedă legată direct de aceasta. Multiplele probleme valutar-financiare care stau în fața țărilor în curs de dezvoltare sînt rezultatul faptului că, în perioada cînd aceste țări s-au aflat în starea de dependență colonială, erau lipsite de autonomie în ce privește elaborarea și înfăptuirea unei politici valutare, iar resursele lor se foloseau în intersul metropolelor.

O privire generală

CARACTERISTIC celor mai multe țări în curs de dezvoltare este penuria mijloacelor financiare, atît pentru finanțarea dezvoltării interne cît și pentru finanțarea importurilor necesare în vederea dezvoltării industriei naționale.

Resursele interne în vederea finanțării dezvoltării economice a țărilor în curs de dezvoltare provin în ultima analiză din acumulări, adică din diferența dintre venitul național și acea parte a venitului care este destinată consumului. Nivelul venitului național în aceste țări fiind relativ scăzut iar necesarul de consum fiind ridicat, acumulările nu pot fi suficiente.

Pe de altă parte, veniturile realizate de către țările în curs de dezvoltare din exporturi au fost în ultimii ani în creștere sub aspect absolut. Exporturile țărilor sub dezvoltate în anul 1969 au totalizat suma de 48 miliarde dolari în prețuri curente, reprezentînd o creștere de 9% față de anul precedent. Ponderea acestor țări în exportul mondial a fost de 17,7% în 1969, fiind în scădere față de cea înregistrată în 1968, de 18,5%. Întrucît tendința de creștere mai pronunțată a prețurilor produselor manufacturate față de cele primare s-a manifestat în mod evident în ultimii ani, veniturile realizate din exporturi de către țările în curs de dezvoltare au fost în general insuficiente pentru a acoperi cheltuielile de import.

Insuficiența resurselor interne pentru finanțarea dezvoltării este suplimentată prin asistență externă. În special dezvoltarea sectorului industrial necesită investiții considerabile în devize pentru a importa mijloace de producție și pentru a plăti pentru serviciile specializate necesare pentru punerea în funcțiune a unor obiective industriale.

Insuficința resurselor financiar-valutare ale țărilor în curs de dezvoltare este însoțită în aproape toate aceste țări de inflație necontrolată și adesea de devalorizări monetare drastice, și este agravată de inexistența sau experiența scăzută a instituțiilor financiar-valutare, de aranjamente și angajamente valutare față de țări capitaliste dezvoltate, de mărimea redusă a rezervelor valutare și de structura lor defectuoasă, de influența asupra sistemului monetar din aceste țări a racilelor sistemului monetar internațional actual etc.

Țările rămase în urmă din punct de vedere economic, deși multe la număr, au o poziție periferică în cadrul sistemului de relații valutare dintre țările capitaliste. Ponderea acestor țări în totalul rezervelor de aur și devize ale țărilor capitaliste, ca și în cadrul Fondului Monetar Internațional și al Băncii Internaționale de Reconstrucție și Dezvoltare este destul de redusă fiind limitată și posibilitatea lor de a influența evoluția sistemului monetar internațional.

În ce privește finanțarea externă a dezvoltării este notabil faptul că dacă fluxul total de mijloace financiare anual spre țările în curs de dezvoltare din țările capitaliste, sub diferite forme, a crescut în ultimii ani, datoria externă ce rezultă pentru țările subdezvoltate a ajuns la sume îngrijorătoare. La sfîrșitul anului 1969, asistența pentru dezvoltare acordată de către țările capitaliste dezvoltate celor în curs de dezvoltare era de peste 13 miliarde dolari, reprezentînd o creștere medie anuală de 6,1%, în timp ce datoria externă a acestora din urmă era de circa 60 miliarde dolari, reprezntînd în cursul ultimului deceniu o creștere medie anuală de 15% și însemnînd dublarea sumei din 1964. Se menționează, în același timp faptul că în ultimii zece ani, ritmul de creștere atît a datoriei externe cît și a plăților sub forma serviciului datoriei a fost de două ori mai ridicat decît ritmul de creștere a încasărilor din exporturi a țărilor în curs de dezvoltare și aproape de trei ori mai mare decît ritmul de creștere a produsului lor intern brut. (1)

Insuficiența lichididăților

SISTEMUL MONETAR internațional este orientat și construit în favoarea țărilor capitaliste dezvoltate. Țările în curs de dezvoltare, deși în număr de circa 100, au o poziție mult inferioară țărilor dezvoltate. Din totalul rezervelor de aur și devize ale lumii capitaliste, țărilor în curs de dezvoltare le revin mai puțin de 20%; structura acestor rezerve este, de asemenea, orientată în defavoarea țărilor în curs de dezvoltare, ponderea aurului fiind în cazul acestor țări mult mai mică decît în rezervele țărilor capitaliste dezvoltate, iar din totalul rezervelor de aur ale țărilor membre ale F.M.I. țărilor în curs de dezvoltare nu le revine decît o pondere de sub 9%, restul aparținînd țărilor dezvoltate. Aproape toate țările în curs de dezvoltare sînt membre ale F.M.I., cota lor cumulată de participare reprezintă doar 28% din total; noile facilități de credite introduse în cadrul F.M.I. în acest an — drepturile speciale de tragere — au fost, de asemenea, distribuite cu precădere țărilor capitaliste dezvoltate, celor în curs de dezvoltare revenindu-le o pondere egală cu cea a totalului pozițiilor de rezervă la F.M.I., adică 28%. (2)

Funcționarea drepturilor speciale de tragere în cursul primului an de existență, arată că țările în curs de dezvoltare au fost cu precădere printre acei membri ai F.M.I. care au căutat să obțină devize convertibile în schimbul cotei lor de S.D.R. repartizate în vederea echilibrării balanțelor de plăți caracteristic deficitare. Cotele reduse care le-au fost repartizate, însă, nu au permis acestor țări să-și îmbunătățească substanțial situația lor valutar-financiară. Statele membre ale UNCTAD aflate într-un proces de dezvoltare economică au cerut de mai multă vreme realizarea unor asemenea aranjamente încît ele să aibă un acces mai ușor la mecanismele de lichiditate internațională. Aceste state au cerut mărirea cotelor lor de participare la F.M.I., ceea ce le-ar permite efectuarea unor trageri mai substanțiale asupra mijloacelor financiare ale Fondului și crearea unei legături între alocarea de D.S.T. și asistența pentru dezvoltare. Aceasta din urmă propunere privea alocarea prin intermediul Agenției Internaționale de Dezvoltare-organism financiar aparținînd Băncii Mondiale care acordă împrumuturi pe termen lung fără dobîndă — a unei sume în S.D.R. (3). După cum se știe, însă, atît cu ocazia revizuirii din 1970 a cotelor țărilor membre ale F.M.I., cît

Evoluția asistenței financiare nete 1) acordate de țările capitaliste țărilor în curs de dezvoltare (în mil. dolari)

	1960	1966	1967	1968	1969
Total	8115	10346	11306	13193	13297
A. **Asistență publică pentru dezvoltare**	4703	6136	6687	6409	6682
1. Subvenții bilaterale	3716	3802	3673	3431	3330
2. Împrumuturi bilaterale pentru dezvoltarea în condiții financiare „concesionare“	452	1857	2297	2306	2302
3. Contribuții a organismelor multilaterale	535	477	717	672	1030
B. **Altă contribuție a sectorului public**	262	384	397	729	566
1. Bilaterală	195	331	378	732	575
2. Multilaterală	67	53	19	—3	—9
Total contribuție a sectorului public	4965	6520	7084	7138	7248
C. **Contribuția sectorului privat**	3150	3826	4224	6055	6047
1. Investiții directe	1767	2185	2103	2895	2566
2. Investiții de portofoliu bilaterale	633	502	809	965	1334
3. Investiții de portofoliu multilaterale	204	15	306	605	413
4. Credite de export	546	1124	1006	1590	1734
Subvenții ale organismelor private benevole	...	...	...	562 2)	630 2)

1) Vărsăminte brute după scăderea amortizărilor percepute cu titlu de împrumuturi anterioare.
2) Estimări.
Sursa: Le Monde, 11 septembrie 1970.

COINTERESAREA MATERIALĂ

• CATEGORIE ECONOMICĂ GENERALĂ SAU SPECIFICĂ?
• ROLUL EI ÎN ARMONIZAREA INTERESELOR ECONOMICE

Perfecționarea conducerii și planificării economiei noastre naționale cuprinde, ca o parte componentă importantă, îmbunătățirea sistemului de repartiție și cointeresare materială. În contextul acestor preocupări din țara noastră în ultimul timp au căpătat o mai largă amploare dezbaterile privitoare la conținutul și formele concrete de realizare a repartiției. În cele ce urmează am dori să facem unele considerații cu privire la conceptul de cointeresare materială, cu atît mai mult cu cît nu există unanimitate de păreri, iar discuțiile economiștilor nu pot decît să ducă la o mai mare precizare a noțiunilor cu care operează știința economică.

DIVERSITATEA de păreri se referă atît la conceptul de cointeresare materială, cît și la caracterul istoric al acestei categorii. Există, evident, și o serie de puncte de vedere comune în această dezbatere, printre care: recunoașterea generală a necesității folosirii principiului cointeresării materiale în construirea socialismului, distincția ce trebuie făcută între principiul și sistemul de cointeresare materială; de asemenea, atît principiul cît și sistemul sînt considerate ca manifestări subiective ale relațiilor obiective de cointeresare materială.

Este îndeobște cunoscut că principiul cointeresării materiale în socialism îmbină două laturi distincte: stimularea materială și răspunderea materială. Dar dacă unii economiști limitează această accepțiune numai la principiu ca atare, alții [1]) o extind și pentru categoria economică de cointeresare materială ca expresie teoretică a relațiilor obiective din societate, teză în legătură cu care am vrea să aducem unele obiecțiuni.

Considerăm necesară mai întîi o precizare. După cum se știe V. I. Lenin a fost acela care a introdus în știința economică noțiunea de cointeresare materială. Pînă la el, Marx și Engels au abordat relațiile economice ale unei societăți anumite prin prisma intereselor materiale specifice ale claselor sociale existente. După părerea noastră, însă, Lenin nu și-a propus să abordeze cointeresarea materială ca o categorie economică, ci ca un principiu al politicii economice în perioada construirii socialismului. Privită prin această prismă, cointeresarea materială a apărut ca un **concept practic** din care se desprind în primul rînd formele ei concrete de realizare.

În această accepțiune, principiul cointeresării materiale cuprinde cele două laturi amintite, întîlnite de altfel și în operele lui Lenin, care sublinia: „noi spunem că trebuie să construim orice ramură mare a economiei naționale pe baza cointeresării personale. Problemele să fie examinate în comun, dar răspunderea să fie personală" [2]).

Cele mai multe referiri leniniste privesc latura stimulativă a acestui principiu, dar aceasta este legată de momentul istoric în care s-a trecut la înfăptuirea cointeresării materiale. De aceea considerăm că nu există temei pentru a reduce cointeresarea materială la stimularea materială, așa cum fac unii cercetători [3]).

Obiecțiile pe care vrem să le aducem definirii categoriei economice de cointeresare materială prin intermediul aceleiași relații dintre stimulente materiale — răspunderi materiale pornesc de la conținutul noțiunii de categorie economică. Fiind unanim acceptată definiția categoriilor economice ca abstracții teoretice ale relațiilor obiective, de producție și totodată reținînd și indicația dată de clasici după care noțiunile noastre nu pot fi direct și nemijlocit realitate, iar realitatea nu poate fi nemijlocit propria ei noțiune [4]) — am dori să atragem atenția asupra caracterului subiectiv al definirii categoriei de cointeresare materială prin cele două laturi. Toți economiștii acceptă ideea că stimulentele materiale reprezintă latura subiectivă a intereselor materiale obiective, forma conștientă de manifestare a acestor interese. Mai puțin este discutată sub acest aspect răspunderea materială. Dar în măsura în care aceste răspunderi au fost determinate în prealabil, ele au, de asemenea, un pronunțat caracter conștient. De aceea, considerăm că a porni la fundamentarea conținutului unei categorii economice de la manifestările subiective ale relațiilor sociale obiective înseamnă a accentua și mai mult posibilitatea necoincidenței directe între realitate și noțiunile noastre despre aceste realități. Cu alte cuvinte, nu ar trebui dedusă categoria economică din formularea principiului, ci a acestuia din urmă din esența categoriei de conteresare materială.

MAJORITATEA economiștilor iau ca punct de plecare în abordarea categoriei de cointeresare materială precizarea făcută de F. Engels după care „Relațiile economice ale unei societăți anumite se prezintă în primul rînd ca interese" [5]). Spre deosebire de categoria de interese economice concepută ca o categorie care înfățișează întotdeauna într-o formă concret istorică determinată interesele specifice ale claselor sociale în funcție de poziția lor față de mijloacele de producție, categoria de cointeresare materială este prezentată de unii economiști ca fiind acea relație socială care exprimă „interacțiunea dintre aceste interese într-o societate dată" și din această cauză ea se impune „ca o categorie social-economică cu caracter general" [6]).

Deși sîntem de acord cu ideea interacțiunii sau intercondiționării intereselor economice în orice societate, considerăm că forma specifică de realizare a acestei interacțiuni este diferită în orînduirile bazate pe proprietate privată față de cele bazate pe proprietate socială.

În orice societate interacțiunea intereselor economice este subordonată, după părerea noastră, scopului fundamental al producției. Din această cauză, acolo unde acest scop nu reprezintă un **interes social general** al tuturor membrilor societății, ci un interes specific particular, al unei anumite categorii sau clase sociale, interacțiunea intereselor economice nu poate îmbrăca forma cointeresării materiale a tuturor claselor sociale în producția materială ci numai forma contradicțiilor de interese economice. Opoziția dintre salariu și profit în societatea burgheză are la bază, după cum este cunoscut, poziția socială diferită a celor două clase sociale fundamentale față de mijloacele de producție și de aici interesele lor economice contradictorii în producție. În lupta economică dintre muncitor și capitalist fiecare categorie socială are un scop specific și, totodată, opus. Realizarea interesului particular al uneia din cele două clase se face în defavoarea clasei opuse dar acest lucru nu împiedică dezvoltarea producției sociale ci dimpotrivă constituie forța ei motrice specifică.

Existența unui sistem organizat de stimulente materiale și răspunderi materiale în capitalism constituie un alt argument al economiștilor care susțin valabilitatea generală a categoriei de cointeresare materială. Privit prin el însuși acest sistem nu poate fi o dovadă a relației obiective de cointeresare materială. El poate fi tot atît de bine rezultatul necesar al manifestării contradicțiilor antagoniste de interese economice, forma de intervenție a burgheziei și a statului burghez în economie pentru a atenua efectele negative ale acestor contradicții de interese economice asupra producției capitaliste. Prin acest sistem burghezia determină pe muncitori, într-o formă foarte voalată, să producă de fapt mai multă pulsvaloare. Pe asemenea aspecte de suprafață ale relațiilor de producție capitaliste se întemeiază de fapt o serie de teorii burgheze contemporane care susțin ideea capitalismului popular, a armoniei intereselor etc.

NOȚIUNEA de cointeresare materială implică după părerea noastră cel puțin două categorii de interese distincte care se condiționează reciproc în vederea realizării unui interes comun. De unde rezultă că, presupunem alături de existența unor interese economice specifice, existența unui interes economic fundamental, comun pentru mai multe categorii sau clase sociale care participă la producția materială, interes care să mobilizeze aceste forțe sociale spre un scop unitar, să le cointereseze în dezvoltarea producției sociale.

În relația de cointeresare materială, cele două interese specifice devin laturi contradictorii ale aceleiași unități, servind reciproc pentru realizarea interesului specific și totodată a interesului comun.

Dacă realizarea interesului specific se manifestă pe planul conștiinței de fiecare dată ca un stimulent material pentru respectiva categorie socială, realizarea interesului comun ne apare ca o formă colectivă de stimulare materială care unește, armonizează cele două grupe de interese specifice, le orientează spre același țel. Interesul comun este acela care încadrează interesele specifice la limitele lor raționale, obiective pentru perioada istorică respectivă. El condiționează posibilitatea realizării intereselor specifice de realizarea interesului social general. Această condiționare ne apare pe planul conștiinței ca o formă de răspundere materială față de interesul general din partea celor ce reprezintă interesele specifice. Răspunderea materială poate fi în același timp un rezultat al condiționării reciproce a intereselor specifice în relația de cointeresare materială.

Pe baza acestor elemente, definim cointeresarea materială ca fiind acea categorie economică ce reflectă necesitatea și posibilitatea obiectivă a îmbinării și condiționării categoriilor de interese specifice din societate, în vederea realizării unui interes economic comun. O asemenea definiție ne permite să desprindem cele două laturi distincte ale principiului cointeresării materiale cunoscute din practică deoarece, dacă realizarea fiecărui interes în parte presupune un stimulent material specific (personal sau colectiv), realizarea interesului comun cu care se corelează presupun răspundere materială reciprocă.

Ca urmare, în concepția noastră categoria de cointeresare materială se limitează numai la orînduirile sociale bazate pe proprietate socială, unde poziția egală față de mijloacele de producție dă naștere la un interes economic fundamental comun pentru toți membrii societății, alături de o serie de alte interese economice specifice.

ÎN SOCIALISM, datorită specificului relațiilor de producție socialiste se manifestă la suprafața societății trei mari grupe de interese distincte: interese generale, interese colective și interese personale. Baza obiectivă a determinării acestor cotegorii de interese o constituie formele de proprietate existente: proprietatea socialistă de stat asupra mijloacelor de producție care constituie izvorul celor mai generale interese, autonomia întreprinderilor de stat în folosirea mijloacelor de producție cu care au fost înzestrate și proprietatea cooperatistă asupra mijloacelor de producție care determină interesele colective, și proprietatea personală asupra obiectelor de consum — izvorul intereselor personale. În realizarea acestor categorii de interese se urmărește un scop specific fiecăruia în parte dar și un scop comun, satisfacerea totalității nevoilor materiale și spirituale de consum ale societății, scop care unește toate aceste interese din punct de vedere obiectiv, le apropie și le armonizează datorită proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție, realizarea scopului specific nu este însă posibilă decît prin intermediul realizării scopului social general, așa după cum nici realizarea acestuia nu este posibilă fără realizarea intereselor specifice.

Intervenția factorului conștient, a partidului și a statului pentru armonizarea acestor interese este o necesitate în socialism, cu atît mai mult cu cît există condiții obiective și subiective pentru o anumită autonomizare a intereselor materiale, autonomie care poate imprima activității oamenilor ca mobil imediat realizarea interesului specific în defavoarea interesului comun. Posibilitatea unor asemenea fenomene este dată de faptul că munca reprezintă pentru membrii societății un mijloc de existență și nu o necesitate vitală, iar la unii membrii ai societății se mai manifestă și atitudini înapoiate față de muncă care pot frîna procesul obiectiv de armonizare a intereselor materiale. Astfel, în procesul muncii se manifestă încă numeroase cazuri de indisciplină, fie sub forma unor absențe nemotivate de la lucru, fie sub forma nefolosirii raționale și complete a timpului de lucru, fie sub forma încălcării disciplinei tehnologice etc. Existența unor asemenea manifestări negative impune, în mod necesar, răspunderea materială pentru daunele pricinuite, daune care prejudiciază realizarea integrală a interesului social.

ÎN ELABORAREA politicii sale economice, partidul nostru a folosit consecvent principiul cointeresării materiale privit ca unitate a celor două laturi, în conformitate cu necesitățile concrete ale fiecărei perioade în parte. Așa cum s-a subliniat în Documentele Congrsului al X-lea și în viitor partidul și statul se vor preocupa de perfecționarea sistemului de cointeresare materială, pîrghie importantă în stimularea energiei și inițiativei maselor, în ridicarea calificării și utilizarea judicioasă a timpului de muncă. Ca urmare, sistemul de cointeresare materială cunoaște în prezent un intens proces de perfecționare în toate verigile lui concrete; sistemul de repartiție după muncă atît în industrie cît și în agricultură, conducerea centralelor, combinatelor și întreprinderilor pe principiul gestiunii economice proprii, sistemul de repartizare a beneficiului, sistemul de prețuri, de credit, precum și formele concrete de reglementare a răspunderii materiale la toate nivelurile.

După cum este cunoscut, sistemul de cointeresare materială este alcătuit atît din instrumentele menite să stimuleze interesul personal și răspunderea personală față de muncă, cît și din cele care urmăresc să stimuleze interesul social (colectiv sau general) și răspunderea colectivă față de producție. Locul unui instrument concret de cointeresare materială nu este dat o dată pentru totdeauna; el se schimbă în funcție de condițiile concrete, de necesitățile fiecărei etape, a construcției socialiste. Determinarea acelei pîrghii care trebuie să joace rolul hotărîtor într-o perioadă dată este o problemă esențială de care depinde asigurarea rolului de forță motrice a întregului sistem de cointeresare materială. Cînd facem o asemenea afirmație ne bazăm pe o serie de aprecieri din documentele partidului nostru din care rezultă că în prezent în țara noastră îmbunătățirea sistemului de repartiție după muncă, constituie „un element fundamental pentru întărirea cointeresării materiale a celor ce muncesc în rezultatele activității lor" [7]) precum și pe precizarea conform căreia „și în viitor creșterea nivelului de trai se va realiza îndeosebi pe calea sporirii veniturilor directe ale populației" [8]) — respectiv cele provenite din repartiția după muncă. Atîta timp cît satisfacerea nevoilor materiale și spirituale ale membrilor societății, cu alte cuvinte realizarea intereselor lor materiale primordiale se va face în principal prin intermediul sistemului organizat de repartiție după muncă, acest instrument va constitui elementul fundamental în ansamblul formelor de cointeresare materială.

A fi element fundamental înseamnă a fi acel instrument capabil să permită realizarea la cel mai înalt grad posibil a interdependenței și armonizării principalelor grupe de interese materiale ale societății noastre socialiste. Tocmai de aceea, în perfecționarea formelor de cointeresare materială s-a pornit mai întîi de la îmbunătățirea întregului sistem al repartiției după muncă în spiritul realizării unei corelații mai strînse între rezultatele cantitative și calitative ale muncii și nivelul venitului, precum și al realizării echității socialiste. În actuala etapă de dezvoltare a socialismului în țara noastră cînd proprietatea socialistă s-a maturizat, cînd nivelul conștiinței socialiste a membrilor societății s-a ridicat pe o treaptă superioară, sistemul de cointeresare materială îmbunătățit acționează în direcția sensului obiectiv al dezvoltării societății

lector univ. Ioana LUPAȘ
Universitatea București

(Continuare în pag. 18)

FIŞE

■ O destul de neobişnuită chemare, pentru literatura economică americană, la creşterea substanţială a rolului statului în economie o întîlnim în articolul **Why an Outmoded Ideology Thwarts the New Business Concience** (De ce o ideologie demodată împiedică crearea unei noi conştiinţe economice) semnat de George Cabot Lodge şi publicat în revista FORTUNE, octombrie 1970. După cum ne sugerează şi titlul, în articol se urmăreşte combaterea unui curent de opinie dominant în S.U.A. după care guvernul are un rol de arbitru şi trebuie să participe cît mai puţin posibil la viaţa economică propriu-zisă. În practică, arată autorul, o asemenea concepţie nu a dus nicidecum la limitarea intervenţiei statului în economie, însă ea a imprimat acestei interventii un caracter pragmatic, haotic şi incoerent. Eşecul unei asemenea interventii este deosebit de evident în ceea ce priveşte serviciile publice problema poluării atmosferice şi dezvoltarea urbană. După autor, ieşirea din impasul în care s-a ajuns nu poate fi găsită decît prin aplicarea metodelor moderne de management, utilizate la nivelul întreprinderilor, de către stat. Aceasta ar presupune însă, se consideră în continuare, o totală modificare a ideologiei dominante care să se concretizeze prin plasarea în centrul atenţiei a colectivităţilor şi nu a individului. Cabot Lodge preconizează ca însăşi Constituţia S.U.A. să se modifice în consecinţă.

■ Philippe Herzog, Michel Lagiet, Suzanne de Brunhof şi Michèle Momin intreprid în revista ECONOMIE ET POLITIQUE (nr. 195 oct. 1970), sub titlul **Le modèle de Baran et Sweezy** (Modelul lui Baran şi Sweezy), o analiză critică la adresa lucrării economistilor americani Paul D. Baran şi Paul M. Sweezy „Capitalismul monopolist". Studiul reprezintă o continuare a articolului lui Philippe Herzog şi Michel Lagiet apărut în nr. 193 (iulie-august 1970) al aceleiaşi reviste, sub titlul **Le capitalisme monopoliste de Baran et Sweezy : une analyse keynessienne.** Autorii pretind că, în ciuda intenţiei mărturisite de a prezenta, de pe poziţii marxiste, o teorie generală a capitalismului monopolist, precum şi a faptului că în lucrare pot fi găsite pe alocuri unele indicaţii utile într-o analiză globală a capitalismului monopolist de stat, Baran şi Sweezy denaturează de fapt tezele fundamentale ale marxismului, metodologia acestuia şi alunecă spre o analiză de tip keynesian. În esenţă, critica se axează pe ideea că elementele de bază ale explicării vieţii economice sînt reduse în carte la firma gigantică şi la piaţă, că se elimină analiza relaţiilor de producţie şi a contradicţiilor lor.

Între altele, criticînd încercarea lui Baran şi Sweezy de a opune „legea creşterii surplusului", legii scăderii tendenţiale a ratei profitului, Herzog şi Lagiet arată că în faza capitalismului monopolist de stat, legea dezvoltării inegale a capitalurilor — prezentă în analiza lui Marx şi dezvoltată de Lenin — primează asupra tendinţei de egalizare (fără a o anula), aşa încît cea mai mare parte a capitalurilor nu îşi asigură în mod permanent şi în medie o rată mijlocie a profitului. La întrebarea dacă se mai poate totuşi vorbi de o scădere tendenţială a ratei profitului în condiţiile capitalismului actual, autorii răspund că scăderea mărimii statistice a profitului general e de netăgăduit pe o perioadă îndelungată, dar că în nici un caz nu trebuie confundată o lege exprimînd mişcarea generală a modului de producţie cu o lege empirică care se sprijină pe noţiuni statistice.

■ Nu de mult a apărut în Editura didactică şi pedagogică, lucrarea **Consumul populaţiei în Republica Socialistă România,** de **Ioan Totu.** Ea este concepută ca un studiu monografic, menit a pune în evidenţă dinamica ascendentă şi modificările care au intervenit în consumul populaţiei în anii construcţiei socialiste în ţara noastră şi a desprinderii, pe această bază, ca şi pe baza experienţei altor ţări, a tendinţelor şi legităţilor acestei sfere al reproducţiei. Un capitol consistent este consacrat corelaţiei dintre producţie şi consum, unde pe lîngă proporţia dintre grupele A şi

B ale industriei, sînt abordate şi problemele proporţiilor dintre industrie şi agricultură, ale creşterii eficienţei producţiei şi influenţei ei asupra consumului, precum şi perfecţionarea formelor de circulaţie a bunurilor de consum.

Prezintă interes teoretic şi consideraţiile privitoare la faza reproducţiei şi sursele economice ale consumului (cap. I), şi la previziunea evoluţiei consumului populaţiei (cap. V).

■ Ultimul număr al revistei IMPACT — SCIENCE ET SOCIETE (vol. XX nr. 3), editată de UNESCO, publică un articol al prof. A. A. Pakrovski **Aspects qualitatifs et quantitatifs de la nutrition** (Aspecte calitative şi cantitative ale alimentaţiei). E o problemă de actualitate universală şi de o acuitate deosebită în ţările slab dezvoltate, unde obiectivul principal este creşterea cantitativă a alimentelor, calitatea rămînînd mediocră din cauza insuficienţei proteinelor animale. Dar şi în ţările dezvoltate calitatea este adeseori afectată de folosirea excesivă a unor aditive chimice cu efecte nocive. Teoria alimentaţiei echilibrate constituie fundamentul ştiinţific al strategiei moderne în productia alimentară şi alimentaţia publică. Cercetările unor experţi F.A.O. şi O.M.S. au definit orientările prioritare ale acestei strategii : intensificarea producţiei de proteine, ameliorarea calităţii alimentelor, producerea unor alimente de valoare biologică superioară, asigurarea unor condiţii de stocare care să permită conservarea elementelor nutritive esenţiale, combinarea produselor naturale de valoare mai redusă. Autorul previne, totodată, asupra rezultatelor negative obţinute pînă acum în încercările de a spori valoarea biologică a diferitelor produse nuturale prin adaosuri chimice.

COINTERESAREA MATERIALĂ

(Urmare din pag. 17)

noastre socialiste, prin orientarea şi mobilizarea tuturor categoriilor de interese spre realizarea obiectivului principal al etapei, crearea societăţii socialiste multilateral dezvoltate.

---

1) In Dezbateri — „Sistemul de stimulente materiale şi morale în economia naţională" — „Probleme economice" nr. 2/1969 — P. Dumitru precizează că „Relaţia stimulente — răspunderi are caracterul de cointeresare materială în societatea socialistă..." pag. 117.

2) V.I. Lenin, Opere vol. 33, E.S.P.L.P. 1957, pag. 52.

3) V. Popescu în lucrarea „Atitudine morală şi stimulente materiale" apărută în Ed. Acad. R.S.R., 1969, pag. 29 spune : „în esenţă, dacă vom menţine pentru termenul de cointeresare materială accepţia uzitată în general, în noţiunea de stimulare materială, stimulent material vom îngloba atît elementele de cîştig, într-un cuvînt remuneraţia cît şi aspectele materiale, obiective ale condiţiilor şi conţinutului muncii".

4) Vezi K. Marx — Fr. Engels „Scrisori despre Capitalul", E.S.P.L.P. 1955, pag. 366.

5) K. Marx — Fr. Engels — Opere alese în două volume, E.S.P.L.P. 1955, pag. 663.

6) Vezi C. Moisiuc : „Unele consideraţii cu privire la conceptul de cointeresare materială în socialism", în Lupta de clasă nr. 2/1969, pag. 25. Aceeaşi idee este reluată de o serie de participanţi la dezbaterile privind sistemul de stimulente în economia naţională. Vezi V. Cosma (Probleme Economice 2/1969, pag. 120, V. Cizmac — în Probleme economice 3/1969, pag. 115 ; Gh. Bourceanu în Probleme Economice 3/1969, pag. 117.

7) Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 5—6 octombrie 1967, privind îmbunătăţirea sistemului de salarizare şi majorarea salariilor, E.P. 1967, pag. 9.

8) Tezele C.C. al P.C.R. pentru Congresul al X-lea al Partidului, E.P. 1967, pag. 16.

PREGĂTIREA CADRELOR

(Urmare din pag. 13)

rită domeniului mult mai întins al preocupărilor sale, şi a fost subordonat Comisiei de organizare a conducerii. Activitatea acestui institut se concretizează în studii şi publicaţii (ziare, cărţi) privind problemele generale ale ştiinţei administraţiei, mai cu seamă legate de activitatea de conducere, precum şi în analizarea problemelor ridicate de tehnica activităţii administrative, de mecanizarea şi automatizarea muncii administrative.

În paralel, în cadrul Universităţii există o şcoală administrativă de 3 ani pentru funcţionarii din aparatul de stat. Absolvenţii acestei şcoli pot să mai urmeze apoi încă 2 ani studiul ştiinţei administrative completat cu materii juridice, dobîndind astfel un titlu universitar.

În sfîrşit în cadrul Academiei R. P. Polone s-a înfiinţat în anul 1960 Institutul de Praxeologie, în care, pe lîngă departamentul care se preocupă de aplicarea ştiinţei conducerii şi organizării în economie (în întreprinderi), se află şi un departament a cărui preocupare este aceea de aplicare a teoriei organizării şi conducerii în administraţie.

S. N. I. C.

(Urmare din pag. 11)

reţelei de telecomunicaţii şi dotarea cu echipamente corespunzătoare) ; prelucrarea datelor în cadrul S.N.I.C. va fi asigurată prin organizarea şi funcţionarea de centre de calcul şi reţele de calculatoa-

Procesul de generalizare a sistemelor de informatică şi conducere este condiţionat de existenţa unor pachete de programe şi fişiere pentru aplicaţii, adaptabile relativ uşor la condiţii concrete, pe baza cărora să se integreze activităţile menţionate mai sus ; în acest scop se va dezvolta coordonat şi centralizat acţiunea de clasificare, codificare şi standardizare pentru unificarea metodelor de organizare a datelor şi elaborarea sau adaptarea pachetelor de programe ;

g) alocarea cu prioritate a investiţiilor în cadrul S.N.I.C. domeniilor de eficientă maximă pentru economia naţională şi în care există rezerve de extindere de capacitate de prelucrare automată.

Dezvoltarea bazei materiale a S.N.I.C. se va realiza cu precădere pe următoarele căi :

— organizarea de centre de calcul şi diseminarea echipamentelor de culegere, pregătire şi transmitere a datelor pe întreg teritoriul ţării ;

— dezvoltarea centrelor de calcul existente prin mărirea capacităţilor de calcul şi instalări de echipamente noi ;

— introducerea de calculatoare corespunzătoare (mici, medii şi mari) şi de echipamente periferice pentru înmagazinarea volumelor mari de date, în vederea efectuării aplicaţiilor care reclamă diferitele categorii de echipamente, realizării reţelelor de calculatoare interconectate din cadrul S.N.I.C. şi a pregătirii condiţiilor pentru organizarea băncilor centrale de date ;

h) studierea posibilităţilor de asigurare a compatibilităţii sistemelor din ţara noastră cu sistemele din alte ţări socialiste ;

i) realizarea bibliotecii naţionale de programe, proiecte, modele, tipuri de fişiere etc. ;

j) precizarea prin planul de stat pe 1971—1975, ca indicatori obligatorii, a sarcinilor de proiectare, a sistemelor informatice şi conducere şi a introducerii lor în unităţi şi organizaţii economice, de proiectare şi constituire a centrelor de calcul în cele patru zone menţionate ; acţiunea de proiectare se va desfăşura pe bază de plan, organul coordonator fiind responsabil de elaborarea planului şi urmărirea acţiunilor de proiectare.

k) asigurarea unor capacităţi de calcul de rezervă în vederea măririi gradului de siguranţă al utilizării calculatoarelor electronice în cadrul sistemelor informatice ;

l) crearea de servicii de informatică în unităţile economice şi bugetare ca şi în organele centrale, formate din analişti şi programatori dependenţi administrativ de unităţile din care fac parte, care vor asigura introducerea în unitatea respectivă a sistemului de informatică şi formarea personalului de conducere şi tehnic-administrativ pentru folosirea noului sistem de informatică şi conducere ;

m) răspunderea furnizorului de echipamente de calcul electronic pentru asigurarea şi perfecţionarea sistemului de operare, precum şi pentru alcătuirea, întretinerea şi dezvoltarea bibliotecii de programe pentru aplicaţii.

ŞANTIER ŞTIINŢIFIC

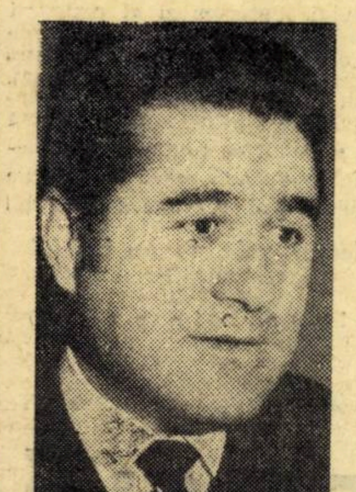

Conf. dr.

C. FLORESCU

● **Sintem bucuroşi să putem vorbi în şantierul nostru despre o „construcţie" finită într-un domeniu destul de vitregit al cercetării ştiinţifice : mă refer la recenta dv. lucrare „Conducerea ştiinţifică în comerţ". Ce v-aţi propus — un îndreptar teoretic şi practic sau o analiză a aplicării conducerii ştiinţifice în comerţ?**

— Ideea centrală a lucrării o constituie afirmarea conducerii ştiinţifice a activităţii comerciale drept cerinţă majoră a comerţului modern. Caracterul obiectiv necesar al conducerii ştiinţifice în comerţ derivă din gradul sporit de compexitate a activităţii comerciale, din funcţiile noi ce revin comerţului în societatea contemporană, din dinamica actuală a fenomenelor pieţei. Lucrarea, evidenţiind noile raporturi ale întreprinderilor cu piaţa în concepţia marketingului, şi-a propus să examineze cîteva dintre problemele mai importante cu care sînt confruntate întreprinderile comerciale în cadrul acestor raporturi, sugerînd, totodată, o manieră nouă de abordare a lor, în spiritul ştiinţei conducerii. Se înţelege că, dată fiind amploarea deosebită a proceselor comerciale, aria largă de probleme pe care le au de rezolvat întreprinderile comerciale, lucrarea amintită nu se recomandă drept o „colecţie" de reţete sau un îndrumar practic. Ea şi-a propus un scop mai modest şi anume să argumenteze necesitatea şi posibilitatea promovării unor forme şi metode noi de conducere a activităţii comerciale, să atragă atenţia asupra mijloacelor de îmbunătăţire a deciziilor comerciale.

● **Ca atare, ce elemente consideraţi ca fiind premise ale promovării unei conduceri ştiinţifice în comerţul nostru ?**

— În condiţiile unei economii socialiste, planificarea activităţii comerciale reprezintă o importantă premisă pentru realizarea unei conduceri pe baze ştiinţifice în acest sector economic. Dar includerea activităţii comerciale în sistemul de planificare nu rezolvă în mod automat problemele conducerii ştiinţifice a întreprinderilor. Pornind de la analiza stadiului actual de dezvoltare a comerţului nostru interior, promovarea formelor şi metodelor de conducere ştiinţifică în activitatea întreprinderilor presupune realizarea mai multor condiţii, între care — raţionalizarea structurii organizatorice a aparatului comercial, astfel încît întreprinderile să beneficieze de atribuţiuni şi responsabilităţi mai largi, de drept de decizie într-un cerc mai întins de probleme ; îmbunătăţirea sistemului informaţional, astfel încît deciziile să dobîndească o fundamentare mai temeinică, iar controlul aplicării lor — o mai mare operativitate; şi în cele din urmă, dar nu şi ca importanţă, perfecţionarea cadrelor de specialitate şi de conducere în comerţ.

● **După cum afirmaţi în lucrare, procesul comercial privit în desfăşurarea lui neîntreruptă nu reprezintă altceva decît deciziile în acţiune. În cadrul conducerii ştiinţifice, în general, decizia are un rol primordial. Ce particularităţi, sau calităţi speciale consideraţi că trebuie să îndeplinească decizia în comerţ ?**

— Decizia în comerţ, în general actul decizional, ca formă principală de materializare a activităţii de conducere, prezintă o serie de particularităţi faţă de alte sectoare economice, particularităţi evidenţiate în lucrarea despre care vorbim. Astfel, pe lîngă aria lor mult mai largă şi mai variată, sînt de menţionat încă două caracteristici şi anume : operativitatea cu care se cer adoptate deciziile şi frecvenţa ridicată a deciziilor luate în împrejurări aleatoare sau nedeterminate, respectiv a deciziilor luate în condiţii de risc. Aceste particularităţi îşi pun amprenta asupra procesului decizional, de fundamentare şi selecţionare a soluţiilor, ca şi asupra modului de aplicare şi de urmărire a deciziilor în practică.

● **Ce intenţii aveţi în continuare ?**

— Preocupările viitoare sînt legate, în principal, de activitatea mea în calitate de cadru didactic ; în perioada actuală pregătesc pentru multiplicare un curs introdus de puţină vreme în învăţămîntul nostru economic — „Studiul pieţei interne". O parte dintre ideile cuprinse în lucrarea „Conducerea ştiinţifică în comerţ" vor fi reluate şi, bineînţeles, adîncite în cadrul acestui curs. Această legătură este firească, ştiut fiind că punctul de plecare în toate acţiunile întreprinderilor comerciale moderne, începînd cu definirea strategiei, a politicii comerciale pe termen lung şi terminînd cu deciziile operative, curente, îl constituie cercetarea pieţei.

Discuţie consemnată de
Florence COSTIN

DEZBATERI ÎN PRESA ŢĂRILOR SOCIALISTE

PREGĂTIREA CADRELOR DE ECONOMIŞTI

ASIGURAREA economiei naţionale cu cadre de economişti, pregătirea acestora conform cerinţelor progresului tehnico-ştiinţific şi ale perfecţionării activităţii economice constituie probleme de mare importanţă şi actualitate în ţările socialiste, reţinînd tot mai mult atenţia atît a cadrelor didactice, cît şi a forurilor de specialitate. Ele sînt tot mai viu dezbătute în presa economică, care publică diferite sugestii şi propuneri referitoare la perfecţionarea învăţămîntului economic de toate gradele. În cele ce urmează, reproducem unele aspecte ale acestor dezbateri care au loc în presa economică din Uniunea Sovietică, R.P. Polonă şi R.P. Ungară.

● Cele patruzeci de specialităţi ale economistului

SUB ACEST TITLU, săptămînalul EKONOMICESKAIA GAZETA (nr. 37/1970) publică un material referitor la dezvoltarea învăţămîntului economic în Uniunea Sovietică, la elementele cantitative şi calitative noi pe care le aduce anul şcolar 1970—1971. În instituţiile de învăţămînt superior cu profil economic din U.R.S.S. studiază în prezent circa 104 000 de studenţi. Pregătirea economiştilor se efectuează în cadrul a 32 de institute economice şi de ingineri-economişti, în peste 180 de facultăţi economice din universităţi sau instituţii de învăţămînt superior tehnic, comercial şi agricol. După cum se arată în articolul citat, sînt pregătiţi economişti şi ingineri-economişti pentru **40 de specialităţi.** Un contingent sporit urmează să se specializeze în cibernetică economică. S-a lărgit pregătirea cadrelor şi în alte domenii, ca **economia şi organizarea deservirii sociale sau economia şi organizarea industriei materialelor de construcţii.** Ţinîndu-se seama de cererea mare pentru matematicieni şi ingineri specializaţi în aparatura de calcul, recent a apărut o nouă specialitate — **matematica aplicată** şi s-a extins pregătirea cadrelor în domeniul tehnicii de calcul.

În cadrul institutului de ingineri şi economişti „S. Ordjonikidze" funcţionează facultatea **organizatorilor producţiei.** În anul curent, atenţia va fi concentrată aici asupra studierii mai profunde a bazelor ştiinţifice ale conducerii producţiei, asupra utilizării mijloacelor tehnice moderne în conducerea economiei naţionale. Pentru organizatorii producţiei, care urmează cursurile facultăţii, a fost creat un cabinet al conducerii, utilat cu tehnica cea mai nouă, s-a deschis cabinetul lingvaonic, unde se pot audia prelegerile înregistrate. În cadrul Institutului de economie naţională „G. V. Plehanov" a fost organizată o nouă facultate — **de cibernetică economică.** Ea va forma cadre pentru munca în organele de planificare şi cele de calcul. Peste 700 de absolvenţi ai institutului activează în domeniul formării preţurilor. În actualul an şcolar a fost introdusă o specialitate de sine-stătătoare — **preţurile şi formarea acestora.**

REFERINDU-SE la formarea economiştilor cu calificare superioară pentru domeniul financiar, revista FINANSÎ S.S.S.R. (nr. 7/1970), recomandă ca institutele să primească un sprijin mai eficient din partea conducătorilor organelor financiare în selecţionarea — din **rîndurile practicienilor** — a candidaţilor pentru admitere.

Evidenţiind ponderea pe care a căpătat-o învăţămîntul fără frecvenţă în domeniul financiar, revista arată că în această formă de învăţămînt ar trebui să se înscrie în primul rînd persoanele cu pregătire la nivelul unei şcoli medii de specialitate, care ocupă funcţii ce urmează a fi completate cu specialişti avînd o calificare superioară. Desigur, nu e uşor să antrenezi în învăţătură practicieni care au aboslvit cu zece ani în urmă sau chiar mai de mult, însă viaţa reclamă insistent ca practicienii să perfecţioneze continuu pregătirea lor profesională.

O mare atenţie se acordă ridicării calificării lucrătorilor din veriga inferioară a aparatului financiar. Formele de învăţămînt sînt variate. Direcţia financiară a oraşului Moscova a organizat o şcoală economică, care funcţionează de trei ani. Aici învaţă salariaţi ai direcţiei respective, conducători şi specialişti din secţiunile financiare raionale, cursurile avînd loc o dată — de două ori pe lună. Prelegerile sînt ţinute de profesori şi conferenţiari din cadrul institutelor economice şi de planificare, precum şi de specialişti cu înaltă calificare din ministere şi departamente. În cadrul prelegerilor şi în desfăşurarea cursurilor sînt tratate aspecte teoretice şi practice legate de reforma economică.

● Lucrări de diplomă din întreprinderi

NU ESTE LIPSITĂ de interes experienţa Facultăţii de economie de la Universitatea „T. G. Şevcenko" din Kiev cu privire la perfecţionarea învăţămîntului economic, experienţă relatată de revista VOPROSÎ EKONOMIKI (nr. 10/1970). Corpul didactic al facultăţii ţine legătura cu întreprinderile care au început să lucreze în noile condiţii de planificare şi stimulare economică, foloseşte experienţa lor în procesul de învăţămînt, la predarea cursurilor de specialitate. **Studenţii efectuează la aceste întreprinderi practica de producţie, studiază activitatea lor şi generalizează datele obţinute în lucrările de diplomă.** Într-o perioadă de 3 ani, corpul didactic al facultăţii a elaborat 9 cursuri şi manuale privind metodologia predării pentru studenţii din sistemul de învăţămînt fără frecvenţă şi seral. Revista menţionează şi faptul că, **înaintea susţinerii lucrării de diplomă, studenţii facultăţii efectuează o perioadă de practică în diferite secţii ale Institutului de economie al Academiei de ştiinţe a R.S.S. Ucrainiene, iar membrii Academiei predau lecţii la Universitate.** La rîndul lor, cercetătorii din uzine ţin prelegeri pe principalele probleme ale teoriei economice, în institutele de cercetări ştiinţifice.

Studenţii, aspiranţii şi corpul didactic al Facultăţii de economie au participat, în anul 1969, la operaţiunea de calculare a sporului venitului naţional în republică în perioada 1970—1975, la stabilirea mărimii acumulărilor pe perioada 1965—1975. Ei au efectuat, de asemenea, calcule privind ritmurile medii anuale de creştere a fondurilor fixe şi circulante, a producţiei globale şi beneficiului pe anii 1965—1975, au elaborat prognoza şi structura ocupării forţei de muncă etc. La dezvoltarea activităţii ştiinţifice în facultate contribuie şi legăturile oamenilor de ştiinţă-economişti din Universitate cu întreprinderile.

● Specializare pe ramuri şi specializare funcţională

SUBLINIIND creşterea continuă a necesităţilor de cadre cu pregătire economică superioară, săptămînalul economic ZYCIE GOSPODARCZE (nr. 2/1970) arată că planul de învăţămînt pe 1971—1975 prevede mărirea efectivelor de economişti din R.P. Polonă cu peste 30 000 de absolvenţi ai instituţiilor de învăţămînt economic superior, ajungîndu-se ca în 1975 economia naţională să dispună de peste 80 000 de cadre economice cu pregătire superioară; în perioada 1981—1985 numărul absolvenţilor va fi de circa 44 000. Potrivit acestui ritm de creştere, numărul de cadre de economişti cu pregătire superioară, raportat la 1000 de salariaţi în economia poloneză va ajunge în 1985 la 10,5 faţă de 5,2 în 1965.

În HEBDOMADAIRE POLONAIS (nr. 45/1970), dr. Jan Wojewnik, profesor la universitatea din Gdansk, scrie — pe marginea proiectului de reformă a învăţămîntului economic în Polonia — că **„cea mai mare nevoie de licenţiaţi se simte în întreprinderile productive. Majoritatea posturilor pentru profesia de economist reclamă o specializare bine determinată, utilă în întreprindere. Formarea de licenţiaţi care posedă cunoştinţe teoretice, dar care n-au pregătirea concretă într-o anumită specialitate nu răspunde decît în parte nevoilor. Prin urmare, licenţiatul trebuie să-şi completeze calificarea în însuşi procesul muncii. Reforma proiectată a învăţămîntului tinde către o pregătire mai specializată a licenţiaţilor, ţinînd seama de viitoarea lor muncă.**

Adaptarea crescîndă a studiilor la nevoile practice va fi asigurată prin începerea specializării chiar din primul an de învăţămînt. Materiile de specialitate vor fi predate pe toată durata studiilor. Se prevăd două genuri de specializare: în cursul studiilor profesionale (medii) — îndeosebi specializarea pe ramuri (cum sînt economia industriei, construcţiilor, transporturilor etc.); în cursul studiilor pentru obţinerea licenţei — mai ales specializarea funcţională (programarea şi eficienţa investiţiilor, evidenţa contabilă, organizarea prelucrării datelor, organizarea şi gestiunea etc.).

În continuare se arată că specializarea funcţională constituie o noutate, cel puţin în cadrul sistemului prevăzut de proiectul de reformă. Ştiinţele economice sînt prea dezvoltate pentru a se putea ignora acest lucru. Sfera cunoştinţelor economice generale, fundamentale, fiind comună, diviziunea are loc în domeniul cunoştinţelor specializate în funcţie de caracterul muncii ce o va depune studentul în profesia pentru care se pregăteşte. Acest gen de specializare va uşura realizarea unei politici mai suple de utilizare a licenţiaţilor în economie.

● Raportul între cadre medii — cadre superioare — 2:1

„CEA DE A TREIA tendinţă a reformei — scurtarea duratei studiilor (în învăţămîntul profesional) — poate fi înfăptuită, menţionează J. Wojewnik, **pe două căi: a) prin elaborarea unui sistem corect de programe de studii, în care să se renunţe la materii de utilitate redusă, printr-o mai bună coordonare a programelor şi traducerea lor în viaţă în ordinea necesară şi b) prin introducerea unor metode de învăţămînt mai eficiente, prin utilizarea de mijloace şi metode de transmitere a unor cunoştinţe deseori însuşite deja, dar nefolosite din plin pînă în prezent".**

În sprijinul introducerii acestui nou sistem se aduce, între altele, şi argumentul că nu este raţional să se urmărească ca toţi cei care studiază în domeniul economiei să urce cu orice preţ pînă la treapta de învăţămînt încheiată cu diploma de licenţă. Pe această temă, Juliusz Gorynski susţine, în ZYCIE GOSPODARCZE (nr. 11/1970), necesitatea revizuirii şi adoptării programei de învăţămînt, astfel ca să se asigure lansarea într-un timp cît mai scurt (deci cu cheltuieli mai reduse) în circuitul vieţii economice a unor promoţii de economişti înarmaţi cu cunoştinţele practice, cerute în diferite sectoare de activitate din întreprinderi, şi capabili să fie utili în producţie imediat după părăsirea băncilor şcolii. În acest sens, **„proiectul planului cincinal 1971—1975 prevede extinderea reţelei şcolilor economice în vederea realizării unei proporţii de absolvenţi de 2 : 1 în favoarea cadrelor medii".**

După cum se arată în tezele ce urmează să fie prezentate la apropiatul congres al Societăţii economiştilor din Polonia, în cadrul programelor de învăţămînt **pentru cadrele medii** ar fi necesar să se acorde mai mult loc unor discipline cum sînt: **tehnica aprovizionării şi depozitării, normarea muncii, corespondenţa comercială în sensul ei cel mai larg.** Se recomandă, în schimb, reducerea orelor destinate unor probleme ca, de pildă, analiza economică şi financiară, căci la acest nivel ea nu poate fi însuşită în mod corespunzător.

Se subliniază că şcolile economice medii au menirea să pregătească **economişti-tehnicieni,** în sensul propriu al cuvîntului, şi **nu locţiitori ai economiştilor cu pregătire superioară**

În ceea ce priveşte învăţămîntul economic superior, se apreciază că sarcina acestuia constă în pregătirea de cadre pentru activitatea de cercetare, de specialişti pentru munca de concepţie la nivelul superior de organizare şi conducere a economiei naţionale, în organizarea de cursuri postuniversitare pentru completarea cunoştinţelor. În acest sens, urmează să se precizeze profilul general al absolvenţilor învăţămîntului economic superior, şi anume dacă aceştia vor trebui să posede cunoştinţele necesare pentru exercitarea unor anumite funcţii în cadrul economiei naţionale sau vor trebui înarmaţi cu bagajul de cunoştinţe economice generale care le permite să analizeze şi să aprecieze fenomenele economice şi cauzele lor, atît la nivel micro-economic cît şi la cel macro-economic.

În cadrul dezbaterii din presă s-a propus, de asemenea, ca programa de învăţămînt superior să fie astfel întocmită încît să asigure pregătirea de cadre de economişti pentru funcţii de conducere în întreprinderile productive, deţinute în prezent — în majoritatea cazurilor — de specialişti cu pregătire tehnică.

În tezele amintite mai sus se apreciază că **programele actuale de studii, şi mai ales modul realizării lor, au un caracter academic, învăţămîntul fiind în general rupt de practică. Se impune legarea procesului didactic din învăţămîntul superior de practica economică.**

Un rol important pe linia ridicării nivelului de calificare a cadrelor de economişti ocupaţi în economia naţională se atribuie Societăţii economiştilor din Polonia, căreia îi revine misiunea de a organiza cursuri pe grupe de specialităţi. Menirea acestor cursuri constă în completarea şi actualizarea cunoştinţelor obţinute în învăţămîntul superior, pe de o parte, şi în asigurarea adîncirii specializării profesionale în anumite domenii, pe de alta.

● O parte din procesul de învăţămînt—în întreprinderi pe bază de contract

REFERINDU-SE la pregătirea economiştilor în R. P. Ungară, săptămînalul economic FIGYELŐ, (nr. 44/1970) arată, printre altele, că Şcoala financiară şi de contabilitate din Budapesta, a fost ridicată, începînd cu acest an, la un rang apropiat de şcoala superioară, fapt determinat de sporirea exigenţelor faţă de nivelul pregătirii cadrelor de economişti. Aici sînt pregătiţi economişti practicieni, cu profil financiar, contabil, de organizare şi prelucrare a informaţiilor, care urmează să fie repartizaţi să lucreze la nivel microeconomic. Durata cursurilor acestei şcoli superioare este de **trei ani,** ele finalizîndu-se cu o diplomă **de economist specialist.**

După un an de practică în producţie absolvenţii acestei şcoli vor putea urma, fără examen de admitere, cursurile facultăţii de economie. Printre **disciplinele** care stau la baza programei de învăţămînt se află **organizarea şi prelucrarea electronică a datelor,** deoarece — se subliniază în publicaţia citată — este de neconceput o economie cu o organizare modernă fără calculatoare electronice. Dacă în anii precedenţi pregătirea specialiştilor în prelucrarea electronică a datelor se limita doar la aspectele tehnice ale mînuirii utilajelor, în prezent în această şcoală pregătirea lor este completată cu cunoştinţe privind modul de utilizare a calculatoarelor în dirijarea proceselor economice, precum şi în luarea de decizii.

În ceea ce priveşte pregătirea corpului de contabili şi de specialişti pentru sectorul financiar, ea se efectuează **pe ramuri de activitate economică:** industrie, comerţ (interior şi exterior), agricultură etc. Specializarea celor ce urmează să lucreze în sectorul financiar este pusă în concordanţă cu capitolele bugetare. În cazul tuturor specializărilor, însă tematica pregătirii include în mod obligatoriu cunoştinţe de organizare a întreprinderii.

Alături de coordonarea riguroasă a disciplinelor predate la toate specialităţile, se are în vedere mai ales ca programa întocmită **să nu cuprindă „din fiecare cîte puţin" deoarece pregătirea viitorilor economişti se efectuează pe principiul strictei specializări, care începe încă din trimestrul doi al primului an de studii.** Durata de 3 ani de pregătire în aceste şcoli nici nu oferă, de altfel, posibilitatea unei pregătiri cu caracter mai general, după modelul celei obţinute în învăţămîntul universitar

Din disciplinele predate, aproape 60% au un caracter practic, procesul de învăţămînt realizîndu-se în parte în cadrul şcolii, iar în parte în afara ei, în întreprinderile şi instituţiile care au încheiat contracte cu şcoala în acest sens. În ambele cazuri cursanţii lucrează în grupuri. Sînt puşi să soluţioneze diferite situaţii simulate, jocuri, să reconstituie diferite cazuri întîlnite în activitatea întreprinderilor şi să le găsească rezolvarea optimă. La dezlegarea situaţiilor simulate se apreciază nu numai metoda corespunzătoare folosită de cursant şi rezultatul final, ci şi decizia adoptată. Cei care efectuează practica în întreprinderi, sînt antrenaţi să caute soluţii pentru probleme şi situaţii concrete din întreprinderile respective.

În acest fel, — se subliniază în revistă —, experienţa practică poate contribui la îmbogăţirea programei de învăţămînt, iar pe de altă parte se creează posibilitatea cunoaşterii temeinice a locurilor de muncă unde vor lucra viitorii absolvenţi.

mondorama

CAPITALUL „GIGANȚILOR"

VIAȚA economică a Republicii Federale a Germaniei este dominată în prezent de 50 de „giganți" industriali care dispun de 28 miliarde mărci, adică 29% din totalul capitalurilor deținute de firmele vest-germane. Restul de... 79 000 de societăți dispun de 67 miliarde mărci. Nu sînt însă socotite firmele mici și mijlocii, care se numără cu sutele de mii. Industriile chimică, electrotehnică și constructoare de automobile se situează pe primele locuri în economia țării, devansînd siderurgia și grupurile petroliere dominate de investitorii americani. Cifra de afaceri anuală a firmelor vest-germane se ridică la 300—400 miliarde mărci, nivel care situează această țară pe primul loc în Europa apuseană și al doilea din lumea capitalistă, după S.U.A.

TENDINȚE ÎN UTILIZAREA FORȚEI DE MUNCĂ ÎN AUSTRIA

PROCESUL de restructurare a economiei care este în curs în Austria își găsește reflectarea și pe planul utilizării forței de muncă. Astfel, în cursul perioadei 1959—1969, 13% din locurile de muncă au fost nou create sau suprimate. În zece ramuri ale industriei acest proces a antrenat o sporire a numărului salariaților cu 47 000, în timp ce în alte nouă ramuri numărul lor s-a redus cu 30 000. Cele mai mari creșteri s-au înregistrat în industria confecțiilor (+10 000), chimică și electrotehnică. Pe de altă parte, ca urmare a măsurilor de raționalizare, numai din industria textilă au plecat 9000 de muncitori.

UN BEC PENTRU O SUTĂ DE ANI

UN NOU corp de iluminat foarte ieftin și a cărui perioadă de utilizare promite a fi, conform determinărilor făcute, de un secol, a fost realizat de un grup de cercetători din S.U.A. Noul corp de iluminat — o diodă conținînd arseniură și fosfură de galiu — este, prin dimensiunile sale, un substitut ideal al corpurilor de iluminat cu incandescență miniaturale și subminiaturale, curentul necesar fiind de numai 20 de miliamperi.

133 000 DE FRANCI PE SECUNDĂ

A DEVENIT un truism afirmația că trăim într-o lume a recordurilor. Bune sau rele, serioase sau mai puțin, în sarabanda trepidantului ritm al vieții contemporane... recorduri cad și recorduri se ridică.

Zilele trecute, un nou record mondial absolut a fost stabilit la o licitație de tablouri, la Londra. O pictură de Velasquez, măsurînd 78×64 cm și reprezentînd pe Jusu de Pareja, sclavul maur al artistului, a fost adjudecată la prețul de 2 310 000 lire sterline (peste 30 milioane franci) — cea mai mare sumă oferită vreodată pentru achiziționarea unui tablou. Pînă acum recordul era deținut de „La Ginebra dei Benci", de Leonardo da Vinci, cumpărată în 1967 cu 27,5 milioane de franci de către Galeria Națională din Washington.

Și de această dată achizitorul a sosit de peste ocean: Alec Wildenstein, director al celebrei galerii newyorkeze cu același nume. Duelul licitației a durat doar 3 minute. În acest interval de timp, prețul tabloului a urcat cu viteza de... 133 000 franci pe secundă.

SCHIORI ȘI CALCULATOARE

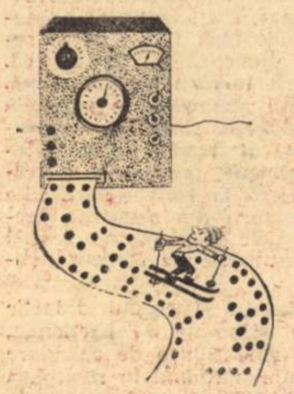

PENTRU a veni în întîmpinarea amatorilor de munte care se află în căutarea unui răspuns la această întrebare de sezon, la Paris a fost afectat special pentru patru luni un calculator GE 55 Honeywell Bull. Pentru obținerea răspunsului, amatorii trebuie doar să comunice calculatorului bugetul de care dispun, durata sejurului, numărul copiilor, mijlocul de locomoție pe care îl preferă, importanța pe care o acordă schiului și ambianței etc. La cerere, calculatorul poate preciza și durata drumului cu trenul de la Paris pînă în stațiunea respectivă, denivelarea maximă a pistei, prețurile etc.

De remarcat că nu toate cele 260 de stațiuni de iarnă din Europa solicitate au răspuns invitației de a fi „introduse" în calculator, de teamă să nu fie invadate de prea mulți clienți, care să le strice farmecul. Potrivit ziarului **Le Figaro**, procentajul cel mai ridicat al răspunsurilor, 80%, a venit de la stațiunile elvețiene și austriece; dintre stațiunile franceze au răspuns jumătate, iar din cele italiene doar 30%.

Calculatorului în cauză i se găsesc și lipsuri. Astfel, el nu este de nici un folos celor care nu schiază...

CECURI IMPROVIZATE

DUPĂ șase luni de inactivitate din cauza grevei funcționarilor, cele circa șase sute de agenții ale celor mai mari nouă bănci irlandeze și-au redeschis porțile. Printre clienții lor cei mai grăbiți se numărau o serie de comercianți cu valize pline cu cecuri de ocazie: colțuri de ziar, pachete de țigări, cutii de chibrituri, hîrtie de ambalaj etc. Verificarea acoperirii lor, operație pentru care sînt necesare cîteva luni, nu va fi probabil scutită de unele surprize, se comentează la Dublin.

În timpul grevei, cei mai mulți dintre cei 6700 de funcționari în cauză au lucrat la băncile din Anglia, care duc o lipsă cronică de personal.

MOBILITATE COMERCIALĂ

DIN gara Tașkent pleacă cu regularitate un... magazin universal. Este vorba de un tren încărcat cu diferite mărfuri, care oferă lucrătorilor din stații mici și halte, ca și supraveghetorilor de linii posibilitatea de a se aproviziona cu produse alimentare, îmbrăcăminte, articole de uz gospodăresc și chiar cu mobilă.

CONSTRUCȚII NOI LA LENINGRAD

UN BIROU de construcție specializat din Leningrad elaborează un trotuar rulant pentru noul aeroport al acestui oraș. Între clădirea aerogării și locul de îmbarcare în avion vor fi construite două tuneluri. Fiecare tunel va fi străbătut de un conveier pentru pasageri, lung de 170 metri, care va transporta călătorii cu o viteză de 90 centimetri pe secundă. Lucrările pregătitoare au fost începute și la o altă construcție din Leningrad, și anume la tunelul de aproape 1 km care va lega insula Kanonerski cu orașul. Specialiștii de la institutul „Lenmetroproekt" au recurs la această soluție, întrucît circulația foarte vie a navelor maritime pe această magistrală nu permite construirea unui pod obișnuit decît la o înălțime prea mare.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

O CORELAȚIE DEZMINȚITĂ DE CIFRE

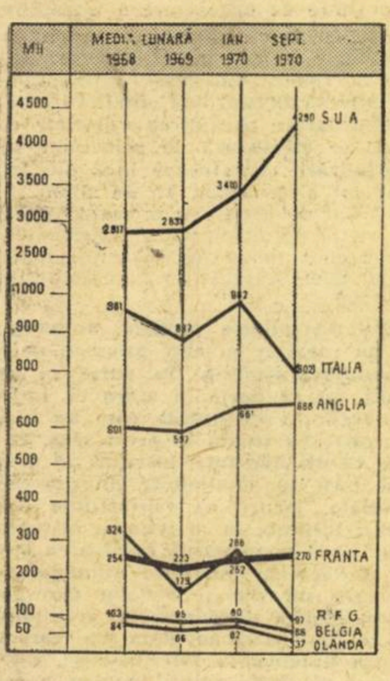

Fig. 1 — Evoluția numărului somerilor (După L'Usine Nouvelle)

O SERIE de date statistice asupra evoluției țărilor capitaliste industriale, publicate de O.C.D.E., vin „să toarne gaz peste foc" într-o dispută mai veche între economiștii occidentali. Este vorba de faptul dacă între rata șomajului și cea a inflației există o corelație nemijlocită, dacă — pornind de la răspunsul afirmativ — mărirea șomajului poate fi utilizată drept instrument de politică economică în scopul de a încetini cadența inflaționistă a creșterii prețurilor.

Date mai recente furnizate de experții O.C.D.E. pe acești doi indicatori demonstrează că, în cazul unui șir de țări occidentale, practica nu confirmă teoria de largă circulație, elaborată pe baza corelației amintite.

După cum se poate vedea din graficul 1, în ultimul an șomajul este în creștere rapidă în Statele Unite și ceva mai lentă în Franța și Anglia; scăderile din Italia, R. F. a Germaniei, Belgia și Olanda în perioada ianuarie-septembrie 1970 se datorează — într-o măsură mai mare sau mai mică — factorilor sezonieri. Și totuși, cele mai ridicate rate ale inflației, în perioada septembrie 1969 — august 1970, s-au înregistrat în Anglia, Franța și Statele Unite, iar cele mai mici (în cadrul grupului de țări examinat) — în Belgia și R. F. a Germaniei (vezi graficul 2). Cifre, care determină pînă și o revistă de tendință patronală, ca **L'Usine Nouvelle**, să ajungă la următoarea reflecție: „...Nimic nu dovedește că tehnica șomajului, folosită drept instrument de regularizare a economiei, ar fi o armă eficace".

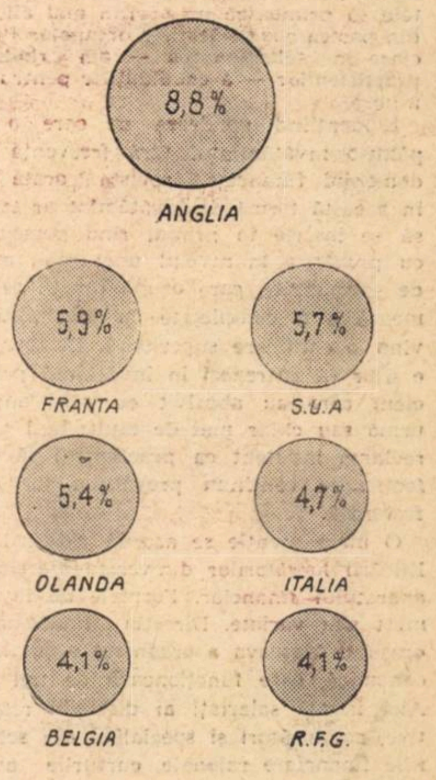

Fig. 2 — Creșterea prețurilor la bunurile de consum (septembrie 1969—august 1970)

PROLETARI DIN TOATE ŢĂRILE, UNIŢI-VĂ !

52

ANUL VIII NR. 52 (382)
VINERI 25 DECEMBRIE 1970
20 PAGINI 2 LEI

viata economica

• PSIHOLOGUL IN INTREPRINDERE

• VALOARE-PREŢ IN CAPITALISMUL CONTEMPORAN

CONTRACTELE – imperativul unui stil nou de acţiune

ANUL VIII **viata economica**

săptămînal editat de Societatea de Ştiinţe Economice din România

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: str. Nicolae Iorga nr. 36 • telefon 11.78.76 • Bucureşti

SUMARUL

numărului 52 din 25 decembrie 1970

■ ECONOMIE NAŢIONALĂ

— **La masa rotundă — Contractele economice**
Cadrul nou cere un stil nou de acţiune
de dr. **Dumitru Fundătură**
(pag. 3)

— Orientări ale eficienţei în transportul feroviar
de ing. **A. Cristache**
(pag. 7)

— **Perfecţionarea planificării în C.A.P.**
• La bază, principii economice...
de doctorand **Gh. Anghel**

• ...şi condiţiile concrete ale fiecărei C.A.P.
de dr. ing. **S. Hartia**
(pag. 8)

■ INFORMATICA

Ciclul informaţie — decizie — acţiune
de ing. **C. Hidoş**
(pag. 9)

■ CONDUCERE ŞI ORGANIZARE

Întreprinderile îşi deschid porţile pentru psiholog

Studii — experienţe:

— La întreprinderea de piese de radio şi semiconductori „Băneasa": Efectul intervenţiei este — direct măsurabil
de **C. Botez, M. Mamali, Z. Weintraub**, Institutul de psihologie, ing. **I. Florea**, ecm. **Z. Mincu**, IPRS-Băneasa

— La Combinatul siderurgic Reşiţa: Ce arată profesiograma unei meserii
de **Zoltan Bogati**, Laboratorul de fiziopsihologie al C. S. — Reşiţa

Orientarea şi selecţia profesională:
•Opţiunea meseriei — rodul pasiunii sau al întîmplării?
de dr. **D. Ciucur, N. Dragnea**
(pag. 10—11)

■ ISTORIE ECONOMICĂ

— „Necesitatea obiectivă a creării unei civilizaţii industriale". Concepţia lui Ştefan Zeletin despre rolul forţelor de producţie în dezvoltarea României
de **A. Spiridon**
(pag. 12)

■ TEORII • IDEI

— **În ajutorul celor care studiază în învăţămîntul de partid:**
Dinamica preţurilor şi problema raportului valoare-preţ în capitalismul contemporan (I)
de conf. dr. **N. Dobrotă**
(pag. 13)

— O schiţă de model optim. Sistem tridimensional de modele de optimizare a economiei naţionale la patru niveluri
de dr. **M. Horovitz**
(pag. 17)

■ ECONOMIE MONDIALĂ

— Între «da» şi «nu»
de **Dinu Hervian**
— Ecuaţia dezamăgirilor
de **N. Mavrodin**
(pag. 18)

• **DIN SUMARUL REVISTEI PE ANUL 1970**
(pag. I—VIII)

Redactor şef: Gheorghe DOLGU

Tiparul: Intreprinderea Poligrafică „Informaţia" str. Brezoianu, nr. 23—25.

40470

PLANUL PE 1971

CARACTERISTICA PRINCIPALĂ

DESIGUR planul pe 1971 încă nu dă întreaga măsură a ceea ce va fi economia noastră în viitorul cincinal. Pe de o parte, el va purta amprenta urmărilor calamităţilor naturale din acest an; pe de altă parte intrările în funcţiune ale capacităţiilor prevăzute a fi realizate se eşalonează din anul al doilea. În sfîrşit nici măsurile de perfecţionare a mecanismului economic, deşi probabil vor putea fi mai bine articulate prin introducerea unor verigi care mai lipsesc nu vor avea răgazul să se aşeze, să se rodeze, în aşa fel încît să aducă tot ceea ce sînt în stare să aducă. Dar el este prima treaptă a noului cincinal, care îndeplinit potrivit prevederilor „va permite României să treacă realmente într-o etapă superioară a dezvoltării sale economice". În procesul subliniat cu aceşti termeni de tovarăşul Nicolae Ceauşescu are bineînţeles importanţă şi faptul că economia românească îşi va păstra obişnuitul şi binecunoscutul său dinamism. Acest dinamism înseamnă în primul rînd cantitate, dar nu numai atît, şi mult mai mult decît atît, pentru că graţie direcţiilor şi priorităţilor adoptate ritmul creşterilor cantitative exprimă într-o bună măsură şi ritmul schimburilor calitative. De bună seamă însă că trecerea ţării într-o etapă superioară este legată, în primul rînd, de accentuarea tendinţelor devenite tot mai semnificative de la Congresul al IX-lea al P.C.R. — de a scoate în prim plan eficienţa şi factorii intensivi a căror rezultantă este. În concepţia conducerii superioare de partid, situarea obiectivului ridicării calitative a activităţii economice în centrul preocupărilor partidului, statului, oamenilor muncii reprezintă caracteristica principală a planului pe 1971, a întregului plan cincinal. Mi se pare deosebit de grăitor faptul că de la proiectul Directivelor Congresului al X-lea al partidului şi pînă astăzi rezervele căutate cu insistenţă şi descoperite au permis nu numai majorarea multor prevederi cantitative, ci, în primul rînd, o asemenea amplificare a rolului factorilor intensivi încît a devenit posibil să se planifice un ritm de creştere a venitului naţional, care practic se aliniază ritmului de creştere a producţiei industriale, iar în anul viitor îl depăşeşte chiar substanţial.

Apartenenţa anului 1971 la un cincinal distinct se exprimă aşadar, nu numai prin unitatea ţelurilor cantitative finale ci, în primul rînd, prin preocuparea sporită pentru productivitate şi reducerea cheltuielilor materiale, pentru ridicarea nivelului tehnic al producţiei şi produselor, pentru calitate, pentru rentabilitate într-un cuvînt, pentru creşterea eficienţei economice, trăsătură, care aşa cum s-a subliniat la Plenara Comitetului Central va căpăta pe parcurs manifestări mereu mai pregnante. În acest context mi-aş permite să relev că poate cel mai impresionant indicator al planului pe anul viitor este acela potrivit căruia mai mult de o zecime din valoarea producţiei industriale ce va fi realizată o va reprezenta valoarea produselor noi şi a celor modernizate.

În această valoare, alături de zeci şi zeci de materiale noi, de o serie de produse sofisticate ale construcţiei de maşini, intră, printre altele, şi tipuri noi de maşini cu comanda program numerică precum şi înseşi echipamentele pentru această comandă program numerică, echipamente ce vor începe a fi fabricate curent. Este doar una din dovezile logicii riguroase cu care partidul urmăreşte modernizarea României. Mai este oare nevoie să subliniez necesitatea efortului inginerilor, tehnicienilor şi muncitorilor, al factorilor de conducere de la diferite nivele de a asigura calitatea corespunzătoare a produselor noi şi vechi?

Progresul are desigur un anumit preţ de cost, direct proporţional cu ritmul lui. Acest preţ de cost nu trebuie să fie sporit prin greşeli datorate indolenţei, lipsei de răspundere. Partidul a elaborat planuri bune, cu obiective bine chibzuite, izvorînd din aprecieri realiste a resurselor şi posibilităţilor, adaptează necontenit mecanismul economiei potrivit exigenţelor eficienţei în sensul cel mai larg. Cu toate acestea, chiar şi în cea mai desăvîrşită organizaţie, care beneficiază de cel mai bine pus la punct sistem de control rămîn interstiţii ale anonimatului care fac posibilă neglijenţa, munca de mîntuială, preocuparea slabă pentru interesele generale. Un sfert de veac de dezvoltare socialistă nu ne-a transformat integral pe toţi în acei oameni noi care sînt presupuşi de noua orînduire. Psihologia individualismului nu-şi mai poate găsi expresiile din capitalism, dar ea se mai poate încă manifesta, la unii în deviza „eu să ies bine cu sarcinile, eu să ies bine cu norma". Acest „eu" poate fi director, inginer, sau simplu muncitor. Este cazul tipic al rămînerii în urmă a conştiinţei faţă de existenţa socială. Nu sîntem oare toţi stăpînii ţării şi în sens economic şi în sens politic? Iar primatul acordat intereselor generale nu este calea cea mai importantă a satisfacerii intereselor individuale?

Cînd în concluziile plenarei C.C. al P.C.R. s-a subliniat că pentru realizarea în bune condiţiuni a planului pe 1971 „esenţialul îl constituie buna organizare a activităţii de sus şi pînă jos, creşterea spiritului de răspundere şi întărirea disciplinei în muncă" s-a exprimat o idee de o deosebită importanţă, una din acele idei care-şi păstrează pe termen lung valabilitatea călăuzitoare.

Răspunderea în muncă se referă nu numai la obligaţia interioară, pe care trebuie să o resimtă fiecare, de a-şi îndeplini ireproşabil îndatoririle, dar şi la efortul, indispensabil în prezent, de reconsiderare a stilului şi metodelor de muncă. Numai astfel noul sistem de organizare a industriei, sistemul contractelor economice, noua concepţie despre activitatea de comerţ exterior vor da rezultate maxime.

Este limpede, de asemenea, că singure nici spiritul de răspundere şi nici bunele intenţii nu mai pot fi suficiente astăzi în această epocă de progres rapid, cînd ne propunem ţeluri de anvergura celor din planurile noastre. Pentru aceasta sînt necesare cunoştinţe temeinice, împrospătate cu regularitate. Omul epocii noastre, fie el director sau muncitor, activist de stat sau de partid, aparţine cu adevărat epocii noastre numai dacă este un etern elev, un etern student. Cu cunoştinţe vechi de cinci ani şi a fortiori de 15 sau de 25 de ani nu poţi fi cu adevărat promotor al noului, pentrucă întotdeauna îi vei rămîne, într-o oarecare măsură, exterior. Iată de ce ideea cursurilor periodice de perfecţionare a tuturor salariaţilor, ideea reciclării cadrelor, tulburătoare prin modernitatea ei, mi se pare deosebit de fertilă. În treacăt fie spus, sînt profund convins că, atunci cînd sînt chibzuit făcute, nu există investiţii mai eficiente decît cele în pregătirea cadrelor.

O ultimă chestiune, pe care aş dori să o menţionez în acest scurt comentar, în care nu m-am referit decît la un sector restrîns din bogatul material de idei pe care ni l-au furnizat recentele evenimente politice din viaţa ţării — Şedinţa Comitetului Executiv şi plenara C.C. al P.C.R., sesiunea Marii Adunări Naţionale se referă la nivelul de trai al oamenilor muncii. Din planul pe 1971 se impun în acest sens următoarele cifre: creşterea cu 180 de mii a număru-

(Continuare în pag. 19)

ACADEMIA DE ŞTIINŢE SOCIALE ŞI POLITICE

NON MULTA SED MULTUM

DEZBATEREA planului de perspectivă şi a celui pe anul viitor a raportului Prezidiului, prezentat de preşedintele lui — tovarăşul Miron Constantinescu, — a constituit un bun prilej pentru tînăra Academie de a-şi analiza demarajul şi mai ales intenţiile în lumina ţelurilor şi exigenţelor stabilite de partid. Este extrem de bine că s-a procedat aşa, că acest prilej nu a fost lăsat să scape. Este doar cunoscut că unele noi instituţii sînt lăsate termene mai lungi să „acumuleze experienţă"; că în interiorul acestor termene se acumulează uneori şi greşeli, [illegible] ce este într-o anumită măsură, inevitabil, dar [illegible] ales se poate porni pe drumuri prea întortoc[illegible]e pentru a se putea obţine rezultatele maxime posibi[illegible]e.

Prin dezbaterile care au avut loc, prin concluzii[illegible] trase de tovarăşul Paul Niculescu-Mizil, Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice şi-a îmbogăţit sistemul de repere de natură să-i asigure nu numai verificarea, dar şi corectarea, încă de la început, a traiectoriei activităţii sale. Rezultatul principal al dezbaterii este un bogat material de reflecţie a cărui valorificare va permite Academiei să-şi afirme puternic utilitatea ca instituţie de lucru, să dobîndească efectiv un rol important în dezvoltarea gîndirii româneşti în domeniul ştiinţelor sociale şi politice.

Unul din reperele susamintite ar putea fi exprimat prin expresia latină **Non multa, sed multum**, care afirmă primatul densităţii şi substanţei faţă de număr, primatul calităţii faţă de cantitate. Acest reper, acest memento pune în gardă împotriva tentaţiei de a reabilita practici desuete, împotriva capcanelor sistemului, utilizat în trecut, de a aprecia activitatea [illegible] cercetare după numărul de dezbateri, de sesiuni, [illegible] comunicări, de lucrări tipărite, sistem care încura[illegible] descriptivismul, rătăcirea în preocupări minore, goana după adevăruri cunoscute. Cercetarea în ştiinţele sociale trebuie să se supună comandamentului de calitate şi eficienţă, căruia i se subordonează opţiunile majore ale întregii dezvoltări a ţării, fie că este vorba de mecanismele instituţionale, fie [illegible] este vorba de activitatea de producţie concretă. Aceasta implică nu numai selecţionarea unor teme cu adevărat majore, nu numai evitarea dispersării şi concentrarea forţelor asupra lor, dar şi, în primul rînd, urmărirea consecventă a obiectivului de a contribui la rezolvarea unor probleme importante, fie ele de construcţie practică, sau de gîndirea teoretică, ştiinţifică. Numai astfel ştiinţele sociale pot îndeplini rolul lor educativ şi previzionar, funcţia lor politică, pot pretinde să participe la procesul general de transformare a ştiinţei în forţă de producţie nemijlocită.

Atingerea unui asemenea obiectiv presupune puternica influenţă fertilizantă a schimbului de opinii, presupune o concepţie nouă, modernă, despre organizarea formele şi instrumentele cercetării ştiinţifice. Nu se impune oare cu forţa evidenţei concluzia necesităţii de a revizui actuala structură a institutelor potrivit unor concepte mai curînd administrative şi nu în maniera flexibilă, corespunzătoare particularităţilor şi exigenţelor muncii de cercetare? Şi nu este oare de mult timpul să recurgem larg la studierea fenomenelor atît de complexe ale vieţii sociale prin acea abordare conceptuală din unghiuri variate pe care o cercetare pluridisciplinară o poate asigura?

Făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate, mutaţiile provocate de revoluţia ştiinţifică-tehnică, noile tendinţe ce se schiţează în evoluţia diferitelor compartimente social-economice ale lumii contemporane ridică în faţa ştiinţelor sociale un cerc imens de probleme. Românii sînt bine situaţi pentru abordarea lor, pentru a-şi aduce contribuţia la rezolvarea lor. Nu numai pentru că sprijinirea ştiinţei este una din componentele de bază ale politicii de dezvoltare a României, nu numai pentru că există un fond bogat de cercetători care găsesc în Academia nou creată un cadru, o atmosferă şi o călăuză de care aveam nevoie, dar, înainte de toate, pentru că în această ţară există un partid deschis larg la nou şi care-i îndeamnă necontenit pe cercetători la gîndire. La o gîndire îndrăzneaţă, fertilă, singura în măsură să pună larg în valoare, prin teze şi concluzii noi, ştiinţa marxist-leninistă, modul marxist-leninist de a căuta şi descoperi adevărul, esenţele, de a explora viitorul şi a contribui la pregătirea lui.

Gheorghe DOLGU

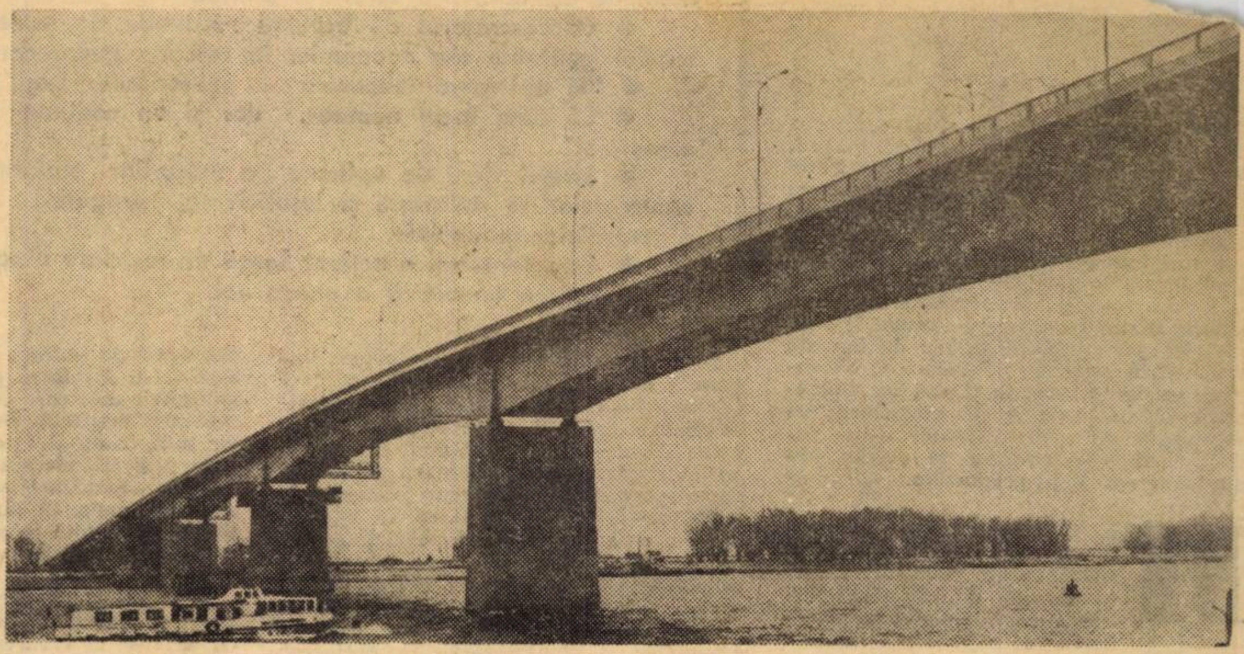

In prezența tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU și a altor conducători de partid și de stat, a fost inaugurat, zilele acestea, podul de peste Dunăre de la Giurgeni-Vadul Oii — lucrare monumentală, rod al ingeniozității proiectanților și constructorilor români. Proiectul noului pod a fost realizat de Institutul de proiectări al Ministerului Transporturilor, fiind îmbogățit cu soluții tehnice de către oameni de știință din alte institute departamentale și ale Academiei R. S. România. La executarea lucrărilor speciale au fost antrenate numeroase întreprinderi industriale din țară.

Podul are o lungime totală de 1456 m, traversînd albia fluviului pe o distanță de 750 m, cu două viaducte de cîte 350 m pe fiecare din cele două maluri. Partea carosabilă, marcată cu patru benzi de circulație, are o lățime de 13,80 m.

Marele pod transdanubian va aduce o contribuție substanțială la creșterea și accelerarea transporturilor de mărfuri și persoane pe una din principalele axe ale circuitului economic, la intensificarea traficului turistic intern și internațional, înlesnind legăturile dintre litoralul Mării Negre, Delta Dunării și celelalte zone din interiorul țării.

LA MASA ROTUNDĂ

CONTRACTELE ECONOMICE

„Viața economică" a publicat, în numerele 49 și 50 dezbaterea referitoare la încheierea contractelor economice în întreprinderile județului Timiș. Au ieșit la iveală cu această ocazie, o serie de deficiențe, rezultate fie din insuficienta preocupare a unor întreprinderi și centrale, fie din lipsa unor condiții organizatorice, unele dintre problemele ridicate au vădit și o înțelegere incorectă a unor prevederi legale în vigoare.

Redacția revistei noastre s-a adresat tov. dr. D. Fundătură, specialist în problemele aprovizionării tehnico-materiale, director în C.S.P. cu rugămintea de a analiza unele dintre problemele ridicate la „masa rotundă", de a sublinia sugestiile utile și observațiile întemeiate, dar și de a face precizările ce se impun în lumina noii concepții a contractelor economice.

CADRUL NOU CERE UN STIL NOU DE ACȚIUNE!

AM URMĂRIT cu mult interes dezbaterea organizată de Facultatea de Studii Economice de la Universitatea din Timișoara și de revista „Viața economică" pe marginea aplicării prevederilor legii contractelor economice. Problematica abordată, participarea activă a specialiștilor din diverse ramuri de activitate ale județului Timiș, arată preocupările ce există în întreprinderi și centrale, în întregul aparat economic, de a așeza pe baze noi, relațiile economice dintre furnizori și beneficiari.

O analiză de ansamblu scoate în evidență faptul că pînă în prezent s-au acoperit cu contracte circa 75% din volumul producției planificate pentru anul 1971 ; procesul se desfășoară cu intensitate, astfel ca pînă la finele anului 1970 acțiunea să fie practic încheiată. Intîrzierea aceasta este, după părerea mea, specifică anului acesta, deoarece reglementările necesare aplicării Legii contractelor, clarificarea problemelor legate de acestea și organizarea propriu zisă s-au făcut „din mers", pentru a nu se produce perturbări în activitatea economică. La toate acestea trebuie adăugat faptul că noul mecanism și și mai ales noul spirit în care trebuiau încheiate contractele economice, au necesitat un proces mai îndelungat de instruire ; nu trebuie pierdut din vedere nici balastul pe care îl reprezintă rutina acumulată în peste 20 de ani de specialiștii și lucrătorii din aprovizionare și desfacere și din aparatul de conducere al întreprinderilor și centralelor.

Această perioadă a scos însă în evidență multitudinea fațetelor activității de contractare, complexitatea legăturilor și implicațiile ce iau naștere în relația plan-contract economic ; aplicarea practică a devansat de această dată pregătirea teoretică a acțiunii. Sub acest aspect, unele neclarități ridicate de specialiști la masa rotundă amintită mai sus, par cu totul firești.

Un lucru este cert și anume că elementele esențiale ale rolului contractelor economice — de instrument de planificare și de concretizare a relațiilor dintre furnizori și beneficiari — au prins viață, manifestîndu-se mai pregnant aportul întreprinderilor și centralelor în valorificarea competențelor ce le-au fost acordate în acest domeniu.

Practicarea pentru anul 1971 a unor forme disimulate de cote și repartiții — extrase de balanțe, nivele, extrase din programele de fabricație ș.a. — reprezintă fie o neînțelegere și neaplicare a spiritului legii, fie un mijloc tranzitoriu de a ieși din impasul întîrzierii încheierii contractelor economice.

Nu același lucru trebuie spus și despre balanțele materiale, care sînt confundate de unii economiști, cum s-a relevat și la dezbaterea de la Timișoara cu sistemul repartizării centralizate, pe beneficiari și furnizori, a resurselor materiale.

În primul rînd, balanțele materiale sînt cele care fac legătura dintre plan și contract, deoarece distribuirea resurselor pe solicitanți nu decurge direct din sarcinile de plan ; în același timp, concordanța dintre contractele economice ce se încheie și îndeplinirea sarcinilor stabilite centralelor și întreprinderilor nu se poate face direct prin plan, ci prin intermediul balanțelor materiale. Obligativitatea furnizorilor de a-și încărca la maximum capacitățile de producție, de a asigura acoperirea necesarului fundamentat al beneficiarilor, de a crea rezerve pentru a interveni pe parcurs atunci cînd apar nevoi urgente și neprevăzute, de a satisface anumite priorități stabilite la nivel macroeconomic, de a ține seama de normele de consum și de stocuri ș.a., **impune un anumit discernămînt în repartizarea resurselor, opțiuni și decizii care nu se pot lua fără existența balanțelor materiale, care evidențiază tocmai aceste elemente.**

În al doilea rînd, balanțele materiale constituie instrumente necesare pentru orice furnizor care trebuie să-și vîndă producția mai multor beneficiari și care, la rîndul lor, au de realizat anumite sarcini decurgînd din planul de stat. Calculele pe care furnizorul și le face cu privire la posibilitatea satisfacerii comenzilor primite, confruntarea dintre cerere și ofertă și stabilirea raportului de acoperire a lor, nu reprezintă altceva în fond decît tot calcule de balanță. Nu există practic nici un furnizor care să contracteze toate comenzile primite, **fără a-și face anumite calcule** pentru a fi sigur că producția lui poate acoperi aceste comenzi. Altfel s-ar angaja la efectuarea unor livrări, care nu ar avea baza materială asigurată.

În consecință, a confunda rolul balanțelor materiale cu cel al actelor administrative de planificare utilizate pînă în prezent, înseamnă în fond a pune semnul egalității între procesul de echilibrare a resurselor și necesităților economiei naționale și derularea cotidiană a materiilor prime și materialelor de la furnizori și

dr. Dumitru FUNDĂTURĂ

→

…neficiari, care de fapt este de atributul contractelor economice. În procesul elaborării balanțelor materiale, furnizorii coordonatori trebuie să pună de acord nevoile beneficiarilor cu posibilitățile tuturor furnizorilor, corespunzător sarcinilor macroeconomice; din acest punct de vedere, **fiecare furnizor coordonator de balanță este păzitorul intereselor economiei naționale pentru produsele ce i s-au dat în sarcină și răspunde de modul în care aceste interese sînt transpuse, sînt duse mai departe și reflectate în relațiile microeconomice.** Este evidentă deci separarea sferelor de acțiune dintre balanțele materiale și contractele economice. Proiectele de balanțe declanșează acțiunea de încheiere a contractelor, iar acestea la rîndul lor fundamentează balanțele și le adaptează corespunzător nevoilor reale ale beneficiarilor, condițiilor concrete de desfășurare ritmică a activității productive.

MULTITUDINEA produselor, a felurilor de consum și a beneficiarilor din economie creează situații diferite de stabilire a relațiilor dintre parteneri și de încheiere a contractelor economice. În acest scop legea contractelor economice stabilește că acestea se încheie pe termen lung, anual sau pe termene mai scurte, în funcție de condițiile concrete din fiecare ramură sau subramură a economiei. **Aplicarea mecanică în toate cazurile a termenelor și metodologiei de contractare nu poate decît să dăuneze bunului mers a aprovizionării și desfacerii, desfășurării normale a producției.** Într-un fel se pune problema în industrie, în alt fel pentru agricultură, transporturi, construcții-montaj și bineînțeles în alt fel pentru import, export, fondul pieței. Legea contractelor stabilește **cadrul general** de desfășurare a activității și principiile generale valabile pentru economie, creindu-se astfel un **sistem coordonat în elementele cele mai esențiale**, de fond, ale relațiilor contractuale. Din această cauză, **consider necesar ca pentru livrările către fondul pieței, determinarea și transmiterea specificațiilor, ținînd seama de cerințele modei, de specificul zonal, sezonal etc., să se facă, pe cît posibil, mai aproape de perioada de aprovizionare.** Poate mai mult ca în oricare sector, în producția bunurilor de larg consum se pune accentul pe diversificarea și mobilitatea producției, care, în aceste cazuri, devin elemente componente ale eficienței economice.

Legat de acest aspect se ridică și problema producției „pe stoc". Trebuie spus că pînă în prezent lansarea în fabricație a unor produse fără să fie încheiate în prealabil contracte certe de desfacere, a dus într-o serie de cazuri la formarea unor stocuri de produse fără mișcare și fără desfacere asigurată, care se demodau și se degradau, producînd economiei naționale pagube materiale și bănești deloc neglijabile. Aceasta scoate în evidență faptul că furnizorul avea tendința realizării cu orice preț a planului de producție, netinînd totdeauna seama de utilitatea socială a produselor realizate de el.

Evident că problema se pune în mod diferit pentru o serie de produse destinate consumului populației sau exportului, unde este necesară uneori intervenția promptă, pe piață, a furnizorului. Dar și în aceste cazuri accentul principal trebuie pus pe acțiunea de prospectare, temeinic desfășurată, care să dea furnizorului informațiile cele mai sigure cu privire la volumul, structura și eșalonarea producției, la masa consumatorilor cunoscuți sau potențiali. Organizarea corespunzătoare a acțiunii de prospectare a pieței ușurează și accelerează procesul de încheiere a contractelor economice, constituind totodată un factor hotărîtor în determinarea pe o perioadă îndelungată a relațiilor economice dintre întreprinderi.

Problema în discuție are și alte implicații: pe de o parte este necesară **organizarea unor magazine permanente sau rețele de desfacere — de vînzare — a produselor proprii, ca antene de prospectare, de cunoaștere directă a pieței. În același timp va trebui să găsim un loc aparte și să dăm un conținut nou de aplicare „riscului comercial", pentru a crea o legătură mai intimă, firească a furnizorului cu piața, simplificînd raporturile și ușurînd recepționarea de către producție a informațiilor pieței, a întîlnirii directe dintre cerere și ofertă.**

CONTRACTELE ECONOMICE au o legătură directă cu gestiunea economică proprie a întreprinderilor și centralelor industriale. Este de la sine înțeles că partea care nu-și îndeplinește întocmai clauzele contractuale să suporte penalizările prevăzute, să despăgubească cealaltă parte pentru daunele ce i le-a produs. **Este o problemă de echitate socială care nu poate să lipsească din caracteristica relațiilor noastre de producție.** De pe aceleași poziții ar trebui privită și mult discutata la „masa rotundă" problemă a cazurilor de forță majoră care, independent de voința unei părți, creează imposibilitatea respectării, în parte sau în totalitate, a obligațiilor asumate prin contracte; în acest caz, întregul lanț de consecințe ar trebui să poarte amprenta cauzalității, astfel încît toate părțile contractante să fie egale sub raportul cauzelor și efectelor.

- **Balanțele materiale — legătură dintre plan și contract, instrument de echilibrare a cererii și ofertei.**
- **Coordonatorul de balanță răspunde de transpunerea intereselor generale ale economiei în relațiile microeconomice.**
- **Nu aplicarea mecanică a prevederilor Legii!**
- **Să dăm locul necesar, dar și un conținut nou „riscului comercial".**
- **Ritmul lent de aplicare a măsurilor stabilite prin legea contractelor se datorește și insuficienței pregătirii organizatorice a centralelor industriale.**
- **Este necesară o acțiune largă de reciclare a cadrelor, alături de pregătirea temeinică a unora noi.**

În practică lucrurile nu se petrec totdeauna așa cum sînt arătate mai sus. Unele întreprinderi furnizoare și beneficiare se menajează reciproc, pentru a nu strica „bunele lor relații", ceea ce creează un climat favorabil perpetuării unor stări necorespunzătoare de lucruri; colectivele unor întreprinderi continuă să suporte efectele negative ale nerespectării prevederilor contractuale de către alte întreprinderi, ceea ce face ca îngăduința să devină uneori o premisă a raporturilor economice, denaturînd substanța gestiunii economice și cointeresarea în obținerea unor rezultate tot mai bune. Sînt încă o serie de cazuri în care beneficiarii nu reacționează hotărît față de întîrzierea în livrare sau față de livrarea în alte calități și dimensiuni a produselor contractate. **Ar trebui ca pîrghiile create de lege pentru asemenea cazuri să acționeze prompt, aproape automat astfel încît partea păgubită să poată fi dezdăunată în timp cît mai scurt.** Numai în acest fel gestiunea economică, în sensul complet al ei, poate reflecta situația reală a comportamentului și eficienții economice a părților contractante.

APLICAREA NOILOR reglementări cu privire la încheierea contractelor economice, atrage după sine necesitatea perfecționării și a altor prevederi metodologice sau organizatorice din diferite domenii de activitate. **De pildă, unele pîrghii ale cointeresării și prețurile ar trebui să creeze condițiile ca furnizorii să fie interesați în introducerea în fabricație a tuturor produselor cerute de beneficiari și care se incadrează în profilul lor de fabricație.** Contractarea preferențială, „fuga" de produse nerentabile, cu condiții în prezent neavantajoase, dăunează asigurării bazei materiale a beneficiarilor, a economiei în ansamblu.

Legea contractelor economice prevede obligația furnizorilor de a încheia contracte pentru orice produs pe care îl fabrică sau îl pot asimila în termenul cerut de beneficiar; sînt stabilite și contravențiile pentru nerespectarea acestei obligații, și beneficiarii pot face uz de ele. Considerăm însă că pîrghile economice ar putea da rezultate mai bune decît măsurile administrative. Pentru aceasta trebuie să avem în vedere ca reglementarea celorlalte laturi ale activității economice, ale întregului proces de conducere, organizare și planificare a economiei să reflecte posibilitățile de aplicare plenară a prevederilor legii contractelor economice, astfel încît încheierea contractelor pentru anul 1972 să fie mult ușurată. **Subliniez în legătură cu aceasta măsurile cuprinse în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la ședința Comitetului executiv al C.C. al P.C.R. și a guvernului din 25 noiembrie a.c., care sînt de natură să lărgească și mai mult competențele centralelor industriale și întreprinderilor, să asigure perfecționarea în continuare a conducerii, organizării și planificării economiei naționale, să întărească aportul unităților economice în elaborarea planului și în valorificarea întregului potențial productiv.**

O problemă deosebită care se pune tuturor unităților din economie, este aceea cu privire la crearea **cadrului organizatoric** necesar în noile condiții de stabilire și desfășurare a relațiilor contractuale, cu tot ansamblul de sarcini și atribuții ce derivă din aceasta.

MĂSURILE prevăzute de legea contractelor economice ridică în primul rînd o multitudine de aspecte din punct de vedere al organizării compartimentelor de specialitate, din întreprinderi și centrale. De pildă, orientarea hotărîtă a producției către consum, aduce schimbări de fond conceptului actual de conducere și organizare a producției și a muncii în întreprinderi. Faptul că volumul și structura aprovizionării se stabilesc prin relații directe între întreprinderi, precum și faptul că determinarea volumului, structurii și eșalonării producției are la bază portofoliul de comenzi, **pune în discuție stabilirea unor noi raporturi între diferitele compartimente ale întreprinderii (concepție, producție, aprovizionare, desfacere) precum și a unor noi priorități. Activitatea de desfacere (de vînzare) a producției trebuie să fie în aceste condiții o preocupare a întregului colectiv, o acțiune comună — pe trepte și momente diferite — care să se concretizeze în rezultate economice optime; aceasta a făcut pe unii specialiști să vadă în actualele condiții necesitatea unei unificări a conducerii producției și desfacerii.** Asemenea concepții, derivă din modul nou de a privi construirea relațiilor economice dintre întreprinderi și din cadrul lor, și reprezintă o adaptare — tranzitorie — la noile sarcini, pînă la stabilirea cadrului celui mai potrivit, de conducere și organizare a producției și a muncii în întreprinderi.

Stabilirea directă, nemijlocită, între parteneri a tuturor clauzelor care fac obiectul contractelor economice presupune de asemenea o amplă acțiune de prospectare a pieței, de cunoaștere a evoluției și structurii consumului, de promovare în consum a produselor noi și de urmărire a evoluției produselor existente, de reclamă industrială, de activitate comercială propriu zisă (magazine, tîrguri, expoziții) de marketing industrial etc. De aceea sînt pe deplin îndreptățite observațiile — de altfel unele din ele bine argumentate — ale unor participanți la „masa rotundă" că acest plus de sarcini nu se poate realiza fără o **organizare corespunzătoare și fără cadre competente, temeinic pregătite în domeniul respectiv.**

Aplicarea în ritm lent a măsurilor stabilite prin legea contractelor economice (cunoașterea continuă a beneficiarilor și furnizorilor, întocmirea portofoliului de comenzi și adaptarea producției la aceasta, urmărirea continuă a mersului livrărilor și coordonarea lor cu ritmul consumului la beneficiari etc.) este generată și de lipsa de pregătire organizatorică a centralelor industriale, care ar trebui să joace un rol important în operativizarea și simplificarea încheierii contractelor economice; pentru materialele hotărîtoare în realizarea producției, contractele economice ar trebui să fie exclusiv în atributul centralelor. Dacă avem în vedere și faptul că centralele industriale vor trebui să se ocupe direct și de problemele de comerț exterior, atunci sfera activității comerciale a unei centrale va cunoaște niște dimensiuni foarte largi, care nu pot fi înfăptuite fără o **formă organizatorică bine gîndită.**

Problema cadrelor, a pregătirii și stimulării personalului care lucrează în aprovizionare necesită de asemenea o mai mare atenție. Confruntați cu problematica nouă, generată de legea contractelor economice, actualele cadre nu pot răspunde în suficientă măsură la acest apel. Faptul că în 4 combinate industriale din județul Timiș, din cei 268 salariați încadrați în serviciile de aprovizonare și desfacere numai 6 salariați (2,2%) au studii superioare (din care numai 4 cu studii superioare economice), iar aproape 45% nu au nici studii medii, demonstrează carențele serioase ce există în dotarea cu personal de pregătire corespunzătoare a acestor compartimente, în salarizarea și promovarea cadrelor de specialitatea respectivă; credem că asupra acestui aspect trebuie acționat în primul rînd. Totodată, este necesară **o recalificare „din mers"** a cadrelor economice existente, pentru care trecerea de la o muncă în general administrativă la o muncă de concepție, de gîndire economică (de previziune, de cercetare a pieței, de promovare a metodelor de prognoză în evoluția consumului industrial etc.) cere în multe cazuri un timp mai îndelungat de pregătire.

APARE necesară desfășurarea unei acțiuni pe plan general care să oblige cadrele din acest domeniu, la o reciclare bine pregătită, astfel încît să se poată trece mai repede la aplicarea practică a sarcinilor ce revin întreprinderilor și centralelor industriale în noile condiții.

După părerea noastră, ar trebui examinate cu mai multă atenție sugestiile ce se fac — și în dezbaterea de la Timișoara —, pentru organizarea unor **cursuri postuniversitare pentru economiști** (în mod deosebit pentru completarea cunoștințelor de activitate comercială, de marketing industrial etc.), precum și cele referitoare la locul și importanța activității de aprovizionare și desfacere, la cointeresarea și promovarea cadrelor din acest domeniu. Numai așa vom putea ajunge la situația firească în care trecerea unui director de producție în funcția de director comercial, să fie considerată o promovare.

SĂPTĂMÎNAL - UN GRAFIC COMENTAT

ÎN CONSTRUCȚIILE DE MAȘINI

APORTUL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

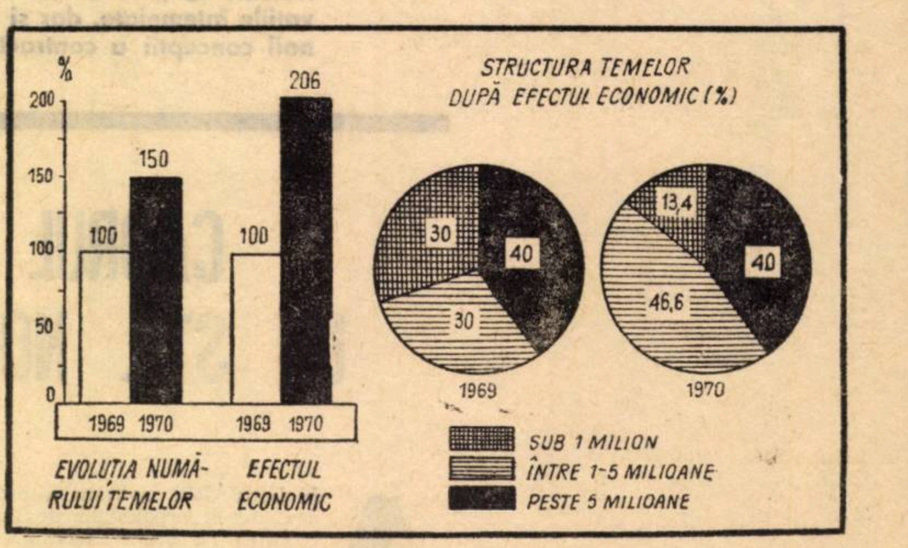

INVESTIGAȚIA tehnico-științifică desfășurată în institutele de cercetări ale Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, care se ocupă de construcții mecanice, a înregistrat progrese vizibile în 1970, atît pe linia evoluției numerice a temelor abordate, cît și a efectului economic obținut prin aplicarea lor pe scară industrială.

Așa cum reiese din grafice, numărul temelor de importanță majoră, a căror realizare și valorificare se urmărește la nivelul ministerului, a crescut în acest an, comparativ cu 1969, cu 50%. Desigur, acest indice cantitativ nu prezintă, prin el însuși, o semnificație deosebită. Dacă ne referim însă la efectul economic obținut, se desprinde un salt calitativ apreciabil: **volumul economiilor rezultate din aplicarea industrială a soluțiilor elaborate a crescut la mai mult decît dublu.** De asemenea, în domeniul structurii complexității problemelor abordate, au intervenit schimbări calitative importante. **Comparativ cu 1969, a crescut ponderea temelor al căror efect economic se plasează între 1—5 milioane lei și peste 5 milioane lei** — (deși procentul la această ultimă categorie este același, el se referă însă la un număr mai mare de teme). Înregistrîndu-se, în același timp, o diminuare a celor cu un efect economic de proporții mai reduse.

Acest proces calitativ în plină afirmare se caracterizează, în esență, prin orientarea temelor spre domeniile problematice majore ale producției construcțiilor de mașini — perfecționarea parametrilor constructivi și funcționali ai produselor, modernizarea tehnologiilor de fabricație etc., astfel încît să corespundă din ce în ce mai bine solicitărilor interne și să fie tot mai competitive pe piața internațională.

Gh. Tuțul	6 martie 1945: Moment de seamă pe drumul transformării revoluționare a societății românești	10
conf. dr. O. Parpală	6 martie 1945: Reforma agrară	10
prof. dr. E. Hutira	Economia în procesul revoluției populare	10
M. Totu	Alexandru Ioan Cuza — promotor al progresului economic și social	12
dr. I. Tiberian	Dezvoltarea schimburilor și formarea pieței naționale	15
dr. Gh. Surpat	Economia României în sprijinul războiului antihitlerist	19
prof. dr. V. Axenciuc	Drumul sinuos al metalurgiei românești în perioada interbelică	28
G. Macarie	Legislația industrială și lupta de interese între capitalul autohton și cel străin	34
prof. dr. V. Axenciuc	Opera camuflărilor	37
prof. dr. V. Axenciuc	Capitalul bancar asaltează industria cărbunelui	38
M. Iovanelli	Rolul S.N.C.I. în finanțarea marii industrii din România	39
P. Nichita	Conferința națională — octombrie 1945, expresie a politicii creatoare a P.C.R.	42
dr. Fl. Dragne	Greva generală din octombrie 1920. O impresionantă manifestare a combativității mișcării muncitorești din România	43
prof. dr. V. Axenciuc	Partea regelui sau afacerile cu devize	46

ÎN AJUTORUL CELOR CARE STUDIAZĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL DE PARTID

M. Capătă	Balanța legăturilor dintre ramuri	10—11
C. Cojocaru	Noul sistem de salarizare: principalele direcții ale perfecționării	16
prof. dr. M. Mehedințu	Amortizarea în reproducția fondurilor fixe	19
dr. M. Părăluță	Perfecționarea conducerii și calitatea deciziei	47—48
M. Dulea	Centralizarea conducerii și democrația — coordonate fundamentale ale economiei socialiste	48
prof. dr. E. Hutira	Obiectiv și subiectiv în edificarea bazei materiale a socialismului	49
conf. dr. I. Achim	Coordonate principiale ale esteticii industriale	50
conf. dr. N. Dobrotă	Dinamica prețurilor și problema raportului valoare-preț în capitalismul contemporan	52

ECONOMIA ȚĂRILOR SOCIALISTE

J. Garam	R. P. Ungară: Probleme actuale ale economiei	6
* * *	Bilanț economic 1969	7, 9 și 10
D. Dragomirescu	Dialogul științei cu producția (însemnări din R.D.G.)	10
N. Popov	R.P. Bulgaria: Perfecționarea repartizării teritoriale a forțelor de producție	12
M. Lovas	R.P. Ungară: Noul mecanism de conducere și creșterea eficienței	14
I. Ionescu	Trecutul și prezentul Ulianovsk-ului	17
acad. V. Glușkov	Cibernetica și conducerea	18
Gh. Crețoiu	În vizită la constructorii de mașini din Plzen	19
M. Melnic	R.D.G.: Dezvoltarea intensivă a agriculturii	19
S. Arsene	Schimbări structurale în industria unor țări socialiste. Încercare de cuantificare	22
dr. S. Nica-Sîrbești	Tîrgul internațional de la Novi-Sad la a 37-a ediție	23
V. Brăneanu	R.D. Vietnam: Jaloane economice pe 1970	23
F. Breus	U.R.S.S.: Se extinde aplicarea noului sistem de conducere și planificare	24
V. Petrescu	Însemnări despre tîrgul internațional de la Budapesta	24
V. Brăneanu și N. Popov	Economia sovietică: potențial, dinamică	25
J. Garam	R.P. Ungară: Investiții în contextul noului sistem de conducere și planificare	28
V. Brăneanu	R.P. Mongolă: Mersul ascendent al procesului de industrializare	28
C. Cojocaru	Însemnări din Polonia	29
V. Brăneanu	Cuba: Dezvoltarea și modernizarea bazei materiale	30
I. Matei	R.S.F. Iugoslavia: Profil nou la „Energoinvest“	30
M. Melnic	R.S. Cehoslovacă: Dezvoltarea prioritară a ramurilor de bază ale industriei	32
M. Ionescu	R.D. Vietnam: Pe frontul reconstrucției	33
S. Podină	U.R.S.S. — Prestigioasă genealogie industrială	34
J. Garam	R.P. Ungară: Rezultatele economice din semestrul I.1970	35
C. Vlad	Craterele bombelor se convertesc în orezării (corespondență din Hanoi)	35
I. Bumbea	R.P. Bulgaria: Un nou context economic	36
I. Dăianu	R.P.D. Coreeană: Dinamismul forțelor de producție	36
M. Postelnicu	XII Brno 1970	38
V. Popescu	Ipostaze ale noului în China milenară	39
V. Popescu	R. D. Germană: Direcții și tendințe în dezvoltarea comerțului exterior	40
L. Duță	U.R.S.S.: Știința și producția — aliați firești	41
K. Rudnev	Industria constructoare de aparate din U.R.S.S.	42
M. Kuzmin	100 de state — parteneri comerciali ai Uniunii Sovietice	42
V. Brăneanu	R.S.F. Iugoslavia: Modernizarea structurii economiei în plină desfășurare	43
Șt. Kovacev	R. P. Bulgaria: Concentrarea agriculturii pe baze industriale	44
V. Sașin	U.R.S.S.: În industria petrolului, forme noi de organizare și conducere	45
V. Brăneanu	R.S.F. Iugoslavia: Energetica în prezent și în perspectivă	45
V. Popescu	R. P. Polonă: Orientări fundamentale în industrie și comerț exterior	46
Șt. Kovacev	R. P. Bulgaria: Modificări în structura economiei naționale	47
dr. J. Garam	R. P. Ungară: Orientări în cincinalul următor	47
Dic. Baboian	R.S.F. Iugoslavia: Ziua de mîine a început azi	48
V. Brăneanu	R. P. Albania: Succese în dezvoltarea economică	48
I. Bulborea	R. P. Mongolă: În vizită la prieteni	48
K. Hilbert	R. D. Germană: Combinatele de mare capacitate — factor hotărîtor al promovării revoluției științifico-tehnice și al creșterii eficienței economice	48
I. Crișan	În vizită la constructorii de mașini (Note de călătorie în R. P. Chineză)	50

Urmarea sumarului (Economia țărilor capitaliste, Economia țărilor în curs de dezvoltare, Comerț și cooperare internațională, Atlas, Dosarele „Vieții economice“, Alte rubrici) în nr. 2/1971.

DIN SUMARUL NUMERELOR 1–52/1970

Autorul	Titlul articolului	Nr. rev.

PLANIFICARE

I. Dobrin	Centrala industrială Hunedoara în fața sarcinilor de plan pe 1970	2
M. Stoianovici și V. Baraș	Planurile tehnice pe 1970 și necesitățile stringente ale producției	3
Gh. Crețoiu	Inaintare consecventă pe direcțiile cincinalului	6
T. Haș	Noi coordonate în valorificarea potențialului tehnic și uman	16
dr. Gh. Gîrdu	Reflectarea transporturilor și telecomunicațiilor în balanța legăturilor dintre ramuri	16
conf. dr. I. Capanu	Raporturi optime între creșterea venitului național și a produsului social	18
I. Drăghici și M. Stoianovici	Posibilități de perfecționare a indicatorului producției globale	21
conf. P. Alexiu	Prima balanță a legăturilor dintre ramuri pentru economia României	27
* * *	Înfăptuirea planului pe primul semestru al anului curent și măsurile de realizare a prevederilor pe 1971	28
M. Pîrjol	Înnoirea producției	30
Gh Dolgu	În pragul noului cincinal	37
H. Pincas și A. Cheptea	Premisa eficienței — determinarea capacităților	40—41
C. Stoenescu și I. Barasch	Investițiile în balanța legăturilor dintre ramuri	46
L. Țintea și I. Bumbea	Impulsionări pentru demarajul '71	48
dr. N. S. Stănescu	Viitorul cincinal, program al progresului și prosperității	49
conf. dr. Șt. Diamandescu	Puternicul dinamism al economiei românești	50
V. Dumitrescu	Producția netă-bază de calcul a nivelului și dinamicii productivității muncii	51
Gh. Dolgu	Planul pe 1971: caracteristica principală	52

DEZVOLTARE REGIONALĂ

P. Dănică	Vîlcea — pe orbita progresului economic multilateral	1
Șt. Boboș	Județul Neamț: Dinamică ascendentă	14
C. Kiraly	Județul Covasna: La confluența a două cincinale	18
D. Popa	Municipiul București: Traiectoria unei viguroase dezvoltări	25
Gh. Roșu	Județul Bacău: Noi trepte ale dezvoltării economice	26
M. Telescu	Județul Timiș: Program complex de valorificare a resurselor	26
A. Duca	Județul Cluj: Prioritate în utilizarea eficientă a resurselor	27
I. Cișu	Județul Prahova: Caracteristică dominantă — dinamism, modernizare	27
M. Dobrescu	Județul Iași: În următorii cinci ani producția industrială va crește de 2,25 ori	34
I. Alexandrescu	Județul Vrancea: Plaiurile Mioriței conectate la rețelele dezvoltării țării	34

DEZVOLTAREA RAMURILOR INDUSTRIEI

I. Bogdan	Industria minieră în 1970: Complexitatea sarcinilor cere acțiuni convergente	4
I. Crișan	În industria construcțiilor de mașini: Tripticul specializării și avantajele lui economice	11
I. Avram	Construcția de mașini în confruntare cu cerințele de echipare modernă a economiei naționale	18
Gh. Moldovan	Industria alimentară în fața unor cerințe calitativ superioare	25
M. Suder	Industria lemnului: Orientări, ritmuri, nivele	26
O. Groza	Energetica — un catalizator al progresului tehnic	29
C. Amariței	Cooperarea între industria republicană și cea locală	31
T. Oprescu	Una din ramurile-cheie ale progresului nostru: construcția de mașini	34
M. Sîrbu	Automatica: deceniul I	36

INVESTIȚII—CONSTRUCȚII

prof. E. Florescu	Legea investițiilor. Reglementări în concordanță cu țelul sporirii eficienței activității economice	1
E. Negrea și N. Diaconescu	Cum se amortizează sondele?	1
N. Popa	Ce frînează utilizarea largă a prefabricatelor în construcții	2
B. Vasile și B. Ionescu	Dimensionări „nedimensionate“!	3
Al. Olteanu	Ritmurile începutului de an — decisive!	4
A. Moldoveanu	Tandemul plan de investiții — disciplină contractuală	4
C. Damian	Metalul — folosit numai acolo unde este strict necesar	6
P. Cioclu	Lemnul — criterii ale utilizării lui raționale	6
V. Dordea	Reducerea ponderii lucrărilor de construcții-montaj	9
L. Veiser	Extinderea utilizării proiectelor tip	9
I. Iliescu	O transpunere mecanică a indicatorului „cheltuieli echivalente“	9
S. Crucerescu	Două criterii: oportunitate și economicitate	9
Al. Olteanu	Plusuri și minusuri pe graficele șantierelor	17
M. Georgescu	Investițiile și eficiența lor, factori hotărîtori ai accelerării dezvoltării economiei naționale	24
I. Iliescu	Înlocuirea mijloacelor de producție parțial uzate: determinarea duratei optime	24
Al. Olteanu	Pregătirea temeinică și din timp a execuției noilor obiective	25
E. Negrea	Perfecționarea indicatorului „investiție specifică“	29
M. Ghigiu	Elemente hotărîtoare în sporirea eficienței economice a investițiilor	30
I. Iliescu	Importanța eficienței este capitală. Cum o evaluăm?	37
Al. Olteanu	Armonia cvartetului: proiectant — constructor — furnizor — beneficiar	44

APROVIZIONARE, CONTRACTE ECONOMICE

C. Cătuț	Legea contractelor economice — baza unor relații noi între întreprinderi	2
V. Boescu și I. Bumbea	Simbioza dintre plan și aprovizionare tehnico-materială	8
dr. D. Fundătură	Perfecționarea aprovizionării tehnico-materiale (simpozion internațional)	11
dr. V. D. Zlătescu	Modalități multiple ale contractelor economice	14
dr. Șt. Ștefănescu	Nu numai investiții, ci și utilizarea maximă a capacităților existente	15
* * *	Cum pregătiți contractarea producției pentru 1971?	15

dr. D. Fundătură	Contractul economic — instrument de planificare	15
V. Actarian	Un nou cadru de desfășurare a relațiilor economice pe linia aprovizionării tehnico-materiale	30
dr. D. Fundătură	Legături noi furnizori-beneficiari	38
St. Constantinescu	Metodologie uniformă, adaptabilă la specificul fiecărei ramuri	38
I. Dumitrescu	Ritm lent în finalizarea comenzilor	38
L. Țintea și I. Bumbea	Cine taie nodul gordian?	38
L. Țintea și I. Bumbea	Îmbunătățiri necesare pe circuitul producție — aprovizionare a șantierelor cu ciment	42
M. Ioniță	Încheierea contractelor în domeniul aprovizionării tehnico-materiale pe anul 1971	43
* * *	Contractele economice (masă rotundă)	49—50
dr. D. Fundătură	Cadrul nou cere un stil nou de acțiune	52

REDUCEREA CHELTUIELILOR MATERIALE

M. Lucaci	Înlocuirea metalelor cu materiale plastice poate depăși cadrul dezideratului	7
dr. Șt. Ștefănescu	Avantajele sporirii producției proprii de piese de schimb	7
D. Ecovescu	Deșeuri industrializabile	8
M. Pîrjol	Fondul de materii prime și materiale	9
dr. V. M. Popescu	Obezitatea mașinilor și utilajelor trebuie combătută energic	10
dr. Șt. Ștefănescu și L. Țintea	Reducerea cheltuielilor materiale	16
I. Crișan	Eforturi convergente	17
I. Crișan	Creșterea beneficiului și înnoirea producției — procese opuse?	18
L. Țintea	Măsuri complexe pentru utilizarea materiilor prime	19
I. Crișan	Eficiența — factor determinant în organizarea specializării și cooperării	19
I. Crișan	Cultura producției	20
V. Boescu și I. Bumbea	Economisirea+valorificarea superioară a metalului = eficiență înaltă	21
M. Pîrjol	De la concepție la finisarea produsului — un drum cu posibilități largi de valorificare eficientă	22
I. Melega	Competiția metal — valoare	24
P. Cioclu	Recuperarea ambalajelor de mobilă	24
conf. dr. C. Bărbulescu	Costurile de fabricație la nivelul potențialului	26
D. Tănăsescu	Trei variante tehnologice în fața opțiunii și a deciziei economice	27
M. Stoianovici și V. Baraș	Între cantitatea aprovizionată de metal și coeficientul de utilizare	29
A. Rizea	Valoarea lemnului în circuitul transformării sale în bunuri materiale	30
dr. Șt. Ștefănescu	Măsuri s-au luat... dar nivelul stocurilor se menține ridicat	37
dr. P. Vlad	Unde se situează lemnul de mină pe traiectoria tradiție-inovație?	37
* * *	Economisirea materialelor — factor al eficienței economice (Dezbateri în presa țărilor socialiste)	37
M. Calotiță	Grad ridicat de valorificare a metalului	41
dr. Gh. Șică	Indici calitativi ai producției moderne	41
C. Cojocaru	Factori convergenți la toate nivelele	41
P. Cioclu	Argumente pentru opțiune în alternativa lemn — înlocuitori	46

CALITATEA PRODUSELOR

* * *	Producția proprie sub lupa autoexigenței. Satisfac pe clienți produsele ce le realizați? Este completă gama sortimentală ce o oferiți?	3, 4, 7 și 12
Gh. Crețoiu	Calitate și eficiență	13
D. Niculescu	Calitatea — etalon sintetic de apreciere a întregii activității economice.	14
* * *	Calitatea producției: indicatori și principii metodologice (Dezbateri în presa țărilor socialiste)	17
J. M. Juran	Calitatea — dimensiune a produsului modern	18
D. Niculescu	Controlul — instrument al calității	35
dr. M. P. Mihail	Calitatea produselor	39
D. Niculescu	O nouă mentalitate privind controlul calității	46
* * *	Pledoarie pentru controlul statistic al calității producției	46
N. Ghiță	Standardele	47
prof. dr. N. Gheorghiu	Un certificat de garanție: omologarea	48
Șt. Dogărescu	Standardizarea și tipizarea	50
B. Vasile	Calitățile controlorului de calitate	50
V. Antonescu	Relațiile beneficiari-furnizori	51

PRODUCTIVITATEA MUNCII

S. Pop	Sporirea productivității muncii — obiectivul nr. 1	1
dr. Șt. Ștefănescu	Indici mai înalți de folosire a mașinilor	32
Gh. Toduță	Din nou despre modul de exprimare a cheltuielilor de muncă	32
dr. V. M. Popescu	Creșterea productivității în construcția de mașini	36
M. Stoianovici și V. Baraș	Cum utilizăm potențialul tehnic	45
I. Poptean	Contribuții metodologice privind calculul productivității muncii	42

SALARIZARE

M. Epuran și I. Dănăiață	Îmbunătățirea indicatorilor economici prin experimentarea noului sistem de salarizare	2
Gh. Niculescu	Norme de aplicare a noului sistem de premiere din beneficii	9
I. Velican	Treptele și gradațiile — instrumente de sporire a cointeresării materiale	11
U. Hogaș	Normarea științifică a muncii, sinonim cu înaltă calitate!	11
R. Crețoiu	O mare varietate de forme în vederea creșterii eficienței economice	11
I. Ilie	Sporul de vechime — răsplată a continuității în muncă	11
C. Dariu	Executarea lucrărilor în acord global pe obiect sau părți de obiect	12
C. Dumitrescu și P. Septimiu	Cîștigul — direct proporțional cu gradul de îndeplinire a sarcinilor de producție	12
C. Cocimarov	Forme stimulative, diferențiate, de cointeresare materială	13
I. Cornea	Stimulent puternic de sporire a producției de metal	17
N. Belea	Efecte pozitive ale sistemului îmbunătățit de salarizare în I.M.A.	19
C. Constantin	Cointeresare-echitate	19
I. Stroescu	Precizări privind aplicarea noului sistem de salarizare	25
B. Popa	Practici vechi care diminuează efectul urmărit	27
C. Cocimarov	Stimularea stabilității cadrelor și sporirea randamentului muncii	33
Gh. Niculescu	Rezultate bune, dar și rețineri nejustificate, în aplicarea noului sistem de premiere	37

S. Sava	Serviciile și utilizarea forței de muncă în țările capitaliste	12
dr. N. S. Stănescu	Economia politică și politica economică	13
prof. dr. N. N. Constantinescu	Ideile leniniste cu privire la dezvoltarea complexă a economiei socialiste și aplicarea lor creatoare în România	13
prof. dr. M. Levente	Despre eficiența economică a muncii în agricultura cooperatistă	14
dr. I. Anghel, S. Sava și E. Cosmescu	Statistica occidentală a venitului național. Metodologie și eroare	14
H. Chambre	Planul și piața	15
dr. N. Părăluță	Conceptul leninist de monopol în lumina noilor date despre concentrarea și centralizarea capitalului	15
Gh. Crețoiu	Centenarul nașterii lui V. I. Lenin	16
dr. N. S. Stănescu	În jurul teoriei politicii economice	16
I. Șerbănescu și Ș. Bobulescu	Datoria publică	16
conf. dr. M. Popescu	Tezele leniniste ale cooperativizării agriculturii și aplicarea lor creatoare în România	16
L. Stroja	Din preistoria multiplicatorului	17
V. Ionescu	De ce o întoarcere spre microeconomie?	17
C. Damiuescu	Cu privire la sistemul relațiilor de producție	17
prof. dr. C. Danciu	Trăsături definitorii ale planificării în socialism	18
prof. dr. V. Roman	Probleme ale filogenezei tehnice	20 și 22
dr. G. Marin	Diplomația. Concepte și metode	20
L. Stroja	Monetarism contra neokeynesism	21
dr. M. Horovitz	Conceptul de model economic optimizant	24
I. Iovănescu	Clasa muncitoare — forță socială principală a contemporaneității	25
A. Popper	Imperativul industrial și planificarea capitalistă	26
conf. dr. E. Prahoveanu	„Imaginația se învață"	27
conf. dr. G. Marin și V. Gheorghiță	În legătură cu conceptul de economie mondială	27
A. Schor	Între pragmatism și contestare	27
V. Ionescu	Teorii burgheze privind relațiile economice internaționale	28
dr. I. Anghel	Teoria răsturnării „piramidei veniturilor" și evoluții recente ale ratei plusvalorii	28
L. Stroja	Școala Chicago și politica economică	29
dr. M. Horovitz	Fundamentarea științifică a deciziilor economice	30
A. Oprea	O ipostază esențială a capitalismului monopolist de stat	30
N. Popov	Legile economice și conducerea producției	31
conf. dr. D. Mazilu	Funcțiile complexe ale statului în edificarea socialismului	31
dr. I. Cristescu	„Societatea viitorului" în reflexia ideologiei burgheze	31
dr. T. Schatteles	Modelarea economiei naționale	32
dr. I. Anghel	Despre ritmurile creșterii economice în principalele țări capitaliste și despre cauzele lor	33
Gh. Crețoiu	Industrializarea — motorul dinamizant al întregii economii	33
Gh. Dolgu	O concepție clară asupra legităților dezvoltării	34
A. Schor	Unele aspecte ale dialecticii generalului și particularului în politica P.C.R.	34
M. M. Petrescu	Partidul și vocația istorică a națiunii	34
C. V. Băloiu	Legături funcționale ale creșterii economice	35
R. Negrea	H. Johnson — avocat al reformei monetare	36
A. A. Popper	Analiza economică și planificarea	38
V. Spiridon	Fenomenul devansării cercetării științifice față de producție	39
L. Stroja	J. K. Galbraith și starea științei economice	39
dr. T. Schatteles	Posibilitățile și limitele econometriei	40
L. Stroja	Societatea Mont Pelerin, dileme neoliberale	41
dr. I. Anghel	Multiplicatorul ca instrument de măsurare a influenței sectorului serviciilor asupra ritmului de creștere a numărului de angajați	43
I. Iliescu	Este posibilă formalizarea analizei eficienței economice?	45
dr. N. S. Stănescu	Convergențe și divergențe în raporturile stat-monopoluri	46
prof. dr. D. Grindea	Corelația învățămînt-creștere economică. Evaluări cantitative	46
A. Cojol	Dinamica și semnificațiile compoziției organice a capitalului în perioada actuală	46—47
conf. dr. S. Sută-Selejan	Engels și analiza contradicțiilor din economia capitalistă	48
A. Popper	P. A. Samuelson — premiul Nobel pentru economie 1970	49
prof. dr. S. Vrejba	Actualitatea și importanța economică a rentei funciare	49
prof. T. Postolache	O problemă de metodă: analiza comparată	49
prof. T. Postolache	Economia politică a socialismului: Dimensiunea istorică a analizei comparate	51
I. Lupaș	Cointeresarea materială	51
dr. M. Horovitz	Sistem tridimensional de modele de optimizare a economiei naționale la patru niveluri	52

ISTORIA GÎNDIRII ECONOMICE

dr. Gh. Dobre	A. D. Xenopol despre exploatarea țărilor agrare de către țările industriale	11
prof. dr. I. Nicolae-Văleanu	C. Dobrogeanu-Gherea: Un punct de vedere asupra rolului industriei în dezvoltarea României	19
dr. V. Iota	Dezvoltarea economiei românești în optica lui I. N. Angelescu	22
V. Ionescu	Ioan N. Papiniu — primul traducător al lui F. List	26
prof. dr. I. Nicolae-Văleanu	Gîndirea economică nemarxistă din România la începutul secolului al XX-lea	33 și 36
Fl. Costin	Istoriografie economică românească	44
dr. Gh. Surpat	Friedrich Engels: „Una din cele mai mari figuri ale veacului"	50
A. Spiridon	Concepția lui Șt. Zeletin despre rolul forțelor de producție	52

ISTORIA ECONOMIEI NAȚIONALE

prof. dr. V. Axenciuc	O evoluție divergentă — producția și consumul de textile	1
M. Iovanelli	Politica economică a statului în domeniul dezvoltării industriei în perioada dintre cele două războaie mondiale	2
dr. I. Tiberian	Legăturile economice între Țările Române de-a lungul veacurilor pînă la 1867	3
conf. dr. T. Paul	Banca națională și funcțiile sale de creditare	5
prof. dr. V. Axenciuc	Industria materialelor de construcții — dezvoltare contradictorie	6
I. Alexandrescu	6 martie 1945: O puternică încleștare de forțe	7
V. Iota	6 martie 1945: Din contribuția presei comuniste la afirmarea gîndirii economice înaintate	8
P. Nichita	6 martie 1945: Filă de istorie — din bătălia pentru prefecturi	9

ORIENTĂRI ALE EFICIENȚEI ÎN TRANSPORTUL FEROVIAR

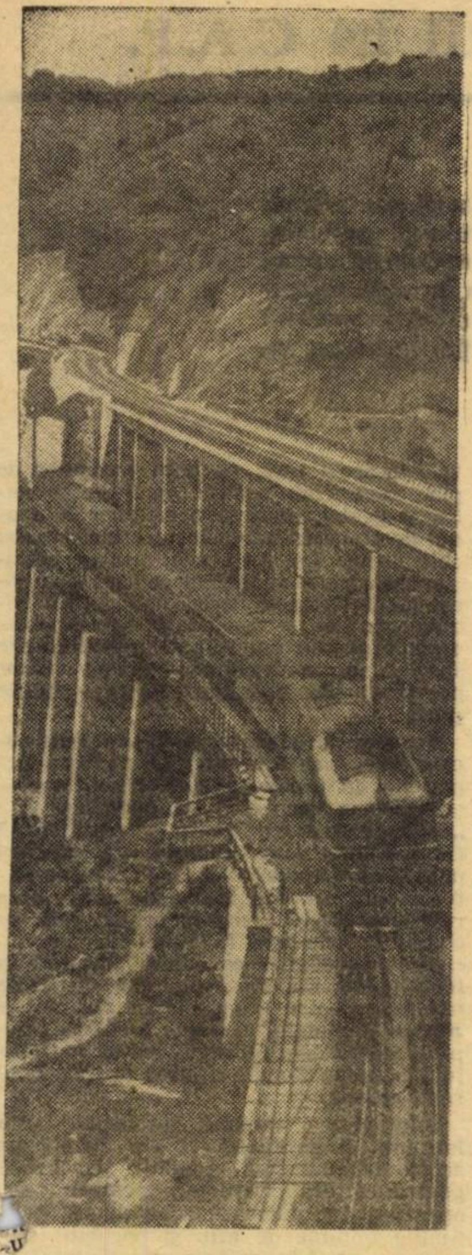

Studiul pe care-l publicăm conține atît orientări cunoscute cît și unele puncte de vedere ale autorului. Revista noastră ar fi bucuroasă să găzduiască în paginile sale opiniile instituțiilor interesate despre aceste orientări, despre posibilitățile și modalitățile concrete de transpunere a lor în viață.

DIRECTIVELE CONGRESULUI al X-lea al P.C.R. prevăd că în viitorul cincinal se va acorda o atenție deosebită modernizării în continuare a transporturilor, în strînsă corelație cu nevoile economiei naționale. Pentru realizarea acestei sarcini se va mări capacitatea de transport, se vor lua o serie de măsuri pentru repartizarea rațională a sarcinilor pe diferitele genuri de transport, pentru îmbunătățirea indicilor de folosire a parcului, eliminarea transporturilor neraționale, creșterea vitezei comerciale. De asemenea, se vor extinde și mecaniza fronturile de încărcare și descărcare, se va lărgi utilizarea containerelor și a altor mijloace de manipulare a mărfurilor. **Parcul de vagoane va spori cu 58.000—60.000 vagoane de marfă, în echivalent 2 osii, cu noi locomotive Diesel și electrice de diferite puteri, se va continua programul de dublare a liniilor magistrale și se vor electrifica noi linii cu profil greu și trafic intens.**

Dat fiind faptul că în 1975, transportul feroviar va asigura circa trei pătrimi din traficul terestru, concomitent cu atenția deosebită ce se cere acordată destinației fondurilor ce se vor investi, în noul cincinal se impune, ca o cerință majoră, examinarea aprofundată a unor fenomene, de a căror analiză depind măsurile care vor determina eficienta economică a activității de transport feroviar.

● *În ecuația risipei: 1 oră = 3000 vagoane*

DE MODUL în care este folosit vagonul — mijloc de bază în traficul feroviar — depinde calitatea activității CFR, efectuarea la timp și integrală a sarcinilor ce-i revin. Datele furnizate de statistică arată însă că el circulă numai aproximativ o treime și staționează două treimi din timpul dintre două încărcări succesive. Jumătate din timpul total de staționare al vagonului se consumă la încărcare-descărcare, iar jumătate în stațiile din parcurs. Rezultă că o mai completă și rațională utilizare a vagonului se asigură prin folosirea sa permanentă și printr-o încărcare completă ; rapidă prin reducerea parcursului în stare goală, a staționării în stațiile de parcurs și printr-o descărcare operativă. Realizarea acestei cerințe impune **luarea unor măsuri eficiente, ca :**

● **ritmicizarea traficului de marfă,** care asigură folosirea completă a capacității parcului activ, zilnic, în tot anul. Aceasta este o măsură comună factorilor cărăuș-încărcător, care trebuie reglementată prin lege ;

● **încărcarea completă a vagonului trebuie asigurată, de asemenea, prin măsuri obligatorii pentru cărăuș, și încărcător, pe baza cointeresării lor** (taxe stimulatorii, descrescătoare, premii etc.). Orice penalizare ar aplica organele CFR clientului nu compensează neîndeplinirea planului ;

● **staționarea vagonului la încărcare-descărcare se reduce prin aplicarea mecanizării complexe,** prin folosirea ambalajelor tip și a paletelor și containerelor, precum și prin aplicarea unor taxe stimulatorii, a premiilor, etc. ;

● **reducerea parcursului gol al vagonului, folosindu-l la transportul cît mai multor feluri de marfă.** Aceasta impune adoptarea, în viitor, a celui mai universal tip de vagon de marfă, iar pînă atunci — generalizarea paletizării și containerizării. Acestea sînt numai cîteva din aspectele de realizarea cărora depinde buna folosire a vagoanelor. În cele ce urmează vom analiza numai pe cele care au o influență cu pondere mare în activitatea de transpont feroviar.

Reducerea cu o oră, de pildă, a duratei încărcării și descărcării vagonului asigură o economie de 3 000 vagoane. Alte mii de vagoane se pot economisi prin sporirea cu numai 10%, de exemplu, a vitezei de circulație, fără a mai vorbi de miile de vagoane care se pot economisi printr-o mai rațională întocmire a graficului de circulație.

● *Profil utilitar larg*

DIVERSITATEA mărfurilor ce se prezintă pentru transport a condus la tendința de diversificare exagerată a tipurilor de vagoane (peste 65 de tipuri), căutîndu-se să se satisfacă pretențiile clienților cu orice cheltuieli pentru C.F.R. La aceasta a contribuit lipsa unui coordonator între C.F.R. și Autotransport și mai ales afirmarea tîrzie a exploatării feroviare ca știință. Din această cauză, în prezent, C.F.R. are de învins mari dificultăți. Dintre acestea menționăm că la vagoanele acoperite, încărcarea-descărcarea și transbordarea mărfurilor nu se poate face cu mijloace mecanizate (lopeți mecanice, benzi rulante, macarale, buncăre etc.) deoarece n-au nici dispozitive speciale de descărcarea mărfurilor în vrac (trape) și nici acoperișul rulant sau decapotabil. **Se impune ca în viitorul apropiat să crească în mod corespunzător ponderea vagoanelor de marfă cu utilizare generală, care asigură reducerea substanțială a parcursului gol, creșterea apreciabilă a gradului de încărcare a capacității și, implicit, sporirea rentabilității transportului.**

Vagoanele acoperite, ce se vor fabrica în viitor, trebuie să aibă construcția întărită, pe 4 osii, ambii pereți laterali rulanți, acoperișul decapotabil prin rulare sau rabatare. Podeaua să fie construită în pantă dublă de scurgere și prevăzută cu trape. De asemenea, se impune ca vagonul să aibă un bun coeficient de tară și de utilizare a capacității și dimensiunile raportate la paletele și containerele europene.

Vagoanele descoperite și platformă — destinate mărfurilor cu valoare specifică mică, cu greutate sau cu gabarit mare — sînt vagoanele viitorului, avînd o utilizare generală și un parcurs gol, teoretic — nul. Împreună cu paletizarea, containerizarea și mecanizarea încărcării-descărcării și transbordării paletelor și containerelor pe și de pe rampe, cu nivel reglabil, vagoanele descoperite constituie cel mai eficient mijloc de raționalizare a transportului de marfă. Pentru descărcarea — pe timpul iernii — a minereului din vagoanele descoperite, marile combinat destinatare trebuie să dispună de tuneluri de desghețare cu capacitate corespunzătoare numărului maxim de vagoane descărcate zilnic, conform procesului tehnologic unic stabilit de comun acord cu C.F.R.

● *Tripticul eficienței: tipizare, paletizare, containerizare*

REGULAMENTUL de transport prevede obligația clienților de a preda marfa în ambalaj corespunzător astfel încît încărcarea-descărcarea și eventuala transbordare să se facă rapid, fără vicierea conținutului și avarierea altor mărfuri, a vagonului sau depozitelor, a paleților, precum și în siguranță pentru lucrători, permițînd totodată folosirea mijloacelor mecanizate. CFR-ul are dreptul să nu primească la transport mărfuri în ambalaj necorespunzător și, în general, clienții respectă reglementările în vigoare. Este logic să fie așa deoarece pe durata procesului de pregătire, executare și finalizare a transportului toate mărfurile se manipulează de mai multe ori. Sînt unele mărfuri ca, de exemplu, cărămida — care de la fabricare și pînă la punerea în lucrare, se manipulează de 8—10 ori. În timpul și din cauza manipulării, mărfurile — în speță cărămida — se degradează, se sfarmă, sau se crapă. Admițînd o perisabilitate de 1—2‰ pentru fiecare manipulare, rzultă o pierdere totală în valoare de 800—1 000 lei la fiecare vagon de 26 tone. Dacă anual se transportă circa 100 milioane și deci se manipulează circa un miliard de cărămizi, rezultă o pagubă de 80—100 miloiane lei. **De aici se desprinde necesitatea de prim ordin ca toate punctele de încărcare-descărcare să fie dotate cu mijloace adecvate pentru a evita degradarea mărfurilor supuse unui proces de manipulare repetat.** Datele statistice arată că economia noastră consumă anual pentru ambalaje peste 300 000 metri cubi de cherestea, iar cheltuielile generale la acest capitol se cifrează la 4 miliarde lei, sumă care, la nivelul anului 1975 ar urma să se dubleze. Iată de ce considerăm ambalajul ca o problemă a întregii economii, a cărei rezolvare se impune cu urgență. În acest sens, **sugerăm cîtva idei utile pentru forurile direct interesate.**

Inițierea, la nivel ministerial, a unei acțiuni de obligare a expeditorilor să prezinte la transport numai mărfuri cu ambalaje corespunzătoare. Un rol important revine, în acest sens, direcțiilor regionale CFR și organelor de stat județene și locale, care să sprijine acțiunea controlînd, luînd, împreună, măsuri eficiente și impunînd stațiilor de încărcare și încărcătorilor din zona lor să folosească ambalaje corespunzătoare.

Sub îndrumarea direcției de specialitate, din Oficiul de standardizare, la nivelul întregii economii să se proiecteze și să se construiască prototipurile optime de ambalaje propuse pentru fiecare categorie de mărfuri, iar avizarea lor să se facă de către comisii de specialiști, în care să intre și delegații CFR. După o perioadă scurtă de experimentare, să se facă generalizarea lor, obligatorie pentru toți expeditorii de mărfuri.

Paletele — suporturi cu dimensiuni standardizate și cu sarcină utilă de 1 000—1 500 kg — înlocuiesc manipularea bucată cu bucată, manuală, a mărfurilor printr-o manevrare mecanizată, a unei întregi partide de mărfuri (lăzi, butoaie, colete, saci cu ciment sau cu produse agroalimentare, cărămizi etc.). În acest mod, productivitatea muncii la încărcarea vagonului de 29 de tone, de exemplu, sporește de 12—15 ori, reducîndu-se durata încărcării de la 6 ore la mai puțin de o oră. Din cauza rezervei cu care a fost tratată la noi problema paletizării — ca și cea a containerizării și transcontainerizării — numărul paletelor (plate, cu întrebuințare generală, palete-cutii, palete-gratii) existente, este cu mult sub numărul necesar. De aceea **se impune ca problema paletizării să fie urgent reconsiderată la nivelul economiei și rezolvată prin eforturile comune ale transportatorilor și expeditorilor, pentru a se completa numărul și varietatea tipurilor, pentru a se stabili modul de comandare, obținere, utilizare și restituire a lor de către încărcători,** pentru a se pune la punct sistemul de evidență și urmărire de către CFR a restituirii lor, la timp și în bună stare. Se impune, de asemenea, **stabilirea și respectarea limitei maxime de încărcare, repartizarea uniformă a încărcăturii pe toată suprafața paletei pentru ca manevrarea ei să se facă rapid și ușor,** fără răstunări și degradări, fără riscul supraîncărcării parțiale a podelei vagonului sau depozitului, dezechilibrarea mijloacelor de ridicare etc. **Totodată, se impune stabilirea condițiilor de taxare la transport a paletelor în stare încărcate și goale, măsurile de utilizare rațională a fondului general de palete ale transportatorilor și ale clientelei lor.**

Containerele reprezintă un sistem de transport care, îmbinînd avantajele ambalajelor și ale paletelor, asigură o mare eficiență tehnică și economică. Din păcate, în prezent CFR dispune de numai 18 000 containere de 1,5 tone (față de circa 85 000, cîte sînt necesare) cu care, în 1969, s-au transportat 370 000 tone, (ceea ce reprezintă abia 22% din totalul traficului de coletărie). Cum pentru 1975 se prevede un volum de peste 2 000 000 tone coletărie, numărul containerelor necesare trebuie să crească în mod corespunzător.

Paletizarea, containerizarea și transcontainerizarea sînt însă de neconceput, fără completa mecanizare a încărcării-descărcării și transbordării. Tocmai de aceea, Ministerul Transporturilor a realizat un tip de macara hidraulică ce se montează pe autocamioanele de producție românească de mare serie. **În viitor,** se impune asimilarea fabricației în țară a utilajelor necesare (auto și electrostivuitoare, dotarea autocamioanelor cu obloane ridicătoare etc.).

Eficiența containerizării este deosebită în condițiile mecanizării operațiunilor. Durata încărcării și descărcării se reduce de 15 ori. Dacă adăugăm și avantajul eliminării ambalajului, evitarea degradării și pierderilor cantitative și calitative, economiile estimate prezintă valori și mai mari. Astfel, **la fiecare încărcare, descărcare și transbordare,** pentru

ing. A. CRISTACHE

→

←

fiecare tonă se economisesc 80...100 lei. Considerînd, pentru containerele întărite, o vîrstă industrială medie de 3 ani și un rulaj mediu al fiecăreia cu durata dublă față de rulajul vagonului — 6 zile — rezultă că, pe timpul duratei medii de utilizare, fiecare container poate face 300 încărcări-descărcări și 50 transbordări — deci o economie de 25 000—30 000 lei/buc. Raportate la un parc de 100 000 containere, în 1975, economia totală s-ar putea cifra la circa 2,5—3 miliarde lei, la care se adaugă economiile realizate la încărcările-descărcările de pe și pe sol sau rampe în autocamioane, precum și economiile obținute din trecerea a peste 100 000 oameni de la munca grea și neproductivă, de manipulare manuală a mărfurilor la munci direct productive. **Propunem introducerea containerelor din carton ondulat, special confecționat și tratat pentru rigidizare, contra umezelii și focului.** La performanțe comparabile cu cele ale containerelor din lemn — un material scump și deficitar — prețul este incomparabil mai redus. În cazul containerelor cu utilizare multiplă, la fiecare leu investit economia realizată pe toată durata de folosire a lor este de peste 30 lei. Marile avantaje create la nivelul economiei naționale justifică și impun introducerea și generalizarea acestor noi sisteme de transport.

Este o obligație generală ca încărcătorii să-și procure propriile containere speciale de care au nevoie, iar transportatorii să-și completeze parcul de containere cu întrebuințare generală admise în traficul internațional — adică cu dimensiuni corespunzătoare paletei/Pool I (1 200x800 mm), impusă de „Federația europeană de ambalaje" — care asigură buna folosire a capacității vagoanelor.

Față de eficiența tehnică și economică a acestor noi sisteme de transport pentru întreaga economie, trebuie ca încărcătorii să fie obligați, prin lege, să se doteze cu containere proprii de întrebuințare specifică (de exemplu, Ministerul Industriei Chimice — cu containere pentru transportul vitriolului) și cu un număr de containere cu utilizare generală, suficient pentru asigurarea încărcărilor proprii, chiar și în perioadele de vîrf de trafic, prin schimb la paritate, ceea ce face și mai rentabil transportul „din poartă în poartă", al cimentului, și al altor materiale de construcții, îngrășămintelor, cerealelor, combustibililor etc., cu trenuri navete sau cu grupe de vagoane directe.

Avantajele noilor sisteme de transporturi sînt atît de evidente, de sigure încît fac deosebit de actuală pentru Institutul de Cercetări al transporturilor extinderea activității sale în acest domeniu, prin crearea unui sector de cercetare cu cel puțin două secții : una de ambalaje, palete și containere și alta de mecanizare a operațiunilor.

Răspunderea : obligație bilaterală

SARCINILE și răspunderea fiecăruia dintre partenerii incluși în procesul de transport — transportator și încărcător — cu privire la organizarea și desfășurarea optimă a transportului sînt legiferate. Pentru folosirea ritmică a capacității de transport zilnică, lunară și anuală, expeditorii sînt obligați să depună planul de transport (anual, trimestrial, lunar, semidecadal) cu 150, 50, 30 și respectiv 3 zile înaintea începerii perioadei date, indicînd felul mărfii, cantitatea, tipul vagoanelor și rutele de circulație. În același timp, cărăușului îi revine obligația de a asigura la timp numărul de vagoane, de tipul solicitat.

Este firesc ca, pentru orice modificare din alte motive decît de forță majoră — sau nerespectare a condițiilor și normelor tehnice de încărcare — descărcare (anulări din plan, reprogramări, reținerea prelungită a vagonului la încărcare-descărcare, încărcarea sub capacitate etc.) **clientul să răspundă direct și să suporte integral daunele provocate transportatorului. Tot așa de normal este ca și transportatorul să suporte direct integral daunele provocate clientelei sale prin nerespectarea strictă a obligațiilor ce-i revin, ca urmare a acceptării și nerespectării planului de transport.** Din păcate, conform regulamentului în vigoare, răspunderea sa începe, nu în momentul acceptării planului de transport, așa cum ar fi logic, ci deabia în momentul primirii scrisorilor de trăsură. Dacă vagoanele de tipul solicitat n-au fost puse la dispoziția clientului la ora și locul solicitat, stația nu acceptă primirea scrisorii de trăsură și deci nu-și asumă nici o răspundere.

A devenit necesar ca — în baza legii contractelor economice care prevede obligații precise pentru părți — să se treacă la încheierea de contracte cu clauze și obligații precise pentru transportator și client, care să creeze obligații și drepturi, orice modificare a lor putîndu-se face numai cu acceptul ambelor părți.

PERFECȚIONAREA PLANIFICĂRII IN C.A.P.

EXPUNEREA programatică a tovarășului Nicolae Ceaușescu privind îmbunătățirea organizării, planificării și conducerii agriculturii, expunere care își păstrează puternicul ecou în masele țărănimii, constituie în aceste zile baza unei intense activități creatoare pentru aplicarea în toate cooperativele agricole din țară a noilor orientări stabilite de partid. În această direcție, perfecționarea activității de planificare a producției se înscrie ca o acțiune economică de stringentă actualitate.

LA BAZĂ, PRINCIPII ECONOMICE...

EXISTENȚA unui sistem științific de planificare depinde în mod deosebit și de felul cum sînt aplicate o serie de **principii economice** : centralismul democratic, conducerea și munca colectivă, elaborarea planului de jos în sus, continuitatea în planificare, cointeresarea materială, eficiența economică.

Pînă în prezent se transmiteau anual, la județe și cooperative circa 160 indicatori de plan, din care 60 indicatori și pe trimestre, la care se adăugau peste 100 alți indicatori drept calculații de plan. Transmiterea către unitățile cooperatiste a unui număr de indicatori economici exagerat de mare, a constituit un aspect al centralismului excesiv în activitatea de planificare a agriculturii cooperatiste, ceea ce a afectat inițiativa și autonomia funcțională a cooperativelor agricole. De fapt, direcțiile agricole prin sistemul de indicatori transmis, oferea cooperativelor un plan de producție aproape în întregime elaborat. Deci aplicarea principiului — întocmirea planului de jos în sus — a fost aproape inexistent. Or, este un adevăr incontestabil că, planificarea producției se poate pune pe baze realiste atunci cînd unitățile producătoare au posibilitatea să-și elaboreze propriile planuri economice, ținînd bineînțeles seama de interesele și nevoile generale ale societății socialiste. Totodată, obligativitatea asigurării, pentru principalele culturi, a unor suprafețe date, a diminuat preocuparea pentru producție, principala preocupare fiind nu ce producții medii se vor obține la hectar, ci cîte hectare se vor însămînța.

În repartizarea sarcinilor de producție pe unitățile cooperatiste de către organele agricole nu s-a luat întotdeauna în considerare gradul de favorabilitate al condițiilor economice și naturale, ceea ce a influențat în sens negativ nivelul producțiilor obținute, al rentabilității diferitelor produse agricole vegetale și animale.

Aplicarea principiilor economice în practica de planificație este condiționată de **îmbunătățirea sistemului de indicatori** transmis cooperativelor agricole. Un pas deosebit de important pe această linie îl constituie măsurile stabilite recent de conducerea partidului. Începînd cu planul pe anul 1971, în agricultura cooperatistă se vor planifica de la centru un număr redus de indicatori și anume : **necesitățile fondului de stat la produsele de bază ; suprafața arabilă ; efectivele — matcă pentru toate categoriile de animale.**

Deosebit de important este faptul că în cadrul suprafeței arabile, consiliile intercooperatiste, consiliile de conducere și adunările generale ale cooperativelor au dreptul de a stabili cea mai potrivită structură a culturilor, ținînd seama de condițiile ecologice, mijloacele de producție și forța de muncă de care dispun, ca și de tradiția existentă.

Ca și pînă acum **contractele vor constitui** o pîrghie economică importantă pentru conducerea și planificarea agriculturii cooperatiste. Pentru toate cooperativele agricole care, pe baza sarcinilor de plan, repartizate central, au încheiat contracte pentru livrarea produselor la fondul de stat, realizarea lor are un caracter obligatoriu. De asemenea, pentru culturile necuprinse în planul central și a căror amplasare este decisă de Consiliul intercooperatist — cooperativele agricole vor încheia, cu unitățile și întreprinderile specializate, contracte ferme, ale căror prevederi sînt obligatorii pentru ambele părți.

Pornind de la faptul că nu în toate cooperativele agricole există suficientă experiență în problema planificării, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat că : „Este necesar ca fiecare cooperativă să fie sprijinită să-și întocmească planuri proprii de producții cît mai corespunzătoare, care să orienteze activitatea spre realizarea acelor produse pentru care au condițiile cele mai favorabile și care asigură o eficiență economică ridicată". În felul acesta s-a creat una din condițiile necesare pentru transpunerea în fapt a **zonării producției agricole,** problemă asupra căreia Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român a atras în mod deosebit atenția.

Soluționarea acestei probleme este înlesnită și de faptul că s-a stabilit că acolo unde nu sînt condiții favorabile pentru cultura cerealelor, membrii cooperatori vor putea să achiziționeze cantitățile minime de grîu și porumb din fondul central la preț de stat. Îmbunătățirea zonării producției agricole are o însemnătate capitală pentru realizarea unei mai bune utilizări a pămîntului, pentru practicarea unei agriculturi intensive, pentru obținerea de către fiecare uni-

Gh. ANGHEL
doctorand în economie

(Continuare în pag. 14)

...ȘI CONDIȚIILE CONCRETE ALE FIECĂREI C.A.P.

PROBLEMA planificării producției în cooperativele agricole pe drept cuvînt merită să fie dezbătută cît mai aprofundat, deoarece după o perioadă destul de lungă de experiență și practică din punct de vedere metodologic nu s-au înregistrat îmbunătățiri substanțiale acestei activități, ceea ce face ca în unele cazuri resursele de care dispun cooperativele agricole să nu poată să fie folosite în întregime. Privită problema sub acest aspect, consider că dezbaterea începută de profesorul Mihail Levente în paginile revistei „Viața economică" este deosebit de utilă, ea stimulînd pe cercetători în elucidarea conținutului și în special în elaborarea unei metodologii de planificare în cooperativele agricole de producție.

Vorbind despre perfecționarea metodelor de planificare, vreau să abordez o problemă deosebit de importantă și anume a stabilirii nivelului producțiilor medii. Plecînd de la diferențierea foarte mare teritorială a fertilității naturale a pămîntului și satisfacerea neuniformă a cooperativelor cu mijloace de producție, putem spune că practic nu se găsesc două cooperative agricole — chiar și alăturate — care să dispună de aceleași condiții de producție naturale și economice. Acest lucru face ca nivelul producțiilor medii ce li se planifică să fie diferit. Ori, în practică, de multe ori, aceste diferențieri nu se fac în destulă măsură sau au doar criterii subiective de apreciere. Din practică se cunoaște că încheierea balanțelor prognozei de plan de multe ori se face prin manevrarea nivelului producției medii la ha în special în plus, ceea ce face ca planul să nu plece de la coeficienți veridici. De aceea, considerăm că problema stabilirii nivelului producției medii la ha este de mare importanță și actualitate.

dr. ing. S. HARTIA

(Continuare în pag. 14)

Tabel nr. 1

Structura favorabilității terenului la principalele culturi în jud. Buzău

Clasa de apreciere	Nr. de puncte	Grîu	Porumb	Floarea soarelui	Sfeclă de zahăr	Cartofi
I	91-100	—	—	—	—	—
II	81-90	18,2	4,7	20,5	—	—
III	71-80	28,7	28,6	31,2	10,5	—
IV	61-70	9,1	18,6	0,4	40,4	6,3
V	51-60	2,0	4,5	4,5	2,7	16,8
VI	41-50	3,9	2,7	2,8	2,7	21,1
VII	31-40	2,7	3,6	4,4	3,6	18,0
VIII	21-30	17,4	2,2	1,5	3,4	25,7
IX	11-20	7,2	20,7	20,2	17,3	0,9
X	1-10	11,8	14,4	14,5	19,4	11,2

Tabelul nr. 2

Stabilirea producției medii la un punct al aprecierii economice

	Grîu	Porumb	Floarea soarelui	Sfeclă de zahăr	Cartofi
Nota medie de apreciere a terenului sect. cooperatist	62	59	69	53	48
Producție medie planif.	2700	3400	2100	25000	16000
Revin în medie la un punct al notei de apreciere economică *)	43,5	57,6	34,4	471,7	333,3

*) Se calculează prin împărțirea producției medii la nota medie ex : 2700 : 62 = 43,5.

Tabelul nr. 3

Stabilirea nivelului producției medii în raport cu aprecierea economică pe cîteva cooperative agricole

Cooperativa	Grîu		Porumb		Fl. soarelui		Sf. de zahăr		Cartofi	
	nota medie	Plan kg/ha	nota medie	Plan	nota medie	Plan	nota medie	Plan	nota medie	Plan
Gherășani	84	3655	85	4900	86	2960	79	37200	53	17600
Scurtești	81	3525	83	4780	75	2580	74	34900	61	20000
Maxenu	42	1825	45	2600	50	1720	47	22200	63	21000

INFORMATICA

CICLUL informație ⇨ decizie ⇨ acțiune

ing. C. HIDOȘ

LA ȘEDINȚA COMITETULUI EXECUTIV AL C.C. AL P.C.R. și a guvernului din noiembrie 1970, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului a subliniat, pe de o parte, necesitatea perfecționării în continuare a conducerii, care nu se poate reduce la faptul că s-a micșorat aparatul administrativ al ministerelor, ci trebuie să se asigure organizarea mai bună a activității tuturor departamentelor, a centralelor, întreprinderilor, iar pe de altă parte, necesitatea de a se pune ordine în evidență, de a se îmbunătăți metodele de muncă.

FIECARE organizație socialistă, considerată ca o colectivitate, avînd anumite obiective și o serie de resurse, trebuie să asigure folosirea acestora cu maximum de randament. Fiecare colectivitate pentru a-și desfășura în mod rațional activitatea are nevoie de o serie de mesaje ce se schimbă între membrii ei și între aceasta și exterior. Mesajele, sub diferitele lor forme, transmit o anumită cantitate de informație necesară desfășurării activității fiecărei organizații. Informația începe cu înregistrarea primară, care prin prelucrări succesive, ajunge să asigure conținutul deciziilor, respectiv permite exercitarea corespunzătoare a atribuțiilor pe care le au conducătorii situați pe diferite nivele ierarhice. Elementele vizibile ale informației, acelea care sînt supuse unor prelucrări succesive pentru a exprima o corelație, ar putea fi denumite, în general, date. Nu se poate face însă o delimitare restrictivă a sferelor de noțiuni între date și informații întrucît informația este semnificația datei, iar aceasta este suportul semantic, de regulă, numere și cuvinte.

● Timpul de elaborare a informației și cel de reacție

ORGANIZAȚIILE socialiste îndeplinesc fiecare anumite activități. Astfel, centralele și unitățile lor componente, considerate ca un tot unitar îndeplinesc un număr de activități cum sînt: planificarea, proiectarea produselor, tehnologia, programarea-lansarea, urmărirea producției și altele, care se regăsesc în toate organizațiile economice. Ansamblul activităților desfășurate într-o centrală, ar putea fi definite ca rezultat al acțiunii conjugate a trei sisteme:

● **un sistem de centre de decizii** — sistem decizional — avînd rolul de a îndruma activitatea organizației respective pentru realizarea obiectivelor ce îi sînt stabilite:

● **un sistem operațional** — avînd rolul de a executa practic deciziile luate, folosind resursele pe care le au, repartizate pe obiectivele dinainte stabilite;

● **un sistem informațional** — avînd rolul de a asigura legătura dintre sistemul decizional și cel operațional în ambele sensuri, adică de a asigura, pe de o parte, exercitarea corespunzătoare de către conducătorii de pe toate treptele ierarhice a atribuțiilor ce le revin, iar pe de altă parte, de a asigura furnizarea informațiilor necesare pentru a controla modul în care se aplică deciziile luate.

Pentru a înțelege mai bine legătura dintre cele trei sisteme: decizional, operațional și informațional se analizează în continuare foarte succint ciclul:

Informație — decizie — acțiune.

Acest ciclu se descompune în două părți principale, ținînd seama de faptul că sistemul informațional furnizează informații, atît sistemului decizional, cît și celui operațional. Aceste părți sînt:

● **timpul de elaborare a informației**, adică timpul care se scurge între momentul în care începe colectarea datelor și momentul în care informația este transmisă sistemului decizional;

● **timpul de reacție**, adică timpul care se scurge între momentul în care informația ajunge la sistemul decizional și momentul în care sistemul operațional este capabil să reacționeze, adică să declanșeze acțiunea la decizia primită.

Se va analiza în continuare descompunerea ciclului:

— **informația**: evidența consumurilor de materiale la un atelier și nivelul stocurilor pe întreprindere;

— **decizia**: comanda de reaprovizionare;

— **acțiunea**: achiziționarea materialelor;

TIMPUL DE ELABORARE POATE CUPRINDE:

— **timp de colectare** — magazionerul întocmește bonurile de ieșire a materialelor;

— **timp de control** — șeful de magazie, semnează bonul după ce l-a verificat;

— **timp de transmitere** — bonurile sînt transmise la compartimentul corespunzător din aparatul întreprinderii;

— **timp de prelucrare** — bonurile sînt prelucrate la capitolul „gestiunea stocurilor" unde se elaborează un centralizator;

— **timp de control** — centralizatorul se verifică și se semnează;

— **timp de transmitere** — centralizatorul este transmis responsabilului cu stocurile.

TIMPUL DE REACȚIE POATE CUPRINDE:

— **timp de prelucrare** — dacă centralizatorul a fost bine întocmit, responsabilul cu stocurile va descoperi imediat cele 4 sau 5 materiale care trebuie reaprovizionate; dacă centralizatorul este lung sau defectuos întocmit are loc un consum relativ mare de timp din partea responsabilului pentru a determina pozițiile deficitare din stoc;

— **timp de elaborare a deciziei** — responsabilul dispunînd de informațiile furnizate de centralizator, poate decide, în cadrul procedeelor stabilite și a autorității de care dispune, asupra articolelor pentru care se vor emite comenzi: timpul ce se consumă este în funcție, și de cel ce are autoritatea pentru a lua decizia și de numărul celor care mai intervin pentru a-și da eventualele avize;

— **timp de transmitere** — decizia de achiziționare, se transmite serviciului de aprovizionare;

— **timp de operare** — serviciul de aprovizionare la măsurile necesare pentru achiziționarea materialelor respective; timpul necesar este și de această dată în funcție de procedeele folosite și de nivelul de organizare a serviciului respectiv.

Din exemplul de mai sus se observă că ciclul informațional depinde atît de timpul de elaborare a informației, cît și de timpul de reacție al sistemului decizional și operațional. Pe această bază se pot stabili cîteva criterii principale cu privire la concepția unui sistem informațional.

● Îmbinarea „metodelor clasice" cu folosirea echipamentelor moderne

● ORGANIZAREA, reorganizarea sau perfecționarea funcționării unui sistem informațional, trebuie să includă analiza celor două categorii de timpi: de elaborare a informațiilor și de reacție a sistemului decizional și operațional. Aceasta duce la concluzia că nu se poate acționa asupra unuia din cele trei sisteme, fără a ține seama de reacțiile provocate de celelalte. Cu alte cuvinte teoria organizării trebuie să se bazeze pe: a) analiza funcționării sistemului de centre de decizii; b) analiza funcționării sistemului informațional care leagă aceste centre de decizii; c) analiza funcționării organismelor care formează ansamblul organizației supusă analizei;

● Timpul de elaborare a unei informații cuprinde de regulă trei etape: a) timp de colectare a datelor, (inclusiv control); b) timp de prelucrare, (inclusiv control); c) timp de transmitere (la și de la prelucrare).

În organizațiile în care elaborarea informațiilor se face prin metoda clasică, adesea timpul de prelucrare este mult mai mare decît timpul de colectare și de transmitere. Folosirea echipamentelor moderne permite o reducere substanțială îndeosebi a timpilor de prelucrare, cu mențiunea că precizia elaborării informațiilor este direct dependentă de corectitudinea datelor de bază, adică de metoda de colectare a datelor. Ca urmare, în analiza celor trei etape de elaborare a informațiilor trebuie să se țină seama de următoarele considerente:

— erorile de colectare, de regulă, nu se elimină prin folosirea echipamentelor moderne, care pot elimina aproape complet numai erorile de prelucrare;

— colectarea și transmiterea datelor sînt de regulă precedate și urmate de controale;

— intervenția omului este totdeauna necesară în ciclul elaborării informațiilor.

Vorbind despre sistemul informatic, consider că acesta trebuie înțeles ca un sistem în care tratarea informației se face automatizat și mecanizat și care este compus dintr-o serie de echipamente, programe și fișiere ce trebuie să satisfacă anumite cerințe riguros precizate. În măsura în care o parte din ce în ce mai mare din operațiile unui sistem informațional sînt tratate automatizat și mecanizat, sfera de cuprindere a sistemului informatic crește din ce în ce mai mult fără însă să se poată spune că pe această cale se înlocuiesc în întregime operațiile manuale. Întrucît însă ponderea acestora se reduce din ce în ce mai mult și ele ca procedee se subordonează tratării mecanizate și automatizate a datelor, îmbrăcînd metode specifice, se poate accepta afirmația că la limită, un sistem informațional se înlocuiește cu un sistem informatic.

După cum am arătat însă mai sus un sistem informațional, respectiv informatic se plasează într-un mediu care mai cuprinde și un sistem decizional și unul operațional. În ansamblul celor trei sisteme, conducerea este determinată însă, pe lîngă alte componente ale sale, de sistemul decizional care privește organizarea conducerii în sensul elaborării unei structuri de obiective, autorități, răspunderi, decizii etc. Chiar dacă folosirea unor mijloace automatizate de calcul oferă posibilitatea de a prelucra informațiile și de a elabora decizii automate sau simulări, acestea se fac pe baza și în limitele unor reguli sau procedee stabilite, decizia urmînd a fi luată de cadrele de conducere cărora li s-a delegat autoritatea corespunzătoare.

De aici rezultă că utilizarea mijloacelor automate de prelucrare a datelor, deși are posibilități efective care depășesc pe acelea ale unui sistem informațional clasic, nu înlocuiește în esența lui sistemul decizional și cu atît mai puțin pe cel operațional. Folosirea unui sistem informatic, asigură însă pe de o parte reducerea timpului de elaborare a informației și a timpului de reacție, așa cum au fost caracterizate mai sus, iar pe de altă parte oferă elemente de decizie sau decizii gata prelucrate în domenii în care sistemul informațional clasic nu poate da satisfacție, ținînd în același timp seamă de toți factorii care pot interveni în luarea deciziei respective. Ca urmare, se asigură pe această cale o sporire considerabilă a eficienței muncii de conducere și se creează condiții pentru realizarea și depășirea obiectivelor stabilite cu un consum din ce în ce mai redus de resurse. Sistemul informatic nu este prin el însuși un sistem de conducere, ci un sistem perfecționat pentru conducere. Introducerea sistemului informatic va avea o contribuție de seamă la îmbunătățirea cunoașterii și valorificării tuturor capacităților și a întregului potențial de producție, a tuturor rezervelor.

Sistemul informatic lărgește cîmpul de acțiune al sistemului informațional și decizional asupra celui operațional, mărește precizia și distanța de previziune, fără a le adăuga nimic nou calitativ, dincolo de hotarele lor clasice. Unele aspecte ale tehnicilor de calcul duc uneori la aceeași optică deformată privind raportul dintre sistemul informațional și cel informatic, care se folosește uneori în comparațiile dintre munca manuală și cea mecanizată. Mașina nu-l elimină pe om din procesul de muncă, ci constituie un factor extrem de activ pentru sporirea productivității muncii acestuia, pentru lărgirea posibilităților sale de abordare prin muncă a unor obiective, la care fără mecanizare nici n-ar fi putut visa.

Aspectele tehnicilor de calcul la care ne referim sînt decizia programată și simularea. Elaborarea fără mașină a unei decizii programabile se face prin prelucrarea manuală, inclusiv mintală, a datelor respective după reguli specifice tipului de decizie respectiv; cu mașina, aceasta se face prin precizarea riguroasă, o dată pentru toate cazurile, a regulilor respective și introducerea lor în mecanismul de funcționare al calculatorului; este în esență aceeași deosebire pe care pe alt plan o întîlnim între munca operatorului la strungul paralel și munca reglorului.

Simularea joacă un rol principal asemănător cu regulile de decizie, cu deosebirea că jocul depășește planul deductiv al gîndirii și îl afectează și pe cel inductiv. Simularea se utilizează de regulă, în deciziile mai complexe, care derivă dintr-un număr mai mare de factori de influență, vizează o perioadă mai lungă în viitor și se referă la cîmpul de activitate a mai multor executanți. Raționamentele care duc la o astfel de decizie cuprind o parte inductivă care operează cu probabilități, priorități și interese și o parte deductivă, care poate fi formalizată prin mijloace de felul cercetărilor operaționale. Trecînd pe mașină efectuarea raționamentelor deductive, ele pot fi efectuate cu o profunzime inaccesibilă prelucrărilor manuale, lărgind extraordinar de mult aria de cuprindere a fenomenelor de către decidentul om. Sistemul informatic pentru conducere reprezintă deci o formă cu eficiență lărgită a sistemului informațional decizional manual. Pe bună dreptate se afirmă *) că „fără punerea la punct a acestor evidențe (tehnice-operative, contabil-financiare și statistice), chiar pentru sistemul informațional manual, nu va fi posibil să se treacă, cu succes, la etapele informaticii".

„Ca să folosești un centru de calcul — se arată în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a guvernului din 25.XI a.c. — se presupune însă în primul rînd să ai o bună evidență, trebuie să cunoști, de asemenea, bine capacitățile de producție ale uzinelor, ale instalațiilor și mașinilor".

● Proiectele de perfecționare a sistemului informațional

Realizarea acestei sarcini, impune sporirea ritmului preocupărilor pentru perfecționarea sistemului informațional, pentru a avea efectiv o bună evidență pentru fiecare întreprindere, centrală etc. și pentru fiecare activitate a acesteia, înainte de a folosi echipamentele de prelucrare automată a datelor.

Pe această cale se asigură stabilirea concretă și obiectivă a informațiilor necesare. Din diferitele studii făcute se constată existența unor informații în circulație, care pe lîngă că nu au o utilizare, posedă și un grad de realitate scăzut. Sînt însă și cazuri în care unele informații necesare lipsesc. Proiectele ce se elaborează trebuie să cuprindă toate informațiile necesare, care să poată fi folosite indiferent dacă tratarea acestora se face manual, mecanizat sau automatizat; informațiile sînt aceleași, modul de culegere, transmitere și prelucrare poate fi diferit.

Pe baza cercetărilor cu caracter aplicativ efectuate pînă în prezent, consider că s-au creiat premisele necesare pentru a rezolva în cel mai scurt timp o astfel de sarcină. De asemenea, consider că perfecționarea sistemului informațional trebuie privită ca o activitate continuă. Atît practica noastră de pînă în prezent, cît și experiența altor țări dezvoltate din punct de vedere industrial dovedesc că după o perioadă de aplicare a unui proiect de perfecționare a sistemului informațional corespunzător unei activități sau a unei părți a acesteia, se nasc soluții noi, mai eficiente.

Institutul central pentru problemele conducerii și organizării producției și a muncii din Ministerul Muncii a elaborat în colaborare cu specialiștii din întreprinderi și ministere, o seamă de proiecte de perfecționare a sistemului formațional, corespunzător unei activități a situației existente și respectînd etapele de cercetare corespunzătoare.

Din analizele efectuate rezultă o serie de neajunsuri existente și în consecință proiectele reflectă un număr important de soluții, menite să asigure ieftinirea sistemului informațional existent și posibilități de sporire însemnată a eficienței muncii de conducere; conducătorii pot fi alimentați cu informațiile necesare mai complet și mai rapid și ca urmare deciziile care le iau devin mai eficiente. Se asigură soluții concrete pentru coborîrea nivelului deciziei cît mai aproape de locul unde are loc fenomenul și anume acolo unde pot fi concentrate pe cel mai scurt drum toate informațiile necesare; se reduce numărul treptelor ierarhice, se dau soluții obiective pentru a elimina fărîmițările existente și nejustificate de activități și compartimente, se elimină copieri și transmiteri inutile de date etc.

Unele întreprinderi, au început încă din decembrie 1969 să aplice experimental proiectele respective, cu adaptările corespunzătoare, iar rezultatele, la început mai timide, dar din ce în ce mai bune odată cu creșterea perioadei de experimentare, nu au întîrziat să se vadă. Astfel, în aplicarea proiectului de perfecționare privind programarea și urmărirea operativă a producției, fabrica de prefabricate „Progresul" din București a realizat o reducere a numărului de documente cu 66%, fabrica de sticlă Scăeni cu 20%; în activitatea de personal, Uzinele metalurgice Iași au realizat o reducere a numărului de documente cu

(Continuare în pag. 14)

*) Vezi „Viața economică" nr. 45/1970, pag. 9.

CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

STUDII • EXPERIENȚE

La întreprinderea de piese radio și semiconductori „Băneasa"

EFECTUL INTERVENȚIEI ESTE DIRECT MĂSURABIL

SELECȚIA profesională se impune tot mai mult ca un puternic factor de creștere a eficienței muncii. Ea este instrumentul indispensabil de aplicare în practică a principiului „omul potrivit la locul potrivit". Prin intermediul ei se asigură, pe baze științifice, corespondența între competența și aptitudinile salariatului, pe de o parte, și atribuțiile, autoritatea și responsabilitățile diverselor posturi ale organizației economice, pe de altă parte. Fiind prima fază a procesului armonizării capacităților individuale cu obiectivele organizației, selecția profesională este și prima condiție a succesului ambelor. Eliminînd candidații care prezintă contraindicații absolute sau relative, ea elimină și posibilitatea angajării unor salariați care nu se vor putea adapta la ritmul și condițiile de muncă necesare întreprinderii. Neadaptarea provoacă scăderea productivității pe ansamblul colectivului și constituie, în același timp, și o puternică sursă de insatisfacție pentru cei în cauză.

• *Criterii de evaluare economică*

EFECTUÎND un studiu în cadrul I.P.R.S. — Băneasa, am căutat să stabilim mai întîi o metodologie adecvată pentru calcularea beneficiilor aduse întreprinderii de selecția psihologică a candidaților. Creșterea productivității muncii ca o urmare a acestor examinări se poate observa și evalua mai ușor în următoarele cazuri:

1. În întreprinderile în care sînt ușor de identificat aptitudini care joacă un rol hotărîtor în creșterea productivității, în anumite procese de muncă;

2. Cînd costul rebuturilor reprezintă sume destul de importante;

3. Cînd munca prezintă risc de accidente;

4. Cînd perioada de pregătire este lungă, întreprinderea trebuind să facă investiții considerabile pentru pregătirea unui specialist, investiții care constituie o pierdere pentru unitatea respectivă în cazul părăsirii postului de muncă de către angajat;

5. În cazul întreprinderilor în care fluctuația forțelor de muncă, cu numeroase părăsiri a unității de către salariați provoacă pierderea sumelor cheltuite pentru angajare și pregătirea profesională.

Aceste condiții sînt prezente la I.P.R.S. — Băneasa, unde majoritatea posturilor de muncă prezintă exigențe speciale, mai ales în ceea ce privește motricitatea (dexteritatea, tempo-ul rapid de lucru), acuitatea vizuală și rezistența la monotonie. Există, de asemenea, o fluctuație importantă a personalului, care este format în majoritate din femei, iar rebuturile au un procent ridicat, dat fiind valoarea mare a componentelor electronice. Pentru atingerea unei viteze și a unei calități de lucru satisfăcătoare, perioada de pregătire și formare a operatorului durează timp îndelungat, astfel că părăsirea întreprinderii constituie o pierdere cu atît mai mare.

• *O decizie înțeleaptă, un examen și o confirmare*

CONSIDERAȚIILE de mai sus au determinat conducerea I.P.R.S. — Băneasa, la propunerea specialiștilor din serviciul de organizare a producției și a muncii, să introducă examinarea psihologică la angajare, solicitînd concursul Institutului de Psihologie al Academiei de Științe Sociale și Politice. În urma cercetărilor efectuate, s-a stabilit, în mod diferențiat pentru o serie de posturi de muncă, cîte o baterie de **probe,** în care au fost incluse acelea care s-au corelat cel mai bine cu criteriul reușitei profesionale (s-a calculat validitatea concurentă) și s-a renunțat la acelea care au dat corelații nesemnificative.

Calculul coeficienților de corelație s-a făcut cu ajutorul formulelor: BRAVIS — PEARSON, SPEARMAN și YULE. Avizele laboratorului au ca scop o selecție multiplă, diferențiată în raport cu diversele secții ale întreprinderii, astfel că pentru corelație s-a utilizat una sau alta din formule, în funcție de natura criteriului profesional.

Comparîndu-se indicele de creștere a productivității muncii, realizat pe întreprindere, în semestrul I. 1969 și semestrul I. 1970, deci după introducerea examinărilor psihologice de selecție și repartizare profesională, s-a observat în cea de a doua perioadă un spor de 32% față de prima. Factorii care au determinat această creștere a productivității sînt multipli, însă unul din ei este desigur și activitatea laboratorului de psihologie.

Corelația dintre rezultatele globale la examenul psihologic și reușita profesională se prezintă astfel:

Pentru cei din producție: din cei cu rezultate bune și foarte bune la examenul psihologic, 50% sînt fruntași în producție, 40% obțin rezultate mulțumitoare și 10% au un randament slab, aceasta nu atît din cauza lipsei de aptitudini ci din alte motive (oboseală datorită frecventării liceului seral, motivație, insuficientă, etc.). Din cei cu rezultate slabe la examenul psihologic, 46% nu-și îndeplinesc normele de muncă. Trebuie să avem însă în vedere faptul că muncitoarele care nu-și realizează normele abandonează cu timpul munca, fie prin plecarea din întreprindere, fie prin mutarea într-un loc de muncă mai ușor, astfel că această validare concurentă nu reflectă chiar realitatea.

Pentru noii angajați, urmăriți de la 15 mai 1969 (data începerii examinărilor la noii angajați) pînă la 30 decembrie 1969 situația era următoarea: un procent de 10,8% din cei examinați au prezentat contraindicații abolute și relative pentru anumite locuri de muncă. Avizele laboratorului în perioada experimentală nefiind obligatorii, 75% din cei cu contraindicații au fost totuși angajați. Urmărindu-se apoi situația lor în perioada 15 mai — 30 decembrie 1969, s-au făcut următoarele constatări: 12% au fost respinși în perioada de probă, deci înainte de a trece o lună de la angajare; 39% au părăsit întreprinderea după 2—3 luni datorită faptului că nu-și realizau normele de muncă, neasigurîndu-și în acest fel salariul mediu; 24% au fost mutați pe alte locuri de muncă mai ușoare, după cîteva luni de neîndeplinire a normelor de muncă; 15% au prezentat o adaptare foarte îndelungată, timp în care norma de muncă nu a fost îndeplinită iar 6% au un randament foarte slab. Se observă deci că numai 15% din cei care au prezentat contraindicații au reușit să se adapteze la locurile de muncă respective, dar după o perioadă de timp mai lungă decît cea obișnuită.

C. BOTEZ
M. MAMALI
Z. WEINTRAUB
Institutul de psihologie
ing. I. FLOREA
econ. Z. MINCU
I.P.R.S. Băneasa

(*Continuare în pag. 14*)

OPȚIUNEA MESERIEI — RODUL PASIUNII SAU AL ÎNTÎMPLĂRII?

Utilizarea judicioasă și eficientă a forței de muncă presupune un proces complex de ALEGERE, PREGĂTIRE, RECALIFICARE și RECICLARE a cadrelor. Orientarea profesională îl ajută pe tînăr să afle CERINȚELE PROFESIUNII și să se cunoască pe sine, să descopere CAPACITĂȚILE SALE

• *Orientarea profesională — o responsabilitate socială*

ALEGEREA meseriei sau profesiei, făcută pe baze științifice, constituie în condițiile progresului tehnic, o problemă majoră datorită implicațiilor pe care le are asupra creșterii producției și productivității muncii, îmbunătățirii calității produselor, reducerii cheltuielilor de producție. Efectul economic trebuie, de asemenea, apreciat și prin aceea că orientarea profesională contribuie la îmbunătățirea diferitelor forme de instruire a cadrelor și, în general, la sporirea eficienței utilizării lor. Orientarea profesională înlesnește dobîndirea unei calificări temeinice, într-un termen mai scurt și, deci, cu cheltuieli mai reduse.

În societatea socialistă, orientarea profesională se înfăptuiește pe un fond social-economic nou. Ea ține seamă atît de interesele generale ale societății, cu privire la asigurarea necesarului de cadre calificate la nivelul tehnicii moderne, cît și de interesele personale ale oamenilor, avînd ca scop dirijarea tuturor membrilor activi ai societății spre locurile de muncă care se potrivesc cel mai bine cu aptitudinile și posibilitățile lor. **Orientarea profesională contribuie la repartizarea mai judicioasă a resurselor de muncă în raport cu nevoile economiei, precum și la utilizarea rațională și eficientă a potențialului uman de care dispune statul socialist.** Prin urmare, o concepție științifică despre orientarea profesională a forței de muncă în țara noastră trebuie să țină seamă de principiile și trăsăturile proprii economiei socialiste, de locul și rolul omului în producția modernă, de necesitățile adaptării lucrătorului la cerințele tehnicii contemporane, ca o condiție sine qua non a existenței lui profesionale.

Datorită ritmului vertiginos al dezvoltării științei și tehnicii, în epoca noastră uzura morală a cunoștințelor începe îndată după terminarea studiilor și progresează într-o cadență rapidă, proporțională cu timpul scurs în fiecare an. Structura profesiunilor se schimbă continuu, apar meserii noi, necunoscute înainte și dispar altele depășite de progresul tehnic. Acest aspect, pregnant în țările dezvoltate din punct de vedere economic, se afirmă și în patria noastră unde se practică numeroase meserii noi pe care tineretul este necesar să le cunoască și să le învețe în folosul lui și al economiei naționale. În industria oțelului de pildă au apărut o serie de activități cu un conținut tehnic ridicat ca: operator la pupitrul de comandă al laminorului de tablă groasă, iar în procesul laminării, munca fizică grea de altă dată a fost înlocuită în mare măsură cu o activitate la care predomină latura intelectuală, respectiv de supraveghere, control și comandă a utilajelor. Noi profesiuni se practică și în industriile aluminiului, automobilelor, electrotehnică, electronică, a mașinilor unelte, mecanică fină. Dintre profesiunile din chimie cu un avansat conținut tehnic, menționăm acelea de: operator chimist, presator mase plastice, laborant determinări fizico-chimice, electrician instalații de automatizare ș.a. Într-o perspectivă apropiată se întrevede apariția unor noi meserii sau activități și în sectorul terțiar al economiei a cărui pondere — în prezent, 19—20% — manifestă o tendință de creștere, fenomen specific unei economii moderne.

Problemele unei societăți în evoluție permanentă, impun orientării profesionale o nouă responsabilitate socială. În perspectivă se deschide un larg domeniu de activitate reorientării profesionale, deoarece, așa cum prevăd documentele Congresului al X-lea al partidului, în anii

ÎNTREPRINDERILE ÎŞI DESCHID PORŢILE PENTRU PSIHOLOG

CERCETĂRILE de psihologia muncii au în ţara noastră o bogată tradiţie. Iată cîteva momente mai importante ale activităţii desfăşurate în acest domeniu de activitate:

— **1922**: *la Cluj, ia fiinţă pe lîngă catedra de psihologie, Institutul de psihologie experimentală comparată şi aplicată, condus de prof. Fl. Ştefănescu-Goangă;*
— **1925**: *înfiinţarea primului laborator psiho-tehnic, de către Societatea de tramvaie din Bucureşti;*
— **1927**: *constituirea loboratorului de psihologie, condus de dr. V. Atanasiu, în cadrul Centrului aeronautic de la Pipera;*
— **1935**: *înfiinţarea la căile ferate a primelor laboratoare de psihologie, în cadrul cărora se efectuau examene psihotehnice ale mecanicilor de locomotivă şi impiegaţilor de mişcare;*

Din istoricul preocupărilor de psihologia muncii în România

— **1936**: *iau fiinţă trei institute psihotehnice la Bucureşti, Cluj şi Iaşi şi 15 oficii de orientare profesională. Deşi au funcţionat numai pînă în 1940, ele au desfăşurat o operă de pionierat în această direcţie:*
— **1960**; *începerea cercetărilor de psihologie inginerească, efectuate de secţia de psihologie a muncii din cadrul Institutului de psihologie al Academiei, în strînsă colaborare cu institute de proiectare şi unităţi productive, studiindu-se procesele de recepţie şi prelucrare a informaţiei, factorii de solicitare a operatorilor şi dispecerilor, dinamica gradului de siguranţă a activităţii acestora etc;*
— **1964**: *a luat fiinţă Asociaţia psihologilor din R. S. România, afiliată la Asociaţia internaţională de psihologie ştiinţifică, care are circa 400 de membri, psihologi din institutele de cercetări, laboratoare, profesori şi specialişti din domeniile înrudite, îndeosebi medici. În cadrul asociaţiei au loc periodic reuniuni ştiinţifice în care se discută diferite probleme de orientare, metodologie etc;*
— **1967**: *înfiinţarea, tot în cadrul Institutului de psihologie, a secţiei de psihologie socială industrială, care abordează probleme de organizare ştiinţifică a producţiei şi a muncii, relaţii interindividuale, procesul decizional şi probleme de opinie publică.*

La Combinatul siderurgic — Reşiţa:

CE ARATĂ PROFESIOGRAMA UNEI MESERII

UN STUDIU de sondaj, elaborat cu doi ani în urmă la combinatul reşiţean s-a soldat cu următoarele informaţii: 63% din numărul accidentelor care au loc în combinat sînt produse de macaragii; deşi lucrează în condiţiile unei depline siguranţe, macaragiii periclitează deseori securitatea muncii altora; peste 80% din avariile de la macarale nu au cauze tehnologice sau tehnice, ci mişcări necontrolate, manevre greşite din partea conducătorilor utilajelor respective.

Plecînd de la aceste constatări, în 1969, s-au început aici cercetări sistematice pentru elaborarea unui instrument care să permită aprecierea obiectivă a macaragiilor din producţie, verificarea periodică şi reorientarea lor profesională în vederea eliminării accidentelor şi avariilor, cu consecinţe negative apreciabile pentru bunul mers al producţiei şi asigurarea securităţii muncii. Publicăm în cele ce urmează rezultatele investigaţiilor.

PE BAZA METODEI chestionarului, a convorbirilor directe cu specialiştii, a fotografierii zilei de muncă, s-a efectuat mai întîi o analiză psihologică a meseriei de macaragiu la oţelăria Siemens-Martin şi la secţia laminoare, sectoare reprezentative pentru combinatul siderurgic. S-au luat 30 de interviuri, au fost completate 60 de chestionare, subiecţii fiind muncitori, maiştri, ingineri, responsabili cu aparatele de ridicat din diferite sectoare productive.

S-a constatat că munca macaragiului în condiţiile specifice siderurgiei (temperatură înaltă, ritm de lucru intens, pericol de accidente), impune solicitări deosebite ale aparatului neuro-motor şi ale proceselor psihice care pot constitui factori importanţi generatori de oboseală şi accidente de muncă. Pe baza datelor obţinute în urma aplicării unor teste speciale, s-a întocmit profilul psihologic ipotetic al meseriei de macaragiu. Dintre probele psihologice aplicate, semnificative pentru meseria de macaragiu, amintim: testul de atenţie distributivă, proba de distribuire a atenţiei vizuale şi vizual-auditive, proba de atenţie susţinută, proba de gîndire spaţială, precum şi proba mişcării conjugate (rapiditatea mişcărilor).

Se remarcă corelaţiile puternic semnificative obţinute, de pildă, la probele de atenţie. Tensiunea atenţiei fiind permanentă, sînt dezavantajaţi în această meserie cei care nu se pot concentra. Numeroase accidente sînt provocate din cauza incapacităţii de distribuire a atenţiei. Unii dintre macaragii fiind absorbiţi de ceea ce execută, nu sînt atenţi la ceea ce se întîmplă în jurul lor, accidentînd pe alţii. De exemplu, în hala de turnare, sau în hala curăţătoriei de lingouri din oţelăria Siemens-Martin, distribuirea atenţiei constituie cerinţa psihică cea mai importantă pentru macaragii.

Analizîndu-se accidentele de muncă provocate de macaragii, s-a constatat că cele mai multe dintre acestea sînt produse din cauza conştiinciozităţii scăzute, a indisciplinei şi a unui simţ de răspundere redus. De aceea, printre trăsăturile de personalitate, caracteristicile temperamentale au fost urmărite de noi în mod deosebit. Modelul executat la proba mişcărilor conjugate ne-a furnizat date importante privind trăsăturile temperamentale ale celui examinat. Aceste date fiind coroborate cu cele obţinute la proba timpului de reacţie, atît la viteză, dar mai ales la regularitate, precum şi cu datele chestionarului de stabilitate emotivă, au permis depistarea unor cazuri de hiperemotivitate, de agresivitate accentuată (care ulterior au fost examinate cu ajutorul unor teste clinice de personalitate).

Izolarea macaragiilor în cabine, despărţirea lor de restul echipei de lucru, creează stări psihice deosebite, mai ales la persoane cu tendinţe neurotice. Mulţi dintre macaragiii care „stăpînesc bine meseria" sînt deficitari în privinţa relaţiilor interpersonale, fiind în general mai indisciplinaţi, încălcînd de mai multe ori decît macaragiii mai slabi normele tehnice de securitate a muncii. Fiind extrovertiţi, ei rezistă mai greu la izolarea inerentă meseriei lor. Ei poartă discuţii inutile cu maiştrii şi şefii de echipe, nu ascultă totdeauna de comenzile acestora, efectuînd anumite operaţii greşite, fapt ce generează dezaprobarea maiştrilor şi, de aici, relaţii

Zoltan BOGATI
Laboratorul de fiziopsihologie al Centralei siderurgice — Reşiţa

(Continuare în pag. 14)

DOMENIUL SOLICITĂRII PSIHICE	FUNCŢII SPECIALE	LIMITE CRITICE 1	2	3	4	5	6	7	8	9
I - CALITĂŢI INTELECTUALE	GÎNDIREA SPAŢIALĂ	■	■	■						
	MOBILITATEA GÎNDIRII (VITEZĂ)	■	■							
II - ATENŢIA	ATENŢIE DISTRIBUTIVĂ	■	■	■	■					
	ATENŢIE SUSŢINUTĂ	■	■	■	■					
III - DEPRINDERI	COORDONAREA MIŞCĂRILOR (VITEZĂ)	■	■							
IV - ÎNSUŞIRI DE PERSONALITATE	STABILITATE EMOTIVĂ	■	■	■						

Psihograma meseriei de macaragiu

următori, diversificarea activităţii de producţie, crearea de noi ramuri şi subramuri industriale necesită trecerea la policalificarea şi recalificarea personalului, care trebuie redistribuit în conformitate cu modificările structurii producţiei materiale.

● *Specificul meseriei — o enigmă?*

ÎN STADIUL actual al dezvoltării economiei noastre, cu toate că exigenţele pentru ocuparea locurilor de muncă au crescut, orientarea profesională a cadrelor este încă rămasă în urmă. De multe ori, alegerea meseriei sau profesiunii se face la întîmplare, tinerii nefiind orientaţi asupra activităţii căreia li se dedică. Cei mai mulţi nu cunosc de loc sau cunosc prea puţin caracteristicile şi solicitările meseriilor şi nici pe ei înşişi, respectiv, posibilităţile şi aptitudiniile lor.

O anchetă de opinie efectuată la sfîrşitul lunii martie a.c. de către Centrul de cercetări pentru problemele tineretului cu sprijinul Ministerului Muncii şi Ministerului Învăţămîntului, asupra unui lot de 855 elevi din clasele a VIII-a din 7 şcoli generale din Bucureşti, a arătat că marea majoritate a celor chestionaţi au cunoştinţe superficiale despre meseria aleasă. Pe mai mult de 3/4 din elevi i-au sfătuit părinţii şi într-o măsură destul de redusă, alţi factori (şcoala 21% etc.).

Ancheta a evidenţiat totodată că după absolvirea cursurilor şcolii generale 44,9% din lotul de elevi doresc să urmeze liceul teoretic, 18% şcoala profesională, 13,2% liceul industrial, 4,6% ucenicia la locul de muncă etc.

Chiar în situaţia în care elevii au optat pentru o profesiune legată de sfera producţiei materiale, s-a dovedit că sînt în posesia a prea puţine elemente care să-i ajute la alegerea meseriei dorite. Din acastă cauză, cei mai mulţi se îndreaptă spre un grup restrîns de meserii din domeniul electrotehnicii, mecanicii, aşchierii metalelor şi spre alte cîteva considerate mai rentabile, şi foarte puţini îşi exprimă dorinţa de a învăţa meseriile de turnător, forjor, furnalist, oţelar, laminator sau din domeniul construcţiilor (betonist, zidar, dulgher, mozaicar etc.).

Din ancheta sociologică „Tineretul industrial în anul 1968" efectuată de Centrul de cercetări pentru problemele tineretului, care a cuprins peste 21 000 tineri în vîrstă de 16—25 ani, a rezultat că rolul întîmplării în orientarea profesională a tineretului este deosebit de important; 1 din 4 bărbaţi şi 4 din 10 femei, ajung datorită întîmplării să practice o anumită meserie. Rezultatele alegerii în acest mod a meseriei se reflectă în instabilitate la locurile de muncă, în fluctuaţia masivă, în desele schimbări de meserii, în creşterea pericolului de surmenaj, de îmbolnăvire şi, mai ales, de accidentare în muncă. Din analiza datelor puse la dispoziţie de ancheta menţionată, rezultă că circa 32% din bărbaţi şi 23% din femeile chestionate au schimbat una sau mai multe meserii (4,3% din bărbaţi au schimbat mai mult de două).

● *Psihofiziologia detectează meserii contraindicate*

DESELE STUDII făcute la cîteva întreprinderi mari, au relevat faptul că un procent însemnat din cadrele analizate doresc să-şi schimbe meseria în care lucrează, din lipsa unor satisfacţii de ordin profesional. O anchetă care a cuprins 604 muncitori, a arătat că aproape jumătate din muncitorii în vîrstă pînă la 34 de ani, doreau să-şi schimbe meseria, pentru ceilalţi procentul scăzînd o dată cu vîrsta. Fluctuaţia, ca fenomen de neadaptare a tinerilor la condiţiile locului de muncă, destul de accentuată în unele ramuri economice (construcţii, forestier şi chiar industrie), provoacă risipă de capacităţi şi împiedică folosirea raţională a forţei de muncă. Abandonarea unei meserii creează însemnate prejudicii financiare statului prin pierderea sumelor importante pe care le-a investit pentru pregătirea cadrelor respective, avînd ca consecinţe şi dezorganizarea producţiei.

Deseori schimbarea meseriei duce la obţinerea unui randament mai scăzut în perioada de timp pînă la însuşirea cunoştinţelor şi deprinderilor pe care le presupun noile locuri de muncă. Analiza efectuată la Combinatul petrochimic din Ploieşti arată că această durată este destul de lungă; pentru unele cadre de muncitori calificaţi au fost necesare 4—8 luni pentru ca muncitorii respectivi să fie în măsură să preia postul, mărindu-se la 10—12 luni pentru operatori şi chimişti. De asemenea, creşte pericolul de accidentare în muncă pentru persoanele care practică activităţi ce le sînt contraindicate.

Analiza rezultatelor examenului de selecţie profesională pe un lot de 150 şoferi a arătat că majoritatea celor ce au produs accidente grave şi peste 50% din cei care au produs accidente mijlocii, au obţinut rezultate foarte slabe de laborator şi sînt apreciaţi necorespunzători şi în producţie.

Exemplele evidenţiate, cît şi multe altele relevă atît importanţa cunoaşterii exacte a contraindicaţiilor diferitelor meserii, cît şi **necesitatea luării în consideraţie cu stricteţe a rezultatelor examenului psihofiziologic. atunci cînd se face încadrarea persoanelor în diverse locuri de muncă.**

ÎN SCOPUL satisfacerii necesităţii de cadre, a selectării şi repartizării lor raţionale, unele mari Combinate siderurgice (Reşiţa şi Galaţi), Combinatul chimic — Făgăraş, Combinatul petrochimic — Brazi, Centrala industrială de anvelope şi mase plastice — Bucureşti, Întreprinderea Tehnofrig — Cluj şi altele, şi-au organizat laboratoare proprii de psihologie a muncii, Cu toate greutăţile începutului, acestea îşi afirmă utilitatea,

dr. Dan DRAGNEA
dr. Dumitru CIUCUR

(Continuare în pag. 14)

„NECESITATEA OBIECTIVĂ A CREĂRII UNEI CIVILIZAȚII INDUSTRIALE"

CONCEPȚIA LUI ȘTEFAN ZELETIN DESPRE ROLUL FORȚELOR DE PRODUCȚIE ÎN DEZVOLTAREA ROMÂNIEI

ȘTEFAN ZELETIN se înscrie în istoria gîndirii noastre economice, ca un adept ferm al dezvoltării economiei românești pe baza industrializării ținînd seama de nivelul științei și tehnicii timpului său. Prin prisma acestei coordonate a gîndirii sale, corelată cu stadiul dezvoltării social-economice din anii 1921—1925, Zeletin emitea concluzia falsă potrivit căreia „burghezia românească va avea în continuare, încă mult timp, un rol progresist",cu alte cuvinte, că ea nu-și epuizase rolul său istoric. Aceste două laturi, indisolubil legate formează baza concepției sale asupra rolului burgheziei și destinelor istorice ale României. Istoria a infirmat judecățile sale privitoare la rolul atribuit burgheziei, relevînd ca esențialmente greșită aprecierea sa asupra raportului forțelor de clasă, în special asupra rolului mișcării muncitorești. Opera sa, deși afectată de finalitatea concepției sale social-politice, cuprinde însă elemente realiste, științifice, privitoare mai ales la necesitatea industrializării, ca premisă a oricărui progres.

„Dacă am rămîne o țară agricolă, ar trebui să renunțăm pentru totdeauna la ceea ce face mîndria unei țări : independență, bogăție, cultură".

Capitalul industrial împotriva capitalului comercial

ȘTEFAN ZELETIN n-a considerat industrializarea un scop în sine, ci ca principal mijloc de creștere economică. Mai mult, pornind de la ideea de industrializare, el s-a străduit să găsească soluții la problemele sociale și politice din vremea sa, subsumînd-o ideii mai generale a dezvoltării. În acest sens, Lucrețiu Pătrășcanu remarca că *„de întinderea și puterea dezvoltării capitalismului în România, îndeosebi a unei mari industrii, Zeletin leagă nu numai progresul economic al țării, ci și soluționarea tuturor problemelor fundamentale ; în primul rînd, cele de ordin social, în special problemele născute din mizeria cronică a țărănimii"*

Pentru relevarea necesității industrializării, Zeletin se baza pe datele statistice și lucrările de specialitate existente, pe concluziile teoretice ale predecesorilor și contemporanilor — cît și pe tezele marxiste asupra rolului capitalismului în promovarea industriei. Pe baza unei astfel de referiri la Karl Marx, el subliniază superioritatea *„capitalismului industrial față de cel comercial"*, arătînd că singurul mijloc de a scoate România *„...de sub acțiunea exclusivă și dizolvantă a capitalismului comercial și a o înălța la treapta capitalismului industrial"*, consta în *„a crea o industrie națională"*. În același timp, Șt. Zeletin subliniază ideea că această tranziție *„...atîrnă atît de condițiile istorice, cît și de puterea de viață a unei națiuni"* . Presupunînd că în România existau aceste condiții, Zeletin considera că dezvoltarea industrială s-a impus încă de la sfîrșitul secolului trecut, ca un fapt obiectiv, necesar, nefiind ...„rezultatul capriciului unui sau unor indivizi". Pentru a ilustra caracterul necesar al orientării industriale a economiei românești, la sfîrșitul secolului XIX, Zeletin zăbovește în explicarea premiselor istorice ale industrializării : acumularea primitivă a capitalului, apariția forței de muncă libere și crearea pieței interne, cărora le atestă existența și pe care le aprecia drept condiționate obiectiv de evoluția noastră socială.

ÎN afară de evoluția socială în cadrul căreia se pregătiseră condițiile istorice ale industrializării, Zeletin avea în vedere și condițiile materiale : izvoarele de energie, materii prime indigene și din import etc., precum și — ca un element esențial — energia și însușirile creatoare ale unui popor. Încrederea sa fermă în capacitățile deosebite ale poporului român este demnă de remarcat, dacă ținem seama că mai erau ideologi care declinau aceste însușiri prin preamărirea „firei constitutive de păstori și agricultori" .

„Problema proprie a momentului"

ÎN FUNDAMENTAREA necesității obiective a creării unei civilizații industriale Zeletin acorda un rol predominant forțelor de producție în dezvoltarea societății. *„Multe și aprinse discuții sînt azi la noi, spre a stabili dacă e mai bine să rămînem o țară agricolă, sau să înaintăm la faza industrială. Dacă însă am rămîne înainte o țară agricolă, ar trebui să renunțăm pentru totdeauna la ceea ce face mîndria unei țări : independență, bogăție, cultură. Căci e un lucru prozaic, dar adevărat : fără bogăție, nu poate înflori cultura. Așezămintele culturale cer o mare cheltuială, care nu poate fi suportată decît de o mare bogăție națională. Viitorul nostru e deci legat de această chestiune vitală pentru noi : ne trebuie industrie,* **și o mare industrie"** (s.n.).

Printre multiplele semnificații pe care le prezintă crearea unei industrii naționale, privite în permanența lor intercondiționare — economică, socială, politică și culturală — Zeletin va accentua cu deosebire consecințele sociale și politice *„...întemeierea unei industrii naționale alcătuiește o parte integrantă a idealului național al burgheziei ; ea are rolul istoric de a completa independența politică, creîndu-i temelia ei reală, independența economică"* .

Deși Zelentin pornea de la faptul că, în urma desăvîrșirii unității de stat România avea toate condițiile unei vieți economice moderne, el nu pierdea din vedere acuitatea consolidării și întregirii acestei cuceriri prin dobîndirea independenței economice. Industria, ca mijloc de cucerire a independenței economice, argument întîlnit frecvent în literatura despre industrializare din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, dobîndește la Zeletin o abordare concret istorică, de perspectivă apropiată. În noile împrejurări, de după primul război mondial, prin înlăturarea „suzeranității capitaliste" a unei mari puteri, în speță a Germaniei, Zeletin vedea una din condițiile esențiale care permitea canalizarea eforturilor interne într-o mai mare măsură în vederea cuceririi pieței interne, ca ulterior să se poată intensifica lupta de „naționalizare" a capitalului străin. Zeletin condiționa succesul final în această luptă de reușita prealabilă în domeniul „emancipării de piața străină", prin ridicarea industriei noastre naționale la nivelul consumului intern . După părerea sa, aceasta era „problema proprie a momentului" deoarece „industria se afla încă într-un stadiu modest", iar evoluția sa era stînjenită de insuficiența capitalurilor indigene. În consecință, conduita economică, de menținut încă, consta în : *„Porți închise pentru fabricate străine, dar deschise pentru capitalul străin și capacități străine.*

Recurgerea pentru o anumită perioadă la capitalul străin, apreciată *ca mijloc* și nu ca scop, sub formă exclusiv productivă, era preferată „suzeranității capitaliste" a unei mari puteri. El presupunea că influența capitalului străin putea fi contracarată și în perspectivă anihilată prin intensificarea politicii „prin noi înșine", deoarece *„Lupta burgheziei are tocmai drept scop de a cuceri această pîrghie a vieții sociale moderne, a smulge capitalul din mîna străinilor și a-l reda românilor ; sau a recuceri România de azi pentru români"*

Prevederile sale cu privire la viitorul industrial al României reflectau în mare parte starea de optimism a burgheziei industriale din anii de refacere (1918—1924) și trecere la perioada de avînt economic. Deși aceste prevederi s-au înfăptuit numai în parte, ele se situau pe platforma ideologică burgheză cea mai radicală în această problemă. Cu toate acestea, Zeletin denatura prin exagerare, forța și capacitatea burgheziei românești în lupta cu capitalul străin.

„Nu cu moara engleză, ci cu fabrica modernă"

ȘTEFAN ZELETIN a adus în discuție problema posibilității României de a deveni o țară industrială în adevăratul sens al cuvîntului. Fără să piardă din vedere greutățile interne și externe ce decurgeau din poziția unui stat mic antrenat într-o dezvoltare industrială modernă, el nu împărtășea concepția înaintașului și profesorului său — A.D. Xenopol — potrivit căreia trecerea mai tîrzie la capitalism constituia un impediment în atingerea unui astfel de obiectiv. În argumentarea susținerii sale, Zeletin invocă teza potrivit căreia ... *"o societate întîrziată cearcă a păși peste faze intermediare și a reduce la decenii calea, pe care alte națiuni au străbătut-o în veacuri..* Semnalînd în mod just că una din urmările apariției relativ tîrzii a capitalismului în România, constă în aceea că formele intermediare de evoluție apar condensate sau chiar eludate, Zeletin indică, drept resort economic al acestui fenomen, faptul că țările „întîrziate" se folosesc de cuceririle tehnicii pe plan mondial". *„Cînd de pildă România întemeia întîia linie ferată București-Giurgiu, ea n-a întrebuințat tipul de mașină cu care germanii au deschis prima lor linie ferată, Nürnberg-Fürth, ci a adus locomotive modrene... cînd s-a pus temelia unei industrii naționale, nu s-a început cu moara engleză, ci cu fabrica modernă.*

Țările „întîrziate" beneficiau de asemenea de experiența și priceperea existentă în mînuirea tehnicii. Neîndoios, el considera că la baza progresului fiecărui stat stă marea producție, pe baza tehnicii avansate. El face un adevărat elogiu mașinismului și subliniază rolul progresului tehnic în creșterea productivității muncii.

Înțelegînd rolul jucat de tehnica nouă în creșterea productivității muncii. Zeletin preconiza, încă în anii refacerii economiei, utilizarea industriei la nivelul progresului tehnic contemporan. În susținerea acestei teze el pornea de la constatarea realistă a decalajului tehnologic existent între noi și țările mai dezvoltate din punct de vedere industrial ; *„...o țară înapoiată este întotdeauna, sub raportul utilajului, pusă pe picior de inferioritate față de țările industriale ; căci ea importă mașinile din afară, și de aceea nu poate ține pas cu perfecționarea tehnică a industriei străine"* O astfel de apreciere lasă să se înțeleagă, că importul nu era impus atît de imposibilitatea noastră de a produce utilajul respectiv, cît mai ales de faptul că nu se putea ține pasul cu ritmul perfecționării tehnicii din aceste țări. Problema industriei era și problema alegerii tehnicii. Ieftinătatea și abundența forței de muncă, precum și insuficiența de capital, n-au fost pentru Zeletin argumente în favoarea unei politici de industrializare, bazate pe tehnica mai veche, care absorbea un număr mai mare de brațe de muncă.

Unul din elementele care făcea cu greu recuperabil acest decalaj, îl constituia după părerea sa, gradul insuficient de calificare a forței de muncă, consecință firească a „lipsei unei deprinderi ereditare a muncii automate a fabricii". În ridicarea calificării forței de muncă indigene, Zeletin conta pe dezvoltarea învățămîntului tehnic la nivelul procesului de industrializare, și îndeosebi pe influența industrializării. Pornind, însă de la faptul că pregătirea forței de muncă se făcea în paguba procesului de producție, afectînd implicit rentabilitatea acesteia, Zeletin opina pentru adoptarea unui regim de muncă propriu României (mai mare de opt ore), la stabilirea căruia trebuia să se aibă în vedere, comparativ cu țările mai dezvoltate *„egalitatea producției, nu egalitatea timpului de muncă"*. O astfel de condiție avantajoasă burgheziei, era prezentată ca o etapă necesară în evoluția industriei, de care s-au folosit, la vremea lor, și țările dezvoltate.

Coloana vertebrală a industriei : metalurgia

PENTRU PROMOVAREA tehnicii înaintate în economie merită de semnalat însemnătatea deosebită pe care o acordă Zeletin creării unei metalurgii proprii, care trebuie să devină adevărată „coloană vertebrală" a industriei. În categoria de metalurgie Zeletin cuprindea și ramurile prelucrătoare (după cum această categorie era folosită în statistica de atunci). Același sens îl dă și M. Manoilescu în lucrarea sa „Politica producției naționale", pe care Zeletin o utilizează, fiind de acord cu tezele de bază ale acestuia asupra industrializării. ***Metalurgia nu era privită în sine, ci ca un fel de indice sintetic al potențialului de creștere a capacităților de producție interne.*** Legat de dezvoltarea metalurgiei Zeletin preconizează crearea de noi întreprinderi și ridică problema insuficienței disponibilităților noastre de materii prime.

Problema aprovizionării metalurgiei cu materie primă, apreciată de o „importanță vitală pentru perspectivele industrializării României", urma să se soluționeze prin import — modalitate care permitea și conservarea, pentru vremuri excepționale, a resurselor interne.

„Industrializarea să țină pasul cu proletarizarea țărănimii"

PE LINIA GĂSIRII unor argumente mai convingătoare în susținerea necesității industrializării, Zeletin abordează într-un mod propriu imposibilitatea socială și economică a României de a rămîne o țară precumpănitor agrară. Argumentarea sa pleacă, mai întîi, de la aprecierea realistă a stadiului de dezvoltare a industriei naționale — ca fiind „modest", „embrionar". În explicarea acestei aprecieri el avea în vedere ponderea redusă pe care o deține industria în venitul național (25%) ; gradul de acoperire a necesităților de consum, și mai ales faptul că pînă în prezent nu a contribuit *„...la ridicarea statelor din starea de frămîntare în care le aruncă peste tot începuturile revoluției agrare"*, și mai ales, *„...n-a fost în stare să revoluționeze modul de cultură"* .

Încheierea în linii mari — după părerea sa — a procesului de parcelare a marii proprietăți prin reforma agrară din 1921, impunea de la sine concluzia că *soluționarea problemei agrare nu mai putea fi înțeleasă decît în condițiile dezvoltării industriale. „Pîrghia ce va ridica țărănimea din starea ei actuală nu e politica agrară, nici gradul ei de înțelepciune și a bunei-voințe față de păturile agricole, ea stă în altă parte, anume în industria națională"*. În asemenea împrejurări, industria dobîndea „funcție socială de a atrage la orașe prisosul populației rurale proletarizate, care nu mai găsește de lucru în cadrul sistemului burghez de stăpînire a pămîntului". Pentru aceasta, industria urma să se dezvolte într-un astfel de ritm încît să poată ține pasul cu proletarizarea țărănimii. În caz contrar, efectele împroprietăririi s-ar fi anulat și mai curînd, iar emigrația ar deveni imanentă. Ideea dezvoltării industriei în ritm susținut își găsea justificarea obiectivă în realitățile social-economice românești și îndeosebi în necesitatea „întregirii funcției economice a celor două ramuri" — industrie-agricultură. *„Se înțelege deci, că din timp ce țărănimea a fost prinsă în vîrtejul revoluției burgheze, viitorul ei nu mai stă alăturea de industrie, ci în prosperarea acesteia"*.

Aprecierile sale subminau opinia, devenită aproape unanimă în epocă, potrivit căreia problema agrară ar fi fost deplin soluționată.

Imposibilitatea României de a rămîne o țară predominant agrară era demonstrată de el prin așa-zisa tendință de reducere a exportului de proluse agricole,

Deși lua în calcul tendința de creștere a productivității noastre agricole, Șt. Zeletin vedea perspectiva reducerii aproape la zero a exportului de produse agricole în următoarele trei decenii, datorită dublării populației în acelaș interval și mai ales ridicării nivelului general de viață și cultură, ca o urmare firească a evoluției industriale a țării. De aici și ideea sa că dezvoltarea economică prin exportul de produse agricole, ca în trecut, devenea precară, și în perspectivă inexistentă.

Cu tot caracterul evident exagerat al afirmațiilor de mai sus, Șt. Zeletin rămîne un industrialist în sens modern, situîndu-se pe linia dezvoltării unei industrii grele, a unei industrii ce devine baza dezvoltării economice viitoare. De promova-

Aneta SPIRIDON

(Continuare în pag. 14)

ÎN AJUTORUL CELOR CARE STUDIAZĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL DE PARTID

DINAMICA PREȚURILOR ȘI PROBLEMA RAPORTULUI VALOARE-PREȚ ÎN CAPITALISMUL CONTEMPORAN (I)

UNUL DIN FENOMENELE caracteristice capitalismului, mai ales în perioada postbelică, îl constituie creșterea prețurilor. În legătură cu aceasta, în literatura economică se desfășoară o amplă dezbatere, se pun numeroase semne de întrebare la care teoria economică, marxistă și nemarxistă, caută, evident de pe poziții diferite — răspunsuri.

Ne permitem să enumerăm doar cîteva dintre întrebările pe care și le pun economiștii, mai ales cu privire la raportul valoare — preț, întrebări care dau de fapt o anumită imagine asupra importanței și dimensiunilor problemei pe care urmează să o analizăm: în condițiile creșterii continue a prețurilor în perioada postbelică, prețurile și tarifele mai pot fi considerate expresia bănească a valorii? indicele general al prețurilor, în ascensiune continuă, arată, în același timp, evoluția generală a valorilor mărfurilor? care este mecanismul prin care creșterea productivității muncii își transmite efectul asupra valorii pe unitate de produs? în condițiile capitalismului contemporan, suma prețurilor și tarifelor mai este egală cu suma valorii mărfurilor? în ce sens poate fi urmărită azi o asemenea egalitate? în ce direcție și în ce măsură influențează fenomenul inflaționist asupra creșterii prețurilor? în ce constă influența dominației monopolurilor, a capitalismului monopolist de stat asupra dinamicii prețurilor etc.?

Fără a scăpa din vedere deosebirea principială dintre marxiști și nemarxiști, determinată, după cum se știe, în ultimă instanță de poziția lor de clasă diferită, vom încerca să schițăm principalele modalități de explicare a nivelului corelațiilor și evoluției prețurilor, obținînd astfel și o anumită grupare a economiștilor angajați în tratarea problemei respective.

• Principalele orientări teoretice

ECONOMIȘTII marxiști, abordînd problema prețurilor mărfurilor, trec dincolo de aspectele fenomenologice, pătrund în esența lor. Astfel, după concepția marxistă, prețurile au o temelie unică, temelie ce se află în producție. După cum se știe, economiștii marxiști consideră că fundamentul unic, capabil să explice universalitatea fenomenului prețurilor, este munca socialmente necesară pentru producerea și reproducerea unor anumite mărfuri. Dar, dacă întreaga tratare marxistă a prețurilor s-ar reduce numai la acest raport esențial, ea nu ar putea explica o serie de aspecte ale prețurilor. De altfel, mulți critici ai marxismului în problema valoare — preț, pun pe seama teoriei valorii — muncă elaborată de Marx, o asemenea tendință de simplificare, abstractizare sau cum spun ei, filozofare, încercînd să-și ușureze astfel sarcina asumată aprioric de a critica cu orice preț teoria marxistă a valorii.

În realitate, nici K. Marx și nici economiștii marxiști contemporani nu reduc explicația prețurilor numai la acest aspect care, deși esențial, nu reprezintă totul. Dimpotrivă, o serie de economiști marxiști au prevenit și previn asupra faptului că raportul valoare-preț, oricît de esențial și oricît de necesar ar fi el pentru înțelegerea mișcării prețurilor, singur nu permite înțelegerea nivelului concret al prețului uneia sau alteia dintre mărfuri, a evoluției lor într-o țară anume sau într-o perioadă dată. Asupra mișcării concrete a prețurilor își pun pecetea o serie de alți factori, cu o influență mai mare sau mai mică, în funcție de o seamă de circumstanțe economice, politice și de altă natură.

O serie de economiști burghezi încearcă și ei să găsească un factor determinant în procesul mișcării prețurilor. Pornind de la acest criteriu metodologic, unii economiști nemarxiști occidentali (de exemplu J. Fourastié) fac o asemănare între acești economiști și economiștii marxiști. Asemănarea este doar formală. În fond, între cele două grupe de economiști există o deosebire fundamentală, prin faptul că localizează factorul determinant al prețurilor în domenii diferite, chiar opuse. Economiștii burghezi consideră că sediul acestui factor este sfera consumației. Adepții teoriei marginaliste a prețurilor, sau promotorii teoriei valorii — utilitate (după denumirea dată de unii economiști burghezi) consideră că valoarea este dată de intensitatea dorințelor consumatorilor de a intra în posesia unor anumite mărfuri, de calitatea satisfacerii acestei dorințe și de utilitatea unei anumite mărfi sau a unui anumit serviciu pentru consumator. După ei, toți ceilalți factori ai mișcării prețurilor, inclusiv costurile de producție, sînt subordonați atitudinii subiective a consumatorilor, considerată factor determinant. Polarizînd întreaga explicație a valorii și, respectiv, a prețului, în sfera consumației, ei nu pot da o explicație științifică prețurilor, mișcării lor.

O altă categorie de economiști burghezi, observînd doar fenomenul prețurilor, au încercat să construiască o teorie universal-valabilă a prețurilor, fără a recurge, după pretenția lor, la „ipoteze, prezumții unice, filozofice sau psihologice de orice natură ar fi ele". Obiectivul declarat al acestora, de altfel foarte mulți, a fost acela de a descoperi legile universale ale mișcării prețurilor tuturor mărfurilor și serviciilor, pe toate piețele, în toate țările și în toate timpurile. La baza explicării prețurilor, ei pun o multitudine de fenomene, locul central ocupîndu-l aici raportul dintre cererea și oferta de mărfuri.

În sfîrșit, alți economiști se limitează la a observa prețurile particulare și concrete și, fără a încerca să construiască o teorie logică și generală a prețurilor, susțin că acestea nu au o bază obiectivă, ci doar o istorie; ei scot la iveală evoluțiile cele mai caracteristice ale prețurilor, fără a încerca o analiză a cauzelor și factorilor care le-au determinat.

• Evoluții recente

ÎNAINTE de a trece la analiza cauzelor și a factorilor care au influențat asupra dinamicii prețurilor, trebuie trecută în revistă, înainte de toate, evoluția acestora în perioada actuală. Analiza realităților arată că în toate țările capitaliste dezvoltate, în ultimele decenii, spre deosebire de ultima treime a secolului trecut, s-a statornicit tendința generală de creștere a prețurilor. De pildă, în S.U.A., țară în care statistica oficială a prețurilor oferă mai multe posibilități de investigație, indicele general al prețurilor cu ridicata a scăzut cu 62% în perioada 1867—1897; la fontă, produs creat în întreprinderile mari cu o productivitate a muncii mai înaltă, prețurile au scăzut și mai mult (cu 73%). Ceea ce și confirmă justețea teoriei marxiste, după care scăderea generală a prețurilor reflectă reducerea generală a valorii pe unitatea de produs, care la rîndul ei este determinată de creșterea productivității muncii sociale.

După anul 1900, prețurile mărfurilor și tarifele serviciilor încep să crească. Pînă la al doilea război mondial această creștere a fost rezultanta unor tendințe contradictorii. Astfel, cu toate că în perioada 1897—1929 indicele general al prețurilor a crescut la 117%, în două subperioade ale acestei etape istorice de peste 30 de ani (1907—13 și 1920—29) dinamica prețurilor a fost în scădere.

După al doilea război mondial, se observă o creștere generală a prețurilor în toate țările lumii capitaliste, la toate grupele de mărfuri și la toate genurile de preț (avem în vedere atît prețurile cu ridicata cît și pe cele cu amănuntul). Creșterea a fost mai pronunțată în ramurile puternic monopolizate. De pildă, indicele general al prețurilor cu ridicata al fontei a crescut la 192%.

A crescut, de asemenea, și indicele general al prețurilor la mărfurile de consum individual; pe țări, creșterea a fost însă destul de inegală, de pildă, în anul 1967 nivelul prețurilor era față de anul 1958 cu 23% mai mare în R. F. a Germaniei, cu 37—40% mai mare în Franța, Italia și Olanda, cu 29% mai mare în Anglia, cu 21,2% mai mare în S.U.A., cu 46,4% mai mare în Japonia (față de 1960). În ultimii ani, ritmul acestei creșteri s-a accelerat. Astfel, în S.U.A., în perioada 1960—1965, creșterea medie anuală a prețurilor bunurilor de consum a fost de 1,3%, pentru ca în anul 1968 creșterea să fie de 5%, iar în anul 1969 de peste 6%.

Pe grupe de mărfuri, creșterea a fost, de asemenea, extrem de inegală. După cum rezultă din datele statisticii oficiale americane, în anul 1968, indicii prețurilor diferitelor categorii de mărfuri erau, față de anii 1957—1959, luați ca bază, după cum urmează: 121,2 la bunurile de consum individual; 108,7 la mărfurile vîndute cu ridicata, din care 101,1 la materiile prime cumpărate de marii capitaliști și 111,3% la produsele industriale finite desfăcute către populație [1]).

Rezultă, deci, că, spre deosebire de perioadele anterioare, decalajul dintre indicele de creștere a prețurilor la produsele de bază, pe de o parte, și cel al produselor manufacturate și al tarifelor serviciilor prestate, pe de altă parte, a crescut considerabil, ceea ce a permis monopolurilor să-și sporească substanțial profiturile. Creșteri mai serioase au înregistrat tarifele diferitelor servicii, în special cele prestate de către întreprinderile capitaliste.

În ce privește corelațiile dintre prețurile diferitelor articole de larg consum, se constată încă mari discreptanțe. Cele mai importante decalaje se constată la mărfurile alimentare: cafeaua solubilă este de 2,1 ori mai scumpă în Italia decît în Franța; pîinea albă este de peste 2 ori mai scumpă în R.F.G. decît în Franța; untul este de aproape 1,5 ori mai scump în Italia față de Olanda etc.

• Limite în efectuarea unei analize cuprinzătoare

CERCETAREA ȘI EXPLICAREA mișcării specifice a prețurilor în capitalismul contemporan sînt îngreunate de o seamă de cauze.

1) Avem în vedere, în primul rînd, adîncirea diviziunii sociale a muncii, inclusiv, a celei internaționale, care face extrem de dificilă operațiunea de quantificare a cheltuielilor de muncă individuală pe fiecare produs sau serviciu. Statistica oficială înregistrează prețurile concrete de piață, care se abat de la valoare în virtutea a o serie de factori.

2) Statistica burgheză, nu înregistrează, de regulă prețurile ca atare, ci indicii lor. De cele mai multe ori, indicele general al prețurilor nu comparabil în timp din cauza însemnatelor modificări survenite în structura mărfurilor desfăcute pe piață. În Franța, de pildă, începînd cu anul 1910, se calculează indicele general al prețurilor bunurilor de consum. La început, statistica oficială franceză a urmărit doar 34 de articole, considerînd că mărfurile respective puteau caracteriza consumul familiilor de muncitori. Din anul 1949, au început să fie înregistrate prețurile a 213 mărfuri (produse și servicii), în 1956—250, iar începînd cu anul 1962 se urmăresc 259 articole.

Pentru a se realiza o imagine a evoluției prețurilor pe perioade mai lungi (1910—1969) s-a calculat un indice racordat al prețurilor care se folosește larg în analizele economice.

3) Ceea ce se înregistrează nu reprezintă nivelul mediu al prețurilor pe grupe de mărfuri, ci prețurile practicate în marile magazine și în magazinele specializate importante din țările respective. Se cuvine să amintim și faptul că aceste prețuri indicative se referă la o infimă parte a mărfurilor. În Franța, de pildă, se urmăresc prețurile analitice indicative la circa 1500—1800 produse și servicii, în timp ce specialiștii apreciază că există în prezent circa 25000 de grupe de prețuri reale.

4) Amploarea concentrării și centralizării producției și desfacerii unor anumite mărfuri dă posibilitatea monopolurilor să manevreze în domeniul formării prețurilor, de foarte multe ori

conf. dr. N. DOBROTĂ

(Continuare în pag. 19)

1) **La nouvelle revue internationale** nr. 1/1970, p. 89.

FISE

■ Publicînd amplul studiu **Price Behaviour of Firms** (Comportamentul firmelor în materie de prețuri) semnat de A. Silberston, **ECONOMIC JOURNAL** (septembrie 1970), deschide o nouă serie de „surveys" de data aceasta sub titlul **Surveys of Applied Economics** (Treceri în revista de economie aplicată). Amintim cu acest prilej seriile anterioare, publicate recent în volume separate, privind alocarea resurselor, teoria economică a bunăstării și creșterea economică. În studiul de față, A. Silberston se oprește asupra a numeroase probleme privind formarea prețurilor sub regimul competiției imperfecte așa cum apar ele în lucrările a numeroși economiști occidentali. Sînt astfel prezentate diferite puncte de vedere privind definirea conceptului de preț, competiția imperfectă, curbele cererii și ofertei în condițiile a diferite forme de competiție imperfectă, modul concret de așezare a prețurilor în cadrul marilor întreprinderi capitaliste. În partea finală a studiului A. Silberston trage o serie de concluzii ce reprezintă, se pare, puncte de vedere unanim acceptate. Redăm unele din ele: a) în afara sectorului primar al economiei cu greu se pot găsi ramuri unde să nu existe întreprinderi ce exercită un control asupra prețului; b) modificările survenite în cererea pentru o anumită marfă influențează cantitatea vîndută și nu prețul ei; c) schimbările majore ale prețurilor — cînd ele survin — se datorează nu cererii ci modificării cheltuielilor de producție.

■ Potrivit opiniei specialistului M. R. Stinglhamber, în studiul **Politique de recherche et de développement technique dans la petite et moyenne entreprise,** publicat în lucrarea **Stratègie de la recherche et du développement,** Editor R. Collard, Louvain, 1969, 226 p, întreprinderile mici și mijlocii sînt bine plasate pentru a se angaja cu succes în procesul creării și asimilării progresului tehnic întrucît: în general sînt mai dinamice, deoarece depind de acțiunea imediată a unui șef care își asumă toate responsabilitățile și poate impune politica sa la toate eșaloanele întreprinderii; se caracterizează prin suplețe, putîndu-se adapta rapid la necesitățile comerciale și tehnice, fără dificultăți de coordonare internă; se dovedesc eficace în acțiuni, îndeosebi în cele tehnice pentru că sînt compuse din mici echipe mai direct interesate în rezultate, sînt specializate deseori, ceea ce le conferă superioritate tehnică în domenii limitate dar fructuoase; se află mai aproape de clientelă, ceea ce le permite să cunoască mai rapid dorințele și slăbiciunile acesteia, ca și inovațiile concurenților; sînt în general profilate pe produse clasice, unde progresul poate fi realizat cu cheltuieli de cercetare și dezvoltare mai reduse.

(Urmare din pag. 11)

contribuind la o mai bună selecție a cadrelor, în special pentru meseriile care prezintă un risc mai mare de accidentare, studiază caracteristicile locurilor de muncă și se preocupă de o utilizare mai corespunzătoare a angajaților, potrivit aptitudinilor și posibilităților lor.

O activitate rodnică legată de selecția profesională a persoanelor care lucrează în domeniul siguranței circulației, desfășoară și laboratoarele de psihologie ale Ministerului Transporturilor (pentru circulație feroviară și auto), a Întreprinderii de Transporturi — București, precum și laboratorul aeronautic, care au o tradiție mai îndelungată în țara noastră. Activitatea laboratoarelor de psihologie a muncii existente, deși promițătoare, este redusă, manifestîndu-se lipsa unui for metodologic unic care să le asigure materialul științific necesar, elaborat la nivelul cerințelor actuale. În prezent, asistența de specialitate se asigură cu sprijinul Ministerului Muncii, al institutelor de profil ale Academiei și al ministerelor respective.

Resimțind din ce în ce mai mult în activitatea lor nevoia de a perfecționa metodele de alegere, orientare și pregătire a cadrelor, unele ministere (industrie ușoară, industrie alimentară, industria petrolului etc.) și întreprinderi republicane au solicitat sprijin Ministerului Muncii sau altor organe de specialitate pentru desfășurarea acestei activități în cadrul lor. Se organizează, totodată, simpozioane la care se prezintă un număr însemnat de comunicări legate de orientarea și selecția profesională, dezbaterea lor trezind un interes deosebit în cercuri din ce în ce mai largi, fapt ce confirmă necesitatea trecerii cît mai netîrziat la coordonarea ei pe scara economiei naționale.

Pornind de la această stare de fapt, Ministerul Muncii, căruia îi revine, potrivit legislației în vigoare, sarcina de a studia și organiza împreună cu organele competente activitatea de orientare profesională, a studiat posibilitatea găsirii unor forme organizatorice prin care orientarea și selecția profesională să fie instituționalizată la scara economiei naționale. După consultări cu specialiști, cu ministerele interesate și cu reprezentanți ai unor mari întreprinderi, și ținînd seama și de recomandarea nr. 87 privind orientarea profesională, adoptată de Conferința Națională a O.I.M. la cea de a 32-a sesiune a sa, a elaborat un proiect de act normativ în care sînt cuprinse principalele măsuri preconizate a se lua pentru organizarea și desfășurarea acestei activități în țara noastră. S-a trecut la elaborarea de către autori competenți a unui număr însemnat de micro-monografii profesionale.

Ministerul Muncii acordă sprijin organizatoric și metodologic laboratoarelor de psihologie a muncii existente, sprijină inițiativele de crearea a unor astfel de laboratoare și participă efectiv la desfășurarea examenului psihologic în cazurile în care se organizează astfel de probe la concursurile în școlile profesionale. Pentru orientarea profesională a absolvenților învățămîntului general și ai liceelor teoretice, promoția 1970, Ministerul Muncii a inițiat și a elaborat împreună cu Ministerul Învățămîntului și C.C. al U.T.C., un plan de acțiune care cuprinde măsuri concrete, ce urmează a se lua, corespunzător cu cerințele de cadre.

ISTORIE ECONOMICĂ

(Urmare din pag. 12)

rea unei astfel de industrii se lega utilarea celorlalte ramuri ale economiei, crearea de locuri le muncă, obținerea unei tradiții și a unei competitivități pe piața externă. Zeletin a militat consecvent pentru o dezvoltare în care punctul de greutate economică să fie așezat în interiorul țării. Corespunzător acestei concepții, se preconiza cadrul, mijloacele și liniile de dezvoltare — ca o industrie legată de economia de piață, stimulată prin diferite pîrghii de către stat, la adăpostul politicii protecționiste etc. Concepțiile sale asupra dezvoltării industriei rețin atenția prin plusul de argumentare și îndeosebi prin consecvența susținerii sale.

Poziția sa are și lipsuri fundamentale, legate de modalitatea socială în care vedea înfăptuită industrializarea și crearea structurii moderne a economiei românești. El considera că singura forță socială în stare să aplice în practică industrializarea era burghezia, căreia îi revenea un rol istoric deosebit în condițiile formării statului național unitar.

Întreprinzînd o analiză unilaterală a condițiilor social-politice din vremea sa el a exagerat rolul progresist al burghezei românești, nu i-a înțeles slăbiciunile „congenitale", crezînd pur și simplu că în evoluția ei va păși pe calea burgheziei din apus. A subestimat gradul de dependență a României față de capitalul străin, în condițiile imperialismului; nu a dat aprecierea cuvenită rămășițelor feudale din agricultură. Cu alte cuvinte n-a înțeles factorii cu efect contrar, care se opuneau unei dezvoltări economice burgheze de tipul celei concepute de el.

De altfel, realitatea istorică a dovedit contrariul celor preconizate de Zeletin. Industrializarea modernă a României a devenit posibilă abia în anii construcției socialiste, și în condiții social-economice fundamental schimbate, pe baza unui vast program fundamentat științific și consecvent.

Cu toate acestea, prețuirea la dreaptă măsură a gîndirii economice a lui Zeletin presupune raportarea concepției sale la curentul advers, ce susținea menținerea României „eminamente agrară".

Desigur concepția lui Ștefan Zeletin asupra posibilității transformării României într-un stat cu economie dezvoltată nu se limitează la o simplă replică dată acestuia. Ea se încadra în lupta de opinii, existentă, dar izvora înainte de orice, din înțelegerea clară a necesității consolidării economice a actului desăvîrșirii unității noastre statale.

EFECTUL INTERVENȚIEI

(Urmare din pag. 10)

Pierderea materială a întreprinderii, reprezentată prin plecarea celor ce prezentau contraindicații psihologice, este într-un an de peste 425 000 lei. La această sumă, a cărei pierdere ar fi putut fi evitată prin neangajarea muncitorilor în locuri de muncă contraindicate, ar trebui să adăugăm și pierderea datorată celor cu o adaptare foarte îndelungată și a celor care se mențin codași în producție.

Comparîndu-se pierderea reprezentată de rebuturi în semestrul I. 1970 față de semestrul I. 1969, se constată o scădere a valorii rebuturilor provocate de factorul uman în secțiile unde s-au făcut examinări psihologice: rezistențe chimice, condensatoare electrolitice, condensatoare styroflex și dielectrici ceramici.

În afară de examinările la angajare, laboratorul de pishologie a efectuat teste pentru verificarea controlorilor de calitate și a celor care vor fi promovați în noua secție diode cu silicu, cu solicitări mai mari. Rezolvarea problemelor privind creșterea productivității s-a realizat și prin studii ergonomice, întocmindu-se protocoale ergonomice pentru secțiile unde s-a făcut analiza muncii.

Întrucît la I.P.R.S. — Băneasa s-a demonstrat utilitatea selecției profesionale și repartizării pe locuri de muncă în funcție de aptitudinile fiecărui muncitor, această acțiune va fi continuată.

PRINCIPII ECONOMICE

(Urmare din pag. 8)

tate cooperatistă a unui randament ridicat la toate culturile. Conducerea și planificarea științifică a ramurilor economice este condiționată în mod deosebit și de **instrumentele care se folosesc în această activitate.** Astfel, și pentru agricultura cooperatistă se pune problema elaborării **unui plan optim de producție,** ceea ce presupune existența mai multor variante de plan. Or, elaborarea prin metode tradiționale a planului optim la dimensiunile actuale și la complexitatea procesului de producție din agricultură, ridică unele dificultăți. Calculul și analiza a numeroase variante de plan și a complexului de indicatori economici cere un consum de muncă și de timp foarte mare, ceea ce în mod practic, poate face ca întreaga activitate de planificare să devină ineficientă. Cu ajutorul metodelor matematice se pot rezolva în timp optim diversele probleme pe care le ridică tehnica planificării moderne. Astfel, se poate folosi metoda balanței legăturilor dintre ramuri în planificarea producției agricole; se pot utiliza o serie de **modele economico-matematice** pentru calculul specializării optime a cooperativelor agricole, pentru optimizarea ramurii creșterii animalelor, pentru amplasarea rațională a producției agricole, pentru repartiția judicioasă a îngrășămintelor chimice pe zone, unități agricole, pentru optimizarea prețurilor de contractare și de achiziții a produselor agricole etc. Toate aceste probleme sînt de o foarte mare actualitate pentru conducerea și planificarea științifică a agriculturii noastre socialiste. Soluționarea lor va fi ușurată și ca rezultat al dotării economiei naiționale, cu tehnică modernă de calcul în viitorul plan cincinal.

Pentru fundamentarea tehnico-științifică a planurilor economice ale cooperativelor agricole se impune a fi îmbunătățită activitatea de elaborare a **balanțelor** referitoare la produsele agricole și resursele de muncă. Astfel, pentru aprecierea necesarului de forță de muncă în agricultura cooperatistă este în același timp de o foarte mare actualitate urgentarea elaborării **balanțelor resurselor de muncă la** nivel național, zonal, județean și cooperativă agricolă. În felul acesta, organele de stat vor dispune de instrumente pentru cunoașterea mai profundă a necesarului de forță de muncă în sectorul cooperatist al agriculturii, a disponibilităților existente și pentru stabilirea căilor de folosire mai rațională a acesteia. Prin instituirea **venitului minim garantat, a retribuirii lunare, garantate** s-a creat o premisă dintre cele mai importante pentru stabilizarea și participarea continuă a țăranilor cooperatori.

CONDIȚII CONCRETE

(Urmare din pag. 8)

În acest sens propunem să fie folosite hărțile de apreciere economică a terenurilor agricole care exprimă nivelul diferit al fertilității pămîntului de care dispune fiecare cooperativă agricolă. O dată hărțile întocmite) folosirea acestora în procesul de planificare a producției agricole poate scoate în evidență o serie de resurse de sporire a producției agricole și de îmbinare a ramurilor și culturilor în așa fel încît să se obțină o producție sporită cu cheltuieli mai puține, atît ca volum absolut, cît și raportate la unitate de produs. Favorabilitatea terenurilor pentru culturi este diferită în cadrul fiecărui județ. Spre exemplificare prezentăm situația din județul Buzău (vezi tabelul nr. 1).

Datorită acestor diferențieri cooperativele agricole dispun de terenuri cu o fertilitate diferită. În raport cu așezarea teritorială a fiecărei cooperative pe diferite clase de apreciere economică, fiecărei cooperative i se artibuie o rată de apreciere economică folosindu-se o scară inclusă de 1—100 de puncte (împărțită în 10 clase) prin care se exprimă favorabilitatea terenurilor). Deoarece practic nici o cooperativă agricolă nu are terenul așezat în cadrul unei singure clase de apreciere economică se stabilește o rată medie ponderată în raport cu suprafața deținută de fiecare tip de sol.

Avînd stabilită rata medie a fiecărei cooperative agricole și cunoscînd potențialul mediu al județului, exprimat prin ponderea notelor atribuite tuturor terenurilor deținute de cooperativele agricole, se poate stabili relativ ușor nivelul de producție medie la ha ce se planifică diferențiat de la o cooperativă la alta.

Plecînd de la potențialul mediu al județului, exprimat prin producția medie la ha, se stabilește diferențiat pentru fiecare cultură cantitatea de produse ce revine la un punct al ratei de apreciere economică. (vezi tabelul nr. 2).

Diferențierile de producții medii la ha pe teritoriu pentru fiecare cooperativă agricolă se fac prin produsul notei medii de apreciere ce revine fiecărei cooperative agricole cu caracterul de producție din cultura respectivă în medie pe județ. În felul acesta se creează o prioritate între diferențierile producțiilor medii în raport cu condițiile concrete de care dispun acestea. Spre exemplificare se dau calculele executate pentru cooperativele din județul Buzău (vezi tabelul nr. 3).

Folosirea aprecierii economice a terenurilor agricole în procesul de planificare permite mobilizarea mai eficientă a resurselor interne a cooperativelor agricole, producția medie stabilită exprimînd potențialul de producție al fiecărei unități care are o influență stimulatoare asupra cooperatorilor.

PROFESIOGRAMA

(Urmare din pag. 11)

încordate, discuții interminabile în timpul de lucru, ceea ce contribuie la înrăutățirea atmosferei psihologice de muncă în unele sectoare productive.

Printre cei slabi se găsesc mai mulți cu firi închise, foarte emotivi, timizi, introvertiți. Fiind depășiți de situațiile critice care apar în cursul unui schimb, de răspunderea conducerii unui agregat, uriaș, cum este macaraua de 200 de tone pentru turnarea oțelului, aceștia trăiesc stări psihice deosebite din frică de a nu greși. Acești oameni manipulează foarte încet, excesiv de prudent, comenzile macaralei, îngreunînd foarte mult mersul producției, mai ales acolo unde se cere o anumită viteză de mișcări, viteză impusă de procesul tehnologic, de exemplu, la încărcarea cuptoarelor Siemens-Martin.

Completînd rezultatele examenului psihologic de laborator cu datele obținute de pe teren cu ajutorul fișelor de apreciere, am reușit să eloborăm **psihograma meseriei de macaragiu,** un instrument de lucru fundamentat științific și eficace pentru selecția și orientarea profesională a macaragiilor din Combinatul siderurgic-Reșița.

Ținînd cont de condițiile de lucru existente în siderurgie, apreciem că psihograma meseriei de macaragiu întocmită de noi poate fi utilizată și în alte ramuri industriale și locuri de muncă cum ar fi: șantiere mari de construcții, porturi maritime și fluviale, mari uzine constructoare de mașini și alte întreprinderi unde sînt utilizate macarale de diferite tipuri.

INFORMATICA

(Urmare din pag. 9)

40%, Uzinele de sîrmă și produse din sîrmă Buzău 35% etc.

În desfășurarea activității de cercetare și de experimentare, s-a urmărit tot timpul să se evidențieze acele căi care să permită o valorificare cît mai completă a muncii consumate.

Experiențele făcute demonstrează că unele proiecte se pot generaliza așa cum sînt, indiferent de ramură sau întreprindere, iar altele, cu mici excepții, nu necesită decît completarea unor informații suplimentare. Alte proiecte precizează cadrul general privind informațiile elementare și al fluxurilor de informații și nu necesită, așa cum de altfel s-a prevăzut, decît o adaptare a suporților materiali.

Astfel, pentru activitatea de programare-lansare-urmărire a producției, avînd un proiect cadru, o serie de întreprinderi cum sînt: Fabrica de ciment Bicaz, Întreprinderea de montaje și Uzina Semănătoarea-București și-au elaborat proiectul propriu cu adaptările respective. Adaptările se referă în principal la dispoziția de producție, dispoziția de lucru, nota de materiale și balanța de corelare capacitate încărcare.

Ca urmare, consider că este necesar ca ministerele și centralele să se ocupe mai insistent cu această problemă. Una din cauzele care fac, pe de o parte, să nu se aplice cît mai complet proiectele elaborate și, pe de altă parte, să se facă în multe cazuri apel la existența unui așa-numit specific, pe care îl întîlnim sub forma unui adevărat lait-motiv în argumentare o constituie obișnuința și rutina. Astfel, proiectele elaborate sau adaptate duc în unele cazuri la necesitatea modificării structurilor organizatorice în sensul reducerii unor compartimente și a unor verigi ierarhice. Conducerile instituțiilor nu acționează cu suficientă hotărîre în astfel de cazuri și uneori preferă să mențină temporar circuite ce nu sînt necesare.

Se invocă drept motiv și lipsa de specialiști și aceasta este, în general just. Dar tocmai cunoscînd aceasta s-au elaborat proiecte cadru — modele — care dau întregul raționament, fiind necesară însușirea și adaptarea lor acolo unde este necesar; ele oferă metoda cu toate etapele sale și constituie deci un element util chiar și pentru proiectele noi care se pot elabora în întreprinderi.

În dezbaterea privind perfecționarea sistemului informațional decizional și crearea sistemului de informatică pentru conducere, se practică diferite clasificări ale fluxurilor de informații. Cea mai răspîndită clasificare consideră că informația economică circulă sub trei forme și anume evidența tehnică operativă, contabilitatea și raportările statistice; alte clasificări reunesc sub titlul de evidențe primare, pe cele tehnice operative etc. Un alt punct de vedere aparte împarte informațiile în active (culese în timpul desfășurării procesului), pasive (informații contabile, statistice etc.) și previzionale (care stau la baza previziunilor). Consider că toate încercările de clasificare a informațiilor nu contribuie în această fază la perfecționarea sistemului informațional, ci că dimpotrivă, circuitul de informații pe fluxul diferitelor activități ar trebui analizat în lumina corespondenței cu obiectivele și procedeele activității respective, independent de formele de vehiculare a informațiilor și de construcția suporților materiali ai datelor.

Consider că este necesar ca în fiecare minister, centrală și mare întreprindere să existe un număr corespunzător de specialiști care să se ocupe efectiv de perfecționarea sistemului informațional; la început numărul acestora trebuie să fie mai mare și treptat pe măsură ce volumul de muncă se reduce numărul lor poate fi mai redus, rămînînd să se asigure continuitatea pentru noi perfecționări și raționalizări. Locul acestor specialiști socotesc că trebuie să fie, de regulă, în compartimentele de organizare. Pregătirea lor trebuie să fie aceea denumită analist în organizare și metode de conducere. În acest scop, la CEPECA s-au organizat încă din anul 1968 programe speciale de pregătire. Consider necesar ca fiecare minister, centrală și întreprindere mare, să aibă un număr corespunzător de astfel de specialiști, care prin proiectele ce le vor elabora își vor aduce o contribuție importantă la folosirea mai eficientă a tuturor resurselor din fiecare unitate. Lucrările elaborate de acești specialiști și verificate în practică, vor constitui o bază bună pentru a stabili, în mod fundamentat, oportunitatea și necesitatea dotării organizațiilor economice cu instalații de prelucrare automată a datelor sau a afilierii lor pe lîngă anumite centre de calcul teritoriale. De asemenea, elementele proiectelor astfel elaborate vor putea fi utilizate în continuare de analiștii respectivi și de programatori pentru elaborarea de programe de prelucrare automată a datelor.

dr. Șt. Ștefănescu	Aplicarea studiilor de organizare superioară a producției și a muncii	2
M. Oprișan	Virtuți și limite ale tehnicii conducerii întreprinderilor	3
Gh. Moisă	Instrumentul matematic în acțiune	5
O. Nicolescu	Funcția — element de rezistență al edificiului structural	6
I. Mocanu	Ingineria este în primul rînd creație tehnică	7
C. Mihăescu	Noi jaloane pentru activitatea compartimentelor de organizare	8
* * *	Legea organizării și disciplinei muncii	10
C. A. Stavarache	Normarea personalului T.A.	10
R. Cîrn	Concordanța drepturilor și îndatoririlor	11
I. Cotoț	Ordine și disciplină la toate eșaloanele	12
Gh. Moisă	Determinarea zonelor optime de deservire în țesătorii	12
P. Bașturea	Conducerea întreprinderilor și mișcarea pentru productivitate în Japonia	12
P. Despot	Adunările generale ale salariaților. Maximă receptivitate față de propuneri	12
T. Pintea și A. Boer	Categoric pentru autofinanțare	13
P. Munteanu	Proiect în trepte	13
V. Livianu	Dimensiunile optime presupun mai ales organizare	15
I. Olteanu și L. Mihai	Dimensiunea întreprinderii într-o succintă retrospectivă istorică	17
C. Cojocaru	CEPECA între solicitări și rutină	18
Gh. Crețoiu	Conducerea științifică a întreprinderii	18
V. Smărăndescu, M. Mihăilescu și I. Moga	O experiență în domeniul informațional	19
O. Nicolescu	Conceptul deciziei în întreprinderea industrială	20
* * *	Cabinetele de organizare. Probleme ale tranziției	21
dr. V. D. Zlătescu	Răspunderea organelor de conducere colectivă	23
I. Velican	Dinamica organizării centralei industriale	24
A. Popescu	Tabloul de bord al conducerii. Atribute și activități	26
O. Jaba	Optimul activității unității economice	27
C. Cojocaru	De la studiu-dosar la studiu-eficiență	28
* * *	Fără abatere, înainte pe drumul stabilit de partid	29
dr. Em. Joița și N. Niculescu	„Tehnologia" studiului de organizare	29
R. Dootz	Calculatorul de proces	31
* * *	Centralele industriale : Statutul-cadru și acțiunea economică (masă rotundă)	32
V. Marinescu	O metodă a precizării răspunderilor	33
S. Popescu	Pătrunderea metodei schimbă ansamblul activității	33
L. Barnes	Comportament și eficiență	33
C. Cojocaru	Întrecerea și conducerea modernă a întreprinderii	34
C. Cojocaru	Organizarea — știință și profesiune în plină ascensiune	35
M. Stoianovici și E. Fokt	Obstacole în calea cooperării, care trebuie înlăturate	35
F. Rouădedeal	Locul și rolul compartimentelor de organizare	35
dr. D. Onicescu	Gestiunea economică	36
* * *	Cum nu trebuie „formați" colaboratorii	36
Z. Kiraly	Organizarea corespondenței, sursă de „directorizare" a directorilor	36
D. Mihail	Centralele industriale. Definire mai precisă a cadrului de acțiune	38
M. Popescu	Spre o redimensionare a rolului maistrului	39
R. Georgescu și I. Dumitrescu	Producție, da ! Dar nu cu prețul defectării mașinilor	40
dr. Șt. Ștefănescu	De ce se reduce producția proprie a pieselor de schimb	40
P. Predoiu	Cum să ne exercităm competențele	44
L. Hubner	Cînd există mai mulți coordonatori	44
* * *	Matematica întreprinderii (masă rotundă)	44
C. Cojocaru	Conducerea față-n față cu calculatorul	44
E. Ritzinger	Tehnicienii sînt întotdeauna personal T.A. ?	44
P. W. Brooks	Experiența conducerii pe proiecte	44
acad. V. A. Trapeznikov	Probleme ale conducerii sistemelor economice	44
Șt. Tofan	Proiectarea conducerii noilor unități industriale	45
M. Stoianovici și V. Baraș	Cum utilizăm potențialul tehnic	45
conf. dr. P. Vagu și N. Georgescu	Să inventariem ideile, dar să le aplicăm creator	45
C. Cojocaru	Dialogul „consulting"-întreprindere	45
S. Popescu și C. Cojocaru	Funcția de cercetare-dezvoltare	47
dr. K. Brockhoff	Modele de evaluare a proiectelor	47
* * *	Preluăm sau nu termenul de management ? (dezbatere)	48
C. Constantin, E. Ilie și C. Cristea	Acțiunea de organizare : încotro ?	48
A. Petre	Cum programăm producția	49
I. Olteanu	Întreprinderea față în față cu viitorul	50
E. Uleia	Cum ne concepem dezvoltarea	50
P. Bașturea	Management — nu numai dispută semantică, ci și de conținut	51
K. Ishikawa	10 principii de conlucrare	51
* * *	Întreprinderile își deschid porțile pentru psiholog	52

TEORIE ECONOMICĂ

prof. dr. Gh. P. Apostol	Îmbinarea concret-istorică a generalului și particularului în construirea socialismului	1
dr. I. Anghel	Venitul național și sectorul serviciilor	1
L. Stroja	„Societatea consumatorilor" și difuzarea proprietății	2
I. Niță	Relațiile de consum — prezență pasivă ?	2
dr. C. Sandu	Concepția leninistă cu privire la dezvoltarea pieței interne	3
C. Sîrbu	Schimbul de echivalente și relațiile marfă-bani	4
dr. M. Horovitz	Valențe ale economiei matematice	4
I. Olteanu și L. Mihai	Evoluții și controverse cu privire la dimensiunea întreprinderii	4
conf. dr. E. Prahoveanu	„Societatea de consum" — o noțiune ce mistifică realitatea	5
prof. N. F. Pancenko	V. I. Lenin despre caracterul și folosirea legilor economice ale socialismului	5
dr. I. Ionescu	Dezvoltarea relațiilor internaționale de colaborare și cooperare economică ale României în lumina învățăturii leniniste	6—7
dr. T. Schattele	Rolul economistului	6
I. Cristescu	Sensuri și limite în teoria economică	7
dr. I. Anghel	Efecte ale investițiilor de capital din fondul de amortizare	8
acad. M. Lavre[illegible]ev	Matematica — accelerator al progresului	8
dr. C. Sandu	Semnificația actuală a teoriei leniniste a realizării	[illegible]—9
conf. dr. E. Prahoveanu	Independență și structură economică modernă	10
L. Țintea	Premiile pentru economii de materii prime și materiale, stimul al creșterii eficienței economice	51

NIVEL DE TRAI, POPULAȚIE

dr. N. S. Stănescu	Urbanizarea și schimbările demografice structurale	3
I. Bulduș	Premise pentru satisfacerea la nivel superior a cerințelor de consum	23
G. Retegan	Industrializare și civilizație	33
dr. N. Brașoveanu	Componentele unui trai mereu mai bun	35

PREȚURI

Gh. Tiță	Prețurile la noile produse și economisirea materialelor	3
* * *	Perfecționarea prețurilor cu ridicata și stimularea activității economice (Din presa țărilor socialiste)	3
Gh. Șică	Prețurile cu ridicata — pîrghie pentru promovarea progresului tehnic	5
I. Zaharia	Prețurile de calcul și reglarea rentabilității	6
Al. Grigore	Prețul ferm pentru locuințe proprietate personală	7
N. Luca	Influența prețurilor de calcul asupra indicatorilor economico-financiari ai întreprinderii	11
G. Gavrilescu	Impozitul de regularizare și rolul său în planificarea rentabilității	11
I. Barbu	Prețurile de catalog ale cocsului în concordanță cu dinamica condițiilor de producție !	23
dr. C. Tudoran	Este dublul nivel al prețurilor o realitate ?	24
N. Luca și S. Spothaim	Cum să stabilim prețurile la produsele din import	29
C. Ciobanu	Estimarea bănească a indicatorilor producției agricole	36
* * *	Prețurile cu ridicata în dezbaterea specialiștilor	37—42, 50

FINANȚE ȘI CREDIT

E. Hatos	Gestiunea economică proprie în fața unor noi sarcini	1
D. Teodorescu	Activitatea bancară operativă cere pregătire multilaterală	3
I. Beloiu	Exigențele creșterii eficienței în industria locală și sarcinile organelor bancare	4
M. Ioniță	Imobilizările și împrumuturile restante	5
Gh. Niculescu	Norme de aplicare a noului sistem de premiere din beneficii	9
M. Vidroiu	Perfecționarea relațiilor financiare în sfera veniturilor populației	14
F. Staicu	Amortizările — pîrghie financiară	17
Gh. Marcu	Noi măsuri privind simplificarea operațiunilor bănești ale unităților economice	27
V. Pîrvu	Creșterea rolului creditului în conducerea activității economice	28
I. Văcărel	Un rol mai activ instrumentelor financiare în mecanismul conducerii și planificării economiei	31
D. Mateescu	Discrepanțe în rentabilitate	37
S. Petcu	Dobînda în noul sistem de creditare	41
dr. M. Popo	Casa de Economii și Consemnațiuni în sprijinul populației	43
E. Ionescu	Direcțiile actuale ale perfecționării activității caselor de economii (Consfătuire internațională la Budapesta)	46

AGRICULTURĂ

D. Dumitriu	Principii de bază ale organizării producției și retribuirii muncii în cooperativele agricole	3
Fl. Ciocoiu	Îmbunătățirea sistemului de normare și tarifare a muncii în C.A.P.	4
O. Gheorghiu	Plata muncii în bani	5
Gh. Curatu	Remunerarea în sectorul zootehnic	5
V. V. Popovici	Retribuirea procentuală	5
conf. dr. C. Anderca	Profilarea și concentrarea producției în C.A.P. din județul Timiș	6
dr. S. Nica-Sîrbești	Orientări noi în organizarea și gospodărirea agriculturii cooperatiste	7
I. Rușinaru	Sporirea eficienței controlului financiar gestionar în C.A.P.	8
T. Condratenco	Ferma cu gestiune economică internă	8
Fl. Trică	Secție de mecanizare cu caracter permanent în fiecare cooperativă	8
I. Stanciu	Planul de producție și economic al unităților agricole — factor hotărîtor în realizarea cincinalului	9—10
F. Nagy	Terenuri improprii pentru agricultură, „fertile" pentru piscicultură	11
prof. dr. B. Mănescu	Argumente pentru extinderea noilor tehnologii în legumicultură	11
* * *	Măsuri de importanță excepțională pentru modernizarea agriculturii, pentru progresul economiei naționale	12
A. Miculescu	Atribuții și răspunderi sporite	12
acad. G. Obrejan	Măsuri de interes vital pentru prezentul și viitorul țării	13
N. Mantz și Gr. Vîlceanu	Programul național privind gospodărirea resurselor de apă și extinderea îmbunătățirilor funciare	13
prof. M. Stancu	Gospodărirea rațională a apelor	14
dr. S. Nica-Sîrbești	Programul național privind dezvoltarea zootehniei și creșterea producției animaliere	14
B. Samochiș	Avantajele concentrării producției de lapte în ferme optim dimensionate	15
V. Bidileanu	Eficiența îngrășămintelor chimice	17
I. Rușinaru	Creditul bancar și creșterea economică a cooperativelor agricole	18
M. Ioniță	Creditele și mijloacele proprii în sprijinul investițiilor în C.A.P.	20—21
D. Dumitriu	Măsuri eficiente de stimulare a zootehniei	23
I. Coroiu	O bază trainică pentru creșterea producției animaliere	23
C. Bordeianu	Pîrghii de progres într-un sector esențial	24
Șt. Lungu	În interesul producătorilor și al consumatorilor, al întregii economiei naționale	25
dr. S. Nica Sîrbești, Gr. Vîlceanu și M. Bucur	Corelații optime între cheltuielile materiale și creșterea producției	25 și 28
Gh. Petrescu	Organizarea temeinică a producției și a muncii în agricultură — o cerință vitală	27
M. Zaharia	Culturile succesive — importantă rezervă de sporire a producției	29
M. Negruș	Sistemul actual de creditare a manoperei în C.A.P. poate fi îmbunătățit	30
T. Mureșan	Două exemple — care pledează	30
conf. E. Jura	Aprecierea economică a terenurilor și evidențierea rezervelor de sporire a producției agricole	31

prof. N. Giosan — Politica P.C.R. privind dezvoltarea bazei tehnico-materiale a agriculturii 32
prof. dr. M. Levente — Considerații cu privire la planificarea producției în agricultura cooperatistă 33 și 35
D. Dumitriu — Pe temelia noilor structuri 35
dr. S. Nica-Sîrbești — De la plugul arhaic la tractor 35
conf. dr. M. Bulgaru — Pe căile valorificării forței de muncă 35
dr. S. Hartia — Producții agricole mai mari, fluctuații mai mici 35
dr. E. Jianu — În procesul intensificării: raporturi optime între investiții și eficiență 37
prof. dr. M. Levente — Cointeresarea materială a țărănimii cooperatiste 40—42
V. Bidileanu — Avuția obștească, temelia creșterii economice a cooperativelor agricole 43
prof. dr. B. Mănescu — O soluție mai economică de producere a răsadurilor: centralizarea 44
dr. N. Brașoveanu — Relația mijloace de intensificare-structuri de producție 45
prof. dr. M. Levente — O sursă potențială de venituri încă insuficient exploatată 46
prof. V. Bulgaru — Metode și tehnici de calcul economic în agricultură 48
dr. S. Nica-Sîrbești — O etapă nouă în organizarea și conducerea agriculturii 49
D. Cițu — Tributul ignorării unor factori esențiali 50
* * * — Perfecționarea planificării în C.A.P. 52

TRANSPORTURI

M. Melnic — Din țările socialiste. Evoluția rapidă a transportului în containere 4
C. Comănescu — Frîne în calea unei funcționări „ca pe roate" 7
dr. Em. Joița și N. Niculescu — O experimentare a aplicării matematicii în raționalizarea transporturilor 15
V. Mateevici — Optimizarea structurii parcului auto și a distanței medii 20
N. Stere — Transporturile în contextul dezvoltării economiei românești 32
N. Antoniu — Cerințe ale utilizării mai eficiente a parcului auto 47
A. Cristache — Orientări ale eficienței în transportul feroviar 52

COMERȚ INTERIOR COOPERAȚIE

I. Costea — „Ambalajul vinde marfa" 3
A. Cojol și I. Iovănescu — „Închis pentru inventar!" 6
S. N. Popescu — Testele conjuncturale 9
R. Paul — Rețeaua comercială din București 11
C. Filoreanu — Specific și divers 14
D. Bejan — Cooperația de consum — al V-lea Congres 15
dr. A. Vainer și Gh. Nistorescu — Un studiu de piață privind încălțămintea 18
I. Bucșa — Spre optimizarea activității economice și obștești 26
N. Ciovîrnache — Marca de fabrică — mijloc de individualizare și personalizare a produselor 29
E. Bibiri — Marketing-prospectarea pieței 35
M. Postelnicu — Magazinul propriu al producătorilor 42
I. Păunescu — Automatele în alimentația publică 43
dr. I. Neacșu — Activitatea de creație și diversificarea sortimentelor 44
C. Rapcea — Industria și comerțul — aceeași sarcină: studierea cererii 47

TURISM

I. Curescu — „Sezonalitatea" forței de muncă poate fi evitată 1
conf. Al. Sobaru — Tinerețea și viitorul unei noi industrii 4—5
I. Ursulescu — Rolul și aportul serviciilor suplimentare 12
S. Buleti — Satul de vacanță 17
Al. Borza — Izvoare de studiu și experiență 20
P. Negrea — Casă ospitalieră 27
E. Nicolescu — Turism și dezvoltare 28
P. Negrea — Rentabilizarea stațiunilor balneo-climaterice 30
P. Negrea — Turism și competitivitate 36
P. Negrea — Investiții în turism 47

ÎNVĂȚĂMÎNT, FORMAREA CADRELOR

* * * — Pregătirea cadrelor la nivelul cerințelor actuale (Dezbateri în presa țărilor socialiste) 13
A. Mîrza — Calificarea la nivelul actual al progresului tehnic 15
* * * — Universitatea și economia 19
prof. dr. D. Grindea — Aspecte teoretice și metodologice ale economiei învățămîntului 21 și 23
St. Perț — Concepție modernă, spirit novator 22
E. Trajan — Cadre pregătite din timp 22
prof. B. Zaharescu — Predarea economiei politice: actualitate și diferențiere 29
I. Dimitriu — Prima promoție a liceelor economice 31
conf. dr. I. V. Totu — Să predomine considerentul utilității practice! 32
dr. M. C. Demetrescu — Învățămîntul pentru marketing 32
V. Micu — Formarea și repartizarea cadrelor 36
T. Pintea și A. Boer — Universitarul și atelierul fabricii 37
Gh. Dolgu — Viața reclamă modernizarea învățămîntului economic 38
C. Grigorescu — Calitatea forței de muncă și modernizarea agriculturii 38
* * * — Învățămîntul economic de care avem nevoie 39
A. Pietraru — Asigurarea comerțului exterior cu cadre de specialitate 40
M. Popescu — Perfecționarea pregătirii maiștrilor: Noul presupune și oameni noi 41
prof. dr. A. Negucioiu — Competența înaltă a economiștilor — accelerator al producției materiale 44—45
I. Rîmniceanu — Îmbunătățirea planului de învățămînt pentru finanțe-credit 49
C. Daminescu — Învățămîntul și sfera muncii productive 50
A. Popescu — Pregătirea cadrelor de conducere în Polonia 51
* * * — Pregătirea cadrelor de economiști (Dezbateri în presa țărilor socialiste) 51
dr. D. Ciucur și N. Dragnea — Opțiunea meseriei — rodul pasiunii sau al întîmplării? 52

CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ, PROGRES TEHNIC

R. Gîrlan — „Microproducția" de cercetare științifică 2
T. Brateș — Norma juridică și fenomenul economic 5
prof. dr. D. Grindea — Aspecte ale muncii științifice la catedrele de economie politică 7
dr. C. Negoiță — Ce împiedică valorificarea intensivă a patrimoniului de inteligență și ingeniozitate tehnică 8
Gh. Dolgu — Academia de științe sociale și politice 9
T. Brateș — Ce este în definitiv, economia cercetării științifice? 11
prof. N. Giosan — Noi coordonate ale cercetării științifice agricole și silvice 22—23
dr. De Solla Price — Știința este investiția în viitor 22
C. I. Popescu și V. Spiridon — Prognoza și planurile de perspectivă ale cercetării științifice 26
I. Petrescu — Chimizarea — factor esențial al progresului tehnic și al creșterii eficienței economice 31
I. Pădureanu — Studiu-pilot internațional despre viteza de propagare a tehnologiilor noi 31
F. Ioan — Ridicarea nivelului tehnic și modernizarea producției 33
conf. dr. Șt. Diamandescu — Valorificarea superioară a resurselor naturale accelerează ritmul dezvoltării 33
I. Barbu — De la cercetare la aplicare de ce... „o cale atît de lungă?" 37
dr. Fl. Tănăsescu — „A cerceta e scump, dar e și mai scump dacă nu o faci" 40
C. Șaramet — De la licență la creația originală 43
V. I. Ojog — Colaborarea dintre tehnologi și economiști 51
Gh Dolgu — Non multa sed multum 52

RELAȚIILE ECONOMICE EXTERNE ALE ROMÂNIEI

V. Brăneanu — Produse și invenții românești apreciate la tîrgurile și expozițiile internaționale — 1969 1
dr. A. B. Guha — Studierea pieței — factor activ al promovării exportului 2
C. Georgescu — Îmbunătățirea planificării, creditării și decontării comerțului exterior 6
* * * — Profilul și subordonarea întreprinderilor de comerț exterior 6
R. Constantinescu — Extinderea continuă a colaborării economice și tehnico-științifice dintre România și U.R.S.S. 6
C. Stanca — Două decenii de colaborare tehnico-științifică româno-sovietică 8
* * * — Relațiile economice externe ale României și sporirea eficienței comerțului exterior (dezbateri) 12, 20 și 24
* * * — Prospectarea piețelor — acțiune sistematică, cadru organizat, metode avansate (dezbateri) 14
Gh. Marcu — Noi reglementări privind operațiunile de comerț exterior 15
dr. doc. T. Cristureanu — Marketingul în slujba exportului 15
I. Avram — Dezvoltarea cooperării româno-ungare în domeniul construcțiilor de mașini 16
I. Bujorică — Specializarea producției pentru export în contextul diviziunii internaționale a muncii 21
Gh. Marcu și T. Silea — Relațiile economice ale României cu Franța 24
Gh. Niculescu — Noi măsuri pentru creșterea rentabilității financiar-valutare 26
I. Ionescu — Dezvoltarea continuă a relațiilor economice dintre România și Uniunea Sovietică 26
Em. Aldea — Introducerea produselor noi și cunoașterea ciclului de viață al mărfurilor 27
* * * — Tîrgul internațional București — 1970 32,41—45
conf. dr. Al. Puiu — Baza creșterii și diversificării comerțului exterior 33
dr. N. S. Stănescu — O politică economică externă coerentă și consecventă 34
Gh. Marcu — Relațiile economice româno-britanice: avantaje reciproce 36
D. Dragomirescu — Personalități austriece despre colaborarea și cooperarea cu România 38
Gh. Marcu și A. Grigorescu — Evoluția unor relații economice tradiționale 38
Gh. Marcu — România pe traiectoriile comerțului internațional 42
* * * — Dimensiuni esențiale în marketing 42
Al. Albescu — România — exportator de mașini și utilaje 43
J. Funcik — R. S. Cehoslovacă — partener comercial 43
J. Nagy — Premisele unei colaborări directe 43
M. Georgescu — Colaborarea economică româno-iugoslavă în continuă dezvoltare 44
Gh. Marcu — Ridicarea eficienței schimburilor comerciale prin cunoașterea piețelor externe 45
I. Stoian — Un nou mecanism organizatoric 46
I. Niță și C. Toescu — Export engineering 46
conf. dr. Al. Puiu — Producția pentru export 48

INFORMATICA

I. Buciuman — Diagnostic și tratament pentru „bolile" sistemului informațional 9
prof. dr. M. Drăgănescu — Electronica — expresia cea mai înaltă a progresului tehnico-științific contemporan 16
M. Varia — Cadrele — elementul dinamic, hotărîtor 19
dr. D. Urdea — Perfecționarea sistemului informațional economic 20
C. Dumitrașcu — Tehnica modernă de calcul, instrument de analiză, prognoză și decizie economică 23
V. Baltac — Generațiile — faze calitative ale progresului tehnic 28
prof. dr. Șt. Dumitrescu — Contabilizarea rapidă și tehnică 38
C. Rapcea — Energia informațională 39
M. Friș — Informatica în construcții-montaje 40
Fl. Munteanu și V. Baltac — Felix C-256, cap de serie în industria românească de calculatoare 42
M. Drăgănescu, C. Dumitrescu și Vl. Ticovschi — Coordonatele politicii naționale de înzestrare cu echipamente moderne de calcul 43
* * * — Calculatoarele (opinii ale utilizatorilor) 43
* * * — Informația și informatica 43
L. L. Horn și R. R. Stafford — Elementele construirii unui sistem informațional 43
M. Drăgănescu — Realizarea unui sistem unitar informatic 44
N. Antonescu — Miniordinatoare în serviciul întreprinderilor 44
M. Drăgănescu, C. Dumitrașcu, Gh. Pisău, M. Guran și I. Georgescu — Considerații privind sistemul național de informatică și conducere 45—47
C. Moldovan — Service-ul pentru calculator 45
T. Podea și C. R Wynne-Roberts — Calculatorul — mijloc de multiplicare uriașă a forțelor omului 45
V. Pescaru — Sarcini ale proiectării și organizării sistemelor de informatică și conducere 46
dr. I. Răvar — Probleme ale perfecționării sistemului informațional 47
M. Guran și I. Georgescu — Institutul central de informatică 48
V. Baltac și F. Munteanu — Domenii de utilizare a calculatorului Felix C-256 48
C. Dumitrașcu — Conducerea cu calculatoare electronice a proceselor tehnologice 49—50
* * * — Concepția sistemului național de informatică și conducere 51
F. Rouădedeal și E. Havaletz — Sinuozitățile unei acțiuni de simplificare 51
C. Hidoș — Ciclul informație — decizie — acțiune 52

CONDUCERE ȘI ORGANIZARE

Gh. Dolgu — Fundamente ale unei gestiuni moderne 1

O SCHIȚĂ DE MODEL OPTIM

Sistem tridimensional de modele de optimizare a economiei naționale la patru niveluri

Optimul economic are în socialism o semnificație multiplă. La formularea sa trebuie să avem în vedere procesul de ansamblu al reproducției socialiste lărgite, definind într-un mod necontradictoriu cerințele optimizării în fiecare fază a reproducției și la fiecare nivel de conducere.

OPTIMUL economic trebuie să asigure simultan un minim de cerințe : 1) o repartizare optimă a venitului național între acumulare și consum, precum și pe celelalte trepte ale repartiției, ținînd seama de principiul repartiției după cantitatea și calitatea muncii ; 2) satisfacerea maximă a nevoilor materiale și spirituale ale celor ce muncesc ; 3) eficiența maximă a activității în toate ramurile economiei naționale, conform criteriilor specifice fiecărui domeniu de activitate ; 4) utilizarea eficientă a tuturor resurselor disponibile și, în primul rînd, a resurselor umane ; 5) un schimb echivalent de activități între toți participanții la viața social-economică ; 6) încadrarea rațională a economiei naționale în diviziunea mondială a muncii.

Posibilitatea unei compatibilități simultane a acestor cerințe — problema fundamentală a realizării optimului economic — se creează prin elaborarea modelului de optimizare a economiei naționale. La baza acestui model stă sistemul de modele economico-matematice care formalizează matematic mecanismul de funcționare a sistemului economic optimizabil și care este transpus în practică prin sistemul de pîrghii economico-financiare creat de conducerea economiei naționale.

Ținînd seama de trăsăturile esențiale ale economiei socialiste planificate, de condițiile dezvoltării economiei românești în etapa actuală și de tehnica de calcul existentă, vom încerca schițarea unui sistem de modele economico-matematice optimizante care, după părerea noastră, oferă posibilitatea luării de decizii optime în toate sectoarele și unitățile economice.

Acest sistem de modele are trei dimensiuni : a) este dinamic, fiindcă se extinde în timp, cuprinzînd perioada unui plan de perspectivă de lungă durată ; b) este orizontal, fiindcă se desfășoară în întregul spațiu economic, cuprinzînd toate fazele reproducției lărgite ; c) este vertical, fiindcă este ierarhizat conform piramidei conducerii economice.

Sistemul piramidal al planificării economiei românești fiind ierarhizat în patru trepte, sistemul de modele trebuie să asigure optimul economic la toate cele patru niveluri.

Modelul central al sistemului optim al economiei naționale, evident, nu poate fi decît programul de producție, dat fiind rolul determinat al acestei sfere în ansamblul procesului reproducției socialiste lărgite. Producția nu se face însă de dragul producției, ci pentru a satisface nevoile omului. În consecință, este indicat ca punctul de plecare al sistemului economic optimizabil să fie modelul de consum. Dar optimizarea parametrilor consumului este lipsită de realism dacă nu se încadrează în limitele părții din venitul național destinate fondului de consum, fiind susceptibilă de a fi lesne supradimensionată ; deci modelul consumului nu poate fi circumscris decît în liniile raportului acumulare-consum, stabilit în mod conștient în procesul conducerii planificate a economiei naționale.

OPTIMIZAREA raportului acumulare-consum se pune, de regulă, în următorii termeni: consumul fiind obiectul final al activității economice, nivelul optim al acumulării trebuie să implice maximizarea fluxului de bunuri de consum în orizontul de timp stabilit. Este deci necesar a se determina o asemenea traiectorie a acumulărilor care să facă cît mai mare suma cumulată a valorii bunurilor de consum în perioada considerată, ținînd seama de restricțiile impuse de mărimea resurselor productive disponibile și de raportul dintre traiectoria acumulărilor și evoluția venitului național.

Formularea matematică a problemei optimizării corelației acumulare-consum este adeseori prezentată astfel : să se caute valoarea maximă a integralei

$$\int_{0}^{T} U \; [c(t)] \, e^{-\delta t} \, dt$$

unde U — o funcție de utilitate ; c — consumul ; t — timpul ; δ — factor de scont ; T — perioada între momentul elaborării planului și orizontul de timp.

În economia matematică occidentală, optimizarea raportului dintre acumulare și consum — cunoscută sub denumirea **regula de aur** — a generat o vastă literatură. Traiectoria „regulii de aur" (the golden rule path) a fost formulată independent și aproape simultan de Maurice Allais, Desrousseaux, Edmund S. Phelps, Joan Robinson, T. W. Swan, T. N. Srinivasan și C. C. von Weiszäkar [1]). La această traiectorie se ajunge printr-un model de creștere care reprezintă schematic sistemul economiei naționale printr-o funcție matematică, de regulă, cu trei variabile : producția (sau venitul național) este variabila dependentă, iar forța de muncă ocupată și suma totală a fondurilor de capital investite sînt variabile independente ; în ultimul timp, a fost introdus în ecuație și progresul tehnic, care se presupune că are un ritm de creștere constant, majorînd productivitatea muncii și eficiența economică a investițiilor cu un procent anual fix.

Efortul acestor economiști constă în a demonstra că economia națională a oricărei țări este capabilă să ajungă într-o stare ideală denumită **Epoca de aur**, în care forța de muncă, capitalul, producția și consumul vor crește în mod uniform cu un ritm anual de creștere fix. În vederea găsirii căilor de accelerare a creșterii economice se consideră că problema centrală este găsirea unei politici optime de investiții, cerîndu-se ca fracțiunea din producție acumulată să fie fixată o dată pentru totdeauna.

Dacă investițiile devin o constantă a producției căutarea unei politici ideale de investiții s-ar deduce la găsirea valorii optime ratei fixe de acumulare. Potrivit „regulei de aur", pe traiectoria optimă a creșterii economice rata acumulării și rata profitului sînt constante și egale. Într-o „Epocă de Aur" guvernată de „regula de aur", fiecare generație investește în favoarea generațiilor viitoare acea parte a venitului național pe care generațiile anterioare le-au investit în favoarea ei.

O serie de economiști occidentali contestă valoarea științifică a modelului de creștere optimă preconizat de teoreticienii „regulei de aur".

Problema raportului dintre acumulare și consum stă în centrul preocupărilor teoreticienilor creșterii economice din țările socialiste. Acad. S. Strumilin a elaborat un model pentru optimizarea acestei corelații. În țara noastră, această problemă a constituit obiectul unei dezbateri științifice organizate de catedra de economie politică din Academia de studii social-politice „Ștefan Gheorghiu" în lunile mai—iunie 1968, pe baza unor teze prezentate de prof. univ. dr. Emilian Dobrescu [2]).

Cu toate că experiența construcției socialiste din țara noastră arată că marja în care poate varia raportul acumulare-consum în condițiile economiei românești este destul de restrînsă — limitîndu-se la circa 5—6 procente —, fiecare procent reprezintă valori considerabile. În ceea ce privește dilema : **rată constantă** sau **variabilă** în timp, a acumulării, sînt argumente suficiente pentru a se susține oricare dintre ele.

FONDUL DESTINAT CONSUMULUI în societatea socialistă se realizează pe căi multiple. În această schiță a sistemului economic optim, ne vom limita la abordarea modelului consumului individual al populației. Determinarea raportului consum social-consum individual depășește sfera economicului, implicînd atîtea elemente necuantificabile, încît ar fi hazardat a încerca matematizarea acestui raport.

Optimizarea structurii consumului individual este un atribut al fiecărui individ, în parte ; aceasta se fundamentează pe teza „suveranității consumatorului" în alegerea modelului de consum. Fiecare individ își construiește propriul său model optim al consumului, în funcție de preferințele sale subiective. Sarcina dificilă a planificării optime a consumului ar consta în studiul comportării consumatorului pentru a determina o **serie de funcții** matematice definite în sfera consumului.

Se presupune că, dintre diferitele bunuri pe care consumatorul le consideră indicate pentru a-și satisface nevoile, el le alege pe acelea care îi dau maximum de satisfacție. Informațiile relative la satisfacția obținută de consumator din diferitele cantități de bunuri își găsesc expresia într-o **funcție de satisfacție a nevoilor** — o reprezentare matematică a ordinei de preferință în care consumatorul clasifică bunurile.

Suveranitatea consumatorului nu înseamnă pasivitatea conducerii planificate a economiei naționale în sfera consumului. Studiul structurii cererii de consum este o premisă a planificării structurii producției în ramurile producătoare de bunuri de consum.

Planificarea structurii consumului individual nu se poate efectua printr-un model centralizat de programare optimă, ci numai pe baza unui **model de previziune**. Acest model va oferi modelului de programare a producției vectorul cererii finale la bunuri de consum. Totodată, nu se poate omite nici influența nemijlocită a producției asupra structurii consumului, prin stimularea apariției unor nevoi noi, mai înainte necunoscute.

Un model al economiei naționale presupune ca oferta să nu rămînă în urma cererii consumatorului, ci dimpotrivă. Aceasta presupune și optimizarea stocurilor de mărfuri.

Suveranitatea consumatorului nu exclude posibilitatea și necesitatea influențării comportării sale. De pildă, elaborarea unui program optim de alimentație în funcție de conținutul de calorii, vitamine etc. al alimentelor, cu minimum de cheltuieli, poate determina o structură mai rațională a alimentației populației.

Optimizarea consumului individual — ca și oricare alt optim economic — se realizează în anumite limite ; restricția esențială în această direcție este puterea de cumpărare a populației. Maximizarea puterii de cumpărare a populației se interferează cu optimizarea structurii consumului, însă implică o sferă mai largă de coordonate, fiind afectată direct de o serie de opțiuni fundamentale ale creșterii economice optime.

FONDUL DE ACUMULARE se realizează, în principal, prin investițiile nete. După defalcarea cotei de investiții cu destinație neproductivă, modelarea economiei naționale își propune să optimizeze utilizarea fondului destinat investițiilor productive.

Structura investițiilor nete va fi determinată în principal de trei elemente : a) balanța capacităților de producție pentru bunurile de consum (efectuată pe baza modelului de previziuni ale consumului) și consecințele ei asupra balanței mijloacelor de producție ; b) direcțiile și tendințele progresului tehnic ; c) prognozele de export.

Necesitățile de investiții nete depășind, de regulă, resursele financiare disponibile, problema unei repartizări optime a fondului de investiții se poate rezolva **utilizînd un model de programare**. Pornind de la considerentul că cererea nesatisfăcută prin nerealizarea investițiilor respective va determina sporirea importului, propunem drept criteriu de optimizare a modelului de programare a investițiilor nete maximizarea valorii totale a producției noilor unități, calculată în prețuri externe (în valută).

Introducerea prețurilor externe în funcția-obiectiv se justifică prin necesitatea asigurării unei comparabilități efective între valoarea producției suplimentare și valoarea importului competitiv. Efectuarea comparației pe baza calculelor în prețuri interne ar fi neconcludentă, din cauza non-coincidenței raporturilor valorice între cele două sisteme de prețuri, în condițiile economiei socialiste planificate. Dat fiind că în această comparație, valoarea în valută a importului competitiv se sustrage sferei de influență a planificării economiei interne, este necesar a se acorda prioritate calculului în prețuri externe.

ÎN CENTRUL SISTEMULUI de modele de optimizare a economiei naționale se situează modelul de optimizare a structurii producției. Utilizarea balanței legăturilor interramuri în acest scop poate fi considerată ca o etapă preliminară care să ofere eventual soluția posibilă de bază. Pentru a obține soluția optimă este însă necesară elaborarea unui model de programare, care în primă aproximație poate fi liniar. În acest model, cererea finală este considerată o variabilă exogenă (fiind determinată de alte modele ale sistemului). Ținînd seama de resursele existente, se pune problema realizării obiectivului dat (o anumită structură a producției) cu minimum de efort. Deci, criteriul cel mai rațional de optimizare a modelului central al sistemului nu poate fi decît **minimizarea cheltuielilor de producție.**

În legătură cu restricțiile modelului de programare a producției privind resursele, se ridică o serie de probleme care nu vor putea fi rezolvate decît printr-o succesiune de variante revizuite ale modelului. Dintre aceste probleme, amintim două : a) un produs poate fi o resursă pentru fabricarea altui produs ; b) pentru depășirea unor restricții privind capacitățile de producție, va fi necesar să se studieze interdependențele cu modelul de investiții.

Modelul centralizat de programare optimă a producției nu va putea cuprinde decît un număr limitat de produse. El va trebui detaliat la mai multe niveluri. Datele optimizate ale nivelului superior vor deveni restricții pentru modelele de la nivelurile inferioare. Ultima verigă de producție, întreprinderea, își va elabora programul său de optimizare a producției ținînd seama de restricțiile determinate prin optimul verigilor superioare. La nivel de întreprindere productivă, criteriul de optimizare cel mai indicat care să se armonizeze cu criteriul global al minimizării cheltuielilor de producție, ne pare a fi **maximizarea beneficiilor nete.**

La baza planificării de perspectivă a forței de muncă trebuie să stea un **model de previziune demografică,** care nu va putea face abstracție de politica demografică a statului. De asemenea, pentru asigurarea cadrelor necesare realizării programului de producție este necesară elaborarea în prealabil a unui **model de calificare a forței de muncă,** ținînd seama totodată de direcțiile progresului tehnic.

Repartizarea optimă a forței de muncă, pe ramuri industriale (și ulterior, pe întreprinderi) va constitui **obiectivul unui model de programare,** care va avea drept criteriu de optimizare **maximizarea valorii produsului nou creat.**

Relațiile economice externe vor fi reflectate la nivel macroeconomic în sistemul economic optimizabil prin trei modele interdependente, calculate în prețuri externe, în valută : a) **un model de programare a structurii importului,** ale cărui restricții vor deriva din modelele producției și consumului și avînd drept criteriu de optimizare — minimizarea cheltuielilor în valută ; b) **un model de programare a structurii exportului** cu criteriu de optimizare — maximizarea încasărilor în valută. Acest model ar trebui să fie elaborat în două etape ; 1) în etapa preliminară va fi o cerere exogenă a modelului de producție ; 2) în etapa finală va fi ajustat ținînd seama de restricțiile modelului de producție ; c) **un model de programare teritorială** a comerțului exterior (pe zone valutare și pe țări) care să maximizeze soldul de încasări în valută, ținînd seama de : 1) restricțiile derivate din celelalte două modele ale comerțului exterior (import și export) ; 2) restricțiile pieței externe.

SISTEMUL DINAMIC DE MODELE de optimizare a economiei naționale în condițiile socialismului trebuie să se bazeze pe un sistem stabil de prețuri, care să asigure echilibrul economic și să faciliteze optimizarea economiei. Pentru a asigura un schimb echivalent — o premisă absolută a optimului economic, prețul trebuie să exprime **valoarea mărfii,** incluzînd în această noțiune nu numai cheltuielile de muncă socialmente necesare, ci și **nevoia socială.** În poziția de echilibru a cererii și ofertei, prețul va coincide cu cheltuielile sociale. Totodată, nu trebuie exclusă posibilitatea utilizării prețurilor umbră, în anumite cazuri bine determinate, îndeosebi pentru produsele ramurilor extractive.

Modelarea prețurilor trebuie să preceadă, în prima etapă, elaborarea celorlalte modele pentru a avea un etalon de măsură, însă acest model trebuie revizuit după optimizarea sistemului.

dr. M. HOROVITZ

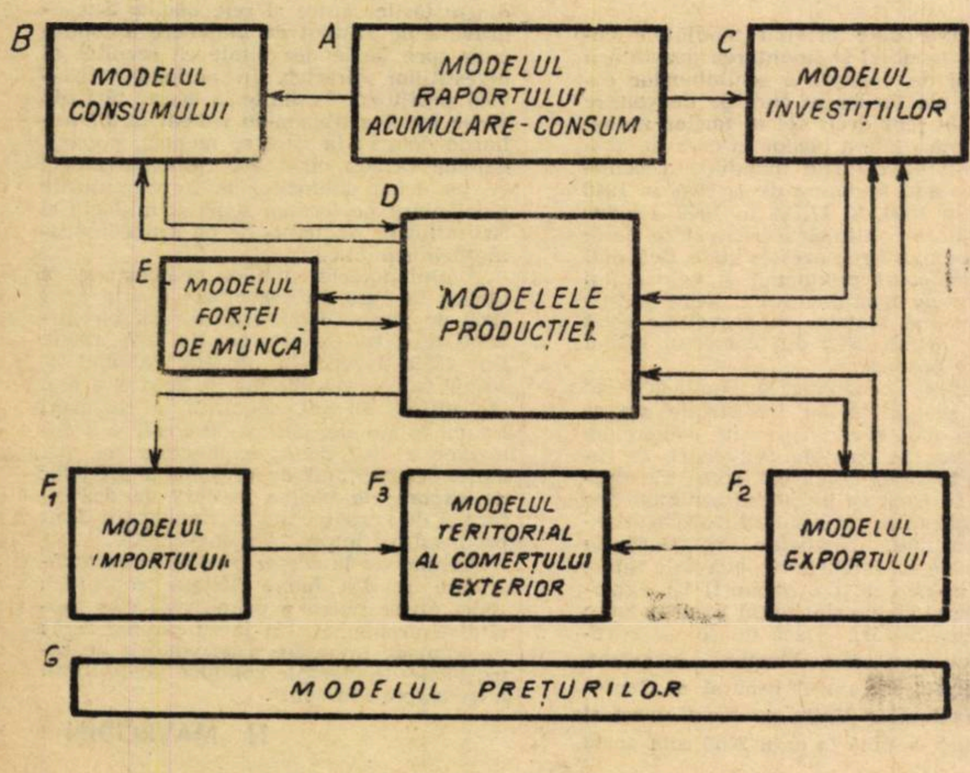

Fluxul de informații în dimensiunea orizontală a sistemului de modele de optimizare a economiei naționale.

1) Koopmans, Tjalling C., **Objectives, Constrints and Outomes, in Optimal Growth Models.** Econometrica, vol. 35, nr. 1, January, 1967, p. 6.

2) Contribuții la dezbaterea problemelor teoretice ale economiei socialiste, București, Editura politică, 1969, p. 175—213.

ÎNTRE «DA» ȘI «NU»

ERA O VREME cînd în S.U.A. se pronunțau discursuri însuflețite în favoarea aderării Angliei la Piața Comună. Epoca coincidea cu zilele în care generalul de Gaulle în Franța sugera că americanii tind să introducă în Comunitatea Europeană un «cal troian». De fapt, la o mai îndeaproape privire asupra lucrurilor, s-a văzut că așa-zisul cal troian al americanilor ajunsese de mult pe vechiul continent, și aceasta nu prin intermediul adeziunii britanice, ci prin acela al investițiilor directe și masive de capital. Bineînțeles, Statele Unite ar fi putut recolta avantaje mai mari încă dacă Anglia — țară în care investițiile au fost mult mai importante decît în oricare alta din Europa occidentală — ar fi fost acceptată ca membru cu drepturi depline în Comunitate. Din 1958 și pînă în 1969, exporturile americane în Europa au crescut cu 161% și ele ar fi putut înregistra un avînt încă mai însemnat.

Au existat totuși întotdeauna îndoieli în S.U.A. cu privire la natura consecințelor pe care le-ar putea avea intrarea Angliei în Piața Comună. Mai mult, în prezent aceste îndoieli sporesc. Sînt unii între cei ce țin de cercurile oficiale ale Administrației, care consideră o «comunitate europeană» lărgită prin adeziunea Angliei — ca și prin aceea a celorlalte țări ce și-au prezentat candidatura — drept „una din primejdiile potențiale cele mai grave care amenință America în acest veac". Pînă nu de mult, nu exista, pare-se, o analiză temeinică a problemei în S.U.A. iar președintele Nixon se mira în iarna trecută că nu poate obține un punct de vedere pe deplin elaborat al consilierilor săi în această privință. Prin septembrie—octombrie, birourile, competente ale guvernului federal au dispus în cele din urmă de un studiu, dar nici acesta nu a ajutat prea mult se pare la ieșirea din stadiul ipotezelor. În domeniul mărfurilor agricole, de pildă, pentru producătorii americani perspectivele sînt de două feluri. Pe de o parte — în cazul aderării Angliei la Comunitate — ei s-ar izbi pe piața engleză de tariful exterior comun mult mai ridicat decît tariful actualmente în vigoare în Anglia, dar pe de altă parte, sfîrșitul sistemului preferințelor în Commonwealth i-ar pune într-o poziție mai avantajoasă față de concurenții lor australieni, canadieni sau alții. Mai este și faptul că producția proprie a Angliei, stimulată de adoptarea prețurilor agricole ridicate, ar putea crește și astfel englezii s-ar afla în situația de a-și reduce importurile.

Recenta lege protecționistă votată în Camera reprezentaților din S.U.A., nu a fost, desigur, numai o reacție la dumpingul japonez al textilelor, ci, așa cum au subliniat faptul observatorii economici, de asemenea un act de represalii împotriva tarifului exterior al Pieței Comune, care barează calea produselor agricole americane spre țările membre. Și așa comerțul englez are de suferit de pe urma ricoșelor, dar aderarea ei la Piața Comună n-ar întîrzia probabil să situeze Anglia direct în cîmpul de acțiune al reacțiilor protecționiste americane.

SENSIBILITATEA Statelor Unite față de concurența țărilor Pieței Comune s-a manifestat, ne amintim, cu o specială acuitate în primăvară, cînd acestea din urmă perfectau unele acorduri preferențiale cu țările din bazinul mediteraneean. S-a văzut atunci cu cîtă îngrijorare urmăresc S.U.A. politica de extensiune a cadrului comunitar. Mai întîi «cei șase» stabiliseră legături cu gruparea celor 18 state ale Africii. Acordurile preferențiale au privilegiat de la început pe partenerii tradiționali, individuali, ai țărilor Pieței Comune. Olanda și R.F.G. au determinat asocierea Nigeriei și a țărilor din estul continentului african. Franța pe aceea a Marocului și Tunisiei. Au fost asociate Grecia, Turcia, țări mediteraneene și ele. S-a procedat la consolidarea relațiilor economice cu Spania și cu Izraelul, consimțindu-li-se și acestora avantaje tarifare. Pentru a se feri de părtinire, Franța a cerut ca avantaje comparabile să fie acordate și statelor arabe. Au avut loc convorbiri cu egiptenii și cu libanezii. Apoi cu algerienii. De asemenea s-au purtat discuții cu Malta. Zona mediteraneeană fiind întinsă, S.U.A. considerau că au suficiente motive să protesteze împotriva creării unei «rezervații» în această parte a lumii. Deocamdată, disputa s-a stins prin acordul recent intervenit la Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare și care prevede în favoarea națiunilor din «lumea a 3-a» un sistem de preferințe generalizate.

Ceea ce ce pare să-i neliniștească cel mai mult însă pe experții guvernului S.U.A., în ciuda tuturor dezmințirilor, pare să fie proiectata unificare monetară a «Comunității Europene». Se presupune că realizarea unei monede comune în Europa occidentală i-ar putea lipsi pe americani de posibilitățile excepționale de care beneficiază în prezent în domeniul exporturilor de capital. Precum se știe, este denunțat de mult timp în țările Pieței Comune efectul considerabil ce-l are asupra conjuncturii în Europa occidentală afluxul neîntrerupt de dolari și nu o dată și-au exprimat acestea dorința de a pune capăt unei perioade în care, grație funcționării defectuoase a sistemului «Gold — Exchange» au fost posibile imense privilegii de finanțare și un adevărat diluviu de investiții publice și private americane în toată lumea occidentală.

Speranța intimă pe care o nutresc mulți dintre experții S.U.A. ce se declară și azi în favoarea adeziunii englezilor la Piața Comună, este aceea că balanțele umflate de lire engleze în străinătate ar putea să joace rolul de frînă, încă de la demaraj, în calea monedei europene. Pare neîndoielnic că experții de dincolo de Atlantic întrevăd în general în dezvoltarea Comunității Europene grave adversități de ordin financiar, comercial și chiar politic. Concurența țărilor terțe pe piețele Europei occidentale, limitările impuse investițiilor americane directe, tariful protecționist al Pieței Comune, barierele netarifare — iată tot atîtea obstacole pe care intrarca englezilor în Piața Comună, în concepția unora dintre experții americani, le-ar face de-a dreptul insurmontabile.

DIN PUNCT DE VEDERE POLITIC, Statele Unite păreau să conteze în trecut pe viziunea «mondialistă» a Angliei. Problema ce li se pune acum este dacă intrarea acesteia în Piața Comună va spori influența americană în Europa occidentală sau o vor reduce? Semnele prevestitoare ale orientărilor britanice nu li se par, cel puțin în prezent, foarte încurajatoare. Unul l-a constituit, de pildă, poziția Angliei la recenta sesiune NATO de la Bruxelles, unde SUA cereau partenerilor „un efort comun mai mare" în vederea întăririi capacităților militare, și sporirea contribuției lor la cheltuieli. De fapt, acest punct de pe ordinea de zi exprima scopul esențial al sesiunii. Or tocmai Anglia s-a așezat în capul opoziției ce s-a manifestat față de cererile americane. Perspectiva unei «comunități atlantice» — proiect «grandios» despre care S.U.A. vorbise Europei occidentale încă în timpul primelor runde ale «negocierilor Kennedy» și în care locul Angliei era socotit primordial — pare mai îndepărtată azi decît oricînd; dacă nu cumva poate fi considerată obturată în mod definitiv.

Totuși, cei care în Statele Unite se neliniștesc în legătură cu adeziunea Angliei la Piața Comună, pot găsi în situația reală destule motive de optimism. Este adevărat că unii în cercurile oficiale britanice, ca de pildă dl. Rippon, negociatorul *en titre* al Angliei, vorbesc de intrarea în Piața Comună ca de un fapt indubitabil. Comentatorii politici afirmă însă că e vorba de scopuri tactice și prezintă în sprijin analize subtile ale condițiilor politice interne engleze. Se sugerează că siguranța tonului și preciziunile de calendar („în vara lui 1971 vom fi membri ai Comunității"), concesiile engleze în domeniul termenelor de ajustare anunțate la ultima reuniune de la Bruxelles, nu sînt decît efectul unor inoculări de entuziasm factice. În octombrie, sondajul lui „National Opinion Poll" arătau că 61% din persoanele consultate sînt ostile adeziunii britanice. Alegătorii laburiști se pronunță cu hotărîre împotrivă; iar conducătorii partidului ezită să adopte altă poziție. După cum se știe, Harold Wilson, președintele partidului, nu este el însuși decît un convertit de dată recentă la ideea intrării Angliei în Piața Comună și de fapt nimeni n-a crezut vreodată în autenticitatea convertirii sale. În Camera Comunelor, 60 de deputați laburiști sînt pentru adeziune, dar 70 sînt adversari declarați. Mai mult de 150 de deputați ezită și se apreciază că președintele nu-și va asuma riscul de a diviza partidul și așa destul de dezunit. Deși s-a pronunțat „pentru", este semnificativă și atitudinea fostului ministru laburist al tehnologiei Wedgwood Benn, membru influent al conducerii partidului, care a propus ca problema să fie supusă țării și tranșată printr-un referendum — întrucît el o socotește ca avînd pentru viitorul Angliei o importanță mult prea mare ca să fie rezolvată prin manifestarea unei simple majorități parlamentare, Or a supune această problemă unui referendum, înseamnă după opinia celor mai avizate cercuri să se asigure căderea definitivă a proiectului.

CONTROVERSA nu e așa dar mai slabă în Anglia decît în Statele Unite. De fapt, între «da» și «nu» distanța e aproape aceeași în Anglia și în S.U.A. — și nu mai mică poate în înseși țările Pieței Comune.

Dinu HERVIAN

ECUAȚIA DEZAMĂGIRILOR

STUDII, rapoarte, grafice, date statistice, analize și dezbateri disecă necontenit organismul economic al „lumii a treia" în strădania de a-i determina maladiile și de a-i înlesni convalescența. Acum, la începutul noului „deceniu al dezvoltării", intensitatea acestor preocupări este cu atît mai justificată cu cît bilanțul anteriorilor zece ani de eforturi — sub egida O.N.U. — nu a fost dintre cele mai încurajatoare. Ca o completare a acestui bilanț, Raportul Băncii Mondiale pe anul 1970 ca și raportul Comitetului pentru ajutorarea dezvoltării al O.C.D.E. furnizează noi date din care se desprinde perpetuarea dificultăților pe care le au de înfruntat țările în curs de dezvoltare.

Calculat valoric, ritmul de dezvoltare economică a acestor țări a atins anul trecut un nivel record de 6,7%, față de 5,9% în 1968. Dar, ținînd seama de sporul demografic ritmul de creștere a produsului intern brut n-a fost, în medie, mai mare de 3,7%. Acestor cifre, mai mult decît modeste, li se impune însă încă un corectiv: saltul prețurilor care, potrivit unor estimări oficiale, au crescut în 1969 cu 6% în S.U.A., 4,5% pe ansamblul țărilor industrializate și 3% pe plan mondial.

Pe de altă parte, după cum reiese din Raportul Băncii Mondiale — bazat pe cele mai recente date privind tendințele comerțului mondial și finanțarea dezvoltării — ritmul de creștere a schimburilor comerciale ale țărilor în curs de dezvoltare a fost mai lent decît cel al țărilor industriale. Cota parte a țărilor în curs de dezvoltare în exporturile mondiale a continuat să scadă ajungînd de la 30% în 1948 și 22% în 1960, la 17,7% în 1969. Produsele de bază continuă să reprezinte peste 76% din exporturile acestor state. Deținînd cvasi-monopolul producției și comerțului cu produsele manufacturate, țările industriale nu lasă statelor subdezvoltate decît o parte infimă (6%) din comerțul global cu aceste produse.

Dependența economică a „lumii a treia" față de piețele țărilor industriale s-a agravat și mai mult: fluxurile comerciale ale statelor în curs de dezvoltare se îndreaptă tot mai accentuat spre cele dezvoltate, în timp ce proporția schimburilor comerciale între țările lumii a treia se reduce continuu. Analizînd perspectivele viitoare ale schimburilor comerciale internaționale, numeroși economiști își exprimă temerea că ele sînt puțin încurajatoare pentru aceste țări. „Dacă nu se va întreprinde un nou efort colectiv — a arătat, de exemplu, secretarul general al Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare — pînă în anul 2000 cota parte a țărilor în curs de dezvoltare la exporturile mondiale va coborî sub 10%".

Această accentuare a dezechilibrului dintre țările sărace și cele bogate este agravată de „fluxul de înapoiere a fondurilor spre țările dezvoltate ca rezultat al investițiilor directe". În perioada 1965—1967 profiturile revenite în aceste țări din țările lumii a treia s-au ridicat la 3,7 miliarde dolari; la care se adaugă, potrivit datelor OCDE, circa 900 milioane dolari de pe urma dobînzilor la împrumuturile particulare pe termen scurt și mijlociu și 500 milioane dolari — de pe urma împrumuturilor publice.

Totalul datoriei publice neamortizate a țărilor în curs de dezvoltare era în anul 1969 de peste 60 miliarde dolari, înregistrînd un ritm de creștere de 15% anual. Din 1955 și pînă în prezent volumul acestei datorii s-a dublat la fiecare 5 ani. „În ultimii 10 ani, se arată în Raportul Băncii Mondiale, ritmul de creștere a datoriilor a fost de aproape două ori mai mare decît ritmul de creștere a rețetelor de export ale țărilor în curs de dezvoltare și de aproape trei ori mai mare decît produsul lor intern brut combinat".

Pornind de la aceste constatări dezamăgitoare, revista **Jeune Afrique** conchide: „Nici nu se putea exprima mai clar gravitatea problemei. Un lucru rămîne cert: sistemul de finanțare a dezvoltării de către țările occidentale conduce țările lumii a treia spre faliment".

N. MAVRODIN

PLANUL PE 1971

(Urmare din pag. 2)

lui de salariați, ceea ce înseamnă că la orașe și la sate, în zeci și zeci de mii de familii vor apare surse de venit suplimentare și creșterea fondului de consum pe locuitor cu 6,6 la sută, ceea ce înseamnă și mai multe bunuri de consum și mai multă cultură. și condiții mai bune în alte domenii ale vieții. Să nu uităm însă nici cîștigurile pe care le vor obține suplimentar țăranii prin unificarea prețurilor la unele produse și nici efectul pe care îl va avea trecerea la retribuția lunară garantată. Și, părăsind puțin indicatorii mari să ne gîndim cît de sistematic se preocupă conducerea partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu personal, de transpunerea în viață a sarcinilor privind bunăstarea oamenilor muncii, de asigurarea aprovizionării corespunzătoare a populației. Toate acestea confirmă că sensul fundamental și constant al politicii statului nostru, preocuparea primordială a partidului și guvernului este creșterea bunăstării materiale și spirituale a celor ce muncesc de la orașe și sate, ridicarea nivelului de civilizație a întregii societăți. Dar toate acestea implică și o intransigență sporită față de cei răspunzători de neajunsuri de ordin subiectiv în activitatea organelor de comerț exterior, față de activitatea slabă desfășurată în această direcție de unele consilii populare, implică evident, așa cum s-a subliniat la plenară, un și mai mare rol de îndrumare și control din partea comitetelor județene de partid.

Sensul major al amplelor analize înfățișate în ultimul timp partidului și țării nu poate fi scăpat : economia noastră se află pe drumul cel bun. Nu numai pentru că am obținut rezultate mari în toate domeniile. Și nu pentru că nu am mai avea neajunsuri. Neajunsuri avem încă destule și în unele cazuri nu mici. Sîntem însă conștienți de ele, de ceea ce trebuie făcut pentru înlăturarea lor, iar sudura indestructibilă dintre partid și popor este o garanție că ele vor fi efectiv înlăturate, că România va continua să avanseze sigur pe drumul făuririi unei economii socialiste moderne, al asigurării prosperității harnicului nostru popor.

DINAMICA PREȚURILOR

(Urmare din pag. 13)

în direcții opuse tendințelor generale ale evoluției valorii uneia sau alteia dintre mărfuri și servicii.

5) Politica statelor burgheze în domeniul prețurilor influențează, uneori, în așa măsură mecanismul de formare a acestora încît cu greu se poate stabili legătura prețului cu volumul producției, cu productivitatea muncii, cu tarifele orare pentru plata forței de muncă etc.

6) În sfîrșit, există o seamă de fenomene (deficitul cronic bugetar, datoriile record ale statului, datoriile populației, disproporția dintre cantitatea de bani de hîrtie în circulație și mărimea rezervei de aur, creșterea costului vieții etc.), care au multiple legături și în dublu sens cu prețurile mărfurilor și tarifele serviciilor ; ele apar fie în calitate de cauze, fie în calitate de efecte ale creșterii prețurilor și de aceea este greu de măsurat influența fiecăruia asupra unei anumite evoluții a prețurilor.

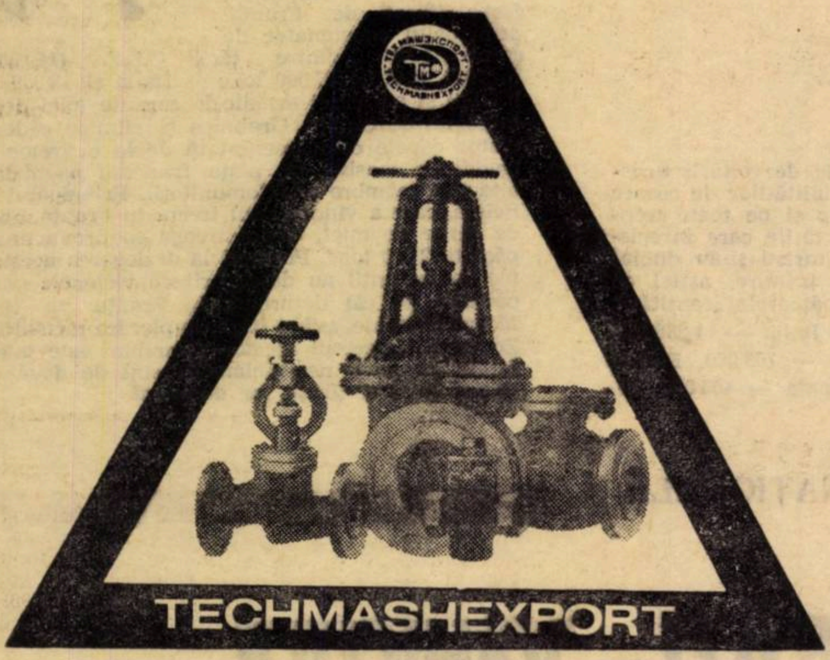

ROBINETE UNIVERSAL ZKL

pentru lichide,

produse petrolifere și

gaze de înaltă coroziune

Conform cererii clientului, robinetele sînt fabricate din oțel inoxidabil de diferite mărci.

Dacă comanda este superioară de 100 robinete, acestea pot avea flanșe și lungimi de construcții conform standardelor britanice ASA.

Exportator :
V/O TECHMASHEXPORT
35, rue Mosfilmovskaia
Moscova V-330 — URSS
telex : 256

PUBLICOM

balkancar

REPUTAȚIE CRESCÎNDĂ — ÎNCREDERE JUSTIFICATĂ

Peste 100 000 de palane electrice „BALKANCAR" a căror execuție oferă posibilitatea efectuării a 130 adaptări, asigurînd o manevrare rapidă și eficace a încărcăturii, sînt utilizate astăzi în peste 40 de țări din cinci continente.

★

Capacitatea de ridicare :
de la 125 la 12.500 kg
Prin utilizarea palanelor „BALKANCAR"
se realizează economii apreciabile la cheltuielile de manevrare.

Pentru informații și cereri de oferte, vă rugăm să vă adresați la :
BALKANCARIMPEX
Direcția de Export
str. Alabine nr. 56
Sofia — Bulgaria
telex : 386
telegr. : Balkancarimpex — export — Sofia

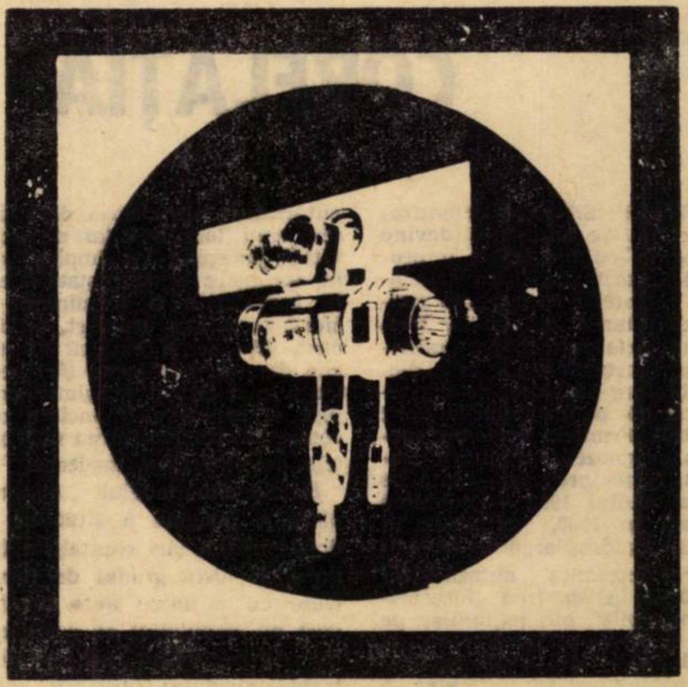

PUBLICOM

mondorama

CENTRU DE DIFUZARE A INOVAȚIILOR

PENTRU a consolida legăturile dintre cercetătorii științifici și industrie, a promova cercetările aplicate ale căror rezultate pot fi exploatate rapid în industrie, în Franța a fost creat recent un Centru de difuzare a inovațiilor. Obiectivul C.D.I. nu va fi acumularea de date științifice, ci selecționarea acelora care sînt exploatabile pe plan industrial, informarea antreprenorilor despre inovațiile susceptibile să-i intereseze și, în sens invers, informarea oamenilor de știință despre nevoile industriei. Organizarea C.D.I. se inspiră din modelul american Clearinghouse for Federal Scientific and Tehnical Information, creat în urmă cu 20 de ani, care culege informații cu caracter neconfidențial asupra cercetărilor efectuate în laboratoare, agenții federale și alte centre de studii, le clasează (24 de rubrici, 600 000 de documente) și le pune la dispoziția oricărui solicitator în schimbul unor redevențe minime.

Se prevede ca C.D.I. să ajungă la autofinanțare începînd din anul 1972.

SEMNAL VERDE PENTRU TUNELUL MÎNECII

DUPĂ ani lungi de așteptare în care momentele de optimism au alternat cu un pesimism total, tunelul pe sub Canalul Mînecii promite să devină, în sfîrșit, o realitate. Adoptînd, în ultima sa ședință, o poziție net favorabilă proiectului, guvernul francez a dat — după aprecierea comentatorilor de presă — „semnalul verde" pentru prgătirea lucrărilor.

In cursul etapei preliminare — care va dura doi ani — va fi elaborată și semnată convenția dintre cele două guverne interesate, se va definitiva statutul lucrării, vor fi „actualizate" estimările privind costul și rentabilitatea, vor fi precizate în detaliu etapele realizării proiectului. În prezent, costul global al lucrării este estimat la 4 miliarde franci, dintre care 2,8 miliarde numai pentru tunel. Acesta, după cum se știe, va fi cel mai lung din lume, măsurînd 53 km, dintre care 36 sub mare. El va fi format din două galerii paralele, racordate la rețelele feroviare britanică și franceză. Esențialmente feroviar (varianta rutieră ar fi ridicat probleme complexe privind evacuarea emanațiilor de gaze), tunelul va permite transportarea pe platforme speciale a 4800 de automobile pe oră, în fiecare sens. Traversarea canalului pe această cale va dura 45 de minute.

Se prevede ca lucrările de construcție să înceapă în primele luni ale anului 1973, urmînd ca în anul 1978 Anglia să înceteze de facto de a mai fi o insulă.

EFECTELE ÎNTÎRZIATE ALE CICLONULUI

CA URMARE a unor dramatice eforturi și a sprijinului prompt și de amploare acordat de opinia publică mondială, populația din Pakistanul de Est, crunt lovită de ciclonul care s-a abătut luna trecută asupra unor vaste regiuni ale țării, revine treptat la o existență normală. Urmările catastrofei se dezvăluie însă abia acum în toată amploarea lor. În afară de victimele omenești (al căror număr nu a putut fi stabilit nici pînă acum cu exactitate), în afară de casele distruse și bunurile pierdute, locuitorii regiunilor sinistrate mai au de făcut față unui grav pericol cu efect întîrziat: foametea. Potrivit constatărilor experților Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.), sute de mii de hectare de pămînt arabil sînt impregnate de sare, devenind impracticabile. Se apreciază că nu există mijloace pentru recondiționarea acestor terenuri și că doar viitoarele ploi musonice ar putea determina un proces de desalinizare. În consecință, va trebui să treacă cel puțin un an pînă cînd aceste pămînturi — care asigură hrana a milioane de oameni — vor putea fi cultivate din nou.

PRONOSTICURI TURISTICE

UNA din premisele esențiale ale dezvoltării turismului o constituie asigurarea posibilităților de cazare pentru vizitatori, în orice anotimp și pe toate treptele tarifare. În ultimii cinci ani țările care înregistrează cea mai mare afluență de turiști și-au dublat sau chiar triplat capacitatea de primire, astfel că în 1970 ele oferă, permanent, următoarele „cantități" de paturi: S.U.A. — 2 386 000, Italia — 1 286 000, R.F.G. — 826 000, Marea Britanie — 763 000, Franța — 752 000, Austria — 472 000, Spania — 465 000, Elveția — 252 000, Iugoslavia — 153 000, Grecia — 108 000. Pe baza acestor „inventare" turistice, rețetele realizate în ultimele douăsprezece luni recenzate au fost următoarele: S.U.A. — 2 058 de milioane de dolari, Italia — 1 632 milioane, Spania — 1 311 milioane, Franța — 1 056 mil. dolari și R.F.G. — 1 026 milioane de dolari. De remarcat aici că țări cu o zestre turistică mai mică obțin venituri mai mari decît altele mai bine dotate sub raportul capacității de cazare.

Pronosticurile arată că anul 1970 se va încheia cu depășiri substanțiale, la număr de turiști și la încasări, în mai toate țările lumii. În fruntea listei bilanțului mondial pe acest an se va afla Japonia care, datorită expoziției universale a cărei organizatoare a fost, și-a depășit performanțele anului trecut cu 67%.

O SUTĂ DE CALORII ÎN PLUS

POTRIVIT datelor publicate de Ministerul sănătății și asigurărilor sociale din Japonia, în prezent cetățeanul japonez consumă zilnic în medie 2254 calorii, cu 100 de calorii mai mult decît cu 30 de ani în urmă. Dacă tineretul japonez de astăzi are un corp mai puternic în comparație chiar cu părinții săi, aceasta se datorește în mare măsură alimentației schimbate. Laptele, brînza, carnea, pîinea și alte produse alimentare cu un conținut bogat în proteine s-au adăugat felurilor de mîncare tradiționale, preparate în cea mai mare parte din orez. Aceeași sursă arată că în 1968 înălțimea unui japonez în vîrstă de 20 de ani a fost în medie de 167,5 cm față de 161,25 cm în 1938, iar greutatea lui 60 de kilograme față de 54,4 în 1938. Un băiețaș de 6 ani este acum cu 7,5 centimetri mai înalt decît cel de aceeași vîrstă din 1938.

RĂZBOIUL MIEILOR ?

DUPĂ „războiul puilor", „războiul textilelor", „războiul televizoarelor" și alte asemenea războaie nesîngeroase, dar cu atît mai pasionale cu cît sînt în joc interese comerciale, pe arena Pieței Comune și-au făcut intrarea noi combatanți: blînzii, bucălații, simpaticii și neajutorații miei.

Stindardul de luptă a fost ridicat de Franța, principalul consumator de carne de miel dintre țările C.E.E. (140 000 tone în 1968, față de 47 000 tone — Italia și 13 000 tone — R.F.G.) și ale cărei armate de cornute mici depășesc 5 milioane de capete. Grabnica și ritmica cădere a acestor capete este amenințată de la o vreme de pătrunderea masivă pe piața franceză a mieilor din alte țări membre ale Comunității. Principalul acuzat: Belgia, care a vîndut anul trecut în Franța 5 000 tone de carne de miel, deși întreaga sa producție nu depășește 2 000 tone. Pornind la dezlegarea acestei enigme combatanții au descoperit că vicienele patrupede pătrund pe căi deturnate în Franța, via Belgia și Marea Britanie, avînd baza de plecare tocmai în Noua Zeelandă. Succesul acestor incursiuni este înlesnit de faptul că mieii neo-zeelandezi sînt de două ori mai ieftini decît confrații lor europeni.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

CORELAȚIA AUTOSTRĂZI – VEHICULE

EXTINDEREA și sistematizarea rețelei de autostrăzi devine din ce în ce mai mult o problemă prioritară pentru satisfacerea cerințelor pe care le ridică dezvoltarea economiei țărilor industrializate în fața ramurii transporturilor. Ea este dictată, înainte de toate, de creșterea rapidă a traficului rutier; în cazul Franței, varianta medie a prognozei dezvoltării traficului rutier prevede — față de nivelul anului 1960 — dublarea acestuia în 1968, triplarea în 1975 și cvadruplarea în 1984.

Dar importanța autostrăzilor constă și în sporirea „încasărilor invizibile" ale regiunilor pe care le străbat. Este vorba de faptul că — de la un anumit prag al intensității traficului — autostrăzile stimulează dezvoltarea unui larg evantai de activități, începînd cu implantarea în apropiere a unor stabilimente industriale și terminînd cu sfera serviciilor (comerț, turism etc.). Așa se și explică eforturile depuse în diferite țări pentru a găsi cadrul legislativ propice și resursele financiare necesare pentru realizarea unei rețele de autostrăzi moderne.

Datele din tabelul alăturat oferă o imagine a situației în douăsprezece țări capitaliste din lume, inclusiv gradul de înzestrare cu mijloace auto (în raport cu populația) și coeficientul rutier, folosit pentru ilustrarea nivelului utilizării autostrăzilor (deși, în practică, automobilele nu circulă numai pe autostrăzi). Se observă că în S.U.A., țară cu cea mai înaltă înzestrare cu autovehicule și cu cea mai extinsă rețea de autostrăzi, numărul mediu de automobile în circulație ce revin pe un km de autostradă nu este ridicat, mai ales dacă se compară cu situația din Anglia, Japonia, Franța sau Suedia. De o rețea mai bine dezvoltată (în raport cu întinderea teritoriului lor) dispun și o serie de țări europene, ca R.F.G., Olanda sau Belgia.

Sursa: L'Usine Nouvelle, suplimentul de octombrie 1970.

Țara	Lungimea totală a autostrăzilor (km)	Coeficientul rutier (numărul de vehicule, pe km de autostradă)	Numărul de locuitori per vehicul în circulație
S.U.A.	40 500	2 550	2,0
R.F.G.	4 300	2 780	5,0
Italia	3 500	2 275	6,5
Canada	2 350	3 025	2.8
Franța	1 550	7 750	4.2
Japonia	1 240	9 750	8.4
Anglia	1 010	11 850	5,4
Mexic	956	1 475	33,0
Olanda	750	2 600	6,4
Austria	440	2 500	7,0
Belgia	390	5 150	4,8
Suedia	330	6 225	3,8